Holy Bible

Aionian Edition®

Muḳeddes Kalam (yəngi yeziḳ)

Uyghur Bible (pinyin script)

Holy Bible Aionian Edition ®

Muḳeddes Kalam (yəngi yezik)
Uyghur Bible (pinyin script)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 4/18/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/3/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Uyghur tili at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilix 1
Misirdin qiḳix 34
Lawiylar 63
Qəl-bayawandiki səpər 85
Ḳanun xərḫi 114
Yəxua 139
Batur Ḥakimlar 156
Rut 173
Samu'il 1 176
Samu'il 2 197
Padixaḫlar 1 215
Padixaḫlar 2 236
Tarih-təzkirə 1 256
Tarih-təzkirə 2 275
Əzra 299
Nəḫəmiya 306
Əstər 316
Ayup 322
Zəbur 340
Pənd-nəsiḫətlər 384
Ḥekmət topliǫuqi 398
Küylərning küyi 403
Yəxaya 406
Yərəmiya 441
Yərəmiyaning yiǫa-zarliri 481
Əzakiyal 485
Daniyal 519
Ḥoxiya 530
Yo'el 535
Amos 537
Obadiya 541
Yunus 542
Mikaḫ 544
Naḫum 547
Ḥabakkuk 549
Zəfaniya 551
Ḥagay 553
Zəkəriya 555
Malaki 561

NEW TESTAMENT

Matta 565
Markus 587
Luḳa 601
Yuḫanna 625
Rosullarning paaliyətliri 644
Rimliḳlaroǫa 668
Korintliḳlaroǫa 1 679
Korintliḳlaroǫa 2 689
Galatiyaliḳlaroǫa 696
Əfəsusluḳlaroǫa 700
Filippiliḳlaroǫa 704
Kolossiliklərgə 707
Tesalonikaliḳlaroǫa 1 710
Tesalonikaliḳlaroǫa 2 713
Timotiyoǫa 1 715
Timotiyoǫa 2 718
Tituskə 720
Filemonoǫa 722
Ibraniylaroǫa 723
Yaḳup 731
Petrus 1 734
Petrus 2 737
Yuḫanna 1 739
Yuḫanna 2 742
Yuḫanna 3 743
Yəḫuda 744
Wəḫiy 745

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

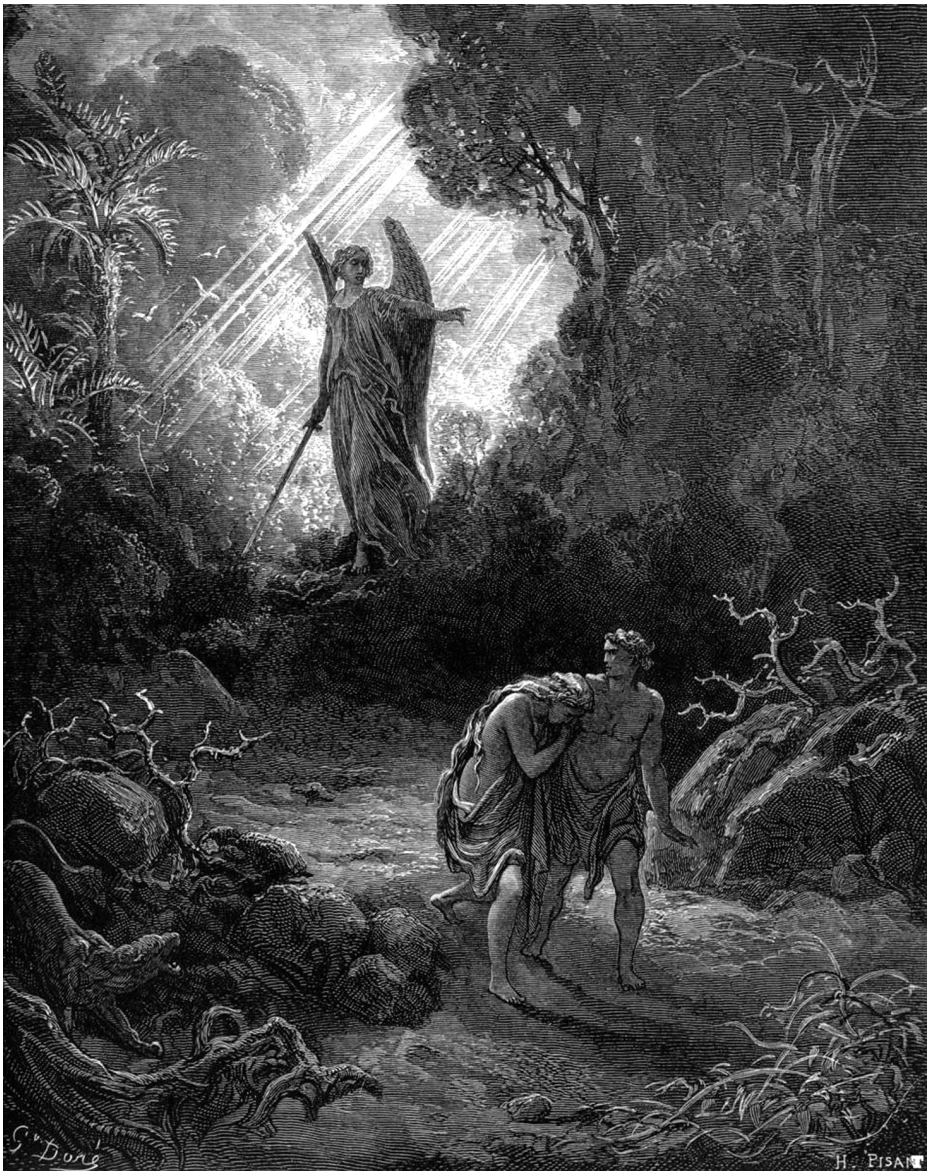

Adəmni qooqliwetip, ḥayatlik dərihigə baridioqan yolni muḥapizət qilix üqün, u Erəm beoqining məxrik təripigə kerublarni wə tət tərəpkə pirqiraydioqan yalqunluk bir xəmxərni qoyup qoydi.
Yaritilix 3:24

Yaritilix

1 Mukəddəmdə Huda asmanlar bilən zeminni yaratti.
2 U qaoŋda yər bolsa xəkilsiz wə kupkuruk ḥaləttə
boldi; kərangoŋuluk qongkur sularning yüzini kəplidi;
Hudaning Roḥi qongkur sular üstidə lərzan pərwaz
kilatti. **3** Huda: «Yorukluk bolsun!» dewidi, yorukluk
pəyda boldi. **4** Huda yorukluknıng yahxi ikənlikini
kərdi; Huda yorukluk bilən kərangoŋulukni ayridi. **5**
Huda yoruklukni «kündüz», kərangoŋulukni «keqə»
dəp atidi. Xu tərikidə kəq bilən səḥər ətti, bu tunji
kün boldi. **6** Andin Huda: — Sularning arilikida bir
boxluk bolsun wə sular [yukiri-təwən] ikkigə ayrilip
tursun, dedi. **7** Xuning bilən Huda bir boxluk ḥasil
kilip, sularni boxluknıng astioŋa wə boxluknıng üstigə
ayriwətti; ix ənə xundak boldi. **8** Huda bu boxluknı
«asman» dəp atidi. Xu tərikidə kəq bilən səḥər ətti, bu
ikkinqi kün boldi. **9** Andin Huda: «Asmanning astidiki
sular bir yərgə yioqilsun, kuruk tuprak kərünsun!»
dewidi, dəl xundak boldi. **10** Huda kuruk tuprakni «yər»,
yioqiloŋan sularni bolsa «dengizlar» dəp atidi. Huda
bularning yahxi boloŋanlikini kərdi. **11** Andin Huda yənə:
«Yər ḥərhil əsümlüklərni, urukluk otyaxlarni, mewə
beridioŋan dərəhlərni türliri boyiqə əzidə ündürsun!
Mewilərning iqidə urukliri bolsun!» dewidi, dəl xundak
boldi; **12** yərdiki əsümlüklərni, yəni uruk qikidioŋan
otyaxlarni əz türliri boyiqə, mewə beridioŋan, yəni
mewilirining iqidə urukliri boloŋan dərəhlərni əz türliri
boyiqə ündürdi. Huda bularning yahxi boloŋanlikini
kərdi. **13** Xu tərikidə kəq bilən səḥər ətti, bu üqinqi
kün boldi. **14** Huda yənə: «Kündüz bilən keqini ayrip
berix üqün asmanlarda yorukluk jisimlar bolsun. Ular
künlər, pəsillar wə yillarni ayrip turuxka bəlgə bolsun;
15 ular asmanlarda turup nur qikaroŋuqi bolup, yər
yüzigə yorukluk bərsun!» dewidi, dəl xundak boldi. **16**
Huda ikki qong nur qikaroŋuqi jisimni yaratti; qong
nur qikaroŋuqini kündüzni baxkuridioŋan, kiqik nur
qikaroŋuqni keqini baxkuridioŋan kildi. Ḥəmdə yənə
yultuzlarnimu yaratti. **17** Huda bularni yərgə yorukluk
berip, kündüz bilən keqini baxkurup, yorukluk bilən
kərangoŋulukni ayrisun dəp asmanlarning gümbizigə
orunlaxturdi. Huda buning yahxi boloŋanlikini kərdi.
19 Xu tərikidə kəq bilən səḥər ətti, bu tətinqi kün
boldi. **20** Huda yənə: «Sularda mioŋ-mioŋ janiwarlar
bolsun, uqar-kənatlar yərning üstidə, asman boxlukida
uqsun» dedi. **21** Xundak kilip Huda sudiki qong-qong
məhlukləri, xundakla sularda mioŋ-mioŋ janiwarlarni
əz türliri boyiqə wə ḥərhil uqar-kənatlarni əz türliri
boyiqə yaratti. Huda buning yahxi boloŋanlikini kərdi. **22**
Huda bu janlikləroŋa bəht-bərikət ata kilip: «Nəsillinip,
kəpiyip, dengiz sulirini toldurunglar, uqar-kənatlarmu
yər yüzidə awusun» dedi. **23** Xu tərikidə kəq bilən
səḥər ətti, bu bəxinqi kün boldi. **24** Huda yənə: «Yər
janiwarlarni əz türliri boyiqə qikərsun — mal-qarwilarni,
əmüligüqi janiwarlarni wə yawayi ḥaywanlarni əz türliri
boyiqə apiridə kilsun» — dewidi, dəl xundak boldi. **25**
Xundak kilip Huda yərdiki yawayi ḥaywanlarni əz türliri
boyiqə, mal-qarwilarni əz türliri boyiqə wə yər yüzidə
əmüligüqi barlik janiwarlarni əz türliri boyiqə yaratti.
Huda buning yahxi boloŋanlikini kərdi. **26** Andin Huda:
«Əz sürət-obrazimizda, Bizgə ohxaydioŋan kilip insanni
yaritayli. Ular dengizdiki belikləroŋa, asmandiki uqar-
kənatlaroŋa, barlik mal-qarwilaroŋa, pütkül yər yüzigə
wə yər yüzidiki barlik əmiligüqi janiwarlaroŋa igidarqilik
kilsun» dedi. **27** Xundak kilip, Huda insanni Əz sürət-
obrazida yaratti; Uni Əzining süritidə yaratti; Ularni
ərkək-qixi kilip yaratti. **28** Huda ularoŋa bəht-bərikət
ata kilip: «Silər nəsillinip, kəpiyip, yər yüzini toldurup
boysundurunglar; dengizdiki beliklər, asmandiki uqar-
kənatlaroŋa, xuningdək yər yüzidə yüridioŋan ḥərbir
ḥaywanlaroŋa igidarqilik kilinglar» dedi. **29** Andin Huda
yənə: «Mana, Mən pütkül yər yüzidiki urukluk otyaxlar
bilən urukluk mewə beridioŋan ḥərbir dərəhlərni
silərgə ozukluk bolsun dəp bərdim; **30** xundakla
yərdiki barlik janiwarlar bilən asmandiki barlik uqar-
kənatlar wə yər yüzidə barlik əmiligüqilərgə, yəni
barlik jan-janiwarlaroŋa ozukluk bolsun dəp barlik
gül-giyaḥlarni bərdim» dewidi, dəl xundak boldi. **31**
Huda yaratkanlirining ḥəmmisigə səpselip kəridi, wə
mana bularning ḥəmmisi naḥayiti yahxi boloŋanidi. Xu
tərikidə kəq bilən səḥər ətti, bu altinqi kün boldi.

2 Xundak kilip asman bilən zemin, pütkül məwjudatliri
bilən koxulup yaritilip boldi. **2** Huda yəttinqi
künigiqə kilidioŋan ixini tamamlidi. U yəttinqi küni
barlik yaritix ixini tohtitip aram aldi. **3** Yəttinqi küni
Huda barlik yaritix ixliridin aram aloŋan kün boloŋanlikı
üqün, xu künni bəhtlik kün kilip, uni «mukəddəs kün»
dəp bekitti. **4** Pərwərdigar Huda zemin bilən asmanni
yaratkan künidə, asman-zeminning yaritilix jəryanining
tarihliri mundak: — **5** Zeminda tehi ḥeq gül-giyaḥ,
yərdə ḥeq otyax ünmigənidi; qünki Pərwərdigar Huda
yər yüzigə ḥəl-yeoŋin yaoŋdurmioŋanidi, xundakla yər
teriydioŋan adəmmu yok idi. **6** Lekin yərdin bulak süyi
kikip, tamam yər yüzini suoŋardi. **7** Andin Pərwərdigar
Huda adəmni yərning topisidin yasap, ḥayatlik nəpəsini
uning burnioŋa püwlidi; xuning bilən adəm tirik bir jan
boldi. **8** Andin keyin Pərwərdigar Huda məxrik tərəptə
Erəm degən jayda bir baoŋ bina kilip, yasioŋan adəmni
xu yərgə orunlaxturdi. **9** Pərwərdigar Huda yərdin
kəzni kamlaxturidioŋan qiraylik, [mewiliri] yeyixlik
ḥərhil dərəhni ündürdi; u yənə baoŋning otturisida
«ḥayatlik dərihi» wə «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi
dərəh»ni ündürdi. **10** Baoŋni suoŋirixka Erəmdin bir
dərya ekip qikti; andin bəlünüp, tət ekin boldi. **11** Birinqi
ekinning nami Pixon bolup, altun qikidioŋan pütkül
Ḥawilaḥ zeminini aylinip ətidu. **12** Bu yurtning altuni
naḥayiti esil idi; xu yərdə purakik dewirkay bilən ak
ḥekikmu qikidu. **13** Ikkinqi dəryaning nami Gihon bolup,
pütkül Kux zeminini aylinip ətidu. **14** Üqinqi dəryaning
nami Dijlə bolup, Axurning xərkidin ekip ətidu, tətinqi
dəryaning nami əfrat idi. **15** Pərwərdigar Huda adəmni
elip Erəm beoŋioŋa ixləp, pərwix kilsun dəp uni xu yərgə
koyup koydi. **16** Pərwərdigar Huda adəmgə əmr kilip:
baoŋdiki ḥərbir dərəh mewiliridin halioŋiningqə yə; **17**
əmma «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi dərəh»ning
mewisidin yemigin; qünki uningdin yegən kününgdə
jəzmən əlisən, — dedi. **18** Andin Pərwərdigar Huda
yənə səz kilip: — Adəmning yaloŋuz turuxi yahxi əməs;
Mən uningoŋa mas kelidioŋan bir yardəmqi ḥəmraḥni
yasap berəy, — dedi. **19** Pərwərdigar Huda tupraktin

daladiki barlik janiwarlar bilən asmandiki ḥəmmə uqar-
ḳanatlarni yasioŋanidi; ularoŋa adəmning nemə dəp at
ḳoyidioŋanlikini bilix üqün, U ularni adəmning aldioŋa
kəltürdi. Adəm ḥərbir janiwaroŋa nemə dəp at ḳoyoŋan
bolsa, uning eti xu bolup ḳaldi. **20** Bu tərikidə adəm
ḥəmmə mal-qarwilaroŋa, asmandiki uqar-ḳanatlaroŋa
wə daladiki ḥərbir janiwarlaroŋa at ḳoydi; wəḥalənki,
adəm əzigə mas kelidioŋan ḥeqbir yardəmqi ḥəmrah
uqratmidi. **21** Xuning bilən Pərwərdigar Huda adəmgə
bir ḳattik uykु saldi; u uhlap ḳaldi. U uhlawatḳanda, U
uning bikinidin bir az elip, andin uning ornini ət-gəx
bilən etip ḳoydi. **22** Xuning bilən Pərwərdigar Huda
adəmning bikinidin aloŋan xu ḳisimdin bir ayalni yasap,
uni adəmning ḳexioŋa əkəldi. **23** Adəm'ata huxal bolup:
— Mana bu səngəklirimdiki səngək, etimdiki ət boloŋaq,
«ayal» dəp atalsun; qünki u ərdin elinoŋandur, — dedi.
24 Xuning üqün ər kixi ata-anisidin ayrilip, əz ayalioŋa
baoŋlinip bir bolup, ikkisi bir tən bolidu. **25** Adəm'ata
bilən ayali ḥər ikkisi yalingaq bolsimu, ḥeq uyalmaytti.

3 Yər yüzidə yilan Rəb Pərwərdigar yaratḳan daladiki
ḥaywanlarning ḥəmmisidin ḥiyligər idi. U ayaldin:
— Huda rasttinla baoŋdiki dərəhlərning ḥeqḳaysisining
mewisidin yemənglar, dedimu? — dəp soridi. **2** Ayal
yilanoŋa jawab berip: — Baoŋdiki dərəhlərning mewilirini
yesək bolidu. **3** Əmma baoŋning otturisidiki dərəhning
mewisi tooŋrisida Huda: «Buningdin yemənglar, ḳolmu
təgküzmənglar, bolmisa əlisilər» degən, dedi. **4** Yilan
ayaloŋa: — Undak əməs! Ḥərgiz əlməysilər! **5** Bəlki
silər uni yegən kününglarda, Huda kəzünglarning
eqilip, Hudaoŋa ohxax yahxi bilən yamanni bilidioŋan
bolup ḳalidioŋanlikinglarni bilidu, — dedi. **6** Ayal
dərəhning [mewisining] yeməklik üqün yahxilikini,
uning kəzni ḳamlaxturidioŋanlikini kərüp, ḥəmdə
dərəhning adəmni əkillik ḳilidioŋan jəlpkarlikini kərüp,
mewidin yedi wə uningdin yenida turoŋan erigimu
bərdi; umu yedi. **7** Yeyixi bilənla ḥər ikkisining
kəzliri eqilip, əzlirining yalingaq ikənlikini bilip, ənjür
yopurmaḳlirini elip bir-birigə ulap tikip, əzlirigə yapḳuq
ḳilip tartti. **8** Kün salḳinlioŋanda, ular Pərwərdigar
Hudaning baoŋda mangoŋan xəpisini anglap ḳelip, adəm
ayali bilən Pərwərdigar Hudaning ḥazir boloŋinidin ḳeqip
baoŋdiki dərəhlərning arisioŋa yoxurunuwaldi. **9** Lekin
Pərwərdigar Huda towlap adəmni qaḳirip uningoŋa: Sən
nədə? — dedi. **10** Adəm'ata jawab berip: — Mən baoŋda
xəpəngni anglap, yalingaq turoŋinim üqün ḳorḳup ketip,
yoxuruniwaldim, — dedi. **11** [Huda] uningoŋa: — Yalingaq
ikənlikingni sanga kim eytti? Mən sanga yemə, dəp
əmr ḳiloŋan dərəhning mewisidin yedingmu-ya? — dedi.
12 Adəm jawab berip: — Sən manga ḥəmrah boluxḳa
bərgən ayal dərəhning mewisidin manga bərgənidi,
mən yedim, — dedi. **13** Pərwərdigar Huda ayaloŋa:
— Bu nemə ḳiloŋining? — dedi. Ayal jawab berip: —
Yilan meni aldap azdursa, mən yəp saptimən, — dedi.
14 Pərwərdigar Huda yilanoŋa mundak dedi: — «Bu
ḳiloŋining üqün, Sən ḥəmmə mal-qarwilardin, Daladiki
barlik ḥaywanatlardin bəkrək lənətkə ḳalisən; Ḳorsiking
bilən beoŋirlap mengip, Əmrüngning barlik künliridə
topa yəysən. **15** Wə mən sən bilən ayalning arisioŋa,
Sening nəsling bilən ayalning nəslining arisioŋa əqmənlik
salimən; U sening bexingni dəssəp zəhimləndüridu,
Sən ḳopup uning tapinini [qeḳip] zəhimləndürisən».
16 Andin Huda ayaloŋa: — «Sening ḥamilidarlikingning
japa-muxəḳḳətlirini kəpəytimən; Sən ḳattik toloŋak
iqidə boxinisən; Sən eringdin üstün turuxḳa ḥəwəs
ḳilsangmu, U üstüngdin hojilik ḳilidu» — dedi. **17** Andin
U Adəm'atioŋa: — «Sən ayalingning səzigə ḳulak selip,
Mən sanga yemə, dəp əmr ḳiloŋan dərəhtin yegining
tüpəylidin, Sening tüpəylingdin yər-tupraḳ lənitimgə
uqraydu; Əmrüngning barlik künliridə pəḳət japalik
ixləpla, andin uningdin ozukinisən. **18** Yər sanga tikən
bilən ḳamoŋak ündüridu; Xundaḳtimu sən yərdiki ziraət-
otyaxlarni yəysən. **19** Taki sən tupraḳḳa ḳaytḳuqə yüz-
kəzüng tərgə qümgəndə, andin nan yeyələysən; Qünki
sən əsli tupraḳtin elinoŋansən; Sən əslidə topa boloŋaq,
Yənə topioŋa ḳaytisən» — dedi. **20** Uning ayali barlik jan
igilirining anisi bolidioŋini üqün adəm uningoŋa «Ḥawa»
dəp at ḳoydi. **21** Pərwərdigar Huda Adəm'ata bilən
uning ayalioŋa ḥaywan teriliridin kiyim ḳilip kiydürüp
ḳoydi. **22** Pərwərdigar Huda səz ḳilip: — Mana, adəm
Bizlərdin birigə ohxap ḳaldi, yahxi bilən yamanni bildi.
Əmdi ḳolini uzitip ḥayatlik dərihidin elip yəwelip, ta
əbədgiqə yaxawərməsliki üqün [uni tosuximiz kerək],
dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar Huda uni Erəm
baoŋdin ḳooŋlap qiḳiriwətti; xundak ḳilip uni yərgə
ixləydioŋan, yəni əzi əsli apiridə ḳilinoŋan tupraḳḳa
ixləydioŋan ḳilip ḳoydi. **24** Adəmni ḳooŋliwetip, ḥayatlik
dərihigə baridioŋan yolni muḥapizət ḳilix üqün, u Erəm
beoŋining məxrik təripigə kerublarni wə tət tərəpkə
pirḳiraydioŋan yalḳunluk bir xəmxərni ḳoyup ḳoydi.

4 Adəm'ata ayali Ḥawa bilən billə boldi; Ḥawa ḥamilidar
bolup Ḳabilni tuoŋup: «Mən bir adəmgə igə boldum
— U Pərwərdigardur!» — dedi. **2** Andin u yənə Ḳabilning
inisi Ḥabilni tuoŋdi. Ḥabil padiqi boldi, Ḳabil bolsa
terikqi boldi. **3** Bekitilgən xundak bir wakit-saəttə
xundak bir ix boldiki, Ḳabil tupraḳning ḥosulidin
Pərwərdigaroŋa ḥədiyə kəltürdi. **4** Ḥabilmu padisidin
ḳoylirining tunjiliridin, yəni ularning yeoŋidin ḥədiyə
sundi. Pərwərdigar Ḥabilni wə uning sunoŋan ḥədiyəsini
ḳobul ḳildi. **5** Lekin Ḳabil wə uning sunoŋinioŋa
ḳarimidi. Xu wəjidin Ḳabilning tolimu aqqiḳi kelip,
qirayi tutuldi. **6** Xuning bilən Pərwərdigar Ḳabiloŋa:
Nemixḳa aqqiḳlinisən? Nemə üqün qiraying tutulup
ketidu? **7** Əgər durus ix ḳilsang, sən kətürülməmsən?
Lekin durus ix ḳilmisang, mana gunaḥ ixik aldida
[seni paylap] beoŋirlap yatidu, u seni əz ilkigə almaḳqi
bolidu; lekin sən uningdin oŋalip kelixing kerək, dedi.
8 Ḳabil inisi Ḥabiloŋa: «Dalioŋa qiḳip keləyli!» dedi.
Dalada xu wəḳə boldiki, Ḳabil inisi Ḥabiloŋa ḳol selip,
uni əltürdi. **9** Pərwərdigar Ḳabiloŋa: Ining Ḥabil nədə?
— dəp soridi. U jawab berip: Bilməymən, mən inimning
baḳḳuqisimu? — dedi. **10** Huda uningoŋa: — Sən
nemə ḳilding? Mana, iningning ḳeni yərdin manga
pəryad kətürüwatidu! **11** Əmdi iningning ḳolungda
təküldgən ḳenini ḳobul ḳilixḳa aoŋzini aqḳan yərdin
ḳooŋlinip, lənətkə uqraysən. **12** Sən yərgə ixlisəngmu
u buningdin keyin sanga ḳuwwitini bərməydu; sən
yər yüzidə sərsan bolup, sərgərdan bolisən, — dedi.
13 Buni anglap Ḳabil Pərwərdigaroŋa jawab ḳilip: —
Mening bu jazayimni adəm kətürəlmigüdək! **14** Mana,
Sən bügün meni yər yüzidin ḳooŋliding, mən əmdi

Sening yüzüngdin yoxurunup yürimən; yər yüzidə sərsən bolup sərgərdanlikta yürimən; xundak boliduki, kimla meni tepiwalsa, əltürüwetidu!, — dedi. **15** Lekin Pərwərdigar uningoŋa jawab berip: — Xundak boliduki, kimki Kabilni əltürsə, uningdin yəttə həssə intikam elinidu, — dedi. Xularni dəp Pərwərdigar Kabiloŋa uqrioŋan birsi uni əltürüwətmisun dəp uningoŋa bir bəlgə koyup koydi. **16** Xuning bilən Kabil Pərwərdigarning huzuridin qikip, Erəmning məxrik təripidiki Nod degən yurtta olturakhixip kaldi. **17** Kabil ayali bilən billə bolup, ayali hamilidar bolup Hanohni tuoydi. U wakitta Kabil bir xəhər bina kiliwatatti; u xəhərning namini ooylining ismi bilən Hanoh dəp atidi. **18** Hanohtin Irad tərəldi, iradtin Məhuyail tərəldi, Məhuyaildin Mətuxail tərəldi, Mətuxaildin Ləməh tərəldi. **19** Ləməh əzigə ikki hotun aldi. Birining ismi Adah, yənə birining ismi Zillah idi. **20** Adah Yabalni tuoydi. U qedirda olturidioŋan kəqmən malqilarning bowisi idi, **21** uning inisining ismi Yubal idi. Bu qiltar bilən nəy qaloŋuqilarning bowisi idi. **22** Zillah yənə Tubal-kayin degən bir ooynlni tuoydi. U mistəmür əswablarni sokkuqi idi. Tubal-kayinning Naamah isimlik bir singlisi bar idi. **23** Ləməh bolsa ayallirioŋa səz kilip: — «Əy Adah bilən Zillah, səzümni anglanglar! Əy Ləməhning ayalliri, gepimgə kulak selinglar! Meni zəhimləndürgini üqün mən adəm əltürdüm, Tenimni zedə kiloŋanliki üqün bir yigitni əltürdüm. **24** Əgər Kabil üqün yəttə həssə intikam elinsa, Ləməh üqün yətmix yəttə həssə intikam elinidu!» — dedi. **25** Adəm'ata yənə ayali bilən billə boldi. Ayali bir ooynl tuoyup, uningoŋa Xet dəp at koyup: Kabil Habilni əltürüwətkini üqün Huda uning ornioŋa manga baxka bir əwlad tikləp bərdi, dedi. **26** Xettinmu bir ooynl tuoyuldi; u uningoŋa Enox dəp at koydi. Xu wakittin tartip adəmlər Pərwərdigarning namioŋa nida kilixka baxlidi.

5 Bu Adəm'atining əwladlirining nəsəbnamisidur: — Huda insanni yaratkan künidə, uni Əzigə ohxax kilip yaratti. **2** U ularni ər jinis wə ayal jinis kilip yaritip, ularoŋa bəht-bərikət ata kilip, yaritiloŋan künidə ularning namini «adəm» dəp atidi. **3** Adəm'ata bir yüz ottuz yaxka kirgəndə uningdin əzigə ohxaydioŋan, əz sürət-obrazidək bir ooynl tərəldi; u uningoŋa Xet dəp at koydi. **4** Xet tuoyuloŋandin keyin Adəm'ata səkkiz yüz yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooynl-kizlar tərəldi. **5** Adəm'atimiz jəmiy tokkuz yüz ottuz yil kün kərüp, aləmdin ətti. **6** Xet bir yüz bəx yaxka kirgəndə uningdin Enox tərəldi. **7** Enox tuoyuloŋandin keyin Xet səkkiz yüz yəttə yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooynl-kizlar tərəldi. **8** Xet jəmiy tokkuz yüz on ikki yil kün kərüp, aləmdin ətti. **9** Enox tokşan yaxka kirgəndə uningdin Kenan tərəldi. **10** Kenan tuoyuloŋandin keyin, Enox səkkiz yür on bəx yil əmür kərüp, uningdin yənə ooynl-kizlar tərəldi. **11** Enox jəmiy tokkuz yüz bəx yil kün kərüp, aləmdin ətti. **12** Kenan yətmix yaxka kirgəndə uningdin Mahalalel tərəldi. **13** Mahalalel tuoyuloŋandin keyin Kenan səkkiz yüz kirik yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooynl-kizlar tərəldi. **14** Kenan jəmiy tokkuz yüz on yil kün kərüp, aləmdin ətti. **15** Mahalalel atmix bəx yaxka kirgəndə uningdin Yarəd tərəldi. **16** Yarəd tuoyuloŋandin keyin Mahalalel səkkiz yüz ottuz yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooynl-kizlar tərəldi. **17** Mahalalel jəmiy səkkiz yüz tokşan bəx yil kün kərüp, aləmdin ətti. **18** Yarəd bir yüz atmix ikki yaxka kirgəndə uningdin Hanoh tərəldi. **19** Hanoh tuoyuloŋandin keyin Yarəd səkkiz yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooynl-kizlar tərəldi. **20** Yarəd jəmiy tokkuz yüz atmix ikki yil kün kərüp, aləmdin ətti. **21** Hanoh atmix bəx yaxka kirgəndə uningdin Mətuxəlah tərəldi. **22** Mətuxəlah tuoyuloŋandin keyin Hanoh üq yüz yiloŋiqə Huda bilən bir yolda mengip, yənə ooynl-kizlarni tapti. **23** Hanohning [yər yüzidə] barlik kərgən künliri üq yüz atmix bəx yil boldi; **24** U Huda bilən bir yolda mengip yaxaytti; u [tuyukşiz kəzdin] oŋayib boldi; qünki Huda uni Əz yenioŋa elip kətkənidi. **25** Mətuxəlah bir yüz səksən yəttə yaxka kirgəndə uningdin Ləməh tərəldi. **26** Ləməh tuoyuloŋandin keyin Mətuxəlah yəttə yüz səksən ikki yil əmür kərüp, uningdin ooynl-kizlar tərəldi. **27** Mətuxəlah jəmiy tokkuz yüz atmix tokkuz yil kün kərüp, aləmdin ətti. **28** Ləməh bir yüz səksən ikki yaxka kirgəndə bir ooynl tepip, uning ismini Nuh atap: — Pərwərdigar tuprakka lənət kildi; xunga biz [yərgə] ixliginimizdə həmdə kollirimizning japalik əmgikidə bu bala bizgə təsəlli beridu, — dedi. **30** Nuh tuoyuloŋandin keyin Ləməh bəx yüz tokşan bəx yil əmür kərüp, uningdin yənə ooynl-kizlar tərəldi. **31** Ləməh jəmiy yəttə yüz yətmix yəttə yil kün kərüp, aləmdin ətti. **32** Nuh bəx yüz yaxka kirgəndin keyin, uningdin Xəm, Ham wə Yafət tərəldi.

6 Wə xundak boldiki, insanlar yər yüzidə kəpiyixkə baxlioŋanda, xundakla kizlarmu kəpləp tuoyuloŋanda, **2** Hudaning ooynlliri insanlarning kizlirining qiraylikliqini kərüp, halioŋanqə tallap, əzlirigə hotun kilixka baxlidi. **3** U wakitta Pərwərdigar səz kilip: — — Mening Rohim insanlar bilən mənggü kürəx kiliwərməydu; qünki insan əttur, halas. Kəlgüsidə ularning əmri pəkət bir yüz yigirmə yaxtin axmisun! — dedi. **4** Xu künlərdə (wə xundakla keyinki künlərdimu), Hudaning ooynlliri insanlarning kizlirining yenioŋa berip, ulardin balilarni tapkinida, gigantlar yər yüzidə pəyda boldi. Bular bolsa kədimki zamanlardiki danglik palwan-baturlar idi. **5** Pərwərdigar insanning ətküzüwatkan rəzilliki yər yüzidə kəpiyip kətkənlikini, ularning kənglidiki niyətlirining hərkaqan yaman boluwatkinini kərdi. **6** Xuning bilən Pərwərdigar yər yüzidə adəmni apiridə kiloŋinioŋa puxayman kilip, kənglidə azablandi. **7** Buning bilən Pərwərdigar: — Əzüm yaratkan insanni yər yüzidin yokitimən — insandin tartip mal-qarwilaroŋiqə, əmiligüqi haywanlardin asmandiki kuxlaroŋiqə, həmmisini yok kilimən; qünki Mən ularni yaratkinimoŋa puxaymən kildim, — dedi. **8** Lekin Nuh bolsa Pərwərdigarning nəziridə xəpkət tapkanidi. **9** Nuh wə uning ix-izliri təwəndikiqə: — Nuh hakkaniy, əz dəwridikilər arisida əyibsiz adəm idi; Nuh Huda bilən bir yolda mengip yaxaytti. **10** Nuhtin Xəm, Ham, Yafət degən üq ooynl tərəldi. **11** Pütkül jahan Hudaning aldida rəzillixip, həmmə yər zorawanlikka tolup kətkənidi. **12** Huda yər yüzigə nəzər seliwidi, mana, jahan rəzilləxkənidi; qünki barlik ət igilirining yər yüzidə kiliwatkini yuzukqilik idi. **13** Xuning bilən Huda Nuhka: — Mana, aldimoŋa barlik ət igilirining zawalliki yetip kəldi; qünki pütkül yər-jahanni ularning

səwəbidin zorawanlik qaplidi. Mana, Mən ularni yər
bilən qoxup ḥalak qilimən. **14** Əmdi sən əzünggə gofər
yaoɣiqidin bir kemə yasap, kemining iqidə bəlmə-
hanilarni qilip, iqi-texini qarimay bilən suwa. **15** Sən
uni xundak yasioɣin: — Uzunluki üq yüz gəz, kəngliki
əllik gəz wə egizliki ottuz gəz bolsun. **16** Kemining
pexaywini astioɣa bir oquqqilik yasa, uning egizliki bir
gəz bolsun; ixikini kemining yenifa orunlaxtur; kemini
asti, ottura wə üsti qilip üq qəwət yasa. **17** Qünki mana,
Mən Əzüm asmanning astidiki ḥayatlik tiniqi barliki
ḥərbir ət igisini ḥalak qilidioɣan su topanni yər yüzigə
kəltürimən; buning bilən yər yüzidiki barlik məhluklar
tiniqidin tohtaydu. **18** Lekin sən bilən əhdəmni tüzimən.
Sən əzüng, ooɣulliring, ayaling wə kelinliringni elip
birliktə kemigə kiringlar. **19** Əzüng bilən təng tirik
saklap kelix üqün, barlik jandarlardin ḥərkaysisidin bir
jüp, yəni ərkikidin birini, qixidin birini kemigə elip
kirgin; **20** Tirik kelix üqün kuxlarning ḥərbir türliridin,
mal-qarwilarning ḥərbir türliridin wə yərdə əmiligüqi
janiwarlarning ḥərbir türliridin bir jüpi kəxingoɣa
kiridu. **21** Əzüng wə ularning ozukluqi üqün ḥərhil
yeməkliklərdin elip, yeningoɣa oɣəmligin, — dedi. **22**
Nuḥ xundak qildi; Huda əzigə buyruoɣan ḥəmmə ixni u
bəja kəltürdi.

7 Pərwərdigar Nuḥka mundak dedi: — «Sən pütün
əydikiliring bilən kemigə kirgin; qünki bu dəwrdə
aldimda seni ḥəkkaniy dəp kərdüm. **2** Ḥəmmə ḥalal
ḥaywanlarning ərkək-qixisidin yəttə jüptin, ḥaram
ḥaywanlarning ərkək-qixisidin bir jüptin elip, xuningdək
asmandiki uqar-kanatlarningmu ərkək-qixisidin yəttə
jüptin elip, ularning nəslini pütkül yər yüzidə tirik
saklax üqün əzüng bilən billə əkir. **4** Qünki yəttə
kündin keyin uda qirik keqə-kündüz yər yüzigə yamoɣur
yaoɣdurimən; Əzüm yasioɣan ḥəmmə janiwarlarni yər
yüzidin yokitimən». **5** Xuning bilən Nuḥ Pərwərdigar
uningoɣa buyruoɣinining ḥəmmisigə əməl qildi. **6** Yər
yüzini topan baskanda Nuḥ altə yüz yaxta idi. **7**
Topandin [kutulup kelix] üqün Nuḥ bilən ooɣulliri,
ayali wə kelinliri billə kemigə kirdi. **8** Ḥalal ḥaywanlar
bolsun, ḥaram ḥaywanlar bolsun, kuxlar bilən yərdə
əmiligüqi janiwarlar bolsun, [ḥərbir türdin] bir jüp-
bir jüptin ərkək-qixi bolup, Huda Nuḥka buyruoɣandək
kemigə, Nuḥning kəxioɣa kirdi. **10** Wə xundak boldiki,
yəttə kündin keyin, yər yüzini topan besixka baxlidi. **11**
Nuḥning əmrining altə yüzinqi yili, ikkinqi eyining on
yəttinqi künidə qongkur dengizlarning təgliridiki barlik
bulaklar yerilip, asmanning pənjiriliri eqilip kətti. **12**
Yamoɣur uda qirik keqə-kündüz yər yüzigə tohtimay
yaoɣdi. **13** Dəl yamoɣur baxlanoɣan küni, Nuḥ, Nuḥning
Xəm, Ḥam, Yafət degən ooɣulliri, Nuḥning ayali bilən
üq kelini kemigə kirdi. **14** Ular bilən billə ḥərhil yawa
ḥaywanlar tür-türi boyiqə, ḥərhil mal-qarwilar tür-
türi boyiqə, yərdə əmiligüqi ḥərhil janiwarlar tür-türi
boyiqə wə ḥərhil uqar-kanatlar, yəni ḥərhil kanatlik
janiwarlar tür-türi boyiqə kemigə kirdi. **15** Ət igiliridin,
yəni barlik ḥayatlik tiniqi boloɣan ḥərhil jandarlardin,
bir jüp-bir jüp bolup, kemigə nuḥning kəxioɣa kirdi. **16**
Kirgənlər Hudaning nuḥka buyruoɣinidək ət igilirining
ḥərtürining ərkək-qixisi idi. Andin Pərwərdigar ixikni
etiwətti. **17** Topan yər yüzini uda qirik kün besip,
sular uloɣiyip kətti. Kemə yər üstidin kətürülüp ləyləp
kaldi. **18** Su uloɣiyip, yər üstidə tehimu egizləp kətti;
kemə su üstidə dawaloɣup turatti. **19** Sular yər yüzidə
tolimu uloɣiyip, pütkül asmanning astidiki barlik egiz
taoɣlarnimu besip kətti. **20** Sular [taoɣlardin] yənə on
bəx gəz ərləp, taoɣ qokkilirimu su astida kaldi. **21**
Buning bilən yər yüzidə yürgüqi ḥəmmə ət igiliri, uqar-
kuxlar, mal-qarwilar, yawayi ḥaywanlar, yərdə əmiligüqi
ḥəmmə janiwarlar, jümlidin pütkül adəmlər ḥəmmisi
əldi; **22** kuruklukta yaxioɣuqi, burnida ḥayatlik tiniqi
bar boloɣanlarning ḥəmmisi əldi. **23** Yər yüzidiki jeni
barlarning ḥəmmisi, insan bolsun, mal-qarwilar bolsun,
əmiligüqi ḥaywanlar bolsun, asmandiki kuxlar bolsun,
ḥəmmisi ḥalak bolup yər yüzidin yok qilindi; pəkət Nuḥ
wə kemidə uning bilən billə turoɣanlar kutulup kaldi. **24**
Bir yüz əllik küngiqə yər yüzini su besip turdi.

8 Huda Nuḥni, xundakla kemidə uning bilən billə
boloɣan barlik yawayi ḥaywanlar bilən barlik mal-
qarwilarni əslidi. Xuning bilən Huda bir xamal qikirip
yər yüzini yəlpütti wə sular yenixka baxlidi. **2** Qongkur
dengizlarning təgliridiki bulaklar wə asmanning
pənjiriliri etilip, asmandin təkülgən yamoɣur tohtidi. **3**
Sular baroɣanseri yər yüzidin yandi; bir yüz əllik kün
ətkəndin keyin heli azlidi. **4** Yəttinqi ayning on yəttinqi
küni, kemə Ararat taoɣ tizmiliridiki birining üstidə
tohtap kaldi. **5** Sular oninqi ayoɣiqə baroɣanseri aziyip,
oninqi ayning birinqi küni taoɣ qokkiliri kərünüxkə
baxlidi. **6** Kirik kündin keyin Nuḥ kemigə əzi ornatkan
dərizini eqip, **7** bir kuzoɣunni sirtka qikardi. U yər
yüzidiki sular tartilip boloɣuqə uyan-buyan ucup yürdi.
8 Uningdin keyin Nuḥ sularning yər yüzidin tartiloɣan-
tartilmioɣanlikini bilix üqün, bir kəptərni qikardi. **9**
Lekin sular tehiqə pütkül yər yüzini kaplap turoɣaqka,
kəptər putini koyoɣudək jay tapalmay, Nuḥning kəxioɣa
kemigə yenip kəldi. Xuning bilən Nuḥ kolini sunup
uni tutup, kemigə əkiriwaldi. **10** U yəttə kün saklap,
bu kəptərni kemidin yənə sirtka qikardi. **11** Kəptər
kəqtə uning kəxioɣa yenip kəldi; mana, uning tumxukida
yengi üzüwaloɣan zəytun yopurmiqi bar idi. Buni kərüp
Nuḥ sularning yər yüzidin tartiloɣinini bildi. **12** U yənə
yəttə kün saklap, kəptərni yənə sirtka qikardi, əmma bu
ketim kəptər uning yenioɣa kaytip kəlmidi. **13** Nuḥ altə
yüz bir yaxka kirgən yili, birinqi ayning birinqi künidə
su yər yüzidin kuruoɣanidi. Nuḥ kemining kapkikini
eqip kariwidi, yərning kuruoɣinini kərdi. **14** Ikkinqi
ayning yigirmə yəttinqi küni, yər yüzi pütünləy kurup
boldi. **15** U wakitta Huda Nuḥka səz kilip: — Sən əzüng,
ayaling, ooɣulliring wə kelinliring kemidin qikinglar.
17 Əzüng bilən billə boloɣan barlik ət igiliridin ḥərbir
türdiki janiwarlarni, yəni uqar-kanatlarni ḥəm mal-
qarwilarni, yərdə əmiligüqi ḥaywanlarning ḥəmmisini
əzüng bilən qoxup kemidin elip qikkin; xuning bilən
ular yər yüzidə tarilip-tarkilip, nəsillinip zeminda
kəpəysun, — dedi. **18** Xuning bilən Nuḥ, ayali, ooɣulliri
wə kelinliri bilən billə sirtka qikti. **19** Janiwarlarning
ḥəmmisi, barlik əmiligüqi ḥaywanlar, barlik uqar-
kanatlar, yərdə midirlap yüridioɣanlarning ḥərkaysisi
əz türliri boyiqə kemidin qikixti. **20** Xu qaoɣda Nuḥ
Pərwərdigaroɣa atap bir kurbangaḥni yasidi; u ḥalal
janiwarlar bilən ḥalal kuxlarning ḥər türidin elip kelip,

qurbangahning üstidə «kəydürmə qurbanlik» ətküzdi.
21 Xundak kilip Pərwərdigar huxbuy purap [məmnun
boldi]; Pərwərdigar kənglidə: — «Insanning kəngül-niyiti
yaxlikidin tartip rəzil bolsimu, Mən insan tüpəylidin
yərgə yənə lənət okumaymən wə əmdi bu ketimkidək
həmmə jandarlarni urup yokitiwətməymən. 22 Bundin
keyin, yər məwjut künliridə, Terix bilən orma, Sooquk
bilən issik, Yaz bilən kix, Kündüz bilən keqə üzülməy
aylinip turidu» — dedi.

9 Huda Nuh bilən uning ooqullirioqa bəht-bərikət
ata kilip, ularoqa mundak dedi: — «Silər püplixip
kəpiyip, yər yüzini toldurunglar. 2 Yər yüzidiki barlik
janiwarlar, asmandiki barlik kuxlar, barlik yər yüzidə
midirlap yürgüqilər wə dengizdiki barlik belikларning
həmmisi silərdin korkup wəhimidə bolsun; bular
kolunglaroqa tapxuruloqandur. 3 Midirlap yüridioqan
hərkandak janiwarlar silərgə ozuk bolidu; Mən silərgə
kək otyaxlarni bərgəndək, bularning həmmisini əmdi
silərgə bərdim. 4 Lekin silər gəxni iqidiki jeni, yəni keni
bilən koxup yeməslikinglar kerək. 5 Keninglar, yəni
jeninglardiki kan təkülsə, Mən bərhək uning hesabini
alimən; hərkandak haywanning ilkidə keninglar bar
bolsa Mən uningoqa tələtküzimən; insanning kolida
bar bolsa, yəni birsining kolida əz kerindixining keni
bar bolsa, Mən uningoqa xu kanni tələtküzimən. 6
Kimki insanning kenini təksə, Uning kenimu insan
təripidin təkülidu; Qünki Huda insanni Əz sürət-
obrazida yaratkandur. 7 Əmdi silər, püplixip kəpiyip,
yər yüzidə tarilip-tarkilip kəpiyinglar». 8 Andin Huda
Nuh bilən uning ooqullirioqa səz kilip mundak dedi: —
«Mana Əzüm silər bilən wə silərdin keyin kelidioqan
əwladliringlar bilən, xundakla silər bilən billə turoqan
hərbir jan igisi, uqarkanatlar, mal-qarwilar, silər bilən
billə turoqan yər yüzidiki hərbir yawayi haywanlar,
kemidin qikkanlarning həmmisi bilən — yər yüzidiki
heqbir haywanni kaldurmay, ular bilən Əz əhdəmni
tüzimən. 11 Mən silər bilən xundak əhdə tüzimənki, nə
barlik ət igiliri topan bilən yokitilmas, nə yərni wəyran
kilidioqan heqbir topan yənə kəlməs». 12 Huda yənə:
— «Mən Əzüm silər bilən wə kexinglardiki həmmə jan
igiliri bilən mənggülük, yəni pütkül əwladliringlaroqiqə
bekitkən muxu əhdəmning bəlgisi xuki: — Mana, Mən
Əzüm bilən yərning otturisida boloqan əhdining bəlgisi
bolsun dəp həsən-hüsinimni bulutlar iqigə koyimən;
14 wə xundak boliduki, Mən yərning üstigə bulutlarni
qikaroqinimda, xundakla həsən-hüsən bulutlar iqidə
ayan boloqinida, Mən silər bilən ət igiliri boloqan barlik
janiwarlar bilən tüzgən əhdəmni yad etimən; buningdin
keyin sular hərgiz həmmə jandarlarni halak kiloquqi
topan bolmas. 16 Həsən-hüsən bulutlar arisida pəyda
bolidu; Mən uningoqa karaymən wə xuning bilən Mənki
Huda yər yüzidiki ət igiliri boloqan barlik janiwarlar bilən
otturimizda bekitkən əhdəmni yad etimən», — dedi. 17
Huda Nuhka yənə: — «Mana bu Mən Əzüm bilən yər
yüzidiki barlik ət igiliri otturisida bekitkən əhdəmning
nixan-bəlgisidur», — dedi. 18 Nuhning kemidin qikkan
ooqulliri Xəm, Ham wə Yafət idi. Ham Kanaanning atisi
boldi. 19 Bu üqi Nuhning ooqulliri bolup, pütkül yər
yüzigə taraloqan ahalə xularning nəsil-əwladliridur. 20
Nuh terikqilik kilixka baxlap, bir üzümzarlik bərpa
kildi. 21 U uning xarabidin iqip, məst bolup kelip, əz
qediri iqidə kiyim-keqəklirini seliwetip, yalingaq yetip
kaldi. 22 Kanaanning atisi Ham kelip, atisining əwritini
kərüp, sirtka qikip ikki kerindixioqa eytti. 23 Xəm
bilən Yafət kopup yepinjini elip, mürisigə artip, kəyniqə
mengip kirip, atisining yalingaq bədinini yepip koydi.
Ular yüzini aldi tərəpkə kilip, atisining yalingaq tenigə
karimidi. 24 Nuh xarabning kəypidin oyoqinip, kənji
ooqlining əzigə nemə kiloqinini bilip: — 25 Kanaanoqa
lənət boloqay! U kerindaxlirining kulining kuli bolsun,
— dəp karoqidi. 26 U yənə: — Xəmning Hudasi boloqan
Pərwərdigaroqa təxəkkür-mədhiyə kaltürülgəy! Kanaan
Xəmning kuli bolsun. 27 Huda Yafətni awutkay! U
Xəmning qedirlirida turoqay, Kanaan bolsa uning kuli
boloqay! — dedi. 28 Nuh topandin keyin üq yüz əllik yil
əmür kərdi. 29 Bu tərikidə Nuh jəmiy tokkuz yüz əllik
yil kün kərüp, aləmdin ətti.

10 Təwəndikilər Nuhning ooqullirining əwladliridur:
— uning ooqulliri Xəm, Ham wə Yafət bolup,
topandin keyin ulardin ooqullar tərəlgən: — 2 Yafətning
ooqulliri bolsa, Gomər, Magog, Maday, Yawan, Tubal,
Məxək wə Tiras idi. 3 Gomərning əwladliri: Axkinaz, Rifat
wə Torgamah idi. 4 Yawanning əwladliri: Elixah, Tarxix,
Kittiylar wə Dodaniylar idi. 5 Bularning əwladliri dengiz
boylirida wə arallarda ayrim-ayrim yaxioqan həlklər
bolup, hərkaysisi əz tili, əz ailə-kəbililiri boyiqə əz
zeminlirida tarkilip olturaklaxkan. 6 Hamning ooqulliri
Kux, Misir, Put wə Kanaanlar idi. 7 Kuxning ooqulliri Seba,
Hawilah, Sabtah, Raamah wə Sabtika idi. Raamahning
ooqulliri Xeba wə Dedan idi. 8 Kuxtin yənə Nimrod
tərəlgən; u yər yüzidə nahayiti küqtünggür adəm bolup
qikti. 9 U Pərwərdigarning aldida küqtünggür owqi boldi;
xu səwəbtin «palanqi bolsa Nimrodtək, Pərwərdigarning
aldida küqtünggür owqi ikən» degən gəp tarkaloqan.
10 Uning padixahliki Xinar zeminidiki Babil, Ərək,
Akkad wə Kalnəh degən xəhərlərdə baxlanoqanidi. 11 U
bu zemindin Axur zemini oqa qikip Ninəwə, Rəhobot-
Ir, Kalah wə Ninəwə bilən Kalahning otturisidiki
Rəsən degən xəhərlərnimu bina kildi (bular koxulup
«Katta Xəhər» boldi). 13 Misirning əwladliri Ludiylar,
Anamiylar,Ləhabiylar, Naftuhiylar, 14 Patrosiylar,
Kasluhiylar (Filistiylər Kasluhiylardin qikkan) wə
Kaftoriylar idi. 15 Kanaandin tunji ooqul Zidon tərilip,
keyin yənə Hət tərəlgən. 16 uning əwladliri bolsa
Yəbusiylar, Amoriylar, Girgaxiylar, 17 Hiwiylar, Arkiylar,
Siniylar, 18 Arwadiylar, Zəmariylar wə Hamatiylar
idi. Xuningdin keyin, Kanaaniylarning kəbililiri hər
tərəpkə tarkilip kətti. 19 Kanaaniylarning yurt qegrisi
bolsa Zidondin tartip, Gərar təripigə sozulup, Gazaoqa
qikip, andin Sodom, Gomorra, Admah bilən Zəboim
təripigə tutixip, Lexaoqiqə yetip baratti. 20 Yukirikilar
bolsa hamning ooqulliri bolup, əz kəbilisi wə tilliri
boyiqə kowm bolup əz zeminlirida olturaklaxkanidi.
21 Xəmmu ooqul pərzəntlik boldi; Xəm bolsa Yafətning
akisi, Ebərlərning ata-bowisi boldi. 22 Xəmning ooqulliri
Elam, Axur, Arfahxad, Lud, Aram; 23 Aramning ooqulliri
Uz, Hul, Gətər, Max idi. 24 Arfahxadtin Xelah tərəldi,
Xelahtin Ebər tərəldi. 25 Ebərdin ikki ooqul tərəlgən
bolup, birining ismi Pələg idi, qünki u yaxioqan dəwrdə
yər yüzidə bəlünüx boldi; Pələgning inisining ismi

Yoqtan idi. **26** Yoqtandin Almodad, Xələf, Hazarmawət,
Yerah, **27** Hadoram, Uzal, Diklah, **28** Obal, Abimaəl,
Xeba, **29** Ofir, Hawilah wə Yobab tərəldi. Bularning
həmmisi Yoqtanning ooqulliri idi. **30** Ularning olturoqan
jayliri bolsa Mexadin tartip, Səffar degən rayonning
xərk təripidiki taoqkiqə sozulatti. **31** Yukirikilar bolsa
Xəmning ooqulliri bolup, əz kəbilisi wə tilliri boyiqə
kowm bolup əz zeminlirida olturaklaxkanidi. **32**
Yukiridikilər Nuhning əwladliri bolup, ular əz nəsəbliri
wə kowmliri boyiqə hatiriləngən. Topandin keyinki yər
yüzidiki barlik kowmlar ularning iqidin tarkaloqan.

11 U zamanda pütkül yər yüzidiki til həm səz birhil
idi. **2** Lekin xundak boldiki, adəmlər məxrik
tərəpkə səpər kilip, Xinar yurtida bir tüzlənglikni
uqritip, xu yərdə olturaklaxti. **3** Ular bir-birigə: —
Kelinglar, biz hix kuyup, otta pixurayli! — deyixti.
Xundak kilip, ular kuruluxta taxning ornioqa hix, layning
ornioqa karimay ixlətti. **4** Ular yənə: — Kelinglar, əmdi
əzimizgə bir xəhər bina kilip, xəhərdə uqi asmanlaroqa
takaxkudək bir munar yasayli! Xundak kilip əzimizgə
bir nam tikliyələymiz. Bolmisa, pütkül yər yüzigə tarilip
ketimiz, — deyixti. **5** U wakitta Pərwərdigar adəm
baliliri bina kiliwatkan xəhər bilən munarni kərgili
qüxti. **6** Pərwərdigar: — «Mana, bularning həmmisi
bir kowmdur, ularning həmmisining tilimu birdur; bu
ularning ixining baxlinixidur! Bundin keyin ularning
niyət kiloqan hərkandak ixini həq tosuwaloqili bolmaydu.
7 Xunga Biz təwəngə qüxüp ularning bir-birining
gəplirini ukalmasliki üqün ularning tilini [baxka-baxka
kilip] kalaymikanlaxturuwetəyli» — dedi. **8** Xundak
kilip Pərwərdigar ularni u jaydin pütkül yər yüzigə
taritiwətti. Xuning bilən ular xəhərni yasaxtin tohtap
kaldi. **9** Xunga bu xəhərning nami «Babil» dəp ataldi;
qünki u yərdə Pərwərdigar pütkül yər yüzidikilərning
tilini kalaymikanlaxturuwətti. Xundak kilip Pərwərdigar
ularni u jaydin pütkül yər yüzigə taritiwətti. **10**
Təwəndikilər Xəmning əwladliridur: — topan ətüp
ikki yildin keyin, Xəm yüz yexida, uningdin Arfakxad
tərəldi. **11** Arfakxad tuoquloqandin keyin Xəm bəx yüz
yil əmür kərüp, uningdin yənə ooqul-kizlar tərəldi. **12**
Arfakxad ottuz bəx yaxka kirgəndə uningdin Xelah
tərəldi. **13** Xelah tuoquloqandin keyin Arfakxad tət yüz
üq yil əmür kərüp, uningdin yənə ooqul-kizlar tərəldi.
14 Xelah ottuz yaxka kirgəndə uningdin Ebər tərəldi.
15 Ebər tuoquloqandin keyin Xelah tət yüz üq yil əmür
kərüp, uningdin yənə ooqul-kizlar tərəldi. **16** Ebər ottuz
tət yaxka kirgəndə uningdin Pələg tərəldi. **17** Pələg
tuoquloqandin keyin Ebər tət yüz ottuz yil əmür kərüp,
uningdin yənə ooqul-kizlar tərəldi. **18** Pələg ottuz yaxka
kirgəndə uningdin Rəu tərəldi. **19** Rəu tuoquloqandin
keyin Pələg ikki yüz tokkuz yil əmür kərüp, uningdin
yənə ooqul-kizlar tərəldi. **20** Rəu ottuz ikki yaxka
kirgəndə uningdin Serug tərəldi. **21** Serug tuoquloqandin
keyin Rəu ikki yüz yəttə yil əmür kərüp, uningdin yənə
ooqul-kizlar tərəldi. **22** Serug ottuz yaxka kirgəndə
uningdin Nahor tərəldi. **23** Nahor tuoquloqandin keyin
Serug ikki yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooqul-
kizlar tərəldi. **24** Nahor yigirmə tokkuz yaxka kirgəndə
uningdin Tərah tərəldi. **25** Tərah tuoquloqandin keyin
Nahor bir yüz on tokkuz yil əmür kərüp, uningdin yənə
ooqul-kizlar tərəldi. **26** Tərah yətmix yaxka kirgəndə
uningdin Abram, Nahor wə Haran tərəldi. **27** Tərahning
əwladliri təwəndikiqə: — Tərahtin Abram, Nahor wə
Haran tərəldi; Harandin Lut tərəldi. **28** Lekin Haran
tuoquloqan yurti boloqan, kaldiylərning Ur xəhiridə
atisi Tərahning aldida, Tərahtin ilgiri əldi. **29** Abram
bilən Nahor ikkisi əyləndi. Abramning ayalining ismi
Saray, Nahorning ayalining ismi Milkah idi; Milkah
Haranning kizi idi; Haran bolsa Milkah wə Iskahning
atisi idi. **30** Lekin Saray tuoqmas boloqaqka, uning balisi
yok idi. **31** Tərah bolsa ooqli Abramni, nəwrisi Lut
(Haranning ooqli)ni wə kelini, yəni Abramning ayali
Sarayni elip, Kanaan zeminioqa berix üqün kaldiylərning
Ur xəhiridin yoloqa qikti; birak ular Haran degən jayoqa
yetip kəlgəndə, xu yərdə olturaklixip kaldi. **32** Tərahning
kərgən künliri ikki yüz bəx yil bolup, Haranda aləmdin
ətti.

12 Pərwərdigar [əslidə] Abramoqa mundak degənidi:
— Sən əz yurtungdin, əz uruk-tuoqkanliringdin
wə əz ata jəmətingdin ayrilip, Mən sanga kərsitidioqan
zeminoqa baroqin. **2** Xundak kilsang Mən seni uluoq
bir həlk kilip, sanga bəht-bərikət ata kilip, namingni
uluoq kilimən; xuning bilən sən əzüng baxkilaroqa bəht-
bərikət bolisən; **3** kimlər sanga bəht-bərikət tilisə Mən
ularni bərikətləymən, kimki seni horlisa, Mən qokum
uni lənətkə kaldurimən; sən arkilik yər yüzidiki barlik
ailə-kəbililərgə bəht-bərikət ata kilinidu! — dedi. **4**
Abram Pərwərdigar uningoqa eytkini boyiqə [Harandin]
ayrildi; Lutmu uning bilən billə mangdi. Abram Harandin
qikkinida yətmix bəx yaxta idi. **5** Abram ayali Saray bilən
inisining ooqli Lutni elip, ularning yioqkan barlik mal-
mülükini koxup, Haranda igidarqilik kiloqan adəmlərni
billə ketip, Kanaan zeminioqa berix üqün yoloqa qikti;
xundak kilip ular Kanaan zeminioqa yetip kəldi. **6**
Abram zeminni kezip, Xəkəm degən jaydiki «Morəhning
dub dərihi»ning yenioqa kəldi (u qaoqda u zeminda
Kanaaniylar turatti). **7** Pərwərdigar Abramoqa kerünüp,
uningoqa: — Mən bu zeminni sening nəslinggə ata
kilimən, — dedi. Xuning bilən u xu yərdə əzigə kərüngən
Pərwərdigaroqa atap bir kurbangah saldi. **8** Andin u
bu yərdin yətkilip, Bəyt-əlning xərkidiki taoqka bardi;
oqərb təripidə Bəyt-əl, xərk təripidə Ayi degən jay bar
idi; u xu yərdə qedir tikti. U xu yərdə Pərwərdigaroqa
atap bir kurbangah yasap, Pərwərdigarning namini
qakirip ibadət kildi. **9** Andin keyin Abram tədrijiy
kəqüp, jənubidiki Nəgəw rayonioqa karap yətkəldi. **10**
Zeminda aqarqilik boloqanidi; Abram Misiroqa qüxti; u
xu yərdə waktinqə turmakqi boloqanidi, qünki zeminda
aqarqilik bək eoqir idi. **11** Əmma xundak boldiki, u
Misiroqa yekinlaxkanda, ayali Sarayoqa: — Mana, mən
sening həsün-jamalingning güzəllikini bilimən. **12**
Xundak boliduki, misirliklar seni kərsə, «Bu uning ayali
ikən» dəp, meni əltürüwetip, seni tirik kalduridu. **13**
Xuning üqün sening: «Mən uning singlisi» deyixingni
ətinimən. Xundak kilsang, mən seningdin yahxilik tepip,
sən arkilik tirik kalimən, — dedi. **14** Abram Misiroqa
kirgəndə xundak boldiki, misirliklar dərwəkə ayalning
güzəl ikənlikini kərdi. **15** Pirəwnning əmirlirimu uni
kərüp, Pirəwngə uning təripini kildi; xuning bilən ayal
Pirəwnning ordisioqa elip kirildi. **16** Pirəwn Sarayning

səwəbidin Abramoɣa yahxi muamilə kildi; xuning bilən u koy, kala, hangga exəklər, kul-dedəklər, mada exəklər wə təgilərgə erixti. **17** Əmma Pərwərdigar Pirəwn wə əyidikilirini Abramning ayali Sarayning səwəbidin tolimu eoɣir wabalaroɣa muptila kildi. **18** Xuning üqün Pirəwn Abramni qakirip uningoɣa: — «Bu zadi sening manga nemə kiloɣining? Nemixka uning əz ayaling ikənlikini manga eytmiding? **19** Nemixka uni «singlim» dəp mening uni hotunlukka eliximoɣa səwəbkar boloɣili tas kalisən! Mana bu ayaling! Uni elip kətkin! — dedi. **20** Pirəwn əz adəmlirigə Abram tooɣrisida əmr kildi; ular uni, ayalini wə uning barlikini koxup yoloɣa seliwətti.

13 Xuning bilən Abram ayali wə uning barlik nərsilirini həmdə Lutni elip Misirdin qikip, Kanaanning jənubidiki Nəgəw yurtioɣa mangdi. **2** U qaoɣda Abramning mal-waran wə altun-kümüxliri kəp bolup, helila bay idi. **3** U kəqüp yürüp, jənubtiki Nəgəwdin Bəyt-əlgə, yəni Bəyt-əl bilən Ayining otturisidiki əslidə qedir tikkən jayoɣa, **4** kurbangah yasioɣan jayoɣa kaytip kəldi. Abram xu yərdə Pərwərdigarning namini qakirip ibadət kildi. **5** Abram bilən billə mangoɣan Lutningmu koy-kala padiliri wə qedirliri bar idi. **6** Əmdi ular billə tursa, zemin ularni kamdiyalmaytti; **7** bu səwəbtin Abramning padiqiliri bilən Lutning padiqilirining arisida jedəl qikti (u wakitta Kanaaniylar bilən Pərizziylər xu zeminda turatti). **8** Xunga Abram Lutka: — «Biz bolsak kerindaxlarmiz, sən bilən mening aramda, mening padiqilirim bilən sening padiqiliring arisida talax-tartix pəyda bolmisun. **9** Mana, aldingda pütkül zemin turmamdu? Əmdi sən məndin ayriloɣin; əgər sən sol tərəpkə barsang, mən ong tərəpkə baray; əgər sən ong tərəpkə barsang, mən sol tərəpkə baray», — dedi. **10** U wakitta Lut nəzər selip kərdiki, Iordan wadisidiki barlik tüzləngliking Zoar xəhirigiqə həmmila yərning süyi intayin mol idi; Pərwərdigar Sodom bilən Gomorrani wəyran kilixtin ilgiri bu yər bəəyni Pərwərdigarning beoɣi, Misir zeminidək idi. **11** Xuning bilən Lut əzigə Iordan wadisidiki pütkül tüzləngliki talliwaldi; andin Lut məxrik tərəpkə kəqüp bardi. Xundak kilip ikkiylən ayrildi. **12** Abram Kanaan zeminida olturaklaxti; Lut bolsa tüzləngliktiki xəhərlərning arisida turdi; u barabara qedirlirini Sodom xəhiri tərəpkə yətkidi. **13** Sodom həlki rəzil adəmlər bolup, Pərwərdigarning nəziridə tolimu eoɣir gunahkarlar idi. **14** Lut Abramdin ayrilip kətkəndin keyin, Pərwərdigar Abramoɣa: — Sən əmdi bexingni kətürüp, əzüng turoɣan jaydin ximal wə jənubka, məxrik wə məoɣrip tərəpkə karioɣin; **15** qünki sən hazir kərüwatkan bu barlik zeminni sanga wə nəslinggə mənggülük berimən. **16** Sening nəslingni yərdiki topidək kəp kilimən; xundakki, əgər birsi yərdiki topini sanap qikalisa, sening nəslingnimu sanap qikalixi mumkin bolidu. **17** Ornungdin tur, bu zeminni uzunluki wə kəngliki boyiqə aylinip qikkin; qünki Mən uni sanga ata kilimən, — dedi. **18** Xunga Abram qedirlirini yətkəp, Hebron xəhirigə yekin Mamrədiki dubzarlikning yenioɣa berip olturaklaxti; u xu yərdə Pərwərdigaroɣa atap bir kurbangah yasidi.

14 Xinarning padixahi Amrafəl, əllasarning padixahi Ariok, Elamning padixahi Kedorlayomər wə Goyimning padixahi Tidalning künliridə xu wəkə boldiki, **2** ular birlixip Sodomning padixahi Bera, Gomorraning padixahi Birxa, Admahning padixahi Xinab, Zəboimning padixahi Xəm'ebər wə Bela (yəni Zoar)ning padixahioɣa karxi hujumoɣa atlandi. **3** Bu [bəxining] həmmisi kelixip Siddim wadisioɣa, yəni «Xor Dengizi» wadisioɣa yioɣildi. **4** Ular on ikki yil Kedorlayomərgə bekindi boldi, on üqinqi yiloɣa kəlgəndə, Kedorlayomərgə karxi isyan kətürdi. **5** On tətinqi yili Kedorlayomər wə uningoɣa ittipakdax boloɣan padixahlar həmmisi yioɣilip, Axtarot-Karnaim degən yərdə Rəfayiylaroɣa, xundakla Ham degən yərdə Zuziylaroɣa, Xawəh-Kiriatayimda Emiylaroɣa hujum kilip ularni yəngdi; **6** andin ular Horiylarni ularning Seir teoɣida məoɣlup kilip, qəlning yenidiki əl-Paranoɣiqə sürüp-tokay kildi. **7** Arkidinla, ular ən-Mixpatka (yəni Kadəxkə) yenip kelip, Amaləklərning pütkül yurtini bulang-talang kildi; Hazazon-Tamarda olturuxluk Amoriylarnimu hujum kilip məoɣlup kildi. **8** Xuning bilən Sodomning padixahi, Gomorraning padixahi, Admahning padixahi, Zəboimning padixahi wə Belaning (yəni Zoarning) padixahi qikip, Siddim wadisida ularoɣa karxi jəng kilixka səp tizdi; **9** muxu [bəxəylən] Elamning padixahi Kedorlayomər, Goyimning padixahi Tidal, Xinarning padixahi Amrafəl, əllasarning padixahi Ariok katarliklar bilən sokuxti; yəni tət padixah bilən bəx padixah əzara sokuxti. **10** Siddim wadisidiki həmmila yərdə karimay [orəkliri] bar idi. Sodom wə Gomorraning padixahliri keqip, orəklərgə qüxüp kətti. Əmma kaloɣanlar bolsa taoɣka keqip kətti. **11** [Oɣalib kəlgən tət padixah bolsa] Sodom bilən Gomorraning həmmə mal-mülkini wə barlik ozuk-tülükini elip kətti. **12** Ular yənə Abramning jiyəni Lutnimu malliri bilən koxup elip kətti; qünki u Sodomda olturaklaxkanidi. **13** Halbuki, kutulup kaloɣan birsi berip bu ixlarni ibraniy Abramoɣa eytti. Xu qaoɣda u Amoriy Mamrəning dubzarlikining yenida turatti. Mamrə bolsa əxkol wə Anərning akisi idi; bu üqəylən Abram bilən ittipakdax idi. **14** Abram kerindixining əsir bolup kaloɣanlikini anglap, əz əyidə tuoɣuloɣan, alahidə tərbiyiləngən üq yüz on səkkiz adəmni baxlap qikip, [tət padixahni] kooɣlap danoɣiqə bardi. **15** Keqisi u adəmlirini guruppilaroɣa bəlüp, ular bilən birliktə hujum kilip ularni məoɣlup kilip, ularni Dəməxkning ximal təripidiki Hobah degən jayoɣiqə kooɣlap berip, **16** pütkül [olja aloɣan] mal-mülükni kayturuwaldi; əz kerindixi Lutni, uning mal-mülki wə hotun-kizlirini, xundakla [barlik kaloɣan] adəmlərni yandurup kəldi. **17** Abram Kedorlayomər wə uning bilən ittipakdax padixahlarni məoɣlup kilip, kaytip kəlgəndə, Sodomning padixahi Xawəh wadisi (yəni Han wadisi)oɣa uning aldioɣa qikti. **18** Salemning padixahi Məlkizədəkmu nan bilən xarab elip aldioɣa qikti. U zat bolsa, Həmmidin Aliy Təngrining kahini idi; **19** u [Abramni] bəht-bərikətləp: — «Abram asman bilən zeminning Igisi boloɣan Həmmidin Aliy Təngri təripidin bərikətlənsun! **20** Xundakla düxmənliringni əz kolungoɣa tapxuroɣan Həmmidin Aliy Təngrigə Həmdusana okuloɣay!» — dedi. Abram bolsa oɣəniymət aloɣan nərsilərning ondin birini uningoɣa bərdi. **21**

Andin Sodomning padixaḥi Abramoɣa: — Adəmlərni manga bərgəyla, oɣəniymətlərni əzlirigə aloɣayla, — dedi. **22** Lekin Abram Sodomning padixaḥioɣa jawab berip: — Mən bolsam asman bilən zeminning Igisi boloɣan Ḥəmmidin Aliy Təngri Pərwərdigaroɣa ḳol kətürüp ḳəsəm ḳiloɣanmənki, **23** mən səndin ḥətta bir tal yip nə bir tal booɣḳuqinimu nə sening baxḳa ḥərḳandaḳ nərsəngni almaymən; bolmisa, sən keyin: «mən Abramni bay ḳilip ḳoydom» deyixing mumkin. **24** Xunga yigitlirimning yegən-iqkini, xundaḳla manga ḥəmraḥ boloɣanlar, yəni Anər, əxkol wə Mamrələrgə tegixlik ülüxtin baxḳa, mən [oɣəniyməttin] ḥeqnərsə almaymən; xular əzlirigə tegixlik ülüxini alsun, — dedi.

15 Bu ixlardin keyin Pərwərdigarning səz-kalami Abramoɣa alamət kərünüxtə kelip: «Əy Abram, ḳorḳmioɣin; Mən Əzüm ḳalḳining wə zor in'amingdurmən» — dedi. **2** Lekin Abram: — Əy Rəb Pərwərdigar, manga nemə berisən? Mana, mən balisiz tursam, əy-bisatlirimoɣa warislik ḳiloɣuqi muxu Dəməxḳlik əliezərla bardur, — dedi. **3** Abram yənə: Mana, Sən manga ḥeq nəsil bərmiding, mana əyümdə turuwatḳanlardin biri manga waris bolidu, dedi. **4** Xu ḥaman Pərwərdigarning səz-kalami uningoɣa kelip: «Bu kixi sanga waris bolmaydu, bəlki əz puxtungdin bolidioɣan kixi sanga waris bolidu», — dedi. **5** Xuning bilən Pərwərdigar uni taxḳirioɣa elip qiḳip: — əmdi asmanoɣa ḳarap yultuzlarni sana — Ḳeni, ularni saniyalamsənkin?! — dedi. Andin uningoɣa: — Sening nəslingmu xundaḳ bolidu, — dedi. **6** Abram Pərwərdigaroɣa ixəndi; Pərwərdigar uningdiki bu [ixənqni] uning ḥəḳḳaniyliḳi dəp ḥesablidi. **7** Yənə uningoɣa: Mən bu zeminoɣa igə ḳilixḳa seni Kaldiyədiki Ur xəḥiridin elip qiḳḳan Pərwərdigardurmən, — dedi. **8** Lekin [Abram]: — I Rəb Pərwərdigar, mən uningoɣa jəzmən igə bolidioɣinimni ḳandaḳ bilimən? — dəp soridi. **9** [Pərwərdigar] uningoɣa: — Mən üqün üq yaxliḳ bir inək, üq yaxliḳ bir qixi əqkə, üq yaxliḳ bir ḳoqḳar bilən bir kəptər wə bir bajka elip kəlgin, — dedi. **10** Xunga u bularning ḥəmmisini elip, ularning ḥərbirsini yerimdin ikki parqə ḳilip, yerimini yənə bir yerimioɣa udulmu'udul ḳilip ḳoyup ḳoydi; əmma ḳuxlarni parqilimidi. **11** Ḳaoɣa-ḳuzoɣunlar taplarning üstigə qüxəndə, Abram ularni ürkütüp ḥəydiwətti. **12** Lekin kün patay degəndə, Abramni eoɣir bir uyḳu basti wə mana, uning üstigə dəḥxətlik bir wəḥimə, tom ḳarangoɣuluḳ qüxti. **13** Andin Pərwərdigar Abramoɣa: — Jəzmən bilixing kerəkki, sening nəsling əzlirining bolmioɣan bir zeminda musapir bolup, xu yərdiki həlḳning ḳullukida bolidu wə xundaḳla, bu həlḳ ularoɣa tət yüz yiloɣiqə jəbir-zulum salidu. **14** Lekin Mən ularni ḳullukḳa saloɣuqi xu taipining üstidin ḥəküm qiḳirimən. Keyin ular nuroɣun bayliḳlarni elip xu yərdin qiḳidu. **15** Əmma sən bolsang, aman-hatirjəmlik iqidə ata-bowiliringoɣa ḳoxulisən; uzun əmür kərüp andin dəpnə ḳilinisən. **16** Lekin xu yərdə tət əwlad ətüp, [nəsling] bu yərgə yenip kelidu; qünki Amoriylarning ḳəbiḥlikining zihi tehi toxmidi, dedi. **17** Xundaḳ boldiki, kün petip ḳarangoɣu boloɣanda, mana, gəxlərning otturisidin ətüp ketiwatḳan, is-tütək qiḳip turoɣan bir otdan bilən yalḳunluḳ bir məx'əl kəründi. **18** Dəl xu küni Pərwərdigar Abram bilən əḥdə tüzüp uningoɣa: — «Mən sening nəslinggə bu zeminni Misirning eḳinidin tartip Uluoɣ dərya, yəni əfrat dəryasioɣiqə berimən; yəni Keniylər, Kənizziylar, Kadmoniylar, **20** Ḥittiylar, Pərizziylər, Rəfayiylar, **21** Amoriylar, Ḳanaaniylar, Girgaxiylar wə Yəbusiylarning yurtini ularningki ḳilimən» dedi.

16 Əmma Abramning ayali Saray uningoɣa ḥeq bala tuoɣup bərmidi; lekin uning Ḥəjər isimlik misirliḳ bir dediki bar idi; **2** Saray Abramoɣa: — Mana, Pərwərdigar meni tuoɣuxtin tosti. Əmdi sən mening dedikimning ḳexioɣa kirgin; bəlkim u arḳiliḳ ana bolup tiklinixim mumkin, — dedi. Abram bolsa Sarayning səzini ḳobul kərdi. **3** Xuning bilən Abramning ayali Saray dediki misirliḳ Ḥəjərni əz eri Abramoɣa toḳallikḳa apirip bərdi (u waḳitta Abram Ḳanaan zeminida on yil olturoɣanidi). **4** Abram Ḥəjərning ḳexioɣa kirdi wə u ḥamilidar boldi. Əmma u əzining ḥamilidar boloɣinini bilginidə, u ayal hojayinini kəzgə ilmas bolup ḳaldi. **5** Saray Abramoɣa ḳeyidap: — Manga qüxkən bu horluḳ sening bexingoɣa qüxsun! Mən əz dedikimni ḳuqiḳingoɣa selip bərdim; əmdi u əzining ḥamilidar boloɣinini kərgəndə mən uning nəziridə kəzgə ilinmidim. Həyr, Pərwərdigar sən bilən mening otturimizda ḥəküm qiḳarsun! — dedi. **6** Abram Sarayoɣa: — Mana, dediking əz ḳolungdidur; sanga nemə layiḳ kərünsə uningoɣa xuni ḳiloɣin, — dedi. Buning bilən Saray uningoɣa ḳattiḳliḳ ḳilixḳa baxlidi; buning bilən u uning aldidin ḳeqip kətti. **7** Əmma Pərwərdigarning Pərixtisi uni qəldiki bir bulaḳning yenida, yəni Xur yolining boyidiki bulaḳning yenidin tepip, uningoɣa: **8** Əy Sarayning dediki Ḥəjər, nədin kəlding, nəgə barisən? — dəp soridi. U jawab berip: — Mən hojayinim Sarayning aldidin ḳeqip qiḳtim, — dedi. **9** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoɣa: — Ayal hojayiningning ḳexioɣa ḳaytip berip, uning ḳol astida bol, — dedi. **10** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoɣa yənə: — Sening nəslingni xundaḳ awutimənki, kəplükidin uni sanap boloɣili bolmaydu, — dedi. **11** Andin Pərwərdigarning Pərixtisi uningoɣa: Mana, sən ḥamilidarsən; sən bir ooɣul tuoɣup, uningoɣa Ismail dəp at ḳoyoɣin; qünki Pərwərdigar sening jəbir-japayingni anglidi. **12** U yawa exək kəbi bir adəm bolidu; uning ḳoli ḥər adəmgə ḳarxi uzitilidu, xuningdək ḥər adəmning ḳoli uningoɣa ḳarxi uzitilidu; u ḳerindaxlirining udulida ayrim turidu, dedi. **13** Ḥəjər əz-əzigə: «Mən muxu yərdə meni Kərgüqini arḳisidin kərdüm» dəp, əzigə səz ḳiloɣan Pərwərdigarni: «Sən meni kərgüqi Təngridursən» dəp atidi. **14** Xuning bilən u ḳuduḳ: «Bəər-laḥay-roy» dəp ataldi. U Ḳadəx bilən Bərəd xəḥirining arilikididur. **15** Ḥəjər Abramoɣa bir ooɣul tuoɣup bərdi. Abram Ḥəjər uningoɣa tuoɣup bərgən ooɣlioɣa Ismail dəp at ḳoydi. **16** Ḥəjər Abramoɣa Ismailni tuoɣup bərgəndə Abram səksən altə yaxta idi.

17 Abram toḳsan toḳḳuz yaxḳa kirgəndə, Pərwərdigar Abramoɣa kərünüp uningoɣa: — Mən Ḳadir Təngridurmən. Sən Mening aldimda mengip, kamil boloɣin. **2** Mən Əzüm bilən sening arangda əḥdəmni bekitip, seni intayin zor kəpəytimən, — dedi. **3** Abram əzini taxlap yüzini yərgə yeḳip yatti; Huda uning bilən yənə səzlixip mundaḳ dedi: — **4** Əzümgə kəlsəm,

mana, Mening əhdəm sən bilən tüzülgəndur: — Sən nuroɣun əl-millətlərning atisi bolisən. **5** Xuning üqün sening isming buningdin keyin Abram atalmaydu, bəlki isming Ibrahim bolidu; qünki Mən seni nuroɣun əl-millətlərning atisi qildim. **6** Mən seni intayin zor kəpəytimən; xuning bilən səndin kəp əl-qowmlarni pəyda qilimən, puxtungdin padixahlar qikidu. **7** Mən sən wə səndin keyinki nəslingning Hudasi bolux üqün Özüm sən wə səndin keyinki nəslingning arisida əbədiy əhdə süpitidə bu əhdəmni tikləymən; **8** Mən sanga wə səndin keyinki nəslinggə sən hazir musapir bolup turoɣan bu zeminni, yəni pütkül Kanaan zeminini əbədiy bir mülük süpitidə ata qilimən; wə Mən ularning Hudasi bolimən, — dedi. **9** Andin Huda Ibrahimoɣa yənə: — Sən özüng Mening əhdəmni tutqin, özüng wə səndin keyinki nəslingmu əwladtin-əwladqa buni tutuxi kerək. **10** Mən sən bilən wə səndin keyinki nəsling bilən tüzgən, silərning tutuxunlar kerək boloɣan əhdəm xuki, aranglardiki hərbir ərkək hətnə qilinsun. **11** Xuning bilən silər hətnilikinglarni kesiwetixinglar kerək; bu Mən bilən silərning aranglardiki əhdining bəlgisi bolidu. **12** Barlik əwladliringlar, nəsildin-nəsilgə aranglarda, məyli əydə tuoɣuloɣanlar bolsun, yaki əwladinglardin bolmay yatlardin puloɣa setiwelinoɣanlar bolsun, həmmə ərkək səkkiz künlük boloɣanda hətnə qilinsun. **13** Öyüngdə tuoɣuloɣanlar bilən pulungoɣa setiwaloɣanlarning həmmisi hətnə qilinixi kerək. Xundak qiloɣanda, Mening əhdəm tənliringlarda ornap, əbədiy bir əhdə bolidu. **14** Lekin hətniliki turup, tehi hətnə qilinmioɣan hərbir ərkək Mening əhdəmni buzoɣan hesablinip, üzüp taxlinidu, — dedi. **15** Huda Ibrahimoɣa yənə səz qilip: — Ayaling Sarayni əmdi Saray dəp atimioɣin, bəlki ismi Sarah bolsun. **16** Mən uningoɣa bəht-bərikət berip, uningdinmu sanga bir ooɣul berimən. Mən dərwəkə uni bərikətləymən; xuning bilən u əl-millətlərning anisi bolidu; həlklərning padixahlirimu uningdin qikidu, — dedi. **17** Ibrahim [yənə] özini yərgə etip düm yetip külüp kətti wə kənglidə: «Yüz yaxqa kirgən adəmmu balilik bolalarmu? Toksan yaxqa kirgən Sarahmu bala tuoɣarmu?!», — dedi. **18** Ibrahim Hudaoɣa: — Ah, Ismail aldingda yaxisa idi! dedi. **19** Huda uningoɣa: — Yak, ayaling Sarah jəzmən sanga bir ooɣul tuoɣup beridu. Sən uningoɣa «Ishak» dəp at koyoɣin. Mən uning bilən əz əhdəmni tüzimən; bu uningdin keyin kelidioɣan nəsli bilən baoɣlioɣan əbədiy bir əhdə süpitidə bolidu. **20** Ismailoɣa kəlsək, uning tooɣrisidiki duayingni anglidim. Mana, Mən uni bərikətləp, nəslini kəpəytip, intayin zor awutimən. Uning puxtidin on ikki əmir qikidu; Mən uni uluoɣ bir həlk qilimən. **21** Birak əhdəmni bolsa Mən kelər yili dəl muxu wakitta Sarah sanga tuoɣup beridioɣan ooɣul — Ishak bilən tüzimən, — dedi. **22** Huda Ibrahim bilən səzlixip bolup, uning yenidin yukirioɣa qikip kətti. **23** Xuning bilən xu künila Ibrahim əz ooɣli Ismailni, əz əyidə tuoɣuloɣanlar wə puloɣa setiwaloɣanlarning həmmisini, yəni uning əyidiki barlik ərkəklərni elip, Huda uningoɣa eytkandək ularning hətnilikini kesip hətnə qildi. **24** Ibrahimning hətniliki kesilip, hətnə qilinoɣanda, toksan tokkuz yaxqa kirgənidi. **25** Uning ooɣli Ismailning hətniliki kesilip, hətnə qilinoɣanda, on üq yaxta idi. **26** Ibrahim bilən uning ooɣli Ismail dəl xu künning əzidə hətnə qilindi wə xundakla uning əyidiki həmmə ər kixilər, məyli əyidə tuoɣuloɣan bolsun yaki yattin puloɣa setiwelinoɣanlar bolsun, həmmisi uning bilən billə hətnə qilindi.

18 Pərwərdigar Mamrədiki dubzarlikning yenida Ibrahimoɣa kəründi; bu kün əng issioɣan wakit bolup, u əz qedirining ixikidə olturatti. **2** U bexini kətürüp nəzər seliwidi, mana uning udulida üq kixi ərə turatti. Ularni kərüp u qedirining ixikidin qopup, ularning aldioɣa yügürüp berip, yərgə təgküdək təzim qilip: **3** — i Rəbbim, əgər pekir nəzərlirida iltipat tapkan bolsam, ətünimənki, kullirining yenidin ətüp kətmigəyla; **4** azoɣina su kəltürülsun, silər putliringlarni yuyup dərəhning tegidə aram eliwelinglar. **5** Silər əz kulunglarning yenidin ətkənikənsilər, mən bir qixləm nan elip qikay, silər hardukunglarni qikirip, andin ətüp kətkəysilər, dedi. Ular jawab berip: — Eytkiningdək kiloɣin, dewidi, **6** Ibrahim qedirioɣa Sarahning kəxioɣa yügürüp kirip, uningoɣa: — Üq das esil undin tez hemir yuoɣurup tokaq ətkin, — dedi. **7** Andin Ibrahim kala padisioɣa yügürüp berip, yumran obdan bir mozayni tallap, qakirioɣa tapxurdi; u buni tezla təyyar qildi. **8** Andin Ibrahim serik may, süt wə təyyarlatkan mozayni elip kelip, ularning aldioɣa tutup, ezi dərəhning tegidə ularning aldida ərə turdi; ular ulardin yedi. Ular uningdin: ayaling Sarah nədə, dəp soriwidi, u jawab berip: — Mana, qedirda, dedi. **10** Birsi: — Mən kelər yili muxu wakitta kəxingoɣa jəzmən kaytip kelimən, wə mana u wakitta ayaling Sarahning bir ooɣli bolidu, — dedi. Sarah bolsa uning kəynidiki qedirning ixikidə turup, bularni anglawatatti. **11** Ibrahim bilən Sarah ikkisi yaxinip, kerip kaloɣanidi; Sarahta ayal kixilərdə bolidioɣan adət kərüx tohtap kaloɣanidi. **12** Xunga Sarah əz iqidə külüp: — Mən xunqə kerip kətkən tursam, rasttinla ləzzət kərələrmənmu? Erimmu kerip kətkən tursa? — dəp hiyal qildi. **13** Pərwərdigar Ibrahimoɣa: — Sarahning: «Mən kerip kətkən tursam, rasttinla bala tuoɣarmənmu?» dəp külgini nemisi? **14** Pərwərdigaroɣa mumkin bolmaydioɣan tilsimat ix barmu? Bekitkən wakitta, yəni kelər yili dəl bu qaoɣda kaytip kelimən wə u wakitta Sarahning bir ooɣli bolidu, — dedi. **15** Əmma Sarah korkup ketip: — Külmidim, dəp inkar qildi. Lekin U: — Yak, sən küldüng, — dedi. **16** Andin bu zatlar u yərdin kopup, Sodom tərəpkə nəzirini aoɣdurdi. Ibrahimmu ularni uzitip, ular bilən billə mangdi. **17** Pərwərdigar: — Mən qilidioɣan iximni Ibrahimdin yoxursam bolamdu? **18** Qünki Ibrahimdin uluoɣ wə küqlük bir əl qikidu wə xuningdək yər yüzidiki barlik əl-millətlər u arkilik bəht-bərikətkə muyəssər bolidioɣan tursa? **19** Qünki Mən uni bilip tallioɣanmən; u qokum əz balilirini wə uning əyidikilərni özigə əgəxtürüp, ularoɣa Pərwərdigarning yolini tutup, həkkaniylikni wə adalətni yürgüzüxni əgitidu. Buning bilən Mənki Pərwərdigar Ibrahim tooɣruluk qiloɣan wədəmni əməlgə axurimən, — dedi. **20** Andin Pərwərdigar mundak dedi: — «Sodom wə Gomorra tooɣruluk kətürülgən dad-pəryad nahayiti küqlük, ularning gunahi intayin eoɣir boloɣini üqün, **21** Mən hazirla qüximən, qilmixliri rasttinla xu dad-pəryadlardin Manga məlum boloɣandək xunqə rəzilmu, bilip bakay; unqə rəzil bolmioɣandimu,

Mən uni bilixim kerək». **22** Xuning bilən bu kixilər u yərdin qozoŋilip, Sodom tərəpkə yol aldi. Lekin Ibraḥim yənila Pərwərdigarning aldida ərə turatti. **23** Ibraḥim yeḳin berip: — Sən rasttinla ḥəḳḳaniylarni rəzillər bilən ḳoxup ḥalak ḳilamsən? **24** Xəḥərdə əllik ḥəḳḳaniy kixi bar boluxi mumkin; Sən rasttinla xu jayni ḥalak ḳilamsən, əllik ḥəḳḳaniy kixi üqün u jayni kəqürüm ḳilmamsən? **25** Yaḳ, yaḳ. Bu ix Səndin neri boloŋay! Ḥəḳḳaniylarni rəzillərgə ḳoxup əltürüp, ḥəḳḳaniylaroŋa rəzillərgə ohxax muamilə ḳilix Səndin neri boloŋay! Pütkül jaḥanning soraḳqisi adalət yürgüzməmdu? — dedi. **26** Pərwərdigar jawab berip: — Əgər Mən Sodom xəḥiridə əllik ḥəḳḳaniyni tapsam, ular üqün pütkül jayni ayap ḳalimən, — dedi. **27** Andin Ibraḥim jawab berip: — Mana mən pəḳət topa bilən küldin ibarət bolsammu, mən Igəm bilən səzləxkili yənə petinalidim. **28** Mubada xu əllik ḥəḳḳaniydin bəx kixi kəm bolsa, Sən bu bəx kixining kəm boloŋini üqün pütkül xəḥərni yoḳitamsən? — dedi. U: — Əgər Mən xu yərdə ḳirik bəxni tapsammu, uni yoḳatmaymən, dedi. **29** Ibraḥim Uningoŋa səzini dawam ḳilip: — Xu yərdə ḳirik kixila tepilixi mumkin, dewidi, [Pərwərdigar]: — Bu ḳiriḳi üqün uni yoḳatmaymən, — dedi. **30** U yənə səz ḳilip: I Igəm, hapa bolmioŋaysən, mən yənə sez ḳilay. Xu yərdə ottuzi tepilixi mumkin? — dedi. U: — Əgər Mən u yərdə ottuzni tapsammu, yoḳatmaymən, — dedi. **31** U yənə səz ḳilip: — Mana əmdi mən Igəm bilən səzləxkili jür'ət ḳildim; xu yərdə yigirmisi tepilixi mumkin, — dedi. Pərwərdigar səz ḳilip: bu yigirmisi üqün u yərni yoḳatmaymən, — dedi. **32** U səzləp: — I Igəm, hapa bolmioŋay, mən pəḳət muxu bir ḳetimla səz ḳilay! Xu yərdə oni tepilixi mumkin, dewidi, u jawab berip: — Mən oni üqün uni yoḳatmaymən, — dedi. **33** Pərwərdigar Ibraḥim bilən səzlixip boloŋandin keyin kətti; Ibraḥimmu əz jayioŋa ḳaytip kətti.

19 Ikki pərixtə kəqtə Sodomoŋa yetip kəldi; xu qaoŋda Lut Sodomning dərwazisida olturatti. Lut ularni kərüpla ornidin turup, aldioŋa qiḳip yüzi yərgə təgkudək təzim ḳilip: **2** — Mana, əy hojilirim, kəminilirining əyigə qüxüp putliringlarni yuyup ḳonup ḳaloŋaysilər; andin ətə səḥər ḳopup yoloŋa qiḳsanglarmu bolidu, dewidi, bular jawabən: — Yaḳ, biz xəḥər məydanida kəqləymiz, — dedi. **3** Əmma u ularni qing tutuwidi, ahir ular uning bilən berip əyigə kirdi. U ularoŋa dastihan selip, petir toḳaqlarni pixurup bərdi, ular oŋizalandi. **4** Ular tehi yatmioŋanidi, xəḥərdikilər, yəni Sodomning ərkəkliri, yax, ḳeri ḥəmmisi ḥərḳaysi məḥəllilərdin kelip əyni ḳorxiwaldi; **5** ular Lutni qaḳirip uningoŋa: — Bügün kəqtə seningkigə kirgən adəmlər ḳeni? Ularni bizgə qiḳirip bər, biz ular bilən yeḳinqilik ḳilimiz, — dedi. **6** Lut dərwazining aldioŋa, ularning ḳexioŋa qiḳip, ixikni yepiwetip, **7** ularoŋa: — Əy buradərlirim, mundaḳ rəzillikni ḳilmanglar! **8** Mana, tehi ḥeq ər bilən billə bolmioŋan ikki ḳizim bar; ularni silərgə qiḳirip berəy. Ular bilən haliioŋininglarni ḳilinglar. Əmma bu adəmlər əgzəmning sayisi astioŋa kirgənikən, silər ularni ḥeqnemə ḳilmanglar! — dedi. **9** Lekin ular jawab berip: «Neri tur!» deginiqə, yənə: — Bu yərdə turuxḳa kəlgən bu musapir ḥakim bolmaḳqimikən? Əmdi sanga ularoŋa ḳiloŋandinmu bəttər yamanlik ḳilimiz! — dəp Lutni ḳistap, ixikni qeḳixḳa basturup kəldi. **10** Əmma u ikki kixi ḳollirini uzitip Lutni əygə əz ḳexioŋa tartip əkiriwelip, ixikni taḳiwaldi **11** wə əyning dərwazisining aldidiki adəmlərni kiqikidin tartip qongioŋiqə korluḳḳa muptila ḳildi; xuning bilən ular dərwazini izdəp, ḥalidin kətti. **12** Andin ikkəylən Lutḳa: — Muxu yərdə yənə birər kiming barmu? Küy'ooŋul, ooŋul yaki ḳizliring wə yaki xəḥərdə baxḳa adəmliring bolsa ularni bu yərdin elip kətkin! **13** Qünki biz bu yərni yoḳitimiz; qünki ular tooŋruluḳ kətürülgən dad-pəryad Pərwərdigarning aldida intayin küqlük boloŋaq, Pərwərdigar bizni uni yoḳitixḳa əwətti, — dedi. **14** Xuning bilən Lut taxḳirioŋa qiḳip, ḳizlirini alidioŋan [boloŋusi] küy'ooŋullirining ḳexioŋa berip: «Əmdi ḳopup bu yərdin qiḳip ketinglar; qünki Pərwərdigar xəḥərni yoḳitidu» — dedi. Əmma u [boloŋusi] küy'ooŋullirining nəzirigə qaḳqaḳ ḳiloŋandək kəründi. **15** Tang atḳanda, pərixtilər Lutni aldiritip: — Əmdi ḳopup ayaling bilən ḳexingdiki ikki ḳizingni aloŋin; bolmisa xəḥərning ḳəbiḥlikigə qetilip ḳelip, ḥalak bolisən, — dedi. **16** Əmma u tehiqə arisaldi bolup turoŋanda, Pərwərdigar uningoŋa rəḥim ḳiloŋanliḳi üqün, u ikkiylən Lutning ḳolini, ayalining ḳolini wə ikki ḳizining ḳollirini tutup, ularni xəḥərning sirtioŋa əqiḳip, orunlaxturup ḳoydi. **17** Ularni qiḳaroŋandin keyin xu ix boldiki, ulardin biri uningoŋa: — Jeningni elip ḳaq, ḥalak bolmasliḳing üqün kəyninggə ḳarimay, tüzləngliktiki ḥeq yərdə tohtimay, taoŋḳa ḳaqḳin! — dedi. **18** Lekin Lut ularoŋa: — Undaḳ bolmioŋay, əy hojam, ətünüp ḳalay! **19** Mana, kəminəng kəzüngdə iltipat tapti, jenimni ḳutḳuzdung, manga zor mərḥəmət kərsətting; əmma mən taoŋḳa ḳaqalmaymən; undaḳ ḳilsam, manga birər apət qüxüp, əlüp ketərmənmikin. **20** Ḳara, awu xəḥərgə ḳeqip barsa boloŋudək naḥayiti yeḳin ikən, xundaḳla kiqik xəḥər ikən! Ətünüp ḳalay, mening xu yərgə ḳeqiximoŋa yol ḳoyoŋaysən! U kiqik [xəḥər] əməsmu?! Jenim xu yərdə aman ḳalidu! — dedi. **21** Pərixtə uningoŋa jawab berip: — Həyr, bu ixtimu sanga maḳul bolay, sən eytḳan xu xəḥərni wəyran ḳilmay. **22** Əmdi u yərgə tezdin ḳeqip baroŋin; qünki sən xu yərgə yetip barmioŋuqə ḥeq ix ḳilalmasmən, — dedi. Xunga u xəḥərning ismi «Zoar» dəp ataloŋan. **23** Lut Zoaroŋa yetip baroŋanda kün nuri yər yüzigə qeqiloŋanidi. **24** Xu qaoŋda Pərwərdigar ərxtin, əz yenidin Sodom bilən Gomorraning üstigə günggürt wə ot yaoŋdurup, **25** xu xəḥərlərni, pütkül tüzləngliknı ḥəmdə xəḥərlərdiki barliḳ aḥalilər wə yərdin üngənlərni ḳoxup bərbat ḳildi. **26** Lekin Lutning arḳisidin mangoŋan ayali kəynigə ḳariwidi, tuz tüwrükkə aylinip ḳaldi. **27** Ətisi tang səḥərdə, Ibraḥim ḳopup ilgiri Pərwərdigarning aldida turoŋan jayoŋa qiḳip, **28** Sodom bilən Gomorra tərəpkə, xundaḳla tüzləngliknıng ḥəmmə yerigə nəzər seliwidi, mana, yər yüzidin humdanning tütünidək tütün ərləwatḳinini kərdi. **29** Əmma xundaḳ boldiki, Huda u tüzləngliktiki xəḥərlərni wəyran ḳiloŋanda, U Ibraḥimni esigə elip, Lut turoŋan xəḥərlərni bərbat ḳiloŋanda uni balayi'apətning iqidin qiḳirip ḳutḳuzdi. **30** Əmma Lut Zoar xəḥiridə turuxtin ḳorḳḳaqḳa, Zoardin ketip, taoŋḳa qiḳip, ikki ḳizi bilən xu yərdə makanlaxti. U ikki ḳizi bilən bir əngkürdə turdi. **31** Əmdi qong ḳiz kiqikigə: — Atimiz bolsa ḳerip kətti; dunyaning ḳaidə-

yosuni boyiqə bu yurtta bizgə yeḳinqilik ḳilidioɣan ḥeq
ər kixi ḳalmidi. **32** Ḳeni, atimizni xarab bilən məst
ḳilip ḳoyup, uning bilən billə yatayli; xundaḳ ḳilsaḳ,
biz pərzənt kərüp atimizning urukini ḳalduralaymiz, —
dedi. **33** Xuning bilən ular u keqisi atisioɣa xarab iqküzüp
[məst ḳilip] ḳoyup, qong ḳizi kirip atisi bilən yatti. Lekin
Lut uning kirip yatḳininimu, ḳopup kətkininimu ḥeq
səzmidi. **34** Ətisi xundaḳ boldiki, qongi kiqikigə: —
Mana, mən ahxam atam bilən yattim; bügün kəqtimu
uningoɣa yənə xarab iqküzəyli; xuning bilən sən kirip
uning bilən yatḳin; xundaḳ ḳilip, ḥər ikkimiz pərzənt
kərüp atimizning nəslini ḳalduralaymiz, — dedi. **35**
Xuning bilən ular u keqisi atisioɣa xarab iqküzüp [məst
ḳilip] ḳoyup, kiqik ḳizi ornidin turup uning bilən
billə yatti. Əmma Lut uning kirip yatḳininimu, ḳopup
kətkininimu ḥeq səzmidi. **36** Xundaḳ ḳilip, Lutning
ikkila ḳizi əz atisidin ḥamilidar bolup ḳaldi. **37** Qongi
bolsa ooɣul tuoɣup, uning etini Moab ḳoydi; u bügünki
Moabiylarning atisidur. **38** Kiqikimu ooɣul tuoɣup, uning
etini Bən-Ammi ḳoydi. U bügünki Ammoniylarning
atisidur.

20 Ibraḥim u yərdin qiḳip, jənub tərəptiki Nəgəwgə
kəqüp kelip, Ḳadəx bilən Xurning ariliḳida turup
ḳaldi; bir məzgildin keyin Gərarda olturaḳlaxti. **2**
Xu yərdə Ibraḥim ayali Saraḥ tooɣrisida: «U mening
singlimdur», degənidi. Xuning bilən Gərarning padixaḥi
Abimələk adəm əwətip, Saraḥni [əzigə] hotun boluxḳa
eliwaldi. **3** Lekin [bir küni] keqisi qüxidə Huda
Abimələkkə kelip uningoɣa: — Mana, sən əzünggə
eliwaloɣan ayal səwəbidin əmdi əlgən adəmdursən; qünki
u baxḳa birsining ayalidur — dedi. **4** Əmma Abimələk
uningoɣa tehi yeḳinqilik ḳilmioɣanidi. U Hudaoɣa: — I
Rəb, ḥəḳḳaniy bir həlḳnimu ḥalak ḳilamsən? **5** U əzimu
manga: «U mening singlim» dəp eytmidimu? Yənə
kelip, bu ayalmu «U mening akam», dəp eytḳanidi. Mən
bolsam sap kənglüm wə durus niyitim bilən bu ixni
ḳildim, — dedi. **6** Huda qüxidə uningoɣa yənə: — Bu ixni
sap kəngül bilən ḳiloɣiningni bilimən; xu səwəbtin Mən
seni aldimda gunaḥ ḳilixtin tosup, uningoɣa tegixinggə
ḳoymidim. **7** Əmdi u kixining ayalini əzigə ḳayturup
bər; qünki u Pəyoɣəmbər, u sening ḥəḳḳingdə dua ḳilidu
wə sən tirik ḳalisən. Əgər uni yandurup bərmisəng xuni
bilip ḳoyoɣinki, sən wə ḥəmmə adəmliring ḳoxulup
jəzmən əlisilər, — dedi. **8** Abimələk ətigən tang səḥərdə
ḳopup, ḥəmmə hizmətkarlirini qaḳirip, bu səzlərning
ḥəmmisini ularning ḳulaḳlirioɣa saldi; bu adəmlər
naḥayiti ḳorḳuxup kətti. **9** Andin Abimələk Ibraḥimni
qaḳirip uningoɣa: — Bu bizgə nemə ḳiloɣining? Mən sanga
zadi nemə gunaḥ ḳildim, sən mən wə padixaḥliḳimoɣa
eoɣir bir gunaḥni yükləp ḳoydung? Manga ḳilmaydioɣan
ixlarni ḳilding! — dedi. **10** Abimələk Ibraḥimoɣa yənə: —
Sən zadi bizning nemə iximizni kərgining üqün muxu
ixni ḳilding? — dedi. **11** Ibraḥim jawab berip: — «Bu
yərdə xübḥisizki ḥeqkim Hudadin ḳorḳmaydikən, ular
meni ayalim tüpəylidin əltürüwetidu», dəp oylioɣanidim.
12 Əməliyəttə, uning mening singlim ikənliki rast, lekin
u mening ata bir, ana bələk singlim; keyin u mening
ayalim boldi. **13** Lekin Huda meni atamning əyidin
qiḳirip sərgərdanliḳḳa yürgüzginidə, mən ayalimoɣa:
— Biz ḳəyərgila barsaḳ, sən manga xundaḳ xapaət
kərsətkəysənki, mening tooɣramda: «Bu mening akam
bolidu», degin, — dəp eytḳanidim — dedi. **14** Andin
Abimələk ḳoy-kalilar, ḳullar wə dedəklərni elip ularni
Ibraḥimoɣa bərdi wə ayali Saraḥnimu uningoɣa ḳayturup
bərdi. **15** Abimələk: — Mana mening zeminim bolsa
aldingda turuptu; kəzünggə ḳaysi yər yaḳsa xu yərdə
turoɣin, — dedi. **16** U Saraḥḳa: «Mana, mən akangoɣa ming
kümüx tənggə bərdim; mana bular əz yeningdikilər,
xundaḳla ḥəmmə adəmlərning kəz aldida uyatni yapḳuqi
bolidu; xuning bilən sən ḥərḳandaḳ daoɣ-əyibtin halas
bolisən». **17** Ibraḥim Hudaoɣa dua ḳildi, Huda Abimələk,
ayali wə kenizəklirini saḳaytti; andin ular [yənə] bala
tuoɣalaydioɣan boldi; qünki Pərwərdigar Ibraḥimning
ayali Saraḥ tüpəylidin Abimələkning əyidiki ḥəmmə
hotunlarning baliyatḳulirini etip ḳoyoɣanidi.

21 Əmdi Pərwərdigar wədə ḳiloɣinidək Saraḥni
yoḳlidi; Pərwərdigar Saraḥḳa deginidək ḳildi.
2 Saraḥ ḥamilidar bolup, Ibraḥim ḳerioɣanda Huda
uningoɣa bekitkən waḳitta bir ooɣul tuoɣup bərdi. **3**
Ibraḥim əzigə tərəlgən ooɣli, yəni Saraḥ uningoɣa tuoɣup
bərgən ooɣlining ismini Isḥaḳ ḳoydi. **4** Andin Ibraḥim
Huda uningoɣa buyruoɣinidək əz ooɣli Isḥaḳ tuoɣulup
səkkizinqi küni hətnə ḳildi. **5** Ooɣli Isḥaḳ tuoɣuloɣan
qaoɣda, Ibraḥim yüz yaxta idi. **6** Saraḥ: «Huda meni
küldürüwətti; ḥərkim bu ixni anglisa, mən bilən təng
külüxidu», dedi. **7** U yənə: — Kimmu Ibraḥimoɣa:
«Saraḥ bala emitidioɣan bolidu!» dəp eytalaytti? Qünki
u ḳerioɣanda uningoɣa bir ooɣul tuoɣup bərdim! — dedi.
8 Bala qong bolup, əmqəktin ayrildi. Isḥaḳ əmqəktin
ayrioɣan küni Ibraḥim qong ziyapət ətküzüp bərdi.
9 Əmma Saraḥ misirliḳ Ḥəjərning Ibraḥimoɣa tuoɣup
bərgən ooɣulning [Isḥaḳni] məshirə ḳiliwatḳinini kərüp
ḳaldi. **10** Xuning bilən u Ibraḥimoɣa: — Bu dedək bilən
ooɣlini ḥəydiwət! Qünki bu dedəkning ooɣli mening
ooɣlum Isḥaḳ bilən təng waris bolsa bolmaydu!, —
dedi. **11** [Saraḥning] bu səzi Ibraḥimoɣa tolimu eoɣir
kəldi; qünki [Ismailmu] uning ooɣli-də! **12** Lekin Huda
Ibraḥimoɣa: — Balang wə dediking wəjidin bu səz sanga
eoɣir kəlmisun, bəlki Saraḥning sanga degənlirining
ḥəmmisigə ḳulaḳ saloɣin; qünki Isḥaḳtin boloɣini sening
nəsling ḥesablinidu. **13** Lekin dedəkning ooɣlidinmu bir
həlḳ-millət pəyda ḳilimən, qünki umu sening nəsling, —
dedi. **14** Ətisi tang səḥərdə Ibraḥim ḳopup, nan bilən
bir tulum suni elip Ḥəjərgə berip, əxnisigə yüdküzüp,
balini uningoɣa tapxurup, ikkisini yoloɣa selip ḳoydi.
Ḥəjər ketip, Bəər-Xebaning qəlidə kezip yürdi. **15** Əmdi
tulumdiki su tügəp kətkənidi; Ḥəjər balini bir qatḳalning
tüwigə taxlap ḳoyup, əz-əzigə: «Balining əlüp ketixigə
ḳarap qidimaymən» dəp, bir oḳ etimqə yiraḳḳa berip,
udulida olturdi. U udulida olturup, pəryad kətürüp
yioɣlidi. **17** Huda ooɣulning yioɣa awazini anglidi; xuning
bilən Hudaning Pərixtisi asmandin Ḥəjərni qaḳirip
uningoɣa: — Əy Ḥəjər, sanga nemə boldi? Ḳorḳmioɣin;
qünki Huda ooɣulning [yioɣa] awazini yatḳan yeridin
anglidi. **18** Əmdi ḳopup, ḳolung bilən balini yələp
turoɣuz; qünki Mən uni uluoɣ bir əl-millət ḳilimən,
— dedi. **19** Xuan Huda [Ḥəjərning] kəzlirini aqti,
u bir ḳudukni kərdi. U berip tulumoɣa su toldurup,
ooɣuloɣa iqküzdi. **20** Huda u bala bilən billə boldi;
u əsüp qong boldi. U qəldə yaxap, mərgən bolup

yetixti. **21** U Paran qəlidə turdi; xu wakitlarda anisi
uningoɣa Misir zeminidin bir kizni hotunlukka elip bərdi.
22 U wakitlarda xundak boldiki, Abimələk wə uning
ləxkərbexi Fikol kelip Ibrahimoɣa: — Kiloɣan ḥəmmə
ixliringda, Huda sening bilən billidur. **23** Əmdi sən dəl
muxu yərdə manga, ooɣlumoɣa wə nəwrəmgə hiyanət
kilmaslikka Hudaning namida kəsəm kilip bərgəysən;
mən sanga kərsitip kəlgən meḥribanlikimdək, sənmu
manga wə sən ḥazir turuwatkan yurtka meḥribanlik
kiloɣaysən, — dedi. **24** Ibrahim: Kəsəm kilip berəy, dedi.
25 Andin Ibrahim Abimələnking qakarliri tartiwaloɣan
bir kuduk tooɣrisida Abimələnki əyiblidi. **26** Abimələk: —
Bu ixni kiloɣan kixini bilməymən; sən bu ixni mangimu
eytmapsən; mən bu ixni pəkət bügünla anglixim, —
dedi. **27** Ibrahim koy-kala elip Abimələkkə təkdim kildi;
andin ular ikkilisi əḥdə kilixti. **28** Ibrahim yənə padidin
yəttə qixi kozini bir tərəpkə ayrip koydi. **29** Abimələk
Ibrahimdin: — Sən bir tərəpkə ayrip koyoɣan bu yəttə
qixi kozining nemə mənisi bar? — dəp soriwidi, **30** u: —
Mening bu kudukni koliɣinimni etirap kiloɣiningoɣa
guwahlik süpitidə bu yəttə qixi kozini kolumdin kobul
kiloɣaysən, — dəp jawab bərdi. **31** Bu ikkisi xu yərdə
kəsəm kilixkanliki üqün, u xu jayni «Bəər-Xeba» dəp
atidi. **32** Xu tərikidə ular Bəər-Xebada əḥdə kilixti.
Andin Abimələk wə uning ləxkərbexi Fikol kozoɣilip,
Filistiylərning zeminioɣa yenip kətti. **33** Ibrahim Bəər-
Xebada bir tüp yuloɣunni tikip, u yərdə əbədiy Təngri
boloɣan Pərwərdigarning namioɣa nida kilip ibadət kildi.
34 Ibrahim Filistiylərning zeminida uzun wakitkiqə
turup kaldi.

22 Bu ixlardin keyin xundak boldiki, Huda Ibrahimni
sinap uningoɣa: — Əy Ibrahim! dedi. U: mana mən!
— dəp jawab bərdi. **2** U: — Sən ooɣlungni, yəni sən
səyidioɣan yaloɣuz ooɣlung Isḥakni elip, Moriya yurtioɣa
berip, xu yərdə, Mən sanga eytidioɣan taoɣlarning
birining üstidə uni kəydürmə kurbanlik süpitidə sunoɣin,
— dedi. **3** Ətisi Ibrahim səḥər kopup, exikini tokup,
yigitliridin ikkiylən bilən Isḥakni billə elip, kəydürmə
kurbanlik üqün otun yerip, Huda uningoɣa eytkan yərgə
karap mangdi. **4** Üqinqi küni Ibrahim bexini kətürüp
karap, yiraktin u yərni kərdi. **5** Ibrahim yigitlirigə: —
Silər exək bilən muxu yərdə turup turunglar. Mən balam
bilən u yərgə berip, səjdə kilip, andin kəxinglaroɣa yenip
kelimiz, — dedi. **6** Xuning bilən Ibrahim kəydürmə
kurbanlikka kerəklik otunni elip, ooɣli Isḥakka yüdküzüp,
əzi kolioɣa piqak bilən otni elip, ikkisi billə yürüp
kətti. **7** Isḥak atisi Ibrahimoɣa: — Əy ata! dewidi, u
uningoɣa jawab berip: — Mana mən, ooɣlum, dedi. U
uningdin: — Mana ot bilən otunoɣu bar, əmma kəydürmə
kurbanlik bolidioɣan koza keni? — dəp soriwidi, **8**
Ibrahim jawab berip: — Əy ooɣlum, Huda Əzi Əzigə
kəydürmə kurbanlik kozini təminləydu, — dedi. Andin
ikkisi birgə yolini dawamlaxturdi. **9** Ahirida ular Huda
Ibrahimoɣa eytkan jayoɣa yetip kəldi. Ibrahim u yərdə
kurbangah yasap, üstigə otunni tizip koydi. Andin
u ooɣli Isḥakni baoɣlap, uni kurbangaḥdiki otunning
üstidə yatkuzdi. **10** Andin Ibrahim kolini uzitip, ooɣlini
booɣuzlioɣili piqakni aldi. **11** Xuan Pərwərdigarning
Pərixtisi asmandin uni qakirip uningoɣa: — Ibrahim,
Ibrahim! — dəp warkiridi. U: — Mana mən, — dedi.
12 U uningoɣa: — Sən balioɣa kolungni təgküzmigin,
uni ḥeqnemə kilmioɣin; qünki Mən sening Hudadin
korkkanlikingni bildim; qünki sening ooɣlungni, yəni
yaloɣuz ooɣlungni Məndin ayimiding, — dedi. **13** Ibrahim
bexini kətürüp kariwidi, mana, arkisida münggüzliri
qatkaloɣa qirmixip kaloɣan bir koqkarni kərdi. Ibrahim
berip koqkarni elip, uni ooɣlining ornida kəydürmə
kurbanlik kilip sundi. **14** Xuning bilən Ibrahim xu
jayoɣa «Yaḥwəḥ-Yirəḥ» dəp at koydi. Xunga kixilər:
«Pərwərdigarning teoɣida təminlinidu» degən bu səz
bügüngə kədər eytilip keliwatidu. **15** Pərwərdigarning
Pərixtisi asmandin Ibrahimni ikkinqi kətim qakirip
uningoɣa: — **16** Sən əz ooɣlungni, yəni yaloɣuz ooɣlungni
ayimay bu ixni kiloɣining üqün Mən Əzüm bilən kəsəm
kilimənki, dəydu Pərwərdigar, **17** — Mən seni zor
bərikətləp, nəslingni asmandiki yultuzlardək nuroɣun
kəpəytip, dengiz sahilidiki kumdək oɣolditimən; nəsling
bolsa düxmənlirining dərwazilirioɣa igə bolidu. **18** Sən
Mening awazimoɣa kulak saloɣining üqün yər yüzidiki
barlik əl-yurtlar nəslingning nami bilən əzliri üqün bəht-
bərikət tiləydu, — dedi. **19** Andin Ibrahim yigitlirining
kəxioɣa yenip bardi. Ular ḥəmmisi ornidin turuxup
Bəər-Xebaoɣa yol aldi. Ibrahim Bəər-Xebada turup kaldi.
20 Bu ixlardin keyin Ibrahimoɣa: «Mana Milkaḥmu ining
Naḥoroɣa birkanqə ooɣul tuoɣup beriptu», degən həwər
yətti. **21** Ular bolsa tunji ooɣli uz, uning inisi Buz wə
Aramning atisi boloɣan Kəmuəl, **22** andin Kəsəd, Hazo,
Pildax, Yidlaf wə Betuəl degən ooɣullar idi. **23** (Betuəldin
Riwkaḥ tərəldi). Bu səkkizini Milkaḥ Ibrahimning inisi
Naḥoroɣa tuoɣup bərdi. **24** Xuningdək uning keniziki
Rəumaḥmu Tebaḥ, Gaḥam, Tahax wə Maakaḥ degənlərni
tuoɣup bərdi.

23 Saraḥ bir yüz yigirmə yəttə yaxkiqə əmür kərdi.
Bu Saraḥning əmrining yilliri idi. **2** Saraḥ Kanaan
zeminidiki Kiriat-Arba, yəni Ḥebronda wapat boldi.
Ibrahim berip Saraḥ üqün matəm tutup yioɣa-zar kildi. **3**
Ibrahim əz mərḥuməsining yenidin kopup, Ḥittiylaroɣa
səz kilip: **4** — Mən bolsam aranglarda musapir meḥman,
halas; silər əmdi aranglardin manga bir yərlik beringlar;
xuning bilən mən bu mərḥuməmni aldimda kərünüp
turmisun üqün elip berip dəpnə kilay, — dedi. **5**
Ḥittiylar Ibrahimoɣa jawab berip: — I hojam, bizgə
kulak saloɣayla! Sili arimizda Hudaning bir xaḥzadisi
ḥesablinila! Arimizdiki əng esil yərlikni tallap, xu yərdə
mərḥuməlirini dəpnə kiloɣayla! Mərḥuməlirini dəpnə
kilixka ḥeqkaysimiz əz yərlikini silidin ayimaydu, —
dedi. **7** Ibrahim ornidin turup, u zemindiki həlkkə,
yəni Ḥittiylaroɣa təzim kilip, **8** ularoɣa: — Əgər
mərḥuməmning kəz aldimda turiwərməsliki üqün, uni
elip berip, dəpnə kiliximni rawa kərsənglar, undakta
səzümni anglap mening üqün Zoḥarning ooɣli Əfronoɣa
səz kilip, **9** uning etizining ayioɣida əziningki boloɣan
Makpelaḥning oɣarini manga berixini iltimas kilinglar.
U manga buni silərning aranglarda gəristan boluxka
toluk nərhidə bərsun, — dedi. **10** Xu qaoɣda Əfron
Ḥittiylar arisida olturatti. Xuning bilən ḥittiylik Əfron
Ḥittiylarning aldida, yəni xəḥirining dərwazisidin
kirgüqilərning ḥəmmisining aldida Ibrahimoɣa jawab
berip: — **11** Yoksu, əy hojam, manga kulak saloɣayla. Bu
etizlikni, xundakla uningdiki oɣarni siligə berəy; uni əz

həlkim boloŋan adəmlərning aldida siligə bərdim; əz
meyitlirini dəpnə kiloŋayla, — dedi. 12 Andin Ibraһim
yənə zemin həlki aldida təzim kilip, 13 Xu zemindiki
həlkning kulakliri aldida əfronoŋa: — Iltimasimoŋa kulak
saloŋayla; mən bu etizlikning nərhi boyiqə pul berəy,
uni məndin kobul kiloŋayla, andin mən meyitimni xu
yərdə dəpnə kilay, — dedi. 14 əfron Ibraһimoŋa jawab
berip uningoŋa: 15 əy hojam, manga kulak saloŋayla;
tət yüz xəkəl kümüxkə yaraydioŋan bir etizlik, sili
bilən mening aramda nemə idi? Sili meyitlirini dəpnə
kiloŋayla — dedi. 16 Ibraһim əfronning səzigə koxuldi;
andin əfron Һittiylar aldida eytkan baһani, yəni xu
qaoŋdiki soda əlqimi boyiqə tət yüz xəkəl kümüxni
tarazida tartip bərdi. 17 Xundak kilip Mamrəning
udulidiki Makpelaһka jaylaxkan əfronning etizliki, yəni
etizlikning əzi, uningdiki oŋar, xundakla etizlikning
iqi wə ətrapidiki barlik dərəһlərning һəmmisi 18
Һittiylarning kəz aldida Ibraһimoŋa tapxurulup, [yəni
əfronning] xəһirining dərwazisidin barlik kirgüqilərning
aldida uning mülki kilip bekitildi. 19 Xuningdin keyin
Ibraһim ayali Saraһni Kanaan zeminidiki Mamrə (yəni,
Һebron)ning udulidiki Makpelaһning etizlikining oŋarida
dəpnə kildi. 20 Xu tərikidə u etizlik wə uningdiki oŋar
Һittiylar təripidin Ibraһimoŋa gəristan boluxka tayin
kilindi.

24 Ibraһim kerip, yexi bir yərgə berip kaloŋanidi;
Pərwərdigar Ibraһimoŋa һər tərəptə bəht-bərikət
ata kiloŋanidi. 2 Ibraһim əyidiki əng mətiwər hizmətkari,
əzining pütün mal-mülkini baxkuridioŋan oŋojidaroŋa:
— Kolungni yotamning astioŋa koyoŋin; 3 Mən seni
asmanlarning Hudasi xundakla yərning Hudasi boloŋan
Pərwərdigarning nami bilən kəsəm kildurimənki, sən
mən һazir turuwatkan bu Kanaaniylarning arisidin
ooŋlumoŋa kiz elip bərməy, 4 Bəlki əz yurtumoŋa,
xundakla əz uruk-tuoŋkanlirimning kexioŋa berip,
ooŋlum Isһakka hotun elip bərgəysən, — dedi. 5
Hizmətkari uningoŋa: — Mubada u kiz mən bilən
bu yurtka kəlgili unimisa, undakta əzliri kikkan xu
yurtka ooŋullirini yandurup apiramdimən? — dedi. 6
Ibraһim uningoŋa jawab berip: — Һezi bol, ooŋlumni
һərgiz xu yərgə yandurup barmioŋin! 7 Meni atamning
əyi bilən tuoŋuloŋan yurtumdin yetəkləp elip kəlgüqi,
yəni manga səz kilip: — «Sening nəslinggə bu yurtni
berimən», dəp manga kəsəm kiloŋan, asmanning
Hudasi boloŋan Pərwərdigar Əz Pərixtisini aldingoŋa
əwətidu; xuning bilən sən u yərdin ooŋlumoŋa kiz
elip kelələysən. 8 Xundaktimu, əgər kiz sən bilən
bu yərgə kəlgili unimisa, mən sanga kilduridioŋan
kəsəmdin halas bolisən; əmma ooŋlumni u yərgə
һərgiz yandurup barmioŋin, — dedi. 9 Xuning bilən
hizmətkar kolini hojisi Ibraһimning yotisining astioŋa
koyup turup, bu tooŋrida uningoŋa kəsəm kildi. 10
Andin hizmətkar bu tooŋrida hojisining təgiliridin onni,
xundakla hojisining һərhil esil nərsilirini elip yoloŋa
kikti; u Aram-Naһaraim rayonioŋa səpər kilip, Naһorning
xəһirigə yetip kəldi. 11 U xəһərning sirtidiki bir
kudukning yenida təgilirini qəkündurdi: bu kəqkurun,
kiz-ayallarning su tartkili kikidioŋan qeoŋi idi. 12 U
dua kilip: — əy hojam Ibraһimning Hudasi boloŋan
Pərwərdigar, ətünimənki, bügün mening iximni ongoŋa
tartkaysən, hojam Ibraһimoŋa xapaət kərsətkəysən. 13
Mana mən bu yərdə kudukning bexida turuwatimən wə
xəһər həlkining kizliri bu yərgə su tartkili keliwatidu. 14
əmdi xundak bolsunki, mən kaysi kizoŋa: «Komzikingni
qüxürsəng, mən su iqiwalsam boptikən!» desəm, u
jawab berip: «Mana iqkin, mən təgiliringnimu suoŋirip
koyay», desə, u kiz sən kulung Isһakka bekitkininging
əzi bolsun. Buningdin sening hojam Ibraһimoŋa xapaət
kiloŋiningni bilələymən, — dedi. 15 U tehi səzini
tügətməyla, mana Riwkaһ kozini mürisidə kətürüp
kikip kəldi; u bolsa Ibraһimning inisi Naһorning ayali
Milkaһtin tuoŋuloŋan ooŋli Betuəlning kizi idi; 16 Kiz
intayin qiraylik bolup, һeq ər kixi təgmigən pak kiz
idi. U kudukning boyioŋa qüxüp, komzikini toldurup
andin qikti. 17 Hizmətkar uning aldioŋa yügürüp berip:
— Ətünüp kalay, komzikingtin azoŋina su otliwalay,
dedi. 18 U jawab berip: — Iqkəyla, əy hojam! dəpla,
komzəkni dərһal koloŋa elip, uning su iqixi üqün
sundi. 19 U süyidin uningoŋa kanoŋuqə iqküzgəndin
keyin: — Təgilirigimu kanoŋuqə su iqküzüp koyay, —
dedi. 20 Xuning bilən u dərһal komzəktiki suni olakka
təküwetip, yənə kudukka su tartkili yügürüp bardi;
u uning һəmmə təgilirigə su tartip bərdi. 21 U kixi
uningoŋa kəzini tikkiniqə jimjit turup, Pərwərdigarning
yolini ong kiloŋan, kilmioŋanlikini bilix üqün kütüwatatti.
22 Təgilər su iqip kanoŋanda, xundak boldiki, һeliki
kixi yerim xəkəllik bir altun burun һalkisi bilən ikki
koloŋa on xəkəllik altun biləzükni kikirip kizoŋa berip
uningoŋa: 23 Sən kimning kizi bolisən? Manga dəp
bərsəng! Atangning əyidə bizgə konoŋudək jay barmu? —
dəp soridi. 24 Kiz uningoŋa: — Mən Milkaһning Naһoroŋa
tuoŋup bərgən ooŋli Betuəlning kizi bolimən, — dedi,
25 yənə uningoŋa: — Bizningkidə saman bilən booŋuz
kəngri, [silərgə] konoŋili jaymu bar, — dedi. 26 Xuan bu
adəm engixip Pərwərdigarning aldida səjdə kilip: 27 Əz
xapaiti bilən һojamdin wapadarlikini ayimioŋan, hojam
Ibraһimning Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa Һəmdusana
okuloŋay! Pərwərdigar bu səpirimdə meni hojamning
kerindaxliri turoŋan əygə baxlap kəldi! — dedi. 28
Kiz yügürüp berip, bularning һəmmisini anisining
əydikilərgə eytip bərdi. 29 əmdi Riwkaһning Laban
degən bir akisi bar idi. Laban kudukning bexioŋa, u
adəmning kexioŋa yügürüp qikti. 30 Qünki u singlisining
burun һalkisini wə kolliridiki biləzüklərni kərüp, һəmdə
singlisining: u adəm manga mundak-mundak dedi,
deginini anglap, u adəmning kexioŋa bardi. Mana, u
kixi kudukning yenida təgilərning kexida turatti. 31
Laban uningoŋa: — əy Pərwərdigarning bəht-bərikiti
ata kilinoŋuqi, kirgəyla! Nemə üqün taxkirida turdila?
Mən əyni təyyarlap koydum, təgilərgimu jay raslidim,
— dedi. 32 U adəm əygə kirdi; Laban təgilərdin yükni
qüxürüp, təgilərgə saman bilən booŋuz berip, u kixining
һəm uning һəmraһlirining putlirini yuoŋili su elip
kəldi; 33 andin u kixining aldioŋa taam koyuldi; lekin
u: — Mən gepimni deməy turup taam yeməymən,
— dedi. Laban jawab berip: — Eytkayla, dedi. 34
U: — Mən bolsam Ibraһimning hizmətkarimən; 35
Pərwərdigar hojamoŋa kep bəht-bərikət ata kiloŋaqka, u
uluoŋ bir kixi boldi. U uningoŋa koy bilən kala, kümüx
bilən altun, kul bilən dedəklərni, təgə bilən exəklərni

bərdi. **36** Hojamning ayali Sarah ḳerioŋanda hojamoŋa
bir ooŋul tuoŋup bərgənidi. Hojam [ooŋlioŋa] əzining
barlikini atidi. **37** Hojam meni ḳəsəm ḳildurup: «Sən
mən turuwatḳan zemindiki Ḳanaaniylarning ḳizliridin
ooŋlumoŋa hotun elip bərmə, **38** bəlki jəzmən atamning
əyigə, əz tuoŋḳanlirimning ḳexioŋa berip, ooŋlumoŋa
hotun elip bərgəysən», — dedi. **39** U waḳitta mən
hojamoŋa: «U ḳiz mən bilən kəlgili unimisiqu?» —
desəm, **40** u manga jawab berip: «Tutḳan yollirim
uningoŋa oquḳ boloŋan Pərwərdigarim Əz Pərixtisini
sening bilən əwətip, yolungni ong ḳilidu. Bu təriḳidə
sən mening ailidikilirim arisidin, atamning jəməti
iqidin ooŋlumoŋa hotun elip berisən. **41** Xundaḳ ḳilip
ailəmdikilərning ḳexioŋa yetip baroŋiningda, sən mən
ḳilduroŋan ḳəsəmdin halas bolisən; ular sanga ḳizni
bərmisimu ohxaxla ḳəsəmdin halas bolisən», — degənidi.
42 Xunga mən bügün bu ḳuduḳning ḳexioŋa kelip: — əy,
hojam Ibraḥimning Hudasi boloŋan Pərwərdigar, əgər sən
bu səpirimni ong ḳilsang: — **43** mana mən su ḳuduḳining
yenida turuwatimən; wə xundaḳ bolsunki, su tartḳili
kəlgən ḳizoŋa: «Komzikingdin manga bir otlam su bərgən
bolsang», desəm, **44** u manga: «Sən iqkin, təgiliringgimu
su tartip berəy», dəp jawab bərsə, undaḳta bu ḳiz dəl
Pərwərdigar Əzi hojamning ooŋli üqün bekitkən ḳiz
bolsun, dəp dua ḳiloŋanidim. **45** Kənglümdə tehi səzüm
tügiməyla, mana, Riwkaḥ komzəkni mürisidə kətürüp
qiḳip, ḳuduḳning boyioŋa qüxüp su tartti; mən uningoŋa:
— Iltipat ḳilip, manga su iqkili ḳoysang, dewidim,
46 u dərḥal komzikini mürisidin qüxürüp: «Iqkəyla,
təgilirinimu suoŋirip ḳoyay», dedi. Xuning bilən mən
iqtim; u təgilirimnimu suoŋirip ḳoydi. **47** Andin mən
uningdin: — Kimning ḳizi bolisən, dəp sorisam, u jawab
berip: — Mən Naḥorning Milkaḥdin tuoŋuloŋan ooŋli
Betuəlning ḳizi bolimən, — dedi. Xu qaoŋda mən uning
burnioŋa ḥalḳa, ḳollirioŋa biləzüklərni selip ḳoydum; **48**
andin engixip Pərwərdigaroŋa səjdə ḳildim; hojamning
ḳerindixining ḳizini uning ooŋli üqün elip ketixkə
mening yolumni ong ḳiloŋini üqün, hojamning Hudasi
boloŋan Pərwərdigaroŋa ḥəmdusana eyttim. **49** Əmdi
silər hojamoŋa ihlas ḳilip xapaət kərsitəyli desənglar,
buni manga dənglar. Əgər halimisanglar, unimu manga
eytinglar, mən ong tərəpkə yaki sol tərəpkə barimən, —
dedi. **50** Əmdi Laban bilən Betuəl jawab berip: — Bu
ix Pərwərdigardin boloŋaq, siligə ya undaḳ ya bundaḳ
deyəlməymiz. **51** Mana, Riwkaḥ aldilirida turidu; uni elip
kətkəyla. U Pərwərdigarning deginidək əz hojilirining
ooŋlioŋa hotun bolsun, — dedi. **52** Ibraḥimning hizmətkari
ularning səzlirini anglap, yərgə engixip, Pərwərdigaroŋa
səjdə ḳildi. **53** Andin, hizmətkar kümüx buyumlarni,
altun buyumlarni wə kiyim-keqəklərni qiḳirip, bularni
Riwkaḥḳa bərdi; u yənə ḳizning akisi wə anisioŋimu
ḳimmətlik ḥədiyələrni sundi. **54** Andin u wə ḥəmraḥliri
bilən billə yəp-iqip, xu yərdə ḳonup ḳaldi. Ətisi səḥərdə
ḳopup, u ularoŋa: meni hojamning ḳexioŋa yoloŋa selip
ḳoyunglar, dewidi, **55** Ḳizning akisi bilən anisi uningoŋa:
— Ḳiz birḳanqə kün yaki on kün yenimizda tursun; andin
barsun, — dedi. **56** Əmma u ularoŋa: — Pərwərdigar
mening səpirimni ong ḳiloŋanikən, meni tosmanglar;
hojamning ḳexioŋa berixim üqün meni yoloŋa selip
ḳoyunglar, — dedi. **57** Ular uningoŋa: — Ḳizni qaḳirip,
uning aoŋzidin anglap baḳayli, dəp **58** Riwkaḥni qaḳirip
uningdin: — Bu adəm bilən baramsən? dəp soriwidi, u:
— Baray, dəp jawab bərdi. **59** Xuning bilən ular singlisi
Riwkaḥni, uning inik'anisi, Ibraḥimning hizmətkari wə
adəmliri bilən ḳoxup yoloŋa selip ḳoydi. **60** U waḳitta
ular Riwkaḥḳa bəht tiləp: — əy singlimiz, mingliojan
on mingliojan adəmlərning anisi boloŋaysən! Nəsling
düxmənlirining dərwaziliriojа igə boloŋay! — dedi. **61**
Xuning bilən Riwkaḥ bilən uning dedəkliri ornidin
turup, təgilərgə minip, u kixigə əgixip mangdi. Xundaḳ
ḳilip hizmətkar Riwkaḥni elip yoloŋa qiḳti. **62** Isḥaḳ
Bəər-laḥay-roy degən jaydin bayila ḳaytip kəlgənidi;
qünki u jənubtiki Nəgəwdə turatti; **63** Isḥaḳ kəqḳurun
istiḳamətkə dalaoŋa qiḳḳanidi; u bexini kətürüp ḳarisa,
mana təgilər keliwatatti. **64** Riwkaḥ bexini kətürüp,
Isḥaḳni kərdi; u dərḥal təgidin qüxüp, hizmətkardin:
— Səḥrada bizning aldimizoŋa qiḳiwatḳan bu kixi kim
bolidu? — dəp soridi. Hizmətkar: — Bu hojamdur! dedi.
Riwkaḥ dərḥal qümbilini tartip yüzini yepiwaldi. **66**
Hizmətkar əmdi ḳiloŋan ḥəmmə ixlirini Isḥaḳḳa eytip
bərdi. **67** Isḥaḳ ḳizni anisi Sarahning qedirioŋa baxlap
kirdi; u Riwkaḥni əz əmrigə aldi; u uning hotuni boldi.
U uni yahxi kərüp ḳaldi; bu təriḳidə Isḥaḳ anisining
wapatidin keyin təsəlli tapti.

25 Ibraḥim Kəturah isimlik yənə bir ayalni aloŋanidi.
2 U Ibraḥimoŋa Zimran, Yoḳxan, Medan, Midiyan,
Ixbak wə Xuaḥni tuoŋup bərdi. **3** Yoḳxandin Xeba
bilən Dedan tərəldi; Dedanning əwladliri Axuriylar,
Letuxiylar wə Leummiylar idi. **4** Midiyanning ooŋulliri
əfaḥ, Efər, Ḥanoh, Abida wə Əldaah idi. Bular ḥəmmisi
Kəturahning əwladliri idi. **5** Ibraḥim barliḳini Isḥaḳḳa
atiwətkənidi; **6** Ibraḥim tehi Ḥayat waḳtida kiqik
hotunliridin boloŋan ooŋulliriojа ḥədiyələrni berip, andin
bularni ooŋli Isḥaḳtin yiraḳ tursun dəp, kün qiḳix
tərəpkə, xərḳiy zeminoŋa əwətiwətkənidi. **7** Ibraḥimning
əmrining künliri bir yüz yətmix yil boldi; u tolimu
ḳerip, künliri toxup, nəpəstin tohtap wapat boldi; u əz
ḳowmining ḳexioŋa berip ḳoxuldi. **9** Uning ooŋulliri Isḥaḳ
wə Ismail uni Mamrəning udulioŋa jaylaxḳan, Ḥittiy
Zoḥarning ooŋli Əfronning etizliḳidiki Makpelahning
oŋarida dəpnə ḳildi. **10** Bu etizliḳni Ibraḥim Ḥittiylardin
setiwaloŋanidi; mana bu yərlikkə Ibraḥim dəpnə ḳilindi,
ayali Sarahmu muxu yərgə dəpnə ḳilinoŋanidi. **11** Ibraḥim
wapat boloŋandin keyin xundaḳ boldiki, Pərwərdigar
uning ooŋli Isḥaḳni bərikətlidi. Isḥaḳ Bəər-Laḥay-
Royning yenida turatti. **12** Təwəndikilər Sarahning
misirliḳ dediki Ḥəjərdin tuoŋuloŋan, Ibraḥimning
ooŋli boloŋan Ismailning əwladliri: — **13** Ismailning
ooŋullirining, ularning nəsəbnamiliri wə ḳəbililiri boyiqə
ismi təwəndikiqə: — Ismailning tunji ooŋli Nebayot;
andin Kedar, Adbəəl, Mibsam, **14** Mixma, Dumah,
Massa, **15** Ḥadad bilən Tema, Yətur bilən Nafix wə
Ḳədəmah idi. **16** Bular bolsa Ismailning ooŋulliri bolup,
ularning kənt wə qedirgahliri ularning nami bilən
ataloŋan bolup, ular on ikki ḳəbiligə əmir boloŋanidi.
17 Ismailning əmrining yilliri bir yüz ottuz yəttə
yil boldi; u ahirḳi nəpsini tartip wapat bolup, əz
ḳowmining ḳexioŋa berip ḳoxuldi. **18** [Uning əwladliri]
Ḥawilah rayonidin tartip xuroŋiqə olturaḳlaxti (Xur
bolsa Misirning utturisida bolup, Axuroŋa baridioŋan

yolda idi). Ismail əzining barlik ḳerindaxlirining udulida
olturaḳlaxti. **19** Ibraḥimning ooɣli Isḥaḳning nəslining
bayani mundaḳtur: — Ibraḥimdin Isḥaḳ tərəldi. **20**
Isḥaḳ Padan-Aramda olturuxluḳ aramiy Betuəlning ḳizi,
aramiy Labanning singlisi boloɣan Riwkaḥni hotunluḳḳa
aloɣanda ḳirik yaxḳa kirgənidi. **21** Əmma Riwkaḥ bolsa
tuoɣmas boloɣaqḳa, Isḥaḳ hotuni üqün Pərwərdigaroɣa
dua-tilawət ḳildi; Pərwərdigar uning duasini ijabət ḳildi;
xuning bilən ayali Riwkaḥ ḥamilidar boldi. **22** Əmma
uning ḳorsiḳidiki ikki bala bir-biri bilən soḳuxḳili turdi.
Xuning bilən Riwkaḥ: — Əgər bundaḳliḳini bilsəm,
[ḥamilidar] bolup nemə ḳilattim? — dəp Pərwərdigardin
səwəbini sorioɣili bardi. **23** Pərwərdigar uningoɣa: —
«Sening ḳorsiḳingda ikki əl bardur, Iqingdin ikki həlḳ
qiḳip bir-biridin ayrilidu, Bir həlḳ yənə bir həlḳtin
oɣalib kelidu, Qongi kiqikining hizmitini ḳilidu» —
dedi. **24** Uning ay-küni toxḳanda, mana uning ḳorsiḳida
dərwəḳə bir jüp ḳoxkezək bar idi. **25** Awwal tuoɣuloɣini
ḳizoɣuq bolup, pütün bədini juwidək tüklük idi. Ular
uning ismini Əsaw dəp ḳoydi. **26** Andin inisi ḳoli bilən
Əsawning tapinini tutḳan ḥalda qiḳti. Bu səwəbtin uning
ismi Yaḳup dəp ḳoyuldi. Ular tuoɣuloɣanda Isḥaḳ atmix
yaxta idi. **27** Balilar əsüp qong boldi; Əsaw maḥir owqi
bolup, dala-janggalda yüridioɣan adəm boldi. Yaḳup
bolsa durus adəm bolup, qedirlarda turatti. **28** Isḥaḳ
Əsawning owlap kəlgən gəxidin daim yəp turoɣaqḳa,
uningoɣa amraḳ idi. Lekin Riwkaḥ Yaḳupḳa amraḳ idi.
29 Bir küni Yaḳup [purqaḳ] xorpisi ḳaynitiwatatti; Əsaw
daladin ḥerip-eqip ḳaytip ḳaldi. **30** Əsaw Yaḳupḳa:
— Mən ḥalimdin kəttim! Ötünüp ḳalay, awu ḳizildin
bərsəng! — Awu ḳizil nərsidin meni ozuḳlandursangqu!
Mən ḥalimdin kəttim, — dedi (xu səwəbtin uning eti
«Edom» dəpmu ataldi). **31** Yaḳup uningoɣa: — Undaḳ
bolsa, tunjiliḳ ḥoḳuḳungni manga setip bərgin, — dedi.
32 Əsaw: — Mən ələy dəwatimən, bu tunjiliḳ ḥoḳuḳining
manga nemə paydisi? — dedi. **33** Yaḳup: — Əmisə ḥazir
manga ḳəsəm ḳiloɣin, dewidi, u uningoɣa ḳəsəm ḳilip,
tunjiliḳ ḥoḳuḳini Yaḳupḳa setip bərdi. **34** Xuning bilən
Yaḳup Əsawoɣa nan bilən ḳizil purqaḳ xorpisini bərdi. U
yəp-iqip ornidin turup kətti. Xundaḳ ḳilip Əsaw tunjiliḳ
ḥoḳuḳioɣa xunqə etibarsiz ḳarioɣanidi.

26 [Ḳanaan] zeminida Ibraḥimning waḳtidiki
aqarqiliḳtin baxḳa yənə bir ḳetimliḳ aqarqiliḳ yüz
bərdi. Xuning bilən Isḥaḳ Gərar xəḥirigə, Filistiylərning
padixaḥi Abimələkning ḳexioɣa bardi. **2** Pərwərdigar
uningoɣa kərünüp mundaḳ dedi: — Sən Misiroɣa qüxməy,
bəlki Mən sanga kərsitip beridioɣan yurtta turoɣin. **3**
Moxu zemindin qiḳmay musapir bolup turoɣin; xuning
bilən Mən sən bilən billə bolup, sanga bəht-bərikət ata
ḳilimən; qünki Mən sən wə nəslinggə bu zeminlarning
ḥəmmisini berip, atang Ibraḥimoɣa bərgən ḳəsimimni
ada ḳilimən; **4** nəslingni asmandiki yultuzlardək
awutimən wə nəslinggə bu zeminlarning ḥəmmisini
berimən; yər yüzidiki barliḳ əl-yurtlar nəslingning
[nami] bilən əzlirigə bəht-bərikət tiləydu; **5** Qünki
Ibraḥim Mening awazimoɣa ḳulaḳ selip, tapilioɣinim,
əmrlirim, bəlgilimilirim wə ḳanunlirimni bəja kəltürdi,
— dedi. **6** Xuning bilən Isḥaḳ Gərarda turup ḳaldi. **7**
Əmma u yərlik kixilər uning ayali tooɣrisida sorisa u:
— Bu mening singlim bolidu, — dedi; qünki Riwkaḥ
intayin qiraylik boloɣaqḳa, Isḥaḳ əz-əzigə: «Bu mening
ayalim bolidu», desəm, bu yərlik adəmlər Riwkaḥning
səwəbidin meni əltürüwetərmikin, — dəp ḳorḳti. **8** Lekin
u xu yərdə uzaḳ waḳit turoɣandin keyin xundaḳ boldiki,
Filistiylərning padixaḥi Abimələk dərizidin ḳariwidi,
mana Isḥaḳ wə ayali Riwkaḥ bir-birigə ərkilixip turatti.
9 Andin Abimələk Isḥaḳni qaḳirip: — Mana, u jəzmən
sening ayaling ikən! Sən nemə dəp: «U mening singlim»,
deding? — dewidi, Isḥaḳ uningoɣa: — Qünki mən əslidə
uning səwəbidin birsi meni əltürüwetərmikin, dəp
ənsirigənidim, — dedi. **10** Abimələk uningoɣa: Bu
bizgə nemə ḳiloɣining? Tas ḳaptu həlḳ arisidin birərsi
ayaling bilən birgə boloɣili?! Undaḳ boloɣan bolsa sən
bizni gunaḥḳa patḳuzoɣan bolatting! — dedi. **11** Andin
Abimələk ḥəmmə həlḳḳə buyrup: — Kimki bu kixigə
wə yaki hotunioɣa ḳol təgküzsə jəzmən əltürülməy
ḳalmaydu, — dəp yarliḳ qüxürdi. **12** Isḥaḳ u zeminda
terikqiliḳ ḳildi: u xu yili yərdin yüz ḥəssə ḥosul aldi;
Pərwərdigar uni bərikətligənidi. **13** Bu kixi bax kətürüp,
baroɣanseri rawaj tepip, tolimu katta kixilərdin bolup
ḳaldi. **14** Uning ḳoy-kala padiliri wə əyidiki ḳulliri intayin
kəpəydi; Filistiylər uningoɣa ḥəsət ḳiloɣili turdi. **15** Bu
səwəbtin uning atisi Ibraḥimning künliridə atisining
ḳulliri kolioɣan ḳuduḳlarning ḥəmmisini Filistiylər etip,
topa bilən tinduruwətti. **16** Abimələk Isḥaḳḳa: — Sən
bizdin ziyadə küqiyip kətting, əmdi arimizdin qiḳip
kətkin, — dedi. **17** Isḥaḳ u yərdin ketip, Gərar wadisioɣa
qedir tikip, xu yərdə turup ḳaldi. **18** Ibraḥim ḥayat
waḳtida [ḳulliri] birmunqə ḳuduḳlarni ḳazoɣanidi; biraḳ
Ibraḥim əlgəndin keyin, Filistiylər bularni topa bilən
tinduruwətkənidi. Isḥaḳ bu ḳuduḳlarni ḳaytidin kolitip,
uloroɣa atisi ilgiri ḳoyoɣan isimlarni yənə ḳoydi. **19**
Isḥaḳning ḳulliri wadida ḳuduḳ kolawatḳanda suliri
uroɣup qiḳip aḳidioɣan bir ḳuduḳni tepiwaldi. **20**
Lekin Gərardiki padiqilar Isḥaḳning padiqiliridin uni
talixip: — Bu su bizningkidur, — dedi. Ular Isḥaḳ bilən
jedəlləxkəqkə, u bu ḳuduḳni «Esək» dəp atidi. **21** Ular
yənə baxḳa bir ḳuduḳni kolidi, ular yənə bu ḳuduḳ
tooɣrisida jedəlləxti. Xuning bilən Isḥaḳ buning ismini
«Sitnaḥ» dəp atidi. **22** Andin u u yərdin ketip, baxḳa
yərgə berip, xu yərdimu yənə bir ḳuduḳ kolidi; əmdi
Gərardikilər bu ḳuduḳni talaxmidi. Bu səwəbtin u uning
etini «Rəḥobot» ḳoyup: «Əmdi Pərwərdigar biz üqün
jay bərgənikən, bu zeminda mewilik bolimiz», — dedi.
23 Andin u u yərdin qiḳip Bəər-Xebaoɣa bardi. **24**
Pərwərdigar xu keqisi uningoɣa kərünüp: — Mən bolsam
atang Ibraḥimning Hudasidurmən; ḳorḳmioɣin, qünki
Mən sən bilən billimən, seni bəht-bərikətləp, nəslingni
ḳulum Ibraḥimning səwəbidin awutimən, — dedi. **25** U
xu yərdə bir ḳurbangaḥ yasap, Pərwərdigarning namioɣa
nida ḳilip ibadət ḳildi. U xu yərdə qedirini tikti, Isḥaḳning
ḳulliri xu yərdə bir ḳuduḳ kolidi. **26** Əmdi Abimələk,
aoɣinisi Aḥuzzat bilən ləxkərbexi Fikol birgə Gərardin
qiḳip, uning ḳexioɣa bardi. **27** Isḥaḳ uloroɣa: — Manga
əqmənlik ḳilip, meni aranglardin ḳooɣliwətkəndin keyin,
nemə üqün mening ḳeximoɣa kəldinglar? — dedi. **28** Ular
jawabən: — Biz Pərwərdigarning sən bilən billə boloɣinini
roxən bayḳiduḳ, xuning bilən biz sening tooɣrangda:
«Otturimizda bir kelixim bolsun, yəni bizlər bilən sən bir-
birimizgə ḳəsəm berip əḥdə ḳilixayli» deduḳ; xu wəjidin

sən bizgə ḥeqḳandaḳ ziyan-zəhmət yətküzmigəysən; biz sanga ḥeq təgmiginimizdək, xundaḳla sanga yahxiliḳtin baxḳa ḥeqbir nemə ḳilmioŋinimizdək (bəlki seni amanesənlik iqidə yolungoŋa əwətkəniduḳ) sənmu xundaḳ ḳiloŋaysən. Mana ḥazir sən Pərwərdigar təripidin bəhtbərikət kərüwatisən! — deyixti. **30** Xuning bilən u ularoŋa bir ziyapət ḳilip bərdi. Ular bolsa yəp-iqti. **31** Ətisi tang səḥərdə ular ḳopup bir-birigə ḳəsəm ḳilixti; andin Isḥaḳ ularni yoloŋa selip ḳoydi; ular uning ḳexidin aman-esən kətti. **32** U küni xundaḳ boldiki, Isḥaḳning ḳulliri kelip, uningoŋa əzi kolioŋan ḳuduḳ tooŋrisida həwər berip: «Biz su taptuḳ!» dedi. **33** U uning namini «Xibaḥ» ḳoydi. Bu səwəbtin bu xəḥərning ismi bügüngiqə «Bəər-Xeba» dəp atilip kəlməktə. **34** Əsaw ḳirik yaxḳa kirgəndə, Ḥittiylardin boloŋan Bəərining ḳizi Yəḥudit bilən Ḥittiylardin boloŋan Elonning ḳizi Basimatni hotunluḳḳa aldi. **35** Əmma bular Isḥaḳ bilən Riwkaḥning kəngligə azab elip kəldi.

27 Isḥaḳ ḳerip, kəzliri torlixip, kəzi oŋuwa kəridioŋan bolup ḳaloŋanda xundaḳ boldiki, u qong ooŋli əsawni qaḳirip uningoŋa: — Ooŋlum! — dedi. U: — Mana mən! — dəp jawab bərdi. **2** U uningoŋa: — Mana mən əmdi ḳerip kəttim, ḳanqilik kün kəridioŋinimnimu bilməymən. **3** Xunga səndin ətünimən, ḳoralliring, yəni sadaḳ wə okyayingni elip janggaloŋa ḳiḳip, mən üqün bir ow owlap kəl; **4** mən yahxi kəridioŋan məzzilik tamaḳtin birni etip, manga kəltürgin. Mən uni yəp, əlüxtin ilgiri kənglümdin sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilay, — dedi. **5** Isḥaḳ ooŋli əsawoŋa səz ḳiloŋanda Riwkaḥmu anglidi. Əsaw ow owlap kəlgili janggaloŋa ḳiḳip kətkəndə, **6** Riwkaḥ ooŋli Yaḳupḳa: — Mana mən atangning akang Əsawoŋa: «Sən ow owlap kelip, manga məzzilik bir taamni ətkin; mən uni yəp əlüp ketixtin burun Pərwərdigar aldida sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilay», — dəp eytḳinini anglap ḳaldim. **8** Əmdi, i ooŋlum, səzümgə ḳulaḳ selip buyruoŋinimni ḳiloŋin. **9** Sən dərḥal padioŋa berip, əqkilərning iqidin esil ikki ooŋlaḳni elip kəlgin; mən ulardin atang üqün u yahxi kəridioŋan məzzilik bir taam təyyar ḳilay. **10** Sən uni atangning aldioŋa elip kirgin. Xuning bilən u yəp, əlüp ketixtin burun sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilidu, — dedi. **11** Lekin Yaḳup anisi Riwkaḥoŋa: — Mana akam Əsaw bolsa tüklük kixi, mən bolsam tüksiz siliḳ tənlik adəmmən. **12** Mubada atam meni silap ḳalsa, undaḳta mən uning nəziridə uni mazaḳ ḳiloŋuqi adəm bolup ḳelip, beximoŋa bərikət əməs, bəlki lənət taparmənmikin, dedi. **13** Anisi uningoŋa: — Əy ooŋlum, sanga qüxidioŋan lənət manga qüxsun; əmma sən pəḳət səzümgə ḳulaḳ selip, berip [ooŋlaḳlarni] elip kəl, — dedi. **14** U berip ularni elip kelip, anisioŋa bərdi. Anisi uning atisi yahxi kəridioŋan məzzilik bir taamni təyyar ḳildi. **15** Andin Riwkaḥ tunji ooŋli əsawning əydə əz yenida saḳlaḳliḳ əng esil keyimlirini elip kiqik ooŋli Yaḳupḳa kiydürüp, **16** ooŋlaḳlarning terisini ikki ḳoli bilən boynining tüksiz jayioŋa yəgəp, **17** andin əzi ətkən məzzilik taamlar bilən nanlarni ooŋli Yaḳupning ḳolioŋa tutḳuzdi. **18** Yaḳup atisining ḳexioŋa kirip: — Əy ata! — dedi. U: — Mana mən! Ooŋlum, sən kim bolisən? — dewidi, **19** Yaḳup atisioŋa jawab berip: — Mən qong ooŋulliri əsawmən, manga eytḳanliridək ḳildim; əmdi orunliridin turup, olturup ḳiloŋan owumning gəxigə eoŋiz tegip, andin kəngülliridin manga bəht-bərikət tiləp dua ḳiloŋayla, — dedi. **20** Isḥaḳ ooŋlioŋa: — Əy ooŋlum, ḳandaḳmu uni xunqə tez tepip kəlding? — dewidi, u jawab berip: — Qünki Pərwərdigar Hudaliri uni dəl yolumoŋa yoluḳturdi, — dedi. **21** Isḥaḳ Yaḳupḳa: — Əy ooŋlum, yeḳinraḳ kəl, sən rast ooŋlum əsawmu, əməsmu, silap baḳay, — dedi. **22** Xuning bilən Yaḳup atisi Isḥaḳning ḳexioŋa yeḳin bardi; u uni silap turup: — Awaz Yaḳupning awazi, lekin ḳol bolsa əsawning ḳolidur, — dedi. **23** Uning ḳolliri bolsa akisi əsawning ḳolliridək tüklük boloŋini üqün uni toniyalmay, uningoŋa bəht-bərikət tiləp dua ḳildi. **24** Andin u yənə: — Sən rast ooŋlum əsawmusən? dəp soriwidi, u jawab berip: — Dəl mən, — dedi. **25** Isḥaḳ uningoŋa: — Taamni elip kəlgin, mən ooŋlumning ow gəxidin yəp, kənglümdin sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilay, — dedi. [Yaḳup] uni uning aldioŋa ḳoydi; u yedi. U xarab kəltürüwidi, unimu iqti. **26** Andin atisi Isḥaḳ uningoŋa: — Əy ooŋlum, əmdi yeḳin kelip meni səygin, — dedi. **27** U uning ḳexioŋa berip uni səydi. Atisi uning kiyimining puriḳini purap uningoŋa bəht-bərikət tiləp dua ḳilip: — «Mana, ooŋlumning tenidiki puraḳ Pərwərdigar bərikətligən kəkləmzarning hux puriḳioŋa ohxaydikən! **28** Huda sanga asmanning xəbnimi, Yərning munbət küqini ata ḳilip, Axliḳ-tülük bilən xarabnimu kəp bərgəy. **29** Həlḳlər sening ḳullukungda boloŋay, əlmillətlər aldingda tizlanoŋay; Ḳerindaxliringoŋa hoja boloŋaysən; Anangning ooŋulliri sanga tizlanoŋay; Sanga lənət ḳiloŋanlar lənətkə ḳaloŋay; Sanga bəht tiligənlər bəht tapḳay!» — dedi. **30** Xundaḳ boldiki, Isḥaḳ Yaḳupḳa dua ḳilip bolup, Yaḳup atisi Isḥaḳning ḳexidin qiḳip boluxioŋa, akisi Əsaw owdin ḳaytip kəldi. **31** Umu məzzilik taamlarni etip, atisining ḳexioŋa elip kirip, atisioŋa: — Ata ḳopḳayla, ooŋullirining ow gəxidin yəp, kəngülliridin manga bəht-bərikət tiləp dua ḳiloŋayla, — dedi. **32** Atisi Isḥaḳ uningoŋa: — Sən kimsən? — dedi. U jawab berip: — Mən ooŋulliri, qong ooŋulliri əsawmən! — dedi. **33** Buni anglap Isḥaḳ alaḳzadilikkə qüxüp, pütün bədini jalaḳlap titrəp: — Undaḳta bayatin ow owlap elip kəlgini kim? Sən kelixtin burun uning ḥəmmə nərsisidin yəp, uningoŋa bəht-bərikət tiləp dua ḳildim; wə bərḥəḳ, u bəht-bərikət kəridu! — dedi. **34** Əsaw atisining səzlirini anglapla intayin eqinarliḳ ḥalda ün selip aqqiḳ pəryad kətürüp atisioŋa: — Menimu, i ata, menimu bəht-bərikətligəyla! — dedi. **35** U jawab berip: — Sening ining ḥiylə bilən kirip, sanga tegixlik bəht-bərikətni elip ketiptu, dedi. **36** Əsaw: — Rast uning eti Yaḳup əməsmu?! Qünki u ikki ḳetim meni putlap, ornumni tartiwaldi. Awwal tunjiliḳ ḥoḳuḳumni tartiwaldi wə mana ḥazir u manga tegidioŋan bəhtbərikətni elip kətti, — dedi, Andin yənə: — Mening üqün birər bəht-bərikət ḳaldurmidilimu? — dedi. **37** Isḥaḳ Əsawoŋa jawab berip: — Mana, mən uni üstünggə hoja ḳildim; ḥəmmə ḳerindaxlirini uning ḳulluḳida bolidioŋan ḳildim; axliḳ wə yengi xarab bilən uni ḳuwwətlidim; əy ooŋlum, əmdi sanga yənə nemimu ḳilip berələymən? — dedi. **38** Əsaw atisioŋa yənə: — Əy ata, silidə pəḳət xu birla bəht-bərikət bar idimu? Manga, əy ata, mangimu bəhtbərikət tiləp dua ḳiloŋayla! dedi. Andin u ün selip yioŋlap kətti. **39** Atisi Isḥaḳ uningoŋa jawab berip: — «Mana,

turaloɣu jaying yərning munbət küqidin neri, Egiz
asmanning xəbnimidin yirak bolur; **40** Sən ḳiliqingoɣa
tayinip jan baḳisən, Iningning hizmitidə bolisən; Lekin
qegridin qiḳip kəzginingdə, Sən boynungdin uning
boyunturuḳini qiḳirip sunduruwetisən» — dedi. **41**
Xunga əsaw atisi uningoɣa tiligən bəht-bərikət səwəbidin
Yaḳupḳa əqmənlik saḳlap yürdi. əsaw kənglidə: —
Atamning matəm künliri yeḳinlixip ḳaldi; xu qaoɣda
inim Yaḳupni əltürüwetimən, dəp hiyal ḳildi. **42** Lekin
Riwkaḥ qong ooɣli əsawning bu səzliridin həwər tapti. U
kiqik ooɣli Yaḳupni qaḳirip uningoɣa: — Mana akang əsaw
seni əltürüwetimən dəp əz-əzidin təsəlli tepiwetiptu; **43**
əmdi əy ooɣlum, səzümgə ḳulak selip, ḳopup Ḥaranoɣa,
akam Labanning ḳexioɣa ḳeqip kətkin; **44** akangning
ḳəḥri yanoɣuqə, uning ḳexida birnəqqə waḳit turoɣin.
45 Akang aqqiḳidin yenip, sening uningoɣa ḳiloɣiningni
untup kətküqə xu yərdə turup turoɣin; andin mən adəm
əwətip, seni u yərdin aldurup kelimən. Nemə üqün
bir kündila ḥər ikkinglardin məḥrum bolup ḳalay? —
dedi. **46** Əmma Riwkaḥ Isḥakḳa: — Mən muxu Ḥittiy
ḳizlar wəjidin jenimdin jak toydum. Əgər Yaḳupmu bu
yurttiki ḳizlardin, muxundak Ḥittiy ḳizni hotunlukḳa
alsa yaxioɣinimning manga nemə paydisi? — dedi.

28 Xuning bilən Isḥak Yaḳupni qaḳirip, uningoɣa
bəht-bərikət tiləp, uningoɣa jekiləp: — Sən
Ḳanaaniylarning ḳizliridin hotun alma; **2** bəlki ḳopup,
Padan-Aramoɣa, anangning atisi Betuəlning əyigə
berip, u yərdin anangning akisi Labanning ḳizliridin
hotun aloɣin. **3** Ḥəmmigə Ḳadir Təngri seni bəht-
bərikətləp, awutup, səndin kəp həlḳlərni qiḳirip
kəpəytkəy, **4** Xundaḳla Ibraḥimning bəht-bərikitini
sanga wə sening bilən nəslinggə bərgəy; xundak
ḳilip sən ḥazir Musapir bolup turuwatḳan yərni, yəni
əslidə Huda Ibraḥimoɣa bərgən zeminni igiləysən! —
dedi. **5** Xuning bilən Isḥak Yaḳupni yoloɣa saldi. U
Padan-Aramoɣa, aramiy Betuəlning ooɣli, Yaḳup bilən
əsawning anisi Riwkaḥning akisi Labanning ḳexioɣa
ḳarap mangdi. **6** əsaw Isḥakning Yaḳupḳa bəht-
bərikət tiləp, uni Padan-Aramoɣa xu yərdin hotun
elixḳa əwətkənlikini, xundaḳla uningoɣa bəht-bərikət
tiləp, uninga jekiləp: Sən Ḳanaaniylarning ḳizliridin
hotun almioɣin, degənlirini ukup, Yaḳupningmu əz ata-
anisioɣa itaət ḳilip, Padan-Aramoɣa kətkinini kərginidə,
8 əsaw: — ḳanaanylarning ḳizliri atam Isḥakning
nəziridə yaman kərünidikən, dəp bilip yətti. **9** U
Ismailning ḳexioɣa berip, ḥazirḳi hotunlirining üstigə
Ibraḥimning ooɣli Ismailning ḳizi, Nebayotning singlisi
Maḥalatni hotunlukḳa aldi. **10** Yaḳup bolsa Bəər-
Xebadin qiḳip, Ḥaran tərəpkə mengip, **11** bir yərgə yetip
kəlgəndə, kün olturup kətkəqkə xu yərdə ḳonmakqi
boldi. U xu yərdiki taxlardin birini elip, bexioɣa yastuk
ḳilip ḳoyup, uhlioɣili yatti. **12** U bir qüx kərdi: —
Mana, uqi asmanlaroɣa takixidioɣan bir pələmpəy yərdə
tikləklik turatti; Hudaning pərixtiliri uningda qiḳip-
qüxüp turuxatti. **13** Mana, Pərwərdigar uning üstidə
turatti. U: — «Mən bolsam atang Ibraḥimning Hudasi wə
Isḥakning Hudasi boloɣan Pərwərdigardurmən; Mən sən
yatḳan bu zeminni sening bilən nəslinggə berimən. **14**
Nəsling bolsa yərning topisidək kəp bolup, sən məoɣrip
bilən məxriḳḳə, ximal bilən jənubḳa yeyilisən; sən
wə nəslingning wasitisi bilən yər yüzidiki barlik ailə-
ḳəbililər bəht-bərikət tapidu. **15** Mana, Mən sən bilən
billidurmən, ḳəyərgə barsang seni aman-esən saḳlap, bu
zeminoɣa seni ḳayturup kelimən; qünki sanga eytḳan
səzümni ada ḳilmay turup, seni taxlimaymən» — dedi.
16 Andin Yaḳup oyoɣinip: — Bərḥək, Pərwərdigar bu
yərdidur, lekin mən uni bilməptimən, — dedi. **17** U
ḳorḳup ketip: Bu jay alamət dəḥxətlik bir jay ikən!
Bu Hudaning əyi bilən asmanning dərwazisidin baxḳa
ḥeq jay əməstur, — dedi. **18** Yaḳup ətisi səḥər ḳopup,
bexining astioɣa ḳoyoɣan taxni elip, [hatirə] tüwrük
süpitidə tikləp, üstigə zəytun meyi ḳuyup ḳoydi. **19** U
jayning ismini Bəyt-əl dəp atidi; əmma ilgiri u jayning
eti Luz idi. **20** Andin Yaḳup ḳəsəm bilən wədə ḳilip: —
Əgər Huda mening bilən billə bolup, bu səpirimdə meni
saḳlap, yegili nan, kiygili kiyim berip, **21** Mən atamning
əyigə aman-esən yenip barsam, undaḳta Pərwərdigar
mening Hudayim bolidu; **22** Xuningdək mən hatirə
tüwrük süpitidə tikləp ḳoyoɣan bu tax Hudaning əyi
bolidu; ḥəm xundaḳla sən manga beridioɣan barlik
nərsilərning ondin bir ülüxini sanga təḳdim ḳilmay
ḳalmaymən, — dedi.

29 Andin Yaḳup səpirini dawamlaxturup, məxriḳtiki
ḳowmlarning zeminioɣa yetip kəldi. **2** U ḳariwidi,
mana, yaylaḳta bir ḳuduk turatti, uning yenida
üq top ḳoy padisi turatti; qünki həlḳ bu ḳudukṭin
padilarni suoɣiratti. Ḳudukning aoɣzioɣa yooɣan bir
tax ḳoyuḳluk idi. **3** Ḳaqaniki padilarning ḥəmmisi u
yərgə yioɣilsa, padiqilar birliktə ḳudukning aoɣzidiki
taxni yumilitiwetip, ḳoylarni suoɣirip, andin taxni yənə
ḳudukning aoɣzioɣa əz ornioɣa ḳoyup ḳoyatti. **4** Yaḳup
[padiqilardin]: əy buradərlər, silər ḳəyərlik? — dəp
soridi. Ular: — Biz ḥaranliḳmiz, dedi. **5** U ulardin:
— Silər Naḥorning ooɣli Labanni tonumsilər? — dəp
soridi. Ular: — Tonuymiz, dedi. **6** U ulardin: — U
salamətmu, dəp soriwidi, ular jawab berip: — U salamət
turuwatidu. Mana ənə uning ḳizi Raḥilə ḳoyliri bilən
keliwatidu, dedi. **7** U: — Mana, kün tehi egiz tursa,
ḥazir tehi malning yioɣilidioɣan wakṭi bolmidi; nemixḳa
ḳoylarni suoɣirip, andin yənə berip otlatmaysilər? —
dedi. **8** Ular jawab berip: — Yak, mundak ḳilalmaymiz.
Awwal padilarning ḥəmmisi yioɣilip, padiqilar taxni
ḳudukning aoɣzidin yumilitiwətkəndin keyin, andin
ḳoylarni suoɣirimiz, dedi. **9** U ular bilən gəplixip
turoɣinida, Raḥilə atisining ḳoyliri bilən yetip kəldi;
qünki u ḳoy bakḳuqi idi. **10** Xundak boldiki, Yaḳup
anisining akisi Labanning ḳizi Raḥilə bilən anisining
akisi Labanning ḳoylirini kərgəndə, u ḳopup berip,
ḳudukning aoɣzidin taxni yumilitiwetip, anisining akisi
Labanning ḳoylirini suoɣardi. **11** Andin Yaḳup Raḥiləni
səyüp, yuḳiri awaz bilən yioɣlap taxlidi wə Raḥiləgə:
— Mən sening atangning tuoɣḳini, Riwkaḥning ooɣli
bolimən, dewidi, u yügürüp berip atisioɣa həwər bərdi.
13 Xundak boldiki, Laban əz singlisining ooɣli Yaḳupning
həwirini anglioɣanda, uning aldioɣa yügürüp berip,
uni ḳuqaḳlap səyüp, əyigə baxlap kəldi. Andin Yaḳup
Labanoɣa [kəqürmixlirining] ḥəmmisini dəp bərdi. **14**
Laban uningoɣa: — Sən dərwəkə mening səngək bilən
gəxümdursən! — dedi. Buning bilən u uning ḳexida
bir ayqə turup ḳaldi. **15** Andin Laban Yaḳupḳa: —

Sən mening tuoŋkinim boloŋaq, manga bikaroŋa hizmət
kilamsən? Eytkina, həkkinggə nemə alisən? — dedi.
16 Labanning ikki kizi bar idi; qongining eti Leyah,
kiqikining eti Rahilə idi. **17** Leyahning kəzliri yekimlik
idi; əmma Rahiləning bolsa təki-turki kelixkən, həsni-
jamali qiraylik kiz idi. **18** Yakupning kəngli Rahiləgə
qüxkən bolup Labanoŋa: — Mən sening kiqik kizing
Rahilə üqün sanga yəttə yil hizmət kilay, dedi. **19**
Laban jawab berip: — Uni baxka kixigə bərginimdin
sanga bərginim yahxi. Əmdi meningkidə turoŋin, dedi.
20 Yakup Rahiləni elix üqün yəttə yil hizmət kildi.
Əmma u uni intayin yahxi kərgəqkə, bu yillar uningoŋa
pəkət birnəqqə kündəkla bilindi. **21** Wakit toxkanda
Yakup Labanoŋa: — Mana mening künlirim toxti. Əmdi
ayalimni manga bərgin, mən uning kexioŋa kirəy, dedi.
22 Laban xu yərdiki həmmə kixilərni yioŋip, ziyapət
kilip bərdi. **23** Lekin xundak boldiki, kəq kirgəndə, u
qong kizi Leyahni Yakupning yenioŋa elip kəldi; Yakup
uning kexioŋa kirip billə boldi. **24** Laban əz dediki
Zilpahni kizi Leyahoŋa dedək kilip bərdi. **25** Ətisi xundak
boldiki, mana aldida Leyah turatti! U Labanoŋa: — Bu
zadi manga nemə kiloŋining? Əjəba, mən Rahilə üqün
sanga hizmət kilmidimmu? Meni nemixka xundak
aldiding?! — dedi. **26** Laban: Bizning yurtimizda kiqikini
qongidin ilgiri yatlik kilidioŋan rəsim-kaidə yok. **27** Əmdi
sən qongining yəttə künlük toy murasimini ətküzüp
boloŋin; andin yənə ikkinqisinimu sanga berəyli; u
sening manga yənə yəttə yil kilidioŋan hizmitingning
həkki bolidu, — dedi. **28** Yakup makul bolup, Leyahning
yəttə künlük toy murasimini ətküzüp boloŋanda, Laban
kizi Rahilənimu uningoŋa hotunlukka bərdi. **29** Laban
dediki Bilhahni kizi Rahiləgə dedək kilip bərdi. **30** Bu
tərikidə Yakup Rahiləningmu kexioŋa kirdi; u Rahiləni
Leyahdin ziyadə yahxi kərdi. Andin keyin u yənə yəttə yil
Labanoŋa hizmət kildi. **31** Əmma Pərwərdigar Leyahning
ətiwarlanmioŋanlikini kərgəndə, uningoŋa tuoŋuxni nesip
kildi. Lekin Rahilə tuoŋmas idi. **32** Leyah hamilidar
bolup bir ooŋul tuoŋup: — «Pərwərdigar harlanoŋinimni
kərdi; əmdi erim meni yahxi kəridu» dəp uning ismini
«Rubən» koydi. **33** U yənə hamilidar bolup, bir ooŋul
tuoŋup: — «Pərwərdigar ətiwarlanmioŋanlikini anglap,
buni həm manga bərdi» dəp, uning ismini Ximeon koydi.
34 U yənə hamilidar bolup, bir ooŋul tuoŋup: — «Əmdi bu
kətim erim manga baoŋlinidu; qünki mən uningoŋa üq
ooŋul tuoŋup bərdim» dəp uning ismini Lawiy koydi.
35 U yənə hamilidar bolup, bir ooŋul tuoŋup: — «Əmdi
bu kətim mən Pərwərdigaroŋa həmdusana okuy!» dəp
uning ismini Yəhuda koydi. Andin u tuoŋuttin tohtap
kaldi.

30 Əmma Rahilə əzining Yakupka bala tuoŋup
berəlmiginini kərgəndə, aqisioŋa həsət kilip
Yakupka: — Manga bala bərgin; bolmisa əlimən, — dedi.
2 Xuning bilən Yakupning Rahiləgə oŋəzipi kelip: —
Mən baliyatkuning mewisini səndin ayioŋan Hudaning
ornidimu?! — dedi. **3** — Mana, dedikim Bilhah bu yərdə
turidu; sən uning kexioŋa kirgin, u mening kuqikimoŋa
tuoŋsun; mən u arkilik balilik bolay, — dedi Rahilə. **4**
Xuning bilən u dediki Bilhahni uningoŋa hotun kilip
bərdi; Yakup uning kexioŋa kirdi. **5** Bilhah hamilidar
bolup, Yakupka bir ooŋul tuoŋup bərdi. **6** Rahilə: —
«Huda mən üqün adalət yürgüzüp pəryadimni anglap,
manga bir ooŋul bərdi», dəp uning ismini Dan koydi. **7**
Rahiləning dediki Bilhah yənə hamilidar bolup, Yakupka
ikkinqi ooŋlini tuoŋup bərdi. **8** Rahilə: — «Mən aqam bilən
bəslixip kattik tutuxup, yəngdim» dəp uning ismini
Naftali koydi. **9** Leyah əzining tuoŋuttin tohtap kaloŋanini
kərüp, dediki Zilpahni Yakupka hotun kilip bərdi. **10**
Leyahning dediki Zilpah Yakupka bir ooŋul tuoŋup bərdi.
11 Leyah: — «Nemidegən tələylik-hə!» dəp uning ismini
Gad koydi. **12** Leyahning dediki Zilpah Yakupka ikkinqi
ooŋlini tuoŋup bərdi. **13** Leyah: «Mən bəhtlikturmən!
Qünki hotun-kizlar meni bəhtlik deyixidu!» dəp uning
ismini Axir koydi. **14** Buoŋday ormisi künliridə Rubən
qikip etizlikka bardi wə etizdin birkanqə muhəbbətgülini
terip, bularni anisi Leyahning kexioŋa əkəldi. Əmdi Rahilə
Leyahka: — Ətünüp kalay, ooŋlungning muhəbbətgülidin
birnəqqini manga bərgin! — dedi. **15** [Leyah] uningoŋa
jawabən: — Erimni tartiwaloŋining yətməmdu? Əmdi
ooŋlumning muhəbbətgülinimu tartiwalmakqimusən? —
dedi. Rahilə jawab berip: — Undak bolsa u ooŋlungning
muhəbbətgülliri üqün bügün keqə sən bilən yatsun, —
dedi. **16** Yakup kəqkurun etizdin kaytip kəlginidə, Leyah
uning aldioŋa qikip: — Mening kəximoŋa kirixing kerək;
qünki mən ooŋlumning muhəbbətgülliri bilən seni ijarigə
aldim, — dedi. Xundak dewidi, u bu keqə uning bilən
yatti. **17** Huda Leyahning duasini anglidi; u hamilidar
bolup, Yakupka bəxinqi ooŋlini tuoŋup bərdi. **18** Xuning
bilən Leyah: «Dedikimni erimgə bərginimgə Huda əmdi
manga «ijarə həkkim»ni ata kildi» dəp uning ismini
Issakar koydi. **19** Leyah yənə hamilidar bolup, Yakupka
altinqi ooŋlini tuoŋup bərdi. **20** Leyah: — «Huda manga
yahxi toyluk ata kildi; əmdi erim mening bilən billə
turidioŋan boldi; qünki mən uningoŋa altə ooŋul tuoŋup
bərdim» dəp uning ismini Zəbulun koydi. **21** Xuningdin
keyin, u bir kiz tuoŋup, uning ismini Dinah koydi. **22**
Əmma Huda Rahiləni yad kilip, duasini anglap uni
tuoŋidioŋan kildi, **23** U hamilidar bolup, bir ooŋul tuoŋdi.
U: — «Huda meni nomustin halas kildi», dedi. **24** U: —
«Pərwərdigar manga yənə bir bala bərsə» dəp, uning
ismini Yüsüp koydi. **25** Rahilə Yüsüpni tuoŋkandin keyin
Yakup Labanoŋa: — Meni əz yurtumoŋa, əz wətinimgə
kətkili koyoŋin. **26** Mening sanga ixləp erixkən ix
həkkim boloŋan ayallirim bilən balilirimni manga
bərgin; mən ketəy; qünki mening sanga ixligən japalik
hizmitim əzünggə ayan, — dedi. **27** Laban uningoŋa
jawabən: Nəziringdə iltipat tapkan bolsam, etünüp kalay,
[yenimdin kətmə]. Qünki mən Pərwərdigarning sening
səwəbingdin manga bərikət bərginini tonup yəttim,
dewidi, [Yakup] yənə: — **28** Manga alidioŋan həkkingni
tohtatkin; mən sanga xuni berəy, dedi. **29** [Yakup]
uningoŋa jawab berip: — Mən sanga kandak hizmət
kilip kəlginim, mening kolumda malliringning kandak
boloŋini əzünggə ayan. **30** Qünki mən kəlməstə meling
az idi; əmdi nahayiti zor bir top boldi. Mening kədimim
kəyərgə yətsə, Pərwərdigar sanga bərikət ata kildi. Əmdi
mən kaqan əz ailəm üqün igilik tikləymən? — dedi. **31**
Xuning bilən Laban: — Mən sanga nemə berəy, dewidi,
Yakup: — Sən manga heqnemə bərmigin; pəkət mening
xu iximoŋa koxulsangla, mən yənə padangni bekip,
ulardin həwər alimən. **32** Mən bügün pütkül padangni

arilap, ala-qipar qoylarni, qara-qongur pahlanlarni, xundakla əqkilərning iqidinmu ala-qiparlirini ayrip qikimən. Bular mening ix həkkim bolsun. **33** Keyin, mening həkkimni təkxürüp kəlgən waqtingda, həkkaniy bolonim kəz aldingda ispatlinidu; əqkilər arisida ala-qipar bolmionanlirining həmmisi, pahlanlar arisida qara-qongur bolmionanlirining həmmisi ooɣrilap kelingən hesablansun, — dedi. **34** u wakitta Laban: — Makul, degeningdək bolsun, — dedi. **35** Xu küni [Laban] taonil wə ala-qipar tekilərni, ala-qipar qixi əqkilərni, xundakla az-paz ak qikimi bolona barlik əqkilərni, barlik qara-qongur qozilarni ayrip, əz ooɣullirining qolionа tapxurup, **36** əzi bilən Yakupning otturisida üq künlük arilikni qoydi. Yakup bolsa Labanning padilirining qalonini bakti. **37** Lekin Yakup terək, badam wə qinar dərəhliridin yumran qiwiklarni elip, qowzikini yolluk kilip xilip, ak siziklarni qikardi. **38** Andin mal küyligən wakitlirida su iqkili kəlgəndə, u muxu xilona qiwiklarni padilar su iqidiona yərlərdiki ulaklarona malning aldiona tikləp qoyatti. Mal bu [taonil] qiwiklarning aldida jüpləxkəndin keyin ular taonil wə ala-qipar qozilarni tuondi. **40** Andin Yakup bu qozilarni Labanning padisidin ayrip qikardi; andin u Labanning padisining yüzlirini taonil wə qongur qoylirona qaritip jüpləxtürdi; xundak kilip, u əz melini Labanning melona qoxmay bələk qoyup, əzi üqün ayrim badilarni kildi. **41** Saonlam küqlük mal jüpləxkinidə, Yakup qiwiklarni padining kəz aldiona ulaklarda qoyatti; mallar xu qiwiklarning yenida jüplixətti. **42** Lekin jüplixiwatkan mal ajiz bolsa, u qiwiklarni qoymaytti. Bu tərikidə ajizliri Labanona, küqlükliri Yakupka təwə boldi. **43** Xundak kilip, bu kixi nahayiti bay bolup, malliri, dedəkliri, kulliri, təgiliri wə exəkliri heli kəp boldi.

31 Əmma Yakup Labanning ooɣullirining: — Yakup atimizning pütün mal-mülkini elip kətti; uning erixkən bu dəliti atimizning təəllukatidin kəlgən, deginini anglap kaldi. **2** Yakup Labanning qirayiona kariwidi, mana, u əzigə burunkidək hux peil bolmidi. **3** Bu qaonda, Pərwərdigar Yakupka: — Sən atabowiliringning zeminiona, əz uruk-tuonkanliringning kəxiona kaytip kətkin. Mən sening bilən billə bolimən, — dedi. **4** Xuning üqün Yakup adəm əwətip, Rahilə wə Leyahni əz padisi turona kəkləmgə qakirip kelip **5** ularona mundak dedi: — Mən atanglarning qirayiona karisam manga burunkidək hux peil bolmidi; əmma atamning Hudasi mən bilən billə bolup kəldi. **6** Küqümning yetixiqə atanglarona ixləp bərginim silərgə ayan; **7** halbuki, atanglar meni əhmək kilip, həkkimni on kətim əzgərtti; lekin Huda uning manga ziyan yətküzüxigə yol koymidi. **8** əgər u: «Ala-qipar qozilar həkking bolidu», desə, barlik padilar ala-qipar qozilionili turdi. U: «Taonil qozilar həkking bolsun», desə, barlik padilar taonil qozilionili turdi. **9** Bu tərikidə Huda atanglarning mallirini tartiwelip, manga bərdi. **10** Padilar küyligən wakitta mən bir kətim qüxümdə beximni kətürüp xuni kərdumki, mana, mallarning üstigə jüplixixkə etilonan koqkar-tekilərning həmmisi taonil yaki ala-qipar idi. **11** Andin Hudaning Pərixtisi qüxümdə manga: «Əy Yakup», dewidi, mən jawab berip: «Mana mən», dedim. **12** U manga: — «Əmdi bexingni kətürüp karionin; mana mallarning üstigə jüplixixkə etilonan koqkar-tekilərning həmmisi taonil wə ala-qipardur; qünki Mən Labanning sanga kilonining həmmisini kərdüm. **13** Mən Bəyt-əldə [sanga kərüngən] Təngridurmən. Sən xu yərdə tüwrükni məsihləp, Manga kəsəm iqting. əmdi sən orningdin turup, bu zemindin qikip, uruk-tuonkanliringning zeminiona yanonin» dedi. **14** Rahilə wə Leyah uningona jawab berip: — Atimizning əyidə bizgə tegixlik nesiwə yaki miras kalmionanmu? **15** Biz dərwəkə uningona yat adəm hesablinip kalonanmu?! U bizni setiwətti, toylukimiznimu pütünləy yəp kətti! **16** Xundak bolonandin keyin, Huda Atimizdin sanga elip bərgən barlik dələt biz bilən balilirimizningkidur. Əmdi Huda sanga nemə degən bolsa, xuni kilonin, — dedi. **17** Xuning bilən Yakup ornidin turup, baliliri wə ayallirini təgilərgə mindurup, erixkən barlik malliri wə barlik təəllukatini, yəni Padan-Aramda tapkan təəllukatlirini elip, atisi Ishakning yenona berixka Kanaan zeminiona karap yol aldi. **19** Laban bolsa qoylirini kirkionili kətkənidi; Rahilə əz atisiona təwə «əy butliri»ni ooɣrilap eliwaldi. **20** Yakup aramiy Labanona əz kəxidin ooɣrilikqə kəqip ketidionanlikini ukturmay uni aldap qoyonanidi. **21** U bar-yokini elip kəqip kətti; u dəryadin ətüp Gilead teoni tərəpkə karap yol aldi. **22** Üqinqi küni, Labanona Yakupning kaqkini tooɣrisida həwər yətti. **23** U əz tuonkanlirini elip, yəttə künlük yolonqə kəynidin qooɣlap berip, Gilead teonida uningona yetixti. **24** Lekin keqisi Huda aramiy Labanning qüxigə kirip uningona: «Sən hezi bol, Yakupka ya ak ya kək demə!» dedi. **25** Laban Yakupka yetixip baronanda, Yakup qedirini taonning üstigə tikgənidi. Labanmu tuonkanliri bilən Gilead teonining üstidə qedir tikti. **26** Laban Yakupka: — Bu nemə kilonining? Sən meni aldap, kizlirimni uruxta alona oljidək elip kətting? **27** Nemixka yoxurun kaqisən, manga həwər bərməy məndin ooɣrilikqə kətting? Manga degən bolsang mən huxal-huramlik bilən onəzəl okup, dap wə qang qelip, seni uzitip koymamtim? **28** Xundak kilip sən manga əz ooɣullirim wə kizlirimni səyüp uzitip koyux pursitinimu bərmiding. Bu ixta əhməklik kilding. **29** Silərgə ziyan-zəhmət yətküzüx kolumdin kelətti; lekin tünügün keqə atangning Hudasi manga səz kilip: «Hezi bol, Yakupka ya ak ya kək demə» dedi. **30** Hox, sən atangning əyini tolimu seoninoning üqün kətməy koymaysən; lekin nemixka yənə mening butlirimni ooɣriliding? — dedi. **31** Yakup Labanona jawab berip: — Mən korkup kaqtim; qünki seni kizlirini məndin məjburiy tartiwalamdikin, dedim. **32** əmdi butliringona kəlsək, ular kimdin qikşa xu tirik kalmaydu! Kerindaxlirimiz aldida məndin kandakla neməngni tonuwalsang, uni elip kət, — dedi. Halbuki, Yakupning Rahilənin butlarni ooɣrilap kəlginidin həwiri yok idi. **33** Laban aldi bilən Yakupning qedirionа kirip, andin Leyahning qediri həm ikki dedəkning qedirlirionа kirip ahturup heqnemə tapalmidi. Leyahning qediridin qikip, Rahilənin qedirionа kirdi. **34** Rahilə bolsa əy butlirini elip, bularni təgining qomining iqigə tikip koyup, üstidə olturuwalonanidi. Laban pütkül qedirini ahturup, heqnemə tapalmidi. **35** Rahilə atisiona: — Əy hojam, aldingda turalmionimin üqün hapa bolmionin; qünki mən hazir ayallarning adət məzgilidə turuwatimən, — dedi. Xundak kilip, Laban həmmə yərni koymay

ahturupmu, өy butlirini tapalmidi. **36** Xuning bilən
Yaḳup aqqiḳlap Laban bilən jedəllixip kətti. Yaḳup
Labanoŋa: — Sən meni kəynimdin munqə aldirap-tenəp
ḳooŋlap kəlgüdək məndə nemə səwənlik, nemə gunaḥ
bar? **37** Sən ḥəmmə yük-taḳlirimni ahturup qiḳting,
өyüngning nərsiliridin birər nemə tapalidingmu?
Birnemə tapḳan bolsang, mening ḳerindaxlirim bilən
sening ḳerindaxliringning aldida uni ḳoyoŋin, ular
biz ikkimizning arisida ḥəküm ḳilsun. **38** Mən muxu
yigirmə yil ḳexingda turdum; ḥeqḳaqan saoŋliḳing
wə qixi өqkiliring bala taxliwətmidi; padiliringdin
ḳoqḳarliringni yeginim yoḳ. **39** Booŋuwetilgənlirini
ḳexingoŋa elip kəlməy, bu ziyanni өzüm toldurdum;
keqisi ooŋrilanoŋan yaki kündüzi ooŋrilanoŋan bolsun
sən uni məndin təlitip alding. **40** Mening künlirim
xundaḳ өttiki, kündüzi issiḳtin, keqisi sooŋuḳtin ḳiynilip,
uyḳu kəzümdin ḳaqatti. **41** Mening künlirim muxu
yigirmə yilda өyüngdə turup xundaḳ boldi; on tət yil ikki
ḳizing üqün sanga hizmət ḳildim, altə yil padang üqün
hizmət ḳildim; uning üstigə sən ix ḥəḳḳimni on ḳətim
əzgərtting. **42** Əgər atamning Hudasi, yəni Ibraḥimning
Hudasi, yəni Isḥaḳning Ḳorḳunqisi Boloŋanning Өzi mən
bilən billə bolmisa idi, sən jazmən meni ḳuruḳ ḳol ḳilip
ḳayturuwetətting. Lekin Huda mening tartḳan jəbir-
japalirimni, ḳollirimning muxəḳḳitini kərüp tünügün
keqə sanga tənbiḥ bərdi, — dedi. **43** Laban Yaḳupḳa
jawab berip: — Bu ḳizlar mening ḳizlirim, bu ooŋullar
mening ooŋullirim, bu pada bolsa mening padam bolidu;
xundaḳla kəz aldingdiki ḥəmmə nərsə miningkidur;
əmma mən bügün bu ḳizlirimni wə ularning tuoŋḳan
ooŋullirini nemə ḳilay? **44** Ḳeni kəl, sən bilən ikkimiz
bir əḥdə tüzüxəyli, bu mən bilən sening otturimizda
guwaḥ bolsun, — dedi. **45** Xuning bilən Yaḳup bir taxni
elip ərə tikləp tüwrük ḳilip ḳoydi. **46** Andin Yaḳup
ḳerindaxlirioŋa: — Tax yioŋinglar, — dewidi, taxlarni
elip kelip dəwilidi, xu yərdə tax dəwisining yenida
oŋizalinixti. **47** Laban bu dəwini «Yəgar-Saḥaduta»
dəp atidi, Yaḳup uningoŋa «Galeəd» dəp at ḳoydi. **48**
Laban: — Bu dəwə bügün sən bilən mening otturamda
guwaḥ bolsun, — dedi. Xunga bu səwəbtin dəwining
nami «Galeəd» ataldi. **49** U jay yənə «Mizpaḥ», dəpmu
ataldi; qünki Laban yənə: — Ikkimiz bir-birimiz bilən
kərüxmigən waḳitlarda, Pərwərdigar sən bilən mening
otturamda ḳarawul bolup kəzitip tursun. **50** Əgər sən
ḳizlirimni bozək ḳilsang, yaki ḳizlirimning üstigə baxḳa
hotunlarni alsang, baxḳa ḥeq kixi ḳeximizda ḥazir
bolmioŋan təḳdirdimu, mana, Huda mən bilən sening
arangda guwaḥqidur! **51** Laban Yaḳupḳa yənə: — Mana,
bu dəwigə ḳara, mən bilən sən ikkimizning otturisida
mən tikləp ḳoyoŋan bu tüwrükkimu ḳara; **52** kəlgüsidə
bu dəwə wə bu tüwrükmu mən yaman niyət bilən bu
dəwidin sening təripinggə өtməslikim üqün, seningmu
niyitingni yaman ḳilip bu dəwə wə bu tüwrüktin өtüp
mening təripimgə kəlməsliking üqün guwaḥqi bolsun.
53 Ibraḥimning ilaḥi, Naḥorning ilaḥi wə bu ikkisining
atisining ilaḥliri arimizda ḥəküm qiḳarsun, — dedi.
Yaḳup bolsa atisi Isḥaḳning Ḳorḳunqisi Boloŋuqi bilən
ḳəsəm ḳildi. **54** Andin Yaḳup taoŋ üstidə bir ḳurbanliḳ
sunup, ḳerindaxlirini өzi bilən tamaḳlinixḳa təklip ḳildi.
Ular ḥəmdastihan olturdi wə keqisi taoŋda ḳondi. **55**
Өtisi tang səḥərdə Laban ornidin turup, nəwriliri bilən
ḳizlirini səyüp, ularoŋa bəht-bərikət tiləp, өz өyigə
rawan boldi.

32 Yaḳup өz yolioŋa ketip baratti; yolda Hudaning
pərixtiliri uningoŋa uqridi. **2** Yaḳup ularni kərüp:
— Bu jay Hudaning bargaḥi ikən! — dəp, bu jayning
namini «Maḥanaim» dəp ḳoydi. **3** Andin Yaḳup
Seir zeminidiki «Edom yayliḳi»oŋa, akisi əsawning
ḳexioŋa aldin həwərqilərni əwətip, **4** ularoŋa jekiləp:
— Silər hojamoŋa, yəni əsawoŋa: «Kəminiliri Yaḳup
mundaḳ dedi: — Mən Labanning ḳexida musapir bolup,
ta muxu waḳitḳiqə turdum. **5** Əmdi məndə kala,
exək wə ḳoylar, ḳul-dedəklərmu bar; mən өzlirining
nəziridə iltipat taparmənmikin dəp hojamoŋa həwər
yətküzüxni layiḳ kərdüm», dənglar, — dedi. **6** Həwərqilər
Yaḳupning yenioŋa yenip kelip: — Biz akiliri əsawning
ḳexioŋa barduḳ; u tət yüz kixini elip, silining aldilirioŋa
keliwatidu, — dedi. **7** Yaḳup naḥayiti ḳorḳup, oŋəm-
oŋussigə qüxüp adəmlirini ḳoy, kala wə təgilirigə ḳoxup,
ikki topḳa ayridi. **8** U: — «Əgər əsaw kelip bir topimizoŋa
ḥujum ḳilsa, yənə bir top ḳeqip ḳutulup ḳalar» —
dəp oylidi. **9** Andin Yaḳup mundaḳ dua ḳildi: — I
atam Ibraḥimning Hudasi wə atam Isḥaḳning Hudasi!
Manga: «Өz zemining wə uruḳ-tuoŋḳanliringning ḳexioŋa
yenip kətkin, sanga yahxiliḳ ḳilimən» dəp wədə ḳiloŋan
Pərwərdigar! **10** — Mən Sening өz ḳulungoŋa kərsətkən
əzgərməs barliḳ meḥribanliḳing wə barliḳ wapadarliḳing
aldida ḥeqnemə əməsmən; qünki mən bu Iordan
dəryasidin өtkinimdə yaloŋuz bir ḥasam bar idi. Əmdi
mən ikki top adəm bolup ḳaytiwatimən. **11** Өtünüp ḳalay,
meni akam əsawning ḳolidin ḳutḳuzoŋaysən; qünki u
kelip mən bilən hotun-balilirimni өltürüwetəmdikin, dəp
ḳorḳimən. **12** Sən: «Mən jəzmən sanga zor yahxiliḳ ḳilip,
sening nəslingni dengizdiki ḳumdək ḥəddi-ḥesabsiz kəp
ḳilimən», degəniding, — dedi. **13** U xu keqisi xu yərdə
ḳonup ḳaldi; andin u ḳol ilikidiki mallardin elip, akisi
əsawoŋa ikki yüz өqkə, yigirmə tekə, ikki yüz saoŋliḳ,
yigirmə ḳoqḳar, ottuz qixi təgini taylaḳliri bilən, ḳirik
inək, on buḳa, yigirmə mada exək, on ḥangga exəkni
sowoŋat ḳilip təyyarlap, **16** Bularni ayrim-ayrim top
ḳilip hizmətkarlirining ḳolioŋa tapxurup, ularoŋa jekiləp:
— Silər məndin burun mengip, ḥər topning arisida arilik
ḳoyup ḥəydəp menginglar, — dedi. **17** U əng aldidiki top
bilən mangoŋan kixikə əmr ḳilip: — Akam əsaw sanga
uqrioŋanda, əgər u səndin: «Kimning adimisən? Ḳəyərgə
barisən? Aldingdiki janiwarlar kimning?» — dəp sorisa,
18 Undaḳta sən jawab berip: «Bular kəminiliri Yaḳupning
bolup, hojam əsawoŋa əwətkən sowoŋattur. Mana, u
өzimu kəynimizdin keliwatidu» — degin, dedi. **19** Xu
təriḳidə u ikkinqi, üqinqi wə ulardin keyinki padilarni
ḥəydəp mangoŋuqi kixilərgimu ohxax əmr ḳilip: — əsaw
sizlərgə uqrioŋanda, silərmu uningoŋa xundaḳ dənglar,
andin: — Mana, kəminiliri Yaḳup өzimu arḳimizdin
keliwatidu, — dənglar, dedi; qünki u: — Mən aldimda
baroŋan sowoŋat bilən uni meni kəqürüm ḳildurup, andin
yüzini kərsəm, meni ḳobul ḳilarmikin, — dəp oylioŋanidi.
21 Xundaḳ ḳilip sowoŋat aldin əwətildi; u xu keqisi
bargaḥda ḳonup ḳaldi. **22** U xu keqidə ḳopup, ikki ayali
wə ikki dediki wə on bir ooŋlini elip, Yabbok keqikidin
өtüp kətti. **23** U ularni eḳindin өtküzdi, xundaḳla

ḥəmmə təəllukinimu u qarxi tərəpkə ətküzdi. **24** Yaqup bolsa bu qatta yaloɣuz qaldi; bir zat kelip xu yərdə uning bilən tang atquqə qelixti. **25** Lekin bu zat uni yengəlməydioɣanlikini kərüp, uning yotisining yirikioɣa qolini təgküzüp qoydi; xuning bilən ular qelixiwatqanda Yaqupning yotisi qazandin qikip kətti. **26** U zat: — Meni qoyup bərgin, qünki tang atay dəp qaldi, dedi. — Sən meni bərikətlimigüqə, seni qoyup bərməymən, dedi Yaqup. **27** U uningdin: — Eting nemə? dəp soridi. U: etim Yaqup, — dedi. **28** U uningoɣa: — Sening eting buningdin keyin Yaqup bolmay, bəlki Israil bolidu; qünki sən Huda bilənmu, insan bilənmu elixip oɣalib kəlding, — dedi. **29** Andin Yaqup uningdin: — Namingni manga dəp bərgin, dewidi, u: — Nemixqa mening namimni soraysən? — dedi wə xu yərdə uningoɣa bəht-bərikət ata qildi. **30** Xuning bilən Yaqup: — Hudani yüzmu-yüz kərüp, jenim qutulup qaldi, dəp u jayning namini «Pəniəl» dəp atidi. **31** U Pəniəldin ətüp mangoɣanda, kün uning üstibexini yorutti; əmma u yotisi tüpəylidin aqsap mangatti. **32** Bu səwəbtin Israillar bügüngiqə yotining ügisidiki pəyni yeməydu; qünki xu Zat Yaqupning yotisining yirikioɣa, yəni uning peyigə qolini təgküzüp qoyoɣanidi.

33 Yaqup bexini kətürüp qariwidi, mana əsaw tət yüz kixi bilən keliwatatti. Xuning bilən u balilirini ayrip, Leyaḥ, Raḥilə wə ikki dedəkkə tapxurdi; **2** u ikki dedək wə ularning balilirini ḥəmmining aldida mangdurdi, andin Leyaḥ bilən uning balilirini, əng ahirida Raḥilə bilən Yüsüpni mangdurdi. **3** Özi bolsa ularning aldioɣa ətüp mangdi, u akisining aldioɣa yetip baroɣuqə yəttə qetim yərgə bax urup təzim qildi. **4** Əsaw uning aldioɣa yügürüp kelip, uni quqaqlap, boynioɣa girə selip, uni səydi; ḥər ikkisi yioɣlixip kətti. **5** Andin Əsaw bexini kətürüp qarap, ayallar wə balilarni kərüp: — Bu sən bilən billə kəlgənlər kimlər? — dəp soridi. Yaqup: — Bular Huda xapaət qilip kəminilirigə bərgən balilardur, — dedi. **6** Andin ikki dedək wə ularning baliliri aldioɣa berip, uningoɣa təzim qildi; **7** Andin Leyaḥmu uning baliliri bilən aldioɣa berip, təzim qildi, ahirida Yüsüp bilən Raḥilə aldioɣa berip, təzim qildi. **8** Əsaw: — Manga yolda uqrioɣan axu topliringda nemə məqsiting bar? — dewidi, Yaqup jawab berip: — Bu hojamning aldida iltipat tepixim üqündur, dedi. **9** Lekin Əsaw: — Əy qerindixim, məndə yetip axqudək bar. Sening əz nərsiliring əzünggə qalsun, dedi. **10** Əmma Yaqup: — Undaq qilmioɣin; əgər mən nəzərliridə iltipat tapqan bolsam, sowoɣitimni qolumdin qobul qiloɣayla; qünki silining meni huxallik bilən qobul qiloɣanlirini kərüp, didarlirini kərginimdə Hudaning didarini kərgəndək boldum! **11** Əmdi sanga qəltürülgən, [Hudadin kərgən] bu bərikətlirimni qobul qiloɣayla; qünki Huda manga xapaət kərsətti, ḥəmmə nərsilirim bar boldi, — dəp uningdin qayta-qayta ətünüwidi, u qobul qildi. **12** Andin Əsaw: — Əmdi biz qozoɣilip səpirimizni dawamlaxturayli, mən sening aldingda mangay, dedi. **13** U uningoɣa jawabən: — Hojam kərdilə, balilar kiqik, qeximda emidioɣan qoza wə mozaylar bar; əgər mən bularni bir künla aldirtip qooɣlap mangdursam, pütkül pada əlüp ketidu. **14** Xunga ətünimənki, hojam kəminiliridin aldida mangoɣaq tursun; mən aldimdiki mal-qarwilarning mengixioɣa, xundaqla balilarning mengixioɣa qarap asta mengip, hojamning qexioɣa Seiroɣa udul baray, dedi. **15** U wakitta Əsaw: — Undaq bolsa, mən əzüm bilən kəlgən kixilərdin birnəqqini qexingda qoyup ketəy, dedi. Lekin u jawab berip: — Buning nemə ḥajiti? Pəqət hojamning nəziridə iltipat tapsamla xu kupayə, dedi. **16** Əsaw u küni yoloɣa qikip Seiroɣa yenip kətti. **17** Yaqup səpər qilip, Sukkot degən jayoɣa kəlgəndə, u yərgə bir əy selip, mallirioɣa lapaslarni yasidi. Xunga bu yər «Sukkot» dəp ataldi. **18** Xu tərikidə Yaqup Padan-Aramdin qaytip, Qanaan zeminidiki Xəkəm xəḥirigə aman-esən kəldi. U xəḥərning aldida qedir tikti. **19** Andin u qedir tikkən yərning bir qisimini Xəkəmning atisi boloɣan Ḥamorning ooɣulliridin bir yüz qəsitigə setiwelip, **20** Xu yərdə bir qurbangaḥ selip, namini «əl-əloḥə-Israil» dəp atidi.

34 Bir küni, Leyaḥning Yaqupqa tuoɣup bərgən qizi Dinaḥ yurtning qizliri bilən kərüxkili qikti. **2** Xu yurtning əmiri ḥiwiy Ḥamorning ooɣli Xəkəm uni kərüp qelip, uni tutuwelip, zorlap nomusioɣa təgdi. **3** Əmma uning kəngli Yaqupning qizi Dinaḥqa qüxüp, uni yahxi kərüp qaldi wə uningoɣa muḥəbbiti bilən kəngül soridi. **4** Xuning bilən Xəkəm atisi Ḥamordin: — Bu qizni manga hotunlukqa elip bərgin, dəp tələp qildi. **5** Yaqup [Xəkəmning] qizi Dinaḥning ippitigə təgkənlikini anglap qaldi. Uning ooɣulliri malliri bilən dalalarda idi; xunga Yaqup ular kəlgüqə jim turup turdi. **6** Xəkəmning atisi Ḥamor Yaqupning aldioɣa uning bilən səzləxkili qikti; **7** Yaqupning ooɣulliri həwərni anglapla dalalardin qaytip kəlgənidi. Bular [Xəkəmning] qilmaydioɣan ixni qilip, Yaqupning qizining nomusioɣa tegip Israil qəbilisidə xərməndilik qiloɣini üqün azablinip, intayin qattiq oɣəzəpləndi. **8** Ḥamor ularoɣa səz qilip: — Ooɣlum Xəkəmning kəngli qizinglaroɣa qüxüp qaptu. Iltipat qilip uni ooɣlumoɣa hotunlukqa bərsənglar! **9** Biz bilən quda-baja bolup, qizliringlarni bizgə beringlar, bizning qizlirimiznimu silər elinglar; **10** Biz bilən billə turunglar. Mana, yər aldinglarda turuptu; bu yərni makan qilip, soda qilip, əzünglar üqün əy-mülük elinglar, — dedi. **11** Xəkəm qizning atisi bilən aka-ukilirioɣa: — Nəziringlarda iltipat tapsam dəymən; silər nemə desənglar, xuni berəy. **12** Məndin qanqilik toyluq yaki sowoɣat tələp qilsanglar, manga eytqiningларqə berəy; pəqət bu qizni manga hotunlukqa bərsənglarla bolidu, dedi. **13** Yaqupning ooɣulliri bolsa Xəkəm wə atisi Ḥamoroɣa ḥiylə-mikir bilən jawab bərdi, qünki u singlisi Dinaḥning ippitigə təgkənidi; **14** ularoɣa: — Biz bundaq qilalmaymiz, singlimizni hətnisiz birsigə berixkə maqul deyəlməymiz; qünki bu bizgə nomus bolidu. **15** Pəqət bir xərtimizgə kənsənglarla silərgə maqul bolimiz; silərning barlik ərkəkliringlar hətnə qilinip bizdək bolsa, **16** Qizlirimizni silərgə berip, silərning qizliringlarni biz elip aranglarda olturup, bir qowm bolup qalimiz. **17** Əmma bizgə qulaq salmay hətnə qilinixqa unimisanglar, undaqta biz qizimizni elip ketimiz, — dedi. **18** Ularning səzliri Ḥamor wə ooɣli Xəkəmning nəzirigə yaqti. **19** Yigit bu ixni kəynigə sozmidi, qünki u Yaqupning qizioɣa ejil bolup qaloɣanidi; u atisining əyidə ḥəmmidin ətiwarlik idi. **20** Xuning bilən Ḥamor ooɣli Xəkəm bilən xəḥərning dərwazisioɣa berip, xəḥərning adəmlirigə səz qilip: — **21** Bu adəmlərning biz bilən inak ətküsi bar. Xunga ular muxu yurtta turup soda-setik qilsun; mana,

bu jayningIkki təripi ularoŋa yətküdək kəngridur. Biz
ularning kizlirini hotunlukka elip, əz kizlirimizni ularoŋa
berimiz. 22 Lekin pəkət arimizdiki həmmə ərkək ular
hətnə kilinoŋandək hətnə kilinsa, u adəmlər arimizda
turup biz bilən bir həlk boluxka makul dəydu. 23
Xu tərikidə ularning mal-təəllukati, həmmə qarpayliri
bizningki bolmamdu? Biz pəkət ularoŋa makul desəkla,
ular arimizda turidu, — dedi. 24 Xuning bilən xəhərning
dərwazisidin kirip-kikidioŋanlarning həmmisi Hamor
bilən ooŋli Xəkəmning səzigə kulak saldi. Xəhərning
dərwazisidin kirip-kikadioŋanlarning həmmisi hətnə
kilindi. 25 Əmma üqinqi küni, ular tehiqə aoŋrik
yatkinida xundak boldiki, Yakupning ikki ooŋli, yəni
Dinahning akiliri Ximeon bilən Lawiy hərkaysisi əz
kiliqini elip, xəhər hatirjəmlik iqidə turoŋinida besip
kirip, həmmə ərkəni əltürüwətti; 26 Ular Hamor bilən
ooŋli Xəkəmnimu kiliqlap, Dinahni Xəkəmning əyidin
elip kətti. 27 Andin Yakupning [barlik] ooŋulliri: «Ular
singlimizning nomusioŋa təgdi» dəp, əltürülgənlərning
jayioŋa kelip, xəhərni bulap-talang kildi. 28 Ularning
koy-kala, exəklirini, xəhərdiki həmmini, etizliklardiki
həmmini elip kətti, 29 Xundakla ularning barlik mal-
mülkini bulap-talap, barlik hotun-balilarni əsir kilip, əy
iqidiki barlik nərsilərnimu koxup elip kətti. 30 Yakup
Ximeon wə Lawiyni əyibləp: — Silər meni balaoŋa tikip,
zemindikilər — Kanaaniylar bilən Pərizziylərning aldida
sesittinglar. Bizning adimimiz az bir həlkturmiz; ular
manga karxi kikip yioŋilip hujum kilidu; xuning bilən
mən wə jəmətim wəyran bolimiz, — dedi. 31 Əmma ular
jawab berip: — Əjəba, singlimizoŋa bir pahixə ayaloŋa
kiloŋandək muamilə kilsa bolamdu? — dedi.

35 Andin Huda Yakupka: — Sən hazir Bəyt-əlgə
kikip, xu yərni makan kil, əzüng akang əsawdin
keqip mangoŋiningda sanga kərüngən [Mən] Təngrigə
bir kurbangah yasioŋin, — dedi. 2 Xuning bilən
Yakup əyidikilər wə əzi bilən billə boloŋanlarning
həmmisigə mundak dedi: — Aranglardiki yat ilah
butlirini taxliwetip, ezünglarni paklap eginliringlarni
yənggüxləngla r. 3 Andin kopup Bəyt-əlgə kikimiz.
Mən xu yərdə kiyinqilikta kaloŋanda duayimni ijabət
kilip, yürgən yolumda mening bilən billə bolup kəlgən
Təngrigə kurbangah salay, — dedi. 4 Xuning bilən
əz kolliridiki həmmə yat ilah butlirini, xundakla
kulakliridiki zirilərni kikirip Yakupka bərdi. Yakup
bularni Xəkəmdiki dub dərihining tüwigə kəmüp koydi.
5 Andin ular səpərgə atlandi; əmma ətrapidiki xəhərlərni
Hudadin boloŋan bir wəhimə baskaqka, ular Yakupning
ooŋullirini kooŋlimidi. 6 Bu tərikidə Yakup wə uning
bilən billə boloŋanlarning həmmisi Kanaan zeminidiki
Luz, yəni Bəyt-əlgə yetip kəldi. 7 U xu yərdə bir
kurbangah yasidi; akisidin keqip mangoŋinida xu yərdə
Huda uningoŋa kərüngini üqün bu jayning ismini «əl-
Bəyt-əl» dəp atidi. 8 Riwkahning inik'anisi Dəborah
bolsa xu yərdə aləmdin ətti. U Bəyt-əlning ayioŋidiki dub
dərihining tüwidə dəpnə kilindi. Bu səwəbtin xu dərəh
«Yioŋa-Zarning dub dərihi» dəp ataldi. 9 Yakup [xu
yol bilən] Padan-Aramdin yenip kəlgəndin keyin, Huda
uningoŋa yənə bir ketim kərünüp, uningoŋa bəht-bərikət
ata kildi. 10 Andin Huda uningoŋa: — Sening isming
Yakuptur; əmma mundin keyin sən Yakup atalmay,
bəlki naming Israil bolidu, dəp uning ismini Israil
koyup koydi. 11 Andin Huda yənə uningoŋa: — Mən
Əzüm Həmmigə Kadir Təngridurmən; sən nəsillinip,
kəpəygin; bir əl, xundakla bir türküm əllər səndin
pəyda bolidu; padixahlarmu sening puxtungdin kikidu.
12 Mən Ibrahim wə Ishakka bərgən zeminni sanga
berimən, xundakla səndin keyinki nəslinggimu xu
zeminni berimən, — dedi. 13 Andin Huda uning bilən
səzləxkən jaydin, uning yenidin yukirioŋa kətürüldi. 14
Yakup Huda əzi bilən səzləxkən jayda bir tax tüwrükni
tikləp, üstigə bir xarab hədiyəsini təkti wə zəytun meyi
kuyup koydi. 15 Yakup Huda əzi bilən səzləxkən xu
jayning namini «Bəyt-əl» dəp atidi. 16 Andin ular Bəyt-
əldin mengip, əfratka azoŋina yol kaloŋanda, Rahileni
toloŋak tutup ketip, kattik tuoŋut azabida kaldi. 17 Əmma
toloŋiki kattik eoŋirlaxkanda, tuoŋut anisi uningoŋa: —
Korkmioŋin, bu ketim yənə bir ooŋlung bolidioŋan boldi —
dedi. 18 Xundak boldiki, Rahilə jeni qikix aldida, ahirki
nəpisi bilən ooŋlioŋa «Bən-Oni» dəp isim koydi; əmma
uning atisi uni «Bən-Yamin» dəp atidi. 19 Rahilə wapat
boldi wə Bəyt-Ləhəm dəp atilidioŋan əfratning yolining
boyioŋa dəpnə kilindi. 20 Yakup uning kəbrisining üstigə
bir hatirə texi tikləp koydi. Bügüngə kədər «Rahiləning
Kəbrə Texi» xu yərdə turmakta. 21 Andin Israil səpərni
dawamlaxturup Migdal-Edirning u təripidə əz qedirini
tikti. 22 Israil u zeminda turoŋan waktida, Rubən berip
əz atisining keniziki Bilhah bilən bir orunda yatti; Israil
buni anglap kaldi. Yakupning on ikki ooŋli bar idi: — 23
Leyahdin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Yakupning tunji ooŋli
Rubən wə Ximeon, Lawiy, Yəhuda, Issakar həm Zəbulun
idi. 24 Rahilədin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Yüsüp wə
Binyamin idi. 25 Rahiləning dediki Bilhahdin tuoŋuloŋan
ooŋulliri: — Dan wə Naftali idi. 26 Leyahning dediki
Zilpahdin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Gad bilən Axir idi. Bular
bolsa Yakupka Padan-Aramda tuoŋuloŋan ooŋulliri idi. 27
Əmdi Yakup atisi Ishakning kexioŋa, Ibrahim wə Ishak
Musapir bolup turoŋan Kiriat-Arba, yəni Hebronning
yenidiki Mamrəgə kəldi. 28 Ishakning kərgən künliri
bir yüz səksən yil boldi. 29 Ishak tolimu kerip, künliri
toxup, nəpəstin tohtap wapat boldi wə əz kowmining
kexioŋa berip koxuldi. Uning ooŋulliri əsaw bilən Yakup
uni dəpnə kildi.

36 Təwəndikilər Əsawning əwladliridur (Əsaw yənə
Edom dəpmu atilidu): — 2 Əsaw ayallirini
Kanaaniylarning kizliridin aldi, yəni Hittiylardin boloŋan
Elonning kizi Adah bilən hiwiylardin boloŋan Zibeonning
nəwrisi, Anahning kizi Oholibamahni aldi; 3 uningdin
baxka Ismailning kizi, Nebayotning singlisi Basimatnimu
aloŋanidi. 4 Adah Əsawoŋa Elifazni tuoŋup bərdi;
Basimat bolsa Reuəlni tuoŋdi. 5 Oholibamah Yəux,
Yaalam wə Korahni tuoŋdi; bular Kanaan zeminida
Əsawoŋa tuoŋuloŋan ooŋullar idi. 6 Əsaw ayalliri,
ooŋul-kizliri, əyidiki həmmə kixilirini wə qarpaylirini,
barlik ulaoŋlirini, xundakla Kanaan zeminida tapkan
barlik təəllukatlirini elip, inisi Yakuptin ayrilip, baxka
bir yurtka kəqüp kətti. 7 Qünki hər ikkisining
təəllukatliri intayin kəp boloŋaqka, bir yərdə billə
turalmaytti; musapir bolup turoŋan zemin ularning
mal-qarwilirining kəplükidin ularni bakalmaytti. 8
Buning bilən Əsaw (Əsaw Edom dəpmu atilidu) Seir

teoŋioŋa berip, olturaḳlixip ḳaldi. **9** Təwəndikilər taoŋliḳ rayon Seirdiki Edomiylarning ata-bowisi Əsawning əwladliridur: — **10** Əsawning ooŋulliri: — Əsawning ayali adaḥning ooŋli Elifaz; Əsawning ayali Basimatning ooŋli Reuəl. Elifazning ooŋulliri: — Teman, Omar, Zəfo, Gatam wə Kənaz idi. Əsawning ooŋli Elifazning kiqik hotuni Timna idi; u Elifazoŋa Amaləkni tuoŋup bərdi. Yuḳirilar bolsa Əsawning ayali adaḥning əwladliri idi. Reuəlning ooŋulliri: — Naḥat, Zəraḥ, Xammaḥ wə Mizzaḥ idi; bular Əsawning ayali Basimatning əwladliri idi. **14** Əsawning ayali, yəni Zibeonning qong ḳizi, Anaḥning ḳizi boloŋan Oḥolibamaḥning ooŋulliri: u Əsawoŋa Yəux, Yaalam wə Koraḥni tuoŋup bərdi. **15** Əsawning əwladlirining iqidin təwəndiki əmirlər qiḳḳan: — Əsawning tunji ooŋli Elifazning ooŋulliridin: — əmir Teman, əmir Omar, əmir Zəfo, əmir Kenaz, **16** əmir Koraḥ, əmir Gatam wə əmir Amalək qiḳḳan. Bular Edom zeminida Elifazning nəslidin qiḳḳan əmirlər bolup, Adaḥning əwladliri idi. **17** Əsawning ooŋli Reuəlning ooŋulliridin əmir Naḥat, əmir Zəraḥ, əmir Xammaḥ wə əmir Mizzaḥlar qiḳḳan; bular Edom zeminida Reuəlning nəslidin qiḳḳan əmirlərdur; bularning ḥəmmisi Əsawning ayali Basimatning əwladliri idi. **18** Əsawning ayali Oḥolibamaḥning ooŋulliridin əmir Yəux, əmir Yaalam wə əmir Koraḥlar qiḳḳan. Bular Anaḥning ḳizi, Əsawning ayali Oḥolibamaḥning nəslidin qiḳḳan əmirlər idi. **19** Bular Əsawning, yəni Edomning əwladliri bolup, [Edomiylarning] əmirliri idi. **20** Ḥoriylardin boloŋan Seirning [Edom] zeminida olturoŋan əwladliri: — Lotan, Xobal, Zibeon, Anaḥ, Dixon, Ezər wə Dixan idi. Bular Seirning əwladliri bolup, Edom zeminida Ḥoriylarning əmirliri idi. **22** Lotanning ooŋulliri Ḥori bilən Ḥemam idi; Lotanning singlisi Timna idi. **23** Xobalning ooŋulliri: Alwan, Manaḥat, Ebal, Xefo wə Onam idi. **24** Zibeonning ooŋulliri: — Ayaḥ wə Anaḥ idi. Bu Anaḥ qəldə atisi Zibeonning exəklirini beḳiwetip, arxanglarni tepiwaloŋan Anaḥning dəl əzi xu idi. **25** Anaḥning pərzəntliri: ooŋli Dixon; Anaḥning ḳizi Oḥolibamaḥ idi. **26** Dixonning ooŋulliri: Ḥəmdan, Əxban, Itran wə Keran idi. **27** Ezərning ooŋulliri: Bilḥan, Zaawan wə Akan idi. **28** Dixanning ooŋulliri: Uz wə Aran idi. **29** Ḥoriylarning əzlirining əmirliri: əmir Lotan, əmir Xobal, əmir Zibeon, əmir Anaḥ, əmir Dixon, əmir Ezər wə əmir Dixan idi. Bular bolsa Ḥoriylarning Seir zeminida əz namliri boyiqə ataloŋan ḳəbililərning əmirliri idi. **31** Israillarning üstigə ḥeq padixaḥ tehi səltənət ḳilmasta Edom zeminida səltənət ḳiloŋan padixaḥlar təwəndikidək: — **32** Beorning ooŋli Bela Edomda səltənət ḳildi; uning xəḥirining ismi Dinḥabaḥ idi. **33** Bela əlgəndin keyin, bozraḥliḳ Zəraḥning ooŋli Yobab uning ornida səltənət ḳildi. **34** Yobab əlgəndin keyin, temaniylarning zeminidin kəlgən Ḥuxam uning ornida səltənət ḳildi. **35** Ḥuxam əlgəndin keyin, Bedadning ooŋli Ḥadad uning ornida səltənət ḳildi. U Moabning yaylaḳlirida midiyaniylaroŋa ḥujum ḳilip yənggənidi. Uning xəḥirining ismi Awit idi. **36** Ḥadad əlgəndin keyin, masrəkaḥliḳ Samlaḥ uning ornida səltənət ḳildi. **37** Samlaḥ əlgəndin keyin, «Dəryaning boyidiki Rəḥobot»tin kəlgən Saul uning ornida səltənət ḳildi. **38** Saul əlgəndin keyin, Akborning ooŋli Baal-ḥanan uning ornida səltənət ḳildi. **39** Akborning ooŋli Baal-ḥanan əlgəndin keyin, Ḥadar uning ornida səltənət ḳildi. Uning xəḥirining ismi Pau idi. Uning ayalining ismi Məḥetabəl bolup, u Məy-Zaḥabning ḳizi boloŋan Matrədning ḳizi idi. **40** Əsawning nəslidin boloŋan əmirlər ularning at-isimliri, jəmətliri, nəsəbnamiliri wə turoŋan jayliri boyiqə: əmir Timna, əmir Alwaḥ, əmir Yəḥət, əmir Oḥolibamaḥ, əmir Elaḥ, əmir Pinon, əmir Kenaz, əmir Teman wə əmir Mibzar, əmir Magdiyəl wə əmir Iramlar idi. Bular Edomiylarning əmirliri bolup, əzliri igiləp olturaḳlaxḳan jaylar əz namliri bilən ataloŋanidi. Mana xu təriḳidə Əsaw Edomiylarning ata-bowisi boldi.

37 Yaḳup bolsa atisi musapir bolup turoŋan yərdə, yəni Ḳanaan zeminida olturaḳlaxti. **2** Təwəndikilər Yaḳup əwladlirining ix-izliridur. Yüsüp yigit bolup on yəttə yaxḳa kirgən qaoŋlirida, akiliri bilən billə ḳoylarni baḳatti; u atisining kiqik hotunliri Bilḥaḥ wə Zilpaḥning ooŋulliri bilən billə ixləytti. Yüsüp atisioŋa ularning naqar ḳiliḳlirini eytip ḳoyatti. **3** Yüsüp Israilning ḳerioŋan waḳtida tapḳan balisi boloŋaqḳa, uni baxḳa ooŋulliridin bəkrək yahxi kərətti. Xunga u Yüsüpkə uzun yənglik ton tiktürüp bərdi. **4** Əmma akiliri atisining uni əzliridin yahxi kəridioŋinini kərüp, uningoŋa əq bolup ḳaloŋanidi wə uningoŋa qiraylik gəp ḳilmatti. **5** Uning üstigə Yüsüp bir qüx kərgən bolup, uni akilirioŋa dəp beriwidi, ular uningoŋa tehimu əq bolup kətti. **6** Yüsüp ularoŋa mundaḳ dedi: — Mening kərgən xu qüxümni anglap beḳinglar. **7** Mana, biz ḥəmmimiz etizlarda axliḳlarni baoŋlawatḳudəkmiz. Ḳarisam mening ənqəm ərə turuptidək; silərning ənqənglar bolsa mening ənqəmning qərisigə olixip təzim ḳilip turoŋudək! — dedi. **8** Akiliri uningdin: — Əjəba, sən bizgə padixaḥ bolamsən? Üstimizgə ḥəkümranliḳ ḳilamsən? — dəp soridi. Uning kərgən qüxliri wə gepidin akiliri uni tehimu yaman kərdi. **9** Keyin u yənə bir qüx kərdi wə qüxini akilirioŋa dəp: — Mana, mən yənə bir qüx kərdüm. Ḳarisam, ḳuyax bilən ay wə on bir yultuz manga təzim ḳilip turoŋudək! — dedi. **10** U bu qüxni atisi wə akilirioŋa dəp bərdi. Atisi uningoŋa tənbiḥ berip: — Bu kərgining zadi ḳandaḳ qüx? Əjəba, mən, anang wə aka-ukiliring aldingoŋa berip, sanga yərgə bax urup təzim ḳilimizmu? — dedi. **11** Xuning bilən akiliri uningoŋa ḥəsət ḳiloŋili turdi. Əmma atisi xu gəpni kəngligə püküp ḳoydi. **12** Əmdi Yüsüpning ḳerindaxliri atisining ḳoylirini baḳḳili Xəkəmgə kətkənidi. **13** Israil Yüsüpkə: — Akiliring Xəkəmdə pada beḳiwatidioŋu? Kəl, mən seni ularning ḳexioŋa əwətəy, dewidi, Yüsüp: — Mana mən, dedi. **14** U uningoŋa: — Əmdi berip akiliring aman-esənmu-əməsmu, ḳoylar aman-esənmu-əməsmu, manga həwirini elip kəlgin, dəp uni Ḥebron jiloŋisidin yoloŋa saldi; u Xəkəmgə bardi. **15** Xu yərdə birsi uning dalada tenəp yürginini kərüp uningdin: — Nemə izdəwatisən, dəp soridi. **16** U: — Mən akilirimni izdəwatimən. Ularning padilirini ḳəyərdə beḳiwatḳanliḳini eytip bərsingiz, dedi. **17** U adəm jawab berip: — Ular bu yərdin ketip ḳaldi, qünki mən ularning: «Yürünglar, Dotanoŋa barayli» deginini anglidim, dedi. Xuning bilən Yüsüp akilirining arḳisidin berip, ularni Dotandin tapti. **18** Ular uni yiraḳtin kərüp, u tehi ularning ḳexioŋa kəlməyla, uni əltürüwetixni məsliḥətləxti. **19** Ular bir-birigə: —

Mana ḥeliḳi qüx kərgüqi keliwatidu. **20** Kelinglar, uni
əltürüp muxu yərdiki orəklərdin birigə taxliwetəyli,
andin: — Wəḥxiy bir ḥaywan uni yəp ketiptu, dəyli.
Xunda, biz uning qüxlirining nemə bolidioŋinini kərimiz!
— dedi. **21** Əmma Rubən buni anglap uni ularning
ḳolliridin ḳutḳuzmaḳqi bolup: — Uni əltürməyli, dedi.
22 Rubən ularoŋa yənə: — Ḳan təkmənglar! Bəlki uni
qəldiki muxu orəkkə taxliwetinglar; lekin uningoŋa ḳol
təgküzmənglər, dedi (əməliyəttə, u uni ularning ḳolidin
ḳutḳuzup, atisining ḳexioŋa ḳayturuwətməḳqi idi). **23**
Yüsüp akilirining ḳexioŋa yetip kəlgəndə ular uni tutup,
uning alaḥidə tonini, yəni kiyiklik uzun yənglik tonini
salduruwelip, orəkkə taxliwətti. Lekin orək ḳuruḳ bolup,
iqidə su yoḳ idi. **25** Andin ular tamaḳ yegili olturdi.
Ular bexini kətürüp ḳariwidi, mana Ismaillarning bir
karwini Gilead tərəptin keliwatatti. Təgilirigə dora-
dərmək, tutiya wə murməkkilər artiloŋan bolup, Misir
tərəpkə ketiwatatti. **26** Yəḥuda ḳerindaxlirioŋa: —
Bizning bir tuoŋḳan ḳerindiximizni əltürüp, ḳenini
yoxuroŋinimizning nemə paydisi bar? **27** Kelinglar, uni
Ismaillaroŋa setiwetəyli; ḳandaḳla bolmisun u bizning
inimiz, bir tuoŋḳan ḳerindiximiz; xunga uningoŋa ḳol
salmayli, dewidi, ḳerindaxliri buningoŋa ḳulaḳ saldi. **28**
Midiyanliḳ Sodigərlər xu yərdin ətüp ketiwatḳanda, ular
Yüsüpni orəktin tartip qiḳirip, ularoŋa yigirmə kümüx
tənggigə setiwətti. Bular bolsa Yüsüpni Misiroŋa elip
kətti. **29** Rubən orəkning yenioŋa ḳaytip kelip, Yüsüpning
orəktə yoḳluḳini kərüp, kiyimlirini yirtip, **30** inilirining
ḳexioŋa berip: — Bala yoḳ turidu! Əmdi mən nəgə baray?!
— dedi. **31** Əmma ular Yüsüpning tonini elip, bir tekini
booŋuzlap tonni uning ḳenioŋa miləp, **32** Andin uzun
yənglik tonni atisining ḳexioŋa əwətip, uningoŋa: — Buni
biz tepiwalduḳ; bu ooŋlungning tonimu-əməsmu, əzüng
kərüp baḳḳin, dedi. **33** U uni tonup: — Bu dərwəkə
mening ooŋlumning toni ikən; bir wəḥxiy ḥaywan uni
yəp kətkən ohxaydu; xübḥisizki, Yüsüp titma-titma
ḳiliwetiliptu! — dedi. **34** Xuning bilən Yaḳup kiyimlirini
yirtip, beligə bəz baoŋlap, nuroŋun künlərgiqə ooŋli üqün
matəm tutti. **35** Uning ḥəmmə ooŋul-ḳizliri yenioŋa kelip
uningoŋa təsəlli bərsimu, u təsəllini ḳobul ḳilmay: «Mən
təḥtisaraoŋa qüxüp ooŋlumning ḳexioŋa baroŋuqə xundaḳ
matəm tutimən!» dedi. Yüsüpning atisi xu peti uningoŋa
aḥ-zar kətürüp matəm tutti. **(Sheol h7585)** **36** Əmdi
midiyaniylar [Yüsüpni] Misiroŋa elip berip, Pirəwnning
bir oŋojidari, pasiban bexi Potifaroŋa satti.

38 U waḳitlarda xundaḳ boldiki, Yəḥuda aka-
ukilirining ḳexidin ketip, Ḥirah isimlik Adullamliḳ
bir kixiningkigə qüxti. **2** Xu yərdə Yəḥuda Xua isimlik
bir Ḳanaaniyning ḳizini kərdi; u uni hotunluḳḳa elip
ḳexioŋa kirip yatti. **3** U ḥamilidar bolup bir ooŋul tuoŋdi;
Yəḥuda uningoŋa «ər» dəp at ḳoydi. **4** U yənə ḥamilidar
bolup, bir ooŋul tuoŋdi wə uningoŋa Onan dəp at ḳoydi. **5**
Andin yənə ḥamilidar bolup bir ooŋul tuoŋdi wə uningoŋa
Xəlah dəp at ḳoydi. U tuoŋuloŋanda Yəḥuda Kezibda idi. **6**
Yəḥuda tunji ooŋli ərgə Tamar isimlik bir ḳizni elip bərdi.
7 Lekin Yəḥudaning tunji ooŋli ər Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloŋaqḳa, Pərwərdigar uni əltürdi. **8** Bu
qaoŋda Yəḥuda Onanoŋa: — Akangning ayalining ḳexioŋa
kirip, uni hotunluḳḳa elip ḳerindaxliḳ burqini Ada ḳilip,
akang üqün nəsil ḳalduroŋin, dedi. **9** Əmma Onan bu
nəsilning əzigə təwə bolmaydioŋanliḳini bilip, akisioŋa
nəsil ḳaldurmasliḳ üqün ḥər ḳetim akisining ayali bilən
billə boloŋanda məniysini yərgə aḳturuwətətti. **10** Uning
bu ḳilmixi Pərwərdigarning nəziridə rəzil kərüngəqkə,
unimu əltürüwətti. **11** Yəḥuda əmdi kelini Tamaroŋa:
— Ooŋlum Xəlah qong boloŋuqə atangning əyidə tul
olturup turoŋin, dedi. Qünki u iqidə: — Bumu akilirioŋa
ohxax əlüp ketərmikin, dəp ḳorḳti. Xuning bilən Tamar
berip atisining əyidə turup ḳaldi. **12** Əmdi kəp künlər
ətüp, Xuaning ḳizi, Yəḥudaoŋa təgkən ayal əldi. Yəḥuda
təsəlli tapḳandin keyin adullamliḳ dosti Ḥirah bilən
billə əzining ḳoy ḳirḳioŋuqilirining əḥwalini bilixkə
Timnaḥḳa qiḳti. **13** Tamaroŋa: — Ḳeynatang ḳoylirini
ḳirḳioŋili Timnaḥḳa yol aldi, degən həwər yətti. **14**
Xuning bilən Tamar Xəlah qong boloŋan bolsimu, mən
uningoŋa hotunluḳḳa elip berilmidim, dəp ḳarap, tulluḳ
kiyimini seliwetip, qümbəl tartip bədinini orap, Timnah
yolining üstidə ənaimoŋa kirix eoŋizioŋa berip olturdi. **15**
Əmdi Yəḥuda uni yüzi yepiḳliḳ ḥalda kərgəndə: — Bu bir
paḥixə ayal ohxaydu, dəp oylidi. **16** U yoldin burulup
uning yenioŋa berip, əz kelini ikənlikini bilməy: — Kəl,
mən sən bilən billə bolay, dedi. U jawab berip: — Mən
bilən billə bolsang, manga nemə berisən? dəp soridi.
17 U uningoŋa: — Padamning iqidin bir ooŋlaḳni sanga
əwətip berəy, dedi. Ayal: — Sən uni əkelip bərgüqə,
manga rənigə birər nərsə berəmsən? dəp soriwidi,
18 U: — Sanga nemini rənigə berəy? — dedi. U: —
Əz məḥürüng bilən uning xoynisini wə ḳolungdiki
ḥasangni rənigə bərgin, dewidi, u bularni berip, uning
bilən birgə boldi. Xuning bilən u uningdin ḥamilidar
bolup ḳaldi. **19** Andin Tamar ornidin turup mangdi; u
pərənjini seliwetip, tulluḳ kiyimini kiyiwaldi. **20** Yəḥuda:
— U hotunning ḳolidiki rənini yandurup kəlsun dəp
adullamliḳ dostining ḳoli arḳiliḳ ooŋlaḳni əwətti, əmma u
uni tapalmidi. **21** U xu jaydiki adəmlərdin: — Ənaimdiki
yolning boyida olturoŋan butpərəs paḥixə ḳeni, dəp
sorisa, ular: — Bu yərdə ḥeqbir butpərəs paḥixə boloŋan
əməs, dəp jawab bərdi. **22** Buning bilən u Yəḥudaning
ḳexioŋa yenip berip: — Mən uni tapalmidim; üning
üstigə u jaydiki adəmlərmu: «Bu yərdə ḥeqbir butpərəs
paḥixə ayal boloŋan əməs» deyixti, dedi. **23** Yəḥuda:
— Boptu, u nərsilərni u elip kətsə kətsun; bolmisa,
baxḳilarning məshirisigə ḳalimiz. Nemila bolmisun,
mən uningoŋa ooŋlaḳ əwəttim, lekin sən u hotunni
tapalmiding, dedi. **24** Üq ayqə ətkəndin keyin birsi
Yəḥudaoŋa: — Sening kelining Tamar buzukqiliḳ ḳildi,
uning üstigə zinadin ḥamilidar bolup ḳaldi, degən
həwərni yətküzdi. Yəḥuda jawabən: — Uni elip qiḳinglar,
kəydürüwetilsun! — dedi. **25** Lekin u elip qiḳiloŋanda
ḳeynatisioŋa həwər əwətip: — Bu nərsilərning igisi
boloŋan adəmdin ḥamilidar boldum! Əmdi sən kərüp
baḳ, bu məḥür, xoynisi wə ḥasining kimning ikənlikini
etirap ḳiloŋin, dedi. **26** Yəḥuda bu nərsilərni etirap
ḳilip: — U manga nisbətən ḥəḳliḳtur; dərwəkə mən uni
ooŋlum Xəlahḳa elip bərmidim, dedi. Bu ixtin keyin
Yəḥuda uningoŋa yənə yeḳinqiliḳ ḳilmidi. **27** Uning
tuoŋut waḳti yeḳinlaxti, mana ḳorsiḳida ḳoxkezək bar idi.
28 U tuoŋḳan waḳtida balilardin birsi ḳolini qiḳiriwidi,
tuoŋut anisi dərḥal bir ḳizil yipni elip: «Bu awwal qiḳti»
dəp uning ḳolioŋa qigip ḳoydi. **29** Lekin u ḳolini yənə

iqigə tikiwaldi, mana uning inisi qikti. Xuning bilən
tuoɣut anisi: «Sən kandak kilip bəsüp qikting!» dedi;
xuning bilən uningoɣa «Pərəz» degən at koyuldi. **30**
Andin kolioɣa kizil yip qigilgən akisi tuoɣuldi. Uning ismi
Zəraḥ dəp ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misiroɣa elip kelindi; uni Pirəwnning
oɣojidari, pasiban bexi Potifar xu yərgə elip kəlgən
Ismaillarning kolidin setiwaldi. **2** Lekin Pərwərdigar
Yüsüp bilən billə boloɣaqka, uning ixliri ongoɣa tartti; u
misirlik hojisining əyidə turup kaldi. **3** Uning hojisi
Pərwərdigarning uning bilən billə ikənlikini, xundakla
u nemə ix kilsa, Pərwərdigarning uning kolida ronak
tapkuzoɣanlikini baykidi. **4** Xuning bilən Yüsüp uning
nəzaridə iltipat tepip, uning has hizmətqisi boldi. Hojisi
uni əyini baxkuruxka koydi wə barlik təəllukatini
uning kolioɣa tapxurdi. **5** Wə xundak boldiki, u uni əyi
wə barlik təəllukatini baxkuruxka koyoɣandin tartip,
Pərwərdigar bu misirlikning əyini Yüsüpning səwəbidin
bərikətlidi; Pərwərdigarning bərikiti uning pütün ailisi
wə barlik terikqilikioɣa kəldi. **6** Xuning bilən [Potifar]
barlik ixlirini Yüsüpning kolioɣa tapxurup, əz tamikini
yeyixtin baxka ḥeqkandak ix bilən kari bolmidi. Yüsüp
bolsa kamiti kelixkən, huxqiray yigit idi. **7** Birnəqqə
wakit ətkəndin keyin xundak boldiki, uning hojisining
ayalining Yüsüpkə kəzi qüxüp kelip: — Mən bilən yatkin!
— dedi. **8** Əmma u unimay hojisining ayalioɣa mundak
dedi: — Mana hojam əydiki ixlarni, xundakla barlik
təəllukatini kolumoɣa tapxurdi, manga tolimu ixinip
ixlirim bilən kari bolmaydu. **9** Bu əydə məndin qong
adəm yok. Səndin baxka u ḥeqbir nərsini məndin ayimidi
— qünki sən uning ayalidursən! Xundak turukluk mən
kandakmu bundak rəzillikni kilip Huda aldida gunaḥkar
bolay? — dedi. **10** Gərqə ḥər küni Yüsüpkə xundak
desimu, xundakla u uning bilən yetip uningoɣa yekinqilik
kilixni yaki uning bilən birgə turuxni rət kiloɣan bolsimu,
11 xundak bir wəkə boldiki, bir küni u əz ixi bilən əy iqigə
kirgənidi, əydikilərdin ḥeqkaysisi əyning iqidə əməs idi;
12 bu ayal uning tonini tutuwelip: — Mən bilən yatkin!
dedi. U tonini uning kolioɣa taxlap koyup, yügürgən peti
keqip taxkirioɣa qikip kətti. **13** Ayal Yüsüpning tonini əz
kolioɣa taxlap keqip qikip kətkinini kərüp, **14** əyidiki
hizmətqilirini qakirip ularoɣa: — Karanglar, erim bizgə
ḥakarət kəltürsun dəp bir ibraniy adəmni elip kəptu!
Bu adəm yenimoɣa kirip: «Sən bilən yatay» dewidi,
kattik warkiridim! **15** U mening kattik warkirioɣinimni
anglap, tonini yenimoɣa taxlap, taxkirioɣa keqip kətti,
dedi. **16** Xuning bilən hojisi əyigə yenip kəlgüqə u
Yüsüpning tonini yenida saklap koydi. **17** Andin u
erigimu xu gəpni kilip: — Sən elip kəlgən ḥeliki ibraniy
kul manga ḥakarət kilixka keximoɣa kirdi. **18** Lekin
mən kattik warkirap-jarkirdim, u tonini keximda taxlap,
taxkirioɣa keqip kətti, — dedi. **19** Uning hojisi ayalining:
— Sening kulung meni undak-mundak kildi, degən
gəplirini anglap oɣəzipi ottək tutaxti. **20** Xuning bilən
Yüsüpning hojisi uni tutup orda munarlik zindanoɣa
kamap koydi. Xu yərgə pəkət padixaḥning məḥbusliri
solinatti. Buning bilən u xu yərdə solakta yetip kaldi. **21**
Lekin Pərwərdigar Yüsüp bilən billə bolup, uningoɣa
xapaət kərsitip, uni zindan begining nəziridə iltipat
tapturdi. **22** Xuning bilən zindan begi gundihanida
yatkan ḥəmmə məḥbuslarni Yüsüpning kolioɣa tapxurdi.
Xu yərdə kilinidioɣan ḥərkandak ix uning koli bilən
bolatti. **23** Zindan begi Yüsüpning kolidiki ḥeqkandak
ixtin oɣəm kilmatti; qünki Pərwərdigar uning bilən
billə bolup, u ḥərnemə kilsa Pərwərdigar uni onguxluk
kilatti.

40 Bu ixlardin keyin Misir padixaḥining sakiysi
wə bax nawiyi Misir padixaḥining zitioɣa tegip
gunaḥkar bolup kaldi. **2** Xuning bilən Pirəwn uning bu
ikki mənsəpdarioɣa, yəni bax sakiy wə bax nawayoɣa
oɣəzəplinip, **3** ularni pasiban bexining sariyioɣa, Yüsüp
solakliк munarlik zindanoɣa solap koydi. **4** Pasiban
bexi Yüsüpni ularning hizmitidə bolup ularni kütüxkə
təyinlidi. Ular solakta birnəqqə kün yetip kaldi. **5**
Ular ikkisi — Misir padixaḥining sakiysi wə nawiyi
gundihanida solakliк turoɣan bir keqidə qüx kərdi.
Ḥərbirining qüxining əzigə has təbiri bar idi. **6** ətisi
ətigəndə, Yüsüp ularning kexioɣa kiriwidi, ularning
oɣəmkin olturoɣinini kərdi; **7** xunga u əzi bilən billə
hojisining sariyida solakliк yatkan Pirəwnning bu ikki
mənsəpdaridin: — Nemixka qirayinglar bügün xunqə
soloɣun? — dəp soridi. **8** Ular uningoɣa jawab berip: —
Ikkimiz bir qüx kərduk; əmma qüximizning təbirini
yexip beridioɣan kixi yok, dedi. Yüsüp ularoɣa: — Qüxkə
təbir berix Hudadin bolidu əməsmu? Qüxünglarni
manga eytip beringlar, — dedi. **9** Buning bilən bax
sakiy Yüsüpkə qüxini eytip: — Qüxümdə aldimda bir
üzüm teli turoɣudək; **10** bu üzüm telining üq xehi
bar ikən. U bih urup qeqəkləp, saplirida uzum pixip
ketiptudək; **11** Pirəwnning kədəḥi kolumda ikən; mən
üzümlərni elip Pirəwnning kədəḥigə sikip, kədəḥni
uning kolioɣa sunuptimən, dedi. **12** Yüsüp uningoɣa
jawabən: Qüxning təbiri xudurki, bu üq xah üq künni
kərsitidu. **13** Üq kün iqidə Pirəwn kəddingni ruslitip,
seni mənsipinggə kaytidin təyinləydu. Buning bilən sən
burun uningoɣa sakiy boloɣandək Pirəwnning kədəḥini
uning kolioɣa sunidioɣan bolisən. **14** Lekin ixliring
onguxluk boloɣanda meni yadingoɣa yətküzüp, manga
xapaət kərsitip Pirəwnning aldida mening tooɣramda
gəp kilip, meni bu əydin qikartkaysən. **15** Qünki mən
ḥakikətən ibraniylarning zeminidin nahak tutup elip
kelindim; bu yərdimu meni zindanoɣa saloɣudək bir ix
kilmidim, — dedi. **16** Bax naway Yüsüpning xundak
yahxi təbir bərginini kərüp uningoɣa mundak dedi: —
Mənmu əzümni qüxümdə kərdüm; mana, beximda ak
nan bar üq sewət bar ikən. **17** əng üstünki sewəttə
nawaylar Pirəwngə pixuroɣan ḥərhil nazunemətlər bar
ikən; lekin kuxlar beximdiki u sewəttiki nərsilərni yəp
ketiptudək, — dedi. **18** Yüsüp jawabən: — Qüxning
təbiri xudurki: — Bu üq sewət üq künni kərsitidu. **19**
Üq kün iqidə Pirəwn sening bexingni kesip, jəsitingni
dərəḥkə asidikən. Xuning bilən uqarkanatlar kelip
gəxüngni yəydikən, — dedi. **20** Üqinqi küni xundak
boldiki, Pirəwnning tuoɣuloɣan küni boloɣaqka, u ḥəmmə
hizmətkarliri üqün bir ziyapət kilip bərdi, xundakla
dərwəkə hizmətkarlirining arisida bax sakiyning bexini
kətürdi wə bax nawayning bexini aldi; **21** u bax
sakiyni kaytidin əz mənsipigə təyinlidi; xuning bilən u
Pirəwnning kədəḥini uning kolioɣa kaytidin sunidioɣan
boldi. **22** Lekin bax nawayni bolsa Yüsüp ularoɣa təbir

bərgəndək esiwətti. **23** Əmma bax sakiy Yüsüpni ḥeq
əsliməy, əksiqə uni untup ḳaldi.

41 Toptooɣra ikki yil ətüp, Pirəwn bir qüx kərdi.
Qüxidə u [Nil] dəryasining boyida turoɣudək. **2**
Ḥəm qiraylik ḥəm semiz yəttə tuyak inək dəryadin
qikip, ḳumuxlukta otlaptudək. **3** Andin yənə yəttə tuyak
inək dəryadin qikiptu; ular sət ḥəm oruk bolup, aldinki
inəklərning yenida, dəryaning boyida turuptu. **4** Bu sət
ḥəm oruk inəklər u yəttə qiraylik ḥəm semiz inəklərni
yəwetiptu. Xu wakitta Pirəwn oyoɣinip ketiptu. **5** U
yənə uhlap, ikkinqi ḳetim qüx kərdi: — Mana, bir tüp
buoɣday xehidin tok wə qiraylik yəttə baxak qikiptu. **6**
Ulardin keyin yənə yəttə baxak qikiptu; ular ḥəm oruk
wə puqək bolup, xərk xamilida solixip ḳaloɣanidi. **7** Bu
oruk baxaḳlar u yəttə semiz, tok baxaḳni yutup ketiptu.
Andin Pirəwn oyoɣinip ketiptu, bu uning qüxi ikən.
8 Ətisi uning kəngli naḥayiti biaram bolup, Misirdiki
ḥəmmə palqi-jadugərlər bilən barlik danixmənlərni
qakirtip kəldi. Pirəwn əz qüxini ularoɣa eytip bərdi; lekin
ḥeqkim Pirəwngə qüxlərning təbirini dəp berəlmidi. **9** U
qaoɣda bax sakiy Pirəwngə: — Bügün mening ətküzgən
hatalikirim esimgə kəldi. **10** Burun Pirəwn janabliri
ḳullirioɣa, yəni pekir wə bax nawayoɣa aqqiklinip, bizni
pasiban bexining sariyida solakka taxlioɣanidila; **11**
Xu qaoɣlarda ḥərbirimiz bir keqidə birdin qüx kərduk;
ḥər ḳaysimiz kərgən qüxning təbiri baxka-baxka idi.
12 Xu yərdə biz bilən billə pasiban bexining ḳuli
boloɣan bir ibraniy yigit bar idi. Uningoɣa qüxlirimizni
eytiwiduk, u bizgə qüxlirimizning təbirini bayan kildi; u
ḥərbirimizning kərgən qüxigə ḳarap təbir bərgənidi.
13 Xundak boldiki, ixlar dəl uning bərgən təbiridə
deyilgəndək yüz bərdi; janabliri pekirni əz mənsipimgə
ḳaytidin təyinlidilə, bax nawayni daroɣa astila, — dedi.
14 Xuning bilən Pirəwn adəm əwətip, Yüsüpni qakirdi;
ular dərḥal uni zindandin qikardi. Yüsüp burut-sakilini
qüxürüp, kiyimlirini yənggüxləp, Pirəwnning aldioɣa
kirdi. **15** Pirəwn Yüsüpkə: — Mən bir qüx kərdüm, əmma
uning təbirini eytip berələydioɣan ḥeqkim qikmidi.
Anglisam, sən qüxkə təbir berələydikənsən, — dedi. **16**
Yüsüp Pirəwngə jawab berip: — Təbir berix əzümdin
əməs; lekin Huda Pirəwngə hatirjəmlik beridioɣan bir
jawab beridu, — dedi. **17** Pirəwn Yüsüpkə: — Qüxümdə
mən dəryaning kiroɣikida turuptimən. **18** Ḳarisam,
dəryadin ḥəm semiz ḥəm qiraylik yəttə tuyak inək
qikip ḳumuxlukta otlaptu. **19** Andin ulardin keyin ajiz,
tolimu sət ḥəm oruk yəttə tuyak inək qikiptu. Mən Misir
zeminida xundak sət inəklərni kərgən əməsmən. **20**
Bu oruk, əski inəklər bolsa awwalki yəttə semiz inəkni
yəwetiptu. **21** Ularni yəwətkən bolsimu, ḳorsikioɣa
bir nemining kirgənliki ḥeq ayan bolmaptu, ularning
kərünüxi bəlki burunkidək sət imix. Andin mən oyoɣinip
kəttim. **22** Andin yənə bir qüx kərdum, mana bir xahtin
yəttə ḥəm tok ḥəm qiraylik baxak qikiptu. **23** Andin yənə
yəttə puqək, oruk baxak qikiptu; ular xərk xamili bilən
solixip ḳurup ketiptu. **24** Bu oruk baxaḳlar yəttə qiraylik
baxaḳni yəp ketiptu. Mən bu ixni palqi-jadugərlərgə dəp
bərsəm, manga təbirini eytip beridioɣan ḥeq kixi qikmidi,
dedi. **25** Yüsüp Pirəwngə: — [Janabliri] Pirəwnning
qüxliri bir mənididur. Huda Əzi ḳilmakqi boloɣan ixlirini
Pirəwngə aldin bildürdi. **26** Bu yəttə yahxi inək yəttə
yilni kərsitidu; yəttə yahxi baxaḳmu yəttə yilni kərsitidu.
Bu qüxlər ohxax bir qüxtur. **27** Ulardin keyin qikḳan
yəttə oruk, yaman sət inək yəttə yilni kərsitidu; xərk
xamili bilən solixip ḳaloɣan yəttə ḳuruk baxaḳmu
xundak bolup, aqarqilik bolidioɣan yəttə yildur. **28** Mən
Pirəwngə dəydioɣan səzüm xuki, Huda yekinda ḳilmakqi
boloɣan ixni Pirəwngə ayan ḳildi. **29** Mana, pütkül
Misir zeminida yəttə yiloɣiqə məmurqilik bolidu; **30**
andin yəttə yiloɣiqə aqarqilik bolidu; xuning bilən Misir
zeminida pütkül məmurqilikni unutkuzidioɣan aqarqilik
zeminni wəyran ḳilidu. **31** Kelidioɣan aqarqilikning
səwəbidin zeminda boloɣan məmurqilik kixilərning
esidin kətürülüp ketidu; qünki aqarqilik tolimu eoɣir
bolidu. **32** Lekin qüxning yandurulup, Pirəwngə ikki
ḳetim kərünginining əḥmiyiti xuki, bu ix Huda təripidin
bekitilgən bolup, Huda uni pat arida əməlgə axuridu.
33 Əmdi Pirəwn əzi üqün pəm-parasətlik ḥəm dana
bir kixini tepip, Misir zeminioɣa ḳoysun. **34** Pirəwn
xundak ḳilsunki, məmurqilik boloɣan yəttə yilda Misir
zeminidin qikḳan axlikning bəxtin birini toplanglar
dəp zeminoɣa nazarətqilərni təyinlisun. **35** Bular xu
kelidioɣan tokqilik yillirida barlik axlikni toplap, xəḥər-
xəḥərlərdə yeməklik bolsun dəp buoɣday-ḳonakḳarni
Pirəwnning ḳol astioɣa jəm ḳilip saḳlitip ḳoysun. **36**
[Yioɣiloɣan] xu axlikḳar Misir zeminida bolidioɣan yəttə
yillik aqarqilikḳa takabil turux üqün saḳlansun; xu
tərikidə zemin aqarqiliktin ḥalak bolmaydu, — dedi.
37 Bu səz Pirəwn wə uning hizmətkarlirining nəzirigə
taza yakti. **38** Xuning bilən Pirəwn hizmətkarlirioɣa:
— Bu kixidək, iqidə Hudaning roḥi bar yənə birsini
tapalamduk?! — dedi. **39** Pirəwn Yüsüpkə: — Huda sanga
buning ḥəmmisini ayan ḳiloɣanikən, səndək pəmlik ḥəm
dana ḥeqkim qikmaydu. **40** Sən əmdi mening əyümni
baxkuruxka bekitilding, barlik ḥəlkim sening aoɣzingoɣa
ḳarap əzlirini tərtipkə tizsun. Pəkət təhttila mən səndin
üstün turimən, — dedi. **41** Ahirida Pirəwn Yüsüpkə:
— Mana, mən seni pütkül Misir zeminining üstigə
təyinlidim, — dedi. **42** Buning bilən, Pirəwn əz ḳolidin
məhür üzükini qikirip, Yüsüpning ḳolioɣa saldi; uningoɣa
nəpis kanap rəhttin tikilgən libasni kiygüzüp, boynioɣa
bir altun zənjir esip ḳoydi. **43** Uni əzining ikkinqi xaḥanə
ḥarwisioɣa olturoɣuzup, uning aldida: «Tiz pükünglar!»
— dəp jar saldurdi. Xundak ḳilip, Pirəwn uni pütkül Misir
zeminioɣa tikləp ḳoydi. **44** Andin Pirəwn Yüsüpkə yənə:
— Mən degən Pirəwndurmən; pütkül Misir zeminida
sənsiz ḥeqkim ḳol-putini midirlatmisun! — dedi. **45**
Pirəwn Yüsüpkə Zafinat-Paaniyaḥ degən namni bərdi
wə on xəḥiridiki kaḥin Potifiraḥning ḳizi Asinatni
uningoɣa hotunlukḳa elip bərdi. Xundak ḳilip Yüsüp
pütkül Misir zeminini baxkurux üqün qərgiləxkə qikti.
Yüsüp Misir padixaḥi Pirəwnning hizmitidə boluxka
bekitilgəndə ottuz yaxta idi; u Pirəwnning aldidin qikip,
Misir zeminining ḥərkaysi jaylirini kəzdin kəqürdi. **47**
Məmurqilik boloɣan yəttə yil iqidə zeminning ḥosuli
dəwə-dəwə boldi. **48** Yəttə yilda u Misir zeminidin
qikḳan axlikni yioɣip, xəḥər-xəḥərgə toplidi; ḥərkaysi
xəḥərning ətrapidiki etizlikning axlikini u xu xəḥərning
əzigə juoɣlap ḳoydi. **49** Xu tərikidə Yüsüp dengizdiki
ḳumdək naḥayiti kəp axlik toplidi; axlik ḥəddi-ḥesabsiz
boloɣaqka, ular ḥesablaxni tohtatti. **50** Aqarqilik yilliri

yetip kelixtin burun Yüsüpkə ikki ooɣul tərəldi. Bularni Ondiki kaḥin Potifəraḥning ḳizi Asinat uningoɣa tuoɣup bərdi. **51** Yüsüp: «Huda pütün japa-muxəḳḳitim wə atamning pütün ailisini kənglümdin kətürüwətti» dəp tunji ooɣlioɣa Manassəḥ dəp at ḳoydi; **52** andin: «Mən azab-oḳubət qəkkən yurtta Huda meni mewilik ḳildi» dəp ikkinqisigə əfraim dəp at ḳoydi. **53** Misir zeminida məmurqilik boloɣan yəttə yil ayaoɣlaxti. **54** Andin Yüsüpning eytḳinidək aqarqilikning yəttə yili baxlandi. U qaoɣlarda baxḳa barlik yurtlardimu aqarqilik boldi; lekin Misir zeminidiki hər yərlərdə nan bar idi. **55** Aqarqilik pütkül Misir zeminni basḳanda, həlḳ axlik sorap Pirəwngə pəryad ḳildi. Pirəwn misirliḳlarning ḥəmmisigə: — Yüsüpning ḳexioɣa berip, u silərgə nemə desə, xuni ḳilinglar, — dedi. **56** Aqarqilik pütkül yər yüzini besip kətti. Yüsüp hər yərdiki ambarlarni eqip, misirliḳlaroɣa axlik satatti; aqarqilik Misir zeminida intayin eoɣir boloɣili turdi. **57** Aqarqilik pütkül yər yüzini basḳan boloɣaqḳa, barlik yurtlardiki həlḳmu axlik aloɣili Misiroɣa Yüsüpning ḳexioɣa kelətti.

42 Əmdi Yaḳup Misirda axlik barliḳini bilginidə ooɣullirioɣa: — Nemixḳa bir-biringlaroɣa ḳarixip turisilər? — dedi. **2** Andin yənə: — Manga ḳaranglar, angliximqə Misirda axlik bar ikən. U yərgə berip, andin xu yərdin bizgə axlik elip kelinglar; buning bilən əlüp kətməy, tirik ḳalimiz, — dedi. **3** Buning bilən Yüsüpning on akisi axlik setiwaloɣili Misiroɣa yoloɣa qiḳti. **4** Lekin Yaḳup Yüsüpning inisi Binyaminning birər yamanliḳḳa uqrap ḳelixidin ḳorḳup uni akiliri bilən billə əwətmidi. **5** Xuningdək aqarqilik Ḳanaan zeminidimu yüz bərgəqkə, Israilning ooɣulliri axlik aloɣili kəlgənlər arisida bar idi. **6** Yüsüp zeminning waliysi bolup, yurtning barlik həlḳigə axlik setip bərgüqi xu idi. Yüsüpning akiliri kelip uning aldida yüzlirini yərgə təgküzüp təzim ḳildi. **7** Yüsüp akilirini kerüpla ularni tonudi; lekin u tonuxluḳ bərməy, ularoɣa ḳopal tələppuzda gəp ḳilip: — Ḳəyərdin kəldinglar, dəp soridi. Ular jawabən: — Ḳanaan zeminidin axlik aloɣili kəlduḳ, — dedi. **8** Yüsüp akilirini tonuoɣan bolsimu, lekin ular uni tonumidi. **9** Yüsüp əmdi ular tooɣrisida kərgən qüxlirini esigə elip, ularoɣa: — Silər jasus, bu əlning mudapiəsiz jaylirini kəzətkili kəldinglar, — dedi. **10** Əmma ular uningoɣa jawab berip: — Əy hojam, undaḳ əməs! Bəlki kəminiliri axlik setiwaloɣili kəldi! **11** Biz ḥəmmimiz bir adəmning ooɣulliri, səmimiy adəmlərmiz. Kəminiliri jasus əməs! — dedi. **12** U ularoɣa yənə: — Undaḳ əməs! Bəlki zeminning mudapiəsiz jaylirini kərgili kəldinglar, — dedi. **13** Ular jawab berip: — Kəminiliri əslidə on ikki ḳerindax iduḳ; biz ḥəmmimiz Ḳanaan zeminidiki bir adəmning ooɣulliridurmiz; lekin kənji inimiz atimizning ḳexida ḳelip ḳaldi; yənə bir inimiz yoḳap kətti, — dedi. **14** Əmma Yüsüp ularoɣa yənə: — Mana mən dəl silərgə eytḳinimdək, jasus ikənsilər! **15** Pirəwnning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, kiqik ininglar bu yərgə kəlmigüqə silər bu yərdin qiḳip ketəlməysilər; silər xuning bilən sinilisilər. **16** Ininglarni elip kəlgili biringlarni əwətinglar, ḳaloɣanliringlar bolsa solap ḳoyulisilər. Buning bilən eytḳiningларning rast-yaloɣanliḳi ispatlinidu; bolmisa, Pirəwnning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, silər jəzmən jasus! — dedi. **17** Xuning bilən u ularni üq küngiqə solap ḳoydi. **18** Üqinqi küni Yüsüp ularoɣa mundaḳ dedi: — Mən Hudadin ḳorḳidioɣan adəmmən; tirik ḳelixinglar üqün muxu ixni ḳilinglar: — **19** Əgər səmimiy adəmlər bolsanglar, ḳerindaxliringlardin biri silər solanoɣan gundihanida solaḳlik turiwərsun, ḳaloɣininglar aqarqiliḳta ḳaloɣan ailənglar üqün axlik elip ketinglar; **20** Andin kiqik ininglarni ḳeximoɣa elip kelinglar. Xuning bilən səzliringlar ispatlansa, əlməysilər!, — dedi. Ular xundaḳ ḳilidioɣan boldi. **21** Andin ular əzara: — Bərḥəḳ, biz inimizoɣa ḳiloɣan iximiz bilən gunaḥḳar bolup ḳalduḳ; u bizgə yalwursimu uning azabini kərüp turup uningoɣa ḳulaḳ salmiduḳ. Xuning üqün bu azab-oḳubət beximizoɣa qüxti, — deyixti. **22** Rubən ularoɣa jawabən: — Mən silərgə: balioɣa zulum ḳilmanglar, degən əməsmidim? Lekin unimidinglar. Mana əmdi uning ḳan ḳərzi bizdin soriliwatidu, — dedi. **23** Əmma Yüsüp ular bilən tərjiman arḳilik səzləxkəqkə, ular Yüsüpning əz gəplirini uḳup turuwatḳinini bilmidi. **24** U ulardin əzini qətkə elip, yioɣlap kətti. Andin ularning ḳexioɣa yenip kelip, ularoɣa yənə səz ḳilip, ularning arisidin Ximeonni tutup, ularning kəz aldida baoɣlidi. **25** Andin Yüsüp əmr qüxürüp, ularning taoɣarlirioɣa axlik toldurup, hər birsining pulini ḳayturup taoɣirioɣa selip ḳoyup, səpər ḥazirliḳlirimu berilsun dəp buyruwidi, ularoɣa xundaḳ ḳilindi. **26** Xuning bilən akiliri exəklirigə axliḳlirini artip, xu yərdin kətti. **27** Əmma ətənggə kəlgəndə ulardin biri exikigə yəm bərgili taoɣirini eqiwidi, mana, əz puli taoɣarning aoɣzida turatti. **28** U ḳerindaxlirioɣa: — Mening pulumni ḳayturuwetiptu. Mana u taoɣirimda turidu, dedi. Buni anglap ularning yüriki su bolup, titrixip bir-birigə: — Bu Hudaning bizgə zadi nemə ḳiloɣinidu? — deyixti. **29** Ular Ḳanaan zeminioɣa, atisi Yaḳupning ḳexioɣa kelip, bexidin ətkən ḥəmmə wəḳələrni uningoɣa səzləp berip: **30** — Ḥeliḳi kixi, yəni xu zeminning hojisi bizgə ḳopal gəp ḳildi, bizgə zeminni paylioɣuqi jasustək muamilə ḳildi; **31** əmdi biz uningoɣa: «Biz bolsaḳ səmimiy adəmlərmiz, jasus əməsmiz. **32** Biz bir atidin boloɣan ooɣullar bolup, on ikki aka-uka iduḳ; biri yoḳap kətti, kiqik inimiz ḥazir Ḳanaan zeminida atimizning yenida ḳaldi» desək, **33** Ḥeliḳi kixi, yəni xu zeminning hojisi bizgə mundaḳ dedi: «Mening silərning səmimiy ikənlikinglarni bilixim üqün, ḳerindaxliringlarning birini mening yenimda ḳaldurup ḳoyup, aq ḳaloɣan ailənglar üqün axlik elip ketinglar; **34** andin kiqik ininglarni ḳeximoɣa elip kelinglar; xundaḳ ḳilsanglar, silərning jasus əməs, bəlki səmimiy adəmlər ikənlikinglarni bilələymən. Andin ḳerindixinglarni silərgə ḳayturup berimən wə silər zeminda soda-setiḳ ḳilsanglar bolidu» — dedi. **35** Əmma xundaḳ boldiki, ular taoɣarlirini təkkəndə, mana ḥərbirining puldini əz taoɣarlirida turatti! Ular wə atisi əzlirining qigiklik pullirini kərgəndə, ḳorḳup ḳelixti. **36** Atisi Yaḳup ularoɣa: — Meni ooɣlumdin juda ḳildinglar! Yüsüp yoḳ boldi, Ximeonmu yoḳ, əmdi Binyaminnimu elip kətməḳqi boluwatisilər! Mana bu ixlarning ḥəmmisi mening beximoɣila kəldi! — dedi. **37** Rubən atisioɣa: — Əgər mən Binyaminni ḳexingoɣa ḳayturup elip kəlmisəm, mening ikki ooɣlumni eltürüwətkin; uni mening ḳolumoɣa tapxuroɣin; mən uni ḳexingoɣa yandurup elip kelimən, — dedi. **38** Lekin Yaḳup jawab berip: — Ooɣlum silər bilən

billə u yərgə qüxməydu; qünki uning akisi əlüp ketip, u əzi yaloɣuz ḳaldi. Mubada yolda ketiwatḳanda uningoɣa birər kelixməslik kəlsə, silər məndək bir aḳ qaqliḳ adəmni dərd-ələm bilən təhtisaraoɣa qüxüriwetisilər, — dedi. **(Sheol h7585)**

43 Aqarqiliḳ zeminni intayin eoɣir baskanidi. **2** Bu səwəbtin ular Misirdin elip kəlgən axliḳni yəp tügətkəndə, atisi ularoɣa: — Yənə berip bizgə azoɣina axliḳ elip kelinglar, — dedi. **3** Lekin Yəhuda uningoɣa jawabən: — Ḫeliḳi kixi bizni ḳattiḳ agahlandurup: «Ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni kərimən dəp hiyal ḳilmanglar» degən. **4** Əgər inimizni biz bilən billə əwətsəng, biz berip sanga axliḳ elip kelimiz. **5** Əmma əwətixkə unimisang, biz barmaymiz; qünki ḫeliḳi kixi bizgə: «Ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni kərimən dəp hiyal ḳilmanglar» degən, — dedi. **6** Israil ularoɣa: — Silər nemixḳa manga xunqə yamanliḳ ḳilip u kixigə: «Yənə bir inimizmu bar» dedinglar, — dedi. **7** Ular jawabən: — U kixi bizning wə ailimizning əhwalini sürüxtürüp koqilap: «Ataglar tehi Ḫayatmu? Yənə bir ininglar barmu?» — dəp soridi. Biz uning xu soalioɣa yarixa jawab bərduḳ. Uning bizgə: «Ininglarni elip kelinglar» dəydioɣinini nədin biləyli? — dedi. **8** Yəhuda atisi Israiloɣa: — Balini mən bilən əwətkin; biz dərḫal ḳozoɣilip yoloɣa qiḳayli; xundaḳta biz wə sən, bizlər ḫəm balilirimiz əlməy, tirik ḳalimiz. **9** Mən uningoɣa kepil bolimən; sən uning üqün mening meningdin ḫesab alisən; əgər mən uni sening ḳexingoɣa aman-esən yandurup kelip, yüzüngning aldida turoɣuzmisam, pütkül əmrümdə aldingda gunahḳar bolay. **10** Qünki ḫayal bolmioɣan bolsaḳ, bu qaoɣḳiqə ikki ḳetim berip keləttuḳ, — dedi. **11** Ularning atisi Israil ularoɣa: — Undaḳ bolsa, mundaḳ ḳilinglar: — U kixigə ḳaqa-ḳuqanglaroɣa zemindiki əng esil mewilərdin sowoɣat aloɣaq beringlar: yənə azoɣina tutiya, azraḳ ḫəsəl, dora-dərmanlar, murməkki, pistə wə badamlarni aloɣaq beringlar. **12** Ḳolunglarda ikki ḫəssə pul elip, taoɣarliringlarning aoɣzidiki əzünglaroɣa yanduruloɣan pulnimu aloɣaq beringlar. Eḫtimal, bu ixta səwənlik kərülgən boluxi mumkin. **13** Ininglarnimu billə elip, ḳozoɣilip u kixining yenioɣa yənə beringlar. **14** Ḫəmmigə Ḳadir Təngri Əzi silərni u kixining aldida rəḥimgə erixtürgəy. Buning bilən u silərning xu yərdiki ḳerindixinglarni wə Binyaminni ḳoyup berip, silərgə ḳoxup ḳoyarmikin; əzüm nawada balilirimdin juda bolsam bolay! — dedi. **15** Xuning bilən bu adəmlər xu sowoɣatni elip, ḳollirioɣa ikki ḫəssə pulni tutup, Binyaminni elip ḳozoɣilip, Misiroɣa berip Yüsüpning aldida ḫazir boldi. **16** Yüsüp Binyaminni ular bilən billə kərginidə, əz əyini baxḳuridioɣan oɣojidarioɣa buyrup: — Bu adəmlərni əyümgə baxlap kirip, mal soyup taam təyyar ḳiloɣin; qünki bu kixilər qüxlük oɣizani mən bilən yəydu, — dedi. **17** U kixi Yüsüpning buyruoɣinidək ḳilip, adəmlərni Yüsüpning əyigə baxlap kirdi. **18** Ular bolsa Yüsüpning əyigə baxlap kelinginidin ḳorḳuxup: — Aldinḳi ḳetim taoɣarlirimizoɣa yanduruloɣan pulning səwəbidin biz uning əyigə elip kelinduḳ; uning məḳsiti bizgə ḫujum ḳilip, üstimizdin besip ḳul ḳilip, exəklirimizni tartiwelix ohxaydu, — deyixti. **19** Ular Yüsüpning əyini baxḳuridioɣan oɣojidarning yenioɣa kelip, əyning ixikining tüwidə uningoɣa: — **20** Əy hojam, biz ḫəḳiḳətən əslidə muxu yərgə axliḳ aloɣili kəlgəniduḳ; **21** Xundaḳ boldiki, biz ətənggə kelip əz taoɣarlirimizni aqsaḳ, mana ḫərbirimizning puli, əyni eoɣirliḳi boyiqə taoɣarlirimizning aoɣzida turuptu; xunga biz buni yandurup ḳolimizda aloɣaq kəlduḳ. **22** Axliḳ aloɣili ḳolimizda baxḳa pulmu elip kəlduḳ; əmma taoɣarlirimizoɣa pulni kimning selip ḳoyoɣanliḳini bilmiduḳ, — dedi. **23** U ularoɣa: — Hatirjəm bolunglar, ḳorḳmanglar. Silərning Hudayinglar, atanglarning Hudasi taoɣarliringlarda silərgə baylik ata ḳiloɣan ohxaydu; silərning pulunglarni alliḳaqan tapxurup aldim, — dedi. Andin u Ximeonni ularning ḳexioɣa elip qiḳti. **24** U kixi ularni Yüsüpning əyigə baxlap kirip, ularning putlirini yuyuxioɣa su əkirip berip, andin exəklirigə yəm bərdi. **25** Ular Yüsüpning qüxtə kelixigə ülgürtüp sowoɣatni təyyarlap ḳoydi; qünki ular əzlirining xu yərdə oɣiza yəydioɣinini anglioɣanidi. **26** Yüsüp əygə kəlgəndə ular ḳolliridiki sowoɣatni əygə uning aldioɣa elip kirip, bexini yərgə təgküzüp uningoɣa təzim ḳildi. **27** U ulardin ḫal sorap, andin: — Silər gepini ḳiloɣan ḳeri atanglar salamətmu? U ḫayatmu? — dedi. **28** Ular jawab berip: — Silining ḳulliri bizning atimiz salamət turuwatidu, u tehi ḫayattur, — dəp uning aldida egilip təzim ḳildi. **29** Yüsüp bexini kətürüp, əz inisi Binyaminni kərüp: — Silər manga gepini ḳiloɣan kiqik ininglar xumu? — dəp sorap: — Əy ooɣlum, Huda sanga xapaət kərsətkəy! — dedi. **30** Yüsüpning əz inisioɣa boloɣan seoɣinix oti ḳattiḳ küqiyip, yioɣliwaloɣudək haliy jay izdəp, aldirap iqkiriki əygə kirip taza bir yioɣliwaldi. **31** Andin yüzini yuyup qiḳip, əzini besiwelip: — Taamlarni ḳoyunglar, — dəp buyrudi. **32** Hizmətkarlar Yüsüpkə ayrim, ularoɣa ayrim wə Yüsüp bilən billə tamaḳḳa kəlgən misirliḳlaroɣimu ayrim tamaḳ ḳoydi; qünki misirliḳlar ibraniylar bilən bir dastihanda tamaḳ yeyixni yirginqlik dəp ḳarap, ular bilən billə tamaḳ yeməytti. **33** Yüsüpning ḳerindaxliri uning udulida, ḫərbiri qong-kiqik tərtipi boyiqə olturoɣuzuldi; qongi qongluḳioɣa yarixa, kiqiki kiqiklikigə yarixa olturoɣuzuldi; ular bir-birigə ḳarap ḫəyran ḳelixti. **34** Yüsüp aldidiki dastihandiki tamaḳlardin ularoɣa bəlüp bərdi. Əmma Binyaminoɣa bərgini baxḳilarningkigə ḳarioɣanda bəx ḫəssə kəp idi. Ular xarab iqip, uning bilən hux kəyp ḳilixti.

44 Andin u əz əyini baxḳuridioɣan oɣojidarioɣa buyrup: — Bu kixilərning taoɣarlirini elip kətürəligüdək axliḳ ḳaqilap, ḫərbirining pulini taoɣirining aoɣzioɣa selip ḳoyoɣin; **2** andin mening jamimni, yəni kümüx jamni axliḳning puli bilən billə əng kiqikining taoɣirining aoɣzioɣa selip ḳoyoɣin, — dedi. U adəm Yüsüpning deginidək ḳildi. **3** Ətisi tang yorioɣanda, ular exəkliri bilən billə yoloɣa selip ḳoyuldi. **4** Lekin ular xəḫərdin qiḳip anqə uzun mangmayla, Yüsüp oɣojidarioɣa: — Ornungdin tur, bu adəmlərning kəynidin ḳooɣlioɣin; ularoɣa yetixkiningdə ularoɣa: «Nemixḳa yahxiliḳḳa yamanliḳ ḳayturdunglar? **5** Hojam xu [jamda] xarab iqidu ḫəmdə uningda pal aqidu əməsmu?! Mundaḳ ḳiloɣininglar rəzillik ḳiloɣininglar bolmamdu!» degin, — dedi. **6** Bu adəm ularning kəynidin yetixip berip, ularoɣa bu səzlərni ḳildi. **7** Ular uningoɣa jawabən: —

Hojimiz nemixka mundak gəp kilidu? Mundak ixni kilix
kəminiliridin neri bolsun! **8** Biz əslidə taoqarlirimizning
aoqzidin tapkan pulnimu Kanaan zeminidin silining
kaxlirioqa kayturup berixkə əkəlgəniduk. Xundak
turukluk kandakmu hojilirining əyidin altun-kümüxni
ooqrilayli? **9** Kəminiliringning arisida kimdin bu [jam]
tepilsa, xu əlümgə məhkum bolsun, bizmu hojimizning
kulliri bolayli, — dedi. **10** Oojidar jawabən: — Eytkan
səzliringlardək bolsun; jam kimning yenidin tepilsa,
xu kixi kulum bolup kelip kalsun, kaloqanliringlar
bigunah bolisilər, — dedi. **11** Xuning bilən ular
aldirap-tenəp, taoqarlirini yərgə qüxürüp, hərbiri əz
taoqirini eqip bərdi. **12** Oojidar qonginingkidin baxlap
kiqikiningkigiqə ahturdi, jam Binyaminning taoqiridin
tepildi. **13** Buni kərüp ular kiyimlirini yirtixip, hərbiri
exikigə kaytidin yükni artip, xəhərgə kaytti. **14** Xundak
kilip Yəhuda wə kerindaxliri Yüsüpning əyigə kəldi;
u tehi xu yərdə idi. Ular uning aldioqa kelip əzlirini
yərgə etixti. **15** Yüsüp ularoqa: — Bu silərning zadi
nemə kiloqininglar? Meningdək adəmning qokum pal
aqalaydioqanlikini bilməmtinglar? — dedi. **16** Yəhuda
jawabən: — Biz hojimizoqa nemimu deyələymiz? Nemə
gəp kilalaymiz, kandak kilip əzimizni akliyalaymiz?
Huda kəminlirining kəbihlikini axkara kildi. Mana, biz
wə kolidin jamliri tepiloqan kixi həmmimiz hojimizoqa
kul bolidioqan bolduk, — dedi. **17** Lekin Yüsüp: —
Mundak kilix məndin neri bolsun! Bəlki jam kimning
kolidin tepiloqan bolsa pəkət xu kixi mening kulum
bolidu. Lekin kaloqanliringlar aman-esən atanglarning
kexioqa ketinglar, — dedi. **18** Andin Yəhuda uningoqa
yekin berip mundak dedi: — Əy hojam, kəminilirigə
kulak selip hojamning kulikioqa bir eoqiz gəp kilixka
ijazət bərgəyla. Oojəzəpliri kəminilirigə tutaxmioqay;
qünki əzliri Pirəwngə ohxax ikənla. **19** Əslidə hojam
kəminiliridin: «Atanglar ya ininglar barmu?» dəp
soriwidila, **20** biz hojimizoqa jawabən: «Bizning bir keri
atimiz bar wə u kerioqanda tapkan, yax bir balisimu
bar. Bu balining bir anisidin boloqan akisi əlüp ketip,
u əzi yaloquz kaldi; uning atisi uni intayin səyidu»
desək, **21** Sili kəminilirigə: «Uning əzini kəximoqa elip
kelinglar, mən uni əz kəzüm bilən kərəy» dedilə. **22** Biz
hojimizoqa jawab berip: «Yigit atisidin ayrilalmaydu;
əgər atisidin ayrilsa, atisi əlüp ketidu» desək, **23** Sili
yənila kəminilirigə: «Əgər kiqik ininglar silər bilən billə
kəlmisə, yüzümni yənə kərimiz dəp hiyal kilmanglar»
degənidila. **24** Xuning bilən biz kəminiliri atimizning
kexioqa baroqanda hojamning səzlirini uningoqa eyttuk;
25 andin atimiz yənə: «Yənə berip, bizgə azrak axlik
elip kelinglar» dewidi, **26** Biz jawabən: «Biz xu yərgə
kaytidin qüxəlməymiz; əgər kiqik inimiz biz bilən billə
bolsa, undakta barimiz; qünki kiqik inimiz biz bilən billə
bolmisa, u zatning yüzi aldida turalmaymiz», deduk.
27 Silining kulliri bizning atimiz bizgə yənə: «silərgə
məlumki, ayalim manga ikki ooqul tuoqup bərgənidi. **28**
Biri mening yenimdin qikip, yok bolup kətti; mən: u
jəzmən titma-titma kiliwetiliptu, dəp oylidim, xundakla
uni bügüngiqə kərmidim. **29** Əmdi silər bunimu mening
kəximdin elip ketip, uningoqa bir kelixməslik kelip kalsa,
silər məndək bir ak qaqlik adəmni dərd-ələm bilən
təhtisaraoqa qüxüriwetisilər», degənidi. **(Sheol h7585)**
30 Əmdi mən silining kulliri mening atamning kexioqa
baroqanda, xu bala biz bilən bolmisa uning jeni balining
jenioqa baoqlanoqan boloqaqka, **31** xundak boliduki, u
balining yoklukini kərsə, jəzmən əlüp ketidu; xuning
bilən silining kulliri bizning atimiz boloqan bu ak qaqni
dərd-ələm iqidə təhtisaraoqa qüxürüwətkən bolimiz.
(Sheol h7585) **32** Qünki mənki kəminiliri atamoqa bu yigit
üqün kepil bolup: «Əgər mən uni kexingoqa kayturup
kəlmisəm pütkül əmrümdə atamning aldida gunahkar
bolay» degənidim. **33** Xunga hazir ətünüp kalay, mənki
kəminiliri u yigitning ornida hojamning kexida kul
bolup tursam, u yigit kerindaxliri bilən billə kaytip
kətsə! **34** Qünki yigit mən bilən bolmisa, mən kandakmu
atamning kexioqa baralaymən? Atamoqa xundak azab-
okubətning qüxüxini kəzüm kərgüqi bolmisun! — dedi.

45 Yüsüp əz yenida turoqanlarning aldida əzini
tutalmay: — Həmmə adəm aldimdin qikiriwetilsun!
dəp warkiridi. Xuning bilən Yüsüp əzini kerindaxlirioqa
axkara kiloqanda uning kexida heqkim bolmidi. U
kattik yioqlap kətti; misirliklar uni anglidi, Pirəwnning
ordisikilərmu buningdin [tezla] həwər tapti. **3** Yüsüp
kerindaxlirioqa: — Mən Yüsüp bolimən! Atam hazir
hayatmu?! — dəp soridi. Əmma kerindaxliri uningoqa
karap hodukup ketip, heq jawab berəlməy kaldi. **4**
Lekin Yüsüp ularni: — Keni, manga yekin kelinglar,
dəp qakiridi. Ular yekin kəldi, u yənə: — Mən silərning
ininglar, yəni silər Misiroqa setiwətkən Yüsüp bolimən.
5 Əmdi meni muxu yərgə setiwətkininglar üqün
azablanmanglar, əzünglarni əyibkə buyrumanglar;
qünki Huda adəmlərning hayatini saklap kelix üqün
meni silərdin burun bu yərgə əwətti. **6** Qünki hazir
zemindiki aqarqilikka ikki yil boldi; lekin tehi yənə bəx
yiloqiqə heq teriloqumu bolmaydu, ormimu bolmaydu.
7 Xuning üqün silərgə dunyada bir kaldini saklap
kelix üqün, uluoq bir nijatlik kərsitip, silərning tirik
kutuluxunglar üqün Huda meni silərdin burun bu
yərgə əwətti. **8** Xundak boloqanikən, meni muxu yərgə
əwətküqi silər əməs, bəlki Hudadur. U meni Pirəwngə
atining ornida kilip, uning pütkül əyigə hoja kilip
tikləp, pütkül zeminoqa bax wəzir kilip koydi. **9** Əmdi
tezdin atamning kexioqa berip, uningoqa: — Sening
ooqlung Yüsüp: «Huda meni pütkül Misiroqa hoja kilip
koydi. Sən hayal kilmay, mening kəximoqa kəlgin; **10**
sən Goxən yurtida turisən; xuning bilən sən əzüng,
ooqulliring, nəwriliring, koyliring, kaliliring wə həmmə
təəllukatliring bilən manga yekin turisilər. **11** Əzüng,
ailəng wə həmmə təəllukatingni namratlik besiwalmisun
dəp mən seni xu yərdə bakimən; qünki yənə bəx yil
aqarqilik bardur», dedi, — dənglar. **12** — Mana silərning
kəzliringlar wə inim Binyaminning kəzliri silərgə gəp
kiliwatkan mening əz aoqzim ikənlikini kərüwatidu.
13 Atamoqa mening Misirdiki bu barlik xan-xəripim
həmdə silərning barlik kərgininglar tooqrisida eytip,
atamni tezdin bu yərgə elip kelinglar, — dedi. **14** Xuning
bilən u əzini Binyaminoqa etip uning boynioqa girə
selip yioqlap kətti; Binyaminmu uning boynioqa yəlinip
yioqlidi. **15** Andin Yüsüp barlik kerindxalirini səyüp,
ularni bir-birləp kuqaklap yioqlidi. Andin kerindxaliri
uning bilən paranglaxti. **16** Yüsüpning kerindxaliri
kəldi, degən həwər Pirəwnning ordisioqa yətküzüldi;

bu Pirəwn wə hizmətkarlirining nəziridə qutluq ix boldi. **17** Pirəwn Yüsüpkə: — Qerindaxliringoŋa: — «Silər əmdi mundaq qilinglar; ulaoŋliringlaroŋa yük artip, Qanaan zeminioŋa berip, **18** atanglar wə jəmətinglarni elip mening qeximoŋa kelinglar; mən Misir zeminidin əng esil yərlərni silərgə berəy; silər bu zemindin qiqqan nazu-nemətlərdin yəysilər» — degin. **19** Sanga boloŋan əmrim xuki, sən ularoŋa: «Baliliringlar wə ayalliringlarni elix üqün Misir zeminidin ḥarwilarni elip beringlar. Xuningdək atanglarnimu bu yərgə yətküzüp kelinglar. **20** Pütkül Misir zeminidin əng esil jaylar silərningki boloŋaqqa, əz sərəmjanliringlaroŋa karinglar bolmisun» dəp buyruoŋin, — dedi. **21** Xuning bilən Israilning ooŋulliri xundak qildi; Yüsüp Pirəwnning buyruqi boyiqə ularoŋa ḥarwilarni berip, yoli üqünmu ozuk bərdi. **22** Ularning ḥərbirigə bir qur kiyim bərdi; lekin Binyaminoŋa bolsa u üq yüz kümüx tənggə, bəx qur kiyim bərdi. **23** U atisioŋimu xu ḥədiyələrni, yəni Misirning esil məḥsulatliri artiloŋan on ḥangga exək ḥəmdə axlik, nan wə atisioŋa yol təyyarliqi artiloŋan on mada exəkni əwətti. **24** Andin u qerindaxlirini yoloŋa selip, ularoŋa: — Yolda jedəlləxmənglar, dəp jekilidi. Ular yoloŋa rawan boldi. **25** Ular Misirdin qikip, Qanaan zeminioŋa atisi Yaqupning qexioŋa berip, **26** uningoŋa Yüsüp əzlirigə eytqan gəplərni yətküzüp: «Yüsüp tehi ḥayat ikən! U pütkül Misir zeminioŋa bax wəzir ikən!» dedi. Əmma u ularoŋa ixənməy, yüriki qetip ḥoxidin ketəy dəp qaldi. **27** Lekin ular Yüsüpning əzlirigə eytqan barlik səzlirini uningoŋa degəndə, xundakla Yüsüpning əzini elip kelixkə əwətkən ḥarwilarnimu kərgəndə, ularning atisi Yaqupning roḥioŋa jan kirdi. **28** Israil xuning bilən: — Əmdi arminim yok! Ooŋlum Yüsüp tehi ḥayattur! Mən əlməstə berip uni kərüwalay, — dedi.

46 Xuning bilən Israil barlik təəlluqatini elip yoloŋa qikip, Bəər-Xebaoŋa kəldi. U xu yərdə atisi Isḥaqning Hudasioŋa qurbanliklarni sundi. **2** Keqisi Huda alamət kərünüxlərdə Israiloŋa: — Yaqup, Yaqup! dewidi, u jawab berip: — Mana mən! — dedi. **3** U: — Atangning Təngrisi boloŋan Huda Məndurmən. Sən Misiroŋa berixtin qorkmioŋin, qünki Mən seni xu yərdə uluoŋ bir qowm qilimən. **4** Mən sening bilən Misiroŋa billə barimən wə Mən Əzüm jəzmən yənə seni xu yərdin yandurup kelimən. Yüsüp əz qoli bilən sening kəzüngni yumduridu, — dedi. **5** Andin Yaqup Bəər-Xebadin yoloŋa qikti; Israilning ooŋulliri atisi Yaqup wə ularning bala-qakilirini Pirəwn uni epkelix üqün əwətkən ḥarwilaroŋa olturoŋuzup, **6** qarpayliri bilən Qanaan zeminida tapqan təəlluqatlirini elip mangdi. Bu tərikidə Yaqup bilən barlik əwladliri Misiroŋa kəldi; ooŋullirini, ooŋul nəwrilirini, qizlirini, qiz nəwrilirini yioŋip, nəsillirining ḥəmmisini əzi bilən billə elip Misiroŋa kəldi. **8** Israilning ooŋulliri, yəni Yaqupning Misiroŋa kəlgən əwladliri təwəndikiqə: — Yaqupning tunji ooŋli Rubən; **9** Rubənning ooŋulliri Ḥanoh, Pallu, Ḥəzron bilən Karmi. **10** Ximeonning ooŋulliri: — Yəmuəl, Yamin, Oḥad, Yakin, Zoḥar wə Qanaaniy ayaldin boloŋan Saul. **11** Lawiyning ooŋulliri: — Gərxon, Koḥat wə Mərari. **12** Yəḥudaning ooŋulliri: — Ər, Onan, Xəlaḥ, Pərəz wə Zəraḥ. Əmma Ər wə Onan Qanaanning zeminida əlüp kətkənidi. Pərəzning ooŋulliri Ḥəzron bilən Ḥamullar idi. **13** Issakarning ooŋulliri: — Tola, Puaḥ, Yob wə Ximron. **14** Zəbulunning ooŋulliri: — Sərəd, Elon wə Jaḥliyəl. **15** Bular Leyaḥning Yaqupqa Padan-Aramda tuoŋup bərgən ooŋul-əwladliri idi; u yənə qizi Dinaḥni tuoŋup bərdi. Buning bu ooŋul-qiz pərzəntliri jəmiy bolup ottuz üq jan idi. **16** Gadning ooŋulliri: — Zifion, Ḥaggi, Xuni, Əzbon, Eri, Arodi wə Arəli. **17** Axirning ooŋulliri: — Yimnaḥ, Yixwaḥ, Yixwi wə Beriyaḥ. Ularning singlisi Seraḥ idi; Beriyaḥning ooŋulliri Ḥəbər wə Malkiəl idi. **18** Bular bolsa Laban qizi Leyaḥqa dedək boluxqa bərgən Zilpaḥning Yaqupqa tuoŋup bərgən ooŋulliri bolup, jəmiy on altə jan idi. **19** Yaqupning ayali Raḥiləning ooŋulliri Yüsüp wə Binyamin. **20** Yüsüpkə Misir zeminida tərəlgən ooŋulliri Manassəḥ wə Əfraim; bularni Ondiki kaḥin Potifiraḥning qizi Asinat uningoŋa tuoŋup bərdi. **21** Binyaminning ooŋulliri: — Belaḥ, Bəkər, Axbəl, Gera, Naaman, Eḥi, Rox, Muppim, Ḥuppim wə Ard. **22** Bular Raḥiləning Yaqupqa tuoŋup bərgən ooŋul-əwladliri bolup, jəmiy on tət jan idi. **23** Danning ooŋli: — Ḥuxim. **24** Naftalining ooŋulliri: — Yaḥziəl, Guni, Yəzər wə Xilləm. **25** Bular Laban qizi Raḥiləgə dedək boluxqa bərgən Bilḥaḥning Yaqupqa tuoŋup bərgən ooŋul-əwladliri bolup, jəmiy yəttə jan idi. **26** Yaqupning kelinliridin baxqa, Yaqupning puxtidin boloŋan, uning bilən birgə Misiroŋa kəlgənlər jəmiy atmix altə jan idi. **27** Yüsüpning Misirda tuoŋuloŋan ooŋulliri ikki idi. Yaqupning jəmətidin bolup, Misiroŋa kəlgənlər jəmiy yətmix jan idi. **28** Yaqup Yüsüptin kərsətmə elip, əzlirini Goxəngə baxlap berixqa Yəḥudani Yüsüpning qexioŋa əwətti. Xundak qilip ular Goxən yurtioŋa kelip qüxti. **29** Yüsüp əzining wəzirlik ḥarwisini qatquzup, atisi Israilning aldioŋa Goxəngə qikti. U əzini uning aldioŋa ḥazir qilip atisioŋa əzini etip boynioŋa girə selip quqaqlap, uzundin uzun yioŋlidi. **30** Israil Yüsüpkə: Mən sening yüzüngni kərüp, tirik ikənlikingni bildim; əmdi əlsəmmu arminim yok, — dedi. **31** Andin Yüsüp qerindaxliri wə atisining əydikilirigə mundak dedi: — Mən ḥazir qikip Pirəwngə həwər berip: «Qanaan zeminida olturoŋan qerindaxlirim, xundakla atamning əyidikilər qeximoŋa kəldi; **32** bu adəmlər padiqilar bolup, mal bekix bilən xuoŋullinip kəlgən, qoy-kaliliri, xundakla barlik mal-mülüklirini elip kəldi» dəp eytay. **33** Xundak boliduki, Pirəwn silərni qakiridu; xu qaoŋda u silərdin: «Nemə okitinglar bar?» dəp sorisa, **34** silər jawab berip: — Kəminiliri kiqikimizdin tartip ata-bowilirimizoŋa ohxax pada bekip kəlgənmiz, — dənglar. Xundak desənglar Goxən yurtida olturup qalisilər; qünki padiqilarning ḥəmmisi misirliklar arisida kəzgə ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirəwnning qexioŋa kelip: — Atam bilən qerindaxlirim qoy-kaliliri, xundakla ḥəmmə mal-mülüklirini billə elip Qanaan zeminidin kəldi. Mana, ular ḥazir Goxən yurtioŋa qüxti, dəp həwər berip, **2** qerindaxlirining iqidin bəxəylənni elip, Pirəwnning aldioŋa ḥazir qildi. **3** Pirəwn uning qerindaxliridin: — Nemə okitinglar bar, dəp soriwidi, ular Pirəwngə jawab berip: — Kəminiliri ata-bowilirimizoŋa ohxax mal bakquqilarmiz, — dedi. **4** Andin ular Pirəwngə iltimas qilip: — Qanaan zeminida qattik qəḥətqilik boloŋaqqa, kəminilirining qoylirimizni bakidioŋanoŋa yaylakmu yok; xunga bu zeminda musapir bolup turuxqa kəlduk; janabliridin tələp qilimizki, kəminilirining Goxən

yurtida turuxioɣa ijazət bərgəyla, — dedi. **5** Pirəwn
Yüsüpkə: — Atang wə ḳerindaxliring ḳexingoɣa ḳaldi; **6**
mana Misir zemini sening aldingda turuptu; atang wə
ḳerindaxliringni zeminning əng esil yeridə olturoɣuzoɣin;
ular Goxən yurtida makan ḳilsun. Xuningdək, əgər sən
ularning iqidiki ḳabil kixilərni bilsəng, bularni mening
qarpaylirimoɣa nazarətqi ḳiloɣin, — dedi. **7** Keyin, Yüsüp
atisi Yaḳupni elip, Pirəwnning aldioɣa ḥazir ḳildi; Yaḳup
Pirəwngə bəht-bərikət tilidi. **8** Andin Pirəwn Yaḳuptin:
— Əmrüngning yil-künliri nəqqigə yətti? — dəp soridi. **9**
Yaḳup Pirəwngə jawab berip: — Musapirliḳ səpirimning
künliri bir yüz ottuz yiloɣa yətti; əmrümning künliri
az ḥəm japa-muxəḳḳətlik bolup, ata-bowilirimning
musapirliḳ əmür səpirining künlirigə tehi yətmidi, —
dedi. **10** Xuning bilən Yaḳup Pirəwngə bəht-bərikət
tiləp, aldidin qiḳip kətti. **11** Xuning bilən Yüsüp atisi
bilən ḳerindaxlirini Misir zeminida olturaḳlaxturup
ḳoydi; Pirəwnning buyruoɣinidək ularoɣa zeminning əng
esil yeridin, yəni Ramsəs degən yurttin təwəlik bərdi.
12 Yüsüp atisi, ḳerindaxliri, xundaḳla atisining ḥəmmə
əydikilirini bala-qaḳilirining sanlirioɣa ḳarap axliḳ bilən
təminləp baḳti. **13** Əmma aqarqiliḳ ḳattiḳ eoɣir boloɣaqḳa,
zeminning ḥeq yeridə ozuḳ-tülük tepilmidi; Misir zemini
bilən Ḳanaan zemini aqarqiliḳtin haraplixip kətti. **14**
Yüsüp axliḳ setip Misir zemini bilən Ḳanaan zeminidiki
barliḳ pulni yioɣiwaldi. Andin Yüsüp bu pulni Pirəwnning
ordisioɣa yətküzüp bərdi. **15** Əmma Misir zemini bilən
Ḳanaan zeminidiki Pul tügəp kətkəndə misirliḳlarning
ḥəmmisi Yüsüpning aldioɣa kelip: — Bizgə nan bərgəyla!
Pul tügəp kətkini üqün silining aldilirida əlimizmu?
— dedi. **16** Yüsüp jawabən: — Pulunglar ḳalmioɣan
bolsa, qarpayliringlarni elip kelip bərsənglar, mən
malliringlarioɣa ozuḳ-tülük tegixip berimən, — dedi. **17**
Buning bilən ular qarpaylirini Yüsüpning ḳexioɣa elip
kəlgili turdi; Yüsüp ularning atliri, ḳoy padiliri, kala
padiliri wə exəklirining ornioɣa ozuḳ-tülük bərdi; xu
yili mallirining ornioɣa ularoɣa ozuḳ-tülük berip baḳti.
18 U yil ayaoɣlixip, ular ikkinqi yili uning ḳexioɣa kelip
uningoɣa: — Biz hojimizdin ḥeqnemini yoxurmaymiz;
pulimiz tügidi, qarpay mal padilirimiz bolsa hojimizning
ilkidə, hojimizning aldida tənlirimiz bilən yerimizdin
baxḳa ḥeqnərsə ḳalmidi. **19** Nemixḳa kəz aldilirida
biz ḥəm yerimizmu əlüp kətsun? Əmdi sili əzimiz wə
yerimizni ozuḳ-tülükkə tegixip eliwaloɣayla; əzimiz
wə yerimiz Pirəwnning bolup, uningoɣa ḳul bolayli.
Biz əlüp kətməy, tirik turuximiz, yerimizmu wəyran
bolmasliḳi üqün bizgə uruḳ-tülük bərgəyla, dedi. **20**
Bu təriḳidə Yüsüp Misirning pütkül teriloɣu yerini
Pirəwn üqün setiwaldi; qünki aqarqiliḳ ḳattiḳ boloɣaqḳa,
misirliḳlarning ḥərbiri əz etizini setip bərdi. Xuning
bilən yər-zemin Pirəwnning bolup ḳaldi. **21** Yüsüp
həlḳni Misirning bu qetidin yənə bir qetigiqə hərḳaysi
xəḥərlərgə kəqürdi. **22** Pəḳət kaḥinlarning yerini u
almidi; qünki kaḥinlaroɣa Pirəwn təripidin alaḥidə
təminat berilgəqkə, ular Pirəwn təripidin təminləngən
ülüxini yəp, əz yərlirini satmioɣanidi. **23** Yüsüp həlḳḳə: —
Mana, mən bügün əzünglar bilən yərliringlarni Pirəwn
üqün setiwaldim. Mana silərgə uruḳ! Əmdi yər teringlar.
24 Əmdi xundaḳ ḳilisilərki, qiḳḳan ḥosuldin bəxtin
birini Pirəwngə berip, ḳaloɣan tət ḳismini əzünglaroɣa
elip ḳelinglar; u uruḳluḳ ḥəmdə əzünglaroɣa, jümlidin
əyüngdikilərgə wə kiqik baliliringlaroɣa ozuḳ bolsun,
— dedi. **25** Ular jawabən: — Sili jenimizni ḳutḳuzdila.
Hojimizning nəzirida iltipat tapḳan bolsaḳla, Pirəwnning
ḳulliri bolup turayli, — dedi. **26** Xuning bilən Yüsüp:
— «Ḥosulning bəxtin biri Pirəwngə berilsun» dəp bu
ixni bügüngə ḳədər Misir zemini üqün ḳanun-bəlgilimə
ḳildi. Pəḳət kaḥinlarning yerila buning sirtida bolup,
Pirəwngə təwə bolmidi. **27** Israillar Misir zeminida,
Goxən əlkisidə olturaḳlaxti; ular xu jayda yər-zeminlik
bolup, awup, tolimu kəpəydi. **28** Yaḳup Misir zeminida
on yəttə yil əmür kərdi; buning bilən Yaḳupning əmür
künliri bir yüz ḳirik yəttə yiloɣa yətti. **29** Israilning
künliri səkratḳa yeḳinlaxḳanda, ooɣli Yüsüpni qaḳirtip,
uningoɣa: — Əgər nəziringdə iltipat tapḳan bolsam,
ḳolungni yotamning astioɣa ḳoyup, manga xapaət wə
sadaḳətlikni kərsitip, meni Misirda dəpnə ḳilma; **30**
bəlki mən ata-bowilirim bilən yatidioɣan waḳtimda meni
Misirdin elip ketip, ularning gəristanioɣa dəpnə ḳiloɣin,
dedi. U jawab berip: — Mən eytḳiningdək ḳilay, — dedi.
31 Yaḳup uningoɣa: — Manga ḳəsəm ḳilip bərgin, — dedi.
U uningoɣa ḳəsəm ḳilip bərdi; andin Israil karwatning
bax təripidə səjdə ḳildi.

48 Bu ixlardin keyin birsi Yüsüpkə: — Mana atang
kesəl bolup ḳaptu, dəp həwər bərdi. U ikki ooɣli
Manassəḥ bilən əfraimni billə elip bardi. **2** Birsi Yaḳupḳa:
— Mana ooɣlung Yüsüp ḳexingoɣa keliwatidu, dəp həwər
beriwidi, Israil küqəp ḳopup kariwatta olturdi. **3** Yaḳup
Yüsüpkə: — Ḥəmmigə Ḳadir Təngri manga Ḳanaan
zeminidiki Luz degən jayda ayan bolup, meni bərikətləp
4 manga: Mana, Mən sening nəslingni kəpəytip, seni
intayin zor awutimən, səndin bir türküm həlḳ qiḳirimən;
bu zeminni səndin keyinki nəslinggə əbədiy miras ḳilip
berimən, dəp eytḳanidi. **5** Əmdi mən Misioɣa kelixtin
ilgiri sanga Misir zeminida tuoɣuloɣan ikki ooɣlung
mening ḥesablinidu; əfraim bilən Manassəḥ bolsa,
huddi Rubən bilən Ximeonoɣa ohxax, ḥər ikkisi mening
ooɣullirim bolidu. **6** Ulardin keyin tapḳan baliliring
əzüngning bolidu; ular kəlgüsidə miraskə erixkəndə
akilirining nami astida bolidu. **7** Manga kəlsək, Padandin
keliwatḳinimda Raḥilə Ḳanaan zeminida yol üstidə
əfratḳa az ḳaloɣanda meni taxlap əlüp kətti. Mən uni
xu yərdə, yəni əfratḳa (yəni Bəyt-Ləḥəmgə) baridioɣan
yolda dəpnə ḳildim, — dedi. **8** Andin Israil Yüsüpning
ooɣullirioɣa ḳarap: — Bular kimdur, — dəp soridi. **9**
Yüsüp atisioɣa jawabən: — Bular bolsa Huda manga
bu yərdə bərgən ooɣullirimdur, — dedi. U: — Ularni
aldimoɣa yeḳin kəltürgin, mən ularoɣa bəht-bərikət
tiləy, — dedi. **10** Əmdi Israilning kəzliri ḳerilikidin
oɣuwalixip [yahxi] kərəlməytti. Xunga Yüsüp ularni
uning aldioɣa yeḳinraḳ kəltürdi; u ularni səyüp ḳuqaḳlidi.
11 Andin Israil Yüsüpkə: — Mən sening yüzüngni
kərələymən dəp ḥeq oylimioɣanidim; lekin Huda meni
sening baliliringnimu kərüxkə nesip ḳildi, — dedi. **12**
Yüsüp balilarni [Yaḳupning] tizlirining arilikidin elip,
yüzini yərgə təgküzüp təzim ḳildi. **13** Andin Yüsüp bu
ikkiylənni Israilning aldioɣa yeḳin elip kelip, əfraimni
ong ḳoli bilən tutup Israilning sol ḳolioɣa udullap
turoɣuzdi; Manassəḥni sol ḳoli bilən tutup Israilning
ong ḳolioɣa udullap turoɣuzdi. **14** Lekin Israil ong

qolini uzitip, kənji balisi əfraimning bexioŋa qoydi, sol
qolini Manassəḥning bexioŋa qoydi. Manassəḥ tunjisi
bolsimu, u ikki qolini qayqilap tutup xundak qoydi. **15**
U Yüsüpkə bəht-bərikət tiləp: — Atilirim Ibraḥim bilən
Isḥak Huda dəp bilip yüzi aldida mangoŋan, meni pütkül
əmrümdə bu küngiqə padiqidək yetəkləp bekip kəlgən
Huda, **16** Manga ḥəmjəmət bolup meni ḥəmmə bala-
qazadin qutoŋuzoŋan Pərixtə bu ikki ooŋulni bərikətlisun;
ular mening ismim wə atilirim boloŋan Ibraḥim wə
Isḥakning isimliri bilən atilip, yər yüzidə kəp awuoŋay!
— dedi. **17** Yüsüp atisining ong qolini əfraimning bexioŋa
qoyoŋinini kərüp kənglidə hapa boldi; xunga u atisining
qolini tutup, əfraimning bexidin elip Manassəḥning
bexioŋa yətkiməkqi bolup, **18** atisioŋa: — Əy ata, bundak
qilmioŋin; qünki mana, tunjisi budur; ong qolungni
uning bexioŋa qoyoŋin! — dedi. **19** Lekin atisi rət qilip:
— Bilimən, i ooŋlum, bilimən; uningdinmu bir qowm
qikip, əzimu uluoŋ bolidu, əmma dərḥəkikət uning inisi
uningdin tehimu uluoŋ bolidu; uning nəslidin naḥayiti
kəp qowmlar pəyda bolidu, — dedi. **20** Xuning bilən xu
küni u bu ikkisini bərikətləp: — Kəlgüsidə Israillar bəht-
bərikət tiligəndə: «Huda seni əfraim bilən Manassəḥdək
uluoŋ qilsun!» dəydioŋan bolidu, dedi. Bu təriqidə u
əfraimni Manassəḥtin üstün qoydi. **21** Andin Israil
Yüsüpkə yənə: — Mana, mən əlimən; lekin Huda silər
bilən billə bolup, silərni ata-bowiliringlarning zeminioŋa
qayturup baridu. **22** Mən sanga qerindaxliringningkidin
bir ülüx yərni artuk bərdim; xu yərni əzüm qiliq wə
okyayim bilən Amoriylarning qolidin tartiwaloŋanidim.

49 Andin Yaqup ooŋullirini qaqirip ularoŋa mundak
dedi: — [Ḥəmminglar] jəm bolunglar, mən silərgə
keyinki künlərdə silər yoluqidioŋan ixlarni eytip berəy:
— **2** Yioŋilip kelip anglanglar, i Yaqupning ooŋulliri;
Atanglar Israiloŋa qulak selinglar. **3** Əy Rubən, sən
mening tunji ooŋlumsən, Küq-qudritimsən, Küqüm bar
waqtimning tunji mewisidursən, Salapət wə qudrəttə
aldi iding, **4** Lekin qaynap texip qüxkən sudək, əmdi aldi
bolalmassən; Qünki sən atangning kərpisigə qikting,
Xuning bilən sən uni buloŋiding! U mening kərpəmning
üstigə qikti! **5** Ximeon bilən Lawiy qerindaxlardur;
Ularning qiliqliri zorawanlikning qoralliridur! **6** Aḥ
jenim, ularning məsliḥitigə kirmigin! I izzitim, ularning
jamaiti bilən qetilip qalmioŋay! Qünki ular aqqikida
adəmlərni əltürüp, Əz beximqilik qilip bukilarning
peyini kəsti. **7** Ularning aqqiki əxəddiy boloŋaqka
lənətkə qalsun! Oŋəzipimu rəḥimsiz boloŋaqka lənətkə
qalsun! Mən ularni Yaqupning iqidə tarqitiwetimən,
Israilning iqidə ularni qeqiwetimən. **8** Əy Yəḥuda! Seni
bolsa qerindaxliring təriplər, Qolung düxmənliringning
gəjgisini basar. Atangning ooŋulliri sanga bax urar, **9**
Yəḥuda yax bir xirdur; əy ooŋlum, sən owni tutupla
qikting; U xirdək [owning yenida] qəküp sozulup
yatsa, Yaki qixi xirdək yetiwalsa, Kimmu uni qozoŋaxka
petinar? **10** Xaḥanə ḥasa Yəḥudadin ketip qalmaydu,
Yəḥudaning puxtidin qanun qikaroŋuqi əksüməydu, Taki
xu ḥoquk Igisi kəlgüqə kütidu; Kəlgəndə, jaḥan həlkliri
uningoŋa itaət qilidu. **11** U təhiyini üzüm telioŋa, Exək
balisini sortluk üzüm telioŋa baoŋlap qoyar. U libasini
xarabta yuyup, Tonini üzüm xərbitidə yuyar. **12** Uning
kəzliri xarabtin qizirip ketər, Qixliri süt iqkinidin ap'ak
turar. **13** Zəbulun dengiz boyini makan qilar, Makani
kemilərning panaḥgaḥi bolar, Yər-zemini Zidonoŋiqə
yetip barar. **14** Issakar bəstlik bərdəm bir exəktur,
U ikki qotan arisida yatqandur; **15** U aramgaḥning
yahxi ikənlikigə qarap, Zeminning esillikini kərüp, Yük
kətürüxkə mürisini egip, Alwanoŋa ixləydioŋan qul bolup
qalar. **16** Dan Israil qəbililiridin biri bolar, Əz həlqigə
ḥəküm qikirar. **17** Dan yol üstidiki yilan, Qioŋir yol üstidə
turoŋan zəḥərlik bir yilandur. U atning tuyikini qekip,
At mingüqini arqioŋa mollak atquzar. **18** I Pərwərdigar,
nijatingoŋa təlmürüp kütüp kəldim! **19** Gadqa bolsa,
qarakqilar qoxuni ḥujum qilar; Lekin u tapinini besip
zərbə berər. **20** Axirning tamiqida zəytun meyi mol bolar,
U xaḥlar üqün nazu-nemətlərni təminlər. **21** Naftalidin
qiraylik gəplər qikar, U ərkin qoyuwetilgən maraldur. **22**
Yüsüp mewilik dərəḥning xehidur, Bulakning yenidiki
kəp mewilik xahtəktur; Uning xahqiliri tamdin ḥalqip
kətkəndur. **23** Ya atquqilar uningoŋa azar qilip, Uningoŋa
ok atti, uningoŋa nəprətləndi. **24** Ḥalbuki, uning
okyayi məzmut turar, Qol-biləkliri əplik turoŋuzular,
Xu [küq] Yaquptiki qudrət Igisining qolliridindur —
(Israilning Qoram Texi, yəni uning Padiqisi Uningdin
qikar!) **25** [Axu küq] atangning Təngrisidindur — (U
sanga mədət berər!) [Yəni] Ḥəmmigə Qadirdindur — U
seni bərikətlər! Yuqirida asmanning bərikətliri bilən,
Təwəndə yatqan qongqur sularning bərikətliri bilən,
əmqək bilən baliyatquning bərikiti bilən seni bərikətlər!
26 Sening atangning tiligən bərikətliri ata-bowilirimning
tiligən bərikətliridin ziyadə boldi, Ular mənggülük taoŋ-
edirlarning qətlirigiqə yetər, Ular Yüsüpning bexioŋa
qüxər, Yəni əz qerindaxliridin ayrim turoŋuqining
qokqisioŋa tegər. **27** Binyamin yirtquq bəridəktur;
ətigəndə u owni yər. Kəqqurun u oljisini təksim qilar»
— dedi. **28** Bularning ḥəmmisi Israilning on ikki qəbilisi
bolup, məzkur sözlər bolsa atisining ularoŋa tiligən bəht-
bərikət sözliridur. U xuning bilən ularning ḥərbirigə
mas kelidioŋan bir bərikət bilən ularoŋa bəht-bərikət
tilidi. **29** Andin Yaqup ularoŋa mundak tapilidi: — «Mən
əmdi əz qowmimning qexioŋa qoxulimən. Silər meni ata-
bowilirimning yenida, Ḥittiylardin boloŋan əfronning
etizlikidiki oŋaroŋa dəpnə qilinglar; **30** u oŋar bolsa
Kanaan zeminida Mamrəning udulida, Makpelaḥning
etizlikida. Oŋarni Ibraḥim gəristan bolsun dəp xu etizlik
bilən qoxup Ḥittiy əfrondin setiwaloŋanidi. **31** Xu
yərdə Ibraḥim ayali Sarah bilən dəpnə qilinoŋan; xu
yərdə Isḥak ayali Riwkaḥ bilənmu dəpnə qilinoŋan; xu
yərdə mənmu Leyaḥni dəpnə qildim. **32** Bu etizlik ḥəm
iqidiki oŋar Ḥətning əwladliridin setiwelinoŋanidi». **33**
Yaqup ooŋullirioŋa bu wəsiyətni tapilap bolup, putlirini
kariwatta tüzləp, nəpəs tohtap əz qowmioŋa qoxuldi.

50 Yüsüp atisining yüzigə əzini etip, uning üstidə
yioŋlap, uni səydi. **2** Andin Yüsüp əz hizmitidə
boloŋan tewiploroŋa atisini mumiya qilixni buyrudi;
xuning bilən tewiplar Israilni mumiya qildi. **3** Buni
qilixka qirik kün kətti, qünki mumiya qilixka xunqilik
kün ketətti. Misirliklar uningoŋa yətmix kün matəm
tutti. **4** Uningoŋa ḥaza tutux künliri ətüp boloŋanda,
Yüsüp Pirəwnning ordisidikilərgə: — Mən nəziringlarda
iltipat tapqan bolsam, Pirəwnning qulakliriоŋa səz
qilinglarki: — Atam manga qəsəm qildurup: «Mana mən

əlimən; sən meni mən Qanaan zeminida əzüm üqün
kolap qoyoŋan gərgə dəpnə qiloŋin» degənidi. Əmdi
Pirəwn manga ijazət bərgəy, mən berip atamni dəpnə
qilip bolup yenip kəlsəm, — dedi. **6** Pirəwn jawabən:
— Sən berip əzünggə atang qəsəm qildurоŋandək uni
dəpnə qiloŋin, dedi. **7** Xuning bilən Yüsüp atisini
dəpnə qiloŋili mangdi. Pirəwnning barliq hizmətkarliri,
ordining aqsaqalliri həm Misir zeminidiki aqsaqallar
uning bilən həmrah bolup mangdi. **8** Yüsüpning əyidiki
həmmisi, qerindaxliri wə atisining əyidikilərmu billə
bardi; ular pəqət kiqik baliliri, qoy-kala padilirini Goxən
yurtida qoyup kətti. **9** Uning bilən yənə jəng ḥarwiliri
wə atliqlarmu billə bardi; xuning bilən ular nahayiti
qong bir qoxun boldi. **10** Ular Iordan dəryasining u
təripidiki «Atadning hamini»oŋa yetip kəlgəndə, xu
yərdə qattiq wə ḥəsrətlik yioŋa-zar qilip matəm tutup
yioŋlaxti. Yüsüp atisi üqün yəttə kün matəm tutti. **11**
Xu yurtta olturuxluq Qanaaniylar Atadning haminida
boloŋan bu matəmni kərüp: — Bu misirliqlarning intayin
qattiq tutqan ḥazisi boldi, deyixti. Bu səwəbtin u jayning
nami «Abəl-Mizraim» dəp ataldi; u Iordan dəryasining
u təripididur. **12** Yaqupning ooŋulliri uning əzlirigə
tapilioŋinidək qildi; **13** uning ooŋulliri uni Qanaan
zeminioŋa elip berip, Mamrəning udulida, Makpelahning
etizliqining iqidiki oŋarda dəpnə qildi. Xu oŋarni Ibrahim
qəbristanlik qilay dəp Makpelahning etizliqi bilən
qoxup Ḥittiy əfrondin setiwaloŋanidi. **14** Yüsüp atisini
dəpnə qiloŋandin keyin, əzi, qerindaxliri, xundaqla
atisini dəpnə qilixqa uningoŋa ḥəmraḥ bolup qikqan
ḥəmmə həlqlər Misiroŋa yenip kəldi. **15** Lekin Yüsüpning
qerindaxliri atisining əlüp kətkinini kərgəndə: — Əmdi
Yüsüp bizgə düxmən bolup bizning uningoŋa qiloŋan
barliq yamanliqimizni üstimizgə yandurarmikin, deyixti.
16 Ular Yüsüpning qexioŋa adəm əwətip: — Atiliri əlüxtin
ilgiri bizgə wəsiyət qilip tapilap: — **17** «Silər Yüsüpkə: —
Akiliring sanga rəzillik qiloŋanidi; əmdi ularning asiyliqi
ḥəm gunahini kəqürgin! — dənglar» — degənidi. Ḥazir
silidin ətünümizki, atilirining Hudasining bəndilirining
asiyliqini kəqürgəyla! — dedi. Yüsüp bu gəplərni anglap
yioŋlidi. **18** Andin akiliri kelip uning aldida əzlirini yərgə
etip: — Mana, biz silining qulliridurmiz! — dedi. **19**
Lekin Yüsüp ularoŋa jawabən: — Qorqmanglar! Mən
Hudaning ornida turuwatamdim? **20** Silər dərwəqə
manga xu ixni yaman niyət bilən qildinglar; lekin Huda
bügünki kündikidək nuroŋunlioŋan həlqning jenini tirik
saqlap qelix üqün xu ixni yahxiliqqa bekitkənidi. **21**
Xunga əmdi qorqmanglar; mən ḥəm silərni ḥəm bala-
qaqiliringlarni baqimən, — dedi wə ularning kənglini
hatirjəm qilip mehirlik gəp qildi. **22** Yüsüp atisining
jəməti bilən billə Misirda turup qaldi. Yüsüp bir yüz on
yil əmür kərdi. **23** Bu tərikidə Yüsüp əfraimning üqinqi
əwladini kərdi; Manassəḥning ooŋli Makirning balilirimu
uning tizliri üstidə tuoŋuldi. **24** Yüsüp qerindaxlirioŋa: —
Mən əlüp ketimən; lekin Huda qoqum silərni yoqlap
silərni bu zemindin qikirip, Ibrahim, Isḥaq wə Yaqupqa
berixkə qəsəm qilip wədə qiloŋan zeminoŋa yətküzidu,
— dedi. **25** Andin Yüsüp yənə qerindaxlirioŋa qəsəm
iqküzüp: «Huda silərni qoqum yoqlaydu; xu qaoŋda silər
mening səngəklirimni elip, bu yərdin qikip ketixinglar
kerək», — dedi. **26** Yüsüp bir yüz on yaxqa kirgəndə
wapat tapti. Ular uni mumiya qilip, Misirda bir meyit
sandukioŋa selip qoydi.

Misirdin qiḳix

1 Wə təwəndikilər Israil [bilən billə] Misiroɣa baroɣan
ooɣullirining isimliri (ular ḥərḳaysisi əz bala-
qaḳilirini elip, Yaḳup bilən billə Misiroɣa baroɣanidi): —
2 Rubən, Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, **3** Issakar, Zəbulun,
Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad wə Axir. **5** Əmdi Yaḳupning
puxtidin boloɣanlar jəmiy bolup yətmix adəm idi. Bu
waḳitta Yüsüp Misirda idi. **6** Keyin Yüsüp, uning barliḳ
ḳerindaxliri ḥəmdə barliḳ zamandaxliri əlüp tügidi. **7**
Xundaḳtimu, Israillar kəp tuoɣulup, tez awup, intayin
küqəydi; ular zeminoɣa bir kəldi. **8** U waḳitlarda Yüsüpni
bilməydioɣan yengi bir padixaḥ Misirda təhtkə qiḳti. **9**
U həlḳigə: Mana, Israillarning həlḳi bizdin ziyadə awup
ḥəmdə bizdinmu küqlinip kətti. **10** Əmdi biz ularoɣa
nisbətən aḳilanə ix tutayli; bolmisa, ular tehimu awup
ketidu, mubada urux partlap ḳalsa, xundaḳ boliduki, ular
düxmənlirimiz tərəpkə ətüp, bizgə ḥujum ḳilip, yurttin
qiḳip ketixi mumkin, — dedi. **11** Xuning bilən ular ularni
ḳattiḳ əmgəklər bilən harlax üqün ix baxlirini təyinləp
nazarətqilikkə ḳoydi. Xuning bilən Israillar Pirəwn üqün
Pitom bilən Raamsəs degən maddiy əxya saḳlaydioɣan
xəḥərlərni yasap bərdi. **12** Lekin ularni [ḳanqə]
əzgənseri, bular xunqə kəpiyip ḥəmmə yərni ḳaplidi;
buning bilən misirliḳlar Israillaroɣa əq bolup kətti. **13**
Xuning bilən misirliḳlar Israillaroɣa zulum ḳilip, ularni
tehimu ḳattiḳ ixlitip eoɣir ixlaroɣa saldi. **14** Misirliḳlar
ularni layqiliḳ, hix-kesək ḳuyux wə etizlarning ḥərhil
əmgəklirigə selip, ixning ḳattiḳliḳi bilən ularning
turmuxioɣa ḳattiḳ eoɣirqiliḳ saldi; ularni nemə əmgəkkə
salmisun, intayin japaliḳ idi. **15** Misir padixaḥi ikki
ibraniy tuoɣut anisioɣa səz ḳilip (ularning birining
ismi Xifraḥ, yənə birining ismi Puaḥ idi): **16** — silər
ḳaqanliki ibraniy hotunlarni tuoɣdursanglar, tuoɣḳanda
obdan ḳaranglar; bowaḳ ooɣul bolsa, əltürüwetinglar;
ḳiz bolsa, tirik ḳoyunglar, — dedi. **17** Lekin tuoɣut aniliri
Hudadin ḳorḳup, Misirning padixaḥi ularoɣa eytḳandək
ḳilmay, bəlki ooɣul bowaḳlarni tirik ḳoydi. **18** Xunga
Misirning padixaḥi tuoɣut anilirini qaḳirtip ulardin: —
Bu nemə ḳiloɣininglar?! Ooɣul balilarni nemixḳa tirik
ḳoydunglar? — dəp soridi. **19** Tuoɣut aniliri Pirəwngə
jawab berip: — Ibraniy ayallar misirliḳ ayallaroɣa
ohximaydu. Ular küqlük, saoɣlam-timən boloɣini üqün
tuoɣut aniliri ularning ḳexioɣa yetip baroɣuqə, əzliri
tuoɣup bolidu, — dedi. **20** Nətijidə, Huda tuoɣut anilirioɣa
iltipat kərsətti; Israil həlḳi dawamliḳ kəpiyip, tehimu
küqəydi. **21** Xundaḳ boldiki, tuoɣut aniliri Hudadin
ḳorḳidioɣan ihlasmən boloɣanliḳi üqün Huda ularni
aililik boluxḳa muyəssər ḳildi. **22** Buning bilən Pirəwn
barliḳ puhralirioɣa: — Israillardin yengi tuoɣuloɣan ooɣul
balilarning ḥəmmisini dəryaoɣa taxlanglar, lekin ḳiz
balilarning ḥəmmisini tirik ḳaldurunglar, dəp əmr ḳildi.

2 Lawiyning jəmətidin boloɣan bir kixi berip, Lawiyning
nəslidin boloɣan bir ḳizni hotunluḳḳa aldi. **2** Bu
ayal ḥamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣdi. Ana uning
qiraylik ikənlikini kərüp, uni üq ay yoxurup saḳlidi.
3 Uni yənə yoxuruxḳa amalsiz ḳaloɣanda, ḳomuxtin
bir sewət yasap, uningoɣa yaryelim wə mom suwap,
balini iqigə selip, dəryaning ḳiroɣiḳidiki ḳomuxluḳ
arisioɣa ḳoyup ḳoydi. **4** Andin balining ḥədisi uningoɣa
nemə bolarkin dəp yiraḳtin ḳarap turdi. **5** U waḳitta
Pirəwnning ḳizi suoɣa qəmülgili dərya tərəpkə kəldi;
uning qəriliri dərya boyida aylinip yürdi. Pirəwnning
ḳizi ḳomuxluḳning arisida turoɣan sewətni kərüp, has
qərisini uni elip qiḳixḳa əwətti. **6** U sewətni eqip
ḳariwidi, mana, bir ooɣul balini kərdi wə u bala yioɣlap
kətti. Məlikə uningoɣa iq aoɣritip: — Bu xübḥisizki
ibraniylarning baliliridin biri ikən, dedi. **7** U qaoɣda
balining ḥədisi Pirəwnning ḳizidin: — Mən berip, sili
üqün balini emitip baḳidioɣan bir ibraniy inik ana tepip
keləymu? — dəp soridi. **8** Pirəwnning ḳizi uningoɣa:
— Baroɣin, dedi. Ḳiz berip bowaḳning anisini qaḳirip
kəldi. **9** Pirəwnning ḳizi uningoɣa: — Bu balini elip ketip
mən üqün emitip beḳip bər; ḥəḳḳingni berimən, dedi.
Xuning bilən ayal balini elip ketip, uni emitip baḳti. **10**
Bala qong boloɣanda uni Pirəwnning ḳizining ḳexioɣa
elip bardi; u uningoɣa ooɣul boldi. U: «Mən uni sudin
qiḳiriwaloɣan» dəp uningoɣa Musa degən isimni ḳoydi.
11 Musa qong boloɣandin keyinki künlərdə xundaḳ
boldiki, u əz ḳerindaxlirining yenioɣa bardi wə ularning
eoɣir əmgəkkə seliniwatḳanliḳini əz kəzi bilən kərdi.
Arida, bir misirliḳning ibraniy ḳerindaxliridin birini
uruwatḳanliḳini kərdi. **12** U tət ətrapioɣa ḳarap, adəm
yoḳluḳini kərüp, ḥeliḳi misirliḳni urup əltürüp, ḳumoɣa
kəmüp yoxurup ḳoydi. **13** Ətisi u yənə qiḳip ḳariwidi,
mana ikki ibraniy bir-biri bilən soḳuxuwatatti; u yolsizliḳ
ḳiliwatḳan kixigə: — Əz ḳerindixingni nemixḳa urisən? —
dedi. **14** Ḥeliḳi kixi jawab berip: — Kim seni bizgə ḥakim
wə soraḳqi ḳilip ḳoydi? Ḥeliḳi misirliḳni əltürginingdək
menimu əltürməkqimusən? — dedi. Musa bu gəpni
anglap ḳorḳup əz iqidə: «Mən ḳiloɣan ix jəzmən axkara
bolup ḳaptu!» dəp oylidi. **15** Pirəwn ḥəm bu ixtin
həwər tepip, Musani əltürməkqi boldi; lekin Musa
Pirəwnning aldidin ḳeqip, Midiyan zeminioɣa berip
olturaḳlaxti. Bir küni, u ḳudukning yenioɣa kelip olturdi.
16 Midiyanning kaḥinining yəttə ḳizi bar idi; ular kelip,
atisining ḳoylirini suoɣirixḳa su tartip oḳurlaroɣa ḳuyup
tolduruxḳa baxlidi. **17** U waḳitta [yərlik] padiqilar
kelip, ularni ḥəydidi, Musa ḳopup ḳizlaroɣa yardəm
berip, ḳoylirini suoɣirixip bərdi. **18** Ular atisi Reuəlning
ḳexioɣa yenip kəlgəndə, ulardin: — Nemixḳa bügün
xunqə tez yenip kəldinglar? — dəp soridi. **19** Ular jawab
berip: — Bir misirliḳ adəm bizni padiqilarning ḳolidin
ḳutḳuzdi ḥəmdə biz üqün su tartip, ḳoy padimizni
suoɣiripmu bərdi! — dedi. **20** U ḳizlirioɣa: — Undaḳta u
kixi ḥazir nədə?! Uni nemixḳa sirtta taxlap kəldinglar?
Uni tamaḳḳa qaḳiringlar, — dedi. **21** Musa u kixi bilən
billə turuxḳa maḳul boldi. U ḳizi Zipporaḥni uningoɣa
hotunluḳḳa bərdi. **22** U ayal uningoɣa bir ooɣul tuoɣup
bərdi; Musa «Mən yaḳa yurtta musapirdurmən» dəp,
uning ismini Gərxom dəp ḳoydi. **23** Nuroɣun künlər
ətüp, Misirning padixaḥi əldi. Israillar əz ḳulluḳ ḥaliti
tüpəylidin aḫ-zar urup, nalə-pəryad kətürdi; ḳulluḳtin
boloɣan pəryadi Hudaning ḥuzurioɣa berip yətti. **24**
Huda ularning aḫ-zarlirini anglap, Əzining Ibraḥim
bilən, Isḥaḳ bilən wə Yaḳup bilən tüzgən əḥdisini esigə
aldi. **25** Xuning bilən Huda Israillarning ḥal-əḥwalini
kərdi wə Huda ularoɣa kəngül bəldi.

3 Musa bolsa ḳeynatisi Midiyanning kaḥini Yətroning
ḳoy padisini baḳatti. U ḳoylarni baxlap qəlning əng
qetigə Hudaning teoɣi, yəni Ḥorəb teoɣining baoɣrioɣa
kəldi. **2** Xu yərdə bir azoɣanliḳtin ərləp qiḳiwatḳan
ot yalḳuni iqidin Pərwərdigarning Pərixtisi uningoɣa
kəründi. Mana, azoɣanliḳ otta keyüwatḳan bolsimu, lekin
azoɣan əzi keyüp kətmigənidi. **3** Musa: — Mən berip,
bu ajayip mənzirini kərüp baḳay; azoɣanliḳ nemixḳa
keyüp kətməydioɣandu? — dəp oylidi. **4** Pərwərdigar
uning buni kərgili yoldin qətnəp [azoɣanliḳḳa] kəlginini
kərdi; Huda azoɣanliḳ iqidin uni: — Musa! Musa! —
dəp qaḳirdi. U: Mana mən! — dəp jawab bərdi. **5**
U uningoɣa: — Bu yərgə yeḳin kəlmə; putliringdin
kəxingni saloɣin; qünki sən turoɣan bu yər muḳəddəs
jaydur. **6** Mən atangning Hudasi, Ibraḥimning Hudasi,
Isḥaḳning Hudasi wə Yaḳupning Hudasidurmən, —
dedi. Buni anglap Musa Hudaoɣa ḳaraxtin ḳorḳup,
yüzini etiwaldi. **7** Pərwərdigar uningoɣa mundaḳ dedi:
— Bərḥəḳ, Mən Misirda turuwatḳan ḳowmimning
tartiwatḳan azab-oḳubətlirini kərdum, nazarətqilərning
ularni [harlawatḳanliḳidin] ḳiloɣan pəryadini anglidim;
qünki Mən ularning dərdlirini bilimən. **8** Xunga Mən
ularni misirliḳlarning ḳolidin ḳutḳuzup, xu zemindin
qiḳirip, yahxi ḥəm kəng bir zeminoɣa, süt bilən ḥəsəl
eḳip turidioɣan bir zeminoɣa, yəni Ḳanaaniy, Ḥittiy,
Amoriy, Pərizziy, Ḥiwiylar wə Yəbusiylarning yurtioɣa
elip berixḳa qüxtüm. **9** Mana əmdi Israillarning nalə-
pəryadi Manga yətti, misirliḳlarning ularoɣa ḳandaḳ
zulum ḳiloɣanliḳinimu kərdüm. **10** Əmdi sən kəl,
Mən seni həlḳim Israillarni Misirdin elip qiḳirix üqün
Pirəwnning aldioɣa əwətimən, — dedi. **11** Lekin Musa
Hudaoɣa: — Mən kim idim, Pirəwnning aldioɣa berip
Israillarni Misirdin qiḳiralioɣudək? — dedi. **12** U
jawab berip: — Bərḥəḳ, Mən sən bilən billə bolimən;
sən ḳowmni Misirdin elip qiḳḳandin keyin bu taoɣda
Hudaoɣa ibadət ḳilisilər; bu ix mana əzünggə Mening
seni əwətkinimning ispat-bəlgisi bolidu, — dedi. **13**
Xuning bilən Musa Hudaoɣa: — Mən Israillarning
ḳexioɣa berip ularoɣa: «Ata-bowiliringlarning Hudasi
meni ḳexinglaroɣa əwətti» desəm, ular məndin: «Uning
nami nemə?» — dəp sorisa, ularoɣa nemə dəp jawab
berimən? — dedi. **14** Huda Musaoɣa: — Mən «Əzəldin bar
Boloɣuqi»durmən — dedi. Andin U: — Berip, Israillaroɣa:
««Əzəldin bar Boloɣuqi» meni ḳexinglaroɣa əwətti» dəp
eytḳin, dedi. **15** Huda Musaoɣa yənə: — Israillaroɣa: —
«Ata-bowiliringlarning Hudasi, Ibraḥimning Hudasi,
Isḥaḳning Hudasi wə Yaḳupning Hudasi boloɣan
«Yaḥwəḥ» meni ḳexinglaroɣa əwətti; U: [Yaḥwəḥ degən]
bu nam əbədgiqə Mening namim bolidu, dəwrdin-
dəwrgiqə Mən xu nam bilən əskə elinimən, dəydu»
— degin. **16** — Berip, Israilning aḳsaḳallirini yioɣip
ularoɣa: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi, yəni Ibraḥim,
Isḥaḳ wə Yaḳupning Hudasi boloɣan Pərwərdigar manga
kərünüp: — Mən silərni yoḳlap kəldim, Misirda silərgə
ḳandaḳ muamilə ḳiliniwatḳanliḳini kərdüm; **17** xuning
üqün səzüm xudurki, Mən silərni Misirning zulumidin
qiḳirip, Ḳanaaniylar, Ḥittiylar, Amoriylar, Pərizziylər,
Ḥiwiylar wə Yəbusiylarning zemini, yəni süt bilən ḥəsəl
eḳip turidioɣan zeminoɣa elip barimən, dedi, — degin,
dedi. **18** — Xuning bilən ular sening səzünggə ḳulaḳ
salidioɣan bolidu. U waḳitta sən, əzüng wə Israilning
aḳsaḳalliri bilən birgə Misir padixaḥining aldioɣa berip,
uningoɣa: «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar biz bilən
kərüxti. Əmdi sizdin ətünimizki, bizgə üq künlük
yolni besip, qəlgə berip, Hudayimiz Pərwərdigaroɣa
ḳurbanliḳ ḳilixḳa ijazət bərgəysiz» — dənglar. **19**
Lekin Misir padixaḥining ḥətta ḳudrətlik bir ḳolning
astida turupmu, silərni yənila ḳoyup bərməydioɣinini
bilimən. **20** Xunga ḳolumni uzitip, misirliḳlarni Mən
əz zemini iqidə kərsətməkqi boloɣan ḥərhil karamət-
məjizilirim bilən urimən; andin [Pirəwn] silərni ḳoyup
beridu. **21** Bu ḳowmni misirliḳlarning aldida iltipat
tapturimən wə xuning bilən xundaḳ boliduki, silər xu
yərdin qiḳḳininglarda, ḳuruḳ ḳol qiḳmaysilər. **22** Bəlki
ḥərbir ayal kixi əz ḳoxnisidin wə əz əyidə olturuxluḳ
yat ayaldin kümüx zinnət buyumliri, altun zinnət
buyumliri wə kiyim-keqəklərni tələp ḳilidu. Bu nərsilərni
ooɣul-ḳizliringlaroɣa taḳaysilər, kiydürisilər; xu təriḳidə
misirliḳlardin olja aloɣan bolisilər, — dedi.

4 Musa jawab berip: — Mana, ular manga ixənməy
turup, səzümgə ḳulaḳ salmaydu, bəlki: «Pərwərdigar
sanga kərünmidi», deyixi mumkin, dedi. **2** Pərwərdigar
uningoɣa: — Ḳolungdiki bu nemə? — dəp soridi. U: — Bu
bir ḥasa, dəp jawab bərdi. **3** U: — Uni yərgə taxla, dedi.
Uni yərgə taxliwidi, u bir yilanoɣa aylandi; Musa uning
aldidin ḳaqti. **4** Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Ḳolungni
uzitip, uni ḳuyruḳidin tut, dewidi, u ḳolini uzitip, uni
tutti. U yənə uning ḳolida ḥasioɣa aylandi. **5** [Pərwərdigar
yənə]: — Buning bilən ular ata-bowilirining Hudasi, yəni
Ibraḥimning Hudasi, Isḥaḳning Hudasi wə Yaḳupning
Hudasi boloɣan Pərwərdigarning sanga kərünginigə
ixinidu, — dedi. **6** Pərwərdigar uningoɣa yənə: —
Ḳolungni ḳoynungoɣa saloɣin, dewidi, u ḳolini ḳoynioɣa
selip qiḳiriwidi, mana, ḳoli pesə-mahaw kesiligə giriptar
bolup ḳardək aḳirip kətti. **7** Andin uningoɣa: — Ḳolungni
yənə ḳoynungoɣa saloɣin, dewidi, ḳolini ḳoynioɣa saldi.
Uni yənə ḳoynidin qiḳiriwidi, mana, əz əksigə kelip
ətlirining baxḳa yərliridək boldi. **8** Pərwərdigar yənə:
— Xundaḳ boliduki, əgər ular sanga ixənməy, aldinḳi
məjizilik alamətkə kəngülximisə, ular ikkinqi məjizilik
alamətkə ixinidu. **9** Ḥalbuki, ular bu ikki məjizigə
yənila ixənmisə wə ya səzünggə ḳulaḳ salmisa, undaḳta
sən [Nil] dəryasining süyidin elip, ḳuruḳ yərgə təkkin.
Xuning bilən sən dəryadin aloɣan su ḳuruḳ yər üstidə
ḳanoɣa aylinidu, dedi. **10** Andin Musa Pərwərdigaroɣa:
— Əy Igəm, mən əslidinla gəpkə usta əməstim, sən
ḳulungoɣa səz ḳiloɣandin keyinmu yənila xundaḳ; qünki
mən aoɣzim kalwa wə tilim eoɣir adəmmən, — dedi. **11**
Pərwərdigar uningoɣa: — Kim insanoɣa eoɣiz bərgən?
Kim adəmni gaqa yaki gas, kərgüqi yaki kor ḳiloɣan?
Xundaḳ ḳiloɣuqi Mən Pərwərdigar əməsmu? **12** Əmdi sən
baroɣin, Mən Əzüm sening aoɣzing bilən billə bolimən,
nemə səzləydioɣiningni sanga əgitip turimən, — dedi.
13 Lekin u: — Əy Igəm! Səndin ətünüp ḳalay, Sən [bu
ixḳa] halioɣan [baxḳa] birsini əwətip, xuning ḳoli bilən
ḳiloɣin! — dedi. **14** Buni anglap Pərwərdigarning oɣəzipi
Musaoɣa tutixip: — Lawiylardin boloɣan akang Ḥarun bar
əməsmu? Uning gəpni obdan ḳilalaydioɣinini bilimən.
Mana, u əmdi sening aldingoɣa qiḳixḳa alliḳaqan yoloɣa
qiḳti; u seni kərsə, kəngli tolimu hux bolidu. **15** Əmdi

dəydioŋan gəplərni uningoŋa eyt; Mən Əzüm sening
aoŋzing bilən billə wə uning aoŋzi bilən billə bolimən,
nemə ḳilix kerəklikinglarni silərgə əgitimən. **16** Ḥarun
sening ornungda həlḳḳə səzləydu; xundaḳ boliduki,
u sanga eoŋiz bolidu, sən uningoŋa Hudadək bolisən.
17 Bu ḥasini ḳolungoŋa elip, uning bilən xu məjizilik
alamətlərni kərsitisən, — dedi. **18** Xuning bilən Musa
ḳeynatisi Yətroning ḳexioŋa yenip berip, uningoŋa: —
Manga ijazət bərgəyla, Misirdiki ḳerindaxlirimning
ḳexioŋa baray, ular ḥayatmu, əməsmu kərüp keləy, dedi.
Yətro Musaoŋa: — Aman-esən berip kəlgin, — dedi. **19**
Musa tehi Midiyandiki waḳtida, Pərwərdigar uningoŋa
yənə: — Misiroŋa yenip baroŋin! Qünki sening jeningni
istigən kixilər əlüp kətti, — dedi. **20** Xuning bilən Musa
ayali wə ooŋullirini elip, ularni bir exəkkə mindürüp,
Misir zeminioŋa berixḳa yoloŋa qiḳti. Mangoŋanda Musa
Hudaning ḥasisini aloŋaq kətti. **21** Pərwərdigar Musaoŋa:
— Misiroŋa yenip baroŋiningda sən agaḥ bol, Mən
ḳolungoŋa tapxuroŋan barliḳ karamətlərni Pirəwnning
aldida kərsətkin. Lekin Mən uning kənglini həlḳni
ḳoyup bərmigüdək ḳattiḳ ḳilimən. **22** Sən Pirəwngə: —
«Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Israil Mening ooŋlum,
Mening tunji ooŋlum bolidu. **23** Xuning üqün Mən
sanga: Ooŋlumni Əzümgə ibadət ḳilixḳa ḳoyup bər,
dedim. Uningoŋa yol ḳoyuxni rət ḳilidioŋan bolsang,
sening tunji ooŋlungni əltürimən» — degin, — dedi.
24 Əmma Musa səpər ḳilip bir ḳonaloŋuoŋa kəlgəndə,
Pərwərdigar uningoŋa uqrap, uni əltürüwətməkqi boldi.
25 Xuning bilən Zipporaḥ bir qaḳmaḳ texini elip,
ooŋlining hətnilikini kesip, uni erining ayioŋioŋa taxlap:
— Sən dərwəḳə aldimda ḳan təkər ər ikənsən! — dedi.
26 Xuning bilən Pərwərdigar uni ḳoyup bərdi (bu qaoŋda
Zipporaḥ uningoŋa: «Sən dərwəḳə aldimda ḳan təkər
bir ər ikənsən!» — dedi. Bu səzini u hətnə tüpəylidin
eytti). **27** Pərwərdigar Ḥarunoŋa: — Sən qəl-bayawanoŋa
berip, Musa bilən kərüxkin, dewidi, u berip Hudaning
teoŋida uning bilən uqrixip, uni səydi. **28** Musa əzini
əwətkən Pərwərdigarning ḥəmmə səzliri bilən ḳilixḳa
buyruoŋan barliḳ məjizilik alamətlərni Ḥarunoŋa dəp
bərdi. **29** Andin Musa bilən Ḥarun berip, Israillarning
barliḳ aḳsaḳallirini yioŋdi. **30** Ḥarun Pərwərdigarning
Musaoŋa eytḳan ḥəmmə səzlirini bayan ḳildi wə həlḳning
kəz aldida xu məjizilik alamətlərni kərsətti. **31** Buni
kərüp, həlḳ ixəndi; Pərwərdigarning Israillarni yoḳlap,
ular uqrioŋan harliḳlarni kərgənlikini anglioŋan ḥaman,
baxlirini egip səjdə ḳilixti.

5 Andin Musa bilən Ḥarun Pirəwnning aldioŋa berip,
uningoŋa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar sanga:
— «Ularning berip qəldə Manga ibadət ḳilip, ḥeyt
ətküzüxigə ḳowmimoŋa yol ḳoysun» dəydu, — dedi. **2**
Lekin Pirəwn jawab berip: — Uning səzigə ḳulaḳ selip,
meni Israiloŋa yol ḳoyoŋuzidioŋan ḳandaḳ Pərwərdigar
ikən u? Mən u Pərwərdigarni tonumaymən ḥəm
Israiloŋimu yol ḳoymaymən, dedi. **3** Ular səz ḳilip:
— Ibraniylarning Hudasi biz bilən kərüxti. Xunga
ətünimizki, bizgə Pərwərdigar Hudayimizoŋa ḳurbanliḳ
sunux üqün bizgə qəlgə berixḳa üq künlük yoloŋa ruhsət
bərgəysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki ḳiliq bilən uruxi
mumkin, — dedi. **4** Lekin Misirning padixaḥi ularoŋa
jawab berip: — Əy Musa wə Ḥarun, nemixḳa ikkinglar
həlḳni ixliridin tohtitip ḳoymaḳqi bolisilər? Berip əz
əpkixinglarni kətürünglar! — dedi. **5** Pirəwn yənə: —
Mana, həlḳ yurtta ziyadə awup kətti. Silər bolsanglar,
ularni əpkəxliridin halas ḳilmaḳqisilər, dedi. **6** Xu küni
Pirəwn nazarətqilərgə wə nazarətqilərning ḳol astidiki
ix baxlioŋa buyruḳ qüxürüp: — **7** Ḥazirdin baxlap
həlḳḳə ilgirikidək kesək ḳuyuxḳa saman bərmənglar!
Ular samanni əzliri yioŋsun. **8** Lekin ilgiri ḳanqilik kesək
ḳuyup kəlgən bolsa, ḥeliḥəm kəm ḳilmay xunqilik kesək
ḳuydurunglar; qünki ular ḥurunlixip: «Hudayimizoŋa
ḳurbanliḳ ətküzüxkə bizni baroŋili ḳoy» dəp oŋəlwə
ḳilixiwatidu. **9** Əmdi ularni əz ixioŋa toluḳ bənd bolup,
yaloŋan-yawidaḳ gəplərgə ḳulaḳ salmasliḳi üqün, bu
adəmlərning üstigə tehimu eoŋir əmgəklərni yükləngler,
— dedi. **10** Xuning bilən həlḳning üstidiki nazarətqilər
bilən ix baxliri qiḳip həlḳḳə: Pirəwn xundaḳ dediki, mən
əmdi silərgə saman bərməydioŋan boldum. **11** Əzünglar
beringlar, əzünglar üqün ḳəyərdin saman tapalisanglar,
xu yərdin elip kelinglar; lekin ḳilidioŋan ixliringlar bolsa
ḳilqilikmu keməytilməydu, — dedi. **12** Buning bilən
həlḳ pütkül Misir zeminioŋa tarilip, samanning ornioŋa
pahal yioŋixḳa baxlidi. **13** Nazarətqilər bolsa ularni
ḳistap: Silərgə saman berilgən qaoŋdikidək ḥazirmu ḥər
künlük ixni xu küni ḳilinglar, dedi. **14** Israillarning
üstigə Pirəwnning nazarətqiliri təripidin ḳoyuloŋan
Israilliḳ ix baxliri tayaḳ yedi wə: — Tünügün wə
bügün nemixḳa kesək ḳuyux wəzipsini burunḳidək
toxḳuzup orunlimidinglar?! — dəp til ixitti. **15** Andin
Israilliḳ ix baxliri Pirəwnning aldioŋa berip: Nemixḳa
əz ḳullirioŋa mundaḳ muamilə ḳilidila? **16** Əz ḳullirioŋa
ḥeq saman berilmidi. Lekin [nazarətqilər] yənila «kesək
ḳuydurunglar» dəp bizni buyruydu. Mana, əz ḳulliri
tayaḳ yəwatidu, əmma əyib bolsa əzlirining adəmliridə,
dəp pəryad ḳildi. **17** Lekin u yənə: — Silər ḥurun ikənsilər!
Ḥurun ikənsilər! Xunga silər: «Berip Pərwərdigaroŋa
ḳurbanliḳ ətküzüximizgə ijazət bər dəwatisilər. **18** Ḳaytip
berip ixingni ḳilix! Silərgə saman berilməydu, biraḳ
kesəklərni bəlgiləngən san boyiqə [awwalḳidək] toluḳ
tapxuruxisən, dedi. **19** Israilliḳ ix baxliri [Pirəwnning]:
«Silər ḥərkünlük wəzipənglarni, yəni tələp ḳiloŋan
kesəklərni bəlgiləngən sandin kəməytsənglar ḳət'iy
bolmaydu» deginigə ḳarap, bexioŋa bala-ḳazaning
qüxidioŋanliḳini bilixti. **20** Ular Pirəwnning aldidin
qiḳip keliwatḳinida, ular bilən kərüxüxkə kelip xu
yərdə saḳlap turoŋan Musa wə Ḥarun bilən uqrixip
ḳaldi. **21** Ular Musa bilən Ḥarunoŋa: — Bizni Pirəwnning
nəziridə wə uning əməldarlirining nəziridə sesitip, bizni
əltürüxkə ularning ḳolioŋa ḳiliq tutḳuzoŋininglar üqün,
Pərwərdigar silərning üstünglaroŋa ḥəküm ḳilsun! —
dedi. **22** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning aldioŋa
yenip berip uningoŋa: — Əy Igəm, nemixḳa bu həlḳni
balaoŋa tiḳting? Sən nemə üqün meni əwətting? **23**
Qünki mən Pirəwnning aldioŋa kirip Sening naming
bilən səz ḳiloŋinimdin tartip, u bu həlḳning üstigə
tehimu ziyadə azab ḳiloŋili turdi. Əmma Sən tehiqə
ḳowmingni ḥeq ḳutḳuzmiding, — dedi.

6 Lekin Pərwərdigar Musaoŋa: — Əmdi sən Mening
Pirəwngə ḳilidioŋanlirimni kərisən; qünki u ḳudrətlik
bir ḳoldin məjburlinip, ularni ḳoyup beridu, ḳudrətlik
bir ḳolning səwəbidin əzining zeminidin ularni ḳooŋlap

qikiriwetidu, — dedi. **2** Andin Huda Musaoɣa [yənə]
səz kilip mundak dedi: — Mən Pərwərdigardurmən.
3 Mən Ibrahimoɣa, Ishakka wə Yakupka Kadir-mutlək
Təngri süpitidə kəründüm; lekin «Yahwəh» degən
namim bilən ularoɣa axkara tonulmidim. **4** Mən ular
bilən: — «Silər musapir bolup olturoɣan zeminni, yəni
Kanaan zeminini silərgə berimən» dəp, ular bilən əhdə
baoɣlixip wədə kiloɣanmən. **5** Əmdi Mən misirliklar kul
kilip zulum saloɣan Israillarning ah-zarlirini anglap,
kiloɣan xu əhdəmni esimgə aldim. **6** Xunga Israillaroɣa
mundak degin: — «Mən Pərwərdigardurmən; Mən
Özüm silərni misirlikларning eoɣir yükliri astidin kikirip,
ularning kullukidin azad kilip, kolumni uzitip ularoɣa
qong balayi'apətlərni qüxürüp, silərgə həmjəmət bolup
hərlükkə erixtürimən. **7** Silərni Öz kowmim boluxka
kobul kilimən wə Özüm Hudayinglar bolimən; xuning
bilən silər özünglarni misirlikларning yüklirining astidin
kutkuzup kikaroɣuqining Mən Hudayinglar Pərwərdigar
ikənlikini bilisilər. **8** Mən xuning bilən silərni kol
kətürüp Ibrahimoɣa, Ishakka wə Yakupka berixkə kəsəm
kiloɣan zeminoɣa elip barimən; Mən u yərni silərgə miras
kilip zeminlikka berimən; Mən Pərwərdigardurmən».
9 Bularning həmmisini Musa Israillaroɣa dəp bərdi;
lekin ular eoɣir kulluk azabidin pioɣanoɣa qüxkən
bolup, uningoɣa kulak salmidi. **10** Andin Pərwərdigar
Musaoɣa yənə: — **11** Berip Misirning padixahi Pirəwngə:
«Israillarning zeminingdin ketixigə yol koy», dəp eytkin,
dedi. **12** Lekin Musa Pərwərdigarning aldida: Mana,
Israillar manga kulak salmioɣan yərdə, Pirəwn kandakmu
məndək kalpuki hətnə kilinmioɣan bir adəmgə kulak
salsun? — dedi. **13** Əmma Pərwərdigar Musa wə
Harunoɣa səzləp, ularning Israillaroɣa wə Misirning
padixahi Pirəwngə Israillar tooɣruluk: — «Ular Misir
zeminidin elip kikirilsun» degən əmr yətküzüxini
buyrudi. **14** Təwəndikilər jəmət baxlikliri: — Israilning
tunji ooɣli boloɣan Rubənning ooɣulliri Hanuk, Pallu,
Həzron wə Karmi. Bular bolsa Rubənning nəsilliri idi.
15 Ximeonning ooɣulliri: — Yəmuəl, Yamin, Ohad, Yakin,
Zohar wə kanaanlik ayaldin boloɣan Saullar idi; bular
Ximeonning nəsilliri idi. **16** Lawiyning ooɣullirining
isimliri, nəsəbnamilirigə asasən: Gərxon, Kohat wə
Mərari; Lawiyning əmrining yilliri bir yüz ottuz yəttə
yil boldi. **17** Gərxonning ooɣulliri aililiri boyiqə: —
Libni wə Ximəy. **18** Kohatning ooɣulliri: — Amram,
Yizhar, Hebron bilən Uzziəl. Kohat bir yüz ottuz üq
yil əmür kərdi. **19** Mərarining ooɣulliri: — Mahli wə
Muxi. Bular nəsəbnamiliri boyiqə Lawiyning nəsilliri
idi. **20** Amram əz hammisi Yokəbədni hotunlukka
aldi, Yokəbəd uningoɣa Harun wə Musani tuoɣup bərdi.
Amram bir yüz ottuz yəttə yil əmür kərdi. **21** Yizharning
ooɣulliri: — Korah, Nəfəg wə Zikri idi. **22** Uzziəlning
ooɣulliri: — Mixaəl, Əlzafan wə Sitri idi. **23** Harun
bolsa Nahxonning singlisini, yəni Amminadabning kizi
Elixebani hotunlukka aldi. U uningoɣa Nadab bilən
Abihuni, wə Əliazar bilən Itamarni tuoɣup bərdi. **24**
Korahning ooɣulliri: — Assir, Əlkanah wə Abi'asaf;
bular Korahlarning nəsilliri idi. **25** Harunning ooɣli
əliazar Putiəlning kizlirining birini hotunlukka aldi;
u uningoɣa Finihasni tuoɣup bərdi; bular bolsa əz
nəsəbi boyiqə həmmisi Lawiylarning jəmət baxlikliri
idi. **26** Pərwərdigarning: — Israillarni koxunlardək
top-topi bilən Misir zeminidin elip kikinglar, degən
əmrini tapxuriwaloɣuqilar dəl muxu Harun bilən Musa
idi. **27** Israillar Misirdin kikirilsun, dəp Misirning
padixahi Pirəwngə səz kiloɣanlar dəl bu kixilər, yəni
muxu Musa bilən Harun idi. **28** Pərwərdigar Misirning
zeminida Musaoɣa səz kiloɣan waktida **29** Musaoɣa: «Mən
Pərwərdigardurmən. Sanga eytkinimning həmmisini
Misirning padixahi Pirəwngə degin», dəp əmr kildi. **30**
Lekin Musa Pərwərdigarning aldida: — Məndək kalpuki
hətnə kilinmioɣan bir kixigə Pirəwn kandakmu kulak
salsun?» — dəp jawap bərgənidi.

7 Xuning bilən Pərwərdigar Musaoɣa: — Mana, Mən
Pirəwnning aldida seni Hudaning ornida kildim.
Akang Harun bolsa sening pəyoɣəmbiring bolidu. **2**
Mən sanga buyruoɣinimning həmmisini [uningoɣa]
dəysən; andin akang Harun Pirəwngə uning əz
zeminidin Israillarni koyup berixi kerəkliki tooɣrisida
səz kilidu. **3** Lekin Mən Pirəwnning kənglini kattik
kilimən; buning bilən Mən Misir zeminida məjizilik
alamətlər wə karamətlirimni kəpləp kərsitimən. **4**
Xundaktimu, Pirəwn silərgə kulak salmaydu. Əmma
Mən Misirning üstigə həküm kikirip kolumni uzitip,
qong balayi'apətlərni qüxürüp, koxunlirim boloɣan
Öz kowmim Israillarni Misir zeminidin kikirimən. **5**
Öz kolumni Misirning üstigə sozoɣinimda, Israillarni
ularning arisidin kikaroɣinimda misirlikлar Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu, — dedi. **6** Musa
bilən Harun xundak kildi; Pərwərdigar ularoɣa kandak
tapilioɣan bolsa, ularmu xundak kildi. **7** Ular Pirəwngə
səz kiloɣan wakitta Musa səksən yaxka, Harun səksən üq
yaxka kirgənidi. **8** Pərwərdigar Musa bilən Harunoɣa
səz kilip: — **9** Əmdi Pirəwn silərgə: — Özünglarni
təstiklap bir məjizə kərsitinglar, desə, sən Harunoɣa: —
Hasangni elip Pirəwnning aldioɣa taxlioɣin, dəp eytkin.
Xundak kilixi bilənla hasa yilanoɣa aylinidu, dedi. **10**
Xuning bilən, Musa bilən Harun Pirəwnning aldioɣa
berip, Pərwərdigarning buyruoɣinidək kildi; Harun
hasisini Pirəwn bilən uning əməldarlirining aldioɣa
taxliwidi, u yilanoɣa aylandi. **11** U wakitta Pirəwn
danixmənliri wə sehrigərlirini qakirtip kəldi; Misirning
jadugərlirimu əz jadusi bilən ohxax ixni kildi. **12**
Ularning hərbiri əz hasisini taxlidi; ularmu yilanoɣa
aylandi. Lekin Harunning hasisi ularning hasilirini
yutup kətti. **13** Birak Pərwərdigar eytkandək Pirəwnning
kəngli kattiklik bilən Pərwərdigar eytkandək ularoɣa
kulak salmidi. **14** Andin Pərwərdigar Musaoɣa mundak
dedi: — Pirəwnning kəngli kattik; u kowmni koyup
berixni rət kilidu. **15** Əmdi sən ətə səhərdə Pirəwnning
kexioɣa baroɣin (xu wakitta u su boyioɣa kikidu) —
Sən uning bilən kərüxüxkə dəryaning boyida saklap
turoɣin; yilanoɣa aylanoɣan hasini kolungoɣa eliwal. **16**
Sən uningoɣa mundak degin: — «Ibraniylarning Hudasi
Pərwərdigar meni aldingoɣa: «Qəldə Manga ibadət
kilixi üqün kowmimni koyup bər» deyixkə əwətkənidi;
lekin mana, bu wakitkiqə heq anglimiding. **17** Xunga
Pərwərdigar sanga: — «Sən xu [alamət] bilən Mening
Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dəydu — Mana, mən
kolumdiki hasa bilən dəryaning süyini ursam, su kanoɣa
aylinidu, **18** dəryaning belikliri əlüp, dəryaning süyi

sesip ketidu; misirliqlar sudin səskinip, iqəlməydioɣan
bolup qalidu». **19** Pərwərdigar Musaoɣa yənə: — Sən
Ḥarunoɣa: — Ḥasangni elip misirliqlarning suliri qanoɣa
aylansun dəp ularning üstigə, yəni eqinliri, əstənglıri,
kəlliri wə su ambarliri üstigə qolungni uzatqin. Xuning
bilən pütkül Misir zeminida, ḥətta yaoɣaq wə tax
qaqilardiki sularmu qanoɣa aylinidu, degin, dedi. **20**
Musa bilən Ḥarun Pərwərdigarning buyruoɣinidək qildi;
Ḥarun Pirəwn wə əməldarlirining kəz aldida ḥasini
kətürüp, dəryaning süyini uruwidi, pütün dəryaning
süyi qanoɣa aylinip kətti. **21** Dəryadiki beliqlar əlüp,
dəryaning süyi sesip kətti. Misirliqlar dəryaning süyini
iqəlməydioɣan bolup qaldi, pütkül Misir zemini qanoɣa
toldi. **22** Lekin Misirning jadugərlirimu əz jaduliri bilən
ḥəm xundaq qildi. Bu səwəbtin Pərwərdigar eytqandək
Pirəwnning kəngli qattiq bolup, ularoɣa qulaq salmidi;
23 əksiqə Pirəwn əyigə qaytip ketip, bu ixka ḥeq pisənt
qilmidi. **24** Dəryaning süyini iqəlmigini üqün barliq
misirliqlar iqküdək su tepix üqün dəryaning ətraplirini
kolidi. **25** Pərwərdigar dəryani urup, yənə yəttə kün
ətti.

8 Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Pirəwnning aldioɣa
berip uningoɣa: — Pərwərdigar mundaq dəydu: —
«Manga ibadət qilixka Əz qowmimni qoyup bər. **2**
Lekin ularni qoyup berixni rət qilsang, mana, Mən
dəlitingning ḥəmmə yerini paqilar bilən basturup
urimən. **3** Dəryada top-top paqilar pəyda bolup,
[dəryadin] qiqip ordangoɣa, ḥujrangoɣa, orun-kərpənggə,
əməldarliringning əylirigə kiriwalidu, xuningdək
həlqingning uqisioɣa, tonur wə təngniliringgə yamixip
qiqiwalidu. **4** Paqilar əzüngning üstibexioɣa, həlqingning
üstibexioɣa wə ḥəmmə əməldarliringning üstibexioɣa
yamixip qiqiwalidu» — degin, — dedi. **5** Pərwərdigar
Musaoɣa: — Sən Ḥarunoɣa: Paqilarning Misir zeminining
üstigə qiqixi üqün qolungni uzitip, ḥasangni eqinlar,
əstənglər wə kəllərning üstigə xiltioɣin, degin — dedi. **6**
Xuning bilən Ḥarun qolini Misirning suliri üstigə uzatti;
xundaq qiliwidi, paqilar qiqip Misir zeminini qaplidi. **7**
Lekin jadugərlərmu əz jaduliri bilən ohxax ixni qilip,
Misir zemini üstigə paqilarni pəyda qildi. **8** Pirəwn Musa
bilən Ḥarunni qaqirtip: — Paqilarni məndin wə həlqimdin
neri qilix üqün Pərwərdigardin ətününglar. Xundaq
bolsa, mən həlqingni Pərwərdigaroɣa qurbanliq qilsun
dəp qoyup berimən, dedi. **9** Musa Pirəwngə: — Boptu,
mən izzitingni qilay, pəqət dəryadiki paqilarla qelip,
baxqiliri əzüngdin wə əyliringdin ayrilsun dəp, sən,
əməldarliring wə həlqing üqün mening dua qilidioɣan
waqtimni bekitkin, dedi. **10** U jawab berip: — Ətə bolsun,
dedi. Musa uningoɣa: — Hudayimiz Pərwərdigaroɣa ohxax
ḥeqbirining yoqluqini bilixing üqün sening degining dək
bolsun. **11** Paqilar səndin, əyliringdin, əməldarliring wə
həlqingdin qiqip ketidu; pəqət dəryadila qalidu, dedi. **12**
Xuning bilən Musa wə Ḥarun Pirəwnning aldidin qiqip
kətti. Andin Musa Pirəwnning üstigə əwətilgən paqilar
tooɣrisida Pərwərdigaroɣa nida qildi. **13** Pərwərdigar
Musaning tiliginidək qildi. Buning bilən əylərdiki,
ḥoylilardiki wə etizlardiki paqilar əldi. **14** Həlq ularni
yioqip dəwə-dəwə qildi, [pütkül] yurt-zemin sesiqqilikka
toldi. **15** Lekin Pirəwn apəttin halas boloɣinini kərgəndə,
kənglini qattiq qilip, Pərwərdigar eytqinidək ularoɣa
qulaq salmidi. **16** Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Sən
Ḥarunoɣa: — Ḥasangni uzitip, yərning topisini uroɣin.
Buning bilən u paxioɣa aylinip, pütkül Misir zeminini
qaplaydu, degin, — dedi. **17** Ular xundaq qildi; Ḥarun
qolini uzitip ḥasisi bilən yərning topisini uruwidi,
adəmlər wə ḥaywanlarning üstibexini paxa basti; pütkül
Misir zeminidiki topa-qanglar paxioɣa aylandi. **18**
Jadugərlərmu əz jaduliri bilən xundaq qilip paxa pəyda
qilixka urunoɣan bolsimu, pəyda qilalmidi. Paxilar
bolsa ḥəm adəmlərning ḥəm ḥaywanlarning üstibexini
qaplap kətti. **19** Andin jadugərlər Pirəwngə: — Bu ix
Hudaning barmiqining qiloɣini! — deyixti. Lekin Pirəwn
kənglini qattiq qilip, Pərwərdigar eytqinidək ularoɣa
qulaq salmidi. **20** Pərwərdigar Musaoɣa: — Ətə səḥər
qopup Pirəwnning aldioɣa berip turoɣin — (xu waqitta
u su boyioɣa qiqidu) uningoɣa: «Pərwərdigar mundaq
dəydu: — Manga ibadət qilixi üqün Əz qowmimni qoyup
bər! **21** Qünki əgər qowmimni qoyup bərmisəng, mana
Mən sening wə əməldarliring, həlqing üstigə, əyliringgə
kəküyünlərni əwətimən; xuning bilən misirliqlarning
əyliri wə ḥətta ular turuwatqan tupraqmu kəküyünlər
bilən tolidu. **22** Lekin xu künidə Əz qowmim turuwatqan
Goxən yurtini baxqiqə qilimən; xundaq boliduki,
u yərdə kəküyünlər tepilmaydu. Xuning bilən sən
Mən Pərwərdigarning bu zeminda boloɣanliqimni
bilisən. **23** Xundaq qilip Mən Əz qowmimni sening
həlqingdin pərqləndürimən; bu məjizilik alamət ətə
yüz beridu», dəp eytqin, dedi. **24** Pərwərdigar deginini
qildi. Pirəwnning əylirigə, əməldarlirining əylirigə
kəküyünlər top-top bolup kirdi; pütkül Misir zeminining
ḥəmmə yeri kəküyünlər təripidin harab boluxka
baxlidi. **25** Pirəwn Musa bilən Ḥarunni qaqirtip kelip
ularoɣa: Berip muxu zeminda Hudayinglaroɣa qurbanliq
ətküzünglar, — dedi. **26** Lekin Musa jawab berip: —
Bundaq qilix bizgə taza muwapiq bolmaydu; qünki biz
Pərwərdigar Hudayimizoɣa sunmaqqi boloɣan qurbanliq
mal misirliqlaroɣa nisbətən yirginqliktur. Əmdi əgər
biz misirliqlarning kəz aldida yaman kərüngən nərsini
qurbanliq qilsaq ular bizni qalma-kesək qiliwətməmdu?
27 Biz üq künlük yolni besip, qəldə Pərwərdigar
Hudayimiz bizgə buyruoɣinidək uningoɣa qurbanliq
sunuximiz kerək, dedi. **28** Pirəwn: — Silərni Pərwərdigar
Hudayinglaroɣa qəldə qurbanliq ətküzüxkə baroɣili
qoyimən; pəqət bək yiraq ketip qalmanglar, mening
üqün dua qilinglar, dedi. **29** Musa jawab berip: —
Mana, mən sening aldingdin qiqip Pərwərdigaroɣa iltija
qilimən wə kəküyünlər sən Pirəwndin, əməldarliringdin
wə həlqingdin ətə qiqip ketidu; lekin Pirəwn yənə
ḥiylə ixlitip, həlqni Pərwərdigaroɣa qurbanliq qilixka
berixtin toskuqi bolmisun, dedi. **30** Musa Pirəwnning
aldidin qiqip, Pərwərdigaroɣa xundaq iltija qildi. **31**
Pərwərdigar Musa tiliginidək qildi; u kəküyünlərni
Pirəwn, əməldarliri wə həlqidin qiqiriwətti; ḥətta bir
tal kəküyünmu qalmidi. **32** Lekin Pirəwn bu qetimmu
kənglini qattiq qilip, qowmni qoyup bərmidi.

9 Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Pirəwnning
aldioɣa berip uningoɣa: — «Ibraniylarning Hudasi
Pərwərdigar mundaq dəydu: — Manga ibadət qilixioɣa
Əz qowmimni qoyup bər. **2** Əgər ularni qoyup berixni
rət qilip, yənila tutup turuwalidioɣan bolsang, **3** mana,

Pərwərdigarning qoli etizliqtiki qarpayliringning üstigə, at-exəklər, təgilər, wə qoy-kaliliringning üstigə qüxüp intayin eoŋir bir waba kəltüridu. **4** Lekin Pərwərdigar Israilning qarpaylirini misirliqlarning qarpayliridin pərqləndüridu. Nətijidə, Israilning qarpayliridin heqbiri əlməydu» — degin, dedi. **5** Pərwərdigar wakitni bekitip: — Ətə Pərwərdigar zeminda bu ixni qilidu, dedi. **6** Ətisi Pərwərdigar xundak qildi; misirliqlarning barlik qarpayliri əldi; lekin Israillarning qarpayliridin birimu əlmidi. **7** Pirəwn adəm əwətip təkxüriwidi, mana, Israillarning qarpayliridin birimu əlmigənidi. Lekin Pirəwnning kəngli qattik qilinip, u qowmni qoyup bərmidi. **8** Andin Pərwərdigar Musa wə Harunoŋa: — Humdanning külidin qanggilinglarni toxkuzup elinglar, andin Musa uni Pirəwnning kəz aldida asmanoŋa karitip qaqsun. **9** Xundak qilixi bilən kül pütkül Misir zeminini kaplaydioŋan qang-tozan bolidu wə Misir zeminidiki həmmə yərdə adəmlər wə haywanlarning bədinigə qüxüxi bilən hürrək-hürrək qaka qikiridu, — dedi. **10** Xuning bilən ular humdandin kül elip, Pirəwnning aldioŋa berip turdi wə Musa uni asmanoŋa karitip qaqti; u adəmlər wə haywanlarning bədinigə qüxüxi bilən hürrək-hürrək qaka qikardi. **11** Jadugərlər qakilar dəstidin Musaning aldida turalmay kaldi; künki jadugərlərning bədininimu, baxka barlik misirliqlarnimu ohxax qaka besip kətkənidi. **12** Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini kattik qildi; xunga Pərwərdigar dəl Musaoŋa eytqinidək u ularoŋa kulak salmidi. **13** Andin Pərwərdigar Musaoŋa: — Ətə tang səhər kopup, Pirəwnning aldida turup uningoŋa: «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Qowmimni Manga ibadət qilixka koyup bər; **14** künki Mən bu ketim həmmə balayi'apətlirimni yürikinggə, əməldarliring wə pukraliringning üstigə əwətimən. Buning bilən sən pütkül yər yüzidə Məndək baxka birining yok ikənlikini bilisən. **15** Qünki Mən kolumni uzitip, əzüng wə kowmingni waba bilən uroŋan bolsam'idi, bu wakitqiə sən yər yüzidin yokilip ketətting. **16** Halbuki, Mening seni ornungoŋa tikliximdiki məksitim xu idiki, dəl Əz kudritimni sanga kərsitix, xundakla namimning pütkül yər yüzidə jakarlinixi üqün idi. **17** Sən yənə kowmimoŋa qongqilik qilip, ularni koyup berixni rət qiliwerəmsən? **18** Mana, ətə muxu wakitlarda Misir dəliti bina boloŋandin buyan heq kərülüp bakmioŋan kattik məldürni yaoŋdurimən. **19** Xuning üqün adəm əwətip, haywan wə etizda bar-yokungni yioŋip iqkiri solioŋin; künki əygə kayturulmay sirtta kaloŋan adəm wə haywanlarning həmmisi məldürning astida kelip əlüp ketidu! — degin, dedi. **20** Buni anglap Pirəwnning əməldarlirining arisidin Pərwərdigarning səzidin korkkan hərbir adəm əz kulliri wə qarpaylirini yügürtüp əylirigə elip kəldi. **21** Lekin Pərwərdigarning sözini etibaroŋa almioŋanlar əz kul wə mallirini taxkirida kaldurup koydi. **22** Pərwərdigar Musaoŋa: — Misir zeminidiki hər yərdə, adəmlər üstigə, mallarning üstigə, xundakla Misir zeminidiki dalalarning həmmə ot-qəplirining üstigə məldür yaoŋsun dəp, asmanoŋa karap kolungni kətürgin, dedi. **23** Musa xuning bilən hasisini asmanoŋa karitip kətürüwidi, Pərwərdigar güldürmamini güldürlitip, məldür yaoŋdurdi, yər yüzidə qakmak qekindiliri qepip yürətti. Xundak kilip Pərwərdigar Misir zemini üstigə məldür yaoŋdurdi. **24** Məldür yeoŋip, məldür bilən ot arilax qüxti; məldür xunqə eoŋir boldiki, Misir dəliti bina boloŋandin tartip undak kattik məldür yeoŋip bakmioŋanidi. **25** Məldür pütkül Misir zeminining hər yeridə qüxüp, insan bolsun, haywan bolsun, həmmisini urdi; məldür etizdiki həmmə ot-qəpni urup, yərdiki həmmə dəl-dərəhlərnimu sunduruwətti. **26** Pəkət Israillar olturuxluk Goxən zeminidila məldür yaoŋmidi. **27** Pirəwn adəm əwətip Musa bilən Harunni qakirtip ularoŋa: — Mən bu ketim gunah kildim! Pərwərdigar həkkaniydur; Səwənlik bolsa mən wə həlkimdin ətti. **28** Yənə berip Pərwərdigardin ətünüp iltija kilinglar! Hudadin qikkan bu kattik güldürmamilar wə məldür yetip axti! Silərni koyup berəy; silər əmdi muxu yərdə turuwərsənglar bolmaydu, — dedi. **29** Musa uningoŋa jawab berip: — Mən xəhərdin qikkanda, Pərwərdigar tərəpkə karap kollirimni yeyip kətürimən; güldürmamilar xu haman besikip məldür yənə yaoŋmaydu. Yər yüzi Pərwərdigarningkidur, dəp bilixing üqün xundak bolidu. **30** Lekin sən wə sening əməldarliring, silərning Pərwərdigar Hudadin tehiqə korkmaywatkininglarni bilimən, dedi. **31** Xu qaoŋda arpa bax qikirip, zioŋir oŋunqilioŋan boloŋaqka, zioŋir wə arpa məldürdin wəyran kilindi. **32** Lekin buoŋday bilən kara buoŋday keyinrək bih qikaroŋaqka, wəyran kilinmidi. **33** Musa Pirəwnning aldidin ketip, xəhərdin qikip Pərwərdigar tərəpkə karap kollirini yeyip kətürdi. Xuning bilən güldürmama wə məldür tohtap, yamoŋur yərgə yənə təkülmidi. **34** Əmma Pirəwn yamoŋur, məldür wə güldürmamilarning tohtioŋinini kərgəndə, yənə gunah sadir kildi; umu, əməldarlirimu kənglini kattik kilixti. **35** Bu tərikidə Pirəwnning kəngli kattik turuwerip, Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən eytkandək, Israillarni koyup berixni rət kildi.

10 Andin Pərwərdigar Musaoŋa: — Pirəwnning aldioŋa baroŋin; qünki ularning arisida bu məjizilik alamətlərni kərsitixim üqün Pirəwnning kənglini wə əməldarlirining kənglini kattik kilip koydum. **2** Bu ix bilən Mening misirliqlarni kandak rəswa kiloŋanlikim wə ularning arisida kərsətkən məjizilik alamətlirimni sən ooŋlungning andin nəwrəngning kulikioŋa yətküzisən. Buning bilən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisilər, dedi. **3** Xuning bilən Musa bilən Harun Pirəwnning aldioŋa berip, uningoŋa: — Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: «Əzüngni aldimda təwən tutuxni kaqanoŋiqə rət kilisən? Manga ibadət kilix üqün kowmimni koyup bər. **4** Qünki əgər sən kowmimni koyup berixni rət kilsang, mana, Mən ətə sening yurtungoŋa qekətkə əwətimən. **5** Ular silər zemin yüzini kərmigüdək kilip yepiwetidu, silərning məldürdin aman kaloŋan nərsiliringlarnimu, dalalarda əskən həmmə dəl-dərəhliringlarnimu yəp ketidu. **6** Ular orda-sarayliringoŋa, əməldarliringning sarayliri, xundakla barlik misirliqlarning əylirigə tolup ketidu; bundak apətni ata-bowangliring wə ata-bowiliringning ata-bowilirimu yər yüzidə apiridə boloŋandin tartip kərüp bakmioŋan» — dedi-də, burulup Pirəwnning aldidin qikip kətti. **7** Pirəwnning əməldarliri uningoŋa: — Bu adəm bizgə kaqanoŋiqə tuzak bolar? Əz Hudasi Pərwərdigaroŋa

ibadət qilixqa bu adəmlərni qoyup bərgəyla! Misirning
harab boloγinini tehiqə kərməywatamdila? — dedi. **8**
Xuning bilən Musa bilən Ḥarun Pirəwnning aldioγa yənə
qaḳiritip kelindi. U ularoγa: — Pərwərdigaroγa ibadət
ḳilix üqün beringlar; lekin baridioγanlar zadi kimlər?
— dedi. **9** Musa jawab berip: — Yaxlirimiz wə ḳeri-
qürilər bilən, ooγullirimiz wə ḳizlirimiz bilən, ḳoy wə
kala padilirimizni elip ḥəmmimiz barimiz; qünki biz
Pərwərdigar üqün ḥeyt ətküzüximiz kerək, dedi. **10** U
ularoγa: — Silərni bala-qaḳanglar bilən ḳoxup ḳoyup
bərginimdə, Pərwərdigar silər bilən billə boloγay! Mana,
aldinglarda balayi'apət turuptu! **11** Yoḳsu, bundaḳ
ḳilixinglaroγa bolmaydu! Pərwərdigaroγa ibadət ḳilixḳa
pəḳət aranglardin ər kixilərla barsun! Qünki silərning
təlipinglar dəl xu əməsmidi! — dedi-də, ular Pirəwnning
aldidin ḳooγlap qiḳirildi. **12** Andin Pərwərdigar Musaoγa:
— Misir zeminining üstigə ḳolungni uzatḳin. Xundaḳ
ḳilsang, qekətkilər Misir zeminini besip, zemindiki ḥərhil
otyaxlarni, yəni məldürdin aman ḳaloγanning ḥəmmisini
yəp ketidu, dedi. **13** Musa ḥasisini Misir zeminining
üstigə uzatti; Pərwərdigar xu küni wə keqisi zemin üstigə
xərḳ xamili qiḳardi. Səḥərdə, xərḳ xamili qekətkilərni
uqurup kəldi. **14** Qekətkilər Misirning pütkül zeminioγa
yeyilip, Misirning pütün qegrisinimu basti. Apət intayin
eoγir boldi; ilgiri bundaḳ qekətkə apiti bolup baḳmioγan,
mundin keyinmu uningdək bolmaydu. **15** Ular pütkül
zeminning yüzini ḳaplidi, yər ḳarangoγulixip kətti; ular
məldürdin aman ḳaloγan zemindiki ḥəmmə otyaxlarni
wə dəl-dərəhlərning barliḳ mewilirini yəp kətti. Xuning
bilən pütkül Misir zemini təwəsidiki dəl-dərəhlərdə yaki
daladiki gül-giyaḥlarda ḥeq yexillik ḳalmidi. **16** Andin
Pirəwn aldirap-tenəp Musa bilən Ḥarunni qaḳirtip
ularoγa: — Mən ḥəm Hudayinglar Pərwərdigar aldida
ḥəm silərning aldinglarda gunaḥ ḳildim. **17** Əmdi muxu
bir ḳetim gunaḥimdin ətüp Pərwərdigar Hudayinglardin
bu əlümni məndin elip ketixini iltija ḳilixinglarni
ətünimən, — dedi. **18** Xuning bilən Musa Pirəwnning
aldidin qiḳip Pərwərdigaroγa iltija ḳildi. **19** Xuning bilən
Pərwərdigar xamalni burap oγərb tərəptin intayin küqlük
boran qiḳirip, qekətkilərni uqurup, Ḳizil Dengizoγa oγərḳ
ḳildi; Misirning pütkül təwəsidə bir talmu qekətkə
ḳalmidi. **20** Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini
ḳattiḳ ḳilip ḳoyoγini üqün u Israillarni ḳoyup bərmidi.
21 Andin Pərwərdigar Musaoγa: — Ḳolungni asmanoγa
ḳaritip uzatḳin; xuning bilən ḳattiḳ bir ḳarangoγuluḳ
bolidu, ḥətta adəm silisa ḳolioγa tuyuloγudək ḳoyuḳ
ḳarangoγuluḳ Misir zeminini ḳaplaydu, — dedi. **22**
Andin Musa ḳolini asmanoγa ḳaritip uzitiwidi, ḳoyuḳ
bir ḳarangoγuluḳ Misir zeminini üq küngiqə ḳaplap
turdi. **23** Üq küngiqə biri yənə birini kərəlməs wə
ya ḥeqkim əz jayidin ḳozoγilalmas boldi; lekin barliḳ
Israillar olturoγan jaylarda yoruḳluḳ bar idi. **24** Pirəwn
Musani qaḳirtip uningoγa: — Berip, Pərwərdigaroγa
ibadət ḳilinglar. Pəḳət ḳoy wə kala padiliringlar ḳalsun;
bala-qaḳiliringlarnimu elip barsanglar bolidu, dedi. **25**
Musa jawabən: — Undaḳta Hudayimiz Pərwərdigaroγa
ḳurbanliḳ ḳilixḳa [inaḳlik] ḳurbanliḳi wə kəydürmə
ḳurbanliḳioγa lazimliḳ qarpaylarni sən bizgə berəmsən?
26 Əzimizning qarpaylirimiz biz bilən birgə ketixi
kerək, bir tuyiḳimu kəynidə ḳalsa bolmaydu; qünki
Hudayimiz Pərwərdigaroγa ibadət ḳilixḳa ḳurbanliḳ
ḳilidioγinimizni bulardin talliximiz lazim. U yərgə yetip
barmioγuqə, Pərwərdigaroγa ḳaysi ḳurbanliḳlar bilən
ibadət ḳilidioγinimizni bilməymiz, — dedi. **27** Lekin
Pərwərdigar Pirəwnning kənglini ḳattiḳ ḳildi; u ularni
yənila ḳoyup bərmidi. **28** Pirəwn Musaoγa: — Aldimdin
yoḳal! Ḥezi bol, ikkinqi manga kərüngüqi bolma! Qünki
yüzümni yənə kərgən kününg jeningdin ayrilisən, —
dedi. **29** Musa uningoγa: — Rast eytting! Mən sening
yüzüngni ikkinqi kərgüqi bolmaymən, — dedi.

11 Xuning bilən Pərwərdigar Musaoγa: — Yənə bir
apətni Pirəwnning üstigə wə Misirning üstigə
qüxürimən. Andin u silərni bu yərdin ketixkə yol ḳoyidu
wə u silərni ḥəmmə nərsiliringlar bilən ḳoxup ḳoyup
berip, bu yərdin mutləḳ ḳooγlap qiḳiridu. **2** Əmdi sən
həlḳḳə tapilap: — Ḥər biringlar, ər kixilərning ḥərbiri
əz ḳoxnisidin, ayal kixilərning ḥərbiri əz ḳoxnisidin
kümüx buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun,
degin, — dedi **3** (Pərwərdigar həlḳini misirliḳlarning
aldida iltipat tapḳuzdi. Xuningdək Musa degən bu adəm
Misir zeminida Pirəwnning əməldarlirining nəziridə
bolsun, puḳralarning nəziridə bolsun, naḥayiti uluoγ
zat boldi). **4** Andin Musa yənə: — Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Mən yerim keqidə qiḳip Misirni kezip
qiḳimən. **5** Xu waḳitta təhttə olturuwatḳan Pirəwnning
tunji ooγlidin tartip yaroγunqaḳ tartidioγan dedəkning
tunji ooγlioγiqə, xundaḳla barliḳ qarpaylarning tunjiliri,
yəni Misirdiki barliḳ tunji jan igiliri əlidu. **6**
Bu səwəbtin pütkül Misir zeminida ḳattiḳ bir
pəryad kətürülidu; uningdin ilgiri xundaḳ pəryad
bolup baḳmioγanidi, mundin keyinmu bundaḳ pəryad
anglanmaydu. **7** Lekin Israillaroγa, məyli adəmliri,
məyli ḥaywanatlirioγa bolsun, ḥətta bir tal itmu ḳawap
ḳoymaydu. Buningdin Pərwərdigarning misirliḳlar bilən
Israilni pərḳləndüridioγanliḳini bilisilər». **8** — Xuning
bilən bu əməldarliringning ḥəmmisi aldimoγa kelip,
manga təzim ḳilip: «Sili əzliri wə siligə əgəxkən barliḳ
ḳowmliri qiḳip ketixkəyla!» dəp eytidu, andin qiḳip
ketimən» — dedi-də, ḳattiḳ oγəzəp bilən Pirəwnning
aldidin qiḳip kətti. **9** Pərwərdigar Musaoγa: — Misir
zeminida Mening karamət məjizilirimning kəpləp
kərsitilixi üqün Pirəwn silərgə ḳulaḳ salmaydu, —
degənidi. **10** Musa bilən Ḥarun bu karamət məjizilərning
ḥəmmisini Pirəwnning aldida kərsitip boldi; lekin
Pərwərdigar Pirəwnning kənglini ḳattiḳ ḳilip ḳoyoγini
üqün u Israillarni uning zeminidin kətkili ḳoymidi.

12 Pərwərdigar Misir yurtida Musa wə Ḥarunoγa
mundaḳ dedi: — **2** Bu ay silərgə aylarning iqidə
bexi, yilning tunji eyi bolidu. **3** Silər pütün Israil
jamaitigə səz ḳilip: — Bu ayning oninqi küni ḥəmminglar
atiliringlarning ailisi boyiqə bir ḳozini elinglar; ḥərbir
ailigə birdin ḳoza elinglar. **4** Əgər məlum bir ailə
bir ḳozini yəp bolalmioγudək bolsa, undaḳta əy igisi
yenidiki ḳoxnisi bilən birlixip adəm sanioγa ḳarap
bir ḳoza elinglar; ḥərbir kixining ixtiḥasioγa ḳarap
ḥesablap muwapiḳ bir ḳoza ḥazirlanglar. **5** Ḥərbiringlar
tallaydioγan ḳozanglar bejirim, bir yaxliḳ ərḳək bolsun;
ḳoy yaki əqkə padiliridin tallansimu bolidu. **6** Ḳozini bu
ayning on tətinqi künigiqə yeninglarda turoγuzunglar,

— degin. — Xu küni Israilning pütkül jamaiti tallioɣan melini gugumda soysun. **7** Andin ular uning ḳenidin elip gəx yeyilgən əyning ixikning bax təripigə ḥəm ikki yan kexikigə sürkəp ḳoysun. **8** Ular xu keqisi gəxini otta kawap ḳilip yesun; uni petir nan wə aqqiḳ-qüqük kəktat bilən ḳoxup yesun. **9** Ḳət'iy ham yaki suda pixurup yemənglar, bəlki uni bax, put wə iq-ḳarinliri bilən otta kawap ḳilip yənglar. **10** Uning ḥeqnemisini ətigə ḳaldurmanglar. Əgər ətigə exip ḳaloɣanliri bolsa, uni otḳa selip kəydürüwetinglar. **11** Silər uni mundaḳ ḥaləttə yənglar: — Uni yegəndə bəlliriinglarni qing baoɣlap, ayaoɣliringlaroɣa kəx kiyip, ḳolliringlarda ḥasa tutḳan ḥalda tez yənglar. U bolsa Pərwərdigarning «ətüp ketix» ḳozisidur. **12** Qünki Mən u keqisi Misir zeminini kezip ətimən; Mən Misir zeminida məyli insan bolsun, məyli ḥaywan bolsun ularning tunji tuoɣuloɣan ərkikining ḥəmmisini əltürimən; xuning bilən Mən Misirning barliḳ but-ilaḥlirining üstidin ḥəküm qiḳirimən; Mən Pərwərdigardurmən. **13** Xu ḳurbanliḳning ḳeni silər olturoɣan əylərdə silərgə [nijat] bəlgisi bolidu; bu ḳanlarni kərginimdə silərgə ətüp turimən. Xuning bilən Misir zeminini uroɣinimda ḥalakət elip kelidioɣan waba-apət silərgə təgməydu. **14** Bu kün silərgə hatirə kün bolsun; uni Pərwərdigarning ḥeyti süpitidə ətküzüp təbriklənglar; əbədiy bəlgilimə süpitidə nəsildin-nəsilgə mənggü ətküzünglar. **15** Yəttə kün petir nan yənglar; birinqi küni əyünglardin [barliḳ] hemirturuqlarni yoḳ ḳilinglar; qünki kimki birinqi kündin tartip yəttinqi küngiqə bolduruloɣan nan yesə, xu kixi Israil ḳataridin üzüp taxlinidu. **16** Birinqi küni silər muḳəddəs ibadət soruni tüzünglar; yəttinqi künimu ḥəm xundaḳ bir muḳəddəs ibadət soruni ətküzülsun. Bu ikki kün iqidə ḥeqḳandaḳ ix-əmgək ḳilinmisun; pəḳət ḥər kixining yəydioɣinini təyyarlaxḳa munasiwətlik ixlarnila ḳilsanglar bolidu. **17** Mən dəl xu küni silərni ḳoxun-ḳoxun boyiqə Misir zeminidin qiḳaroɣinim üqün silər petir nan ḥeytini ətküzünglar; xu künni nəsildin-nəsilgə əbədiy bəlgilimə süpitidə ḥeyt küni ḳilip bekitinglar. **18** Birinqi ayning on tətinqi küni, kəqḳurundin tartip xu ayning yigirmə birinqi küni kəqḳurunoɣiqə, petir nan yənglar. **19** Yəttə kün iqidə əyliringlarda ḥeq hemirturuq bolmisun; qünki musapir bolsun, zeminda tuoɣuloɣan bolsun, kimki bolduruloɣan nərsilərni yesə xu kixi Israil jamaitidin üzüp taxlinidu. **20** Silər ḥeqḳandaḳ bolduruloɣan nərsini yeməy, kəyərdila tursanglar, petir nan yənglar. **21** Musa Israilning barliḳ aḳsaḳallirini qaḳirip ularoɣa: — Berip ḥərbiringlarning ailisi boyiqə əzünglaroɣa bir ḳozini tartip qiḳirip pasha ḳozisini soyunglar. **22** Andin bir tutam zupa elip uni ḳaqidiki ḳanoɣa qilap, ḳaqidiki ḳanni ixikning bexi wə ikki kexikigə sürkənglar. Silərdin ətigəngiqə ḥeqkim əyining ixikidin kət'iy qiḳmisun. **23** Qünki Pərwərdigar misirliḳlarni urup ḥalak ḳilix üqün, zeminni kezip ətidu; U ixikning bexi wə ikki kexikidiki ḳanni kərgəndə, Pərwərdigar ḥalak ḳiloɣuqining əyliringlaroɣa kirip silərni uruxidin tosux üqün [muḥapizət ḳilip] ixikning aldioɣa ətüp turidu. **24** Bu rəsim-ḳaidini əzünglar wə baliliringlar üqün əbədiy bir bəlgilimə süpitidə tutunglar. **25** Silər Pərwərdigar Өz wədisi boyiqə silərgə beridioɣan zeminoɣa kirgininglarda bu ḥeytliḳ ibadətni tutunglar. **26** Baliliringlar silərdin: «bu ibaditinglarning mənisi nemə?» — dəp sorisa, **27** silər: «Bu misirliḳlarni uroɣinida, Misirda Israillarning əylirining aldioɣa ətüp turup, bizning əydikilirimizni ḳutḳuzoɣan Pərwərdigaroɣa boloɣan «ətüp ketix» ḳurbanliḳi bolidu» — dənglar. Xuni anglioɣanda, həlḳ engixip [Hudaoɣa] səjdə ḳildi. **28** Andin Israillar ḳaytip berip, Pərwərdigar dəl Musa bilən Ḥarunoɣa əmr ḳiloɣandək ix kərdi. **29** Wə xundaḳ boldiki, yerim keqə boloɣanda, Pərwərdigar Pirəwnning təhtidə olturuwatḳan tunjisidin tartip zindanda yetiwatḳan məḥbusning tunjisioɣiqə, Misir zeminidiki tunji ooɣullarning ḥəmmisini urup əltürdi, xundaḳla u ḥaywanatlarning tunji tuoɣuloɣanliriningmu ḥəmmisini əltürdi. **30** Adəm əlmigən birmu əy ḳalmioɣaqḳa, xu keqisi Pirəwnning əzi, uning barliḳ əməldarliri wə barliḳ misirliḳlar keqidə ornidin ḳopti; Misir zeminida intayin ḳattiḳ pəryad kətürüldi. **31** Pirəwn keqidə Musa bilən Ḥarunni qaḳirtip: — Turunglar, silər wə Israillar bilən billə mening həlḳimning arisidin qiḳip ketinglar; eytḳininglardək berip, Pərwərdigaroɣa ibadət ḳilinglar! **32** Silərning degininglar boyiqə ḳoy, əqkə, kala padilirinimu elip ketinglar; mən üqünmu bəht-bərikət tiləngiar, — dedi. **33** Misirliḳ puḳralarmu «ḥəmmimiz əlüp kətküdəkmiz» deyixip, həlḳni zemindin tez qiḳiriwetix üqün ularni ketixkə aldiratti. **34** Həlḳ tehi bolmioɣan hemirlirini elip, uni təngnilərgə selip, kiyim-keqəkliri bilən yəgəp, müililirigə elip kətürüp mengixti. **35** Israillar Musaning tapilioɣini boyiqə ḳilip, misirliḳlardin kümüx buyumlar, altun buyumlar wə kiyim-keqəklərni sorap elixti. **36** Pərwərdigar həlḳni misirliḳlarning kəz aldida iltipat tapḳuzoɣini üqün misirliḳlar ularning əzliridin sorioɣanlirini bərdi; xundaḳ ḳilip Israillar misirliḳlardin oɣəniymətlərni elip kətti. **37** Xuning bilən Israillar balilarni ḥesabḳa almioɣanda altə yüz mingqə ərkək bolup, Ramsəstin qiḳip, Sukkot xəḥirigiqə piyadə mangdi. **38** Ular bilən billə qong bir top xaloɣut həlḳmu ularoɣa ḳoxulup mangdi, yənə nuroɣun qarwilar, kəpligən kala-ḳoy padiliri bilən billə qiḳti. **39** Misirdin aloɣaq qiḳḳan hemirdin ular petir nan-toḳaqlarni ətti; qünki ular Misirda birdəm-yerim dəm turoɣuzulmay ḥaydəlgini üqün hemir bolmioɣanidi; ular əzliri üqün yeməklik təyyarliwelixḳimu ülgürəlmigənidi. **40** Israillarning Misirda turoɣan waḳti jəmiy tət yüz ottuz yil boldi. **41** Xundaḳ boldiki, xu tət yüz ottuz yil toxḳanda, dəl xu künidə Pərwərdigarning barliḳ ḳoxunliri Misir zeminidin qiḳip kətti. **42** Xu küni keqidə ular Misir zeminidin qiḳiriloɣini üqün, xu keqini ular Pərwərdigarning keqisi dəp tutuxi kerək; xu keqini barliḳ Israillar əwladtin əwladḳiqə Pərwərdigaroɣa atap tutup, tünixi kerək. **43** Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoɣa mundaḳ degənidi: — Pasha ḳozisi tooɣrisidiki bəlgilimə xu bolsunki: — Ḥeqḳandaḳ yat əllik adəm uningdin yemisun. **44** Lekin ḥərkimning puloɣa setiwaloɣan ḳuli bolsa, u hətnə ḳilinsun, andin uningdin yesun. **45** Əmma əyünglarda waḳitliḳ turuwatḳan musapir yaki mədikar buningdin yesə bolmaydu. **46** Gəxni baxḳa bir əygə elip qiḳmioɣin; birla əydə yeyilsun; ḳozining ḥeqbir səngiki sundurulmisun. **47** Pütkül Israil jamaiti bu ḥeytni ətküzsun. **48** Əgər sening bilən birgə turoɣan musapir bolsa, Pərwərdigaroɣa atap pasha ḥeytini ətküzməkqi

bolsa, undaqta aldi bilən barlıq ərkəkliri hətnə qilinsun;
andin kelip ḥeyt ətküzsun. U zeminda tuoɣuloɣan kixidək
sanalsun. Lekin ḥeqbir hətnisiz adəm uningdin yemisun.
49 Zeminda tuoɣuloɣan kixi ḥəm aranglarda turoɣan
musapir üqün ohxax qanun-bəlgilimə bolsun. **50** Xuning
bilən Israillarning ḥəmmisi dəl Pərwərdigar Musa bilən
Ḥarunoɣa buyruoɣandək xu ixlarni ada qildi. **51** Xu
künning əzidə Pərwərdigar Israillarni qoxun-qoxun
boyiqə Misir zeminidin qiqardi.

13 Pərwərdigar Musaoɣa: **2** — Israillar arisida
baliyatquning barlıq tunji ərkək mewisini, məyli
u insanning yaki ḥaywanning bolsun, Manga atap
muqəddəs qiloɣin; u Manga mənsuptur, degənidi. **3**
Musa həlqqə mundaq dedi:— Silər Misirdin ibarət
«qulluq makani»din qiqqan bu künni yad etinglar;
qünki Pərwərdigar silərni bu yərdin qudrətlik qoli
bilən qiqardi. Buning üqün ḥeq bolduruloɣan nərsə
yeyilmisun. **4** Abib eyining bügünki küni yoloɣa
qiqqan kün. **5** Əmdi Pərwərdigar sanga berixkə ata-
bowiliringoɣa qəsəm qiloɣan, süt bilən ḥəsəl eqip
turidioɣan zeminoɣa, yəni Qanaaniy, Ḥittiy, Amoriy,
Ḥiwiy wə Yəbusiylarning zeminioɣa seni elip baroɣinida
muxu [Abib] eyida xu ibadətni tutqin. **6** Yəttə küngiqə
petir nan yənglar; yəttinqi künidə Pərwərdigaroɣa
alaḥidə atioɣan ḥeyt ətküzülsun. **7** Yəttə kün iqidə
petir nan yeyilsun; silərning aranglarda ḥeqqandak
bolduruloɣan nan tepilmisun wə ya qegriliring iqidə ḥeq
hemirturuqmu kərünmisun. **8** Xu küni sən əz ooɣlungoɣa:
«Misirdin qiqqinimda Pərwərdigarning manga kərsətkən
iltipatini yad qilip təxəkkur bildürüx üqün, bu [ḥeytni]
ətküzimən», dəp qüxəndürgin. **9** Pərwərdigarning
qanun-təlimining ḥəmixə aoɣzingdin qüxməsliki üqün,
bu bəlgilimini qolungoɣa bəlgə qilip seliwal, pexanənggə
qaxqidək əslətmə qilip ornitiwal; qünki Pərwərdigar
seni qudrətlik qoli bilən Misirdin qiqardi. **10** Əmdi
bu bəlgilimini yilmu-yil bekitilgən waqtida tutqin. **11**
Pərwərdigar sən bilən ata-bowiliringoɣa qiloɣan qəsimi
boyiqə seni Qanaaniylarning zeminioɣa elip berip, uni
sanga təqdim qiloɣandin keyin, xundaq qilixing kerək:—
12 barlıq baliyatquning tunji mewisini Pərwərdigaroɣa
atap sunisən; xundaqla qarpay melingning ḥəmmə
tunji ərkəklirimu Pərwərdigaroɣa mənsup bolsun. **13**
Əmma exəklərning ḥəmmə tunjilirining ornioɣa birdin
qoza bərgin. Əgər uning ornioɣa birnərsə bərmisəng,
uning boynini sunduruwətkin. Ooɣulliringlar arisida
barlıq tunjilirining ornioɣa ḥərlük bədili təlüxüng
kerək. **14** Keyinki künlərdə ooɣlung səndin: «buning
mənisi nemidur», dəp sorisa, sən uningoɣa jawab berip:
«Pərwərdigar qudrətlik qoli bilən bizni Misirdin qiqirip,
«qulluq makani»din azad qildi. **15** Xundaq boldiki, Pirəwn
boyni qattiqlıq qilip bizni qoyup berixni rət qiloɣinida,
Pərwərdigar Misir zeminidiki barlıq tunji tuoɣuloɣanlarni,
insanning bolsun, malning bolsun, ḥəmmisini urup
əltürdi; buning üqün mən malning baliyatqusining
tunji mewisini, yəni ḥəmmə tunji tuoɣuloɣan ərkəklirini
Pərwərdigaroɣa atap qurbanlıq qilip sunimən wə
ooɣullirimning ḥərbir tunjiliri üqün ḥərlük bədili tələp
berimən», dəp eytqin. **16** Bu bəlgilimini qolungoɣa
[əslətmə-]bəlgə qilip seliwal, pexanənggə qaxqidək
əslətmə qilip ornitiwal, qünki Pərwərdigar qudrətlik
qoli bilən bizni Misirdin qiqardi» — degin. **17** Əmma
Pirəwn həlqni ketixkə qoyoɣandin keyin, Filistiylərning
zeminidiki yol yeqin bolsimu, Huda ularni xu yol bilən
baxlimidi; qünki u: «həlqim jənggə uqrap qalsa, qorqup
puxayman qilip, Misiroɣa yenip ketixi mumkin» dəp
oylioɣanidi. **18** Xu səwəbtin Huda həlqni aylandurup,
Qizil Dengiz tərəptiki qəlning yoli bilən baxlap mangdi.
Xundaq qilip Israillar Misirdin qiqqinida, qorallinip
jənggə təyyar bolup tərtip bilən mangdi. **19** Musa
Yüsüpning səngəklirinimu billə eliwaldi; qünki Yüsüp
əslidə Israilning ooɣulliri boloɣan [qerindaxlirini]: «Huda
qoqum silərni yoqlap ḥalinglardin həwər alidu; xu
qaoɣda silər mening səngəklirimni muxu yərdin billə
elip ketinglar» dəp qəsəm qilduroɣanidi. **20** Andin
ular Sukkottin qiqip, qəlning qetidiki Etam degən
yərdə qedirlirini tikti. **21** Əmdi Pərwərdigar ularoɣa yol
kərsitixkə kündüzi bir bulut tüwrükidə, keqisi yoruqluq
berixkə ot tüwrükidə bolup ularning aldida yürətti.
Xuning bilən ular keqə-kündüz yol yürələytti. **22** Bulut
tüwrüki kündüzi, ot tüwrüki keqisi həlqtin ayrilmay,
aldida yürətti.

14 Pərwərdigar Musaoɣa: **2** — Sən Israillaroɣa: «Silər
burulup Migdol bilən dengizning arilıqidiki Pi-
Ḥaḥirotning aldioɣa berip qedir tikinglar; Baal-Zefonning
udulidiki dengizning boyida qedir tikinglar», degin.
3 Xuning bilən Pirəwn: «Israillar zeminda ezip qaldi,
qəlning iqidə qamilip qaldi» dəp oylaydu; **4** Israillarni
qooɣlisun dəp Mən Pirəwnning kənglini qattiq qilimən;
xundaq qilip, Mən Pirəwn wə uning pütkül qoxunliri
arqilıq Əz uluoɣluqumni ayan qilimən; wə misirliqlar
Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidu, — dedi. Israillar
Hudaning səzi boyiqə qildi. **5** «U həlq qeqip kətti»
dəp Misirning padixaḥioɣa həwər beriliwidi, Pirəwn
bilən əməldarliri həlq tooɣrisidiki qararidin yenip:
«Israillarni qulluqtin qoyuwətkinimiz, bu zadi nemə
qiloɣinimiz?!» — deyixti. **6** [Pirəwn] dərḥal jəng ḥarwisini
qoxturup, əz həlqini baxlap yoloɣa qiqti. **7** U yənə altə
yüz hillanoɣan jəng ḥarwisi, xundaqla Misirdiki barlıq
jəng ḥarwilirini yioɣdurup, ularning ḥərbirigə ləxkər
baxliqlirini olturoɣuzup elip mangdi. **8** Pərwərdigar
Misirning padixaḥi Pirəwnning kənglini qattiq qiloɣini
üqün, u Israillarni qooɣlidi. Bu qaoɣda Israillar qollirini
egiz kətürüxkən ḥalda Misirdin qiqip boloɣanidi. **9**
Misirliqlarning [ḥəmmisi] yəni Pirəwnning barlıq atliri
bilən jəng ḥarwiliri, atliq ləxkərliri bilən pütkül qoxuni
ularni qooɣlap, Israillar dengiz boyioɣa qedir tikkən jayda,
yəni Pi-Ḥaḥirotning yenida, Baal-Zefonning udulida
ularoɣa yetixti. **10** Pirəwn yeqinlaxqanda, Israillar bexini
kətürüp qariwidi, mana, misirliqlar ularning arqisidin
yürüx qilip qooɣlap keliwatatti! Xuni kərgəndə Israillar
tolimu qorquxup, Pərwərdigaroɣa nida-pəryad kətürdi.
11 Ular Musaoɣa: — Misirda gəristan tepilmasmidi, sən
bizni qəldə əlsun dəp muxu yərgə elip kəldingoɣu?!
Bizni Misirdin elip qiqip, bizgə mundaq qiloɣining
nemisi?! **12** Misirda turoɣan waqtimizda biz sanga: «Bizni
misirliqlarning qullukida boluximizoɣa qoyoɣin, biz bilən
karing bolmisun» dəp eytmioɣanmiduq? Misirliqlarning
qullukida boloɣinimiz qəlgə kelip elginimizdin əwzəl
bolatti! — dedi. **13** Buning bilən Musa həlqqə: —
Qorqmay, tik turunglar, Pərwərdigarning bügün silərgə

yürgüzidiоlan nijatini kərisilər; qünki silər bügün kərgən
misirliklarni ikkinqi kərməysilər. **14** Pərwərdigar silər
üqün jəng kilidu, lekin silər bolsanglar jim tursanglarla
boldi, dedi. **15** Andin Pərwərdigar Musaоla: — Nemixka
sən Manga pəryad kətürisən? Israillarola: «Aldiola
menginglar» dəp buyruоlin. **16** Lekin sən hasangni
kətürüp kolungni dengizоla uzitip, uni ikkigə bəlgin;
xundakta, Israillar dengizning otturisidin kuruk yər
bilən ətüp ketidu. **17** Mana, Mən ularni kooqlisun dəp
misirliklarning kəngüllirini kattik kilimən, xuning bilən
Mən Pirəwn wə uning pütkül koxuni, jəng harwiliri
wə atlikliri arkilik Əz uluоlukimni ayan kilimən. **18**
Xundak kilip, Mən Pirəwn wə uning jəng harwiliri
wə atlikliri arkilik Əz uluоlukimni ayan kiloinimda,
misirliklar Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidu, dedi.
19 Israilning koxunining aldida yürüwatkan Hudaning
Pərixtisi əmdi ularning kəynigə ətti; xuningdək ularning
aldida mangoоlan bulut tüwrükimu ularning kəynigə
yətkilip, **20** misirliklarning qedirgahi bilən Israilning
qedirgahining arilikida tohtidi; bu bulut bir tərəptə
karangoоluluk qüxürüp, yənə bir tərəptə keqini yorutti.
Buning bilən pütün bir keqə bir koxun yənə bir koxunоla
yekin keləlmidi. **21** Musa kolini dengizning üstigə
uzatti; Pərwərdigar pütün keqə xərktin küqlük bir xamal
qikirip, dengizning süyini kəynigə yandurdi; U suni
yandurup dengizni kuruk yər kildi, sular ikkigə bəlündi.
22 Xu tərikidə Israillar dengizning otturisidiki kuruk
yərdin mengip, ətüp kətti; sular bolsa ularning ong wə
sol yenida kətürülüp tamdək turatti. **23** Əmma misirliklar
ularni kooqlap keliwatatti — Pirəwnning barlik atliri,
jəng harwiliri wə atlik ləxkərliri ularning kəynidin
dengizning otturisioqiqə kəldi. **24** Tang atkanda xundak
boldiki, Pərwərdigar ot bilən bulut tüwrükidə turup
misirliklarning koxunioоla karidi wə misirliklarning
koxunioоla parakəndiqilik qüxürdi. **25** U ularning
harwilirining qaklirini patkuzup, həydəp mengixini
müxkül kildi. Misirlikar: — Yürünglar, Israilning aldidin
kaqayli, qünki Pərwərdigar ular üqün misirliklarola
karxi jəng kiliwatidu, — deyixti. **26** Pərwərdigar Musaоla:
— Sular yenip misirliklarning üstigə, ularning jəng
harwilirining üstigə wə atliklirining üstigə ekip berip,
ularni qəktürüwətsun dəp kolungni dengizning üstigə
uzatkin, — dedi. **27** Musa kolini dengizning üstigə
uzitiwidi, tang atkanda dengizning süyi yənə əsliy
halitigə yenip kəldi. Kəqiwatkan misirliklar ekinoоla karxi
yügürüxti, Pərwərdigar ularni dengizning otturisida
mollak atkuzdi. **28** Su əsligə yenip kelip, jəng harwiliri
bilən atliklarni, yəni Israillarning arkidin kooqlap
dengizоla kirgən Pirəwnning pütkül koxunini oərk
kiliwətti; ulardin birimu sak kalmidi. **29** Lekin Israillar
dengizning otturisidiki kuruk yər bilən mengip ətüp
kətti; sular ularning ong wə sol yenida kətürülüp tamdək
turatti. **30** Xu tərikidə Pərwərdigar u küni Israillarni
misirliklarning kolidin kutkuzdi; Israillar misirliklarning
dengizning boyida ölük yatkinini kərdi. **31** Israil həlki
Pərwərdigarning misirliklaroоla ixlətkən zor kudritini
kərüp, Pərwərdigardin korkti; ular Pərwərdigaroоla wə
uning kuli Musaоla ixəndi.

15 Xu qaоlda Musa bilən Israillar Pərwərdigaroоla
mədhiyə okup munu küyni eytti: — «Mən
Pərwərdigarni mədhiyiləp küy eytay, Qünki U karamət
uluоlukini kərsətti; U at wə mingüqini dengizоla
taxliwətti. **2** Mening küqüm həm mening küyüm Yah
Əzidur; U manga nijat boldi; U mening Təngrimdur,
mən Uni uluоlaymən; U mening atamning Hudasidur,
mən Uni aliy dəp mədhiyiləymən. **3** Pərwərdigar
jəngqidur, Yahwəh Uning namidur. **4** Pirəwnning jəng
harwilirini həm koxunlirini dengizоla taxliwətti; Uning
aliy ləxkər baxlikliri Kizil Dengizda oərk kilindi. **5**
Qongkur sular ularni kəmüwətti, Ular huddi taxtək
dengiz tegigə qəküp kətti. **6** Sening ong kolung, əy
Pərwərdigar, Kudriti bilən xan-xərəp tapti; Sening
ong kolung, əy Pərwərdigar, Düxmənni kukum-talkan
kiliwətti. **7** Əz uluоlukungning həywisi bilən əzünggə
karxi qikkanlarni nabut kilding, Sən otluk oəzipingni
əwətting, U samanni kəydürgən ottək ularni yutuwətti.
8 Dimioingning nəpisi bilən sular dəng bolup ərlidi,
Juxkunlioоlan dolkunlar dəng kəbi tik turdi, Dengizning
otturisidiki qongkur sular katurup koyuldi. **9** Düxmən
dedi: «Mən ularni kooqlaymən, yetiximən, olja elip
üləxtürimən, Ulardin dərdimni qikirimən, Kiliqimni
suoоurup, əz kolum bilən ularni nabut kilimən». **10**
Lekin Sən nəpising bilən püwliding, Dengiz ularni
kəmüwətti; Ular juxkunluk sularda kooquxundək qəküp
kətti. **11** Ilahlarning arisida, əy Pərwərdigar, Kim
Sening təngdixing bolsun? Pak-mukəddəslik iqidə Əz
həywitingni kərsitidioоlan, Həmd-mədhiyilər arisida
dəhxətlik turidioоlan, Məjizə-karamət yaritidioоlan,
Səndək kim bolsun? **12** Sən ong kolungni uzitixing
bilən, Yər-zemin ularni yutuwətti. **13** Lekin Əzünggə
həmjəmət kilip kutkuzoоlan kowmni rəhimdilliking bilən
baxlap qikting; Sən ularni Əz mukəddəs makaningoоla
kudriting bilən hidayət kilip yetəkliding. **14** Yat həlklər
buni anglap, titrixip kətti; Filistiyədə turuwatkanlarni
toloоaktək azab tutti. **15** Andin Edomning əmirliri
dəkkə-dükkigə qüxti; Moabning palwanlirini bolsa, rasa
titrək basti; Kanaan zeminidikilərning yüriki su bolup
akti; **16** Korkunq wə dəhxət ularni basti; Bilikingning
həywiti bilən ular huddi taxtək midirliyalmay kaldi;
Həlking ətüp kətküqə, i Pərwərdigar, Əzüng rənə tələp
hər kiloоan həlking ətüp boloоuqə. **17** Ularni baxlap
kirip, Əz mirasing boloоan taoоda kəqəttək tikisən, Əz
makaning kiloоan jayoоa, i Pərwərdigar, Əz kolliring
təyyarlioоan mukəddəs jayoоa, i Rəb, ularni elip barisən.
18 Pərwərdigar əbədil'əbədgiqə padixah bolup həküm
süridu! **19** Qünki Pirəwnning atliri, Jəng harwiliri atlikliri
bilən billə dengizоla kirip boldi; Pərwərdigar dengizning
sulirini ularning üstigə yandurdi, Lekin Israillar bolsa
dengizning otturisidin kuruk yərdin mengip ətüp kətti».
20 Andin Harunning hədisi pəyoоəmbər Məryəm kolioоa
dapni aldi, barlik kiz-ayallarmu kolioоa dap elip, ussul
oynixip uningoоa əgəxti. **21** Məryəm ularoоa jawabən
mundak küyni okudi: — «Pərwərdigarni mədhiyiləp
küy eytinglar, Qünki U zor uluоlukini kərsətti; U at
wə mingüqini dengizоla taxliwətti!». **22** Andin Musa
Israillarni Kizil Dengizdin baxlap, Xur qəligə elip bardi.
Ular uda üq kün qəldə yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular
Marahka yetip kəldi; lekin u yərning süyi aqqik bolup,
süyini iqkili bolmaytti; xunga u jayning nami «Marah»
dəp koyuloоan. **24** U wakitta halayik: — Biz nemə

iqimiz? — dəp Musadin aoŋrinip oŋotuldaxḳili turdi. **25** U Pərwərdigaroŋa pəryad kətürdi; Pərwərdigar uningoŋa
bir dərəhni kərsətti; u dərəh yaoŋiqini elip, suoŋa
taxliwidi, su tatliḳ suoŋa aylandi. U yərdə Pərwərdigar
uloroŋa ḥəküm-bəlgilimə bekitip, ularni sinap, mundaḳ
dedi: — **26** «Əgər silər kəngül ḳoyup Hudayinglar
Pərwərdigarning səzini anglap, Uning nəziridə durus
boloŋanni ḳilip, əmrlirigə ḳulaḳ selip, barliḳ ḥəkümlirini
tutsanglar, undaḳta, Mən misirliḳlarning üstigə saloŋan
kesəllərdin ḥeqbirini üstünggə salmaymən; qünki Mənki
silərgə xipaliḳ bərgüqi Pərwərdigardurmən». **27** Andin
ular Elimoŋa yetip kəldi. Xu yərdə on ikki bulaḳ bilən
yətmix horma dərihi bar idi; ular xu yərdə sularning
boyida qedir tikti.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Elimdin yoloŋa
atlandi; Misir zeminidin qiḳip, ikkinqi eyining
on bəxinqi künidə Elim bilən Sinayning otturisidiki
Sin qəligə yetip kəldi. **2** əmma Israillarning pütkül
jamaiti qəldə Musa bilən Ḥarunning yaman gepini ḳilip
oŋotuldaxḳili turdi. **3** Israillar uloroŋa: — Pərwərdigarning
ḳoli bizni Misir yurtidila eltürüwətkən bolsa bolmasmidi!
Xu yərdə biz gəx ḳaynawatḳan ḳazanlarni qəridəp
olturup, toyoŋudək nan yemigənmiduḳ? Lekin silər bu
jamaətning ḥəmmisini aqliḳ bilən eltürməkqi bolup
bizni bu qəlgə elip kəldinglar! — deyixti. **4** Buning
bilən Pərwərdigar Musaoŋa: — Mana, Mən asmandin
silərgə nan yaoŋdurimən; xuning bilən həlḳ ḥər küni
qiḳip, bir künlük lazimliḳini yioŋiwalsun. Bu təriḳidə
Mən ularning Mening ḳanun-əmrlirimdə mangidioŋan-
mangmaydioŋanliḳini sinaymən. **5** Ḥər ḥəptining
altinqi küni xundaḳ boliduki, ular yioŋiwaloŋanlirini
təyyarlisun; u baxḳa künlərdə erixidioŋinidin bir ḥəssə
kəp bolidu, — dedi. **6** Andin Musa bilən Ḥarun barliḳ
Israillaroŋa: — Bügün ahxam silərni Misir zeminidin elip
qiḳḳuqining Pərwərdigar ikənlikini bilisilər wə **7** ətə
silər Pərwərdigarning xan-xəripini kərisilər; qünki U
silərning Uning yaman gepini ḳilip oŋotuldaxḳininglarni
anglidi; bizgə kəlsək, silər yaman gepimizni ḳilip
oŋotuldioŋudək biz kim iduḳ? — dedi. **8** Musa yənə:
Pərwərdigar bügün ahxam silərgə yegili gəx berip,
ətə ətigəndə toyoŋudək nan bərgəndə [buni bilisilər];
qünki Pərwərdigar silər Uning yaman gepini ḳilip
oŋotuldioŋininglarni anglidi. Əmdi biz nemə iduḳ?
Silərning oŋotuldaxḳininglar bizlərgə ḳaritiloŋan əməs,
bəlki Pərwərdigaroŋa ḳaritiloŋandur, — dedi. **9** Andin
Musa Ḥarunoŋa: — Sən Israillarning pütkül jamaitigə:
«Pərwərdigarning aldioŋa kelinglar; qünki U yaman
gəp bilən oŋotuldaxḳininglarni anglidi», dəp eytḳin,
— dedi. **10** Xundaḳ boldiki, Ḥarun Israillarning
pütkül jamaitigə səzləp turoŋinida, ular qəl tərəpkə
ḳariwidi, mana, Pərwərdigarning julasi bulutta ayan
boldi. **11** Xuning bilən Pərwərdigar Musaoŋa mundaḳ
dedi: — **12** — Mən Israillarning yaman gəp ḳilip
oŋotuldaxḳinini anglidim; əmdi uloroŋa: «Gugumda
silər gəx yəysilər wə ətigəndə nandin toyunisilər,
xuning bilən silər Mening Pərwərdigar Hudayinglar
ikənlikimni bilip yetisilər» — dəp eytḳin, dedi. **13**
Kəqḳurunda xundaḳ boldiki, bədünilər uqup kelip,
qedirgaḥni ḳaplap kətti; ətisi ətigəndə, qedirgaḥning
ətrapidiki yərlərgə xəbnəm qüxkənidi. **14** Ətrapta yatḳan
xəbnəm kətürülüp kətkəndin keyin, mana, qəllükning
yər yüzidə ḳirawdək nepiz, kiqik-kiqik yumilaḳ nərsilər
turatti. **15** Israillar uni kərgəndə, uning nemə ikənlikini
bilmigini üqün: — Bu nemidu? — dəp soraxti. Musa
uloroŋa jawabən: — Bu Pərwərdigar silərgə ata ḳiloŋan
ozuḳ-tülüktur. **16** Pərwərdigar xu ixni əmr ḳilip
dediki, «Ḥərbiringlar yəydioŋininglaroŋa ḳarap uningdin
yioŋiwelinglar; ḥərbiringlar ailidiki adəm sanioŋa ḳarap,
ḥərbir adəmgə bir omər miḳdarda yioŋinglar; ḥər
adəm əz qediridiki kixilər üqün yioŋinglar» — dedi.
17 Israillar xundaḳ ḳilip, bəzisi kəprək, bəzisi azraḳ
yioŋiwaldi. **18** Ular uni omər miḳdari bilən əlqiwidi, kəp
yioŋḳanlarningkidin exip kətmidi, az yioŋḳanlarningmu
kəmlik ḳilmidi; ḥərbir kixi əz yəydioŋinioŋa ḳarap
yioŋḳanidi. **19** Musa uloroŋa: — Ḥeqḳandaḳ adəm bulardin
ḥeqnemini ətigə ḳaldurmisun, dedi. **20** Xundaḳ bolsimu,
ular Musaning səzigə ḳulaḳ salmidi; bəzilər uningdin
bir ḳismini ətigə saḳlap ḳoydi. Əmma saḳlap ḳoyoŋini
ḳurtlap sesip kətti. Bu ix üqün Musa uloroŋa hapa
bolup aqqiḳlandi. **21** Xu səwəbtin ularning ḥərbiri
ḥər ətigini qiḳip əz yəydioŋinioŋa ḳarap yioŋiwalatti;
ḳaloŋanliri bolsa aptap qiḳḳanda erip ketətti. **22** Lekin
altinqi küni xundaḳ boldiki, ular künlük ozuḳning
ikki ḥəssisini yioŋdi; demək, ḥərbir kixi üqün ikki
omər miḳdarda yioŋiwaldi; andin jamaət əmirliri
ḥəmmisi kelip buni Musaoŋa eytti. **23** Musa uloroŋa:
— Mana Pərwərdigarning degini: — ətə aram küni,
Pərwərdigaroŋa ataloŋan muḳəddəs xabat küni bolidu;
pixuridioŋininglarni pixurup, ḳaynitidioŋininglarni
ḳayinitip, exip ḳaloŋanning ḥəmmisini ətigə saḳlap
ḳoyunglar, — dedi. **24** Ular Musa buyruoŋandək,
exip ḳaloŋanni ətisigə saḳlap ḳoyuwidi, ular sesip
ḳalmidi, ḳurutlapmu kətmidi. **25** Musa uloroŋa: —
Buni bügün yənglar; qünki bügün Pərwərdigaroŋa
ataloŋan xabat küni boloŋini üqün bügün daladin
tapalmaysilər. **26** Altə kün silər yioŋsanglar bolidu;
lekin yəttinqi küni xabat boloŋini üqün u künidə
ḥeqnemə tepilmaydu, — dedi. **27** Ḥalbuki, yəttinqi küni
həlḳtin birnəqqisi ozuḳ-tülük yioŋḳili qiḳiwidi, ḥeqnemə
tapalmidi. **28** Pərwərdigar Musaoŋa: «Silər ḳaqanoŋiqə
Mening əmrlirim wə ḳanun-bəlgilimilirimni tutuxni rət
ḳilisilər? **29** Mana, Pərwərdigar silərgə xabat künini
bekitip bərdi; xunga yəttinqi küni ḥərbiringlarni əz
ornida turup, sirtloroŋa qiḳmisun dəp, altinqi küni ikki
künlük ozuḳ beridu», — dedi. **30** Xuning bilən həlḳ
yəttinqi küni aram aldi. **31** Israillar bu ozuḳni «manna»
dəp atidi; uning [xəkli] yumoŋaḳsüt uruḳidək, rənggi aḳ
bolup, təmi ḥəsəlgə miləngən ḳoturmaqḳa ohxaytti. **32**
Musa uloroŋa: — Pərwərdigarning əmri xuki, — Keyinki
əwladliringloroŋa Mən silərni Misirdin elip qiḳḳanda,
Mən silərgə qəldə yeyixkə ata ḳiloŋan nanni kərsitix
üqün, uningdin komzəkkə bir omər toxḳuzup, ular
üqün saḳlap ḳoyunglar, — dedi. **33** Musa Ḥarunoŋa: —
Kəlgüsi əwladliringloroŋa kərsitixkə saḳlax üqün bir
komzəkni elip, uningoŋa bir omər miḳdarda manna
selip, Pərwərdigarning ḥuzurida ḳoyup ḳoyoŋin, — dedi.
34 [Keyin,] Ḥarun Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋandək
komzəkni saḳlax üqün uni ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳining
aldida ḳoyup ḳoydi. **35** Xu təriḳidə Israillar adəm
olturaḳlaxḳan bir zeminoŋa yetip kəlgüqə ḳirik yil

«manna» yedi; ular Qanaan zemininin qegralirioŋa
yətküqə manna yedi. **36** Əyni qaoŋda bir «omər»
«əfaḥ»nin ondin birigə barawər idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti qopup, Sin qəlidin
qiqip, Pərwərdigarning əmri boyiqə səpər qilip,
Rəfidim degən yərgə kelip qedirlirini tikti. Əmma u
yərdə həlkqə iqkili su yoq idi. **2** Xuning bilən həlq Musa
bilən jedəllixip: — Bizgə iqkili su bərgin! — dedi. Lekin
Musa ularoŋa: — Nemixqa mening bilən jedəllixisilər?
Nemixqa Pərwərdigarni sinaysilər? — dedi. **3** Lekin həlq
qangqap, su tələp qilip, Musadin aoŋrinip oŋotuldixip: —
Sən nemixqa bizni, balilirimizni wə melimizni ussuzluq
bilən əltürüxkə Misirdin elip kəlding? — dedi. **4** Xuning
bilən Musa Pərwərdigaroŋa pəryad kətürüp: — Bu
həlqni qandaq qilsam bolar?! Ular ḥelila meni qalma-
kesək qilixi mumkin! — dedi. **5** Pərwərdigar Musaoŋa
jawabən: — Sən Israilning aqsaqalliridin birnəqqisini
əzüng bilən billə elip qiqip, [Nil] dəryasining süyini
uroŋiningda ixlətkən ḥasangni qolungoŋa elip həlqning
aldioŋa baroŋin; **6** Mana, Mən xu yərdə, Ḥorəb teoŋidiki
qoram taxning üstidə sening aldingda turimən; sən
qoram taxni uroŋin. Buning bilən uningdin həlqqə iqkili
su qiqidu, — dedi. Musa Israilning aqsaqallirining kəz
aldida xundaq qildi. **7** Musa Israillarning jedəlləxkini wə
ularning «Pərwərdigar arimizda zadi barmu-yoqmu?»
deyixip Pərwərdigarni sinioŋini üqün, u yərni «Massaḥ»
wə «Məribaḥ» dəp atidi. **8** Xu qaoŋda Amaləklər kelip
Rəfidimdə Israiloŋa ḥujum qildi. **9** Musa Yəxuaoŋa: Sən
əzimizdin Amalək bilən jəng qilixqa adəm tallioŋin. Mən
ətə Hudaning ḥasisini qolumoŋa elip dəngning qoqqisida
turup turimən, dedi. **10** Yəxua Musa buyruoŋinidək
qilip, Amaləklər bilən jəng qildi. Musa, Ḥarun wə Hur
dəngning qoqqisioŋa qiqti. **11** Xundaq boldiki, Musa qolini
kətürüp tursa, Israil oŋalib kelətti, lekin u qollirini pəskə
qüxürüp tursa, Amalək oŋalib kelətti. **12** Musaning qolliri
eoŋirlixip kətti; ular bir taxni elip kelip uning astioŋa
qoydi; u uning üstidə olturdi; andin Ḥarun bilən Hur biri
bir təripidə, biri yənə bir təripidə uning qollirini yələp
turdi; bu tərikidə uning qolliri taki kün patquqə məzmut
turdi. **13** Xundaq qilip, Yəxua Amalək wə uning həlqini
qiliqlap nabut qildi. **14** Pərwərdigar Musaoŋa: — Bir
əslimə bolsun dəp bu ixlarni bir kitabqa yezip qalduroŋin,
xundaqla xularni Yəxuaning qulaqlirioŋa oqup bər; qünki
Mən Amaləkning namini asmanlarning astidin, ḥətta
adəmlərning esidinmu mutləq eqürüwetimən, dedi. **15**
Andin Musa bir qurbangaḥni yasap, namini «Pərwərdigar
tuoŋumdur» dəp atidi **16** wə Musa: — Yaḥning təhti
aldida bir qol kətürülüp: — «Pərwərdigar əwladtin
əwladqiqə Amaləkkə qarxi jəng qilidu» deyilgənidi, —
dedi.

18 Musaning qeynatisi, yəni Midiyanning kaḥini
Yətro Hudaning Musa üqün ḥəmdə Əz həlqi
Israil üqün barliq qiloŋanliri tooŋruluq anglidi, yəni
Pərwərdigarning Israilni Misirdin qiqaroŋanliqidin
həwər tapti. **2** Xuning bilən Musaning qeynatisi Yətro
Musaning əslidə əz yenioŋa əwətiwətkən ayali Zipporaḥ
wə uning ikki ooŋlini elip yoloŋa qiqti (birinqi ooŋlining
ismi Gərxom dəp qoyuloŋanidi; qünki Musa: «mən
yaqa yurtta musapir bolup turuwatimən» degənidi.
4 Yənə birining ismi əliezər dəp qoyuloŋanidi; qünki
Musa: «Atamning Hudasi manga yardəmdə bolup,
meni Pirəwnning qiliqidin qutquzdi», degənidi). **5**
Xundaq qilip Musaning qeynatisi Yətro Musaning
ooŋulliri bilən ayalini elip, Musaning qəldə, Hudaning
teoŋining yenida qedir tikgən yerigə yetip kəldi. **6**
U əslidə Musaoŋa: — «Mana, mənki qeynatang Yətro
sening ayalingni wə uning ikki ooŋlini elip yeningoŋa
ketiwatimən» dəp həwər əwətkənidi. **7** Xuning bilən
Musa əz qeynatisining aldioŋa qiqip, təzim qilip, uni
səydi. Ular bir-biridin ḥal-əḥwal sorixip qediroŋa
kirdi; **8** Andin Musa qiynatisioŋa Israilning wəjidin
Pərwərdigarning Pirəwn wə misirliqlaroŋa qiloŋan
ḥəmmə əməllirini səzləp, ularning yol boyi bexioŋa
qüxkən jəbir-japalarni bayan qilip, Pərwərdigarning
qandaq qilip ularni qutquzoŋinini eytip bərdi. **9** Buni
anglap Yətro Pərwərdigarning Israiloŋa kərsətkən
barliq yahxiliqidin, ularni misirliqlarning qolidin
qutquzoŋanliqidin xadlandi. **10** Yətro [xadlinip]:
— Silərni misirliqlarning wə Pirəwnning qolidin
qutquzoŋan Pərwərdigaroŋa təxəkkurlər boloŋay! U bu
qowmni misirliqlarning qolidin qutquzdi! **11** Mən
Pərwərdigarning barliq ilaḥlardin üstün turidioŋanliqini
əmdi bildim; qünki U dəl ular yooŋanqilik qiloŋan
ixta Əzining ulardin üstün turidioŋanliqini namayan
qildi — dedi. **12** Andin Musaning qeynatisi Yətro
Hudaoŋa atap bir kəydürmə qurbanlik wə birnəqqə
[təxəkkur] qurbanliklirini elip kəldi; Ḥarun bilən
Israilning ḥərbir aqsaqili Musaning qeynatisi bilən billə
Hudaning ḥuzurida taam yeyixkə kəldi. **13** Ətisi Musa
həlqning ix-dəwaliri üstidin ḥəküm qiqirixqa olturdi;
həlq ətigəndin tartip kəqkiqə Musaning qərisidə turuxti.
14 Musaning qeynatisi uning həlqi üqün qiloŋan ixlirini
kərgəndə uningdin: — Sening həlqqə qiliwatqan bu
ixing zadi nemə ix? Nemixqa sən [bu ixta] yaloŋuz
olturisən, barliq həlq nemə üqün ətigəndin kəqkiqə
sening qərəngdə turidu? — dedi. **15** Musa qeynatisioŋa
jawab berip: — Həlq Hudadin yol izdəxkə mening
qeximoŋa kelidu. **16** Qaqanki ularning bir ix-dəwasi
qiqsa ular yenimoŋa kelidu; xuning bilən mən ularning
otturisida ḥəküm qiqirimən wə xundaqla Hudaning
qanun-bəlgilimilirini ularoŋa bildürimən, — dedi. **17**
Musaning qeynatisi uningoŋa: — Bu qiloŋining yahxi
bolmaptu. **18** Sən jəzmən əzüngni ḥəmdə qərəngdə
turoŋan həlqnimu qarqitip qoyisən; qünki bu ix sanga
bək eoŋir kelidu. Sən uni yaloŋuz qilip yetixəlməysən.
19 Əmdi mening səzümgə qulaq saloŋin, mən sanga bir
məsliḥət berəy wə [xundaq qilsang,] Huda sening bilən
billə bolidu: — Sən əzüng Hudaning aldida həlqning
wəkili bolup, ularning ixlirini Hudaoŋa məlum qiloŋin;
20 sən həlqqə qanun-bəlgilimilərni əgitip, mangidioŋan
yolni kərsitip, ularning qandaq burqi barliqini uqturoŋin.
21 Xuning bilən bir waqitta sən pütkül həlqning
arisidin Hudadin qorqidioŋan, nəpsaniyətqilikni yaman
kəridioŋan ḥəm qabiliyətlik ḥəm diyanətlik adəmlərni
tepip, ularni həlqning üstigə bax qilip, bəzisini mingbexi,
bəzisini yüzbexi, bəzisini əllikbexi, bəzisini onbexi
qilip təyinligin. **22** Xuning bilən bular ḥərqandaq
waqitta həlqning ix-dəwalirini soraydu. Əgər qong
bir ix-dəwa qiqip qalsa, buni sanga tapxursun; lekin

ھەممە كىچىك ئىش-دەۋالارنى ئۇلار ەزلىرى بېجىرىسۇن. ئۇنداق
قىلىپ، ئۇلار سېنىڭ ۋەزىپەنگنى يېنىكلىتىپ، يۈكۈڭنى
كۆتۈرۈۋۈپ بېرىدۇ. 23 ەگەر ئۇنداق قىلساڭ ۋە خۇدا
سەنگە ئۇنداق بۇيرىسا، ەزۈڭ [ۋەزىپەنگدە] پۇت تىرەپ
تۇرالايسەن ۋە ھەلقىڭمۇ ھاتىرجەملىك بىلەن ەز جايىغا
قايتىپ كېتىدۇ، دېدى. 24 مۇسا ئەيناتىسىنىڭ سۆزىگە قۇلاق
سېلىپ دېگىنىنى ھەممىسىنى قىلدى. 25 مۇسا پۈتكۈل ئىسرائىل
ئارىسىدىن قابىلىيەتلىك ئادەملەرنى تاللاپ، ئۇلارنى ھەلقىنىڭ
ئۈستىگە باش قىلىپ، بەزىسىنى مىڭبېشى، بەزىسىنى يۈزبېشى،
بەزىسىنى ئەللىكبېشى، بەزىسىنى ئونبېشى قىلىپ قويدى. 26 بۇلار
ھەرقانداق ۋاقىتتا ھەلقىنىڭ ئىش-دەۋالىرىنى سورەپ تۇردى؛
تەسرەك ئىش-دەۋالارنى بولسا، مۇساغا يوللايتتى، كىچىك
ئىش-دەۋالارنى بولسا ەزلىرى سورايتتى. 27 ئاندىن مۇسا
ئەيناتىسىنى يولۇغا سېلىپ قويدى، ئۇ ەز يۇرتىغا قايتىپ كەتتى.

19 ئىسرائىللار مىسىر زېمىنىدىن چىقىپ، دەل ئۈچىنچى ئەيىنىڭ
باشلىنىشى كۈنى سىناي قەلىگە يېتىپ كەلدى. 2
ئۇلار رەفىدىمدىن چىقىپ، سىناي قەلىگە يېتىپ كېلىپ،
قەلدە قەدىر تىكتى؛ ئىسرائىل ئۇ يەردە، تاغنىڭ ئۇدۇلىدا
توختاپ قەدىر تىكتى. 3 مۇسا خۇدانىڭ ئالدىغا چىقىۋىدى،
پەروەردىگار تاغدىن ئۇنىڭغا ھېتاب قىلىپ مۇنداق
دېدى: — سەن ياقۇپنىڭ جەمەتىگە سۆز قىلىپ، ئىسرائىللارغا
مۇنۇ ھەۋەرنى يەتكۈزگىن: — 4 «مېنىڭ مىسىرلىقلارغا
نېمە قىلغىنىمنى، ئۇنداقلا مەن سىلەرنى ھۇددى بۈركۈت
بالىلىرىنى قانىتلىرىغا مىندۈرۈپ ئېلىپ يۈرگەندەك، ەز
كېيىمىگە ئېلىپ كەلگىنىمنى ەزۈنلار كەردۈنلار. 5 ەمدى
سىلەر دەرھەقىقەت مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلاپ، ئەھدەمنى
تۇتسانلار، ئۇنداقتا بارلىق ئەللەرنىڭ ئارىسىدا مېنىڭ ھەس
بىر گەۋھەر بولىسىلەر — قۈنكى پۈتكۈل يەر مېنىڭكىدۇر
— 6 ۋە سىلەر مېنىڭ كاھىنلاردىن تەرىكىب تاپقان ھەس بىر
پادىشاھلىق ۋە مۇقەددەس بىر قوۋم بولىسىلەر». مانا بۇ
سەن ئىسرائىللارغا دېيىشىڭ كېرەك بولغان سۆزلەردۇر، — دېدى.
7 ئۇنىڭ بىلەن مۇسا يېنىپ كېلىپ، ھەلقىنىڭ ئاقساقاللىرىنى
قاقىرتىپ، پەروەردىگار ئۇنىڭغا بۇيرۇغان ئۇ سۆزلەرنىڭ
ھەممىسىنى ئۇلارغا يەتكۈزدى. 8 ھەلقىنىڭ ھەممىسى بىر
ئېغىزدىن: — پەروەردىگار بۇيرۇغانىنىڭ ھەممىسىگە
قوقۇم ەمەل قىلىمىز! — دەپ جاۋاب بەردى. ئاندىن مۇسا
ھەلقىنىڭ جاۋاب سۆزلىرىنى پەروەردىگارنىڭ كېيىنىگە بېرىپ
يەتكۈزدى. 9 پەروەردىگار مۇساغا: — مانا، مەن سەنگە
سۆز قىلغىنىمدا ھەلق ئاۋازىمنى ئاڭلىسۇن، ھەمىشە سەنگە
ئىشەنسۇن دەپ، يېنىڭغا قارا بولۇتنىڭ قارانغۇلۇقى
ئىچىدە كېلىمەن، دەپ ئېيتتى. مۇسامۇ ھەلقىنىڭ دېگەنلىرىنى
پەروەردىگارغا ئاڭلاتتى. 10 پەروەردىگار مۇساغا يەنە:
— سەن ھەلقىنىڭ كېيىنىگە بېرىپ، بۈگۈن ۋە ەتە ئۇلارنى
پاك-مۇقەددەس قىلىپ، كىيىم-كېچەكلىرىنى يۇدۇرۇغىن. 11
ئۇلار ئۈچىنچى كۈنىگە تەييار تۇرسۇن؛ قۈنكى ئۈچىنچى كۈنى
بارلىق ھەلقىنىڭ كۆز ئالدىدا پەروەردىگار سىناي تاغىغا
قۈشىدۇ. 12 سەن ھەلق ئۈچۈن [تاغنىڭ] ەتراپىغا بىر پاسىل
قىلىپ، ئۇلارغا: «سىلەر ەڭتىيات قىلىڭلار، تاغقا چىقمانلار
ياكى ئۇنىڭ ئېتىكىگە تېگىپ كەتمەنگلار. كىمكى تاغقا تەگسە
ەلتۈرۈلمەي قالماي دۇ؛ 13 ئۇنىڭغا ھەتتا بىرەر قولى
تېگىپ كەتسىمۇ، قالما-كەسەك قىلىپ ەلتۈرۈلسۇن ياكى ئوق ئېتىپ
ەلتۈرۈلسۇن. مەيلى ھايۋان ياكى ئىنسان بولسۇن، ئۇنداق
قىلسا، تىرىك قالدۇرۇلمىسۇن» — دەپ ئېيتقىن. لېكىن كانايىنىڭ
ئۇزۇن قېلىشى، ئۇلار تاغنىڭ تۈۋىگە چىقسۇن، دېدى. 14
مۇسا تاغدىن ۋۈشۈپ ھەلقىنىڭ كېيىنىگە بېرىپ، ھەلقنى
خۇداغا ئاتاپ مۇقەددەس قىلدى؛ ئۇلار كىيىم-كېچەكلىرىنى
يۇدى. 15 ئاندىن مۇسا ھەلقىگە: — ئۈچىنچى كۈنىگە تەييار
تۇرۇنلار؛ ھېچكىم ئايالىغا يېقىنچىلىق قىلمىسۇن،
دېدى. 16 ئۈچىنچى كۈنى بولۇپ، تاڭ يورۇقى بىلەن
ئۇنداق بولدىكى، گۈلدۈرمامىلار گۈلدۈرلەپ، چاقماق
چاقىپ، تاغ ئۈستىدە قويۇق بىر پارچە بۇلۇت پەيدا بولدى،
زور قاتتىق قېلىنغان كانايىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى. بۇنى
كۆرۈپ چېدىرگاھدىكى پۈتكۈل ھەلق قورقۇنچىدىن تىترەپ
كەتتى. 17 مۇسا ھەلقنى خۇدانىڭ ئالدىدا ھازىر بولۇشقا
چېدىرگاھدىن ئېلىپ چىقتى. ئۇلار كېلىپ تاغنىڭ تۈۋىدە
ەرە تۇردى. 18 پەروەردىگار سىناي تېغىغا ئوتتا چۈشۈپ
كەلگىنى ئۈچۈن ئېتىتەك پۈتكۈل تاغنى قاپلىدى؛ ئېتىتەك
خۇمدانىدىن ەرلىگەن ئېتىتەكتەك ئۈستىگە ەرلەپ چىقتى. پۈتكۈل
تاغ قاتتىق تەۋرىنىشكە باشلىدى. 19 كانايىنىڭ ئاۋازى بارغانسېرى
كۈچەيىپ ئىنتايىن قاتتىق چىقتى. مۇسا سۆز قىلىۋىدى، خۇدا
ئاڭلاپ ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن جاۋاب بەردى. 20 پەروەردىگار
ەزى سىناي تېغىغا، تاغنىڭ چوققىسىغا چۈشتى؛ ئاندىن
پەروەردىگار مۇسانى تاغنىڭ چوققىسىغا چاقىرىۋىدى،
مۇسا تاغقا چىقتى. 21 پەروەردىگار مۇساغا: — سەن چۈشۈپ
ھالايىقنى ئاگاھلاندۇرۇپ: ئۇلار «پەروەردىگارنى كۆرىمىز»
دەپ پاسىلدىن بەسۈپ ەتمىسۇن؛ ئۇنداق قىلسا، ئۇلاردىن كېپ
ئادەم ھالاك بولىدۇ، دەپ ئېيتقىن. 22 پەروەردىگارغا يېقىن
كېلەلەيدىغان كاھىنلارمۇ ەزلىرىنى مانگا ئاتاپ مۇقەددەس
قىلسۇن؛ بولمىسا، پەروەردىگار [سېپىلنى] بەسكەندەك ئۇلارغا
ھالاكەت يەتكۈزىدۇ، — دېدى. 23 مۇسا پەروەردىگارغا:
— ھالايىقنىڭ سىناي تېغىغا چىقىشى مۇمكىن ەمەس؛
قۈنكى سەن ەزۈڭ بىزگە قاتتىق ئاگاھلاندۇردۇڭ: تاغنى
«مۇقەددەس» دەپ قارەپ، ئۇنىڭ ەتراپىغا پاسىللارنى
بېكىتىڭلار، دەپ ەمىر قىلدىڭ، — دېدى. 24 پەروەردىگار
مۇساغا: — مانگ، سەن چۈشۈپ كەتكىن. ئاندىن سەن
ھارۇنىنى ئېلىپ، بىللە چىققىن؛ لېكىن كاھىنلار ۋە ھەلق بولسا
پەروەردىگارنىڭ كېيىنىگە بارەيلى دەپ پاسىلدىن بەسۈپ
ەتمىسۇن؛ بولمىسا، [پەروەردىگار سېپىلنى] بەسكەندەك
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشىدۇ، — دېدى. 25 ئۇنىڭ بىلەن مۇسا
ھەلقنىڭ كېيىنىگە چۈشۈپ، ئۇلارغا بۇ سۆزنى يەتكۈزدى.

20 خۇدا مۇنۇ بارلىق سۆزلەرنى بايان قىلىپ مۇنداق
دېدى: — 2 مەن سېنى «قۇللۇق مەكانى» بولغان مىسىر
زېمىنىدىن چىقىرىپ كەلگەن پەروەردىگار خۇدايىڭدۇرمەن.
3 سېنىڭ مەندىن باشقا ھېچقاندەك ئىلاھىڭ بولمايدۇ. 4
سەن ەزۈڭ ئۈچۈن مەيلى يۇقىرىدىكى ئاسماندا بولسۇن، مەيلى
تەۋەندىكى زېمىندا بولسۇن، يەر ئاستىدىكى سۇلاردا
بولسۇن، ھەرقاندەك نەرسىنىڭ قىياپىتىدىكى ھېچقاندەك
ئويما ئەكىلنى ياسىما. 5 سەن بۇندەك نەرسىلەرگە باش ئۇرما
ياكى ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا كىرمە. ۋۈنكى مەنكى پەروەردىگار
خۇدايىڭ ۋاپاسىزلىققا ھەسەت قىلغۇچى تەڭرىدۇرمەن.
مەندىن نەپرەتلەنگەنلەرنىڭ قەبىھلىكلىرىنى ەزلىرىگە،
ئوغۇللىرىغا، ھەتتا نەۋرە-قەۋرىلىرىگىچە ئۈچۈرىمەن، 6
ەممە مېنى سۆيىدىغان ۋە ەمرلىرىمنى تۇتىدىغانلارغا
مىڭ ەۋلادىغىچە ەزگەرمەس مېھرىبانلىق كەرسىتىمەن. 7
پەروەردىگار خۇدايىڭنىڭ نامىنى قالايمىقان تىلغا
ئالما؛ قۈنكى كىمدەكىم نامىنى قالايمىقان تىلغا ئالسا،
پەروەردىگار ئۇنى گۇناھكار ھېسابلىماي قالمايدۇ. 8
شابات كۈنىنى مۇقەددەس دەپ بىلىپ تۇتقىلى ياداڭدا
ساقلىغىن. 9 ئالتە كۈن ئىشلەپ بارلىق ئىشلىرىڭنى تۈگەتكىن؛ 10
لېكىن يەتتىنچى كۈنى پەروەردىگار خۇدايىڭغا ئاتالغان
شابات كۈنىدۇر؛ سەن ئۇ كۈنى ھېچقاندەك ئىش قىلمايسەن؛
مەيلى سەن ياكى ئوغلۇڭ بولسۇن، مەيلى قىزىڭ، مەيلى
قۇلۇڭ، مەيلى دېدىكىڭ، مەيلى بۇقاڭ ياكى سەن بىلەن
بىر يەردە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر بولسۇن، ھېچقاندەك
ئىش قىلمىسۇن. 11 ۋۈنكى ئالتە كۈن ئىچىدە پەروەردىگار
ئاسمان بىلەن زېمىننى، دېڭىز بىلەن ئۇنىڭ ئىچىدىكى بارىنى
يارەتتى ئاندىن يەتتىنچى كۈنىدە ئارام ئالدى. بۇنىڭ ئۈچۈن
پەروەردىگار شابات كۈنىنى بەخت-بەرىكەتلىك كۈن قىلىپ، ئۇنى
مۇقەددەس كۈن دەپ بېكىتتى. 12 ئاتا-ئانانغا ھۆرمەت
قىل. ئۇنداق قىلسانغا پەروەردىگار خۇدايىڭ سەنگە ئاتا

qilmaqqi bolоqan zeminda uzun ömür kərisən. **13** Qatillиq
qilma. **14** Zina qilma. **15** Oоqrilиq qilma. **16** Qoxnang
tooqruluq yaloqan guwahlиq bərmə. **17** Sən qoxnangning
öy-imaritigə kəz qiringni salma, nə qoxnangning ayali,
nə uning qulioqa, nə uning dediki, nə uning kalisi, nə
uning ixiki yaki qoxnangning hərqandaq baxqa nərsisigə
kəz qiringni salma. **18** Pütkül həlq güldürmamilarni,
qekin-yalqunlarni, kanayning awazi wə taoqdin ərləp
qikqan is-tütəklərni kərdi wə anglidi; ular bularni kərüp,
titrixip yiraq turuxti **19** wə Musaoqa: — Bizgə sənla
səz qiloqaysən, biz anglaymiz; lekin Huda bizgə Özi səz
qilmisun; qünki undaq qilsa əlüp ketimiz, dedi. **20** Musa
halayiqqa jawabən: — Qorqmanglar; qünki Hudaning
bu yərgə kelixi silərni sinax üqün, yəni silərning
Uning dəhxətlikini kəz aldinglaroqa kəltürüp, gunah
qilmasliqinglar üqündur, — dedi. **21** Xuning bilən halayiq
nerida turdi; lekin Musa Huda iqidə turoqan qoyuq
bulutning qexioqa yekin bardi. **22** Pərwərdigar Musaoqa:
— Sən berip Israillaroqa munu səzlərni yətküzgin:
«Silərgə ərxtin səz qiloqinimni kərdünglar. **23** Silər
Mening ornumda ilah dəp kümüxtin butlar yasimanglar,
yaki əzünglar üqün altundin butlarni yasimanglar. **24** —
Sən Mən üqün tupraqtin bir qurbangah yasap, xu yərdə
kəydürmə qurbanliq wə inaqliq qurbanliqliringni, qoy-
əqkə bilən kaliliringni sunoqin. Omumən Mən həlqqə
namimni [hərmət bilən] əslitidioqan barliq jaylarda,
yeningoqa kelip sanga bəht-bərikət ata qilimən. **25**
— Əgər Manga atap taxlardin qurbangah yasimaqqi
bolsang, yonuloqan taxlardin yasimioqin; qünki taxlaroqa
əswabingni təgküzsəng, ular napak bolup qalidu. **26**
Qurbangahimoqa qiqidioqan pələmpəy bolmisun; undaq
boloqanda, pələmpəydin qikquqə əwriting kərünüp
qelixi mumkin», — dedi.

21 — Sən ularning aldioqa qoyidioqan həküm-
bəlgilimilər munulardur: — **2** Əgər sən bir ibraniy
qulni setiwaloqan bolsang, u altə yiloqiqə hizmitingdə
bolup, yəttinqi yili tələmsiz hər qilinsun. **3** U qul
qilinixqa tənha haləttə elip kelingən bolsa, tənha haləttə
kətsun. Ayali bilən birgə elip kelingən bolsa, ayalimu
uning bilən billə kətsun. **4** Əgər hojisi uningoqa hotun
elip bərgən bolsa, xundakla ayali uningoqa ooqul-qizlarni
tuoqup bərgən bolsa, ayal baliliri bilən hojisioqa qelip,
ər yaloquz kətsun. **5** Lekin əgər qul elan qilip: «Mən
hojam, ayalim wə balilirimoqa muhəbbitim boloqini
üqün hər bolup kətməymən» desə, **6** undakta uning
hojisi uni Hudaning [ibadət sorunining] aldioqa elip
berip, uni ixikning aldida yaki ixikning kexikining
aldida turoquzsun; andin hojisi bigiz bilən uning qulikini
təxsun. Xundaq qilip, u mənggügə hojisining quli bolup
qalidu. **7** Əgər birkim qizini dedəklikkə setiwətkən bolsa,
u ər qullar hər qilinoqandək hər qilinmisun. **8** Əgər əzigə
has setiwaloqan qiz hojisioqa yakmisa, undakta u qiz
tərəpning həq tələp uni hər qilixioqa yol qoyuxi kerək.
Lekin hojisining uni yat həlqqə setix hoqukqi bolmaydu;
qünki hojisi uningoqa wapasizliq qiloqandur. **9** Əgər u
qizni ooqlioqa has bekitkən bolsa, undakta u bəlgilimilər
boyiqə uningoqa əz qizidək muamilə qilsun. **10** Əgər
hojisi yənə hotun alsa, əslidə əmrigə aloqan dedikining
yemək-iqmikini, kiyim-keqikini wə ər-hotunqiliq burqini
keməytmisun. **11** Əgər u xu üq ixni ada qilmisa, undakta
u bədəl tələməy hər bolsun. **12** Kimki bir adəmni urup
əltürüp qoysa, umu qoqum əltürülsun. **13** Lekin əgər u
kixi [əlgüqining] jenini paylap turup qəstən əltürmigən,
bəlki mən Huda uning qoli arqiliq xu kixining əlüxigə
yol qoyoqan bolsam, undaq əhwalda Mən uningoqa
qaqidioqan bir jayni orunlaxturimən. **14** Lekin əgər birsi
əz qoxnisini hiylə bilən əltürimən dəp, uningoqa qəstən
hujum qilsa, u gərqə [panah izdəp] qurbangahimoqa
qeqip kəlsimu, u xu yərdə tutulsun wə əlümgə məhkum
qilinsun. **15** Kimki əz atisi yaki anisioqa qol təgküzsə,
qoqum əltürülsun. **16** Kimki bir adəmni bulap satqan
bolsa yaki uning qolida barliqi məlum bolsa, jəzmən
əltürülüxi kerək. **17** Kimki əz atisi yaki anisioqa lənət
qilip qaroqioqan bolsa, jəzmən əltürülüxi kerək. **18** Əgər
ikki kixi uruxup qelip, biri yənə birini tax ya moxti bilən
ursa, uruloqan kixi əlməy, orun tutup yetip qaloqan bolsa,
19 u kixi qopup hasioqa tayinip taxqirioqa qikqudək
bolsa, undakta uni uroqan kixi jazadin halas qilinsun;
pəqət zəhimləngüqining yetip ixtin qaloqan waqti üqün
tələm berip, uni dawalitip səllimaza saqaytsun. **20** Əgər
birsi quli yaki dedikini tayakta ursa, xundakla qul yaki
dedək nəq məydanda əlüp kətsə, uning üqün [igisi]
qoqum jazaoqa tartilsun. **21** Lekin əgər tayak yegüqi
bir-ikki kün tirik tursa, undakta qul hojayinining xəhsi
mal-mülki boloqini üqün, qulning jazasioqa tartilmisun.
22 Əgər kixilər bir-biri bilən uruxup qelip, hamilidar
bir ayalni urup salsa, hamilidar ayalda balisi baldur
tuoquluxidin baxqa zəhimlinix bolmisa, ayalning erining
tələm təlipi boyiqə hakimlarning təstiqidin ətküzülüp
jərimanə təlisun. **23** Əgər [ayal yaki bala] ziyan-zəhətkə
uqrioqan bolsa, undakta jenioqa jan, **24** kəzigə kəz,
qixioqa qix, qolioqa qol, putioqa put, **25** kəyükkə kəyük,
zəhimgə zəhim, kəkkə kək tələnsun. **26** Əgər birsi əz
qul ya dedikining kəzini urup nakar qilip qoysa, kəzi
wəjidin uni azad qilsun. **27** Xuningdək birsi əz quli ya
dedikining qixini urup qiqiriwətkən bolsa, qixi wəjidin
uni azad qilsun». **28** Əgər bir kala bir ər yaki ayal kixini
üsüp əltürüp qoysa, xu kala qoqum qalma-kesək qilinixi
kerək, uning gəxi yeyilmisun. Lekin kalining igisigə
gunah kəlmisun. **29** Lekin bu uyning ilgiridin üsüx aditi
bolup, igisigə bu həqtə agah berilgən bolsa, lekin yənila
uni baoqlimioqini üqün ər-ayal kixilərni üsüp əltürüp
qoyoqan bolsa, undakta kala qalma-kesək qilinsun,
igisimu əlümgə məhkum qilinsun. **30** Lekin uningdin
hun həqqi tələp qilinsa, əz jenining ornida uningoqa
qanqilik tələm qoyuloqan bolsa xuni bərsun. **31** Kalidin
üsülgüqi ooqul yaki qiz bala bolsa, kalining igisi ohxaxla
yuqiriqi həkümdikidək bir tərəp qilinsun. **32** Kala qul
yaki dedəkni üskən bolsa, kalining igisi üsülgüqining
hojisioqa ottuz xəkəl kümüx bərsun; andin kala qalma-
kesək qilinsun. **33** Əgər birsi bir orining aoqzini oquq
qoyup yaki kolawatqan orining aoqzini yapmay, kala
yaki exək uningoqa qüxüp kətsə, **34** Undakta orining
igisi mal igisining ziyinini toluq tələp bərsun; əlgən mal
uningki bolidu. **35** Əgər birsining kalisi yənə birsining
kalisini üsüp əltürüp qoyoqan bolsa, undakta ular tirik
qaloqan kalini setip, pulni barawər bəlüxsun həm əlük
kalinimu xundaq bəlüxsun. **36** Lekin kalining ilgiridin
üsidioqan aditi barliqi enik turup, igisi uni baoqlimay

qoyuwətkən bolsa, undaqta üsküqi kalining igisi kalioɣa kala tələp bərsun, əlük kala uning bolsun.

22 Əgər birsi bir kala yaki qoyni ooɣrilap, uni soysa ya setiwətsə, u bir kalining ornioɣa bəx kala, bir qoyning ornioɣa tət qoy təlisun. **2** Ooɣri tam təxkəndə tutulup qelip, tayaq yəp əlüp qalsa, əltürgüqigə hun jazasi kəlmisun. **3** Lekin xu wəqə boloɣan pəyttə kün qiqip qaloɣan bolsa, undaqta əltürgüqi hun jazasioɣa tartilsun. Ooɣri ooɣrilioɣinini tələp ziyanni toluqlap berixi kerək; uningda bir nemə bolmisa, qullukqa setilip, ooɣrilioɣan nərsini təlixi kerək. **4** Ooɣri tutuloɣanda ooɣrilioɣan nərsə, kala bolsun, exək bolsun, qoy bolsun uning qolida tirik halətə tepilsa, u ikki həssə qimməttə tələp bərsun. **5** Əgər birsi əz mal-qarwilirini etizlikqa yaki üzümzarlikqa otlaxqa qoyuwetip, baxqilarning baoɣ-etizlikida otlaxqa yol qoysa, undaqta u əzining əng esil məhsulatliridin yaki üzümzarlikining əng esil mewisidin ziyanni tələp bərsun. **6** Əgər ot ketip, tikənlikkə tutixip ketip, andin ənqilərni, bax tartip pixqan ziraətni kəydürüp, pütkül etizlikni kül qiliwətsə, undaqta ot qoyoɣuqi barlik ziyanni tələp bərsun. **7** Əgər birsi qoxnisioɣa pul yaki mal-dunyasini amanət qiloɣan bolsa, bular əyidin ooɣrilinip kətsə, xundaqla ooɣri keyin tutulsa, u ooɣrilioɣinini ikki həssə qimməttə tələp bərsun. **8** Lekin ooɣri tepilmisa, əy igisining qoxnisining melioɣa qol təgküzgən ya təgküzmigənliki məlum bolsun dəp, qakimlarning aldioɣa kəltürülsun. **9** Qərhil hiyanət, u məyli kala, exək, qoy, kiyim-keqək bolsun, yittürüp qoyoɣan nərsə bolsun, ular tooɣruluk bir qoxnisi: «əməliyəttə mundaq idi» dəp talaxqan bolsa, hər ikkisining dəwasi qakimlarning aldioɣa kəltürülsun; qakimlar qaysioɣa gunah bekitsə, xu qoxnisioɣa ikki həssə qimməttə tələp bərsun. **10** Əgər birsi qoxnisioɣa exək, kala, qoy yaki baxqa bir qarpayni amanət qilsa, bu amanət meli kixi kərməy əlüp kətsə, yaki zəhimlənsə, yaki qəydəp əkitilsə, **11** undaqta qoxnisining melioɣa qol təgküzgən ya təgküzmigənliki məlum bolsun dəp, Pərwərdigarning aldida ularning otturisida bir qəsəm iqürülsun. Mal igisi bu qəsəmni qobul qilsun; qoxnisi uningoɣa tələm tələp bərmisun. **12** Lekin mal ooɣrilanoɣan bolsa, u igisigə tələp bərsun. **13** Əgər uni wəhxiy haywan booɣup qoyoɣan bolsa, u malning qaldukini guwahlik üqün kərsitip, uni tələp bərmisimu bolidu. **14** Əgər birsi qoxnisidin bir ulaoɣni ətnə elip, ulaoɣ igisi yok yərdə zəhimlənsə yaki əlüp qalsa, ətnə aloɣuqi toluk tələp bərsun. **15** Lekin igisi nək məydanda bolsa, ətnə aloɣuqi tələp bərmisun; ulaoɣ ijarigə elinoɣan bolsa, aloɣuqi tələm təlimisun; qünki uni ijarə tələp əkəlgən. **16** Əgər bir adəm tehi yatlik bolmioɣan bir qizni azdurup, uning bilən billə yatsa, undaqta u uning toylukini berixi kerək, andin uni hotunlukqa alsun. **17** Lekin qizning atisi uni uningoɣa bərgili unimisa, zina qiloɣuqi pak qizlarning toylukioɣa barawər kelidioɣan kümüx pulni tarazida əlqəp bərsun. **18** Jadugər hotunni tirik qoymioɣin. **19** Haywan bilən jinsiy munasiwət ətküzgən hərbiri jəzmən əlümgə məhkum qilinsun. **20** Kimdəkim birdinbir Pərwərdigardin baxqa hərqandaq ilahoɣa qurbanlik sunsa, haram dəp mutləq halakətkə məhkum qilinsun. **21** Silərmu Misirda musapir bolup turoɣanikənsilər, musapir boloɣan kixini həq harlimanglar wə yaki uningoɣa həq zulum qilmanglar. **22** Hərqandaq tul hotun yaki yetim balini horlimanglar. **23** Sən ularni hərqandaq tərəptə horlisang, ular manga pəryad kətürsə, Mən ularning awazini qoqum anglaymən; **24** xuning bilən oɣəzipim tutixip, silərni qiliqlap əltürimən, silərning hotunliringlar tul qilinip, baliliringlar yetim bolup qalidu. **25** Əgər sən Mening həlkimning iqidin sanga qoxna boloɣan kəmbəoɣəlgə qərz bərgən bolsang, uningoɣa jazanihorlardək muamilə qilmioɣin; uningdin əsüm almanglar. **26** Əgər sən qoxnangning qapinini gərügə aloɣan bolsang, kün olturmasta uningoɣa yandurup bər. **27** Qünki qapini uning birdinbir yepinqisi bolup, bədinini yapidioɣan kiyim xudur. U bolmisa, u nemini yepinip yatidu? Bu səwəbtin Manga pəryad qilsa, pəryadini anglaymən; qünki Mən xəpkətlikturmən. **28** Hudaoɣa kupurluk qilma, wə həlkingning əmirlirinimu qaroɣap tillima. **29** Haminingning hosulining axkinidin wə xarab-zəytun meyi kəlqikingdin taxkinidin Manga hədiyə sunuxni hayal qilmioɣin. Sən ooɣulliringning tunjisini Manga atioɣin. **30** Kala bilən qoyliringning tunji balilirinimu həm xundaq atioɣin; tunji bala yəttə küngiqə anisi bilən billə tursun; əmma səkkizinqi küni uni Manga atap sunoɣin. **31** Silər Manga ataloɣan mukəddəs kixilər bolisilər; xunga dalada yirtquq haywan təripidin booɣuloɣan haywanning gəxini yemənglar, bəlki uni itloroɣa taxlap beringlar.

23 Yaloɣan gəpni yaymioɣin wə ya yaloɣan guwahlik berip rəzil adəmgə yan basmioɣin. **2** Topqa əgixip rəzil ixta bolma yaki dəwa-dəsturlarda guwahlik bərgəndə topqa əgixip həkikətni burmilima. **3** Kəmbəoɣəl dəwa qilsa, uningoɣa yan basma. **4** Düxminingning kala ya exiki ezip ketip, sanga uqrap qalsa, uni elip kelip, igisigə qoqum tapxurup bər. **5** Əgər sanga əq boloɣanning exiki yükni kətürəlməy yükning astida yatqinini kərsəng, uni yardəmsiz taxlimay, bəlki uningoɣa yardəmlixip exikini qopuruxup berixing zərür. **6** Arangdiki kəmbəoɣəlning dəwasida adalətni burmilima. **7** Hərqandaq sahta ixtin əzüngni neri tart; bigunah adəm bilən həkqaniy adəmni əltürmigin; qünki Mən rəzil adəmni hərgiz adil dəp aklimaymən. **8** Xuningdək həqqandaq para yemə; qünki para kəzi oquqlarni kor qilip, həkqaniylarning səzlirini burmilaydu. **9** Musapir kixilərgə zulum qilma; qünki əzünglar Misir zeminida musapir bolup turoɣan boloɣaqqa, musapirning rohiy halini bilisilər. **10** Altə yil əz yeringni terip, hosullirini al. **11** Lekin yəttinqi yili yərgə aram berip uni box qoy; həlkingning namratliri uningdin yioɣip yesun, ulardin axqinini janggaldiki haywanlar yesun; xundaqla üzümzarliking bilən zəytunzarlikingnimu xundaq qiloɣin. **12** Altə kün iqidə əz ixingni ada qilip, yəttinqi küni aram elixing zərür. Buning bilən kala-exəkliring aram tapidu, dedikingning ooɣli bilən musapir kiximu hərdukini qiqiridu. **13** Mən sanga eytqinimning həmmisini kəngül bəlüp ada qil; baxqa ilahlarning namini tilingoɣa alma; bular hətta aoɣzingoɣimu qikmisun. **14** Hər yilda üq qetim mening üqün heyt ətküzgin. **15** Aldi bilən «petir nan heyti»ni ətküz; sanga əmr qiloɣinimdək Abib eyidiki bekitilgən künlərdə yəttə kün petir nan yegin; qünki xu ayda sən Misirdin qikqaniding. Xu heytta heqkixi

aldimoɣa ḳuruḳ ḳol kəlmisun. **16** Sən əjir ḳilip terioɣan etizdiki ziraitingning tunji ḥosulini oroɣanda «orma ḥeyti»ni ətküz; xundaḳla sən əjir singdürüp yərdin ahirḳi ḥosul-məḥsulatliringni yil ahirida yioɣḳanda «ḥosul yioɣix ḥeyti»ni ətküz. **17** Yilda üq ḳetim ərkəkliringning ḥəmmisi Rəb Pərwərdigarning ḥuzurioɣa ḥazir bolsun. **18** Sən manga ataloɣan ḳurbanliḳning ḳenini hemirturuq selinoɣan nan bilən sunmioɣin; ḥeyt ḳurbanliḳining yeoɣini bolsa keqiqə ḳondurup ətigiqigə saḳlima. **19** Zemininggdiki dəsləpki ḥosulning əng yahxsini Pərwərdigar Hudayingning əyigə elip kəl. Oɔlaḳni anisining sütidə ḳaynitip pixurma. **20** Mana, Mən bir Pərixtini yolda seni ḳooɣdap, Mən sanga təyyarlioɣan yərgə elip barsun dəp, aldingda yürüxkə əwətimən. **21** Sən uning aldida əzünggə agaḥ bol, uning awazioɣa ḳulaḳ sal. Uning zitioɣa təgmə; bolmisa, u itaətsizlikliringni kəqürməydu; qünki Mening namim uningdidur. **22** Lekin əgər sən uning awazioɣa ḳulaḳ selip, Mening barliḳ buyruoɣanlirimoɣa əməl ḳilsang, Mən düxmənliringgə düxmən, küxəndiliringgə küxəndə bolimən. **23** Qünki Mening Pərixtəm aldingda yürüp, seni Amoriy, Ḥittiy, Pərizziy, Ḳanaaniy, Ḥiwiy wə Yəbusiylarning zemini oɣa baxlap kiridu; Mən ularni yoḳitimən. **24** Sən ularning ilaḥlirioɣa bax urup ibadət ḳilma wə yaki ular ḳiloɣandək ḳilma; bəlki ularning [butlirini] üzül-kesil qeḳiwət, but tüwrüklirini üzül-kesil kukum-taloɣan ḳiliwət; **25** Lekin Hudayinglar Pərwərdigarning ibaditidə bolunglar. Xundaḳ ḳilsanglar U nan bilən süyünglarni bərikətləydu; Mən barliḳ kesəllikni aranglardin qiḳirip taxlaymən. **26** Buning bilən zemininggda boyidin ajrap ketidioɣan yaki tuoɣmas ḥeqbir ayal yaki qarpay bolmaydu; əmrüngning künlirini toluḳ ḳilimən. **27** Mən sening aldingda wəḥimimni əwətimən, ḳaysi taipigə yeḳinlaxsang xularni parakəndə ḳilimən; xuning bilən ḥəmmə düxmənliringni kəynigə yandurup ḳaqurimən. **28** Ḥiwiylar, Ḳanaaniylar wə Ḥittiylarni aldingdin ḳooɣlap qiḳiriwetixkə serik ḥərilərni aldingda yürüxkə əwətimən. **29** Əmma zeminning Harabilixip, dalada wəḥxiy ḥaywanlar awup sanga həwp bolup ḳalmasliḳi üqün, xu əllərni aldingdin bir yiloɣiqə ḥəydiwətməymən, **30** Bəlki sən awup, zeminni [pütünləy] miras ḳilip boloɣuqə, az-azdin ḥəydəp turimən. **31** Sening zemininggning qegrilirini Ḳizil Dengizdin tartip Filistiylərning dengizioɣiqə, xuningdək qəldin tartip [Əfrat] dəryasioɣiqə bekitimən; qünki zeminda turuwatḳanlarni ḥəydiwetip yerini igilixing üqün, ularni ḳolungoɣa tapxurimən. **32** Sən ular bilən wə yaki ilaḥliri bilən ḥeqḳandaḳ bir əḥdə tüzmə. **33** Ularning seni aldimda gunaḥḳa patḳuzmasliḳi üqün ularni zemininggda ḳət'iy turoɣuzma. Qünki mubada sən ularning ilaḥlirining ibaditidə bolsang, bu ix sanga tuzaḳ bolidu.

24 U Musaoɣa yənə: — «Sən berip, əzüng bilən billə Ḥarun, Nadab, Abiḥuni wə Israillarning aḳsaḳalliri arisidin yətmix adəmni elip, Pərwərdigarning ḥuzurioɣa qiḳip, yiraḳta turup səjdə ḳilinglar. **2** Pəḳət Musala Pərwərdigarning aldioɣa yeḳin kəlsun; baxḳilar yeḳin kəlmisun, həlḳ uning bilən billə üstigə qiḳmisun, — dedi. **3** Musa kelip Pərwərdigarning barliḳ səzliri bilən ḥəkümlirini halayiḳḳa dəp bərdi; pütkül halayiḳ bir awazda: — Pərwərdigarning eytḳan səzlirining ḥəmmisigə əməl ḳilimiz! — dəp jawab berixti. **4** Andin Musa Pərwərdigarning ḥəmmə səzini hatiriliwelip, ətisi səḥər ḳopup taoɣning tüwidə bir ḳurbangaḥni yasap, xu yərdə Israilning on ikki ḳəbilisining sani boyiqə on ikki tax tüwrükni tiklidi. **5** Yənə Israillarning birnəqqə yigitlirini əwətti, ular berip Pərwərdigaroɣa kəydürmə ḳurbanliḳlar sundi, inaḳliḳ ḳurbanliḳi süpitidə birnəqqə torpaḳnimu soyup sundi. **6** Andin Musa ḳanning yerimini ḳaqilaroɣa ḳaqilidi, yənə yerimini ḳurbangaḥ üstigə qaqti. **7** Andin u əḥdinamini ḳolioɣa elip, həlḳḳə oḳup bərdi. Ular jawabən: — Pərwərdigarning eytḳinining ḥəmmisigə ḳulaḳ selip, itaət ḳilimiz! — deyixti. **8** Xuning bilən Musa ḳaqilardiki ḳanni elip, həlḳḳə sepip: — Mana, bu Pərwərdigar muxu səzlərning ḥəmmisigə asasən silər bilən baoɣlioɣan əḥdining ḳenidur, dedi. **9** Andin keyin Musa wə Ḥarun, Nadab wə Abiḥu Israillarning aḳsaḳalliridin yətmix adəm bilən billə taoɣ üstigə qiḳixti. **10** Ular xu yərdə Israilning Hudasini kərdi; uning ayioɣining astida huddi kək yaḳuttin yasaloɣan nəpis payandazdək, asman gümbizidək süpsüzük bir jisim bar idi. **11** Lekin u Israillarning mətiwərlirigə ḳol təgküzmidi; ular Hudani kərüp turdi ḥəmdə yəp-iqixti. **12** Pərwərdigar Musaoɣa: — Taoɣ üstigə, ḳeximoɣa qiḳip xu yərdə turoɣin. Sanga ularoɣa əgitixkə tax tahtaylarni, yəni Mən yezip ḳoyoɣan ḳanun-əmrni berimən, dedi. **13** Xuning bilən Musa ḳopup, Yardəmqisi Yəxuani elip mangdi. Musa Hudaning teoɣioɣa qiḳti. **14** U awwal aḳsaḳallaroɣa: Biz yenip kəlgüqə muxu yərdə bizni saḳlap turunglar. Mana, Ḥarun bilən hur silərning yeninglarda ḳalidu; əgər birsining ix-dəwasi qiḳsa, ularning aldioɣa barsun, — dedi. **15** Xuning bilən Musa taoɣning üstigə qiḳti wə taoɣni bulut ḳaplidi. **16** Pərwərdigarning julasi Sinay teoɣining üstidə tohtidi; bulut uni altə küngiqə ḳaplap turdi; yəttinqi küni, Pərwərdigar bulut iqidin Musani qaḳirdi; **17** Pərwərdigarning julasining ḳiyapiti Israillarning kəz aldida taoɣning qoḳḳisida ḥəmmini yutḳuqi ottək kəründi. **18** Musa bulutning iqigə kirip, taoɣning üstigə qiḳip kətti. Musa ḳirik keqə-kündüz taoɣda turdi.

25 Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroɣa eytḳin, ular Manga bir «kətürmə ḥədiyə»ni kəltürsun; kimning kəngli ḥədiyə sunuxḳa hux bolsa, uningdin Manga sunulidioɣan «kətürmə ḥədiyə»ni tapxuruwelinglar. **3** Silər ulardin tapxuruwalidioɣan kətürmə ḥədiyə: — Altun, kümüx, mis, **4** kək, səsün wə ḳizil rənglik yip, kanap rəht, tiwit, **5** ḳizil boyaloɣan ḳoqḳarning teriliri, delfinning teriliri, akatsiyə yaoɣiqi, **6** qiraoɣ üqün zəytun meyi, «məsiḥləx meyi» wə huxbuy üqün huxbuy dora-dərməklər, **7** əfod bilən «ḳoxen»oɣa ornitilidioɣan aḳ ḥeḳiḳ wə baxḳa esil taxlar bolsun. **8** Mening əzliri arisida makan ḳiliximən üqün [xulardin] Manga bir muḳəddəs turaloɣuni yasisun. **9** Uni Mən sanga barliḳ kərsətməkqi boloɣinimoɣa asasən, yəni ibadət qedirining nushisi wə barliḳ əswab-saymanlirining nushisioɣa op'ohxax ḳilip yasanglar. **10** Ular akatsiyə yaoɣiqidin bir sanduḳ yasisun. Uning uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz, egizliki bir yerim gəz bolsun. **11** Sən uni sap altun bilən ḳaplioɣin; iqi wə sirtini altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳar. **12** Uningoɣa altundin tət ḥalḳa ḳuydurup,

tət qetiḳioŋa bekitkin. Bir təripigə ikki ḥalḳa, yənə bir
təripigə ikki ḥalḳa bolsun. 13 Sən ḥəm akatsiyə yaoŋiqidin
ikki baldaḳ yasap, ḥər ikkisini altun bilən ḳaplioŋin; 14
andin sanduḳ ular arḳilik kətürülsun dəp, baldaḳlarni
sanduḳning ikki yenidiki ḥalḳiliridin ətküzüp ḳoyoŋin.
15 Baldaḳlar ḥəmixə sanduḳtiki ḥalḳida tursun; ular
uningdin qiḳirilmisun. 16 Mən sanga beridioŋan ḥəküm-
guwaḥlikni sanduḳḳa ḳoyoŋin. 17 Sanduḳning [yapḳuqi
süpitidə] sən altundin uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki
bir yerim gəz boloŋan bir «kafarət təhti» yasioŋin. 18 Ikki
kerubni altundin soḳup yasioŋin. Ularni kafarət təhtining
ikki təripigə ornatḳin. 19 Bir kerubni bir təripigə, yənə
bir kerubni yənə bir təripigə ornitix üqün yasioŋin.
Ikki təripidiki kerublarni kafarət təhti bilən bir gəwdə
ḳilinglar. 20 Kerublar bir-birigə yüzlənsun, ḳanatlirini
kafarət təhtining üstigə kerip, ḳanatliri bilən uni yapsun;
kerublarning yüzi kafarət təhtigə ḳaritilsun. 21 Sən
kafarət təhtini sanduḳning üstigə ḳoyup, Mən sanga
beridioŋan ḥəküm-guwaḥliḳni sanduḳning iqigə ḳoyoŋin.
22 Mən xu yərdə sən bilən kərüximən; kafarət təhti
üstidə, yəni ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳining üstidiki ikki
kerubning otturisida turup sanga Israillaroŋa yətküzüxkə
tapxuridioŋan barliḳ əmrlirim tooŋrisida səz ḳilimən. 23
Ḥəm akatsiyə yaoŋiqidin uzunluḳi ikki gəz, kəngliki bir
gəz, egizliki bir yerim gəz boloŋan bir xirə yasioŋin. 24 Uni
sap altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə
altundin girwək qiḳar. 25 Sən xirəning qərisigə tət ilik
egizliktə bir ləw yasioŋin; bu ləwning qərisigimu altundin
bir girwək qiḳar. 26 Sən u xirəgə altundin tət ḥalḳa yasap,
bu ḥalḳilarni xirəning tət burjikidiki qetiḳḳa ornatḳin.
27 Xirəni kətürüxkə baldaḳlar ətküzülsun dəp, ḥalḳilar
xirə lewigə yeḳin bekitilsun. 28 Baldaḳlarni akatsiyə
yaoŋiqidin yasap, altun bilən ḳaplioŋin; xirə ular arḳilik
kətürilidu. 29 Xirəgə yandap legən, ḳaqa-təhsə, piyalə
wə «xarab ḥədiyəliri»ni qaqidioŋan ḳədəḥlərni yasioŋin;
ularni sap altundin yasioŋin. 30 Mening ḥuzurumda
turuxḳa sən xirəgə ḥəmixə «təḳdim nan»ni ḳoyoŋin.
31 Sən ḥəm sap altundin bir qiraoŋdan yasioŋin. U
qiraoŋdan soḳup yasalsun; qiraoŋdanning puti, oŋoli,
ḳədəḥliri, oŋunqə wə qeqəkliri pütün bir altundin
soḳulsun. 32 Qiraoŋdanning oŋolining ikki yenidin altə
xahqə qiḳirilsun — qiraoŋdanning bir yenidin üq xahqə,
qiraoŋdanning yənə bir yenidin üq xahqə qiḳirilsun; 33
bir yenidiki ḥərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi
wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirilsun, yənə bir yenidiki
ḥərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki
boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirilsun. Qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan altə
xahqining ḥəmmisi xundaḳ yasalsun. 34 Qiraoŋdanning
[oŋolidin] badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan
tət ḳədəḥ qiḳirilsun. 35 Bulardin baxḳa [birinqi] ikki
xahqining astida bir oŋunqə, [ikkinqi] ikki xahqining
astida bir oŋunqə, [üqinqi] ikki xahqining astida bir
oŋunqə bolsun; qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan altə xahqining
asti ḥəmmisi xundaḳ bolsun. 36 Uning xu oŋunqiliri ḥəm
xahqiliri qiraoŋdan bilən bir gəwdə ḳilinsun — bir pütün
sap altundin soḳup yasalsun. 37 Sən qiraoŋdanning yəttə
qirioŋini yasioŋin; qiraoŋlar uduloŋa yoruḳ qüxürəlixi
üqün üsti tərəpkə ornitilsun. 38 Uning pilik ḳayqiliri
bilən küldanliri sap altundin yasalsun. 39 Qiraoŋdan wə
uning barliḳ əswabliri bir talant sap altundin yasalsun.
40 Sanga taoŋda ayan ḳilinoŋan nusha boyiqə bularni
eḥtiyat bilən yasioŋin.

26 Muḳəddəs qedirni on parqə yopuḳtin yasatḳin;
yopuḳlar nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək,
səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixlənsun; uningoŋa
kerublarning süritini qewər ḳollaroŋa nəpis ḳilip kəxtiləp
qiḳaroŋuzoŋin. 2 Ḥərbir yopuḳning uzunluḳi yigirmə
səkkiz gəz, kəngliki tət gəz bolup, ḥərbir yopuḳ ohxax
qong-kiqikliktə bolsun. 3 Yopuḳlarning bəxi bir-birigə
ulansun, ḳaloŋan bəx yopuḳmu ḥəm bir-birigə ulansun.
4 Sən ulap qiḳiloŋan birinqi qong parqining əng qetidiki
ḳismioŋa bir təripigə rənggi kək izmə ḳadioŋin, xuningdək
ulap qiḳiloŋan ikkinqi qong parqining əng qetidikisining
bir təripigimu ḥəm xundaḳ ḳiloŋin. 5 Birinqi qong
parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə ḳadioŋin,
ikkinqi qong parqining əng qetidikisigimu əllik izmə
ḳadioŋin. Izmilər bir-birigə udulmuudul bolsun. 6
Muḳəddəs qedir bir pütün bolsun üqün altundin əllik
iloŋu yasap, ikki qong parqə yopuḳni xu iloŋular bilən
bir-birigə tutaxturoŋin. 7 Muḳəddəs qedirni yepix üqün
əqkə tiwitidin yopuḳlarni yasioŋin; yopuḳtin on bir parqə
yasioŋin. 8 Yopuḳlarning ḥərbirining uzunluḳi ottuz
gəz, kəngliki tət gəz bolup, on bir yopuḳning ḥəmmisi
ohxax qong-kiqikliktə bolsun. 9 Yopuḳlarning bəxini
ulap bir ḳilip, ḳaloŋan altə yopuḳnimu ulap bir ḳilip,
altinqi yopuḳni ikki ḳat ḳilip, qedirning aldi təripigə
sanggilitip ḳoyoŋin. 10 Sən birinqi ulap qiḳiloŋan qong
parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə, ikkinqi ulap
qiḳiloŋan qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə
ḳadioŋin. 11 Sən ḥəm mistin əllik iloŋu yasap, qedir bir
pütün bolsun üqün ularni izmilərgə ətküzüp ikki qong
parqini ulap ḳoyoŋin. 12 Lekin yopuḳning qedirning
kəynidin exip ḳaloŋan ḳismi, yəni exip ḳaloŋan yerim
parqisi qedirning kəyni təripidə sanggilap tursun. 13
Qedir yopuḳlirining qedirning boyidin artuḳ ḳismi, yəni
u təripidin bir gəz, bu təripidin bir gəz, qedirning ikki
təripidin sanggilap, uni [toluḳ] yapsun. 14 Buningdin
baxḳa, qedioŋa ḳizil boyaloŋan ḳoqḳar terisidin yopuḳ
yasap yapḳin, andin uning üstidinmu delfin terisidin
yasaloŋan yənə bir yopuḳni ḳaplioŋin. 15 Muḳəddəs
qedirning tik tahtaylirini akatsiyə yaoŋiqidin yasap
tikligin. 16 Ḥərbir tahtayning uzunluḳi on gəz, kəngliki
bir yerim gəz bolsun. 17 Ḥərbir tahtayning ikkidin
turumi bolsun, ḥər ikki tahtay xular bilən bir-birigə
qetilsun; qedirning barliḳ tahtaylirini xundaḳ yasioŋin.
18 Qedirning tahtaylirini xundaḳ yasioŋin; yigirmisini
jənub tərəpkə tikligin; 19 bu yigirmə tahtayning tegigə
kümüxtin ḳirik təglik yasioŋin; bir tahtayning [astidiki]
ikki turumi üqün ikkidin təglik, yənə bir tahtayning
ikki turumi üqün ikkidin təglik yasioŋin. 20 Xuningdək
qedirning udul təripidə, yəni ximal təripidə yigirmə
tahtay bolsun; 21 bularning ḳirik təgliki kümüxtin
bolsun; bir tahtayning tegigə ikkidin təglik, yənə
bir tahtayning tegigə ikkidin təglik orunlaxturulsun.
22 Qedirning kəyni təripigə, yəni oŋərb tərəpkə altə
tahtay yasap tikligin. 23 Qedirning kəyni təripidiki ikki
bulungoŋa ikki tahtay yasap ornatḳin. 24 Bu [bulung
tahtayliri] astidin üstigiqə ikki ḳat ḳilinip [tahtaylarni]
əzara qetixtursun, üsti bir ḥalḳioŋa bekitilsun. Ḥər ikkisi
xundaḳ ḳilinip, ikki bulungoŋa tiklənsun. 25 Arḳa tərəptə

səkkiz tahtay bolidu, ularning kümüxtin yasaloɣan on altə təgliki bolidu; bir tahtayning tegidə ikki təglik, yənə bir tahtayning tegidə ikki təglik bolidu. **26** Buningdin baxḳa sən akatsiyə yaoɣiqidin baldaḳ yasioɣin; qedirning bu təripidiki tahtaylaroɣa bəx baldaḳni, **27** qedirning u təripidiki tahtaylaroɣa bəx baldaḳni, qedirning arḳa təripidiki tahtaylaroɣa, yəni oɣərb təripidiki tahtaylaroɣa bəx baldaḳni yasioɣin. **28** Tahtaylarning otturisidiki ottura baldaḳ bu tərəptin u tərəpkə yetidioɣan bolsun. **29** Tahtaylarni altun bilən ḳaplap, baldaḳlar ətküzülidioɣan ḥalḳilarni altundin yasap, baldaḳlarni altun bilən ḳaplioɣin. **30** Qedirni sanga taoɣda ayan ḳilinoɣan nusha boyiqə yasap tikligin. **31** Sən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasioɣin; uni qewər ḳollar kerublarning süritini nəpis ḳilip qüxürüp kəxtiləp qiḳsun. **32** Uni akatsiyə yaoɣiqidin yasaloɣan tət hadioɣa esip ḳoyoɣin. Bu hadilar altun bilən ḳaplansun, ḥərbirining altun ilmiki bolsun; hadilar kümüxtin yasaloɣan tət təglikkə ornitilsun. **33** Pərdə qedir yopuḳidiki ilməklərgə esilip sanggilitip ḳoyulsun; andin ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳini xu yərgə kəltürüp, pərdining iqigə elip kirgin. Xuning bilən pərdə silər üqün muḳəddəs jay bilən əng muḳəddəs jayning otturisidiki bir ayrima pərdə bolsun. **34** Andin sən «kafarət təhti»ni əng muḳəddəs jaydiki ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳining üstigə ḳoyoɣin. **35** Xirə bolsa pərdining texioɣa orunlaxturulsun; qiraoɣdanni xirəning uduliioɣa, qedirning jənub təripigə ḳoyoɣin; xirəni ximal təripigə ḳoyoɣin. **36** Buningdin baxḳa sən qedirning kirix eoɣizioɣa nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasioɣin; u kəxtiqi təripidin kəxtilənsun. **37** Bu pərdə üqün akatsiyə yaoɣiqidin bəx hada yasap, ularni altun bilən ḳaplioɣin; ḥərbirining altun ilmiki bolsun; ularning tegigə bəx danə təglikni mistin ḳuyup təyyarlatḳin.

27 Sən ḳurbangaḥni akatsiyə yaoɣiqidin yasioɣin. Ḳurbangaḥ tət qasa bolsun; uzunluḳi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz ḳilinsun. **2** Uning tət burjikigə ḳoyulidioɣan münggüzlirini yasioɣin; münggüzliri ḳurbangaḥ bilən bir gəwdə ḳilinsun. Ḳurbangaḥni mis bilən ḳaplioɣin. **3** Ḳurbangaḥning yaoɣ [wə külini] elixḳa daslarni yasioɣin; uningoɣa has boloɣan gürjəklərni, korilarni, lahxigirlarni wə otdanlarnimu yasioɣin; uning barliḳ əswablirini yasaxḳa mis ixlətkin. **4** Ḳurbangaḥ üqün mistin bir xala yasioɣin; xalaning tət burjikigə tət mis ḥalḳa yasap bekitip ḳoyoɣin. **5** Xalani ḳurbangaḥning ḳap belining astidiki girwəktin təwənrək turidioɣan ḳiloɣin, xundaḳta xala ḳurbangaḥning dəl otturisida bolidu. **6** Ḳurbangaḥḳa ikki baldaḳ yasioɣin; ular akatsiyə yaoɣiqidin bolsun, ularni mis bilən ḳaplioɣin. **7** Ḳurbangaḥni kətürgəndə, baldaḳlar uning ikki yenida boluxi üqün, ularni ḥalḳilaroɣa ətküzüp ḳoyoɣin. **8** Ḳurbangaḥni tahtaylardin yasioɣin, iqi box bolsun; u taoɣda sanga ayan ḳilinoɣan nusha boyiqə [ḥünərwənlər] təyyar ḳilsun. **9** Muḳəddəs qedirning ḥoylisinimu yasioɣin. Ḥoylining jənubioɣa, yəni jənubḳa yüzləngən təripigə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin pərdilərni toḳuoɣin; xu təripining uzunluḳi yüz gəz bolsun. **10** Pərdilərni esixḳa yigirmə hada yasalsun; ularning tegigə ḳoyuxḳa yigirmə mis təglik yasalsun; hadilarning ilmiki bilən baldaḳlar bolsa kümüxtin yasalsun. **11** Xuningoɣa ohxax ximal təripidimu uzunluḳi yüz gəz kelidioɣan pərdə bolsun. Pərdilərni esixḳa yigirmə hada yasalsun; ularning tegigə ḳoyuxḳa yigirmə mis təglik yasalsun; hadilarning ilmiki bilən baldaḳlar bolsa kümüxtin yasalsun. **12** Ḥoylining oɣərb təripidə uzunluḳi əllik gəz kelidioɣan pərdə bolsun; uning on hadisi wə on təgliki bolsun. **13** Ḥoylining xərḳ təripi, yəni kün qiḳixḳa yüzləngən təripining kəngliki əllik gəz bolsun. **14** Bir təripidə on bəx gəz kelidioɣan pərdə bolsun; uning üq hadisi bilən üq təgliki bolsun. **15** Yənə bir təripidə on bəx gəz kelidioɣan pərdə bolsun; uning üq hadisi bilən üq təgliki bolsun. **16** Ḥoylining kirix eoɣizioɣa yigirmə gəz kelidioɣan bir pərdə ḳoyulsun; pərdə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup, kəxtiqi təripidin kəxtilənsun. Uning tət hadisi bilən tət təgliki bolsun. **17** Ḥoylining qərisidiki ḥəmmə hadilar kümüxtin yasaloɣan baldaḳlar bilən bir-birigə qetilsun; ularning ilməkliri kümüxtin, təglikliri mistin yasalsun. **18** Ḥoylining uzunluḳi yüz gəz, kəngliki ḥər ikki təripi əllik gəz bolsun; nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin ixləngən pərdining egizliki bəx gəz ḳilinsun; hadilarning təglikliri mistin yasalsun. **19** Muḳəddəs qedirning ix-hizmitidə ixlitilidioɣan barliḳ əswab-saymanliri ḥəmdə barliḳ miḳ-ḳozuḳliri, xundaḳla ḥoylining barliḳ miḳ-ḳozuḳliri mistin bolsun. **20** — Qiraoɣning ḥəmixə yeniḳ turuxi üqün, qiraoɣḳa ixlitixkə zəytundin soḳup qiḳiriloɣan sap mayni ḳexingoɣa kəltürüxkə Israillarni buyruoɣin. **21** Jamaət qedirining iqidə, ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳining udulidiki pərdining taxḳirida Ḥarun wə ooɣulliri ḥər keqisi ətigəngiqə Pərwərdigarning aldida qiraoɣlarning yeniḳ turoɣuzux ixida bolsun. Bu ix dəwrdin-dəwrgiqə Israillaroɣa əbədiy bir ḳanun-bəlgilimə bolsun.

28 Sən Israillarning iqidin akang Ḥarun wə uning ooɣullirini əz ḳexingoɣa kəltürgin; ularni, yəni Ḥarun wə ooɣulliri Nadab, Abiḥu, əliazar wə Itamarlarning Mening kaḥinliḳ hizmitimdə boluxi üqün yeningoɣa kəltürgin. **2** Akang Ḥarunoɣa ḥəm xərəp ḥəm güzəllik üqün muḳəddəs kiyimlərni təyyarlioɣin. **3** Ḥarunning Manga muḳəddəs ḳilinip, Mening kaḥinliḳ hizmitimdə boluxi üqün, Mən əḳil-parasətning roḥi bilən ḳəlblirini tolduroɣan qewər kixilərning ḥərbirigə səz ḳilip, ularni alaḥidə kiyimlərni tikixkə buyruoɣin. **4** Ular tikidioɣan kiyimlər munulardin ibarət: — bir ḳoxen, bir əfod, bir ton, kəxtiləngən bir halta kənglək, bir səllə wə bir bəlwaoɣ. Mening kaḥinliḳ hizmitimdə boluxi üqün, ular akang Ḥarunoɣa wə ooɣullirioɣa muḳəddəs kiyimlərni tiksun. **5** Uningoɣa altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar bilən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəht ixlitilsun; **6** əfodni ular altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar bilən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtlərni təyyarlap, qewər ḳollaroɣa nəpis ḳilip [kəxtilitip] ixlətsun. **7** əfodning ikki bexini bir-birgə tutaxturux üqün ikki dolisida mürilik tasma bolsun. **8** əfodning üstidin baoɣlaydioɣan, kəxtiləngən bəlwaoɣ əfod bilən bir pütün ḳilinsun wə uningoɣa ohxax sipta ixlinip, altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar wə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin yasalsun. **9** Ikki aḳ ḥəḳiḳni tepip, ularning üstigə Israilning ooɣullirining namlirini oyduroɣin; **10** ularning namlirining altisi bir

yaqutqa oyulsun, qaloqan altisi bolsa yənə bir yaqutqa
oyulsun, həmmisi tuoqulux tərtipi boyiqə pütülsun. **11**
Huddi yaqut nəqixqiliri ixligəndək, məhür oyuloqandək
Israilning ooqullirining namlirini ikki yaqutqa oyduroqin;
ular altundin yasaloqan kəzlükkə bekitilsun. **12** Israilning
ooqullirioqa əslətmə tax bolsun üqün, ikki yaqutni
əfodning ikki mürilik tasmisioqa qadioquzoqin; xundaq
boloqanda, Qarun Pərwərdigarning aldida ularning
namlirini əslətmə süpitidə müriliridə kətürüp yüridu. **13**
Buningdin baxqa, sən altundin yənə ikki kəzlük wə sap
altundin xoynidək exip etilgən ikki zənjir yasatqin; andin
exilmə zənjirlər kəzlüklərgə bekitilsun. **15** «Qəküm
qoxeni»ni qewər qollaroqa nəpis qilip kəxtilitip yasatqin;
uni həm əfodni ixligən usulda yasioqan, altun wə kək,
səsün, qizil yiplar bilən nepiz toquloqan aq kanap rəhttin
yasioqin. **16** U ikki qat, tət qasa qilinsun; uzunluqi bir
oqeriq, kənglikimu bir oqeriq bolsun. **17** Uning üstigə
tət qatar qilip gəhərlərni ornatqin: — birinqi qataroqa
qizil yaqut, serik gəhər wə zumrət ornitilsun; **18** ikkinqi
qataroqa kək qaxtexi, kək yaqut wə almas ornitilsun; **19**
üqinqi qataroqa səsün yaqut, piroza wə səsün kwarts
ornitilsun; **20** tətinqi qataroqa beril yaqut, aq həqiq wə
anartax ornitilsun; bularning həmmisi altun kəzlük
iqigə ornitilsun. **21** Bu gəhərlər Israilning ooqullirining
namlirioqa wəkil qilinip, ularning sanidək on ikki bolup,
məhür oyoqandək hərbir gəhərgə on ikki qəbilining
nami birdin-birdin pütülsun. **22** Qoxenoqa xoynidək
exilgən sap altundin [ikki] exilmə zənjir yasioqin. **23**
Qoxenoqa altundin ikki halqa etip, ikki halqini qoxenning
[yuqiriqi] ikki burjikigə bekitkin; **24** andin altundin
exilip yasaloqan ikki zənjirni qoxenning [yuqiriqi] ikki
burjikidiki halqidin ətküzüp, **25** exilgən xu zənjirlərning
ikki uqini ikki kəzlükkə bekitip, [kəzlüklərni] əfodning
ikki mürilik tasmisining aldi qismioqa ornatqin. **26**
Buningdin baxqa sən altundin ikki halqa yasap, ularni
qoxenning [asti təripidiki] ikki burjikigə bekitkin; ular
əfodqa tegixip turidioqan qilinip iqigə qadalsun. **27**
Mundin baxqa sən altundin [yənə] ikki halqa yasap,
ularni əfodning ikki mürilik tasmisining aldi təwənki
qismioqa, yəni əfodqa ulinidioqan jayoqa yeqin qilip,
kəxitiləngən bəlwaoqdin egizrək qilip bekitkin. **28**
Qoxenning əfodning kəxitiləngən bəlweoqidin yuqirirak
turuxi, qoxenning əfodtin ajrap kətməsliki üqün
qoxenning halqisini kək xoyna bilən əfodning halqisioqa
qetip qoyoqin. **29** Xundaq qiloqanda, Qarun mukəddəs
jayoqa kirgəndə, həküm qoxenini takioqaqqa, Israilning
ooqullirining namlirini əslətmə süpitidə yürikining
üstidə Pərwərdigarning aldida daim kətürüp yürgən
bolidu. **30** Qarun Pərwərdigarning aldioqa kirgəndə,
urim bilən tummim uning yüriki üstidə boluxi üqün,
bularni həküm qoxenining iqigə aloqin; muxundaq
qiloqanda, Qarun Israilloroqa baoqlik həkümlərni həmixə
Pərwərdigarning huzurida əz yüriki üstidə kətürüp
yürgən bolidu. **31** əfodning [iqidiki] tonni pütünləy kək
ranglik qiloqin. **32** Tonning baxqa kiyilidioqan təxüki
dəl otturisida bolsun; uning yirtilip kətməsliki üqün
huddi bapkar tokuoqandək, sawutning yakisioqa ohxax
qərisigə pəwaz qikirilsun. **33** Uning etikining qərisigə
kək, səsün wə qizil yiptin anarlarni tokup askin həmdə
altun qongoqurakqlarni yasap, qərisidiki anarlarning
arilikioqa birdin esip qoyoqin; tonning etikining pütkül
qərisigə bir altun qongoqurak, bir anar, yənə bir altun
qongoqurak, bir anar... bekitilsun. **35** Qarun hizmət
qiloqan waqtida xu tonni kiysun; buning bilən Qarun
Pərwərdigarning aldioqa baroqanda, yəni mukəddəs
jayoqa, Pərwərdigarning aldioqa kirip-qikqanda uning
awazi anglinip turidu-də, u əlümdin aman qalidu. **36**
Andin keyin sən sap altundin nəpis bir otuoqatni yasap,
uning üstigə məhürgə nəqixləngəndək: «Pərwərdigaroqa
mukəddəs qilindi» dəp oyoqin; **37** uni kək rənglik
yip bilən səllisigə qigkin; u səllining aldi təripigə
takalsun; **38** u Qarunning pexanisidə tursun. Buning
bilən Qarun Israillarning mukəddəs qilip kəltürgən barlik
mukəddəs hədiyəlirigə qaplaxqan gunahlarni əz üstigə
elip kətüridu; hədiyələrning Pərwərdigarning aldida
qobul qilinixi üqün otuoqat həmixə uning pexanisigə
takaklik tursun. **39** Buningdin baxqa ak kanap rəhttin
bir kənglək tokuoqin, xuningdək kanap rəhttin tokuloqan
bir səllə təyyarlioqin; kəxtiləngən bir bəlwaoq yasioqin.
40 Qarunning ooqullirioqa halta kəngləklərni tikkin;
ularoqimu bəlwaoqlarni təyyarla, ularoqa egiz bəklərnimu
tikkin; bular ularoqa həm xərəp həm güzəllik bolsun.
41 Bularning həmmisini sən akang Qarun wə uning
ooqullirioqa kiydürgin; andin ularning Mening aldimda
kahinlik hizmitimdə boluxi üqün ularni məsihləp, Manga
mukəddəs qilip ayrioqin. **42** Ularning əwrətlirining yepik
turuxi üqün ularoqa kanap rəhttin tambal əttürgin; u
belidin yotisioqiqə yepip tursun. **43** Qarun wə ooqulliri
jamaət qedirioqa kirgəndə yaki mukəddəs jayda hizmətə
bolux üqün qurbangahqa yeqinlaxqanda, ular gunahqar
bolup əlüp kətməsliki üqün [tambalni] kiyiwalsun. Bu
uningoqa wə uningdin keyinki nəsilliri üqün əbədiy bir
bəlgilimə bolsun.

29 Ularning Manga mukəddəs qilinip, kahinlik
hizmitimdə boluxi üqün mundaq ixni ada qilixing
kerək: — sən bir yax ərkək torpaq bilən ikki qoqqarni
talla (həmmisi bejirim bolsun) **2** həmdə petir nan, zəytun
meyi iləxtürülgən petir tokaq wə zəytun meyi sürülüp
məsihləngən petir həmək nanlarni təyyarla, bularning
həmmisini buoqday unidin qiloqin; **3** nanlarning
həmmisini bir sewətkə selip, sewətni, torpakni wə ikki
qoqqarni billə hədiyə qilip kəltürgin. **4** Sən Qarun wə
uning ooqullirini jamaət qedirining kirix eoqizioqa yeqin
elip kelip, ularni su bilən yuoqin; **5** andin kiyimlirini
elip kelip, Qarunoqa halta kənglək, əfod toni wə əfodni
kiydürgin, qoxenni takioqin; andin beligə əfodning
kəxtiləngən bəlweoqini baoqlioqin. **6** Bexioqa səllini yəgəp,
səlligə mukəddəs otuoqatni takap qoyoqin. **7** Andin
məsihləx meyini elip, bexioqa quyup uni məsihligin.
8 Andin sən uning ooqullirini elip kelip, ularoqa halta
kəngləklərni kiydürgin; **9** ularoqa, yəni Qarun wə uning
ooqullirioqa bəlwaoqlarni baoqlap, egiz bəklərni kiydürgin.
Xuning bilən əbədiy bəlgilimə boyiqə, kahinlik hizmiti
ularningki bolidu; xundaq qilip, sən Qarun bilən uning
ooqullirini Hudaoqa mukəddəs qilip ayrip təyinligin.
10 — Sən torpakni jamaət qedirining aldioqa elip
kəlgin; elip kəlginingdə Qarun bilən uning ooqulliri
qollirini torpakning bexioqa qoysun. **11** Andin sən bu
torpakni Pərwərdigarning aldida, jamaət qedirining kirix
eoqizining yenida booquzlioqin; **12** torpakning qenidin

elip barmiḳing bilən uni ḳurbangaḥning münggüzlirigə sürüp, ḳaloŋan ḳanning ḥəmmisini ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳuyoŋin. **13** Iq ḳarnini yəgəp turoŋan barliḳ mayni, xundaḳla jigərning üstidiki qawa may, ikki bərək wə ularning üstidiki mayni ajritip bularni ḳurbangaḥta kəydürgin. **14** Torpaḳning gəxi, terisi wə tezikini bolsa qedirgaḥning sirtioŋa elip qiḳip, otta kəydürüwətkin; bu gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **15** Andin sən ḳoqḳarlarning birini elip kəlgin; Ḥarun bilən uning ooŋulliri ḳollirini ḳoqḳarning bexioŋa ḳoysun; **16** andin sən bu ḳoqḳarni booŋuzlap, uning ḳenidin ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioŋa səpkin. **17** Ḳoqḳarni parqilap, uning iq ḳarni bilən paqaḳlirini yuyup, ularni gəx parqiliri wə baxning üstigə ḳoyup, **18** pütün ḳoqḳarni ḳurbangaḥta kəydürgin. Bu Pərwərdigaroŋa ataloŋan kəydürmə ḳurbanliḳ — ot arḳiliḳ sunulidioŋan, Pərwərdigaroŋa huxbuy yətküzidioŋan ḥədiyə bolidu. **19** Keyin sən ikkinqi ḳoqḳarni elip kəlgin; Ḥarun wə uning ooŋulliri ḳollirini ḳoqḳarning bexioŋa ḳoysun. **20** Andin bu ḳoqḳarni booŋuzlap ḳenidin elip, Ḥarunning ong ḳuliḳining yumxiḳioŋa, uning ooŋullirining ong ḳuliḳining yumxiḳioŋa, ularning ong ḳollirining qong barmiḳi bilən ong putlirining qong barmiḳioŋa sürkəp ḳoyoŋin, ḳaloŋan ḳanni ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioŋa səpkin. **21** Andin ḳurbangaḥ üstidiki ḳandin wə məsiḥləx meyidin elip, Ḥarunning üstigə, uning kiyimlirigə, xuningdək uning ooŋullirining üstigə wə ularning kiyimlirigimu səpkin. Xundaḳ ḳilip u wə uning kiyimliri, uning ooŋulliri wə ularning kiyimlirimu uning bilən təng Hudaoŋa atap muḳəddəs ḳilinoŋan bolidu. **22** Andin sən ḳoqḳarning meyi, ḳuyruḳ meyi, iq ḳarnini yəgəp turoŋan barliḳ may, jigərning üstidiki qawa may, ikki bərək wə ularning üstidiki mayni qiḳar ḥəmdə ong arḳa putini aloŋin — (qünki bu ḳoqḳar kaḥinliḳḳa tikləx [ḳurbanliḳioŋa ataloŋan] ḳoqḳardur) — **23** — buningdin baxḳa sən Pərwərdigarning aldida ḳoyuloŋan petir nan sewitidin bir girdini, zəytun meyi iləxtürülgən petir toḳaqtin birni wə petir ḥəmək nandin birni elip, **24** bularning ḥəmmisini Ḥarunning ḳollirioŋa wə uning ooŋullirining ḳollirioŋa ḳoyup, ularni «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatḳuzoŋin. **25** Andin sən bularni ularning ḳolliridin tapxurup elip, Pərwərdigarning aldida huxbuy qiḳarsun dəp, ḳurbangaḥtiki kəydürmə ḳurbanliḳning üstidə ḳoyup kəydürgin. Bu ot arḳiliḳ Pərwərdigaroŋa sunuloŋan ḥədiyə bolidu. **26** Sən Ḥarunni kaḥinliḳḳa tikləx ḳurbanliḳioŋa ataloŋan ḳoqḳarning təxini elip «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə Pərwərdigarning ḥuzurida pulanglatḳin; bu sening ülüxüng bolidu. **27** Xuningdək, sən kaḥinliḳḳa tikləx ḳurbanliḳioŋa ataloŋan ḳoqḳarning «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə pulanglitiloŋan təxi bilən «kətürmə ḥədiyə» süpitidə egiz kətürüp pulanglitiloŋan arḳa putini, yəni Ḥarun wə uning ooŋullirioŋa beoŋixlanoŋan xu ülüxlərni «muḳəddəs» dəp ayrip bekitkin. **28** Xuning bilən bu nərsilər əbədiy bəlgilimə boyiqə Israillar təripidin Ḥarun wə ooŋullirioŋa beoŋixlanoŋan nesiwə bolidu; qünki u kətürmə ḥədiyədur. Bular Israillar təripidin sunulidioŋan inaḳliḳ ḳurbanliḳliridin ayrip qiḳilip, ularning Pərwərdigaroŋa atap «egiz kətürgən ḥədiyə»si ḥesablinip, «kətürmə ḥədiyə» bolidu. **29** Ḥarunning muḳəddəs kiyimlirigə keyin ooŋulliri warislik ḳilidu. Ular məsiḥlinip, kaḥinliḳḳa təyinləngəndə xu kiyimlərni kiysun. **30** Ooŋullirining ḳaysisi uning ornini besip kaḥin bolsa, jamaət qedirioŋa kirip muḳəddəs jayning iqidə hizmətkə kirixkəndə, bu kiyimlərni uda yəttə kün kiyip yürsun. **31** Sən kaḥinliḳḳa tikləx ḳurbanliḳioŋa ataloŋan ḳoqḳarni elip, uning gəxini muḳəddəs jayda pixuroŋin; **32** andin Ḥarun wə ooŋulliri ḳoqḳarning gəxi bilən sewəttiki nanlarni jamaət qedirining kirix eoŋizida yesun; **33** ular əzlirining kaḥinliḳḳa təyinlinixidə Hudaoŋa atap muḳəddəs ḳilinoŋanda kafarətkə ixlitilgən nərsilərni yesun, lekin bular muḳəddəs boloŋaqḳa, yat kixi buningdin ḥeqnemini yemisun. **34** Əgər kaḥinliḳḳa tikləx ḳurbanliḳ gəxidin yaki nandin ətigə azraḳ exip ḳalsa, exip ḳaloŋanni otta kəydürüwət; bular muḳəddəs boloŋaqḳa, ḥeqkim uningdin yesə bolmaydu. **35** Sən xu təriḳidə Ḥarun wə uning ooŋulliri tooŋrisida buyruoŋinimning ḥəmmisini bəja kəltürüp, uda yəttə küngiqə ularni kaḥinliḳḳa tikləx wəzipisini ada ḳiloŋin. **36** Ḥər küni kafarət ḳilinixḳa gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə bir torpaḳni sunoŋin. Ḳurbangaḥning əzini gunaḥtin pak ḳilixḳa uning üqünmu kafarət kəltürgin, muḳəddəs ḳilinsun dəp, uni zəytun meyi bilən məsiḥligin. **37** Yəttə küngiqə sən ḳurbangaḥ üqün kafarət kəltürüp, uni muḳəddəs ḳiloŋin. Buning bilən u «əng muḳəddəs nərsilərning biri» ḥesablinidu; uningoŋa təgkən ḥəmmə nərsə muḳəddəs ḥesablinidu. **38** Mana, ḳurbangaḥta ḥəmixə sunidioŋanliring munular: — ḥər küni bir yaxliḳ ikki ḳoza ḳurbanliḳ ḳilinsun. **39** Birini ətigəndə, yənə birini gugumda ḳurbanliḳ ḳilip sunoŋin. **40** Birinqi ḳoza bilən birgə zəytun meyidin bir ḥinning təttin biri iləxtürülgən buoŋday unidin [əfaḥning] ondin biri wə yənə xarab ḥədiyəsi süpitidə təttin bir ḥin xarab ḳuxup sunulsun. **41** Ikkinqi ḳozini gugumda sunoŋin; uni ətigənlik ḳurbanliḳningkidək, huxbuy boluxi üqün ot arḳiliḳ Pərwərdigaroŋa ataloŋan ḳurbanliḳ süpitidə axliḳ ḥədiyə wə xarab ḥədiyə bilən ḳoxup sunoŋin. **42** Xu təriḳidə bu kəydürmə ḳurbanliḳ nəsildin-nəsilgə jamaət qedirining kirix eoŋizida Pərwərdigarning ḥuzurida ətküzülüp daimliḳ ḳurbanliḳ bolsun; Mən [Pərwərdigar] xu yərdə silər bilən kərüxüp, sən bilən səzliximən. **43** Xuningdək Mən xu yərdə Israillar bilən uqriximən, xuning bilən u jay Mening xan-xəripim bilən muḳəddəs ḳilinidu. **44** Mən jamaət qediri bilən ḳurbangaḥni Əzümgə atap muḳəddəs ḳilimən; Ḥarun wə uning ooŋullirinimu Əzümgə kaḥinliḳ hizməttə boluxḳa ayrip muḳəddəs ḳilimən. **45** Xundaḳ ḳilip Mən Israillarning arisida makan ḳilip, ularning Hudasi bolimən. **46** U waḳitta ular Mening ularning arisida makan ḳilixim üqün ularni Misir zeminidin qiḳirip kəlgən Hudasi Pərwərdigar ikənlikimni bilidu; Mən ularning Hudasi Pərwərdigardurmən.

30 Sən yənə huxbuy yandurux üqün bir huxbuygaḥni yasatḳin; uni akatsiyə yaoŋiqidin təyyarlioŋin. **2** U təṭ qasa, uzunluḳi bir gəz, kəngliki bir gəz, egizliki ikki gəz bolsun. Uning [təṭ burjikidiki] münggüzlər uning bilən bir pütün ḳilip yasalsun. **3** Sən uni, yəni uning üstini, təṭ ətrapini ḥəm münggüzlirini sap altun bilən ḳaplatḳin; uning üsti ḳismining qərisigə altundin

girwək qikəroŋin. **4** Uningoŋa altundin ikki ḥalḳa yasap,
uning girwikining astioŋa bekitkin; ularni ikki yenioŋa
udulmu'udul bekitkin. Huxbuygaḥni kətüridioŋan ikki
baldaḳni selix üqün bularni huxbuygaḥning ikki təripigə
orunlaxturoŋin. **5** Baldaḳlirini akatsiyə yaoŋiqidin
yasap, altun bilən ḳaplioŋin. **6** Huxbuygaḥni ḥəküm-
guwaḥlik sandukining udulidiki pərdining sirtioŋa,
yəni Mən sən bilən kərixidioŋan jay boloŋan ḥəküm-
guwaḥlik sandukining üstidiki kafarət təhtining udulioŋa
ḳoyoŋin. **7** Ḥarun xuning üstidə esil huxbuy ətirni
yandursun; ḥər küni ətigənliki qiraoŋlarni pərligili
kəlgəndə, huxbuylarni yandursun. **8** Xuningdək
Ḥarun gugumda qiraoŋlarni tizip yakḳanda, huxbuy
yandursun. Xundak ḳilip Pərwərdigarning aldida
nəsildin-nəsilgə huxbuy ḥəmixə əqürülməy yenik bolidu.
9 Silər uning üstidə nə ḥeqḳandak oŋəyriy huxbuy
yandurmanglar, nə kəydürmə ḳurbanlik nə axlik ḥədiyə
sunmanglar, xundaḳla uning üstigə ḥeqḳandak xarab
ḥədiyəni təkmənglar. **10** Ḥər yilda Ḥarun bir ḳətim
[huxbuygaḥning] münggüzlirigə kafarət kəltürsun; ḥər
ḳətim kafarət kəltüridioŋan gunaḥ ḳurbanlikining ḳeni
bilən uning üqün kafarət kəltürsun. Nəsildin-nəsilgə
xundak ḳilinglar; bu [huxbuygaḥ] Pərwərdigaroŋa «əng
mukəddəs» ḥəsablinidioŋan nərsilərning ḳataridindur.
11 Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **12** Sən
Israillarning sanini enikləx üqün ularni sanioŋiningda,
ularning sanilixi wəjidin arisioŋa balayi'apət kəlməsliki
üqün, ularni sanioŋiningda ḥərbir adəm əz jeni üqün
Pərwərdigaroŋa kafarət puli tapxursun. **13** Royhətkə
elinip, sanaḳtin ətkənlərning ḥəmmisi berixi kerək
boloŋini xuki, ḥərbiri mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm
birliki boyiqə yerim xəkəl bərsun (bir xəkəl yigirmə
gərahḳa barawər kelidu). Bu yerim xəkəl Pərwərdigaroŋa
«kətürmə ḥədiyə» bolidu. **14** Royhətkə elinip, sanaḳtin
ətkənlər, yəni yigirmə yax yaki uningdin qonglarning
ḥərbiri Pərwərdigaroŋa xu «kətürmə ḥədiyə»ni bərsun.
15 Əz jeninglaroŋa kafarət kəltürüx üqün Pərwərdigaroŋa
kətürmə ḥədiyə bərgininglarda bay kixi yerim xəkəldin
artuk bərmisun, kəmbəoŋəl kiximu yerim xəkəldin
kəm bərmisun. **16** Sən Israillardin xu kafarət pulini
tapxurup elip, jamaət qedirining hizmitigə beoŋixlap
ixlətkin; u pul Israillaroŋa Pərwərdigarning ḥuzurida
əslətmə süpitidə jeninglaroŋa kafarət kəltüridioŋan
bolidu. **17** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **18**
Sən yuyunuxḳa ixlitixkə mistin [yooŋan] bir das wə
uningoŋa mistin bir təglik yasatḳin; uni jamaət qediri
bilən ḳurbangaḥning otturisioŋa orunlaxturup, iqigə
su toxturup ḳoyoŋin. **19** Ḥarun bilən uning ooŋulliri
uningdiki su bilən put-ḳollirini yusun. **20** Ular jamaət
qedirioŋa kirgəndə əlməsliki üqün su bilən əzini yuyuxi
kerək; ular hizmət ḳilix üqün, ḳurbangaḥḳa yeḳin
berip Pərwərdigaroŋa ot arḳilik atilidioŋan ḳurbanlik
sunmaḳqi boloŋinidimu, xundak ḳilsun. **21** Ular əlməsliki
üqün put-ḳollirini yusun; bu ix ularoŋa, yəni əzi wə
uning nəsilliri üqün əwladtin əwladḳiqə əbədiy bir
bəlgilimə bolidu. **22** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi:
— **23** Sən ḥəmmidin esil huxbuy dora-dərməklərdin
təyyarla, yəni murməkki suyukluḳidin bəx yüz xəkəl,
darqindin ikki yüz əllik xəkəl, egirdin ikki yüz əllik
xəkəl, **24** ḳowzakdarqindin bəx yüz xəkəl elip (bu
əlqəmlər mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki
boyiqə bolsun) wə zəytun meyidinmu bir ḥin təyyarla;
25 bu dora-dərməklər bilən məsiḥ ḳilix üqün bir
mukəddəs may — ətirqi qikəroŋandək bir huxbuy may
qikəroŋuzoŋin. Bu «mukəddəs məsiḥləx meyi» bolidu.
26 Sən uning bilən jamaət qedirini, ḥəküm-guwaḥlik
sandukini, **27** xirə wə uning barlik ḳaqa-ḳuqilirini,
qiraoŋdan wə uning əswablirini, huxbuygaḥni, **28**
kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥi wə uning əswablirini,
yuyunux desi wə uning təglikini məsiḥligin; **29** sən
xu tərzdə ularni «əng mukəddəs nərsilər» ḳatarida
mukəddəs ḳiloŋin. Ularoŋa təgkən ḥərḳandak nərsimu
«mukəddəs» ḥəsablinidu. **30** Ḥarun bilən uning
ooŋullirini bolsa Manga kaḥinlik hizməttə boluxi üqün
məsiḥləp mukəddəs ḳiloŋin. **31** Israillaroŋa səz ḳilip
mundak eytḳin: — Bu may əwladtin əwladḳiqə Manga
ataloŋan mukəddəs məsiḥləx meyi bolidu. **32** Uni
adəmning bədinigə ḳuysa bolmaydu; xuningdək uningoŋa
ohxaydioŋan yaki tərkibi ohxixidioŋan ḥeqḳandak
maylarni yasimanglar. U mukəddəs boloŋini üqün
silərgimu mukəddəs boluxi kerək. **33** Kimki tərkibi
xuningoŋa ohxaydioŋan may təngxisə, yaki uni elip yat
birsigə sürsə, u əz ḥəlḳi arisidin üzüp taxlinidu. **34**
Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — Sən huxbuy dora-
dərməklər, yəni huxbuy yelim, dengiz ḳululisi meyi,
ak dewirḳay wə sap məstiki təyyarlioŋin. Bularning
ḥəmmisi ohxax mikdarda bolsun; **35** Huddi ətirqi may
qikəroŋanoŋa ohxax, ularni təngxəp huxbuy yasioŋin; u
tuzlanoŋan, sap wə mukəddəs puraḳlik ətir bolidu. **36**
Sən uningdin azrak elip, talḳandək obdan ezip, jamaət
qediridiki ḥəküm-guwaḥlik [sandukining] udulioŋa, yəni
Mən silər bilən kərüxidioŋan jayning aldioŋa ḳoyoŋin.
Bu silərgə Pərwərdigaroŋa ataloŋan «əng mukəddəs
nərsilər» ḳatarida ḥəsablansun. **37** Silər yasioŋan bu
huxbuyning retsepi bilən əzünglaroŋimu ohxax bir
huxbuyni yasiwalsanglar bolmaydu. U sanga nisbətən
eytḳanda Pərwərdigaroŋa has ḳilinoŋan mukəddəs bolidu.
38 Kimki uning purikini purap ḥuzurlinix üqün uningoŋa
ohxap ketidioŋan ḥərḳandak bir huxbuyni yasisa, u əz
ḥəlḳi arisidin üzüp taxlansun.

31 Pərwərdigar Huda Musaoŋa mundak dedi: — **2**
Mana, Mən Əzüm Yəḥuda ḳəbilisidin boloŋan
Hurning nəwrisi, urining ooŋli Bəzalələlni ismini atap
qakirdim; **3** uni Hudaning Rohi bilən toldurup,
uningoŋa danalik, əkil-parasət, ilim-ḥekmət igilitip,
uni ḥərtürlük ixni ḳilixḳa ḳabiliyətlik ḳilip, **4** türlük-
türlük ḥünərlərni ḳilalaydioŋan, yəni altun, kümüx
wə mis ixlirini ḳilalaydioŋan, **5** yakutlarni kesip-
oyalaydioŋan, ularni zinnət buyumlirioŋa ornitalaydioŋan,
yaoŋaqlaroŋa nəḳix qikiralaydioŋan, ḥərhil hünər ixlirini
ḳamlaxturalaydioŋan ḳildim. **6** Xuningdək mana, Mən
yənə Dan ḳəbilisidin Aḥisamakning ooŋli Oḥoliyabni
uningoŋa yardəmqilikkə təyinlidim, xundaḳla Mən sanga
buyruoŋan ḥəmmə nərsilərni yasisun dəp, barlik pəm-
parasətlik kixikərning kəngligə tehimu əkil-parasət ata
ḳildim; **7** xuning bilən ular jamaət qedirini, ḥəküm-
guwaḥlik sandukini, uning üstidiki kafarət təhtini,
qedirining ḥəmmə əswablirini, **8** xirə bilən uning ḳaqa-
ḳuqilirini, sap altundin yasilidioŋan qiraoŋdan bilən uning
barlik əswablirini, huxbuygaḥni, **9** kəydürmə ḳurbanlik

qurbangahi bilən uning barlik əswablirini, yuyux desi bilən uning təglikini yasiyalaydioqan, **10** hizmət kiyimliri, yəni kahinlik hizmitidə kiyilidioqan, Harun kahinning mukəddəs kiyimliri wə uning ooqullirining kahinlik kiyimlirini tokuyalaydioqan, **11** məsihləx meyi wə mukəddəs jayoqa təyyarlinidioqan esil dora-dərməklərdin huxbuyni yasiyalaydioqan boldi. Mən sanga əmr kiloqinim boyiqə ular barlik ixni bəja kəltüridu. **12** Pərwərdigar Musaoqa əmr kilip mundak dedi: — **13** Sən Israillaroqa əmr kilip ularoqa: — «Silər Mening xabat künlirimni qokum tutunglar; qünki bular silərning əzünglarni pak-mukəddəs kiloquqining Mən Pərwərdigar ikənlikini bilixinglar üqün Mən bilən silərning otturanglardiki bir nixanə-bəlgə bolidu. **14** Xabat küni silərgə mukəddəs kilip bekitilgini üqün, uni tutunglar; kimki uni buzsa, əlüm jazasioqa tartilmisa bolmaydu; bərhək, kimki u künidə hərkandak ixni kilsa, əz həlki arisidin üzüp taxlansun. **15** Altə kün iqidə ix kilinsun; lekin yəttinqi küni Pərwərdigaroqa ataloqan mukəddəs kün bolup, aram alidioqan xabat küni bolidu; kimki xabat künidə birər ix kilsa, əlüm jazasioqa tartilmisa bolmaydu. **16** Israillar xabat künini tutuxi kerək; ular əbədiy əhdə süpitidə uni əwladtin əwladkiqə tutsun. **17** Bu Mən bilən Israillarning otturisida əbədiy bir nixanə-bəlgə bolidu; qünki Pərwərdigar altə kün iqidə asman bilən zeminni yaritip, yəttinqi künidə aram elip rahət tapkanidi», — degin. **18** Huda Sinay teoqida Musaoqa bu səzlərni kilip boloqandin keyin, ikki həküm-guwahlik tahtiyini uningoqa tapxurdi. Tahtaylar taxtin bolup, [səzlər] Hudaning barmiki bilən ularoqa pütülgənidi.

32 Həlk Musaning taoqdin qüxməy hayal bolup kaloqinini kərüp, Harunning kexioqa yioqilip uningoqa: — Sən kopup, bizgə aldimizda yol baxlap mangidioqan bir ilah yasap bərgin! Qünki bizni Misir zeminidin qikirip kəlgən Musa degən həliki kixigə nemə bolup kətkənlikini bilməymiz, — deyixti. **2** Harun ularoqa: — Hotunliringlar bilən ooqul-kizliringlarning kulakliridiki altun zirə halkilarni qikirip, mening keximoqa elip kelinglar, dedi. **3** Xuning bilən pütkül həlk əz kulakliridiki altun zirə halkilarni qikirip Harunning kexioqa elip kəldi. **4** U bularni ularning kolidin elip, iskinə bilən kuyma bir mozayni yasatkuzdi. Xuning bilən ular: — Əy Israil, seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudayinglar mana budur! — deyixti. **5** Harun uni kərüp uning aldida bir kurbangahni yasitip andin: «Ətə Pərwərdigar üqün bir heyt ətküzülidu», dəp elan kildi. **6** Ətisi ular səhər kopup, kəydürmə kurbanliklarni sunup, inaklik kurbanliklirinimu kəltürdi; andin halayik olturup yəp-iqixti, kopup əyx-ixrət kilixti. **7** Xu qaoqda Pərwərdigar Musaoqa: — Ornungdin tur, tezdin pəskə qüxkin! Qünki sən Misir zeminidin qikirip kəlgən həlking buzukqilikka berilip kətti. **8** Mən ularoqa buyruoqan yoldin xunqə tezla qətnəp, əzliri üqün bir kuyma mozayni yasap, uningoqa kokunup kurbanlik kəltürüxti həmdə: «Əy Israil, seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudaying mana xudur!», deyixti, — dedi. **9** Andin Pərwərdigar Musaoqa: — Mana, bu həlkni kərüp koydum; mana, ular dərwəkə boyni kattik bir həlktur. **10** Əmdi Meni tosma, Mən oqəzəp otumni ularning üstigə qüxürüp, ularni yutuwetimən; andin seni uluoq bir əl kilimən, — dedi. **11** Lekin Musa Hudasi Pərwərdigardin ətünüp iltija kilip mundak dedi: — Əy Pərwərdigar, nemixka sən oqəzəp otungni Əzüng zor kudrət wə küqlük kol bilən Misir zeminidin qikirip kəlgən həlkingning üstigə qüxürisən? **12** Misirliklar mazak kilip: — Ularning bexioqa bala qüxürüx üqün, ularni taoqlarning üstidə ətürüp yər yüzidin yokitix üqün, [ularning Hudasi] ularni elip kətti, — deyixsunmu? Əz otluk oqəzipingdin yenip, Əz həlkinggə balayi'apət kəltürüx niyitingdin yanoqaysən! **13** Əz kulliring Ibrahim, Ishak wə Israilni yad kiloqin; Sən ularoqa kəsəm bilən wədə kilip: «Nəslinglarni asmandiki yultuzlardək awutimən, Əzüm uning tooqrisida səzligən muxu zeminning hammisini nəslinglaroqa berimən, ular uningoqa mənggü igidarqilik kilidioqan bolidu» degənidingoqu, — dedi. **14** Xuning bilən Pərwərdigar Əz həlking üstigə: «Balayi'apət qüxürimən» degən niyitidin yandi. **15** Musa kəynigə burulup, ikki həküm-guwahlik tahtiyini kolioqa elip taoqdin qüxti. Tahtaylarning ikki təripigə səzlər pütülgənidi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idi. **16** Bu tahtaylar bolsa Hudaning Əzining yasioqini, pütülgənliri bolsa Hudaning Əzining pütkini idi, u tahtaylaroqa oyuloqanidi. **17** Yaxua həlkning kətürgən qukan-sürənlirini, warkiraxlirini anglap Musaoqa: — Qedirgahdin jəngning hitabi qikiwatidu, dedi. **18** Lekin u jawab berip: — Angliniwatkan awaz nə nusrət təntənisi əməs, nə məoqlubiyətning pəryadi əməs, bəlki nahxa-küy sadasi! — dedi. **19** Musa qedirgahoqa yekin kelip, mozayni wə jamaətning ussuloqa qüxüp kətkənlikini kərüp xundak dəroqəzəp boldiki, tahtaylarni kolidin taxlap taoqning tüwidə qekiwətti. **20** Andin ular yasioqan mozayni otka selip kəydürüp, uni yanjip kukum-talkan kilip, su üstigə qeqip Israillarni iqixkə məjburlidi. **21** Andin Musa Harunoqa: Sən ularni xunqə eoqir gunahka patkuzoqudək, muxu həlk sanga nemə kildi? — dedi. **22** Harun jawab berip: — Hojamning oqəzəp-aqqiki tutaxmioqay! Bu həlkning kandak ikənlikini, ularning zəzillikkə mayil ikənlikini obdan bilisən. **23** Ular manga: — «Bizgə aldimizda yol baxlap mangidioqan bir ilahni yasap bərgin; qünki bizni Misir zeminidin qikirip kəlgən Musa degən xu adəmgə nemə boloqinini bilməymiz», dedi. **24** Mən ularoqa: «Kimdə altun bolsa xuni qikirip bərsun» desəm, ular manga tapxurup bərdi; mən uni otka taxliwidim, mana, bu mozay qikti, — dedi. **25** Musa həlkning kandaksigə tizginsiz bolup kətkənlikini kərdi; qünki Harun ularni düxmənlirining aldida məshirə obyekti boluxka əz məyligə koyuwətkənidi. **26** Musa qedirgahning kirix eoqizioqa berip, xu yərdə turup: — Kimki Pərwərdigarning təripidə bolsa mening yenimoqa kəlsun! — dedi. Xuni dewidi, Lawiylarning hammisi uning kexioqa yioqildi. **27** U ularoqa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Hərbir kixi əz kiliqini yanpixioqa esip, qedirgahning iqigə kirip, bu qetidin u qetigiqə kezip yürüp, hərbiri əz kerindixini, əz dost-buradirini, əz koxnisini eltürsun!» — dedi. **28** Xuning bilən Lawiylar Musaning buyruoqini boyiqə ix kərdi; xu küni həlkning iqidin üq ming kixi eltürüldi. **29** Andin Musa: — Hərbiringlar bügün əzünglarni Pərwərdigaroqa has boluxka atidinglar; qünki hərbiringlar hətta əz ooqlunglar həm kerindixinglarnimu

ayimidinglar; xuning bilən bügün bəht-bərikətni üstünglaroŋa qüxürdunglar, dedi. **30** Ətisi Musa həlkḳə
səz ḳilip: — Silər dərwəḳə naḥayiti eoŋir bir gunaḥ sadir
ḳildinglar. Əmdi mana, mən Pərwərdigarning aldioŋa
qiḳimən; gunaḥinglar üqün kafarət kəltürələymənmikin,
— dedi. **31** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning
aldioŋa yenip berip: — Ḥəy...! Bu həlk dərwəḳə eoŋir
bir gunaḥ sadir ḳilip, əzlirigə altundin ilaḥlarni
yasaptu! **32** Lekin əmdi Sən ularning gunaḥini əpu
ḳilixḳa unioŋaysən..., unimisang, ismimni Өzüng yazoŋan
dəptiringdin eqürüwətkin! — dedi. **33** Pərwərdigar
Musaoŋa jawab berip: — Kimki Mening aldimda gunaḥ
ḳiloŋan bolsa, uning etini Өz dəptirimdin əqürüwetimən.
34 Əmdi sən berip, Mən sanga eytḳan jayoŋa həlḳni baxlap
baroŋin. Mana, Mening Pərixtəm aldingda mangidu.
Lekin ularoŋa jaza beridioŋan künüm kəlgəndə, ularoŋa
gunaḥi üqün jaza berimən, dedi. **35** Bu səzdin keyin
Pərwərdigar həlḳning Ḥarunning ḳoli bilən mozayni
ḳuydurup yasatḳini üqün ularni waba bilən jazalidi.

33 Pərwərdigar Musaoŋa mundaḳ dedi: — Sən
ornungdin turup, əzüng Misir zeminidin elip
kəlgən həlḳ bilən billə muxu yərdin ketip: «Mən sening
nəslinggə uni berimən» dəp ḳəsəm ḳilip Ibraḥimoŋa,
Ishaḳḳa wə Yaḳupḳa wədə ḳiloŋan zeminoŋa baroŋin.
2 Xuning bilən sening aldingda bir Pərixtə əwətip,
Ḳanaaniy, Amoriy, Ḥittiy, Pərizziylərni, Ḥiwiy bilən
Yəbusiylarni ḥəydəp qiḳirip, **3** seni süt bilən ḥəsəl eḳip
turidioŋan zeminoŋa kəltürimən. Qünki silər boyni ḳattiḳ
bir həlḳ boloŋaqḳa, yolda silərni ḥalak ḳiliwətməslikim
üqün, Өzüm silərning aranglarda bolup, xu [zeminoŋa]
billə qiḳmaymən, — dedi. **4** Halayiḳ bu ḳattiḳ səzni
anglap, ḳayoŋuoŋa qəmüp ḥeqḳaysisi əz zibu-zinnətlirini
taḳimidi. **5** Qünki Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip: — Sən
berip Israillaroŋa: «[Pərwərdigar]: — Silər boyni ḳattiḳ
bir həlḳ ikənsilər; əgər Mən Pərwərdigar aranglaroŋa
qiḳip bir dəḳiḳila tursam, silərni yoḳitiwətkən bolattim.
Əmdi silər əzünglardiki zibu-zinnətlərni eliwetinglar;
xu qaoŋda Mən silərgə nemə ḳilidioŋinimni bilimən,
dedi», dəp eytḳin, — degənidi. **6** Xunga Israillar Ḥorəb
teoŋidin ayrilipla zibu-zinnətlirini əzliridin eliwətti. **7**
Xuning bilən Musa əz qedirini elip, uni qedirgaḥning
sirtida, qedirgaḥdin nerirak bir jayoŋa tikip, uni
«kərüxüx qediri» dəp atidi. Kimki Pərwərdigarni izdəp,
yol sorimaḳqi bolsa qedirgaḥning sirtidiki «kərüxüx
qediri»oŋa baratti. **8** Xundaḳ bolattiki, ḥər ḳetim
Musa qedioŋa qiḳsa, pütkül halayiḳ ḳopup, ḥərbiri
əz qedirining ixikidə ərə turup, Musa qedioŋa kirip
boloŋuqə uning kəynidin ḳarixip turatti. **9** Andin
Musa ḥər ḳetim qedioŋa kirip kətsə xundaḳ bolattiki,
bulut tüwrüki qüxüp, qedirning kirix eoŋizida tohtaytti;
xuning bilən Pərwərdigar Musa bilən səzlixətti. **10**
Pütkül halayiḳ bulut tüwrükining jamaət qedirining
kirix eoŋizida tohtioŋinini kərətti; uni kərginidə həlḳning
ḥəmmisi ḳopup, ḥərbiri əz qedirining ixikidə turup
səjdə ḳilixatti. **11** Xu qaoŋlarda Pərwərdigar Musa bilən
kixilər əz dost-buradiri bilən səzləxəndək, yüzmuyüz
səzlixətti. Andin Musa qedirgaḥoŋa yenip kelətti;
lekin uning hizmətkari boloŋan nunning ooŋli Yəxua
degən yax yigit qedirning iqidin qiḳmaytti. **12** Musa
Pərwərdigaroŋa mundaḳ dedi: — Mana, Sən daim manga:
«Bu həlḳni elip qiḳḳin» dəp kəlding; lekin Өzüng manga:
«Mən seni ismingni bilip tonuymən», wə xuningdək
«Nəzirim aldida iltipat tapting» degən bolsangmu,
Sən mening bilən birgə kimni əwətidioŋiningni manga
ayan ḳilmiding. **13** Əgər mən rasttinla nəziringdə
iltipat tapḳan bolsam, əzümning Seni tonuxum üqün,
nəziringdə iltipat tepiwerixim üqün manga Өz yolungni
ayan ḳiloŋaysən; mana, bu ḥəlḳning Өz ḥəlḳing boloŋinini
nəziringdə tutḳaysən! — dedi. **14** U jawab berip: Mən
Өzüm [sən] billə billə berip, sanga aram ata ḳilimən,
— dedi. **15** Musa uningoŋa jawabən: — Əgər Sən
Өzüng [biz] bilən billə mangmisang, bizni bu yərdin
qiḳarmioŋaysən; **16** qünki, mən wə ḥəlḳing nəziringdə
iltipat tapḳinimiz nemidin bilinidu? Əjəba, Өzüngning
biz bilən billə mangoŋiningdin bilinməmdu? Xu səwəbtin
mən wə ḥəlḳing yər yüzidiki ḥərbir taipilərdin alaḥidə
pərḳlənməmduḳ?! — dedi. **17** Pərwərdigar Musaoŋa: —
Muxu iltijayingnimu ijabət ḳilimən; qünki sən nəzirimdə
iltipat tapting wə Mən seni ismingni bilip tonuymən,
dedi. **18** Xuning bilən Musa: — Өz xan-xərpingni manga
kərsətkəysən, — dedi. **19** [Pərwərdigar]: — Өzümning
pütkül meḥribanliḳimni sening kəz aldingdin ətküzimən
wə aldingda «Yaḥwəḥ» degən namni jakarlaymən. Kimgə
xapaət ḳilmaḳqi bolsam xuningoŋa xapaət kərsitimən,
kimgə rəḥim-xəpḳət kərsətməḳqi bolsam, xuningoŋa
rəḥim-xəpḳət kərsitimən, dedi. **20** Pərwərdigar uningoŋa:
— Sən yüzümni kərəlməysən; qünki ḥeq adəmzat Meni
kərsə tirik ḳalmaydu, dedi. **21** Andin Pərwərdigar: —
Mana, yenimda bir jay bardur; sən xu yərdiki ḳoram
taxning üstidə turoŋin. **22** Mening xan-xəripim ətidioŋan
waḳitta, xundaḳ boliduki, Mən seni xu ḳoram taxning
yeriḳida turoŋuzup, Mən ətüp boloŋuqə seni ḳolum bilən
yepip turimən. **23** Andin ḳolumni tartiwalimən; xuning
bilən sən Mening arḳa təripimni kərisən, lekin yüzüm
kərünməydu, — dedi.

34 Pərwərdigar Musaoŋa: — Sən awwalḳioŋa ohxax
əzüng üqün taxtin ikki tahtayni yonup kəl; Mən
bu tahtaloroŋa sən ilgiri qeḳiwətkən tahtaylardiki
səzlərni yezip ḳoyimən. **2** Sən ətə ətigəngiqə təyyar
bolup, səḥərdə Sinay teoŋioŋa qiḳip, xu yərdə taoŋning
qoḳḳisida Mening aldimda ḥazir boloŋin. **3** Lekin ḥeq
kixi sən bilən billə qiḳmisun wə yaki taoŋning ḥeq yeridə
baxḳa adəm kərünmisun, ḳoy-kalilarmu taoŋning tüwidə
otlimisun, — dedi. **4** Musa awwalḳioŋa ohxax taxtin
ikki tahtayni yonup, ətisi tang səḥər ḳopup, bu ikki tax
tahtayni ḳolida elip, Pərwərdigarning buyruoŋini boyiqə
Sinay teoŋioŋa qiḳti. **5** Xuning bilən Pərwərdigar bulutta
qüxüp, xu yərdə Musaning ḳexida turup, «Yaḥwəḥ»
degən namini jakarlidi. **6** Pərwərdigar uning kəz aldidin
ətüp: — «Pərwərdigar, Pərwərdigar, rəḥimdil wə meḥir-
xəpḳətliktur, asan oŋəzəplənməydioŋan, xapaət bilən
wapasi kəng Təngridur, **7** mingliioŋan-on mingliioŋanlaroŋa
rəḥim-xapaət kərsitip, kəbiḥlik, asiylik wə gunaḥni
kəqürgüqidur; lekin u gunaḥkarlarni ḥərgiz gunaḥsiz
dəp ḳarimaydioŋan, bəlki atilarning ḳəbiḥlikining jazasini
baliliri wə nəwrlirigiqə, xundaḳla üqinqi wə tətinqi
əwladioŋiqə yükləydioŋan [Təngridur]» — dəp jakarlidi. **8**
Xuning bilən Musa dərḥal yərgə bax ḳoyup səjdə ḳilip: —
9 — Əy Rəb, əgər mən rasttinla nəziringdə iltipat tapḳan
bolsam, undaḳta i Rəb, arimizda biz bilən mangoŋaysən;

qünki bu həlk dərwəkə boyni qattik bir həlktur; bizning
kəbihlikimizni wə gunahimizni kəqürgəysən, bizni Өz
mirasing boluxka qobul qiloγaysən! — dedi. **10** Xuning
bilən u Musaoγa: — Mana, Mən bir əhdə tüzimən; sening
barlik həlking aldida pütkül yər yüzining həqbir jayida
yaki həqbir əl arisida qilinip bakmioγan məjizilərni
yaritimən. Xuning bilən sən arisida boloγan həlkingning
həmmisi Pərwərdigarning [karamət] əməlini kəridu;
qünki Mening silərgə qilidioγan əməlim dərwəkə
dəhxətlik ix bolidu. **11** Mən bügün sanga tapilaydioγan
əmrlirimni tutqin; mana, Mən silərning aldinglardin
Amoriy, Kanaaniy, Hittiy, Pərizziy, Hiwiy wə Yəbusiylarni
həydəp qikirimən. **12** Əmdi həzi boloγinki, sən baridioγan
zeminda turuwatkanlar bilən həq əhdə baoγlaxmioγin;
bolmisa, bu ix silərgə tuzak bolidu; **13** bəlki silər ularning
qurbangahlirini qəwüp, but tüwrüklirini sundurup,
«axərah» butlirini kesip taxlanglar. **14** Qünki sən
həqkandak baxka ilahka ibadət qilmasliking kerək
— qünki Mənki Pərwərdigarning nami «Wapasizlikka
Həsət Qiloγuqi» bolup, həsət qiloγuqi bir ilahdurmən. **15**
Bolmisa, xu zeminda turuwatkanlar bilən əhdə tüzüxüng
mumkin; andin ular ilahlirining kəynidin yürüp
buzukqilik qilip, ilahlirioγa qurbanliklar ətküzginidə,
silərni qakirsa ularning qurbanlikliridin yəp ketixinglar
mumkin; **16** sən xundakla yənə ularning qizlirini
ooγulliringoγa hotunlukka elip berixing mumkin; u qizlar
əz ilahlirining kəynidin yürüp buzukqilik qiloγinida, ular
ooγulliringnimu əz ilahlirining arqisidin mangoγuzup,
buzukqilik qilduruxi mumkin. **17** Өzüng üqün həqkandak
quyma butlarni yasatmioγin. **18** Petir nan həytini
tutunglar; Mening əmr qiloγinimdək Abib eyida,
bekitilgən wakitta yəttə kün petir nan yənglar. Qünki
silər Abib eyida Misirdin qikkansilər. **19** Baliyatkuning
tunji mewisi Meningki bolidu; qarpay malliringning
iqidin dəsləp tuoγuloγan ərkəklər, kala bolsun, koy
bolsun ularning tunjilirining həmmisi Meningki bolsun.
20 Lekin exəklərning tunji təhəylirining ornioγa koza
bilən bədəl təlixing lazim bolidu. Əgər ornioγa [koza]
bərmisəng, təhəyning boynini sunduruwətkin. Tunji
ooγulliringni bolsa, ularoγa bədəl tələp kayturuwal.
Həqkim Mening huzurumoγa kuruk kol kəlmisun. **21**
Sən altə kün iqidə ix-əməlingni qilip, yəttinqi küni aram
elixing zərür; yər həydəx wakti bolsun, orma wakti
bolsun, aram elixing zərür. **22** Yengi buoγdayning tunji
hosulini təbrikləydioγan «həptilər həyti»ni ətküzünglar;
yilning ahirida «hosul yioγix həyti»ni ətküzünglar. **23**
Sening hərbir ərkək kixiliring yilda üq kətim Israilning
Hudasi boloγan Rəb Pərwərdigarning aldioγa hazir
bolsun. **24** Qünki Mən taipilərni aldingdin həydiwetip,
qegraliringni kengəytimən; xuningdək sən yilda üq
kətim Pərwərdigar Hudayingning aldioγa hazir boluxka
qikip barsang, həqkim yeringgə kəz kirini salmaydu. **25**
Manga sunulidioγan qurbanlikning kənini bolduruloγan
nan bilən billə sunmioγin; yaki ətüp ketix həytining
qurbanlikining gəxini ətigə kaldurma. **26** Zeminingning
dəsləpki hosulidin tunji məhsulatlarni Pərwərdigar
Hudayingning əyigə kəltürüp ata. Ooγlakni anisining
sütidə kaynitip pixurma. **27** Pərwərdigar Musaoγa: —
Bu səzlərni əzüng üqün yeziwaloγin; qünki Mən muxu
səzlərni asas qilip sən bilən wə Israil bilən əhdə baoγlidim,
dedi. **28** U wakitta Musa xu yərdə Pərwərdigarning
huzurida kirik keqə-kündüz turdi; u həqnərsə yemidi,
həq su iqmidi. U yərdə [Pərwərdigar] tahtaryaroγa
əhdining səzliri boloγan on əmrni pütti. **29** Musa Sinay
teoγidin qüxkəndə xundak boldiki (u taoγdin qüxkəndə
ikki həküm-guwahlik tahtiyi uning kolida idi), əzining
[Pərwərdigar] bilən səzləxkini üqün yüzining parkirap
kətkinini bilməytti. **30** Əmdi Harun wə barlik Israillar
Musani kərdi, mana, uning yüz terisi parkirap turatti;
ular uningoγa yekin berixtin korkuxti. **31** Lekin Musa
ularni qakiriwidi, Harun wə jamaətning barlik baxliri
yenip, uning kəxioγa kəldi; Musa ular bilən səzləxti. **32**
Xuningdin keyin, barlik Israillar uning yenioγa kəldi;
u wakitta Musa Pərwərdigar əzigə Sinay teoγida səz
qiloγinida tapxuroγan barlik əmrlərni ularoγa tapilidi. **33**
Musa ularoγa dəydioγinini dəp tügətti. U [səzligəndə]
yüzigə bir qümpərdə tartiwaloγanidi; **34** Kaqanki Musa
Pərwərdigar bilən səzlixixkə uning huzurioγa kirsə,
qümpərdini eliwetətti, taki u yenip qikkuqə xundak
bolatti; yenip qikkanda əzigə nemə tapilanoγan bolsa,
xuni Israillaroγa eytip berətti. **35** Israillar Musaning
yüz terisining parkirap turoγinini kərətti; xunga Musa
yənə taki Pərwərdigar bilən səzləxkili uning huzurioγa
kirgüqə yüzigə qümpərdə tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yioγip ularoγa:
— Pərwərdigar silərgə qilixka buyruoγan əmrlər
munulardur: — **2** Altə kün ix-əmgək küni bolsun;
lekin yəttinqi küni silərgə nisbətən mukəddəs bir
kün bolup, Pərwərdigaroγa ataloγan aram alidioγan
xabat küni bolsun. Hərkim xu künidə ix-əmgək qilsa
əlümgə məhkum qilinsun. **3** Xabat künidə barlik
turaloγuliringlarda hərgiz ot kalimanglar, — dedi. **4**
Musa Israillarning pütkül jamaitigə səz qilip mundak
dedi: — «Pərwərdigar buyruoγan əmr mana xuki: — **5**
Өzünglarning aranglardin Pərwərdigaroγa bir «kətürmə
hədiyə» kəltürünglar; köngli halioγanlarning hərbiri
Pərwərdigaroγa bir «kətürmə hədiyə»sini kəltürsun:
yəni altun, kümüx, mis, **6** kək, səsün wə qizil yip,
ak kanap rəht, əqkə tiwiti, **7** qizil boyaloγan koqkar
terisi, delfin terisi, akatsiyə yaoγiqi, **8** qiraoγdan
üqün zəytun meyi, «məsihləx meyi» bilən huxbuy
üqün ixlitilidioγan esil dora-dərməklər, **9** əfodka həm
koxenoγa ornitilidioγan həkik wə baxka yakutlarni
kəltürünglar». **10** — «Aranglardiki barlik mahir ustilar
kelip Pərwərdigar buyruoγanning həmmisini yasap
bərsun: **11** — [mukəddəs] qedir bilən uning iqki wə
taxki yopuklirini, iloγulirini, tahtaylirini, baldaklirini,
hadilirini wə bularning təgliklirini, **12** əhdə sanduki wə
uning baldaklirini, «kafarət təhti»ni, «ayrima pərdə-
yopuk»ni, **13** xirə wə uning baldaklirini, uning barlik
kaqa-kuqilirini wə «təkdim nanliri»ni, **14** yorukluk
üqün yasaloγan qiraoγdan wə uning əswablirini, uning
qiraoγliri wə qiraoγ meyini, **15** huxbuygah wə uning
baldaklirini, «Məsihləx meyi»ni, dora-dərməklərdin
ixləngən huxbuyni, mukəddəs qedirining kirix eoγizidiki
«ixik pərdisi»ni, **16** köydürmə qurbanlik qurbangahi wə
uning mis xalasini, baldaklirini wə barlik əswablirini,
yuyunux desi wə uning təglikini, **17** hoylining
pərdilirini, uning hadiliri wə ularning təgliklirini,
hoylining kirix eoγizidiki pərdini, **18** qedirning mih-

qozuqlirini, qoylining mih-qozuqlirini, xundaqla barliq
tanilirini, **19** toqulidioŋan kiyimlər, yəni muqəddəs
jayning hizmitigə kahinliq hizmitidə kiyilidioŋan, Harun
kahinning muqəddəs kiyimlirini həm uning ooŋullirining
kiyimlirini təyyar qilsun». **20** Xuning bilən pütkül
Israil jamaiti Musaning yenidin qiqip ketixti. **21**
Andin kəngli tartqanlarning hərbiri, rohi əzlirigə
türtkə boloŋanlarning hərbiri kelip, jamaət qedirini
yasaxqa, xundaqla qedirning hizmitidə ixlitilidioŋan
barliq sərəmjanlarni yasaxqa wə muqəddəs kiyimlərni
tikixkə Pərwərdigaroŋa ataloŋan «pulanglatma hədiyə»ni
kəltürgili turdi. **22** Ular ərlərmu, ayallarmu kelip,
sunuxqa kəngli hux boloŋanlarning hərbiri hədiyə
kəltürüp, bulapka, zirə-halqa, üzük, zunnar-biləzük
qatarliq hərhil altun buyumlarni elip kəldi; altunni
«kətürmə hədiyə» qilip berəy degənlərning hərbiri uni
Pərwərdigaroŋa sundi. **23** Kimdə kək, səsün, qizil yip
bilən aq kanap rəht, əqkə tiwiti, qizil boyaloŋan qoqqar
terisi wə delfin terisi bolsa, xularni elip kelixti. **24** Kümüx
ya mistin kətürmə hədiyə kəltürəy degənlərning hərbiri
xuni Pərwərdigaroŋa hədiyə qilip sundi. Kimdə qedirning
hizmitidə ixlitilidioŋan hərhil sərəmjanlaroŋa yarioŋudək
akatsiyə yaoŋiqi bolsa, uni elip kəldi. **25** Qoli qewər
ayallarning hərbiri əz qolliri bilən egirip, xu egirgən yip
wə rəhtlərni, yəni kək, səsün wə qizil yip bilən aq kanap
rəhtlərni kəltürdi, **26** Xuningdək kəngli qozoŋaloŋan
ayallarning həmmisi hünirini ixlitip əqkə tiwitidin yip
egirixti. **27** Əmirlər əfod wə qoxenoŋa ornitilidioŋan
heqiqlar wə yaqutlarni, **28** dora-dərməklərni, qiraoqka
wə məsihləx meyioŋa ixlitilidioŋan zəytun meyini,
huxbuyoŋa ixlitilidioŋan esil dora-dərməklərni kəltürdi.
29 Xu tərikidə Israillar Pərwərdigar Musaning wasitisi
bilən buyruoŋan ixlarning hərqaysioŋa bir nərsə berixkə
kəngli tartqan bolsa, ər bolsun ayal bolsun hərbiri xuni
elip kelip, Pərwərdigaroŋa atap ihtiyariy hədiyə bərdi.
30 Andin Musa Israillaroŋa mundaq dedi: — «Mana,
Pərwərdigar Yəhuda qəbilisidin hurning nəwrisi, Urining
ooŋli Bəzalələni ismini atap qakirip, **31** uni Hudaning
Rohi bilən toldurup, uningoŋa danaliq, əqil-parasət, ilim-
hekmət igilitip, uni hərtürlük ixni qilixqa qabiliyətlik
qilip, **32** uni türlük-türlük hünərlərni qilalaydioŋan —
altun, kümüx wə mis ixlirini qilalaydioŋan, **33** yaqutlarni
kesip-oyalaydioŋan, zinnət buyumlirioŋa ornitalaydioŋan,
yaoŋaqlaroŋa nəqix qiqiralaydioŋan, hərhil hünər ixlirini
qamlaxturalaydioŋan qildi. **34** U yənə uning kəngligə,
xuningdək həm Dan qəbilisidin boloŋan Ahisamaqning
ooŋli Oholiyabning kəngligə [baxqilaroŋa] hünər əgitix
niyət-istikini selip, **35** ularning kəngüllirini danaliq-
hekmət bilən toldurup, ularni hərhil nəkqaxliq-oymiqiliq
ixlirioŋa mahir qilip, kək, səsün wə qizil yip bilən aq
kanap rəht bilən kəxtiqilik qilixqa həmdə bapkarlikqa
iqtidarliq qildi. Xuning bilən ular hərhil hünər ixlirining
wə hərhil layihiləx ixlirining həddisidin qikalaydioŋan
boldi.

36 Xuning bilən Bəzaləl wə Oholiyablar, xuningdək
Pərwərdigar muqəddəs qedir yasaxning hərhil
ixlirioŋa kerək boloŋan danaliq-hekmət wə əqil-
parasətni ata qiloŋan mahir ustilarning hərbiri ularoŋa
qoxulup, xu ixni uning əmr qiloqini boyiqə əməlgə
axuridu». **2** Xu wakitta Musa Bəzaləl wə Oholiyabni,
xundaqla Pərwərdigar danaliq-hekmət bilən kəngüllirini
toldoroŋan, kəngli əzini xu ixni qilixqa qatnixixqa
dalalət qiloŋan barliq hünərwən-kasiplarni qakirip
yioŋdi. **3** Ular kelip muqəddəs qedirni yasaxqa, xundaqla
uning ix-hizmətlirigə kerəklik sərəmjanlarni yasaxqa
Israillar elip kəltürgən barliq «kətürmə hədiyə»lərni
Musadin tapxuruwaldi. Israil həlqi yənila əz məyli bilən
hər küni ətigini Musaoŋa ihtiyariy hədiyə kəltürüp
turatti. **4** Andin muqəddəs qedirning ixlirini qiliwatqan
ustilarning həmmisi qolidiki ixini qoyup qoyup kelip,
5 Musaoŋa: — Həlqning elip kəlgini Pərwərdigar bizgə
qilixqa buyruoŋan ixni pütküzüxkə ehtiyaj boloqinidin
kəp exip kətti! — deyixti. **6** Andin Musa əmr qilip,
pütkül qedirgah boyiqə: «Mana, ər bolsun, ayal bolsun,
heqkim muqəddəs qedirni yasax üqün «kətürmə hədiyə»
süpitidə yənə heqqandaq nərsə təyyarlap kəlmisun!» dəp
jakarlatti. Buning bilən kəpqilik hədiyələr kəltürüxtin
tohtitildi. **7** Qünki ular təyyarioŋan materiyallar
pütkül qurulux ixioŋa yetətti, hətta exip qalatti. **8**
Muqəddəs qedirning qurulux ixini qiliwatqan ustilarning
hərbiri nepiz toquloŋan aq kanap rəhtkə kək, səsün
wə qizil yiplar arilaxturulup ixləngən on parqə yopuq
yasap, kerublarning süritini yopuqlaroŋa qewərlik
bilən layihiləp nəpis qilip kəxtiləp qikti. **9** Hərbir
yopuqning uzunluqi yigirmə səkkiz gəz, kəngliki tət gəz
bolup, hərbir yopuq ohxax qong-kiqikliktə qilindi. **10**
[Bəzaləl] yopuqlarning bəxini bir-birigə ulidi, qaloŋan
bəx yopuqnimu həm bir-birigə ulidi. **11** U ulap qiqiloŋan
birinqi qong parqining əng qetidiki qismining bir
təripigə rənggi kək izmilərni qadidi, xuningdək ulap
qiqiloŋan ikkinqi qong parqining əng qetidikisining bir
təripigimu xundaq qildi. **12** Birinqi qong parqining
əng qetidiki qismioŋa əllik izmə qadidi, ikkinqi qong
parqining əng qetidikisigimu əllik izmə qadidi. Izmilər
bir-birigə udulmuudul qilindi. **13** Muqəddəs qedir bir
pütün bolsun üqün u altundin əllik iloŋu yasap, ikki parqə
yopuqni xu iloŋular bilən bir-birigə tutaxturdi. **14** U
muqəddəs qedirni yepix üqün əqkə tiwitidin yopuqlarni
yasidi; yopuqtin on bir parqə yasidi. **15** Yopuqlarning
hərbirining uzunluqi ottuz gəz, kəngliki tət gəz bolup,
on bir yopuqning həmmisi ohxax qong-kiqikliktə qilindi.
16 Yopuqlarning bəxini u ulap bir qilip, qaloŋan altə
yopuqnimu ulap bir qildi. **17** U birinqi ulap qiqiloŋan
qong parqining əng qetidiki qismioŋa əllik izmə, ikkinqi
ulap qiqiloŋan qong parqining əng qetidiki qismioŋa əllik
izmə qadidi. **18** U qedir bir pütün bolsun üqün həm
mistin əllik iloŋu yasap, ikki qong parqini ulap qoydi.
19 U buningdin baxqa qedioŋa qizil boyaloŋan qoqqar
terisidin yopuq yasap yapti, andin uning üstidinmu
delfin terisidin yasaloŋan yənə bir yopuqni qaplidi. **20** U
muqəddəs qedirning tik tahtaylirini akatsiyə yaoŋiqidin
yasap tiklidi. **21** Hərbir tahtayning uzunluqi on gəz,
kəngliki bir yerim gəz qilindi. **22** Hərbir tahtayning
ikkidin turumi bar idi, hər ikki tahtay xular bilən bir-
birigə qetildi; u qedirning barliq tahtaylirini xundaq
yasidi. **23** U qedirning tahtaylirini xundaq yasidi;
yigirmisi jənub tərəpkə ornitildi; **24** u bu yigirmə
tahtayning tegigə kümüxtin qirik təglik yasidi; bir
tahtayning [astidiki] ikki turumi üqün ikkidin təglik,
yənə bir tahtayning ikki turumi üqün ikkidin təglikni

yasidi. **25** Xuningdək u qedirning udul təripigə, yəni
ximal təripigə yigirmə tahtay yasidi, **26** xundaḳla
bularning ḳirik təglikini kümüxtin yasidi; bir tahtayning
tegigə ikkidin təglik, yənə bir tahtayning tegigə ikkidin
təglik orunlaxturuldi. **27** Qedirning kəyni təripigə, yəni
oŋərb tərəpkə altə tahtayni yasap ornatti. **28** U qedirning
kəyni təripidiki ikki bulungoŋa ikki tahtayni yasap
ornatti. **29** Bu bulung tahtayliri astidin üstigiqə ikki
ḳat ḳilip [tahtaylarni] əzara qetixturdi, üsti bir ḥalḳioŋa
bekitildi. U ḥər ikkisini xundaḳ yasap, ikki bulungoŋa
ornatti. **30** Xunglaxḳimu u təripidə səkkiz tahtay boldi,
ularning kümüxtin yasaloŋan on altə təgliki bar idi;
bir tahtayning tegidə ikki təglik, yənə bir tahtayning
tegidə ikki təglik bar idi. **31** Buningdin baxḳa u
akatsiyə yaoŋiqidin baldaḳ yasidi; qedirning bu təripidiki
tahtaylaroŋa bəx baldaḳni, **32** qedirning u təripidiki
tahtaylaroŋa bəx baldaḳni, qedirning arḳa təripidiki
tahtaylaroŋa, yəni oŋərb təripidiki tahtaylaroŋimu bəx
baldaḳni yasidi. **33** U tahtaylarning otturidiki ottura
baldaḳni bu tərəptin u tərəpkə yətküzüp yasidi. **34** U
tahtaylarni altun bilən ḳaplap, baldaḳlar ətküzülidioŋan
ḥalḳilarni altundin yasap, baldaḳlarni altun bilən ḳaplidi.
35 U nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə
ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasidi; uni
kerublarning süritini qewərlik bilən layiḥiləp nəpis ḳilip
qüxürüp, kəxtiləp qiḳardi. **36** Uni esixḳa u akatsiyə
yaoŋiqidin tət hada yasap, altun bilən ḳaplidi. Ularning
ilməkliri altundin yasaldi; hadilaroŋa u kümüxtin tət
təglikni ḳuyup yasidi. **37** U qedirning kirix eoŋizioŋa nəpis
toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar
arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasidi, uni kəxtiqigə
kəxtiləttı. **38** U yənə bu pərdining bəx hadisini ilməkliri
bilən ḳoxup yasidi; ularning baxlirini wə baldaḳlirini
altun bilən ḳaplidi; ularning bəx təgliki mistin yasaldi.

37 Andin Bəzaləl əḥdə sanduḳini akatsiyə yaoŋiqidin
yasidi; uning uzunluḳi ikki yerim gəz, egizliki bir
yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz idi. **2** U uning iqi wə
sirtini sap altun bilən ḳaplidi, uning üstünki ḳismining
qərisigə altundin girwək qiḳardi. **3** U uning üqün
altundin tət ḥalḳa ḳuyup, ularni uning tət qetiḳioŋa
bekitti; bir təripigə ikki ḥalḳa, yənə bir təripigə ikki
ḥalḳa bekitti. **4** U ḥəm akatsiyə yaoŋiqidin ikki baldaḳ
yasap, ḥər ikkisini altun bilən ḳaplidi; **5** andin sanduḳ
ular arḳilik kətürülsun dəp, baldaḳlarni sanduḳning ikki
yenidiki ḥalḳiliridin ətküzüp ḳoydi. **6** U [sanduḳning
yapḳuqi süpitidə] altundin uzunluḳi ikki yerim gəz,
kəngliki bir yerim gəz boloŋan bir «kafarət təhti»
yasidi. **7** U ikki kerubni altundin soḳup yasidi; ularni
kafarət təhtining ikki təripigə ornatti; **8** bir kerubni bir
təripigə, yənə bir kerubni yənə bir təripigə ornatti. U
ikki təripidiki kerublarni kafarət təhti bilən bir gəwdə
ḳildi. **9** Kerublar bir-birigə yüzlinip, ḳanatlirini kafarət
təhtining üstigə kerip, ḳanatliri bilən uni yepip turatti;
kerublarning yüzi kafarət təhtigə ḳaritildi. **10** U ḥəm
xirəni akatsiyə yaoŋiqidin yasidi; uning uzunluḳi ikki
gəz, kəngliki bir gəz, egizliki bir yerim gəz idi. **11** U uni
sap altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə
altundin girwək qiḳardi. **12** U xirəning qərisigə tət ilik
egizliktə bir ləw yasidi; bu ləwning qərisigimu altundin
bir girwək qiḳardi. **13** U xirəgə altundin tət ḥalḳa yasap,
bu ḥalḳilarni xirəning tət burjikidiki qetiḳḳa ornatti. **14**
Xirəni kətürüxkə baldaḳlar ətküzülsun dəp, ḥalḳilar
xirə lewigə yeḳin bekitildi. **15** Xirə üqün u baldaḳlarni
akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən ḳaplidi; xirə ular
bilən kətürülətti. **16** U xirəning üstigə ḳoyulidioŋan barliḳ
buyumlarni, yəni legənlirini, ḳaqa-ḳuqa təhsilirini,
[«xarab ḥədiyəliri»ni] ḳuyidioŋan ḳədəḥ wə piyalilərning
ḥəmmisini sap altundin yasidi. **17** U ḥəm qiraoŋdanni sap
altundin yasidi; qiraoŋdanni soḳup yasidi; qiraoŋdanning
puti, oŋoli, ḳədəḥliri, oŋunqiliri wə gülliri bir pütün
altundin soḳuldi. **18** Qiraoŋdanning oŋolining ikki yenidin
altə xahqə qiḳirildi — qiraoŋdanning bir yenidin üq
xahqə, uning yənə bir yenidin üq xahqə qiḳirildi;
19 bir yenidiki ḥərbir xahqidə badam güli xəklidə
oŋunqisi wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirildi, yənə bir
yenidiki ḥərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi
wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirildi. Qiraoŋdanoŋa
qiḳiriloŋan altə xahqining ḥəmmisi xundaḳ yasaldi. **20**
Qiraoŋdanning [oŋolidin] badam güli xəklidə oŋunqisi wə
qeqiki boloŋan tət ḳədəḥ qiḳirildi. **21** Bulardin baxḳa
[birinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [ikkinqi] ikki
xahqining astida bir oŋunqə, [üqinqi] ikki xahqining
astida bir oŋunqə yasaloŋanidi; qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan
altə xahqining astining ḥəmmisi xundaḳ idi. **22** Uning
xu oŋunqiliri ḥəm xahqiliri qiraoŋdan bilən bir gəwdə
ḳilindi — bir pütün sap altundin soḳup yasaldi. **23**
U qiraoŋdanning yəttə qirioŋini, xundaḳla uning pilik
ḳayqiliri bilən küldanlirini sap altundin yasidi. **24**
U qiraoŋdan wə uning barliḳ əswablirini bir talant
sap altundin yasidi. **25** U yənə huxbuygaḥni akatsiyə
yaoŋiqidin yasidi. Uning uzunluḳi bir gəz, kəngliki
bir gəz, egizliki ikki gəz bolup, tət qasa ḳilip yasaldi;
[tət burjikidiki] münggüzlər uning bilən bir pütün
ḳilip yasaldi. **26** U uni, yəni uning üstini, tət ətrapini
ḥəm münggüzlirini sap altun bilən ḳaplidi; uning
üsti ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳardi. **27**
Uningoŋa altundin ikki ḥalḳa yasap, uning girwikining
astioŋa bekitti; ularni ikki yenioŋa udulmu'udul bekitti.
Huxbuygaḥni kətüridioŋan ikki baldaḳni selix üqün
bularni huxbuygaḥning ikki təripigə orunlaxturdi. **28**
U baldaḳlarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən
ḳaplidi. **29** U ḥəm muḳəddəs Məsiḥləx meyini yasidi,
andin ətirqi qiḳaroŋandək dora-dərməklərni təngxəp
sap huxbuyni yasidi.

38 U kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥini akatsiyə
yaoŋiqidin yasidi. Ḳurbangaḥ tət qasa bolup,
uzunluḳi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz ḳilindi.
2 U uning tət burjikigə ḳoyulidioŋan münggüzlirini
yasidi; münggüzliri ḳurbangaḥ bilən bir gəwdə ḳilindi.
Ḳurbangaḥni mis bilən ḳaplidi. **3** U ḳurbangaḥning barliḳ
əswablirini — uningoŋa has boloŋan daslarni, gürjəklərni,
korilarni, lahxigirlarni wə otdanlarnimu yasidi; uning
barliḳ əswablirini mistin yasidi. **4** Ḳurbangaḥ üqün
mistin bir xala yasidi; xalani ḳurbangaḥning ḳap
belining astidiki girwəktin təwənrək turidioŋan ḳildi;
xala ḳurbangaḥning dəl otturisida idi. **5** U xalaning
tət burjikigə baldaḳlar ətküzülidioŋan tət mis ḥalḳini
ḳuyup yasidi. **6** U baldaḳlarni akatsiyə yaoŋiqidin
yasap, ularni mis bilən ḳaplidi. **7** Andin u ḳurbangaḥni
kətürüx üqün baldaḳlarni ḳurbangaḥning ikki yenidiki

ḥalḳilaroɣa ətküzüp ḳoydi. U ḳurbangaḥni tahtaylardin,
iqini box ḳilip yasidi. **8** U yənə yuyunux desini mistin,
uning təglikinimu mistin yasidi; u bularni «kərüxüx
qediri»ning kirix eoɣizining aldida hizmättə boloɣan
ayallarning mis əynəkliridin yasidi. **9** Andin u qedirning
ḥoylisinimu yasidi. Ḥoylining jənubioɣa, yəni jənubḳa
yüzləngən təripigə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin
pərdilərni yasidi; uning uzunluḳi yüz gəz idi. **10**
Pərdilərni esixḳa yigirmə hada wə hadilarning yigirmə
təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə
baldaḳliri kümüxtin yasaloɣanidi. **11** Xuningoɣa ohxax
ximal təripidimu uzunluḳi yüz gəz kelidioɣan pərdə
bar idi. Pərdilərni esixḳa yigirmə hada wə hadilarning
yigirmə təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri
wə baldaḳliri kümüxtin yasaloɣanidi. **12** Xuningoɣa
ohxax oɣərb təripidə uzunluḳi əllik gəz kelidioɣan pərdə
bar idi; pərdilərni esixḳa on hada wə hadilarning
on təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə
baldaḳliri kümüxtin yasaldi. **13** Ḥoylining xərḳ təripi,
yəni kün qiḳixḳa yüzləngən təripining kəngliki əllik gəz
idi. **14** Bir təripidə on bəx gəz kelidioɣan pərdə bolup,
uning üq hadisi bilən üq təgliki bar idi. **15** Yənə bir
təripidimu on bəx gəz kelidioɣan pərdə bolup, uning üq
hadisi bilən üq təgliki bar idi. **16** Ḥoylining qərisidiki
pərdilərning ḥəmmisi nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin
tikilgənidi. **17** Ḥoylining qərisidiki ḥəmmə hadilarning
təgliki mistin, ularning ilməkliri wə baldaḳliri kümüxtin
yasaldi; hadilarning baxlirimu kümüxtin ḳaplanoɣanidi.
Ḥoylining qərisidiki ḥəmmə hadilar kümüxtin yasaloɣan
baldaḳlar bilən bir-birigə qetildi. **18** Ḥoylining kirix
eoɣizidiki pərdə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə
kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup, kəxtiqilər
təripidin kəxtiləndi; uning uzunluḳi yigirmə gəz, egizliki
ḥoylidiki pərdilərning egizlikigə ohxax bolup bəx gəz
idi. **19** Uning tət hadisi bilən mistin yasaloɣan tət
təgliki bar idi; hadilarning ilməkliri kümüxtin yasaldi,
ularning baxliri kümüx bilən ḳaplandi wə baldaḳliri
kümüxtin yasaldi. **20** Muḳəddəs qedirning ḥəm qərisidiki
ḥoylining barliḳ miḳ-ḳozuḳliri mistin yasaldi. **21**
Muḳəddəs qedir, yəni «ḥəküm-guwaḥliḳi qediri» üqün
ataloɣan materiyallarning sani təwəndə hatiriləngən
(ular Musaning buyruḳi bilən, kaḥin Ḥarunning ooɣli
Itamarning ḳol astidiki Lawiylar məs'ul bolup sanaḳtin
ətküzülüp, [Hudaoɣa] ataloɣanidi): — **22** Yəḥuda
ḳəbilisidin boloɣan Hurning nəwrisi, Urining ooɣli Bəzalə̈l
Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣanning ḥəmmisini ada
ḳildi; **23** Dan ḳəbilisidin boloɣan Aḥisamaḳning ooɣli
Oḥoliyab uning yardəmqisi idi; u bolsa nəḳḳaxliḳ-
oymiqiliḳ ustisi, layiḥiligüqi ḥəmdə kək, səsün, ḳizil
yiptin aḳ kanap rəhtkə kəxtə tikələydioɣan usta idi.
24 Muḳəddəs qedirni yasaxḳa ixlitilgən altun, yəni
«pulanglatma ḥədiyə» süpitidə kəltürülgən altunning
ḥəmmisi muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki
boyiqə yigirmə toḳḳuz talant yəttə yüz ottuz xəkəl idi.
25 Jamaət arisidin sanaḳtin ətküzülgən adəmlər təripidin
kəltürülgən kümüx bolsa muḳəddəs jaydiki xəkəlning
əlqəm birliki boyiqə bir yüz talant bir ming yəttə yüz
yətmix bəx xəkəl idi. **26** Bu kümüx nopusi royhətkə
elinoɣan kixilərdin elinoɣanidi — demək, kimki yigirmə
yax ya uningdin qong, sanaḳtin ətküzülgənlərning
ḥərbiri bir beka, yəni muḳəddəs jaydiki xəkəlning
əlqəm birliki boyiqə yerim xəkəl kümüx bərdi. Sanaḳtin
ətkən kixi altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi idi. **27**
Muḳəddəs jayning təgliklirini ḥəm otturisidiki pərdining
təgliklirini ḳuyuxḳa yüz talant kümüx kətti; yüz talant
kümüxtin yüz təglik yasilip, ḥərbir təglik üqün bir talant
ixlitildi. **28** U ḳaloɣan bir ming yəttə yüz yətmix bəx
xəkəl kümüxtin hadilarning ilməklirini yasidi, ularning
baxlirini ḳaplidi, xuningdək ularni bir-birigə qatidioɣan
baldaḳlarni yasidi. **29** «Pulanglatma ḥədiyə» süpitidə
kəltürülgən mis bolsa yətmix talant, ikki ming tət yüz
xəkəl qiḳti. **30** Buningdin u jamaət qedirining kirix
eoɣizining təgliklirini, mis ḳurbangaḥni, uning mis xalasi
wə ḳurbangaḥning barliḳ əswablirini, **31** ḥoylining
qərisidiki hada təgliklirini, ḥoylining kirix eoɣizidiki
təgliklərni, qedirning barliḳ ḳozuḳlirini wə ḥoylining
qərisidiki ḳozuḳlarning ḥəmmisini yasidi.

39 Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣinidək kək, səsün wə
ḳizil yiplar ixlitilip, muḳəddəs qedirning hizmitidə
kiyilidioɣan [kaḥinliḳ] kiyimlər, xundaḳla Ḥarunning
muḳəddəs kiyimliri təyyar ḳilindi. **2** [Bəzalə̈l] altun wə
kək, səsün, ḳizil yiplar bilən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap
rəhtlərdin əfodni yasap təyyarlidi. **3** Ular altunni soḳup
nepiz ḳilip, uni kesip yip ḳildi, andin bularni maḥirliḳ
bilən kək yiplar, səsün yiplar wə ḳizil yiplardin aḳ kanap
rəhtkə laḥayiləngən nushilar üstigə toḳudi. **4** Ular
əfodning [aldi wə kəyni] ḳismini bir-birgə tutaxturup
turidioɣan ikki mürilik tasma yasidi; əfodning ikki təripi
bir-birigə tutaxturuldi. **5** Əfodning üstigə baoɣlaydioɣan
bəlwaoɣ əfod bilən bir pütün ḳilinoɣan bolup, uningoɣa
ohxax sipta ixlinip, altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar
wə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin yasaldi; ḥəmmisi
Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **6** Ular
ikki aḳ ḥəḳiḳni ikki altun kəzlükkə ornitip, ularning
üstigə huddi məḥür oyoɣandək Israilning ooɣullirining
namlirini oyup yasidi. **7** Israilning ooɣullirioɣa əslətmə
tax bolsun üqün, Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣandək
ikki yaḳutni əfodning ikki mürilik tasmisioɣa bekitip
ḳoydi. **8** U ḳoxenni qewər ḳollaroɣa nəpis ḳilip kəxtilitip
yasidi; uni əfodni ixligən usulda altun wə kək, səsün,
ḳizil yiplar bilən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin
yasidi. **9** Ular ḳoxenni ikki ḳat, tət qasa ḳilip yasidi;
ikki ḳat ḳilinoɣanda uzunluḳi bir oɣeriq, kənglikimu bir
oɣeriq kələtti. **10** Uning üstigə tət ḳatar ḳilip gəḥərlərni
ornatti: — bir ḳatardikisi ḳizil yaḳut, seriḳ gəḥər wə
zumrətlər idi; bu birinqi ḳatar idi. **11** Ikkinqi ḳataroɣa kək
ḳaxtexi, kək yaḳut wə almas, **12** üqinqi ḳataroɣa səsün
yaḳut, piroza wə səsün kwarts, **13** tətinqi ḳataroɣa beril
yaḳut, aḳ ḥəḳiḳ wə anartax ornitildi; bularning ḥəmmisi
altun kəzlükkə bekitildi. **14** Bu gəḥərlər Israilning
ooɣullirining namlirioɣa wəkil ḳilinip, ularning sanidək
on ikki bolup, məḥür oyoɣandək ḥərbir gəḥərgə on ikki
ḳəbilining nami birdin-birdin pütüldi. **15** Ular ḳoxenoɣa
xoynidək exilgən sap altundin [ikki] exilmə zənjir yasidi;
16 ular ḳoxenoɣa altundin ikki kəzlük wə ikki ḥalḳa etip,
ikki ḥalḳini ḳoxenning [yuḳiriḳi] ikki burjikigə bekitti;
17 andin xu altundin exilip yasaloɣan ikki zənjirni
ḳoxenning [yuḳiriḳi] ikki burjikidiki ḥalḳidin ətküzüp,
18 exilgən xu zənjirlərning ikki uqini ikki kəzlükkə
bekitip, [kəzlüklərni] əfodning ikki mürilik tasmisining

aldi qismioŋa ornatti. **19** Buningdin baxqa ular altundin
ikki ḫalqa yasap, ularni qoxenning [asti təripidiki] ikki
burjikigə bekitti; ular əfodqa tegixip turidioŋan qilinip
iqigə qadaldi. **20** Mundin baxqa ular altundin [yənə] ikki
ḫalqa yasap, ularni əfodning ikki mürilik tasmisining
aldi təwənki qismioŋa, əfodqa ulinidioŋan jayoŋa yeqin,
kəxitiləngən bəlwaoŋdin egizrək qilip bekitti. **21** Ular
qoxenning əfodning bəlweoŋidin yuqirirak turuxi,
qoxenning əfodtin ajrap kətməsliki üqün kək xoyna
bilən qoxenning ḫalqisini əfodning ḫalqisioŋa qetip
qoydi. Bularning ḫəmmisi Pərwərdigarning Musaoŋa
buyruoŋinidək qilindi. **22** [Bəzaləl] əfodning [iqidiki]
tonni pütünləy kək rənglik qildi. **23** Tonning [baxqa
kiyilidioŋan] təxüki dəl otturisida, huddi sawutning
yaqisidək ixləngənidi; yirtilip kətməsliki üqün uning
qərisigə pəwaz ixləndi. **24** Ular tonning etikining
qərisigə kək, səsün wə qizil yiptin anarlarni toqup esip
qoydi. **25** Ular ḫəmdə altun qongoŋuraklarni yasap,
qongoŋuraklarni tonning etikining qərisigə, anarlarning
arilikioŋa birdin esip qoydi; ḫər ikki anarning otturisioŋa
bir qongoŋurak esip qoyuldi. **26** [Qaḫinlik] hizmitigə
ait [qongoŋuraklar] tonning etikining qərisigə bekitildi;
bir altun qongoŋurak, bir anar, bir altun qongoŋurak,
bir anar qilip bekitildi; ḫəmmisi Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək qilindi. **27** Ular Ḫarun bilən
uning ooŋullirioŋa nepiz toquloŋan aq kanap rəhttin
halta kənglərni tikti; **28** səllini aq kanap rəhttə
yasidi, xundakla qiraylik egiz bəklərni aq kanap rəhttə,
tamballarni nepiz toquloŋan aq kanap rəhttə təyyarlidi;
29 buningdin baxqa ular bəlwaoŋnimu kək, səsün wə qizil
yip arilaxturulup kəxtiləngən, nepiz toquloŋan aq kanap
rəhttə təyyarlidi; bularning ḫəmmisi Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək qilindi. **30** Ular yənə nəpis
tahtayni, yəni muqəddəs otuoŋatni sap altundin
yasap, uning üstigə məḫür oyoŋandək: «Pərwərdigaroŋa
muqəddəs qilindi» dəp oyup pütti; **31** ular otuoŋatqa kək
rənglik yipni baoŋlap, uning bilən otuoŋatni səlligə taqidi,
bular Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək qilindi.
32 Xu təriqidə jamaətning ibadət qedirining ḫəmmə
quruluxi pütküzüldi; Israillar Pərwərdigarning Musaoŋa
buyruoŋinining ḫəmmisini xu boyiqə qildi; xu təriqidə
ḫəmmisini püttürdi. **33** Ular qedirni Musaning yenioŋa
elip kəldi — qedir yopuqlirini, uning barliq əswablirini,
ilməklirini, tahtaylirini, baldaqlirini, hadiliri bilən
təgliklirini, **34** xuningdək qizil boyaloŋan qoqqar terisidin
yasaloŋan yopuq bilən delfin terisidin yasaloŋan yopuqni,
«ayrima pərdə»ni, **35** əḫdə sanduqi wə uning baldaqlirini,
«kafarət təhti»ni, **36** xirə wə uning barliq əswablirini,
xundakla «təqdim nanlar»ni, **37** sap altundin yasaloŋan
qiraoŋdan bilən uning qiraoŋlirini, yəni üstigə tiziloŋan
qiraoŋlarni, uning barliq əswabliri ḫəm qiraoŋ meyini,
38 altun huxbuygaḫ, məsiḫləx meyi, dora-dərməklərdin
yasaloŋan huxbuyni, qedirning kirix eoŋizining pərdisini,
39 mis qurbangaḫ bilən uning mis xalasini, uning
baldaqliri bilən ḫəmmə əswablirini, yuyux desi bilən
uning təglikini, **40** ḫoylining qərisidiki pərdilərni,
uning hadiliri wə ularning təgliklirini, ḫoylining kirix
eoŋizining pərdisi bilən ḫoylining taniliri wə ḫozuqlirini,
muqəddəs qedirning, yəni jamaət qedirioŋa ait hizmətkə
ixlitilidioŋan barliq əswablarni, **41** muqəddəs jayoŋa ait
hizmət üqün tikilgən kaḫinlik kiyimini, yəni Ḫarun
kaḫinning muqəddəs kiyimliri bilən uning ooŋullirining
kaḫinlik kiyimlirini bolsa, ḫəmmisini elip kəldi. **42** Bu
ixlarning ḫəmmisini Israillar Pərwərdigarning Musaoŋa
barliq buyruoŋanliri boyiqə ənə xundak ada qiloŋanidi.
43 Musa ixlarning ḫəmmisigə təpsiliy qaridi, mana,
ular Pərwərdigarning buyruoŋini boyiqə bu ixlarni
pütküzgənidi; buyruloŋandək, dəl xundak qiloŋanidi;
Musa bularni kərüp, ularoŋa bəht-bərikət tiləp dua qildi.

40 Andin Pərwərdigar Musaoŋa mundak əmr qildi:
— **2** Birinqi ayning bexi, ayning birinqi küni
sən jamaət qedirining muqəddəshanisini tikligin.
3 Ḫəküm-guwaḫlik sanduqini uning iqigə qoyup,
iqki pərdə arqilik əḫdə sanduqini tosup qoyoŋin;
4 xirəni qedirning iqigə əkirip, üstigə tizilidioŋan
nərsilərni tizoŋin; andin qiraoŋdanni əkirip, üstigə
qiraoŋlarni orunlaxturoŋin. **5** Altun [bilən qaplanoŋan]
huxbuy kəydürgüqi qurbangaḫni ḫəküm-guwaḫlik
sanduqining udulioŋa tikləp qoyoŋin; qedirning kirix
eoŋizining pərdisini esip qoyoŋin. **6** Kəydürmə
qurbanlik qurbangaḫini muqəddəshanining, yəni jamaət
qedirining kirix eoŋizining aldioŋa qoyoŋin; **7** andin
yuyux desini jamaət qediri bilən qurbangaḫning
otturisioŋa orunlaxturup, su toxturup qoyoŋin. **8**
Ḫoylining qərisigə pərdilərni bekitip, ḫoylining kirix
eoŋizining pərdisini askin; **9** andin «məsiḫləx meyi»ni
elip, ibadət qediri wə uning iqidiki barliq nərsilərni
məsiḫləp, uni wə barliq ḫəmmə əswablirini Hudaoŋa atap
muqəddəs qiloŋin. Xundak qilip [pütkül qedir] muqəddəs
bolidu. **10** Sən kəydürmə qurbanlik qurbangaḫini,
xundakla uning barliq əswablirini məsiḫləp, uni [Hudaoŋa
atap] muqəddəs qiloŋin; buning bilən qurbangaḫ «əng
muqəddəs nərsilər» qatarida bolidu. **11** Sən yənə
yuyunux desi wə uning təglikini məsiḫləp muqəddəs
qiloŋin. **12** Andin Ḫarun bilən uning ooŋullirini jamaət
qedirining kirix eoŋizioŋa yeqin əkilip, ularni su bilən
yuoŋin; **13** Ḫarunoŋa muqəddəs kiyimlərni kiydürüp,
Manga kaḫinlik hizməttə boluxi üqün uni məsiḫləp,
[Manga ayrip] muqəddəs qiloŋin. **14** Andin uning
ooŋullirini elip kirip, ularoŋa halta kənglərni kiydürüp,
15 ularning atisini məsiḫligininggdək Manga kaḫinlik
hizmitidə boluxi üqün ularnimu məsiḫligin. Xuning
bilən ularning bu məsiḫlinixi ular üqün əwladtin
əwladqiqə əbədiy kaḫinlikning [bəlgisi] bolidu. **16** Musa
xundak qildi; Pərwərdigar uningoŋa nemə buyruoŋan
bolsa, u xundak bəja kəltürdi. **17** Xundak boldiki,
ikkinqi yilning birinqi eyida, ayning birinqi künidə
ibadət qediri tikləndi. **18** Musa qedirni tikip, təgliklirini
orunlaxturup, tahtaylirini tizip, ularning baldaqlirini
bekitip, hadilirini tiklidi. **19** Muqəddəs qedirning üstigə
[iqki] yopuqni yapti, andin uning üstigə taxqi yopuqni
yepip qoydi; bularning ḫəmmisi Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək qilindi. **20** Andin u ḫəküm-
guwaḫlikni elip, uni sanduq iqigə qoydi; baldaqlarni
əḫdə sanduqining [ḫalqiliridin] ətküzüp, «kafarət
təhti»ni sandukning üstigə orunlaxturdi. **21** Əḫdə
sanduqini muqəddəs qedir iqigə elip kirip, otturioŋa
«ayrima pərdə»ni tartti; xundak qilip u ḫəküm-
guwaḫlik sanduqini pərdə arqilik tosup qoydi. Ḫəmmə
ix Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək qilindi.

22 U xirəni jamaət qedirioŋa elip kirip, muḳəddəs
jayning ximal təripigə, [«əng muḳəddəs jay»diki]
pərdining sirtioŋa ḳoydi. **23** «Təḳdim nanlar»ni xirəning
üstigə, Pərwərdigarning aldioŋa tizip ḳoydi; bularning
ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək
ḳilindi. **24** Andin u qiraoŋdanni jamaət qedirioŋa elip
kirip, uni muḳəddəs jayning jənub təripigə, xirəning
udulioŋa ḳoydi, **25** qiraoŋlarni Pərwərdigarning aldioŋa
orunlaxturdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək ḳilindi. **26** Andin u [huxbuyni
kəydürgüqi] altun ḳurbangaḥni iqidiki pərdining aldioŋa
tiklidi; **27** Uning üstidə esil huxbuyni kəydürdi; bularning
ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək
ḳilindi. **28** U ibadət qedirining kirix eoŋizioŋa pərdə tartti.
29 Andin kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥini jamaət
qediridiki muḳəddəs jayning kirix eoŋizioŋa yeḳin ḳoydi;
uning üstidə kəydürmə ḳurbanliḳ wə ḳoxumqə axliḳ
ḥədiyəsini ətküzdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək ḳilindi. **30** Yuyunux desini jamaət
qediri bilən ḳurbangaḥning otturisioŋa ḳoyup, yuyuxḳa
ixlitilidioŋan suni daskə toxḳuzup ḳuydi. **31** Musa wə
Ḥarun bilən uning ooŋulliri ḳaqanla jamaət qedirioŋa
kirsə yaki ḳurbangaḥḳa yeḳin barsa, Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək ḳollirini xu suda yuyatti. Bular
Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək ḳilindi. **33**
Andin u qedir ḥəm ḳurbangaḥning ətrapioŋa ḥoyla
pərdisini tikləp, ḥoylining kirix eoŋizining pərdisini
tartti. Xu təriḳidə Musa pütkül ixni tamamlidi. **34** Xuning
bilən bulut jamaət qedirini ḳaplap, Pərwərdigarning
julasi ibadət qedirini toldurdi. **35** Bulut sayə qüxürüp,
Pərwərdigarning julasi qedirni toldoroŋini üqün, Musa
jamaət qedirioŋa kirəlmidi. **36** Ḳaqanki bulut jamaət
qediridin kətürülsə, Israillar səpərgə atlinatti. Ḥərbir
ḳetim səpərdə xundaḳ bolatti. **37** Bulut kətürülmisə
ular ḳozoŋalmay, taki kətürülidioŋan küngiqə səpərgə
qiḳmaytti. **38** Qünki kündüzi Pərwərdigarning buluti
muḳəddəs qedir üstidə turatti, keqisi uning üstidə ot
kərünətti; pütkül Israil jəmətining kəz aldida ularning
barliḳ ḳiloŋan səpərliridə xular kərünətti.

Lawiylar

1 Wə Pərwərdigar Musani qakirip jamaət qediridin
uningoɣa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroɣa
səz kilip ularoɣa mundak degin: — Əgər silərdin biringlar
Pərwərdigarning aldioɣa bir kurbanlikni sunmakqi
bolsanglar, kurbanlikinglarni qarpaylardin, yəni kala
yaki uxxak mallardin sunuxunglar kerək. **3** Əgər
uning sunidioɣini kalilardin kəydürmə kurbanlik bolsa,
undakta u bejirim ərkək haywanni kəltürsun; uning
Pərwərdigarning aldida kobul boluxi üqün uni jamaət
qedirining kirix aoɣzining aldida sunsun. **4** U kolini
kəydürmə kurbanlikning bexioɣa koysun; xuning bilən
kurbanlik uning ornioɣa kafarət boluxka kobul kilinidu.
5 Andin u Pərwərdigarning huzurida bukini booɣuzlisun;
kahinlar boloɣan Harunning ooɣulliri kenini kəltürüp,
jamaət qedirining kirix aoɣzidiki kurbangahning üsti
kismining ətrapioɣa səpsun. **6** Andin [kurbanlik kiloɣuqi]
kəydürmə kurbanlik kilinoɣan haywanning terisini
soyup, tenini parqilisun **7** wə Harun kahinning ooɣulliri
kurbangahta ot kalap otning üstigə otunlarni tizsun.
8 Andin kahinlar boloɣan Harunning ooɣulliri gəx
parqilirini, bexi wə meyi bilən koxup, kurbangahdiki
otning üstidiki otunning üstigə tərtip bilən tizip
koysun. **9** Lekin uning iq-karni bilən paqaklirini
[kurbanlik sunoɣuqi] suda yusun; andin kahin hammisini
elip kelip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot
arkilik sunulidioɣan kurbanlik hesabida, Pərwərdigaroɣa
huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə kurbanlik bolidu.
10 Əgər u kəydürmə kurbanlik kilix üqün uxxak
mallardin koy ya əqkə kurbanlik kilay desə, undakda
u bejirim boloɣan bir ərkikini kəltürsun. **11** U
uni kurbangahning ximal təripidə Pərwərdigarning
huzurida booɣuzlisun. Andin kahinlar boloɣan Harunning
ooɣulliri kenini elip, kurbangahning üsti kismining
ətrapioɣa səpsun. **12** [kurbanlik kiloɣuqi] bolsa gəxni
parqilap, bexi bilən meyini kesip ayrisun. Andin
kahin bularni elip kurbangahtiki otning üstidiki
otunning üstidə tərtip boyiqə tizip koysun. **13**
Lekin uning iq-karni bilən paqaklarni [kurbanlik
sunoɣuqi] suda yusun; andin kahin hammisini elip
kelip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot arkilik
sunulidioɣan kurbanlik hesabida, Pərwərdigaroɣa
huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə kurbanlik bolidu. **14**
Əgər [kurbanlik kiloɣuqi] Pərwərdigaroɣa atap uqar-
kanatlardin kəydürmə kurbanlik kilay desə, undakta
u pahtəklərdin yaki kəptər baqkiliridin kurbanlik
kəltürsun. **15** Kahin uni kurbangahning yenioɣa elip
kelip, bexini toloɣap üzüp uni kurbangahning üstidə
kəydürsun; uning kəni sikilip kurbangahning temioɣa
sürtülsun. **16** Lekin taxlikini pəyliri bilən koxup
kurbangahning xərk təripidiki küllükkə taxliwətsun; **17**
u kurbanlikni ikki kanitining otturisidin yarsun, birak
uni ikki parqə kiliwətmisun. Andin kahin buni elip
kurbangahdiki otning üstidiki otunning üstigə koyup
kəydürsun; bu ot arkilik sunulidioɣan kurbanlik hesabida,
Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə
kurbanlik bolidu.

2 Əgər birkim Pərwərdigarning huzurioɣa axlik hədiyə
sunmakqi bolsa hədiyəsi esil undin boluxi kerək; u
uningoɣa zəytun meyi kuyup andin üstigə məstiki salsun.
2 U uni elip kahinlar boloɣan Harunning ooɣullirining
aldioɣa kəltürsun; andin [kahin hədiyə sunoɣuqining]
yadlinixi üqün zəytun meyi iləxtürülgən undin bir
qanggal elip, hammə məstiki bilən koxup, bu hədiyəni
kurbangahta kəydürsun; bu ot arkilik sunulidioɣan,
Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan hədiyə bolidu.
3 Əmma axlik hədiyədin kaloɣini bolsa, Harun bilən
uning ooɣullirioɣa təwə bolsun. Bu Pərwərdigaroɣa ot
arkilik sunuloɣanlarning iqidə «əng mukəddəslərning
biri» hesablinidu. **4** Əgər sən tonurda pixuruloɣan
nərsilərdin axlik hədiyə sunay desəng, ular zəytun
meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloɣan tokaqlar
yaki zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir həmək
nanlardin bolsun. **5** Əgər sening kəltüridioɣan hədiyəng
tawida pixuruloɣan axlik hədiyə bolsa u zəytun meyi
ixləxtürülüp esil undin petir halda etilsun. **6** Sən
uni oxtup üstigə zəytun meyi kuyoɣin; u axlik hədiyə
bolidu. **7** Sening kəltüridioɣan hədiyəng kazanda
pixuruloɣan axlik hədiyə bolsa undakta u esil un bilən
zəytun meyida etilsun. **8** Xu yollarda təyyarlanoɣan
axlik hədiyələrni Pərwərdigarning huzurioɣa kəltürgin;
uni kahinoɣa bərgin, u uni kurbangahka elip baridu.
9 Kahin bolsa axlik hədiyədin «yadlinix ülüxi»ni
elip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot arkilik
sunulidioɣan, Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan
hədiyə bolidu. **10** Əmma axlik hədiyədin kaloɣini
bolsa, Harun bilən uning ooɣullirioɣa təwə bolsun.
Bu Pərwərdigaroɣa ot arkilik sunuloɣanlarning iqidə
«əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. **11** Silər
Pərwərdigarning huzurioɣa sunidioɣan hərkandak axlik
hədiyələr eqitku bilən təyyarlanmisun. Qünki silərning
Pərwərdigaroɣa otta sunulidioɣan hədiyənglarning
heqkaysisida eqitku yaki həsəlni kəydürüxkə bolmaydu.
12 Bularni Pərwərdigarning aldioɣa «dəsləpki hosul»
süpitidə sunsanglar bolidu, lekin ular huxbuy süpitidə
kurbangahning üstidə kəydürülüp sunulmisun. **13**
Sening hərbir axlik hədiyəng tuz bilən tuzlinixi kerək;
axlik hədiyəngni Hudayingning əhdə tuzidin məhrum
kilmay, hammə axlik hədiyəliringni tuz bilən tuzlioɣin.
14 Əgər sən Pərwərdigaroɣa «dəsləpki hosul»din axlik
hədiyə sunay desəng, undakta ziraətning yengi pixkan
kək bexini elip, danlarni otta korup, ezip talkan süpitidə
sunoɣin; bu «dəsləpki hosul» hədiyəsi bolidu; **15** sən
uningoɣa zəytun meyi kuyup üstigə məstiki saloɣin;
bu axlik hədiyə bolidu. **16** Kahin bolsa uningdin, yəni
korup ezilgən danlar bilən zəytun meyidin bir kismini
elip hammə məstiki bilən koxup, bolarni «yadlinix
ülüxi» süpitidə kəydürsun. Bu ot arkilik Pərwərdigaroɣa
sunuloɣan hədiyə bolidu.

3 Birsining sunidioɣini inaklik kurbanliki bolsa,
xundakla kalilardin sunsa, u Pərwərdigarning
huzurioɣa bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun. **2**
U sunidioɣan bu haywanning bexioɣa kolini koyup, andin
uni jamaət qedirining kirix eoɣizi aldida booɣuzlisun.
Andin kahinlar boloɣan Harunning ooɣulliri kenini
kurbangahning üsti kismining ətrapioɣa səpsun. **3**
Sunoɣuqi kixi bu inaklik kurbanlikidin Pərwərdigaroɣa

atap otta sunulidioŋan ḥədiyə süpitidə bir ḳismini
elip beoŋixlisun, yəni iq ḳarnini yəgəp turoŋan mayni,
xundaḳla barliḳ iq meyini elip **4** ikki bərəkni wə ularning
üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning
bərəkkiqə boloŋan qawa meyini kesip, elip kəlsun.
5 Ḥarunning ooŋulliri bolsa bularni ḳurbangaḥning
üstigə kəltürüp ot üstigə ḳoyuloŋan otunning üstidiki
kəydürmə ḳurbanliḳḳa ḳoxup kəydürsun. Bu ot arḳiliḳ
sunulidioŋan, Pərwərdigaroŋa huxbuy qiḳirilidioŋan
ḳurbanliḳ bolidu. **6** Birsining Pərwərdigaroŋa ḳilidioŋan
inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün sunidioŋini uxxaḳ maldin bolsa,
undaḳta u bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun. **7**
Əgər uning ḳurbanliḳi ḳoy bolsa uni Pərwərdigarning
aldioŋa kəltürüp, **8** ḳurbanliḳ ḳilidioŋan bu ḥaywanning
bexioŋa ḳolini ḳoyup, andin uni jamaət qedirining kirix
aoŋzining aldida booŋuzlisun. Andin Ḥarunning ooŋulliri
ḳenini elip ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioŋa
səpsun. **9** Sunoŋuqi kixi bu inaḳliḳ ḳurbanliḳidin
Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan ḥədiyə süpitidə
bir ḳismini, yəni uning meyini elip beoŋixlisun, — pütün
maylik ḳuyruḳini uning omurtḳisioŋa yeḳin yərdin ajritip
elip, iq ḳarnini yəgəp turoŋan mayni, xundaḳla barliḳ iq
meyini elip, **10** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə
ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə
boloŋan qawa meyini kesip, elip kəlsun. **11** Kaḥin bularni
ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun; bu otta sunulidioŋan,
Pərwərdigaroŋa ataloŋan taam ḥədiyəsi bolidu. **12** Uning
sunidioŋini əqkə bolsa, buni Pərwərdigarning ḥuzurioŋa
kəltürsun. **13** U ḳolini uning bexioŋa ḳoyup, andin uni
jamaət qedirining aldida booŋuzlisun. Andin Ḥarunning
ooŋulliri ḳenini elip ḳurbangaḥning üsti ḳismining
ətrapioŋa səpsun. **14** Andin sunoŋuqi kixi bu ḳurbanliḳtin
Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan ḥədiyə süpitidə
bir ḳismini elip beoŋixlisun, yəni iq ḳarnini yəgəp turoŋan
mayni, xundaḳla barliḳ iq meyini elip, **15** ikki bərəkni
wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni
ajritip, jigərning bərəkkiqə boloŋan qawa meyini kesip,
elip kəlsun. **16** Kaḥin bularni ḳurbangaḥning üstidə
kəydürsun; bu otta sunulidioŋan, huxbuy qiḳiridioŋan
taam ḥədiyəsi bolidu. Mayning ḥəmmisi Pərwərdigaroŋa
təwədur. **17** Bu ḥərḳandaḳ turar jayinglarda silərgə
əbədiy bəlgilimə bolidu; silər ḥeqḳandaḳ may yaki ḳan
yeməslikinglar kerək.

4 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: —
2 Israillaroŋa səz ḳilip mundaḳ degin: — «Birsi
bilməy ezip, Pərwərdigar «ḳilma» dəp buyruoŋan
ḥərḳandaḳ əmrlərdin birigə hilapliḳ ḳilip selip,
gunaḥ ḳilsa, [təwəndikidək ḳilsun]: — **3** — əgər
məsihləngən kaḥin həlḳni gunaḥḳa putlaxturidioŋan
bir gunaḥni ḳilsa, undaḳta u bu ḳiloŋan gunaḥi üqün
bir bejirim yax torpaḳni elip kelip, Pərwərdigaroŋa
gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə sunsun. **4** U torpaḳni jamaət
qedirining kirix aoŋzining yenioŋa, Pərwərdigarning
aldioŋa kəltürüp, ḳolini uning bexioŋa ḳoyup, andin
torpaḳni Pərwərdigarning ḥuzurida booŋuzlisun. **5**
Andin məsihləngən kaḥin torpaḳning ḳenidin azoŋina
elip, jamaət qediri iqigə kətürüp aparsun; **6** kaḥin
xu yərdə barmiḳini ḳanoŋa qilap, ḳanni muḳəddəs
jayning pərdisining aldida, Pərwərdigarning ḥuzurida
yəttə mərtiwə səpsun. **7** Xundaḳla kaḥin ḳandin elip,
jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoŋan
huxbuygaḥning münggüzlirigə sürsun. Torpaḳning
ḳaloŋan ḥəmmə ḳenini bolsa, jamaət qedirining kirix
aoŋzining aldidiki kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥining
tüwigə təküp ḳoysun; **8** andin u gunaḥ ḳurbanliḳi boloŋan
torpaḳning iqidin ḥəmmə meyini ajritip qiḳarsun —
yəni iq ḳarnini yəgəp turoŋan may bilən ḳaloŋan iq
meyi, **9** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki
yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloŋan
qawa meyini ajratsun **10** (huddi inaḳliḳ ḳurbanliḳi
boloŋan kalining iqidiki may ajritiloŋandək); andin kaḥin
bularni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥining üstidə
kəydürsun. **11** Lekin torpaḳning terisi bilən ḥəmmə
gəxi, bax bilən paqaḳliri, iq ḳarni bilən zinini, **12** yəni
pütkül torpaḳning ḳaloŋan ḳisimlirini qedirgaḥning
sirtioŋa elip qiḳip, pak bir yərgə, yəni küllər təkülidioŋan
jayoŋa elip qiḳip, otunning üstidə otta kəydürsun. Bular
küllər təkülidioŋan jayda kəydürüwetilsun. **13** Əgər
pütkül Israil jamaiti əzi bilmigən ḥalda ezip gunaḥ
ḳiloŋan bolsa, Pərwərdigarning «ḳilma» dəp buyruoŋan
ḥərḳandaḳ əmrlirigə hilapliḳ ixlarning birini ḳilip selip,
gunaḥḳa qüxüp ḳalsa, **14** xundaḳla ularning sadir
ḳiloŋan gunaḥi aydinglaxḳan bolsa, undaḳta jamaət
gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə bir yax torpaḳni sunup
jamaət qedirining aldioŋa kəltürsun. **15** Jamaətning
aḳsaḳalliri Pərwərdigarning aldida ḳollirini torpaḳning
bexioŋa ḳoyup, andin torpaḳni Pərwərdigarning aldida
booŋuzlisun. **16** Məsihləngən kaḥin torpaḳning ḳenidin
azoŋina elip jamaət qediri iqigə elip kirsun; **17** xu
yərdə barmiḳini ḳanoŋa qilap, ḳanni [muḳəddəs jayning]
pərdisining aldida, Pərwərdigarning ḥuzurida yəttə
mərtiwə səpsun. **18** Xundaḳla kaḥin ḳandin elip
jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoŋan
huxbuygaḥning münggüzlirigə sürsun. Torpaḳning
ḳaloŋan ḥəmmə ḳenini bolsa, jamaət qedirining kirix
aoŋzining aldidiki kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥining
tüwigə təküp ḳoysun; **19** kaḥin [torpaḳning] iqidin barliḳ
meyini ajritip elip, ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. **20**
U gunaḥ ḳurbanliḳi boloŋan ilgiriki torpaḳni ḳiloŋinioŋa
ohxax bu torpaḳnimu xundaḳ ḳilsun; wə dəl xundaḳ
ḳilixi kerək; xu yol bilən kaḥin ular üqün kafarət
kəltüridu; xu gunaḥ ulardin kəqürülidu. **21** Andin u
torpaḳni qedirgaḥning taxḳirioŋa elip qiḳip, ilgiriki
torpaḳni kəydürgəndək bu torpaḳnimu kəydürsun.
Bu jamaət üqün gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **22** Əgər bir
əmir bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «ḳilma»
degən ḥərḳandaḳ əmrlirining birigə hilapliḳ ḳilip selip,
gunaḥḳa qüxüp ḳalsa, **23** wə ḳiloŋan gunaḥi əzigə məlum
ḳilinoŋan bolsa, undaḳta u əzi ḳurbanliḳ üqün bejirim
bir tekini sunsun; **24** u ḳolini tekining bexioŋa ḳoyup,
andin uni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilinidioŋan ḥaywanlarni
booŋuzlaydioŋan jayoŋa elip berip Pərwərdigarning aldida
booŋuzlisun. Bu bir gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **25** Kaḥin
gunaḥ ḳurbanliḳining ḳenidin barmiḳioŋa azoŋina elip,
uni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥining münggüzlirigə
sürüp ḳoysun; andin ḳaloŋan ḳenini kəydürmə ḳurbanliḳ
ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun. **26** U inaḳliḳ
ḳurbanliḳi ḳilinoŋan ḥaywanning meyini kəydürgəndək,
uning barliḳ meyini ḳurbangaḥta kəydürsun. Bu yol bilən
kaḥin uni gunaḥidin paklandurux üqün kafarət kəltüridu

wə xu gunaḥi uningdin kəqürülidu. **27** Əgər puḳralardin
biri bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «ḳilma»
degən ḥərḳandaḳ əmrlirining birigə hilaplik ḳilip selip,
gunaḥḳa qüxüp ḳalsa, **28** wə ḳiloƣan gunaḥi əzigə məlum
ḳilinoƣan bolsa, undaḳta u əzining, yəni u sadir ḳiloƣan
gunaḥi üqün ḳurbanlik ḳilixḳa bejirim bir qixi əqkini
sunsun; **29** u ḳolini gunaḥ ḳurbanlikining bexioƣa ḳoyup,
andin uni kəydürmə ḳurbanlikларni booƣuzlaydioƣan
jayoƣa elip berip booƣuzlisun. **30** Andin kaḥin uning
ḳenidin barmikioƣa azoƣina elip uni kəydürmə ḳurbanlik
ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; ḳaloƣan
barlik ḳenini ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳoysun. **31**
Inaklik ḳurbanliki ḳilinoƣan ḥaywanning meyi iqidin
ajritiloƣandək uningmu ḥəmmə meyini ajritip qikarsun;
kaḥin uni Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürsun
dəp ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. Xu yol bilən
kaḥin uning üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḥ uningdin
kəqürülidu. **32** Əgər u kixi gunaḥ ḳurbanliki üqün ḳoza
kəltürüxni halisa, bejirim bir qixi ḳozini sunsun. **33**
U ḳolini gunaḥ ḳurbanliki [ḳozisining] bexioƣa ḳoyup,
kəydürmə ḳurbanlikлar booƣuzlinidioƣan jayoƣa elip
berip, uni gunaḥ ḳurbanliki süpitidə booƣuzlisun. **34**
Andin kaḥin gunaḥ ḳurbanlikining ḳenidin barmikioƣa
azoƣina elip uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining
münggüzlirigə sürüp ḳoysun; uning ḳaloƣan barlik
ḳenini u ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳoysun. **35**
Inaklik ḳurbanliki ḳilinoƣan ḳozining meyi iqidin
ajritiloƣandək, uningmu ḥəmmə meyini ajritip qikarsun;
kaḥin bularni Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan
barlik ḳurbanlikлaroƣa ḳoxup, ḳurbangaḥning üstidə
kəydürsun. Xu yol bilən kaḥin uning sadir ḳiloƣan
gunaḥi üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḥ uningdin
kəqürülidu.

5 Əgər birsi məlum ixḳa guwaḥqi bolup, xundaḳla
uningoƣa ḳəsəm buyruloƣinida kərgini yaki bilginidin
məlumat bərmisə, undaḳta u ḳəbiḥlikining jazasioƣa
tartilidu. **2** Əgər birsi əzi bilməy napak bir nərsigə tegip
kətsə — məyli u napak bir ḥaywanning jəsiti bolsun,
məyli napak bir qarpayning jəsiti bolsun, yaki napak bir
əmiligüqi ḥaywanning jəsiti bolsun, muxundaḳ nərsigə
tegip kətsə umu napak sanilip gunaḥḳar ḥesablinidu;
3 əgər xuningdək birsi əzi tuymay məlum kixining
adəmni napak ḳilidioƣan ḥərḳandaḳ nijasitigə tegip
kətsə, xundaḳla u buni bilip yətsə, undaḳta u gunaḥḳar
ḥesablinidu. **4** Əgər birsi angsiz rəwixtə yaman yaki
yahxi bir ixni ḳilay dəp ḳəsəm ḳilip salsa (kixilər
ḥərtürlük ix tooƣrisida angsiz rəwixtə ḳəsəm ḳilixi
mumkin), xundaḳla u buni tonup yətsə, u bu ixlar
tüpəylidin gunaḥḳar ḥesablinidu. **5** Birsi yuḳiriḳi
ḥərḳaysi ixlarda mən gunaḥḳar boldum dəp bilsə, u əz
gunaḥini «mən mundaḳ gunaḥ ḳildim» dəp ikrar ḳilsun;
6 andin əzi sadir ḳiloƣan gunaḥining kafariti üqün
Pərwərdigarning aldioƣa «itaətsizlikni tiligüqi ḳurbanlik»
süpitidə uxxaḳ maldin saoƣlik wə ya bir qixi əqkini gunaḥ
ḳurbanliki ḳilip kəltürsun; andin kaḥin uni gunaḥidin
paklanduruxḳa uning üqün kafarət kəltürsun. **7** Əgər u
ḳoylardin [ḳurbanlik] ḳilixḳa ḳurbi yətmisə, u ḳiloƣan
itaətsizliki üqün ikki pahtək yaki ikki baqkini elip kelip,
birini gunaḥ ḳurbanliki üqün, yənə birini kəydürmə
ḳurbanlik üqün Pərwərdigarning aldioƣa sunsun. **8**
U bularni kaḥinning ḳexioƣa kəltürgəndə, [kaḥin]
awwal gunaḥ ḳurbanlikioƣa təyyarlanoƣanni ḳurbanlik
ḳilip boynini üzməy, bexioƣa yekin jayidin toloƣisun,
lekin bexini boynidin üzüwətmisun; **9** andin gunaḥ
ḳurbanlikining ḳenidin azoƣina elip ḳurbangaḥning
temioƣa qaqsun; ḳaloƣan ḳeni bolsa ḳurbangaḥning
tüwigə sikip qikirilsun. Buning əzi gunaḥ ḳurbanliki
bolidu. **10** Əmma ikkinqisini bolsa bekitilgən bəlgilimə
boyiqə kəydürmə ḳurbanlik ḳilip sunsun. Bu yol bilən
kaḥin uning ḳiloƣan gunaḥi üqün kafarət kəltüridu wə
xu gunaḥ uningdin kəqürülidu. **11** Əgər ikki pahtək
yaki ikki baqkini kəltürüxkə ḳurbi yətmisə, undaḳta
gunaḥ ḳiloƣan kixi gunaḥ ḳurbanliki üqün esil undin bir
əfaḥning ondin birini kəltürsun; bu gunaḥ ḳurbanliki
boloƣaqḳa u uning üstigə zəytun meyi ḳuymisun yaki
üstigə ḥeqḳandaḳ məstiki salmisun; qünki u gunaḥ
ḳurbanliki bolidu. **12** U uni kaḥinning ḳexioƣa kəltürsun
wə kaḥin buningdin [sunoƣuqining] «yadlinix ülüxi»
süpitidə bir qanggal elip, xuni Pərwərdigaroƣa atap otta
sunuloƣan ḳurbanlikлaroƣa ḳoxup, ḳurbangaḥning üstidə
kəydürsun. Buning əzi gunaḥ ḳurbanliki bolidu. **13** Bu
yol bilən u xu gunaḥlardin ḳaysisini ḳiloƣan bolsa, kaḥin
uning üqün kafarət kəltüridu. Axlik ḥədiyələrdikigə
ohxax ḳaloƣan ḳismi kaḥinoƣa təwə bolidu. **14** Andin
Pərwərdigar Musaoƣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **15** Birsi
bilməy Pərwərdigaroƣa ataloƣan muḳəddəs nərsilərgə
nisbətən itaətsizlik ḳilip gunaḥ ətküzsə, undaḳta u
Pərwərdigarning aldioƣa uxxaḳ maldin bejirim bir
ḳoqḳarni itaətsizlik ḳurbanliki ḳilip kəltürsun; xu
itaətsizlik ḳurbanliki boloƣan ḳoqḳarning baḥasini sən
muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə kümüx
xəkəlgə tohtatḳin. **16** Andin xu kixi muḳəddəs nərsilərgə
nisbətən ətküzgən hatalikidin boloƣan ziyanni toldursun,
xundaḳla ziyanning bəxtin biri boyiqə ḳoxup kaḥinoƣa
tələm təlisun. Bu yol bilən kaḥin itaətsizlik ḳurbanliki
boloƣan ḳoqḳarning wasitisi bilən uning üqün kafarət
kəltüridu; xu gunaḥ uningdin kəqürülidu. **17** Əgər
birsi bilməy Pərwərdigarning «ḳilma» degən ḥərḳandaḳ
əmrlirining birərisigə hilaplik ḳilip, gunaḥḳar boloƣan
bolsa u ḳəbiḥlikining jazasioƣa tartilidu; **18** xundaḳ
bolsa, u uxxaḳ maldin sən tohtatḳan ḳimməttə bejirim
bir ḳoqḳarni itaətsizlik ḳurbanliki ḳilip sunsun. Bu yol
bilən kaḥin uning bilməy ətküzgən itaətsizliki üqün
kafarət kəltüridu wə xu itaətsizlik gunaḥi uningdin
kəqürülidu. **19** Bu itaətsizlik ḳurbanliki bolidu; qünki u
dərḥəḳiḳət Pərwərdigarning aldida itaətsizlik ḳiloƣan.

6 Andin Pərwərdigar Musaoƣa səz ḳilip mundaḳ dedi:
— **2** Əgər birsi gunaḥ ḳilip Pərwərdigarning aldida
wapasizlik ḳilip, ḳoxnisi əzigə amanət yaki kapalətkə
bərgən bir nərsə yaki ḳoxnisidin zorawanlik bilən
buluwaloƣan məlum bir nərsə tooƣrisida yaloƣan gəp
ḳiloƣan bolsa yaki ḳoxnisidin naḥəklik bilən məlum
nərsini tartiwaloƣan bolsa, **3** yaki yitip kətkən bir nərsini
tepiwelip uningdin tansa yaki kixilərning gunaḥ sadir
ḳiloƣan ḥərḳandaḳ bir Ixi tooƣrisida yaloƣan ḳəsəm iqsə,
4 U gunaḥ ḳiloƣan ixta əzini gunaḥḳar dəp tonup yətsə,
undaḳta u buliwaloƣan yaki naḥəḳ tartiwaloƣan nərsə
yaki uningoƣa amanətkə berilgən nərsə bolsun, yaki yitip
ketip tepiwaloƣan nərsə bolsun, **5** yaki u ḥərḳandaḳ nərsə
tooƣrisida yaloƣan ḳəsəm iqkən bolsun, uning ḥəmmisini

toluq baḫasi boyiqə təlisun, xundaḳla xu baḫaning bəxtin
bir ḳismi boyiqə ḳoxup təlisun; u itaətsizlik ḳurbanliḳini
ḳiloŋan künidə tələmni igisigə tapxurup bərsun. 6 Andin
u Pərwərdigarning aldioŋa itaətsizlik ḳurbanliḳi süpitidə
uxxaḳ maldin sən tohtatḳan ḳimmət boyiqə bejirim
bir ḳoqḳarni itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip kaḫinning
ḳexioŋa elip kəlsun. 7 Kaḫin bu yol bilən uning üqün
Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu wə u ḫərḳaysi
ixta itaətsizlik ḳiloŋan bolsimu u uningdin kəqürülidu. 8
Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — 9 Sən
Ḫarun bilən ooŋullirioŋa kəydürmə ḳurbanliḳ tooŋrisida
əmr ḳilip mundaḳ degin: — Kəydürmə ḳurbanliḳ
tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ bolidu: — Kəydürmə
ḳurbanliḳ pütün keqə tang atḳuqə ḳurbangaḫtiki
oqaḳning üstidə kəyüp tursun; wə ḳurbangaḫning
otini əqürməy yeniḳ turoŋuzunglar. 10 Kaḫin kanap
tonini kiyip, yalingaqliḳini yepip, saoŋrisioŋiqə kanap
iq tambal kiyip tursun; ḳurbangaḫning üstidiki ot
bilən kəydürülgən kəydürmə ḳurbanliḳning külini
elip, ḳurbangaḫning bir təripidə ḳoysun; 11 andin
kiyimlirini seliwetip baxḳa kiyimlərni kiyip, külini
qedirgaḫning sirtioŋa elip qiḳip pakiz bir jayda ḳoysun.
12 Ḳurbangaḫning oti bolsa ḫəmixə yenip tursun; uni ḫeq
waḳit əqürüxkə bolmaydu, kaḫin əzi ḫər küni ətigəndə
uningoŋa otun selip, üstigə kəydürmə ḳurbanliḳni
tizsun wə uning üstigə inaḳliḳ ḳurbanliḳining meyini
ḳoyup kəydürsun. 13 Üzülməs bir ot ḳurbangaḫning
üstidə ḫəmixə kəyüp tursun; u ḫərgiz əqürülmisun.
14 Axliḳ ḫədiyə tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ: —
Ḫarunning ooŋulliridin biri uni Pərwərdigarning aldioŋa,
ḳurbangaḫning aldioŋa kəltürsun. 15 U axliḳ ḫədiyə
boloŋan esil unoŋa ḳolini selip uningdin xundaḳla
uningdiki zəytun meyidin bir qanggal elip wə ḫədiyəning
üstidiki barliḳ məstikini ḳoxup, bularni ḳurbangaḫ
üstidə kəydürsun; bu ḫədiyəning «yadlinix ülüxi»
bolup, Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürüx üqün
ḳilinoŋan bolidu. 16 Exip ḳaloŋanlirini bolsa Ḫarun
bilən ooŋulliri yesun; u eqitḳu selinmay pixurulup
muḳəddəs bir jayda yeyilsun; ular uni jamaət qedirining
ḫoylisida yesun. 17 U mutləḳ eqitḳusiz pixurulsun. Mən
otta Manga sunulidioŋan ḳurbanliḳ-ḫədiyələr iqidin
xuni ularning əz ülüxi bolsun dəp ularoŋa ḫək ḳilip
bərdim; u gunaḫ wə itaətsizlikni tiligüqi ḳurbanliḳlaroŋa
ohxax «əng muḳəddəslərning biri» ḫesablinidu. 18
Ḫarunning əwladidin boloŋan ərkəklərning ḫəmmisi
buningdin yesun; bu dəwrdin-dəwrgə aranglarda
əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigaroŋa atap otta
sunuloŋanliridin bular ularning ülüxi bolsun. Uningoŋa
ḳol təgküzgüqi jəzmən muḳəddəs boluxi kerək. 19
Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — 20
Ḫarun Məsiḫlinidioŋan künidə u wə ooŋullirining
Pərwərdigarning aldioŋa sunidioŋini mundaḳ boluxi
kerək: — Ular üzülməs axliḳ ḫədiyə süpitidə esil
undin bir əfaḫning ondin birini sunuxi kerək; ətigini
yerimini, ahximi yənə yerimini sunsun. 21 U tawida
zəytun meyi bilən etilsun; u zəytun meyioŋa qilap
pixuruloŋandin keyin sən uni elip kir; axliḳ ḫədiyəning
pixuruloŋan parqilirini huxbuy süpitidə Pərwərdigaroŋa
atap sunoŋin. 22 Ḫarunning ooŋullirining ḳaysisi uning
ornida turuxḳa Məsiḫləngən bolsa umu [ḫədiyəni]
xundaḳ təyyarlap sunsun; bu əbədiy mutləḳ bir
bəlgilimə bolidu. Bu ḫədiyə Pərwərdigaroŋa atap toluḳ
kəydürülsun. 23 Kaḫinning ḫərbir axliḳ ḫədiyəsi
bolsa pütünləy kəydürülsun; u ḫərgiz yeyilmisun.
24 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: —
25 Ḫarun bilən ooŋullirioŋa mundaḳ degin: — Gunaḫ
ḳurbanliḳi tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ: — Gunaḫ
ḳurbanliḳimu kəydürmə ḳurbanliḳ booŋuzlinidioŋan
jayda, Pərwərdigarning aldida booŋuzlansun; bu hil
ḳurbanliḳ «əng muḳəddəslərning biri» ḫesablinidu. 26
Gunaḫ ḳurbanliḳini ətküzgüqi kaḫin əzi uni yesun;
ḳurbanliḳ muḳəddəs bir yərdə, jamaət qedirining
ḫoylisida yeyilsun. 27 Uning gəxigə ḳol təgküzgüqi
ḫərkim muḳəddəs bolmisa bolmaydu, xuningdək əgər
uning ḳeni birsining kiyimigə qaqrap kətsə, undaḳta ḳan
qeqiloŋan jay muḳəddəs bir yərdə yuyulsun. 28 Ḳaysi
sapal ḳazanda ḳurbanliḳ ḳaynitilip pixuruloŋan bolsa, u
sundurulsun. Əgər u mis ḳazanda ḳaynitip pixuruloŋan
bolsa, u ḳirip sürülsun ḫəm su bilən yuyulsun. 29
Kaḫinlardin boloŋan barliḳ ər kixilər uningdin yesə
bolidu. Bu «əng muḳəddəslərning biri» ḫesablinidu.
30 Ḫalbuki, muḳəddəs jayda kafarət kəltürüx üqün
ḳeni jamaət qedirioŋa kirgüzülgən ḫərḳandaḳ gunaḫ
ḳurbanliḳi bolsa, ḫərgiz yeyilmisun, bəlki [pütünləy]
kəydürülsun.

7 Itaətsizlik ḳurbanliḳi tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mana
mundaḳ: — Bu [ḳurbanliḳ] «əng muḳəddəslərning
biri» ḫesablinidu. 2 Kəydürmə ḳurbanliḳ
booŋuzlinidioŋan jayda itaətsizlikni tiləx ḳurbanliḳimu
booŋuzlinidu; [kaḫin] ḳenini ḳurbangaḫning üsti
ḳismining ətrapioŋa səpsun. 3 [Ḳurbanliḳ ḳiloŋuqi
kixi] barliḳ meyini sunsun; yəni maylik ḳuyruḳi
bilən iq ḳarnini yəgəp turoŋan mayni, 4 ikki bərəkni
wə ularning üstidiki ḫəmdə ikki yanpixidiki mayni
ajritip, jigərning bərəkkiqə boloŋan qawa meyini ajritip
sunsun. 5 Kaḫin bularni Pərwərdigaroŋa atap otta
sunulidioŋan ḳurbanliḳ süpitidə ḳurbangaḫta kəydürsun.
Bu itaətsizlik ḳurbanliḳi bolidu. 6 Kaḫinlardin boloŋan
ər kixilərning ḫəmmisi buni yesun; u muḳəddəs yərdə
yeyilsun; u «əng muḳəddəslərning biri» ḫesablinidu. 7
Gunaḫ ḳurbanliḳi ḳandaḳ bolsa itaətsizlik ḳurbanliḳimu
xundaḳ bolidu; ular ikkisi tooŋrisidki ḳaidə-nizam ohxax;
bu ḳurbanliḳ kafarət kəltürüxkə ḳurbanliḳ ətküzgüqi
kaḫinning əzigə təwə bolsun. 8 Kaḫin birsining sunoŋan
kəydürmə ḳurbanliḳini ətküzgən bolsa, kəydürmə
ḳurbanliḳning terisi xu kaḫinning bolidu. 9 Tonurda
pixuruloŋan ḫərbir axliḳ ḫədiyə, xundaḳla ḳazanda
yaki tawida etilgən ḫərbir axliḳ ḫədiyə bolsa uni
ətküzgən kaḫinning bolidu, yəni kaḫinning əzigə təwə
bolidu. 10 Ḫərbir axliḳ ḫədiyə, məyli zəytun meyi
arilaxturuloŋan bolsun, yaki ḳuruḳ kəltürülgən bolsun,
bular Ḫarunning ooŋullirining ḫərbirigə barawər bəlüp
berilidu. 11 Pərwərdigaroŋa atap kəltürülgən inaḳliḳ
ḳurbanliḳi tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ: — 12
Sunmaḳqi boloŋan kixi uni təxəkkür eytix üqün sunsa,
undaḳta u «təxəkkür ḳurbanliḳi» bilən billə zəytun
meyi iləxtürülgən petir toḳaqlar, zəytun meyi sürülüp
məsiḫləngən petir ḫəmək nanlar wə esil undin zəytun
meyioŋa qilap pixuruloŋan toḳaqlarnimu kəltürsun. 13
Xu toḳaqlardin baxḳa, yənə təxəkkür eytidioŋan inaḳliḳ

қурбанлиқи билән биллә еқитқу селиноғлан нанларнему
сунсун; **14** у ху сунғанлирининг һәрбир түридин бирни елип
Пәрвәрдигар үқүн [қох қоллап] сунидиғлан «кәтүрмә
һәдиясә» қилип кәлтүрсун; бу инақлиқ қурбанлиқининг қенини
[қурбангаһning үстигә] сәпкән каһинning өзигә тәгсун.
15 Тәхәккүр билдүридиғлан инақлиқ қурбанлиқining гәхи
болса қурбанлиқ қилинғлан ху күни yeyилиxи керәк;
[қурбанлиқни сунғуқи кixи] тang атқуқә uning һеq
немисини қалдурмисун. **16** Әгәр uning сунғлан қурбанлиқи
қәсимигә has қурбанлиқ yaki ihtiyariy кәлтүргән
қурбанлиқ болса, undақта һaywanning гәхи қурбанлиқ
қилинғлан күндә yeyилсун; uningдин exip қалғинini
болса, әтисиму yeyixкә болиду; **17** lekin қурбанлиқning
гәхидин үқинqi күнigiqә exip қалса, u отта кәydүрүлүxи
керәк. **18** Инақлиқ қурбанлиқining гәхидин үқинqi
күнидә yeyилсә, undақта қурбанлиқ қобул болмaydu,
қурбанлиқ сунғуқining һесабиғimu һесаблanmaydu,
бәлки мәкруһ болиду; kimдәkим uningдин yeсә өз
қәbiһlikining jazasiғlan tartilidu. **19** Xundaқla napak
нәрсигә tegip қалғлан гәхму yeyилмәсliki керәк, бәлki
отта кәydүрүлүxи керәк. Һәрқandaқ pak adәm [napak
нәрсигә тәgmigән] қурбанлиқning гәхini yeсә болиду.
20 Lekin kimki napak һaләттә turup Пәрвәрдигарғлан
аталғлан инақлиқ қурбанлиқidin yeсә, undақta u өz
һәлқidin үзүп taxlinidu. **21** Kimki napak bir нәрсигә
tegip кәtсә (мәyli napak һaләttiki adәm bolsun, napak
bir һaywan bolsun yaki һәрқandaқ napak yirginqlik
нәрсә bolsun) wә xundaқla Пәрвәрдигарғлан has аталғлан
инақлиқ қурбанлиқining гәхidin yeсә, undақta u өz
һәлқidin үзүп taxlinidu. **22** Пәрвәрдигар Musaғlan
сөз қилип mundaқ dedi:— **23** Israillarғlan mundaқ
degin:— Silәr kala, қoy wә өqkilәrning meyini һәrgiz
yeмәnglar. **24** Өzlükidin әlgән yaki yirtқuqlar booғup
қoyғlan һaywanning jәsitining meyini һәrқandaқ ixқa
ixlәtkili bolidu, lekin һәrgiz uningdin yeмәnglar. **25**
Qünki kimki Пәрвәрдигарғлан atap отта sunulidiғlan
һәrқandaқ һaywanning meyini yeсә, xuni yegән kixi өz
һәlқliridin үзүп taxlinidu. **26** Silәr һәrқandaқ turar
jayinglarda һeqқandaқ қanni, yәni uqar-қanatlarning
bolsun yaki qarpaylarning bolsun қenini һәrgiz estimal
қilmanglar. **27** Kimdәkим һәrқandaқ қanni estimal қilsa,
xu kixi өz һәlқliridin үзүп taxlinidu. **28** Пәрвәрдигар
Musaғlan сөз қilip mundaқ dedi:— **29** Israillarғlan
mundaқ degin:— Kimki Пәрвәрдигарғлан atap bir инақлиқ
қурбанлиқi sunsa, undақta u Пәрвәрдигарғлан has болғлан
һәdiyәni xu инақлиқ қурбанлиқtin ayrip кәltүrsun. **30**
Өz қoli bilәn Пәрвәрдигарғлан atiғlan, отта sunulidiғlan
һәdiyәlәrni, yәni may bilәn tәxni қoxup elip kelip,
tәxni «pulanglatma һәdiyә» süpitidә Пәрвәрдигарning
aldida pulanglatsun. **31** Каһin meyini қурбангаһ
үстидә кәydүрүwәtsun. Tәx bolsa Һarun bilәn uning
оғуллириғlan has bolsun. **32** Инақлиқ қурбанлиқliringlarning
ong arқa putini silәr «кәtүrмә һәdiyә» süpitidә
каһinғlan beringlar. **33** Һarunning оғулliridin қaysisi
инақлиқ қурбанлиқining қeni bilәn meyini сунғлан
bolsa өz үлүxi үқүn ong arқa putini өzi alsun. **34**
Qünki mәn Israillarning инақлиқ қурбанлиқliridin
«pulanglatma һәdiyә» болғлан tәx bilәn «кәtүrмә
һәdiyә» болғлан arқa putini әbәdiy bir bәlgilimә bilәn
Israillardin elip, каһin Һarun wә uning оғуллириng
һәкқi bolsun dәp ularғlan tәкdim қildim. **35** [Musa]
Һarun bilәn оғуллириni Пәрвәрдигарning қуллуқida
каһin boluxқa uning aldiғlan кәltүrгән күнidә, ularғlan
Пәрвәрдигарғлан atap отта sunulidiғlan қурбанлиқlardin
тәкdim қilinidiғlan каһinлиқ үлүxi mana xudur. **36**
[Musa] ularni Мәsiһligән күнidә, Пәрвәрдигар bu
үлүxni Israillardin elip ularғlan berilsun dәp әmr
қilғlan. Bu [Israillarғlan] dәwrdin dәwrgiqә әbәdiy bir
bәlgilimә bolidu. **37** Кәydүрмә қурбанлиқ bilәn axлиқ
һәdiyәsi, gunaһ қурбанлиқi bilәn itaәtsizlik қурбанлиқi,
каһinлиққa tiкlәx қурбанлиқi bilәn инақлиқ қурбанлиқi
tooғrisidiki қaidә-nizam mana xudur. **38** Пәрвәрдигар
Israillarғlan: «Silәr bu Sinay bayawinida Пәрвәрдигарning
aldiғlan қурбанлиқliringlarni sununglar» dәp buyruғlan
күнidә, u bularning һәmmisini Sinay teғida Musaғlan
tapxuruғanidi.

8 Пәрвәрдигар Musaғlan сөз қilip:— **2** Һarunni
оғуллири bilәn billә, wә ularning мәhsus kiyimlirini,
«мәsiһlәx meyi»ni, gunaһ қурбанлиқi bolidiғlan torpaқ
bilәn ikki қoqқarni, petir nan selinoғlan sewәtni elip
kelip, **3** [Israilning] pütün jamaitini jamaәt qedirining
kirix aoғzining aldiғlan jәm қiлoғin,— dedi. **4** Musa
Пәрвәрдигар uningғlan buyruғinidәk қildi, jamaәt jamaәt
qedirining kirix aoғzining aldiғlan yioғildi. **5** Andin
Musa jamaәtкә:— Пәрвәрдигар buyruғlan ix mana
mundaқ,— dedi. **6** Xuning bilәn Musa Һarun bilәn
uning оғуллириni aldiғlan кәltүrүp ularni su bilәn
yuyup, **7** [Һarunғlan] кәnglәk kiydүrүp, bәlwaғ baғlap,
tonni kiydүrdi wә үстигә әfodni yapti; u әfodning
bәlweғini baғlap, әfodni uningғlan taқap қoydi. **8**
Andin Musa uningғlan «қoxen»ni taқap, қoxenning
iqigә «urim bilәn tummim»ni selip, **9** Bexiғlan sәlә
yәgәp Пәрвәрдигар uningғlan buyruғinidәk sәllining
aldi tәripigә «altun tahtilik mukәddәs otuғat»ni bekitip
қoydi. **10** Andin Musa мәsiһlәx meyini elip ibadәt qediri
bilәn iqidiki barlik nәrsilәrning һәmmisini мәsiһlәp
mukәddәs қildi. **11** U maydin elip қurbangaһқa yәttә
mәrtiwә qeqip, қurbangaһ bilәn uning barqә қaqa-
қuqilirini, yuyunux desi wә tәglikini Hudaғlan atap
mukәddәs қilixқa мәsiһlidi. **12** U yәnә мәsiһlәx meyidin
azraқ elip Һarunning bexiғlan қuyup uni Hudaғlan
atap mukәddәs қilixқa мәsiһlidi. **13** Andin Musa
Һarunning оғуллириni aldiғlan кәltүrүp, Пәрвәрдигар
uningғlan buyruғinidәk ularғlan кәnglәk kiydүrүp,
bәllirigә bәlwaғ baғlap, ularғlan egiz bәklәrnimu
taқap қoydi. **14** Andin u gunaһ қурбанлиқi қилинidiғlan
torpaқni yetiләp кәldi; Һarun bilәn uning оғуллири gunaһ
қурбанлиқi қилинidiғlan torpaқning bexiғlan қollirini
қoydi. **15** U uni booғuzlidi, andin Musa қenidin elip, өz
barmiқi bilәn қурбангаһning мүнггүзлirigә, qәrisigә
sүrүp қурбангаһni gunaһtin paklidi; қaлoғan қanni
bolsa u қурбангаһning tәwigә tөкüp, mukәddәs boluxқa
kafarәt кәltүrdi. **16** Andin u iq қarnini yәgәp turoғan
mayning һәmmisini, jigәrning үстидiki qawa mayni,
ikki bәrәk wә үстидiki maylirini қoxup aldi; andin
Musa bularni қурбангаһning үстидә кәydүrdi. **17**
Birak [Musa] torpaқning terisi bilәn gәxi wә tezikini
bolsa Пәрвәрдигар өzigә buyruғinidәk qedirgaһning
taxқirida отта кәydүrүwәtti. **18** Andin u кәydүrмә
қурбанлиқ қилинidiғlan қoqқarni кәltүrdi; Һarun bilәn

uning ooɣulliri ḳollirini ḳoḳḳarning bexioɣa ḳoydi. **19** [Ḥarun ḳoḳḳarni] booɣuzlidi; andin Musa ḳenini elip ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioɣa səpti; **20** [Ḥarun] ḳoḳḳarni parqə-parqə ḳilip parqilidi; andin Musa bexini, parqilanoɣan gəxlirini barlıḳ meyi bilən ḳoxup kəydürdi. **21** Üqəy-ḳerinliri bilən paqaḳlirini suda yudi. Andin Musa ḳoḳḳarni pütün peti ḳurbangaḥ üstidə kəydürdi. Bu Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣan, «Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan huxbuy qiḳidioɣan ḳurbanlıḳ» idi. **22** Andin u kaḥinlıḳḳa tikləx ḳurbanliḳi ḳilinidioɣan ḳoḳḳarni, ikkinqi ḳoḳḳarni kəltürdi; Ḥarun bilən uning ooɣulliri ḳollirini ḳoḳḳarning bexioɣa ḳoydi. **23** U uni booɣuzlidi; wə Musa uning ḳenidin elip Ḥarunning ong ḳuliḳining yumxiḳi bilən ong ḳolining bax barmiḳioɣa sürüp wə ong putining qong barmiḳioɣimu suwap ḳoydi. **24** Andin Musa Ḥarunning ooɣullirini aldioɣa kəltürüp, ḳandin elip ularning ong ḳulaḳlirining yumxiḳi bilən ong ḳollirining bax barmaḳlirioɣa sürdi, ularning ong putlirining qong barmaḳlirioɣimu suwap ḳoydi, ḳaloɣan ḳanni Musa ḳurbangaḥning qərisigə səpti. **25** Xundaḳ ḳilip, u meyi bilən maylıḳ ḳuyruḳini, iq ḳarnini yəgəp turoɣan barlıḳ may bilən jigərning üstidiki qawa meyini, ikki bərək wə üstidiki maylirini ḳoxup elip ong arḳa putinimu kesip elip, **26** Pərwərdigarning aldidiki petir nan selinoɣan sewəttin bir petir toḳaq bilən bir zəytun may toḳiqi wə bir danə ḥəmək nanni elip bularni may bilən ong arḳa putning üstidə ḳoydi; **27** andin bularning ḥəmmisini Ḥarun bilən uning ooɣullirining ḳollirioɣa tutḳuzup, pulanglatma ḥədiyə bolsun dəp Pərwərdigarning aldida pulanglatti. **28** Andin Musa bularni ularning ḳolliridin elip ḳurbangaḥtiki kəydürmə ḳurbanliḳning üstidə ḳoyup kəydürdi. Bu «kaḥinlıḳḳa tikləx ḳurbanliḳi» bolup, Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan, huxbuy qiḳidioɣan ḳurbanlıḳ idi. **29** Andin Musa təxni elip pulanglatma ḥədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatti; Pərwərdigarning uningoɣa buyruoɣini boyiqə, «kaḥinlıḳḳa tikləx ḳurbanliḳi» boloɣan ḳoḳḳarning bu ḳismi Musaning ülüxi idi. **30** Andin Musa Məsiḥləx meyidin wə ḳurbangaḥning üstidiki ḳandin bir'az elip, Ḥarun bilən uning kiyimlirigə wə ooɣulliri bilən ularning kiyimlirigə səpti. Xundaḳ ḳilip, u Ḥarun wə kiyimlirini, ooɣulliri bilən ularning kiyimlirini muḳəddəs ḳildi. **31** Musa Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa mundaḳ buyrudi: — «Bu gəxni jamaət qedirining kirix aoɣzida ḳaynitip pixurup xu yərdə olturup «kaḥinlıḳḳa tikləx ḳurbanliḳi»oɣa təwə boloɣan sewəttiki nan bilən ḳoxup yənglar; bularni Ḥarun bilən ooɣulliri yesun, dəp buyruoɣinimdək uni yənglar; **32** lekin gəx bilən nandin exip ḳaloɣanlirining ḥəmmisini otta kəydürüwetinglar. **33** Silər yəttə küngiqə jamaət qedirining kirix aoɣzidin qiḳmay, Hudaoɣa atap kaḥinlıḳḳa tikləx künliringlar toxḳuqə xu yərdə turunglar; qünki silərni Hudaoɣa atap kaḥinlıḳḳa tikləx üqün yəttə kün ketidu. **34** Bügün ḳilinoɣan ixlar Pərwərdigarning buyruoɣini boyiqə silər üqün kafarət kəltürülsun dəp ḳilindi. **35** Silər əlməslikinglar üqün Pərwərdigarning əmrini tutup jamaət qedirining kirix aoɣzining aldida keqə-kündüz yəttə kün turuxunglar kerək; qünki manga xundaḳ buyruldi». **36** Ḥarun bilən ooɣulliri Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən buyruoɣinining ḥəmmisini bəja kəltürdi.

9 Səkkizinqi küni Musa Ḥarun bilən uning ooɣulliri wə Israilning aḳsaḳallirini qaḳirip, **2** Ḥarunoɣa mundaḳ dedi: — «Sən gunaḥ ḳurbanliḳioɣa bejirim bir mozayni, kəydürmə ḳurbanliḳḳa bejirim bir ḳoḳḳarni əzüng üqün elip, Pərwərdigarning aldioɣa kəltürgin, **3** andin Israillaroɣa səz ḳilip: — Silər gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə elip kelinglar, kəydürmə ḳurbanlıḳ üqün bir mozay wə bir ḳoza elip kelinglar, ḥər ikkisi bejirim, bir yaxḳa kirgən bolsun; **4** Pərwərdigarning aldida sunuxḳa inaḳlıḳ ḳurbanliḳi süpitidə bir torpaḳ bilən bir ḳoḳḳarni elip, zəytun meyi iləxtürülgən axlıḳ ḥədiyə bilən billə kəltürünglar; qünki bügün Pərwərdigar Əzini silərgə ayan ḳilidu, degin». **5** Ular Musa buyruoɣan nərsilərni jamaət qedirining aldioɣa elip kəldi; pütkül jamaət yeḳin kelip, Pərwərdigarning aldida ḥazir bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Pərwərdigar buyruoɣan ixtur; buni ḳilsanglar Pərwərdigarning xan-xəripi silərgə ayan bolidu, dedi. **7** Xuning bilən Musa Ḥarunoɣa: — Sən ḳurbangaḥḳa yeḳin berip gunaḥ ḳurbanliḳing bilən kəydürmə ḳurbanliḳingni sunup əzüng wə həlḳ üqün kafarət kəltürgin; andin həlḳning ḳurbanliḳinimu sunup, Pərwərdigar əmr ḳiloɣandək ular ḥəḳḳidə kafarət kəltürgin» — dedi. **8** Xuni dewidi, Ḥarun ḳurbangaḥḳa yeḳin berip əzi üqün gunaḥ ḳurbanliḳi bolidioɣan mozayni booɣuzlidi. **9** Ḥarunning ooɣulliri ḳanni uningoɣa sunup bərdi; u barmiḳini ḳanoɣa təgküzüp, ḳurbangaḥning münggüzlirigə sürdi, ḳaloɣan ḳanni ḳurbangaḥning tüwigə ḳuydi. **10** Gunaḥ ḳurbanliḳining meyi bilən ikki bərək wə jigərning üstidiki qawa mayni elip, Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣinidək ularni ḳurbangaḥ üstidə kəydürdi. **11** Gəx bilən terisini bolsa qedirgaḥning taxḳirioɣa elip qiḳip otta kəydürdi. **12** Andin u kəydürmə ḳurbanlıḳ ḳilidioɣan [ḳoḳḳarni] booɣozlidi; Ḥarunning ooɣulliri uningoɣa ḳanni sunup bərdi; u buni ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioɣa səpti. **13** Andin ular parqə-parqə ḳilinoɣan kəydürmə ḳurbanlıḳni bexi bilən billə uningoɣa sunup bərdi; u bularni ḳurbangaḥta kəydürdi. **14** U iq ḳarni bilən paqaḳlirini yuyup, bularnimu ḳurbangaḥning üstidə, kəydürmə ḳurbanliḳning üstigə ḳoyup kəydürdi. **15** Andin u həlḳning ḳurbanliḳini kəltürdi; həlḳning gunaḥ ḳurbanliḳi boloɣan tekini booɣuzlap, ilgiri ḥaywanni sunoɣandək unimu gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilip sundi. **16** U kəydürmə ḳurbanlıḳ ḳilidioɣan malni kəltürüp bunimu bəlgilimə boyiqə sundi. **17** Andin u axlıḳ ḥədiyəni kəltürüp uningdin bir qanggal elip ətigənlik kəydürmə ḳurbanliḳḳa ḳoxup ḳurbangaḥ üstidə kəydürdi. **18** Andin həlḳḳə bolidioɣan inaḳlıḳ ḳurbanliḳi bolidioɣan torpaḳ bilən ḳoḳḳarni booɣuzlidi. Ḥarunning ooɣulliri ḳenini uningoɣa sunup bərdi; u buni ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioɣa səpti. **19** Ular torpaḳ bilən ḳoḳḳarning may ḳismini, yəni maylıḳ ḳuyruḳi, iq ḳarnini yəgəp turoɣan maylirini, ikki bərək wə jigərning qawa meyini elip, **20** Bu may parqilirini ikki təxning üstidə ḳoydi, [Ḥarun] bularni ḳurbangaḥning üstidə kəydürdi. **21** Ahirida Ḥarun ikki təx bilən ong arḳa putini pulanglatma ḥədiyə süpitidə Musaning buyruoɣinidək Pərwərdigarning aldida pulanglatti. **22** Andin Ḥarun

qollirini həlqqə qaritip kətürüp, ularoŋa bəht tilidi;
u gunah qurbanliqi, kəydürmə qurbanlik wə inaqlik
qurbanliqini sunup, [qurbangahtin] qüxti. 23 Musa bilən
Harun jamaət qedirioŋa kirip, yənə yenip qiqip həlqqə
bəht tilidi; xuning bilən Pərwərdigarning xan-xəripi
pütkül həlqqə ayan boldi; 24 Pərwərdigarning aldidin ot
qiqip, qurbangah üstidiki kəydürmə qurbanlik bilən
maylarni yutup kətti. Pütkül həlk buni kərüp, towlixip,
düm yiqilixti.

10 Harunning ooŋulliri Nadab bilən Abihu ikkisi
əz huxbuydenini elip uningoŋa ot yeqip üstigə
huxbuyni selip, Pərwərdigar ularoŋa buyrup bakmioŋan
oŋəyriy bir otni Pərwərdigaroŋa sundi; 2 xuning bilən
Pərwərdigarning aldidin ot qiqip ularni yəwətti; xuan
ular Pərwərdigarning aldida əldi. 3 Musa Harunoŋa: —
Mana, bu Pərwərdigarning: «Mən Manga yeqin kəlgən
adəmlərdə Əzümning mukəddəs ikənlikimni kərsitimən
wə barlik həlkning aldida uluoŋlinimən» degən səzining
əzidur, dedi. Xuni dewidi, Harun jim turup qaldi. 4
Musa Harunning taoqisi Uzziəlning ooŋulliri boloŋan
Mixaəl bilən Əlzafanni qakirip ularoŋa: — Silər yeqin
kelip əz kerindaxliringlarni mukəddəs jayning aldidin
kətürüp, qedirgahning taxqirioŋa elip qiqinglar» —
dedi. 5 Xuning bilən ular yeqin kelip, ularni kiyiklik
kəngləkliri bilən kətürüp Musaning buyruoqinidək
qedirgahning taxqirioŋa elip qikti. 6 Musa Harun wə
ooŋulliri əliazar bilən Itamaroŋa: — Silər baxliringlarni
oquk koymanglar, kiyimliringlarni yirtmanglar; bolmisa
əzünglar əlüp, pütkül jamaətkə oŋəzəp kəltürisilər;
lekin kerindaxliringlar boloŋan pütkül Israil jəməti
Pərwərdigar yakkan ot tüpəylidin matəm tutup yioqlisun.
7 Əmma silər bolsanglar Pərwərdigarning Məsihləx meyi
üstünglaroŋa sürülgən boloŋaqka, jamaət qedirining
taxqirioŋa qikmanglar; bolmisa əlisilər, dedi. Xuni dewidi,
ular Musaning buyruoqinidək qildi. 8 Pərwərdigar
Harunoŋa səz qilip mundak dedi: — 9 «Sən əzüng
wə ooŋulliring xarab wə ya baxka küqlük haraklarni
iqip, jamaət qedirioŋa hərgiz kirmənglar; bolmisa, əlüp
ketisilər. Bu silər üqün dəwrdin-dəwrgə əbədiy bir
bəlgilimə bolidu. 10 Xundak qilsanglar, mukəddəs bilən
adəttikini, pak bilən napakni pərk etip ajritalaydioŋan
bolisilər; 11 xundakla Pərwərdigar Musaning wasitisi
bilən Israillaroŋa tapxuroŋan həmmə bəlgilimilərni
ularoŋa əgitələysilər». 12 Musa Harun wə uning
tirik qaloŋan ooŋulliri əliazar bilən Itamaroŋa mundak
dedi: — «Silər Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan
qurbanlik-hədiyələrdin exip qaloŋan axlik hədiyəni
elip uni qurbangahning yenida eqitku arilaxturmioŋan
halda yənglar; qünki u «əng mukəddəslərning biri»
hesablinidu. 13 Bu Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan
nərsilərdin sening nesiwəng wə ooŋulliringning nesiwisi
boloŋaqka, uni mukəddəs jayda yeyixinglar kerək; qünki
manga xundak buyruloŋandur. 14 Uningdin baxka
pulanglatma hədiyə kilinoŋan təx bilən kətürmə hədiyə
kilinoŋan arka putni sən wə ooŋul-kiziling billə pak
bir jayda yənglar; qünki bular sening nesiwəng bilən
ooŋulliringning nesiwisi bolsun dəp, Israillarning inaqlik
qurbanlikliridin silərgə berilgən. 15 Ular kətürmə
hədiyə kilinoŋan arka put bilən pulanglatma hədiyə
kilinoŋan təxni otta sunulidioŋan mayliri bilən koxup,
Pərwərdigarning aldida pulanglatma hədiyə süpitidə
pulanglitix üqün kəltürsun; Pərwərdigarning buyruoqini
boyiqə bular sening wə ooŋulliringning nesiwisi bolidu;
bu əbədiy bir bəlgilimə bolidu». 16 Andin Musa gunah
qurbanliqi kilidioŋan tekini izdiwidi, mana u alliqaqan
kəydürülüp boloŋanidi. Bu səwəbtin u Harunning tirik
qaloŋan ikki ooŋli əliazar bilən Itamaroŋa aqqiqlinip: 17
— Nemixka silər gunah qurbanlikining gəxini mukəddəs
jayda yemidinglar? Qünki u «əng mukəddəslərning biri»
hesablinatti, Pərwərdigar silərni jamaətning gunahini
kətürüp ular üqün uning aldida kafarət kəltürsun dəp,
xuni silərgə təksim kiloŋanidi. 18 Mana, uning keni
mukəddəs jayning iqigə kəltürülmidi; silər əslidə mən
buyruoŋandək uni mukəddəs jayda yeyixinglar kerək
idi, — dedi. 19 Lekin Harun Musaoŋa: — Mana, bular
bügün [tooŋra ix kilip] əzlirining gunah qurbanliqi bilən
kəydürmə qurbanlikini Pərwərdigarning aldida sundi;
mening beximoŋa xu ixlar kəldi; əgər mən bügün gunah
qurbanlikining [gəxini] yegən bolsam, Pərwərdigarning
nəziridə obdan bolattimu? — dedi. 20 Musa buni anglap
jawabidin razi boldi.

11 Pərwərdigar Musa bilən Harunoŋa mundak
dedi: — 2 Israillaroŋa mundak degin: — Yər
üzidiki barlik haywanlarning iqidin silərgə yeyixkə
bolidioŋan janiwarlar xuki: — 3 Haywanlar iqidə həm
tuyakliri pütün aqimak (tuyakliri pütünləy yerik) həm
kəxigüqi haywanlarning hərbirini yesənglar bolidu.
4 Lekin kəxigüqi yaki aqimak tuyaklik haywanlardin
təwəndikilərni yeməslikinglar kerək: — Təgə: qünki u
kəxigini bilən tuyiqi aqimak əməs. Xunga u silərgə haram
bolidu. 5 Suoŋur bolsa kəxigini bilən tuyiqi aqimak əməs
— u silərgə haram bolidu. 6 Toxkan bolsa bumu kəxigini
bilən tuyiqi aqimak əməs — u silərgə haram bolidu. 7
Qoxka bolsa tuyakliri aqimak (tuyakliri pütünləy yerik)
boloqini bilən kəximigini üqün silərgə haram bolidu. 8
Silər xu haywanlarning gəxidin yeməslikinglar kerək wə
ularning əlükigimu təgmənglar. Ular bolsa silərgə haram
bolidu. 9 Suda yaxaydioŋan janiwarlardin təwəndikilərni
yeyixkə bolidu: — sudiki, yəni dərya-dengizlardiki
janiwarlardin kaniti wə kasirakliri boloŋanlarni yeyixkə
bolidu; 10 lekin dərya-dengizlarda yaxaydioŋan, yəni
sularda top-top üzidioŋan barlik janiwarlardin, kasirakliri
yaki kaniti bolmioŋanlirini yeməslikinglar kerək; ular
silərgə yirginqlik sanalsun. 11 Məzkur janiwarlar
dərwəkə silərgə yirginqlik sanalsun; silər ularning
gəxidin yeməslikinglar kerək; ularning əlükini yirginqlik
dəp karanglar. 12 Sudiki janiwarlarning iqidin kaniti
bilən kasiriqi bolmioŋan janiwarlarning həmmisi silərgə
yirginqlik sanalsun. 13 Uqar-kanatlardin təwəndikilər
silərgə yirginqliktur; ular yeyilməsliki kerək wə silərgə
yirginqlik bolsun: — yəni bürküt, korultaz-tapkuxlar,
dengiz bürküti, 14 karlioŋaq kuyrukluk sar, laqin
wə ularning hilliri, 15 həmmə kaoŋa-kozoŋunlar wə
ularning hilliri, 16 müxükyapilak, təgikux, qayka,
sar wə ularning hilliri, 17 huwkux, karna, ibis,
18 akku, sakiykux, belik'aloŋuq, 19 ləylək, turna
wə uning hilliri, həpüp wə xəpərəng katarliklar
silərgə haram sanalsun. 20 Buningdin baxka tət
putlap mangidioŋan, uqidioŋan uxxak janiwarlarning
həmmisi silərgə yirginqlik bolidu. 21 Halbuki, tət

putlap mangidioŋan, uqidioŋan uxxak janiwarlardin
təwəndikilərni yesənglar bolidu: — puti bilən ügilik
paqiḳi bolup, yər yüzidə səkriyələydioŋanlarni yesənglar
bolidu; 22 bularning iqidin silərgə yeyixkə bolidioŋanliri:
— qekətkə wə uning hilliri, ḳara qekətkə wə uning
hilliri, tomuzoŋa wə uning hilliri, qaḳqiḳiz wə uning
hilliri. 23 Lekin tət putluḳ boloŋan əmiligüqi ḥəm
uqidioŋan ḥəmmə baxḳa janiwarlar silərgə yirginqlik
sanalsun. 24 Bu janiwarlardinmu mundaḳ yol bilən
napak bolisilər; birkim ularning əlük tenigə təgsə kəq
kirgüqə napak ḥesablinidu. 25 Kimdəkim bularning
əlükining bir ḳismini kətürsə əz kiyimlirini yuyuxi
kerək, u kixi kəq kirgüqə napak ḥesablinidu. 26 Tuyaḳliri
aqimaḳ, biraḳ pütünləy bəlünmigən yaki kəximəydioŋan
ḥaywanlarning ḥəmmisi silərgə ḥaramdur; ḥərkim
[ularning əlükigə] təgsə napak sanalsun. 27 Tət puti
bilən mangidioŋan ḥaywanlarning iqidin tapini bilən
mangidioŋanlarning ḥəmmisi silərgə napak bolup,
ḥərkim ularning əlük tənlirigə təgsə kəq kirgüqə napak
sanilidu. 28 Kimki ularning əlükini kətürsə əz kiyimlirini
yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak turidu. Bu
ḥaywanlar bolsa silərgə ḥaram bolidu. 29 Yər yüzidə
əmiligüqi uxxaḳ janiwarlarning iqidin silərgə ḥaram
boloŋanlar munular: — ḳarioŋu zokor, qaxḳan, kəslənqük
wə ularning türliri, 30 salma, ḳizil kəslənqük, tam
kəslənqüki, tügürük kəslənqük wə hameleon ḳatarliḳlar
ḥaram bolidu. 31 Bularning ḥəmmisi yər yüzidə
əmüligüqi ḥəmmə uxxaḳ janiwarlarning iqidə silərgə
ḥaram bolidu; ularning əlükigə təgsə, kəq kirgüqə
napak sanilidu. 32 Bu janiwarlarning əlüki ḥərḳandaḳ
nemigə qüxüp ḳalsa xu nemə napak ḥesablinidu —
ḥərḳandaḳ yaoŋaq ḳaqa-ḳuqa bolsun, kiyim bolsun,
terə bolsun, taoŋar bolsun, ḥərḳandaḳ ixḳa ixlitilidioŋan
əswab bolsun, suoŋa qilinixi kerək; ular kəq kirgüqə
napak sanilip, keyin pak bolidu. 33 Bularning biri
sapaldin yasaloŋan ḥərḳandaḳ ḳaqa iqigə qüxüp ḳalsa,
xu ḳaqa iqidiki ḥəmmə nərsə napak sanalsun wə ḳaqa
əzi sundurulsun. 34 Əgər ḳaqidiki sudin ax-taam üstigə
qaqrap kətsə, ax-taam napak sanalsun wə xundaḳla
ḳaqidiki ḥərḳandaḳ iqimlikmu napak sanalsun. 35
Ḥərnemigə undaḳ əlükning birər ḳismi qüxüp ḳalsimu,
napak sanalsun. Əgər tonur wə oqaḳ bolsa, napak boldi
dəp qeḳiwetilsun; ular silərgə ḥaram bolsun. 36 Lekin
xundaḳ əḥwalda bulaḳ yaki su yioŋilidioŋan kəlqək yənila
pak sanilidu; əmma birkim ularning əlük tenigə təgsə
napak bolidu. 37 Əgər undaḳ əlükning birər ḳismi
terixḳa təyyarlanoŋan danloroŋa qüxüp ḳalsa, bumu
yənila pak sanilidu. 38 Lekin əgər danning üstigə su
ḳuyuloŋandin keyin xundaḳ bir əlükning birər ḳismi
qüxüp ḳalsa, undaḳta bu danlar silərgə napak sanalsun.
39 Əgər silərgə yeyixkə bolidioŋan ḥaywanlardin biri
əlüp ḳalsa, uning əlükigə təgkən kixi kəq kirgüqə
napak sanalsun. 40 Kimki undaḳ əlükning gəxidin
yesə, əz kiyimlirini yuyuxi kerək wə kəq kirgüqə napak
sanalsun; xundaḳla undaḳ bir əlükni kətürgən kiximu
kiyimlirini yuyuxi kerək wə u kixi kəq kirgüqə napak
sanalsun. 41 Yər yüzidə əmüligüqi ḥəmmə uxxaḳ
janiwarlar yirginqlik sanilip, ḥərgiz yeyilmisun. 42
Ḳorsiḳi bilən beoŋirlap mangidioŋan janiwar bolsun,
yər yüzidə yürüp tət puti bilən yaki kəp putliri bilən
mangidioŋan əmiligüqi janiwarlarning ḥərtürlükini
bolsa, ularni ḥərgiz yemənglar; qünki ular yirginqlikdur.
43 Silər bolsanglar mundaḳ əmiligüqi janiwarning
səwəbidin əzünglarni yirginqlik ḳilmasliḳinglar kerək.
Əzünglarni ular tüpəylidin napak ḳilmanglar, bolmisa
ularning səwəbidin buloŋinip ḳalisilər; 44 qünki Mən
Hudayinglardurmən. Silər əzünglarni [Əzümgə] atap
muḳəddəs ḳilixinglar kerək; Mən Əzüm muḳəddəs
boloŋaq silərmu əzünglarni muḳəddəs tutuxunglar
kerək. Silər əzünglarni yər yüzidə əmiligüqi uxxaḳ
ḥərḳandaḳ janiwarlarning səwəbidin napak ḳilmanglar.
45 Qünki Mən əz Hudayinglar boluxḳa silərni Misir
zeminidin qiḳirip kəlgən Pərwərdigardurmən; silər
muḳəddəs bolunglar, qünki Mən muḳəddəsturmən. 46
Xular bolsa qarpay bilən uqar-ḳanatlar, suda yüridioŋan
ḥərbir janiwar bilən yər yüzidə əmiligüqi ḥərbir uxxaḳ
janiwarlar tooŋrisidiki ḳanun-bəlgilimidur. 47 Bular bilən
ḥaram-ḥalalni uḳup, yeyixkə bolidioŋan ḥaywan bilən
yeyixkə bolmaydioŋan ḥaywanlarni pərḳ etələysilər.

12 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi:
— 2 Israillaroŋa səz ḳilip mundaḳ degin: —
«Ayal kixi ḥamilidar bolup ooŋul tuoŋsa, adət kərüp
aoŋriḳ boloŋan künliridikidək yəttə küngiqə napak
sanalsun. 3 Səkkizinqi küni ooŋli bolsa hətnə ḳilinsun.
4 Ayal bolsa xuningdin keyin ottuz üq küngiqə «ḳan
paklinix»ta tursun; paklinix künliri tamam bolmioŋuqə
ḥeqbir muḳəddəs nərsigə təgmisun, muḳəddəs jayoŋimu
kirmisun. 5 Əgər u ḳiz tuoŋsa undaḳta adət künliridikidək
ikki ḥəptigiqə napak turup, andin atmix altə küngiqə
«ḳan paklinix»ta tursun. 6 Məyli ooŋul yaki ḳiz tuoŋsun,
ḳan paklinix künliri tamam boloŋandin keyin u ayal
kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir yaxḳa kirgən ḳozini,
gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir baqka yaki pahtəkni elip
jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa, kaḥinning ḳexioŋa
kəltürsun. 7 Kaḥin uni Pərwərdigarning aldida sunup,
xu ayal üqün kafarət kəltüridu; xuning bilən u hunidin
pak bolidu. Ooŋul yaki ḳiz tuoŋḳan ayal tooŋrisidiki
ḳanun-bəlgilimə mana xudur. 8 Əgər uning ḳozioŋa
ḳurbi yətmisə, u ikki pahtək yaki ikki baqka kəltürsun;
ularning biri kəydürmə ḳurbanliḳ üqün, yənə biri gunaḥ
ḳurbanliḳi üqün bolidu; xu yol bilən kaḥin uning üqün
kafarət kəltüridu; u ayal pak bolidu.

13 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa səz ḳilip mundaḳ
dedi: — 2 Birsining bədinining terisidə bir qiḳan,
yaki təmrətkə yaki parḳiraḳ taxma qiḳip, uningdin
bədinining terisidə pesə-mahaw kesilining jaraḥiti
pəyda boloŋan bolsa, u kixi Ḥarun kaḥinning yaki
uning kaḥin ooŋulliridin birining ḳexioŋa kəltürülsun.
3 Kaḥin uning bədinining jaraḥitigə ḳaraydu; jaraḥət
boloŋan jayning tüki aḳirip kətkən ḥəmdə jaraḥətmu
ətrapidiki teridin ḳeniḳraḳ kərünsə, bu pesə-mahaw
kesəllikidur. Xunga kaḥin uni kərgəndin keyin xu kixini
«napak» dəp jakarlisun. 4 Lekin əgər uning bədinining
terisidiki pəyda boloŋan axu yaltiraḳ qiḳan aḳ bolup,
ətrapidiki teridin ḳeniḳraḳ kərünmisə wə tükimu aḳirip
kətmigən bolsa, kaḥin bu jaraḥət bar kixini yəttə
küngiqə ayrim solap ḳoysun. 5 Yəttinqi küni kaḥin
uningoŋa ḳarisun wə əgər jaraḥət ohxax turup, terisidə
kengiyip kətmigən bolsa, kaḥin uni yənə yəttə küngiqə

ayrim solap qoysun. **6** Yəttinqi küni kahin uningoŋa
yənə qarisun wə jarahətning rənggi suslaxqan wə
kengiyip kətmigən bolsa, undakta kahin uni «pak» dəp
jakarlisun; jarahətning pəkət bir qaka ikənliki bekitilip,
kesəl kixi əz kiyimlirini yuyup pak sanalsun. **7** Lekin
əgər u kahinoŋa kərünüp «pak» dəp jakarlanoŋandin
keyin xu qaka terisidə kengiyip kətsə, undakta u yənə
bir ketim kahinoŋa kərünsun. **8** Kahin uningoŋa yənə
qarisun wə əgər qaka uning terisidə kengiyip kətkən
bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; u jarahət
pesə-mahawdur. **9** Əgər birkimdə pesə-mahaw jarahiti
pəyda bolup qalsa kahinning qexioŋa kəltürülsun. **10**
Kahin uning jarahitigə səpselip qarisun; wə əgər terisidə
ak bir qikan pəyda boloŋan, tüki akirip kətkən bolsa
wə qikan qikkan jayda ət-gəxi kərünüp qaloŋan bolsa,
11 bu uning bədinining terisigə qüxkən kona pesə-
mahaw jarahitining qaytidin qozoŋilixi bolup, kahin
uni «napak» dəp jakarlisun. U napak boloŋini üqün
uni solaxning hajiti yok. **12** Lekin əgər pesə-mahaw
qozoŋilip, jarahiti bar kixining terisigə yeyilip kətkən
bolsa, kahin nəgila qarisa xu yərdə xu «pesə-mahaw»
bolsa, terisini bexidin putioŋiqə qaplap kətkən bolsa, **13**
undakta kahin uningoŋa səpselip qarisun; mana, xu pesə-
mahaw jarahiti pütün bədinini qaplap kətkən bolsa, u
jarahiti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; qünki uning
pütün bədini akirip kətkən bolup, u «pak» dəp sanalsun.
14 Lekin qaqaniki uningda ət-gəxi kərünüp qalsa, u kixi
napak sanalsun. **15** Kahin mundak kərüngən ət-gəxigə
qarap, u kixini «napak» dəp jakarlisun; qünki xu ət-gəx
napak bolup, u pesə-mahaw kesilidur. **16** Halbuki, əgər
ət-gəxi qaytidin əzgirip, akarsa u kixi yənə kahinning
qexioŋa kəlsun. **17** Kahin uningoŋa səpselip qarisun;
jarahət akaroŋan bolsa, kahin jarahiti bar kixini «pak»
dəp jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Əgər birkimning
bədinining terisigə hürrək qikip sakiyip, **19** hürrəkning
ornida ak qikan yaki qizoŋuq daoŋ pəyda boloŋan bolsa,
kahinoŋa kərsitilsun. **20** Kahin uningoŋa səpselip qarisun;
əgər daoŋ ətrapidiki teridin qenikrak kərünsə, xundakla
uningdiki tüklər akirip qaloŋan bolsa, undakta kahin uni
«napak» dəp jakarlisun; qünki bu hürrəktin qozoŋilip
pəyda boloŋan pesə-mahaw kesili jarahitidur. **21** Lekin
kahin uningoŋa səpselip qarioŋanda, daoŋ qikkan jayda
akirip qaloŋan tüklər bolmisa, wə daoŋmu ətrapidiki
teridin qenikrak bolmisa, rənggi səl susrak boloŋan
bolsa, undakta kahin uni yəttə küngiqə ayrim solap
qoysun. **22** Əgər daoŋ dərwəkə terisigə yeyilip kətkən
bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu
[pesə-mahaw] jarahitidur. **23** Əmma əgər daoŋ əz jayida
tohtap yeyilmioŋan bolsa, bu pəkət hürrəkning zəhmi,
halas; kahin uni «pak» dəp jakarlisun. **24** Əgər birsining
bədinining terisining məlum jayi kəyüp kelip, kəygən
jay ak-qizoŋuq yaki pütünləy ak daoŋ bolup qalsa, **25**
kahin uningoŋa səpselip qarisun; əgər xu daoŋdiki tüklər
akirip kətkən, daoŋmu ətrapidiki teridin qenikrak bolup
qaloŋan bolsa, undakta bu kəyük yarisidin pəyda boloŋan
pesə-mahaw kesilidur; kahin uni «napak» dəp jakarlisun;
qünki u pesə-mahaw jarahitidur. **26** Lekin əgər kahin
səpselip qarioŋanda, daoŋning ornida heqkandak akirip
kətkən tük bolmisa, xundakla daoŋmu ətrapidiki teridin
qenik bolmisa, bəlki rənggi sus bolsa, undakta kahin
uni yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **27** Yəttinqi küni
kahin uningoŋa yənə qarisun; daoŋ terisidə kengiyip
kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki
u pesə-mahaw jarahitidur. **28** Əmma əgər daoŋ jayida
tohtap, yeyilmioŋan bolsa, xundakla rənggi sus bolsa,
bu pəkət kəyüktin boloŋan qawartku, halas; kahin uni
«pak» dəp jakarlisun; qünki u kəyükning tatuki, halas.
29 Əgər bir ər yaki ayal kixining bexida yaki sakilida
jarahət pəyda bolsa, **30** kahin jarahətkə səpselip qarisun;
əgər jarahət ətrapidiki teridin qenikrak kərünsə, üstidə
xalang serik tük bolsa, undakta kahin uni «napak»
dəp jakarlisun; qünki bu jarahət qakaq bolup, bax yaki
sakaldiki pesə-mahawning alamitidur. **31** Əgər kahin
qakaq jayoŋa səpselip qarioŋanda, u ətrapidiki teridin
qenik kərünmisə, xundakla uning iqidə heqkandak qara
tükmu bolmisa, undakta kahin qakiqi bar kixini yəttə
küngiqə ayrim solap qoysun. **32** Kahin yəttinqi küni
qakaqka yənə səpselip qarisun; qakaq kengiyip kətməy,
üstidimu heqkandak serik tük bolmisa, xundakla qakaq
ətrapidiki teridin qenik kərünmisə, **33** jarahiti bar
kixi barlik qaq-sakilini qüxürüwətsun; qakaqning əzini
oŋirdimisun. Kahin qakiqi bar kixini yənə yəttə küngiqə
ayrim solap qoysun. **34** Yəttinqi küni kahin qakaqka
səpselip qarisun; əgər qakaq teridə kengiyip kətmigən
bolsa, xundakla ətrapidiki teridin qenik kərünmisə,
kahin uni «pak» dəp jakarlisun. Andin u kiyimlirini
yusun; xuning bilən u pak sanilidu. **35** Lekin əgər u «pak»
dəp jakarlanoŋandin keyin qakaq teridə kengiyip kətsə,
36 kahin uningoŋa yənə səpselip qarisun; əgər qakaq
teridə kengiyip kətkən bolsa, serik tükning bar-yoklukini
təkxürüxning hajiti yok; qünki bu kixi napaktur. **37** Əgər
qakaq jayida xu peti kelip, üstidin qara tük ünüp qikkan
bolsa, qakaq sakayoŋan bolidu; xu kixi pak boloŋaqka,
kahin uni «pak» dəp jakarlixi kerək. **38** Əgər ər yaki
ayal kixining bədinining terisidə daoŋ pəyda bolup, bu
daoŋlar parkirak həm ak bolsa **39** kahin səpselip qarisun;
əgər bədənning terisidiki xu daoŋlar suslixip boz rənggə
yüzləngən bolsa, bu teridin qikkan bir taxma, halas;
bu kixi pak sanalsun. **40** Əgər birkimning bexining
tükliri qüxüp kətkən bolsa, u pəkət bir takir bax, halas;
u pak sanalsun. **41** Əgər uning bexining tüki pexanə
təripidin qüxkən bolsa, u pəkət paynəkbax, halas; u
yənila pak sanalsun. **42** Lekin əgər uning takir bexi
yaki paynək bexida qizoŋuq ak daoŋ kərünsə, undakta
xu jarahət uning takir bexi yaki paynək bexidiki pesə-
mahaw kesilining bir alamitidur. **43** Kahin jarahitigə
səpselip qarisun; əgər uning takir bexida yaki paynək
bexida ixxik jarahət bolsa həmdə pesə-mahaw kesilining
alamitidək qizoŋuq ak kərünsə, **44** undakta u pesə-
mahaw kesiligə giriptar boloŋan adəm bolup, napak
hesablinidu. Uning bexioŋa xundak jarahət qüxkən
boloŋaq, kahin uni mutlək «napak» dəp jakarlisun. **45**
Xundak jarahiti bar pesə-mahaw kesili boloŋan kixi
kiyimliri yirtik, qaqliri quwuk, burut-sakili yepiklik
halda: «Napak, napak!» dəp towlap yürüxi kerək. **46** Xu
jarahiti boloŋan barlik künlərdə u «napak» sanilidu; u
napak boloŋaqka, ayrim turuxi kerək; uning turaloŋusi
qedirgahning sirtida bolsun. **47** Əgər bir kiyimdə, məyli
yungdin yaki kanaptin tikilgən bolsun uningda pesə-
mahaw iz-deoŋi pəyda bolsa, **48** yəni kanap yaki yungdin

toḳuloŋan rəhttə, ərüx yipida yaki arḳaḳ yiplirida bolsun,
terə-hurumda yaki teridin etilgən ḥərḳandaḳ nərsilərdə
pesə-mahaw iz-deoŋi bolsa, **49** xundaḳla kiyim-keqək
yaki terə-hurumda, ərüx yip yaki arḳaḳ yiplirida, ya
terə-hurumdin etilgən nərsilərdə pəyda boloŋan iz-daoŋ
yexilraḳ yaki ḳizoŋuq bolsa bu iz-daoŋ «pesə-mahaw iz-
deoŋi» dəp ḳarilip kaḥinoŋa kərsitilsun. **50** Kaḥin [daoŋḳa]
səpselip ḳarisun, andin iz-daoŋ pəyda boloŋan nərsini
yəttə küngiqə ayrim saḳlisun. **51** U yəttinqi küni iz-
daoŋoŋa ḳarap baḳsun; iz-daoŋ qüxkən kiyim-keqək, məyli
arḳaḳ yipta yaki ərüx yipta bolsun, yaki terə-hurumda
yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, u kengiyip
kətkən bolsa, bu iz-daoŋ qiritküq pesə-mahaw kesili dəp
ḥesablinip, ular napak sanalsun. **52** Xuningdək kaḥin
ərüx yip yaki arḳaḳ yipida iz-daoŋ bolsa kiyim-keqək
yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə xundaḳ iz-daoŋ
bolsa ularnimu kəydürüwətsun; qünki bu qiritküq pesə-
mahaw kesilidur. Mundaḳ nərsilərning ḥəmmisini otta
kəydürüx kerəktur. **53** Lekin kaḥin uningoŋa səpselip
ḳarioŋanda, iz-daoŋ kiyim-keqəktiki ərüx yipta bolsun,
arḳaḳ yipta bolsun, yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə
bolsun, iz-daoŋ kengəymigən bolsa, **54** undaḳta kaḥin
deoŋi bar nərsini yuyulsun dəp buyrup, ikkinqi ḳetim
uni yəttə küngiqə saḳlisun. **55** Bu nərsə yuyuloŋandin
keyin kaḥin yənə daoŋḳa səpselip ḳarisun; əgər uning
rənggi əzgərmigən bolsa (gərqə kengiyip kətmigən
bolsimu), u yənila napaktur; sən uni otta kəydürgin.
Qünki məyli uning iz-deoŋi iq yüzidə bolsun yaki tax
yüzidə bolsun u qiritküq iz-daoŋ ḥesablinidu. **56** Lekin
əgər kaḥin səpselip ḳarioŋanda, mana, daoŋning rənggi
yuyuloŋandin keyin suslixip kətkən bolsa, u xu ḳismini
kiyim-keqəktin, ərüx yiptin yaki arḳaḳ yiptin bolsun,
yaki terə-hurumdin bolsun uni yirtip elip, taxliwətsun.
57 Əgər bu iz-daoŋ kiyim-keqəktə, məyli arḳaḳ yipta
yaki ərüx yipta bolsun, ya terə-hurumdin etilgən
nərsidə kərünsun, bu kengiydioŋan birhil pesə-mahaw
iz-deoŋi dəp sanalsun; sən u qaplaxḳan kiyim-keqəkni
kəydürüwətkin. **58** Lekin əgər iz-daoŋ kiyim-keqəktə
bolsun (ərüx yipida yaki arḳaḳ yipida bolsun) yaki
terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, yuyulux bilən
qiḳip kətsə, undaḳta bu egin ikkinqi ḳetim yuyulsun,
andin pak sanalsun. **59** Pesə-mahaw kesiliningkidək iz-
daoŋ pəyda boloŋan yung yaki kanap rəhttin toḳuloŋan
kiyim-keqək (iz-daoŋ ərüx yipta yaki arḳaḳ yipta bolsun)
yaki terə-hurumdin etilgən nərsilər tooŋrisidiki ḳanun-
bəlgilimə mana xudur; buning bilən ularni pak yaki
napak jakarlaxḳa bolidu.

14 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi:
— **2** Pesə-mahaw boloŋan kixi pak ḳilinidioŋan
künidə bəja ḳilix kerək boloŋan ḳanun-bəlgilimə mana
təwəndikidəktur: — U kaḥinning aldioŋa kəltürülsun.
3 Kaḥin qedirgaḥning taxḳirioŋa qiḳip, pesə-mahaw
boloŋan kixigə səpselip ḳarisun; əgər pesə-mahaw
boloŋan kixi kesilidin saḳayoŋan bolsa, **4** Undaḳta kaḥin
pak ḳilinidioŋan kixigə pak, tirik ḳuxtin ikkini uningoŋa
ḳoxup kedir yaoŋiqi, ḳizil rəht wə zofa kəltürüxkə
buyrusun. **5** Andin kaḥin ḳuxlarning birini ekin su
ḳaqilanoŋan sapal kozining üstidə booŋuzlanglar dəp
buyrusun; **6** andin tirik ḳuxni bolsa, kaḥin uni kedir
yaoŋiqi, ḳizil rəht wə zofa bilən elip kelip, bu nərsilərning
ḥəmmisini tirik ḳux bilən birgə ekin suning üstidə
booŋuzlanoŋan ḳuxning ḳenioŋa qilisun, **7** andin pesə-
mahawdin pak ḳilinidioŋan kixigə yəttə ḳetim sepixi
bilən uni pak dəp jakarlisun; wə tirik ḳuxni dalaoŋa
ḳoyup bərsun. **8** Pesə-mahawdin pak ḳilinidioŋan kixi
kiyimlirini yuyup, bədinidiki barliḳ tüklərni qüxürüp,
suda yuyunoŋandin keyin pak ḥesablinidu. Andin
uningoŋa qedirgaḥḳa kirixkə ijazət bolidu; pəḳət u yəttə
küngiqə əz qedirining texida turuxi kerək. **9** Yəttinqi
küni u bədinidiki ḥəmmə tüklərni qüxürsun; baxning
qaq-saḳalliri wə ḳexini, yəni barliḳ tüklirini qüxürsun;
u kiyimlirini yuyup əz bədinini suda yusun, andin
pak bolidu. **10** Səkkizinqi küni u ikki bejirim ərkək
ḳoza bilən bir yaxḳa kirgən bejirim qixi ḳozidin birni,
xuningdək bir [əfaḥning] ondin üqigə barawər zəytun
meyi iləxtürülgən esil un «axliḳ ḥədiyə»ni, bir log zəytun
meyini kəltürsun. **11** Uni «pak» dəp jakarlaydioŋan
bu rəsim-ḳaidini ətküzidioŋan kaḥin pak ḳilinidioŋan
kixini wə u nərsilərni jamaət qedirining kirix aoŋzida,
Pərwərdigarning aldida ḥazir ḳilsun. **12** Andin kaḥin
ərkək ḳozilarning birini elip itaətsizliḳ ḳurbanliḳi ḳilip
sunup, uning bilən billə xu bir log zəytun meyinimu
kəltürüp, pulanglatma ḥədiyə süpitidə Pərwərdigarning
aldida pulanglatsun. **13** Ḳoza bolsa muḳəddəs bir jayning
iqidə gunaḥ ḳurbanliḳi bilən kəydürmə ḳurbanliḳlar
booŋuzlinidioŋan jayda booŋuzlansun; qünki itaətsizlik
ḳurbanliḳi bolsa gunaḥ ḳurbanliḳioŋa ohxax, kaḥinoŋa
təwə bolup «əng muḳəddəslərning biri» sanilidu.
14 Kaḥin itaətsizlik ḳurbanliḳining ḳenidin elip pak
ḳilinidioŋan kixining ong ḳuliḳining yumxiḳioŋa wə
ong ḳolining qong barmiḳi bilən ong putining qong
barmiḳioŋimu sürüp ḳoysun. **15** Andin kaḥin xu bir
log zəytun meyidin elip, əzining sol ḳolining aliḳinioŋa
azoŋina ḳuysun. **16** Kaḥin ong barmiḳini sol ḳolidiki
zəytun meyioŋa qilap, Pərwərdigarning aldida yəttə
ḳetim barmiḳi bilən səpsun. **17** Andin kaḥin ḳolidiki
ḳaloŋan maydin elip, pak ḳilinidioŋan kixining ong
ḳuliḳining yumxiḳioŋa, ong ḳolining bax barmiḳioŋa
wə ong putining bax barmiḳioŋa sürülgən itaətsizlik
ḳurbanliḳining ḳenining üstigə sürüp ḳoysun. **18** Sürüp
bolup, kaḥin ḳolidiki exip ḳaloŋan mayni pak ḳilinidioŋan
kixining bexioŋa ḳuysun. Bu yol bilən kaḥin uning üqün
Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu. **19** Andin
kaḥin gunaḥ ḳurbanliḳini sunup, pak ḳilinidioŋan kixini
napakliḳidin pak ḳilixḳa kafarət kəltüridu; ahirida u
kəydürmə ḳurbanliḳni booŋuzlisun. **20** Kaḥin kəydürmə
ḳurbanliḳ bilən axliḳ ḥədiyəni ḳurbangaḥta sunsun.
Bu yol bilən kaḥin uning üqün kafarət kəltürüp, u
kixi pak bolidu. **21** Lekin u kəmbəoŋəlliktin xundaḳ
ḳilixḳa ḳurbi yətmisə, əzigə kafarət kəltürüx üqün
«pulanglatma ḥədiyə» süpitidə yaloŋuz bir ərkək ḳozini
itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip kəltürsun, xuningdək axliḳ
ḥədiyə üqün bir əfaḥning ondin birigə barawər zəytun
meyi iləxtürülgən esil un bilən bir log zəytun meyini
kəltürsun **22** wə əz əḥwalioŋa yarixa ikki pahtək yaki ikki
baqka elip kəlsun; biri gunaḥ ḳurbanliḳi üqün, yənə biri
kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bolsun; **23** səkkizinqi küni
bularni əzining pak ḳilinixi üqün jamaət qedirining kirix
aoŋzioŋa elip kelip, Pərwərdigarning aldida kaḥinning
ḳexioŋa kəltürsun. **24** Kaḥin itaətsizlik ḳurbanliḳi

bolidioŋan ərkək ḳoza bilən xu bir log mayni elip, bularni
pulanglatma ḥədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida
pulanglatsun. **25** Itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilinoŋan ərkək
ḳozini bolsa əzi booŋuzlisun; andin kaḥin itaətsizlik
ḳurbanliḳining ḳenidin azoŋina elip, pak ḳilinidioŋan
kixining ong ḳuliḳining yumxiḳioŋa, ong ḳolining bax
barmiḳioŋa wə ong putining bax barmiḳioŋa sürsun.
26 Andin kaḥin maydin elip, sol ḳolining aliḳinioŋa
azoŋina ḳuysun. **27** Xundaḳ ḳilip, kaḥin ong barmiḳi
bilən sol ḳolidiki maydin Pərwərdigarning aldida yəttə
ḳetim səpsun. **28** Andin kaḥin əzi ḳolidiki maydin elip,
pak ḳilinidioŋan kixining ong ḳuliḳining yumxiḳioŋa
wə ong ḳolining bax barmiḳi bilən ong putining bax
barmiḳioŋa itaətsizlik ḳurbanliḳining ḳenining üstigə
sürsun. **29** Xuning bilən Pərwərdigarning aldida uningoŋa
kafarət kəltürüxkə kaḥin ḳolidiki mayning ḳaloŋinini pak
ḳilinidioŋan kixining bexioŋa ḳuysun; **30** andin xu kixi
əz ḳurbioŋa ḳarap pahtəktin birni yaki baqkidin birni
sunsun; **31** əz ḳurbioŋa ḳarap, birini gunaḥ ḳurbanliḳi,
yənə birini kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilip axliḳ ḥədiyə
bilən billə sunsun. Bu yolda kaḥin Pərwərdigarning
aldida pak ḳilinidioŋan kixi üqün kafarət kəltüridu. **32**
Əzidə pesə-mahaw boloŋan, pak ḳilinixi üqün wajip
bolidioŋan nərsilərni kəltürüxkə ḳurbi yətməydioŋan
kixilər tooŋrisidiki ḳanun-bəlgilimə mana xulardur. **33**
Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa mundaḳ dedi: — **34** —
Silər Mən əzünglaroŋa miras ḳilip beridioŋan Ḳanaan
zeminioŋa kirgəndin keyin, Mən silər igə bolidioŋan xu
zemindiki bir əygə birhil pesə-mahaw yarisini əwətsəm,
35 əyning igisi kaḥinning ḳexioŋa berip, uningoŋa
buni məlum ḳilip: «Mening əyümgə waba yukḳandək
kərünidu», dəp məlum ḳilixi kerək. **36** Kaḥin bolsa: —
Əydiki ḥəmmə nərsilər napak bolmisun üqün mən berip
bu wabaoŋa səpselip ḳaraxtin burun əyni bikarlanglar,
dəp buyrusun. Andin kaḥin kirip əygə səpselip ḳarisun.
37 U xu wabaoŋa səpselip ḳarioŋinida, mana əyning
tamlirioŋa waba daoŋliri yukḳan jaylar kawak bolsa,
ḥəm yexiloŋa mayil yaki ḳizoŋuq bolup, tamning yüzidin
ḳeniḳraḳ bolsa, **38** kaḥin əyning ixikining aldioŋa qiḳip,
ixikni yəttə küngiqə taḳap ḳoysun. **39** Andin kaḥin
yəttinqi küni yenip kelip, səpselip ḳarioŋinida, əyning
tamliridiki iz-daoŋ kengiyip kətkən bolsa, **40** kaḥin: —
Waba yukḳan taxlarni qiḳirip xəḥərning sirtidiki napak
bir jayoŋa taxliwetinglar, dəp buyrusun. **41** Xuning bilən
birgə u əyning iqining tət ətrapini ḳirdorsun wə ular
ḳiroŋan suwaḳni bolsa xəḥərning texidiki napak bir
jayoŋa təküwətsun. **42** Andin ular baxḳa taxlarni elip,
ilgiriki taxlarning ornida ḳoysun wə baxḳa ḥak lay etip,
uning bilən əyni ḳaytidin suwisun. **43** Əgər u taxlarni
qiḳirip, əyni ḳirdurup ḳaytidin suwatḳandin keyin, əydə
waba deoŋi yənə pəyda bolsa, **44** undaḳta kaḥin yənə
kirip buningoŋa səpselip ḳarisun. Səpselip ḳarioŋinida,
mana iz-daoŋ əydə kengiyip kətkən bolsa, bu əygə
yukḳini qiritküq waba bolidu; əy napak sanilidu. **45** Bu
wəjidin ular əyni, yəni yaoŋaq-tax wə barliḳ suwiḳi bilən
billə qüxürüp, ḥəmmisini kətürüp xəḥərning sirtidiki
napak bir jayoŋa taxliwətsun. **46** Kimdəkim əy taḳaloŋan
məzgildə uningoŋa kirsə, u kəq kirgüqə napak sanilidu.
47 Əgər birkim əy iqidə yatḳan bolsa, kiyimlirini yusun;
wə əgər birsi əydə oŋizalanoŋan bolsa, umu əz kiyimlirini
yusun. **48** Lekin kaḥin kirip, əygə səpselip ḳarioŋinida
əy suwaloŋandin keyin waba uningda kengiyip kətmigən
bolsa, undaḳta kaḥin əyni «pak» dəp jakarlisun; qünki
uningdiki waba saḳayoŋan bolidu. **49** Andin u əyning
pak ḳilinixi üqün ikki ḳux, kedir yaoŋiqi, ḳizil rəht bilən
zofa elip kelip, **50** ḳuxlarning birini eḳin su ḳaqilanoŋan
sapal kozining üstidə booŋuzlisun; **51** andin u kedir
yaoŋiqi, zofa, ḳizil rəht wə tirik ḳuxni billə elip kelip, bu
nərsilərning ḥəmmisini booŋuzlanoŋan ḳuxning ḳenioŋa,
xundaḳla eḳin suoŋa qilap, əygə yəttə mərtiwə səpsun;
52 bu yol bilən u əyni ḳuxning ḳeni, eḳin su, tirik ḳux,
kedir yaoŋiqi, zofa wə ḳizil rəht arḳiliḳ napakliḳtin
paklaydu. **53** Andin u tirik ḳuxni xəḥərning sirtida,
dalada ḳoyup bərsun. U xundaḳ ḳilip, əy üqün kafarət
kəltüridu; u əy pak sanilidu. **54** Bular bolsa ḥərhil pesə-
mahaw jaraḥiti, ḳaḳaq, **55** kiyim-keqək wə əygə yukḳan
pesə-mahaw wabasi, **56** teridiki qiḳanlar, təmrətkə wə
parḳiraḳ aḳ iz-daoŋlar tooŋrisidiki ḳanun-bəlgilimidur. **57**
Xu bəlgilimilər bilən bir nərsining ḳaysi əḥwalda napak,
ḳaysi əḥwalda pak bolidioŋanliḳini pərḳ etixkə kərsətmə
berixkə bolidu; mana bu pesə-mahaw tooŋrisidiki ḳanun-
bəlgilimidur.

15 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa səz ḳilip
mundaḳ dedi: — **2** Israillaroŋa mundaḳ dənglar:
— Ḥərḳandaḳ ərkəkning əz tenidin aḳma qiḳsa xu
kixi xu aḳma səwəbidin napak sanalsun. **3** Aḳma
qiḳixtin boloŋan napakliḳ tooŋrisidiki ḥəküm xuki, aḳmisi
məyli tenidin eḳip tursun yaki eḳixtin tohtitiloŋan
bolsun, xu kixi yənila napak sanalsun; **4** mundaḳ aḳma
boloŋan kixi yatḳan ḥərbir orun-kərpə napak sanilidu
wə u ḳaysi nərsining üstidə oltursa xu nərsimu napak
sanilidu. **5** Kimki u yatḳan orun-kərpigə təgsə, əz
kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kəq kirgüqə
napak sanalsun. **6** Xuningdək kimki mundaḳ aḳma
boloŋan kixi olturoŋan nərsidə oltursa əz kiyimlirini
yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **7**
Kimki aḳma boloŋan kixining tenigə təgsə, əz kiyimlirini
yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun.
8 Əgər aḳma boloŋan kixi pak birsigə tükürsə, xu kixi əz
kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kəq kirgüqə napak
sanalsun. **9** Ḳaysibir egər-toḳumning üstigə [aḳma
boloŋan] kixi minsə, xu nərsə napak sanalsun. **10** Kimki
uning tegidə ḳoyuloŋan nərsilərgə təgsə kəq kirgüqə
napak sanilidu; wə kimki xu nərsilərni kətürsə, əz
kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak
sanalsun. **11** Aḳma boloŋan kixi ḳolini yumastin birkimgə
təgküzsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun
wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **12** Aḳma boloŋan
kixi sapal ḳaqini tutup salsa, xu ḳaqa qeḳiwetilsun;
yaoŋaq ḳaqa bolsa suda yuyulsun. **13** Ḳaqaniki aḳma
bar kixi aḳma ḥalitidin ḳutulsa, əzining pak ḳilinixi
üqün yəttə künni ḥesablap ətküzüp, andin kiyimlirini
yuyup, eḳin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. **14**
Səkkizinqi küni ikki pahtək yaki ikki baqkini elip,
jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa, Pərwərdigarning aldioŋa
kəltürüp, kaḥinoŋa tapxursun. **15** Kaḥin ulardin birini
gunaḥ ḳurbanliḳi üqün, yənə birini kəydürmə ḳurbanliḳ
üqün sunsun. Bu yol bilən kaḥin Pərwərdigarning aldida
uning aḳma boloŋanliḳioŋa kafarət kəltüridu. **16** Əgər bir
ərkəkning məniysi əzlükidin qiḳip kətkən bolsa, u pütün

bədinini suda yusun, u kəq kirgüqə napak sanalsun.
17 Xuningdək adəmning məniysi qaysi kiyimigə yaki
terisigə yuqup qalsa, suda yuyulsun wə kəq kirgüqə
napak sanalsun. 18 ər wə ayal kixi bir-birigə yeqinlixixi
bilən məniy qikşa, ikkisi yuyunsun wə kəq kirgüqə napak
sanalsun. 19 Əgər ayal kixilər aqma kelix halitidə tursa
wə aqmisi hun bolsa, u yəttə küngiqə «ayrim» tursun;
kimki uningoqa təgsə kəq kirgüqə napak sanalsun. 20
«Ayrim» turux məzgilidə, qaysi nərsining üstidə yatsa,
xu nərsə napak sanilidu, xundaqla qaysi nərsining üstidə
olturoqan bolsa, xu nərsimu napak sanalsun. 21 Hərkim
uning orun-kərpisigə təgsə əz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 22 Hərkim
u olturoqan nərsigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 23 Wə əgər
birkim u yatqan yaki olturoqan jayda qoyuloqan birər
nərsigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanalsun. 24 Əgər
bir ər kixi xu haləttiki ayal bilən birgə yatsa, xundaqla
uning hun napakliqi xu ərgə yuqup qalsa, u yəttə
küngiqə napak sanalsun; u yatqan hərbir orun-kərpimu
napak sanalsun. 25 Əgər ayal kixining adət waqtining
sirtidimu birnəqqə küngiqə huni kelip tursa, yaki hun
aqmisi adət waqtidin exip kətkən bolsa, undaqta bu
napak qan eqip turoqan künlirining həmmisidə, u adət
künliridə turoqandək sanalsun, yənə napak sanalsun.
26 Qan kəlgən hərbir kündə u qaysi orun-kərpə üstidə
yatsa, bular u adət künliridə yatqan orun-kərpilərdək
hesablinidu; u qaysi nərsining üstidə olturoqan bolsa, xu
nərsə adət künlirining napaklikidək napak sanalsun.
27 Hərkim bu nərsilərgə təgsə napak bolidu; xu kixi
kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak
sanalsun. 28 Ayal kixi qaqan hun kelixtin saqaysa, u
yəttə künni hesablap, ətküzüp boloqanda pak sanilidu.
29 Səkkizinqi küni u ikki pahtək yaki ikki baqkini elip
jamaət qedirining kirix aoqzioqa, kahinning qexioqa
kəltürsun. 30 Kahin bularning birini gunah qurbanliqi
üqün, yənə birini kəydürmə qurbanlik üqün ətküzsun;
bu yol bilən kahin uning napak aqma qenidin pak
boluxioqa uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət
kəltüridu. 31 Silər muxu yol bilən Israillarni napakliqidin
üzünglar; bolmisa, ular napakliqida turiwerip, ularning
arisida turoqan mening turaloqu qedirimni buloqixi
tüpəylidin napak halitidə əlüp ketidu. 32 Aqma kelix
halitidə boloqan kixi wə məniy ketix bilən napak boloqan
kixi tooqrisida, 33 Xuningdək hun kelix künliridiki aoqrik
ayal kixi tooqruluk, aqma haləttə boloqan ər wə ayal
tooqruluk, napak haləttiki ayal billə yatqan ər tooqruluk
kəlgən qanun-bəlgilimə mana xulardur.

16 Harunning ikki ooqli Pərwərdigarning aldioqa
yeqinlixixi bilən əlüp kətti. Ular əlüp kətkəndin
keyin, Pərwərdigar Musaoqa səz qildi. 2 Pərwərdigar
Musaoqa mundaq dedi: — «Sən əz qerindixing Harunoqa:
«Sən əlüp kətməsliking üqün pərdining iqidiki mukəddəs
jayoqa qoyuloqan əhdə sandukining üstidiki «kafarət
təhti»ning aldioqa hər waqit kəlmə», degin. Qünki Mən
«kafarət təhti»ning üstidiki bulutta ayan bolimən. 3
Harun [əng] mukəddəs jayoqa munu yol bilən kirsun:
— Gunah qurbanliqi üqün bir yax torpaq, kəydürmə
qurbanlik üqün bir qoqqarni kəltürsun; 4 əzi mukəddəs
kanap halta kənglərni kiyip, ətlirini yapidioqan kanap
ixtannimu kiyip, beligə bir kanap bəlwaoqni baoqlap,
bexioqa kanap səllini yəgəp kəlsun. Bular mukəddəs
kiyimlər boloqaqka, kiyixtin ilgiri bədinini suda yusun.
5 U Israillarning jamaitidin gunah qurbanliqi üqün
ikki tekə, kəydürmə qurbanlik üqün bir qoqqarni
tapxuruwalsun. 6 Xuning bilən Harun awwal gunah
qurbanliqi bolidioqan torpakni sunup, əzi wə əz
əyidikilər üqün kafarət kəltürüxi kerək. 7 Andin u ikki
tekini elip, ularni jamaət qedirining kirix aoqzining
aldioqa kəltürüp, Pərwərdigarning aldida turoquzsun.
8 Andin Harun bu ikki tekə tooqrisida qək taxlisun;
qəkning birini «Pərwərdigar üqün», yənə birini «azazəl
üqün» taxlisun. 9 Harun Pərwərdigaroqa qək qüxkən
tekini kəltürüp, gunah qurbanliqi süpitidə sunsun.
10 Lekin «azazəl»gə qək qüxkən tekini bolsa, kafarət
kəltürüxi üqün qəlgə həydilixkə, xundakla «azazəl»gə
əwətilixkə Pərwərdigarning aldida tirik qaldurulsun.
11 Andin Harun gunah qurbanliqini, yəni əzi üqün
boloqan torpakni kəltürüp, əzi wə əz əyidikilər üqün
kafarət kəltürüxkə əzigə gunah qurbanliqi bolidioqan
bu torpakni booquzlisun; 12 Andin u Pərwərdigarning
aldidiki qurbangahtin elinoqan qooq bilən toloqan bir
huxbuydanni elip, ikki qollap yumxak ezilgən esil
huxbuy ətir bilən toldurup, buni pərdining iqigə elip
barsun; 13 andin huxbuy is-tütiki həküm-guwah
sandukining üstidiki kafarət təhtini qaplisun dəp,
huxbuyni Pərwərdigarning huzuridiki otning üstigə
qoysun; xuning bilən u əlməydu. 14 U torpakning
qenidin elip əz barmiqi bilən kafarət təhtining xərk
təripigə qeqip, kafarət təhtining aldioqimu əz barmiqi
bilən qandin elip, yəttə qetim səpsun. 15 Andin u həlk
üqün gunah qurbanliqi qilinidioqan tekini booquzlisun;
qenini pərdining iqigə kəltürüp, torpakning qenini
qiloqandək qilsun, yəni uning qenidin elip kafarət
təhtigə wə kafarət təhtining aldioqa qaqsun. 16 U bu
yol bilən mukəddəs jay üqün kafarət kəltürüp, uni
Israillarning napakliqidin, həmmə itaətsizliklirini elip
baridioqan gunahliridin paklaydu wə xuningdək ularning
napakliqi arisida turuwatqan jamaət qediri üqünmu
xundak kafarət qilsun. 17 U kafarət kəltürüx üqün əng
mukəddəs jayoqa kirgəndin tartip uningdin qikkuqə
heqbir adəm jamaət qediri iqidə bolmisun; bu yol bilən
u əzi, əyidikilər wə Israilning pütkül jamaiti üqün
kafarət kəltüridu. 18 Andin u Pərwərdigarning aldidiki
qurbangahqa qikip, uning üqünmu kafarət kəltüridu;
xuningdək torpakning qeni bilən tekining qenidin elip
qurbangahning qərisidiki münggüzlərgə sürsun; 19
u barmiqi bilən qandin elip qurbangahning üstigə
yəttə qetim səpsun; xuning bilən u uni Israillarning
napaklikliridin paklap [Hudaoqa atap] mukəddəs qilidu.
20 — Mukəddəs jay, jamaət qediri wə qurbangah
üqün kafarət kəltürüp boloqandin keyin, u tirik tekini
kəltürsun; 21 andin Harun ikki qolini tirik tekining
bexioqa qoyup turup, uning üstidə turup, Israillarning
barlik qəbihlikliri wə itaətsizliklirini elip baridioqan
gunahlirini iqrar qilip, ularni tekining bexioqa artsun;
andin uni yenida təyyar turidioqan bir adəmning qoli
bilən qəlgə əwətiwətsun. 22 Bu yol bilən tekə ularning
həmmə qəbihliklirini əz üstigə elip, adəmzatsiz qəlgə
ketidu. Xunga u tekini qəlgə qoyuwətsun. 23 — Andin

Ḥarun jamaət qedirioɣa kirip mukəddəs jayoɣa kirgən
wakitta kiygən kanap kiyimlirini selip xu yərdə ularni
koyup koysun. 24 U mukəddəs yərdə əz bədinini
suda yuyup, əz kiyimlirini kiyip taxkirioɣa qikip,
əzining kəydürmə kurbanliki bilən həlkning kəydürmə
kurbanlikini sunup, xu yol bilən əzi wə həlk üqün kafarət
kəltüridu. 25 Xundakla u gunah kurbanlikining meyini
kurbangahta kəydürsun. 26 «Azazəl»gə bekitilgən
tekini elip berip koyuwətkən kixi əz kiyimlirini yuyup,
bədinini suda yuyup, andin qedirgahka kirixkə bolidu.
27 Kafarət kəltürüx üqün kəni [əng] mukəddəs jayoɣa
elip kirilip, gunah kurbanliki kilinoɣan torpak bilən
gunah kurbanliki kilinoɣan tekini birsi qedirgahning
taxkirioɣa elip qikip, ularning terisi, gəxi wə tezəklirini
otta kəydürsun. 28 Ularni kəydürgən kixi əz kiyimlirini
yuyup, bədinini suda yuyup, andin qedirgahka kirixkə
bolidu. 29 — Mana bu silərgə bir əbədiy kanun-bəlgilimə
bolsun: — Hər yəttinqi ayning oninqi künidə silər əz
nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutunglar wə
heqkandak ix kilmanglar; məyli yərliklər bolsun yaki
aranglarda turuwatkan Yak. yurtluklar bolsun xundak
kilixinglar kerək. 30 Qünki xu künidə silərni paklaxka
silər üqün kafarət kəltürülidu; Pərwərdigarning aldida
silər həmmə gunahliringlardin pak bolisilər. 31 Bu
kün silərgə pütünləy aram alidioɣan xabat küni bolup,
nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutisilər; bu
əbədiy bir bəlgilimidur. 32 Kimki atisining ornida
kahinlik yürgüzüx üqün məsih kilinip, Hudaoɣa atap
tikləngən kahin bolsa xu yol bilən kafarət kəltüridu. U
kanaptin etilgən mukəddəs kiyimni kiyip turup, 33 əng
mukəddəs jay üqün kafarət kəltüridu; jamaət qediri bilən
kurbangah üqünmu kafarət kəltüridu; kaloɣan kahinlar
bilən barlik həlkning jamaiti üqün həm kafarət kəltüridu.
34 Bu bolsa silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu;
xuning bilən Israillarni barlik gunahliridin paklax üqün
yilda bir kətim kafarət kəltürüp berisilər». Xuning bilən
[Ḥarun] Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣinidək kildi.

17 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi:
— 2 Ḥarun bilən ooɣulliri wə barlik Israillaroɣa
mundak degin: — Pərwərdigar silərgə buyruoɣan həküm
xuki: — 3 Israilning jəmətliridin boloɣan hərkandak
kixi kurbanlik kilmakqi bolup, kala yaki koy yaki
əqkini jamaət qedirining kirix aoɣzida, Pərwərdigarning
turaloɣu qedirining aldioɣa, Pərwərdigaroɣa ataloɣan
kurbanlik süpitidə yetiləp əpkəlməy, bəlki qedirgahning
iqidə yaki taxkirida booɣuzlisa, uningdin akkan kan xu
kixining gədinigə artilidu; bu adəm «kan təkkən» dəp,
əz həlkidin üzüp taxlinidu. 5 Bu həkümning məksiti
Israillarning hazirkidək dalada mal soyup kurbanlik
kilixning ornioɣa, kurbanliklirini jamaət qedirining
kirix aoɣzida Pərwərdigarning aldioɣa kəltürüp, kahinoɣa
tapxurup Pərwərdigaroɣa «inaklik kurbanlikliri» süpitidə
sunup booɣuzlixi üqündur. 6 Kahin kanni elip jamaət
qedirining kirix aoɣzining yenidiki Pərwərdigarning
kurbangahining üstigə sepip, Pərwərdigaroɣa huxbuy
kəltürüx üqün mayni kəydürsun. 7 Xuning bilən ular
əmdi burunkidək buzukluk kilip tekə-jinlarning kaynidə
yürüp, ularoɣa əz kurbanliklirini ətküzüp yürmisun.
Mana bu ular üqün dəwrdin-dəwrgiqə əbədiy bir
bəlgilimə bolsun. 8 Sən ularoɣa: — Israilning jəmətidin
yaki ularning arisida turuwatkan yaka yurtluklardin biri
kəydürmə kurbanlik yaki [baxka] kurbanlik ətküzməkqi
bolsa, 9 uni Pərwərdigaroɣa atap sunux üqün jamaət
qedirioɣa kirix aoɣzining aldioɣa kəltürmisə, u kixi əz
həlkliridin üzüp taxlansun» — degin. 10 Əgər Israilning
jəmətidin boloɣan hərkandak adəm yaki ularning arisida
turuwatkan yaka yurtluklar kan yesə, Mən yüzümni
kanni yegən xu kixigə karxi kilimən, uni əz həlkidin
üzüp taxlaymən. 11 Qünki hərbir janiwarning jeni bolsa
uning kenididur; Mən uni jeninglar üqün kurbangah
üstigə kafarət kəltürüxkə bərgənmən. Qünki kan əzidiki
janning wasitisi bilən kafarət kəltüridu. 12 Xunga bu
səwəbtin Mən Israillaroɣa: — «Silərning heqbiringlar
kan yeməslikinglar kerək, aranglarda turuwatkan yaka
yurtluklarmu kan yeməsliki kerək» — degənidim. 13
Əgər Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatkan
yaka yurtluklarning biri yeyixkə bolidioɣan bir qarpay
haywan yaki kuxni owlap, kenini təksə, uni topa
bilən yepip koysun. 14 Qünki hərbir janiwarning
jeni bolsa, uning kenidin ibarəttur. Uning jeni kenida
boloɣaq mən Israillaroɣa: «Silər heqkandak janiwarning
kenini yemənglar, qünki hərbir janiwarning jeni uning
kenididur; kimki uni yesə üzüp taxlinidu» — dedim. 15
Kimdəkim əlüp kaloɣan yaki yirtkuqlar booɣup titma-
titma kiliwətkən bir haywanni yesə, məyli u yərlik
yaki yaka yurtluk bolsun əz kiyimlirini yuyup, suda
yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun; andin u
pak bolidu. 16 Lekin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki
suda bədinini yumisa, xu kixi əz kəbihlikining jazasini
tartidu.

18 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi: —
2 Sən Israillaroɣa mundak degin: — «Mən bolsam
Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 3 Silər ilgiri turoɣan
Misir zeminidikidək ixlarni kilmanglar wə yaki Mən
silərni elip baridioɣan Kanaan zeminidikidək ixlarni
kilmanglar; ularning rəsim-adətliridə yürmənglar,
4 bəlki Mening həkümlirimgə əməl kilip, kanun
bəlgilimilirimni tutup xu boyiqə menginglar. Mən
Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 5 Silər qokum Mening
bəlgilimilirim bilən həkümlirimni tutuxunglar kerək;
insan ularoɣa əməl kilidioɣan bolsa ularning səwəbidin
hayatta bolidu. Mən Pərwərdigardurmən. 6 — Heqkim
əzigə yekin tuoɣkan boloɣan ayaloɣa yekinlik kilip əwritini
aqmisun. Mən Pərwərdigardurmən. 7 Anangning
əwritigə təgmə, bu atangning əwritigə təgkining bolidu;
u sening anang boloɣaqka uning əwritigə təgsəng
bolmaydu. 8 Atangning ayalining əwritigimu təgmə,
qünki xundak kilsang atangning əwritigə təgkəndək
bolidu. 9 Sən aqa-singlingning, bir atidin boloɣan yaki
bir anidin boloɣan, yaki xu əydə tuoɣuloɣan yaki baxka
yərdə tuoɣuloɣan bolsun, uning əwritigə təgmə. 10 Sən
əz ooɣlungning kizi wə yaki kizingning kizining əwritigə
təgmə; qünki ularning əwriti sən əzüngning əwritidur.
11 Sən atangning ayalining kizining əwritigə təgmə; u
atangdin tuoɣuloɣan, sening aqa-singling, xunga uning
əwritigə təgmə. 12 Sən atangning aqa-singlisining
əwritigimu təgmə, qünki u atangning birtuoɣkinidur.
13 Sən anangning aqa-singillirining əwritigimu təgmə,
qünki u anangning birtuoɣkinidur. 14 Atangning aka-
inilirining ayalining əwritigə təgmə; ularning ayallirioɣa

yekinlik kilma; qünki ular sening hammangdur. **15** Sən keliningning əwritigə təgmə; u sening ooɣlungning ayali boloɣaqka, uning əwritigə təgsəng bolmaydu. **16** Sən aka-iniliringning ayalining əwritigə təgmə; qünki bu əz aka-iniliringning əwritigə təgkəndək bolidu. **17** Sən bir ayaloɣa wə xuning bilən birgə uning kizining əwritigə təgmə; xundakla uning ooɣlining kizi wə kizining kizinimu [hotunlukka elip] əwritigə təgmə. Ular bir-birigə yekin tuoɣkan boloɣaqka, mundak ix pəsəndiliktur. **18** Sən ayaling hayat waktida, uning aqa-singlisini hotunlukka elip əwritigə təgmə. Undak kilsang hotunungoɣa kündəxlik azabini kəltürisən. **19** Sən bir ayalning adət kərüp napak turoɣan waktida yekinlik kilip əwritigə təgmə. **20** Sən əz koxnangning ayali bilən zina kilip əzüngni uning bilən napak kilma. **21** Sən əz nəslingdin heqbirini Molək məbudioɣa atap ottin ətküzsəng kət'iy bolmaydu. Əgər xundak kilsang Hudayingning namini napak kiloɣan bolisən. Mən Əzüm Pərwərdigardurmən. **22** Sən ayallar bilən birgə boloɣandək ər kixi bilən birgə bolma. Bu ix yirginqliktur. **23** Sən heq haywan bilən munasiwət kilip əzüngni napak kilma; xuningdək ayal kiximu munasiwət kildurux üqün bir haywanning aldioɣa barmisun. Bu ix nijisliktur. **24** Silər bu ixlarni kilip əzünglarni napak kilmanglar, qünki mən silərning aldinglardin qikiriwatkan taipilər bolsa xundak ixlarni kilip əzlirini napak kiloɣan **25** wə zeminimu napak boloɣandur. Buning üqün Mən u zeminning kəbihlikini əz bexioɣa qüxürimən, xuningdək u zeminmu əzidə turuwatkanlarni kusup qikiriwetidu. **26** Lekin silər bolsanglar Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimni tutunglar; silərdin heqkim, məyli yərlik yaki aranglarda turuwatkan yaka yurtluk bolsun bu yirginqlik ixlardin heqbirini kilmisun **27** (qünki bu barlik yirginqlik ixlarni silərdin ilgiri xu zeminda turoɣan həlk kilip kəlgəqkə, zeminning əzi napak bolup kaldi). **28** Xundak kilip zeminni napak kilsanglar, zemin əzi silərdin ilgiri əzidə turoɣan əllərni kusup qikaroɣandək, silərnimu kusup qikiriwetidu. **29** Qünki bu yirginqlik ixlarning hərkandikini kiloɣuqi, — mundak kilmixlarni kiloɣan hərkandak kixi əz həlki arisidin üzüp taxlinidu. **30** Silər Mən silərgə tapilioɣinimoɣa əməl kilixinglar zərürdur; — demək, silər əzünglardin ilgiri ətkənlər tutkan xu yirginqlik rəsim-kaidilərni tutup, əzünglarni napak kilmaslikinglar kerək. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

19 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillarning pütkül jamaitigə səz kilip ularoɣa mundak degin: — «Mən Hudayinglar Pərwərdigar mukəddəs boloɣaqka, silərmu mukəddəs boluxunglar kerək. **3** Silər hərbiringlar ananglar bilən atanglarni izzətlənglar; Mening xabat künlirimni bolsa, ularni tutuxunglar kerək. Mən əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **4** Silər ərziməs butloɣa tayanmanglar, əzünglar üqün kuyma butlarni yasimanglar. Mən əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **5** Silər Pərwərdigaroɣa inaklik kurbanlikini kəltürüxni halisanglar, kobul kilinoɣudək yol bilən uni sununglar. **6** Silər uni sunoɣan küni wə ətisi u yeyilsun; üqinqi künigə kaloɣini bolsa otta kəydürülsun. **7** Əgər uningdin bir kismi üqinqi küni yeyilsə kurbanlik haram hesablinip kobul kilinmaydu. **8** Kimki uningdin yesə əz gunahini əz üstigə alidu, qünki u Pərwərdigaroɣa atap mukəddəs kilinoɣan nərsini napak kildi; undak kixi əz həlkidin üzüp taxlinidu. **9** Silər zemininglardiki hosulni yioɣsanglar, sən etizingning bulung-puxkakliriokiqə tamam yioɣiwalma wə hosulungdin kaloɣan wasangni teriwalmioɣin. **10** Üzüm talliringni pasangdiwatma wə üzüm talliridin qüxkən üzümlərnimu teriwalma, bəlki bularni kəmbəoɣəllər bilən musapirlaroɣa koyoɣin. Mən Əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **11** Silər ooɣrilik kilmanglar, aldamqilik kilmanglar, bir-biringlaroɣa yaloɣan səzliməng lar. **12** Mening namim bilən yaloɣan kəsəm iqmənglar, undak kilsang Hudayingning namini buloɣaysən. Mən Pərwərdigardurmən. **13** Əz koxnangoɣa zulum kilma, uningkini əzüngning kiliwalma. Mədikarning həkkini keqiqə yeningda kondurup kalma. **14** Gas kixini tillima, kor kixining aldida putlixangoɣu nərsini koyma; bəlki əz Hudayingdin korkkin. Mən Pərwərdigardurmən. **15** Həküm kiloɣininglarda heq nahəklik kilmanglar; namratkimu yan basmay, bayoɣimu yüz-hatirə kilmay, bəlki adillik bilən əz koxnang üstidin tooɣra həküm kiloɣin. **16** Əz həlkingning arisida gəp toxuoɣuqi bolup yürmə; koxnangning jenioɣa heqkandak ziyan-zəhmət yətküzmə. Mən Pərwərdigardurmən. **17** Sən kənglüngdə əz kerindixingdin nəprətlənmigin; koxnangda [gunah bolsa] sən uning səwəbidin bexingoɣa gunah kelip kalmasliki üqün uningoɣa tənbih-nəsihət bərgin. **18** Sən intikam almioɣin wə əz həlkingning nəsligə heq adawətmu saklimioɣin, bəlki koxnangni əzüngni səygəndək səygin. Mən Pərwərdigardurmən. **19** Silər Mening kanun-bəlgilimilirimni tutunglar. Sən əz qarpayliringni baxka nəsillər bilən qepixturma, etizingoɣa ikki hil uruk salmioɣin, ikki hil yiptin tokoloɣan kiyimni kiymə. **20** Əgər bir ər kixi kiz-qokan bilən yetip munasiwət ətküzsə, wə u baxka biri bilən wədiləxkən dedək bolsa, bu dedəkning hərlük puli tapxurulmioɣan bolsa, yaki uningoɣa hərlük berilmigən bolsa, muwapik jaza berilsun. Lekin kiz-qokan hər kilinmioɣaqka, hər ikkisi əltürülmisun. **21** Ər kixi bolsa əzining itaətsizlik kurbanlikini jamaət qedirining kirix aoɣzining aldioɣa, Pərwərdigarning aldioɣa kəltürsun; itaətsizlik kurbanliki bir koqkar bolsun. **22** Kahin u itaətsizlik kurbanliki üqün kəltürgən koqkarni elip uning sadir kiloɣan gunahi üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu; uning kiloɣan gunahi uningdin kəqürülidu. **23** Silər zeminoɣa kirip hərhil yəydioɣan mewilik dərəhlərni tikkən bolsanglar, mewilirini «hətnisiz» dəp karanglar; üq yiloɣiqə buni «hətnisiz» dəp karap uningdin yemənglar. **24** Tətinqi yili ularning həmmə mewiliri Pərwərdigaroɣa mədhiyə süpitidə mukəddəs kilip beoɣixlansun. **25** Andin bəxinqi yildin tartip silər ularning mewiliridin yeyixkə baxlanglar. Xundak kilsanglar [zemin] məhsulatlirini silərgə ziyadə kilidu. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **26** Silər kan qikmioɣan nərsini yemənglar. Nə palqilik nə jadugərlik kilmanglar. **27** Silər bexinglarning qekə-qərisidiki qaqni qüxürüp dügilək kiliwalmanglar, sakalning uq-yanlirini buzmanglar. **28** Silər əlgənlər üqün bədininglarni zəhim yətküzüp tilmanglar, əzünglaroɣa heqkandak gül-

sürət qəkmənglar. Mən Pərwərdigardurmən. **29** Sən
kizingni buzukluk-pahixilikkə selip napak kilmioqin.
Bolmisa, zemindikilər buzukluk-pahixilikkə berilip,
pütkül zeminni əyx-ixrət kaplap ketidu. **30** Silər
Mening xabat künlirimni tutunglar, Mening mukəddəs
jayimni hərmətlənglar. Mən Pərwərdigardurmən. **31**
Jinkəxlər bilən sehirgərlərgə tayanmanglar, ularning
kəynidin yürüp əzünglarni napak kilmanglar. Mən
əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **32** Ak bax
kixining aldida ornungdin tur, kerilarni hərmət
kiloqin; Hudayingdin korkkin. Mən Pərwərdigardurmən.
33 Bir musapir zeminda aranglarda turuwatkan
bolsa silər uningoqa zulum kilmanglar, **34** bəlki
aranglarda turuwatkan musapir silərgə yərlik kixidək
bolsun; uni əzüngni səygəndək səygin; qünki
silərmu Misir zeminida musapir boloqansilər. Mən
Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **35** Silərning həküm
kikirixinglarda, uzunluk, eoqirlik wə həjim əlqəxtə
heqkandak nahəklik bolmisun; **36** silərdə adil taraza, adil
taraza taxliri, adil əfah kəmqini bilən adil hin kəmqini
bolsun. Mən silərni Misir zeminidin qikirip kəlgən
Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **37** Silər Mening
barlik kanun-bəlgilimilirim wə barlik həkümlirimni
tutup, ularoqa əməl kilinglar; mən Pərwərdigardurmən.

20 Pərwərdigar Musaoqa səz kilip mundak dedi:
— **2** Sən Israillaroqa səz kilip mundak degin:
— əgər Israillarning biri wə yaki Israil zeminida
turuwatkan musapirlarning biri Molək butioqa nəslining
birini beoqixlisa, uningoqa əlüm jazasi berilixi kerək;
zemindikilər uni qalma-kesək kilsun. **3** Wə Mən
Əz yüzümni bu kixigə karxi kilimən, qünki əzi əz
əwladlirining birini Molək butioqa beoqixlap mukəddəs
jayimni paskina kilip, Mening namimni buloqioqini
üqün uni əz həlkidin üzüp taxlaymən. **4** Əgər zeminda
turuwatkanlar əz nəslidin birini Moləkkə beoqixlioqanda
xu kixigə kəzlirini yumup, uning bilən kari bolmisa,
xundakla uni əltürmisə, **5** Mən Əzüm yüzümni u kixi
bilən uning ailisigə karxi kilimən, uni wə uningoqa
əgixip buzukqilik kiloquqilar, yəni Moləkning kəynidin
yürüp buzukqilik kiloquqilarning hammisini əz həlkidin
üzüp taxlaymən. **6** Jinkəxlər bilən sehirgərlərgə tayinip,
ularning kəynigə kirip buzukqilik kilip yürgüqilər
bolsa, Mən yüzümni xu kixilərgə karxi kilip, uni əz
həlkidin üzüp taxlaymən. **7** Xunga əzünglarni pak
kilip mukəddəs bolunglar, qünki Mən Hudayinglar
Pərwərdigardurmən. **8** Kanun-bəlgilimilirimni tutup,
ularoqa əməl kilinglar; Mən bolsam silərni mukəddəs
kiloquqi Pərwərdigardurmən. **9** Əgər birkim əz atisi yaki
anisini karoqisa, ularoqa əlüm jazasi berilmisə bolmaydu;
qünki u əz ata-anisini karoqioqini üqün əz kəni əz bəxioqa
qüxkən bolidu. **10** Əgər birkim baxkisining ayali bilən
zina kilsa, yəni əz koxnisining ayali bilən zina kilsa,
zina kiloqan ər bilən ayal ikkisi əlüm jazasini tartmisa
bolmaydu. **11** Əgər birsi atisining ayali bilən yatsa,
əz atisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkisi əlüm
jazasini tartmisa bolmaydu; ularning kəni əz bəxioqa
qüxkən bolidu. **12** Birsi əz kelini bilən yatsa, ikkisi
nijislik kiloqini üqün əlüm jazasini tartmisa bolmaydu;
ularning kəni əz bəxioqa qüxkən bolidu. **13** Birsi ayal kixi
bilən yatkandək ər kixi bilən yatsa ikkisi yirginqlik ix
kiloqan bolidu; ularoqa əlüm jazasi berilmisə bolmaydu.
Əz kəni əz bəxioqa qüxkən bolidu. **14** Əgər birsi kizi
bilən anisini koxup hotunlukka alsa pəsəndilik kiloqan
bolidu. Ər bilən ikki ayal otta kəydürülsun. Xuning
bilən aranglarda heq pəsəndilik ix bolmaydu. **15** Birsi
bir haywan bilən munasiwət ətküzsə, u əlüm jazasini
tartsun, haywannimu əlturünglar. **16** Əgər ayal kixi
bir haywanning kəxioqa berip munasiwət kildursa,
ayal bilən haywanning ikkisini əltürünglar; əz kəni
əz bəxioqa qüxkən bolidu. **17** Birsi aqa-singlisini, yəni
atisidin yaki anisidin boloqan kizni elip, əwritigə təgsə
wə bu kizmu uning əwritigə təgsə uyatlik ix bolidu;
xuning üqün ər-ayal ikkisi əz həlkining kəz aldidin
üzüp taxlansun; u əz aqa yaki singlisining əwritigə
təgkəqkə, əz kəbihliki əz bəxioqa qüxkən bolidu. **18** Birsi
adət kərgən aoqrik wakitda bir ayal bilən birgə yetip,
uning əwritigə təgsə, undakta u uning kan mənbəsigə
təgkən, ayalmu kan mənbəsini eqip bərgən bolup,
ikkisi əz həlkidin üzüp taxlinidu. **19** Sən əz anangning
aqa-singlisi wə atangning aqa-singlisining əwritigə
təgmə; qünki kimki xundak kilsa yekin tuoqkinining
əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisining əz kəbihliki
əz bəxioqa qüxkən bolidu. **20** Birsi taoqisining ayali
bilən yatsa taoqisining əwritigə təgkən bolidu; ikkilisi
əz gunahini əz bəxioqa alidu; ular pərzəntsiz əlidu. **21**
Birsi aka-inisining ayalini alsa paskina bir ix bolidu.
U əz birtuoqkan aka-inisining əwritigə təgkən bolidu;
ular ikkilisi pərzəntsiz kalidu. **22** Silər Mening barlik
kanun bəlgilimilirim bilən barlik həkümlirimni tutup,
buningoqa muwapik əməl kilinglar; bolmisa, Mən
silərni elip berip turoquzidioqan zemin silərni kusup
qikiriwetidu. **23** Silər Mən aldinglardin həydiwetidioqan
əllərning rəsim-kaidiliri boyiqə mangsanglar bolmaydu;
qünki ular bu yirginqlik ixlarning hammisini kilip kəldi,
wə xuning üqün ular Manga yirginqlik boldi. **24** Xuning
üqün Mən silərgə: «Silər ularning zeminini miras kilip
alisilər; Mən xu süt bilən həsəl akidioqan zeminni silərgə
berimən», dəp eytkanidim; silərni baxka həlklərdin
ayrim kiloqan Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **25**
Xunga silər pak wə napak qarpaylarni pərk etip,
pak wə napak uqar-kanatlarni tonup, Mən silər üqün
ayrip, napak kilip bekitip bərgən janiwarlarning iqidin
hərkandiki, qarpay yaki uqar-kanat bolsun yaki yərdə
əmiligüqi janiwar bolsun, ularning heqbiri bilən
əzünglarni napak kilmanglar. **26** Silər Manga has pak-
mukəddəs boluxunglar kerək; qünki Mən Pərwərdigar
pak-mukəddəsturmən, silərni Manga has bolsun dəp
barlik əllərdin ayrim kiloqanmən. **27** Jinkəx yaki sehirgər
boloqan hərkandak ər yaki hotun kixigə əlüm jazasi
berilmisə bolmaydu; həlk ularni qalma-kesək kilsun;
ularning kəni əz bəxioqa qüxkən bolidu.

21 Pərwərdigar Musaoqa səz kilip mundak dedi: — Sən
kahinlar boloqan Harunning ooqullirioqa mundak
degin: — bir kahin əz həlkining arisidiki əlgənlər wəjidin
əzini napak kilmisun. **2** Pəkət əzining yekin tuoqkanliri
üqün — anisi bilən atisi, ooqli bilən kizi wə aka-inisining
əlüki tüpəylidin əzini napak kilsa bolidu; **3** xuningdək
əgər aqa-singlisi ərgə təgməy pak kiz haləttə əzi bilən
billə turuwatkan bolsa, uning əlüki tüpəylidin əzini
napak kilsa bolidu; **4** qünki [kahin] əz həlkining arisida

mətiwər boloŋaqka, əzini napak kilip buloŋimasliki
kerək. 5 Kahinlar bexini yerim-yata kilip qüxürməsliki,
sakilining uq-yanlirini həm qüxürməsliki, bədinigimu
zəhim yətküzüp tilmasliki kerək, 6 bəlki ular əz Hudasioŋa
mukəddəs turup, Hudasining namini buloŋimasliki
kerək; qünki ular Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan
kurbanliklarni, əz Hudasining nenini sunidu; xunga
ular mukəddəs boluxi kerək. 7 Ular bir ayalni əz əmrigə
aloŋanda pahixə ayalnimu, buzuk ayalnimu almasliki
kerək wə eri koyuwətkən ayalnimu almisun. Qünki
kahin bolsa əz Hudasioŋa has mukəddəs kilinoŋan. 8 U
Hudayingning nenini sunoŋini üqün u sanga nisbətən
mukəddəs dəp sanilixi kerək; qünki silərni mukəddəs
kiloŋuqi Pərwərdigar Əzüm mukəddəsturmən. 9 Əgər bir
kahinning kizi pahixilik kilip əzini buloŋioŋan kilsa, əz
atisini buloŋioŋan bolidu; u otta kəydürülsun. 10 Bexioŋa
məsihləx zəytun meyi təkülgən, kahinlik kiyimlərni
kiyixkə tikləngən, əz kərindaxlirining arisida bax
kahin kilinoŋan kixi yalangbax bolmisun, kiyimlirinimu
yirtmisun; 11 U yənə həq əlükkə yekinlaxmasliki kerək,
hətta atisi wə yaki anisining əlüklirining wəjidin əzini
napak kilmasliki kerək. 12 U [wəzipisidə turuwatkanda]
mukəddəs jaydin hərgiz ayrilmisun wə xuningdək
Hudasining mukəddəs jayini buloŋimasliki kerək; qünki
uning Hudasining uni Əzigə has kiloŋan «məsihləx
meyi» uning bexida turidu. Mən Pərwərdigardurmən.
13 U hotun alsa pak kizni elixi kerək; 14 tul wə
yaki ərdin koyuwetilgən ayal wə yaki buzuk wə yaki
pahixə ayal bolsa bularni almasliki, bəlki əz həlkidin
boloŋan pak kizni hotunlukka elixi kerək. 15 Bolmisa
u əz həlkining arisida əz urukini napak kilidu; qünki
uni mukəddəs kiloŋuqi Pərwərdigar Məndurmən. 16
Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — 17
Sən Harunoŋa mundak degin: — «Əwladtin-əwladkiqə
sening nəslingdin boloŋan birsi meyip bolsa, Hudaning
nenini sunux üqün yekin kəlmisun; 18 meyip boloŋan
hərkandak kixi hərgiz yekin kəlmisun — yaki kor bolsun,
tokur bolsun, panak bolsun yaki bir əzasi yənə bir
jüpidin uzun boloŋan adəm bolsun, 19 puti yaki koli
sunuk bolsun, 20 dok bolsun, parpa bolsun, kezidə
ak bolsun, kiqixkak boloŋan bolsun, təmrətkə baskan
bolsun yaki urukdeni ezilgən hərkim bolsun, 21 Harun
kahinning nəslidin boloŋan undak meyip kixilərning
həqbiri Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan nərsilərni
kəltürüxkə yekin barmisun; undak kixi meyiptur; u
əz Hudasining nenini sunuxka yekin kəlmisun. 22
Halbuki, u əz Hudasining nenini, yəni «əng mukəddəs»
wə «mukəddəs» həsablanoŋan nərsilərning hər ikkisidin
yesun. 23 Pəkət u pərdidin ətüp iqkirisigə kirməsliki
yaki kurbangahkimu yekin barmasliki kerək; qünki
u meyiptur; bolmisa, u Mening mukəddəs jaylirimni
buloŋioŋan bolidu; qünki ularni mukəddəs kiloŋuqi
Pərwərdigar Əzümdurmən». 24 Bu səzlərning həmmisini
Musa Harun bilən uning ooŋulliri wə Israillarning
həmmisigə eytip bərdi.

22 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi:
— 2 Sən Harun bilən uning ooŋullirioŋa
mundak degin: — «Silər Israillarning Manga atioŋan
mukəddəs hədiyələrni ehtiyatqanlik bilən bir tərəp
kilinglar, bolmisa ular namimni buloŋixi mumkin. Mən
Pərwərdigardurmən». 3 Ularoŋa mundak degin: —
«Silər hərbir dəwrlərdə, barlik nəsillinglardin hərkaysisi
Israillar Pərwərdigaroŋa atioŋan pak nərsilərgə napak
haləttə yekinlaxsa, undak kixi Mening aldimdin üzüp
taxlinidu. Mən Pərwərdigardurmən. 4 Harunning
nəslidin biri pesə-mahaw yaki akma kesili boloŋan
bolsa, pak bolmioŋuqə mukəddəs nərsilərdin yemisun.
Birkim əlükning səwəbidin napak boloŋan birkimgə
wə yaki məniysi ekip kətkən kixigə tegip kətsə, 5
yaki adəmni napak kilidioŋan əmiligüqi janiwaroŋa
təgsə yaki hərkandak yukup kalidioŋan napakliki bar
bir adəmgə tegip kətsə, (napakliki nemidin boluxidin
kət'iynəzər) 6 mundak nərsilərgə təgkən kixi kəq
kirgüqə napak bolup, mukəddəs nərsilərdin yemisun.
U bədinini suda yusun 7 andin kün olturoŋanda pak
sanilip, mukəddəs nərsilərdin yeyixkə bolidu; qünki
bular uning ozukidur. 8 U [əzlükidin] əlgən wə yaki
yirtkuqlar booŋup koyoŋan haywanni yeyix bilən əzini
napak kilmisun. Mən Pərwərdigardurmən. 9 Ular
Mening bu tapilioŋanlirimni tutuxi kerək; bolmisa,
buningoŋa ihlassizlik kilsa, [xu əlük] tüpəylidin gunahkar
bolup əlidu; ularni mukəddəs kiloŋuqi Pərwərdigar
Əzümdurmən. 10 Kahinlaroŋa yat boloŋan həqkandak
kixi mukəddəs nərsilərdin yemisun. Kahinning yenidiki
musapir-mehman wə yaki mədikari bolsun ularmu
mukəddəs nərsilərdin yemisun. 11 Halbuki, kahin əzi
pul kikirip setiwaloŋan kul uningdin yeyixkə bolidu;
xuningdək uning əyidə tuoŋuloŋan kiximu uningdin
yesə bolidu. 12 Kahinning kizi yat kixigə təgkən bolsa
umu «kətürmə hədiyə» süpitidə ataloŋan mukəddəs
nərsilərdin yemisun. 13 Lekin əgər kahinning kizi
tul bolup kelip, yaki koyup berilip pərzəntsiz haləttə
atisining əyigə yenip kelip, yax wakitidikidək olturoŋan
bolsa, undakta atisining taamidin yeyələydu; lekin
həqbir yat kixi uningdin yeməsliki kerək. 14 Əgər
birkim bilməy, mukəddəs nərsilərdin yəp salsa, undakta
u uningoŋa xuning bəxtin birini koxup, mukəddəs
nərsining əzi bilən kahinoŋa kayturup bərsun. 15
[Kahinlar] Israillarning Pərwərdigaroŋa atioŋan nərsilirini
buloŋimasliki kerək; 16 bolmisa, həlk mukəddəs
hədiyilərdin yeyixi bilən, kahinlar həlkning gədinigə
itaətsizlik gunahini yükləp koyoŋan bolidu; qünki ularni
mukəddəs kiloŋuqi Pərwərdigar Əzümdurmən». 17
Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — 18 Sən
Harun bilən uning ooŋulliri wə Israillarning həmmisigə
mundak degin: — əgər Israil jəmətidin biri wə yaki Israil
zeminida turuwatkan musapirlarning biri əz kəsəmlirigə
baoŋlik kurbanlik yaki ihtiyariy kurbanlikni sunup,
Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə kurbanlik kilmakqi bolsa,
19 undakta u kobul kilinixi üqün bejirim ərkək kala,
koy yaki əqkilərdin kəltürünglar. 20 əyibi bolmioŋan bir
janiwarni sunuxunglar kerək; qünki xundak boloŋini
silər üqün kobul kilinmas. 21 Birsi kalilardin yaki
uxxak maldin əz kəsəmlirigə baoŋlik kurbanlik yaki
ihtiyariy kurbanlikni sunup, Pərwərdigaroŋa atap
inaklik kurbanliki kilmakqi bolsa, sunuloŋan haywan
kobul kilinixi üqün bejirim boluxi kerək; uning
həqkandak əyibi bolmisun. 22 Kor yaki aksak-qolak,
qonak yaki yarisi yiringdap kətkən, təmrətkə baskan
yaki kotur-qaka besip kaloŋan haywanlar bolsa —

bularni Pərwərdigaroŋa atap sunsanglar yaki bularni Pərwərdigaroŋa atap qurbanlik süpitidə qurbangaḥta otta kəydürsənglar bolmaydu. **23** Torpak yaki qoyning məlum jüp əzasidin biri uzunrak ya qiska bolsa, mundaklarni ihtiyariy qurbanlik süpitidə ətküzsəng bolidu, lekin qəsəmgə baoŋlik bolsa qurbanlik üqün qobul qilinmas. **24** Urukdini zəhimləngən, ezilip kətkən, yeriloŋan yaki piqiloŋan ḥaywanni Pərwərdigaroŋa atap qurbanlik qilmanglar. Mundak ixni əz zemininglardimu ḥərgiz qilmanglar. **25** Hudayinglarning neni süpitidə yaka yurtluk kixining qolidin xundak ḥaywanlardin ḥeqkaysisini elip sunmanglar; qünki ular meyip boloŋaqka, silər üqün qobul qilinmaydu. **26** Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundak dedi: — **27** Bir mozay, qoza yaki ooŋlak tuoŋulsa yəttə küngiqə anisini əmsun; səkkizinqi künidin baxlap Pərwərdigaroŋa atap otta sunidioŋan qurbanlik süpitidə qobul boluxka yaraydu. **28** Məyli kala bolsun, qoy bolsun, silər anisi bilən balisini bir kündə booŋuzlimanglar. **29** Silər Pərwərdigaroŋa atap bir təxəkkür qurbanliki sunmakqi bolsanglar, qobul qilinixka layik boloŋan yol bilən sununglar. **30** U sunuloŋan künidə yeyilixi kerək; uningdin ḥeqnemini ətisigə qaldurmaslikinglar kerək. Mən Pərwərdigardurmən. **31** Silər Mening əmrlirimni qing tutup, ularoŋa əməl qilinglar. Mən Pərwərdigardurmən. **32** Mening mukəddəs namimni buloŋimanglar, Mən əmdi Israillarning arisida mukəddəs dəp bilinimən. Mən silərni mukəddəs qiloŋuqi Pərwərdigar bolup, **33** Hudayinglar boluxka silərni Misir zeminidin qikirip kəldim. Mən Pərwərdigardurmən.

23 Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa mundak degin: — Pərwərdigar bekitkən ḥeytlar, silər mukəddəs sorunlar bolsun dəp qakirip jakarlaydioŋan ḥeytlirim mana munulardur: — **3** (altə kün ix-əmgək qilinsun; lekin yəttinqi küni «has xabat küni», mukəddəs sorunlar küni bolidu; u küni ḥeqkandak ix-əmgək qilmanglar. Kəyərdila tursanglar bu kün Pərwərdigaroŋa ataloŋan xabat küni bolidu). **4** Silər bekitilgən künliri mukəddəs sorunlar bolsun dəp qakirip jakarlaydioŋan, Pərwərdigarning ḥeytliri mana munulardur: — **5** Birinqi ayning on tətinqi küni gugumda Pərwərdigaroŋa ataloŋan «ətüp ketix ḥeyti» bolidu. **6** Xu ayning on bəxinqi küni Pərwərdigaroŋa ataloŋan «petir nan» ḥeyti bolidu; silər yəttə küngiqə petir nan yəysilər. **7** Birinqi künidə silər mukəddəs yioŋilix qilip, ḥeqkandak ix-əmgək qilmanglar. **8** Silər yəttə küngiqə Pərwərdigaroŋa atap otta sunidioŋan qurbanliklarni sunup turunglar. Yəttinqi künidə mukəddəs yioŋilix bolidu; ḥeqkandak ix-əmgək qilmanglar. **9** Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundak dedi: — **10** Sən Israillaroŋa mundak degin: — Silər Mən əzünglaroŋa təkdim qilidioŋan zeminoŋa kirip, uningdin ḥosul yioŋqininglarda, ḥosulunglarning dəsləpki pixqinidin bir baoŋlamni kaḥinning qexioŋa elip beringlar. **11** Kaḥin silər üqün qobul boluxka uni Pərwərdigarning aldida pulanglatsun; uni pulanglatkan wakit bolsa xabatning ətisi bolidu. **12** Silər uni pulanglatkan kündə silər bir yaxka kirgən bejirim bir qozini Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə qurbanlik süpitidə sununglar; **13** xuningoŋa qoxup axlik ḥədiyə süpitidə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bir əfaḥning ondin birini Pərwərdigaroŋa huxbuy kəltürsun dəp otta sununglar; buningoŋa qoxup xarab ḥədiyə süpitidə xarabtin bir ḥinning tət tin birini sununglar. **14** Silər Hudayinglaroŋa has boloŋan bu ḥədiyəni sunidioŋan kündin ilgiri [yengi ḥosuldin] ḥeqnemini, nə nan nə qomaq nə kək bax bolsun yemənglar. Bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün kəyərdə tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolsun. **15** Andin silər xu xabat künning ətisidin, yəni xu bir baoŋlamni pulanglatma ḥədiyə süpitidə sunoŋan künning ətisidin tartip, yəttə ḥəptə sananglar (ular toluk ḥəptə boluxi kerək); **16** yəttinqi xabatning ikkinqi künigiqə əllik künni sananglar; andin Pərwərdigaroŋa atap yengi [ḥosuldin] bir axlik ḥədiyə sununglar. **17** Əzünglar turuwatkan jaylardin pulanglatma ḥədiyə süpitidə esil undin bir əfaḥning ondin ikkisidə etilgən ikki nanni elip kəltürünglar; ular eqitku selip etilgən bolsun; bular Pərwərdigaroŋa ataloŋan dəsləpki ḥosul ḥədiyəsi dəp ḥesablinidu. **18** Nandin baxka yənə bir yaxlik yəttə bejirim qoza, yax bir torpak wə ikki qoqkarni kəydürmə qurbanlik süpitidə Pərwərdigaroŋa atap sununglar; ularoŋa has axlik ḥədiyəliri wə xarab ḥədiyəlirini qoxup, ḥəmmisi Pərwərdigaroŋa huxbuy kəltürüxkə sunulsun. **19** Buningdin baxka silər gunaḥ qurbanliki üqün bir tekini, inaklik qurbanliki üqün bir yaxlik ikki qozini kəltürünglar; **20** kaḥin bularni, yəni xu ikki qozini dəsləpki ḥosul nanlirioŋa qoxup pulanglatma ḥədiyə süpitidə Pərwərdigar aldida pulanglatsun. Bular bolsa Pərwərdigaroŋa ataloŋan mukəddəs sanilip, kaḥinoŋa təgsun. **21** Xu küni silər «bügün bizlərgə mukəddəs yioŋilix bolidu» dəp jakarlanglar; xu küni ḥeqkandak ix-əmgək qilmanglar. Bu silər üqün kəyərdila tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **22** Etizingning bulung-puqkakliriŋiqə tamam yioŋiwalmanglar, wə ḥosulungdin kaloŋan wasangni teriwalmioŋin, bəlki bularni kəmbəoŋəllər bilən musapirlaroŋa koyoŋin. Mən Əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **23** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **24** Sən Israillaroŋa mundak degin: — Silər yəttinqi ayning birinqi küni toluk aram elip, kanaylar qelinix bilən əslətmə yosunda ḥeyt qilip, mukəddəs sorunlarni tüzünglar. **25** U kündə ḥeqkandak ix-əmgək qilmanglar; Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan bir qurbanlik sununglar. **26** Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundak dedi: — **27** Yəttinqi ayning oninqi küni bolsa kafarət küni bolidu; u kün silər üqün mukəddəs yioŋilix küni bolidu; xu küni nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutup, Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan qurbanlikni sununglar; **28** U kündə ḥeqkandak ix-əmgək qilmanglar; qünki u bir kafarət küni bolup, xu kün əzünglar üqün Hudayinglar Pərwərdigar aldida kafarət qilinixka bekitilgəndur. **29** Ḥərkim xu küni nəpsini tartmay əzini təwən tutmisa əz həlkidin üzüp taxlinidu. **30** Kimdəkim xu kündimu ḥərkandak bir ix qilsa, Mən xu adəmni əz həlkidin üzüp taxlaymən. **31** Xu küni ḥeqkandak ix qilmanglar; bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün kəyərdə tursanglar bir əbədiy bəlgilimə bolidu. **32** U kün silər üqün toluk aram alidioŋan xabat küni bolidu; nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutunglar. Xu ayning tokkuzinqi küni gugumdin tartip ətisi gugumoŋiqə xabat künigə riayə qilip aram

elinglar. **33** Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ
dedi: — **34** Sən Israillaroɣa mundaḳ degin: — Yəttinqi
ayning on bəxinqi künidin baxlap, yəttə küngiqə
Pərwərdigarning «kəpilər ḥeyti» bolidu. **35** Birinqi
kündə muḳəddəs yioɣilix bolidu; ḥeqḳandaḳ ix-əmgək
ḳilmanglar. **36** Yəttə küngiqə Pərwərdigaroɣa atap
otta sunulidioɣan ḳurbanliḳ sununglar; səkkizinqi
kündə silərgə muḳəddəs yioɣilix bolidu; Pərwərdigaroɣa
atap otta sunulidioɣan ḳurbanliḳ sununglar. Bu əzi
təntənilik yioɣilix boloɣaq, u küni ḥeqḳandaḳ ix-əmgək
ḳilmanglar. **37** Silər «muḳəddəs sorunlar bolsun»
dəp jakarlaydioɣan, yəni Pərwərdigar bekitkən ḥeytlar
mana xulardur. Xu sorunlarda silər ḥərḳaysi küngə
bekitilgini boyiqə, Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan
ḥədiyə-ḳurbanliḳ, yəni kəydürmə ḳurbanliḳ, axliḳ
ḥədiyə, baxḳa ḥərhil ḳurbanliḳlar wə xarab ḥədiyələrni
sunisilər; **38** bulardin baxḳa, Pərwərdigarning xabat
künlirini tutisilər wə Pərwərdigaroɣa atap ḳaloɣan
ḥədiyəliringlarni berip, ḳəsəm ḳurbanliḳliringlarning
ḥəmmisini ada ḳilip, ihtiyariy ḳurbanliḳliringlarning
ḥəmmisini sunisilər. **39** Silər əmdi zemindin ḥosul-
məḥsulatlirini yioɣip bolup, yəttinqi ayning on bəxinqi
künidin baxlap yəttə kün Pərwərdigarning ḥeytini
ətküzünglar. Birinqi küni toluḳ aram elix bolidu,
səkkizinqi konidimu toluḳ aram elix bolidu. **40** Birinqi
küni silər esil dərəhlərdin xah-putaḳlarni qatap, yəni
horma dərəhliri bilən ḳoyuḳ yopurmaḳliḳ dərəhlərning
xahlirini kesip, eriḳ boyidiki səgət qiwiḳlirini ḳirḳip
Hudayinglar Pərwərdigar aldida yəttə künni xundaḳ
xad-huram ətküzisilər. **41** Silər ḥər yili bu yəttə künni
Pərwərdigaroɣa atioɣan bir ḥeyt süpitidə ətküzünglar;
dəwrdin-dəwrgiqə bu silər üqün əbədiy bir bəlgilimə
bolidu. Silər ḥeytni yəttinqi ayda ətküzünglar. **42** Yəttə
küngiqə kəpilərdə turunglar. Israilda tuoɣuloɣanlarning
ḥəmmisi kəpidə tursun. **43** Buning bilən Mən
Israillarni Misir zeminidin qiḳaroɣinimda, ularni
kəpilərdə turoɣuzoɣinimni əwladliringlar bilidu. Əzüm
Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **44** Xundaḳ ḳilip Musa
Pərwərdigarning bekitkən xu ḥeytlirini Israillaroɣa
bayan ḳildi.

24 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: —
2 Israillaroɣa qiraoɣ ḥəmixə yeniḳ turuxi üqün
zəytundin soḳup qiḳiriloɣan sap mayni sanga elip kelixkə
buyruoɣin. **3** Ḥarun jamaət qedirining iqidə, ḥəküm-
guwaḥliḳ sanduḳining udulidiki pərdining sirtida ḥər
keqisi ətigəngiqə Pərwərdigarning aldida qiraoɣlarni
xundaḳ pərləp tursun. Bu dəwrdin-dəwrgiqə silər
üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **4** Ḥarun ḥəmixə
Pərwərdigarning aldida bu qiraoɣlarni pak qiraoɣdanning
üstigə tizip ḳoysun. **5** Sən yənə esil buoɣday unidin on
ikki toḳaqni ətkin. Ḥərbir toḳaq bir əfaḥning ondin
ikkisigə barawər bolsun. **6** Andin sən Pərwərdigarning
aldidiki pak xirəning üstigə altidin ikki ḳatar ḳilip
tizoɣin. **7** Ḥərbir ḳatarning üstigə sap məstiki ḳoyoɣin;
xuning bilən ular Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan
ḥədiyə, əslətmə nan bolidu. **8** Bularni u Israillaroɣa
wakalitən ḥərbir xabat küni Pərwərdigarning aldida
tizsun; bu əbədiy bir əḥdidur. **9** Nanlar Ḥarun bilən
uning ooɣullirioɣa təwə bolidu; ular ularni muḳəddəs
jayda yesun; qünki bu nərsilər Pərwərdigaroɣa atap
otta sunuloɣan nərsilər iqidə «əng muḳəddəslərning
biri» dəp sanilip, Ḥarunoɣa təwə bolidu; bu əbədiy bir
bəlgilimidur. **10** Anisi Israiliy, atisi Misirliḳ bir ooɣul bar
idi. U Israillarning arisioɣa bardi; u qedirgaḥta bir Israiliy
bilən uruxup ḳaldi. **11** Ular soḳuxḳanda Israiliy ayalning
ooɣli kupurluḳ ḳilip, [Pərwərdigarning] namini buloɣap
ḳaroɣidi. Həlḳ uni Musaning aldioɣa elip bardi. U kixining
anisining ismi Xelomit bolup, u Dan ḳəbilisidin boloɣan
Dibrining ḳizi idi. **12** Xuning bilən ular Pərwərdigarning
ḥəküm buyruḳi qiḳḳuqə u kixini solap ḳoydi. **13** Andin
Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **14**
Ḳaroɣioɣuqini qedirgaḥning taxḳirioɣa elip qiḳinglar.
Uning eytḳinini anglioɣanlarning ḥəmmisi ḳollirini
uning bexioɣa ḳoysun, andin pütkül jamaət bir bolup uni
qalma-kesək ḳilsun. **15** Ḥəmdə sən Israillaroɣa mundaḳ
degin: — Əgər birkim əz Hudasini ḥaḳarətləp ḳaroɣisa əz
gunaḥini tartidu. **16** Pərwərdigarning namioɣa kupurluḳ
ḳiloɣan ḥərḳandaḳ kixi əlümgə məḥḳum ḳilinsun; pütkül
jamaət qoḳum bir bolup uni qalma-kesək ḳilsun; məyli u
musapir bolsun yaki yərlik bolsun, [muḳəddəs] namoɣa
kupurluḳ ḳilsa əltürülsun. **17** Əgər birsi baxḳa birsini
urup əltürsə, u əlümgə məḥḳum ḳilinsun. **18** Birsi bir
qarpayni əltürsə, uning üqün ḥaywanni tələp, janoɣa-
jan tələp bərsun. **19** Birkim əz ḳoxnisini meyip ḳilsa,
u əzgigə ḳandaḳ ḳiloɣan bolsa, uning əzigimu xundaḳ
ḳilinsun. **20** Birər əzasi sunduruwetilgən bolsa, uningmu
sundurulsun; kəzigə-kəz, qixioɣa-qix nakar ḳilinsun;
baxḳa kixini ḳandaḳ zəhimləndürgən bolsa umu ḥəm
xundaḳ ḳilinsun. **21** Kimdəkim bir qarpayni əltürsə,
qarpay tələp bərsun; adəmni urup əltürgən kixi bolsa,
əlüm jazasioɣa məḥḳum ḳilinsun. **22** Silərdə birla ḳanun
bolsun. musapir yaki yərlik bolsun, barawər muamilə
ḳilinsun; qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.
23 Musa Israillaroɣa xularni dedi; xuning bilən ular xu
ḳaroɣioɣuqini qedirgaḥning taxḳirioɣa elip qiḳip, qalma-
kesək ḳildi. Xundaḳ ḳilip, Israillar Pərwərdigarning
Musaoɣa əmr ḳiloɣinidək ḳildi.

25 Pərwərdigar Sinay teoɣida Musaoɣa səz ḳilip
mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroɣa mundaḳ degin:
— Mən silərgə beridioɣan zeminoɣa kirgininglarda u
zeminning əzimu Pərwərdigaroɣa atap bir xabat aramini
alsun. **3** Sən altə yil etizingni terip, altə yil tallik beoɣingni
qatap, ulardin ḥosullarni yioɣḳin; **4** əmma yəttinqi
yili zeminning əzi üqün bir «xabatliḳ aram» bolsun; u
Pərwərdigaroɣa ataloɣan bir «xabat» ḥəsablinidu. Xu
yili sən etizingni terimaysən wə tallikingni qatimaysən.
5 Əzlükidin ünüp qiḳḳan ḥosulni ormaysən; wə
qatalmioɣan talliringning üzümlirini üzməysən; qünki xu
yil zemin aram alidioɣan yildur. **6** Ḥalbuki, zemin xabat
yilida qiḳaroɣan ḥosul ḥəmminglaroɣa ozuḳ bolidu, yəni
əzüng üqün, ḳul-dediking üqün, mədikaring üqün wə
seningkidə turuwatḳan musapir üqün, xuningdək mal-
waranliring üqün **7** Wə zeminingdiki yawayi ḥaywanlar
üqünmu ozuḳ bolidu; zeminning ḥəmmə ḥosuli ozuḳ
bolidu. **8** Xuningdək sən yəttə ḳetimliḳ xabat yilini, yəni
yəttə ḥəssə yəttə yilni sanioɣin; yəttə xabat yil künliri
ḳirik toḳḳuz yil bolidu. **9** Xunqilik waḳit ətüp, yəttinqi
ayda, ayning oninqi küni, kafarət künidə buroɣa qelip
sadasini yuḳiri qiḳirisilər; kafarət künining əzidə silər
pütkül zemininglarda buroɣining sadasini anglitisilər.

10 Xu əllikinqi yilini silər muqəddəs dəp bilip, pütkül
zeminda uningda barlıq turuwatqanlarning ḥəmmisigə
azadlıqni jakarlixinglar kerək. Xu yil silərgə «azadlıq yili»
bolidu, ḥərbiringlar əz yər-mülükliringlaroƣa qaytisilər,
ḥərbiringlar əz ailə-jəmətinglaroƣa qaytip barisilər.
11 Bu əllikinqi yili silərgə bir azadlıq yili bolsun; u
yili ḥeq nemə terimaysilər, əzlükidin ünüp qiqqan
ḥosulnimu ormaysilər wə qatalmioƣan talliringlarning
üzümlirinimu yioƣmaysilər. **12** Qünki bu azadlıq yili
bolup, silərgə muqəddəs ḥesablansun; uning ḥosulini
bolsa, etiz-dalilardin tepip [ḥəmminglar] yəysilər.
13 Azadlıq yili aranglardiki ḥərbir adəm əz yər-
mülkigə qaytsun. **14** Silər qoxnanglaroƣa birnemə setip
bərsənglar, yaki qoxnanglardin birnemə setiwalsanglar,
bir-biringlarni bozək qilmanglar. **15** Qoxnangdin [yərni]
setiwalsang, undaqta «azadlıq yili»din keyin ətkən
yillarning sanini ḥesablap uningdin setiwelixing kerək;
umu qaloƣan yillarning sanioƣa qarap, yərning keyinki
ḥosullirioƣa asasən sanga setip bərsun. **16** «[Azadlıq
yili»oƣiqə] boloƣan yillar kəprək bolsa, baḥasini xuningoƣa
muwapiq yuqiri kətürisən; qaloƣan yillar azraq bolsa,
baḥasini xuningoƣa muwapiq kemaytsun. Qünki qaloƣan
yillarning ḥosulliri qanqə bolsa, u xu boyiqə sanga
setip beridu. **17** Silər bir-biringlarni bozək qilmanglar,
bəlki Hudayinglardin qorqunglar; qünki Mən bolsam
Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **18** Silər Mening
bəlgilimilirimni tutup, ḥəkümlirimdə turup, xularoƣa
əmə qilinglar; silər xundaq qilsanglar, zemininglarda
tinq-aman turisilər. **19** Xuning bilən zemin silərgə əz
mewisini beridu, silər toyoƣudək yəp, uningda tinq-
aman turisilər. **20** Əgər silər: — Mana, bizgə terip
ḥosulni yioƣixqa ijazət berilmisə, yəttinqi yili nemə
yəymiz, dəp sorisanglar, **21** [silərgə məlum bolsunki],
altinqi yilida üq yilning ḥosulini bərsun dəp, Mən
üstünglaroƣa bərikitimni «qüx» dəp buyruymən. **22** Wə
xundaq boliduki, silər səkkizinqi yili teriysilər, əmma
tokquzinqi yilioƣiqə exip qaloƣan kona ḥosuldin tehiqə
yəysilər; xu tokquzinqi yilioƣiqə silər kona axliqtin
yəysilər. **23** Yər-zemin setilsa, mənggülük setilmisun,
qünki zeminning əzi Meningkidur, silər bolsanglar
Mening yenimdiki musapir wə meḥman, halas. **24** Silər
igə bolidioƣan pütkül zeminda yər-zeminning igilirigə
uni «qayturuwelix ḥoquqi»ni yaritip berixinglar kerək.
25 Əgər qerindaxliringlardin biri kəmbəƣəllixip, əz
miras yerini setiwətkən bolsa, uning yeqin tuƣqini, yəni
«ḥəmjəmət xapaətqi»si kelip əz qerindixi satqan yərni
qayturup setiwalsun. **26** Əgər uning ḥeq xapaətqi tuƣqini
bolmisa, lekin u yanduruwelixqa kerəklik pulni tapalisa,
27 Undaqta satqinioƣa qanqə yil boloƣanliqini ḥesablap,
[azadlıq yilioƣiqə] qaloƣan yillar üqün setiwaloƣan kixigə
muwapiq pul berip, əz yerigə qaytsun. **28** Lekin əgər
u yanduruwelixqa kerəklik pulni tapalmisa, əzi setip
bərgən yər azadlıq yilioƣiqə aloƣuqining qolida tursun;
azadlıq yili kəlgəndə yər yər setiwaloƣuqining qolidin
qiqsun, əz igisi əz yər-mülkigə qaytsun. **29** Əgər birsi
sepillıq xəḥərning iqidiki bir turaloƣu əyni satqan bolsa,
setip bir yil iqidə uni yanduruwelix ḥoquqi bardur.
Toluq bir yil tügəp boloƣuqə, yanduruwelix ḥoquqi
bardur. **30** Lekin pütün yil iqidə yanduruwelinmisa,
sepillıq xəḥərning iqidiki bu əy nəsildin-nəsilgə aloƣan
kixining qolida bolup, azadlıq yili kəlsimu yandurulmas.
31 Lekin sepilsiz kəntlərning əyliri bolsa zeminning
etizliridək ḥesablinidu; ularni yandurup setiwaloƣili
bolidu; azadlıq yili kəlgəndə əsli igisining qolioƣa
yandurulidu. **32** Lekin Lawiy xəḥərliridə bolsa, Lawiylar
əz mirasi boloƣan xəḥərlərdiki əylirini halisa ḥərqaqan
qayturuwelix ḥoquqi bardur. **33** Lawiylardin biri əylirini,
yəni əz mirasi boloƣan xəḥərdiki bir əyni qayturuwelix
ḥoquqi bar bolsimu, [lekin qayturup almioƣan bolsa],
undaq əḥwalda u azadlıq yili kəlgəndə yandurulidu;
qünki Lawiy xəḥərlirining əyliri bolsa Lawiylarning
Israillarning arisidiki mirasi bolidu. **34** Xundaq ḥəm
bularning xəḥərlirining qərisidiki etiz-yərliri bolsa,
ularning əbədiy mirasi boloƣaqqa, setilsa bolmaydu.
35 Sanga qoxna boloƣan, qerindaxliringlardin biri
kəmbəƣəllixip, əz jenini baqalmay qalsa, sən uni musapir
yaki yaqa yurtluq meḥmandək yeningda turoƣuzup,
uningdin həwər aloƣin. **36** Sən uningdin əsüm wə yaki
payda almioƣin; sən Hudayingdin qorqup, qerindixingni
qexingda turuxqa qoyoƣin. **37** Pulungni uningoƣa əsümgə
bərmə, axliqingnimu payda elix məqsitidə uningoƣa ətnə
bərmigin. **38** Hudayinglar boluxqa, Qanaan zeminini
silərgə berixkə silərni Misir zeminidin qiqirip kəlgən
Hudayinglar Pərwərdigar Əzümdurmən. **39** Əgər sanga
qoxna boloƣan qerindixing kəmbəƣəllixip, əzini sanga
satsa, uni quldək qulluq hizmitigə salmioƣin; **40** bəlki
u qexingda mədikar yaki musapirdək tursun; azadlıq
yilioƣiqə sening hizmitingdə bolsun; **41** andin azad
bolup əzi bilən baliliri qexingdin qiqip, əz jəmətigə
yenip berip, ata-bowilirining yər-mülkigə qaytsun. **42**
Qünki ular Mən Əzüm Misir zeminidin qiqirip elip
kəlgən qul-bəndilirim boloƣaqqa, ularni quldək setixqa
yol qoymanglar. **43** Sən ularoƣa qattiq qolluq bilən
hojiliq qilmaysən, bəlki Hudayingdin qorqqin. **44**
Lekin əzünggə qul yaki dedək almaqqi bolsang, ularni
ətraptiki yat əllərdin xundaq qul ya dedək setiwalsang
bolidu. **45** Bulardin baxqa, aranglarda olturaqlaxqan
musapirlarning pərzəntlirini wə xularning jəmətidin,
yəni silər bilən billə turuwatqan, zemininglarda
tuƣuloƣanlardin qullar setiwalsanglar bolidu; xuning
bilən ular silərning mülkünglar bolup qalidu. **46** Silər
muxularni əzünglardin keyinki baliliringlaroƣa miras
qilip, ularoƣa mülük boluxqa qaldursanglar bolidu;
muxularni əbədgiqə qul qilsanglar bolidu; lekin əz
qerindaxliringlar boloƣan Israillar arisida bolsa, bir-
biringlaroƣa qattiq qolluq bilən hojiliq qilmasliqinglar
kerək. **47** Əgər aranglarda olturuxluq bir musapir yaki
yaqa yurtluq beyioƣan wə uningoƣa qoxna qerindixing
kəmbəƣəllixip, əzini xu qoxna musapiroƣa wə yaki
xu musapirning məlum bir əwladioƣa satsa, **48** u
setiloƣandin keyin uningda pul tələp ḥərlükkə qiqix
ḥoquqi qalidu; uning aka-ukilirining ḥərqaysisi uni
ḥərlükkə setiwalsa bolidu. **49** Xuningdək uning taƣisi
yaki taƣisining ooƣli wə yaki jəmətidin boloƣan ḥərqaysi
yeqin tuƣqini uni ḥərlükkə setiwalsa bolidu; yaki
əzining qurbi yətsə, pul berip əz-əzini ḥərlükkə setiwalsa
bolidu. **50** Uni setiwalidioƣan kixi uning hojisi bilən
gəplixip setiloƣan yildin tartip azadlıq yilioƣiqə qanqilik
boloƣanliqini ḥesablap, setiwelix baḥasini yillarning
sanioƣa qarap ḥesablisun; [ḥərlük puli ḥesablaxta qulning

hojisioŋa] ixləxkə kerək boloŋan qaloŋan künlirining
ههkki «mədikarning ixligən künliri»dək ههsablansun.
51 Azadlik yilioŋa yənə heli yillar bolsa, xuni ههsablap,
setiloŋan pulning nisbiti boyiqə hərlük pulini ههsablap
bərsun; 52 əgər azadlik yilioŋa az yillar qaloŋan bolsa,
uni ههsab kilip, qaloŋan kulluk yillirioŋa muwapik pulni
yandurup bərsun. 53 Bolmisa, kul xu hojisining yenida
yillik mədikardək turuxi kerək; uning hojisi sening kəz
aldingda uningoŋa kattik kolluk bilən hojilik kilmisun.
54 Əgər kul yukiriki yollar bilən hərlükkə qikalmisa,
azadlik yili kəlgəndə koyup berilsun — u baliliri bilən
koxulup azad bolidu. 55 Qünki Israillarning əzi Manga
kul-bəndilərdur; ular Mən Өzüm Misir zeminidin qikirip
kəlgən kul-bəndilirimdur. Hudayinglar Pərwərdigar
Өzümdurmən.

26 Silər əzünglar üqün ههqkandak but yasimanglar
yaki əzünglaroŋa ههq oyma məbud yaki
ههykəl-tüwrükni turoŋuzmanglar yaki ularoŋa bax
uruxka oyuloŋan nəkixlik taxlarni zemininglarda
hərgiz tiklimənglar; qünki Өzüm Hudayinglar
Pərwərdigardurmən. 2 Mening xabat künlirimni
tutup, mukəddəs jayimoŋa ihlasmən bolunglar.
Mən Pərwərdigardurmən. 3 Əgər silər mening
bəlgilimilirimdə mengip, əmrlirimni tutup ularoŋa əməl
kilsanglar, 4 Mən yeringlarning əz hosulini berip
turuxioŋa, daladiki dərəhlərning mewisini qikirixioŋa
waktida yamoŋurliringlarni yaoŋdurup turimən. 5
Xuning bilən haman tepix wakti üzüm yioŋix pəsligiqə
bolidu, üzüm yioŋix wakti teriloŋu waktioŋiqə bolidu;
silər neninglarni toyunoŋuqə yəp, əz zemininglarda
tinq-aman turisilər. 6 Mən zeminoŋa aram-tinqlik ata
kilimən, xuning bilən ههqkim silərni korkitalmaydu,
aramhuda yetip uhlaysilər; wəههxiy ههaywanlarni
zemindin yokitimən, kiliqmu zemininglardin ətməydu;
7 silər düxmənliringlarni kooŋlaysilər, ular aldinglarda
kiliqlinip yikilidu. 8 Silərdin bəx kixi yüz kixini
kooŋlaydu, yüz kixi on mingni kaquridu; düxmənliringlar
bolsa aldinglarda kiliqlinip yikilidu. 9 Mən silərgə
yüzümni karitip, silərni pərzənt kərgüzüp kəpəytimən,
silər bilən baoqlioŋan əههdəmni məzmut turoŋuzimən.
10 Silər tehiqə uzun saklanoŋan kona axlikni
yəwatkininglarda, yengi axlik qikidu; yengisi wəjidin
konisini qikiriwetisilər. 11 Mən Өz makanimni aranglarda
turoŋuzimən wə kəlbim silərdin nəprətlənməydu.
12 Mən aranglarda mengip silərning Hudayinglar
bolimən wə silər Mening həlkim bolisilər. 13 Mən
silərni Misirda ularning kulliri boluxtin hər kilixka xu
zeminidin qikaroŋan Hudayinglar Pərwərdigardurmən;
Mən boyunturukunglarning asarətlirini sundurup,
kəddinglarni tik kilip mangoŋuzdum. 14 ههalbuki, əgər
silər Manga kulak salmay, bu əmrlərningههmmisigə
əməl kilmay, 15 bəlgilimilirimni taxlap, kəlbinglardin
ههökümlirimni yaman kərüp, barlik əmrlirimni tutmay,
əههdəmni buzsanglar, 16 Mənmu bexinglaroŋa xu
ixlarni qüxürimənki, — Mən silərgə wəههimə selip,
kəzünglarni kor kilidioŋan, jeninglarni zəipləxtüridioŋan
sil-waba kesili, kezik kesilini bexinglaroŋa qüxürimən.
Silər urukunglarni bikar qeqip-teriysilər, qünki
düxmənliringlar uni yəp ketidu. 17 Mən yüzümni silərgə
karxi kilimən, xuning bilən silər düxmənliringlardin
urulup kaqidioŋan bolisilər; silərni əq kərgüqilər
üstünglardinههökümranlik kilidu;ههeqkim silərni
kooŋlimisimu, kaqisilər. 18 Bulardinههeq ibrət almay, bəlki
Manga yənə kulak salmisanglar, Mən gunahliringlar
tüpəylidin silərgə boloŋan jazani yəttəههssə eoŋirlitimən,
19 küq-ههywənglardin boloŋanههakawurlukinglarni
sundurimən; asmininglarni təmürdək kilip, yeringlarni
mistək kiliwetimən; 20 əjir-japayinglar bikaroŋa
ketidu, yeringlarههosul bərməydu, daladiki dərəhlərgə
mewə qüxməydu. 21 Əgər yənila Mən bilən karxi
mangsanglar, xundakla Manga kulak salmisanglar, Mən
gunahliringlaroŋa layik bexinglaroŋa qüxidioŋan waba-
külpətlərni yənə yəttəههssə eoŋirlitimən. 22 Aranglaroŋa
silərni baliliringlardin juda kilidioŋan, qarpayliringlarni
yokitidioŋan, silərni azlitidioŋan yawayiههaywanlarni
əwətimən; yol-koqiliringlar adəmzatsiz qəldək bolup
kalidu. 23 Silər bu ixlar arkilik ibrət-tərbiyə almay, bəlki
yənila Manga karxi mangsanglar, 24 Mənmu silərgə
karxi mengip, gunahinglar tüpəylidin boloŋan jazani
yənə yəttəههssə eoŋirlitip, Mən Өzüm silərni urimən;
25 üstünglaroŋa əههdəmni buzoŋanlikning intikamini
alidioŋan kiliq qüxürimən; xuning bilən silər xəههərlərgə
yioŋiliwalisilər, Mən aranglaroŋa waba qüxürimən;
xuning bilən silər düxmənlərning kolioŋa qüxisilər. 26
Silərgə yələnqük boloŋan axlikni kurutiwetimən; on
ayal bir bolup bir tonurda nan yekip, nanlarni silərgə
tarazida tartip beridu, əmma buni yegininglar bilən
toymaysilər. 27 Əgər bulardinههeq ibrət almay, manga
kulak salmisanglar, bəlki manga karxi mangsanglar,
28 Mənmu kəههr bilən silərgə karxi mangimən; Mən,
yəni Mən Өzüm gunahliringlar tüpəylidin jaza-tərbiyini
yənə yəttəههssə eoŋirlitip qüxürimən. 29 Xuning
bilən silər ooŋulliringlarning gəxi wə kizliringlarning
gəxini yəysilər; 30 xundakla Mən kurbanlik «yukiri
jay»liringlani wəyran kilip, «kün tüwrük»liringlarni
sundurup, əlükliringlarni sunuk butliringlarning üstigə
taxliwetimən; Mening kəlbim silərdin nəprətlinidu.
31 Mən xəههərliringlarni wəyran kilip, mukəddəs
jayliringlarni harab kilip, [kurbanlikinglarning]
huxbuylirini yənə purimaymən; 32 zeminniههalakətkə
elip barimən; uningda olturaklaxkan düxmənliringlar bu
əههwaloŋaههayranuههəs kalidu. 33 Silərni əllərning arisioŋa
taritip, kəyninglardin kiliqni suoŋurup kooŋlaymən;
xuning bilən zemininglar wəyran bolup xəههərliringlar
harab kilinidu. 34 U wakitta, silər düxmənliringlarning
zeminida turuwatkininglarda, zemin wəyranə boloŋan
barlik künlərdə, zemin əz xabat künliridin səyünidu;
u zamanda zemin dərwəkə aram elip əz xabatliridin
səyünidu. 35 Өzi wəyranə bolup turoŋan barlik
künliridə u aram alidu, yəni silər uningda turuwatkan
wakittiki xabat künliringlardaههeq almioŋan aramni
əmdi alidu. 36 Aranglardin kutulup kaloŋanlar
bolsa, ular düxmənlərning zeminlirida turoŋinida
kəngüllirigə yürəkzadilik salimən, xuning bilən ular
qüxkən bir yopurmakning xəpisini anglisa kiliqtin
kaqkandək kaqidu;ههeqkim kooŋlimisimu yikilip
qüxidu. 37 Gərqəههeqkim ularni kooŋlimisimu,
dərwəkə kiliqtin yikitiloŋandək ular bir-birining üstigə
putlixip yikilidu; silərdə düxmənliringlaroŋa karxi
turoŋudək küq kalmaydu. 38 Əllərning arisidaههalak

bolisilər, düxmənliringlarning zemini silərni yəp ketidu. **39** Aranglardin ḳutulup ḳaloŋanliri bolsa
əz rəzilliki tüpəylidin düxmənliringlarning zeminida
zəiplixidu; wə ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp,
xular zəipləxkəndəkularmu zəiplixidu. **40** Ḥalbuki,
ular əzi ḳiloŋan rəzilliki bilən ata-bowilirining sadir
ḳiloŋan rəzillikini, Manga yüz ərüp asiylik ḳiloŋinini,
xundaḳla ularning Manga ḳarxi turup mangoŋinini
boynioŋa alidu, **41** xuningdək Mening ularoŋa ḳarxi
mangoŋinimoŋa, xuningdək ularni düxmənlirining ḳolioŋa
tapxuroŋinimoŋa iḳrar bolidu. Xunga əgər u waḳitta
ularning hətnisiz kəngli təwən ḳilinip, əz ḳəbiḥlikining
jazasini ḳobul ḳilsa, **42** undaḳta Mən Yaḳup bilən
baoŋlioŋan əḥdəmni yad ḳilip, Isḥaḳ bilən baoŋlioŋan
əḥdəmnimu wə Ibraḥim bilən baoŋlioŋan əḥdəmnimu
esimgə kəltürimən, zeminnimu yad ḳilimən. **43** Qünki
zemin ulardin taxlinip, ularsiz bolup harabə turoŋan
waḳitta, xabat künliridin səyünidu; ular bolsa əz
ḳəbiḥlikining jazasini ḳobul ḳilidu; səwəbi dəl xuki,
ular Mening ḥəkümlirimni taxlidi, bəlgilimilirimni
ḳəlbidin yaman kərgənidi. **44** Ḥalbuki, xundaḳ bolsimu,
ular əz düxmənlirining zeminida turoŋinida Mən
ularni taxlimaymən yaki ularoŋa əqlük ḳilmaymən,
xuningdək ular bilən baoŋlioŋan əḥdəmni buzmaymən,
ularni yoḳatmaymən; qünki Mən Əzüm ularning
Hudasi Pərwərdigardurmən. **45** Mən bəlki ularni dəp,
ularning Hudasi boluxḳa əllərning kəzi aldida Misir
zeminidin qiḳirip kəlgən ata-bowiliri bilən baoŋlaxḳan
əḥdəmni esimdə tutimən. Mən Pərwərdigardurmən. **46**
Pərwərdigar Musani wasitə ḳilip, Sinay teoŋida əzi bilən
Israillarning otturisida bekitkən ḥəkümlər, bəlgilimilər
wə ḳanunlar mana xular idi.

27 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: —
2 Sən Israillaroŋa mundaḳ degin: — Əgər birsi
pəwḳul'addə bir ḳəsəm ḳilip məlum kixining jenini
Pərwərdigaroŋa atioŋan bolsa, undaḳta xu kixigə sən
bekitkən jenining ḳimmitining nərhi təwəndikidək
bolidu; **3** Yexi yigirmə bilən atmixning arilikida boloŋan
ər kixi bolsa, sən tohtitidioŋan ḳimmiti muḳəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun; uning
ḳimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. **4** Ayal kixi
bolsa, aranglarda tohtitiloŋan ḳimmiti ottuz xəkəl
bolsun. **5** Əgər yexi bəx bilən yigirmining arilikida
bolsa, ərkək üqün tohtitilidioŋan ḳimmiti yigirmə xəkəl
bolup, ayal kixi üqün on xəkəl bolsun. **6** Əgər yexi
bir ay bilən bəx yaxning arilikida bolsa, tohtitilidioŋan
ḳimmiti ooŋul bala üqün bəx xəkəl, ḳiz bala üqün
üq xəkəl kümüx bolsun. **7** Əgər atmix ya uningdin
qongraḳ yaxtiki kixi bolsa, tohtitilidioŋan ḳimmiti ər
kixi üqün on bəx xəkəl, hotun kixi üqün on xəkəl
bolsun. **8** Əgər birsi tohtitiloŋan ḳimmitini tələxkə ḳurbi
yətmisə, u əzini kaḥinning aldida təḳ ḳilsun; kaḥin
uning ḳimmitini bekitsun. Kaḥin ḳəsəm ḳiloŋuqining
əḥwalioŋa ḳarap uning ḳimmitini tohtitip bərsun. **9**
Əgər birsi [ḳəsəm ḳilip] Pərwərdigaroŋa ḳurbanlik
boluxḳa layiḳ bolidioŋan bir ḥaywanni uningoŋa atioŋan
bolsa, undaḳta xundaḳ ḥaywanlar Pərwərdigaroŋa atap
mutləḳ muḳəddəs sanalsun; **10** ḥaywan naqar bolsa
uning ornioŋa yahxini yaki yahxining ornioŋa naqirini
tegixixkə yaki ornioŋa baxḳisini almaxturuxḳa ḥərgiz
bolmaydu. Mubada atioŋuqi u ḥaywanning ornioŋa yənə
bir ḥaywanni yənggüxliməkqi bolsa, Awwalḳisi bilən
ornioŋa əkəlginining ḥər ikkisi muḳəddəs sanalsun. **11**
Əgər ḥaywan Pərwərdigaroŋa ataloŋan ḳurbanlikḳa layiḳ
bolmaydioŋan bir «napak» ḥaywan bolsa, undaḳta u
ḥaywanni kaḥinning aldioŋa elip kəlsun; **12** andin kaḥin
əzi uning yahxi-yamanlikioŋa ḳarap ḳimmitini tohtatsun;
kaḥin ḳimmitini ḳanqə tohtatḳan bolsa xundaḳ bolsun.
13 Əgər igisi pul tələp ḥaywanni ḳayturuwlmaḳqi bolsa,
tohtitiloŋan ḳimmitigə yənə uning bəxtin birini ḳoxup
bərsun. **14** Əgər birsi Pərwərdigaroŋa muḳəddəs bolsun
dəp əyini uningoŋa atap muḳəddəs ḳilsa, kaḥin uning
yahxi-yamanlikioŋa ḳarap ḳimmitini tohtatsun; kaḥin
uning ḳimmitini ḳanqə tohtatḳan bolsa, xu ḳimmiti
inawətlik bolidu. **15** Keyin əgər əyni atioŋuqi kixi uni
ḳayturuwalmaḳqi bolsa, u tohtitiloŋan ḳimmitigə uning
bəxtin birini ḳoxup bərsun; andin əy yənə uning bolidu.
16 Əgər birsi əz mal-mülki boloŋan etizlikning bir ḳismini
Pərwərdigaroŋa atap muḳəddəs ḳilsa, ḳimmiti uningoŋa
ḳanqilik uruḳ terilidioŋanlikioŋa ḳarap tohtitilsun; bir
homir arpa uruḳi ketidioŋan yər bolsa, ḳimmiti əllik
xəkəl kümüxkə tohtitilsun. **17** Əgər birsi «azadlik
yili»din tartip əz etizlikini muḳəddəs ḳilsa, sən ḳanqə
tohtatsang xu bolsun. **18** Lekin əgər birsi «azadlik
yili»din keyin əz etizlikini muḳəddəs ḳiloŋan bolsa, kaḥin
kelidioŋan azadlik yilioŋiqə ḳanqilik yillar ḳaloŋanlikini
ḥesablap ḳimmitini tohtatsun. Ötüp kətkən yillaroŋa
ḳarap toluḳ baḥadin muwapiḳ pul kəməytilsun. **19** Əgər
birsi əz etizlikini muḳəddəs ḳiloŋandin keyin pul tələp
uni ḳayturuwalmaḳqi bolsa, u sən tohtatḳan ḳimmitigə
yənə uning bəxtin birini ḳoxup bərsun; xuning bilən
etizlik uning əz ḳolioŋa ḳaytidu. **20** Əgər u pul berip
etizlikni ḳayturuwalmioŋan bolsa yaki baxḳa birsigə
setip bərgən bolsa, keyin xu etizlikni ḳayturuwelixḳa
bolmaydu, **21** Bəlki azadlik yili kəlgəndə etizlik «igisigə
ḳayturulidioŋanda» u mutləḳ beoŋixlanoŋan yərgə ohxax,
Pərwərdigaroŋa atap muḳəddəs ḳilinip, miras ḥoḳuḳi
kaḥinoŋa ətidu. **22** Əgər birsi setiwaloŋan əmma əz
mirasi bolmioŋan bir parqə yər-etizni Pərwərdigaroŋa
atap muḳəddəs ḳiloŋan bolsa, **23** kaḥin azadlik yilioŋiqə
ḳaloŋan yilni ḥesablap, ḳimmitini tohtatsun. Andin
u küni xu kixi tohtitiloŋan ḳimmitini Pərwərdigaroŋa
muḳəddəs ḳiloŋan nərsə süpitidə kəltürsun. **24** Lekin
azadlik yili kəlgəndə, etizlik kimdin elinoŋan bolsa, xu
kixigə, yəni əslidiki igisigə ḳayturup berilsun. **25** Sən
tohtitidioŋan barlik ḳimmətlər bolsa ḥəmixə muḳəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boqiqə ḥesablansun;
bir xəkəl yigirmə gəraḥḳa barawər bolidu. **26** Lekin
qarpayning tunji balisi tunji bala boloŋanliḳi səwəbidin
əslidinla Pərwərdigaroŋa atilidioŋan boloŋaqḳa, kala
bolsun, ḳoy-əqkə bolsun ḥeqkim uni «Hudaoŋa atap»
muḳəddəs ḳilmisun; qünki u əslidə Pərwərdigarning
idi. **27** Əgər u napak bir ḥaywandin tuoŋuloŋan bolsa,
igisi sən tohtatḳan ḳimmətkə yənə uning bəxtin
birini ḳoxup berip, andin əzigə ḳayturuwalsun; lekin
əgər igisi uni əzigə ḳayturuwalmaymən desə, bu
ḥaywan sən tohtatḳan ḳimmətkə setilsun. **28** Əgər
birsi Pərwərdigaroŋa əz melidin, adəm bolsun, ḥaywan
bolsun yaki miras yeri bolsun, Pərwərdigaroŋa mutləḳ
atioŋan bolsa, undaḳ nərsə ḥərgiz setilmisun yaki

bədəl tələx bilənmu qayturulmisun. Pərwərdigaroŋa mutləq ataloŋan ḥərnərsə bolsa «əng muqəddəslərning biri» ḥesablinip, uningoŋa has bolidu. **29** Əgər bir adəm Hudaoŋa mutləq has ataloŋan bolsa, undaqta uning üqün bədəl berilip, qayturuwelinixqa ḥərgiz bolmaydu; u qoqum əltürülüxi kerək. **30** Yər-zemindin qiqqan ḥəmmə ḥosulning ondin biri boloŋan əxrə bolsa, yərning danliq ziraətliri bolsun yaki dərəhlərning mewisi bolsun, Pərwərdigarningki bolidu; u Pərwərdigaroŋa muqəddəs qilinoŋandur. **31** Birsi əz əxriliridin məlum birnərsini bədəl berip qayturuwalmaqqi bolsa, u xuningoŋa yənə uning qimmitining bəxtin birini qoxup berip, qayturuwalsun. **32** Kala yaki qoy-əqkə padisidin elinidioŋan əxrə bolsa padiqining tayiqi astidin ətküzülgən ḥaywanlardin ḥər oninqisi bolsun; Pərwərdigaroŋa atilip muqəddəs qilinoŋini xu bolsun. **33** Ḥeqkim uning yahxi-yamanliqioŋa qarimisun wə yaki uni almaxturmisun; əgər uni almaxturimən desə, Awwalqisi bilən ornioŋa almaxturuloŋan ḥər ikkisi muqəddəs sanalsun; u ḥərgiz bədəl tələp qayturuwelinmisun. **34** Pərwərdigar Sinay teoŋida Musaoŋa tapiloŋan, Israillaroŋa tapxurux kerək boloŋan əmrlər mana xular idi.

Qəl-bayawandiki səpər

1 Wə Israillar Misirdin qikḳandin keyin ikkinqi yili
ikkinqi ayning birinqi küni Pərwərdigar Sinay
qəlidə, jamaət qedirida turup Musaoɣa mundaḳ
dedi: — **2** Silər pütkül Israil jamaitini ḳəbilisi, ata
jəməti boyiqə sanini elip qikinglar; adəmlərning
ismi asas ḳilinip, barlik ərkəklər tizimlansun. **3**
Israillar iqidə omumən yigirmə yaxtin axḳan, jənggə
qiḳalaydioɣanlarni Ḥarun bilən ikkinglar ularning
ḳoxun-ḳismiliri boyiqə sanaḳtin ətküzünglar. **4** Ḥərbir
ḳəbilidin silərgə yardəmlixidioɣan birdin kixi bolsun;
ularning ḥərbiri ularning ata jəmətining bexi bolidu. **5**
Təwəndikilər silərgə yardəmlixidioɣanlarning isimliki:
— Rubən ḳəbilisidin Xidərning ooɣli Əlizur; **6** Ximeon
ḳəbilisidin Zuri-xaddayning ooɣli Xelumiyəl; **7** Yəḥuda
ḳəbilisidin Amminadabning ooɣli Naḥxon; **8** Issakar
ḳəbilisidin Zuarning ooɣli Nətanəl; **9** Zəbulun ḳəbilisidin
Ḥelonning ooɣli Eliab; **10** Yüsüp əwladliri iqidə Əfraim
ḳəbilisidin Ammihudning ooɣli Əlixama; Manassəḥ
ḳəbilisidin Pidahzurning ooɣli Gamaliyəl; **11** Binyamin
ḳəbilisidin Gideonining ooɣli Abidan; **12** Dan ḳəbilisidin
Ammixaddayning ooɣli Aḥiəzər; **13** Axir ḳəbilisidin
Okranning ooɣli Pagiyəl; **14** Gad ḳəbilisidin Deuəlning
ooɣli Əliasaf; **15** Naftali ḳəbilisidin Enanning ooɣli
Aḥira». **16** Bular jamaət iqidin qaḳiriloɣanlar, yəni ata
jəmət-ḳəbililirining baxliḳliri, mingioɣan Israillarning
bax sərdarliri idi. **17** Xuning bilən Musa bilən Ḥarun
ismi ataloɣan bu kixilərni baxlap, **18** ikkinqi ayning
birinqi küni pütkül jamaətni yioɣdi; ular həlḳning
ḥərbirining ḳəbilə-nəsəbi, ata jəməti boyiqə ismini asas
ḳilip, yigirmə yaxtin yuḳirilarning ḥəmmisini bir-birləp
tizimlidi. **19** Pərwərdigar Musaoɣa ḳandaḳ buyruoɣan
bolsa, Musa Sinay qəlidə ularni xundaḳ sanaḳtin ətküzdi.
20 Israilning tunji ooɣli Rubənning əwladliri ata jəməti,
ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan,
jənggə qiḳalaydioɣan ərkəklərning ḥəmmisi bir-birləp
tizimlandi; **21** Rubən ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər
jəmiy ḳirik altə ming bəx yüz kixi boldi. **22** Ximeonning
əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip,
yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qiḳalaydioɣan ərkəklərning
ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **23** Ximeon ḳəbilisidin
sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik toḳḳuz ming üq
yüz kixi boldi. **24** Gadning əwladliri ata jəməti, ailisi
boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə
qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi;
25 Gad ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik
bəx ming altə yüz əllik kixi boldi. **26** Yəḥudaning
əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip,
yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qiḳalaydioɣanlarning
ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **27** Yəḥuda ḳəbilisidin
sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy yətmix tət ming altə yüz
kixi boldi. **28** Issakarning əwladliri ata jəməti, ailisi
boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə
qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **29**
Issakar ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik
tət ming tət yüz kixi boldi. **30** Zəbulunning əwladliri
ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə
yaxtin axḳan, jənggə qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi
bir-birləp tizimlandi; **31** Zəbulun ḳəbilisidin sanaḳtin
ətküzülgənlər jəmiy əllik yəttə ming tət yüz kixi boldi. **32**
Yüsüpning əwladliri: — uning ooɣli Əfraimning əwladliri
ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin
axḳan, jənggə qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi bir-birləp
tizimlandi; **33** Əfraim ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər
jəmiy ḳirik ming bəx yüz kixi boldi. **34** [Yüsüpning
ikkinqi ooɣli] Manassəḥning əwladliri ata jəməti, ailisi
boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə
qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi;
35 Manassəḥ ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy
ottuz ikki ming ikki yüz kixi boldi. **36** Binyaminning
əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip,
yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qiḳalaydioɣanlarning
ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **37** Binyamin ḳəbilisidin
sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz bəx ming tət yüz
kixi boldi. **38** Danning əwladliri ata jəməti, ailisi
boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə
qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **39**
Dan ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy atmix ikki
ming yəttə yüz kixi boldi. **40** Axirning əwladliri ata
jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin
axḳan, jənggə qiḳalaydioɣanlarning ḥəmmisi bir-birləp
tizimlandi; **41** Axir ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər
jəmiy ḳirik bir ming bəx yüz kixi boldi. **42** Naftalining
əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip,
yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qiḳalaydioɣanlarning
ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **43** Naftali ḳəbilisidin
sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik üq ming tət yüz kixi
boldi. **44** Yuḳirikilar bolsa sanaḳtin ətküzülgənlər bolup,
Musa bilən Ḥarun ḥəm Israillarning on ikki əmiri (ḥərbiri
əz ata jəməti gə wəkil boldi) ularni sanaḳtin ətkəzgən.
45 Xundaḳ ḳilip, Israillarning ḥəmmisi, yəni Israilda
yigirmə yaxtin axḳanlardin, jənggə qiḳalaydioɣanlarning
ḥəmmisi ata jəmətliri boyiqə tizimlandi; **46** Sanaḳtin
ətküzülgənlər jəmiy altə yüz üq ming bəx yüz əllik
kixi boldi. **47** Biraḳ Lawiylar ata jəmət-ḳəbilisi boyiqə
sanaḳning iqigə kirgüzülmidi. **48** Qünki Pərwərdigar
Musaoɣa səz ḳilip: — **49** «Sən pəḳət Lawiy ḳəbilisinila
xu ḥesabḳa kirgüzmigin, ularning omumiy saninimu
Israillarning ḳatarioɣa kirgüzmigin. **50** Lekin sən
Lawiylarni [Hudaning] ḥəküm-guwaḥliḳi saḳlaḳliḳ qedir
wə uning iqidiki barliḳ ḳaqa-ḳuqa əswablarni ḥəm
uningoɣa dair barliḳ nərsilərni baxḳuruxḳa təyinligin;
ular [ibadət] qedirini wə uning iqidiki barliḳ ḳaqa-
ḳuqa əswablarni kətüridu; ibadət qedirining hizmitini
ḳiloɣuqilar xular bolsun, ular qedirning tət ətrapida
əz qedirlirini tiksun. **51** Qedirni kəqüridioɣan qaoɣda
uni Lawiylar səksun; qedirni tikidioɣan qaoɣda uni
Lawiylar tiksun; [Lawiylaroɣa] yat boloɣan ḥərḳandaḳ
adəm uningoɣa yeḳinlaxsa əlümgə məḥḳum ḳilinsun. **52**
Israillar bargaḥ ḳuroɣanda ḥər adəm əz ḳismida, əzigə
has tuoɣ astioɣa qedir tiksun. **53** Biraḳ [Hudaning] oəzipi
Israil jamaitining üstigə qüxməsliki üqün, Lawiylar
Hudaning ḥəküm-guwaḥliḳi saḳlaḳliḳ qedirning tət
ətrapioɣa bargaḥ ḳursun; Lawiylar Hudaning ḥəküm-
guwaḥliḳi saḳlaḳliḳ qedirni muḥapizət ḳilixḳa məs'ul
bolidu» — degənidi. **54** Israillar ənə xundaḳ ḳildi;

Pərwərdigar Musaoɣa ḳandaḳ buyruoɣan bolsa, ular xundaḳ ḳildi.

2 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoɣa mundaḳ dedi: — **2** Israillar ḥərbiri əzlirining tuoɣi astioɣa, əzlirining ata jəmətining bayriḳi astida qedir tiksun; jamaət qedirining tət ətrapidin səl yiraḳraḳ bargaḥ ḳursun. **3** Kün qiḳix tərəpkə, xərḳ tərəpkə ḳaritip əz tuoɣi astida ḳoxun-ḳismi boyiqə bargaḥ ḳuridioɣini Yəḥuda bolsun; Yəḥudalarning əmiri Amminadabning ooɣli Naḥxon bolsun. **4** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy yətmix tət ming altə yüz kixi. **5** Uning yenida bargaḥ ḳuridioɣini Issakar ḳəbilisi bolsun; Issakarlarning əmiri Zuarning ooɣli Nətanəl bolsun. **6** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tət ming tət yüz kixi. **7** Ularning yenida yənə Zəbulun ḳəbilisi bolsun; Zəbulunlarning əmiri Ḥelonning ooɣli Eliab bolsun. **8** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik yəttə ming tət yüz kixi. **9** Omumən Yəḥuda bargaḥioɣa ḳaraydioɣanlarning ḥəmmisi, yəni ḳoxun-ḳisimliri boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz səksən altə ming tət yüz kixi; ular aldi bilən yoloɣa qiḳsun. **10** — Jənub tərəptə, tuoɣ tikləp, ḳoxun tərtipi bilən bargaḥ ḳuridioɣini Rubən ḳəbilisi bolsun; Rubənlarning əmiri Xidərning ooɣli Əlizur bolsun. **11** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik altə ming bəx yüz kixi. **12** Uning yenida bargaḥ ḳuridioɣini Ximeon ḳəbilisi bolsun; Ximeonlarning əmiri Zuri-xaddayning ooɣli Xelumiyəl bolsun. **13** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tokḳuz ming üq yüz kixi. **14** Ularning yenida Gad ḳəbilisi bolsun; Gadlarning əmiri Deuəlning ooɣli əliasaf bolsun. **15** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik bəx ming altə yüz əllik kixi. **16** Rubən bargaḥioɣa ḳaraydioɣanlarning ḥəmmisi, yəni ḳoxuni boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz əllik bir ming tət yüz əllik kixi; ular ikkinqi səp bolup yoloɣa qiḳsun. **17** Andin jamaət qediri bilən Lawiylarning bargaḥi baxḳa bargaḥlarning otturisida mangsun; ular ḳandaḳ bargaḥ ḳuroɣan bolsa, xundaḳ yoloɣa qiḳsun; ḥər ḳaysisi əz ornida əz tuoɣi astida bolsun. **18** — Kün petix tərəptə, tuoɣ tikləp, ḳoxun tərtipi bilən bargaḥ ḳuridioɣini Əfraim ḳəbilisi bolsun; Əfraimlarning əmiri Ammiḥudning ooɣli əlixama bolsun. **19** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik ming bəx yüz kixi. **20** Uning yenida bargaḥ ḳuridioɣini Manassəḥ ḳəbilisi bolsun; Manassəḥlərning əmiri Pidaḥzurning ooɣli Gamaliyəl bolsun. **21** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz ikki ming ikki yüz kixi. **22** Ularning yenida Binyamin ḳəbilisi bolsun; Binyaminlarning əmiri Gideonining ooɣli Abidan bolsun. **23** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz bəx ming tət yüz kixi. **24** Omumən Əfraim bargaḥioɣa ḳaraydioɣanlarning ḥəmmisi, yəni ḳoxun ḳisimliri boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz səkkiz ming bir yüz kixi; ular üqinqi səp bolup yoloɣa qiḳsun. **25** — Ximal tərəptə, tuoɣ tikləp, ḳoxun tərtipi bilən bargaḥ ḳuridioɣini Dan ḳəbilisi bolsun. Danlarning əmiri Ammixaddayning ooɣli Aḥiəzər bolsun. **26** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy atmix ikki ming yəttə yüz kixi. **27** Uning yenida bargaḥ ḳuridioɣini Axir ḳəbilisi bolsun; Axirlarning əmiri Okranning ooɣli Pagiyəl bolsun. **28** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik bir ming bəx yüz kixi. **29** Ularning yenida Naftali ḳəbilisi bolsun; Naftalilarning əmiri Enanning ooɣli aḥira bolsun. **30** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik üq ming tət yüz kixi. **31** Dan bargaḥioɣa ḳaraydioɣanlarning ḥəmmisi, yəni ḳoxun-ḳisimliri boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz əllik yəttə ming altə yüz kixi; ular əz tuoɣliri astida ḥəmmining kəynidə yoloɣa qiḳsun. **32** Yuḳiridikilər əz ata jəməti boyiqə sanaḳtin ətküzülgən Israillardur; ḳoxun-ḳisimliri boyiqə bargaḥlarda sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi boldi. **33** Biraḳ Lawiylarla, Pərwərdigarning Musaoɣa ḳiloɣan əmri boyiqə, Israillar ḳatarida sanaḳtin ətküzülmidi. **34** Israillar Pərwərdigarning Musaoɣa ḳiloɣan barliḳ əmri boyiqə ix tutup, əzlirining tuoɣi boyiqə bargaḥ ḳuratti; ular əz ḳəbilisi wə ata jəməti tərtipi boyiqə yoloɣa qiḳatti.

3 Pərwərdigar Sinay teoɣida Musa bilən səzləxkən künlərdə, Ḥarun bilən Musaning əwladliri təwəndikilərdin ibarət idi. **2** Ḥarunning ooɣullirining ismi mundaḳ: tunji ooɣlining ismi Nadab idi, uning yənə Abiḥu, əliazar, Itamar degən ooɣulliri bar idi. **3** Ḥarunning ooɣullirining ismi ənə xundaḳ idi, ular məsiḥləngən kaḥinlar idi; [Musa] ularni kaḥinliḳ wəzipisini ətəxkə Hudaoɣa atap ayrioɣanidi. **4** Lekin Nadab bilən Abiḥu Sinay qəlidə oɣəyriy bir otni Pərwərdigarning aldioɣa sunoɣini tüpəylidin Pərwərdigar aldida əldi wə ularning ḥeq nəsli ḳaldurulmidi; əliazar bilən Itamar əz atisi Ḥarun aldida kaḥinliḳ wəzipisini ətidi. **5** Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip: — **6** Sən Lawiy ḳəbilisini aldingoɣa kəltürüp, ularni kaḥin Ḥarunning hizmitidə boluxḳa uning aldioɣa ḥazir ḳil. **7** Ular Ḥarunning ḥajiti wə pütkül jamaətning ḥajitidin qiḳip jamaət qedirining aldida wəzipə ətəp, ibadət qedirining hizmitini bejirsun. **8** Ular yənə jamaət qedirididiki barliḳ ḳaqa-ḳuqa əswablarni baxḳurux bilən Israillarning hizmitidə bolup wəzipə ətəp, ibadət qedirining ixlirini bejirsun. **9** Sən Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa təḳsimləp bərgin; ular Israillar iqidin məhsus uningoɣa tallap berilgən. **10** Ḥarun bilən ooɣullirini bolsa sən əzining kaḥinliḳ wəzipisini ətəxkə bekitkin; ḥərḳandaḳ yat kixi yeḳinlaxsa əltürülsun, — dedi. **11** Andin Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ dedi: — **12** — Ḳara, Mən Israillar iqidin Lawiylarni tallidim, ularni Israil iqidə baliyatḳuning barliḳ tunji mewisining ornioɣa, yəni qong ooɣullirining ornioɣa ḳoyimən, xunga Lawiylar Mening bolidu. **13** Qünki tunji ooɣullarning ḥəmmisi Meningkidur; Mən Misir zeminida tunji tuoɣuloɣanlarning ḥəmmisini ḳətl ḳiloɣan künidə Israillarning iqidiki tunjilarning ḥəmmisini, məyli adəm bolsun yaki ḥaywan bolsun, muḳəddəs ḥesablap Meningki ḳiloɣanidim. Ular Meningkidur; Mən Pərwərdigardurmən. **14** Andin Pərwərdigar Sinay qəl-bayawanida Musaoɣa: — **15** — Sən Lawiylarni ata jəməti, ailisi boyiqə sanaḳtin ətküz; barliḳ ərkəklərni, yəni bir ayliḳtin axḳanlarning ḥəmmisini sanaḳtin ətküz, — dedi. **16** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, əzigə deyilgəndək Lawiylarni sanaḳtin ətküzdi. **17** Lawiyning ooɣullirining ismi mundaḳ: — Gərxon,

Koḩat, Mərari. **18** Gərxonning ooɣullirining ismi aililiri
boyiqə Libni wə Ximəy idi. **19** Koḩatning ooɣulliri
aililiri boyiqə Amram, Izḩar, Ḩebron wə Uzziəl idi. **20**
Mərarining ooɣulliri aililiri boyiqə Maḩli wə Muxi idi.
Bularning ḩəmmisi ata jəməti boyiqə Lawiylarning
jəməti boldi. **21** Gərxondin Libnilarning jəməti bilən
Ximəylərning jəməti wujudqa kəldi; bular Gərxonlarning
jəmətliri idi. **22** Barliq ərlərning sanioɣa asasən, bir
ayliqtin axqanlirining sanaqtin ətküzülgənliri jəmiy
yəttə ming bəx yüz kixi boldi. **23** Gərxonning jəməti
ibadət qedirining arqa təripidə, yəni oɣərb tərəptə bargaḩ
qurdi; **24** Gərxon jəmətining əmiri Laəlning ooɣli Əliasaf
idi. **25** Gərxonlarning jamaət qediridiki wəzipisi ibadət
qedirining əzidiki astinqi ikki yapquq-pərdə, uning
üstidiki yopuq wə jamaət qedirining ixik pərdisigə, **26**
xundaqla ḩoyla ətrapidiki pərdilər, ḩoyla dərwazisining
pərdisi (ḩoyla pərdiliri ibadət qediri bilən qurbangaḩni
qəridəp turatti) wə ḩoylida ixlitilidioɣan munasiwətlik
barliq tanilaroɣa qarax idi. **27** Koḩattin Amramlarning
jəməti, Izḩarlarning jəməti, Ḩebronlarning jəməti wə
Uzziəllərning jəməti wujudqa kəldi; bu Koḩatlarning
jəmətliri idi. **28** Barliq ərkəklərning sani boyiqə, bir
ayliqtin axqanlar jəmiy səkkiz ming altə yüz adəm bolup
qiqti; ular muqəddəs jayoɣa qarax wəzipisini ətəydioɣan
boldi. **29** Koḩat əwladlirining jəmətliri jamaət qedirining
jənub təripidə bargaḩ tikti. **30** Koḩat jəmətining əmiri
Uzziəlning ooɣli Əlizafan idi. **31** Ularning wəzipisi əhdə
sanduqi, xirə, qiraoɣdan, ikki qurbangaḩ, xuningdək
muqəddəs jayning iqidə ixlitidioɣan qaqa-quqa, pərdə
wə ibadət qedirining iqidə ixlitidioɣan barliq nərsilərgə
qarax idi. **32** Lawiylarning əmirlirining əmiri bolsa
kaḩin Ḩarunning ooɣli Əliazar idi; u muqəddəshanioɣa
qarax wəzipisini ətəydioɣanlar üstidin nazarət qilidioɣan
boldi. **33** Mərariдin Maḩli jəməti bilən Muxi jəməti
wujudqa kəldi; bular Mərarining jəmətliri boldi. **34** Barliq
ərkəklərning sanioɣa asasən, bir ayliqtin yuqiri boloɣanlar
sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy altə ming ikki yüz kixi
qiqti. **35** Mərarining jəmətining əmiri Abiḩayilning
ooɣli Zuriyəl boldi; ular ibadət qedirining ximal təripigə
bargaḩ qurdi. **36** Mərari əwladlirining wəzipisi ibadət
qedirining tahtayliri, baldaqliri, hadilirioɣa, təglikliri
barliq əswab-jabduqlirioɣa qarax, xuningdək bularoɣa
munasiwətlik ixlitilidioɣan barliq nərsilərgə, **37** xundaqla
ḩoylining tət ətrapidiki hadilaroɣa wə ularning təglikliri,
qozuq wə tanilaroɣa məs'ul boluxqa bəlgilənidi. **38**
Ibadət qedirining aldioɣa, xərq təripigə, yəni jamaət
qedirining künqiqix təripigə bargaḩ quroɣanlar Musa,
Ḩarun wə Ḩarunning ooɣulliri idi; ular Israillarning
hizmitidə bolux wəzipisini ətəp, muqəddəs jayoɣa
qaraydioɣan boldi; ularoɣa yat boloɣan ḩərqandaq adəm
[muqəddəs] jayoɣa yeqinlaxsa, eltürülətti. **39** Musa
bilən Ḩarun Pərwərdigarning əmri boyiqə, sanaqtin
ətküzgən barliq Lawiylar, jəmətliri boyiqə, yəni bir
ayliqtin yuqiri sanaqtin ətküzülgən ərkəklər jəmiy
yigirmə ikki ming qiqti. **40** Pərwərdigar Musaoɣa: —
Sən Israillar iqidə bir ayliqtin axqan tunji ooɣullarni
sanaqtin ətküzüp, isim-familisi boyiqə tizimlap qiq.
41 Sən Lawiylarni Israillarning barliq tunjilirining
ornida Manga has qil (Mən Pərwərdigardurmən);
Lawiylarning mal-qarwilirinimu Israillarning barliq tunji
mal-qarwilirining ornida Manga has qil, — dedi. **42** Musa
Pərwərdigarning əmri boyiqə, Israillarning tunjilirini
qoymay sanaqtin ətküzdi. **43** Bir ayliqtin yuqiri tunji
ooɣul balilirini isim-familisi bilən sanaqtin ətküzgəndə,
ular jəmiy yigirmə ikki ming ikki yüz yətmix üq kixi
qiqti. **44** Pərwərdigar Musaoɣa mundaq dedi: — **45** Sən
Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga talla,
xundaqla Lawiylarning mal-qarwilirinimu Israillarning
mal-qarwilirining ornida Manga talla; xuning bilən
Lawiylar Meningki bolidu; Mən Pərwərdigardurmən.
46 Wə Lawiylarning sanidin artuq qiqqan Israillarning
tunjiliri, yəni xu ikki yüz yətmix üqi üqün ḩərlük ḩəqqini
qobul qiloɣin; **47** xularning ḩərbiri üqün bəx xəkəl
kümüx al, kixi sanioɣa qarap bolsun; muqəddəs jaydiki
xəkəlning əlqəm birliki boyiqə ulardin aloɣin (bir xəkəl
yigirmə gərəḩdur). **48** Artuq qiqqan adəmlərning, yəni
ḩərlük ḩəqqini təlixi kerək boloɣanlarning kümüxini
Ḩarun bilən uning ooɣulliriоɣa bər. **49** Əmdi Lawiylar
təripidin «ḩərlükkə qiqiriloɣan» dəp ḩesablanoɣan tunji
ooɣullardin artuq qiqqanlardin bolsa, Musa ulardin
xu ḩərlük ḩəqqini aldi; **50** u Israillarning tunjiliridin
xu kümüxni, yəni muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm
birliki boyiqə jəmiy bir ming üq yüz atmix bəx
xəkəl aldi. **51** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə
«ḩərlükkə qiqiriloɣan»larning kümüxini dəl Pərwərdigar
buyruoɣinidək, Ḩarun bilən uning ooɣulliriоɣa bərdi.

4 Andin Pərwərdigar Musa bilən Ḩarunoɣa səz qilip
mundaq dedi: — **2** Sən Lawiylar iqidin ata jəməti
boyiqə Koḩat əwladlirining omumiy sanini tizimlioɣin,
3 ottuz yaxtin əllik yaxqiqə boloɣan, jamaət qedirida ix-
hizmət qilixqa kelələydioɣanlarning ḩəmmisini tizimlap
qiq. **4** Koḩat əwladlirining jamaət qediri iqidiki wəzipisi
əng muqəddəs buyumlarni baxqurux bolidu. **5** Bargaḩ
kəqürülidioɣan qaoɣda, Ḩarun bilən uning ooɣulliri kirip
«[əng muqəddəs jay]»diki «ayrima pərdə-yopuq»ni
qüxürüp, uning bilən ḩəküm-guwaḩliq sanduqini
yəgisun; **6** andin uning üstini delfinning terisidin
etilgən yopuq bilən orap, üstigə kək bir rəhtni yepip,
andin kətüridioɣan baldaqlarni ətküzsun. **7** Təqdim
nan [tiziloɣan] xirəgə kək bir rəht selinip, üstigə
legən, təhsə, piyalə wə xarab ḩədiyəlirini qaqidioɣan
kədəḩlər tizip qoyulsun; xirədimu «daimiy nan» tizilip
turiwərsun; **8** bu nərsilərning üsti qizil rəht bilən,
uning üsti yənə delfin terisidə etilgən bir yopuq
bilən yepilip, andin kətiridioɣan baldaqlar ətküzüp
qoyulsun. **9** Ular kək rəht elip, uning bilən qiraoɣdan
bilən üstidiki qiraoɣlarni, pilik qisquqlarni, küldanlarni
wə qiraoɣdanoɣa ixlitidioɣan, barliq may qaqilaydioɣan
qaqilarni yepip qoysun. **10** Ular yənə qiraoɣdan bilən
qiraoɣdanoɣa ixlitidioɣan ḩəmmə qaqa-quqa əswablarni
delfin terisidin etilgən yopuq bilən yəgəp, andin əpkəxkə
selip qoysun. **11** Altun huxbuygaḩqa kək bir rəht
selip, yənə delfin terisidə etilgən yopuq bilən yepip,
andin kətürgüqkə qox baldaqlarni ətküzüp qoysun.
12 Muqəddəs jayning iqidə ixlitidioɣan barliq qaqa-
quqilarni kək bir rəht bilən yəgəp, andin üstigə delfin
terisidə etilgən yopuqni yepip, andin bir əpkəxkə selip
qoysun. **13** Ular qurbangaḩni külidin tazilap, üstigə
səsün rənglik bir rəhtni yeyip qoysun. **14** Andin yənə
qurbangaḩta ixlitilidioɣan əswablar — küldan, ilmək,

bəlgürjək, qinilər, xundaqla barlıq əswablarni qurbangah üstigə tizip, andin delfin terisidə etilgən bir yopuq bilən yepip, andin kətüridioŋan baldaqlarni ətküzüp koysun. **15** Pütün bargahtikilər yoloŋa qikidioŋan qaoŋda, Harun bilən uning ooŋulliri muqəddəs jay wə muqəddəs jaydiki barlıq qaqa-quqa əswablarni yepip boloŋandin keyin, Kohatning əwladliri kelip kətürsun; lekin ölüp kətməslik üqün muqəddəs buyumlaroŋa kol təgküzmisun. Jamaət qediri iqidiki nərsilərdin xularni Kohatning əwladliri kətürüxi kerək. **16** Harunning ooŋli əliazarning wəzipisi qiraoŋ meyi, huxbuy ətir, daimiy təqdim kilinidioŋan axlıq hədiyə bilən məsihləx meyioŋa karax, xundaqla pütkül ibadət qediri bilən uning iqidiki barlıq nərsilər, muqəddəs jay həm muqəddəs jaydiki qaqa-quqa əswablaroŋa karaxtin ibarət. **17** Andin Pərwərdigar Musa bilən Harunoŋa səz kilip mundak dedi: — **18** Silər Kohat jəmətidikilərni Lawiylar arisidin kət'iy yokitip koymanglar; **19** bəlki ularning əlməy, hayat kelixi üqün ular «əng muqəddəs» buyumlaroŋa yekinlaxkan qaoŋda, Harun bilən uning ooŋulliri kirip ularning hərbirigə kilidioŋan wə kətüridioŋan ixlarni kərsitip koysun; **20** ular pəkət muqəddəs jayoŋa kirgəndə muqəddəs buyumlaroŋa bir dəkikimu karimisun, undak kilip koysa ölüp ketidu. **21** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **22** Gərxon əwladliri iqidə ata jəməti wə aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qediri iqidə hizmət kilix sepigə kirələydioŋan həmmisini sanaktin ətküzüp omumiy sanini al. **24** Gərxon ailililirining kilidioŋan hizmiti wə ular kətüridioŋan nərsilər təwəndikiqə: **25** — ular jamaət qedirining əzini, yəni astidiki iqki pərdiliri wə sirtki pərdilirini, uning yapkuqini, xundakla üstigə yapkan delfin terisidə etilgən yopukni wə jamaət qedirining kirix ixikining pərdisini, **26** ibadət qediri bilən kurbangahni qəridəp tartiloŋan hoylidiki pərdilər bilən kirix dərwazisining pərdisini, xularoŋa has tanilirini wə ixlitidioŋan barlıq qaqa-quqa əswablarni kətürsun; bu əswab-üskünilərgə munasiwətlik kerək boloŋan ixlarni kilsun. **27** Gərxon əwladlirining pütün wəzipisi, yəni ular kətüridioŋan wə bejiridioŋan barlıq ixlar Harun wə uning ooŋullirining kərsətmiliri boyiqə bolsun; ularning nemə kətüridioŋanlikini silər bəlgiləp beringlar. **28** Gərxon əwladlirining jəmətlirining jamaət qedirining iqidə kilidioŋan hizmiti xular; ular kahin Harunning ooŋli Itamarning kol astida turup ixlisun. **29** Mərarining əwladlirinimu, ularni ata jəməti, aililiri boyiqə, sanaktin ətküz; **30** ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qediri iqidə hizmət kilix sepigə kirələydioŋan həmmisini sanaktin ətküzüp omumiy sanini al. **31** Ularning jamaət qediri iqidiki barlıq hizmiti, yəni kətürüx wəzipisi mundak: — Ular jamaət qedirining tahtayliri, baldakliri, hadiliri wə ularning təglikliri, **32** hoylining tət ətrapidiki hadilar, ularning təglikliri, kozukliri, tanaliri, barlıq əswab-üskünə həm xularoŋa kerəklik boloŋan barlıq nərsilərni kətürüx bolsun; ular kətüridioŋan əswab-üskünilərni namini atap bir-birləp hər adəmgə kərsitip beringlar. **33** Mərari jəmət-ailililirining jamaət qediri iqidə kilidioŋan barlıq ixliri ənə xular; ular kahin Harunning ooŋli Itamarning kol astida turup ixlisun. **34** Musa bilən Harun wə jamaətning əmirliri Kohatning əwladlirining ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət kilix sepigə kirələydioŋanlarning həmmisini ata jəməti, aililiri boyiqə sanaktin ətküzdi. **36** Ulardin jəməti boyiqə sanaktin ətküzülgənlər jəmiy ikki ming yəttə yüz əllik kixi bolup qikti. **37** Muxular Kohat jəmətidin sanaktin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix kilidioŋan hərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən kiloŋan əmri boyiqə Musa bilən Harun sanaktin ətküzgənlər idi. **38** Gərxonlarning ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət kilix sepigə kirələydioŋan həmmisi sanaktin ətküzüldi; **40** ata jəməti, aililiri boyiqə sanaktin ətküzülgənlər jəmiy ikki ming altə yüz ottuz kixi bolup qikti. **41** Muxular Gərxon jəmətidin sanaktin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix kilidioŋan hərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən kiloŋan əmri boyiqə Musa bilən Harun sanaktin ətküzgənlər idi. **42** Mərarilarning ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət kilix sepigə kirələydioŋan həmmisi sanaktin ətküzüldi; **44** ata jəməti, aililiri boyiqə sanaktin ətküzülgənlər jəmiy üq ming ikki yüz kixi bolup qikti. **45** Muxular Mərari jəmətidin sanaktin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix kilidioŋan hərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən kiloŋan əmri boyiqə Musa bilən Harun sanaktin ətküzgənlər idi. **46** Sanaktin ətküzülgən Lawiylar mana xular idi; Musa bilən Harun həm Israillarning əmirliri ulardin ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət kilix wə yük kütürüx wəzipisigə kirələydioŋanlarni sanaktin ətküzgən. **48** Ularning sani jəmiy səkkiz ming bəx yüz səksən adəm bolup qikti. **49** Pərwərdigarning əmri boyiqə, ular Musa təripidin sanaktin ətküzüldi; hərkim əzi kilidioŋan Ixi wə kətüridioŋan yükigə asasən sanaktin ətküzüldi. Bularning həmmisi Pərwərdigarning Musaoŋa əmr kiloŋinidək boldi.

5 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip: — **2** Sən Israillaroŋa əmr kilip: «Silər pisə-mahaw kesili bilən akma kesiligə giriptar boloŋanlarni, xundakla élükkə tegixi bilən napak bolup kaloŋan həmmisini ər-ayal deməy bargahtin qikiriwetinglar. Bargahlarni buloŋiwətməsliki üqün ularni bargahtin qikiriwetinglar; qünki Mən bargah otturisida makan kildim» — degin, — dedi. **4** Israillar xundak kilip ularni bargahtin qikiriwətti; Pərwərdigar Musaoŋa kandak əmr kiloŋan bolsa, Israillar xundak kildi. **5** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **6** Sən Israillaroŋa eytkin: — Məyli ər yaki ayal bolsun, əgər u insanlarning Pərwərdigaroŋa wapasizlik kilidioŋan hərkandak gunahliridin birini sadir kilip, xuning bilən gunahkar dəp bekitilsə, **7** undakta u əzi ətküzgən gunahioŋa ikrar kilip, itaətsizliki kəltürüp qikaroŋan, ziyanlanoŋuqining ziyinini toluk tələp berixi kerək wə uning sirtida u kixigə yənə bəxtin bir ülüxni koxup tələp bərsun. **8** Ziyanlanoŋuqining mubada itaətsizlik kəltürüp qikaroŋan ziyanoŋa berilgən tələm pulini aloŋudək tuoŋkini bolmisa, tələm puli gunahkar boloŋan kixining kafaritigə sunulidioŋan koxkaroŋa koxulup, Pərwərdigaroŋa atilip, kahinoŋa berilsun. **9** Xuningdək Israillarning Hudaoŋa atioŋan barlıq mukəddəs hədiyəliri, yəni kahinoŋa kəltürgən nərsilərdin barlıq «kətürmə

qurbanliq-ḥədiyə»lər kaḥinoƣa ḥesab bolsun. **10** Ḥərkim
Hudaoƣa atioƣan ḥədiyələr muqəddəs dəp ḥesablansun,
xundaqla kaḥinning bolsun; kixilər kaḥinoƣa nemə
ḥədiyə qilsa, uning ḥəmmisi kaḥinning bolsun. **11**
Pərwərdigar Musaoƣa səz qilip mundaq dedi:— **12** Sən
Israillaroƣa səz qilip mundaq degin:— Əgər birsining
hotuni əz eridin yüz ərügən, sadaqətsizlik qiloƣan bolsa,
13 — demək, baxqa birsi bilən yeqinlaxqan, xundaqla
uning buloƣanoƣanliqi erining kəzliridin yoxurun boloƣan
bolsa, ḥeq guwaḥqi bolmioƣan ḥəm gunaḥ qiloƣan qeoƣida
tutulupmu qalmioƣan bolsa, **14** xundaq əḥwalda, eri
əz hotunidin guman qilip künlisə, hotuni rastla zina
qilip buloƣanoƣan bolsa (yaki əz hotunioƣa guman qilip
künlisimu, hotuni zina qilmioƣan wə buloƣanmioƣan
bolsa) **15** əḥwalini ispatlax üqün bu adəm hotunini
kaḥinning yenioƣa əkəlsun ḥəm hotuni üqün zərür
axliq ḥədiyəsi, yəni arpa undin ondin bir əfaḥni aloƣaq
kəlsun; xu ḥədiyəning üstigə u ḥeq zəytun meyi
quymisun yaki ḥeq məstiki qoxup qoymisun; qünki
bu kündaxliq ḥədiyəsi, əslətmə axliq ḥədiyəsi bolup,
ularning qəbiḥlikigə boloƣan əslətmidur. **16** Kaḥin u
hotunni aldioƣa kəltürüp, Pərwərdigarning ḥuzurida
turoƣuzsun. **17** Kaḥin komzəkkə muqəddəs sudin quyup,
ibadət qedirining yər topisidin bir qimdim elip suoƣa
qeqip qoysun. **18** Kaḥin u hotunni Pərwərdigarning
ḥuzurida turoƣuzup, bexini eqip, əslətmə axliq ḥədiyəsi,
yəni kündaxliq ḥədiyəsini uning qolioƣa tutquzsun,
andin kaḥin qolioƣa qaroƣix kəltürgüqi ələm süyini
alsun. **19** Kaḥin u hotunoƣa qəsəm iqküzüp, uningoƣa
«Dərwəqə sən ḥeqqandaq adəm bilən billə yatmioƣan,
eringning ornida baxqa birsi bilən billə boluxqa ezip
buzuqluq qilmioƣan bolsang, undaqta sən bu qaroƣix
kəltürgüqi ələm süyidin halas boloƣaysən. **20** Lekin
sən eringning ornida baxqa birsigə yeqinlixip ezüngni
buloƣioƣan bolsang, eringdin baxqa bir ər sən bilən billə
yatqan bolsa, —» desun; **21** andin kaḥin u hotunoƣa
qaroƣix qəsimini iqküzgəndin keyin, yənə uningoƣa: «—
Pərwərdigar yotangni yiglitip, qorsiqingni ixxitiwətsun,
xuningdək Pərwərdigar seni əz həlking iqidə qaroƣix
wə qəsəm iqix dəstikigə aylandursun; bu qaroƣix süyi
iq-qarningoƣa kirip, qorsiqingni ixxitiwətsun, yotangni
yigilitiwətsun» degəndə, u hotun: «Amin, amin» desun.
23 Xuningdək kaḥin bu qaroƣix səzlirini dəptərgə
pütüp qoysun, xundaqla yazoƣan səzlərni ələm süyigə
qilisun, **24** andin u hotunoƣa bu qaroƣix kəltürgüqi
ələm süyini iqküzsun, bu qaroƣix kəltürgüqi su uning
iqigə kirixi bilənla uningoƣa azab-ələm bolidu. **25** Kaḥin
u hotunning qolidin kündaxliq axliq ḥədiyəsini elip,
uni Pərwərdigarning ḥuzurida pulanglitip boloƣandin
keyin, qurbangaḥqa elip kəlsun. **26** Kaḥin ḥədiyədin
bir siqim un elip, hatirə ḥesabida qurbangaḥqa qoyup
kəydürsun; andin u hotunoƣa bu suni iqküzsun. **27**
Kaḥin əmdi u hotunoƣa suni iqküzgəndin keyin, əgər u
ḥəqiqiy buloƣanoƣan bolup, əz erigə sadaqətsizlik qiloƣan
bolsa, qoqum xundaq boliduki, bu qaroƣix süyi uning
iqigə kirgəndin keyin uningoƣa azab-ələm kəltüridu;
uning qorsiqi ixxip, yotisi yigiləp ketidu; xuning bilən
u hotun əz həlqi iqidə qaroƣixqa ketidu. **28** Lekin
əgər u hotun buloƣanmioƣan pak bolsa, xu ixtin halas
bolidu wə əksiqə ḥamilidar bolup pərzəntlik bolidu.
29 Mana bu kündaxliq tooƣrisidiki qanundur; hotun əz
erining ornida baxqa birsi bilən billə boluxi bilən ezip
buloƣanoƣan bolsa **30** wə yaki birsi hotunidin guman qilip
künlisə, undaqta u hotunini Pərwərdigarning aldida
turoƣuzsun, kaḥin uningoƣa xu qanun boyiqə ḥəmmini
ijra qilsun. **31** ənə xundaq qiloƣanda, ər gunaḥtin halas
bolup, hotun əz gunaḥini kətiridu.

6 Pərwərdigar Musaoƣa səz qilip mundaq dedi:— **2**
Sən Israillaroƣa eytqin: «Məyli ər yaki ayal bolsun,
«Əzümni Pərwərdigaroƣa atap, nazariylardin bolimən»
degən alaḥidə bir qəsəmni iqkən bolsa, **3** undaqta
u əzini ḥaraq-xarabtin ayrip pərḥiz tutsun; ḥaraq-
xarab bilən ixləngən sirkinimu iqmisun yaki ḥərqandaq
üzüm xərbitini iqmisun wə ḥəl-quruq üzümlərnimu
yemisun. **4** Əzini Pərwərdigaroƣa atioƣan barliq künlərdə,
üzüm telidin qiqqan ḥərqandaq nərsini, məyli üzüm
uruqi bolsun, posti bolsun, ularni yeyixkə bolmaydu.
5 Əzümni Pərwərdigaroƣa atidim dəp qəsəm qiloƣan
künliridə, ularning bexioƣa ustira təgküzüxkə bolmaydu;
əzini Pərwərdigaroƣa atioƣan künlər ətüp bolmioƣuqə, u
muqəddəs boluxi kerək; ular qaqlirini uzun qoyuxi kerək.
6 U qəsəm iqkən barliq künliridə ḥeqqandaq əlüklərgə
yeqinlixixqa bolmaydu. **7** Uning əz atisi, anisi, qerindixi
yaki ḥədə-singilliri əlüp qaloƣan bolsa, ularni dəp əzini
napak qilmasliqi kerək; qünki bexida Pərwərdigaroƣila
has bolimən dəp bərgən wədisining bəlgisi bolidu. **8**
Əzini Hudaoƣa atiwətkən barliq künlərdə u Pərwərdigar
aldida muqəddəs bolup tursun. **9** Mubada bir kixi
uning yenida tuyuqsiz əlüp qelip, əzini Pərwərdigaroƣa
atioƣanliqning bəlgisi boloƣan bexi buloƣanoƣan bolsa, u
əzini paklax küni wə keyinki yəttinqi künimu qeqini
aldursun. **10** Səkkizinqi küni u ikki pahtəkni yaki
ikki baqkini elip jamaət qedirining dərwazisi aldida
kaḥinoƣa tapxursun. **11** Kaḥin birini gunaḥ qurbanliqi,
yənə birini kəydürmə qurbanliq süpitidə sunup, əlük
səwəbidin napak bolup qaloƣan gunaḥini tiləp kafarət
qilsun; nazariy xu künning əzidə əz bexini qaytidin
muqəddəs-pak qilsun, **12** u əzini Pərwərdigaroƣa atioƣan
künlirini yengiwaxtin baxlisun, xuning bilən bir yaxliq
bir ərkək qozini itaətsizlik qurbanliqi qilip sunsun;
ilgiriki künliri bolsa inawətsiz ḥesablansun; qünki
uning əzini [Pərwərdigaroƣa] atioƣan ḥaliti buloƣanoƣan.
13 Nazariylardin biri əzini [Pərwərdigaroƣila] atioƣan
künlər toxqan künidə u tooƣruluq qanun-bəlgilimə
mundaq:— Kixilər uni jamaət qedirining dərwazisi
aldioƣa əkəlsun; **14** u əzi Pərwərdigaroƣa sunulidioƣan
kəydürmə qurbanliq üqün bir yaxliq bejirim ərkək
qozini, gunaḥ qurbanliqi üqün bir yaxliq qixi bejirim
bir qozini, inaqlik qurbanliqi üqün bejirim bir qoxqarni
kəltürsun, **15** xundaqla bir sewət petir nan, zəytun
meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloƣan toqaqlar
ḥəmdə zəytun meyi sürülüp məsiḥləngən petir ḥəmək
nanlar wə xu qurbanliqlarning qoxumqə axliq ḥədiyəliri
wə xarab ḥədiyəlirini kəltürsun. **16** Kaḥin bularni
Pərwərdigarning ḥuzurioƣa kəltürüp, Nazariyning xu
gunaḥ qurbanliqi bilən kəydürmə qurbanliqini sunsun;
17 u Pərwərdigaroƣa ataloƣan inaqlik qurbanliqi süpitidə
qoxqarni sunsun, uningoƣa qoxup bir sewət petir
nanni sunsun; kaḥin xular bilən təng Nazariy qoxup
təqdim qiloƣan axliq ḥədiyə bilən xarab ḥədiyəni

kəltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaət qedirining
dərwazisi aldida əzini Pərwərdigaroɣa atioɣanlikioɣa
bəlgə kilip koyuwətkən qeqini qüxürüp, qeqini elip
inaklik kurbanliki astidiki otka koysun. **19** Nazariy
xu tərikidə əzini Pərwərdigaroɣila atioɣanlik qeqini
qüxürüp boloɣandin keyin, kahin kaynap pixiriloɣan
koxkarning bir aldi kolini həm sewəttin bir petir nan
bilən bir petir həmək nanni elip kelip Nazariyning
kolioɣa tutkuzsun. **20** Kahin bularni Pərwərdigarning
aldida pulanglatma kurbanlik süpitidə ərüsun; bular
pulanglatma kurbanlik süpitidə sunoɣan təx bilən
kətürmə hədiyə kilinoɣan aldi kol bilən koxulup,
mukəddəs dəp hesablinip kahinoɣa berilsun; andin keyin
Nazariy xarab iqsə bolidu. **21** Xular bolsa kəsəm iqkən
Nazariy tooɣrisida, əzini Pərwərdigaroɣa ataxta sunux
zərür boloɣan kurbanlik-hədiyələr tooɣrisida bekitilgən
kanun-bəlgilimidur; xuningdək uning koli nemigə yətsə
xuni sunsimu bolidu; u iqkən kəsimi boyiqə, yəni
əzini Hudaoɣa atax wədisi tooɣruluk xu nizam-bəlgilimə
boyiqə həmmə ixni ada kilsun; wədisigə əməl kilsun.
22 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi: — **23**
Sən Harun bilən uning ooɣulliriɣa səz kilip mundak
degin: — Silər Israillaroɣa mundak bəht-bərikət tilənglar:
— **24** «Pərwərdigar silərgə bəht-bərikət ata kiloɣay,
silərni Əz panahida sakliɣay; **25** Pərwərdigar yüzini
silərning üstünglərdə yorutup, silərgə xapaət kiloɣay; **26**
Pərwərdigar yüzini üstünglaroɣa karitip kətürüp, silərgə
hatirjəmlik bərgəy!» — dəp tilənglar. **27** Ular xundak
kilip namimni Israillarning üstigə konduridu wə Mən
ularoɣa bəht-bərikət ata kilimən.

7 Musa ibadət qedirini tikligən küni, u qedirni məsihi
kilip maylap mukəddəs kildi, xundakla uning iqidiki
barlik əswab-jabduklar, kurbangah wə uning barlik kaqa-
kuqa əswablirini məsihi kilip maylap mukəddəs kildi; xü
küni xundak boldiki, Israilning əmirliri, yəni ularning
ata jəmətining baxlikliri boloɣan, kəbilə əmirliri kelip
hədiyələrni sundi; xu kəbililərning əmirliri sanaktin
ətküzüx ixioɣa nazarət kiloɣuqilar idi. **3** Ular əzlirining
hədiyəlirini Pərwərdigarning huzurioɣa hazir kilixti,
kəltürülgən bu hədiyələr jəmiy bolup altə harwa, on
ikki əküzdin ibarət idi; hər ikki əmir birlixip birdin
sayiwənlik harwa, hərbir əmir birdin əküz elip kəldi; ular
bu hədiyələrni qedirining aldioɣa əkilixti. **4** Pərwərdigar
Musaoɣa səz kilip: — **5** Jamaət qedirining ixlirioɣa
ixlitix üqün sən bu nərsilərni kobul kilip, Lawiylarning
hərbirining bejiridioɣan ixliri boyiqə ularning ixlitixigə
bərgin, — dedi. **6** Xuning bilən Musa harwa bilən
əküzlərni kobul kilip Lawiylaroɣa tapxurup bərdi. **7** U
Gərxon əwladlirining kilidioɣan ixlirioɣa asasən, ularoɣa
ikki harwa bilən tət əküz bərdi. **8** Mərari əwladlirining
kilidioɣan ixlirioɣa asasən, ularoɣa tət harwa bilən səkkiz
əküz bərdi; ularning həmmisi kahin Harunning ooɣli
Itamaroɣa karaytti; **9** lekin u Kohatning əwladlirioɣa
heqnemə bərmidi; qünki ular mukəddəs nərsilərni
kətürüxkə məs'ul idi; demək, ular məs'ul boloɣan
nərsilərni əz mürisidə kətürətti. **10** Kurbangah maylinip
məsihləngən küni, uni Hudaoɣa beoɣixlax yolida əmirlər
sunidioɣan hədiyəlirini elip kelip, kurbangah aldioɣa
koyuxti. **11** Pərwərdigar Musaoɣa: — Ular kurbangahni
beoɣixlax yolida hədiyəlirini sunsun; hərbir əmir əz
künidə sunsun, — dedi. **12** Birinqi küni hədiyə sunoɣuqi
Yəhuda kəbilisidin Amminadabning ooɣli Nahxon boldi.
13 U sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz ottuz xəkəl
kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliki yətmix xəkəl
kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki
xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik hədiyə
bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil
un toldurloɣanidi; **14** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy
toldurloɣan bir altun piyalə; **15** kəydürmə kurbanlik
üqün bir ərkək torpak, bir koqkar, bir yaxlik bir ərkək
koza; **16** gunah kurbanliki üqün bir tekə; **17** inaklik
kurbanliki üqün ikki buka, bəx koqkar, bəx tekə, bir
yaxlik bəx ərkək koza; bular Amminadabning ooɣli
Nahxon sunoɣan hədiyələr idi. **18** Ikkinqi küni hədiyə
sunoɣuqi Issakarning əmiri Zuarning ooɣli Nətanəl
boldi. **19** U sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz ottuz
xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliki yətmix xəkəl
kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki
xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik hədiyə
bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil
un toldurloɣanidi; **20** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy
toldurloɣan bir altun piyalə; **21** kəydürmə kurbanlik
üqün bir torpak, bir koqkar, bir yaxlik bir ərkək koza;
22 gunah kurbanliki üqün bir tekə; **23** inaklik kurbanliki
üqün ikki buka, bəx koqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək
koza; bular Zuarning ooɣli Nətanəl sunoɣan hədiyələr idi.
24 Üqinqi küni hədiyə sunoɣuqi Zəbulun əwladlirining
əmiri Helonning ooɣli Eliab boldi. **25** U sunoɣan hədiyə
eoɣirliki bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən,
eoɣirliki yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup,
bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə
əlqəndi; axlik hədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi
arilaxturuloɣan esil un toldurloɣanidi; **26** on xəkəl
eoɣirlikta, huxbuy toldurloɣan bir altun piyalə; **27**
kəydürmə kurbanlik üqün bir torpak, bir koqkar, bir
yaxlik bir ərkək koza; **28** gunah kurbanliki üqün bir
tekə; **29** inaklik kurbanliki üqün ikki buka, bəx koqkar,
bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək koza; bular Helonning
ooɣli Eliab sunoɣan hədiyələr idi. **30** Tətinqi küni hədiyə
sunoɣuqi Rubən əwladlirining əmiri Xidərning ooɣli
əlizur boldi. **31** U sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz
ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliki yətmix
xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik
hədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan
esil un toldurloɣanidi; **32** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy
toldurloɣan bir altun piyalə; **33** kəydürmə kurbanlik
üqün bir torpak, bir koqkar, bir yaxlik bir ərkək koza;
34 gunah kurbanliki üqün bir tekə; **35** inaklik kurbanliki
üqün ikki buka, bəx koqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək
koza; bular Xidərning ooɣli əlizur sunoɣan hədiyələr idi.
36 Bəxinqi küni hədiyə sunoɣuqi Ximeon əwladlirining
əmiri Zuri-xaddayning ooɣli Xelumiyəl boldi. **37** U
sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir
kümüx legən, eoɣirliki yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx
das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm
birliki boyiqə əlqəndi; axlik hədiyə bolsun dəp ikkisigə
zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldurloɣanidi; **38**
on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy toldurloɣan bir altun piyalə;
39 kəydürmə kurbanlik üqün bir torpak, bir koqkar, bir

yaxlik bir ərkək qoza; **40** gunah qurbanliqi üqün bir tekə;
41 inaqlik qurbanliqi üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx
tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Zuri-xaddayning
ooŋli Xelumiyəl sunoŋan ḥədiyələr idi. **42** Altinqi küni
ḥədiyə sunoŋuqi Gad əwladlirining əmiri Deuəlning
ooŋli əliasaf boldi. **43** U sunoŋan ḥədiyə eoŋirliqi bir yüz
ottuz xəkəl kelidioŋan bir kümüx legən, eoŋirliqi yətmix
xəkəl kelidioŋan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik
ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloŋan
esil un toldurulo̧anidi; **44** on xəkəl eoŋirlikta, huxbuy
toldurulo̧an bir altun piyalə; **45** kəydürmə qurbanlik
üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza;
46 gunah qurbanliqi üqün bir tekə; **47** inaqlik qurbanliqi
üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək
qoza; bular Deuəlning ooŋli əliasaf sunoŋan ḥədiyələr idi.
48 Yəttinqi küni ḥədiyə sunoŋuqi əfraim əwladlirining
əmiri Ammiḥudning ooŋli əlixama boldi. **49** U sunoŋan
ḥədiyə eoŋirliqi bir yüz ottuz xəkəl kelidioŋan bir kümüx
legən, eoŋirliqi yətmix xəkəl kelidioŋan bir kümüx das
bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki
boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun
meyi arilaxturuloŋan esil un toldurulo̧anidi; **50** on
xəkəl eoŋirlikta, huxbuy toldurulo̧an bir altun piyalə;
51 kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar,
bir yaxlik bir ərkək qoza; **52** gunah qurbanliqi üqün
bir tekə; **53** inaqlik qurbanliqi üqün ikki buqa, bəx
qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular
Ammiḥudning ooŋli əlixama sunoŋan ḥədiyələr idi. **54**
Səkkizinqi küni ḥədiyə sunoŋuqi Manassəḥ əwladlirining
əmiri Pidaḥzurning ooŋli Gamaliyəl boldi. **55** U sunoŋan
ḥədiyə eoŋirliqi bir yüz ottuz xəkəl kelidioŋan bir kümüx
legən, eoŋirliqi yətmix xəkəl kelidioŋan bir kümüx das
bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki
boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun
meyi arilaxturuloŋan esil un toldurulo̧anidi; **56** on xəkəl
eoŋirlikta, huxbuy toldurulo̧an bir altun piyalə; **57**
kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir
yaxlik bir ərkək qoza; **58** gunah qurbanliqi üqün bir
tekə; **59** inaqlik qurbanliqi üqün ikki buqa, bəx qoqqar,
bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Pidaḥzurning
ooŋli Gamaliyəl sunoŋan ḥədiyələr idi. **60** Tokquzinqi
küni ḥədiyə sunoŋuqi Benyamin əwladlirining əmiri
Gideonining ooŋli Abidan boldi. **61** U sunoŋan ḥədiyə
eoŋirliqi bir yüz ottuz xəkəl kelidioŋan bir kümüx legən,
eoŋirliqi yətmix xəkəl kelidioŋan bir kümüx das bolup,
bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə
əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi
arilaxturuloŋan esil un toldurulo̧anidi; **62** on xəkəl
eoŋirlikta, huxbuy toldurulo̧an bir altun piyalə; **63**
kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir
yaxlik bir ərkək qoza; **64** gunah qurbanliqi üqün bir tekə;
65 inaqlik qurbanliqi üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx
tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Gideonining ooŋli
Abidan sunoŋan ḥədiyələr idi. **66** Oninqi küni ḥədiyə
sunoŋuqi Dan əwladlirining əmiri Ammixaddayning ooŋli
Aḥiəzər boldi. **67** U sunoŋan ḥədiyə eoŋirliqi bir yüz
ottuz xəkəl kelidioŋan bir kümüx legən, eoŋirliqi yətmix
xəkəl kelidioŋan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik
ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloŋan
esil un toldurulo̧anidi; **68** on xəkəl eoŋirlikta, huxbuy
toldurulo̧an bir altun piyalə; **69** kəydürmə qurbanlik
üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza;
70 gunah qurbanliqi üqün bir tekə; **71** inaqlik qurbanliqi
üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək
qoza; bular Ammixaddayning ooŋli Aḥiəzər sunoŋan
ḥədiyələr idi. **72** On birinqi küni ḥədiyə sunoŋuqi Axir
əwladlirining əmiri Okranning ooŋli Pagiyəl boldi. **73** U
sunoŋan ḥədiyə eoŋirliqi bir yüz ottuz xəkəl kelidioŋan bir
kümüx legən, eoŋirliqi yətmix xəkəl kelidioŋan bir kümüx
das bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm
birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə
zəytun meyi arilaxturuloŋan esil un toldurulo̧anidi; **74**
on xəkəl eoŋirlikta, huxbuy toldurulo̧an bir altun piyalə;
75 kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir
yaxlik bir ərkək qoza; **76** gunah qurbanliqi üqün bir
tekə; **77** inaqlik qurbanliqi üqün ikki buqa, bəx qoqqar,
bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Okranning
ooŋli Pagiyəl sunoŋan ḥədiyələr idi. **78** On ikkinqi küni
ḥədiyə sunoŋuqi Naftali əwladlirining əmiri Enanning
ooŋli Aḥira boldi. **79** U sunoŋan ḥədiyə eoŋirliqi bir yüz
ottuz xəkəl kelidioŋan bir kümüx legən, eoŋirliqi yətmix
xəkəl kelidioŋan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik
ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloŋan
esil un toldurulo̧anidi; **80** on xəkəl eoŋirlikta, huxbuy
toldurulo̧an bir altun piyalə; **81** kəydürmə qurbanlik
üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza;
82 gunah qurbanliqi üqün bir tekə; **83** inaqlik qurbanliqi
üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx
ərkək qoza; bular Enanning ooŋli Aḥira sunoŋan ḥədiyələr
idi. **84** Qurbangaḥ maylinip məsiḥləngən künidə, Israil
əmirliri qurbangaḥqa sunoŋan ḥədiyələr: — jəmiy on
ikki kümüx legən, on ikki kümüx das, on ikki altun
piyalə boldi, **85** ḥərbir kümüx legənning eoŋirliqi bir
yüz ottuz xəkəl, ḥərbir kümüx dasning eoŋirliqi yətmix
xəkəl idi; muxu qaqa-quqioŋa kətkən kümüx muqəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəngəndə,
jəmiy ikki ming tət yüz xəkəl qikti; **86** huxbuy bilən
toldurulo̧an altun piyalə on ikki bolup, muqəddəs
jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəngəndə,
ḥərbir altun piyalining eoŋirliqi on xəkəl qikti; bu
altun piyalilərning altuni jəmiy bir yüz yigirmə xəkəl
qikti; **87** kəydürmə qurbanliqlar üqün boloŋan mallar:
— jəmiy on ikki torpak, on ikki qoqqar, on ikki bir
yaxlik ərkək qoza idi, ḥərbiri tegixlik axlik ḥədiyələr
bilən billə sunuldi; on ikki tekə gunah qurbanliqi
üqün sunuldi; **88** inaqlik qurbanlikliri üqün sunuloŋini
jəmiy yigirmə tət buqa, atmix qoqqar, atmix tekə,
bir yaxlik atmix ərkək qoza idi. Qurbangaḥ maylinip
məsiḥlinip, uni Hudaoŋa beoŋixlax yolida sunuloŋan
ḥədiyələr mana muxular. **89** Musa [Pərwərdigar] bilən
səzləxkili jamaət qedirioŋa kirgən qeoŋida, u «ḥəküm-
guwaḥlik sanduqi»ning üstidiki «kafarət təhti»ning ikki
təripidiki kerubning otturisidin uning əzigə gəp qiloŋan
awazini anglap turdi; Pərwərdigar xu yolda uningoŋa
səz qilatti.

8 Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip: — **2** Sən Ḥaruno̧a:
«Sən qiraoŋlar yakidioŋan qaoŋda yəttə qiraoŋning

ھەممىسى قىراۋدىنىڭ ئالدىنى يورۇتىدىۋاتقان بولسۇن»
دەپ ئېيتىپ قوي، — دېدى. 3 ھارۇن خۇنداق قىلدى؛ ئۇ
قىراۋدىن ئۈستىدىكى قىراۋلارنىڭ ھەممىسىنى يانداتۇرۇپ،
خۇددى پەرۋەردىگارنىڭ مۇسادىن ئېيتقىنىدەك، قىراۋ
نۇرىنى قىراۋدىنىڭ ئالدىنى يورۇتىدىۋاتقان قىلىپ قويدى. 4
قىراۋدىنىڭ ياسىلىشى مۇنداق: ئۇ ئالتۇندىن بولقا بىلەن
سوقۇپ ياسالغان، پۈتىدىن گۈللىرىگىچە بولقا بىلەن سوقۇپ
قېقىرىلغان. پەرۋەردىگار مۇسادىن كەرسەتكەن نۇشۇدەك،
ئۇ قىراۋدىنى خۇنداق ياساتتى. 5 پەرۋەردىگار مۇسادىن
مۇنداق دېدى: — 6 سەن ئىسرائىللارنىڭ ئىچىدىن لاۋىيلارنى
تاللاپ قېقىپ پاكلىغىن. 7 ئۇلارنى پاكلاش ئۈچۈن ئۇلارغا
مۇنداق قىل: «كاففارەت سۈيى»نى ئۇلارنىڭ بەدىنىگە چاچقىن؛
ئاندىن ئۇلار ۋەزلىرى پۈتۈن بەدىنىنى ئۇستۇرا بىلەن قۇيۇرسۇن،
كىيىملىرىنى يۇيۇپ ۋەزىنى پاك قىلسۇن. 8 ئاندىن كېيىن
ئۇلار بىر تورپاق بىلەن خۇنىڭغا قوخۇپ ئاخلىق ھەدىيەسىنى،
يەنى زەيتۇن مېيى ئىلەنتۈرۈلگەن ئېسىل ئۇننى كەلتۈرسۇن؛ سەن
گۇناھ قۇربانلىقى ئۈچۈن يەنە بىر تورپاقنى كەلتۈر. 9 سەن
لاۋىيلارنى جامائەت قەدىرىنىڭ ئالدىغا كەلتۈر ۋە پۈتۈن
ئىسرائىل جامائىتىنى يىغىپ كەل؛ 10 لاۋىيلارنى پەرۋەردىگارنىڭ
ھۇزۇرىغا ھازىر قىلغىن؛ ئاندىن ئىسرائىللار كېلىپ قوللىرىنى
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە قويسۇن. 11 ھارۇن لاۋىيلارنى ئىسرائىللارنىڭ
«پۇلانغاتما قۇربانلىق»ى سۈپىتىدە پەرۋەردىگارنىڭ
خىزمىتىنى قىلسۇن دەپ، پەرۋەردىگارغا ھەدىيە قىلسۇن. 12
لاۋىيلار قوللىرىنى ھېلىقى ئىككى تورپاقنىڭ بېشىغا قويسۇن؛
سەن بىرىنى گۇناھ قۇربانلىقى بولسۇن، بىرىنى كۆيدۈرمە
قۇربانلىق بولسۇن، لاۋىيلار ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرسۇن
دەپ پەرۋەردىگارغا سۇنۇغىن. 13 سەن ئاندىن لاۋىيلارنى
ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزۇپ، ئۇلارنى
پۇلانغاتما قۇربانلىق سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ھەدىيە
قىل. 14 لاۋىيلار مېنىڭكى بولسۇن دەپ، سەن لاۋىيلارنى
ئەنە شۇ تەرىقىدە ئىسرائىللاردىن ئايرىپ قىق. 15 ئاندىن لاۋىيلار
كىرىپ جامائەت قەدىرىنىڭ ئىشلىرىنى قىلسا بولىدۇ؛ سەن ئۇلارنى
پاكلاندۇر، ئۇلارنى پۇلانغاتما قۇربانلىق سۈپىتىدە ھەدىيە
قىل. 16 قۇنكى ئۇلار ئىسرائىللار ئىچىدە پۈتۈنلەي مانگا ئاتالغان؛
مېنىڭ ئۇلارنى مېنىڭكى بولسۇن دەپ تاللىشىم ئۇلارنى
ئىسرائىللارنىڭ ئارىسىدا بالىيەتقۇنىڭ تۇنجى مېۋىسى ئورنىدا
قويغانلىقىمدۇر. 17 قۇنكى ئىسرائىللارنىڭ تۇنجىسى، مەيلى ئۇ
ئىنسان يەكى ھايۋان بولسۇن، پۈتۈنلەي مانگا تەۋەدۇر؛
مەن مىسىر زېمىنىدا بارلىق تۇنجىلارنى ئەلتۈرگەن كۈنى ئۇلارنى
ۋەزۈمگە مۇقەددەس قىلىپ ئېلىۋالغانىدىم. 18 مېنىڭ
لاۋىيلارنى ۋە يول بىلەن تاللىشىم ئۇلارنى ئىسرائىللارنىڭ
ئىچىدىكى تۇنجىلىرىنىڭ ئورنىدا قويۇشۇم ئۈچۈندۇر. 19
ۋە جامائەت قەدىرىدە ئىسرائىللارنىڭ خىزمىتىدە بولسۇن
ۋە ئىسرائىللارنىڭ [گۇناھىنى تىلەپ] كافارەت كەلتۈرسۇن،
خۇنىڭدەك ئىسرائىللار مۇقەددەس جايغا يېقىنلاشقاندا ئۇلار
ئارىسىدا بالا-قازا قېقىمسۇن دەپ، مەن ئىسرائىللار ئىچىدىن
لاۋىيلارنى ھارۇن بىلەن ئۇنىڭ ئوغۇللىرىغا بەردىم. 20
مۇسا، ھارۇن ۋە پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى لاۋىيلارنى خۇنداق
قىلدى؛ پەرۋەردىگارنىڭ لاۋىيلار توغرۇلۇق مۇسادىن
بۇيرۇغىنىدەك ئىسرائىللار ھەممىسىنى بەجا كەلتۈردى. 21
لاۋىيلار خۇنداق قىلىپ ۋەزلىرىنى [گۇناھتىن] پاكلاپ، كىيىم-
كېچەكلىرىنى يۇيۇپ پاكىزلىدى؛ ھارۇن ئۇلارنى پۇلانغاتما
قۇربانلىق سۈپىتىدە پەرۋەردىگارغا ھەدىيە قىلدى؛ ھارۇن
يەنە ئۇلارنى پاكلاشقا [گۇناھىنى تىلەپ] كافارەت قىلدى. 22
ئاندىن كېيىن لاۋىيلار كىرىپ ھارۇننىڭ ئالدىدا، خۇنداقلا
ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئالدىدا، جامائەت قەدىرىدە ئىشلىرىنى
قىلىشقا كىرىشتى؛ پەرۋەردىگار لاۋىيلار توغرۇلۇق مۇسادىن
قاندىق بۇيرۇغان بولسا، ئىسرائىللار ئۇنى شۇ بويىچە بەجا
كەلتۈردى. 23 پەرۋەردىگار مۇسادىن سۆز قىلىپ مۇنداق
دېدى: — 24 لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىسى مۇنداق بولسۇن: —
يىگىرمە بەش يېشتىن يۇقىرىلىرى كىرىپ جامائەت قەدىرى ئىقىدىكى
ئىشلارنى قىلىشقا سەپكە كىرسۇن؛ 25 ئەللىك يېشقا يەتكەندىن
كېيىن سەپتىن چېكىنىپ شۇ خىزمەتنى قىلمىسۇن؛ 26 لېكىن ئۇلار
جامائەت قەدىرى ئىقىدە قېرىندىشلىرىغا ياردەملىشىپ، ئۇلارنىڭ
ھاجەتلىرىدىن قېقىشقا بولىدۇ، ئەمما قەدىرىدىكى رەسمىي
ۋەزىپىدە بولمىسۇن. لاۋىيلارنىڭ ۋەزىپىلىرى ھەققىدە
ئۇلارغا ئەنە شۇنداق قىل.

9 Misir zeminidin qiqqandin keyinki ikkinqi yili birinqi
ayda, Pərwərdigar Sinay qəlidə Musaƣa buyrup: — 2
Israillar bekitilgən waqitta ətüp ketix ḥeytini ətküzsun;
3 yəni muxu ayning on tətinqi küni gugumda, bekitilgən
waqitta, barlik bəlgilimə wə qaidə-tərtip boyiqə ḥeytni
ətküzünglar, — dedi. 4 Xuning bilən Musa Israillaraƣa
səz qilip ətüp ketix ḥeytini ətküzüxni buyrudi. 5
Ular birinqi ayning on tətinqi küni gugumda, Sinay
qəlidə ətüp ketix ḥeytini ətküzdi; Pərwərdigar Musaƣa
qandaq buyruƣan bolsa, Israillar xundaq qildi. 6 Bir
nəqqəylən bir əlükkə tegip ketip napak bolup qaloƣanliqi
üqün, ular xu küni ətüp ketix ḥeytini ətküzəlmidi-
də, ular xu küni Musa bilən Ḥarunning aldiƣa kelip
Musaƣa: — 7 Biz əlüp qaloƣan adəmgə tegip ketip napak
bolup qaloƣan bolsaqmu, lekin nemixqa Israillarning
qatarida, bekitilgən waqitta Pərwərdigaroƣa sunuxqa
kerək boloƣinini elip kelixtin rət qilinimiz? — deyixti.
8 — Tohtap turunglar, mən berip Pərwərdigar silər
tooƣranglarda nemə buyruydikin, anglap baqay, — dedi
Musa ularoƣa. 9 Pərwərdigar Musaƣa səz qilip mundaq
dedi: — 10 Sən Israillaraƣa mundaq degin: «Silər wə
silərning əwladliringlar iqidə bəzilər əlüklərgə tegip
ketip napak bolup qaloƣan bolsa yaki uzaq səpər üstidə
bolsa, ular yənila Pərwərdigar üqün ətüp ketix ḥeytini
ətküzüxkə bolidu. 11 Undaq kixilər ikkinqi ayning on
tətinqi küni gugumda ḥeytni ətküzsun; [ḥeyt taamini]
petir nan wə aqqiq kəktatlar bilən billə yesun; 12
ulardin ətigə azraqmu qaldurmisun wə [qozisining]
ustihanliridin birərsinimu sunduroƣuqi bolmisun; ular
ḥeytni ətüp ketix ḥeytining barliq bəlgilimiliri boyiqə
ətküzsun. 13 Ḥalbuki, pak boloƣan, səpər üstidimu
bolmioƣan əmma ətüp ketix ḥeytini ətküzüxkə etibar
bərmigən kixi bolsa əz həlqidin üzüp taxlinidu; qünki
bekitilgən waqitta Pərwərdigaroƣa sunux kerək boloƣinini
sunmioƣanliqi üqün, u əz gunahini əz üstigə alidu.
14 Əgər aranglarda turuwatqan yat əllik bir musapir
Pərwərdigar üqün ətüp ketix ḥeytini ətküzüxni halisa,
u ətüp ketix ḥeyti tooƣrisidiki bəlgilimə wə qaidə-tərtip
boyiqə ətküzsun; yat əllik musapirlar üqün wə zeminda
tuoƣuloƣanlar üqünmu aranglarda xu birla nizam bolsun.
15 Ibadət qediri tikləngən küni, bulut ibadət qedirini,
yəni ḥəküm-guwaḥlik qedirini qaplap turdi; kəqtin
taki ətigəngiqə, bulut huddi ottək ibadət qedirining
üstidə turdi. 16 Daim xundaq bolatti; [kündüzi] bulut
ibadət qedirini qaplap turatti, keqisi u otqa ohxaytti.
17 Qaqaniki bulut jamaət qedirining üstidin kətürülsə,
Israillar yoloƣa qiqatti; bulut qəyərdə tohtisa, Israillar
xu yərdə bargaḥ tikətti. 18 Israillar Pərwərdigarning
buyruqi boyiqə mangatti, Pərwərdigarning buyruqi
boyiqə bargaḥ tikətti; bulut ibadət qedirining üstidə
qanqə uzaq tohtisa, ular bargaḥta xunqə uzaq turatti.
19 Bulut ibadət qedirining üstidə heli künlərgiqə
tohtap tursa, Israillarmu Pərwərdigarning kərsitmisini

tutup səpərgə qikmaytti; **20** mubada bulut ibadət
qedirining üstidə pəkət birnəqqə künla tohtisa, ular
Pərwərdigarning buyruki boyiqə xu wakitta bargah
kurup yatatti, andin yənə Pərwərdigarning buyruki
boyiqə səpərgə atlinatti. **21** Wə mubada bulut pəkətla
kəqtin ətigəngiqə tohtap, ətigəndə bulut yənə kətürülsə,
ular yənə yoloqa qikatti; məyli kündüzi yaki keqisi
bulut kətürülsila, ular səpərgə qikatti. **22** Bulut
ibadət qedirining üstidə uzunrak tursa, məyli ikki
kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yoloqa qikmay
bargahta turuwerətti; lekin bulut kətürülüp mangsila
ular səpirini dawamlaxturatti. **23** Pərwərdigarning
buyruki bilən ular bargah kuratti, Pərwərdigarning
buyruki bilən ular səpərni dawamlaxturatti; ular
Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən bərgən əmri
boyiqə, Pərwərdigarning kərsitmisini tutatti.

10 Pərwərdigar Musaoqa səz kilip mundak dedi:
— **2** Sən əzünggə ikki kanay yasatkin; ularni
kümüxtin soktur. Ular jamaətni yioqixka, xundakla
jamaətni bargahlirini yioqixturup yoloqa qikixka qakirix
üqün ixlitilidu. **3** Ikki kanay qelinoqanda pütkül
jamaət sening yeningoqa jamaət qediri dərwazisining
aldioqa yioqilidioqan bolsun. **4** Əgər yaloquz biri qelinsa,
əmirliri, yəni mingioqan Israillarning mingbexiliri
sening yeningoqa kelip yioqilsun. **5** Silər kattik yukiri
awaz bilən qaloqanda kün qikix tərəptiki bargahlar
yoloqa qiksun. **6** Andin silər ikkinqi kətim kattik, yukiri
awaz bilən qaloqanda jənub tərəptiki bargahlar yoloqa
qiksun; ular yoloqa qikkan qaoqda kanay kattik, yukiri
awaz bilən qelinixi kerəktur. **7** Jamaətni yioqilixka
qakiridioqan qaoqda, kanay qelinglar, əmma kattik, yukiri
awaz bilən qalmanglar; **8** Harunning əwladliri, kahin
boloqanlar kanaylarni qalsun; bular silərgə əwladmu-
əwlad bir əbədiy bəlgilimə bolsun. **9** Əgər silər əz
zemininglarda silərgə zulum saloqan düxmininglar
bilən jəng kilixka qiksanglar, kattik, yukiri awaz bilən
qelinglar. Xuning bilən əzünglarning Hudasi boloqan
Pərwərdigarning aldida yad etilip, düxmininglardin
kutulisilər. **10** Buningdin baxka, huxal künliringlarda,
bekitilgən heytliringlarda wə ayning birinqi künliridə,
silər kəydürmə kurbanlik wə inaklik kurbanliklirini
sunoqininglarda, kurbanliklarning aldida turup kanay
qelinglar; xuning bilən [kanaylar] silərni Hudayinglaroqa
əslətküqi bolidu; Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.
11 Ikkinqi yili, ikkinqi ayning yigirminqi küni bulut
həküm-guwahlik qedirining üstidin kətürüldi; **12** xuning
bilən Israillar Sinay qəlidin qikip, yol elip səpərlirini
baxlidi; bulut Paran qəlidə tohtidi. **13** Bu ularning birinqi
kətim Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən kiloqan
əmri boyiqə yoloqa qikixi boldi. **14** Yəhuda bargahi
əzining tuoqi astida koxun-koxun bolup aldi bilən yoloqa
qikti; koxunning baxliki Amminadabning ooqli Nahxon
idi. **15** Issakar kəbilisi koxunining baxliki Zuarning
ooqli Nətanəl idi. **16** Zəbulun kəbilisi koxunining baxliki
Helonning ooqli Eliab idi. **17** Andin ibadət qediri quwulup,
Gərxonning əwladliri bilən Mərarining əwladliri uni
kətürüp yoloqa qikti. **18** Rubən bargahi əzining tuoqi
astida koxun-koxun bolup yoloqa qikti; koxunning
baxliki Xidərning ooqli əlizur idi. **19** Ximeon kəbilisi
koxunining baxliki Zuri-xaddayning ooqli Xelumiyəl
idi. **20** Gad kəbilisi koxunining baxliki Deuəlning ooqli
əliasaf idi. **21** Andin Kohatlar mukəddəs buyumlarni
kətürüp yoloqa qikti; ular yetip kelixtin burun ibadət
qedirini [kətürgüqilər] kelip uni tikləp koyuxkanidi. **22**
əfraim bargahi əzining tuoqi astida koxun-koxun bolup
yoloqa qikti; koxunning baxliki Ammihudning ooqli
əlixama idi. **23** Manassəh kəbilisi koxunining baxliki
Pidahzurning ooqli Gamaliyəl idi. **24** Binyamin kəbilisi
koxunining baxliki Gideonining ooqli Abidan idi. **25**
Dan bargahi həmmə bargahlarning arka muhapizətqisi
bolup, əzining tuoqi astida koxun-koxun bolup yoloqa
qikti; koxunning baxliki Ammixaddayning ooqli Ahiəzər
idi. **26** Axir kəbilisi koxunining baxliki Okranning
ooqli Pagiyəl idi. **27** Naftali kəbilisi koxunining baxliki
Enanning ooqli Ahira idi. **28** Bular Israillar yoloqa
qikkanda koxun-koxun bolup mengix tərtipi idi; ular
xu tərikidə yoloqa qikti. **29** Musa əzining keynatisi,
Midiyanlik Reuəlning ooqli Hobabka: — Biz Pərwərdigar
wədə kiloqan yərgə karap səpər kiliwatimiz, U: «Mən
u yərni silərgə miras kilip berimən» degən; əzlirining
biz bilən billə mengixlirini ətünimən, biz siligə yahxi
karaymiz, qünki Pərwərdigar Israil tooqruluk bəht-saadət
ata kilimən dəp wədə bərgən, — dedi. **30** Lekin Hobab
Musaoqa: — Yak, mən əz yurtum, əz uruk-tuoqkanlirimoqa
ketimən, — dedi. **31** Musa uningoqa: Bizdin ayrilip
kətmisilə; qünki sili qəldə kandak bargah kuriximiz
kerəklikini bilila, sili bizgə kəz bolup bərsilə. **32** Xundak
boliduki, biz bilən billə barsila, kəlgüsidə Pərwərdigar
bizgə kandak yahxilik kilsa, bizmu siligə xundak kilimiz!
— dedi. **33** Israillar Pərwərdigar teoqidin yoloqa qikip üq
kün yol mangdi; Pərwərdigarning əhdə sandukiularoqa
aram alidioqan yər izdəp ularning aldida üq kün yol
baxlap mangdi. **34** Ular qedirlirini yioqixturup yoloqa
qikidioqan qaoqlarda, Pərwərdigarning buluti haman
ularning üstidə bolatti. **35** Əhdə sandukiyoloqa qikidioqan
qaoqda Musa: «Ornungdin turoqaysən, i Pərwərdigar;
düxmənliring tiripirən bolsun; Sanga əqlər yüzüngning
aldidin kaqsun!» — dəytti. **36** Əhdə sandukitohtioqan
qaoqda u: «Kaytip kəlgəysən, i Pərwərdigar, mingioqan-
tümənligən Israil həlki arisioqa kaytip kəlgəysən!» —
dəytti.

11 Wə xundak boldiki, həlk oqotuldixatti, ularning
oqotuldaxliri Pərwərdigarning kulikioqa yetip
intayin rəzil anglandi; U bu səzlərni anglidi wə
Uning oqəzipi kozoqaldi; Pərwərdigarning ot-yalkuni
ularning arisida tutixip, bargahning qetidiki bəzilərni
kəydürüxkə baxlidi. **2** Həlk bu qaoqda Musaoqa
yalwuriwidi, Musa Pərwərdigardin tilidi; xuning bilən ot
pəsiyip əqti. **3** Pərwərdigarning oti ularning otturisida
tutaxkanliki üqün u u yərgə «Tabərah» dəp at koydi.
4 Ularning arisidiki xaloqut kixilərning nəpsi takildap
kətti, Israillarmu yənə yioqlaxka baxlidi: «əmdi bizgə
kim gəx beridu? **5** Helimu esimizdiki, biz Misirdiki
qaoqlarda pul həjliməy turupmu belik yeyələyttuk,
yənə tərhəmək, tawuz, piyaz wə küdə piyaz bilən
samsakmu bar idi. **6** Mana bu yərdə hazir kəz aldimizda
mannadin baxka heqnemə yok, əmdi bizning jenimizmu
kurup ketiwatidu» deyixti. **7** Manna goya yumoqaksüt
urukioqa, kərünüxi goya kəhriwaoqa ohxaytti. **8** Kixilər
uyan-buyan qepip uni yioqip, bəzidə yaroqunqakta

ezip, bəzidə ḥawanqida soḳup, ya bəzidə ḳazanda pixurup nan ḳilip yəytti; təmi zəytun maylik toḳaqlaroƣa ohxaytti. **9** Keqidə bargaḥḳa xəbnəm qüxkəndə, mannamu xuning üstigə qüxətti. **10** Musa həlḳning ailimu-ailə ḥərbiri əz qedirining ixiki aldida yioƣazar ḳilixiwatḳinini anglidi; buningoƣa Pərwərdigarning oƣəzipi ḳattik ḳozoƣaldi, bu ix Musaning nəziridimu yaman kəründi. **11** Musa Pərwərdigaroƣa: — Sən bu barlik həlḳning eoƣir yükini manga artip ḳoyup, mən ḳulungni nemixḳa bundak ḳiynaysən; nemixḳa mən Sening aldingda iltipat tapmaymən? **12** Ya mən bu pütün həlḳḳə ḥamilidar bolup, ularni tuoƣdummu? Sən tehi manga: «Sən ularni Mən ḳəsəm iqip ularning atabowilirioƣa miras ḳiloƣan xu yərgə yətküzüqə, huddi bakḳan atisi əmqəktiki bowakni baoƣrioƣa aloƣandək baoƣringoƣa elip kətürüp mang» dəwatisən? **13** Mən bu həlḳḳə nədin gəx tepip berələymən? Qünki ular manga yioƣlap: «Sən bizgə yegüdək gəx tepip bər!» deyixməktə. **14** Mən bu həlḳni kətürüxni yaloƣuz üstümgə elip ketəlməydikənmən, bu ix manga bək eoƣir keliwatidu. **15** Əgər Sən manga muxundak muamilə ḳilmakqi bolsang, mən ətünüp ḳalay, bu harab ḥalitimni manga kərsətməy, iltipat ḳilip meni əltürüwət! — dedi. **16** Pərwərdigar Musaoƣa mundak dedi: — Israil akṣakalliri iqidin, sən yenimoƣa tonuydioƣan həlḳ akṣakalliri wə bəglərdin yətmixni tallap yioƣḳin, ularni jamaət qedirining aldioƣa əkəl. Ular sening bilən billə xu yərdə tursun. **17** Mən xu yərgə qüxüp sening bilən səzliximən; wə sening üstüngdə turuwatḳan Roḥni elip ularning üstigimu bəlüp ḳoyimən. Xuning bilən ular sən bilən billə həlḳni kətürüx məs'uliyitini üstigə alidu, andin sən uni əzüng yaloƣuz kətürməydioƣan bolisən. **18** Sən həlḳḳə mundak degin: «ətə gəx yiyixkə təyyarlinip əzənglərni [Hudaoƣa] atap paklanglar; qünki silər Pərwərdigarning ḳulikini aoƣritip yioƣlap: «Əmdi kim bizgə gəx beridu? Aḥ, Misirdiki ḥalimiz bək yahxi idi!» degənidinglar əməsmu? Pərwərdigar dərwəḳə silərgə gəx beridu, silər uningdin yəysilər. **19** Silər bir kün, ikki kün əməs, bəx kün, on kün əməs, yigirmə künmu əməs, **20** bəlki pütün bir ay yəysilər, taki burninglardin etilip qikip hə boloƣuqə yəysilər; qünki silər aranglarda turuwatḳan Pərwərdigarni mənsitməy, uning aldida yioƣlap turup: «Biz nemə üqün Misirdin qikṭuḳ?» — dedinglar». **21** Musa: — Mən ularning arisida turuwatḳan bu həlḳtin yoloƣa qikalaydioƣan ərkəklər altə yüz ming tursa, Sən tehi: «Mən ularni gəx yəydioƣan, ḥətta pütün bir ay gəx yəydioƣan ḳilimən» dəysən; **22** əmisə ḳoy, kala padilirining ḥəmmisi soyulsa ularoƣa yetəmdu? Yaki dengizdiki ḥəmmə belik ularoƣa tutup berilsə, ularning yiyixigə yitərmu? — dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar Musaoƣa: — Pərwərdigarning ḳoli ḳiskə bolup ḳaptimu? əmdi kərüp bakḳinə, Mening sanga degən səzüm əməlgə axurulamdu-yoḳ? — dedi. **24** Xuning bilən Musa qikip Pərwərdigarning səzini həlḳḳə yətküzdi wə həlḳ iqidiki akṣakallardin yətmix adəmni tallap yioƣip ularni jamaət qedirining ətrapida turoƣuzdi. **25** Andin Pərwərdigar bulut iqidin qüxüp, Musa bilən səzlixip, uningdiki Roḥtin elip yətmix akṣakaloƣa ḳoydi; Roḥ ularning üstigə ḳonuxi bilən ular bexarət berixkə kirixti. Lekin xu wakittin keyin ular undak ḳilmidi. **26** Lekin u qaoƣda ulardin ikki adəm bargaḥta ḳaldi; birsining ismi Əldad, ikkinqisi Medad idi (ular əslidə akṣakallarning arisida tizimlanoƣanidi, lekin ibadət qedirioƣa qikmay ḳaloƣanidi). Roḥ ularning üstidimu ḳondi wə ular bargaḥ iqidə bexarət berixkə baxlidi. **27** Yax bir yigit yügürüp kelip Musaoƣa: — Əldad bilən Medad bargaḥta bexarət beriwatidu, — dedi. **28** Musaning hizmətkari, Musa tallioƣan sərhil yigitliridin biri, Nunning ooƣli Yəxua ḳopup: — I hojam Musa, ularni tosuoƣayla, — dedi. **29** Lekin Musa uningoƣa: — Sən mening səwəbimdin ḥəsət ḳiliwatamsən? Pərwərdigarning pütün həlḳi pəyoƣəmbər bolup kətsə idi, Pərwərdigar Əzining Roḥini ularning üstigə ḳoysa idi! — dedi. **30** Xuning bilən Musa bilən Israil akṣakallirining ḥəmmisi bargaḥḳa ḳaytip ketixti. **31** Əmdi Pərwərdigar aldidin bir xamal qikip, u dengiz tərəptin bədünilərni uqurtup kelip, bargaḥning ətrapioƣa yeyiwətti; bədünilər bargaḥning u təripidimu bir künlük yol, bu təripidimu bir künlük yol kəlgüdək yər yüzini ikki gəz egizliktə kəlgüdək ḳaplidi. **32** Həlḳ ornidin turup pütkül xu küni, xu keqisi wə ətisi pütün kün bədünə tutup yioƣdi, əng az degənlirimu alaḥazəl ikki homir yioƣdi; ular bularni bargaḥning tət ətrapioƣa əzliri üqün yeyixti. **33** Ular gəxni qaynap ezip bolmay, gəx tehi qixliri arisida turoƣanda, Pərwərdigarning oƣəzipi ularoƣa ḳozoƣilip, həlḳni intayin eoƣir bir waba bilən urdi. **34** Xunga kixilər xu yərni «Ḳibrot-Ḥattawaḥ» dəp atidi; qünki ular xu yərdə nəpsi takildioƣan kixilərni yərlikkə ḳoyoƣanidi. **35** Keyin həlḳ Ḳibrot-Ḥattawaḥtin yoloƣa qikip Ḥazirotḳa kelip, Ḥazirotta tohtidi.

12 Məriyəm bilən Ḥarun Musaning ḥəbəxlik ḳizni hotunlukḳa aloƣini üqün uningoƣa ḳarxi səz ḳildi (qünki u ḥəbəxlik bir ḳizni aloƣanidi). **2** Ular: — Pərwərdigar pəḳət Musa bilənla səzlixip, biz bilən səzləxməptimu? — deyixti. Bu gəpni Pərwərdigar anglidi. **3** Musa degən bu adəm intayin kəmtər-məmin adəm bolup, bu tərəptə yər yüzidikilər arisida uning aldioƣa ətidioƣini yoḳ idi. **4** Pərwərdigar Musa, Ḥarun wə Məriyəmgə tuyuḳsiz: — Silər üqünglar jamaət qedirioƣa kelinglar, — dedi. Üqilisi qikip ḳəldi. **5** Andin Pərwərdigar [ərxtin] bulut tüwrüki iqidə qüxüp, jamaət qedirining aldida tohtap, Ḥarun bilən Məryəmni ḳiqḳiriwidi, ular aldioƣa kəldi. **6** U ularoƣa: — Əmdi silər gepimni anglanglar, əgər silərning aranglarda pəyoƣəmbər bolsa, Mən Pərwərdigar alamət kərünüxtə uningoƣa Əzümni ayan ḳilimən, qüxidə uning bilən səzliximən. **7** Lekin ḳulum Musaoƣa nisbətən undak əməs; u barlik ailəm iqidə tolimu sadiḳtur; **8** Mən uning bilən tepixmak eytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasitə səzliximən; u Mən Pərwərdigarning ḳiyapitini kərələydu. Əmdi silər nemixḳa ḳulum Musa tooƣruluḳ yaman gəp ḳilixtin ḳorḳmidinglar? — dedi. **9** Pərwərdigarning otluḳ oƣəzipi ularoƣa ḳozoƣaldi wə u ketip ḳaldi. **10** Xuning bilən bulut jamaət qediri üstidin kətti, wə mana, Məryəm huddi ap'ak ḳardək pesə-mahaw bolup kətti; Ḥarun burulup Məryəmgə ḳariwidi, mana, u pesə-mahaw bolup ḳaloƣanidi. **11** Ḥarun Musaoƣa: — Way hojam! Nadanlik ḳilip gunaḥ ətküzüp ḳoyoƣanlikimiz səwəbidin bu gunaḥni bizning üstimizgə artmioƣaysən. **12** U huddi anisining ḳorsikidin qikḳandila bədini yerim qirik, əlük tuoƣuloƣan balidək bolup ḳalmioƣay! — dedi. **13** Xuning

bilən Musa Pərwərdigaroŋa: — I Təngri, uning kesilini saḳaytiwətkən bolsang, — dəp nida ḳildi. **14** Pərwərdigar Musaoŋa: — Əgər atisi uning yüzigə tükürgən bolsa, u yəttə kün hijilḳiliḳ iḳidə turoŋan bolatti əməsmu? Əmdi u bargaḥning sirtioŋa yəttə kün ḳamap ḳoyulsun, andin u ḳaytip kəlsun, — dedi. **15** Xuning bilən Məryəm bargaḥ sirtioŋa yəttə kün ḳamap ḳoyuldi, taki Məryəm ḳaytip kəlgüqə həlḳ yoloŋa qiḳmay turup turdi. **16** Andin keyin həlḳ Ḥazirottin yoloŋa qiḳip, Paran qəlidə bargaḥ ḳurdi.

13 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip: — **2** Mən Israillaroŋa miras ḳilip bərgən Ḳanaan zeminini qarlap kelixkə adəmlərni əwətkin; hərbir ata jəmətkə təwə ḳəbilidin birdin adəm qiḳirilsun, ular əz ḳəbilisidiki əmir bolsun, — dedi. **3** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, ularni Paran qəlidin yoloŋa saldi; ularning həmmisi Israillarning baxliri idi. **4** Təwəndikilər ularning isimliri: — Rubən ḳəbilisidin Zakkurning ooŋli Xammuya, **5** Ximeon ḳəbilisidin Horining ooŋli Xafat, **6** Yəḥuda ḳəbilisidin Yəfunnəḥning ooŋli Kaləb, **7** Issakar ḳəbilisidin Yüsüpning ooŋli Igal, **8** Əfraim ḳəbilisidin Nunning ooŋli Ḥoxiya, **9** Binyamin ḳəbilisidin Rafuning ooŋli Palti, **10** Zəbulun ḳəbilisidin Sodining ooŋli Gaddiyəl, **11** Yüsüp ḳəbilisidin, yəni Manassəḥ ḳəbilisidin Susining ooŋli Gaddi, **12** Dan ḳəbilisidin Gimallining ooŋli Ammiyəl, **13** Axir ḳəbilisidin Mikailning ooŋli Sətur, **14** Naftali ḳəbilisidin Wofsining ooŋli Naḥbi, **15** Gad ḳəbilisidin Makining ooŋli Geuəl. **16** Mana bular Musa qarlap kelinglar dəp Ḳanaan zeminioŋa əwətkən adəmlərning ismi. Musa Nunning ooŋli Ḥoxiyani Yəḥoxuya dəp atidi. **17** Musa ularni qarlap kelixkə Ḳanaanoŋa səpərwər ḳilip: — Silər muxu yərdin Nəgəw qəli tərəpkə ḳarap menginglar, andin taoŋliḳ rayonoŋa qiḳinglar. **18** U yərning ḳandaḳ ikənlikini, u yərdikilərning küqlük-ajizliḳini, az yaki kəplükini kərüp beḳinglar; **19** ular turuwatḳan yərning ḳandaḳ ikənlikini, yahxi-yamanliḳini kərünglar; ular turuwatḳan xəḥərlərning ḳandaḳ ikənlikini, bargaḥliḳ xəḥər yaki sepil-ḳələlik xəḥər ikənlikini; **20** u yərning munbət yaki munbətsiz ikənlikini, dəl-dərəhlirining bar-yoḳluḳini kərüp kelinglar. Yürəklikrək bolup, mewə-qiwiliridin aloŋaq kelinglar, — dedi. Bu qaoŋ dəl üzüm pixip ḳaloŋan waḳit idi. **21** Ular xu tərəplərgə qiḳip, zeminni Zin qəlidin tartip taki Ḥamat eoŋizining yenidiki Rəḥobḳiqə berip qarlaxti. **22** Ular jənub tərəptə Ḥebronoŋa bardi, u yərlərdə Anaḳiylarning əwladliridin Aḥiman, Xixay, Talmay degənlər olturuxluḳ idi. Əslidə Ḥebron xəḥiri Misirdiki Zoan xəḥiridin yəttə yil ilgiri yasaloŋanidi. **23** Ular «Əxkol jiloŋisi»oŋa kəldi, u yərdə bir sap üzümi bar bir üzüm xehini kesip, bir baldaḳḳa esip ikki adəmgə kətürgüzüp mangdi; ular azraḳ anar bilən ənjürmu elip ḳaytip kəldi. **24** Israillar xu yərdə kesiwaloŋan əxu üzüm səwəbidin u yər «Əxkol jiloŋisi» («[üzüm sapiḳi jiloŋisi]») dəp ataldi. **25** Ular ḳirik kündin keyin u yərlərni qarlap tügitip, ḳaytip kəldi. **26** Ular kelip, Paran qəllükidiki Ḳadəxtə Musa, Ḥarun wə pütün Israil jamaiti bilən kərüxti. Ular ikkiyləngə həm pütkül Israil jamaitigə məlumat bərdi həm zeminning mewilirini ularoŋa kərsətti. **27** Ular Musaoŋa məlumat berip: — Biz əzliri beringlar degən yərlərgə barduḳ, rasttinla süt bilən ḥəsəl ekip turidioŋan yər ikən, mana bular xu yərning mewiliri. **28** Biraḳ u yərdikilər bək küqtünggür ikən, xəḥərlər sepilliḳ bolup ḥəm puhta-ḥəywətlik ikən. Uning üstigə, biz u yərdə Anaḳiylarning əwladlirinimu kərduḳ. **29** Amaləklər jənub tərəptə turidikən; Ḥittiylar, Yəbusiylar, Amoriylar taoŋlarda turidikən; Ḳanaaniylar dengiz boylirida wə Iordan dəryasi boylirida turidikən, — dedi. **30** Kaləb Musaning aldida kəpqilikni tinqitip: — Biz dərḥal atlinip berip u yərni igiləyli! Qünki biz qoḳum oŋalip kelimiz — dedi. **31** Lekin uning bilən billə qiḳḳan baxḳilar bolsa: — Ular bizdin küqlük ikən, xunga ularoŋa ḥujum ḳilsaḳ bolmaydu, — deyixti. **32** Andin qarlioŋuqilar əzliri qarlap kəlgən zeminning əḥwalidin Israillaroŋa yaman məlumat berip: — Biz kirip qarlap ətkən zemin bolsa əz aḥalisini yəydioŋan zemin ikən; biz u yərdə kərgənlərning ḥəmmisi yooŋan adəmlər ikən. **33** Biz u yərlərdə «Nəfiliylər» degən [gigant] adəmlərni kərduḳ (dərwəḳə Anaḳiylarning əwladliri Nəfiliylərdin qiḳḳandur); biz əzimizgə ḳarisaḳ qekətkidək turidikənmiz, biz ularoŋimu xundaḳ kərinidikənmiz, — dedi.

14 Xuning bilən barliḳ jamaət dad-pəryad kətürüp yioŋlidi; ular keqiqə yioŋa-zar ḳilixip qiḳti. **2** Israillar Musa bilən Ḥarunoŋa tapa-tənə ḳilip: — Biz baldurla Misirda əlüp kətsək boptikən! Muxu qəl-jəziridə əlüp kətsək boptikən! **3** Pərwərdigar nemixḳa bizni ḳiliq astida əlsun, hotun bala-qaḳilirimiz bulinip, [düxmənning] oljisi bolsun dəp bizni bu yərgə baxlap kəlgəndu? Uningdin kərə, Misiroŋa ḳaytip kətkinimiz yahxi əməsmu? — dəp oŋotuldaxti. **4** Xuning bilən ular bir-birigə: — Baxḳidin bir baxliḳ tikləp Misiroŋa ḳaytip ketəyli, — deyixti. **5** Musa bilən Ḥarun pütün Israil jamaiti aldida yiḳilip düm yatti. **6** Xu yərni qarlap kəlgənlər iqidiki Nunning ooŋli Yəxua bilən Yəfunnəḥning ooŋli Kaləb kiyimlirini yirtip, **7** pütün Israil jamaətqilikigə: — Biz qarlap kelixkə ətüp baroŋan zemin intayin bək yahxi zemin ikən. **8** Əgər Pərwərdigar bizdin səyünsə, bizni xu zeminoŋa, yəni ḥəsəl bilən süt ekip turidioŋan xu zeminoŋa baxlap berip, uni bizgə beridu. **9** Silər pəḳət Pərwərdigaroŋa asiyliḳ ḳilmanglar! U zeminidikilərdin ḳorḳmanglar, qünki ular bizgə nisbətən bir oŋizadur; ularning panaḥdarliri ulardin kətti, Pərwərdigar bolsa biz bilən billə; ulardin ḳorḳmanglar, — dedi. **10** Ḥalbuki, pütkül jamaət tərəp-tərəptin: — U ikkisini qalma-kesək ḳilip eltürüwetəyli, deyixti. Lekin Pərwərdigarning julasi jamaət qedirida Israillaroŋa ayan boldi. **11** Pərwərdigar Musaoŋa: — Bu həlḳ Meni ḳaqanoŋiqə mənsitməydu? Gərqə ularning otturisida xunqə məjizilik alamətlərni yaratḳan bolsammu, lekin ular Manga ḳaqanoŋiqə ixinixməydikən? **12** Mən ularni waba bilən urup yoḳitimən, xuning bilən seni ulardin tehimu qong wə ḳudrətlik bir əl ḳilimən, — dedi. **13** Musa bolsa Pərwərdigaroŋa mundaḳ dedi: — «Bundaḳ bolidioŋan bolsa bu ixni misirliḳlar anglap ḳalidu, qünki Sən uluoŋ ḳudriting bilən bu həlḳni ularning arisidin elip qiḳḳaniding; **14** wə Misirliḳlar bu ixni xu zemindiki həlḳlərgimu eytidu. U zemindiki aḥalimu Sən Pərwərdigarning bu həlḳning arisida ikənlikingni, Sən Pərwərdigarning ularning aldida yüzmuyüz kərüngənlikingni, Sening buluting

daim ularoŋa sayə qüxürüp kəlgənlikini, xundakla
Sening kündüzi bulut tüwrükidə, keqisi ot tüwrükidə
ularning aldida mangoŋanlikingni angliоŋanidi. **15**
əmdi Sən bu həlkni huddi bir adəmni əltürgəndək
əltürüwətsəng, Sening nam-xəhritingni angliоŋan
əllərning həmmisi: **16** «Pərwərdigar bu həlkni
Əzi ularoŋa berixkə kəsəm kiloŋan zeminoŋa baxlap
baralmaydioŋanliki üqün, xunga ularni əxu qəl-jəziridə
əltürüwetiptu» dəp kalidu. **17** əmdi ətünimənki,
Rəbbim kudritingni jari kilduroŋaysən, Əzüngning: **18**
«Pərwərdigar asanlikqə aqqiklanmaydu, Uning mehir-
muhəbbiti texip turidu; U gunah wə itaətsizlikni
kəqüridu, lekin gunahkarlarni hərgiz gunahsiz dəp
karimaydu, atilarning kəbihlikini atisidin balisioŋiqə,
hətta nəwrə-qəwrilirigiqə ularning üstigə yükləydu»
degininggdək kiloŋaysən. **19** Mehriy-xəpkitingning
kəngriliki boyiqə, Misirdiki qaoŋdin taki hazioŋiqə
daim kəqürüp kəlginingdək, bu həlkning kəbihlikini
kəqürgəysən!». **20** Pərwərdigar: — «Boptu, sən degəndək
ularni kəqürdüm. **21** Lekin Əz hayatim bilən kəsəm
kilimənki, pütkül yər yüzi Mən Pərwərdigarning xan-
xəripi bilən tolidu. **22** Halbuki, Mening julayimni,
Misirda wə qəl-jəziridə kərsətkən mejizilik alamətlirimni
kərüp turupmu Meni muxundak on ketimlap sinap
yənə awazimoŋa kulak salmioŋanlar, **23** Mən kəsəm iqip
ularning ata-bowilirioŋa miras kilip berimən degən u
zeminni hərgiz kərəlməydu; Meni mənsitmigənlərdin
birimu u yurtni kərəlməydu. **24** Lekin əzidə baxkiqə
bir rohning boloŋini, pütün kəlbi bilən Manga əgəxkini
üqün kulum Kaləbni u kirgən yərgə baxlap kirimən;
uning əwladlirimu u yərgə mirashor bolidu. **25** (xu
qaoŋda Amaləklər bilən Kanaaniylar [taoŋlik] jiloŋilarda
turuwatatti) — ətə silər yolunglardin burulup, Kizil
Dengizoŋa baridioŋan yol bilən mengip qəlgə səpər
kilinglar» — dedi. **26** Pərwərdigar Musa bilən Harunoŋa
səz kilip mundak dedi: **27** — Mən Mening yaman gepimni
kilip oŋotuldixidioŋan bu rəzil jamaətkə kaqanoŋiqə
qidixim kerək? Israillarning Mening yaman gepimni
kiloŋanliri, xu [tohtawsiz] oŋotuldaxlirining həmmisini
anglidim. **28** Sən ularoŋa: — Pərwərdigar mundak
dəydu: «Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, həp,
Mən silərgə kulikimoŋa kirgən səzliringlar boyiqə
muamilə kilmaydioŋan bolsam! **29** Silərning əlükünglar
muxu qəldə yatidu; silərning iqinglarda sanaktin
ətküzülgənlər, yəni yexi yigirmidin axkan, Mening
yaman gepimni kilip oŋotuldioŋanlarning həmmisi
pütün sani boyiqə **30** Silərgə kol kətürüp [kəsəm
kilip], turaloŋunglar kilip berimən degən zeminoŋa
heq kirəlməydu; pəkət Yəfunnəhning ooŋli Kaləb bilən
Nunning ooŋli Yəxuala kiridu. **31** Silərning kiqik
baliliringlar, yəni «Bulinip, düxmənning oljisi bolup
kalidu» deyilgənlərni Mən baxlap kirimən, ular silər
kəmsitkən u zemindin bəhrimən bolidu. **32** Birak silər
bolsanglar, silər yikilip, əlükünglar bu qəldə kalidu. **33**
Silərning baliliringlar buzukluk-wapasizlikinglarning
əlimini tartip, əlükünglar qəldə yokaloŋuqə, bu qəldə
kirik yil sərgərdan bolup yüridu. **34** Silərning xu zeminni
qarlioŋan künliringlarning sani boyiqə, kirik künning
hərbir künini bir yil hesablap, kəbihlikliringlarni kirik
yil əz üstünglaroŋa elip yürisilər; xu qaoŋda Mening
əzünglardin yatlaxkinimning nemə ikənlikini bilip
yetisilər» — degin. **35** Mən Pərwərdigar xundak
degənikənmən, yioŋilip Manga karxi kikkan bu rəzil həlk
jamaitigə Mən qokum xundak kilimən; ular muxu qəl-
jəziridə yəwetilidu, xu yərdə əlidu. **36** Musa u zeminni
qarlap kelixkə əwətkənlər kaytip kəlgəndə, u zemin
tooŋruluk yaman həwər elip kelix bilən pütün jamaətni
oŋotulditip, Musaning yaman gepini kiloŋuzoŋanlar,
37 yəni u zemin tooŋruluk yaman həwər əkəlgən bu
kixilərning həmmisi waba kesili tegip Pərwərdigarning
aldida əldi. **38** Zeminni qarlap kelixkə baroŋan adəmlər
iqidin pəkət Nunning ooŋli Yəxua bilən Yəfunnəhning
ooŋli Kaləbla hayat kaldi. **39** Musa bu gəplərni pütkül
Israil jamaitigə eytiwidi, həmmisi bək həsrət qəkti. **40**
Ular ətigən tang atkanda turup taoŋka qikip: — Mana biz
kəlduk! Pərwərdigar eytkan yurtka qikip hujum kilayli;
qünki biz gunah kilduk, — deyixti. **41** — Silər yənə
nemixka Pərwərdigarning əmrigə hilaplik kilisilər? —
dedi Musa, — Bu ix oŋəlibilik bolmaydu! **42** Pərwərdigar
aranglarda bolmioŋaqka, düxmənning kiliqi astida əlüp,
məoŋlup bolmaslikinglar üqün hujumoŋa qikmanglar. **43**
Qünki Amaləklər bilən Kanaaniylar u yurtta, silərning
aldinglarda turidu; silər kiliq astida əlüp ketisilər; qünki
silər Pərwərdigardin tenip kəttinglar, Pərwərdigar silər
bilən billə bolmaydu. **44** Lekin, gərqə Pərwərdigarning
əhdə sanduki wə Musa bargahtin kozoŋalmioŋan bolsimu,
ular yənila əz məyliqə taoŋka qikip hujumoŋa ətti.
45 Xuning bilən Amaləklər bilən xu taoŋda turuxluk
Kanaaniylar qüxüp ularni taki Hormahoŋiqə kooŋlap,
bitqit kilip kiroŋin kildi.

15 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi:
— **2** Sən Israillaroŋa mundak degin: — Silər
makanlixixinglar üqün silərgə təkdim kilip beridioŋan
zeminoŋa kirgən qeoŋinglarda, **3** əgər Pərwərdigaroŋa
atap otta sunulidioŋan, uningoŋa huxbuy bolsun dəp
birər hədiyə-kurbanlik kilmakqi bolsanglar, kurbanlik
kala yaki koy-əqkə padisidin bolsun. U kəydürmə
kurbanlik bolsun, kəsəmni ada kilix kurbanliki bolsun,
ihtiyariy kurbanlik yaki silərgə bekitilgən heytlardiki
zərür kurbanlik bolsun, **4** kurbanlik sunoŋuqi kixi
Pərwərdigaroŋa atioŋinioŋa bir axlik hədiyəsini koxup
kəltürsun. Kəydürmə kurbanlik yaki baxka kurbanlik
koza bolsa, undakta axlik hədiyəsi zəytun meyidin bir
hinning təttin biri iləxtürülgən esil undin əfahning
ondin biri bolsun; uningoŋa yənə xarab hədiyəsi süpitidə
təttin bir hin xarabni kuxup sunsun. **6** Kurbanliking
koqkar bolsa, sən uningoŋa axlik hədiyəsi süpitidə üqtin
bir hin zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfahning
ondin ikkisi bolsun **7** wə xarab hədiyəsi süpitidə təttin bir
hin xarabni kuxup sunsun; bular Pərwərdigaroŋa huxbuy
qikarsun dəp sunulsun. **8** əgər sən Pərwərdigaroŋa
kəydürmə kurbanlik, yaki kəsəm ada kilix kurbanliki
yaki inaklik kurbanliki süpitidə torpak atioŋan bolsang,
9 undakta torpakka axlik hədiyə süpitidə yerim hin
zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfahning ondin
üqini, **10** xarab hədiyə süpitidə yerim hin xarabni
koxup sunoŋin; bular Pərwərdigaroŋa atilip otta sunulup,
huxbuy qikarsun dəp kəltürülsun. **11** Hərbir sunuloŋan
torpak, koqkar, koza yaki ooŋlakka nisbətən muxundak
kilinsun. **12** Silər sunidioŋininglarning sani boyiqə,

ھەرھىل قۇربانلىقنىڭ سانىغا قارەپ خۇندەك قىلىسىلەر. **13**
خۇ زەمىنىدا تۇغۇلۇقانلارنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارغا
خۇبۇي قىقارسۇن دەپ، ئوتتا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق
قىلمەقچى بولسا ەنە خۇندەك قىلسۇن. **14** خۇنىڭدەك
سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر ياكى ەۋلادمۇ-
ەۋلاد سىلەر بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقانلار بولسا، خۇبۇي
قىقارسۇن دەپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق قىلمەقچى بولسا،
سىلەر قاندەك قىلغان بولسانگلار، ئۇلارمۇ خۇندەك قىلسۇن.
15 پۈتكۈل جامەەتكە، مەيلى سىلەر بولۇنگلار ياكى سىلەر
بىلەن بىللە تۇرۇۋاتقان مۇساپىر بولسۇن، ھەممىنگلار
ئۈچۈن ئوخشاش بىر بەلگىلىمە بولىدۇ؛ سىلەر ئۈچۈن دەۋرمۇ-
دەۋر ەبەدىي بىر بەلگىلىمە بولىدۇ؛ پەرۋەردىگار ئالدىدا
سىلەر قاندەك بولسانگلار، مۇساپىرلارمۇ خۇندەكتۇر. **16**
سىلەرگىمۇ، ئارانگلاردا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلارغىمۇ
ئوخشاش بىر قانۇن-بەلگىلىمە، ئوخشاش بىر ھەكۈم بولسۇن.
17 پەرۋەردىگار مۇساغا سەز قىلىپ مۇندەق دەدى: — **18**
سەن ئىسرائىللارغا سەز قىلىپ ئۇلارغا مۇندەق دەگىن: —
«سىلەر مەن سىلەرنى ەكىرىدىغان زەمىنغا يەتىپ بارغانىدا،
19 خۇ يەردىن قىققان ئاخلىقنى يەيدىغان قەغىنگلاردا،
پەرۋەردىگارغا بىر «كەتۈرمە ھەدىيە» تەقدىم قىلىنگلار.
20 سىلەر ھەربىر يەنگى ھەمىرىدىن پىشقان نانلاردىن بىرىنى
«كەتۈرمە ھەدىيە» قىلىپ تەقدىم قىلىنگلار؛ سىلەر ئۇنى تەقدىم
قىلغانىدا خۇددى ھامانىڭ «كەتۈرمە ھەدىيە»سىگە ئوخشاش
بولسۇن. **21** دەۋرىدىن-دەۋرگە سىلەر دەسلەپكى ھوسۇلدىن
قىققان ھەمىرىدىن بىر نانىنى «كەتۈرمە ھەدىيە» سۈپىتىدە
پەرۋەردىگارغا سۇنۇنگلار. **22** ەگەر سىلەر ەزۈنگلار بىلمەي
ئەزىپ گۇناھ قىلىپ، پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا بۇيرۇغان
بۇ بارلىق ەمىرلىرىگە ەمەل قىلمىغان بولسانگلار، **23**
يەنى پەرۋەردىگار بۇيرۇغان كۈندىن ئېتىبارەن بارلىق
ەۋلادلىرىنگلارغىچە پەرۋەردىگارنىڭ مۇساغا ۋاستىسى
بىلەن سىلەرگە بۇيرۇغان بارلىق ئىشلىرىغا ەمەل قىلمىغان
بولسانگلار، **24** جامەەت خۇندەك بىرەر گۇناھنىڭ بىلمەي
ەتكۈزۈلگەنلىكىدىن ھەۋەرسىز بولسا، ئۇندىقتا پۈتكۈل جامەەت
پەرۋەردىگارغا خۇبۇي قىقارسۇن دەپ يەخ بىر تورپاقنى
كەيدۈرمە قۇربانلىق سۈپىتىدە سۇنسۇن ھەمدە قائىدە-
نىزام بويىچە ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ئاخلىق ھەدىيە بىلەن
ئەرەب ھەدىيەنى قوخۇپ سۇنسۇن، ۋە ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر تەكىنى
گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە سۇنسۇن. **25** خۇ يول بىلەن كاھىن
پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرۈپ، بۇ گۇناھ
ئۇلارغا كەچۈرۈم قىلىنىدۇ؛ قۈنكى بۇ بىلمەي ەتكۈزۈپ
قويۇلغان گۇناھ ۋە ئۇلار ەزلىرىنىڭ بىلمەي ەتكۈزۈپ
قويۇلغان گۇناھى ئۈچۈن قۇربانلىق، يەنى پەرۋەردىگارغا
ئاتاپ ئوتتا سۇنۇلىدىغان قۇربانلىق ۋە گۇناھ قۇربانلىقىنى
بىرلىكتە پەرۋەردىگار ئالدىغا سۇنۇلغان. **26** بۇ گۇناھ
پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى بىلەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان
مۇساپىرلارنىڭ ھەممىسىدىن كەچۈرۈم قىلىنىدۇ، قۈنكى بۇ
پۈتكۈل ھەلق بىلمەي تۇرۇپ ەتكۈزۈپ قويۇلغان گۇناھتۇر.
27 ەگەر بىر كىشى بىلمەستىن گۇناھ قىلىپ قويۇلغان بولسا، ئۇ
بىر ياخلىق بىر قىشى ئوغلاقنى گۇناھ قۇربانلىقى سۈپىتىدە
سۇنسۇن. **28** كاھىن خۇ يول بىلەن بىلمەي گۇناھ قىلىپ
قويۇلغان ئادەم ئۈچۈن كافارەت كەلتۈرىدۇ؛ ئۇنىڭ ئۈچۈن
كافارەت كەلتۈرسە ئۇنىڭ پەرۋەردىگار ئالدىدا بىلمەي
ەتكۈزگەن گۇناھى ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم قىلىنىدۇ. **29** بىلمەي
بىرەر سەۋەنلىك ەتكۈزۈپ قويۇلغان بارلىق كىشىلەرگە، مەيلى
خۇ زەمىنىدا تۇغۇلۇقان ئىسرائىللار بولسۇن ياكى ئۇلارنىڭ
ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلارغا بولسۇن، — سىلەرنىڭ
ھەممىنگلارغا ئوخشاش بىر قانۇن-بەلگىلىمە تەتبىقلىنىدۇ.
30 لېكىن يۈرىكىنى قاپتەك قىلىپ ئىش كەرگەن كىشى، مەيلى
ئۇ زەمىنىدا تۇغۇلۇقان بولسۇن ياكى مۇساپىر بولسۇن،
پەرۋەردىگارغا ھاقارەت كەلتۈرگەن بولىدۇ؛ ئۇ ھامان ەز
ھەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ. **31** ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ سەزىنى
مەنسىتمىگەنىكەن، پەرۋەردىگارنىڭ ەمرىگە ھىلاپلىق
قىلغانىكەن؛ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ قوقۇم ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛
گۇناھى ەزىنىڭ بەدىغا قۈشىدۇ. **32** ئىسرائىللار قەل-جەزىرىدىكى
ۋاقىتلىرىدا، بىر كىشىنىڭ شابات كۈنىدە ئوتۇن تەرگەنلىكى
بايقالدى. **33** ئوتۇن تېرىۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالغانلار
ئۇنى مۇسا، ھارۇن ۋە پۈتكۈل جامەەتنىڭ ئالدىغا ئېلىپ
كەلدى. **34** ئۇنى قاندەك بىر تەرەپ قىلىش كەرەكلىكى تېخى
كەرسىتىلمىگەچكە، ئۇلار ئۇنى قامەپ قويدى. **35** پەرۋەردىگار
مۇساغا: — ئۇ ئادەم ەلتۈرۈلمىسە بولمايدۇ؛ پۈتۈن
جامەەت ئۇنى بارگاھنىڭ تېشىغا ەپقىقىپ قالما-كەسەك
قىلىپ ەلتۈرسۇن، — دەدى. **36** ئاندىن پۈتۈن جامەەت ئۇ
ئادەمنى بارگاھ سىرتىغا ەپقىقىپ، خۇددى پەرۋەردىگار
مۇساغا بۇيرۇغاندەك، قالما-كەسەك قىلىپ ەلتۈردى. **37**
پەرۋەردىگار مۇساغا سەز قىلىپ مۇندەق دەدى: — **38** سەن
ئىسرائىللارغا مۇندەق دەگىن، ئۇلار ەۋلادمۇ-ەۋلاد كىيىم-
كەچەكلىرىنىڭ قېرىسىغا قۇقىلارنى تۇتسۇن ھەم بۇرجىكىدىكى
قۇقىلىرىنىڭ ھەربىرىگە كەك ئوينا تىقىپ قويسۇن؛ **39**
بۇ ھىل قۇقىلار سىلەرنىڭ ئۇنى تىقىپ تۇرۇشۇنگلار ئۈچۈن
بولىدۇ؛ ئۇنى كەرگەندە پەرۋەردىگارنىڭ بارلىق ەمرلىرىنى
ئېسىنگلاردا تۇتۇپ، ئۇلارغا ەمەل قىلىشىنگلار ئۈچۈن بۇ سىلەرگە
بىر ەسلەتمە بولىدۇ؛ خۇنىڭدەك سىلەرنىڭ ھازىرقىدەك
ەزۈنگلارنىڭ كەنگلۈنگلار ۋە كەزۈنگلارنىڭ كەينىگە
كىرىپ، قاتىراپ بۇزۇقلۇق قىلىپ كەتمەسلىكىنگلار، **40** مەنىڭ
بارلىق ەمرلىرىمنى ەستە تۇتۇشۇنگلار ھەم ئۇنىڭغا ەمەل
قىلىپ، ھۇدايىنلارغا ئاتاپ پاك-مۇقەددەس بولۇشۇنگلار
ئۈچۈن بولسۇن. **41** مەن ھۇدايىنگلار بولۇش ئۈچۈن سىلەرنى
مىسىر زەمىنىدىن ئېلىپ چىققان پەرۋەردىگاردۇرمەن؛ مەن
پەرۋەردىگار ھۇدايىنگلاردۇرمەن.

16 لاۋىينىڭ ەۋرىسى، كوھاتنىڭ نەۋرىسى، ئىزھارنىڭ
ئوغلى كوراھ ۋە رۇبەننىڭ ەۋلادلىرىدىن ئېلىابنىڭ
ئوغۇللىرى داتان بىلەن ئابىرام ۋە پەلەتنىڭ ئوغلى ئون **2**
ئىسرائىللار ئىچىدىكى جامەەت ەمىرلىرى بولۇغان، جامەەت ئىچىدىن
سايلاپ قىلىنغان مەتىۋەرلەردىن ئىككى يۈز ەللىك كىشىنى باشلاپ
كېلىپ مۇساغا قارشى قىقتى. **3** ئۇلار يىغىلىپ مۇساغا قارشى
ھەم ھارۇنغا قارشى قىقىپ: — سىلەر ھەددىنگلاردىن بەك
ئاشتىنگلار، پۈتكۈل جامەەتنىڭ ھەممىسى پاك-مۇقەددەس،
پەرۋەردىگارمۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا، خۇندەك تۇرۇۋلۇق سىلەر
نەمە دەپ ەزۈنگلارنى پەرۋەردىگارنىڭ جامائىتىدىن ئۈستۈن
قويۇسىلەر؟ — دەدى. **4** مۇسا ئۇلارنىڭ گەپىنى ئاڭلاپ دۈم
يىقىلىپ، كوراھ بىلەن ئۇنىڭ گۇرۇھىدىكىلەرگە سەز قىلىپ: —
ەتە ەتىگەندە پەرۋەردىگار كىملەرنىڭ ئۆزىگە مەنسۇپ
ئىكەنلىكىنى، كىملەرنىڭ پاك-مۇقەددەس ئىكەنلىكىنى ئايان
قىلىدۇ؛ خۇ كىشىنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرىدۇ؛ كىمنى تاللىغان
بولسا، ئۇنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرىدۇ. **6** سىلەر مۇندەق قىلىنگلار:
— سەن كوراھ ۋە سېنىڭ گۇرۇھىڭدىكىلەر ھەممىسى
خۇبۇيدانلارنى ەپكېلىنگلار؛ **7** ەتە پەرۋەردىگارنىڭ
ئالدىدا خۇبۇيدانلارغا ئوت يېقىپ، خۇبۇينى ئۇنىڭ ئۈستىگە
قويۇنگلار؛ پەرۋەردىگار كىمنى تاللىسا، خۇ مۇقەددەس-
پاك بولغان بولسۇن! ەي سىلەر لاۋىيلار، ھەددىنگلاردىن
بەك ئاشتىنگلار! — دەدى. **8** مۇسا يەنە كوراھقا: — ئا
لاۋىيلار، گەپىمگە قۇلاق سېلىنگلار. **9** ئىسرائىلنىڭ خۇداسى
پەرۋەردىگار سىلەرنى ئۆزىنىڭ قەدىرىنىڭ ئىشلىرىنى قىلىشۇن
دەپ ھەمدە جامەەتنىڭ ئالدىدا ئۇلارنىڭ خىزمىتىدە
بولسۇن دەپ ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرۇش ئۈچۈن سىلەرنى ئىسرائىل
جامائىتىدىن ئايرىپ قىققان — يەنى پەرۋەردىگار سېنى
ۋە سېنىڭ ھەممە قېرىندىشلىرىڭ بولۇغان لاۋىيلارنىڭ
ەۋلادلىرىنى بىردەك ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرۇغانلىقى سىلەرگە
كىچىك ئىشمۇ؟ سىلەر يەنە تېخى كاھىنلىق ۋەزىپىسىنى
تامەقىلىۋاتامسىلەر؟ **11** خۇ ۋەجىدىن سەن ۋە سېنىڭ

guruḩingdikilər ḩəmmisi yioŋilip Pərwərdigaroŋa qarxi
qikiwetipsilər-də; Ḩarun nemidi, silər uning üstidin
xunqilik aoŋrinip oŋotuldixip kətküdək? — dedi. 12
Musa Eliabning ooḩli Datan bilən Abiramni kiqkirip
kelixkə adəm əwətiwidi, ular: — Barmaymiz! 13
Sening bizni süt bilən ḩəsəl akidioŋan zemindin baxlap
qikip bu qəl-jəziridə əltərməkqi boloŋanlikingning
əzi kiqik ixmu? Sən tehi əzüngni padixaḩ ḩesablap
bizning üstimizdin ḩəkümranlik kilmakqimu? 14
Ḩalbuki, sən bizni süt bilən ḩəsəl akidioŋan yurtka
baxlap kəlmiding, etiz wə üzümzarliklarnimu bizgə
miras kilip bərmiding. Sən bu həkning kəzinimu
oyuwalmakqimu? Biz barmaymiz! — dedi. 15 Buni
anglap Musa kattik oŋəzəplinip Pərwərdigaroŋa: —
Ularning sowoŋat-ḩədiyəsigə etibar kilmioŋaysən; mən
ularning ḩətta birər exikinimu tartiwalmidim, birər
adimigimu ḩeq ziyan-zəhmət yətküzmidim, — dedi. 16
Musa Koraḩka: — ətə sən wə sening guruḩingdikilər —
sən, ular wə Ḩarun Pərwərdigarning aldioŋa kelinglar.
17 Ḩərbiringlar əzünglarning huxbuydanliringlarni
əkilip uning üstigə huxbuyni selinglar; ḩərbiringlar
əzünglarning huxbuydanliringlarni, yəni jəmiy ikki yüz
əllik huxbuydanni elip uni Pərwərdigarning ḩuzurida
tutup turunglar; sənmu, Ḩarunmu ḩərbiringlar əz
huxbuydanliringlarni elip kelinglar, — dedi. 18 Xuning
bilən ḩərbir adəm əzining huxbuydanini elip, otni
yekip, huxbuy selip, Musa wə Ḩarun bilən birliktə
jamaət qedirining dərwazisi aldida turuxti. 19 Koraḩ
Musa bilən Ḩarunoŋa ḩujum kiloŋili pütün jamaətni
yioŋip jamaət qedirining dərwazisi aldioŋa keliwidi,
Pərwərdigarning julasi pütkül jamaətkə ayan boldi.
20 Pərwərdigar Musa bilən Ḩarunoŋa səz kilip: — 21
Silər bu həlkning arisidin neri turunglar, mən kəz
yumup aqkuqə ularni yutuwetimən, — dewidi, 22
Musa bilən Ḩarun düm yikilip: — I Təngrim, barlik ət
igilirining roḩlirining Hudasi, bir adəm gunaḩ kilsa,
oŋəzipingni pütün jamaətkə qaqamsən? — dedi. 23
Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip: — 24 Sən jamaətkə:
«Silər Koraḩ, Datan wə Abiramning turar jayliridin
ayrilip ulardin neri ketinglar» — dəp buyruk bər, —
dedi. 25 Xuning bilən Musa ornidin turup Datan bilən
Abiram tərəpkə karap mangdi; Israil akşakallirimu
uningoŋa əgixip mangdi. 26 Musa jamaətkə: — Silərdin
ətünimən, bu rəzil adəmlərning qedirliridin yirak
ketinglar, ularning barlik gunaḩliri səwəbidin ular
bilən billə wəyran bolmaslikinglar üqün ularning
ḩeqnərsisigə kol təgküzmənglar, — dedi. 27 Xuning
bilən jamaət Koraḩ, Datan, Abiramning qedirlirining
tət ətrapidin neri kətti; Datan bilən Abiram bolsa əz
ayallirini, ooŋul-kizlirini wə bowakliri elip qikip əz
qedirining ixiki aldida turdi. 28 Musa: — Buningdin
silər xuni bilisilərki, bu ixlarning ḩəmmisi mening
kənglümdin qikkan əməs, bəlki Pərwərdigar meni
ularni ada kilixka əwətkən: 29 — əgər bu adəmlərning
əlümi adəttiki adəmlərning əlümigə ohxax bolidioŋan
yaki ularning bexioŋa qüxidioŋan kismətlər adəttiki
adəmlər duqar bolidioŋan kismətlərgə ohxax bolidioŋan
bolsa, Pərwərdigar meni əwətmigən bolatti. 30 Əgər
Pərwərdigar yengi bir ixni kilip, yər aoŋzini eqip ularni
wə ularning pütün nərsisini yutup ketixi bilən, ular
tirikla təḩtisaraoŋa qüxüp kətsə, u qaoŋda silər bu
adəmlərning Pərwərdigarni mənsitmigənlikini bilip
kalisilər, — dedi. (Sheol h7585) 31 Musaning bu gepi
ahirlixixi bilənla ularning puti astidiki yər yerildi.
32 Yər aoŋzini eqip ularni barlik ailisidikilər bilən,
xuningdək Koraḩka təwə ḩəmmə adəmlərni koymay
təəllukatliri bilən koxup yutup kətti. 33 Xundak
kilip, ular wə ularning təwəsidikilərning ḩəmmisi
tirikla təḩtisaraoŋa qüxüp kətti, yər ularning üstidə
yepildi. Ular xu yol bilən jamaətning arisidin yokaldi.
(Sheol h7585) 34 Ularning ətrapida turoŋan Israillarning
ḩəmmisi ularning nalisini anglap: «Yər biznimu yutup
ketərmikin!» deyixip keqixti. 35 Andin Pərwərdigarning
aldidin bir ot qikip, huxbuy sunuwatkan ḩeliki ikki yüz
əllik adəmnimu yutup kətti. 36 Pərwərdigar Musaoŋa
mundak dedi: — 37 Sən kaḩin Ḩarunning ooḩli əliazaroŋa
buyruoŋin, u huxbuydanlarni ot arisidin teriwelip,
qooŋlirini yirakloroŋa qeqiwətsun, qünki u huxbuydanlar
Hudaoŋa ataloŋandur; 38 xunga əzining jenioŋa əzi zamin
boloŋan gunaḩkarlarning huxbuydanlirini teriwaloŋin;
ular kurbangaḩni kaplax üqün sokup nepiz tünikə
kilinsun, qünki bu huxbuydanlar əslidə Pərwərdigarning
ḩuzurioŋa sunulup uningoŋa atalip mukəddəs kilinoŋan.
Xundak kilip ular keyin Israillaroŋa ibrət bolidioŋan
ixarət-bəlgə bolidu. 39 Xuning bilən kaḩin əliazar
otta kəydürüwetilgənlər sunoŋan mis huxbuydanlarni
teriwaldi; ular kurbangaḩni kaplitixka nepiz tünikə
kilip sokuldi. 40 Xuning bilən [kurbangaḩning bu
kaplimisi] Ḩarunning əwladlirioŋa yat adəmlərning
huddi Koraḩ bilən uning guruḩidikilərgə ohxax kismətkə
kalmasliki üqün, Pərwərdigarning ḩuzurida huxbuy
kəydürüxkə yekinlaxmaslikioŋa Israillar üqün bir əslətmə
boldi. Bu Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən
əliazaroŋa buyruoŋanliridur. 41 ətisi pütkül Israil jamaiti
Musa bilən Ḩarunning yaman gepini kilip: — Silər
Pərwərdigarning ḩəlkini əltürdünglar, — dəp oŋotuldaxti.
42 Wə xundak boldiki, jamaət Musa bilən Ḩarunoŋa
ḩujum kilixka yioŋiliwatkanda, jamaət burulup jamaət
qedirioŋa kariwidi, wə mana, bulut qedirni kapliwaldi
ḩəm Pərwərdigarning julasi ayan boldi. 43 Xuning
bilən Musa bilən Ḩarun jamaət qedirining aldioŋa
berip turdi. 44 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip: —
45 Mən kəzni yumup aqkuqə ularni yokitip taxlixim
üqün ikkinglar bu jamaəttin qikip neri ketinglar, —
dəp buyruwidi, ikkiylən yikilip yərdə düm yatti. 46
Musa Ḩarunoŋa: — Sən huxbuydanni elip uningoŋa
kurbangaḩtiki ottin sal, uningoŋa huxbuy koyup, ular
üqün kafarət kəltürüxkə tezliktə jamaətning arisioŋa
apar; qünki kəḩr-oŋəzəp Pərwərdigarning aldidin qikti,
waba baskili turdi, — dedi. 47 Ḩarun Musaning deginidək
kilip, huxbuydanni elip jamaətning arisioŋa yügürüp
kirdi; wə mana, waba kixilərning arisida baxlanoŋanidi;
u huxbuyni huxbuydanoŋa selip, həlk üqün kafarət
kəltürdi. 48 U əlüklər bilən tiriklər otturisida turuwidi,
waba tohtidi. 49 Koraḩning wəkəsi munasiwiti bilən
əlgənlərdin baxka, waba səwəbidin əlgənlər on tət
ming yəttə yüz kixi boldi. 50 Ḩarun jamaət qedirining
dərwazisi yenida turoŋan Musaning yenioŋa yenip kəldi;
waba tohtidi.

17 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi:—
2 «Sən Israillaroɣa səz ḳilip, ulardin ata jəməti
boyiqə, ḥər ḳəbilining əmiridin birdin on ikki ḥasa
aloɣin; sən ularning ḥərbirining ismini əzining ḥasisioɣa
yezip ḳoyoɣin. **3** Lawiy ḳəbilisining ḥasisioɣa Ḥarunning
ismini yazoɣin, qünki ḥərbir ata jəmət ḳəbilə baxliḳi
üqün bir ḥasa wəkil bolidu. **4** Sən bu ḥasilarni jamaət
qediridiki ḥəküm-guwaḥliḳ [sanduḳining] aldioɣa, yəni
Mən sening bilən kərüxidioɣan yərgə ḳoyoɣin. **5** Wə
xundaḳ boliduki, Mən tallioɣan kixining bolsa, uning
ḥasisi bih süridu; xundaḳ ḳilip Israillarning silərgə
oɣuduraxḳan gəplirini tohtitip Manga anglanmaydioɣan
ḳiliwetimən». **6** Xuning bilən Musa Israillaroɣa xundaḳ
səz ḳildi; ularning ḥəmmə əmirliri uningoɣa birdin
ḥasini, jəmiy bolup on ikki ḥasini bərdi; ḥərbir ata
jəmətkə bir ḥasa wəkil boldi, Ḥarunning ḥasisimu
xularning iqidə idi. **7** Musa ḥasilarni ḥəküm-guwaḥliḳ
qedirioɣa əkirip Pərwərdigarning ḥuzurioɣa ḳoydi. **8** Wə
xundaḳ boldiki, Musa ətisi ḥəküm-guwaḥliḳ qedirioɣa
kiriwidi, mana, Lawiy jəmətigə wəkil boloɣan Ḥarunning
ḥasisi bih sürüp, oɣunqilap, qeqəkləp, badam qüxkənidi.
9 Musa ḥasilarning ḥəmmisini Pərwərdigarning aldidin
elip qiḳip, Israil həlḳigə kərsətti; ular kərgəndin keyin
ḥərkim əz ḥasilirini elip ketixti. **10** Pərwərdigar
Musaoɣa:— Xu asiylik ḳiloɣuqi balilaroɣa bir agaḥ bəlgisi
bolsun dəp Ḥarunning ḥasisini ḥəküm-guwaḥning
aldioɣa əkirip ḳoyoɣin. Xundaḳ ḳilsang sən ularning
oɣuduraxḳan gəplirini tohtitip, Manga anglanmaydioɣan
ḳilisən; ularmu xuning bilən əlüp kətməydu,— dedi.
11 Musa xundaḳ ḳildi; Pərwərdigar əzigə ḳandaḳ
buyruoɣan bolsa u xundaḳ ḳildi. **12** Israillar Musaoɣa
səz ḳilip:— Biz nəpəstin ḳalay dəwatimiz, biz tügəxtuḳ,
biz ḥəmmimiz tügəxtuḳ! **13** Pərwərdigarning ibadət
qedirioɣa yeḳinlaxḳanlar əlməy ḳalmaydu, xundaḳ ikən,
biz ḥəmmimiz mutləḳ nəpəstin ḳeliximiz kerəkmu?—
deyixti.

18 Pərwərdigar Ḥarunoɣa mundaḳ dedi:— Sən,
ooɣulliring wə ata jəmətingdikilər sening bilən
birliktə muḳəddəs jayoɣa munasiwətlik boloɣan gunaḥni,
xuningdək sən wə ooɣulliring birliktə kaḥinliḳ wəzipisigə
munasiwətlik boloɣan gunaḥni üstünlərgə alisilər.
2 Sən ḳerindaxliring boloɣan Lawiy ḳəbilisidikilərni,
yəni ata-bowiliringning ḳəbilisidikilərni əzüng bilən
birləxtür ḥəm ularni hizmitingni ḳilixi üqün baxlap
elip kəl; biraḳ sən bilən ooɣulliring sening bilən birliktə
ḥəküm-guwaḥliḳ qediri aldida hizmətlərni ḳilsun. **3** Ular
sening buyruḳliringoɣa təyyar turup, xundaḳla qedirdiki
barliḳ hizmət-wəzipisini ətəydu; pəḳət muḳəddəs jaydiki
ḳaqa-ḳuqa əswablaroɣa wə ḳurbangaḥḳa yeḳinlaxmisun;
undaḳ ḳilsa, ularmu, silərmu əlüp ketisilər. **4** Ular sening
bilən birlixip, jamaət qediridiki wəzipini ətəp, ḳilidioɣan
ḥərbir ixini ḳilsun; pəḳətla ḥeq yat kixilər silərgə
yeḳinlaxmisun. **5** Ḳəḥr-oɣəzəp yənə Israillarning bexioɣa
qüxmisun üqün, silər muḳəddəs jaydiki wəzipə bilən
ḳurbangaḥdiki wəzipini ətəxkə məs'ul bolunglar. **6** Mana,
Mən Өzüm silərning ḳerindaxliringlar boloɣan Lawiylarni
Israillar iqidin tallap qiḳtim; ular jamaət qedirining
ixlirini ḳilixḳa Pərwərdigaroɣa təḳdim ḳilinoɣan bolup,
silərgə sowoɣa süpitidə ata ḳilinoɣan. **7** Lekin sən wə
ooɣulliring sening bilən birliktə kaḥinliḳ wəzipənglərdə
turup, ḳurbangaḥtiki barliḳ ixlarni ḥəm pərdə iqidiki
ixlarni bejiringlar; silərning wəzipənglər xundaḳ bolsun.
Kaḥinliḳ wəzipisini, hizmitimdə boluxunglar üqün
silərgə sowoɣa ḳilip bərdim; yat adəmlər yeḳinlaxsa,
əltürüwetilsun. **8** Pərwərdigar Ḥarunoɣa mundaḳ
dedi:— Mən Manga sunuloɣan kətürmə ḥədiyələrni,
yəni Israillar Manga muḳəddəs dəp atioɣan barliḳ
nərsilərni ülüxünglar bolsun dəp, mana mənggülük
bəlgilimə bilən sanga wə sening əwladliringoɣa təḳdim
ḳildim. **9** Israillar otta sunidioɣan, «əng muḳəddəs»
nərsilərdin silərgə munular ḳaldurup berilidu:—
ularning Manga atap sunoɣan barliḳ nərsiliri, yəni
barliḳ axliḳ ḥədiyələrdin, barliḳ gunaḥ ḳurbanliḳliridin,
barliḳ itaətsizliḳ ḳurbanliḳliridin «əng muḳəddəs»
ḥesablanoɣanliri, sanga wə əwladliringoɣa ata ḳilinidu.
10 Sən xu [ülüxüngni] «əng muḳəddəs» süpitidə yegin,
silərdin boloɣan ḥərbir ər kixi uni yesun; u sanga «əng
muḳəddəs» dəp bilinsun. **11** Munularmu sening bolidu:
— Israillarning sowoɣatliri iqidin kətürmə ḥədiyələr,
barliḳ pulanglatma ḥədiyələr sening; Mən ularni sanga,
xundaḳla ooɣulliring bilən ḳizliringoɣa mənggülük
bəlgilimə bilən təḳdim ḳildim; sening əyüngdiki ḥərbir
pak adəm uningdin yesə bolidu. **12** Zəytun meyidin
əng esilini, yengi xarabtin əng esilini, xundaḳla
axliḳtin əng esilini, yəni Israillar Pərwərdigaroɣa atap
sunoɣan dəsləpki pixḳan məḥsulatlarning ḥəmmisini
Mən sanga təḳdim ḳilip bərdim. **13** Ular yərdin
elip Pərwərdigaroɣa atap əkəlgən dəsləpki pixḳan
nərsilərning ḥəmmisi sening bolsun; əyüngdiki ḥərbir
pak adəm uningdin yesə bolidu. **14** Israilda Hudaoɣa
mutləḳ atilidioɣan ḥərbir nərsə sening bolidu. **15** Ular
Pərwərdigaroɣa atap kəltüridioɣan barliḳ janiwarlarning
tunjiliri, məyli insan yaki ulaoɣ-qarpay bolsun sening
bolidu; ḥalbuki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni
tələm tələp yanduruwalsun wə napak ḥaywanlarning
tunjilirini tələm tələp yanduruwalsun. **16** Tələm tələx
kerək boloɣanlar üqün yexi bir ayliḳtin axḳanda tələm
puli tələnsun; ularoɣa sən tohtatḳan baḥa boyiqə,
yəni muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə
(bir xəkəl yigirmə gərəḥdur) baḥa ḳoyup, bəx kümüx
xəkəl al. **17** Pəḳət tunji kala, tunji ḳoy yaki tunji
ooɣlaḳḳa tələm alsang bolmaydu; ularning ḥəmmisi
muḳəddəstur. Sən ularning ḳenini ḳurbangaḥḳa qeqip,
meyini Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan, Uningoɣa
huxbuy kəltüridioɣan ḳurbanliḳ süpitidə kəydürgin.
18 Ularning gəxi sening bolidu; huddi «kətürmə
ḥədiyə» ḳilinoɣan təx wə ong arḳa putioɣa ohxax, sanga
təwə bolidu. **19** Israillar Pərwərdigaroɣa atap sunoɣan
muḳəddəs nərsilər iqidiki kətürmə ḥədiyə-ḳurbanliḳning
ḥəmmisini Mən sanga wə sening bilən billə turuwatḳan
ooɣul-ḳizliringoɣa mənggülük bəlgilimə bilən təḳdim
ḳildim. Bu Pərwərdigar aldida sanga wə sening bilən
billə turuwatḳan əwladliring üqün mənggülük tuzluḳ
əḥdə bolidu. **20** Pərwərdigar Ḥarunoɣa mundaḳ dedi:—
[Israil] zeminida sening ḥeqḳandaḳ mirasing bolmaydu,
ularning arisidimu ḥeqḳandaḳ nesiwəng bolmaydu;
Israillar arisida mana Mən Өzüm sening nesiwəng,
sening mirasingdurmən. **21** Lawiylaroɣa bolsa, ularning
ətəydioɣan hizmətliri, yəni jamaət qediridiki hizmiti
üqün, mana Mən Israilda təḳdim ḳilinoɣan barliḳ «ondin

bir ülüx»ning ḥəmmisini ularoŋa miras kilip bərgənmən.
22 Buningdin keyin, gunaḥkar bolup əlüp kətməsliki
üqün, Israillar jamaət qedirioŋa yekinlaxmisun. **23**
Jamaət qediridiki hizmətni bolsa, uni ətigüqilər pəkət
Lawiylarla bolidu wə xu ixta boloŋan gunaḥini əzliri
üstigə alidu, bu silər üqün əwladmu-əwlad mənggülük
bir bəlgilimə bolidu; ularning Israillarning iqidə
ḥeqkandak mirasi bolmaydu. **24** Qünki Israillarning
Pərwərdigaroŋa atap kətürmə ḥədiyə süpitidə sunoŋan
«ondin bir ülüx»ni Lawiylaroŋa miras kilip təkdim
kilidioŋan boldum; xunga Mən ular tooŋruluk: Israillar
iqidə ḥeqkandak mirasi bolsa bolmaydu, — dedim.
25 Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **26** Sən
Lawiylaroŋa eytkin: «Silər Israillarning kolidin Mən
silərgə miras bolsun dəp təkdim kiloŋan «ondin bir
ülüx»ni aloŋan ikənsilər, silər xu ondin bir ülüxning
yənə ondin bir ülüxini ayrip, uni Pərwərdigaroŋa
atap kətürmə ḥədiyə süpitidə sununglar. **27** Bu yol
bilən silərning xu «kətürmə ḥədiyə»nglar silərgə
«hamandiki axlikinglar»din ḥəm «xarab kəlqikidiki
tolup taxkan xarabinglar»din ataloŋanlar ḥesablinidu.
28 Bundak boloŋanda, silər Israillarning kolidin aloŋan
ondin bir ülüxning ḥəmmisidin Pərwərdigaroŋa atap
kətürmə ḥədiyə sunisilər; silər Pərwərdigaroŋa atioŋan
xu «kətürmə ḥədiyə»ni kaḥin Ḥarunoŋa beringlar. **29**
Silərgə təkdim kilinoŋan barlik nərsilərdin əng esilini elip
xularni mukəddəs ḥesablap «Pərwərdigaroŋa ataloŋan
toluk kətürmə ḥədiyə» süpitidə sununglar. **30** Xunga
sən Lawiylaroŋa eytkinki, «Silər xulardin əng esilini
kətürüp sunsanglar, bu silər Lawiylarning hamandiki
axlikinglar wə xarab kəlqikidiki xarabinglaroŋa ohxax
ḥesablinidu. **31** Xundak kiloŋandin keyin silər wə
əydikiliringlar xu «ondin bir ülüx»lərni halioŋan yərdə
yesənglar bolidu, qünki bu silərning jamaət qediridiki
hizmitinglarning in'ami bolidu; **32** Silər [xu ülüxlərdin]
əng esilini kətürüp sunsanglar, muxu ixinglar səwəbidin
gunaḥkar bolmaysilər. Undak kilsanglar silər Israillar
atioŋan mukəddəs nərsilərni buloŋimaysilər, xuning bilən
əlməysilər».

19 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa səz kilip mundak
dedi: — **2** Mən Pərwərdigar əmr kiloŋan kanun-
bəlgilimə xuki: — Sən Israillaroŋa buyruoŋin, ular bejirim,
nuksansiz, boyunturuk selinmioŋan kizil yax siyirdin
birni sening yeningoŋa əkəlsun. **3** Sən siyirni kaḥin
əliazaroŋa tapxur, u uni qedirgaḥning sirtioŋa əpqiksun,
andin birsi siyirni uning aldida booŋuzlisun. **4** Kaḥin
əliazar barmikini kanoŋa miləp, jamaət qedirining
aldioŋa karitip yəttə mərtəm qaqsun. **5** Andin birsi
əliazarning kəz aldida pütkül siyirni kəydürsun, yəni
uning terisi, gəxi, kəni wə tezəklirini kəydürsun. **6**
Kaḥin kedir yaoŋiqi, zofa əsümlüki wə kizil rəhtni
siyir kəydürülidioŋan otka taxlisun. **7** Andin kaḥin əz
kiyimini yusun wə bədinini suda yusun, andin keyin
bargaḥka kirixkə bolidu; lekin kaḥin kəq kirgüqə napak
sanalsun. **8** Siyirni kəydürgən kiximu kiyimlirini su
bilən yuyup, əz bədinini suda yusun, andin u kəq
kirgüqə napak sanalsun. **9** Pak bir adəm siyirning külini
yioŋip bargaḥning sirtidiki pak bir yərgə koysun; u Israil
jamaiti üqün «napaklikni qikaroŋuqi su»ni yasaxka xu
yərdə saklansun, u bir «gunaḥni pakliioŋuqi»dur. **10**
Siyirning külini yioŋixturoŋan adəm əzining kiyimlirini
yusun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. Bu Israillaroŋa wə
ularning arisida turuwatkan musapirlaroŋa mənggülük
kanun-bəlgilimə bolidu. **11** — Ölükkə, yəni ḥərkandak
əlgən kixining jəsitigə tegip kətkən ḥərbir kixi yəttə kün
napak sanilidu. **12** U adəm üqinqi küni [axu su] bilən
əzini paklisun, ḥəmdə yəttinqi künimu paklisun, andin
u pak sanilidu; əgər u üqinqi küni ḥəmdə yəttinqi küni
əzini paklimisa, pak sanalmaydu. **13** Ḥərkandak adəm
əlükkə, yəni ḥərkandak əlgən kixining jəsitigə tegip
kətsə, ḥəmdə əzini paklimisa, Pərwərdigarning qedirini
buloŋioŋan bolidu; xu kixi Israil arisidin üzüp taxlinidu;
qünki «napaklikni qikaroŋuqi su» uningoŋa sepilmigəqkə,
u napak sanilidu; uning napakliki tehiqə üstidə turidu.
14 Əgər birər kixi bir qedir iqidə əlüp kaloŋan bolsa,
u tooŋruluk kanun-bəlgilimə mundak bolidu: — xu
qedироŋa kirgən ḥərbirsi wə qedirda turup kaloŋanlarning
ḥərbiri yəttə kün napak sanilidu. **15** Ḥərbir oquk
turoŋan, aoŋzi yepilmioŋan kaqa-kuqilarning ḥəmmisi
napak sanilidu. **16** Xuningdək dalada kiliq-xəmxər bilən
əltürülgənlərgə, yaki əzi əlüp kaloŋanning əlükigə, yaki
adəmning ustihininioŋa yaki kəbrisigə təgkən ḥərbir kixi
yəttə küngiqə napak sanilidu. **17** Kixilər bu napak kixi
üqün «paklanduroŋuqi kurbanlik»ning külidin azrak
elip komzəkkə selip, ularning üstigə ekin su kuysun.
18 Andin pak bir kixi zofa əsümlükini elip xu suoŋa
təgküzüp uni qedироŋa wə iqidiki barlik kaqa-kuqilaroŋa
ḥəm xu yərdə turoŋan barlik kixilərning üstigə sepip
koysun, wə yənə uni ustihanoŋa, əltürülgüqigə yaki
kəbrigə təgkən kixining üstigə sepip koysun. **19** Üqinqi
küni wə yəttinqi küni ḥelikі pak adəm [pak bolmioŋan
adəmlərning] üstigə xu suni sepip koysun; xundak
kiloŋanda, yəttinqi künigə kəlgəndə u kixi paklanoŋan
bolidu; andin u kixi kiyimlirini yuyup, bədinini suda
yusun, kəq kirgəndə u pak sanilidu. **20** Lekin napak
bolup kelip, əzini paklimioŋan kixi Pərwərdigarning
mukəddəs jayini buloŋioŋini üqün, jamaət arisidin üzüp
taxlinidu; «napaklikni qikaroŋuqi su» uning üstigə
sepilmigən, xunga u napak sanilidu. **21** Bu Israillaroŋa
mənggülük bəlgilimə bolidu, «napaklikni qikaroŋuqi
su»ni səpkən kixi bolsa əzining kiyimlirini yusun wə
«napaklikni qikaroŋuqi su»oŋa təgkən kixi kəq kirgüqə
napak sanalsun. **22** Napak kixi təgkən ḥərkandak
nərsimu napak sanilidu; bu nərsilərgə təgkən kixilərmu
kəq kirgüqə napak sanalsun.

20 Birinqi ayning iqidə Israillar, yəni pütkül Israil
jamaiti Zin qəligə yetip kelip, Kadəxtə turup
kaldi; Məryəm xu yərdə wapat boldi wə xu yərgə
dəpnə kilindi. **2** Jamaətkə iqidioŋanoŋa su yok idi, ular
yioŋilip Musa bilən Ḥarunoŋa ḥujum kiloŋili turdi. **3** Həlk
Musa bilən təgixip: — Kerindaxlirimiz Pərwərdigarning
aldida əlgən qaoŋda bizmu billə əlsək boptikən! **4**
Silər nemə üqün biz wə qarpaylirimizni bu yərdə
əlüp kətsun dəp, Pərwərdigarning jamaitini bu qəl-
jəzirigə baxlap kəldinglar? **5** Silər nemə üqün bizni
Misirdin elip qikip bundak dəḥxətlik yərgə əkəldinglar?
Bu yərdə ya terikqilik kiloŋili yər bolmisa, ya ənjür,
üzüm, anar bolmisa, iqidioŋanoŋa sumu bolmisa, —
deyixti. **6** Xuning bilən Musa bilən Ḥarun jamaəttin
ayrilip jamaət qedirining dərwazisi aldioŋa kelip düm

yikiliwidi, Pərwərdigarning julasi u ikkisigə ayan boldi.
7 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi: —
8 Hasini kolungoɣa al, andin sən akang Harun bilən
birliktə jamaətni yioɣip, ularning kəz aldidila koram
taxka buyruk kil; xundak kilsang koram tax əz süyini
kikiridu; xu yol bilən sən ularoɣa su kikirip, jamaət
wə qarpayliri iqidioɣanoɣa su berisən. 9 Xuning bilən
Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə Pərwərdigarning
huzuridin hasini aldi. 10 Musa bilən Harun ikkisi
jamaətni koram taxning aldioɣa yioɣdi wə Musa ularoɣa:
— Gepimgə kulak selinglar, i asiylar! Biz silərgə bu
koram taxtin su kikirip berəylimu?! — dedi. 11 Andin
Musa hasisi bilən koram taxni ikki ketim uruwidi,
nahayiti kəp su ekip kikti, sudin jamaətmu, qarpaylarmu
iqixti. 12 Pərwərdigar Musa bilən Harunoɣa: — Silər
Manga ixənməy, Israillar aldida Meni mukəddəs dəp
hərmətlimigininglar üqün, ikkinglarning bu jamaətni
Mən ularoɣa təkdim kilip bərgən zeminoɣa baxlap
kirixinglaroɣa yol koymaymən, — dedi. 13 Su kikiriloɣan
jay «Məribah suliri» dəp ataloɣan; Israillar xu yərdə
Pərwərdigar bilən takallaxkanliki üqün, U ularning
otturisida Özining mukəddəs ikənlikini kərsətti. 14
Musa Kadəxtin Edom padixahi bilən kərüxüxkə əlqi
əwətip uningoɣa: «Kerindaxliri Israil mundak dəydu:
— Biz tartiwatkan jəbr-japalarning kandakliki əzlirigə
məlum, 15 bizning ata-bowilirimiz Misiroɣa qüxkən
bolup, biz Misirda uzak zaman turup kəttuk; misirliklar
bizgimu, bizning ata-bowilirimizoɣimu yaman muamilə
kilidi; 16 biz Pərwərdigaroɣa yeliniweduk, U bizning
zarimizoɣa kulak selip, Pərixtə əwətip bizni Misirdin elip
kikti. Hazir mana, biz əzlirining qegrisioɣa jaylaxkan
Kadəx degən bir xəhərdə turuwatimiz. 17 Əmdi bizning
zeminliridin ətüximizgə ruhsət kiloɣan bolsila, biz etiz-
erik wə üzümzarliklardin ətməymiz, kudukliringladin
sumu iqməymiz; «Han yoli» bilən mengip qegriliridin
ətüp kətküqə ong-soloɣa burulmaymiz» — dedi. 18 Lekin
Edomlar uningoɣa: «Silərning bizning zeminimizdin
ətüxünlərgə bolmaydu, ətimən desənglar kiliq kətürüp
silərgə jənggə kikimiz» — dedi. 19 Israillar uningoɣa:
«Biz «kətürülgən yol» bilən mangimiz, əzimiz wə
mallirimiz süyünglarni iqsək, nərhi boyiqə həkkini
berimiz; biz pəkət piyadə ətüp ketimiz, baxka heq
təlipimiz yok» dewidi, 20 Edom padixahi: «Yak.
Ötməysilər!» dedi. Edom [padixahi] nahayiti kəp adimini
baxlap kikip Israillaroɣa zor həywə kərsətti. 21 Xundak
kilip Edomlar Israillarning ularning təwəlikidin ətüxigə
ənə xu yosunda yol koymidi; xuning bilən Israillar
Edomlarning aldidin burulup kətti. 22 Ular Kadəxtin
yoloɣa kikti; pütkül Israil həlki Hor teoɣioɣa kəldi. 23
Pərwərdigar Edomning qegrisidiki Hor teoɣida Musa
bilən Harunoɣa səz kilip mundak dedi: — 24 Harun əz
həlklirigə koxulup ketidu; ikkinglar Məribah suliri degən
jayda Mening əmrimgə hilaplik kiloɣininglar üqün,
uning Mən Israillaroɣa təkdim kilip bərgən zeminoɣa
kirixigə bolmaydu. 25 Sən Harun bilən ooɣli əliazarni
elip Hor teoɣioɣa kikkin; 26 Harunning kiyimlirini
saldurup, ooɣli əliazaroɣa kiydürüp koy; Harun xu yərdə
əlüp, əz həlklirigə koxulidu. 27 Musa Pərwərdigarning
deginidək kildi, üqəylən pütkül jamaətning kəz aldida
Hor teoɣioɣa kikti. 28 Musa Harunning kiyimlirini
saldurup uning ooɣli əliazaroɣa kiydürüp koydi; Harun
taoɣning qokkisida əldi. Andin Musa bilən əliazar taoɣdin
qüxüp kəldi. 29 Pütkül jamaət Harunning əlgənlikini
bildi; xuning bilən pütün Israil jəməti Harun üqün ottuz
kün matəm tutti.

21 Jənubta turuxluk Arad məmlikitining
Kanaaniylardin boloɣan padixahi Israillarning
Atarim yoli bilən keliwatkanlikini anglap, kikip ular
bilən sokuxup, nəqqəylənni tutkun kilip kətti. 2
Andin Israillar Pərwərdigaroɣa kəsəm iqip: «Əgər bu
həlkni bizning kolimizoɣa pütünləy tapxuridioɣan
bolsang, ularning xəhərlirini wəyran kilip taxlaymiz» —
dedi. 3 Pərwərdigar Israillarning pəryadini anglap,
Kanaanliylarni ularning kolioɣa tapxurdi, xuning bilən
ular Kanaaniylarni ularning xəhərliri bilən koxup
wəyran kildi; xu səwəbtin ular xu yərni «Hormah»
dəp atidi. 4 Ular Hor teoɣidin yoloɣa kikip, Edom
zeminini aylinip ətüx üqün, Kizil dengiz boyidiki yolni
boylap mangdi; həlk muxu yol səwəbidin kənglidə
tolimu takətsiz bolup, 5 Hudaoɣa wə Musaoɣa karxi
kikip: — Silər nemə üqün bizni qəl-jəziridə əlsun
dəp Misir zeminidin baxlap kikkansilər? Bu yərdə ya
axlik, ya su yok, kənglimiz bu ərzimməs nanlardin bizar
boldi, deyixti. 6 Xu səwəbtin Pərwərdigar ularning
arisioɣa zəhərlik yilanlarni əwətti; yilanlar ularni
kakti, xu səwəbtin Israillardin nuroɣun adəm əlüp
kətti. 7 Həlk Musaning aldioɣa kelip uningoɣa: — Biz
aoɣzimizni buzup, Pərwərdigaroɣa həm sanga hujum
kilip, yaman gəp kilip gunah kilduk; Pərwərdigaroɣa
tilawət kilsang, u bu yilanlarni arimizdin elip kətkəy,
— dewidi, Musa həlk üqün dua kildi. 8 Pərwərdigar
Musaoɣa: — Sən bir zəhərlik yilanning xəklini yasap
hadioɣa esip koyoɣin; yilan qekiwaloɣan hərbiri uningoɣa
karisila kayta hayatka erixidu, — dedi. 9 Musa mistin
bir yilan yasitip hadioɣa esip koydi; wə xundak boldiki,
yilan birkimni qekiwaloɣan bolsa, u bu mis yilanoɣa
karisila, ular hayat kaldi. 10 Israillar yənə yoloɣa kikip
Obotka kelip qedir tikti. 11 Yənə Obottin yoloɣa kikip,
Moab zeminining udulida kün kikix tərəptiki Iyə-
Ibarimoɣa kelip qedir tikti. 12 Ular yənə u yərdin yoloɣa
kikip Zərəd jiloɣisida qedir tikti. 13 Yənə u yərdin
mengip Amoriylarning zeminining qetidin kikip qəl-
bayawandin ətüp, ekip turoɣan Arnon dəryasining u
kətida qedir tikti (qünki Arnon dəryasi Moabiylarning
qegrisi bolup, Moabiylar bilən Amoriylarning otturisida
idi. 14 Xunga «Pərwərdigarning jəngnamisi» degən
kitabta: — «Sufahdiki Wahəb wə dərya-wadiliri,
Arnon dəryasi wə jiloɣilirining yanbaoɣirliri, Arning
turaloɣusioɣiqə yetip, Moabning qegrisioɣa qüxidu»
dəp pütülgənidi). 16 [Israillar] yənə u yərdin mengip
Bəərgə kəldi; «[Bəər]» kuduk degən mənidə bolup, ilgiri
Pərwərdigar Musaoɣa: «Sən həlkni yioɣ, Mən ularoɣa
iqidioɣan su berəy» degəndə xu kudukni kəzdə tutkan.
17 Xu qaoɣda Israillar munu nahxini eytixkan: — «Ah
kuduk, kiksun süyüng bulduklap, Nahxa eytinglar,
kudukka beoɣixlap: 18 Bu kudukni əmirlər, Həlkning
kattiliri kazoɣan, Kanun kikaroɣuqining səzi bilən,
Hasiliri bilən kazoɣan». Israillar qəl-bayawandin yənə
Mattanahka, 19 Mattanahtin Nahaliyəlgə, Nahaliyəldin
Bamotka, 20 Bamottin Moab dalasidiki jiloɣioɣa, yənə

qəl-bayawan tərəpkə qarap turoŋan Pisgah teoŋining
qokkisioŋa yetip bardi. 21 Israillar Amoriylarning
padixahi Sihonning aldioŋa əlqilərni əwətip: 22
— Bizning əz zeminliridin ətüweliximizgə ijazət
bərgəyla; biz silining etizliklirioŋa wə üzümzarliklirioŋa
kirməymiz, kudukliridin sumu iqməymiz; təwəliridin
ətüp kətküqə «Han yoli»din qikmaymiz, — dedi.
23 Sihon Israillarni əz qegrisidin ətkili koymayla
kalmastin, əksiqə u Israillar bilən sokuximən dəp,
əzining barlik həlkini yioŋip qəlgə karap atlandi.
U Yahazoŋa kelip Israiloŋa hujum kildi. 24 Israillar
uni kiliq bilən qepip əltürüp, uning yurtini Arnon
dəryasidin Yabbok dəryasioŋiqə, yəni Ammoniylarning
qegrisioŋiqə igilidi; Ammoniylarning qegrisi bolsa bək
mustəhkəm idi. 25 Israillar bu yərdiki həmmə xəhərni
igilidi həm Amoriylarning xəhərlirigə, yəni Həxbonoŋa
wə uningoŋa təwə barlik yeza-kixlakloŋimu kirip
orunlaxti. 26 Qünki Həxbon əslidə Amoriylarning
padixahi Sihonning mərkiziy xəhiri idi; Sihon əslidə
Moabning ilgiriki padixahi bilən sokuxkan, uning Arnon
dəryasioŋiqə boloŋan həmmə zeminini tartiwaloŋanidi.
27 Xu səwəbtin xairlar: — «Həxbonoŋa kelinglar! Mana
Sihonning xəhiri yengiwaxtin kurulsun, Sihonning
xəhiri məhkəm kilinsun. 28 Qünki Həxbonning
əzidin qikti bir ot, Sihonning xəhiridin bir yalkun
yalkunlap, Yutuwətti Moabtiki Ar xəhirini, Arnondiki
egiz jaylarning əmirlirini. 29 Way sanga əy Moab! Həy
Kemoxning ümmiti, tügəxtinglar! Qünki [Kemox] əz
ooŋullirini kaqkunoŋa aylandurdi, Kizlirini əsirlikkə
berip, Amoriylarning padixahi Sihonoŋa tutup bərdi!
30 Biz ularni yikitiwəttuk, Həxbon taki Dibonoŋiqə
halak boldi; Biz hətta Nofahkiqə (Nofahtin Mədəbaoŋa
yetidu) ularning yurtini wəyran kiliwəttuk!» — dəp xeir
yezixkanidi. 31 Xuning bilən Israillar ənə xu tərikidə
Amoriylarning yurtioŋa orunlaxti. 32 Musa Yaazərni
qarlap kelixkə qarlioŋuqilarni əwətti; andin Israillar
Yaazərning yeza-kixlaklirini ixoŋal kilip, u yərlərdiki
Amoriylarni yeridin koŋliwətti. 33 Xuningdin keyin
Israillar burulup, Baxanning yolini boylap mangdi;
Baxanning padixahi Og wə uning barlik həlki kikip
ədrəydə Israillar bilən jəng kilixka səp tüzdi. 34
Pərwərdigar Musaoŋa: — Korkma, Mən uni, uning barlik
həlki həm zeminini kolungoŋa tapxurimən; sən uni ilgiri
Həxbonda turuxluk Amoriylarning padixahi Sihonni
kiloŋandək kilisən, — dedi. 35 Xuning bilən ular Og bilən
uning ooŋullirini həm barlik həlkining birini koymay
kirip taxlidi wə uning zeminini igilidi.

22 Israillar yənə yoloŋa kikip Moab tüzlənglikliridə,
yəni Iordan dəryasining xərk təripidə, Yerihoning
udulida qedir tikti. 2 Israillarning Amoriylaroŋa kiloŋan
ixlirining həmmisini Zipporning ooŋli Balak kərüp
turoŋanidi. 3 Moablar həlktin intayin korkuxti, qünki
ular bək kəp idi; Moabiylar Israillarning səwəbidin
bək alakzadə bolup ketixti. 4 Moabiylar Midiyan
akşakallirioŋa: «Bu bir top adəm ətrapimizdiki həmmə
nərsini, huddi kala etizdiki otni yalmioŋandək yalmap
yəp ketidioŋan boldi» — deyixti. U qaoŋda Zipporning
ooŋli Balak Moabning padixahi idi. 5 U əlqilərni Beorning
ooŋli Balaamning aldioŋa, Balaamning ana yurtidiki
uluoŋ dərya boyidiki Petor xəhirigə berip, Balaamni
qakirip kelixkə əwətip: padixahimiz: — «Karisila, bir
həlk Misirdin qikkanidi; mana, ular pütün zeminoŋa
yamrap kətti, mana ular bizning udulimizoŋa kelip
qüxti. 6 Ular meningdin küqlük boloŋaqka, əmdi
əzliri kelip bu həlkni mən üqün bir karoŋap bərgən
bolsila; bəlkim mən ularni yengip, bu zemindin koolap
qikirixim mumkin; qünki əzliri kimgə bəht tilisilə
xuning bəht kuqidioŋanlikini, kimni karoŋisila, xuning
karoŋixka kalidioŋanlikini bilimən» dəydu, dənglar,
— dedi. 7 Moabning akşakalliri bilən Midiyanning
akşakalliri kollirida pal selix in'amlirini elip mangdi; ular
Balaamning aldioŋa kelip Balakning gəplirini yətküzdi. 8
Balaam ularoŋa: — Bügün ahxam muxu yərdə konup
kelinglar, mən Pərwərdigarning manga kiloŋan səzi
boyiqə silərgə jawap yətküzimən, — dedi. Xuning bilən
Moabning xu əmirliri Balaamningkidə konup kaldi. 9
Huda Balaamningkigə kelip: — Sening bilən billə turoŋan
bu adəmlər kim? — dewidi, 10 Balaam Hudaoŋa: —
Moab padixahi Zipporning ooŋli Balak əlqilərni əwətip
manga: 11 «Karisila, Misirdin bir həlk qikkanidi, ular
pütün zeminoŋa yamrap kətti; bu yərgə kelip mening
üqün ularni karoŋap bərsilə, xundak kilsila bəlkim
ularni yengip, bu yərdin koolliwetəlixim mumkin» —
dedi, — dedi. 12 Huda Balaamoŋa: Sən ular bilən billə
barsang bolmaydu, u həlkni karoŋisangmu bolmaydu,
qünki ularoŋa bəht-bərikət ata kilinoŋan, — dedi. 13
Balaam ətigən turup Balakning əməldarlirioŋa: — Silər
əz yurtunglaroŋa kaytip ketinglar, qünki Pərwərdigar
mening silər bilən billə beriximoŋa ruhsət kilmidi, —
dedi. 14 Moabning əməldarliri kopup Balakning yenioŋa
kelip uningoŋa: — Balaam biz bilən billə kelixkə unimidi,
— dedi. 15 Xuning bilən Balak tehimu kəp wə tehimu
mətiwər əməldarlarni əwətti, 16 Ular Balaamning aldioŋa
kelip uningoŋa: — «Zipporning ooŋli Balak mundak dəydu:
— «Həqnemə silining yenimoŋa kelixlirini tosumioŋay;
17 qünki mən əzlirini zor xan-xəhrətkə igə kilimən;
nemə desilə makul dəymən; xunga manga əxu həlkni
karoŋap bərsilila bolidu», — dedi. 18 Balaam Balakning
hizmətkarlirioŋa jawabən: — Balak manga əzining altun-
kümüxkə lik toloŋan əz əyini bərsimu, məyli qong
yaki kiqik ix kilay, Hudayim Pərwərdigarning manga
buyruoŋanliridin halkip ketəlməymən. 19 Silərmu bügün
ahxam muxu yərdə konup kelinglar, Pərwərdigar yənə
xu ixlar tooŋrisida manga nemə dəydikin, xuni biləy, —
dedi. 20 Xu keqisi Huda Balaamningkigə kelip uningoŋa:
— U kixilər seni təklip kilip kəlgən bolsa, ular bilən
billə baroŋin, lekin sən Mening sanga eytidioŋanlirim
boyiqə ix kilixing kerək, — dedi. 21 Balaam ətigən turup
exikini tokup Moabning əmirliri bilən billə mangdi.
22 Huda Balaamning mangoŋanlikidin oŋəzəpləndi;
Pərwərdigarning Pərixtisi uni tosuxka yolda turatti. U xu
qaoŋda exikigə minip ikki oŋulami bilən billə ketiwatatti.
23 Mada exək Pərwərdigarning Pərixtisining koloioŋa
kiliq aloŋan halda yolda turoŋanlikini kərüp, yoldin kikip
etizlik bilən mengiwidi, Balaam exəkni yoloŋa qikip
mengixka dumbalap urdi. 24 Pərwərdigarning Pərixtisi
ikki təripi tosma tam bilən tosaloŋan üzümzarliktiki
tar bir yolda turuwaldi. 25 Exək Pərwərdigarning
Pərixtisini kərüp, tamoŋa kistilip mengip, Balaamning
putini tamoŋa kistap yarilandurup koydi; Balaam

exəkni yənə dumbalidi. **26** Pərwərdigarning Pərixtisi
bolsa yənə aldioŋirak berip, ong ya soloŋa buruluxka
bolmaydioŋan tehimu tar bir yərdə kütüp turdi. **27**
Exək Pərwərdigarning Pərixtisini kərüp mangmay,
Balaamning astida yetiwaldi; Balaam ḳattik ḥapa bolup,
exəkni ḥasisi bilən ḳattik dumbalap kətti. **28** Bu qaoŋda
Pərwərdigar exəkkə zuwan kirgüziwidi, exək Balaamoŋa:
— Meni üq ḳetim dumbalaydioŋanoŋa sanga nemə
yamanlik ḳiptimən? — dewidi, **29** Balaam exəkkə: — Sən
meni sətləxtürdüng, ḳolumda ḳiliq boloŋan bolsa idi, seni
qepip eltürüwetəttim! — dedi. **30** Exək Balaamoŋa: —
Mən seningki boloŋinimdin tartip minip kəlgən exiking
mən əməsmu? Ilgiri mən sanga muxundak ḳilix aditim
bolup bakḳanmu? — dewidi, — Yak, — dedi [Balaam]. **31**
Ənə xu qaoŋda Pərwərdigar Balaamning kəzlirini aqti,
Balaam Pərwərdigarning Pərixtisining ḳiliqini oŋilipidin
qiḳirip, yolda turoŋanliḳini kərdi; u yərgə bexini ḳoyup
səjdə ḳildi. **32** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoŋa:
— Sən exikingni nemə üqün üq ḳetim dumbalaysən?
Ḳarioŋina, mangoŋan yolung Mening nəzirimdə tətür
boloŋaqḳa, seni tosuxḳa qiḳḳuqi Mən Əzüm idim. **33**
Exək Meni kərüp üq ḳetim Mening aldimdin burulup
kətti; əgər exək Mening aldimdin burulup kətmigən
bolsa, Mən alliḳaqan seni eltürüp exəkni tirik ḳalduroŋan
bolattim, — dedi. **34** Balaam Pərwərdigarning Pərixtisigə:
— Mən gunaḥkarmən, Əzlirining yolda meni tosup
turoŋanliḳlirini kərməptimən; mubada əmdi mening
berixim nəzərliridə rəzil kərünsə, mən ḳaytip ketəy,
— dedi. **35** Pərwərdigarning Pərixtisi Balaamoŋa yənə:
— Boptu, bu kixilər bilən billə baroŋin, birak pəḳət
Mən sanga degən səznila degin, — dedi. Xuning bilən
Balaam Balaḳning əməldarliri bilən billə mangdi. **36**
Balaḳ Balaamni keliwetiptu dəp anglap, ḳarxi elix üqün
Moabning Arnon dəryasining boyidiki, qegrining əng
bexidiki xəḥirigə kəldi: **37** — Mən silini qaḳirixḳa xunqə
jiddiy əlqi əwətkənidim, nemə üqün kelixkə unimidila?
Mən silini xan-xəḥrətkə igə ḳilalmayttimmu? — dedi
Balaḳ Balaamoŋa. **38** — Ḳarisila, mana kəldimoŋu, əmdi
mən əz aldimoŋa birnemə deyələyttimmu? — dedi
Balaam, — Huda aoŋzimoŋa nemə gəpni salsa, mən xunila
dəymən. **39** Balaam Balaḳ bilən billə yoloŋa qiḳip Kiriat-
Huzotḳa kəldi. **40** Balaḳ kala, ḳoylarni soyup ḳurbanlik
ḳilip, ularning gəxidin Balaam wə uning bilən billə
boloŋan əmirlərgə əwətip bərdi. **41** Andin Balaḳ ətisi
səḥərdə Balaamni Baalning egiz jaylirioŋa elip qiḳti; u
xu yərdin Israil həlḳining əng qəttiki bir ḳismini kərdi.

23 Balaam Balaḳḳa: — Sili muxu yərgə manga yəttə
ḳurbangaḥ yasitip bərsilə, muxu yərgə yənə yəttə
buḳa bilən yəttə ḳoxḳarmu ḥazirlap bərsilə, — dedi. **2**
Balaḳ Balaamning deginidək ḳilip bərdi; Balaḳ bilən
Balaam ikkisi ḥərbir ḳurbangaḥḳa ḳurbanlik ḳilixḳa
birdin buḳa bilən birdin ḳoxḳar sundi. **3** Balaam Balaḳḳa:
— Sili əz kəydürmə ḳurbanliḳlirining yenida tursila, mən
aldioŋa barimən, Pərwərdigar mening bilən kərüxüxkə
keləmdikin? U manga nemə dəp kərsətmə bərsə, mən
əzlirigə xuni dəp berimən, — dedi wə bir dənggə qiḳti. **4**
Huda Balaam bilən kərüxti; Balaam Hudaoŋa: — Mən yəttə
ḳurbangaḥ ḥazirlattim, ḥərbir ḳurbangaḥḳa ḳurbanlik
süpitidə birdin buḳa bilən birdin ḳoxḳar sundum, —
dedi. **5** Pərwərdigar Balaamning aoŋzioŋa bir səzni selip:
— Balaḳning yenioŋa ḳaytip berip uningoŋa mundak,
mundak degin, — dedi. **6** Xuning bilən u Balaḳning
yenioŋa ḳaytip bardi. Mana, u wə Moabning barlik
əmirliri uning kəydürmə ḳurbanliḳining yenida turatti.
7 Balaam kalam səzini aoŋzioŋa elip mundak dedi: — Balaḳ
meni Aram degən yurttin, Moab xaḥi Balaḳ meni məxrik
taoŋliridin elip kelip, Mundak dedi: — Kəl, mening üqün
Yaḳupni ḳaroŋioŋin. Kəl, Israilni rasa bir səküp əyibligin.
8 Təngri Əzi ḳaroŋimioŋan birawni mən ḳandak ḳaroŋay?
Pərwərdigar Əzi səküp əyiblimigən birawni mən ḳandak
səküp əyibləy? **9** Mən ḳoram taxlarning qoḳḳilirida
turup uni kərməktimən, Dənglərdə turup uningoŋa
nəzər salmaḳtimən; Mana, ular yəkkə yaxaydioŋan bir
ḳowm, Ular baxḳa ḳowmlarning ḳatarida sanalmaydu.
10 Yaḳupning topilirini kim ḥesablap qiḳalaydu?
Ḥətta Israilning tət tin birinimu kim sanap qiḳalaydu?
Mening jenim ḥəḳḳaniyning əlümidək əlsun, Mening
ahirim uningkidək boloŋay! **11** Balaḳ Balaamoŋa
ḳarap: — Sən manga nemə ḳiliwatisən?! Mən seni
düxmənlirimni ḳaroŋap berixkə qaḳiritḳan tursam, mana
sən əksiqə pütünləy ularoŋa amət tiliding! — dedi. **12** —
Pərwərdigarning aoŋzimoŋa saloŋinini yətküzüxkə kəngül
ḳoymisam bolamti? — dəp jawap bərdi Balaam. **13** Balaḳ
Balaamoŋa: — Mening bilən billə baxḳa bir yərgə barsila,
ularni xu yərdin kərələyla; birak ularning ḥəmmisini
əməs, ularning qegridiki bir ḳisminila kərələyla; sili
xu yərdə turup ularni mən üqün ḳaroŋap bərsilə, —
dedi. **14** Xuning bilən Balaḳ Balaamni «Zofimning
dalasi»oŋa, Pisgaḥ teoŋining qoḳḳisioŋa baxlap berip, xu
yərdə yəttə ḳurbangaḥ saldurup, ḥərbir ḳurbangaḥḳa
ḳurbanlik süpitidə birdin buḳa, birdin ḳoxḳar sundi. **15**
Balaam Balaḳḳa: — Sili muxu yərdə əzlirining kəydürmə
ḳurbanliḳlirining yenida turup tursila, mən awu yaḳḳa
berip kərüxüp keləy, — dedi. **16** Pərwərdigar Balaam bilən
kərüxüp, uning aoŋzioŋa bir səzni selip: — Sən Balaḳning
yenioŋa ḳaytip uningoŋa mundak, mundak degin, —
dedi. **17** Balaam Balaḳning yenioŋa ḳaytip kəlgəndə,
mana, u wə Moabning barlik əmirliri uning kəydürmə
ḳurbanliḳining yenida turatti. — Pərwərdigar nemə
dedi? — dəp soridi Balaḳ. **18** Balaam kalam səzini aoŋzioŋa
elip mundak dedi: — «Ḥəy Balaḳ, sən ḳopup anglioŋin,
Aḥ, Zipporning ooŋli, manga ḳulak saloŋin. **19** Təngri
insan əməstur, U yaloŋan eytmaydu, Yaki adəm balisimu
əməstur, U puxayman ḳilmaydu. U degənikən, ixḳa
axurmay ḳalamdu? U səz ḳiloŋanikən, wujudḳa qiḳarmay
ḳalamdu? **20** Mana, manga «bərikətlə» dəp tapxuruldi,
U bərikətligənikən, buni mən yanduralmaymən. **21**
U Yaḳupta ḥeq gunaḥ kərmigən, Israilda naḥəḳlikni
uqratmioŋan. Hudasi Pərwərdigar uning bilən billə,
Padixaḥning təntənə awazi uning arisididur. **22** Təngri
uni Misirdin elip qiḳḳan; Uningda yawa kaliningkidək
küq bardur. **23** Qünki Yaḳuplaroŋa əpsun karoŋa
kəlməydu, Israillaroŋimu pal karoŋa kəlməydu. Waḳti-
saiti kəlgəndə, Yaḳup bilən Israil tooŋrisida: — «Təngri
nəḳədər karamət ix ḳilip bərgən-ḥə!» Dəp jakarlanmay
ḳalmaydu! **24** Mana, bu ḳowm qixi xirdək ḳopidu,
ərkək xirdək ḳəddini ruslaydu; Əzi owlioŋan owni
yemigüqə, Əltürgənlərning ḳenini iqmigüqə, Ḥərgiz
yatmaydu!». **25** Balaḳ Balaamoŋa: — Boldi, sili ularni
azraḳmu ḳaroŋimisila, ularoŋa amətmu tilimisilə! —

dedi. **26** Balaam Balakḳa jawab ḳilip: — Mən siligə: —
«Pərwərdigarning manga eytḳanlirining ḥəmmisigə
əməl ḳilmisam bolmaydu» degən əməsmidim? — dedi.
27 Balaḳ Balaamoŋa: — Kəlsilə, mən silini baxḳa bir
yərgə apiray, Hudaning nəziridə sili xu yərdə turup
ularni ḳaroŋaxliri muwapiḳ tepilarmikin? — dedi. **28**
Xuning bilən Balaḳ Balaamni baxlap, qəl-bayawanoŋa
ḳaraydioŋan Peor teoŋining qoḳḳisioŋa kəldi. **29** Balaam
Balakḳa: — Sili bu yərdə manga yəttə ḳurbangaḥ
saldurup bərsilə, yəttə buḳa bilən yəttə ḳoxḳarmu
təyyarlap bərsilə, — dedi. **30** Balaḳ Balaamning deginidək
ḳildi, ḥərbir ḳurbangaḥḳa birdin buḳa bilən birdin
ḳoqḳar sundi.

24 Balaam Pərwərdigarning Israillaroŋa bəht-bərikət
ata ḳilixni muwapiḳ kərgənlikini kərüp yetip,
aldinḳi [ikki] ḳetimḳidikidək sehir ixlitixkə barmidi,
bəlki yüzini qəl-bayawan tərəpkə ḳaratti. **2** Balaam
bexini kətürüp Israillarning ḳəbilə boyiqə qedirlarda
olturaḳlaxḳanliḳini kərdi, Hudaning Rohi uning üstigə
qüxti. **3** Xuning bilən u aoŋzioŋa kalam səzini elip
mundaḳ dedi: — «Beorning ooŋli Balaam yətküzidioŋan
kalam səzi, Kəzi eqilmioŋan adəmning eytidioŋan kalam
səzi, **4** Yəni Təngrining səzlirini angliouqi, Ḥəmmigə
Ḳadirning alamət kərünüxini kərgüqi, Mana əmdi kəzi
eqilip düm yiḳiloŋan kixi yətküzgən kalam səzi: — **5**
Aḥ Yaḳup, qedirliring nəḳədər güzəl, Turaloŋuliring
nəḳədər güzəl, aḥ Israil! **6** Goya kengəygən dərya
wadiliridək, Huddi dərya boyidiki baoŋlardək, Goya
Pərwərdigar tikip əstürgən ud dərəhliridək, Dərya
boyidiki kedir dərəhliridək; **7** Sular uning sooŋiliridin
eḳip qiḳidu, əwladliri süyi mol jaylarda bolidu; Padixaḥi
Agagdin exip ketidu, Uning padixaḥliḳi üstün ḳilinip
güllinidu. **8** Təngri uni Misirdin elip qiḳḳan, Uningda
yawa buḳining küqi bardur; Düxmən əllərni u yəp
ketidu, Ustihanlirini ezip taxlaydu, Oḳya etip ularni
texip taxlaydu. **9** U baoŋirlap yatsa, ərkək xirdək,
Yatsa ḥəm qixi xirdək, Kim uni ḳozoŋitixḳa petinar?
Kim sanga bəht-bərikət tilisə, bəht-bərikət tapidu. Kim
seni ḳaroŋisa, ḳaroŋixḳa ketidu». **10** Balaḳ Balaamoŋa
aqqiḳlinip, ḳolini ḳolioŋa urup kətti; Balaḳ Balaamoŋa: —
Mən silini düxminimni ḳaroŋap berixkə ḳiḳḳirtḳanidim
wə mana, sili üq ḳetim pütünləy ularoŋa amət tilidilə!
11 Əmdi tezdin yurtlirioŋa ḳeqip kətsilə; mən əslidə
silining izzət-ḥərmətlirini katta ḳilay degənidim, mana
Pərwərdigar silini bu katta izzət-ḥərmətkə nail boluxtin
tosup ḳoydi, — dedi. **12** Balaam Balakḳa: — Mən əslidə
əzlirining əlqilirigə: **13** «Balaḳ manga əzining altun-
kümüxkə liḳ toloŋan əz əyini bərsimu, Pərwərdigarning
buyruoŋinidin ḥalḳip, əz məylimqə yahxi-yaman ix
ḳilalmaymən; Pərwərdigar manga nemə desə, mən
xuni dəymən» degən əməsmidim? **14** Əmdi mən əz
həlḳimgə ḳaytimən; kəlsilə, mən əzlirigə bu həlḳning
künlərning ahirida silining həlḳlirigə ḳandaḳ muamilə
ḳilidioŋanliḳini eytip berəy, — dedi. **15** U kalam səzini
aoŋzioŋa elip mundaḳ dedi: — Beorning ooŋli Balaam
yətküzidioŋan kalam səzi, Kəzliri eqilmioŋan kixi eytḳan
kalam səzi, **16** Təngrining səzlirini angliouqi, Ḥəmmidin
Aliyning wəḥiylirini bilgüqi, Ḥəmmigə Ḳadirning alamət
kərünüxini kərgüqi, Mana əmdi kəzi eqiloŋan düm
yiḳilioŋan kixi yətküzidioŋan kalam səzi: — **17** Mən Uni
kərimən, lekin ḥazir əməs; Mən Uningoŋa ḳaraymən,
lekin yeḳin yərdin əməs; Yaḳuptin qiḳar bir yultuz,
Kətürülər Israildin bir xaḥanə ḥasa; Qeḳiwetər u
Moabning qekisini, Barliḳ Xetlərning bexini yanjiydu. **18**
Edom uningoŋa təwə bolidu, Yənə tehi düxmini Seirlar
uningoŋa təwə bolidu; Israil bolsa baturluḳ ḳilidu. **19**
Yaḳuptin qiḳḳan biri səltənət süridu, Xəḥərdə ḳaloŋan
ḥəmməylənni yoḳitidu». **20** Andin Balaam Amaləkni
kərüp, mundaḳ kalam səzini eytti: — «Amalək idi əsli
əllər arisida bax, əmdi ḥalakəttur təḳdir-ḳismiti». **21**
Andin Balaam Keniylərni kərüp mundaḳ kalam səzini
eytti: — «Sening makaning mustəḥkəm bolup, Qanggang
ḳoram tax iqidə bolsimu, **22** Lekin silər Keniylər ḥalak
ḳilinip turisilər; Taki Axur silərni tutḳun ḳilip kətküqə».
23 Balaam yənə kalam səzini dawam ḳilip mundaḳ dedi:
— «Aḥ, Təngri bu ixlarni ḳiloŋan qeoŋida, Kim tirik
ḳelixḳa ḳadir bolar? **24** Kittim tərəpliridin kemilər
kelip, Zulum-zəhmət salidu Axuroŋa, Zulum-zəhmət
salidu Ebərgə; Lekin [Kittimdin kəlgüqi] əzimu ḥalakətkə
yüzlinər. **25** Xuning bilən Balaam ornidin ḳopup əz
yurtioŋa ḳaytti; Balaḳmu əz yolioŋa mangdi.

25 Israillar Xittimda turoŋan məzgildə, həlḳ Moab
ḳizliri bilən buzuḳluḳ ḳilixḳa berilip kətti. **2** U
ḳizlar Israillarni əz ilaḥlirioŋa ataloŋan ḳurbanliḳlaroŋa
ḳatnixixḳa qaḳirdi; [Israillarmu] ḳurbanliḳlardin
yəydioŋan, ularning ilaḥlirioŋa birliktə qoḳunidioŋan
boldi. **3** Israillar Baal-Peor bilən ənə xu tərikidə baoŋlinip
kətkənliki üqün, Pərwərdigarning Israillaroŋa aqqiḳi
ḳozoŋaldi. **4** Pərwərdigar Musaoŋa: — Pərwərdigarning
ḳattiḳ oŋəzipi Israillaroŋa qüxmisun üqün, həlḳning
əmirlirining ḥəmmisini tutup, ularni Mening aldimda
aptapta esip ḳoyoŋin, — dedi. **5** Xuning bilən Musa
Israilning sorakqilirioŋa: — Silər berip ḥərbiringlar
əzünglarning Baal-Peor bilən baoŋlinip kətkən adəmlirini
eltürüwetinglar, — dedi. **6** Wə Musa pütkül Israil jamaiti
bilən jamaət qedirining dərwazisi aldida yioŋa-zar ḳilip
turuwatḳanda, mana Israillardin birəylən kelip ularning
kəz aldidila Midiyaniy bir ḳizni əz ḳerindaxlirining
yenioŋa elip mangdi. **7** Kaḥin Ḥarunning nəwrisi,
əliazarning ooŋli Finiḥas buni kərüp, jamaət iqidin
ḳopti-də, ḳolioŋa nəyzə elip, **8** ḥeliḳi Israil adəmning
arḳisidin qedirning iqkirigə kirip, ḳiz bilən ikkisining
ḳarnioŋa nəyzə tiḳiwətti. Israillar arisida tarḳaloŋan waba
ənə xu qaoŋdila tohtidi. **9** Xu qaoŋda waba tegip əlgənlər
jəmiy yigirmə tət ming adəmgə yətkənidi. **10** Andin
Pərwərdigar Musaoŋa mundaḳ dedi: — **11** — «Kaḥin
Ḥarunning nəwrisi, əliazarning ooŋli Finiḥas Meni dəp
wapasizliḳḳa boloŋan ḥəsitimni əz ḥəsiti bilip, Mening
Israillaroŋa boloŋan oŋəzipimni yandurdi. Xunga gərqə
Mən wapasizliḳḳa boloŋan ḥəsitimdin oŋəzəpləngən
bolsammu, Israillarni yoḳitiwətmidim. **12** Xunga sən: —
«Mana, Mən uningoŋa əz aman-hatirjəmlik əḥdəmni
təḳdim ḳilimən! **13** Bu [əḥdə] uningoŋa wə uning
əwladlirioŋa təwə bolidioŋan mənggülük kaḥinliḳ əḥdisi
bolidu, qünki u əz Hudasini dəp wapasizliḳḳa ḥəsət
ḳilip, Israillar üqün kafarət kəltürdi» — dəp jakarlioŋin».
14 Əltürülgən yəni ḥeliḳi Midiyaniy ḳiz bilən billə
eltürülgən Israil adəmning ismi Zimri bolup, Saluning
ooŋli, Ximeon ḳəbilisidiki bir jəmətning əmiri idi. **15**
Əltürülgən Midiyaniy ḳizning ismi Kozbi bolup, Zurning

qizi idi; Zur bolsa Midiyaniy bir qəbilining baxliqi idi.
16 Pərwərdigar Musaoqa: — **17** Sən Midiyaniylaroqa
aram bərməy zərbə bərgin; **18** Qünki ular ḥiylə-mikir
ixlitip silərgə aram bərmigən; Peordiki ixta, xundakla
ularning singlisi boloqan Midiyanning bir əmirining qizi
Kozbining ixidimu ḥiylə-mikir ixlitip silərni azduroqan,
— dedi. Kozbi waba tarqaloqan künidə Peordiki ix
səwəbidin eltürüldi.

26 Wabadin keyin Pərwərdigar Musa bilən Harunning
ooqli əliazaroqa səz qilip: — **2** Silər pütkül
Israillarning jamaiti iqidə yigirmə yaxtin axqan, jənggə
qiqalaydioqanlarni ata jəməti boyiqə ḥesablap sanaqtin
ətküzünglar, — dedi. **3** Xuning bilən Musa bilən kaḥin
əliazar Moab tüzlənglikliridə, yəni Yerihoning yenidiki
Iordan dəryasining boyida Israillar bilən səzlixip ularoqa:
4 «Pərwərdigarning Musa wə Misirdin qiqqan Israillaroqa
buyruoqini boyiqə, silərdin yigirmə yaxtin axqanlarning
ḥəmmisi [tizimlinip] sanaqtin ətküzülüxi kerək» dəp
uqturdi. [tizimlitiloqan sanlar mundaq boldi]: — **5**
Israilning tunji ooqli Rubən idi. Rubənning əwladliri, yəni
Ḥanuqning nəslidin boloqan Ḥanuq jəməti; Palluning
nəslidin boloqan Pallu jəməti; **6** Ḥəzron nəslidin boloqan
Ḥəzron jəməti; Karmi nəslidin boloqan Karmi jəməti.
7 Bular Rubənning jəmətliri bolup, ulardin sanaqtin
ətküzülgini jəmiy kirik üq ming yəttə yüz ottuz kixi
boldi. **8** Palluning ooqli Eliab; **9** Eliabning ooqulliri
Nimuəl, Datan, Abiram idi. Datan bilən Abiram əslidə
jamaət iqidin qakiriloqan mətiwərlər bolsimu, Koraḥ
guruḥidikilər Pərwərdigar bilən takallaxqanda, ular
bilən birlixip Musa wə Ḥarun bilən takallaxqanidi.
10 Yər aoqzini eqip ularni Koraḥ bilən birgə yutup
kətkən; xu qaoqda Koraḥ guruḥidikilərning ḥəmmisi
əlgən; baxkiloroa ibrət bolsun dəp, ot uning ikki
yüz əllik adimini yutup kətkən. **11** Lekin Koraḥning
əwladliri əlüp kətmigən. **12** Ximeonning əwladliri,
jəmət boyiqə, Nəmuəlning nəslidin boloqan Nəmuəl
jəməti; Yamin nəslidin boloqan Yamin jəməti; Yakin
nəslidin boloqan Yakin jəməti; **13** Zəraḥ nəslidin boloqan
Zəraḥ jəməti; Saul nəslidin boloqan Saul jəməti. **14**
Bular Ximeonning jəmətliri bolup, jəmiy yigirmə ikki
ming ikki yüz adəm qikti. **15** Gad qəbilisidin, jəmət
boyiqə, Zəfon nəslidin boloqan Zəfon jəməti; Ḥaggi
nəslidin boloqan Ḥaggi jəməti; xuni nəslidin boloqan
xuni jəməti; **16** Ozni nəslidin boloqan Ozni jəməti; eri
nəslidin boloqan eri jəməti; **17** Arod nəslidin boloqan
Arod jəməti; Arəli nəslidin boloqan Arəli jəməti. **18** Bular
Gad əwladlirining jəmətliri bolup, ular jəmətliri boyiqə
sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik ming bəx yüz adəm
qikti. **19** Yəḥudaning ooqulliri Er bilən Onan idi; bu
ikkisi Kanaan zeminida əlüp kətkən. **20** Yəḥudaning
əwladliri, jəməti boyiqə, Xilaḥning nəslidin boloqan
Xilaḥ jəməti; Pərəzning nəslidin boloqan Pərəz jəməti;
Zəraḥning nəslidin boloqan Zəraḥ jəməti. **21** Pərəzning
əwladliri Ḥəzronning nəslidin boloqan Ḥəzron jəməti;
Ḥamulning nəslidin boloqan Ḥamul jəməti. **22** Bular
Yəḥudaning jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin
ətküzülgəndə jəmiy yətmix altə ming bəx yüz adəm qikti.
23 Issakarning əwladliri, jəmət boyiqə, Tolaning nəslidin
boloqan Tola jəməti; Puaḥning nəslidin boloqan Puaḥ
jəməti; **24** Yaxubning nəslidin boloqan Yaxub jəməti;
Ximronning nəslidin boloqan Ximron jəməti. **25** Bular
Issakarning jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin
ətküzülgəndə jəmiy atmix tət ming üq yüz adəm qikti.
26 Zəbulunning əwladliri, jəməti boyiqə, Sərədning
nəslidin boloqan Sərəd jəməti; Elon nəslidin boloqan Elon
jəməti; Jaḥliyəlning nəslidin boloqan Jaḥliyəl jəməti. **27**
Bular Zəbulunning jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə
sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy atmix ming bəx yüz
adəm qikti. **28** Yüsüpning ooqulliri: — jəmət boyiqə,
Manassəḥ bilən əfraim idi. **29** Manassəḥning əwladliri:
— Makirning nəslidin boloqan Makir jəməti (Makirdin
Gilead tərəlgən), Gileadning nəslidin boloqan Gilead
jəməti idi. **30** Təwəndikilər Gileadning əwladliri: —
Yəəzərning nəslidin boloqan Yəəzər jəməti; Ḥələkning
nəslidin boloqan Ḥələk jəməti; **31** Asriyəlning nəslidin
boloqan Asriyəl jəməti; Xəkəmning nəslidin boloqan
Xəkəm jəməti; **32** Xəmidaning nəslidin boloqan Xəmida
jəməti; Ḥəfərning nəslidin boloqan Ḥəfər jəməti. **33**
Ḥəfərning ooqli Zəlofiḥad ooqul pərzənt kərməy kiz
pərzənt kərgən; Zəlofiḥadning kizlirining ismi Maḥlaḥ,
Noaḥ, Ḥoglaḥ, Milkaḥ, Tirzaḥ idi. **34** Bular Manassəḥning
jəmətliri bolup, sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy əllik
ikki ming yəttə yüz adəm qikti. **35** Təwəndikilər
əfraimning əwladliri, jəməti boyiqə: — Xutilaḥning
nəslidin boloqan Xutilaḥ jəməti; Bəkərning nəslidin
boloqan Bəkər jəməti; Taḥanning nəslidin boloqan Taḥan
jəməti. **36** Xutilaning əwladliri Eranning nəslidin boloqan
Eran jəməti. **37** Mana bular əfraim əwladlirining jəmətliri
bolup, ḥərqaysi jəmətlər boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə
jəmiy ottuz ikki ming bəx yüz adəm qikti. Jəmətliri
boyiqə, ularning ḥəmmisi Yüsüpning əwladliri idi. **38**
Binyaminning əwladliri, jəməti boyiqə, Belaning nəslidin
boloqan Bela jəməti; Axbəlning nəslidin boloqan Axbəl
jəməti; Aḥiramning nəslidin boloqan Aḥiram jəməti; **39**
Xəfufamning nəslidin boloqan Xufam jəməti; Ḥufamning
nəslidin boloqan Ḥufam jəməti. **40** Ard bilən Naaman
Belaning ooqulliri idi; Ardning nəslidin boloqan Ard
jəməti; Naamanning nəslidin boloqan Naaman jəməti.
41 Bular Binyaminning əwladliri bolup, jəmət boyiqə
sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik bəx ming altə yüz
adəm qikti. **42** Təwəndikilər Danning əwladliri bolup,
jəmət boyiqə, Xuḥamning nəslidin boloqan Xuḥam
jəməti; jəmət boyiqə bular Danning jəmətliri idi. **43**
Xuḥamning ḥəmmə jəməti sanaqtin ətküzülgəndə
jəmiy atmix tət ming tət yüz adəm qikti. **44** Axirning
əwladliri, jəmət boyiqə, Yimnaḥning nəslidin boloqan
Yimnaḥ jəməti; Yexwining nəslidin boloqan Yexwi
jəməti; Beriyaḥning nəslidin boloqan Beriyaḥ jəməti. **45**
Beriyaḥning əwladliri, jəmət boyiqə, Ḥəbərning nəslidin
boloqan Ḥəbər jəməti; Malkiəlning nəslidin boloqan
Malkiəl jəməti. **46** Axirning kizining ismi Seraḥ idi.
47 Bular Axir əwladlirining jəmətliri bolup, ular jəmət
boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy əllik üq ming tət
yüz adəm qikti. **48** Naftalining əwladliri, jəmət boyiqə,
Yaḥziəlning nəslidin boloqan Yaḥziəl jəməti; Gunining
nəslidin boloqan Guni jəməti; **49** Yəzərning nəslidin
boloqan Yəzər jəməti; Xilləmning nəslidin boloqan Xilləm
jəməti. **50** Bular Naftalining jəmətliri bolup, jəmət
boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik bəx ming
tət yüz adəm qikti. **51** Yukirikilar Israillardin sanaqtin

ətküzülgənlər bolup, jəmiy altə yüz bir ming yəttə
yüz ottuz adəm qikti. **52** Pərwərdigar Musaoɣa səz
kilip mundak dedi: — **53** Zemin muxularoɣa royhətkə
elinoɣan san boyiqə miras kilip təksim kilinsun. **54**
Mirasni adəm sani kəp kəbililərgə kəprək, adəm sani az
kəbililərgə azrak bəl; miras royhəttin ətküzülgən adəm
sanioɣa karap hərbir adəmgə bəlüp berilsun. **55** Halbuki,
zemin qək taxlinix yoli bilən bəlünsun; ular miraska
əzlirining ata jəmət-kəbilisining nami boyiqə warislik
kilsun. **56** Miras ularoɣa qək taxlax yoli bilən adəm
sanining az-kəplükigə karap hərbir [ailə-jəmətkə] bəlüp
berilsun. **57** Təwəndikilər ata jəmət boyiqə sanaktin
ətküzülgən Lawiylar: — Gərxonning nəslidin boloɣan
Gərxon jəməti; Kohatning nəslidin boloɣan Kohat jəməti;
Mərarining nəslidin boloɣan Mərari jəməti. **58** Bular
Lawiylarning jəmətliri: — Libni jəməti, Hebron jəməti,
Mahli jəməti, Muxi jəməti, Korah jəməti. Kohattin
Amram tərəlgən. **59** Amramning ayalining ismi Yokəbəd
bolup, Lawiyning Misirda tuoɣuloɣan kizi idi; u Amramoɣa
Harun, Musa wə ularning aqisi Məryəmni tuoɣup bərgən.
60 Harundin Nadab, Abihu, Əliazar, Itamar tərəlgən.
61 Lekin Nadab bilən Abihu Pərwərdigarning aldioɣa
oəyriy bir otni sunoɣanda əlüp kətkən. **62** Lawiylar iqidə
bir ayliktin axkan barlik ərkəklər sanaktin ətküzülgəndə
jəmiy yigirmə üq ming adəm qikti. Ular Israillar iqidə
sanaktin ətküzülmigən, qünki ularoɣa Israillar iqidə
heqkandak miras [zemin] bəlüp berilmigən. **63** Yukirida
eytiloɣan adəmlər Moab tüzləngliklirida, Yerihoning
udulidiki Iordan dəryasi boyida Musa bilən kahin Əliazar
təripidin sanaktin ətküzülgən Israillardur. **64** Birak
bu adəmlər iqidə Musa bilən kahin Harun ilgiri Sinay
qəlidə sanaktin ətküzgəndə sanaktin ətküzülgən birmu
adəm yok idi. **65** Qünki Pərwərdigar ular tooɣrisida:
«Ular qəldə əlməy kalmaydu» dəp eytkanidi. Xunga,
Yəfunnəhning ooɣli Kələb bilən Nunning ooɣli Yəxuadin
baxka birimu kalmioɣan.

27 Yüsüpning ooɣli Manassəhning nəslidin boloɣan
jəmətlər iqidə Manassəhning qəwrisi, Makirning
əwrisi, Gileadning nəwrisi, Həfərning ooɣli Zəlofihadning
kizliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hoglah,
Milkah, wə Tirzah idi. **2** Ular jamaət qedirining dərwazisi
aldioɣa kelip, Musa bilən kahin Əliazar wə əmirlər bilən
pütkül jamaətning aldida turup: **3** — Bizning atimiz qəldə
əlüp kətkən; u u yərdə Pərwərdigaroɣa hujum kiloɣili
yioɣiloɣanlardin əməs, yəni Korah guruhidikilərdin
əməs; u bəlki əz gunahi iqidə əlgən, wə uning ooɣul
pərzənti yok idi. **4** Nemə üqün atimizning ooɣli yokluki
səwəblik uning nami uning jəmətidin əqürüwetilidu?
Əzlirining bizgə atimizning kerindaxliri katarida miras
bəlüp berixlirini ətünimiz, — dedi. **5** Musa ularning
bu ixini Pərwərdigarning aldioɣa koydi. **6** Pərwərdigar
Musaoɣa səz kilip mundak dedi: — **7** Zəlofihadning
kizlirining eytkini durus, sən qokum ularoɣa atisining
kerindaxliri katarida miras bər; ularning atisining
mirasini ularoɣa ətküzüp bərgin. **8** Sən Israillaroɣa
eytkin: «Bir adəm əlüp kətkən qaoɣda uning ooɣli
bolmisa, undakta silər uning mirasini kizioɣa ətküzüp
beringlar. **9** Kizi bolmisa, mirasini kerindaxlirioɣa
beringlar. **10** Kerindaxliri bolmisa, mirasini ata jəmət
taoɣilirioɣa beringlar. **11** Əgər uning atisining kerindaxliri
bolmisa, undakta uning mirasini uning jəmətidiki əng
yekin bir tuoɣkinioɣa beringlar; u adəm uning mirasioɣa
igə bolsun. Bu Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣandək,
Israillaroɣa qüxürülgən həküm, kanun-bəlgilimə bolup
kalsun». **12** Pərwərdigar Musaoɣa: — Sən mawu Abarim
teoɣioɣa qikip, Mən Israillaroɣa təkdim kiloɣan zeminoɣa
karap bak. **13** Kərüp boloɣandin keyin sənmu akang
Harunoɣa ohxax əz həlkliringgə koxulisən. **14** Qünki
Zin qəlidə, jamaət jedəl qikaroɣan qaoɣda, ikkinglar
Mening buyrukimoɣa asiylik kilip, suning ixida (Zin
qəlidə, Kadəxtiki «Məribah suliri» degən jayda) Meni
jamaətning aldida mukəddəs dəp hərmətlimidinglar,
— dedi. **15** Musa Pərwərdigaroɣa səz kilip: **16** — I
Pərwərdigar, barlik ət igilirining rohlirining Hudasi, Əz
jamaitining padiqisiz padidək bolup kelixining aldini
elix üqün jamaətni idarə kilidioɣan, ularning aldioɣa
kirip qikalaydioɣan, ularni baxlap mangalaydioɣan bir
adəmni tikləp berixingni tiləymən, — dedi. **18** Sən
Nunning ooɣli Yəxuani tallioɣin, — dedi Pərwərdigar
Musaoɣa, — Uningda Rohim bar, sən kolungni uning
bexioɣa koy, **19** uni kahin Əliazar wə barlik jamaətning
aldida turoɣuzup wəzipigə koy. **20** Sən pütkül Israil
jamaiti uning gepigə kirixi üqün əzüngning izzət-
xəhritingdin bir kismini uningoɣa bərgin. **21** U kahin
Əliazarning aldida tursun, [Əliazar] urimning həkümini
wasitə kilip turup, Pərwərdigarning huzurida uning
üqün yol sorisun; Israil həlki, yəni pütkül jamaət uning
buyruki bilən qikidu, uning buyruki bilən kirixi kerək.
22 Xuning bilən Musa Pərwərdigarning buyruki boyiqə
ix kərüp, Yəxuani baxlap kelip, kahin Əliazarning wə
barlik jamaətning aldida turoɣuzdi; **23** [Əliazar] kolini
uning bexioɣa koyup, uni Pərwərdigarning Musaning
wasitisi bilən buyruoɣinidək wəzipigə koydi.

28 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi:
— **2** Sən Israillaroɣa buyrup: — «Manga
sunuloɣan hədiyə-kurbanliklarni, yəni Manga ozuk
bolidioɣan, huxbuy kəltüridioɣan otta sunulidioɣan
hədiyə-kurbanliklarni bolsa, silər hərbirini bekitilgən
kərəlidə sunuxka kəngül koyunglar» — degin. **3** Sən
ularoɣa yənə: «Silərning Pərwərdigaroɣa atap otta
sunidioɣan kəydürmə kurbanlikinglar mundak bolidu:
— hər küni bejirim bir yaxlik ərkək kozidin ikkini
daimiy kəydürmə kurbanlik kilinglar. **4** Ətigini birni,
gugumda birni sununglar; **5** yənə tət tin bir hindin
sokup qikiriloɣan zəytun meyi iləxtürülgən esil undin
ondin bir əfahni axlik hədiyə süpitidə sununglar. **6**
Sinay teoɣida bəlgiləngən, Pərwərdigaroɣa atap huxbuy
qikarsun dəp, otta sunulidioɣan daimiy kəydürmə
kurbanlik mana xudur. **7** Hərbir koza üqün uningoɣa
koxulidioɣan xarab hədiyəsi tət tin bir hin xarab bolidu;
eqitma iqimlik boloɣan xarab hədiyəsi mukəddəs jayda
Pərwərdigaroɣa sunup təkülsun. **8** Sən ikkinqi bir kozini
gugumda sunoɣin; uni ətigənkidək axlik hədiyəsi wə
xarab hədiyəsi bilən koxup sunoɣin; u huxbuy kəltürüx
üqün Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan kəydürmə
kurbanlik bolidu. **9** — Xabat küni bejirim bir yaxlik
ikki ərkək koza sunulsun; uningoɣa koxup zəytun meyi
iləxtürülgən esil undin əfahning ondin ikkisi axlik
hədiyə süpitidə sunulsun wə xarab hədiyəsi sunulsun;
10 bu hərbir xabat künidə sunulidioɣan xabat künidiki

qurbanliqtur; uning bilən daimiy kəydürmə qurbanlıq
wə qoxumqə sunulidioŋan xarab hədiyəsi billə sunulsun.
11 — Hər ayning birinqi küni Pərwərdigaroŋa atilidioŋan
kəydürmə qurbanlıq sununglar; yəni ikki yax torpak, bir
qoqqar, bir yaxlıq bejirim yəttə ərkək qozini sununglar.
12 Hər torpak bexioŋa zəytun meyi iləxtürülgən esil undin
əfaḥning ondin üqi axlıq hədiyə süpitidə, qoxqaroŋa
zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin
ikkisi axlıq hədiyə süpitidə, **13** həربir qoza bexioŋa
zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin
biri axlıq hədiyə süpitidə sunulsun; bu Pərwərdigaroŋa
otta sunulidioŋan, huxbuy qikiridioŋan bir kəydürmə
qurbanliqtur. **14** Ularning xarab hədiyəliri bolsa: —
həربir torpak bexioŋa xarabtin yerim ḥin, qoxqar bexioŋa
ḥinning üqtin biri, həربir qoza bexioŋa ḥinning tət tin
biri sunulsun. Bu hər ayda sunulidioŋan aylıq kəydürmə
qurbanlıq bolup, yilning hər eyida xundak kilinsun.
15 Bularning üstigə Pərwərdigaroŋa atilidioŋan gunaḥ
qurbanlıq süpitidə bir tekə sunulsun; xularning həmmisi
daimiy kəydürmə qurbanlıq wə qoxumqə xarab hədiyəsi
bilən billə sunulsun. **16** Birinqi ayning on tətinqi küni
Pərwərdigaroŋa ataloŋan «ətüp ketix» [qozisi sunulsun].
17 Xu ayning on bəxinqi küni ḥeyt baxlinidu; yəttə kün
petir nan yeyilsun. **18** Birinqi küni mukəddəs yioŋilix
ətküzülsun, ḥeqqandak ix-əmgək kilmaslikinglar kerək,
19 xu küni otta sunulidioŋan, Pərwərdigaroŋa ataloŋan
kəydürmə qurbanlıq süpitidə yax torpaqtin ikkini, bir
qoqqar wə yəttə bir yaxlıq ərkək qoza sununglar; ular
aldinglarda bejirim kərünsun; **20** xularoŋa qoxulidioŋan
axlıq hədiyəliri zəytun meyi iləxtürülgən esil un bolup,
həربir torpak bexioŋa əfaḥning ondin üqi, qoqqar
bexioŋa əfaḥning ondin ikkisi, **21** xu yəttə qoza
bexioŋa əfaḥning ondin biri sunulsun; **22** xuningdək
[gunaḥinglar] üqün kafarət kəltürüxkə gunaḥ qurbanliki
süpitidə bir tekə sunulsun. **23** Bularning həmmisini
ətigənlik kəydürmə qurbanlıq, yəni daimiy kəydürmə
qurbanliqtin ayrim sununglar. **24** Silər bu tərikidə uda
yəttə kün Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan, huxbuy
kəltüridioŋan axundak hədiyə-qurbanliklarni sununglar;
xularning həmmisi daimiy kəydürmə qurbanlıq wə
qoxup sunulidioŋan xarab hədiyəsining sirtida sunulidu.
25 Yəttinqi küni mukəddəs yioŋilix ətküzünglar, xu küni
ḥeqqandak ix-əmgək kilixqa bolmaydu. **26** «Dəsləpki
orma» küni, yəni «ḥəptilər ḥeyti»nglarda silər yengi
axlıq hədiyəni Pərwərdigaroŋa sunoŋan qaoŋda mukəddəs
yioŋilix ətküzünglar; ḥeqqandak ix-əmgək kilmanglar.
27 Silər Pərwərdigaroŋa ataloŋan, huxbuy kəltüridioŋan
kəydürmə qurbanlıq süpitidə yax torpaqtin ikkini,
qoqqardin birni, bir yaxlıq ərkək qozidin yəttini
sununglar. **28** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlıq hədiyə
zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, həربir torpak
bexioŋa əfaḥning ondin üqi, qoqqar bexioŋa əfaḥning
ondin ikkisi, **29** xu yəttə qoza bexioŋa əfaḥning ondin
biri sunulsun; **30** xuningdək silərning [gunaḥinglar
üqün] kafarət kəltürüxkə [gunaḥ qurbanliki süpitidə] bir
tekə sunulsun. **31** Xularning həmmisi daimiy kəydürmə
qurbanlıq wə uning axlıq hədiyəsigə qoxup (bularning
həmmisi aldinglarda bejirim kərünsun), xarab hədiyəliri
bilən billə sunulsun.

29 Yəttinqi ayning birinqi küni silər mukəddəs
yioŋilix ətküzünglar; [u küni] ḥeqqandak ix-
əmgək kilmaslikinglar kerək. Bu silər üqün kanaylar
qelinidioŋan küni bolidu. **2** Silər Pərwərdigaroŋa ataloŋan,
huxbuy kəltüridioŋan kəydürmə qurbanlıq süpitidə yax
bir torpak, bir qoqqar, yəttə bir yaxlıq bejirim ərkək
qozini sununglar. **3** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlıq
hədiyə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, həربir
torpak bexioŋa əfaḥning ondin üqi, qoqqar bexioŋa
əfaḥning ondin ikkisi, **4** xu yəttə qoza bexioŋa əfaḥning
ondin biri sunulsun; **5** xuningdək silərning [gunaḥinglar
üqün] kafarət kəltürüxkə gunaḥ qurbanliki süpitidə
bir tekə sunulsun. **6** Xularni ayning birinqi künidiki
kəydürmə qurbanlıq wə uningoŋa qoxumqə boloŋan axlıq
hədiyəsi, daimiy kəydürmə qurbanlıq, uningoŋa qoxumqə
boloŋan axlıq hədiyəsi wə bularoŋa qoxulidioŋan xarab
hədiyəlirining sirtida sununglar; bularning həmmisi
həربiri bəlgilimə boyiqə Pərwərdigaroŋa atap otta
huxbuy kəltürsun dəp sunulsun. **7** Yəttinqi ayning oninqi
küni silər mukəddəs yioŋilix ətküzünglar; nəpsinglarni
tartip əzünglarni təwən tutunglar. U küni ḥeqqandak ix-
əmgək kilixqa bolmaydu. **8** Silər Pərwərdigaroŋa ataloŋan,
huxbuy kəltüridioŋan kəydürmə qurbanlıq süpitidə yax
bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlıq ərkək qozidin yəttini
sununglar (bularning həmmisi aldinglarda bejirim
kərünsun). **9** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlıq hədiyə
zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, həربir torpak
bexioŋa əfaḥning ondin üqi, qoqqar bexioŋa əfaḥning
ondin ikkisi, **10** xu yəttə qoza bexioŋa əfaḥning ondin
birini, **11** xuningdək gunaḥ qurbanliki süpitidə bir
tekə sununglar; ularning həmmisi kafarət künidiki
gunaḥ qurbanliki, daimiy kəydürmə qurbanlıq, uning
qoxumqə axlıq hədiyəsi wə bularning xarab hədiyəliri
billə sunulsun. **12** Yəttinqi ayning on bəxinqi küni
mukəddəs yioŋilix ətküzünglar; u küni ḥeqqandak ix-
əmgək kilixqa bolmaydu. Pərwərdigaroŋa atap yəttə kün
ḥeyt kilinglar; **13** silər Pərwərdigaroŋa atap, huxbuy
kəltürsun dəp otta sunulidioŋan kəydürmə qurbanlıq
süpitidə yax torpaqtin on üqni, ikki qoqqar, bir yaxlıq
ərkək qozidin on tətni sununglar (xular həmmisi bejirim
bolsun). **14** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlıq hədiyə
zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, on üq torpak
bexioŋa əfaḥning ondin üqi, ikki qoqqar bexioŋa əfaḥning
ondin ikkisi, **15** on tət qoza bexioŋa əfaḥning ondin
birini, **16** xuningdək gunaḥ qurbanliki süpitidə bir tekə
sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlıq,
uning qoxumqə axlıq hədiyəsi wə xarab hədiyəsi billə
sunulsun. **17** Ikkinqi küni yax torpaqtin on ikkini, ikki
qoqqar, bir yaxlıq ərkək qozidin on tətni sununglar (xular
həmmisi bejirim bolsun) **18** wə xundakla torpaklar,
qoqqarlar wə ərkək qozilarning sanioŋa qarap bəlgilimə
boyiqə qoxumqə sunulidioŋan axlıq hədiyəliri bilən
xarab hədiyəlirini sununglar. **19** Xuningdək gunaḥ
qurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə
daimiy kəydürmə qurbanlıq, uning qoxumqə axlıq
hədiyəsi wə xularning xarab hədiyəliri billə sunulsun.
20 Üqinqi küni bir yax torpaqtin on birni, ikki qoqqar, bir
yaxlıq ərkək qozidin on tətni sununglar (xular həmmisi
bejirim bolsun) **21** wə xundakla torpaklar, qoqqarlar
wə ərkək qozilarning sanioŋa qarap bəlgilimə boyiqə

qoxumqə sunulidioŋan axlik ḥədiyəliri bilən xarab
ḥədiyəlirini sununglar; 22 xuningdək gunaḥ qurbanliḳi
süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy
kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik ḥədiyəsi
wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. 23 Tətinqi küni yax
torpaḳtin onni, ikki qoqḳar, bir yaxlik ərkək qozidin
on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) 24
wə xundaḳla torpaḳlar, qoqḳarlar wə ərkək qozilarning
sanioŋa qarap bəlgilimə boyiqə qoxumqə sunulidioŋan
axlik ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; 25
xuningdək gunaḥ qurbanliḳi süpitidə bir tekə sununglar;
xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning
qoxumqə axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun.
26 Bəxinqi küni yax torpaḳtin tokḳuzni, ikki qoqḳar, bir
yaxlik ərkək qozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi
bejirim bolsun) 27 wə xundaḳla torpaḳlar, qoqḳarlar
wə ərkək qozilarning sanioŋa qarap bəlgilimə boyiqə
qoxumqə sunulidioŋan axlik ḥədiyəliri bilən xarab
ḥədiyəlirini sununglar; 28 xuningdək gunaḥ qurbanliḳi
süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy
kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik ḥədiyəsi
wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. 29 Altinqi küni yax
torpaḳtin səkkizni, ikki qoqḳar, bir yaxlik ərkək qozidin
on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) 30
wə xundaḳla torpaḳlar, qoqḳarlar wə ərkək qozilarning
sanioŋa qarap bəlgilimə boyiqə qoxumqə sunulidioŋan
axlik ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; 31
xuningdək gunaḥ qurbanliḳi süpitidə bir tekə sununglar;
xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning
qoxumqə axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun.
32 Yəttinqi küni yax torpaḳtin yəttini, ikki qoqḳar, bir
yaxlik ərkək qozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi
bejirim bolsun) 33 wə xundaḳla torpaḳlar, qoqḳarlar
wə ərkək qozilarning sanioŋa qarap bəlgilimə boyiqə
qoxumqə sunulidioŋan axlik ḥədiyəliri bilən xarab
ḥədiyəlirini sununglar; 34 xuningdək gunaḥ qurbanliḳi
süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy
kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik ḥədiyəsi wə
xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. 35 Səkkizinqi küni silər
muḳəddəs yioŋilix ətküzünglar; u küni ḥeqḳandak ix-
əmgək qilmanglar. 36 Silər Pərwərdigaroŋa atap, huxbuy
kəltürsun dəp otta sunulidioŋan kəydürmə qurbanlik
süpitidə bir torpaḳ, bir qoqḳar wə bir yaxlik ərkək qozidin
on tətni (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) 37 ḥəmdə
torpaḳ, qoqḳar wə ərkək qozilarning sanioŋa qarap,
bəlgilimə boyiqə qoxumqə sunulidioŋan axlik ḥədiyəliri
bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; 38 xuningdək gunaḥ
qurbanliḳi süpitidimu bir tekə sununglar; xularning
üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə
axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun.
39 Bəlgiləngən ḥeytliringlarda Pərwərdigaroŋa atap
sunulidioŋan qurbanlik-ḥədiyələr ənə xulardur; silərning
kəsəmgə baoŋlik yaki ihtiyarən sunidioŋanliringlar,
kəydürmə qurbanliḳliringlar, axlik ḥədiyəliringlar,
xarab ḥədiyəliringlar wə inaḳlik qurbanliḳliringlar
bolsa, ularning sirtididur. 40 Xundaḳ qilip, Musa
Pərwərdigarning əzigə buyruoŋanlirining ḥəmmisini
qaldurmay Israillaroŋa uḳturdi.

30 Musa Israillarning qəbilə baxliḳirioŋa səz qilip
mundaḳ dedi: — Pərwərdigarning buyruoŋanliri
mundaḳ: — 2 Əgər biraw Pərwərdigaroŋa qəsəm iqkən
bolsa yaki əz əzini qəkliməkqi bolup qəsəm iqkən bolsa,
ləwzidin qaytixḳa bolmaydu, ḥaman aoŋzidin qiḳḳan
ḥəmmə gəp boyiqə ix tutuxi kerək. 3 Qiz bala yax bolup,
tehi atisining əyidiki qaoŋda, əz-əzini qəkləx tooŋruluḳ
Pərwərdigaroŋa qəsəm bərgən bolsa, 4 əmma atisi
qizining qəsimini yaki əz-əzini qəkləx tooŋrisida bərgən
wədisini angliooŋan wə qizining aldida ündiməy xük
turoŋan bolsa, undaḳta uning barliḳ qəsəmliri wə əz-əzini
qəkləx tooŋrisida qiloŋan ḥəmmə wədisi inawətlik bolidu.
5 Lekin qizning atisi angliooŋan qaoŋda uni tosḳan bolsa,
uning qiloŋan qəsəmliri yaki əz-əzini qəkləx tooŋrisida
qiloŋan wədiliridin ḥeqbiri inawətlik bolmaydu; atisi
uni tosḳan boloŋaqḳa, Pərwərdigarmu uni kəqüridu. 6
— Əgər u qəsəm qiloŋan yaki əz-əzini qəkləxkə aoŋzida
təntəklik bilən wədə qiloŋan ḥaləttə ərgə təgkən bolsa, 7
eri xuni angliooŋan bolsa, lekin angliooŋan küni ündiməy
xük turoŋan bolsa, undaḳta uning qiloŋan qəsəmliri yaki
əz-əzini qəkləxkə qiloŋan gəpliri inawətlik bolidu. 8
Əgər eri angliooŋan küni uni tosḳan bolsa, uning qiloŋan
qəsimini wə əz-əzini qəkləx tooŋruluḳ aoŋzidin qiḳaroŋan
təntək gəplirini bikar qilsa, undaḳta ular inawətsiz
bolidu; Pərwərdigar uni kəqüridu. 9 Lekin tul hotun
yaki eridin ajrixip kətkən hotunlar qiloŋan qəsəm, yəni
uning əzini qəkləx tooŋruluḳ qiloŋan barliḳ wədiliri bolsa
inawətlik bolidu. 10 Əgər u erining əyidə qəsəm qiloŋan
yaki əz-əzini qəkləx tooŋruluḳ qəsəm-wədə iqkən, 11
eri anglap turuḳluḳ xük turuwelip tosmioŋan bolsa,
undaḳta uning barliḳ qiloŋan qəsəmliri wə əz-əzini
qəkləx tooŋruluḳ qiloŋan barliḳ wədiliri inawətlik bolidu.
12 Lekin uning eri anglap turoŋan qaoŋda uning qəsəm-
wədilirini enik rət qiloŋan bolsa, ayal aoŋzidin qiḳaroŋan
wədə berix wə əz-əzini qəkləp turux tooŋruluḳ qiloŋan
barliḳ wədilirining ḥeqḳaysisi inawətlik bolmaydu;
uning eri bularni rət qiloŋan boloŋaqḳa, Pərwərdigar
uni kəqüridu. 13 Ayalning bərgən wədisini wə uning
qidap turup əzümni qəkləymən dəp qiloŋan qəsəm-
wədisini uning eri inawətlikmu qilalaydu, inawətsizmu
qilalaydu. 14 Əgər uning eri ḥərküni uning aldida
xük turuwelip gəp qilmisa, undaḳta uning bərgən
barliḳ qiloŋan qəsəmlirini wə əz-əzini qəkləp turux
tooŋruluḳ qiloŋan ḥəmmə wədilirini inawətlik qiloŋanliḳi
ḥesablinidu; qünki erining anglap turoŋan künidə gəp
qilmay xük turoŋanliḳi uning ayalining qəsəm-wədilirini
küqkə igə qiloŋanliḳidur. 15 Lekin eri ayalining qəsəm-
wədilirini anglap naḥayiti uzaḳ waḳitlardin keyin andin
uning qəsəm-wədilirini inawətsiz qilsa, undaḳta u
ayalining gunaḥini əz üstigə aloŋan bolidu. 16 Yuḳirikilar
Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋanliri, yəni eri bilən
ayali, ata bilən əz əyidə turuwatḳan, tehi yaxliḳida
boloŋan qizi otturisidiki nizam-bəlgimilərdur.

31 Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip: — 2 Sən
Midiyanlardin Israillarning intiḳamini al, andin
əz həlḳliringgə qoxulisən, — dedi. 3 Musa həlḳḳə
mundaḳ dedi: — Aranglardin jənggə qiḳixḳa bir türküm
adəmlərni qorallandurunglar; andin ular Midiyanlardin
Pərwərdigar üqün intiḳam elixḳa atlansun. 4 Silər
Israillarning ḥərbir qəbilisidin jəng qilixḳa mingdin
adəm mangdurunglar. 5 Xuning bilən tümənligən
Israil həlḳining ḥər qəbilisidin mingdin, jəmiy on ikki

ming adəm jəng qilixqa qorallanduruldi. **6** Musa hər
qəbilidin mingdin adəmni jəng qilixqa mangdurdi həmdə
əliazarning ooŋli Finiḥasni ular bilən billə mangdurdi,
Finiḥasning qolida muqəddəs əswablar wə agaḥ kanay
bar idi. **7** Ular Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋini
boyiqə Midiyanlar bilən soquxqili qiqip, ərkəklərning
həmmisini eltürüwətti; **8** muxu eltürülgənlərdin
baxqa, yənə Midiyanning Əwi, Rəkəm, Zur, Hur wə
Rəba degən bəx padixaḥini eltürdi; yənə Beorning
ooŋli Balaamni qiliq bilən qepip taxlidi. **9** Israillar
Midiyanlarning hotun-qizliri wə balilirini tutqun qilip
kətti, yənə ularning pütün qarwa malliri, qoy padiliri
wə mal-mülüklirini olja qildi; **10** ular turuwatqan
yərlərdiki barliq xəḥər wə barliq bargaḥlirioŋa ot
qoyuwətti; **11** ular adəm bolsun mal bolsun barliq
oŋəniymət, barliq oljini elip kətti; **12** ular tutqan
əsirlərni həm olja-oŋəniymətni Moab tüzləngliklirigə,
Iordan dəryasi boyioŋa jaylaxqan Yerihoning udulidiki
bargaḥqa əkilip, Musa bilən kaḥin əliazaroŋa, xundaqla
Israillarning jamaitigə tapxurdi. **13** Musa, kaḥin əliazar
wə jamaətning barliq əmirliri bargaḥning sirtioŋa qiqip
ularni qarxi aldi. **14** Lekin Musa jəngdin qaytqan hərbiy
sərdarlaroŋa, yəni mingbexi, yüzbexilaroŋa hapa bolup: —
15 Silər ayallarning həmmisini tirik qaldurdunglarmu?
16 Qaranglar, dəl xular Balaamning ḥiylə-məslihəti
bilən Peordiki ixta Israillarni Pərwərdigar aldida
gunaḥqa patquzuxi bilən, Pərwərdigarning jamaitigə
waba yaoŋduruloŋan əməsmu? **17** Əmdi silər barliq
ooŋul balilarni eltürüwetinglar, ərlər bilən munasiwət
ətküzgən ayallarni qoymay eltürüwetinglar. **18** Birak
yax qizlar, yəni ərlər bilən munasiwət ətküzmigənlərni
bolsa, əzliringlaroŋa tirik qaldurunglar. **19** Silər bargaḥ
sirtida yəttə kün qedir tikip turunglar; adəm eltürgən
wə əlükkə təgkən hərkim üqinqi küni wə yəttinqi küni
əzini paklisun; silər wə silər əsir qiloŋan kixilərning
həmmisi xundak qilsun. **20** Barliq kiyim-keqək, terə
əswab üskünilər, tiwitta tokuloŋan barliq nərsilər həm
yaoŋaq əswab-üskünilərning həmmisini paklanglar,
— dedi. **21** Kaḥin əliazar jənggə qiqip qaytqan
ləxkərlərgə: — Mana Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋan
qanun-bəlgilimə: **22** altun, kümüx, mis, təmür, qələy,
qooŋuxun qatarlik **23** otqa qidamlik nərsilərning
həmmisini ottin ətküzünglar, xundak qilsanglar pak
ḥesablinidu; xundaqtimu, yənila «napaklikni qikaroŋuqi
su» bilən pakizlanglar; otqa qidamsiz nərsilərni xu sudin
ətküzünglar. **24** Yəttinqi küni kiyimliringlarni yuyunglar,
andin silər pak ḥesablinisilər; andin keyin bargaḥqa
kirsənglar bolidu, — dedi. **25** Pərwərdigar Musaoŋa
səz qilip mundak dedi: — **26** Sən kaḥin əliazar wə
jamaət iqidiki qəbilə kattiliri bilən birliktə elinoŋan olja-
oŋənimətning, adəm bolsun, qarpay bolsun, xularning
omumiy sanini ḥesablap qikqin; **27** olja-oŋəniymətni
ikkigə bəl, yerimini jənggə qikqanlaroŋa bər, qaloŋan
yerimini barliq jamaətkə bər. **28** Sən yənə qiqip jənggə
qatnaxqan ləxkərlər alidioŋan adəm, kala, exək yaki qoy
padiliridin bəx yüzdin birini Pərwərdigaroŋa ataloŋan
ülüx bolsun dəp ayrioŋin; **29** silər xuni ləxkərlərgə təwə
boloŋan yerimidin elip Pərwərdigaroŋa ataloŋan «kətürmə
ḥədiyə» süpitidə kaḥin əliazaroŋa tapxurunglar. **30**
Israillaroŋa təwə boloŋan yerimining adəm, kala,
exək, qoy padiliri, xundakla ḥərhil ḥaywanlardin
əlliktin birini Pərwərdigarning jamaət qedirioŋa qaraxqa
məs'ul boloŋan Lawiylaroŋa beringlar. **31** Xuning bilən
Musa bilən kaḥin əliazar Pərwərdigarning Musaoŋa
buyruoŋinidək qildi. **32** Əmdi olja-oŋəniymət, yəni jənggə
qikqan ləxkərlər eliwaloŋan nərsilərdin qaloqini qoy
jəmiy altə yüz yətmix bəx ming, **33** kala yətmix ikki
ming, **34** exək atmix bir ming, **35** ərkəklər bilən
munasiwət ətküzmigən qizlar ottuz ikki ming qikti. **36**
Jənggə qikqanlarning ülüxi, yəni ularoŋa təwə yerimi,
qoy jəmiy üq yüz ottuz yəttə ming bəx yüz; **37** bu qoy
padiliridin Pərwərdigaroŋa ataloqini altə yüz yətmix bəx
boldi; **38** kala ottuz altə ming, buningdin Pərwərdigaroŋa
ataloqini yətmix ikki boldi. **39** Exək ottuz ming bəx
yüz qikti, buningdin Pərwərdigaroŋa ataloqini atmix
bir boldi. **40** Adəm on altə ming qikti, buningdin
Pərwərdigaroŋa ataloqini ottuz ikki adəm boldi. **41** Musa
Pərwərdigar əzigə buyruoŋini boyiqə Pərwərdigaroŋa
sunulidioŋan «kətürmə ḥədiyə» boloŋan ülüxni kaḥin
əliazaroŋa tapxurup bərdi. **42** Israillaroŋa təwə boloŋan
yerimi, yəni Musa jənggə qiqip kəlgənlərdin elip bəlüp
bərgini — **43** jamaətkə təwə boloŋan xu yerimi —
qoy üq yüz ottuz yəttə ming bəx yüz, **44** kala ottuz
altə ming, **45** exək ottuz ming bəx yüz, **46** adəm on
altə ming idi. **47** Musa Pərwərdigar əzigə buyruoŋini
boyiqə, Israillaroŋa təwə boloŋan xu yerimining, məyli
adəm yaki ḥaywan bolsun, əlliktin birini ayrip elip
Pərwərdigarning ibadət qedirioŋa qaraxqa məs'ul boloŋan
Lawiylaroŋa tapxurdi. **48** Pütkül qoxunning sərdarliri,
ming bexi, yüz bexiliri Musa bilən kərüxkili kelip, **49**
Musaoŋa: — Hizmətkarlirining qol astida jəng qiloŋan
ləxkərlərning omumiy sanini sanaqtin ətküzsək birimu
kəm qikmidi. **50** Xunga, mana Pərwərdigarning ḥuzurida
əzimizning gunaḥining kafariti üqün hərqaysimiz
erixkənlərni Pərwərdigaroŋa ataloŋan ḥədiyə qilimiz —
altun buyumlar, put-qol zənjirliri, biləzük, məḥür üzük,
zirə-ḥalqa, marjanlarning ḥəmmisini elip kəlduk, — dedi.
51 Xuning bilən Musa bilən kaḥin əliazar ular əkəlgən
altunlarni, yəni altunda yasaloŋan ḥərhil buyumlarni
aldi. **52** Ularning ming bexi wə yüz bexiliridin aloqini
Pərwərdigaroŋa ataloŋan «kətürmə ḥədiyə» süpitidə
sunuldi; barliq altun jəmiy on altə ming yəttə yüz əllik
xəkəl qikti **53** (ləxkərlərning ḥərbiri əzliri üqün mal-
mülükni bulang-talang qilixqanidi). **54** Musa bilən kaḥin
əliazar ming bexi wə yüz bexilirining qolidin altunni
elip, jamaət qedirining iqigə əkirip, uni Pərwərdigarning
ḥuzurida Israillar üqün yadnamə qildi.

32 Rubənning əwladliri bilən Gadning əwladlirining
kala padiliri tolimu kəpəygənidi; ularning
Yaazərning zemini bilən Gileadning zeminioŋa kəzi
qüxti; wə mana, xu zemin qarwa bekixqa mas kelidioŋan
yər idi. **2** Xunga ular Musa, kaḥin əliazar wə jamaətning
əmirlirining aldioŋa kelip ularoŋa: — **3** Atarot, Dibon,
Yaazər, Nimraḥ, Ḥəxbon, Ələaləḥ, Səbam, Nebo, Bəon
degən yərlər, **4** yəni Israil jamaiti aldida Pərwərdigar
məoqlup qilip bərgən yərlər bolup, qarwa bekixqa
bap yərlər ikən, qullirinigmu qarwa meli bar, —
dedi **5** wə yənə: — Əgər silining aldilirida iltipatlirioŋa
erixkən bolsak, bizni Iordan dəryasidin ət deməy,
bu yərni bizgə miras qilip bərsilə, — dedi. **6** Musa

Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladlirioŋa: —
Kerindaxliringlar jənggə qikkan waktida silər muxu
yərdə turamtinglar? 7 Silər nemə üqün Israillarning
[dəryadin] ətüp Pərwərdigar ularoŋa ata kilip bərgən
zeminoŋa kirixigə kəngullirini sowutisilər? 8 Ilgiri mən
Kadəx-Barneadin ata-bowiliringlarni xu zeminni qarlap
kelixkə əwətkinimdə ularmu xundak kilixkanidi. 9 Ular
əxkol jiloŋisioŋa qikip, u zeminni kərüp, Israillarning
kənglini Pərwərdigar ata kilip bərgən zeminoŋa kirixtin
sowutkan. 10 Xu qaoŋda Pərwərdigarning aqqiki kelip
kəsəm kilip: 11 «Misirdin qikkan yigirmə yaxtin yukirilar
qin kənglidin Manga əgəxmigəqkə, ular Mən Ibrahim,
Ishak, Yakuploroŋa «Silərgə ata kilimən» dəp kəsəm
kiloŋan zeminni kərsə, [Mən Pərwərdigar bolmay ketəy]!
12 Pəkət kənizziylərdin boloŋan Yəfunnəhning ooŋli
Kaləb bilən Nunning ooŋli Yəxuala Manga qin kənglidin
əgəxkən boloŋaqka, zeminni kərələydu», degənidi.
13 Xuning bilən Pərwərdigarning Israillaroŋa aqqiki
kozoŋaloŋaqka, Pərwərdigarning aldida rəzil boloŋanni
kiloŋan əxu bir əwlad ölüp tügigüqə, u ularni qəl-
bayawanda kirik yil sərgərdanlikta yürgüzdi. 14 Əmdi
mana, gunahkarlarning əwladliri boloŋan silərmu ata-
bowanglarning izini besip Pərwərdigarning Israillaroŋa
boloŋan kattik oŋəzipini tehimu kozoŋimakqi bopsilər-
də! 15 Əgər silər uningoŋa əgixixtin burulup kətsənglar,
undakta U [Israillarni] yənə qəl-bayawanoŋa taxliwetidu,
bu halda silər bu barlik həlkni harab kiloŋan bolisilər,
— dedi. 16 Ikki kəbilining adəmliri Musaning aldioŋa
kelip uningoŋa: — Biz bu yərdə mallirimizoŋa kotan,
balilirimizoŋa kəl'ə-xəhər salayli. 17 Biz bolsak korallinip,
Israillarni əzigə təwə jaylirioŋa baxlap baroŋuqə səpning
aldida mangimiz; bu zemindiki yat həlklər səwəblik,
bizning kiqik balilirimiz mustəhkəm xəhərlərdə turuxi
kerək. 18 Israillar əz mirasliriona igə bolmioŋuqə biz
əyimizgə hərgiz kaytmaymiz. 19 Qünki biz ular bilən
Iordan dəryasining kün petix təripidiki zeminoŋa yaki
uningdinmu yiraktiki zeminoŋa təng igidar bolmaymiz,
qünki mirasimiz Iordan dəryasining bu təripidə, yəni
kün qikixtidur, — dedi. 20 Musa ularoŋa: — Əgər xundak
kilsanglar, yəni Pərwərdigarning aldida korallinip
jənggə qikip, 21 silərdin korallanoŋanlarning həmmisi
Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Əz düxmənlirini
ularning zeminidin kooŋlap qikirip boloŋanda, 22 xu
zemin Pərwərdigar aldida boysundurulup boloŋanda
andin kaytsanglar, silər Pərwərdigar wə Israillar aldida
gunahsiz hesablinisilər; bu zeminmu Pərwərdigar
aldida silərgə miras kilip berilidu. 23 Lekin bundak
kilmisanglar, mana, Pərwərdigar aldida gunahkar
bolisilər; xuni obdan bilixinglar kerəkki, gunahinglar
əzünglarni kooŋlap bexinglaroŋa qüxidu. 24 Əmdi silər
aoŋzinglardin qikkan gepinglar boyiqə ix tutunglar,
baliliringlar üqün xəhər, koy padiliringlar üqün kotan
selinglar, — dedi. 25 Gadning əwladliri bilən Rubənning
əwladliri Musaoŋa: — Kulliri oŋojam eytkinidək kilidu. 26
Hotun-bala kakilirimiz, kalilar wə barlik qarpaylirimiz
Gileadning hərkaysi xəhərlirida kalidu; 27 Lekin kulliri,
jənggə təyyarlinip korallanoŋanlarning hərbiri oŋojam
eytkandək [dəryadin] ətüp Pərwərdigarning aldida jəng
kilidu, — dedi. 28 Xuning bilən Musa ular tooŋruluk
kahin əliazar bilən Nunning ooŋli Yəxuaoŋa wə Israilning
barlik kəbilə baxlikirioŋa tapilap, 29 ularoŋa: — Əgər
Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri korallinip
Pərwərdigarning aldida jənggə qikixka silər bilən birliktə
Iordan dəryasidin ətsə, u zemin silərning aldinglarda
boy sundurulsa, undakta silər Gilead zeminini ularoŋa
miras kilip beringlar. 30 Əgər ular korallinip silər
bilən billə ətməymiz desə, undakta ularning mirasi
aranglarda, yəni Kanaan zeminida bolsun, — dedi.
31 Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri: —
Pərwərdigar kullioŋa kandak buyruoŋan bolsa, biz
xundak kilimiz. 32 Biz korallinip Pərwərdigarning
aldida dəryadin ətüp Kanaan zeminioŋa kirimiz, andin
Iordan dəryasining bu yekidiki zemin bizgə miras
kilip berilidioŋan bolidu, — deyixti. 33 Xuning bilən
Musa Amoriylarning padixahi Sihonning padixahliki
bilən Baxanning padixahi Ogning padixahlikini, zemin
wə təwəsidiki xəhərlərni, ətrapidiki xəhərlər bilən
koxup, həmmisini Gadning əwladlirioŋa, Rubənning
əwladlirioŋa wə Yüsüpning ooŋli Manassəhning yerim
kəbilisigə bərdi. 34 Gadning əwladliri Dibon, Atarot,
Aroər, 35 Atrot-Xofan, Yaazər, Yogbihah, 36 Bəyt-
Nimrah, Bəyt-Haran katarlik mustəhkəm xəhərlərni
saldi wə xundakla kotanlarni saldi. 37 Rubənning
əwladliri [yengidin] Həxbon, Ələaləh, Kiriatayim, 38
Nebo, Baal-Meon (yukiriki isimlar əzgirtilgən) wə
Sibmahni saldi; həm ular saloŋan xəhərlərgə yengidin
nam bərdi. 39 Manassəhning ooŋli Makirning əwladliri
Gileadka yürüx kilip, u yərni elip, xu yərdə turuxluk
Amoriylarni kooŋliwətti. 40 Xuning bilən Musa Gileadni
Manassəhning ooŋli Makioŋa beriwidi, u xu yərdə turup
kaldi. 41 Manassəhning ooŋli Yair Amoriylarning yeza-
kixlaklirini hujum kilip elip, bu yeza-kixlaklarni Hawot-
Yair dəp atidi. 42 Nobah Kinat wə uningoŋa karaxlik
yeza-kixlaklarni hujum kilip elip Kinatni əz ismi bilən
Nobah dəp atidi.

33 Təwəndikilər əz koxunliri boyiqə, Musa bilən
Harunning yetəkqiliki astida Misir zeminidin
qikkan Israillarning mangoŋan yolliridur; 2 Musa
Pərwərdigarning əmri boyiqə, əzlirining səpər kiloŋan
yollirini pütüp koydi, ularning səpər kiloŋan yolliri
mundak: — 3 Birinqi ayning on baxinqi küni [Israillar]
Ramsəs xəhiridin səpərgə qikti; ətüp ketix heytining
ətisi ular barlik Misirlikларning kəz aldida mərdanilik
bilən yoloŋa qikti. 4 Bu qaoŋda Misirlikлar ularning
arisidiki Pərwərdigar təripidin eltürülgənlərni, yəni
barlik tunji ooŋullirini dəpnə kiliwatkanidi; Pərwərdigar
Misirlikларning məbudlirining üstidin həküm qüxürdi.
5 Israillar Ramsəstin yoloŋa qikip Sukkotka berip qedir
tikti. 6 Ular Sukkottin yoloŋa qikip qəl-bayawanning
ayioŋidiki Etamoŋa berip qedir tikti. 7 Etamdin yoloŋa
qikip, aylinip Baal-Zefonning udulidiki Pi-Hahirotka
berip Migdolning aldida qedir tikti. 8 Pi-hahirottin
yoloŋa qikip, dengizning otturisidin ətüp, Etam qəlidə
üq kün yol yürüp Marahda qedir tikti. 9 Marahdin
yoloŋa qikip Elimgə kəldi; Elimdə on ikki bulak bilən
yətmix horma dərihi bar idi; ular xu yərdə qedir tikti.
10 Elimdin yoloŋa qikip Kizil Dengiz boyida qedir tikti.
11 Kizil Dengizdin yoloŋa qikip Sin qəlidə qedir tikti.
12 Sin qəlidin yoloŋa qikip Dofkahka kelip qedir tikti.
13 Dofkahdin yoloŋa qikip Aluxka berip qedir tikti.

14 Andin keyin Aluxtin yoloŋa qikip Rifidimoŋa kelip
qedir tikti, u yərdə həlkkə iqidioŋan su tepilmay kaldi.
15 Rifidimdin yoloŋa qikip, Sinay qəligə berip qedir
tikti. **16** Sinay qəlidin yoloŋa qikip Kibrot-Hattawahka
kelip qedir tikti. **17** Kibrot-hattawahdin yoloŋa qikip
Hazirotta qedir tikti. **18** Hazirottin yoloŋa qikip Ritmahda
qedir tikti. **19** Ritmahdin yoloŋa qikip Rimmon-Pərəzdə
qedir tikti. **20** Rimmon-Pərəzdin yoloŋa qikip Libnahda
qedir tikti. **21** Libnahdin yoloŋa qikip Rissahda qedir
tikti. **22** Rissahdin yoloŋa qikip Kəhəlatahda qedir
tikti. **23** Kəhəlatahdin yoloŋa qikip Xafir teoŋida qedir
tikti. **24** Xafir teoŋidin yoloŋa qikip Haradahta qedir
tikti. **25** Haradahdin yoloŋa qikip Makhilotta qedir
tikti. **26** Makhilottin yoloŋa qikip Tahatta qedir tikti. **27**
Tahattin yoloŋa qikip Tərahda qedir tikti. **28** Tərahdin
yoloŋa qikip Mitkahda qedir tikti. **29** Mitkahdin yoloŋa
qikip Haxmonahta qedir tikti. **30** Haxmonahtin yoloŋa
qikip Moxərotta qedir tikti. **31** Moxərottin yoloŋa
qikip Bənə-Yaakanda qedir tikti. **32** Bənə-Yaakandin
yoloŋa qikip Hor-Hagidgadka berip qedir tikti. **33** Hor-
Hagidgadtin yoloŋa qikip Yotbatahka kelip qedir tikti.
34 Yotbatahtin yoloŋa qikip Abronahka kelip qedir tikti.
35 Abronahtin yoloŋa qikip Əzion-Gəbərgə kelip qedir
tikti. **36** Əzion-Gəbərdin yoloŋa qikip Zin qəlidə, yəni
Kadəxtə qedir tikti. **37** Kadəxtin yoloŋa qikip Edom
zeminining qegrisidiki Hor teoŋida qedir tikti. **38** Israillar
Misir zeminidin qikkandin keyinki kirikinqi yili bəxinqi
ayning birinqi küni, kahin Harun Pərwərdigarning
əmri boyiqə Hor teoŋioŋa qikip xu yərdə əldi. **39** Harun
Hor teoŋida əlgən qeoŋida bir yüz yigirmə üq yaxta
idi. **40** U qaoŋda, Kanaan zeminining jənubida turuxluk
Kanaaniylarning padixahi Arad Israillar keliwetiptu
dəp anglioganidi. **41** Israillar Hor teoŋidin yoloŋa qikip
Zalmonahda qedir tikti. **42** Zalmonahdin yoloŋa qikip
Punonoŋa kelip qedir tikti. **43** Punondin yoloŋa qikip
Obotka kelip qedir tikti. **44** Obottin yoloŋa qikip
Moabning qegrisidiki Iyə-Abarimoŋa kelip qedir tikti.
45 Iyimdin yoloŋa qikip Dibon-Gadka kelip qedir tikti.
46 Dibon-Gadtin yoloŋa qikip Almon-Diblatayimoŋa
kelip qedir tikti. **47** Almon-Diblatayimdin yoloŋa qikip
Neboning aldidiki Abarim taoŋlikioŋa kelip qedir tikti.
48 Abarim taoŋlikidin yoloŋa qikip Yerihoning udulida
Iordan dəryasining boyidiki Moab tüzlənglikliridə
qedir tikti. **49** Moab tüzlənglikliridə Iordan dəryasini
boylap tikkən qedirliri Bəyt-Yəximottin tartip Abəl-
Xittimoŋiqə bardi. **50** Pərwərdigar Moab tüzləngliklirdiki
Iordan dəryasi boyida Yerihoning udulida Musaoŋa
səz kilip mundak dedi: — **51** Sən Israillaroŋa səz kilip
mundak buyruoŋin: — «Silər Iordan dəryasidin ətüp
Kanaan zeminioŋa kəlgən qeoŋinglarda, **52** zemindiki
barlik turuwatkanlarni aldinglardin həydiwetinglar,
ularning barlik oyma, kuyma butlirini qekip taxlanglar
həm barlik «yukiri jay»lirini wəyran kilip taxlanglar.
53 Silər xu zeminni igiləp makanlixinglar, qünki
Mən u zeminni silərgə miras kilip bərgənmən. **54**
Silər jəmət boyiqə qək taxlap, zeminni əzünglərgə
miras kilip elinglar; adimi kəprəklərgə kəprək miras
bəlüp beringlar; adimi azrakloroŋa azrak miras
bəlüp beringlar; qək taxlanoŋanda kimlərgə kəyər
qikkan bolsa, xu yər uning mirasi bolsun; silər
miraska ata kəbilə-jəmət boyiqə warislik kilinglar. **55**
Halbuki, əgər u zeminda turuwatkanlarni aldinglardin
həydiwətmisənglar, ulardin kelip kaloŋanlar qokum
kəzünglərgə tikən, bikininglaroŋa yantak bolup sanjilidu,
turoŋan zemininglarda silərni parakəndə kilidu; **56** wə
xundak boliduki, Mən əslidə ularoŋa kandak muamilə
kilmakqi boloŋan bolsam, silərgə xundak muamildə
bolimən».

34 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: —
2 Sən Israillaroŋa səz kilip mundak buyruoŋin:
«Silər Kanaan zeminioŋa kirgən qaoŋda, silərgə miras
boluxka təksim kilinidioŋan zemin Kanaan zemini bolidu;
zeminning bekitilgən jay-qegraliri mundak bolidu: — **3**
Silərning jənub təripinglər Zin qəlidin baxlap Edom
qegrisioŋa takalsun; andin jənub tərəptiki qegranglar
«Xor dengizi»ning jənub təripining əng ayioqioŋa yətsun;
4 xu yərdin qegranglar «Serik Exək dawini»ning jənub
təripidin burulup zinoŋa ətsun; uning ayioqi toptooŋra
Kadəx-Barneaning jənubida bolidu; andin u yərdin
yənə Hazar-Addaroŋa berip, Azmonoŋa tutixidu; **5**
andin qegra Azmondin burulup mengip, Misir ekinioŋa
baridu wə dengizoŋiqə tutixidu. **6** Kün petix tərəptə
qegranglar «Uluoŋ dengiz»ning əzi bolidu, yəni uning
boyliri bolidu; mana bu silərning kün petix tərəptiki
qegranglar bolidu. **7** Ximal tərəptiki qegranglar mundak
bolidu: — «Uluoŋ dengiz»din baxlap hor teoŋioŋiqə
pasil sizilsun; **8** pasil siziki Hor teoŋidin baxlap Hamat
eoŋizioŋa sozulup, andin qegra Zədadoŋa tutaxsun; **9**
qegra yənə Zifronoŋa ətüp Hazar-Enanda ahirlaxsun;
mana bu silərning ximaliy qegranglar bolidu. **10** Andin
xərkiy qegrayinglarning pasil siziki Hazar-Enandin
Xefamoŋiqə sizilsun. **11** Bu qegra Xefamdin Ayinning
kün qikix təripidiki Riblahka qüxidu; andin qegra xu
yərdin qüxüp Kinnərət dengizining dawinidin ətüp kün
qikix tərəpkə tutixidu. **12** Andin qegra təwənləp Iordan
dəryasini boylap qüxüp, Xor Dengizioŋiqə yətsun. Mana
bu qegralar bilən bekitilgən zemininglar bolidu». **13**
Musa Israillaroŋa səz kilip mundak dəp buyrudi: — «Mana
bu Pərwərdigar tokkuz kəbilə wə yerim kəbiligə təkdim
kilinsun dəp buyruoŋan, qək taxlinix arkilik əzünglar
warislik kilidioŋan zemininglar bolidu; **14** qünki Rubən
kəbilisidikilər ata jəməti boyiqə wə Gad kəbilisidikilər
ata jəməti boyiqə əz mirasioŋa allikaqan warislik kilip uni
igiligən, Manassəhning yerim kəbilisimu əz mirasioŋa
warislik kilip uni igiligən; **15** Bu ikki kəbilə wə yerim
kəbilə Yerihoning udulida, Iordan dəryasining xərkiy
kiroŋikidiki kün qikix tərəptə əz miraslirini elip boloŋan».
16 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **17**
Təwəndikilər zeminni silərgə təksim kilip bərgüqilərning
isimliki: — Kahin əliazar wə Nunning ooŋli Yəxua. **18**
Silərmu yənə zemin təksim kilixka yardəmlixix üqün
hər kəbilidin birdin əmir tallap beringlar. **19** Bularning
ismi mundak: — Yəhuda kəbilisidin Yəfunnəhning
ooŋli Kaləb. **20** Ximeon kəbilisidikilərdin Ammihudning
ooŋli Xəmuəl. **21** Binyamin kəbilisidin Kislonning ooŋli
əlidad. **22** Dan kəbilisidikilərdin Yoglining ooŋli, əmir
Bukki idi. **23** Yüsüpning əwladliridin: — Manassəh
kəbilisidikilərdin Əfodning ooŋli əmir Hanniyəl **24** həm
əfraim kəbilisidikilərdin Xiftanning ooŋli əmir Kəmuəl.
25 Zəbulun kəbilisidikilərdin Parnakning ooŋli əmir

əlizafan; **26** Issakar qəbilisidikilərdin Azzanning ooɣli
əmir Paltiyəl; **27** Axir qəbilisidikilərdin Xelomining ooɣli
əmir Ahihud; **28** Naftali qəbilisidikilərdin Ammihudning
ooɣli əmir Pədahəl idi. **29** Mana bular Pərwərdigar əmr
qilip Israillaroɣa Kanaan zeminidiki miraslirini təksim
qilixqa bekitkənlər idi.

35 Pərwərdigar Yerihoning udulida, Iordan
dəryasining boyidiki Moab tüzlənglikliridə
Musaoɣa səz qilip mundaq dedi: — **2** Sən Israillaroɣa
mundaq əmr qil, ular miras qilip erixkən zemindiki
bəzi xəhərlərni Lawiylarning olturuxioɣa bərsun; u
xəhərlərning əpqərisidiki yaylaqlarnimu Lawiylaroɣa
bərsun. **3** Xundaq qilip ularning turidioɣan xəhərliri
bolidu wə xu xəhərlərgə təwə yaylaqlaroɣa ularning
qarpayliri, baxqa mal-mülükliri həmdə barliq haywanliri
orunlaxturulidu. **4** Silər Lawiylaroɣa beridioɣan
xəhərlərdiki yaylaqlar sepilidin baxlap hesablioɣanda
ming gəz bolsun. **5** Silər yənə xəhər sirtidin kün qiqix
tərəpkə qarap ikki ming gəz, jənub tərəpkə qarap ikki
ming gəz, kün petix tərəpkə qarap ikki ming gəz,
ximal tərəpkə qarap ikki ming gəz əlqənglar, xəhər
otturida bolsun; xəhərlər ətrapidiki muxu yərlər ular
üqün yaylaqlar bolsun. **6** Silər Lawiylaroɣa bərgən
xəhərlər iqidə altə xəhər «panahlik xəhiri» bolsun; silər
xularni adəm əltürüp qoyoɣan kixilərning xu xəhərlərgə
qeqip beriwelixioɣa bikitinglar; bulardin baxqa ularoɣa
yənə kirik ikki xəhər beringlar. **7** Silər Lawiylaroɣa
beridioɣan xəhərlər jəmiy kirik səkkiz bolup, xu xəhərlər
bilən ularoɣa təwə yaylaqlar ularoɣa berilsun. **8** Silər
ularoɣa beridioɣan xu xəhərlər Israillar miras qiloɣan
təwəliklərdin bolsun; adimi kəprək boloɣanlardin
kəprək, adimi azraq boloɣanlardin azraq elinglar; hərbir
qəbilə əzigə təksim qilinoɣan miraska asasən xəhərlərdin
bəzilirini elip Lawiylaroɣa təksim qilip bərsun. **9**
Pərwərdigar Musaoɣa səz qilip mundaq dedi: — **10** Sən
Israillaroɣa mundaq degin: «Silər Iordan dəryasidin ətüp
Kanaan zeminioɣa kirgininglarda, **11** tasadipiyliqtin
adəm əltürüp qoyoɣanlarning panahlinixi üqün qeqip
beriwelixioɣa birnəqqə xəhər tallap bekitinglar. **12**
Xundaq qiloɣanda bu xəhərlər adəm əltürgüqi taki
jamaət aldida sorakqa tartiloɣuqə, qisaskarning əltürüp
qoyuxidin panahlinidioɣan xəhərlər bolidu. **13** Silər
bekitkən bu xəhərlər silərgə panahlinidioɣan altə xəhər
bolidu. **14** Panahlik xəhiri üqün Iordan dəryasining kün
qiqix təripidə üq xəhər, Kanaan zeminidimu üq xəhərni
ayrip qoyunglar. **15** Bu altə xəhər Israillar, yat əldikilər
wə ularning arisida arilixip olturoɣan musapirlar üqün
panahlik xəhərliri bolsun; tasadipiyliqtin adəm əltürüp
qoyoɣan hərbir kixi xu yərlərgə qeqixqa bolidu. **16**
— Əgər biraw təmür əswab bilən urup adəm əltürüp
qoyoɣan bolsa, u qəstən adəm əltürgən qatil bolidu;
qəstən adəm əltürgüqi jəzmən əltürülüxi kerək. **17**
Əgər biraw qol kətürüp adəm əltürgüdək tax bilən urup
adəm əltürüp qoyoɣan bolsa, u qəstən adəm əltürgən
qatil bolidu; qəstən adəm əltürgüqi jəzmən əltürülüxi
kerək. **18** Əgər biraw adəm əltürgüdək kaltək bilən
urup adəm əltürüp qoyoɣan bolsa, u qəstən adəm
əltürgən qatil bolidu; qəstən adəm əltürgüqi jəzmən
əltürülüxi kerək. **19** Kan qisas aloɣuqi kixi xu qatilni
əltürsun; u qatilni uqratkan yeridə əltürsun. **20** Əgər
biraw əqmənlik bilən birsini ittirip yiqitiwetip yaki
məküp turup birər nərsə etip əltürüp qoyoɣan bolsa, **21**
yaki əqəkixip muxt bilən urup əltürüp qoyoɣan bolsa,
adəm uroɣuqi jəzmən əltürülüxi kerək, qünki u qatil
bolidu; kan qisas aloɣuqi kixi qatilni uqrioɣan yərdə
əltürüwətsun. **22** Lekin u adəmning əqi yoq, tasadipiy
ittiriwetix yaki məqsətsizla birər nərsə etip, **23** yaki
adəm əltürgüdək hərkandaq bir taxni adəmni kərməy
etip selip, adəm əltürüp qoyoɣan bolsa, uning əslidə
uningoɣa heqkandaq əqi bolmisa, uningoɣa ziyankəxlik
qilix niyitimu bolmisa; **24** bundaq əhwalda, jamaət
xu kanun-həkümlərgə asasən adəm əltürgüqi bilən
kan qisas aloɣuqi otturisida kesim qilsun. **25** Jamaət
tasadipiy adəm əltürüp qoyoɣuqini kan qisas aloɣuqi
kixining qolidin jəzmən qutquzuwalsun; ular uni qeqip
beriwaloɣan panahlik xəhirigə [aman-esən] qayturup
bərsun; andin mukəddəs may bilən məsihlənгən
bax kahin əlüp kətküqə u xu xəhərdə tursun. **26**
Lekin tasadipiyliqtin adəm əltürüp qoyoɣan kixi əgər
qeqip beriwaloɣan panahlik xəhirining təwəsidin qiqip
kətkən bolsa, **27** xundakla kan qisas aloɣuqi kixi uni
panahlik xəhirining pasillirining sirtida uqritip qelip
əltürüwətkən bolsa, undakta kan qisas aloɣuqi kan təküx
gunahini tartmaydu; **28** qünki tasadipiyliqtin adəm
əltürüp qoyoɣan kixi əslidə bax kahin əlüp kətküqə
panahlik xəhiridə turuxi kerək idi; bax kahin əlüp
kətkəndin keyin əz təwəliki boloɣan zeminoɣa qaytip
barsa bolidu. **29** — Bular silər turuxluk həmmə yərdə
əwladmu-əwlad qanun-bəlgilimilər bolsun. **30** Baxqa
birsini əltürgən qatilni bolsa, birnəqqə guwahqining
guwahlikidin keyin andin əltürüxkə bolidu; lekin
pəqət birla guwahqining guwahliki bolsa, u uni
əltürüxning səwəbi bolmaydu. **31** Əlümgə layik gunah
ətküzgənlərgə, yəni qəstən adəm əltürgənlər üqün
silər heqkandaq tələm pulini qət'iy qobul qilmanglar;
undaq kixi jəzmən əltürülüxi kerək. **32** Xuningdək
panahlik xəhərgə qeqip beriwaloɣan kixi üqün bax
kahin əlüp ketixtin ilgiri əz yerigə qaytip keliwelixioɣa
heqkandaq tələm pulini qət'iy qobul qilmanglar. **33**
Xundaq qilsanglar, əzünglar turoɣan zeminni buloqioɣan
bolmaysilər, qünki kan zeminni buloɣaydu; zeminda
təkülgən kanoɣa dəl xu kanni təkkən kixining əz kenidin
baxqa heqkandaq kafarət kəltürüxkə bolmaydu. **34**
Əzünglar olturoɣan zeminni, yəni Mən Əzüm makan
qiloɣan zeminni buloqimanglar; qünki Mən Pərwərdigar
Israillar arisida makan tutquqidurmən.

36 Yüsüp əwladlirining jəmətliridin Manassəhning
nəwrisi, Makirning ooɣli Gileadning əwladlirining
jəmət baxlikliri Musa wə Israillarning kattiliri boloɣan
əmirlərning aldioɣa kelip mundaq dedi: — **2**
«Pərwərdigar ilgiri oɣojamoɣa qək taxlap zeminni Israil
həlqigə miras qilip təksim qilip berixni buyruoɣan;
oɣojammu Pərwərdigarning kerindiximiz Zəlofihadning
mirasini uning qizlirioɣa təksim qilip berix tooɣrisidiki
buyrukinimu aloɣan. **3** Lekin, ular Israillarning baxqa
qəbilisidikilərgə yatlik bolup kətsə, ularning mirasimu
ata-bowilirimizning mirasidin qiqip ularning ərlirining
qəbilisining mirasioɣa qoxulup ketidu; undaq boloɣanda
biz qək taxlap erixkən miras tügəydu. **4** Israillarning
«azadlik yili» kəlgəndə ularning mirasi ularning

ərlirining qəbilisining mirasioŋa qoxulup ketidu; bundaq
boloŋanda ularning mirasi bizning ata-bowilirimizning
mirasidin elip ketilidu». **5** Musa Pərwərdigarning
səzi boyiqə Israillaroŋa səz qilip mundaq əmr qilip: —
Yüsüp qəbilisidikilər tooŋra eytidu. **6** Zəlofiḥadning
qizliri tooŋrisida Pərwərdigarning buyruoŋini mundaq:
«Ular əzliri halioŋan ərgə yatliq bolsa boluweridu,
lekin əz jəməti, əz ata qəbilisidin boloŋan birigə yatliq
boluxi kerək. **7** Xundaq boloŋanda Israillarning mirasi
bir qəbilidin yənə bir qəbiligə yətkilip kətməydu;
Israillarning ḥərbiri əz ata-bowilirining qəbilisining
mirasini qing tutup qoyup bərməsliki kerək. **8**
Israillarning ḥərbiri əz ata-bowilirining mirasini igiləx
üqün Israil qəbililiridin miraska warislik qiloŋan ḥərbir
qiz-ayal əz ata-bowilirining qəbilisidin boloŋan birsigə
yatliq boluxi kerək. **9** Muxundaq boloŋanda, Israillarning
mirasi bir qəbilidin yənə bir qəbiligə yətkilip kətməydu;
qünki Israil qəbililiri əz mirasini qolidin bərməsliki
kerək, — dedi. **10** Pərwərdigar Musaoŋa qandaq əmr
qiloŋan bolsa, Zəlofiḥadning qizlirimu xundaq qildi. **11**
Zəlofiḥadning qizliridin Maḥlaḥ, Tirzaḥ, Ḥoglaḥ, Milkaḥ
wə Noaḥlar əz taoŋilirining ooŋullirioŋa yatliq boldi.
12 Ular Yüsüpning ooŋli Manassəḥning əwladlirining
jəmətidikilərgə yatliq boldi; ularning mirasi yənila
atisining qəbilisi iqidə qaldi. **13** Bular Pərwərdigar
Yerihoning udulida, Iordan dəryasining boyidiki Moab
tüzləngliklirida Musaning wasitisi bilən Israillaroŋa
buyruoŋan əmrlər wə ḥəkümlərdur.

Qanun xərḥi

1 Təwəndə hatiriləngini Musaning Iordan dəryasining
xərḳiy təripidiki Paran bilən Tofəl, Laban, Ḥazirot,
Di-Zaḥabning otturisida, yəni Sufning udulidiki qəl-
tüzləngliktə, pütkül Israiloƣa eytḳan sözliridur: — **2**
Ḥorəb teoƣidin qiḳip, Seir teoƣining yoli bilən Ḳadəx-
barneaoƣa baroƣuqə jəmiy on bir künlük yol idi. **3**
Ḥalbuki, Musa bu barliḳ sözlərni Pərwərdigarning ularni
dəp əzigə tapilioƣini boyiqə Israillaroƣa eytḳan waḳti
ḳirikinqi yili, on birinqi ayning birinqi küni boldi; **4** bu
waḳit Musa Ḥəxbonni paytəht ḳiloƣan Amoriylarning
padixaḥi Sihonni wə Axtarot wə ədrəyni paytəht
ḳiloƣan Baxanning padixaḥi Ogni məoƣlup ḳiloƣandin
keyinki məzgil idi. **5** Xuning bilən Iordan dəryasining
xərḳiy təripidiki Moab zeminida Musa [pəyoƣəmbər] bu
ḳanun-təlimni xərḥləxkə baxlap, mundaḳ dedi: — **6**
«Pərwərdigar Hudayimiz Ḥorəb teoƣida bizgə söz ḳilip:
— «Silərning muxu taoƣ ətrapida turoƣan waḳtinglar
yetərlik boldi; **7** əmdi burulup səpərgə atlinip, Amoriylar
turuwatḳan egizlikkə wə uningoƣa yeḳin boloƣan barliḳ
jaylaroƣa, jümlidin Arabaḥ tüzləngligə, taoƣliḳlaroƣa,
oymanliḳḳa, jənubḳa, dengiz boylirioƣa, uluoƣ dərya,
yəni Əfrat dəryasioƣiqə Ḳanaaniylarning zeminioƣa ḥəm
Liwan zeminioƣa beringlar. **8** Mana, Mən xu zeminni
silərning aldinglaroƣa ḳoydum; kiringlar, Pərwərdigar
ata-bowiliringlaroƣa, yəni Ibraḥim, Isḥaḳ, Yaḳup wə
ularning əwladlirioƣa: «Silərgə berimən» dəp ḳəsəm
ḳiloƣan zeminni igiləngla» — degənidi. **9** Xunga
Mən xu qaoƣda silərgə: — «Mən yükünglarni yaloƣuz
kətürəlməymən. **10** Pərwərdigar Hudayinglar silərni
kəpəytti; mana, bügün silər asmandiki yultuzlardək
nuroƣunsilər. **11** Ata-bowanglarning Hudasi boloƣan
Pərwərdigar dərwəḳə silərni ḥazirḳidin yənə ming
ḥəssə kəpəytkəy, xundaḳla wədə ḳiloƣinidək silərgə
bəht-bərikət ata ḳiloƣay! **12** Lekin mən əzüm yaloƣuz
ḳandaḳmu silərning japaliringlarni, yükünglarni wə
talax-tartixinglarni kətürələymən? **13** Əzünglar üqün
ḥərḳaysi ḳəbililiringlardin danixmən, yorutuloƣan
mətiwərlərni tallanglar, mən ularni üstünglərgə yolbaxqi
ḳilimən» — dedim. **14** Silər bolsanglar manga:
— «Sening eytḳining yahxi gəp boldi», dedinglar.
15 Xuning bilən mən ḳəbililiringlardin munəwwər
adəmlərni, yəni danixmən ḥəm mətiwər adəmlərni
tallap, üstünglərgə yolbaxqi ḳilip, mingbexi, yüzbexi,
əllikbexi wə onbexi ḳilip təyinləp, ḳəbililiringlar üqün
ḥərhil əməllərni tutuxḳa tiklidim. **16** Xu qaoƣda mən
aranglardiki soraḳqilaroƣa: «Ḳerindaxliringlar arisidiki
ərz-dəwalarni soranglar, ḳerindax bilən ḳerindaxning
otturisida wə puḳraying bilən ḳoxna olturoƣan yaḳa
yurtluḳlar otturisida adil ḥəküm qiḳiringlar; **17**
ḥəküm qiḳaroƣanda ḥeqḳandaḳ kixining yüz-hatirisini
ḳilmanglar; məyli kiqik bolsun, qong bolsun silər
ḥəmmisiningla ixlirini soranglar. Silər insanlarning
səlitidin ḳorḳmasliḳinglar kerək, qünki muxu ḥəküm
qiḳirix ixi Hudaoƣa təwə ixtur. Silərgə təs qüxidioƣan
ix bolsa, mening aldimoƣa elip kelinglar, mən uni
anglaymən» — dedim. **18** əyni qaoƣda mən ḳilixḳa kerək
boloƣan barliḳ ixlar tooƣruluḳ tapilioƣanmən. **19** Biz
Pərwərdigar Hudayimiz bizgə buyruoƣandək Ḥorəbtin
qiḳip, Amoriylarning taoƣliḳioƣa barduḳ wə silər xu
yoldiki bipayan, dəḥxətlik qəlni kərdunglar; biz uning
ḥəmmisidin ətüp, Ḳadəx-Barneaoƣa kəlduḳ. **20** Wə
mən silərgə: — «Silər Pərwərdigar Hudayimiz bizgə
ata ḳilidioƣan, Amoriylarning teoƣioƣa yetip kəlduḳ. **21**
Mana, Pərwərdigar Hudayinglar bu zeminni aldinglaroƣa
ḳoydi; ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigar silərgə
eytḳandək, xu yərgə qiḳip uni igiləngla; ḳorḳmanglar,
ḥeq ḥoduḳmanglar» — dedim. **22** Xuning bilən silər
ḥəmminglar yenimoƣa kelip manga: — «Biz zeminoƣa
kirixtin ilgiri aldin adəmlərni əwətəyli; ular biz üqün
u yərni kəzitip, qiḳiximiz kerək boloƣan yol wə biz
uqraydioƣan xəḥərlər tooƣruluḳ həwər yətküzsun» —
dedinglar. **23** Bu ix nəzirimgə muwapiḳ kərünüp,
mən aranglardin on ikki adəmni, yəni ḥərḳaysi
ḳəbilidin birdin adəmni tallidim. **24** Ular yoloƣa
atlinip taoƣḳa berip, əxkol jiloƣisioƣa qüxüp u yərni
təkxürüp kərüxti. **25** Ular ḳollirioƣa xu zemindiki
mewilərdin elip bizgə kəltürdi wə məlumat berip:
«Pərwərdigar Hudayimiz bizgə təḳdim ḳiloƣan bu
zemin yahxidur» — dedi. **26** Ḥalbuki, silər zeminoƣa
qiḳixḳa unimidinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning
əmrigə ḳarxi qiḳip Uningoƣa asiyliḳ ḳildinglar **27**
wə əz qediringlarda ḳaḳxap: «Pərwərdigar bizgə əq
boloƣanliḳidin bizni Amoriylarning ḳolioƣa tapxurup
ḥalak ḳilix üqün Misir zeminidin qiḳaroƣan. **28** Əmdi
biz nəgə bararmiz? Qünki ḳerindaxlirimiz: «Xu yərdiki
adəmlər bizdin qong ḥəm egiz bir ḥəlḳ ikən; ularning
xəḥərliri intayin qong, sepilliri asmanoƣa taḳixidikən;
uning üstigə biz xu yərdə Anakiylarni bayḳiduḳ», dəp
kənglimizni parakəndə ḳiliwətti» — dedinglar. **29**
Xunga mən silərgə: «Ḳorḳmanglar, ularning aldida
dəkkə-dükkigə qüxmənglar; **30** silərning aldinglarda
mangidioƣan Pərwərdigar Hudayinglar Misir zeminida
kəz aldinglarda barliḳ ḳiloƣanliridək silər üqün jəng
ḳilidu; **31** silər yənə qəl-bayawandimu barliḳ mangoƣan
yolliringlarda muxu yərgə yetip kəlgüqə insan əz ooƣlini
ḳuqiḳida kətürginidək Pərwərdigar Hudayinglarningmu
silərni kətürginini kərdunglar. **32** Xuningdək gərqə
U yənə keqidə otta, kündüzdə bulut iqidə silərning
aldinglarda mengip, bargaḥ tikküdək yərlərni izdəp
tepix üqün yürgən bolsimu, bu ixta Pərwərdigar
Hudayinglaroƣa ixənmidinglar. **34** Pərwərdigar bu
sözlərni ḳiloƣan awazinglarni anglap oƣəzəplinip: **35**
«Bu rəzil dəwrdikilərdin ḥeqbir adəm ḥərḳandaḳ
yol bilən Mən ata-bowirioƣa təḳdim ḳilixni ḳəsəm
ḳiloƣan bu yahxi zeminni kərgüqi bolmaydu! **36**
Pəḳət Yəfunnəḥning ooƣli Kaləb pütün ḳəlbi bilən
Pərwərdigaroƣa əgəxkəqkə, xula zeminni kəridu wə u
əz puti bilən kezip qiḳḳan barliḳ yərni uningoƣa wə
uning balilirioƣa berimən» — dəp ḳəsəm ḳildi. **37** Xu
qaoƣda Pərwərdigar silərning səwəbinglardin məndinmu
aqqiḳlandi wə: «Sənmu xu yərgə kirgüqi bolmaysən.
38 lekin aldingda hizməttə turuwatḳan Nunning ooƣli
Yəxua kirələydu. Uni küqləndürgin, qünki u Israillarni
uningoƣa miras ḳilduridu. **39** Xuningdək silərning:
«Ular [düxmənlərning] oljisi bolup ḳalidu» degən kiqik
baliliringlar, yəni bügünki kündə yahxi-yamanni pərḳ
etəlməydioƣan baliliringlar bolsa, kiridu; Mən u yərni
ularoƣa ata ḳilimən wə ular uni igiləydu. **40** Lekin

silər bolsanglar, burulup Qizil Dengizoŋa baridioŋan
yol bilən qəl-bayawanoŋa qaytting lar» — dedi. **41**
Xu qaoŋda silər manga jawab berip: «Biz dərwəkə
Pərwərdigar aldida gunah sadir qilduk. Xuning üqün
biz hazir Pərwərdigar Hudayimiz bizgə qiloŋan barlik
əmri boyiqə jəng qiloŋili qikimiz» — dedinglar. Xuning
bilən silərning hərbiringlar əz beximqilik qilip qoral-
yaraqliringlarni esip, taoŋqa qikmakqi boldunglar. **42**
Lekin Pərwərdigar manga: Ularoŋa: — «Qikmanglar, jəng
qilmanglar, qünki Mən aranglarda əməsmən; silər qokum
düxmənliringlar aldida məoŋlup bolisilər», degin, dedi.
43 Mən silərgə səz qildim, lekin silər kulak salmidinglar,
bəlki Pərwərdigarning səzigə karxi qikip asiylik qilip,
əz beximqilik qilip taoŋqa qiktinglar. **44** Lekin taoŋda
turoŋan Amoriylar silərgə karxi atlinip, bir top hərilərdək
silərni taki Hormahoŋiqə kooŋlap, Seirda silərni qiliqlap
əltürdi. **45** Silər kaytip kelip Pərwərdigar aldida yioŋa-
zar kətürdünglar, əmma Pərwərdigar pəryadinglarni
anglimidi, ya uningoŋa kulak salmidi. **46** Xuning bilən
silər Kadəxtə nuroŋun künlər turup kaldinglar — silər
kanqə künlər xu yərdə turdunglar!

2 Andin biz burulup, Pərwərdigar manga eytkandək
Qizil dengizoŋa baridioŋan yol bilən səpərgə atlanduk;
biz nuroŋun künlər Seir teoŋi ətrapida aylinip yürduk.
2 Pərwərdigar manga səz qilip: — **3** «Silərning muxu
taoŋni aylinip turoŋan waktinglar yetərlik boldi; əmdi
ximal tərəpkə burulunglar. **4** Həlkkə: — Silər Seirda
turuwatkan kerindixinglar əsawlarning qegrisidin
ətidioŋan boldunglar; ular silərdin korkidu, xunga
bək ehtiyat qilip, **5** ularoŋa jəng kozoŋimanglar;
qünki mən silərgə ularning zeminidin hətta tapanqilik
yərnimu bərməymən; qünki Seir teoŋini Əsawoŋa
miras qilip bərdim. **6** Silər ularoŋa pul tələp ozuk-
tülük setiwelinglar, pul tələp su setiwelinglar. **7**
Qünki Pərwərdigar Hudayinglar kolunglardiki barlik
əjirni bərikətləp kəlgən; U silərning bu bipayan qəl-
bayawandin mengip ətüwatkininglarda həmmini bildi;
Pərwərdigar Hudayinglar bu kirik yil silər bilən billə
boldi; heq nərsidin kəm bolmidinglar» — dedi. **8** Xuning
bilən biz Seirda turuwatkan kerindaxlirimiz Əsawlarning
zeminidin wə Arabah tüzlənglikidin, xundakla Elat wə
Ezion-Gəbərdin ətüp, burulup Moabdiki qəl-bayawan
yoli bilən mangduk. **9** Pərwərdigar manga: «Moabiylarni
awarə kilmanglar yaki ularoŋa jəng kozoŋimanglar; qünki
Mən ularning zeminini silərgə miras qilip bərməymən;
qünki Mən Ar xəhər-zeminini Lutning əwladlirioŋa
miras qilip bərdim» — dedi **10** (Əmiylər əslidə xu
yərdə turatti; ular Anakiylaroŋa ohxax küqlük, sani
kəp, egiz boyluk bir həlk idi. **11** Ular Anakiylardək
«gigantlar» dəp hesablinidu; lekin Moabiylar ularni
«Əmiylər» dəp ataydu. **12** Seirda əslidə Horiylar turatti;
lekin Əsawlar Horiylarni zeminidin həydiwetip, ularni
yokitip ornioŋa olturaklaxti — huddi Israillar Mənki
Pərwərdigar ularoŋa təkdim kiloŋan, ularning təwəliki
boloŋan zeminoŋa kiloŋinioŋa ohxax). **13** [Pərwərdigar:
] «Əmdi hazir ornunglardin turup Zərəd ekinidin
ətünglar» dedi. Buni anglap biz Zərəd ekinidin əttuk.
14 Kadəx-Barneadin ayrilip Zərəd ekinidin ətküqə
boloŋan künlər ottuz səkkiz yil boldi; bu dəl huddi
Pərwərdigar ularoŋa kəsəm kiloŋinidək, u dəwrdiki
jəngqilər bargahtin pütünləy yokitiloŋuqə boloŋan
arilikiki wakit idi. **15** Dərwəkə Pərwərdigarning koli
ularni bargahtin yokitip tügətküqə ularni halak kilixka
karxi qikkanidi. **16** Wə xundak boldiki, xu jəngqilər
əlüp həlk arisidin pütünləy tügigəndin keyin, **17**
Pərwərdigar manga səz qilip: — **18** «Silər bügün
Moabning, yəni Arning qegrisidin ətisilər. **19** Xuning
bilən silər Ammoniylaroŋa yekin kelisilər; əmma ularni
awarə kilmanglar yaki ularoŋa jəng kozoŋimanglar;
qünki Mən Ammoniylarning zeminini silərgə miras kilip
bərməymən; qünki Mən uni Lutning əwladlirioŋa miras
kilip bərdim» — dedi. **20** (bu zeminmu «gigantlarning
zemini» hesablinidu; qünki ilgiri gigantlar xu yərdə
turoŋanidi; Ammoniylar ularni «Zamzumlar» dəp ataydu.
21 Ular Anakiylaroŋa ohxax küqlük, sani kəp, egiz boyluk
bir həlk idi. Pərwərdigar ularni [Ammoniylarning]
aldida yokitixi bilən [Ammoniylar] ularni zeminidin
məhrum kilip, ularning ornioŋa olturaklaxkanidi. **22**
Pərwərdigar Seirda turoŋan Əsawlar üqünmu ohxax
ix kildi, ularning aldidin Horiylarni yokatti; xuning
bilən Əsawlar ularni zeminidin məhrum kilip, bügüngə
kədər ularning ornioŋa olturaklaxkanidi. **23** Wə Gaza
xəhirigiqə kənt-kixlaklarda olturaklaxkan awwiylarni
bolsa, Kaftordin kikkan Kaftoriylar yokitip, ularning
ornioŋa olturaklaxti). **24** — «Əmdi ornunglardin
kozoŋilinglar, səpiringlaroŋa qikinglar; Arnon dəryasidin
ətünglar; mana, Mən Həxbonning padixahi Amoriy
Sihonni wə uning zemininimu kolunglaroŋa tapxurdum;
ixni baxlanglar, zeminni igiləxkə, uning bilən jəng
kilixka qikinglar; **25** Mən bügündin baxlap silərning
korkunqunglar wə wəhxitinglarni pütkül asman astidiki
həlklər üstigə qüxürimən; ular silərning həwiringlarni
anglap silərning tüpəylinglardin titrəp dəkkə-dükkigə
qüxidu». **26** Xu qaoŋda mən Həxbonning padixahi
Sihonoŋa Kədəmot qəlidin əlqilərni əwətip, tinqlik
salimi yollap: — **27** «Bizning zemininingdin ətüximizgə
yol koyoŋaysən; ongoŋa, soloŋa burulmay, pəkətla
yoldin qikmay mangimiz. **28** Sən manga ozuk-tülükni
puloŋa setip berisən, suni puloŋa setip berisən; biz
pəkətla piyadə mengip ətimiz, halas. **29** Seirda
turuwatkan əsawlar, Arda turuwatkan Moabiylar bizgə
muamilə kiloŋandək sənmu biz Iordan dəryasidin
ətüp, Pərwərdigar Hudayimiz bizgə təkdim kilidioŋan
zeminoŋa kirgüqə xundak muamilə kiloŋaysən» —
dedim. **30** Lekin Həxbonning padixahi Sihonning
bizning u yərdin ətüximizgə yol koyoŋusi yok idi; qünki
Pərwərdigar Hudayinglar uni silərning kolunglaroŋa
tapxurux üqün uning roh-kəlbini kattik, kənglini
jahil kiliwatkən (bügünki əhwal dərwəkə xundak). **31**
Pərwərdigar manga: «Mana, Mən aldinglarda Sihonni
wə uning zeminini silərgə tapxuruxka baxlidim; ixni
baxlanglar, uning zeminini igiləx üqün uni ixoŋal
kilixka kirixinglar» — dedi. **32** Sihon dərwəkə əzi
wə barlik həlki biz bilən karxilixix üqün jəng kilixka
Yahazoŋa qikti. **33** Lekin Pərwərdigar Hudayimiz uni
bizning aldimizda kolimizoŋa tapxurdi; biz uning əzini,
ooŋullirini wə barlik həlkini urup məoŋlup kilduk. **34**
Xu qaoŋda biz uning barlik xəhərlirini ixoŋal kilip
ularni pütünləy halak kilduk; ulardiki barlik ərkək, kiz-
ayal wə balilarni birinimu koymay yokattuk; ulardin

ḥeqḳaysisini tirik ḳoymiduḳ. **35** Biz pəḳət əzlirimiz
üqün qarwa mallirini wə ixoɣal ḳiloɣan xəḥərlərdin olja
oɣəniymət alduḳ. **36** Arnon dəryasi boyidiki Aroərdin
wə xu yərdiki jiloɣidiki xəḥərdin tartip Gileadḳiqə
ḥeqḳandaḳ xəḥər bizgə təng keləlmidi; Pərwərdigar
Hudayimiz bizning aldimizda ḥəmmisini məoɣlubiyətkə
uqratti. **37** Ḥalbuki, silər Ammoniylarning zeminioɣa,
qegrisi boloɣan pütkül Yabbok wadisioɣa, taoɣdiki
xəḥərlərgə yaki Pərwərdigar Hudayimiz bizgə mən'i
ḳiloɣan ḥərḳaysi yərgə yeḳinlaxmidinglar.

3 Andin biz burulup, Baxanoɣa baridioɣan yol bilən qiḳip
mangduḳ; Baxanning padixaḥi Og wə barliḳ həlḳi
bizgə ḳarxi jəng ḳilixḳa ədrəygə qiḳti. **2** Pərwərdigar
manga: «Uningdin ḳorḳmioɣin; qünki Mən uni, uning
həlḳi wə zeminini ḳolungoɣa tapxurdum; Ḥəxbonda
turoɣan Amoriylarning padixaḥi Siḥonni nemə ḳiloɣan
bolsa, unimu xundaḳ ḳilisən» — dedi. **3** Pərwərdigar
Hudayimiz dərwəḳə Baxanning padixaḥi Ogni wə
barliḳ həlḳini ḳolimizoɣa tapxurdi; biz uningoɣa ḥujum
ḳilip ulardin ḥeqkimni ḳaldurmay ḳirduḳ. **4** Xu
waḳitta biz uning barliḳ xəḥərlirini ixoɣal ḳilduḳ; biz
uning xəḥərliridin igilimigən birsimu ḳalmidi. Bular
Baxandiki Ogning padixaḥliḳi, yəni pütkül Argob rayoni
bolup, jəmiy atmix xəḥər idi. **5** Bu xəḥərlərning
ḥəmmisi egiz sepillar wə baldaḳliḳ ḳowuḳliri bilən
mustəḥḳəm ḳilinoɣanidi; uloroɣa ḳaraxliḳ yeza-kəntlər
intayin kəp idi. **6** Biz ularni Ḥəxbonning padixaḥi
Siḥonni ḳiloɣinimizdək təltəküs yoḳattuḳ — Barliḳ
xəḥərlər, ərlər, ayal-balilarni ḳoymay ḥəmmisini təltəküs
yoḳattuḳ. **7** Biz pəḳət əzlirimiz üqün barliḳ qarwa-
mallarni wə xəḥərlərdin olja oɣəniymət alduḳ. **8** Xu
qaoɣda biz Iordan dəryasining xərḳ təripidə turuxluḳ
Amoriylarning ikki padixaḥining ḳolidin zeminini, yəni
Arnon dəryasidin Ḥərmon teoɣioɣiqə boloɣan zeminini
tartiwalduḳ **9** (Ḥərmon teoɣini Zidoniylar «Sirion»,
Amoriylar «Senir» dəp ataydu); **10** Biz yənə tüzləngliktiki
barliḳ xəḥərlər, pütkül Gilead wə Baxan padixaḥi
ogning padixaḥliḳidiki Salikaḥ wə ədrəy xəḥərlirigiqə,
Baxanning barliḳ zeminini igiliduḳ **11** (xu qaoɣda
gigantlarning ḳaldukidin pəḳət Baxanning padixaḥi Og
ḳaloɣanidi; uning kariwiti təmürdin yasaloɣanidi; mana,
u Ammoniylarning Rabbaḥ xəḥiridə saḳliniwatmamdu?
Uning uzunluḳi toḳḳuz gəz, kəngliki təət gəz. «Gəz» —
adəttiki adəmning jəyniki əlqəm ḳilinoɣan). **12** Biz xu
qaoɣda igiligən zemin mundaḳ: — Arnon dəryasi yenidiki
Aroər xəḥiridin tartip, Gilead taoɣliḳining yerimini wə
uningdiki xəḥərlərni Rubən wə Gad ḳəbilisidikilərgə
təḳdim ḳildim; **13** Gileadning ḳaloɣan zemini wə
Og padixaḥning zemini boloɣan pütkül Baxanni mən
Manassəḥning yerim ḳəbilisigə təḳdim ḳildim (pütkül
Argob rayoni, yəni pütkül Baxan «gigantlarning zemini»
deyilidu. **14** Manassəḥning ooɣli Yair pütkül Argob
rayonini, yəni Baxanni Gəxuriylar wə Maakatiylarning
qegrisioɣiqə igiligən wə uni əz ismi bilən «Ḥawwot-
Yair» dəp atioɣan. Bügüngə ḳədər u xundaḳ atalmaḳta).
15 Gileadni bolsa mən Makioɣa təḳdim ḳildim. **16**
Rubəndikilər wə Gadtikilərgə mən Gileadtin Arnon
dəryasioɣiqə (wadining otturisi qegra idi), xundaḳla
Ammoniylarning qegrasi boloɣan Yabbok dəryasioɣiqə
boloɣan zeminni təḳdim ḳildim; **17** yənə Pisgaḥ taoɣliḳi
astida yatḳan Arabaḥ tüzləngliki (taoɣliḳ tüzləngliḳning
xərḳiy təripidə) wə Iordan dəryasining Kinnərət kəlidin
tartip Tuz dengizoɣiqə boloɣan ḳismini uloroɣa qegra
ḳilip bərdim. **18** Mən xu qaoɣda silərgə: — Pərwərdigar
Hudayinglar əzünglarning təəlluḳatinglar bolsun dəp
igilixinglar üqün bu zeminni silərgə ata ḳiloɣan;
aranglardiki jəngqilər jənggə təyyarlinip ḳorallanoɣan
ḥalda ḳerindaxliringlar boloɣan Israillarning aldida
dəryadin ətünglar; **19** Pəḳət bala-qaḳiliringlar wə
mal-qarwiliringlar (mal-qarwiliringlarning kəplikini
bilimən) mən silərgə təḳsim ḳiloɣan xəḥərlərdə
ḳalsun; **20** Pərwərdigar ḳerindaxliringloroɣa silərning
aram aloɣininglardək aram bərgüqə, ular Pərwərdigar
Hudayinglar Iordan dəryasining u təripidə uloroɣa
təḳdim ḳiloɣan zeminni igiligüqə ular bilən birgə
[jəng ḳilinglar]; andin silər ḥərbiringlar mən silərgə
təḳsim ḳiloɣan əz təəlluḳatinglaroɣa ḳaytisilər» — dəp
tapioɣanmən. **21** Xu qaoɣdimu mən Yəxuaoɣa: «Sən
Pərwərdigar Hudayinglarning muxu ikki padixaḥḳa
ḳiloɣanlirining ḥəmmisini əz kəzüng bilən kərdüng;
Pərwərdigar sən baridioɣan yərdiki padixaḥliḳlarnimu
xuningoɣa ohxax ḳilidu. **22** Silər ulardin ḳorḳmanglar;
qünki Pərwərdigar Hudayinglar əzi silər üqün jəng
ḳilidu» — dəp tapioɣanmən. **23** Xu qaoɣda mən
Pərwərdigardin ətünüp: — **24** «I Rəb Pərwərdigar, Sən
Əz ḳulungoɣa Əz uluoɣluḳung wə küqlük ḳolungni ayan
ḳilixḳa kirixting; qünki məyli asmanlarda yaki zeminda
bolsun Sening ḳiloɣanliringoɣa wə küq-ḳudritinggə təng
kəlgüdək xundaḳ ilaḥ barmu? **25** Səndin ətünümənki,
meni Iordan dəryasidin ətüp, xu yərdiki yahxi zeminni —
Xu yahxi taoɣliḳni wə Liwanni kərüxkə nesip ḳiloɣaysən»,
— dedim. **26** Lekin Pərwərdigar silərning səwəbinglar
tüpəylidin manga oɣəzəplinip iltijayimoɣa ḳulaḳ salmidi,
bəlki manga: «Boldi, bəs! Bu ixni aldimda ikkinqi tiloɣa
aloɣuqi bolma. **27** Sən Pisgaḥning qoḳḳisioɣa qiḳip
bexingni kətürüp, əz kəzüng bilən məoɣribkə, ximaloɣa,
jənubḳa wə məxriḳḳə tikilip ḳara; qünki sən muxu
Iordan dəryasidin ətməysən. **28** Yəxuaoɣa wəzipini
tapioɣin, uni rioɣbətləndürüp yüräklik ḳil; qünki u
bu həlḳning aldidin ətüp sən kəridioɣan xu zeminoɣa
ularni igə ḳiloɣuzidu» — dedi. **29** Xuning bilən biz Bəyt-
Peorning udulidiki wadida turup ḳalduḳ.

4 — Əmdi, i Israil, mən silərgə əgitidioɣan muxu
bəlgilimilərgə ḥəm ḥəkümlərgə ḳulaḳ selinglar;
uloroɣa əməl ḳilsanglar ḥayatliḳ tapisilər wə xundaḳla
ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə təḳsim
ḳilidioɣan zeminoɣa kirip uni igiləysilər. **2** Mən silərgə
tapxuridioɣan Pərwərdigar Hudayinglarning muxu
əmrlirigə əməl ḳilixinglar üqün, mən silərgə əmr
ḳiloɣan səzgə ḥeqnemini ḳoxmanglar ḥəmdə uningdin
ḥeqnemini qiḳiriwətmənglar. **3** Silər əz kəzlirnglar
bilən Pərwərdigarning Baal-Peorning tüpəylidin ḳiloɣan
ixlirini kərgənsilər; qünki Baal-Peoroɣa əgəxkənlərning
ḥəmmisini Pərwərdigar Hudayinglar aranglardin
yoḳatti; **4** Lekin Pərwərdigar Hudayinglaroɣa qing
baoɣlanoɣanlardin ḥərbiringlar bügüngə ḳədər ḥayat
turuwatisilər. **5** Mana, mən Pərwərdigar Hudayim
manga əmr ḳiloɣandək, kirip igiləydioɣan zeminda
turoɣanda uloroɣa əməl ḳilsun dəp silərgə bəlgilimə ḥəm
ḥəkümlərni əgəttim. **6** Silər ularni qing tutup əməl

kilinglar; qünki xundak kilsanglar bu hökümlərning
hممmisini anglioan həlklərning kəz aldida silərning
dana wə yorutuloan bir həlk ikənlikinglar ispatlinidu;
ular dərwəkə: «Bu uluoı əl dərhəkikət dana həm
yorutuloan bir həlk ikən» — dəydu. 7 Qünki Pərwərdigar
Hudayimizning bizning Uningoa nida kiloan hərbir
tiləklirimizdə bizgə yekin turoinidək, əzigə yekin
turoan bir Hudasi boloan bizgə ohxax baxka bir
uluoı əl barmu? 8 Mən aldinglaroa koyoan muxu
pütkül kanundikidək adil bəlgilimilər həm hökümlərgə
igə boloan silərdək baxka bir uluoı əl barmu? 9
Öz kəzünglar bilən kərgən ixlarni untumaslikinglar,
hətta əmrünglarning barlik künliridə kəlbinglardin
qikarmaslikinglar üqün əzünglaroa ehtiyat kilinglar
wə ihlaslik bilən kəlbinglarni [ezixtin] saklanglar;
xuningdək silər kərgininglarni baliliringlaroa wə
baliliringlarning baliliroa yətküzünglar; 10 Silər
Horəb teoida Pərwərdigar Hudayinglarning aldida
turoan küni Pərwərdigar manga: «Həlkni Mening
səzlirimni anglixi üqün yenimoa yioikin; xuning bilən
ular səzlirimni əginip, yər yüzidiki barlik künliridə
Məndin əyminidu wə baliliroa əgitidu» — degənidi.
11 Silər yekin kelip taoning tüwidə turdunglar; bu
taoning oti asmanlarning baoıroiqə kəyüp yətti,
həmdə karangoıuluk, bulutlar wə sür taoni kaplidi;
12 Pərwərdigar otning otturisidin silərgə səz kildi;
silər səzlərning sadasini anglidinglar, lekin heq xəkilni
kərmidinglar; silər pəkət bir awazni anglidinglar. 13
Wə U xu qaoıda silərgə əmr kiloan əhdisini, yəni «on
əmr»ni ayan kildi wə ularni ikki tax tahtay üstigə
pütti. 14 Wə xu qaoıda Pərwərdigar manga əmr
kilip, silər dəryadin ətüp igiləydioan zeminda ularni
ularoa əməl kilixinglar üqün silərgə bəlgilimilər həm
həkümlərni əgitixni tapilidi. 15 Əzünglaroa nahayiti
ehtiyat kilinglarki (qünki Pərwərdigar Horəb teoida
ot otturisidin silərgə səz kiloanda heqkandak xəkilni
kərmigənsilər), 16 əzünglarni buloap, məyli ərkək yaki
ayal süritidə, məyli yər yüzidiki hərkandak haywan yaki
asmanda uqidioan hərkandak kux bolsun, məyli yər
yüzidə hərkandak əmiligüqi haywan yaki yər astidiki
sulardiki hərkandak belik bolsun, ularning süritidə
heqkandak xəkil-kiyapəttiki oyma butni əzünglar üqün
yasimanglar, 19 yaki xuningdək, bexinglarni kətürüp
asmanlaroa karap, kuyax, ay, yultuzlar, yəni pütkül
samawi koxunni kərüp, kənglünglar mayil bolup ularoa
bax egip kullukioa kirmənglar; qünki Pərwərdigar
Hudayinglar bularni pütkül asman astidiki barlik həlklər
üqün orunlaxturoan. 20 Lekin silərni bolsa Pərwərdigar
Öz mirasi boloan bir həlk boluxunglar üqün «təmür
tawlax humdani»din, yəni Misirdin elip qikti. 21 Lekin
Pərwərdigar silərning wəjənglardin manga oəzəplinip,
Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras bolux üqün ata
kilidioan yahxi zemin tooırisida: — «Sən xu yərgə kirixkə
Iordan dəryasidin ətməysən» dəp kəsəm kildi. 22 Xunga
mən muxu zeminda əlüxüm mukərrər; Iordan dəryasidin
ətməymən; birak silər bolsanglar uningdin ətüp xu yahxi
zeminni igiləysilər. 23 Pərwərdigar Hudayinglarning
silər bilən tüzgən əhdisini untumaslikinglar, xundakla
əzünglar üqün Pərwərdigar Hudayinglar silərgə mən'i
kiloan oyma butni yaki hərkandak nərsining xəkil-
kiyapitini yasimaslikinglar üqün əzünglaroa hezi
bolunglar. 24 Qünki Pərwərdigar Hudayinglar hممmini
yutkuqi bir ot, wapasizlikka həsət kilouqi bir Hudadur.
25 Silər pərzəntlər, pərzəntinglarning pərzəntlirini
kərüp, zeminda uzak wakit turoandin keyin, birhil
xəkil-kiyapəttə boloan oyma butni yasioan, xuningdək
Pərwərdigar Hudayinglarni rənjitip uning nəziridə rəzil
boloanni kilip əzünglarni buloioan bolsanglar, 26
mən asman-zeminni üstünglaroa guwahqi boluxka
qakirimən, silər Iordan dəryasidin ətüp, igiləydioan
xu zemindin tezla pütünləy yok kilinisilər; silərning
uningda yaxioan künliringlar uzun bolmaydu, silər
bəlki uningdin pütünləy yok kilinisilər. 27 Pərwərdigar
silərni barlik həlklər arisioa tarkitidu, Pərwərdigarning
silərni həydixi bilən silər xu əllər arisida kiqik
bir kalduk bolisilər. 28 Silər xu yərlərdə turup
yaoaqtin yaki taxtin yasaloan, nə kərəlməydioan, nə
angliyalmaydioan, nə yeməydioan, nə puralmaydioan,
pəkət insanning kolining yasioini boloan ilahlarning
kullukida bolisilər. 29 Silər xu yərlərdə Pərwərdigar
Hudayinglarni izdəysilər; pütün kəlbinglar wə pütün
jeninglar bilən uni izdisənglar, uni tapisilər. 30
Silər eoır azab-okubət tartkininglarda, bu ixlarning
həممisi bexinglaroa qüxkəndə, silər Pərwərdigar
Hudayinglaroa yenip kelisilər wə uning awazioa
kulak salisilər. 31 Qünki Pərwərdigar Hudayinglar
rəhimdil bir Hudadur; U silərni taxliwətməydu, nə halak
kilmaydu, nə ata-bowiliringlar bilən kəsəm iqip tüzgən
əhdisini heq untumaydu. 32 Əmdi, silərdin ilgiri, Huda
insanni yər yüzidə yaratkan künidin tartip ətkən künlər
tooıruluk sürüxtə kilinglar, xundakla asmanlarning
bir qetidin yənə bir qetigiqə sürüxtə kilinglarki,
muxuningoa ohxax uluoı bir ix bolup bakkanmu?
Uningoa ohxax bir ixni anglap bakkanmu? 33 Silərgə
ohxax, Hudaning ot iqidin qikkan awazini anglap
tirik kaloan baxka bir həlk barmu? 34 Pərwərdigar
Hudayinglar kəz aldinglarda silər üqün Misir zeminida
kiloanliridək, kiyin sinaklar bilən, məjizilik alamətlər
bilən, karamətlər bilən, urux bilən, küqlük kol həm
uzitiloan bilək bilən wə dəhxətlik wəhimilər bilən
silərdin baxka bir həlkni yat bir əlning arisidin qikirip
Özigə has kilix üqün kelip urunup bakkanmu? 35
Pərwərdigarla Hudadur, uningdin baxka birsi yoktur,
dəp bilixinglar üqün silər bu [uluoı] ixlarni kərüxkə
muyəssər kilinoansilər. 36 Silərgə təlim berix üqün U
asmanlardin silərgə Öz awazini anglatti; U yər yüzidə
Özining uluoı otini kərsətti; silər xu otning otturisidinmu
uning awazini anglidinglar. 37 Uning üstigə, ata-
bowiliringlaroa baoliioan muhəbbiti tüpəylidin həmdə
ularning keyinki əwladlirini tallioanliki üqün, U silərni
Misirdin xəhsən Özi zor kudriti bilən kutkuzup qikardi;
38 U xuningdək silərning aldinglardin əzünglardin kəp
wə küqlük boloan əllərni zeminidin həydəp, silərni
uningoa kirgüzüp, uni bügünki kündikidək silərgə
miras kilix üqünmu xundak kiloandur. 39 Xunga bügün
xuni bilip koyunglarki wə kənglünglarni xuningoa
bəlünglarki, Pərwərdigar yukiridiki asmanlarda bolsun,
astidiki yər-zeminda bolsun Hudadur; Uningdin baxka
heqbiri yoktur. 40 Xuningdək silərning wə keyinki
balilar-əwladliringlarning əhwali yahxi bolux üqün,

Pərwərdigar Hudayinglar silərgə ata qilidiƣan zeminda
künliringlarni uzun, ḥətta mənggülük qilix üqün mən
bügünki kündə silərgə tapilawatqan Uning bəlgilimiliri
wə əmrlirini tutunglar». **41** Andin Musa Iordan
dəryasining xərqiy təripidə üq xəḥərni ayrip bekitti;
42 məksiti, ḥeqqandak əq-adawiti bolmay, tasadipiy
qoxnisini əltürüp qoysa, əltürgən kixi xu yərlərgə,
yəni xu xəḥərlərdin birigə qeqip berip aman-esən
qelixtin ibarət idi. **43** Bu xəḥərlər bolsa: — Rubənlərning
zeminidin qəl-bayawandiki Bəzər, Gadlarning zeminidin
Gileadtiki Ramot, Manassəḥlərning zeminidin Baxandiki
Golandin ibarət idi. **44** Musa Israillarning aldiƣa qoyƣan
qanun mana təwəndikidək: — **45** (bular bolsa Israillar
Misirdin qikkanda Musa [pəyƣəmbər] ularƣa jakarliƣan
agaḥ-guwaḥlar, bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərdur; **46** Musa
wə Israillar Misirdin qikkanda Amoriylarning Ḥəxbon
xəḥiridə turuxluk padixaḥi Siḥonni əltürgənidi; Musa bu
əmrlərni Siḥonning zeminida, Iordan dəryasining xərk
təripidə, Bəyt-Peorning udulidiki wadida Israillarƣa
jakarliƣan. **47** Xu qaƣda Israillar [Siḥonning] wə
Baxanning padixaḥi Ogning zeminini, yəni Iordan
dəryasining kün petix təripidiki Amoriylarning ikki
padixaḥining zemininimu igiligənidi; **48** ularning zemini
Arnon dəryasining kiriƣikidiki Aroərdin tartip Sion (yəni
Ḥərmon) teƣiƣiqə, **49** xundakla Iordan dəryasining xərk
təripidiki pütkül Arabaḥ tüzləngliki wə Pisgaḥ teƣining
baƣriƣa jaylaxkan «Tüzləngliktiki dengiz»ƣiqə idi).

5 Xuning bilən Musa pütkül Israilni qakirip ularƣa
mundak dedi: — «I Israil, mən bügün kulakliringlarƣa
anglitiwatqan bu bəlgilimilərgə ḥəm ḥəkümlərgə kulak
selinglar, ularni əgininglar, ularƣa əməl kilixka köngül
bəlünglar! **2** Pərwərdigar Hudayimiz biz bilən Ḥorəb
teƣida əḥdə tüzdi. **3** Bu əḥdini Pərwərdigar ata-
bowilirimiz bilən tüzgən əməs, bəlki biz bilən, yəni
bügünki kündə tirik kalƣan bizlər bilən tüzdi. **4** Taƣda
ot iqidə turup Pərwərdigar silər bilən yüz turanə
səzləxkənidi **5** (xu qaƣda silərgə Pərwərdigarning səz-
kalamini jakarlax üqün mən silər wə Pərwərdigarning
otturisida turƣanidim; silər otning aldida korkup,
taƣka qikixni halimidinglar). **6** U mundak dedi: —
«Mən seni Misir zeminidin, yəni «kulluk makani»din
qikaƣan Pərwərdigaring Hudadurmən. **7** Sening
Məndin baxka ḥeqkandak ilaḥing bolmaydu. **8** Sən
əzüng üqün məyli yukiridiki asmanda bolsun, məyli
təwəndiki zeminda bolsun, yaki yər astidiki sularda
bolsun, ḥərkandak nərsining kiyapitidiki ḥeqkandak
oyma xəkilni yasima; **9** Sən bundak nərsilərgə bax urma
yaki ularning kullukiƣa kirmə. Qünki Mənki Pərwərdigar
Hudaying wapasizlikka ḥəsət kiƣuqi Hudadurmən.
Məndin nəprətləngənlərning kəbiḥliklirini əzlirigə,
ooƣullariƣa, ḥətta nəwrə-qəwrilirigiqə qüxürimən. **10**
əmma Meni səyidiƣan wə əmrlirimni tutidiƣanlarƣa
ming əwladiƣiqə əzgərməs meḥribanlik kərsitimən. **11**
Pərwərdigar Hudayingning namini kalaymikan tiloƣa
alma; qünki kimdəkim namini kalaymikan tiloƣa alsa,
Pərwərdigar uni gunaḥkar ḥesablimay kalmaydu. **12**
Pərwərdigar Hudaying sanga əmr kiloƣandək xabat
künini mukəddəs dəp bilip tut, uningƣa əməl kil.
13 Altə kün ixləp barlik ixliringni tügətkin; **14** lekin
yəttinqi küni Pərwərdigar Hudayingƣa ataƣan xabat
künidur. Sən xu küni ḥeqkandak ix kilmaysən; məyli sən
yaki ooƣlung bolsun, məyli kizing, məyli kulung, məyli
dediking, məyli bukang, məyli exiking, məyli ḥərkandak
baxka uliƣing, yaki sən bilən bir yərdə turuwatqan
musapir bolsun, ḥeqkandak ix kilmisun; xuning bilən
kulung wə dediking səndək aram alalaydu. **15** Sən
əzüngning əslidə Misir zeminida kul boloƣanlikingni,
Pərwərdigar Hudaying küqlük koli wə uzatkan biliki
bilən seni xu yərdin qikaƣanlikini esingdə tut; xu
səwəbtin Pərwərdigar Hudaying sanga xabat künini
tutuxni əmr kiloƣan. **16** Pərwərdigar Hudaying sanga
əmr kiloƣandək ata-anangni ḥərmət kil. Xundak kilsang
Pərwərdigar Hudaying sanga ata kilmakqi boloƣan
zeminda uzun əmür kərisən, ḥaling yahxi bolidu. **17**
Katillik kilma. **18** Ḥəm zina kilma. **19** Ḥəm ooƣrilik
kilma. **20** Ḥəm qoxnang tooƣruluk yaloƣan guwaḥlik
bərmə. **21** Ḥəm qoxnangning ayalini təmə kilma wə
nə uning əyi, uning etizi, uning kuli, nə uning dediki,
nə uning kalisi, nə uning exikigə yaki qoxnangning
ḥərkandak baxka nərsisigə kəz kiringni salma». **22** —
bu səzlərni Pərwərdigar taƣda, ot, bulut wə sürlük
karangƣuluk iqidin küqlük awazi bilən silərning pütkül
jamaitinglarƣa eytkan wə ularƣa ḥeq baxka [səzlərni]
qoxmiƣan; u ularni ikki tax tahtayƣa pütüp manga
tapxurdi. **23** Wə xundak boldiki, karangƣulukتin qikkan
awazni anglƣiƣininglarda wə otluk taƣ köyginidə silər,
yəni kəbilə baxliqliringlar wə aksakalliringlar yenimƣa
kelip: — **24** «Mana, Pərwərdigar Hudayimiz əz xan-
xəripi wə uluƣlukini ayan kildi wə biz uning awazini ot
otturisidin angliduk, xuning bilən biz bügünki kündə
Huda insanlar bilən səzləxkən bolsimu, ularning tirik
kaloƣanlikini kərduk. **25** Əmdi biz jenimizƣa təwəkkül
kiliximizning nemə ḥajiti? Qünki muxu dəḥxətlik ot
bizni yutuwetidu. Əgər biz Pərwərdigar Hudayimizning
awazini anglawərsək əlüp ketimiz. **26** Qünki ət igiliridin
ḥayat igisi Hudaning otning otturisidin səzligən awazini
anglap, bizdək tirik turuwatqanlardin kim bar? **27**
Sən əzüng Pərwərdigar Hudayimizƣa yekinlixip, uning
səzligənlirining ḥəmmisini anglƣiƣin; andin Pərwərdigar
Hudayimiz sanga səzligənlirining ḥəmmisini bizgə eytip
berisən; xuning bilən biz uni anglap əməl kilimiz»
— dedinglar. **28** Pərwərdigar silərning bu manga
eytkan səzliringlarni anglap manga: «Bu həlkning
sanga eytkan səzlirini anglidim; ularning barlik eytkan
səzliri durustur. **29** Kaxki ularda Məndin korkup,
əmrlirimni izqil tutidiƣan bir kəlb bolsidi, ularning
ḥali wə baliliringning ḥali mənggügə yahxi bolatti!
30 Sən berip ularƣa: «Qediringlarƣa kaytinglar» —
degin. **31** Sən bolsang yenimda turƣin; Mən sening
ularƣa əgitixing kerək boloƣan əmrlər, bəlgilimilər
wə ḥəkümlərning ḥəmmisini sanga eytip berimən;
xuning bilən ular Mən ularƣa təwəlik kilip beridiƣan
zeminda turup bularƣa əməl kilidiƣan bolidu. **32** Əmdi
Pərwərdigar Hudayinglar silərgə əmr kiloƣandək kilixka
köngül bəlünglar; uningdin ong wə soloƣa taymanglar!
33 Pərwərdigar Hudayinglar silərgə əmr kiloƣan barlik
yollirida menginglar; xundak kilsanglar ḥayatlik tepip,
ḥalinglar yahxi bolidu wə silər igidarqilik kilidiƣan
zeminda turup künliringlar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Pərwərdigar manga silər [dəryadin]
ətüp igiləydioŋan zeminda turoŋininglarda ularoŋa
əməl qilixinglar üqün silərgə əgitixni tapilioŋan əmrlər,
bəlgilimilər həm həkümlərdur: — **2** (xuning bilən
silər, yəni sən əzüng, ooŋlung wə nəwrəng barliq tirik
künliringlarda Pərwərdigar Hudayinglardin qorqup,
mən silərgə tapilawatqan uning barliq bəlgilimə wə
əmrlirini tutisilər, xundaqla uzun künlərni kərisilər. **3**
Sən, i Israil, ularni anglap əməl qilixqa köngül qoyunglar;
xuning bilən ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar
silərgə deginidək, süt bilən həsəl ekip turidioŋan munbət
zeminda turup, halinglar yahxi bolidu wə saninglar
intayin köpiyidu): — **4** — Anglanglar, əy Israil: —
Pərwərdigar Hudayimiz, Pərwərdigar bir birliktur;
5 sən Pərwərdigar Hudayingni pütün qəlbing bilən,
pütün jening bilən wə pütün küqüng bilən səygin.
6 Mən sanga bügün tapilioŋan bu səzlər qəlbingdə
bolsun; **7** Sən ularni baliliringoŋa singdürüp əgət,
məyli əydə olturoŋanda, yolda mangoŋanda, ornungda
yatqanda wə ornungdin turuwatqanda hər waqit
ular tooŋruluq səzligin; **8** ularni qolungoŋa [əslətmə]-
bəlgə qilip tengiwal, pexanənggə qaxqidək simwol
qilip ornitiwal; **9** Sən ularni eyüngdiki kexəkliringgə
wə dərwaziliringoŋa pütküzgin. **10** Wə Pərwərdigar
Hudaying seni qəsəm qilip ata-bowiliringoŋa, yəni
Ibrahim, Ishaq wə Yaqupqa wədə qiloŋan zeminni sanga
ata qilix üqün seni uningoŋa baxlioŋanda, — əzüng
qurmioŋan uluo wə esil xəhərlərgə, **11** əzüng bisatlik
qilmioŋan alliqaqan esil bisatlik qilinoŋan eylərgə, əzüng
kolimioŋan, alliqaqan kolanoŋan quduqlaroŋa, əzüng
tikmigən üzümzarlar wə zəytunzarlaroŋa muyəssər
qilinixing bilən sən yəp toyunoŋandin keyin, **12** — əyni
qaoŋda seni Misir zeminidin, yəni «qulluq makani»din
qikaroŋan Pərwərdigarni untuxtin hezi bol. **13** Sən
Pərwərdigar Hudayingdin qorkkin, ibaditidə boloŋin
wə qəsəm qilsang uning nami bilənla qəsəm iqkin.
14 Silər baxqa ilahlar, yəni ətrapingdiki əllərning
ilahlirini qət'iy izdimənglar; **15** Qünki aranglarda
turuwatqan Pərwərdigar Hudaying wapasizlikqa həsət
qiloŋuqi Təngridur. [əgər xundaq qilsang] Pərwərdigar
Hudayingning oŋəzipi sanga qozoŋilip, U seni yər yüzidin
yoqatmay qalmaydu. **16** Silər Pərwərdigar Hudayinglarni
Massahta sinioŋandək Uni sinimanglar. **17** Pərwərdigar
Hudayinglarning əmrlirini, silərgə tapilioŋan guwah-
həkümliri wə bəlgimilirini köngül qoyup tutunglar. **18**
Pərwərdigar Hudayinglarning nəziridə durus wə yahxi
boloŋanni qilinglar; xundaq qiloŋanda halinglar yahxi
bolidu wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroŋa berixkə
qəsəm qiloŋan zeminoŋa kirip uni igiləysilər, **19** xundaqla
Pərwərdigar wədə qiloŋandək barliq düxmənliringlarni
aldinglardin həydəp qikiriwetisilər. **20** Kəlgüsidə ooŋlung
səndin: — «Pərwərdigar Hudayimiz silərgə tapilioŋan
agah-guwah, bəlgilimə həm həkümlər nemə?» dəp
sorisa, **21** sən ooŋlungoŋa mundaq dəysən: «Biz əslidə
Misirda Pirəwnning qulliri ikənmiz; birak Pərwərdigar
bizni Misirdin küqlük bir qol bilən qikaroŋan. **22**
Pərwərdigar kəz aldimizda uluo həm dəhxətlik məjizilik
alamətlər wə karamətlərni kərsitip, Pirəwnning üstigə
həm uning barliq ailisidikilərning üstigə qüxürdi; **23**
U ata-bowilirimizoŋa qəsəm iqip wədə qiloŋan zeminni
bizgə ata qilip, uningoŋa bizni baxlap kirixkə xu
yərdin yetəkləp qikaroŋan. **24** Pərwərdigar bizgə bu
barliq bəlgilimilərni tutuxni, Pərwərdigar Hudayimizdin
qorquxni tapilioŋan; U halimizning daim yahxi boluxi
wə bizning bügünkidək tirik saqlanoŋandək, Uning
panahida boluximiz üqün xundaq tapilioŋandur; **25** wə
Pərwərdigar Hudayimizning aldida u bizgə tapilioŋandək
bu barliq əmrlərgə əməl qilixqa köngül bəlsək bu biz
üqün həkkaniylik bolidu».

7 Pərwərdigar Hudaying seni hazir igiləxkə ketiwatqan
zeminoŋa baxlap kirgüzgəndin keyin, aldingdin köp
yat əl-millətlərni, yəni Hittiylar, Girgaxiylar, Amoriylar,
Kanaaniylar, Pərizziylar, Hiwiylar, Yəbusiylarni — səndin
küqlük əl-millətlərni həydiwetidu. **2** əmdi Pərwərdigar
Hudaying aldingda ularni qolungoŋa tapxuruxi bilən
sən ularoŋa hujum qiloŋiningda, sən ularni təltəküs
yokitixing kerək; ular bilən heq əhdə tüzixinggə wə
ularoŋa heq rəhim qilixingoŋa bolmaydu. **3** Sening ular
bilən nikahlixixingoŋa bolmaydu; sən kizingni ularning
ooŋulliriona berixinggimu wə ularning kizini ooŋlungoŋa
elip berixinggimu bolmaydu; **4** qünki ular ooŋlungni
Manga əgixixtin ezikturidu wə xuning bilən ooŋulliring
baxqa ilahlaroŋa qokunidu; u qaoŋda Pərwərdigarning
oŋəzipi silərgə qozoŋilip, silərni tezla yokitidu. **5**
Sən ularoŋa xundaq muamilə qiloŋinki, ularning
qurbangahlirini buzuwetinglar, but tüwrüklirini
qekiwetinglar, axərah butlirini kesiwetinglar wə
oyma butlirini ot bilən köydürüwetinglar; **6** qünki
silər Pərwərdigar Hudayinglaroŋa pak-muqəddəs bir
həlktursilər; Pərwərdigar Hudayinglar silərni yər
yüzidiki barliq baxqa həlklərdin üstün qilip, Özigə
has bir həlk boluxqa talliwaloŋan. **7** Pərwərdigarning
silərgə mehir qüxüp silərni talliwaloŋini silərning
baxqa həlklərdin köp boloŋanlikinglar üqün əməs,
əməliyəttə silər barliq həlklər arisida əng az idinglar,
8 Pərwərdigarning silərni səygini səwəbidin wə ata-
bowiliringlar aldida bərgən qəsimigə sadiq boloŋanliki
üqün Pərwərdigar silərni küqlük qol bilən qutquzup,
hərlük bədili tələp «qulluq makani»din, yəni Misir
padixahi Pirəwnning qolidin qikaroŋan. **9** Xunga
silər Pərwərdigar Hudayinglarning bərhək Huda,
wədisidə turoŋuqi Təngri ikənlikini bilixinglar kerək;
U Özini səyüp, əmrlirini tutqanlaroŋa ming dəwrgiqə
əzgərməs mehir kərsitip əhdisidə turoŋuqidur; **10**
lekin Özigə əqmənlərning ixlirini əz bexioŋa oquq-
axkarə qüxürüp, ularni yokitidu; Özigə əqmənlərning
hərbirigə əzi qiloŋan ixlirini ularning bexioŋa oquq-
axkarə qayturuxqa hayal qilmaydu. **11** Silər Mən bügün
silərgə tapilioŋan əmr, bəlgilimilər həm həkümlərgə
əməl qilix üqün ularni qing tutunglar. **12** Qoqum
xundaq boliduki, bu bəlgilimilərgə qulak selip, köngül
qoyup əməl qilisanglar, Pərwərdigar Hudayinglar ata-
bowiliringlaroŋa qəsəm bilən wədə qiloŋan əhdə wə
mehirni silərgə kərsitip turidu; **13** Seni səyüp bərikətləp,
ata-bowiliringoŋa qəsəm bilən sanga berixkə wədə qiloŋan
zeminda turoŋuzup köpəytidu; xu yərdə pərzəntliringni,
yər-tuprikingdiki məhsulatlarni, buoŋdiyingni, yengi
xarabingni, zəytun meyingni, kaliliringning nəslini wə
qoyliringning qozilirini bərikətləp köpəytidu. **14** Sən
barliq əllərdin ziyadə bəht-bərikət kərisən; arangda,

ər-ayal yaki mal-qarwang arisida ḥeq tuoɣmaslik
bolmaydu; **15** Pərwərdigar səndin barlik kesəllərni
neri kilidu wə sən əzüng kərgən Misirdiki dəḥxətlik
wabalardin ḥeqkaysisini üstünggə salmaydu, bəlki sanga
əq boloɣanlaroɣa salidu. **16** Sən Pərwərdigar sanga
tapxuroɣan barlik həlklərni yokitixing kerək; sən ularni
kərgəndə, uloroɣa ḥeq rəḥim kilmasliking kerək, sən
ularning ilaḥlirining kullukioɣa kirməsliking kerək; əgər
xundak kilsang, bu ix sanga kiltak bolidu. **17** Əgər sən
kənglüngdə: «Bu əllər məndin küqlük; mən kandak kilip
ularni zeminidin koɣliwetələymən?» — desəng, **18**
ulardin korkma; Pərwərdigar Hudayingning Pirəwn həm
barlik Misirliklarni kandak kiloɣanlikini əsligin, **19** —
yəni Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin qikirix üqün
wasitə kiloɣan, əz kəzüng bilən kərgən dəḥxətlik həkům-
sinaklar, məjizilik alamətlər wə karamətlər, küqlük kol
wə sozuloɣan biləkni məḥkəm esingdə tut; Pərwərdigar
sən korkuwatkan barlik həlknimu xundak kilidu. **20**
Uning üstigə Pərwərdigar Hudaying taki ularning səndin
yoxurunoɣan kaldukliri yokitiloɣuqə ularning arisioɣa
serik ḥərilərni əwətidu; **21** Sən ulardin korkmasliking
kerək; qünki Pərwərdigar Hudaying arangdidur; U uluoɣ
wə dəḥxətlik bir Ilahdur. **22** Pərwərdigar Hudaying xu
əllərni aldingdin pəydinpəy ḥəydəydu; sən ularni birakla
yokitiwetəlməysən; birakla yokitiwətkən təkdirdimu,
daladiki ḥaywanlar kəpiyip, üstünggə basturup kelixi
mumkin. **23** Lekin aldingoɣa ilgiriləp mangoɣiningda
Pərwərdigar Hudaying ularni kolungoɣa tapxuridu wə
ularni parakəndə kilip, yokitiloɣuqə dəkkə-dükkigə
salidu. **24** U ularning padixaḥlirini kolungoɣa tapxuridu,
sən ularning namlirinimu asman astidin yok kilisən;
ularni yokatkuqə ḥeqbir adəm aldingda turalmaydu. **25**
Silər ularning oyma butini ot bilən kəydürüwetinglar;
kəz kiringlarni xularning üstidiki altun-kümüxkə
salmanglar, ularni almanglar; bolmisa u silərgə kiltak
bolidu; qünki u Pərwərdigar Hudaying aldida yirginqlik
bir nərsidur. **26** Sən ḥeqkandak yirginqlik nərsini
əyünggə elip kəlmə; bolmisa sən uningoɣa ohxax lənətlik
nərsə bolup kalisən; sən uningdin kattik yirgən, uningoɣa
mutlək nəprətlən; qünki u lənətlik bir nərsidur.

8 Mən silərgə bügün tapilioɣan bu barlik əmrlərgə
əməl kilixka kəngül koyunglar; xundak kiloɣanda
silər ḥayat bolisilər, kəpiyisilər wə Pərwərdigar ata-
bowiliringloroɣa kəsəm kilip wədə kiloɣan zeminoɣa kirip
uni igiləysilər. **2** Pərwərdigar Hudaying seni təwən kilip,
kənglüngdə nemə barlikini, uning əmrlirini tutidioɣan-
tutmaydioɣanlikingni biləy dəp seni sinax üqün bu kirik
yil qəl-bayawanda yetəkligən yolni əsligin. **3** Dərwəkə u
seni təwən kilip, seni aq koyup, sən əslidə bilməydioɣan,
xundakla ata-bowiliring kərüp bakmioɣan «manna» bilən
ozuklanduroɣan; U sanga insan pəkət yeməklik bilənla
əməs, bəlki Pərwərdigar Hudayingning aoɣzidin qikkan
barlik səzliri bilənmu yaxaydioɣanlikini bildürüx üqün
xundak kildi. **4** Bu kirik yilda kiyim-keqiking konirimidi,
putung ixxip kətmidi. **5** Sən xuni bilip koyoɣinki, adəm
əz ooɣlini tərbiyiligəndək, Pərwərdigar Hudaying seni
tərbiyiləydu; **6** Xunga sən Uning yollirida mengip wə
Uningdin korkup, Pərwərdigar Hudayingning əmrlirini
tutkin. **7** Qünki Pərwərdigar Hudaying seni yahxi bir
zeminoɣa — erik-ekinliri, bulakliri wə jiloɣa-dənglərdə
uroɣup qikidioɣan uluoɣ suliri bar bir zeminoɣa — **8**
buoɣday wə arpa, üzüm talliri, ənjür dərəhliri wə anarliri
bar bir zeminoɣa, zəytun dərəhliri wə ḥəsəl bar bir
zeminoɣa, **9** — sən ḥeqnemidin kəmlik tartmay ozukluk
yəydioɣan bir zeminoɣa — taxliri təmür, taoɣliridin mis
kolaydioɣan bir zeminoɣa yetəkləp kiridu; **10** sən xu
yərdə yəp toyunisən wə Pərwərdigar Hudaying sanga
ata kiloɣan xu yahxi zemin üqün uningoɣa təxəkkür-
mədḥiyə eytisən. **11** Mən sanga bügün tapilioɣan
Pərwərdigar Hudayingning əmrliri, bəlgilimiliri ḥəm
ḥəkümlirini tutmaslikin, Uni untup kelixtin ḥezi bol;
12 bolmisa, sən yəp toyunoɣandin keyin, esil əylərni
kurup ularda olturaklaxkandin keyin, **13** kala-koy
padiliring kəpiyip, altun-kümüxüng, xundakla sening
barliking kəpəygəndin keyin, **14** kənglüng məoɣrurlinip
seni Misir zeminidin, yəni «kulluk makani»din qikirip
kutkuzoɣan Pərwərdigar Hudayingni untuysən; **15**
(U seni bipayan wə dəḥxətlik qəl-bayawandin, yəni
zəḥərlik yilanlar wə qayanlar kaplap kətkən, susirap
kaoɣjirap kətkən bir qəl-bayawandin yetəkləp qikkan,
xu yərdə sanga qakmak texidin su qikirip bərgən, **16**
seni əzini təwən tutsun dəp sinap, sanga ahir raḥət-
bərikət kərsitix üqün qəl-bayawanda ata-bowiliring
kərüp bakmioɣan «manna» bilən ozuklanduroɣan) **17**
— əgər uni untusang, kənglüngdə: «Əz küqüm, əz
kolumning kudriti meni muxu dələtkə erixtürgən»
deyixing mumkin. **18** Xunga Pərwərdigar Hudayingning
Əzi seni dələtkə erixtürgüqi kudrətni bərgüqi ikənlikini
əsləp, Uni esingdə tut; xuning bilən u ata-bowiliringoɣa
kəsəm kilip wədə kiloɣan əḥdini bügünki kündikidək
məḥkəm kilidu. **19** Əgər sən Pərwərdigar Hudayingni
kaqaniki untusang, baxka ilaḥloroɣa əgəxsəng, ularning
kullukida bolup uloroɣa bax ursang, mən silərgə bügün
xu agaḥni berəyki, xundak boliduki, silər təltəküs ḥalak
bolisilər. **20** Pərwərdigar kəz aldinglarda yokitiwatkan
əllərdək silərmu yokitilisilər; qünki silər Pərwərdigar
Hudayinglarning awazioɣa kulak salmioɣansilər.

9 Angla, i Israil! Sən bügün əzüngdin qong wə
küqlük əllərgə igə bolux üqün, sepilliri asmanoɣa
takixidioɣan qong xəḥərlərni igiləx üqün, Anakiylarni
koɣlap qikirix üqün Iordan dəryasidin ətisən (sən
ularni bilisən, ular tooɣruluk «kim Anakiylar aldida
turalisun!» dəp anglioɣansən). **3** Sən bügünki kündə xuni
bilip koyoɣinki, sening aldingda mangoɣuqi Pərwərdigar
Hudayingning Əzidur, U yalmap yutkuqi ottur; u muxu
əllərni ḥalak kilidu, aldingda ularni tezdin yikitidu;
sən ularning təwəlikini igiləp, Pərwərdigar sanga
eytkandək ularni tezdin yokitisən. **4** Pərwərdigar ularni
aldingdin ḥəydigəndə sən kənglüngdə: «Ḥəkkaniylikim
səwəbidin Pərwərdigar meni zeminni igiləx üqün
uningoɣa yetəkləp kirdi» demigin; bəlki xu əllərning
rəzilliki tüpəylidin Pərwərdigar sening aldingda ularni
təəllukatidin məḥrum kilidu. **5** Sən ularning zeminioɣa
kirip uni igilixing sening ḥəkkaniy boloɣanlikingdin yaki
kənglüngning duruslukidin əməs, bəlki bu əllərning
rəzillikidin wə Pərwərdigar ata-bowiliring Ibraḥim,
Isḥak wə Yakupka kəsəm kiloɣan səzigə əməl kilix
üqünmu Pərwərdigar Hudaying ularni sening aldingda
təəllukatidin məḥrum kilidu. **6** Əmdi xuni bilip
koyoɣinki, Pərwərdigar Hudaying bu yahxi zeminni

sanga miras qiloɣini sening ḥəkḳaniyliḳingdin əməs,
qünki sən əsli boyni qattiḳ bir həlḳsən. 7 Əmdi
sening qəl-bayawanda Pərwərdigar Hudayingni qandaḳ
oɣəzəpləndürgənlikingni esingdə tutḳin — Uni untuma.
Sən Misir zeminidin qiḳḳan kündin beri taki bu
yərgə kəlgüqə Pərwərdigaroɣa asiylik qilip kəlding. 8
Silər Ḥorəb teoɣida Pərwərdigarni oɣəzəpləndürgən wə
Pərwərdigar silərgə aqqiḳlinip, silərni ḥalak qilmaḳqi
boldi. 9 Xu qaoɣda mən tax tahtaylarni, yəni Pərwərdigar
silər bilən tüzgən əḥdə tahtaylirini tapxuruwelix üqün
taoɣḳa qiḳḳanidim; mən taoɣda kirik keqə-kündüz turdum
(mən nə tamak yemidim, nə su iqmidim); 10 Xuning
bilən Pərwərdigar manga Əz barmiḳi bilən pütkən ikki
tahtayni tapxurdi; ularda Pərwərdigar taoɣda ot iqidə
silərgə səzligən qaoɣda, jamaət yioɣiloɣan küni eytḳan
barlik səzlər pütülgənidi. 11 Wə xundak boldiki, kirik
keqə-kündüz ətüp, Pərwərdigar manga ikki tax tahtay,
yəni əḥdə tahtaylirini bərdi. 12 Wə Pərwərdigar manga:
«Ornungdin turoɣin, muxu yərdin qüxkin; qünki sən
Misirdin qiḳaroɣan həlḳing əzlirini buloɣidi; ular tezla
Mən ularoɣa tapilioɣan yoldin qətnəp əzlirigə ḳuyma
bir butni yasidi» dedi. 13 Pərwərdigar manga səz ḳilip:
«Mən bu həlḳni kərüp yəttim; mana, u boyni ḳattiḳ
bir həlḳtur. 14 Meni tosma, Mən ularni yoḳitimən,
ularning namini asmanning tegidin əqürüwetimən
wə xundak ḳilip, seni ulardin qong wə uluoɣ bir həlḳ
ḳilimən» — dedi. 15 Mən burulup, taoɣdin qüxtüm; taoɣ
bolsa ot bilən yalḳunlawatatti; ikki əḥdə tahtiyi ikki
ḳolumda idi. 16 Mən kərdüm, mana silər Pərwərdigar
Hudayinglar aldida gunaḥ ḳilipsilər; silər əzünglar üqün
ḳuyma bir mozayni yasapsilər; silər tezla Pərwərdigar
silərgə tapilioɣan yoldin qətnəp ketipsilər. 17 Mən
ikki tahtayni ikki ḳolumoɣa elip, qərüp taxlap, ularni
kəz aldinglarda qeḳiwəttim. 18 Silər Pərwərdigarni
oɣəzəpləndürüp barlik ətküzgən gunaḥinglar, yəni
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳiloɣininglar
üqün, yənə awwalḳidək Pərwərdigar aldida yiḳilip, kirik
keqə-kündüz düm yattim (mən ḥeq nərsə yemidim,
su iqmidim) 19 qünki mən Pərwərdigarning silərni
yoḳitidioɣan ḳattiḳ oɣəzipi ḥəm ḳəḥridin ḳorḳtum.
Pərwərdigar xu qaoɣdimu mening tilikimni anglidi. 20
Pərwərdigar Ḥarundin oɣəzəplinip, unimu yoḳatmaḳqi
boldi; mən Ḥarun üqünmu dua ḳildim. 21 Mən silərning
gunaḥinglarni, yəni yasioɣan mozayni elip uni otta
kəydürdüm wə uni yanjip kukum-talḳan ḳilip eziwəttim;
uning topisini elip taoɣdin qüxidioɣan eriḳ süyigə
qeqiwəttim 22 (silər yənə Tabəraḥ, Massaḥ, Kibrot-
Ḥattawaḥdimu Pərwərdigarni oɣəzəpləndürdünglar.
23 Pərwərdigar silərni Ḳadəx-Barneadin [Ḳanaanoɣa]
mangdurmaḳqi bolup silərgə: «Qiḳip, Mən silərgə
təḳdim ḳiloɣan zeminni igiləngler» — degəndimu, silər
Uning səzigə ḳarxi qiḳip asiylik ḳildinglar, nə Uningoɣa
ixənmidinglar, nə awazioɣa ḥeq ḳulak salmidinglar. 24
Mən silərni tonuoɣan kündin tartip silər Pərwərdigar
Hudayinglaroɣa asiylik ḳilip kəldinglar). 25 Xuning
bilən mən axu qaoɣda Pərwərdigar aldida əzümni yərgə
etip yənə ḳirik keqə-kündüz düm yattim; dərwəḳə
düm yattim; qünki Pərwərdigar silərgə ḳarap «ularni
yoḳitimən» degənidi. 26 Xunga mən Pərwərdigaroɣa dua
ḳilip: «I Rəb Pərwərdigar, Sən Əz uluoɣluḳung arḳiliḳ
Əzüng üqün ḥərlük bədili tələp setiwaloɣan, Misirdin
küqlük ḳolung bilən qiḳaroɣan Əz həlḳing boloɣan
mirasingni yoḳatmioɣaysən; 27 Əz ḳulliring Ibraḥim,
Isḥak wə Yaḳupni esingdə tutḳaysən; bu həlḳning
baxbaxtaḳliḳioɣa, ularning rəzilliki yaki gunaḥioɣa
ḳarimioɣaysən; 28 bolmisa, sən bizni elip qiḳḳan xu
zemindikilər: «Pərwərdigar bu həlḳni ularoɣa wədə
ḳiloɣan zeminni igiləxkə elip kirəlməydioɣanliḳi üqün wə
ularoɣa nəprətləngini tüpəylidin ularni qəl-bayawanda
yoḳitixḳa [Misirdin] qiḳardi» — dəydu. 29 Ḳandaḳla
bolmisun, ular zor küqüng wə uzartiloɣan biliking bilən
[Misirdin] qiḳaroɣan həlḳing wə sening mirasingdur» —
dedim.

10 Xu qaoɣda Pərwərdigar manga: «Əzüng üqün
awwalḳidək ikki tax tahtayni oyup qiḳip, taoɣḳa
yenimoɣa kəl. Əzünggə yaoɣaqtin bir sanduḳ yasioɣin.
2 Mən bu tahtaylaroɣa sən qeḳiwətkən awwalḳi
tahtaylardiki səzlərni yazimən; sən ularni sanduḳḳa
ḳoyisən» — dedi. 3 Xuning bilən mən akatsiyə yaoɣiqidin
bir sanduḳ yasidim, awwalḳidək ikki tax tahtay oyup
qiḳtim; ikki tahtayni ḳolumda kətürüp taoɣḳa qiḳtim. 4
Pərwərdigar əslidə ot iqidin taoɣda jamaət yioɣiloɣan
kündə silərgə eytḳan xu on əmrni awwalḳi pütüktək
tahtaylaroɣa yazdi; Pərwərdigar ularni manga tapxurdi.
5 Mən burulup taoɣdin qüxüp tahtaylarni əzüm yasioɣan
sanduḳḳa ḳoydum; Pərwərdigar manga tapilioɣinidək
ular tehi uningda turmaḳta. 6 Xu qaoɣda Israillar
Bəərot-Bənə-Yaakandin Mosəraḥḳa yol elip mangdi;
Ḥarun xu yərdə əldi wə xu yərdə dəpnə ḳilindi; uning
ooɣli əliazar uning ornini besip kaḥinlik ḳildi. 7
Israillar xu yərdin Gudgodaḥḳa, andin Gudgodaḥtin
Yotbataḥḳa səpər ḳildi (Yotbataḥ eriḳ-eḳini mol yərdur).
8 Xu qaoɣda Pərwərdigar əḥdə sanduḳini kətürüxkə,
Pərwərdigarning aldida hizmitidə turup uning namida
bəht-bərikət tiləxkə Lawiy ḳəbilisini əziga tallap ayridi.
Wə bügüngə ḳədər xundak boluwatidu. 9 Xunga Lawiy
ḳəbilisining [Israil] ḳerindaxliri iqidə nesiwisi yaki mirasi
yoḳtur; Pərwərdigar uningoɣa eytḳandək, Pərwərdigar
Əzi uning mirasidur. 10 Mən əmdi awwalḳi künlərdikidək
ḳirik keqə-kündüz Pərwərdigar aldida taoɣda turdum;
Pərwərdigar xu qaoɣdimu tilikimgə ḳulak saldi; u silərni
yoḳatmidi. 11 Pərwərdigar manga: «Ornungdin tur,
həlḳni baxlap aldida yol aloɣin; xuning bilən ular Mən
ularoɣa təḳdim ḳilixḳa ata-bowilirioɣa ḳəsəm ḳilip wədə
ḳiloɣan zeminni igiləx üqün uningoɣa kirsun» — dedi.
12 Əmdi, i Israil, Pərwərdigar Hudaying səndin nemə
tələp ḳilidu? — Ḥaling yahxi bolsun dəp mening bügün
silərgə muxu tapilioɣanlirimdin baxḳa nərsini tələp
ḳilarmu? — Uning tələp ḳiloɣini bolsa Pərwərdigar
Hudayingdin ḳorḳup, Uning kərsətkən barlik yollirida
mengip, Uni səyüp, pütkül ḳəlbing wə pütkül jening
bilən Pərwərdigar Hudayingning hizmitidə bolup,
Pərwərdigarning əmrliri wə bəlgilimilirini tutuxtin
ibarət əməsmu? 14 Mana, asmanlar wə asmanlarning
asmini Pərwərdigar Hudayingoɣa mənsuptur; yər
yüzi wə uningdiki ḥəmmə nərsilərmu Uningoɣa
mənsuptur. 15 Ḥalbuki, Pərwərdigar pəḳət ata-
bowiliringlardin səyünüp, ularni səydi wə xuning bilən
bügünkidək barlik əllər arisidin ata-bowiliringlarning
keyinki nəslini, yəni silərni tallidi. 16 Xunga

kənglünglarni hətnilik qilinglar, boynunglarni yənə
qattiq qilmanglar. 17 Qünki Pərwərdigar Hudayinglar
hudalarning Hudasi, rəblərning Rəbbi, uluoŋ Ilaḫ,
Qudrətlik wə Dəḫxətlik Boloŋuqi, insanlarning yüz-
hatirisini qilmioŋuqi, ḫeqqandaq parini almioŋuqidur;
18 U yetim-yesir wə tul hotunlarning dəwasini
soraydu, musapirni səyüp uningoŋa yemək-iqmək
wə kiyim-keqəkni bərgüqidur. 19 Xunga silərmu
musapirni səyüxünglar kerək; qünki silərmu Misir
zeminida musapir idinglar. 20 Sən Pərwərdigar
Hudayingdin qorkqin; sən Uning ibaditidə boloŋin,
Uningoŋa baoŋlanoŋin wə [pəkət] Uning namidila qəsəm
iqkin. 21 U sən üqün əz kəzüng bilən kərgən bu uluoŋ
wə dəḫxətlik ixlarni qiloŋan; U sən mədḫiyiləydioŋan,
sening Hudayingdur; 22 ata-bowiliring jəmiy yətmix
jan Misiroŋa qüxkənidi; wə ḫazir Pərwərdigar Hudaying
seni asmandiki yultuzlardək kəp qildi.

11 Əmdi sən Pərwərdigar Hudayingni səygin,
Uning tapilioŋini, bəlgilimilirini, ḫəkümlirini ḫəm
əmrlirini izqil tutqin. 2 Xu ixlarni bügün esinglarda
tutunglar, qünki mən Pərwərdigar Hudayingning jaza-
tərbiyisi, uluoŋluqi, küqlük qoli wə uzartiloŋan bilikini,
Misir zeminida Misir padixaḫi Pirəwngə ḫəm uning
pütkül zemini üstigə kərsətkən məjizilik alamətliri
wə qiloŋanlirini kərmigən baliliringlaroŋa sezliməymən
4 (qünki ular [Pərwərdigarning] Misirning qoxuni,
ularning atliri, ularning jəng ḫarwilirioŋa qiloŋan ixliri,
yəni Qizil Dengizning suliri bilən ularni oŋərq qilip,
üzül-kesil ḫalak qiloŋanliqi, 5 Uning silər muxu yərgə
kəlgüqə silərgə nemə qiloŋanliqi, 6 Uning Rubənning
əwladi, Eliabning ooŋulliri Datan wə Abiramoŋa nemə
qiloŋanliqi, yəni pütün Israillar arisida yər yüzining
aoŋzini qandaq eqip ularni ailisidikiliri wə qedirliri
bilən qoxup barliq təəllukətliri bilən yutuwətkənlikini
kərmigənidi); 7 [mən bəlki silərgə səz qilimən]; qünki
silərning kəzliringlar Pərwərdigar qiloŋan barliq uluoŋ
ixlarni kərdi. 8 Əmdi, mən silərgə bügün tapilioŋan barliq
əmrlərni tutunglar; xundaq qilsanglar küqlinip, ḫazir
ətüp igiliməkqi boloŋan zeminoŋa kirip uni igiləysilər
9 wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroŋa qəsəm qilip ularoŋa
ḫəm əwladlirioŋa berixkə wədə qiloŋan zeminda, yəni süt
bilən ḫəsəl eqip turidioŋan munbət bir zeminda turup
uzun əmür kərisilər. 10 Qünki silər igiləxkə kiridioŋan
xu zemin silər qikqan Misir zeminidək əməs; u yər
bolsa, silər uningoŋa uruq qaqqandin keyin putunglar
bilən suoŋiridioŋan kəktatliqtək zemin idi; 11 biraq silər
igiləxkə ətidioŋan xu zemin bolsa taoŋ-jiloŋiliri boloŋan
bir zemindur; u asmandiki yamoŋurdin su iqidu, 12 u
Pərwərdigar Hudaying Əzi əzizləydioŋan bir zemindur;
qünki Pərwərdigar Hudayingning kəzliri yilning bəxidin
yilning ahirioŋiqə üzlüksiz uningoŋa tikilidu. 13 Xundaq
boliduki, silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp,
pütkül qəlbinglar wə pütkül jeninglar bilən uning
ibaditidə bolux üqün mən silərgə bügün tapilioŋan
əmrlərgə kəngül qoyup qulaq salsanglar, 14 U: «Mən
zemininglaroŋa əz pəslidə yamoŋur, yəni dəsləpki
wə keyinki yamoŋurlarni ata qilimən; xuning bilən
axliqliringlar, yengi xarabinglar wə zəytun meyinglarni
yioŋalaysilər; 15 Mən xundaqla mal-waranliring üqün
ot-qəp berimən; sən yəp-iqip toyunisən» — dəydu. 16
Qəlbinglar aldinip, baxqa ilaḫlarning qullukioŋa kirip,
ularoŋa qoqunup kətməslikinglar üqün əzünglaroŋa
ḫezi bolunglar; 17 bolmisa, Pərwərdigarning oŋəzipi
silərgə qozoŋilip, yamoŋur yaoŋmasliqi üqün asmanlarni
etiwetip yamoŋur yaoŋdurmaydu, tuprak məḫsulatlirini
bərməydu wə Pərwərdigar silərgə ata qilidioŋan munbət
zemindin yoqitilisilər. 18 Silər mening bu səzlirimni
qəlbinglaroŋa püküp jeninglarda saqlanglar, qolunglaroŋa
[əslətmə]-bəlgə qilip tengiwelinglar, pexanənglərgə
qaxqidək simwol qilip ornitiwelinglar; 19 Silər ularni
baliliringlaroŋa əgitisilər; əydə olturoŋininglarda, yolda
mengiwatqininglarda, yatqininglarda wə orundin
qopqininglarda ular tooŋruluq səzlənglar; 20 Ularni
əyünglərdiki kexəklərgə wə dərwaziliringlaroŋa pütüp
qoyunglar. 21 Xuning bilən silərning Pərwərdigar
ata-bowiliringlaroŋa berixkə qəsəm qilip wədə qiloŋan
zeminda turidioŋan künliringlar wə baliliringlarning
künliri uzun bolidu, yər yüzidiki künliringlar asmanning
künliridək bolidu. 22 Mən bügünki kündə silərgə
tapilioŋan bu pütkül əmrni ihlas bilən tutsanglar,
yəni Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, uning barliq
yollirida mengixinglar bilən uningoŋa baoŋlansanglar,
23 undaqta Pərwərdigar silərning kəz aldinglarda
bu barliq əllərni zeminidin məḫrum qilip ḫəydəydu
wə silər əzünglardin qong wə küqlük əllərning
təəllukətini igiləysilər. 24 Tapininglar dəssigən ḫərbir
jay silərningki bolidu; qəgranglar qəl-bayawandin tartip,
Liwanoŋiqə wə [əfrat] dəryasidin Ottura Dengizoŋiqə
bolidu. 25 Ḫeqkim aldinglarda turalmaydu; Pərwərdigar
Hudayinglar silərgə eytqinidək, silərdin boloŋan qorkunq
wə dəḫxətni silər dəssigən barliq jaylar üstigə salidu.
26 Mana, mən bügün aldinglaroŋa bəht-bərikət wə
lənətni qoyimən; 27 Mən silərgə bügün tapilioŋan
Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirigə itaət qilsanglar,
bəht-bərikət bolidu; 28 Pərwərdigar Hudayinglarning
əmrlirigə itaət qilmisanglar, bəlki silər tonumioŋan
baxqa ilaḫlaroŋa əgixip, mən bügün tapilioŋan yoldin
qətnəp kətsənglar, silərgə lənət qüxidu. 29 Xundaq
qilixinglar kerəkki, Pərwərdigar Hudayinglar silərni
silər igiləxkə kiridioŋan zeminoŋa elip kirgəndin keyin,
bəht-bərikətni Gərizim teoŋi üstidə wə lənətni əbal
teoŋi üstidə turup jakarlaysilər. 30 Bu [taoŋlar] Iordan
dəryasining qarxi təripidə, Gilgalning udulidiki Arabaḫ
tüzləngligidə turuwatqan Qanaaniylarning zeminida,
məoŋrib yolining arqisida, Morəḫtiki dub dərəḫlirigə
yeqin yərdə əməsmu? 31 Qünki silər Pərwərdigar
Hudayinglar silərgə təqdim qiliwatqan zeminni igiləx
üqün uningoŋa kirixkə Iordan dəryasidin ətisilər; silər
dərwəqə uni igiləysilər wə uningda olturaqlixisilər. 32
Silər mən aldinglaroŋa qoyoŋan bu barliq ḫəkümlər wə
bəlgilimilərgə əməl qilixqa kəngül qoyunglar.

12 Ata-bowiliringlarning Hudasi boloŋan Pərwərdigar
silərning igilixinglaroŋa beridioŋan zeminda
turoŋanda, yər yüzidiki barliq künliringlarda kəngül
qoyup tutuxunglar kerək boloŋan bəlgilimilər ḫəm
ḫəkümlər mana munulardur: — 2 Silər ḫəydəp
qikaroŋan əllərning egiz taoŋlar, dənglər wə ḫərbir
yexil dərəh astidiki əz ilaḫlirining qullukida boloŋan
ibadətgaḫlirini təltəküs yoqitixinglar kerək; 3 Ularning
qurbangaḫlirini buzunglar, but tüwrüklirini qekinglar

wə axərahlirini ot bilən kəydürüwetinglar; ilahlirining oyma məbudlirini kesip taxlanglar; ularning isim-namlirinimu xu yərdin yokitixinglar kerək. **4** Silər Pərwərdigar Hudayinglarning hizmitidə ulardək kilmanglar, **5** bəlki Pərwərdigar Hudayinglar Өz namini tikləx üqün barlik kəbililiriglarning zeminliri arisidin tallioŋan, Өz turaloŋusi boloŋan jayni izdənglar, xu yərgə kelinglar; **6** xu yərgə silər kəydürmə wə inakliк katarlik kurbanlikinglarni, məhsulatliringlardin ondin biri boloŋan əxrilərni, kolunglardiki kətürmə hədiyələrni, kəsəmgə baoŋlik hədiyələrni, ihtiyariy hədiyələrni wə koy-kala padiliringlarning tunji balilirini əkilisilər; **7** Silər ailəngdikilər bilən koxulup xu yərdə Pərwərdigar Hudayinglarning aldida ziyapət kilinglar, silər Pərwərdigar Hudayinglar silərni bərikətligən kol əmgikinglarning mewisidin xadlinisilər. **8** Silər biz bügün kiloŋinimizdək, yəni hərbiringlar əz bilgininglarqə kiloŋininglardək kilmaslikinglar kerək; **9** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan aramlik həm miraska tehi yetip kəlmidinglar. **10** Birak silər Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip beridioŋan zeminoŋa olturaklaxkandin keyin, xundakla u silərni ətrapinglardiki barlik düxmənliringlardin kutkuzup aram bərgəndin keyin, silər tinq-aman turoŋanda, **11** xu qaoŋda Pərwərdigar Hudayinglar Өz namini koyidioŋan bir jay bolidu; silər xu yərgə kəydürmə wə inakliк katarlik kurbanlikinglarni, məhsulatliringlardin ondin biri boloŋan əxrilərni, kolunglardiki kətürmə hədiyələrni wə Pərwərdigaroŋa atap kəsəm kiloŋan esil hədiyələrni əkilisilər; **12** wə Pərwərdigar Hudayinglar aldida xadlinisilər, yəni silər, ooŋul-kizliringlar, kul-dedəkliringlar wə silər bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar (qünki ularning aranglarda heqkandak nesiwisi yaki mirasi yoktur) həmminglar xadlinisilər. **13** Sən kəydürmə kurbanlikliringni udul kəlgən jaylarda kilmaslik üqün kəngül koyoŋin; **14** Pəkət Pərwərdigar həmmə kəbililiringning zeminliri arisidin tallioŋan jayda kəydürmə kurbanlikliringni kil wə xu jayda mening sanga barlik tapilioŋinimoŋa əməl kil. **15** Halbuki, sən kənglüng tartkiniqə Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligini boyiqə xəhər-yeziliringda halal haywanlarni soyup (huddi jərən yaki keyik gəxidin yegəngə ohxax), gəx yesəng bolidu; məyli pak, məyli napak kixilər bolsun ularning gəxini yesə bolidu. **16** Silər pəkət uni keni bilən koxup yeməslikinglar kerək; silər kenini su təkkəndək yərgə təküwetixinglar kerək. **17** Sən axlikтin, yengi xarabtin, zəytun meyidin ondin biri boloŋan əxriliringni yaki kala-koy padiliringning tunji balilirini, yaki kəsəmgə baoŋlik hədiyəliringni, ihtiyariy hədiyəliringni yaki kolungdiki kətürmə hədiyəliringni xəhər-yeziliringda yeməsliking kerək; **18** bəlki bularni Pərwərdigar Hudaying aldida, Pərwərdigar Hudaying tallaydioŋan jayda yeyixing kerək, yəni sən, ooŋlung, kizing, kul-dediking wə sən bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar birgə yesəng bolidu; wə sən Pərwərdigar Hudaying aldida əmgikingning barlik mewisidin xadlinisən. **19** Өzünggə hezi boloŋinki, sən zeminda turoŋan barlik künliringdə Lawiylardin waz kəqməsliking kerək. **20** Pərwərdigar Hudaying sanga wədə kiloŋandək qegraliringni kengəytkəndə, sən kənglüng tartip: «gəx yəymən» desəng, sən kənglüngning tartkiniqə gəx yesəng bolidu. **21** Əgər Pərwərdigar Hudayinglar Өz namini koyuxka tallaydioŋan jay səndin bək yirak bolsa, sən Pərwərdigar sanga təkdim kiloŋan kala-koylardin elip soyisən; mən sanga tapilioŋandək ularni soyisən wə xəhər-yeziliring iqidə kənglüng tartkiniqə booŋuzlap yəysən. **22** Jərən yaki keyik yegəndək ularni yəysən; məyli pak məyli napak kixilər bolsun uning gəxidin yesə bolidu. **23** Pəkət xuningdin hezi boloŋinki, ularning kenini yemə; qünki jan degən kandidur; sən gəxni jan bilən koxup yeməsliking kerək. **24** Sən kanni yeməsliking kerək; bəlki uni suni yərgə təkkəndək yərgə təküwət. **25** Sən uni yeməsliking kerək; xundak kilsang haling wə səndin keyinki baliliringing hali yahxi bolidu; qünki sən Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni kiloŋan bolisən. **26** Birak səndiki Pərwərdigaroŋa atioŋan wə kəsəmgə baoŋlik nərsilərni bolsa, sən ularni elip Pərwərdigar tallaydioŋan jayoŋa apirisən; **27** sən [xu yərdə] Pərwərdigar Hudayingning kurbangahi üstidə kəydürmə kurbanlikliringni, gəx bilən kenini sunoŋin; baxka kurbanlikliringning keninimu Pərwərdigar Hudayingning kurbangahi üstidə kuyoŋin wə gəxini yegin. **28** Mən sanga tapilioŋan bu barlik səzlərgə kulak selip kəngül bəlgin. Xundak kilsang, Pərwərdigar Hudayinglarning nəziridə yahxi wə durus boloŋanni kiloŋan bolisən wə əz haling wə səndin keyinki əwladliringning hali yahxi bolidu. **29** Pərwərdigar Hudaying sən baridioŋan yərdiki əllərning zeminini igilixing üqün ularni sening aldingda yokitidu. Xu qaoŋda, sən ularning zeminini igiləp xu yərdə turoŋiningda, **30** Xu əllər aldingda yokitiloŋandin keyin, ularning izidin mengixka ezikturulmaslikiŋ üqün əzünggə hezi bol wə: — «Bu əllər əz ilahlirining ibaditini kandak tutkan boloŋiydi? Mənmu xundak kilip bakayqu!» dəp ularning ilahlirini heq izdimə. **31** Sən Pərwərdigar Hudayingning hizmitidə boloŋiningda kət'iy ularning yoli boyiqə ix tutmaslikiŋ kerək; qünki nemə ix Pərwərdigaroŋa yirginqlik bolsa, nemə ix Uningoŋa nəprətlik bolsa, ular əz ilahliri üqün xu ixlarni kiloŋan; ular hətta əz ooŋullirini wə kizlirinimu ilahlirioŋa atap otta kəydürüp kəlgən. **32** Mən silərgə tapilioŋanliki əməllərgə əməl kilixka kəngül bəlünglar; uningoŋa heq nemə koxmanglar, uningdin heq nərsini qikiriwətmənglar.

13 Əgər aranglardin pəyoŋəmbər yaki qüx kərgüqi qikip, silərgə məlum bir məjizilik alamət yaki karamətni kərsitip berəy desə **2** wə u silərgə aldin'ala degən məjizilik alamət yaki karamət əməlgə axurulsa, əmma xuning bilən munasiwətlik «baxka ilahlaroŋa (yəni silər tonumioŋan ilahlaroŋa) əgixəyli» wə «ularning kullukida bolayli» desə, **3** xu pəyoŋəmbər yaki qüx kərgüqining səzlirigə kulak salmanglar; qünki xu tapta Pərwərdigar Hudayinglar silərning uni, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni pütün kəlbinglar wə pütün jeninglar bilən səyidioŋan-səyməydioŋininglarni bilix üqün sinawatkan bolidu. **4** Silər Pərwərdigar Hudayinglaroŋa əgixip mengixinglar kerək; silər Uningdin korkunglar, əmrlirini tutunglar, Uning awazioŋa kulak selinglar; silər Uning hizmitidə bolup Uningoŋa baoŋlininglar. **5** Xu pəyoŋəmbər yaki qüx kərgüqi bolsa əlümgə məhkum kilinixi kerək; qünki u silərni Misir zeminidin kutkuzup qikaroŋan,

yəni «qulluq makani»din ḥərlük bədili tələp qutquzoŋan Pərwərdigar Hudayinglaroŋa asiylik qilixni qutratti, xundaqla Pərwərdigar Hudayinglar seni mengixqa əmr qiloŋan yoldin eziqturuxqa urundi; silər muxundaq rəzillikni aranglardin yoqitixinglar kerək. **6** Qerindixing, məyli anangning ooŋli yaki əz ooŋlung yaki qizing, janjigiring boloŋan ayaling yaki jan dostung astirtin seni azdurmaqqi bolup: «Barayli, baxqa ilaḥlarning qullukioŋa kirəyli» desə, yəni əzüng yaki ata-bowiliring ḥeq tonumaydioŋan, ətrapingdiki əllərning ilaḥliri bolsun, yeqin bolsun, yirak bolsun, ḥətta yər yüzining bu qetida yaki u qetida bolsun, xularning qullukioŋa kirəyli desə, **8** undaqta sən uningoŋa qoxulma yaki uningoŋa qulak salma; sən uni ḥeq ayima, uningoŋa rəḥim qilma wə uning gunaḥini ḥeq yoxurma; **9** qandaqla bolmisun, uni əltürgin; uni əltürüxkə tunji qol saloŋuqi sən bol, andin barlik ḥəlqning qolliri əgixip xundak qilsun. **10** U seni Misir zeminidin, «qulluk makani»din qutquzup qikəroŋan Pərwərdigar Hudayingni taxlaxqa eziqturmaqqi boldi, xunga sən uni əltürüxüng, qalma-kesək qilixing kerək; **11** Xuning bilən pütkül Israil anglaydu, qorkidu, xuningdin keyin yənə xundak rəzil ixni aranglarda qilmaydu. **12** Əgər Pərwərdigar Hudaying olturaqlixixqa sanga təqdim qiloŋan məlum bir xəḥərdə: «Arimizdin bəzi rəzil adəmlər qikip: «Barayli, baxqa ilaḥlarning qullukida bolayli» dəp silər ḥeq tonumaydioŋan ilaḥloroŋa əgixixkə əz xəḥiridikilərni eziqturdi» degən həwərni anglisang, **14** xu ḥaman təkxürüp sürüxtə qil; rast bolsa, dərwəqə bu yirginqlik ix aranglarda yüz bərgənliki ispatlanoŋan bolsa, **15** undaqda sən xu xəḥərdikilərni qiliq bilən əltürüp, bu xəḥərni wə uning iqidiki barlik nərsilərni, jümlidin mal-waranlirini təltəküs ḥalak qiliwət. **16** Uningdiki barlik oljini otturidiki qong məydanoŋa yioqip, xu xəḥərni barlik oljisi bilən qoxup Pərwərdigar Hudayingoŋa ataloŋan kəydürmə qurbanliktək ot bilən kəydürüwət; u mənggügə harabilik bolidu — qaytidin qurulmasliqi kerək. **17** Təltəküs ḥalakətkə bekitilgən ḥeqbir nərsə qolungoŋa qaplaxmisun; xundak qilsang Pərwərdigar oŋəzipidin yenip sanga rəḥim kərsitidu; U sanga iqini aoŋritip, ata-bowiliringoŋa qəsəm qiloŋandək seni kəpəytidu. **18** Sən mən bügün tapilioŋan Pərwərdigar Hudayingning barlik əmrlirini tutup, uning nəziridə durus boloŋanni qilix üqün awazioŋa qulak salsang, ḥaling xundak yahxi bolidu.

14 Silər Pərwərdigar Hudayinglarning pərzəntliridursilər; əlgənlər üqün bədininglarni ḥeq kəsməslikinglar kerək wə yaki manglay qeqinglarni qirip takir qilmasliqinglar kerək; **2** qünki sən Pərwərdigar Hudayingoŋa ataloŋan mukəddəs bir həlqtursən; Pərwərdigar yər yüzidiki barlik ḥəlqlər arisidin Өzining alaḥidə gəḥiri boloŋan bir ḥəlq boluxi üqün seni tallioŋandur. **3** Sən ḥeqqandak yirginqlik nərsini yeməsliking kerək. **4** Təwəndikilər silər yeyixkə bolidioŋan ḥaywanlar: — kala, qoy, əqkə; **5** keyik, jərən, buoŋa, yawa əqkə, aḥu, bəkən, yawa qoy, **6** xundaqla ḥaywanlar iqidə tuyaqliri pütünləy aqimak (tuyaqliri pütünləy yerik) ḥəm kəxigüqi ḥaywanlarning ḥərhilini yesənglar bolidu. **7** Lekin, kəxigüqi yaki aqimak tuyaqlik ḥaywanlardin təwəndikilərni yeməsliknglar kerək: — Təgə, toxqan wə suoŋur (qünki ular kəxigüqi boloŋini bilən tuyiqi aqimak əməstur. Xunga ular silərgə ḥaram bolidu). **8** Qoxqa bolsa tuyaqliri aqimak boloŋini bilən kəximigini üqün silərgə ḥaram bolidu. Xundak ḥaywanlarning gəxini yeməslikinglar kerək wə ḥəm əlüklirigə təgməslikinglar kerək. **9** Suda yaxaydioŋan janiwarlardin təwəndikilərni yeyixkə bolidu: — sudiki janiwarlardin qaniti wə qasiraqliri boloŋanlarni yeyixkə bolidu, **10** lekin qaniti wə qasiraqliri bolmioŋanlarni yeməslikinglar kerək; ular silərgə nisbətən ḥaram bolidu. **11** Barlik ḥalal quxlarni yesənglar bolidu; **12** birak təwəndiki uqar-qanatlarni yeməslikinglar kerək: yəni bürküt, tapqux-oŋeqirlar, dengiz bürküti, **13** qarlioŋaq quyrukluk sar, laqin, qorultaz-tapquxlar wə ularning hilliri, **14** ḥəmmə qaoŋa-qozoŋunlar wə ularning hilliri, **15** müxükyapilak, təgiqux, qayka, sar wə ularning hilliri, **16** quwkux, ibis, ak qu, **17** sakiyqux, belik'aloŋuq, qarna, **18** ləylək, turna wə uning hilliri, ḥəpüp bilən xəpərəng degənlər silərgə ḥaram sanalsun. **19** Ḥərbir qanatlik əmüligüqi ḥaxarətlər bolsa silərgə nisbətən ḥaram bolidu; ularni yeməslikinglar kerək. **20** Silər barlik ḥalal quxlarni yesənglar bolidu. **21** Silər ḥeqqandak əlük janwarni yeməslikinglar kerək; silər undak nərsini xəḥər-yezanglar iqidə turuwatqan musapirlaroŋa beringlar; ular uningdin yesə bolidu yaki uni yat əlliklərkə setiwətsimu bolidu; qünki sən Pərwərdigar Hudayingoŋa ataloŋan mukəddəs bir həlqtursən. Sən ooŋlakni anisining sütidə qaynitip pixursang bolmaydu. **22** Sən jəzmən ḥər yili etizdiki ḥəmmə terikqilik məḥsulatliringning ondin birini ayrixing kerək; **23** sən xularni, yəni axliking, yengi xarabing, zəytun meyingning ondin birini Pərwərdigar Hudayingning aldida, yəni U Өz namini qalduruxqa tallaydioŋan jayda yə, xundakla kala-qoy padiliridin ayriloŋan tunji balilirini xu yərdə yə; xundak qilsang Pərwərdigar Hudayingdin daim korquxni əginisən. **24** Wə Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligəndə, U Өz namini qalduruxqa tallioŋan xu jay səndin intayin yirak bolup, məḥsulatliringni xu yərgə apiralmioŋudək bolsang, **25** sən xu qaoŋda uni puloŋa setip, pulni qolungoŋa tengip, Pərwərdigar Hudaying tallioŋan jayoŋa baroŋin wə **26** wə kənglüng nemə tartsa, məyli kala, qoy, məy-xarab, musəlləs bolsun, yaki xuningdək kənglüng tartqan ḥərqandak nərsini xu puloŋa alsang bolidu; andin sən wə əyüngdikilər xu yərdə uningdin yəp-iqip, Pərwərdigar Hudaying aldida xad-huram bolisilər. **27** Xəḥər-yeziliringda turuwatqan Lawiylarni untumasliking kerək, qünki aranglarda uning ḥeqqandak nesiwisi yaki mirasi yoq. **28** Ḥər üq yilning ahirida sən xu yildiki məḥsulatliringdin ondin birini əxrə qilip qikar; sən uni xəḥər-yeziliring iqidə topla; **29** xuning bilən Lawiylar (qünki aranglarda uning ḥeqqandak nesiwisi yaki mirasi yok), musapir, yetim-yesirlər wə tul hotunlar kelip uningdin yəp toyunsun; xundak qilsang Pərwərdigar Hudaying qolungdiki barlik mewini bərikətləydu.

15 Ḥərbir yəttə yilning ahirida sən bir «halas qilix»ni jakarlioŋin. **2** Bu «halas qilix» mundak bolidu: — barlik qərz igiliri qoxnisioŋa bərgən qərzni kəqürüm qilixi kerək; uni qoxnisidin yaki qerindixidin tələp qilmasliqi kerək; qünki Pərwərdigar aldida bir «halas

kilix» jakarlandi. **3** Qətəlliktin bolsa tələp kilixka bolidu;
lekin kerindixingda bolonan kərzni kəqürüm kilixing
kerək. **4** Halbuki, aranglarda hajətmənlər bolmaydu;
qünki Pərwərdigar Hudaying silərgə miras bolux üqün
igilixinglaronа beridionan xu zeminda turonininگda
seni ziyadə bərikətləydu; **5** Pəkət silər Pərwərdigar
Hudayinglarning awazionа kulak selip, mən silərgə bügün
tapilionan bu pütün əmrgə əməl kilixka köngül bəlsənglar
xundak bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar Hudaying sanga
wədə kilonandək u seni bərikətləydu; sən kəp əllərgə
kapalətlik elip kərz berisən, lekin ulardin kərz almaysən;
sən kəp əllər üstigə həküm sürisən, lekin ular üstüngdin
həküm sürməydu. **7** Pərwərdigar Hudaying sanga
beridionan zeminda xəhər-yezanglar iqidə turuwatkan
kerindaxliring arisidin kəmbəonəl bir adəm bolsa, sən
uningona kənglüngni kattik kilma yaki hajiti qüxkən
kerindixingona kolungni yumuwalma; **8** sən bəlki
sehiylik bilən uningona kolungni oquk kil wə uningda
nemə kəm bolsa qokum hajitidin qikip uningona ətnə
berip tur. **9** Kənglüngdə namrat kerindixingdin aonrinip:
Yəttinqi yil, yəni «halas yili» yekinlaxti, dəp rəzil oyda
boluxtin, uningona heq nərsə bərməsliktin hezi bol;
xundak bolup kalsa u sening tooranگda Pərwərdigaronа
pəryad kətürüxi bilən bu ix sanga gunah hesablinidu.
10 Sən qokum uningona sehiylik bilən bərgin; uningona
bərgininگdə kənglüngdə narazi bolma; qünki bu ix
üqün Pərwərdigar Hudaying seni barlik ixliringda wə
kolungdiki barlik əmgikingdə bərikətləydu. **11** Qünki
kəmbəonəllər zemindin yokap kətməydu; xunga mən
sanga: «Sən sehiylik bilən zemindiki kerindixingona, yəni
sening namratliringona wə hajətmənliringgə kolungni
aqkin» — dəp tapilidim. **12** Sening kerindixing, məyli
ibraniy ər yaki ibraniy ayal bolsun sanga setilonan bolsa,
u altə yil kullukungda bolidu, andin yəttinqi yilida sən
uni əzüngdin halas kilip koyuwət. **13** Uni koyuwətkəndə
kuruk kol koyuwətsəng bolmaydu; **14** sən qokum
koyliringdin, haminingdin wə xarab kəlqikingdin təkdim
kilixing kerək; Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligini
boyiqə sən uningona bər. **15** Sening əslidə Misir zeminida
kul bolonanlikingni, xuningdək Pərwərdigar Hudaying
seni hərlük bədili tələp kutkuzonanlikini yadingda
tut; xunga mən bügün bu ixni sanga tapilidim. **16**
Halbuki, xu kulung sanga: «mən səndin kətməymən»
desə (qünki u seni wə ailəngdikilərni səyidu, sening
bilən hali yahxi bolidu) **17** — xu qaonda sən bigizni elip
uning kulikini ixiktə təx. Xuning bilən u mənggügə
sening kulung bolidu. Xuningdək dedikinggimu xundak
muamilə kilonin. **18** [Kulungni] yeningdin koyuwetix
sanga eonir kəlmisun; qünki u kullukungda altə yil
bolonaqka, kimmiti mədikarningkidin ikki həssə artuk
bolidu; [uni koyuwətsəng] Pərwərdigar Hudaying barlik
ixliringda seni bərikətləydu. **19** Kaliliring wə koyliring
arisida tuonulonan barlik tunji ərkək mozay-kozilirinگi
Pərwərdigar Hudayingona ata; kaliliringning tunjisini
heqkandak əmgəkkə salma, koyliringning tunjisini
kirkima. **20** Sən wə əyüngdikilər hər yili xu melingni
Pərwərdigar Hudaying aldida, Pərwərdigar tallaydionan
jayda yənglar. **21** Birak [xu] haywanlarning bir yeri meyip
bolsa, məyli u məjruh, kor yaki uningda hərkandak
nukşan bolsa, uni Pərwərdigar Hudayingona kurbanlik
kilmasliking kerək. **22** Bəlki uni xəhər-yezanglar iqidə
yesəng bolidu; kixilər məyli pak yaki napak bolsun,
uni jərən yaki keyikni yegəndək yesə bolidu. **23** Pəkət
sən uning kenini yemə; kenini suni yərgə təkkəndək
təküwət.

16 Abib eyini alahidə esingdə tut wə ətüp ketix
heytini Pərwərdigar Hudayingona atap təbrikligin;
qünki Pərwərdigar Hudaying seni Abib eyida Misirdin
keqidə qikaronan. **2** Sən «ətüp ketix heyti»ning
melini (məyli koy yaki kala padisidin bolsun)
Pərwərdigar Hudaying tallap bekitidionan jayda uningona
atap kurbanlik kilonin; **3** xundakla sən heqkandak
bolduruluonan nanni yeməsliking kerək; sən uning bilən
yəttə kün petir nan, yəni «külpət neni»ni yeyixing
kerək; qünki sən Misir zeminidin aldiraxlikta qikting;
xuning bilən sən əmrüngning barlik künliridə Misir
zeminidin qikkan xu künni yadingda tutkaysən. **4**
Yəttə kün qegraliring iqidə, əyüngdə heqkandak eqitku
tepilmisun; sən birinqi küni kəqtə kilonan kurbanlik
gəxlərni ətigəngə kaldurmasliking kerək. **5** Sən ətüp
ketix heyti kurbanlikini Pərwərdigar Hudaying sanga
təkdim kilidionan xəhər-yeziliringning hərkandikida
kilsang bolmaydu; **6** bəlki ətüp ketix heyti kurbanlikini
sən Pərwərdigar Hudaying Əz namini turonuzux üqün
tallaydionan jaydila kil; uni kəqkurun, kün petix
waktida, yəni Misirdin qikkandiki wakitka ohxax wakitta
kilisən. **7** Uni Pərwərdigar Hudaying tallaydionan jayda
pixurup yegin; andin ətigəndə qedirliringona kaytsang
bolidu. **8** Sən altə kün petir nan yəysən; yəttinqi
küni Pərwərdigar Hudaying aldida təntənilik sorun
küni bolidu; sən heqkandak ix-əmgək kilmaysən. **9**
Andin yəttə haptini sanaysən; axlikka oronak salonandin
baxlap yəttə haptini sanaxka baxlaysən; **10** andin
sən «haptilər heyti»ni Pərwərdigar Hudaying aldida
kolungdiki ihtiyariy hədiyə bilən ətküzisən; Pərwərdigar
Hudaying sanga bərikətliginigə karap uni ihtiyarən
sunisən. **11** Xuning bilən sən Pərwərdigar Hudaying
aldida, U Əz namini turonuzuxka tallaydionan jayda
xadlinisən; sən əzüng, oonlung, kizing, kulung, dediking,
sən bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar, aranglardiki
musapirlar, yetim-yesirlər wə tul hotunlar xadlinisilər.
12 Sən xuning bilən əslidə Misirda kul bolonanlikingni
esinggə kəltürüp, bu barlik bəlgilimilərni tutup əməl
kilonin. **13** Sən «kəpilər heyti»ni yəttə kün ətküzisən;
sən haman wə xarab kəlqikingni yionkan qeoingda,
oonlung, kizing, kulung, dediking, xəhər dərwazisi
iqidə turidionan Lawiylar, musapirlar, yetim-yesirlər
wə tul hotunlar xu heytta xadlinisilər. **15** Pərwərdigar
tallaydionan jayda sən yəttə kün Pərwərdigar Hudaying
aldida heyt ətküzisən; qünki Pərwərdigar Hudaying
barlik məhsulatliringda, kolung kilonan ixlarda seni
bərikətləydu wə sən dərwəkə pütünləy xadlinisən. **16**
Yilda üq kətim, petir nan heyti, haptilər heyti wə
kəpilər heytida sening barlik ərkəkliring Pərwərdigar
Hudaying aldida, u tallaydionan jayda hazir boluxi
kerək; ular Pərwərdigar aldida kuruk kol hazir bolsa
bolmaydu; **17** bəlki Pərwərdigar Hudayingning sanga
təkdim kilonan bərikiti boyiqə hərbiri kolidin kelixiqə
sunsun. **18** Həlkning üstidin adalət yürgüzüp adil
həküm qikirix üqün, sən Pərwərdigar Hudaying sanga

təkdim qilidioŋan barlik xəhər-yeziliring iqidə hərbir
qəbilidə sorakqi wə əməldarlarni bekitixing kerək.
19 Adalətni burmilisang bolmaydu; adəmlərgə yüz-
hatirə qilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para
bolsa akilanilərning kəzlirini kor qilidu həm adillarning
səzlirini burmilaydu. 20 Sən mutlək adalətni izdixing
kerək; xundak qilsang hayat kərisən həmdə Pərwərdigar
Hudaying sanga təkdim qilidioŋan zeminni igiləysən. 21
Sən əzüng üqün yasaydioŋan Pərwərdigar Hudayingning
kurbangahining ətrapioŋa «axərah» buti qilinidioŋan
heqkandak dərəh tikməsliking kerək 22 wə əzüng üqün
heqkandak but tüwrüki tikliməsliking kerək; undak
nərsilər Pərwərdigar Hudayingoŋa yirginqliktur.

17 Pərwərdigar Hudayingoŋa hərkandak nuksani
yaki baxka kəmqiliki boloŋan kala yaki koyni
kurbanlik süpitidə sunmasliking kerək; qünki undak qilix
Pərwərdigar Hudayingoŋa yirginqliktur. 2 Pərwərdigar
Hudaying sanga təkdim qilidioŋan xəhər-yezang iqidə ər
bolsun, ayal bolsun, birsining Pərwərdigar Hudayingning
aldida birər rəzil ixni qiloŋanliqi — Uning əhdisigə
hilaplik qiloŋanliqi, baxka ilahlaroŋa (məsilən, Mən sanga
ibadət qilixka mən'i qiloŋan kuyax, ay yaki pütkül samawi
koxun boloŋan yultuzlaroŋa), ibadət qilip ularoŋa bax
uroŋanliqi baykalsa, 4 — xundak bir ixtin həwər tapkan
yaki uni angliogan bolsang, undakta sən əstayidillik
bilən sürüxtürgin; bu ix ispatlinip rast qikşa, dərwəkə
Israilda xundak yirginqlik ix qilinoŋan bolsa, 5 sən xu
rəzil ixni qiloŋan ər yaki ayalni dərwaziliringoŋa elip
qikip, xu ər yaki ayalni ölümgə məhkum qilip qalma-
kesək qilixing kerək. 6 Birsini ölümgə məhkum qilix
üqün ikki-üq guwahqining səzliri boluxi kerək. Birsini
birla guwahqining səzi bilən öltürüxkə bolmaydu. 7
Öltürülidioŋanda awwal guwahqilar kol salsun, andin
barlik həlk kol salsun; xundak qilsanglar silər rəzillikni
aranglardin həydiwetisilər. 8 Xəhər-yezanglarda həküm
qikirixka sanga təs kelidioŋan bir ix qikşa, məyli hun
dəwasi, həq-tələp dəwasi yaki zorawanlik dəwasida,
hərkandak talax-tartix bolsa ornunglardin turup
Pərwərdigar Hudaying tallaydioŋan jayoŋa beringlar.
9 Silər Lawiy kahinlarning wə xu qaoŋda bolidioŋan
sorakqi bəgning yenioŋa barisilər wə ulardin həküm
soraysilər; ular silər üqün həküm qikiridu. 10 Silər
Pərwərdigar tallaydioŋan axu yərdə turoŋanlarning
silərgə tapxuridioŋan həküm səzi boyiqə ijra qilisilər;
ularning silərgə kərsətkinining həmmisigə əməl qilip
kəngül bəlüxünglar kerək. 11 Silər ularning silərgə
kərsətkən kanun həkümi boyiqə, qikiridioŋan karari
boyiqə qilisilər; ular silərgə tapxuridioŋan səzdin ong ya
soloŋa qətnəp kətmənglar. 12 Wə baxbaxtaklik qilip,
Pərwərdigar Hudayingning hizmiti üqün xu yərdə
turidioŋan kahinoŋa yaki sorakqi bəgkə kulak salmioŋan
kixi bolsa, xu adəm ölümgə məhkum bolidu; xuning bilən
silər rəzillikni Israildin həydəp qikirisilər. 13 Xundakla,
barlik həlk bularni anglap korkidu wə yənə baxbaxtaklik
qilmaydu. 14 Sən Pərwərdigar Hudaying sanga təkdim
qilidioŋan zeminoŋa kirip uni igiligəndə, xundakla
uningda turoŋanda: «Mən ətrapimdiki əllərningkidək
əzümgə bir padixah tiklimakqimən» desəng, 15 xu
qaoŋda sən əzünggə pəkət Pərwərdigar Hudaying
tallaydioŋinini tikləysən; üstünggə kerindax bolmioŋan
qətəllikni bekitməsliking kerək. 16 [Padixah] bolsa əzi
üqün atlarni kəpəytməsliki yaki atlarni kəpəytimən dəp
həlkni Misiroŋa kayturmasliki kerək; qünki Pərwərdigar
silərgə: «Silər xu yol bilən hərgiz kaytmasliqinglar kerək»
degənidi. 17 Padixah kəp ayallarni əz əmrigə almasliki
kerək; bolmisa uning kəngli ezip ketixi mumkin. U əzi
üqün altun-kümüxni kəpəytməsliki kerək. 18 Padixahlik
təhtigə olturoŋinida u əzi üqün Lawiy kahinlarning
aldida muxu kanunni bir dəptərgə kəqürüp pütüxi
kerək. 19 Xu dəptər uning yenida daim boluxi wə uni
əmrining barlik künliridə okuxi kerək; xundak qilsa u
Pərwərdigar Hudasidin korkup, muxu kanunning səzliri
wə bəlgilimilirini tutup ularoŋa əməl qilixni əginidu. 20
Xundakla uning kəngli kerindaxliri aldida hakawurlixip
kətməydu, bu əmrlərdin ong ya soloŋa qətnəp kətməydu
wə xuningdək Israil arisida uning wə ooŋullirining
padixahlik künliri kəp bolidu.

18 Lawiy kahinlar wə xuningdək barlik Lawiylar
qəbilisining Israilda heqkandak nesiwisi yaki
mirasi bolmaydu; ular Pərwərdigaroŋa atap otta
sunulidioŋan kurbanliklardin wə [Pərwərdigarning]
mirasidin yeyixkə bolidu, 2 Birak ularning kerindaxliri
arisida heqkandak mirasi bolmaydu; Pərwərdigar
eytkandək, U Əzi ularning mirasidur. 3 Kahinlarning
kurbanlik qilidioŋan həlktin alidioŋan ülüxi mundak: —
(məyli kala yaki koy bolsun) kol, engək gəxi wə üqəy-
kerini kahinlaroŋa berilidu. 4 Silərning axlikinglardin,
yengi xarabinglardin wə zəytun meyinglardin dəsləpki
pixkan hosulni wə koyliringlardin dəsləpki kirkiloŋan
yungni uningoŋa berisilər; 5 qünki Pərwərdigar Hudaying
uni wə uning əwladlirini Əz namida hizmitidə daim
turuxka barlik qəbililiringlar iqidin talliwaloŋan. 6 Əgər
Lawiy boloŋan bir adəm pütkül Israildiki hərkandak
xəhər-yezidin, yəni əzi makanlaxkan jaydin qikip,
Pərwərdigar tallaydioŋan jayoŋa kəlsə 7 wə xu yərdə
Pərwərdigar aldida turoŋuqi barlik kerindaxlirioŋa ohxax
Pərwərdigar Hudasining namida hizməttə turoŋan
bolsa, 8 undakta (məyli u atisidin kaloŋan mirasini
setiwətkən yaki setiwətmigən bolsun) uning yəydioŋan
ülüxi kerindaxlirininggidək boluxi kerək. 9 Sən
Pərwərdigar Hudaying sanga beridioŋan zeminoŋa kirgən
qaoŋda, sən xu yərdiki əllərning yirginqlik adətlirini
əgənməsliking kerək. 10 Aranglarda əz ooŋli yaki
kizini ottin ətküzidioŋan, palqilik, rəmqilik, əpsaniylik,
jadugərlik 11 yaki dəmidiqilik qiloŋuqi yaki jinkəx,
sehirgər yaki əlgənlərdin yol sorioŋuqi heqkandak
kixi bolmisun; 12 qünki bundak ixlarni qilidioŋan
hərkandak kixi Pərwərdigaroŋa nəprətlik bolidu; bu
yirginqlik ixlar tüpəylidin Pərwərdigar Hudaying xu
əllərni aldinglardin həydəp qikiridu. 13 Sən Pərwərdigar
Hudaying aldida əyibsiz mukəmməl boluxung kerək; 14
qünki sən zemindin həydəydioŋan bu əllər rəmqilər wə
palqilaroŋa kulak salidu; birak Pərwərdigar Hudaying
seni undak qilixka yol koymaydu. 15 Pərwərdigar
Hudaying silər üqün aranglardin, kerindaxliringlar
arisidin manga ohxaydioŋan bir pəyoŋəmbər turoŋuzidu;
silər uningoŋa kulak selinglar. 16 Bu silər Horəb
teoŋida yioqiloŋan kündə Pərwərdigar Hudayinglardin:
«Pərwərdigar Hudayimning awazini yənə anglimayli,
bu dəhxətlik otni kərməyli, bolmisa ölüp ketimiz»

dəp tələp kiloŋininglaroŋa pütünləy mas kelidu. **17** Xu
qaoŋda Pərwərdigar manga: «Ularning manga degən
səzi yahxi boldi. **18** Mən ularoŋa kerindaxliri arisidin
sanga ohxaydioŋan bir pəyoŋəmbərni turoŋuzimən, Mən
Өz səzlirimni uning aoŋzioŋa salimən wə u Mən uningoŋa
barlik tapilioŋinimni ularoŋa səzləydu. **19** Wə xundak
boliduki, u Mening namimda dəydioŋan səzlirimgə kulak
salmaydioŋan hərkandak kixi bolsa, Mən uningdin hesab
alimən. **20** Əmma Mening namimda baxbaxtaklik kilip
Mən uningoŋa tapilimioŋan birər səzni səzlisə yaki baxka
ilahlarning namida səz kilidioŋan pəyoŋəmbər bolsa,
xu pəyoŋəmbər əltürülsun. **21** Əgər sən kənglüngdə:
«Pərwərdigar kilmioŋan səzni kandak pərk etimiz»
desəng, **22** bir pəyoŋəmbər Pərwərdigarning namida
səz kiloŋan bolsa wə u bexarət kiloŋan ix tooŋra kikmisa
yaki əməlgə axurulmisa, undakta bu səz Pərwərdigardin
kikmioŋan; xu pəyoŋəmbər baxbaxtaklik bilən səzligən
dəp, uningdin korkma.

19 Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan
zemindiki taipilərni silərning aldinglardin üzüp
taxlioŋan waktida wə silər xundakla ularning xəhərliri wə
əyliridə turoŋininglarda, **2** silər xu qaoŋda Pərwərdigar
Hudayinglar silərgə beridioŋan zeminda üq xəhərni
ayrim kilixinglar kerək; **3** xundakla, adəm əltürgən
hərbir kixi xu yərlərgə, xu xəhərlərning birigə keqip
beriwalsun dəp yol hazirlap, Pərwərdigar Hudayinglar
miras boluxka silərgə beridioŋan zeminni üq rayonoŋa
bəlisilər. **4** Tirik kelix üqün xu yərlərgə keqip
beriwaloŋan, adəm əltürgən kixi tooŋruluk bəlgilimə
mundak: — u koxnisini tasadipiyliktin urup əltürüp
koyoŋan, xundakla əslidə uningoŋa əq-adawiti bolmioŋan
bolsa, xu yərgə keqip beriwalsa bolidu. **5** Məsilən,
u koxnisi bilən otun kesixkə ormanoŋa kirgən bolup,
dərəhni kesixkə paltini kətürgəndə palta bexi sepidin
ajrap ketip koxnisioŋa tegip ketip uni əltürüp koysa,
undakta jawabkar kixi bu xəhərlərdin birigə keqip
beriwelip hayat kalidu; **6** bolmisa, kan kisasi aloŋuqi
oŋəzipi kaynioŋanda adəm əltürgən kixini kooŋlaydu wə
yol uzun boloŋaqka, uningoŋa yetixiwelip əltürüwetixi
mumkin; əməliyəttə, u kixi əlümgə layik əməs, künki
uning əslidə koxnisioŋa heqkandak əq-adawiti yok idi.
7 Xunga mən silərgə: «Өzünglar xundak üq xəhərni
ayrixinglar kerək» dəp əmr kilimən. **8** Pərwərdigar
Hudayinglar ata-bowiliringlaroŋa kəsəm kiloŋinidək
qegrayinglarni kengəytixni, ata-bowiliringlaroŋa wədə
kiloŋan barlik zeminni silərgə təkdim kilixni halaydu;
9 silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüx wə uning
yollirida daim mengix üqün mən silərgə bügün
tapilioŋan bu əmrni tutsanglarla U xundak kilidu,
undakta silərmu өzünglar üqün bu üq xəhərdin baxka
yənə üq xəhərni koxisilər. **10** Wə xundak kilsanglar
Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip təkdim
kilidioŋan zemin arisida nahək kan təkülməydu wə
xuningdək gədininglaroŋa hun gunahi qüxməydu. **11**
Lekin birsi koxnisioŋa əq-adawət tutkan bolsa, paylap
turup uningoŋa hujum kilip, urup əltürüwətsə wə xu
xəhərlərdin birigə keqip beriwaloŋan bolsa, **12** undakta
uning өz xəhiridiki akşakallar adəm əwətip uni xu
yərdin yandurup kelixi kerək, andin uni əltürülsun
dəp «kan kisasi aloŋuqi»ning koliona tapxuruxi kerək.
13 Sən uni heq ayimioŋin, xundak kiloŋanda Israildin
təkülgən gunahsiz kanning deoŋini tazilioŋan bolisilər;
andin halinglar yahxi bolidu. **14** Pərwərdigar Hudaying
sanga igiləx üqün təkdim kilidioŋan zeminda burunkilar
miras yeringdə bekitkən, koxnangning pasil texini
yətkiməsliking kerək. **15** Məlum jinayət yaki gunah
tooŋrisida birsigə «U gunah kiloŋan» dəp ərz-xikayət
kilixta yaloŋuz birla guwahqi bolsa kupayə kilmaydu,
bəlki həmmə ix ikki yaki üq guwahqining səzi bilən
bekitilsun. **16** Birsi tooŋruluk «palanqi-pokunqi gunah
kiloŋan» dəp ərz kilidioŋan kara niyətlik bir guwahqi
qikşa, **17** dəwalixip kaloŋan ikki adəm Pərwərdigarning
aldida, xu künlərdə bolidioŋan kahinlar wə sorakqi
bəglər aldida hazir bolsun; **18** sorakqi bəglər əstayidillik
bilən təkxürsun; əgər heliki guwahqi yaloŋan guwahqi
bolup, өz kerindixi tooŋruluk yaloŋan guwahlik bərgən
bolsa, **19** undakta, silər dəl u kerindixioŋa kilmakqi
boloŋinidək uningoŋimu xundak kilinglar. Xundak
kilsanglar rəzillikni aranglardin yokitisilər. **20** Kaloŋan
həlkmu bu ixni anglaydu wə korkidu wə xundakla,
aranglarda undak rəzil ixni yənə kilmaydu. **21** Silər
heq rəhim kilmanglar; janoŋa jan, kəzgə kəz, qixka qix,
koloŋa kol, putka put elinsun.

20 Əgər sən düxmənliringgə jəng kiloŋili kikip, at wə
jəng harwilirini, xundakla əzüngdin kəp boloŋan
bir əlni kərsəng, ulardin heq korkma. Qünki seni Misir
zeminidin kikirip kəlgən Pərwərdigar Hudaying Өzi
sən bilən billidur. **2** Silər jənggə kikix aldida kahin
əzi aldioŋa kikip həlkkə səz kilip **3** ularoŋa: Əy Israil,
anglanglar! Silər bügün düxmənliringlar bilən sokuxux
aldida turuwatisilər. Kəngülliringlar jür'ətsiz bolmisun;
korkmanglar, titrimənglar, ularning səwəbidin dəkkə-
dükkigə qüxmənglar; **4** künki Pərwərdigar Hudaying Өzi
düxmənliringlar üstidin oŋəlibə kilixinglar üqün silər
bilən billə jənggə kikidu» — dəp eytsun. **5** Xu qaoŋda
əməldarlar həlkkə mundak desun: — «Aranglarda bir
yengi əy selip, uni [Hudaoŋa] atimioŋan birsi barmu?
Undakta u өz əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə
əlüp ketip, baxka kixi kelip uni [Hudaoŋa] atixi mumkin.
6 Tək selip üzümzar bərpa kilip, tehi uning mewisini
yemigən birkim barmu? Bar bolsa əyigə yenip kətsun,
bolmisa u jəngdə əlüp kətsə, baxka kixi kelip uning
mewisini yeyixi mumkin. **7** Bir kiz bilən wədiləxkən
bolup, tehi uni өz əmrigə almioŋan birkim bolsa, u əyigə
yenip kətsun, bolmisa u jəngdə əlüp kətsə, baxka kixi
kelip uni өzigə hotunlukka elixi mumkin». **8** Andin
mənsəpdarlar həlkkə yənə səzləp: «Korkup kətkən,
jür'ətsiz birkim barmu? U əyigə yenip kətsun. Bolmisa
kerindaxlirining yürikimu uningkidək jasarətsiz bolup
kelixi mumkin» dəp eytsun. **9** Əməldarlar həlkkə
xularni eytkandin keyin ular həlkning aldida yetəkqilik
kilixka koxunlaroŋa sərdarlarni tiklisun. **10** Silər hujum
kilixka məlum bir xəhərgə yekinlaxkininglarda awwal
uningoŋa sülhi tooŋrisida səz kilinglar. **11** Əgər ular
sülhini halaymiz, dəp jawab berip өz dərwazilirini
silərgə aqsa, undakta uningda turuwatkan həmmə
həlk silərgə bekinip kulluk haxarda bolidu. **12** Lekin
silər bilən sülhi kilixka unimay, bəlki silər bilən jəng
kilmakqi bolsa silər uni korxanglar. **13** Pərwərdigar
Hudayinglar uni kolunglaroŋa tapxuroŋanda uningdiki

ھەربىر ەركەكنى قىلىقلاپ ەلتۈرۈنلەر; **14** لېكىن ئايالار بىلەن
بالىلىرى، كالا بىلەن خەۋەردىكى ھەممە نەرسىنى، يەنى بارلىق
ئۇنىيماتنى ەزۈنلارغا ئولجا قىلىپ ئېلىنلار; پەرۋەردىگار
خۇدايىنلار ەز دۈشمەنلىرىنلاردىن سىلەرگە ئېلىپ بەرگەن
ئولجىدىن يەپ سەيۈنىسىلەر. **15** سىلەردىن يىراقتا بولۇپ،
[زېمىنغا تەۋە بولمىغان] ئاللارنىڭ خەۋەرلىرىگە خۇندۇق
قىلىنلار. **16** لېكىن پەرۋەردىگار خۇدايىنلار سىلەرگە
مىراس قىلىپ بېرىدىغان زېمىندىكى ئاللارنىڭ خەۋەرلىرىنى
بولسا، ئۇلارنىڭ ئىقىدىكى تىنىق بار ھېچ نەرسىنى تىرىك قوياي،
17 بەلكى پەرۋەردىگار خۇدايىنلار سىلەرگە بۇيرۇغاندەك
ھېتتىيلار بىلەن ئامورىيلار، قانائانىيلار بىلەن پەرىززىيلەر،
ھىۋىيلار بىلەن يەبۇسىيلارنىڭ ھەممىسىنى تەلتەكۈس
يوقىتىۋەتكىنلەر كېرەك. **18** بولمىسا، ئۇلار ەز ئىلاھلىرىغا
قوقۇنۇقتىكى ھەممە يىرىنقلىق ئىشلىرىنى سىلەرگە ەگىتىپ،
پەرۋەردىگار خۇدايىنلارغا گۇناھ قىلىدىغان بولىسىلەر.
19 بىر خەۋەرنى ئىگىلەپ ئۈچۈن ئۇزۇن ۋاقىت جەڭ قىلىپ قورقاپ
تۇرۇقىغا تووۇرا كەلسەڭ، ئۇنىڭ ەتراپىدىكى دەرەخلەرنى پالتا
بىلەن كېسىپ ۋەيران قىلمانلار; چۈنكى ئۇلارنىڭ مېۋىسى
يەسەنغلار بولىدۇ. ئۇنىڭغا ئۇلارنى كەسمەنغلار; چۈنكى
داڭدۇقى دەرەخلەر قورقىۋېلىش كېرەك بولۇغان ئادەممىدۇ؟
20 لېكىن سىلەر مەۋىلىك دەرەخ ەمەس دەپ بىلگەن دەرەخلەرنى
كېسىپ يوقىتىپ، سىلەر بىلەن سوقۇشقان خەۋەرنى ھۇجۇم
قىلىپ ئۇلىتىشقا ئۇ دەرەخلەردىن ئىستىھكام-پوتەيلەرنى
يەسىسانغلار بولىدۇ.

21 ەگەر پەرۋەردىگار خۇدايىنلار سىلەرگە مىراس قىلىپ
ئىگىلەشكە بېرىدىغان زېمىندا، دالادا ەلتۈرۈلگەن بىر
جەسەت تېپىلسا، ەممە ئۇنى ەلتۈرگەن ئادەم مەلۇم بولمىسا،
2 ئاقساقالىرىنلار بىلەن سوراقچى بەگلىرىنلار قېقىپ ەلۈك
تېپىلغان يەر بىلەن ەتراپىدىكى خەۋەرلەرنىڭ ئېرىلىقىنى
ەلچىسۇن; **3** ەلتۈرۈلگۈچىنىڭ جەسىتىگە ەڭ يېقىن خەۋەرنىڭ
ئاقساقالىرى بولسا ئىشقا سېلىنمىغان، بويۇنتوروقمۇ
سېلىنمىغان ئىنەك تېپىپ كەلسۇن; **4** ئۇ خەۋەرنىڭ ئاقساقالىرى
ئىنەكنى سۈيى توختىماي ئاقىدىغان، ھەيدىلىپ تېرىلمىغان
بىر جىلغىغا ئېلىپ بېرىپ، ئۇ جىلغىنىڭ ەزىدە ئىنەكنىڭ
بوينىنى سۇندۇرۇۋەتسۇن; **5** ئۇ قاغىدا لاۋىيىنىڭ
ەۋلادلىرى بولغان كاھىنلار ئۇلارنىڭ قېشىغا كەلسۇن; چۈنكى
پەرۋەردىگار خۇدايىنلار ئۇلارنى ئۆزىنىڭ ئالدىدا خىزمەتتە
بولۇپ، پەرۋەردىگارنىڭ نامىدا بەخت-بەرىكەت تىلەشكە
تاللىغاندۇر. ھەربىر دەۋا ۋە ھەرىبىر تاياق جازاسى ئۇلارنىڭ
سۆزى بويىچە كېسىلسۇن. **6** ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ جەسىتىگە ەڭ يېقىن
خەۋەردىكى ئاقساقالارنىڭ ھەممىسى ئۇ جىلغىغا كېلىپ،
بوينى سۇندۇرۇلغان ئىنەكنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، قوللىرىنى
يۇيۇپ **7** گۇۋاھلىق بېرىپ: «قوللىرىمىز بولسا بۇ قانىنى
تەكمىدى، كۆزلىرىمىز بۇ ئىشنى كۆرمىدى; **8** ەي پەرۋەردىگار،
سەن ئۆزۈڭ ھەرلىك بەدىلى تەلەپ قۇتقۇزۇغان ھەلقىڭ ئىسرائىلنى
كەچۈرگەيسەن ۋە ناھەق ئاققان قانىنىڭ گۇناھىنى ئىسرائىل
ھەلقىڭگە ئارتمىغايسەن» — دېسۇن; ئۇنداق قىلىپ بۇ قان
گۇناھىغا كافارەت كەلتۈرۈلگەن بولىدۇ. **9** سىلەر ئۇنداق قىلىپ
پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە تووۇرا بولغانىنى قىلىپ ناھەق
تەكۈلگەن قانىنىڭ گۇناھىنى ەزۈنلارىدىن قېقىرىۋەتكەن
بولىسىلەر. **10** ەگەر سىلەر دۈشمەنلىرىنلار بىلەن جەڭ
قىلغىلى قېقىنىنلاردا پەرۋەردىگار خۇدايىنلار ئۇلارنى
قولۇنلارغا بەرگەق، ئۇلاردىن ەسىر ئالغان بولسانغلار،
11 بۇ ەسىرلەرنىڭ ئارىسىدا قىرايلىق بىر ئايالنى كەرۈپ،
كەنگلۈڭ ئۇنىڭغا قۈشۈپ، ئۇنى ەمرىنگە ئېلىشنى ھالىسانغ،
12 ئۇنداقتا ئۇنى ەيۈنگە ئېلىپ بارغىن; ئۇ قەقىنى قۈشۈرۈپ،
تىرناقلىرىنى يەسەپ، **13** ەسىرلىكتە كىيگەن كىيىملىرىنى سېلىپ،
ەيۈنگدە ئولتۇرۇپ تولۇق بىر ئاي ئاتا-ئانىسى ئۈچۈن ماتەم
تۇتسۇن; ئاندىن سەن ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنى ەزۈنگە ئايال
قىلىپ ئۇنىڭغا ەر بولسانغ بولىدۇ. **14** كېيىن، ەگەردە
كەنگلۈڭ ئۇنىڭدىن سەيۈنمىسە، ئۇ قەيەرنى ھالىسا، بارغىلى
قويۇقسۇن كېرەك; ئۇنى پۇلغا ساتمىغىن ۋە ئۇنىڭغا
دەدەكتەك مۇئامىلە قىلمىغىن، چۈنكى سەن ئۇنىڭغا يېقىنلىق
قىلىپ ئۇياتلىغانسەن. **15** ەگەر بىرسىنىڭ ئىكى ئايالى
بولۇپ ئۇلارنىڭ بىرىگە ئامراقلىق، يەنە بىرىگە ەقلىك
قىلغان بولسا ۋە ئامراق ۋە ەق بولغان ھەر ئىككىسىدىن
ئوغۇل تۇغۇلغان بولسا، تۇنجىسىنى ەق ئايالىدىن تاپقان
بولسا **16** ئۇنداقتا ئۇ كىشى ئوغۇللىرىغا بارىنى مىراس ئۈچۈن
ئۈلەشتۈرۈپ بەرگەن كۈنىدە ەق ئايالىنىڭ ئوغلى، يەنە ئۇنىڭ
تۇنجى ئوغلىنىڭ ئورنىغا ئامراق ئايالىنىڭ ئوغلىنى تۇنجى
ئوغۇللۇققا قويۇققا بولمايدۇ. **17** ئۇ بەلكى ەق ئايالىنىڭ
ئوغلىنى تۇنجى ئوغلۇم دەپ ئېتىراپ قىلسۇن; چۈنكى بۇ ئۇنىڭ
كۈچ-قۇۋۋىتى بار ۋاقتىدىكى دەسلەپكى مېۋىسىدۇر; تۇنجى
ئوغۇللۇق ھوقۇقى ئۇنىڭكى بولغاققا، ئاتىسى بارلىق مال-
مۈلۈكتىن ئۇنىڭغا ئىكى ئۈلۈش مىراس بېرسۇن. **18** ەگەر
بىرسىنىڭ باخباختاق ۋە ئىتاەتسىز ئوغلى بولسا، ئۇ نە ئاتىسىنىڭ
سۆزىگە، نە ئانىسىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماي، ھەتتا تاياق-
تەربىيىمۇ كار قىلماي، ئۇلارنىڭ گېپىنى يەنىلا ئاڭلىمىسا،
19 ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى تۇتۇپ، خەۋەرنىڭ دەرۋازىسىغا
ئېلىپ بېرىپ، خەۋەرنىڭ ئاقساقالىرىنىڭ قېشىغا قەلتۈرسۇن;
20 ئۇلار خەۋەرنىڭ ئاقساقالىرىغا ەرز قىلىپ: — «بۇ ئوغلىمىز
باخباختاقلىق ۋە ئىتاەتسىزلىك قىلىپ، سۆزىمىزنى ئاڭلىماي
يۈرىدۇ; ئۇ نەپسى يامان، خارابھور بولۇپ قالدى» دەپ
ئېيتسۇن. **21** ئۇنىڭ بىلەن خەۋەرنىڭ ھەممە ھەلقى بىر
بولۇپ ئۇنى قالما-كەسەك قىلىپ ەلتۈرسۇن. سىلەر بۇ يول بىلەن
ەزۈنلاردىن رەزىللىكنى قېقىرىۋېتىسىلەر; پۈتكۈل ئىسرائىل بۇ
ئىشنى ئاڭلاپ قورقىدىغان بولىدۇ. **22** ەگەر بىرسى ەلۈم
جازاسىغا لايىق گۇناھ سادىر قىلىپ، ەلتۈرۈلگەن بولسا
ۋە جەسىتىنى بىر دەرەخكە ئېسىپ قويۇغان بولسانغلار، **23**
ەلۈكى كېچىقىپ دەرەختە قالماسۇن; قاندىقلا بولمىسۇن،
سىلەر دەرەخكە ئېسىلۇقىنى ئۇ كۈندە كەمۈۋېتىنغلار
(چۈنكى كىمدەكىم [دەرەخكە] ئېسىلغان بولسا، ئۇنىڭ
تەرىپىدىن لەنەتكە قالدۇرۇلغان كىشى ھېسابلىنىدۇ). ئۇنداق
قىلسانغلار، پەرۋەردىگار خۇدايىنلار سىلەرگە مىراس قىلىپ
بەرگەن زېمىننى بۇلۇقىمىغان بولىسىلەر.

22 سەن كېرىندىشىڭنىڭ كالىسى ياكى قوينى ئېزىپ كەتكىنىنى
كۆرسەڭ، قاتىقىڭ بولماي يۈرمە; قاندىقلا
بولمىسۇن، ئۇنى كېرىندىشىڭنىڭ قېشىغا يەتكۈزۈپ بەر.
2 ەگەردە كېرىندىشىڭ سەنگە يېقىن ئولتۇرمىسا ۋە ياكى
ئىگىسىنى تونۇمىساڭ، ئۇ ھايۋاننى ەز ەيۈنگە ئېلىپ
كېلىپ، كېرىندىشىڭ ئۇنى ئىزدەپ كەلگۈچە ەزۈڭ ساقلاپ
ئاندىن ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بەرگىن. **3** سەن ئوخشاشلا
ئۇنىڭ يىتكەن ئېشىگى ياكى كىيىملىرىنىمۇ خۇندۇق قىل;
خۇندۇقلا كېرىندىشىڭنىڭ ھەرقاندۇق يىتكەن نەرسىسىنى
تېپىۋالساڭ، ئۇنىمۇ خۇندۇق قىلىۋېلىڭ; سەن ەزۈڭنى بۇ
ئىشتىن قاچۇرمىغىن. **4** ەگەر كېرىندىشىڭنىڭ ئېشىگى
ياكى كالىسىنىڭ يولدا يىقىلىپ قۈشكىنىنى كۆرسەڭ، سەن
بۇ ەھۋالدىن ەزۈڭنى قاچۇرمىغىن; كېرىندىشىڭغا
ياردەملىشىپ ئۇلىغىنى تارتىپ تۇرۇۋەرگىن. **5** ئايال كىشى بولسا
ەرلەرنىڭ كىيىمىنى كىيمىسۇن; ئۇنىڭغا ئوخشاشلا ەر كىشى
ئايال كىشىنىڭ كىيىمىنى كىيمىسۇن; چۈنكى كىمكى خۇندۇق
قىلسا، پەرۋەردىگار خۇدايىڭنىڭ ئالدىدا يىرىنقلىق
بولىدۇ. **6** ەگەر سەن يولدا كېتىۋېتىپ، بىر دەرەختە ياكى يەردە
بالىلىرى ياكى تۇخۇملىرى بولغان قۇشنىڭ ۋۇجۇدىغا ئۇچراپ قالساڭ،
ئىنىسى تۇخۇم ياكى بالىلىرىنى بېسىپ يېتىقان بولسا، ئانا-
بالىلىرىنى بىراقلا ئېلىۋېلىڭ; **7** ھېچ بولمىغاندا سەن ئىنىسىنى
قويۇۋېتىپ، بالىلىرىنىلا ئېلىۋالساڭ بولىدۇ; خۇندۇق قىلساڭ
سەنگە ياخشى بولۇپ ئۇزۇن ەمۈر كۆرىسەن. **8** يېڭى بىر ەي
سالساڭ، ەگزەنگگە بىر توسما تام ياسىغىن; بولمىسا بىرسى
ئۇنىڭدىن يىقىلىپ قۈشسە، ەزۈنگە قان تەكۈلۈپ گۇناھىنى

kəltürüxüng mumkin. **9** Өz üzümzarlikingoɣa ikki hil
uruk qaqmioɣin; bolmisa terioɣiningning ḫəmmisi wə
üzümzarlikning məḫsulatliri buloɣanoɣan ḫesablinidu.
10 Sən kala bilən exəkni birgə ḳoxup yər ḫəydimigin.
11 Yung wə kanaptin ibarət ikki hil yiptin tokolоɣan
kiyimni kiymigin. **12** Sən yepinoɣan tonungning tət
burjikigə pəpük ḳoyoɣin. **13** Əgər biri hotun elip uningoɣa
yekinqilik kiloɣandin keyin uningoɣa əq bolup, **14**
Uning yaman gepini kilip, uningoɣa bətnam qaplap,
ərz kilip: «Mən bu hotunni aldim, lekin uningoɣa
yekinqilik kilsam uning kiz əməslikini bildim» desə, **15**
undakta kizning ata-anisi kizning paklik ispatini elip
xəḫər dərwazisida olturoɣan xəḫərning aksakallirioɣa
kəltürsun, **16** andin kizning atisi aksakallaroɣa səz kilip:
«Mən kizimni bu kixigə hotunlukka bərdim, lekin u
uningoɣa əq bolup kaldi; **17** wə mana, u uning yaman
gepini kilip, bətnam qaplap ərz kilip: «Kizingning
kiz əməslikini bildim» dəydu. Birak mana kizimning
paklik ispati!» dəp, ispat rəhtni aksakallarning aldida
yeyip ḳoysun. **18** U wakitta xəḫərning aksakalliri
erini tutup uningoɣa tayak-tərbiyə berip, **19** Israildiki
bir pak kizning yaman gepini kilip, uningoɣa bətnam
qapliding dəp, yüz xəkəl kümüx tələtsun; andin ular
pulni kizning atisioɣa bərsun dəp bekitsun. Əmma kiz
bolsa xu kixining hotuni bolup turiwerixi kerək; ər
pütün əmridə uni ḳoyup bərsə bolmaydu. **20** Lekin bu
səz rast kikip, kizning paklik ispati bolmisa, **21** kizni
atisining əyining dərwazisi aldioɣa aparsun wə atisining
əyidə buzukluk kilip Israilning iqidə xərməndilik
kiloɣanliki üqün uning xəḫirining adəmliri xu yərdə uni
qalma-kesək kilip əltürsun. Xundak kiloɣininglarda silər
əzünglardin rəzillikni kikiriwetisilər. **22** Əgər birsi eri
bar hotun bilən zina kilip tutulup kalsa, zina kilixkan
ər-hotun ikkilisi əltürülsun. Xundak kiloɣanda Israilning
iqidin rəzillikni kikiriwetisilər. **23** Əgər birsi xəḫərdə
biraw bilən wədilixip ḳoyoɣan bir kizni uqritip, uning
bilən billə bolsa, **24** ikkilisini xəḫərning dərwazisioɣa
elip kikip qalma-kesək kilip əltürünglar; kiz bolsa
xəḫərdə turup warkirimioɣini üqün, ər bolsa baxkisining
wədiləxkən kizi bilən yatkini üqün əltürülsun. Xundak
kilip, silər əzünglardin rəzillikni kikiriwetisilər. **25**
Əgər ər kixi baxkisi bilən wədiləxkən kizni dalada
uqritip, uni tutuwelip uning bilən yatsa, pəkət kiz bilən
yatkan ər kixi əltürülsun. **26** Kizoɣa bolsa, ḫeqnemə
kilmanglar, qünki kizning əzidə əlümgə layik ḫeq
gunaḫ yok. Bu ix bolsa birsi ḳoxnisioɣa ḫujum kilip
uni əltürwətkəngə ohxax ixtur. **27** Qünki u baxkisioɣa
wədiləxkən kizni dalada tutuwaloɣanda, kiz towlioɣan
bolsimu uni kutkuzoɣudək kixi tepilmioɣan. **28** Əgər birsi
birər ər bilən wədiləxmigən kizni tutuwelip, uning bilən
yetip ḫər ikkisi tutulsa, **29** kiz bilən yatkan adəm kizoɣa
yekinqilik kilip har kiloɣini üqün kizning atisioɣa əllik
xəkəl kümüx berixi kerək; andin kizni əzigə hotun kilip
elixi kerək; u pütkül əmridə uni ḳoyup bərsə bolmaydu.
30 Ḫeqkim atisining hotunini almasliki kerək, atisining
yotkinini aqmasliki kerək.

23 Kimki soḳulux yaki kesilix tüpəylidin ahta
kiliwetilgən bolsa, Pərwərdigarning jamaitigə
kirmisun. **2** Kimki ḫaramdin tuoɣuloɣan bolsa
Pərwərdigarning jamaitigə kirəlməs; oninqi əwladioɣiqə
mundaklardin ḫeqkim Pərwərdigarning jamaitigə
kirmisun. **3** Ḫeqbir Ammoniy wə ya ḫeqbir Moabiy
Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun; oninqi əwladioɣiqə
ulardin ḫeqkim Pərwərdigarning jamaitigə ḫərgiz
kirmisun. **4** Səwəb xuki, silər Misirdin kikkininglarda
ular aldinglaroɣa yeməklik, su elip qikmidi wə silərgə
ziyankəxlik kilixka silərni ḳaroɣisun dəp, Aram-
Naḫaraimdiki Petorluk Beorning ooɣli Balaamni yallidi.
5 Lekin Pərwərdigar Hudayinglar bolsa Balaamning
səzini anglimay, bəlki silər üqün ḳaroɣixni bərikətkə
aylanduruwətti; qünki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə
muḫəbbət baoɣlioɣan. **6** Silər ḫəmmə künliringlarda
[Ammoniylar wə Moabiylar]ning aman-esənliki wə
bəhtini ḫərgiz istimənglar. **7** Lekin Edomiylar
kerindixinglar boloɣaq, ularoɣa nəprət bilən karimanglar.
Misirliklaroɣimu nəprət bilən karimanglar, qünki silər
ularning zeminida musapir bolup turoɣanidinglar.
8 Bularning üqinqi əwladidin tuoɣuloɣan balilar
Pərwərdigarning ibadət jamaitigə kirsə bolidu. **9**
Düxmənliringgə karxi jənggə qikip qedir tiksəng, ḫərhil
napaklikتin eḫtiyat kiloɣin. **10** Əgər aranglarda keqisi birsi
qüxidə Xəytan atlap napak boloɣan bolsa, u qedirgaḫdin
qikip kətsun; qedirgaḫka udulla kirmisun; **11** kəqkurun
kirgəndə u suoɣa qüxüp, kün patkanda qedirgaḫoɣa
yenip kirsun. **12** [Ḫajitinglar] üqün qedirgaḫning sirtida
bir jayinglar bolsun; tərətkə xu yərgə beringlar. **13**
Saymanliring iqidə bir gürjək bolsun; sən sirtta tərətkə
oltursang, uning bilən ərək kolap təritingni kəmüwət.
14 Qünki Pərwərdigar Hudaying seni kutkuzuxka,
düxmənliringni aldinglaroɣa tapxuruxka qedirgaḫing
otturisida yüridu; xunga sening qedirgaḫing pak bolsun.
Bolmisa U seningkidə birər paskinilik kərsə səndin
ayrilip ketixi mumkin. **15** Өz hojisidin kəqip yeningoɣa
kəlgən kulni əz hojisioɣa tutup bərmigin. **16** U aranglarda
silər bilən billə turup, kaysi xəḫərning dərwazisi iqidə
kaysi yərni tallisa, xu yərdə tursun. Silər uningoɣa zulum
kilmanglar. **17** Israilning kizlirining arisida ḫeqbir
paḫixə bolmisun, Israilning ooɣullirining arisida ḫeqbir
paḫixə ḫaziləк bolmisun. **18** Bir kəsəmni bəja kəltürmək
üqün Pərwərdigar Hudayinglarning əyigə paḫixining
pulini yaki ḫəziləkning pulini kəltürmigin; qünki bu
ikkisi Pərwərdigar Hudayingning aldida yirginqliktur.
19 Silər əz kerindixinglardin əsüm almanglar; pulning
əsümi bolsun, axlikning əsümi bolsun yaki ḫərkandak
əsüm aloɣudək baxka nərsining əsümini alsanglar
bolmaydu. **20** Əmma qətəlliktin əsüm alsanglar bolidu,
lekin kerindixinglardin ḫeq əsüm almanglar. Xundak
kilsanglar Pərwərdigar Hudayinglar silər uni igiləxkə
kiridioɣan zeminda, kolliringlarning barlik əmgikidə
silərgə bərikət beridu. **21** Sən Pərwərdigar Hudaying
aldida bir nərsini ataxka kəsəm kiloɣan bolsang, uningoɣa
əməl kilixka ḫayal kilma. Bolmisa, Pərwərdigar Hudaying
uni səndin tələp kiloɣinida gunaḫkar bolisən. **22**
Lekin əgər sən bir nərsini ataxka kəsəm kilmisang, u
sanga ḫeq gunaḫ bolmaydu. **23** Aoɣzingdin qikkanoɣa
əməl kiloɣin; Pərwərdigar Hudayingoɣa kəsəm kilip
atioɣiningni, yəni aoɣzingning səzi boyiqə ihtiyariy
ḫədiyəngni sunuxung kerək. **24** Sən ḳoxnangning
tallikioɣa kirsəng halioɣiningqə yəp toyun, əmma kaqa-
kuqangoɣa elip mangmioɣin. **25** Qoxnangning pixkan

ziraətlikigə kirsəng, ḳolung bilən ziraətning bexini üzüp alsang bolidu; əmma ḳoxnangning ziraətlirigə oroŋaḳ saloŋuqi bolma.

24 Əgər birsi bir ayalni əmrigə aloŋandin keyin uningda birər sət ixni bilip, uningdin səyünmisə, undaḳta u talaḳ hetini pütüp, uning ḳolioŋa berixi kerək; andin uni əz əyidin qiḳiriwətsə bolidu. **2** Ayal uning əyidin qiḳḳandin keyin baxḳa ərgə təgsə bolidu. **3** Bu ikkinqi ərmu uni yaman kərüp, talaḳ hetini yezip ḳolioŋa berip uni əz əyidin qiḳiriwətsə yaki uni aloŋan ikkinqi eri əlüp kətsə **4** uni ḳoyup bərgən awwalḳi eri uni napak ḥesablap, ikkinqi ḳetim hotunluḳḳa almisun; qünki undaḳ ḳilsa, Pərwərdigarning aldida yirginqlik ix bolidu. Sən Pərwərdigar Hudaying sanga miras ḳilip beridioŋan zeminning üstigə gunaḥ yüklimigin. **5** Əgər birkim yengidin hotun aloŋan bolsa uningoŋa nə jənggə qiḳix, nə baxḳa birər ixḳa buyrulmisun; u bəlki aloŋan hotunini hux ḳilix üqün bir yiloŋiqə ərkin-azad bolup əyidə oltursun. **6** Ḥeqkim yaroŋunqaḳ yaki tügmənning üsti texini kapalətkə almisun; qünki bu ix birsining ḥayatini kapalətkə aloŋandək bolidu. **7** Əgər birkim Israillardin boloŋan ḳerindixining birini bulap kelip, uni ḳuldək ixlətsə wə yaki uni setiwətsə xu bulangqi əltürülsun; silər xundaḳ ḳilsanglar aranglardin rəzillikni qiḳiriwetisilər. **8** Pesə-mahaw wabasi pəyda bolsa, əzünglaroŋa pəhəs bolunglar, Lawiy kaḥinlarning silərgə barliḳ kərsətkinini ḳilinglar; mən ularoŋa ḳandaḳ əmr ḳiloŋan bolsam xuningoŋa kəngül ḳoyup əməl ḳilinglar. **9** Misirdin qiḳḳininglarda Pərwərdigar Hudayinglarning yolda Məryəmgə ḳandaḳ ḳiloŋinini əskə elinglar. **10** Əgər sən əz buradər-ḳoxnangoŋa ḳərz bərsəng, kapalət elix üqün əyigə kirmigin; **11** bəlki taxḳirida turup tur; sanga ḳərzdar kixi əzi sanga beridioŋan kapalətni taxḳirioŋa elip qiḳsun. **12** Xu kixi yoḳsul bolsa sən uningdin kapalətkə aloŋan [kiyimni] yepinip uhlimioŋaysən; **13** Ḥeq bolmioŋanda sən bəlki kapalətni kün patḳanda uningoŋa ḳayturup bərgin; xundaḳ ḳilsang u əz tonini yepinip uhlioŋanda, sanga bəht-bərikət tiləydu. Xundaḳ ḳilsang bu ix sanga Pərwərdigar Hudayingning aldida ḥəḳḳaniylik sanilidu. **14** Ajiz, namrat mədikaroŋa naḥəḳlik ḳilma, məyli u ḳerindaxliringlardin bolsun yaki yeza-xəḥərliringlarda turoŋan musapirlardin bolsun. **15** U namratliḳtin əz ḥəḳḳigə intizar boloŋaqḳa, u ixligən xu küni kün petixtin burun ḥəḳḳini qoḳum bərgin; bolmisa, u sening tooŋrangda Pərwərdigaroŋa pəryad kətüridu, bu ix gunaḥ bolup bexingoŋa qüxidu. **16** Balilirining jinayiti üqün ata əltürülmisun, balilarmu atining jinayiti üqün əltürülmisun; bəlki jinayiti bar boloŋan ḥərbir kixi əz gunaḥi üqün əlüm jazasini tartsun. **17** Sən musapir yaki yetim tooŋrisidiki ḥəkümni burmilima; tul ayalning kiyim-keqəklirinimu kapalətkə alma, **18** bəlki əzüngning Misirda ḳul bolup Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin ḥər ḳilip ḳutḳuzup kəlginini yadingoŋa kəltürgin. Xunga mən sanga buningoŋa əməl ḳiloŋin dəp buyruymən. **19** Sən etizliḳingning ḥosulini yioŋḳiningda bir baoŋ ənqini untup ḳaloŋan bolsang, uni elip kelix üqün yenip barmioŋin; u ənqə musapir, yetim-yesir wə tul hotunoŋa təgsun. Xundaḳ ḳiloŋanda Pərwərdigar Hudaying sening ḳolliringning barliḳ əmgikini bərikətləydu. **20** Zəytun dərihingni ḳaḳḳiningdin keyin xahlirida ḳaloŋanlirini ḳayta ḳaḳma; ḳaldukliri musapir, yetim-yesir wə tul hotunoŋa təgsun. **21** Üzümzarliḳingning üzümlirini yioŋip boloŋandin keyin waxang ḳilmioŋin. Ḳaldukliri musapir, yetim-yesir wə tul hotunoŋa təgsun. **22** Əzüngning Misir zeminida ḳul boloŋiningni yadingoŋa kəltürgin; xunga mən sanga buningoŋa əməl ḳiloŋin dəp buyruymən.

25 Əgər ikki kixi birnərsini talixip ḳelip, ḥəküm berixni tələp ḳilip sot aldioŋa kəlsə, undaḳta soraḳqilar dəwaoŋa ḥəküm qiḳirip ḥəḳdarni ḥəḳ, gunaḥi bar adəmni gunaḥḳar dəp jakarlisun. **2** Əgər gunaḥḳar adəm dərrigə layiḳ bolsa, soraḳqi uni əzining aldida yərgə yatḳuzup, uning ḳiloŋan gunaḥioŋa layiḳ sanap dərrilisun. **3** Lekin pəḳət ḳiriḳ dərrila urulsun; xuningdin ziyadə urulmisun, kəp urulsa xu ḳerindixing kəz aldingda kəmsitilgən bolidu. **4** Sən haman tepiwatḳan kalining aoŋzini booŋmioŋin. **5** Əgər bir yərdə turidioŋan ḳerindax aka-inilarning biri bala yüzi kərməy əlüp kətsə, əlgən kixining ayali yat bir kixigə təgmisun; bəlki uning erining birtuoŋḳan ḳerindixi uning ḳexioŋa kirip uni hotunluḳḳa elip, birtuoŋḳan ḳerindaxliḳ burqini ada ḳilsun; **6** əlgən ḳerindixining ismi Israildin əqürülməsliki üqün ayalning tunji balisioŋa uning ismi ḳoyulsun. **7** Lekin əgər bu kixi yənggisini elixni halimisa, yənggisi [xəḥər] dərwazisidiki aḳsaḳallarning ḳexioŋa berip: «Erimning birtuoŋḳan ḳerindixi əz ḳerindixining ismini Israilda ḳalduruxḳa unimidi; u mən üqün birtuoŋḳan ḳerindaxliḳ burqini ada ḳilixḳa unimidi», dəp eytsun. **8** Andin uning xəḥiridiki aḳsaḳallar uni qaḳirtip uningoŋa nəsihət ḳilsun; əgər u: «Mən uni hotunluḳḳa elixni halimaymən», dəp qing turuwalsa, **9** yənggisi aḳsaḳallarning kəz aldida uning ḳexioŋa berip, uning putidin kəxini saldurup, yüzigə təkürüp: «Bir tuoŋḳan ḳerindixi üqün ailə ḳuruxḳa unimioŋan kixigə xundaḳ ḳilinsun!» dəp jakarlisun. **10** Xu kixining nami Israilning iqidə: «Kəxi selinoŋuqining əyi» dəp atalsun. **11** Əgər ikki adəm bir-biri bilən uruxup ḳaloŋinida birining ayali əz erigə yardəmlixip erini uroŋuqining ḳolidin ajratmaḳqi bolup, ḳolini uzitip uroŋuqining jan yerini tutuwalsa, **12** undaḳta sən uningoŋa ḥeq rəḥim ḳilmay ḳolini kesiwət. **13** Sening haltangda qong-kiqik ikki hil taraza texi bolmisun. **14** Əyüngdə qong-kiqik ikki hil əfaḥ saḳlima. **15** Taraza texing toptooŋra, durus bolsun; əfaḥingmu toptooŋra, durus bolsun. Xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar Hudaying sanga beridioŋan zeminda əmrüng uzun bolidu. **16** Qünki kimki xundaḳ ixlar ḳilsa, kimki naḥəḳ ix ḳilsa, Hudaying Pərwərdigarning aldida yirginqlik sanilidu. **17** Misirdin qiḳip keliwatḳininglarda Amaləklərning silərgə nemə ḳiloŋinini esinglarda tutunglar; **18** ular Hudadin ḳorḳmay, yolda silərgə uqrap, silər ḥerip-qarqap ḥalinglar ḳalmioŋan qaoŋda, kəyninglarda ḳaloŋan ajiz kixilərni urup yoḳatmidimu? U Hudadin ḥeq ḳorḳmidi. **19** Xunga, Pərwərdigar Hudaying mirasing bolsun dəp sanga igiləxkə beridioŋan zeminda, Pərwərdigar Hudaying ətrapingdiki barliḳ düxmənliringdin amanliḳ bərginidə, Amaləklərning namini asmanning tegidə əslənmigüdək dərijidə əqürüwət; bu ixni unutma.

26 Sən Pərwərdigar Hudaying sanga miras ḳilip beridioŋan zeminoŋa kirip uni əzüngning ḳilip igiləp olturaḳlaxḳanda, **2** Pərwərdigar Hudaying

sanga beridioŋan zeminning ḫosulini aloŋanda, sən
yərning dəsləpki pixḳan mewisini elip, sewətkə selip
Pərwərdigar Hudaying Өz namini ḳoyuxḳa tallaydioŋan
jayoŋa elip berixing kerək; 3 andin xu waḳittiki
kaḫinning ḳexioŋa kəltürüp, uningoŋa: «Pərwərdigar
Өzi bizgə berixkə ata-bowilirimizoŋa ḳəsəm ḳiloŋan
zeminoŋa kirdim, bügün mən Pərwərdigar Hudayingning
aldida xundaḳ boloŋinioŋa guwaḫmən», dəp eytisən.
4 Kaḫin sewətni ḳolungdin elip uni Pərwərdigar
Hudayingning ḳurbangaḫining aldida ḳoyidu; 5 andin
sən Pərwərdigar Hudayingning aldida səz ḳilip mundaḳ
dəysən: — «Mening atam əsli oŋerib bir aramiy idi;
Misiroŋa qüxüp olturaḳlaxti; ular xu yərdə sani az
musapir bolsimu, baroŋanseri kəpiyip uluoŋ, küqlük,
qong bir həlḳ boldi. 6 Lekin Misirliḳlar bizgə ḳattiḳ
ḳolluḳ ḳilip, zulum selip bizni eoŋir əmgəkkə saldi. 7
Əmma biz ata-bowilirimizning Hudasi Pərwərdigaroŋa
pəryad ḳiliwiduḳ, Pərwərdigar awazimizni anglap biz
tartiwatḳan harliḳ, japa wə zulumoŋa nəzirini saldi.
8 Xuning bilən Pərwərdigar küqlük ḳol wə uzartḳan
bilək, dəḫxətlər wə məjizilik alamətlər wə karamətlər
bilən bizni Misirdin qiḳirip 9 bizni bu yərgə elip kelip
bu zeminoŋa, yəni süt bilən ḫəsəl eḳip turidioŋan bir
zeminoŋa igə ḳildi! 10 Əmdi mana, əy Pərwərdigar,
sən Manga bərgən bu zeminning mewisining dəsləpki
pixḳinini sening ḳexingoŋa əkəldim», dəysən. Xularni
dəp, sewətni Pərwərdigar Hudayingning ḫuzurida
ḳoyup, Pərwərdigar Hudayingning aldida səjdə ḳilisən;
11 xundaḳ ḳilip sən wə əyüngdikilər Pərwərdigar
Hudayingning silərgə ata ḳiloŋan ḫəmmə nemətliridin
hux bolunglar; əzüng, Lawiylar wə aranglarda turidioŋan
musapirlar ḳoxulup xadlininglar. 12 Sən ḫər üqinqi
yilida, yəni ondin biri boloŋan əxrə yilida ḫəmmə
ḫosulungning ondin birini əxrə ayrip boloŋandin keyin,
sən Lawiy bilən musapiroŋa, yetim-yesir, tul hotunlaroŋa
dərwaziliringning iqidə xulardin yəp toyunsun dəp
berisən; 13 wə sən Pərwərdigar Hudayingning aldida səz
ḳilip xundaḳ dəysən: «Mən əyümdin [Hudaoŋa] muḳəddəs
ḳilinoŋan nərsilərni ayrip elip qiḳip, sən Manga tapilioŋan
əmr boyiqə bularni Lawiy bilən musapiroŋa, yetim-
yesir, tul hotunlaroŋa bərdim; mən Sening əmrliringning
ḫeqbirini nə buzmidim, nə ḫeqḳaqan unutmidim; 14
matəm tutḳanlirimda xulardin ḫeqnemini yemidim,
napak ḫaləttə turup buningdin birnemini almidim;
əlgən kixigə atap buningdin ḫeqnemə bərmidim, bəlki
Pərwərdigar Hudayimning awazini anglap ḫər ixta
Sən manga əmr ḳiloŋining boyiqə ḳildim. 15 Əmdi
Sən muḳəddəs makaning boloŋan asmanlardin nəzər
selip Өz həlḳing Israilni, xundaḳla ata-bowilirimizoŋa
ḳəsəm bilən ḳiloŋan wədəng boyiqə, ḫəsəl bilən süt
aḳidioŋan, bizgə bərgən bu zeminni bərikətligəysən». 16
Bügün Pərwərdigar Hudaying bu bəlgilimilərgə ḫəm
ḫəkümlərgə əməl ḳilixḳa əmr ḳildi; pütün ḳəlbing, pütün
jening bilən ularni tutup ularoŋa əməl ḳil. 17 Sən bügün
Pərwərdigarni əzüngning Hudaying boluxḳa, xundaḳla
Uning yollirida mengixḳa, Uning bəlgilimilirigə, Uning
əmrlirigə, Uning ḫəkümlirigə əməl ḳilip Uning awazioŋa
ḳulaḳ selixḳa ḳobul ḳilding; 18 wə Pərwərdigar bolsa
bügün silərni Өzining has həlḳi boluxḳa, Uning barliḳ
əmrlirini tutuxḳa (U silərgə wədə ḳiloŋandək) silərni
ḳobul ḳildi. 19 Xundaḳ bolsa, U silərgə izzət, nam-
xəḫrət wə xan-xərəp berip, Өzi yaratḳan barliḳ əllərdin
silərni üstün ḳilidu. Buning bilən silər Uning eytḳinidək,
Pərwərdigar Hudayinglar üqün muḳəddəs bir həlḳ
bolisilər.

27 Musa wə Israilning aḳsaḳalliri həlḳḳə buyrup
mundaḳ dedi: — «Mən bügün silərgə tapilioŋan
bu barliḳ əmrni tutunglar. 2 Iordan dəryasidin
ətüp Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan
zeminoŋa kirgən kündə, silər qong-qong taxlarni
tikləp ularni ḫaḳ bilən aḳartinglar; 3 andin ata-
bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə wədə
ḳiloŋinidək, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan,
süt bilən ḫəsəl eḳip turidioŋan zeminoŋa kirixinglar
üqün dəryadin ətkininglərdə, bu ḳanunning ḫəmmə
səzlirini xu taxloroŋa pütüp ḳoyunglar. 4 Silər
Iordan dəryasidin ətüp, mening bügünki əmrim
boyiqə xu taxlarni Ebal teoŋida tikləp, ularni ḫaḳ
bilən aḳartinglar. 5 Silər xu yərdə Pərwərdigar
Hudayinglar üqün təmür əswab təgmigən taxlardin
ḳurbangaḫ yasanglar; 6 Pərwərdigar Hudayinglarning
bu ḳurbangaḫi yonulmioŋan, pütün taxlardin yasalsun;
uning üstidə kəydürmə ḳurbanliḳlarni Hudayinglar
Pərwərdigaroŋa atap sununglar, 7 wə xu yərdə inaḳliḳ
ḳurbanliḳlirinimu sununglar, ulardin yəp Pərwərdigar
Hudayinglarning ḫuzurida xadlininglar. 8 Silər xu
taxlar üstigə bu ḳanunning ḫəmmə səzlirini enik pütüp
ḳoyunglar». 9 Andin Musa bilən Lawiy kaḫinlar pütkül
Israiloŋa səz ḳilip: «Əy Israil, xük turup anglanglar! Silər
bügün Pərwərdigar Hudayinglarning həlḳi boldunglar.
10 Əmdi Pərwərdigar Hudayinglarning awazioŋa ḳulaḳ
selip, mən bügün silərgə tapilioŋan uning əmrliri wə
bəlgilimilirigə əməl ḳilinglar» — deyixti. 11 Xu küni
Musa həlḳḳə əmr ḳilip mundaḳ dedi: — 12 Silər Iordan
dəryasidin ətkəndin keyin, bular, yəni Ximeon, Lawiy,
Yəḫuda, Issakar, Yüsüp bilən Binyaminlar Gərizim
teoŋining üstidə turup, həlḳḳə bəht-bərikət tilisun.
13 Bular, yəni Rubən, Gad, Axir, Zəbulun, Dan bilən
Naftali Ebal teoŋining üstidə lənət oḳuxḳa tursun. 14 U
waḳitta Lawiylar Israillarning ḫəmmisigə yuḳiri awaz
bilən: — 15 «Kimki ḫünərwənning ḳoli bilən birər
oyma yaki ḳuyma məbudni yasap qiḳsa (Pərwərdigar
aldida yirginqlik ixtur!), uni yoxurunqə tikləp ḳoysa
lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḫəmmisi
jawabən: — Amin! desun. 16 «Kimki ata-anisini kəzgə
ilmisa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning
ḫəmmisi jawabən: — Amin! desun. 17 «Kimki ḳoxnisining
pasil texini yətkisə lənətkə ḳalsun», dəp jakarlisun.
Andin həlḳning ḫəmmisi jawabən: — Amin! desun.
18 «Kimki bir korni yoldin azdursa lənətkə ḳalsun»
dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḫəmmisi jawabən: —
Amin! desun. 19 «Kimki musapir, yetim-yesir wə tul
hotun tooŋrisidiki ḫəkümni burmilisa, lənətkə ḳalsun»
dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḫəmmisi jawabən: —
Amin! desun. 20 «Kimki atisining hotuni bilən yatsa,
atisining yotḳinini aqḳan boloŋaqḳa lənətkə ḳalsun» dəp
jakarlisun. Andin həlḳning ḫəmmisi jawabən: Amin!
— desun. 21 «Kimki ḫaywan bilən munasiwət ḳilsa
lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḫəmmisi
jawabən: Amin! — desun. 22 «Kimki atisining ḳizi yaki

anisining qizi boloqan əz həmxirisi bilən yatsa lənətkə qalsun» — dəp jakarlisun. Andin həlqning həmmisi jawabən: Amin! — desun. **23** «Kimki qeynanisi bilən yatsa lənətkə qalsun» dəp jakarlisun. Andin həlqning həmmisi jawabən: Amin! — desun. **24** «Kimki qoxnisini paylap turup yoxurun əltürsə lənətkə qalsun» dəp jakarlisun. Andin həlqning həmmisi jawabən: — Amin! desun. **25** «Kimki gunahsiz adəmni əltürüp uning qeni üqün həq alsa lənətkə qalsun» dəp jakarlisun. Andin həlqning həmmisi jawabən: — Amin! desun. **26** «Kimki bu qanunning səzlirigə kəngül bəlməy, uningoqa əməl qilixta qing turmisa, lənətkə qalsun» dəp jakarlisun. Andin həlqning həmmisi jawabən: — Amin! desun.

28 Əgər sən Pərwərdigar Hudayingning səzini anglap, Uning mən bügün sanga tapxuridioqan əmrlirigə əməl qilixka kəngül bəlsəng, Hudaying Pərwərdigar seni yər yüzidiki həmmə əllərning üstigə qong qilidu; **2** Pərwərdigar Hudayingning səzini anglisang bu həmmə bəht-bərikətlər sanga əgixip üstünggə qüxidu: — **3** Sən xəhərdə bəht-bərikətlik bolisən, səhradimu bəht-bərikətlik bolisən. **4** Baliyatqungning mewisi bilən yeringning mewisi, qarpayliringning mewisi, yəni kalangning nəsilliri wə qoy padiliring tuoqqini bolsa, bəht-bərikətlik bolidu. **5** Sewiting bəht-bərikətlik bolidu, təngnəngmu bəht-bərikətlik bolidu. **6** Sən kirsəngmu bəht-bərikətlik bolisən, qiqsangmu bəht-bərikətlik bolisən. **7** Sanga qarxi qikqan düxmənliringni Pərwərdigar aldingda məoqlup qilidu; ular bir yol bilən sanga hujumoqa kelip, yəttə yol bilən aldingdin qaqidu. **8** Sening ambarliringda wə qolung bilən qilidioqan barliq ixliringda Pərwərdigar üstünggə bəht-bərikət buyruydu; Pərwərdigar Hudaying sanga beridioqan zeminda U seni bərikətləydu. **9** Əgər sən Pərwərdigar Hudayingning əmrlirini tutup yollirida mangsang, Əzi qəsəm bilən sanga wədə qiloqandək Pərwərdigar seni tikləp Əzigə muqəddəs bir həlq qilidu. **10** Xuning bilən yər yüzidiki həmmə həlqlər sening Pərwərdigarning nami bilən ataloqiningni kərüp səndin qorqidu. **11** Pərwərdigar seni yaxnitidu; sanga berixkə ata-bowiliringoqa qəsəm bilən wədə qiloqan zeminda seni əz bədiningning mewisi bilən qarpayliringning mewisi wə yeringning mewisini mol wə bərkətlik qilidu. **12** Pərwərdigar sening zeminingoqa əz waqtida yamoqur berip qolliringning həmmə ixlirini bərikətləx üqün əz həzinisi boloqan asmanni sanga aqidu; əzüng həq kimdin qərz almaysən, bəlki kəp əllərgə qərz berisən. **13** Pərwərdigar seni quyruk əməs, bax qilidu; sən pəqət üsti bolup, asti bolmaysən. Əgər mən silərgə bügün tapilioqan Pərwərdigar Hudayingning əmrlirigə qulak selip, ularni tutup əməl qilsang, **14** xundaqla mən bügün silərgə buyruoqan həmmə səzlərning həq biridin ong yaki soloqa qətnəp kətmisəng, baxqa ilahlaroqa əgixip qullukioqa kirmisəng, xundaq bolidu. **15** Lekin xundaq boliduki, əgər Pərwərdigar Hudayingning awazioqa qulak salmay, mən bügün silərgə tapilioqan uning barliq əmrliri bilən bəlgilimilirini tutmisanglar həm uloroqa əməl qilmisanglar, bu lənətlərning həmmisi sanga əgixip üstünggə qüxidu: — **16** Sən xəhərdə lənətkə qalisən, səhradimu lənətkə qalisən. **17** Sewiting lənətkə qalidu, təngnəngmu lənətkə qalidu. **18** Baliyatqungning mewisi, yeringning mewisi, kalangning nəsilliri wə qoy padiliringning tuoqqini lənətkə qalidu. **19** Sən kirsəngmu lənətkə qalisən, qiqsangmu lənətkə qalisən. **20** Sening Pərwərdigarni taxlioqan rəzil qilmixliring üqün u sən yoq qilinoquqə, tezdin halak qilinoquqə, qolung qiloqan barliq ixliringda sening üstünggə lənət, parakəndilik wə dəxnəm qüxüridu. **21** Pərwərdigar sən igiləxkə kiridioqan zemindin seni yoqatquqə sanga waba qaplaxturidu. **22** Pərwərdigar seni sil-waba kesili, kezik kesili, yalluoqluq kesili wə bəzgək kesiligə giriptar qilip, quroqaqqilik, qawirix apiti wə hal apitigə muptila qilidu. Bu apətlər sən yoq qilinoquqə seni qooqlaydu. **23** Bexingning üstidiki asman mistək, ayioqingning astidiki yər təmürdək bolidu. **24** Pərwərdigar sening zeminingda yaoqidioqan yamoqurni topa-qang wə qum qilidu; ular taki sən halak boloquqə asmandin üstünggə qüxidu. **25** Pərwərdigar Əzi seni düxmənliringning aldida məoqlup qilidu. Sən uloroqa qarxi bir yol bilən berip, ularning aldidin yəttə yol bilən qaqisən; yər yüzidiki həmmə əllərni dəkkə-dükkigə salidioqan obyekt bolup qalisilər. **26** Əlükliringlar asmandiki barliq uqar-qanatlar bilən yər yüzidiki haywanloroqa yəm bolidu; ularni həydiwetidioqan həqkim qikmaydu. **27** Pərwərdigar seni Misirdiki sakaymas yara-qakiliri, qikan-hürrəklər, təmrətkə, qiqixkak bilən uridu. **28** Pərwərdigar seni saranglik, korluk wə parakəndilik bilən uridu. **29** Sən küpkündüzdə kor kixi karangoquda təmtiligəndək təmtiləp yürisən, barliq yolliring akmaydu; sən kündin-küngə pəqət zulum bilən bulangqilikka uqrioquqi bolisən, seni qutquzidioqan həqkim qikmaydu. **30** Sən bir hotun bilən wədiləxsəng baxqa bir adəm uning bilən yatidu; əyni salsang uningda olturalmaysən, tək tikkən bolsang mewisini yeyəlməysən. **31** Kalang kəzliringning aldida soyulidu, lekin gəxidin yeyəlməysən; qarap turup exiking səndin bulap ketilidu, sanga yenip kəlməydu. Qoyliring düxmənliringning qolioqa qüxüp ketidu, ularni yandurup kelixkə yardəmgə həqkim qikmaydu. **32** Ooqul bilən qizliring baxqa bir əlning qolioqa qüxüp, kəzliring pütün kün uloroqa təlmürüx bilən qarqaydu; lekin qolung ularni qutquzuxqa amalsiz qalidu. **33** Yeringning məhsulatliri bilən əmgikingning barliq mewisini sən tonumaydioqan bir əl yəp ketidu; sən barliq künliringdə ezilip zulum tartisən; **34** Kəzliring kərgən ixlardin sən sarang bolup ketisən. **35** Pərwərdigar seni tapiningdin qokqangoqiqə, tizing bilən paqaq-putliringoqiqə sakaymas dəhxətlik yara-qakilar bilən uridu. **36** Pərwərdigar seni əz üstünggə tikligən padixahingoqa qoxup əzüng wə ata-bowiliring tonumioqan bir əlgə tutup beridu. Sən xu yərdə turup yaoqaq wə taxtin yasaloqan baxqa ilahloroqa qokunisən. **37** Sən Pərwərdigar seni elip baridioqan həmmə əllər arisida wəhimə, səz-qəqək wə tapa-tənining obyekti bolup qalisən. **38** Sən etizlikka berip kəp uruk qaqisən, lekin qekətkilər ularni yəp ketip, uningdin az yioqip kelisən. **39** Tallarni tikip pərwix qilsangmu, ularni qurtlar yəp ketip, nə mewisini yioqalmaysən, nə xarab iqəlməysən. **40** Zeminingning hər yeridə zəytun baoqliring bolsimu, uning meyi bilən bədiningni məsihləp mayliyalmaysən; qünki dərəhlərdiki mewilər pixmayla qüxüp ketidu. **41** Ooqul wə qiz pərzənt kərsəngmu, lekin ular yeningda turmaydu; qünki ular sürgün bolup ketidu. **42** Sening hərbir dərihing bilən

yeringning barlik məḥsulatlirini qekətkilər əzining
kilidu. **43** Aranglarda turuwatkan musapir səndin
baroŋanseri üstün bolup, sən baroŋanseri təwən bolup
kalisən. **44** U sanga kərz bərgüqi bolidu, əmma sən
uningoŋa kərz berəlməysən. U bax bolidu, sən kuyruk
bolisən. **45** Sən Pərwərdigar Hudayingning awazioŋa
kulak salmay, U sanga tapilioŋan əmr wə bəlgilimilərni
tutmioŋining üqün bu lənətlərning ḥəmmisi sən ḥalak
kilinoŋuqə seni koolap yetip, üstünggə qüxidu. **46**
Bu lənətlər əzüng wə nəslingning üstigə mənggülük
qüxidioŋan məjizilik alamət wə karamət bolup kalidu.
47 Sən kəngriqiliktə xadlik wə kəngül huxluki bilən
Pərwərdigar Hudayingning kullukida bolmioŋaqka, **48**
buning ornioŋa sən aqlik wə ussuzluk, yalingaqlik wə ḥər
nərsining kəmqilikidə bolup Pərwərdigar sanga karxi
əwətidioŋan düxmənliringning kullukida bolup kalisən;
U seni ḥalak kiloŋuqə boynungoŋa təmür boyunturukni
salidu. **49** Pərwərdigar yiraktin, yəni yər yüzining qetidin
sən tilini bilməydioŋan, bürküttək xungoŋup kelidioŋan
bir əlni sanga karxi əwətidu. **50** U əlpazi əxəddiy,
kerilaroŋa yüz-hatirə kilmaydioŋan wə yaxlaroŋa meḥir
kərsətməydioŋan bir əl bolidu. **51** U sən ḥalak boloŋuqə,
qarwiliringning nəsli bilən yeringning məḥsulatlirini
yəp ketidu; qünki u seni yokitip bolmioŋuqə sanga nə
axlik, nə yengi xarab, nə zəytun meyi, nə kalangning
mozayliri nə koy padiliringning koziliridin bir nemini
koymaydu. **52** Sən tayanoŋan pütkül zeminingdiki
ḥəmmə egiz, məḥkəm sepilliring ərülüp qüxküqə, u
pütkül zeminingdiki barlik dərwaziliring aldioŋa kelip,
seni korxiwalidu; u Pərwərdigar Hudaying sanga bərgən
zeminingning ḥər yeridiki ḥəmmə dərwaziliring aldioŋa
kelip, seni korxiwalidu. **53** Xu wakitta düxmənliringning
kistap kelixliri bilən boloŋan kamal-kistangning azab-
okubətliri iqidə, Pərwərdigar Hudaying sanga ata kiloŋan,
əz teningning mewisi boloŋan ooŋulliringning gəxini wə
kizliringning gəxini yəysən. **54** Wə xundak boliduki,
aranglardiki nazuk, intayin silik-sipayə bir adəm
kerindixi, kuqikidiki ayali, xundakla tehi tirik baliliridin
kizoŋinip, ularoŋa yaman kəzi bilən karaydu; **55** xunga,
düxmənliringning kamal-iskənjisidə sən əz dərwaziliring
iqidə kiynaloŋiningda ḥeqnemə kalmioŋanliki üqün, u
əzi yəwatkan balilirining gəxidin ularning ḥeqkaysisioŋa
azrakmu bərməydu. **56** Aranglardiki əslidə nazuk wə
silik-sipayə boloŋan, silik-sipayiliki wə nazukulkidin puti
bilən yərgə dəssəxnimu halimaydioŋan ayal kuqikidiki
eri, ooŋul-kiz pərzəntliridin kizoŋinip, ularoŋa yaman kəzi
bilən karaydu; qünki düxmənliringning kamal-iskənjisi
bilən sən əz dərwaziliring iqidə kiynaloŋiningda ḥeqnərsə
kalmioŋaqka, u əz puti arilikidin qikkan bala ḥəmraḥi
bilən əzi tuoŋkan balilirini yoxurunqə yəydu. **58** Sən bu
kitabta pütülgən bu kanunning barlik səzlirigə əməl
kilixka kəngül bəlmisəng, Pərwərdigar Hudayingning
uluoŋ wə ḥəywətlik namidin korkmisang, **59** Pərwərdigar
sening üstünggə qüxüridioŋan wabalar ḥəm nəslingning
üstigə qüxüridioŋan wabalarni ajayib kilidu; U dəḥxətlik,
uzakka sozulidioŋan wabalarni wə eoŋir, uzakka
sozulidioŋan kesəllərni üstünggə wə nəslinggə qüxüridu;
60 Pərwərdigar sən korkidioŋan, Misirdiki barlik
kesəllərni üstünggə qüxürüp, sanga qaplaxturidu. **61**
Xuningdək bu kanuniy kitabta pütülmigən ḥəmmə
kesəl wə ḥəmmə wabanimu Pərwərdigar taki sən
ḥalak boloŋuqə üstünggə qüxüridu. **62** Xuning bilən
əslidə asmandiki yultuzlardək nuroŋun bolsanglarmu,
əmdiliktə az bir türküm kixilər bolup kalisilər; qünki
silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioŋa kulak
salmidinglar. **63** Wə xundak boliduki, Pərwərdigar ilgiri
silərgə yahxilik kilip, silərni awutkinidin səyüngəndək, U
əmdi silərni yokitip ḥalak kilidioŋinidin səyünidu; xuning
bilən silər igiləxkə kiridioŋan zemindin yulup taxlinisilər.
64 Pərwərdigar silərni yər yüzining bu qetidin u
qetigiqə boloŋan ḥəmmə əllərning arisioŋa tarkitidu;
silər əzünglar yaki ata-bowiliringlar tonumioŋan yaoŋaq
bilən taxtin yasaloŋan ilaḥlarning kullukida bolisilər;
65 Silər u əllərning arisida nə aram tapalmaysilər, nə
tapininglar tirəp turoŋudək ḥeq məzmut jay bolmaydu;
Pərwərdigar bəlki xu yərdə silərning kənglünglarni
oŋuwalaxturup titritip, kəzünglarni karangoŋulaxturup
jeninglarni solaxturidu. **66** Silər karap turup jeninglar
kilda esikliktək turidu; silər keqə-kündüz dəkkə-dükkidə
bolup jenimdin ayrilip kalarmənmu? — dəp korkisilər;
67 kənglüngni baskan wəḥimə wə parakəndiqilik wə
kəzliring kərgən kərünüxlər tüpəylidin ətigini: «Kaxki
kəq bolsidi!», kəqtə bolsa: «Kaxki ətigən bolsidi!»
dəysən. **68** Pərwərdigar silərgə wədə kilip: «Silər bu
yolni ikkinqi yənə kərməysilər» degən xu yol bilən
silərni kemigə qüxürüp Misiroŋa yanduridu. Silər xu
yərdə düxmənliringlaroŋa kul-dedək boluxka əzünglarni
satisilər, lekin silərni aloŋili adəm qikmaydu.

29 Təwəndikilər Pərwərdigar Israillar bilən əḥdə
baoŋlax üqün Moab zeminida Musaoŋa tapilioŋan
səzlərdur. Bu əḥdə Pərwərdigar ular bilən Ḥorəbdə
kiloŋan əḥdidin baxka bir əḥdə idi. **2** Musa pütkül Israilni
qakirip ularoŋa mundak dedi: «Silər Pərwərdigarning
Misir zeminida Pirəwngə, uning barlik hizmətkarliri
wə zeminning ḥəmmə yeridə kəz aldinglarda nemə
ix kiloŋinini kərdünglar, **3** yəni xu qong apətlər
bilən uluoŋ məjizilik alamət wə karamətlərni əz
kəzünglar bilən kərdünglar. **4** Lekin Pərwərdigar
silərgə bügüngiqə qüxəngüdək kəngül, kərgüdək kəz
wə angliooŋudək kulak bərmidi. **5** Mən kirik yil
silərni bayawanda yetəkləp yürdüm; xu wakitlarda
üstünglardiki kiyimliringlar konirimidi, putunglardiki
kəxinglarmu konirap kətmidi. **6** Huda Əzining silərning
Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikini bilsun dəp, silərgə
yeyixkə nan, iqixkə xarab yaki küqlük iqimlik nesip
kilmidi. **7** Silər bu jayoŋa yetip kəlgininglarda
Ḥəxbonning padixaḥi Sihon bilən Baxanning padixaḥi
Og biz bilən jəng kiloŋili qikti; əmma biz ularni urup
məoŋlup kilduk; **8** biz ularning zeminlirini elip Rubənlər
bilən Gadlar wə Manassəḥning yerim kəbilisigə miras
kilip bərduk. **9** Əmdi silər ḥəmmə ixliringlarda rawaj
tepix üqün bu əḥdining səzlirini tutup, ularoŋa əməl
kilinglar. **10** Bügün ḥəmminglar — kəbilə baxlikliringlar,
akskalliringlar, əməldarliringlar, xuningdək Israilning
ḥəmmə ərliri, **11** kiqik baliliringlar, ayalliringlar,
qedirgaḥinglarda turuwatkan musapirlar, xundakla
otun kəsküqiliringlar wə su toxuoŋuqiliringlarmu,
ḥəmminglar Pərwərdigarning aldida ḥazir turuwatisilər;
12 məksət xuki, Pərwərdigar Hudayinglarning əḥdisigə,
yəni Pərwərdigar Hudayinglar bügün silərgə bərgən

qəsimi bilən baoŋlioŋan əhdigə dahil boluxunglar
üqündur, **13** Wə xuning bilən təng U silərni bügün
Özigə has bir həlk qilip silərgə wədə qiloŋinidək, ata-
bowiliringlaroŋa, yəni Ibrahim, Ishak wə Yakupka
qiloŋan qəsimi boyiqə əzi silərgə Huda boluxtur. **14**
Lekin mən bu əhdə wə qəsəmni yaloŋuz silər bilənla
əməs, **15** bəlki bügün biz bilən bu yərdə Pərwərdigar
Hudayimizning aldida turuwatqanlar, xundaqla bügün
bu yərdə biz bilən birgə bolmioŋan kixilərning həmmisi
bilənmu tüzüximən. **16** (qünki silər bizning Misir
zeminida qandaq turoŋanliqimiz wə səpirimizdə əllərning
otturisidin qandaq etüp kəlginimizni obdan bilisilər; **17**
Silər ularning arisidiki yirginqlik nərsilərni, ularning
arisidiki yaoŋaq, tax, altun wə kümüxtin yasaloŋan
butlarni kərdünglar). **18** Əhdining məksiti bolsa,
silərning aranglardiki hərbir ər, hərbir ayal, hərbir ailə
wə hərbir qəbililiringlardin bügün köngli Pərwərdigar
Hudayimizdin yenip, xu əllərning ilahlirining qullukioŋa
kirip ketidioŋan həq kixi bolmisun, xundaqla aranglarda
ət süyi wə əmən qikiridioŋan yiltiz pəyda bolup
qalmisun üqündur. **19** Dərwəqə xundaq boliduki,
xu lənət səzlirini anglioŋanda əz kənglidə əz-əzini
bəht-bərikətlik sanap: «Mən qanqə baxbaxtaqlik bilən
mangsammu, tinq-amanlikta turiwerimən», degüqi
xundaq bir kixi bolidu; nətijidə, nəm yərmu qangqak
yərgə ohxaxla wəyran kilinidu. **20** Pərwərdigar mundaq
kixini əpu kilmaydu, bəlki Pərwərdigarning oŋəzipi
bilən otluq qəhri tütündək xu kixigə qüxidu; bu
kitabta pütülgən həmmə lənətlər uning bexioŋa qüxidu;
Pərwərdigar uning ismini asmanning tegidin eəüridu.
21 Pərwərdigar bu qanun kitabida pütülgən əhdining
həmmə lənətliri boyiqə Israilning barlik qəbililiridin
uni ayrip qikip, apətkə muptila kilidu. **22** Kəlgüsi dəwr
bolsa, yəni silərdin keyin qikidioŋan baliliringlar wə
xundaqla yirak yurttin kəlgən musapirlar Pərwərdigar
xu zeminning üstigə əwətkən balayi'apətlər bilən
kesəllərni kəridu; **23** Pərwərdigar oŋəzipi wə qəhri
bilən wəyran kiloŋan Sodom, Gomorra, Admah wə
Zəboimlarning wəyranqilikidək zeminning həmmə yeri
günggürtlixip, xorlixip, kəyüp kətkinini, terikqilikmu,
hosulmu bolmioŋinini, ot-qəpmu ünmiginini kəridu;
24 buni kərgənlər, hətta həmmə əl-yurt: «Nemixka
Pərwərdigar bu zeminoŋa mundaq kiloŋandu? Nemixka
Uning oŋəzipi xunqə kattik, əxəddiy boloŋandu?» dəp
soraydu; **25** andin ularoŋa jawab berilip: «Ular ata-
bowilirining Hudasi Pərwərdigarning ularni Misir
zeminidin kutkuzup qikaroŋinida ular bilən bekitkən
əhdini taxlap, **26** berip ularning nesiwisi bolmioŋan,
əzimu tonumioŋan ilahlarning kullukioŋa kirip, ularoŋa
qokunoŋini üqün xundak boldi. **27** Mana bu səwəbtin
Pərwərdigarning oŋəzipi bu zeminoŋa tutixip, bu kitabta
pütülgən həmmə lənətni uning üstigə kəltürdi. **28**
Xuning üqün Pərwərdigar oŋəzəp, aqqik wə zor qəhr
bilən ularni yurtidin yulup, baxka bir yurtka taxlidi» —
deyilidu. **29** Hərbir yoxurun sirlar bolsa Pərwərdigar
Hudayimizningkidur; lekin hərkandak axkarilanoŋan
wəhiylər bolsa bu qanunning səzlirigə əməl kiliximiz
üqün əbədgiqə biz wə balilirimizningkidur.

30 Wə xundak boliduki, bu barlik ixlar, yəni
mən sening aldingda koyoŋan bu bərikət bilən
lənət bexingoŋa qüxkinidə, Pərwərdigar Hudaying
seni həydiwətkən əllərning arisida turup bularni
esinggə elip köngül bəlüp, **2** əzüng wə baliliring
Pərwərdigar Hudayingning yenioŋa yenip Uning awazioŋa
kulak selip, mən bügün sanga əmr kiloŋan barlik
ixlaroŋa pütün kəlbing wə pütün jening bilən itaət
kilsang, **3** xu qaoŋda Pərwərdigar Hudaying seni
sürgünlüktin kayturup, sanga iqini aoŋritip, Pərwərdigar
Hudaying Özi həydiwətkən əllərdin yioŋip kelidu. **4**
Gərqə aranglardin hətta asmanlarning qetigiqimu
həydilip kətkənlər bolsimu, Pərwərdigar Hudaying
seni xu yərdin yioŋip jəm kilip kelidu. **5** Pərwərdigar
Hudaying seni ata-bowiliringning təwəliki boloŋan
zeminoŋa kəltüridu wə sən uni igiləysən; U sanga
yahxilik kilip ata-bowiliringning sanidin ziyadə köp
kilidu; **6** Pərwərdigar Hudayingni pütün kəlbing,
pütün jening bilən səyüxkə Pərwərdigar Hudaying
kəlbingni wə nəsillirigning kəlbini hətnə kilidu; xuning
bilən silər hayat yaxaysilər. **7** Xundakla Pərwərdigar
Hudayinglar bu həmmə lənətlərni düxmənliringlarning
üstigə, silərgə nəprətlinidioŋanlarning üstigə, silərgə
ziyankəxlik kiloŋanlarning üstigə qüxüridu. **8** Silər
bolsanglar yenip kelip Pərwərdigar Hudayinglarning
awazioŋa kulak selip, mən bügün silərgə tapilioŋan
həmmə əmrlirigə əməl kilisilər. **9** Xundak kilsanglar,
Pərwərdigar Hudayinglar kolliringlarning həmmə ixida,
bədininglarning mewisini, qarpay malliringlarning
mewisini wə yeringning mewisinimu awutup silərni
zor yaxnitidu. Qünki Pərwərdigar silərning ata-
bowiliringlaroŋa yahxilik kilixtin səyüngəndək, silərgə
yahxilik kilixtin səyünidu. **10** Silər Pərwərdigar
Hudayinglarning awazioŋa kulak selip, bu qanun
kitabida pütülgən əmrlər bilən bəlgilimilərni tutup,
pütün kəlbinglar, pütün jeninglar bilən Pərwərdigar
Hudayinglarning təripigə burulsanglarla, xundak bolidu.
11 Qünki mən bügün sanga tapilioŋan bu əmr sən
üqün karamət ix əməs yaki səndin yirakmu əməs.
12 Bu əmr asmanning üstidə əməs, sening: «Bizning
uningoŋa əməl kilmikimiz üqün kim asmanoŋa qikip
uni elip qüxüp bizgə anglitidu?» deyixingning hajiti
bolmaydu. **13** Wə xuningdək bu əmr dengizning u
təripidimu əməstur, sening: «Bizning uningoŋa əməl
kilmikimiz üqün kim dengizdin ətüp, uni elip kelip
bizgə anglitidu» deyixingning hajiti bolmaydu. **14**
Qünki bu səz bolsa uningoŋa əməl kilmiking üqün sanga
bək yekin, yəni aoŋzingda wə kənglüngdə bardur. **15**
Mana, mən bügün aldinglarda hayat bilən yahxilik,
əlüm bilən yamanlikni koydum; **16** qünki əzüm sanga
həküm berip: — Silər Pərwərdigar Hudayinglarni
səyüp, Uning yollirida mengip, əmrliri, bəlgilimiliri
həm həkümlirigə əməl kilinglar, dəp bügün silərgə
tapilidim; xundak kilsanglar silər yaxap awup, uni
igiləxkə kiridioŋan zeminoŋa baroŋininglarda Pərwərdigar
Hudayinglar silərni bərikətləydu. **17** Lekin əgər
kənglüngni tətür kilip, kulak salmay azdurulup, baxka
ilahlaroŋa bax urup qokunoŋili tursang, **18** mən xuni
bügün silərgə agahlandurup eytip koyayki, silər halak
bolmay kalmaysilər; silər uni igiləxkə Iordan dəryasidin
ətüp baridioŋan zeminoŋa kirgininglarda uzun əmür
kərəlməysilər. **19** Mən bügün hayat bilən əlümni,

bərikət bilən lənətni aldingda qoyoŋinimoŋa asman bilən zeminni üstünggə guwaḥ boluxqa qakirimən; əmdi əzüng wə nəsling yaxay desənglar, ḥayatni talliwal; **20** Pərwərdigar Hudayingni səyüp, Uning awazioŋa qulaq selip, Uningoŋa baoŋlanoŋin; qünki U Өzi sening ḥayating wə əmrüngning uzunluqidur; qünki xundaq qilsang Pərwərdigar ata-bowiliring boloŋan Ibraḥim, Isḥaq wə Yaqupqa: «Mən silərgə uni berimən» dəp qəsəm qilip wədə qiloŋan zeminda turisən».

31 Andin Musa berip ḥəmmə Israiloŋa səz qildi; **2** u mundaq dedi: «Mən bügün bir yüz yigirmə yaxqa kirdim; əmdi silərgə sərdar yaki baxlioŋuqi bolalmaymən. Pərwərdigar manga: Sən bu Iordan dəryasidin ətməysən, degənidi. **3** Lekin Pərwərdigar Hudayinglar Өzi silərni yetəkləp [dəryadin] ətüp, bu əllərni aldinglarda wəyran qilidu; xuning bilən ularning mal-mülkini igiləysilər; Pərwərdigarning eytqinidək, Yəxua silərning aldinglarda baxlap [dəryadin] ətidu. **4** Pərwərdigar Siḥon bilən Og degən ikki Amoriy padixaḥi wə ularning zeminini ḥalak qiloŋandək, u bu əllərgimu xundaq qilidu. **5** Əmma Pərwərdigar ularni qolunglaroŋa tapxuroŋinida, mən silərgə tapilioŋan pütkül əmr boyiqə ularoŋa muamilə qilisilər. **6** Jür'ətlik wə qəysər bolunglar, ularning aldida titrimənglar, ulardin ḥeq qorqmanglar; qünki silər bilən birgə baroŋuqi Pərwərdigar Hudayinglar Өzidur; U silərdin waz kəqməydu, silərni ḥərgiz taxliwətməydu!». **7** Andin Musa Yəxuani qakirip pütkül Israilning kəz aldida uningoŋa səz qilip: «Sən jür'ətlik wə qəysər boloŋin; qünki bu həlq Pərwərdigar ularning ata-bowilirioŋa qəsəm qilip berixkə wədə qiloŋan zeminoŋa kirgəndə sən ular bilən billə berixing kerək; sən ularoŋa uni igilitip miras qildurisən. **8** Mana, sening aldingda mangoŋuqi Pərwərdigar Өzidur; U sən bilən billə bolup səndin waz kəqməydu, seni ḥərgiz taxliwətməydu! Sən qorqmioŋin, parakəndə bolma!» — dedi. **9** Musa bu qanunni yezip bolup, uni Pərwərdigarning əḥdə sandukini kətüridioŋan Lawiyning əwladi boloŋan kaḥinlar bilən Israilning barlik akṣakallirioŋa tapxurup bərdi. **10** Musa ularoŋa mundaq buyrudi: — «Ḥər yəttə yilning ahirki yilida, yəni azadlik yili dəp bekitilgən wakitta, «kəpilər ḥeyti» baxlanoŋanda, **11** Israilning ḥəmmisi kelip Pərwərdigar Hudayingning ḥuzurida jəm bolux üqün u tallaydioŋan jayoŋa yioŋiloŋanda, uni anglisun dəp pütkül Israilning aldida bu qanunni okup berisən. **12** Xuning üqün [xu qaoŋda] barlik həlqni, ər bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, qowukliringning iqidə turuwatqan musapir bolsun, ularning ḥəmmisi anglap, əginip, Pərwərdigar Hudayinglardin qorkup, bu qanunning barlik səzlirini tutup uningoŋa əməl qilsun, dəp ularni yioŋqin. **13** Xundaq bolsa, ularning bu qanunni tonumioŋan balilirimu uni anglap əginip, silər igiləxkə Iordan dəryasidin ətüp baridioŋan zeminda yaxioŋan barlik künliridə Pərwərdigar Hudayinglardin qorkidioŋan bolidu». **14** Andin Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip: «Mana sening əlidioŋan wakting yekinlixip qaldi. Əmdi Yəxuani qakiroŋin, ikkinglar jamaət qedirioŋa berip xu yərdə ḥazir bolunglar. Mən uningoŋa wəzipə tapxurimən» dedi. Xuning bilən Musa bilən Yəxua ikkisi berip, jamaət qedirida ḥazir boldi. **15** Pərwərdigar bulut tüwrükining iqidə kəründi; bulut tüwrüki qedirning dərwazisining üstidə tohtidi. **16** Pərwərdigar Musaoŋa mundaq dedi: «Mana, sən ata-bowiliringning qexida uhlax aldida turisən; andin bu həlq qozoŋilip, baridioŋan zemindiki yat ilaḥlaroŋa əgixip buzukqilik qilip, Meni taxlap, Mən ular bilən baoŋlioŋan əḥdini buzidu. **17** Xu wakitta Mening oŋəzipim ularoŋa tutixip, Mən ularnimu taxlap, ulardin yüzümni yoxurimən. Ular yutuwetilidu, kəp balayi'apət wə külpətlər bexioŋa qüxidu wə ular xu wakitta: «Xübḥisizki, Hudayimiz arimizda bolmioŋini üqün, bu balalar beximizoŋa qüxti» — dəydu. **18** Lekin Mən ularning baxqa ilaḥlaroŋa mayil bolup əgixip, qiloŋan ḥəmmə rəzillikliri üqün xu küni yüzümni pütünləy yoxurimən. **19** Əmdi silər əzünglar üqün bu oŋəzəlni pütüp, uni Israillaroŋa əgitinglar; bu oŋəzəlning keyin Israillarning əyibigə Mən üqün guwaḥqi boluxi üqün uni ularning aoŋzioŋa saloŋin. **20** Qünki Mən ularni Mən ata-bowilirioŋa qəsəm bilən wədə qiloŋan, süt bilən ḥəsəl ekip turidioŋan yurtqa kirgüzimən; andin ular yəp toyup, səmrigəndə baxqa ilaḥlaroŋa əgixip, ularning qullukioŋa kiridu wə Meni kəzgə ilmay əḥdəmni buzidu. **21** Əmma xundaq boliduki, kəp balayi'apətlər bilən külpətlər ularning bexioŋa qüxkinidə, bu oŋəzəl ularni əyibləp guwaḥ beridu; qünki bu oŋəzəl ularning əwladlirining aoŋzida untulmaydu. Qünki Mən ularni ularoŋa qəsəm bilən wədə qiloŋan zeminoŋa tehi kirgüzməyla ularning nemə hiyal qiliwatqinini obdan bilimən». **22** Xularni dəp, Musa xu küni bu oŋəzəlni yezip, Israillaroŋa əgətti. **23** Andin [Pərwərdigar] Nunning ooŋli Yəxuaoŋa: «Jür'ətlik wə qəysər boloŋin, qünki sən Mən Israillaroŋa qəsəm bilən wədə qiloŋan zeminoŋa ularni baxlap kirisən wə Mən sən bilən billə bolimən» dəp əmr qildi. **24** Musa bu qanunning səzlirini bir kitabqa pütünləy yezip boloŋandin keyin **25** u Pərwərdigarning əḥdə sandukini kətürüp mangoŋan Lawiylaroŋa buyrup mundaq dedi: **26** — Bu qanun kitabini silərning əyibinglərgə guwaḥqi bolup turuxi üqün Pərwərdigar Hudayinglarning əḥdə sandukining yenioŋa qoyunglar. **27** Qünki mən silərning asiy wə boynunglar qattiq ikənlikinglarni bilimən. Mana, mən tehi aranglarda tirik tursam Pərwərdigaroŋa asiylik qilip kəldinglar; ölümümdin keyin silər tehimu xundaq qilisilər! **28** Mən ularning qulakliriоŋa bu səzlərning ḥəmmisini anglitixim üqün, xundaqla yər bilən asmanni ularning əyibigə guwaḥqi boluxqa qakirixim üqün əmdi mening aldimoŋa qəbililiringlarning ḥəmmə akṣakalliri wə əməldarlirini yioŋinglar. **29** Qünki ölümümdin keyin silərning tüptin buzulup, mən silərgə əmr qiloŋan yoldin qətnəp ketidioŋininglarni bilimən. Xuning bilən künlərning ahirida külpətlər bexinglaroŋa qüxidu; qünki silər Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni qilip, qolliringlarning ixliri bilən uning oŋəzipini qozoŋaysilər». **30** Andin Musa Israillarning pütkül jamaiti aldida bu oŋəzəlning tekistini baxtin-ahiroŋiqə okup bərdi: —

32 «Qulaq selinglar, əy asmanlar, mən səzləy; Aoŋzimning səzlirini angla, i yər-zemin! **2** Təlimim bolsa yamoŋurdək yaoŋidu, Səzlirim xəbnəmdək tamidu, Yumran ot-qəp üstigə qüxkən sim-sim yamoŋurdək, Kəkzarlikning üstigə qüxkən hasiyətlik yamoŋurdək bolidu. **3** Qünki mən Pərwərdigarning namini bayan qilimən; Əmdi Hudayimizni uluoŋ dəp jakarlanglar! **4** U qoram taxtur, Uning əməlliri mukəmməldur; Uning

barliḳ yolliri ḥəḳḳaniydur. U naḥəḳliḳi yoḳ, wapadar
bir Huda, Adil wə diyanətliktur. 5 Əmma [Ɵz həlḳi]
uningƣa buzuḳluḳ ḳildi; Ularning ḳilmixliri Uning
Ɵz baliliriningkidək bolmidi — mana bu ularning
əyibidur! Ular əgri wə iplas bir nəsildur! 6 Əy əhməḳ
wə nadan həlḳ, Pərwərdigarning yahxiliḳini xundaḳ
yanduramsən? U seni bədəl tələp hər ḳilƣan atang
əməsmu? U seni yaritip, seni tikligən əməsmu? 7
Ɵtkən künlərni esinggə alƣin, Dəwrdin-dəwrgiqə ɵtkən
yillarni oyliƣin; Atangdin sora, u sanga dəp beridu;
Aḳsaḳalliringƣa soal ḳoy, ular seni həwərləndüridu.
8 Ḥəmmidin aliy bolƣuqi əllərning ülüxini ularƣa
üləxtürgəndə, Adəm'atining pərzəntlirini bir-biridin
bəlginidə, U həlḳlərning qegrilirini Israil balilirining
saniƣa ḳarap bekitkən. 9 Qünki Pərwərdigarning
nesiwisi bolsa uningƣa has bolƣan həlḳidur; Yaḳup
huddi qək taxlinip qiḳḳandək, Uning mirasidur. 10 U
uni qəl bir zeminda, Xamal ḥuwlaydiƣan dəḥxətlik
bir bayawanda uni tapti; Uni orap ətrapida ḳoƣdap
turdi, Uni kɵz ḳariquḳidək saḳlidi; 11 Huddi bürküt
ɵz qanggisini təwritip, Balilirining üstidə pərwaz
ḳilip, Ḳanatlirini yeyip ularni pəylirining üstigə elip
kətürginidək, 12 Pərwərdigarmu uningƣa xundaḳ
yalƣuz yetəkqilik ḳildi; Ḥeqḳandaḳ yat ilaḥ uning
bilən billə əməs idi. 13 U uni yər yüzining egiz
jayliriƣa mindürdi, Wə u etizliḳning məḥsulatidin yedi,
U uningƣa ḳiya taxtin ḥəsəl xoritip, Qaḳmaḳ texidin
zəytun meyi xoratti; 14 Sanga kala ḳaymiḳi bilən ḳoy
sütini iqküzüp, Ḳozilarning yeƣini, Baxandiki ḳoqḳarlar
wə tekilərning gɵxini yegüzüp, Esil buƣdayning esil
danliridin yegüzdi, Sən bolsang üzüm ḳeni bolƣan sap
xarabni iqting. 15 Lekin Yəxurun səmrip təpkək bolup
ḳaldi; Bərḥəḳ, sən səmrip kətting, Bordilip kətting,
Toyunup kətting! U ɵzini yaratḳan Təngrini taxlap, Ɵz
nijatining Ḳoram Texini kɵzgə ilmidi. 16 Ular bolsa yat
ilaḥlarƣa əgixip Uning wapasizliḳḳa bolƣan ḥəsitini
ḳozƣidi, Yirginqlik ixlar bilən Uning ƣəzipini kəltürdi.
17 Ular Igə-Təngrisi əməs jinlarƣa, Ɵzi bilməydiƣan
ilaḥlarƣa, Ata-bowilirimu ḳorḳmaydiƣan, Yengi pəyda
bolup ḳalƣan ilaḥlarƣa ḳurbanliḳ ḳildi. 18 Sən ɵzüngni
tərəldürgən Ḳoram Taxni kɵnglüngdin qiḳarding, Seni
apiridə ḳilƣan Təngrini untudung. 19 Pərwərdigar buni
kɵrüp, Oƣul-ḳizlirining Uning aqqiḳini kəltürginidin,
ulardin bizar bolup mundaḳ dedi: — 20 «Mən ulardin
yüzümni yoxurimən, Ularning aḳiwitini kɵrüp baḳay;
Qünki ular iplas bir nəsildur, Ḳəlbidə wapadarliḳi yoḳ
balilardur. 21 Igə-təngrisi əməslər bilən ḥəsitimni
kəltürdi, Ərziməs məbudliri bilən ḳəḥrimni ḳozƣidi;
Xunga «ḥeq həlḳ əməs» bolƣan bir həlḳ arḳiliḳ ularning
ḥəsitini ḳozƣaymən, Nadan bir əl arḳiliḳ ularning
aqqiḳini kəltürimən. 22 Qünki Mening ƣəzipimdin bir
ot tutaxti; U təḥtisaraning tegigiqə kɵyüp baridu, U
yər bilən uning məḥsulatini yəp ketidu, Wə taƣlarning
ullirinimu tutaxturidu. (Sheol h7585) 23 Mən ularning
üstigə balayi'apətlərni dɵwiləymən; Ya-oḳlirimni birni
ḳoymay ularƣa atimən. 24 Ular aqarqiliḳtin yegiləp
ketidu, Tomuz issiḳ wə wabaning nəxtərliri təripidin
yəp ketilidu; Ularƣa ḳarxi yirtḳuq ḥaywanlarning
qixlirini, Topida ɵmiligüqilərning zəḥirini əwətimən.
25 Taxḳirida ḳiliq ularni musibətkə salidu, Iqkiridə
wəḥimə basidu; U yigit bilən ḳizni, Əmqəktiki bala
bilən aḳ qaqliḳni ḥəmmisini yoḳitidu. 26 Mən: «Ularni
qepiwetimən, Insanlarning arisidin ularning namini
ɵqürimən» — dəyttim, 27 Biraḳ düxmənning məshirə
ḳilixidin ḳorḳtum; Israilning rəḳibliri bu ixni hata
qüxinip: — Bu ix bizning ḳolimizning küqlüklükidin
bolƣan bolsa kerək, Pərwərdigar buni ḥeq ḳilmidi»
demisun dəp, [bu ixni ḳilmidim]. 28 Israil nəsiḥəttin
məḥrum bolƣan bir əl, Ularning ḥeq əḳil-pəmi yoḳtur.
29 Aḥ, ular dana bolsidi! Xundaḳ bolsa buni qüxinip, Ɵz
aḳiwiti ḳandaḳ bolidiƣinini oylaytti! 30 Əgər ularning
Ḳoram Texi ularni setiwətmigən bolsa, Pərwərdigar
ularni [düxmənlirigə] taxlap bərmigən bolsa, Bir kixi
ḳandaḳmu ming kixini ɵz aldidin ḥəydiyələytti?, Ikki
kixi ḳandaḳmu on ming kixini ḳaquralaytti? 31 Qünki
baxḳilarning ḳoram texi bolsa bizning Ḳoram Teximizdək
əməstur. Buningƣa düxmənlirimiz ɵzliri guwaḥliḳ
bərsun! 32 Qünki ularning üzüm teli Sodomning
üzüm telidin, Gomorraning etizliḳliridin qiḳḳandur;
Üzümliri zəḥərlik üzümlərdur, Ularning ḥərbir sapiḳi
aqqiḳtur, 33 Xarabi bolsa əjdiḥalarning zəḥiridur,
Kobralarning əjəllik zəḥiridur. 34 [Pərwərdigar]:
«Bularning [ḥəmmisi] Meningkidə saḳlaḳliḳ əməsmu?
Ɵz həzinilirimdə məḥürləngən əməsmu? 35 Intiḳam
Meningkidur, Yamanliḳni ḳayturuxmu xundaḳ, Bular
ular putlixidiƣan waḳitḳiqə saḳlaḳliḳ turidu, Qünki
ularning balayi'apətlik küni yeḳinlaxmaḳta, Ularning
bexiƣa qüxidiƣan ixlar bolsa tez keliwatidu. 36 Qünki
Pərwərdigar ularning küqi tügəp kətkənlikini, ularning
[aziyip], ḥətta ajiz yaki meyiplərningmu ḳalmiƣinini
kɵrgəndə, U Ɵz həlḳining üstigə ḥɵküm qiḳiridu, Ɵz
bəndilirigə meḥir-xəpḳət kɵrsitidu. 37 U waḳitta U
mundaḳ dəydu: «Ḳeni, ularning ilaḥliri? Ɵzigə tayanq
ḳilƣan ḳoram texi əmdi ḳəyərdidur? 38 Ularning
ɵtküzgən ḳurbanliḳlirining yeƣini yegən, Ularning xarab
ḥədiyəliridiki xarabini iqkənlər ḳəyərgə kətti? Əmdi ular
ornidin turup silərgə yardəm berip, panaḥinglar bolsun!
39 Əmdi Mən Ɵzüm, pəḳət Mənla «Xu»durmən, Manga
ḥəmraḥ ḥeqḳandaḳ ilaḥning yoḳluḳini kɵrüp bilinglar.
Mən əltürüp tirildürimən, Zəhimləndürüp saḳaytimən;
Wə ḥeqkim Mening ḳolumdin ḳutḳuzalmaydu. 40
Qünki Mən ḳolumni asmanlarƣa kɵtürüp: — «Əbədgiqə
ḥayatturmən» dəp eytip, 41 Qaḳnap turidiƣan
ḳiliqimni ittik ḳilimən, Mening ḳolum adalətni ḳoral
ḳilip tutidu, Düxmənlirimdin intiḳam alimən, Məndin
nəprətləngüqilərning ḳilƣanlirini ularƣa yandurimən!
42 Mən ya oḳlirimni ḳan iqküzüp məst ḳilimən, Mening
ḳiliqim gɵx yəydu, Mən ularni əltürülgənlər bilən
əsirlərning ḳenini, Düxmənning sərdarlirining baxlirini
yəp-iqidiƣan ḳilimən». 43 Əy əllər, Uning həlḳi bilən
billə xadlininglar, Qünki U Ɵz bəndilirining ḳenining
intiḳamini alidu, Ɵz düxmənlirigə ḳisas yanduridu,
Ɵz zemini bilən həlḳi üqün kəqürüm-kafarət kəltürüp
beridu». 44 Əmdi Musa bilən Nunning oƣli Yəxua
kelip bu ƣəzəlning barliḳ sɵzlirini həlḳning aldida
oḳup bərdi. 45 Andin Musa bu ḥəmmə sɵzlərni barliḳ
Israil aldida ahirlaxturup 46 ularƣa sɵz ḳilip: «Mən
bügün otturanglarda silərni agaḥlandurup guwaḥliḳ
bərgən bu barliḳ sɵzlərgə kɵngül bɵlünglar; silər bularni
baliliringlarƣa tapilap: «Bu ḳanunning ḥəmmə sɵzlirigə

əməl qilixqa kəngül qoyunglar» dəp buyruxunglar kerək. **47** Qünki bu səz silərgə munasiwətsiz, quruq səz əməs, bəlki silərning ḥayatinglardur! Silər u zeminni igiləxkə Iordan dəryasidin ətisilər; ətkəndin keyin u zeminda bu səz arqilik uzun əmür kərisilər» — dedi. **48** Yənə xu küni Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundaq dedi: — **49** Sən uxbu Abarim teoŋioŋa, yəni Yerihoning utturidiki, Moabning zeminidiki Nebo teoŋioŋa qikqin wə xu yərdə Mən Israillaroŋa əz təwəliki bolux üqün beridioŋan Qanaan zeminini kərgin. **50** Andin akang Ḥarun Ḥor teoŋida əlüp əz həlqlirigə qoxuloŋandək, sənmu qikidioŋan xu taoŋda əlüp həlqliringgə qoxuloŋin; **51** qünki silər Zin qəlidiki Məribaḥ-Qadəxning sulirining yenioŋa baroŋanda, ikkinglar Israillarning arisida Manga wapasizlik kərsitip, Israillarning arisida Meni «muqəddəs» dəp ḥərmətlimidinglar. **52** Xunga sən Israillaroŋa beridioŋan xu zeminni udulungda kərisən, lekin uningoŋa kirəlməysən.

33 Hudaning adimi boloŋan Musaning əlümidin ilgiri Israillarni bərikətləxkə tiligən bəht-tiləkliri munular: — **2** U mundaq dedi: — «Pərwərdigar Əzi Sinay teoŋidin kelip, Seirdin qikip [Israil] üstigə parlidi; Paran teoŋidin pəyda bolup qaknidi, U tümənligən muqəddəslərning otturisidin qikip kəldi; Ong qolidin Israiloŋa ataloŋan otluq bir qanun qikti. **3** Dərḥəqikət, U həlqni səyidu; Sening barlik muqəddəs bəndiliring qolungdidur; Ularning ḥərbiri ayioŋing aldida olturup, Səzliringgə muyəssər bolidu. **4** Musa bizgə bir qanun buyrup, Buni Yaqupning jamaitigə miras qilip bərdi; **5** Həlqning sərdarliri jəm bolup, Israilning qəbililiri bir yərgə yioŋiloŋanda, U Yəxurunning otturisida padixaḥdək boldi. **6** «Rubən bolsa, adəmliri əlüp kətməy, ḥayat tursun; Uning adəmliri az bolmisun». **7** [Musa]ning Yəḥuda tooŋrisida tiligən bəhti mundaq: — «Yəḥudaning awazini angliooŋaysən, i Pərwərdigar; Uni əz həlqigə qobul qilduroŋaysən; Uning qolliri ular üqün kürəx qilsun; Əmdi əzini əzgüqilərgə qarxi turuxqa uningoŋa mədət boloŋaysən». **8** U Lawiy tooŋrisida mundaq dedi: — «Sening urim wə tummim taxliring Sening bu muqəddəs bəndənggə tapxuruloŋan; Sən uni Massaḥda siniding, Məribaḥning sulirining yenida uning bilən talaxting. **9** U əz ata-anisi tooŋrisida: «Ularoŋa yüz-hatirə qilmaymən», dəp eytti, Əz qerindaxlirining ḥeq yüzini qilmay, Əz balilirinimu tonuxni halimay, Bəlki Sening səzünggə əməl qilip, əḥdəngni qing tutti. **10** Mana, [Lawiylar] Yaqupqa ḥəkümliringni uqturidu, Ular Israiloŋa qanununguni əgitidu; Ular dimioŋingoŋa huxbuyni sunidu, Qurbangaḥingoŋa pütün kəydürmə qurbanliqlarni kəltüridu. **11** I Pərwərdigar, uning təəlluqatini bərikətligəysən, Uning qollirining əjri Seni hux qiloŋudək boloŋay, Uningoŋa qarxi qikqanlar wə uningdin nəprətləngənlər bolsa, Ularni qopalmioŋudək ḥalda bəllirini sunduroŋaysən!» **12** U Binyamin tooŋrisida mundaq dedi: — «Pərwərdigarning səygini bolsa, U Uning yenida bihətər makan qilidu, Pərwərdigar sayə bolup pütün kün uni saqlaydu, U uni mürisi otturisida makanlaxturidu» **13** Yüsüp tooŋrisida u mundaq dedi: — «Uning zemini Pərwərdigar təripidin bərikətlik boloŋay! Asmanlarning esil nemətliri bilən, Xəbnəm bilən, Yər tegidiki nemətliri bilən, **14** Kündin ḥasil bolidioŋan esil məḥsulatliri bilən, Aydin ḥasil bolidioŋan esil nemətliri bilən, **15** Qədimki taoŋlarning aliy nemətliri bilən, Mənggülük dənglərning esil nemətliri bilən, **16** Yərning esil nemətliri wə uningoŋa toloŋan ḥəmmə məwjudatliri bilən, Azoŋanlikta turoŋuqi Zatning xapaiti bilən bərikətlənsun! Bularning ḥəmmisi Yüsüpning bexioŋa, Yəni əz qerindaxliridin ayriloŋanning qokqisioŋa qüxsun. **17** Uning ḥəywisi əz bukisining tunjisidəktur; Uning münggüzliri yawa kalining münggüzliridəktur, Ular bilən u əl-yurtlarning ḥəmmisini biraqla yər yüzining qətlirigiqə üsidu. Mana əfraimning tümənligən adəmliri, Manassəḥning mingliooŋan adəmliri xundaq bolidu». **18** Zəbulun tooŋrisida u mundaq dedi: — «Əy Zəbulun, sən qikqiningda xadlanoŋin; Əy sən Issakar, əz qedirliringda hux boloŋin! **19** Mana ular həlqlərni taoŋqa qakiridu, Xu yərdə ular ḥəkqaniylikning qurbanliqlirini sunidu, Qünki ular dengizdiki mol dələtlərni, Qumoŋa kəmülgən gəḥərlərni sümürüp ularoŋa muyəssər bolidu». **20** Gad tooŋrisida u mundaq dedi: — «Gadning zeminini kengəytküqigə bəht-bərikət boloŋay; Gad bolsa qixi xirdək olturaqlaxti; U bilək ḥəm bax terisini titma-titma qiliwetidu; **21** Xu yərdə u əng esil nesiwini talliwaldi; Qünki xu yərdimu u ḥəküm bekitküqining ülüxi boloŋan jay saqlaqliqtur; U həlqning sərdarliri bilən kelip, Israil bilən birgə Pərwərdigarning adaliti bilən ḥəkümlirini yürgüzdi». **22** Dan tooŋrisida u mundaq dedi: — «Dan bolsa yax bir xirdur; U Baxandin taqlap ətidu». **23** Naftali tooŋrisida u mundaq dedi: — «Əy Naftali, iltipatqa toyunoŋansən, Pərwərdigar təripidin kəlgən bəht-bərikətkə tolup, Məoŋrip bilən jənubni əzünggə mülük qilip igiləysən». **24** Axir tooŋrisida u mundaq dedi: — «Axir ooŋullar bilən bərikətlinidu; U qerindaxliri arisida iltipat kərsun; Puti mayoŋa qilansun. **25** Dərwaza baldakliring təmür bilən mistin bolidu; Künliring qandaq bolsa, küqüngmu xuningoŋa muwapiq təng bolidu». **26** «— Əy Yəxurun, Təngringdək baxqa ḥeqkim yoqtur; U sanga yardəmgə asmanlar üstigə, Zor ḥəywisi bilən bulutlarning üstigə minip kelidu. **27** Əzəliy Huda sening baxpanaḥingdur, Astingda əbədiy biləklər turidu. U sening aldingdin düxmənni ḥəydəp: — «Ularni ḥalak qiloŋin!» dəp [sanga] buyruydu. **28** Xuning bilən Israil axlik bilən yengi xarab mol boloŋan bir zeminda turup, Yaloquz aman-esən makan tutidu, Yaqupning buliki ohxaxla aman-esən bolidu; Uning asmanlirimu xəbnəm temitip turidu. **29** Bəhtliksən, i Israil! Səndək Pərwərdigarning Əzi qutquzoŋan həlqtin yənə kim bar? U bolsa sening mədətkar qalqining, Ḥəywətlik qiliqingdur! Sening düxmənliring sanga zəiplixip boysunidu; Sən ularning egiz jaylirida dəssəp mangisən».

34 Andin Musa Moabning tüzlənglikliridin qikip Nebo teoŋining üstigə, yəni Yerihoning utturisidiki Pisgaḥ teoŋining qokqisioŋa qikti. Xu yərdə Pərwərdigar uningoŋa pütkül zeminni kərsətti; Gileadtin Danoŋiqə, **2** pütkül Naftali bilən əfraim wə Manassəḥning zeminini, Yəḥudaning pütkül zemini bilən qoxup məoŋribtiki dengizoŋiqə, **3** jənubtiki Nəgəw zeminini, «Horma xəḥiri» dəp ataloŋan Yeriho wadisidiki tüzləngliki Zoar xəḥirigə qədər, ḥəmmini uningoŋa kərsətti. **4** Andin Pərwərdigar uningoŋa səz qilip: «Mən qəsəm qilip: «Bu zeminni sening nəslinggə berimən» dəp

Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa wədə ḳiloŋan zemin mana
muxudur. Əmdi sanga uni əz kəzüng bilən kərüxkə
nesip ḳildim, lekin sən xu yərgə ətüp kirəlməysən» dedi.
5 Andin Pərwərdigarning eytḳinidək, Pərwərdigarning
ḳuli Musa xu yərdə, yəni Moabning zeminida wapat
boldi. **6** U uni Moabning zeminidiki taoŋ jiloŋisida,
Bəyt-Peorning utturisida dəpnə ḳildi; uning ḳəbrisining
ḳəyərdə ikənlikini bügüngiqə ḥeqkim bilməydu. **7**
Musa wapat boloŋan waḳitta bir yüz yigirmə yaxḳa
kirgənidi, lekin kəzliri ḥeq torlaxmioŋan wə maoŋduridin
ḥeq kətmigənidi. **8** Israillar Musa üqün Moabdiki
tüzləngliktə ottuz küngiqə matəm tutti. Xuning bilən
Musa üqün matəm tutup yioŋlaydioŋan künlər tügigənidi.
9 Musa ḳollirini uning üstigə ḳoyoŋaqḳa, Nunning ooŋli
Yəxua danaliḳ bərgüqi Roḥ bilən toloŋanidi. Xuning
bilən Israillar uningoŋa itaət ḳilip, Pərwərdigarning
Musaoŋa buyruoŋinidək ḳildi. **10** Musadin keyin uningdək
Pərwərdigar bilən yüz turanə səzləxkən ikkinqi bir
pəyoŋəmbər Israil iqidə qiḳmidi; **11** Pərwərdigarning
uni Misir zeminioŋa əwətixi bilən u xu yərdə Pirəwngə,
uning hizmətkarliri wə pütkül zeminidikilər aldida
kərsətkən ḥəmmə məjizilik alamət wə karamətlərgə, **12**
ayan ḳilinoŋan xu barliḳ uluoŋ ḳudrətkə wə Musaning
pütkül Israilning kəz aldida kərsətkən barliḳ dəḥxətlik
ḥəywisigə təng turoŋudək ḥeqḳandaḳ adəm qiḳmidi.

Yəxua

1 Wə Pərwərdigarning qули bolоqan Musa wapat
bolоqandin keyin xundaq boldiki, Pərwərdigar
Musaning hizmətkari, Nunning ooqli Yəxuaoqa səz qilip
mundaq dedi: — **2** Mening qulum Musa wapat boldi.
əmdi sən qozоqilip, bu həlqning һəmmisini baxlap
Iordan dəryasidin ətüp, Mən ularoqa, yəni Israillaroqa
təqdim qilidioqan zeminoqa kirgin. **3** Mən Musaoqa
eytqinimdək, putunglarning tapini qəyərgə təgkən
bolsa, xu jayni silərgə bərdim; **4** qegranglar qəl-
bayawandin tartip Liwanoqiqə, Һittiylarning zeminini
əz iqigə elip, əfrat dəryasidin kün petixtiki Ottura
Dengizоqiqə bolidu. **5** Sening barliq һayat künliringdə
һeqkim sanga qarxi turalmaydu. Mən Əzüm Musa
bilən billə boloqandək sening bilən billə bolup, seni
һərgiz taxliwətməymən. **6** Sən jür'ətlik wə qəysər
boloqin; qünki sən bu həlqni Mən ata-bowilirioqa berixkə
qəsəm bilən wədə qiloqan zeminoqa mirashor qilip
igilitisən. **7** Mening qulum Musa sanga buyruoqan barliq
qanunoqa əməl qilixqa köngül bəlüp, qət'iy jür'ətlik wə
tolimu qəysər boloqin; sən qəyərgila barsang ixliring
oqəlibilik boluxi üqün uningdin ya ong ya soloqa qətnəp
kətmə; **8** bu qanun kitabini əz aoqzingdin neri qilmay,
uning iqidə pütülgənning һəmmisini tutup, uni keqə-
kündüz zikir kilip oyla; xundaq qilsang yolliringda
oqəlibilik bolup, əzüng ronaq tapisən. **9** Mana sanga: —
Jür'ətlik wə qəysər bol, dəp buyruoqanidimoqu? Xunga
һeq wəһimigə qüxmə, yürəksiz bolma; qünki qəyərgə
barsang Pərwərdigar Hudaying sən bilən birgidur. **10**
Xuning bilən Yəxua həlqning baxlirioqa buyrup: — **11**
Silər qedirgaһtin ətüp həlqqə: — Əzünglar üqün ozuq-
tülük təyyar qilinglar, qünki üq kün toxqanda silər
Iordan dəryasidin ətüp Pərwərdigar Hudayinglar silərgə
beridioqan zeminni igiləx üqün kirisilər, — dənglar,
dedi. **12** Yəxua Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəһning
yerim qəbilisigə səz qilip: — **13** Hudaning quli boloqan
Musaning silərgə buyrup: — Pərwərdigar Hudayinglar
silərgə aramliq ata qilip bu zeminni silərgə bərgən, dəp
eytqinini esinglarda tutunglar. **14** Hotun bala-qaqanglar
wə qarpayliringlar Musa əzi silərgə təksim qiloqan,
Iordan dəryasining bu təripidiki zeminda qalsun, lekin
aranglarda qanqilik batur palwan bolsanglar, silər əz
qerindaxliringlarning aldida səptə turup ularoqa yardəm
berip jəng qilinglar; taki Pərwərdigar Hudayinglar
qerindaxliringlaroqa silərgə ata qiloqinioqa ohxax aram
ata qilip, qerindaxliringlaroqa u ularoqa miras qilip
beridioqan zeminni igilətgüqə xundaq qilinglar. Andin
silər təwəlikinglar boloqan zeminni, yəni Hudaning quli
boloqan Musa silərgə təksim qiloqan, Iordan dəryasining
kün qiqix təripidiki bu zeminni igiləx üqün qaytip
beringlar, — dedi. **16** Ular Yəxuaoqa jawab berip: —
Sən bizgə əmr qiloqanning һəmmisigə əməl qilimiz,
sən bizni qəyərgə əwətsəng, xu yərgə barimiz. **17**
Biz һəmmə ixta Musaning səzigə qulaq saloqinimizdək
sanga qulaq salimiz; birdinbir tilikimiz, Pərwərdigar
Hudaying Musa bilən billə boloqandək sening bilənmu
billə boloqay! **18** Kimki sening əmringgə itaətsizlik
qilip, sən bizgə buyruoqan һərqandaq səzliringgə qulaq
salmisa, əltürülidu! Sən pəqətla jür'ətlik wə qəysər
boloqin, — dedi.

2 Andin keyin Nunning ooqli Yəxua ikki qarlioquqini
Xittimdin əwətip ularoqa: — Silər berip u zeminni,
bolupmu Yeriho xəһirini qarlap kelinglar, dedi. Xuning
bilən ular u yərgə berip, Raһab atliq bir paһixining
əyigə kirip qondi. **2** Lekin birsi kelip Yeriho padixaһioqa:
— Bügün keqə Israillardin birnəqqə kixi bu zeminni
qarlioqili kəptu, dəp həwər yətküzdi. **3** Xuning bilən
Yeriho padixaһi Raһabning qexioqa adəm əwətip: —
Sening qexingoqa kelip, əyünggə kirgən xu kixilərni
bizgə tapxurup bərgin, qünki ular bu zeminning һər
yerini paylioqili kəptu, — dedi. **4** Lekin u ayal u ikki
kixini elip qiqip yoxurup qoyoqanidi; u jawab berip:
— Dərwəqə bu kixilər mening qeximoqa qəldi, lekin
mən ularning nədin kəlgənlikini bilmidim; **5** qarangoqu
qüxüp, qowuqni etidioqan waqit kəlgəndə xundaq
boldiki, bu adəmlər qiqip kətti. Mən ularning qəyərgə
kətkinini bilməymən. Ularni tezdin qooqlisanglar,
qoqum yetixiwalisilər, — dedi. **6** Lekin u ayal ularni
əgzigə elip qiqip, əgzining üstidə rətləp yeyip qoyoqan
zioqir pahallirining astioqa yoxurup qoyoqanidi. **7**
U waqitta ularning kəynidin izdəp qooqlioquqilar
Iordan dəryasining yoli bilən qiqip dərya keqiklirigiqə
qooqlap bardi. Ularni qooqlioquqilar xəһərdin qiqixi
bilənla, xəһərning qowuqi taqaldi. **8** Xu waqitta, u
ikkiylən tehi uhlaxqa yatmioqanidi, Raһab əgzigə qiqip
ularning qexioqa berip **9** ularoqa: — Pərwərdigarning
bu zeminni silərgə miras qilip bərgənlikini, xundaqla
silərdin boloqan wəһiməngler bizlərgə qüxüp, bu
zemindikilərning һəmmisi aldinglarda һalidin ketəy
deginini bilimən; **10** qünki biz silər Misirdin
qikqininglarda Pərwərdigarning aldinglarda Qizil
Dengizni qorutqanliqini, xundaqla silərning Iordan
dəryasining u təripidiki Amoriylarning ikki padixaһi
Siһon bilən Ogni qandaq qiloqanliqinglarni, ularni mutləq
yoqatqanliqinglarni angliduq. **11** Buni anglap yürikimiz
su bolup, silərning səwəbinglardin һərqaysimizning
roһi qiqip kətti. Qünki Pərwərdigar Hudayinglar
bolsa yuqirida, asmanlarning һəmdə təwəndə yərning
Hudasidur. **12** Əmdi silərdin ətünimənki, mən silərgə
kərsətkən һimmitim üqün silərmu mening atamning
jəmətigə һimmət qilixqa Pərwərdigarning nami bilən
manga qəsəm qilinglar, xundaqla ata-anamni, aka-uka,
aqa-singil qerindaxlirimni wə ularoqa təwə barliqioqa
qeqilmasliqinglar, jenimizni tirik qaldurup, əlümdin
qutquzuxunglar tooqrisida manga bir kapalət bəlgisini
beringlar, — dedi. **14** Ikkiylən uningoqa: — Əgər sən
bu iximizni axkarilap qoymisang, silər jeninglardin
ayrilsanglar, bizmu jenimizdin ayriloqaymiz! Xuningdək
xundaq boliduki, Pərwərdigar bizgə bu zeminni igə
qiloquzoqanda, biz jəzmən silərgə meһribanlarqə wə
səmimiy muamilidə bolimiz, dedi. **15** Xuning bilən
ayal ularni pənjiridin bir tana bilən qüxürüp qoydi
(qünki uning əyi xəһərning sepilida bolup, u sepilning
üstidə olturatti). **16** Ayal u ikkisigə: — Qooqlioquqilar
silərgə uqrap qalmasliqi üqün, taoqqa qiqip, u yərdə
üq kün yoxurunup turunglar; qooqlioquqilar xəһərgə
qaytip kəlgəndin keyin, andin silər əz yolunglaroqa
mangsanglar bolidu, — dedi. **17** Ikkisi ayaloqa: — Əgər sən

bizning deginimizdək kilmisang, sən bizgə kiloluzoloan
kəsəmdin halas bolimiz: — **18** Mana, biz zeminoloa
kirgən qaoloda, sən bizni qüxürüxkə ixlətkən bu kizil
tanini pənjirigə baoolap koyoolin; andin ata-anangni,
aka-uka kerindaxliringni, xundakla atangning barlik
jəmətidikilərni əyünggə, əzünggə yioolip jəm kiloolin.
19 Xundak boliduki, əyüngning ixikliridin taxkirioloa
qikkan hərkimining keni əz bexida bolidu; biz uningoloa
məs'ul əməsmiz; lekin biraw əyüngdə sən bilən billə
boloolan birsining üstigə kol salsa, undakta uning keni
bizning beximizoloa qüxkəy! **20** Əgər sən bu iximizni
axkarilap koysang, sən bizgə kiloluzoloan bu kəsəmdin
halas bolimiz, — dedi. **21** Rahab jawab berip: — Silərning
degininglərdək bolsun dəp, ularni yoloola selip koydi.
Ular kətkəndin keyin, ayal pənjirigə u kizil tanini
baoolap koydi. **22** U ikkisi u yərdin ayrilip, taoolka qikip,
koooliooluqilar [xəhərgə] kaytip kətküqə u yərdə üq
kün turdi. Kooliooluqilar yol boyidiki həmmə yərni
izdəpmu ularni tapalmidi. **23** Andin bu ikkisi taoodin
qüxüp, kaytip mangdi; ular dəryadin ətüp, Nunning
ooli Yəxuaning kexioloa kelip, bexidin kəqürgənlirining
həmmisini uningoloa dəp bərdi. **24** Ular Yəxuaoloa:
— Pərwərdigar dərwəkə barlik zeminni kolimizoloa
tapxurdi; zeminda turuwatkanlarning həmmisi bizning
tüpəylimizdin rohi qikip kətti, — dedi.

3 Yəxua ətisi tang səhərdə turup, pütkül Israil bilən
Xittimdin ayrilip Iordan dəryasioloa kəldi; ular
dəryadin ətküqə xu yərdə bargah tikip turdi. **2** Üq
kün toxup, sərdarlar qedirgahtin ətüp, **3** həlkkə
əmr kilip: — Silər Pərwərdigar Hudayinglarning əhdə
sandukini, yəni Lawiylarning uni kətürüp mangooinini
kərgən haman, turoolan ornunglardin kozooilip, əhdə
sandukining kəynidin əgixip menginglar. **4** Lekin
uning bilən silərning arilikinglarda ikki ming gəz arilik
kalsun; kaysi yol bilən mangidioolininglarni bilixinglar
üqün, uningoloa yekinlaxmanglar; qünki silər ilgiri
muxu yol bilən mengip bakmioolansilər, — dedi. **5**
Yəxua həlkkə: — Əzünglarni pak-mukəddəs kilinglar,
qünki ətə Pərwərdigar aranglarda məjizə-karamətlərni
kərsitidu, — dedi. **6** Andin Yəxua kahinloroa: —
Əhdə sandukini kətürüp həlkning aldida dəryadin
ətünglar, dəp buyruwidi, ular əhdə sandukini elip
həlkning aldida mangdi. **7** Pərwərdigar Yəxuaoloa səz
kilip: — Həmmə Israilning Mening Musa bilən billə
boloolinimdək, sening bilənmu billə bolidioolanlikimni
bilixi üqün bügündin etibarən seni ularning nəziridə
qong kilimən. **8** Əmdi sən əhdə sandukini kətürgən
kahinloroa: — Silər Iordan dəryasining süyining boyioola
yetip kəlgəndə, Iordan dəryasi iqidə turunglar, — degin,
— dedi. **9** Yəxua Israilloroa: — Bu yakka kelinglar,
Pərwərdigar Hudayinglarning səzini anglanglar, dedi.
10 Andin Yəxua: — Mana, silər xu ix arkilik
mənggülük hayat Təngrining aranglarda ikənlikini,
xundakla Uning silərning aldinglardin Hittiylar,
Girgaxiylar, Amoriylar, Kanaaniylar, Pərizziylar,
Hiwiylar, Yəbusiylarni həydiwetidioolanlikini bilisilər —
pütkül yər-zeminning igisining əhdə sandukı silərning
aldinglarda Iordan dəryasi iqidin ətküzülidu. **12** əmdi
Israilning kəbililiridin on ikki adəmni tallanglar, hərkaysi
kəbilidin birdin bolsun; **13** xundak boliduki, pütkül yər-
zeminning Igisi boloolan Pərwərdigarning əhdə sandukini
kətürgən kahinlarning tapini Iordan dəryasining süyigə
təgkəndə, Iordan dəryasining süyi, yəni bax ekinidin
ekip kəlgən sular üzüp taxlinip, dərya kətürülüp dəng
bolidu, — dedi. **14** əmdi xundak boldiki, həlk qedirliridin
qikip Iordan dəryasidin ətməkqi boloolanda, əhdə
sandukini kətürgən kahinlar həlkning aldida mangdi;
15 əhdə sandukini kətürgüqilər Iordan dəryasioloa
yetip kelip, putliri suoola tegixi bilənla (orma waktida
Iordan dəryasining süyi dəryaning ikki kiroikidin
texip qikidu), **16** yukiri ekindiki sular heli yiraktila,
Zarətanning yenidiki Adəm xəhirining yenida tohtap,
dəng boldi; Arabah tüzləngliki boyidiki dengizoola, yəni
«Xor Dengizi»oola ekip qüxüwatkan keyinki ekimi üzülüp
kaldi; həlk bolsa Yeriho xəhirining udulidin [dəryadin]
ətüp mangdi. **17** Pütkül Israil kuruk yərni dəssəp,
barlik həlk Iordan dəryasidin pütünləy ətüp boloouqilik,
Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürgən kahinlar
Iordan dəryasining otturisida kuruk yərdə məzmut
turdi.

4 Pütkül həlk Iordan dəryasidin tamamən ətüp
boloolanda, Pərwərdigar Yəxuaoloa səz kilip: — **2**
Həlkning arisidin on ikki adəmni tallioolin, hər kəbilidin
birdin adəm bolsun, **3** uloroa: — Silər Iordan dəryasining
otturisidin, kahinlarning putliri məzmut turoolan jaydin
on ikki taxni elip, ularni kətürüp kelip əzünglar bügün
keqə bargah tikidioolan yərgə koyunglar, degin, dedi.
4 Xuning bilən Yəxua hər kəbilidin birdin adəmni,
yəni Israillar arisidin tallioolan on ikki kixini kakirdi;
5 andin Yəxua uloroa: — Silər Iordan dəryasining
otturisioola qüxüp Pərwərdigar Hudayinglarning əhdə
sandukining aldioola berip, Israilning on ikki kəbilisining
sanioola mas halda birdin taxni elip mürənglərgə
koyunglar. **6** Qünki bu aranglarda bir əslətmə-bəlgə
bolidu; kəlgüsidə baliliringlar: — Bu taxlarning silərgə
nemə əhmiyiti bar? — dəp sorap kalsa, silər uloroa:
— **7** Iordan dəryasining suliri Pərwərdigarning əhdə
sandukining aldida üzüp koyuldi; [əhdə sandukı] Iordan
dəryasidin ətküzülgəndə Iordan dəryasining suliri
üzüp koyuldi; xunga bu taxlar Israilloroa mənggülük
bir əslətmə-bəlgə bolidu, — dəp jawap berisilər. **8**
Xuning bilən Israillar Yəxua uloroa buyruooandək kildi.
Pərwərdigarning Yəxuaoloa kiloolan əmri boyiqə Israilning
kəbililirining sanioola muwapik Iordan dəryasining
otturisidin on ikki taxni elip, konidioolan jayoola kətürüp
berip, xu yərdə koyup koydi. **9** Buningdin baxka
Yəxua Iordan dəryasining otturisida əhdə sandukini
kətürgən kahinlarning putliri mustəhkəm turoolan jayda
on ikki taxni tikləp koydi. Bu taxlar bolsa bügüngiqə xu
yərdə turidu. **10** Pərwərdigar Yəxuaoloa həlkkə eytixka
tapioolan barlik ixlar orunlanooquqilik, yəni Musa əslidə
Yəxuaoloa buyruooanlirining həmmisi bəja kəltürülgüqə,
əhdə sandukini kətürgən kahinlar Iordan dəryasining
otturisida tohtap turdi. Həlk xu yərdin tezdin ətüwatatti.
11 Xundak boldiki, barlik həlk tamamən ətüp boloolanda,
Pərwərdigarning [əhdə] sandukı bilən kahinlar həlkning
aldidin ətti. **12** Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəhning
yerim kəbilisidikilərmu Musaning uloroa buyruooinidək
səptə tüzüp Israillarning aldida dəryadin ətti. **13** jəmiy
bolup kirik mingqə korallanoolan kixi Pərwərdigarning

aldidin ətüp, Yeriho tüzləngliklirigə kelip, jəng qilixqa
təyyar turdi. **14** U küni Pərwərdigar Yəxuani pütkül
Israilning nəziridə qong qildi; ular uning pütün əmridə
Musadin qorkqandək uningdinmu qorkti. **15** Pərwərdigar
Yəxuaoŋa səz qilip: — **16** Həküm-guwahlik sandukini
kətürgən kahinlaroŋa: — Iordan dəryasidin qiqinglar,
dəp buyruoŋin, dedi. **17** Xunga Yəxua kahinlaroŋa: —
Iordan dəryasidin qiqinglar, dəp buyrudi. **18** Xundak
boldiki, Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürgən
kahinlar Iordan dəryasining otturisidin qiqip, putlirining
tapini kurukluqni dəssixi bilənla, Iordan dəryasining
süyi yənə əz jayioŋa qaytip kelip, awwalkidək ikki
kiroŋikioŋiqə texip ekixqa baxlidi. **19** Həlk bolsa birinqi
ayning oninqi küni Iordan dəryasidin ətüp, Yerihoning
xərkining əng qət təripidiki Gilgaloŋa kelip qedirgah
tikti. **20** Ular Iordan dəryasidin aloŋaq kəlgən on ikki
taxni bolsa, Yəxua ularni Gilgalda tikləp koydi; **21**
andin Israillaroŋa: — Keyin baliliringlar əz atiliridin:
— Bu taxlarning əhmiyiti nemə, dəp sorisa, **22** silər
baliliringlaroŋa mundak ukturup koyunglar: — «Israil
ilgiri kuruk yərni dəssəp Iordan dəryasidin ətkənidi;
23 qünki Pərwərdigar Hudayinglar biz Qizil Dengizdin
ətküqə aldimizda uning sulirini kurutup bərgəndək,
Pərwərdigar Hudayinglar silər ətküqə aldinglarda Iordan
dəryasining süyini kurutup bərdi; **24** yər yüzidiki barlik
əllər Pərwərdigarning kolining kanqilik küqlüklükini
bilsun, xundakla silərning Pərwərdigar Hudayinglardin
həmixə korkuxunglar üqün U xundak qildi» — dedi.

5 Xundak boldiki, Iordan dəryasining oŋərb təripidiki
Amoriylarning həmmə padixahliri bilən dengizning
yenidiki Kanaaniylarning həmmə padixahliri
Pərwərdigarning Israillar ətüp kətküqə ularning
aldidin Iordan sulirini kandak kurutup bərginini
angliоŋanda, yürəkliri su bolup, Israillarning səwəbidin
ularning rohi qikay dəp kaldi. **2** U wakitta Pərwərdigar
Yəxuaoŋa səz qilip: — Sən qakmak taxliridin piqaklarni
yasap, Israillarni ikkinqi kətim hətnə kiloŋin, dedi.
3 Xuning bilən Yəxua qakmak taxliridin piqaklarni
yasap, Israillarni «Hətnilik dənglüki»də hətnə qildi.
4 Yəxuaning ularni hətnə qilixining səwəbi xu idiki,
Misirdin qikqan jənggə yarioŋudək həmmə ərkəklər
Misirdin qikqandin keyin qəllükning yolida əlüp
tügigənidi. **5** Qünki Misirdin qikqan barlik həlk hətnə
qilinoŋan bolsimu, lekin Misirdin qikip qəllükning yolida
yürgən wakitta Israil arisida tuoŋuloŋanlarning həmmisi
hətnisiz kaloŋanidi; **6** Qünki əslidə Pərwərdigarning
awazioŋa kulak salmioŋan, Misirdin qikqan həlk iqidiki
jənggə yarioŋudək barlik ərkəklər əlüp tügigüqə Israillar
kirik yil qəldə yürgənidi; Pərwərdigar ularoŋa: — Silərni
Mən ata-bowiliringlaroŋa berixkə kəsəm bilən wədə
qiloŋan zeminni, yəni süt bilən həsəl akidioŋan yurtni
kərgüqilər kilmaymən, dəp kəsəm kiloŋanidi. **7** Lekin
Pərwərdigar ularning ornini basturoŋan əwladliri
bolsa, yolda hətnə qilinmioŋaqka, Yəxua əzi ularni
hətnə qildi. **8** Barlik həlk hətnə qilinip, sakayoŋuqilik
qedirlirida, əz orunliridin qikmay turdi. **9** U wakitta
Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Bügün Mən Misirning ar-
nomusini üstünglardin yumilitiwəttim, dedi. Xuning
bilən u jayoŋa «Gilgal» dəp nam koyulup, taki bügüngiqə
xundak atalmakta. **10** Xuning bilən Israillar Gilgalda
qedir tikip turdi. Birinqi ayning on tətinqi küni
ahximi Yeriho diyarining tüzləngliklirida «ətüp ketix
heyti»ni ətküzdi. **11** «Ətüp ketix heyti»ning ətisi
ular xu yərning axlik məhsulatliridin yedi, jümlidin
xu küni petir nanlarni wə komaqlarni yedi. **12** Ular
xu zeminning axlik məhsulatliridin yegəndin keyin,
ətisi «manna»ning qüxüxi tohtidi. Xu wakittin tartip
Israillaroŋa heq manna bolmidi; xu yilda ular Kanaan
zeminining məhsulatliridin yedi. **13** Əmma Yəxua
Yerihooŋa yekin kəlgəndə, bexini kətürüp kariwidi,
mana uning aldida suoŋuruloŋan kiliqni tutup turoŋan
bir adəm turatti. Yəxua uning kexioŋa berip uningdin:
— Sən biz tərəptimu, yaki düxmənlirimiz tərəptimu?
— dəp soridi. **14** U jawab berip: — Yak, undak əməs,
bəlki Mən Pərwərdigarning koxunlirining Sərdari bolup
kəldim» — dedi. Yəxua yərgə düm yikilip səjdə qilip
uningoŋa: — Rəbbimning kulioŋa nemə tapxurukliri
barkin? dəp soridi. **15** Pərwərdigarning koxunining
Sərdari Yəxuaoŋa: — Putungdiki kəxingni saloŋin, qünki
sən turoŋan yər mukəddəs jaydur, dewidi, Yəxua xundak
qildi.

6 Yeriho sepilining kowuk-dərwaziliri Israillarning
səwəbidin məhkəm etilip, heqkim qikalmaytti,
heqkim kirəlməytti. **2** Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz qilip:
— Mana, Mən Yeriho xəhirini, padixahini həmdə batur
jəngqilirini kolungoŋa tapxurdum. **3** Əmdi silər, yəni
barlik jəngqilər xəhərni bir kətim aylinip menginglar;
altə küngiqə hər küni xundak qilinglar. **4** Həmdə yəttə
kahin əhdə sandukining aldida koqkar münggüzidin
etilgən yəttə buroŋini kətürüp mangsun; yəttinqi künigə
kəlgəndə silər xəhərni yəttə kətim aylinisilər; kahinlar
buroŋilarni qalsun. **5** Xundak boliduki, ular koqkar
buroŋiliri bilən sozup bir awaz qikaroŋinida, barlik kixilər
buroŋining awazini anglap, kattik təntənə kilip towlisun;
buning bilən xəhərning sepilliri tegidin ərülüp qüxidu,
hərbir adəm aldioŋa karap etilip kiridu, — dedi. **6** Xuning
bilən Nunning ooŋli Yəxua kahinlarni qakirip ularoŋa: —
Silər əhdə sandukini kətürüp menginglar; yəttə kahin
Pərwərdigarning əhdə sandukining aldida yəttə koqkar
buroŋisini kətürüp mangsun, dedi **7** U həlkkə: — Qikip
xəhərni aylininglar; korallik ləxkərlər Pərwərdigarning
əhdə sandukining aldida mangsun, dedi. **8** Yəxua buni
həlkkə buyruoŋandin keyin, Pərwərdigarning aldida
yəttə koqkar buroŋisini kətürgən yəttə kahin aldioŋa
mengip buroŋilarni qaldi; Pərwərdigarning əhdə sandukı
bolsa ularning kəynidin elip mengildi. **9** Korallik
ləxkərlər buroŋa qeliwatkan kahinlarning aldida mangdi;
əhdə sandukining arkidin koоŋdioŋuqi koxun əgixip
mangdi. Kahinlar mangoŋaq buroŋa qalatti. **10** Yəxua
həlkkə buyrup: — Mən silərgə: «Towlanglar» demigüqə
nə towlimanglar, nə awazinglarni qikarmanglar, nə
aoŋzinglardin heqbir səzmu qikmisun; lekin silərgə
«Towlanglar» degən künidə, xu qaoŋda towlanglar,
— degənidi. **11** Xu təripidə ular Pərwərdigarning
əhdə sandukini kətürüp xəhərni bir aylandi. Halayik
qedirgahka kaytip kelip, qedirgahda kondi. **12** Ətisi
Yəxua tang səhərdə kopti, kahinlarmu Pərwərdigarning
əhdə sandukini yənə kətürdi; **13** Pərwərdigarning əhdə
sandukining aldida yəttə koqkar buroŋisini kətürgən
yəttə kahin aldioŋa mengip tohtimay qelip mangatti;

[kaḩinlar] mangoŋaq buroŋa qaloŋanda, ḳorallik ləxkərlər ularning aldida mangdi, arḳidin ḳooŋdioŋuqi ḳoxun əgixip mangdi. **14** Ikkinqi künimu ular xəḩərning ətrapini bir ḳetim aylinip, yənə qedirgaḩḳa yenip kəldi. Ular altə küngiqə xundaḳ ḳilip turdi. **15** Yəttinqi küni ular tang səḩərdə ḳopup, ohxax ḩaləttə yəttə ḳetim xəḩərning ətrapini aylandi; pəḳət xu künila ular xəḩərning ətrapini yəttə ḳetim aylandi. **16** Yəttinqi ḳetim aylinip bolup, kaḩinlar buroŋa qaloŋanda Yəxua həlḳḳə: — Əmdi towlanglar! Qünki Pərwərdigar xəḩərni silərgə tapxurup bərdi! **17** Lekin xəḩər wə uning iqidiki barlik nərsilər Pərwərdigaroŋa mutləḳ ataloŋanliḳi üqün [silərgə] «ḩaram»dur; pəḳət paḩixə ayal Raḩab bilən uning pütün əyidikilərla aman ḳalsun; qünki u biz əwətkən əlqilirimizni yoxurup ḳoyoŋanidi. **18** Lekin silər ḳandaḳla bolmisun «ḩaram» dəp bekitilgən nərsilərdin əzünglarni tartinglar; bolmisa, «ḩaram» ḳilinoŋan nərsilərdin elixinglar bilən əzünglarni ḩaram ḳilip, Israilning qedirgaḩinimu ḩaram ḳilip uning üstigə apət qüxürisilər. **19** Əmma barlik altun-kümüx, mis wə təmürdin boloŋan nərsilər bolsa Pərwərdigaroŋa muḳəddəs ḳilinsun; ular Pərwərdigarning həzinisigə kirgüzulsun, — dedi. **20** Xuning bilən həlḳ towlixip, kaḩinlar buroŋa qaldi. Xundaḳ boldiki, həlḳ buroŋa awazini anglioŋinida intayin ḳattiḳ towliwidi, sepil tegidin ərülüp qüxti; həlḳ uning üstidin ətüp, ḩərbiri əz aldioŋa atlinip kirip, xəḩərni ixoŋal ḳildi. **21** Ular ər-ayal bolsun, ḳeri-yax bolsun, ḳoy-kala wə exəklər bolsun xəḩər iqidiki ḩəmmini ḳiliqlap yoḳatti. **22** Yəxua u zeminni qarlap kəlgən ikki adəmgə: — Silər u paḩixə hotunning əyigə kirip, uningoŋa bərgən ḳəsiminglar boyiqə uni wə uningoŋa təwə boloŋanlarning ḩəmmisini elip qiḳinglar, dedi. **23** Xuning bilən ikki qarlioŋuqi yax yigit kirip, Raḩabni ata-anisi bilən ḳerindaxlirioŋa ḳoxup ḩəmmə nərsiliri bilən elip qiḳti; ular uning barlik uruḳtuoŋḳanlirini elip kelip, ularni Israilning qedirgaḩining sirtioŋa orunlaxturup ḳoydi. **24** Halayiḳ xəḩərni wə xəḩər iqidiki ḩəmmə nərsilərni ot yeḳip kəydürüwətti. Pəḳət altun-kümüx, mis wə təmürdin boloŋan ḳaqa-ḳuqa əswablarni yioŋip, Pərwərdigarning əyining ḩəzinisigə əkirip ḳoydi. **25** Lekin Yəxua paḩixə ayal Raḩabni, ata jəmətidikilərni wə uningoŋa təwə boloŋanlirining ḩəmmisini tirik saḳlap ḳaldi; u bügüngiqə Israil arisida turuwatidu; qünki u Yəxua Yerihoni qarlaxḳa əwətkən əlqilərni yoxurup ḳoyoŋanidi. **26** U qaoŋda Yəxua agaḩbexarət berip: — Bu Yeriho xəḩirini ḳaytidin yasaxḳa ḳopḳan kixi Pərwərdigarning aldida ḳaroŋix astida bolidu; u xəḩərning ulini saloŋanda tunji ooŋlidin ayrilidu, xəḩərning ḳowuḳlirini orunlaxturidioŋan qaoŋda kiqik ooŋlidinmu ayrilidu, — dedi. **27** Pərwərdigar Yəxua bilən billə idi; uning nam-xəḩriti pütkül zeminoŋa kəng tarḳaldi.

7 Lekin Israil «ḩaram» nərsilər üstidə itaətsizlik ḳildi; qünki Yəḩuda ḳəbilisidin boloŋan Zərəḩning əwrisi, Zabdining nəwrisi, Karmining ooŋli Aḳan degən kixi ḩaram dəp bekitilgən nərsilərdin aloŋanidi. Buning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa ḳozoŋaldi. **2** Yəxua Yerihodin Bəyt-əlning xərḳ təripidiki Bəyt-Awənning yenida boloŋan Ayi xəḩirigə birnəqqə adəm əwətip ularoŋa: — U yərgə qiḳip u zeminni qarlap kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən u adəmlər qiḳip Ayi zeminini qarlap kəldi. **3** Ular ḳaytip kelip, Yəxuaoŋa: — Ḩəmmə həlḳning u yərgə berixining ḩajiti yoḳ ikən, ikki-üq mingqə adəm bolsila ayioŋa ḩujum ḳilip [uni igiliyələydu;] u yərdə olturuxluḳ kixilər az boloŋaqḳa, pütkül həlḳni awarə ḳilip u yərgə əwətmigin, — dedi. **4** Xuning bilən həlḳtin üq mingqə kixi u yərgə qiḳti; lekin bular Ayining adəmliri aldidin ḳeqip ketixti. **5** Ayining adəmliri ulardin ottuz altiqə kixini urup əltürdi; ḳaloŋanlarni sepil ḳowuḳining aldidin Xebarimoŋiqə ḳooŋlap berip, u yərdiki dawanda ularni urup məoŋlup ḳildi. Andin həlḳning yüriki su bolup, ḳattiḳ sarasimgə qüxti. **6** Yəxua kiyimlirini yirtip, Israilning aḳsaḳalliri Pərwərdigarning əḩdə sanduḳining aldida yərgə düm yiḳilip, baxlirioŋa topilarni qeqip, u yərdə kəq kirgüqə yetip ḳaldi. **7** Yəxua: — Ah, Rəb Pərwərdigar, sən bizni Amoriylarning ḳolioŋa tapxurup ḩalak ḳilix üqün, bu həlḳni nemixḳa Iordan dəryasining bu təripigə ətküzgənsən? Biz Iordan dəryasining u təripidə turuwərgən bolsaḳ boptikən! **8** Əy Rəbbim! Israil əz düxmənlirining aldidin burulup ḳaqḳan yərdə mən nemimu deyələymən? **9** Ḳanaaniylar, xundaḳla zeminda barlik turuwatḳanlar buni anglisa bizni ḳapsiwelip yər yüzidin namimizni üzüp taxlaydu; xu qaoŋda Sən uluoŋ nam-xəḩriting üqün nemilərni ḳilisən?! — dedi. **10** Lekin Pərwərdigar Yəxuaoŋa jawab berip mundaḳ dedi: — «Ornungdin ḳop! Nemixḳa xundaḳ düm yatisən? **11** Israil gunaḩ ḳildi! Ular yənə Mən ularoŋa tapilioŋan əḩdəmgə hilaplik ḳilip, ḩaram dəp bekitilgən nərsilərdin elip, ooŋrilik ḳilip, aldamqilik ḳilip ḩəm ḩaram bekitilgənni əz mallirining arisioŋa tiḳip ḳoydi. **12** Xunga Israillar düxmənlirining aldida tik turalmaydu; ular əzlirini «ḩaram» ḳilip bekitip, mutləḳ yoḳitilixḳa yüzləngəqkə, düxmənlirining aldidin burulup arḳisioŋa ḳaqidu. Əgər silər «ḩaram» dəp bekitilgənni aranglardin tamamən yoḳ ḳilmisanglar, mundin keyin mən silər bilən billə bolmaymən. **13** Əmdi sən turup həlḳni pak-muḳəddəs ḳilip ularoŋa: — «Ətə üqün əzünglarni pak ḳilinglar; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar xundaḳ dəydu: — Əy Israil, səndə «ḩaram» dəp bekitilgən nərsə bardur; bu ḩaram nərsini aranglardin yoḳ ḳilmioŋuqilik düxmənliringlarning aldida tik turalmaysilər. **14** Ətə səḩərdə silər ḳəbilə boyiqə ḩazir ḳilinisilər; xundaḳ boliduki, Pərwərdigar bekitkən ḳəbilə jəmət-jəməti boyiqə birdin-birdin aldioŋa kəlsun; Pərwərdigar bekitkən jəmət ailə-ailə boyiqə birdin-birdin ḩazir bolup aldioŋa kəlsun; andin Pərwərdigar bekitkən ailidiki ərkəklər birdin-birdin aldioŋa kelip ḩazir bolsun. **15** Xundaḳ boliduki, ḩaram dəp bekitilgən nərsini əz yenida saḳlioŋan kixi tepiloŋanda, Pərwərdigarning əḩdisigə hilaplik ḳiloŋanliḳi üqün ḩəm xundaḳla Israil iqidə rəzillik sadir ḳiloŋini üqün u wə uningoŋa barlik təwə boloŋanlar otta kəydürülsun, — dəydu», dəp eytḳin». **16** Yəxua ətisi tang səḩərdə turup Israilni aldioŋa yioŋip, ḳəbilə-ḳəbilini ḩazir ḳiliwidi, Yəḩuda ḳəbilisi bekitildi; **17** u Yəḩudaning jəmətlirini ḩazir ḳiliwidi, Zarḩiylar jəməti bekitildi. U Zarḩiylar jəmətini ailə-ailə boyiqə aldioŋa kəltürüwidi, Zabdi degən kixi bekitildi. **18** Zabdi əz ailisidiki ərkəklərni birdin-birdin ḩazir ḳiliwidi, Yəḩuda ḳəbilisidin Zərəḩning əwladi, Zabdining nəwrisi, Karmining ooŋli Aḳan bekitildi. **19** Xuning

bilən Yəxua Akanoŋa: — Əy ooŋlum, Israilning Hudasi
Pərwərdigaroŋa xan-xərəpni kayturup berip, [Uning
hərmiti üqün] kiloŋanliringni ikrar kiloŋin; məndin
heqnemini yoxurmay, kiloŋiningning hammisini manga
eytkin, dedi. **20** Akan Yəxuaoŋa jawab berip: — Mən
dərwəkə Israilning Hudasi Pərwərdigar aldida gunah
kilip, mundak-mundak kildim: **21** mən oljining arisidin
Xinarda qikkan qiraylik bir tonoŋa, ikki yüz xəkəl kümüx,
əllik xəkəl eoŋirlikti altun tahtioŋa kəzüm kizirip ularni
eliwaldim. Mana, bu nərsilərni qedirimning otturisidiki
yərgə kəmüp koydum, kümüx ularning astida, — dedi.
22 Xularni dewidi, Yəxua əlqilərni əwətti, ular qedirona
yügürüp bardi wə mana, nərsilər dərwəkə qedirda
yoxurukluk bolup, kümüx bularning astida idi. **23** Ular
bu nərsilərni qedirdin elip qikip Yəxuaoŋa, xundakla
barlik Israillarning kexioŋa kəltürüp, Pərwərdigarning
aldioŋa koydi. **24** Andin Yəxua bilən pütkül Israil jamaiti
kopup Zərahning ooŋli Akanni, kümüx, ton wə altun
tahta bilən koxup, uning ooŋulliri bilən kizlirini, uyliri
bilən exəkliri, koyliri, qediri bilən barlik təwəliklirini
elip Akor jiloŋisioŋa kəltürdi. **25** Yəxua Akanoŋa: —
Sən beximizoŋa kanqilik apət kəltürdüng! Mana, bügün
Pərwərdigar sening üstünggə apət kəltüridu, — dedi.
Andin pütkül Israil jamaiti uni qalma-kesək kilip əltürdi.
Ular ailisidikilərnimu qalma-kesək kilip əltürgəndin
keyin, hammini otta kəydürüwətti. **26** Andin halayik bir
qong dəwə taxni uning üstigə dəwiləp koydi. Bügüngə
kədər u u yərdə turmakta. Buning bilən Pərwərdigarning
oŋəzipi yandi. Xuning bilən xu yərgə «Apət jiloŋisi»
[«(Akor jiloŋisi)»] dəp nam koyuldi wə bu küngiqə
xundak atalmakta.

8 Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Sən heq korkma, həm
hodukmioŋin. Turup, barlik jəngqilərni əzüng bilən
elip, Ayi xəhirigə qikkin. Mana, Mən Ayining padixahi,
həlki, xəhiri wə zeminini koxup sening kolungoŋa
tapxurdum. **2** Sən Yeriho bilən uning padixahioŋa kandak
kiloŋan bolsang Ayi xəhiri bilən uning padixahioŋimu
xundak kilisən. Pəkət silər bu ketim xəhərdin olja wə
qarpaylarni alsanglar bolidu. Əmdi sən xəhərning kəyni
təripigə hujum kilixka pistirma koyoŋin, — dedi. **3**
Xuning bilən, Yəxua bilən hammə jəngqilər kozoŋilip,
ayioŋa hujum kilixka qikti. Yəxua ottuz ming batur
jəngqini iloŋap keqidə ularni mangdurdi **4** wə ularoŋa
mundak tapilidi: — «Silər agah bolup, xəhərdin bək neri
kətməy xəhərning kəynidə mekünüp turup, hamminglar
bəktürmə hujumoŋa təyyar turunglar. **5** Mən əzüm bilən
kaloŋan hammə kixilərni elip xəhərgə yekin barimən;
xundak boliduki, ular baldurkidək aldimizoŋa qikip
hujum kiloŋanda, biz ularning aldidin kaqimiz; **6** ular
jəzmən bizning kəynimizdin kooŋlaydu; ular: «Israillar
baldurkidək aldimizdin kəqip kətti» dəp oylaydu, biz
ularni azdurup xəhərdin yirak elip qikimiz. Xuning
üqün biz ularning aldidin kaqimiz. **7** U wakitta silər
bəktürmidin kopup qikip, xəhərni ixoŋal kilinglar;
qünki Pərwərdigar Hudayinglar bu xəhərni silərning
kolunglaroŋa tapxuridu. **8** Xəhərni ixoŋal kiloŋandin
keyin Pərwərdigarning tapilioŋini boyiqə u xəhərni ot
yekip kəydüriwetinglar. Mana, mən silərgə əmr bərdim».
9 Yəxua ularni yoloŋa saldi, ular berip Bəyt-əl bilən
Ayining otturisida, Ayining oŋərb təripidə bəktürmə
selip marap olturdi. Yəxua bolsa u keqisi həlkning
arisida kondi. **10** Ətisi səhər Yəxua kopup, həlkni
yioŋip təkxürdi; andin u Israilning aksakalliri bilən billə
həlkning aldida Ayioŋa karxi mangdi. **11** Uning bilən
billə boloŋan hammə jəngqilərmu uning bilən qikip,
xəhərning aldioŋa yekin berip, Ayining ximal təripidə
qedir tikti. Ular qüxkən jay bilən Ayining otturisida bir
jiloŋa bar idi. **12** Yəxua bəx mingqə adəmni tallap elip
berip, Bəyt-əl bilən Ayining otturisida, xəhərning oŋərb
təripidə bəktürmə turoŋuzoŋanidi. **13** Xundak kilip, barlik
həlk, yəni xəhərning ximal təripidiki bargahtiki koxun
bilən oŋərb təripidiki pistirma koxun orunlaxturup
bəlündi. Xu keqisi Yəxua əzi jiloŋining otturisioŋa
qüxti. **14** Ayining padixahi xu əhwalni kərdi wə
xəhərdikilər aldirap səhər kopuxti; padixah bilən barlik
həlki Israil bilən sokuxux üqün bəlgiləngən wakitta
Arabah tüzənglikigə qikti. Lekin padixahning xəhərning
kəynidiki pistirma koxundin həwiri yok idi. **15** Yəxua
bilən barlik Israil bolsa əzlirini ulardin yengilgəngə
selip, qəl tərəpkə kaqti. **16** Xəhərdə bar həlkning
hammisi ularni kooŋlaxka qakirildi; ular kelip Yəxuani
kooŋlioŋanda, ular azdurulup xəhərdin yirak kilindi. **17**
Ayi bilən Bəyt-əlning iqidə Israilni kooŋlaxka qikmioŋan
heqbir ər kixi kalmidi; ular xəhərni oquk koyup, hammisi
Israilni kooŋlap qikip kətti. **18** U wakitta Pərwərdigar
Yəxuaoŋa: — Kolungdiki nəyzini ayioŋa karitip uzatkin;
qünki Mən uni sening kolungoŋa tapxurdum, — dewidi,
Yəxua kolidiki nəyzini xəhərgə karitip uzatti. **19** U
kolidiki nəyzini uzatkan haman pistirmida yatkanlar
jayidin tezla qikip, yügürginiqə xəhərgə etilip kirip,
uni ixoŋal kilip xuan ot yekip kəydürüwətti. **20**
Ayining adəmliri burulup kariwidi, mana xəhərdin
asman-pələk ərləwatkan tütünni kərdi, ya u yakka
ya bu yakka kaqayli desə, heq hali kalmioŋanidi;
qəl tərəpkə kaqkan Israillar burulup əzlirini kooŋlap
keliwatkanlaroŋa hujum kildi. **21** Yəxua bilən barlik
Israil pistirma koxunning xəhərni elip boloŋanlikini,
xundakla xəhərdin tütünning ərləp qikkinini kərüp,
yenip kelip, Ayining adəmlirini əltürgili turdi. **22** Xuning
bilən bir wakitta xəhərni aloŋanlarmu xəhərdin qikip
ularoŋa hujum kildi. Xuning bilən ular Israillarning
otturisida, bəziliri bu tərəptin, bəziliri u tərəptin
kapsilip kaldi. Israillar ularning heqbirini koymay,
hammisini əltürüwətti. **23** Ular Ayining padixahini tirik
tutup, Yəxuaning aldioŋa elip bardi. **24** Israil dalada
uqrioŋan barlik ayiliklarni, yəni əzlirini qəlgiqə kooŋlap
kəlgənlərni kirip yokatkandin keyin (ularning hammisi
kiliqlinip yokitiloŋanidi), barlik Israil Ayioŋa yenip kelip,
u yərdikilərni kiliqlap əltürdi. **25** Xundak boldiki, xu
künidə əltürülgən ər-ayallar, yəni ayiliklarning hammisi
on ikki ming adəm idi. **26** Qünki Yəxua Ayida turuwatkan
hammə adəm yokitilmioŋuqə kolidiki uzutup turoŋan
nəyzisini yioŋmioŋanidi. **27** Halbuki, Pərwərdigarning
Yəxuaoŋa buyruoŋan səzi boyiqə Israillar xəhərdiki
qarpay bilən oljini əzliri üqün aldi. **28** Andin Yəxua
Ayi xəhirini kəydürüp, uni əbədgiqə Harabilik dəwisigə
aylanduruwətti; taki bügüngiqə u xundak turmakta.
29 Ayining padixahini bolsa, u bir dərəhkə asturup,
u yərdə kəqkiqə turoŋuzdi. Kün patkanda Yəxua əmr
kiliwidi, kixilər uning əlükini dərəhtin qüxürüp, uni

xəḥərning qowuqining aldioŋa taxlap, üstigə qong bir dəwə taxni dəwiliwətti; bu tax dəwisi bügüngiqə turmaqta. **30** Andin Yəxua Ebal teoŋida Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa qurbangaḥ yasidi. **31** Pərwərdigarning quli Musaning Israiloŋa buyruoŋini boyiqə, Musaoŋa nazil qilinoŋan qanun kitabida pütülgəndək, qurbangaḥ heqbir təmür əswab təgküzülmigən pütün taxlardin yasaloŋanidi. Uning üstidə həlq Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə qurbanliqlar wə inaqlik qurbanlikliri sunup turdi. **32** Xu yərdə Yəxua uning taxlirining üstigə pütkül Israilning aldida Musa pütkən qanunni kəqürüp pütüp qoydi. **33** Andin pütkül Israil həlqi, ularning aqsaqalliri, əməldarliri bilən ḥakimliri, məyli musapirlar bolsun yaki ularning arisida tuoŋuloŋanlar bolsun, ḥəmmisi Pərwərdigarning əḥdə sandukining ikki təripidə, əḥdə sandukini kətürgən kaḥinlar boloŋan Lawiylarning aldida ərə turdi; Pərwərdigarning quli Musaning dəsləptə buyruoŋini boyiqə, Israillarning bəht-bərikitini tiləxkə həlqning yerimi Gərizim teoŋi aldida, yənə bir yerimi Ebal teoŋi aldida turdi. **34** Andin Yəxua qanun kitabida pütülgənning ḥəmmisigə muwapiq qanundiki ḥəmmə səzlərni, jümlidin bəht-bərikət səzliri wə lənət səzlirini oqup bərdi. **35** Yəxua bularni pütkül Israil jamaitigə, jümlidin ayallar, balilar wə ularning arisida turuwatqan musapirlaroŋa oqup bərdi; Musaning barlik buyruoŋanliridin ḥeqbir səzni qaldurmidi.

9 Əmdi xundak boldiki, Iordan dəryasining oŋərb təripidiki, yəni taoŋlik rayondiki, Xəfəlah oymanlikidiki, Uluoŋ Dengiz boyidiki, Liwanning udulioŋiqə sozuloŋan barlik yurtlardiki padixaḥlar wə xuningdək Ḥittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar, Yəbusiylarning padixaḥliri bu ixtin həwər tapqanda, **2** ḥəmmisi bir bolup Yəxua bilən Israiloŋa qarxi jəng qiloŋili ittipaqlaxti. **3** Əmma Gibeon aḥaliliri Yəxuaning Yeriho bilən Ayioŋa nemə qiloŋinini angliioŋanda, **4** ular ḥiylə-mikir ixlitip, əzlirini [uzun] səpərdə boloŋandək kərsitip, exəklərgə kona taoŋar-hurjun bilən kona, yirtiq-yamaq xarab tulumlirini artip, **5** putlirioŋa yamaq qüxkən kona kəxlərni kiyip, kona jul-jul eginlərni üstigə orioŋan idi; ular səpərgə aloŋan nanlarning ḥəmmisi pahtilixip qurup kətkənidi. **6** Ular Gilgal qedirgaḥioŋa berip Yəxuaning qexioŋa kirip uning bilən Israillaroŋa: — Biz yirak yurttin kəlduk; biz bilən əḥdə tüzsənglar, dedi. **7** Lekin Israillar Ḥiwiylaroŋa jawab berip: — Silər bizning arimizda turuwatqan muxu yərliklər boluxunglar mumkin; undakta biz silər bilən qandakmu əḥdə tüzimiz? — dedi. **8** Ular Yəxuaoŋa: — Biz sening qulliringmiz, dedi. Yəxua ulardin: — Silər kim, qəyərdin kəldinglar? — dəp soridi. **9** Ular uningoŋa jawab berip: — Sening qulliring bolsa Pərwərdigar Hudayingning namini angliioŋanliki üqün naḥayiti yirak yurttin kəldi. Qünki biz Uning namxəḥritini wə Uning Misirda qiloŋan ḥəmmə ixlirini, **10** xundakla Uning Iordanning u təripidiki Amoriylarning ikki padixaḥi, yəni Ḥəxbonning padixaḥi Sihon bilən Axtarotta turukluk Baxanning padixaḥi Ogqa nemə qiloŋinini angliduk. **11** Xunga aqsaqallirimiz bilən yurtta turoŋuqi ḥəmmə həlq bizgə səz qilip: — Qolunglaroŋa səpərgə lazimlik ozuq-tülük elip, berip Israillar bilən kərüxüp ularoŋa: «Biz silərning qullukunglarda bolimiz; xunga biz bilən əḥdə tüzünglar», dənglar, dəp bizni əwətti. **12** Silərning qexinglaroŋa qarap yoloŋa qikkan künidə biz səpirimiz üqün əyimizdin aloŋan nan issik idi, mana ḥazir u qurup, pahtilixip ketiptu. **13** Bu xarab tulumliri bolsa xarab qaqilioŋanda yengi idi, mana əmdi yirtilip ketiptu. Biz kiygən bu kiyimlər wə kəxlər səpərning intayin uzunlukidin konirap kətti, — dedi. **14** Xuning bilən Israillar ularning ozuq-tülükidin azrak aldi, lekin Pərwərdigardin yol sorimidi. **15** Xundak qilip, Yəxua ular bilən sülḥi tüzüp, ularni tirik qoyuxka ular bilən əḥd baoŋlidi; jamaət əmirlirimu ularoŋa qəsəm qilip bərdi. **16** Ular əḥdə baoŋlixip üq kündin keyin, bu həlqning əzlirigə qoxna ikənlikini, əzlirining arisida olturuxluk ikənliki ularoŋa məlum boldi. **17** Israillar səpirini dawamlaxturup üqinqi küni ularning xəḥərlirigə yetip kəldi; ularning xəḥərliri Gibeon, Kəfiraḥ, Bəərot bilən Kiriat-yearim idi. **18** Jamaətning əmirliri ilgiri Israilning Hudasi Pərwərdigarning nami bilən ularoŋa qəsəm qiloŋan boloŋaqka, Israillar ularoŋa ḥujum qilmidi. Buning bilən pütkül jamaət əmirlər üstidin oŋotuldaxqili turdi. **19** Lekin əmirlərning ḥəmmisi pütkül jamaətkə: — Biz ularoŋa Israilning Hudasi Pərwərdigarning [nami] bilən qəsəm qilip bərgəqkə, ularoŋa qol təgküzəlməymiz. **20** Biz ularoŋa qiloŋan qəsəmimiz tüpəylidin, üstimizgə oŋəzəp qüxməsliki üqün ularni tirik qalduruxmiz kerək; ularoŋa xundak qilmisak bolmaydu, dedi. **21** Andin əmirlər jamaətkə yənə: — Ularni tirik qoyunglar; ḥalbuki, ular pütkül jamaət üqün otun yaroŋuqi wə su toxuoŋuqilar bolidu, dedi. Bu ix əmirlər jamaətkə degəndək boldi. **22** U wakitta Yəxua ularni qakirip ularoŋa: — Silər arimizdiki yərliklər turup, nemixka biz yiraqtin kəlduk, dəp bizni aldidinglar? **23** Buning üqün silər əmdi lənətkə qelip, aranglarda Hudayimning əyi üqün otun yaridioŋan wə su toxuydioŋan qul boluxtin birər adəmmu mustəsna bolmaydu, — dedi. **24** Xuning bilən ular Yəxuaoŋa jawab berip: — Pərwərdigar Hudayingning Əz quli boloŋan Musaoŋa əmr qilip, barlik zeminni silərgə berixkə, xundakla zeminda turuwatqanlarning ḥəmmisini aldinglardin yokitixka wədə qiloŋanliki qulliring boloŋan pekirlaroŋa enik məlum qilindi; xunga biz silərning tüpəylinglardin jenimizdin jəzmən ayrilip qalimiz dəp wəḥimigə qüxüp, bu ixni qilip salduk. **25** Əmdi biz qolungoŋa qüxtuk; nəziringgə nemə yahxi wə durus kərünsə xuni qiloŋin, — dedi. **26** Yəxua ənə xundak qilix bilən ularni Israilning qolidin qutquzdi; Israillar ularni əltürmidi. **27** Lekin xu küni Yəxua Pərwərdigar tallaydioŋan jayda jamaət üqün wə Pərwərdigarning qurbangaḥi üqün ularni otun yaroŋuqilar wə su toxuoŋuqilar dəp bekitti. Ular bügüngə qədər xundak qilip kəlməktə.

10 Xundak boldiki, Yerusalemning padixaḥi Adonizədək Yəxuaning Ayi xəḥirini ixoŋal qilip, uni mutlək yokatqanlikini, Yeriho bilən uning padixaḥioŋa qiloŋinidək, Ayi bilən uning padixaḥioŋimu xundak qiloŋinini, Gibeonda olturoŋuqilarning Israil bilən sülḥ tüzüp, ularning arisida turuwatqanlikini anglap, **2** u wə həlqi qattik qorkti; qünki Gibeon bolsa Ayidin qong xəḥər bolup, paytəht xəḥərliridək idi; uning ḥəmmə adəmliri tolimu batur palwanlar idi. **3** Xuning

bilən Yerusalemning padixahı Adoni-zədək Ḥebronning
padixahı Ḥoḥam, Yarmutning padixahı Piram, Laḳixning
padixahı Yafiya wə Əglonning padixahı Dəbirgə həwər
əwətip: — 4 Mening yenimoŋa kelip Gibeonlaroŋa
ḥujum ḳiliximiz üqün manga mədət beringlar; qünki
ular bolsa Yəxua wə Israillar bilən sülḥ tüzüwaldi,
— dedi. 5 Xundaḳ ḳilip Amoriylarning bəx padixahı,
yəni Yerusalemning padixahı, Ḥebronning padixahı,
Yarmutning padixahı, Laḳixning padixahı wə Əglonning
padixahı — ular əzliri barlıḳ ḳoxunliri bilən billə qiḳip,
Gibeonning udulida bargaḥ tikip, uningoŋa ḥujum ḳildi.
6 Buning bilən Gibeonliḳlar Gilgaldiki qedirgaḥḳa,
Yəxuaning ḳexioŋa adəm əwətip: — Sən əz ḳulliringni
taxliwətməy, dərḥal ḳeximizoŋa kelip mədət berip,
bizni ḳutḳuzoŋin; qünki taoŋlıḳ rayonda olturuxluḳ
Amoriylarning barlıḳ padixaḥliri birlixip bizgə ḥujum
ḳildi, — dedi. 7 Buni anglap Yəxua barlıḳ jəngqilərni,
jümlidin ḥəmmə batur palwanlarni elip Gilgaldin yoloŋa
qiḳti. 8 Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Ulardin ḳorḳmioŋin;
qünki Mən ularni sening ḳolungoŋa tapxurdum, ularning
ḥeqbiri aldingda put tirəp turalmaydu, — dedi. 9
Yəxua Gilgaldin qiḳip pütün keqə mengip ularning
üstigə tuyuḳsiz qüxti. 10 Pərwərdigar ularni Israilning
aldida tiripirən ḳildi, Yəxua ularni Gibeonda ḳattıḳ
məoŋlup ḳilip ḳirip, Bəyt-Ḥoronoŋa qiḳidioŋan dawan
yolida ḳooŋlap, Azikaḥ bilən Makkədaḥḳiqə sürüp-toḳay
ḳildi. 11 Ular Israildin ḳeqip, Bəyt-Ḥoronning dawanidin
qüxüwatḳanda, Pərwərdigar taki ular Azikaḥḳa yətküqə
asmandin ularning üstigə qong-qong məldür-taxlarni
yaoŋdurdi. Ular əldi; muxu məldürlər bilən əltürülgənlər
Israillar ḳiliqlap əltürgənlərdin kəp idi. 12 Andin
Yəxua Pərwərdigaroŋa səz ḳildi, — yəni Pərwərdigar
Amoriylarni Israilning aldioŋa tapxuroŋan künidə u
Israilning kəz aldida Pərwərdigaroŋa mundaḳ dedi: —
«Əy ḳuyax, Gibeon üstidə tohtap tur! Əy ay, Ayjalon
jiloŋisi üstidə tohtap tur!» 13 Xuni dewidi, həlḳ
düxmənlərdin intiḳam elip boloŋuqilik ḳuyax mangmay
tohtap turdi, aymu tohtap turdi. Bu wəḳə Yaxarning
kitabida pütülgən əməsmidi? Ḳuyax təhminən pütün bir
kün asmanning otturisida tohtap olturuxḳa aldirimidi.
14 Pərwərdigar bir insanning nidasioŋa ḳulaḳ saloŋan
xundaḳ bir kün ilgiri bolup baḳmioŋan wə keyinmu
bolup baḳmidi; qünki Pərwərdigar Israil üqün jəng
ḳildi. 15 Andin Yəxua bilən pütkül Israil Gilgaldiki
qedirgaḥḳa yenip kəldi. 16 Əmma u bəx padixaḥ bolsa
ḳeqip Makkədaḥtiki oŋaroŋa yoxuruniwaldi. 17 Xuning
bilən birsi Yəxuaoŋa məlum ḳilip: — U bəx padixaḥ
tepildi; ular Makkədaḥtiki oŋaroŋa yoxuruniwaptu, dedi.
18 Yəxua: — Undaḳ bolsa oŋarning aoŋzioŋa qong-
qong taxlarni yumilitip ḳoyunglar, andin uning aldida
adəmlərni kəzətkə ḳoyunglar. 19 Lekin silər tohtap
ḳalmay düxmənliringlarni ḳooŋlap kəynidə ḳaloŋanlarni
ḳiringlar; ularni əz xəḥərlirigə kirgüzmənglar, qunki
Pərwərdigar Hudayinglar ularni ḳolunglaroŋa tapxurup
bərdi, — dedi. 20 Andin xundaḳ boldiki, Yəxua bilən
Israillar bularni ḳirip ḳattıḳ məoŋlup ḳilip yoḳatti; lekin
ḳeqip ḳutuloŋan bir ḳalduḳ mustəḥkəm xəḥərlirigə
kiriwaldi. 21 Andin barlıḳ həlḳ Makkədaḥtiki qedirgaḥḳa,
Yəxuaning ḳexioŋa tinq-salamət yenip kəldi. Ḥeqkim
Israillaroŋa ḳarxi eoŋiz eqixḳa jür'ət ḳilalmidi. 22 Yəxua:
— Oŋarning aoŋzini eqip, u bəx padixaḥni oŋardin qiḳirip
mening ḳeximoŋa elip kelinglar, — dedi. 23 Ular xundaḳ
ḳilip bəx padixaḥni, yəni Yerusalemning padixaḥı,
Ḥebronning padixaḥı, Yarmutning padixaḥı, Laḳixning
padixaḥı wə Əglonning padixaḥini oŋardin qiḳirip uning
ḳexioŋa elip kəldi. 24 U padixaḥlar Yəxuaning ḳexioŋa
kəltürülgəndə, Yəxua Israilning ḥəmmə adəmlirini
qaḳirip, əzi bilən jənggə qiḳḳanləxkər sərdarlirioŋa:
— Kelip putliringlarni bu padixaḥlarning gədinigə
ḳoyunglar, — dedi. Xundaḳ dewidi, ular kelip putlirini
ularning gədənlirigə ḳoydi. 25 Andin Yəxua ularoŋa:
— Ḳorḳmanglar wə ḥeq ḥoduḳmanglar, ḳəysər wə
oŋəyrətlik bolunglar; qünki Pərwərdigar silər ḥujum
ḳiloŋan barlıḳ düxmənliringlaroŋa xundaḳ ixni ḳilidu, —
dedi. 26 Andin Yəxua padixaḥlarni ḳiliqlap əltürüp,
jəsətlirini bəx dərəhkə esip ḳoydi; ular dərəhlərning
üstidə kəqkiqə esiḳlik turdi. 27 Kün patḳanda Yəxuaning
buyruḳi bilən kixilər əlüklərni dərəhlərdin qüxürüp, ular
ilgiri yoxurunoŋan oŋaroŋa taxlap, oŋarning aoŋzioŋa qong-
qong taxlarni ḳoyup ḳoydi. Bu taxlar taki bükündə ḳədər
xu yərdə turmaḳta. 28 U küni Yəxua Makkədaḥni ixoŋal
ḳilip, uning padixaḥı bilən xəḥiridiki ḥəmmə həlḳning
birinimu ḳoymay ḳiliqlap mutləḳ yoḳatti; u Yerihoning
padixaḥioŋa ḳiloŋinidək Makkədaḥning padixaḥioŋimu
xundaḳ ḳildi. 29 Andin Yəxua bilən barlıḳ Israillar
Makkədaḥtin qiḳip, Libnaḥḳa berip Libnaḥ xəḥirigə
ḥujum ḳildi. 30 Pərwərdigar unimu padixaḥı bilən ḳoxup
Israilning ḳolioŋa tapxurup bərdi; Yəxua uni ḳiliq bilən
urup, xəḥiridiki ḥəmmə həlḳning birinimu ḳoymay
ḳiliqlap əltürdi; u Yerihoning padixaḥioŋa ḳiloŋinidək
uning padixaḥioŋimu xundaḳ ḳildi. 31 Andin Yəxua bilən
barlıḳ Israil Libnaḥdin qiḳip, Laḳixḳa berip, uni ḳamal
ḳilip uningoŋa ḥujum ḳildi. 32 Pərwərdigar Laḳixni
Israilning ḳolioŋa tapxurdi; ular ikkinqi künila uni ḳiliq
bilən elip, dəl Libnaḥḳa ḳiloŋinidək, xəḥiridiki həlḳning
birinimu ḳoymay ḳiliqlap əltürdi. 33 U waḳitta Gəzərning
padixaḥı Ḥoram Laḳix xəḥirigə mədət berix üqün qiḳip
kəldi; lekin Yəxua uni barlıḳ adəmliri bilən ḳoxup urup,
ulardin ḥeqkimni tirik ḳoymay əltürdi. 34 Andin Yəxua
bilən barlıḳ Israil Laḳixtin qiḳip, Əglonoŋa berip uni
ḳamal ḳilip, u xəḥərgə ḥujum ḳildi. 35 Ular xu küni
xəḥərni elip, uningdiki adəmlərni ḳiliqlidi; xu küni Yəxua
xəḥərdiki barlıḳ kixilərni təltəküs yoḳatti; u dəl Laḳixḳa
ḳiloŋinidək, ularoŋimu xundaḳ ḳildi. 36 Andin Yəxua
bilən Israilning ḥəmmisi Əglondin qiḳip Ḥebronoŋa
berip, u xəḥərgə ḥujum ḳildi. 37 Ular uni elip, dəl
Əglonda ḳiloŋandək uning padixaḥini ḳiliqlap, uningoŋa
ḳaraxlıḳ ḥəmmə yeza-kəntlirini elip, ularning iqidə
olturuxluḳ ḥəmmə adəmning ḥeqbirini ḳoymay ḳiliqlap
yoḳatti. Yəxua xəḥərni wə iqidiki barlıḳ adəmlərni
mutləḳ yoḳatti. 38 Andin Yəxua bilən barlıḳ Israillar
Dəbirgə berip, u xəḥərgə ḥujum ḳildi. 39 U xəḥərni elip
wə uningoŋa ḳaraxlıḳ ḥəmmə yeza-kəntlirini ḳiliq bilən
urup, padixaḥini tutup, bulardiki barlıḳ adəmlərning
ḥeqbirini ḳoymay təltəküs yoḳatti. Yəxua Ḥebronoŋa
ḳiloŋinidək, Libnaḥḳa wə uning padixaḥioŋa ḳiloŋinidək,
Dəbir bilən uning padixaḥioŋimu xundaḳ ḳildi. 40 Bu
təriḳidə Yəxua xu pütün yurtni, yəni taoŋlıḳ rayonni,
jənubiy Nəgəw yurtini, Xəfəlaḥ oymanliḳini, dawandiki
yurtlarni ḥujum ḳilip elip, ḥəmmə yurtni ixoŋal ḳilip

barlik padixahliri bilən məoqlup kildi. Israilning Hudasi
Pərwərdigar buyruoqinidək, u heqkimni koymay, bəlki
nəpəsi barlarning həmmisini mutlək yokatti. **41** Yəxua
Kadəx-Barneadin tartip Gazaoqiqə boloqan yurtlarni,
xuningdək Goxənning pütkül yurtini taki Gibeonoqiqimu
hujum bilən aldi. **42** Bu ketimki uruxta Yəxua bu
padixahlarni məoqlup kilip, ularning zeminini igilidi.
Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar Israil tərəptə turup
jəng kildi. **43** Andin Yəxua bilən barlik Israil Gilgaldiki
qedirgahka yenip kəldi.

11 Əmma Hazorning padixahi Yabin bularni anglap
Madonning padixahi Yobab bilən Ximronning
padixahi wə Akşafning padixahioqa adəm əwətti, **2**
xundakla ximaldiki taoqlik rayondiki padixahlaroqa,
Kinnərotning jənubidiki tüzlənglik, oymanlik wə
oqərbtiki Dor egizlikidiki həmmə padixahlaroqa əlqi
əwətti; **3** U yənə xərk bilən oqərb tərəptiki Kanaaniylar,
Amoriylar, Hittiylar, Pərizziylər bilən taoqlik rayondiki
Yəbusiylar wə Hərmon teoqining etikidiki Mizpah
yurtida turuwatkan Hiwiylarni qakirdi. **4** Ular, yəni
padixahliri wə barlik koxunliri qikti; ularning sani
dengiz sahilidiki kumdək kəp idi, ularning nuroqun
at wə jəng harwiliri bar idi. **5** Bu həmmə padixahlar
bir bolup yioqilip, Israil bilən jəng kilix üqün Mərom
sulirining boyida qedirlarni tikti. **6** Lekin Pərwərdigar
Yəxuaoqa: — Sən ulardin heq korkmioqin; qünki Mən
ətə muxu wakitlarda ularning həmmisini Israilning
aldida halakətkə tapxurimən. Sən ularning atlirining
pəylirini kesip, harwilirini otta kəydürüwetisən, —
dedi. **7** Buni anglap Yəxua bilən uning həmmə
jəngqiliri Mərom sulirining yenioqa berip, ularning
üstigə tuyuksiz qüxüp hujum kildi. **8** Pərwərdigar
ularni Israilning kolioqa tapxurdi; ularni urup Qong
Zidon wə Misrəfot-Mayimoqiqə, xundakla xərk tərəptiki
Mizpah wadisioqiqə sürüp berip, ulardin heqbirini
koymay kiliqlap eltürdi. **9** Yəxua Pərwərdigarning əzigə
buyruoqinidək kilip, ularning atlirining pəylirini kesip,
harwilirini otta kəydürüwətti. **10** Xu qaoqda Yəxua
kaytip berip, Hazorni ixoqal kilip, uning padixahini
kiliqlap eltürdi. Hazor bolsa xu dəwrlərdə axu barlik
əllərning bexi idi. **11** [Israillar] xəhər iqidə olturuxluk
həmmisini kiliqlap eltürüp, heq nəpəs igisini koymay
həmmisini üzül-kesil yokatti; Hazorni Yəxua otta
kəydürüwətti, **12** Xu padixahlarning barlik paytəht
xəhərlirini elip, ularning padixahlirini məoqlup kildi;
Pərwərdigarning kuli boloqan Musa buyruoqinidək, u
ularni kiliqlap üzül-kesil yokatti. **13** Lekin egizlikkə
selinoqan xəhərlərni bolsa, Israil kəydürmidi; Yəxua
ulardin pəkət Hazornila kəydürüwətti. **14** Israillar bu
xəhərlərdiki oqəniymətlərni wə qarpaylarni əzlirigə olja
kilip aldi, lekin iqidiki həmmə adəmlərni kiliqlap yokatti;
ular birmu nəpəs igisini tirik koymidi. **15** Pərwərdigar
Əz kuli boloqan Musaoqa nemə buyruoqan bolsa, Musamu
Yəxuaoqa xuni buyruoqanidi wə Yəxuamu xundak kildi.
U Pərwərdigarning Musaoqa buyruoqinidin heqnemini
kaldurmay həmmini xu boyiqə ada kildi. **16** Xu tərikidə
Yəxua xu zeminning həmmisini, yəni taoqlik rayondiki
zeminlarni, barlik jənubiy Nəgəw zeminini, barlik
Goxən zeminini, oymanliktiki zeminlarni, tüzlənglikiki
zeminlarni wə Israilning taoqlik rayonlirini wə Xəfəlah
oymanlikini, **17** Seir dawinioqiqə sozuloqan Halak teoqidin
taki Hərmon teoqining etikidiki Liwan jiloqisioqa jaylaxkan
Baal-Gadkiqə boloqan zeminni igilidi; u ularning həmmə
padixahlirini tutup ularni əlümgə məhkum kildi. **18**
Xu tərikidə Yəxua bu həmmə padixahlar bilən uzun
wakit jəng kildi. **19** Gibeonda olturaklaxkan Hiwiylardin
baxka, heqbir xəhər Israil bilən sulh tüzmidi. Israil
ularning həmmisini jəng arkilikla aldi. **20** Qünki ularning
kənglining kattik kilinixi, Israil bilən jəng kilix niyitidə
boluxi Pərwərdigardin idi; buning məksiti, ularning
üzül-kesil yokitilixi; yəni, ularoqa heq rəhim kilinmay,
əksiqə Pərwərdigar Musaoqa buyruoqinidək ularning
yokitilixi üqün idi. **21** U wakitta Yəxua kelip Anakiylaroqa
hujum kilip ularni taoqlik rayondin, Hebrondin, Dəbirdin,
Anabdin, Yəhudaning həmmə taoqlik rayoni bilən
Israilning həmmə taoqlik rayonidin yokatti; Yəxua ularni
xəhərliri bilən koxup üzül-kesil yokatti. **22** Xuning
bilən Israillarning zeminida Anakiylardin heqbirimu
kaldurulmidi; pəkət Gaza, Gat wə Axdodta birnəqqisila
kaldi. **23** Xu tərikidə Yəxua Pərwərdigar Musaoqa wədə
kiloqandək pütkül zeminni aldi; Yəxua uni Israiloqa
ularning koxun-kəbilisi boyiqə miras kilip təksim kildi.
Andin zemin jəngdin aram tapti.

12 Israil Iordan dəryasining u təripidə, yəni kün
qikix təripidə [ikki] padixahni eltürdi. Ular
ularning zeminini, yəni Arnon dəryasidin tartip Hərmon
taoqlikioqa tutaxkan zemin bilən xərk tərəptiki barlik
Arabah tüzlənglikini igilidi. Xu [ikki] padixahlar bolsa:
— **2** [birsi] Həxbonda turuxluk Amoriylarning padixahi
Sihon; u Aroər (Aroər Arnon dəryasining boyida) wə
Arnon jiloqisidiki xəhərdin tartip, Gileadning yerimini
əz iqigə aloqan Yabbok dəryasioqiqə (bu Ammoniylarning
qegrisi idi) boloqan yərlərdə səltənət kilatti; **3** u səltənət
kiloqan zemin yənə xərk tərəptiki Kinnərot dengizidin
tartip Arabah dengizioqiqə, yəni Xor dengizioqiqə
sozuloqan Arabah tüzlənglikini, xundakla xərk tərəptiki
Bəyt-Yəximotka baridioqan yolni wə jənub təripidə
Pisgah teoqining dawanlirining qetigiqə sozuloqan
zeminni əz iqigə alatti. **4** Uningdin baxka Israil Baxan
padixahi Ogning zeminini aldi; u Rəfayiylar [deyilidioqan
gigantlarning] kaldukidin biri idi (ular Axtarot wə
Ədrəydə turatti). **5** U Hərmon teoqidiki yurtlaroqa,
Salkah wə pütkül Baxan zemininoqa, yəni Gəxuriylar bilən
Maakatiylarning qegrisioqiqə, xuningdək Gileadning
yerimioqa, taki Həxbonning padixahi Sihonning
qegrisioqiqə səltənət kilatti. **6** Pərwərdigarning kuli
boloqan Musa bilən Israillar bularoqa hujum kilip məoqlup
kiloqanidi wə Pərwərdigarning kuli Musa xu zeminni
Rubənlərgə, Gadlaroqa wə Manassəhning yerim kəbilisigə
miras kilip bərgənidi. **7** Təwəndikilər Yəxua bilən
Israillar Iordan dəryasining oqərb təripidə hujum kilip
məoqlup kiloqan padixahlardur; ularning zeminliri Liwan
jiloqisidiki Baal-Gadtin tartip, Seirning dawanlirining
yenidiki Halak teoqioqiqə boloqan zeminlardin ibarət
idi. Yəxua bu zeminlarni Israilning koxun-kəbililiri
boyiqə ularoqa miras kilip bərdi, **8** jümlidin taoqlik
yurtni, Xəfəlah oymanlikini, Arabah tüzlənglikini,
egizliktiki dawanlarni, qəllükni wə jənubtiki Nəgəw
zeminini, Hittiylar, Amoriylar, Kanaaniylar, Pərizziylər,
Hiwiylar wə Yəbusiylarning zeminlirini bəlüp bərdi: —

9 Ularning padixaḥlirining biri Yerihoning padixaḥi,
biri Bəyt-əlning yenidiki Ayining padixaḥi, **10** biri
Yerusalemning padixaḥi, biri Ḥebronning padixaḥi, **11**
biri Yarmutning padixaḥi, biri Lakixning padixaḥi, **12**
biri Əglonning padixaḥi, biri Gəzərning padixaḥi, **13**
biri Dəbirning padixaḥi, biri Gədərning padixaḥi, **14** biri
Hormaḥning padixaḥi, biri Aradning padixaḥi, **15** biri
Libnaḥning padixaḥi, biri Adullamning padixaḥi, **16** biri
Makkədaḥning padixaḥi, biri Bəyt-əlning padixaḥi, **17**
biri Tappuaḥning padixaḥi, biri Ḥəfərning padixaḥi,
18 biri Afəkning padixaḥi, biri Laxaronning padixaḥi,
19 biri Madonning padixaḥi, biri Ḥazorning padixaḥi,
20 biri Ximron-Məronning padixaḥi, biri Akşafning
padixaḥi, **21** biri Taanakning padixaḥi, biri Məgiddoning
padixaḥi, **22** biri Kədəxning padixaḥi, biri Karməlning
yenidiki Yokneamning padixaḥi, **23** biri Dor egizlikidiki
Dorning padixaḥi, biri Goyimning padixaḥi, **24** biri
Tirzaḥning padixaḥi bolup, jəmiy ottuz bir padixaḥ idi.

13 Əmma Yəxua yaxinip, yexi heli bir yərgə berip
kaloqanidi. Pərwərdigar uningoqa mundak dedi:
— «Sən əmdi kerip kalding, yexingmu qongiyip kaldi,
lekin yənə igilinixi kerək boloqan nuroqun zemin bar.
2 Bu zeminlar bolsa munular: — Filistiylərning wə
Gəxuriylarning barlik yurtliri, **3** yəni Misirning xərk
təripidiki Xihor dəryasidin tartip, ximal təripidiki
əkron xəḥirining qegralirioqiqə sozuloqan yərlər (xu
yurt Kanaaniylarning zemini ḥesablinatti), jümlidin
Gaza, Axdod, Axkelon, Gat wə əkrondiki bəx Filistiy
əmir baxkuridioqan yurtlar bilən Awwiylarning jənub
tərəptiki yurtliri; Zidoniylaroqa təwə boloqan Məarəḥdin
tartip Afək bilən Amoriylarning qegrasioqiqə boloqan
Kanaaniylarning barlik zemini; **5** Gəbaliylarning
zemini wə barlik Liwan zemini, yəni kün qikix
tərəptiki Ḥərmon teoqining etikidiki Baal-gadtin
tartip, Hamat rayonioqa kirix eoqizioqiqə boloqan
zeminlar; **6** Liwandin tartip Misrəpot-Mayimoqiqə
sozuloqan taoqlikta barlik olturuwatkanlarning, yəni
Zidoniylarning zemini katarliklardin ibarəttur. Bu
zemindiki həlkning ḥəmmisini Mən Israil aldidin
koqliwetimən. Xunga sən qokum Mening sanga
buyruoqinim boyiqə buni qək taxlap Israilliklaroqa
miras kilip təksim kilip berixing kerək. **7** Sən əmdi
bu zeminlarni tokkuz kəbilə bilən Manassəḥning
yerim kəbilisigə miras kilip bəlgin». **8** Rubənlər bilən
Gadlar bolsa, [Manassəḥning yerim kəbilisi] bilən
birliktə Iordan dəryasining u keti, yəni xərk təripidə
Musaning ularoqa bərgən mirasioqa igə boldi; buni
Pərwərdigarning kuli boloqan Musa ularoqa miras kilip
bərgənidi: — **9** Ularning zeminliri Arnon jiloqisining
boyidiki Aroərdin tartip, jümlidin jiloqining otturisidiki
xəḥər wə Dibonoqiqə sozuloqan Mədəba tüzləngliki, **10**
Ḥəxbonda səltənət kiloqan, Amoriylarning padixaḥi
Sihonning Ammoniylarning qegrisioqiqə boloqan ḥəmmə
xəḥərliri; **11** Gilead bilən Gəxuriylar wə Maakatiylarning
qət yurtliri, Ḥərmon teoqining ḥəmmisi wə Salkaḥoqiqə
sozuloqan barlik Baxan zemini; **12** [gigantlar boloqan]
Rəfayiylarning kalduk nəslidin boloqan Axtarot bilən
ədrəydə səltənət kiloqan Ogning Baxandiki pütkül
padixaḥlik zeminidin ibarət idi; muxu zemindikilərni
Musa məoqlup kilip, zeminlirioqa igə boldi. **13** Lekin
Israillar Gəxuriylar bilən Maakatiylarni əz yurtliridin
koqliwətmidi; xunga Gəxuriylar bilən Maakatiylar
bügüngiqə Israil arisida turmakta. **14** Lekin [Musa] Lawiy
kəbilisigə ḥeq miras zeminni bərmigən; Israilning Hudasi
Pərwərdigar ularoqa eytkinidək, Pərwərdigaroqa atap
otta sunuloqan kurbanliklar ularning mirasidur. **15** Musa
Rubənlər kəbilisigə, jəmət-aililiri boyiqə yurtlarni miras
kilip bərdi. **16** Ularning zemini bolsa Arnon jiloqisining
yenidiki Aroərdin tartip, jiloqining otturisidiki xəḥər
wə Mədəbaning yenidiki pütkül tüzlənglik, **17** Ḥəxbon
wə uningoqa karaxlik tüzləngliktiki ḥəmmə xəḥərlər,
Dibon, Bamot-Baal, Bəyt-Baal-Meon, **18** Yaḥaz, Kədəmot,
Məfaat, **19** Kiriatayim, Sibmaḥ, wə «Jiloqa teoqi»diki
Zərət-Xaḥar, **20** Bəyt-Peor, Pisgaḥ teoqidiki dawanlar,
Bəyt-Yəximot, **21** tüzləngliktiki barlik xəḥərlər wə
Ḥəxbonda səltənət kiloqan, Amoriylarning padixaḥi
boloqan Sihonning pütkül səltənitining zeminini əz iqigə
aldi. Bu padixaḥ wə uning bilən xu yurtta olturuxluk,
[Sihonoqa] bekinoqan sərdarlar Əwi, Rəkəm, Zur, Hur
wə Rəba katarlik Midiyan əmirliri bolsa Musa təripidin
əltürülgənidi. **22** Xu wakitta Israillar əltürgənlər iqidə
Beorning ooqli palqi Balaammu bar idi; unimu ular
kiliqlap əltürgənidi. **23** Rubənlərning zemininin qegrasi
Iordan dəryasining əzi idi. Rubənlərning jəmət-aililiri
boyiqə ularoqa bəlüngən mirasi mana bu xəḥərlər bilən
kənt-kixlakliri idi. **24** Musa yənə Gad kəbilisigə, yəni
Gadlarning jəmət-aililiri boyiqə ularoqa miras bəlup
bərgənidi. **25** Ularning zeminliri bolsa Yaazər bilən
Gileadning barlik xəḥərliri, Ammoniylarning zemininin
yerimi taki Rabbaḥ aldidiki Aroərgiqə, **26** Ḥəxbondin
tartip Ramat-Mizpəḥ wə Bətonimoqiqə, Maḥanayimdin
tartip Dəbirning qegrisioqiqə, **27** jiloqioqa jaylaxkan Bəyt-
Ḥaram, Bəyt-Nimraḥ, Sukkot wə Zafonlar, Ḥəxbonning
padixaḥi Sihonning səltənitining Iordan dəryasining
xərkiy ketidiki kaloqan kismi, dəryani yakilap Kinnərət
Dengizining u bexioqiqə idi. **28** Gadlarning jəmət-
aililiri boyiqə ularoqa bəlüngən mirasi mana bu xəḥərlər
bilən kənt-kixlakliri idi. **29** Musa Manassəḥning
yerim kəbilisigimu miras bərgənidi; Manassəḥning
yerim kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə bu miras bəlup
berilgənidi: — **30** zeminliri Maḥanayimdin tartip,
pütkül Baxan zemini, Baxanning padixaḥi Ogning
pütkül səltənitining zemini wə Yairning barlik yeza-
kəntliri (bu yeza-kəntlər Baxanning əzigə jaylaxkan
bolup, jəmiy atmix idi), **31** Gileadning yerimi bilən
Baxan padixaḥi Ogning səltənitidiki Axtarot wə ədrəy
xəḥərliri Manassəḥning ooqli Makirning əwladioqa təwə
kilinoqan bolup, Makirlarning yerim kismioqa jəmət-
aililiri boyiqə miras kilip bəlup berilgənidi. **32** Musa
Iordan dəryasining xərk ketida, Yerihoning udulida,
Moabning tüzləngliklirida boloqan waktida bəlüp bərgən
miraslar mana bu zeminlar idi. **33** Lekin Musa Lawiy
kəbilisigə ḥeq miras zeminni təkdim kilmidi; Israilning
Hudasi Pərwərdigar ularoqa eytkinidək, U Əzi ularning
mirasidur.

14 Israillarning Kanaan zeminidin aloqan mirasliri
təwəndikidək; əliazar kaḥin bilən Nunning ooqli
Yəxua wə Israil kəbililiridiki jəmət-ailə baxlikliri
muxu miraslarni ularoqa bəlüp bərgən. **2** Pərwərdigar
Musaning wasitisi bilən tokkuz yerim kəbilə tooqrisida

buyruoŋinidək, ularning ḥərbirining ülüxi qək taxlax
bilən bəlüp berildi. 3 Qünki ḳaloŋan ikki ḳəbilə
bilən Manassəḥning yerim ḳəbilisining mirasini bolsa
Musa Iordan dəryasining u təripidə uloroŋa təksim
ḳiloŋanidi; lekin u Lawiylaroŋa ularning arisida ḥeq
miras bərmigənidi 4 (Yüsüpning əwladliri Manassəḥ
wə əfraim degən ikki ḳəbiligə bəlüngənidi. Lawiylaroŋa
bolsa, turuxḳa bolidioŋan xəḥərlər bekitilip, xundaḳla
xu xəḥərlərgə təwə yaylaḳlardin qarpaylirini baḳidioŋan
wə mal-mülüklirini orunlaxturidioŋan yərlərdin baxḳa
uloroŋa ḥeq ülüxlərni bərmigənidi). 5 Pərwərdigar
Musaoŋa ḳandaḳ buyruoŋan bolsa, Israillar xundaḳ ḳilip
zeminni bəlüxüwaldi. 6 Yəḥudalar Gilgaloŋa, Yəxuaning
ḳexioŋa kəldi, Kənizziy Yəfunnəḥning ooŋli Kaləb
Yəxuaoŋa mundaḳ dedi: — «Pərwərdigar Өz adimi boloŋan
Musaoŋa mən bilən sening tooŋrangda Ḳadəx-Barneada
nemə degənlikini bilisənoŋu; 7 Pərwərdigarning adimi
Musa meni Ḳadəx-Barneadin zeminni qarlap kelixkə
əwətkəndə, mən ḳirik yaxta idim; qin [etiḳadlik] kənglüm
bilən uningoŋa həwər yətküzgənidim. 8 Əmma mən bilən
qiḳḳan ḳerindaxlirim həlḳning kənglini su ḳiliwətkənidi.
Lekin mən bolsam pütün ḳəlbim bilən Pərwərdigar
Hudayimoŋa əgəxtim. 9 U küni Musa ḳəsəm ḳilip: —
«Sən pütün ḳəlbing bilən Pərwərdigar Hudayingoŋa
əgəxkining üqün, sening putung dəssigən zemin jəzmən
əbədgiqə sening bilən nəslingning mirasi bolidu» —
degənidi. 10 — Mana Israil qəldə sərgərdan bolup
yürgəndə, Pərwərdigar Musaoŋa xu səzlərni degən
künidin keyinki ḳirik bəx yil iqidə Өzi eytḳinidək meni
tirik saḳlidi. Mana mən bügün səksən bəx yaxḳa kirdim.
11 Mən muxu kündimu Musa meni qarlaxḳa əwətkən
kündikidək küqlükmən, məyli jəng ḳilix bolsun yaki bir
yərgə berip-kelix bolsun, mening yənila baldurḳidək
küq-dərmanim bardur. 12 Əmdi Pərwərdigar xu künidə
wədə ḳiloŋan bu taoŋlik yurtni manga miras ḳilip bərgin;
qünki u küni sənmu u yərdə Anakiylar turidioŋanlikini,
xundaḳla qong ḥəm mustəḥkəm xəḥərlər barlikini
anglidingoŋu. Lekin Pərwərdigar mən bilən billə bolsila,
Pərwərdigar eytḳinidək mən ularni ḳooŋliwetimən». 13
Buni anglap Yəxua Yəfunnəḥning ooŋli Kaləbkə bəht-
bərikət tiləp, Ḥebronni uningoŋa miras ḳilip bərdi. 14
Xunga Ḥebron taki bügüngiqə Kənizziy Yəfunnəḥning
ooŋli Kaləbning mirasi bolup turmaḳta; qünki u pütün
ḳəlbi bilən Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa əgəxkən 15
(ilgiri Ḥebron bolsa Kiriat-Arba dəp atilatti. Arba degən
adəm Anakiylar arisida əng dangḳi qiḳḳan adəm idi).
Xundaḳ ḳilip zemin jəngdin aram tapti.

15 Yəḥudalar ḳəbilisining mirasi bolsa jəmət-aililiri
boyiqə qək taxlinip erixkən zemin bolup, jənubiy
tərəpning uqi Edomning qegrisioŋa wə Zin qəligə tutaxti;
2 jənubiy qegrisi «Xor dengizi»ning ayioŋidin, yəni
jənubiy tərəpkə qoḳqiyip qiḳḳan ḳoltuḳtin baxlinip, 3
«Serik Exək dawini»ning jənub təripidin ətüp, Zinoŋa
tutaxti; andin Ḳadəx-Barneaning jənubini yaḳilap
Ḥəzroŋoŋa ətüp, Addaroŋa berip, Karkaaḥḳa burulup, 4
Azmonoŋa ətüp Misir ekini bilən qiḳip, uqi dengizoŋa
taḳixatti. Bu ularning jənubiy qegrisi idi. 5 Xərḳiy qegrisi
bolsa Xor dengizidin Iordan dəryasining dengizoŋa
ḳuyulidioŋan eoŋizioŋiqə idi; ximaliy qegrisi bolsa
dengizning Iordan dəryasining dengizoŋa ḳuyulidioŋan
eoŋizidin baxlinip, 6 andin Bəyt-Ḥoglaḥoŋa berip,
Bəyt-Arabaḥning ximalidin ətüp, Rubənning ooŋli
Boḥanning texining ḳexioŋiqə idi; 7 andin qegra
Aḳor jiloŋisidin Dəbirgə ḳarap ətüp, u yərdin ximal
təripigə burulup, jiloŋining jənub təripidiki Adummioŋa
qiḳidioŋan dawanning udulidiki Gilgaloŋa yetip berip,
andin Ən-Xəməx suliridin ətüp, Ən-Rogəl bulikioŋa
tutixatti; 8 u yərdin «Bən-Ḥinnomning jiloŋisi»oŋa
qiḳip, Yəbusiylar egizlikidin, yəni Yerusalemning jənub
təripidiki dawandin ətüp, andin Ḥinnom jiloŋisining
aldioŋa, yəni oŋərb tərəpkə, Rəfayiylarning jiloŋisining
ximaliy bexidiki taoŋning qoḳḳisioŋa qiḳti; 9 qegra bu
taoŋning qoḳḳisidin Nəftoaḥ süyining bulikioŋa berip,
andin əfron teoŋidiki xəḥərlirining yeni bilən qiḳip, u
yərdin Baalaḥ (yəni Kiriat-Yearim)oŋa yetip berip, 10
andin Baalaḥtin ətüp, oŋərb təripigə ḳayrilip Seir teoŋioŋa
berip, Yearim teoŋi (yəni Kesalon)ning ximaliy baoŋridin
ətüp, Bəyt-Xəməxkə qüxüp, Timnaḥtin ətti; 11 andin
ximaloŋa ḳarap əkronning dawini bilən qiḳip Xikronoŋa
ətüp, Baalaḥ teoŋining yenioŋa tutixip, Yabnəəlgə yetip,
andin uqi dengizoŋa taḳaxḳanidi. 12 Oŋərb təripidiki
qegrisi bolsa dengiz boyliri idi. Yəḥudalarning jəmət-
aililiri boyiqə uloroŋa tohtitiloŋan tət təripidiki qegra
mana xu idi. 13 Yəfunnəḥning ooŋli Kaləbgə bolsa,
Pərwərdigarning Yəxuaoŋa bərgən əmri boyiqə, uningoŋa
Yəḥudalarning arisida bir ülüx, yəni Anakning atisi
Arbaning xəḥiri boloŋan Ḥebron ata ḳilindi. 14 Kaləb xu
yərdin Xexay, Aḥiman wə Talmay degən üq Anakiyni
ḳooŋliwətti; ular üqi Anakning əwladi idi. 15 Andin xu
yərdin qiḳip, Dəbirdə turuwatḳanloroŋa ḥujum ḳildi
(ilgiri Dəbirning nami Kiriat-Səfər idi). 16 Kaləb: —
Kimki Kiriat-Səfərgə ḥujum ḳilip uni alsa, uningoŋa ḳizim
Aksaḥni hotunluḳḳa berimən, degənidi. 17 Kaləbning
ukisi Kenazning ooŋli Otniyəl uni ixoŋal ḳildi, Kaləb
uningoŋa ḳizi Aksaḥni hotunluḳḳa bərdi. 18 Xundaḳ
boldiki, ḳiz yatlik bolup uning ḳexioŋa barar qaoŋda, erini
atisidin bir parqə yər soraxḳa ündidi. Aksaḥ exəktin
qüxüxigə Kaləb uningdin: — Sening nemə təliping bar?
— dəp soridi. 19 U jawab berip: — Meni alaḥidə bir
bərikətligəysən; sən manga Nəgəwdin [ḳaoŋjirak] yər
bərgənikənsən, manga birnəqqə bulaḳnimu bərgəysən,
— dedi. Xuni dewidi, Kaləb uningoŋa üstün bulaḳlar
bilən astin bulaḳlarni bərdi. 20 Təwəndikilər Yəḥuda
ḳəbilisigə ularning jəmət-aililiri boyiqə təgkən miras
ülüxlərdur: — 21 Yəḥuda ḳəbilisining əng jənubioŋa
jaylaxḳan, Edom qegrisi tərəptiki xəḥərlər: — Kabzəəl,
Edər, Yagur, 22 Kinaḥ, Dimonaḥ, Adadaḥ, 23 Kədəx,
Ḥazor, Yitnan, 24 Zif, Tələm, Bealot, 25 Ḥazor-ḥadattaḥ,
Keriot-Ḥəzron (yəni Ḥazor), 26 Amam, Sema, Moladaḥ,
27 Ḥazar-Gaddaḥ, Ḥəxmon, Bəyt-Pələt, 28 Ḥazar-Xual,
Bəər-Xeba, Biziotiya, 29 Baalaḥ, Ijim, Ezəm, 30 Əltolad,
Kesil, Hormaḥ, 31 Ziklag, Madmannaḥ, Sansannaḥ,
32 Libaot, Xilḥim, Ayin wə Rimmon ḳatarliḳlar jəmiy
yigirmə tokḳuz xəḥər wə uloroŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlar
idi. 33 Xəfəlaḥ oymanlikidiki xəḥərlər bolsa Əxtaol,
Zoreaḥ, Axnaḥ, 34 Zanoaḥ, Ən-Gannim, Tappuaḥ, Ənam,
35 Yarmut, Adullam, Sokoḥ, Azikaḥ, 36 Xaarayim,
Aditaim, Gədəraḥ wə Gədərotaim bolup, jəmiy on
tət xəḥər wə uloroŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlar idi. 37
Bulardin baxḳa yənə Zinan, Ḥadaxaḥ, Migdal-Gad,

38 Dilean, Mizpaһ, Yoqtəəl, **39** Laqix, Bozkat, Əglon,
40 Kabbon, Laһmas, Qitlix, **41** Gədərot, Bəyt-Dagon,
Naamaһ wə Makkədaһ bolup, jəmiy on altə xəһər wə
ularoŋa qaraxliq kənt-qixlaqlar idi. **42** Buningdin baxqa
yənə Libnaһ, Etər, Axan, **43** Yəftaһ, Axnaһ, Nəzib, **44**
Keilaһ, Akzib wə Marəxaһ bolup, jəmiy tokquz xəһər
wə yənə ularoŋa qaraxliq kənt-qixlaqlarmu bar idi; **45**
yənə Əkron bilən uningoŋa qaraxliq yeza-kəntlər, **46**
xundaqla Əkronning oŋərb təripidin tartip Axdodning
yenidiki һəmmə xəһərlər bilən ularning kənt-qixlaqliri
qoxulup, **47** Axdod wə uningoŋa qaraxliq yezilar wə
kənt-qixlaqlar, Gaza xəһiri wə xundaqla Misir eqinioŋiqə
wə Uluoŋ Dengizning qiroŋiqioŋiqə, uningoŋa qaraxliq
yezilar wə kənt-qixlaqlar bar idi. **48** Taoŋliq rayondiki
xəһərlər: — Xamir, Yattir, Sokoһ, **49** Dannaһ, Kiriat-
Sannaһ (yəni Dəbir), **50** Anab, Əxtəmoһ, Anim, **51** Goxən,
Һolon wə Giloһ bolup, jəmiy on bir xəһər wə ularoŋa
qaraxliq kənt-qixlaqlar idi. **52** Buningdin baxqa yənə
Arab, Dumaһ, Exan, **53** Yanim, Bəyt-Tappuaһ, Afikaһ, **54**
Һumtaһ, Kiriat-Arba (yəni Һebron) wə Zior bolup, jəmiy
tokquz xəһər wə ularoŋa qaraxliq kənt-qixlaqlar bar idi.
55 Buningdin baxqa yənə Maon, Karməl, Zif, Yuttaһ,
56 Yizrəəl, Yokdeam, Zanoaһ, **57** Kayin, Gibeaһ wə
Timnaһ bolup, jəmiy on xəһər wə ularoŋa qaraxliq kənt-
qixlaqlar bar idi. **58** Buningdin baxqa yənə Һalһul, Bəyt-
Zur, Gədor, **59** Maarat, Bəyt-Anot wə Əltəkon bolup,
jəmiy altə xəһər wə ularoŋa qaraxliq kənt-qixlaqlar
bar idi. **60** Buningdin baxqa yənə Kiriat-Baal (yəni
Kiriat-Yearim) wə Rabbaһ degən ikki xəһər wə ularoŋa
qaraxliq kənt-qixlaqlar bar idi. **61** Qəldiki xəһərlər
bolsa: — Bəyt-Arabaһ, Middin, Səkakaһ, **62** Nibxan, «Xor
Xəһiri» wə Ən-Gədi, jəmiy altə xəһər wə ularoŋa qaraxliq
kənt-qixlaqlar idi. **63** Lekin Yerusalemda olturukluq
Yəbusiylarni bolsa Yəһudalar qooqliwetəlmigən; xunga
ta bügüngiqə Yəbusiylar Yəһudalar bilən Yerusalemda
billə turmaqta.

16 Yüsüpning əwladlirioŋa qək taxlinip qikqan miras
zemin bolsa Yerihooŋa tutax boloŋan Iordan
dəryasidin tartip, Yerihoning xərq təripidiki kəllərgiqə
boloŋan yurtlar wə Yerihodin qikip, qəldin ətüp Bəyt-
əlning taoŋliq rayonioŋa sozuloŋan yurtlar idi. **2**
Qegrisi Bəyt-əldin tartip Luzoŋa, andin Arkiylarning
qegrisidiki Atarotqa yetip, **3** andin oŋərb təripigə berip,
Yaflətiylərning qegrisioŋa tutixup, Astin Bəyt-Һoronning
qetigə qüxüp, Gəzərgə berip dengizda ahirlixatti. **4**
Yüsüpning əwladliri, yəni Manassəһ bilən Əfraimlar
erixkən miras ülüxi mana xu idi. **5** Əfraimlarning jəmət-
ailiri boyiqə aloŋan zeminining qegrisi təwəndikidək: —
miras zeminning xərq tərəptiki qegrisi Atarot-Addardin
tartip üstün Bəyt-Һoronoŋiqə yetip, **6** andin dengizoŋa
berip ximaloŋa qarap Mikmitatqa qikti; andin yənə xərq
təripidiki Taanat-Xiloһqa qayrilip, uningdin ətüp xərq
tərəpkə qarap Yanoaһqa, **7** Yanoaһdin qüxüp Atarot
bilən Naaratqa yetip, Yerihooŋa tutixip Iordan dəryasioŋa
qikti. **8** Qegra Tappuaһdin oŋərb tərəpkə qikip Kanaһ
eqinioŋiqə berip, dengizoŋa yetip ayaoŋlaxti. Əfraimning
qəbilisigə, yəni ularning jəmət-aililirigə təgkən miras
ülüxi xu idi. **9** Buningdin baxqa Əfraimlar üqün
Manassəһning mirasining otturisida birnəqqə xəһərlər
ayriloŋanidi; bu ayriloŋan xəһərlərning һəmmisi qaraxliq
kənt-qixlaqliri bilən qoxuloŋanidi. **10** Əmma [Əfraimlar]
Gəzərdə olturuxluq Kanaaniylarni qooqliwətmigənidi;
xunga Kanaaniylar ta bügüngiqə Əfraimning arisida
turup, məhsus һaxarqi mədikarlar bolup turmaqta.

17 Manassəһ Yüsüpning tunji ooŋli boloŋaqqa,
uning qəbilisigimu qək taxlinip miras berilgən.
Manassəһning tunji ooŋli Makirning [əwladliri] (Makir
Gileadning atisi idi) batur palwan boloŋaqqa, ularoŋa
Gilead bilən Baxan miras qilip berildi. **2** Manassəһning
qaloŋan əwladlirimu, jümlidin Abiezərlər, Һələklər,
Asriəllər, Xəkəmlər, Һəfərlər bilən Xemidalar əz
jəmət-aililiri boyiqə miras ülüxini aldi. Bular bolsa
Yüsüpning ooŋli Manassəһning ər jəmət aililiri idi.
3 Əmdi Manassəһning qəwrisi, Makirning əwrisi,
Gileadning nəwrisi, Һəfərning ooŋli Zəlofiһadning ooŋul
pərzəntliri yoq bolup, pəqət qizlirila bar idi. Uning
qizlirining isimliri Maһlaһ, Noaһ, Һoglaһ, Milkaһ
wə Tirzaһ idi. **4** Ular kaһin əliazar bilən Nunning
ooŋli Yəxua wə əmirlərning qexioŋa berip ularoŋa: —
Pərwərdigar Musaoŋa biz tooŋruluq qerindaxlirimiz
qatarida miras berixkə əmr qiloŋanidi, dedi. Xuni
dewidi, [Yəxua] Pərwərdigarning əmri boyiqə ularning
atisining qerindaxliri qatarida ularoŋa miras bərdi. **5**
Buning bilən Iordan dəryasining u təripidiki Gilead
bilən Baxan zeminliridin baxqa, Manassəһkə yənə on
ülüx yər berildi. **6** Qünki Manassəһning qizliri uning
ooŋullirining qatarida miraska igə boloŋanidi; Gilead
zemini Manassəһning qaloŋan əwladlirioŋa təgkənidi.
7 Manassəһning zeminining qegrisi bolsa Axirdin
tartip Xəkəmning utturidiki Mikmitatqa berip, andin
jənub təripigə qayrilip, Ən-Tappuaһda turoŋuqilarning
jayioŋiqə tutixatti. **8** Qünki Tappuaһning zemini bolsa
Manassəһgə təgkənidi; lekin Manassəһning qegrisidiki
Tappuaһ xəһiri Əfraimoŋa təwə idi. **9** Qegrisi u yərdin
Kanaһ eqinioŋa qüxüp, jiloŋining jənub təripi bilən qikti.
U yərdiki xəһərlər bolsa Manassəһning xəһərlirining
arisida bolsimu, Əfraimoŋa təgdi. Manassəһning qegrisi
jiloŋining ximal təripi bilən berip dengizoŋa yetip
ahirlixatti. **10** Jiloŋining jənub təripidiki zemin Əfraimoŋa,
ximal təripidiki zemin Manassəһkə təwə idi; oŋərb
təripining qegrisi dengiz idi. Ularning zemini ximal
təripidə Axirning ülüxigiqə yetip, xərq təripi Issakarning
ülüxigə tutaxqanidi. **11** Manassəһkimu Issakar bilən
Axirning ülüxliri iqidin Bəyt-Xean wə uningoŋa qaraxliq
kəntlər, Ibleam bilən uningoŋa qaraxliq kəntlər, Dor
aһalisi bilən Doroŋa qaraxliq kəntlər, Ən-Dor aһalisi
bilən Ən-Doroŋa qaraxliq kəntlər, Taanak aһalisi bilən
Taanakqa qaraxliq kəntlər wə Megiddo aһalisi bilən
Megiddooŋa qaraxliq kəntlər, yəni «Üq Egizlik» degən
yurt təgdi. **12** Lekin Manassəһ bu xəһərdikilərni
qooqliwitəlmidi; Kanaaniylar xu yurtlarda turuwerixkə
niyət baoqlioŋanidi. **13** Israillar baroŋanseri küqəygəqkə
Kanaaniylarni əzlirigə һaxarqi qilip bekindurdi, lekin
ularni əz yərliridin mutləq qooqliwetəlmidi. **14** Yüsüplər
bolsa Yəxuaoŋa: — Bizlər Pərwərdigar һaziroŋiqə xundaq
bərikətləp kəlgən, qong bir һəlq tursaq, sən nemixqa
qək taxlax bilən bizgə pəqət bir ülüx miras, bir parqə
yərla bərding? — dedi. **15** Yəxua ularoŋa jawab berip: —
Əgər silər qong bir һəlq bolsanglar, Əfraimning taoŋliq
yurti silərgə tar kəlgən bolsa, ormanoŋa berip u yərdiki

Pərizziylər bilən [gigant] Rəfayiylar yurtida dərəhlərni
kesip, əzünglar üqün bir jayni qikiriwelinglar, dedi.
16 Lekin Yüsüplər: — Taoqlik yurt bizgə yətməydu;
xuning bilən bir wakitta jiloqida turuwatkanlar, məyli
Bəyt-Xeanda wə uningoqa kaxaxlik kəntlərdə bolsun
yaki Yizrəəl jiloqisida turuwatkan Kanaaniylar bolsun,
həmmisining təmürdin jəng harwiliri bar ikən, dedi.
17 Xundak dewidi, Yəxua Yüsüp jəməti bolqan Əfraim
bilən Manassəhgə səz kilip: — Silər dərwəkə qong bir
həlksilər wə zor küqünglar bardur; xunga silərgə pəkət
bir ülüxla miras berilsə bolmaydu; **18** axu pütkül taoqlik
yurtmu silərgə berilidu; gərqə u ormanlik bolsimu, silər
uni kesip boxitisilər wə uning ətraplirioqimu igə bolisilər;
Kanaaniylarning təmür jəng harwiliri bar, xundakla
küqlük bolsimu, silər ularni həydəp kikiriwitələysilər, —
dedi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Xilohka yioqilip, u yərdə
ibadət qediri tikti. Gərqə zemin ularning aldida
boysunduruloqan bolsimu, **2** lekin Israillar arisida
əz miras ülüxi tehi təksim kilinmioqan yəttə kəbilə
kaloqanidi. **3** Xunga Yəxua Israillaroqa mundak dedi:
— «Ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə
bərgən bu zeminni kolunglaroqa elixka susluk kilip
kaqanoqiqə kəynigə sürisilər? **4** Silər əzünglar üqün hər
kəbilidin üq adəmni tallanglar; mən ularni kozoqilip bu
pütkül zeminni aylinip kikip, uni hərbir kəbilə əz miras
ülüxigə muwapik sizip-hatiriləxkə, andin keximoqa yenip
kelixkə əwətimən. **5** Ular zeminni yəttə ülüxkə bəlsun;
lekin Yəhuda kəbilisi bolsa jənubtiki əz ülüx zeminida
turiwərsun, Yüsüpning jəmətimu ximal tərəptiki əz
ülüx zeminida turiwərsun. **6** Silər zeminni yəttə ülüxkə
bəlüp, pasilini hatiriləp sizip yenimoqa kelinglar; andin
mən Pərwərdigar Hudayimizning aldida bu yərdə silər
üqün qək taxlaymən. **7** Əmma Lawiylarning bolsa,
aranglarda ülüxi bolmaydu, qünki Pərwərdigarning
kahinliki ularning mirasidur. Gad bilən Rubən wə
Manassəh yerim kəbilisi bolsa Iordan dəryasining
u kəti, xərk təripidə Pərwərdigarning kuli boloqan
Musa ularoqa miras kilip bərgən yərlərni allikaqan
aloqandur». **8** [Zeminni hatiriləxkə bekitkən] kixilər
kozoqilip yoloqa kikkanda, Yəxua ularoqa kattik jekiləp:
— Silər berip zeminni aylinip, uni sizip-hatiriləp mening
keximoqa yenip kelinglar; andin mən muxu yərdə,
Xilohning əzidə Pərwərdigarning aldida silər üqün qək
taxlaymən, dedi. **9** Xundak dewidi, bu adəmlər berip
zeminni aylinip, uni sizip-hatiriləp, xəhərlər boyiqə
yəttə ülüxkə bəlüp, hatirigə sizip, Xilohdiki qedirgahka,
Yəxuaning kexioqa yenip kəldi. **10** Andin Yəxua Xilohda
Pərwərdigarning aldida ular üqün qək taxlidi wə xu
yərdə kəbilə-jəməti boyiqə zeminni Israillaroqa təksim
kilip bərdi. **11** Binyaminlar kəbilisigə jəmət-aililiri
boyiqə qək tartildi; ular qək arkilik erixkən zemin
Yəhudalar bilən Yüsüplərning zemini otturisidiki yurt
boldi. **12** Ularning ximaliy qegrisi Iordan dəryasidin
baxlap, Yerihoning ximal təripidiki dawanni yandap,
oqərb təripigə karap taoqlik yurtka kikip wə Bəyt-
Awənning qəligə tutixatti; **13** andin Luzoqa kikip, luz,
yəni Bəyt-əlning jənub təripini yandap ətüp, astin Bəyt-
Horonning jənubidiki taoqka yekin Atarot-Addaroqa
qüxti; **14** qegra xu yərdin ətüp oqərbtin jənubka
kayrilip, Bəyt-Horonning jənubining udulidiki taoqdin
Yəhudalarning xəhərliridin biri boloqan Kiriat-Baal (yəni
Kiriat-Yearim)oqa tutaxti. Bu oqərb tərəpning qegrisi idi.
15 Jənub tərəpning qegrisi Kiriat-Yearimning qetidin
baxlap oqərb təripigə mengip, Nəftoahtiki su mənbəsigə
tutaxti; **16** qegra andin Rəfayiylarning jiloqisining
ximal təripigə jaylaxkan Bən-Hinnomning jiloqisining
udulidiki taoqning bexioqa qüxüp, andin Hinnomning
jiloqisi bilən yənə qüxüp, Yəbusiylarning egizlikining
jənub təripi bilən mengip, andin Ən-Rogəl bulikioqa
yətti; **17** andin ximal təripigə kayrilip Ən-Xəməx
bulikidin ətüp, Adullam dawinining udulidiki Gəlilotka
berip, Rubənning ooqli Bohanning texioqa qüxüp, **18**
wə Arabah tüzlənglikining ximal təripidiki egizliktin
ətüp, Arabah tüzlənglikigə qüxti. **19** Andin qegra ximal
təripigə kikip Bəyt-Hoglahning dawinioqa tutixip, Iordan
dəryasining jənubiy eoqizida, yəni Xor dengizining
ximaliy koltukida ahirlaxti. Bu jənub tərəpning qegrisi
idi. **20** Xərk qegrisi bolsa Iordan dəryasining əzi idi.
Bu Binyaminlarning ülüxi bolup, ularoqa jəmət-ailiri
boyiqə tohtitiloqan miras zeminining qegrisi xu idi.
21 Binyaminlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə təgkən
xəhərlər bolsa təwəndikilərdur: — Yeriho, Bəyt-Hoglah,
Emək-Kəziz, **22** Bəyt-Arabah, Zəmarayim, Bəyt-əl, **23**
Awwim, Parah, Ofrah, **24** Kəfar-Haamonay, Ofni wə Geba
bolup, jəmiy on ikki xəhər wə ularoqa karaxlik kənt-
kixlaklar idi; **25** Buningdin baxka Gibeon, Ramah, Bəərot,
26 Mizpah, Kəfirah, Mozah, **27** Rəkəm, Irpəəl, Taralah, **28**
Zəlah, Ha-ələf, Yəbusi (yəni Yerusalem), Gibeah wə Kiriat
bolup, jəmiy on tət xəhər wə uningoqa karaxlik kənt-
kixlaklarmu bar idi. Bu bolsa Binyaminlarning miras
ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoqa berilgənidi.

19 Ikkinqi qək Ximeonoqa kikti, yəni Ximeonlar
kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; ularning
mirasi bolsa Yəhudalarning miras ülüxining arisida
idi. **2** Ularning erixkən mirasi iqidə Bəər-Xeba, Xeba,
Moladah, **3** Hazar-Xual, Balah, Ezəm, **4** əltolad, Bitul,
Hormah, **5** Ziklag, Bəyt-Markabot, Hazar-Susah, **6**
Bəyt-Libaot wə Xaruhən bolup, jəmiy on üq xəhər
wə ularoqa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **7** Buningdin
baxka yənə Ayin, Rimmon, Etər, Axan bolup, jəmiy
tət xəhər wə ularoqa karaxlik kənt-kixlaklar **8** Həmdə
jənub tərəptiki Baalat-Bəər (yəni jənubdiki Ramah)oqiqə
boloqan bu [tət] xəhərning ətrapidiki həmmə kənt-
kixlaklarmu bar idi. Bular Ximeonlar kəbilisining
ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə erixkən mirasi idi. **9**
Ximeonlarning miras ülüxi Yəhudalarning ülüxining
iqidin elip berildi; qunki Yəhudalarning miras ülüxi
əzlirigə kəplük kiloqanidi, xunga Ximeonlarning miras
ülüxi ularning miras ülüxining iqidin berildi. **10**
Üqinqi qək Zəbulunlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə
tartildi; ularning miras qegrisi Saridka baratti, **11**
qegrisi oqərb tərəptə Marealahka berip Dabbəxətkə
yetip Yokneamning udulidiki ekinoqa tutixatti; **12** U
Saridtin xərk təripigə kayrilip, kün kikixka burulup
Kislot-Tabor yurtioqa tutixip, Dabiratka ətüp, Yafiyaoqa
bardi; **13** andin xu yərdin u xərk təripigə kün kikixka
[yənə] burulup, Gat-Həfər wə ət-Kazinoqa kelip Neahka
sozuloqan Rimmon yurtioqa yetip bardi. **14** Andin
u yərdin ximal tərəpkə kayrilip, Hannatonoqa yetip

berip, Yiftaḥ-əlning jiloƣisida ahirlaxti. **15** Ularning
ülüxi yənə Kattat, Naḥalal, Ximron, Yidalaḥ wə Bəyt-
Ləḥəmnimu orap, jəmiy on ikki xəḥər wə ularƣa
ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlarnimu əz iqigə alatti. **16** Bu bolsa,
yəni bu xəḥərlər wə ularƣa ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar
Zəbulunlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə
ularƣa berilgənidi. **17** Tətinqi qək Issakarƣa qiḳti, yəni
Issakarlar ƣəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; **18**
ularƣa berilgən yurtlar Yizrəəlgiqə bolup, Kəsullot,
Xunəm, **19** Ḥafarayim, Xion, Anaḥarat, **20** Rabbit,
Kixion, Ebəz, **21** Rəmət, ən-Gannim, ən-Ḥaddaḥ wə
Bəyt-Pazzəzni əz iqigə aldi; **22** andin qegrisi Tabor,
Xaḥazimaḥ wə Bəyt-Xəməxkə yetip, Iordan dəryasida
ahirlaxti; ularning ülüxi jəmiy on altə xəḥər wə ularƣa
ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar idi. **23** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər
wə ularƣa ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Issakarlarning miras
ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularƣa berilgənidi.
24 Bəxinqi qək Axirlar ƣəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə
tartildi; **25** ularning zemini Ḥəlkat, Ḥali, Bətən, Aḳsaf, **26**
Allammələk, Amead wə Mixalni əz iqigə aldi; qegrisi ƣərb
tərəptə Karməl bilən Xiḥor-Libnatḳa tutixip, **27** andin
xərḳ tərəpkə ƣayrilip Bəyt-Dagonƣa berip, Zəbulun
[zemini] bilən Yiftaḥ-əl jiloƣisining ximal təripidin ətüp,
Bəyt-Emək bilən Neiəlgə yetip berip Kabulning ximal
təripigə qiḳti; **28** Ebron, Rəḥob, Ḥammon wə Kanaḥni
əz iqigə elip Qong Zidonƣa yetip bardi. **29** andin
qegrisi Ramaḥ təripigə ƣayrilip, Tur degən mustəḥkəm
xəḥirgə berip, Hosaḥḳa ƣayrilip, Aḳzib bilən Ḥəbəlgə
tutax boloƣan dengizda ahirlaxti; **30** zemini Ummaḥ,
Afək wə Rəḥobnimu əz iqigə aloƣan; jəmiy yigirmə
ikki xəḥər wə ularƣa ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlarni əz
iqigə aloƣanidi. **31** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə
ularƣa ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Axirlarning miras ülüxi
bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularƣa berilgənidi. **32**
Altinqi qək Naftalioƣa qiḳti, yəni Naftalilar ƣəbilisigə
jəmət-aililiri boyiqə tartildi; **33** ularning qegrisi bolsa
Ḥələftin qiḳip, Zaanannimdiki dub dərihidin ətüp,
Adami-Nəkəb wə Yabnəəldin qiḳip, Lakkumƣa yetip
Iordan dəryasioƣa berip ahirlaxti. **34** Andin ƣərb tərəpkə
ƣayrilip Aznot-Taborƣa berip, xu yərdin Ḥukkokḳa
qiḳip, jənubta Zəbulunning ülüx zeminioƣa tutixip,
ximalda Axirning ülüx zeminioƣa yetip, kün qiḳix
təripidə Iordan dəryasining yenida, Yəḥudaning ülüx
zeminioƣa ulaxti. **35** Naftalining mustəḥkəm xəḥərliri
Ziddim, Zər, Ḥammat, Rakkat, Kinnərət, **36** Adamaḥ,
Ramaḥ, Ḥazor, **37** Kədəx, Ədrəy, ən-Ḥazor, **38** Yiron,
Migdal-əl, Ḥorəm, Bəyt-Anat wə Bəyt-Xəməxlər bolup,
jəmiy on toḳḳuz xəḥər wə ularƣa ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar
idi. **39** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularƣa ƣaraxliḳ
kənt-ḳixlaḳlar Naftalilar ƣəbilisining miras ülüxi bolup,
jəmət-aililiri boyiqə ularƣa berilgənidi. **40** Yəttinqi
qək Danlarning ƣəbilisigə qiḳti; u ularning jəmət-aililiri
boyiqə tartildi. **41** Ularning miras zemini bolsa Zoreaḥ,
Əxtaol, Ir-Xəməx, **42** Xaalabbin, Ayjalon, Yitlaḥ, **43** Elon,
Timnataḥ, Əkron, **44** Əl-təkəḥ, Gibbeton, Baalat, **45**
Yəḥud, Bənə-Barak, Gat-Rimmon, **46** Mə-Yarkon, Rakkon
wə Yafoning udulidiki yurtni əz iqigə aldi. **47** Lekin
Danlarning zemini əz ƣolidin ƣətkən boloƣaqḳa, Danlar
qiḳip Ləxəmgə ḥujum ḳilip uni ixoƣal ḳildi; aḥalisini
ḳiliqlap yoḳitip, u yərni əzining ḳilip makanlaxti; andin
ular Ləxəmgə atisi Danning ismini ƣoyup, uni Dan
dəp atidi. **48** Mana bular, yəni bu xəḥərlər wə ularƣa
ƣaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Danlar ƣəbilisigə, ularning jəmət-
aililiri boyiqə miras ḳilip berilgənidi. **49** Bu təriḳidə
[Israillar] zeminni qegra-qegra boyiqə bəlüp boldi;
andin ular Nunning ooƣli Yəxuaƣa əz arisidin miras
bəlüp bərdi. **50** Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə Yəxua
tiliginidək uningƣa Əfraim taoƣliḳ yurtidiki Timnat-
Seraḥ degən xəḥərni bərdi; buning bilən u xəḥərni
ƣurup qiḳip, uningda turdi. **51** Mana bular əliazar
kaḥin bilən Nunning ooƣli Yəxua wə Israilning ƣəbilə-
jəmətlirining kattabaxliri bir bolup Xiloḥda, jamaət
qedirining dərwazisining aldida turup, Pərwərdigarning
aldida qək taxlap bəlüp təḳsim ḳiloƣan miraslardur. Bu
təriḳidə ular zeminning təḳsimatini tügətti.

20 Pərwərdigar Yəxuaƣa səz ḳilip mundaḳ dedi:
— **2** Sən Israillarƣa mundaḳ degin: — «Əzüm
Musaning wasitisi bilən silərgə buyruƣandək, əzünglar
üqün «panaḥliḳ xəḥərlər»ni tallap bekitinglar; **3**
bilməy, tasadipiyliḳtin adəm urup əltürüp ƣoyoƣan
ḥərḳandaḳ kixi u xəḥərlərgə ƣəqip kətsun. Buning
bilən bu xəḥərlər silərgə ƣan intiḳamini aloƣuqidin
panaḥgaḥ bolidu. **4** [Adəmni xundaḳ əltürgən] kixi bu
xəḥərlərning birigə ƣəqip berip, xəḥərning ƣowuḳioƣa
kelip, xu yərdə xəḥərning aḳsaḳallirioƣa əz əḥwalini
eytsun; ular uni əzigə ƣobul ḳilip xəḥərgə kirgüzüp,
uning əzliri bilən billə turuxioƣa uningƣa jay bərsun.
5 Əmdi ƣan ḳisasini aloƣuqi uni ƣoƣlap kəlsə, ular
adəm əltürgən kixini ḳisaskarning ƣolioƣa tapxurup
bərmisun; qünki xu kixining burundin əz ƣoxnisioƣa
ḥeq əq-adawiti bolmioƣan, bəlki tasadipiy urup əltürüp
ƣoyoƣan. **6** [Adəm əltürgən] kixi jamaət aldida soraḳ
ḳilinoƣuqə xu xəḥərdə tursun; andin xu waḳittiki
bax kaḥin əlüp kətkəndə, u xu xəḥərdin ayrilip, əz
xəḥirigə, yəni ƣəqip qiḳḳan xəḥərdiki əyigə yenip
kəlsun. **7** Xuning bilən ular Naftali taoƣliḳ yurtidiki
Kədəxni, Əfraimning taoƣliḳ yurtidiki Xəkəmni wə
Yəḥudaning taoƣliḳ yurtidiki Kiriat-Arba, yəni Ḥebronni,
8 Yerihoning xərḳ təripidiki, Iordan dəryasining u
ƣətidiki Rubən ƣəbilisining zeminidin tüzləŋglikning
qəlidiki Bəzərni, Gad ƣəbilisining zeminidin Gileadtiki
Ramotni wə Manassəḥ ƣəbilisining zeminidin Baxandiki
Golanni tallap bekitti. **9** Mana bu xəḥərlər barliḳ
Israillar wə ularning arisida turuwatḳan musapirlar
üqün panaḥgaḥ boluxḳa bekitilgən xəḥərlərdur; kimki
bilməy, tasadipiliḳtin adəm əltürgən bolsa, uning jamaət
aldida soraḳ ḳilinixidin burun, ƣan ḳisaskarning ƣolida
əlməsliki üqün xu xəḥərlərgə ƣəqip ketixkə bu xəḥərlər
bekitilgən.

21 U waḳitta Lawiy jəmətlirining kattiwaxliri kaḥin
əliazar, Nunning ooƣli Yəxua wə Israil ƣəbililirining
kattiwaxlirining ƣəxioƣa berip, **2** Ƣanaan zeminidiki
Xiloḥda ularƣa: — Musaning wasitisi arḳiliḳ Pərwərdigar
biz tooƣruluḳ: «Ularƣa turuxḳa xəḥərlərni, malliri
üqün yaylaḳlarni ƣoxup bərgin», dəp eytḳan, dedi. **3**
Xuni dewidi, Israillar Pərwərdigarning əmri boyiqə
əz miras ülüxliridin munu xəḥərlər bilən yaylaḳlarni
ƣoxup Lawiylarƣa bərdi: — **4** birinqi taxlanƣan
qək Koḥat jəmətlirigə qiḳti; qək taxlinip, Lawiylar

iqidiki kahin Harunning əwladlirioға Yəhuda qəbilisi,
Ximeon qəbilisi wə Binyamin qəbilisining zeminliridin
on üq xəhər bekitildi; 5 Andin Kohatning qaloған
əwladlirioға qək taxlinip, əfraim qəbilə-jəmətlirining
zeminidin, Dan qəbilisining zeminidin wə Manassəh
yerim qəbilisining zeminliridin on xəhər bekitildi. 6
Gərxonning əwladlirioға qək taxlinip, Issakar qəbilə-
jəmətlirining zeminidin, Axir qəbilisining zeminidin,
Naftali qəbilisining zeminidin wə Manassəhning yənə
bir yerim qəbilisining zeminidin on üq xəhər bekitildi.
7 Mərarining əwladlirioға, jəmət-aililiri boyiqə qək
taxlinip, Rubən qəbilisining zeminidin, Gad qəbilisining
zeminidin wə Zəbulun qəbilisining zeminidin on ikki
xəhər bekitildi. 8 Bu tərikidə Pərwərdigar Musaning
wasitisi bilən buyruoқinidək Israillar qək taxlap bu
xəhərlər bilən yaylaқlirini qoxup, Lawiylaroға bərdi. 9
Ular Yəhudaning qəbilisi bilən Ximeonning qəbilisining
zeminidin təwəndə tizimlanoған munu xəhərlərni
bərdi: — 10 (qək taxlanoғanda, Lawiylarning nəsli
boloған Kohatlar jəmətidiki Harunning əwladlirioға
birinqi qək qikqaqqa munu xəhərlər berildi): — 11
ularoға Yəhudaning taoқlik rayonidiki Kiriat-Arba (Arba
Anakning atisi idi), yəni Hebron bilən ətrapidiki
yaylaқlarni qoxup bərdi. 12 Lekin xəhərgə təwə etizlar
bilən kənt-kixlaқlarni Yəfunnəhning ooқli Kaləbkə miras
qilip bərdi. 13 Xundak qilip ular Harun kahinning
əwladlirioға adəm əltürgən kixilər panahlinidioған
xəhər Hebron wə yaylaқlirini, yənə ularoға Libnah bilən
yaylaқlirini, 14 Yattir bilən yaylaқlirini, əxtəmoa bilən
yaylaқlirini, 15 Holon bilən yaylaқlirini, Dəbir bilən
yaylaқlirini, 16 Ayin bilən yaylaқlirini, Yuttah bilən
yaylaқlirini, Bəyt-Xəməx bilən yaylaқlirini bərdi; bu ikki
qəbilining zeminliridin jəmiy tokkuz xəhərni bərdi. 17
Mundin baxqa ularoға Binyamin qəbilisining zeminidin
Gibeon bilən yaylaқlirini, Geba bilən yaylaқlirini, 18
Anatot bilən yaylaқlirini, Almon bilən yaylaқlirini
qoxup jəmiy tət xəhər bərdi. 19 Bu tərikidə kahinlar,
yəni Harunning əwladlirioға berilgən xəhərlər on üq
boldi; bular ətrapidiki yaylaқliri bilən berildi. 20
Ular yənə Lawiylarning nəslidin boloған Kohatning
qaloған jəmətlirigimu xəhərlərni bərdi. Qək taxlax
bilən ularoға bekitilgən xəhərlər munular: — ularoға
əfraim qəbilisining zeminidin 21 əfraimning taoқlik
rayonidiki adəm əltürgən kixilər panahlinidioған xəhər
Xəkəm bilən yaylaқlirini, yənə Gəzər bilən yaylaқliri, 22
Kibzaim bilən yaylaқliri wə Bəyt-Horon bilən yaylaқliri
bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi; 23 buningdin baxqa
Dan qəbilisining zeminidin əltəkəh bilən yaylaқliri,
Gibbeton bilən yaylaқliri, 24 Ayjalon bilən yaylaқliri
wə Gat-Rimmon bilən yaylaқliri bolup, jəmiy tət
xəhərni bərdi. 25 Buningdin baxqa Manassəh yerim
qəbilisining zeminidin Taanak bilən yaylaқliri, Gat-
Rimmon bilən yaylaқliri bolup, jəmiy ikki xəhərni
bərdi. 26 Bu tərikidə Kohatlarning qaloған jəmətlirigə
berilgən xəhərlər on boldi; bular ətrapidiki yaylaқliri
bilən berildi. 27 Lawiylarning jəmətliridin boloған
Gərxonloroға bolsa ular Manassəhning yerim qəbilisining
zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidioған xəhər
Baxandiki Golan bilən yaylaқlirini, xundakla Bəəxterah
bilən yaylaқlirini, jəmiy ikki xəhərni bərdi; 28 yənə
Issakar qəbilisining zeminidin Kixion bilən yaylaқliri,
Dabirat bilən yaylaқliri, 29 Yarmut bilən yaylaқliri wə
Ən-Gannim bilən yaylaқliri bolup, jəmiy tət xəhərni
bərdi; 30 buningdin baxqa Axir qəbilisining zeminidin
Mixal bilən yaylaқliri, Abdon bilən yaylaқliri, 31
Həlkat bilən yaylaқliri wə Rəhob bilən yaylaқliri
bolup, jəmiy bolup tət xəhərni bərdi; 32 buningdin
baxqa Naftali qəbilisining zeminidin adəm əltürgən
kixilər panahlinidioған xəhər Galiliyədiki Kədəx bilən
yaylaқlirini, yənə Hammot-Dor bilən yaylaқliri wə
Kartan bilən ətrapidiki yaylaқliri bolup, jəmiiy üq
xəhərni bərdi. 33 Bu tərikidə Gərxonloroға berilgən
xəhərlər on üq boldi; bular ətrapidiki yaylaқliri bilən
berildi. 34 Qaloған Lawiyloroға, yəni Mərarilar jəmətlirigə
Zəbulun qəbilisining zeminidin Yokneam bilən yaylaқliri,
Kartah bilən yaylaқliri, 35 Dimnah bilən yaylaқliri wə
Nahalal bilən yaylaқliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi.
36 Buningdin baxqa Rubən qəbilisining zeminidin Bəzər
bilən yaylaқliri, Yahaz bilən yaylaқliri, 37 Kədəmot
bilən yaylaқliri wə Məfaat bilən yaylaқliri bolup, jəmiy
tət xəhərni bərdi. 38 Buningdin baxqa Gad qəbilisining
zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidioған xəhər
Gileadtiki Ramot bilən yaylaқlirini, yənə Mahanayim
bilən yaylaқliri, 39 Həxbon bilən yaylaқliri wə Jaazər
bilən yaylaқliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. 40 Bular
bolsa qaloған Lawiylarning jəmətlirigə, yəni Mərarilar
jəmətlirigə berilgən barlik xəhərlərdur; ularoға qək
taxlinix bilən berilgən ülüxi on ikki xəhər idi. 41
Israillarning zemini iqidin Lawiyloroға bekitip berilgən
xəhərlər jəmiy kirik səkkiz idi; bular ətrapidiki yaylaқliri
bilən berildi. 42 Bu xəhərlərning hərbirining ətrapida
yaylaқliri bar idi; xəhərlərning həmmisi xundak idi. 43
Pərwərdigar xu tərikidə Israillarning ata-bowilirioға
berixkə qəsəm bilən wədə qiloған pütkül zeminni
ularoға bərdi; ular kelip uni igiləp, u yərdə olturdi. 44
U wakitta Pərwərdigar ilgiri ularning ata-bowilirioға
qəsəm bilən wədə qiloғinidək, ularoға hər ətrapida
tinq-aramlik bərdi; ularning düxmənliridin həqqandiki
ularning aldida qəddini ruslap tik turalmaytti; bəlki
Pərwərdigar həmmə düxmənlirini ularning qolioға
tapxurdi. 45 Pərwərdigarning Israilning jəmətigə wədə
qiloған hizmətliridin həqbiri qaldurulmay əməlgə
axuruldi.

22 U wakitta Yəxua Rubənlər, Gadlar wə Manassəh
yerim qəbilisidikilərni qakirip ularoға: — 2 Silər
bolsanglar Pərwərdigarning quli Musaning silərgə
buyruoқinining həmmisigə əməl qildinglar, mening
silərgə əmr qiloған barlik sözlirimgimu qulak saldinglar;
3 silər bu nuroған künlərdə taki bügüngə qədər
qerindaxliringlarni taxliwətməy, bəlki Pərwərdigar
Hudayinglar [silərgə] əmr qiloған wəzipini tutup
qəldinglar; 4 əmdi Pərwərdigar Hudayinglar wədə
qiloғinidək, qerindaxliringloroға aramlik bərdi; xunga
silər Pərwərdigarning quli Musa Iordan dəryasining
u təripidə silərgə bərgən miras zemininglaroға,
əz qedirliringloroға qaytip beringlar. 5 Pəkətla
Pərwərdigarning quli Musa silərgə buyrup tapxuroған
qanun-əmrlərgə əməl qilixqa, yəni Pərwərdigar
Hudayinglarni səyüp, Uning barlik yollirida mengip,
əmrlirini tutup uningoға baoқlinip, pütün qəlbinglar

wə pütün jan-dilinglar bilən Uning hizmitidə boluxḳa
ihlas bilən kəngül bəlünglar, — dedi. **6** Xuning bilən
Yəxua ularni bəht-bərikət tiləp, yoloŋa saldi; ular əz
qedirlirioŋa ḳaytip ketixti. **7** Manassəḥ yerim ḳəbilisigə
bolsa Musa ularoŋa Baxanni miras ḳilip bərgənidi; yənə
bir yerim ḳəbiligə Yəxua Iordan dəryasining bu ḳeti, yəni
oŋərb təripidə ularning ḳerindaxlirining arisida miras
bərdi. Yəxua ularni əz qedirlirioŋa ḳaytix yolioŋa saloŋan
waḳtida, u ularoŋimu bəht-bərikət tiləp, **8** ularoŋa: —
Intayin kəp bayliklar, intayin kəp qarpaylarni, xundaḳla
kəp mikdarda kümüx, altun, mis, təmür wə kiyim-
keqəklərni elip, əz qediringlaroŋa ḳaytip beringlar;
düxmənliringlardin aloŋan oljini ḳerindaxliringlaroŋa
üləxtürüp beringlar, dedi. **9** U waḳitta Rubənlər, Gadlar
wə Manassəḥ yerim ḳəbilisi Ḳanaan zeminidiki Xiloḥdin
qiḳip Israillardin ayrilip, Pərwərdigarning Musaning
wasitisi bilən ḳiloŋan əmri boyiqə ularning təəllukati
boloŋan əz miras zemini Gilead yurtioŋa ḳarap ḳaytip
mangdi. **10** Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥ yerim ḳəbilisi
Ḳanaan zeminidiki Iordan dəryasining boyidiki Gəlilotḳa
yetip kəlgəndə, u yərdə Iordan dəryasining boyida
bir ḳurbangaḥni yasidi; ḳurbangaḥ naḥayiti qong wə
ḥəywətlik yasaloŋanidi. **11** Israillaroŋa: «Mana Rubənlər,
Gadlar wə Manassəḥ yerim ḳəbilisi Ḳanaan zeminidiki
Iordan dəryasining u ḳetidiki Gəlilotta, yəni Israillarning
udulida bir ḳurbangaḥni yasaptu» degən həwər anglandi.
12 Israillar bu həwərni angliŋan ḥaman, ularning pütkül
jamaiti ular bilən uruxux üqün Xiloḥḳa toplandi. **13**
U waḳitta Israillar kaḥin əliazarning ooŋli Finihasni
Gilead zeminidiki Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥ yerim
ḳəbilisigə mangdurdi **14** wə xundaḳla uning bilən on
əmirni, Israilning ḥərbir ḳəbilisidin jəmət baxliḳi boloŋan
birdin əmirni uningoŋa ḥəmraḥ ḳilip əwətti; ḥərbir
əmir ḥərḳaysi ata jəmənttiki mingliŋan Israillarning
kattiwexi idi. **15** Bular əmdi Gilead zeminioŋa, Rubənlər,
Gadlar wə Manassəḥ yerim ḳəbilisigə kelip ularoŋa: — **16**
Mana Pərwərdigarning pütkül jamaiti silərgə mundaḳ
dəydu: «Silərning Pərwərdigaroŋa əgixixtin yenip,
əzünglaroŋa ḳurbangaḥni yasap, Israilning Hudasidin
yüz ərüp, Pərwərdigaroŋa asiyliḳ ḳilip ətküzgən bu
rəzillikinglar zadi ḳandaḳ ix? **17** Peorda burun
ətküzgən ḳəbiḥlikimiz bizgə yetip axmasmu? Gərqə
Pərwərdigarning jamaitining bexioŋa waba qüxkən
bolsimu, biz tehi bügüngə ḳədər bu ixtin əzimizni
paklandurmiduḳ. **18** Silər bügün Pərwərdigaroŋa
əgixixtin yandinglar; xundaḳ boliduki, silər bügün
Pərwərdigaroŋa asiyliḳ ḳiloŋan boloŋaqḳa, u jəzmən
ətə Israilning pütkül jamaitigə oŋəzəplinidu. **19**
Ḥalbuki, mubada silər miras ḳilip aloŋan zemin
napak bolup ḳaloŋan bolsa, Pərwərdigarning təwəliki
boloŋan zeminoŋa, Uning qediri tikləngən yurtḳa yenip
kelip, arimizda miras elinglar. Pəḳət Pərwərdigar
Hudayimizning ḳurbangaḥidin baxḳa əzünglar üqün
ḳurbangaḥ yasax bilən Pərwərdigaroŋa wə bizlərgə
asiyliḳ ḳilmanglar. **20** Zəraḥning ooŋli Aḳan ḥaram
bekitilgən nərsilərdin elip, itaətsizlik ḳiloŋan əməsmu?
Xu səwəbtin ḳəbiḥliki üqün yaloŋuz ular əltürülüp
ḳalmay, Pərwərdigarning oŋəzipi yənə pütkül Israil
jamaitining üstigə qüxkən əməsmu?». **21** Xuning bilən
Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥ yerim ḳəbilisi mingliŋan
Israillarning kattiwaxlirioŋa jawab berip mundaḳ dedi: —
22 «Ilaḥlarning ilaḥi Pərwərdigardur! Ilaḥlarning ilaḥi
boloŋan Pərwərdigar Əzi buni bilidu, Israilmu uni bilgəy!
Əgər bu ix asiyliḳ bolsa yaki Pərwərdigaroŋa itaətsizlik
bolsa, əmdi bizlərni bügün əlümdin ayimanglar! **23**
Əgər bizning əzimiz üqün ḳurbangaḥni yasiximiz
Pərwərdigaroŋa əgixixtin yenix üqün boloŋan bolsa,
xundaḳla ḳurbangaḥning üstidə kəydürmə ḳurbanliḳ
sunux, axliḳ ḥədiyəlirini sunux, inaḳliḳ ḳurbanliḳlirini
sunux üqün boloŋan bolsa, undaḳta Pərwərdigar Əzi
bu ix tooŋruluḳ bizdin ḥesab alsun; **24** əksiqə bu ixni
ḳiliximizning səwəbi ḥəḳiḳətən xuki, kəlgüsidə silərning
baliliringlar bizning balilirimizoŋa: «Silərning Israilning
Hudasi Pərwərdigar bilən ḳandaḳ munasiwitinglar
bar? **25** Əy Rubənlər wə Gadlar, Pərwərdigar biz bilən
silərning otturimizda Iordan dəryasini qegra ḳilip
ḳoyoŋan əməsmu? Xunga silərning Pərwərdigardin
ḥeqḳandaḳ nesiwənglar yoḳtur!» deyixidin əndixə
ḳilduḳ. **26** Xunga biz: «Ḳopup bir ḳurbangaḥ yasayli;
lekin bu kəydürmə ḳurbanliḳlar üqünmu əməs, baxḳa
hil ḳurbanliḳlar üqünmu əməs, **27** bəlki kəlgüsidə
Pərwərdigarning aldida kəydürmə ḳurbanliḳlirimiz bilən
baxḳa hil ḳurbanliḳlirimiz wə inaḳliḳ ḳurbanliḳlirimiz
bilən uning ibaditidə boluximiz üqün, silər wə bizning
otturimizda, xundaḳla keyinki dəwrlirimizdə bir əslətmə
guwaḥliḳ bolsun üqün uni yasiduḳ; baliliringlarning
kəlgüsidə balilirimizoŋa «Pərwərdigardin ḥeqḳandaḳ
nesiwənglar yoḳ» deməsliki üqün xundaḳ ḳilduḳ. **28** Əgər
ular kəlgüsidə biz bilən əwladlirimizoŋa xundaḳ desə, biz
jawab berip: «Mana, kəydürmə ḳurbanliḳ sunux üqün
yaki baxḳa hil ḳurbanliḳlarni sunux üqün yasaloŋan əməs,
bəlki silər bilən bizning otturimizda bir guwaḥliḳ bolsun
dəp yasaloŋan, bu Pərwərdigarning ata-bowilirimiz
yasioŋan ḳurbangaḥining əndizisidur!» deyələymiz. **29**
Pərwərdigaroŋa asiyliḳ ḳilip, Pərwərdigaroŋa əgixixtin
yenip, Pərwərdigar Hudayimizning qedirining aldida
turoŋan ḳurbangaḥtin baxḳa ikkinqi bir ḳurbangaḥni
yasap, uning üstidə kəydürmə ḳurbanliḳ, axliḳ ḥədiyələr
wə baxḳa hil ḳurbanliḳlarni ətküzüx niyiti bizdin neri
boloŋay!». **30** Kaḥin Finiḥas wə uning bilən billə kəlgən
jamaət əmirliri, yəni mingliŋan Israillarning kattiwaxliri
Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥlərning eytḳan səzlirini
angliŋanda ular xuningdin hux boldi. **31** Əliazarning
ooŋli kaḥin Finiḥas Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥlərgə:
— Silər Pərwərdigaroŋa bu itaətsizlikni ḳilmioŋininglar
üqün Pərwərdigarning otturimizda turuwatḳanliḳini
əmdi bilduḳ; silər bu ix bilən Israillarni Pərwərdigarning
ḳolidin ḳutḳuzdunglar, dedi. **32** Andin Əliazar kaḥinning
ooŋli Finiḥas bilən əmirlər Rubənlər wə Gadlarning
yenidin, Gilead zeminidin qiḳip Ḳanaan zeminioŋa
Israillarning yenioŋa yenip kelip bu həwərni ularoŋa dəp
bərdi. **33** Bu ix Israillarning nəziridə yahxi kəründi;
Israillar Hudaoŋa ḥəmdusana eytip, Rubənlər bilən
Gadlaroŋa ḥujum ḳilip, ular bilən uruxup ularning
turuwatḳan zeminini wəyran ḳilayli, degən gəpni ikkinqi
tiloŋa almidi. **34** Rubənlər bilən Gadlar bu ḳurbangaḥḳa
«Guwaḥliḳ» dəp at ḳoydi; qünki ular: — «U arimizda
Pərwərdigarning Huda ikənlikigə guwaḥtur» dedi.

23 Pərwərdigar Israiloŋa ətrapidiki düxmənliridin
aram berip uzun zamanlar ətüp, xundaḳla

Yəxua kərip, yeximu qongiyip qaloŋanda, **2** Yəxua
pütkül Israilni, ularning akſakallirini, baxlikliri, ḥakim-
sorakqiliri bilən bəg-əməldarlirini qakirip ularoŋa
mundak dedi: — «Mən kərip kaldim, yeximmu qongiyip
kaldi. **3** Pərwərdigar Hudayinglarning silər üqün
muxu yərdiki barlik taipilərgə kandak ixlarni kiloŋinini
əzünglar kərdünglar; qünki silər tərəptə turup jəng
kiloŋuqi Pərwərdigar Hudayinglar Əzidur. **4** Mana,
mən əzüm yokatkan ḥəmmə əllərning zeminliri bilən
kaloŋan bu taipilərning zeminlirini koxup kəbilə-
jəmətinglar boyiqə qək taxlap Iordan dəryasidin
tartip kün petix tərəptiki Uluoŋ Dengizoŋiqə, silərgə
miras kilip təksim kilip bərdim. **5** Pərwərdigar
Hudayinglar Əzi ularni aldinglardin koopŋlap kikirip,
kəzünglardin neri kilip, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə
eytkinidək silər ularning zeminioŋa igə bolisilər. **6** Xunga
silər tolimu kəysər bolup Musaning kanun kitabida
pütülgənning ḥəmmisini tutup, ong ya soloŋa qətnəp
kətməy, uningoŋa əməl kilixka kəngül bəlünglar; **7**
xundak kilip, aranglarda kelip kaloŋan bu taipilər bilən
bardi-kəldi kilmanglar; xuningdək ularning ilahlirining
namlirini tiloŋa almanglar yaki ularning nami bilən
kəsəm kilmanglar; ularoŋa ibadət kilmanglar, ularoŋa
bax urmanglar; **8** bəlki bügüngiqə kiloŋininglardək,
Pərwərdigar Hudayinglaroŋa baoŋlinip turunglar. **9**
Qünki Pərwərdigar aldinglardin qong-qong wə küqlük
əllərni koopŋlap qikiriwətkəndur; bügüngiqə ḥəqkandak
adəm aldinglarda put tirəp turalmidi. **10** Pərwərdigar
Hudayinglar silərgə eytkini boyiqə silər tərəptə turup
jəng kiloŋini üqün silərdin bir adiminglar ularning
ming adimini tiripirən kilidu. **11** Xunga Pərwərdigar
Hudayinglarni səyüx üqün əz kənglünglaroŋa kattik
səgək bolunglar! **12** Qünki əgər silər Uningdin yüz ərüp
aranglarda kaloŋan bu əllər bilən arilixip-baoŋlinip, ular
bilən koda-baja bolup, ular bilən berix-kelix kilsanglar,
13 undakta silərgə xu ix ayan bolsunki, Pərwərdigar
Hudayinglar aldinglardin bu əllərni ikkinqi koopŋlap
qikarmaydu, bəlki bular silərgə kapkan wə kiltak
bolup, bikininglaroŋa kamqa bolup qüxüp, kəzünglərgə
tikən bolup sanjilidu; ahirda Pərwərdigar Hudayinglar
silərgə bərgən bu yahxi zemindin məḥrum bolup
yokilisilər. **14** Mana, mən bügün barlik adəmlər mukərrər
besip ətidioŋan yolni mangimən; silərning pütün
dilinglar wə wujudunglaroŋa xu roxənki, Pərwərdigar
Hudayinglarning silər tooŋruluk kiloŋan mubarək
wədilirining ḥəqbiri əməlgə axurulmay kalmidi;
ḥəmmisi silər üqün bəja kəltürülüp, ḥəqkaysisi yərdə
kalmidi. **15** Lekin silər Pərwərdigar Hudayinglarning
silərgə əmr kilip tohtatkan əḥdisini buzoŋanda,
Pərwərdigar Hudayinglar silərgə wədə kiloŋan ḥəmmə
bərikət üstünglərgə qüxürülgəndək, xundak boliduki,
Pərwərdigar Hudayinglar silərni Əzi silərgə bərgən
zemindin yokatkuqə barlik agah kiloŋan ixni qüxüridu;
silər berip, [uning əḥdisini buzup] baxka ilahlaroŋa
ibadət kilip bax ursanglar, Pərwərdigarning oŋəzipi
silərgə tutixip, silərni Əzi silərgə bərgən yahxi zemindin
tezla yok kilidu».

24 Andin Yəxua Israilning ḥəmmə kəbililirini
Xəkəmgə yioŋip, Israilning akſakalliri, baxlikliri,
ḥakim-sotqiliri bilən bəg-əməldarlirini qakirdi; ular
əzlirini Hudaning ḥuzurioŋa ḥazir kiloŋanda **2** Yəxua
pütkül həlkkə: Israilning Hudasi Pərwərdigar: —
«Kədimki zamanda ata-bowiliringlar, jümlidin Ibraḥim
bilən Nahorning atisi Tərah dəryaning u təripidə
olturatti; ular baxka ilahlarning kullukida bolatti. **3**
Lekin Mən atanglar Ibraḥimni dəryaning u təripidin elip
kelip, uni baxlap pütkül Kanaan zeminini aylandurup,
uning nəslini awutup uningoŋa Isḥakni bərdim. **4** Andin
Mən Isḥakka Yakup bilən əsawni bərdim; əsawoŋa
Seir taoŋlik rayonini təwəlik kilip bərdim, Yakup bilən
ooŋulliri bolsa Misiroŋa qüxüp bardi. **5** Keyinrək Mən
Musa bilən Harunni əwətip, Misirliklar arisida əməllirim
bilən ularoŋa dəḥxətlik wabalarni qüxürdum; andin
silərni xu yərdin elip qiktim. **6** Mən bu tərikidə ata-
bowiliringlarni Misirdin elip qikip, ular [Kizil] Dengizoŋa
yetip kəlginidə, misirliklar jəng harwiliri wə atlik
əskərliri bilən ata-bowiliringlarni kooŋlap dengizoŋiqə
kəldi. **7** Israillar xuan Pərwərdigaroŋa nida kiliwidi, U
silər bilən Misirlikларning arisioŋa tum karangoŋuluk
qüxürdi; andin dengizni ularning üstigə basturup
yapti. Silər Əz kəzliringlar bilən Mening Misirda nemə
kiloŋinimni kərdünglar; andin silər uzun wakitkiqə qəldə
turdunglar. **8** Keyinrək Mən silərni Iordan dəryasining u
təripidə turoŋan Amoriylarning zeminioŋa baxlap kəldim;
ular silər bilən sokuxkanda mən ularni kolunglaroŋa
berip, silər ularning zeminini igilidinglar. Mən ularni
aldinglardin yokitiwəttim. **9** U wakitta Moabning
padixahi, Zipporning ooŋli Balak kopup, Israil bilən
jənggə qüxti wə silərni karoŋax üqün Beorning ooŋli
Balaamni qakirip kəldi; **10** lekin Mən Balaamning səzigə
kulak salmidim; xuning bilən u silərgə kayta-kayta
bəht-bərikət tilidi wə Mən silərni [Balakning] kolidin
kutkuzdum. **11** Keyinrək silər Iordan dəryasidin ətüp
Yerihooŋa baroŋanda Yerihoning adəmliri Amoriylar,
Pərizziylər, Kanaaniylar, Hittiylar, Girgaxiylar, Hiwiylar
wə Yəbusiylar silər bilən uruxka kopkini bilən Mən ularni
kolunglaroŋa tapxurup bərdim; **12** Mən aldinglaroŋa
serik hərini əwəttim, serik hərə Amoriylarning ikkila
padixahini həydiwətkəndək ularnimu həydiwətti; bu ix
silərning kiliqinglar yaki okyayinglar bilən bolmidi. **13**
Mən silərgə əz kolunglar bilən əmgək singdürmigən
bir zeminni, əzünglar yasimioŋan xəhərlərni bərdim,
wə silər xularda makan kildinglar; əzünglar tikmigən
üzümzarliklar bilən zəytunzarliklardin mewilirini
yəwatisilər» dəydu, — dedi. **14** — Xunga əmdi silər
Pərwərdigardin korkup ihlasmənlik wə həkikət iqidə
uning ibaditidə bolunglar; ata-bowiliringlar dəryaning
u təripidə wə Misirda qokunoŋan ilahlarni taxlap, pəkət
Pərwərdigarning kullukida bolunglar. **15** Lekin əgər
Pərwərdigarning ibaditi silərgə yaman kərünsə, kimgə
ibadət kilidioŋininglarni talliwelinglar — məyli ata-
bowiliringlar dəryaning u təripidə turoŋanda qokunoŋan
ilahlar bolsun yaki silər turuwatkan zemindiki
Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni tallanglar; lekin
mən bilən əyümdikilər bolsak Pərwərdigarning ibaditidə
bolimiz, — dedi. **16** Həlk jawab berip: — Pərwərdigarni
tərk etip baxka ilahlarning ibaditidə bolux bizdin neri
bolsun! **17** Qünki biz bilən ata-bowilirimizni «kulluk
makani» boloŋan Misir zeminidin qikirip, kəzimizning
aldida bu qong məjizilik alamətlərni kərsitip, kaysi

yolda mangmayli, qaysi hәlqning arisidin әtmәyli,
bizni saqliоquqi Pәrwәrdigar Hudayimiz Өzidur! **18**
Pәrwәrdigar bu zeminda turoƣan barliq taipilәrni,
jümlidin Amoriylarni aldimizdin qooƣliwәtti; xunga
bizmu Pәrwәrdigarning ibaditidә bolimiz; qünki U
bizning Tәngrimizdur! — dedi. **19** Yәxua hәlqqә:
— Silәr Pәrwәrdigarning ibaditidә bolalmaysilәr,
qünki U muqәddәs bir Hudadur; U wapasizliqqa
ҳәsәt qiloƣuqi bir Tәngri boloƣaqqa, itaәtsizlikliringlar
bilәn gunahliringlarni kәqürәlmәydu. **20** Әgәr
silәr Pәrwәrdigarni taxlap, yat ilahlaroƣa qoqunoƣan
bolsanglar Umu silәrdin yüz әrüp, silәrgә yahxiliq
qilip kәlgәnning ornida silәrgә bala kәltürüp yoqitidu,
— dedi. **21** Lekin hәlq Yәxuaoƣa jawab berip: —
Ҳәrgiz undaq bolmaydu! Biz Pәrwәrdigarning ibaditidә
bolimiz, — dedi. **22** Buni anglap Yәxua hәlqqә: —
Өzünglarning Pәrwәrdigarni, Uning ibaditidә boluxni
tallioƣanliqinglaroƣa өz-өzünglaroƣa guwahqi boldunglar,
dewidi, ular: — Өzimiz guwah! — dәp jawab berixti.
23 U: — Undaq bolsa әmdi aranglardiki yat ilahlarni
qiqirip taxliwetip, kәnglünglarni Israilning Hudasi
Pәrwәrdigaroƣa intilidioƣan qilinglar, dedi. **24** Hәlq
Yәxuaoƣa jawab berip: — Biz Pәrwәrdigar Hudayimizning
ibaditidә bolup, uning awazioƣila qulaq salidioƣan bolimiz,
dedi. **25** Xuning bilәn Yәxua u küni hәlq bilәn әhdә
baoƣlixip, Xәkәmdә ular üqün ҳәküm-bәlgilimilәrni
tohtitip bәrdi. **26** Andin Yәxua bu ҳәmmә sөzlәrni
Pәrwәrdigarning qanun kitabioƣa pütüp, yooƣan bir
taxni elip kelip, uni Pәrwәrdigarning muqәddәs jayining
yenidiki dub dәrihining astioƣa tikläp qoydi. **27** Andin
Yәxua hәlqqә: — Mana bu tax bolsa bizgә guwah bolup
turidu; qünki u Pәrwәrdigarning bizgә qiloƣan ҳәmmә
sөzlirini anglap turdi; u Pәrwәrdigar Hudayinglardin
tanmasliqinglar üqün üstünglarda guwahqi bolup turidu,
— dedi. **28** Yәxua xularni dәp hәlqni yoloƣa selip,
ҳәrbirini өz miras yerigә yandurdi. **29** Bu ixlardin
keyin Nunning ooƣli, Pәrwәrdigarning quli Yәxua bir
yüz on yexida wapat boldi. **30** Ular uni elip berip,
әfraim taoƣliq rayonida, Gaax teoƣining ximal tәripidiki
өz miras ülüxi boloƣan Timnat-Serah degәn jayda
dәpnә qildi. **31** Yәxuaning pütkül ҳayat künliridә,
xundaqla Yәxuadin keyin qaloƣan, Pәrwәrdigarning
Israil üqün qiloƣan ҳәmmә mәjizilik әmәllirini obdan
bilidioƣan aksaqallarning pütkül ҳayat künliridimu Israil
Pәrwәrdigarning ibaditidә bolup turdi. **32** Yüsüpning
sөngәklirini bolsa, Israillar ularni Misirdin elip kәlgәnidi.
Ular bularni Xәkәmgә elip berip, Yaqup Xәkәmning
atisi Ҳamorning ooƣulliridin yüz kәsitah kümüxkә
setiwaloƣan yәrdә dәpnә qildi. Xu yәr Yüsüplәrning
miras ülüxi bolup qaldi. **33** Ҳarunning ooƣli әliazarmu
wapat boldi; ular uni ooƣli Finihaska miras qilip berilgәn
әfraimning taoƣliq rayonidiki Gibeah degәn jayda dәpnә
qildi.

Batur Ḥakimlar

1 Wə Yəxua wapat boloŋandin keyin xundaḳ boldiki,
Israillar Pərwərdigardin: — Bizdin kim awwal qiḳip
Ḳanaaniylar bilən soḳuxsun? — dəp soridi. **2** Pərwərdigar
səz ḳilip: — Yəḥuda qiḳsun; mana, Mən zeminni uning
ḳolioŋa tapxurdum, — dedi. **3** U waḳitta Yəḥuda akisi
Ximeonoŋa: — Sən mening bilən billə Ḳanaaniylar bilən
soḳuxuxḳa, manga qək taxlinip miras ḳilinoŋan zeminoŋa
qiḳsang, mənmu sanga qək taxlinip miras ḳilinoŋan
zeminoŋa sən bilən billə qiḳip [soḳuximən], dewidi,
Ximeon uning bilən billə qiḳti. **4** Yəḥuda u yərgə
qiḳḳanda, Pərwərdigar Ḳanaaniylar wə Pərizziylərni
ularning ḳolioŋa tapxurdi. Xuning bilən ular Bezək degən
jayda ularni urup ḳirip, on ming adimini əltürdi. **5** Ular
Bezəktə Adoni-Bezək degən padixaḥ bilən uqrixip ḳelip,
uning bilən soḳuxup Ḳanaaniylar bilən Pərizziylərni
urup ḳirdi. **6** Adoni-bezək ḳaqti, ular ḳooŋlap berip, uni
tutuwelip, ḳollirining qong barmiḳi bilən putlirining
qong barmiḳini kesiwətti. **7** Xuning bilən Adoni-
Bezək: — əyni qaoŋda ḳollirining qong barmiḳi bilən
putlirining qong barmiḳi kesiwetilgən yətmix padixaḥ
dastihinimning tegidiki uwaḳlarni terip yegənidi. Mana
əmdi Huda mening ḳiloŋanlirimni əzümgə yandurdi,
dedi. Andin ular uni Yerusalemoŋa elip bardi, keyin
u xu yərdə əldi. **8** Yəḥudalar Yerusalemoŋa ḥujum
ḳilip xəḥərni ixoŋal ḳildi; ular u yərdə olturoŋuqilarni
ḳiliqlap ḳirip, xəḥərgə ot ḳoyuwətti. **9** Andin Yəḥudalar
qüxüp, taoŋliḳ rayon, jənubdiki Nəgəw wə Xəfəlaḥ
oymanliḳida turuwatḳan Ḳanaaniylar bilən soḳuxti. **10**
Andin Yəḥudalar Ḥebrondiki Ḳanaaniylaroŋa ḥujum
ḳilip, Xexay, Aḥiman wə Talmaylarni urup ḳirdi (ilgiri
Ḥebron «Kiriat-Arba» dəp atilatti). **11** Andin ular u
yərdin qiḳip, Dəbirdə turuwatḳanlaroŋa ḥujum ḳildi
(ilgiri Dəbir «Kiriat-Səfər» dəp atilatti). **12** Kaləb: —
Kimki Kiriat-Səfərgə ḥujum ḳilip uni alsa, uningoŋa ḳizim
Aksaḥni hotunluḳḳa berimən, degənidi. **13** Kaləbning
ukisi Kenazning ooŋli Otniyəl uni ixoŋal ḳildi, Kaləb
uningoŋa ḳizi Aksaḥni hotunluḳḳa bərdi. **14** Wə xundaḳ
boldiki, ḳiz [yatliḳ bolup] uning ḳexioŋa barar qaoŋda,
erini atisidin bir parqə yər soraxḳa ündidi. Aksaḥ exəktin
qüxüxigə Kaləb uningdin: — Sening nemə təliping bar?
— dəp soridi. **15** U jawab berip: — Meni alaḥidə bir
bərikətligəysən; sən manga Nəgəwdin [ḳaoŋjiraḳ] yər
bərgənikənsən, manga birnəqqə bulaḳnimu bərgəysən,
dedi. Xuni dewidi, Kaləb uningoŋa üstün bulaḳlar bilən
astin bulaḳlarni bərdi. **16** Musaning ḳeynatisining
əwladliri boloŋan Keniylər Yəḥudaoŋa ḳoxulup «Ḥormiliḳ
Xəḥər»din qiḳip Aradning jənub təripidiki Yəḥuda
qəligə berip, xu yərdiki həlḳ bilən billə turoŋanidi.
17 Yəḥuda bolsa akisi Ximeon bilən billə berip, Zəfat
xəḥiridə turuwatḳan Ḳanaaniylarni urup ḳirip, xəḥərni
mutləḳ wəyran ḳildi; xuning bilən xəḥərning ismi
«Hormaḥ» dəp ataloŋan. **18** Andin Yəḥudalar Gaza bilən
uning ətrapini, Axkelon bilən uning ətrapini, əkron
bilən uning ətrapini igilidi. **19** Pərwərdigar Yəḥuda
bilən billə boloŋaq, ular taoŋliḳ yurtni məoŋlup ḳilip
aldi; lekin jiloŋidikilərni bolsa, ularning təmür jəng
ḥarwiliri boloŋaqḳa, ularni zeminidin ḳooŋliwetəlmidi.
20 Ular Musaning buyruoŋinidək Ḥebronni Kaləbḳə
bərdi. Xuning bilən Kaləb Anakning üq ooŋlini u yərdin
ḳooŋliwətti. **21** Lekin Binyaminlar bolsa Yerusalemda
olturuwatḳan Yəbusiylarni ḳooŋlap qiḳiriwetəlmidi;
xunga ta bügüngiqə Yəbusiylar Binyaminlar bilən
Yerusalemda billə turmaḳta. **22** Yüsüpning jəməti
Bəyt-əlgə ḥujum ḳildi; Pərwərdigar ular bilən billə
idi. **23** Yüsüpning jəməti Bəyt-əlning əḥwalini bilip
kelixkə qarlioŋuqilarni əwətti (ilgiri xəḥərning nami
Luz idi). **24** Qarlioŋuqilar xəḥərdin bir kixining qiḳip
keliwatḳinini bayḳap uningoŋa: — Xəḥərgə kiridioŋan
yolni bizgə kərsitip ḳoysang, sanga xapaət kərsitimiz,
— dedi. **25** Xuning bilən xu kixi xəḥərgə kiridioŋan
yolni ularoŋa kərsitip ḳoydi. Ular berip xəḥərdikilərni
urup ḳiliqlidi; lekin u adəm bilən ailisidikilərni aman
ḳoydi. **26** U adəm keyin Ḥittiylarning zeminioŋa berip,
xu yərdə bir xəḥər bərpa ḳilip, namini Luz dəp atidi.
Ta bügüngiqə uning nami xundaḳ atalmaḳta. **27** Lekin
Manassəḥlər bolsa Bəyt-Xeanni wə uningoŋa ḳaraxliḳ
kəntlərni, Taanaḳni wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərni
ixoŋal ḳilmidi; ular Dor wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərdiki
həlḳni, Ibleam wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərdiki
həlḳni, Megiddo wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərdiki
həlḳni ḳooŋliwətmidi, zeminni almidi; Ḳanaaniylar
xu zeminda turuwerixkə bəl baoŋlioŋanidi. **28** Israil
baroŋanseri küqəygəqkə Ḳanaaniylarni əzlirigə ḥaxarqi
ḳilip beḳindurdi, lekin ularni əz yərliridin pütünləy
ḳooŋliwətmidi. **29** Əfraimlarmu Gəzərdə turuwatḳan
Ḳanaaniylarni ḳooŋliwətmidi; xuning bilən Ḳanaaniylar
Gəzərdə ular bilən billə turiwərdi. **30** Zəbulun nə
Ḳitronda turuwatḳanlarni nə Naḥalolda turuwatḳanlarni
ḳooŋliwətmidi; xuning bilən Ḳanaaniylar ularning arisida
olturaḳlixip, ularoŋa ḥaxarqi mədikar boldi. **31** Axir bolsa
nə Akkoda turuwatḳanlarni nə Zidonda turuwatḳanlarni
ḳooŋliwətmidi, xundaḳla Aḥlab, Aḳzib, Həlbaḥ, Afək
Rəḥoblarda turuwatḳanlarnimu ḳooŋliwətmidi. **32**
Xuning bilən Axirlar xu zeminda turuwatḳanlarning
arisida, yəni Ḳanaaniylarning arisida olturaḳlixip
ḳaldi; ular Ḳanaaniylarni əz yeridin ḳooŋliwətmidi.
33 Naftalilar nə Bəyt-Xəməxtə turuwatḳanlarni nə
Bəyt-Anatta turuwatḳanlarni ḳooŋliwətmidi; xuning
bilən ular xu zeminda turuwatḳanlarning arisida,
yəni Ḳanaaniylarning arisida olturaḳlixip ḳaldi; Bəyt-
Xəməx wə Bəyt-Anattiki həlḳ ularoŋa ḥaxarqi mədikar
boldi. **34** Amoriylar Danlarni taoŋliḳ rayonoŋa məjburiy
ḥəydəp qiḳiriwetip, ularni jiloŋa-tüzləngliḳkə qüxüxkə
yol ḳoymidi. **35** Amoriylar Ḥərəs teoŋi, Ayjalon wə
Xaalbimda turuwerixkə niyət baoŋlioŋanidi; lekin Yüsüp
jəmətining ḳoli küqəygəndə, Ḳanaaniylar ularoŋa ḥaxarqi
mədikar boldi. **36** Amoriylarning qegrisi bolsa «Seriḳ
Exək dawini»din ḳoram texioŋa ətüp yuḳiri təripigə
baratti.

2 Pərwərdigarning Pərixtisi Gilgaldin Bokimoŋa kelip:
— Mən silərni Misirdin qiḳirip, ata-bowiliringlaroŋa
ḳəsəm ḳilip bərgən zeminoŋa elip kelip: «Mən silər
bilən ḳiloŋan əḥdəmni əbədgiqə bikar ḳilmaymən;
2 Lekin silər bu zeminning həlḳi bilən ḥeqḳandaḳ
əḥdə baoŋlimanglar, bəlki ularning ḳurbangaḥlirini
buzup taxlixinglar kerək» — degənidim; lekin silər
Mening awazimoŋa ḳulaḳ salmidinglar. Bu silərning
nemə ḳiloŋininglar?! **3** Xunga Mən [xu qaoŋda] silərgə:

«[Xundak ḳilsanglar] ularni silərning aldinglardin ḳoоlıwətməymən; ular bikininglaroɣa yantak bolup sanjilidu, ularning ilahliri silərgə tor-tuzak bolidu» — dəp agahlandurdum, — dedi. **4** Pərwərdigarning Pərixtisi barlik Israillaroɣa bularni degəndə, ular ün selip yioɣlap ketixti. **5** Xuning bilən bu jayning nami «Bokim» dəp ḳoyuldi; ular xu yərdə Pərwərdigaroɣa atap ḳurbanliklarni sundi. **6** Yəxua həlkni tarkitiwetiwidi, Israillar hərkaysisi əzlirigə miras kilinoɣan zeminni igiləx üqün kaytip ketixti. **7** Yəxuaning pütkül hayat künliridə, xundakla Yəxuadin keyin kaloɣan, Pərwərdigarning Israil üqün kiloɣan həmmə karamət əməllirini obdan bilgən akşakallarning pütkül hayat künliridimu [Israil] həlki Pərwərdigarning ibaditidə bolup turdi. **8** Əmdi Nunning ooɣli, Pərwərdigarning ḳuli Yəxua bir yüz on yexida wapat boldi. **9** Ular uni elip berip, əfraim taoɣlik rayonida, Gaax teoɣining ximal təripidiki əz miras ülüxi boloɣan Timnat-Serah degən jayda dəpnə kildi. **10** Bu dəwrdikilərning həmmisi [əlüp] əz ata-bowilirioɣa ḳoxulup kətti; ulardin keyin Pərwərdigarnimu tonumaydioɣan, xundakla uning Israil üqün kiloɣan əməllirini bilmigən bir dəwr pəyda boldi. **11** Xuningdin tartip Israil Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilip Baal-butlarning ibaditigə kirixti. **12** Ular əzlirini Misir zeminidin kikirip elip kəlgən ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni taxlap, ətrapidiki taipilərning ilahliridin boloɣan yat ilahlaroɣa əgixip, ularoɣa bax urup, Pərwərdigarning oɣəzipini ḳozoɣidi. **13** Ular Pərwərdigarni taxlap, Baal wə Axərahlarning ḳullukioɣa kirixti. **14** Buning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa tutixip, harab kilinsun dəp, u ularni talan-taraj kiloɣuqilarning ḳolioɣa taxlap bərdi, yənə ətrapidiki düxmənlirining ḳolioɣa tapxurup bərdi; xuning bilən ular düxmənlirining aldida bax kətürəlmidi. **15** Ular kəyərgə barmisun, Pərwərdigarning ḳoli ularni apət bilən urdi, huddi Pərwərdigarning deginidək, wə Pərwərdigarning ularoɣa kəsəm kiloɣinidək, ular tolimu azablik halətkə qüxüp kaldi. **16** Andin Pərwərdigar [ularning arisidin] batur hakimlarni turoɣuzdi, ular [Israillarni] talan-taraj kiloɣuqilarning ḳolidin ḳutḳuzup kikti. **17** Xundaktimu, ular əz hakimlirioɣa ḳulak salmidi; əksiqə ular yat ilahlaroɣa əgixip buzukluk kilip, ularoɣa bax urup qoḳundi; ata-bowilirining mangoɣan yolidin, yənə Pərwərdigarning əmrlirigə itaət kilix yolidin tezla kikip kətti; ular heq itaət kilmidi. **18** Pərwərdigar kaqaniki ular üqün batur hakimlarni turoɣuzsa, Pərwərdigar haman xu batur hakim bilən billə bolatti, batur hakimning hayat künliridə ularni düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzup kikatti; qünki ularni harlap əzgənlər tüpəylidin kətürülgən ah-zarlarni angliоɣan Pərwərdigar ularoɣa iqini aoɣritatti. **19** Lekin batur hakim əlüp ketixi bilənla, ular arkisioɣa yenip, yat ilahlaroɣa əgixip, ularning ḳullukioɣa kirip, ularoɣa bax uruxup, əzlirini ata-bowiliridinmu ziyadə buloɣaytti; ular nə xu kilmixliridin tohtimaytti, nə əz jahil yolidin heq yanmaytti. **20** Xuning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa kattik tutaxti, U: — «Bu həlk Mən ularning ata-bowilirioɣa tapilioɣan əhdəmni buzup, awazimoɣa ḳulak salmioɣini üqün, **21** buningdin keyin Mən Yəxua əlgəndə bu yurtta kaldoroɣan taipilərdin heqbirini ularning aldidin ḳoоɣliwətməymən; **22** buningdiki məksət, Mən xular arkilik Israilning ularning ata-bowiliri tutḳandək, Mən Pərwərdigarning yolini tutup mangidioɣan-mangmaydioɣanlikini sinaymən» — dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar xu taipilərni kaldurup, ularni nə dərhalla zeminidin məhrum kilip ḳoоɣliwətmidi nə Yəxuaning ḳolioɣimu tapxurup bərmigənidi.

3 Təwəndikilər Pərwərdigar Kanaaniylar bilən boloɣan jəngni bexidin ətküzmigən Israilning [əwladlirini] sinax üqün kaldurup ḳoyoɣan taipilər **2** (U Israillarning əwladlirini, bolupmu jəng-uruxlarni kərüp bakmioɣanlarni pəkət jəngni əgünsun dəp kaldoroɣanidi): — **3** — ular Filistiylərning bəx əmirliki, barlik Kanaaniylar, Zidonluklar wə Baal-Hərmon teoɣidin tartip Hamat eoɣizioɣiqə Liwan taoɣlikida turuwatḳan Hiwiylar idi; **4** Ularni kaldurup ḳoyuxtiki məksiti Israilni sinax, yəni ularning Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən ata-bowilirioɣa buyruoɣan əmrlirini tutidioɣan-tutmaydioɣanlikini bilix üqün idi. **5** Xuning bilən Israillar Kanaaniylar, yəni Hittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylar arisida turdi; **6** Israillar ularning ḳizlirioɣa əylinip, əz ḳizlirini ularning ooɣullirioɣa berip, ularning ilahlirining ḳullukioɣa kirdi. **7** Israillar Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilip, əz Hudasi Pərwərdigarni untup, Baallar wə Axərahlarning ḳullukioɣa kirdi. **8** Xuning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa tutixip, ularni Aram-Naharaimning padixahi Kuxan-Rixataimning ḳolioɣa tapxurdi. Bu tərikidə Israillar səkkiz yiloɣiqə Kuxan-Rixataimoɣa bekindi boldi. **9** Israillar Pərwərdigaroɣa pəryad kətürgəndə, Pərwərdigar ular üqün bir ḳutḳuzoɣuqini turoɣuzup, u ularni ḳutḳuzdi. U kixi Kaləbning inisi Kenazning ooɣli Otniyəl idi. **10** Pərwərdigarning Rohi uning üstigə qüxüp, u Israiloɣa hakimlik kildi; u jənggə kikiwidi, Pərwərdigar Aramning padixahi Kuxan-Rixataimni uning ḳolioɣa tapxurdi; buning bilən u Kuxan-Rixataimning üstidin oɣalib kəldi. **11** Xuningdin keyin zeminda kirik yiloɣiqə amanlik boldi; Kenazning ooɣli Otniyəl aləmdin ətti. **12** Andin Israillar yənə Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kildi; ular Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kiloɣaqka, u Moabning padixahi əglonni Israil bilən karixilixixka küqləndürdi. **13** U Ammoniylar wə Amaləkiylərni əzigə tartip, jənggə kikip Israilni urup kirip, «Hormilik Xəhər»ni ixoɣal kildi. **14** Buning bilən Israillar on səkkiz yiloɣiqə Moabning padixahi əglonoɣa bekindi boldi. **15** Xuning bilən Israillar Pərwərdigaroɣa pəryad kətürdi; Pərwərdigar ular üqün bir ḳutḳuzoɣuqi, yəni Binyamin kəbilisidin boloɣan Gəraning ooɣli əhudni turoɣuzdi; u solhay idi. Israil uning ḳoli bilən Moabning padixahi əglonoɣa sowoɣat əwətti. **16** Əmdi əhud əzigə bir gəz uzunlukta ikki bislik bir xəmxər yasatḳanidi; uni kiyimining iqigə, ong yotisining üstigə kisturuwaldi; **17** U xu halətta sowoɣatni Moabning padixahi əglonning aldioɣa elip kəldi. Əglon tolimu semiz bir adəm idi. **18** Əhud sowoɣatni təkdim kilip boloɣandin keyin, sowoɣatni kətürüp kəlgən kixilərni kətküzüwətti; **19** andin əzi Gilgalning yenidiki tax oymilar bar jaydin yenip, padixahning kexioɣa kelip: — Əy padixah, məndə əzlirigə dəydioɣan bir məhpiyətlik bar idi, — dewidi, padixah: — Jim tur! — dedi. Xuning bilən ətrapidiki

hizmətkarlarning ḥəmmisi sirtḳa qiḳip kətti. **20** Andin
əḥud padixaḥning aldioŋa kəldi; padixaḥ yaloŋuz salḳin
balihanida olturatti. Əḥud: — Məndə sili üqün Hudadin
kəlgən bir səz bar, dewidi, padixaḥ orunduḳtin ḳopup
ərə turdi. **21** Xuning bilən əḥud sol ḳolini uzitip ong
yotisidin xəmxərni suoŋurup elip, uning ḳorsiḳioŋa
tiḳti. **22** Xundaḳ ḳilip xəmxərning dəstisimu tioŋi bilən
ḳoxulup kirip kətti, semiz eti xəmxərni ḳisiwaloŋaqḳa,
əḥud xəmxərni ḳorsiḳidin tartip qiḳiriwalmidi; üqəy-
poḳi arḳidin qiḳti. **23** Andin əḥud dalanoŋa qiḳip,
balihanining ixiklirini iqidin etip ḳuluplap ḳoydi. **24** U
qiḳip kətkəndə, padixaḥning hizmətqiliri kelip ḳarisa,
balihanining ixikliri ḳuluplaḳliḳ idi. Ular: — Padixaḥ
salḳin əydə qong tərətkə olturoŋan bolsa kerək, dəp
oylidi. **25** Ular uzun saḳlap kirmisək sət bolarmu dəp
oylaxti; u yənila balihanining ixiklirini aqmioŋandin
keyin, aqḳuqni elip ixiklərni eqiwidi, mana, hojisining
yərdə əlük yatḳinini kərdi. **26** Əmdi ular ikkilinip ḳarap
turoŋan waḳtida, əḥud ḳeqip qiḳḳanidi; u tax oymilar
bar jaydin ətüp, Seiraḥḳa ḳeqip kəlgənidi. **27** Xu yərgə
yətkəndə, u əfraim taoŋliḳ rayonida kanay qeliwidi,
Israillar uning bilən birgə taoŋliḳ rayondin qüxti, u
aldida yol baxlap mangdi. **28** U uloroŋa: — Manga əgixip
yürünglar, qünki Pərwərdigar düxmininglar Moabiylarni
ḳolunglaroŋa tapxurdi, — dewidi, ular uningoŋa əgixip
qüxüp, Iordan dəryasining keqiklirini tosup, ḥeqkimni
ətküzmidi. **29** U waḳitta ular Moabiylardin on mingqə
əskərni eltürdi; bularning ḥəmmisi təmbəl palwanlar idi;
ulardin ḥeqbir adəm ḳeqip ḳutulalmidi. **30** Xu küni Moab
Israilning ḳolida besiḳturuldi. Zemin səksən yiloŋiqə
aman-tinqliḳta turdi. **31** əḥuddin keyin Anatning ooŋli
Xamgar ḥakim boldi; u altə yüz Filistiyəlikni biraḳla
kala sanjioŋuq bilən eltürdi; umu Israilni ḳutḳuzdi.

4 əmdi əḥud wapat boloŋandin keyin Israillar
Pərwərdigarning nəzirdə yənə rəzil boloŋanni
ḳiloŋili turdi. **2** Xuning bilən Pərwərdigar ularni
Ḳanaaniylarning padixaḥi Yabinning ḳolioŋa taxlap
bərdi. Yabin Ḥazor xəḥiridə səltənət ḳilatti; uning
ḳoxun sərdarining ismi Sisera bolup, u Ḥaroxət-Goyim
degən xəḥərdə turatti. **3** Israillar Pərwərdigaroŋa nalə-
pəryad kətürdi, qünki Yabinning tokḳuz yüz təmür jəng
ḥarwisi bolup, Israillaroŋa yigirmə yildin buyan tolimu
zulum ḳilip kəlgənidi. **4** U waḳitta Lapidotning hotuni
Dəborah degən ayal pəyoŋəmbər Israiloŋa ḥakim idi. **5** U
əfraim taoŋliḳidiki Ramaḥ bilən Bəyt-əlning otturisidiki
«Dəborahning horma dərihi»ning tüwidə olturatti; barliḳ
Israillar dəwaliri tooŋrisida ḥəküm sorioŋili uning ḳexioŋa
kelətti. **6** U adəm əwətip Naftali yurtidiki Kədəxtin
Abinoamning ooŋli Baraḳni qaḳirtip kelip, uningoŋa: —
Mana, Israilning Hudasi Pərwərdigar [mundaḳ] əmr
ḳiloŋan əməsmu?! U: — Sən berip Naftalilar ḳəbilisi ḥəm
Zəbulun ḳəbilisidin on ming adəmni əzüng bilən billə
elip Tabor teoŋioŋa qiḳḳin; **7** xuning bilən Mən Yabinning
ḳoxun sərdari Siserani jəng ḥarwiliri wə ḳoxunliri
bilən ḳoxup Kixon eḳinining boyioŋa, sening ḳexingoŋa
baroŋusi niyətkə selip, uni ḳolungoŋa tapxurimən degən,
— dedi. **8** Baraḳ uningoŋa: — Əgər sən mən bilən billə
barsang, mənmu barimən. Sən mən bilən barmisang,
mənmu barmaymən! — dedi. **9** Dəborah jawabən: —
Maḳul, mən sən bilən barsam baray; ḥalbuki, səpiring
sanga ḥeq xan-xərəp kəltürməydu; qünki Pərwərdigar
Siserani bir ayal kixining ḳolioŋa tapxuridu, — dedi.
Xuning bilən Dəborah ḳopup Baraḳ bilən billə Kədəxkə
mangdi. **10** Baraḳ Zəbulunlar wə Naftalilarni Kədəxkə
qaḳirtti; xuning bilən on ming adəm uningoŋa əgəxti;
Dəborahmu uning bilən qiḳti **11** (xu qaoŋda keniylərdin
boloŋan Ḥəbər əzini Musaning ḳeynatisi Ḥobabning
nəslidin boloŋan keniylərdin ayrip qiḳip, Kədəxning
yenidiki Zaanaimning dub dərihining yenida qedir
tikkənidi). **12** əmdi Siseraoŋa: — Abinoamning ooŋli
Baraḳ Tabor teoŋioŋa qiḳiptu, degən həwər yətküzüldi. **13**
Xuni anglap Sisera barliḳ jəng ḥarwilirini, yəni tokḳuz
yüz təmür jəng ḥarwisini wə barliḳ əskərlirini yioŋip,
Ḥaroxət-Goyimdin qiḳip, Kixon eḳinining yenida toplidi.
14 Dəborah Baraḳḳa: — Ḳopḳin; bügün Pərwərdigar
Siserani sening ḳolungoŋa tapxuridioŋan kündür. Mana,
Pərwərdigar aldingda yol baxlioŋili qiḳti əməsmu?! —
dedi. Xuni dewidi, Baraḳ wə on ming adəm uningoŋa
əgixip Tabor teoŋidin qüxti. **15** Pərwərdigar Siserani,
uning ḥəmmə jəng ḥarwiliri wə barliḳ ḳoxunini ḳoxup
Baraḳning ḳiliqi aldida tiripirən ḳildi; Sisera əzi jəng
ḥarwisidin qüxüp, piyadə ḳeqip kətti. **16** Baraḳ jəng
ḥarwilirini wə ḳoxunni Ḥaroxət-Goyimgiqə ḳooŋlap
bardi; Siseraning barliḳ ḳoxuni ḳiliq astida yiḳildi, birimu
ḳalmidi. **17** Lekin Sisera piyadə ḳeqip, Keniylərdin
boloŋan Ḥəbərning ayali Yaəlning qedirioŋa bardi; qünki
Ḥazorning padixaḥi Yabin bilən Keniylərdin boloŋan
Ḥəbərning jəməti otturisida dostluḳ alaḳisi bar idi. **18**
Yaəl Siserani ḳarxi elixḳa qiḳip uningoŋa: — əy hojam,
kirginə! Ḳorḳma, meningkigə kirgin, dedi. Xuning bilən
Sisera uning qedirioŋa kirdi, u uning üstigə yotḳan yepip
ḳoydi. **19** U uningoŋa: — Mən ussap kəttim, manga
bir otlam su bərginə, dewidi, ayal berip süt tulumini
eqip, uningoŋa iqküzüp, andin yənə uni yepip ḳoydi. **20**
Andin Sisera uningoŋa: — Sən qedirning ixikidə saḳlap
turoŋin. Birkim kelip səndin: — Bu yərdə birərsi barmu,
dəp sorisa, yoḳ dəp jawab bərgin, — dedi. **21** əmdi
Ḥəbərning ayali Yaəl ḳopup, bir qedir ḳozuḳini elip,
ḳolida bolḳini tutḳiniqə xəpə qiḳarmay uning ḳexioŋa
bardi; u ḥerip kətkəqkə, ḳattiḳ uhlap kətkənidi. Yaəl
uning qekisigə ḳozuḳni xundaḳ ḳaḳtiki, ḳozuḳ qekisidin
ətüp yərgə kirip kətti. Buning bilən u əldi. **22** Xu qaoŋda,
Baraḳ Siserani ḳooŋlap kəldi, Yaəl aldioŋa qiḳip uningoŋa:
— Kəlgin, sən izdəp kəlgən adəmni sanga kərsitəy, —
dedi. U uning qedirioŋa kirip ḳariwidi, mana Sisera
əlük yatatti, ḳozuḳ tehiqə qekisigə ḳeḳiḳliḳ turatti. **23**
Xundaḳ ḳilip, Huda xu küni Ḳanaan padixaḥi Yabinni
Israillarning aldida təwən ḳildi. **24** Xu waḳittin tartip
Israillar baroŋanseri küqiyip, Ḳanaan padixaḥi Yabindin
üstünlükni igilidi; ahirda ular Ḳanaan padixaḥi Yabinni
yoḳatti.

5 Xu küni Dəborah wə Abinoamning ooŋli Baraḳ
mundaḳ nəzmə oḳudi: — **2** Israilda yetəkqilər yol
baxlioŋini üqün, Həlḳ ihtiyarən əzlirini pida ḳiloŋini
üqün, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə oḳunglar!
3 əy padixaḥlar, anglanglar, əy əmirlər, ḳulaḳ
selinglar! Mən, mən Pərwərdigaroŋa atap nəzmə
oḳuymən, Mən Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa küy
eytimən. **4** I Pərwərdigar, sən Seirdin qiḳḳiningda,
Edomning yayliḳidin qiḳip yürüx ḳiloŋiningda, Yər

titrəp, asmanlardin sular tamqidi, Xundaq, bulutlar
yamoɣurlirini yaoɣdurdi; **5** Taoɣlar Pərwərdigarning
aldida təwrəndi, Ənə Sinay teoɣimu təwrinip kətti,
Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldida. **6** Anatning
ooɣli Xamgarning künliridə, Ḥəm Yaəlning künliridə,
Qong yollar taxlinip ḳelip, Yoluqilar əgri-toḳay qioɣir
yollar bilən mangatti; **7** Israilda əzimətlər yoḳap
kətti, Taki mənki Dəborah ḳozoɣilip, Israilda bir ana
süpitidə pəyda boloɣinimoɣiqə. **8** [Israillar] yengi
ilaḥlarni tallidi; Urux dərwazilirioɣa yetip kəldi. Ḳirik
mingqə Israillikning arisida, Ya bir ḳalḳan ya bir
nəyzə tepilisiqu?! **9** Ḳəlbim Israilning əmirlirigə
ḳayildur, Ular həlḳ arisida əzlirini ihtiyarən pida
ḳildi; Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə oḳunglar! **10**
I aḳ exəklərgə mingənlər, I nəpis zilqilərning üstidə
olturoɣanlar, I yolda yürgənlər, kəngül bəlünglar! **11** Su
əkilidioɣan jaylarda olja bəlüxüwatḳanlarning juxḳun
awazilirini anglanglar! Ular xu yərlərdə Pərwərdigarning
ḥəḳḳaniy əməllirini mədḥiyiləp, Uning Israildiki
əzimətlirining ḥəḳḳaniy əməllirini təriplixidu. Xu
waḳitta Pərwərdigarning həlḳi qüxüp dərwazilaroɣa
yetip kelip: — **12** «I Dəborah, oyoɣan, oyoɣan! Oyoɣan,
oyoɣan, oɣəzəl eytḳin! Ornungdin tur, i Barak, əsirliringni
yalap mang, i Abinoamning ooɣli!» — deyixidu. **13**
Mana həlḳning az bir ḳaldisi aliyjanablaroɣa əgixix
üqün qüxti, Pərwərdigarning həlḳi yenimoɣa palwan
kəbi qüxüp kəldi. **14** Mana, Əfraimlardin Amaləktə
yiltiz tartip ḳaloɣanlar kəldi; Mana, Binyaminlarmu
ḳowmliringoɣa ḳoxulup əgixip kəldi; Makirdin əmirlər
qüxüp kəldi, Zəbulundin sərdarlik ḥasisini tutḳanlar
yetip kəldi. **15** Issakarning əmirliri Dəborahoɣa
ḳoxuldi; Barak nemə ḳiloɣan bolsa Issakarmu xundak
ḳilip, Uning kəynidin jiloɣioɣa tap basturup etilip
qüxti! Rubənning ailə-jəmətliridikilərning arisida
xunqə uluoɣ niyətlər ḳəlblirigə pükülgənidi! **16**
Sən nemixḳa ḳotanlarning iqidə turup, Ḳoylaroɣa
qelinoɣan nəyning awazini anglaxni halap ḳalding?
Rubənning ailə-jəmətliridikilərning arisida xunqə
uluoɣ niyətlər ḳəlblirigə pükülgənidi! **17** Gileadlar
bolsa Iordan dəryasining u təripidə turup ḳaldi;
Danlarmu nemixḳa kemilərning yenida tohtap ḳaldi?
Axirlar bolsa dengiz boyida [jim] olturuwaldi, Dengiz
ḳoltuḳlirida turup ḳaldi. **18** Zəbulunlar janlirini əlümgə
təwəkkül ḳildi; Naftalilarmu jəng məydanidiki yuḳiri
jaylarda ḥəm xundak ḳildi! **19** Padixaḥlar ḥəmmisi
kelip, soḳuxti, Ḳanaaniylarning padixaḥlirimu uruxḳa
qiḳti; Taanaḳta, Megiddoning su boylirida uruxti.
Lekin bir'azmu kümüx olja alalmidi! **20** Asmanlarda
yultuzlarmu jəng ḳildi, Orbitiliridin Siseraoɣa ḳarxi
jənggə atlandi. **21** Kixon dəryasining eḳini [düxmənni]
eḳitip kətti; Xu ḳədimiy dərya, u Kixon dəryasidur!
Əy mening jenim, pütün küqüng bilən aloɣa baskin!
22 Ularning atlirining tuwaḳliri takirang-takirang
ḳilmaḳta, Tolparliri qapmaḳta, qapmaḳta. **23** Mərozoɣa
lənət oḳunglar, dəydu Pərwərdigarning Pərixtisi, U
yərdə olturoɣuqilaroɣa lənət oḳunglar, Ḳattik lənət
oḳunglar; Qunki ular Pərwərdigaroɣa yardəmgə kəlmidi,
Zalimlaroɣa ḳarxi Pərwərdigaroɣa yardəmgə kəlmidi.
24 Ayallar iqidə kəniylik Ḥəbərning ayali Yaəl bəht-
bərikətlənsun, Qedirda turoɣan ayallar iqidə u bəht-
bərikət tapsun! **25** Sisera su soriwidi, u uningoɣa süt
bərdi, Esilzadilərgə layik bir ḳaqida ḳaymak tutti; **26** U sol
ḳolini qedir ḳozukioɣa, Ong ḳolini təmürqining bolḳisioɣa
uzatti; Siserani urup, Bax səngükini qekip, Qekisidin
yanjip ətküzüwətti. **27** Sisera uning ikki putining
arilikioɣa ḳiysaydi, U yikildi, u [ələktək] yatti, U uning
ikki putining arilikioɣa ḳiysaydi, u yikildi, Ḳiysayoɣan
yərdə u yikilip, jan bərdi. **28** Siseraning anisi pənjiridin
sirtḳa səp saldi, U pənjirining rujikidin towlap: — «Uning
jəng ḥarwisi nemixḳa xunqə uzakḳiqə kəlməydu? Jəng
ḥarwilirining atlirining tuyak sadasi nemixḳa xunqə
ḥayal bolidu? — dedi. **29** Uning dedəkliri arisida
danalar jawab beridu, Xundaḳla, u dərwəkə əz-əzigə
jawab beridu: — **30** «Ular oljilirini yioɣip bəlüxüwatḳan
bolmisun yənə?! Ḥərbir ərkəkkə [ayaoɣ asti ḳilixḳa]
bir-ikkidin ḳiz təgkəndu, Siseraoɣa rəngdar kiyimlər,
Gül kəxtilənɣən rəngdar kiyimlərdin olja təgkəndu,
Bulangqining boynioɣa aldi-kəyni kəxtilənɣən rəngdar
kiyimlər təgkən bolsa kerək! **31** I Pərwərdigar, Sening
barlik düxmənliring ənə xundak yoḳutuloɣay! Lekin
Seni səygənlər ḳuyaxning ərləwatḳandiki ḳudritidək
küqlük boloɣay!». Xuning bilən zemin ḳirik yiloɣiqə tinq-
amanlik tapti.

6 Israillar Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni
ḳildi; xuning bilən Pərwərdigar ularni yəttə yiloɣiqə
Midiyaniylarning ḳolioɣa tapxurup bərdi. **2** U waḳitta
Midiyaniylar Israilning üstidin oɣalib kelip, Israil
Midiyaniylarning səwəbidin əzliri üqün taoɣlardin,
əngkürlərdin wə ḳoram taxlardin panah jaylarni
yasidi. **3** Ḥər ḳetim Israillar uruḳ terioɣanda xundak
bolattiki, Midiyaniylar, Amaləkiylər wə məxriḳtikilər
kelip ularoɣa ḥujum ḳilatti. **4** Ularoɣa ḥujum ḳilixḳa
bargaḥlarni tikip, zemindiki ḥosulni wəyran ḳilip,
Gazaoɣiqə Israiloɣa ḥeqḳandak axlik ḳaldurmay, ularning
ḳoy, kala, exəklirinimu elip ketətti. **5** Qünki ular
qekətkilərdək kəp bolup, əz mal-qarwiliri wə qedirlirini
elip kelətti; ularning adəmliri wə təgiliri san-sanaḳsiz
bolup, zeminni wəyran ḳilix üqün tajawuz ḳilatti. **6**
Xuning bilən Israil Midiyaniylarning aldida tolimu har
ḥalətkə qüxüp ḳaldi; andin Israillar Pərwərdigaroɣa
nalə-pəryad kətürdi. **7** Midiyaniylarning dəstidin Israil
Pərwərdigaroɣa pəryad kətürginidə xundak boldiki, **8**
Pərwərdigar Israiloɣa bir pəyoɣəmbərni əwətti. U kelip
ularoɣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu:
«Mən silərni Misirdin qiḳirip, «ḳulluḳ makani»din elip
qiḳḳanidim; **9** silərni misirliḳlarning ḳolidin, xundaḳla
silərgə barlik zulum ḳiloɣuqilarning ḳolidin ḳutḳuzup,
ularni aldinglardin ḳooɣliwetip, ularning zeminini silərgə
bərdim **10** wə silərgə: «Mana, Mən Pərwərdigar silərning
Hudayinglardurmən; silər Amoriylarning zeminida
turoɣininglar bilən ularning ilaḥliridin ḳorḳmanglar»
degənidim. Lekin silər Mening awazimoɣa ḳulak
salmidinglar», — dedi. **11** Andin Pərwərdigarning
Pərixtisi kelip Ofrah degən jayda Abiezər jəmətidiki
Yoaxḳa təwə boloɣan dub dərihining tüwidə olturdi.
U waḳitta [Yoaxning] ooɣli Gideon Midiyaniylarning
[bulangqiliḳidin] saḳlinix üqün xarab kəlqiki iqidə
buoɣday tepiwatatti. **12** Pərwərdigarning Pərixtisi
uningoɣa kərünüp: — Əy jasarətlik palwan, Pərwərdigar
sən bilən billidur! — dedi. **13** Gideon uningoɣa jawab

berip: — I hojam, əgər Pərwərdigar biz bilən billə
boloŋan bolsa, bu kərgülüklər nemixka üstimizgə kəldi?
Ata-bowilirimiz bizgə səzləp bərgən uning barlik
məjiziliri kəni? Bular tooŋrisida ata-bowilirimiz: «Mana,
Pərwərdigar bizni Misirdin qikirip kəlmigənmidi?» —
dedi. Lekin bügünki kündə Pərwərdigar bizni taxlap,
Midiyanning kolioŋa tapxurup bərdi! — dedi. **14**
Pərwərdigar uningoŋa karap: — Sən muxu küqünggə
tayinip, berip Israilni Midiyanning kolidin kutkuzoŋin!
Mana, Mən seni əwətkən əməsmu? — dedi. **15** Gideon
Uningoŋa: — I Rəb, mən Israilni kandak kutkuzalaymən?
Mening ailəm bolsa Manassəh kəbilisi iqidə əng namriti,
əzüm atamning jəmətidə əng kiqikidurmən, — dedi. **16**
Pərwərdigar uningoŋa: — Mən jəzmən sən bilən billə
bolimən; xunga sən Midiyanlarni bir adəmni uroŋandək
urup kirisən, — dedi. **17** Gideon Uningoŋa iltija kilip:
— Mən nəziringdə iltipat tapkan bolsam, mən bilən
səzləxküqining həkikətən Sən Əzüng ikənlikigə bir
alamət kərsətkəysən; **18** ətünimən, mən yenip kelip
əz hədiyə-kurbanlikimni aldingoŋa koyoŋuqə bu yərdin
kətmigəysən, — dedi. U jawab berip: — Sən yenip
kəlgüqə kütimən, dedi. **19** Gideon berip [əygə] kirip
bir ooŋlakni təyyarlap, bir əfah esil undin petir nan
pixurup, gəxni sewətkə selip, xorpisini korioŋa usup
bularni uning kexioŋa elip kelip, uningoŋa sundi (U
tehiqə dub dərihining tüwidə olturatti). **20** Andin
Hudaning Pərixtisi uningoŋa: — Bu gəx bilən petir
nanlarni elip berip, muxu yərdiki [koram] taxning
üstigə koyup, xorpini təkkin, — dewidi, u xundak
kildi. **21** Pərwərdigarning Pərixtisi kolidiki hasini
uzitip uqini gəx bilən petir nanlaroŋa təkküziwidi,
[koram] taxtin ot qikip, gəx bilən petir nanlarni yəp
kətti. Xu haman Pərwərdigarning Pərixtisimu uning
kəzidin oŋayib boldi. **22** Xuning bilən Gideon uning
Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bilip: — Apla, i Rəb
Pərwərdigar! Qatak boldi, qünki mən Pərwərdigarning
Pərixtisi bilən yüzmuyüz kərüxüp kaldim...! — dedi.
23 Lekin Pərwərdigar uningoŋa: — Hatirjəm boloŋin!
Korkmioŋin, əlməysən, — dedi. **24** Xuning bilən Gideon
Pərwərdigaroŋa atap u yərdə bir kurbangah yasap, uning
ismini «Yahwəh-xalom» dəp atidi. Bu kurbangah ta
bügüngiqə Abiezər jəmətining Ofrah degən jayida bar.
25 U keqisi Pərwərdigar uningoŋa: — Sən atangning [qong]
bukisi wə yəttə yaxlik ikkinqi bukisini elip atangoŋa
təwə boloŋan Baal kurbangahini ərüp, uning yenidiki
Axərah butini kesiwətkin. **26** Andin muxu koroŋanning
üstigə Pərwərdigar Hudayingoŋa ataloŋan, bəlgiləngən
rəsim boyiqə bir kurbangah yasap, ikkinqi bir bukini
elip, əzüng kesiwətkən Axərahning parqilirini otun kilip
kalap, uni kəydürmə kurbanlik kiloŋin, — dedi. **27** Xuning
bilən Gideon əz hizmətqiliridin on adəmni elip berip,
Pərwərdigarning əzigə eytkinidək kildi; lekin u atisining
əyidikilərdin wə xəhər adəmliridin korkkini üqün, u bu
ixni kündüzi kilmay, keqisi kildi. **28** Ətisi səhərdə xəhər
həlki kopup karisa, mana, Baal kurbangahi ərüwetilgən,
uning yenidiki Axərah buti kesiwetilgənidi wə yengi
yasaloŋan kurbangahning üstidə ikkinqi buka kurbanlik
kilinoŋanidi. **29** Buni kərüp ular bir-birigə: — Bu ixni
kim kiloŋandu? — deyixti. Ular sürüxtüriwidi, buni
Yoaxning ooŋli Gideonning kiloŋanlikini məlum boldi.
30 Xuning üqün xəhərning adəmliri Yoaxka: — Ooŋlungni
qikirip bərgin! U Baal kurbangahini ərüp, uning yenidiki
Axərahni kesiwətkini üqün əltürülsun! — dedi. **31**
Birak Yoax əzigə karxilixixka turoŋan kəpqilikkə jawab
berip: — Silər Baal üqün dəwalaxmakqimusilər? Silər
uni kutkuzmakqimu? Kimki uning tooŋrisida dəwalaxsa
ətigə kalmay əlümgə məhkum kilinsun! Əgər Baal
dərwəkə bir huda bolsa, undakta uning kurbangahini
birsi ərüwətkini üqün, u xu adəm bilən əzi dəwalaxsun!
— dedi. **32** Bu səwəbtin [atisi] Gideonni «Yərubbaal» dəp
atidi, qünki [atisi]: «U Baalning kurbangahini ərüwətkini
üqün, Baal əzi uning bilən dəwalaxsun!» degənidi.
33 Əmma Midiyan, Amaləklər wə məxrikqikilərning
hammisi yioŋilip, [Iordan] dəryasidin ətüp Yizrəəl
jiloŋisida qedirlirini tikixti. **34** U wakitta Pərwərdigarning
Rohi Gideonning üstigə qüxti; u kanay qeliwidi, Abiezər
jəmətidikilər yioŋilip uning kəynidin əgixip mangdi.
35 Andin u əlqilərni Manassəhning zeminioŋa berip, u
yərni aylinip kelixkə əwətiwidi, Manassəhlər yioŋilip
uningoŋa əgixip kəldi. U Axirlaroŋa, Zəbulunlaroŋa wə
Naftalilaroŋa əlqi əwətiwidi, ularmu uning aldioŋa qikixti.
36 Gideon Hudaoŋa: — Əgər Sən həkikətən eytkiningdək
mening kolum bilən Israilni kutkuzidioŋan bolsang, **37**
Undakta mana, mən hamanoŋa bir parqə koy terisi koyup
koyimən; əgər pəkət terining üstigila xəbnəm qüxüp,
qərisidiki yərlərning hammisi kuruk tursa, mən Əzüng
eytkiningdək mening kolum arkilik Israilni kutkuzmakqi
boloŋiningni bilimən, — dedi. **38** Ix dərwəkə xundak
boldi. Ətisi səhərdə Gideon kopup, yungni sikiwidi, lik
bir piyalə xəbnəm süyi qikti. **39** Andin Gideon Hudaoŋa
yənə: Oŋəzipingni manga kozoŋimioŋaysən, mən pəkət
muxu bir kətimla dəymən! Səndin ətünəy, mən pəkət
yənə bu kətim bu terə bilən sinap bakay; iltija kilimənki,
əmdi bu kətim pəkət terə kuruk bolup, qərisidiki yərning
hammisigə xəbnəm qüxkəy, — dedi. **40** Bu keqisimu
Huda xundak kildi; dərwəkə pəkət terila kuruk bolup,
qərisidiki yərning hammisigə xəbnəm qüxkənidi.

7 Yərubbaal (yəni Gideon) wə əzigə koxuloŋan hammə
həlk ətisi səhər kopup, Harod degən bulakning
yenioŋa berip qedir tikti. Midiyaniylarning ləxkərgahi
bolsa uning ximal təripidə, Morəh egizlikining yenidiki
jiloŋida idi. **2** Əmdi Pərwərdigar Gideonoŋa: — Sanga
əgəxkən həlkning sani intayin kəp, xunga Mən
Midiyaniylarni ularning kolioŋa tapxuralmaymən.
Bolmisa Israil: «Əzimizni əzimizning koli kutkuzdi»
dəp mahtinip ketixi mumkin. **3** Xuning üqün sən əmdi
həlkkə: «Kimlər korkup titrək baskan bolsa, ular Gilead
teoŋidin yenip kətsun» dəp jakarlioŋin — dedi. Xuning
bilən həlkning arisidin yigirmə ikki ming kixi kaytip
ketip, pəkət on mingila kelip kaldi. **4** Pərwərdigar
Gideonoŋa yənə: — Həlkning sani yənila intayin kəp;
əmdi sən bularni suning lewigə elip kəlgin. U yərdə Mən
ularni sən üqün sinaktin ətküzəy; Mən kimni kərsitip:
«U sən bilən barsun desəm», u sən bilən barsun; lekin
Mən kimni kərsitip: «U sən bilən barmisun» desəm,
u sən bilən barmisun, — dedi. **5** Xuning bilən Gideon
həlkni suning lewigə elip kəldi. Pərwərdigar uningoŋa: —
Kimki it su iqkəndək tili bilən yalap su iqsə, ularni ayrim
bir tərəptə turoŋuzoŋin; həm kimki tizlinip turup su iqsə,
ularnimu ayrim bir tərəptə turoŋuzoŋin, — dedi. **6** Xundak

boldiki, oqumini aoŋzioŋa təgküzüp yalap su iqkənlərdin üq yüzi qikti. Qaloŋanlarning həmmisi tizlinip turup su iqti. **7** Andin Pərwərdigar Gideonoŋa: — Mən muxu suni yalap iqkən üq yüz adəmning qoli bilən silərni qutquzup, Midiyanni sening qolungoŋa tapxurimən; lekin qaloŋan həlk bolsa həmmisi əz jayioŋa yenip kətsun, — dedi. **8** Xuning bilən bu [üq yüz adəm] ozuq-tülük wə kanaylirini qolioŋa elixti; Gideon Israilning qaloŋan barlik adəmlirini əz qedirioŋa qayturuwetip, pəqət xu üq yüz adəmni elip qaldi. Əmdi Midiyaniylarning ləxkərgahi bolsa ularning təwən təripidiki jiloŋida idi. **9** Xu keqisi xundak boldiki, Pərwərdigar uningoŋa: — Sən qopup ləxkərgahqa qüxkin, qünki Mən uni sening qolungoŋa tapxurdum; **10** əgər sən qüxüxtin qorksang, əz hizmətkaring Purahni billə elip ləxkərgahqa qüxkin. **11** Sən ularning nemə deyixiwatkinini anglaysən, andin sən ləxkərgahqa [hujum kilip] qüxüxkə jür'ət kilalaysən, dedi. Buni anglap u hizmətkari Purahni elip ləxkərgahning qetidiki əskərlərning yenioŋa bardi. **12** Mana Midiyan, Amalək wə barlik məxriktikilər qekətkilərdək kəp bolup, jiloŋining boyioŋa yeyiloŋanidi; ularning təgiliri kəplikidin dengiz sahilidiki kumdək həddi-həsabsiz idi. **13** Gideon baroŋanda, mana, u yərdə birsi həmrahioŋa kərgən qüxini səzləp beriwatatti: — Mana, mən bir qüx kərdum, qüxümdə mana, bir arpa tokiqi Midiyanning ləxkərgahioŋa domulap qüxüptudək; u qediroŋa kelip sokuluptidək, xuning bilən qedir ərulüp, düm kəmtürülüp ketiptu — dəwatatti. **14** Uning həmrahi jawabən təbir berip: — Buning mənisi xuki, u tokaq Yoaxning ooqli, Israillik adəm Gideonning kiliqidin baxka nərsə əməstur; Huda Midiyan wə uning barlik qoxunini uning qolioŋa tapxuruptu, dedi. **15** Xundak boldiki, Gideon bu qüxni wə uning berilgən təbirini anglap, səjdə kildi. Andin u Israilning ləxkərgahioŋa yenip kelip: — Qopunglar, Pərwərdigar Midiyanning ləxkərgahini qolunglaroŋa tapxurdi, — dedi. **16** Xuning bilən u bu üq yüz adəmni üq guruppioŋa bəlüp, həmmisining qolioŋa birdin kanay bilən birdin kuruk komzəkni bərdi; hərbir komzək iqidə birdin məx'əl qoyuldi. **17** U ularoŋa: — Silər manga karap, mening kiloŋinimdək kilinglar. Mana, mən ləxkərgahning kəxioŋa baroŋanda, nemə kilsam, silərmu xuni kilinglar; **18** mən wə mən bilən həmrah bolup mangoŋan barlik adəmlər kanay qalsak, silərmu ləxkərgahning qərisidə turup kanay qelinglar wə: «Pərwərdigar üqün həm Gideon üqün!» dəp towlanglar, — dedi. **19** Keyinki yerim keqilik kəzətning baxlinixida, kəzətqilər yengidin almaxkanda, Gideon wə uning bilən billə boloŋan yüz adəm ləxkərgahning qəxioŋa kəldi; andin ular kanay qelip qolliridiki komzəklərni qakti. **20** Xu hamaan üq guruppidikilərning həmmisi kanay qelip, komzəklərni qekip, sol qollirida məx'əllərni tutup, ong qollirida kanaylarni elip: — Pərwərdigaroŋa wə Gideonoŋa ataloŋan kiliq! — dəp towlaxkiniqə, **21** ularning hərbiri ləxkərgahning ətrapida, əz jayida turuxti; yaw qoxuni tərəp-tərəpkə petirap, warkirap-jarkirioŋan peti kaqkili turdi. **22** Bu üq yüz adəm kanay qaloŋanda, Pərwərdigar pütkül ləxkərgahtiki yaw ləxkərlirini bir-birini kiliqlaxka selip qoydi, xuning bilən yaw qoxuni Zerərahqa baridioŋan yoldiki Bəyt-Xittah tərəpkə kaqti; ular Tabbatning yenidiki Abəl-Məholahning qegrisioŋiqə kaqti. **23** Andin Naftali, Axir wə pütkül Manassəhning kəbililiridin Israillar qakirip kelindi wə ular Midiyaniylarni qooqlidi. **24** Xuning bilən Gideon əfraim pütkül taoqlikini arilap kelixkə əlqilərni əwətip əfraimlaroŋa: — «Silər qüxüp Midiyaniylaroŋa hujum kilinglar, Bəyt-Barahkiqə, xundakla Iordan dəryasioŋiqə barlik ekin keqiklirini igiləp, ularni tosuwelinglar», dedi. Xuning bilən əfraimning həmmə adəmliri yioŋilip, Bəyt-Barahkiqə wə Iordan dəryasioŋiqə barlik ekin keqiklirini igilidi. **25** Ular Midiyanning Orəb wə Zəəb degən ikki əmirini tutuwaldi; Orəbni ular «Orəb qoram texi» üstidə, Zəəbni «Zəəb xarab kəlqiki»də eltürdi, Midiyaniylarni qooqlap berip, Orəb wə Zəəbning baxlirini elip, Iordan dəryasining u təripigə Gideonning kəxioŋa kəldi.

8 (Keyin, əfraimlar uningoŋa: — Sən nemixka bizgə xundak muamilə kilisən, Midiyaniylar bilən sokuxka qikkanda, bizni qakirmidingoŋu, dəp uning bilən kattik deyixip kətti. **2** U ularoŋa jawabən: — Mening kiloŋanlirimni kandakmu silərning kiloŋininglaroŋa təngləxtürgili bolsun? Əfraimning üzümlərni pasangdioŋini, Abieəzərlərning üzüm üzginidin artuk əməsmu? **3** Huda Midiyanning əmirliri Orəb bilən Zəəbni qolunglaroŋa tapxuroŋan yərdə, mening qolumdin kəlginini kandakmu silərning kiloŋininglaroŋa təngləxtürgili bolsun? — dedi. Xundak dewidi, ularning uningoŋa boloŋan aqqiki yandi). **4** Əmdi Gideon Iordan dəryasining boyioŋa yetip kəldi. U wə əzigə həmrah boloŋan üq yüz adəm herip kətkən bolsimu, ular yənila Midiyaniylarni qooqlap dəryadin ətti. **5** Gideon Sukkot xəhiridikilərgə: — Manga həmrah bolup kəlgən kixilərgə nan bərsənglar, qünki ular herip-qarqap kətti. Biz Midiyanning ikki padixahi Zəbah wə Zalmunnani qooqlap ketip barimiz, — dedi. **6** Lekin Sukkotning qongliri jawab berip: — Zəbah wə Zalmunna hazir sening qolungoŋa qüxtimu?! Biz sening muxu ləxkərliringgə nan berəmduk?! — dedi. **7** Gideon: — Həp! Xundak boloŋini üqün Pərwərdigar Zəbah wə Zalmunnani mening qolumoŋa tapxuroŋanda, ətliringlarni qəldiki yantak wə xoha bilən hamanda tepimən, — dedi. **8** Gideon u yərdin Pənuəlgə berip, u yərdiki adəmlərgimu xundak dewidi, Pənuəldiki kixilərmu uningoŋa Sukkottikilərdək jawab bərdi. **9** U Pənuəldikilərgə: — Mən oŋəlibə bilən yenip kəlginimdə, bu munaringlarni ərüwetimən, — dedi. **10** U qaoŋda Zəbah wə Zalmunna Karkor degən jayda idi; ular bilən mangoŋan qoxunda on bəx mingqə ləxkər bar idi. Bular bolsa məxrikliklərning pütkül qoxunidin kelip qaloŋanliri idi, qünki ulardin kiliq tutkanliridin bir yüz yigirmə mingi eltürülgənidi. **11** Gideon bolsa Nobah wə Yogbihahning xərkidiki keqmənlər yoli bilən qikip Midiyanning ləxkərgahioŋa hujum kilip, ularni tarmar kildi; qünki ləxkərgahtikilər tolimu əndixsiz turoŋanidi. **12** Zəbah wə Zalmunna keqip kətti; Gideon kəynidin qooqlap berip, Midiyanning bu ikki padixahi Zəbah wə Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül ləxkərgahtikilərni alakzadə kilip tiripirən kiliwətti. **13** Andin Yoaxning ooqli Gideon Hərəs dawinidin ətüp, jəngdin kaytip kəldi. **14** U Sukkotluk bir yax yigitni tutuwelip, uningdin sürüxtə kiliwidi, yigit uningoŋa Sukkotning qongliri wə aksakallirining isimlirini yezip bərdi. Ular

jəmiy bolup yətmix yəttə adəm idi. **15** Andin Gideon
Sukkotning adəmlirining ḳexioɣa yetip baroɣanda: —
Silər meni zanglik ḳilip: «Zəbaḥ wə Zalmunna ḥazir
sening ḳolungoɣa qüxtimu? Biz sening bilən billə
mangoɣan muxu ḥaroɣin adəmliringgə nan berəmduḳ?»
degənidinglar! Mana, u Zəbaḥ wə Zalmunna degənlər!
— dedi. **16** Xuni dəp u xəḥərning aḳsaḳallirini tutup
kelip, qəldiki yantaḳ bilən xohilarni elip kelip, ular bilən
Sukkotning adəmlirini urup ədipini bərdi. **17** Andin u
Pənuəlning munarini ərüp, xəḥərdiki adəmlərni eltürdi.
18 Gideon Zəbaḥ wə Zalmunnani sorak ḳilip: — Silər
ikkinglar Taborda eltürgən adəmlər ḳandaḳ adəmlər idi?
— dəp soriwidi, ular jawab berip: — Ular sanga intayin
ohxaytti; ularning ḥərbiri xaḥzadidək idi, — dedi. **19**
U buni anglap: — Ular mening bir tuoɣḳanlirimdur,
biz bir anining ooɣullirimiz. Pərwərdigarning ḥayati
bilən ḳəsəm ḳilimənki, silər əyni waḳitta ularni tirik
ḳoyoɣan bolsanglar, mən silərni ḥərgiz eltürməyttim,
— dedi; **20** xuning bilən u qong ooɣli Yətərgə: —
Sən ḳopup bularni eltürgin, — dedi. Lekin ooɣul kiqik
boloɣaqḳa ḳorḳup, ḳiliqini suoɣurmidi. **21** Xuning
bilən Zəbaḥ wə Zalmunna: — Sən əzüng ḳopup bizni
eltürgin; qünki adəm ḳandaḳ bolsa küqimu xundaḳ
bolidu, — dedi. Xundaḳ dewidi, Gideon ḳopup Zəbaḥ wə
Zalmunnani eltürdi. U təgilirining boynidiki ḥilal ay
xəkillik bezəklərni eliwaldi. **22** Andin Israillar Gideonoɣa:
— Sən bizni Midiyanning ḳolidin ḳutḳuzoɣanikənsən,
əzüng bizgə padixaḥ boloɣin; ooɣlung wə ooɣlungning
ooɣlimu bizning üstimizgə ḥəküm sürsun, — dedi. **23**
Əmma Gideon ularoɣa jawab berip: — Mən üstünglərgə
səltənət ḳilmaymən, ooɣlummu üstünglərgə səltənət
ḳilmaydu; bəlki Pərwərdigar Өzi üstünglərgə səltənət
ḳilidu, dedi. **24** Andin Gideon ularoɣa yənə: — Silərgə
pəḳət birla iltimasim bar: — Ḥər biringlar əz oljanglardin
ḥalḳa-zerilərni manga beringlar, dedi (Midiyanlar
Ismaillardin boloɣaqḳa, ḥərbiri altun zirə-ḥalḳilarni
taḳaytti). **25** Ular jawabən: — Berixkə razimiz, dəp
yərgə bir yepinqini selip, ḥərbiri uning üstigə oljisidin
zirə-ḥalḳilarni elip taxlidi. **26** U sorap yioɣḳan altun
zirilərning eoɣirliḳi bir ming yəttə yüz xəkəl altun idi,
buningdin baxḳa Midiyan padixaḥliri əzigə asḳan ḥilal
ay xəkillik buyumlar, zunnar, uqisioɣa kiygən səsün
eginlər wə təgilərning boynioɣa asḳan altun zənjirlərmu
bar idi. **27** Gideon bu nərsilərdin bir əfod yasitip, əz
xəḥiri Ofraḥta ḳoyup ḳoydi. Nətijidə, pütkül Israil uni
izdəp buzuḳqiliḳ ḳildi. Buning bilən bu nərsə Gideon wə
uning pütün ailisigə bir tor-tuzaḳ boldi. **28** Midiyaniylar
xu tərikidə Israillarning aldida boysundurulup, ikkinqi
bax kətürəlmidi; zemin Gideonning künliridə ḳirik
yiloɣiqə tinq-aramlik tapti. **29** Yoaxning ooɣli Yərubbaal
ḳaytip berip, əz əyidə olturdi. **30** Gideonning ayalliri
kəp boloɣaqḳa, uning puxtidin yətmix ooɣul tərəldi. **31**
Xəkəmdə uning bir kenizikimu bar idi; u uningoɣa bir
ooɣul tuoɣup bərdi, Gideon uning ismini «Abimələk» dəp
ḳoydi. **32** Yoaxning ooɣli Gideon uzun əmür kərüp, ḳerip
aləmdin ətti. U Abiezərlərgə təwə boloɣan Ofraḥda,
əz atisi Yoaxning ḳəbrisigə dəpnə ḳilindi. **33** Gideon
əlgəndin keyin Israillar kəynigə yenip, Baal butlirioɣa
əgixip buzuḳqiliḳ ḳildi wə «Baal-Berit»ni əzlirining
ilaḥi ḳilip bekitti. **34** Xundaḳ ḳilip Israillar əzlirini
ətrapidiki barliḳ düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzoɣan
əz Hudasi Pərwərdigarni untudi **35** wə xuningdək
Gideonning Israiloɣa ḳiloɣan ḥəmmə yahxiliḳlirini ḥeq
əsliməy, Yərubbaal (yəni Gideon)ning jəmətigə ḥeqbir
meḥribanliḳ kərsətmidi.

9 əmdi Yərubbaalning ooɣli Abimələk Xəkəmdiki
anisining aka-ukilirining ḳexioɣa berip, ular wə
anisining atisining pütkül jəmətidikilərgə: — **2** Silər
Xəkəmdiki barliḳ adəmlərning ḳulikioɣa səz ḳilip ularoɣa:
«Silər üqün yətmix kixi, yəni Yərubbaalning ooɣulliri
üstünglərgə ḥəküm sürgini yahximu yaki birla adəmning
üstünglərdin ḥəküm sürgini yahximu? Esinglarda
bolsunki, mən silərning ḳan-ḳerindixinglarmən» —
degən gepimni yətküzünglar, — dedi. **3** Xuning bilən
uning anisining aka-ukiliri u tooɣruluḳ bu gəplərning
ḥəmmisini Xəkəmdikilərning ḳulaḳlirioɣa eytti. Ularning
kəngli Abimələkkə mayil bolup: — U bizning ḳerindiximiz
ikənoɣu, diyixip, **4** Baal-Beritning buthanisidin yətmix
xəkəl kümüxni elip, uningoɣa bərdi. Bu pul bilən
Abimələk birmunqə bikar tələp lükqəklərni yallap,
ularoɣa bax boldi. **5** Andin u Ofraḥḳa, atisining
əyigə berip əzining aka-ukiliri, yəni Yərubbaalning
ooɣulliri bolup jəmiy yətmix adəmni bir taxning
üstidə eltürüwətti. Lekin Yərubbaalning kiqik ooɣli
Yotam yoxuruniwaloɣaqḳa, ḳutulup ḳaldi. **6** Andin
pütkül Xəkəmdikilər wə Bəyt-Millodikilərning ḥəmmisi
yioɣilixip berip Abimələk Xəkəmdiki dub dərihining
tüwidə padixaḥ ḳilip tiklidi. **7** Bu həwər Yotamoɣa
yətküzüldi; u berip Gərizim teoɣining qoḳḳisioɣa qiḳip,
u yərdə turup yuḳiri awazda kəpqilikkə towlap: — Əy
Xəkəm qongliri, mening səzümgə ḳulaḳ selinglar, andin
Hudamu silərgə ḳulaḳ salidu. **8** Künlərdin bir küni
dərəhlər əzlirining üstigə ḥəküm süridioɣan bir dərəhni
məsiḥləp padixaḥ tikləxkə izdəp qiḳip, zəytun dərihigə:
— Üstimizgə padixaḥ bolup bərgin, dəptikən. **9** Zəytun
dərihi ularoɣa jawab berip: — Hudaoɣa wə insanlaroɣa
boloɣan ḥərmətni ipadiləydioɣan meyimni taxlap, baxḳa
dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa ketəmdim? —
dəptu. **10** Buni anglap dərəhlər ənjür dərihining ḳexioɣa
berip: — Sən kelip üstimizgə padixaḥ boloɣin, dəp
iltija ḳiliptu; **11** ənjür dərihi ularoɣa jawab berip: —
Mən əz xirnəm bilən yahxi mewəmni taxlap, baxḳa
dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa ketəmdim?
— dəptu. **12** Xuning bilən dərəhlər üzüm tallikining
ḳexioɣa berip: — Sən kelip bizning üstimizgə padixaḥ
boloɣin, dəptu, **13** üzüm teli ularoɣa jawab berip: —
Mən Huda bilən adəmlərni hux ḳilidioɣan yengi xarabni
taxlap, baxḳa dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa
ketəmdim? — dəptu. **14** Andin dərəhlərning ḥəmmisi
azoɣanning ḳexioɣa berip: — Sən kelip bizning üstimizgə
padixaḥ boloɣin, dəptu; **15** azoɣan ularoɣa jawab berip: —
Əgər silər meni səmimiy niyitinglar bilən üstünglərgə
padixaḥ ḳilixni halisanglar, kelip mening sayəmning
astida panaḥlininglar; bolmisa, azoɣandin bir ot qiḳidu
wə Liwanning kedir dərəhlirini yəp ketidu! — dəptu. **16**
Əgər silərning Abimələk padixaḥ ḳiloɣininglar rast
səmimiy wə durus niyət bilən boloɣan bolsa, Yərubbaal
wə uning ailisidikilərgə yahxiliḳ ḳiloɣan, uning ḳiloɣan
əməlliri boyiqə uningoɣa ḳayturoɣan bolsanglar — **17**
(qünki atam silər üqün jəng ḳilip, əz jenini hətərgə

təwəkkul kilip silərni Midiyanning kolidin kutkuzdi! **18** Lekin silər bügün atamning jəmətigə karxi kozoɣilip, uning ooɣullirini, jəmiy yətmix adəmni bir taxning üstidə əltürüp, uning dedikining ooɣli Abimələkni tuoɣkininglar boloɣini üqün Xəkəm həlkining üstigə padixah kilip tikləpsilər!) **19** — əmdi əgər silər Yərubbaal wə jəmətigə səmimiy wə durus muamilə kiloɣan bolsanglar, silər Abimələktin huxallik tapkaysilər, umu silərdin huxallik tapkay! **20** Lekin bolmisa, Abimələktin ot kikip, Xəkəmdikilər wə Bəyt-Milloning həlkini yəp kətsun; xundakla, Xəkəmdikilər wə Bəyt-Milloning həlkidin ot kikip, Abimələkni yəp kətsun! — dedi. **21** Yotam kerindixi Abimələktin korkup, keqip Bəər degən jayoɣa berip, u yərdə olturakligxip kaldi. **22** Abimələk Israiloɣa üq yil səltənət kildi. **23** Huda Abimələk bilən Xəkəmning adəmliri otturisioɣa bir yaman roh əwətti; xuning bilən Xəkəmdikilər Abimələkkə asiylik kilixka kozoɣaldi. **24** Buning məksiti, Yərubbaalning yətmix ooɣlioɣa kilinoɣan zorawanlik wə kan kərzni ularni əltürgən kerindixi Abimələkning boynioɣa qüxürüx, xundakla əz aka-ukilirini əltürüxkə uni kollap-kuwwətligən Xəkəmdiki kixilərning bexioɣa qüxürüxtin ibarət idi. **25** Xəkəmdiki kixilər Abimələkni tutmakqi bolup, taoɣlarning qokkiliriɣa paylakqilarni bəktürmə kilip turoɣuzdi; ular u yərdin ətkən yoluqilarning həmmisini bulang-talang kildi. Bu ix Abimələkkə yətküzüldi. **26** Əbədning ooɣli Gaal əz aka-ukiliri bilən Xəkəmgə kəqüp keliwidi, Xəkəmdiki kixilər uningoɣa ixənq baoɣlap uni əz yar-yəliki kildi. **27** Xundak kilip ular xəhərdin etizlikka qikip, üzümzarlarning üzümlirini üzüp sikip, xarab yasap, xadlik kilip əz butining ibadəthanisioɣa kirip, yəp-iqixip Abimələkning üstidin lənət okuoɣili turdi. **28** Əbədning ooɣli Gaal: — Abimələk degən kim idi? Xəkəm degən nemə idi, biz nemə dəp uningoɣa hizmət kiloɣudəkmiz?! U Yərubbaalning ooɣli əməsmu? Zəbul uning nazatətqisi əməsmu? Silər Xəkəmning atisi Hamorning adəmlirining hizmitidə bolsanglar bolidu! Biz nemixka Abimələkning hizmitidə bolidikənmiz? **29** Kaxki bu həlk mening kol astimda bolsa idi! U qaoɣda mən Abimələkni həydiwtəttim! Mən Abimələkkə: — Əz koxuningni kəpəytip, jənggə kikkin! — degən bolattim. **30** Əmdi xəhər baxliki Zəbul Əbədning ooɣli Gaalning bu səzlirini anglioɣinida, aqqiki kelip, **31** əlqilərni Abimələkning kexioɣa yoxurunqə əwətip: «Mana, Gaalning ooɣli kerindaxliri bilən Xəkəmgə keliwatidu; mana, xəhərni siligə karxi kikixka kutritiwatidu. **32** Xunga sili adəmlirini elip bügün keqə [xəhər] ətrapidiki etizlikka berip marap olturoɣayla; **33** ətə kün kikkan haman kozoɣilip xəhərgə hujum kiloɣayla; u wə uning adəmliri siligə karxi kikkanda, sili əhwaloɣa karap uningoɣa takabil turoɣayla, — dedi. **34** Buni anglap, Abimələk həmmə adəmlirini elip, keqisi kikip, tət topka bəlünüp, yoxurunup Xəkəmgə hujum kilixka marap olturdi. **35** Əbədning ooɣli Gaal sirtka kikip xəhərning dərwazisida ərə turoɣanda, Abimələk əz adəmliri bilən yoxurunoɣan jaydin kikti. **36** Gaal həlkni kərüp Zəbuloɣa: — Mana taoɣ kokkiliridin adəmlər qüxüwatidu, dedi. Lekin Zəbul uningoɣa jawabən: — Taoɣlarning kələnggisi sanga adəmlərdək kərünidu, — dedi. **37** Gaal yənə səz kilip: Mana, bir top adəmlər dənglərdin qüxüp keliwatidu, yənə bir top adəmlər «Palqilarning dub dərihi»ning yoli bilən keliwatidu, — dedi. **38** Andin Zəbul uningoɣa: — Sening: «Abimələk degən kim idi, biz uning hizmitidə bolattukmu?» dəp qong gəp kiloɣan aoɣzing həzir kəni? Mana bular sən kəzgə ilmioɣan həlk əməsmu? Əmdi kikip ular bilən sokuxup bakkin! — dedi. **39** Xuning bilən Gaal Xəkəmdikilər bilən kikip Abimələk bilən sokuxuxka baxlidi. **40** Lekin Abimələk uni məoɣlup kilip kooɣlidi; u uning aldidin kaqti, xundakla nuroɣun yarilanoɣan adəmlər xəhərning dərwazisioɣiqə yetixip kətkənidi. **41** Andin Abimələk Arumahda turup kaldi. Zəbul bolsa Gaal wə uning kerindaxlirini kooɣlap, ularning Xəkəmdə turuxioɣa yol koymidi. **42** Ətisi [Gaaldikilər] dalaoɣa kikti; bu həwər Abimələkkə yətkəndə **43** u həlkini elip, ularni üq topka bəlüp, dalada yoxurunup marap turdi; u karap turuwidi, Xəkəm həlki xəhərdin kikti. U kopup ularoɣa hujum kildi. **44** Abimələk wə uning bilən boloɣan birinqi top atlinip xəhərning dərwazisining aldioɣa besip berip, u yərdə turdi; kaloɣan ikki top etilip berip dalada turoɣan adəmlərgə hujum kilip ularni kiriwətti. **45** Xu tərikidə Abimələk pütün bir kün xəhərgə hujum kilip, uni elip, uningda turuwatkan həlkni əltürüp, xəhərni haniwəyran kilip üstigə tuzlarni qeqiwətti. **46** Xəkəm munaridiki adəmlərning həmmisi buni anglap, Berit degən butning ibadəthanisidiki koroɣanoɣa kiriwaldi. **47** Xəkəm munaridiki adəmlər bir yərgə yioɣiliwaptu, degən həwər Abimələkkə yətti. **48** Xuning bilən Abimələk adəmlirini elip Zalmon teoɣioɣa kikti; u kolioɣa paltini elip dərəhning bir xehini kesip elip, əxnisigə koyup, andin əzi bilən boloɣan həlkkə: — Mening nemə kiloɣinimni kərdünglar, əmdi silərmu tezdin xundak kilinglar, — dedi. **49** Buni anglap həlkning harbiri Abimələktək birdin xahni kesip elip, uningoɣa əgixip berip, xahlarni koroɣanning yenioɣa dəwiləp, ot koyup koroɣan wə uningda boloɣanlarni kəydürüwətti. Buning bilən Xəkəmning munaridiki həmmə adəmlər, jəmiy mingqə ər-ayal əldi. **50** Andin Abimələk Təbəzgə berip, u yərdə bargah kurup Təbəzkə korxap, hujum kilip uni ixoɣal kildi. **51** Lekin xəhərning otturisida mustəhkəm bir munar bar idi; barlik ər-ayal, jümlidin xəhərning həmmə qongliri u yərgə kəqip berip, dərwazini iqidin takap, munarning üstigə kikiwaldi. **52** Abimələk munaroɣa hujum kilip, uningoɣa ot koyuxka munarning dərwazisioɣa yekinlaxkanda, **53** bir ayal yaroɣunqakning üstünki texini Abimələkning bexioɣa etip uning bax süngikini sunduriwətti. **54** Andin Abimələk dərhal əz yarioɣini kətürgüqi yigitni qakirip uningoɣa: — Kiliqingni suoɣurup meni əltürüwətkin; bolmisa, həlk mening tooɣramda: «Bir ayal kixi uni əltürüwetiptu» deyixidu, — dedi. Buni anglap yigit uni sanjip əltürüwətti. **55** Andin Israilning adəmliri Abimələkning əlginini kərüp, ularning həmmisi əz jaylirioɣa kaytip ketixti. **56** Xundak kilip Huda Abimələkning əzining yətmix aka-ukisini əltürüp, atisioɣa kiloɣan rəzillikini uning əz bexioɣa yandurdi; **57** xuningdək Huda Xəkəmning adəmliri kiloɣan barlik yamanliklirinimu ularning bexioɣa yandurup qüxürdi. Buning bilən Yərubbaalning ooɣli Yotam eytkan lənət ularning üstigə kəldi.

10 Abimələktin keyin Issakar qəbilisidin bolоnan
Dodoning nəwrisi, Puahning ooli Tola degən
kixi Israilni kutkuzuxka turdi; u əfraimning taoliridiki
Xamir degən jayda turatti; **2** u Israiloоa yigirmə
üq yil hakim bolup aləmdin ətti wə Xamirda dəpnə
kilindi. **3** Uningdin keyin Gileadlik Yair turdi; u Israiloоa
yigirmə ikki yil hakim boldi. **4** Uning ottuz ooli bolup,
ular ottuz təhəygə minip yürətti. Ular ottuz xəhərgə
igidarqilik kilatti; bu xəhərlər Gilead yurtida bolup, ta
bügüngiqə «Yairning kəntliri» dəp atalmakta. **5** Yair
wapat bolup, Kamonda dəpnə kilindi. **6** Lekin Israillar
yənə Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolоnanni kilip, Baal
bilən Axərah butlirioоa bax urup, xundakla Suriyəning
ilahliri, Zidondikilərning ilahliri, Moabning ilahliri,
Ammoniylarning ilahliri wə Filistiylərning ilahlirining
ibaditigə kirip, Pərwərdigarni taxlap, uningoоa ibadəttə
bolmidi. **7** Xuning bilən Pərwərdigarning oоəzipi Israiloоa
kozoоilip, ularni Filistiylərning wə Ammoniylarning
kolioоa taxlap bərdi. **8** Bular bolsa xu yili Israillarni
kattik besip əzdi; andin ular Iordan dəryasining məxrik
təripidə Amoriylarning zeminidiki Gileadta olturuxluk
barlik Israil həlkigə on səkkiz yiloоiqə zulum kildi. **9**
Ammoniylar yənə Iordan dəryasidin ətüp, Yəhuda,
Binyamin wə əfraim jəmətigə karxi hujum kildi: xuning
bilən pütkül Israil kattik azablandi. **10** Xuning bilən
Israillar Pərwərdigaroоa pəryad kilip: — Biz sanga gunah
kilduk, əz Hudayimizni taxlap, Baal butlirining kullukioоa
kirip kəttuk, dedi. **11** Pərwərdigar Israillaroоa: — Mən
silərni misirliklardin, Amoriylardin, Ammoniylardin wə
Filistiylərdin kutkuzoоan əməsmidim? **12** Zidoniylar,
Amaləklər wə Maonlar kelip silərgə zulum kiloоinida,
Manga pəryad kiloоininglarda silərni ularning kolidin
kutkuzoоan əməsmidim? **13** Xundaktimu, silər yənə
Meni taxlap, yat ilahlarning kullukioоa kirdinglar.
Mən silərni əmdi kutkuzmaymən! **14** Əmdi berip
əzünglar tallioоan ilahlaroоa pəryad kilinglar, kiyinqilikka
kaloоan qeoоinglarda xular silərni kutkuzsun, — dedi.
15 Əmma Israillar Pərwərdigaroоa yalwurup: — Biz
gunah kilduk! Əmdi nəziringgə nemə yahxi kərünsə
bizgə xundak kiloоin, bizni pəkət muxu bir ketimla
kutkuzuwaloоaysən! — dedi. **16** Xuning bilən Israil yat
ilahlarni əz arisidin kikirip taxlap, Pərwərdigarning
ibaditigə kirixti; [Pərwərdigar] Israilning tartiwatkan
azab-okubətlirini kərüp, kəngli yerim boldi. **17** Xu
wakitta Ammoniylar toplinip Gileadta qedirgah tikti;
Israillarmu yioоilip kelip Mizpahoоa qüxüp qedirgah
tikti. **18** Gileadtiki həlkning qongliri əzara: — Kim
Ammoniylar bilən sokuxuxka baxlamqi bolsa, u barlik
Gileadttikilərgə bax bolidu, dedi.

11 Xu qaoоda Gileadlik Yəftah degən kixi batur
palwan idi. U bir pahixə ayalning ooli bolup,
Gileadtin tərəlgənidi. **2** Lekin Gileadning əz ayali
uningoоa birnəqqə ooul bala tuoоup bərgənidi; bu
ayaldin tuoоuloоan ooulliri qong boloоanda Yəftahni
əydin koоlap: — Sən baxka hotundin boloоan ooul
boloоaqka, atimizning əyidin miraska igə bolmaysən,
— dedi. **3** Xuning bilən Yəftah kerindaxliridin kəqip,
Tob degən zeminda turup kaldi. Xu yərdə birmunqə
bikar tələplər Yəftahning ətrapioоa bir-birləp yioоildi.
Ular uning bilən kirip-qikip yürətti. **4** Əmma birnəqqə
wakit ətkəndə Ammoniylar Israil bilən sokuxka qikti.
5 Ammoniylar Israiloоa hujum kiloоanda Gileadning
aksakalliri Yəftahni Tob zeminidin elip kəlməkqi bolup
uning yenioоa bardi. **6** Ular berip Yəftahka iltija kilip:
— Bizning Ammoniylar bilən urux kiliximiz üqün sən
kelip bizgə sərdar bolup bərgin, — dedi. **7** Yəftah
Gileadning aksakallirioоa jawabən: — Silər meni əq
kərüp atamning jəmətidin həydiwətkənidinglaroоu,
əmdi bexinglaroоa balayi'apət qüxkəndə kandaksigə
mening keximoоa kelip kaldinglar, — dedi. **8** Gileadning
aksakalliri Yəftahka: — Durus, lekin seni biz bilən
billə berip Ammoniylaroоa karxi jəng kilip, Gileadta
həmmə olturuwatkanlaroоa bax bolsun dəp, kexingoоa
kəlduk, — dedi. **9** Yəftah Gileadning aksakalliridin:
— Əgər silər meni Ammoniylar bilən sokuxuxka
yandurup baroоiningларda, Pərwərdigar ularni mening
kolumoоa tapxursa, mən silərgə bax bolamdimən? — dəp
soridi. **10** Gileadning aksakalliri Yəftahka jawab berip:
—Eytkiningdək kilmisak, Pərwərdigar Əzi arimizda
guwah bolup həküm qikarsun! — dedi. **11** Buni anglap
Yəftah Gileadning aksakalliri bilən bardi; həlk uni
əzlirigə həm bax həm sərdar kilip tiklidi. Yəftah
Mizpahoоa baroоanda həmmə səzlirini Pərwərdigarning
aldida bayan kildi. **12** Andin Yəftah Ammoniylarning
padixahioоa əlqilərni əwətip, uningdin: — Mening
zeminimoоa besip kirip, mən bilən sokuxuxka məndə
nemə həkking bar idi? — dəp soridi. **13** Ammoniylarning
padixahi Yəftahning əlqilirigə jawab berip: — Qünki
Israillar Misirdin qikip kəlgəndə ular Arnon dəryasidin
tartip [ximaldiki] Yabbok ekinioоiqə wə [oоərbtə] Iordan
dəryasioоiqə mening zeminimni bulap igiliwaloоanidi.
Əmdi sən bu yərlərni tinqlik bilən manga yandurup
bər! — dedi. **14** Yəftah əlqilərni Ammoniylarning
padixahining kexioоa yənə əwətip **15** uningoоa: — Yəftah
səz kilip mundak dəydu: «Israil nə Moabning zeminini
nə Ammonning zeminini igilimidi, **16** bəlki ular Misirdin
qikip kəlgəndə qəl-bayawanda mengip Kizil dengizdin
ətüp, andin Kadəx degən jayoоa yetip kəlgənidi; **17** xu
qaoоda Israilliklar Edom padixahining kexioоa əlqilər
əwətip: «Zeminliridin kesip ətüwelixka ijazət bərgəyla»
dəp soriwidi, Edom padixahi unimioоanidi. Xuning
bilən ular Moab padixahining kexioоa [iltija bilən]
əlqilərni əwətsə, umu koxulmioоanidi. Xu səwəbtin
Israillar Kadəxtə turup kaloоan; **18** andin ular qəl-
bayawan bilən mengip Edom zemini bilən Moab zeminini
aylinip ətüp, Moab zeminining xərk təripidin kelip,
ahirida Arnon dəryasining xu kətida qedir tikti. Ular
Moabning qegrisi iqigə kirmidi; qünki Arnon dəryasi
Moabning qegrasidur. **19** Andin Israil Amoriylarning
padixahi Sihonoоa, yəni Həxbonning padixahining
kexioоa əlqilərni əwətip: «Bizning zeminlirining iqidin
ətüp əz jayimizoоa beriweliximizoоa ijazət bərgəyla»
— dedi. **20** Lekin Sihon Israiloоa ixənq kilalmay,
yurtidin ətkili koymidi; u bəlki həlklirining həmmisini
yioоip, Jahzah degən jayoоa qüxüp qedirgah tikip, Israil
bilən uruxti. **21** Əmma Israilning Hudasi Pərwərdigar
Sihonni barlik həlki bilən koxup Israilning kolioоa
tapxurdi, Israillar ularni urup kirdi. Andin Israil xu
yərdə olturuxluk Amoriylarning həmmə zeminini igilidi.
22 Arnon dəryasidin tartip Yabbok ekinioоiqə, qəl-

bayawandin tartip Iordan dəryasioŋiqə Amoriylarning pütkül zeminini igilidi. **23** Israilning Hudasi Pərwərdigar Amoriylarni Өz həlki boloŋan Israilning aldidin qooŋlap qikardi, əmdi sən xu yurtqa igə bolmakqimusən? **24** Sening ilahing Kemox sanga igilətkən yərgə əzüng igə boldungoŋu? Xuningoŋa ohxax Pərwərdigar Hudayimiz aldimizdin ḥəydəp qikiriwətkən həlkning yerigə bolsa, bizmu xuningoŋa igə bolimiz. **25** Əmdi sən dərwəkə Moabning padixahi boloŋan Zipporning ooŋli Balaktinmu küqlükmu? U qaqan Israil bilən tirkəxkən yaki Israil bilən jəng kilixqa jür'ət kiloŋan? **26** Yənə kelip, Israil Ḥəxbon wə uningoŋa qaraxlik yeza-kixlaklarda, Aroər wə uningoŋa qaraxlik yeza-kixlaklarda ḥəmdə Arnon dəryasining boyidiki barlik xəḥərlərdə üq yüz yil makan tutup olturoŋan wakitlarda, nemixqa silər xu yərlərni kayturuwalmidinglar? **27** Xunga mən sanga gunah kilmidim, bəlki manga tajawuz kilip, yamanlik kiloŋuqi sən əzüngdursən. Birdinbir adalət qikaroŋuqi Pərwərdigar Өzi bügün Israillar bilən Ammoniylarning otturisida ḥəküm qikarsun!» — dedi. **28** Lekin Ammoniylarning padixahi Yəftahning əlqi əwətip eytkan səzlirini tingximidi. **29** Xu wakitta Pərwərdigarning Rohi Yəftahning üstigə qüxüp, u [kuwwətlinip] Gilead bilən Manassəḥlərning yurtidin ətüp Gileadtiki Mizpahqa berip, andin Gileadtiki Mizpahdin Ammoniylar tərəpkə mangdi. **30** Xu qaoŋda Yəftah Pərwərdigaroŋa kəsəm iqip: — Əgər Sən dərwəkə Ammoniylarni kolumoŋa tutup bərsəng, **31** undakta mən Ammoniylarning kəxidin tinq-aman yenip kəlginimdə, əyümning ixikidin qikip manga tunji yolukkini Pərwərdigaroŋa ataloŋan bolidu, mən uni kəydürmə kurbanlik kilimən, — dedi. **32** Xuning bilən Yəftah qikip Ammoniylar bilən sokuxkili ular tərəpkə ətti; Pərwərdigar ularni uning kolioŋa tapxurdi. **33** Xuning bilən u Aroərdin tartip Minnitkiqə ularni kattik urup kirip, yigirmə xəḥərni elip, Abəl-Keramimoŋiqimu yetip bardi. Buning bilən Ammoniylar Israiloŋa boysunduruldi. **34** Andin Yəftah Mizpahqa kaytip əyigə kəlgəndə əz kizi dap qelip ussul oynap uning aldioŋa kərüxkili qikti. Bu uning yaloŋuz kizi bolup, uningdin baxqa ḥeq ooŋul-kizi yok idi. **35** U uni kərgəndə əz iginlirini yirtip: — Ah, ah, mening kizim! Sən meni intayin yaman ḥaloŋa qüxürdung, meni dərdkə qüxürgüqilərdin biri bolup kalding; qünki mən Pərwərdigaroŋa aoŋzimni eqip, eytkan gepimdin yeniwalalmaymən, — dedi. **36** Kizi uningoŋa: — Əy ata, Pərwərdigaroŋa aoŋzingni eqip wədə kiloŋan bolsang, aoŋzingdin qikkini boyiqə, manga xuni kiloŋin; qünki Pərwərdigar sening düxmənliring boloŋan Ammoniylardin intikamingni elip bərdi, — dedi. **37** Andin u atisioŋa yənə: — Mening xu iltimasimni kobul kərginki, manga ikki aylik məḥlət bərsəng; mən kiz dostlirim bilən berip taoŋlarda yürüp, kizlikim üqün matəm tutuwalay, — dedi. **38** Atisi jawab berip: — Baroŋin, dedi. Uningoŋa ikki aylik məḥlət berip dalaoŋa əwətti. U berip, kiz dostlirini elip taoŋlaroŋa qikip, ikki ayoŋiqə əzining kiz peti kaloŋinioŋa aḥ-zar kətürüp yioŋlap yürdi. **39** Xundak boldiki, u ikki aydin keyin atisining kəxioŋa yenip kəlgəndə, atisi uning üstigə kiloŋan kəsimini bəja kəltürdi. Bu kiz bolsa ḥeq ər kixigə yekinlaxmioŋanidi. Xuning bilən Israilda xundak bir ərpadət pəyda boldiki, **40** ḥər yili Israilning kizliri əydin qikip Yəftahning kizini tət kün əsləp hatiriləydioŋan boldi.

12 Lekin Əfraimiylar bolsa toplixip Zafon tərəpkə ətüp Yəftahqa soal koyup: — Sən Ammoniylar bilən jəng kiloŋili baroŋiningda nemixqa bizni billə berixqa qakirmaysən? Əmdi biz əyüngni əzüng bilən koxup otta kəydürüwetimiz, — dedi. **2** Yəftah ularoŋa jawab berip: — Mən bilən həlkim Ammoniylaroŋa karxi kattik jəng kiliwatkanda, silərni qakirsam, meni ularning kolidin kutkuzmidinglar. **3** Silərning kelip meni kutkuzmaydioŋanlikinglarni kərüp, jenimni alkinimoŋa elip koyup, Ammoniylaroŋa hujum kilixqa atlandim, Pərwərdigar ularni kolumoŋa tapxurdi. Əmdi silər nemixqa bügün kelip manga hujum kilmakqisilər? — dedi. **4** Lekin Əfraimlar Gileadlarni [hakərətləp]: — Silər i Gileadlar, Əfraimning arisida wə Manassəḥning arisida turuwatkan musapirlar, Əfraimda turuwatkan kaqkunsilər, halas! — dedi. Xuning bilən Yəftah barlik Gileadtikilərni yioŋip Əfraim bilən sokuxti. Ular Əfraimlarni urup kirip məoŋlup kildi. **5** Andin Gileadtikilər Iordan dəryasining keqiklirini tosup, Əfraimlarni ətküzmidi. Xundak boldiki, Əfraimlik birər kaqkon keqikkə kelip: — Meni ətkili koyoŋin, desə Gileadtikilər uningdin: — Sən Əfraimiymu? — dəp soraytti. U kixi «yak» desə, **6** ular uningoŋa: — «Xibolət» degin! — dəytti. Əgər u kixi natooŋra tələppuz kilip «sibolət» dəp jawab berip kalsa, ular uni tutup Iordan dəryasining keqikining yenida ətürüwetətti. Xu tərikidə xu wakitta kirik ikki mingqə Əfraimiy ətürüldi. **7** Yəftah altə yil Israiloŋa hakim boldi. Andin Gileadlik Yəftah aləmdin ətüp, Gilead xəḥərlirining biridə dəpnə kilindi. **8** Uningdin keyin Bəyt-Ləḥəmlik Ibzan Israiloŋa hakim boldi. **9** Uning ottuz ooŋli, ottuz kizi bolup, ottuz kizini sirtqa ərgə berip, sirttin ottuz kizni ooŋullirioŋa elip bərdi. U yəttə yiloŋiqə Israiloŋa hakim boldi. **10** Andin Ibzan əlüp, Bəyt-Ləḥəmdə dəpnə kilindi. **11** Uningdin keyin Zəbulun kəbilisidin boloŋan Elon Israiloŋa hakim bolup, on yil Israilda ḥəküm sürdi. **12** Andin Zəbulun kəbilisidin boloŋan Elon əlüp, Zəbulun zeminidiki Ayjalon degən jayda dəpnə kilindi. **13** Uningdin keyin Piratonluk Hillələning ooŋli Abdon Israiloŋa hakim boldi. **14** Uning kirik ooŋli wə ottuz nəwrisi bar idi. Ular yətmix exəkkə minip mangatti. U Israiloŋa səkkiz yil hakim boldi. **15** Andin Piratonluk Hillələning ooŋli Abdon əlüp, Əfraim zeminida, Amaləklərning taoŋlik rayonidiki Piraton degən jayda dəpnə kilindi.

13 Lekin Israillar Pərwərdigarning nəzirdə yənə rəzil boloŋanni kildi; xuning bilən Pərwərdigar ularni kirik yiloŋiqə Filistiylərning koloioŋa taxlap koydi. **2** Xu qaoŋda Zoreah degən jayda, Dan jəmətidin boloŋan, Manoah isimlik bir kixi bar idi. Uning ayali tuoŋmas bolup, ḥeq balisi yok idi. **3** Pərwərdigarning Pərixtisi bu ayaloŋa ayan bolup uningoŋa: — Mana, sən tuoŋmas boloŋining üqün bala tuoŋmiding; lekin əmdi sən hamilidar bolup bir ooŋul tuoŋisən. **4** Əmma sən səgək bolup, xarab yaki küqlük harak iqmə, ḥeq napak nərsinimu yemigin. **5** Qünki mana, sən hamilidar bolup bir ooŋul tuoŋisən. Bu bala anisining korsikidiki qaoŋdin

tartip Hudaoŋa ataloŋan «nazariy» bolidioŋini üqün, uning
bexioŋa ḫərgiz ustira selinmisun. U Israilni Filistiylərning
ḳolidin ḳutḳuzux ixini baxlaydu, — dedi. **6** Ayal erining
ḳexioŋa berip, uningoŋa: — Mana, Hudaning bir adimi
yenimoŋa kəldi; uning turḳi Hudaning Pərixtisidək,
intayin dəḫxətlik ikən; lekin mən uningdin: «Nədin
kəlding» dəp sorimidim, umu əz nam-xəripini manga
dəp bərmidi. **7** U manga: — «Mana, sən ḫamilidar
bolup bir ooŋul tuoŋisən; u bala anisining ḳorsiḳidiki
qaoŋdin tartip əlidioŋan künigiqə Hudaoŋa ataloŋan bir
nazariy bolidioŋan boloŋaqḳa, əmdi sən xarab yaki küqlük
ḫarak iqmə wə ḫeq napak nərsinimu yemigin» dedi,
— dedi. **8** Buni anglap Manoaḫ Pərwərdigaroŋa dua
ḳilip: — Aḫ Rəbbim, Sən bu yərgə əwətkən Hudaning
adimi bizgə yənə kelip, tuoŋulidioŋan balioŋa nemə
ḳiliximiz kerəklikini əgitip ḳoysun, dəp iltija ḳildi.
9 Huda Manoaḫning duasini anglidi; ayal etizliḳta
oltuoŋinida, Hudaning Pərixtisi yənə uning ḳexioŋa kəldi.
Əmma uning eri Manoaḫ uning ḳexida yoḳ idi. **10**
Andin ayal dərḫal yügürüp berip, erigə həwər berip: —
Mana, ḫeliḳi küni yenimoŋa kəlgən adəm manga yənə
kəründi, dewidi, **11** Manoaḫ dərḫal ḳopup ayalining
kəynidin mengip, u adəmning ḳexioŋa kelip: — Bu
ayaloŋa kelip səz ḳiloŋan adəm sənmu? — dəp soriwidi,
u jawabən: — Xundaḳ, məndurmən, dedi. **12** Manoaḫ
uningoŋa: — Eytḳan səzliring bəja kəltürülgəndə, bala
ḳaysi təriḳidə qong ḳilinixi kerək, u nemə ixlarni ḳilidu?
— dəp soridi. **13** Pərwərdigarning Pərixtisi Manoaḫḳa
jawab berip: — Mən bu ayaloŋa eytḳan nərsilərning
ḫəmmisidin u ḫezi bolup əzini tartsun; **14** u üzüm
telidin qiḳḳan ḫeqḳandaḳ nərsidin yemisun, xarab
yaki küqlük ḫarak iqmisun, ḫeq napak nərsilərdin
yemisun; mən uningoŋa barliḳ əmr ḳiloŋinimni tutsun,
dedi. **15** Manoaḫ Pərwərdigarning Pərixtisigə: — Iltipat
ḳilip, kətməy tursila, əzlirigə bir ooŋlaḳ təyyarlayli,
dewidi, **16** Pərwərdigarning Pərixtisi Manoaḫḳa jawab
berip: — Sən Meni tutup ḳalsangmu, Mən neningdin
yeməymən; əgər sən birər kəydürmə ḳurbanliḳ sunmaḳqi
bolsang, uni Pərwərdigaroŋa atap sunuxung kerək,
dedi (uning xundaḳ deyixining səwəbi, Manoaḫ
uning Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bilmigənidi).
17 Andin Manoaḫ Pərwərdigarning Pərixtisidin: —
Əzlirining nam-xəripi nemidu? Eytip bərgən bolsila,
səzliri əməlgə axuruloŋinida, siligə ḫərmitimizni
bildürəttuḳ, — dedi. **18** Pərwərdigarning Pərixtisi
uningoŋa jawabən: — Namimni sorap ḳaldingoŋu? Mening
namim karamət tilsimattur, — dedi. **19** Xuning bilən
Manoaḫ ooŋlaḳ bilən axliḳ ḫədiyəsini elip berip uni
ḳoram taxning üstidə Pərwərdigaroŋa atap sundi.
Pərwərdigarning Pərixtisi ularning kəz aldida ajayip
karamət bir ixni ḳilip kərsətti; Manoaḫ wə ayali ḳarap
turdi. **20** Xundaḳ boldiki, ot yalḳuni ḳurbangaḫtin
asmanoŋa kətürülgəndə, Pərwərdigarning Pərixtisimu
ḳurbangaḫtin qiḳḳan ot yalḳuni iqidə yuḳirioŋa qiḳip
kətti. Manoaḫ bilən ayali buni kərüp, əzlirini yərgə
taxlap yüzlirini yərgə yeḳip düm yatti. **21** Xuningdin
keyin Pərwərdigarning Pərixtisi Manoaḫḳa wə uning
ayalioŋa ḳayta kərünmidi. Manoaḫ xu waḳitta uning
Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bildi. **22** Andin
Manoaḫ ayalioŋa: — Mana, biz qoḳum əlimiz, qünki
biz Hudani kərduḳ! — dedi. **23** Lekin ayali uningoŋa
jawab berip: — Əgər Pərwərdigar bizni əltürüxkə layiḳ
kərgən bolsa, undaḳta u kəydürmə ḳurbanliḳ bilən axliḳ
ḫədiyəni ḳolimizdin ḳobul ḳilmioŋan bolatti, bu ixnimu
kərsətmigən bolatti wə xundaḳla bundaḳ səzlərni bizgə
eytmioŋan bolatti, — dedi. **24** Xu ixtin keyin ayal
bir ooŋul tuoŋdi, uning ismini Ximxon ḳoydi. Bu bala
əsüp, qong boldi wə Pərwərdigar uni bərikətlidi. **25**
Zoreaḫ bilən Əxtaolning otturisidiki Maḫanəḫ-Danda
Pərwərdigarning Roḫi uningoŋa əz təsirini kərsitixkə
baxlidi.

14 Bir waḳitta, Ximxon Timnaḫḳa qüxüp, u yərdə
bir ḳizni kərdi; u Filistiy ḳizliridin biri idi. **2** U
xu yərdin qiḳip ata-anisining yenioŋa ḳaytip: — Mən
Timnaḫda Filistiy ḳizliridin birini kərdüm, uni manga
hotunluḳḳa elip beringlar, — dedi. **3** Biraḳ ata-anisi
uningoŋa: — Ḳerindaxliringning ḳizlirining iqidə yaki
bizning pütkül ḳowmimizning arisidin sanga bir ḳiz
qiḳmasmu? Nemixḳa hətnisiz boloŋan Filistiylərning
ḳexioŋa berip, ulardin hotun almaḳqi bolisən? — dedi;
əmma Ximxon atisioŋa: — Uni manga elip bərgin,
qünki u manga bək yaḳti, — dedi. **4** Uning ata-anisi
bu ixning Pərwərdigar təripidin boloŋinini bilmidi.
Qünki Filistiylər xu qaoŋda Israil üstidin ḫəküm sürüp
turoŋan boloŋaqḳa, U Filistiylərgə taḳabil turuxḳa pursət
yaratmaḳqi idi. **5** Əmdi Ximxon ata-anisi bilən Timnaḫḳa
qüxti; ular Timnaḫdiki üzümzarliḳlaroŋa yetip kəlgəndə,
mana bir yax xir ḫərkirigən peti uningoŋa etildi. **6**
Xuan Pərwərdigarning Roḫi uning üstigə qüxüp, u
ḳolida ḫeqnemə bolmioŋan ḫaləttə xirni tutup, uni
ooŋlaḳni yirtḳandək yirtip titma-titma ḳiliwətti. Lekin
u bu ixni ata-anisioŋa demidi. **7** Andin u [Timnaḫḳa]
qüxüp, u ḳiz bilən paranglaxti, u ḳiz Ximxonoŋa bək
yarap kətti. **8** Birməzgildin keyin u ḳizni elip kelix
üqün ḳayta baroŋanda, xirning əlükini kərüp baḳay
dəp yoldin burulup ḳariwidi, mana xirning iskilitining
iqidə bir top ḫəsəl ḫəriliri bilən ḫəsəl turatti. **9**
U ḫəsəldin oqumioŋa elip yəp mangdi; ata-anisining
yenioŋa kəlgəndə, ularoŋimu bərdi, ularmu yedi, lekin
əzining ḫəsəlni xirning iskilitining iqidin elip kəlginini
ularoŋa demidi. **10** Uning atisi [uningoŋa ḫəmraḫ bolup]
qüxüp ḳizning əyigə kəldi, u yərdə Ximxon bir ziyapət
bərdi, qünki burundinla toy ḳilidioŋan yigitlər xundaḳ
ḳilidioŋan rəsm-ḳaidə bar idi. **11** Ular Ximxonni kərüp,
uningoŋa ḫəmraḫ boluxḳa ottuz yigitni tepip kəldi; ular
uningoŋa ḫəmraḫ boldi. **12** Ximxon ularoŋa: — Mən
silərdin bir tepixmaḳ soray, əgər silər ziyarət ḳilinidioŋan
yəttə kün iqidə uning mənisini manga dəp berəlisənglar,
mən silərgə ottuz danə kanap ḳeynək bilən ottuz yürüx
egin berimən; **13** əgər uni yexip berəlmisənglar, silər
manga ottuz danə kanap ḳeynək bilən ottuz yürüx
egin beringlar, — dedi. Ular uningoŋa: — Maḳul, undaḳ
bolsa tepixmiḳingni eytḳin, ḳeni anglayli, — dedi. **14** U
ularoŋa: — Yeyilidioŋini yegüqining iqidin qiḳti; tatliḳ
küqtünggürning iqidin qiḳti, [bu nemə]? — dedi. Ular
üq küngiqə bu tepixmaḳni tapalmidi. **15** Yəttinqi küni
xundaḳ boldiki, ular Ximxonning ayalining ḳexioŋa berip:
— Sən eringni aldap-siylap, tepixmaḳning mənisini bizgə
eytip berixkə maḳul ḳiloŋin; bolmisa seni atangning
əyi bilən ḳoxup kəydürüwetimiz. Silər bizni yoḳsul

kilixka bu yərgə qakiroanmu?! — dedi. **16** Ximxonning ayali uning aldida yioolap turup: — Sən manga əq, meni pəkət səyməysən; sən mening kowmimning baliliridin bir tepixmakni soriding, əmma manga mənisini eytip bərmiding, dəp yioolioili turdi. Ximxon uningoa jawabən: — Mana, mən uni ata-anamoimu dəp bərmigən tursam, sanga dəp berəmdim? — dedi. **17** Ziyapət ətküzülgən yəttə künidə u erining aldida yioolapla yürdi. Xundak boldiki, yəttinqi küni boloanda ayali uni kistap turuwaloaqka, uningoa tepixmakning mənisini eytip bərdi. Andin ayal berip əz həlkining adəmlirigə tepixmakning mənisini dəp bərdi. **18** Xuning bilən yəttinqi küni kün patmasta, xəhərning adəmliri uningoa jawab berip: — Həsəldinmu tatliki barmu? Xirdinmu küqtünggüri barmu? — dedi. U uloroa jawab berip: — Əgər silər mening inikim bilən yər aoidurmioan bolsanglar, tepixmikimni hərgiz tapalmaytinglar! — dedi. **19** U wakitta Pərwərdigarning Rohi uning üstigə qüxti; u Axkelonoa qüxüp, Axkelondikilərdin ottuz kixini əltürüp, ulardin olja elip, oljidin iginlərni elip kelip, tepixmakning mənisini yexip bərgənlərgə bərdi. Xuningdək Ximxonning oəzipi kelip, ata-anisining əyigə yenip kətti. **20** Andin Ximxonning ayali Ximxonning həmrahliridin koldax boloan yigitkə təwə kilindi.

15 Əmma birnəqqə wakit ətüp buoiday orux məzgili kəlgəndə xundak boldiki, Ximxon bir oolakni elip əz ayalining əyigə berip: «Mən hotunumning kəxioa uning hujrisioa kirimən» dedi. Lekin ayalining atisi uni iqkirigə kirixigə yol koymidi. **2** Keynatisi uningoa: — Mən həkikətən sizni uningoa mutlək əq bolup kətti, dəp oylidim; xunga mən uni sizning koldixingizoa beriwətkənidim. Halbuki, uning kiqik singlisi uningdin tehimu qiraylikku? Uning ornioa xuni aloan bolsingiz! — dedi. **3** Əmma Ximxon uloroa: — Əmdi mən bu kətim Filistiylərgə ziyan yətküzsəm, manga gunah bolmaydu! — dedi. **4** Xuni dəp Ximxon berip üq yüz qilbərini tutup kelip, otkaxlarni təyyarlap, qilbərilərni jüpləp kuyrukirini bir-birigə qetip, ikki kuyrikining otturisioa birdin otkaxni asti; **5** otkaxloroa ot yekip qilbərilərni elip berip, Filistiylərning etizdiki ormioan ziraətlirigə koyup bərdi. Xuning bilən u dəwə-dəwə ənqilərni, orulmioan ziraətlərni, xundakla zəytun baoirinimu kəydürüwətti. **6** Filistiylər buni kərüp: Buni kim kildi, — dəp sorisa, həlk jawab berip: — Timnahlik adəmning küy'ooli Ximxon kildi; kəynatisi uning ayalini uning koldixioa beriwətkini üqün xundak kildi, — dedi. Xuning bilən Filistiylər qikip, u ayal bilən atisini otta kəydürüwətti. **7** Ximxon uloroa: — Silər xundak kiloiininglar üqün, mən silərdin intikam almay boldi kilmaymən, — dedi. **8** Xuning bilən Ximxon ularni kir-qap kilip kətl kiliwətti; andin u berip Etam koram texining əngkiridə turdi. **9** U wakitta Filistiylər qikip, Yəhuda yurtida qedir tikip, Lehi degən jayda yeyildi. **10** Yəhudalar bolsa: — Nemixka bizgə hujum kilmakqi bolisilər? — dewidi, ular jawab berip: — Biz Ximxonni tutup baoiap, u bizgə kandak kiloan bolsa, bizmu uningoa xundak kilimiz, dəp qiktuk, — dedi. **11** Xuning bilən Yəhuda yurtidiki üq ming kixi Etam koram texining əngkirigə qüxüp, Ximxonoa: — Sən Filistiylərning üstimizdin həküm sürüwatkinini bilməmsən? Xuni bilip turup, sən nemixka bizgə xundak kilding? — dedi. U uloroa: — Ular manga kiloandək, mənmu uloroa kildim, dəp jawab bərdi. **12** Ular uningoa: — Biz seni baoiap Filistiylərning kolioa tapxurup berix üqün kəlduk, dewidi, Ximxon uloroa: — «Biz əzimiz sanga hujum kilip əltürməymiz», dəp manga kəsəm kilinglar, dedi. **13** Ular uningoa: — Seni əltürməymiz; pəkət seni qing baoiap, ularning kolioa tapxurup berimiz; hərgiz əlümgə məhkum kilmaymiz, dəp jawab bərdi. Xuni dəp ular ikki yengi aroamqa bilən uni baoiap, koram taxning üstidin elip mangdi. **14** U Lehigə kəlgəndə, Filistiylər warkiraxkiniqə uning aldioa yügürüxüp kəldi. Əmma Pərwərdigarning Rohi uning üstigə qüxüp, kollirini baoioan aroamqilar ot tutaxkan kəndir yiptək üzülüp, tügüqlər kolliridin yexilip kətti. **15** Andin u exəkning yengi bir engək səngikini kərüp, kolini uzitipla elip, uning bilən ming adəmni urup əltürdi. **16** Ximxon: — «Exəkning bir engək səngiki bilən adəmlərni əltürüp, Ularni dəwə-dəwə kiliwəttim, Exəkning bir engək səngiki bilən ming adəmni əltürdüm!» — dedi. **17** Bularni dəp exəkning engək səngikini taxliwətti. Xuningdək u xu jayoa «Ramot-Lehi» dəp nam koydi. **18** U intayin ussap Pərwərdigaroa pəryad kilip: — Sən Əz kulungning koli bilən bunqə qong nusrətni barlikka kəltürdüng, əmdi mən hazir ussuzluktin əlüp, hətnisizlərning kolioa qüxüp kalarmənmu? — dedi. **19** Xuning bilən Huda lehidiki azgalni yardi, su uningdin uroup qikti. Ximxon iqip, rohi uroup jan kirdi. Bu səwəbtin bu [bulakka] «Ən-Hakkorə» dəp nam koyuldi; ta bügüngiqə u Lehida bar. **20** Ximxon Filistiylərning dəwridə yigirmə yiloiqə Israiloa hakim boldi.

16 Andin Ximxon Gazaoa bardi, u u yərdə bir pahixə ayalni kərüp, kirip uning bilən yekinqilik kildi. **2** Lekin Gazaliklar birsining: — Ximxon bu yərgə kəldi, deginini anglap, [xəhərni] korxap, keqiqə xəhərning kowukida ün qikarmay marap turdi wə: ətə tang yoruoanda uni əltürimiz, — deyixti. **3** Ximxon yerim keqigiqə yatti; andin ornidin turup xəhər kowukining ikki kanitini tutup, uni ikki kexiki wə baldak-takiki bilən koxup, birakla komurup, əxnisigə artip Hebronning udulidiki taokka elip qikip kətti. **4** Keyin u Sorək jiloisida olturuxluk Dililah isimlik bir ayalni kərüp, uningoa axik bolup kaldi. **5** Buni bilip Filistiylərning əmirliri u ayalning kəxioa berip uningoa: — Sən uni aldap, uning küqtünggürlükining zadi nədin boloanlikini kolap sorap, bizning kandak kilsak uni yengələydioanlikimizni, uni baoiap boysunduralaydioanlikimizni eytip bərsəng, biz hərbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüx tənggə berimiz, — dedi. **6** Xuning bilən Dililah Ximxondin: — Sən küqtünggürlüküngning zadi nədin boloanlikini, xundakla kandak kiloanda seni baoiap boysunduroili bolidioanlikini eytip bərgin! — dedi. **7** Ximxon uningoa jawabən: — Adəmlər meni yəttə tal kurutulmioan yengi ya kiriqi bilən baoilisa, mən ajizlap baxka adəmlərdək bolup kalimən, — dedi. **8** Xuning bilən Filistiylərning əmirliri yəttə tal kurutulmioan yengi ya kiriqini elip kelip, bu ayaloa beriwidi, u bu kiriqlər bilən uni baoiap koydi **9** (Dililah birnəqqə adəmni hujrida paylap turuxka yoxurup koyoanidi). U Ximxonoa: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutkili kəldi! — dedi. U kopup

kiriqlərni qigə xoyna otta kəyüp üzülüp kətkəndək üzüwətti. Xuning bilən uning küqtünggürlikining siri axkarilanmidi. **10** Buni kərüp Dililaḥ Ximxonoŋa: — Mana, sən meni aldap, manga yaloŋan eytipsən! Əmdi manga seni nemə bilən baoǫlisa bolidioŋanlikini eytip bərgin, — dedi. **11** U jawap berip: — Adəmlər meni ḥeq ixlətmigən yengi aroŋamqa bilən baoǫlisa, mən ajizlap baxḳa adəmlərdək bolup ḳalimən, — dedi. **12** Xuning bilən Dililaḥ yengi aroŋamqa elip kelip, uni baoǫlap: — əy Ximxon, Filistiylər seni tutḳili kəldi! — dedi (əslidə birnəqqə adəm ḥujrida yoxurunup, uni paylap turuxḳanidi). Lekin Ximxon əz ḳolidiki aroŋamqilarni yipni üzgəndək üzüp taxlidi. **13** Buni kərüp Dililaḥ Ximxonoŋa: — Sən ḥaziroŋiqə meni aldapsən, manga yaloŋan eytipsən; əmdi manga seni nemə bilən baoǫlisa bolidioŋanlikini eytip bərgin, — dedi. U jawap berip: — Sən mening beximdiki yəttə ərüm qaqni dukandiki ərüx yip bilən ḳoxup ərüp ḳoysangla bolidu, — dedi. **14** Xuning bilən [Ximxon uhlioŋanda u uning bexidiki yəttə tal qaqni ərüx yip bilən ḳoxup ərüp], ḳozukḳa baoǫlap ḳoyup uningoŋa: — əy Ximxon, Filistiylər seni tutḳili kəldi! — dedi. Ximxon uyḳudin oyoŋinip, ərüx yip bilən ḳozukni birakla tartip yuliwətti. **15** Andin ayal uningoŋa: — Manga kənglüng yoḳ turup, ḳandakṣigə sanga axiḳ boldum, dəysən? Sən meni üq ḳetim aldap, küqtünggürlüküngning nədin boloǫanlikini manga eytip bərmidingoǫu, — dedi. **16** Uning ḥərküni səzliri bilən uni ḳistaxliri wə yalwuruxliri bilən Ximxonning əlgüdək iqi puxti wə xundaḳ boldiki, **17** u kənglidiki sirini ḳoymay uningoŋa axkara ḳilip: — Mən anamning ḳorsiḳidiki qaoǫdin tartip Hudaoŋa atilip nazariy boloǫinim üqün, beximoŋa ḥərgiz ustira selinip baḳmioŋan; əgər mening qeqim qüxürüwetilsə, küqüm məndin ketip, mən ajizlap baxḳa adəmlərdək bolup ḳalimən, — dedi. **18** Dililaḥ uning əzigə kənglidiki ḥəmmə sirini dəp bərginini kərüp, Filistiylərning əmirlirini qarḳirip kelixkə adəm mangdurup: — «Bu ḳetim silər yənə bir qiḳinglar, qünki Ximxon kənglidiki ḥəmmə sirni manga axkara ḳildi» dedi. Xuning bilən Filistiylərning əmirliri ḳollirioŋa kümüxlərni elip, uning ḳexioŋa qiḳti. **19** Andin Dililaḥ uni əz yotisioŋa yatḳuzup, uhlitip ḳoyup, bir adəmni qaḳirip kirip uning bexidiki yəttə ərüm qaqni qüxürüwətti; xundaḳ ḳilip u Ximxonning bozək ḳilinixini baxlioǫuqi boldi. Ximxon küqidin kətkənidi. **20** U: — əy Ximxon, Filistiylər seni tutḳili kəldi! — dewidi, u uyḳudin oyoŋinip: — Mən ornumdin turup, ilgiriki birḳanqə ḳetimḳidək, boxinip ketimən, dəp oylidi. Lekin u Pərwərdigarning əzidin kətkinini bilməytti. **21** Xuning bilən, Filistiylər uni tutuwelip, kəzlirini oyup, Gazaoŋa elip qüxüp, uni mis zənjirlər bilən baoǫlap, zindanda un tartixḳa saldi. **22** Lekin bexidiki qüxürüwetilgən qeqi yənə əsüxkə baxlidi. **23** Keyin, Filistiylərning əmirliri əz ilaḥi boloǫan Dagon üqün qong bir ḳurbanlik ətküzüxkə ḥəm təbriklər xadlinixḳa yioŋildi. Qünki ular: — Mana, ilaḥimiz düxminimiz boloǫan Ximxonni ḳolimizoŋa tapxurup bərdi, — deyixti. **24** Həlḳ Ximxonni kərgəndə, əz ilaḥini danglap: — Ilaḥimiz bolsa, yurtimizni wəyran ḳiloǫuqini, adəmlirimizni kəp eltürgən düxminimizni ḳolimizoŋa qüxürüp bərdi! — deyixti. **25** Ular taza xad-huramlik kəypigə qəmüp: — Ximxon kəltürülsun, u bizgə bir oyun kərsitip bərsun, deyixti; ular Ximxonni zindandin elip qiḳti. U ularning aldida oyun kərsətti. Əmdi ular uni ikki tüwrükning otturisida tohtitip ḳoyoǫanidi. **26** Xuning bilən Ximxon ḳolini tutup turoǫan yigitkə: — Meni ḳoyuwət, əyni kətürüp turoǫan tüwrüklərni silap, ularoǫa yəliniwaloǫili ḳoyoǫaysən, — dedi. **27** U qaoǫda əy ər-ayallar bilən liḳ toloǫanidi, Filistiylərning əmirlirining ḥəmmisimu xu yərdə idi; əgzidimu Ximxonning kərsitiwatḳan oyunini kərüwatḳan təhminən üq mingqə ər-ayal bar idi. **28** Ximxon Pərwərdigaroŋa nida ḳilip: — əy Rəb Pərwərdigar, meni yad ḳilip pəḳət muxu bir ḳetim manga küq ata ḳiloǫaysən; i Huda, xuning bilən ikki kəzümning intiḳamini Filistiylərdin bir yolila aloǫuzoǫaysən! — dedi. **29** Ximxon xularni dəp əyni kətürüp turoǫan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini ong ḳoli bilən, yənə birini sol ḳoli bilən tutup, ularoǫa tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiylər bilən birliktə əlüp kətsəm!» dəp bədinini egip küqini yioǫip [ittiriwidi], əy erülüp, u yərdiki əmirlər bilən barliḳ həlḳning üstigə qüxti. Buning bilən əz əlümi bilən əltürgən adəmlər uning tirik waḳtida əltürgənliridin kəp boldi. **31** Andin keyin uning ḳerindaxliri wə atisining barliḳ jəməti qüxüp, uni kətürüp, Zoreaḥ bilən Əxtaolning otturisioŋa elip berip, atisi Manoaḥning ḳəbrisidə dəpnə ḳildi. U yigirmə yil Israilioŋa ḥakim boloǫanidi.

17 əfraimning taoǫlirida Mikaḥ isimlik bir kixi bar idi. **2** U anisioŋa: — Sening ḥeliḳi bir ming bir yüz kümüx tənggəng ooŋrilap ketilgənidi; sən tənggilərni ḳaroǫiding wə buni manga dəp bərding. Mana, kümüx məndə, uni mən aloǫandim, dewidi, anisi: — əy ooǫlum, Pərwərdigar seni bərikətligəy!, — dedi. **3** Mikaḥ bu bir ming bir yüz kümüx tənggini anisioŋa yandurup bərdi. Anisi: — Mən əslidə bu pulni sən ooǫlumni dəp Pərwərdigaroŋa beoǫixlap, uning bilən oyma but wə ḳuyma but yasaxḳa atiwətkənidim; əmdi yənila sanga berəy, dedi. **4** Lekin Mikaḥ kümüxni anisioŋa ḳayturup bərdi; anisi uningdin ikki yüz kümüx tənggini elip bir zərgərgə berip, bir oyma but bilən bir ḳuyma but yasatti; ular Mikaḥning əyigə ḳoyup ḳoyuldi. **5** Mikaḥ degən bu kixi əslidə bir buthana pəyda ḳiloǫan, xuningdək əzigə bir əfod bilən birnəqqə «tərafim»ni yasioǫanidi; andin əz ooǫulliridin birini kaḥinliḳḳa məhsus təyinləp, uni əzigə kaḥin ḳildi. **6** Xu künlərdə Israilda ḥeq padixaḥ bolmidi; ḥərkim əz nəziridə yahxi kərüngənni ḳilatti. **7** Yəḥuda jəmətining təwəsidiki Bəyt-Ləḥəmdə Lawiy ḳəbilisidin boloǫan bir yigit bar idi; u xu yərdə musapir bolup turup ḳaloǫanidi. **8** Bu yigit bir jay tepip turay dəp, Yəḥudalarning yurtidiki Bəyt-Ləḥəm xəḥiridin qiḳti. U səpər ḳilip, əfraim taoǫlikioŋa, Mikaḥning əyigə kelip qüxti. **9** Mikaḥ uningdin: — Ḳəyərdin kəlding, dəp soriwidi, u uningoŋa jawabən: — Mən Yəḥudalarning yurtidiki Bəyt-Ləḥəmlik bir Lawiymən, bir jay tepip turay dəp qiḳtim, — dedi. **10** Mikaḥ uningoŋa: — Undaḳ bolsa mən bilən turup, manga ḥəm ata ḥəm kaḥin bolup bərgin; mən sanga ḥər yili on kümüx tənggə, bir yürüx egin wə kündilik yemək-iqmikingni berəy, — dedi. Buni anglap Lawiy kixi uningkigə kirdi. **11** Lawiy u kixi bilən turuxḳa razi boldi; yigit xu kixigə əz ooǫulliridin biridək bolup ḳaldi. **12** Andin Mikaḥ bu Lawiy kixini [kaḥinliḳḳa] məhsus təyinlidi. Xuning bilən

[Lawiy] yigit uningoŋa kaḫin bolup, Mikaḫning əyidə turup ḳaldi. 13 Andin Mikaḫ: — Bir Lawiy kixi manga kaḫin boloŋini üqün, Pərwərdigarning manga yahxilik ḳilidioŋinini biliman, — dedi.

18 Xu künlərdə Israilda ḥeq padixaḫ bolmidi; xundaḳla xu künlərdə Danlarning ḳəbilisi əzlirigə olturaḳlixix üqün jay izdəwatḳanidi, qünki xu küngiqə ular Israil ḳəbililiri arisida qək taxlinip bekitilgən miras zeminoŋa erixmigənidi. 2 Xuning bilən Danlar pütkül jəmətidin Zoreaḫ wə Əxtaolda olturuxluḳ bəx palwanni zeminni qarlap kelixkə əwətti wə uloroŋa tapilap: — Silər berip zeminni qarlap kelinglar, dedi. Ular səpər ḳilip Əfraim taoŋlik yurtioŋa kelip Mikaḫning əyigə qüxüp u yərdə ḳondi. 3 Ular Mikaḫning əyining yenida turoŋinida Lawiy yigitning awazini tonup, uning ḳexioŋa kirip uningdin: — Seni kim bu jayoŋa elip kəldi? Bu yərdə nemə ix ḳilisən? Bu jayda nemigə erixting? — dəp soridi. 4 U uloroŋa jawabən: — Mikaḫ manga mundaḳ-mundaḳ ḳilip, meni yallap əzigə kaḫin ḳildi, dedi. 5 Buni anglap ular uningoŋa: — Undaḳ bolsa bizning mangoŋan səpirimizning onguxluḳ bolidioŋan-bolmaydioŋanliḳini bilmikimiz üqün, Hudadin sorap bərgin, — dedi. 6 Kaḫin uloroŋa: — Hatirjəm beriweringlar. Mangoŋan yolunglar Pərwərdigarning aldididur, — dedi. 7 Xuning bilən bu bəx adəm qiḳip, Laix degən jayoŋa yetip kəldi. Ular u yərdiki həlḳning tinq-aman yaxawatḳinini, turmuxining Zidoniylarning ərp-adətliri boyiqə ikənlikini, hatirjəmlik wə raḫət iqidə turuwatḳinini kərdi; xu zeminda ularni har ḳiloŋuqi ḥeqḳandaḳ ḥoḳuḳdar yoḳ idi; ular Zidoniylardin yiraḳta turatti, xundaḳla baxḳilar bilənmu ḥeqḳandaḳ bardi-kəldi ḳilixmaytti. 8 [Bəx palwan] Zoreaḫ wə Əxtaoloŋa əz ḳerindaxlirining ḳexioŋa ḳaytip kəldi. Ḳerindaxliri ulardin: — Nemə həwər elip kəldinglar? — dəp soridi. 9 Ular jawabən: — Biz ḳopup uloroŋa ḥujum ḳilayli! Qünki biz xu zeminni qarlap kəlduḳ, mana, u intayin yahxi bir yurt ikən. Əmdi nemixḳa ḳimir ḳilmay jim olturisilər? Əmdi dərḫal berip, u yurtni elixḳa əzmənglərni əzmənglar, berip ḥujum ḳilip zeminni igiləngiar. 10 U yərgə baroŋininglarda silər tinq-aman turuwatḳan bir həlḳni, ḫər ətrapioŋa sozuloŋan kəng-azadə bir zeminni kərisilər! Huda u yərni silərning ḳolunglaroŋa tapxuroŋandur. U yurtta yər yüzidə tepilidioŋan barliḳ nərsilərdin ḥeqbiri kəm əməs, dedi. 11 Xuning bilən Danlarning jəmətidin altə yüz adəm jənggə ḳorallinip, Zoreaḫ wə Əxtaoldin qiḳip mangdi. 12 Ular Yəḫuda yurtidiki Kiriat-Yearim degən jayoŋa berip, qedir tikti (xunga bu jay taki bügüngiqə «Danningləxkərgaḫi» dəp atalmaḳta; u Kiriat-Yearimning arḳa təripigə jaylaxḳanidi). 13 Andin ular u yərdin Əfraim taoŋlik rayonioŋa berip, Mikaḫning əyigə yetip kəldi. 14 Laix yurtioŋa qarlax üqün baroŋan bəx kixi əz ḳerindaxlirioŋa: — Biləmsilər? Bu əydə bir əfod toni, birnəqqə tərafim butliri, bir oyma məbud wə ḳuyma məbud bardur! Əmdi ḳandaḳ ḳilixinglar kerəklikini oylixinglar! — dedi. 15 Ular burulup Lawiy yigitning əyigə (Mikaḫḳa təwə əygə) kirip uningdin ḫal soridi. 16 Dan ḳəbilisidin boloŋan jəng ḳorallirini kətürgən altə yüz kixi dərwaza aldida turup turdi. 17 U zeminni qarlaxḳa baroŋan bəx adəm [buthanioŋa] kirip, oyma but, əfod toni, tərafim butliri wə ḳuyma butni elip qiḳti. Kaḫin jəng ḳorallirini kətürgən altə yüz kixi bilən billə dərwazida turatti. 18 Bu bəx adəm Mikaḫning əyigə kirip oyma but, əfod tonini, tərafim butliri wə ḳuyma butni elip qiḳḳanda kaḫin ulardin: — Bu nemə ḳiloŋininglar?! — dəp soridi. 19 Ular uningoŋa: — Ün qiḳarmay, aoŋzingni ḳolung bilən etip, biz bilən mengip, bizgə ḫəm ata ḫəm kaḫin bolup bərgin. Sening pəḳət bir adəmning əyidikilərgə kaḫin boloŋining yahximu, yaki Israilning bir jəməti boloŋan pütün bir ḳəbiligə kaḫin boloŋining yahximu? — dedi. 20 Xundaḳ dewidi, kaḫinning kəngli hux bolup, əfod, tərafim butliri wə oyma məbudni elip həlḳning arisioŋa kirip turdi. 21 Andin ular burulup, u yərdin kətti; ular baliliri wə qarpaylarni wə yük-taḳlirining ḫəmmisini aldida mangduruwətkənidi. 22 Mikaḫning əyidin heli yiraḳlioŋanda Mikaḫning əyining ətrapidiki həlḳlər yioŋilip, Danloroŋa ḳooŋlap yetixti. 23 Ular Danlarni towlap qaḳirdi, Danlar burulup Mikaḫḳa: — Sanga nemə boldi, bunqiwila kəp həlḳni yioŋip kelip nemə ḳilmaḳqisən?! — dedi. 24 U jawab berip: — Silər mən yasatḳan məbudlarni kaḫinim bilən ḳoxup aldinglar, andin kəttinglar! Manga yənə nemə ḳaldi?! Xundaḳ turuḳluḳ silər tehi: «Sanga nemə boldi?» — dəwatisiləroŋu! — dedi. 25 Danlar uningoŋa: — Ününgni qiḳarma, bolmisa aqqiḳi yaman kixilər seni tutuwelip, seni wə ailəngdikilərni janliridin juda ḳilmisun, yənə, — dedi. 26 Bularni dəp Danlar əz yolioŋa mangdi; Mikaḫ ularning əzidin küqlük ikənlikini kərüp, yenip əz əyigə kətti. 27 Ular Mikaḫ yasatḳuzoŋan nərsilər wə uning kaḫinini elip, Laixḳa ḥujum ḳildi; u yərdiki həlḳ tinq-aman wə hatirjəm turuwatḳanidi; ular ularni ḳiliqlap ḳirip, xəḫərni otta kəydürüwətti. 28 Xəḫərni ḳutḳuzoŋudək ḥeq adəm qiḳimidi; qünki bu xəḫər Zidondin yiraḳta idi, həlḳi ḥeqkim bilən bardi-kəldi ḳilixmaytti. Xəḫər Bəyt-Rəḫobning yenidiki jiloŋida idi. Danlar xəḫərni ḳaytidin ḳurup, olturaḳlaxti. 29 Ular bu xəḫərgə Israilning ooŋulliridin boloŋan, əz atisi Danning ismini ḳoyup Dan dəp atidi. Ilgiri u xəḫərning nami Laix idi. 30 Danlar xu yərdə bu oyma butni əzlirigə tiklidi; Musaning ooŋli Gərxomning əwladi Yonatan wə uning ooŋulliri bolsa xu zeminning həlḳi sürgün boluxḳa elip ketilgən küngiqə Danlarning ḳəbilisigə kaḫin bolup turoŋanidi. 31 Hudaning əyi Xiloḫda turoŋan barliḳ waḳitlarda, Danlar əzliri üqün tikligən, Mikaḫ yasatḳuzoŋan oyma məbud [Danda] turoŋuzuldi.

19 Israilda tehi padixaḫ tiklənmigən xu künlərdə, əfraim taoŋlik rayonining qət təripidə olturuxluḳ bir Lawiy kixi bar idi; u Yəḫuda yurtidiki Bəyt-Ləḫəmlik bir ḳizni kenizəklikkə aldi. 2 Lekin u kenizək erigə wapasizliḳ ḳilip, uning yenidin qiḳip, Yəḫuda yurtidiki Bəyt-Ləḫəmgə atisining əyigə berip, tət ayqə turdi. 3 U waḳitta uning eri ḳopup kenizikigə yahxi gəplərni ḳilip, kənglini elip yandurup kelixkə kenizikining yenioŋa kəldi. U bir hizmətkarini wə ikki exəkni elip bardi. Kenizək erini atisining əyigə elip kirdi; atisi uni kərüp hux bolup ḳarxi aldi. 4 Uning ḳeynatisi, yəni ḳizning atisi uni tutup ḳaldi, u u yərdə üq küngiqə yəp-iqip, uning bilən yetip ḳopti. 5 Tətinqi küni Lawiy kixi səḫər ḳopup mangoŋili təyyarliniwidi, kenizikining

atisi küy'ooŋliоŋa: — Bir tooŋram nan yəp yürikingni
kuwwətləndürüp andin mangoŋin, — dedi. 6 Xuning
bilən ular ikkisi olturup billə yəp-iqip tamakłandi.
Kizning atisi u kixigə: — Səndin ətünəy, bu keqimu
konoŋin, kənglüng eqilsun, dedi. 7 Bu kixi mangoŋili
kopuwidi, lekin keynatisi uni zorlap, yənə elip kaldi,
u yənə bir kün kondi. 8 Bəxinqi küni u səhər kopup
mangoŋili təyyarlandi, lekin kizning atisi uningoŋa: —
[Awwal] yürikingni kuwwətləndürgin, dedi. Xuning
bilən ular ikkisi kün egilgüqə olturup, billə tamakłandi.
9 Andin bu kixi keniziki wə hizmətkarini elip mangoŋili
təyyarliniwidi, keynatisi, yəni kizning dadasi uningoŋa:
— Mana, kəq kirəy dəwatidu, səndin ətünəy, bu yərdə
yənə bir keqini ətküzünglar; mana, kün məoŋrikkə
egiliptu, bu yərdə konoŋin, kənglüng eqilsun; andin ətə
səhərdə yoloŋa qikip, əyünglərgə ketinglar, — dedi. 10
Lekin u kixi əmdi yənə bir keqə konuxka unimay, kopup
yoloŋa qikip Yəbusning, yəni Yerusalemning udulioŋa
kəldi. Uning bilən billə ikki tokukluk exək wə keniziki
bar idi. 11 Ular Yəbuska yekin kəlgəndə kün olturay dəp
kaloŋaqka, hizmətkari oŋojisioŋa: — Yəbusiylarning bu
xəhirigə kirip, xu yərdə konayli, dedi. 12 Lekin oŋojisi
uningoŋa jawab berip: — Biz Israillar turmaydioŋan,
yat əllər turidioŋan xəhərgə kirməyli, bəlki Gibeahka
ətüp ketəyli, dedi. 13 Andin u yənə hizmətkarioŋa: —
Kəlgin, biz yekindiki jaylardin birigə barayli, Gibeahda
yaki Ramahda konayli, dedi. 14 Xuning bilən ular
mengip, Binyamin yurtidiki Gibeahning yenioŋa yetip
baroŋanda kün olturoŋanidi. 15 Ular Gibeahka kirip,
u yərdə konmakqi boldi; xəhərning qong məydanioŋa
kirip olturuxti; lekin heqkim ularni konduruxka əyigə
təklip kilmidi. 16 Halbuki, u keqisi keri bir adəm
ixini tügitip, etizlikتin yenip keliwatkanidi. U əslidə
əfraim taoŋlik rayonilik adəm idi, u Gibeahda musapir
bolup, olturakłixip kaloŋanidi; lekin u yərdiki həlklər
Binyaminlardin idi. 17 U bexini kətürüp karap, bu
yoluqining xəhərning məydanida olturoŋinini kərüp
uningdin: — Kəyərdin kəlding? Kəyərgə barisən? —
dəp soridi. 18 U jawab berip: — Biz Yəhuda yurtidiki
Bəyt-Ləhəmdin əfraim taoŋlikining qət yakilioŋa ketip
barimiz; mən əsli xu jaydin bolup, Yəhuda yurtidiki
Bəyt-Ləhəmgə baroŋanidim; ixlirim Pərwərdigarning
əyigə munasiwətlik idi; lekin bu yərdə heq kim meni
əyigə təklip kilmidi. 19 Bizning exəklirimizgə beridioŋan
saman wə booŋuzimiz bar, əzüm, dedəkliri, xundakla
kəminiliring bilən boloŋan yigitkimu nan wə xarablar
bar, bizgə heq nemə kəm əməs, — dedi. 20 Buni
anglap keri kixi: — Tinq-aman boloŋaysən; siləring
mohtajliringlarning həmmisi mening üstümgə bolsun,
əmma koqida yatmanglar! — dəp, 21 uni əz əyigə
elip berip, exəklirigə yəm bərdi. Mehmanlar putlirini
yuyup, yəp-iqip oŋizalandi. 22 Ular kənglidə hux bolup
turoŋinida, mana, xəhərning adəmliridin birnəqqəylən,
yəni birkanqə lükqək kelip əyni korxiwelip, ixikni
urup-kekip, əyning igisi boloŋan keri kixigə: — Sening
əyünggə kəlgən xu kixini bizgə kikirip bərgin, uning
bilən yekinqilik kilimiz, — dedi. 23 Buni anglap əy
igisi ularning kexioŋa qikip ularoŋa: — Bolmaydu, əy
buradərlirim, silərdin ətünüp kalay, mundak rəzillikni
kilmanglar; bu kixi mening əyümgə mehman bolup
kəlgənikən, silər bundak iplaslik kilmanglar. 24 Mana,
mening pak bir kizim bar, yənə u kixining keniziki
bar. Mən ularni kexinglaroŋa qikirip berəy, silər ularni
ayaoŋ asti kilsanglar məyli, nəziringlaroŋa nemə hux
yakşa ularni xundak kilinglar, lekin bu kixigə muxundak
iplaslik ixni kilmanglar, — dedi. 25 Lekin u adəmlər
uningoŋa kulak salmidi; yoluqi kenizikini ularning aldioŋa
sərəp qikirip bərdi. Ular uning bilən billə bolup kəqtin
ətigəngiqə ayaoŋ asti kildi; ular tang yoruoŋanda andin
uni koyup bərdi. 26 Qokan tang səhərdə kaytip kelip,
uning oŋojisi konoŋan əyning dərwazisining bosuoŋisioŋa
kəlgəndə yikilip kelip, tang atkuqə xu yərdə yetip kaldi.
27 Ətigəndə uning oŋojisi kopup əyning ixikini eqip,
yoloŋa qikmakqi bolup texioŋa qikiwidi, mana, uning
keniziki boloŋan qokan əyning dərwazisi aldida kolliri
bosuoŋining üstigə koyukluk halda yatatti. 28 U uningoŋa:
— Kopkin, biz mangayli, dedi. Lekin qokan heqbir
jawab bərmidi. Xuning bilən u qokanni exəkkə artip,
kozoŋilip əz əyigə yürüp kətti. 29 Əz əyigə kəlgəndə,
piqakni elip kenizikining jəsitini səngəkliri boyiqə on
ikki parqə kilip, pütkül Israil yurtining qət-yakilirioŋiqə
əwətti. 30 Xundak boldiki, buni kərgənlərning həmmisi:
«Israil Misirdin qikkan kündin tartip bügüngiqə bundak
ix bolup bakmioŋanidi yaki kərülüp bakmioŋanidi.
Əmdi bu ixni obdan oylixip, kandak kilix kerəklikini
məslihətlixəyli» — deyixti.

20 Xuning bilən Israillarning həmmisi qikip,
jamaət Dandin tartip Bəər-Xebaoŋiqə yioŋilip
Gilead zeminining həlki bilən koxulup Mizpahda,
Pərwərdigarning aldioŋa kelip bir adəmdək boldi. 2
Pütkül kowmning qongliri, yəni Israilning həmmə
kəbilisining baxlikliri Hudaning həlkining jamaiti arisida
hazir boldi. Jamaət jəmiy bolup tət yüz ming kiliq tutkan
piyadə əskər idi 3 (Binyaminlar Israilning Mizpahda
jəm boloŋinidin əmdi həwər tapkanidi). Israillar sürüxtə
kilip: «Bu rəzil ix kandak yüz bərdi?» — dəp soridi. 4
Əltürülgən qokanning eri Lawiy kixi jawab berip mundak
dedi: — «Mən bolsam əz kenizikimni elip, Binyaminning
Gibeah xəhirigə konoŋili baroŋanidim; 5 Gibeahning
adəmliri keqidə manga hujum kilmakqi bolup, meni
dəp əyni korxiwaldi. Ular meni əltürüxni kəstlidi,
kenizikimni bolsa ular ayaoŋ asti kilip əltürüwətti. 6
Xuning bilən mən kenizikimning jəsitini parqə-parqə
kilip, kixilərgə kətürtküzüp Israilning mirasi boloŋan
zeminning hərbir yurtioŋa əwəttim. Qünki ular Israil
iqidə pasiklik wə iplaslik kildi. 7 Mana, əy barlik Israillar,
silər həmminglar oylinip, məslihət kərsitinglar». 8
Xuning bilən həmmə həlk bir adəmdək kopup: —
Arimizdin nə heqkim əz qedirigə barmisun nə heqkim əz
əyigə kaytmisun, 9 bəlki biz Gibeahka xundak kilayliki:
— Biz qək taxlap uningoŋa hujum kilayli; 10 biz Israilning
həmmə kəbilisidikilərdin yüzning iqidin onni, mingdin
yüzni, on mingdin mingni tallap qikip, ularni həlk üqün
ozuk-talkan yətküzüxkə təyinləyli. Xundak kilip həlk
Binyamin yurtidiki Gibeah xəhirigə berip, ularning
Israil iqidə kiloŋan barlik iplaslikini ularning əz bexioŋa
yandursun, — deyixti. 11 Xuning bilən Israilning həmmə
adəmliri bir adəmdək bolup, u xəhərgə hujum kilixka
toplandi. 12 Andin Israil kəbililiri Binyaminning barlik
jəmətlirigə əlqi əwətip: — Aranglarda yüz bərgən bu

rəzillik zadi nemə ix? **13** Əmdi Gibeaḥdiki bu lükqəklərni bizgə tutup beringlar. Xuning bilən biz ularni əlümgə məḥkum qilip, Israildin rəzillikni yoq qilayli, — dedi. Lekin Binyaminlar əz qerindaxliri boloqan Israillarning sezini tingximidi, **14** bəlki Binyaminlar Israiloqa qarxi jəng qilix üqün xəḥər-xəḥərlərdin kelip Gibeaḥda yioqildi. **15** U waqitta Binyaminlardin xəḥər-xəḥərlərdin tizimlanoqanlar yigirmə altə ming qiliq tutqan ərkək idi. Uningdin baxqa Gibeaḥdin hillanoqan yəttə yüz əskər bar idi. **16** Bu pütkül qoxun arisida hillanoqan yəttə yüz solhay əskər bolup, saloquoqa taxni selip nixanoqa atsa, qilqimu qeyip kətməytti. **17** Binyamin qəbilisidin baxqa, Israilning adəmliri sanaqtin ətküzüliwidi, qiliq tutqanlar tət yüz ming ərkək qiqti; bularning ḥəmmisi jəngqilər idi. **18** Israil qopup Bəyt-Əlgə qikip Hudadin: — Bizning arimizdin kim awwal qikip Binyaminlar bilən soquxsun, dəp soriwidi, Pərwərdigar jawab berip: — Yəḥuda [awwal] qiqsun, dedi. **19** Xuning bilən Israillar ətisi səḥər qopup Gibeaḥning udulida qedirgaḥ tikti. **20** Andin Israilning adəmliri Binyamin bilən uruxuxqa qikip, Gibeaḥning yenida raslinip ularoqa qarxi səp tüzdi. **21** Xu küni Binyaminlar Gibeaḥdin qikip, Israildin yigirmə ikki ming kixini əltürüp, yərgə yəksan qiliwətti. **22** Lekin Israilning adəmliri jasarətkə kelip, awwalqi küni səp tüzgən jayda ikkinqi küni yənə səp tüzdi. **23** [səp tüzüxtin awwalqi ahximi] Israil Pərwərdigarning aldioqa berip, kəq kirgüqə pəryad qilip yioqlap, Pərwərdigardin yol sorap: — Biz əz qerindiximiz boloqan Binyamin nəsilliri bilən yənə uruxuxqa qiqsak bolamdu, bolmamdu? — dəp soriwidi, Pərwərdigar jawab berip: — Ularoqa ḥujum qilinglar, dedi. **24** Xuning bilən Israillar ikkinqi küni Binyaminlaroqa yeqin kelip ḥujum qildi. **25** Binyaminmu ikkinqi küni Gibeaḥdin qikip Israillar bilən soquxup, ularning on səkkiz ming adimini əltürüp, yərgə yəksan qiliwətti; bularning ḥəmmisi qiliq tutqanlardin idi. **26** Andin Israillarning ḥəmmisi, yəni pütün qoxun qopup Bəyt-Əlgə qikip yioqlap, xu küni Pərwərdigarning aldida kəqkiqə roza tutup, Pərwərdigarning aldida kəydürmə qurbanlik bilən inaklik qurbanliki ətküzdi. **27** Xu künlərdə Hudaning əḥdə sanduqi xu yərdə bolup, Ḥarunning əwladi, Əliazarning ooqli Finiḥas uning aldida hizmət qilatti; xuning bilən Israillar Pərwərdigardin yol sorap: — Biz əz qerindiximiz boloqan Binyaminning nəsilliri bilən yənə uruxuxqa qikamduq yaki tohtap qalamduq? — dəp soridi; Pərwərdigar jawabən: — Qikinglar, qünki ətə Mən ularni sening qolungoqa tapxurimən, dedi. **29** Buni anglap Israil həlqi Gibeaḥning ətrapioqa əskərlərni pistirma qoydi; **30** üqinqi küni Israillar ilgiriki ikki qetimqidək Binyaminlaroqa ḥujum qilixqa Gibeaḥning udulioqa kelip səp tüzdi. **31** Binyamin [Israil] həlqigə qarxi jənggə qikiwidi, həlq ularni xəḥərdin azdurup qiqti. Ular Bəyt-Əlgə qikidioqan yol wə Gibeaḥqa baridioqan yolning üstidə ḥəm dalada həlqni ilgiriki ikki qetimqidək urup qiroqili turdi. Israilning adəmliridin ottuzqə kixini əltürdi. **32** Binyaminlar: — Ular yənila awwalqidək məoqlup boldi, — deyixti. Əmma Israil: — Bizlər qeqip ularni xəḥərdin əgəxtürüp qikip, yollaroqa elip qikayli, dəp məslihətlixiwaloqanidi. **33** Xuning bilən Israilning ḥəmmə adəmliri əz jayidin qopup Baal-Tamaroqa berip səp tüzdi, pistirmida turoqan Israillarmu əz jayidin, yəni Gebadiki qiməndin qikip kəldi. **34** Israilning arisidin sərhil on ming kixi Gibeaḥning udulidin uningoqa ḥujum qildi, jəng qattiq boldi. Lekin Binyaminlar əzlirining üstigə bala yeqinlaxqinini bilməy qaldi. **35** Pərwərdigar Binyaminlarni Israilning aldida məoqlup qiloqaqqa, ular u küni Binyaminlardin yigirmə bəx ming bir yüz qiliq tutqan adəmni əltürdi. **36** Əmdi Binyaminlar əzlirining məoqlup boloqinini kərdi. Israilning adəmliri əslidə Gibeaḥqa qoyoqan pistirmidiki kixilirigə ixənq qilip, Binyaminlarni aldap, aldida qekingənidi. **37** U waqitta pistirmidikilər tezdin atlinip Gibeaḥqa ḥujum qilip besip kirip, xəḥərdikilərning ḥəmmisini qiliqlap qirdi. **38** Israillar əslidə pistirmidikilər bilən aldin'ala nixan üqün bəlgə bekitkənidi, yəni xəḥərgə ot quyup, qelin tütün tüwrükining asmanoqa kətürülüxini bəlgə qilixqa kelixiwaloqanidi. **39** Xunga Israilning adəmliri uruxtin waqtinqə qekingəndə, Binyaminlar Israilning adəmlirini urup soqup, ottuzqə kixini əltürüp: — Mana, Israil awwalqi jəngdikidək aldimizda xəksiz tarmar bolidu, — deyixti. **40** Lekin xəḥərning iqidin tütün tüwrük ərləp qikqanda, Binyaminlar kəynigə burulup qariwidi, mana, pütkül xəḥər is-tütək bolup asmanlaroqa kətürülüp ketiwatatti. **41** Xu ḥaman Israilning adəmliri burulup yenip kəldi, Binyaminning adəmliri bolsa: Bizgə bala yeqinlaxti dəp, wəḥimigə qüxti. **42** Ular Israillarning aldidin burulup qəllükkə mangidioqan yol bilən qeqip kətti; lekin jəng ularning kəynidin iz besip mangdi; ətrapidiki ḥərqaysi xəḥərlərdin adəmlər qikip ularni arioqa elip ḥalak qildi. **43** Xu tərikidə ular Binyaminlarni qorxiwaldi, ularni kün qiqix təripidiki Gebaning udulioqiqə tohtimay qooqlap berip, qəyləp əltürdi. **44** Buning bilən Binyaminlardin on səkkiz ming kixi əldi, ularning ḥəmmisi batur palwanlar idi. **45** Baxqiliri burulup qəl tərəpkə qeqip, Rimmon qoram texioqa bardi; əmma Israillar yollarda huddi baxaq tərgəndək ulardin bəx ming adəmni əltürdi; andin ularning kəynidin Gidomoqiqə qooqlap berip, yənə ikki ming adəmni əltürdi. **46** U küni Binyaminlardin əltürülgənlər yigirmə bəx ming adəm idi. Bularning ḥəmmisi palwanlar bolup, qiliq tutqanlar idi. **47** Ḥalbuki, ulardin pəqət altə yüz adəm qaloqanidi, ular burulup qəl tərəpkə qeqip, Rimmondiki tik yaroqa bardi. Ular Rimmondiki tik yarda tət ay turdi. **48** Israillar yənə Binyaminlarning zeminioqa yenip kelip, ḥəmmə xəḥərlərdiki adəmlərni, qarpaylarni ḥəm uqrioqanlarning ḥəmmisini qiliq bilən qiriwətti, xundaqla ot quyup, udul kəlgən xəḥərlirining ḥəmmisini kəydürüwətti.

21 Əslidə Israilning adəmliri Mizpaḥda qəsəm qilixip: — Bizning iqimizdin ḥeqkim əz qizini Binyaminlaroqa hotunlukqa bərmisun, — deyixkənidi. **2** Xuning üqün həlq Bəyt-Əlgə kelip, u yərdə kəq kirgüqə Hudaning aldida pəryad kətürüp qattiq yioqlixip: — **3** Əy Israilning Hudasi Pərwərdigar, Israilda nemixqa xundaq ix yüz beridu, nemixqa Israilning qəbililiridin biri yoqap kətsun? — deyixti. **4** Ətisi həlq səḥər qopup, u yərdə qurbangaḥ yasap, kəydürmə qurbanlik wə inaklik qurbanlikliri sundi. **5** Israillar əzara: — Israilning ḥərqaysi qəbililiridin jamaətkə qoxulup Pərwərdigarning aldida ḥazir boluxqa kəlmigən kimlər bar? — dəp

soraxti, qünki ular kimki Mizpaḥḳa Pərwərdigarning
aldida ḥazir bolmisa, u xəksiz əlümgə məḥkum ḳilinsun,
dəp ḳattiḳ ḳəsəm ḳilixḳanidi. 6 Israil əz ḳerindixi
boloŋan Binyamin tooŋruluḳ puxayman ḳilip: — Mana,
əmdi Israil arisidin bir ḳəbilə üzüwetildi. 7 Biz
Pərwərdigarning namida bizning iqimizdin ḥeqḳaysimiz
əz ḳizimizni Binyaminlaroŋa hotunluḳḳa bərməymiz,
— dəp ḳəsəm ḳiloŋaniduḳ; əmdi ḳandaḳ ḳilsaḳ ulardin
ḳaloŋanlirini hotunluḳ ḳilalaymiz — deyixti. 8 Ular
yənə əzara: — Israil ḳəbililiridin ḳaysisi Mizpaḥḳa,
Pərwərdigarning aldioŋa qiḳmidi? — dəp soraxti. Mana,
Yabəx-Gileadliḳlardin ḥeqḳaysisi qedirgaḥḳa, jamaətkə
ḳoxuluxḳa kəlmigənidi. 9 Qünki həlḳni sanap kərgəndə
Yabəx-Gileadning adəmliridin u yərdə ḥeqkim yoḳ
idi. 10 Xuning bilən jamaət on ikki ming palwanni
u yərgə əwətip, ularoŋa tapilap: — Yabəx-Gileadta
turuwatḳanlarni, jümlidin ayallar wə balilarni urup-
ḳirip ḳiliqlap əltürüwetinglar; 11 xundaḳ ḳilinglarki,
barliḳ ərkəklərni wə ərlər bilən billə boloŋan barliḳ
ayallarni əltürüwetinglar, dedi. 12 Ular xundaḳ ḳilip
Yabəx-Gileadtiki həlḳining iqidə tehi ərlər bilən billə
bolup baḳmioŋan tət yüz ḳizni tepip, ularni tutup Ḳanaan
zeminidiki Xiloḥḳa, qedirgaḥoŋa elip kəldi. 13 Andin
pütkül jamaət Rimmondiki tik yardiki Binyaminlaroŋa
adəm əwətip, ularoŋa tinqliḳ salimini jakarlidi. 14
Xuning bilən Binyaminlar ḳaytip kəldi; Israillar Yabəx-
Gileadtiki ḥayat ḳaloŋan ḳizlarni ularoŋa hotunluḳḳa
bərdi, lekin bular ularoŋa yetixmidi. 15 Wə həlḳ
Binyamin tooŋruluḳ puxayman ḳildi; qünki Pərwərdigar
Israilning ḳəbililirining arisida kəmtük pəyda ḳilip
ḳoyoŋanidi. 16 Bu waḳitta jamaətning aḳsaḳalliri: —
Binyaminning ḳiz-ayalliri yoḳutiwetildi, əmdi biz ḳandaḳ
ḳilsaḳ ḳaloŋanlirini hotunluḳ ḳilalaymiz, — dedi. 17
Andin yənə: — Binyamindin ḳeqip ḳutuloŋan ḳaldisioŋa
miras saḳlinixi kerəkki, Israilning bir ḳəbilisimu əqüp
kətməsliki kerək. 18 Pəḳət bizla ḳizlirimizni ularoŋa
hotunluḳḳa bərsək bolmaydu, qünki Israillar: «Əz
ḳizini Binyaminlaroŋa hotunluḳḳa bərgən kixi lənətkə
ḳalsun!» dəp ḳəsəm ḳilixḳan, — deyixti. 19 Ular yənə: —
Mana, Bəyt-əlning ximal təripidiki, Bəyt-əldin Xəkəmgə
qiḳidioŋan yolning xərḳ təripidiki, Libonaḥning jənub
təripidiki Xiloḥda ḥər yili Pərwərdigarning bir ḥeyti
bolup turidu, — dedi. 20 Andin Israillar Binyaminlaroŋa
buyrup: — Silər berip, [xu yərdiki] üzümzarliḳlaroŋa
yoxuruniwelinglar. 21 Kəzitip turunglar, ḳaqaniki
Xiloḥdiki ḳizlarning ussul oynioŋili qiḳḳinini kərsənglar,
üzümzarliḳlardin qiḳip ḥərbiringlar Xiloḥning ḳizliridin
birini əzünglaroŋa hotunluḳḳa elip ḳeqinglar, andin
Binyaminning zeminioŋa ketinglar. 22 Xundaḳ boliduki,
əgər ularning atiliri ya aka-ukiliri kelip bizgə pəryad
kətürsə, biz ularoŋa: «Bizgə yüz-hatirə ḳilip, ularoŋa
yol ḳoyunglar, qünki biz jəngdə ularning ḥəmmisigə
hotunluḳḳa toluḳ birdin ḳiz alalmiduḳ; uning üstigə silər
bu ḳetim ḳizliringlarni əz ihtiyarliḳinglar bilən ularoŋa
bərmidinglar; ihtiyarən bərgən bolsanglar, gunaḥḳa
tartilattinglar», dəymiz, — dedi. 23 Binyaminlar xundaḳ
ḳilip sani boyiqə ussul oynaydioŋan ḳizlardin əzlirigə
hotunluḳḳa elip ḳeqip, əz miras zeminioŋa ḳaytip berip,
xəḥərlərni yənə yasap u yərdə turdi. 24 U waḳitta
Israil u yərdin ayrilip, ḥərbiri əz ḳəbililiri wə jəmətigə
yenip bardi, andin ḥərbiri əz miras zeminioŋa kətti. 25
Xu künlərdə Israilda ḥeq padixaḥ bolmidi; ḥərkim əz
nəziridə yahxi kərüngənni ḳilatti.

Rut

1 [Batur] Ḩakimlar ḩəküm sürgən məzgildə xundak
boldiki, zeminda aqarqilik yüz bərdi. Xu wakitta bir
adəm ayali wə ikki ooɣlini elip Yəḩuda zeminidiki Bəyt-
Ləḩəmdin qikip, Moabning səḩralirida bir məzgil turup
kelixkə bardi. **2** U kixining ismi Əlimələk, ayalining
ismi Naomi, ikki ooɣlining ismi Maḩlon bilən Kilyon idi.
Ular Bəyt-Ləḩəmdə olturukluk, Əfrat jəmətidin idi. Ular
Moabning səḩrasioɣa kelip xu yərdə olturakləxti. **3** Keyin
Naomining eri Əlimələk əldi; ayali ikki ooɣli bilən kaldi.
4 Ular Moab kizliridin əzlirigə hotun aldi. Birining eti
Orpaḩ, yənə birining eti Rut idi. Ular xu yərdə on yildək
turdi. **5** Maḩlon bilən Kilyon ḩər ikkisi əldi; xuning bilən
apisi eri ḩəm ooɣulliridin ayrilip yaloɣuz kaldi. **6** Xuning
bilən ayal ikki kelini bilən kopup Moabning səḩrasidin
kaytip kətməkqi boldi; qünki u Pərwərdigarning Əz
həlkini yoklap, axlik bərgənliki tooɣrisidiki həwərni
Moabning səḩrasida turup anglioɣanidi. **7** Xuning
bilən u ikki kelini bilən billə turoɣan yeridin qikip,
Yəḩuda zeminioɣa kaytixka yoloɣa qikti. **8** Naomi
ikki kelinigə: — ḩər ikkinglar kaytip əz ananglarning
əyigə beringlar. Silərning mərḩumlaroɣa wə manga
meḩribanlik kərsətkininglardək Pərwərdigarmu silərgə
meḩribanlik kərsətkəy! **9** Pərwərdigar silər ikkinglarni
əz eringlarning əyidə aram tapkuzoɣay! — dəp, ularni
səyüp koydi. Ular ḩərkirəp yioɣlixip **10** uningoɣa:
— Yak, biz qokum sening bilən təng əz həlkingning
yenioɣa kaytimiz, — deyixti. **11** Lekin Naomi: —
Yenip ketinglar, əy kizlirim! Nemixka mening bilən
barmakqisilər? Korsikimda silərgə ər boloɣudək ooɣullar
barmu? **12** Yenip ketinglar, əy kizlirim! Qünki mən
kerip kətkəqkə, ərgə tegixkə yarimaymən. Dərḩəkikətən
bügün keqə bir ərlik boluxka, xundakla ooɣulluk
boluxka ümid bar degəndimu, **13** ular yigit boloɣuqə
səwr kilip turattinglarmu? Ularni dəp baxka ərgə
təgməy saklap turattinglarmu? Yak, bolmaydu, kizlirim!
Qünki Pərwərdigarning koli manga karxi bolup
meni azablaydioɣini üqün, mən tartidioɣan dərd-ələm
silərningkidin tehimu eoɣir bolidu, — dedi. **14** Ular
yənə ḩərkirəp yioɣlaxti. Orpaḩ keynanisini səyüp
hoxlaxti, lekin Rut uni qing kuqaklap turuwaldi. **15**
Naomi uningoɣa: — Mana, kelin singling əz həlki
bilən ilaḩlirining yenioɣa yenip kətti! Sənmu kelin
singlingning kəynidin yenip kətkin! — dedi. **16** Lekin
Rut jawabən: — Mening sening yeningdin ketiximni
wə sanga əgixix niyitimdin yenixni ətünmə; qünki
sən nəgə barsang mənmu xu yərgə barimən; sən nədə
konsang mənmu xu yərdə konimən; sening həlking
meningmu həlkimdur wə sening Hudaying meningmu
Hudayimdur. **17** Sən nədə əlsəng mənmu xu yərdə
əlimən wə xu yərdə yatimən; əlümdin baxkisi meni
səndin ayriwətsə Pərwərdigar meni ursun ḩəm uningdin
axurup jazalisun! — dedi. **18** Naomi uning əzigə
əgixip berixka kət'iy niyət kiloɣinini kərüp, uningoɣa
yənə eoɣiz aqmidi. **19** Ikkisi mengip Bəyt-Ləḩəmgə
yetip kəldi. Xundak boldiki, ular Bəyt-Ləḩəmgə yetip
kəlginidə pütkül xəḩərdikilər ularni kərüp zilziligə kəldi.
Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — deyixti.
20 U ularoɣa jawabən: — Meni Naomi deməy, bəlki
«Mara» dənglar; qünki Ḩəmmigə Kadir manga zərdab
yutkuzdi. **21** Tokkuzum təl ḩaləttə bu yərdin qiktim;
lekin Pərwərdigar meni kuruk kaytkuzdi. Pərwərdigar
meni əyibləp guwaḩlik bərdi, Ḩəmmigə Kadir meni
harlioɣanikən, nemixka meni Naomi dəysilər? — dedi. **22**
Xundak kilip Naomi bilən kelini Moab kizi Rut Moabning
səḩrasidin kaytip kəldi; ular ikkisi Bəyt-Ləḩəmgə yetip
kelixi bilən təng arpa ormisi baxlanoɣanidi.

2 Naomining erigə tuoɣkan kelidioɣan Boaz isimlik
bir adəm bar idi. U əlimələkning jəmətidin bolup,
intayin bay adəm idi. **2** Moab kizi Rut Naomioɣa: —
Mən etizlikka baray, birərkimning nəziridə iltipat tepip,
uning kəynidin mengip arpa baxaklirini tərsəm? —
dedi. U uningoɣa: — Baroɣin, əy kizim, dedi. **3** Xuning
bilən u qikip etizliklaroɣa kelip, u yərdə ormiqilarning
kəynidin baxak tərdi. Bəhtigə yarixa, dəl u kəlgən
etizlik əlimələkning jəməti boloɣan Boazning etizlikliri
idi. **4** Mana, u wakitta Boaz Bəyt-Ləḩəmdin qikip
kelip, ormiqilar bilən salamlixip: — Pərwərdigar silər
bilən billə boloɣay! — dedi. Ular uningoɣa jawabən:
— Pərwərdigar sanga bəht-bərikət ata kiloɣay! —
dedi. **5** Boaz ormiqilarning üstigə nazarətkə koyuloɣan
hizmətkaridin: — Bu yax qokan kimning kizi bolidu? —
dəp soridi. **6** Ormiqilarning üstigə koyuloɣan hizmətkar
jawab berip: — Bu Naomi bilən billə Moabning səḩrasidin
kaytip kəlgən Moabiy qokan bolidu. **7** U: «Ormiqilarning
kəynidin ənqilərning arisidiki qeqilip kətkən baxaklarni
teriwalaymu?» dəp tələp kildi. Andin u kelip ətigəndin
ḩaziroɣiqə ixləwatidu; u pəkət kəpidə bir'az dəm aldi, —
dedi. **8** Boaz Rutka: — Əy kizim, anglawatamsən?! Sən
baxak tərgili baxka bir kimning etizlikioɣa barmioɣin,
bu yərdinmu kətmə, mening dedəklirim bilən birgə
muxu yərdə turoɣin. **9** Dikkət kiloɣin, kaysi etizda orma
oroɣan bolsa, [dedəklərgə] əgixip baroɣin. Mən yigitlərgə:
Uningoɣa qekilmanglar, dəp tapilap koydum! Əgər ussap
kalsang berip, idixlardin yigitlirim [kuduktin] tartkan
sudin iqkin, — dedi. **10** Rut əzini yərgə etip tizlinip,
bexini yərgə təgküzüp təzim kilip, uningoɣa: — Mən
bir biganə tursam, nemixka manga xunqə oɣəmhorluk
kiloɣudək nəziringdə xunqilik iltipat tapkanmən? — dedi.
11 Boaz uningoɣa jawabən: — Ering əlüp kətkəndin keyin
keynanangoɣa kiloɣanliringning ḩəmmisi, xundakla
sening ata-anangni wə əz wətiningdin kandak ayrilip,
sən burun tonumaydioɣan bir həlkning arisioɣa kəlgining
manga pütünləy ayan boldi; **12** Pərwərdigar kiloɣiningoɣa
muwapik sanga yanduroɣay, sən kanatlirining tegidə
panaḩ izdigən Israilning Hudasi Pərwərdigar təripidin
sanga uning toluk in'ami berilgəy, dedi. **13** Rut jawabən:
— Əy hojam, nəziringdə iltipat tapkaymən; mən sening
dediking boluxkimu yarimisammu, sən manga təsəlli
berip, dedikinggə meḩribanə sözlərni kilding, — dedi.
14 Tamak waktida Boaz uningoɣa: — Keni, buyakka
kəlgin, nandin yə, nanni sirkigə təgürgin! — dedi. Rut
ormiqilarning yenioɣa kelip olturdi; Boaz komaqtin
elip uningoɣa tutti. U uningdin toyoɣuqə yedi wə yənə
azrak axurup koydi. **15** U baxak tərgili kopkanda, Boaz
yigitlirigə buyrup: — Uni ḩətta ənqilərning arisida baxak
tərgili koyunglar, uni ḩeq hijaləttə kaldurmanglar. **16**
Ḩətta ḩəm uning üqün azrak baxaklarni ənqilərdin
ətəy ayrip, uningoɣa tərgili qüxürüp koyunglar, uni ḩeq

əyiblimənglar, dedi. **17** Xundak̡ k̡ilip u kəq̡k̡iqə etizlik̡ta
baxak̡ tərdi, teriwalo̡ŋanlirini sok̡k̡anda, təhminən bir
əfah̡ arpa qik̡ti. **18** Andin u arpisini elip, xəh̡ərgə kirdi,
k̡eynanisi uning tərgən [arpisini] kərdi; u yənə u yəp
toyunoŋandin keyin sak̡lap k̡oyoŋinini qik̡irip uningoŋa
bərdi. **19** K̡eynanisi uningoŋa: — Sən bügün nədə baxak̡
tərding, nədə ixliding? Sanga oŋəmhorluk̡ k̡iloŋan xu
kixigə bəht-bərik̡ət ata k̡ilinoŋay! — dedi. U k̡eynanisioŋa
kimningkidə ix k̡iloŋinini eytip: — Mən bügün ixligən
etizning igisining ismi Boaz ikən, dedi. **20** Naomi
kelinigə: — Tiriklərgimu, əlgənlərgimu meh̡ribanlik̡
k̡ilixtin bax tartmioŋan kixi Pərwərdigardin bəht-bərik̡ət
kərgəy! — dedi. Andin Naomi uningoŋa yənə: — U adəm
bizning yek̡in tuoŋk̡inimizdur, u bizni k̡utk̡uzalaydioŋan
h̡əmjəmətlərdin biridur, — dedi. **21** Moab k̡izi Rut yənə:
— U manga yənə: «Mening yigitlirim pütün h̡osulumni
yioŋip boloŋuqə ular bilən birgə boloŋin» dedi, — dedi.
22 Naomi kelini Rutk̡a: — Əy k̡izim, birsining sanga
yamanlik̡ k̡ilmasliki̡ üqün baxk̡isining etizlik̡ioŋa barmay,
uning dedəkliri bilən billə qik̡ip ixlisəng yahxidur, dedi.
23 Xuning bilən arpa wə buoŋday h̡osuli yioŋilip boloŋuqə,
Rut Boazning dedəkliri bilən yürüp baxak̡ tərdi. U
k̡eynanisi bilən billə turuwərdi.

3 Xu künlərdə, k̡eynanisi Naomi uningoŋa: — Əy
k̡izim, h̡al-əh̡walingning yahxi boluxi üqün, sening
aram-bəhtingni izdiməymənmu? **2** Sən dedəkliri bilən
ixligən Boaz bizgə tuoŋk̡an kelidu əməsmu? Mana,
bügün ahxam u hamanda arpa soruydu. **3** Əmdi sən
yuyunup-tarinip, əzünggə ətirlik may sürüp, [esil]
kiyimliringni kiyip, hamanoŋa qüxkin; lekin u ər kixi
yəp-iqip bolmioŋuqə, əzüngni uningoŋa kərsətmigin. **4**
U yatk̡anda uning uhlaydioŋan yerini kərüwal. Andin
sən kirip, ayaoŋ təripini eqip, xu yərdə yetiwaloŋin.
Andin u sanga nemə k̡ilix kerəklikini eytidu, — dedi. **5**
Rut uningoŋa: — Sən nemə desəng mən xuni k̡ilimən,
— dedi. **6** U hamanoŋa qüxüp, k̡eynanisi uningoŋa
tapilioŋandək k̡ildi. **7** Boaz yəp-iqip, kənglini hux k̡ilip
qəxning ayioŋioŋa berip yatti. Andin Rut xəpə qik̡armay
kelip, ayaoŋ təripini eqip, xu yərdə yatti. **8** Yerim
keqidə Boaz qəqüp, aldioŋa engixəndə, mana bir ayal
ayioŋida yatatti! **9** Kim sən?! — dəp soridi u. Rut
jawabən: — Mən hizmətkaring Rut bolimən. Sən mening
h̡əmjəmət-nijatkarim boloŋining üqün hizmətkaringning
üstigə tonungning etikini yeyip k̡oyoŋaysən, — dedi.
10 U jawabən: — Əy k̡izim, Pərwərdigardin bəht-
bərik̡ət tapk̡aysən! Sening keyin kərsətkən sadak̡ət-
meh̡ribanlik̡ing ilgiri kərsətkiningdinmu artuk̡tur; qünki
[seni izdigən] yigitlər, məyli kəmbəoŋəl bolsun, bay
bolsun, ularning k̡aynidin kətmiding. **11** I k̡izim, əmdi
k̡ork̡mioŋin! Degininging h̡əmmisini orundap berimən;
qünki pütkül xəh̡irimizdiki mətiwərlər seni pəzilətlik
ayal dəp bilidu. **12** Durus, sanga h̡əmjəmət-nijatkar
boloŋinim rast; lekin sening məndin yek̡inrak̡ yənə bir
h̡əmjəməting bar. **13** Əmdi keqiqə bu yərdə k̡aloŋin; ətə
səh̡ərdə əgər u h̡əmjəmətlik h̡ok̡uk̡ini ixlitip seni elixni
halisa, u alsun; lekin h̡əmjəmətlik h̡ok̡uk̡i boyiqə seni
almisa, Pərwərdigarning h̡ayati bilən k̡əsəm k̡ilimənki,
mən sanga h̡əmjəmətlik k̡ilip seni alay. Tang atk̡uqə
bu yərdə yetip turoŋin! — dedi. **14** U uning ayioŋida
tang atk̡uqə yetip, kixilər bir-birini tonuoŋudək boluxtin
burun k̡opti. Qünki Boaz: — bir ayalning hamanoŋa
kəlginini h̡eqkim bilmisun, dəp eytk̡anidi. **15** U yənə
[Rutk̡a]: — Sən kiygən yepinqini eqip turoŋin, dedi. U
uni eqip turuwidi, Boaz arpidin altə kəmqən kəmləp
berip, uning əxnisigə artip k̡oydi. Andin u xəh̡ərgə
kirdi. **16** Rut k̡eynanisining yenioŋa kəldi. U: — Əy
k̡izim, sən h̡azir kim?! — dəp soridi. Xuning bilən u
k̡eynanisioŋa u kixining k̡iloŋanlirining h̡əmmisini dəp
bərdi. **17** U: — U bu altə kəmqən arpini manga bərdi,
qünki u: «k̡eynanangning yenioŋa k̡uruk̡ k̡ol k̡aytip
barmioŋin» dedi, — dedi. **18** Naomi: — Əy k̡izim, bu
ixning ahirining k̡andak̡ bolidioŋinini bilgüqə muxu
yərdə təhir k̡iloŋin; qünki u adəm bügün muxu ixni
pütküzməy aram almaydu, dedi.

4 Boaz xəh̡ər dərwazisioŋa qik̡ip, xu yərdə olturdi.
Mana, u wak̡itta Boaz eytk̡an h̡eliki̡ h̡əmjəmətlik
h̡ok̡uk̡ioŋa igə kixi keliwatatti. Boaz uningoŋa: — Əy
buradər, kelip bu yərdə olturoŋin, dewidi, u kelip olturdi.
2 Andin Boaz xəh̡ərning ak̡sak̡alliridin on adəmni qak̡irip,
ularoŋimu: — Bu yərdə olturunglar, dedi. Ular olturoŋanda
3 u h̡əmjəmətlik h̡ok̡uk̡ioŋa igə kixigə: — Moabning
səh̡rasidin yenip kəlgən Naomi k̡erindiximiz əlimələk̡kə
təwə xu zeminni satmak̡qi boluwatidu. **4** Xunga mən
muxu ixni sanga h̡əwərləndürmək̡qi idim, xundak̡la
muxu yərdə olturoŋanlarning aldida wə h̡əlk̡imning
ak̡sak̡allirining aldida «Buni setiwaloŋin» deməkqimən.
Sən əgər h̡əmjəmətlik h̡ok̡uk̡ioŋa asasən alay desəng,
aloŋin; h̡əmjəmətlik k̡ilmay, almaymən desəng, manga
eytk̡in, mən buni biləy; qünki səndin [awwal] baxk̡isining
h̡əmjəmətlik h̡ok̡uk̡i bolmaydu; andin səndin keyin
mening h̡ok̡uk̡um bar, dedi. U kixi: — H̡əmjəmətlik k̡ilip
uni alimən, dedi. **5** Boaz uningoŋa: — Undak̡ta yərni
Naomining k̡olidin aloŋan künidə mərh̡umning mirasioŋa
uning nami bilən ataloŋan birər əwladi k̡alduruluxi üqün
mərh̡umning ayali, Moab k̡izi Rutnimu elixing kerək,
— dedi. **6** H̡əmjəmət kixi: — Undak̡ bolsa h̡əmjəmətlik
h̡ok̡uk̡umni ixlitip [etizni] alsam bolmioŋudək; alsam
əz mirasimoŋa ziyan yətküzgüdəkmən. H̡əmjəmətlik
h̡ok̡uk̡ini sən əzüng ixlitip, yərni setiwaloŋin; mən
ixlitəlməymən, dedi. **7** K̡ədimki wak̡itlarda Israilda
h̡əmjəmətlik h̡ok̡uk̡ioŋa yaki almaxturux-tegixix ixioŋa
munasiwətlik mundak̡ bir rəsim-k̡aidə bar idi: — ixni
kəsmək üqün bir tərəp əz kəxini selip, ikkinqi tərəpkə
berətti. Israilda soda-setik̡ni bekitixtə mana muxundak̡
bir usul bar idi. **8** Xunga h̡əmjəmət h̡ok̡uk̡ioŋa igə kixi
Boazoŋa: — Sən uni aloŋin, dəp, əz kəxini seliwətti. **9**
Boaz ak̡sak̡allaroŋa wə kəpqilikkə: — Silər bügün mening
əlimələk kə təwə boloŋan h̡əmmini, xundak̡la Kilyon bilən
Mah̡lonoŋa təwə boloŋan h̡əmmini Naomining k̡olidin
aloŋinimoŋa guwah̡tursilər. **10** Uning üstigə mərh̡umning
nami k̡erindaxliri arisidin wə xəh̡irining dərwazisidin
əqürülməsliki̡ üqün mərh̡umning mirasioŋa uning nami
boloŋan [birər əwladi] k̡aldurulsun üqün Mah̡lonning
ayali, Moab k̡izi Rutni hotunluk̡k̡a aldim. Silər bügün
buningoŋa guwah̡tursilər, dedi. **11** Dərwazida turoŋan
h̡əmmə h̡əlk̡ bilən ak̡sak̡allar: — Biz guwah̡turmiz.
Pərwərdigar sening əyünggə kirgən ayalni Israilning
jəmətini bərpa k̡iloŋan Rah̡ilə bilən Leyah̡ ikkisidək
k̡iloŋay; sən əzüng əfratah̡ jəməti iqidə bayaxat
bolup, Bəyt-Ləh̡əmdə nam-izziting ziyadə boloŋay; **12**

Pərwərdigar sanga bu yax qokandin tapkuzidioŋan
nəsling tüpəylidin sening jəməting Tamar Yəḥudaoŋa
tuoŋup bərgən Pərəzning jəmətidək boloŋay! — dedi. **13**
Andin Boaz Rutni əmrigə elip, uningoŋa yekinlik kildi.
Pərwərdigar uningoŋa xapaət kilip, u ḥamilidar bolup
bir ooŋul tuoŋdi. **14** Kiz-ayallar Naomioŋa: — Israilning
arisida sanga ḥəmjəmət-nijatkar nəslini üzüp koymioŋan
Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə kayturulsun! Xu
nəslingning nami Israilda izzət-abruyluk boloŋay! **15**
U sanga jeningni yengilioŋuqi ḥəm kerioŋiningda seni
əzizlioŋuqi bolidu; qünki seni səyidioŋan, sanga yəttə
ooŋuldin əwzəl boloŋan kelining uni tuoŋdi, — dedi.
16 Naomi balini elip, baoŋrioŋa basti wə uningoŋa
bakkuqi ana boldi. **17** Uningoŋa koxna boloŋan ayallar
«Naomioŋa bir bala tuoŋuldi» dəp, uningoŋa isim koydi.
Ular uningoŋa «Obəd» dəp at koydi. U Yəssəning
atisi boldi, Yəssə Dawutning atisi boldi. **18** Pərəzning
nəsəbnamisi təwəndikidəktur: — Pərəzdin Ḥəzron
tərəldi, **19** Ḥəzrondin Ram tərəldi, Ramdin Amminadab
tərəldi, **20** Amminadabtin Naḥxon tərəldi, Naḥxondin
Salmon tərəldi, **21** Salmondin Boaz tərəldi, Boazdin
Obəd tərəldi, **22** Obədtin Yəssə tərəldi wə Yəssədin
Dawut tərəldi.

Samu'il 1

1 Əfraim taoɣlikidiki Ramataim-Zofimda əlkanaḫ
isimlik bir kixi bar idi. U əfraimlik bolup,
Yəroḫamning ooɣli, Yəroḫam Elihuning ooɣli, Elihu
Tohuning ooɣli, Tohu Zufning ooɣli idi. **2** Uning ikki
ayali bar idi. Birsining ismi Ḫannaḫ, yənə birsining
ismi Pəninnaḫ idi. Pəninnaḫning baliliri bar idi,
lekin Ḫannaḫning balisi yoḳ idi. **3** Bu adəm ḫər yili
əz xəḫiridin samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigaroɣa səjdə ḳilip ḳurbanlik sunoɣili Xiloḫoɣa
baratti. U yərdə əlining Hofniy wə Finiḫas degən
ikki ooɣli Pərwərdigarning kaḫinliri bolup ixləytti.
4 Ḫər ḳetim əlkanaḫ ḳurbanlik ḳiloɣan künidə u
[ḳurbanliḳtin] ayali Pəninnaḫ wə uning ḫərbir ooɣul-
ḳizlirioɣa əz ülüxini berətti. **5** Əmma Ḫannaḫoɣa bolsa
u ikki ḫəssilik ülüx berətti; qünki u Ḫannaḫni tolimu
səyətti. Lekin Pərwərdigar uni tuoɣmas ḳiloɣanidi.
6 Pərwərdigarning uni tuoɣmas ḳiloɣanliḳidin uning
kündəx rəḳibi [Pəninnaḫ Ḫannaḫni] azablax üqün
uning bilən ḳattiḳ ḳerixatti. **7** Wə ḫər yili, Ḫannaḫ
ḫər ḳetim Pərwərdigarning əyigə qiḳḳanda, [Pəninnaḫ]
uningoɣa azar berətti. Pəninnaḫ xundaḳ ḳiloɣaqḳa,
u yioɣlap ḫeq nemə yeməytti. **8** Ahiri uning eri
əlkanaḫ uningoɣa: — I Ḫannaḫ, nemixḳa yioɣlaysən?
Nemixḳa birnərsə yeməysən? Nemixḳa kənglüng
azar yəydu? Mən əzüm sanga on ooɣuldin əwzəl
əməsmu?! — dedi. **9** Ular Xiloḫda yəp-iqkəndin
keyin (əli degən kaḫin xu qaoɣda Pərwərdigarning
ibadəthanisining ixiki yenidiki orundukta olturatti)
Ḫannaḫ dastihandin turdi; **10** u ḳattiḳ azab iqidə
Pərwərdigaroɣa dua ḳilip zar-zar yioɣlaytti. **11** U
ḳəsəm iqip: — I samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar, əgər dedikingning dərdigə yetip, meni
yad etip dedikingni untumay, bəlki dedikinggə bir
ooɣul bala ata ḳilsang, uni pütün əmrining künliridə
Sən Pərwərdigaroɣa beoɣixlaymən; uning bexioɣa ustira
ḫeqḳaqan selinmaydu, dedi. **12** U Pərwərdigarning
aldida duasini dawam ḳiliwatḳanda, əli uning aoɣzioɣa
ḳarap turdi; **13** qünki Ḫannaḫ duani iqidə ḳiloɣaqḳa
ləwliri midirlawatḳini bilən awazi anglanmaytti. Xunga
əli uni məst bolup ḳaptu, dəp oylidi. **14** əli uningoɣa: —
Ḳaqanoɣiqə məst yürisən? Xarabingni əzüngdin neri ḳil,
dedi. **15** Lekin Ḫannaḫ jawabən: — Undaḳ əməs, i oɣojam!
Kəngli sunuḳ bir məzlummən. Mən xarabmu, ḫaraḳmu
iqmidim, bəlki jenim dərdini Pərwərdigarning aldida
təktüm; **16** dedəklirini yaman hotun dəp bilmigəyla.
Qünki mening zor dərdim wə azablirimdin bu küngiqə
xundaḳ nida ḳiliwatimən, dedi. **17** əli uningoɣa jawab
berip: — Tinq-aman ḳaytḳin; Israilning Hudasi Əzidin
tiligən iltijayingni ijabət ḳiloɣay, dedi. **18** Ḫannaḫ: —
Dedəkliri kəz aldilirida iltipat tapḳay, dedi. U xularni dəp
qiḳip, oɣiza yedi wə xuningdin keyin qirayida ilgirikidək
oɣəmkinlik kərünmidi. **19** Ular ətisi tang səḫərdə ornidin
turup Pərwərdigarning ḫuzurida səjdə ḳilip bolup,
Ramaḫdiki əyigə yenip kəldi. Əlkanaḫ ayali Ḫannaḫoɣa
yeḳinqiliḳ ḳildi; Pərwərdigar uni əsligənidi. **20** Ḫannaḫ
ḫamilidar bolup, waḳti-saiti toxup, bir ooɣul tuoɣdi.
U: «Mən uni Pərwərdigardin tiləp aldim» dəp, ismini
Samuil ḳoydi. **21** Uning eri əlkanaḫ əyidiki ḫəmmisi
bilən Pərwərdigaroɣa atidioɣan ḫər yillik ḳurbanliḳni
ḳiloɣili wə ḳiloɣan ḳəsimini ada ḳilix üqün Xiloḫoɣa qiḳti.
22 Lekin Ḫannaḫ billə barmay erigə: — Bala əmqəktin
ayriloɣandila andin mən uning Pərwərdigarning aldida
ḫazir boluxi üqün uni elip barimən; xuning bilən u u
yərdə mənggü turidu, dedi. **23** Eri əlkanaḫ uningoɣa: —
Əzünggə nemə yahxi kərünsə, xuni ḳiloɣin. Uni əmqəktin
ayrioɣuqə turup turoɣin. Pərwərdigar əz səz-kalamioɣa
əməl ḳiloɣay, dedi. Ayali əydə ḳelip balisi əmqəktin
ayriloɣuqə emitti. **24** Balisi əmqəktin ayriloɣandin keyin
u uni elip, xundaḳla üq buḳa, bir əfaḫ un wə bir tulum
xarabni elip Pərwərdigarning Xiloḫdiki əyigə apardi.
Bala bolsa tehi kiqik idi. **25** Ular bir buḳini soyup balini
əlining ḳexioɣa elip kəldi. **26** Xuning bilən Ḫannaḫ
[uningoɣa]: — I oɣojam, əzliridə ḫayat rast boloɣinidək,
bu yərdə silining ḳaxlirida turup Pərwərdigaroɣa nida
ḳiloɣan məzlum mən bolimən, dedi. **27** Mən muxu ooɣul
bala üqün dua ḳildim wə mana, Pərwərdigar mening
tiligən iltijayimni ijabət ḳildi. **28** Əmdi ḫazir mən uni
Pərwərdigaroɣa tapxurup bərdim. Əmrining ḫəmmə
künliridə u Pərwərdigaroɣa beoɣixlanoɣan bolidu, dedi.
Xuning bilən ular u yərdə Pərwərdigaroɣa səjdə ḳildi.

2 Ḫannaḫ dua ḳilip mundaḳ dedi: — «Mening
ḳəlbim Pərwərdigar bilən yayraydu, Mening
münggüzüm Pərwərdigar bilən egiz kətürüldi; Aoɣzim
düxmənlirimning aldida təntəniliktə eqildi; Qünki
Sening nijatingdin xadlinimən. **2** Pərwərdigardək
muḳəddəs boloɣuqi yoḳtur; Qünki Səndin baxḳa ḫeq kim
yoḳ, Hudayimizdək ḫeq uyultax yoḳtur. **3** I insanlar,
kibirlik səzliringlarni kəpəytiwərmənglar, Yooɣan
gəplərni aoɣzinglardin qiḳarmanglar; Qünki Pərwərdigar
bilim-ḫidayətkə igə Hudadur. Insanlarning əməlliri
Uning təripidin tarazida tartilidu. **4** Palwanlarning oḳ-
yaliri sundurildi; Lekin putlixip yiḳiloɣanlarning beli
bolsa ḳudrət bilən baoɣlandi. **5** Ḳorsiḳi toḳ boloɣanlar nan
tepix üqün əzini yallanmiliḳḳa bərdi; Lekin aq ḳaloɣanlar
ḫazir aq ḳalmidi; Ḫətta tuoɣmas ayal yəttini tuoɣidu;
Lekin kəp balilik boloɣan solixip ketidu. **6** Pərwərdigar
ḫəm əltüridu, ḫəm ḫayat beridu; U adəmni təḫtisaraoɣa
qüxüridu, u yərdin yənə turoɣuzidu; **(Sheol h7585)** **7**
Pərwərdigar adəmni ḫəm namrat ḳiliwetidu, ḫəm bay
ḳilidu; U kixini ḫəm pəs ḳilidu, ḫəm egiz kətüridu. **8**
U əzi miskinni topidin ḳopuridu, Ḳioɣliḳtin yoḳsulni
kətüridu; Ularni esilzadilər arisida təng olturoɣuzidu;
Ularni xan-xərəplik təhtigə miras ḳilduridu; Qünki
yərning tüwrükliri Pərwərdigarningkidur; U Əzi dunyani
ularning üstigə saloɣanidi. **9** Əz muḳəddəs bəndilirining
putlirini U məzmut ḳilidu; Əmma rəzillər bolsa,
ḳarangoɣuda xük ḳilinidu; Qünki ḫeqkim əz ḳudriti bilən
nusrət tapmaydu. **10** Pərwərdigar bilən ḳarxilaxḳanlar
parə-parə ḳiliwetilidu; U Əzi asmanlardin ularoɣa ḳarxi
güldürləydu. Pərwərdigar yər yüzining qətlirigiqə
ḫəküm qiḳiridu; U Əzi tikligən padixaḫḳa ḳudrət beridu,
U Əzi məsiḫliginining münggüzini egiz kətüridu!». **11**
əlkanaḫ bolsa Ramaḫdiki əz əyigə yenip bardi. Bala
bolsa əlining ḳexida Pərwərdigaroɣa hizmət ḳilip ḳaldi.
12 Əmma əlining ooɣulliri intayin yaman kixilərdin
bolup, Pərwərdigarni tonumaytti. **13** Kaḫinlarning
həlḳlərgə mundaḳ aditi boloɣan: — Birsi ḳurbanlik ḳilip,
gəx ḳaynap pixiwatḳanda kaḫinning hizmətkari kelip üq

tillik qanggakni qolida tutup **14** dax, qazan, dangqan yaki
korining iqigə sanjip, qanggakqa nemə elinoqan bolsa
kahin xuni əzigə alatti. Ularning Xiloholoqa [qurbanlik
qiloqili] kəlgən həmmə Israillaroqa xundak aditi boloqan.
15 Xundakla hətta yaoqni kəydürməstə kahinning
hizmətkari kelip qurbanlik qiliwatqan adəmgə: —
Kahinoqa kawap üqün gəx bərgin, qünki u səndin qaynap
pixqan gəx qobul qilmaydu, bəlki ham gəx lazim,
dəytti. **16** Əgər qurbanlik qiloquqi uningoqa: — Awwal
yeoqi kəydürülüp bolsun, andin nemini halisang xuni
aloqin, desə, u: — Bolmaydu, manga dərhal bər! Bolmisa
məjburiy alimən, dəytti; **17** Xundak qilip bu ikki yaxning
gunahi Pərwərdigarning aldida tolimu eoqir boloqanidi;
qünki uning səwəbidin hək Pərwərdigaroqa atioqan
qurbanliqlar kəzgə ilinmaywatatti. **18** Əmma Samuil
narəsidə bala bolup kanaptin tokuloqan bir əfodni kiyip
Pərwərdigarning aldida hizmət qilatti. **19** Buningdin
baxqa uning anisi hər yilda uningoqa bir kiqik ton tikip,
hər yillik qurbanlikni qiloqili eri bilən baroqanda aloqaq
kelətti. **20** Əli əlkanah wə ayalioqa bəht tiləp dua qilip: —
«Ayalingning Pərwərdigaroqa beoqixlioqinining ornioqa
sanga uningdin baxqa nəsil bərgəy, dedi. Andin bu ikkisi
əz əyigə yandi. **21** Xuning bilən Pərwərdigar Hannahni
yoqlap bərikətləp, u hamilidar bolup jəmiy üq ooqul
wə ikki qiz tuoqdi. Kiqik Samuil bolsa Pərwərdigarning
aldida turup əsüwatatti. **22** Əli bək qerip kətkənidi.
U ooqullirining pütkül Israiloqa həmmə qiloqanlirini
anglidi həm jamaət qedirining ixikidə hizmət qilidioqan
ayallar bilən yatqininimu anglidi. **23** U ularoqa:
— Silər nemə üqün xundak ixlarni qilisilər? Qünki
bu həlkning həmmisidin silərning yamanlikinglarni
anglawatimən, dedi. **24** Bolmaydu, i ooqullirim! Mən
anglioqan bu həwər yahxi əməs, Pərwərdigarning həlkini
azdurupsilər. **25** Əgər bir adəm yənə bir adəmgə
gunah qilsa, baxqa birsi uning üqün Hudadin rəhim
sorisa bolidu; lekin əgər birsi Pərwərdigaroqa gunah
qilsa, kim uning gunahini tiliyələydu? — dedi. Lekin
ular atisining səzigə qulak salmidi; qünki Pərwərdigar
ularni eltürüxni niyət qiloqanidi. **26** Əmma Samuil
degən bala əsüwatatti, Pərwərdigar həm adəmlərning
aldida iltipat tapqanidi. **27** Hudaning bir adimi əlining
yenioqa kelip mundak dedi: — Pərwərdigar xundak
dəydu: «Misirda, Pirəwnningkidə turoqanda Əzümni
atangning jəmətigə oquk ayan qilmidimmu? **28** Mən
uni kahinim bolux, Əz qurbangahimda qurbanlik
qilix, huxbuy yekix wə Mening aldimda əfod tonini
keyip hizmət qilixqa Israilning həmmə kəbililiridin
tallimioqanidimmu? Xuningdək Mən Israilning otta
kəydüridioqan həmmə qurbanliklirini atangoqa tapxurup
təqdim qiloqan əməsmu? **29** Nemixqa Mən buyruoqan,
turaloqu jayimdiki qurbanlikim bilən axlik hədiyələrni
dəpsəndə qilisilər? Nemixqa həlkim Israillar kəltürgən
həmmə hədiyələrning esilidin əzliringlarni səmritip,
əz ooqulliringlarning hərmitini Meningkidin üstün
qilisən?» **30** Uning üqün Israilning Hudasi Pərwərdigar
mundak dəydu: «Mən dərhəkikət sening wə atangning
jəmətidikilər Mening aldimda hizmitimdə mənggü
mangidu, dəp eytqanidim; lekin əmdi Mən Pərwərdigar
xuni dəymənki, bu ix hazir Məndin neri bolsun! Meni
hərmət qiloqanlarni Mən hərmət qilimən, lekin Meni
kəmsitkənlər pəs qarilidu. **31** Mana xundak künlər
keliduki, sening bilikingni wə atangning jəmətining
bilikini təng kesiwetimən; xuning bilən jəmətingdə
birmu qerioqan adəm tepilmaydu! **32** Sən turaloqu
jayimda dərd-qayoqu kərisən; Israillar hərqandak huzur-
bəhtni kərgini bilən, sening jəmətingdə əbədgiqə birmu
qerioqan adəm tepilmaydu. **33** Wə Mən qurbangahimning
hizmitidin üzüp taxlimioqan adiming bar bolsa, u
kəzliringning hirəlixixi bilən jeningning azablinixioqa
səwəb bolidu. Jəmətingdə tuoquloqanlarning həmmisi
balaoqəttin ətməy əlidu. **34** Sanga bu ixlarni ispatlaxqa,
ikki ooqlung Hofniy bilən Finihasning bexioqa qüxidioqan
mundak bir alamət bexarət bolidu: — ularning ikkilisi
bir kündə əlidu. **35** Əmma Əzümgə Rohim wə dilimdiki
niyitim boyiqə ix kəridioqan sadik bir kahinni tikləymən;
Mən uningoqa məzmut bir jəmət qurimən; u Mening
məsih qiloqinimning aldida mənggü mengip hizmət
qilidu. **36** Xundak boliduki, sening jəmətingdikilərdin
hərbir tirik qaloqanlar bir sər kümüx wə bir qixləm
nan tiləxkə uning aldioqa kelip uningoqa təzim qilip:
«Kahinlik hizmətliridin manga bir orun bərsilə, yegili
bir qixləm nan tapay dəp eytidioqan bolidu» dəydu.

3 Samuil degən bala bolsa əlining aldida
Pərwərdigarning hizmitidə bolatti. Əmdi
Pərwərdigarning səzi u künlərdə kəm idi; wəhiylik
kərünüxlərmu kəp əməs idi. **2** Wə xundak boldiki,
bir küni əli ornida yatqanidi (uning kəzliri torlixip
kərməs bolup qalay degənidi) **3** Hudaning qirioqi tehi
əqmigən bolup, Samuil Pərwərdigarning ibadəthanisida,
Hudaning əhdə sandukioqa yekinla yərdə yatatti. **4**
Pərwərdigar Samuilni qakirdi. U: — Mana mən bu
yərdə, dedi. **5** U əlining qexioqa yügürüp berip: — Mana
mən, meni qakirdingoqu, dedi. Lekin u jawab berip: —
Mən qakirmidim; qaytip berip yatkin, dedi. Xuning
bilən u berip yatti. **6** Pərwərdigar yənə: «Samuil!» dəp
qakirdi. Samuil qopup əlining qexioqa berip: Mana mən,
meni qakirdingoqu, dedi. Lekin u jawab berip: — Mən
qakirmidim i ooqlum, yənə berip yatkin, dedi. **7** Samuil
Pərwərdigarni tehi tonumioqanidi; Pərwərdigarning səzi
uningoqa tehi ayan qilinmioqanidi. **8** Lekin Pərwərdigar
yənə üqinqi qetim: «Samuil!» dəp qakirdi; u qopup
əlining qexioqa berip: — Mana mən; sən meni qakirding,
dedi. U wakitta əli Pərwərdigar balini qakiriptu, dəp
bilip yətti. **9** Xuning bilən əli Samuiloqa: — Berip yatkin.
U əgər seni qakirsa, sən: — I Pərwərdigar, səz qiloqin,
qünki qulung anglaydu, dəp eytkin, dewidi, Samuil
berip ornida yatti. **10** Wə Pərwərdigar kelip yekin
turup ilgirikidək: — «Samuil, Samuil!» dəp qakirdi.
Samuil: — Səz qiloqin, qünki qulung anglaydu, dəp
jawab bərdi. **11** Pərwərdigar Samuiloqa: — Mana Mən
anglioqanlarning ikki qulikini zingildatqudək bir ixni
Israilning arisida qilmakqimən. **12** Xu künidə Mən
burun əlining jəmətidikilər tooqrisida eytqinimning
həmmisini uning üstigə qüxürimən; baxtin ahiroqiqə ada
qilimən! **13** Qünki əzigə ayan boloqan kəbihlik tüpəylidin
Mən uningoqa, sening jəmətingdin mənggülük həküm
qikarmakqimən, dəp eytqanmən: qünki u ooqullirining
iplaslikini bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üqün
əlining jəmətidikilərgə qəsəm qiloqanmənki, əlining
jəmətidikilərning kəbihliki məyli qurbanlik bilən bolsun,

məyli ḥədiyə bilən bolsun kafarət qilinmay, əbədgiqə
kəqürüm qilinmaydu, dedi. **15** Samuil ətisi tang atquqə
yetip, andin Pərwərdigarning əyining ixiklirini aqti.
Əmma Samuil wəḥiylik kərünüxni əligə eytixtin qorqti.
16 Lekin Əli Samuilni qakirip: — I Samuil ooɣlum, dedi.
U: — Mana mən, dəp jawab bərdi. **17** U: — U sanga nemə
səz qildi? Səndin ətünəy, uni məndin yoxurmioɣin.
Əgər Uning sanga eytqanlirining birini manga eytmay
qoysang, Huda deginini sening bexingoɣa qüxürsun
wə uningdin artuq qüxürsun! — dedi. **18** Xuning
bilən Samuil uningoɣa ḥeqnemini qaldurmay ḥəmmini
dəp bərdi. Əli: — Mana, U Pərwərdigardur; U nemini
layiq tapsa, xuni qilsun, dedi. **19** Samuil əsüp qong
boluwatatti wə Pərwərdigar uning bilən billə bolup,
uning eytqan bexarətlik səzliridin ḥeqqaysisini yərdə
qaldurmaytti. **20** Xuning bilən pütkül Israil Dandin
tartip Bəər-Xebaoɣiqə Samuilning Pərwərdigarning
pəyoɣəmbiri qilip tiklənganlikini bilip yətti. **21** Xu
wakitta Pərwərdigar Xiloḥda Özini yənə ayan qildi.
Qünki Pərwərdigar Xiloḥda Öz səz-kalami arkilik
Samuiloɣa Özini ayan qildi; wə Samuil Uning səzini
pütkül Israiloɣa yətküzdi.

4 U wakitta Israil Filistiylər bilən jəng qiloɣili qikip
əbən-əzərgə yekin jayda bargaḥ-qedirlarni tikti.
Filistiylər bolsa Afək degən jayda bargaḥ-qedirlarni
tikti. **2** Filistiylər Israillar bilən sokuxkili səp tizip
turdi. Jəng kengəygəndə Israil Filistiylər aldida tarmar
boldi; Filistiylər ularning jəng səpliridin tət mingqə
adəmni əltürdi. **3** Halayiq bargaḥqa yenip kəlgəndə,
Israilning aksakalliri: — Nemixqa Pərwərdigar bügün
bizni Filistiylər təripidin tarmar qildurdi? Biz Xiloḥdin
Pərwərdigarning əḥdə sandukini qeximizoɣa elip
keləyli; u arimizda bolsa, bizni düxminimizning qolidin
qutquzidu, dedi. **4** Xu gəptin keyin halayiq Xiloḥoɣa adəm
mangdurup, xu yərdin kerublarning otturisida olturoɣan
samawi qoxunlarning Sərdari Pərwərdigarning əḥdə
sandukini elip kətürüp kəldi. Xuningdək Əlining ikki ooɣli
Hofniy bilən Finiḥasmu Hudaning əḥdə sanduki bilən
billə kəldi. **5** Wə xundak boldiki, Pərwərdigarning əḥdə
sanduki laxkərgaḥqa elip kelingəndə pütkül Israil yərni
təwrətküdək küqlük bir kukan kətürüxti. **6** Filistiylər
küqlük təntənə awazini anglap: — Ibraniylarning
ləxkərgaḥidin anglanoɣan bu küqlük kukan nemə wəjidin
qikkandu, dəp eytixti. Arkidinla ular Pərwərdigarning
əḥdə sandukining ularning ləxkərgaḥioɣa kəltürülginini
bilip yətti. **7** Xuning bilən Filistiylər korkup: —
Ilaḥlar ularning ləxkərgaḥioɣa kəptu, ḥalimizoɣa way!
Mundak ix bu wakitkiqə ḥeq boloɣan əməs, deyixti. **8**
Ḥalimizoɣa way! Bizni bu kudrətlik ilaḥlarning kolidin
kim kutquzidu? Mana bayawanda misirliklarni türlük
bala-wabalar bilən uroɣan ilaḥlar dəl xulardur! **9** I
Filistiylər, əzliringlarni jəsur kərsitip ərkəktək turunglar.
Bolmisa, ibraniylar bizgə kul boloɣandək biz ularoɣa
kul bolimiz; ərkəktək bolup jəng kilinglar! — dedi. **10**
Xuning bilən Filistiylər Israillar bilən jəng qildi. Israil
tarmar kilinip, ḥərbiri tərəp-tərəpkə əz qedirigə bədər
kaqti. Jəngdə kattik kiroɣinqilik bolup, Israildin ottuz
ming piyadə əskər eltürüldi. **11** Pərwərdigarning əḥdə
sandukі olja bolup kətti wə əlining ikki ooɣli Hofniy bilən
Finiḥasmu eltürüldi. **12** Xu küni bir Binyaminlik jəng
məydanidin kəqip kiyim-keqəkliri yirtik, üstibexi topa-
qang ḥalda Xiloḥoɣa yügürüp kəldi. **13** U yetip kəlgəndə,
mana əli yolning qetidə əz orundukida olturup takiti-
tak bolup kütüwatatti; uning kəngli Pərwərdigarning
əḥdə sandukining oɣemidə pərixan idi. U kixi həwərni
yətküzgili xəḥərgə kirgəndə, pütkül xəḥər pəryad-
kukan kətürdi. **14** əli pəryad sadasini anglap: — Bu
zadi nemə warang-qurung? dəp soridi. U kixi aldirap
kelip əligə həwər bərdi **15** (əli tokson səkkiz yaxka
kirgən, kəzliri kətip kaloɣan bolup, kərməytti). **16** U
kixi əligə: — Mən jəngdin kaytip kəlgən kiximən, bügün
jəng məydanidin kəqip kəldim, dedi. əli: — I ooɣlum,
nemə ix yüz bərdi? — dəp soridi. **17** Həwərqi jawab
berip: — Israil Filistiylərning aldidin bədər kaqti. Həlk
arisida kattik kiroɣinqilik boldi! Sening ikki ooɣlung,
Hofniy bilən Finiḥasmu əldi ḥəmdə Hudaning əḥdə
sandukimu olja bolup kətti, dedi. **18** Wə xundak boldiki,
həwərqi Hudaning əḥdə sandukini tiloɣa aloɣanda, əli
dərwazining yenidiki orundukтin kəynigə yikilip qüxüp,
boyni sunup əldi; qünki u kerip, bədinimu eoɣirlixip
kətkənidi. U kirik yil Israilning ḥakimi boloɣanidi. **19**
Uning kelini, yəni Finiḥasning ayali ḥamilidar bolup
tuoɣuxka az kaloɣanidi. U Hudaning əḥdə sandukining
olja bolup kətkənliki wə kiyinatisi bilən eriningmu
əlgənlik həwirini anglioɣanda, birdinla kattik toloɣak
tutup, pükülüp balini tuoɣdi. **20** U ələy dəp kaloɣanda,
qərisidə turoɣan ayallar: — Korkmioɣin, sən ooɣul bala
tuoɣdung, dedi. Lekin u buningoɣa jawabmu bərmidi
ḥəm kəngül bəlmidi. **21** U: «Xan-xərəp Israildin kətti»
dəp balioɣa «Ihabod» dəp isim koydi; qünki Hudaning
əḥdə sandukі olja bolup kətkən ḥəm kəyinatisi bilən
erimu əlgənidi. **22** U yənə: — Xan-xərəp Israildin kətti;
qünki Hudaning əḥdə sandukі olja bolup kətti! — dedi.

5 Filistiylər Hudaning əḥdə sandukini olja elip, uni
əbən-əzərdin elip Axdodka bardi. **2** U yərdə Filistiylər
Hudaning əḥdə sandukini elip Dagon buthanisioɣa əkirip,
Dagon degən butning yenioɣa koydi. **3** Axdoddikilər ətisi
səḥər kopup kəlsə, mana Dagon buti Pərwərdigarning
əḥdə sandukining aldida yikiloɣiniqə düm yatatti.
Xunga ular Dagon butni elip yənə əz ornida turoɣuzup
koydi. **4** Lekin ətisi səḥər kopup kəlsə, mana, Dagon
Pərwərdigarning əḥdə sandukining aldida yikiloɣiniqə
düm yatatti; Dagonning bexi ḥəm kolliri bosuoɣida
qekiloɣanidi; Dagonning pəkət belikiman teni kaloɣanidi.
5 Xunga bügüngə kədər Axdodta ya Dagonning
kaḥinliri bolsun ya Dagonning buthanisioɣa kirgüqilər
bolsun, Dagonning bosuoɣisioɣa dəssiməydu. **6** Andin
Pərwərdigarning koli Axdoddikilərning üstigə kattik
qüxüp, ularni wəyran kilip, Axdod bilən ətrapidikilərni
ḥürrək kesili bilən urdi. **7** Axdoddikilər bularni
kərüp: — Israilning Hudasining əḥdə sandukі bizlərdə
turmisun! Qünki uning koli bizni wə ilaḥimiz Dagonni
kattik besiwaldi, deyixti. **8** Xuning bilən ular adəm
mangdurup Filistiylərning ḥəmmə oɣojilirini kakirtip
jəm kilip ulardin: — Israilning Hudasining əḥdə
sandukini kandak bir tərəp kilimiz? dəp soridi. Ular:
— Israilning Hudasining əḥdə sandukі Gatka qət yol
bilən yətkəlsun, dəp jawab berixti. Xuning bilən ular
Israilning Hudasining əḥdə sandukini u yərgə qət yol
bilən yətkidi. **9** Wə xundak boldiki, ular uni qət yol

bilən yətkigəndin keyin Pərwərdigarning qoli u xəhərgə
qüxüp kixilərni qattiq sarasimigə qüxürdi. U kiqiklərdin
tartip qonglarоŋiqə xəhərdikilərni urdi, ular hürrək
kesiligə giriptar boldi. 10 Xuning bilən ular Hudaning
əhdə sanduqini əkronоŋa əwətti. Lekin Hudaning əhdə
sanduqi əkronоŋa yetip kəlgəndə, əkrondikilər pəryad
qilip: — Biz bilən həlqimizni əltürüx üqün ular Israilning
Hudasining əhdə sanduqini bizgə yətkidi! — dedi. 11 Ular
adəm mangdurup Filistiylərning oŋojilirini qiqqartip
jəm qilip ularоŋa: — Biz bilən həlqimizni əltürməsliki
üqün Israilning Hudasining əhdə sanduqini bu yərdin əz
jayioŋa kətküzünglar, dedi; qünki qattiq wəhimə xəhərni
baskanidi; Hudaning qoli ularning üstigə tolimu eoŋir
qüxkənidi. 12 Əlmigən adəmlər bolsa hürrək kesili bilən
urulup, xəhərning pəryadi asmanоŋa kətürüldi.

6 Pərwərdigarning əhdə sanduqi Filistiylərning yurtida
yəttə ay turdi. 2 Filistiylər kahinlar bilən palqilarni
qakirip ularоŋa: — Pərwərdigarning əhdə sanduqini
kandak qilimiz? Uni kandak qilip əz jayioŋa əwətələymiz?
Yol kərsitinglar, dedi. 3 Ular: — Əgər Israilning
Hudasining əhdə sanduqini kayturup əwətsənglar,
kuruk əwətmənglar, həq bolmioŋanda uning bilən bir
«itaətsizlik kurbanliqi»ni birgə əwətixinglar zərürdur,
dedi. Xundak qiloŋanda xipa tapisilər, xundakla
Uning qolining nemə üqün silərdin ayrilmioŋanliqini
bilisilər, dedi. 4 Ular: — Biz nemini itaətsizlik
kurbanliqi qilip əwətimiz? — dəp soridi. Ular: —
Filistiylərning oŋojilirining sani bəx; xunga bəx altun
hürrək wə bəx altun qaxkan yasap əwətinglar;
qünki silərgə wə oŋojanglarоŋa ohxaxla bala-kaza
qüxti. 5 Hürrəkliringlarning xəklini wə zemininglarni
wəyran qilidioŋan qaxkanlarning xəklini nəkix qilip
yasap, Israilning Hudasioŋa xan-xərəp kəltürünglar.
Xuning bilən u bəlkim silərning, ilahlirimizning wə
zemininglarning üstini baskan qolini yeniklitərmikin:
— 6 Misirliklar bilən Pirəwn əz kəngüllirini kattiq
qiloŋandək silərmu nemixka əz kənglünglarni kattiq
qilisilər? U misirliklarоŋa zor kattiq qolluk kərsətkəndin
keyin, ular Israillarni koyup bərmidimu, ular xuning
bilən kaytip kəlmidimu? 7 Əmdi yengi bir harwa yasap,
tehi boyunturukka kəndürülmigən mozaylik ikki inəkni
harwioŋa koxunglar; ulardin mozaylirini ayrip, əydə
elip kelinglar; 8 andin Pərwərdigarning əhdə sanduqini
kətürüp harwioŋa selinglar; wə uningoŋa əwətidioŋan
itaətsizlik kurbanliqi qilidioŋan altun buyumlarni bir
kapka selip sandukka yandap koyunglar wə sanduqni
xu peti mangdurunglar; 9 andin karap turunglar. Əgər
harwa Israil qegrisidiki yol bilən Bəyt-Xəməxkə mangsa,
bizgə kəlgən xu qong bala-kazani qüxürgüqining əzi
Pərwərdigar bolidu. Undak bolmisa, bizni uroŋan Uning
qoli əməs, bəlki bizgə qüxkən tasadipilik bolidu, halas,
deyixti. 10 Xuning bilən Filistiylər xundak qildi. Ular
Mozaylik ikki inəkni harwioŋa koxup, mozaylirini əydə
solap koyup, 11 Pərwərdigarning əhdə sanduqini
harwioŋa selip, altun qaxkan wə kuyma hürrəklər
kaqilanoŋan kapni uningoŋa yandap koydi. 12 Inəklər
Bəyt-Xəməxkə baridioŋan yol bilən udul yürüp kətti.
Ular kətürülgən yol bilən mangoŋaq mərəytti, ya ong
tərəpkə ya sol tərəpkə keyip kətmidi. Filistiylərning
oŋojiliri ularning arkisidin Bəyt-Xəməxning qegrisioŋiqə
bardi. 13 Bəyt-Xəməxtikilər jiloŋida buoŋday oruwatatti,
ular baxlirini kətürüp əhdə sanduqini kərüp hux
boluxti. 14 Harwa Bəyt-Xəməxlik Yəxuaning etizlikioŋa
kelip, u yərdiki bir qong taxning yenida tohtap kaldi.
Ular harwini qekip, ikki inəkni Pərwərdigaroŋa atap
kəydürmə kurbanlik kildi. 15 Lawiylar Pərwərdigarning
əhdə sanduqi bilən altun buyumlar bar kapni qüxürüp
qong taxning üstigə koydi. Xu küni Bəyt-Xəməxtikilər
Pərwərdigaroŋa kəydürmə kurbanliklar wə baxka
kurbanliklarni kildi. 16 Filistiylərning bəx oŋojisi bularni
kərüp xu küni əkronоŋa kaytip kətti. 17 Filistiylərning
Pərwərdigaroŋa itaətsizlik kurbanliqi qilip bərgən altun
hürriki: — Axdod üqün bir, Gaza üqün bir, Axkelon
üqün bir, Gat üqün bir wə əkron üqün bir idi. 18 Altun
qaxkanlarning sani bolsa Filistiylərning bəx oŋojisioŋa
təwə barlik xəhərning sani bilən barawər idi. Bu xəhərlər
sepillik xəhərlər wə ularоŋa karaxlik səhra-kəntlərni,
xundakla ular Pərwərdigarning əhdə sanduqini koyoŋan
qong qimənzaroŋiqə həmmə jayni əz iqigə alatti. Bu
qimənzar hazirmu Bəyt-Xəməxlik Yəxuaning etizlikida
bar. 19 Əmma Bəyt-Xəməxtikilər əz məyliqə əhdə
sanduqining iqigə karioŋini üqün Pərwərdigar ulardin
yətmix adəmni, jümlidin qonglardin əllikni urdi.
Pərwərdigar həlqni mundak kattiq uroŋanliqi üqün pütün
həlk matəm tutti. 20 Bəyt-Xəməxtikilər: — Bu mukəddəs
Huda Pərwərdigarning aldida kim ərə turalaydu? Əhdə
sanduqi bizning bu yərdin kimning kexioŋa apirilixi
kerək? — dedi. 21 Andin ular Kiriat-Yearimdikilərgə
əlqilərni əwitip: — Filistiylər Pərwərdigarning əhdə
sanduqini kayturup bərdi. Bu yərgə kelip uni əzünglaroŋa
elip ketinglar, dedi.

7 Xuning bilən Kiriat-Yearimdiki adəmlər kelip
Pərwərdigarning əhdə sanduqini elip qikip, dəngning
üstidiki Abinadabning əyidə koydi wə uning ooŋli
əliazarni əhdə sanduqioŋa karaxka Pərwərdigaroŋa atap
bekitti. 2 Əhdə sanduqi Kiriat-Yearimda koyuloŋandin
tartip uzun wakit, yəni yigirmə yil ətti. Israilning
pütkül jəməti Pərwərdigarni seoŋindi. 3 Wə Samuil
Israilning pütkül jəmətigə: — Əgər pütün kəlbinglar
bilən Pərwərdigarning yenioŋa kaytip, yatlarning ilahliri
bilən Axtarotlarni əz aranglardin yokitip, kənglünglarni
Pərwərdigaroŋa baoŋlap, has Uning ibaditidila bolsanglar
U silərni Filistiylərning qolidin kutkuzidu, dedi. 4
Xuning bilən Israil Baallar bilən Axtarotlarni taxlap
has Pərwərdigarning ibaditidila boldi. 5 Andin Samuil:
— Pütkül Israilni Mizpah xəhirigə jəm kilsanglar, mən
silər üqün Pərwərdigarning aldida dua kilay, dedi. 6
Əmdi ular Mizpahka jəm bolup, u yərdə su tartip uni
Pərwərdigar aldioŋa kuydi wə u küni roza tutup: — Biz
Pərwərdigarning aldida gunah sadir kilduk, dedi. Xuning
bilən Samuil Mizpahta Israillarning ərz-dəwaliri üstidin
həküm qikardi. 7 Filistiylər Israillarning Mizpahda jəm
boloŋinini anglidi; Filistiylərning oŋojiliri Israil bilən
jəng kiloŋili qikti. Israillar buni anglap Filistiylərdin
korkti. 8 Israillar Samuiloŋa: — Biz üqün Pərwərdigar
Hudayimiz bizni Filistiylərning qolidin kutkuzuxi üqün
uningoŋa nida kilixtin tohtimioŋin, dedi. 9 Samuil anisini
emiwatkan bir kozini elip toluk bir kəydürmə kurbanlik
kilip Pərwərdigaroŋa sundi; Samuil Israilning həkkidə
Pərwərdigaroŋa pəryad kətürdi; Pərwərdigar duasini

anglidi. **10** Samuil kəydürmə qurbanlik qiliwatqanda
Filistiylər Israil bilən soquxqili yeqinlap kəldi. Lekin
Pərwərdigar xu küni Filistiylərning üstigə qattiq
güldürmama güldürlitip ularni alaqzadə qiliwətti; xuning
bilən ular Israil aldida tarmar boldi. **11** Israillar Mizpahtin
qiqip ularni Bəyt-Karning tüwigiqə qooqlap kirdi. **12** U
waqitta Samuil bir taxni elip, uni Mizpah bilən xənning
otturisida tikləp: — «Pərwərdigar bizgə həziroqiqə
yardəm beriwatidu» — dəp uni əbən-əzər dəp atidi.
13 Xuning bilən Filistiylər besiqip Israilning zeminioqa
yənə tajawuz qilmidi; Samuil [həkim] boloqan barliq
künlərdə Pərwərdigarning qoli Filistiylərning üstigə
qarxi boldi; **14** xundaq qilip əkrondin tartip Gatqiqə
Filistiylər Israildin eliwaloqan xəhərlərning həmmisi
Israiloqa yanduruldi; xəhərlərgə təwə zeminlarnimu
Israil Filistiylərning qolidin yandurup aldi. Buningdin
baxqa Israil bilən Amoriylar otturisida tinqliq boldi. **15**
Samuil bolsa pütün əmridə Israilni soridi. **16** Hər yili u
Bəyt-əl, Gilgal wə Mizpahlarni aylinip, muxu yərlərdə
Israil üstidin həküm yürgüzətti. **17** Andin u Ramahqa
yenip baratti; qünki uning əyi xu yərdə idi həm u u
yərdimu Israil üstidin həküm yürgüzətti. U u yərdimu
Pərwərdigaroqa bir qurbangah yasioqanidi.

8 Xundaq boldiki, Samuil qerioqanda ooqullirini Israiloqa
həkim qilip qoydi. **2** Uning tunjisining ismi Yoel
bolup, ikkinqisining ismi Abiyah idi. Bular Bəər-
Xebada həkimlik qildi. **3** Lekin ooqulliri uning yollirida
yürməytti, bəlki mənpəətni kəzləp ezip, parilarni yəp,
həq-nahəqni astin-üstün qildi. **4** U waqitta Israilning
həmmə aqsaqalliri Ramahda jəm bolup Samuilning
qexioqa kelip **5** uningoqa: — Mana sən qeriding,
ooqulliring bolsa sening yolliringda yürməydu. Barliq
əllərdə boloqandək üstimizgə həküm süridioqan bir
padixah bekitkin, dedi. **6** Ularning «Üstimizgə həküm
süridioqan bir padixah bekitkin» degini Samuilning
kəngligə eoqir kəldi. Samuil Pərwərdigaroqa dua qiliwidi,
7 Pərwərdigar Samuiloqa jawabən: — Həlq sanga hərnemə
eytsa ularoqa qulaq saloqin; qünki ular seni əməs, bəlki
«Üstimizgə padixah bolmisun» dəp Meni taxlidi. **8**
Mən ularni Misirdin qikaroqan kündin tartip bügünki
küngiqə ular xundaq ixlarni qilip, Meni taxlap baxqa
ilahlaroqa ibadət qilip kəlgən. Əmdi ular sanga həm
xundaq qilidu. **9** Xuning üqün ularning səzigə unioqin.
Lekin ularni qattiq agahlandurup kəlgüsidə ularning
üstidə səltənət qilidioqan padixahning ularni qandaq
baxquridioqanliqini bildürgin, dedi. **10** Samuil əzidin bir
padixah sorioqan həlqqə, Pərwərdigarning eytqinining
həmmisini dəp bərdi. **11** U: — Üstünglarda səltənət
qilidioqan padixahning tutidioqan yoli mundaq bolidu:
— U ooqulliringlarni əz ixioqa qoyup, jəng qarwilirini
həydəxkə, atliq əskərliri boluxqa salidu; ular uning
qarwilirining aldida yügüridu; **12** ularni əzi üqün ming
bexi wə əllik bexi boluxqa, yerini həydəxkə, qosulini
oruxqa, jəng qoralliri bilən qarwa əswablirini yasaxqa
salidu. **13** Qizliringlarni ətir yasaxqa, tamaq etixkə
wə nan yeqixqa salidu. **14** əng esil zeminliringlar,
üzümzarliringlar bilən zəytunluqliringlarni tartiwelip
əz hizmətkarlirioqa beridu. **15** U uruqunglardin,
üzümzarliringlarning qosulidin ondin bir ülüxini əzining
oqojidarliri wə hizmətkarlirioqa bəlüp beridu. **16** U
qulliringlar, dedəkliringlar, əng kelixkən yigitliringlarni
wə exəkliringlarni əz ixioqa salidu. **17** U qoyliringlardin
ondin bir ülüxini alidu; silər uning qul-hizmətkarliri
bolisilər. **18** Silər u kündə əzünglaroqa tallioqan padixah
tüpəylidin pəryad kətürisilər; lekin Pərwərdigar u
künidə silərgə qulaq salmaydu, dedi. **19** Həlq bolsa
Samuilning səzigə qulaq salmay: — Yaq, bəlki üstimizgə
səltənət qilidioqan bir padixah bolsun, dedi. **20** —Xundaq
qilip biz baxqa hərbir əllərgə ohxax bolimiz; bizning
padixahimiz üstimizdin həküm qiqirip, bizni baxlaydu
wə biz üqün jəng qilidu, dedi. **21** Samuil həlqning
həmmə səzlirini anglap, ularni Pərwərdigaroqa yətküzdi.
22 Pərwərdigar əmdi Samuiloqa: — Sən ularning səzigə
qulaq selip, ularoqa bir padixah bekitkin, dedi. Samuil
Israillaroqa: — Hərbiringlar əz xəhiringlaroqa qaytinglar,
dedi.

9 Binyamin qəbilisidin Kix atliq bir kixi bar idi.
U Abiəlning ooqli, Abiəl Zerorning ooqli, Zeror
Bikoratning ooqli, Bikorat Afiyaning ooqli idi; Afiya
bolsa Binyaminliq idi. U əzi batur wə dələtmən kixi
idi. **2** Kixning Saul isimlik, esil wə huxhuy bir ooqli bar
idi. Israillar arisida uningdin qiraylik adəm yoq idi; u
xundaq egiz boyluq ər idiki, həlqning hərqandiqi uning
mürisigimu kəlməytti. **3** Saulning atisi kixning exəkliri
yitip kətkənidi. Buning bilən Kix ooqli Sauloqa: — Sən
hizmətkarlardin birini əzüng bilən billə elip, exəklərni
tepip kəlgin, dedi. **4** Ular berip əfraim edirliqidin
ətüp, Xalixah zeminini kezip, ularni izdəp tapalmidi;
ular Xaalim zeminidinmu ətti, exəklər u yərdimu yoq
idi. Andin Binyamin zeminini kezip ətti, ularni yənə
tapalmidi. **5** Ular Zuf zeminioqa yətkəndə Saul əzi bilən
kəlgən hizmətkarioqa: — Bolə, əygə yanayli; bolmisa
atam exəklərdin ənsirməy, əksiqə bizning oqemimizni
yəp ketərmiki, dedi. **6** Lekin u uningoqa: — Mana, bu
xəhərdə Hudaning bir adimi bar. U məhtərəm bir adəm,
hər nemə desə əməlgə axmay qalmaydu. Əmdi u yərgə
barayli; u bizgə baridioqan yolimizni kərsitip qoyarmikin,
dedi. **7** Xunga Saul hizmətkarioqa: — Lekin uning yenioqa
barsaq u kixigə nemə berimiz? Qünki hurjunlirimizda
nan tügəp qaldi, qolimizda Hudaning adimigə bərgüdək
sowoqitimiz yoq. Yenimizda yənə nemə bar? — dedi. **8**
Hizmətkar Sauloqa jawab berip: — Mana qolumda qarək
xəkəl kümüx bar. Mangidioqan yolimizni dəp bərsun,
Hudaning adimigə xuni berəy, dedi **9** (burun Israilda bir
adəm Hudadin yol sorimaqqi bolsa: — Kelinglar, aldin
kərgüqining qexioqa barayli, dəytti. Hazir «pəyoqəmbər»
degənni ətkən zamanda «aldin kərgüqi» dəytti). **10** Saul
hizmətkarioqa: — Məslihəting yahxi boldi. Biz mangayli,
dedi. Xuning bilən ular Hudaning adimi turoqan xəhərgə
bardi. **11** Ular xəhərgə qikidioqan yolda ketiwatqanda,
su tartqili qikqan birnəqqə qizoqa uqridi wə ulardin: —
Aldin kərgüqi muxu yərdimu? — dəp soridi. **12** Ular
jawab berip: — Xundaq. Mana u aldinglarda turidu;
tez beringlar, qünki halayiq bügün [xəhərning] yuqiri
jayida qurbanlik qilmaqqi, xunga u bügün xəhərgə kirdi.
13 U [qurbanliqtin] yeyixkə tehi yuqiri jayoqa qikmay
turupla, silər uning bilən xəhərdə uqrixisilər. Həlq u
kəlmigüqə taam yeməydu, qünki u awwal qurbanliqni
bərikətləydu; andin qaqiriloqan mehmanlar taamoqa
eoqiz tegidu. Hazir qikinglar, qünki bu dəl uni tapqili

bolidioŋan waḳit, dedi. **14** Ular xəḥərgə qiḳip xəḥər
mərkizigə kəlgəndə, mana Samuil yuḳiri jayoŋa qiḳixḳa
ularoŋa ḳarap keliwatatti. **15** Pərwərdigar Saul kelixtin
bir kün ilgiri Samuiloŋa: **16** — Ətə muxu waḳitlarda Mən
yeningoŋa Binyamin zeminidin bir adəmni əwətimən.
Sən uni Mening həlḳim Israilning üstigə əmir boluxḳa
məsiḥ ḳiloŋin. U Mening həlḳimni Filistiylərning ḳolidin
ḳutḳuzidu. Qünki Mening həlḳimning pəryadi Manga
yətkini üqün ularoŋa iltipat bilən ḳaridim, — dedi. **17**
Samuil Saulni kərgəndə Pərwərdigar uningoŋa: — Mana,
Mən sanga səz ḳiloŋan adəm muxudur. Bu adəm Mening
həlḳimning üstidə səltənət ḳilidu, dəp izḥar ḳildi. **18**
Saul dərwazida turoŋan Samuilning ḳexioŋa berip: Silidin
soray, aldin kərgüqining əyi nədə, dəp soridi. **19** Samuil
Sauloŋa: — Aldin kərgüqi mən əzüm xu. Məndin awwal
yuḳiri jayoŋa qiḳḳin. Bügün silər mən bilən taam yəysilər;
ətə seni uzutup qiḳḳanda, kənglüngdiki ḥərbir ixlarni
sanga dəp berəy, — dəp jawab bərdi. **20** Əmma üq kün
burun yitip kətkən exəklərdin bolsa, əndixə ḳilmioŋin;
ular tepildi. Əmdi Israilning ḥəmmə arzusi kimgə mayil?
Sanga wə atangning pütkül jəmətigə əməsmu? — dedi.
21 Saul jawab berip: — Mən Israil ḳəbililiri iqidiki əng
kiqik ḳəbilə boloŋan Binyamindin, jəmətimmu Binyamin
ḳəbilisi iqidiki əng kiqiki tursa? Nemə üqün bu səzlərni
manga dəyla? — dedi. **22** Samuil bolsa Saulni wə
hizmətkarini baxlap, meḥmanhana əyigə kirdi wə ularni
qaḳiriloŋanlarning arisida tərdə olturoŋuzdi. Ular ottuzqə
adəm idi. **23** Samuil axpəzgə: — Mən saḳlap ḳoyoŋin dəp,
sanga tapxuroŋan ḥeliḳi taamni elip kəlgin, dedi. **24**
Xuning bilən axpəz saḳlap ḳoyoŋan qong ajritiloŋan ḳolni
elip Saulning aldioŋa ḳoydi. Samuil: — Mana, [sanga]
saḳlap ḳoyuloŋini xudur! Uni aldingoŋa elip yegin; qünki
u mən həlḳni qaḳiroŋan qeoŋimda atayin sanga atap
elip ḳoyoŋandin tartip bu bekitilgən waḳitḳiqə saḳlandi,
dedi. Xuning bilən u küni Saul bilən Samuil tamaḳta
billə boldi. **25** Ular yuḳiri jaydin qüxüp xəḥərgə kirdi,
[Samuil] əgzidə Saul bilən səzləxti. **26** Ətisi tang xəḥərdə
orundin turoŋanda Samuil Saulni əgzidin qaḳirip: —
Ornungdin tur, mən seni uzutup ḳoyay, dedi. Saul
orundin turdi wə ikkisi billə qiḳti, — ḥəm u Samuil
bilən billə koqioŋa qiḳti. **27** Ular xəḥərning ayioŋioŋa
ketiwatḳanda, Samuil Sauloŋa: Hizmətkaroŋa aldimizda
mangoŋaq turoŋin, dəp buyruoŋin, dedi. U xundaḳ ḳildi.
Andin Samuil: — Sən turup tur, Pərwərdigarning səz-
kalamini sanga yətküzəy, dedi.

10 Samuil bir may komzikini elip uning bexioŋa
təküp uni səyüp mundaḳ dedi: — «Mana bu,
Pərwərdigarning seni Өz mirasioŋa əmir boluxḳa məsiḥ
ḳiloŋini əməsmu? **2** Sən bügün məndin ayriloŋandin
keyin Binyamin zeminining qegrisidiki Zəlzaḥoŋa yetip
baroŋiningda Raḥiləning ḳəbrisining yenida sanga ikki
kixi uqraydu; ular sanga: «Sən izdəp baroŋan exəklər
tepildi, wə mana, atang exəklərdin oŋəm ḳilmay, bəlki
silər üqün: Ooŋlumni ḳandaḳ ḳilip taparmən, dəp
ənsiriməktə» dəp eytidu. **3** Sən u yərdin mengip,
Tabordiki dub dərihigə yətkəndə Pərwərdigarning
aldioŋa berix üqün Bəyt-əlgə qiḳip ketiwatḳan üq kixigə
uqraysən. Ulardin biri üq ooŋlaḳ, biri üq nan wə yənə biri
bir tulum xarabni kətürüp kelidu. **4** — Ular sanga salam
ḳilip ikki nanni sunidu; sən bərginini ḳolliridin aloŋin. **5**
Andin sən «Hudaoŋa [ataloŋan] Gibeaḥ xəḥərigə barisən
(u yərdə Filistiylərning bir ləxkərgaḥi bar); sən xu
xəḥərgə kəlsəng qiltar, təmbur, nəy wə lirilarni kətürüp
yuḳiri jayidin qüxkən bir bələk pəyoŋəmbərlər sanga
uqraydu. Ular bexarətlik sezlərni ḳilidu. **6** Xuning bilən
Pərwərdigarning Roḥi sening wujudungoŋa qüxidu, sən
ular bilən birliktə bexarətlik sezlərni ḳilisən wə yengi
bir adəm bolisən. **7** Muxu alamətlər sanga kəlgəndə,
ḳolungdin nemə kəlsə xuni ḳiloŋin. Qünki Huda sən bilən
billidur. **8** Andin məndin ilgiri Gilgaloŋa qüxüp barisən.
Mana, mən ḥəm yeningoŋa qüxüp kəydürmə ḳurbanliḳlar
sunux wə inaḳ ḳurbanliḳlar ḳilix üqün kelimən. Mən
yeningoŋa berip, nemə ḳilixing kerəklikini uḳturmioŋuqə,
meni yəttə kün saḳlap turoŋin». **9** Wə xundaḳ boldiki, u
burulup Samuildin ayriloŋanda Huda uningoŋa yengi
bir ḳəlb ata ḳildi; wə bu alamətlərning ḥəmmisi
axu küni əməldə kərsitildi. **10** Ular Gibeaḥoŋa yetip
kəlgəndə mana, bir bələk pəyoŋəmbərlər uningoŋa uqridi;
Hudaning Roḥi uning wujudioŋa qüxti, buning bilən u
ularning arisida bexarət ḳilixḳa baxlidi. **11** Uni ilgiri
tonuydioŋanlarning ḥəmmisi uning pəyoŋəmbərlərning
arisida bexarət ḳiloŋinini kərgəndə ular bir-birigə: —
Kixning ooŋlioŋa nemə boptu? Saulmu pəyoŋəmbərlərdin
biri boldimu nemə? — deyixti. **12** Əmma yərlik bir
adəm: — Bularning atiliri kimlər? — dedi. Xuning
bilən: «Saulmu pəyoŋəmbərlərning birimidu?» dəydioŋan
gəp pəyda boldi. **13** Əmdi Saul bexarətlik sezlərni
ḳilip bolup, yuḳiri jayoŋa qiḳip kətti. **14** Saulning
taoŋisi uningdin wə uning hizmətkaridin: — Nəgə berip
kəldinglar? dəp soridi. U: — Exəklərni izdigili qiḳtuḳ;
lekin ularni tapalmay Samuilning ḳexioŋa barduḳ, dedi.
15 Saulning taoŋisi: — Samuilning silərgə nemə deginini
manga eytip bərginə, dedi. **16** Saul taoŋisioŋa: — U
jəzm bilən bizgə exəklər tepildi, dəp həwər bərdi,
dedi. Lekin Samuilning padixaḥliḳ ixi tooŋruluḳ eytḳan
səzini uningoŋa dəp bərmidi. **17** Samuil əmdi həlḳni
Pərwərdigarning aldioŋa jəm bolunglar dəp, Mizpaḥḳa
qaḳirdi. **18** U Israiloŋa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — «Mən silər Israilni Misirdin qiḳirip
misirliḳlarning ḳolidin azad ḳilip, silərgə zulum ḳiloŋan
ḥəmmə padixaḥliḳlarning ḳolidin ḳutḳuzdum. **19** Lekin
bügünki kündə silərni bexinglaroŋa qüxkən barliḳ
balayi'apətlərdin wə barliḳ muxəḳḳətlərdin ḳutḳuzoŋuqi
Hudayinglardin waz keqip uningoŋa: «Yaḳ. Üstimizgə
bir padixaḥ bekitip bərgəysən» — dedinglar. Əmdi
əzünglarni ḳəbiləŋlar boyiqə, jəmətinglar boyiqə
Pərwərdigarning aldioŋa ḥazir ḳilinglar» — dedi. **20**
Xuning bilən Samuil Israilning ḥəmmə ḳəbililirini
aldioŋa jəm ḳilip, qək taxliwidi, qək Binyamin ḳəbilisigə
qiḳti. **21** U Binyamin ḳəbilisini jəmət-jəmətliri boyiqə əz
aldioŋa kəltürüp qək taxliwidi, qək Matrining jəmətigə
qiḳti. Andin keyin yənə qək taxliwidi, Kixning ooŋli
Sauloŋa qiḳti. Ular uni izdiwidi, əmma uni tapalmidi.
22 Xunga ular Pərwərdigardin yənə: — U kixi bu
yərgə keləmdu? — dəp soridi. Pərwərdigar jawabən:
— Mana, u yük-taḳlarning arisioŋa yoxuruniwaldi,
dedi. **23** Xunga ular yügürüp berip uni xu yərdin elip
kəldi. U həlḳning otturisida turoŋanda halayiḳning boyi
uning mürisigimu kəlmidi. **24** Samuil barliḳ həlḳḳə: —
Əmdi Pərwərdigar tallioŋan kixigə ḳaranglar! Dərwəḳə

barlik həlkning iqidə uningoɣa yetidioɣan birsi yoktur, dedi. Wə həlkning ḥəmmisi: — Padixaḫ yaxisun! — dəp towlaxti. **25** Samuil həlkkə padixaḫlik ḥokuk-kanunlirini ukturdi wə uni oram yazma kilip yezip qikip, Pərwərdigarning aldioɣa koydi. Andin Samuil ḥəmmə həlkni, ḥərkaysisini əz əylirigə kayturdi. **26** Saulmu ḥəm Gibeaḫdiki əyigə kaytti; kəngülliri Huda təripidin təsirləndürülgən bir türküm batur kixi uning bilən billə bardi. **27** Lekin birnəqqə rəzil kixi: — Bu kixi kandakmu bizni kutkuzalisun? — dəp uni kəmsitip uningoɣa ḥeq sowoɣat bərmidi; əmma u anglimaslikka saldi.

11 Xu wakitta Ammoniy Naḫax qikip Yabəx-Gileadni muḥasirigə aldi. Yabəxning ḥəmmə adəmliri Naḫaxka: — Əgər biz bilən əḥdə tüzsəng, sanga boysunimiz, dedi. **2** Lekin Ammoniy Naḫax ularoɣa: — Pütkül Israiloɣa dəxnəm kilix üqün ḥər biringlarning ong kəzini oyup andin silər bilən əḥdə kilay, dedi. **3** Yabəxning akṣakalliri uningoɣa: — Bizgə yəttə kün məḥlət bərgin; biz Israilning pütkül yurtioɣa əlqilərni mangdurup andin keyin bizni kutkuzidioɣan adəm qikmisa, əzimiz qikip sanga təslim bolimiz, dedi. **4** Əmdi əlqilər Saulning xəḥiri Gibeaḥoɣa kelip muxu sözlərni həlkning kulikioɣa yətküzdi; ḥəmmə həlk pəryad kətürüp yioɣildi. **5** Wə mana, Saul etizlikidin qikip kalilarni ḥəydəp keliwatatti, u: — Həlk nemə dəp yioɣlaydu, dəp soridi. Ular Yabəxtin kəlgən kixilərning sözlirini uningoɣa dəp bərdi. **6** Saul bu sözlərni anglioɣanda Hudaning Roḥi uning üstigə kelip, uning oɣəzipi kattik kozoɣaldi. **7** U bir jüp uyni qepip parqilap, parqilirini əlqilərning koli arkilik pütkül Israil zeminioɣa tarkitip: — Ḥər kim kelip Saul bilən Samuiloɣa əgəxmisə, ularning uylirimu muxuningoɣa ohxax kilinidu, dedi. Xuning bilən Pərwərdigarning korkunqi həlkning üstigə qüxti; xundak boldiki, ular ittipakligixip bir adəmdək jənggə qikti. **8** Saul ularni Bezək [degən jayda] sanioɣanda Israillar üq yüz ming, Yəḥudaning adəmliri bolsa ottuz ming qikti. **9** Ular kəlgən əlqilərgə: — Gileadtiki Yabəxning adəmlirigə xundak eytinglarki, ətə kün qüx boloɣanda nijat silərgə kelidu, dedi. Əlqilər berip xuni Gileadtiki Yabəxliklaroɣa yətküzdi; ular intayin huxal boluxti. **10** Xuning bilən Yabəxtikilər: — Ətə biz kəxinglaroɣa qikip [təslim bolimiz], silər bizni kandak kilixka layik kərsənglar, xundak kilinglar, dedi. **11** Ətisi xundak boldiki, Saul həlkni üq bələk kildi; ular keqə tətinqi jesəktə ləxkərgaḥoɣa kirip Ammoniylarni kün qüx boloɣuqə urup kirdi. Tirik kaloɣanlar bolsa xundak parakəndə boldiki, ulardin ikki adəmmu bir yərgə kələlmidi. **12** Həlk əmdi Samuiloɣa: — Bizning üstimizgə Saul padixaḫ bolmisun dəp eytkanlar kimlər? Bu kixilərni kəltürüp, ularni əltürəyli, dedi. **13** Lekin Saul: — Bügün ḥeqkim əltürülmisun. Qünki bügün Pərwərdigar Israiloɣa nusrət bərdi, dedi. **14** Samuil həlkkə: — Kəni, Gileadka berip u yərdə padixaḫlikni yengibaxtin tikləyli, dəp eytti. **15** Xuni dewidi, ḥəmmə həlk Gileadka berip Gileadta Pərwərdigarning aldida Saulni padixaḫ kildi; ular u yərdə Pərwərdigarning aldida inaklik kurbanliklirini kəltürdi. Saul ḥəm xuningdək barlik Israil xu yərdə zor huxallikka qəmdi.

12 Samuil pütkül Israiloɣa: — Mana, mən silərning barlik eytkan sözliringlarni anglap üstünglaroɣa bir padixaḫ koydum; **2** Mana əmdi padixaḫ silərning aldinglarda yürməktə, mən bolsam kərip bexim akardi; mana, mening ooɣullirimmu aranglarda turidu. Yaxlikimdin tartip bu küngiqə silərning aldinglarda mengip kəldim. **3** Mana bu yərdə turuptimən. Pərwərdigarning aldida wə uning məsiḥ kilinoɣinining aldida manga ərzinglar bolsa dəweringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning exikini tartiwaldim? Kimning ḥəkkini yedim? Kimgə zulum kildim? Yaki mən kəzümni kor kilix üqün kimdin para aldim? Xundak bolsa dənglar, wə mən uni silərgə tələp berimən, dedi. **4** Ular jawab berip: — Sən bizning ḥəkkimizni yemiding, ḥeqkimgə zulum kilmiding wə ḥeq kixining kolidin birər nərsinimu eliwalmiding, dedi. **5** U ularoɣa: — Məndə ḥeq ḥəkkinglar kalmioɣanlikioɣa Pərwərdigar silərgə guwaḥ bolup wə uning məsiḥ kiloɣini ḥəm bügün guwaḥqi bolsun, dewidi, ular: — U guwaḥtur, dedi. **6** Samuil həlkkə mundak dedi: «Musa bilən Ḥarunni tikləp ata-bowiliringlarni Misir zeminidin qikaroɣuqi bolsa Pərwərdigardur. **7** Əmdi ornunglardin turunglar, mən Pərwərdigarning aldida Pərwərdigarning silərgə wə ata-bowiliringlaroɣa yürgüzgən ḥəkkaniy əməllirini silərning aldinglaroɣa koyuxka söz kilay. **8** Yakup Misiroɣa kirgəndin keyin ata-bowiliringlar Pərwərdigaroɣa pəryad kiloɣanda, Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunni əwətti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin qikirip bu yərdə olturaklaxturdi. **9** Əmma ular əz Hudasi Pərwərdigarni untudi; xunga u ularni Ḥazorning koxunidiki sərdar Siseraning kolioɣa, Filistiylərning kolioɣa ḥəm Moabning padixaḫining kolioɣa tapxurup bərdi; bular ular bilən jəng kilixti. **10** Xuning bilən ular Pərwərdigaroɣa pəryad kilip: «Biz gunaḥ kilip Pərwərdigarni taxlap Baallar wə Axtarotlarning ibaditidə bolduk; əmma əmdi bizni düxmənlirimizning kolidin kutkuzoɣin, biz sanga ibadət kilimiz» dedi. **11** Wə Pərwərdigar Yərubbaal, Bedan, Yəftaḥ wə Samuilni əwətip, ətrapinglardiki düxmənliringlarning kolidin silərni kutkuzdi, xuning bilən tinq-aman turuwatkanidinglar. **12** Lekin Hudayinglar Pərwərdigar Əzi padixaḫinglar bolsimu, Ammonning padixaḫi Naḫaxning silərgə karxi kopkinini kərgininglarda silər: Yak! Bir padixaḫ üstimizgə səltənət kilsun dəp manga eyttinglar. **13** Əmdi silər halap tallioɣan, silər tiligən padixaḫka karanglar; mana, Pərwərdigar silərning üstünglaroɣa bir padixaḫ koydi. **14** Əgər silər Pərwərdigardin korkup, uning kullukida bolup, Uning awazioɣa kulakliringlarni selip, Uning əmrigə asiylik kilmisanglar, silər ḥəm üstünglarda səltənət kiloɣan padixaḫ Hudayinglar Pərwərdigaroɣa əgəxsənglar, əmdi silərgə yahxi bolidu. **15** Lekin Pərwərdigarning sözigə kulak salmay, bəlki Pərwərdigarning əmrigə asiylik kilsanglar, Pərwərdigarning koli ata-bowiliringlaroɣa karxi boloɣandək silərgimu karxi bolidu. **16** Əmdi turunglar, Pərwərdigar kəzliringlarning aldida kilidioɣan uluoɣ karamətni kərünglar! **17** Bügün buoɣday oridioɣan wakit əməsmu? Mən Pərwərdigaroɣa nida kilay, U güldürmama bilən yamoɣur yaoɣduridu. Xuning bilən silərning bir padixaḫ tiligininglarning

Pərwərdigarning nəziridə zor rəzillik ikənlikini kərüp
yetisilər». 18 Andin Samuil Pərwərdigaroɣa nida
qildi; xuning bilən Pərwərdigar xu küni güldürmama
bilən yamoɣur yaoɣdurdi. Həlk Pərwərdigardin wə
Samuildin bək qorkti. 19 Həlkning həmmisi Samuiloɣa: —
Hudaying Pərwərdigaroɣa bizni əlmisun dəp kəminiliring
üqün dua qiloɣin; qünki həmmə gunahlirimizning
üstigə yənə yamanlik axurup əzimizgə bir padixah
tiliduk, dedi. 20 Samuil həlkkə mundak dedi: —
Qorkmanglar; silər dərwəkə bu həmmə rəzillikni
qiloɣansilər, lekin əmdi Pərwərdigaroɣa əgixixtin
qətniməy, pütkül köngüllüringlar bilən Pərwərdigarning
ibaditidə bolunglar; 21 adəmgə payda yətküzməydioɣan
yaki adəmni kutkuzalmaydioɣan bihudə ixlarni izdəp,
yoldin ezip kətmənglar; qünki ularning tayini yoktur.
22 Qünki Pərwərdigar Өz uluoɣ nami üqün Өz həlkini
taxlimaydu; qünki Pərwərdigar silərni Өz həlki qilixni
layik kərgəndur. 23 Manga nisbətən, silər üqün
dua qilixtin tohtax bilən Pərwərdigaroɣa gunah qilix
məndin neri bolsun; bəlki mən silərgə yahxi wə durus
yolni əgitimən. 24 Pəkət silər Pərwərdigardin qorkup
pütkül köngüllüringlar wə həkikət bilən uning ibaditidə
bolunglar; qünki silər üqün qiloɣan uluoɣ karamətlərgə
karanglar! 25 Lekin yamanlik qilsanglar, həm əzünglar
həm padixahinglar halak qilinisilər».

13 Saul [ottuz] yaxta padixah bolup Israilning üstidə
ikki yil səltənət qiloɣandin keyin 2 Өzigə Israildin
üq ming adəmni iloɣap aldi. Ikki mingi Mikmaxta wə
Bəyt-əl taoɣlirida Saulning kexida, bir mingi Binyamin
zeminidiki Gibeahda Yonatanning kexida idi. Əmma u
kaloɣan həlkning hərbirini əz əylirigə kətküziwətti. 3
Yonatan bolsa Filistiylərning Gebadiki ləxkərgahioɣa
hujum qildi, Filistiylər buningdin həwər tapti. Saul bolsa:
— Pütkül zemindiki ibraniylar anglap oyoɣansun dəp,
kanay qaldurdi. 4 Pütkül Israil Saulning Filistiylərning
ləxkərgahioɣa hujum qiloɣanlikidin həmdə Israilning
Filistiylərgə nəprətlinidioɣanlikidin həwər tapti. Həlk
Saulning kəynidin Gilgaloɣa berip yioɣildi. 5 Filistiylərdin
Israil bilən jəng qiloɣili üq ming jəng harwisi, altə ming
atlik ləxkər wə dengiz sahilidiki kumdək köp piyadə
ləxkər yioɣildi. Ular kelip Bəyt-Awənning xərk təripidiki
Mikmaxta bargah tikti. 6 Israilning adəmliri əzlirining
kattik hiyim-hətərdə kaloɣanlikini kərüp oɣarlaroɣa,
qatkallikloɣa, kiya taxlikloɣa, yukiri jaylaroɣa wə
azgallaroɣa yoxuruniwelixti; 7 [bəzi] Ibraniylar Iordan
dəryasidin ətüp, Gad wə Gileadning zeminioɣa kəqip
bardi. Lekin Saul Gilgalda kaldi, adəmlirining həmmisi
uningoɣa titrigən halda əgəxti. 8 Əmdi Saul Samuil
uningoɣa bekitkən wakitkiqə yəttə kün kütüp turdi;
lekin Samuil Gilgaloɣa kəlmidi, həlk uningdin tarilip
kətkili turdi. 9 Saul: — Köydürmə kurbanlik bilən inaklik
kurbanliklirini bu yərgə — yenimoɣa elip kelinglar,
dedi. Andin u əzi köydürmə kurbanlik ətküzdi. 10
Wə xundak boldiki, u köydürmə kurbanlikni tügitixi
bilənla, mana Samuil kəldi. Saul uningoɣa salam
qiloɣili aldioɣa qikti. 11 Lekin Samuil: — Nemə ixlarni
qilding?! — dəp soridi. Saul: — Həlk məndin tarilip
kətkənlikini, silining bekitkən wakitta kəlmigənliklirini,
Filistiylərning Mikmaxta yioɣiloɣinini kərdum, 12
mən iqimdə: əmdi Filistiylər Gilgaloɣa qüxüp manga
hujum qilmakqi, mən bolsam tehi Pərwərdigaroɣa iltija
qilmidim, dedim. Xunga köydürmə kurbanlik qilixka
əzümni məjburlidim, dedi. 13 Samuil Sauloɣa: — Sən
əhməklik qilding; sən Hudaying Pərwərdigar sanga
buyruoɣan əmrni tutmiding; xundak qiloɣan bolsang
Pərwərdigar Israilning üstidiki səltənitingni mənggü
mustəhkəm qilatti, dedi. 14 Lekin əmdi səltəniting
mustəhkəm turmaydu. Pərwərdigar Өz kənglidikidək
muwapik bir adəmni izdəp tapti. Pərwərdigar uni Өz
həlkining baxlamqisi qildi, qünki sən Pərwərdigar sanga
buyruoɣanni tutmiding, dedi. 15 Andin Samuil ornidin
turup Gilgaldin ketip Binyamin zeminidiki Gibeahoɣa
bardi. Saul bolsa əz yenidiki adəmlərni sanidi; ular altə
yüzqə qikti. 16 Saul bilən ooɣli Yonatan wə ularning
kexida kaloɣan həlk Binyamin zeminidiki Gebada kelip
kaldi, Filistiylər bolsa Mikmaxta bargah tikkənidi. 17
Karakqilar daim Filistiylərning bargahidin qikip üq
bələkkə bəlünətti. Bir bələk Xual zeminidiki Ofrahoɣa
baridioɣan yoloɣa atlinatti, 18 bir bələk Bəyt-Horonoɣa
baridioɣan yol bilən mangatti, yənə bir bələk qəlning
qetidiki Zəboim jiloɣisioɣa karaydioɣan zemindiki yoloɣa
mangatti. 19 Əmma pütkül Israil zeminida heqbir
təmürqi tepilmaytti; qünki Filistiylər: — Ibraniylar
əzlirigə kiliq yaki nəyzə yasiyalmisun, dəp oylaytti. 20 Bu
səwəbtin Israillar həmmisi sapan qixliri, kətmənlirini,
paltilirini wə oroɣaklirini bislax üqün Filistiylərning
kexioɣa baratti. 21 Ular sapan qixliri wə kətmənlər üqün
üqtin ikki xəkəl, jotu, palta wə zihlarni bislax üqün
üqtin bir xəkəlni tələytti. 22 Xunga urux boloɣanda Saul
wə Yonatanning kexidiki həlkning heqbiridə kiliq ya
nəyzə yok idi; pəkət Saul bilən ooɣli Yonatandila bar
idi. 23 U wakitta Filistiylərning bir karawullar ətriti
Mikmaxtiki dawanoɣa qikkanidi.

14 Bir küni Saulning ooɣli Yonatan yaraoɣ
kətürgüqisigə: — Kəlgin, udulimizdiki
Filistiylərning karawullar ətritining yenioɣa qikayli,
dedi. Əmma u atisioɣa heqnemə demidi. 2 Saul bolsa
Gibeahning qetidiki Migrondiki anar dərihining tegidə
kaldi. Uning kexidiki həlk altə yüzqə idi 3 (u wakitta
əfodni Ahitubning ooɣli, Ihabodning akisi Ahiyah kiyətti;
u Xilohda turuwatkan, Pərwərdigarning kahini idi.
Ahitub Finihasning ooɣli, Finihas əlining ooɣli idi). Həlk
bolsa Yonatanning kətkinlikini bilmigənidi. 4 Yonatan
Filistiylərning karawullar ətriti tərəpkə ətməkqi boloɣan
dawanning ikki təripidə tüwrüktək tik kiya taxlar bar
idi. Birining nami Bozəz, yənə birining nami Sənəh
idi. 5 Bir kiya tax ximaliy təripidə bolup, Mihmax
bilən karixip turatti, yənə biri jəbub təripidə Gebaning
udulida idi. 6 Yonatan yaraoɣ kətürgüqisigə: — Kəl, bu
hətnisizlərning karawullar ətritigə qikayli; Pərwərdigar
biz üqün bir ix kilsa əjəb əməs, qünki Pərwərdigarning
kutkuzuxi üqün adəmlərning köp yaki az boluxi heq
tosaloɣu bolmaydu, dedi. 7 Uning yaraoɣ kətürgüqisi
uningoɣa: — Kənglüngdə hər nemə bolsa xuni qiloɣin;
baroɣin, mana, kənglüng nemini halisa mən sən bilən
billimən, dedi. 8 Yonatan: — Mana, biz u adəmlər
tərəpkə qikip əzimizni ularoɣa kərsitəyli; 9 əgər ular
bizgə: — Biz silərning kexinglaroɣa baroɣuqə turup
turunglar, desə ularning kexioɣa qikmay əz jayimizda
turup turayli; 10 lekin ular: — Bizning kəximizoɣa

qiḳinglar, desə, qiḳayli. Qünki xundaḳ bolsa Pərwərdigar
ularni ḳolimizoɣa beriptu, dəp bilimiz; muxundaḳ
ix bizgə bir bexarət bolidu, dedi. **11** Ikkiylən əzini
Filistiylərning ḳarawullar ətritigə kərsətti. Filistiylər: —
Mana, Ibraniylar əzini yoxuroɣan azgallardin qiḳiwatidu,
dedi. **12** Ətrəttikilər Yonatan bilən yaraoɣ kətürüüqisigə:
— Bizgə qiḳinglar, biz silərgə bir nərsini kərsitip
ḳoyimiz, dedi. Yonatan yaraoɣ kətürüüqisigə: — Manga
əgixip qiḳḳin; qünki Pərwərdigar ularni Israilning
ḳolioɣa bərdi, dedi. **13** Yonatan ḳol-putliri bilən
əmüləp qiḳti, yaraoɣ kətürüüqisi kəynidin uningoɣa
əgəxti. Filistiylər Yonatanning aldida yiḳilixti; yaraoɣ
kətürüüqisi kəynidin kelip ularni ḳətl ḳildi. **14** Xu tunji
ḥujumda Yonatan bilən yaraoɣ kətürüüqisi təhminən
yerim ḳoxluḳ yərdə əltürgənlər yigirmidək adəm idi.
15 Andinləxkərgaḥdikikərni, dalada turuwatḳanlarni,
barliḳ ətrətlərdikilərni wə bulang-talang ḳiloɣuqilarni
titrək basti. Ular ḥəm titrəp ḳorḳti, yərmu təwrinip
kətti; qünki bu qong ḳorḳunq Huda təripidin kəlgənidi.
16 Əmdi Binyamin zeminidiki Gibeaḥda turuwatḳan
paylaḳqilar kərdiki, mana,ləxkər topliri tarmar bolup
uyan-buyan yügürüxüp kətti. **17** Saul ḳexidiki həlḳḳə:
Adəmlirimizni sanap kimning bu yərdin kətkənlikini
eniḳlanglar, dedi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilən
yaraoɣ kətürüüqisi yoḳ qiḳti. **18** Saul Ahiyaḥḳa: —
Hudaning əḥdə sanduḳini elip kəlgin, dedi. Qünki
u waḳitta Hudaning əḥdə sanduḳi Israilning arisida
idi. **19** Saul kaḥinoɣa səz ḳiliwatḳanda Filistiylərning
ləxkərgaḥida boloɣan oɣəlwə baroɣanseri küqiyip kətti.
Saul kaḥinoɣa: — Ḳolungni yioɣḳin, dedi. **20** Andin Saul
wə uning bilən boloɣan ḥəmmə həlḳ yioɣilip jənggə
qiḳti; wə mana, Filistiylərning ḥərbiri əz səpdixioɣa
ḳarxi ḳiliq kətürüp zor parakəndilik boldi. **21** U
waḳittin ilgiri Filistiylərning arisida boloɣan, ular
bilən billələxkərgaḥning ətrapioɣa qiḳḳan Ibraniylar
bar idi; ularmu Saul wə Yonatan bilən billə boloɣan
Israillaroɣa ḳoxuldi. **22** Xuningdək əfraim taoɣlirida
əzini yoxuroɣan Israillar Filistiylərning ḳaqḳinini
anglioɣanda soḳuxḳa qiḳip ularni ḳooɣlidi. **23** Xuning
bilən Pərwərdigar u küni Israiloɣa nusrət bərdi. Soḳux
Bəyt-Awənning u təripigə ətti. **24** Lekin Israilning
adəmliri u küni zor besim astida ḳaldi. Qünki Saul
ularoɣa ḳəsəm iqküzüp: — Mən düxmənlirimdin intiḳam
almioɣuqə kəq boluxtin ilgiri taam yegən kixigə lənət
bolsun, dəp eytḳanidi. Xuning üqün həlḳtin ḥeqkim
taam yemidi. **25** Əmma barliḳ zemindiki ḳoxun bir
ormanliḳḳa kirgəndə yər yüzidə ḥəsəl bar idi. **26** Həlḳ
ormanliḳḳa kirgəndə, mana bu ḥəsəl ekip turatti; lekin
ḥeqkim ḳolini aoɣzioɣa kətürmidi, qünki həlḳ ḳəsəmdin
ḳorḳatti. **27** Lekin Yonatan atisining həlḳḳə ḳəsəm
iqküzgənlikini anglimioɣanidi. Xunga u ḳolidiki ḥasini
sunup uqini ḥəsəl kənikigə tiḳip ḳoli bilən aoɣzioɣa
saldi. Xundaḳ ḳilip kəzliri nurlandi. **28** Əmma həlḳtin
biri: Sening atang həlḳḳə qing ḳəsəm iqküzüp: —
Bügün taam yegən kixigə lənət bolsun! dəp eytḳanidi.
Xuning üqün həlḳ ḥalsizlinip kətti, dedi. **29** Yonatan:
— Mening atam zeminoɣa azar bərdi; ḳaranglar,
bu ḥəsəldin kiqikkinə tetixim bilənla kəzlirimning
xunqə nurlanoɣinini kərmidinglarmu? **30** Həlḳ bügün
düxmənlərdin tartiwaloɣan oljidin halioɣinini yegən
bolsa Filistiylərning arisidiki ḳiroɣinqilik tehimu zor
bolmasmidi? — dedi. **31** Axu küni ular Mikmaxtin tartip
Filistiylərni ḳooɣlap Ayjalonoɣiqə urup ḳirixti; həlḳ
tola ḥerip kətkənidi. **32** Xuning bilən həlḳ olja üstigə
etilip berip, ḳoy, kala wə mozaylarni tutup xu yərdila
soydi. Andin həlḳ gəxni ḳanni adaliwətməyla yedi. **33**
Sauloɣa həwər kelip: Mana, həlḳ ḳanni adaliwətməyla
gəxni yəp Pərwərdigaroɣa gunaḥ ḳiliwatidu, dəp eytildi.
U: Silər Pərwərdigaroɣa asiylik ḳildinglar! Əmdi bu
yərgə yenimoɣa qong bir taxni domilitip kelinglar,
dedi. **34** Saul yənə: Silər həlḳning arisioɣa qiḳip ularoɣa:
Ḥərbiri əz kalisini, əz ḳoyini ḳeximoɣa elip kelip bu
yərdə soyup yesun; lekin gəxni ḳanni adaliwətməy
yəp, Pərwərdigaroɣa gunaḥ ḳilmanglar, dənglar, dedi.
Bu keqə həlḳning ḥəmmisi ḥərbiri əz kalisini elip
kelip u yərdə soydi. **35** Saul bolsa Pərwərdigaroɣa bir
ḳurbangaḥ yasidi. Bu uning Pərwərdigaroɣa yasioɣan
tunji ḳurbangaḥi idi. **36** Saul: — Bu keqidə Filistiylərning
peyigə qüxüp, ətə tang atḳuqə ularni talap ḥeq birini
tirik ḳoymayli, dedi. Həlḳ: — Nemə sanga yahxi kərünsə
xuni ḳiloɣin, dəp jawab bərdi. Lekin kaḥin səz ḳilip: —
Pərwərdigarning yenioɣa kirip [yolyoruḳ sorap] qiḳayli,
dedi. **37** Saul Hudadin: — Ya Filistiylərning kəynidin
qüxüymu? Sən ularni Israilning ḳolioɣa tapxuramsən?
— dəp soridi. Lekin u küni U uningoɣa ḥeq jawab
bərmidi. **38** Saul: — I həlḳning ḥəmmə qongliri,
bu yərgə qiḳinglar. Bügün kim gunaḥ ḳiloɣanliḳini
eniḳlap bekinglar. **39** Qünki Israiloɣa nusrət bərgən
Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, bu
gunaḥ ḥətta ooɣlum Yonatanda tepilsimu u jəzmən
əltürülsun, dedi. Lekin pütkül həlḳtin ḥeqkim uningoɣa
jawab bərmidi. **40** Andin u pütkül Israiloɣa: — Silər
bir tərəptə turunglar, mən ooɣlum Yonatan yənə bir
tərəptə turayli, dedi. Həlḳ uningoɣa: — Nemə sanga
yahxi kərünsə, xuni ḳiloɣin, dedi. **41** Saul Israilning
Hudasi Pərwərdigaroɣa: — Bu qək bilən əyni əḥwalni
axkara ḳiloɣaysən, dedi. Qək bolsa Saul bilən Yonatanni
kərsətti, həlḳ ḳutuldi. **42** Saul: — Mening bilən ooɣlum
Yonatanning otturisioɣa qək taxlanglar, dedi. Xundaḳ
ḳiliwidi, qək Yonatanoɣa qiḳti. **43** Saul Yonatanoɣa: —
Ḳiloɣiningni manga eytḳin, dedi. Yonatan uningoɣa:
— Ḳolumdiki ḥasa bilən kiqikkinə ḥəsəl elip tetip
baḳtim wə mana, xuning üqün mən əlümgə məḥḳum
boldum! — dəp jawab bərdi. **44** Saul: — Sən qoḳum
əlüxüng kerək, i Yonatan; undaḳ ḳilmisam, Huda manga
sening bexingoɣa qüxkəndinmu artuḳ qüxürsun! —
dedi. **45** Lekin həlḳ Sauloɣa: — Israilda bu uluoɣ nusrətni
ḳazanoɣan Yonatan əltürüləmdu? Bundaḳ ix bizdin
neri boloɣay! Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm
ḳilimizki, uning bexidin bir tal qaq yərgə qüxməydu;
qünki bügünki ixni u Hudaning yardimi bilən əməlgə
axurdi, dedi. Xundaḳ ḳilip həlḳ Yonatanni əlümdin
halas ḳildi. **46** Andin Saul Filistiylərni ḳooɣlaxtin
tohtidi; Filistiylərmu əz jayioɣa ḳaytip kətti. **47** Xundaḳ
ḳilip Saul Israilning səltənitini əzining ḳildi; andin u
qərisidiki düxmənlirigə, yəni Moablar, Ammoniylar,
Edomiylar, Zobaḥdiki padixaḥlar wə Filistiylərgə ḥujum
ḳildi. U ḳaysi tərəpkə yüzlənsə oɣalip kelətti. **48** U zor
jasarət kərsitip Amaləklərni urup Israilni bulang-talang
ḳiloɣuqilardin ḳutḳuzdi. **49** Saulning ooɣulliri Yonatan,

Yixwi wə Malkİ-Xua idi; uning ikki kİzining ismi bolsa
— qongining Merab, kiqikining Mİkal idi. **50** Saulning
ayalining ismi Aİinoam bolup, u Ahimaazning kİzi idi.
Saulning koxunining sərdari Abnər idi; u Saulning
taoqisi Nərning ooqli idi. **51** Saulning atisi Kix wə
Abnərning atisi Nər bolsa, ikkisi Abiəlning ooqulliri idi.
52 Saul pütkül əmridə Filistiylər bilən kattİk jəngdə
bolup turdi. Saul əzi hərkaqan batur ya palwanlarni
kərsə, uni əz hizmitigə salatti.

15 Əmdi Samuil Sauloqa: — Pərwərdigar seni Əz həlkİ
Israil üstigə padixah bolux üqün məsih kİloqili
meni əwətkənidi; əmdi Pərwərdigarning səzini angliokin.
2 Samawi koxunlarning Sərdari bolokan Pərwərdigar
mundak dəydu: — Mən Amaləklərning Israiloqa kİlokan
muamilisini, yəni Israil Misirdin qikkanda ularning
yolda uloroqa kandak karxilİk kərsətkənlikini kənglümgə
pükkənmən. **3** Əmdi berip Amaləklərni urup ularning
hammisini wəyran kİlip ularni heq ayimayla, ər bolsun,
ayal bolsun, əsmür bolsun, bowak bolsun, kala-koy, təgə
wə ixək hammisini yokatkİn, dedi. **4** Saul həlkni jəm
kİlip ularni Təlaim xəİiridə saniwidi, ikki yüz ming
piyadə əskər, Yəhuda kəbilisidin on ming adəm qikti.
5 Saul Amaləklərning xəİirigə kəlgəndə xu yərdiki
wadida bəktürmə koydi. **6** Andin Saul Keniylərgə: —
Qikip ketinglar, silərni ular bilən koxup yokatmaslikİm
üqün Amaləklərning arisidin qikİp ketinglar; qünki
Israil Misirdin qikkanda silər ularning hammisigə
mehribanlİk kərsətkənsilər, dedi. Xuning bilən Keniylər
Amaləklərdin qikİp kətti. **7** Əmdi Saul Amaləklərni
Hawilahdin tartip Misirning udulidiki Xuroqiqə kooqlap
urdi. **8** U Amaləklərning padixaİi Agagni tirik tutti,
əmma barlİk həlkni kİliq bisi bilən pütünləy yokatti.
9 Lekin Saul bilən həlk Agagni ayidi wə koy-kala,
bordaloqan mal wə kozilardin əng esillərning hammisini,
jümlidin nemə yahxi bolsa xuni ayap ularni halak
kİlixka koli barmidi; lekin nemə yarimas wə zəip bolsa
xularning hammisini ular yokatti. **10** Xuning bilən
Pərwərdigarning səzi Samuiloqa kelip mundak deyildi: —
11 «Saulni padixah kİloqinimoqa puxayman kİldim, qünki
u manga əgixixtin yenip Mening səzümgə əməl kİlmidi».
Samuil azar qekip pütkül bir keqə Pərwərdigaroqa
pəryad kətürdi. **12** Ətisi Samuil Saulning aldioqa qikİx
üqün tang səhərdila ornidin turdi. Samuiloqa: — Saul
Karməlgə bardi wə mana, u əzigə bir abidə turoquzup
andin yenip Gilgaloqa qüxüptu, degən həwər berildi.
13 Samuil Saulning kəxioqa kəlgəndə Saul uningoqa:
— Pərwərdigar seni mubarəkligəy! Pərwərdigarning
səzlirigə əməl kİldim, dedi. **14** Lekin Samuil: — Undak
bolsa kulİkimoqa anglanoqan koyning mərixi bilən
mən anglawatkan kalining mərixi zadi nədin kəldi? —
dedi. **15** Saul jawab berip: — Ular Amaləklərdin elip
kelindi; qünki həlk Hudaying Pərwərdigaroqa kurbanlİk
kİlix üqün koy-kalining esillirini ayap kaldurup koydi;
kaloqinini bolsa pütünləy yokattuk, dedi. **16** Samuil
Sauloqa: — Koy, bu gepingni! Mən Pərwərdigarning
bu keqə manga nemə deginini sanga eytip berəy,
dedi. U uningoqa: — Eytkİn, dedi. **17** Samuil mundak
dedi: — Əz nəziringdə kiqik hesablanoqan waktingdila
Pərwərdigar seni Israilning üstigə padixah bolsun
dəp, məsih kİlixi bilən sən Israil kəbililirining bexi
boloqan əməsmiding? **18** Andin Pərwərdigar seni: —
Sən berip gunahkar Amaləklərni halak kİloqin; ularni
yokatkuqə ular bilən sokuxkİn, dəp əwətkənidi. **19** Əmdi
nemixka Pərwərdigarning səzigə kulak salmay, bəlki
olja üstigə düm qüxüp, Pərwərdigarning nəziridə yaman
boloqanni kİlding? **20** Saul Samuiloqa: — Mən həkİkətən
Pərwərdigarning səzigə kulak saldimoqu! Pərwərdigar
meni əwətkən yol bilən mangdim wə Amaləklərning
padixaİi Agagni elip kelip Amaləklərning əzini pütünləy
yokatttim. **21** Əmma həlk bolsa oljidin koy bilən kala, yəni
yokİtixka bekitilgən nərsilərdin əng esilini elip Hudaying
Pərwərdigaroqa Gilgalda kurbanlİk kİlix üqün elip kəldi,
dedi. **22** Samuil: — Pərwərdigar kəydürmə kurbanlİklar
bilən təxəkkür kurbanlİklirini kəltürüxtin səyünəmdu,
ya Pərwərdigarning səzigə itaət kİlixtin süyünəmdu?
Mana itaət kİlmakİk kurbanlİk kİlmakİktin əwzəl,
kəngül koyux koqkar yeoqini sunuxtin əwzəldur. **23**
Qünki asiylİk bolsa jadugərlik gunaİi bilən ohxaxtur,
Baxpaxtakİk kəbihİk wə butpərəslikkə barawərdur. Sən
Pərwərdigarning səzini taxlioqining üqün, Pərwərdigar
seni taxlap padixahİkİktin məhrum kİldi, — dedi. **24**
Saul Samuiloqa: — Mən gunah sadir kİldim, qünki
mən Pərwərdigarning əmridin wə sening səzüngdinmu
qikİtim; qünki mən həlkİtin korkup ularning səzigə
kirdim. **25** Əmdi gunaİimni əpu kİloqin; mening
Pərwərdigaroqa səjdə kİlixim üqün mening bilən kaytip
baroqin, dedi. **26** Samuil Sauloqa: — Mən sening bilən
kaytip barmaymən; qünki sən Pərwərdigarning səzini
taxlioqansən, wə Pərwərdigar seni taxlap padixahİkİktin
məhrum kİldi, dedi. **27** Samuil ketixkə buruloqinida
Saul uning tonining pexini tutuwaldi, u yirtilip kətti.
28 Samuil uningoqa: — Pərwərdigar bügün Israilning
padixahİkİni səndin yirtip elip səndin əwzəl boloqan
bir yekİningoqa tapxurdi. **29** Israilning Janabiy Aliyisi
Boloquqi yaloqan səzliməydu yaki niyitidin yanmaydu;
qünki u adəm balisidək niyitidin yanoquqi əməstur, dedi.
30 Saul: — Mən gunah sadir kİldim. Lekin həlkİmning
aksakallirining wə Israilning aldida manga izzət kİlip
mening bilən yenip baroqin; xuning bilən Hudaying
Pərwərdigaroqa səjdə kİlalaymən, dedi. **31** Xuning bilən
Samuil Saul bilən yenip bardi wə Saul Pərwərdigaroqa
səjdə kİldi. **32** Andin Samuil: — Amaləklərning padixaİi
Agagni mening aldimoqa elip kelinglar, dedi. Agag bolsa
huxluk bilən uning kəxioqa bardi. Agag kənglidə: —
Xübhİsizki, əlüm dəhxiti ətüp kətti, dedi. **33** Əmma
Samuil: — Sening kİliqing hotunlarni balisiz kİloqandək
sening anangmu hotunlarning arisida balisiz bolidu,
dewidi, Samuil Agagni Gilgalda Pərwərdigarning aldida
qanap parə-parə kİldi. **34** Andin Samuil Ramahka
bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibeah» degən
jaydiki əyigə qikip kətti. **35** Samuil əlgən künigiqə
Saul bilən kayta kərüxmidi. Əmma Samuil Saul üqün
kayoqurdi. Pərwərdigar Saulni Israilning üstigə padixah
kİloqanlİkİdin əpsuslandi.

16 Pərwərdigar Samuiloqa: — Sən kaqanoqiqə Saul
üqün kayoqurup yürisən? Mən uni Israiloqa səltənət
kİlixtin məhrum kİlip taxlioqan əməsmu? Münggüzüngni
zəytun meyi bilən toldurup baroqin. Mən seni Bəyt-
Ləhəmlik Yəssəning kəxioqa əwətimən. Uning ooqulliridin
padixah boluxka əzümgə birni bekittim, dedi. **2** Samuil

bolsa: — Mən qandak barimən? Saul bu ixni anglisa meni
əltürüwetidu! — dedi. Pərwərdigar: — Өzüng bilən bir
inəkni aloŋaq berip Pərwərdigaroŋa qurbanlik qilix üqün
kəldim, degin. 3 Yəssəni qurbanlikka qakiroŋin, andin
Mən sanga qilidioŋiningni ayan qilimən; wə Mən sanga
degən birsini Өzüm üqün məsih qiloŋin, dedi. 4 Samuil
Pərwərdigarning deginini ada qilip Bəyt-Ləhəmgə bardi.
Yetip kəlgəndə xəhərning aqsaqalliri titrigən halda qikip:
— Bizgə tinq-amanlik elip kəldingmu? — dəp soridi. 5 U:
— Tinq-amanlik elip kəldim; Pərwərdigaroŋa qurbanlik
sunuxka kəldim. Silər өzünglarni haramdin paklap
mən bilən billə qurbanlikka kelinglar, dedi. Xuning
bilən u Yəssə bilən ooŋullirini halal qilip qurbanlikka
qakirdi. 6 Ular kəlgəndə Samuil Eliabni kərüp iqidə: —
Pərwərdigarning məsih qilidioŋini xübhisizki Өzining
aldida turidu, dedi. 7 Lekin Pərwərdigar Samuiloŋa: —
Uning təki-turkioŋa yaki boyioŋa karimioŋin. Mən uni
xalliwəttim, qünki Huda insan kərgəndək kərməydu;
insan bolsa sirtki qiyapitigə karaydu, lekin Pərwərdigar
kəlbgə karaydu, dedi. 8 Andin Yəssə Abinadabni
qakirip Samuilning aldidin ətküzdi. Əmma Samuil:
— Pərwərdigar buni həm tallimidi, dedi. 9 Andin Yəssə
Xammahni uning aldidin ətküzdi. Əmma Samuil: —
Pərwərdigar buni həm tallimidi, dedi. 10 Xuningoŋa
ohxax Yəssə ooŋullirining yəttisini Samuilning aldidin
ətküzdi. Lekin Samuil Yəssəgə: — Pərwərdigar bularni
həm tallimidi, dedi. 11 Samuil Yəssədin: — Barlik yigitlər
muxularmu? dəp soridi. U: — Həmmidin kiqiki kəldi.
Lekin mana, u koy bekiwatidu, dedi. Samuil Yəssəgə: —
Uni qakirtip elip kəlgin, qünki u kəlmigüqə dastihanda
olturmaymiz, dedi. 12 [Yəssə] adəm mangdurup uni
kəltürdi. U qirayida kan yügürüp turidioŋan, kəzliri
qiraylik wə kelixkən yigit idi. Pərwərdigar: — Kopup uni
məsih qiloŋin, qünki [Mening tallioŋinim] xudur! dedi.
13 Samuil may münggüzini elip uni kərindaxlirining
arisida məsih qildi. U kündin tartip Pərwərdigarning
Rohi Dawutning wujudioŋa qüxti. Samuil bolsa kopup
Ramahoŋa kətti. 14 Əmdi Pərwərdigarning Rohi Sauldin
kətkənidi, wə Pərwərdigar təripidin bir yaman roh uni
pərixan qildi. 15 Saulning hizmətkarliri uningoŋa: —
Mana Huda təripidin bir yaman roh seni pərixan qilidu.
16 Əmdi oŋojimiz əzliri aldiliridiki hizmətkarlirini dərhal
buyruoŋayliki, ular qiltar qelixka usta adəmni tapsun;
wə xundak boliduki, Huda təripidin yaman roh üstlirigə
kəlsə u qiltar qalsun, uning bilən halliri obdan bolidu,
dedi. 17 Saul hizmətkarlirioŋa: — Mening üqün qiltar
qelixka usta bir adəmni tepip kəximoŋa elip kelinglar,
dedi. 18 Oŋulamlardin biri uningoŋa: — Mana Bəyt-
Ləhəmlik Yəssəning qiltaroŋa usta bir ooŋlini kərdüm. U
əzi batur bir jəngqi, gəptə hoxyar wə kelixkən adəm
ikən, xundakla Pərwərdigar uning bilən billə ikən, dedi.
19 Xuning bilən Saul Yəssəgə əlqilərni mangdurup: —
Koy bakidioŋan ooŋlung Dawutni manga əwətkin, dəp
eytti. 20 Yəssə bir exəkni təyyarlap uningoŋa nan bilən
bir tulum xarab wə bir ooŋlakni artip, bularni ooŋli
Dawutning koli bilən Sauloŋa əwətti. 21 Xuning bilən
Dawut Saulning kəxioŋa kelip uning aldida turdi. Saul
uningoŋa tolimu amrak idi; u Saulning yaraoŋ kətürgüqisi
boldi. 22 Andin Saul Yəssəgə həwər əwətip: — Dawut
mening aldimda tursun; qünki u nəzirimgə yakti, dəp
eytti. 23 Əmdi xundak boliduki, u [yaman] roh Huda
təripidin Saulning üstigə kəlgəndə Dawut qiltarni elip
koli bilən qaldi. Buning bilən Saul aram tepip hali obdan
bolup yaman roh uningdin qikip kətti.

17 Əmma Filistiylər jəng qilix üqün koxunlirini yioŋdi.
Ular Yəhudaoŋa təwə Sokohda jəm bolup, Sokoh
bilən Azikah otturisidiki Əfəs-Dammimda qedirlarni
tikti. 2 Saul bilən Israillarmu jəm bolup Elah jiloŋisida
qedirlirini tikip Filistiylər bilən jəng qiloŋili səp tüzdi.
3 Filistiylər bir tərəptiki taoŋda, Israillar yənə bir
tərəptiki taoŋda turatti; otturisida jiloŋa bar idi. 4
Xu wakitta Filistiylərning ləxkərgahidin Gatlik Goliat
isimlik bir qempiyon palwan qikip kəldi. Uning egizliki
altə gəz bir oŋeriq idi. 5 Bexioŋa mis dubuloŋa, uqisioŋa
kasirakliq sawut kiygənidi. Uning bu mis sawuti bolsa
bəx ming xəkəl kelətti. 6 Paqaklirioŋa mistin tizlik
baoŋlioŋan, əxnisigə mis atma nəyzə kisturiwaloŋanidi.
7 Uning nəyzisining sepi bolsa bapkarning hadisidək
idi; nəyzisining bexi altə ming xəkəl kelətti; kalkan
kətürgüqisi uning aldida mangatti. 8 U ornida
turup Israilning koxunlirioŋa mundak towlaytti: —
«Silər nemixka jəng qilix üqün səp tüzgənsilər? Mən
Filistiy əməsmu? Silər bolsanglar Saulning kullirioŋu?
Aranglardin bir adəmni tallap qikinglar, u mən bilən
elixixka qüxsun! 9 U mən bilən elixip meni urup
əltürəlsə, biz silərning kulliringlar bolimiz. Lekin mən
uni məoŋlup qilip əltürsəm, silər bizning kullirimiz bolup
bizning hizmitimizdə bolusilər». 10 Xu Filistiy yənə
səz qilip: — Mən bügün Israilning koxunioŋa hakarət
qildimoŋu? Silər bir adəmni qikiringlar, biz elixayli!
— dedi. 11 Saul bilən həmmə Israil bu Filistiyning
səzlirini anglap, alakzadə bolup bək korkti. 12 Dawut
Yəhuda yurtidiki Bəyt-Ləhəmdə olturukluk Yəssə degən
əfratlik adəmning ooŋli idi. Yəssəning səkkiz ooŋli bar
idi. Saulning künliridə u heli yaxinip kaloŋanidi. 13
Yəssəning üq qong ooŋli Saul bilən jənggə qikkanidi.
Jənggə qikkan üq ooŋulning tunjisining ismi Eliab,
ikkinqisining ismi Abinadab wə üqinqisining Xammah
idi. 14 Dawut həmmidin kiqiki idi. Üq qong ooŋli
Sauloŋa əgixip qikkanidi. 15 Bəzidə Dawut Saulning
kəxidin əz atisining koylirini bekix üqün kaytip kelətti.
16 Axu Filistiy bolsa kirik küngiqilik hər ətigən wə
kəqtə qikip turdi. 17 Yəssə ooŋli Dawutka: — Bu əfah
komaqni wə bu on nanni elip ləxkərgahoŋa tez berip
akiliringoŋa bərgin, 18 bu on parqə kurutni ularning
mingbexioŋa berip akiliringning əhwalini sorap ularning
kepil hetini elip kəlgin, dedi. 19 Saul, xu [üq ooŋul]
wə Israilning həmmə adəmliri Elah jiloŋisida turup
Filistiylərgə karxi jəng qilatti. 20 Dawut bolsa ətisi
səhər kopup koylarni bir bakkuqining kolioŋa tapxurup,
axlik-tülükni elip Yəssə uningoŋa tapilioŋandək, koxun
istihkamioŋa yətkəndə, jənggə qikidioŋan ləxkərlər sərən
kətürüwatkanidi. 21 Israil wə Filistiylər bir-birigə
udulmu'udul turup sokuxka səp tüzdi. 22 Dawut bolsa
elip kəlgən nərsilərni yük-taklaroŋa karioŋuqining koliosa
tapxurup səp arisioŋa yügürüp berip akiliridin tinqlik
soridi. 23 U ular bilən səzlixip turoŋanda, Filistiylərdin
boloŋan Goliat degən qempion palwan Filistiylərning
sepidin qikip yənə heliki gəpni qildi; Dawut uni anglidi.
24 Israilning həmmə adəmliri bu adəmni kərgəndə

qeqip ketixti wə bək qorkti. **25** Israilning adəmliri
bir-birigə: — Qikiwatqan bu adəmni kərdünglarmu? U
Israiloγa hakarət kilix üqün qikidu. Xundak boliduki,
uni əltürgən adəmgə padixah kəp mal-mülük in'am
kilidu, əz kizini uningoγa hotunlukka beridu həm
atisining jəmətini Israil təwəsidə baj-alwandin halas
kilidu, dedi. **26** Dawut əz yenida turoγan adəmlərdin:
— Bu Filistiyni əltürüp Israiloγa kilinoγan xu hakarətni
yokatkan kixigə nemə kilinidu? Qünki bu hətnisiz
Filistiy zadi kim? U kandaksigə mənggü hayat boloγuqi
Hudaning qoxunlirioγa hakarət kilixka petinidu? — dedi.
27 halayik uningoγa aldinkilarning degən səzi boyiqə
jawab berip: — Uni əltürgən kixigə mundak-mundak
kilinidu, dedi. **28** Lekin uning qong akisi Eliab uning
u adəmlər bilən səzləxkinini anglap kaldi; Eliabning
Dawutka aqqiki kelip: — Nemixka bu yərgə kəlding?
Qəldiki u azoγinə qoyni kimgə taxlap qoydung? Mən
kibirlikingni wə kənglüngning yamanlikini bilimən. Sən
alayitən jəngni kərgili kəlding, dedi. **29** Dawut: — Mən
nemə kildim? Pəkət bir səz kilsam bolmamdikən? —
dedi. **30** Dawut burulup baxkisidin aldinkidək soridi,
həlk aldida eytkandək uningoγa jawab bərdi. **31** əmma
birsi Dawutning eytkan səzlirini anglap kelip Sauloγa
yətküzdi; u Dawutni qakirtip kəldi. **32** Dawut Sauloγa: —
Bu kixining səwəbidin heqkimning yüriki su bolmisun.
Silining kulliri bu Filistiy bilən sokuxkili qikidu, dedi. **33**
Saul Dawutka: — Sən bu Filistiy bilən sokuxkili barsang
bolmaydu! Sən tehi yax, əmma u yaxlikidin tartipla
jəngqi idi, dedi. **34** Dawut Sauloγa: — Kulliri əz atisining
qoylirini bekip kəldim. Bir xir yaki eyik kelip padidin
bir qozini elip kətsə, **35** mən uning kəynidin qooγlap
uni urup qozini aoγzidin kutkuzup alattim. Əgər qopup
manga hujum kilsa mən uni yaylidin tutuwelip urup
əltürətttim. **36** Kulliri həm xir həm eyikni əltürgən;
bu hətnisiz Filistiymu ularoγa ohxax bolidu. Qünki u
mənggü hayat boloγuqi Hudaning qoxunioγa hakarət
kəltürdi — dedi. **37** Dawut səzini dawam kilip: — Meni
xirning qanggilidin wə eyikning qanggilidin kutkuzoγan
Pərwərdigar ohxaxla bu Filistiyning qolidin kutkuzidu,
dedi. Saul Dawutka: — Baroγin, Pərwərdigar sening bilən
billə boloγay, dedi. **38** Andin Saul Dawutka əz jəng
kiyimlirini kiygüzüp, bexioγa mis dubuloγini takap wə
uningoγa bir jəng sawutini kiygüzdi. **39** Dawut bolsa
Saulning kiliqini kiyimning üstigə esip, mengip bakti;
qünki u bularni kiyip bakmioγanidi. Xuning bilən Dawut
Sauloγa: — Mən bularni kiyip mangalmaydikənmən;
qünki burun kiyip bakmioγan, dəp ularni seliwətti. **40** U
qolioγa hasisini elip, eriktin bəx silik tax iloγap padiqi
haltisining yanqukioγa saldi; u saloγusini qolioγa elip
Filistiygə yekin bardi. **41** Filistiy bolsa qikip Dawutka
yekinlaxti, kalkan kətürüqisimu uning aldida mangdi.
42 Filistiy Dawutka birkur səpselip karap məshirə kildi.
Qünki u tehi yax, buoγday ənglük wə kelixkən yigit
idi. **43** Filistiy Dawutka: — Sən hasa kətürüp aldimoγa
kəpsən? Sən meni it dəp oylap kaldingmu? — dəp əz
butlirining namlirini iloγa elip Dawutni karoγidi. **44**
Filistiy Dawutka yənə: — Bu yakka kəl, mən gəxüngni
asmandiki uqar-kanatlaroγa wə dalalardiki yirtkuqlaroγa
yəm kilimən, dedi. **45** Dawut Filistiykə: — Sən kiliq, nəyzə
wə atma nəyzini kətürüp manga hujum kiloγili kəlding;
lekin mən sən hakarət kiloγan, Israilning qoxunlirining
Hudasi boloγan Pərwərdigarning nami bilən aldingoγa
hujumoγa qiktim — dedi. **46** «Dəl bügün Pərwərdigar
seni mening qolumoγa tapxuridu. Mən seni əltürüp
bexingni kesip alimən; mən ləxkərgahdiki Filistiylərning
jəsətlirinimu asmandiki uqar-kanatlaroγa wə dalalardiki
yirtkuqlirioγa yəm kilimən. Buning bilən pütkül jahan
Israilda bir Hudaning bar ikənlikini bilidu **47** wə bu
pütkül jamaət Pərwərdigarning nusrət berixining kiliq,
nəyzə bilən əməs ikənlikini bilidu; qünki bu jəng bolsa
Pərwərdigarningkidur, U seni qolimizoγa tapxuridu». **48**
Filistiy Dawutka hujum kiloγili qopup yekin kəlgəndə
Dawut uningoγa hujum kiloγili Filistiy qoxunining sepigə
karap yügürdi. **49** Dawut qolini haltisioγa tikip bir
taxni qikirip saloγuoγa selip Filistiygə karitip atti; tax
Filistiyning pexanisigə təgdi. Tax uning pexanisigə
petip kətti, u düm qüxüp yərgə yikildi. **50** Xundak
kilip Dawut Filistiyni saloγu wə tax bilən məoγlup kilip
uni urup əltürdi; Dawutning qolida heq kiliq yok idi.
51 Dawut yügürüp berip, Filistiyning üstidə turup,
kiliqini kinidin tartip elip uni əltürüp, uning bexini aldi.
Filistiylər əz baturining əlginini kərüpla, bədər kaqti.
52 Israillar bilən Yəhudalar bolsa ornidin qopup sərən
selixip Filistiylərni jiloγioγiqə wə əkron dərwazilirioγiqə
kəynidin qooγlap kəldi; əltürülgən Filistiylər Xaaraimoγa
baridioγan yolda Gat wə əkronoγiqə yetip kətkənidi.
53 Israil Filistiylərni qooγlaxtin yenip kelip ularning
ləxkərgahini bulang-talang kildi. **54** Dawut Filistiyning
bexini Yerusalemoγa elip bardi; uning yarioγini bolsa əz
qedirioγa qoydi. **55** Saul Dawutning Filistiyning aldioγa
qikkinini kərgəndə qoxunning sərdari Abnərdin: — I
Abnər, bu yigit kimning ooγli? — dəp soridi. Abnər: — I
padixah, hayating bilən kəsəm kilimənki, bilməymən,
dedi. **56** Padixah: — Bu yigit kimning ooγli ikən dəp sorap
bakkin, dedi. **57** Dawut Filistiyni kirip kaytip kəlgəndə
Abnər uni padixahning kexioγa elip bardi; Filistiyning
bexi tehiqə uning qolida turatti. **58** Saul uningdin: —
I yigit, kimning ooγlisən? dəp soridi. Dawut: — Mən
silining kulliri Bəyt-Ləhəmlik Yəssəning ooγlimən, dəp
jawab bərdi.

18 Dawut bilən Saulning səhbiti ayaoγlaxkanda,
Yonatanning kəngli Dawutning kəngligə xundak
baoγlandiki, uni əz jenidək səydi. **2** Saul bolsa u küni uni
əz yenida elip kelip, uni atisining əyigə kaytkili qoymidi.
3 Yonatan Dawut bilən əhdə kilixti; qünki u uni əz
jenidək səyətti. **4** Yonatan uqisidiki tonni selip Dawutka
bərdi, yənə jəng kiyimlirini, jümlidin hətta kiliqi, okyasi
wə kəmirinimu uningoγa bərdi. **5** Saul Dawutni nəgila
əwətsə u xu yərgə baratti, xundakla ixlarni jayida kilatti.
Xuning üqün Saul uni ləxkərlərning üstigə qoydi. Bu ix
barlik həlkkə wə həm Saulning hizmətkarlirioγimu yakti.
6 Dawut Filistiyni əltürüp kəpqilik bilən yanoγanda
Israilning hammə xəhərliridiki kiz-ayallar Saulni nahxa
eytip ussul oynap karxi aloγili qikti; ular huxluk iqidə
dap wə üqtar bilən nəoγmə qelixti. **7** Kiz-ayallar nəoγmə
saloγanda: — Saul minglap əltürdi, wə Dawut on minglap
əltürdi, dəp okuxatti. **8** Buni anglap Saul nahayiti
hapa boldi; bu səz uning kəngligə təgdi. U: — Dawutka
on minglap hesablandi, əmma manga pəkət minglap
hesablandi; əmdi padixahlikin baxka uningoγa heqnərsə

kəm əməs, dedi. **9** Xu kündin tartip Saul Dawutni
kəzləp yürdi. **10** Ətisi Huda təripidin qabaḥətlik bir roḥ
Saulning üstigə qüxti wə u əyidə qalaymiqan jəyligili
turdi. Əmdi Dawut baxqa waqittikidək qoli bilən qiltar
qaldi; Saulning qolida nəyzə bar idi. **11** Saul: — Dawutni
tamoŋa nəyzə bilən qadiwetimən dəp, nəyzini atti; lekin
Dawut ikki qetim əzini daldioŋa aldi. **12** Pərwərdigarning
Dawut bilənla bolup, əzidin yiraqlap kətkini üqün Saul
Dawuttin qorqatti. **13** Xuning üqün Saul Dawutni əz
yenidin ayrip, uniləxkərlərgə mingbexi qilip qoydi; u
ləxkərlərni elip jənggə qiqip turatti. **14** Dawut bolsa
ḥəmmə ixlarni pəm bilən qilatti; qünki Pərwərdigar
uning bilən billə idi. **15** Saul uning pəmlik ikənlikini
kərüp uningdin bək qorqatti. **16** Əmma pütkül Israil
bilən Yəḥuda həlqi Dawutni səyətti; qünki u ularni
yetəkləp jənggə qiqatti. **17** Saul Dawutqa: — Mana, qong
qizim Merab — mən uni sanga hotunluqqa bərgüm bar.
Sən pəqət hizmitimgə jan-pida bolup, Pərwərdigarning
jəngliridə kürəx qiloŋin, dedi. Qünki Saul iqidə: — U
mening qolum bilən əməs, bəlki Filistiylərning qoli
bilən yoqitilsun, dəp hiyal qiloŋanidi. **18** Əmma Dawut
Sauloŋa: — Mən kim idim, mening atamning jəməti Israil
arisida nemə idi, mən qandaqmu padixaḥning küy'ooŋli
bolay? — dedi. **19** Lekin Saulning qizi Merab Dawutqa
berilidioŋan waqitta, u Məḥolatlik Adriəlgə hotunlukqa
berildi. **20** Əmma Saulning qizi Miqalning kəngli Dawutqa
qüxkənidi. Baxqilar buni Sauloŋa eytti, bu ixtin Saul hux
boldi. **21** Saul: — Qizimni Dawutqa berəy, u uningoŋa
bir sirtmaq bolup, Filistiylərning qolida yoqitilsun, dəp
oylidi. Xuning bilən Saul Dawutqa: — Bügün ikkinqi
qetim küy'ooŋlum bolisən, dedi. **22** Saul əz oŋulamlirioŋa:
— Dawutqa astirtin: — Mana, padixaḥ səndin səyünidu,
wə ḥəmmə oŋulamliri sanga amraq. Xuning üqün
padixaḥning küy'ooŋli boloŋin, dəp eytinglar, dəp tapilidi.
23 Saulning oŋulamliri bu səzlərni Dawutning qulikioŋa
yətküzdi. Lekin Dawut: — Nəziringlarda padixaḥning
küy'ooŋli bolux kiqik ixmu? Mən bolsam bir kəmbəoŋəl
wə ətiwarsiz adəmmən — dedi. **24** Saulning oŋulamliri
Sauloŋa Dawutning degənlirini əz əyni yətküzdi. **25**
Saul: — Silər Dawutqa: — Padixaḥ sanga baxqa toyluq
aloŋuzmaydu, pəqət padixaḥ düxmənliridin intiqam elix
üqün yüz Filistiyning hətnilikinila alidu, dəp eytinglar,
dedi (Saulning məqsiti bolsa Dawutni Filistiylərning
qolida yoqitix idi). **26** Oŋulamlar bu səzlərni Dawutqa
yətküzdi; padixaḥning küy'ooŋli bolux Dawutqa yeqip
qaldi. Əmdi bekitilgən məḥlət toxmayla, **27** Dawut turup
əz adəmliri bilən qiqip ikki yüz Filistiyni əltürdi. Dawut
ularning hətnilikini kesip elip padixaḥning küy'ooŋli
bolux üqün bularning ḥəmmisini padixaḥqa tapxurdi.
Saul qizi Miqalni uningoŋa hotunlukqa bərdi. **28** Saul
Pərwərdigarning Dawut bilən billə ikənlikini wə əz qizi
Miqalning uni səyidioŋanliqini kərüp **29** Dawuttin tehimu
qorqti. Xuning bilən Saul üzlüksiz Dawutqa düxmən
boldi. **30** Filistiylərning əmirliri daim soquxqa qiqatti;
əmma ḥər qetim qiqsila Dawutning ixliri Saulning
ḥəmmə hizmətkarliriningkidin muwəppəqiyətlik bolatti;
xuning bilən uning nami [halayik] təripidin tolimu
ḥərmətkə sazawər bolatti.

19 Saul əz ooŋli Yonatan wə ḥəmmə hizmətkarlirigə
Dawutni əltürüxkə buyruq qildi. Lekin Saulning
ooŋli Yonatan Dawutqa bək amraq idi. **2** Yonatan
Dawutqa: — Atam Saul seni əltürməkqi; əmdi ətə
ətigən qattiq eḥtiyat qiloŋin, bir məhpiy jayni tepip
əzüngni yoxuroŋin; **3** mən əzüm qiqip sən yoxurunoŋan
etizliqqa berip atamning yenida turup atam bilən sening
tooŋrangda səzlixip baqay; əḥwalni enik bilgəndin
keyin sanga həwər qilay, dedi. **4** Yonatan atisi
Sauloŋa Dawutning yahxi gepini qilip: — Padixaḥ əz
hizmətkarioŋa, yəni Dawutqa yamanlik qilmioŋay! Qünki
u sanga gunaḥ qilmioŋan; bəlki uning əməlliri əzünggə
kəp yahxiliqlarni elip kəlgən: — **5** u əz jenini alqinioŋa
elip qopup ḥeliqi Filistiyni əltürdi wə xuning bilən
Pərwərdigar pütkül Israil üqün qong nusrət bərdi.
Xu qaoŋda sən əzüng kərüp hux boloŋan əməsmu?
Əmdiliktə nemixqa Dawutni səwəbsiz əltürüp naḥəq
qan təküp gunaḥkar bolmaqqi bolisən? — dedi. **6** Saul
Yonatanning səzigə kirdi. U: — Pərwərdigarning ḥayati
bilən qəsəm qilimənki, u əlümgə məḥkum qilinmaydu,
dedi. **7** Andin Yonatan Dawutni qaqirip, Dawutqa boloŋan
ixlarning ḥəmmisini dəp bərdi. Andin keyin Yonatan
Dawutni Saulning qexioŋa elip kəldi wə u ilgirikidək
uning hizmitidə boldi. **8** Əmma yənə jəng boldi; Dawut
qiqip Filistiylər bilən jəng qilip, ularni qattiq qirip
məoŋlup qildi; ular uning aldidin bədər qeqisti. **9**
Əmdi Pərwərdigar təripidin qabaḥətlik bir roḥ yənə
Saulni basti. U əz əyidə qolida nəyzisini tutup olturatti;
Dawut bolsa qoli bilən saz qelip turatti. **10** Saul nəyzə
bilən Dawutni sanjip tamoŋa qadap qoymaqqi boliwidi,
lekin Dawut əzini qaquruwaldi, nəyzə tamoŋa qadilip
qaldi. Dawut xu keqisi qeqip qutuldi. **11** Saul birnəqqə
qaparmənlərni Dawutning əyigə əwətip uni paylap
turup ətisi tang yoruoŋanda uni əltürüxkə mangdurdi.
Əmma Dawutning ayali Miqal uningoŋa: — Əgər bu keqə
jeningni elip qaqmisang, ətə əltürülisən, dedi. **12** Xunga
Miqal Dawutni pənjirdin qüxürüp qoydi. Xundaq qilip u
qeqip qutuldi. **13** Andin Miqal bir «tərafim» butni elip
kariwatqa yatquzup, bexioŋa əqkə yungidin qilinoŋan
bir yastuqni qoyup, ədiyal bilən yepip qoydi. **14** Saul
Dawutni tutux üqün qaparmənlərni əwətkəndə Miqal:
— U aoŋrip qaldi, dedi. **15** Saul qaparmənlərni [qaytidin]
əwətip: — Uni kariwat bilən qoxup elip kelinglar, uni
əltürimən, dəp buyrudi. **16** Qaparmənlər kirgəndə, mana
kariwatta bu but yatatti, bexioŋa əqkə yungidin qilinoŋan
yastuq qoyuloŋanidi. **17** Saul Miqaloŋa: — Nemixqa meni
bundaq aldap, düxminimni qaquruwetisən? — dedi.
Miqal Sauloŋa jawab berip: — U: «Meni qoyuwətkin;
bolmisa seni əltürüwetimən» dedi, dedi. **18** Dawut
qeqip qutulup, Ramaḥqa Samuilning qexioŋa berip,
Saulning uningoŋa qiloŋanlirining ḥəmmisini dəp bərdi.
Andin u Samuil bilən Nayotqa berip olturaqlaxti. **19**
Birsi Sauloŋa: — Dawut Ramaḥdiki Nayotta bar ikən,
dəp həwər bərdi. **20** Saul Dawutni tutup kelixkə
qaparmənlərni mangdurdi. Əmma ular yetip baroŋanda
pəyoŋəmbərlərning bir jamaiti bexarət beriwatqanlikini
wə Samuilningmu ularning arisida turup ularoŋa
nazarətqilik qiliwatqanlikini kərdi; xundaq boldiki,
Hudaning Roḥi Saulning qaparmənlirining wujudioŋimu
qüxüp, ularmu ḥəm bexarət berixkə baxlidi. **21** Bu
həwər Sauloŋa eytildi; u yənə baxqa qaparmənlərni
əwətti, lekin ularmu bexarət berixkə qüxti. Andin

Saul üqinqi ḳetim yənə qaparmənlərni mangdurdi.
Ularmu ḥəm bexarət berixkə qüxti. 22 Andin Saul əzi
Ramaḥḳa berip, Səḳudiki qong ḳudukḳa yetip kəlgəndə,
«Samuil bilən Dawut nədə?» — dəp soridi. Birsi: —
Ular Ramaḥdiki Nayotta bar ikən, dəp jawab bərdi. 23
Xunga u Ramaḥdiki Nayotḳa yetip kəldi; Hudaning Roḥi
uning wujudioŋimu qüxti; xuning bilən umu piyadə
mengip Ramaḥdiki Nayotḳa baroŋuqə bexarət berip
mangdi. 24 U ḥətta kiyimlirini seliwetip Samuilning
aldida bexarət bərdi; pütün bir keqə wə pütün bir
kündüz u yərdə yalingaq yatti. Buning bilən: — «Saulmu
pəyoŋəmbərlərdinmu?» dəydioŋan gəp pəyda boldi.

20 Dawut Ramaḥdiki Nayottin ḳeqip Yonatanning
ḳexioŋa berip uningoŋa: — Mən nemə ḳiliptimən?
Nemə ḳəbiḥlik ḳiliptimən? Atang aldida nemə gunaḥ
ḳiliptimən, u mening jenimni almaḳqi boluwatidu? —
dedi. 2 U uningoŋa: — Yoḳsu, bundaḳ ix neri bolsun!
Sən əlməysən. Qong ix bolsun, kiqik ix bolsun atam
manga deməy ḳoymaydu. Nemixḳa atam bu ixni məndin
yoxuridikinə? Ḥərgiz undaḳ bolmaydu, dedi. 3 Lekin
Dawut yənə ḳəsəm ḳilip: — Atang sening nəziringdə
iltipat tapḳinimni jəzmən bilidu. Xunga u kənglidə: —
Yonatan buni bilip ḳalmisun; bolmisa uningoŋa azar
bolidu, degəndu. Lekin Pərwərdigarning ḥayati bilən,
jening wə ḥayating bilən aldingda ḳəsəm ḳilimənki,
manga əlümning ariliḳi bir ḳədəmla ḳaldi, dedi. 4
Yonatan Dawutḳa: — Kənglüng nemini halisa xuni
ḳilay, dedi. 5 Dawut Yonatanoŋa mundaḳ dedi: —
Mana ətə «yengi ay» bolidu; mən adəttikidək padixaḥ
bilən ḥəmdastihan bolmisam bolmaydu. Lekin meni
ḳoyup bərgin, mən üqinqi küni ahximioŋiqə dalada
məküniüwalay. 6 Atang mening sorunda yoḳluḳimni
kərüp sorisa, sən uningoŋa: «Dawut məndin əz xəḥiri
Bəyt-Ləḥəmgə tezraḳ berip kelixkə jiddiy ruhsət soridi,
qünki u yərdə pütkül ailisi üqün bir yilliḳ ḳurbanliḳ
ətküzidikən», degin, dedi. 7 Əgər u: — Obdan boptu,
desə, ḳulung tinq-aman bolidu: — Lekin u aqqiḳlansa,
uning manga yamanliḳ ḳilixni niyət ḳiloŋanliḳidin
guman ḳilmioŋin. 8 Sən ḳulungoŋa iltipat kərsətkin;
qünki sən əzüng bilən Pərwərdigarning aldida ḳulungni
əḥdiləxtürgənsən. Lekin əgər məndə bir yamanliḳ bolsa
sən əzüngla meni əltürgin; meni elip berip atangoŋa
tapxuruxning nemə ḥajiti? — dedi. 9 Yonatan: —
Undaḳ hiyal səndin neri bolsun! Əgər atamning sanga
yamanliḳ ḳilidioŋan niyiti barliḳini bilip ḳalsam, sanga
dəyttim əməsmu? — dedi. 10 Dawut Yonatanoŋa: —
Əgər atang sanga ḳattiḳ gəp bilən jawab bərsə, kim
manga həwər beridu? — dedi. 11 Yonatan Dawutḳa: —
Kəlgin, dalaoŋa qiḳayli, dedi. Xuning bilən ikkisi dalaoŋa
qiḳti. 12 Yonatan Dawutḳa mundaḳ dedi: — Israilning
Hudasi Pərwərdigar manga [guwaḥki], mən ətə yaki
əgünlükkə muxu waḳitta atamning niyitini bilip, sanga
iltipatliḳ bolsa, mən adəm mangdurup sanga məlum
ḳilmamdim? 13 Əgər atam sanga yamanliḳ ḳilmaḳqi
bolsa, mən seni tinq-aman yoloŋa selix üqün sanga
adəm əwətip həwər bərmisəm, Pərwərdigar manga
sening bexingoŋa qüxkəndinmu artuḳ qüxürsun; əmdi
Pərwərdigar atam bilən billə boloŋandək sening bilən
billə bolsun. 14 Ḥayatla bolsam meni əlmisun dəp
Pərwərdigarning meḥribanliḳini manga kərsətkəysən.
15 Mən əlüp kətkən təḳdirdimu, əydikilirimdin ḥəm
ḥeq waḳit meḥribanliḳingni üzmigəysən; Pərwərdigar
sən Dawutning ḥəmmə düxmənlirini yər yüzidin
yoḳatḳandin keyinmu xundaḳ ḳiloŋaysən». 16 Xuning
bilən Yonatan Dawutning jəməti bilən əḥdə ḳilixip: —
Pərwərdigar Dawutning düxmənliridin ḥesab alsun,
dedi. 17 Andin Yonatan yənə əzining Dawutḳa boloŋan
muḥəbbiti bilən uningoŋa ḳəsəm ḳildurdi; qünki u uni
əz jenidək səyətti. 18 Yonatan Dawutḳa mundaḳ dedi: —
Ətə yengi ay bolidu. Mana sening ornung box ḳalidu,
kixilər sening yoḳluḳingoŋa diḳḳət ḳilidu. 19 Üqinqi
küni sən qüxüp aldinḳi ḳetim bu ixḳa yoluḳḳiningda
əzüngni yoxuroŋan jayoŋa berip «Əzəl» degən taxning
yenida turup turoŋin. 20 Nən taxning yenidiki bir
jayoŋa huddi nixanni ḳaralioŋandək üq pay ya oḳi atay.
21 Andin oŋulamni mangdurup: — «Ya oḳlirini tepip
kəlgin» — dəymən. Əgər mən oŋulamoŋa: — Ənə, oḳlar
arḳa tərəptə turidu, ularni elip kəl, desəm, sən qiḳip
yenimoŋa kəlgin; xundaḳ boloŋanda, Pərwərdigarning
ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, sən üqün tinq-amanliḳ
bolidu, ḥeq ix bolmaydu. 22 Lekin oŋulamoŋa: —
Ənə, oḳlar aldingda turidu, desəm, sən kətkin, qünki
undaḳ bolsa, Pərwərdigar seni kətküziwətkən bolidu.
23 Əmdiliktə mən bilən sən səzləxkən ix tooŋruluḳ,
Pərwərdigar sən bilən mening otturimda guwaḥqidur.
24 Xuning bilən Dawut dalada məküniüwaldi. Yengi
ay kəlgəndə, padixaḥ taam yegili dastihanda olturdi.
25 Padixaḥ bolsa burunḳidəkla əz ornida tamning
yenidiki tərdə olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abnər
Saulning yenida olturdi. Lekin Dawutning orni box
ḳaldi. 26 Əmma Saul u küni ḥeqnemə demidi. Qünki
u: — Dawutḳa bir ix boldi, u napak bolup ḳaldi.
U jəzmən napak bolup ḳaptu, dəp oylidi. 27 Lekin
Dawutning orni yengi ayning ətisimu, yəni ayning
ikkinqi künimu box idi. Saul ooŋli Yonatandin: —
Nemixḳa Yəssəning ooŋli yaki tünügün yaki bügün
tamaḳḳa kəlməydu, dəp soridi. 28 Yonatan Sauloŋa jawab
berip: — Dawut Bəyt-Ləḥəmgə baroŋili məndin jiddiy
ruhsət sorap: — 29 Mening beriximoŋa ruhsət ḳiloŋin,
ailimizning xəḥərdə bir ḳurbanliḳ ixi boloŋaq akam
mening beriximni eytiptu; əgər sening nəziringdə iltipat
tapḳan bolsam ḳerindaxlirim bilən kərüxüp kelixkə
ruhsət bərgin, dedi. Xunga u padixaḥning dastihinioŋa
kəlmidi, dedi. 30 Saulning Yonatanoŋa ḳattiḳ oŋəzipi
kelip: — I buzuḳ, kaj hotunning ooŋli, nemixḳa Yəssəning
ooŋlini əzünggə tallap, əzüngni xərməndə ḳilip wə
anangni nomuska ḳoyoŋiningni bilməmdimən? 31 Əgər
Yəssəning ooŋli yər yüzidə tirik bolsila, sən ḥəm sening
padixaḥliḳing mustəḥkəm bolmaydu. Xunga əmdi adəm
əwətip uni mening ḳeximoŋa elip kəlgin, qünki u əlümgə
məḥkəmdur! — dedi. 32 Yonatan atisi Sauloŋa jawab
berip: — U nemixḳa əlümgə məḥkum ḳilinixi kerək?
U nemə ḳiptu? — dedi. 33 Andin Saul Yonatanoŋa
sanjix üqün uningoŋa nəyzini atti; buning bilən Yonatan
atisining Dawutni əltürməkqi boloŋanliḳini eniḳ bilip
yətti. 34 Yonatan bolsa ḳattiḳ aqqiḳlap dastihandin
ḳopup kətti wə yengi ayning ikkinqi küni ḥeq taam
yemidi. Qünki atisining Dawutni xundaḳ ḥaḳarətlixi
uningoŋa ḳattiḳ azar boloŋanidi. 35 Ətisi Yonatan dalaoŋa
qiḳip Dawut bilən kelixkən jayoŋa bardi. Uning bilən bir

kiqik oɣulam billə bardi. **36** U oɣulamoɣa: — Sən yügür,
mən atḳan ya oḳlirini tepip kəlgin, dedi. Oɣulam yügürdi,
u bir oḳni uning aldi təripigə atti. **37** Oɣulam Yonatan
atḳan oḳ qüxkən jayoɣa kəlgəndə Yonatan oɣulamni
qaḳirip: — Oḳ sening aldi təripingdə turmamdu? — dedi.
38 Andin Yonatan oɣulamni yənə qaḳirip: — Bol, ittik
bol, ḥayal bolmioɣin! — dedi. Yonatanning oɣulami ya
oḳini yioɣip oɣojisioɣa elip kəldi. **39** Lekin oɣulamning
boloɣan ixtin həwiri uḳ idi. Buni yaloɣuz Yonatan bilən
Dawutla bilətti. **40** Andin Yonatan oɣulamioɣa yaraoɣlirini
berip uningoɣa: — Ularni xəḥərgə elip kətkin, dedi. **41**
Oɣulam kətkəndin keyin Dawut [taxning] jənub təripidin
qiḳip yərgə yiḳilip üq ḳetim təzim ḳildi. Ular bir-
birini səyüxti, bir-birigə esilixip yioɣlaxti, bolupmu
Dawut ḳattiḳ yioɣlidi. **42** Yonatan Dawutḳa: — Səpiring
tinq-aman bolsun; qünki biz ikkimiz: — Pərwərdigar
mening bilən sening otturungda wə mening nəslim
bilən sening nəsling otturisida mənggügə guwaḥ bolsun,
dəp Pərwərdigarning nami bilən ḳəsəm iqixkən, dedi.
Dawut ornidin ḳopup mangdi, Yonatanmu xəḥərgə kirip
kətti.

21 Dawut əmdi Nobḳa kelip Ahimələk kaḥinning
ḳexioɣa bardi. Lekin Ahimələk Dawutni kərgəndə
titrəp ḳorḳup uningoɣa: — Nemixḳa birimu sən bilən
kəlməy yaloɣuz kəlding? — dedi. **2** Dawut Ahimələk
kaḥinoɣa: — Padixaḥ manga məlum bir ixni buyrup: —
Mən sanga buyruoɣan ix yaki sanga tapiloɣan yolyoruḳ
tooɣrisidin ḥeqkim birnemə bilmisun, degənidi. Əz
oɣulamlirimni bolsa məlum bir jayoɣa berixḳa bekitip
ḳoydum. **3** Əmdi ḳolungda nemə bar? Bəx nan, yaki nemə
bolsa, xuni manga bərgin, dedi. **4** Kaḥin Dawutḳa jawab
berip: — Ḳolumda adəttiki nan yoḳ, pəḳət muḳəddəs
nan bar. Əgər oɣulamlar ayallaroɣa yeḳinlaxmioɣan
bolsa yesə rawa bolidu, dedi. **5** Dawut kaḥinoɣa jawab
berip: — Bərḥək, mən baxḳa waḳitlarda qiḳḳinimoɣa
ohxax, ayallar bizdin yiraḳ boloɣili üq kün boldi. Mən
[ḥərḳetim] qiḳḳanda, gərqə adəttiki səpər bolsimu,
oɣulamlarning ḳaqiliri pak bolidioɣan yərdə, bügün ular
wə ḳaqiliri tehimu pak bolmamdu, dedi. **6** Xuning
bilən kaḥin uningoɣa muḳəddəs nandin bərdi, qünki
bu yərdə «təḳdim nan»din baxḳa ḥeqḳandaḳ nan yoḳ
idi. Bu nan Pərwərdigarning ḥuzurioɣa yengi issiḳ nan
ḳoyuloɣan küni almaxturuloɣan nanlar idi **7** (lekin u
küni Saulning hizmətkarliridin məlum birsi u yərdə
Pərwərdigarning ḥuzurida ḳalduruloɣanidi. Uning ismi
Doəg bolup Saulning padiqilirining qongi idi). **8** Dawut
Ahimələkkə: — Ḳolungda nəyzə yaki ḳiliq yoḳmu?
Padixaḥ tapxuroɣan ix jiddiy boloɣaq yaki ḳiliq yaki
baxḳa yaraoɣlirimni elip keləlmidim, dedi. **9** Kaḥin:
— Sən Elaḥ jiloɣisida əltürgən Filistiy Goliatning ḳiliqi
bu yərdə bar, u əfodning kəynidə, bir parqə rəhtkə
oraḳlik ḥalda turidu. Halisang aloɣin, uningdin baxḳisi
yoḳ, dedi. Dawut: — Bu təngdixi yoḳ ḳiliqtur, xuni
manga bərgin, dedi. **10** Dawut u küni ḳopup Sauldin
ḳeqip Gatning padixaḥi Aḳixning ḳexioɣa bardi. **11**
Lekin Aḳixning hizmətkarliri uningoɣa: — Bu zeminning
padixaḥi Dawut əməsmu? Uning tooɣrisida ḳiz-ayallar
bir-birigə: — Saul minglap əltürdi, Wə Dawut on minglap
əltürdi, — dəp nahxa-oɣəzəl oḳuxup ussul oynioɣan
əməsmu, dedi. **12** Dawut bu sözlərni kəngligə püküp
Gatning padixaḥi Aḳixtin bək ḳorḳti. **13** Xuning üqün
ularning kəz aldida əzining yürüx-turuxlirini əzgərtip,
ularning ḳolida turoɣan waḳtida əzini sarangdək kərsətti;
u dərwazilarning ixiklirigə jijip, tükürükini saḳilioɣa
aḳturatti. **14** Aḳix hizmətkarlirioɣa: — Mana bu adəmning
saranglik̦ini kərməmsilər? Uni nemixḳa mening aldimoɣa
elip kəldinglar? **15** Məndə saranglar kəmqilmidi? Silər
bu kixini aldimoɣa saranglik̦ ḳiloɣili elip kəldinglarmu?
Bu adəm mening əyümgə kirixi kerəkmu? — dedi.

22 Dawut u yərdin ketip Adullamdiki oɣaroɣa ḳaqti.
Uning ḳerindaxliri bilən atisining pütkül jəməti
buni anglap uning ḳexioɣa bardi. **2** Ezilgən, ḳərzdar
boloɣan wə dərdmənlərning ḥəmmisi yioɣilip uning
yenioɣa kəldi wə u ularning sərdari boldi. Uningoɣa
ḳoxuloɣan adəmlər bolsa tət yüzqə idi. **3** Dawut
u yərdin qiḳip Moabdiki Mizpaḥḳa berip Moabning
padixaḥidin: — Hudaning meni nemə ḳilidioɣinini
bilgüqə, ata-anamning bu yərgə kelip aranglarda
turuxioɣa yol ḳoyoɣayla, dəp tələp ḳildi. **4** Dawut atisi
wə anisini Moabning padixaḥining ḳexioɣa elip kəldi.
Dawut ḳoroɣanda turoɣan pütkül künlərdə ata-anisi
uning bilən billə turdi. **5** Əmma Gad pəyoɣəmbər
Dawutḳa: — Ḳoroɣanda turmay, bu yərdin qiḳip,
Yəḥuda zeminioɣa baroɣin, dedi. Xuning bilən Dawut
u yərdin ayrilip, Ḥərət ormanliḳioɣa bardi. **6** Saul
Dawutning nədə turuwatḳanliḳidin həwər tapti. Saul
bu waḳitta Ramaḥdiki Gibeaḥda egiz bir jayda yuloɣun
dərihining tüwidə olturatti. Uning ḳolida nəyzisi bar
idi, barliḳ hizmətkarliri qərisidə turatti. **7** Saul qərisidə
turoɣan hizmətkarlirioɣa: — I Binyaminliḳlar, ḳulaḳ
selinglar! Yəssəning ooɣli ḥər biringlaroɣa etizlar bilən
üzümzarlarni təḳsim ḳilip berəmdu? Həmminglarni
ming bexi wə yüz bexi ḳilamdu? **8** Silər ḥəmminglar
manga ḳəst ḳildinglar, əz ooɣlumning Yəssəning ooɣli
bilən əḥdə ḳilixḳinini ḥeqkim manga uḳturmidi. Ḥeq
ḳaysinglar manga iq aoɣritmidinglar yaki əz ooɣlumning
mening hizmətkarimni manga yoxurun ḥujum ḳilixḳa
ḳutratḳinidin manga həwər bərmidinglar, dedi. **9**
Andin Saulning hizmətkarlirining iqigə kiriwaloɣan
Doəg: — «Mən Yəssəning ooɣlining Nobḳa Ahitubning
ooɣli Ahimələkning ḳexioɣa kəlginini kərdüm, **10** —
Ahimələk uning üqün Pərwərdigardin yol soridi wə
uningoɣa ozuḳ-tülük bilən Filistiy Goliatning ḳiliqini
bərdi» — dedi. **11** Padixaḥ adəm əwətip Ahitubning
ooɣli kaḥin Ahimələkni, xundaḳla uning atisining pütkül
jəmətini, yəni Nobdiki kaḥinlarnimu qaḳirtip kəldi.
Ularning ḥəmmisi padixaḥning ḳexioɣa kəldi. **12** Saul: —
I Ahitubning ooɣli anglioɣin, dedi. U: — I oɣojam, mana
mən, dedi. **13** Saul uningoɣa: — Nemixḳa silər, sən bilən
Yəssəning ooɣli, manga ḳəst ḳilisilər? Sən uningoɣa nan
wə ḳiliq berip, uning üqün Hudadin yol soridingoɣu?
Mana əmdi u bügünkidək manga ḥujum ḳilmaḳqi bolup
paylap yürməktə! — dedi. **14** Ahimələk padixaḥḳa
jawab berip: — Silining barliḳ hizmətkarlirining arisida
Dawutdək sadiḳ kim bar? U padixaḥning küy'ooɣli,
silining məhpiy məsliḥətlirigə ixtirak ḳiloɣuqi wə ordiliri
iqidə izzətlik əməsmidi? **15** Mən pəḳət uning üqün
Hudadin yol soraxni bügünla baxlidimmu? [Asiylik] ḳilix
məndin neri bolsun! Padixaḥ əz ḳulini wə atamning
pütkül jəmətini əyibkə buyrumioɣayla, qünki ḳullirining

bu ixtin kilqə həwiri yok, dedi. **16** Lekin padixah:
— I Ahimələk, sən əlisən, sən wə atangning pütkül
jəməti qokum əlisilər, dedi. **17** Padixah əz qərisidiki
qaparmənlirigə: — Mang, Pərwərdigarning kahinlirini
əltürünglar! Qünki ular həm Dawutka həmdəm boldi
həm uning kaqkinini bilip turup manga həwər bərmidi,
dedi. Lekin padixahning kol astidikiliri Pərwərdigarning
kahinlirini əltürüxkə kol kətürgili unimidi. **18** Əmdi
padixah Doəgkə: — Sən berip kahinlarni əltürüwətkin,
dedi. Edomluk Doəg berip kahinlarni əltürdi; bu
küni u kanaptin tokuloŋan əfod kiygən səksən bəx
adəmni əltürdi. **19** Andin u kahinlarning xəhiri Nobda
olturoŋuqilarni kirdi, yəni ər wə ayallar, balilar wə
bowaklar, kala, exək, koylar — həmmisini kiliqlidi. **20**
Əmma Ahitubning ooŋli Ahimələkning Abiyatar degən
bir ooŋli kutulup Dawutning kexioŋa keqip kəldi. **21**
Abiyatar Dawutka Saul Pərwərdigarning kahinlirini
əltürdi, dəp həwər bərdi. **22** Dawut Abiyataroŋa: — U
küni Doəgning u yərdə ikənlikini kərüp, uning jəzmən
Sauloŋa həwər beridioŋinini bilgənidim. Mən atangning
pütkül jəmətining əltürülüxigə zamin boldum, dedi. **23**
Mən bilən billə turoŋin, ḥeq korkmioŋin. Qünki mening
jenimni almakqi boloŋanlar sening jeningnimu həm
almakqi. Mening keximda bihətər turisən, dedi.

23 Birsi Dawutka həwər berip: — Mana Filistiylər
Keilahoŋa hujum kilip hamanlarni bulap-talimakta,
dedi. **2** Dawut Pərwərdigardin: — Mən berip
bu Filistiylərgə zərbə berimənmu? — dəp soridi.
Pərwərdigar Dawutka: — Berip Filistiylərgə zərbə berip
Keilahni azad kiloŋin, dedi. **3** Lekin Dawutning adəmliri
uningoŋa: — Mana biz Yəhuda zeminida turupmu
korkiwatkan yərdə, Keilahoŋa berip Filistiylərning
koxunlirioŋa hujum kilsak kandak bolar? — dedi. **4**
Xunga Dawut yənə bir ketim Pərwərdigardin soriwidi,
Pərwərdigar uningoŋa jawab berip: — Sən ornungdin
turup Keilahoŋa baroŋin; qünki Mən Filistiylərni
kolungoŋa tapxurimən, dedi. **5** Buning bilən Dawut
əz adəmliri bilən Keilahoŋa berip Filistiylər bilən
sokuxup, mallirini olja kilip, ularni kattik kirdi. Dawut
xundak kilip Keilahda turuwatkanlarni kutkuzdi. **6**
Əmdi Ahimələkning ooŋli Abiyatar Keilahoŋa keqip
kelip Dawutning kexioŋa kəlgəndə, uning kolida əfod
bar idi. **7** Birsi Sauloŋa, Dawut Keilahoŋa kəptu, dəp
həwər bərdi. Saul: — Əmdi Huda uni mening kolumoŋa
taxlap tapxurdi. Qünki u dərwaziliri wə takakliri
bar xəhərgə kirgəqkə solunup kaldi, dedi. **8** Əmdi
Saul Dawut bilən adəmlirini muhasirigə elix üqün
həmmə həlkni Keilahoŋa berip jəng kilixka qakirdi. **9**
Dawut Saulning əzini kəstləydioŋanlikini bilip, Abiyatar
kahinoŋa: — Əfodni elip kəlgin, dedi. **10** Andin Dawut: —
I Israilning Hudasi Pərwərdigar, mənki Sening kulung
Saulning bu xəhərni mening səwəbimdin harab kilix
üqün Keilahoŋa kelixkə kəstləwatkanlikini enik anglidi.
11 Keilahdikilər meni uning kolioŋa tutup berərmu?
Saul əz bəndəng angliioŋandək bu yərgə kelərmu? I
Israilning Hudasi Pərwərdigar, Səndin ətünimənki, əz
bəndənggə bildürgəysən, dedi. Pərwərdigar: — U bu
yərgə kelidu, dedi. **12** Dawut yənə: — Keilahtikilər meni
wə adəmlirimni Saulning kolioŋa tutup berərmu, dedi.
Pərwərdigar: — Ular silərni tutup beridu, dedi. **13** Əmdi
Dawut adəmliri bilən (təhminən altə yüzqə) ornidin
turup Keilahdin kikip, əzliri baralaydioŋan tərəpkə
karap kətti. Sauloŋa, Dawut Keilahtin keqiptu dəp həwər
berilgəndə u uni kooŋlaxka kikmidi. **14** Dawut bolsa
qəldiki koroŋan-kiyalarda həmdə Zif qəlining taoŋlirida
turdi. Saul uni hər küni izdəytti; lekin Huda uni uning
kolioŋa tapxurmidi. **15** Əmdi Dawut Saulning əzini
əltürgili kikidioŋanlikini baykap kaldi. Xu qaoŋda u
Zif qəlidiki bir ormanlikta turatti. **16** Saulning ooŋli
Yonatan bolsa ormanlikka kikip Dawutning kexioŋa
berip, uni Huda arkilik rioḃətləndürüp uningoŋa: — **17**
Korkmioŋin; qünki atam Saulning koli seni tapalmaydu.
Sən bəlki Israilning üstidə padixah bolisən, mən bolsam
sening wəziring bolimən, buni atam Saulmu bilidu,
dedi. **18** Andin ular ikkiylən Pərwərdigarning aldida
əhdə kilixti; Dawut bolsa, ormanlikta turup kaldi,
Yonatan əz əyigə yenip kətti. **19** Xuningdin keyin
Ziftikilər Gibeahta turuwatkan Saulning kexioŋa kelip:
— Mana, Dawut Hakilahning egizlikidiki Yəximonning
jənubi təripigə jaylaxkan ormanliktiki koroŋanlarda
yoxuruniwaldi, bilməmdila? **20** Xunga, i padixah, kaqan
kəngülliri tartsa xu qaoŋda kəlsilə; bizning burqimiz
uni padixahning kolioŋa tutup berixtur, dedi. **21** Saul:
Manga iq aoŋritkininglar üqün Pərwərdigar silərgə bəht
ata kiloŋay. **22** Əmdi silərdin ətünimənki, berip zadi
kaysi yərdə turidioŋinini jəzmləxtürünglar, uning iz-
derikini enikiap, wə kimning uni kərgənlikini bilip
kelinglar; qünki kixilər eytixiqə u intayin hiyligər ikən,
dedi. **23** Xunga berip, uning yoxuruno̧an barlik məhpiy
jaylirini enik kərüp kelinglar, yenimoŋa yenip kelip
manga əynini eytinglar. Andin mən silər bilən billə
barimən; wə xundak boliduki, əgər u zeminda bolsila,
mən Yəhudiylarning mingliioŋanlarning arisidin uni
izdəp tapimən, dedi. **24** Ular kopup Sauldin ilgiri Zifka
bardi; lekin Dawut əz adəmliri bilən Maon qəllükidiki
Yəximonning jənub təripidiki Arabah tüzləng̣likidə
turuwatatti. **25** Saul adəmliri bilən Dawutni izdəp bardi.
Kixilər bu həwərni Dawutka eytti; xuning bilən u qüxüp,
kiyaoŋa berip Maon qəlidə turdi. Saul buni anglap
Dawutning kəynidin kooŋlap Maonning qəligə qikti. **26**
Saul taoŋning bu təripidə mangdi, əmma Dawut adəmliri
bilən taoŋning u təripidə mangdi. Dawut Sauldin keqix
üqün aldiriwatkanidi; lekin Saul adəmliri bilən Dawut
wə uning adəmlirini tutimiz dəp ularni korxioŋili turdi.
27 Əmma bir həwərqi Saulning kexioŋa kelip uningoŋa: —
Filistiylər zeminimizning jənub təripigə kirip bulang-
talang kiliwatidu, tezdin kaytsila, dedi. **28** Xuning bilən
Saul yenip Dawutni kooŋlaxtin tohtap Filistiylər bilən
sokuxkili kikti. Xunga u yər Sela-Hammahlekot dəp
ataldi. **29** Dawut bolsa u yərdin kikip Ən-Gədining taoŋ-
koroŋanlikida turdi.

24 Saul Filistiylərni kooŋlap kikirip yanoŋanda
uningoŋa: — Mana, Dawut Ən-Gədidiki qəldə
turuwetiptu, degən həwər berildi. **2** Saul əmdi pütkül
Israildin hillanoŋan üq ming adəmni elip Dawut bilən
adəmlirini izdigili «Yawa tekilər» koram taxlikioŋa kikti.
3 U yolning yenidiki koy kotanlirioŋa kəlgəndə, xu yərdə
bir oŋar bar idi. U tərət kilix üqün oŋaroŋa kirdi; Dawut
bilən adəmliri oŋarning iqkirisidə olturatti. **4** Dawutning
adəmliri uningoŋa: — Mana Pərwərdigarning sanga:

— Өz düxminingni sening qolungoɣa berimən, nemə
sanga layiq kərünsə xuni qiloɣin, degən küni dəl muxu
kün ikən, dedi. Dawut qopup Saulning tonining pexini
tuydurmay kesiwaldi. **5** Lekin Saulning tonining pexini
kəskini üqün Dawut kənglidə qattiq əpsuslandi. **6** U
əz adəmlirigə: — Pərwərdigar meni Pərwərdigar Өzi
məsiḥ qiloɣan oɣojamoɣa bundaq qolumni uzartixtin
saqlisun, qünki u Pərwərdigarning məsiḥliginidur, dedi.
7 Xu səz bilən Dawut əz adəmlirini tosup Sauloɣa
qeqiloɣili qoymidi. Saul bolsa qopup oɣardin qiqip
əz yolioɣa kətti. **8** Andin Dawutmu turup oɣardin
qiqip Saulning kəynidin: — I oɣojam padixaḥ! — dəp
qaqirdi. Saul kəynigə qarawidi, Dawut egilip yüzini
yərgə yaqqan ḥalda təzim qildi. **9** Dawut Sauloɣa
mundaq dedi: — «Mana, Dawut seni qəstləxkə pursət
izdəwatidu, dəydioɣan kixilərning səzigə nemixqa qulaq
salila? **10** Mana bügün əz kəzliri bilən kərdiliki,
Pərwərdigar bügün oɣarda silini əz qolumoɣa bərgənidi.
Bəzilər manga uni eltürüwətkin, dedi; lekin mən silini
ayap: — Oɣojamoɣa qolumni uzartmaymən, qünki u
Pərwərdigarning məsiḥliginidur, dedim. **11** Qarisila, i ata,
qolumdiki tonlirining pexigə. Silini eltürməy tonlirining
pexini kəskənlikimdin xuni bilsiləki, kənglümdə siligə
ya yamanlik ya asiylik yoq, siligə gunaḥ qiloɣinim yoq,
lekin sili jenimni aloɣili paylimaqtila. **12** Pərwərdigar
mən bilən silining otturimizda ḥəküm qilsun, mening
ḥesabimni silidin Pərwərdigar alsun; lekin mening
qolum siligə kətürülməydu. **13** Konilar: — «Rəzillər
rəzillərdin qiqidu» dəp eytqanikən, lekin əz qolum siligə
kətürülməydu. **14** Israilning padixaḥi kimni tutqili
qiqti? Kimni qooɣlap yüridu? Bir əlük itni, halas! Yaloɣuz
bir bürgini, halas! **15** Pərwərdigar sorakqi bolup mən
bilən silining otturimizda ḥəküm qikarsun! U ḥək-
naḥəqni ayrip, dəwayimni sorap meni silining qolliridin
halas qilip, adalət yürgürgəy!» — dedi. **16** Dawut Sauloɣa
bu səzlərni eytqanda Saul: — Bu sening awazingmu, i
ooɣlum Dawut? — dedi. Andin Saul yuqiri awaz bilən
yioɣlap kətti. **17** U Dawutqa: — «Sən məndin adilsən,
qünki sən manga yahxilik qayturdung, lekin mən sanga
yamanlik qayturdum. **18** Sən bügün manga yahxilik
qiloɣanlikingni obdan kərsitip bərding; Pərwərdigar meni
qolungoɣa tapxuroɣan bolsimu, sən meni eltürmiding.
19 Birsi əz düxminini tapsa, uni aman-esən kətkili
qoyamdu? Pərwərdigar sening manga bügün qiloɣan
yahxiliking üqün sanga yahxilik yanduroɣay. **20** Əmdi
mana, xuni bildimki, sən jəzmən padixaḥ bolisən,
Israilning padixaḥliqi sening qolungda tiklinidu. **21**
Lekin ḥazir Pərwərdigar bilən manga qəsəm qiloɣinki,
məndin keyin mening nəslimni yoqatmay, namimni
atamning jəmətidin əqürmigəysən», dedi. **22** Xuning
bilən Dawut Sauloɣa qəsəm qildi. Saul əz əyigə yenip
kətti; Dawut adəmliri bilən qoroɣan-qiyaoɣa qiqip xu
yərdə turdi.

25 Samuil əldi. Pütkül Israil yioɣilip uning üqün
matəm tutti; ular uni uning Ramaḥdiki əyidə
dəpnə qildi. Dawut bolsa qopup Paran qəligə bardi. **2**
əmdi tirikqiliki Karməldə boloɣan, Maonda olturukluk
bir adəm bar idi. Bu kixi bək bay bolup üq ming qoy, bir
ming əqkisi bar idi. U əz qoylirini Karməldə qirqiwatatti.
3 U adəmning ismi Nabal bolup, ayalining ismi Abigail
idi; ayali ḥəm pəm-parasətlik ḥəm əpt-turqi qiraylik,
lekin eri qattiq qol wə rəzil idi; u Kaləbning əwladidin
idi. **4** Dawut qəldə turup Nabalning əz qoylirini
qirqiydioɣanliqini anglap **5** On yax yigitni u yərgə
mangdurup uloɣa: — Silər Karməlgə qiqip Nabalning
qəxioɣa berip, məndin uningoɣa salam eytinglar. **6**
Uningoɣa: — «Yaxioɣaysən; sizgə tinq-amanlik boloɣay,
əyingizgə tinq-amanlik boloɣay, ḥəmmə barlikingizoɣa
tinq-amanlik boloɣay! **7** Mən qirqioɣuqilarning sizdə
ix baxlioɣanlikini anglidim. Sizning padiqiliringiz biz
tərəplərdə turoɣanda uloɣa ḥeq zəhmə yətküzmiduk;
biz Karməldə turoɣan wakitta ularning ḥeq tərsisi yitip
kətmidi. **8** Өz yigitliringizdin sorisingiz ular sizgə dəp
beridu. Xunga biz qutluk bir künidə kəlduk, xunga
yigitlirimiz nəziringizdə iltipat tapsun; əz qolingizoɣa
nemə qiksa xuni kəminiliringizgə wə ooɣlingiz Dawutqa
nemə qiksa xuni bərgəysiz», dənglar, — dedi. **9**
Dawutning yigitliri u yərgə berip bu gəplərning
ḥəmmisini Dawutning namida uningoɣa eytip andin jim
turup saqlidi. **10** Nabal Dawutning hizmətkarlirioɣa jawab
berip: — Dawut degən kim? Yəssəning ooɣli degən kim?
Bu künlərdə əz oɣojilirini taxlap ketiwatqan hizmətkarlar
tola. **11** Mən əzümning yemək-iqməklirimni wə yung
qirquoɣuqilirimoɣa soyoɣan gəxni kəlgən jayi naməlum
boloɣan kixilərgə berəmdim? — dedi. **12** Dawutning
yigitliri kəlgən yolioɣa yenip kətti. Yenip kelip ular
Dawutqa ḥəmmə gəpni dəp bərdi. **13** Dawut əz
adəmlirigə: — Ḥər biringlar əz qiliqinglarni esinglar,
dedi. Xuning bilən ḥərbiri əz qiliqini [tasmisioɣa] asti,
Dawutmu əz qiliqini asti. Andin tət yüzqə adəm Dawut
bilən qiqti, wə ikki yüz kixi jabduqlar bilən qaldi. **14**
Əmma Nabalning hizmətkarliridin biri uning ayali
Abigailoɣa: — Dawut əlqilərni qəldin oɣojimizoɣa salam
berixkə əwətkənikən; lekin u ularni tillap kayip kətti.
15 Bu adəmlər bolsa, bizgə kəp yahxilik qiloɣan. Biz
dalada ularning yenida yürgən wakitlirimizda bizgə
ḥeq yamanlik kəlmidi, bizning ḥeq nərsimizmu yitip
kətmigənidi. **16** Biz uloɣa yekin jayda qoy bakqan
wakitta ular keqə-kündüz bizgə sepildək boloɣanidi.
17 əmdi bu ixtin həwərdar boldila, qandaq qilix
kerəklikini oylixip bakqayla. Bolmisa, oɣojimizoɣa wə
pütkül əydikilirigə bir bala-qaza kəlməy qalmaydu. U
xunqə kaj bir adəmki, ḥeqkim uningoɣa səz qilixqa
petinalmaydu, dedi. **18** Abigail dərḥal ikki yüz nan, ikki
tulum xarab, bəx pixuruloɣan qoy, bəx seaḥ qomaq, bir
yüz kixmix poxkili, ikki yüz ənjür poxkili elip exəklərgə
artip **19** əz yigitlirigə: — Mening aldimda beringlar;
mana, mən kəyninglardin baray, dedi. Lekin u əz eri
Nabaloɣa bu ixni demidi. **20** U əz exikigə minip taoɣning
etikidin qüxkəndə, mana Dawut adəmliri bilən uning
udulioɣa qüxüp uning bilən uqraxti. **21** Dawut əslidə: —
Mən bu kixining melini qəldə bikardin bikar qooɣdap,
uning barlikidin ḥeqnemini yittürgüzmigənidim; lekin
u yahxilikning ornida manga yamanlik qildi. **22** Uning
adəmliridin ətigiqə birər ərkəkni qaldurup qoysam, Huda
mən Dawutni uningdinmu artuk jazalioɣay, degənidi.
23 Abigail Dawutni kərüp, aldirap exəktin qüxüp,
Dawutning aldida yikilip yüzini yərgə yekip təzim
qildi; **24** uning putlirioɣa esilip mundaq dedi: — «I
oɣojam, bu qəbiḥlik manga ḥesablansun; əmdi xuni

ətünimənki, dedəklirining siligə səz qilixioŋa ijazət qilip,
dediklirining səzigə qulaq saloŋayla: — **25** ətünimənki,
oŋojam bu rəzil adəm Nabaloŋa pisənt qilmioŋayla; qünki
uning mijəzi huddi ismioŋa ohxaxtur; uning ismi «kaj»,
dərwəkə uningda kajlik tolimu eoŋirdur. Lekin mən
dedəkliri bolsa oŋojam əwətkən yigitlərni kərmidim.
26 Əmdi i oŋojam, Pərwərdigarning ḥayati bilən wə
sening jening bilən qəsəm iqimənki, Pərwərdigar silini
əz qolliri bilən qan təküp intiqam elixtin saqlidi.
Əmdi düxmənlirimu, sili oŋojamoŋa yamanlik qilmaqqi
boloŋanlarmu Nabaloŋa ohxax bolsun. **27** Əmdi dedəkliri
oŋojamoŋa elip kəlgən bu sowoŋat bolsa oŋojamoŋa əgəxkən
yigitlərgə təksim qilinsun. **28** Silidin ətünimənki,
dedəklirining səwənlikini kəqürgəyla; qünki sili, i
oŋojam Pərwərdigarning jənglirini qilip kəlgənliri üqün,
barlik künliridə silidə yamanlik tepilmioŋini üqün
Pərwərdigar jəzmən jəmətlirini məzmut qilidu. **29** Birsi
qopup silini qooŋlap janlirini izdisə, sili oŋojamning
jeni Pərwərdigar Hudalirining qexidiki tiriklər haltisi
iqidə orilip saqlinidu, lekin düxmənlirining janlirini
bolsa, u saloŋuoŋa selip qərüp taxlaydu. **30** Əmdi
Pərwərdigar sili oŋojam tooŋrisida eytqan barlik yahxi
wədilirigə əməl qilip, silini Israiloŋa bax qiloŋanda
xundak boliduki, **31** sili oŋojamning nahək qan
təkmigənlikliri yaki əz intiqamlirini almioŋanlikliri
üqün köngüllirigə putlikaxang yaki dərd bolmaydu.
Wə Pərwərdigar oŋojamoŋa nusrət bərginidə sili əz
dedəklirini yad qiloŋayla». **32** Dawut Abigailoŋa: —
Seni bügün mening bilən uqrixixqa əwətkən Israilning
Hudasi Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə qayturuloŋay!
33 Əmdi əkil-parasitinggə barikalla, sangimu barikalla!
Qünki sən bügün meni əz qolum bilən qan təküp intiqam
elixtin tostung. **34** Lekin meni sanga ziyan-zəhmət
yətküzüxtin saqlioŋan Israilning Hudasi Pərwərdigarning
ḥayati bilən qəsəm qilimənki, sən mening aldimoŋa
tezlinip kəlmigən bolsang, Nabalning adəmliridin ḥəq
ərkək ətigiqə tirik qalmas idi, dedi. **35** Andin Dawut
uning əzigə kəltürgən nərsilirini qolidin tapxurup
elip uningoŋa: — Tinq-aman əyünggə baroŋin, mana
səzliringgə qulak selip, kənglüngni qobul qildim, dedi.
36 Abigail Nabalning qexioŋa kəldi; mana, u əyidə xaḥanə
ziyapəttək bir ziyapət ətküzüwatatti. Nabal kənglidə
huxal idi wə intayin məst bolup kətkənidi. Xunga
Abigail ətisi tang atquqə uningoŋa ḥəq nemə demidi. **37**
Lekin ətisi Nabal məstliktin yexilgəndə ayali uningoŋa
boloŋan wəkələrni dəp beriwidi, uning yüriki əlgəndək
bolup, əzi taxtək bolup qaldi. **38** Wə xundak boldiki,
təhminən on kündin keyin Nabalni Pərwərdigar urdi
wə u əldi. **39** Dawut Nabalning əlginini anglap: —
Pərwərdigar mubaraktur. Qünki U mən Nabaldin tartqan
ḥaqarət üqün dəwayimni sorap Əz qulini yamanliqtin
saqlidi; əksiqə Pərwərdigar Nabalning yamanlikini əz
bexioŋa yandurdi, dedi. Andin Abigailni əz əmrimgə
alay dəp, uningoŋa səz qiloŋili əlqi mangdurdi. **40**
Dawutning hizmətkarliri Karməlgə Abigailning qexioŋa
kelip uningoŋa: — Seni əmrimgə alay dəp Dawut sanga
səz qiloŋili bizni əwətti, dedi. **41** Abigail bolsa qopup
yüzini yərgə təgküdək təzim qilip: — Mana, dediking
oŋojamning hizmətkarlirining putlirini yuyuxqa qul
bolsun, dedi. **42** Andin Abigail xu ḥaman əzigə ḥəmraḥ
boloŋan bəx qərisi bilən exəkkə minip Dawutning
əlqilirining kəynidin berip, uning ayali boldi. **43** Dawut
Yizrəəllik Aḥinoamni ḥəm hotunlukqa aloŋanidi. Xuning
bilən bu ikkisi uningoŋa hotun boldi. **44** Lekin Saul
Dawutqa hotun qilip bərgən qizi Mikalni Gallimdiki
Laixning ooŋli Faltioŋa hotunlukqa bərgənidi.

26 Əmdi Zifliklar Gibeaḥoŋa Saulning qexioŋa kelip:
— Dawut Yəximonoŋa yekin Ḥakilaḥ egizlikigə
yoxurunuwaptu əməsmu? — dedi. **2** Saul qopup Israildin
hillanoŋan üq ming adəmni elip, Zif qəlidə Dawutni
izdigili u yərgə bardi. **3** Saul bolsa yol boyida, Yəximonoŋa
yekin Ḥakilaḥ egizlikidə qedir tikti. Dawut qəldə
turuwatatti; u Saulning qəlgə əz kəynidin qikkinidin
həwər tapqanda **4** Dawut paylaqqilarni mangdurup
Saulning rastla kəlgənlikini bildi. **5** Dawut qopup Saul
qedir tikkən jayoŋa bardi; u Saul bilən qoxun sərdari,
Nərning ooŋli Abnər yatqan yərni kərdi. Saul bolsa qoxun
istiḥkami iqidə uhlap yatqanidi, adəmliri qedirlirini
uning ətrapioŋa tikkənidi. **6** Dawut əmdi Ḥittiylardin
boloŋan Ahimələk wə Yoabning inisi Zəruiyaning ooŋli
Abixayoŋa: — Kim mən bilən ləxkərgaḥoŋa qüxüp,
Saulning yenioŋa baridu? — dəp soridi. Abixay: — Mən
sening bilən baray, dedi. **7** Xuning bilən Dawut wə
Abixay keqidə qoxun bar yərgə beriwidi, mana Saul
qoxun istiḥkami iqidə uhlap yatqanidi; uning nəyzisi
təkiyisining yenida yərgə qadakliq turatti; Abnər bilən
adəmliri uning ətrapida yatatti. **8** Abixay Dawutqa:
— Huda bügün düxminingni qolungoŋa tapxurdi.
Səndin ətünimənki, manga nəyzə bilən birla sanjip
uni yərgə qadap qoyuxqa ijazət bərgəysən! Ikki qetim
sanjiximning lazimi yoqtur, dedi. **9** Dawut Abixayoŋa: —
Uni yoqatmioŋin. Kim Pərwərdigarning məsiḥ qiloŋinioŋa
qol uzitip gunaḥoŋa tartilmioŋan? — dedi. **10** Dawut
yənə: — Pərwərdigarning ḥayati bilən [qəsəm qilimənki],
Pərwərdigar jəzmən uni uridu; ya uning əlidioŋan küni
kelidu ya u jənggə qüxüp ḥalak bolidu. **11** Pərwərdigar
meni Pərwərdigarning məsiḥliginigə qol uzitixidin
saqlioŋay! Əmma uning bexidiki nəyzə bilən su idixini
aloŋin, andin ketəyli, dedi. **12** Xuning bilən Dawut
nəyzə bilən idixni Saulning bexining yenidin elip,
ikkisi qikip kətti. Əmma ḥeqkim kərmidi, tuyupmu
qalmidi ḥəm oyoŋinip kətmidi, bəlki ḥəmmisi uhlawərdi;
qünki Pərwərdigar bir qattik uykuni ularning üstigə
qüxürgənidi. **13** Dawut uduldiki tərəpkə ətüp yiraqrak
bir dəngning təpisidə turdi; ularning ariliki yirak idi. **14**
Dawut qoxun bilən nərning ooŋli Abnərgə towlap: —
Jawab bərməmsən, i Abnər! — dedi. Abnər: — Padixaḥqa
towlioŋuqi kim sən? — dedi. **15** Dawut Abnərgə: — Sən
batur əməsmu? Israilda sanga kim təng kelələydu?
Nemixqa oŋojang padixaḥni qooŋdimiding? Qünki həlqtin
bir kixi oŋojang padixaḥni ḥalak qiloŋili kiriptu. **16**
Sening bundak qiloŋining yahxi əməs! Pərwərdigarning
ḥayati bilən [qəsəm qilimənki], Pərwərdigar məsiḥ
qiloŋan oŋojanglarni qooŋdimioŋanlikinglar üqün elümgə
layik bolduglar. Əmdi padixaḥning nəyzisi wə bexining
yenidiki su idixining qəyərdilikigə qarap bekinglar,
dedi. **17** Saul Dawutning awazini tonup: — Bu sening
awazingmu, i ooŋlum Dawut! — dedi. Dawut: — I oŋojam
padixaḥ, bu mening awazimdur, dedi. **18** U yənə: —
Nemixqa oŋojam əz qulini mundak qooŋlaydu? Mən

nemə qiliptimən? Qolumda nemə yamanlıq bar? **19** Əmdi oqojam padixaḥ əz qulining səzigə qulak saloqay. Pərwərdigar silini manga qarxi qozoqatqan bolsa bir ḥədiyə-qurbanlıq uning kənglini razi qiloqay; lekin insan baliliri bolsa, ular Pərwərdigarning aldida lənətkə qalsun, qünki ularning əmdi meni Pərwərdigarning mirasidin bəḥrimən boluxtin məḥrum qilip, meni baxqa ilaḥlaroqa ibadət qil, degini bolidu. **20** Əmdi mening qenim Pərwərdigarning ḥuzuridin yirak yərgə təkülmisun; qünki taoqlarda bir kəklikni owlioqandək Israilning padixaḥi bir yaloquz bürgini izdigili qiqiptu, dedi. **21** Saul: — Mən gunaḥ qildim; yenip kəlgin i ooqlum Dawut; mening jenim bügün kəzliringdə əziz sanaloqini üqün mən sanga bundin keyin ḥeq ziyan-zəhmət yətküzməymən; mana, əhməklik qildim, bək eziptimən, dedi. **22** Dawut jawab berip: — Mana padixaḥning nəyzisi, oqulamlardin biri kelip uni yandurup alsun. **23** Pərwərdigar ḥər adəmning ḥəkkaniyliqi bilən sadiqliqioqa qarap yanduroqay. Qünki bügün Pərwərdigar silini mening qolumoqa tapxurdi, lekin mən Pərwərdigarning məsihliginigə qol uzitixni halimidim. **24** Mana, bügün silining janliri mening kəzlirimdə əziz boloqandək mening jenim Pərwərdigarning kəzidə əziz boloqay, u meni ḥəmmə awariqiliktin qutquzoqay, dedi. **25** Saul Dawutqa: — Əy ooqlum Dawut, bərikətləngəysən. Sən jəzmən uluoq ixlarni qilisən, ixliring jəzmən rawajlik bolidu, dedi. Andin Dawut əz yolioqa kətti, Saulmu əz jayioqa yenip bardi.

27 Dawut kənglidə: — Ḥaman bir küni Saulning qolida ḥalak bolidioqan ohxaymən. Xunga Filistiylərning zeminioqa tezdin qeqip ketiximdin baxqa amal yoq. Xundak qilsam Saul Israil zemini iqidə meni tepixtin ümidsizlinip, izdəxtin qol üzidu, wə mən uning qolidin qutulimən, dəp oylidi. **2** Xuning bilən Dawut qopup uningoqa əgəxkən altə yüz adəmni elip Gatning padixaḥi Maokning ooqli Akixning qexioqa bardi. **3** Əmdi Dawut wə adəmliri, yəni ḥərbiri əz ailisidikilər bilən billə Gatta Akix bilən turdi. Dawut ikki ayali, yəni Yizrəəllik Aḥinoam wə Nabalning tul hotuni Karməllik Abigail bilən billə xu yərdə turdi. **4** Saul: — Dawut Gatqa qeqiptu, degən həwərni anglioqanda, uni yənə izdəp yürmidi. **5** Dawut Akixqa: — Əgər kəzlirining aldida iltipat tapqan bolsam, olturuxum üqün səḥradiki bir xəḥərdin bizgə bir jay bərgəyla; qulung qandakmu xaḥanə xəḥərdə silining qaxlirida tursun, dedi. **6** U küni Akix uningoqa Ziklag xəḥirini bərdi. Xuning üqün Ziklag bügünki küngiqə Yəḥuda padixaḥlirioqa təwə bolup kəlməktə. **7** Dawut Filistiylərning zeminida turoqan wakit bir yil tət ay boldi. **8** Dawut bolsa əz adəmliri bilən qikip Gəxuriylaroqa, Gəzriylərgə wə Amaləklərgə ḥujum qilip, ularni bulang-talang qilip turatti (qünki ular qədimdin tartip Xurioqa kirix yolidin tartip Misir zeminioqiqə boloqan xu yurtta turatti). **9** Dawut [ḥərketim] zemindikilərni qirip ər yaki ayal bolsun, birnimu tirik qaldurmaytti wə qoy, kala, exək, təgə wə kiyim-keqəklərni elip Akixning yenioqa yenip kelətti. **10** Akix: — Bügün qaysi jaylarni bulang-talang qildinglar, dəp soraytti; Dawut: — Yəḥuda zemininning jənub təripini, Yərahməəlliklərning jənub təripini wə Keniylərning jənub təripini bulang-talang qilduk, dəytti. **11** Dawut ər yaki ayallarning birinimu Gatqa tirik elip kəlməytti; qünki u: — Ular bizning tooqrimizdin, «Dawut undak-mundak qildi» dəp gəp qilixi mumkin, dəytti. Dawut Filistiylərning zeminida turoqan wakıtda u daim xundak qilatti. **12** Xunga Akix Dawutqa ixəndi: — «Əmdi u həlki Israilni əzidin səskəndürüwətti; mening hizmitimdə mənggü qul bolidu», dəp oylidi.

28 U künlərdə Filistiylər Israiloqa qarxi jəng qilix üqün əz qoxunlirini yioqdi. Akix Dawutqa: — Bilixing kerəkki, adəmliringni elip mening bilən jəzmən jənggə qikixing lazim, dedi. **2** Dawut Akixqa: — Undakta sili qullirining nemə qilalaydioqanlikini bilip qalila — dedi. Akix Dawutqa: — Mana, seni əzümgə mənggülük pasiban qilay, dedi. **3** (Samuil əlgənidi wə pütkül Israil uning üqün matəm tutup uni əz xəḥiri boloqan Ramaḥda dəpnə qiloqanidi. Saul bolsa jinkəxlər bilən palqilarni zemindin qooqlap qikardi). **4** Filistiylər toplixip qikip Xunəmdə qedir tikti. Saulmu ḥəm pütkül Israilni yioqip, Gilboaḥda qedir tikti. **5** Saul əmdi Filistiylərning qoxun bargaḥini kərgəndə qorkup, yüriki su bolup kətti. **6** Saul Pərwərdigardin yol soridi; lekin Pərwərdigar ya qüx bilən ya «urim» bilən ya pəyoqəmbərlər arkilik uningoqa jawab bərmidi. **7** Xuning bilən Saul hizmətkarlirioqa: — Manga palqi jinkəx bir hotunni tepip beringlar, mən berip uningdin yol soray, dedi. Hizmətkarliri uningoqa: — Ən-Dorda jinkəx bir hotun bar ikən, dedi. **8** Saul nikablinip, baxqa kiyimlərni kiyip ikki adəmni ḥəmraḥ qilip bardi. Ular keqisi berip hotunning qexioqa kəldi. U hotunoqa: — Manga jin qakirip pal eqip, mən degən birsini qeximoqa kəltürgin, dedi. **9** Hotun uningoqa: — Mana, Saulning qiloqanlirini, yəni zemindin jinkəxlərni wə palqilarni yokatqanlikini əzüng bilisən; nemixqa meni əltürüxkə jenimoqa tuzak qoyisən, dedi. **10** Saul uningoqa Pərwərdigar bilən qəsəm qilip: — Pərwərdigarning ḥayati bilən qəsəm qilimənki, bu ix üqün sanga jaza bolmaydu, dedi. **11** Hotun: — Sanga kimni qikirimən? — dəp soridi. U: — Manga Samuilni qikaroqin, dedi. **12** Hotun Samuilni kərgəndə qattik awaz bilən qirkiridi, andin Sauloqa: — Nemixqa meni gollaysən? Sən əzüng Sauloqu! — dedi. **13** Padixaḥ uningoqa: — Qorkmioqin! Nemini kərdüng? — dedi. U Sauloqa: — Mən bir ilaḥning yərdin qikkinini kərdüm, dedi. **14** U: — Uning qiyapiti qandak ikən? dedi. Hotun: — Qeri bir boway qikiwatidu; u yepinqa kiygənikən, dedi. Saul: — U Samuil ikən, dəp bilip, yüzini yərgə yekip təzim qildi. **15** Samuil Sauloqa: — Nemixqa meni awarə qilip qikarding? — dedi. Saul: — Mən tolimu pərixan boldum; qünki Filistiylər manga qarxi jəng qiliwatidu, wə Huda məndin yirakiap, manga yaki pəyoqəmbərlər arkilik yaki qüxlər arkilik ḥeq jawab bərməywatidu. Xunga mening nemə qilixim kerəklikini manga bildürgəysən dəp, seni qakirdim, dedi. **16** Samuil: — Pərwərdigar səndin yirakiap, düxmining boloqandin keyin nemixqa məndin məslihət soraysən? — dedi. **17** —Pərwərdigar Əzi üqün mən arkilik eytkinini qildi; Pərwərdigar padixaḥlikni qolungdin yirtip elip, qoxnangoqa, yəni Dawutqa bərdi. **18** Sən Pərwərdigarning səzigə qulak salmay, uning Amaləklərgə qaratqan qattik oqəzipini yürgüzmigining üqün Pərwərdigar bügün sanga xu ixni qildi. **19**

Pərwərdigar əzüng bilən Israilnimu Filistiylərning
qolioŋa tapxuridu; ətə sən wə oоŋulliring mening bilən
billə bolisilər; wə Pərwərdigar Israilning qoxuninimu
Filistiylərning qolioŋa tapxuridu, dedi. 20 Saul xuan
yərgə düm yikildi, Samuilning səzliridin qattik qorkup
kətti; bir keqə-kündüz tamakmu yemigəqkə, maoŋdurimu
kalmidi. 21 Ayal əmdi Saulning kexioŋa berip uning
tolimu pərixan boloŋinini kərüp, uningoŋa: — Mana,
dedəkliri jenini alkinioŋa elip koyup tapilioŋanlirioŋa
binaən kildim. 22 əmdi silidin ətünimən, dediklirining
səzigə kirgəyla; meni silining aldilirioŋa bir qixləm nan
kəltürüxkə unioŋayla; xuning bilən sili yəp kuwwət tepip
andin əz yollirioŋa ketələyla, dedi. 23 Lekin u rət kilip:
— Yeməymən, dəp unimidi. Uning hizmətkarliri həm
ayalmu yeyixni uningoŋa dəwət kilixti; u yərdin kopup
kariwatta olturdi. 24 Ayalning əyidə bir bordak mozay
bar idi. U dərhal uni soydi; həm hemir yuoŋurup petir
nan pixürüp bərdi. 25 U uni Saul bilən hizmətkarlirining
aldioŋa koydi. Ular yəp bolup, xu keqisi kətti.

29 Filistiylər həmmə koxunlirini yioŋip Afəktə jəm
kildi; Israillar Yizrəəldiki bulakning yenida qedir
tikti. 2 Filistiylərning sərdarliri yüz yaki mingdin
əskərni baxlap, səp tizip kəldi; ularning kəynidin Dawut
əz adəmlirini baxlap Akix bilən qikip səp tüzdi. 3
Filistiylərning əmirliri: — Bu Ibraniylar bu yərdə nemə
ix kilidu? — dedi. Akix Filistiylərning əmirlirigə: —
Bu Israilning padixahi Saulning hizmətkari Dawut
əməsmu? U bu yərdə birnəqqə kün, birnəqqə yillardin
beri mən bilən turoŋan əməsmu? U manga kəlgən kündin
tartip bu küngiqə uningdin həeq əyib baykimidim, dedi.
4 Əmma Filistiylərning əmirliri uningoŋa aqqiklandi.
Filistiylərning əmirliri uningoŋa: — Uni kayturuwət! Bu
kixi sən əzüng uningoŋa orunlaxturoŋan jayoŋa kətsun;
biz bilən billə sokuxka qüxmisun, bolmisa, u sokuxta
bizgə rəkib bolup kelixi mumkin. Bu adəm əz oŋojisi
bilən nemisi arkilik yarixidu? Bu adəmlərning baxlirini
elix bilən bolmamdu? 5 Bu kiz-ayallar burun uning
tooŋrisida ussul oynap koxak ketip: — Saul minglap
əltürdi, wə Dawut on minglap əltürdi, degən Dawut
əməsmu? — dedi. 6 Akix Dawutni qakirip uningoŋa: —
Pərwərdigarning hayati bilən [kəsəm kilip eytimənki],
sən durus adəmsən, sening mening bilən ləxkərgahda
hizməttə boluxung kəzlirimdə yahxi ixtur; qünki
manga kəlgən künidin tartip bu küngiqə səndin həeq
yamanlik baykimidim. Lekin sən əmirlərgə yakmapsən.
7 Xunga tinq-aman yenip kətkin, bolmisa Filistiylərning
əmirlirini narazi kilip koyisən, dedi. 8 Dawut Akixka: —
Mən nemə kildim? Silining kaxlirioŋa kəlgən kündin
tartip bu küngiqə kiloŋan kaysi [yamanlikim] üqün
meni oŋojam padixahning düxmənliri bilən sokuxkili
baroŋuzmayla? — dedi. 9 Akix Dawutka jawab berip:
— Kəzlirimdə Hudaning bir pərixtisidək manga yahxi
ikənlikingni bilimən. Lekin Filistiylərning əmirliri seni
biz bilən billə jənggə kikmisun dəwatidu, dedi. 10 Xunga
ətə səhərdə kopunglar, əzüng wə billə kəlgənlər, yəni
mən hojangning hizmətkarliri; səhərdə kopunglar, tang
yoruxi bilənla kikip ketinglar, dedi. 11 Xunga Dawut əz
adəmliri bilən səhərdə turup Filistiylərning zeminioŋa
mangdi. Filistiylər bolsa Yizrəəlgə kikti.

30 Xundak boldiki, Dawut wə adəmliri üqinqi küni
Ziklagka yetip kəldi; mana, Amaləklər jənub
tərəpkə wə Ziklagka hujum kilip, Ziklagni wəyran
kilip ot koyup kəydürgənidi. 2 Ular xəhərdiki kiz-
ayallarni, qong bolsun, kiqik bolsun, ularning hammisini
əsirgə aldi. Ulardin heqkimni əltürməy, hammisini elip,
yolioŋa qikkanidi. 3 Dawut əz adəmliri bilən xəhərgə
kəlgəndə, mana, xəhər allikaqan kəyüp tügigənidi;
ularning ayalliri wə oоŋul-kizliri əsirgə elinoŋanidi. 4
Əmdi Dawut wə uning bilən billə boloŋan həlk kattik
yioŋa-zar kətürüxti, taki maoŋduri kalmioŋuqə yioŋlaxti. 5
Dawutning ikki ayali, Yizrəəllik Ahinoam bilən Karməllik
Nabaldin tul kaloŋan Abigailmu əsirgə elinoŋanidi. 6
Dawut kattik azablandi; qünki barlik halayik, harbiri
əz oоŋul-kizliri üqün kayoŋurup oŋəzəplinip uni qalma-
kesək kilip eltürəyli, deyixiwatatti. Əmma Dawut əzini
Hudasi Pərwərdigardin küq-kuwwətləndürdi. 7 Dawut
Ahimələnkning oоŋli kahin Abiyataroŋa: — Əfodni yenimoŋa
elip kəlgin, dedi. 8 Dawut Pərwərdigardin: — Bu koxunni
kooŋlaymu? Ularoŋa yetixələrmənmu? — dəp soridi.
U: — Kooŋla; sən jəzmən ularoŋa yetixiwalisən həm
həmmisini kayturup kelələysən, dedi. 9 Dawut wə
uning bilən billə boloŋan altə yüz adəm berip Besor
wadisioŋa yetip kəlgəndə, kəynidə sərülüp kaloŋanlar xu
yərdə kaldi. 10 Dawut əzi tət yüz adəm bilən dawamlik
kooŋlap mangdi; ikki yüz adəm halsirap kətkəqkə, Besor
wadisidin ətəlməy kəynidə kaloŋanidi. 11 Ular dalada
Misirlik bir adəmni uqratti. Ular uni Dawutning kexioŋa
elip kelip, uningoŋa nan berip yegüzdi, su iqküzdi;
12 uningoŋa bir parqə ənjür poxkili bilən ikki kixmix
poxkilinimu bərdi. U bularni yəp, uningoŋa kaytidin
jan kirdi; qünki u üq keqə-kündüz nan yemigən, sumu
iqmigənidi. 13 Dawut uningdin: — Sən kimgə təwə?
Sən kəyərliksən? — dəp soridi. U: — Mən Misirlik yigit
bolup, bir Amaləkning kulimən. Lekin mən üq kün ilgiri
kesəl bolup kaloŋaqka, oŋojam meni taxliwətti. 14 Biz
əsli Kərətiylərning yurtining jənub təripigə wə Yəhuda
zeminioŋa wə Kaləbning zeminining jənub təripigə
hujum kilip bulang-talang kilduk; xundakla Ziklagni
kəydurüwətkəniduk, dedi. 15 Dawut uningdin: — Bizni
u [düxmən] koxuni tərəpkə baxlap baralamsən, dedi. U:
— Hudaning nami bilən mən seni əltürməymən, seni
oŋojangning kolioŋimu tutup bərməymən dəp kəsəm
kilsila, silini u koxunning kexioŋa baxlap baray, dedi.
16 Uni u yərgə baxlap baroŋanda, mana ular pütkül
yərgə yeyilip, yəp-iqip Filistiylərning zeminidin həm
Yəhuda zeminidin aloŋan qong oljiliridin hux bolup
ussul oynixiwatatti. 17 Əmma Dawut xu küni gugumdin
tartip ikkinqi küni kəqkiqə ularni urup kirdi. Təgigə
minip bədər kaqkan tət yüz yigittin baxka heqbir adəm
kəqip kutulmidi; 18 wə Dawut Amaləklər buluwaloŋan
hammə nərsini yandurup aldi; əzining ikki ayalinimu
kutkuzuwaldi. 19 Amaləklər elip kətkən oоŋul-kiz, mal-
mülüklər wə baxka hammə nərsini Dawut ulardin
kayturuwaldi. Heqnemə, qong bolsun kiqik bolsun qüxüp
kalmioŋanidi. 20 [Dawutning adəmlidi] kayturuwaloŋan
mallirining aldioŋa [olja aloŋan] baxka koy wə kala
padilarni selip həydəp ketiwatatti. [Uning adəmliri]
ketiwetip: — Bular Dawutning oljisi, deyixti; Dawut
ularning hammisini əzigə aldi. 21 Dawut halsizlinip

əzi bilən billə baralmioŋan Besor wadisining boyida
ḳaldurup kətkən ikki yüz adəmning ḳexioŋa yetip kəldi;
ular Dawut wə uning bilən kəlgən adəmlərning aldioŋa
qiḳti, Dawut həlḳning ḳexioŋa berip ularoŋa salam ḳildi.
22 Lekin Dawut bilən baroŋanlarning arisidiki rəzil
adəmlər wə ərziməslərning ḥəmmisi ḳopup: — Bular biz
bilən barmioŋandin keyin biz yandurup aloŋan oljidin
ularoŋa ḥeq nemə bərməyli. Ular pəḳət ḥərbiri əz hotun-
balilirini elip kətsun, dedi. **23** Əmma Dawut: — Yaḳ,
i buradərlirim; Pərwərdigar bizgə təḳsim ḳiloŋanni
[ularoŋimu təḳsim] ḳilmisaḳ bolmaydu. Qünki U bizni
ḳooŋdap bizningkigə tajawuz ḳiloŋanlarni ḳolimizoŋa
tapxurdi. **24** Bu ixta kim silərgə maḳul dəydu? Qünki
soḳuxḳa qüxkənning ülüxi ḳandaḳ bolsa yük-taḳlaroŋa
ḳarioŋuqilarningmu ülüxi xundaḳ bolidu; ḥəmmə adəm
təng bəlüxsun — dedi. **25** Xu kündin tartip bu Israil
üqün ḥəküm-bəlgilimə ḳilip bekitildi. Bügüngiqə ḥəm
xundaḳ. **26** Dawut Ziklagḳa yetip kəlgəndə, oljidin
dostliri boloŋan Yəḥuda aḳsaḳallirioŋa əwətip: — Mana,
Pərwərdigarning düxmənliridin aloŋan olja silərgə
bir sowoŋat bolsun, dedi. **27** U oljidin ḥəm Bəyt-
əldikilərgə, jənubiy Ramottikilərgə, Yattirdikilərgə, **28**
Aroərdikilərgə, Sifmottikilərgə, Əxtəmoadikilərgə, **29**
Raḳaldikilərgə, Yərahməəlliklərning xəḥərliridikilərgə
wə Keniylərning xəḥərliridikilərgə, **30** Hormaḥtikilərgə,
Ḳoraxandikilərgə, Ataḳtikilərgə, **31** Ḥebrondikilərgə wə
Dawut wə adəmliri billə yürgən ḥəmmə yərdikilərgə
sowoŋat əwətti.

31 Əmdi Filistiylər Israil bilən jəng ḳildi. Israilning
adəmliri Filistiylərning aldidin ḳeqip, Gilboa
teoŋida ḳirip yiḳitildi. **2** Filistiylər Saul wə uning
ooŋullirini tap besip ḳooŋlawatatti. Filistiylər bolsa
Saulning ooŋulliri Yonatan, Abinadab, Məlkixuani urup
əltürdi. **3** Saulning ətrapini urux ḳaplidi; oḳyaqilar
Sauloŋa yetixti; u ya oḳi bilən eoŋir yarilanduruldi. **4**
Andin Saul yaraoŋ kətürgüqisigə: — Ḳiliqingni suoŋurup
meni sanjip əltürüwətkin; bolmisa bu hətnisizlər kelip
meni sanjip, meni horluḳḳa ḳoyuxi mumkin, dedi.
Lekin yaraoŋ kətürgüqisi intayin ḳorḳup ketip, unimidi.
Xuning bilən Saul ḳiliqni elip üstigə əzini taxlidi. **5**
Yaraoŋ kətürgüqisi Saulning əlginini kərüp, umu ohxaxla
əzini ḳiliqning üstigə taxlap uning bilən təng əldi.
6 Xuning bilən Saul, üq ooŋli, yaraoŋ kətürgüqisi wə
uning ḥəmmə adəmliri xu kündə biraḳla əldi. **7** Əmdi
wadining u təripidiki ḥəmdə Iordan dəryasining bu
yeḳidiki Israillar əskərlirining ḳaqḳanliḳini wə Saul
bilən ooŋullirining əlginini kərginidə, xəḥərlərni taxlap
ḳaqti, Filistiylər kelip u jaylarda orunlaxti. **8** Əmdi
xundaḳ boldiki, ətisi Filistiylər əltürülgənlərning kiyim-
keqəklirini salduruwaloŋili kəlgəndə Gilboa teoŋida
Saul bilən ooŋullirining əlük yatḳanliḳini kərdi. **9**
Ular uning bexini kesip sawut-yaraoŋlirini saldurup
bularni Filistiylərning zeminining ḥəmmə yərlirigə
apirip buthanilirida wə həlḳning arisida bu hux həwərni
tarḳatti. **10** Ular uning sawut-yaraoŋlirini Axtarot
buthanisida ḳoyup əlükini Bəyt-Xan xəḥiridiki sepiloŋa
esip ḳoydi. **11** Əmdi Yabəx-Gileadta olturoŋuqilar
Filistiylərning Sauloŋa nemə ḳiloŋinini angliloŋanda **12**
ularning iqidiki ḥəmmə baturlar atlinip keqiqə mengip,
Saul bilən ooŋullirining əlüklirini Bəyt-Xandiki sepildin
qüxürüp, ularni Yabəxkə elip berip u yərdə kəydürdi.
13 Andin ularning səngəklirini Yabəxtiki yuloŋunning
tüwigə dəpnə ḳilip yəttə kün roza tutti.

Samu'il 2

1 Saul əlgəndən keyin, Dawut Amaləklərni kiroŋin kilip
yenip kəlgəndə, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üqinqi
küni xundak boldiki, mana Saulning ləxkərgahidin
kiyimi yirtik wə bexioŋa topa-qang qaqkan bir adəm
kəldi. U Dawutning kəxioŋa kəlgəndə, yərgə yikilip bax
urdi. **3** Dawut uningdin: Nədin kəlding? dəp soridi.
U jawap berip: Israilning ləxkərgahidin kəqip kəldim
— dedi. **4** Dawut uningdin: Ix kandak boldi? Manga
dəp bərgin, dedi. U: Həlk jəngdin kaqti, həlktin bək jik
kixi sokuxta əldi. Saul bilən ooŋli Yonatanmu əldi, —
dedi. **5** Dawut həwər elip kəlgən yigittin: Saul bilən
ooŋli Yonatanning əlginini kandak bilding? — dəp soridi.
6 Uningoŋa həwər bərgən yigit: Mən tasadipiy Gilboa
teoŋioŋa qikkanidim, mana Saul nəyzigə yəlinip turuptu;
jəng harwiliri wə atliklar uningoŋa hujum kilip uni
kooŋlawatatti. **7** U kəynigə karap meni kərüp kakirdi.
Mən «Mana mən», dedim. **8** U: Əzüng kim bolisən, dəp
məndin soriwidi, mən Amaləklərdinmən, dedim. **9** U
yənə manga: Üstümdə turup meni əltürüwətkin; gərqə
jenim məndə bolsimu, mən bək azaplinip ketiwatimən —
dedi. **10** Xunga mən uning üstidə turup, uni əltürdüm,
qünki, u xu halda yikilsila, tirik kalmaydioŋanlikini
biləttim. Andin bexidiki tajni wə bilikidiki biləzükni elip
muxu yərgə oŋojamoŋa elip kəldim, — dedi. **11** Xuan
Dawut əz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma kiliwətti; uning
bilən boloŋan barlik adəmlərmu həm xundak kildi. **12**
Ular Saul bilən ooŋli Yonatan üqün, Pərwərdigarning
həlki üqün, xundakla Israilning jəməti üqün matəm
tutup ah-zar kətürüp kəqkiqə roza tutti; qünki ular kiliq
astida yikilip kaza kiloŋanidi. **13** Dawut uning əzigə
həwər bərgən yigittin: Kəyərdin sən? — dəp soridi.
U: Mən bir Amalək musapirning ooŋlimən — dedi. **14**
Dawut uningoŋa: Sən kandakmu Pərwərdigarning məsih
kiloŋinini halak kilixka kolungni sozuxtin korkmiding?
— dedi. **15** Andin Dawut əz oŋulamliridin birini kakirip
uningoŋa: Buyakka kəl, uningoŋa etilip berip, uni əltürgin
— dəp buyrudi. Xuning bilən u uni uruwidi, [Amalək]
əldi. **16** Dawut uningoŋa: Kan kərzing bexingoŋa qüxsun!
Qünki əz aoŋzing Pərwərdigarning məsih kiloŋinini
əltürgininggə guwahlik berip əyiblidi, — dedi. **17** Xuning
bilən Dawut Saul bilən ooŋli Yonatan üqün matəm tutup
mundak bir nəzmə okudi **18** (u «Okya» dəp ataloŋan bu
nəzmini pütkül Yəhuda həlkigə əgitinglar, dəp buyrudi.
Dərwəkə u «Yaxar» degən kitabta pütülgənidi): — **19** —
I Israil, sening güzəl əzizing yukiri jayliringda kiroŋin
bolup yatidu! Palwanlar xundak dəhxətlik yikildioŋu!?
20 Gat xəhiridə bu həwərni bərmənglar, Axkelonning
koqilirida uni elan kilmanglar, Filistiyining kizliri
xadlanmisun, Hətnisizlərning kizliri təntənə kilmisun!
21 I Gilboa taoŋliri, üstünglaroŋa nə xəbnəm bolmisun,
nə yamoŋur qüxmisun, Nə silərdə kətürülmə hədiyələr
üqün hosul beridioŋan etizlar yənə kərünmisun! Qünki u
yərdə palwanlarning kalkini buloŋandi; Saulning kalkini
yaoŋ bilən sürülməydioŋan boldi. **22** Kirilidioŋanlarning
kenini təkməy, Palwanlarning tenidiki yeoŋini qapmay,
Yonatanning okyasi heqkaqan [jəngdin] yanoŋan əməs,
Saulning kiliqi heqkaqan kinioŋa kaytkan əməs. **23** Saul
bilən Yonatan hayat waktida səyümlük həm yekimlik idi,
Ular əlümidimu bir-biridin ayrilmidi; Ular bürkütlərdin
qakkan, xirlardin küqlük idi. **24** I Israil kizliri, Saul üqün
yioŋlanglar, U silərni bezəp kizoŋuq kiyimlərni kiydürüp,
Kiyimliringlarni altun zibu-zinnət bilən zinnətligənidi.
25 Palwanlar kəskin jəngdə xundak dəhxətlik yikildioŋu!?
Yonatan yukiri jayliringda kiroŋin bolup yatidu! **26** Sən
üqün həsrəttə kaldim, i inim Yonatan! Manga xunqə
səyümlük iding! Manga boloŋan muhəbbiting kaltis
idi, Hətta kiz-ayallarning muhəbbitidin artuk idi. **27**
Palwanlar xundak dəhxətlik yikildioŋu! Jəng koralliri
xundak dəhxətlik wəyran kilindioŋu!»

2 Andin keyin Dawut Pərwərdigardin yol sorap: Yəhuda
xəhərlirining birigə kikaymu? dedi; Pərwərdigar
uningoŋa: — Kikkin, dedi. Dawut, nəgə kikay? — dəp
soriwidi, U: Hebronoŋa kikkin — dedi. **2** Xuning bilən
Dawut ikki ayali bilən, yəni Yizrəəllik Ahinoam wə əsli
Karməllik Nabalning ayali boloŋan Abigail bilən u yərgə
kikti. **3** Dawut uning bilən birgə boloŋan adəmlərning
hərbirini həm ularning hərbiri əz əyidikilərni u yərgə
elip kikti; ular Hebronning xəhərliridə olturaklaxti. **4**
Yəhudaning adəmlirimu u yərgə kelip Dawutni Yəhuda
jəmətigə padixah boluxka məsih kildi. Dawutka Saulni
dəpnə kiloŋanlar Yabəx-Gileadtikilər, dəp həwər berildi;
5 Dawut Yabəx-Gileadtikilərgə əlqilər əwətip uloroŋa:
— «Oŋojanglar boloŋan Sauloŋa xundak yahxilik kilip,
uni dəpnə kiloŋininglar üqün Pərwərdigar silərgə bəht-
bərikət ata kiloŋay. **6** Pərwərdigar silərgimu mehribanlik
wə əz wapalikini kərsətkəy; silər bundak kiloŋininglar
üqün mənmu bu yahxilikinglarni silərgə kayturimən.
7 Əmdi hazir oŋəyrətlik bolunglar; qünki oŋojanglar
Saul əldi, Yəhuda jəməti meni məsih kilip, əzlirigə
padixah kildi» — dəp həwər yətküzdi. **8** Əmma Saulning
koxunining sərdari Nərning ooŋli Abnər Saulning uoŋli
Ixboxətni Mahanaimoŋa elip berip, **9** uni Gileadka,
Gəxuriylaroŋa, Yizrəəlgə, əfraimoŋa, Binyaminoŋa wə
xundakla pütkül Israiloŋa padixah kildi. **10** Saulning
ooŋli Ixboxət padixah boloŋanda kirik yaxka kirgənidi. U
Israilning üstidə ikki yil səltənət kildi. Halbuki, Yəhuda
jəməti Dawutka əgixətti. **11** Dawutning Hebronda
Yəhuda jəməti üstidə səltənət kiloŋan wakti yəttə yil
altə ay boldi. **12** [Bir küni] Nərning ooŋli Abnər Saulning
ooŋli Ixboxətning adəmliri bilən Mahanaimdin kikip
Gibeonoŋa bardi. **13** Xu qaoŋda Zəruiyaning ooŋli Yoab
bilən Dawutning adəmliri kikip ular bilən Gibeondiki
kəlning yenida uqraxti. Ulardin bir tərəp kəlning u
yekida, yənə bir tərəp kəlning bu yekida olturdi. **14**
Abnər Yoabka: Yigitlər kopup aldimizda elixip oynisun
— dedi. Yoab: Kopsun — dedi. **15** Ular bekitilgən san
boyiqə Binyamin bilən Saulning ooŋli Ixboxət tərəptin
on ikki kixi wə Dawutning adəmliridin on ikki kixi kikip
otturioŋa ətti. **16** Ular bir-birining bexini kamallap
tutup hərbiri rəkibining bikinioŋa kiliqi bilən sanjixti,
həmmisi yikilip əldi. Xuning bilən u yər «Kiliq bislirining
etizi» dəp ataldi; u Gibeondidur. **17** U kündiki boloŋan
sokuxux intayin əxəddiy boldi; Abnər bilən Israilning
adəmliri Dawutning adəmliri təripidin məoŋlup kilindi.
18 Xu yərdə Zəruiyaning ooŋulliri Yoab, Abixay wə
Asahəl degən üqəylən bar idi. Asahəl huddi daladiki
jərəndək kakkan idi. **19** Asahəl Abnərning kəyidin
kooŋlap yügürdi; Abnərgə əgixip ongoŋa yaki soloŋa

burulmay tap besip ḳoоlidi. **20** Abnər kəynigə ḳarap:
Sən Asaḥəlmusən? — dəp soridi. U: — Xundaḳ, mən xu,
dəp jawab bərdi. **21** Abnər uningoоa: Ya ongoоa ya soloоa
burulup yigitlərning birigə ḥujum ḳilip uning yarioоini
əzünggə tartiwaloоin, dedi. Lekin Asaḥəl uni ḳoоlaxtin
buruluxḳa unimidi. **22** Abnər Asaḥəlgə yənə: Meni
əmdi ḳoоlimay burulup kətkin; mən seni nemə dəp
urup yiḳitḳudəkmən? Undaḳ ḳilsam akang Yoabning
aldida ḳandaḳmu yüzümni kətürüləymən? — dedi.
23 Lekin Asaḥəl yənila ḳoоlaxtin tohtimidi; xuning
bilən Abnər nəyzisining tutḳuqini uning ḳorsiḳioоa
tiḳiwətti. Nəyzə dümbisini tixip qiḳti; u xu yərdə yiḳilip
əldi. Xundaḳ boldiki, Asaḥəl yiḳilip əlgən yərgə ḥazir
kelidioоan ḥərbir kixilər u yərdə tohtap ḳalidu. **24**
Xuning bilən Yoab bilən Abixay Abnərni ḳoоlaxti. Kün
patḳanda ular Gibeonning qəligə mangidioоan yolning
boyioоa, Giaḥ yezisining udulidiki Ammaḥ edirliḳioоa
yetip kəldi; **25** Binyaminlar bolsa Abnərning kəynidə
ḳoxundək səp bolup, bir dəng təpisigə qiḳip turdi. **26**
Abnər Yoabni qaḳirip: Ḳiliq daim adəmlərni yəp turuxi
kerəkmu? Bu ixlarning aḳiwiti pəkət əq-adawəttin
ibarət bolidioоanliḳini bilməmsən? Sən ḳaqanoоiqə
həlḳlərgə: «Ḳerindaxliringlarni ḳoоlaxtin tohtanglar»
dəp buyrumay turiwerisən? **27** Yoab: Hudaning ḥayati
bilən kəsəm ḳilimənki, əgər sən muxu səzni ḳilmioоan
bolsang, kəpqilikning ḥeqbiri ḳerindaxlirini ḳoоlaxtin
ətigəngiqimu yanmaytti — dedi. **28** Buning bilən Yoab
kanay qaldi; ḥəmmə [Yəḥudalar] xuan tohtidi wə ḳayta
Israilni ḳoоlimidi, ular bilən ḳayta jəng ḳilixmidi. **29**
Abnər bilən adəmliri bolsa keqiqə mengip, Arabaḥ
tüzləngligidin qiḳip, Iordan dəryasidin ətüp Bitron
degən pütkül yurtni kezip ətüp, Maḥanayimoоa yetip
kəldi. **30** Yoab Abnərni ḳoоlaxtin yenip barliḳ adəmlərni
jəm ḳildi. Asaḥəldin baxḳa Dawutning oоulamliridin on
tokḳuz adəm yoḳ qiḳti; **31** Lekin Dawutning adəmliri
Binyaminlardin wə Abnərning adəmliridin üq yüz atmix
kixini urup əltürgənidi. **32** Ular Asaḥəlni elip Bəyt-
Ləḥəmdə əz atisining ḳəbrisidə dəpnə ḳildi; andin Yoab
bilən adəmliri keqiqə mengip, tang atḳanda Ḥebronoоa
yetip kəldi.

3 Ḥalbuki, Saulning jəməti bilən Dawutning jəməti
ottursidiki jəng uzun waḳitḳiqə dawamlaxti;
Dawutning jəməti baroоanseri küqəydi, lekin Saulning
jəməti baroоanseri ajizlaxmaḳta idi. **2** Ḥebronda Dawut
bir ḳanqə ooоulluḳ boldi, uning tunjisi Amnon bolup,
Yizrəəllik Aḥinoamdin tuoоuldi; **3** ikkinqisi Kileab bolup
Karməllik Nabalning ayali boloоan Abigaildin tuoоuldi.
Üqinqisi Abxalom idi. U Gəxorning padixaḥi Talmayning
ḳizi Maakaḥdin tuoоuloоanidi, **4** tətinqisi Adoniya
bolup Ḥaggittin tuoоuloоan idi. Bəxinqisi Xəfatiya bolup
Abitaldin tuoоuloоan idi. **5** Altinqisi Yitriam bolup
Dawutning ayali Əglaḥdin tuoоuldi. Dawutning bu altə
ooоlining ḥəmmisi Ḥebronda tuoоuldi. **6** Saulning jəməti
bilən Dawutning jəməti otturisidiki jəng dawamida,
Abnər Saulning jəməti ə əz ḥoḳuḳini küqəytti. **7** Əmdi
Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayaḥning ḳizi bolup,
ismi Rizpaḥ idi. Bir küni Ixboxət Abnərgə: Nemixḳa
atamning keniziki bilən billə boldung? — dedi. **8** Abnər
Ixboxətning bu səzlirigə intayin aqqiḳlinip mundaḳ dedi:
— «Mən bügünki kündimu atang Saulning jəməti gə,
uning uruḳ-tuoоqanlirioоa wə dostlirioоa meḥribanliḳ
kərsitip, seni Dawutning ḳolioоa tapxurmioоan tursam,
meni Yəḥudaoоa təwə bir itining bexidək kərüp, bügün
bu hotun üqün meni gunaḥḳa buyrumaḳqimusən?
9 Mən Pərwərdigarning Dawutḳa ḳəsəm bilən wədə
ḳiloоinidək ḳilmisam Huda mənki Abnərni ḳattiḳ ursun
wə uningdin artuḳ ursun! **10** — yəni, padixaḥliḳni
Saulning jəməti dən yətkəp, Dawutning təhtini Dandin
Bəər-Xebaoоiqə pütkül Israil bilən Yəḥudaning üstigə
tiklimisəm!». **11** Ixboxət Abnərdin ḳorḳup, uningoоa
jawabən bir eoоiz səz ḳilixḳimu jür'ət ḳilalmidi. **12** Abnər
bolsa əzi üqün əlqilərni Dawutning ḳexioоa mangdurup
uningoоa: Zemin kimningki? Mən bilən əḥdə tüzgin,
mening ḳolum sening təripingdə bolup, pütkül Israilni
sanga mayil ḳilimən — dedi. **13** Dawut jawab berip: —
Bolidu, mən sən bilən əḥdə ḳilay. Pəkət birla ixni tələp
ḳilay; mening ḳeximoоa kəlgəndə Saulning ḳizi Miḳalni
elip kəlmisəng, yüzümni kərəlməysən, dedi. **14** Andin
Dawut Ixboxətning ḳexioоa əlqilərni mangdurup: Mən
bir yüz Filistiyning hətniliki bədili bilən aloоan ayalim
Miḳalni manga ḳayturup bərgin — dedi. **15** Ixboxət
adəm əwətip Miḳalni uning eridin, yəni Laixning ooоli
Paltiyəldin elip kəldi. **16** Lekin uning eri Bahurimoоiqə
uning kəynidin yioоlioоan peti əgixip mangdi. Ahir berip
Abnər uningoоa: — Yenip kətkin, dewidi, u ḳaytip kətti.
17 Əmdi Abnər Israilning aḳsaḳallirioоa: Silər burun
Dawut üstimizgə padixaḥ bolsun, degən arzu-istəktə
boldunglar. **18** Əmdi ḥazir ḥərikət ḳilinglar; qünki
Pərwərdigar Dawut tooоrisida: — Ḳul-bəndəm Dawutning
ḳoli bilən Israil həlḳimni Filistiylərning ḳolidin, xundaḳla
barliḳ düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzimən, — degənidi.
19 Abnər yənə Binyaminlarning ḳulḳioоimu muxu
səzlərni eytti. Andin Israil bilən Binyaminning pütkül
jəməting arzu-istəklirini Dawutning ḳulḳioоa eytixḳa
Ḥebronoоa bardi. **20** xundaḳ ḳilip Abnər yigirmə
adəmning ḥəmrahḳliḳida Ḥebronoоa Dawutning ḳexioоa
kəlgəndə Dawut Abnər wə uning adəmlirigə bir ziyapət
təyyarlidi. **21** Abnər Dawutḳa: Mən ḳozoоilip pütkül
Israilni oоojam padixaḥning aldioоa jəm ḳilay, ular sening
bilən əḥdə ḳilixsun, andin sən əz kənglüng halioоanning
barliḳi üstidin səltənət ḳilalaydioоan bolisən, dedi.
Xuning bilən Dawut Abnərni yoloоa selip ḳoydi, u aman-
esən ḳaytip kətti. **22** Mana, xu əsnada Dawutning
adəmliri bilən Yoab bir yərgə ḥujum ḳilip nuroоun olja
elip ḳaytip kəldi. Lekin Abnər xu qaoоda Ḥebronda
Dawutning ḳexida yoḳ idi; qünki Dawutning uzitip
ḳoyuxi bilən aman-esən ḳaytip kətkənidi. **23** Yoab wə
uning bilən boloоan pütkül ḳoxun yetip kəlgəndə, həlḳ
uningoоa: Nərning ooоli Abnər padixaḥning ḳexioоa kəldi,
padixaḥ uni yoloоa selip ḳoyuxi bilən u aman-esən ḳaytip
kətti — dedi. **24** Andin Yoab padixaḥning ḳexioоa berip:
Bu sening nemə ḳiloоining?! Mana, Abnər ḳexingoоa
kəptu! Nemixḳa uni yoloоa selip ḳoydung? U ḥazir
ketiptu! **25** Sən Nərning ooоli Abnərni bilisənoоu! Uning
kelixi jəzmən seni aldax üqün, sening qiḳip-kiridioоan
yolungni, xundaḳla barliḳ ix-paaliyitingni biliwelix
üqündur, — dedi. **26** Yoab Dawutning ḳexidin qiḳixi bilən
u həwərqilərni Abnərning kəynidin mangdurdi. Ular
uni Sirah ḳudukining yenidin yandurup elip kəldi; lekin
Dawut bu ixtin bihəwər idi. **27** Abnər Ḥebronoоa yenip

kəlgəndə Yoab uni xəḥər qowuqida uqritip, «Sanga
dəydioŋan məhpiy səzüm bar idi» dəp uni bir qətkə əkilip
u yərdə inisi Asaḥəlning qan qisasini elix üqün qorsiqioŋa
piqaq saldi, xuning bilən u əldi. **28** Keyin, Dawut bu ixni
anglap: Mən wə padixaḥliqim Pərwərdigarning aldida
Nərning ooŋli Abnərning aqqan qeni üqün mənggü
bigunaḥdurmiz; **29** [uning qenini aqquzux] gunaḥi
Yoabning bexioŋa wə atisining jəmətining bexioŋa
qaynam bolup qüxsun; Yoabning ailisidin aqma yara
kesili, yaki mahaw kesili, yaki qasioŋa tayanoŋuqi,
qiliqtin əlgüqi yaki ax-tülüksizlər əksümisun! — dedi.
30 Xundaq qilip, Abnər Gibeondiki jəngdə ularning
inisi Asaḥəlni əltürgini üqün, Yoab bilən inisi Abixay
uni əltürdi. **31** Dawut Yoabqa wə uningoŋa əgəxkən
barliq həlqqə: Kiyimliringlarni yirtinglar! Bəz kiyim
kiyinglar! Abnərning [meyiti] aldida matəm tutunglar!
dedi. Dawut padixaḥ [Abnərning] jinazisining kəynidin
mangdi. **32** Ular Abnərni Qebronda dəpnə qildi, padixaḥ
Abnərning qəbrisining yenida awazini kətürüp yioŋlidi;
həlqning qəmmisimu yioŋlaxti. **33** Padixaḥ Abnər üqün
mərsiyə oqup: — «Abnərning əhməqtək əlgini tooŋrimu?
34 Qolliring baoŋlaoŋlik bolmisimu, Putlurung ixkəllik
bolmisimu, Lekin sən kixilərning rəzillərning qolida
yiqiloŋinidək, yiqilip əlgənsən!» — dedi. Xuning bilən
həlqning qəmmisi uning üqün yənə yioŋlaxti. **35** Andin
barliq həlq Dawutning yenioŋa kelip, uningoŋa kün
patquqə tamaq yeyixni ətündi. Əmma Dawut qəsəm
iqip: Mən kün patmasta ya nan ya baxqa qərqandaq
nərsini tetisam, Huda meni ursun yaki uningdin artuq
jazalisun, — dedi. **36** Barliq həlq buni bayqap, bu
ixtin razi boldi; əməliyəttə padixaḥ qiloŋan qərbir ix
barliq həlqni razi qilatti. **37** Xuning bilən barliq həlq,
xundaqla pütkül Israil xu küni Nərning ooŋli Abnərning
əltürülixining padixaḥning kərsətmisi əməslikini bilip
yətti. **38** Padixaḥ əz hizmətkarlirioŋa: Biləmsilər? Bügün
Israilda bir sərdar, uluoŋ bir zat yiqildi! **39** Gərqə mən
Məsiḥ qilinip padixaḥ tikləngən bolsammu, mən ajiz bir
bəndimən. Bu adəmlər, yəni Zəruiyaning ooŋullirining
wəḥxiyilikini mən kətürəlmigüdəkmən; Pərwərdigar
rəzillik qiloŋuqining rəzillikini əz bexioŋa qaytursun! —
dedi.

4 Saulning ooŋli Abnərning Qebronda əlginini
anglioganda qoli boxixip kətti, barliq Israil dəkkə-
dükkigə qüxti. **2** Saulning ooŋlining qoxunining aldin
yürər qismida ikki sərdari bolup, birining ismi Baanaḥ,
yənə birining ismi Rəkab idi. Ular Binyamin qəbilisidin
boloŋan Bəərotluq Rimmonning ooŋulliri idi (qünki
Bəərot Binyamin qəbilisigə təwə qəsablinatti; **3** lekin
Bəərotluqlar Gittaimoŋa qeqip berip u yərdə bu küngiqə
musapirdək yaxawatidu). **4** Saulning ooŋli Yonatanning
bir ooŋli bolup, puti aqsaq idi. Saul bilən Yonatanning
əlgənliki tooŋruluq həwər Yizrəəlgə yətkəndə, u bəx
yaxqa kirgən idi. Inik anisi uni elip qaqti; lekin xundaq
boldiki, u aldirap yügürgəqkə, bala qüxup ketip, aqsaq
bolup qaloŋanidi. Uning ismi Məfiboxət idi. **5** Əmdi bir
küni Bəərotloq Rimmonning ooŋulliri Rəkab bilən Baanaḥ
qingki qüx waqtida Ixboxətning əyigə bardi. Ixboxət
qüxlük uyquda uhlawatqanidi. **6** Ular buoŋday alimiz
degənni bahanə qilip, əyining iqkirigə kirip, Ixboxətning
qorsiqioŋa [piqaq] sanjidi. Andin Rəkab wə Baanaḥ qeqip
kətti **7** (ular Ixboxət ḥujrisida kariwatta yatqinida, əygə
kirip, uni əltürgənidi). Ular uning kallisini kesip, andin
kallisini elip keqiqə Arabaḥ tüzləngliqidin mengip ətti. **8**
Ular Ixboxətning kallisini Qebronoŋa, Dawutning qexioŋa
elip berip, padixaḥqa: Mana, bu janablirining jenini
izdigən düxmənliri Saulning ooŋli Ixboxətning kallisi!
Bügün Pərwərdigar oŋojam padixaḥni Saul bilən nəslidin
intiqam elixqa muyəssər qildi — dedi. **9** Dawut Bəərotluq
Rimmonning ooŋulliri Rəkab bilən inisi Baanaḥoŋa: Meni
barliq qiyinqiliklardin qutquzoŋan Pərwərdigarning
ḥayati bilən qəsəm qilimənki, **10** burun birsi Dawutqa
hux həwər elip kəldim, dəp oylap, manga: — Mana, Saul
əldi, dəp kəlgəndə, mən uni elip Ziklagta əltürüwəttim.
Bərḥaq, mana bu uning yətküzgən həwirining mukapati
boloŋanidi! **11** Əmdi mən xundaq qiloŋan yərdə, rəzil
adəmlər əz əyidə orunda yatqan bir qəqqaniy kixini
əltürgən bolsa, mən nemə qilay?! Uning aqqan qan
qərzini silərning qolunglardin elip, silərni yər yüzidin
yoqatmamdim? — dedi. **12** Dawut oŋulamlirioŋa buyruq
qiliwidi, ular bularni qətl qildi. Ularning qol-putlirini
kesip, ularni Qebrondiki kəlning yenida esip qoydi;
lekin ular Ixboxətning bexini elip Qebronda Abnərning
qəbrisidə dəpnə qildi.

5 Andin keyin Israilning barliq qəbililiri Qebronoŋa
Dawutning qexioŋa kelip: Qarisila, biz əzlirining
ət-səngəkliridurmiz! **2** Burun Saul bizning üstimizdə
səltənət qiloŋandimu Israil həlqigə jənggə qiqip-
kirixkə yolbaxqi boloŋan əzliri idila; Pərwərdigar siligə:
Sən Mening həlqim Israilning padiqisi bolup, ularni
baqisən, Israilning əmiri bolisən, degənidi — dedi. **3**
Xuning bilən Israilning qəmmə aqsaqalliri Qebronoŋa
padixaḥning qexioŋa kəldi; Dawut padixaḥ Qebronda,
Pərwərdigarning aldida ular bilən əhdə tüzüxti. Andin
ular Dawutni Israiloŋa padixaḥ boluxqa məsiḥ qildi. **4**
Dawut padixaḥ boloŋanda ottuz yaxqa kirgən bolup, qirq
yil səltənət qildi. **5** U Qebronda Yəhudaning üstidə yəttə
yil altə ay səltənət qilip, Yerusalemda pütkül Israil bilən
Yəhudaning üstidə ottuz üq yil səltənət qildi. **6** Padixaḥ
əz adəmliri bilən Yerusalemoŋa qiqip, xu zeminda
turoŋan Yəbusiylar bilən jəng qiloŋili bardi. Ular Dawutqa:
Sən bu yərgə kirəlməysən, bəlki qətta korlar bilən
aqsaqlar seni qekindüridu! — dedi. Qünki ular: «Dawut
bu yərgə qət'iy kirəlməydu», dəp oylaytti. **7** Lekin
Dawut Zion qoroqinini aldi (bu yər Dawutning xəḥiri dəp
atilidu). **8** Dawut u küni: Kimki Yəbusiylarni uray desə
sünggüq bilən qiqixi kerək, andin u Dawut qin-qinidin
əq kəridioŋan bu kor, aqsaqlar bilən [qesablixalaydu],
dedi. Xuning bilən «Qorlar ya aqsaqlar əygə kirmisun»
dəydioŋan maqal pəyda boldi. **9** Xundaq qilip Dawut
qoroŋanda turdi wə u yərni «Dawutning xəḥiri» dəp
atidi. Dawut xəḥərning ətrapioŋa Millodin tartip iq
tərəpkiqə imarət saldi. **10** Dawut baroŋanseri qudrət
tapti; samawiy qoxunlarning Sərdari boloŋan Huda
Pərwərdigar uning bilən billə idi. **11** Turning padixaḥi
Qiram Dawutning qexioŋa əlqilərni əwətti wə ular
bilən qoxup, kedir yaoŋaqliri, yaoŋaqqilar wə taxqilarni
əwətti; ular Dawut üqün bir orda yasap bərdi. **12** Dawut
Pərwərdigarning əzini Israiloŋa padixaḥ tikləp, əz həlqi
Israil üqün əzining padixaḥliqini gülləndürgənlikini
bilip yətti. **13** Dawut Qebrondin kəlgəndin keyin

Yerusalemdin yənə ayallarni wə kenizəklərni aldi;
xuning bilən Dawutḳa yənə kəp ooɣul-ḳizlar tuoɣuldi.
14 Yerusalemda uningdin tuoɣuloɣanlarning isimliri
mana mundaḳ idi: Xammua, Xobab, Natan, Sulayman,
15 Ibḥar, Elixua, Nəfəg, Yafiya, **16** Elixama, Eliada
wə Elifələt. **17** Filistiylər Dawutning Israiloɣa padixaḥ
boluxḳa məsihləngininі angliosanda, ular ḥəmmisi
Dawutni tutḳili qiḳti, Dawut buni anglapla, ḳoroɣanoɣa
qüxti. **18** Filistiylər kelip «Rəfayim jiloɣisi»da yeyilip
turdi; **19** Dawut Pərwərdigardin yol sorap: Filistiylərgə
ḳarxi atlinaymu? Ularni ḳolumoɣa tapxurarsənmu?
— dedi. Pərwərdigar Dawutḳa: Qiḳḳin! Qünki, Mən
Filistiylərni jəzmən ḳolungoɣa tapxurimən — dedi. **20** U
waḳitta Dawut Baal-Pərazimoɣa bardi. U yərdə Dawut
ularni tarmar ḳildi. U: — «Pərwərdigar mening aldimda
düxmənlirim üstigə huddi kəlkün yarni elip kətkəndək
bəsüp kirdi» — dedi. Xuning bilən u yərni «Baal-
Pərazim» dəp atidi. **21** Filistiylər u yərdə əz məbudlirini
taxlap kətti; Dawut bilən adəmliri ularni elip kətti. **22**
Əmdi Filistiylər yənə qiḳip «Rəfayim jiloɣisi»da yeyilip
turdi. **23** Dawut Pərwərdigardin yol soridi. Pərwərdigar:
Sən u yərgə qiḳmay, bəlki ularning kəynidin aylinip ətüp
üjmə dərəhlirining udulidin ḥujum ḳiloɣin — dedi, **24**
Xundaḳ boliduki, sən üjmə dərəhlikining üstidin ayaoɣ
tiwixini anglixing bilənla dərḥal atlan; qünki xu tapta
Pərwərdigar Filistiylərning ḳoxunioɣa ḥujumoɣa qiḳḳan
bolidu, — dedi. **25** Dawut Pərwərdigarning uningoɣa
əmr ḳiloɣinidək ḳilip, Filistiylərni Gibeondin Gəzərgiqə
ḳooɣlap ḳirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barliḳ sərhil adəmlərni
yioɣiwidi, bular ottuz ming qiḳti. **2** Andin Dawut
wə uningoɣa əgəxkənlərning ḥəmmisi Hudaning əḥdə
sanduḳini yətkəp kelix üqün Yəḥudadiki Baalaḥoɣa
qiḳti; sanduḳ [muḳəddəs] nam bilən, yəni kerublarning
otturisida olturoɣuqi samawiy ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigarning nami bilən ataloɣanidi. **3**
Ular Hudaning əḥdə sanduḳini dəngdə olturuxluḳ
Abinadabning əyidə yengi bir ḥarwioɣa selip, uni xu
yərdin elip qiḳti. Abinadabning ooɣulliri Uzzaḥ bilən
Aḥiyo u yengi ḥarwini ḥəydidi. **4** Ular ḥarwini Hudaning
əḥdə sanduḳi bilən dəngdə olturuxluḳ Abinadabning
əyidin elip qiḳti; Aḥiyo əḥdə sanduḳining aldida
mangdi. **5** Dawut bilən pütkül Israil jəmətidikilər
Pərwərdigarning aldida təntənə ḳilip küy oḳup qiltar,
təmbur, dap, daḳa-dumbaḳ wə qanglar qelip ussul oynidi.
6 Lekin ular Nakonning haminioɣa kəlgəndə, kalilar
aldioɣa müdürəp kətkənliki üqün, Uzzaḥ ḳolini sozup
Hudaning əḥdə sanduḳini tutiwaldi. **7** Pərwərdigarning
oəzipi Uzzaḥḳa ḳozoɣaldi; u hata ḳiloɣini üqün, uni
Huda xu yərdə urdi. Xuning bilən Uzzaḥ Hudaning
əḥdə sanduḳining yenioɣa yiḳilip əldi. **8** Lekin Dawut
bolsa Pərwərdigarning Uzzaḥning tenini bəskənlikigə
aqqiḳlandi wə u yərni «Pərəz-Uzzaḥ» dəp atidi; u
yər bügünki küngiqə xundaḳ atilidu. **9** U küni
Dawut Pərwərdigardin ḳorḳup: Pərwərdigarning əḥdə
sanduḳini əzümningkigə ḳaysi yol bilən əkelərmən? —
dedi. **10** Xuning üqün Dawut Pərwərdigarning əḥdə
sanduḳini «Dawut xəḥiri»gə, əzining kigə yətkəxni
halimidi; Dawut uni elip berip, Gatliḳ Obəd-Edomning
əyidə ḳaldurdi. **11** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Gatliḳ
Obəd-Edomning əyidə üq ay turdi; Pərwərdigar Obəd-
Edom wə uning pütkül əyidikilərni bərikətlidi. **12**
Dawut padixaḥḳa: — «Pərwərdigar Əz əḥdə sanduḳi
wəjidin Obəd-Edom wə uning barini bərikətlidi» dəp
eytildi. Xunga Dawut Hudaning əḥdə sanduḳini Obəd-
Edomning əyidin elip qiḳip, huxluḳ bilən Dawutning
xəḥirigə elip kəldi. **13** Pərwərdigarning sanduḳini
kətürgənlər altə ḳədəm mengip, xundaḳ boldiki, u
bir buḳa bilən bir bordaḳ mozayni ḳurbanliḳ ḳildi.
14 Dawut bolsa kanap əfodni kiyip Pərwərdigarning
aldida küqining bariqə ussul oynaytti; **15** Dawut bilən
Israilning pütkül jəməti təntənə ḳilip warḳirixip, kanay
qelixip Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini elip qiḳiwatatti.
16 Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Dawutning xəḥirigə
elip kirilginidə, Saulning ḳizi Miḳal derizidin ḳarap,
Dawut padixaḥning səkrəp Pərwərdigarning aldida ussul
oynawatḳanliḳini kərüp, uni əz kənglidə mənsitmidi.
17 Ular Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini elip kirip,
Dawut uning üqün tiktürgən qedirning ottursida
ḳoydi. Andin Dawut Pərwərdigarning aldida kəydürmə
ḳurbanliḳ bilən inaḳliḳ ḳurbanliḳlirini sundi. **18**
Dawut kəydürmə ḳurbanliḳ bilən inaḳliḳ ḳurbanliḳlirini
kəltürüp bolup, halayiḳḳa samawiy ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigarning namida bəht-bərikət tilidi. **19**
U pütkül Israil jamaitigə, ər bilən ayallarning ḥərbirigə
birdin ḳoturmaq, birdin horma poxkili wə birdin
üzüm poxkilini təksim ḳilip bərdi. Andin həlḳning
ḥərbiri əz əyigə yenip kətti. **20** Dawut əz ailisidikilərni
mubarəkləx üqün yenip kəlgəndə, Saulning ḳizi Miḳal
uning aldioɣa qiḳip: Bügün Israilning padixaḥi əzini
xunqə xərəplik kərsəttimu, ḳandaḳ? U huddi pəs
bir adəmning nomussizlaqə əzini yalingaqlioɣinioɣa
ohxax, hizmətkarlirining dedəklirining kəz aldida əzini
yalingaqlidi! **21** Dawut Miḳaloɣa: Undaḳ [xadlanoɣinim]
Pərwərdigar aldida idi. U atang wə uning pütkül jəmətini
ərüp, meni Pərwərdigarning həlḳi boloɣan Israil üstigə
baxlamqi ḳilip tiklidi. Xunga mən Pərwərdigarning
aldida ussul oynaymən! **22** Əməliyəttə mən əzümni
tehimu ərziməs ḳilip, əz nəzirimdə əzüm təwən boluxḳa
razimən. Lekin sən eytḳan u dedəklərning nəziridə
bolsa, ḥərmətkə sazawər bolimən — dedi. **23** Saulning
ḳizi Miḳal bolsa, əlidioɣan künigiqə bala tuoɣmidi.

7 Padixaḥ əz ordisida turatti, Pərwərdigar uningoɣa
ətrapidiki barliḳ düxmənliridin aram bərgəndin
keyin, **2** padixaḥ Natan pəyoɣəmbərgə: Mana ḳara,
mən kedir yaoɣiqidin yasaloɣan əydə olturimən, lekin
Hudaning əḥdə sanduḳi bir qidirning iqidə turuwatidu —
dedi. **3** Natan padixaḥḳa jawap berip: Kənglüngdə nemə
oylioɣining bolsa, xuni ḳiloɣin; qünki Pərwərdigar sening
bilən billidur — dedi. **4** Lekin keqidə xundaḳ boldiki,
Pərwərdigarning səzi Natanoɣa kelip mundaḳ deyildi: **5**
— Berip ḳulum Dawutḳa degin: «Pərwərdigar: — «Sən
dərwəkə Manga turidioɣanoɣa əy salmaḳqimusən?» —
dəydu. **6** — «Mən Israillarni Misirdin qiḳaroɣandin
tartip, bu küngiqə bir əydə olturmidim, bəlki bir
qedirni makan ḳilip, kezip yürdüm. **7** Mən Əzüm
barliḳ Israillar bilən yürgən ḥəmmə yərlərdə, həlḳim
Israilni padiqi bolup beḳixḳa əmr ḳiloɣanlaroɣa, yəni
Israilning ḥərḳandaḳ kəbilisining bir [yetəkqisigə]:
Nemixḳa Manga kedir yaoɣaqtin bir əy yasimaysilər? —

dəp bakḳanmu? **8** Əmdi ḳulum Dawutḳa mundaḳ degin:
— Samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar:
— Seni həlḳim Israiloŋa baxlamqi ḳilip tikləx üqün seni
yaylaḳlardin, ḳoy beḳixtin elip kəldim, — dəydu, **9** —
wə məyli ḳəyərgə barmioŋin, Mən ḥaman sening bilən
billə boldum wə sening aldingdin barliḳ düxmənliringni
yoḳitip kəldim; yər yüzidiki uluoŋlar nam-xəḥrətkə igə
boloŋandək seni uluoŋ nam-xəḥrətkə sazawər ḳildim.
10 Mən həlḳim boloŋan Israiloŋa bir jayni bekitip,
ularni xu yərdə tikip əstürimən; xuning bilən ular əz
zeminida turidioŋan, parakəndiqilikkə uqrimaydioŋan
bolidu. Rəzillər dəsləptidikidək, xundaḳla Mən həlḳim
Israil üstigə ḥəkümranliḳ ḳilixḳa ḥakimlarni təyinligən
künlərdikidək, ularoŋa ḳaytidin zulum salmaydu. Mən
ḥazir sanga ḥəmmə düxmənliringdin aram bərdim. Əmdi
Mənki Pərwərdigar sanga xuni eytip ḳoyayki, Mən sening
üqün bir əyni ḳurup berimən!» — dəydu. **12** «Künliring
toxup, ata-bowiliring bilən [əlümdə] uhlioŋiningda,
Mən əz puxtingdin boloŋan nəslingni sening ornungda
turoŋuzup, padixaḥliḳini məzmut ḳilimən. **13** Mening
namim üqün bir əyni yasioŋuqi u bolidu, wə Mən
uning padixaḥliḳ təhtini əbədgiqə mustəḥkəm ḳilimən.
14 Mən uningoŋa ata bolimən, u Manga ooŋul bolidu.
Əgər u kəbiḥliḳ ḳilsa, uningoŋa insanlarning tayiḳi
bilən wə adəm balilirining sawaḳ-dumbalaxliri bilən
tərbiyə berimən. **15** Əmma Mən sening aldingda
ərüwətkən Sauldin meḥir-xəpḳitimni juda ḳiloŋinimdək,
uningdin meḥir-xəpḳitimni juda ḳilmaymən. **16** Xuning
bilən sening əyüng wə sening padixaḥliḳing aldingda
ḥəmixə məzmut ḳilinidu; təhting əbədgiqə məzmut
turoŋuzulidu». **17** Natan bu barliḳ səzlər wə barliḳ
wəḥiyni ḥeqnemə ḳaldurmay, Dawutḳa eytip bərdi. **18**
Andin Dawut padixaḥ kirip, Pərwərdigarning aldida
olturup mundaḳ dedi: «I, Rəb Pərwərdigar, mən zadi
kim idim, mening əyüm nemə idi, Sən meni muxu
dərijigə kəturgüdək? **19** Lekin, i Rəb Pərwərdigar,
[mening bu mərtiwəm] Sening nəziringdə kiqikkinə bir
ix ḥesablandi; qünki Sən mən ḳulungning əyining yiraḳ
kəlgüsi tooŋruluḳ səzliding; bu ḥəmmila adəmgə daim
bolidioŋan ixmu, i, Rəb Pərwərdigar? **20** Əmdi Dawut
Sanga yənə nemə desun? Sən Əz ḳulungni tonuysən,
i, Rəb Pərwərdigar! **21** Sən səz-wədəng wəjidin, Əz
kənglüngdikigə asasən bu uluoŋ ixning ḥəmmisini ḳulung
bilsun dəp bekitip ḳiloŋansən. **22** Xunga Sən uluoŋsən, i
Pərwərdigar; ḳulaḳlirimiz barliḳ angliqinidək, Sening
təngdixing yoḳ, Səndin baxḳa ḥeqḳandaḳ ilaḥ yoḳtur. **23**
Həlḳing Israildək yənə baxḳa bir əl barmu, ular jaḥanda
alaḥidə turidu? — Qünki [Sən] Huda ularni Misirdin
ḳutḳuzup Əzünggə has bir həlḳ ḳilix üqün, xundaḳla
nam-xəḥrətkə igə bolux üqün, Əzüng barding; Sən
Əzüng üqün Misirdin, əllərdin wə ularning ilaḥliridin
ḳutḳuzup qiḳḳan həlḳing aldida zemining üqün uluoŋ
wə dəḥxətlik ixlarni ḳilding. **24** Sən həlḳing Israilni
Əzüng üqün əbədgiqə bir həlḳ boluxḳa bekitting; Sən, i
Pərwərdigar, ularning Hudasi boldung. **25** Əmdi ḥazir, i
Pərwərdigar Huda, Əz ḳulung wə uning əyi tooŋrisida
eytḳan wədənggə əbədgiqə məzmut əməl ḳiloŋin; Sən
degənliring boyiqə ixni ada ḳiloŋaysən! **26** Sening
naming əbədgiqə uluoŋlinip: — Samawiy ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar Israilning üstidə turidioŋan
Hudadur, dəp eytilsun, xundaḳla Əz ḳulungning əy-
sulalisi sening aldingda məzmut turoŋuzulsun. **27**
Qünki Sən, i samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar, Israilning Hudasi Əz ḳulungoŋa: Mən sanga
bir əy-sulalə ḳurup berimən, dəp wəḥiy ḳilding; xunga
ḳulung bu duani sening aldingda ḳilixḳa jür'ət ḳildi.
28 Əmdi sən, i Rəb Pərwərdigar, birdinbir Hudadursən,
Sening səzliring ḥəḳiḳəttur wə Sən bu bəht-iltipatni
Əz ḳulungoŋa wədə ḳilding; **29** xunga ḳulungning əy-
jəmətini Sening aldingda mənggü turuxḳa nesip ḳilip
bərikətligəysən; qünki Sən, i Rəb Pərwərdigar, buni
wədə ḳiloŋansən; bu bəht-iltipating bilən Əz ḳulungning
əy-jəməti əbədgiqə bəht-iltipatḳa nesip bolidu».

8 Bu ixlardin keyin xundaḳ boldiki, Dawut Filistiylərgə
ḥujum ḳilip, ularni boysundurdi. Xundaḳ ḳilip, Dawut
Filistiylərning ḳolidin mərkiziy xəḥərning ḥoḳuḳini
aldi. **2** U ḥəm Moabiyloroŋa ḥujum ḳilip, ularnimu
məoŋlup ḳildi. U ularni yərgə yatḳuzup, tana bilən əlqəp,
ikki tana kəlgənlərni əltürdi, bir tana kəlgənlərni tirik
ḳaldurdi. Moabiylar bolsa Dawutḳa beḳinip, uningoŋa
seliḳ tapxurdi. **3** Andin Zobaḥning padixaḥi Rəḥobning
ooŋli Ḥadad'ezər Əfrat dəryasioŋa qiḳip, xu yərdiki
ḥakimiyətni əzigə ḳaytidin tartiwalmaḳqi boloŋanda,
Dawut uningoŋa ḥujum ḳilip, məoŋlup ḳildi. **4** Dawut
uning ḳoxunidin bir ming yəttə yüz atliḳ əskərni wə
yigirmə ming piyadə əskərni əsir ḳildi; Dawut ḥarwa
atlirining piyini kəstürdi, lekin əzigə yüz ḥarwiliḳ atni
ḳaldurup ḳoydi. **5** Dəməxḳtiki Suriylər Zobaḥning
padixaḥi Ḥadad'ezərgə yardəm berix üqün qiḳti, lekin
Dawut Suriylərdin yigirmə ikki ming adəmni əltürdi. **6**
Andin Dawut birnəqqə bargaḥ əskərlərni Dəməxḳtiki
Suriylərning zeminida turoŋuzdi; xuning bilən Suriylər
Dawutḳa beḳinip uningoŋa seliḳ tapxurdi. Dawut
kəyərgə barsa, Pərwərdigar uningoŋa nusrət berətti.
7 Dawut Ḥadad'ezərning oŋulamlirioŋa təminləngən
altun ḳalḳanni tartiwelip, Yerusalemoŋa kəltürdi **8** wə
Ḥadad'ezərning xəḥərliri boloŋan Bitaḥ bilən Birotay
xəḥərliridinmu intayin kəp misni ḳoloŋa qüxürdi. **9**
Hamatning padixaḥi Toy Dawutning Ḥadad'ezərning
pütün ḳoxunini məoŋlup ḳiloŋinini anglap, **10** əz ooŋli
Yoramni Dawutning ḥalini soraxḳa wə Dawutning
Ḥadad'ezər bilən jəng ḳilip uni məoŋlup ḳiloŋinioŋa uni
təbrikləxkə əwətti. Qünki Ḥadad'ezər daim Toy bilən
jəng ḳilip keliwatatti. Yoram bolsa kümüx, altun wə
mis ḳaqa-buyumlarni elip kəldi. **11** Dawut padixaḥ
muxularni wə əzi beḳindurоŋan ḥəmmə əllərdin,
jümlidin Suriylərdin, Moabiylardin, Ammoniylardin,
Filistiylərdin wə Amaləklərdin olja aloŋan altun-
kümüxlərni Pərwərdigaroŋa atap beoŋixlidi. Bular
Zobaḥning padixaḥi Rəḥobning ooŋli Ḥadad'ezərdin
aloŋan oljini əz iqigə alidu. **13** Dawut Suriylərni məoŋlup
ḳilip, yəni on səkkiz ming adəmni «Xor wadisi»da
əltürüp yanoŋanda, uning nam-dangḳi heli qiḳḳanidi.
14 U Edomda əskər bargaḥlirini turoŋuzdi; pütün
Edomda bargaḥlarni ḳurdi. Xuning bilən Edomiylarning
ḥəmmisi Dawutḳa beḳindi. Dawut kəyərgə barsa,
Pərwərdigar uningoŋa nusrət berətti. **15** Dawut pütkül
Israil üstigə səltənət ḳildi; u pütkül həlḳini sorap, adil
ḥəkümlər qiḳirip adalət yürgüzətti. **16** Zəruiyaning
ooŋli Yoab ḳoxunning sərdari boldi; Aḥiludning ooŋli

Yəhoxafat mirza boldi; **17** Ahitubning ooŋli Zadok bilən
Abiyatarning ooŋli Ahimələk kaḫin boldi; Seraya diwan
begi boldi. **18** Yəḫoyadaning ooŋli Binaya Kərətiylər bilən
Pələtiylərning yolbaxqisi boldi; Dawutning ooŋullirimu
kaḫin boldi.

9 Dawut: Saulning əyidin tirik qaloŋan birərsi barmikin,
bar bolsa mən Yonatanning ḫərmitidə uningoŋa
xapaət kərsitəy? — dedi. **2** Əmdi Saulning ailisidiki Ziba
degən bir hizmətkar qaloŋanidi. Ular uni Dawutning
qexioŋa qakirdi. Kəlgəndə, padixaḫ uningdin: Sən
Zibamu? dəp soridi. U: Pekir mən xu! — dedi. **3** Padixaḫ:
Saulning ailisidin birərsi tirik qaldimu? Mən uningoŋa
Hudaning xapaitini kərsitəy dəwatimən, — dedi. Ziba
padixaḫqa: Yonatanning bir ooŋli tirik qaldi; uning
ikki puti akşaydu — dedi. **4** Padixaḫ uningdin: U
qəyərdə, dəp soridi. Ziba padixaḫqa: U Lo-Dibarda,
Ammiəlning ooŋli Makirning əyidə turidu — dedi. **5**
Xunga Dawut padixaḫ kixi əwətip uni Lo-Dibardin,
Ammiəlning ooŋli Makirning əyidin elip kəldi. **6** Saulning
nəwrisi, Yonatanning ooŋli Məfiboxət Dawutning aldioŋa
kəlgəndə, yüzini yərgə yikip, təzim kildi. Dawut: [Sən]
Məfiboxətmu? — dəp qakiriwidi, u: Pekir xu! — dəp
jawap qayturdi. **7** Dawut uningoŋa: Qorkmioŋin, atang
Yonatan üqün, sanga xapaət kilmay qalmaymən; bowang
Saulning ḫəmmə yər-zeminlirini sanga qayturup berəy,
sən ḫəmixə mening dastihinimdin oŋizalinisən — dedi.
8 Məfiboxət təzim kilip: Qulung nemə idi, məndək bir
əlük it aliyliri kədirligüdək nemə idim? — dedi. **9** Andin
padixaḫ Saulning hizmətkari Zibani qakirip uningoŋa:
Saulning wə pütkül ailisining ḫəmmə təəllukatini
mana mən oŋojangning ooŋlining qolioŋa bərdim. **10**
Sən bilən ooŋulliring wə hizmətkarliring uning üqün
xu zeminda terikqilik kilip, qikqan məḫsulatlirini
oŋojangning ooŋlioŋa yeyixkə tapxurunglar. Oŋojangning
ooŋli Məfiboxət mən bilən ḫəmixə ḫəmdastihan bolup
oŋizalinidu, — dedi (Zibaning on bəx ooŋli wə yigirmə
hizmətkari bar idi). **11** Ziba padixaḫqa: Oŋojam padixaḫ
kullirioŋa buyruoŋanning ḫəmmisigə kəminiliri əmal
kilidu, — dedi. Padixaḫ Dawut [yənə]: Məfiboxət bolsa
padixaḫning bir ooŋlidək dastihinimdin taam yesun —
[dedi]. **12** Məfiboxətning Mika degən kiqik bir ooŋli
bar idi. Zibaning əyidə turuwatqanlarning ḫəmmisi
Məfiboxətning hizmətkarliri boldi. **13** Əmdi Məfiboxət
Yerusalemda turatti; qünki u ḫəmixə padixaḫning
dastihinidin taam yəp turatti. Uning ikki puti akşak idi.

10 Keyin xundak ix boldiki, Ammoniylarning
padixaḫi əldi wə uning Ḫanun degən ooŋli
ornida padixaḫ boldi. **2** Dawut bolsa: Uning atisi
manga iltipat kərsətkəndək mən Naḫaxning ooŋli
Ḫanunoŋa iltipat kərsitəy, — dedi. Andin Dawut
atisining pətisigə [Ḫanunning] kənglini soraxqa əz
hizmətkarliridin birnəqqini mangdurdi. Dawutning
hizmətkarliri Ammoniylarning zeminioŋa kəlgəndə,
3 Ammoniylarning əməldarliri oŋojisi Ḫanunoŋa: Sili
Dawutni rastla atilirining ḫərmiti üqün qaxlirioŋa
kəngül sorap adəm əwətiptu, dəp karamla? Dawutning
hizmətkarlirini qaxlirioŋa əwətkini xəḫərni paylap
uningdin məlumat elix, andin bu xəḫərni aoŋdurux üqün
əməsmu? — dedi. **4** Xuning bilən Ḫanun Dawutning
hizmətkarlirini tutup, sakallirining yerimini qüxürüp,
kiyimlirining bəldin təwinini kəstürüp, kətini eqip
kətküzüwətti. **5** Bu həwər Dawutqa yətküzüldi; u
ularni kütüwelixqa aldioŋa adəm mangdurdi; qünki ular
intayin nomus ḫes kiloŋanidi. Padixaḫ ularoŋa: Sakal-
burutunglar əskiqilik Yeriho xəḫiridə turup, andin
yenip kelinglar, — dedi. **6** Ammoniylar əzlirining
Dawutning nəpritigə uqrioŋanlikini bilip, adəm əwətip
Bəyt-Rəḫobdiki Suriylər bilən Zobaḫdiki Suriylərdin
yigirmə ming piyadə əskər, Maakaḫning padixaḫidin
bir ming adəm wə Tobdiki adəmlərdin on ikki ming
adəmni yallap kəldi. **7** Dawut buni anglap, Yoabning
pütkül jənggiwar qoxunini [ularning aldioŋa] mangdurdi.
8 Ammoniylar qikip xəḫərning dərwazisining aldida
səp tüzidi; Zobaḫ bilən Rəḫobdiki Suriylər wə Tob
bilən Maakaḫning adəmliri dalada səp tüzidi; **9** Yoab
jəngning aldi ḫəm kəynidin bolidioŋanlikioŋa kəzi yetip,
Israildin bir kisim sərhil adəmlərni iloŋap, Suriyələrgə
qarxi səp tüzidi; **10** qaloŋanlarni Ammoniylaroŋa qarxi
səp tizoŋin dəp inisi Abixayning qolioŋa tapxurp,
uningoŋa: **11** — əgər Suriylər manga küqlük kəlsə,
sən manga yardəm bərgəysən; əmma Ammoniylar
sanga küqlük kəlsə, mən berip sanga yardəm berəy. **12**
Jür'ətlik boloŋin! Əz həlkimiz üqün wə Hudayimizning
xəḫərliri üqün baturluk kilayli. Pərwərdigar Əzigə
layik kərünginini kiloŋay! — dedi. **13** Əmdi Yoab wə
uning bilən boloŋan adəmlər Suriylərgə ḫujum kiloŋili
qikti; Suriylər uning aldida qaqti. **14** Ammoniylar
Suriylərning qaqkinini kərgəndə, ularmu Abixaydin
qeqip, xəḫərgə kiriwaldi. Yoab bolsa Ammoniylar bilən
jəng kilixtin qekinip, Yerusalemoŋa yenip kəldi. **15**
Suriylər bolsa əzlirining Israillarning aldida məoŋlup
boloŋinini kərgəndə, yənə jəm boluxti. **16** Ḫadad'ezər
adəmlərni əwətip, [əfrat] dəryasining neri təripidiki
Suriylərni [yardəmgə] qakirip, ularni yətkəp kəldi; ular
Helam xəḫirigə kəlgəndə, Ḫadad'ezərning qoxunining
sərdari Xobak ularoŋa baxqilik kildi. **17** Bu həwər
Dawutqa yətkəndə, u pütkül Israilni yioŋdurup, Iordan
dəryasidin ətüp, Helam xəḫirigə bardi. Suriylər Dawutqa
qarxi səp tizip, uningoŋa ḫujum kildi. **18** Suriylər yənə
Israildin qaqti. Dawut bolsa yəttə yüz jəng ḫarwilikni,
kirik ming atlik əskərni kirdi ḫəm qoxunining sərdari
Xobakni u yərdə əltürdi. **19** Ḫadad'ezərgə bekinoŋan
ḫəmmə padixaḫlar əzlirining Israil aldida yengilginini
kərgəndə, Israil bilən sülḫ kilixip ularoŋa bekindi.
Xuningdin keyin Suriylər Ammoniylaroŋa yənə yardəm
birixkə jür'ət kilalmidi.

11 Xundak boldiki, yengi yilning bexida, padixaḫlar
jənggə atlanoŋan wakitta Dawut Yoabni adəmliri
bilən ḫəmdə ḫəmmə Israilni jənggə mangdurdi; ular
Ammoniylarning zeminini wəyran kilip, Rabbaḫ xəḫirini
muḫasirigə aldi. Lekin Dawut Yerusalemda qaldi. **2**
Bir küni kəqtə Dawut kariwattin qopup, padixaḫ
ordisining əgizisidə aylinip yürətti; əgzidin u munqida
yuyuniwatqan bir ayalni kərdi. Bu ayal bək qiraylik idi.
3 Dawut adəm əwətip, ayalning həwirini soridi; birsi
uningoŋa: — Bu Eliamning kizi, Ḫittiy Uriyaning ayali
Bat-Xeba əməsmu? — dedi. **4** Dawut kixi əwətip, uni
qexioŋa əkəltürdi (u wakitta u adəttin pakliniwatqanidi).
U uning qexioŋa kəlgəndə, Dawut uning bilən billə boldi;

andin u əz əyigə yenip kətti. **5** Xuning bilən u ayal
ḥamilidar boldi, ḥəm Dawutḳa: Mening boyumda ḳaptu,
dəp həwər əwətti. **6** Xuning bilən Dawut Yoabḳa həwər
yətküzüp: Ḥittiy Uriyani mening ḳeximoŋa əwətinglar,
dedi. Yoab Uriyani Dawutning ḳexioŋa mangdurdi. **7**
Uriya Dawutning ḳexioŋa kəlgəndə, u Yoabning ḥalini,
həlḳning ḥalini wə jəng əḥwalini soridi. **8** Andin
Dawut Uriyaoŋa: Əz əyünggə berip putliringni yuoŋin,
dedi. Uriya padixaḥning ordisidin qiḳḳanda, padixaḥ
kəynidin uningoŋa bir sowoŋa əwətti. **9** Lekin Uriya
əz əyigə barmay, padixaḥning ordisining dərwazisida,
oŋojisining baxḳa ḳul-hizmətkarlirining arisida yatti. **10**
Ular Dawutḳa: Uriya əz əyigə barmidi, dəp həwər bərdi.
Dawut Uriyadin: Sən yirak səpərdin kəlding əməsmu?
Nemixḳa əz əyünggə kətmiding? — dəp soridi. **11** Uriya
Dawutḳa: Mana, əḥdə sanduḳi, Israillar wə Yəḥudalar
bolsa kəpilərdə turup, oŋojam Yoab bilən oŋojamning
hizmətkarliri oquḳ dalada qedir tikip yetiwatsa, mən
yəp-iqip, ayalim bilən yetixḳa əyümgə baraymu? Sening
jening bilən wə ḥayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, mən
undak ixni ḳilaymən — dedi. **12** Dawut Uriyaoŋa:
Bügün bu yərdə ḳaloŋin, ətə seni kətküzwetimən, — dedi.
Uriya u küni wə ətisi Yerusalemda ḳaldi. **13** Dawut uni
qaḳirip ḥəmdastihan ḳilip, yəp-iqküzüp məst ḳildi. Lekin
xu keqisi Uriya əz əyigə barmay, qiḳip oŋojisining ḳul-
hizmətkarlirining arisida əz kariwitida uhlidi. **14** Ətisi
Dawut Yoabḳa hət yezip, Uriyaning aloŋaq ketixigə bərdi.
15 Həttə u: Uriyani soḳux əng kəskin bolidioŋan aldinḳi
səptə turoŋuzoŋin, andin uning əltürülüxi üqün uningdin
qekinip turunglar, dəp yazoŋanidi. **16** Xuning bilən Yoab
xəḥərni kəzitip, Uriyani palwanlar [kəskin soḳuxḳan]
yərgə mangdurdi. **17** Xəḥərdiki adəmlər qiḳip, Yoab
bilən soḳuxḳanda həlḳtin, yəni Dawutning adəmliridin
birnəqqisi yiḳildi; Uriyamu əldi. **18** Yoab adəm əwətip
jəngning ḥəmmə wəḳəliridin Dawutḳa həwər bərdi.
19 U həwərqigə mundak tapilidi: Padixaḥḳa jəngning
ḥəmmə wəḳəlirini dəp boloŋiningda, **20** əgər padixaḥ
oŋəzəplinip seningdin: Soḳuxḳanda nemixḳa xəḥər
sepilioŋa xundak yeḳin bardinglar? Ularning sepilidin
ya atidioŋanliḳini bilməmtinglar? **21** Yərubbəxətning
ooŋli Abimələkni kim əltürginini bilməmsən? Bir hotun
sepildin uningoŋa bir parqə yaroŋunqak texini etip, u
Təbəz xəḥiridə əlmidimu? Nemixḳa sepiloŋa undak yeḳin
bardinglar? — Desə, sən: Silining ḳulliri Ḥittiy Uriyamu
əldi, dəp eytḳin — dedi. **22** Həwərqi berip Yoab uningoŋa
tapxurup əwətkən həwərning ḥəmmisini Dawutḳa dəp
bərdi. **23** Həwərqi Dawutḳa: Düxmənlər bizdin küqlük
kelip, dalada bizgə ḥujum ḳildi; lekin biz ularoŋa zərbə
berip qekindürüp, xəḥərning dərwazisioŋiqə ḳooŋliduḳ.
24 Andin ya atḳuqilar sepildin ḳul-hizmətkarliringoŋa
ya etip, padixaḥning ḳul-hizmətkarliridin birnəqqini
əltürdi. Ḳulliri Uriyamu əldi — dedi. **25** Dawut həwərqiga:
Yoabḳa mundak degin: — Bu ix nəziringdə eoŋir
bolmisun, ḳiliq ya uni ya buni yəydu; xəḥərgə boloŋan
ḥujuminglarni ḳattiḳ ḳilip, uni oŋulitinglar, dəp eytip uni
jür'ətləndürgin — dedi. **26** Uriyaning ayali eri Uriyaning
əlginini anglap, eri üqün matəm tutti. **27** Matəm künliri
ətkəndə Dawut adəm əwətip uni ordisioŋa kəltürdi.
Xuning bilən u Dawutning ayali bolup, uningoŋa bir ooŋul
tuoŋdi. Lekin Dawutning ḳiloŋan ixi Pərwərdigarning
nəziridə rəzil idi.

12 Pərwərdigar Natanni Dawutning ḳexioŋa
mangdurdi. U Dawutning ḳexioŋa kelip uningoŋa
mundak dedi: «Bir xəḥərdə ikki adəm bar bolup, birsi
bay, yənə birsi kəmbəoŋəl idi. **2** Bayning intayin tola
ḳoy wə kala padiliri bar idi. **3** Lekin kəmbəoŋəlning əzi
setiwelip bakḳan kiqik bir saoŋliḳ ḳozidin baxḳa bir
nərsisi yoḳ idi. Ḳoza kəmbəoŋəlning əyidə baliliri bilən
təng əsüp qong boldi. Ḳoza uning yeginidin yəp, uning
iqkinidin iqip, uning ḳuqiḳida uhlidi; uning nəziridə
u əz ḳizidək idi. **4** Bir küni bir yoluqi bayningkigə
kəldi. Əmma u əzigə kəlgən meḥman üqün əzining
ḳoy yaki kala padiliridin birini yegüzüxkə təyyarlaxḳa
kəzi ḳiymay, bəlki kəmbəoŋəlning ḳozisini tartiwelip
soyup, kəlgən meḥman üqün təyyarlidi». **5** Dawut
buni anglap u kixigə ḳattiḳ oŋəzəpləndi. U Natanoŋa:
Pərwərdigarning ḥayati bilən [ḳəsəm ḳilimənki], xuni
ḳiloŋan adəm əlümgə layiḳtur! **6** U ḥeq rəḥimdilliḳ
kərsətməy bu ixni ḳiloŋini üqün ḳozioŋa tət ḥəssə
tələm təlisun — dedi. **7** Natan Dawutḳa: Sən dəl xu
kixidursən! Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak
dəydu: «Mən seni Israilning üstidə padixaḥ boloŋili
məsiḥ ḳildim wə Saulning ḳolidin ḳutḳuzdum; **8**
Mən oŋojangning jəmətini sanga berip, oŋojangning
ayallirini ḳuqiḳingoŋa yatḳuzup, Israilning jəməti bilən
Yəḥudaning jəmətini sanga bərdim. Əgər sən buni az
kərgən bolsang, Mən sanga yənə ḥəssiləp beərəttim; **9**
Nemixḳa Pərwərdigarning səzini kəzgə ilmay, uning
nəziridə rəzil boloŋanni ḳilding? Sən Ḥittiy Uriyani ḳiliq
bilən əltürgüzüp, uning ayalini əzünggə ayal ḳilding,
sən uni Ammoniylarning ḳiliqi bilən ḳətl ḳilding. **10**
Əmdi sən Meni kəzgə ilmay, Ḥittiy Uriyaning ayalini
əzünggə ayal ḳiloŋining üqün, ḳiliq sening əyüngdin
ayrilmaydu». **11** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana
əz əyüngdin sanga yamanliḳ kəltürüp, kəzliringning
aldida ayalliringni elip, sanga yeḳin birsigə berimən,
u bolsa küpkündüzdə ayalliring bilən yatidu. **12** Sən
bolsang u ixni məhpiy ḳilding, lekin Mən bu ixni
pütkül Israilning aldida kündüzdə ḳilimən» — dedi.
13 Dawut Natanoŋa: — Mən Pərwərdigarning aldida
gunaḥ ḳildim — dedi. Natan Dawutḳa: Pərwərdigar ḥəm
gunaḥingdin ətti; sən əlməysən. **14** Ḥalbuki, bu ix
bilən Pərwərdigarning düxmənlirigə kupurluḳ ḳilixḳa
pursət bərgining üqün, seningdin tuoŋuloŋan ooŋul bala
qoḳum əlidu, — dedi. **15** Xuning bilən Natan əz əyigə
ḳaytip kətti. Pərwərdigar Uriyaning ayalidin Dawutḳa
tuoŋuloŋan balini xundak urdiki, u ḳattiḳ kesəl boldi.
16 Dawut bala ḥəḳḳidə Hudaoŋa yelindi. U roza tutup,
keqilərdə iqkirigə kirip yərdə düm yatatti. **17** Uning
jəmətining aḳsaḳalliri ḳopup uning ḳexioŋa berip, uni
yərdin ḳopurmaḳqi boldi; lekin u unimidi wə ular
bilən tamak yeyixni rət ḳildi. **18** Yəttinqi küni bala
əldi. Dawutning hizmətkarliri bala əldi, degən həwərni
uningoŋa berixtin ḳorḳup: «Bala tirik waḳitida padixaḥ
bizning səzlirimizgə ḳulak salmidi, əmdi biz ḳandaḳmu
uningoŋa bala əldi, dəp həwər berimiz? U əzini
zəhimləndürüxi mumkin!» — deyixti. **19** Lekin Dawut
hizmətkarlirining piqirlaxḳinini kərüp, balining əlginini
uḳti. Xunga Dawut hizmətkarliridin: Bala əldimu? dəp

soridi. Ular: Öldi, — dəp jawab bərdi. **20** Xuning bilən
Dawut yərdin qopup, yuyunup, [huxbuy] may bilən
məsihlinip, kiyimlirini yənggüxləp, Pərwərdigarning
əyigə kirip ibadət qildi; andin əz əyigə qaytip əzigə
tamaq əkältürüp yedi. **21** Hizmətkarliri uningoŋa:
Silining bu nemə qiloŋanliri? Bala tirik qaoŋda roza
tutup yioŋlidila, lekin bala əlgəndin keyin qopup tamaq
yedila, — dedi. **22** U: Mən: «Kim bilsun, Pərwərdigar
manga xapaət kərsitip, balini tirik qaldurarmikin»
dəp oylap, bala tirik waqitta roza tutup yioŋlidim. **23**
Lekin əmdi u əlgəndin keyin nemixqa roza tutay?
Mən uni yandurup alalaymənmu? Mən uning yenioŋa
barimən, lekin u yenimoŋa yenip keləlməydu, — dedi **24**
Dawut ayali Bat-Xebaoŋa təsəlli bərdi. U uning qexioŋa
kirip uning bilən yatti; u bir ooŋul tuoŋiwidi, Dawut
uni Sulayman dəp atidi. Pərwərdigar uni səydi, **25** wə
Natan pəyoŋəmbər arqilik wəhiy yətküzüp, uningoŋa
Pərwərdigar üqün «Yədidiya» dəp isim qoydi. **26**
Yoab Ammoniylarning xahanə paytəhti Rabbahqa
hujum qilip uni aldi. **27** Andin Yoab həwərqilərni
Dawutning qexioŋa mangdurup: Mən Rabbahqa hujum
qilip, xəhərning su bar qismini aldim. **28** Hazir sən
qaloŋan əskərlərni yioŋip, xəhərni qamal qilip, uni ixoŋal
qiloŋin; bolmisa mən xəhərni alsam, mening ismim
bilən atilixi mumkin — dedi. **29** Xunga Dawut həmmə
həlqni jəm qilip, Rabbahqa hujum qilip uni aldi. **30** U
ularning padixahining tajini uning bexidin aldi. Uning
üstidiki altunning eoŋirlioŋi bir talant idi, wə uning
kəzidə bir gəhər bar idi. Kixilər bu tajni Dawutning
bexioŋa kiygüzdi, Dawut bolsa u xəhərdin nuroŋun olja
aldi. **31** Əmma u yərdiki həlqni xəhərdin qikirip ularni
hərə, haman tepidioŋan tirnilar wə təmür paltilar bilən
ixlətti yaki humdanda qattik əmgəkkə saldi; Dawut
Ammoniylarning həmmə xəhərliridə xundaq qildi;
andin Dawut barlik həlq bilən Yerusalemoŋa yenip kəldi.

13 Dawutning ooŋli Abxalomning Tamar degən
qiraylik bir singlisi bar idi. Bu ixlardin keyin,
Dawutning ooŋli Amnon uningoŋa axik bolup qaldi. **2**
Amnon singlisi Tamarning ixkida xunqə dərd tarttiki, u
kesəl bolup qaldi. Əmma Tamar tehi qiz idi; xuning bilən
Amnonoŋa uni bir ix qilix mumkin bolmaydioŋandək
kəründi. **3** Lekin Amnonning Yonadab isimlik bir
dosti bar idi. U Dawutning akisi Ximeahning ooŋli
idi. Bu Yonadab tolimu hiyligər bir kixi idi. **4** U
Amnonoŋa: Sən padixahning ooŋli turup, nemixqa kündin
küngə bundaq jüdəp ketisən? Qeni, manga eytip bər,
dedi. Amnon uningoŋa: Mən inim Abxalomning singlisi
Tamaroŋa axik boldum, dedi. **5** Yonadab uningoŋa:
Sən aoŋrip orun tutup, yetip qaloŋan boluwal; atang
seni kərgili kəlgəndə uningoŋa: Singlim Tamar kelip
manga tamaq bərsun; uning tamaq ətkinini kərüxüm
üqün, aldimda tamaq etip bərsun, mən uning qolidin
tamaq yəy, dəp eytqin, dedi. **6** Xuning bilən Amnon
yetiwelip əzini kesəl kərsətti. Padixah uni kərgili
kəlgəndə, Amnon padixahqa: Ötünimən, singlim Tamar
bu yərgə kelip, manga ikki qoturmaq təyyar qilip bərsun,
andin mən uning qolidin elip yəy, dedi. **7** Xuning
bilən Dawut ordisioŋa adəm əwətip Tamaroŋa: Səndin
ətünimənki, akang Amnonning əyigə berip, uningoŋa
yegüdək bir nemə təyyarlap bərgin, dəp eytti. **8** Tamar
Amnonning əyigə bardi; u yatqanidi. U un elip yuoŋurup,
qoturmaqlarni kəz aldida ətti. **9** Andin u qoturmaqni
qazandin elip, uning aldioŋa qoydi. Lekin u yigili unimidi;
u: — Həmmə adəm mening qeximdin qikip kətsun, dedi.
Xuning bilən həmmə kixilər uning qexidin qikip kətti.
10 Andin Amnon Tamaroŋa: Taamni iqkiriki hujrioŋa elip
kirgin, andin qolungdin elip yəymən, — dedi. Tamar əzi
ətkən qoturmaqni iqkiriki hujrioŋa, akisi Amnonning
qexioŋa elip kirdi. **11** Tamar ularni uningoŋa yegüzüp
qoymakqi boluwidi, u uni tutuwelip: I singlim, kəl! Mən
bilən yatqin! dedi. **12** Lekin u uningoŋa jawab berip:
Yaq, i aka, meni nomuska qoymioŋin! Israilda bundaq
ix yoq! Sən bundaq pəskəxlik qilmioŋin! **13** Mən bu
xərməndiqilikni qandakmu kətürüp yürələymən?! Sən
bolsang Israilning arisidiki əhməklərdin bolup qalisən.
Ötünüp qalay, pəqət padixahqa desəngla, u meni sanga
təwə boluxtin tosimaydu, — dedi. **14** Lekin u uning səzigə
qulaq salmidi. U uningdin küqlük kelip, uni zorlap ayaoŋ
asti qilip uning bilən yatti. **15** Andin Amnon uningoŋa
intayin qattik nəprətləndi; uning uningoŋa boloŋan
nəpriti uningoŋa boloŋan əslidiki muhəbbitidin ziyadə
boldi. Amnon uningoŋa: Qopup, yoqal! — dedi. **16** Tamar
uningoŋa: Yaq! Meni həydigən gunahing sən həli manga
qiloŋan xu ixtin bəttərdur, dedi. Lekin Amnon uningoŋa
qulaq salmidi, **17** bəlki hizmitidiki yax yigitni qakirip:
Bu [hotunni] manga qaplaxturmay, sirtqa qikiriwət,
andin ixikni takap qoy, dedi. **18** Tamar tolimu rəngdar
bir kənglək kiygənidi; qünki padixahning tehi yatlik
bolmioŋan qizliri xundaq kiyim kiyətti. Amnonning
hizmətkari uni qooŋlap qikirip, ixikni takiwaldi. **19**
Tamar bexioŋa kül qeqip, kiygən rəngdar kənglikini
yirtip, qolini bexioŋa qoyup yioŋlioŋan peti ketiwatatti.
20 Akisi Abxalom uningoŋa: Akang Amnon sən bilən
yattimu? Hazirqə jim turoŋin, singlim. U sening akang
əməsmu? Bu ixni kənglüggə almioŋin, — dedi. Tamar akisi
Abxalomning əyidə kəngli sunuq halda turup qaldi. **21**
Dawut padixahmu boloŋan barlik ixlarni anglap intayin
aqqiklandi. **22** Abxalom bolsa Amnonoŋa ya yahxi, ya
yaman heq gəp qilmidi. Qünki Abxalom singlisi Tamarni
Amnonning horlioŋanlikidin uni əq kərətti. **23** Toluq ikki
yil ətüp, əfraimoŋa yekin Baal-Hazorda Abxalomning
qirkioŋuqiliri qoylirini qirkiwatatti; u padixahning
həmmə ooŋullirini təklip qildi. **24** Abxalom padixahning
qexioŋa kelip: Mana qulliri qoylirini qirkitiwatidu,
padixah wə hizmətkarlirining silining qulliri bilən billə
berixini ətünimən, — dedi. **25** Padixah Abxalomoŋa: Yaq,
ooŋlum, biz həmmimiz barmayli, sanga eoŋirqilik qüxüp
qalmisun, — dedi. Abxalom xunqə desimu, u baroŋili
unimidi, bəlki uningoŋa amət tilidi. **26** Lekin Abxalom:
Əgər berixqa unimisila, akam Amnonni biz bilən baroŋili
qoysila, — dedi. Padixah uningdin: Nemixqa u sening
bilən baridu?» — dəp soridi. **27** Əmma Abxalom uni kəp
zorlioŋini üqün u Amnonning, xundakla padixahning
həmmə ooŋullirining uning bilən billə berixioŋa qoxuldi.
28 Abxalom əz oŋulamlirioŋa buyrup: Səgək turunglar,
Amnon xarab iqip hux kəyp boloŋanda, mən silərgə
Amnonni urunglar desəm, uni dərhal eltürünglar.
Qorkmanglar! Bularni silərgə buyruoŋuqi mən əməsmu?
Jür'ətlik bolup baturluk kərsitinglar — dedi. **29** Xuning
bilən Abxalomning oŋulamliri Amnonoŋa Abxalom əzi

buyruoƣandək ḳildi. Xuan padixaḥning ḥəmmə ooƣulliri ḳopup, ḥər biri əz ḳeqirioƣa minip ḳaqti. **30** Xundaḳ boldiki, ular tehi yolda ḳeqip ketiwatḳanda, «Abxalom padixaḥning ḥəmmə ooƣullirini əltürdi. Ularning ḥeq biri ḳalmidi» degən həwər Dawutḳa yətküzüldi. **31** Padixaḥ ḳopup kiyimlirini yirtip yərdə düm yatti; uning ḥəmmə ḳul-hizmətkarliri bolsa kiyimliri yirtiḳ ḥalda yenida turatti. **32** Əmma Dawutning akisi Ximeaḥning ooƣli Yonadab uningƣa: — Oƣojam, ular padixaḥning ooƣulliri boloƣan ḥəmmə yigitlərni əltürdi, dəp hiyal ḳilmisila. Qünki pəḳət Amnon əldi; u ix Amnonning Abxalomning singlisi Tamarni har ḳiloƣan kündin baxlap Abxalomning aƣzidin qiḳarmioƣan niyiti idi. **33** Əmdi oƣojam padixaḥ «Padixaḥning ḥəmmə ooƣulliri əldi» degən oyda bolup kəngüllirini biaram ḳilmisila. Qünki pəḳət Amnonla əldi — dedi. **34** Abxalom bolsa ḳeqip kətkənidi. [Yerusalemdiki] kəzətqi oƣulam ḳariwidi, mana, oƣərb təripidin taoƣning yenidiki yol bilən nuroƣun adəmlər keliwatatti. **35** Yonadab padixaḥḳa: Mana, padixaḥning ooƣulliri kəldi. Dəl ḳulliri degəndək boldi — dedi. **36** Səzini tügitip turiwidi, padixaḥning ooƣulliri kelip ḳattiḳ yioƣa-zar ḳildi. Padixaḥ bilən hizmətkarlirimu ḳattiḳ yioƣlaxti. **37** Lekin Abxalom bolsa Gəxurning padixaḥi, Ammihudning ooƣli Talmayning ḳexioƣa bardi. Dawut ooƣli üqün ḥər küni ḥaza tutup ḳayoƣurdi. **38** Abxalom ḳeqip, Gəxuroƣa berip u yərdə üq yil turdi. **39** Dawut padixaḥning ḳəlbi Abxalomning yenioƣa berixḳa intizar boldi; qünki u Amnonoƣa nisbətən təsəlli tapḳanidi, qünki u əlgənidi.

14 Əmdi Zəruiyaning ooƣli Yoab padixaḥ ḳəlbining Abxalomoƣa təlmüriwatḳanliḳini bayḳidi. **2** Xuning üqün Yoab Təkoaoƣa adəm əwətip u yərdin danixmən bir hotunni əkəldürüp uningƣa: Səndin ətünəy, əzüngni matəm tutḳan kixidək kərsitip ḳariliḳ kiyimi kiyip, əzüngni ətirlik may bilən yaoƣlimay, bəlki əzüngni əlgüqi üqün uzun waḳit ḥazidar boloƣan ayaldək ḳilip **3** [Dawut] padixaḥning ḳexioƣa berip uningƣa mundaḳ degin, — dedi. Xundaḳ ḳilip, Yoab deməḳqi boloƣanlirini u ayaloƣa əgətti. **4** Xuning bilən Təkoaliḳ bu ayal padixaḥning aldioƣa berip, təzim ḳilip, bax urup: I padixaḥim, meni ḳutḳuziwaloƣayla, — dedi. **5** Padixaḥ uningdin: Nemə dərding bar? dəp soridi. U jawap berip: Mən dərwəḳə bir tul hotunmən! Erim əlüp kətti; **6** Dedəklirining ikki ooƣli bar idi. Ikkisi etizliḳta uruxup ḳelip, arioƣa qüxidioƣan adəm bolmioƣaqḳa, biri yənə birini urup əltürüp ḳoydi. **7** Mana, ḥazir pütün əydikilər dedəklirigə ḳarxi ḳopup, inisini əltürginini bizgə tutup bərgin; inisining jenini elip, ḳətl ḳiloƣini üqün biz janoƣa jan alimiz. Xuning bilənmu miras aloƣuqini yoḳitimiz, dəwatidu. Ular xundaḳ ḳilip yaloƣuz ḳaloƣan qooƣumni əqürüp, erimgə nə nam nə yər yüzidə əwladmu ḳalduroƣili ḳoymaydu, — dedi. **8** Padixaḥ ayaloƣa: Əyünggə baroƣin, mən əḥwaloƣa ḳarap sən tooƣruluḳ ḥəküm qiḳirimən, — dedi. **9** Təkoaliḳ ayal padixaḥḳa: I, oƣojam padixaḥ, bu ixta gunaḥ bolsa, ḥəmmisi mening bilən atamning jəməti üstidə bolsun, padixaḥ wə uning təhti bilən munasiwətsiz bolsun, — dedi. **10** Padixaḥ: Birər kim sanga [bu tooƣruluḳ] gəp ḳilsa, uni mening ḳeximoƣa elip kəlgin, u seni yənə awarə ḳilmaydioƣan bolidu, — dedi. **11** Ayal jawab berip: Undaḳta padixaḥ Pərwərdigar Hudalirini yad ḳiloƣayla, ḳanoƣa ḳan intiḳam aloƣuqilarning ooƣlumni yoḳatmasliḳi üqün, ularning ḥalak ḳilixioƣa yol ḳoymioƣayla, — dedi. Padixaḥ: Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, Sening ooƣlungning bir tal qeqi yərgə qüxməydu, — dedi. **12** Lekin ayal: Dedəkliri oƣojam padixaḥḳa yənə bir səzni degili ḳoyoƣayla, dewidi, u: Eytḳin — dedi. **13** Ayal yənə mundaḳ dedi: Əmdi sili nemixḳa Hudaning həlḳigə xuningoƣa ohxax ziyanliḳ bir ixni niyət ḳildila? Padixaḥ xu gepi bilən əzini gunaḥḳar ḳilip bekitiwatidu, qünki u əzi palioƣan kixini ḳayturup əkəlmidi. **14** Dərwəḳə ḥəmmimiz qoḳum əlüp, yərgə təkülgən, ḳaytidin yioƣiwaloƣili bolmaydioƣan sudək bolimiz. Lekin Huda adəmning jenini elixḳa əməs, bəlki Əz palanoƣinini Əzigə ḳayturup əkilixkə ilaj ḳilidu. **15** Əməliyəttə, mening oƣojam padixaḥḳa xu ix tooƣrisidin səz ḳiloƣili keliximning səwəbi, həlḳ meni ḳorḳatti. Lekin dedəkliri: Bu gəpni padixaḥḳa eytay! Padixaḥ bəlkim əz qərisining iltimasini bəja kəltürər, degən oyda boldi. **16** Qünki padixaḥ anglixi mumkin, qərisini ḥəm ooƣlumni Hudaning mirasidin təng yoḳatmaḳqi boloƣan kixining ḳolidin ḳutḳuzup ḳalar. **17** Xunga dedəkliri, oƣojam padixaḥning səzi manga aramliḳ berər, dəp oylidim. Qünki oƣojam padixaḥ Hudaning bir pərixtisidək yahxi-yamanni pərḳ ətküqidur. Pərwərdigar Hudaliri sili bilən billə boloƣay! **18** Padixaḥ ayaloƣa jawab berip: Səndin ətünimənki, mən səndin sorimaḳqi boloƣan ixni məndin yoxurmioƣaysən, dedi. Ayal: Oƣojam padixaḥ səz ḳilsila, dedi. **19** Padixaḥ: Bu gəpliringning ḥəmmisi Yoabning kərsətmisimu, ḳandaḳ? — dedi. Ayal jawab berip: I, oƣojam padixaḥ, silining janliri bilən ḳəsəm ḳilimənki, oƣojam padixaḥ eytḳanliri ongoƣimu, soloƣimu ḳaymaydioƣan ḥəḳiḳəttur. Dərwəḳə silining ḳulliri Yoab manga xuni tapilap, bu səzlərni dedəklirining aƣzioƣa saldi. **20** Yoabning bundaḳ ḳilixi bu ixni ḥəl ḳilix üqün idi. Oƣojamning danaliḳi Hudaning bir pərixtisiningkidək ikən, zeminda yüz beriwatḳan ḥəmmə ixlarni bilidikən, — dedi. **21** Xuning bilən padixaḥ Yoabḳa: Maḳul! Mana, bu ixḳa ijazət bərdim. Berip u yigit Abxalomni elip kəlgin, dedi. **22** Yoab yərgə yiḳilip bax urup, padixaḥḳa bəht-bərikət tilidi. Andin Yoab: I oƣojam padixaḥ, əz ḳulungning təlipigə ijazət bərginingdin, əz ḳulungning sening aldingda iltipat tapḳinini bügün bildim, — dedi. **23** Andin Yoab ḳozoƣilip, Gəxuroƣa berip Abxalomni Yerusalemoƣa elip kəldi. **24** Əmma padixaḥ: — U mening yüzümni kərməy, əz əyigə barsun, degənidi. Xunga Abxalom padixaḥning yüzini kərməy, əz əyigə kətti. **25** Əmdi pütkül Israil təwəsidə Abxalomdək qiraylik dəp mahtaloƣan adəm yoḳ idi. Tapinidin tartip qoḳḳusioƣiqə uningda ḥeq əyib yoḳ idi. **26** Uning qeqini qüxürgəndə (u ḥər yilning ahirida qeqini qüxürətti; qeqi eoƣirlixip kətkəqkə, xunga uni qüxürətti), qeqini padixaḥning «əlqəm taraza»si bilən tartsa ikki yüz xəkəl qiḳatti. **27** Abxalomdin üq ooƣul wə Tamar isimlik bir ḳiz tuoƣuldi. Ḳizi tolimu qiraylik idi. **28** Abxalom padixaḥning yüzini kərməy, Yerusalemda toptooƣra ikki yil toxḳuqə turdi; **29** Abxalom Yoabḳa adəm mangdurup, əzini padixaḥning ḳexioƣa əwətixini ətündi, əmma u kəlgili unimidi. Abxalom ikkinqi ḳetim uning yenioƣa adəm əwətti, lekin Yoab kelixni halimidi. **30** Xuning bilən Abxalom əz hizmətkarlirioƣa: — Yoabning meningkigə

yandax arpa terikliḳ bir parqə etizliḳi bar. Berip uningoŋa
ot ḳoyunglar, dəp buyrudi. Xundaḳ ḳilip, Abxalomning
hizmətkarliri Yoabning bu bir parqə etizliḳioŋa ot
ḳoydi. **31** Andin Yoab ḳozoŋilip Abxalomning əyigə
kirip uningdin: Nemixḳa hizmətkarliring etizliḳimoŋa
ot ḳoydi! — dəp soridi. **32** Abxalom Yoabḳa jawab
berip: Mana, mən sanga adəm əwətip: Ḳeximoŋa kəlsun,
andin padixaḥning ḳexioŋa manga wakalitən baroŋuzup
uningoŋa: Mən nemixḳa Gəxurdin yenip kəlgəndimən?
U yərdə ḳalsam, yahxi bolattikən, dəp eytḳuzmaḳqi
idim. Əmdi padixaḥ bilən didarlaxsam dəymən; məndə
ḳəbiḥlik bolsa, u meni əltürsun, — dedi. **33** Xuning bilən
Yoab padixaḥning ḳexioŋa berip, uningoŋa bu həwərni
yətküzdi. Padixaḥ Abxalomni qaḳirdi; u padixaḥning
ḳexioŋa kelip, padixaḥning aldida təzim ḳilip bax urdi;
padixaḥ Abxalomni səydi.

15 Bu ixlardin keyin Abxalom əzigə jəng ḥarwisi bilən
atlarni təyyarlatti ḥəm əz aldida yügüridioŋan
əllik əskərni bekitti. **2** Abxalom tang səḥərdə ḳopup,
dərwazioŋa baridioŋan yolning yenida turatti. Ḳaqan
birsi dəwayimni kəssun dəp, padixaḥḳa ərz tutḳili kəlsə,
Abxalom uni qaḳirip: Sən ḳaysi xəḥərdin kəlding, — dəp
soraytti. U kixi: Ḳulung Israilning palanqi ḳəbilisidin
kəldi, desə, **3** Abxalom uningoŋa: Mana, dəwayinglar
durus wə ḥəḳ ikən, lekin padixaḥ təripidin əzigə
wakalitən ərzingni anglaxḳa ḳoyuloŋan adəm yoḳ, dəytti.
4 Andin Abxalom yənə: Kaxki, mən zeminda soraḳqi
ḳilinsam'idi, ḥər kimning ərzi yaki dəwayi bolup, mening
ḳeximoŋa kəlsə, uningoŋa adalət kərsitəttim! — dəytti. **5**
Birkim uningoŋa təzim ḳiloŋili aldioŋa barsa, Abxalom
ḳolini uzutup, uni tutup səyətti. **6** Abxalom xundaḳ
ḳilip padixaḥning ḥəküm qiḳirixioŋa kəlgən Israilning
ḥərbir adəmlirining kəngüllirini utuwalatti. **7** Tət
yil ətkəndə, Abxalom padixaḥḳa: Mening Ḥebronda
Pərwərdigaroŋa iqkən ḳəsimimni ada ḳilixim üqün, xu
yərgə berixḳa ijazət bərsəng; **8** qünki ḳulung Suriyədiki
Gəxurda turoŋinimda ḳəsəm iqip: Əgər Pərwərdigar
meni Yerusalemoŋa ḳaytursa, mən Pərwərdigaroŋa
ibadət ḳilimən, dəp eytḳanidi, — dedi. **9** Padixaḥ
uningoŋa: Tinq-aman berip kəlgin, dewidi, u ḳozoŋilip
Ḥebronoŋa kətti. **10** Lekin Abxalom Israilning ḥəmmə
ḳəbililirigə məhpiy əlqilərni mangdurup: Buroŋa awazini
angliοŋininglarda: «Abxalom Ḥebronda padixaḥ boldi!»
dəp elan ḳilinglar, dedi. **11** Əmdi ikki yüz adəm təklip
bilən Abxalom bilən birgə Yerusalemdin baroŋanidi.
Ular ḥəḳiḳiy əḥwaldin bihəwər boloŋaqḳa, saddiliḳ
bilən baroŋanidi. **12** Abxalom ḳurbanliḳ ətküzgəndə, u
adəm əwətip Dawutning məsliḥətqisi boloŋan Giloḥluḳ
Aḥitofəlni əz xəḥiri Giloḥdin elip kəldi. Xuning bilən ḳəst
baroŋanseri küqəydi, Abxalomoŋa əgəxkənlər baroŋanseri
kəpüyüwatatti. **13** Dawutḳa bir həwərqi kelip: Israilning
adəmlirining kəngülliri Abxalomoŋa mayil boldi, — dedi.
14 Xuning bilən Dawut Yerusalemda uning bilən boloŋan
ḥəmmə ḳul-hizmətkarlirioŋa: Ḳopup ḳaqayli! Bolmisa,
Abxalomdin ḳutulalmaymiz. Ittik ketəyli; bolmisa, u
tuyuḳsiz üstimizgə besip kelip, bizgə bala kəltürüp
xəḥər həlḳini ḳiliq bisi bilən uridu, dedi. **15** Padixaḥning
ḳul-hizmətkarliri padixaḥḳa: Oŋojam padixaḥ nemə
bekitsə, xuni ḳilimiz, dedi. **16** Xuning bilən padixaḥ
pütün ailisidikilərni elip, qiḳip kətti; əmma padixaḥ
kenizəkliridin onni ordioŋa ḳaraxḳa ḳoydi. **17** Padixaḥ
qiḳip kətkəndə ḥəmmə həlḳ uningoŋa əgəxti; ular Bəyt-
Mərḥakta turup ḳaldi. **18** Ḥəmmə hizmətkarliri uning
bilən billə [Kidron eḳinidin] ətüwatatti; barliḳ Kərətiylər,
barliḳ Pələtiylər, barliḳ Gatliḳlar, yəni Gat xəḥiridin qiḳip
uningoŋa əgəxkən altə yüz adəm padixaḥning aldida
mangatti. **19** Padixaḥ Gatliḳ Ittayoŋa: Sən nemixḳa biz
bilən barisən? Yenip berip padixaḥning ḳexida turoŋin;
qünki sən əz yurtungdin musapir bolup palanoŋansən.
20 Sən pəḳət tünügünla kəlding, mən bügün ḳandaḳsigə
seni ezüm bilən billə sərsan ḳilay? Mən bolsam, nəgə
baralisam, xu yərgə barimən. Ḳerindaxliringni elip yenip
kətkin; Hudaning rəḥim-xəpḳiti wə ḥəḳiḳiti sanga yar
boloŋay! — dedi. **21** Lekin Ittay padixaḥḳa jawab berip:
Pərwərdigarning ḥayati bilən wə oŋojam padixaḥning
ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, məyli ḥayat yaki mamat
bolsun, oŋojam padixaḥ ḳəyərdə bolsa, ḳulung xu
yərdimu bolidu! — dedi. **22** Dawut Ittayoŋa: Əmdi
sənmu berip [eḳindin] ətkin, dedi. Xuning bilən Gatliḳ
Ittay ḥəmmə adəmliri wə uning bilən mangoŋan barliḳ
bala-qaḳiliri ətüp kətti. **23** Ḥəmmə həlḳ ətüwatḳanda,
pütkül xu yurttikilər ḳattiḳ awaz bilən yioŋlidi. Padixaḥ
əzimu Kidron eḳinidin ətkəndə, barliḳ həlḳ qəllük
təripigə ḳarap yol aldi. **24** Wə mana, Zadok bilən
Lawiylarmu Hudaning əḥdə sanduḳini kətürüp billə
kəldi; ular Hudaning əḥdə sanduḳini yərdə ḳoydi.
Barliḳ həlḳ xəḥərdin qiḳip ətküqə Abiyatar bolsa,
ḳurbanliḳlarni sunup turatti. **25** Padixaḥ Zadokḳa:
Hudaning əḥdə sanduḳini xəḥərgə yandurup elip kirgin.
Mən əgər Pərwərdigarning kəzliridə iltipat tapsam,
U qoḳum meni yandurup kelidu wə U manga əḥdə
sanduḳini wə Əz makanini yənə kərgüzidu; **26** lekin
U mening tooŋramda: Səndin hursənliḳim yoḳ, desə,
mana mən; U meni ḳandaḳ ḳilixni layiḳ kərsə, xundaḳ
ḳilsun, — dedi. **27** Padixaḥ kaḥin Zadokḳa: Sən aldin
kərgüqi əməsmu? Sən wə əz ooŋlung Ahimaaz wə
Abiyatarning ooŋli Yonatan, yəni ikkinglarning ikki
ooŋlunglar sanga ḥəmraḥ bolup tinq-aman xəḥərgə
ḳaytḳin. **28** Mana, mən silərdin həwər kəlgüqə qəldiki
ətkəllərdə kütüp turay, — dedi. **29** Xuning bilən Zadok
bilən Abiyatar Hudaning əḥdə sanduḳini Yerusalemoŋa
ḳayturup berip, u yərdə ḳaldi. **30** Lekin Dawut Zəytun
teoŋioŋa qiḳḳanda, bexini yepip yalang ayaoŋ bolup
yioŋlawatatti; uning bilən boloŋan ḥəmmə həlḳning
ḥərbiri bexini yepip yioŋlap qiḳiwatatti. **31** Birsi kelip
Dawutḳa: Aḥitofəlmu Abxalomning ḳəstigə ḳatnaxḳanlar
iqidə ikən, dedi. Xuning bilən Dawut dua ḳilip: I
Pərwərdigar, Aḥitofəlning məsliḥətini əhməḳanilikkə
aylanduroŋaysən, dedi. **32** Dawut taoŋning qoḳḳisioŋa,
yəni adəttə u məhsus Hudaoŋa ibadət ḳilidioŋan jayoŋa
yətkəndə, Arkiliḳ Ḥuxay toni yirtiḳ, bexioŋa topa-qang
qeqiloŋan ḥalda uning aldioŋa kəldi. **33** Dawut uningoŋa:
Mening bilən barsang, manga yük bolup ḳalisən; **34**
lekin xəḥərgə ḳaytip berip Abxalomoŋa: I padixaḥ, mən
bügüngə ḳədər atangning ḳul-hizmətkari boloŋandək,
əmdi sening ḳul-hizmətkaring bolay, disəng, sən mən
üqün Aḥitofəlning məsliḥətini bikar ḳiliwetələysən. **35**
Mana Zadok wə Abiyatar degən kaḥinlarmu xu yərdə sən
bilən billə bolidu əməsmu? Padixaḥning ordisidin nemə
anglisang, Zadok bilən Abiyatar kaḥinlaroŋa eytḳin. **36**

mana, ularning ikki ooɣli, yəni Zadokning ooɣli Ahimaaz
bilən Abiyatarning ooɣli Yonatanmu xu yərdə ularning
yenida turidu. Ḥərnemə anglisang, ular arḳilıḳ manga
həwər yətküzgin — dedi. 37 Xuning bilən Dawutning
dosti Ḥuxay xəḥərgə bardi; Abxalommu dəl xu qaoɣda
Yerusalemoɣa kirdi.

16 Dawut taoɣning qoḳḳisidin əmdila ətüxigə
Məfiboxətning hizmətkari Ziba ikki yüz nan, bir
yüz kixmix poxkili, yüz yazlıḳ mewə poxkili wə bir
tulum xarabni ikki exəkkə artip uning aldioɣa qiḳti. 2
Padixaḥ Zibaoɣa: Bularni nemə üqün əkəlding? dedi.
Ziba: Exəklərni padixaḥning ailisidikilər menixi üqün,
nanlar bilən yazlıḳ miwilərni oɣulamlarning yeyixi
üqün, xarabni qəldə ḥerip kətkənlərning iqixi üqün
əkəldim — dedi. 3 Padixaḥ: Oɣojangning ooɣli nədə?
— dəp soridi. Ziba padixaḥḳa jawab berip: U yənila
Yerusalemda ḳaldi, qünki u: Bügün Israil jəmətidikilər
atamning padixaḥlıḳini manga yandurup beridu, dəp
olturidu — dedi. 4 Padixaḥ Zibaoɣa: Mana Məfiboxətning
ḥəmmisi sanga təwə bolsun, dewidi, Ziba: Mən siligə
təzim ḳilimən; silining aldilirida iltipat tapsam, i oɣojam
padixaḥ, — dedi. 5 Dawut padixaḥ Baḥurimoɣa kəlgəndə,
mana Saulning jəmətidin boloɣan, Geraning ooɣli Ximəy
isimlik bir adəm xu yərdin uning aldioɣa qiḳti; u bu
yaḳḳa kəlgəq kimdu birini ḳaroɣawatatti. 6 U Dawutning
əzigə wə Dawut padixaḥning barlıḳ hizmətkarlirioɣa
ḳarap taxlarni atti; ḥəmmə həlḳ bilən barlıḳ palwanlar
padixaḥning ong təripidə wə sol təripidə turatti. 7
Ximəy ḳaroɣap: Yoḳal, yoḳal, ḥəy sən ḳanhor, iplas! 8
Sən Saulning ornida padixaḥ boldung, lekin Pərwərdigar
uning jəmətining ḳenini sening bexingoɣa ḳayturdi;
əmdi Pərwərdigar padixaḥlıḳni ooɣlung Abxalomning
ḳolioɣa bərdi; mana, əzüngning rəzilliking sening
üstünggə qüxti, qünki sən bir ḳanhorsən! — dedi. 9
Zəruiyaning ooɣli Abixay padixaḥḳa: Nemixḳa bu əlük
it oɣojam padixaḥni ḳaroɣisun? U yərgə berip uning
bexini kəskili manga ijazət bərgəysən! — dedi. 10
Lekin padixaḥ: I Zəruiyaning ooɣulliri, mening bilən
nemə karinglar? U ḳaroɣisa ḳaroɣisun! əgər Pərwərdigar
uningoɣa, Dawutni ḳaroɣioɣin, dəp eytḳan bolsa, undaḳta
kim uningoɣa: Nemixḳa bundaḳ ḳilisən? — deyəlisun?
11 Dawut Abixayoɣa wə barlıḳ hizmətkarlirioɣa: Mana
əz puxtumdin boloɣan ooɣlum mening jenimni izdigən
yərdə, bu Binyamin kixi uningdin artuḳraḳ ḳilmamdu?
Uni ḳaroɣioɣili ḳoyoɣin, qünki Pərwərdigar uningoɣa
xundaḳ buyruptu. 12 Pərwərdigar bəlkim mening
dərdlirimni nəzirigə elip, bu adəmning bügün meni
ḳaroɣioɣanlirining ornida manga yahxilıḳ yandurar,
dedi. 13 Xuning bilən Dawut əz adəmliri bilən yolda
mengiwərdi. Ximəy bolsa Dawutning uduldiki taoɣ
baoɣrida mangoɣaq ḳaroɣaytti ḥəm tax etip topa-qang
qaqatti. 14 Padixaḥ wə uning bilən boloɣan həlḳning
ḥəmmisi ḥerip, mənzilgə baroɣanda u yərdə aram aldi.
15 Əmdi Abxalom barlıḳ Israillar bilən Yerusalemoɣa
kəldi; Aḥitofəl uning bilən billə idi. 16 Dawutning
dosti arkilıḳ Ḥuxay Abxalomning ḳexioɣa kəlgəndə,
u Abxalomoɣa: Padixaḥ yaxisun! Padixaḥ yaxisun! —
dedi. 17 Abxalom Ḥuxayoɣa: Bu sening dostungoɣa
kərsitidioɣan ḥimmitingmu? Nemixḳa dostung bilən
barmiding? — dedi. 18 Ḥuxay Abxalomoɣa: Yaḳ, undaḳ
əməs, bəlki Pərwərdigar wə bu həlḳ ḥəmdə Israillarning
ḥəmmisi kimni tallisa, mən uningoɣa təwə bolay wə uning
yenida turimən. 19 Xuningdin baxḳa kimning hizmitidə
bolay? Uning ooɣlining ḳexida hizmət ḳilmamdim?
Sening atangning ḳexida hizmət ḳiloɣandək, əmdi sening
ḳexingda hizmət ḳilay, — dedi. 20 Andin Abxalom
Aḥitofəlgə: Məslihətlixip yol kərsitinglar; ḳandaḳ ḳilsaḳ
bolar? — dedi. 21 Aḥitofəl Abxalomoɣa: Atangning
ordisioɣa ḳarioɣili ḳoyoɣan kenizəkliri bilən billə yatḳin;
xuning bilən pütkül Israil sening əzüngni atangoɣa
nəprətlik ḳiloɣanlıḳingni anglaydu; xundaḳ ḳilip sanga
əgəxkənlərning ḳolliri küqləndürülidu, dedi. 22 Xuning
bilən ular Abxalom üqün ordining əgzisidə bir qedir tikti;
Abxalom ḥəmmə Israilning kəzliri aldida əz atisining
kenizəkliri bilən billə boldi. 23 U künlərdə Aḥitofəlning
bərgən məslihəti huddi kixi Hudadin sorap erixkən səz-
kalamdək ḥesablinatti. Uning Dawutḳa wə Abxalomoɣa
bərgən ḥəmmə məslihətimu ḥəm xundaḳ ḳarilatti.

17 Aḥitofəl Abxalomoɣa: Manga on ikki ming adəmni
talliwelixḳa ruhsət bərsəng, mən bügün keqə
ḳozoɣilip, Dawutni ḳooɣlay; 2 Mən uning üstigə
qüxkinimdə u ḥerip, ḳolliri ajiz bolidu; mən uni alaḳzadə
ḳiliwetimən, xundaḳla uning bilən boloɣan barlıḳ həlḳ
ḳaqidu. Mən pəḳət padixaḥnila urup əltürimən, 3
andin ḥəmmə həlḳni sanga beḳindurup ḳayturimən. Sən
izdigən adəm yoḳalsa, ḥəmmə həlḳ sening ḳexingoɣa
ḳaytidu; xuning bilən ḥəmmə həlḳ aman-esən ḳalidu,
dedi. 4 Bu məslihət Abxalomoɣa wə Israilning barlıḳ
aḳsaḳallirioɣa yaḳti, 5 lekin Abxalom: Arkilıḳ Ḥuxaynimu
qaḳiringlar; uning səzinimu anglayli, — dedi. 6 Ḥuxay
Abxalomning ḳexioɣa kəlgəndə, Abxalom uningoɣa:
Aḥitofəl mundaḳ-mundaḳ eytti; u degəndək ḳilaylimu?
Bolmisa, sən bir məslihət bərgin, — dedi. 7 Ḥuxay
Abxalomoɣa: Aḥitofəlning bu waḳitta bərgən məslihəti
yahxi əməs, — dedi. 8 Ḥuxay yənə mundaḳ dedi: «Sən
atang bilən adəmlirini bilisənoɣu — ular palwanlardur,
ḥazir daladiki baliliridin juda ḳilinoɣan qixi eyiḳtək
pəyli yaman. Atang bolsa ḥəḳiḳiy jəngqidur, əz adəmliri
bilən birgə ḳonmaydu. 9 Mana u ḥazir bir oɣarda ya
baxḳa bir yərdə məkünüwaloɣan bolsa kerək. Mubada u
awwal həlḳimiz üstigə qüxsə xuni anglioɣan ḥərkim:
Abxalomoɣa əgəxkənlər ḳiroɣinqiliḳḳa uqraptu, — dəydu.
10 U waḳitta ḥətta xir yürək palwanlarning yürəklirimu
su bolup ketidu; qünki pütkül Israil atangning batur
ikənlikini, xundaḳla uningoɣa əgəxkənlərningmu palwan
ikənlikini bilidu. 11 Xunga məslihətim xuki, pütkül
Israil Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə sening ḳexingoɣa
tez yioɣilsun (ular dengizdiki ḳumlardək kəptur!).
Sən əzüng ularni baxlap jənggə qiḳḳin. 12 Biz uni
ḳəyərdə tapsaḳ, xəbnəm yərgə qüxkəndək uning üstigə
qüxəyli. Xuning bilən uning əzi wə uning bilən boloɣan
kixilərdin ḥeq kimmu ḳalmaydu. 13 Əgər u bir xəḥərgə
kiriwalsimu, pütkül Israil xu yərgə aroɣamqilarni elip
kelip, xəḥərni ḥətta uningdiki kiqik xeoɣil-taxlarnimu
ḳaldurmay sərəp əkilip, dərya iloɣisioɣa taxliwetimiz».
14 Abxalom bilən Israilning ḥəmmə adəmliri: Arkilıḳ
Ḥuxayning məslihəti Aḥitofəlning məslihətidin yahxi
ikən, deyixti. Qünki Pərwərdigar Abxalomning bexioɣa
bala kəlsun dəp, Aḥitofəlning yahxi məslihətining bikar
ḳilinixini bekitkənidi. 15 Ḥuxay Zadok bilən Abiyatar

kaḫinlaroɣa: Aḫitofəlning Abxalom bilən Israilning
akṣakallirioɣa bərgən məsliḫəti mundak-mundak, əmma
mening məsliḫətim bolsa mundak-mundak; **16** ḥazir
silər dərḫal adəm əwətip Dawutḳa: Bu keqidə qəlning
keqikliridə ḳonmay, bəlki tez ətüp ketinglar, bolmisa
padixaḫ wə uning bilən boloɣan ḥəmmə həlḳ ḥalak
boluxi mumkin, dəp yətküzünglar — dedi. **17** U waḳitta
Yonatan bilən Ahimaaz Ən-Rogəldə kütüp turatti; ular
baxḳilarning kərüp ḳalmasliḳi üqün xəḥərgə kirmidi;
bir dedəkning qiḳip ularoɣa həwər berixi bekitildi. Ular
berip Dawut padixaḫḳa həwərni yətküzdi. **18** Lekin bir
yax yigit ularni kərüp ḳelip, Abxalomoɣa dəp ḳoydi.
Əmma bu ikkiylən ittik berip, Baḫurimdiki bir adəmning
əyigə kirdi. Bu adəmning ḥoylisida ḳuduḳ bar idi; ular
xuningoɣa qüxüp yoxurundi. **19** Uning ayali ḳudukning
aoɣzioɣa yapḳuqini yepip üstigə soḳuloɣan buoɣdayni
təküp ḳoydi; xuning bilən ḥeq ix axkarilanmidi. **20**
Abxalomning hizmətkarliri əygə kirip ayalning ḳexioɣa
kelip: Ahimaaz bilən Yonatan ḳəyərdə? — dəp soridi.
Ayal: Ular eriḳtin ətüp kətti, dedi. Kəlgənlər ularni
izdəp tapalmay, Yerusalemoɣa ḳaytip kətti. **21** Ular
kətkəndin keyin, bu ikkiylən ḳuduḳtin qiḳip, berip
Dawut padixaḫḳa həwər bərdi. Ular Dawutḳa: Ḳopup,
sudin ətkin; qünki Aḫitofəl seni tutux üqün xundaḳ
məsliḫət beriptu, — dedi. **22** Xuning bilən Dawut
wə uning bilən boloɣan barliḳ həlḳ ḳozoɣilip Iordan
dəryasidin ətti; tang atḳuqə Iordan dəryasidin ətmigən
ḥeqkim ḳalmidi. **23** Aḫitofəl əz məsliḫətini ḳobul
ḳilmioɣanliḳini kərüp exikini toḳup, əz xəḥiridiki əyigə
berip, əyidikilərgə wəsiyət tapxuroɣandin keyin, esilip
əliwaldi. U əz atisining ḳəbrisidə dəpnə ḳilindi. **24** Xu
arilikta Dawut Maḫanaimoɣa yetip kəlgənidi, Abxalom
wə uning bilən boloɣan Israilning ḥəmmə adəmlirimu
Iordan dəryasidin ətüp boloɣanidi. **25** Abxalom Yoabning
ornida Amasani ḳoxunning üstigə sərdar ḳilip ḳoydi.
Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israillik kixining ooɣli idi.
U kixi Naḫaxning ḳizi Abigail bilən yeḳinqilik ḳiloɣanidi.
Naḫax Yoabning anisi Zəruiya bilən aqa-singil idi. **26**
Israil bilən Abxalom Gileadning zeminida bargaḫ tikti.
27 Dawut Maḫanaimoɣa yetip kəlgəndə, Ammoniylarning
Rabbaḫ xəḥiridin boloɣan Naḫaxning ooɣli Xobi bilən
Lo-Dibarliḳ Ammiəlning ooɣli Makir wə Rogelimdin
boloɣan Gileadliḳ Barzillay degənlər **28** yotḳan-kərpə,
das, ḳaqa-ḳuqa, buoɣday, arpa, un, ḳomaq, purqaḳ,
ḳizil max, ḳuruoɣan purqaḳlar, **29** ḥəsəl, ḳaymaḳ wə
ḳoylarni kəltürüp, kala sütidə ḳilinoɣan ḳurut-irimqik
ḳatarliḳlarni Dawut bilən həlḳḳə yeyix üqün elip kəldi,
qünki ular: Xübḥisizki, həlḳ qəldə ḥerip-eqip, ussap
kətkəndu, dəp oylioɣanidi.

18 Dawut əzi bilən boloɣan həlḳni yioɣip editlidi wə
ularning üstigə mingbexi bilən yüzbexi ḳoydi. **2**
Andin Dawut həlḳni üq bələkkə bəlüp jənggə qiḳardi;
birinqi bələkni Yoabning ḳol astida, ikkinqi bələkni
Zəruiyaning ooɣli, Yoabning inisi Abixayning ḳol astida
wə üqinqi bələkni Gatliḳ Ittayning ḳol astida ḳoydi.
Padixaḫ həlḳḳə: Bərḫək, mənmu silər bilən jənggə
qiḳimən, dedi. **3** Lekin həlḳ: Sili qiḳmisila, əgər biz
ḳaqsaḳ düxmən bizgə pərwa ḳilmaydu; ḥətta yerimimiz
əlüp kətsəkmu bizgə pərwa ḳilmaydu. Qünki əzliri
bizning on mingimizgə barawər bolila. Yahxisi sili
xəḥərdə turup bizgə ḥəmdəm boluxḳa təyyar turoɣayla,
dedi. **4** Padixaḫ ularoɣa: Silərgə nemə layiḳ kərünsə,
xuni ḳilimən, — dedi. Xuning bilən həlḳ yüzdin, mingdin
bolup xəḥərdin qiḳiwatḳanda, padixaḫ dərwazining
yenida turdi. **5** Padixaḫ Yoab bilən Abxay wə Ittayoɣa:
Mən üqün Abxalomoɣa yahxi muamilidə bolup ayanglar,
dedi. Padixaḫning [ḥəmmə sərdarlirioɣa] Abxalom
tooɣrisida xundaḳ tapilioɣinida, barliḳ həlḳ tapilioɣinini
anglidi. **6** Andin həlḳ Israil bilən soḳuxḳili məydanoɣa
qiḳti; soḳux əfraimning ormanliḳida boldi. **7** U yərdə
Israil Dawutning adəmliridin məoɣlup boldi. U küni
ular ḳattiḳ ḳiroɣin ḳilindi — yigirmə mingi əldi. **8**
Soḳux xu zeminoɣa yeyildi; ormanliḳ yəwətkənlər
ḳiliqta əlgənlərdin kəp boldi. **9** Abxalom Dawutning
oɣulamliri bilən tuyuḳsiz uqrixip ḳaldi; Abxalom əz
ḳeqirioɣa minip, qong dub dərihining ḳoyuḳ xahlirining
tegidin ətkəndə, uning bexi dərəh xehioɣa kəplixip
ḳelip, u esilip ḳaldi; u mingən ḳeqir bolsa aldioɣa
ketip ḳaldi. **10** Birsi buni kərüp Yoabḳa həwər berip:
Mana, mən Abxalomning bir dub dərihidə sanggilap
turoɣinini kərdüm, dedi. **11** Yoab həwər bərgən adəmgə:
Nemə! Sən uni kərüp turup, nemixḳa uni urup əltürüp
yərgə qüxürmiding? Xundaḳ ḳiloɣan bolsang, sanga on
kümüx tənggə wə bir kəmər bərəttim, — dedi. **12** U
adəm Yoabḳa: Ḳolumoɣa ming kümüx tənggə təgsimu,
ḳolumni padixaḫning ooɣlioɣa uzatmayttim! Qünki
padixaḫning ḥəmmimiz aldida sanga, Abixayoɣa wə
Ittayoɣa: Mening üqün ḥər biringlar Abxalomni ayanglar,
dəp buyruoɣinini angliduḳ. **13** Əgər mən əz jenimni
təwəkkul ḳilip, xundaḳ ḳiloɣan bolsam (ḥərḳandaḳ
ix padixaḫtin yoxurun ḳalmaydu!) sən meni taxlap,
düxmining ḳatarida kərətting, — dedi. **14** Yoab: Sening
bilən bundaḳ deyixixkə qolam yoḳ! — dedi-də, ḳolioɣa
üq nəyzini elip dərəhtə sanggilaḳliḳ ḥalda tirik turoɣan
Abxalomning yürikigə sanjidi. **15** Andin Yoabning yaraoɣ
kətürgüqisi boloɣan on oɣulam Abxalomning qərisigə
yioɣilip, uni urup əltürdi. **16** Andin Yoab kanay qaldi;
həlḳ Israilni ḳooɣlaxtin yandi; qünki Yoab ḳoxunni
qəkinixkə qaḳirdi. **17** Ular Abxalomni ormanliḳtiki qong
bir azgaloɣa taxlap üstigə nuroɣun taxlarni dəwiləp
ḳoydi. Israillar bolsa ḳeqip ḥərbiri əz makanioɣa kətti.
18 Abxalom tirik waḳtida padixaḫ wadisida əzigə
bir abidə turoɣuzoɣanidi. Qünki u: Mening namimni
ḳaldurdioɣanoɣa ooɣlum yoḳ dəp, u tax abidini əz nami
bilən atioɣanidi. Xuning bilən bu tax bügüngə ḳədər
«Abxalomning yadikari» dəp atilidu. **19** Zadokning ooɣli
Ahimaaz [Yoabḳa]: Pərwərdigar seni düxmənliringdin
ḳutḳuzup sən üqün intiḳam aldi, dəp padixaḫḳa həwər
berixkə meni dərḫal mangoɣuzoɣin, — dedi. **20** Lekin
Yoab uningoɣa: Sən bügün həwər bərməysən, bəlki
baxḳa bir küni həwər berisən; padixaḫning ooɣli əlgini
tüpəylidin, bügün həwər bərməysən, dedi. **21** Xuning
bilən Yoab Kuxiyoɣa: Berip padixaḫḳa kərginingni dəp
bərgin, dedi. Kuxiyliḳ Yoabḳa təzim ḳilip yügürüp kətti.
22 Lekin Zadokning ooɣli Ahimaaz Yoabḳa yənə: Ḳandaḳla
bolmisun bu Kuxiyning kəynidin yügürüxkə manga
ijazət bərgin, — dedi. Yoab: I ooɣlum, sanga ḥeqḳandaḳ
səyünqi bərgüdək həwər bolmisa, nemixḳa yügürüxni
halaysən? — dedi. **23** U yənə: Ḳandaḳla bolmisun, meni
yügürgüzgin, dedi. Yoab uningoɣa: Mang, yügür, dewidi,

Ahimaaz Iordan dəryasidiki tüzlənglik bilən yügürüp
Kuxiygə yetixip uningdin ətüp kətti. 24 Dawut iqki-taxki
dərwazining otturisida olturatti. Kəzətqi dərwazining
əgzisidin sepilning üstigə qikip, bexini kətürüp kariwidi,
mana bir adəmning yügürüp keliwatkinini kərdi. 25
Kəzətqi warkirap padixahka həwər bərdi. Padixah:
Əgər u yaloquz bolsa uningda qokum həwər bar, dedi.
Həwərqi bolsa yekinlixip keliwatatti. 26 Andin kəzətqi
yənə bir adəmning yügürüp kəlginini kərdi. Kəzətqi
dərwaziwəngə: Mana yənə bir adəm yaloquz yügürüp
keliwatidu, — dedi. Padixah: Bumu həwərqi ikən, dedi.
27 Kəzətqi: Awwalkisining yügürüxi manga Zadokning
ooqli Ahimaazning yügürxidək kəründi, — dedi. Padixah:
U yahxi adəm, hux həwər yətküzidu, — dedi. 28
Ahimaaz padixahka towlap: Salam! dəp padixahka yüzini
yərgə təgküzüp təzim kilip: Oqojam padixahka ziyan
yətkürüxkə kollirini kətürgən adəmlərni məoqlubiyətkə
muptila kiloqan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur!
— dedi. 29 Padixah: Abxalom salamətmu? — dəp
soridi. Ahimaaz jawab berip: Yoab padixahning kuli
wə pekirlirini mangduroqanda, pekir kixilərning qong
kalaymikanqilikini kərdum, lekin nemə ix boloqanlikini
bilmidim, — dedi. 30 Padixah: Boldi, buyakta turup
turoqin, dedi. U bir tərəpkə berip turdi. 31 Wə mana,
Kuxiy yetip kəldi; Kuxiy: Oqojam padixah hux həwərni
anglioqayla. Pərwərdigar bügün asiylik kilip qozoqaloqan
həmmisidin silini kutkuzup, ulardin intikam aldi, dedi.
32 Padixah Kuxiyoqa: Yigit Abxalom salamətmu? dəp
soridi. Kuxiy: Oqojam padixahning düxmənliri wə silini
kəstləxkə qozoqaloqanlarning həmmisi u yigitkə ohxax
bolsun! — dedi. 33 Padixah tolimu azablinip, dərwazining
təpisidiki balihanioqa yioqlioqan peti qikti; u mangoqaq: I
ooqlum Abxalom! I ooqlum, ooqlum Abxalom! Kaxki, mən
sening ornungda əlsəm bolmasmidi! I Abxalom, mening
ooqlum, mening ooqlum! dedi.

19 Birsi Yoabka: Padixah Abxalom üqün yioqlap
matəm tutmakta, dəp həwər bərdi. 2 Xuning
bilən xu kündiki nusrət həlk üqün musibətkə aylandi;
qünki həlk xu künidə: Padixah əz ooqli üqün kayoqu-
həsrət tartiwatidu, dəp anglidi. 3 U küni həlk sokuxtin
kəqip hijaləttə kaloqan adəmlərdək, ooqrilikqə xəhərgə
kirdi. 4 Padixah yüzini yepip: I, ooqlum Abxalom,
i Abxalom, mening ooqlum, mening ooqlum! — dəp
kattik awaz bilən pəryad kətürdi. 5 Lekin Yoab
padixahning əyigə kirip, uning kəxioqa kelip: Əz jeningni,
ooqulliring bilən kizliringning jenini, ayalliringning
jeni bilən kenizəkliringning jenini kutkuzoqan həmmə
hizmətkarlarning yüzini sən bügün hijaləttə kaldurdung!
6 Sən əzünggə nəprətlinidioqanlarni səyisən, seni
səyidioqanlaroqa nəprətlinidioqandək kilisən! Qünki sən
bügün sərdarliringni yaki hizmətkarliringni nəziringdə
heqnərsə əməs degəndək kilding! Qünki bügün Abxalom
tirik kelip, biz həmmimiz əlgən bolsak, nəziringdə
yahxi bolattikən, dəp bilip yəttim. 7 Əmdi kikip
hizmətkarliringning kəngligə təsəlliy bərgin; qünki mən
Pərwərdigar bilən kəsəm kilimənki, əgər kikmisang,
bügün keqə heq adəm sening bilən kalmaydu. Bu
bala yaxlikingdin tartip bügünki küngiqə üstünggə
qüxkən hərkandak baladin eoqir bolidu, — dedi. 8
Xuning bilən padixah kikip dərwazida olturdi, həmmə
həlkkə: Mana, padixah dərwazida olturidu, degən həwər
yətküzülgəndə, ularning həmmisi padixahning kəxioqa
kəldi. Əmma Israillar bolsa həmmisi kəqip, əz əyigə
kaytip kətti. 9 Əmdi Israil kəbilisidiki həmmə həlk
oquloqula kilixip: Padixah bizni düxmənlirimizning
kolidin azad kiloqan, bizni Filistiylərning kolidin
kutkuzoqanidi. Əmma, u hazir Abxalom tüpəylidin
zemindin əzini kaquruwatidu. 10 Lekin biz üstimizgə
padixah boluxka məsih kiloqan Abxalom bolsa jəngdə
əldi. Əmdi nemixka padixahni yandurup elip kelixkə
gəp kilmaysilər? deyixti. 11 Dawut padixah Zadok bilən
Abiyatar kahinlaroqa adəm əwətip: Silər Yəhudaning
aksakallirioqa: [Padixah mundak dəydu]: — Həmmə
Israillarning padixahni ordisioqa kayturup keləyli,
deyixkən təliplirining həmmisi padixahning kulikioqa
yətkən yərdə, nemixka silər bu ixta ulardin keyin
kalisilər? 12 Silər mening kərindaxlirim, mening ət-
ustihanlirim turup, nemixka padixahni elip kelixtə
həmmisidin keyin kalisilər?! — dənglar. 13 Wə xundakla
yənə Amasaoqimu: Padixah mundak dəydu: — Sən
mening ət-ustihanlirim əməsmusən? Əgər seni Yoabning
ornida mening kəximda daim turidioqan koxunning
sərdari kilmisam, Huda meni ursun həm uningdin artuk
jazalisun — dənglar, — dedi. 14 Buning bilən u Yəhudadiki
adəmlərning kəngüllirini bir adəmning kənglidək əzigə
mayil kildi. Ular padixahka adəm mangdurup: Sən əzüng
bilən həmmə hizmətkarliring birgə yenip kelinglar,
dəp həwər yətküzdi. 15 Xuning bilən padixah yenip
Iordan dəryasioqiqə kəldi. Yəhudadiki adəmlər padixahni
Iordan dəryasidin ətküzimiz dəp, padixahning aldioqa
Gilgaloqa baroqanidi. 16 Bahurimdin qikkan Binyaminlik
Geraning ooqli Ximəy aldirap kelip, Yəhudadiki adəmlər
bilən qüxüp, padixahning aldioqa qikti. 17 Ximəygə
Binyamin kəbilisidin ming adəm əgəxti; ular bilən
Saulning jəmətidə hizmətkar boloqan Ziba, uning on bəx
ooqli wə yigirmə hizmətkarimu uningoqa koxulup kəldi;
bularning həmmisi Iordan dəryasidin ətüp padixahning
aldioqa qikti. 18 Bir kemə padixahning ihtiyarioqa
koyulup, ailə tawabiatlirini ətküzüx üqün uyan-buyan
ətüp yürətti. Padixah Iordan dəryasidin ətkəndə,
Geraning ooqli Ximəy kelip uning aldida yikilip turup
19 padixahka: Oqojam kullirioqa kəbihlik sanimioqayla;
oqojam padixah Yerusalemdin qikkan kündə kullirining
kiloqan kəbihlikini əslirigə kəltürmigəyla; u padixahning
kəngligə kəlmisun. 20 Qünki kulliri əzining gunah
kiloqinimni obdan bilidu; xunga mana, mən Yüsüpning
jəmətidin həmmidin awwal bügün oqojam padixahni
karxi elixka qiktimmən, — dedi. 21 Zəruiyaning ooqli
Abixay buni anglap: Ximəy Pərwərdigarning məsih
kiloqinini karoqioqan tursa, əlümgə məhkum kilinix lazim
bolmamdu? — dedi. 22 Lekin Dawut: I Zəruiyaning
ooqulliri, silərning mening bilən nemə karinglar? Bügün
silər manga karxi qikmakqimusilər? Bügünki kündə
Israilda adəmlər əlümgə məhkum kilinixi kerəkmu?
Bügün Israiloqa padixah ikənlikimni bilməymənmu?
— dedi. 23 Andin padixah Ximəygə: Sən əlməysən,
— dedi. Padixah uningoqa kəsəm kildi. 24 Əmdi
Saulning nəwrisi Məfiboxət padixahni karxi aloqili
kəldi. Padixah kətkən kündin tartip sak-salamət kaytip
kəlgən küngiqə, u ya putlirining tirnikini almioqan ya

sakilini yasimioŋan wə yaki kiyimlirini yumioŋanidi.
25 U padixaḫni ḳarxi aloŋili Yerusalemdin kəlgəndə,
padixaḫ uningdin: I Məfiboxət, nemixḳa mening bilən
barmiding? — dəp soridi. **26** U: I, oŋojam padixaḫ, ḳulliri
akṣak boloŋaqḳa, exikimni toḳup, minip padixaḫ bilən
billə baray, dedim. Əmma hizmətkarim meni aldap
ḳoyuptu; **27** u yənə oŋojam padixaḫing aldida ḳullirining
oŋəywitini ḳildi. Lekin oŋojam padixaḫ Hudaning bir
pərixtisidəktur; xuning üqün siligə nemə layiḳ kərünsə,
xuni ḳiloŋayla. **28** Qünki atamning jəmətining ḥəmmisi
oŋojam padixaḫning aldida əlgən adəmlərdək idi; lekin
sili əz ḳullirini əzliri bilən ḥəmdastihan boloŋanlar arisida
ḳoydila; mening padixaḫning aldida pəryad ḳiloŋili nemə
ḥəkḳim bar? — dedi. **29** Padixaḫ uningoŋa: Nemixḳa
ixliring tooŋrisida səzliwerisən? Mening ḥəkümüm,
sən bilən Ziba yərlərni bəlüxiwelinglar, — dedi. **30**
Məfiboxət padixaḫḳa: Oŋojam padixaḫ aman-esən əz
əyigə kəlgəndin keyin, Ziba ḥəmmisini alsimu razimən!
— dedi. **31** Gileadliḳ Barzillaymu Rogelimdin qüxüp
padixaḫni Iordan dəryasidin ətküzüp ḳoyuxḳa kelip,
padixaḫ bilən billə Iordan dəryasidin ətti. **32** Əmdi
Barzillay heli yaxanoŋan bir adəm bolup, səksən yaxḳa
kirgənidi. Padixaḫ Maḫanaimda turoŋan waḳitta, uni
ḳamdioŋan dəl muxu adəm idi; qünki u heli katta
bir kixi idi. **33** Padixaḫ Barzillayoŋa: Mening bilən
baroŋin, mən səndin Yerusalemda əzümningkidə həwər
alimən, dedi. **34** Lekin Barzillay padixaḫḳa: Mening
birnəqqə künlük əmrüm ḳaloŋandu, padixaḫ bilən
birgə Yerusalemoŋa baramdim? **35** Ḳulliri səksən yaxḳa
kirdim. Yahxi-yamanni yənə pərḳ etələymənmu? Yəp-
iqkinimning təmini tetalamdim? Yigit nəoŋmiqilər
bilən ḳiz nəoŋmiqilərning awazini angliyalamdim?
Nemixḳa ḳulliri oŋojam padixaoŋa yənə yük bolimən?
36 Ḳulliri pəḳət padixaḫni Iordan dəryasidin ətküzüp
andin azraḳ uzitip ḳoyay degən; padixaḫ buning
üqün nemixḳa manga xunqə xapaət kərsitidila? **37**
Ḳullirining əlgəndə əz xəḫirimdə, atam bilən anamning
ḳəbrisining yenida yetixim üqün ḳaytip ketixigə ijazət
bərgəyla. Əmdi mana, bu yərdə əz ḳulliri Kimḫam
bar əməsmu? U oŋojam padixaḫ bilən ətüp barsun,
uningoŋa əzlirigə nemə layiḳ kərünsə xuni ḳiloŋayla, —
dedi. **38** Padixaḫ: Kimḫam mening bilən ətüp barsun;
sanga nemə layiḳ kərünsə uningoŋa xuni ḳilay, xundaḳla
sən məndin ḥər nemə sorisang, sanga ḳilimən, —
dedi. **39** Andin həlḳning ḥəmmisi Iordan dəryasidin
ətti, padixaḫmu ətti. Andin padixaḫ Barzillayni səyüp
uningoŋa bəht tilidi; Barzillay əz yurtioŋa yenip kətti.
40 Padixaḫ Gilgaloŋa qiḳti, Kimḫam uning bilən bardi.
Yəḫudadiki barliḳ adəmlər bilən Israilning həlḳining
yerimi padixaḫni dəryadin ətküzüp uzitip ḳoyoŋanidi.
41 Andin mana, Israilning barliḳ adəmliri padixaḫning
ḳexioŋa kelip: Nemixḳa ḳerindaxlirimiz Yəḫudaning
adəmliri oŋriliḳqə padixaḫni wə padixaḫning ailə-
tawabiatlirini, xundaḳla Dawutḳa əgəxkən ḥəmmə
adəmlərni Iordan dəryasidin ətküzüxkə muyəssər
bolidu? — dedi. **42** Yəḫudaning ḥəmmə adəmliri
Israilning adəmlirigə jawap berip: Qünki padixaḫ bilən
bizning tuoŋḳanqiliḳimiz bar, nemixḳa bu ix üqün
bizdin hapa bolisilər? Biz padixaḫningkidin bir nemini
yidukmu, yaki u bizgə bir in'am bərdimu? — dedi. **43**
Israilning adəmliri Yəḫudaning adəmlirigə jawab berip:
Ḳəbilə boyiqə aloŋanda, padixaḫning [on ikki] ülüxtin
oni bizgə təwədur, silərgə nisbətən bizning Dawut
bilən tehimu qongraḳ buradərqiliḳimiz bar. Nemixḳa
bizni kəzgə ilmaysilər? Padixaḫimizni yandurup elip
kelixkə awwal təxəbbus ḳiloŋanlar biz əməsmiduḳ? —
dedi. Əmma Yəḫudaning adəmlirining səzliri Israilning
adəmlirining səzliridin tehimu ḳattiḳ idi.

20 Wə xundaḳ boldiki, xu yərdə Binyamin ḳəbilisidin,
Bikrining ooŋli Xeba isimlik bir iplas bar idi.
U kanay qelip: — Bizning Dawutta ḥeqḳandaḳ ortaḳ
nesiwimiz yoḳ; Yəssəning ooŋlidin ḥeqḳandaḳ mirasimiz
yoḳ! I Israil, ḥərbirliringlar əz əyünglərgə yenip
ketinglar, — dedi. **2** Xuning bilən Israilning ḥəmmə
adəmliri Dawuttin yenip Bikrining ooŋli Xebaoŋa əgəxti.
Lekin Yəḫudaning adəmliri Iordan dəryasidin tartip
Yerusalemoŋiqə əz padixaḫioŋa qing baoŋlinip, uningoŋa
əgəxti. **3** Dawut Yerusalemoŋa kelip ordisioŋa kirdi.
Padixaḫ ordioŋa ḳaraxḳa ḳoyup kətkən axu on kenizəkni
bir əygə ḳamap ḳoydi. U ularni baḳti, lekin ularoŋa
yeḳinqiliḳ ḳilmidi. Xuning bilən ular u yərdə tul
ayallardək əlgüqə ḳamaloŋan peti turdi. **4** Andin padixaḫ
Amasaoŋa: Üq kün iqidə Yəḫudaning adəmlirini qaḳirip,
yioŋip kəlgin; əzüngmu bu yərdə ḥazir boloŋin, dedi. **5**
Xuning bilən Amasa Yəḫudaning adəmlirini qaḳirip
yioŋḳili bardi. Lekin uning undaḳ ḳilixi padixaḫ bekitkən
waḳittin keyin ḳaldi, **6** u waḳitta Dawut Abixayoŋa:
Əmdi Bikrining ooŋli Xeba bizgə qüxüridioŋan apət
Abxalomning qüxürginidin tehimu yaman bolidu. Əmdi
oŋojangning hizmətkarlirini elip ularni ḳooŋlap baroŋin.
Bolmisa, u mustəḫkəm xəḫərlərni igiliwelip, bizdin əzini
ḳaquruxi mumkin, — dedi. **7** Xuning bilən Yoabning
adəmliri wə Kərətiylər, Pələtiylər, xundaḳla barliḳ
palwanlar uningoŋa əgixip qiḳti; ular Yerusalemdin
qiḳip, Bikrining ooŋli Xebani ḳooŋlioŋili bardi. **8** Ular
Gibeondiki ḳoram taxḳa yeḳin kəlgəndə Amasa ularning
aldioŋa qiḳti. Yoab üstibexioŋa jəng libasini kiyip,
beligə oŋilaplik bir ḳiliqini askan kəmər baoŋlioŋanidi. U
aldioŋa mengiwidi, ḳiliq oŋilaptin qüxüp kətti. **9** Yoab
Amasadin: Tinqliḳmu, inim? — dəp soridi. Yoab Amasani
səyməkqi boloŋandək ong ḳoli bilən uni saḳilidin tutti.
10 Amasa Yoabning yənə bir ḳolida ḳiliq barlioŋioŋa
diḳḳət ḳilmidi. Yoab uning ḳorsiḳioŋa xundaḳ tiḳtiki,
üqəyliri qiḳip yərgə qüxti. Ikkinqi ḳetim selixning ḥajiti
ḳalmioŋanidi; qünki u əldi. Andin Yoab bilən inisi Abixay
Bikrining ooŋli Xebani ḳooŋlioŋili kətti. **11** Yoabning
oŋulamliridin biri Amasaning yenida turup: Kim Yoab
tərəptə turup Dawutni ḳollisa, Yoabḳa əgəxsun, dəytti.
12 Əmma Amasa əz ḳenida yumilinip, yolning ottursida
yatatti; uni kərgən həlḳning ḥərbiri tohtaytti. U kixi
ḥəmmə həlḳning tohtioŋinini kərüp, Amasaning jəsitini
yoldin etizliḳḳa tartip ḳoydi ḥəm bir kiyimni uning
üstigə taxlidi. **13** Jəsət yoldin yətkəlgəndin keyin
həlḳning ḥəmmisi Bikrining ooŋli Xebani ḳooŋlioŋili
Yoabḳa əgəxti. **14** Xeba bolsa Bəyt-Maakaḫdiki Abəlgiqə
wə Beriyliklərning yurtining ḥəmmə yərlirini kezip
Israilning ḥəmmə ḳəbililiridin ətti. [Beriyliklərmu]
jəm bolup uningoŋa əgixip bardi. **15** Xuning bilən
Yoab wə adəmliri kelip, Bəyt-Maakaḫdiki Abəldə uni
muḫasirigə aldi. Ular xəḫərning qərisidiki sepilning

udulida bir istiḥkam saldi; Yoabḳa əgəxkənlərning
ḥəmmisi kelip, sepilni ərüxkə bazoɣanlawatḳanda, **16**
Danixmən bir hotun xəḥərdin towlap: Ḳulaḳ selinglar!
Ḳulaḳ selinglar! Yoabni bu yərgə qaḳirip kelinglar,
mening uning bilən səzləxməkqi boloɣinimni uningoɣa
eytinglar, — dedi. **17** U yeḳin kəlgəndə hotun uningdin:
Sili Yoabmu? — dəp soridi. U: Xundaḳ, mən xu, dedi.
Hotun uningoɣa: Dedəklirining səzini angliɣayla, dedi.
U: Anglawatimən, dedi. **18** Hotun: Konilarda Abəldə
məslihət tapḳin, andin məsililər ḥəl ḳilinidu, degən
gəp bar; **19** Israilning tinq wə məmin bəndiliridin
birimən; sili ḥazir Israildiki ana kəbi qong bir xəḥərni
harap ḳiliwatidila; nemixḳa Pərwərdigarning mirasini
yoḳatmaḳqi bolila? — dedi. **20** Yoab jawap berip: Undaḳ
ix məndin neri bolsun! Məndin neri bolsun! Mening
ḥeqnemini yutuwaloɣum yaki yoḳatḳum yoḳtur; **21** ix
undaḳ əməs, bəlki əfraimdiki edirliḳtin Bikrining ooɣli
Xeba degən bir adəm Dawut padixaḥḳa ḳarxi ḳolini
kətürüptu. Pəḳət uni tapxursanglar, andin xəḥərdin
ketimən, dedi. Hotun Yoabḳa: Mana uning bexi sepildin
siligə taxlinidu, — dedi. **22** Andin hotun əz danaliḳi
bilən ḥəmmə həlḳḳə məsliḥət saldi; ular Bikrining
ooɣli Xebaning bexini kesip, Yoabḳa taxlap bərdi. Yoab
kanay qaldi, uning adəmliri xuni anglap, xəḥərdin ketip,
ḥərbiri əz əyigə ḳaytti. Yoab Yerusalemoɣa padixaḥning
ḳexioɣa bardi. **23** Əmdi Yoab pütkül Israilning ḳoxunining
sərdari idi; Yəḥoyadaning ooɣli Binaya bolsa Kərətiylər
bilən Pələtiylərning üstigə sərdar boldi. **24** Adoniram
baj-alwanoɣa bax boldi, Aḥiludning ooɣli Yəḥoxafat bolsa
diwan begi boldi; **25** Xewa katip, Zadok bilən Abiyatar
kaḥin idi; **26** Yairliḳ Ira bolsa Dawutḳa has kaḥin boldi.

21 Əmma Dawutning künliridə uda üq yil aqarqiliḳ
boldi. Dawut uning tooɣruluḳ Pərwərdigardin
soridi. Pərwərdigar uningoɣa: Aqarqiliḳ Saul wə
uning ḳanhor jəmətidikilər səwəbidin, yəni uning
Gibeonluḳlarni ḳiroɣin ḳiloɣinidin boldi, dedi. **2**
Padixaḥ Gibeonluḳlarni qaḳirip, ular bilən səzləxti
(Gibeonluḳlar Israillardin əməs idi, bəlki Amoriylarning
bir ḳaldisi idi. Israil əslidə ular bilən əḥdə ḳilip ḳəsəm
iqkənidi; lekin Saul Israil wə Yəḥudalaroɣa boloɣan
ḳizoɣinliḳi bilən ularni eltürüxkə intilgənidi). **3** Dawut
Gibeonluḳloroɣa: Silərgə nemə ḳilip berəy? Mən ḳandaḳ
ḳilip bu gunaḥni kafarət ḳilip yapsam, andin silər
Pərwərdigarning mirasioɣa bəht-bərikət tiliyələysilər?
— dedi. **4** Gibeonluḳlar uningoɣa: Bizning Saul wə
uning jəmətidikilərdin altun-kümüx sorax ḥəḳḳimiz
yoḳ, wə bizning səwəbimizdin Israildin bir adəmnimu
əlümgə məḥḳum ḳildurux ḥəḳḳimiz yoḳ, dedi. Dawut:
Silər nemə desənglar, mən xundaḳ ḳilay, dedi. **5** Ular
padixaḥḳa: Burun bizni yoḳatmaḳqi boloɣan, bizni
Israilning barliḳ pasilliri iqidə turoɣudək yeri ḳalmisun
dəp, bizni ḥalak ḳilixḳa ḳəstligən ḥeliḳi kixining, **6** ḥazir
uning ərkək nəslidin yəttisi bizgə tapxurup berilsun,
biz Pərwərdigarning talliɣini boloɣan Saulning Gibeaḥ
xəḥiridə, Pərwərdigarning aldida ularni eltürüp, esip
ḳoyayli, dedi. Padixaḥ: — Mən silərgə qoḳum tapxurup
berimən, dedi. **7** Lekin Dawut bilən Saulning ooɣli
Yonatanning Pərwərdigar aldida iqixkən ḳəsimi wəjidin
padixaḥ Saulning nəwrisi, Yonatanning ooɣli Məfiboxətni
ayidi. **8** Padixaḥ Ayaḥning ḳizi Rizpaḥning Sauloɣa
tuoɣup bərgən ikki ooɣli Armoni wə Məfiboxətni wə
Saulning ḳizi Miḳal Məḥolatliḳ Barzillayning ooɣli Adriəl
üqün beḳiwaloɣan bəx ooɣulni tutup, **9** Gibeonluḳlarning
ḳolioɣa tapxurdi. Bular ularni dəngdə Pərwərdigarning
aldida esip ḳoydi. Bu yəttəylən bir kündə eltürüldi;
ular eltürülgəndə arpa ormisi aldidiki künlər idi. **10**
Andin Ayaḥning ḳizi Rizpaḥ bəz rəhtni elip, ḳoram
üstigə yeyip saldi. U orma baxlanoɣandin tartip
asmandin yamoɣur qüxkən waḳitḳiqə, u yərdə olturup
kündüzi ḳuxlarning jəsətlərning üstigə ḳonuxioɣa, keqisi
yirtḳuqlarning ularni dəssəp qəylixigə yol ḳoymidi.
11 Birsi Saulning keniziki, Ayaḥning ḳizi Rizpaḥning
ḳiloɣanlirini Dawutḳa eytti. **12** Xuning bilən Dawut
Yabəx-Gileadtikilərning ḳexioɣa berip, u yərdin Saulning
wə uning ooɣli Yonatanning səngəklirini elip kəldi
(Filistiylər Gilboada Saulni eltürgən künidə ularning
jəsətlirini Bəyt-Xandiki məydanda esip ḳoyoɣanidi;
Yabəx-Gileadtikilər əslidə bularni xu yərdin ooɣriliḳə
elip kətkənidi). **13** Dawut Saul bilən uning ooɣli
Yonatanning səngəklirini xu yərdin elip kəldi; ular esip
eltürülgən yəttəylənning səngəklirinimu yioɣip ḳoydi,
14 andin xularni Saul bilən ooɣli Yonatanning səngəkliri
bilən Binyamin zeminidiki Zelada, atisi kixning ḳəbrisidə
dəpnə ḳildi. Ular padixaḥ əmr ḳiloɣandək ḳildi. Andin
Huda [həlḳning] zemin tooɣruluḳ dualirini ijabət ḳildi.
15 Filistiylər bilən Israilning ottursida yənə jəng boldi,
Dawut əz adəmliri bilən qüxüp, Filistiylər bilən soḳuxti.
Əmma Dawut tolimu qarqap kətti; **16** Rafaḥning
əwladliridin boloɣan Ixbi-Binob Dawutni eltürməkqi idi;
uning mis nəyzisining eoɣirliḳi üq yüz xəkəl idi; uningoɣa
yənə yengi sawut baoɣlaḳliḳ idi. **17** Lekin Zəruiyaning
ooɣli Abixay uningoɣa yardəmgə kelip Filistiyni ḳiliqlap
eltürdi. Xu küni Dawutning adəmliri uningoɣa ḳəsəm
ḳilip: Sən yənə biz bilən jənggə qiḳmioɣin! Bolmisa
Israilning qirioɣi əqüp ḳalidu, — dedi. **18** Bu ixtin
keyin xundaḳ boldiki, Gobta Filistiylər bilən yənə jəng
boldi; u waḳitta Ḥuxatliḳ Sibbikay Rafaḥning əwladidin
boloɣan Safni eltürdi. **19** Gobta yənə bir ḳetim Filistiylər
bilən jəng boldi; u qaoɣda Bəyt-Ləḥəmlik Yairning
ooɣli əl-Ḥanan Gatliḳ Goliyatning inisini eltürdi. Uning
nəyzisining sepi bapkarning hadisidək idi. **20** Yənə
bir jəng Gatta boldi; u yərdə egiz boyluḳ bir adəm bar
idi, ḳollirining altidin barmaḳliri, putlirining altidin
barmaḳliri bolup jəmiy yigirmə tət barmiḳi bar idi. U
ḥəm Rafaḥning əwladi idi. **21** U Israillarning aldida turup
ularni mazaḳ ḳildi; lekin Dawutning akisi Ximiyaning
ooɣli Yonatan uni eltürdi. **22** Bu tət kixi Gatliḳ Rafaḥning
əwladi bolup, ḥəmmisi Dawutning ḳolida yaki uning
hizmətkarlirining ḳolida eltürüldi.

22 Pərwərdigar uni barliḳ düxmənliridin ḥəm
Saul padixaḥning ḳolidin ḳutḳuzoɣan küni, u
Pərwərdigaroɣa bu küyni eytti: — **2** U mundaḳ
dedi: — Pərwərdigar mening hada teoɣim, mening
ḳoroɣinim, mening nijatkarimdur! **3** Huda mening
ḳoram teximdur, mən Uningoɣa tayinimən — U mening
ḳalḳinim, mening ḳutḳuzoɣuqi münggüzüm, Mening egiz
munarim wə baxpanaḥim, mening ḳutḳuzoɣuqimdur;
Sən meni zorawanlardin ḳutḳuzisən! **4** Mədḥiyilərgə
layiḳ Pərwərdigaroɣa mən nida ḳilimən, Xundaḳ ḳilip,
mən düxmənlirimdin ḳutḳuzulimən; **5** Qünki əlümning

asarətliri meni qorxiwaldi, Ihlassizlarning yamrap
ketixi meni qorkitiwətti; **6** Təhtisaraning taniliri meni
qirmiwaldi, Ölüm sirtmakliri aldimoŋa kəldi. **(Sheol
h7585)** **7** Kiynaloŋinimda mən Pərwərdigaroŋa nida
kildim, Hudayimoŋa pəryad kətürdüm; U ibadəthanisidin
awazimni anglidi, Mening pəryadim Uning kulikioŋa
kirdi. **8** Andin yər-zemin təwrəp silkinip kətti,
Asmanlarning ulliri dəhxətlik təwrəndi, silkinip kətti;
Qünki U oŋəzəpləndi. **9** Uning dimioŋidin is ərləp turatti,
Aoŋzidin kikkan ot həmmisini yutuwətti; Uningdin
kəmür qooŋliri kikti; **10** U asmanlarni engixtürüp
egip qüxti, Puti astida tum karangoŋuluk idi. **11** U bir
kerub üstidə pərwaz kildi, U xamalning kanatlirida
kəründi. **12** U karangoŋulukni, xundakla yioŋiloŋan
sularni, Asmanlarning koyuk bulutlirini, Öz ətrapida
qediri kildi. **13** Uning aldida turoŋan yorukluktin, Otluk
qooŋlar kikip ətti; **14** Pərwərdigar asmanda güldürlidi;
Həmmidin aliy Boloŋuqi awazini yangratti; **15** Bərhək, U
oklirini etip, [düxmənlirimni] tarkitiwətti; Qakmaklarni
qakturup, ularni kiykas-sürəngə saldi; **16** Xuning
bilən dengizning təkti kərünüp kaldi, Aləmning ulliri
axkarilandi, Pərwərdigarning tənbihi bilən, Dimioŋining
nəpisining zərbisi bilən. **17** U yukiridin kolini uzitip, meni
tutti; Meni uluoŋ sulardin tartip aldi. **18** U meni küqlük
düxminimdin, Manga əqmənlərdin kutkuzdi; Qünki ular
məndin küqlük idi. **19** Külpətkə uqrioŋan künümdə,
ular manga karxi hujumoŋa ətti; Birak Pərwərdigar
mening tayanqim idi. **20** U meni kəngri-azadə bir
jayoŋa elip kikardi; U meni kutkuzdi, qünki U məndin
hursən boldi. **21** Pərwərdigar həkkaniylikimoŋa karap
manga iltipat kərsətti; Kolumning halallikini U manga
kayturdi; **22** Qünki Pərwərdigarning yollirini tutup
kəldim; Rəzillik kilip Hudayimdin ayrilip kətmidim;
23 Qünki uning barlik həkümliri aldimdidur; Mən
Uning bəlgilimiliridin qətnəp kətmidim; **24** Mən
Uning bilən oŋubarsiz yürdum, Özümni gunahtin neri
kildim. **25** Wə Pərwərdigar həkkaniylikimoŋa karap,
Kəz aldida boloŋan halallikim boyiqə kiloŋanlirimni
kayturdi. **26** Wapadar-mehribanlaroŋa Özüngni wapadar-
mehriban kərsitisən; Oŋubarsizlaroŋa Özüngni oŋubarsiz
kərsitisən; **27** Sap dillikiaroŋa Özüngni sap dillik
kərsitisən; Tətürlərgə Özüngni tətür kərsitisən; **28** Qünki
Sən ajiz məmin həlkni kutkuzisən; Birak kəzliringni
təkəbbur üstigə tikip, Ularni xərməndə kilisən; **29** Qünki
Sən Pərwərdigar mening qiraoŋimdursən; Pərwərdigar
meni baskan karangoŋulukni nurlanduridu; **30** Qünki
Sən arkilik düxmən koxuni arisidin yügürüp əttüm;
Sən Hudayim arkilik mən sepildin atlap əttüm. **31**
Təngrim — Uning yoli mukəmməldur; Pərwərdigarning
səzi sinap ispatlanoŋandur; U Özigə tayanoŋanlarning
həmmisigə kalkandur. **32** Qünki Pərwərdigardin
baxka yənə kim ilahtur? Bizning Hudayimizdin baxka
kim koram taxtur? **33** Təngri mening mustəhkəm
koroŋinimdur; U yolumni mukəmməl, tüp-tüz kilidu; **34** U
mening putlirimni keyikningkidək kilidu; U meni yukiri
jaylirimoŋa turoŋuzidu; **35** Kollirimni urux kilixka əgitidu,
Xunglaxka biləklirim mis kamanni kerələydu; **36** Sən
manga nijatingdiki kalkanni bərding, Sening mulayim
kəmtərliking meni uluoŋ kildi. **37** Sən kədəmlirim astidiki
jayni kəng kilding, Mening putlirim teyilip kətmidi.
38 Mən düxmənlirimni kooŋlap yokattim, Ular halak
bolmioŋuqə heq yanmidim. **39** Kayta turalmioŋudək kilip,
Ularni halak kilip yanjidim, Ular putlirim astida yikildi.
40 Sən jəng kilixka küq bilən belimni baoŋliding; Sən
manga hujum kiloŋanlarni putum astida egildürdüng;
41 Düxmənlirimni manga arkini kilip kaqkuzdung,
Xuning bilən mən manga əqmənlərni yokattim. **42** Ular
təlmürdi, birak kutkuzidioŋan heqkim yok idi; Hətta
Pərwərdigaroŋa kariwidi, Umu ularoŋa jawab bərmidi. **43**
Mən ularni sokup yərdiki topidək kiliwəttim; Koqidiki
patkaktək mən ularni qəyliwəttim; Ularning üstidin
petikdiwəttim. **44** Sən meni həlkimning nizaliridin
kutkuzoŋansən; Sən meni əllərning bexi boluxka
sakliding; Manga yat boloŋan bir həlk hizmitimdə
bolmakta. **45** Yat əldikilər manga zəiplixip təslim
bolidu; Anglixi bilənla ular manga itaət kilidu; **46** Yat
əldikilər qüxkünlixip ketidu; Ular əz istihkamliridin
titrigən həlda kikip kelidu; **47** Pərwərdigar hayattur!
Mening Koram Texim mubarəklənsun; Nijatim boloŋan
koram tax Huda aliydur, dəp mədhiyilənsun! **48** U,
yəni mən üqün toluk kisas aloŋuqi Təngri, Həlklərni
manga boysunduroŋuqidur; **49** U meni düxmənlirim
arisidin kikaroŋan; Bərhək, Sən meni manga hujum
kiloŋanlardin yukiri kətürdüng; Zorawan adəmdin Sən
meni kutuldurdung. **50** Muxu səwəblik mən əllər arisida
sanga təxəkkür eytimən, i Pərwərdigar; Namingni
uluoŋlap küylərni eytimən; **51** U bolsa Özi tikligən
padixahka zor kutkuzuxlarni beoŋixlaydu; Özi məsih
kiloŋinioŋa, Yəni Dawutka həm uning nəsligə mənggügə
əzgərməs muhəbbətni kərsitidu.

23 Təwəndikilər Dawutning ahirki səzliridur: —
Yəssəning ooŋli Dawutning bexariti, Yukiri
mərtiwigə kətürülgən, Yakupning Hudasi tərəpidin
məsihləngən, Israilning səyümlük küyqisining bexarət
səzliri mana: — **2** Pərwərdigarning Rohi mən arkilik
səz kildi, Uning səzliri tilimdidur. **3** Israilning Hudasi
səz kildi, Israilning Koram Texi manga xundak dedi: —
Kimki adəmlərning arisida adalət bilən səltənət kilsa,
Kimki Hudadin korkux bilən səltənət kilsa, **4** U kuyax
kikkandiki tang nuridək, Bulutsiz səhərdək bolidu,
Yamoŋurdin keyin asman süzük boluxi bilən, Yumran
maysilar tupraktin kikidu, mana u xundak bolidu. **5**
Bərhək, mening əyüm Təngri aldida xundak əməsmu?
Qünki U mən bilən mənggülük əhdə tüzdi, Bu əhdə
həmmə ixlarda mupəssəl həm mustəhkəmdur; Qünki
mening barlik nijatlik ixlirimni, Həmmə intizarlikimni,
U bərk uroŋuzmamdu? **6** Lekin iplaslarning həmmisi
tikənlərdək, Heqkim kolida tutalmioŋaqka, qəriwetilidu.
7 Ularoŋa kol uzatkuqi əzini təmür koral wə nəyzə
sepi bilən korallandurmisa bolmaydu; Ular haman
turoŋan yeridə otta kəydürüwetilidu! **8** Dawutning
palwanlirining isimliri təwəndikidək hatiriləngəndur:
— Tahkimonluk Yoxəb-Baxsəbət sərdarlarning bexi
idi. U bir kətimlik jəngdə nəyzə oynitip, səkkiz yüz
adəmni əltürgənidi. **9** Keyinkisi Ahohiy Dodoning ooŋli
əliazar idi; Filistiylər yioŋilip jəng kilmakqi boldi; xu
wakitta Dawut wə uningoŋa həmrah bolup kikkan üq
palwan ularni jənggə qakirdi; əliazar xu üqtin biri
idi. Lekin Israillar qekindi; **10** u kozoŋilip, taki beliki
telip, koli kiliqka qaplixip kaloŋuqə Filistiylərni kirdi. U

küni Pərwərdigar Israillarni qong nusrətkə erixtürdi.
Həlk uning kexioɣa kaytkanda pəkət olja yioɣix ixila
kaloɣanidi. **11** Wə uningdin keyinkisi Hararlik Agiyning
ooɣli Xammah idi. Bir küni Filistiylər koxun bolup
yioɣiloɣanidi; yekin ətrapta koyuk əskən bir kizil maxlik
bar idi. Kixilər Filistilərning aldidin kaqkanidi, **12**
Xammah bolsa kizil maxlik otturisida məzmut turup,
uni koodap Filistiylərni kirdi; xuning bilən Pərwərdigar
[Israillaroɣa] oɣayət zor nusrət ata kildi. **13** Orma waktida
ottuz yolbaxqi iqidin yənə üqi Adullamning oɣarioɣa
qüxüp, Dawutning yenioɣa kəldi. Filistiylərning koxuni
Rəfayim wadisioɣa bargah kuroɣanidi; **14** u qaoɣda
Dawut koroɣanda idi, Filistiylərning karawulgahi bolsa
Bəyt-Ləhəmdə idi. **15** Dawut ussap: Ah, birsi manga
Bəyt-Ləhəmning dərwazisining yenidiki kuduktin su
əkilip bərgən bolsa yahxi bolatti! — dewidi, **16** bu
üq palwan Filistiylərning ləxkərgahidin bəsüp ətüp,
Bəyt-Ləhəmning dərwazisining yenidiki kuduktin su
tartti wə Dawutka elip kəldi; lekin u uningdin iqkili
unimidi, bəlki suni Pərwərdigaroɣa atap təküp: **17** —
I Pərwərdigar, bundak ix məndin neri bolsun! Bu üq
adəmning əz hayatioɣa təwəkkul kilip berip əkəlgən bu
su ularning kenioɣa ohxax əməsmu! — dedi. Xuning
üqün u iqixkə unimidi. Bu üq palwan kiloɣan ixlar dəl
xular idi. **18** Zəruiyaning ooɣli Yoabning inisi Abixay
bu üqining bexi idi. U üq yüz adəm bilən karxilixip
nəyzisini pikiritip ularni əltürgən. Xuning bilən u bu
«üq palwan» iqidə nami qikkanidi. **19** U bu üqəylənning
iqidə əng hərmətliki idi, xunga ularning bexi idi; lekin
u awwalki üqəyləngə yətməytti. **20** Yəhoyadaning
ooɣli Binaya Kabzəəldin bolup, bir batur palwan idi;
u kəp kaltis ixlarni kiloɣan. U Moabiy Ariəlning ikki
ooɣlini əltürgən. Yənə kar yaoɣkan bir küni azgaloɣa
qüxüp, bir xirni əltürgənidi. **21** U həm küqtünggür bir
misirlikni əltürgənidi. Misirlikning kolida bir nəyzə
bar idi, lekin Binayaning kolida bir hasila bar idi. U
misirlikning kolidin nəyzisini tartiwelip, əz nəyzisi bilən
uni əltürdi. **22** Bu ixlarni Yəhoyadaning ooɣli Binaya
kiloɣan bolup, u üq palwan arisida nam qikaroɣanidi. **23**
U ottuz yolbaxqi iqidə hərmətlik idi. Lekin u awwalki
üq palwanoɣa yətməytti. Dawut uni əzining pasiban
begi kildi. **24** Ottuz yolbaxqi iqidə Yoabning inisi
Asahəl, Bəyt-Ləhəmlik Dodoning ooɣli Əl-Hanan bar idi.
25 [Buningdin baxka]: Harodluk Xammah, Harodluk
Elika, **26** Patliliik Hələz, Təkoalik Ikkəxning ooɣli Ira,
27 Anatotluk Abiezər, Huxatlik Mibonnay, **28** Ahohluk
Zalmon, Nitofatlik Maharay, **29** Nitofatlik Baanahning
ooɣli Hələb, Binyaminlardin Gibeahlik Ribayning ooɣli
Ittay, **30** Piratonluk Binaya, Gaax wadiliridin Hidday,
31 Arbatlik Abi-Albon, Barhumluk Azmawət, **32**
Xaalbonluk əliyahba, Yaxənning ooɣulliri, Hararlik
Xammahning [ooɣli] Yonatan, Hararlik Xararning ooɣli
Ahiyam, **34** Maakatiy Ahasbayning ooɣli əlifələt, Gilonluk
Ahitofəlning ooɣli Eliyam, **35** Karməllik Həzray, Arbilik
Paaray, **36** Zobahdin boloɣan Natanning ooɣli Igal,
Gadlik Banni, **37** Ammoniy Zələk, Bəərotluk Naharay (u
Zəruiyaning ooɣli Yoabning yaraoɣ kətürgüqisi idi), **38**
Yitrilik Ira, Yitrilik Garəb **39** wə Hittiy Uriya katarliklar
bolup, ularning həmmisi ottuz yəttə kixi idi.

24 Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa yənə kozoɣaldi.
Xuning bilən U ularni jazalax üqün Dawutni
kozoɣiwidi, u adəm kikirip, ularoɣa: — Israillar bilən
Yəhudaliklarning sanini al, dedi. **2** Padixah əz yenida
turoɣan koxun sərdari Yoabka: Baroɣin, Dandin tartip
Bəər-Xebaoɣiqə Israilning həmmə kəbililirining yurtlirini
kezip, həlkni sanap kikkin, mən həlkning sanini biləy,
dedi. **3** Yoab padixahka: Bu həlk hazir məyli kanqilik
bolsun, Pərwərdigar Hudaying ularning sanini yüz həssə
axuroɣay. Buni oɣojam padixah əz kəzi bilən kərgəy!
Lekin oɣojam padixah nemixka bu ixtin hux bolidikin?
— dedi. **4** Əmma Yoab bilən koxunning baxka sərdarliri
unimisimu, padixahning yarliki ulardin küqlük idi;
xuning bilən Yoab bilən koxunning baxka sərdarliri
Israilning həlkini sanioɣili padixahning kexidin qikti. **5**
Ular Iordan dəryasidin ətüp Yaazərgə yekin Gad wadisida
Aroərdə, yəni xəhərning jənub təripidə bargah tikti.
6 Andin ular Gileadka wə Tahtim-Hodxining yurtioɣa
kəldi. Andin Dan-Yaanoɣa kelip aylinip Zidonoɣa bardi.
7 Andin ular Tur degən koroɣanlik xəhərgə, xundakla
Hiwiylar bilən Kanaaniylarning həmmə xəhərlirigə
kəldi; andin ular Yəhuda yurtining jənub təripigə,
xu yərdiki Bəər-Xebaoɣiqə bardi. **8** Xundak kilip
ular pütkül zeminni kezip, tokkuz ay yigirmə kün
ətkəndin keyin, Yerusalemoɣa yenip kəldi. **9** Yoab
padixahka həlkning sanini məlum kilip: Israilda kiliq
kətürələydioɣan baturdin səkkiz yüz mingi, Yəhudada
bəx yüz mingi bar ikən, dedi. **10** Dawut həlkning sanini
aloɣandin keyin, wijdani azablandi wə Pərwərdigaroɣa:
Bu kiloɣinim eoɣir gunah boluptu. I Pərwərdigar,
kulungning kəbihlikini kətürüwətkəysən; qünki mən
tolimu əhməkanilik kiptimən, dedi. **11** Dawut ətigəndə
turoɣanda Pərwərdigarning səzi Dawutning aldin
kərgüqisi boloɣan Gad pəyoɣəmbərgə kelip: **12** — «Berip
Dawutka eytkin, Pərwərdigar: — Mən üq [bala-kazani]
aldingoɣa koyimən, ularning birini talliwaloɣin, mən
xuni üstünggə qüxürimən, dəydu — degin» — deyildi. **13**
Xuning bilən Gad Dawutning kexioɣa kelip buni uningoɣa
dedi. U uningoɣa: «Yəttə yiloɣiqə zeminingda aqarqilik
sanga bolsunmu? Yaki düxmənliring üq ayoɣiqə seni
kooɣlap, sən ulardin kaqamsən? Wə yaki üq küngiqə
zeminingda waba tarkalsunmu? Əmdi sən obdan oylap,
bir nemə degin, mən meni əwətküqigə nemə dəp jawap
berəy?» — dedi. **14** Dawut Gadka: Mən tolimu təngliktə
kaldim! Səndin ətünəyki, biz Pərwərdigarning kolioɣa
qüxəyli; qünki Uning rəhimdilliki zordur; insanning
kolioɣa pəkət qüxüp kalmioɣaymən! — dedi. **15** Xuning
bilən Pərwərdigar ətigəndin tartip bekitilgən wakitkiqə
waba qüxürdi. Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə yətmix
ming adəm əldi. **16** Əmdi pərixtə kolini Yerusalemoɣa
uzutup xəhərni halak kilay degəndə, Pərwərdigar eoɣir
həkümidin puxayman kilip, həlkni halak kiliwatkan
Pərixtigə: Əmdi boldi kiloɣin; kolungni yioɣkin, — dedi. U
wakitta Pərwərdigarning Pərixtisi Yəbusiy Arawnahning
haminining yenida idi. **17** Dawut həlkni yokitiwatkan
pərixtini kərgəndə Pərwərdigaroɣa: Mana, gunah kiloɣan
mən, kəbihlik kiloɣuqi məndurmən. Lekin bu koylar
bolsa nemə kildi? Sening kolung mening üstümgə
wə atamning jəmətining üstigə qüxsun! — dedi. **18**
Xu küni Gad Dawutning kexioɣa kelip uningoɣa: Berip

Yəbusiy Arawnaḥning haminioŋa Pərwərdigaroŋa atap bir
qurbangaḥ yasioŋin, dedi. **19** Dawut Gadning səzi boyiqə
Pərwərdigar buyruoŋandək qildi. **20** Arawnaḥ qarap
padixaḥ bilən hizmətkarlarning əz təripigə keliwatqinini
kərüp, aldioŋa qiqip padixaḥning aldida yüzini yərgə
təkküzüp, təzim qildi. **21** Arawnaḥ: Oŋojam padixaḥ
nemə ix bilən qullirining aldioŋa kəldilikin? — dəp
soridi. Dawut: Həlqning arisida wabani tohtitix üqün,
bu hamanni səndin setiwelip, bu yərdə Pərwərdigaroŋa
bir qurbangaḥ yasioŋili kəldim, — dedi. **22** Arawnaḥ
Dawutqa: Oŋojam padixaḥ əzliri nemini halisila xuni elip
qurbanliq qilsila. Mana bu yərdə kəydürmə qurbanliq
üqün kalilar bar, otun qilixqa haman tepidioŋan tirnilar
bilən kalilarning boyunturuqliri bar. **23** I padixaḥ,
buning ḥəmmisini mənki [Arawnaḥ] padixaḥqa təqdim
qilay, dedi. U yənə padixaḥqa: Pərwərdigar Hudaliri
silini qobul qilip xəpqət kərsətkəy, dedi. **24** Padixaḥ
Arawnaḥoŋa: Yaq, qandaqla bolmisun bularni səndin əz
nərhidə setiwalmisam bolmaydu. Mən bədəl təliməy
Pərwərdigar Hudayimoŋa kəydürmə qurbanliqlarni
ḥərgiz sunmaymən, — dedi. Andin Dawut haman bilən
kalilarni əllik xəkəl kümüxkə setiwaldi. **25** Andin
Dawut u yərdə Pərwərdigaroŋa bir qurbangaḥ yasap,
kəydürmə qurbanliqlar bilən inaqlik qurbanliqliri qildi.
Pərwərdigar zemin üqün qiloŋan dualarni qobul qilip,
waba Israilning arisida tohtidi.

Padixaḫlar 1

1 Dawut padixaḫ heli yaxinip ḳaloŋanidi; uni yotḳanədiyal bilən yapsimu, u issimaytti. **2** Hizmətkarliri uningoŋa: — Oŋojam padixaḫ əzliri üqün, aldilirida turidioŋan bir pak ḳiz tapḳuzayli; u padixaḫtin həwər elip, silining ḳuqaḳlirida yatsun; xuning bilən oŋojam padixaḫ issiyla — dedi. **3** Ular pütkül Israil zeminini kezip güzəl bir ḳizni izdəp yürüp, ahiri Xunamliḳ Abixagni tepip padixaḫning aldioŋa elip kəldi. **4** Ḳiz intayin güzəl idi; u padixaḫtin həwər elip uning hizmitidə bolatti, əmma padixaḫ uningoŋa yeḳinqiliḳ ḳilmaytti. **5** Əmma Ḥaggitning ooŋli Adoniya mərtiwisini kətürməḳqi bolup: «Mən padixaḫ bolimən» dedi. U əzigə jəng ḥarwiliri bilən atliḳlarni wə aldida yüridioŋan əllik əskərni təyyar ḳildi **6** (uning atisi ḥeqḳaqan: «Nemixḳa bundaḳ ḳilisən?» dəp, uningoŋa tənbiḫ-tərbiyə beripmu baḳmioŋanidi ḥəm u naḥayiti kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoŋḳanidi). **7** U Zəruiyaning ooŋli Yoab wə kaḫin Abiyatar bilən məsliḥət ḳilixip turdi. Ular bolsa Adoniyaoŋa əgixip uningoŋa yardəm bərətti. **8** Lekin kaḫin Zadok wə Yəḥoyadaning ooŋli Binaya, Natan pəyoŋəmbər, Ximəy, Rəy wə Dawutning əz palwanliri Adoniyaoŋa əgəxmidi. **9** Adoniya ḳoy, kala wə bordioŋan torpaḳlarni ən-Rogəlning yenidiki Zoḥələt degən taxta soydurup, ḥəmmə aka-ukilirini, yəni padixaḫning ooŋulliri bilən padixaḫning hizmitidə boloŋan ḥəmmə Yəḥudalarni qaḳirdi. **10** Lekin Natan pəyoŋəmbər, Binaya, palwanlar wə əz inisi Sulaymanni u qaḳirmidi. **11** Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Xebaoŋa: — «Anglimidingmu? Ḥaggitning ooŋli Adoniya padixaḫ boldi, lekin oŋojimiz Dawut uningdin həwərsiz. **12** Əmdi mana, əz jening wə ooŋlung Sulaymanning jenini ḳutḳuzuxḳa mening sanga bir məsliḥət beriximkə ijazət bərgəysən. **13** Dawut padixaḫning aldioŋa berip uningoŋa: — Oŋojam padixaḫ əzliri ḳəsəm ḳilip əz kəminilirigə wədə ḳilip: «Sening ooŋlung Sulayman məndin keyin padixaḫ bolup təhtimdə olturidu» degən əməsmidilə? Xundaḳ turuḳluḳ nemixḳa Adoniya padixaḫ bolidu? — degin. **14** Mana, padixaḫ bilən səzlixip turoŋiningda, mənmu sening kəyningdin kirip səzüngni ispatlaymən, — dedi. **15** Bat-Xeba iqkiri əygə padixaḫning ḳexioŋa kirdi (padixaḫ tolimu ḳerip kətkənidi, Xunamliḳ Abixag padixaḫning hizmitidə boluwatatti). **16** Bat-Xeba padixaḫḳa engixip təzim ḳildi. Padixaḫ: — Nemə təliping bar? — dəp soridi. **17** U uningoŋa: — I oŋojam, sili Pərwərdigar Hudaliri bilən əz dedəklirigə: «Sening ooŋlung Sulayman məndin keyin padixaḫ bolup təhtimdə olturidu» dəp kəsəm ḳiloŋanidila. **18** Əmdi mana, Adoniya padixaḫ boldi! Lekin i oŋojam padixaḫ, silining uningdin həwərliri yoḳ. **19** U kəp kalilarni, bordaḳ torpaḳlar bilən ḳoylarni soydurup, padixaḫning ḥəmmə ooŋullirini, Abiyatar kaḫinni wə ḳoxunning sərdari Yoabni qaḳirdi. Lekin ḳulliri Sulaymanni u qaḳirmidi. **20** Əmdi, i oŋojam padixaḫ, pütkül Israilning kəzliri siligə tikilməktə, ular oŋojam padixaḫning əzliridin keyin təhtliridə kimning olturidioŋanliḳi tooŋrisida uloroŋa həwər berixlirini kütixiwatidu; **21** bir ḳararoŋa kəlmisilə, oŋojam padixaḫ əz ata-bowiliri bilən billə uhlaxḳa kətkəndin keyin, mən bilən ooŋlum Sulayman gunaḫkar sanilip ḳalarmizmikin, — dedi. **22** Mana, u tehi padixaḫ bilən səzlixip turoŋinida Natan pəyoŋəmbərmu kirip kəldi. **23** Ular padixaḫḳa: — Natan pəyoŋəmbər kəldi, dəp həwər bərdi. U padixaḫning aldioŋa kiripla, yüzini yərgə yeḳip turup padixaḫḳa təzim ḳildi. **24** Natan: — I oŋojam padixaḫ, sili Adoniya məndin keyin padixaḫ bolup mening təhtimdə olturidu, dəp eytḳanidilimu? **25** Qünki u bügün qüxüp, kəp buḳa, bordioŋan torpaḳlar bilən ḳoylarni soydurup, padixaḫning ḥəmmə ooŋullirini, ḳoxunning sərdarlirini, Abiyatar kaḫinni qaḳirdi; wə mana, ular uning aldida yəp-iqip: «Yaxisun padixaḫ Adoniya!» — dəp towlaxmaḳta. **26** Lekin ḳulliri boloŋan meni, Zadok kaḫinni, Yəḥoyadaning ooŋli Binayani wə ḳulliri boloŋan Sulaymanni u qaḳirmidi. **27** Oŋojam padixaḫ kimning əzliridin keyin oŋojam padixaḫning təhtidə olturidioŋanliḳini əz ḳullirioŋa uḳturmay u ixni buyrudilimu? — dedi. **28** Dawut padixaḫ: — Bat-Xebani aldimoŋa ḳiqḳiringlar, dedi. U padixaḫning aldioŋa kirip, uning aldida turdi. **29** Padixaḫ bolsa: — Jenimni ḥəmmə ḳiyinqiliḳtin ḳutḳuzoŋan Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, **30** mən əslidə Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən sanga ḳəsəm ḳilip: «Sening ooŋlung Sulayman məndin keyin padixaḫ bolup ornumda mening təhtimdə olturidu» dəp eytḳinimdək, bügünki kündə mən bu ixni qoḳum wujudḳa qiḳirimən, — dedi. **31** Wə Bat-Xeba yüzini yərgə yeḳip turup padixaḫḳa təzim ḳilip: — Oŋojam Dawut padixaḫ əbədiy yaxisun! — dedi. **32** Dawut padixaḫ: — Zadok kaḫinni, Natan pəyoŋəmbərni, Yəḥoyadaning ooŋli Binayani aldimoŋa qaḳiringlar, dedi. Ular padixaḫning aldioŋa kəldi. **33** Padixaḫ uloroŋa: — Oŋojanglarning hizmətkarlirini əzünglaroŋa ḳoxup, Sulaymanni əz ḳeqirimgə mindürüp, Giḥonoŋa elip beringlar; **34** u yərdə Zadok kaḫin bilən Natan pəyoŋəmbər uni Israilning üstigə padixaḫ boluxḳa məsiḥ ḳilsun. Andin kanay qelip: — Sulayman padixaḫ yaxisun! dəp towlanglar. **35** Andin u təhtimdə olturuxḳa bu yərgə kəlgəndə, uningoŋa əgixip menginglar; u mening ornumda padixaḫ bolidu; qünki mən uni Israil bilən Yəḥudaning üstigə padixaḫ boluxḳa təyinlidim, — dedi. **36** Yəḥoyadaning ooŋli Binaya padixaḫḳa jawab berip: — Amin! Oŋojam padixaḫning Hudasi Pərwərdigarmu xundaḳ buyrusun! **37** Pərwərdigar oŋojam padixaḫ bilən billə boloŋandək, Sulayman bilən billə bolup, uning təhtini oŋojam Dawut padixaḫningkidin tehimu uluoŋ ḳiloŋay! — dedi. **38** Zadok kaḫin, Natan pəyoŋəmbər, Yəḥoyadaning ooŋli Binaya wə Kərətiylər bilən Pələtiylər qüxüp, Sulaymanni Dawut padixaḫning ḳeqirioŋa mindürüp, Giḥonoŋa elip bardi. **39** Zadok kaḫin ibadət qediridin may bilən toloŋan bir münggüzni elip, Sulaymanni məsiḥ ḳildi. Andin ular kanay qaldi. Həlḳning ḥəmmisi: — Sulayman padixaḫ yaxisun! — dəp towlaxti. **40** Həlḳning ḥəmmisi uning kəynidin əgixip, sunay qelip zor xadliḳ bilən yər yeriloŋudək təntənə ḳilixti. **41** Əmdi Adoniya wə uning bilən jəm boloŋan meḥmanlar oŋizalinip qiḳḳanda, xuni anglidi. Yoab kanay awazini angliooŋanda: — Nemixḳa xəḥərdə xunqə ḳiyḳas-sürən selinidu? — dəp soridi. **42** U tehi səzini tügətməyla, mana Abiyatar kaḫinning ooŋli Yonatan kəldi. Adoniya uningoŋa: — Kirgin, ḳaysər adəmsən, qoḳum bizgə hux həwər elip kəlding, — dedi. **43** Yonatan

Adoniyaoŋa jawab berip: — Undak əməs! Oŋojimiz Dawut
padixaḫ Sulaymanni padixaḫ ḳildi! 44 Wə padixaḫ
əzi uningoŋa Zadok kaḫinni, Natan pəyoŋəmbərni,
Yəḫoyadaning ooŋli Binayani wə Kərətiylər bilən
Pələtiylərni ḫəmraḫ ḳilip əwitip, uni padixaḫning
ḳeqirioŋa mindürdi; 45 andin Zadok kaḫin bilən Natan
pəyoŋəmbər uni padixaḫ boluxḳa Giḫonda məsiḫ ḳildi.
Ular u yərdin qiḳip xadliḳ ḳilip, pütkül xəḫərni ḳiyḳas-
sürən bilən lərzigə saldi. Siz anglawatḳan sada dəl
xudur. 46 Uning üstigə Sulayman ḫazir padixaḫliḳ
təhtidə olturiwatidu. 47 Yənə kelip padixaḫning
hizmətkarliri kelip oŋojimiz Dawut padixaḫḳa: «Hudaliri
Sulaymanning namini siliningkidin əwzəl ḳilip, təhtini
siliningkidin uluoŋ ḳiloŋay!» dəp bəht tiləp mubarəkləxkə
kelixti. Padixaḫ əzi yatḳan orunda səjdə ḳildi 48
wə padixaḫ: — «Bügün mening təhtimgə olturoŋuqi
birsini təyinligən, əz kəzlirimgə xuni kərgüzgən
Israilning Hudasi Pərwərdigar mubarəklənsun!» —
dedi — dedi. 49 Xuni anglap Adoniyaning barliḳ
meḫmanliri ḫoduḳup, ornidin ḳopup ḫərbiri əz
yolioŋa kətti. 50 Adoniya bolsa Sulaymandin ḳorḳup,
ornidin ḳopup, [ibadət qedirioŋa] berip ḳurbangaḫning
münggüzlirini tutti. 51 Sulaymanoŋa xundak həwər
berilip: — «Adoniya Sulayman padixaḫtin ḳorḳidu; qünki
mana, u ḳurbangaḫning münggüzlirini tutup turup: —
«Sulayman padixaḫ bügün manga xuni ḳəsəm ḳilsunki, u
əz ḳulini ḳiliq bilən əltürməslikkə wədə ḳiloŋay» dedi», —
deyildi. 52 Sulayman: — U durus adəm bolsa bexidin bir
tal qaq yərgə qüxməydu. Lekin uningda rəzillik tepilsa,
əlidu, dedi. 53 Sulayman padixaḫ adəm əwitip uni
ḳurbangaḫdin elip kəldi. U kelip Sulayman padixaḫning
aldida engixip təzim ḳildi. Sulayman uningoŋa: — Əz
əyünggə kətkin, — dedi.

2 Dawutning əlidioŋan waḳti yeḳinlaxḳanda, ooŋli
Sulaymanoŋa tapilap mundak dedi: — 2 «Əmdi
yər yüzidikilərning ḫəmmisi baridioŋan yol bilən
ketimən. Yürəklik bolup, ərkəktək boloŋin! 3 Sən
barliḳ ḳiliwatḳan ixliringda ḫəmdə barliḳ niyət ḳiloŋan
ixliringda rawaj tepixing üqün Musaoŋa qüxürülgən
ḳanunda pütülgəndək, Pərwərdigar Hudayingning
yollirida mengip, Uning bəlgilimiliri, Uning əmrliri,
Uning ḫəkümliri wə agaḫ-guwaḫliḳlirida qing turup,
Uning tapxuruḳini qing tutḳin. 4 Xundak ḳiloŋanda
Pərwərdigar manga: «Əgər əwladliring əz yolioŋa kəngül
bəlüp, Mening aldimda pütün ḳəlbi wə pütün jeni
bilən ḫəḳiḳəttə mangsa, sanga əwladingdin Israilning
təhtidə olturuxḳa bir zat kəm bolmaydu» dəp eytḳan
səzigə əməl ḳilidu. 5 Əmma Zəruiyaning ooŋli Yoabning
manga ḳiloŋinini, yəni uning əzi ḳandak ḳilip Israilning
ḳoxunidiki ikki sərdarni, yəni Neriyaning ooŋli Abnər
bilən Yətərning ooŋli Amasani urup əltürüp, tinq
məzgildə jəngdə təkülgəndək ḳan təküp, beligə baoŋioŋan
kəmərgə wə putioŋa kiygən kəxigə jəngdə təkülgəndək
ḳan qeqip, daoŋ ḳiloŋanliḳini bilisən. 6 Sən uni
danaliḳingoŋa muwapiḳ bir tərəp ḳilip, uning aḳ bexining
gərgə salamət qüxüxigə yol ḳoymioŋaysən. (Sheol h7585)
7 Lekin Gileadliḳ Barzillayning ooŋullirioŋa meḫribanliḳ
kərsitip, dastihiningdin nan yegüzgin; qünki mən akang
Abxalomdin ḳaḳḳinimda, ular yenimoŋa kelip manga
xundak ḳiloŋan. 8 Wə mana Baḫurimdin kəlgən Binyamin
ḳəbilisidin Geraning ooŋli Ximəy yeningda turidu. U
mən Maḫanaimoŋa baridioŋanda, əxəddiy lənət bilən
meni ḳaroŋidi. Keyin u Iordan dəryasioŋa berip mening
aldimoŋa kəlgəndə, mən Pərwərdigarning [nami] bilən
uningoŋa: «Seni ḳiliq bilən əltürməymən» dəp ḳəsəm
ḳildim. 9 Əmma ḫazir uni gunaḫsiz dəp sanimioŋin.
Əzüng dana kixi boloŋandin keyin uningoŋa ḳandak
ḳilixni bilisən; ḫərḫalda uning aḳ bexini ḳanitip gərgə
qüxürgin». (Sheol h7585) 10 Dawut əz ata-bowliri bilən
bir yərdə uhlidi. U «Dawutning xəḫiri» [degən jayda]
dəpnə ḳilindi. 11 Dawutning Israiloŋa səltənət ḳiloŋan
waḳti ḳirik yil idi; u Ḫebronda yəttə yil səltənət ḳilip,
Yerusalemda ottuz üq yil səltənət ḳildi. 12 Sulayman
atisi Dawutning təhtidə olturdi; uning səltəniti heli
mustəḫkəmləndi. 13 Əmma Ḫaggitning ooŋli Adoniya
Sulaymanning anisi Bat-Xebaning ḳexioŋa bardi. U
uningdin: — Tinqliḳ məḳsitidə kəldingmu? — dəp
soridi. U: — Xundak, tinqliḳ məḳsitidə, dedi. 14 U
yənə: — Sanga bir səzüm bar idi, dedi. U: — Səzüngni
eytḳin, dedi. 15 U: — Bilisənki, padixaḫliḳ əslidə
meningki idi, wə pütün Israil meni padixaḫ bolidu
dəp, manga ḳaraytti. Lekin padixaḫliḳ məndin ketip,
inimning ilkigə ətti; qünki Pərwərdigarning iradisi
bilən u uningki boldi. 16 Əmdi sanga bir iltimasim
bar. Meni yandurmioŋin, dedi. U: — Eytḳin, dedi. 17 U:
— Səndin ətünimən, Sulayman padixaḫḳa mən üqün
eytḳinki — qünki u sanga yaḳ deməydu! — U Xunamliḳ
Abixagni manga hotunluḳḳa bərsun, dedi. 18 Bat-Xeba:
— Maḳul; sən üqün padixaḫḳa səz ḳilay, dedi. 19 Bat-
Xeba Adoniya üqün səz ḳiloŋili Sulayman padixaḫning
aldioŋa bardi. Padixaḫ ḳopup aldioŋa berip, anisioŋa
təzim ḳildi. Andin təhtigə berip olturup padixaḫning
anisioŋa bir təhtni kəltürdi. Xuning bilən u uning
ong yenida olturup, uningoŋa: — 20 Sanga kiqikkinə
bir iltimasim bar. Meni yandurmioŋin, dedi. Padixaḫ
uningoŋa: — I ana, sorawərgin, mən seni yandurmaymən,
dedi. 21 U: — Akang Adoniyaoŋa Xunamliḳ Abixagni
hotunluḳḳa bərgüzgin, dedi. 22 Sulayman padixaḫ
jawab berip anisioŋa: — Nemixḳa Adoniya üqün
Xunamliḳ Abixagni soraysən? U akam boloŋanikən,
uning üqün, Abiyatar kaḫin üqün wə Zəruiyaning
ooŋli Yoab üqün padixaḫliḳnimu sorimamsən! — dedi.
23 Sulayman padixaḫ Pərwərdigar bilən ḳəsəm ḳilip
mundak dedi: — Adoniya xu səzni ḳiloŋini üqün
əlmisə, Huda meni ursun yaki uningdin artuḳ jazalisun!
24 Mening ornumni mustəḫkəm ḳiloŋan, atamning
təhtidə olturoŋuzoŋan, Əz wədisi boyiqə manga bir
əyni ḳuroŋan Pərwərdigarning ḫayati bilən ḳəsəm
ḳilimənki, Adoniya bügün əlümgə məḫküm ḳilinidu,
dedi. 25 Xuning bilən Sulayman padixaḫ Yəḫoyadaning
ooŋli Binayani bu ixḳa əwətti; u uni qepip əltürdi.
26 Padixaḫ Abiyatar kaḫinoŋa: — Mang, Anatottiki əz
etizliḳingoŋa baroŋin. Sən əlümgə layiḳsən, lekin sən
Rəb Pərwərdigarning əḫdə sandukini atam Dawutning
aldida kətürgənliking tüpəylidin, wə atamning tartḳan
ḫəmmə azab-oḳubətliridə uningoŋa ḫəmdərd boloŋining
üqün, mən ḫazir seni əlümgə məḫkum ḳilmaymən,
dedi. 27 Andin Sulayman Abiyatarni Pərwərdigaroŋa
kaḫin boluxtin juda ḳilip ḫəydidi. Xuning bilən
Pərwərdigarning əlining jəməti tooŋruluḳ Xiloḫda

eytkan sözi əməlgə axuruldi. **28** Buning həwiri Yoabka
yətkəndə (qünki Yoab Abxalomoŋa əgəxmigən bolsimu,
Adoniyaoŋa əgəxkənidi) Yoab Pərwərdigarning qedirioŋa
kəqip kurbangahning münggüzlirini tutti. **29** Sulayman
padixahka: «Mana, Yoab Pərwərdigarning qedirioŋa
kəqip berip, kurbangahning yenida turidu» degən həwər
yətküzüldi. Sulayman Yəhoyadaning ooŋli Binayani xu
yərgə əwətip: — Mang, uni eltürüwətkin, dedi. **30** Binaya
Pərwərdigarning qedirioŋa berip uningoŋa: — «Padixah
seni buyakka qiksun!» dedi, dedi. U: — Yak, muxu
yərdə elimən, dedi. Binaya padixahning yenioŋa kaytip
uningoŋa həwər berip: — Yoab mundak-mundak dedi,
manga xundak jawab bərdi, dedi. **31** Padixah uningoŋa:
— U əzi degəndək kilip, uni qepip eltürgin wə uni dəpnə
kiloŋin. Xuning bilən Yoab təkkən nahək kan məndin
wə atamning jəmətidin kətürülüp kətkəy. **32** Xundak
kilip atam Dawut bihəwər əhwalda u əzidin adil wə esil
ikki adəmni, yəni Israilning koxunining sərdari nərning
ooŋli Abnər bilən Yəhudaning koxunining sərdari
Yətərning ooŋli Amasani kiliqlioŋini üqün, Pərwərdigar
u təkkən kanni əz bexioŋa yanduridu. **33** Ularning
kəni Yoabning bexi wə nəslining bexioŋa mənggü
yanoŋay; lekin Dawut, uning nəsli, jəməti wə təhtigə
əbədil'əbədgiqə Pərwərdigardin tinq-hatirjəmlik boloŋay,
dedi. **34** Yəhoyadaning ooŋli Binaya qikip uni qepip,
əlümgə məhkum kildi. Andin u qəldiki əz əyidə dəpnə
kilindi. **35** Padixah Yəhoyadaning ooŋli Binayani uning
ornioŋa koxunning sərdari kildi; padixah Abiyatarning
ornioŋa Zadokni kahin kilip təyinlidi. **36** Andin keyin
padixah Ximəyni qakirip uningoŋa: — Yerusalemda
əzünggə bir əy selip u yərdə olturoŋin. Baxka həq
yərgə qikma. **37** Əgər sən qikip Kidron jiloŋisidin
ətsəng, xuni enik bilip koyki, xu kündə sən xəksiz
əlisən. Sening kening əz bexingoŋa qüxidu, dedi. **38**
Ximəy padixahka: — Oŋojamning sözi bərhəktur. Oŋojam
padixah eytkandək kulliri xundak kilidu, dedi. Xuning
bilən Ximəy uzun wakitkiqə Yerusalemda turdi. **39** Üq
yildin keyin xundak boldiki, Ximəyning kulliridin ikkisi
kəqip Maakahning ooŋli, Gatning padixahi Akixning
kəxioŋa bardi. Ximəygə: — Mana kulliring Gat xəhiridə
turidu, degən həwər yətküzüldi. **40** Ximəy exikini tokup
kullirini izdigili Gatka, Akixning yenioŋa bardi. Andin
u yenip əz kullirini Gattin elip kəldi. **41** Sulaymanoŋa:
— Ximəy Yerusalemdin Gatka berip kəldi, dəp həwər
yətküzüldi. **42** Padixah Ximəyni qakirtip uningoŋa: —
Mən seni Pərwərdigar bilən kəsəm kildurup: — Xuni
enik bilip koyki, sən kaysi küni qikip birər yərgə baroŋan
bolsang, sən xu künidə xəksiz əlisən, dəp agahlandurup
eytmioŋanmidim? Əzüngmu, mən angliogan səz bərhək,
degənidingoŋu? **43** Xundak boloŋanikən, nemixka əzüng
Pərwərdigar aldida kiloŋan kəsimingni buzup, mən
sanga buyruoŋan buyrukumnimu tutmiding? — dedi.
44 Padixah Ximəygə yənə: Sən atam Dawutka kiloŋan
həmmə rəzillikni obdan bilisən, u kənglünggə ayandur.
Mana Pərwərdigar rəzillikingni əz bexingoŋa yanduridu.
45 Lekin Sulayman padixah bolsa bərikətlinip, Dawutning
təhti Pərwərdigarning aldida əbədil'əbəd mustəhkəm
kilinidu, dedi. **46** Andin padixahning buyruki bilən
Yəhoyadaning ooŋli Binaya qikip uni qepip eltürdi.
Padixahlik bolsa Sulaymanning kolida mustəhkəm
kilindi.

3 Sulayman Misirning padixahi Pirəwn bilən ittipak
tüzüp Pirəwnning kizini hotunlukka aldi. Əz ordisi,
Pərwərdigarning əyi wə Yerusalemning qərisidiki
sepilni yasap pütküzüküqilik u uni «Dawutning xəhiri»gə
apirip turoŋuzdi. **2** Xu wakitlarda Pərwərdigarning
nami üqün bir ibadəthana yasalmioŋini üqün həlk
«yukiri jaylar»da kurbanlikirini kilatti. **3** Sulayman
Pərwərdigarni səyüp, atisi Dawutning bəlgiligənlirida
mangatti. Pəkət «yukiri jaylar»da kurbanlik kilip
huxbuy yakatti. **4** Padixah kurbanlik kiloŋili Gibeonoŋa
bardi; qünki u yər «uluoŋ yukiri jay» idi. Sulayman u
yərdiki kurbangahda bir ming kəydürmə kurbanlik
sundi. **5** Pərwərdigar Gibeonda Sulaymanoŋa keqisi
qüxidə kəründi. Huda uningoŋa: — Mening sanga nemə
beriximni layik tapsang, xuni tiligin, dedi. **6** Sulayman
jawabən mundak dedi: — Kulung atam Dawut Sening
aldingda hakikət, hakkaniylik wə kənglining səmimiyliki
bilən mangoŋanliki bilən Sən uningoŋa zor mehribanlikni
kərsətkəniding; wə Sən xu zor mehribanlikni dawam
kilip, bügünki kündikidək əz təhtidə olturoŋili uningoŋa
bir ooŋul bərding. **7** Əmdi i Pərwərdigar Hudayim,
kulungni atam Dawutning ornida padixah kilding.
Əmma mən pəkət bir gədək bala halas, qikix-kirixnimu
bilməymən. **8** Əz kulung Sən tallioŋan həlking, kəplükidin
sanap bolmaydioŋan hesabsiz uluoŋ bir həlk arisida
turidu. **9** Xunga Əz kulungoŋa həlkingning üstidə
həküm kilixka yahxi-yamanni pərk etidioŋan oyoŋak
bir kəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu uluoŋ həlking
üstigə həküm kilalisun? — dedi. **10** Sulaymanning xuni
tilikini Rəbni hux kildi. **11** Huda uningoŋa: — Sən xuni
tiligining üqün — Ya əzüng üqün uzun əmür tiliməy, ya
əzüng üqün dələt-baylik tiliməy, ya düxmənliringning
janlirini tiliməy, bəlki tooŋra həküm kiloŋili oyoŋak
boluxka əzüng üqün əkil-parasətni tiligining üqün,
12 mana, səzüng boyiqə xundak kildim. Mana sanga
xundak dana wə yorutuloŋan kəlbni bərdimki, səndin
ilgiri sanga ohxaydioŋini bolmioŋan, səndin keyinmu
sanga ohxaydioŋini bolmaydu. **13** Mən sən tilimigən
nərsinimu, yəni dələt-baylik wə xan-xəhrətni sanga
bərdim. Xuning bilən barlik künliringdə padixahlarning
arisida sanga ohxax bolidioŋini qikmaydu. **14** Əgər
atang Dawut mangoŋandək Mening yollirimda mengip,
bəlgilimilirim wə əmrlirimni tutsang künliringni
uzartimən, dedi. **15** Sulayman oyoŋanoŋanda, mana
bu bir qüx idi. U Yerusalemoŋa kelip Pərwərdigarning
əhdə sandukining aldioŋa kelip, ərə turup kəydürmə
kurbanlikilarni kilip, təxəkkür kurbanlikirini ətküzüp,
həmmə hizmətkarlirioŋa ziyapət kilip bərdi. **16**
Xuningdin keyin ikki pahixə ayal padixahning kəxioŋa
kelip uning aldida turdi. **17** Birinqi ayal: — I oŋojam!
Mən wə bu hotun bir əydə olturimiz; u mən bilən
əydə turoŋinida bir balini tuoŋdum. **18** Mən balini
tuoŋup üq kündin keyin u hotunmu bir bala tuoŋdi. Biz
ikkiylən u yərdə olturduk; əydə bizdin baxka həq yat
adəm yok idi, yaloŋuz biz ikkiylən əydə iduk. **19** Xu
keqidə bu hotunning balisi əldi; qünki u balisini besip
eltürüp koyoŋanidi. **20** U yerim keqidə kopup dedəkliri
uhlap kaloŋanda, yenimdin ooŋlumni elip əz kuqikioŋa

selip, əzining əlgən ooɣlini mening ḳuqiḳimoɣa selip ḳoyuptu. **21** Ətisi ḳopup balamni emitəy desəm mana əlük turidu. Lekin ətigəndə ḳarisam, u mən tuoɣḳan bala əməs idi, dedi. **22** Ikkinqi ayal: — Yaḳ, undaḳ əməs. Tirik ḳaloɣini mening ooɣlum, əlgini sening ooɣlung, dedi. Lekin birinqi ayal: — Yaḳ, əlgini sening ooɣlung, tirik ḳaloɣini mening ooɣlum, dedi. Ular xu ḥaləttə padixaḥning aldida talixip turatti. **23** Padixaḥ: — Biri: «Tirik ḳaloɣini mening ooɣlum, əlgini sening ooɣlung» dəydu. Əmma yənə biri: «Yaḳ, əlgini sening ooɣlung, tirik ḳaloɣini mening ooɣlum» dəydu, dedi. **24** Padixaḥ: Manga bir ḳiliq elip kelinglar, dedi. Ular ḳiliqni padixaḥḳa elip kəlgəndə **25** padixaḥ: Tirik balini otturidin kesip ikki parqə ḳilip yerimini birigə, yənə bir yerimni ikkinqisigə beringlar, dedi. **26** U waḳitta tirik balining anisi əz balisioɣa iqini aoɣritip padixaḥḳa: — Aḥ oɣojam! Tirik balini uningoɣa bərsilə, ḥərgiz uni əltürmigəylə! — dəp yalwurdi. Lekin ikkinqisi: — Uni nə meningki nə seningki ḳilmay, otturidin kesinglar, dedi. **27** Padixaḥ jawabən: — Tirik balini uningoɣa beringlar, uni ḥeq əltürmənglar; qünki bu balining anisi xudur, dedi. **28** Pütkül Israil padixaḥning ḳiloɣan ḥəkümi tooɣrisida anglidi wə ular padixaḥtin ḳorḳti, qünki ular Hudaning adil ḥəkümlərni qiḳirix danaliḳining uningda barliḳini kərdi.

4 Sulayman padixaḥ pütkül Israiloɣa padixaḥ boldi. **2** Uning qong əməldarliri munular: — Zadokning ooɣli Azariya kaḥin idi; **3** Xixaning ooɣulliri Elihorəf wə Ahiyaḥ katiplar idi; Aḥiludning ooɣli Yəḥoxafat diwanbegi idi; **4** Yəḥoyadaning ooɣli Binaya ḳoxunning bax sərdari idi. Zadok bilən Abiyatar kaḥinlar idi; **5** Natanning ooɣli Azariya nazarət begi, Natanning yənə bir ooɣli Zabud ḥəm kaḥin wə padixaḥning məslihətqisi idi. **6** Ahixar ordining oɣojidari, Abdaning ooɣli Adoniram baj-alwan begi idi. **7** Pütkül Israil zeminida Sulayman padixaḥning əzi üqün wə ordidikiliri üqün yemək-iqmək təminləydioɣan, on ikki nazarətqi təyinləngənidi; ularning ḥərbiri yilda bir aydin yemək-iqmək təminləxkə məs'ul idi. **8** Ularning ismi təwəndə hatiriləngən: Əfraim taoɣliḳ rayonioɣa Bən-Hur; **9** Makaz, Xaalbim, Bəyt-Xəməx wə Elon-Bəyt-Ḥananoɣa Bən-Dəkər; **10** Arubotḳa Bən-Həsəd; u yənə Sokoḥ wə Həfər degən barliḳ yurtḳimu məs'ul idi; **11** yənə Nafat-Doroɣa Bən-Abinadab (u Sulaymanning ḳizi Tafatni hotunluḳḳa aloɣan); **12** Taanaḳ, Məgiddo wə Yizrəəlning təwənki təripidiki Zarətanning yenida boloɣan pütkül Bəyt-Xanoɣa, xundaḳla Bəyt-Xandin tartip Abəl-Məḥolaḥoɣiqə, Jokneamdin ətküqə boloɣan zeminlaroɣa Aḥiludning ooɣli Baana; **13** Ramot-Gileadḳa Bən-Gəbər; u yənə Gilead yurtioɣa jaylaxḳan, Manassəḥning ooɣli Yairoɣa təwə boloɣan kəntlər wə ḥəm Baxandiki yurt Argob, jümlidin u yərdiki sepili, mis baldaḳliḳ ḳowuḳliri boloɣan atmix qong xəḥərgimu məs'ul idi. **14** Maḥanaimoɣa Iddoning ooɣli Aḥinadab; **15** Naftalioɣa Ahimaaz (u Sulaymanning ḳizi Basimatni hotunluḳḳa aloɣanidi). **16** Axir wə Alotḳa Ḥuxayning ooɣli Baanaḥ; **17** Issakaroɣa Paruaḥning ooɣli Yəḥoxafat; **18** Binyamin zeminioɣa Elaning ooɣli Ximəy; **19** Gilead zeminioɣa (əslidə Amoriylarning padixaḥi Siḥon wə Baxanning padixaḥi Ogning zemini idi) Urining ooɣli Gəbər. U xu yurtḳa birdinbir nazarətqi idi. **20** Yəḥuda bilən Israilning adəmliri dengiz saḥilidiki ḳumdək nuroɣun idi. Ular yəp-iqip, huxalliḳ ḳilatti. **21** Wə Sulayman bolsa [əfrat] dəryasidin tartip Filistiylərning zeminioɣa wə Misirning qegralirioɣiqə boloɣan ḥəmmə padixaḥliḳlarning üstidə səltənət ḳilatti. Ular ulpan kəltürüp Sulaymanning pütün əmridə uning hizmitidə bolatti. **22** Sulaymanning ordisioɣa ketidioɣan künlük təminat üqün ottuz kor taskioɣan aḳ un, atmix kor ḳara un, **23** on bordioɣan uy, yaylaḳtin kəltürülgən yigirmə uy, yüz ḳoy ketətti; buningdin baxḳa buoɣilar, jərənlər, kiyiklər wə bordioɣan tohular lazim idi. **24** Qünki u Tifsaḥdin tartip Gazaoɣiqə, [əfrat] dəryasining bu təripidiki ḥəmmə yurtlarning üstidə, yəni [əfrat] dəryasining bu təripidiki barliḳ padixaḥlarning üstidə ḥəküm sürətti; uning tət ətrapi tinq idi. **25** Sulaymanning pütkül künliridə Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə Yəḥuda bilən Israil adəmlirining ḥərbiri əz üzüm teli wə əz ənjür dərihining tegidə aman-esən olturatti. **26** Sulaymanning jəng ḥarwilirining atliri üqün tət ming athanisi, on ikki ming qəwəndizi bar idi. **27** Məzkur nazarətqilərning ḥərbiri əzigə bekitilgən ayda Sulayman padixaḥḳa wə uning dastihinioɣa kəlgənlərning ḥəmmisining yemək-iqməklirini keməytməy təminləytti. **28** Həlḳ bolsa ḥərbiri əzigə bekitilgən norma boyiqə at-ḳeqirlar üqün arpa bilən samanlarni [nazarətiqilər bar] yərgə elip keləttı. **29** Huda Sulaymanoɣa dengiz saḥilidiki ḳumdək danaliḳ, intayin mol pəm-parasət ata ḳilip, uning ḳəlbini kəng ḳilip zor yorutti. **30** Xuning bilən Sulaymanning danaliḳi barliḳ xərḳtikilərning danaliḳidin wə Misirdiki barliḳ danaliḳtin axti. **31** Qünki u barliḳ adəmlərdin, jümlidin əzraḥliḳ Etan bilən Maholning ooɣulliri Ḥeman, Kalkol wə Darda degənlərdin dana idi; wə uning xəḥriti ətrapidiki ḥəmmə əllər arisida yeyildi. **32** U eytḳan pənd-nəsihət üq ming idi; uning xeir-küyliri bir ming bəx idi. **33** U Liwandiki kedir dərihidin tartip tamda əsidioɣan lepəkgülgiqə dərəh-giyaḥlarning ḥəmmisini bayan ḳilip hatiriligənidi; u yənə mal wə ḥaywanlar, ḳuxlar, ḥaxarət-əmiligüqilər wə beliḳlar tooɣrisida bayan ḳilip hatiriligənidi. **34** Sulaymanning danaliḳini anglioɣili kixilər barliḳ əllərdin keləttı, xundaḳla uning danaliḳi tooɣruluḳ həwər tapḳan yər yüzidiki ḥəmmə padixaḥlardin kixilər kəlməktə idi.

5 Turning padixaḥi Ḥiram Sulaymanni atisining ornioɣa padixaḥ boluxḳa məsiḥ ḳilinoɣan dəp anglap, əz hizmətkarlirini uning ḳexioɣa əwətti; qünki Ḥiram Dawutni izqil səygüqi idi. **2** Sulayman Ḥiramoɣa adəm əwitip mundaḳ uqurni yətküzdi: — **3** «Əzüng bilisənki, atam Dawutning düxmənlirini Pərwərdigar uning puti astioɣa ḳoyoɣuqə, u ətrapida ḥər tərəptə jəng ḳiloɣanliḳi tüpəylidin Pərwərdigar Hudasning namioɣa bir ibadəthana yasiyalmidi. **4** Əmdi ḥazir Pərwərdigar Hudayim manga ḥəmmə tərəptin aram bərdi; ḥeqbir düxminim yoḳ, ḥeqbir bala-ḳaza yoḳ. **5** Mana, Pərwərdigarning atam Dawutḳa: «Mən sening ornungoɣa əz təhtinggə olturoɣuzoɣan ooɣlung bolsa, u mening namimoɣa bir ibadəthana yasaydu» dəp eytḳinidək, mən Pərwərdigar Hudayimning namioɣa bir ibadəthana yasay dəp niyət ḳildim; **6** əmdi mən üqün [adəmliringgə] Liwandin kedir dərəhlirini kesinglar, dəp yarliḳ qüxürgin; mening hizmətkarlirim

sening hizmətkarliringoŋa ḥəmdəmdə bolidu. Sening bekitkining boyiqə hizmətkarliringoŋa berilidioŋan ix ḥəkḳini sanga tələymən; qünki əzünggə ayanki, dərəh kesixtə arimizda ḥeqkim Zidondikilərdək usta əməs». **7** Ḥiram Sulaymanning səzini angliоŋanda intayin huxal bolup: — Bügün bu uluoŋ həlḳ üstigə ḥəküm sürüxkə Dawutḳa xundaḳ dana bir ooŋul bərgən Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytilsun! — dedi. **8** Ḥiram Sulaymanoŋa adəm əwitip: — Sən manga ḳoyoŋan tələpliringni anglap ḳobul ḳildim. Mən sening kedir yaoŋiqi wə arqa yaoŋiqi tooŋruluḳ arzu ḳiloŋanliringning ḥəmmisini ada ḳilimən; **9** Mening hizmətkarlirim xularni Liwandin dengizoŋa apiridu; mən ularni sal ḳilip baoŋlap, dengiz bilən sən manga bekitkən yərgə yətküzimən, andin xu yərdə ularni yəxküzimən. Xuning bilən sən ularni tapxuruwelip, elip ketisən. Buning ḥesabioŋa sən tələplirim boyiqə ordidikilirim üqün yemək-iqmək təminligəysən, — dedi. **10** Xundaḳ ḳilip, Ḥiram Sulaymanoŋa barliḳ təlipi boyiqə kedir yaoŋaqliri wə arqa yaoŋaqlirini bərdi. **11** Sulayman Ḥiramoŋa ordidikilirining yemək-iqmikigə yigirmə ming kor buoŋday wə yigirmə bat sap zəytun meyini əwətip bərdi. Ḥər yili Sulayman Ḥiramoŋa xundaḳ bərətti. **12** Pərwərdigar Sulaymanoŋa wədə ḳiloŋandək uningoŋa danaliḳ bərgənidi. Ḥiram bilən Sulaymanning arisida inaḳliḳ bolup, ikkisi əḥdə tüzüxti. **13** Sulayman padixaḥ pütün Israildin ḥaxaroŋa ixləmqilərni bekitti, ularning sani ottuz ming idi. **14** U bularni nəwət bilən ḥər ayda on mingdin Liwanoŋa əwətətti; xundaḳ ḳilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay əyidə turdi. Adoniram ḥaxarqilaning üstidə turatti. **15** Sulaymanning yətmix ming ḥammili, taoŋlarda ixləydioŋan səksən ming taxqisi bar idi. **16** Uningdin baxḳa Sulaymanning mənsəpdarliridin ix üstigə ḳoyuloŋan üq ming üq yüz ix bexi bar idi; ular ixləmqilərni baxḳuratti. **17** Padixaḥ yarliḳ qüxürüxi bilən ular ibadəthanining ulini selixḳa yonuloŋan, qong wə ḳimmətlik taxlarni kesip kəltürdi. **18** Wə Sulaymanning tamqiliri bilən Ḥiramning tamqiliri wə Gəballiḳlar ḳoxulup taxlarni oyup, əyni yasax üqün yaoŋaq ḥəm taxlarni təyyarlap ḳoydi.

6 Israillar Misirdin qiḳḳandin keyinki tət yüz səksininqi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki səltənitining tətinqi yilining ikkinqi eyida, yəni Zif eyida u Pərwərdigarning əyini yasaxḳa baxlidi. **2** Sulayman padixaḥ Pərwərdigaroŋa yasioŋan ibadəthanining uzunluḳi atmix gəz, kəngliki yigirmə gəz wə egizliki ottuz gəz idi. **3** Ibadəthanidiki «muḳəddəs jay»ning aldidiki aywanning uzunluḳi ibadəthanining kəngliki bilən barawər bolup, yigirmə gəz idi. Ibadəthanining aldidiki aywanning kəngliki on gəz idi. **4** U ibadəthanioŋa rojəklik derizə-pənjirilərni ornatti. **5** Ibadəthana temioŋa, yəni muḳəddəs jay wə «kalamhana»ning temioŋa yandax [üq ḳəwətlik] bir imarətni saldi wə uning iqigə ḥujrilarni yasidi. **6** [Taxḳiriḳi imarətning] təwənki ḳəwitining kəngliki bəx gəz, ottura ḳəwitining kəngliki altə gəz, üqinqi ḳəwitining kəngliki yəttə gəz idi. Qünki ibadəthanining taxḳi temida limlarni ornatḳan təxüklər bolmasliḳi üqün u tamoŋa təkqə qiḳiriloŋanidi. **7** Ibadəthana pütünləy təyyar ḳilip elip kelingən taxlardin bina ḳilinoŋanidi. Xundaḳ ḳiloŋanda, uni yasioŋan waḳitta nə bolḳa nə palta nə baxḳa təmür əswablarning awazi u yərdə ḥeq anglanmaytti. **8** Təwənki ḳəwətning ḥujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong təripidə idi; bir aylanma pələmpəy ottura ḳəwətkə andin ottura ḳəwəttin üqinqi ḳəwətkə qiḳatti. **9** Xundaḳ ḳilip [Sulayman] ibadəthanini yasap püttürdi. Ibadəthanining üstigə har-limlarni bekitip, uni kedir tahtaylar bilən ḳaplidi. **10** U ibadəthanioŋa yandax imarətning ḳəwətlirining egizlikini bəx gəzdin ḳildi. Xu imarətning ḳəwətliri ibadəthanioŋa kedir limliri arḳiliḳ tutuxuḳluḳ idi. **11** Pərwərdigarning səzi Sulaymanoŋa kelip mundaḳ deyildiki: — **12** «Sən Manga yasawatḳan bu ibadəthanioŋa kəlsək, əgər sən bəlgilimilirimdə mengip, ḥəkümlirimgə riayə ḳilip, barliḳ əmrlirimni tutup ularda mangsang, Mən atang Dawutḳa sən tooŋruluḳ eytḳan səzümgə əməl ḳilimən; **13** Mən Israillarning arisida makan ḳilip əz həlḳim Israilni əsla taxlimaymən». **14** Sulayman ibadəthanini yasap püttürdi. **15** Ibadəthanining tamlirining iq təripini u kedir tahtayliri bilən yasap, ibadəthanining tegidin tartip torusning limlirioŋiqə yaoŋaq bilən ḳaplidi; wə arqa tahtayliri bilən ibadəthanioŋa pol yatḳuzdi. **16** U ibadəthanining arḳa temidin yigirmə gəz əlqəp ara tam yasap, iqkiriki hanini ḥasil ḳildi; u tegidin tartip torus limlirioŋiqə kedir tahtayliri bilən ḳaplidi. Bu əng iqkiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muḳəddəs jay» idi. **17** Uning aldidiki əy, yəni muḳəddəs hanining uzunluḳi ḳirik gəz idi. **18** Ibadəthanining iqki tamlirioŋa ḳapaḳ wə qeqəkning nushiliri nəḳix ḳilinoŋanidi. Ibadəthana pütünləy kedir tahtaylar bilən ḳaplanoŋanidi. Ḥeq tax kərünməytti. **19** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini u yərdə ḳoyux üqün, u ibadəthanining iqkiridiki kalamhanini yasidi. **20** Kalamhanining uzunluḳi yigirmə gəz, tooŋrisi yigirmə gəz, egizliki yigirmə gəz idi; u uni sap altundin ḳaplidi, xundaḳla uning aldidiki kedir yaoŋaqliḳ ḳurbangaḥnimu xundaḳ ḳaplidi. **21** Sulayman ibadəthanining iqini sap altun bilən ḳaplidi; u iqki kalamhanining aldini altun zənjirlər bilən tosidi; kalamhanini altun bilən ḳaplidi. **22** Xu təriḳidə u pütkül ibadəthanini, yəni pütkül ibadəthanining iqini altun bilən toluḳ ḳaplioŋanidi. Kalamhanioŋa təəlluḳ boloŋan ḳurbangaḥnimu pütünləy altun bilən ḳaplioŋanidi. **23** Kalamhanioŋa u zəytun yaoŋiqidin ikki kerubning xəklini yasidi. Ḥərbirining egizliki on gəz idi. **24** Bir kerubning bir ḳanitining uzunluḳi bəx gəz wə yənə bir ḳanitining uzunluḳi ḥəm bəx gəz bolup, bir ḳanitining uqidin yənə bir ḳanitining uqioŋiqə on gəz idi. **25** Ikkinqi kerubning ikki ḳaniti ḳoxulup on gəz idi. Ikki kerubning qong-kiqikliki wə xəkli ohxax idi. **26** Bir kerubning egizliki on gəz bolup, ikkinqi kerubningkimu ḥəm xundaḳ idi. **27** U kerublarni iqkiriki hanida ḳoydi. Kerublarning ḳanatliri yeyilip turatti. Birsining bir ḳaniti bir tamoŋa tegip, ikkinqisining ḳaniti udulidiki tamoŋa tegip turatti; ikkisining iqidiki ḳanatliri hanining otturisida bir-birigə tegixip turatti. **28** U kerublarni altun bilən ḳaplidi. **29** U ibadəthanining tamlirining pütkül iq qərsini, yəni iqkiriki hanining wə ḥəm taxḳiriḳi haniningkini altun bilən ḳaplidi. **31** Kalamhanining kirix eoŋizioŋa u

zəytun yaoŋiqidin etilgən qox ixiklərni yasidi. Ixiklərning
kexəkliri wə bexi əyning tooŋrisining bəxtin bir qismi
idi. 32 Bu qox ixiklər zəytun yaoŋiqidin etilgənidi; u
ixiklərning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək
nushiliri nəqix qilinip zinnətləngənidi; u ixiklərni,
jümlidin kerub bilən horma dərəhlirining nəqixlirini
altun bilən qaplidi. 33 Ibadəthanining taxqi hanisining
ixikining kexəklirini zəytun yaoŋiqidin yasidi; ular əyning
tooŋrisining təttin bir qismi idi; 34 qox qanatliq ixik
bolsa arqa yaoŋiqidin yasaldi. Bir qaniti yeyilip qatlinatti,
ikkinqi qanitimu yeyilip qatlinatti. 35 U ularning üstigə
kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushilirini nəqix
qildi; andin ularning üstigə, jümlidin nəqixlər üstigə
altun qaplidi. 36 Iqkiriki ḥoylining temini bolsa u üq
qəwət yonuloŋan tax bilən bir qəwət kedir yaoŋiqidin
yasidi. 37 [Sulaymanning səltənitining] tətinqi yilining
Zif eyida Pərwərdigarning ibadəthanisining uli selindi.
38 Wə on birinqi yilining Bul eyida, yəni səkkizinqi ayda
ibadəthanining ḥeqyeri qaldurulmay, layiḥə boyiqə
pütünləy tamam boldi. Xundaq qilip uning əyni yasixioŋa
yəttə yil kətti.

7 Sulayman əz ordisini bolsa, on üq yilda yasap
püttürdi. 2 U yasioŋan bu «Liwan ormini sariyi»ning
uzunluqini yüz gəz, kənglikini əllik gəz wə egizlikini
ottuz gəz qildi. Kedir yaoŋiqi tüwrükidin tət qatar
wə tüwrüklərning üstigə kedir limliri qoyuloŋanidi. 3
Tüwrüklərning üstidiki lim kətürüp turoŋan əgzisimu
kedir yaoŋiqidin idi. Limlar jəmiy qirik bəx bolup ḥər
qatarda on bəxtin idi. 4 Uning üq qəwət derizisi bar
idi, üq qəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi. 5
Barliq ixiklər wə kexəklər tət qasiliq qilinoŋandi; ixiklər
üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul
idi. 6 U uzunluqini əllik gəz, tooŋrisini ottuz gəz
qilip, tüwrüklük bir dəḥliz yasidi; uning aldida yənə
bir dəḥliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük
aywan bar idi. 7 Andin keyin u sorak soraydioŋan təhti
üqün «Sorak dəḥlizi» dəp ataloŋan yənə bir dəḥlizni
yasidi. U dəḥlizning tegidin tartip torusning limlirioŋiqə
kedir yaoŋiqi bilən qaplanoŋanidi. 8 [Sulayman] əzi
olturidioŋan saray, yəni dəḥlizning arqa ḥoylisioŋa
jaylaxaqan sarayning layiḥisi «[sorak] əyi»ningkigə
ohxax idi. Sulayman əz əmrigə aloŋan Pirəwnning qizi
üqün xu dəḥlizgə ohxax bir sarayni yasatti. 9 Bu
imarətlərning ḥəmmisi iqkiriki tamliridin tartip qong
ḥoylining tamlirioŋiqə, ulidin tartip əgzining pəwazioŋiqə
qimmət taxlardin, yəni əlqəm boyiqə oyulup andin
iq-texi ḥərə bilən kesilgən taxlardin yasaloŋanidi. 10
Ulliri bolsa qong wə qimmət taxlardin, uzunluqi on
gəz wə səkkiz gəz boloŋan taxlardin qilinoŋanidi. 11
Ullarning üstigə yənə bekitilgən əlqəm boyiqə oyuloŋan
qimmət esil taxlar wə kedir limliri qoyuloŋanidi. 12
Qong ḥoylining qərisidiki tam üq qəwət oyuloŋan tax
wə bir qəwət yonuloŋan kedir limliridin yasaloŋanidi.
Pərwərdigarning ibadəthanisining iqkiriki ḥoylisining
temi wə yənə ordidiki dəḥlizining temimu xundaq
yasaloŋanidi. 13 Sulayman padixaḥ adəm əwətip Ḥiramni
turdin kəltürdi. 14 U kixi Naftali qəbilisidin boloŋan bir
tul hotunning ooŋli bolup, atisi turluq bir miskər idi.
Ḥiram miskərqiliktə türlük ixlarni qilixqa tolimu usta,
pəm-parasətlik wə bilimlik idi. U Sulayman padixaḥning
qexioŋa kelip, uning ḥəmmə ixini qildi. 15 U əzi ikki
tüwrükni mistin yasidi. Ḥərbir tüwrükning egizliki
on səkkiz gəz bolup, aylanmisi on ikki gəz idi. 16 Bu
tüwrüklərning üstigə qoyux üqün mistin ikki tajni quyup
yasap, uning üstigə qoydi. Bir tajning egizliki bəx gəz,
ikkinqi tajning egizlikimu bəx gəz idi. 17 Tüwrüklərning
təpisidiki tajlar torlaroŋa ohxax zinnətlinip, zənjirlər wə
torlanoŋan ḥalqilar bilən toqukluk idi. Bir tajning xundaq
yəttə qatar tor ḥalqiliri bar idi, ikkinqi tajningmu
ḥəm xundaq yəttə qur tor ḥalqiliri bar idi. 18 U
yənə anarlarni, yəni tüwrüklərning üstidiki ḥərbir
tajni yepip turidioŋan tor ḥalqilarning üstigə ikki qatar
anarni yasidi. U birinqi wə ikkinqi tajoŋimu ohxaxla
xundaq qildi. 19 Aywandiki tüwrüklərning üstidiki tajliri
nilupər xəkillik bolup, egizliki tət gəzdin idi. 20 Ikki
tüwrükning tajliridiki tor ḥalqilirioŋa yeqin tompiyip
qikqan jayning üstidə qəwətmu-qəwət qəridigən ikki
yüz anar nushisi bar idi. Ikkinqi tajning qərisimu
ohxax idi. 21 U tüwrüklərni ibadəthanining aldidiki
aywanoŋa tiklidi. Ong təripigə birni tikləp namini
«Yaqin», sol təripigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi.
22 Tüwrüklərning üsti nilupər xəklidə yasaloŋanidi.
Buning bilən tüwrüklərning ixliri pütkənidi. 23 U mistin
«dengiz» dəp ataloŋan yooŋan das yasidi. Uning bir
girwikidin yənə bir girwikigiqə on gəz kelətti. Uning
aylamisi ottuz gəz idi. 24 Dasning girwiki asti qəridəp
qapak nushiliri bilən zinnətləngənidi. Bular dasning
qərisining ḥərbir gezigə undin, ikki qatar qoyuloŋan idi.
Ular das bilən bir waqitta quyup qiqiriloŋanidi. 25 Das
on ikki buqa xəkli üstidə turoŋuzuloŋanidi. Bularning
üqi ximal tərəpkə, üqi oŋərb tərəpkə, üqi jənub tərəpkə,
üqi xərk tərəpkə yüzləngənidi. «dengiz» bularning
üstidə idi; ularning arqisi iq təripidə idi. 26 Dasning
qelinliqi aliqanning kənglikidək bolup, uning girwiki
piyalining girwikidək, xəkli eqiloŋan nilupərdək idi.
Uningoŋa ikki ming bat su sioŋatti. 27 Uningdin baxqa u
mistin on təglikni yasidi. Ḥərbir təglikning uzunluqi
tət gəz, kəngliki tət gəz bolup, egizliki üq gəz idi. 28
Bu təgliklər xundaq yasaloŋanidiki, ularning [rəsimlik]
tahtiliri bar idi; tahtiliri ramkilar iqigə ornitiloŋanidi.
29 Ramkilarning otturisidiki rəsim tahtaylirida wə
ramkilarning əzidimu xirlar, buqilar wə kerublarning
sürətlik zinnətliri bar idi; xirlar wə buqilarning asti wə
üsti zənjirsiman gül qəmbirək xəklidə zinnətləngənidi.
30 Ḥərbir təglikning mis oqliri bilən tət qaqi bar idi;
təglikning dasni kətürüp turidioŋan tət burjikidə jazisi
bar idi; das astidiki putlirining ḥər təripidə torlanoŋan
quyma gül xahliri ornitiloŋanidi. 31 Ḥər təglikning iqidə
qongqurluqi bir gəz kelidioŋan «kiqik təglik» bolup,
aoŋzi dügilək idi; kiqik təglikning uzunluqi bir yerim
gəz idi; aoŋzining ətrapida nəqixlər bar idi; ularning
ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasiliq idi. 32 Tət qaqi
rəsimlik tahtayliri astida bolup, ularning oqliri təglikkə
bekitilgənidi. Ḥərbir qaqning egizliki bir yerim gəz idi.
33 Qaqlarning qurulmisi jəng ḥarwilirining qaqliridək
idi. Ularning qazanliri, qaskanliri, qetiqliri wə oqlirining
ḥəmmisi mistin quyuloŋanidi. 34 Ḥərbir təglikning tət
burjikidə birdin tət tutquqi bar idi; ular təgliktin qiqip
turatti wə ular təglik bilən təng quyuloŋan. 35 Ḥərbir
təglikning təpisidə egizliki yerim gəz kelidioŋan bir

yumilaḳ jaza bar idi. Ḥərbir təglikning təpisidə tirək
wə rəsimlik tahtaylar bar idi. Ular təglik bilən təng
ḳuyuloŋan. **36** U muxu tirək wə rəsim tahtayliridiki
box orunlaroŋa kerub, xir wə horma dərəhlirining
nushilirini wə qərisigə torlanoŋan gül xahlirini nəḳix
ḳildi. **37** Xu tərikidə u muxu on təglikni yasap boldi.
Ḥəmmisi bir nushida ḳuyulup, ohxax qongluḳta wə
xəkildə idi. **38** U mistin on das yasioŋan bolup, ḥərbir
daskа ḳirik bat su sioŋatti; ḥərbir dasning tooŋrisi tət
gəz idi. On təglikning ḥərbirining təpisidə birdin das
bar idi. **39** U bəx dasni ibadəthanining ong yenida wə
bəxni ibadəthanining sol yenida ḳoydi; mis dengizni
ibadəthanining ong təripigə, yəni xərḳiy jənub təripigə
ḳoydi. **40** Ḥiram xularoŋa təəlluḳ das, kürək wə ḳaqa-
ḳuqilarnimu yasap təyyar ḳildi. Xundaḳ ḳilip Ḥiram
Sulayman padixaḥ üqün Pərwərdigarning əyining barliḳ
ḳurulux hizmitini pütküzdi: — **41** ikki tüwrük, ikki
tüwrükning üstidiki apḳursiman ikki bax wə bu ikki
baxni yepip turidioŋan ikki torni yasitip püttürdi, **42**
xu ikki tor üstigə ḳayqilaxturuloŋan tət yüz anarni
yasatti. Bir torda ikki ḳatar anar bolup, tüwrük üstidiki;
apḳursiman ikki baxni yepip turatti. **43** U on das təgliki
wə das təglikigə ḳoyulidioŋan on «yuyux desi»ni, **44** «mis
dengiz» wə uning astidiki on ikki mis buḳini yasatḳuzdi,
45 ḳazanlarni, kürəklərni wə ḳaqa-ḳuqilarnimu təyyar
ḳildi. Ḥiram Pərwərdigarning əyi üqün Sulayman
padixaḥning əmri bilən yasioŋan bu ḥəmmə nərsilər
parḳiraydioŋan mistin idi. **46** Padixaḥ ularni Iordan
tüzləŋlikidə, Sukkot bilən Zarətanning otturisida, [xu
yərdiki] seoŋizlayda ḳelip yasap, ḳuydurup qiḳti. **47**
Bu nərsilər xunqə kəp boloŋaqḳa, Sulayman ularning
eoŋirliḳini əlqimidi. Xuning bilən misning eoŋirliḳi
məlum bolmidi. **48** Sulayman yənə Pərwərdigarning
əyi iqidiki barliḳ əswablarni yasatti: — yəni altun
huxbuygaḥni, «təḳdim nan» ḳoyulidioŋan altun xirəni,
49 Kalamhana aldida turidioŋan sap altun qiraoŋdanlarni
(bəxni ong yenida, bəxni sol yenida) yasatti; wə xularning
gülsiman zinnətlirini, qiraoŋlirini, qiraoŋ ḳisḳuqlirini
altundin yasatti; **50** das-piyalilirini, piqaḳlirini, ḳaqilirini,
təhsilirini wə küldanlarning ḥəmmisini sap altundin
yasatti; u iqkiriki hanining, yəni əng mukəddəs jayning
ḳatlinidioŋan, ḳox ḳanatliḳ ixiklərning girəlirini wə
əydiki mukəddəs jayning [ixiklirining] girəlirini altundin
yasatti. **51** Sulayman padixaḥ Pərwərdigarning əyi üqün
ḳilduridioŋan ḥəmmə ḳuruluxlar tamam boloŋanda,
u atisi Dawut [Hudaoŋa] atioŋan nərsilərni (yəni
kümüx, altun wə türlük baxḳa buyumlarni) əkəltürüp
Pərwərdigarning əyining həzinilirigə ḳoydurdi.

8 Xu qaoŋda Sulayman Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini
«Dawut xəḥiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün
Israil aḳsaḳallirini, ḳəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining
bəglirini Yerusalemoŋa əz yenioŋa yioŋilixḳa qaḳirdi.
2 Buning üqün Israilning ḥəmmə adəmliri Etanim
eyida, yəni yəttinqi aydiki bekitilgən ḥeytta Sulayman
padixaḥning ḳexioŋa yioŋildi. **3** Israilning ḥəmmə
aḳsaḳalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əḥdə sanduḳini
kətürüp [mangdi]. **4** Ular Pərwərdigarning əḥdə
sanduḳini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barliḳ
muḳəddəs buyumlarni kətürüp elip qiḳti. Kaḥinlar bilən
Lawiylar muxularni elip qiḳti. **5** Sulayman padixaḥ
wə uning aldioŋa yioŋiloŋan barliḳ Israil jamaiti əḥdə
sanduḳining aldida mengip, kəplikidin sanini elip
bolmaydioŋan san-sanaḳsiz ḳoy bilən kalilarni ḳurbanliḳ
ḳilixatti. **6** Kaḥinlar Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini əz
jayioŋa, ibadəthanining iqki «kalamhana»sioŋa, yəni əng
muḳəddəs jayoŋa elip kirip, kerublarning ḳanatlirining
astioŋa ḳoydi. **7** Qünki kerublarning yeyilip turoŋan ḳaniti
əḥdə sanduḳining orni üstidə boloŋaqḳa, əḥdə sanduḳi
bilən uni kətürüp turidioŋan baldaḳlarni yepip turatti. **8**
Bu baldaḳlar naḥayiti uzun boloŋaqḳa, kalamhanining
aldidiki muḳəddəs jayda turup, əḥdə sanduḳining
yenidiki ikki baldaḳning uqlirini kərgili bolatti, biraḳ
əyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaḳlar taki
bügüngə ḳədər xu yərdə turmaḳta. **9** Əḥdə sanduḳining
iqidə Musa pəyoŋəmbər Ḥorəb teoŋida turoŋanda iqigə
saloŋan ikki tax tahtidin baxḳa ḥeqnərsə yoḳ idi
(Israillar Misir zeminidin qiḳḳandin keyin Pərwərdigar
ular bilən ḥorəbdə əḥdə tüzgənidi). **10** Wə xundaḳ
boldiki, kaḥinlar muḳəddəs jaydin qiḳixioŋila, bir bulut
Pərwərdigarning ibadəthanisini ḳapliwaldi. **11** Kaḥinlar
bulut tüpəylidin əz wəzipilirini ətəxkə ərə turalmaytti;
qünki Pərwərdigarning julasi Pərwərdigarning əyini
toldoroŋanidi. **12** Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar
tum ḳarangoŋuluḳ iqidə turimən, dəp eytḳanidi; **13**
lekin, [i Pərwərdigar], mən dərwəḳə Sening üqün bir
ḥəywətlik makan bolsun dəp, Sən mənggü turidioŋan bir
əyni yasidim, dedi. **14** Andin padixaḥ burulup barliḳ
Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barliḳ jamaiti uning
aldida turatti. **15** U mundaḳ dedi: — «Israilning Hudasi
Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə boloŋay! U Əz aoŋzi
bilən atam Dawutḳa wədə ḳiloŋanidi wə Əz ḳoli bilən uni
əməlgə axurdi. U Dawutḳa yənə: — **16** «Mən Əz həlḳim
Israilni Misir zeminidin elip qiḳḳan kündin buyan namim
üqün bu yərdə bir əy salay dəp Israilning ḥərḳaysi
ḳəbililirining xəḥərliridin ḥeqḳaysisini tallimidim; biraḳ
həlḳim boloŋan Israiloŋa ḥəkümranliḳ ḳilsun dəp Dawutni
tallidim» degənidi. **17** Əmdi atam Dawutning Israilning
Hudasi Pərwərdigarning namioŋa atap bir əy selix arzu-
niyiti bar idi. **18** Biraḳ Pərwərdigar atam Dawutḳa:
«Kənglüngdə Mening namimoŋa bir əy yasaxḳa ḳiloŋan
niyiting yahxidur; **19** əmma xu əyni sən yasimaysən,
bəlki sening puxtungdin bolidioŋan ooŋlung, u Mening
namimoŋa atap xu əyni salidu», degənidi. **20** Mana əmdi
Pərwərdigar Əz səzigə əməl ḳildi. Mən Pərwərdigar wədə
ḳiloŋinidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə
olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioŋa
atap bu əyni saldim. **21** Əydə əḥdə sanduḳi üqün bir
jayni rastlidim; əḥdə sanduḳi iqidə Pərwərdigarning ata-
bowilirimizni Misir zeminidin elip qiḳḳanda, ular bilən
tüzgən əḥdə [tahtiliri] bardur». **22** Andin Sulayman
Israilning barliḳ jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning
ḳurbangaḥining aldida turup, ḳollirini asmanoŋa ḳaritip
kətürüp **23** mundaḳ dua ḳildi: — «I Israilning Hudasi
Pərwərdigar! Nə yuḳiriḳi asmanda nə təwənki yərdə
səndək Huda yoḳtur; aldingda pütün ḳəlbi bilən
mangidioŋan ḳulliring üqün əḥdəngdə turup əzgərməs
muḥəbbitingni kərsətküqisən. **24** Qünki Sən Əz ḳulung
atam Dawutḳa bərgən wədidə turdung; Sən Əz aoŋzing
bilən eytḳan səzünggə mana bügünkidək Əz ḳolung
bilən əməl ḳilding. **25** Əmdi ḥazir, i Israilning Hudasi

Pərwərdigar, Өz qulung atam Dawutqa: — «Əgər sening
əwladliring өz yollirioƣa səgək bolup sən Mening aldimda
mangoƣandək mangidioƣan bolsa, sanga əwladingdin
Israilning təhtidə olturidioƣan bir zat kəm bolmaydu»
dəp bərgən wədəngdə turoƣaysən. **26** Əmdi hazir, i
Israilning Hudasi, Sən qulung Dawutqa eytqan səzliring
əməlgə axuruloƣay, dəp ətünimən! **27** Lekin Huda Өzi
rastla yər yüzidə makan qilamdu? Mana, asmanlar bilən
asmanlarning asmini seni sioƣduralmioƣan yərdə, mən
yasioƣan bu өy qandaqmu Sening makaning bolalisun?!
28 Lekin i Pərwərdigar Hudayim, qulungning duasi
bilən iltijasioƣa qulaq selip, qulungning bügün Sanga
kətürgən nidasi wə tilikini angliƣaysən; **29** xuning
bilən Өz kəzliringni keqə-kündüz bu өygə, yəni Sən:
«Mening namim u yərdə ayan bolsun» dəp eytqan jayoƣa
keqə-kündüz tikkəysən; Өz qulungning u jayoƣa qarap
qiloƣan duasioƣa qulaq saloƣaysən. **30** qulung wə həlqing
Israil bu jayoƣa qarap dua qiloƣan qaoƣda, ularning
iltijisioƣa qulaq selip, Өz makaning qiloƣan asmanlardin
turup angliƣaysən, angliƣiningda ularni kəqürgəysən.
31 Əgər birsi өz qoxnisioƣa gunaƣ qilsa wə xundaqla
ixning rast-yaloƣanliqini bekitix üqün qəsəm iqküzülsə,
bu qəsəm bu өydiki qurbangaƣingning aldioƣa kəlsə,
32 Sən qəsəmni asmanda turup anglap, amal qilip өz
bəndiliring otturisida həküm qiqaroƣaysən; gunaƣi bar
adəmni gunaƣqa tartip, өz yolini өz bexioƣa yandurup,
gunaƣsiz adəmni aqlap, өz adillikioƣa qarap uningoƣa
həkqini bərgəysən. **33** Өz həlqing Israil Sening aldingda
gunaƣ qiloƣini üqün düxməndin yengilsə, Sanga qaytip
bu өydə turup, namingni etirap qilip, Sanga dua bilən
iltija qilsa, **34** Sən asmanda anglap, Өz həlqing Israilning
gunaƣini kəqürüp, ularni Sən ata-bowilirioƣa təqdim
qiloƣan zeminoƣa qayturup kəlgəysən. **35** Ular Sanga
gunaƣ qiloƣini üqün asman etilip yamoƣur yaoƣmaydioƣan
qiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayoƣa qarap Sanga dua
qilip namingni etirap qilip, Sening ularni qiyinqilikqa
saloƣining tüpəylidin өz gunaƣidin yenip towa qilsa,
36 Sən asmanda turup qulaq selip, qulliringning wə
həlqing Israilning gunaƣini kəqürgəysən; qünki Sən
ularoƣa mengix kerək boloƣan yahxi yolni əgitisən wə Өz
həlqinggə miras qilip bərgən zeminning üstigə yamoƣur
yaoƣdurisən! **37** Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa,
ya ziraətlər Dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər
yaki qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning
zemindiki xəhərlirining qowuqlirioƣa hujum qilip
qorxiwalsa, ya hərqandaq apət ya kesəllik bolsa, **38**
Sening həlqing boloƣan Israildiki hərqandaq kixi өz
kənglidiki wabani bilip, ulardin hərqaysi kixi qollirini
bu өygə sunup, hərqandaq dua yaki iltija qiloƣan bolsa,
39 əmdi Sən turuwatqan makaning asmanda turup
anglap, kəqürüm qiloƣaysən; Sən hərbir adəmning
qəlbini bilgəqkə, amal qilip өzining yollirini өzigə
yanduroƣaysən (qünki Sənla, yaloƣuz Sənla həmmə insan
balilirining qəlblirini bilgüqidursən); **40** xundaq qilip,
ular Sən ata-bowilirimizoƣa təqdim qiloƣan zeminda
olturup өmrining həmmə künlidə səndin qorkidioƣan
bolidu. **41** Өz həlqing Israildin bolmioƣan, Sening uluoƣ
naming tüpəylidin yiraq-yiraqlardin kəlgən musapir
bolsa **42** (qünki ular Sening uluoƣ naming, qudrətlik
qolung wə sozoƣan biliking tooƣrisida angliylaydu),
— undaq birsi kelip bu өy tərəpkə qarap dua qilsa,
43 Sən turuwatqan makaning boloƣan asmanlarda
uningoƣa qulaq selip, u musapir Sanga nida qilip
tiliginining həmmisigə muwapiq qiloƣaysən; xuning
bilən yər yüzidiki barliq əllər namingni tonup yetip,
Өz həlqing Israildək Səndin qorkidioƣan bolup, mən
yasioƣan bu өyning Sening naming bilən ataloƣinini
bilidu. **44** Əgər Sening həlqing Sening tapxuruqung
bilən düxmini bilən jəng qilixqa qiqqanda, Sən talliƣan
bu xəhərgə, xundaqla mən namingoƣa atap yasioƣan
bu өy tərəpkə qarap Sən Pərwərdigaroƣa dua qilsa, **45**
Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioƣa
qulaq selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən. **46** Əgər
ular sanga gunaƣ sadir qiloƣan bolsa (qünki gunaƣ
qilmaydioƣan həqkixi yoqtur) Sən ularoƣa oƣəzəplinip,
ularni düxmənlirining qolioƣa tapxuroƣan bolsang, bular
ularni yiraq-yeqinoƣa, өzlirining zeminioƣa sürgün qilip
elip baroƣan bolsa, **47** lekin ular sürgün qilinoƣan yurtta
əs-hoxini tepip towa qilip, өzi sürgün boloƣan yurtta
Sanga: — Biz gunaƣ qilip, qəbiƣlikkə berilip Səndin yüz
өrüp kəttuq, dəp yelinsa, **48** — əgər ularni sürgün qiloƣan
düxmənlirining zeminida pütün qəlbi wə pütün jenidin
Sening təripinggə yenip, Sən ularning ata-bowilirioƣa
təqdim qiloƣan zeminoƣa, Sən talliƣan xəhər tərəpkə wə
mən namingoƣa atap yasioƣan bu өy tərəpkə yüzini qilip,
Sanga qarap dua qilsa, **49** Sən turuwatqan makaning
boloƣan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijasini
anglap ular üqün həküm qiqirip, **50** Өz həlqingning
Sanga sadir qiloƣan gunaƣini, Sanga ətküzgən həmmə
itaətsizliklirini kəqürüm qiloƣaysən wə ularni sürgün
qiloƣanlarning aldida ularoƣa rəhim tapquzoƣaysənki,
xular ularoƣa rəhim qilsun **51** (qünki ular Өzüng Misirdin,
yəni təmür tawlax peqidin qiqaroƣan Өz həlqing wə
Өz mirasingdur); **52** Sening kəzliring Өz qulungning
iltijasioƣa wə Өz həlqingning iltijasioƣa oquq boloƣay,
ular hər ixta sanga nida qilip tiliginidə ularoƣa qulaq
saloƣaysən; **53** qünki Sən ata-bowilirimizni Misirdin
qiqaroƣiningda Өz qulung Musa arqiliq eytqiningdək, Sən
həlqingni Өzünggə has mirasing bolsun dəp, yər yüzidiki
həmmə əllər arisidin ularni ayrim elip talliding, i Rəb
Pərwərdigar!». **54** Sulayman Pərwərdigaroƣa xu barliq
dua wə iltijalirini qilip boloƣanda, qollirini asmanoƣa
qarap kətürüp Pərwərdigarning qurbangaƣining aldida
tizlinip turoƣan yərdin qopup, **55** өrə turup Israilning
barliq jamaitigə yuqiri awazda bəht tiləp mundaq
dedi: — **56** «Uning barliq wədə qiloƣini boyiqə Өz
həlqi Israiloƣa aram bərgən Pərwərdigar mubarəktur!
U Өz quli Musaning wasitisi bilən qiloƣan həmmə
meƣribanə wədilərning həqbiri yərdə qalmidi! **57**
Pərwərdigar Hudayimiz ata-bowilirimiz bilən boloƣandək
biz bilən billə boloƣay; U nə bizdin waz kəqmisun nə
bizni taxlimisun; **58** buning bilən U qəlbimizni Uning
yollirida mengixqa, Өzi ata-bowilirimizoƣa buyruoƣan
əmrlər, bəlgilimilər wə həkümlərni tutuxqa Өzigə
mayil qiloƣay; **59** mening Pərwərdigarning aldida
iltija qiloƣan bu səzlirim keqə-kündüz Pərwərdigar
Hudayimizning yenida tursun; xuning bilən Өz qulung
üqün tooƣra həküm qilip, həlqing Israil üqün tooƣra
həküm qilip, hər kündiki dərdigə yətkəysən; **60**
xuning bilən yər yüzidiki həmmə əllər Pərwərdigar

Өzi Hudadur, Uningdin baxkisi ḥeqkaysisi yokṭur dəp
bilgəy, **61** xundakla bügün kiloṇininglaroṇa ohxax Uning
bəlgilimiliridə mengixka wə əmrlirini tutuxka kəlbinglar
Pərwərdigar Hudayimizoṇa mukəmməl boloṇay!». **62**
Wə padixaḥ pütün Israil bilən billə Pərwərdigarning
aldida kurbanliklarni kildi. **63** Sulayman Pərwərdigaroṇa
inaklik kurbanliki süpitidə yigirmə ikki ming kala wə
bir yüz yigirmə ming koy kurbanlik kildi. Padixaḥ
bilən barlik Israillar xundak kilip Pərwərdigarning
əyini uningoṇa beoṇixlidi. **64** Xu küni padixaḥ
Pərwərdigarning əyining aldidiki ḥoylisining otturisini
ayrip mukəddəs kilip, u yərdə köydürmə kurbanliklar,
axlik ḥədiyəliri wə inaklik kurbanlikilirining yaoṇlirini
sundi; qünki Pərwərdigarning aldida turoṇan mis
kurbangaḥ köydürmə kurbanliklar, axlik ḥədiyəliri wə
inaklik kurbanlikilirining yaoṇlirini kobul kilixka kiqik
kəldi. **65** Xuning bilən u wakitta Sulayman wə uning
bilən boloṇan pütün Israil, yəni Hamat rayonioṇa kirix
eoṇizidin tartip Misir ekinioṇiqə ḥəmmə yərlərdin kəlgən
zor bir jamaət Pərwərdigar Hudayimizning aldida yəttə
kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik ḥeyt
ətküzdi. **66** Səkkizinqi künidə u həlkni kayturdi; ular
padixaḥning bəhtini tilidi; andin ular Pərwərdigarning
Өz kuli Dawutka wə həlki Israiloṇa kiloṇan yahxilikliri
üqün kəlbidə xad-huram bolup əz əy-qedirlirigə kaytip
kətti.

9 Sulayman Pərwərdigarning əyi, padixaḥ ordisi wə
xundakla kuruxni arzu kiloṇan baxka kuruluxlarni
kənglidikidək pütküzüp boloṇanda, **2** Pərwərdigar
Sulaymanoṇa Gibeonda kərüngəndək əmdi ikkinqi ketim
uningoṇa kəründi. **3** Pərwərdigar uningoṇa mundak
dedi: — «Sən Mening aldimda kiloṇan dua wə iltijayingni
anglidim; Mening namim uningda əbədgiqə ayan kilinixi
üqün, sən yasioṇan bu əyni Өzümgə mukəddəs kildim.
Mening kəzlirim wə kənglüm xu yərdə ḥəmixə bolidu.
4 Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoṇinidək,
sənmu sanga buyruoṇinimning ḥəmmisigə muwapik
əməl kilix üqün, bəlgilimilirim wə ḥəkümlirimni tutup,
pak kəngül wə durusluk bilən aldimda mangsang, **5**
Mən əmdi atang Dawutka: «Israilning təhtidə sanga
əwladingdin olturuxka bir zat kəm bolmaydu» dəp wədə
kiloṇinimdək, Mən padixaḥlik təhtingni Israilning üstidə
əbədgiqə məḥkəm kilimən. **6** Lekin əzüng ya ooṇulliring
Manga əgixixtin waz keqip Mən aldinglarda koyoṇan
əmrlirim bilən bəlgilimilirimni tutmay, bəlki baxka
ilaḥlarning kullukioṇa kirip ularoṇa səjdə kilsanglar, **7**
xu qaoṇda Mən Israilni ularoṇa təkdim kiloṇan zeminidin
üzüp qikirimən; wə Өz namimni kərsitixkə Өzümgə
mukəddəs kiloṇan bu əyni nəzirimdin taxlaymən wə
Israil ḥəmmə həlklər arisida səz-qəqək wə tapa-tənining
obyekti bolidu; **8** Bu əy gərqə ḥazir kərkəm kərünsimu,
xu zamanda uningdin ətkənlərning ḥəmmisi zor ḥəyran
kelixip üxkirtip: «Pərwərdigar bu zeminoṇa wə bu
əygə nemixka xundak kildi?» dəp soraydu. **9** Kixilər:
— Qünki [zemindiki həlklər] əz ata-bowilirini Misir
zeminidin qikaroṇan Pərwərdigar Hudasini taxlap,
əzlirini baxka ilaḥlaroṇa baoṇlap, ularoṇa səjdə kilip
kullukida boloṇanliki üqün, Pərwərdigar bu pütkül
külpətni ularning bexioṇa qüxürüptu, dəp jawab beridu.
10 Xundak boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman u ikki
əyni, yəni Pərwərdigarning əyi bilən padixaḥ əyini
yasap boloṇandin keyin, **11** Turning padixaḥi Ḥiram
Sulaymanoṇa barlik tələnpliri boyiqə kedir dərəhliri,
arqa dərəhliri wə altun təminligini üqün Sulayman
padixaḥ uningoṇa Galiliyə əlkisidin yigirmə xəḥərni
bərdi. **12** Ḥiram Sulayman uningoṇa bərgən xəḥərlərni
kərüxkə Turdin qikip kəldi; lekin ular uningoṇa ḥeq
yakmidi. **13** U: — Ḥəy buradirim, sən muxu manga
bərgining zadi kandak xəḥərlər?! — dedi. U ularni
«Kabulning yurti» dəp atidi, wə ular bügünki küngiqə
xundak atilidu. **14** Ḥiram bolsa padixaḥka bir yüz
yigirmə talant altun əwətkənidi. **15** Sulayman padixaḥ
Pərwərdigarning əyini, əz əyini, Milloni, Yerusalemning
sepilini, Ḥazorni, Məgiddoni wə Gəzər xəḥərlirini yasax
üqün ḥaxaroṇa tutkan ixligüqilərning ixliri mundak:
— **16** (Misirning padixaḥi Pirəwn qikip Gəzərgə ḥujum
kilip elip, uni otta köydürüp, xəḥərdə turuwatkan
Kanaaniylarni kirip, xəḥərni toy sowoṇisi süpitidə
Sulaymanning hotuni boloṇan əz kizioṇa bərgənidi)
17 Sulayman Gəzər bilən təwənki Bəyt-Ḥoronni bina
kildi; **18** u Baalat bilən əz zeminidiki qəlgə jaylaxkan
Tadmornimu yengidin yasidi, **19** xundakla əzigə has
ḥəmmə ambar xəḥərlirini, «jəng ḥarwisi xəḥərliri»ni,
«atliklar xəḥərliri»ni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi
soraydioṇan barlik zeminda halioṇinini bina kildi. **20**
Israillardin bolmioṇan Amoriylar, Ḥittiylar, Pərizziylər,
Ḥiwiylar wə Yəbusiylardin [Israil] zeminida kelip
kaloṇanlarning ḥəmmisini bolsa, **21** Sulayman bularni,
yəni Israillar pütünləy yokitalmioṇan əllərning kalduk
əwladlirini kulluk ḥaxaroṇa tutti. Ular bügünki küngiqə
xundak bolup kəldi. **22** Lekin Sulayman Israillardin
ḥeqkimni kul kilmay, bəlki ularni ləxkər, hizmətkar,
ḥəkümdar-əməldar, ḥarwa bilən atliklarning sərdarliri
kildi. **23** Bulardin Sulaymanning ixlirini baxkuridioṇan,
yəni ixligüqilərning üstigə koyuloṇan qong nazarətqilər
bəx yüz əllik idi. **24** Pirəwnning kizi Dawutning
xəḥiridin kəqüp Sulayman uning üqün yasioṇan əydə
olturoṇinida, u Millo kəl'əsini yasidi. **25** Sulayman
Pərwərdigaroṇa yasioṇan kurbangaḥda yilda üq ketim
köydürmə kurbanliklar bilən inaklik kurbanliklirini
sunatti wə Pərwərdigarning aldidiki [huxbuygaḥta]
huxbuy yakatti. Xu təriki̇də u ibadəthanining ixlirini
pütküzdi. **26** Sulayman padixaḥ Ezion-Gəbərdə bir
türküm kemilərni yasidi. U yər bolsa Edom zeminida,
Kizil dengiz boyidiki Elatning yenida idi. **27** Ḥiram əz
hizmətkarliri, yəni dengizqilikni obdan bilidioṇan nəqqə
kemiqilərni Sulaymanning hizmətkarlirioṇa koxulup
kemilərdə ixləxkə əwətti. **28** Ular Ofiroṇa berip, u yərdin
tət yüz yigirmə talant altunni elip kelip, Sulayman
padixaḥka apardi.

10 Xebaning ayal padixaḥi bolsa Sulaymanning
Pərwərdigarning nami bilən baoṇlinixlik boloṇan
dangk-xəḥritini anglap, uni kiyin qigix-soallar bilən
sinioṇili kəldi. **2** U huxbuy buyumlar, intayin tola
altun wə yakut-gəḥərlər artiloṇan təgilərni elip, qong
dəbdəbə bilən Yerusalemoṇa kəldi. Sulaymanning kexioṇa
kəlgəndə əz kəngligə pükkən ḥəmmə ix tooṇuluk uning
bilən səzləxti. **3** Sulayman uning ḥəmmə sorioṇanliriоṇa
jawab bərdi. Ḥeqnemə padixaḥka karangoṇu əməs idi,
bəlki ḥəmmisidə uningoṇa jawab bərdi. **4** Xebaning

ayal padixaḫi Sulaymanning danalikioǫa, yasioǫan ordasarayoǫa, **5** dastihandiki taamlaroǫa, əməldarlarning katar-katar olturuxlirioǫa, hizmətkarlirining katar-katar turuxlirioǫa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning sakiylirioǫa wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoǫan kəydürmə kurbanliklirioǫa karap, üni iqigə qüxüp kətti. **6** U padixaḫka: — Mən əz yurtumda silining ixliri wə danalikliri tooǫrisida anglioǫan həwər rast ikən; **7** Əmma mən kelip əz kəzlirim bilən kərmigüqə bu sözlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən yeriminimu anglimioǫan ikənmən; silining danalikliri bilən bərikət-bayaxatlikliri mən anglioǫan həwərdin ziyadə ikən. **8** Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-hə! Həmixə silining aldilirida turup danaliklirini anglaydioǫan bu hizmətkarlar nəkədər bəhtliktur! **9** Silidin səyüngən, silini Israilning təhtigə olturoǫuzoǫan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Pərwərdigar Israiloǫa mənggülük baoǫlioǫan muḫəbbiti üqün, U silini tooǫra həküm wə adalət sürgili padixaḫ kildi, dedi. **10** U padixaḫka bir yüz yigirmə talant altun, intayin kəp huxbuy buyumlar wə yakut-gəhərlərni sowoǫa kildi. Xebaning ayal padixaḫi Sulayman padixaḫka sunoǫan xunqə zor mikdardiki huxbuy buyumlar uningdin keyin heq kərüngən əməs **11** (Hiramning Ofirdin altun əpkelidioǫan kemilirimu Ofirdin yənə intayin zor mikdardiki səndəl yaoǫiqi wə yakut-gəhərlərni elip kəldi. **12** Padixaḫ səndəl yaoǫiqidin Pərwərdigarning əyi üqün wə padixaḫning ordisi üqün pələmpəy-salasunlar yasatti həm nəoǫmə-nawaqilar üqün qiltarlar wə sazlarni xuningdin yasatti. Xu wakittin keyin xundak zor mikdardiki esil səndəl yaoǫiqi bu wakitkiqə heq kəltürülmidi ya kərülüp bakmidi). **13** Sulayman padixaḫ Xebaning ayal padixaḫioǫa əz xaḫanə sahawitidin bərgəndin baxka, ayal padixaḫning kəngli tartkan həmmini — nemə sorisa, xuni bərdi; andin u hizmətkarliri bilən yoloǫa kikip əz yurtioǫa kaytip kətti. **14** Sulaymanoǫa hər yili kəltürülgən altunning əzi altə yüz atmix altə talant idi. **15** Bu kirimdin baxka, tijarətqilərdin, okətqilərning sodisidin, barlik ərəbiyə padixaḫliridin wə əz zeminidiki əməldarlardin həm altun kəltürüldi. **16** Sulayman padixaḫ ikki yüz qong siparni sokturdi wə hər siparoǫa altə yüz xəkəl altun kətti; **17** xundakla üq yüz kalkanni yapilakloǫan altundin yasidi; hərbir kalkanni yasaxka üq mina altun ixlitildi; padixaḫ ularni «Liwan ormini sariyi»oǫa esip koydi. **18** Padixaḫ pil qixliridin qong bir təhtni yasap, uni tawloǫan altun bilən kaplatti. **19** Təhtning altə kəwətlik pələmpiyi bar idi. Təhtning bax yələnqüki yumilak bolup, orundukning ikki yenida tayanoǫuqisi bar idi, hərbir tayanoǫuqning yenida birdin ərə turoǫan xirning həykili bar idi. **20** Altə kəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol təripidə ərə turoǫan on ikki xirning həykili bolup, hərbir baskuqning ong-sol təripidə birdin bar idi; baxka heqkandak əldə uningoǫa ohxax yasaloǫini yok idi. **21** Sulayman padixaḫning barlik jam-piyaliliri altundin yasaloǫan; «Liwan ormini sariyi»diki barlik kaqa-kuqilar tawloǫan altundin yasaloǫan; ularning heqkaysisi kümüxtin yasalmioǫan; Sulaymanning künliridə kümüx heqnemigə ərzimaytti. **22** Qünki padixaḫka karaxlik dengizda yüridioǫan, Hiramning kemilirigə koxulup «Tarxix kemə» ətritimu bar idi; «Tarxix kemə ətriti» üq yilda bir kətim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wə tozlarni əkelətti. **23** Sulayman padixaḫ yər yüzidiki barlik padixaḫlardin baylikta wə danalikta üstün idi. **24** Huda Sulaymanning kəngligə saloǫan danalikni anglax üqün yər yüzidikilər həmmisi uning bilən didarlixix arzusi bilən kelətti. **25** Kəlgənlərning həmmisi əz sowoǫitini elip kelətti; yəni kümüx kaqa-kuqilar, altun kaqa-kuqilar, kiyim-keqəklər, dubuloǫa-sawutlar, tetitkular, atlar wə kəqirlarni elip kelətti. Ular hər yili bəlgilik mikdarda xundak kilatti. **26** Wə Sulayman jəng harwiliri wə atlik əskərlərni yioǫdi; uning bir ming tət yüz jəng harwisi, on ikki ming atlik əskiri bar idi; u ularni «jəng harwisi xəhərliri»gə wə əzi turuwatkan Yerusalemoǫa orunlaxturdi. **27** Padixaḫ Yerusalemda kümüxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzləngliktiki üjmə dərəhlirigə ohxax nuroǫun kildi. **28** Sulayman aloǫan atlar Misirdin wə Kuwədin idi; padixaḫning tijarətqiliri ularni Kuwədin bekitilgən baḫada alatti. **29** Misirdin elip kəlgən bir jəng harwisining baḫasi altə yüz kümüx tənggə, hər at bolsa yüz əllik tənggə idi; wə ular yənə Hittiylarning padixaḫliri həm Suriyə padixaḫliri üqünmu ohxax baḫada elip qikti.

11 Lekin Sulayman padixaḫning kəngli Pirəwnning kizidin baxka kəp qətəllik ayallaroǫa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hittiy ayallirioǫa qüxkənidi. **2** Pərwərdigar əslidə muxu əllər tooǫruluk Israillaroǫa: «Ularning kizlirini izdəp barmanglar, wə ularni silərningkilərgə kirgüzmənglar; qünki ular kəngülliringlarni qokum əz məbudlirioǫa azduridu» dəp agaḫlanduroǫan. Birak Sulaymanning kəngli dəl xularoǫa baoǫlandi. **3** Uning yəttə yüz ayali, yəni hanixi wə üq yüz keniziki bar idi; ayalliri uning kənglini azdurup buriwətkənidi. **4** Xundak boldiki, Sulayman yaxanoǫanda, uning ayalliri uning kənglini baxka ilaḫlaroǫa azdurup buruwətti; xuning üqün uning kəngli atisi Dawutningkidək Pərwərdigar Hudasioǫa mutlək sadik bolmidi. **5** Xunga Sulayman Zidoniylarning məbudi Axtarotni, Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkomni izdidi; **6** Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kildi; u atisi Dawut Pərwərdigaroǫa əgəxkəndək izqillik bilən əgəxmidi. **7** Andin Sulayman Yerusalem aldidiki edirlikta Moabiylarning yirginqlik məbudi Kemox həm Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkom üqün bir «yukiri jay»ni yasidi; **8** xuningdək əzining məbudlirioǫa huxbuy yakidioǫan wə kurbanlik kilidioǫan hərbir yat əllik ayali üqünmu u xundak kildi; **9** Xunga Pərwərdigar Sulaymandin rənjidi; gərqə U uningoǫa ikki kətim kərüngən bolsimu, xundakla uningoǫa dəl muxu ix tooǫruluk, yəni baxka ilaḫlarni izdiməslikini tapilioǫan bolsimu, uning kəngli Israilning Hudasi Pərwərdigardin aynip kətti; u Pərwərdigarning tapilioǫinioǫa əməl kilmidi. **11** Xuning üqün Pərwərdigar Sulaymanoǫa mundak dedi: — «Sən xundak kiliwerip, Mening sanga buyruoǫan əhdəm bilən bəlgilirimni tutmioǫining üqün, Mən jəzmən padixaḫlikni səndin yirtiwetip hizmətkaringoǫa berimən. **12** Lekin atang Dawutning wəjidin sening əz künliringdə Mən xundak kilmaymən, bəlki ooǫlungning kolidin uni yirtiwetimən. **13** Lekin pütün padixaḫlikni uningdin yirtiwətməymən,

bəlki ḳulum Dawutning wəjidin wə Өzüm tallioŋan
Yerusalem üqün ooŋlungoŋa bir ḳəbilini ḳaldurup
ḳoyimən». **14** Əmma Pərwərdigar Sulaymanoŋa bir
düxmən, yəni Edomluḳ Ḥadadni ḳozoŋidi, u kixi
Edomning padixaḥining nəslidin idi. **15** Əslidə Dawut
Edom bilən [jəng ḳiloŋan] waḳitta, ḳoxunning sərdari
Yoab Edomning ḥəmmə ərlirini yoḳatḳanidi (qünki
Edomdiki ḥəmmə ərlərni yoḳatḳuqə, Yoab bilən barliḳ
Israillar u yərdə altə ay turoŋanidi); u əltürülgənlərni
kəmgili qiḳḳanda **17** Ḥadad atisining birnəqqə Edomiy
hizmətqiliri bilən Misiroŋa ḳeqip kətkənidi. Ḥadad
u qaoŋda kiqik bala idi. **18** Ular Midiyan zeminidin
qiḳip Paranoŋa kəldi. Ular Parandin birnəqqə adəmni
elip əzlirigə ḳoxup Misiroŋa, yəni Misirning padixaḥi
Pirəwnning ḳexioŋa kəldi. Pirəwn uningoŋa bir əy təḳsim
ḳilip, ozuḳ-tülükmu təminlidi ḥəmdə bir parqə yərnimu
uningoŋa təḳdim ḳildi. **19** Ḥadad Pirəwnning nəziridə
kəp iltipat tapḳan bolup, u əz hotunining singlisini,
yəni Taḥpənəs hanixning singlisini uningoŋa hotun
ḳilip bərdi. **20** Taḥpənəsning singlisi uningoŋa bir
ooŋul, Genubatni tuoŋup bərdi. Taḥpənəs Pirəwnning
ordisida uni əzi qong ḳildi. Andin Genubat Pirəwnning
ailisi, yəni Pirəwnning ooŋulliri arisida turdi. **21** Ḥadad
Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uhlap ḳaldi»
wə «Ḳoxunning sərdari Yoabmu əldi» dəp angliojanda
Pirəwngə: — Mening əz yurtumoŋa beriximoŋa ijazət
ḳiloŋayla, dedi. **22** Pirəwn uningoŋa: — Sening əz
yurtumoŋa baray degining nemə degining, mening
ḳeximda sanga nemə kəmlik ḳilidu? — dedi. U jawabən: —
Ḥeq nərsə kəm əməs, əmma nemila bolmisun meni kətkili
ḳoyoŋayla, dedi. **23** Huda Sulaymanoŋa yənə bir düxminini
ḳozoŋidi; u bolsa oŋojisi, yəni Zobaḥning padixaḥi
Ḥadad'ezərning yenidin ḳeqip kətkən Eliadaning ooŋli
Rəzon idi. **24** Dawut [Zobaḥliḳlarni] ḳətl ḳiloŋanda
Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toplap ularning
sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxḳḳə berip u yərdə
turup, Dəməxḳ üstidin ḥəküm sürdi. **25** Xuning bilən
Ḥadad Israiloŋa awariqilik tuoŋduroŋandin baxḳa, Rəzon
Sulaymanning barliḳ künliridə Israilning düxmini idi;
u Israilni əq kərətti, əzi Suriyə üstidə padixaḥ idi. **26**
Sulaymanning Yəroboam degən bir hizmətkari bar idi. U
Zərədaḥdin kəlgən əfraimiy Nibatning ooŋli bolup, anisi
Zəruaḥ isimlik bir tul ayal idi. Yəroboammu padixaḥḳa
ḳarxi qiḳti. **27** Uning padixaḥḳa ḳarxi qiḳixtiki səwəbi
mundaḳ idi: Sulayman Millo ḳəl'əsini yasioŋanda, atisi
Dawutning xəḥiridiki sepilning bir bəsükini yasawatatti;
28 Yəroboam ḳawul ḳəysər yigit idi; Sulayman yigitning
ixqan wə qaḳḳan ikənlikini kərüp, uni Yüsüpning
jəmətigə buyruloŋan ixning üstigə ḳoydi. **29** Xu künlərdə
Yəroboam Yerusalemdin qiḳiwatḳanda, uni izdəwatḳan
Xiloḥluḳ Ahiyaḥ pəyoŋəmbər uni yolda uqratti. Ahiyaḥ
yipyengi bir tonni kiywaloŋanidi. Ikkisi dalada yaloŋuz
ḳaloŋanda **30** Ahiyaḥ üstidiki tonni ḳolioŋa elip, uni
yirtip on ikki parqə ḳilip **31** Yəroboamoŋa mundaḳ dedi:
— «Өzünggə on parqini aloŋin; qünki Israilning Hudasi
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana, padixaḥliḳni
Sulaymanning ḳolidin yirtiwetip on ḳəbilini sanga
berimən. **32** Biraḳ Ḳulum Dawutning wəjidin wə
Yerusalem, yəni Israilning ḥəmmə ḳəbililiridin tallioŋan
xəḥər üqün bir ḳəbilə uningoŋa ḳalidu. **33** — Qünki ular
Meni taxlap Zidoniylarning ayal məbudi Axtarotḳa,
Moabiylarning məbudi Kemoxḳa wə Ammoniylarning
məbudi Milkomoŋa səjdə ḳilip, uning atisi Dawutning
ḳilinoŋinidək ḳilmay, Mening bəlgilimilirim bilən
ḥəkümlirimgə əməl ḳilmay, nəzirimdə durus boloŋanni
ḳilmidi, Mening yollirimda mangmidi; **34** lekin pütkül
padixaḥliḳni uning ḳolidin tartiwalmaymən; qünki
Mən tallioŋan, Өz əmrlirim wə bəlgilimilirimni tutḳan
ḳulum Dawutni dəp, uning əmrining barliḳ künliridə uni
ḥəküm sürgüqi ḳilip ḳaldurimən. **35** Əmma padixaḥliḳni
uning ooŋlining ḳolidin tartip elip, sanga berimən, yəni
on ḳəbilini berimən. **36** Lekin Mening namimning xu
yərdə boluxioŋa Өzüm tallioŋan xəḥər Yerusalemda,
Mening aldimda ḳulum Dawut üqün ḥəmixə yoruḳ bir
qiraoŋ bolsun dəp, uning ooŋlioŋa bir ḳəbilini berəy. **37**
Mən seni tallap, seni barliḳ halioŋan yərlər üstidə ḥəküm
sürgüzimən, sən Israiloŋa padixaḥ bolisən. **38** Wə xundaḳ
boliduki, əgər sən ḥəmmə buyruoŋanlirimni anglap,
Mening yollirimda mengip, nəzirimdə durus boloŋanni
ḳilip, ḳulum Dawut ḳiloŋandək Mening bəlgilirim bilən
əmrlirimni tutsang, əmdi Mən sən bilən billə bolimən wə
Dawutḳa bir jəmət tikliginimdək, sangimu mustəḥḳəm
bir jəmət tikləymən wə Israilni sanga təḳdim ḳilimən. **39**
Dawutning nəslini xu ixlar tüpəylidin harlap pəs ḳilimən,
lekin mənggülük əməs»». **40** Xuning üqün Sulayman
Yəroboamni əltürüxkə pursət izdəytti. Lekin Yəroboam
ḳeqip Misirning padixaḥi Xixakning ḳexioŋa bardi;
Sulayman əlgüqə u Misirda turdi. **41** Sulaymanning
baxḳa ixliri, uning ḥəmmə ḳiloŋan əməlliri wə uning
danaliḳi bolsa «Sulaymanning əməlliri» degən kitabḳa
pütülgən əməsmidi? **42** Sulaymanning Yerusalemda
Israilning üstidə ḥəküm sürgən waḳti ḳirik yil boldi.
43 Sulayman ata-bowilirining arisida uhlidi wə atisi
Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳilindi. Andin ooŋli Rəḥoboam
ornida padixaḥ boldi.

12 Rəḥoboam Xəḳəmgə bardi; qünki pütkül Israil uni
padixaḥ tikligili Xəḳəmgə kəlgənidi. **2** Nibatning
ooŋli Yəroboam xu ixni angliojanda, xundaḳ boldiki, u
tehi Misirda idi (qünki Yəroboam Sulayman padixaḥtin
ḳeqip Misirda turuwatatti). **3** Əmdi ular adəm əwətip
uni qaḳirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül
Israil jamaiti kelip Rəḥoboamoŋa səz ḳilip: **4** — Silining
atiliri boynimizoŋa saloŋan boyunturuḳini eoŋir ḳildi. Sili
əmdi atilirining bizgə ḳoyoŋan ḳattiḳ tələpliri bilən eoŋir
boyunturuḳini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə
bolimiz, deyixti. **5** U ularoŋa: — Ḥazirqə ḳaytip üq
kündin keyin andin ḳeximoŋa yənə kelinglar, dedi.
Xuning bilən həlḳ tarilip kətti. **6** Rəḥoboam padixaḥ
əz atisi Sulayman ḥayat waḳtida uning hizmitidə
turoŋan moysipitlardin məsliḥət sorap: — Bu həlḳḳə
beridioŋan jawabim tooŋrisida nemə məsliḥət kərsitisilər?
— dedi. **7** Ular uningoŋa: — Əgər sili razilik bilən
bügün bu həlḳning hizmitidə bolimən desilə, (wə
dərwəḳə ularning hizmitidə bolsila) ularoŋa yahxi
səzlər bilən jawab ḳilsila, ular silining barliḳ künliridə
hizmətliridə bolidu, dedi. **8** Lekin u moysipitlarning
kərsətkən məsliḥətini ḳayrip ḳoyup, əzi bilən qong
boloŋan, aldida hizmitidə boluwatḳan yaxlardin məsliḥət
sorap **9** ularoŋa: — Manga «Silining atiliri bizgə saloŋan
boyunturuḳni yeniklətkəyla» dəp tiligən bu həlḳḳə

jawab beriximiz tooɣruluk ḳandak məsliḥət berisilər? —
dedi. **10** Uning bilən qong boloɣan bu yaxlar uningoɣa:
— «Silining atiliri boyunturukimizni eoɣir ḳildi, əmdi
sili uni bizgə yenik ḳiloɣayla» dəp eytḳan bu həlḳḳə
səz ḳilip: — «Mening qimqilaḳ barmiḳim atamning
belidin tomraḳtur. **11** Atam silərgə eoɣir boyunturukni
saloɣan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eoɣir
ḳilimən. Atam silərgə ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə
bərgən bolsa, mən silərgə «qayanlik ḳamqilar» bilən
tənbiḥ berimən», degəyla, — dedi. **12** Rəḥoboam
padixaḥ ularoɣa: «Üq kündin keyin andin ḳeximoɣa yənə
kelinglar» deginidək, Yəroboam wə barlik həlk üqinqi
küni uning ḳexioɣa kəldi. **13** Padixaḥ moysipitlarning
uningoɣa bərgən məsliḥətini taxlap, həlḳḳə ḳattiklik
bilən jawab bərdi. **14** U yaxlarning məsliḥəti boyiqə
ularoɣa: — Atam silərgə eoɣir boyunturukni saloɣan,
lekin mən boyunturukunglarni tehimu eoɣir ḳilimən.
Atam silərgə ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa
mən silərgə «qayanlik ḳamqilar» bilən tənbiḥ-tərbiyə
berimən, dedi. **15** Xuning bilən padixaḥ həlḳning səzini
anglimidi. Bu ix Pərwərdigar təripidin boloɣan; qünki
buning bilən Pərwərdigarning Xiloḥluk Ahiyaḥning
wasitisidə Nibatning ooɣli Yəroboamoɣa eytḳan səzi
əməlgə axurulidioɣan boldi. **16** Pütkül Israil padixaḥning
ularning səzigə ḳulak salmioɣinini kərgəndə həlk
padixaḥḳa jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə
bar? Yəssəning ooɣlida bizning ḥeq mirasimiz yoḳtur! Əz
əy-qedirliringlaroɣa ḳaytinglar, i Israil! I Dawut, sən əz
jəmətinggila igə bol, — dedi. Xuning bilən Israillar əz əy-
qedirlirioɣa ḳaytip ketixti. **17** Əmma Yəhuda xəḥərliridə
olturoɣan Israillaroɣa bolsa, Yəroboam ularning üstigə
ḥəküm sürdi. **18** Rəḥoboam padixaḥ baj-alwan begi
Adoramni Israillaroɣa əwətti, lekin pütkül Israil uni
qalma-kesək ḳilip əltürdi. U qaoɣda Rəḥoboam padixaḥ
aldirap, əzining jəng ḥarwisioɣa qiḳip, Yerusalemoɣa
tikiwətti. **19** Xu təriḳidə Israil Dawutning jəmətidin
yüz ərüp, bügüngə ḳədər uningoɣa ḳarxi qiḳip kəldi. **20**
Israilning ḥəmmisi Yəroboamning yenip kəlgənlikini
anglioɣanda, adəm əwətip uni həlḳning jamaitigə qaḳirdi.
Ular uni pütkül Israilning üstigə rəsmiy padixaḥ
ḳildi. Yəhuda ḳəbilisidin baxḳa ḥeqkim Dawutning
jəmətigə əgəxmidi. **21** Rəḥoboam Yerusalemoɣa ḳaytip
kelip, Israilning jəməti bilən jəng ḳilip, padixaḥlikni
Sulaymanning ooɣli boloɣan əzigə ḳayturup əkilix
üqün Yəhudaning pütkül jəmətidin wə Binyamin
ḳəbilisidin bir yüz səksən ming hillanoɣan jənggiwar
əskərni toplidi. **22** Lekin Hudaning səzi Hudaning
adimi Xemayaoɣa kelip: — **23** «Yəhudaning padixaḥi,
Sulaymanning ooɣli Rəḥoboamoɣa, pütün Yəhuda bilən
Binyaminning jəmətigə wə həlḳning ḳaloɣanlirioɣa
səz ḳilip: — **24** «Pərwərdigar mundak dəydu: —
Ḥujumoɣa qiḳmanglar, ḳerindaxliringlar Israillar bilən
jəng ḳilmanglar; ḥərbiringlar əz əyünglaroɣa ḳaytip
ketinglar; qünki bu ix Məndindur», degin» — deyildi. Ular
Pərwərdigarning səzigə ḳulak saldi. Pərwərdigarning
səzi boyiqə ular əylirigə ḳaytip kətti. **25** Yəroboam
bolsa əfraim taoɣliḳidiki Xəḳəm xəḥirini yasap xu
yərdə turdi; keyin u yərdin qiḳip Pənuəlni yasidi.
26 Rəḥoboam kənglidə əz-əzigə: — Əmdi padixaḥlik
Dawutning jəmətigə yenixi mumkin. **27** Əgər bu həlk
Pərwərdigarning əyidə ḳurbanlik ḳilixḳa Yerusalemoɣa
qiḳsa, bu həlḳning ḳəlbi əz oɣojisi, yəni Yəhuda padixaḥi
Rəḥoboamoɣa yənə mayil bolidu, andin ular meni
əltürüp yənə Yəhuda padixaḥi Rəḥoboamning təripigə
yanarmikin, dedi. **28** Padixaḥ məsliḥət sorap, altundin
ikki mozay ḥəykilini yasitip həlḳḳə: — Yerusalemoɣa qiḳix
silərgə eoɣir kelidu. I Israil, mana silərni Misir zeminidin
qiḳaroɣan ilaḥlar! — dedi. **29** Birini u Bəyt-əldə, yənə
birini Danda turoɣuzup ḳoydi. **30** Bu ix gunaḥḳa səwəb
boldi, qünki həlk mozaylirining birining aldida bax
uroɣili ḥətta Danoɣiqə baratti. **31** U ḥəm «egiz jaylar»da
[ibadət] əylirini yasidi wə ḥəm Lawiydin bolmioɣan
adəmlərni kaḥin ḳilip təyinləp ḳoydi. **32** Yəroboam yənə
səkkizinqi ayning on bəxinqi künini huddi Yəhudaning
zeminidiki ḥeytkə ohxax bir ḥeyt ḳilip bekitti. U əzi
ḳurbangaḥ üstigə ḳurbanlik ḳiloɣili qiḳti. Xundak ḳilip u
Bəyt-əldə əzi ətküzgən mozay məbudlirigə ḳurbanlik
ətküzdi. U yənə Bəyt-əldə saldoroɣan xu «egiz jaylar»
üqün kaḥinlarni təyinlidi. **33** U Bəyt-əldə yasioɣan
ḳurbangaḥ üstigə səkkizinqi ayning on bəxinqi küni
(bu ay-künni u əz məyliqə tallioɣanidi) ḳurbanlikларni
sunuxḳa qiḳti; xu təriḳidə u Israillaroɣa bir ḥeyt yaratti;
u əzi ḳurbangaḥ üstigə ḳurbanlikларni sundi wə huxbuy
yaḳti.

13 Wə mana, Pərwərdigarning buyruḳi bilən
Hudaning bir adimi Yəhudadin qiḳip Bəyt-
əlgə kəldi; xu pəyttə Yəroboam huxbuy yeḳixḳa
ḳurbangaḥning yenida turatti; **2** xu adəm ḳurbangaḥoɣa
ḳarap Pərwərdigarning əmri bilən qaḳirip: — I
ḳurbangaḥ, i ḳurbangaḥ! Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mana Dawutning jəmətidə Yosiya isimlik bir ooɣul
tuoɣulidu. U bolsa sening üstüngdə huxbuy yaḳḳan
«yuḳiri jaylar»diki kaḥinlarni soyup ḳurbanlik ḳilidu;
xundaḳla sening üstüngdə adəm səngəkliri kəydürülidu!
— dedi. **3** U küni u bir bexarətlik alamətni jakarlap:
Pərwərdigarning muxu səzini ispatlaydioɣan alamət
xu boliduki: — Mana, ḳurbangaḥ yerilip, üstidiki
küllər təkülüp ketidu, — dedi. **4** Wə xundak boldiki,
Yəroboam padixaḥ Hudaning adimining Bəyt-əldiki
ḳurbangaḥḳa ḳarap jakarlioɣan səzini anglioɣanda, u
ḳurbangaḥta turup ḳolini sozup: — Uni tutunglar, dedi.
Lekin uningoɣa ḳaritip sozoɣan ḳoli xuning bilən xu
peti ḳurup kətti, uni əzigə yənə yioɣalmidi. **5** Andin
Hudaning adimi Pərwərdigarning səzi bilən eytḳan
məjizilik alamət yüz berip, ḳurbangaḥ ḥəm yerilip
üstidiki küllər təkülüp kətti. **6** Padixaḥ Hudaning
adimidin: — Pərwərdigar Hudayingdin mening ḥəḳḳimdə
ətüngəysənki, ḳolumni əsligə kəltürgəy, dəp yalwurdi.
Hudaning adimi pərwərdigarning iltipatini ətünginidə,
padixaḥning ḳoli yənə əzigə yioɣilip əsligə kəltürüldi. **7**
Padixaḥ Hudaning adimigə: — Mening bilən əyümgə
berip əzüngni ḳutlandoroɣin, mən sanga in'am berəy,
dedi. **8** Lekin Hudaning adimi padixaḥḳa jawab berip:
— Sən manga ordangning yerimini bərsəngmu, sening
bilən barmaymən yaki bu yərdə nan yəp su iqməymən.
9 Qünki Pərwərdigar Əz səzini yətküzüp manga buyrup:
«Sən nə nan yemə nə su iqmə, baroɣan yolung bilən
ḳaytip kəlmə» degən, dedi. **10** Xuning bilən u Bəyt-əlgə
kəlgən yol bilən əməs, bəlki baxḳa bir yol bilən ḳaytip
kətti. **11** Lekin Bəyt-əldə yaxanoɣan bir pəyoɣəmbər

turatti. Uning ooɣulliri kelip Hudaning adimining u
küni Bəyt-əldə ḳiloɣan barlıḳ əməllirini uningoɣa dəp
bərdi, xundaḳla uning padixaḥḳa ḳiloɣan sözlirinimu
atisioɣa eytip bərdi. 12 Atisi ulardin, u ḳaysi yol bilən
kətti, dəp soridi; qünki ooɣulliri Yəḥudadin kəlgən
Hudaning adimining ḳaysi yol bilən kətkinini kərgənidi.
13 U ooɣullirioɣa: — Manga exəkni toḳup beringlar,
dəp tapilidi. Ular uningoɣa exəkni toḳup bərgəndə
u uningoɣa minip 14 Hudaning adimining kəynidin
ḳooɣlap kətti. U uni bir dub dərihining astida olturoɣan
yeridin tepip uningdin: — Yəḥudadin kəlgən Hudaning
adimi sənmu? — dəp soridi. U: — Mən xu, dəp jawab
bərdi. 15 U uningoɣa: — Mening bilən əyümgə berip
nan yegin, dedi. 16 U jawabən: — Mən nə sening bilən
ḳaytalmaymən, nə seningkigə kirəlməymən; mən nə
bu yərdə sening bilən nan yəp su iqəlməymən; 17
qünki Pərwərdigar əz səzi bilən manga tapilap: «U
yərdə nan yemə, su iqmigin; baroɣan yolung bilən
ḳaytip kəlmigin» degən, dedi. 18 [Ḳeri pəyoɣəmbər]
uningoɣa: — Mən ḥəm səndək bir pəyoɣəmbərdurmən;
wə bir pərixtə Pərwərdigarning səzini manga yətküzüp:
— «Uningoɣa nan yegürüp, su iqküzgili əzüng bilən
əyünggə yandurup kəl» dedi, dəp eytti. Lekin u xuni dəp
uningoɣa yaloɣan eytiwatatti. 19 Xuning bilən [Hudaning
adimi] uning bilən yenip əydə nan yəp su iqti. 20
Lekin ular dastihanda olturoɣinida, Pərwərdigarning
səzi uni yandurup əkəlgən ḳeri pəyoɣəmbərgə kəldi.
21 U Yəḥudadin kəlgən Hudaning adimini qaḳirip: —
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Sən Pərwərdigarning
səzigə itaətsizlik ḳilip, Pərwərdigar Hudayingning
buyruoɣan əmrini tutmay, 22 bəlki yenip, U sanga:
— Nan yemə, su iqmə, dəp mən'i ḳiloɣan yərdə nan
yəp su iqkining tüpəylidin, jəsiting ata-bowiliringning
ḳəbrisidə kəmülməydu», dəp towlidi. 23 Wə xundaḳ
boldiki, Hudaning adimi nan yəp su iqip boloɣanda,
uningoɣa, yəni əzi yandurup əkəlgən pəyoɣəmbərgə
exəkni toḳup bərdi. 24 U yoloɣa qiḳti. Ketiwatḳinida,
yolda uningoɣa bir xir uqrap, uni əltürüwətti. Xuning
bilən uning əlüki yolda taxlinip ḳaldi, exiki bolsa uning
yenida turatti; xirmu jəsətning yenida turatti. 25 Mana
birnəqqə adəm ətüp ketiwetip, yolda taxlinip ḳaloɣan
jəsət bilən jəsətning yenida turoɣan xirni kərdi; ular ḳeri
pəyoɣəmbər turoɣan xəḥərgə kelip u yərdə xu həwərni
yətküzdi. 26 Uni yoldin yanduroɣan pəyoɣəmbər buni
anglap: — U dəl Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik
ḳiloɣan Hudaning adimidur. Xunga Pərwərdigar uni
xiroɣa tapxurdi; Pərwərdigar uningoɣa ḳiloɣan səzi
boyiqə xir uni titma-titma ḳilip əltürdi, dedi. 27 U
ooɣullirioɣa: — Manga exəkni toḳup beringlar, dedi; ular
uni toḳup bərdi. 28 U yolda taxlaḳlik jəsət bilən jəsətning
yenida turoɣan exək wə xirni tapti. Xir bolsa nə jəsətni
yemigənidi nə exəknimu talimioɣanidi. 29 Pəyoɣəmbər
Hudaning adimining jəsitini elip exəkkə artip yandi.
Ḳeri pəyoɣəmbər uning üqün matəm tutup uni dəpnə
ḳiloɣili xəḥərgə kirdi. 30 U jəsətni əz ḳəbristanlikidə
ḳoydi. Ular uning üqün matəm tutup: — Aḥ buradirim!
— dəp pəryad kətürdi. 31 Uni dəpnə ḳiloɣandin keyin
u əz ooɣullirioɣa: — Mən əlgəndə meni Hudaning
adimi dəpnə ḳilinoɣan gərgə dəpnə ḳilinglar; mening
səngəklirimni uning səngəklirining yenida ḳoyunglar;
32 qünki u Pərwərdigarning buyruḳi bilən Bəyt-əldiki
ḳurbangaḥḳa ḳarioɣan wə Samariyədiki xəḥərlərning
«yuḳiri jay»liridiki [ibadət] əylirigə ḳarioɣan, uning
jar ḳiloɣan səzi əməlgə axurulmay ḳalmaydu, — dedi.
33 Lekin Yəroboam bu wəḳədin keyinmu əz rəzil
yolidin yanmay, bəlki «yuḳiri jaylar»oɣa ḥərhil həlḳtin
kaḥinlarni təyinlidi; kim halisa, u xuni «muḳəddəs ḳilip»
[kaḥinlik mənsipigə] beoɣixlaytti; xuning bilən ular
«yuḳiri jaylar»da [ḳurbanlik ḳilixḳa] kaḥin bolatti. 34
Xu ix tüpəylidin Yəroboam jəmətining ḥesabioɣa gunaḥ
bolup, ularning yər yüzidin üzüp elinip ḥalak boluxioɣa
səwəb boldi.

14 U waḳitta Yəroboamning ooɣli Abiyaḥ kesəl
bolup ḳaldi. 2 Yəroboam ayalioɣa: — Ornungdin
ḳopup, ḥeqkim sening Yəroboamning ayali ikənlikingni
tonumioɣudək ḳilip əz ḳiyapitingni əzgərtip, Xiloḥḳa
baroɣin. Mana manga: «Bu həlḳning üstidə padixaḥ
bolisən» dəp eytḳan Ahiyaḥ pəyoɣəmbər u yərdə
olturidu. 3 Ḳolungoɣa on nan, birnəqqə poxkal, bir ḳuta
ḥəsəlni elip uning ḳexioɣa baroɣin. U yigitimizning nemə
bolidioɣanlikini sanga dəp beridu, dedi. 4 Yəroboamning
ayali xundaḳ ḳilip, Xiloḥḳa berip Ahiyaḥning əyigə kəldi.
Ahiyaḥning kəzliri ḳeriliḳtin kor bolup kərəlməytti. 5
Lekin Pərwərdigar Ahiyaḥḳa: — Mana, Yəroboamning
ayali əz ooɣli tooɣrisida səndin sorioɣili kelidu, qünki
u kesəldur. Uningoɣa mundaḳ-mundaḳ degin; qünki
u kəlgəndə baxḳa ḳiyapətkə kiriwaloɣan bolidu, dəp
eytḳanidi. 6 U ixiktin kirgəndə Ahiyaḥ ayaoɣ tiwixini
anglap mundaḳ dedi: — «Ḥəy, Yəroboamning ayali,
kirgin; nemixḳa baxḳa ḳiyapətkə kiriwalding? Sanga
bir xum həwərni berix manga buyruldi. 7 Berip
Yəroboamoɣa mundaḳ degin: — «Israilning Hudasi
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mən seni həlḳning
arisidin elip kətürüp, əz həlḳim Israiloɣa ḥəkümran
ḳilip 8 Padixaḥlikni Dawutning jəmətidin yirtiwetip,
sanga bərdim; lekin sən Mening əmrlirimni tutup,
nəzirimdə pəḳət durus boloɣannila ḳilixta pütün ḳəlbidin
manga əgəxkən ḳulum Dawutḳa ohxax bolmiding,
9 Bəlki əzüngdin ilgiri kəlgənlərning ḥəmmisidin
artuḳ rəzillik ḳilip, mening oɣəzipimni ḳozoɣap, Meni
arḳangoɣa taxlap, berip əzünggə oɣəyriy ilaḥlarni,
ḳuyma məbudlarni yasatting. 10 Xuning üqün Mən
Yəroboamning jəmətigə bala qüxürüp, Yəroboamning
Israildiki handanidin ḥəmmə ərkəkni, ḥətta ajiz
yaki meyip bolsimu ḥəmmisini üzüp taxlaymən,
adəmlər poḳ-tezəklərni süpürgəndək Yəroboamning
jəmətidin ḳaloɣinini yoḳ boloɣuqə süpürimən. 11
Yəroboamdin boloɣanlardin xəḥərdə əlginini itlar
yəydu; səḥrada əlginini asmandiki ḳuxlar yəydu. Qünki
Pərwərdigar xundaḳ səz ḳiloɣandur. 12 Əmdi sən
bolsang, ḳopup əz əyünggə baroɣin; ayioɣing xəḥərgə
kirgən ḥaman, bala əlidu. 13 Pütün Israil uning üqün
matəm tutup uni dəpnə ḳilidu. Qünki Yəroboamning
jəmətidin ḳəbrigə ḳoyulidioɣan yaloɣuz xula bolidu;
qünki Yəroboamning jəmətining arisida Israilning
Hudasi Pərwərdigarning aldida pəḳət xuningda pəzilət
tepildi. 14 Əmdi Pərwərdigar Əzigə Yəroboamning
jəmətini üzüp taxlaydioɣan, Israilning üstigə ḥəküm
süridioɣan bir padixaḥni tikləydu. Dərḥəḳikət, u pat
arida bolidu! 15 Pərwərdigar Israilni urup, huddi

suda lingxip qaloŋan qumuxtək qilip qoyidu, ata-
bowiliriоŋa təkdim qiloŋan bu yahxi zemindin qomurup,
ularni [əfrat] dəryasining u təripigə tarqitidu; qünki
ular əzigə «Axərah butlar»ni yasap Pərwərdigarning
oŋəzipini qoziоŋidi. 16 Yəroboamning sadir qiloŋan
gunahliri tüpəylidin, uning Israilni gunah qildurоŋini
tüpəylidin, Huda Israilni taxlap beridu!»». 17 Xuning
bilən Yəroboamning ayali qopup, yoloŋa qiqip Tirzahqa
qaytip kəldi. U əyining bosuoŋisidin atlixioŋa bala əldi.
18 Ular uni dəpnə qildi. Pərwərdigarning Өz quli Ahiyah
pəyoŋəmbər arqilik eytqan səzidək, pütün Israil uning
üqün matəm tutti. 19 Əmdi Yəroboamning baxqa ixliri,
yəni jəngliri wə qandaq səltənət qiloŋanliri tooŋrisida
mana, «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən
kitabta pütülgəndur. 20 Yəroboamning səltənət qiloŋan
waqti yigirmə ikki yil bolup, u əz ata-bowilirining
arisida uhlidi. Ooŋli Nadab uning ornida həküm sürdi.
21 Wə Sulaymanning ooŋli Rəhoboam bolsa Yəhudaning
üstigə həküm sürdi. Rəhoboam padixah boloŋanda
qirik bir yaxqa kirgənidi; u Pərwərdigarning Өz namini
ayan qilix üqün, Israilning həmmə qəbililiri arisidin
tallioŋan Yerusalem xəhiridə on yəttə yil həküm sürdi;
uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy idi. 22
Yəhudalar bolsa Pərwərdigarning nəziridə yamanlik
qildi; ular əz ata-bowiliri sadir qiloŋanliridin ziyadə
gunahlarni qilip, uning həsətlik oŋəzipini qozoŋioŋanidi.
23 Qünki ular «yuqiri jaylar»ni, «but tüwrük»lərni
wə həm hərbir egiz dənglar üstidə, hərbir kək
dərəhlərning astida «Axərah» butlarni yasidi. 24 Wə
zeminda kəspiy bəqqiwazlarmu bar idi. Ular Pərwərdigar
əslidə Israillarning aldidin həydəp qikəroŋan əllərning
barlik yirginqlik haram ixlirini qilatti. 25 Rəhoboam
padixahning səltənitining bəxinqi yilida xundak boldiki,
Misirning padixahi Xixak Yerusalemoŋa hujum qildi.
26 U Pərwərdigarning əyidiki gəhər-baylikларni həm
padixahning ordisidiki gəhər-baylikларni elip kətti;
u həmmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun
siparlarnimu elip kətti. 27 Ularning ornida Rəhoboam
padixah mistin birmunqə sipar-qalqanlar yasitip, ularni
padixah ordisining kirix yolini saqlaydioŋan pasiban
bəglirining qolioŋa tapxurdi. 28 Xundak qilip, padixah
hər qətim Pərwərdigarning əyigə kiridioŋan qaoŋda,
pasibanlar u sipar-qalqanlarni kətürüp qiqatti, andin
ularni yənə pasibanhanioŋa əkirip qoyuxatti. 29 Əmma
Rəhoboamning baxqa ixliri wə qiloŋinining həmmisi
«Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? 30 Rəhoboam bilən Yəroboam
barlik künlidə bir-biri bilən jəng qilixip turoŋanidi.
31 Rəhoboam əz ata-bowilirining arisida uhlidi wə
«Dawutning xəhiri»də dəpnə qilindi. Uning anisining
ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rəhoboamning
ooŋli Abiyam atisining ornida padixah boldi.

15 Nibatning ooŋli Yəroboam padixahning
səltənitining on səkkizinqi yilida Abiyam
Yəhudaning üstigə padixah bolup 2 Yerusalemda üq
yil səltənət qildi. Uning anisining ismi Maakah bolup,
Abixalomning qizi idi. 3 Abiyamning qəlbi bowisi
Dawutning kənglidək Hudasi Pərwərdigaroŋa pütünləy
beoŋixlanoŋan əməs idi, bəlki atisi Rəhoboamning
uningdin ilgiri qiloŋan barlik gunahlirida mangatti. 4
Xundaqtimu Dawutning səwəbidin Hudasi Pərwərdigar
Yerusalemda uningoŋa [yoruk] bir qiraoŋni qaldurux
üqün, Dawutning əwladini uningdin keyinmu tikləp
turoŋuzdi wə Yerusalemni qooŋdidi. 5 Qünki Dawut
Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni qilip, Hittiy
Uriyaoŋa qiloŋanliridin baxqa əmrining həmmə künlidə
Pərwərdigar uningoŋa əmr qiloŋanliridin qiqmidi. 6
Əmdi [Abiyamning] pütün əmridə Rəhoboam bilən
Yəroboam bir-biri bilən jəng qilixip turdi. 7 Abiyamning
baxqa ixliri wə qiloŋanlirining həmmisi «Yəhuda
padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən
əməsmidi? Abiyam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng
qilixip turatti. 8 Abiyam əz ata-bowilirining arisida
uhlidi; ular uni «Dawutning xəhiri»də dəpnə qildi.
Andin ooŋli Asa ornida padixah boldi. 9 Israilning
padixahi Yəroboam səltənitining yigirminqi yilida Asa
Yəhudaning üstigə padixah bolup 10 Yerusalemda
qirik bir yil səltənət qildi. Uning qong anisining ismi
Maakah bolup, Abixalomning qizi idi. 11 Asa atisi
Dawut qiloŋandək Pərwərdigarning nəziridə durus
boloŋanni qildi. 12 U kəspiy bəqqiwazlarni zemindin
həydəp, ata-bowiliri yasatqan həmmə yirginqlik
məbudlarni yoqitiwətti. 13 U yənə qong anisi Maakahni
yirginqlik bir «Axərah» tüwrükni yasioŋini üqün
hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik
butni kesip Kidron jiloŋisida kəydürüwətti. 14 «Yuqiri
jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qəlbi əmrining barlik
künlidə Pərwərdigaroŋa pütünləy beoŋixlanoŋanidi. 15
Həm atisi həm u əzi [Pərwərdigaroŋa] atap yasioŋan
nərsilərni, jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük
qaqa-quqilarni Pərwərdigarning əyigə kəltürdi. 16 Əmdi
Asa wə Israilning padixahi Baaxa barlik künlidə bir-
biri bilən jəng qilixip turdi. 17 Israilning padixahi Baaxa
Yəhudaoŋa qarxi hujum qildi; həqkim Yəhudaning
padixahi Asa bilən bardi-kəldi qilmisun dəp, Ramah
xəhirini məhkəm qilip yasidi. 18 U waqitta Asa
Pərwərdigarning əyidiki həzinilərdə qaloŋan barlik
altun-kümüx wə padixahning ordisidiki həzinilərdə
qaloŋan altun-kümüxni elip hizmətkarlirining qolioŋa
tapxurdi; andin Asa padixah ularni Dəməxktə turuxluk
Suriyə padixahi Hezionning nəwrisi, Tabrimmonning
ooŋli Bən-Hadadqa əwətti wə xular bilən bu həwərni
yətküzüp: — 19 «Mening atam bilən silining atilirining
arisida boloŋandək mən bilən silining arilirida bir
əhdə bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altundin
hədiyə əwəttim; əmdi Israilning padixahi Baaxa bilən
boloŋan əhdiliridin qollirini üzsilə; xuning bilən u meni
qamal qilixtin qol üzsun» — dedi. 20 Bən-Hadad Asa
padixahning səzigə kirip, əz qoxunining sərdarlirini
Israilning xəhərlirigə hujum qilixqa əwətip, Ijon, Dan,
Bəyt-Maakahdiki Abəl, pütkül Kinnərət yurti bilən
Naftalining pütkül zeminini bekindurdi. 21 Baaxa bu
həwərni anglap, Ramah istihkamini yasaxtin qolini
yioŋip, Tirzahqa berip turdi. 22 Asa padixah bolsa
pütkül Yəhudaning adəmlirini həqbirini qoymay
qakirip yioŋdi; ular Baaxa Ramah xəhirini yasaxqa
ixlətkən taxlar bilən yaoŋaqlarni Ramahtin toxup
elip kətti. Asa padixah muxularni ixlitip Binyamin
zeminidiki Gebani wə Mizpahni məhkəm qilip yasidi. 23
Əmdi Asaning baxqa ixliri, uning zor qudriti, uning

kiloǫinining ḥəmmisi, xundakla yasioǫan xəḥərlər tooǫrisida «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri»
degən kitabta pütülgən əməsmidi? Lekin kerioǫanda,
uning putida bir kesəl pəyda boldi. **24** Asa əz ata-
bowiliri arisida uhlidi wə Dawutning xəḥiridə dəpnə
kilindi. Andin uning ooǫli Yəḥoxafat ornida padixaḥ
boldi. **25** Yəḥudaning padixaḥi Asaning səltənitining
ikkinqi yilida Yəroboamning ooǫli Nadab Israil üstigə
ḥəküm sürüxkə baxlidi; u Israiloǫa ikki yil padixaḥ
boldi. **26** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloǫanni
kilip atisining yolida mengip, atisining Israilni gunaḥka
putlaxturoǫan gunaḥlirida mangdi. **27** Lekin Issakar
jəmətidin boloǫan Ahiyaḥning ooǫli Baaxa uningoǫa
kəst kilip, uni Filistiylərning təwəsidiki Gibbetonda
əltürdi. Xu qaoǫda Nadab pütün Israillar bilən birliktə
Gibbetonoǫa korxap ḥujum kiliwatatti. **28** Yəḥuda
padixaḥi Asaning səltənitining üqinqi yilida Baaxa
Nadabni əltürüp, əzi uning ornida padixaḥ boldi. **29** Wə
xundak boldiki, u padixaḥ boloǫanda Yəroboamning
pütkül jəmətini qepip əltürdi; Pərwərdigarning
kuli Xilohluk Ahiyaḥning wasitisi bilən eytkan səzi
əməlgə axurulup, u Yəroboamning jəmətidin nəpisi
barlarni birinimu koymay pütünləy yokatti. **30** Bu ix
Yəroboamning sadir kiloǫan gunaḥliri ḥəm uning Israilni
gunaḥka putlaxturoǫan gunaḥliri tüpəylidin boldi; u
xular bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oǫəzipini
kattik kozoǫioǫanidi. **31** Nadabning baxka ixliri bilən
kiloǫanlirining ḥəmmisi «Israil padixaḥlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **32** Asa wə
Israilning padixaḥi Baaxa barlik künliridə bir-biri bilən
jəng kilixip turdi. **33** Yəḥudaning padixaḥi Asaning
səltənitining üqinqi yilida Ahiyaḥning ooǫli Baaxa pütün
Israil üstigə Tirzaḥta ḥəküm sürüxkə baxlidi; u yigirmə
tət yil səltənət kildi. **34** U Pərwərdigarning nəziridə
rəzil boloǫanni kildi; u Yəroboamning yolida yürüp,
Israilni gunaḥka patkuzoǫan gunaḥida mangdi.

16 Pərwərdigarning səzi Ḥananining ooǫli Yəḥuoǫa
kelip Baaxani əyibləp mundak deyildi: — **2** «Mana,
Mən seni topa-qang iqidin kikirip, həlkim Israiloǫa
ḥəkümran kilip koydum. Lekin sən Yəroboamning yolida
yürüp həlkim Israilni gunaḥka putlaxturdung, ular
gunaḥliri bilən oǫəzipimni kozoǫidi. **3** Mana, Mən Baaxani
əz jəməti bilən süpürüp yokitip, jəmətingni Nibatning
ooǫli Yəroboamning jəmətigə ohxax kilimən. **4** Baaxadin
boloǫanlardin xəḥərdə əlginini itlar yəydu; səḥrada
əlginini asmandiki kuxlar yəydu». **5** Baaxaning baxka
ixliri wə uning kiloǫanliri bilən kudriti tooǫrisida «Israil
padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən
əməsmidi? **6** Baaxa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə
Tirzaḥta dəpnə kilindi; andin uning ooǫli Elaḥ ornida
padixaḥ boldi. **7** Baaxaning Pərwərdigarning nəziridə
kiloǫan barlik rəzilliki tüpəylidin, Pərwərdigarning
Baaxaning bexioǫa wə uning jəmətining bexioǫa
qüxürgini tooǫruluk səzi Ḥananining ooǫli Yəḥu
pəyoǫəmbər arkilik berilgənidi. Qünki u Yəroboamning
jəməti kiloǫinioǫa ohxax kilip əz kollirining ixliri
(jümlidin Yəroboamning jəmətini qepip əltürgənliki)
bilən Pərwərdigarning oǫəzipini kozoǫidi. **8** Yəḥuda
padixaḥi Asaning səltənitining yigirmə altinqi yilida,
Baaxaning ooǫli Elaḥ Tirzaḥta Israiloǫa padixaḥ bolup,
ikki yil səltənət kildi. **9** Lekin uning jəng ḥarwilirining
yerimioǫa sərdar boloǫan hizmətkari Zimri uningoǫa
kəst kildi; [Elaḥ] Tirzaḥta Tirzaḥtiki ordisidiki oǫojidar
Arzaning əyidə xarab iqip məst boloǫanda **10** Zimri
kirip uni qepip əltürdi. Bu wakit Yəḥudaning padixaḥi
Asaning səltənitining yigirmə yəttinqi yili idi. Zimri
Elaḥning ornida padixaḥ boldi. **11** U padixaḥ bolup əz
təhtidə olturuxi bilənla u Baaxaning barlik jəmətini
qepip əltürdi; u uning uruk-tuoǫkanliri wə dostliridin
bir ərkəknimu tirik kaldurmidi. **12** Xundak kilip Zimri
Pərwərdigarning Yəḥu pəyoǫəmbər arkilik Baaxani
əyibligən səzini əməlgə axurup, Baaxaning pütkül
jəmətini yokatti. **13** Bu ix Baaxaning barlik gunaḥliri
bilən uning ooǫli Elaḥning gunaḥliri, jümlidin ularning
Israilni gunaḥka putlaxturoǫan gunaḥliri, ərzimməs
butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oǫəzipini
kozoǫap, xundak boldi. **14** Elaḥning baxka ixliri wə
kiloǫanlirining ḥəmmisi «Israil padixaḥlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **15**
Yəḥudaning padixaḥi Asaning səltənitining yigirmə
yəttinqi yilida Zimri Tirzaḥta yəttə kün səltənət kildi.
Həlk Filistiylərgə təwə boloǫan Gibbetonni korxiwelip
bargaḥ tikkənidi. **16** Bargaḥda turoǫan halayik: —
«Zimri kəst kilip padixaḥni əltürdi» dəp anglidi.
Xuning bilən pütkül Israil xu küni bargaḥda koxunning
sərdari Omrini Israiloǫa padixaḥ kildi. **17** Andin Omri
Israilning ḥəmmisini yetəkləp, Gibbetondin kikip,
Tirzaḥni korxidi. **18** Wə xundak boldiki, Zimri xəḥərning
elinoǫanlikini kərüp, padixaḥ ordisidiki koroǫanoǫa kirip,
ordioǫa ot koyuwətti, əzi kəyüp əldi. **19** Bu ix əzining
gunaḥliri üqün, yəni Pərwərdigarning nəziridə rəzillik
kilip, Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunaḥka
putlaxturoǫan gunaḥta mangoǫini üqün xundak boldi. **20**
Zimrining baxka ixliri wə kəst kiloǫini tooǫrisida «Israil
padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən
əməsmidi? **21** Əmma Israil həlki ikkigə bəlünüp, ularning
yerimi Ginatning ooǫli Tibnini padixaḥ kilixka uningoǫa
əgəxti; baxka yerimi bolsa Omrigə əgəxti. **22** Əmdi
Omrigə əgəxkən həlk Ginatning ooǫli Tibnigə əgəxkən
həlktin küqlük qikti. Tibni əldi; Omri padixaḥ boldi.
23 Yəḥudaning padixaḥi asaning ottuz birinqi yilida
Omri Israiloǫa padixaḥ bolup on ikki yil səltənət kildi. U
Tirzaḥta altə yil səltənət kildi. **24** U Xəmərdin Samariyə
egizlikini ikki talant kümüxkə setiwelip, xu egizlik üstigə
kuruluxlarni selip bir xəḥər bina kilip, uni egizlikning
əsliy igisi Xəmərning nami bilən «Samariya» dəp atidi.
25 Omri Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloǫanni kildi,
əzidin ilgiriki padixaḥlarning ḥəmmisidin bəttər bolup
yamanlik kildi. **26** U Nibatning ooǫli Yəroboamning
ḥəmmə yollirida, xundakla jümlidin uning Israilni
gunaḥka putlaxturoǫan gunaḥi iqidə mangdi; ular
ərzimməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning
oǫəzipini kozoǫidi. **27** Omrining baxka ixliri, uning
kiloǫanlirining ḥəmmisi, kərsətkən kudriti tooǫrisida
«Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? **28** Omri ata-bowiliri arisida uhlidi
wə Samariyədə dəpnə kilindi. Andin uning ooǫli Aḥab
ornida padixaḥ boldi. **29** Yəḥuda padixaḥi Asaning
səltənitining ottuz səkkizinqi yilida Omrining ooǫli
Aḥab Israiloǫa padixaḥ boldi. Omrining ooǫli Aḥab

Samariyədə yigirmə ikki yil Israilning üstidə səltənət
kildi. **30** Əmma Omrining ooɣli Ahab Pərwərdigarning
nəziridə əzidin ilgirikilərning ḥəmmisidin axurup
yamanlik kildi. **31** Wə xundak boldiki, u Nibatning ooɣli
Yəroboamning gunahlirida yürüx anqə eoɣir gunah
əməstək, u Zidoniylarning padixahi ətbaalning kizi
Yizəbəlni hotunlukka aldi wə xuning bilən u Baal
degən butning kullukida bolup, uningoɣa səjdə kildi.
32 U Samariyədə yasioɣan Baalning buthanisi iqigə
Baaloɣa bir kurbangah yasidi. **33** Ahab ḥəm bir «Axərah
but»nimu yasatti; Ahab xundak kilip uningdin burun
ətkən Israilning ḥəmmə padixahlirining Israilning
Hudasi Pərwərdigarning oɣəzipini kozoɣioɣan ixliridin
axurup yamanlik kildi. **34** Uning künliridə Bəyt-əllik
Hiəl Yeriho xəhirini yasidi; lekin u uning ulini saloɣanda
tunji ooɣli Abiram əldi; wə dərwazilirini saloɣanda uning
kənji ooɣli Səgub əldi; xuning bilən Pərwərdigarning
nunning ooɣli Yəxua arkilik [Yeriho tooɣruluk] eytkan
səzi əməlgə axuruldi.

17 Əmdi Gileadta turuwatkanlardin boloɣan Tixbilik
Iliyas Ahabka: — Mən hizmitidə turuwatkan
Israilning Hudasi Pərwərdigarning ḥayati bilən kəsəm
kilimənki, mening səzümsiz bu yillarda nə xəbnəm nə
yamoɣur qüxməydu, dedi. **2** Andin Pərwərdigarning səzi
uningoɣa kelip: — **3** Bu yərdin ketip, məxrik tərəpkə
berip, Iordan dəryasining u təripidiki kerit ekinining
boyida əzüngni yoxuroɣin; **4** wə xundak boliduki, sən
ekinning süyidin iqisən; mana, sanga u yərdə ozuk
yətküzüp berixkə kaoɣa-kuzoɣunlarni buyrudum, deyildi.
5 Xuning bilən u Pərwərdigar buyruoɣandək kilip, Iordan
dəryasining u təripidiki kerit ekinioɣa berip, u yərdə
turdi. **6** Kaoɣa-kuzoɣunlar ətigəndə nan bilən gəx,
ḥər kəqtə yənə nan bilən gəx yətküzüp berətti. U
əzi ekinning süyidin iqətti. **7** Lekin zeminda yamoɣur
yaoɣmioɣini üqün birməzgildin keyin ekin su kurup kətti.
8 U wakitta Pərwərdigarning səzi uningoɣa kelip: — **9**
Ornungdin turup Zidondiki Zarəfatka berip, u yərdə
turoɣin; mana, Mən u yərdiki bir tul hotunni seni bekixka
buyrudum, deyildi. **10** U ornidin turup Zarəfatka berip,
xəhərning dərwazisioɣa kəlgəndə, mana u yərdə bir
tul hotun otun terip turatti. U tul hotunni kakirip: —
Ətünimən, kaqida manga iqkili azrak su elip kəlgəysən,
dedi. **11** U su aloɣili mangoɣanda, u yənə: — Ətünimən,
manga kolungda bir qixləm nanmu aloɣaq kəlgəysən,
dedi. **12** Əmma u: — Pərwərdigar Hudayingning ḥayati
bilən, sanga kəsəm kilimənki, məndə ḥeq nan yok,
pəkət idixta bir qanggal un, kozida azoɣinə may bar,
mana ikki tal otun teriwatimən; andin berip əzüm
bilən ooɣlumoɣa nan etip, uni yəp əlimiz, dedi. **13** Iliyas
uningoɣa: — Korkmioɣin; berip eytkiningdək kiloɣin; lekin
awwal bir kiqik tokaq etip, manga elip kəlgin; andin
əzüng bilən ooɣlungoɣa nan ətkin. **14** Qünki Israilning
Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Pərwərdigar
yər yüzigə yamoɣur yaoɣduridioɣan küngiqilik idixtiki
un tügiməydu wə kozidiki may keməyməydu», dedi.
15 Xuning bilən u berip, Iliyasning eytkinidək kildi wə
u, Iliyas wə ayalning əyidikilər heli künlərgiqə yedi.
16 Pərwərdigarning Iliyas arkilik eytkan səzi boyiqə,
idixtiki un tügimidi wə kozidiki maymu keməymidi. **17**
Xu ixlardin keyin xundak boldiki, əyning igisi boloɣan bu
ayalning ooɣli kesəl boldi. Uning kesili xundak eoɣirlixip
kəttiki, uningda nəpəs kalmidi. **18** Ayal Iliyaska: — I
Hudaning adimi, mening sən bilən nemə alakəm bar
idi? Sən gunahimni yadka kəltürüp, ooɣlumning jenioɣa
zamin boluxka kəldingmu? — dedi. **19** U uningoɣa: —
Ooɣlungni kolumoɣa bərgin, dəp uni uning kuqikidin elip
əzi olturoɣan balihanioɣa elip qikip əz ornioɣa koyup, **20**
Pərwərdigaroɣa pəryad kilip: — I Hudayim Pərwərdigar,
mən mehman boloɣan bu tul hotunning ooɣlini eltürüx
bilən uning bexioɣimu bala qüxürdungmu? — dəp nida
kildi. **21** U balining üstigə üq kətim əzini qaplap,
Pərwərdigaroɣa pəryad kilip: — I Pərwərdigar Hudayim,
bu balining jeni əzigə yənə yenip kirsun! — dəp nida
kildi. **22** Pərwərdigar Iliyasning pəryadini anglidi;
balining jeni uningoɣa yenip kirixi bilən u tirildi. **23**
Iliyas balini balihanidin elip qüxüp, əygə kirip, anisioɣa
tapxurup bərdi. Iliyas: — Mana ooɣlung tiriktur, dedi. **24**
Ayal Iliyaska: — Mən xu ix arkilik əmdi sening Hudaning
adimi ikənlikingni, aoɣzingdin qikkan Pərwərdigarning
səzi ḥəkikət ikənlikini bildim, dedi.

18 Uzun wakit ətüp, Pərwərdigarning səzi
[kuroɣakqilikning] üqinqi yilida Iliyaska kelip:
— Sən berip əzüngni Ahabning aldida ayan kiloɣin,
wə Mən yər yüzigə yamoɣur yaoɣdurimən, deyildi. **2**
Xuning bilən Iliyas ezini Ahabning aldida ayan kiloɣili
qikip kətti. Aqarqilik bolsa Samariyədə kattik idi. **3**
Ahab ordisidiki oɣojidar Obadiyani kakirdi (Obadiya
tolimu təkwadar kixi bolup Pərwərdigardin intayin
korkatti. **4** Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoɣəmbərlirini
eltürüp yokitiwatkanda Obadiya yüz pəyoɣəmbərni elip
əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oɣaroɣa yoxurup, ularni
nan wə su bilən bakkanidi). **5** Ahab Obadiyaoɣa: —
Zeminni kezip ḥəmmə bulak wə ḥəmmə jiloɣilaroɣa berip
bakkin; u yərlərdə at-keqirlarni tirik saklioɣudək ot-qəp
tepilarmikin? Xundak bolsa bizning ulaoɣlirimizning
bir kismini soymay turalarmiz, dedi. **6** Ular ḥərbiri
jaylaroɣa bəlünüp mangdi; Ahab əz aldioɣa mangdi,
Obadiyamu əz aldioɣa mangdi. **7** Obadiya əz yolida
ketip baroɣanda, mana, uningoɣa Iliyas uqridi. U uni
tonup yərgə yikilip düm yetip: Bu rast sən, oɣojam
Iliyasmu? — dəp soridi. **8** U uningoɣa: — Bu mən.
Berip əz oɣojangoɣa: — Iliyas kaytip kəldi! dəp eytkin,
dedi. **9** U Iliyaska mundak dedi: — «Sən kandakqigə
kəminəngni eltürgili Ahabning kolioɣa tapxurmakqi
bolisən, mən zadi nemə gunah kildim? **10** Əz Hudaying
Pərwərdigarning ḥayati bilən kəsəm kilimənki, oɣojam
adəm əwətip seni izdimigən ḥeq al wə məmlikət kalmidi.
Xu əl, məmlikətlər: «U bu yərdə yok» desə, padixah
ularoɣa seni tapalmioɣanoɣa kəsəm iqküzdi. **11** Lekin sən
manga ḥazir: — «Berip oɣojangoɣa: — Iliyas kaytip kəldi!
degin» — dəysən! **12** Mən kexingdin kətkəndin keyin,
Pərwərdigarning Rohi seni mən bilmigən yərgə elip
baridu; xundakta mən Ahabka həwər yətküzüp, lekin u
seni tapalmisa, meni eltüridu. Əməliyəttə, kəminəng
yaxlikimdin tartip Pərwərdigardin korkup kəlgənmən.
13 Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoɣəmbərlirini eltürgəndə
mening kandak kiloɣinim, yəni mən Pərwərdigarning
pəyoɣəmbərliridin yüzni əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim
ikki oɣaroɣa yoxurup, ularni nan wə su bilən təminləp
bakkanlikim sən oɣojamoɣa məlum kilinoɣan əməsmu?

14 Əmdi sən ḥazir manga: — «Berip oŋojangoŋa: —
Mana Iliyas kəldi degin», — deding. Xundak kilsam
u meni əltüridu!». **15** Lekin Iliyas: — Mən hizmitidə
turuwatkan samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigarning ḥayati bilən kəsəm kilimənki, mən
jəzmən bügün uning aldida ayan bolimən, dedi. **16**
Xuning bilən Obadiya Aḥabning kexioŋa berip uningoŋa
həwər bərdi. Aḥab Iliyas bilən kərüxkili bardi. **17** Aḥab
Iliyasni kərgəndə uningoŋa: — Bu sənmu, i Israiloŋa
bala kəltürgüqi?! — dedi. **18** U jawab berip: — Israiloŋa
bala kəltürgüqi mən əməs, bəlki sən bilən atangning
jəmətidikilər! Qünki silər Pərwərdigarning əmrlirini
taxlap Baal degən butlaroŋa tayinip əgəxkənsilər. **19**
Əmdi adəm əwətip Karməl teoŋida pütkül Israilni
yenimoŋa jəm kil, xundakla Yizəbəlning dastihinidin
oŋizalinidioŋan Baalning tət yüz əllik pəyoŋəmbiri bilən
Axəraḥning tət yüz pəyoŋəmbirini yioŋdur, — dedi. **20**
Xuning bilən Aḥab Israillarning ḥəmmisigə adəmlərni
əwətip, pəyoŋəmbərlərni Karməl teoŋioŋa yioŋdurdi.
21 Iliyas barlik həlkkə yekin kelip: — Kaqanoŋiqə ikki
pikir arisida arisaldi turisilər? Əgər Pərwərdigar Huda
bolsa, uningoŋa əgixinglar; Baal Huda bolsa, uningoŋa
əgixinglar, dedi. Əmma həlk uningoŋa jawab bərməy,
ün-tin kikarmidi. **22** Iliyas həlkkə: — Pərwərdigarning
pəyoŋəmbərliridin pəkət mən yaloŋuz kaldim. Əmma
Baalning pəyoŋəmbərliri tət yüz əllik kixidur. **23** Əmdi
bizgə ikki buka berilsun. Ular əzlirigə bir bukini tallap,
soyup parqilap otunning üstigə koysun, əmma ot
yakmisun. Mənmu baxka bir bukini təyyar kilip ot
yakmay otunning üstigə koyay. **24** Silər bolsanglar,
əz ilaḥliringlarning namini qakirip nida kilinglar.
Mən bolsam, Pərwərdigarning namini qakirip nida
kilimən. Kaysi Huda ot bilən jawab bərsə, xu Huda
bolsun, dedi. Ḥəmmə həlk: — Bu obdan gəp, dəp jawab
bərdi. **25** Iliyas Baalning pəyoŋəmbərlirigə: Silər kəp
boloŋaq awwal əzünglar üqün bir bukini tallap təyyar
kilinglar; andin ḥeq ot yakmay əz ilaḥinglarning
namini kiqkirip nida kilinglar, dedi. **26** Ular uning
degini boyiqə əzlirigə berilgən bukini elip uni təyyar
kildi. Ətigəndin qüxkiqə ular Baalning namini kiqkirip:
— I Baal, bizgə jawab bərgin! dəp nida kildi. Lekin
ḥeq awaz yaki ḥeq jawab bolmidi. Ular raslanoŋan
kurbangaḥ qərisidə tohtimay səkrəytti. **27** Qüx kirgəndə
Iliyas ularni zanglik kilip: — Ünlükrək kiqkiringlar;
qünki u bir ilaḥ əməsmu? Bəlkim u qongkur hiyaloŋa
qəmüp kətkəndu, yaki ix bilən qikip kətkəndu, yaki bir
səpərgə qikip kətkəndu? Yaki bolmisa u uhlawatkan
boluxi mumkin, uni oyoŋitixinglar kerək?! — dedi. **28**
Ular tehimu ünlük qakirip əz kaidisi boyiqə kanoŋa
milinip kətküqə əzlirini kiliq wə nəyzə bilən tilatti. **29**
Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatkan» ḥalətkə qüxüp
kəqlik kurbanlik wakticiqə xu ḥaləttə turdi. Lekin
ḥeq awaz anglanmidi, yaki jawab bərgüqi yaki ijabət
kiloŋuqi məlum bolmidi. **30** Iliyas ḥəmmə həlkkə: —
Yenimoŋa yekin kelinglar, dedi. Ḥəmmə həlk uningoŋa
yekin kəlgəndin keyin u Pərwərdigarning xu yərdiki
yikitiloŋan kurbangaḥini kaytidin kurup qikti. **31** Iliyas
on ikki taxni aldi. Bu taxlarning sani Pərwərdigarning
«Naming Israil bolsun» degən səzini tapxuruwaloŋan
Yakupning ooŋulliridin qikkan kəbililərning sani bilən
ohxax idi. **32** Xu taxlardin u Pərwərdigarning nami
bilən bir kurbangaḥni yasidi. U kurbangaḥning qərisidə
ikki seaḥ dan patkudək azgal kolidi. **33** Andin u otunni
rastlap, bukini parqilap otunning təpisigə koydi. **34** U:
— Tət idixni suoŋa toxkuzup uni kəydürmə kurbanlik
wə otunning üstigə təkünglar, — dedi. Andin: Yənə
bir kətim kilinglar» — dewidi, ular xundak kildi. U
yənə: — Üqinqi mərtiwə xundak kilinglar, dedi. Ular
üqinqi mərtiwə xundak kiloŋanda **35** su kurbangaḥning
qərisidin ekip qüxüp, kolanoŋan azgalnimu su bilən
toldurdi. **36** Kəqlik kurbanlikning wakti kəlgəndə Iliyas
pəyoŋəmbər kurbanlikka yekin kelip mundak dua kildi:
— Əy Pərwərdigar, Ibraḥim bilən Isḥak wə Israilning
Hudasi, Əzüngning Israilda Huda boloŋiningni axkara
kiloŋaysən, xundakla mening Sening kulung bolup
bularning ḥəmmisini buyrukung bilən kiloŋanlikimni
bügün bildürgəysən. **37** Manga ijabət kiloŋaysən, əy
Pərwərdigar, ijabət kiloŋaysən; xuning bilən bu həlkkə
sən Pərwərdigarning Huda ikənlikingni ḥəmdə ularning
kəlblirini tooŋra yoloŋa yanduroŋuqi əzüng ikənlikingni
bildürgəysən, dedi. **38** Xuning bilən Pərwərdigarning oti
qüxüp kəydürmə kurbanlikni, otunni, taxlarni wə topini
kəydürüp azgaldiki sunimu yokitiwətti. **39** Həlklərning
ḥəmmisi buni kərüpla, ular düm yikilip: — Pərwərdigar,
u Hudadur, Pərwərdigar, u Hudadur, deyixti. **40** Iliyas
həlkkə buyrup: — Baalning pəyoŋəmbərlirini tutunglar,
ḥeqkaysini koyup bərmənglar, — dedi. Ular ularni
tutkanda Iliyas ularni kixun jiloŋisioŋa elip berip, u
yərdə kətl kildurdi. **41** Iliyas Aḥabka bolsa: — Qikip
yəp-iqkin. Qünki kattik yamoŋurning xaldirlioŋan awazi
anglanmakta, — dedi. **42** Aḥab kopup yəp-iqix üqün
qikti. Əmma Iliyas Karməlning qokkisioŋa qikip yərgə
engixip, bexini tizining otturisioŋa koyup tizlinip **43**
hizmətkarioŋa: — Qikip dengiz tərəpkə karioŋin, dedi. U
qikip səpselip karap: — Ḥeqnərsə kərünməydu, dedi. U
jəmiy yəttə kətim: — Berip karap bakkin, dəp buyrudi.
44 Yəttinqi kətim kəlgəndə u: — Mana, dengizdin
qikiwatkan, adəm alikinidək kiqik bir bulutni kərdum —
dedi. Iliyas uningoŋa: — Qikip Aḥabka: — «Ḥarwini kətip
təwəngə qüxkin, bolmisa yamoŋur seni tosuwalidu»,
dəp eytkin, — dedi. **45** Angoŋuqə asman bulut bilən
tutulup, boran qikip kattik bir yamoŋur yaoŋdi. Aḥab
ḥarwioŋa qikip Yizrəəlgə kətti. **46** Pərwərdigarning koli
Iliyasning wujudida turoŋaq, u belini baoŋlap Aḥabning
aldida Yizrəəlning kirix eoŋizioŋiqə yügürüp mangdi.

19 Lekin Aḥab Iliyasning ḥəmmə kiloŋinini, jümlidin
ḥəmmə pəyoŋəmbərlərni kiliqlap əltürginini
Yizəbəlgə eytip bərdi. **2** Yizəbəl bolsa Iliyaska bir
həwərqi əwətip: — Əgər ətə muxu wakitkiqə sən
xularning janlirioŋa kiloŋiningdək mən sening jeningni
ohxax kilmisam, ilaḥlar mangimu xundak kilsun ḥəmdə
uningdinmu ziyadə kilsun! — dəp eytkuzdi. **3** U buni
bilgəndə, əz jenini kutkuzmak üqün kəqip Yəḥuda
təwəsidiki Bəər-Xebaoŋa bardi. U u yərdə əz hizmətkarini
kaldurup koyup, **4** Əzi qəlning iqigə karap bir kün
yol mangdi. U u yərdiki bir xiwakning kexioŋa kelip
uning astida olturup, əzining əlümigə tilək tiləp:
— I Pərwərdigar əmdi boldi, jenimni aloŋin; nemila
degənbilən mən ata-bowilirimdin artuk əməsmən, —
dedi. **5** U xu xiwak astida yetip uhlap kaldi. Mana

bir pərixtə uni noḳup uningoɣa: — Ḳopup, nan yegin,
dedi. **6** U ḳarisa bexida ḳizik̡ qooɣlarda pixiwatḳan bir
poxkal wə bir koza su turatti. U yəp-iqip yənə uhlioɣili
yatti. **7** Andin Pərwərdigarning pərixtisi yənə kelip
ikkinqi ḳetim uni noḳup uningoɣa: — Ḳopup nan yegin.
Bolmisa yolungning eoɣirini kətürəlməysən, dedi. **8**
U ḳopup yəp-iqti. Xu taamdin aloɣan ḳuwwət bilən
u ḳirik̡ keqə-kündüz mengip Hudaning teoɣi Ḥorəbgə
yetip bardi. **9** U u yərdiki oɣaroɣa kirip ḳondi. Wə
mana, Pərwərdigarning səzi uningoɣa kelip mundak̡
deyildi: — I Iliyas, bu yərdə nemə ḳiliwatisən? **10** U
jawab berip: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Huda Pərwərdigar üqün zor otluk̡ muḥəbbət bilən
ḥəsət ḳildim. Qünki Israillar Sening əḥdəngni taxlap
ḳurbangaḥliringni yik̡itip, Sening pəyoɣəmbərliringni
ḳiliq bilən əltürdi. Mən, yaloɣuz mənla ḳaldim wə ular
mening jenimni aloɣili ḳəstləwatidu, dedi. **11** U uningoɣa:
— Qik̡ip, Pərwərdigarning aldida taoɣda turoɣin, dedi.
Mana, Pərwərdigar ətüp ketiwatatti; [uning aldida]
zor küqlük bir xamal qik̡ip, taoɣlarni sundurup, ḳoram
taxlarni parqilap qek̡iwətti. Lekin Pərwərdigar xamalda
əməs idi. Xamaldin keyin bir yər təwrəx boldi. Lekin
Pərwərdigar yər təwrəxtə əməs idi. **12** Yər təwrəxtin
keyin bir lawuldioɣan ot kətürüldi. Lekin Pərwərdigar
otta əməs idi. Ottin keyin boxḳina, mulayim bir awaz
anglandi. **13** Wə xundak̡ boldiki, Iliyas xuni anglap,
yüzini yepinqisi bilən orap oɣarning aoɣzioɣa berip
turdi. Mana, bir awaz qik̡ip uningoɣa: — I Iliyas, sən bu
yərdə nemə ḳiliwatisən? — dedi. **14** U jawab berip: —
Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda Pərwərdigar
üqün zor otluk̡ muḥəbbət bilən ḥəsət ḳildim. Qünki
Israillar Sening əḥdəngni taxlap ḳurbangaḥliringni
yik̡itip, Sening pəyoɣəmbərliringni ḳiliq bilən əltürdi.
Mən yaloɣuz mənla ḳaldim wə ular mening jenimni
aloɣili ḳəstləwatidu, dedi. **15** Pərwərdigar uningoɣa
mundak̡ dedi: — Baroɣin, kəlgən yolung bilən ḳaytip,
andin Dəməxḳning qəligə baroɣin. U yərgə baroɣanda
Ḥazaəlni Suriyə üstigə padixaḥ boluxḳa məsiḥ ḳiloɣin. **16**
Andin Nimxining ooɣli Yəḥuni Israilning üstigə padixaḥ
boluxḳa məsiḥ ḳiloɣin; əz ornungoɣa pəyoɣəmbər boluxḳa
Abəl-Məḥolaḥlik̡ Xafatning ooɣli Elixanimu məsiḥ ḳiloɣin.
17 Wə xundak̡ boliduki, Ḥazaəlning ḳiliqidin ḳeqip
ḳutuloɣan ḥərbirini Yəḥu əltüridu; Yəḥuning ḳiliqidin
ḳeqip ḳutuloɣan ḥərbirini Elixa əltüridu. **18** Lekin
Israilda yəttə ming kixini, yəni Baalning aldida tizlirini
pükmigən wə uningoɣa aoɣzini səygüzmigən ḥərbirini
əzümgə saḳlap ḳaldurdum, — dedi. **19** U u yərdin
qik̡ip, Xafatning ooɣli Elixani tapti. U qaoɣda u yər
ḥəydəwatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi, u
on ikkinqisi bilən ḳox ḥəydəwatatti. Iliyas kelip uning
üstigə əz yepinqisini taxlap artip ḳoydi. **20** U uylarni
taxlap Iliyasning kəynidin yügürüp kelip: — Meni berip
atam bilən anamni səygili ḳoyoɣin, andin mən kelip
sanga əgixəy, — dedi. U uningoɣa: — Ḳaytḳin; mən sanga
nemə ḳildim? — dedi. **21** U uningdin ayrilip, əzi ixlətkən
bir jüp uyni soyup, ularning jabdukini otun ḳilip, gəxini
pixurup həlḳḳə beriwidi, ular yedi. Andin u ornidin
ḳopup Iliyasning kəynidin əgixip, uning hizmitidə boldi.

20 Suriyəning padixaḥi Bən-Ḥadad pütkül ḳoxunini
jəm ḳildi; u ottuz ikki padixaḥni at wə jəng
ḥarwiliri bilən elip qik̡ip, Samariyəgə ḳorxap ḥujum
ḳildi. **2** U əlqilərni xəḥərgə kirgüzüp Israilning padixaḥi
Aḥabning ḳexioɣa əwətip uningoɣa: — **3** «Bən-Ḥadad
mundak̡ dəydu: — Sening kümüx bilən altunung,
sening əng qiraylik̡ hotunliring bilən baliliringmu
meningkidur» dəp yətküzdi. **4** Israilning padixaḥi
uningoɣa: — I oɣojam padixaḥ, sili eytḳanliridək mən
əzüm wə barlik̡im siliningkidur, dəp jawab bərdi. **5**
Əlqilər yənə kelip: — «Bən-Ḥadad səz ḳilip mundak̡
dəydu: — Sanga dərwəḳə: — Sening kümüx bilən
altunungni, sening hotunliring bilən baliliringni manga
tapxurup berisən, degən həwərni əwəttim. **6** Lekin ətə
muxu wak̡itlarda hizmətkarlirimni yeningoɣa əwətimən;
ular ordang bilən hizmətkarliringning əylirini ahturup,
sening kəzliringdə nemə əziz bolsa, ular xuni ḳolioɣa
elip kelidu» — dedi. **7** U wak̡itta Israilning padixaḥi
zemindiki ḥəmmə aḳsaḳallarni qak̡irip uloroɣa: — Bu
kixining ḳandak̡ awariqilik qik̡armak̡qi boloɣanlik̡ini bilip
ḳelinglar. U manga həwər əwətip məndin hotunlirim
bilən balilirim, kümüx bilən altunlirimni tələp ḳiloɣinida
mən uningoɣa yak̡ demidim, dedi. **8** Barlik̡ aḳsaḳallar
bilən həlḳning ḥəmmisi uningoɣa: — Ḳulak̡ salmioɣin,
uningoɣa mak̡ul demigin, dedi. **9** Buning bilən u
Bən-Ḥadadning əlqiligə: — Oɣojam padixaḥḳa, sili
adəm əwətip, əz kəminiliridin dəsləptə sorioɣanning
ḥəmmisini ada ḳilimən; lekin keyinkisigə mak̡ul
deyəlməymən, dəp beringlar, — dedi. Əlqilər yenip
berip xu səzni yətküzdi. **10** Bən-Ḥadad uningoɣa yənə
həwər əwətip: — «Pütkül Samariyə xəḥiridə manga
əgəxkənlərning ḳollirioɣa oqumlioɣudək topa ḳelip ḳalsa,
ilaḥlar mangimu xundak̡ ḳilsun wə uningdin axurup
ḳilsun!» — dedi. **11** Lekin Israilning padixaḥi jawab
berip: — «Sawut-ḳorallar bilən jabdunoɣuqi sawut-
ḳorallardin yexingüqidək mahtinip kətmisun!» dəp
eytinglar, — dedi. **12** Bən-Ḥadad bu səzni anglioɣanda
ḥərḳaysi padixaḥlar bilən qedirlirida xarab iqixiwatatti.
U hizmətkarlirioɣa: — Səpkə tizilinglar, dedi. Xuni
dewidi, ular xəḥərgə ḥujum ḳilixḳa tizilixti. **13** U
wak̡itta bir pəyoɣəmbər Israilning padixaḥi Aḥabning
ḳexioɣa kelip: — Pərwərdigar mundak̡ dəydu: — «Bu
zor bir top adəmni kərdüngmu? Mana, Mən bu küni
ularni sening ḳolungoɣa tapxurimən; xuning bilən sən
Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dedi. **14**
Aḥab: — Kimning wasitisi bilən bolidu? dəp soridi. U: —
Pərwərdigar mundak̡ dəydu: «Waliylarning oɣulamliri
bilən bolidu», dedi. U yənə: — Kim ḥujumni baxlaydu?
— dəp soridi. U: — Sən əzüng, dedi. **15** U wak̡itta
waliylarning oɣulamlirini saniwidi, ularning sani ikki
yüz ottuz ikki nəpər qik̡ti. Andin keyin u ḥəmmə həlḳni,
yəni barlik̡ Israillarni saniwidi, ularning sani yəttə ming
nəpər qik̡ti. **16** Israillar xəḥərdin qüx wak̡tida qik̡ti.
Bən-Ḥadad bilən xu padixaḥlar, yəni yardəmgə kəlgən
ottuz ikki padixaḥ bolsa qedirlirida xarab iqip məst
boluxḳanidi. **17** Waliylarning oɣulamliri yürüxtə awwal
mangdi. Bən-ḥadad adəm əwətiwidi, ular uningoɣa
həwər berip: — «Samariyədin adəmlər keliwatidu»
— dedi. **18** U: — Əgər sülḥi tüzüxkə qik̡ḳan bolsa
ularni tirik tutunglar, əgər soḳuxḳili qik̡ḳan bolsimu
ularni tirik tutunglar, dedi. **19** Əmdi waliylarning bu
oɣulamliri wə ularning kəynidiki ḳoxun xəḥərdin qik̡ip,

20 ḥərbiri əzigə uqrioŋan adəmni qepip əltürdi. Suriylər
ḳaqti; Israil ularni ḳooŋlidi. Suriyəning padixaḥi Bən-
Ḥadad bolsa atḳa minip atliḳlar bilən ḳeqip ḳutuldi.
21 Israilning padixaḥi qiḳip ḥəm atliḳlarni ḥəm jəng
ḥarwilirini bitqit ḳilip Suriylərni ḳattiḳ ḳir-qap ḳildi. 22
Pəyoŋəmbər yənə Israilning padixaḥining ḳexioŋa kelip
uningoŋa: — Əzüngni mustəḥkəmləp, əzüngni obdan
dəngsəp, nemə ḳilixing kerəklikini oylap bakḳin. Qünki
kelər yili ətiyazda Suriyəning padixaḥi sən bilən jəng
ḳiloŋili yənə qiḳidu, dedi. 23 Suriyəning padixaḥining
hizmətkarliri uningoŋa mundaḳ dedi: — «Ularning ilaḥi
taoŋ ilaḥi boloŋaqḳa, ular bizgə küqlük kəldi. Lekin biz
tüzləngliktə ular bilən soḳuxsaḳ, jəzmən ularoŋa küqlük
kelimiz. 24 Əmdi xundaḳ ḳiloŋayliki, padixaḥlarning
ḥərbirini əz mənsipidin qüxürüp, ularning ornida
waliylarni tikligəyla. 25 Andin sili məḥrum boloŋan
ḳoxunlirioŋa barawər boloŋan yənə bir ḳoxunni, yəni
atning ornioŋa at, ḥarwining ornioŋa ḥarwa təyyar
ḳildurup əzlirigə yioŋḳayla; biz tüzlənglikta ular bilən
soḳuxayli; xuning bilən ularoŋa küqlük kəlməmduḳ?». U
ularning səzigə ḳulaḳ selip xundaḳ ḳildi. 26 Keyinki yili
ətiyazda Bən-Ḥadad Suriylərni editlap toluḳ yioŋip, Israil
bilən jəng ḳiloŋili Afək xəḥirigə qiḳti. 27 Israillarmu
əzlirini editlap, ozuḳ-tülük təyyarlap, ular bilən jəng
ḳilixḳa qiḳti. Israillar ularning udulida bargaḥ tikliwidi,
Suriylərning aldida huddi ikki top kiqik ooŋlaḳ padisidək
kəründi. Lekin Suriylər pütkül zeminni ḳapliqanidi.
28 Əmma Hudaning adimi Israilning padixaḥining
ḳexioŋa kelip uningoŋa: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— «Suriylər: Pərwərdigar taoŋ ilaḥidur, jiloŋilarning ilaḥi
əməs, dəp eytḳini üqün, Mən bu zor bir top adəmning
ḥəmmisini sening ḳolungoŋa tapxurimən; xuning bilən
silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər»,
dedi. 29 Ikki tərəp yəttə kün bir-birining udulida
bargaḥlirida turdi. Yəttinqi küni soḳux baxlandi. Israillar
bir kündə Suriylərdin yüz ming piyadə əskərni əltürdi.
30 Ḳaloŋanlar Afək xəḥirigə ḳeqip kiriwaldi; lekin sepili
ərülüp ulardin yigirmə yəttə ming adəmning üstigə
qüxüp besip əltürdi. Bən-Ḥadad əzi bədər ḳeqip xəḥərgə
kirip iqkiridiki bir əygə məküwaldi. 31 Hizmətkarliri
uningoŋa: — Mana biz Israilning padixaḥlirini rəḥimlik
padixaḥlar dəp angliduḳ; xuning üqün bəllirimizgə bəz
baoŋlap baxlirimizoŋa kula yəgəp Israilning padixaḥioŋa
təslimgə qiḳayli. U silining janlirini ayarmikin? — dedi.
32 Xuning bilən ular bəllirigə bəz baoŋlap baxlirioŋa kula
yəgəp Israilning padixaḥining ḳexioŋa berip uningoŋa: —
Kəminiliri Bən-Ḥadad: «Jenimni ayioŋayla», dəp iltija
ḳildi, dedi. U bolsa: — U tehi ḥayatmu? U mening
buradirim, dedi. 33 Bu adəmlər bu səzni yahxiliḳning
alamiti, dəp oylap, dərḥalla uning bu səzini qing
tutuwelip: — Bən-Ḥadad silining buradərliridur! — dedi.
U: — Uni elip kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən
Bən-Ḥadad uning ḳexioŋa qiḳti; xuning bilən u uni
ḳolidin tartip jəng ḥarwisioŋa qiḳardi. 34 Bən-Ḥadad
uningoŋa: — Mening atam silining atiliridin aloŋan
xəḥərlərni siligə ḳayturup berəy. Atam Samariyədə
rəstə-bazarlirini tikligəndək sili əzliri üqün Dəməxḳtə
rəstə-bazarlarni tikləyla, — dedi. Aḥab: — Bu xərt
bilən seni ḳoyup berəy, dedi. Xuning bilən ikkisi əḥdə
ḳilixti wə u uni ḳoyup bərdi. 35 Pəyoŋəmbərlərning
xagirtlirining biri Pərwərdigarning buyruḳi bilən yənə
birigə: — Səndin ətünimən, meni uroŋin, dedi. Lekin u
adəm uni uroŋili unimidi. 36 Xuning bilən u uningoŋa: —
Sən Pərwərdigarning səzini anglimioŋining üqün mana
bu yərdin kətkiningdə bir xir seni booŋup əltüridu,
— dedi. U uning yenidin qiḳḳanda, uningoŋa bir xir
uqrap uni əltürdi. 37 Andin keyin u yənə bir adəmni
tepip uningoŋa: — Səndin ətünimən, meni uroŋin, dedi.
U adəm uni ḳattiḳ urup zəhimləndürdi. 38 Andin
pəyoŋəmbər berip əz ḳiyapitini əzgərtip, kəzlirini tengiḳ
bilən tengip yol boyida padixaḥni kütüp turdi. 39
Padixaḥ xu yərdin ətkəndə u padixaḥni qaḳirip: —
Kəminiliri kəskin jəng məydanioŋa qiḳḳanidim, wə
mana, bir adəm manga burulup, bir kixini tapxurup:
«Bu kixigə qing ḳarioŋin, ḥərḳandaḳ səwəbtin u yoḳap
kətsə, sən əz jeningni uning jenining ornioŋa tələysən;
bolmisa bir talant kümüx tələysən», dedi. 40 Lekin mən
kəminiliri u-bu ix bilən bənd bolup ketip, uni yoḳitip
ḳoydum, dedi. Israilning padixaḥi uningoŋa: — Əzüng
bekitkiningdək sanga ḥəküm ḳilinidu! — dedi. 41 U
dərḥal kəzliridin tengiḳni eliwətti; Israilning padixaḥi
uni tonup uning pəyoŋəmbərlərdin biri ikənlikini kərdi.
42 Pəyoŋəmbər uningoŋa: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— «Mən ḥalakətkə bekitkən adəmni ḳolungdin ḳutuloŋili
ḳoyoŋining üqün sening jening uning jenining ornida
elinidu; sening həlḳing uning həlḳining ornida elinidu»,
dedi. 43 Xuning bilən Israilning padixaḥi hapa bolup,
oŋəxlikkə qəmgən ḥalda Samariyəgə ḳaytip ordisioŋa
kirdi.

21 Bu ixlardin keyin xundaḳ boldiki, Yizrəəllik
Nabotning Yizrəəldə, Samariyəning padixaḥi
Aḥabning ordisining yenida bir üzümzarliḳi bar idi. 2
Aḥab Nabotḳa səz ḳilip: — Əz üzümzarliḳingni manga
bərgin, mening əyümgə yeḳin boloŋaq, uni bir səy-
kəktatliḳ baoŋ ḳilay. Uning ornida sanga obdanraḳ
bir üzümzarliḳ berəy yaki layiḳ kərsəng baḥasini nəḳ
berimən, dedi. 3 Əmma Nabot Aḥabḳa: — Pərwərdigar
meni ata-bowilirimning mirasini sanga setixni məndin
neri ḳilsun, dedi. 4 Aḥab Yizrəəllik Nabotning: «Ata-
bowilirimning mirasini sanga bərməymən» dəp eytḳan
səzidin hapa bolup oŋəxlikkə qəmgən ḥalda ordisioŋa
ḳaytti; u kariwatta yetip yüzini [tam] tərəpkə ərüp
nanmu yemidi. 5 Hotuni Yizəbəl uning ḳexioŋa kelip:
Roḥiy kəypiyating nemixḳa xunqə təwən, nemixḳa
nan yeməysən? — dedi. 6 U uningoŋa: — Mən
Yizrəəllik Nabotḳa səz ḳilip: «Üzümzarliḳingni manga
puloŋa bərsəng, yaki layiḳ kərsəng uning ornioŋa
baxḳa üzümzarliḳ berəy» dedim. Lekin u: «Sanga
üzümzarliḳimni bərməymən» dedi, — dedi. 7 Hotuni
Yizəbəl uningoŋa: — Sən ḥazir Israilning üstigə səltənət
ḳiloŋuqi əməsmu? Ḳopup nan yəp, kənglüngni hux
ḳiloŋin; mən sanga Yizrəəllik Nabotning üzümzarliḳini
erixtürimən, dedi. 8 Andin u Aḥabning namida
bir hət yezip, üstigə uning məḥürini besip, hətni
Nabotning xəḥiridə uning bilən turuwatḳan aḳsaḳallar
wə mətiwərlərgə əwətti. 9 Həttə u mundaḳ yazoŋanidi: —
«Roza tutux kerək dəp buyrup, həlḳning arisida Nabotni
tərdə olturoŋuzoŋin; 10 ikki adəmni, yəni Beliyalning
balisini uning udulida olturoŋuzup, ularni Nabotning
üstidin ərz ḳiloŋuzup: «Sən Hudaoŋa wə padixaḥḳa lənət

okudung» dəp guwaḫlik bərgüzünglar. Andin uni elip
qikip qalma-kesək kilip əltürünglar». **11** Xəḫərning
adəmliri, yəni uning xəḫiridə turuwatkan akşakalar
bilən mətiwərlər Yizəbəlning ularoŋa əwətkən hetidə
pütülgəndək kildi; **12** ular rozini buyrup, həlkning
arisida Nabotni tərdə olturoŋuzdi. **13** Andin u ikki
adəm, yəni Beliyalning baliliri həlkning aldida Nabot
üstidin ərz kilip: «Nabot Hudaoŋa wə padixaḫka dəxnəm
kildi» dəp guwaḫlik bərdi. Xuning bilən ular Nabotni
xəḫərning taxkirioŋa sərəp elip qikip, taxlar bilən
qalma-kesək kilip əltürdi. **14** Andin ular Yizəbəlgə
adəm əwətip: «Nabot qalma-kesək kilip əltürüldi»
dəp həwər bərdi. **15** Yizəbəl Nabotning qalma-kesək
kilinip əltürülgənlikini anglioŋanda Aḫabka: Kopup,
Yizrəəllik Nabotning sanga puloŋa bərgili unimioŋan
üzümzarlikini tapxurup aloŋin; qünki Nabot ḫayat əməs,
bəlki əldi, dedi. **16** Xundak boldiki, Aḫab Nabotning
əlgənlikini anglap, Yizrəəllik Nabotning üzümzarlikini
igiləx üqün xu yərgə bardi. **17** Lekin Pərwərdigarning
səzi Tixbilik Iliyaska kelip mundak deyildi: — **18** «Kopup
berip, Samariyədə olturuxluk Israil padixaḫi Aḫab bilən
uqraxkin; mana u Nabotning üzümzarlikida turidu;
qünki uni igiliwelix üqün u yərgə bardi. **19** Uningoŋa: —
«Adəm əltürdüngmu, yerini igiliwaldingmu?» — degin.
Andin uningoŋa yənə səz kilip: — Pərwərdigar mundak
dəydu: — «Nabotning kenini itlar yalioŋan jayda sening
keningnimu itlar yalaydu» — degin». **20** Aḫab Iliyaska:
— I düxminim, meni taptingmu? — dedi. U jawabən
mundak dedi: — Rast, mən seni taptim; qünki sən
Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kilix üqün əzüngni
setiwətting. **21** Pərwərdigar: «Mana, Mən üstünggə
bala qüxürüp nəslingni yokitip, sən Aḫabning Israilda
kaloŋan jəmətidiki ḫəmmə ərkəkni, ḫətta ajiz yaki meyip
bolsun, ḫəmmisini üzüp yokitimən; **22** wə sən Mening
oŋəzipimni kozoŋap Israilni gunaḫka azduroŋining üqün
sening jəmətingni Nibatning ooŋli Yəroboamning jəməti
wə Ahiyaḫning ooŋli Baaxaning jəmətigə ohxax kilimən»
— dəydu, — dedi. **23** — Yizəbəl tooŋrisidimu Pərwərdigar
səz kilip: «Yizrəəlning sepilining texida itlar Yizəbəlni
yəydu. **24** Aḫabning jəmətidikilərdin xəḫərdə əlgənlərni
itlar yəydu; səḫrada əlgənlərni bolsa asmandiki kuxlar
yəydu» dedi **25** (Bərḫək, hotuni Yizəbəlning kutritixliri
bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kiloŋili əzini
satkan Aḫabdək ḫeqkim yok idi. **26** U Pərwərdigar
Israillarning aldidin ḫəydəp kooŋliwətkən Amoriylarning
kiloŋinidək kilip, yirginqlik butlaroŋa tayinip əgixip,
lənətlik ixlarni kilatti). **27** Lekin Aḫab bu səzlərni
anglioŋanda əz kiyimlirini yirtip bədinigə bəz yəgəp,
roza tutti. U bəz rəhttə yatatti, jimjit mangatti. **28** U
wakitta Pərwərdigarning səzi Tixbilik Iliyaska kelip:
— **29** «Aḫabning Mening aldimda əzini kandak təwən
tutuwatkanlikini kərdüngmu? U əzini Mening aldimda
təwən tutuwatkanliki tüpəylidin, bu balani uning
künliridə kaltürməymən, bəlki uning ooŋlining künliridə
uning jəmətigə kaltürimən» — deyildi.

22 Üq yiloŋiqə Suriyə bilən Israilning otturisida
jəng bolmioŋaqka, ular tinqlikta ətti. **2** Üqinqi
yilda bolsa Yəḫudaning padixaḫi Yəḫoxafat Israilning
padixaḫini yoklap bardi. **3** Israilning padixaḫi əz
hizmətkarlirioŋa: — Gileadtiki Ramot bizningki ikənlikini
bilisilərəoŋu? Xundak ikən, nemixka biz jim olturup,
tehiqə Suriyəning padixaḫining kolidin uni almaymiz?
— dedi. **4** U Yəḫoxafatka: — Jəng kiloŋili mening
bilən Gileadtiki Ramotka berixka makul bolamdila?
— dəp soridi. Yəḫoxafat Israilning padixaḫioŋa jawab
berip: — Biz silining-mening dəp ayrimaymiz; mening
həlkim əzlirining həlkidur, mening atlirim silining
atliridur, dedi. **5** Lekin Yəḫoxafat Israilning padixaḫioŋa:
— Ətünimənki, bügün awwal Pərwərdigarning səzini
sorap kərgəyla, dedi. **6** Xuning bilən Israilning
padixaḫi pəyoŋəmbərlərni, yəni tət yüzqə adəmni
yioŋdurup ulardin: — Sokuxkili Gileadtiki Ramotka
qikşam bolamdu, yok? — dəp soriwidi, ular: — Qikkin,
Rəb uni padixaḫning kolioŋa beridu, deyixti. **7** Lekin
Yəḫoxafat bolsa: — Bulardin baxka, yol sorioŋudək
Pərwərdigarning birər pəyoŋəmbiri yokmu? — dəp
soridi. **8** Israilning padixaḫi Yəḫoxafatka jawab berip: —
Pərwərdigardin yol soraydioŋan yənə bir adəm bar; lekin
u mening tooŋramda kutlukni əməs, bəlki balayi'apətni
kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U
bolsa Imlaḫning ooŋli Mikayadur, dedi. Yəḫoxafat: — I
aliyliri, sili undak demigəyla, dedi. **9** Andin Israilning
padixaḫi bir qakirini qakirip uningoŋa: — Qakkan berip,
Imlaḫning ooŋli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi. **10**
Əmdi Israilning padixaḫi bilən Yəḫudaning padixaḫi
Yəḫoxafat xaḫanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning
dərwazisining aldidiki hamanda ḫərbiri əz təhtidə
olturuxti. Ularning aldida pəyoŋəmbərlərning ḫəmmisi
bexarət bərməktə idi. **11** Kənanaḫning ooŋli Zədəkiya
bolsa əzi təmürdin münggüzlərni yasap qikip: —
Pərwərdigar mundak dəydu: — «Muxu münggüzlər
bilən Suriylərni yokatkuqə üsüp ursila», dedi. **12**
Ḫəmmə pəyoŋəmbərlər xuningoŋa ohxax bexarət
berip: «Gileadtiki Ramotka qikip səzsiz muwəppəkiyət
kazinila; qünki Pərwərdigar uni padixaḫning kolioŋa
tapxuridikən», deyixti. **13** Mikayani kiqkiroŋili baroŋan
həwərqi uningoŋa: — Mana, ḫəmmə pəyoŋəmbərlər birdək
padixaḫka yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən,
sening səzüngmu ularning səzi bilən birdək bolup,
yahxi bir həwərni bərgin, dedi. **14** Əmma Mikaya:
— Pərwərdigarning ḫayati bilən kəsəm kilimənki,
Pərwərdigar manga nemə eytsa, mən xuni eytimən,
dedi. **15** U padixaḫning aldioŋa kəlgəndə padixaḫ
uningdin: I Mikaya, jəng kiloŋili Gileadtiki Ramotka
qikşak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u uningoŋa
jawab berip: — Qikip muwəppəkiyət kazinisən; qünki
Pərwərdigar xəḫərni padixaḫning kolioŋa beridu, dedi.
16 Lekin padixaḫ uningoŋa: — Mən sanga kanqə ketim
Pərwərdigarning namida rast gəptin baxkisini manga
eytmaslikka kəsəm iqküzüxüm kerək?! — dedi. **17**
Mikaya: — Mən pütkül Israilning taoŋlarda padiqisiz
koylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar:
«Bularning igisi yok; bularning ḫərbiri tinq-aman əz
əyigə kaytsun», dedi, — dedi. **18** Israilning padixaḫi
Yəḫoxafatka: — Mana, mən siligə «U mening tooŋramda
kutlukni əməs, bəlki ḫaman balayi'apətni kərsitip
bexarət beridu», demigənmidim? — dedi. **19** Mikaya
yənə: — Xunga Pərwərdigarning səzini anglioŋin; mən
Pərwərdigarning əz təhtidə olturoŋanlikini, asmanning
pütkül koxunliri uning yenida, ong wə sol təripidə

turoŋanliḳini kərdüm. **20** Pərwərdigar: «Kim Aḥabni
Gileadtiki Ramotḳa qiḳip, xu yərdə ḥalak boluxḳa
aldaydu?» — dedi. Birsi undaḳ, birsi mundaḳ deyixti;
21 xu waḳitta bir roḥ qiḳip Pərwərdigarning aldida
turup: «Mən berip alday», dedi. Pərwərdigar uningdin:
«Ḳandaḳ usul bilən aldaysən?» — dəp soriwidi, **22**
u: — «Mən qiḳip uning ḥəmmə pəyoŋəmbərlirining
aoŋzida yaloŋanqi bir roḥ bolimən», dedi. Pərwərdigar:
— «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundaḳ ḳil» —
dedi. **23** Mana əmdi Pərwərdigar sening bu ḥəmmə
pəyoŋəmbərliringning aoŋzioŋa yaloŋanqi bir roḥni saldi;
Pərwərdigar sening tooŋrangda balayi'apət kərsitip
səzlidi» — dedi. **24** Xuni anglap Kənanaḥning ooŋli
Zədəkiya kelip Mikayaning kaqitioŋa birni selip: —
Pərwərdigarning Roḥi ḳaysi yol bilən məndin ətüp,
sanga səz ḳilixḳa bardi?! — dedi. **25** Mikaya jawab berip:
— Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki əygə yügürgən
künidə xuni kərisən, dedi. **26** Israilning padixaḥi əmdi:
— Mikayani elip ḳayturup berip, xəḥər ḥakimi Amon
bilən padixaḥning ooŋli Yoaxḳa tapxurup, **27** ularoŋa
tapilap: «Padixaḥ mundaḳ dəydu: — Uni zindanoŋa
solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik ḳiynap nan bilən
suni az-az berip turunglar» — degin, dəp buyrudi. **28**
Mikaya: — Əgər sən ḥəḳiḳətən tinq-aman yenip kəlsəng,
Pərwərdigar mening wasitəm bilən səz ḳilmioŋan bolidu,
dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, ḥərbiringlar anglanglar,
dedi. **29** Israilning padixaḥi bilən Yəḥudaning padixaḥi
Yəḥoxafat Gileadtiki Ramotḳa qiḳti. **30** Israilning
padixaḥi Yəḥoxafatḳa: — Mən baxḳa ḳiyapətkə kirip
jənggə qiḳay; sili bolsila əz kiyimlirini kiyip qiḳḳayla,
dedi. Israilning padixaḥi baxḳa ḳiyapət bilən jənggə
qiḳti. **31** Suriyəning padixaḥi jəng ḥarwiliri üstidiki ottuz
ikki sərdaroŋa: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəḳət
Israilning padixaḥi bilən soḳuxunglar, dəp buyrudi.
32 wə xundaḳ boldiki, jəng ḥarwilirining sərdarliri
Yəḥoxafatni kərgəndə: — Uni qoḳum Israilning padixaḥi
dəp, uningoŋa ḥujum ḳiloŋili buruldi. Lekin Yəḥoxafat
pəryad kətürdi. **33** jəng ḥarwilirining sərdarliri uning
Israilning padixaḥi əməslikini kərgəndə uni ḳooŋlimay,
burulup ketip ḳelixti. **34** Əmma birəylən ḳarisioŋila bir
oḳya etiwidi, oḳ Israilning padixaḥining sawutining
mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U ḥarwikexigə:
Ḥarwini yandurup meni səptin qiḳaroŋin; qünki mən
yaridar boldum, dedi. **35** U küni jəng baroŋanseri
ḳattiḳ boldi. Padixaḥ bolsa Suriylərning udulida əz jəng
ḥarwisioŋa yəlinip ərə turdi. Zəhmidin ḳeni ḥarwining
tegigiqə eḳip, kəq kirgəndə u əldi. **36** Kün patarda
ḳoxun arisida bir ḳattiḳ sada anglinip: — Ḥər adəm
əz xəḥirigə yansun! Ḥərbiri əz yurtioŋa yenip kətsun!
— deyildi. **37** Padixaḥ əldi, kixilər uni Samariyəgə
elip kəldi; ular padixaḥni Samariyədə dəpnə ḳildi.
38 Birsi padixaḥning ḥarwisini Samariyəning kəlidə
[yuoŋanda] (bu kəl paḥixə ayallar yuyunidioŋan jay
idi), Pərwərdigarning eytḳan səzi əməlgə axurulup,
itlar uning ḳenini yalidi. **39** Aḥabning baxḳa ixliri,
ḳiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning yasioŋan «pil
qix sariyi» wə bina ḳiloŋan ḥəmmə xəḥərlər tooŋruluḳ
«Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? **40** Aḥab ata-bowiliri arisida
uhlidi. Andin uning ooŋli Aḥaziya ornida padixaḥ
boldi. **41** Asaning ooŋli Yəḥoxafat Israilning padixaḥi
Aḥabning səltənitining tətinqi yilida Yəḥudaoŋa padixaḥ
boldi. **42** Yəḥoxafat padixaḥ boloŋanda ottuz bəx
yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət
ḳildi. Uning anisining ismi Azubaḥ bolup, u Xilḥining
ḳizi idi. **43** U ḥər ixta atisi Asaning barliḳ yollirida
yürüp, ulardin qiḳmay Pərwərdigarning nəziridə durus
boloŋanni ḳilatti. Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmioŋanidi;
halayiḳ yənila «yuḳiri jaylar»da ḳurbanliḳ ḳilip
huxbuy yaḳatti. **44** Wə Yəḥoxafat bilən Israilning
padixaḥi otturisida tinqliḳ boldi. **45** Yəḥoxafatning
baxḳa ixliri, uning kərsətkən ḳudriti, ḳandaḳ jəng
ḳiloŋanliri tooŋrisida «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **46** U atisi
asaning künliridə zemindin ḳooŋliwetilmigən kəspiy
bəqqiwazlarni zeminidin ḥəydəp qiḳardi. **47** U waḳitta
Edomning padixaḥi yoḳ idi, bəlki bir waliy ḥəküm sürətti.
48 Yəḥoxafat Ofirdin altun elip kelix üqün bir «Tarxix
kemə» ətritini ḳurdi. Lekin kemilər ḥeqyərgə baralmidi;
qünki ular Əzion-Gəbərdə urulup wəyran boloŋanidi.
49 U waḳitta Aḥabning ooŋli Aḥaziya Yəḥoxafatḳa: —
Mening hizmətkarlirim sening hizmətkarliring bilən
kemilərdə barsun, dedi. Lekin Yəḥoxafat unimidi. **50**
Yəḥoxafat əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning
xəḥiri»də ata-bowilirining ḳəbrisidə dəpnə ḳilindi.
Andin ooŋli Yəḥoram ornida padixaḥ boldi. **51** Aḥabning
ooŋli Aḥaziya Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafatning
səltənitining on yəttinqi yilida Samariyədə Israilning
üstidə padixaḥ bolup ikki yil səltənət ḳildi. **52** U
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳilip atisining
yolida wə anisining yolida yürüp, xundaḳla Israilni
gunahḳa putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning
yolida mangdi; **53** u atisi ḳiloŋanning ḥəmmisini ḳilip,
Baalning ḳulluḳida bolup, uningoŋa səjdə ḳilip, Israilning
Hudasi Pərwərdigarning oŋəzipini ḳozoŋidi.

Padixaḫlar 2

1 **2** Aḫaziya Samariyədə turoŋanda [ordisidiki]
balihanining pənjirisidin yiḳilip qüxüp, kesəl
bolup ḳaldi. U həwərqilərni əwətip ularoŋa: — Əkron
xəḥiridiki ilaḥ Baal-Zəbubdin mening tooŋramda,
kesilidin saḳiyamdu, dəp soranglar, dedi. **3** Lekin
Pərwərdigarning Pərixtisi bolsa Tixbilik Iliyasḳa: —
Ornungdin tur, Samariyə padixaḥining əlqilirining
aldioŋa berip, ularoŋa: — Israilda Huda yoḳmu, əkrondiki
ilaḥ Baal-Zəbubdin yol sorioŋili mangdinglarmu? **4**
Xuning üqün Pərwərdigar ḥazir mundaḳ dediki:
«Sən qiḳḳan kariwattin qüxəlməysən; sən qoḳum
əlisən» degin, — dedi. Xuning bilən Iliyas yoloŋa qiḳti.
5 Həwərqilər padixaḥning yenioŋa ḳaytip kəldi; u
ulardin: Nemixḳa yenip kəldinglar, dəp soridi. **6** Ular
uningoŋa: — Bir adəm bizgə uqrap bizgə: — Silərni
əwətkən padixaḥning yenioŋa ḳaytip berip uningoŋa:
«Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Israilda Huda yoḳmu,
əkrondiki ilaḥ Baal-Zəbubdin yol sorioŋili adəmlərni
əwəttingmu? Xuning üqün sən qiḳḳan kariwattin
qüxəlməysən; sən qoḳum əlisən!» dənglar, — dedi. **7**
Padixaḥ ulardin: Silərgə uqrap bu səzlərni ḳiloŋan adəm
ḳandaḳ adəm ikən? — dəp soridi. **8** Ular uningoŋa:
U tüklük, beligə tasma baoŋlioŋan adəm ikən, dedi.
Padixaḥ: U Tixbilik Iliyas ikən, dedi. **9** Andin padixaḥ bir
əllikbexini ḳol astidiki əllik adimi bilən Iliyasning ḳexioŋa
mangdurdi; bu kixi Iliyasning ḳexioŋa baroŋanda, mana
u bir dəngning üstidə olturatti. U uningoŋa: I Hudaning
adimi, padixaḥ seni qüxüp kəlsun! dəydu, dedi. **10** Lekin
Iliyas əllikbexioŋa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam,
asmandin ot qüxüp sən bilən əllik adimingni kəydürsun,
dəp jawab bərdi. Xuan asmandin ot qüxüp, uning əzi
bilən əllik adimini kəydürüwətti. **11** Xuning bilən
padixaḥ yənə bir əllikbexini uning ḳol astidiki əllik adimi
bilən uning ḳexioŋa mangdurdi. U uningoŋa: I Hudaning
adimi, padixaḥ eytti: Seni dərḥal qüxüp kəlsun! —
dedi. **12** Lekin Iliyas əllikbexioŋa: Əgər mən Hudaning
adimi bolsam, asmandin ot qüxüp sən bilən əllik
adimingni kəydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan Hudaning
oti asmandin qüxüp uning əzi bilən əllik adimini
kəydürüwətti. **13** Padixaḥ əmdi üqinqi bir əllikbexini
ḳol astidiki əllik adimi bilən uning ḳexioŋa mangdurdi;
əllikbexi berip Iliyasning aldioŋa qiḳip, tizlinip uningoŋa
yalwurup: I Hudaning adimi, mening jenim bilən sening
bu əllik ḳulungning janliri nəziringdə əziz bolsun! **14**
Dərwəḳə, asmandin ot qüxüp, ilgiriki ikki əllikbexini
ularning ḳol astidiki əllik adimi bilən kəydürüwətti.
Lekin ḥazir mening jenim sening nəziringdə əziz bolsun,
dedi. **15** Pərwərdigarning Pərixtisi Iliyasḳa: Sən qüxüp
uning bilən baroŋin; uningdin ḳorḳmioŋin, dedi. U
ornidin turup uning bilən qüxüp padixaḥning ḳexioŋa
berip **16** padixaḥḳa: Pərwərdigar səz ḳilip: «Israilda
wəḥiy sorioŋili bolidioŋan Huda yoḳmu, əkrondiki ilaḥ
Baal-Zəbubdin yol sorioŋili əlqilərni əwəttingoŋu? Xuning
üqün sən qiḳḳan kariwattin qüxəlməysən; sən qoḳum
əlisən!» dəydu, — dedi. **17** Xuning bilən Iliyas degəndək,
Pərwərdigarning səzi boyiqə Aḫaziya əldi. Uning ooŋli
bolmioŋaqḳa, Yəḥoram uning ornida padixaḥ boldi. Bu
Yəḥoxafatning ooŋli, Yəḥuda padixaḥi Yəḥoramning
ikkinqi yili idi. **18** Əmdi Aḫaziyaning baxḳa ixliri, uning
ḳiloŋan əməlliri bolsa, ular «Israil padixaḥlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

2 Pərwərdigar Iliyasni ḳara ḳuyunda asmanoŋa
kətürməkqi boloŋan waḳitta Iliyas bilən Elixa
Gilgaldin qiḳip ketiwatatti. **2** Iliyas Elixaoŋa: — Səndin
ətünimən, bu yərdə ḳaloŋin; qünki Pərwərdigar meni
Bəyt-əlgə mangoŋuzdi. Elixa: Pərwərdigarning ḥayati
bilən, wə sening ḥayating bilən ḳəsəm ḳilimənki,
seningdin ḥərgiz ayrilmaymən! dedi. Xuning bilən
ular Bəyt-əlgə qüxüp kəldi. **3** U waḳitta Bəyt-əldiki
pəyoŋəmbər xagirtliri Elixaning ḳexioŋa kelip uningoŋa:
Biləmsən, Pərwərdigar bügün oŋojangni səndin elip
ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi. **4**
Iliyas Elixaoŋa: — Səndin ətünimənki, bu yərdə ḳaloŋin;
qünki Pərwərdigar meni Yerihooŋa mangoŋuzdi. Elixa:
Pərwərdigarning ḥayati bilən, wə sening ḥayating bilən
ḳəsəm ḳilimənki, seningdin ḥərgiz ayrilmaymən, dedi.
Xuning bilən ular ikkisi Yerihooŋa bardi. **5** U waḳitta
Yerihodiki pəyoŋəmbər xagirtliri Elixaning ḳexioŋa kelip
uningoŋa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oŋojangni səndin
elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi. **6**
Iliyas Elixaoŋa: — Səndin ətünimənki, bu yərdə ḳaloŋin;
qünki Pərwərdigar meni Iordan dəryasioŋa mangoŋuzdi,
dedi. Elixa: Pərwərdigarning ḥayati bilən, wə sening
ḥayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, seningdin ḥərgiz
ayrilmaymən, dedi, xuning bilən ular ikkisi mengiwərdi.
7 Əmdi pəyoŋəmbər xagirtliridin əllik kixi berip, ularning
udulida yiraḳtin ḳarap turatti. Əmma u ikkiylən Iordan
dəryasining boyida tohtap turdi. **8** Iliyas yepinqisini
ḳatlap, uning bilən suni uriwidi, su ikkigə bəlünüp
turdi; ular ikkisi ḳuruḳ yoldin ətti. **9** Ətüp boloŋandin
keyin Iliyas Elixaoŋa: Mən səndin ayrilmasta, sening
əzüng üqün məndin nemə tiliking bolsa, dəwərgin,
dedi. Elixa: Sening üstüngdə turoŋan Roḫning ikki
ḥəssisi üstümgə ḳonsun, — dedi. **10** U: Bu tilikinggə
erixmək ḳiyindur; mən səndin elip ketilgən waḳtimda,
meni kərüp tursang, sanga xundaḳ berilidu; bolmisa,
berilməydu, — dedi. **11** Wə xundaḳ boldiki, ular səzlixip
mangoŋanda, mana, otluḳ bir jəng ḥarwisi bilən otluḳ
atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwətti wə Iliyas
ḳara ḳuyunda asmanoŋa kətürülüp kətti. **12** Elixa buni
kərüp: I atam, i atam, Israilning jəng ḥarwisi wə atliḳ
əskərliri! — dəp warḳiridi. Andin u uni yənə kərəlmidi.
U əz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parqə ḳiliwətti. **13**
Andin u Iliyasning uqisidin qüxüp ḳaloŋan yepinqisini
yərdin elip, Iordan dəryasining ḳiroŋiḳioŋa ḳaytip kəldi.
14 U Iliyasning üstidin qüxüp ḳaloŋan yepinqisi bilən
suni urup: «Iliyasning Hudasi Pərwərdigar nədidur?»,
dedi. Elixa suni xundaḳ uroŋanda su ikkigə bəlündi;
Elixa sudin ətüp kətti. **15** Yerihodiki pəyoŋəmbər
Xagirtliri ḳarxi ḳiroŋaḳta turup uni kərdi wə: «Iliyasning
roḫi Elixaning üstididur» dəp uning aldioŋa berip,
bax urup təzim ḳildi. **16** Ular uningoŋa: Mana sening
kəmininiliring arisida əllik əzimət bar; ətünimiz, bular
oŋojangni izdigili barsun. Pərwərdigarning Roḫi bəlkim
uni kətürüp taoŋlarning bir yeridə yaki jiloŋilarning
bir təripidə taxlap ḳoydimiki, dedi. Lekin u: Silər ḥeq
adəmni əwətmənglar, dedi. **17** Əmma ularning uni
ḳistawerixi bilən u hijalət bolup: Adəm əwətinglar,

dedi. Xunga ular əllik kixini əwətti; bular üq kün uni
izdidi, lekin ḥeq tapalmidi. **18** Ular Elixaning yenioŋa
ḳaytip kəlgəndə (u Yerihoda turuwatatti) u ularoŋa: Mən
dərwəḳə silərgə «Izdəp barmanglar!» demidimmu? —
dedi. **19** Xəḥərdiki adəmlər Elixaoŋa: Oŋojam kərgəndək,
xəḥər əzi obdan jaydidur, lekin su naqar wə tupraḳ
tuoŋmastur, dedi. **20** U: Yengi bir koza elip kelip, iqigə
tuz ḳoyup, manga beringlar, dedi. Ular uni elip kelip
uningoŋa bərdi. **21** U bulaḳning bexioŋa berip uningoŋa
tuzni təkti wə: Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mən bu
sularni saḳayttim; əmdi ulardin ḳayta əlüm bolmaydu
wə yərning tuoŋmasliḳi bolmaydu» — dedi. **22** Huddi
Elixaning eytḳan bu səzidək, u su taki bügüngə ḳədər
pak bolup kəldi. **23** Elixa Yerihodin qiḳip Bəyt-əlgə
bardi. U yolda ketip baroŋanda, bəzi balilar xəḥərdin
qiḳip uni zanglik ḳilip: Qiḳip kət, i taḳir bax! Qiḳip kət, i
taḳir bax! — dəp warḳiraxti. **24** U burulup ularoŋa ḳarap
Pərwərdigarning nami bilən ularoŋa lənət oḳudi; xuning
bilən ormanliḳtin ikki qixi eyiḳ qiḳip, balilardin ḳirik
ikkini yirtiwətti. **25** U u yərdin ketip, Karməl teoŋioŋa
berip, u yərdin Samariyəgə yenip bardi.

3 Yəḥuda padixaḥi Yəḥoxafatning səltənitining on
səkkizinqi yili, Aḥabning ooŋli Yəḥoram Samariyədə
Israiloŋa padixaḥ bolup, on ikki yil səltənət ḳildi. **2** U əzi
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳilatti, lekin
atisi bilən anisi ḳiloŋan dərijidə əməs idi. U atisi yasatḳan
«Baal tüwrüki»ni elip taxlidi. **3** Lekin u Israilni gunaḥḳa
putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḥlirida
qing turup, ulardin ḥeq yanmidi. **4** Moabning padixaḥi
Mexa naḥayiti qong ḳoyqi idi; u Israilning padixaḥioŋa
yüz ming ḳoza ḥəm yüz ming ḳoqḳarning yungini olpan
ḳilatti. **5** Əmdi xundaḳ boldiki, Aḥab əlüp kətkəndin
keyin Moabning padixaḥi Israilning padixaḥioŋa yüz
ərüdi. **6** U waḳitta Yəḥoram padixaḥ Samariyədin
qiḳip ḥəmmə Israilni [jəng üqün] editlidi. **7** U yənə
adəm əwitip Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafatḳa həwər
berip: Moabning padixaḥi məndin yüz əridi; Moab bilən
soḳuxḳili qiḳamsən? — dedi. U: Qiḳimən; bizdə mening-
sening dəydioŋan gəp yoḳtur, mening həlḳim sening
həlḳingdur, mening atlirim sening atliringdur, dedi. **8** U
yənə: Ḳaysi yol bilən qiḳayli, dəp soridi. Yəḥoram: Biz
Edom qəlining yoli bilən qiḳayli, dəp jawab bərdi. **9**
Andin Israilning padixaḥi bilən Yəḥudaning padixaḥi
Edomning padixaḥioŋa ḳoxulup mangdi. Ular yəttə kün
aylinip yürüx ḳiloŋandin keyin, ḳoxun wə ular elip
kəlgən at-ulaoŋlaroŋa su ḳalmidi. **10** Israilning padixaḥi:
Apla! Pərwərdigar biz üq padixaḥni Moabning ḳolioŋa
qüxsun dəp, bir yərgə jəm ḳiloŋan ohxaydu, dedi. **11**
Lekin Yəḥoxafat: Pərwərdigardin yol soriximiz üqün
bu yərdə Pərwərdigarning bir pəyoŋəmbiri yoḳmu? —
dedi. Israilning padixaḥining qakarliridin biri: Iliyasning
ḳolioŋa su ḳuyup bərgən Xafatning ooŋli Elixa bu
yərdə bar, dedi. **12** Yəḥoxafat: Pərwərdigarning səz-
kalami uningda bar, dedi. Xuning bilən Israilning
padixaḥi bilən Yəḥoxafat wə Edomning padixaḥi uning
ḳexioŋa qüxüp bardi. **13** Elixa Israilning padixaḥioŋa:
— Mening sening bilən nemə karim! Əz atangning
pəyoŋəmbərliri bilən anangning pəyoŋəmbərlirining
ḳexioŋa baroŋin, dedi. Israilning padixaḥi: Undaḳ
demigin; qünki Pərwərdigar bu üq padixaḥni Moabning
ḳolioŋa tapxurux üqün jəm ḳiloŋan ohxaydu, — dedi.
14 Elixa: Mən hizmitidə turuwatḳan Pərwərdigarning
ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, əgər Yəḥudaning padixaḥi
Yəḥoxafatning ḥərmitini ḳilmioŋan bolsam, seni kəzgə
ilmioŋan yaki sanga ḳarimioŋan bolattim. **15** Lekin
əmdi berip bir sazqini manga elip kelinglar, — dedi.
Sazqi saz qaloŋanda, Pərwərdigarning ḳoli uning üstigə
qüxti. **16** U: Pərwərdigar səz ḳilip: «Bu wadining
ḥəmmə yerigə ora kolanglar» dedi, — dedi andin yənə:
17 — Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Silər ya
xamal ya yamoŋur kərmisənglarmu, bu wadi suoŋa
tolup, əzünglar bilən at-ulaoŋliringlar ḥəmmisi su
iqisilər». **18** Lekin bu Pərwərdigarning nəziridə kiqik ix
bolup, u Moabnimu silərning ḳolliringlaroŋa tapxuridu.
19 Silər barliḳ mustəḥḳəm xəḥərlərni wə barliḳ esil
xəḥərlərni bəsüp ətüp, barliḳ yahxi dərəhlərni kesip
taxlap, ḥəmmə bulaḳlarni tindurup, ḥəmmə munbət
ekinzarliḳni taxlar bilən ḳaplap harab ḳilisilər» — dedi.
20 Wə ətisi ətigənlik ḳurbanliḳ sunuloŋan waḳtida,
mana, su Edom zemini tərəptin eḳip kelip, ḥəmmə
yərni suoŋa toxḳuzdi. **21** Əmma Moablarning ḥəmmisi:
Padixaḥlar biz bilən jəng ḳiloŋili qiḳiptu, dəp angliioŋan
bolup, sawut-ḳalḳan kətürəligüdək qong-kiqik ḥəmmisi
qegrada tizilip səptə turdi. **22** Ular ətisi səḥərdə ḳopup
ḳarisa, kün nuri ularning udulidiki su üstigə qüxkənidi;
künning xolisida su ularoŋa ḳandək kəründi. Ular: —
23 Bu ḳan ikən! Padixaḥlar uruxup bir-birini ḳiroŋan
ohxaydu. I Moablar! Dərḥal oljining üstigə qüxüp
bəlixiwalayli! dedi. **24** Lekin ular Israilning ləxkərgaḥioŋa
yətkəndə, Israillar ornidin ḳopup Moablaroŋa ḥujum
ḳilixi bilən ular bədər ḳaqti. Israillar ularni sürüp-toḳay
ḳiliwətti. **25** Ular xəḥərlərni wəyran ḳilip, ḥərbir adəm
tax elip, ḥəmmə munbət ekinzarliḳni tolduruwətküqə
tax taxlidi. Ular ḥəmmə bulaḳ-ḳuduḳlarni tindurup,
ḥəmmə yahxi dərəhlərni kesiwətti. Ular Kir-Ḥarəsət
xəḥiridiki taxlardin baxḳa ḥeq nemini ḳaldurmidi. Xu
xəḥərgə bolsa, saloŋa atḳuqilar uningoŋa qərgiləp ḥujum
ḳildi. **26** Moabning padixaḥi jəngning əzigə ziyadə
ḳattiḳ kəlginini kərüp əzi bilən yəttə yüz ḳiliqwazni
elip Edomning padixaḥioŋa ḥujum ḳilip bəsüp ətüxkə
atlandi; lekin ular bəsüp ətəlmidi. **27** Xuning bilən
təhtigə warisliḳ ḳiloŋuqi tunji ooŋlini elip, sepilning
təpisidə uni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳildi. U waḳitta Israil
Pərwərdigarning ḳattiḳ ḳəḥrigə uqrioŋanidi. Xuning
bilən bu üq padixaḥ Moab padixaḥtin ayrilip, ḥərḳaysisi
əz yurtioŋa ketixti.

4 Pəyoŋəmbər xagirtliridin birining tul ḳaloŋan hotuni
Elixaoŋa pəryad ḳilip: Sening ḳulung boloŋan mening
erim əlüptu. Bilisənki, sening ḳulung Pərwərdigardin
ḳorḳḳan adəm idi. Əmdi ḳərz igisi mening ikki ooŋlumni
ḳullukḳa aloŋili kəldi. **2** Elixa uningdin: Sening üqün
nemə ḳilay? Deginə, əyüngdə neməng bar? — dəp
soridi. U: Dedikingning əyidə kiqik bir koza maydin
baxḳa ḥeqnərsə yoḳ, — dedi. **3** U: Berip ḥəmmə
ḳoxniliringdin qəgün-koza, yəni box qəgün-kozilarni
ətnə aloŋin, ular az bolmisun. **4** Andin əzüng bilən
ooŋulliring əygə kirgin, ixikni yepip ḥəmmə qəgün-
kozilaroŋa may ḳaqilioŋin. Toxḳanlirini bir qətkə elip
ḳoyoŋin, — dedi. **5** Xuning bilən u u yərdin ayrilip
ooŋulliri bilən əygə kirip ixikni yapti. Ooŋulliri qəgün-

kozilarni uning aldioŋa elip kəlgəndə, u may ḳuydi. **6** Wə
xundaḳ boldiki, qəgün-kozilarning ḥəmmisi toloŋanda u
ooŋlioŋa: Yənə bir koza elip kəl, dedi. Əmma ooŋli: Əmdi
koza ḳalmidi, dedi. U waḳitta may tohtap ḳaldi. **7** Əmdi
u berip Hudaning adimigə həwər yətküzdi. U: Berip
mayni setiwət, ḳərzingni tügətkin; andin ḳaloŋan pul
bilən əzüng wə ooŋulliringning jenini beḳinglar, dedi. **8**
Bir küni Elixa Xunəm xəḥirigə bardi. U yərdə bir bay
ayal bar idi wə u uni əz əyidə tamaḳḳa tutup ḳaldi.
Xuningdin keyin ḥərḳaqan u yərdin ətüp mangsa, u
uning əyigə kirip oŋizalinatti. **9** Bir küni u əz erigə:
Bu yərdin daim ətidioŋan kixi Hudaning bir muḳəddəs
adimi ikənlikini bilip yəttim. **10** Biz əgzidə uningoŋa
bir kiqikrək əy salayli. Uningoŋa əydə kariwat, xirə,
orunduḳ wə qiraoŋdan təyyarlap berəyli; wə xundaḳ
bolsunki, u ḳaqanla yenimizoŋa kəlsə xu əydə tursun, —
dedi. **11** Əmdi pəyoŋəmbər bir küni u yərgə kəlgəndə,
xu balihanioŋa kirip yetip ḳaldi. **12** U əz hizmətkari
Gəḥazioŋa: Sən u Xunəmlik ayalni qaḳiroŋin, dedi. U uni
qaḳiroŋanda, ayal uning ḳexioŋa kəldi. **13** Pəyoŋəmbər
hizmətkarioŋa: Sən uningoŋa: «Sili bizning oŋemimizni
yəp muxundaḳ əzlirini kəp awarə ḳildila; mən sili üqün
nemə ḳilip berəy? Padixaḥḳa yaki ḳoxun sərdarioŋa birər
tələplirini yətküzəymu?» — degin, dedi. Ayal buningoŋa
jawab berip: — Mən əz həlḳim arisida yaxawatimən,
boldi! dedi. **14** Əmdi Elixa Gəḥazidin, uningoŋa nemə ḳilip
berix kerək? — dəp soridi. Gəḥazi: Uning ooŋul balisi yoḳ
ikən, wə erimu ḳeri ikən, dedi. **15** U: Uni qaḳiroŋin, dedi.
Ayalni qaḳiriwidi, ayal ixikkə kelip turdi. **16** Pəyoŋəmbər
uningoŋa: Kelər yili təhminən muxu waḳitta ḳuqaḳlirida
bir ooŋulliri bolidu, dedi. U: Yaḳ, i oŋojam! I Hudaning
adimi, dedikinggə yaloŋan eytmioŋin, dedi. **17** Əmdi Elixa
uningoŋa degəndək u ayal ḥamilidar bolup, ikkinqi yili
bekitilgən waḳitta ooŋul tuoŋdi. **18** Bala əsüp qong boldi.
Bir küni xundaḳ boldiki, u atisi bar yərgə, ormiqilarning
ḳexioŋa qiḳip kətti. **19** U atisioŋa: Way bexim, way
bexim, dəp waysidi. U hizmətkarioŋa, uni anisining
ḳexioŋa elip baroŋin, dedi. **20** U uni kətürüp anisining
yenioŋa apirip ḳoydi. Bala anisining etikidə qüxkiqə
olturdi, andin əlüp ḳaldi. **21** Andin anisi qiḳip, uni
Hudaning adimining əyidiki kariwatḳa yatḳuzup ḳoyup,
ixikni yepip qiḳip kətti. **22** U erini qaḳirip uningoŋa:
Oŋulamlardin birini mangduroŋin, u bir exəkni elip
kəlsun; mən uni qapturup, Hudaning adimining ḳexioŋa
dərḥal berip keləy, dedi. **23** Eri uningoŋa: Nemixḳa uning
ḳexioŋa bügün barisən? Bügün ya yengi ay ya xabat
küni bolmisa, dedi. Ayali uningoŋa, Ḥəmmə ix tinqliḳ
— dedi. **24** U exəkni toḳutup oŋulamioŋa: Ittik ḥəydəp
mang; mən demigüqə tohtimioŋin, dedi. **25** Xuning
bilən u Karməl teoŋioŋa berip Hudaning adimi aldioŋa
kəldi. Wə xundaḳ boldiki, Hudaning adimi uni yiraḳtinla
kərüp əz hizmətkari Gəḥazioŋa: Mana Xunəmlik ayal
keliwatidu; **26** Sən uning aldioŋa yügürüp berip uningdin:
Sili tinqliḳmu? Ərliri tinqliḳmu? Baliliri tinqliḳmu?» —
dəp sorioŋin, dedi. — Ḥəmmə ix tinqliḳ, dəp eytti ayal. **27**
Əmdi taoŋḳa qiḳip Hudaning adimining ḳexioŋa kəlgəndə,
u uning putlirini ḳuqaḳlidi. Gəḥazi uning yenioŋa berip
uni ittiriwətməkqi boldi; lekin Hudaning adimi: — Uni əz
ihtiyarioŋa ḳoyoŋin; qünki uning kəngli intayin sunuḳ wə
Pərwərdigar bu ixni manga deməy yoxuruptu, dedi. **28**
Ayal: Mən oŋojamdin bir ooŋul tilidimmu? Manga yaloŋan
səz ḳilmioŋin, dəp səndin ətünmidimmu? — dedi. **29**
Pəyoŋəmbər Gəḥazioŋa: — Belingni qing baoŋlap, mening
ḥasamni elip mangoŋin. Birsigə uqrisang, uningoŋa salam
ḳilmioŋin, birsi sanga salam ḳilsa, sən uningoŋa jawab
bərmigin. Mening ḥasamni balining yüzigə ḳoyoŋin,
dedi. **30** Balining anisi: Pərwərdigarning ḥayati bilən
wə sening ḥayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, səndin
ayrilmaymən, dedi. Elixa ornidin turup uning kəynidin
əgəxti. **31** Gəḥazi ulardin burun berip ḥasisini balining
yüzigə ḳoyoŋanidi. Əmma ḥeq awaz yaki tiwix qiḳmidi.
Xuning bilən u yenip Elixaning aldioŋa berip uningoŋa:
Bala oyoŋanmidi, dedi. **32** Elixa əygə kelip ḳarisa, mana,
bala uning kariwitida əlük yatatti. **33** U bala bilən
əzini ayrim ḳaldurup, ixikni yepiwetip Pərwərdigaroŋa
dua ḳildi. **34** Andin u kariwatḳa qiḳip balining üstigə
əzini ḳoyup aoŋzioŋa, kəzlirni uning
kəzlirigə, ḳollirini uning ḳollirioŋa yeḳip yatti. Xuning
bilən balining bədini issixḳa baxlidi. **35** U qüxüp əydə
u yaḳ-bu yaḳḳa mengip andin yənə kariwatḳa qiḳip
yənə balining üstigə egildi. U waḳitta bala yəttə ḳetim
qüxkürdi, andin kəzlirini aqti. **36** Pəyoŋəmbər Gəḥazini
qaḳirip uningoŋa: Xunəmlik ayalni qaḳiroŋin, dedi. U
uni qaḳirip ḳoydi. U Elixaning yenioŋa kəlgəndə. U
uningoŋa: Ooŋullirini kətürüp alsila, dedi. **37** U əyigə
kiripla uning ayioŋi aldioŋa yiḳilip düm yatti, bexi
yərgə təgküdək təzim ḳildi. Andin əz ooŋlini kətürüp
qiḳip kətti. **38** Elixa Gilgaloŋa yenip bardi. Xu qaoŋda
yurtta aqarqilik boloŋanidi. Pəyoŋəmbərlərning xagirtliri
Elixaning yenida olturoŋanda u əz hizmətkarioŋa: Sən
qong ḳazanni esip pəyoŋəmbərlərning xagirtlirioŋa xorpa
pixurup bərgin, dedi. **39** Ulardin birsi otyax tərgili
dalaoŋa qiḳip yawa ḳapaḳ pelikini tepip, uningdin yawa
ḳapaḳ üzüp etikini toldurup kelip, tooŋrap ḳazanoŋa
saldi; qünki ular bularning ziyanlik ikənlikini bilməytti.
40 Andin ular yənglar dəp adəmlərgə usup bərdi. Lekin
ular tamaḳni yegili baxlioŋanda: I Hudaning adimi,
ḳazanda əlüm bar, dəp warḳiraxti. Ḥeqkim uningdin
yeyəlmidi. **41** Elixa: Azraḳḳinə un elip kelinglar, dedi.
U xuni ḳazanoŋa taxlap: Həlḳḳə usup bərgin, yesun,
dedi. Wə mana, ḳazanda ḥeq zəḥər ḳalmidi. **42** Əmdi
Baal-Xalixaḥdin bir adəm kelip, Hudaning adimigə arpa
ḥosulining tunji mewisidin ax-nan, yəni yigirmə arpa
nanni wə bir halta kək baxni elip keliwidi, u: Həlḳḳə
yegili aldioŋa ḳoyoŋin, dedi. **43** Uning hizmətkari: Xuni
bir yüz adəmning aldida ḳandaḳ ḳoyalaymən? dedi.
Elixa: Həlḳḳə yegili bərgin; qünki Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: Ular yəydu wə uningdin exip ḳalidu, dedi. **44**
Xuning bilən u xuni ularning aldida ḳoydi; ular yedi wə
dəl Pərwərdigarning deginidək, uningdin exip ḳaldi.

5 Suriyə padixaḥining ḳoxun sərdari Naaman əz
oŋojisining aldida tolimu ḳədirləndi wə izzətləndi,
qünki Pərwərdigar uning ḳoli arḳiliḳ Suriyəgə nusrətlər
bərgənidi. U batur jəngqi boloŋini bilən, lekin mahaw
kesiligə giriptar bolup ḳaloŋanidi. **2** Əmdi Suriylər
top-top bolup, bulangqiliḳḳa qiḳip Israildin bir kiqik
ḳizni tutup kəlgənidi; bu ḳiz Naamanning ayalining
hizmitini ḳilatti. **3** U hanimoŋa: Kaxki, mening oŋojam
Samariyədiki pəyoŋəmbərning ḳexida bolsidi! U uni
mahaw kesilidin saḳaytatti, dedi. **4** Naaman berip

hojisioŋa: — Israilning yurtidin boloŋan kiqik ḳiz mundaḳ-
mundaḳ eytti, dedi. **5** Suriyə padixaḥi: Yahxi! Sən baroŋin,
mən Israilning padixaḥioŋa bir məktup əwətimən, dedi.
Naaman on talant kümüx bilən altə ming xəkəl altun
wə ḥəm on kixilik kiyimni elip Israilioŋa bardi. **6** U
məktupni Israilning padixaḥioŋa apirip tapxurup bərdi.
Məktupta: — «Bu məktup sanga yətkəndə bilgəysənki,
mən əz hizmətkarim Naamanni sening ḳexingoŋa
mangdurdum. Sən uni mahaw kesilidin saḳaytḳaysən»,
dəp pütülgənidi. **7** Israilning padixaḥi hətni oḳup bolup,
əz kiyimlirini yirtip-yirtiwətti wə: — Mən Hudamu?
Kixini əltürüp ḥəm tirildürələymənmu? Nemixḳa u
kixi: — Bu adəmni mahaw kesilidin saḳaytḳin, dəp
ḥawalə ḳilidu? Ḳeni, oylinip kərünglar, u dərwəḳə mən
bilən jəng ḳiloŋili baḥanə izdəydu, dedi. **8** Wə xundaḳ
boldiki, Hudaning adimi Elixa Israilning padixaḥining
əz kiyimlirini yirtḳinini angliooŋanda, padixaḥḳa adəm
əwitip: Nemixḳa əz kiyimliringni yirtting? U kixi ḥazir
bu yərgə kəlsun, andin u Israilda bir pəyoŋəmbər bar
ikən dəp bilidu, dedi. **9** Naaman atliri wə jəng ḥarwisi
bilən kelip, Elixaning əyining ixiki aldida tohtidi. **10**
Elixa bir həwərqini mangdurup Naamanoŋa: — Berip
Iordan dəryasida yəttə ḳetim yuyunup kəlgin; xundaḳ
ḳilsang ətliring əsligə kelip pakiz bolisən, dedi. **11**
Lekin Naaman aqqiḳlinip yenip kelip: — Mana, u
qoḳum qiḳip, mening bilən kərixidu, ərə turup Hudasi
Pərwərdigarning namioŋa nida ḳilip, [yara] jayning
üstidə ḳolini silkip, mahaw kesilini saḳaytidu, dəp oylap
kəlgənidim. **12** Dəməxḳning dəryaliri, yəni Abarna
bilən Farpar [dəryasining suliri] Israilning ḥəmmə
suliridin yahxi əməsmu? Mən ularda yuyunsam pakiz
bolmamdim? — dedi. U ḳattiḳ oŋəzəplinip burulup yoloŋa
qiḳti. **13** Lekin uning hizmətkarliri uning ḳexioŋa berip:
— I atam, əgər pəyoŋəmbər siligə eoŋir bir ixni tapilioŋan
bolsa, ḳilmasmidila? Undaḳ boloŋan yərdə, u siligə suoŋa
qüxüp yuyunup, pakiz bolisila, degən bolsa xundaḳ
ḳilmamla? — deyixti. **14** Xunga u qüxüp, Hudaning
adimining səzigə binaən Iordan dəryasida yəttə ḳetim
qəmüldi. Xuning bilən uning eti paklinip, kiqik balining
etidək bolup saḳaydi. **15** Xuning bilən u barliḳ ḥəmraḥliri
bilən Hudaning adimining ḳexioŋa ḳaytip kelip, uning
aldida turup: — Mana əmdi pütkül yər yüzidə Israildin
baxḳa yərdə Huda yoḳ ikən, dəp bilip yəttim; əmdi ḥazir,
əz kəminəngdin bir sowoŋatni ḳobul ḳiloŋin, dedi. **16**
Lekin Elixa: Mən hizmitidə turuwatḳan Pərwərdigarning
ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, ḥeq nemini ḳobul
ḳilmasmən, dedi. [Naaman] tola qing turuwalsimu,
ḥeq ḳobul ḳilmidi. **17** Andin Naaman mundaḳ dedi:
— Əgər ḳobul ḳilmisang, kəminənggə topidin ikki
ḳeqir yük berilsun; qünki kəminəng bundin keyin
Pərwərdigardin baxḳa ḥeqḳandaḳ ilahlaroŋa kəydürmə
ḳurbanliḳ yaki inaḳliḳ ḳurbanliḳini kəltüməydu. **18**
Lekin Pərwərdigar kəminəngning xu bir ixini kəqürüm
ḳiloŋay: oŋojamning əzi Rimmonning buthanisioŋa səjdə
ḳilmaḳ üqün kirgəndə, mening ḳolumoŋa yələnsə mən
Rimmonning buthanisida tiz püksəm, muxu amalsiz tiz
pükkinim üqün Pərwərdigar mən kəminəngni kəqürgəy,
dedi. **19** Elixa uningoŋa: — Sən aman-hatirjəmlitḳə kətkin,
dedi. U uningdin ayrilip azoŋinə yol mangdi. **20** Lekin
Hudaning adimi Elixaning hizmətkari Gəḥazi kənglidə:
— Mana, u Suriyəlik Naaman elip kəlgən nərsiliridin
oŋojam ḥeqnemini almay, uni bikar kətküzüwetiptu.
Lekin Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki,
mən uning kəynidin yügürüp berip, uningdin azraḳ bir
nərsə alay, dəp oylidi. **21** Xuni dəp Gəḥazi Naamanning
kəynidin bardi. Naaman bir kimning kəynidin yügürüp
keliwatḳinini kərüp, ḥarwisidin qüxüp uning aldioŋa
berip: Ḥəmmə ix tinqliḳmu? — dəp soridi. **22** U: —
Tinqliḳ, — dedi, — əmma oŋojam meni mangdurup: Mana
əmdi əfraim taoŋliḳidin pəyoŋəmbərlərning xagirtliridin
ikki yigit ḳeximoŋa kəldi. Buloroŋa bir talant kümüx
bilən ikki kixlik kiyim bərsilə, dəp eytti, — dedi. **23**
Naaman: — Ikki talant kümüxni ḳobul ḳiloŋin, dəp uni
zorlap ikki talant kümüxni ikki haltioŋa qegip, ikki kixilik
kiyimni qiḳirip bərdi. Bularni Naaman oŋulamliridin ikki
yigitkə yüdküzdi; ular Gəḥazining aldida bularni kətürüp
mangdi. **24** U turoŋan dənggə yətkəndə bularni ularning
ḳolliridin elip əyigə tiḳip ḳoydi; andin bu adəmlərni
kətküzüwətti. **25** Andin u oŋojisining aldioŋa kirip turdi.
Elixa uningdin: — I Gəḥazi, nəgə berip kəlding? — dəp
soridi. U jawab berip: Ḳulung ḥeqyərgə barmidi, — dedi.
26 Elixa uningoŋa: — Məlum bir kixi ḥarwisidin qüxüp,
kəynigə yenip, sening aldingoŋa kəlgəndə, mening roḥim
xu qaoŋda sening bilən birgə baroŋan əməsmu? Bu kixilər
kümüx bilən kiyim, zəytun baoŋliri bilən üzümzarlar, ḳoy
bilən kala, malaylar bilən kenizəklərni ḳobul ḳilidioŋan
waḳitmu? **27** Lekin ḥazir Naamanning mahaw kesili
sanga ḥəm nəslinggə mənggügə qaplixidu, — dedi.
Xuning bilən u Elixaning ḳexidin qiḳḳanda ḳardək aḳ
bolup ḳaldi.

6 Pəyoŋəmbərlərning xagirtliri Elixaoŋa: — Mana bizgə
sening aldingda turuwatḳan yerimiz tar kəldi. **2**
Iordan dəryasining boyioŋa berip, ḥərbirimiz birdin
yaoŋaq elip, xu yərdə turidioŋanoŋa bir turaloŋu əy
yasayli, — dedi. — Beringlar, dəp jawab bərdi u. **3**
Ularning biri yənə: — Iltipat ḳilip ḳəminiliring bilən
birgə baroŋin, dedi. U: — Billə baray, dedi. **4** U ular bilən
mangdi. Ular Iordan dəryasioŋa berip, dərəh kesixkə
baxlidi. **5** Lekin ularning biri dərəh kesiwatḳanda
paltining bexi suoŋa qüxüp kətti. U warḳirap: — Way
oŋojam, bu ətnə aloŋan palta idi, dedi. **6** Hudaning adimi:
Nəgə qüxti, dəp soridi. U qüxkən yərni kərsitip bərdi.
U bir xahni kesip, uni suoŋa taxliwidi, Paltining bexi
ləyləp qiḳti. **7** U: Uni ḳolungoŋa aloŋin, dewidi, u kixi
ḳolini uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyəning padixaḥi
Israil bilən jəng ḳiliwatatti. U əz hizmətkarliri bilən
məsliḥətlixip, palanqi-pokunqi yərdə bargaḥ tikimən,
dəp bekitətti. **9** Hudaning adimi Israilning padixaḥioŋa
həwər əwitip: — Sən palanqi-pokunqi yərgə berixtin
eḥtiyat ḳiloŋin, qünki Suriylər u yərgə qüxməkqi,
dedi. **10** U waḳitlarda Israilning padixaḥi Hudaning
adimi əzigə kərsətkən jayoŋa adəm əwətip u yərdiki
adəmlirigə eḥtiyat ḳilixni agaḥlandurdi. Bundaḳ ix
birḳanqə ḳetim boldi. **11** Buning səwəbidin Suriyəning
padixaḥi kənglidə ḳattiḳ aqqiḳlinip, əz hizmətkarlirini
qaḳirip ulardin: — Arimizdin kimning Israilning padixaḥi
təripidə turidioŋanliḳini manga kərsitip bərməmsilər?!
— dəp soridi. **12** Lekin hizmətkarlirining biri: — I
oŋojam padixaḥ undaḳ əməs; bəlki Israilda turidioŋan
Elixa degən pəyoŋəmbər sən yatḳan ḥujrangda ḳiloŋan

səzliringni Israil padixaḥioɣa eytip beridu, — dedi. **13** U: Berip uning nədə ikənlikini paylap kelinglar, mən adəm mangdurup uni tutup keləy, dedi. Ular: — U Dotan xəḥiridə ikən, dəp həwər ḳildi. **14** Xuning bilən u xu yərgə atliḳlar, jəng ḥarwiliri wə zor bir ḳoxunni mangdurdi. Ular keqisi yetip kelip xəḥərni ḳorxiwaldi. **15** Hudaning adimining maliyi səḥərdə turup ḳiḳsa, mana, bir atliḳlar wə jəng ḥarwiliri ḳoxuni xəḥərni ḳorxiwaloɣanidi. Malay uningoɣa: Apla, i oɣojam, ḳandaḳ ḳilarmiz? — dedi. **16** Lekin u: Ḳorḳmioɣin; mana biz bilən birgə boloɣanlar ular bilən birgə boloɣanlardin kəptur, dedi. **17** Əmdi Elixa dua ḳilip: I Pərwərdigar, malayimning kəzlirini kərələydioɣan ḳilip aqḳaysən, dedi. U waḳitta Pərwərdigar yigitning kəzlirini aqti wə u əyni əḥwalni kərdi; mana, pütkül taoɣ Elixani qəridəp turoɣan yalḳunluḳ at wə jəng ḥarwiliri bilən toloɣanidi. **18** Suriylər qüxüp u tərəpkə kəlgəndə, Elixa Pərwərdigaroɣa dua ḳilip: Bu həlḳni korluḳ bilən uroɣin, dedi. Xuning bilən U Elixaning tiliki boyiqə ularni korluḳ bilən urdi. **19** Elixa ularoɣa: Bu [silər izdigən] yol əməs wə [silər izdigən] xəḥər əməs; mening kəynimdin əgixinglar, silərni silər izdigən adəmning ḳexioɣa baxlap baray, dəp ularni Samariyəgə baxlap bardi. **20** Wə xunduḳ boldiki, ular Samariyəgə kirgəndə Elixa: I Pərwərdigar, ularning kəzlirini kərələydioɣan ḳilip aqḳaysən, dedi. Pərwərdigar ularning kəzlirini aqti; wə mana, ular Samariyəning otturisida turatti. **21** Israilning padixaḥi ularni kərgəndə Elixadin: I atam, ularni əltürüwetəymu? Ularni əltürüwetəymu? dəp soridi. **22** U: — Sən ularni əltürmə; ḥətta əzüng ḳiliq wə oḳyaying bilən əsir ḳiloɣanliringni əltürməydioɣan yərdə, bularni əltürüxkə bolamti? Əksiqə, ularning aldioɣa nan, su ḳoyoɣin; xuning bilən ular yəp-iqip əz oɣojisioɣa yenip kətsun, dedi. **23** Xunduḳ ḳilip, u ularoɣa qong ziyapət bərdi; ular yəp-iqip boloɣandin keyin, andin ularni yoloɣa saldi. Ular oɣojisining yenioɣa ḳaytti. Xuningdin keyin Suriyədin bulangqilar xaykiliri Israilning zeminioɣa ḳayta besip kirmidi. **24** Keyin xunduḳ boldiki, Suriyəning padixaḥi Bən-Ḥadad pütkül ḳoxunini yioɣip Samariyəni muḥasirigə aldi. **25** Xuning bilən Samariyədə zor aqarqiliḳ boldi. Ular uni xunqə uzun ḳamal ḳildiki, bir exək bexi səksən xəkəl kümüxkə, wə kəptər mayiḳining bir qinisining təttin biri bəx xəkəl kümüxkə yaraytti. **26** Israilning padixaḥi sepilning üstidin ətkəndə, bir ayal uningoɣa: I oɣojam padixaḥ, yardəm bərginə! dəp pəryad kətürdi. **27** U: Əgər Pərwərdigar sanga yardəm bərmisə, mən sanga ḳandaḳ yardəm ḳilay? Ya hamandin ya üzüm kəlqikidin yardəm tepilamdu?, — dedi. **28** Padixaḥ əmdi uningdin yənə: Nemə dərding bar? dəp soridi. U: Mana bu hotun manga: Ooɣlungni bərgin, biz uni bügün yəyli. Ətə bolsa mening ooɣlumni yəymiz, dedi. **29** U waḳitta biz mening ooɣlumni ḳaynitip pixurup yeduḳ. Ətisi mən uningoɣa: Əmdi sən ooɣlungni bərgin, uni yəyli desəm, u əz ooɣlini yoxurup ḳoydi, — dedi. **30** Padixaḥ ayalning səzini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwətti. U sepilda ketiwatḳanda, həlḳ uning kiyimining iqigə, yəni etigə bəz kiygənlikini kərüp ḳaldi. **31** [Padixaḥ]: — Əgər Xafatning ooɣli Elixaning bexi bügün tenidə ḳalsa, Huda mening beximni alsun wə uningdinmu artuḳ jazalisun! — dedi. **32** Əmma Elixa əz əyidə olturatti; aḳsaḳallarmu uning bilən billə olturoɣanidi. Padixaḥ uning aldioɣa bir adəmni mangduroɣanidi. Lekin u həwərqi u yərgə yetip barmayla, Elixa aḳsaḳallaroɣa: — Mana bu jallatning balisining beximni aloɣili adəm mangduroɣanliḳini kərdünglarmu? Əmdi həwərqi kəlgəndə ixikni qing taḳap iqidin tiriwelinglar. Mana uning kəynidin kəlgən oɣojisining ḳədimining awazi angliniwatmamdu? — dedi. **33** U ular bilən səzlixiwatḳanda, mana həwərqi uning ḳexioɣa qüxüp kelip: «Padixaḥ: «Mana bu balayi'apətning əzi Pərwərdigar təripidin kəldi; mən zadi nemə dəp Pərwərdigaroɣa yənə ümid baoɣliyalarmən?» dəydu, dedi.

7 Elixa: Pərwərdigarning səzini anglanglar! Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ətə muxu waḳitlarda Samariyəning dərwazisida bir halta aḳ un bir xəkəlgə wə ikki halta arpa bir xəkəlgə setilidu, — dedi. **2** Əmma padixaḥ belikini tutup mangoɣan ḳoxun əməldari bolsa, Hudaning adimigə: Mana, ḥətta Pərwərdigar asmanoɣa tünglük aqsimu, undaḳ ixning boluxi mumkinmu?! dedi. U: — Sən əz kəzüng bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən, dedi. **3** Əmdi dərwazining tüwidə tət mahaw kesili bar adəm olturatti. Ular bir-birigə: Nemə üqün muxu yərdə əlümni kütüp olturimiz? **4** Xəḥərgə kirəyli desək, xəḥərdə aqarqiliḳ boloɣaqḳa, u yərdə əlimiz; bu yərdə oltursaḳmu əlimiz. Ḳopup Suriylərning ləxkərgaḥioɣa ketəyli. Ular bizni ayisa tirik ḳalimiz; bizni əltürəyli desə əlimiz, halas, — deyixti. **5** Xuni dəp ular kəqḳurun Suriylərning ləxkərgaḥioɣa baroɣili ḳopti. Ləxkərgaḥining ḳexioɣa yetip kəlgəndə, mana ḥeq kixi yoḳ idi. **6** Qünki Pərwərdigar Suriylərning ləxkərgaḥioɣa jəng ḥarwiliri, atlar wə zor qong ḳoxunning sadasini anglatḳanidi. Xuni anglap ular bir-birigə: Mana, Israilning padixaḥi bixək Ḥittiylarning padixaḥlirini wə Misirliḳlarning padixaḥlirini üstimizgə ḥujum ḳiloɣili yalliwaptu, deyixti; **7** kəqḳurun ḳozoɣilip qedirlirini, at bilən exəklirini taxlap ləxkərgaḥni xu peti ḳoyup, əz janlirini ḳutḳuzux üqün bədər ḳaqḳanidi. **8** Mahaw kesili bar adəmlər ləxkərgaḥning yenioɣa kelip, bir qediroɣa kirip, yəp-iqip uningdin kümüx bilən altunni wə kiyimlərni elip yoxurup ḳoyuxti. Andin ular yenip kelip, yənə bir qediroɣa kirip u yərdiki oljinimu elip yoxurup ḳoyuxti. **9** Andin ular bir-birigə: Bizning bundaḳ ḳiloɣinimiz durus əməs. Bügün ḳutluḳ həwər bar kündur, lekin biz tinmay turuwatimiz. Səḥərgiqə ḳalsaḳ bu yamanliḳ beximizoɣa qüxidu. Uning üqün əmdi berip padixaḥning ordisidikilərgə bu həwərni yətküzəyli, dedi. **10** Xuning bilən ular berip xəḥərning dərwazisidiki pasibanlarni qaḳirip ularoɣa: Biz Suriylərning ləxkərgaḥioɣa qiḳsaḳ, mana ḥeqkim yoḳ ikən, ḥətta adəmning xəpəsimu yoḳtur; bəlki atlar baoɣlaḳliḳ, exəklər baoɣlaḳliḳ bolup, qedirlar əyni peti turidu, dedi. **11** Dərwazidiki pasibanlar xu həwərni towlap elan ḳilip, padixaḥning ordisioɣa həwər yətküzdi. **12** Padixaḥ keqisi ḳopup hizmətkarlirioɣa: — Mən Suriylərning bizgə nemə ḳilmaḳqi boloɣinini silərgə dəp berəy. Ular bizning aqarqiliḳta ḳaloɣinimizni bilip, ləxkərgaḥdin qiḳip dalada məkünüwelip: — Israillar xəḥərdin qiḳsa, biz ularni tirik tutup, andin xəḥərgə kirələymiz, deyixkən gəp, dedi. **13** Hizmətkarliridin biri jawab berip: — Birnəqqə kixini xəḥərdə ḳaloɣan atlardin

bəxni elip (ularning akiwiti bu yərdə kaloŋan Israilning
barlik kixiliriningkidin, hətta halak boloŋanlarningkidin
bəttər bolmaydu!), ularni kərüp kelixkə əwətəyli,
dedi. **14** Xuning bilən ular ikki jəng harwisi bilən
uloŋa katidioŋan atlarni təyyar kildi. Padixah ularni
Suriylərning koxunining kəynidin əwətip: — Berip
əhwalni kərüp kelinglar, dəp buyrudi. **15** Bular ularning
izidin Iordan dəryasioŋiqə kooŋlap bardi; wə mana,
pütkül yol boyi Suriylər aldirap kaqkanda taxliwətkən
kiyim-keqək wə hərhil əswab-üskünilər bilən toloŋanidi.
əlqilər yenip kelip padixahka xuni həwər kildi. **16**
U wakitta həlk qikip Suriylərning ləxkərgahidin
oljilarni talidi; xuning bilən Pərwərdigarning eytkan
səzidək, bir halta ak un bir xəkəlgə, ikki halta arpa
bir xəkəlgə setildi. **17** Əmdi padixah bilikini tutup
mangoŋan heliki əməldarni dərwazini baxkuruxka
təyinləp koyoŋanidi. Əmdi halayik dərwazidin [etilip
qikkanda] uni dəssəp-qəyliwətti wə xuning bilən
u əldi. Bu ix padixah Hudaning adimini tutmakqi
bolup, uning aldioŋa baroŋanda, dəl Elixa eytkandək
boldi. **18** Xuning bilən Hudaning adimi padixahka
eytkan xu səz əməlgə axuruldi: «ətə muxu wakitlarda
Samariyəning dərwazisida ikki halta arpa bir xəkəlgə
wə bir halta ak un bir xəkəlgə setilidu». **19** Əmma
heliki əməldar Hudaning adimigə: — «Mana, hətta
Pərwərdigar asmanoŋa tünglük aqsimu, undak bir ixning
boluxi mumkinmu?!» degənidi. U: — «Sən əz kəzüng
bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən», degənidi.
20 Uningoŋa həm dəl xundak boldi; qünki həlk uni
dərwazida dəssəp əltürgənidi.

8 Elixa əzi ooŋlini tirildürgən ayaloŋa nəsihət kilip:
— Sən wə əz əydikiliring bilən berip, kəyərdə
olturoŋudək jay tapsang, u yərdə turoŋin; qünki
Pərwərdigar: — Aqarqilik bolsun, dəp bekitti. Bu aqarqilik
zeminda yəttə yiloŋiqə tügiməydu, dedi. **2** Xuning bilən
u ayal Hudaning adimi eytkandək əz əydikiliri bilən
berip, Filistiylərning yurtida yəttə yiloŋiqə turdi. **3** Wə
xundak boldiki, yəttə yil ətkəndə, ayal Filistiylərning
yurtidin yenip kəldi; u padixahtin əyi bilən zeminini
əzigə kayturup berixni iltimas kiloŋili bardi. **4** Xu
wakitta padixah Hudaning adimining hizmətkari Gəhazi
bilən səzlixip uningoŋa: — Elixa kiloŋan həmmə uluoŋ
əməllərni manga bayan kilip bərgin, dəwatatti. **5**
Wə xundak boldiki, u padixahka Elixaning kandak
kilip bir əlükni tirildürgənlikini dəp beriwatkanda,
Elixa ooŋlini tirildürgən xu ayal padixahtin əz əyi wə
zeminini kayturup berixni iltimas kiloŋili kəldi. Gəhazi:
— I padixah oŋojam, mana, bular mən eytkan ayal wə
Elixa əlümdin tirildürgən ooŋli dəl xu, dedi. **6** Padixah
ayaldin soriwidi, u xu wəkəni uningoŋa dəp bərdi.
Xuning bilən padixah bir aoŋwatni bəlgiləp: — Uning
həmmə təəllukatlirini yandurup bərgin wə xuningdək
əz yurtidin kətkən kündin tartip bu wakitkiqə yeridin
qikkan hosulning barlik kirimini uningoŋa bərgin, dedi.
7 Əmdi Elixa Suriyəning padixahi Bən-Hadad kesəl
yatkinida Dəməxkkə kəldi. Padixahka: Hudaning adimi
bu yərgə kəldi, dəp həwər berildi. **8** Padixah Hazaəlgə: —
Əzüng bir sowoŋa elip, Hudaning adimining aldioŋa berip
uning bilən kərüxüp, u arkilik Pərwərdigardin mening
tooŋramda: «U bu kesəldin sakiyamdu, sakaymaydu»
dəp sorioŋin, — dedi. **9** Xuning bilən Hazaəl uning bilən
kərüxüxkə bardi. U əzi bilən Dəməxktiki hərhil esil
mallardin kirik təgə sowoŋa elip, uning aldioŋa berip:
«Ooŋlung Suriyəning padixahi Bən-Hadad meni əwətip,
bu kesəldin sakiyimənmu, sakaymaymənmu?» dəp
soraydu, — dedi. **10** Elixa uningoŋa: — Berip uningoŋa:
— Qokum sakiyisən, dəp eytkin. Lekin Pərwərdigar
manga kandakla bolmisun u qokum əlidu, dəp wəhiy
kildi, dedi. **11** Hudaning adimi taki Hazaəl hijil bolup
kətküqə uningoŋa tikilip karap turdi, andin Hudaning
adimi yioŋlaxka baxlidi. **12** Hazaəl: — Oŋojam nemixka
yioŋlayla! dəp soridi. U: — Mən sening Israillaroŋa
kilidioŋan yaman ixliringni bilimən; qünki sən ularning
koroŋanlirini kəydürüp, yigitlirini kiliq bilən əltürüp,
uxxak balilirini qərüp taxlap, hamilidar ayallirining
karnini yeriwetisən, dedi. **13** Hazaəl: — Mənki ittək
bir kulung nemə idim, undak uluoŋ ixlarni kilalamtim?
Elixa: — Pərwərdigar manga sening Suriyəning padixahi
bolidioŋanlikingni məlum kildi, dedi. **14** U Elixaning
kəxidin qikip oŋojisining yenioŋa bardi. Bən-hadad
uningdin: — Elixa sanga nemə dedi, dəp soridi. U:
— U manga silining tooŋrilirida, qokum sakiydu, dəp
eytti, dedi. **15** Ətisi Hazaəl bir parqə bəzni elip, suoŋa
qilap padixahning yüzini ətti. Xuning bilən u əldi;
wə Hazaəl uning ornida padixah boldi. **16** Israilning
padixahi, Ahabning ooŋli Yoramning səltənitining
bəxinqi yilida, Yəhoxafat tehi Yəhudaning padixahi
waktida, Yəhoxafatning ooŋli Yəhoram Yəhudaning
padixahi boldi. **17** U padixah boloŋanda ottuz ikki
yaxta bolup, Yerusalemda səkkiz yil səltənət kildi. **18**
U Ahabning jəməti kiloŋandək Israil padixahlirining
yolida yürdi (qünki uning ayali Ahabning kizi idi); u
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kildi. **19** Lekin
Pərwərdigar Dawutka: — Sening bilən ooŋulliringoŋa
«mənggü əqməydioŋan qiraoŋ» berimən degən wədisi
tüpəylidin u Yəhudani harab kilixni halimidi. **20**
Uning künliridə Edom Yəhudaning idarə kilixioŋa isyan
kətürüp, azad bolup əz aldioŋa bir padixahlik tiklidi.
21 Xuning bilən Yoram həmmə jəng harwiliri bilən
yoloŋa qikip Zair xəhirigə ətti. U keqisi ornidin turup,
əzini wə jəng harwilirining sərdarlirini korxiwaloŋan
Edomlaroŋa hujum kilip, ularni məoŋlup kildi; lekin
ahirida [Yəhuda] ləxkərliri əz əylirigə kəqip kətti. **22**
Xuning bilən Edomlar Yəhudaning həkümranlikidin
bügüngiqə azad boldi. U wakitta Libnahmu isyan
kətürüp azad boldi. **23** Əmdi Yoramning baxka ixliri həm
kiloŋanlirining həmmisi bolsa «Yəhuda padixahlirining
tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **24**
Yoram əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning
xəhiri»də ata-bowilirining yenida dəpnə kilindi. Ooŋli
Ahaziya uning ornida padixah boldi. **25** Israilning
padixahi, Ahabning ooŋli Yoramning səltənitining on
ikkinqi yili, Yəhuda padixahi Yəhoramning ooŋli Ahaziya
Yəhudaoŋa padixah boldi. **26** Ahaziya padixah boloŋanda
yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda bir yil səltənət
kildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padixahi
Omrining kizi idi. **27** [Ahaziya] Ahabning jəmətining
yolida yürüp Ahabning jəməti kiloŋandək, Hudaning
nəziridə rəzil boloŋanni kildi; qünki u Ahabning küy'ooŋli
bolup uningoŋa həmjəmət idi. **28** Ahabning ooŋli

Yoram Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl bilən Gileadtiki
Ramotta soḳuxḳanda Aḥaziya uningoŋa ḥəmdəmlixip
soḳuxḳa qiḳḳanidi. Suriylər Yoramni zəhimləndürdi.
29 Yoram padixaḥ Ramaḥda Suriyə padixaḥi Ḥazaəl
bilən soḳuxḳanda Suriylərdin yegən zəhmini dawalitix
üqün, Yizrəəlgə yenip kəldi. Aḥabning ooŋli Yoram kesəl
boloŋaqḳa, Yəḥudaning padixaḥi, Yəḥoramning ooŋli
Aḥaziya uni yoḳlioŋili Yizrəəlgimu bardi.

9 Elixa pəyoŋəmbər pəyoŋəmbərlərning xagirtliridin
birini qaḳirip, uningoŋa: — «Belingni baoŋlap bu may
ḳaqisini ḳolungoŋa elip, Gileadtiki Ramotḳa baroŋin.
2 U yərgə baroŋanda Nimxining nəwrisi, Yəḥoxafatning ooŋli
Yəḥuni tepip, əyigə kirip, uni əz buradərliri arisidin
ornidin turoŋuzup, iqkiriki əygə baxlap kir. **3** Andin
ḳaqidiki mayni bexioŋa ḳuyup: Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Mən seni Israiloŋa padixaḥ boluxḳa məsiḥ
ḳildim, degin; xuni dəp bolupla ixikni eqip, ḳeqip qiḳḳin,
ḥayal bolma» — dedi. **4** Xuning bilən xu yax pəyoŋəmbər
yigit Gileadtiki Ramotḳa bardi. **5** U yərgə kəlgəndə,
mana, ḳoxunning sərdarliri u yərdə olturatti. U: — I
sərdar, sanga bir sözüm bar, dedi. Yəḥu: — Ḳaysimizoŋa?
— dəp soridi. U: — Sanga, i sərdar, dedi. **6** U ḳopup əygə
kirdi. Yigit bexioŋa mayni ḳuyup uningoŋa mundaḳ dedi:
Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən
seni Pərwərdigarning həlḳigə, yəni Israiloŋa padixaḥ
boluxḳa məsiḥ ḳildim. **7** Sən əz oŋojang Aḥabning
jəmətini yoḳitisən; qünki əz ḳullirim pəyoŋəmbərlərning
ḳeni üqün wə Pərwərdigarning ḥəmmə ḳullirining
ḳeni üqün Yizəbəldin intiḳam alay. **8** Aḥabning pütkül
jəməti yoḳilidu; Aḥabning jəmətidin Israildiki ḥəmmə
ərkəklərni ḥətta ajiz yaki meyip bolsun ḥəmmisini
ḥalak ḳilimən. **9** Mən Aḥabning jəmətini Nibatning
ooŋli Yəroboamning jəmətidək wə Ahiyaḥning ooŋli
Baaxaning jəmətidək yoḳ ḳilimən. **10** Itlar Yizəbəlni
Yizrəəldiki xu parqə yərdə yəydu. Ḥeqkim uni dəpnə
ḳilmaydu». Xuni dəp bolupla yigit ixikni eqip ḳeqip
kətti. **11** Yəḥu əz oŋojisining hizmətkarlirining ḳexioŋa
yenip qiḳḳanda, ular uningdin: — Ḥəmmə ix tinqliḳmu?
Bu təlwə seni nemə ix bilən izdəp kəptu? — dəp
soridi. U ularoŋa: Silər xu kixi wə uning səpsətəlirini
bilisilər, — dedi. **12** Ular: Yaloŋan eytma! Bizgə dəp
bərginə! dewidi, u: — U manga mundaḳ-mundaḳ dəp,
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Seni Israilning üstidə
padixaḥ boluxḳa məsiḥ ḳildim» dəp eytti — dedi.
13 Xuning bilən ularning ḥəmmisi tonlirini selip,
pələmpəydə yeyip uningoŋa payandaz ḳildi. Ular kanay
qelip: «Yəḥu padixaḥ boldi!» dəp jakarlaxti. **14** Xuning
bilən Nimxining nəwrisi, Yəḥoxafatning ooŋli Yəḥu
Yoramni ḳəstliməkqi boldi. U waḳitta Yoram bilən barliḳ
Israillar Gileadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyəning
padixaḥi Ḥazaəlning ḥujumidin muḥapizət ḳiliwatatti.
15 Əmdi Yoram padixaḥ Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl
bilən soḳuxḳanda Suriylərdin yegən zəhmidin saḳiyix
üqün Yizrəəlgə yenip kəlgənidi. Yəḥu bolsa [əzigə
əgəxkənlərgə]: Silərgə layiḳ kərünsə, Yizrəəlgə berip
həwər bərgüdək ḥeqkimni xəḥərdin ḳaqurmanglar,
degənidi. **16** Yəḥu bir jəng ḥarwisini ḥəydəp Yizrəəlgə
bardi, qünki Yoram u yərdə kesəl bilən yatḳanidi
(Yəḥudaning padixaḥi Aḥaziya Yoramni yoḳlioŋili qüxüp
kəlgənidi). **17** Əmdi kəzətqi Yizrəəlning munarida turup,
Yəḥu ḳatarliḳ bir top adəmlərni kərdi. U: «Bir top
adəmlərni kərdum» dedi. Yoram: Bir atliḳ kixini ularning
aldioŋa əwətinglar, u ulardin: — Ḥəmmə ix tinqliḳmu?
— dəp sorisun, dedi. **18** Xuning bilən atliḳ bir kixi
ularning aldioŋa berip: — Padixaḥ, ḥəmmə ix tinqliḳmu,
dəp soridi, dedi. Yəḥu: — Tinqliḳmu, əməsmu, buning
bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang,
— dedi. Kəzətqi [padixaḥḳa] həwər berip: — Həwərqi
ularning ḳexioŋa bardi, lekin ḳaytip kəlmidi» — dedi.
19 Xuning bilən u yənə bir atliḳ kixini mangdurdi. U
ularning aldioŋa berip: — Padixaḥ, ḥəmmə ix tinqliḳmu,
dəp soridi, dedi. Yəḥu: — Tinqliḳmu, əməsmu, buning
bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang,
dedi. **20** Kəzətqi [padixaḥḳa] həwər berip: — Həwərqi
ularning ḳexioŋa bardi, lekin ḳaytip kəlmidi. Əmdi
ularning ḥarwa ḥəydixi Nimxining ooŋli Yəḥuning
ḥəydixidək ikən, qünki u təlwilərqə ḥəydəydu, dedi. **21**
Yoram: — Ḥarwini ḳetinglar, dəp buyruwidi, uning jəng
ḥarwisini ḳetip təyyarlidi. Andin Israilning padixaḥi
Yoram bilən Yəḥudaning padixaḥi Aḥaziya, ḥərbiri
əz jəng ḥarwisioŋa olturup, Yəḥuning aldioŋa berixḳa
qiḳti; ular uning bilən Yizrəəllik Nabotning etizliḳida
uqraxti. **22** Yoram Yəḥuni kərgəndə, «I Yəḥu, ḥəmmə ix
tinqliḳmu? dəp soridi. U: — Anang Yizəbəlning ḳiloŋan
buzuḳqiliḳliri wə jadugərliki xunqə jiḳ tursa, ḳandaḳmu
tinqliḳ bolidu?! — dedi. **23** Xuning bilən Yoram ḥarwini
yandurup Aḥaziyaoŋa: «I Aḥaziya, asiyliḳ!» dəp warḳirap
bədər ḳaqti. **24** Yəḥu oḳyasini ḳolioŋa elip, oḳ selip
Yoramning [kəyni təripidin] uning ikki mürisining
ariliḳidin atti. Ya oḳi uning yürikidin texip qiḳti wə u əz
ḥarwisioŋa yiḳilip qüxti. **25** Yəḥu əz yenidiki əməldari
Bidkaroŋa: Uni elip Yizrəəllik Nabotning etizliḳioŋa
taxlioŋin. Yadingda bolsunki, mən bilən sən uning atisi
Aḥabning kəynidin billə mangoŋanda, Pərwərdigar uning
tooŋrisida mundaḳ bir ḥəküm-wəḥiyni eytḳan: — **26**
«Mən tünügün Nabotning ḳeni bilən uning ooŋullirining
ḳenini kərdüm, dəydu Pərwərdigar: Mana bu [ḳan
ḳərzini] dəl bu etizliḳta sanga yandurimən, dəydu
Pərwərdigar». Əmdi Pərwərdigarning xu sözi boyiqə, uni
elip xu yərgə taxlioŋin, — dedi. **27** Yəḥudaning padixaḥi
Aḥaziya buni kərgəndə «Baoŋdiki rawaḳ yoli» bilən ḳaqti.
Lekin Yəḥu uning kəynidin ḳooŋlap: «Uni etinglar!» dəp
buyruwidi, ular uni Ibleamning yenida, Gur egizliḳigə
qiḳḳan yolda atti. U Məgiddooŋiqə ḳeqip u yərdə əldi. **28**
Xuning bilən uning hizmətkarliri uning jəsitini jəng
ḥarwisioŋa selip, Yerusalemoŋa elip berip, «Dawutning
xəḥiri»də ata-bowilirining yenioŋa əz ḳəbrisidə dəpnə
ḳildi **29** (Aḥabning ooŋli Yoramning səltənitining on
birinqi yilida Aḥaziya Yəḥudaoŋa padixaḥ boloŋanidi). **30**
Yəḥu əmdi Yizrəəlgə kəldi, Yizəbəl xuni anglap kəzlirigə
sürmə sürüp, qaqlirini tarap, derizidin ḳarap turatti.
31 Yəḥu dərwazidin kirgəndə u uningoŋa: I Zimri, əz
oŋojangning ḳatili, ḥəmmə ix tinqliḳmu? — dəp soridi.
32 Yəḥu bexini kətürüp, derizigə ḳarap turup: — Mən
tərəptə turidioŋan kim bar? dəp soriwidi, ikki-üq aoŋwat
derizidin uningoŋa ḳaridi. **33** U: Xu ayalni təwəngə
taxlanglar, deyixigila, ular uni təwəngə taxlidi. Xuning
bilən uning ḳeni ḥəm tamoŋa ḥəm atlaroŋa qeqildi.
U uni atlirioŋa dəssitip üstidin ətüp kətti. **34** Andin
u əygə kirip yəp-iqkəndin keyin: Bu ləniti ayalning

jəsitini təkxürüp, uni dəpnə qilinglar. Qünki nemila
bolmisun u padixaḫning məlikisidur, dedi. 35 Lekin
ular uni dəpnə qiliwetəyli dəp beriwidi, uning bax
səngiki, ayaoʒliri wə qolining alqinidin baxqa ḫeq yerini
tapalmidi. 36 Ular yenip kelip bu həwərni uningoʒa
degəndə u: — Bu ix Pərwərdigar Өz quli Tixbilik Iliyas
arqilik eytqan munu səzining əməlgə axuruluxidur: —
«Itlar Yizrəəldiki xu parqə yərdə Yizəbəlning gəxini
yəydu. 37 Yizəbəlning əlüki sirtta, Yizrəəldiki xu parqə
yərdə qioʒdək yeyilip ketidu wə xuning bilən ḫeqkim:
«U Yizəbəl ikən» deyəlməydu» — dedi.

10 Əmdi Samariyədə Aḫabning yətmix ooʒli
bar idi. Yəḫu hətlərni yezip Samariyəgə,
yəni Yizrəəldiki əməldar-aqsaqallaroʒa wə Aḫabning
jəmətidiki pasibanlaroʒa əwətti. Hətlərdə mundaq
deyildi: — 2 «Silər bilən billə oʒojanglarning ooʒulliri,
jəng ḫarwiliri bilən atlar, qoroʒanlik xəḫər wə sawut-
qorallarmu bardur; xundaq boloʒandin keyin bu hət
silərgə təgkəndə, 3 əz oʒojanglarning ooʒulliridin
əng yahxisini tallap, əz atisining təhtigə olturoʒuzup,
oʒojanglarning jəməti üqün soquxqa qiqinglar!». 4 Lekin
ular dəkkə-dükkigə qüxüp intayin qorquxup: Mana ikki
padixaḫ uning aldida put tirəp turalmioʒan yərdə, biz
qandaqmu put tirəp turalaymiz? — deyixti. 5 Xuning
bilən orda bexi, xəḫər baxliqi, aqsaqallar bilən pasibanlar
Yəḫuoʒa həwər yətküzüp: Biz sening qulliringmiz; sən
ḫərnemə buyrusang xuni qilimiz; ḫeqkimni padixaḫ
qilmaymiz. Sanga nemə muwapiq kərünsə xuni qiloʒin,
dəp eytti. 6 Yəḫu ikkinqi hətni yezip, hətta: — «əgər mən
tərəptə bolup, mening səzlirimgə kirixkə razi bolsanglar
əz oʒojanglarning ooʒullirining baxlirini elip, ətə muxu
waqitta Yizrəəlgə, mening qeximoʒa ularni qaltürünglar.
Əmdi padixaḫning ooʒulliri yətmix kixi bolup, əzlirini
baqqan xəḫərning uluoʒlirining qexida turatti. 7 Hət
ularoʒa təgkəndə ular xaḫzadilərni, yətmixəylənning
ḫəmmisini eltürüp, baxlirini sewətlərgə selip, Yizrəəlgə
Yəḫuoʒa əwətti. 8 Bir həwərqi kelip Yəḫuoʒa: Ular
xaḫzadilərning baxlirini elip qaldi, dəp həwər bərgəndə,
u: Ularni ikki dəwə qilip, dərwazining aldida ətə
ətigəngiqə qoyunglar, dedi. 9 Ətigəndə u qiqip, u yərdə
turup pütkül halayiqqa: Silər bigunaḫsilər; mana, mən
əzüm oʒojamoʒa qəst qilip uni eltürdüm; lekin bularning
ḫəmmisini kim qepip eltürdi? 10 Əmdi xuni bilinglarki,
Pərwərdigarning ḫeq səzi, yəni Pərwərdigar Aḫabning
jəməti tooʒrisida eytqinidin ḫeqbir səz yərdə qalmaydu.
Qünki Pərwərdigar Өz quli Iliyas arqilik eytqinioʒa əməl
qildi, — dedi. 11 Andin keyin Yəḫu Yizrəəldə Aḫabning
jəmətidin qaloʒanlarning ḫəmmisi, uning təripidiki
barlik ərbablar, dost-aoʒiniliri wə kaḫinlirini ḫeq kimni
qaldurmay eltürdi. 12 Andin u ornidin turup, Samariyəgə
bardi. Yolda ketiwetip «padiqilaroʒa təwə Bəyt-əkəd»kə
yətkəndə 13 Yəḫu Yəḫuda padixaḫi Aḫaziyaning
qerindaxliri bilən uqraxti. U ulardin: Silər kim? —
dəp soridi. «Aḫaziyaning qerindaxliri, padixaḫning
ooʒulliri wə hanixning ooʒulliridin ḫal sorioʒili barimiz,
dedi. 14 U: Ularni tirik tutunglar! dəp buyrudi. Andin
adəmliri ularni tirik tutti, andin ḫəmmisini Bəyt-
əkədning qudukining yenida eltürüp, ularning ḫeq birini
qoymidi. Ular jəmiy qirik ikki adəm idi. 15 U u yərdin
ketip baroʒanda uning aldioʒa qikqan Rəkabning ooʒli
Yəḫonadabqa yoluqti. U uningoʒa salam qilip: Mening
kənglüm sanga sadiq boloʒandək, sening kənglüngmu
manga sadiqmu? — dedi. Sadiq, dedi Yəḫonadab.
Yəḫu: — Undaq bolsa qolungni manga bərgin, dedi. U
qolini beriwidi, Yəḫu uni jəng ḫarwisioʒa elip qiqip,
əz yenida jay berip 16 uningoʒa: Mən bilən berip,
Pərwərdigaroʒa boloʒan qizoʒinliqimni kərgin, dedi.
Xuning bilən u uni jəng ḫarwisioʒa olturoʒuzup ḫəydəp
mangdi. 17 U Samariyəgə kəlgəndə Aḫabning jəmətidin
Samariyədə qaloʒanlarning ḫəmmisini qirip tügətküqə
əltürdi. Bu ix Pərwərdigarning Iliyaska eytqan səzining
əməlgə axuruluxi idi. 18 Andin Yəḫu ḫəmmə halayiqni
yioʒdurup, ularoʒa mundaq dedi: — Aḫab Baalning
hizmitini az qiloʒan, lekin Yəḫu uning hizmitini kəp
qilidu. 19 Buning üqün Baalning barlik pəyoʒəmbərlirini,
uning qullukida boloʒanlarning ḫəmmisi bilən barlik
kaḫinlirini manga qaqiringlar; ḫeqkim qalmisun, qünki
Baaloʒa qong qurbanlik sunoʒum bar; ḫərkim ḫazir
bolmisa jenidin məḫrum bolidu, dedi. Lekin Yəḫu bu
ixni baalpərəslərni yoqitix üqün ḫiyligərlik bilən qildi.
20 Xuning bilən Yəḫu: Baaloʒa has bir ḫeyt bekitinglar,
dewidi, ular xundaq elan qildi. 21 Yəḫu pütkül Israiloʒa
təklip əwətkəndə, barlik baalpərəslər kəldi; ulardin
ḫeqbiri kəm qalmay kəldi. Ular Baalning buthanisioʒa
kirdi; xuning bilən Baalning buthanisi bu bexidin yənə
bir bexioʒiqə lik toldi. 22 U [murasim] kiyimi begigə:
Ḫəmmə Baalpərəslərgə [ibadət] kiyimlirini əqiqip bər,
dewidi, u kiyimlərni ularoʒa əqiqip bərdi. 23 Yəḫu
bilən Rəkabning ooʒli Yəḫonadab Baalning buthanisioʒa
kirip baalpərəslərgə: Təkxürüp bekinglar, bu yərdə
Pərwərdigarning bəndiliridin ḫeqbiri bolmisun, bəlki
pəqət baalpərəslər bolsun, dedi. 24 Ular təxəkkür
qurbanliqliri bilən kəydürmə qurbanliqlarni ətküzgili
kirdi. Yəḫu səksən adimini texida qoyup ularoʒa: Mən
silərning ilkinglaroʒa tapxuroʒan bu adəmlərdin birsi
qolunglardin qeqip kətsə, jenining ornida jan berisilər,
dedi. 25 Ular kəydürmə qurbanliqni ətküzüp boluxioʒila,
Yəḫu orda pasibanliri wə sərdarlaroʒa: Kirip ularni qətl
qilip, ḫeqkimni qikqili qoymanglar, dəp buyrudi. Xuning
bilən orda pasibanliri bilən sərdarlar ularni qiliq bisi
bilən qətl qilip, əlüklərni xu yərgə taxliwətti. Andin
Baalning buthanisining iqkirigə kirip 26 but tüwrüklərni
Baalning buthanisidin elip qiqip kəydürüwətti. 27
Ular yənə Baalning tüwrük-ḫəykilini qeqip, Baalning
buthanisini yiqitip uni bügüngə qədər ḫajəthanioʒa
aylandurdi. 28 Yəḫu xu yol bilən Baalni Israil iqidin
yoq qildi. 29 Yəḫu Nibatning ooʒli Yəroboamning
Israilni gunaḫqa putlaxturoʒan gunaḫliridin, yəni
Bəyt-əl bilən Dandiki altun mozay butliridin əzini
yioʒmidi. 30 Pərwərdigar Yəḫuoʒa: Sən obdan qilding;
Mening nəzirimgə muwapiq kərünginini ada qilip,
Aḫabning jəmətigə kənglümdiki ḫəmmə niyətni bəja
qilip pütküzgining üqün, sening ooʒulliring tətinqi
nəsligiqə Israilning təhtidə olturidu, dedi. 31 Lekin
Yəḫu pütün qəlbidin Israilning Hudasi Pərwərdigarning
muqəddəs qanunida mengixqa kəngül bəlmidi; u Israilni
gunaḫqa putlaxturoʒan Yəroboamning gunaḫliridin
neri turmidi. 32 Xu künlərdə Pərwərdigar Israilning
zeminini kesip-kesip azaytixqa baxlidi. Qünki Ḫazaəl
Iordan dəryasining məxriq təripidin baxlap Israilning

qegraliridin bəsüp ətüp ularoŋa ḥujum kildi; u barlik
Gilead yurtini, Arnon jiloŋisining yenidiki Aroərdin tartip
Gileadtin ətüp Baxanoŋiqə, Gad, Rubən wə Manassəḥning
barlik yurtlirini ixoŋal kildi. **34** Əmdi Yəḥuning
baxka əməlliri ḥəm kiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin
səltənitining ḥəmmə kudriti «Israil padixaḥlirining
tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **35**
Yəḥu əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə
kilindi. Andin ooŋli Yəḥoaḥaz uning ornida padixaḥ
boldi. **36** Yəḥuning Israilning üstidə Samariyədə səltənət
kiloŋan wakti yigirmə səkkiz yil idi.

11 Əmdi Aḥaziyaning anisi Ataliya ooŋlining əlginini
kərgəndə, barlik xaḥ nəslini eltürüxkə koroŋaldi.
2 Lekin Yoram padixaḥning kizi, yəni Aḥaziyaning
singlisi Yəḥoxeba eltürülüx aldida turoŋan padixaḥning
ooŋullirining arisidin Aḥaziyaning ooŋli Yoaxni ooŋrilikqə
elip qikip, uni wə inik anisini yastuk-kirlik ambirioŋa
yoxurup koydi. Yoax xu yol bilən Ataliyadin yoxurup
kelinip eltürülmidi. **3** Andin keyin [inik anisi] bilən
Pərwərdigarning əyidə altə yiloŋiqə yoxurunup turdi.
Xu wakitlarda Ataliya zeminda səltənət kildi. **4**
Yəttinqi yili Yəḥoyada adəm əwətip Kariylar ḥəm
orda pasibanlirining yüzbexilirini Pərwərdigarning
əyigə qakirtip kelip, ular bilən əhdə kilixti. U ularoŋa
Pərwərdigarning əyidə kəsəm iqküzüp, padixaḥning
ooŋlini kərsətti. **5** Andin ularoŋa buyrup: Mana silər
kilixinglar kerək boloŋan ix xuki: — Xabat künidə
pasibanlik nəwiti kəlgən üqtin biri padixaḥning ordisida
pasibanlik kəziti kilsun. **6** Üqtin biri Sür degən dərwazida
tursun wə üqtin biri orda pasibanlar ḥoylisining
kəynidiki dərwazida tursun; xundak kilip silər orda
üqün pasibanlik kilisilər. **7** Xabat künidə pasibanlik
nəwitini kilip boloŋan üqtin ikki kismi Pərwərdigarning
əyidə padixaḥning kexida pasibanlik kilsun. **8** Silər
padixaḥning ətrapida turup, ḥərbiringlar kolunglaroŋa
əz koralinglarni elip, kimdəkim sepinglardin ətkili
urunsa uni eltürünglar; padixaḥ qikip-kirsə uning bilən
billə yürünglar, dedi. **9** Yüzbexilar kaḥin Yəḥoyada
barlik tapilioŋanlirini bəja kəltürüxti; ḥərbir yüzbexi
əz adəmlirini, ḥəm xabat künidə pasibanlik nəwitigə
kəlgənlərni ḥəm pasibanlik nəwitidin yanoŋanlarni
kaldurup kaldi; andin Yəḥoyada kaḥinning kexioŋa kəldi.
10 Kaḥin bolsa Dawut padixaḥning Pərwərdigarning
əyidə saklaklik nəyzə wə kalkanlirini yüzbexilaroŋa
tarkitip bərdi. **11** Orda pasibanliri tizilip, ḥərbiri əz
kolida koralini tutup, ibadəthanining ong təripidin
tartip sol təripigiqə kurbangaḥ bilən ibadəthanini
boylap padixaḥning ətrapida turdi. **12** Yəḥoyada
xaḥzadini otturioŋa qikirip uning bexioŋa tajni kiygüzüp,
uningoŋa guwaḥnamilərni berip, padixaḥ boluxka
[huxbuy may bilən] məsiḥ kildi. Ḥəmməylən qawak
qelip: — «Padixaḥ yaxisun!» dəp towlaxti. **13** Ataliya
orda pasibanliri bilən həlkning towlaxlirini anglioŋanda,
Pərwərdigarning əyigə kirip, kəpqilikning arisioŋa
kəldi. **14** U kariwidi, mana padixaḥ kaidə-rəsim
boyiqə tüwrükning yenida turatti. Padixaḥning yenida
əməldarlar bilən kanayqilar tiziloŋanidi; barlik yurt həlki
xadlinip, kanay qelixatti. Buni kərgən Ataliya kiyimlirini
yirtip: — Asiylik, asiylik! — dəp warkirdi. **15** Əmma
Yəḥoyada kaḥin koxunoŋa məs'ul boloŋan yüzbexilaroŋa:
Uni səpliringlar otturisidin sirtka qikiriwetinglar;
kimdəkim uningoŋa əgəxsə kiliqlansun, dəp buyrudi.
Qünki kaḥin: — U Pərwərdigarning əyidə eltürülmisun,
dəp eytkanidi. **16** Xuning bilən ular uningoŋa yol
boxitip bərdi; wə u padixaḥ ordisioŋa kiridioŋan at
yolioŋa yetip kəlgəndə, ular u yərdə uni eltürdi. **17**
Yəḥoyada: — «Pərwərdigarning həlki bolayli» dəp
Pərwərdigarning wə padixaḥ bilən həlkning otturisida
bir əḥdə tohtatti; padixaḥ bilən həlkning otturisida
ḥəm bir əḥdə baoŋlandi. **18** Andin barlik zemindiki həlk
Baalning buthanisioŋa berip uni buzup taxlidi; uning
kurbangaḥliri bilən məbudlirini qekip parə-parə kilip,
Baalning kaḥini Mattanni kurbangaḥlarning aldida
eltürdi. Andin keyin [Yəḥoyada] kaḥin Pərwərdigarning
əyigə pasibanlarni təyinlidi. **19** Andin u yüzbexilar,
Kariylar, orda pasibanliri wə yurtning ḥəmmə həlkini
əzi bilən elip kelip, padixaḥni Pərwərdigarning əyidin
baxlap qüxüp, ordidiki «Pasibanlarning dərwazisi»din
padixaḥning ordisioŋa kirgüzdi; Yoax padixaḥlik təhtigə
olturdi. **20** Yurtning barlik həlki xadlinatti; ular Ataliyani
padixaḥning ordisining yenida kiliqlap eltürgəndin
keyin, xəḥər tinq bolup kaldi. **21** Yəḥoax yəttə yaxka
kirgəndə padixaḥ boldi.

12 Yəḥuning səltənitining yəttinqi yilida Yəḥoax
padixaḥ boldi; u kirik yil Yerusalemda səltənət
kildi. Uning anisi Bəər-Xebalik Zibiyaḥ idi. **2** Yəḥoax
Yəḥoyada kaḥin uningoŋa nəsiḥət kilip turoŋan barlik
künlərdə, Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni
kildi. **3** Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmidi; həlk yənila
«yukiri jaylar»oŋa qikip kurbanlik kilip huxbuy yakatti.
4 Yəḥoax kaḥinlaroŋa: — Pərwərdigarning əyigə Hudaoŋa
ataloŋan ḥəmmə pul, jümlidin royhəttin ətküzülgən ḥər
kixining baj puli, kəsəm iqkənlərning puli wə ḥərkim
ihtiyari bilən Pərwərdigarning əyigə beoŋixlap əkəlgən
ḥəmmə pulni **5** kaḥinlar həziniqilərdin tapxuruwelip
Pərwərdigarning əyining kaysi yeri buzuloŋan bolsa, xu
pulni ixlitip xularni ongxisun, dedi. **6** Lekin Yəḥoax
padixaḥning səltənitining yigirmə üqinqi yilioŋiqə,
kaḥinlar ibadəthanining buzuloŋan yərlirini tehiqə
onglimioŋanidi. **7** Andin Yəḥoax padixaḥ Yəḥoyada
kaḥin wə baxka kaḥinlarni qakirip ularoŋa: — Nemixka
ibadəthanining buzuloŋan yərlirini ongximidinglar?
Mundin keyin həziniqilərdin pul almanglar wə əzünglar
ibadəthanining buzuloŋan yərlirini onglatmanglar, dedi.
8 Xuning bilən kaḥinlar makul boluxup: Biz buningdin
keyin həlktin pul almaymiz ḥəm əzimiz ibadəthanining
buzuloŋan yərlirinimu ongximaymiz, dedi. **9** Əmdi
Yəḥoyada kaḥin bir sandukni elip qikip, yapkuqidin bir
təxük texip uni kurbangaḥning yenioŋa koydi; kixilər
Pərwərdigarning əyigə kirgəndə, u ong tərəptə turatti.
Dərwazioŋa karaydioŋan kaḥinlar Pərwərdigarning əyigə
kəltürülgən barlik pulni uningoŋa salatti. **10** Wə xundak
bolattiki, ular sandukta kəp pul qüxkənlikini kərsə,
padixaḥning katipi bilən bax kaḥin ibadəthanioŋa
qikip, Pərwərdigarning əyidiki pulni haltioŋa qigip,
sanap koyatti. **11** Andin ular Pərwərdigarning əyini
ongxaydioŋan ix baxlirioŋa əlqəp-ḥəsablap berətti.
Ular bolsa uni Pərwərdigarning əyini ongxaydioŋan
yaoŋaqqi bilən tamqilar, **12** taxqilar bilən taxtiraxlaroŋa
berətti. Ular muxu pulni Pərwərdigarning əyining

buzuloŋan yərlirini ongxaxḳa lazim boloŋan yaoŋaq bilən oyuloŋan taxlarni setiwelixḳa, xuningdək ibadəthanini ongxaxḳa wə ḥəmmə baxḳa qiḳimoŋa ixlitətti. **13** Lekin Pərwərdigarning əyigə kəltürülgən pul ibadəthanioŋa atilidioŋan kümüx ḳaqa-ḳuqilar, piqaḳlar, piyalilər, kanaylar, ya altundin yaki kümüxtin yasaloŋan baxḳa ḥərḳandaḳ nərsilərni yasitixḳa ixlitilməytti. **14** Ular bəlki xu pulni ix bexilirioŋa berip, Pərwərdigarning əyini ongxitatti. **15** Ular pulni ix bejirgüqilərning ixləmqilərgə təḳsim ḳilip berixi üqün tapxuratti; lekin uning ḥesawatini ḳilmaytti; qünki bular insap bilən ix ḳilatti. **16** Lekin itaətsizlik ḳurbanliḳi puli bilən gunaḥ ḳurbanliḳioŋa munasiwətlik pullar Pərwərdigarning əyigə elip kelinməytti; u kaḥinlaroŋa təwə idi. **17** U waḳitta Suriyə padixaḥi Ḥazaəl Gat xəḥirigə ḥujum ḳilip, uni ixoŋal ḳildi. Andin Ḥazaəl Yerusalemoŋa ḥujum ḳilixḳa yüzləndi. **18** Xuning bilən Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoax əz ata-bowiliri boloŋan Yəḥuda padixaḥliri Yəḥoxafat, Yoram wə Aḥaziya Pərwərdigaroŋa təḳdim ḳiloŋan ḥəmmə muḳəddəs buyumlarni, wə əzi təḳdim ḳiloŋanlirini Pərwərdigarning əyi ḥəm padixaḥning ordisining həziniliridin izdəp tapḳan barliḳ altunoŋa ḳoxup, ḥəmmisini Suriyəning padixaḥi Ḥazaəlgə əwətti; andin Ḥazaəl Yerusalemdin qekindi. **19** Yoaxning baxḳa əməlliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **20** Əmdi [Yəḥoaxning] hizmətkarliri uningoŋa kəst ḳilip Silla dawini təripidiki Millo ḳəl'əsidə uni əltürdi. **21** Uning hizmətkarliridin Ximeatning ooŋli Yozaḳar wə Xomərning ooŋli Yəḥozabad uni zəhimləndürdi, xuning bilən u əldi. U əz ata-bowilirining arisida «Dawutning xəḥiri»də dəpnə ḳilindi. Ooŋli Amaziya uning ornida padixaḥ boldi.

13 Aḥaziyaning ooŋli, Yəḥudaning padixaḥi Yoaxning səltənitining yigirmə üqinqi yili, Yəḥuning ooŋli Yəḥoaḥaz Samariyədə Israiloŋa padixaḥ bolup, Samariyədə on yəttə yil səltənət ḳildi. **2** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳilip, Israilni gunaḥḳa putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḥlirioŋa əgixip mangdi; u ulardin ḥeq qiḳmidi. **3** Buning üqün Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa ḳozoŋaldi; u ularni Suriyəning padixaḥi Ḥazaəlning wə Ḥazaəlning ooŋli Bən-Ḥadadning ḳolioŋa tapxurup bərdi. **4** Yəḥoaḥaz Pərwərdigardin rəḥim tilidi; wə Pərwərdigar Israilning ḳisilip ḳaloŋanliḳini kərüp duasioŋa ḳulaḳ saldi. Qünki Suriyəning padixaḥi ularoŋa zulum ḳiliwatatti. **5** Pərwərdigar Israiloŋa bir ḳutḳuzoŋuqi təyinlidi; xuning bilən ular Suriylərning ḳolidin azad bolup ḳutuldi. Keyin Israil yənə burunḳidək əz əy-qedirliridə makanlaxti. **6** Lekin ular Israilni gunaḥḳa putlaxturoŋan Yəroboam jəmətining gunaḥliridin qiḳmidi; ular yənila xu yolda mangatti. Ḥətta Samariyədə bir «Axəraḥ» butmu ḳaloŋanidi. **7** [Suriyəning padixaḥi] Yəḥoaḥazoŋa pəḳət əllik atliḳ ləxkərni, on jəng ḥarwisi bilən on ming piyadə əskirinila ḳalduroŋanidi. Qünki u Yəḥoaḥazning [ḳoxunini] yoḳitip hamandiki topa-qangdək ḳiliwətkənidi. **8** Əmdi Yəḥoaḥazning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin səltənitining ḥəmmə ḳudriti «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **9** Yəḥoaḥaz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə ḳilindi. Andin ooŋli Yoax ornida padixaḥ boldi. **10** Yəḥudaning padixaḥi Yoaxning səltənitining ottuz yəttinqi yilida Yəḥoaḥazning ooŋli Yəḥoax Samariyədə Israiloŋa padixaḥ bolup, on altə yil səltənət ḳildi. **11** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳildi; u Israilni gunaḥḳa putlaxturoŋan, Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḥlirining ḥeqḳaysisini taxlimidi; u xu yolda mangatti. **12** Əmdi Yoaxning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning Yəḥudaning padixaḥi Amaziya bilən jəng ḳilip kərsətkən ḳudriti «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **13** Yoax ata-bowilirining arisida uhlidi wə Yəroboam uning təhtigə olturdi. Yoax Samariyədə Israilning padixaḥliri arisida dəpnə ḳilindi. **14** Elixa əz əjilini yətküzidioŋan kesəl bilən yatti. Israilning padixaḥi Yoax uning ḳexioŋa kelip uning yüzigə engixip yioŋlap: I atam, i atam, Israilning jəng ḥarwisi ḥəm atliḳ əskərliri!» dəp pəryad kətürdi. **15** Elixa uningoŋa: Bir ya bilən ya oḳlirini kəltürgin, dedi. U ya bilən ya oḳlirini kəltürgəndə **16** Elixa Israilning padixaḥioŋa: Ḳolungni yaoŋa selip tutḳin, dedi. U ḳolini ḳoyoŋanda Elixamu ḳollirini padixaḥning ḳollirining üstigə ḳoyup, uningoŋa: **17** — Məxriḳ tərəptiki derizini aqḳin, dedi. U uni aqḳanda Elixa: Atḳin, dedi. U etiwidi, Elixa uningoŋa: Mana bu Pərwərdigarning nusrət ya oḳi, yəni Suriyəning üstidin nusrət ḳazinidioŋan ya oḳidur. Sən Suriylərni yoḳatḳuqə Afəḳtə ular bilən jəng ḳilisən, dedi. **18** Andin u: — Ya oḳlirini ḳolungoŋa aloŋin, dedi. Ularni aloŋanda, Elixa Israilning padixaḥioŋa: Ular bilən yərgə uroŋin, dedi. U üq ḳetim urup tohtidi. **19** Hudaning adimi uningoŋa aqqiḳlinip: Sən bəx-altə ḳetim uruxungoŋa tooŋra kelətti. Xundaḳ ḳiloŋan bolsang, sən Suriylərni urup yoḳitip üzül-kesil məoŋlup ḳilatting; lekin əmdi Suriylərni urup, pəḳət üq ḳetimla məoŋlup ḳilalaysən, dedi. **20** Elixa əlüp dəpnə ḳilindi. Əmdi ḥər yili, yil bexida Moablardin top-top bulangqilar yurtḳa parakəndiqilik salatti. **21** Bir küni xundaḳ boldiki, həlḳ bir əlgən adəmni yərlikigə ḳoyuwatḳanda, mana, ular bir top bulangqilarni kərüp ḳaldi, ular jəsətni Elixaning gərigə taxlidi. Jəsət Elixaning ustihinioŋa təgkəndə, u tirilip, ḳopup tik turdi. **22** Əmma Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl bolsa Yəḥoaḥazning ḥəmmə künliridə Israiloŋa zalimliḳ ḳilatti. **23** Lekin Pərwərdigar ularoŋa meḥriban bolup iq aoŋritatti; Ibraḥim bilən Isḥaḳ wə Yaḳupḳa baoŋlioŋan əḥdisi tüpəylidin U ularoŋa iltipat ḳilip, ularni bügüngə ḳədər ḥalak ḳilmay, Əz ḥuzuridin qiḳiriwetixni halimioŋanidi. **24** Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl əldi wə ooŋli Bən-Ḥadad uning ornida padixaḥ boldi. **25** Andin keyin Yəḥoaḥazning ooŋli Yəḥoax Ḥazaəlning ooŋli Bən-Ḥadadning ḳolidin Ḥazaəl əz atisi Yəḥoaḥazdin jəngdə tartiwaloŋan xəḥərlərni yanduruwaldi. Yəḥoax uni urup, üq ḳetim məoŋlup ḳilip, xuning bilən Israilning xəḥərlirini yandurwaldi.

14 Israilning padixaḥi Yəḥoaḥazning ooŋli Yoaxning səltənitining ikkinqi yilida [Yəḥudadiki] Yoaxning ooŋli Amaziya Yəḥudaoŋa padixaḥ boldi. **2** Padixaḥ boloŋanda u yigirmə bəx yaxḳa kirgənidi; u Yerusalemda yigirmə toḳḳuz yil səltənət ḳildi. Uning anisi Yerusalemliḳ Yəḥoaddan idi. **3** Amaziya Pərwərdigarning

nəziridə durus boloŋanni ḳilatti, lekin əjdadi Dawut ḳiloŋandək əməs, bəlki atisi Yoaxning barlıḳ ḳiloŋanliri boyiqə ix kərətti. **4** Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oŋa qiḳip ḳurbanlıḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. **5** Wə xundaḳ boldiki, səltəniti uning ḳolida muḳim boloŋanda, u padixaḥ atisini əltürgən hizmətkarlirini tutup əltürdi. **6** Lekin Musaoŋa qüxürülgən ḳanun kitabida Pərwərdigarning: «Atilarni ooŋulliri üqün əlümgə məḥḳum ḳilixḳa bolmaydu ya ooŋullirini atiliri üqün əlümgə məḥḳum ḳilixḳa bolmaydu, bəlki ḥərbiri əz gunaḥi üqün əlümgə məḥḳum ḳilinsun» dəp pütülgən əmri boyiqə, u əltürgüqilərning balilirini əlümgə məḥḳum ḳilmidi. **7** U «Xor wadisi»da Edomiylardin on ming əskərni əltürdi wə jəng ḳilip Selani ixoŋal ḳilip uni Yoḳtəəl dəp atidi; bügüngiqə u xundaḳ atilip kəlməktə. **8** Andin keyin Amaziya Israilning padixaḥi Yəḥuning nəwrisi, Yəḥoaḥazning ooŋli Yəḥoaxning aldioŋa əlqilərni mangdurup: «Ḳeni, [jəng məydanida] yüz turanə kərüxəyli» dedi. **9** Israilning padixaḥi Yəḥoax Yəḥudaning padixaḥi Amaziyaoŋa əlqi əwətip mundaḳ səzlərni yətküzdi: — «Liwandiki tikən Liwandiki kedir dərihigə səz əwətip: Əz ḳizingni ooŋlumoŋa hotunluḳḳa bərgin, dedi. Lekin Liwandiki bir yawayi ḥaywan ətüp ketiwetip, tikənni dəssiwətti. **10** Sən dərwəḳə Edomning üstidin oŋəlibə ḳilding; kənglüngdə əz-əzüngdin məoŋrurlinip kətting. Əmdi yayrap pəhirlən, biraḳ əydə ḳaloŋin; nemixḳa bexingoŋa külpət kəltürüp, əzüngni wə əzüng bilən Yəḥudani balaoŋa yiḳitisən?». **11** Əmma Amaziya ḳulaḳ salmidi. Israilning padixaḥi Yəḥoax jənggə qiḳti; xuning bilən u Yəḥudaning padixaḥi Amaziya bilən Yəḥudadiki Bəyt-Xəməxtə uqrixip soḳuxti. **12** Yəḥudaning adəmliri Israilning adəmliri təripidin tiripirən ḳilinip, ḥərbiri əz əyigə ḳeqip kətti. **13** Wə Israilning padixaḥi Yəḥoax Bəyt-Xəməxtə Aḥaziyaning nəwrisi, Yəḥoaxning ooŋli, Yəḥudaning padixaḥi Amaziyani əsir ḳilip, Yerusalemoŋa elip bardi; u Yerusalemning sepilining əfraim dərwazisidin tartip burjək dərwazisioŋiqə boloŋan tət yüz gəzlik bir bəlikini ərüwətti. **14** U Pərwərdigarning əyidin ḥəmdə padixaḥning ordisidiki həzinidin tepiloŋan barlıḳ altun-kümüx, ḥəmmə ḳaqa-ḳuqilarni buliwaldi wə kepillik süpitidə birnəqqə tutḳunni elip Samariyəgə yenip kətti. **15** Əmma Yəḥoaxning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning Yəḥudaning padixaḥi Amaziya bilən jəng ḳilip kərsətkən ḳudriti «Israil padixaḥlirining Tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **16** Yəḥoax əz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə Israilning padixaḥlirining arisida dəpnə ḳilindi. Ooŋli Yəroboam uning ornioŋa padixaḥ boldi. **17** Israilning padixaḥi Yəḥoaḥazning ooŋli Yəḥoax əlgəndin keyin, Yəḥoaxning ooŋli, Yəḥudaning padixaḥi Amaziya on bəx yil əmür kərdi. **18** Əmdi Amaziyaning baxḳa əməlliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **19** U Yerusalemda bəzilər uni ḳəstləxkə kirixkənidi, Laḳix xəḥirigə ḳeqip kətti; lekin ḳəstligüqilər kəynidin Laḳixḳa adəm əwətip u yərdə uni əltürdi. **20** Andin ular uni atlaroŋa artip Yerusalemoŋa elip bardi. U Yerusalemda ata-bowilirining arisida «Dawutning xəḥiri»də dəpnə ḳilindi. **21** Yəḥudaning barlıḳ həlḳi uning on altə yaxḳa kirgən ooŋli Azariyani tikləp, uni atisi Amaziyaning ornida padixaḥ ḳildi **22** (padixaḥ atisi ata-bowilirining arisida uhlioŋandin keyin, Elat xəḥirini ḳaytidin yasap, Yəḥudaoŋa yənə təwə ḳiloŋuqi dəl Azariya idi). **23** Yəḥudaning padixaḥi Yoaxning ooŋli Amaziyaning səltənitining on bəxinqi yilida, Israilning padixaḥi Yəḥoaxning ooŋli Yəroboam ḥəküm sürüxkə baxlap, Samariyədə ḳirik bir yil səltənət ḳildi. **24** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳildi; u Israilni gunaḥḳa putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḥlirining ḥeqbirini taxlimidi. **25** Israilning Hudasi Pərwərdigarning əz ḳuli Gat-Ḥəfərlik Amittayning ooŋli Yunus [pəyoŋəmbər] arḳilıḳ eytḳan səzi əməlgə axurulup, u [ximalda] Hamat rayonioŋa kirix eoŋizidin tartip [jənubta] «Arabaḥ dengizi»oŋiqə Israilning qegralirini kengəytip əsligə kəltürdi. **26** Qünki Pərwərdigar Israilning tartḳan azablirining intayin ḳattıḳ ikənlikini kərdi; ajizlar ḥəm meyiplardin baxḳa ḥeqkim ḳalmidi, Israiloŋa mədətkar yoḳ idi. **27** Pərwərdigar: «Israilning namini asmanning astidin yoḳitimən» degən əməs idi; xunga U Yəḥoaxning ooŋli Yəroboamning ḳoli bilən ularni ḳutḳuzdi. **28** Əmdi Yəroboamning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning səltənitining ḳudriti wə ḳandaḳ jəng ḳilip, əsli Yəḥudaoŋa təwə boloŋan Dəməxḳ bilən Hamatni yanduruwaloŋanliḳi «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **29** Yəroboam ata-bowiliri, yəni Israilning padixaḥlirining arisida uhlidi wə ooŋli Zəkəriya uning ornida padixaḥ boldi.

15 Israilning padixaḥi Yəroboamning səltənitining yigirmə yəttinqi yilida Amaziyaning ooŋli Azariya Yəḥudaning padixaḥi boldi. **2** On altə yaxḳa kirgəndə padixaḥ bolup Yerusalemda əllik ikki yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Yəkoliya bolup, u Yerusalemlik idi. **3** U atisi Amaziyaning barlıḳ ḳiloŋanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni ḳilatti. **4** Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oŋa qiḳip ḳurbanlıḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. **5** Əmma Pərwərdigar padixaḥni urup, uning əlümigiqə uni mahaw kesiligə muptila ḳiloŋaq, u ayrim əydə turatti wə padixaḥning ooŋli Yotam ordini baxḳurup yurtning həlḳining üstigə ḥəküm sürətti. **6** Azariyaning baxḳa əməlliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **7** Azariya ata-bowilirining arisida uhlidi; kixilər uni «Dawutning xəḥiri»də ata-bowilirining arisida dəpnə ḳildi. Ooŋli Yotam uning ornida padixaḥ boldi. **8** Yəḥuda padixaḥi Azariyaning səltənitining ottuz səkkizinqi yilida, Yəroboamning ooŋli Zəkəriya Samariyədə Israiloŋa padixaḥ bolup, altə ay səltənət ḳildi. **9** U ata-bowiliri ḳiloŋandək Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳilatti; u Israilni gunaḥḳa putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḥliridin qiḳmidi. **10** Yabəxning ooŋli Xallum uningoŋa ḳəst ḳilip, uni həlḳning aldida urup əltürdi wə uning ornida padixaḥ boldi. **11** Zəkəriyaning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloŋanlirining ḥəmmisi «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **12** [Uning əltürülüxi] Pərwərdigarning Yəḥuoŋa: — Sening ooŋulliring tətinqi

nəsligiqə Israilning təhtidə olturidu, degən səzini əməlgə axurdi. Dərwəkə xundak boldi. **13** Yabəxning ooɣli Xallum Yəhuda padixahi Azariyaning səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida padixah bolup, Samariyədə toluk bir ay səltənət kildi. **14** Gadining ooɣli Mənahəm Tirzahdin qikip, Samariyəgə kelip, Yabəxning ooɣli Xallumni xu yərdə urup əltürdi wə uning ornida padixah boldi. **15** Xallumning baxka ixliri, jümlidin uning kəst kilixliri, mana «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **16** Xu qaoɣda Mənahəm Tipsah xəhirigə hujum kilip, u yərdə turuwatkanlarning həmmisini əltürdi; u yənə Tirzahdin tartip uningoɣa təwə barlik zeminlirini wəyran kildi. Ular tən berip dərwazini aqmioɣini üqün xəhərgə xundak hujum kildiki, hətta uningdiki jimi hamilidar ayallarning karnini yirtip əltürdi. **17** Yəhuda padixahi Azariya səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida, Gadining ooɣli Mənahəm Israiloɣa padixah bolup, Samariyədə on yil səltənət kildi. **18** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilip, pütün əmridə Israilni gunahka putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunahliridin qikmidi. **19** Asuriyəning padixahi Pul Israil zeminioɣa tajawuz kildi; u wakitta Mənahəm: «Padixahlikimning mustəhkəmliki üqün manga yardəm kiloɣayla» dəp uningoɣa ming talant kümüx bərdi. **20** Mənahəm Asuriyəning padixahioɣa beridioɣan xu pulni Israilning həmmə bay adəmlirigə baj selix bilən aldi; u hərbiridin əllik xəkəl kümüx aldi. Xuning bilən Asuriyəning padixahi kaytip kətti wə bu zeminda turup kalmidi. **21** Mənahəmning baxka ixliri həm kiloɣanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **22** Mənahəm ata-bowilirining arisida uhlidi wə ooɣli Pəkahiya ornida padixah boldi. **23** Yəhuda padixahi Azariyaning səltənitining əllikinqi yilida, Mənahəmning ooɣli Pəkahiya Samariyədə Israiloɣa padixah bolup, ikki yil səltənət kildi. **24** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilip, Israilni gunahka putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunahliridin qikmidi. **25** Wə uning sərdari Rəmaliyaning ooɣli Pikah uningoɣa kəst kilip uni Samariyədə, padixah ordisidiki kəl'ədə əltürdi; xu ixta Argob bilən Ariyə wə əllik Gileadlik kixi Pikah tərəptə turdi; u Pəkahiyani əltürüp uning ornida padixah boldi. **26** Pəkahiyaning baxka ixliri həm kiloɣanlirining həmmisi bolsa, mana «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **27** Yəhudaning padixahi Azariyaning səltənitining əllik ikkinqi yilida, Rəmaliyaning ooɣli Pikah Samariyədə Israiloɣa padixah bolup, yigirmə yil səltənət kildi. **28** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilip Israilni gunahka putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunahliridin qikmidi. **29** Israilning padixahi Pikahning künliridə Asuriyəning padixahi Tiglat-Piləsər kelip Iyon, Abəl-Bəyt-Maakah, Yanoah, Kədəx, Hazor, Gilead, Galiliyə, jümlidin Naftalining pütkül zeminini ixoɣal kilip, xu yərdiki həlkni tutkun kilip, Asuriyəgə elip bardi. **30** Əlahning ooɣli Hoxiya Rəmaliyaning ooɣli Pikahoɣa kəst kilip uni əltürdi. Uzziyaning ooɣli Yotamning səltənitining yigirminqi yilida, u Pikahning ornida padixah boldi. **31** Pikahning baxka ixliri həm kiloɣanlirining həmmisi bolsa, mana «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **32** Israilning padixahi Rəmaliyaning ooɣli Pikahning səltənitining ikkinqi yilida, Uzziyaning ooɣli Yotam Yəhudaoɣa padixah boldi. **33** U padixah boloɣanda yigirmə bəx yaxka kirgən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Yəruxa idi; u Zadokning kizi idi. **34** Yotam atisi Uzziyaning barlik kiloɣanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni kilatti. **35** Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmidi; həlk yənila «yukiri jaylar»oɣa qikip kurbanlik kilip huxbuy yakatti. Pərwərdigarning əyining «Yukiriki dərwaza»sini yasioɣuqi xu idi. **36** Yotamning baxka ixliri həm kiloɣanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **37** Xu qaoɣlarda Pərwərdigar Suriyəning padixahi Rəzin bilən Rəmaliyaning ooɣli Pikahni Yəhudaoɣa hujum kilixka kozoɣidi. **38** Yotam ata-bowiliri arisida uhlidi wə ata-bowilirining arisida atisi Dawutning xəhiridə dəpnə kilindi. Ooɣli Ahaz ornida padixah boldi.

16 Rəmaliyaning ooɣli Pikahning on yəttinqi yilida, Yotamning ooɣli Ahaz Yəhudaoɣa padixah boldi. **2** Ahaz padixah boloɣanda yigirmə yaxka kirgən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət kiloɣanidi. U atisi Dawut kiloɣandək əməs, əksiqə Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni kilmidi. **3** U Israilning padixahlirining yolida mangatti, hətta Pərwərdigar Israilning aldidin həydəp qikaroɣan əllərning yirginqlik gunahlirioɣa əgixip, əz ooɣlini ottin ətküzüp kəydürdi. **4** U «yukiri jaylar»da, dənglərdə wə hərbir kək dərəhlərning astida kurbanlik kilip, küjə kəydürətti. **5** Xu wakitta Suriyəning padixahi Rəzin bilən Israilning padixahi, Rəmaliyaning ooɣli Pikah Yerusalemoɣa hujum kilip, [padixah] Ahazni muhasirigə elip korxiwaloɣini bilən, lekin uni məoɣlup kilalmidi. **6** Axu wakitta Suriyəning padixahi Rəzin Elat xəhirini Suriyəgə kayturuwaldi wə xu yərdə turuwatkan Yəhudalarni həydiwətti. Andin Suriylər kelip u yərdə olturaklaxti; ular bügüngiqə xu yərdə turmakta. **7** Ahaz Asuriyəning padixahi Tiglat-Piləsərgə əlqilərni əwətip: Mən silining kulliri, silining ooɣulliri bolimən; manga hujum kiliwatkan Suriyəning padixahining kolidin wə Israilning padixahining kolidin kutkuzuxka qikkayla, dedi. **8** Xuni eytip Ahaz Pərwərdigarning əyi wə padixahning ordisidiki həzinilərdiki kümüx bilən altunni sowoɣa kilip, Asuriyəning padixahioɣa əwətti. **9** Asuriyəning padixahi uning təlipigə koxuldi; xuning bilən Asuriyəning padixahi Dəməxkkə hujum kilip uni ixoɣal kildi; uningdiki ahalini tutkun kilip Kir xəhirigə elip bardi wə Rəzinni əltürdi. **10** Ahaz padixah əmdi Asuriyəning padixahi Tiglat-Piləsər bilən kərüxkili Dəməxkkə bardi wə xundakla Dəməxktiki kurbangahni kərdi. Andin Ahaz padixah xu kurbangahning rəsimini, uning barlik yasilix təpsilatlirining layihisini sizip, uni Uriya kahinoɣa yətküzdi. **11** Xuning bilən Uriya kahin Ahaz padixah Dəməxktin əwətkən barlik təpsilatlar boyiqə bir kurbangah yasidi. Ahaz padixah Dəməxktin yenip kəlməstə, Uriya kahin uni xundak təyyar kiloɣanidi. **12** Padixah Dəməxktin yenip kelip, kurbangahni kərüp, kurbangahka berip, uning üstigə kurbanlik sundi; **13** u kurbangahning üstigə kəydürmə kurbanlik wə axlik hədiyəsini kəydürüp, «xarab hədiyə»sini təküp,

«inaklik kurbanliki»ning kenini qaqti. **14** Xundak
kilip u Pərwərdigarning huzurining aldidiki mis
kurbangahni elip uni Pərwərdigarning əyi bilən əzining
kurbangahining otturisidin ətküzüp, əz kurbangahining
ximal təripigə koydurdi. **15** Ahaz padixah Uriya kahinoŋa
buyruk kilip: Muxu qong kurbangah üstigə ətigənlik
kəydürmə kurbanlik bilən kəqlik axlik hədiyəsini,
padixahning kəydürmə kurbanliki bilən axlik hədiyəsini,
həmmə yurtning pütün həlkining kəydürmə kurbanliki,
axlik hədiyə wə xarab hədiyəlirini kəydürüp sunisən.
Kəydürmə kurbanliklarning barlik kanliri wə baxka
kurbanliklarning barlik kanlirini uxbu kurbanlikning
üstigə təkisən. Mis kurbangah bolsa mening yol sorixim
üqün bolsun, dedi. **16** Xuning bilən Uriya kahin
Ahaz padixah buyruoŋanning həmmisini ada kildi. **17**
Ahaz padixah das təgliklirigə bekitilgən tahtaylarni
kesip ajritip, daslarni təgliklirdin eliwətti; u mis
«dengiz»ni tegidiki mis uylarning üstidin kətürüp
elip, uni tax tahtaylik bir məydanoŋa koydurdi. **18** U
Asuriyə padixahini razi kilix üqün Pərwərdigarning
əyigə tutixidioŋan «Xabat künidiki aywanlik yol» bilən
padixah taxkiridin kiridioŋan yolni etiwətti. **19** Ahazning
baxka ixliri həm kiloŋanlirining həmmisi «Yəhuda
padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən
əməsmidi? **20** Ahaz əz ata-bowiliri arisida uhlidi; u
ata-bowilirining arisida «Dawutning xəhiri»də dəpnə
kilindi; ooŋli Həzəkiya ornida padixah boldi.

17 Yəhudaning padixahi Ahazning səltənitining on
ikkinqi yilida, Elahning ooŋli Hoxiya Samariyədə
Israiloŋa padixah bolup, tokkuz yil səltənət kildi. **2**
U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kilatti;
lekin uningdin ilgiri ətkən Israilning padixahliridək
undak rəzillik kilmaytti. **3** Asuriyəning padixahi
Xalmanəzər uningoŋa hujum kiloŋili kikkanda, Hoxiya
uningoŋa bekinip sowoŋa-salam bərdi. **4** Əmma
Asuriyəning padixahi Hoxiyaning asiylik kilmakqi
boloŋinini baykidi; qünki Hoxiya burunkidək Asuriyəning
padixahioŋa yillik sowoŋa-salam yollimay, bəlki Misirning
padixahi sooŋa əlqilərni mangduroŋanidi. Uning üqün
Asuriyəning padixahi uni tutup, baoŋlap zindanoŋa
soliwətti. **5** Andin Asuriyəning padixahi kikip pütkül
[Israil] zeminini talan-taraj kilip, Samariyəni üq
yiloŋiqə kamal kildi. **6** Hoxiyaning səltənitining
tokkuzinqi yilida, Asuriyəning padixahi Samariyəni
ixoŋal kilip, Israillarni Asuriyəgə sürgün kilip, ularni
Halah xəhiri, Gozandiki Habor dəryasining boyliri
wə Medialarning xəhərlirigə orunlaxturdi. **7** Mana,
xundak ixlar boldi; qünki Israillar əzlirini Misirning
padixahi Pirəwnning kolidin kutkuzup, Misir zeminidin
kikaroŋan Pərwərdigar Hudasioŋa gunah kilip baxka
ilahlardin korkup **8** Pərwərdigar Israillarning aldidin
həydiwətkən yat əlliklərning kaidə-bəlgilimiliridə,
xundakla Israilning padixahliri əzliri kikaroŋan kaidə-
bəlgilimiliridə mangoŋanidi. **9** Wə Israillar əz
Pərwərdigar Hudasioŋa karxi kikip, yoxurunlarqə
tooŋra bolmioŋan ixlarni kildi; ular barlik xəhərliridə
kəzət munaridin mustəhkəm koroŋanoŋiqə «yukiri
jaylar»ni yasidi. **10** Ular həmmə egiz dənglərdə wə
həmmə kək dərəhlərning astida «but tüwrük» wə
«Axərah» buti turoŋuzdi. **11** Pərwərdigar ularning aldidin
həydəp kikaroŋan [yat] əlliklər kiloŋandək, ular həmmə
«yukiri jaylar»da huxbuy yakatti wə Pərwərdigarning
oŋəzipini kəltüridioŋan həhril rəzil ixlarni kilatti. **12**
Gərqə Pərwərdigar ularoŋa: — «Bu ixni kilmanglar!»
degən bolsimu, ular butlarning kullukioŋa berilip
kətkənidi. **13** Pərwərdigar həmmə pəyoŋəmbərlər bilən
həmmə aldin kərgüqilərning wasitisi bilən həm Israilni
həm Yəhudani agahlandurup: Rəzil yolliringlardin
yenip, ata-bowiliringlaroŋa tapilanoŋan wə kullirim
boloŋan pəyoŋəmbərlər arkilik silərgə təstikioŋan pütün
kanunoŋa boysunup, Mening əmrlirim wə Mening
bəlgilimililirimni tutunglar, degənidi. **14** Lekin ular
kulak salmay, Pərwərdigar Hudasioŋa ixənmigən ata-
bowiliri kiloŋandək, boyunlirini kattik kildi. **15** Ular
Uning bəlgilimilirini, xundakla U ularning ata-bowiliri
bilən tüzgən əhdini wə ularoŋa tapxuroŋan agah-
guwahlarni qətkə kakkan; ular ərzimməs nərsilərgə
əgixip, əzliri ərzimməs bolup qikti; Pərwərdigar ularoŋa:
— ətrapinglardiki əlliklərning kiloŋinidək kilmanglar,
degən dəl xu əllərgə əgixip, rəzillik kilatti. **16** Ular Hudasi
boloŋan Pərwərdigarning barlik əmrlirini taxlap, əzliri
üqün kuyma məbudlarni, yəni ikki mozayni kuydurdi,
bir «Axərah but» kildurdi, asmandiki nuroŋunlioŋan
ay-yultuzlaroŋa bax urdi wə Baalning kullukioŋa kirdi.
17 Ular əz ooŋulliri bilən kizlirini ottin ətküzdi,
palqilik wə jadugərlik ixlətti, xundakla Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloŋanni kilix üqün, əzlirini setip
Uning oŋəzipini kozoŋidi. **18** Xuning üqün Pərwərdigar
Israiloŋa intayin aqqiklinip, ularni Əz nəziridin neri
kildi; Yəhudaning kəbilisidin baxka heqkaysisi əz
[zeminida] kaldurulmidi. **19** Lekin Yəhudamu əz Hudasi
Pərwərdigarning əmrlirini tutmidi, bəlki Israil kikaroŋan
kaidə-bəlgilimilər iqidə mangdi. **20** Uning üqün
Pərwərdigar Israilning barlik nəslini qətkə kakti; ularni
Əz nəziridin taxlioŋan künigiqə [zeminida] harlikka
kaldurup, bulangqilarning kolioŋa tapxurup bərdi. **21**
U Israilni Dawutning jəmətidin tartiwaloŋanidi. Ular
Nibatning ooŋli Yəroboamni padixah kildi wə Yəroboam
bolsa Israilni Pərwərdigarning yolidin yandurup, ularni
eoŋir bir gunahka patkuzup azdurdi. **22** Israillar
Yəroboamning kiloŋan həmmə gunahlirida yürüp,
ulardin qikmidi. **23** Ahir berip Pərwərdigar Əz kulliri
boloŋan pəyoŋəmbərlərning wasitisi bilən eytkandək,
Israilni Əz nəziridin neri kildi; Israillar əz yurtidin
Asuriyəgə elip ketilip, u yərdə bügüngə kədər turup
kəldi. **24** Əmma Asuriyəning padixahi Babil, Kuttah,
Awwa, Hamat wə Səfarwaimdin həlkni yətkəp Israilning
ornioŋa Samariyəning xəhərlirigə makanlaxturdi. Ular
xuning bilən Samariyəgə igidarqilik kilip xəhərlərdə
olturdi. **25** Wə xundak boldiki, ular u yərdə
dəsləptə olturoŋinida Pərwərdigardin korkmioŋanidi;
Pərwərdigar ularni kiyma-jiyma kilidioŋan birnəqqə
xirlarni ularning arisioŋa əwətti. **26** Xuning bilən
Asuriyəning padixahioŋa həwər yətküzülüp: — Sili yətkəp
Samariyəning xəhərliridə makanlaxturoŋan həlklər
xu yurtning ilahining kaidə-yosunlirini bilməydu;
xunga U ularning arisioŋa xirlarni əwətti; mana bular
ularni əltürməktə, qünki həlk yurtning ilahining
kaidə-yosunlirini bilməydu, deyildi. **27** Xuning bilən
Asuriyəning padixahi əmr kilip: — Silər u yərdin elip

kəlgən kaḩinlarning birini yənə u yərgə apiringlar;
u u yərdə turup, ularoɣa u yurtning ilaḩining ḳaidə-
yosunlirini əgətsun, — dedi. **28** Uning buyruḳi bilən
ular Samariyədin yətkigən kaḩinlarning biri kelip,
Bəyt-əldə turup Pərwərdigarning ḳorḳunqini ularoɣa
əgətti. **29** Lekin xu həlḳlərning ḩərbiri əz ilaḩlirining
butlirini yasap, Samariyəliklər saloɣan «yuḳiri jaylar»diki
ibadətgaḩlar iqigə turoɣuzdi; ḩərbir həlḳ əzi turoɣan
xəḩərdə xundaḳ ḳildi. **30** Babildin kəlgənlər Sukkot-Binot
degən məbudni yasidi, Kuttin kəlgənlər Nərgal butni,
Hamattin kəlgənlər Axima butni, **31** Awwiylar Nibḩaz
bilən Tartak butlarni yasidi; Səfarwiylar Səfarwaimdiki
butliri boloɣan Adrammələk bilən Anammələkkə əz
balilirini atap otta kəydürdi. **32** Ular əmdi muxundaḳ
ḩaləttə Pərwərdigardin ḳorḳup, əz arisidiki ḩər türlük
adəmlərni əzliri üqün «yuḳiri jaylar»diki buthanilarda
ḳurbanliḳlarni sunidioɣan kaḩin ḳilip bekitkən. **33** Ular
Pərwərdigardin ḳorḳatti wə xuning bilən təng ḳaysi əldin
kəlgən bolsa, xu əlning ḳaidə-yosunlirida əz ilaḩlirining
ḳulluḳidimu bolatti. **34** Bügüngə ḳədər ular ilgiriki
adətlər boyiqə mengip kəlməktə; ular Pərwərdigardin
ḳorḳmay, Pərwərdigar Israil dəp atioɣan Yaḳupning
əwladlirioɣa tapilioɣan bəlgilimilər wə ḩəkümlər, ḳanun
wə əmrlərgə muwapiḳ ix kərməydu. **35** Pərwərdigar
ular bilən bir əḩdə ḳilixip ularoɣa buyrup: — «Baxḳa
ilaḩlardin ḳorḳmay, ularoɣa səjdə ḳilmay yaki ularoɣa bax
urmay wə ularoɣa ḳurbanliḳ ḳilmanglar — **36** pəḳət zor
ḳudrət wə uzatḳan biliki bilən silərni Misir zeminidin
qiḳaroɣan Pərwərdigardinla ḳorḳunglar, uningoɣa səjdə
ḳilinglar wə uningoɣa ḳurbanliḳ sununglar. **37** U silər
üqün pütküzgən bəlgilimilər, ḩəkümlər, ḳanun wə əmrni
bolsa, ularni əbədgiqə kəngül bəlüp tutunglar; baxḳa
ilaḩlardin ḳorḳmanglar. **38** Mən silər bilən ḳiloɣan
əḩdini untumanglar ya baxḳa ilaḩlardin ḳorḳmanglar,
39 bəlki Hudayinglar Pərwərdigardin ḳorḳunglar; wə U
silərni ḩəmmə düxmənliringlarning ḳolidin ḳutḳuzidu»
— degənidi. **40** Lekin ular ḳulaḳ salmay, ilgiriki ḳaidə-
yosunlarni yürgüzətti. **41** Muxu əllər xu təriḳidə
Pərwərdigardin ḳorḳatti ḩəm oyma məbudlarning
ḳulluḳida bolatti; ularning baliliri bilən balilirining
balilirimu xundaḳ ḳilatti; əz ata-bowiliri ḳandaḳ ḳiloɣan
bolsa, ularmu bügünki küngiqə xundaḳ ḳilip kəldi.

18 Elaḩning ooɣli, Israilning padixaḩi Ḩoxiyaning
səltənitining üqinqi yilida, Yəḩudaning [sabiḳ]
padixaḩi Aḩazning ooɣli Ḩəzəkiya Yəḩudaoɣa padixaḩ
boldi. **2** U padixaḩ boloɣanda yigirmə bəx yaxta bolup,
Yerusalemda yigirmə toḳḳuz yil səltənət ḳildi. Uning
anisining ismi Abi idi; u Zəkəriyaning ḳizi idi. **3** Ḩəzəkiya
bolsa atisi Dawutning barliḳ ḳiloɣinidək, Pərwərdigarning
nəziridə durus boloɣanni ḳilatti. **4** U «yuḳiri jaylar»ni
yoḳitip, «but tüwrüklər»ni qeḳip «Axəraḩ»larni kesip
taxlap, Musa yasatḳan mis yilanni qeḳip parə-parə ḳilip
(qünki u qaoɣḳiqə Israillar uningoɣa huxbuy yaḳatti),
uningoɣa «Nəḩuxtan!» dəp isim ḳoydi. **5** Ḩəzəkiya
Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa tayandi. Bu jəḩəttə nə
uningdin keyin kəlgən nə uningdin ilgiri ətkən Yəḩuda
padixaḩlirining arisidiki ḩeqbiri uningoɣa yətməytti.
6 U Pərwərdigaroɣa qing baoɣlinip uningoɣa əgixixtin
qiḳmay, bəlki Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣan əmrlərni
tutatti. **7** Pərwərdigar uning bilən billə idi; u ḳaysila ixḳa
qiḳsa xuningda rawajliḳ bolatti. U Asuriyə padixaḩining
ḩakimiyitigə ḳarxi qiḳip uningoɣa beḳindi boluxtin yandi.
8 U Filistiylərgə ḩujum ḳilip ularni Gaza xəḩiri wə uning
ətrapidiki zeminlirioɣiqə, kəzət munaridin mustəḩkəm
ḳoroɣanoɣiqə besip məoɣlup ḳildi. **9** Wə xundaḳ boldiki,
Ḩəzəkiya padixaḩning səltənitining tətinqi yilida, yəni
Israilning [sabiḳ] padixaḩi Elaḩning ooɣli Ḩoxiyaning
səltənitining yəttinqi yilida, Asuriyəning padixaḩi
Xalmanəzər Samariyəgə ḩujum ḳilip uni ḳamal ḳildi.
10 Üq yildin keyin ular xəḩərni aldi; Ḩəzəkiyaning
səltənitining toḳḳuzinqi yili, yəni Israil padixaḩi
Ḩoxiyaning səltənitining toḳḳuzinqi yilida, Samariyə
ixoɣal ḳilindi. **11** Andin Asuriyəning padixaḩi Israillarni
Asuriyəgə elip ketip, ularni Halaḩda, Gozandiki Habor
dəryasining boylirida wə Medialarning xəḩərliridə
makanlaxturdi. **12** Qünki ular əz Hudasi Pərwərdigarning
awazioɣa itaət ḳilmidi, bəlki Uning əḩdisigə, yəni
Pərwərdigarning ḳuli Musa buyruoɣanning ḩəmmisigə
hilaplik ḳildi; ular yaki ḳulaḳ salmidi, yaki əməl ḳilmidi.
13 Ḩəzəkiya padixaḩning səltənitining on tətinqi yili,
Asuriyəning padixaḩi Sənnaherib Yəḩudaning barliḳ
ḳoroɣanliḳ xəḩərlirigə ḩujum ḳilip qiḳip, ularni ixoɣal
ḳildi. **14** U waḳitta Yəḩudaning padixaḩi Ḩəzəkiya
Laḳixḳa adəm əwətip, Asuriyəning padixaḩioɣa: Mən
gunaḩkar! Məndin qekingəyla, üstümgə ḩərnemə
qüxürsilə xuni [tələymən], — dedi. Asuriyəning padixaḩi
Ḩəzəkiyaoɣa üq yüz talant kümüx bilən ottuz talant
altun tohtitip ḳoydi. **15** Ḩəzəkiya Pərwərdigarning
əyidiki wə padixaḩning ordisining həzinisidiki barliḳ
kümüxni elip bərdi. **16** Xuning bilən bir waḳitta
Yəḩudaning padixaḩi Ḩəzəkiya Pərwərdigarning əyining
ixikliridin wə əzi əslidə ḳaplatḳan ixik kexəkliridin
altunni ajritip elip, Asuriyəning padixaḩioɣa bərdi.
17 Xu qaoɣda Asuriyə padixaḩi Sənnaherib Tartan,
Rab-Saris wə Rab-Xakəḩlirini qong ḳoxun bilən
Laḳix xəḩiridin Yerusalemoɣa, Ḩəzəkiyaning yenioɣa
əwətti. Ular Yerusalemoɣa qiḳip kəldi. Qiḳḳanda,
ular kir yuoɣuqilarning etizining boyidiki yolda,
yuḳiri kəlqəkning norining bexioɣa kelip turdi. **18**
Ular padixaḩni qaḳioɣanda, Ḩilḳiyaning ooɣli, ordini
baxḳuridioɣan Eliakim, ordining diwanbegi Xəbna wə
Asafning ooɣli, orda mirzibegi Yoaḩlar ularning yenioɣa
kəldi. **19** Wə Rab-Xakəḩ ularoɣa mundaḳ dedi: — «Silər
Ḩəzəkiyaoɣa: — «Uluoɣ padixaḩ, yəni Asuriyə padixaḩi
sanga mundaḳ dedi, dənglar: — Sening muxu ixəngən
tayanqing zadi nemidi? **20** Sən: «Urux ḳilixḳa tədbir-
məsliḩətimiz ḩəm küqimiz bar, dəysən — bu pəḳət bir
ḳuruḳ gəp, halas! — Sən zadi kimgə tayinip manga ḳarxi
əktə ḳopisən? **21** Mana əmdi sən yeriḳi bar axu ḳomux
ḩasa, yəni Misiroɣa tayinisən. Birsi uningoɣa yələnsə,
uning ḳolioɣa sanjip kiridu; Misir padixaḩi Pirəwngə
tayanoɣanlarning ḩəmmisi xundaḳ bolidu! **22** Əgər
silər manga: «Biz Hudayimiz boloɣan Pərwərdigaroɣa
tayinimiz» — desənglar, Ḩəzəkiya əzi Yəḩudadikilərgə
wə Yerusalemdikilərgə: «Silər pəḳət Yerusalemdiki
muxu ibadətgaḩ aldidila ibadət ḳilixinglar kerək» dəp,
uningoɣa ataloɣan «yuḳiri jaylar»ni ḩəm ḳurbangaḩlarni
yoḳ ḳiliwəttioɣu? Ular axu Pərwərdigarning yuḳiri jayliri
əməsmidi? **23** Əmdi ḩazir hojayinim Asuriyə padixaḩi
bilən bir tohtamoɣa kelinglar: — «Əgər silərdə ularoɣa

minəligüdək əskərliringlar bolsa, mən silərgə ikki ming
atni bikaroŋa berəy!» **24** Silərdə undaḳlar bolmisa,
hojayinimning əməldarlirining əng kiqiki boloŋan bir
ləxkər bexini ḳandaḳmu qekindürələysilər?! Gərqə silər
jəng ḥarwiliri wə atlarni elix üqün Misiroŋa tayinisilər!
25 Mən muxu yərni ḥalak ḳilix üqün Pərwərdigarsiz
kəldimmu? Qünki Pərwərdigar manga: «Muxu zeminni
ḥalak ḳilixḳa qiḳḳin» — dedi!». **26** Eliakim, Xəbna wə
Yoaḥ Rab-Xakəḥgə: — Peḳirliriog̣a aramiy tilida səzlisilə;
biz buni qüxinimiz. Bizgə ibraniy tilida səzlimisilə,
gəpliri sepilda turoŋanlarning ḳulikiog̣a kirmisun! —
dedi. **27** Biraḳ Rab-Xakəḥ: — Hojayinim meni muxu
gəpni hojayininglaroŋa wə silərgila eytixḳa əwətkənmu?
Muxu gəpni silər bilən birliktə sepilda olturoŋanlaroŋa
deyixkə əwətkən əməsmu? Qünki ular əz poḳini yegüqi
ḥəm əz süydükini iqküqi bolidu!» — dedi. **28** Andin
Rab-Xakəḥ ibraniy tilida yuḳiri awaz bilən: «Uluoŋ
padixaḥ, yəni Asuriyə padixaḥining səzlirini anglap
ḳoyunglar!» — dəp warḳiridi. **29** — «Padixaḥ mundaḳ
dəydu: — Ḥəzəkiya silərni aldap ḳoymisun! Qünki u
silərni [padixaḥning] ḳolidin ḳutḳuzalmaydu. **30** Uning
silərni: — «Pərwərdigar bizni jəzmən ḳutḳuzidu; muxu
xəḥər Asuriyə padixaḥining ḳolioŋa qüxüp kətməydu»
dəp Pərwərdigaroŋa tayanduruxioŋa yol ḳoymanglar! **31**
Ḥəzəkiyaoŋa ḳulaḳ salmanglar; qünki Asuriyə padixaḥi
mundaḳ dəydu: — Mən bilən sülḥilixip, mən tərəpkə
ətünglar; xundaḳ ḳilsanglar ḥərbiringlar əzünglarning
üzüm baringidin ḥəm əzünglarning ənjür dərihidin
mewə yəysilər, ḥərbiringlar əz su kəlqikinglardin
su iqisilər; **32** ta mən kelip silərni buoŋdaylik ḥəm
xarablik bir zeminoŋa, neni, üzümzarliri wə zəytun
dərəhliri bar, ḥəsəl qiḳiridioŋan bir zeminoŋa, yəni
zemininglaroŋa ohxax bir zeminoŋa apirip ḳoyoŋuqə yəp-
iqiweringlar! Xuning bilən silər tirik ḳelip, əlməysilər!
Ḥəzəkiya silərgə: — «Pərwərdigar bizni ḳutḳuzidu»
desə uningoŋa ḳulaḳ salmanglar! **33** Əl-yurtlarning
ilaḥ-butlirining biri əz zeminini Asuriyə padixaḥining
ḳolidin ḳutḳuzoŋanmu? **34** Hamat wə Arpad degən
yurtlarning ilaḥ-butliri ḳeni? Səfarwaim, Hena wə
Iwwaḥ xəḥərlirining ilaḥ-butliri ḳeni? Ular Samariyəni
mening ḳolumdin ḳutḳuzoŋanmu?! **35** Muxu əl-
yurtlarning ilaḥ-butliridin əz zeminini ḳutḳuzoŋan
zadi kim bar? Xundaḳ ikən, Pərwərdigar Yerusalemni
mening ḳolumdin ḳutḳuzalamdu?» — dedi. **36** Əmma
həlḳ sükütḳilip uningoŋa jawabən ḥeqḳandaḳ bir səz
ḳilmidi; qünki padixaḥning buyruḳi xuki: — «Uningoŋa
jawab bərmənglar». **37** Andin Ḥilḳiyaning ooŋli, ordini
baxḳuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə
Asafning ooŋli, orda mirzibegi Yoaḥlar kiyim-keqəklirini
yirtixip, Ḥəzəkiyaning yenioŋa kelip, Rab-Xakəḥning
gəplirini uningoŋa ukturdi.

19 Xundaḳ boldiki, Ḥəzəkiya buni anglioŋanda,
kiyim-keqəklirini yirtip, əzini bəz bilən ḳaplap
Pərwərdigarning ibadəthanisioŋa kirdi. **2** U Ḥilḳiyaning
ooŋli, ordini baxḳuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi
Xəbna wə kaḥinlarning aḳsaḳallirini bəz ḳaplanoŋan
peti Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbərgə əwətti.
3 Ular uningoŋa: — Ḥəzəkiya mundaḳ dəydu: —
«Balilar tuoŋulay dəp ḳaloŋanda anining tuoŋḳudək ḥali
ḳalmioŋandək, muxu kün awariqilik, rəswa ḳilinidioŋan,
mazaḳ ḳilinidioŋan bir künidur. **4** Əz hojayini boloŋan
Asuriyə padixaḥi tirik Hudani mazaḳ ḳilixḳa əwətkən
Rab-Xakəḥning muxu barliḳ gəplirini Pərwərdigar
Hudaying nəzirigə elip tingxisa, bularni anglioŋan
Pərwərdigar Hudaying xu gəplər üqün uning dəkkisini
berərmikin? Xunga ḳelip ḳaloŋan ḳaldisi üqün awazingni
kətürüp, bir duayingni bərsəng» — dedi. **5** Xu gəplər
bilən Ḥəzəkiyaning hizmətkarliri Yəxayaning aldioŋa
kəldi. **6** Yəxaya ularoŋa: — «Hojayininglaroŋa: —
Pərwərdigar mundaḳ dedi: — «Asuriyə padixaḥining
qaparmənlirining sən anglioŋan axu Manga kupurluḳ
ḳiloŋuqi gəpliridin ḳorḳma; **7** Mana, Mən uningoŋa bir
roḥni kirgüzimən; xuning bilən u bir ioŋwani anglap,
əz yurtioŋa ḳaytidu. Mən uni əz zeminida turoŋuzup
ḳiliq bilən əltürgüzimən» — dənglar» — dedi. **8** Rab-
Xakəḥ əzi kəlgən yoli bilən ḳaytip mangoŋanda, Asuriyə
padixaḥining Laḳix xəḥiridin qekingənlikini anglap,
Libnaḥ xəḥirigə ḳarxi jəng ḳiliwatḳan padixaḥning
yenioŋa kəldi. **9** Qünki padixaḥ: «Mana, Efiopiyə padixaḥi
Tirḥakaḥ sizgə ḳarxi jəng ḳilmaḳqi bolup yoloŋa qiḳti»
degən həwərni anglioŋanidi. Lekin u yənə Ḥəzəkiyaoŋa
əlqilərni mundaḳ hət bilən əwətti: — **10** «Silər
Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiyaoŋa mundaḳ dəngarisaldilar:
— «Sən tayinidioŋan Hudayingning sanga: «Yerusalem
Asuriyə padixaḥining ḳolioŋa tapxurulmaydu» deginigə
aldanma; **11** mana, sən Asuriyə padixaḥlirining
ḥəmmə əl-yurtlarni nemə ḳiloŋanlirini, ularni əz ilaḥ-
butlirioŋa atap ḥalak ḳiloŋanlikini anglioŋansən; əmdi
əzüng ḳutḳuzulamsən? **12** Ata-bowilirim ḥalak ḳiloŋan
əllərning əz ilaḥ-butliri ularni ḳutḳuzoŋanmu? Gozan,
Ḥaran, Rəzəf xəḥiridikilərniqu, Telassarda turoŋan
Edənlərniqu? **13** Hamat padixaḥi, Arpad padixaḥi,
Səfarwaim, Hena ḥəm Iwwaḥ xəḥərlirining padixaḥliri
ḳeni?»». **14** Xuning bilən Ḥəzəkiya hətni əkəlgüqilərning
ḳolidin elip oḳup qiḳti. Andin u Pərwərdigarning
əyigə kirip, Pərwərdigarning aldioŋa hətni yeyip ḳoydi.
15 Wə Ḥəzəkiya Pərwərdigaroŋa dua ḳilip mundaḳ
dedi: — «I kerublar otturisida turoŋan Pərwərdigar,
Israilning Hudasi: — Sən Əzüngdursən, jaḥandiki
barliḳ əl-yurtlarning üstidiki Huda pəḳət Əzüngdursən;
asman-zeminni Yaratḳuqisən. **16** I Pərwərdigar,
ḳuliḳingni təwən ḳilip anglioŋaysən; kəzüngni aqḳaysən,
i Pərwərdigar, kərgəysən; Sənnaheribning adəm əwətip
mənggü ḥayat Hudani ḥaḳarətləp eytḳan gəplirini
anglioŋaysən! **17** I Pərwərdigar, Asuriyə padixaḥliri
ḥəḳiḳətən ḥəmmə yurtlarni, xularoŋa beḳindi boloŋan
yurtlarnimu harabə ḳilip, **18** ularning ilaḥ-butlirini otḳa
taxliwətkən; qünki ularning ilaḥliri ilaḥ əməs, bəlki
insan ḳoli bilən yasaloŋanliri, yaoŋaq wə tax, halas; xunga
asuriylar ularni ḥalak ḳildi. **19** Əmdi, i Pərwərdigar
Hudayimiz, jaḥandiki barliḳ əl-yurtlaroŋa Sening, pəḳət
Seningla Pərwərdigar ikənlikingni bildürüx üqün,
bizni uning ḳolidin ḳutḳuzoŋaysən!». **20** Xuning
bilən Amozning ooŋli Yəxaya Ḥəzəkiyaoŋa səz əwətip
mundaḳ dedi: — — Israilning Hudasi Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — «Sening Manga Sənnaherib tooŋruluḳ
ḳiloŋan duayingni anglidim. **21** Pərwərdigarning
uningoŋa ḳarita degən səzi xudurki: — «Pak ḳiz, yəni
Zionning ḳizi seni kəmsitidu, Seni mazaḳ ḳilip külidu;
Yerusalemning ḳizi kəyninggə ḳarap bexini qayḳaydu;

22 sən kimni mazak kilip kupurluk kilding? Sən kimgə karxi awazingni kətürüp, Nəziringni üstün kilding?
Israildiki Mukəddəs Bolonuqionə karxi! **23** Əlqiliring
arkilik sən Rəbni mazak kilip; — «Mən nuronunlionən
jəng harwilirim bilən taon kokkisionə, Liwan taon
baonrilirionə yetip kəldimki, Uning egiz kedir dərəhlirini,
esil karionaylirini kesiwetimən; Mən uning əng qət
turalonusionə, Uning əng bük-baraksan ormanzarlikionə
kirip yetimən. **24** Əzüm kuduk kolap yaka yurtning
süyini iqtim; Putumning uqidila mən Misirning barlik
dərya-əstənglirini kurutiwəttim — deding. **25** — Sən
xuni anglap bakmionanmiding? Uzundin buyan Mən xuni
bekitkənmənki, Kədimdin tartip xəkilləndürgənmənki,
Hazir uni əməlgə axurdumki, Mana, sən kəl'ə-koronanlik
xəhərlərni harabilərgə aylandurdung; **26** Xuning
bilən u yərdə turuwatkanlar küqsizlinip, Yərgə karitip
koyuldi, xərməndə kilindi; Ular əsiwatkan ot-qəptək,
Yumran kək qəplərdək, Əgzidiki ot-qəplər əsməy
kurup kətkəndək boldi. **27** Birak sening olturoniningni,
ornungdin turoniningni, kikip-kirginingni wə Manga
karxi onaljirlixip kətkiningni bilimən; **28** Sening
Manga karxi onaljirlixip kətkənlikingning, hakawurlixip
kətkənlikingning kulikimonə yətkənliki tüpəylidin,
Mən karmikimni burningdin ətküzimən, Yüginimni
aonzingonə salimən, Wə əzüng kəlgən yol bilən seni
kayturimən. **29** I [Həzəkiya], xu ix sanga alamət bexarət
boliduki, Muxu yili əzlükidin əskən, Ikkinqi yili xulardin
kikkanlarmu silərning rizkinglar bolidu; Üqinqi yili bolsa
teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini tikisilər; Ulardin
kikkan mewilərni yəysilər. **30** Yəhuda jəmətining kəqip
kutulonan kaldisi bolsa yənə təwəngə karap yiltiz tartidu,
Yukirionə karap mewə beridu; **31** Qünki Yerusalemdin bir
kaldisi, Zion teonidin kəqip kutulonanlar kikidu; Samawi
koxunlarning Sərdari bolonan Pərwərdigarning otluk
muhəbbiti muxuni ada kilidu. **32** Xunga, Pərwərdigar
Asuriyə padixahi toonruluk mundak dəydu: — U nə
muxu xəhərgə yetip kəlməydu, Nə uningonə bir tal
okmu atmaydu; Nə kalkanni kətürüp aldionə kəlməydu,
Nə uningonə karita kaxalarnimu yasimaydu. **33** U
kaysi yol bilən kəlgən bolsa, U yol bilən kaytidu
wə muxu xəhərgə kəlməydu — dəydu Pərwərdigar,
34 — Qünki Əzüm üqün wə Mening kulum Dawut
üqün uni ətrapidiki sepildək koondap kutkuzimən».
35 Xu keqə xundak boldiki, Pərwərdigarning Pərixtisi
kikip, Asuriyəliklərning bargahida bir yüz səksən bəx
ming əskərni urdi; mana, kixilər ətigəndə ornidin
turonanda, ularning hammisining ölgənlikini kərdi! **36**
Xunga Asuriyə padixahi Sənnaherib qekinip, yolona
kikip, Ninəwə xəhirigə kaytip turdi. **37** Wə xundak
boldiki, u əz buti Nisrokning buthanisida uningonə
qokunuwatkanda, ooqulliri Adrammələk həm Xarezər
uni kiliqlap ältürüwətti; andin ular bolsa Ararat degən
yurtka kəqip kətti. Uning ooqli Esarhaddon uning ornida
padixah boldi.

20 Xu künlərdə Həzəkiya əjəl kəltürgüqi bir kesəlgə
muptila boldi. Amozning ooqli Yəxaya pəyonəmbər
uning kexionə berip, uningonə: — «Pərwərdigar mundak
dəydu: — — Əyüng tooruluk wəsiyət kilonin; qünki
əjəl kəldi, yaximaysən» — dedi. **2** [Həzəkiya] bolsa
yüzini tam tərəpkə kilip Pərwərdigaronə dua kilip: —
3 I Pərwərdigar, Sening aldingda mening həkikət wə
pak dil bilən mengip yürgənlikimni, nəziring aldingda
durus bolonan ixlarni kilonanlikimni əsləp koyonaysən, —
dedi. Wə Həzəkiya yionlap ekip kətti. **4** Yəxaya qikip
ordidiki ottura honlionə yətməstə, Pərwərdigarning
səzi uningonə yetip mundak deyildi: — **5** Yenip berip
həlkimning baxlamqisi Həzəkiyaonə mundak degin: —
«Pərwərdigar, atang Dawutning Hudasi mundak dəydu:
— «Duayingni anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana,
Mən seni sakaytimən. Üqinqi künidə Pərwərdigarning
əyigə qikisən. **6** Künliringgə Mən yənə on bəx yil
koximən; xuning bilən Mən seni wə bu xəhərni
Asuriyə padixahining kolidin kutkuzimən; Əzüm üqün
wə kulum Dawut üqün Mən bu xəhərni ətrapidiki
sepildək koondaymən. **7** (Yəxaya bolsa: — «Ənjür
poxkili təyyarlanglar, dedi. Ular uni elip kelip, yarisionə
qapliwidi, u sakaydi. **8** Həzəkiya Yəxayadin: Pərwərdigar
meni sakaytip, üqinqi küni uning əyigə qikidionanlikimni
ispatlaydionanonə kandak bexarətlik alamət bolidu?
— dəp sorionanidi. **9** Yəxaya: — Pərwərdigarning Əzi
eytkan ixini jəzmən kilidionanlikini sanga ispatlax üqün
Pərwərdigardin xundak bexarətlik alamət boliduki,
sən kuyaxning pələmpəy üstigə qüxkən sayisining on
baskuq aldionə mengixi yaki on baskuq kəynigə yenixini
halamsən? — dedi. **10** Həzəkiya: Kuyax sayisining on
baskuq aldionə mengixi asan; sayə on baxkuq kəynigə
yansun, degənidi. **11** Xuning bilən Yəxaya pəyonəmbər
Pərwərdigaronə nida kildi wə U kuyaxning Ahaz padixah
kuronan pələmpəy baskuqiliri üstigə qüxkən sayisini
yandurup, on baskuq kəynigə mangdurdi). **12** Xu pəyttə
Baladanning ooqli Babil padixahi Merodak-Baladan,
Həzəkiyani kesəl bolup yetip kaptu, dəp anglap, hətlər
hədiyə bilən əwətti. **13** Həzəkiya bolsa əlqilərning gepini
tingxap, ularonə barlik həzinə-ambarlirini, kümüxni,
altunni, dora-dərmanlarni, sərhil maylarni, sawut-
korallar ambiridiki həmmini wə baylikirining barlikini
kərsətti; ordisi wə pütkül padixahliki iqidiki nərsilərdin
Həzəkiya ularonə kərsətmigən birimu kalmidi. **14**
Andin Yəxaya pəyonəmbər Həzəkiyaning aldionə berip,
uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular seni
yokluxka nədin kəlgən?» — dəp soridi. Həzəkiya: —
«Ular yirak bir yurttin, yəni Babildin kəlgən» dedi.
15 Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?»
dəp soridi. Həzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərni ular
kərdi; baylikirimning arisidin mən ularonə kərsətmigən
birimu kalmidi» — dedi. **16** Yəxaya Həzəkiyaonə:
Pərwərdigarning səzini anglap koyonin: — **17** — Mana
xundak künlər keliduki, ordangda bar nərsilər wə
bügüngə kədər ata-bowiliring toplap, saklap koyonan
həmmə Babilonə elip ketilidu; heqnərsə kalmaydu —
dəydu Pərwərdigar. **18** — Həmdə Babillikiar ooqulliringni,
yəni əzüngdin bolonan əwladliringni elip ketidu; xuning
bilən ular Babil padixahining ordisida aonwat bolidu. **19**
Həzəkiya əmdi əz-əzigə «Əz künlirimdə bolsa aman-
tinqlik, Hudaning həkikət-wapaliki bolmamdu?», dəp
Yəxayaonə: — «Siz eytkan Pərwərdigarning muxu səzi
yahxi ikən» — dedi. **20** Həzəkiyaning baxka əməlliri,
jümlidin uning səltənitining kudriti, uning kandak
kilip xəhərgə su təminləx üqün kəl, xundakla su
apiridionan nor yasionanliki «Yəhuda padixahlirining

tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **21** Ḥəzəkiya ata-bowilirining arisida uhlidi; ooɣli Manassəḥ ornida padixaḥ boldi.

21 Manassəḥ padixaḥ boloɣanda on ikki yaxta bolup, Yerusalemda əllik bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Ḥəfzibaḥ idi. **2** U Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥəydəp qikiriwətkən yat əlliklərning yirginqlik adətlirigə ohxax ixlar bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kildi. **3** U atisi Ḥəzəkiya buzup yokatkan «yukiri jaylar»ni kaytidin yasatti; u Baaloɣa atap kurbangaḥlarni saldurup, Israilning padixaḥi Aḥab kiloɣandək bir Axərəḥ məbud yasidi; u asmandiki nuroɣunlioɣan ay-yultuzlaroɣa bax urdi wə ularning kullukioɣa kirdi. **4** U Pərwərdigarning əyidimu kurbangaḥlarni yasatti. Xu ibadəthana tooɣruluk Pərwərdigar: Mən Yerusalemda Mening namimni koyimən, degənidi. **5** U Pərwərdigarning əyining ikki ḥoylisida «asmanning koxuni»oɣa kurbangaḥlarni atap yasatti. **6** Əz ooɣlini ottin ətküzdi; jadugərqilik bilən palqilik ixlətti, əzigə jinkəxlər bilən əpsunqilarni bekitti; u Pərwərdigarning nəziridə san-sanaksiz rəzillikni kilip uning oɣəzipini kozoɣidi. **7** U yasatkan «Axərəḥ» oyma məbudni [Hudaning] əyigə koydi. Xu əy tooɣruluk Pərwərdigar Dawutka wə uning ooɣli Sulaymanoɣa: — «Bu əydə, xundakla Israilning ḥəmmə kəbililirining zeminliri arisidin Mən tallioɣan Yerusalemda Əz namimni əbədgiqə kaldurimən; **8** əgər Israil pəkət Mən ularoɣa tapilioɣan barlik əmrlərgə, yəni Əz kulum Musa ularoɣa buyruoɣan barlik kanunoɣa muwapik əməl kilixka köngül koysila, Mən ularning putlirini ata-bowilirioɣa təksim kiloɣan bu zemindin kaytidin neri kilmaymən», degənidi. **9** Lekin ular kulak salmaytti; xunglaxkimu, Manassəḥ ularni xundak azdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥalak kiloɣan yat əlliklərdin axurup rəzillik kilatti. **10** Xunga Pərwərdigar Əz kulliri boloɣan pəyoɣəmbərlərning wasitisi arkilik mundak dedi:— **11** Yəḥudaning padixaḥi Manassəḥ bu yirginqlik ixlarni kilip, ḥətta uningdin ilgiri ətkən Amoriylar kiloɣan barlik rəzilliktin ziyadə rəzillik kilip, uning butliri bilən Yəḥudanimu gunaḥka azduroɣini üqün **12** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu:— «Mana, Yerusalem bilən Yəḥudaning üstigə xundak balayi'apət kəltürimənki, kimki uni anglisila kulakliri zingildap ketidu. **13** Mən Samariyəni əlqigən tana wə Aḥabning jəmətini təkxürgən tik əlqigüq yip bilən Yerusalemni təkxürtimən; kixi kaqini qaykap sürtkəndin keyin düm kəmtürüp koyoɣandək, Yerusalemni qaykap ərüymən. **14** Mən mirasimning kaloɣanliridinmu waz keqip, düxmənlirining kolioɣa tapxurimən; ularni ḥəmmə düxmənlirigə bulang-talang obyekti wə olja kilip berimən; **15** Qünki ular Mening nəzirimdə rəzil boloɣanni kilip, ularning ata-bowiliri Misirdin qikkan kündin tartip bügüngiqə oɣəzipimni kozoɣap kəldi». **16** Manassəḥ əmdi pütkül Yerusalemni bir qetidin yənə bir qetigiqə kanoɣa toldurup, kəp nahək kan təkküzdi wə ohxaxla əzi kiliwatkan gunaḥi bilən Yəḥudalarni azdurup, ularning Pərwərdigarning nəziridiki rəzillikni kilixioɣa səwəb boldi. **17** Manassəḥning baxka ixliri ḥəm kiloɣanlirining ḥəmmisi, jümlidin u sadir kiloɣan gunaḥ «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **18** Manassəḥ ata-bowilirining arisida uhlidi wə əz əyining beoɣida, yəni Uzzaḥning beoɣida dəpnə kilindi. Andin ooɣli Amon uning ornida padixaḥ boldi. **19** Amon padixaḥ boloɣanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda ikki yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Məxulləmət idi; u Yotbaḥlik Ḥaruzning kizi idi. **20** Amon atisi Manassəḥ kiloɣandək Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilatti. **21** U atisi mangoɣan barlik yollarda mangatti; u atisi kullukida boloɣan butlarning kullukida bolup, ularoɣa səjdə kilip, **22** Pərwərdigarning yolida yürməy, əz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni tərk kildi. **23** Əmdi Amonning hizmətkarliri padixaḥni kəstləp, uni əz ordisida əltürdi. **24** Lekin yurt həlki Amon padixaḥni kəstligənlərning ḥəmmisini əltürdi; andin yurt həlki uning ornida ooɣli Yosiyani padixaḥ kildi. **25** Amonning baxka ixliri ḥəm kiloɣanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **26** U Uzzaḥning beoɣida əz kəbrisidə dəpnə kilindi. Andin ooɣli Yosiya uning ornida padixaḥ boldi.

22 Yosiya padixaḥ boloɣanda səkkiz yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Yədidaḥ idi; u Bozkatlik Adayaning kizi idi. **2** Yosiya Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni kilip, hər ixta atisi Dawutning barlik yolida yürüp, nə ongoɣa nə soloɣa qətnəp kətmidi. **3** Padixaḥ Yosiya səltənitining on səkkizinqi yilida, padixaḥ Məxullamning nəwrisi, Azaliyaning ooɣli katip Xafanni Pərwərdigarning əyigə əwətip: **4** «Bax kaḥin Ḥilkiyaning kexioɣa qikip xuni buyruoɣinki, u Pərwərdigarning əyigə elip kelingən, dərwaziwənlər həlktin yioɣkan pulni sanisun. **5** Andin ular Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan ixlarni nazarət kiloɣuqi ixqilaroɣa tapxurup bərsun. Bular ḥəm Pərwərdigarning əyidiki buzuloɣan yərlərni ongxaxka əydə ixligüqilərgə, yəni yaoɣaqqilar, tamqilar wə taxtiraxlaroɣa bərsun. Ular muxu pul bilən əyni ongxaxka lazim boloɣan yaoɣaq bilən oyuloɣan taxlarni setiwalsun, degin» — dedi. **7** Lekin ularning kolioɣa tapxuruloɣan pulning ḥesabi kilinmidi. Qünki ular insap bilən ix kilatti. **8** Bax kaḥin Ḥilkiya katip Xafanoɣa:— Mən Pərwərdigarning əyidə bir Təwrat kitabini taptim, dedi. Xuni eytip Ḥilkiya kitabni Xafanoɣa bərdi. U uni okudi. **9** Andin keyin katip Xafan padixaḥning kexioɣa berip padixaḥka həwər berip:— Hizmətkarliri ibadəthanidiki pulni yioɣip Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan ix bexilirining kollirioɣa tapxurup bərdi, dedi. **10** Andin katip Xafan padixaḥka: Ḥilkiya manga bir kitabni bərdi, dedi. Andin Xafan padixaḥka uni okup bərdi. **11** Wə xundak boldiki, padixaḥ Təwrat kitabining səzlirini anglioɣanda, əz kiyimlirini yirtti. **12** Padixaḥ Ḥilkiya kaḥin bilən Xafanning ooɣli Aḥikamoɣa, Mikayaning ooɣli Akbor bilən Xafan katipka wə padixaḥning hizmətkari Asayaoɣa buyrup:— **13** Berip mən üqün wə həlk üqün, yəni pütkül Yəḥudadikilər üqün bu tepiloɣan kitabning səzliri tooɣrisida Pərwərdigardin yol soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabning səzlirigə, uningdiki bizlərgə pütülgənlirigə əməl kilixka kulak salmioɣanlikі tüpəylidin Pərwərdigarning bizgə kozoɣaloɣan oɣəzipi intayin dəḥxətlik, dedi. **14** Xuning bilən Ḥilkiya kaḥin, Aḥikam, Akbor, Xafan wə Asayalar

Harhasning nəwrisi, Tikwaḫning ooɣli kiyim-keqək
begi Xallumning ayali ayal pəyoɣəmbər Ḥuldaḫning
ḳexioɣa berip, uning bilən səzləxti. U Yerusalem
xəḫirining ikkinqi məḫəllisidə olturatti. **15** U ularoɣa
mundaḳ dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Silərni əwətkən kixigə mundaḳ dənglar:
— **16** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana Mən
Yəḫudaning padixaḫi oḳuoɣan kitabning ḥəmmə səzlirini
əməlgə axurup, bu jayoɣa wə bu yərdə turoɣuqilaroɣa
balayi'apət qüxürimən. **17** Qünki ular Meni taxlap,
baxḳa ilaḫlaroɣa huxbuy yeḳip, ḳollirining ḥəmmə
ixliri bilən Mening aqqiḳimni kəltürdi. Uning üqün
Mening ḳəḫrim bu yərgə ḳarap yandi ḥəm əqürülməydu.
18 Lekin silərni Pərwərdigardin yol sorioɣili əwətkən
Yəḫudaning padixaḫioɣa bolsa xundaḳ dənglar: Sən
angliioɣan səzlər tooɣrisida Israilning Hudasi Pərwərdigar
xundaḳ dəydu: — **19** Qünki kənglüng yumxaḳ bolup,
muxu jay wə uningda turoɣuqilarning wəyranə wə
lənətkə aylandurulidioɣanliḳi tooɣrisida ularni əyibləp
eytḳan səzlirimni angliioɣiningda, Pərwərdigarning
aldida əzüngni təwən ḳilip, kiyimliringni yirtip, Mening
aldimda yioɣlioɣining üqün, Mənmu duayingni anglidim,
dəydu Pərwərdigar. **20** Buning üqün seni ata-bowiliring
bilən yioɣilixḳa, əz ḳəbrənggə aman-hatirjəmlik iqidə
berixḳa nesip ḳilimən; sening kəzliring Mən bu jay
üstigə qüxüridioɣan barliḳ külpətlərni kərməydu». Ular
yenip berip, bu həwərni padixaḫḳa yətküzdi.

23 Padixaḫ adəmlərni əwətip, Yəḫuda bilən
Yerusalemning ḥəmmə aḳsaḳallirini əz
ḳexioɣa qaḳirtip kəldi. **2** Padixaḫ Pərwərdigarning
əyigə qiḳti; barliḳ Yəḫudadiki ər kixilər wə
Yerusalemda turuwatḳanlarning ḥəmmisi, kaḫinlar
bilən pəyoɣəmbərlər, yəni barliḳ həlḳ, əng kiqikidin
tartip qongioɣiqə ḥəmmisi uning bilən billə qiḳti. Andin
u Pərwərdigarning əyidə tepiloɣan əḫdə kitabining
ḥəmmə səzlirini ularoɣa oḳup bərdi. **3** Padixaḫ
tüwrükning yenida turup Pərwərdigarning aldida:
— Pərwərdigaroɣa əgixip pütün ḳəlbim wə pütkül
jenim bilən Uning əmrlirini, ḥəküm-guwaḫliḳliri wə
bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əḫdigə
əməl ḳilimən dəp əḫdigə əzini baoɣlidi. Xuning bilən
həlḳning ḥəmmisimu əḫdə aldida turup uningoɣa əzini
baoɣlidi. **4** Andin keyin padixaḫ bax kaḫin Ḥilḳiya
bilən orun basar kaḫinlaroɣa wə ḥəm dərwaziwənlərgə:
— Baaloɣa, Axərəḫ butioɣa wə asmanning barliḳ
ḳoxunioɣa atap yasaloɣan barliḳ əswab-üskünilərni
Pərwərdigarning əyidin qiḳiriwetinglar, dəp əmr ḳildi;
u bularni Yerusalemning sirtida, Kidron etizliḳida
kəydürdi wə küllirini Bəyt-əlgə elip bardi. **5** U Yəḫuda
padixaḫlirining Yəḫuda xəḫərliridiki «yuḳiri jaylar»da
ḥəmdə Yerusalemning ətrapliridiki «yuḳiri jaylar»da
huxbuy yanduruxḳa tikligən but kaḫinlirini, xuningdək
Baaloɣa, ḳuyaxḳa, ayoɣa, yultuz türkümlirigə ḥəmdə
asmanning barliḳ ḳoxunioɣa huxbuy yaḳḳuqilarni
ixtin ḥəydiwətti. **6** U Pərwərdigarning əyidin Axərəḫ
butni elip qiḳip Yerusalemning sirtioɣa elip berip,
Kidron jiloɣisioɣa apirip xu yərdə kəydürüp kukum-
talḳan ḳilip ezip, topisini addiy puḳralarning ḳəbriliri
üstigə qeqiwətti. **7** Andin u Pərwərdigarning əyigə
jaylaxḳan bəqqiwazlarning turaloɣulirini qeḳip oɣulatti;
bu əylərdə yənə ayallar Axərəḫ butḳa qedir toḳuytti.
8 U Yəḫuda xəḫərliridin barliḳ kaḫinlarni qaḳirtip,
əzigə yioɣdi. Andin u Gəbadin tartip Bəər-Xebaoɣiqə
kaḫinlar huxbuy yaḳidioɣan «yuḳiri jaylar»ni buzup
buloɣiwətti; u «dərwazilardiki yuḳiri jaylar»ni qeḳip
buzdi; bular «Xəḫər baxliḳi Yəxuaning ḳuwiḳi»ning
yenida, yəni xəḫər ḳuwiḳioɣa kirix yolining sol
təripidə idi **9** (əmdi «yuḳiri jaylar»diki kaḫinlarning
Yerusalemda Pərwərdigarning ḳurbangaḫioɣa qiḳixi
qəkləngənidi; lekin ular dawamliḳ əz ḳerindaxliri
bilən birgə pitir nanlardin yeyixigə muyəssər idi).
10 Yosiya ḥeqkim əz ooɣli yaki ḳizini Moləkkə atap
ottin ətküzmisun dəp, Ḥinnomning ooɣlining jiloɣisidiki
Tofətnimu buzup buloɣiwətti. **11** Pərwərdigarning əyigə
kiridioɣan yolning eoɣizida Yəḫuda padixaḫliri ḳuyaxḳa
təḳdim ḳilip ḳoyoɣan atlarni xu yərdin yətkəp, «ḳuyax
ḥarwiliri»ni otta kəydürdi (ular [ibadəthaninin]
ḥoylilirioɣa jaylaxḳan, Natan-Mələk degən aoɣwatning
əyining yenida turatti). **12** Padixaḫ yənə Yəḫuda
padixaḫliri Aḫazning balihanisining əgzisidə saldoɣan
ḳurbangaḫlarni wə Manassəḫ Pərwərdigarning əyining
ikki ḥoylisioɣa yasatḳan ḳurbangaḫlarni qeḳip kukum-
talḳan ḳiliwətti; u ularning topisini u yərdin elip,
Kidron jiloɣisioɣa qeqiwətti. **13** Israilning padixaḫi
Sulayman Yerusalemning məxriḳ təripigə wə «Ḥalak
teoɣi»ning jənubioɣa Zidoniylarning yirginqlik buti
Axtarot, Moabiylarning yirginqlik buti Kemox wə
Ammonlarning yirginqlik buti Milkomoɣa atap yasatḳan
«yuḳiri jaylar»nimu padixaḫ buzup buloɣiwətti. **14**
U but tüwrüklərni parqilap, Axərəḫ butlirini kesip
yiḳitip, ular turoɣan yərlərni adəm səngəkliri bilən
toldurdi. **15** U yənə Israilni gunaḫḳa putlaxturoɣan,
Nibatning ooɣli Yəroboam Bəyt-əldə saldoɣan
ḳurbangaḫ bilən «yuḳiri jay»ni, ularni buzup qaḳti,
andin keyin «yuḳiri jay»ni kəydürüp kukum-talḳan
ḳiliwətti, Axərəḫ butinimu kəydürüwətti. **16** Yosiya
burulup ḳarap, taoɣdiki ḳəbrilərni kərüp, adəm əwətip
ḳəbrilərdiki səngəklərni kolap qiḳirip, ḳurbangaḫ
üstidə kəydürdi, xu yol bilən uni buloɣiwətti. Bu ixlar
Pərwərdigarning kalamini yətküzüp, dəl ularni aldin'ala
bexarət ḳilip jakarlioɣan Hudaning adimining səzining
əməlgə axuruluxi idi. **17** Andin Yosiya: Kəz aldimdiki
bu ḳəbrə texi kimning? — dəp soridi. Xəḫərdikilər
uningoɣa: Bu Yəḫudadin kəlgən, silining Bəyt-əldiki
ḳurbangaḫni buzoɣan muxu ixlirini bexarət ḳiloɣan
Hudaning adimining ḳəbrisi ikən, dedi. **18** Yosiya: — Uni
ḳoyunglar, ḥeqkim uning səngəklirini midirlatmisun,
dəp buyrudi. Xuning bilən ular uning səngəkliri bilən
Samariyədin kəlgən pəyoɣəmbərning səngəklirigə
ḥeqkimni təgküzmidi. **19** Andin Yosiya Israilning
padixaḫliri Pərwərdigarning oɣəzipini ḳozoɣioɣan,
Samariyəning xəḫərliridə yasatḳan «yuḳiri jaylar»diki
barliḳ əylərni qaḳti; u ularni Bəyt-əldə ḳiloɣandək
ḳilip, yoḳatti. **20** U u yərlərdiki «yuḳiri jaylar»oɣa
has boloɣan ḥəmmə kaḫinlarni ḳurbangaḫning üstidə
əltürüp, ḳurbanliḳ ḳildi, andin ularning üstigə adəm
səngəklirini kəydürdi; u ahirda Yerusalemoɣa yenip
bardi. **21** Padixaḫ barliḳ həlḳḳə yarliḳ qüxürüp: — Bu
əḫdə kitabida pütülgəndək, Hudayinglar Pərwərdigaroɣa
«ətüp ketix ḥeyti»ni ətküzünglar, dəp buyrudi. **22**

«Batur ḥakimlar» Israilning üstidin ḥeküm sürgən
künlərdin tartip, nə Israil padixaḥlirining wakitlirida
nə Yəḥuda padixaḥlirining wakitlirida undak bir
«ətüp ketix ḥeyti» ətküzülüp bakmioŋanidi; 23
Yosiya padixaḥning səltənitining on səkkizinqi yilida,
Pərwərdigaroŋa atap bu «ətüp ketix ḥeyti» Yerusalemda
ətküzüldi. 24 Xuningdək Yosiya Yəḥuda yurtida wə
Yerusalemda pəyda boloŋan jinkəxlər wə palqilarni,
tərafim məbudliri, ḥərkandak butlar wə barlik baxka
lənətlik nərsilərni zemindin yokatti. Uning xundak
kilixining məkṣiti, Ḥilkiya kaḥin Pərwərdigarning əyidin
tapkan kitabta hatiriləngən Təwrattiki səzlərgə əmə
kilixtin ibarət idi. 25 Uningdək Musaoŋa qüxürülgən
kanunoŋa intilip pütün kəlbi, pütün jeni wə pütün
küqi bilən Pərwərdigaroŋa kaytip, əzini beoŋixlioŋan
bir padixaḥ uningdin ilgiri bolmioŋanidi wə uningdin
keyinmu uningoŋa ohxax birsi bolup bakmidi. 26
Lekin Pərwərdigarning aqqiki Manassəḥning Əzini
rənjitkən barlik rəzillikliri tüpəylidin Yəḥudaoŋa
tutaxkandin keyin, Əzining xiddətlik oŋəzipidin yanmidi.
27 Pərwərdigar: — Israilni taxlioŋandək Yəḥudanimu Əz
kəzümdin neri kilimən wə Əzüm tallioŋan bu xəḥər
Yerusalemni wə Mən: — «Mening namim xu yərdə
bolidu» degən xu ibadəthanini tərk kilimən, dedi. 28
Yosiyaning baxka əmälliri ḥəm kiloŋanlirining ḥəmmisi
«Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? 29 Uning künliridə Misirning
padixaḥi Pirəwn-Nəko Asuriyəning padixaḥioŋa ḥujum
kiloŋili əfrat dəryasioŋa bardi. U qaoŋda Yosiya padixaḥ
Pirəwn bilən sokuxuxka kikti; lekin Pirəwn uni kərüp
Məgiddoda uni eltürdi. 30 Hizmətkarliri uning ölükini
jəng ḥarwisioŋa selip Məgiddodin Yerusalemoŋa elip
kelip, uni əz kəbrisidə dəpnə kildi. Yurt hälki Yosiyaning
ooŋli Yəḥoaḥazni məsiḥ kilip, atisining ornida padixaḥ
kildi. 31 Yəḥoaḥaz padixaḥ boloŋanda yigirmə üq
yaxta bolup, üq ay Yerusalemda səltənət kildi. Uning
anisining ismi Ḥamutal idi; u Libnaḥlik Yərəmiyaning
kizi idi. 32 Yəḥoaḥaz bowiliri barlik kiloŋanliridək,
Pərwərdigarning nəzirida rəzil boloŋanni kildi. 33 Əmdi
Pirəwn-Nəko uning Yerusalemda səltənət kilmasliki
üqün, uni Hamat yurtidiki Riblaḥda solap koydi wə
[Yəḥuda] zemini oŋa yüz talant kümüx bilən bir talant
altun selik qüxürdi. 34 Andin Pirəwn-Nəko Yosiyaning
ooŋli Eliakimni atisining ornida padixaḥ kilip, ismini
Yəḥoakimoŋa əzgərtti. U Yəḥoaḥazni əzi bilən Misiroŋa
elip kətti; Yəḥoaḥaz Misiroŋa kelip xu yərdə öldi. 35
Yəḥoakim kümüx bilən altunni Pirəwngə bərdi; lekin
Pirəwnning xu buyrukini ijra kilip pulni tapxurux
üqün yurtka ḥərbir adəmning qamioŋa karap baj-alwan
koyoŋanidi; altun wə kümüxni u yurtning hälkidin,
ḥərbirigə saloŋan əlqəm boyiqə Pirəwn-Nəkooŋa berixkə
yioŋkanidi. 36 Yəḥoakim padixaḥ boloŋanda yigirmə bəx
yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda səltənət kildi. Uning
anisining ismi Zibidaḥ idi; u Rumaḥlik Pədayaning
kizi idi. 37 Yəḥoakim bowiliri barlik kiloŋanliridək
Pərwərdigarning nəzirida rəzil boloŋanni kilatti.

24 Uning künliridə Babilning padixaḥi Nebokadnəsar
[Yəḥudaoŋa] ḥujum kilixka kikti; Yəḥoakim
uningoŋa üq yiloŋiqə bekindi boldi, andin uningdin
tenip uning ḥəkümranlikioŋa karxi kikti. 2 Xu
wakitlarda Pərwərdigar uningoŋa ḥujum kilixka
Kaldiylər bulangqilar xaykisi, Suriylər bulangqilar
xaykisi, Moabiylar bulangqilar xaykisi, wə Ammoniylar
bulangqilar xaykilirini kozoŋidi; u ularni Yəḥudani
ḥalak kilix üqün kozoŋidi. Bu ixlar Pərwərdigar Əz
kulliri boloŋan pəyoŋəmbərlər arkilik agaḥ kiloŋan
səz-kalamining əmälgə axuruluxi idi. 3 Dərwəkə
Pərwərdigarning eytkinidək, Manassəḥning gunaḥliri
tüpəylidin Yəḥudani Əz kəzliridin neri kilix üqün, bu
ixlar ularning bexioŋa qüxti. 4 Qünki [Manassəḥning]
nahək kan təküp, Yerusalemni nahək kanlar bilən
tolduroŋini tüpəylidin, Pərwərdigar [Yəḥudalarni] əpu
kilixka köngli unimaytti. 5 Yəḥoakimning baxka ixliri
ḥəm kiloŋanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining
tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 6
Yəḥoakim ata-bowilirining arisida uhildi; ooŋli Yəḥoakin
uning ornida padixaḥ boldi. 7 Misirning padixaḥi
bolsa əz yurtidin ikkinqi qikmidi. Qünki Babilning
padixaḥi «Misir ekini»din tartip əfrat dəryasioŋiqə
boloŋan Misir padixaḥioŋa təwə zeminni tartiwaloŋanidi.
8 Yəḥoakin padixaḥ boloŋanda on səkkiz yaxta bolup,
üq ay Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi
Nəḥuxta idi; u Yerusalemlik ölnatanning kizi idi. 9
Yəḥoakin atisining barlik kiloŋanliridək Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloŋanni kildi. 10 Babilning padixaḥi
Nebokadnəsarning sərdarliri Yerusalemoŋa jəng kiloŋili
qikip, xəḥərni kamal kildi. 11 Uning sərdarliri
xəḥərni kamal kilip turoŋanda Nebokadnəsar əzimu
xəḥərning sirtioŋa qikti. 12 Andin Yəḥudaning
padixaḥi Yəḥoakin bilən anisi, barlik hizmətkarliri,
əmäldarliri wə aoŋwatliri Babil padixaḥining aldioŋa
qikip uningoŋa tən bərdi. Xundak kilip Babilning
padixaḥi əz səltənitining səkkizinqi yilida uni əsir
kilip tutti. 13 Nebokadnəsar Pərwərdigarning əyidiki
barlik həzinilər bilən padixaḥning ordisidiki həzinilərni
elip kətti; Pərwərdigar agaḥ bərginidək, u Israilning
padixaḥi Sulayman Pərwərdigarning ibadəthanisi üqün
yasatkan ḥəmmə altun kaqa-əswablarni kesip səkti.
14 Yerusalemning barlik aḥalisini, jümlidin ḥəmmə
əmäldarlar, ḥəmmə batur palwanlar, jəmiy bolup on
ming əsirni wə barlik ḥünərwənlər wə təmürqilərnimu
elip kətti; yurttiki hälktin əng namratlardin baxka
ḥeqkim kalmidi. 15 U Yəḥoakinni Babiloŋa elip
kətti wə xuningdək padixaḥning anisini, padixaḥning
ayallirini, uning aoŋwatliri wə yurttiki mətiwərlərni
əsir kilip Yerusalemdin Babiloŋa elip bardi. 16 U batur-
palwanlarning ḥəmmisini (yəttə ming idi), ḥünərwən
wə təmürqilərni (jəmiy bir ming idi) — bularning
ḥəmmisi jənggiwar adəmlər bolup, Babilning padixaḥi
ularni əsir kilip, Babiloŋa elip kətti. 17 Andin Babilning
padixaḥi Yəḥoakinning taoŋisi Mattaniyani uning ornida
padixaḥ kilip, uning ismini Zədəkiyaoŋa əzgərtti. 18
Zədəkiya padixaḥ boloŋanda yigirmə bir yaxta bolup,
on bir yil Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisi
Libnaḥlik Yərəmiyaning kizi bolup, ismi Ḥamutal
idi. 19 Zədəkiya Yəḥoakimning barlik kiloŋinidək,
Pərwərdigarning nəzirida rəzil boloŋanni kilatti. 20
Pərwərdigarning Yerusalemoŋa ḥəm Yəḥudaoŋa karatkan
oŋəzipi tüpəylidin, Pərwərdigar ularni Əz ḥuzuridin

ھەيدىۋەتكۈدە بولۇپ ئارىلىقتا، تەۋەندىكى ئىشلار يۈز بەردى:
— ئاۋۋال، زەدەكىيا بابىل پادىشاھىغا ئىسيان كۆتۈردى.

25 ئاندىن خۇدادىن بولدىكى، ئۇنىڭ سەلتەنىتىنىڭ توققۇزىنچى يىلى، ئونىنچى ئايىنىڭ ئونىنچى كۈنىدە بابىل پادىشاھى نەبوكەدنەسەر پۈتكۈل قوشۇنىغا يەتەكچىلىك قىلىپ يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلىشقا كەلدى، ھەمدە ئۇنى قورشىۋېلىپ بارگاھ قۇرۇپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا قاشا-پوتەيلەرنى قۇرۇتتى. **2** خۇنىڭ بىلەن شەھەر زەدەكىيانىڭ ئون بىرىنچى يىلىغىچە مۇھاسىرىدە تۇردى. **3** ئۇ يىلى تۆتىنچى ئايىنىڭ توققۇزىنچى كۈنى شەھەردە ئېغىر كەھەتچىلىك ھەممىنى باسقان ۋە زېمىندىكىلەر ئۈچۈنمۇ ھېچ ئاز-ئوزۇق قالمىغانىدى. **4** شەھەر سېپىلى بەسۈلدى؛ بارلىق جەنگىۋار ئەسكەرلەر قاچماقچى بولۇپ، تۈن كېچىدە بەدەر تىكىۋېتىشتى. ئۇلار پادىشاھنىڭ باغچىسىغا يېقىن «ئىككى سېپىل» ئارىلىقىدىكى دەرۋازىدىن كېتىشتى (كالدىيلەر بولسا شەھەرنىڭ ھەرۋىنىدە تۇراتتى). ئۇلار [ئىئوردان يىلۇنىسىدىكى] «ئارابا تۈزلەنگلىكى»نى بويلاپ قېچىشتى. **5** لېكىن كالدىيلەرنىڭ قوشۇنى پادىشاھنى قوغلاپ يېرىخو تۈزلەنگلىكىدە زەدەكىيانىڭ يېتىشتى؛ ئۇنىڭ پۈتۈن قوشۇنى ئۇنىڭدىن تارقىلىپ كەتكەنىدى. **6** ۋە ئۇلار پادىشاھنى تۇتۇپ، رىبلاھ شەھىرىگە، بابىل پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئاپاردى؛ ئۇلار ئۇ يەردە ئۇنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈم قىقاردى. **7** [بابىل پادىشاھى] زەدەكىيانىڭ ئوغۇللىرىنى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا قەتل قىلدى؛ ئاندىن زەدەكىيانىڭ كۆزلىرىنى ئويۇۋەتتى؛ ئۇ ئۇنى مىس كىشەنلەر بىلەن باغلاپ، بابىلغا ئېلىپ باردى. **8** ۋە بەشىنچى ئايىنىڭ يەتتىنچى كۈنىدە (بۇ بابىل پادىشاھى نەبوكەدنەسەرنىڭ ئوتتۇزىنچى يىلى ئىدى) بابىل پادىشاھىنىڭ خىزمەتكارى، پاسىبان بېگى نەبوزەرئادان يېرۇسالېمغا يېتىپ كەلدى. **9** ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىنى، پادىشاھنىڭ ئوردىسىنى ۋە شەھەردىكى بارلىق ئۆيلەرنى كۆيدۈرىۋەتتى؛ بارلىق بەھەيۋەت ئىمارەتلەرگە ئۇ ئوت قويۇپ كۆيدۈرىۋەتتى. **10** ۋە پاسىبان بېگى يېتەكچىلىكىدىكى كالدىيلەرنىڭ پۈتكۈل قوشۇنى يېرۇسالېمنىڭ ئەتراپىدىكى پۈتكۈل سېپىلىنى ئۆرۈۋەتتى. **11** پاسىبان بېگى نەبوزەرئادان شەھەردە قالغان باشقا كىشىلەرنى، بابىل پادىشاھى تەرەپكە قېچىپ تەسلىم بولغانلارنى ۋە قالغان ھۈنەرۋەنلەرنى ئەسىر قىلىپ ئۇلارنى ئېلىپ كەتتى. **12** لېكىن پاسىبان بېگى زېمىندىكى ئەڭ نامراتلارنىڭ بىر قىسمىنى ئۈزۈمزارلىقلارنى پەرۋىش قىلىشقا ۋە تېرىقچىلىق قىلىشقا قالدۇردى. **13** كالدىيلەر پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى مىستىن ياسالغان ئىككى تۈۋرۈكنى، داس تەگلىكلىرىنى ۋە پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيىدىكى مىستىن ياسالغان «دېڭىز»نى قېقىپ، بارلىق مىسلىرىنى بابىلغا ئېلىپ كەتتى. **14** ئۇلار يەنە [ئىبادەتتە ئىشلىتىلىدىغان] ئىدىسلار، گۈرجەك-بەلگۈرجەكلەر، لاھىگىرلار، پىيالە-تەھسىلەر ھەم مىستىن ياسالغان بارلىق ئەسۋابلارنى ئېلىپ كەتتى؛ **15** ھۇبۇيدانلار ۋە قاقىلارنى بولسا، ئالتۇندىن ياسالغان بولسىمۇ، كۈمۈشتىن ياسالغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى پاسىبان بېگى ئېلىپ كەتتى. **16** ۋە سۇلايمان [پادىشاھ] پەرۋەردىگارنىڭ ئۆيى ئۈچۈن مىستىن ياسىتقان ئىككى تۈۋرۈك ۋە «دېڭىز»نى، ئۇنداقلا داس تەگلىكلىرىنى ئېلىپ كەتتى؛ بۇ مىس سايمانلارنىڭ ئېغىرلىقىنى ئېلىۋەت مۇمكىن ئەمەس ئىدى. **17** بىرىنچى تۈۋرۈكنىڭ ئېگىزلىكى ئون سەككىز گەز، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى تاجى بولسا مىس بولۇپ، ئېگىزلىكى ئۈچ گەز ئىدى؛ ئۇنىڭ پۈتۈن ئايلانمىسى تور ئەگلىدە ھەم ئانار نۇشىسىدە بېزەلگەنىدى، ھەممىسى مىستىن ئىدى؛ ئىككىنچى تۈۋرۈكمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش بولۇپ، ئۇمۇ ئانار نۇشىسىدە بېزەلگەنىدى. **18** پاسىبان بېگى نەبوزەرئادان بولسا باش كاھىن سېرايا، ئورۇنباسار كاھىن زەفانىيا ۋە ئىبادەتخانىدىكى ئۈچ نەپەر ئىشىكباقارنىمۇ ئەسىرگە ئالدى. **19** ۋە شەھەردىن ئەسكەرلەرنى باشقۇرىدىغان بىر ئاۋۋات ئەمەلدارنى، شەھەردىن تاپقان ئورۇن مەسلىھەتچىلىرىدىن بەشنى، يەرلىك ھەلقنى ئەسكەرلىككە تىزىملىغۇچى، يەنە قوشۇنۇنىڭ سەردارىنىڭ كاتىپىنى ۋە شەھەردىن ئاتمىش نەپەر يەرلىك كىشىنى تۇتتى. **20** پاسىبان بېگى نەبوزەرئادان بۇلارنى بابىل پادىشاھىنىڭ ئالدىغا، رىبلاھقا ئېلىپ باردى. **21** بابىل پادىشاھى ھامات زېمىنىدىكى رىبلاھدا بۇ كىشىلەرنى قىلىچلاپ ئەلتۈرۈۋەتتى. ئۇ يول بىلەن يەھۇدا ئۆز زېمىنىدىن سۈرگۈن قىلىندى. **22** يەھۇدا زېمىنىدا قالغان كىشىلەرنى، يەنى بابىل پادىشاھى نەبوقادنەسەر قالدۇرۇپ كەتكەن كىشىلەرنى بولسا، ئۇ ئۇلارنى ئىدارە قىلىش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە خافانىڭ نەۋرىسى، ئاھىقامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى تەيىنلىدى. **23** دالادا قالغان يەھۇدانىڭ ئەسكەر باشلىقلىرى ھەم ئەسكەرلىرى بابىل پادىشاھىنىڭ خافانىڭ نەۋرىسى، ئاھىقامنىڭ ئوغلى گەدالىيانى زېمىن ئۈستىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىشقا بەلگىلىگەنلىكىنى ئاڭلاپ قالدى؛ خۇنىڭ بىلەن [بۇ ئەسكەر باشلىقلىرى ئادەملىرى بىلەن] مىزپاھ شەھىرىگە، گەدالىيانىڭ يېنىغا كەلدى؛ باشلىقلار بولسا نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىسماغىل، كارىياھنىڭ ئوغلى يوھانان، نەتوفاتلىق تانھۇمەتنىڭ ئوغلى سېرايا ۋە ماكات جەمەتىدىن بىرسىنىڭ ئوغلى ياازانىيا ئىدى. **24** گەدالىيا ئۇلار ۋە ئادەملىرىگە: «كالدىيلەرگە بېقىنىشتىن قورقمانلار؛ زېمىندا ئولتۇراقلىشىپ بابىل پادىشاھىغا بېقىنىنلار، خۇدادىن قىلسانلار سىلەرگە ياخشى بولىدۇ» دەپ قەسەم قىلدى. **25** ئەمدى يەتتىنچى ئايدا خۇدادىن بولدىكى، خاھزادە ئەلىشامانىڭ نەۋرىسى، نەتانىيانىڭ ئوغلى ئىسماغىل ئون ئادەم ئېلىپ كېلىپ، گەدالىيانى ھەم مىزپاھتا ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقان يەھۇدىيلار ۋە كالدىيلەرنى ئۇرۇپ ئەلتۈردى. **26** خۇنىڭ بىلەن بارلىق ھەلق، كىچىك بولسۇن، چوڭ بولسۇن، ۋە ئەسكەر باشلىقلىرى ئورنىدىن تۇرۇپ مىسىرغا كىردى؛ قۈنكى ئۇلار كالدىيلەردىن قورقاتتى. **27** ۋە خۇدادىن بولدىكى، يەھۇدا پادىشاھى يەھوياكىن سۈرگۈن بولغان ئوتتۇز يەتتىنچى يىلى ئون ئىككىنچى ئايىنىڭ يىگىرمە يەتتىنچى كۈنى مۇنۇ ئىش يۈز بەردى؛ ئەۋىل-مېرودەك بابىلغا پادىشاھ بولغان بىرىنچى يىلى، يەھۇدا پادىشاھى يەھوياكىننىڭ قەددىنى كۆتۈرۈپ، ئۇنى زىندانىدىن چىقاردى؛ **28** ئۇ ئۇنىڭغا مۇلايىم سۆز قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىنى ئۆزى بىلەن بىرگە بابىلدا تۇرۇۋاتقان باشقا پادىشاھلارنىڭ ئورنىدىن يۇقىرى قىلدى؛ **29** خۇنىڭ بىلەن يەھوياكىن زىندانىدىكى كىيىملىرىنى سېلىۋېتىپ، ئەمرىنىڭ قالغان ھەربىر كۈنىدە ھەردائىم پادىشاھ بىلەن بىللە ھەمداستىخان بولۇشقا مۇيەسسەر بولدى. **30** ئۇنىڭ نەسىۋىسى بولسا، [بابىل] پادىشاھىنىڭ ئۇنىڭغا بېرىلىدىغان داۋاملىق ئىلتىپاتى ئىدى؛ بۇ ئىلتىپات كۈندىلىك ئىدى، يەنە ئۇنىڭغا ئەمرىنىڭ ھەربىر كۈنى مۇيەسسەر قىلىنغان.

Tarih-təzkirə 1

1 Adəm'ata, Xet, Enox, **2** Kenan, Maḥalalel, Yarəd,
3 Ḥanoh, Mətuxəlaḥ, Ləməh, **4** Nuḥ. Nuḥtin Xəm,
Ḥam, Yafətlər tərəlgən. **5** Yafətning ooɣulliri Gomər,
Magog, Maday, Yawan, Tubal, Məxək wə Tiras idi. **6**
Gomərning ooɣulliri Axkinaz, Difat wə Togarmaḥ idi. **7**
Yawanning ooɣulliri Elixaḥ, Tarxix idi, Kittiylar bilən
Rodaniylar uning əwladliri idi. **8** Ḥamning ooɣulliri
kux, Misir, Put wə Qanaan idi. **9** Kuxning ooɣulliri Seba,
Ḥawilaḥ, Sabtaḥ, Raamaḥ wə Sabtika idi. Raamaning
ooɣli Xeba wə Dedan idi. **10** Kuxtin yənə Nimrod
tərəlgən; u yər yüzidə naḥayiti zəbərdəs bir adəm
bolup qiḳti. **11** Misirning əwladliri Ludiylar, Anamiylar,
Ləḥabiylar, Naftuḥiylar, **12** Patrosiylar, Kasluḥiylar
(Filistiylər Kasluḥiylardin qiḳḳan) wə Kaftoriylar idi.
13 Qanaandin tunji ooɣul Zidon tərilip, keyin yənə
Ḥət tərəlgən. **14** Uning əwladliri yənə Yəbusiylar,
Amoriylar, Girgaxiylar, **15** Ḥiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16**
Arwadiylar, Zəmariylar wə Hamatiylar idi. **17** Xəmning
ooɣulliri Elam, Axur, Arfahxad, Lud, Aram; [Aramning
ooɣulliri] Uz, Ḥul, Gətər, Məxək idi. **18** Arfahxadtin
Xelaḥ tərəldi, Xelaḥtin Ebər tərəldi. **19** Ebərdin ikki
ooɣul tərəlgən bolup, birining ismi Pələg idi, qünki u
yaxioɣan dəwrdə yər yüzi bəlünüp kətkənidi; Pələgning
inisining ismi Yoḳtan idi. **20** Yoḳtandin Almodad, Xələf,
Hazarmawət, Yeraḥ, **21** Ḥadoram, Uzal, Diklaḥ, **22**
Ebal, Abimaəl, Xeba, **23** Ofir, Ḥawilaḥ, Yobab tərəldi.
Bularning ḥəmmisi Yoḳtanning ooɣulliri idi. **24** Xəm,
Arfahxat, Xelaḥ, **25** Ebər, Pələg, Rəu, **26** Serug, Naḥor,
Tərəḥ, **27** andin Abram dunyaoɣa kəldi (Abram bolsa
Ibraḥimning əzi). **28** Ibraḥimning ooɣulliri Isḥaḳ bilən
Ismail idi. **29** Təwəndikilər ularning əwladliri: Ismailning
tunji ooɣli Nebayot bolup, ḳaloɣanliri Kedar, Adbəəl,
Mibsam, **30** Mixma, Dumaḥ, Massa, Ḥadad, Tema, **31**
Yətur, Nafix, Ḳədəmaḥ; bularning ḥəmmisi Ismailning
ooɣulliri idi. **32** Ibraḥimning tokili Kəturaḥdin tərəlgən
ooɣullar Zimran, Yoḳxan, Medan, Midiyan, Ixbak wə
Xuaḥ idi. Yoḳxanning ooɣulliri Xeba bilən Dedan idi.
33 Midiyanning ooɣulliri Əfaḥ, Efər, Ḥanoh, Abida,
Əldaaḥ idi. Bularning ḥəmmisi Kəturaḥning əwladliri.
34 Ibraḥimdin Isḥaḳ tərəldi. Isḥaḳning ooɣulliri əsaw
bilən Israil idi. **35** əsawning ooɣulliri Elifaz, Reuəl,
Yəux, Yaalam wə Koraḥ idi. **36** Elifazning ooɣulliri
Teman, Omar, Zəfi, Gatam, Kenaz, Timna wə Amalək
idi. **37** Reuəlning ooɣulliri Naḥat, Zəraḥ, Xammaḥ bilən
Mizzaḥ idi. **38** Seirning ooɣulliri Lotan, Xobal, Zibion,
Anaḥ, Dixon, Ezər wə Dixan idi. **39** Ḥori bilən Ḥomam
Lotanning ooɣulliri idi (Timna Lotanning singlisi idi).
40 Xobalning ooɣulliri Alyan, Manaḥat, əbal, Xəfi bilən
Onam idi. Zibionning ooɣulliri Ayaḥ bilən Anaḥ idi. **41**
Anaḥning ooɣli Dixon idi. Dixonning ooɣulliri Ḥamran,
əxban, Itran bilən Keran idi. **42** Ezərning ooɣulliri
Bilḥan, Zaawan, Yaakan idi. Dixanning ooɣulliri uz
bilən Arran idi. **43** Israillaroɣa ḥəkümranliḳ ḳilidioɣan
padixaḥ bolmioɣan zamanlarda, Edom zeminioɣa padixaḥ
boloɣanlar munu kixilər: Beorning ooɣli Bela; uning
paytəhti Dinḥabaḥ dəp atilatti. **44** Bela əlgəndin keyin
Bozraḥliḳ Zəraḥning ooɣli Yobab uning ornioɣa padixaḥ
boldi. **45** Yobab əlgəndin keyin Təmanlarning yurtidin
boloɣan Ḥuxam uning ornioɣa padixaḥ boldi. **46** Ḥuxam
əlgəndin keyin Bedadning ooɣli Ḥadad uning ornioɣa
padixaḥ boldi; Ḥadad degən bu adəm Moab dalasida
Midiyanlarni tarmar ḳiloɣan, uning paytəhtining ismi
Awit idi. **47** Ḥadad əlgəndin keyin Masrəkaḥliḳ Samlaḥ
uning ornioɣa padixaḥ boldi. **48** Samlaḥ əlgəndin keyin
dərya boyidiki Rəḥobottin kəlgən Saul uning ornioɣa
padixaḥ boldi. **49** Saul əlgəndin keyin Akborning ooɣli
Baal-Ḥanan uning ornioɣa padixaḥ boldi. **50** Baal-Ḥanan
əlgəndin keyin Ḥadad uning ornioɣa padixaḥ boldi.
Uning paytəhtining ismi Pay idi. Uning ayalining ismi
Məḥetabəl bolup, Məy-Zaḥabning nəwrisi, Matrədning
ḳizi idi. **51** Andin Ḥadad əldi. **52** Edomluḳlarning ḳəbilə
baxliḳliri: Ḳəbilə baxliḳi Timna, ḳəbilə baxliḳi Aliya,
ḳəbilə baxliḳi Yətət, ḳəbilə baxliḳi Oḥolibamaḥ, ḳəbilə
baxliḳi Əlaḥ, ḳəbilə baxliḳi Pinon, **53** Ḳəbilə baxliḳi
Kenaz, ḳəbilə baxliḳi Teman, ḳəbilə baxliḳi Mibzar, **54**
Ḳəbilə baxliḳi Magdiyəl, ḳəbilə baxliḳi Iram; bularning
ḥəmmisi Edomdiki ḳəbilə baxliḳliridur.

2 Israilning ooɣulliri Rubən, Ximeon, Lawiy, Yəḥuda,
Issakar, Zəbulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali,
Gad wə Axirdin ibarət. **3** Yəḥudaning ooɣli Er, Onan
wə Xilaḥ idi. Bu üqəylən Qanaanliḳ Xuyaning ḳizidin
boloɣan. Yəḥudaning tunji ooɣli Er Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloɣanliḳidin Pərwərdigar uning jenini
aloɣan. **4** Yəḥudaoɣa kelini Tamardin Pərəz bilən
Zəraḥ tərəlgən. Yəḥudaning jəmiy bəx ooɣli boloɣan. **5**
Pərəzning ooɣulliri Ḥəzron bilən Ḥamul idi. **6** Zəraḥning
ooɣulliri Zimri, Etan, Ḥeman, Kalkol bilən Dara ḳatarliḳ
bəx idi. **7** Karmining ooɣli Akar idi. Akar bolsa Huda lənət
ḳiloɣan nərsini elip, «Israiloɣa bala-qaza kəltürgüqi»
bolup qiḳti. **8** Etanning ooɣli Azariya idi. **9** Ḥəzrondin
tərəlgən ooɣullar Yəraḥmiyəl, Ram wə Kaləb idi. **10**
Amminadab Ramdin tərəlgən; Naḥxon Amminadabtin
tərəlgən; Naḥxon Yəḥuda ḳəbilisining baxliḳi boloɣan. **11**
Salmon Naḥxondin tərəlgən; Boaz Salmondin tərəlgən.
12 Obəd Boazdin tərəlgən; Yəssə Obəddin tərəlgən. **13**
Yəssəning ooɣullirining tunjisi Eliab, ikkinqisi Abinadab,
üqinqisi Ximiya, **14** tətinqisi Nətanəl, bəxinqisi Radday,
15 altinqisi Ozəm, yəttinqisi Dawut idi. **16** Zəruiya bilən
Abigail ularning singlisi idi. Zəruiyaning Abixay, Yoab
wə Asaḥəl degən üq ooɣli bar idi. **17** Amasa Abigaildin
tərəldi; Amasaning atisi Ismaillardin boloɣan Yətər
idi. **18** Kaləb Azubaḥ (Yeriot dəpmu atilidu)tin ooɣul
kərdi; [Azubaḥtin] boloɣan ooɣulliri Yəxər, Xobab wə
Ardon idi. **19** Azubaḥ əlgəndin keyin Kaləb yənə əfratni
aldi; əfrat uningoɣa Hurni tuoɣup bərdi. **20** Hurdin
Uri tərəldi; Uridin Bəzaləl tərəldi. **21** Keyin Ḥəzron
Gileadning atisi Makirning ḳizini elip bir yastuḳḳa bax
ḳoyuwidi (u atmix yaxḳa kirgəndə uni aloɣan), uningdin
Səgub tərəldi. **22** Səgubtin Yair tərəldi; Yairning Gilead
zeminida yigirmə üq xəḥiri bar idi. **23** Gəxur bilən Aram
xu yurttikilərdin «Yairning yeza-ḳixlaḳliri»ni, Kinatni
wə uningoɣa ḳaraxliḳ yezilar bolup jəmiy atmix yeza-
xəḥərni tartiwaldi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi Gileadning
atisi Makirning əwladliridur. **24** Ḥəzron Kaləb-əfrataḥda
əlgəndin keyin, ayali Abiyaḥ uningoɣa Axhorni tuoɣdi;
Axhor Təkoaning atisi idi. **25** Ḥəzronning tunji ooɣli
Yəraḥmiyəlning ooɣulliri Ram, Bunaḥ, Orən, Ozəm wə
Ahiyaḥ idi. **26** Yəraḥmiyəlning Ataraḥ degən yənə bir

ayali bar idi, u Onamning anisi idi. **27** Yərəḥmiyəlning tunji oǫli Ramning oǫulliri Maaz, Yamin wə Ekər idi. **28** Onamning oǫulliri Xammay bilən Yada idi; Xammayning oǫulliri Nadab bilən Abixur idi. **29** Abixurning ayalining ismi Abiḥayil bolup, Abiḥayildin uningǫə Aḥban bilən Molid tərəldi. **30** Nadabning oǫullri Sələd bilən Appayim idi; Sələd ta əlgüqə oǫul pərzənt kərmigən. **31** Yixi Appayimning oǫli; Xexan Yixining oǫli; Ahlay Xexanning oǫli idi. **32** Xammayning inisi Yadaning oǫulliri Yətər bilən Yonatan idi; Yətər taki əlgüqə oǫul pərzənt kərmigən. **33** Pələt bilən Zaza Yonatanning oǫulliri idi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi Yərəḥmiyəlning əwladliridur. **34** Xexan ḳiz pərzənt kərüp, oǫul pərzənt kərmigənidi; Xexanning Misirlik Yarha dəydiǫan bir maliyi bar idi. **35** Xexan ḳizini maliyi Yarhaǫa hotunlukḳa bərgən, uningdin Yarhaǫa Attay tərəlgən. **36** Attaydin Natan; Natandin Zabad tərəlgən. **37** Zabadtin Iflal; Iflaldin Obəd tərəlgən. **38** Obədtin Yəḥu; Yəḥudin Azariya tərəlgən. **39** Azariyadin Ḥələz; Ḥələzdin Əlasaḥ tərəlgən. **40** Əlasaḥtin Sismay; Sismaydin Xallum tərəlgən. **41** Xallumdin Yəkamiya; Yəkamiyadin əlixama tərəlgən. **42** Yərəḥmiyəlning inisi Kaləbning oǫulliri təwəndikilər: Mixa uning tunji oǫli bolup, Zifning atisi idi; Marixaḥmu uning oǫli bolup, Ḥebronning atisi idi. **43** Ḥebronning oǫulliri Koraḥ, Tappuaḥ, Rəkəm wə Xema idi. **44** Xemadin Raḥam tərəlgən; u Yorkeamning atisi idi; Xammay Rəkəmdin tərəlgən. **45** Maon Xammayning oǫli; Maon Bəyt-Zurning atisi idi. **46** Kaləbning toḳili əfaḥdin Ḥaran, Moza wə Gazəz tərəlgən. Ḥarandin Gazəz tərəlgən. **47** Yahdayning oǫulliri Rəgəm, Yotam, Gəxan, Pələt, əfaḥ wə Xaaflar idi. **48** Kaləbning toḳili Maakaḥdin Xebər bilən Tirhanaḥ tərəlgən; **49** Uningdin yənə Madmannaḥning atisi Xaaf, Makbinaning atisi wə Gibeaḥning atisi Xiwa tərəlgən. Aksaḥ Kaləbning ḳizi idi. **50** Yuḳirikilarning ḥəmmisi Kaləbning əwladliri. Əfrataḥning tunji oǫli Hurning oǫulliri: Kiriat-Yearimning atisi Xobal, **51** Bəyt-Ləḥəmning atisi Salma, Bəyt-Gadərning atisi Harəf idi. **52** Kiriat-Yearimning atisi Xobalning əwladliri: Haroəḥ ḥəmdə Manahatlarning yerimi idi. **53** Kiriat-Yearim jəmətliridikilər itriylər, putiylar, xumatiylar, mixraiylar bolup, bu jəmətlərdin yənə zoratiylar bilən əxtayoliylar ayrilip qikḳan. **54** Salmaning əwladliri Bəyt-Ləḥəm bilən Nitofatlar, Atrot-Bəyt-Yoablar, Manaḥatlarning yerim ḳismi, zoriylar, **55** Yabəzdə olturaḳlixip ḳaloǫan Təwrat həttatliri, yəni tiratiylar, ximyatiylər bilən sukatiylar idi. Bularning ḥəmmisi keniylər bolup, Rəkab jəmətining bowisi Hamatning əwladliridin idi.

3 Dawutning Ḥebronda tuǫuloǫan oǫulliri: tunji oǫli Amnon bolup, Yizrəəllik Ahinoamdin boloǫan; ikkinqi oǫli Daniyal Karməllik Abigaildin boloǫan; **2** üqinqi oǫli Abxalom Gəxurning padixaḥi Talmayning ḳizi Maakaḥdin boloǫan; tətinqi oǫli Adoniya bolup, Ḥaggittin boloǫanidi; **3** bəxinqi oǫli Xəfatiya bolup, Abitaldin boloǫanidi; altinqi oǫli Itriyam bolup, uning ayali Əglaḥdin boloǫanidi. **4** Bu altə oǫul Dawuttin Ḥebronda tərəlgən; u Ḥebronda yəttə yil altə ay, Yerusalemda bolsa ottuz üq yil səltənət ḳiloǫan. **5** Yerusalemda uningǫə Ammiyəlning ḳizi Bat-Xuadin bu tətəylən tərəlgən: ular Ximiya, Xobab, Natan wə Sulayman idi. **6** Yənə Ibḥar, əlixama, əlifələt, **7** Nogaḥ, Nəfəg, Yafiya, **8** əlixama, əliyada, əlifələt ḳatarlik tokḳuz oǫul boloǫan. **9** Bularning ḥəmmisi Dawutning oǫulliri idi; uningdin baxḳa toḳalliridin boloǫan oǫullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. **10** Sulaymanning oǫli Rəḥoboam, Rəḥoboamning oǫli Abiya, Abiyaning oǫli Asa, Asaning oǫli Yəḥoxafat, **11** Yəḥoxafatning oǫli Yoram, Yoramning oǫli Aḥaziya, Aḥaziyaning oǫli Yoax, **12** Yoaxning oǫli Amaziya, Amaziyaning oǫli Azariya, Azariyaning oǫli Yotam, **13** Yotamning oǫli Aḥaz, Aḥazning oǫli Ḥəzəkiya, Ḥəzəkiyaning oǫli Manassəḥ, **14** Manassəḥning oǫli Amon, Amonning oǫli Yosiya idi. **15** Yosiyaning oǫulliri: tunji oǫli Yoḥanan, ikkinqi oǫli Yəḥoakim, üqinqi oǫli Zədəkiya, tətinqi oǫli Xallum idi. **16** Yəḥoakimning oǫulliri: oǫli Yəkoniyaḥ bilən oǫli Zədəkiya. **17** Sürgün ḳilinoǫan Yəkoniyaḥning oǫulliri: — Xealtiəl uning oǫli idi; **18** yənə Malḳiram, Pədayaḥ, Xənazzar, Yəkamiya, Ḥoxama wə Nəbadiya idi. **19** Pədayaḥning oǫulliri Zərubbabəl bilən Ximəy idi; Zərubbabəlning pərzəntliri: — Məxullam bilən Ḥananiya wə ularning singlisi Xelomit idi; **20** Uning yənə Ḥaxubaḥ, Oḥəl, Bərəkiya, Ḥasadiya, Yuxab-Ḥəsəd ḳatarlik bəx oǫli bar idi. **21** Ḥananiyaning oǫulliri Pilatiya wə Yəxaya idi; uning əwladliri yənə Refayaning oǫulliri, Arnanning oǫulliri, Obadiyaning oǫulliri wə Xekaniyaning oǫulliri idi. **22** Xekaniyaning əwladliri munular: uning oǫli Xemaya; Xemayaning oǫulliri Ḥattux, Yigeal, Bariya, Neariya, Xafat bolup jəmiy altə idi. **23** Neariyaning oǫulliri Əlyoyinay, Ḥəzəkiya, Azrikam bolup jəmiy üq idi. **24** Əlyoyinayning oǫulliri Hodawiya, əliyaxib, Pəlaya, Akkub, Yoḥanan, Delaya, Anani bolup jəmiy yəttə idi.

4 Yəḥudaning oǫulliri Pərəz, Ḥəzron, Karmi, Hur wə Xobal idi. **2** Xobalning oǫli Reayadin Jaḥat tərəldi; Jaḥattin Ahumay bilən Lahad tərəldi. Bular Zoratiy jəmətidin idi. **3** Etamning oǫulliri Yizrəəl, Ixma, Idbax idi; ularning singlisining ismi Ḥazililponi idi. **4** Gədorning atisi Pənuəl; Huxaḥning atisi Ezər idi; bularning ḥəmmisi Bəyt-Ləḥəmning atisi boloǫan Əfrataḥning tunji oǫli Hurdin tərəlgən. **5** Təkoaning atisi Axhurning Ḥelaḥ wə Naaraḥ degən ikki ayali bar idi. **6** Naaraḥ Axhuroǫa Ahuzzam, Ḥəfər, Təməni, Ahaxtarini tuoǫup bərdi; bularning ḥəmmisi Naaraḥning oǫulliri. **7** Ḥelaḥning oǫulliri Zərət, Zoḥar bilən Ətnan wə **8** Koz idi; Kozdin Anob, Ḥazzibiba bilən Harumning oǫli Aharḥəlning jəmətliri tərəldi. **9** Yabəz əz ḳerindaxliri iqidə ḥəmmidin bək ḥərmətlik idi, anisi: «Tuoǫuti üstidə bək azaplandim» dəp uningǫə Yabəz degən isimni ḳoyoǫan. **10** Yabəz Israilning Hudasioǫa nida ḳilip: «Meni naḥayiti kəp bərikətligən bolsang, zeminimni kengəytsəng, ḳolung bilən meni yələp, bala-ḳazadin saḳlap, manga azab-oḳubətni kərsətmigəysən!» — dəp tilidi. Huda uning tiligini ijabət əylidi. **11** Xuhaḥning inisi Kelubtin Mehir tərəlgən; Mehir Extonning atisi idi. **12** Extondin Bəyt-Rafa, Paseaḥ wə Ir-Naḥaxning atisi Tehinnaḥ tərəldi; bularning ḥəmmisi Rikaḥlikḷar idi. **13** Kenazning oǫli Otniyəl bilən Seraya idi; Otniyəlning oǫli Hatat bilən Meonotay idi. **14** Meonotaydin Ofraḥ tərəldi. Serayadin «Ḥünərwənlər jiloǫisi»dikilərning əjdadi boloǫan Yoab tərəldi (ular əslidə ḥünərwənlər idi). **15** Yəfunnəḥning

ooɣli Kaləbning ooɣulliri Iru, Elaḥ bilən Naam idi;
Elaḥning ooɣli Kenaz idi. **16** Yəḥallilənling ooɣulliri Zif
bilən Zifaḥ, Tiriya bilən Asariyə̇l idi. **17** Əzraning ooɣulliri:
— Yətər, Merəd, Efər wə Yalonlar; Merəd Pirəwnning
ḳizi Bitiyani aldi; u ḥamilidar bolup Məriyəm, Xammay
bilən Extemoaning atisi Ixbaḥni tuoɣdi. Bular Bitiyadin
boloɣan ooɣullar. Merədning Yəḥudalardin boloɣan ayali
bolsa Gədorning atisi Yərədni, Sokoḥning atisi Ḥəbər
bilən Zanoaḥning atisi Yəkutiyəlni tuoɣdi. **19** Naḥamning
singlisi Hodiyaning ayalidin Garmilik Keilaḥning atisi
bilən Maakat jəmətidin boloɣan Extemoaning atisi
tərəlgən. **20** Ximonning ooɣulliri Amnon wə Rinnaḥ,
Bən-Ḥanan bilən Tilon idi. Yixining ooɣulliri Zoḥət bilən
Bin-Zoḥət idi. **21** Xelaḥ Yəḥudaning ooɣli idi; uningdin
tərəlgən Lekaḥning atisi Er, Marəxaḥning atisi Laadaḥ wə
Bəyt-Axbiyada olturaḳlaxḳan qəkmən tokuoɣuqilarning
jəmətliri **22** wə yənə Yokim, Kozibaliḳlar, Yoax
bilən Saraf (bular ikkisi Moab yurtioɣa ḥəkümranlik
ḳiloɣan) wə Yaxubi-Ləḥəmlərmu bar idi (bularning
ḥəmmisi ḳədimki hatirilərdur). **23** Bular Netayim wə
Gədəraḥda olturaḳlaxḳan bolup, kulalqilar idi; ular
xu yərdə turup padixaḥning hizmitidə bolatti. **24**
Nəmuəl wə Yamin, Yarib, Zərəḥ bilən Saul Ximeonning
ooɣulliri idi. **25** Xallom Saulning ooɣli; Mibsam
Xallomning ooɣli, Mixma Mibsamning ooɣli idi. **26**
Mixmaning əwladliri təwəndikilər: — Mixmaning ooɣli
Hammuil; Hammuilning ooɣli Zakkur; Zakkurning ooɣli
Ximəy idi. **27** Ximəyning on altə ooɣli, altə ḳizi bar
idi; uning aka-inilirining pərzənti kəp bolmioɣaqḳa,
ularning ḥərḳaysisining jəmətining pərzəntliri Yəḥuda
jəmətiningkidək undaḳ kəp bolmioɣan. **28** Ular Bəər-
xeba, Moladaḥ, Ḥazar-Xual, **29** Bilhaḥ, Ezəm, Tolad, **30**
Betuəl, Hormaḥ, Ziklag, **31** Bəyt-Markabot, Ḥazar-Susim,
Bəyt-Biri wə Xaaraimoɣa makanlaxḳanidi. Taki Dawut
padixaḥning dəwrigiqə bularning ḥəmmisi ularning
xəḥərliri idi. **32** Ular olturaḳlaxḳan jaylar Etam, Ayin,
Rimmon, Tokən wə Axan ḳatarlik bəx xəḥərnimu
əz iqigə aloɣan. **33** Wə bu xəḥərlərning əpqürisidiki
barlik yeza-kəntlər taki Baaloɣa ḳədər xularoɣa ḳaraytti.
Bular bolsa ular makanlaxḳan jaylar bolup, ularning əz
nəsəbnamilirimu bar idi. **34** [Ularning jəmət baxliri]
Mexobab, Yamlək, Amaziyaning ooɣli Yoxaḥ, **35** Yoel,
Yosibiyaning ooɣli Yəḥu (Yosibiya Serayaning ooɣli,
Seraya Asiəlning ooɣli idi), **36** Əlyoyinay, Yaakobaḥ,
Yəxoḥaya, Asaya, Adiəl, Yəsimiəl, Binaya **37** wə Xifining
ooɣli Zizalar idi (Xifi Allonning ooɣli, Allon Yədayaning
ooɣli, Yədaya Ximrining ooɣli, Ximri Xemayaning ooɣli
idi). **38** Yukirida hatiriləp ətülgən isimlarning ḥəmmisi
ḥərḳaysi jəmət baxliri idi; bularning jəmətlirining
ḥəmmisi naḥayiti gülləngənidi. **39** Ular ḳoy padilirioɣa
otlaḳ izləp taki Gədor eoɣizioɣiqə, yəni jiloɣining kün
qikix təripigiqə baroɣanidi. **40** Ular xu yərdə yapyexil,
naḥayiti munbət bir otlaḳ tapḳan; u yər tolimu kəng,
ḥəm taza ḥəm tinq idi. Ilgiri xu yərdə olturaḳlaxḳanlar
Ḥamdikilərdin ikən. **41** Yukirida tiloɣa elip ətülgən
kixilər Yəḥudaning padixaḥi Ḥəzəkiyaning zamanida xu
[Ḥamdikilərning] qedirlirioɣa wə u yərlərdə olturuxluḳ
Mionluḳlaroɣa ḥujum ḳilip ularni tamamən yoḳatḳanidi,
taki bügüngə ḳədər; ular xularning yərlirigə makanlaxti,
qünki u yərlərdə padilirini baḳḳudək otlaḳ bar idi. **42** Xu
qaoɣlarda Ximeonlardin yənə bəx yüz kixi Seir teoɣioɣa
ḳarap mangdi, ularning yolbaxqiliri Yixining ooɣulliri
Pilatiya, Neariya, Refaya bilən Uzriəl idi; **43** ular ḳeqip
tirik ḳaloɣan Amaləklərnimu eltürüp, bügüngə ḳədər xu
yərdə makanlixip ətüwatidu.

5 Israilning tunji ooɣli Rubənning ooɣulliri munular: —
(Rubən gərqə tunji ooɣul boloɣini bilən, lekin [atisining
tokili bilən] zina ḳiloɣanliḳi üqün, uning qong ooɣulluḳ
ḥoḳuḳi Israilning ooɣli boloɣan Yüsüpning ooɣulliriɣa
ətküzüwetilgən. Xunga nəsəbnamə boyiqə u qong ooɣul
ḥesablanmaydu. **2** Yəḥuda ḳerindaxliri iqidə üstünlükkə
igə boloɣan bolsimu wə idarə ḳiloɣuqi uningdin qikḳan
bolsimu, lekin qong ooɣulluḳ ḥoḳuḳi Yüsüpkə təwə
bolup kətkən): — **3** Israilning tunjisi Rubənning ooɣulliri
munular: — Ḥanoh wə Pallu, Ḥəzron wə Karmi. **4**
Yoelning əwladliri munular: — [Yoelning] ooɣli Xemaya,
Xemayaning ooɣli Gog, Gogning ooɣli Ximəy, **5** Ximəyning
ooɣli Mikaḥ, Mikaḥning ooɣli Reaya, Reayaning ooɣli Baal,
6 Baalning ooɣli Bəərəḥ; Bəərəḥ Asuriyə padixaḥi Tilgat-
Pilnəsər təripidin tutḳun ḳilip ketilgən. U qaoɣda u Rubən
ḳəbilisining baxliḳi idi. **7** Uning iniliri nəsəbnamisidə
hatiriləngəndək, jəmətlirining tarihi boyiqə yolbaxqi
boloɣan Jəiyəl, Zəkəriya wə Bela dəp pütülgənidi **8** (Bela
Azazning ooɣli, Azaz Xemaning ooɣli, Xema Yoelning
ooɣli idi). Yoellar Aroərdə, Nebo wə Baal-Meonoɣiqə
sozuloɣan jaylarda turatti. **9** Ular yənə kün qikixḳa
ḳarap taki əfrat dəryasining bu təripidiki qəlning
kirix eoɣizioɣa ḳədər olturaḳlaxti; qünki ularning Gilead
yurtidiki qarwa malliri kəpiyip kətkənidi. **10** Saulning
səltənitining künliridə ular Ḥagariylar bilən urux
ḳilixti; Ḥagariylar ularning ḳolida məoɣlup boloɣandin
keyin ular Gileadning kün qikix təripidiki pütün
zeminda Ḥagariylarning qedirlirida makanlaxti. **11**
Ularning udulida Gadning əwladliri taki Salikaḥoɣa
ḳədər Baxan zeminioɣa makanlaxḳanidi. **12** Baxanda
makanlaxḳanlardin ḳəbilə baxliḳi Yoel, muawin ḳəbilə
baxliḳi Xafam bar idi; yənə Yanay bilən Xafatmu bar idi.
13 Ularning uruḳ-tuoɣḳanliri jəmətnamilər boyiqə Mikail,
Məxullam, Xeba, Yoray, Yakan, Ziya wə Ebər bolup, jəmiy
yəttə idi. **14** Yukiridikilərning ḥəmmisi Abiḥayilning
ooɣulliri idi. Abiḥayil Hurining ooɣli, Huri Yaroyaḥning
ooɣli, Yaroyaḥ Gileadning ooɣli, Gilead Mikailning
ooɣli, Mikail Yəxixayning ooɣli, Yəxixay Yaḥdoning
ooɣli, Yaḥdo buzning ooɣli idi; **15** Gunining nəwrisi,
Abdiəlning ooɣli Ahi ularning jəmət bexi idi. **16** Ular
Gileadḳa, Baxanoɣa wə Baxanoɣa təwə yeza-kəntlərgə,
xundaḳla pütkül Xaron yaylikioɣa, taki tət qetigiqə
makanlaxḳanidi. **17** Bularning ḥəmmisi Yəḥuda padixaḥi
Yotam wə Israil padixaḥi Yəroboamning səltənitining
künliridə nəsəbnamilərgə pütülgənidi. **18** Rubən, Gad
ḳəbililirining wə Manassəḥ yerim ḳəbilisining batur,
ḳalḳan-ḳiliq tutalaydioɣan, okya atalaydioɣan ḥəm jənggə
maḥir ḳirik tət ming yəttə yüz atmix jənggiwar adimi
bar idi. **19** Ular Ḥagariylar, Yəturlar, Nafixlar wə
Nodablar bilən jəng ḳiloɣan. **20** Ular jəng ḳiloɣanda
mədət tepip, Ḥagariylar wə ular bilən ittipaḳdaxlarning
ḥəmmisi ularning ḳolioɣa tapxuruloɣan; qünki ular jəng
üstidə Hudaoɣa nida ḳiloɣan; ular Uningoɣa tayanoɣaqḳa,
Huda ularning tiligini ijabət ḳiloɣan. **21** Ular yənə
düxmənning qarwa-mallirini, jümlidin əllik ming təgə,

ikki yüz əllik ming qoy, ikki ming exikini olja aloŋan
wə yüz ming janni əsir aloŋan. **22** Bu urux Hudaning
niyitidin boloŋaqqa, düxməndin əlgənlər nahayiti kəp
boloŋan; sürgün qilinoŋuqə ular xularning yerini ixoŋal
qilip turoŋan. **23** Manassəhning yerim qəbilisidikilər
Baxandin Baal-hərmon, Senir, Hərmon teoŋioŋa qədər
boloŋan zeminda yeyilip makanlaxti. Ular zor kəpəygən.
24 Ularning jəmət baxliqliri Efər, Ixi, əliyəl, Azriəl,
Yərimiya, Hodawiya wə Yahdiyəl idi; ularning həmmisi
nahayiti batur jəngqilər, məxhur mətiwərlər, xundakla
hərkaysisi əz jəmətigə jəmət bexi idi. **25** Ular ata-
bowilirining Hudasidin yüz ərüp, buzukluk qilip Huda
əslidə əzliri aldida yoqatqan xu yərdiki taipilərning
ilahlirioŋa əgixip kətti. **26** Xuning bilən Israilning Hudasi
Asuriyə padixahi Pul (yəni Asuriyə padixahi Tilgat-
Pilnəsər)ning rohini qozoŋixi bilən, u ularni, yəni Rubən
qəbilisidikilərni, Gad qəbilisidikilərni wə Manassəh
yerim qəbilisidikilərni Halah, Habor wə Haraoŋa həm
Gozan dəryasi boyioŋa sürgün qilip elip kətti; ularning
əwladliri taki bügüngə qədər tehiqə xu yərdə makanlixip
turmakta.

6 Lawiyning ooŋulliri Gərxon, Kohat wə Mərari. **2**
Kohatning ooŋli Amram, Izhar, Hebron wə Uzziəl idi.
3 Amramning pərzəntliri Harun, Musa wə Məryəm idi.
Harunning ooŋli Nadab, Abihu, əliazar wə Itamar idi.
4 əliazardin Finihas, Finihastin Abixua, **5** Abixuadin
Bukki, Bukkidin Uzzi, **6** Uzzidin Zərahiya, Zərahiyadin
Merayot, **7** Merayottin Amariya, Amariyadin Ahitub,
8 Ahitubtin Zadok, Zadoktin Ahimaaz, **9** Ahimaazdin
Azariya, Azariyadin Yohanan, **10** Yohanandin Azariya (bu
Azariya Yerusalemda Sulayman saloŋuzoŋan mukəddəs
əydə kahinlik hizmitidə boloŋan), **11** Azariyadin
Amariya, Amariyadin Ahitub, **12** Ahitubtin Zadok,
Zadoktin Xallum, **13** Xallumdin Hilkiya, Hilkiyadin
Azariya, **14** Azariyadin Seraya, Serayadin Yəhozadak
tərəldi; **15** Pərwərdigar Nebokadnəsarning wastisi
bilən Yəhudadikilər bilən Yerusalemdikilərni sürgün
qilidioŋan qaoŋda, bu Yəhozadakmu sürgün qilinoŋan.
16 Lawiyning ooŋli Gərxom, Kohat wə Mərari. **17**
Gərxomning ooŋulliriniŋ ismi Libni wə Ximəy idi.
18 Kohatning ooŋulliri Amram, Izhar, Hebron wə
Uzziəl idi. **19** Mərarining ooŋulliri Mahli wə Muxi idi.
Bular Lawiylaroŋa mənsup hərkaysi jəmətlər iqidiki
aililər idi. **20** Gərxomning əwladliri təwəndikiqə:
Gərxomning ooŋli Libni, Libnining ooŋli Jahat, Jahatning
ooŋli Zimmah, **21** Zimmahning ooŋli Yoah, Yoahning ooŋli
Iddo, Iddoning ooŋli Zərah, Zərahning ooŋli Yiyatiray idi.
22 Kohatning əwladliri təwəndikiqə: Kohatning ooŋli
Amminadab, Amminadabning ooŋli Korah, Korahning
ooŋli Assir, **23** Assirning ooŋli əlkanah, əlkanahning
ooŋli Ebiasaf, Ebiasafning ooŋli Assir, **24** Assirning
ooŋli Tahat, Tahatning ooŋli Uriəl, Uriəlning ooŋli
Uzziya, Uzziyaning ooŋli Xaul idi. **25** əlkanahning
ooŋulliri Amasay wə Ahimot, **26** Ahimotning ooŋli
əlkanah, əlkanahning ooŋli Zofay, Zofayning ooŋli Nahat,
27 Nahatning ooŋli Eliab, Eliabning ooŋli Yəroham,
Yərohamning ooŋli əlkanah idi. **28** Samuilning ooŋulliri
təwəndikiqə: tunji ooŋli Yoel, ikkinqi ooŋli Abiya idi.
29 Mərarining əwladliri təwəndikiqə: Mərarining ooŋli
Mahli, Mahlining ooŋli Libni, Libnining ooŋli Ximəy,
Ximəyning ooŋli Uzza, **30** Uzzaning ooŋli Ximiya,
Ximiyaning ooŋli Haggiya, Haggiyaning ooŋli Asaya idi.
31 Dawut əhdə sandukı obdan orunlaxturuloŋandin
keyin Pərwərdigarning əyidə nəoŋmiqilik ixlirioŋa
məs'ul boluxka təwəndiki kixilərni koydi. **32** Ular
taki Sulayman Yerusalemda Pərwərdigarning əyini
yasatkanoŋa qədər, «jamaət qediri»ning aldida küy
eytix hizmitini ətəp kəldi. Ular wəzipisini bəlgiləngən
tərtipi bilən ətigənidi. **33** Təwəndikilər wəzipə ətigən
adəmlər wə ularning əwladliri: — Kohatning əwladliri
iqidə: — nəoŋmiqi Heman bar idi. Heman Yoelning
ooŋli, Yoel Samuilning ooŋli idi. **34** Samuil əlkanahning
ooŋli, əlkanah Yərohamning ooŋli, Yəroham əliyəlning
ooŋli, əliyəl Toahning ooŋli, **35** Toah Zufning ooŋli, Zuf
əlkanahning ooŋli, əlkanah Mahatning ooŋli, Mahat
Amasayning ooŋli, **36** Amasay əlkanahning ooŋli,
əlkanah Yoelning ooŋli, Yoel Azariyaning ooŋli, Azariya
Zəfaniyaning ooŋli, **37** Zəfaniya Tahatning ooŋli, Tahat
Assirning ooŋli, Assir Ebiasafning ooŋli, Ebiasaf Korahning
ooŋli, **38** Korah Izharning ooŋli, Izhar Kohatning
ooŋli, Kohat Lawiyning ooŋli, Lawiy Israilning ooŋli
idi. **39** [Hemanning] ong təripidə hizmättə turoŋan
kerindixi Asaf idi. Asaf bolsa Bərəkiyaning ooŋli, Bərəkiya
Ximiyaning ooŋli, **40** Ximiya Mikailning ooŋli, Mikail
Baasiyaning ooŋli, Baasiya Malkiyaning ooŋli, **41** Malkiya
Etnining ooŋli, Etni Zərahning ooŋli, Zərah Adayaning
ooŋli, **42** Adaya Etanning ooŋli, Etan Zimmahning
ooŋli, Zimmah Ximəyning ooŋli, **43** Ximəy Jahatning
ooŋli, Jahat Gərxomning ooŋli, Gərxom Lawiyning ooŋli
idi. **44** [Heman bilən Asafning] sol təripidə hizmättə
turoŋan kerindaxliri Mərarining əwladliridin Etanlar idi.
Etan bolsa Kixining ooŋli idi, Kixi Abdining ooŋli, Abdi
Mallukning ooŋli, **45** Malluk Haxabiyaning ooŋli, Haxabiya
Amaziyaning ooŋli, Amaziya Hilkiyaning ooŋli, **46** Hilkiya
Amzining ooŋli, Amzi Banining ooŋli, Bani Xemərning
ooŋli, **47** Xemər Mahlining ooŋli, Mahli Muxining ooŋli,
Muxi Mərarining ooŋli, Mərari Lawiyning ooŋli idi. **48**
Ularning kaloŋan Lawiy kerindaxliri bolsa həmmisi
Hudaning əyi, yəni ibadət qediridiki [baxka] hizmətlərni
bejirixkə ataloŋanidi. **49** Harun wə uning əwladliri bolsa
Hudaning hizmətkari Musaning tapilioŋinidək kəydürmə
kurbanlik sunulidioŋan kurbangahta kurbanliklar
sunup, huxbuygahda huxbuy yekip, mukəddəsgahdiki
barlik hizmətlərni ada kilatti, xundakla Israillar üqün
kəqürüm-kafarət ixlirini kilatti. **50** Harunning əwladliri
təwəndikiqə: Harunning ooŋli əliazar, əliazarning ooŋli
Finihas, Finihasning ooŋli Abixuya, **51** Abixuyaning ooŋli
Bukki, Bukkining ooŋli Uzzi, Uzzining ooŋli Zərahiya,
52 Zərahiyaning ooŋli Merayot, Merayotning ooŋli
Amariya, Amariyaning ooŋli Ahitub, **53** Ahitubning ooŋli
Zadok, Zadokning ooŋli Ahimaaz idi. **54** Təwəndikilər
Harunning əwladlirining əz zemini iqidə makan tutup
olturoŋan yərliri: — Kohat jəmətining yərliri bolsa
(muxu yərlər qək taxlax arkilik ularoŋa təksim kilinoŋan):
— **55** Yəhuda zeminidiki Hebron wə Hebronning tət
ətrapidiki etizliqliri ularoŋa təksim kilinoŋan **56** (lekin
bu xəhərning ətrapidiki otluklar wə xəhərgə karaxlik
yeza-kəntlər bolsa Yəfunnəhning ooŋli Kaləbkə berildi).
57 Harunning əwladlirioŋa «panahlik xəhiri» Hebron
berildi; buningdin baxka Libnah bilən uningoŋa təwə

etizliqlar, Yattir, Extemoa wə uningoƣa təwə etizliqlar,
58 Ḥilən wə uningoƣa təwə etizliqlar, Dəbir wə uningoƣa
təwə etizliqlar, 59 Axan wə uningoƣa təwə etizliqlar,
Bəyt-Xəməx wə uningoƣa təwə etizliqlarmu təqsim
qilinoƣan; 60 Yənə Binyamin qəbilisidiki zemindin Geba
wə uningoƣa təwə etizliqlar, Alləmət wə uningoƣa təwə
etizliqlar, Anatot wə uningoƣa təwə etizliqlar bəlüp
berilgən. Ular jəmətliri boyiqə erixkən xəḥər jəmiy on üq
boldi. 61 Koḥatning baxqa əwladlirioƣa bolsa taxlanoƣan
qəkkə qiqqini boyiqə, Manassəḥ yerim qəbilisining
zeminidin on xəḥər bəlüp berildi. 62 Gərxomning
əwladlirioƣa, jəmətigə qarap, Issakar qəbilisi, Axir
qəbilisi, Naftali qəbilisi wə Baxan yurtidiki Manassəḥ
yerim qəbilisining zeminidin on üq xəḥər bəlüp berildi.
63 Mərarining əwladlirioƣa, jəmətigə qarap, taxlanoƣan
qəkkə qiqqini boyiqə, Rubən qəbilisi, Gad qəbilisi wə
Zəbulun qəbilisidin on ikki xəḥər bəlüp berildi. 64
Israillar xundak qilip bu xəḥərlərni wə ularoƣa təwə
etizliqlarning ḥəmmisini Lawiylaroƣa bəlüp bərdi. 65
Ular taxlanoƣan qəkkə qiqqini boyiqə, yənə yuqirida
nami ataloƣan xəḥərlərni Yəḥuda qəbilisidin, Ximeon
qəbilisidin wə Binyamin qəbilisidin elip ularoƣa bərdi.
66 Koḥatning əwladliridin boloƣan bəzi jəmətlərgə
əfraim qəbilisining zemini təwəsidiki xəḥərlərdin bəlüp
berilgənlirimu boldi. 67 Israillar ularoƣa [yənə ikki]
«panaḥlik xəḥiri», yəni əfraim taoƣlikioƣa jaylaxqan
Xəkəm wə uningoƣa təwə etizliqlarni wə Gəzər wə
uningoƣa təwə etizliqlarni bərdi; 68 Yənə Yokmiyam wə
uningoƣa təwə etizliqlarni, Bəyt-Ḥoron wə uningoƣa təwə
etizliqlarni, 69 Ayjalon wə uningoƣa təwə etizliqlarni,
Gat-Rimmon wə uningoƣa təwə etizliqlarni ularoƣa bərdi.
70 [Israillar yənə] Manassəḥ yerim qəbilisidin Aner wə
uningoƣa təwə etizliqlarni, Bileam wə uningoƣa təwə
etizliqlarni Koḥatning qaloƣan jəmətlirigə bərdi. 71
Gərxomning əwladlirioƣa Manassəḥ yerim qəbilisidiki
jəmətlərning zeminidin Baxandiki Golan wə Golanoƣa
təwə etizliqlar, Axtarot wə uningoƣa təwə etizliqlar
berildi; 72 Issakar qəbilisidin Kədəx wə uningoƣa təwə
etizliqlar, Dabirat wə uningoƣa təwə etizliqlar, 73 Ramot
wə uningoƣa təwə etizliqlar, Anəm wə uningoƣa təwə
etizliqlar berildi; 74 Axir qəbilisidin ularoƣa Maxal
wə uningoƣa təwə etizliqlar, Abdon wə uningoƣa təwə
etizliqlar, 75 Hukok wə uningoƣa təwə etizliqlar, Rəḥob
wə uningoƣa təwə etizliqlar berildi; 76 Naftali qəbilisidin
Galiliyədiki Kədəx wə uningoƣa təwə etizliqlar, Ḥammon
wə uningoƣa təwə etizliqlar, Kiriatayim wə uningoƣa təwə
etizliqlarmu berildi. 77 Mərarining qaloƣan əwladlirioƣa
bolsa Zəbulun qəbilisidin Rimmono wə uningoƣa təwə
etizliqlar, Tabor wə uningoƣa təwə etizliqlar berildi;
78 Yənə Rubən qəbilisiningkidin, Iordan dəryasining
u təripidin, Yerihoning xərqiy udulidiki, yəni Iordan
dəryasining künqiqix boyidiki yərlərdin qəldiki Bəzər
wə uningoƣa təwə etizliqlar, Yaḥzaḥ wə uningoƣa təwə
etizliqlar, 79 Kədəmot wə uningoƣa təwə etizliqlar,
Mefaat wə uningoƣa təwə etizliqlar berildi; 80 Gad
qəbilisidinmu bolsa ularoƣa Gileadtiki Ramot wə uningoƣa
təwə etizliqlar, Maḥanaim wə uningoƣa təwə etizliqlar, 81
Ḥəxbon wə uningoƣa təwə etizliqlar, Yaazər wə uningoƣa
təwə etizliqlar berildi.

7 Issakarning ooƣulliri: — Tola, Puaḥ, Yaxub wə Ximron
degən tətəylən idi. 2 Tolaning ooƣulliri: — Uzzi,
Refaya, Yeriyəl, Yaḥmay, Yibsam wə Samuildin ibarət,
bularning ḥəmmisi jəmət bexi idi. Dawutning zamanida
Tolaning adəm sani nəsəbnamilərdə yigirmə ikki ming
altə yüz batur jəngqi dəp hatiriləngən. 3 Uzzining
ooƣli Izrakiya idi, Izrakiyaning ooƣulliri Mikail, Obadiya,
Yoel wə Ixiya idi. Bu bəxəylənning ḥəmmisi jəmət
bexi idi. 4 Nəsəbnamilər boyiqə ular bilən billə
ḥesablanoƣanlardin jənggiwar ottuz altə ming adəm
bar idi; qünki ularning hotun, bala-qakiliri naḥayiti
kəp idi. 5 Bularning Issakarning barlik jəmətliri iqidiki
batur jəngqi kerindaxliri bilən qoxulup, nəsəb boyiqə
tizimoƣa elinoƣan jəmiy səksən yəttə ming adimi bar
idi. 6 Binyaminning Bela, Bəkər wə Yədiyayəl degən üq
ooƣli bar idi. 7 Belaning Ezbon, Uzzi, Uzziəl, Yərimot
wə Iri degən bəx ooƣli bolup, ḥəmmisi jəmət bexi
idi; ularning nəsəbnamilirigə tizimoƣa elinoƣan jəmiy
yigirmə ikki ming ottuz tət batur jəngqi bar idi. 8
Bəkərning ooƣulliri Zemiraḥ, Yoax, əliezər, əlyoyinay,
Omri, Yərəmot, Abiya, Anatot wə Alamət idi. Bularning
ḥəmmisi Bəkərning ooƣulliri bolup, 9 Jəmət baxliri idi;
ularning nəsəbnamilirigə tizimoƣa elinoƣan jəmiy yigirmə
ming ikki yüz batur jəngqi bar idi. 10 Yədiyayəlning
ooƣli Bilḥan idi; Bilḥanning ooƣulliri Yəux, Binyamin,
əhud, Kənaanaḥ, Zetan, Tarxix wə Ahixaḥar idi; 11
Bularning ḥəmmisi Yədiyayəlning əwladliri, jəmət
baxliri wə batur jəngqilər idi. Ularning nəsəbnamilirigə
tizimlanoƣanlarning jənggə qikilaydioƣanliri jəmiy on
yəttə ming ikki yüz idi. 12 Xuppiylar wə Huppiylar bolsa
yənə Irning əwladliri idi; Huxiylar Ahərning əwladliri
idi. 13 Naftalining ooƣulliri: Yaḥziəl, Guni, Yəzər,
Xallom; bularning ḥəmmisi Bilḥaḥning ooƣulliri idi. 14
Manassəḥning ooƣulliri: — Uning Suriyəlik tokilidin
Asriəl tərəlgən; uningdin yənə Gileadning atisi Makir
tuoƣuloƣan. 15 Makir Xuppiylar wə Huppiylar arisidinmu
ayal aloƣan (Makirning singlisining ismi Maakaḥ idi).
Makirning yənə bir əwladining ismi Zəlofiḥad idi,
Zəlofiḥadning pəkət birnəqqə kizila boloƣan. 16
Makirning ayali Maakaḥ ooƣul tuoƣup, uningoƣa Pərəx
dəp at koyoƣan; Pərəxning inisining ismi Xərəx idi;
Xərəxning ooƣli Ulam wə Rakəm idi. 17 Ulamning ooƣli
Bedan idi. Bularning ḥəmmisi Gileadning əwladliri;
Gilead Makirning ooƣli, Makir Manassəḥning ooƣli idi.
18 Gileadning singlisi Ḥammoləkəttin Ixḥod, Abiezər wə
Maḥalaḥ tuoƣuloƣan. 19 Xemidaning ooƣulliri Ahiyan,
Xəkəm, Likhi wə Aniam idi. 20 əfraimning əwladliri:
Uning ooƣli Xutilaḥ, Xutilaḥning ooƣli Bərəd, Bərədning
ooƣli Taḥat, Taḥatning ooƣli Eliadaḥ, Eliadaḥning ooƣli
Taḥat, 21 Taḥatning ooƣli Zabad, Zabadning ooƣli Xutilaḥ
idi (Ezər bilən Eliad Gatliqlarning qarwa mallirini
bulang-talang kiloƣili qüxkəndə, xu yərlik Gatliqlar
təripidin əltürülgən. 22 Ularning atisi əfraim bu baliliri
üqün heli künlərgiqə matəm tutkaqka, uning buradərliri
uningoƣa təsəlli bərgili kəlgən. 23 əfraim ayali bilən
billə kayta bir yastukka bax koyoƣan. Ayali ḥamilidar
bolup, bir ooƣul tuoƣkan; əfraim uningoƣa ailəm bala-
kazaoƣa yolukti dəp, Beriyaḥ dəp isim koyoƣan. 24 Uning
kizi Üstün Bəyt-Ḥoron bilən Təwən Bəyt-Ḥoronni wə
Uzzən-Xəəraḥni bina kiloƣan). 25 Beriyaḥning ooƣli

Refaḥ bilən Rəxəf idi; Rəxəfning oоɣli Telaḥ, Telaḥning
oоɣli Taḥan, **26** Taḥanning oоɣli Ladan, Ladanning oоɣli
Ammiḥud, Ammiḥudning oоɣli əlixama, **27** əlixamaning
oоɣli Nun, Nunning oоɣli Yəxua idi. **28** əfraimlarning
zemini wə makanlaxḳan yərliri Bəyt-əl wə uningoɣa
təwə yeza-kəntlər bolup, künqiḳix təripidə Naraan,
künpetix təripidə Gəzər bilən uningoɣa təwə yeza-
kəntlər; Xəkəm wə uningoɣa təwə yeza-kəntlər, taki
Gaza wə uningoɣa təwə yeza-kəntlərgiqə sozulatti.
29 Manassəḥ ḳəbilisining zeminioɣa tutaxḳan yənə
Bəyt-Xean wə uningoɣa təwə yeza-kəntlər; Taanaḳ wə
uningoɣa təwə yeza-kəntlər; Məgiddo wə uningoɣa təwə
yeza-kəntlər; Dor wə uningoɣa təwə yeza-kəntlərmu bar
idi. Israilning oоɣli Yüsüpning əwladliri mana muxu
yərlərgə makanlaxḳanidi. **30** Axirning oоɣulliri: —
Yimnaḥ, Yixwaḥ, Yixwi wə Beriyaḥ; ularning Seraḥ
degən singlisimu bar idi. **31** Beriyaḥning oоɣli Həbər
bilən Malkiəl bolup, Malkiəl Birzawitning atisi idi. **32**
Hebərdin Yaflət, Xomər, Hotam wə ularning singlisi Xuya
tərəlgən. **33** Yaflətning oоɣulliri Pasaḳ, Bimḥal wə Axwat;
bular Yaflətning oоɣulliri idi. **34** Xəmərning oоɣulliri
Ahi, Roḥgaḥ, Hubbaḥ wə Aram idi. **35** [Xəmərning]
inisi Ḥələmning oоɣli Zofaḥ, Yimna, Xələx wə Amal idi;
36 Zofaḥning oоɣli Suaḥ, Ḥarnəfər, Xual, Beri, Imraḥ,
37 Bezər, Hod, Xamma, Xilxaḥ, Itran wə Bəərah idi.
38 Yətərning oоɣulliri Yəfunnəḥ, Pispaḥ wə Ara idi.
39 Ullaning oоɣulliri Araḥ, Hanniəl wə Riziya idi. **40**
Bularning ḥəmmisi Axirning əwladliri bolup, ḥər ḳaysisi
jəmət baxliri, alamət batur jəngqilər, yolbaxqilar idi;
ularning jəmətliri boyiqə nəsəbnamigə tizimlanoɣanda,
jənggə qiḳilaydioɣanliri jəmiy yigirmə altə ming idi.

8 Binyaminning tunji oоɣli Bela, ikkinqi oоɣli Axbəl,
üqinqi oоɣli Aharaḥ, **2** tətinqi oоɣli Nohaḥ, bəxinqi
oоɣli Rafa idi. **3** Belaning oоɣulliri Addar, Gera, Abiḥud,
4 Abixua, Naaman, Ahoaḥ, **5** Gera, Xefufan wə Ḥuram
idi. **6** Təwəndikilər əhudning əwladliri: — Naaman,
Ahiyaḥ wə Gera (əslidə ular Gebaliḳlarning jəmət bexi
idi. Gebaliḳlar Manaḥatḳa kəqürüwetilgənidi. Bularni
kəqürüwətküqi bolsa Gera idi; uningdin Uzza bilən
Ahiḥud tərəlgən). **8** Xaḥaraim Ḥuxim bilən Baara degən
ikki ayalini ḳoyuwətkəndin keyin Moab diyarida oоɣul
pərzənt kərgən. **9** Uning Hodəx degən ayalidin Yobab,
Zibiya, Mexa, Malkam, **10** Yəuz, Xaḳiya, Mirmaḥ degən
oоɣullar tərəlgən; uning bu oоɣullirining ḥəmmisi jəmət
bexi boloɣanidi. **11** Ḥuximdinmu uningoɣa Abitub, əlpaal
degən oоɣullar tərəlgən. **12** əlpaalning oоɣulliri Ebər,
Mixam wə Xeməd (Xeməd Ono bilən Lod degən ikki
xəḥərni wə ularoɣa təwə yeza-kəntlərni bina ḳiloɣan),
13 Beriyaḥ wə Xema idi. U ikkisi Ayjalondikilər iqidə
jəmət baxliri bolup, Gat aḥalisini ḳoоɣliwətkənidi. **14**
Ahiyo, Xaxaḳ, Yərəmot, **15** Zəbadiya, Arad, Edər, **16**
Mikail, Ixpaḥ wə Yoha bolsa Beriyaḥning oоɣulliri idi. **17**
Zəbadiya, Məxullam, Ḥizki, Hebər, **18** Ixmeray, Yezliya
wə Yobablarning ḥəmmisi əlpaalning oоɣulliri idi. **19**
Yakim, Zikri, Zabdi, **20** əliyənay, Ziltay, əliyəl, **21**
Adaya, Beraya wə Ximratlar Ximəyning oоɣulliri idi.
22 Ixpan, Ebər, əliyəl, **23** Abdon, Zikri, Ḥanan, **24**
Ḥananiya, Elam, Antotiya, **25** Efdeaḥ wə Pənuəllər
Xaxaḳning oоɣulliri idi. **26** Xamxiray, Xehariya, Ataliya,
27 Yaarexiya, əliya wə Zikrilar Yəroḥamning oоɣulliri idi.
28 Yuḳirikilarning ḥəmmisi nəsəbnamilərdə hatiriləngən
jəmət bexi idi; bular ḥəmmisi mətiwərlər bolup,
Yerusalemoɣa makanlaxḳanidi. **29** Gibeonning atisi
Jəiyəl Gibeonoɣa makanlaxḳanidi; uning ayalining ismi
Maakaḥ idi. **30** Uning tunji oоɣli Abdon, ḳaloɣan oоɣulliri
Zur, Kix, Baal, Nadab, **31** Gedor, Ahiyo, Zekər wə
Miklot idi; **32** Miklottin Ximeya tərəlgən. Bularmu
ḳerindaxliri bilən Yerusalemda ḳoxna olturuxatti. **33**
Nərdin Kix tərəlgən; Kixtin Saul tərəlgən; Sauldin
Yonatan, Malkixua, Abinadab wə Ex-Baal tərəlgən.
34 Merib-Baal Yonatanning oоɣli idi; Mikaḥ Merib-
Baaldin tərəlgən. **35** Mikaḥning oоɣulliri Piton, Mələk,
Tariya wə Aḥaz idi. **36** Aḥazdin Yəḥoaddaḥ tərəlgən;
Yəḥoaddaḥdin Aləmət, Azmawət wə Zimri tərəlgən;
Zimridin Moza tərəlgən; **37** Mozadin Binea tərəlgən;
Bineaning oоɣli Rafa, Rafaning oоɣli Eliasaḥ, Eliasaḥning
oоɣli Azəl idi. **38** Azəlning altə oоɣli bar idi, ularning
ismi Azrikam, Bokeru, Ixmail, Xeariya, Obadiya wə
Ḥanan idi; bularning ḥəmmisi Azəlning oоɣulliri idi.
39 Azəlning inisi Yexəkning tunji oоɣlining ismi Ulam,
ikkinqi oоɣlining ismi Yeux, üqinqi oоɣlining ismi əlifələt
idi. **40** Ulamning oоɣullirining ḥəmmisi batur jəngqi,
okyaqi idi; ularning oоɣulliri wə nəwriliri naḥayiti kəp
bolup, jəmiy bir yüz əllik idi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi
Binyamin əwladliridin idi.

9 Pütkül Israillar nəsəb boyiqə tizimoɣa elinoɣanidi.
Mana, ular «Israil padixaḥlirining hatirisi» degən
kitaboɣa pütülgəndur. **2** Yəḥudalar bolsa asiylik
ḳiloɣanlikidin Babiloɣa sürgün ḳilinoɣan. Ḥəmmidin
awwal ḳaytip kelip əz zemini wə əz xəḥərlirigə
makanlaxḳanlar bolsa bir ḳisim Israillar, kaḥinlar,
Lawiylar wə ibadəthana hizmətkarliri idi. **3** Yerusalemoɣa
makanlaxḳanlar bolsa Yəḥuda ḳəbilisi, Binyamin ḳəbilisi,
əfraim ḳəbilisi wə Manassəḥ ḳəbilisidin bir ḳisimliri idi.
4 Ularning iqidə Yəḥudaning oоɣli Pərəzning əwladliridin
Utay bar idi; Utay Ammiḥudning oоɣli, Ammiḥud
Omrining oоɣli, Omri Imrining oоɣli, Imri Banining oоɣli
idi. **5** Xiloḥning əwladliri iqidə uning tunji oоɣli Asaya
wə uning oоɣulliri bar idi. **6** Zərahning əwladliridin
Yəuel wə ularning uruḳ-tuoɣḳanliri bolup jəmiy altə
yüz toḳsan adəm bar idi. **7** Binyaminning əwladliri
iqidə Ḥassinuaḥning əwrisi, Ḥodawiyaning nəwrisi,
Məxullamning oоɣli Sallu bar idi; **8** yənə Yərəoḥamning
oоɣli Yibniya, Mikrining nəwrisi, Uzzining oоɣli Elaḥ
wə Ibiniyaning əwrisi, Reuəlning nəwrisi, Xəfatiyaning
oоɣli Məxullam **9** ḥəmdə ularning uruḳ-tuoɣḳanliri
bar idi; ular nəsəbnamisi boyiqə tizimlanoɣanda jəmiy
toḳḳuz yüz əllik altə adəm idi. Yuḳirida tiloɣa elinoɣanlar
əz jəmətigə jəmət bexi idi. **10** Kaḥinlar iqidə Yədaya,
Yəḥoyarib, Yaḳin wə **11** Azariya bar idi. Azariya Hudaning
əyini baxḳuroɣuqi bolup, Ḥilḳiyaning oоɣli, Ḥilḳiya
Məxullamning oоɣli, Məxullam Zadokning oоɣli, Zadok
Merayotning oоɣli, Merayot Ahitubning oоɣli idi. **12** Yənə
Malkiyaning əwrisi, Paxhurning nəwrisi, Yərəoḥamning
oоɣli Adaya ḥəmdə Adiyəlning oоɣli Maasay bar idi;
Adiyəl Yaḥzəraḥning oоɣli, Yaḥzəraḥ Məxullamning oоɣli,
Məxullam Məxillemitning oоɣli, Məxillemit Immərning
oоɣli idi. **13** Ularning ḳerindaxliri ḥəmmisi jəmət baxliri
bolup, jəmiy bir ming yəttə yüz atmix adəm idi; ularning
ḥəmmisi Hudaning əyidiki hizmətlərni ḳilixḳa bekitilgən

iḳtidarliḳ kixilər idi. **14** Lawiy ḳəbilisidin Mərarining
əwladliri iqidə Ḥaxabiyaning əwrisi, Azrikamning
nəwrisi, Ḥaxxubning ooɣli Xemaya bar idi; **15** Yənə
Baḳbaḳḳar, Ḥərəx, Galal wə Asafning əwrisi, Zikrining
nəwrisi, Mikaning ooɣli Mattaniya; **16** yənə Yədutunning
əwrisi, Galalning nəwrisi, Xemayaning ooɣli Obadiya
ḥəmdə əlkanaḥning nəwrisi, Asaning ooɣli Bərəkiya
bar idi; bularning ḥəmmisi Nitofatliḳlarning yeza-
kəntlirigə makanlaxḳanidi. **17** Dərwaziwənlər Xallum,
Aḳḳub, Talmon, Ahiman wə ularning ḳerindaxliri idi;
Xallum ularning bexi idi. **18** Ular taki ḥaziroɣiqə xərḳ
tərəptiki «padixaḥning dərwazisi»da [dərwaziwənlik]
ḳilip kəlməktə; ular ilgiri Lawiylarning qedirgaḥida
dərwaziwənlik ḳiloɣanidi. **19** Korəning əwrisi, Ebiasafning
nəwrisi, Koraḥning ooɣli Xallum ḥəmdə uning atisining
jəmətidiki ḳerindaxliri boloɣan Koraḥiylar [Hudaning
əyining] hizmitini baxḳuratti, qedirning ixiklirini
baḳatti; ularning ata-bowiliri əslidə Pərwərdigarning
qedirgaḥini baxḳuruxḳa ḳoyuloɣan, [ibadət] qedirining
ixikini baḳḳanidi. **20** Ilgiri əliazarning ooɣli Finiḥas
ularning yolbaxqisi boloɣan; Pərwərdigar uning bilən
billə boloɣan. **21** Məxələmiyaning ooɣli Zəkəriya
bolsa jamaət qedirining dərwaziwəni boloɣanidi. **22**
Dərwaziwənlikkə tallanoɣan bu kixilər jəmiy ikki yüz
on ikki kixi idi; ular əz yeza-kəntliridə, nəsəbliri
boyiqə tizimlanoɣan (əslidə Dawut wə aldin kərgüqi
Samuil ularni amanət ḳilinoɣan wəzipilirigə bekitkənidi.
23 Ular wə ularning əwladliri Pərwərdigarning əyi,
yəni muḳəddəs qedirning ixik-dərwazilirini beḳixḳa
bekitilgənidi). **24** Xərḳiy, oɣərbiy, ximaliy wə jənubiy
ixik-dərwazilirida dərwaziwənlər bekitilgənidi. **25**
Ularning yeza-kəntlərdə olturuxluḳ ḳerindaxliri bolsa
ḥər yəttə kündə nəwət boyiqə kelip ular bilən birgə
hizməttə bolatti. **26** Tət dərwaziwən begi Lawiylardin idi;
ularoɣa tapxuruloɣini Pərwərdigarning əyidiki ambar-
həzinilərni beḳix idi. **27** Beḳix məs'uliyiti ularning
üstidə boloɣaqḳa, ular keqidə Pərwərdigarning əyining
ətrapidiki orunlirida turatti ḥəmdə ḥər küni ətigəndə
ixik-dərwazilarni eqixḳa məs'ul idi. **28** Ulardin bir ḳismi
[ibadəthana] hizmitidə ixlitilidioɣan əswab-üskünilərgə
məs'ul idi; ular sanap əpqiḳip, sanap əpkirip ḳoyatti.
29 Ularning yənə bir ḳismi tapxuruloɣini boyiqə ḳaqa-
ḳuqilar wə muḳəddəs jaydiki barliḳ əswab-üskünilər,
xundaḳla aḳ un, xarab, zəytun meyi, məstiki wə
huxbuy buyumloroɣa məs'ul idi. **30** Kaḥinlarning
ooɣulliridin bəzilər huxbuy buyumlardin ətir yasaytti. **31**
Lawiylardin Mattitiyaḥ, yəni Koraḥiylardin Xallumning
tunji ooɣlining wəzipisi ḳazan neni etixkə məs'ul idi. **32**
Ularning ḳerindaxliri, Koḥatning əwladliri iqidə «təḳdim
nan»oɣa məs'ul bolup, ḥər xabat küni tizidioɣanoɣa
nanlarni təyyarlaytti. **33** Lawiylarning jəmət baxliri
boloɣan nəɣmiqilər ibadəthanidiki əylərdə turup, baxḳa
hizmətlərni ḳilmay, keqə-kündüz əz ixliri bilənla bolatti.
34 Yuḳiridiki kixilərning ḥəmmisi Lawiylar iqidiki
yolbaxqilar bolup, ḥəmmisi əz nəsəbi boyiqə jəmət
bexi idi; bularning ḥəmmisi Yerusalemda turatti. **35**
Gibeonning atisi Jəiyəl Gibeonoɣa makanlaxḳanidi.
Uning ayalining ismi Maakaḥ idi. **36** Uning tunji ooɣli
Abdon, ḳaloɣan ooɣulliri Zur, Kix, Baal, Nər, Nadab, **37**
Gedor, Ahiyo, Zəkəriya wə Miklot idi. **38** Miklottin
Ximeyam tərəlgən. Bularmu əzlirining ḳerindaxlirining
yenida Yerusalemda ḳoxna olturuxatti. **39** Nərdin
Kix tərəlgən, Kixtin Saul tərəlgən, Sauldin Yonatan,
Malkixuya, Abinadab wə Ex-Baal tərəlgən. **40** Merib-Baal
Yonatanning ooɣli idi; Merib-Baaldin Mikaḥ tərəlgən. **41**
Mikaḥning ooɣulliri Piton, Mələk, Taḥriya wə Aḥaz idi.
42 Aḥazdin Yaraḥ tərəldi; Yaraḥdin Aləmət, Azmawət
wə Zimri tərəlgən. Zimridin Moza tərəlgən; **43** Mozadin
Binea tərəlgən; Bineaning ooɣli Refaya, Refayaning ooɣli
Eliasaḥ, Eliasaḥning ooɣli Azəl idi. **44** Azəlning altə ooɣli
bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokeru, Ixmail, Xeariya,
Obadiya wə Ḥanan idi; bularning ḥəmmisi Azəlning
ooɣulliri.

10 Filistiylər Israillaroɣa ḥujum ḳiliwidi, Israillar
Filistiylərning aldidin ḳaqti, ular Gilboa teoɣida
ḳirip yoḳitildi. **2** Filistiylər Saul bilən uning ooɣullirini
tap besip ḳooɣlidi; ular ahiri Saulning ooɣulliridin
Yonatan, Abinadab, malki-xualarni urup əltürdi. **3**
Sauloɣa ḳarxi jəng intayin xiddətlik boldi; okyaqilar
Sauloɣa yetixip okya etip uni yarilandurdi. **4** Andin
Saul yaraoɣ kətürgüqisigə: Ḳiliqingni suoɣurup meni
sanjip əltürüwətkin; bolmisa bu hətnisizlər kelip meni
sanjip, meni horluḳḳa ḳoyuxi mumkin, dedi. Lekin
yaraoɣ kətürgüqisi intayin ḳorḳup ketip, unimidi.
Xuning bilən Saul ḳiliqni elip üstigə əzini taxlidi.
5 Yaraoɣ kətürgüqisi Saulning əlginini kərüp, umu
ohxaxla əzini ḳiliqning üstigə taxlap uning bilən
təng əldi. **6** Xuning bilən Saul, üq ooɣli ḥəm pütün
ailisidikilər xu kündə biraḳla əldi. **7** Əmdi wadida
turoɣan Israillar əskərlirining ḳaqḳanliḳini wə Saul
bilən ooɣullirining əlginini kərginidə, ular xəḥərlirini
taxlap ḳaqti, Filistiylər kelip u jaylarda orunlaxti. **8**
Əmdi xundaḳ boldiki, ətisi Filistiylər əltürülgənlərning
kiyim-keqəklirini salduruwaloɣili kəlgəndə Gilboa teoɣida
Saul bilən ooɣullirining əlük yatḳanliḳini kərdi-də, **9**
kiyimlirini saldurup, kallisini wə sawut-yaraoɣlirini
elip kətti ḥəmdə bularni Filistiylərning zeminining
ḥəmmə yərlirigə apirip, əz butlirioɣa wə həlḳḳə hux
həwər yətküzdi. **10** Ular Saulning sawut-yaraoɣlirini
ularning buthanisida ḳoyup, kallisini Dagon buthanisioɣa
esip ḳoydi. **11** Əmdi Yabəx-Gileadda olturoɣuqilar
Filistiylərning Sauloɣa barliḳ ḳiloɣanlirini angliioɣanda
12 ularning iqidiki ḥəmmə baturlar atlinip, Saul bilən
ooɣullirining jəsətlirini elip, ularni Yabəxkə ḳayturup
kelip, Yabəxtiki dub dərihining tüwigə dəpnə ḳildi wə
yəttə kün roza tutti. **13** Xuning bilən Saul Pərwərdigaroɣa
ḳiloɣan wapasizliḳi üqün əldi; u Pərwərdigarning
səz-kalamioɣa kirməy wə ḥətta Pərwərdigardin yol
sorimay, bəlki palqi jinkəxning yenioɣa berip uningdin
yol sorioɣanidi. Xunga Pərwərdigar uni əltürüp,
padixaḥliḳini Yəssəning ooɣli Dawutḳa ətküzüp bərdi.

11 U qaoɣda barliḳ Israil jamaiti Ḥebronoɣa kelip
Dawutning ḳexioɣa yioɣilixip: «Ḳarisila, biz
əzlirining ət-səngəkliridurmiz! **2** Burun Saul bizning
üstimizdə səltənət ḳiloɣandimu Israil həlḳigə jənggə
qiḳip-kirixkə yolbaxqi boloɣan əzliri idila. Əzlirining
Hudaliri boloɣan Pərwərdigarmu əzlirigə: — Sən Mening
həlḳim Israilning padiqisi bolup ularni baḳisən wə
Israilning əmiri bolisən, degənidi» — dedi. **3** Xuning

bilən Israil akṣakallirining ḥəmmisi Ḥebronoŋa kelip
padixaḥ Dawutning ḳexioŋa kelixti; Dawut Ḥebronda
Pərwərdigarning aldida ular bilən bir əḥdə tüzüxti.
Andin ular Pərwərdigarning Samuilning wastisi bilən
eytḳini boyiqə, Dawutni Məsiḥ ḳilip, Israilni idarə
ḳilixḳa padixaḥ ḳilip tiklidi. **4** Dawut bilən barlıḳ
Israil həlḳi Yerusalemoŋa kəldi (Yerusalem xu qaoŋda
«Yəbus» dəp atilatti, zemindiki aḥalə boloŋan Yəbusiylar
xu yərdə turatti). **5** Yəbus aḥalisi Dawutḳa: «Sən
bu yərgə ḥeqḳaqan kirəlməysən!» dedi. Biraḳ Dawut
Zion degən ḳoroŋanni aldi (xu yər «Dawutning xəḥiri»
dəpmu atilidu). **6** Dawut: «Kim aldi bilən Yəbusiylaroŋa
ḥujum ḳilsa, xu kixi yolbaxqi wə sərdar bolidu» dedi.
Zəruiyaning ooŋli Yoab aldi bilən atlinip qiḳip, yolbaxqi
boldi. **7** Dawut ḳoroŋanda turatti, xunga kixilər u
ḳoroŋanni «Dawut xəḥiri» dəp ataxti. **8** Dawut xəḥərni
Millodin baxlap tət ətrapidiki sepilioŋiqə yengiwaxtin
yasatti; xəḥərning ḳaloŋan ḳismini Yoab yasatti. **9** Dawut
kündin küngə ḳudrət tapti, qünki samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar uning bilən billə idi. **10**
Təwəndikilər Dawutning palwanliri iqidə yolbaxqilar
idi; ular Pərwərdigarning Israiloŋa eytḳan səzi boyiqə
pütkül Israil bilən birlixip, Dawutning padixaḥliḳini
mustəḥkəm ḳilip, birliktə uni padixaḥ ḳilixḳa küqidi.
11 Təwəndikilər Dawutning palwanlirining tizimliki
boyiqə hatiriləngəndur: — Ḥakmoniylardin boloŋan
Yaxobiam yolbaxqilar iqidə bexi idi; u nəyzisini piḳiritip
bir ḳetimdila üq yüz adəmni əltürgən. **12** Uningdin ḳalsa
Ahohiy Dodoning ooŋli əliazar bolup, u «üq palwan»ning
biri idi; **13** Ilgiri Filistiylər Pas-Dammimda jəng ḳilixḳa
yioŋiloŋanda, u Dawut bilən u yərdə idi. U yərdə arpa
əsüp kətkən bir etizliḳ bolup, həlḳ Filistiylərning aldidin
bədər ḳaqḳanidi; **14** ular bolsa etizliḳning otturisida
turuwelip, ḥəm etizliḳni ḳooŋdioŋan, ḥəm Filistiylərni
tarmar ḳiloŋan; Pərwərdigar ənə xu yol bilən ularni
oŋayət zor oŋəlibigə erixtürgən. **15** Ottuz yolbaxqi iqidin
[yənə] üqəylən Ḳoram taxliḳtiki Adullamning oŋarioŋa
qüxüp Dawutning yenioŋa kəldi. Filistiylərning ḳoxuni
bolsa «Rəfayim jiloŋisi»da bargaḥ ḳuroŋanidi. **16** Bu
qaoŋda Dawut ḳoroŋanda, Filistiylərning ḳarawulgaḥi
Bəyt-Ləḥəmdə idi. **17** Dawut ussap: «Aḥ, birsi manga
Bəyt-Ləḥəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su
əkilip bərgən bolsa yahxi bolatti!» dewidi, **18** bu üq
palwan Filistiylərning ləxkərgaḥidin bəsüp ətüp, Bəyt-
Ləḥəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su tartti
wə Dawutḳa elip kəldi; lekin u uningdin iqkili unimidi,
bəlki suni Pərwərdigaroŋa atap təküp: **19** «Hudayim
bu ixni məndin neri ḳilsun! Mən ḥayatining həwptə
ḳelixioŋa ḳarimioŋan bu kixilərning ḳenini iqsəm ḳandaḳ
bolidu? Qünki buni ular ḥayatining həwptə ḳelixioŋa
ḳarimay elip kəlgən!» dedi. Xunga Dawut bu suni
iqkili unimidi. Bu üq palwan ḳiloŋan ixlar dəl xular
idi. **20** Yoabning inisi Abixay üqining bexi idi; u üq
yüz adəm bilən ḳarxilixip nəyzisini piḳiritip ularni
əltürdi. Xuning bilən u bu «üq palwan» iqidə nami
qiḳḳanidi. **21** U muxu «üq palwan» iqidə ḥəmmidin
bək ḥərmətkə sazawər boloŋan bolsimu, lekin yənila
awwalḳi üqəyləngə yətməytti. **22** Yəḥoyadaning ooŋli
Binaya Kabzəəldin bolup, bir batur palwan idi; u kəp
ḳaltis ixlarni ḳiloŋan. U Moabiy Ariəlning ikki ooŋlini
əltürgən. Yənə ḳar yaoŋḳan bir küni azgaloŋa qüxüp, bir
xirni əltürgənidi. **23** U yənə ḳolida bapkarning oḳidək
bir nəyzisi bar, boyining egizliki bəx gəz kelidioŋan bir
Misirliḳni ḳətl ḳildi; u bir ḥasa bilən uningoŋa ḥujum
ḳilip, uning nəyzisini ḳolidin tartiwelip əz nəyzisi bilən
əltürdi. **24** Yəḥoyadaning ooŋli Binaya mana bu ixlarni
ḳiloŋan. Xuning bilən üq palwan iqidə nam qiḳaroŋanidi.
25 Mana, u ḥeliḳi ottuz palwandinmu bəkrək xəḥrət
ḳazanoŋan bolsimu, lekin aldinḳi üq palwanoŋa yətməytti.
Dawut uni əzining pasiban begi ḳilip təyinligən. **26**
Ḳoxundiki palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asaḥəl,
Bəyt-Ləḥəmlik Dodoning ooŋli əlḥanan, **27** Ḥarorluḳ
Xammot, Pilonluḳ Ḥələz, **28** Təkoaliḳ Ikkəxning ooŋli
Ira, Anatotluḳ Abiezər, **29** Huxatliḳ Sibbəkay, Ahoḥluḳ
Ilay, **30** Nitofatliḳ Maḥaray, Nitofatliḳ Baanaḥning ooŋli
Hələb, **31** Binyamin əwladliridin Gibeaḥliḳ Ribayning
ooŋli Ittay, Piratonluḳ Binaya, **32** Gaax wadiliridin
kəlgən Huray, Arbatliḳ Abiyəl, **33** Baḥarumluḳ Azmawət,
Xalbonluḳ Elyaḥba, **34** Gizonluḳ Ḥaxəmning ooŋulliri,
Ḥararliḳ Xagining ooŋli Yonatan, **35** Ḥararliḳ Sakarning
ooŋli Aḥiyam, Urning ooŋli Elifal, **36** Məkəratliḳ Ḥəfər,
Pilonluḳ Ahiyaḥ, **37** Karməllik Ḥəzro, əzbayning ooŋli
Naaray, **38** Natanning inisi Yoel, Ḥagrining ooŋli Mibḥar,
39 Ammonluḳ Zələk, Zəruiyaning ooŋli Yoabning yaraoŋ
kətürgüqisi boloŋan Bəərotluḳ Naḥaray, **40** Itriliḳ Ira,
Itriliḳ Garəb, **41** Ḥittiy Uriya, Aḥlayning ooŋli Zabad, **42**
Rubən ḳəbilisidin Xizaning ooŋli, Rubənlər iqidə yolbaxqi
boloŋan Adina wə uningoŋa əgəxkən ottuz adəm, **43**
Maakaḥning ooŋli Ḥanan, Mitniliḳ Yoxafat, **44** Axtaratliḳ
Uzziya, Aroərlik Hotamning ooŋli Xama bilən Jəiyəl, **45**
Ximrining ooŋli Yediyayəl bilən uning inisi tiziliḳ Yoha,
46 Maḥawiliḳ əliyəl, əlnaamning ooŋulliri Yəribay bilən
Yoxawiya, Moabliḳ Yitma, **47** əliyəl, Obəd wə Məzobaliḳ
Yaasiyəllərdin ibarət idi.

12 Dawut kixning ooŋli Saulning besimi səwəbidin
Ziklagda yoxurunup yatḳan qaoŋda munu kixilər
Dawutning yenioŋa kelixti (ularning ḥəmmisi Dawutḳa
jəng ḳilixta yardəm bərgən baturlardin idi; **2** oḳya
bilən ḳorallanoŋan bolup, ong ḳoli bilənmu, sol ḳoli
bilənmu oḳya wə saloŋa atalaytti; ular Saulning Binyamin
ḳəbilisidin boloŋan tuoŋḳanliri idi): **3** — ularning
yolbaxqisi Ahiezər, andin ḳalsa Yoax bolup, ikkisi
Gibeaḥliḳ Xemaaḥning ooŋli idi; yənə Azmawətning ooŋli
Yəziyəl bilən Pələtmu; yənə Bərakaḥ bilən Anatotluḳ
Yəḥu, **4** Gibeonluḳ Yixmayamu bar idi. Yixmaya «ottuz
palwan» iqidə batur bolup xu ottuzioŋa yetəkqilik
ḳiloŋuqi idi; yənə Yərəmiya, Yaḥaziyəl, Yoḥanan wə
Gədəratliḳ Yozabad, **5** əluzay, Yərimot, Bialiya, Xəmariya,
Harufluḳ Xəfatiya, **6** Koraḥliḳlardin boloŋan əlkanaḥ,
Yixiya, Azarəl, Yoezər wə Yaxobiamlar; **7** yənə Gədorluḳ
Yəroḥamning ooŋli Yoelaḥ bilən Zəbadiya bar idi. **8** Gad
ḳəbilisidin bəzilər qəldiki ḳoroŋanoŋa berip Dawutḳa
beḳindi. Ularning ḥəmmisi jənggə maḥir, ḳalḳan wə
nəyzə bilən ḳorallanoŋan batur jəngqilər idi; ularning
turḳi bəəyni xiroŋa, qaḳḳanliḳi bəəyni taoŋdiki bəḳəngə
ohxaytti. **9** Ularning birinqisi Ezər, ikkinqisi Obadiya,
üqinqisi Eliab, **10** tətinqisi Mixmannaḥ, bəxinqisi
Yərəmiya, **11** altinqisi Attay, yəttinqisi əliyəl, **12**
səkkizinqisi Yoḥanan, tokḳuzinqisi əlzabad, **13** oninqisi
Yərəmiya, on birinqisi Makbannay idi. **14** Bularning

ھەممىسى Gad قەبىلىسىدىن، قوخۇن ئىقىدە سەردارلار ئىدى؛ ەڭ
كىچىك يۈز لەخكەرگە، ەڭ قوڭغۇ مىڭ لەخكەرگە يەتەكچى ئىدى.
15 بىرىنچى ئايدا، ئىوردان دەريەسى تېخىپ كېرىۋاقتىن ئاخقان
قاۋۇدا، دەريادىن ەتۈپ، خەرىقە ۋە ئۆرىكە قاراۋىدىۋان
بارلىق جىلۋىلاردىكىلەرنى تىرىپىرەن قىلىپ قاقۇرۇۋانلار
دەل مۇخۇ ئادەملەر ئىدى. 16 بىنيامىن قەبىلىسى بىلەن
يەھۇدا قەبىلىسىدىنمۇ كىچىلەر قوروۋانىۋا كېلىپ داۋۇتقا
بېكىنىۋان. 17 داۋۇت قېقىپ ئۇلارنى قارشى ئېلىپ: «ەگەر سىلەر
تىنچلىق نىيىتىدە مانگا يارداەم بېرىشكە كەلگەن بولسانگلار،
سىلەر بىلەن بىر جان بىر دىل بولىمەن، لېكىن قوللىرىمدا ھېچ
ناھەقلىق بولمىۋاتقان مېنى دۈشمەنلىرىمگە سېتىۋەتمەكچى
بولسانگلار، ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ ئۇدىسى بۇنى نەزىرىگە ئېلىپ
ھەكۈم قىلىۋاتقاي!» — دېدى. 18 بۇ قاۋۇدا ئۇدىنىڭ
روھى ھېلىقى ئوتتۇز پالۋاننىڭ يولباشچىسى ئامىساۋۋاتقا
قۈشىۋېدى، ئۇ: «ئاھ داۋۇت، بىز سانگا بېكىندۇقمىز؛ ئاھ
يەسسەنىڭ ئوغلى، بىز سەن بىلەن بىللىدۇرمىز؛ ئەزۈنگە
ئامان-تىنچلىق، ئامان-تىنچلىق بولۇۋاي! سانگا يارداەم
بەرگۈچىلەرگىمۇ ئامان-تىنچلىق بولۇۋاي! قۈنكى سېنىڭ
ئۇدايىڭ سانگا مەددەتكاردۇر» خۇنىڭ بىلەن داۋۇت
ئۇلارنى قېلىپ كېلىپ، «زەربىدار ەتراەت باشلىقلىرى» قىلدى. 19
داۋۇت ئىلگىرى فىلىستىيلەر بىلەن بىرلىكتە ساۋلۇۋاتقا قارشى
ئۇرۇشقا ئاتلانۇۋاتقاندا، مانەسسەھ قەبىلىسىدىكى بەزىلەر
داۋۇت تەرەپكە ەتتى (لېكىن ئۇلار [فىلىستىيلەرگە] يارداەم
بەرمىدى، قۈنكى فىلىستىيلەرنىڭ ەمىرلىرى: «داۋۇت ەز
ئۆجىسى ساۋۇل تەرەپكە ەتۈپ كېتىشى مۇمكىن، ئۇنداقتا
بېشىمىز كەتمەي قالمايدۇ!» دەپ مەسلىھەتلىشىپ ئۇلارنى
قايتۇرۇپ كەتمەكچى بولۇۋاتاتى). 20 داۋۇت زىكلاگقا
قايتىپ بارۇۋاتقاندا، مانەسسەھ قەبىلىسىدىكى ئادناھ، يوزابەد،
يەدىيايەل، مىكائىل، يوزابەد، ئېلىھۇ، زىلتايلار كېلىپ ئۇنىڭغا
قوشۇلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى مانەسسەھ قەبىلىسىنىڭ
مىڭبېشىلىرى ئىدى. 21 ئۇلار داۋۇت قاراقچىلارغا قارشى
جەڭ قىلۋاتقاندا ئۇنىڭغا يارداەملەشتى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسى
باتۇر پالۋانلار، قوشۇندىكى يولباشچىلار ئىدى. 22 قۈنكى ئۇ
كۈنلەردە داۋۇتقا يارداەم بېرىش ئۈچۈن ھەر كۈنى ئادەملەر
كېلىپ قوشۇلۇپ، ھۇددى ئۇدىنىڭ قوشۇنىدەك زور بىر
قوشۇن بولۇپ قېتىشتى. 23 پەرۋەردىگارنىڭ سۆز-كالامى
ەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ، ساۋۇلنىڭ پادىشاھلىقىنى داۋۇتقا ئېلىپ
بېرىشقا بولۇۋاتقان جەڭچىلەر يولباشچىلىرى
بىلەن ئېبرانىۋا، ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ئۇلارنىڭ سانى
تەۋەندىكىچە: — 24 يەھۇدالاردىن قالقان ۋە نەيزە بىلەن
قوراللانۇۋاتقانلار جەمئى ئالتە مىڭ سەككىز يۈز كىشى بولۇپ،
ھەممىسى جەنگە تەييارلانۇۋاتاتى. 25 ئىمئونلاردىن
جەنگە تەييارلانۇۋاتقان باتۇر جەنگچىلەر جەمئى يەتتە مىڭ
بىر يۈز كىشى، 26 لاۋىيلاردىن جەمئى تەت مىڭ ئالتە يۈز كىشى؛
27 يەھوياداەدىن ھارۇنلارنىڭ جەمەت بېشى بولۇپ، ئۇنىڭغا
ەگەشكەنلەر جەمئى ئۈچ مىڭ يەتتە يۈز كىشى ئىدى. 28 يەنە
يېقىن بىر باتۇر جەنگچى زادوق ۋە ئۇنىڭ جەمەتىدىن يىگىرمە
ئىككى يولباشچى بار ئىدى. 29 بىنيامىنلاردىن، ساۋۇلنىڭ ئۇرۇق-
تۇغقانلىرىدىنمۇ ئۈچ مىڭ كىشى بار ئىدى؛ ئۇ قاۋۇقا قەدەر
بۇلارنىڭ كەپىنچىسى ساۋۇل جەمەتىنى قوللاپ كەلمەكتە ئىدى.
30 ەفرائىملاردىن، ەز جەمەتلىرىدە يۈز-ئابرۇي تاپقان باتۇر
ەزىمەتلەر جەمئى يىگىرمە مىڭ سەككىز يۈز كىشى ئىدى. 31
مانەسسەھ يېرىم قەبىلىسى ئىچىدە نامى پۈتۈلگەن، داۋۇتنى
پادىشاھ قىلىپ تىكلەشكە كەلگەنلەر جەمئى ئون سەككىز مىڭ
كىشى ئىدى. 32 ئىسساكارلاردىن زامان-ۋەزىيەتنى قۈشىنىدىغان،
ئىسرائىلنىڭ قانداق قىلىشى كېرەكلىكىنى بىلىدىغان يولباشچىلار
جەمئى ئىككى يۈز كىشى ئىدى؛ ئۇلارنىڭ ھەممە قېرىنداشلىرى
ئۇلارنىڭ ەمرىگە بويسۇنۇتتى. 33 زەبۇلۇنلاردىن جەنگە
تەييارلانۇۋاتقان، ھەرخىل قورال-ياراقلار بىلەن قوراللانۇۋاتقان،
ئالا كەڭگۈللۈك قىلماي ئۇرۇشۇۋاتقان، داۋۇتنىڭ يارداەمىگە كەلگەن
جەمئى ەللىك مىڭ كىشى ئىدى. 34 نافتالىلاردىن يولباشچى
بولۇۋاتقان مىڭ كىشى بار ئىدى؛ ئۇلارغا ەگىشىپ قولىغا قالقان
ۋە نەيزە ئالغانلار جەمئى ئوتتۇز يەتتە مىڭ كىشىگە يەتتى.
35 دانلاردىن جەنگە تەييارلانۇۋاتقان جەمئى يىگىرمە سەككىز
مىڭ ئالتە يۈز كىشى ئىدى. 36 ئاشىرلاردىن جەنگە قېقىپ قوشۇن
سېپىگە ئاتلىنىشقا تەييار بولۇۋاتقان جەمئى كېرىك مىڭ كىشى ئىدى.
37 ئىوردان دەريەسىنىڭ خەرىق تەرىپىدىكى رۇبەن قەبىلىسى،
گاد قەبىلىسى ۋە مانەسسەھ يېرىم قەبىلىسىدىن قولىغا
ھەرخىل قورال-ياراق ئېلىپ جەنگە تەييارلانۇۋاتقان جەمئى بىر
يۈز يىگىرمە مىڭ كىشى ئىدى. 38 يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنۇۋاتقان
بۇ ەزىمەتلەرنىڭ ھەربىي يۈرۈش تەخشى بولۇپ، داۋۇتنى
پۈتكۈل ئىسرائىل ئۈستىگە پادىشاھ قىلىپ تىكلەش ئۈچۈن بىر جان بىر
دىل بولۇپ، ئېبرانىۋا كېلىشكەنىدى؛ قالغان ئىسرائىللارمۇ بىر
نىيەت بىر مەقسەتتە داۋۇتنى پادىشاھ قىلىپ تىكلىمەكچى
بولۇشقانىدى. 39 ئۇلار ئۇ يەردە داۋۇت بىلەن ئۈچ كۈن بىللە
يەپ-ئىچىپ ئۆزىلەندى، قۈنكى ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى ئۇلارغا
تەييارلاپ قويۇشقانىدى. 40 ئۇلارنىڭ ەپقۇرىسىدىكى ھەلقلەر،
ھەتتا ئىسساكار، زەبۇلۇن ۋە نافتالىلارنىڭ زېمىنىدىكىلەر
ئېشەك، تەگە، ئېقىر ۋە كالىلارغا ئارتىپ ئۇلارغا ناھايىتى
كەپ ئوزۇقلۇق ئېلىپ كەلگەن؛ ئۇلار زور مىقدارداەكى ئۇن، ەنجۈر
پوخىلى، ئۈزۈم پوخىلى، ئارەب، زەيتۇن مېيى ۋە نۇرۇنلار
قوي-كالىلارنى يەتكۈزۈپ بېرىشكەنىدى؛ پۈتكۈل ئىسرائىل خاد-
ھۇرامليقىقا قەمگەنىدى.

13 داۋۇت مىڭبېشى، يۈزبېشى ۋە بارلىق يولباشچىلار
بىلەن مەسلىھەتلەشتى؛ 2 ئاندىن پۈتۈن ئىسرائىل ئامىسىغا:
«ەگەر سىلەر مەقۇل كۆرسەنگلار، خۇندەقلا بۇ ئىشنى
ئۇدايىمىز پەرۋەردىگاردىن دەپ بىلسەنگلار، بىز ئىسرائىلنىڭ
زېمىنلىرىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا ئۇ يەردە قالغان
قېرىنداشلىرىمىزغا ھەمدە ئۇلار بىلەن بىللە شەھەرلەردە
ۋە ئېتىزلىقلىرىدا تۇرۇۋاتقان كاھىن ھەم لاۋىيلارغا
مۇخۇ يەرگە يىغىلىش توغرۇلۇق ئادەم ەۋەتەيلى. 3 بىز
ئۇدايىمىزنىڭ ەھدە سندۇقىنى مەخەگە يەتكەپ كېلەيلى؛
قۈنكى ساۋلنىڭ كۈنلىرىدە ھېقىقايسىمىز [ەھدە سندۇقى]
ئالدىدا ئۇدادىن يول سورەپ باقمىدۇق» دېدى. 4 بۇ ئىش
پۈتۈن ئامما توغرا تاپقاققا، ھەممەيلەن مەقۇل بولۇشتى.
5 خۇنگا داۋۇت مىسىرنىڭ شىخور دەريەسىدىن تارتىپ ھامات
ئېغىزىغىچە بولۇۋاتقان پۈتكۈل ئىسرائىل ھەلقىنى قاقىرتىپ كېلىپ،
ئۇدانىڭ ەھدە سندۇقىنى كىرىئات-يەئارىمدىن يەتكەپ
كەلمەكچى بولدى. 6 ئاندىن داۋۇت بىلەن پۈتكۈل ئىسرائىل
ئۇدانىڭ ەھدە سندۇقىنى يەتكەپ كېلىش ئۈچۈن باەلاھقا،
يەنى يەھۇداغا تەۋە بولۇۋاتقان كىرىئات-يەئارىمغا كەلدى؛ ئىككى
كېرۇبنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرۇۋاتقان پەرۋەردىگار بۇ ەھدە
سندۇقى ئۈستىگە ەز نامىنى قويۇۋاتاتى. 7 ئۇلار ئۇدانىڭ
ەھدە سندۇقىنى ئابىناداەبنىڭ ەيىدىن ئېلىنۇۋاتقان يېڭى بىر
ھارۋىغا قويدى؛ ئۇززاھ بىلەن ئاخىيو ھارۋىنى ھەيدىدى. 8
داۋۇت بىلەن بارلىق ئىسرائىل جامائىتى ئۇدانىڭ ئالدىدا ھەر
دەپ نەغمە-ناۋا قىلىپ، قىلتار، تەمبۇر، داپ، قانغلار ۋە
كانەي-سۇناەيلار قالاتتى. 9 لېكىن ئۇلار كىدون ھامىنىغا
كەلگەندە كالىلار ئالدىغا مۈدۈرەپ كېتىپ يىقىلۋاتقاندا
ئۇززاھ ەھدە سندۇقىنى يەلىۋالاي دەپ قولىنى ئۇنىڭغا
سوزدى. 10 ئۇززاھنىڭ ەھدە سندۇقىغا قولى تەگكەنلىكى
ئۈچۈن، ئۇدا ئۇنىڭغا ئۆزەپلىنىپ ئۇنى ئورۇپ ەلتۈردى.
خۇنىڭ بىلەن ئۇززاھ ئۇ يەردە ئۇدانىڭ ئالدىدا ەلدى.
11 لېكىن داۋۇت پەرۋەردىگارنىڭ ئۇززاھنىڭ تېنىنى
بەسكەنلىكىگە ئاققىلاندى ۋە ئۇ يەرنى «پەرەز-ئۇززاھ»
دەپ ئاتىدى؛ ئۇ يەر تاكى ھازىرىقىچە ئۇ نام بىلەن ئاتىلىپ
كەلمەكتە. 12 ئۇ كۈنى داۋۇت ئۇدادىن قورقۇپ: «مەن زادى
قانداق قىلىپ ئۇدانىڭ ەھدە سندۇقىنى بۇ يەرگە يەتكەپ
كېلەلەيمەن؟» دېدى. 13 خۇنگا داۋۇت ەھدە سندۇقىنى ەزى
تۇرۇۋاتقان «داۋۇت شەھىرى»گە يەتكەپ كەلمەي، گاتلىق

Obəd-Edomning əyigə apirip qoydi. **14** Hudaning əhdə
sandukі Obəd-Edomning əyidə üq ay turdi; Pərwərdigar
Obəd-Edomning ailisini wə uning barlіk təəlluqatlirini
bərikətlidi.

14 Tur padixahі Hіram Dawut bilən kərüxükə
əlqilərni, xundakla uning üqün orda selixqa kedir
yaoqiqi, taxqi wə yaoqaqqilarni əwətti. **2** Bu qaoqda
Dawut Pərwərdigarning əzini Israil üstigə həkümranlіk
kilidioqan padixah boluxqa jəzmən tikləydioqanlikini
kərüp yətti; qünki Pərwərdigar Əz həlki Israil üqün uning
padixahlikini gülləndürgənidi. **3** Dawut Yerusalemda
yənə birmunqə hotun aldi həmdə yənə ooqul-kizlarni
kərdi. **4** Təwəndikilər uning Yerusalemda kərgən
pərzəntlirining isimliri: Xammuya, Xobab, Natan,
Sulayman, **5** Ibhar, əlixuya, əlpələt, **6** Nogah,
Nəfəg, Yafiya, **7** əlixama, Bəəliyada wə əlifələt. **8**
Dawutning məsih kilinip pütkül Israilning üstigə
padixah kilinoqanlikini angliogan Filistiylərning həmmisi
Dawut bilən karxilixix pursitini izləp kəldi; Dawut
buni anglap ularoqa karxi jənggə atlandi. **9** Filistiylər
«Rəfayim jiloqisi»oqa bulang-talang kiloqili kirdi. **10**
Dawut Hudadin: «Mən Filistiylərgə karxi jənggə kiksam
bolamdu? Ularni mening koluma tapxuramsən?» dəp
soriwidi, Pərwərdigar uningoqa: «Jənggə kik, Mən ularni
səzsiz kolungoqa tapxurimən» dedi. **11** Filistiylər Baal-
Pərazimoqa hujum kiloqili kəlgəndə, Dawut ularni xu
yərdə məoqlup kildi wə: «Huda mening kolum arkilik
düxmənlirim üstigə huddi kəlkün yarni elip kətkəndək
bəsüp kirdi» dedi. Xunga u yər «Baal-Pərazim» dəp
ataloqan. **12** Filistiylər əzlirining butlirini xu yərgə taxlap
kaqkanliktin, Dawut adəmlirigə ularni kəydürüwetixni
tapilidi. **13** Filistiylər yənə həlikі jiloqioqa bulang-talang
kiloqili kiriwidi, **14** Dawut yənə Hudadin yol soridi.
Huda uningoqa: «Ularni arkisidin kooqlimay, əgip ətüp,
ularoqa üjmilikning udulidin hujum kiloqin. **15** Sən üjmə
dərəhlirining üstidin ayaoq tiwixini anglixing bilənla
jənggə atlan; qünki u qaoqda Huda sening aldingda
Filistiylərning koxunioqa hujumoqa kikkan bolidu» dedi.
16 Xuning bilən Dawut Hudaning degini boyiqə ix
tutup, Filistiylərning koxunioqa Gibeondin Gəzərgiqə
kooqlap zərbə bərdi. **17** Xu səwəbtin Dawutning xəhriti
barlik yurt-zeminlaroqa pur kətti, Pərwərdigar uning
korkunqini barlik əllərning üstigə saldi.

15 Dawut Dawut xəhiridə əzigə əy-ordilar saldurdi,
həm Hudaning əhdə sandukioqa jay hazirlidi wə
uningoqa qedir tiktürdi. **2** U qaoqda Dawut: «Hudaning
əhdə sandukini Lawiylardin bələk kixilərning kətürüxigə
bolmaydu, qünki Pərwərdigar uni kətürüxkə wə
mənggü əzining hizmitidə boluxqa xularni tallioqanidi»
dedi. **3** Andin Dawut Pərwərdigarning əhdə sandukini
hazirlap koyoqan yərgə yətkəx üqün pütkül Israillarni
Yerusalemoqa yioqdi. **4** Dawut yənə Harunning əwladlirini
wə Lawiylarni yioqdi: **5** Kohatning əwladliri jəmət bexi
boloqan Uriyəl wə uning kerindaxliri bir yüz yigirmə
kixi; **6** Mərari əwladliridin jəmət bexi boloqan Asaya
wə uning kerindaxliridin ikki yüz yigirmə kixi; **7**
Gərxomning əwladliridin jəmət bexi boloqan Yoel wə
uning kerindaxliri bir yüz ottuz kixi; **8** əlizafanning
əwladliridin jəmət bexi boloqan Xemaya wə uning
kerindaxliri ikki yüz kixi; **9** Hebronning əwladliridin
jəmət bexi boloqan əliyəl wə uning kerindaxliri
səksən kixi; **10** Uzziyəlning əwladliridin jəmət bexi
boloqan Amminadab wə uning kerindaxliri bir yüz
on ikki kixi idi. **11** Dawut kahinlardin Zadok bilən
Abiyatarni, xuningdək lawiliylardin Uriyəl, Asaya, Yoel,
Xemaya, əliyəl wə Amminadabni kakirtip kelip ularoqa:
12 «Silər Lawiy jəmətining baxlirisilər; əzünglarni
wə silərning kerindaxliringlarni Israilning Hudasi
Pərwərdigarning əhdə sandukini mən təyyarlap koyoqan
yərgə kətürüp kelix üqün pak kilinglar. **13** Qünki
ilgiri silər xundak kilmay, bəlgiləngən tərtip boyiqə
uningdin yol sorimioqinimizdin Hudayimiz Pərwərdigar
bizgə zərbə bərgən» dedi. **14** Xuning bilən kahinlar
bilən Lawiylar Israilning Hudasi Pərwərdigarning əhdə
sandukini kətürüp mengix üqün əzlirini pak kildi. **15**
Lawiylar əmdi Musaning Pərwərdigarning səz-kalami
bilən tapilioqini boyiqə, Hudaning əhdə sandukini
baldak bilən mürisigə elip kətürdi. **16** Dawut yənə
Lawiylarning yolbaxqilirioqa əzlirining kerindaxliridin
nəoqmiqilərni təyinləxni buyrudi; ular jümlidin təmbur,
qiltar, janglar katarlik hərhil sazlarni qelip awazini yukiri
kətürüp xad-huramlik iqidə küy eytixka təyinləndi.
17 Xunglaxka, Lawiylar Yoelning ooqli Hemanni wə
uning jəmətidiki Bərəkiyaning ooqli Asafni həm ularning
kerindaxliridin boloqan Mərarilardin Kuxayahning
ooqli Etanni bəlgilidi. **18** Ular bilən birliktə yənə
kerindaxliridin Zəkəriya, Bin, Yaaziyəl, Xemiramot,
Yəhiyəl, Unni, Eliab, Binayah, Maaseyah, Mattitiyah,
əlifələh, Mekniya həm dərwaziwən Obəd-Edom bilən
Jəiyəlni ikkinqi dərijilik ətrət kilip təxkillidi. **19** Nəoqmiqi
Heman, Asaf wə Etanlar mis qanglar qelip, yangrak
awaz qikiratti; **20** Zəkəriya, Yaaziyəl, Xemiramot,
Yəhiyəl, Unni, Eliab, Maaseyah wə Binayalar təmbur
qelip «Alamot uslubi»da təngkəx kilatti; **21** Mattitiyah,
əlifələh, Mekniya, Obəd-Edom, Jəiyəl wə Azaziyalar
qiltar qelip baxlamqilik kilip, «Xəminit uslubi»da
təngkəx bolatti. **22** Lawiylarning yolbaxqisi Kənaniya
muzikioqa nahayiti pixxik boloqaqka, məhsus nəoqmə-
nawaqilikka məs'ul bolup muzika əgitətti. **23** Bərəkiya
bilən əlkanah əhdə sandukioqa məs'ul ixikbakarlar idi. **24**
Xəbaniya, Yəhoxafat, Nətanəl, Amasay, Zəkəriya, Binaya
wə əliezər katarlik kahinlar Hudaning əhdə sandukі
aldida kanay qalatti; Obəd-Edom bilən Yəhiyahmu əhdə
sandukioqa məs'ul ixikbakar kilinip koyuloqanidi. **25**
Xuning bilən Dawut Israil aksakalliri wə mingbexi
katarliklar bilən birgə Obəd-Edomning əyidin huxallikka
qəmgən halda Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürüp
qikkili bardi. **26** Wə xundak boldiki, [Dawutlar] Huda
Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürüp mangoqan
Lawiylaroqa yardəm bərgənlikini kərüp, yəttə buka wə
yəttə koqkar kurbanlik kildi. **27** Dawut wə xundakla əhdə
sandukini kətüridioqan Lawiylar həmdə nəoqmiqilər həm
nəoqmə-nawa bexi boloqan Kənaniyalarning həmmisi
kanap libas kiyixkənidi; Dawut uning üstigə yənə
kanap əfod kiygənidi. **28** Pütkül Israil həlki əmdi
xu tərikidə təntənə kilip, buroqa, kanay, jangjang,
təmbur, qiltar katarlik türlük sazlar bilən yukiri awazda
muzika qelip, Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürüp
kelixti. **29** Pərwərdigarning əhdə sandukі Dawut xəhirigə

yetip kəlgəndə Saulning qizi Mikal pənjirdin təwəngə
qarap turatti; u Dawutning səkrəp oynap-qelip təntənə
qiliwatqinini kərüp iqidə uni zanglik qildi.

16 Ular Hudaning əhdə sanduqini kətürüp kirip
Dawut uningoɣa hazirlap qoyoɣan qedirning
otturisioɣa qoyup, andin Hudaning aldida kəydürmə
qurbanlik bilən inaklik qurbanliki sundi. **2** Dawut
kəydürmə qurbanliki bilən inaklik qurbanliki sunup
boloɣandin keyin Pərwərdigarning namida həlkkə
bəht tilidi. **3** U yənə ər-ayal deməy Israillarning
hər birigə birdin nan, birdin horma poxkili, birdin
üzüm poxkili üləxtürüp bərdi. **4** Dawut bir qisim
Lawiyloroɣa Pərwərdigarning əhdə sanduqi aldida
hizməttə bolux, yəni dua-tilawət oqux, Israilning
Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəhmət eytix wə
küy-munajat oquxni buyrudi. **5** Ularning yolbaxqisi
bolsa Asaf, andin Zəkəriya idi; baxqiliri bolsa Jəiyəl,
Xemiramot, Yəhiyəl, Mattitiyah, Eliab, Binaya, Obəd-
Edom wə Jəiyəllər idi. Ular təmbur-qiltar qelixka
qoyuldi; Asaf bolsa qanglarni qalatti. **6** Binaya bilən
Yahaziyəldin ibarət ikki kahin Hudaning əhdə sanduqi
aldida hərdaim kanay qelixka qoyuldi. **7** Xu küni
Dawut Asaf wə qerindaxlirini Pərwərdigaroɣa təxəkkür-
rəhmət eytixka bəlgiləp ularoɣa birinqidin munu küyni
tapxurdi: — **8** «Pərwərdigaroɣa təxəkkür qilinglar,
Uning namini qakirip nida qilinglar, Uning qiloɣanlirini
əllər arisida ayan qilinglar! **9** Uningoɣa nahxilar
eytip, Uni küyləng lar, Uning pütkül karamət məjiziliri
üstidə seoɣinip oylininglar. **10** Mukəddəs namidin
pəhirlinip danglanglar, Pərwərdigarni izdigüqilərning
köngli xadlansun! **11** Pərwərdigarni wə Uning qudritini
izdənglar, Uning yüz-huzurini tohtimay izdənglar. **12**
Uning yaratqan məjizilirini, Karamət alamətlirini həm
aoɣzidin qikqan həkümlirini əstə tutunglar, **13** I uning
quli Israilning nəsli, Özi tallioɣanliri, Yakupning ooɣulliri!
14 U, Pərwərdigar — Hudayimiz, Uning həkümliri pütkül
yər yüzididur. **15** U Özi tüzgən əhdini əbədiy yadinglarda
tutunglar — — Bu uning ming əwladqiqə wədiləxkən
səzidur — **16** Ibrahim bilən tüzgən əhdisi, Yəni Ishakka
iqkən kəsimidur. **17** U buni Yakupkimu nizam dəp
jəzmləxtürdi, Israiloɣa əbədiy əhdə qilip berip: — **18**
«Sanga Kanaan zeminini berimən, Uni mirasing boloɣan
nesiwəng kilimən» — dedi. **19** U qaoɣda silər ajiz idinglar,
adiminglar az həm u yərdə musapir idinglar; **20** Bu
əldin u əlgə, bir kəbilidin yənə bir kəbiligə köküp
yürgən. **21** Pərwərdigar hərkandak adəmning ularni
bozək qilixioɣa yol koymidi, Ularni dəp padixahloroɣimu
tənbih berip: — **22** «Mən məsih qiloɣanloroɣa təgmə,
Pəyoɣəmbərlirimgə yaman ix qilma!» — dedi. **23** Pütün
jahan, Pərwərdigarni küyləng lar, Nijatini hər küni elan
qilinglar! **24** Uning julasini əllərdə bayan qilinglar,
Uning məjizilirini barlik həlklər arisida jakarlanglar.
25 Qünki Pərwərdigarimiz uluoɣdur, Zor həmdusanaoɣa
layiktur; U barlik ilahlardin üstün, Uningdin korkux
kerəktur; **26** Qünki barlik əllərning ilahliri — butlar
halas, Birak Pərwərdigar asman-pələkni yaratqandur.
27 Xanuxəwkət wə həywət Uning aldida, Kudrət wə
huxluk Uning jayididur. **28** Pərwərdigaroɣa təəllukini
bərgəysilər, i əl-kəbililər, Pərwərdigaroɣa xan-xərəp wə
kudrətni bərgəysilər! **29** Pərwərdigarning namioɣa layik
boloɣan xan-xəhrətni Uningoɣa bərgəysilər; Sowoɣa-
salam elip Uning aldioɣa kiringlar, Pərwərdigaroɣa
pak-mukəddəslikning güzəllikidə səjdə qilinglar; **30**
Pütkül yər-yüzi, Uning aldida titrənglar! Dunya məzmut
qilinoɣan, u təwrənməs əsla. **31** Asmanlar xadlansun,
wə yər-jahan hux bolsun, əllər arisida elan qilinsun:
— «Pərwərdigar həküm süridu!». **32** Dengiz-okyan
wə uningoɣa toloɣan həmmə kukan selip jux ursun!
Dalilar həm ulardiki həmmə yayrisun! **33** U qaoɣda
ormandiki pütkül dərəhlər Pərwərdigar aldida yangritip
nahxa eytidu; Qünki mana, U pütün jahanni sorak
qilixka kelidu! **34** Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytinglar!
Qünki U mehribandur, əbədiydur Uning mehir-
muhəbbiti. **35** Wə: Bizni kutkuzoɣin, i nijatimiz boloɣan
Huda! Bizni [yeningoɣa] yioɣiwaloɣaysən, Mukəddəs
namingoɣa təxəkkür qilixka, Yayrap Seni mədhiyiləxkə,
Bizni əllərdin kutkuzup qikkaysən! — dənglar! **36**
Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa, Əzəldin
ta əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! Pütkül
həlk «Amin!» dedi həmdə Pərwərdigaroɣa həmdusana
oquxti. **37** [Dawut] xu yərdə, yəni Pərwərdigarning
əhdə sanduqi aldida hər kündiki wəzipigə muwapik,
əhdə sanduqi aldidiki hizməttə dawamlik boluxka
Asaf bilən uning qerindaxlirini qaldurup koydi; **38**
Ularning iqidə Obəd-Edom bilən uning qerindaxliridin
atmix səkkiz kixi bar idi; xuningdək Yədutunning
ooɣli Obəd-Edom bilən Hosah dərwaziwənlikkə koyuldi.
39 Kahin Zadok bilən uning kahin qerindaxliri
Gibeon egizlikidiki Pərwərdigarning qediri aldida, **40**
Pərwərdigarning Israiloɣa tapilioɣan qanun-əhkamlirida
barlik yeziloɣini boyiqə, hərküni ətisi-ahximi kəydürmə
qurbanlik qurbangahi üstidə Pərwərdigaroɣa atap
kəydürmə qurbanliklarni sunuxka koyuldi. **41** Ular
bilən billə boloɣanlar, yəni Heman, Yədutun wə
qaloɣan tallanoɣanlar, xundakla barlik ismi tiziloɣanlar
Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəhmət eytixka koyuldi (qünki
Uning əzgərməs muhəbbiti əbədgiqidur!). **42** Heman
wə Yədutun bolsa nəoɣmiqilikkə, jümlidin kanay, jang-
jang wə barlik mədhiyə sazlirini qelixka məs'ul qilindi.
Yədutunning ooɣulliri dərwazioɣa karaxka koyuldi. **43** Bu
ixlardin keyin barlik həlk əz eylirigə kaytixti; Dawutmu
əz əyidikilərgə bəht tiləxkə kaytti.

17 Dawut əz əyidə turuwatqan qeoɣida, Natan
pəyoɣəmbərgə: «Qara, mən kedir yaoɣiqidin
yasaloɣan əydə turuwatimən, Pərwərdigarning əhdə
sanduqi bolsa qedir pərdiliri astida turuwatidu» dedi.
2 Natan Dawutka: «Kənglüngdə pükkənliringgə əməl
qiloɣin; qünki Huda sən bilən billidur» — dedi. **3** Xu
küni keqidə Hudaning səzi Natanoɣa kelip yətti: **4** «Sən
berip kulum Dawutka mundak degin: — Pərwərdigar
mundak dəydu: Sən Mən üqün turaloɣu əy salsang
bolmaydu. **5** Qünki mən Israillarni baxlap qikkan kündin
tartip bügüngə kədər bir əydə turup bakmioɣanmən,
pəkət bu qedirdin u qediroɣa, bir qedirgahdin baxka
birigə yətkilip yürdüm, halas. **6** Mən Israil həlqi bilən
billə məyli kəyərgə barmay, heqkaqan Israilning birər
hakimioɣa, yəni Mening həlqimni bekixni tapilioɣan
birərsigə: Nemixka silər Manga kedir yaoɣiqidin əy
selip bərməysilər? — dedimmu? **7** Əmdi sən kulum
Dawutka mundak degin: — Samawi koxunlarning

Sərdari boloŋan Pərwərdigar eytiduki, Mən seni əmdi yaylaqlardin, qoylarning arqisidin elip, həlqim Israilning üstigə əmir bolux üqün qakirtip qiqtim. **8** Məyli qəyərgə barmioqin, Mən ḥaman sening bilən billə boldum wə sening aldingdin barliq düxmənliringni yoqitip kəldim; yər yüzidiki uluoqlar nam-xəḥrətkə igə boloqandək seni nam-xəḥrətkə sazawər qildim. **9** Mən həlqim boloqan Israiloqa bir jayni bekitip, ularni xu yərdə tikip əstürimən; xuning bilən ular əz zeminida turidioqan, parakəndiqilikkə uqrimaydioqan bolidu. Rəzillər dəsləptidikidək wə mən həlqim Israil üstigə ḥəkümranliq qilixqa ḥakimlarni təyinligən künlərdikidək, ularoqa qaytidin zulum salmaydu. Mən barliq düxmənliringni sanga bekindürdimən. Wə mənki Pərwərdigar sanga xuni eytip qoyayki, mən sening üqün bir əyni yasap berimən! **11** Sening künliring toxup, ata-bowiliringning yenioqa qaytqan waqtingda sening nəslingdin, yəni ooqulliringdin birini sening ornungni basidioqan qilimən; Mən uning padixaḥliqini mustəḥkəm qilimən. **12** U Manga bir əy yasaydu, Mən uning padixaḥliq təhtini mənggü mustəḥkəm qilimən. **13** Mən uningoqa ata bolimən, u Manga ooqul bolidu; meḥrixəpkitimni seningdin awwal ətkən [idarə qiloquqidin] juda qiloqinimdək uningdin ḥərgiz juda qilmaymən; **14** uni Mening əyümdə wə Mening padixaḥliqimda mənggü turoquzimən; uning təhti mənggü məzmut bolup turoquzulidu». **15** Natan bu barliq sözlər wə barliq wəḥiyni ḥeqnemə qaldurmay, Dawutqa eytip bərdi. **16** Xuning bilən Dawut kirip Pərwərdigarning aldida olturup mundaq dedi: «I Huda Pərwərdigar, mən zadi kim idim, mening əyüm nemə idi, Sən meni muxu dərijigə kətürgüdək? **17** Lekin i Huda Pərwərdigar, [bu mərtiwigə kətürgining] sening nəziringdə kiqikkinə bir ix ḥesablandi; qünki Sən mən qulungning əyining yirak kəlgüsi tooqruluq sözliding wə meni uluoq mərtiwilik zat dəp qariding, i Huda Pərwərdigar! **18** Sən kəminəng üstigə qüxürgən xundaq xan-xərəp tooqruluq Dawut Sanga nemə diyəlisun? Qünki Sən dərwəqə Əz qulungni Əzüng bilisən. **19** Aḥ Pərwərdigar, pekir qulung üqün ḥəmdə Əz kənglüngdiki niyiting boyiqə bu barliq uluoqluqni kərsitip, bu qong ixlarning ḥəmmisini ayan qilding. **20** Aḥ Pərwərdigar, qulikimiz toluq angliogini boyiqə Sanga təng kəlgüdək ḥeqkim yoq; Seningdin bələk ḥeqbir ilaḥ yoqtur. **21** Dunyada qaysi bir əl həlking Israiloqa təng kələlisun? Ularni Əzünggə has birdinbir həlq bolux üqün qutulduruxqa barding ḥəmdə Misirdin qutuldurup qikqan həlking aldidin yat əllərni qooqlap qikirip, uluoqwar wə bəḥəywət ixlar arqilik Əz namingni tikliding! **22** Sən həlking Israilni mənggü Əzüngning həlking qilding; aḥ Pərwərdigar, Sənmu ularning Hudasi boldung. **23** Aḥ Pərwərdigar, əmdi pekir qulung wə uning əyi tooqruluq qiloqan wədəng mənggügə əməl qilinsun; Sən degənliring boyiqə ixni ada qiloqaysən! **24** Amin, wədəng əməl qilinsun, xundaqla naming mənggü uluoqlansun, kixilər: «Samawi qoxunning Sərdari Pərwərdigar Israilning Hudasi, ḥəkikətən Israiloqa Hudadur!» desun; wə xundaq bolup, pekir qulung Dawutning əy-jəməti Sening aldingda məzmut turoquzulsun. **25** Aḥ Hudayim, Sən pekir qulungoqa sanga əy yasaymən, degən wəḥiy kəltürdüng; xunga qulung Sening aldingda muxundaq dua qilixqa jür'ət qildi. **26** Aḥ Pərwərdigar, Sən birdinbir Hudadursən, Sən pekir qulungoqa muxundaq amətni berixni wədə qilding; **27** əmdi pekir qulungning əy-jəmətigə iltipat qilip, uning Sening aldingda mənggü turuxioqa saqlioqaysən. Qünki Sən, aḥ Pərwərdigar, [pekirning əy-jəmətigə] iltipat qilding wə xuning bilən u mənggügə bəht-iltipatqa nesip bolidu».

18 Xu ixtin keyin xundaq boldiki, Dawut Filistiylərgə ḥujum qilip ularni boysundurup, ularning qolidin Gatni wə uningoqa təwə yeza-kəntlərni tartiwaldi. **2** U yənə Moabiylaroqa ḥujum qildi; Moabiylar uningoqa bekinip, olpan tələydioqan boldi. **3** Zobaḥning padixaḥi Ḥadad'ezər əz təwəsini Əfrat dəryasioqiqə kengəytixkə atlinip qikqanda, Dawut taki Hamatqa qədər uningoqa ḥujum qildi. **4** Dawut uning ming jəng ḥarwisini olja aldi, yəttə ming atliq ləxkirini, yigirmə ming piyadə ləxkirini əsir aldi. Dawut barliq jəng ḥarwilirining atlirining peyini kirqitiwetip, pəkət yüz ḥarwioqa qoxqidək atnila elip qaldi. **5** Dəməxqtiki Suriylər Zobaḥning padixaḥi Ḥadad'ezərgə yardəm berixkə kəldi; Dawut Suriylərdin yigirmə ikki ming əskərni əltürdi. **6** Dawut Suriyədiki Dəməxq rayonioqa qarawul ətrətlirini turoquzuwidi, Suriylər Dawutqa bekinip, uningoqa olpan tələydioqan boldi. Dawut qəyərgə [jənggə] qikmisun, Pərwərdigar uni qooqdap turdi. **7** Dawut Ḥadad'ezərning hizmətkarliri ixlitidioqan altun qalqanlarning ḥəmmisini Yerusalemoqa elip qaytti. **8** U yənə Ḥadad'ezərgə təwə Tibḥat bilən kundin ibarət ikki xəḥərdin nuroqun mis olja aldi; keyinki zamanlarda Sulayman muxu mislarni ixlitip mis kəl, mis tüwrüklər wə baxqa barliq mis əswablarni yasatqan. **9** Hamat padixaḥi Tow Dawutning Zobaḥ padixaḥi Ḥadad'ezərning pütün qoxunini məoqlup qioqanlikini anglap, **10** Əz ooqli Ḥadoramni Dawutqa salam berip, uning Ḥadad'ezər bilən jəng qilip, uni məoqlup qiloqan oqəlibisini təbrikləxkə əwətti. Qünki Tow əslidə Ḥadad'ezər bilən daim uruxup turatti. Ḥadoram ḥərhil altun, kümüx, mis əswab-jabduqlarni sowoqa qilip əkəldi. **11** Dawut padixaḥ bu əswab-jabduqlarni ḥərqaysi əllərdin, jümlidin Edom, Moab, Ammonlardin, Filistiylərdin wə Amaləklərdin olja aloqan altun-kümüxlər bilən qoxup ḥəmmisini Pərwərdigaroqa beoqixlidi. **12** Zəruiyaning ooqli Abixay «Xor wadisi»da Edomiylardin on səkkiz ming adəmni əltürdi. **13** Dawut Edomda qarawul ətrətlirini turoquzdi; Edomlarning ḥəmmisi Dawutqa bekindi. Dawut qəyərgə jənggə qikmisun, Pərwərdigar uni qooqdap turdi. **14** Dawut padixaḥ bolup pütün Israil üstigə ḥəkümranliq qilip, barliq həlqigə adalət wə ḥəkqaniylik bilən muamilə qildi. **15** Zəruiyaning ooqli Yoab qoxunoqa sərdar, Aḥiludning ooqli Yəḥoxafat mirza, **16** Ahitubning ooqli Zadok bilən Abiyatarning ooqli Abimələk [bax] kaḥin, Xawxa katip, **17** Yəḥoyadaning ooqli Binaya Kərətiylər bilən Pələtiylərning yolbaxqisi idi; Dawutning ooqulliri uning yenidiki əməldarlar boldi.

19 Keyinki waqitlarda xundaq boldiki, Ammonlarning padixaḥi Naḥax əldi; ooqli Ḥanun ornioqa padixaḥ boldi. **2** Dawut: «Naḥax manga iltipat kərsətkini üqün, uning ooqli Ḥanunoqa iltipat kərsitimən» dəp, atisining

pətisigə uning kənglini soraxka Hanunning yenioŋa
əlqilərni əwətti. Dawutning əlqiliri Ammonlarning
zeminoŋa yetip kelip, kənglini sorioŋili Hanun bilən
kərüxməkqi boldi. 3 Lekin Ammonlarning əməldarliri
Hanunoŋa: «Dawutni rastla atilirining izzət-hərmitini
kilip siligə kəngül sorioŋili adəm əwətiptu, dəp
karamla? Uning hizmətkarlirining əzlirining aldilirioŋa
kelixi bu yərni küzitix, aoŋdurmiqilik kilix, qarlax
üqün əməsmidu?» — dedi. 4 Xuning bilən Hanun
Dawutning hizmətkarlirini tutup, ularning sakal-
burutlirini qüxürgüziwetip həm kiyimlirining bəldin
təwinini kəstürüwetip andin ularni koyuwətti. 5
Bəzilər kelip Dawutka əlqilərning əhwalini ukturdi;
u ularni kütüwelixka aldioŋa adəm əwətti, qünki ular
tolimu iza-ahanəttə kaloŋanidi. Xunga padixah ularoŋa:
«Sakal-burutinglar əskiqilik Yeriho xəhiridə turup
andin yenip kelinglar» dedi. 6 Ammonlar əzlirining
Dawutning nəpritigə uqrioŋanlikini bildi, Hanun wə
Ammonlar Aram-Naharaim, Aram-Maakah wə Zobahdin
jəng harwisi wə atlik ləxkər yallaxka adəm əwətip
ming talant kümüx bərdi. 7 Ular ottuz ikki ming
jəng harwisi, xundakla Maakah padixahi bilən uning
koxunini yalliwaldi; ular Mədəbaning aldioŋa kelip
bargah kurdi. Ammonlarmu jəng kilix üqün hərkaysi
xəhərliridin kelip jəm boluxti. 8 Dawut buni anglap
Yoab bilən barlik əskər koxunini [ularning aldioŋa]
qikardi. 9 Ammonlar qikip xəhər dərwazisining aldida
səp tüzüp turdi; jənggə atlinip qikkan padixahlarmu
dalada ayrim səp tüzüp turuxti. 10 Yoab əzining aldi-
kəynidin hujumoŋa uqraydioŋanlikini kərüp, pütün
Israildin bir kisim sərhil adəmlərni tallap, Suriylər
bilən jəng kilixka ularni səptə turoŋuzdi; 11 u kaloŋan
adəmlirini inisi Abixayoŋa tapxurdi, xuningdək ular
əzlirini Ammonlar bilən jəng kilixka səp kilip təyyarlidi.
12 Yoab Abixayoŋa: «Əgər Suriylər manga küqlük kəlsə,
sən manga yardəm bərgəysən; əmma Ammonlar sanga
küqlük kəlsə, mən berip sanga yardəm berəy. 13
Jür'ətlik boloŋin! Əz həlkimiz üqün wə Hudayimizning
xəhərliri üqün baturluk kilayli. Pərwərdigar Əzigə layik
kərünginini kiloŋay! — dedi. 14 Əmdi Yoab wə uning bilən
boloŋan adəmlər Suriylərgə hujum kiloŋili qikti; Suriylər
uning aldidin kaqti. 15 Suriylərning kaqkanlikini kərgən
Ammonlarmu Yoabning inisi Abixayning aldidin kəqip,
xəhərgə kiriwaldi. Andin Yoab Yerusalemoŋa kaytip kəldi.
16 Suriylər bolsa əzlirining Israillarning aldida məoŋlup
boloŋinini kərgəndə, əlqi əwətip, [Əfrat] dəryasining
u təripidiki Suriylərni qakirtip kəldi. Hadad'ezərning
koxunining sərdari boloŋan Xofak ularoŋa yetəkqi idi. 17
Buningdin həwər tapkan Dawut pütkül Israil həlkini
yioŋip Iordan dəryasidin ətüp, Suriylərning yenioŋa
kelip ularoŋa karxi səp tüzüp turdi. Dawutning səp
tüzgənlikini kərgən Suriylər jənggə atlandi. 18 Suriylər
Israillarning aldidin kaqti; Dawut Suriylərdin yəttə
ming jəng harwilikni wə kirik ming piyadə ləxkərni
əltürdi wə yənə Suriylərning sərdari Xofakni əltürdi. 19
Hadad'ezərning əməldarliri Israil aldida yengilginini
kərgəndə, Dawut bilən sülh kilip uningoŋa bekindi;
xuningdin keyin Suriylər ikkinqi Ammoniylaroŋa yardəm
berixni halimaydioŋan boldi.

20 Xundak boldiki, yengi yilning bexida, padixahlar
jənggə atlanoŋan wakitta, Yoab küqlük kisimni
baxlap kelip, Ammonlarning yərlirini wəyran kilip, andin
Rabbahni muhasirigə aldi. U qaoŋda Dawut Yerusalemda
turuwatatti. Yoab Rabbahoŋa hujum kilip xəhərni wəyran
kilip taxlidi. 2 Dawut ularning padixahining bexidin
tajni eliwidi (altunining eoŋirliki bir talant qikti, uningoŋa
yakutlar kondurulonanidi), kixilər bu tajni Dawutning
bexioŋa kiydürüp koydi. Dawut xəhərdin yənə nuroŋun
jəng oŋəniymətlirini elip kətti. 3 U yənə xəhərdiki
həlkni elip qikip hərə, jotu wə palta bilən ixləxkə saldi;
Dawut Ammonning hərkaysi xəhərliridiki həlklərnimu
xundak ixlətti; andin Dawut kəpqilik bilən Yerusalemoŋa
kaytti. 4 Xu wəkədin keyin [Israillar] Gəzərdə Filistiylər
bilən sokuxti; u qaoŋda Huxatlik Sibbikay Rəfayiylardin
boloŋan Sippay isimlik birini əltürüwətti, Filistiylər tiz
pükti. 5 Keyinqə [Israillar] bilən Filistiylər yənə sokuxti;
Yairning ooŋli əlhanən Gatlik Goliyatning inisi Lahmini
əltürdi; bu adəmning nəyzisining dəstisi bapkarning
okidək tom idi. 6 Keyinki wakitlarda Gatta yənə sokux
boldi; u yərdə nahayiti bəstlik bir adəm bar idi, uning
kolidimu, putidimu altidin barmak bolup, jəmiy yigirmə
tət barmiki bar idi; umu Rəfayiylardin idi. 7 Bu adəm
Israillarni tillioŋili turuwidi, Dawutning akisi Ximiyaning
ooŋli Yonatan qikip uni əltürüwətti. 8 Bular Gatlik
Rafaning əwladliri bolup, həmmisi Dawut wə uning
hizmətkarlirining kolida əldi.

21 Xəytan Israillaroŋa zərbə berix üqün, Dawutni
Israillarni sanaktin ətküzüxkə ezikturdi. 2 Xunga
Dawut Yoabka wə həlkning yolbaxqilirioŋa: «Silər Bəər-
Xebadin Danoŋiqə arilap Israillarni sanaktin ətküzüp
kelip mening bilən kərüxünglar, ularning sanini biləy»
dedi. 3 Lekin Yoab jawabən: —«Pərwərdigar Əz həlkini
hazir məyli kanqilik bolsun, yüz həssə axuruwətkəy.
Lekin i hojam padixahim, ularning həmmisi əzüngning
hizmitingdə turuwatkanlar əməsmu? Hojam bu ixni zadi
nemə dəp tələp kilidu? Hojam Israilni nemixka gunahka
muptila kilidila?» — dedi. 4 Lekin padixahning səzi
Yoabning səzini besip qüxti; xunga Yoab qikip pütün
Israil zeminini arilap Yerusalemoŋa kaytip kəldi. 5 Yoab
sanaktin ətküzülgən həlkning sanini Dawutka məlum
kildi; pütün Israilda kolida kiliq kətürələydioŋan adəmlər
bir milyon bir yüz ming; Yəhudalardin kolida kiliq
kətürələydioŋan adəmlər tət yüz yətmix ming bolup
qikti. 6 Birak Lawiylar bilən Binyaminlarla sanakka
kirmidi; qünki padixahning bu buyruki Yoabning
nəziridə yirginqlik idi. 7 Huda bu ixni yaman kərgəqkə,
Israillaroŋa zərbə bərdi. 8 Dawut Hudaoŋa: «Mən bu ixni
kilip qong gunah ətküzüptimən; əmdi mənki kulungning
bu kəbihlikini kəqürüxingni tiləymən, qünki mən
tolimu əhmikanə ix kiptimən» — dedi. 9 Pərwərdigar
Dawutning aldin kərgüqisi boloŋan Gadka: 10 Sən berip
Dawutka eytip: «Pərwərdigar mundak dəyduki, Mən
sanga üq bala-kazani aldingda koyimən; xuningdin
birini talliwal, Mən xuni bexinglaroŋa qüxürimən» degin,
— dedi. 11 Xuning bilən Gad Dawutning yenioŋa kelip:
«Pərwərdigar mundak dəydu: 12 «Keni tallioŋin: Ya
üq yil aqarqilikta kelixtin, ya üq ay düxmənlərning
aldidin kəqip, yawliring təripidin kooŋlap kiliqlinixidin
wə yaki üq kün Pərwərdigarning kiliqining uruxi —

yəni waba kesilining zeminda tarkilixi, Pərwərdigarning
Pərixtisining Israilning pütün qegrisini harab kilixidin
birini tallioqin». Əmdi oylinip kər, bir nemə degin; mən
meni əwətküqigə nemə dəp jawap berəy?» dedi. **13**
Dawut Gadka: «Mən bək kattik təngliktə kaldim; əmdi
Pərwərdigarning kolioqa qüxəy dəymən, qünki U tolimu
xəpkətliktur. Pəkət insanlarning kolioqa qüxmisəm,
dəymən» dedi. **14** Xu səwəblik Pərwərdigar Israiloqa
waba tarkatti; Israillardin yətmix ming adəm əldi.
15 Huda Yerusalemni wəyran kilip taxlax üqün bir
Pərixtini əwətti; u wəyran kiliwatkanda, Pərwərdigar
əhwalni kərüp əzi qüxürgən bu bala-kazadin puxayman
kilip kaldi-də, wəyran kiloquqi Pərixtigə: «Bəs! Əmdi
kolungni tart!» dedi. U qaoqda Pərwərdigarning Pərixtisi
Yəbusiy Ornanning haminining yenida turatti. **16** Dawut
bexini kətürüp, Pərwərdigarning Pərixtisining asman
bilən yərning arilikida, kolidiki oqilaptin suoquroqan
kiliqini Yerusalemoqa təngləp turoqanlikini kərdi. Dawut
bilən aksakallarning həmmisi bəz rəhtkə oraloqan halda
yərgə düm yikildi. **17** Dawut Hudaoqa: «Həlkning sanini
elip qikixni buyruoquqi mən əməsmu? Gunah kilip bu
rəzillik ətküzüqi məndurmən; bu bir pada koylar bolsa,
zadi nemə kildi? Ah, Pərwərdigar Hudayim, kolung Öz
həlkinggə əməs, bəlki manga wə mening jəmətimgə
qüxkəy, wabani Öz həlkingning üstigə qüxürmigəysən!»
dedi. **18** Pərwərdigarning Pərixtisi Gadka: Sən berip
Dawutka eytkin, u Yəbusiy Ornanning haminioqa qikip
Pərwərdigaroqa bir kurbangah salsun, dewidi, **19** Dawut
Gadning Pərwərdigarning namida eytkini boyiqə xu
yərgə qikti. **20** U qaoqda Ornan buoqday tepiwatatti;
Ornan burulup Pərixtini kərüp, əzi tət ooqli bilən
məküwaloqanidi. **21** Dawut Ornanning yenioqa kəlgəndə,
u bexini kətürüp Dawutni kərüp, hamandin qikip kəldi-
də, bexini yərgə təgküdək egip Dawutka təzim kildi. **22**
Dawut Ornanoqa: «Həlk iqidə taraloqan wabani tosup kelix
üqün, muxu hamanni wə ətrapidiki yərni manga setip
bərsəng, bu yərdə Pərwərdigaroqa atap bir kurbangah
salay dəymən. Sən toluk baha koyup bu yeringni manga
setip bərsəng» dedi. **23** — Alsila, oqojam padixahimning
kandak kiloqusi kəlsə xundak kiloqay; karisila, kurbanlik
kilixka kalilarni berəy, haman tepidioqan tirnilarni
otun kilip kalisila, buoqdayni ax hədiyəsigə ixlətsilə;
bularning həmmisini mən əzlirigə tuttum, dedi Ornan
Dawutka. **24** «Yak», — dedi Dawut Ornanoqa, — «kandakla
bolmisun mən toluk bahasi boyiqə setiwalimən;
qünki mən seningkini eliwelip Pərwərdigaroqa atisam
bolmaydu, bədəl təliməy kəydürmə kurbanlikni hərgiz
sunmaymən». **25** Xuning bilən Dawut altə yüz xəkəl
altunni əlqəp Ornanoqa berip u yərni setiwaldi. **26**
Dawut u yərgə Pərwərdigaroqa atap bir kurbangah saldi
wə kəydürmə kurbanlik wə inakliq kurbanliki sunup,
Pərwərdigaroqa nida kildi; Pərwərdigar uning tiligini
kobul kərüp, jawabən asmandin kəydürmə kurbanlik
kurbangahioqa ot qüxürdi. **27** Pərwərdigar Pərixtisini
buyruwidi, U kiliqini kaytidin oqilipioqa saldi. **28** U
qaoqda, Dawut Pərwərdigarning Yəbusiylardin boloqan
Ornanning haminida uning tilikigə jawab bərgənlikini
kərüp, xu yərdə kurbanlik sunuxka baxlidi. **29** U
qaoqda, Musa qəldə yasatkan Pərwərdigarning qediri wə
kəydürmə kurbanlik kurbangahi Gibeonning egizlikidə
idi; **30** lekin Dawut Pərwərdigarning Pərixtisining
kiliqidin korkup, u yərning aldioqa berip Hudadin yol
soraxka jür'ət kilalmaytti.

22 Xunga Dawut: «Mana bu Pərwərdigar Hudaning
əyi bolidioqan jay, mana bu Israil üqün kəydürmə
kurbanlik sunidioqan kurbangah bolidu» — dedi. **2** Dawut
Pərwərdigarning əyini saldurux üqün Israil zeminidiki
yat əldikilərni yioqixni buyrudi həm taxlarni oyuxka
taxqilarni təyinlidi. **3** Ixik-dərwazilaroqa ixlitixkə mik
wə girə-baldak yasax üqün nuroqun təmür təyyarlidi;
yənə nuroqun mis təyyarlidiki, uning eoqirlikini tarazilap
bolmaytti; **4** u yənə san-sanakşiz kedir yaoqiqi təyyarlidi,
qünki Zidonluklar bilən Turluklar Dawutka nuroqun
kedir yaoqiqi yətküzüp bərgənidi. **5** Dawut kənglidə:
«Ooqlum Sulayman tehi yax, bir yumran kəqət halas,
Pərwərdigaroqa selinidioqan əy nahayiti bəhəywət wə
katta boluxi, xan-xəhriti barlik yurtlaroqa yeyilixi
kerək; xuning bilən bu əygə ketidioqan materiyallarni
hazirlap koyuxum kerək» dəp oylidi. Xunga Dawut
əlüxtin ilgiri nuroqun materiyal hazirlap koydi. **6**
Dawut ooqli Sulaymanni kiqkirip uningoqa Israilning
Hudasi boloqan Pərwərdigaroqa əy selixni tapilidi. **7**
Dawut Sulaymanoqa mundak dedi: «I ooqlum, mən
əslidə Pərwərdigar Hudayimning namioqa atap bir
əy selixni oylioqan, **8** lekin Pərwərdigarning manga:
«Sən nuroqun adəmning kenini təktüng, nuroqun qong
jənglərni kilding; sening Mening namimoqa atap əy
selixingoqa bolmaydu, qünki sən Mening aldimda
nuroqun adəmning kenini yərgə təktüng. **9** Kara,
seningdin bir ooqul tərülidu; u aram-tinqlik adimi
bolidu, Mən uni hər tərəptiki düxmənliridin aram
tapkuzimən; uning ismi dərwəkə Sulayman atilidu, u
təhttiki künliridə Mən Israiloqa aram-tinqlik wə asayixlik
ata kilimən. **10** U Mening namimoqa atap əy salidu; u
Manga ooqul bolidu, Mən uningoqa ata bolimən; Mən
uning Israil üstidiki padixahlik təhtini mənggü məzmut
kilimən» degən səz-kalami manga yətti. **11** I ooqlum,
əmdi Pərwərdigar sening bilən billə boloqay! Xuning
bilən yolung rawan bolup, Uning sening tooqruluk
bərgən wədisi boyiqə Pərwərdigar Hudayingning əyini
salisən. **12** Pərwərdigar sanga pəm wə əkil bərgəy wə
Israilni idarə kilixka kərsətmə bərgəy, seni Pərwərdigar
Hudayingning mukəddəs kanunioqa əməl kilidioqan
kiloqay. **13** Xu wakitta, Pərwərdigar Israillar üqün
Musaoqa tapxuroqan bəlgilimə-həkümlərgə əməl kilsang,
yolung rawan bolidu. Kəysər, batur bol! Korkma,
hodukupmu kətmə. **14** Kara, mən Pərwərdigarning əyi
üqün japa-müxəkkətlirim arkilik yüz ming talant altun,
ming ming talant kümüx wə intayin kəp, san-sanakşiz
mis, təmür təyyarlidim; yənə yaoqaq wə tax təyyarlidim;
buningoqa yənə sən koxsang bolidu. **15** Buningdin
baxka seningdə yənə tax kəsküqi, tamqi, yaoqaqqi
həm hərhil hizmətlərni kilalaydioqan nuroqun ustilar
bar; **16** altun-kümüx, mis, təmür bolsa san-sanakşiz;
sən ixka tutuxuxka ornungdin tur, Pərwərdigarim
sening bilən billə boloqay!» **17** Dawut yənə Israildiki
əməldarlaroqa ooqli Sulaymanoqa yardəm berixni tapilap:
18 «Hudayinglar boloqan Pərwərdigar silər bilən billə
əməsmu? Hər ətrapinglarda silərgə tinq-aramlik bərgən
əməsmu? Qünki U bu zemindiki ahalini kolumoqa

tapxurdi; zemin Pərwərdigarning aldida wə həlkining
aldida tizginləndi. **19** Əmdi silər pütün qəlbinglar,
pütün jeninglar bilən qət'iy niyətkə kelip, Hudayinglar
boloŋan Pərwərdigarni izləŋlar; Pərwərdigarning əhdə
sandukini wə Hudaning mukəddəshanisidiki qaqa-
əswablirini Uning namioŋa atap selinoŋan əyigə apirip
koyux üqün, Pərwərdigar Hudaning mukəddəshanisini
selixqa ornunglardin kopunglar!» dedi.

23 Dawut kerip künliri toxay dəp qaloŋanda, ooŋli
Sulaymanni Israil üstigə padixah kilip tiklidi. **2**
Dawut Israildiki əməldarlarni, kahinlarni wə Lawiylarni
yioŋdi. **3** Lawiylardin ottuz yaxtin axqanlarning
həmmisi sanaktin ətküzüldi; tizimlanoŋini boyiqə,
ulardin ərlər jəmiy ottuz səkkiz ming kixi idi. **4** Dawut:
«Bularning iqidə yigirmə tət ming kixi Pərwərdigarning
əyini baxkurux hizmitigə, altə ming kixi əməldar wə
sotqilikka, **5** tət ming kixi dərwaziwənlikkə wə yənə
tət ming kixi mən yasioŋan sazlar bilən Pərwərdigaroŋa
həmdusana okux ixioŋa koyulsun» — dedi. **6** Dawut
ularni Lawiyning ooŋli Gərxon, Kohat wə Mərari jəmətliri
boyiqə guruppilaroŋa bəldi: — **7** Gərxoniylardin Ladan
bilən Ximəy bar idi; **8** Ladanning ooŋli: tunji ooŋli Yəhiyəl,
yənə Zitam bilən Yoeldin ibarət üq kixi idi; **9** Ximəyning
ooŋlidin Xelomit, Həziyəl wə Harandin ibarət üq kixi idi;
yukirikilar Ladanning jəmət baxlikliri idi. **10** Ximəyning
ooŋulliri Jahat, Zina, Yəux wə Beriyah, bu tətəylənning
həmmisi Ximəyning ooŋli idi. **11** Jahat tunji ooŋul, Ziza
ikkinqi ooŋul idi; Yəux bilən Beriyahning əwladliri kəp
bolmioŋaqka, bir [jəmət guruppisi] dəp hesablanoŋan. **12**
Kohatning ooŋulliri Amram, Izhar, Hebron wə Uzziyəldin
ibarət tət kixi idi. **13** Amramning ooŋli Harun bilən
Musa idi. Harun bilən uning əwladliri əng mukəddəs
buyumlarni paklax, Pərwərdigarning aldida mənggügə
[kurbanliklarni] sunux, uning hizmitini kilix, mənggü
uning namidin bəht tiləp dua berixkə ayriloŋanidi. **14**
Hudaning adimi Musaoŋa kəlsək, uning əwladliri Lawiy
kəbilisidin dəp hesablinip pütülgən. **15** Musaning ooŋli
Gərxom bilən əliezər idi. **16** Gərxomning ooŋulliridin
Xəbuyəl qong ooŋli idi. **17** əliezərning ooŋli Rəhabiya idi;
əliezərning baxka ooŋli bolmioŋan, lekin Rəhabiyaning
ooŋulliri nahayiti kəp idi. **18** Izharning tunji ooŋli
Xelomit idi. **19** Hebronning ooŋulliri: tunji ooŋli Yeriya,
ikkinqi ooŋli Amariya, üqinqi ooŋli Yahaziyəl, tətinqi
ooŋli Jəkamiyam idi. **20** Uzziyəlning ooŋulliri: tunji ooŋli
Mikah, ikkinqi ooŋli Yixiya idi. **21** Mərarining ooŋli Mahli
bilən Muxi idi; Mahlining ooŋli əliazar bilən Kix idi.
22 əliazar əlgəndə ooŋli yok, kizlirila bar idi; ularning
tuoŋkanliri, yəni Kixning ooŋulliri u kizlarni əmrigə
aldi. **23** Muxining Mahli, Edər wə Yərəmot degən üqla
ooŋli bar idi. **24** Yukirikilarning həmmisi Lawiyning
əwladliri bolup, jəmətliri boyiqə, yəni jəmət baxliri
boyiqə yigirmə yaxtin axqan ərkəklər royhətkə elinoŋan;
ular Pərwərdigarning əyidiki wəzipilərni ətəxkə ismiliri
boyiqə tizimlanoŋanidi. **25** Qünki Dawut: «Israilning
Hudasi Pərwərdigar Əz həlkigə aram berip, Əzi mənggü
Yerusalemda makan kilidu; **26** xuning bilən Lawiylarning
mukəddəs qedirni wə uning iqidiki hərkaysi kaqa-
əswablarni kətürüp yürüxning hajiti yok» degənidi. **27**
Xunga Dawutning jan üzüx aldidiki wəsiyiti boyiqə,
Lawiylarning yigirmə yaxtin yukirilirining həmmisi
sanaktin ətküzülgənidi. **28** Ularning wəzipisi bolsa
Harunning əwladlirining yenida turup, Pərwərdigarning
əyining ixlirini kilix idi; ular hoyla-aramlarni baxkurux,
barlik mukəddəs buyumlarni pakiz tutux, kiskisi,
Pərwərdigarning əyining hizmət wəzipilirini bejirixkə
məs'ul idi; **29** yənə «tiziloŋan təkdim nan», ax hədiyə
unliri, petir koturmaqlar, kazan nanliri wə maylik
nanloroŋa, xundakla hərhil əlqəx əswablirioŋa məs'ul idi;
30 ular yənə hərküni ətigəndə ərə turup Pərwərdigaroŋa
təxəkkür eytip həmdusana okuytti, hərküni kəqlikimu
xundak kilatti. **31** Yənə xabat küni, hər yengi ayda,
xuningdək bekitilgən heyt-bayramlarda sunulidioŋan
barlik köydürmə kurbanliklaroŋa məs'ul idi. Əzlirigə
karitiloŋan bəlgilimə boyiqə, ular daim Pərwərdigarning
aldioŋa bekitiligən sani wə nəwiti bilən hizməttə turatti.
32 Ular jamaət qedirini həm mukəddəs jayni bakatti,
xundakla əzlirining Pərwərdigarning əyidiki hizməttə
boluwatkan kerindaxliri, yəni Harunning əwladlirioŋa
karaytti.

24 Harun əwladlirining nəwətqilikkə bəlünüxi
təwəndikiqə: Harunning ooŋli Nadab, Abihu,
əliazar wə Itamar. **2** Nadab bilən Abihu atisidin burun
əlüp kətkən həm pərzənt kərmigənidi; xunga əliazar
bilən Itamar kahinlikni tutatti. **3** Dawut wə əliazarning
əwladliridin Zadok wə Itamarning əwladliridin Ahimələk
ularning kerindaxlirini guruppilaroŋa bəlüp, wəzipisi
boyiqə ixka koydi; **4** əliazarning əwladliridin jəmət
bexi boloŋanlar Itamarning əwladliridin jəmət bexi
boloŋanlardin kəp ikənlikini bilip, ularni xuningoŋa
asasən ayrip nəwət-guruppilaroŋa bəldi. əliazarning
əwladliridin jəmət bexi boloŋanlar on altə kixi idi,
Itamarning əwladliridin jəmət bexi boloŋanlar səkkiz
kixi idi; **5** ular qək taxlax yoli bilən təngxəp nəwət-
guruppilaroŋa bəlündi. Xundak kilip mukəddəshanidiki
ixloroŋa məs'ul boloŋanlar wə Hudaning aldidiki ixloroŋa
məs'ul boloŋanlar həm əliazarning əwladliridinmu
həm Itamarning əwladliridinmu boldi. **6** Lawiy
Nətanəlning ooŋli Xemaya katip bolsa padixah,
əməldarlar, kahin Zadok, Abiyatarning ooŋli Ahimələk,
xundakla kahinlarning wə Lawiylarning jəmət baxlikliri
aldida ularning ismini pütüp koydi. əliazarning əwladliri
iqidin bir jəmət tallandi, andin Itamarning əwladliri
iqidinmu bir jəmət tallandi. **7** Birinqi qək Yəhoyaribka,
ikkinqi qək Yədayaoŋa, **8** üqinqi qək Harimoŋa, tətinqi
qək Seorimoŋa, **9** bəxinqi qək Malkiyaoŋa, altinqi qək
Miyaminoŋa, **10** yəttinqi qək Hakkozoŋa, səkkizinqi
qək Abiyaoŋa, **11** tokkuzinqi qək Yəxuaoŋa, oninqi
qək Xekaniyaoŋa, **12** on birinqi qək əliyaxibka, on
ikkinqi qək Yakimoŋa, **13** on üqinqi qək Huppaoŋa, on
tətinqi qək Yəxəbiabka, **14** on bəxinqi qək Bilgahka,
on altinqi qək Immərgə, **15** on yəttinqi qək Heziroŋa,
on səkkizinqi qək Happizəzgə, **16** on tokkuzinqi qək
Pitahiyaoŋa, yigirminqi qək Yəhəzkəlgə, **17** yigirmə
birinqi qək Yakinoŋa, yigirmə ikkinqi qək Gamuloŋa,
18 yigirmə üqinqi qək Delayaoŋa, yigirmə tətinqi qək
Maaziyaoŋa qikti. **19** Mana bu ularning hizmət tərtipi; bu
Israilning Hudasi Pərwərdigar ularning atisi Harunning
wastisi bilən buyruoŋan nizam boyiqə, Pərwərdigarning
əyigə kirix nəwiti idi. **20** Lawiyning qaloŋan əwladliri
munular: Amramning əwladliridin Xubayəl; Xubayəlning

əwladliri iqidə Yəḥdeya bar idi. **21** Rəḥabiyaoɣa kəlsək,
uning ooɣulliri, jümlidin tunji ooɣli Yixiya bar idi. **22**
Izḥarning ooɣulliri iqidə Xelomot; Xelomotning ooɣulliri
iqidə Jaḥat bar idi. **23** Ḥebronning ooɣulliri: tunji
ooɣli Yəriya, ikkinqisi Amariya, üqinqisi Yaḥaziyəl,
tətinqisi Jəkamiyam idi. **24** Uzziyəlning ooɣulliri: Mikaḥ;
Mikaḥning ooɣulliridin Xamir bar idi. **25** Mikaḥning
inisi Isxiya idi; Yisxiyaning ooɣulliri iqidə Zəkəriya bar
idi. **26** Mərarining ooɣulliri: Maḥli wə Muxi; Yaaziyaning
ooɣli Beno idi. **27** Mərarining ooɣli Yaaziyadin boloɣan
əwladliri Beno, Xoḥam, Zakkur wə Ibri bar idi. **28**
Maḥlining ooɣli əliazar idi; əliazarning ooɣli yoḳ idi.
29 Kixkə kəlsək, uning ooɣulliri iqidə Yərahmiyəl bar
idi. **30** Muxining ooɣulliri Maḥli, Edər wə Yərimot idi.
Yuḳirikilarning ḥəmmisi Lawiyning əwladliri bolup,
jəmətliri boyiqə pütülgənidi. **31** Ularmu ularning
ḳerindaxliri Ḥarunning əwladlirioɣa ohxax, Dawut
padixaḥ, Zadok, Ahimələk wə xuningdək kaḥinlar wə
Lawiylarning jəmət baxliḳlirining aldida qək tartti;
ḥərḳaysi jəmət baxliri wə ularning tuoɣḳanliridin əng
kiqiklirimu ohxaxla qək tartti.

25 Dawut bilən ḳoxunning sərdarliri Asaf, Ḥeman
wə Yədutunlarning ooɣullirioɣimu wəzipə yükləp,
ularni qiltar, təmbur wə jang-janglar qelip, bexarət berix
hizmitigə ḳoydi. Ulardin wəzipigə ḳoyuloɣanlarning
sani təwəndikiqə: **2** Asafning ooɣulliridin Zakkur,
Yüsüp, Nitaniya wə Axarilaḥ bar idi; Asafning
ooɣullirining ḥəmmisi Asafning kərsətmisigə ḳaraytti;
Asaf padixaḥning kərsətmisi boyiqə bexarət berip
səzləytti. **3** Yədutunoɣa kəlgəndə, uning Gədaliya, Zeri,
Yəxaya, Ximəy, Ḥaxabiya wə Mattitiyaḥ degən altə
ooɣli bolup, atisi Yədutunning kərsətmisigə ḳaraytti.
Yədutun Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytip mədḥiyə oḳux
üqün qiltar qelip bexarət berətti. **4** Ḥemanning bolsa,
uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyəl, Xəbuyəl, Yərimot,
Ḥananiya, Ḥanani, Əliyata, Giddalti wə Romamti-
Ezər, Yoxbikaxa, Malloti, Ḥotir wə Mahaziot degən
ooɣulliri bar idi. **5** Bularning ḥəmmisi Ḥemanning
ooɣulliri bolup, Hudaoɣa boloɣan mədḥiyisini yangritix
üqün ḳoyuloɣan (Ḥeman bolsa padixaḥḳa Hudaning
səz-kalamini yətküzidioɣan aldin kərgüqi idi); Huda
Ḥemanoɣa on tət ooɣul, üq ḳiz ata ḳiloɣanidi. **6**
Bularning ḥəmmisi atilirining baxlamqiliḳida bolup,
Pərwərdigarning əyidə nəoɣmə-nawa ḳilix üqün,
jang-jang, təmbur wə qiltar qelip Hudaning əyidiki
wəzipisini ətəytti. Asaf, Yədutun wə Ḥeman [bu ixlarda]
padixaḥning kərsətmisigə ḳaraytti. **7** Ular wə ularning
ḳerindaxlirining sani jəmiy ikki yüz səksən səkkiz
idi (ular ḥəmmisi Pərwərdigarni mədḥiyiləx nəoɣmə-
nawaliḳida alaḥidə tərbiyə kərgən, küy eytixḳa usta
idi). **8** Bular qong-kiqikigə, ustaz-xagirtliḳioɣa ḳarimay
ḥəmmisi birdək qək tartip guruppilaroɣa bəlüngənidi.
9 Birinqi qək Asafning ooɣli Yüsüpkə, ikkinqi qək
Gədaliyaoɣa qiḳti; u, uning iniliri wə ooɣulliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; **10** üqinqi qək Zakkuroɣa qiḳti; u,
uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi;
11 tətinqi qək Izrioɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri
bolup jəmiy on ikki kixi idi; **12** bəxinqi qək Nətaniyaoɣa
qiḳti; u uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi
idi; **13** altinqi qək Bukkiyaoɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə
iniliri bolup on ikki kixi idi; **14** yəttinqi qək Yəxarilaḥḳa
qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi
idi; **15** səkkizinqi qək Yəxayaoɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri
wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **16** tokḳuzinqi qək
Mattaniyaoɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; **17** oninqi qək Ximəygə qiḳti; u,
uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi;
18 on birinqi qək Azarəlgə qiḳti; u wə uning ooɣulliri,
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **19** on ikkinqi qək
Ḥasabiyaoɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; **20** on üqinqi qək Xubayəlgə qiḳti;
u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi;
21 on tətinqi qək Mattitiyaḥḳa qiḳti; u, uning ooɣulliri
wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **22** on bəxinqi
qək Yərimotḳa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; **23** on altinqi qək Ḥananiyaoɣa
qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki
kixi idi; **24** on yəttinqi qək Yoxbikaxaoɣa qiḳti; u, uning
ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **25** on
səkkizinqi qək Ḥananioɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **26** on tokḳuzinqi qək
Mallotioɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy
on ikki kixi idi; **27** yigirminqi qək Əliyataoɣa qiḳti; u,
uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **28**
yigirmə birinqi qək Ḥotiroɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **29** yigirmə ikkinqi
qək Giddaltioɣa qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; **30** yigirmə üqinqi qək Mahaziotḳa
qiḳti; u, uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki
kixi idi; **31** yigirmə tətinqi qək Romamti-Ezərgə qiḳti; u,
uning ooɣulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi.

26 Dərwaziwənlərning guruppilinixi təwəndikidək
boldi: Koraḥ jəmətidikilərdin Asafning əwladliri
iqidə Korəning ooɣli Məxələmiya bar idi. **2**
Məxələmiyaning birnəqqə ooɣli bolup, tunjisi Zəkəriya,
ikkinqisi Yədiyayəl, üqinqisi Zəbadiya, tətinqisi Yatniyəl,
3 bəxinqisi Elam, altinqisi Yəḥoḥanan, yəttinqisi
əlyoyinay idi. **4** Obəd-Edomning ooɣulliri: tunji ooɣli
Xemaya, ikkinqisi Yəḥozabad, üqinqisi Yoaḥ, tətinqisi
Sakar, bəxinqisi Nətanəl, **5** altinqisi Ammiyəl, yəttinqisi
Issakar, səkkizinqisi Peultay; dərwəḳə Huda Obəd-
Edomoɣa bəht-saadət ata ḳiloɣanidi. **6** Uning ooɣli
Xemayamu birnəqqə ooɣul pərzənt kərgən bolup,
ḥəmmisi ata jəməti iqidə yolbaxqi idi, qünki ular batur
əzimətlər idi. **7** Xemayaning ooɣulliri: Otni, Refayəl,
Obəd wə Əlzabad idi. Əlzabadning iniliri Elihu bilən
Səmakiyaning ikkisi batur idi. **8** Bularning ḥəmmisi
Obəd-Edomning əwladliri bolup, ular wə ularning
ooɣulliri, ḳerindaxlirining ḥəmmisi [Hudaning] hizmitidə
ḳolidin ix kelidioɣan adəmlər idi. Obəd-Edomning
əwladi jəmiy atmix ikki adəm idi. **9** Məxələmiyaning
ooɣulliri wə ḳerindaxliri bar idi; ḥəmmisi batur bolup,
jəmiy on səkkiz adəm idi. **10** Mərarining əwladi
boloɣan Hosaḥning birnəqqə ooɣli bar idi, qong ooɣli
Ximri (Ximri əslidə tunji ooɣul bolmisimu, atisi uni
qong ooɣul ḳilip tikligən), **11** ikkinqi ooɣli Ḥilḳiya,
üqinqisi Təbaliya, tətinqisi Zəkəriya idi. Hosaḥning
ooɣulliri wə ḳerindaxliri jəmiy bolup on üq adəm
idi. **12** Yuḳirikilarning ḥəmmisi jəmət baxliri boyiqə
dərwaziwənlərning guruppilaroɣa bəlünüxi idi; ularning

 һәммисигә ҡерindaxliri bilən billə Pərwərdigarning
əyidiki hizmət wəzipisi tapxuruloŋanidi. 13 Ular, məyli
qong bolsun yaki kiqik bolsun, əz jəməti boyiqə qək
tartip һərbir dərwazioŋa bəlgiləndi. 14 Xərkiy dərwazida
dərwaziwənlik kilixka qək qikkini Xələmiya boldi;
andin ular uning ooŋli Zəkəriya (akilanə məsliһətqi
idi) üqün qək tartti; uningoŋa ximaliy dərwazining
dərwaziwənlik qeki qikti. 15 Jənubiy dərwazining qeki
Obəd-Edomoŋa qikti. Uning ooŋulliri ambar-həzinilərgə
məs'ul boldi. 16 Xuppim bilən Hosaһka oŋərbiy
dərwazining wə xuningdək dawan yolidiki Xalləkət
dərwazisining qeki qikti; dərwaziwənlər yandixip turatti.
17 Xərkiy dərwazioŋa һərküni altə Lawiy dərwaziwən
məs'ul idi; ximaliy dərwazioŋa һərküni tət adəm,
jənubiy dərwazioŋa һərküni tət adəm məs'ul idi; ambar-
həzinilərning һərbirigə ikki adəm bir guruppa bolup
karaytti. 18 Oŋərb tərəptiki dəһlizning aldidiki yolda
tət kixi, dəһlizning əzidə ikki kixi pasibanlik kilatti.
19 Yokuridiki kixilər dərwaziwənlərning guruppilinixi
bolup, Koraһning wə Mərarining əwladliridin idi.
20 Ularning [baxka] Lawiy kerindaxliridin Hudaning
əyidiki həzinilərni wə mukəddəs dəp beoŋixlanoŋan
buyumlar həzinisini baxkuruxka Ahiyaһ koyuldi. 21
Gərxon jəmətidiki Ladanning əwladliridin, Gərxoniy
Ladan jəmətigə yolbaxqi boloŋini: Jəһiyəli idi; 22
Jəһiyəlining ooŋulliri Zetam bilən uning inisi Yoel idi;
ular Pərwərdigarning əyidiki həzinilərgə məs'ul idi.
23 Amram jəməti, Izһar jəməti, Hebron jəməti wə
Uzziyəl jəmətidikilərmu [wəzipigə koyuldi]: 24 Musaning
nəwrisi, Gərxomning ooŋli Xibuəl bax həziniqi boldi.
25 Uning əliezərdin boloŋan kerindaxliri: əliezərning
ooŋli Rəһabiya, Rəһabiyaning ooŋli Yəxaya, Yəxayaning
ooŋli Yoram, Yoramning ooŋli Zikri, Zikrining ooŋli
Xelomit idi. 26 Muxu Xelomit bilən uning kerindaxliri
mukəddəs dəp beoŋixlanoŋan buyumlar saklinidioŋan
barlik həzinilərni baxkuratti; bu buyumlarni əslidə
Dawut padixaһ, jəmət baxlikliri, mingbexilar, yüzbexilar
wə koxun sərdarliri beoŋixlioŋanidi. 27 Ular jənggaһlarda
bulang-talang kilip kəlgən mal-mülüklərdin wə oljidin
Pərwərdigarning əyini puhta kilixka beoŋixlioŋanidi. 28
[Bularning iqidimu] aldin kərgüqi Samuil, Kixning ooŋli
Saul, Nərning ooŋli Abnər wə Zəruiyaning ooŋli Yoablar
mukəddəs dəp ayrioŋan nərsilər bar idi; barlik mukəddəs
dəp ayriloŋan nərsilərni Xelomit bilən uning kerindaxliri
baxkuratti. 29 Izһar jəmətidin Kenaniya wə uning
ooŋulliri [mukəddəs əyning] sirtida Israilda mənsəpdar
wə sotqilar kilip koyuldi. 30 Hebron jəmətidin Haxabiya
wə uning kerindaxliri, һəmmisi batur bolup, Iordan
dəryasining oŋərbiy təripidə Israilda mənsəp tutup,
Pərwərdigarning hizmitigə wə padixaһning ixlirioŋa
məs'ul boluxka koyuloŋan. Ular jəmiy birming yəttə
yüz kixi idi. 31 Hebron jəməti iqidə, jəmətning
nəsəbnamisi boyiqə Yəriya jəmət bexi idi. Dawutning
səltənitining kirikinqi yili [nəsəbnamilərni] təkxürüx
arkilik Gileadning Yaazər degən yeridə bu jəmənttinmu
batur əzimətlər tepildi. 32 Yəriyaning kerindaxliridin
yənə jəmiy bolup ikki ming yəttə yüz kixi bar idi;
ularning һəmmisi batur bolup, xu jəmət baxliri idi;
padixaһ Dawut ularni Rubən kəbilisi, Gad kəbilisi wə
Manassəһ yerim kəbilisidiki Hudaoŋa wə padixaһning
hizmitigə dair barlik ixlarni baxkuruxka koydi.

27 Təwəndikilər Israillar iqidə padixaһning hizmitidə
һərbiy kisimloroŋa məs'ul boloŋan һərkaysi jəmət
baxliri, mingbexi, yüzbexi wə barlik mənsəpdarlar
idi. Ular sanioŋa karap kisimloroŋa bəlüngənidi. Ular
һər yili ay boyiqə nəwətlixip turatti, һər kisimda
yigirmə tət ming adəm bar idi. 2 Birinqi aydiki birinqi
nəwətqi koxunoŋa Zabdiyəlning ooŋli Yaxobiam məs'ul
boloŋan, uning axu kismida yigirmə tət ming adəm
bar idi. 3 U Pərəz əwladliridin bolup, birinqi aydiki
axu koxun kismining sərdarlirini baxkuratti. 4 Ikkinqi
aydiki nəwətqi koxunoŋa məs'ul kixi Aһoһluk Doday
bolup, uning koxunining orunbasar sərdari Miklot
bar idi; bu kismda yigirmə tət ming adəm bar idi. 5
Üqinqi aydiki üqinqi nəwətqi koxunning sərdari kaһin
Yəһoyadaning ooŋli Binaya idi; u uning axu koxunioŋa
bax bolup, uningda yigirmə tət ming adəm bar idi. 6
Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, axu ottuz
adəmni baxkuratti; uning kismida yənə uning ooŋli
Ammizabad bar idi. 7 Tətinqi aydiki tətinqi nəwətqi
koxunning sərdari Yoabning inisi Asaһəl idi; uningdin
keyin ooŋli Zəbadiya uning ornini basti. Uning kismida
yigirmə tət ming adəm bar idi. 8 Bəxinqi aydiki bəxinqi
nəwətqi koxunning sərdari Izraһlik Xamhut idi, uning
kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 9 Altinqi
aydiki altinqi nəwətqi koxunning sərdari Təkoalik
Ikkəxning ooŋli Ira idi, uning kismida yigirmə tət ming
adəm bar idi. 10 Yəttinqi aydiki yəttinqi nəwətqi
koxunning sərdari əfraim əwladliri iqidiki Pilonluk
Һələz bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar
idi. 11 Səkkizinqi aydiki səkkizinqi nəwətqi koxunning
sərdari Zəraһ jəmətidiki Huxatlik Sibbikay bolup, uning
kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 12 Tokkuzinqi
aydiki tokkuzinqi nəwətqi koxunning sərdari Binyamin
kəbilisidiki Anatotluk Abiəzər bolup, uning kismida
yigirmə tət ming adəm bar idi. 13 Oninqi aydiki oninqi
nəwətqi koxunning sərdari Zəraһ jəmətidiki Nitofatlik
Maһaray bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm
bar idi. 14 On birinqi aydiki on birinqi nəwətqi
koxunning sərdari əfraim kəbilisidiki Piratonluk Binaya
bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi.
15 On ikkinqi aydiki on ikkinqi nəwətqi koxunning
sərdari Otniyəl jəmətidiki Nitofatlik Һəlday bolup, uning
kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 16 Israilning
һərkaysi kəbililirini idarə kilip kəlgənlər təwəndikilər:
Rubəniylar üqün Zikrining ooŋli Əliezər kəbilə baxliki
idi; Ximeoniylar üqün kəbilə baxliki Maakaһning ooŋli
Xəfatiya; 17 Lawiy kəbilisi üqün Kəmuəlning ooŋli
Hasabiya kəbilə baxliki idi; Haruniylar üqün jəmət
bexi Zadok; 18 Yəһuda kəbilisi üqün Dawutning akisi
Elihu kəbilə baxliki idi; Issakariylar üqün Mikailning
ooŋli Omri kəbilə baxliki idi; 19 Zəbuluniylar üqün
Obadiyaning ooŋli Yixmaya kəbilə baxliki idi; Naftali
kəbilisi üqün Azriyəlning ooŋli Yərimot kəbilə baxliki
idi; 20 əfraimiylar üqün Azaziyaning ooŋli Hoxiya kəbilə
baxliki idi; Manassəһ yerim kəbilisi üqün Pidayaning
ooŋli Yoel kəbilə baxliki idi; 21 Gileadta makanlaxkan
Manassəһ yerim kəbilisi üqün Zəkəriyaning ooŋli Iddo
kəbilə baxliki idi; Binyamin kəbilisi üqün Abnərning

ooɣli Yaasiyəl qəbilə baxliqi idi; **22** Dan qəbilisi üqün
Yərohamning ooɣli Azarəl qəbilə baxliqi idi. Yuqiridikilər
Israil qəbililiri üqün qəbilə baxliqi idi. **23** Dawut
Israillar iqidə yigirmə yaxtin təwənlərni tizimlimioɣan;
qünki Pərwərdigar Israillarning sanini asmandiki
yultuzdək kəp qilimən degənidi. **24** Zəruiyaning
ooɣli Yoab sanini elixqa kirixkən, lekin tügimigən;
qünki muxu ix wəjidin [Hudaning] oɣəzipi Israillarning
bexioɣa yaoɣduruloɣan; xu səwəbtin Israillarning sani
«Dawut padixahning yilnamiliri» degən hatirigə
kirgüzülmigən. **25** Padixahning ambar-həzinilirini
baxquroɣuqi Adiyəlning ooɣli Azmawət idi; dala,
xəhər, yeza-kənt wə munarlardiki ambar-həzinilərni
baxquroɣuqi Uzziyaning ooɣli Yonatan idi. **26** Etiz-
eriklarda terikqilik qiloɣuqilarni baxquroɣuqi Kelubning
ooɣli əzri idi; **27** Üzümzarliklarni baxquroɣuqi Ramahlik
Ximəy; üzümzarliklardiki xarab ambarlirini baxquroɣuqi
Xifmilik Zabdi; **28** Xəfəlah tüzlənglikidiki zəytun wə üjmə
dərəhlirini baxquroɣuqi Gədərlik Baal-Hanan idi; may
ambarlirini baxquroɣuqi Yoax; **29** Xaronda bekilidioɣan
kala padilirini baxquroɣuqi Xaronluk Sitray; jiloɣilardiki
kala padilirini baxquroɣuqi Adlayning ooɣli Xafat;
30 təgilərni baxquroɣuqi Ismaillardin Obil; exəklərni
baxquroɣuqi Mironotluk Yəhdiya; **31** qoy padilirini
baxquroɣuqi Hagarlik Yaziz idi. Bularning həmmisi Dawut
padixahning mal-mülkini baxquroɣuqi əməldarlar idi. **32**
Dawutning taoɣisi Yonatan məslihətqi bolup, danixmən
həm Təwrat həttatqisi idi; Hakmonining ooɣli Yəhiyəl
padixahning ooɣullirining ustazi idi. **33** Ahitofəlmu
padixahning məslihətqisi idi; Arklik Huxay padixahning
jan dosti idi. **34** Ahitofəldin keyin Binayaning ooɣli
Yəhoyada bilən Abiyatar uning ornioɣa məslihətqi boldi;
Yoab padixahning qoxun sərdari idi.

28 Dawut Israildiki barlik əməldarlarni, hərqaysi
qəbilə baxlikliri, nəwətlixip padixahning hizmitini
qilidioɣan qoxun bexi, mingbexi, yüzbexi, padixah
wə xahzadilərning barlik mal-mülük, qarwa mallirini
baxquridioɣan əməldarlarni, xuningdək məhrəm-
oɣojidarlar, palwanlar wə barlik batur jəngqilərni
Yerusalemoɣa qakirtip kəldi. **2** Padixah Dawut ornidin
turup mundak dedi: — I buradərlirim wə həlkim,
gepimgə kulak selinglar: Kənglümdə Pərwərdigarning
əhdə sanduki üqün bir aramgah, Hudayimizning
təhtipərisi bolidioɣan bir əy selix arzuyum bar idi
həmdə uni selixqa təyyarlikmu kərüp qoyoɣanidim. **3**
Lekin Huda manga: «Sən Mening namimoɣa atap əy
salsang bolmaydu, qünki Sən jəngqi, adəm əltürüp
qan tökkənsən» dedi. **4** Israilning Hudasi boloɣan
Pərwərdigar atamning pütün jəmətidin meni əbədil'əbəd
Israiloɣa padixah boluxqa tallidi; qünki U Yəhudani
yolbaxqi boluxqa tallioɣan; U Yəhuda jəməti iqidə
atamning jəmətini tallioɣan, atamning ooɣulliri iqidə
məndin razi bolup, meni pütün Israiloɣa padixah qilip
tikligən; **5** mening ooɣullirim iqidin (Pərwərdigar
dərwəkə manga kəp ooɣul ata qiloɣan) U yənə ooɣlum
Sulaymanni Pərwərdigarning padixahlikining təhtigə
olturup, Israiloɣa həkümran boluxqa tallidi. **6** U
manga: «Sening ooɣlung Sulayman bolsa Mening
əyüm wə hoylilirimni saloɣuqi bolidu; qünki Mən uni
Özümgə ooɣul boluxqa tallidim, Mənmu uningoɣa ata
bolimən. **7** U Mening əmr-bəlgilimilirimgə bügünkidək
qing turup riayə qilidioɣan bolsa, uning padixahlikini
mənggü mustəhkəm qilimən» degənidi. **8** Xunga
bügün Pərwərdigarning jamaiti pütkül Israil həlkining,
xundakla Hudayimizning aldida [xuni eytimən]: —
Bu yahxi yurtqa igidarqilik qilix üqün wə kəlgüsidə
baliliringlaroɣa mənggülük miras qilip qaldurux üqün,
silər Hudayinglar Pərwərdigarning barlik əmrlirini
izdəp tutunglar. **9** — I, sən ooɣlum Sulayman, atangning
Hudasi boloɣan Pərwərdigarni bil, sap dil wə pidakarlik
bilən Uning hizmitidə boloɣin. Qünki Pərwərdigar jimi
adəmning kənglini kəzitip turidu, barlik oy-niyətlirini
pərk etidu. Sən Uni izdisəng, U Özini sanga tapkuzidu;
Uningdin tenip kətsəng, seni mənggü üzüp taxlaydu. **10**
Əmdi sən kəngül qoyoɣin, Pərwərdigar mukəddəshana
qilix üqün bir əyni selixqa seni tallidi; batur bol, uni ada
qil!». **11** Dawut [mukəddəsgahning] dəhlizi, haniliri,
həziniliri, balihaniliri, iqki əyliri wə kafarət təhtidiki
əyining layihisining həmmisini ooɣli Sulaymanoɣa
tapxurdi; **12** [Hudaning] Rohidin tapxuruwaloɣini
boyiqə u Pərwərdigarning əyining hoylilirі, tət
ətrapidiki kiqik əylər, mukəddəshanidiki həzinlər,
mukəddəs dəp beoɣixlanoɣan buyumlar qoyulidioɣan
həzinilərning layihilirini qaldurmay uningoɣa kərsətti.
13 Yənə kahinlar bilən Lawiylarning guruppilinixi,
Pərwərdigarning əyidiki hərhil wəzipilər, xuningdək
Pərwərdigarning əyigə ehtiyajlik barlik əswablar
tooɣrisidiki bəlgilimilərni kərsətti; **14** wə hərhil ixlaroɣa
kerəklik altun əswablarni yasitixqa ketidioɣan altun,
hərhil ixlaroɣa kerəklik kümüx əswablarni yasitixqa
ketidioɣan kümüx, **15** altun qiraoɣdanlaroɣa, ularoɣa təwə
altun qiraoɣlaroɣa, yəni hərbir qiraoɣdan wə qiraoɣlaroɣa
ketidioɣan altun; kümüx qiraoɣdanlaroɣa, yəni hərbir
qiraoɣdan wə xuningoɣa təwə qiraoɣlar üqün ketidioɣan
kümüxni tapxurup bərdi. U hərbir qiraoɣdanoɣa ixlitix
ornioɣa qarap kerəklikini bərdi; **16** nan tizidioɣan altun
xirələrni yasitixqa, yəni hərbir xirə üqün kerəklik
altun bərdi; kümüx xirələrni yasitixqa kerəklik kümüx
bərdi; **17** wilka-ilməklər, təhsə-piyalə wə qəgünlərni
yasaxqa, altun qinilər, yəni hərhil qinini yasaxqa
kerəklik boloɣan sap altun bərdi; kümüx qinilərni
yasaxqa, yəni hərbir qinə üqün kerəklik kümüx bərdi;
18 huxbuygah yasaxqa kerəklik esil altun bərdi. U
yənə qanatlirini kerip Pərwərdigarning əhdə sandukini
yepip turidioɣan altun kerublar qaraydioɣan [kafarət]
təhtining nushisini tapxurup bərdi. **19** «Bularning
həmmisi, Pərwərdigar Öz qolini üstümgə qoyoɣanda
manga kərsətkən barlik nusha-əndizilər boloɣaqqa,
mən yezip qoydum» dedi Dawut. **20** Dawut yənə
ooɣli Sulaymanoɣa: «Sən batur wə jasarətlik bol, buni
ada qil; qorkma, alakzadimu bolup kətmə; qünki
Pərwərdigar Huda, mening Hudayim sening bilən billə
bolidu; taki Pərwərdigarning əyidiki keyinki ibadət
hizmiti üqün təyyarlik ixliri tügigəngə qədər U səndin
heq ayrilmaydu yaki taxlapmu qoymaydu. **21** Qara,
Hudaning əyidiki barlik hizmitini bejiridioɣan kahinlar
wə Lawiylarning guruppiliri təyyar turidu; sening
yeningda hərhil hünərgə usta, hərbir hizmətkə təyyar
turoɣan hünərwənlərmu razilik bilən turidu; uning

üstigə əməldarlar wə barlik həlk sening əmringni
kütidu» dedi.

29 Dawut pütkül jamaətkə səz kilip mundak dedi:
— Huda Өzi tallioŋan ooŋlum Sulayman tehi
yax, bir yumran kəqət, halas, bu kurulux bolsa
tolimu qong; qünki bu mukəddəs orda insan üqün
əməs, bəlki Pərwərdigar Huda üqün yasilidu. **2**
Mən Hudayimning өyi üqün pütün küqümni qikirip,
altun bilən yasilidioŋanlirioŋa altun, kümüx bilən
yasilidioŋanlirioŋa kümüx, mis bilən yasilidioŋanlirioŋa
mis, təmür bilən yasilidioŋanlirioŋa təmür, yaoŋaq
bilən yasilidioŋanlirioŋa yaoŋaq təyyarlap koydum;
yənə ak hekik, kəzlük yakut, rənglik tax wə hərhil
esil taxlarni, yənə nahayiti kəp mərmərni yioŋip
koydum. **3** Mən Hudayimning өyidin səyünidioŋanlikim
üqün Hudayimning өyini selixka təyyarlioŋan barlik
nərsilərdin baxka, өzümning təəllukatidin altun-
kümüxlərni Hudayimning өyigə atidim; **4** yəni
өyning tamlirini kaplax üqün Ofir altunidin üq
ming talant, sap kümüxtin yəttə ming talant təkdim
kildim; **5** altundin yasilidioŋanlirioŋa altun, kümüxtin
yasilidioŋanlirioŋa kümüx wə hünərwənlərning koli bilən
hərhil yasilidioŋanlirioŋa kerək boloŋinini təkdim kildim.
Bügün yənə kimlərning Pərwərdigaroŋa birnemə atioŋusi
bar?». **6** Xuning bilən Israil kəbililiridiki hərkaysi
jəmət baxliri, kəbilə baxlikliri, mingbexi, yüzbexi wə
padixahning ixlirioŋa məs'ul boloŋan oŋojidarlarmu
beoŋixlaxka kirixti. **7** Ular Hudaning өyidiki ibadət
hizmətliri üqün bəx ming talant altun wə on ming
darik altun, on ming talant kümüx, on səkkiz ming
talant mis wə bir yüz ming talant təmür təkdim
kildi. **8** Yakuti barlar yakutni Pərwərdigarning өyining
həzinisigə, yəni Gərxoniy Yəhiyəlning kolioŋa tapxurdi.
9 Halayik kixilərning mundak өz ihtiyarliki bilən təkdim
kiloŋanlikliridin huxal bolup ketixti; qünki ular qin
kəlbidin Pərwərdigaroŋa təkdim kilixkanidi. Dawutmu
alamət hux boldi. **10** Xunga Dawut pütkül jamaət
aldida Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədhiyə eytip mundak
dedi: — «Ah Pərwərdigar, bowimiz Israilning Hudasi,
Sən əbədil'əbədgiqə həmdusanaoŋa layiksən. **11** I
Pərwərdigar, uluoŋluk, küq-kudrət, xan-xərəp, xanu-
xəwkət wə həywət Sanga mənsuptur; asmandiki wə
yərdiki bar-yoki Seningkidur; i Pərwərdigar, padixahlik
Seningkidur, həmmidin üstün boloŋan idarə kiloŋuqisən.
12 Dələt bilən izzət Seningdinla kelidu, Sən həmmigə
həkümdarsən. Küq bilən kudrət Sening kolungda;
hərkimni uluoŋ wə kudrətlik kilix pəkət kolungdindur.
13 Əmdi, ah Hudayimiz, biz Sanga təxəkkür okuymiz,
xan-xərəplik namingoŋa mədhiyə okuymiz! **14** Mana
muxundak өzlükümizdin təkdim kilalaydioŋan boloŋan
mən kim idim, həlkim nemə idi? Qünki barlik nərsə
Səndin kelidu, biz pəkət Өz kolungdin kəlginidin Өzünggə
kayturduk, halas! **15** Biz Sening aldingda yaka yurtluklar,
barlik ata-bowilirimizoŋa ohxax musapirmiz, halas; yər
yüzidiki künlirimiz goya bir sayə, ümidsiz ətküzülidu. **16**
I Hudayimiz Pərwərdigar, biz Sening namingoŋa atap өy
selixka təyyarlap yioŋkan bu baylik-dunyaning həmmisi
Sening kolungdin kəlgən, əsli Seningkidur. **17** I Hudayim,
xuni bilimənki, Sən insanning kəlbini sinap, durusluktin
hursən bolisən; mən bolsam durus kəlbimdin bularni
ihtiyarən təkdim kildim; wə bu yərdə hazir turoŋan
həlkingningmu Sanga təkdim kiloŋinini huxal-huramlik
bilən kərdüm. **18** I Pərwərdigar, ata-bowilirimiz boloŋan
Ibrahim, Ishak wə Israilning Hudasi, Өz həlkingning
kənglidiki bundak oy-niyətni mənggü mustəhkəm
kiloŋaysən, kənglini Өzünggə tartkuzoŋaysən! **19** Ooŋlum
Sulaymanoŋa Sening əmrliring, agah-guwahlikliring
wə bəlgilimiliringni tutup, həmmini ada kilip, mən
hazirlap koyoŋanlirimni ixlitip ordini yasaxka durus
bir kəlb bərgəysən». **20** Dawut pütün jamaətkə:
«Silər Hudayinglar boloŋan Pərwərdigaroŋa təxəkkür-
həmdusana okup mədhiyiənglar!» dewidi, pütün
jamaət ata-bowilirining Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa
təxəkkür-mədhiyə okup səjdə kildi; ular Pərwərdigar
həm padixah aldida bax urdi. **21** Ətisi ular Pərwərdigaroŋa
atap kurbanliklar wə köydürmə kurbanliklarni kəltürdi;
xu küni ular ming buka, ming koqkar, ming kozini
xarab hədiyəliri bilən koxup təkdim kildi, xundakla
yənə pütün Israil üqün nuroŋun kurbanliklarni təkdim
kildi. **22** Ular xu küni Pərwərdigarning aldida alamət
huxal bolup oŋizalandi. Ular Dawutning ooŋli Sulaymanni
ikkinqi kətim padixah tikləx murasimi ətküzdi; uni
Pərwərdigarning aldida xah boluxka, Zadokni kahin
boluxka məsih kildi. **23** Xuningdin keyin Sulayman
Pərwərdigaroŋa təwə təhtkə olturup, atisi Dawutning
ornioŋa padixah boldi wə intayin rawaj tapti; pütkül
Israil həlki uningoŋa itaət kildi. **24** Barlik əməldarlar,
palwanlar wə xundakla padixah Dawutning ooŋullirining
həmmisi Sulaymanoŋa bekinip boysundi. **25** Pərwərdigar
Sulaymanni Israil həlki aldida nahayiti uluoŋ kildi; U
uningoŋa ata kiloŋan xahanə həywət xundak yukiriki,
uningdin ilgiri ətkən hərkandak Israil padixahlirida
heq bolup bakkan əməs. **26** Yəssəning ooŋli Dawut
pütün Israiloŋa xundak padixah boloŋanidi. **27** Uning
Israiloŋa həkümranlik kiloŋan wakti jəmiy kirik yil boldi;
u Hebronda yəttə yil, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət
kildi. **28** U uzun əmür, dələt-baylik wə izzət-hərmət
kərüp, heli kəp yaxap, aləmdin ətti; ornioŋa uning
ooŋli Sulayman padixah boldi. **29** Padixah Dawutning
barlik ixliri, baxtin ahirioŋiqə mana aldin kərgüqi
Samuilning hatiriliri, Natan pəyoŋəmbərning hatiriliri
wə aldin kərgüqi Gadning hatiriliridə pütülgəndur. **30**
Uning səltəniti, kərsətkən küq-kuwwiti, xundakla uning,
Israil wə hərkaysi dələt-məmlikətlərning bexidin ətkən
wəkələrmu xu hatirilərdə pütülgəndur.

Tarih-təzkirə 2

1 Dawutning ooŋli Sulaymanning ḥəkümranliḳi
mustəḥḳəmləndi; qünki uning Hudasi Pərwərdigar
uning bilən billə bolup, uni bək büyük ḳildi. **2** Sulayman
pütkül Israillarni, mingbexi, yüzbexi, sorakqi wə pütkül
Israilning ḳəbilə-jəmət baxliḳliri boloŋan əməldarlarni
qakirtip ularoŋa səz ḳildi. **3** Sulayman barliḳ jamaət
bilən birliktə Gibeonning egizlikigə bardi; qünki u yərdə
Hudaning «jamaət qediri», yəni Pərwərdigarning ḳuli
Musa bayawanda yasatḳan qedir bar idi. **4** Hudaning
əḥdə sanduḳini bolsa Dawut Kiriat-Yearimdin elip qiḳip,
əzi uningoŋa təyyarlioŋan yərgə əkəlgənidi; qünki u
Yerusalemda əḥdə sanduḳi üqün bir qedir tiktürgənidi.
5 Hurning nəwrisi, Urining ooŋli Bəzaləl yasioŋan mis
ḳurbangaḥ bolsa [Gibeonda], yəni Pərwərdigarning
jamaət qediri aldida idi; Sulayman jamaət bilən birliktə
berip, xu yərdə [Pərwərdigardin] tilək tilidi. **6** Sulayman
jamaət qedirining aldidiki mis ḳurbangaḥning yenioŋa,
Pərwərdigarning aldioŋa kelip, ḳurbangaḥta ming malni
köydürmə ḳurbanliḳ ḳildi. **7** Xu keqisi Huda Sulaymanoŋa
ayan bolup, uningoŋa: — Sən nemini tilisəng, xuni
berimən, dedi. **8** Sulayman Hudaoŋa: — Sən atam Dawutḳa
zor meḥir-muḥəbbət ata ḳiloŋan, meni uning ornioŋa
padixaḥ ḳilding. **9** I Pərwərdigar Huda, əmdi Sən atam
Dawutḳa bərgən wədəngni puhta orunlioŋaysən; qünki
Sən meni yərdiki topidək nuroŋun həlḳḳə ḥəkümranliḳ
ḳilidioŋan padixaḥ ḳilding. **10** Əmdi Sən manga bu
həlḳḳə yetəkqilik ḳiloŋudək danaliḳ wə bilim bərgəysən;
undaḳ bolmisa Sening munqiwala qong bu həlḳinggə
kim ḥəküm sürəlisun? — dedi. **11** Huda Sulaymanoŋa:
— Mən seni həlḳimgə padixaḥ ḳilip tiklidim. Əmdi
sən muxundaḳ niyətkə kelip, nə baylik, mal-mülük, nə
izzət-ḥərmət wə düxmənliringning janlirini tiliməy, nə
uzun əmür kərüxni tiliməy, bəlki bu həlḳimgə ḥəküm
sürüxkə danaliḳ wə bilim tiligən ikənsən, **12** Danaliḳ
wə bilim sanga təḳdim ḳilindi; wə Mən sanga baylik,
mal-mülük wə izzət-ḥərmətmu berəy; xundaḳ boliduki,
seningdin ilgiri ətkən padixaḥlarning ḥeqbiridə undaḳ
bolmioŋan, seningdin keyin boloŋusi padixaḥlardimu
undaḳ bolmaydu, dedi. **13** Bu ixtin keyin Sulayman
Gibeon egizlikidiki «jamaət qediri»din Yerusalemoŋa
ḳaytip kelip, Israil üstidə səltənət ḳildi. **14** Sulayman
jəng ḥarwiliri bilən atliḳ ləxkərlərni toplidi: — uning
bir ming tət yüz jəng ḥarwisi, on ikki ming atliḳ
ləxkiri bar idi; u bularni «jəng ḥarwisi xəḥərliri»gə
ḥəm padixaḥning yenida turux üqün Yerusalemoŋa
orunlaxturdi. **15** Padixaḥ Yerusalemda altun-kümüxlərni
taxlardək kəp, kedir dərəhlirini tüzləngliktiki üjmə
dərəhliridək kəp ḳildi. **16** Sulaymanning atliri Misirdin
ḥəm kuwədin kəltürülətti; padixaḥning sodigərliri
kuwədin tohtitiloŋan baḥasi boyiqə setiwalatti. **17** Ular
Misirdin setiwaloŋan ḥərbir ḥarwining baḥasi altə yüz
kümüx təngga, ḥərbir atning baḥasi bir yüz əllik kümüx
təngga idi; at-ḥarwilar yənə Ḥittiylarning padixaḥliri wə
Suriyə padixaḥlirioŋimu ənə xu [sodigərlərning wastisi]
bilən setiwelinatti.

2 Sulayman Pərwərdigarning namioŋa atap bir əy
ḥəm padixaḥliḳi üqün bir orda selix niyitigə kəldi.
2 Xuningdin keyin Sulayman yətmix ming adəmni
ḥammalliḳḳa, səksən ming adəmni taoŋda tax kesixkə,
üq ming altə yüz kixini nazarətqilikkə təyinlidi. **3**
Sulayman Tur padixaḥi Ḥuramoŋa adəm əwətip: «Əzliri
atam Dawutning turaloŋusi bolsun dəp orda selixioŋa
kedir yaoŋiqi yətküzüp bərgən idilioŋu, mangimu xundaḳ
ḳiloŋayla. **4** Mana, mən əmdi Pərwərdigar Hudayimning
namioŋa atap bir əy salmaḳqimən; əy uning aldida
huxbuy yeḳix, «təḳdim nanlar»ning üzülməy ḳoyuluxi,
ḥərküni ətə-ahxamlirida, xabat künliridə, yengi ayning
birinqi künidə wə Pərwərdigar Hudayimiz bekitip bərgən
ḥeyt-ayəmlərdə köydürmə ḳurbanliḳlarning sunuluxi
üqün bolidu. Bu ixlar Israil həlḳigə mənggülük bir
bəlgilimə bolidu. **5** Mən salmaḳqi boloŋan əy ajayip
ḥəywətlik bolidu; qünki bizning Hudayimiz ḥəmmə
ilaḥlardin üstündur. **6** Lekin asmanlar wə asmanlarning
üstidiki asmanmu Uni sioŋduralmaydioŋan tursa, kim
Uningoŋa əy salalisun? Mən kim idim, ḳandaḳmu
Uningoŋa əy salduroŋudək ḳudrətkə igə bolay? Mən pəḳət
Uning aldida ḳurbanliḳlarni köydürgüdəkla adəmmən,
halas! **7** Əmdi əzliri manga atam Dawut Yəḥudada
wə Yerusalemda təyyarlap ḳoyoŋan ustilar bilən billə
ixləx üqün, altun-kümüxtə, mis wə təmürdə ixləxkə
pixxiḳ, səsün, toḳ ḳizil wə kək rənglik yip ixləxkə puhta
ḥəm nəḳḳaxliḳni bilidioŋan bir ustamni əwətkəyla. **8**
Ḥəm manga Liwandin kedir, arqa-ḳarioŋay wə səndəl
dərəhlirini yətküzüp bərgən bolsila; qünki əzlirining
hizmətkarlirining Liwanda yaoŋaqni kesixkə ustiliḳini
bilimən; mana, manga köpləp yaoŋaqlarni təyyarlap berix
üqün mening hizmətkarlirim əzlirining hizmətkarliri
bilən billə ixlisun; qünki mən salidioŋan əy intayin
ḥəywətlik wə ajayib karamət bolidu. **10** Mana, mən
əzlirining yaoŋaq kesidioŋan hizmətkarlirioŋa yigirmə
ming kor buoŋday, yigirmə ming kor arpa, yigirmə ming
bat xarab, yigirmə ming bat zəytun meyi berimən» —
dedi. **11** Turning padixaḥi Ḥuram Sulaymanoŋa jawabən
məktup yollap: «Pərwərdigar Əz həlḳini səygəqkə U
əzlirini ularning üstigə padixaḥ ḳildi» — dedi. **12**
Ḥuram yənə: «Asman-pələk bilən yər-zeminni yaratḳan
Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa Ḥəmdusana boloŋay!
Qünki U padixaḥ Dawutḳa yorutuloŋan, pəm-parasətlik,
Pərwərdigar üqün bir əy, uning padixaḥliḳi üqün bir orda
salalaydioŋan bir danixmən ooŋul bərdi. **13** Mana mən
ḥazir əzlirigə ḥünərdə kamalətkə yətkən, əḳil-parasət
bilən yorutuloŋan, Ḥuram-Abi degən bir adəmni əwətəy.
14 Uning anisi Dan ḳəbilisilik bir ayal, atisi Turluḳ ikən.
U altun, kümüx, mis, təmür, taxlar, yaoŋaqqiliḳ ixlirioŋa
maḥir, səsün, toḳ ḳizil, aḳ wə kək rənglik yip ixləxkə
puhta, ḥərhil nəḳḳaxliḳ ixlirioŋimu usta, tapxuruloŋan
ḥərḳandaḳ layiḥigə amalini ḳilalaydu. Bu kixi əzlirining
ḥünərwənliri bilən wə atiliri boloŋan hojam Dawutning
ḥünərwənliri bilən billə ixlisun. **15** Əmdi hojam tiloŋa
aloŋan buoŋday, arpa, may wə xarab bolsa, bularni əz
hizmətkarlirioŋa yətküzüp bərgəyla. **16** Biz bolsaḳ siligə
ḳanqə kerək bolsa Liwanda xunqə yaoŋaq kesip, sal
ḳilip baoŋlap, dengiz arḳiliḳ Yoppaoŋa yətküzüp berimiz;
andin sili u yərdin Yerusalemoŋa toxup kətsilə bolidu»
dedi. **17** Atisi Dawut Israil zeminida turuxluḳ yaḳa
yurtluḳlarni sanaḳtin ətküzəndək, Sulaymanmu ularni
sanaḳtin ətküzdi. Ular jəmiy bir yüz əllik üq ming

altə yüz adəm qikti. **18** U ulardin yətmix ming kixini
ḥammallikḳa, səksən ming kixini taoɣda tax kesixkə wə
ix ḳiliwatḳanlar üstidin nazarət ḳilip turuxḳa üq ming
altə yüz kixini təyinlidi.

3 Sulayman Yerusalemda Pərwərdigar atisi Dawutḳa
ayan boloɣan Moriya teoɣida, yəni Yəbusiy
Ornanning haminida, Dawut təyyar ḳilip ḳoyoɣan
yərdə, Pərwərdigarning əyini selix ixini baxlidi. **2**
Sulaymanning səltənitining tətinqi yili, ikkinqi ayning
ikkinqi küni u ḳuruluxni baxlidi. **3** Sulayman saloɣan
Hudaning əyining uli mundaḳ: — uzunluḳi (ḳədimki
zamanda ḳollanoɣan əlqəm boyiqə) atmix gəz, kəngliki
yigirmə gəz idi. **4** Əyning aldidiki aywanning uzunluḳi
yigirmə gəz bolup, əyning kənglikigə tooɣra kelətti;
egizliki yigirmə gəz idi; u iqini sap altun bilən ḳaplatti. **5**
U əyning qong zelining tamlirini arqa-ḳarioɣay tahtayliri
bilən ḳaplatti, andin keyin sap altun ḳaplatti wə üstigə
horma dərihining xəkli bilən zənjir nəḳixlirini oydurdi.
6 U əyni alamət qiraylik ḳilip tamlirini yənə esil tax-
yaḳutlar bilən zinnətlətti. U ixlətkən altunlar pütünləy
parwayim altuni idi. **7** U pütün əyni, əyning limliri,
ixik bosuoɣa-kexəkliri, barlik tamliri wə ixiklirini altun
bilən ḳaplidi; u tamoɣa kerublarning nəḳixlirini oydurdi.
8 Sulayman yənə əng muḳəddəs jayni yasatti; uning
uzunluḳi yigirmə gəz bolup (əyning kəngliki bilən
təng idi), kənglikimu yigirmə gəz idi; u uning iqini
pütünləy sap altun bilən ḳaplatti; altun jəmiy bolup
altə yüz talalnt idi. **9** Altun mikning eoɣirliḳi jəmiy
əllik xəkəl boldi. Balihanilirining iqimu altun bilən
ḳaplandi. **10** əng muḳəddəs jay iqidə u ikki kerubning
ḥəykilini yasap, ularni pütünləy altun bilən ḳaplidi.
11 Ikki kerubning ḳanitining uzunluḳi jəmiy yigirmə
gəz idi; bir kerubning bir ḳanitining uzunluḳi bəx gəz
bolup, əyning temioɣa tegip turatti; ikkinqi tərəptiki
ḳanitining uzunluḳimu bəx gəz bolup, ikkinqi bir
kerubning ḳanitioɣa yetətti. **12** Yənə bir kerubning
ḳanitining uzunluḳimu bəx gəz bolup, umu əy temioɣa
tegip turatti; ikkinqi bir ḳanitining uzunluḳimu bəx
gəz bolup, aldinḳi bir kerubning ḳanitioɣa yetətti. **13**
Bu ikki kerubning ḳanatliri yeyiloɣan ḥalda bolup,
uzunluḳi jəmiy yigirmə gəz kelətti; ikkila kerub ərə
turoɣuzuloɣan bolup, yüzliri əyning iqigə ḳaraytti. **14**
Sulayman yənə kək rənglik, səsün rənglik, toḳ ḳizil
wə aḳ rənglik yip toḳulmiliridin wə nəpis kanaptin
[əyning iqidiki] pərdisini yasatti, uning üstigə kerublarni
kəxtə ḳilip toḳutti. **15** Əyning aldioɣa yənə egizliki
ottuz bəx gəz kelidioɣan ikki tüwrük yasap ḳoydurdi;
ḥər tüwrükning bexining egizliki bəx gəz kelətti. **16**
U yənə (iqki kalamhanidikidək) marjansiman zənjir
yasitip, tüwrük baxliri üstigə ornatti; u yüz danə anar
yasitip ularni zənjirlərgə ornatti. **17** U bu ikki tüwrükni
əyning aldioɣa, birsini ong təripidə, birsini sol təripidə
turoɣuzdi; u ong tərəptikisini Yaḳin, sol tərəptikisini
Boaz dəp atidi.

4 Uzunluḳi yigirmə gəz, kəngliki yigirmə gəz, egizliki
on gəz kelidioɣan bir mis ḳurbangaḥ yasatti. **2** U
mistin «dengiz» yasatti; uning xəkli dügilək bolup, u
girwikidin bu girwikigiqə on gəz kelətti; egizliki bəx gəz,
aylanmisi ottuz gəz idi. **3** «Dengiz»ning sirtḳi asta ḳismi
buḳining xəkli bilən qərüldürüp bezəlgən bolup, buḳilar
ḥərbir gəzgə ondin, ikki ḳatar ḳilinip, mis «dengiz»
bilən təng ḳuyup qiḳiloɣanidi. **4** Mis «dengiz»ni on
ikki mis buḳa kətürüp turatti; uning üqi ximaloɣa, üqi
oɣərbkə, üqi jənubḳa, üqi xərḳḳə ḳarap turatti. «dengiz»
buḳining dümbisigə yatḳuzuloɣan bolup, buḳilarning
ḳuyruḳi iqi tərəptə idi. **5** Mis dengizning ḳelinliḳi bir
alḳan bolup, qərisi qinining girwikidək nilupər xəklidə
ḳilinoɣan, uningoɣa üq ming bat su patatti. **6** U yənə on
«yuyux desi» yasitip, bəxini mis dengizning ong təripigə,
bəxini sol təripigə ḳoyoɣuzdi; kəydürmə ḳurbanliḳlaroɣa
ixlitidioɣan buyum-əswablirining ḥəmmisi xu daslarda
yuyulatti; «dengiz» bolsa kaḥinlarning yuyunuxi üqün
ixlitilətti. **7** U yənə bəlgiləngən xəkildə on altun
qiraoɣdan yasitip muḳəddəs jayning iqigə ornatti; uning
bəxini ong tərəpkə, bəxini sol tərəpkə ḳoydurdi. **8**
Yənə on xirə yasitip muḳəddəs jayning iqigə ḳoyoɣuzdi;
uning bəxini ong tərəpkə, bəxini sol tərəpkə ḳoyoɣuzdi;
U yənə yüz danə altun qinə yasatti. **9** U yənə
«kaḥinlar ḥoylisi», qong ḥoyla wə qong ḥoylining
dərwazilirini yasatti wə dərwazilarning ḥəmmisini mis
bilən ḳaplatti. **10** U mis «dengiz»ni ibadəthanining
ong təripigə, yəni xərḳiy jənub təripigə ḳoyoɣuzdi. **11**
Ḥuram yənə ḳazan, kürək wə ḳaqa-ḳuqilarni ətküzdi.
Ḥuram xu təriḳidə Sulayman padixaḥ üqün Hudaning
əyining barlik ḳurulux hizmitini püttürdi, **12** Yəni ikki
tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apḳursiman ikki bax
wə bu ikki baxni yepip turidioɣan ikki torni yasitip
püttürdi. **13** Xu ikki tor üstigə ḳayqilaxturuloɣan tət
yüz anarni yasatti; bir torda ikki ḳatar anar bolup,
tüwrük üstidiki apḳursiman ikki baxni yepip turatti.
14 U on das təgliki wə das təglikigə ḳoyulidioɣan on
«yuyux desi»ni, **15** «mis dengiz» wə uning astidiki on
ikki mis buḳini yasatḳuzdi. **16** Ḳazan, kürək, wilka-
ilməklər, wə munasiwətlik barlik əswablarni Ḥuram-
Abi Pərwərdigarning əyini dəp Sulayman padixaḥḳa
parḳiraydioɣan mista yasitip bərdi. **17** Padixaḥ bularni
Iordan tüzlənglikidə, Sukkot bilən Zərədataḥ otturisida,
[xu yərdiki] seoɣiz layda ḳelip yasap, ḳuydurup qiḳti. **18**
Sulayman yasatḳuzoɣan bu əswablarning sani intayin
kəp idi; kətkən misning eoɣirliḳini əlqəp bolmaytti. **19**
Sulayman yənə Hudaning əyi iqidiki barlik əswablarni
yasatti — yəni altun huxbuygaḥni, «təḳdim nan»
ḳoyulidioɣan xirələrni **20** wə sap altunda ḳilinoɣan
qiraoɣdanlar bilən qiraoɣlirini yasatḳuzdi; bu qiraoɣlar
bəlgilimə boyiqə iqki «kalamhana» aldida yandurux
üqün boldi. **21** U yənə qiraoɣdanning gülliri, qiraoɣ wə
pilik ḳayqilirining ḥəmmisini altundin ḳildurdi (ular
sap aldundin idi). **22** U yənə peqaḳlar, tawaḳlar, piyalə-
ḳaqa wə küldanlarning ḥəmmisini sap altundin ḳildurdi.
U əyning ixiklirini, yəni iqidiki əng muḳəddəs jayoɣa
kiridioɣan iqki ḳatlima ixiklər wə əyning «muḳəddəs
jay»ining taxḳiriḳi ixiklirini altundin ḳildurdi.

5 Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning əyi üqün
ḳilidioɣan barlik ḳuruluxlar tamam boloɣanda, u
atisi Dawut [Hudaoɣa] atap beoɣixlioɣan nərsilərni (yəni
kümüx, altun wə ḥəmmə baxḳa buyumlarni) elip kelip,
Pərwərdigarning əyining həzinilirigə ḳoydurdi. **2** Xu
qaoɣda Sulayman Pərwərdigarning əḥdə sandukini
«Dawut xəḥiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün Israil

akṣakallirini, kəbilə bəglirini və Israil jəmətlirining
bəglirini Yerusalemoɣa yioɣilixka qakirdi. 3 Buning
üqün Israilning ḥəmmə adəmliri Etanim eyida, yəni
yəttinqi ayda, bekitilgən ḥeytta padixaḥning kəxioɣa
yioɣildi 4 Israilning ḥəmmə akṣakalliri yetip kəlgəndə
Lawiylar əḥdə sandukini kətürüp [mangdi]. 5 Ular
əḥdə sandukini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barlik
mukəddəs buyumlarni kətürüp elip qikti. Kaḥinlar
boloɣan Lawiylar muxularni elip qikti. 6 Sulayman
padixaḥ wə barlik Israil jamaiti əḥdə sandukining
aldida mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioɣan
san-sanakṣiz koy bilən kalini kurbanlik kiliwatatti. 7
Kaḥinlar Pərwərdigarning əḥdə sandukini əz jayioɣa,
ibadəthanining iqki «kalamhana»sioɣa, yəni əng
mukəddəs jayoɣa elip kirip kerublarning kanatlirining
astioɣa koydi. 8 Kerublarning yeyilip turoɣan kaniti
əḥdə sandukining orni üstidə boloɣaqka, əḥdə sanduki
bilən uni kətürüp turidioɣan baldaklarni yepip turatti. 9
Bu baldaklar sandukning tutkuqliridin naḥayiti uzun
qikip turoɣaqka, kalamhanining aldida turup əḥdə
sandukining yenidiki ikki baldakning uqlirini kərgili
bolatti, birak əyning sirtida ularni kərgili bolmaytti;
bu baldaklar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta.
10 Əḥdə sandukining iqidə Musa pəyoɣəmbər Ḥorəb
teoɣida turoɣanda iqigə saloɣan ikki tahtaydin baxka
ḥeqnərsə yok idi (Israillar Misir zeminidin qikkandin
keyin Pərwərdigar ular bilən Ḥorəbdə əḥdə tüzgənidi).
11 Kaḥinlar mukəddəs jaydin qikixti (xu yərdə ḥazir
boloɣan barlik kaḥinlar, əz nəwitigə karimay əzlirini
Hudaoɣa atap pakizlioɣanidi; 12 nəoɣmə-nawaqi barlik
Lawiylar, jümlidin Asaf, Ḥeman, Yədutun wə ularning
ooɣulliri ḥəm kerindaxliri qəkmən tonlirini kiyixip,
kurbangaḥning xərkidə turup qang, təmbur wə qiltarlar
qelixiwatkanidi; ular bilən billə kanay qeliwatkan
yənə bir yüz yigirmə kaḥin bar idi) 13 wə xundak
bolduki, kanayqilar bilən nəoɣmə-nawaqilar ḥəmmisi
birdək qelip, bir awaz bilən Pərwərdigaroɣa təxəkkür-
ḥəmdusana eytiwatkanda, yəni kanaylar, janglar wə
ḥərhil sazlarni qelip, yukiri awaz bilən «Pərwərdigar
meḥribandur, əzgərməs muḥəbbiti əbədil'əbədgiqidur»
dəp Pərwərdigarni mədḥiyələwatkanda — xu ḥaman
ibadəthana, yəni Pərwərdigarning əyi bir bulut bilən
tolduruldi; 14 kaḥinlar əxu bulut tüpəylidin wəzipilirini
ətüxkə turalmaytti, qünki Pərwərdigarning julasi
Hudaning əyini tolduroɣanidi.

6 Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum
karangoɣuluk iqidə turimən, dəp eytkanidi; 2 Lekin,
[i Pərwərdigar], mən Sening üqün bir ḥəywətlik makan
bolsun dəp, Sən mənggü turidioɣan bir əyni yasidim,
dedi. 3 Andin padixaḥ burulup barlik Israil jamaitigə
bəht tilidi; Israilning barlik jamaiti uning aldida turatti.
4 U mundak dedi:— Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa
təxəkkür-mədḥiyə boloɣay! U Əz aoɣzi bilən atam
Dawutka wədə kiloɣanidi wə Əz koli bilən uni əməlgə
axurdi. U əslidə Dawutka: — 5 «Mən Əz həlkim Israilni
Misir zeminidin elip qikkan kündin buyan namim
üqün bu yərdə bir əy salay dəp Israilning ḥərkaysi
kəbililirining xəḥərliridin ḥeqkaysisini tallimidim,
yaki həlkim Israiloɣa ḥəkümran boluxka ḥeqkaysi
adəmni tallimidim; 6 ḥalbuki, Mən namim xu yərdə
bolsun dəp Yerusalemni tallidim wə həlkim boloɣan
Israiloɣa ḥəkümranlik kilsun dəp Dawutni tallidim»
degənidi. 7 Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi
Pərwərdigarning namioɣa atap bir əy selix arzu-niyiti
bar idi. 8 Birak Pərwərdigar atam Dawutka: «Kənglüngdə
Mening namimoɣa bir əy yasaxka kiloɣan niyiting
yahxidur; 9 əmma xu əyni sən yasimaysən, bəlki
puxtungdin bolidioɣan ooɣlung, u Mening namimoɣa atap
xu əyni salidu», degənidi. 10 Mana əmdi Pərwərdigar
Əz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə kiloɣinidək,
atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum;
Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioɣa atap bu
əyni saldim. 11 Mən bu əydə əḥdə sandukini koydum;
əḥdə sandukı iqidə Pərwərdigarning Israillar bilən
tüzgən əḥdə [tahtiliri] bardur» dedi. 12 Andin Sulayman
Israilning barlik jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning
kurbangaḥining aldida turup kollirini kətürüp: — 13
(qünki baya Sulayman mistin uzunluki bəx gəz, kəngliki
bəx gəz, egizliki üq gəz kelidioɣan bir pəxtak yasitip,
taxkiriki ḥoylining otturisioɣa jaylaxturoɣanidi. U ənə
xu pəxtak üstigə qikip turup, pütkül Israil jamaiti
aldida yükünüp olturup, asmanoɣa karap oɣuliqini
yayoɣanidi) 14 — u mundak dua kildi: — I Israilning
Hudasi Pərwərdigar! Nə asmanda nə zeminda Səndək
Huda yoktur; Sening aldingda pütün kəlbi bilən
mangidioɣan Əz kulliring üqün əḥdəngdə turup əzgərməs
muḥəbbitingni kərsitisən. 15 Qünki Sən Əz kulung
atam Dawutka bərgən wədidə turdung; Sən Əz aoɣzing
bilən eytkan səzüngni mana bügünkidək Əz kolung
bilən wujudka qikarding. 16 Əmdi ḥazir, i Israilning
Hudasi Pərwərdigar, Əz kulung atam Dawutka: — «əgər
sening əwladliring əz yollirioɣa səgək bolup sən Mening
aldimda mangoɣandək, kanunumoɣa əməl kilip mangsila,
sanga əwladingdin Israilning təhtidə olturidioɣan bir zat
kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turoɣaysən. 17
Əmdi ḥazir, i Israilning Hudasi, Sən kulung Dawutka
eytkan səzliring əməlgə axuruloɣay, dəp ətünimən! 18
Lekin Huda Əzi rastla yər yüzidə insanlar bilən makan
kilamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini
Seni sioɣduralmaydioɣan yərdə, mən yasioɣan bu əy
kandakmu Sening makaning bolalisun?! 19 Lekin i
Pərwərdigar Hudayim, kulungning dua wə iltijasioɣa
kulak selip, kulungning Sanga kətürgən nidasi wə
tilikini anglioɣaysən. 20 Xuning bilən Əz kəzliringni
keqə-kündüz bu əygə, yəni Sən: «Mening namimni u
yərdə ayan kilimən» dəp eytkan jayoɣa keqə-kündüz
tikkəysən; Əz kulungning u jayoɣa karap kiloɣan duasioɣa
kulak saloɣaysən. 21 Kulung wə həlking Israil bu
jayoɣa karap dua kiloɣan qaoɣda, ularning iltijalirioɣa
kulak selip, Əz makaning kiloɣan asmanlardin turup
anglioɣaysən, anglioɣiningda ularni kəqürgəysən. 22
əgər birsi əz koxnisioɣa gunaḥ kilsa wə xundakla ixning
rast-yaloɣanlikini bekitix üqün kəsəm iqküzülsə, bu
kəsəm bu əydiki kurbangaḥingning aldioɣa kəlsə, 23
Sən kəsəmni asmanda turup anglap, amal kilip Əz
bəndiliring otturisida ḥəküm qikaroɣaysən; gunaḥi bar
adəmning gunaḥini əzigə kayturup, əz yolini əz bexioɣa
yandurup, gunaḥsiz adəmni aklap əz adillikioɣa karap
uningoɣa ḥəkkini bərgəysən. 24 Əz həlking Israil Sening
aldingda gunaḥ kiloɣini üqün düxməndin yengilsə,

yamanlikidin kaytip bu əydə turup, namingni etirap
kilip sanga dua bilən iltija kilsa, 25 Sən asmanda anglap,
Əz həlking Israilning gunahini kəqürüp, ularni Sən ata-
bowilirioŋa wə əzlirigə təkdim kiloŋan zeminoŋa kayturup
kəlgəysən. 26 Ular Sanga gunah kiloŋini üqün asman
etilip yamoŋur yaoŋmaydioŋan kiliwetilgən bolsa, lekin
ular bu jayoŋa karap Sanga dua kilip namingni etirap
kilip, Sening ularni kiyinqilikka saloŋining tüpəylidin
əz gunahidin yenip towa kilsa, 27 Sən asmanda turup
kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini
kəqürgəysən; qünki Sən ularoŋa mengix kerək boloŋan
yahxi yolni əgitisən wə Əz həlkinggə miras kilip
bərgən zeminning üstigə yamoŋur yaoŋdurisən! 28
Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər dan
almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaki qekətkə
liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki
xəhərlirining kowuklirioŋa hujum kilip korxiwalsa, ya
hərkandak apət ya kesəllik bolsa, 29 undakta barlik
həlking Israil bolsun, hərkandak kixi bolsun, əzigə
kəlgən apətni wə əz dərdini bilip, kollirini bu əygə
sunup, məyli kandak dua yaki iltija kilsun, 30 əmdi Sən
turuwatkan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm
kiloŋaysən, Sən hərbir adəmning kəlbini bilgəqkə,
əzining yollirini əzigə yanduroŋaysən (qünki Sənla, pəkət
Sənla həmmə insan balilirining kəlblirini bilgüqidursən);
31 xundak kilip, ular Sən ata-bowilirimizoŋa təkdim
kiloŋan zeminda olturup əmrining həmmə künliridə
Səndin korkup yolliringda mangidioŋan bolidu. 32
Əz həlking Israildin bolmioŋan, Sening uluoŋ naming,
kudrətlik kolung wə sozoŋan biliking tüpəylidin yirak-
yiraklardin kəlgən musapir bolsa, u kelip bu əy tərəpkə
karap dua kilsa, 33 Sən turuwatkan makaning boloŋan
asmanlarda uningoŋa kulak selip, u musapir Sanga nida
kilip tiliginining həmmisigə muwapik kiloŋaysən; xuning
bilən yər yüzidiki barlik əllər namingni tonup yetip,
Əz həlking Israildək Səndin korkidioŋan bolup, mən
yasioŋan bu əyning Sening naming bilən ataloŋinini
bilidu. 34 Əgər Sening həlking Sening tapxurukung
bilən düxmini bilən jəng kilixka qikkanda, Sən tallioŋan
bu xəhərgə, xundakla mən namingoŋa atap yasioŋan
bu əy tərəpkə karap Sən Pərwərdigaroŋa dua kilsa, 35
Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioŋa
kulak selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən. 36 Əgər
ular Sanga gunah sadir kiloŋan bolsa (qünki gunah
kilmaydioŋan heqkixi yoktur) Sən ularoŋa oŋəzəplinip,
ularni düxmənlirining kolioŋa tapxuroŋan bolsang,
bular ularni yirak-yekinoŋa, əz zeminioŋa sürgün kilip
elip baroŋan bolsa, 37 lekin ular sürgün kilinoŋan
yurtta əs-hoxini tepip towa kilip, əzi sürgün boloŋan
yurtta Sanga: — Biz gunah kilip, kəbihlikkə berilip
Səndin yüz ərüp kəttuk, dəp yelinsa, 38 — əgər ularni
sürgün kiloŋanlarning zeminida pütün kəlbi wə pütün
jenidin Sening təripinggə yenip, Sən ularning ata-
bowilirioŋa təkdim kiloŋan zeminoŋa, Sən tallioŋan xəhər
tərəpkə wə mən namingoŋa atap yasioŋan bu əy tərəpkə
yüzini kilip dua kilsa, 39 Sən turuwatkan makaning
boloŋan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijalirini
anglap ular üqün həküm qikirip, Əz həlkingning Sanga
sadir kiloŋan gunahini kəqürüm kiloŋaysən; 40 əmdi i
Hudayim, Səndin ətünimən, bu yərdə kiloŋan dualaroŋa
kəzüng oquk, kulking ding boloŋay! 41 Əmdi ornungdin
turoŋin, i Pərwərdigar Huda, Sən kudritingning ipadisi
boloŋan əhdə sandukung bilən, Əz aramgahingoŋa
kirgəysən! Kahinliring həkkaniylik bilən kiydürülsun,
Məmin bəndiliring yahxilikingdin xadlansun! 42 I
Pərwərdigar Huda, Əzüng məsih kiloŋiningning yüzini
yandurmioŋaysən; Kulung Dawutka kərsətkən əzgərməs
muhəbbitingni esingdə tutkaysən!».

7 Sulayman duasini tügitixigila, asmandin ot qüxüp
kəydürmə kurbanlik həmdə baxka kurbanliklarni
koymay kəydürüwətti; Pərwərdigarning xan-xəripi
əyni toldurdi. 2 Pərwərdigarning xan-xəripi əyni
tolduruwətkəqkə, kahinlar Pərwərdigarning əyigə
kirəlmidi. 3 Ot qüxkənlikini wə Pərwərdigarning xan-
xəripi əyning üstidə tohtioŋanlikini kərüp, Israillarning
həmmisi tax yatkuzuloŋan məydanda yükünüp bax
urup: «Pərwərdigar mehribandur, Uning əzgərməs
muhəbbiti mənggügiqə turidu!» dəp Pərwərdigaroŋa
ibadət kilip təxəkkür-mədhiyə okuxti. 4 Padixah wə
pütkül həlk Pərwərdigarning aldida kurbanliklirini
sundi. 5 Sulayman padixah yigirmə ikki ming kala, bir
yüz yigirmə ming koyni kurbanlik kilip sundi. Xundak
kilip padixah wə pütkül həlk Hudaning əyini [Hudaoŋa]
beoŋixlidi. 6 Kahinlar wə xundakla Pərwərdigaroŋa
atioŋan sazlarni tutkan Lawiylar əz orunlirida
turatti (padixah Dawut bu sazlarni Pərwərdigarning
mədhiyisidə ixlətkili yasioŋanidi, [u Pərwərdigaroŋa]:
«Uning əzgərməs muhəbbiti əbədgiqidur» dəp mədhiyə
okuoŋinida ularni ixlitətti); kahinlar Lawiylarning
udulida turup kanay qelixatti; Israillarning həmmisi xu
yərdə ərə turuxkanidi. 7 Sulayman Pərwərdigarning
əyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip mukəddəs
kilip, u yərdə kəydürmə kurbanliklar wə inaklik
kurbanlikilirining yaoŋlirini sundi; qünki Sulayman
yasatkan mis kurbangah kəydürmə kurbanliklar, ax
hədiyiliri wə kurbanliklarning yaoŋlirini kobul kilixka
kiqik kəldi. 8 Xuning bilən u wakitta Sulayman wə
uning bilən boloŋan pütün Israil, yəni Hamat rayonioŋa
kirix eoŋizidin tartip Misir ekinioŋiqə həmmə yərlərdin
kəlgən zor bir jamaət heyt ətküzdi. 9 Səkkizinqi küni
ular təntənilik bir ibadət yioŋilixi ətküzdi; ular yəttə kün
kurbangahni Hudaoŋa atap beoŋixlioŋanidi andin ular
yənə yəttə kün heyt ətküzdi. 10 Yəttinqi ayning yigirmə
üqinqi küni padixah həlkni əz əy-qedirlirigə kayturdi;
ular Pərwərdigarning Dawutka, Sulaymanoŋa wə Əz
həlki Israiloŋa kiloŋan yahxilikliri üqün kəlbidə xad-
huram bolup kaytip kətti. 11 Xundak kilip Sulayman
Pərwərdigarning əyini wə padixahning ordisini yasap
püttürdi. Sulaymanning kəngligə Pərwərdigarning
əyidə wə əzining ordisida nemə kilix kəlgən bolsa,
xu ixlarning həmmisi onguxluk pütti. 12 Andin
Pərwərdigar keqidə Sulaymanoŋa ayan bolup uningoŋa:
«Mən sening duayingni anglidim wə Əzümgimu bu
jayni «kurbanlik əyi» boluxka tallidim. 13 Əgər Mən
asmanni yamoŋur yaoŋmaydioŋan kilip etiwətsəm yaki
qekətkilərgə zemindiki məhsulatlarni yəp taxlaxni
buyrusam wə yaki həlkim arisioŋa waba tarkitiwətsəm,
14 [xu qaoŋda] namim bilən ataloŋan bu həlkim əzini
kəmtər tutup, dua kilip yüzümni izləp, rəzil yolliridin
yansa, Mən asmanda turup anglap, ularning gunahini

kəqürimən wə zeminini saqaytimən. **15** Əmdi bu yərdə
qilinoqan dualaroqa Mening kəzlirim oquq wə qulaqlirim
ding bolidu. **16** Mən əmdi namim mənggü bu yərdə
ayan qilinsun dəp bu əyni tallap, uni Əzümgə muqəddəs
qildim; kəzümmu, qəlbimmu həmixə xu yərdə bolidu.
17 Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoqinidək
sənmu sanga buyruoqinimning həmmisigə muwapiq
əməl qilix üqün bəlgilimilirim wə həkümlirimni tutup
aldimda mangsang, **18** Mən əmdi atang Dawutqa:
«Israilning təhtidə sanga əwladingdin olturuxqa bir
zat kəm bolmaydu» dəp əhdə qiloqinimdək, Mən
sening padixahlik təhtingni Israilning üstidə məhkəm
qilimən. **19** Birak əgər silər Meningdin yüz ərüp,
Mən silərning aldinglarda jakarlioqan bəlgilimilirim
wə əmrlirimni taxlap, baxqa ilahlarning qullukioqa
kirip qokunsanglar, **20** xu qaoqda Mən Israilni ularoqa
təkdim qiloqan zeminidin yulup taxlaymən; wə Əz
namimni kərsitixkə Əzümgə mukəddəs qiloqan bu
əyni nəzirimdin taxlaymən wə Israilni həmmə həlqlər
arisida səz-qəqək wə tapa-tənining obyekti qilimən;
21 bu əy gərqə hazir uluoq bolsimu, xu zamanda
uningdin ətkənlərning həmmisi qattik həyran qilixip:
«Pərwərdigar bu zeminoqa wə bu əygə nemixqa xundak
qiloqandu?» dəp soraydu. **22** Kixilər: — Qünki [zemindiki
həlqlər] ata-bowilirining Hudasi, yəni ularni Misir
zeminidin qikaroqan Pərwərdigarni taxlap, əzlirini
baxqa ilarhlaroqa baoqlap, ularoqa səjdə qilip qullukida
boloqanliki üqün, U bu pütkül külpətni ularning bexioqa
qüxürüptu, dəp jawab beridu.

8 Xundak boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman
Pərwərdigarning əyi bilən padixahning əyini yasap
boloqandin keyin, **2** u Hiram əzigə sowoqa qiloqan
xəhərlərni kaytidin kurup qikti; Israillar xu yərdə
olturaqlaxti. **3** Sulayman Hamat-Zobah xəhirigə berip
uni ixoqal qildi. **4** U yənə qəldiki Tadmorni wə əzining
Hamatta kuroqan barlik həzinə xəhərlirini yənə ongxitip
kurdi. **5** U yənə Üstünki Bəyt-Horon bilən Astinki Bəyt-
Horonni sepil, baldaqlik kowukliri boloqan koroqanlik
xəhərlərgə aylandurdi; **6** Baalatni, xundakla əzigə has
həmmə həzinə xəhərlirini, «jəng harwisi xəhərliri»ni,
atliqlarni orunlaxturoqan xəhərlərni wə Yerusalemda,
Liwanda wə əzi soraydioqan barlik zeminda halioqinini
bina qildi. **7** Israildin bolmioqan Hittiylar, Amoriylar,
Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylardin [Israil] zeminida
kelip kaloqanlarning həmmisini bolsa, **8** Sulayman
bularni, yəni Israillar pütünləy yokatmioqan əllərning
kaloqan əwladlirini kulluk haxaoqa tutti. Ular bügünki
küngiqə xundak bolup kəldi. **9** Lekin Israillardin
Sulayman əz ixliri üqün heqkimni kul qilmay, bəlki ularni
ləxkər, həkümdar-əməldar, harwa bilən atliqlarning
sərdarliri qildi. **10** Bulardin padixah Sulaymanning
ixligüqilərning üstigə koyoqan qong nazarətqiliri
bolup, ikki yüz əllik idi. **11** Sulayman Pirəwnning
qizini «Dawutning xəhiri»din əzi uningoqa salduroqan
ordioqa əkəltürdi; qünki u: «Ayalimning Israil padixahi
Dawutning ordisida turuxi muwapiq əməs; qünki
Pərwərdigarning əhdə sanduki baroqanliki jaylarning
həmmisi mukəddəstur», — dedi. **12** Sulayman bu
qaoqda Pərwərdigarning kurbangahida, yəni [mukəddəs
jayning] aywanining aldioqa salduroqan kurbangahta
Pərwərdigaroqa atap kəydürmə kurbanlik təkdim qilatti;
13 — yəni Musa pəyoqəmbərning tapxuruki boyiqə,
hər küni, xabat künliridə, ayning birinqi künliridə
wə hər yilda üq ketim ətküzülidioqan alahidə heyt
künliridə — «petir nan heyti», «həptilər heyti»
wə «kəpilər heyti»diki künlərdə bekitilgən burqluk
kurbanliqlarni qilatti. **14** Sulayman yənə atisi Dawutning
bəlgiləp bərgini boyiqə kahinlarning hizmətlirining
wə Lawiylarning burqlirining ada qilinixi üqün nəwət-
guruppilarni bekitti; Lawiylarning hər küni mədhiyə
okux wə kahinlarning aldida hizmətlərni ada qilix
burqi bar idi. Sulayman yənə dərwaziwənlərni nəwiti
boyiqə hər dərwazining hizmitini qilixka bekitti;
qünki Hudaning adimi Dawutning buyruki xundak
idi. **15** [Kahin-lawiylar] padixahning kahinlaroqa wə
Lawiylaroqa buyruoqanliridin, məyli kandak ix bolsun
yaki həziniləргə dair ix bolsun heq bax tartmaytti. **16**
Pərwərdigarning əyini selixta, əy uli selinoqan kündin
tartip pütküqə Sulaymanning barlik kurulux ixliri
puhta tamamlandi. Xundak qilip Pərwərdigarning əyi
pütti. **17** Andin Sulayman Edom zeminida [Qizil] dengiz
boyidiki Əzion-Gəbərgə wə Elatqa karap mangdi. **18**
Huram [padixah] əz hizmətkarliri arqiliq kemilər wə
dengiz yollirioqa pixxik adəmlirini Sulaymanning yenioqa
əwətti. Ular Sulaymanning hizmətkarliri bilən billə
Ofiroqa berip, u yərdin tət yüz əllik talant altun elip, uni
padixah Sulaymanning kexioqa yətküzüp kəldi.

9 Xebaning ayal padixahi bolsa Sulaymanning dangk-
xəhritini anglap, uni kiyin qigix-soallar bilən
sinioqili Yerusalemoqa kəldi. U huxbuy buyumlar,
intayin tola altun wə yakut-gəhərlər artiloqan təgilərni
elip, qong dəbdəbə bilən kəldi. Sulaymanning kexioqa
kəlgəndə əz kəngligə pükkən həmmə ix tooqruluk
uning bilən səzləxti. **2** Sulayman uning həmmə
sorioqanlirioqa jawab bərdi. Heqnemə Sulaymanoqa
karangoqu əməs idi, bəlki həmmisidə uningoqa jawab
bərdi. **3** Xebaning ayal padixahi Sulaymanning
danalikioqa, yasioqan orda-sarayoqa, **4** dastihandiki
taamlaroqa, əməldarlarning katar-katar olturuxlirioqa,
hizmətkarlirining katar-katar turuxlirioqa, ularning
kiygən kiyimlirigə, uning sakiyliri wə ularning kiygən
kiyimlirigə wə uning Pərwərdigarning əyidə atap
sunoqan kəydürmə kurbanliqlirioqa karap, üni iqigə
qüxüp kətti. **5** U padixahqa: — Mən əz yurtumda
silining ixliri wə danaliqliri tooqrisida anglioqan
həwər rast ikən; **6** əmma mən kelip əz kəzlirim
bilən kərmigüqə bu səzlərgə ixənmigənidim; wə
mana, mən hətta yeriminimu anglimioqan ikənmən;
silining danaliqliri bilən bərikət-bayaxatliqliri mən
anglioqan həwərdin ziyadə ikən. **7** Silining adəmliri
nemidegən bəhtlik-hə! Həmixə silining aldilirida turup
danaliqlirini anglaydioqan bu hizmətkarliri nəkədər
bəhtliktur! **8** Silidin səyüngən, silini əzi üqün Israilning
təhtigə olturoquzoqan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur!
Hudaliri Israiloqa baoqlioqan muhəbbiti üqün, ularni
mənggü məzmut tursun dəp U silini tooqra həküm
wə adalət sürgili ular üstigə padixah qildi, dedi. **9**
U padixahqa bir yüz yigirmə talant altun, intayin
kəp huxbuy buyumlar wə yakut-gəhərlərni sowoqa
qildi. Xebaning ayal padixahi Sulayman padixahqa

sunoŋan xunqə zor miḳdardiki huxbuy buyumlar
xuningdin keyin ḥeq kərüngən əməs 10 (Ofirdin
altunlarni əpkelidioŋan Ḥuramning hizmətkarliri wə
Sulaymanning hizmətkarliri yənə intayin zor miḳdardiki
səndəl yaoŋiqini wə yaḳut-gəḥərlərnimu elip kəldi. 11
Padixaḥ səndəl yaoŋiqidin Pərwərdigarning əyi üqün
wə padixaḥning ordisi üqün pələmpəylər yasap ḥəm
nəoŋmə-nawaqilar üqün qiltarlar wə sazlarni xuningdin
yasatti. Xundaḳ esil səndəl yaoŋiqi Yəḥuda zeminida
bu waḳitḳiqə ḥeq kərülüp baḳmioŋanidi). 12 Sulayman
padixaḥ Xebaning ayal padixaḥioŋa uning əzigə ḳiloŋan
sowoŋiliridin axurup sowoŋa tutti, ayal padixaḥning
kəngli tartḳan ḥəmmini — nemə sorisa, xuni bərdi; andin
u hizmətkarliri bilən yoloŋa qiḳip əz yurtioŋa ḳaytip
kətti. 13 Sulaymanoŋa ḥər yili kəltürülgən altunning
əzi altə yüz atmix altə talant idi. 14 Bu kirimdin
baxḳa, okətqi-tijarətqilər, barliḳ ərəb padixaḥlar wə
əz zeminidiki əməldarlarmu altun-kümüxlərni elip
Sulaymanoŋa tapxuratti. 15 Sulayman padixaḥ ikki yüz
qong siparni soḳturdi wə ḥər siparoŋa altə yüz xəkəl
altun kətti. 16 Xundaḳla üq yüz ḳalḳanni yapilaḳlanoŋan
altundin yasidi; ḥərbir ḳalḳanni yasaxḳa üq yüz xəkəl
altun ixlitildi; padixaḥ ularni «Liwan ormini sariyi»oŋa
esip ḳoydi. 17 Padixaḥ pil qixliridin qong bir təht
yasap, uni sap altun bilən ḳaplatti. 18 Təhtning altə
ḳəwətlik pələmpiyi bar idi, uning bir altun putpərisi
təht bilən tutixip turatti; orunduḳning ikki yenida
tayanoŋuqisi bar idi, ḥərbir tayanoŋuqning yenida birdin
ərə turoŋan xirning ḥəykili bar idi. 19 Altə ḳəwətlik
pələmpəyning üstidə, ong wə sol təripidə ərə turoŋan on
ikki xirning ḥəykili bolup, ḥərbir baskuqning ong-sol
təripidə birdin bar idi; baxḳa ḥeqḳandaḳ əldə uningoŋa
ohxax yasaloŋini yoḳ idi. 20 Sulayman padixaḥning
barliḳ jam-piyaliliri altundin yasaloŋan; «Liwan ormini
Sarayi»diki barliḳ ḳaqa-ḳuqilar tawlanoŋan altundin
yasaloŋan; Sulaymanning künliridə kümüx ḥeqnemə
ḥesablinatti. 21 Qünki padixaḥning kemiliri Ḥuramning
hizmətkarliri bilən billə Tarxixḳa berip turatti; «Tarxix
kemə»lər ḥər üq yilda bir ḳətim kelip altun-kümüx, pil
qixliri, maymunlar wə tozlarni əkelətti. 22 Sulayman
padixaḥ yər yüzidiki barliḳ padixaḥlardin baylıḳta wə
danaliḳta üstün idi. 23 Hudaning Sulaymanning kəngligə
saloŋan danaliḳini anglax üqün yər yüzidiki barliḳ
padixaḥlar uning bilən didarlixix arzusi bilən kelətti; 24
kəlgənlərning ḥəmmisi əz sowoŋitini elip kelətti; yəni
kümüx ḳaqa-ḳuqilar, altun ḳaqa-ḳuqilar, kiyim-keqəklər,
dubuloŋa-sawutlar, tetitḳular, atlar wə ḳeqirlarni elip
kelətti. Ḥər yili ular bəlgilik miḳdarda xundaḳ ḳilatti. 25
Wə Sulaymanning jəng ḥarwisioŋa ḳatidioŋan atliri üqün
təət ming eoŋili bar idi, xuningdək on ikki ming atliḳ
əskiri bar idi; u ularni «jəng ḥarwisi xəḥərliri»gə wə
əzi turidioŋan Yerusalemoŋa orunlaxturdi. 26 Sulayman
[Əfrat] dəryasidin Filistiyə zeminioŋiqə taki Misirning
qegrisioŋa ḳədər boloŋan barliḳ padixaḥliḳlar üstidin
ḥəkümranliḳ ḳildi. 27 Padixaḥ Yerusalemda kümüxni
taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzləngliktiki
üjmə dərəhlirigə ohxax nuroŋun ḳildi. 28 Kixilər
atlarni Misirdin wə ḥərḳaysi yurtlardin Sulaymanoŋa
yətküzüp berip turatti. 29 Sulaymanning baxḳa əməlliri
baxtin ahirioŋiqə «Natan pəyoŋəmbərning bayanliri»,
«Xiloḥluḳ Ahiyaḥning bixariti», xundaḳla Nibatning ooŋli
Yəroboam tooŋruluḳ «Aldin kərgüqi Iddo kərgün alamət
kərünüxlər» degən kitablaroŋa pütülgən əməsmidi? 30
Sulayman Yerusalemda turup pütün Israilning üstidin
ḳirik yil səltənət ḳildi. 31 Sulayman ata-bowiliri arisida
uhlidi; halayiḳ uni atisi Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳildi;
uning ooŋli Rəḥoboam uning ornioŋa padixaḥ boldi.

10 Rəḥoboam Xəḳəmgə bardi; qünki pütkül Israil uni
padixaḥ tikligili Xəḳəmgə kəlgənidi. 2 Nibatning
ooŋli Yəroboam xu ixni angliioŋanda xundaḳ boldiki,
Misirdin ḳaytip kəldi (qünki u Sulayman padixaḥtin
ḳeqip Misirda turuwatatti). 3 Əmdi halayiḳ adəm əwətip
uni qaḳirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül
Israil kelip Rəḥoboamoŋa: — 4 Silining atiliri boynimizoŋa
saloŋan boyunturuḳini eoŋir ḳildi. Sili əmdi atilirining
bizgə ḳoyoŋan ḳattiḳ tələpliri bilən eoŋir boyunturuḳini
yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti.
5 U ularoŋa: — Ḥazirqə ḳaytip üq kündin keyin andin
ḳeximoŋa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlḳ tarilip
kətti. 6 Rəḥoboam padixaḥ əz atisi Sulayman ḥayat
waḳtida uning hizmitidə turoŋan moysipitlardin məslihət
sorap: — Bu həlḳḳə beridioŋan jawabim tooŋrisida nemə
məslihət kərsitisilər? — dedi. 7 Ular uningoŋa: — Əgər sili
razilik bilən bügün bu həlḳni hux ḳilip ularoŋa meḥriban
muamilə kərsitip, ularoŋa yahxi səzlər bilən jawab
ḳilsila, ular silining barliḳ künliridə hizmətliridə bolidu,
dedi. 8 Lekin u moysipitlarning kərsətkən məslihətini
ḳayrip ḳoyup, əzi bilən qong boloŋan, aldida hizmitidə
boluwatḳan yaxlardin məslihət sorap 9 ularoŋa: —
Manga «Silining atiliri bizgə saloŋan boyunturuḳni
yeniklətkəyla» dəp tiligən bu həlḳḳə jawab beriximiz
tooŋruluḳ ḳandaḳ məslihət berisilər? — dedi. 10 Uning
bilən qong boloŋan bu yaxlar uningoŋa: — «Silining atiliri
boyunturuḳimizni eoŋir ḳildi, əmdi sili uni bizgə yenik
ḳiloŋayla» dəp eytḳan bu həlḳḳə səz ḳilip: — «Mening
qimqilaḳ barmiḳim atamning belidin tomraḳtur. 11
Atam silərgə eoŋir boyunturuḳni saloŋan, lekin mən
boyunturuḳunglarni tehimu eoŋir ḳilimən. Atam silərgə
ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa mən silərgə
«qayanliḳ ḳamqilar» bilən tənbiḥ-tərbiyə berimən»,
degəyla, — dedi. 12 Rəḥoboam padixaḥ ularoŋa:
«Üq kündin keyin andin ḳeximoŋa yənə kelinglar»
deginidək, Yəroboam wə barliḳ həlḳ üqinqi küni uning
ḳexioŋa kəldi. 13 Rəḥoboam padixaḥ moysipitlarning
məslihətini taxlap kəpqiliḳḳə ḳattiḳliḳ bilən jawab
bərdi. 14 U yaxlarning məslihəti boyiqə ularoŋa: —
Atam silərgə eoŋir boyunturuḳni saloŋan, lekin mən
uni tehimu eoŋir ḳilimən. Atam silərgə ḳamqilar bilən
tənbiḥ bərgən bolsa mən silərgə «qayanliḳ ḳamqilar»
bilən tənbiḥ-tərbiyə berimən, dedi. 15 Xuning bilən
padixaḥ həlḳning səzini anglimidi. Bu ix Huda təripidin
boloŋan; qünki buning bilən Pərwərdigarning Xiloḥluḳ
Ahiyaḥning wasitisidə Nibatning ooŋli Yəroboamoŋa
eytḳan səzi əməlgə axurulidioŋan boldi. 16 Pütkül
Israil padixaḥning ularning səzigə ḳulaḳ salmioŋinini
kərgəndə həlḳ padixaḥḳa jawab berip: — Dawuttin
bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning ooŋlida bizning ḥeq
mirasimiz yoḳtur! Ḥərbiringlar əz əy-qedirliringlaroŋa
ḳaytinglar, i Israil! I Dawut, sən əz jəmətinggila igə
bol — dedi. Xuning bilən Israillar əz əy-qedirlirioŋa

qaytip ketixti. **17** Əmma Yəhuda xəhərliridə olturoqan
Israillaroqa bolsa, Yəroboam ularning üstigə həküm
sürdi. **18** Rəhoboam padixah baj-alwan begi Adoramni
Israillaroqa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalma-kesək
qilip əltürdi. U qaoqda Rəhoboam padixah aldirap,
əzining jəng harwisioqa qikip, Yerusalemoqa tikiwətti.
19 Xu tərikidə Israil Dawutning jəmətidin yüz ərüp,
bügüngə qədər uningoqa qarxi qikip kəldi.

11 Rəhoboam Yerusalemoqa kelip, Israil bilən jəng
qilip padixahlikni əzigə qayturup əkilix üqün
Yəhuda bilən Binyamin jəmətidin bir yüz səksən
ming hillanoqan jənggiwar əskərni toplidi. **2** Lekin
Hudaning səzi Hudaning adimi Xemayaoqa kelip:
— **3** «Yəhudaning padixahi, Sulaymanning ooqli
Rəhoboamoqa, Yəhuda bilən Binyamindiki Israillaroqa
səz qilip: — **4** «Pərwərdigar mundak dəydu: — Hujumoqa
qikmanglar, qerindaxliringlar bilən jəng qilmanglar;
hərbiringlar əz əyünglaroqa qaytip ketinglar; qünki bu ix
Məndindur», degin» — deyildi. Wə ular Pərwərdigarning
səzlirigə kulak saldi, Yəroboamoqa hujum qilixtin
yandi. **5** Rəhoboam Yerusalemda turatti, wə Yəhudada
koroqanlik xəhərlərni saloquzoqanidi. **6** U Bəyt-Ləhəm,
Etam, Təkoa, **7** Bəyt-Zur, Sokoh, Adullam, **8** Gat,
Marəxah, Zif, **9** Adorayim, Lakix, Azikah, **10** Zorah,
Ayjalon, Hebronni yasatti; bularning həmmisi koroqanlik
xəhərlər bolup, Yəhuda wə Binyaminning zeminida
idi. **11** U barlik kəl'ə-koroqanlarni mustəhkəmlidi
wə ularda sərdarlarni təyinlidi, zapas axlik, may wə
xarablarni təyyarlidi. **12** U yənə hərkaysi xəhərlərni
kəpligən kalkan wə nəyzilər bilən korallandurup,
alamət mustəhkəmliwətti. Yəhuda bilən Binyamin
uning təripidə turatti. **13** Pütkül Israilda turuwatkan
kahinlar bilən Lawiylar kaysi yurtta bolmisun uning
təripidə turatti. **14** Qünki Yəroboam bilən uning ooqulliri
Lawiylarni qətkə kekip, ularning Pərwərdigarning
hizmitidə bolup kahinlik ətküzüxini qəkligənliki üqün,
ular əzlirining otlakliri wə mal-mülkini taxlap Yəhuda
zeminoqa wə Yerusalemoqa kelixkənidi **15** (qünki
Yəroboam «yukiri jaylar»diki hizmət üqün «tekə
ilahliri» wə əzi yasioqan mozay məbudlirining kullukida
boluxka əzi üqün kahinlarni təyinligənidi). **16** Wə bu
[Lawiyaroqa] əgixip, Israilning həmmə kəbililiridin
kənglidə Israilning Hudasi Pərwərdigarni seoqinip-
izdəxkə iradə tikligənlər ata-bowilirining Hudasi boloqan
Pərwərdigaroqa kurbanlik kilix üqün Yerusalemoqa
kelixti. **17** Xundak kilip ular Yəhuda padixahlikining
küqini axurup, Sulaymanning ooqli Rəhoboamni üq yil
küqləndürdi; qünki [Yəhudadikilər] üq yil Dawutning
wə Sulaymanning yolida mangoqanidi. **18** Rəhoboam
Mahalatni əmrigə aldi. Mahalat Dawutning ooqli
Yərimotning kizi; uning anisi Yəssəning ooqli Eliabning
kizi Abihayil idi. **19** Mahalattin Rəhoboamoqa Yəux,
Xemariya wə Zaham degən ooqullar tərəldi. **20** Keyinki
wakitlarda Rəhoboam yənə Abxalomning [nəwrə] kizi
Maakahni əmrigə aldi; u uningoqa Abiya, Attay, Ziza wə
Xelomitlarni tuoqup bərdi. **21** Rəhoboam Abxalomning
[nəwrə] kizi Maakahni əmrigə aloqan barlik ayalliri
wə kenizəkliridin bəkrək səyətti; qünki u jəmiy on
səkkiz ayal wə atmix kenizəkni əmrigə aloqan; u jəmiy
yigirmə səkkiz ooqul, atmix kiz pərzənt kərgən. **22**
Rəhoboam Maakahdin boloqan ooqli Abiyani kerindaxliri
iqidə həmmidin qong xahzadə kilip tiklidi, qünki u
uni padixahlikka waris kilmakqi idi. **23** Rəhoboam
akilanilik bilən ix kərüp, ooqullirini Yəhudaning barlik
zeminliri wə Binyaminning barlik zeminliridiki barlik
koroqanlik xəhərlərgə orunlaxturup, ularni nahayiti kəp
zapas ozuk-tülük bilən təminlidi; u yənə ularoqa nuroqun
hotun elip bərdi.

12 Rəhoboamning padixahliki mustəhkəm boloqanda,
xundakla küqəygəndə, xundak boldiki, u
Pərwərdigarning kanun-əhkamlirini tərk kildi wə pütkül
Israillarmu uningoqa əgixip kətti. **2** Wə ularning
Pərwərdigaroqa wapasizlik kiloqini tüpəylidin, Rəhoboam
səltənitining bəxinqi yilida xundak boldiki, Misirning
padixahi Xixak Yerusalemoqa hujum kozoqidi. **3** Xixak
bir ming ikki yüz jəng harwisi, atmix ming atlik
əskərni baxlap kəldi; u əzi bilən billə Misirdin elip
qikkan ləxkərlər, jümlidin Liwiyəliklər, Sukkiylər wə
Efiopiylər san-sanaksiz idi. **4** U Yəhudaoqa təwə boloqan
koroqanlik xəhərlərni ixoqal kildi, andin Yerusalemoqa
hujum kilixka kəldi. **5** Bu qaoqda Xixak səwəbidin
Yəhuda əməldarliri Yerusalemoqa yioqilixkanidi; Ximaya
pəyoqəmbər Rəhoboam wə əməldarlarning yenioqa
kelip ularoqa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silər
meningdin waz kəqkininglar üqün, Mənmu silərdin
waz keqip Xixakning koliogа tapxurdum» dəydu,
dedi. **6** Xuni anglap, Israil əməldarliri bilən padixah
əzlirini təwən kilip: — Pərwərdigar adildur, deyixti. **7**
Pərwərdigar ularning əzlirini təwən kiloqanlikini kərüp
Pərwərdigarning səzi Ximayaoqa yetip kelip: —«Ular
əzlirini təwən kiloqanikən, Mən ularni halak kilmay,
bəlki ularoqa azoqinə nijat kərsitimən wə Mening kaynap
turoqan oqəzipim Xixakning koli bilən Yerusalemoqa
təkülməydu. **8** Halbuki, ularning Manga bekinix bilən
dunyadiki padixahliklaroqa bekinixning kandak pərki
barlikini bilip yetixi üqün, ular Xixakka bekindi bolidu»
— deyildi. **9** Xuning bilən Misir padixahi Xixak
Yerusalemoqa hujum kilip, Pərwərdigarning əyidiki
həzinə-bayliklar bilən padixahning ordisidiki həzinə-
baylikларni elip kətti. U həmmisini, jümlidin Sulayman
yasatkan altun sipar-kalkanlarni koymay elip kətti. **10**
Ularning ornida Rəhoboam padixah mistin birmunqə
sipar-kalkanlar yasitip, ularni padixah ordisining kirix
yolini saklaydioqan pasiban bəglirining kolioqa tapxurdi.
11 Padixah hər kətim Pərwərdigarning əyigə kiridioqan
qaoqda, pasibanlar u kalkanlarni elip tutup turatti,
andin ularni yənə pasibanhanioqa əkelip koyuxatti. **12**
Xuning bilən padixah əzini təwən kiloqandin keyin,
Pərwərdigarning oqəzipi uningdin yenip, uni tamamən
yokitiwətmidi; Yəhudadikilər iqidimu az-tola yahxi
ixlar tepildi. **13** Padixah Rəhoboam Yerusalemda asta-
asta kudrət tepip, əz səltənitini sürətti. Rəhoboam
təhtkə qikkan qeoqida kirik bir yaxta idi; u Yerusalemda,
yəni Pərwərdigar Əz namini tikləx üqün pütkül Israil
kəbililiri iqidin tallioqan xəhərdə on yəttə yil səltənət
kildi; Rəhoboamning anisining ismi Naamah bolup, u
Ammoniy idi. **14** Rəhoboam kənglidə Pərwərdigarni
izdəxni niyət kilmioqanliki tüpəylidin rəzillik kildi. **15**
Rəhoboamning barlik kiloqan ixliri baxtin-ahirioqiqə
nəsəb hatiriliridiki «Ximaya pəyoqəmbərning səzliri» wə

«Aldin kərgüqi Iddoning səzliri»də pütülgən əməsmidi?
Rəḥoboam bilən Yəroboam otturisida uruxlar tohtimay
bolup turatti. **16** Rəḥoboam ata-bowiliri arisida uhlidi,
«Dawutning xəḥiri»gə dəpnə kilindi. Ooɣli Abiya uning
ornioɣa padixaḥ boldi.

13 Padixaḥ Yəroboamning səltənitining on səkkizinqi
yili Abiya Yəḥudaning üstigə padixaḥ boldi. **2** U
Yerusalemda üq yil səltənət kildi; uning anisining ismi
Mikaya bolup, u Gibeaḥlik Uriyəlning kizi idi. Abiya
bilən Yəroboam otturisida urux boldi. **3** Abiya jəng kilix
üqün hillanoɣan jəngqilərdin tət yüz mingni baxlap
kikti; Yəroboammu hillanoɣan batur jəngqilərdin səkkiz
yüz mingni baxlap kikip, Abiyaoɣa karxi səp tüzüp
turdi. **4** Abiya əfraim taoɣlik rayonidiki Zəmarayim
teoɣioɣa kikip mundak dedi: — «I Yəroboam wə Israil
həlki, gepimgə kulak selinglar! **5** Bilməmsilər, Israilning
Hudasi Pərwərdigar «tuzluk əḥdə» kilip, Israilning
üstidiki padixaḥlikni Dawutka wə uning əwladliriona
mənggügə təkdim kiloɣanoɣu? **6** Lekin Dawutning
ooɣli Sulaymanning kuli, Nibatning ooɣli Yəroboam
kozoɣilip əz oɣojisidin yüz əridi. **7** Xuning bilən
bəzi muttəḥəmlər, «Beliyalning baliliri» uning yenioɣa
yioɣilip, Sulaymanning ooɣli Rəḥoboam bilən karxilixixka
əzlirini küqləndürdi; Rəḥoboam u qaoɣda tehi yax,
səbiy balidək boloɣaqka, ularoɣa təng keləlmidi. **8**
Əmdi silər Pərwərdigarning Dawutning əwladlirining
kolioɣa tapxuroɣan padixaḥlikioɣa karxi kikip «əzimizni
kərsitimiz» dəysilər; silərning adiminglar dərwəkə
kəptur; silərdə yənə Yəroboam silərgə yasap bərgən,
ilaḥlar dəp karilidioɣan altun mozaylar bar. **9** Silər
Pərwərdigarning kaḥinliri boloɣan Ḥarunning əwladliri
bilən Lawiylarni kooɣliwetip, yər yüzidiki baxka əllər
kiloɣinidək əzliringlaroɣa [halioɣanqə] kaḥin tikliwaloɣan
əməsmidinglar? Kimdəkim bir torpak wə yəttə kozini
elip kelip əzümni [kaḥinlikka] beoɣixlaymən desə, u
Huda bolmioɣan butlaroɣa kaḥin bolalaydu! **10** Lekin
biz bolsak, Pərwərdigar bizning Hudayimizdur, biz
uningdin waz kəqmiduk; Pərwərdigarning hizmitidə
boloɣan kaḥinlar bolsa Ḥarunning əwladliridur, Lawiylar
ularning hizmitidə turmakta. **11** Ular ḥər küni ətisi-
ahximi Pərwərdigaroɣa kəydürmə kurbanliklarni sunup,
esil huxbuy yakidu. Pakiz xirəgə «təkdim nanlar»mu
tizip koyulidu, ḥər küni kəqtə ular altun qiraoɣdan
üstidiki qiraoɣlarni yandurulidu; qünki biz Hudayimiz
Pərwərdigarning tapxurukioɣa əməl kilip keliwatimiz.
Birak silər bolsanglar uningdin waz kəqtinglar. **12**
Karanglar, Huda bizni Baxlioɣuqi bolup biz bilən billidur;
kollirioɣa kanay aloɣan, silərgə ḥujum kilixka signal
qilixka təyyar turidioɣan uning kaḥinlirimu biz bilən
billidur. I Israil baliliri, ata-bowanglarning Hudasi
boloɣan Pərwərdigar bilən jəng kilmanglar; qünki silər
ḥərgiz oɣəlibə kazinalmaysilər». **13** Lekin Yəroboam
ularning arkisidin ḥujum kilmak üqün bəktürmə
koyoɣanidi. Xundakki, Israillar Yəḥudalarning aldi
təripidə idi wə bəktürmə koxun ularning arka təripidə
saklap turatti. **14** Yəḥudalar burulup karisa, mana əzliri
aldi-arkidin ḥujumoɣa uqrawatatti; ular Pərwərdigaroɣa
pəryad kətürdi, kaḥinlarmu kanaylarni qaldi. **15** Buning
bilən Yəḥudalar kattik kukan kətürüxti; wə xundak
boldiki, Yəḥudalar kattik kukan kətürüxüwatkanda,
Huda Yəroboam bilən barlik Israillarni Abiya bilən
Yəḥudalarning aldidin urup terə-pərəng kildi. **16**
Israillar Yəḥudalarning aldidin kaqti; Huda ularni
Yəḥudalarning kolioɣa tapxurdi. **17** Abiya bilən uning
adəmliri Israillarni kattik kiroɣin kildi; Israillardin
hillanoɣan bəx yüz ming əskər kətl kilindi. **18** Bu
qaoɣda Israillar təwən kilindi; Yəḥudadikilər ata-
bowilirining Hudasi Pərwərdigaroɣa tayanoɣanliki üqün
oɣəlibə kazandi. **19** Abiya Yəroboamning kəynidin
kooɣlap mangdi; u uning ilkidin birkanqə xəḥirini,
yəni Bəyt-əl wə uningoɣa karaxlik yeza-bazarlarni,
Yexanaḥ wə uningoɣa karaxlik yeza-bazarlarni, əfron
wə uningoɣa karaxlik yeza-bazarlarni tartiwaldi. **20**
Yəroboam Abiyaning künliridə kaytidin küqlinəlmidi.
Pərwərdigarning uni uruxi bilən u əldi. **21** Abiya bolsa
əzini kudrət tapkuzdi; u on tət hotun elip, yigirmə ikki
ooɣul, on altə kiz pərzənt kərdi. **22** Abiyaning baxka
ixliri, uning mangoɣan yolliri wə eytkan səzliri «Iddo
pəyoɣəmbərning təḥlili»də pütülgəndur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uhlidi, kixilər uni
«Dawut xəḥiri»gə dəpnə kildi. Ooɣli Asa uning
ornioɣa padixaḥ boldi. Asa padixaḥ boloɣan künlərdə
on yil tinq ətti. **2** Asa Hudasi Pərwərdigarning
nəziridə durus wə tooɣra boloɣanni kildi. **3** U yat
əllərdin kəlgən but kurbangaḥlirini wə «yukiri jaylar»ni
yokitip, «but tüwrük»lərni ərüp qekip, Axərah butlirini
kisip taxlidi, **4** Yəḥudalaroɣa ata-bowilirining Hudasi
boloɣan Pərwərdigarni izdəxni, mukəddəs kanun-
əmrlərni tutuxni əmr kildi. **5** U yənə Yəḥuda
zeminidiki ḥərbir xəḥərlərdin «yukiri jaylar»ni wə «kün
tüwrükliri»ni yokatti. U qaoɣda pütün padixaḥlik uning
ḥəkümranlikida tinq-asayixlikta ətti. **6** U yənə Yəḥuda
zeminida birnəqqə koroɣanlik xəḥərlərni saldurdi, qünki
yurt-zemin aramlikta boldi; Pərwərdigar uningoɣa
aramlik bərgəkə, xu yillarda ḥeq urux bolmidi. **7** U
Yəḥudalaroɣa: — Zemin aldimizda tinq turoɣanda, bu
xəḥərlərni sepil bilən korxaloɣan, munarlik, baldaklik
kowukliri boloɣan xəḥərlər kilip kurayli; qünki biz
Hudayimiz Pərwərdigarni izdiginimiz üqün U tinqlik
bərdi; biz Uni izdəp kəlduk wə U bizning tət ətrapimizda
bizgə aramlik bərdi, dedi. Xuning bilən ular kuruluxni
baxlidi wə ixliri onguxluk boldi. **8** Asaning koxuni
bar idi; Yəḥuda kəbilisidin kalkan wə nəyzə bilən
korallanoɣan üq yüz ming əskiri, Binyamin kəbilisidin
sipar wə okya bilən korallanoɣan ikki yüz səksən
ming kixilik; ularning ḥəmmisi batur əzimətlər idi.
9 U qaoɣda Zərah isimlik bir Efiopiy milyon kixilik
koxuni bilən üq yüz jəng ḥarwisini baxlap, [Asaoɣa]
ḥujum kozoɣap Marəxaḥoɣa kəldi. **10** Asa uning bilən
karxilixixka atlandi; ular Marəxaḥka yekin Zəfatah
jiloɣisioɣa kelip, bir-birigə karxi səp tüzüp turuxti. **11** Asa
Hudasi Pərwərdigaroɣa nida kilip: — I Pərwərdigar, Əz
bəndənggə yardəm bərsəng, u küqlük bolsun, ajiz bolsun
Sən üqün ḥeqkanqə ix əməs. I Pərwərdigar Hudayimiz,
bizgə yardəm kiloɣaysən; qünki biz Sanga tayinimiz
wə Sening namingda bu zor koxunoɣa karxi atlinip
kiktuk. I Pərwərdigar, Sən bizning Hudayimizdursən,
insanlar Seningdin oɣalip kəlmisun! — dedi. **12** Xuning
bilən Pərwərdigar Asa wə Yəḥudalar aldida Efiopiylərni
urup tiripirən kiliwətti, Efiopiylər kaqti. **13** Asa əz

adəmliri bilən birliktə ularni taki Gərarołiqə qoołidi; Efiopiylər xundak yikitildiki, ulardin bir adəmmu tirik kalmidi; qünki ular Pərwərdigarning aldida wə uning koxuni aldida kukum-talkan kilindi. Yəhudalar ołayət zor jəng ołənimətlirini kolioła elip kətti. **14** Ular yənə Gərar ətrapidiki barlik xəhərlərgə hujum kilip ixołal kildi; qünki Pərwərdigardin zor bir korkunq muxu xəhərlərdikilərni baskanidi. Yəhudalar yənə həmmə xəhərni birnimu koymay bulang-talang kildi, qünki ularda tolimu kəp mal-mülük bar idi. **15** Ular yənə mal bakkan qarwiqilarning qedir-kotanliriołimu zərb kilip, nahayiti kəp koy wə təgilərni elip Yerusalemoła kaytti.

15 Hudaning Rohi Odədning oołi Azariyaning üstigə qüxti. **2** Xuning bilən u Asa bilən kərüxüxkə qikip uningoła: — I Asa, pütkül Yəhudalar wə Binyaminlar, manga kulak selinglar! Silər Pərwərdigar bilən billə boloininglarda, Umu silər bilən billə bolidu. Silər Uni izlisənglar U silərgə tapkuzulidu; lekin silər Uningdin waz kəqsənglar U silərdin waz keqidu. **3** Israillar uzun künlərgiqə həkikiy Huda, təlim beridiołan kahin wə kanun-əhkamlardin juda bolup yürdi; **4** Lekin ular kiyinqilikta kalołan wakitlarda Israilning Hudasi Pərwərdigaroła kaytip, Uni izdidi wə U ularoła əzini tapkuzdi. **5** U wakitlarda qikip-kirip turołanlaroła həq aramlik bolmiołan, qünki hərkaysi əl-yurtlar malimanqilik iqidə turatti. **6** Huda ularni hərhil kiyinqilik-malimanqilik iqidə kaldurołaqka, məmlikət bilən məmlikət, xəhər bilən xəhər əzara sokuxup wəyran boldi. **7** Lekin silər bolsanglar, kəysər bolunglar, məzmut turup kolliringlarni boxatmanglar, qünki əməlliringlarning əjir-inami bardur, dedi. **8** Asa bu gəplərni wə Odəd pəyołəmbər bərgən bexarətni angliołanda u dadillixip, pütün Yəhuda wə Binyamin zeminlirida, xundakla əfraimning taołik rayonlirida kołoła qüxürgən hərkaysi xəhərlərdiki yirginqlik butlarni yokatti wə yənə Pərwərdigarning əyidiki aywan aldida turołan Pərwərdigar kurbangahini yengibaxtin yasatti. **9** U barlik Yəhudalar wə Binyaminlarni, xuningdək ularning arisida olturaklaxkan barlik əfraimiy, Manassəhiy, Ximeoniy musapirlirini yioədi (qünki nurołun Israillar Asaning Hudasi Pərwərdigarning uning bilən billə ikənlikini kərgən bolup, Israildin qikip Asa tərəpkə ətkənidi). **10** Asaning səltənitining on bəxinqi yili üqinqi ayda ular Yerusalemoła yioildi. **11** Xu küni ular elip kəlgən jəng ołənimətliridin yəttə yüz buka wə yəttə ming koyni Pərwərdigaroła atap kurbanlik kildi. **12** Ular yənə ata-bowilirining Hudasi bolołan Pərwərdigarni pütün kəlbi wə bütün jeni bilən izdəxkə bir əhdə tüzüxti; **13** əhdidə, Israilning Hudasi bolołan Pərwərdigarni izdimigən keri-yax, ər-ayal deməy həmmisi əltürülsun, deyildi. **14** Ular yukiri awaz bilən warkirax wə kanay həm buroła qelix bilən Pərwərdigaroła kəsəm berixti. **15** Pütkül Yəhuda jamaiti iqkən kəsimidin xadlandi; qünki ular pütün kəlbi bilən kəsəm iqkən bolup, Pərwərdigarni tolimu təlmürüp izdidi; wə U ularoła Özini tapkuzdi. Pərwərdigar ularoła tət ətrapida aramlik ata kildi. **16** Asa padixah yənə qong anisi Maakahni yirginqlik bir «axerah» tüwrükni yasioini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip, ayaoł astida qəylidi wə Kidron jiloisida kəydürüwətti. **17** «Yukiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi [Pərwərdigaroła] pütünləy beoixlanołanidi. **18** Həm atisi həm u əzi Pərwərdigaroła atap yasiołan nərsilərni, jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük kaqa-kuqilarni Hudaning əyigə kəltürdi. **19** Xu wakittin tartip taki Asaning səltənitining ottuz bəxinqi yilioiqə urux bolup bakmidi.

16 Asaning səltənitining ottuz altinqi yili, Israilning padixahi Baaxa Yəhudaoła karxi hujum kildi; həqkim Yəhudaning padixahi Asa bilən bardi-kəldi kilmisun dəp, Ramah xəhirini məhkəm kilip yasidi. **2** U wakitta Asa Pərwərdigarning əyidiki həzinilərdin wə padixahning ordisidiki həzinilərdin altun-kümüxni elip ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə padixahi Bən-Hadadka əwətip wə bu həwərni yətküzüp: — **3** «Mening atam bilən silining atilirining arisida bolołandək mən bilən silining arilirida bir əhdə bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altun əwəttim; əmdi Israilning padixahi Baaxa bilən bolołan əhdiliridin kollirini üzsilə; xuning bilən u meni kamal kilixtin kol üzsun» — dedi. **4** Bən-hadad Asa padixahning səzigə kirip, əz koxunining sərdarlirini Israilning xəhərlirigə hujum kilixka əwətip, Ijon, Dan, Abəl-mayim, Naftalidiki barlik ambar xəhərlirini bekindurdi. **5** Baaxa bu həwərni anglap, Ramah istihkamini yasaxtin kolini yioip, kuruluxlarning həmmisini tohtatti. **6** Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning adəmlirini baxlap, Baaxa Ramah xəhirini yasaxka ixlətkən taxlar bilən yaołaqlarni Ramahtin toxup elip kətti. U muxularni ixlitip Gebani wə Mizpahni məhkəm kilip yasidi. **7** U qaołda, aldin kərgüqi Hanani Yəhuda padixahi asaning yenioła kelip uningoła: — Özüng Pərwərdigar Hudayingoła əməs, bəlki Suriyə padixahioła tayanołanliking üqün Suriyə padixahining koxuni əz kolungdin kutuldi. **8** Efiopiylər bilən Liwiyəliklər qong bir koxun əməsmidi? Jəng harwiliri wə atlik əskərliri intayin kəp əməsmidi? Lekin sən pəkət Pərwərdigaroła tayanołanda, u ularni kolungoła tapxurołanidi. **9** Qünki Pərwərdigar kəngli Manga tamamən sadik bolołanlaroła yardəmdə bolup, Özümni kudrətlik kərsitəy dəp, kəzlirini pütün yər yüzidə uyan-buyan yügürtidu. Sən bu ixta bək əhməklik kilding. Əmdi buningdin keyin uruxlardin halas bolalmaysən, dedi. **10** Buni anglapla Asa aldin kərgüqigə intayin ołəzəplinip, uni zindanoła solap koydi; uning bu səzigə kəhri kaynap kətti. U xu wakitlarda həlktin bəzilirigə zulum selixka baxliołanidi. **11** Mana, Asaning kilołan ixliri baxtin ahirioiqə «Yəhuda wə Israil padixahlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **12** Asaning səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida putida bir kesəl pəyda boldi; wə kesili barołanseri eoirlixip kətti; lekin u aoriołandimu Pərwərdigarni izdimidi, bəlki pəkət tewiplardinla yardəm izdidi. **13** Asa səltənitining kirik birinqi yilida əldi, ata-bowiliri arisida uhlidi. **14** Həlklər uni «Dawut xəhiri»də əzigə atap təyyarlitip koliołan kəbrigə dəpnə kildi. Ular uni əttarlarning usuli bilən təngxəlgən hərtürlük dora-dərmandin bolołan bir arilaxma pürkəlgən jinazioła yatkuzdi həmdə uningoła atap nurołun huxbuy yandurdi.

17 Oołi Yəhoxafat Asaning ornioła padixah boldi; u Israil padixahlikioła takabil turux üqün əzini

küqəytti. **2** U ḥərbiy küqlirini Yəḥudaning ḥəmmə
qoroŋanlik xəḥərlirigə orunlaxturdi ḥəmdə Yəḥuda
zeminioŋa wə atisi Asa ixoŋal qiloŋan əfraimdiki
ḥərkaysi xəḥərlərgə mudapiə küqlirini turoŋuzdi. **3**
Pərwərdigar Yəḥoxafat bilən billə boldi, qünki u atisi
Dawutning baxta yürgüzgən yollirida mengip Baal
butlirini izdimidi, **4** bəlki atisining Hudasinila izdəp,
Uning əmrliridə mengip, Israillarning qilmixlirini
dorimidi. **5** Xunga, Pərwərdigar uning padixaḥliqtiki
ḥəkümranliqini mustəḥkəmlidi; pütkül Yəḥudadikilər
uningoŋa salam-sowoqilarni sunup turdi; xuning bilən
uning mal-mülki naḥayiti kəp, xan-xəḥriti naḥayiti
yuqiri boldi. **6** U Pərwərdigarning yollirida mangoŋaqka,
oŋəyrətlik boldi; uning üstigə u Yəḥuda zeminidin
«yuqiri jaylar»ni wə Axərah butlirini yoqatti. **7**
Uning səltənitining üqinqi yili əzining əməldarliridin
Bən-Ḥayil, Obadiya, Zəkəriya, Nətanəl, Mikayalarni
Yəḥudaning xəḥərliridə həlkkə təlim berixkə əwətti. **8**
Ular bilən billə baroŋanlardin yənə Xemaya, Nətaniya,
Zəbadiya, Asahəl, Xəmiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya,
Tob-Adoniya katarlik birkanqə Lawiylar, xundakla yənə
əlixama bilən Yəḥoram degən ikki kahinmu bar idi. **9**
Ular Pərwərdigarning Təwrat kanuni kitabini aloŋaq
berip, Yəḥuda zeminidiki barlik xəḥərlərni arilap yürüp
həlk arisida təlim berətti. **10** Yəḥudaning ətrapidiki
məmlikətlərning ḥəmmisini Pərwərdigarning korkunqi
basti wə ular Yəḥoxafat bilən urux kilixka petinalmaytti.
11 Filistiylərdin bəziliri Yəḥoxafatka sowoŋa-salamlar
wə kümüx olpanlirini tapxurdi; Ərəblərmu padiliridin
uningoŋa yəttə ming yəttə yüz koqkar, yəttə ming
yəttə yüz tekə sowoŋa kildi. **12** Yəḥoxafat baroŋanseri
karamət kudrət tepip, Yəḥudada birnəqqə koroŋan wə
ambar xəḥiri bina kildi. **13** U Yəḥudaning ḥərkaysi
xəḥərliridə nuroŋun maddiy əxya zapisi təyyarlidi;
Yerusalemdimu uning zəbərdəs batur jəngqiliri bar
idi. **14** Jəmətliri boyiqə ularning sani təwəndikiqə: —
Yəḥuda kəbilisidiki mingbaxliri iqidə Adnah sərdar
bolup, batur jəngqilərdin üq yüz mingoŋa baxlamqilik
kilatti; **15** Adnahning kol astida Yəḥohanan sərdar
bolup, ikki yüz səksən ming adəmgə baxlamqilik kilatti;
16 Yəḥohananning kol astida Zikrining ooqli Amasiya
bar idi; u Pərwərdigaroŋa əzini atiwətkən adəm bolup,
ikki yüz ming batur jəngqigə baxlamqilik kilatti. **17**
Binyamin kəbilisi iqidə Eliyada degən batur bir jəngqi
bolup, okya wə kalkan bilən korallanoŋan ikki yüz
ming batur jəngqigə baxlamqilik kilatti; **18** Eliyadaning
kol astida Yəḥozabad bolup, jənggə təyyar koxundin
bir yüz səksən ming adəmgə baxlamqilik kilatti. **19**
Bularning ḥəmmisi padixaḥning hizmitidə ḥazir turatti;
padixaḥning yənə pütün Yəḥuda zeminidiki koroŋanlik
xəḥərlərgə orunlaxturuloŋan adəmliri bolsa, ularning
sirtida idi.

18 Yəḥoxafatning mal-mülki naḥayiti kəp, xan-
xəḥriti naḥayiti yuqiri boldi; u Aḥab bilən kudilixip
ittipaklaxti. **2** Birnəqqə yildin keyin u Aḥab bilən
kərüxüxkə Samariyəgə bardi. Aḥab bolsa uningoŋa
wə uning ḥəmraḥlirioŋa atap nuroŋun kala, koy soydi;
andin u uni Gileadtiki Ramotka billə ḥujum kilixka
unatti. **3** Israil padixaḥi Aḥab Yəḥuda padixaḥi
Yəḥoxafattin: — Əzliri mening bilən billə Gileadtiki
Ramotka berixka makul bolamdila? — dəp soriwidi,
u: — Biz silining-mening dəp ayrimaymiz; mening
həlkim əzlirining həlkidur. Mən əzliri bilən billə jəng
kilixka barmay turmaymən, dəp jawap bərdi. **4** Lekin
Yəḥoxafat Israilning padixaḥioŋa: — Ətünimənki, bügün
awwal Pərwərdigarning səzini sorap kərgəyla, dedi.
5 Xuning bilən Israilning padixaḥi pəyoŋəmbərlərni,
yəni tət yüz adəmni yioŋdurup ulardin: — Biz jəng
kiloŋili Gileadtiki Ramotka qikşak bolamdu, yok?»
dəp soriwidi, ular: «Qikkin, Huda uni padixaḥning
koloŋa beridu, deyixti. **6** Lekin Yəḥoxafat bolsa: —
Bulardin baxka yol sorioŋudək, Pərwərdigarning birər
pəyoŋəmbiri yokmidu? — dəp soridi. **7** Israilning
padixaḥi Yəḥoxafatka jawab berip: — Pərwərdigardin
yol soraydioŋan yənə bir adəm bar; lekin u mening
tooŋramda kutlukni əməs, bəlki daim balayi'apətni
kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U
bolsa Imlahning ooŋli Mikayadur, dedi. Yəḥoxafat: — I
aliyliri, sili undak demigəyla, dedi. **8** Andin Israilning
padixaḥi bir qakirini kiqkirip uningoŋa: — Qakkan berip,
Imlahning ooŋli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi. **9**
Əmdi Israilning padixaḥi bilən Yəḥudaning padixaḥi
Yəḥoxafat xahanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning
dərwazisining aldidiki hamanda ḥərbiri əz təhtidə
olturuxti; ularning aldida pəyoŋəmbərlərning ḥəmmisi
bexarət bərməktə idi. **10** Kənanahning ooŋli Zədəkiya
bolsa əzi təmürdin münggüzlərni yasap: — Pərwərdigar
mundak dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriylərni
yokatkuqə üsüp ursila», dedi. **11** Ḥəmmə pəyoŋəmbərlər
xuningoŋa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotka
qikip səzsiz muwəppəkiyət kazinila; qünki Pərwərdigar
uni padixaḥning kolioŋa tapxuridikən», deyixti. **12**
Mikayani kiqkiroŋili baroŋan həwərqi uningoŋa: — Mana,
ḥəmmə pəyoŋəmbərlər birdək padixaḥka yahxi həwər
bərməktə; əmdi ətünimən, sening səzüngmu ularningki
bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi.
13 Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning ḥayati bilən
kəsəm kilimənki, Hudayim manga nemə eytsa, mən
xuni eytimən, dedi. **14** U padixaḥning aldioŋa kəlgəndə
padixaḥ uningdin: — I Mikaya, jəng kiloŋili Gileadtiki
Ramotka qikşak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u
uningoŋa jawab berip: — Qikip muwəppəkiyət kazinisilər;
qünki [düxmininglar] kolliringlaroŋa tapxurulidu, dedi.
15 Lekin padixaḥ uningoŋa: — Mən sanga kanqə ketim
Pərwərdigarning namida rast gəptin baxkisini manga
eytmaslikka kəsəm iqküzüxüm kerək?! — dedi. **16**
Mikaya: — Mən pütkül Israilning taoŋlarda padiqisiz
koylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar:
«Bularning igisi yok; bularning ḥərbiri tinq-aman əz
əyigə kaytsun» dedi, — dedi. **17** Israilning padixaḥi
Yəḥoxafatka: — Mana, mən siligə «U mening tooŋramda
kutlukni əməs, bəlki ḥaman balayi'apətni kərsitip
bexarət beridu», demigənmidim? — dedi. **18** Mikaya
yənə: — Xunga Pərwərdigarning səzini anglioŋin; mən
Pərwərdigarning Əz təhtidə olturoŋanlikini, asmanning
pütkül koxunliri uning yenida, ong wə sol təripidə
turoŋanlikini kərdüm. **19** Pərwərdigar: «Kim Aḥabni
Gileadtiki Ramotka qikip, xu yərdə ḥalak boluxka
aldaydu?» — dedi. Birsi undak, birsi mundak deyixti; **20**
xu wakitta bir roḥ qikip Pərwərdigarning aldida turup:

«Mən berip alday» dedi. Pərwərdigar uningdin: «Qandaq usul bilən aldaysən?» dəp soriwidi, **21** u: «Mən qiqip uning ḥəmmə pəyoŋəmbərlirining aoŋzida yaloŋanqi bir roḥ bolimən», dedi. Pərwərdigar: «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundaq qil» — dedi. **22** Mana əmdi Pərwərdigar sening bu ḥəmmə pəyoŋəmbərliringning aoŋzioŋa bir yaloŋanqi roḥni saldi; Pərwərdigar sening tooŋrangda balayi'apət kərsitip səzlidi» — dedi. **23** Xuni anglap Kənanaḥning ooŋli Zədəkiya kelip Mikayaning kaqitioŋa birni selip: — Pərwərdigarning Roḥi qaysi yol bilən məndin ətüp sanga səz qilixqa bardi?! — dedi. **24** Mikaya jawab berip: Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki əygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. **25** Israilning padixaḥi əmdi: — Mikayani elip qayturup berip, xəḥər ḥakimi Amon bilən padixaḥning ooŋli Yoaxqa tapxurup, **26** Ularoŋa tapilap: «Padixaḥ mundaq dəydu: — Uni zindanoŋa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik qiynap, nan bilən suni az-az berip turunglar» — dənglar, dəp buyrudi. **27** Mikaya: — Əgər sən ḥəqikətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən səz qilmioŋan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, ḥərbiringlar anglanglar, dedi. **28** Israilning padixaḥi bilən Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafat Gileadtiki Ramotqa qikti. **29** Israilning padixaḥi Yəḥoxafatqa: — Mən baxqa qiyapətkə kirip jənggə qiqay; sili bolsila əz kiyimlirini kiyip qiqsila, dedi. Israilning padixaḥi baxqa qiyapət bilən jənggə qikti. **30** qünki xundaq boldiki, Suriyəning padixaḥi jəng ḥarwisi sərdarlirioŋa: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəkət Israilning padixaḥi bilən soquxunglar, dəp buyrudi. **31** Wə xundaq boldiki, jəng ḥarwilirining sərdarliri Yəḥoxafatni kərgəndə: — Uni qoqum Israilning padixaḥi dəp, uningoŋa olixip ḥujum qilmaqqi boldi; lekin Yəḥoxafat pəryad kətürdi, Pərwərdigar uningoŋa yardəm bərdi. Huda ularni uningdin yiraqlaxturdi; **32** qünki xundaq boldiki, jəng ḥarwilirining sərdarliri uning Israilning padixaḥi əməslikini kərgəndə uni qooŋlimay, burulup ketip qelixti. **33** Əmma birəylən qarisioŋila bir oqya etiwidi, oq Israilning padixaḥining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U ḥarwikexigə: Ḥarwini yandurup meni səptin qikaroŋin; qünki mən yaridar boldum, dedi. **34** U küni jəng baroŋanseri qattiq boldi. Padixaḥ kəqkiqə Suriylərning udulida əz jəng ḥarwisioŋa yəlinip ərə turdi. Kün petixi bilən u əldi.

19 Yəḥuda padixaḥi Yəḥoxafat aman-esən Yerusalemdiki ordisioŋa qaytip kəldi. **2** Aldin kərgüqi Ḥananining ooŋli Yəḥu padixaḥ Yəḥoxafatning aldioŋa qikip: — Sening rəzillərning yardimidə bolup, Pərwərdigaroŋa əq boloŋanlarni səygining durusmu? Xu səwəbtin Pərwərdigarning oŋəzipi bexingoŋa qüxidioŋan boldi. **3** Ḥalbuki, sən axəraḥ butlirini zemindin yokitip taxlioŋining wə Hudani izdəxkə niyət qiloŋining üqün səndimu yahxilik tepildi, dedi. **4** Yəḥoxafat Yerusalemda olturatti; keyinki wakitlarda u həlk arisioŋa qikip, Bəər-Xebadin tartip Əfraim taoŋlirioŋiqə səpər qilip, həlkni towa qildurup ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigaroŋa yandurdi. **5** U yənə Yəḥuda təwəsidiki barlik qoroŋanlik xəḥərlərdə soraqqilarni təyinlidi; **6** u soraqqilaroŋa: — Əz qiloŋanliringlaroŋa eḥtiyatqan bolunglar; qünki silərning ḥəküm qikirixinglar insan üqün əməs, bəlki Pərwərdigar üqündur; silər ḥəküm qikaroŋininglarda u qoqum silər bilən billə bolidu. **7** Əmdi Pərwərdigarning wəḥimisi kəz aldinglarda bolsun; əz qiloŋanliringlaroŋa eḥtiyatqan bolunglar; qünki Pərwərdigar Hudayimizda naḥəqlik yoq, yüz-hatir qilix yoq, para yeyixmu yoqtur, dedi. **8** Yəḥoxafat Lawiylardin, kaḥinlardin wə Israil jəmətlirining baxliridin bəzilərni Yerusalemoŋa qayturup kelip, ularni Yerusalemdimu Pərwərdigarning ḥəkümlirini qikirix wə həlkning ərz-dəwalirini bir tərəp qilixqa təyinlidi. **9** Yəḥoxafat ularoŋa: — Silər bu ixlarni Pərwərdigarning qorkunqida bolup sadaqətlik bilən qin kənglünglardin bejiringlar. **10** Ḥərqaysi xəḥərlərdə turidioŋan qerindaxliringlarning aldinglaroŋa elip kəlgən barlik ərz-dəwasi, məyli u hun dəwasi bolsun, qanun-əmr wə ḥəküm-bəlgilimilər tooŋrisidiki ərz-dəwa bolsun, ularning Pərwərdigar aldida gunaḥkar bolup qalmasliqi üqün, xundaqla Pərwərdigarning oŋəzipi əz bexinglaroŋa wə qerindaxliringlarning bexioŋa kelip qalmasliqi üqün, ularni ḥaman agaḥlandurup turunglar; xundaq qilsanglar, gunaḥkar bolmaysilər. **11** Pərwərdigaroŋa təəlluq ixlarda silərni bax kaḥin Amariya baxquridu; padixaḥqa dair ixlarda, silərni Yəḥuda jəmətining yolbaxqisi Ismailning ooŋli Zəbadiya baxquridu; silərning hizmitinglarda turidioŋan Lawiylar bar. Jasarətlik bolup ixliringlarni qilinglar wə Pərwərdigar ixni durus qiloŋuqilar bilən billə bolidu! — dedi.

20 Keyinki wakitlarda xundaq boldiki, Moabiylar, Ammoniylar wə Maoniylardin bəziliri birlixip kelip Yəḥoxafatqa ḥujum qilixqa qikti. **2** [Qaparmənlər] kelip Yəḥoxafatqa: — [Əlük] dengizning u qetidin, yəni Edomdin siligə ḥujum qiloŋili zor bir qoxun qikip kəldi; mana, ular Ḥazazon-Tamarda, dedi (Ḥazazon-Tamar yənə «Ən-Gədi» dəpmu atilidu). **3** Buni anglioŋan Yəḥoxafat qorkup, Pərwərdigarni izdəxkə niyət baoŋlap, pütün Yəḥuda təwəsidə «roza tutuximiz kerək» dəp jakarlidi. **4** Yəḥudalar əmdi Pərwərdigardin yardəm tiligili yioŋildi; həlk Yəḥudaning ḥərqaysi xəḥərliridin qikip Pərwərdigardin yardəm tiləxkə kelixti. **5** Yəḥoxafat Yəḥuda wə Yerusalemdiki jamaət arisioŋa qikip, Pərwərdigar əyining yengi ḥoylisining aldida ərə turup **6** mundaq dua qilip: — «I Pərwərdigar, ata-bowilirimizning Hudasi, Sən ərxtə turoŋuqi Huda, barlik əl-məmlikətlərning üstidin ḥəküm sürgüqi əməsmiding? Sening qolung küq-qudrətkə toloŋandur, ḥeqkim Seni tosalmaydu. **7** I Hudayimiz, Sən bu zemindiki aḥalini Əz həlking Israillar aldidin qooŋlap, uni Əz dostung Ibraḥimning nəsligə mənggülük miras qilip bərgən əməsmiding? **8** Ular xu yərdə turdi ḥəm xu yərdə Sening namingoŋa atap bir mukəddəshana selip: **9** «Mubada beximizoŋa birər balayi'apət kəlsə, məyli u qiliq, jaza, waba, aqarqilik bolsun, qiyinqilikta qaloŋan wakitimizda, muxu əy, yəni Sening aldingda turup, Sanga murajiət qilsak (qünki Sening naming muxu əydidur), Sən anglaysən wə qutquzisən» degənidi. **10** Əmdi mana, bu yərgə Ammoniylar, Moabiylar wə Seir teoŋidikilər besip keliwatidu! Ilgiri Israillar Misir zeminidin qikkan qaoŋda Sən Israillarning ularoŋa tajawuz qilixioŋa yol qoymioŋaniding; u qaoŋda Israillar ularni yokatmay u yərdin aylinip ətkən. **11** Əmdi qara, ḥazir ularning yahxilikimizni qandaq yol bilən

qayturmaqqi boluwatqinioŋa! Ular bizni Sən bizgə
miras qilip bərgən bu zemindin qooŋlap qikarmaqqi
boluwatidu. **12** I Hudayimiz, Sən ularning üstidin
ههüküm qikarmamsən? Qünki bizning bizgə hujum
qilixqa keliwatqan bu zor qoxun bilən qarxilaxqudək
küqimiz yoq; nemə qiliximiznimu bilməy qalduk; lekin
bizning kəzimiz Sanga tikilip turmakta» — dedi. **13** Bu
qaoŋda pütün Yəhuda həlqi, ularning quqaqtiki baliliri,
hotun bala-qakilirining hammisi Pərwərdigarning
aldida turatti. **14** Wə xu pəyttə Pərwərdigarning Rohi
jamaətning otturisida turoŋan Lawiylardin Asafning
əwladi boloŋan Mattaniyaning qəwrisi, Jəiyəlning əwrisi,
Binayaning nəwrisi, Zəkəriyaning ooŋli Yahaziyəlgə
qüxti; **15** U: — I pütün Yəhuda həlqi, silər Yerusalemda
turuwatqanlar wə padixah Yəhoxafat, kulak selinglar!
Pərwərdigar silərgə mundaq dəydu: — «Silər bu
zor qoxundin qorkup kətmənglar wə alakzadə bolup
kətmənglar; qünki bu jəng silərningki əməs, bəlki
Hudaning Əziningkidur. **16** Ətə ularoŋa hujum qilixqa
qikinglar; mana, ular Ziz dawanidin qikip kelidu wə silər
ularni Yəruəl qəlining aldidiki jiloŋa eoŋizida uqritisilər.
17 Silər bu dərəm jəngdə uruxuxunglarning hajiti
bolmaydu; pakət səpkə tizilip turunglar, silər bilən billə
boloŋan Pərwərdigarning nijat-nusritini kərünglar! I
Yəhuda, i Yerusalemdikilər, korkmanglar, alakzadimu
bolup kətmənglar; ətə ularoŋa hujum qilixqa qikinglar,
Pərwərdigar qokum silər bilən billə bolidu!» — dedi.
18 Bu gəpni anglap Yəhoxafat bexini yərgə təgküzüp
tizlandi wə barlik Yəhuda həlqi həm Yerusalemdikilər
Pərwərdigar aldida düm yikilip Pərwərdigaroŋa səjdə
qildi. **19** Kohat əwladi wə Korah əwladi iqidiki
Lawiylardin boloŋanlar orunliridin turuxup intayin
küqlük awaz bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarni
mədhiyiləxti. **20** Pütün həlk ətisi kak səhərdə turup
Təkoa qəligə karap atlandi; ular atlinip ketiwatqanda,
Yəhoxafat ornidin turup ularoŋa: — I Yəhuda
həlqi, i Yerusalemdikilər, gepimgə kulak selinglar!
Hudayinglar Pərwərdigaroŋa tayininglar, qokum məzmut
turoŋuzulisilər; Uning pəyoŋəmbərlirigə ixininglar,
yolunglar qokum rawan bolidu! — dedi. **21** Andin u həlk
bilən obdan məslihətlixip, Pərwərdigarning mukəddəs
bəhəywətlikini mədhiyiləp, Uningoŋa atap oŋəzəl-
küy eytidioŋanlarni: «Silər Pərwərdigaroŋa rəhmət-
təxəkkür eytinglar, qünki Uning əzgərməs muhəbbiti
mənggülüktur!» dəp okuxka təyinləp, qoxunning aldida
mangdurdi. **22** Ular təntənə qilip həmdusana okuxi
bilən, Pərwərdigar Yəhuda həlqigə hujum qilixqa qikkan
Ammoniylar, Moabiylar wə Seir teoŋidikilərgə pistirma
qoxunni əwətip, ularni tarmar qildurdi. **23** Xuning bilən
Ammoniylar bilən Moabiylar Seir teoŋidikilərgə hujum
qilixqa ətti, ularni birini koymay kiriwətti; ular Seir
teoŋidikilərni kirip tügətkəndin keyin yənə əzliri bir-
birini kiroŋin qilixqa qüxkənidi. **24** Yəhudalar qəldiki
kəzətgahqa kelip xu zor qoxun tərəpkə karisa, mana
kəqip kutuloŋan birmu adəm yoq bolup, həmmə yərni
əlük kaplap kətkənidi. **25** Yəhoxafat əzining adəmliri
bilən düxməndin olja bulang-talang qilixqa kəlgəndə,
ular əlüklər bilən billə nuroŋun mal-mülük wə kəp
qimmətlik buyumlarni tapti. Ular salduruwaloŋanlirining
tolilikidin elip kitəlməy qaldi; olja xunqə kəp boloŋaqka,
uni yioŋiwelixqa üq kün kətti. **26** Ular tətinqi küni
Bərakah jiloŋisioŋa yioŋilip, Pərwərdigaroŋa həmdusana
okup mubarəklidi; xunga u yər taki bügüngə qədər
«Bərakah jiloŋisi» dəp atilip kəlməktə. **27** Andin barlik
Yəhudadikilər wə Yerusalemdikilər Yəhoxafatning
baxlamqilikida huxal-huram bolup Yerusalemoŋa kaytti;
qünki Pərwərdigar ularni düxmənliri üstidin oŋalib
qilip huxallikqa qəmdürgənidi. **28** Ular Yerusalemoŋa
təmbur, qiltar wə kanaylar qelip kelip, Pərwərdigarning
əyigə kirdi. **29** Barlik əl-məmlikətlər Pərwərdigarning
Israilning düxmənlirigə karxi qikip jəng qiloŋanlikini
anglioŋanda, Hudaning wəhimisi ularning üstigə basti.
30 Xuning bilən Yəhoxafatning padixahliki tinq-
asayixlikta boldi; uning Hudasi uning tət ətrapini
tinq qiloŋanidi. **31** Xundak qilip Yəhoxafat Yəhuda
üstigə həküm sürdi. U təhtkə qikkan qaoŋda ottuz
bəx yaxta idi; u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət
qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Xilhining
qizi idi. **32** Yəhoxafat kaymay atisi Asaning yolida
mengip, Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni
qildi. **33** Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmioŋanidi; həlk
tehiqə kəngüllirini ata-bowilirining Hudasioŋa mayil
qilmioŋanidi. **34** Yəhoxafatning kaloŋan ixliri bolsa, mana
baxtin ahirioŋiqə «Yəhuda wə Israil padixahlirining
tarihnamisi»oŋa kirgüzülgən «Hananining ooŋli
Yəhuning bayan səzliri»də pütülgəndur. **35** Bu ixlardin
keyin Yəhuda padixahi Yəhoxafat tola rəzil ixlarni
qiloŋan Israil padixahi Ahaziya bilən ittipak tüzdi.
36 Yəhoxafat Tarxixqa baridioŋan kemilərni yasaxqa
uning bilən xirikləxti; xu kemilərni ular Əzion-Gəbərdə
yasatti. **37** U qaoŋda Marəxahlik Dodawahuning ooŋli
əliezər Yəhoxafatni əyibləp uningoŋa bexarət berip: —
Ahaziya bilən ittipak tüzgining üqün Pərwərdigar sening
yasioŋanliringni buzuwetidu» dedi. Dərwəkə, keyinki
wakitlarda u kemilər buzoŋunqilikqa uqrap Tarxixqa
mangalmidi.

21 Yəhoxafat ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawut
xəhiri»də dəpnə qilindi; ooŋli Yəhoram uning
ornioŋa padixah boldi. **2** [Yəhoramning] birnəqqə
inisi, yəni Yəhoxafatning Azariya, Yəhiyəl, Zəkəriya,
Azariyahu, Mikail wə Xəfatiya degən ooŋulliri bar
idi; ularning hammisi Israil padixahi Yəhoxafatning
ooŋulliri idi. **3** Ularning atisi ularoŋa nuroŋun altun,
kümüx wə qimmətlik buyumlarni, xundakla Yəhuda
zeminidiki birkanqə koroŋanlik xəhərni sowoŋa qildi;
pəkət padixahlikni bolsa, Yəhoram qong ooŋli boloŋaqka,
uningoŋa bərdi. **4** Yəhoram atisining padixahlik təhtigə
qikip hokukini mustəhkəmlidi. Andin u barlik inilirini,
xundakla Yəhudadiki birkanqə əməldarlarni qiliqlap
kətl qildi. **5** Yəhoram təhtkə olturoŋinida ottuz ikki
yaxta idi; u Yerusalemda səkkiz yil səltənət qildi. **6**
U Ahab jəmətidikilərgə ohxax, Israilning padixahliri
mangoŋan yolda mangdi, qünki u Ahabning qizini
əmrigə aloŋanidi; u Pərwərdigarning nəziridə rəzil
boloŋanni qildi. **7** Birak Pərwərdigar Dawut bilən
tüzgən əhdisi səwəblik, Dawutka wə uning əwladlirioŋa
mənggü əqməydioŋan bir qiraoŋ kalduray dəp, wədə
qiloŋini boyiqə Dawutning jəmətini yok qilip taxlaxni
halimidi. **8** [Yəhoramning] səltənitidiki künlərdə
Edomlar Yəhudadin ayrilip qikip, əz aldioŋa əzlirigə

ḥəkümranliḳ ḳilidioŋan bir padixaḥ tiklidi. **9** Yəḥoram,
sərdarliri wə barliḳ jəŋ ḥarwiliri [Iordan dəryasidin]
ətüp, keqidə ḳozoŋilip qiḳip, əzlirini ḳorxiwaloŋan
Edomiyaroŋa wə jəŋ ḥarwisi sərdarlirioŋa ḥujum ḳilip
oŋalib kəldi. **10** Ḥalbuki, Edomiylar xuningdin etiwarən
Yəḥudaoŋa ḳarxi qiḳip, taki bügüngə ḳədər Yəḥudaning
ḥəkümranliḳidin ayrilip turdi. Yəḥoram ata-bowilirining
Hudasi Pərwərdigarni taxlioŋini üqün Libnaḥliḳlarmu xu
qaoŋda uningoŋa ḳarxi qiḳip uning ḳolidin ayrilip qiḳti.
11 Uning üstigə, Yəḥoram yənə Yəḥudaning taoŋlirida
«yuḳiri jaylar»ni yasitip, Yerusalemda turuwatḳanlarni
buzuḳqiliḳḳa putlaxturdi, Yəḥudalarnimu xundaḳ
azdurdi. **12** Xu waḳitlarda Iliyas pəyoŋəmbər təripidin
yeziloŋan bir məktup Yəḥoramoŋa təgdi, uningda mundaḳ
deyildi: «Sening bowang Dawutning Hudasi Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: «Sən atang Yəḥoxafatning yollirida
mangmay, xuningdək Yəḥuda padixaḥi Asaningmu
yollirini tutmay, **13** bəlki Israil padixaḥlirining yollirida
mengip, Yəḥudalarni wə Yerusalemda turuwatḳanlarni
huddi Aḥab jəmətidikilər buzuḳqiliḳlar ḳiloŋandək
buzuḳqiliḳloroŋa putlaxturoŋanliḳing üqün, xundaḳla
atangning jəmətidikilərni, yəni əzüngdin yahxi boloŋan
iniliringni kətl ḳiloŋining üqün, **14** Pərwərdigar sening
həlḳingni, hotun bala-qaḳiliringni wə barliḳ mal-
mülkünggə alamət zor zərb bilən uridu. **15** U senimu
eoŋir wabalar bilən urup, üqəy-baoŋringni eoŋir kesəlgə
muptila ḳiliduki, kesiling kündin küngə eoŋirlixip,
üqəyliring eḳip qiḳidu»» deyilgənidi. **16** Keyinki
waḳitlarda Pərwərdigar Filistiylərning wə Efiopiylərning
yenidiki ərəblərning roḥini Yəḥoramoŋa ḳarxi ḳozoŋatti.
17 Xuning bilən ular Yəḥuda zeminioŋa zərb ḳilip besip
ətti wə padixaḥ ordisidiki barliḳ mal-mülükni bulang-
talang ḳilip, ooŋulliri bilən hotunlirini tutḳun ḳilip elip
kətti; ular kənji ooŋli Yəḥoaḥazdin bələk ooŋulliridin
birinimu ḳaldurmidi. **18** Bu wəḳədin keyin Pərwərdigar
Yəḥoramni urup, üqəylirini saḳaymas eoŋir kesəlgə
giriptar ḳildi. **19** Wə xundaḳ boldiki, uning kesili kündin-
küngə eoŋirlixip, ikki yil waḳit ətüxkə az ḳaloŋanda,
kesəllik tüpəylidin üqəyliri texilip qüxti, u tolimu
azablinip eldi; uning həlḳi ata-bowilirini izzətləp uloroŋa
huxbuy yaḳḳandək, uningoŋa ḥeqḳandaḳ huxbuy yeḳip
olturmidi. **20** Yəḥoram təhtkə qiḳḳan qeoŋida ottuz ikki
yaxta idi; u Yerusalemda səkkiz yil səltənət ḳildi wə
u dunyadin kətkəndə ḥeqkim uningoŋa ḳayoŋu-ḥəsrət
qəkmidi. Halayiḳ uni «Dawut xəḥiri»gə dəpnə ḳildi,
lekin padixaḥlar ḳəbristanliḳioŋa dəpnə ḳilmidi.

22 Yerusalemda turuwtḳanlar Yəḥoramning kənji
ooŋli Aḥaziyani uning ornioŋa padixaḥ ḳilip
tiklidi; qünki ərəblər bilən billə bargaḥḳa besip
kirgən ḳaraḳqilar Aḥaziyaning akilirini ḳoymay
əltürüwətḳənidi. Xuning bilən Yəḥuda padixaḥi
Yəḥoramning ooŋli Aḥaziya səltənət ḳildi. **2** Aḥaziya
təhtkə qiḳḳan qeoŋida yigirmə ikki yaxta idi; u
Yerusalemda bir yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi
Ataliya bolup, Omrining [nəwrə] ḳizi idi. **3** Aḥaziyamu
Aḥab jəmətining yollirioŋa mangdi; qünki uning anisi
uni rəzillikkə ündəytti. **4** U Aḥab jəməti ḳiloŋinidək,
Pərwərdigarning nəzirida rəzil boloŋanni ḳildi; qünki
uning atisi əlgəndin keyin Aḥab jəmətidikilər uni
ḥalakətkə elip baridioŋan rəzil nəsihətlərni berətti. **5**
U ularning nəsiḥitigə əgixip, Israil padixaḥi Aḥabning
ooŋli Yəḥoram bilən birliktə Gileadtiki Ramotḳa berip
Suriyə padixaḥi Ḥazaəl bilən soḳuxti; xu qaoŋda
Suriylər Yəḥoramni zəhimləndürdi. **6** Andin Yəḥoram
Ramaḥda Suriyə padixaḥi bilən soḳuxḳan qaoŋdiki
jaraḥətlirini dawalitix üqün Yizrəəlgə ḳaytti. Andin
Yəḥoramning ooŋli Yəḥuda padixaḥi Azariya Aḥabning
ooŋli Yəḥoramning kesəl bolup ḳaloŋanliḳi səwəbidin
uni yoḳlioŋili Yizrəəlgə bardi. **7** Ḥalbuki, Aḥaziyaning
Yəḥoramni yoḳlioŋili baroŋini dəl əzini ḥalakətkə elip
baridioŋan, Huda bekitkən ix idi. Qünki u baroŋandin
keyin Yəḥoram bilən birliktə Nimxining ooŋli Yəḥuoŋa
ḳarxi soḳuxuxḳa qiḳti. Muxu Yəḥu əslidə Pərwərdigar
təripidin Aḥabning jəmətini yoḳitix üqün məsiḥ
ḳilinoŋanidi. **8** Wə xundaḳ boldiki, Yəḥu Huda bekitkən
ḥəkümni Aḥab jəmətining üstigə yürgüzgən waḳtida,
u Yəḥudadiki əməldarlarni wə Aḥaziyaning hizmitidə
boloŋan ḳerindaxlirining ooŋullirini uqritip, ularni
ḳoymay əltürüwətti. **9** Yəḥu Aḥaziyanimu izdidi; kixilər
uni tutuwaldi (u Samariyəgə yoxurunuwaloŋanidi).
Ular uni Yəḥuning aldioŋa apirip əltürdi. Ular uni
dəpnə ḳildi, qünki kixilər: «Bu degən Pərwərdigarni qin
kənglidin izdigən Yəḥoxafatning nəwrisidur» degənidi.
Aḥaziyaning jəmətidə padixaḥliḳni ḳolioŋa aloŋudək
birər adəm ḳalmidi. **10** Əmdi Aḥaziyaning anisi Ataliya
ooŋlining əlginini kərgəndə, Yəḥuda jəmətidiki barliḳ
xaḥ nəslini əltürüxkə ḳozoŋaldi. **11** Lekin padixaḥning
ḳizi Yəḥoxebiyat əltürülüx aldida turoŋan padixaḥning
ooŋullirining arisidin Aḥaziyaning ooŋli Yoaxni ooŋriliḳqə
elip qiḳip, uni wə inik anisini yastuḳ-kirlik ambirioŋa
yoxurup ḳoydi. Xundaḳ ḳilip padixaḥ Yəḥoramning ḳizi,
(yəni Aḥaziyaning singlisi), [bax] kaḥin Yəḥuyadaning
hotuni Yəḥoxebiyat Yoaxni Ataliya əltürüwətmisun dəp
Ataliyadin yoxurup ḳoydi. **12** Andin keyin Yoax ular
bilən Pərwərdigarning əyidə altə yil yoxurunup turdi; u
qaoŋda Ataliya Yəḥuda zeminida səltənət ḳilatti.

23 Yəttinqi yili, Yəḥoyada jasarətkə kelip,
Yəroḥamning ooŋli Azariya, Yəḥoḥananning
ooŋli Ismail, Obədning ooŋli Azariya, Adayaning ooŋli
Maaseyaḥ wə Zikrining ooŋli əlixafat ḳatarliḳ birḳanqə
yüzbexini qaḳirip ular bilən əḥdə tüzdi. **2** Ular Yəḥuda
zeminini arilap, Yəḥudadiki ḥərḳaysi xəḥərlərdin
Lawiylarni wə Israildiki qong yolbaxqilarni yioŋdi;
ular Yerusalemoŋa kelixti. **3** Pütkül jamaət Hudaning
əyidə padixaḥ bilən əḥdiləxti. Yəḥoyada uloroŋa:
— Padixaḥning ooŋli Pərwərdigarning Dawutning
əwladliri tooŋruluḳ wədə ḳiloŋinidək qoḳum səltənət
ḳilidu. **4** Mana silər ḳilixinglar kerək boloŋan ix xuki:
— Xabat künidə pasibanliḳ nəwiti kəlgən kaḥinlar
bilən Lawiylarning üqtin biri ḥərḳaysi dərwazilarni
muḥapizət ḳilsun; **5** üqtin biri padixaḥ ordisini, üqtin
biri «Ul dərwazisi»ni muḥapizət ḳilsun; baxḳilarning
ḥəmmisi Pərwərdigar əyining ḥoylilirida bolsun. **6**
Lekin kaḥinlar ḥəm wəzipə ətəydioŋan Lawiylardin bələk
ḥeqkimni Pərwərdigarning əyigə kirgüzmisun (kaḥin-
lawiylar pak-muḳəddəs dəp ḥesablanoŋaqḳa kirixigə
bolidu). Baxḳa həlḳning ḥərbiri Pərwərdigar əzigə
bekitkən jaylarni kəzət ḳilsun. **7** Lawiylarning ḥərbiri
ḳolioŋa ḳorallirini elip padixaḥni orap tursun; əz məyliqə
muḳəddəs əygə kirixkə urunoŋan ḥərkim əltürülsun;

silər padixaḥ kirip-qikip yürginidə uning yenidin
ayrilmanglar, — dedi. 8 Lawiylar bilən Yəḥudalarning
ḥəmmisi kaḥin Yəḥoyadaning barlik tapilioŋanlirini
bəja kəltürüxti. Lawiylarning ḥərbiri xabat küni
nəwətqilikkə kirgən wə nəwətqiliktin qüxkənlərni əz
yenida ḳaldurup ḳaldi; qünki kaḥin Yəḥoyada ḥeqkimni
nəwətqiliktin qüxüxkə ḳoymidi. 9 Andin Yəḥoyada
kaḥin Dawut padixaḥning Pərwərdigarning əyidə
saḳlaḳlik nəyzə wə ḳalḳan-siparlirini yüzbexilaroŋa
tarḳitip bərdi. 10 U yənə kəpqilikni, ḥərbiri ḳolioŋa əz
nəyzisini tutḳan ḥalda, ibadəthanining ong təripidin
tartip sol təripigiqə, ḳurbangaḥ bilən ibadəthanini
boylap padixaḥning ətrapida turoŋuzdi. 11 Andin ular
xaḥzadini elip qikip, uning bexioŋa tajni kiygüzüp,
uningoŋa guwaḥnamilərni berip, uni padixaḥ ḳildi;
Yəḥoyada wə uning ooŋulliri [huxbuy may bilən] uni
məsiḥ ḳildi wə «Padixaḥ yaxisun!» dəp towlaxti. 12
Ataliya həlḳlərning qepixip yürgənlikini wə padixaḥni
təripləwatḳanlikini anglap, Pərwərdigarning əyigə
kirip, kəpqilikning arisioŋa kəldi. 13 U ḳarisa, mana
padixaḥ əyning dərwazisida, tüwrükning yenida
turatti; padixaḥning yenida əməldarlar bilən kanayqilar
tiziloŋanidi, barlik yurtning həlḳi xadlinip kanay
qelixatti, nəoŋmiqilər ḥərhil sazlarni qelip, jamaətni
baxlap mədḥiyə okutuwatatti. Buni kərgən Ataliya
kiyimlirini yirtip: — Asiylik, asiylik! — dəp warḳirdi.
14 Əmma Yəḥoyada kaḥin ḳoxunoŋa məs'ul boloŋan
yüzbexilarni qakirtip ularoŋa: — Uni səpliringlar
otturisidin sirtḳa qikiriwetinglar; kimdəkim uningoŋa
əgəxsə ḳiliqlansun, dəp buyrudi. Qünki kaḥin: — Uni
Pərwərdigarning əyi iqidə əltürmənglar, dəp eytḳanidi.
15 Xuning bilən ular uningoŋa yol boxitip bərdi; u
ordining «At dərwazisi» bilən padixaḥning ordisioŋa
kirgəndə [ləxkərlər] uni xu yərdə əltürdi. 16 Yəḥoyada,
pütkül jamaət wə padixaḥ birliktə: «Pərwərdigarning
həlḳi bolayli» degən bir əḥdini tüzüxti. 17 Andin barlik
həlḳ Baalning buthanisioŋa berip uni buzup taxlidi;
uning ḳurbangaḥliri bilən məbudlirini qekip parə-
parə ḳilip, Baalning kaḥini Mattanni ḳurbangaḥlarning
aldida əltürdi. 18 Andin keyin Yəḥoyada kaḥin
Pərwərdigarning əyidiki barlik məs'uliyətlərni Lawiy
ḳəbilisining kaḥinlirining ḳolioŋa tapxurdi. Kaḥinlarni
bolsa, əslidə Pərwərdigarning əy ixlirioŋa nəwət bilən
ḳaraxḳa, Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə ḳurbanlik
sunuxḳa Dawut təyinligənidi. Ular ḳurbanliklarni
Dawutning kərsətmiliri boyiqə, huxal-huramlik iqidə
nəoŋmə-nawa okuoŋan ḥalda Musaoŋa tapxuruloŋan
Təwrat-ḳanunida pütülginidək sunuxḳa məs'ul idi.
19 [Yəḥoyada] yənə Pərwərdigar əyining ḥərḳaysi
dərwazilirioŋa dərwaziwənlərni təyinlidiki, ḥərḳandak
ixlardin napak ḳilinoŋan adəmlər kirgüzülməytti. 20 U
yənə yüzbexiliri, akṣəngəklər, həlḳ iqidiki yolbaxqilar
wə yurtning ḥəmmə həlḳini baxlap kelip, padixaḥni
Pərwərdigar əyidin elip qüxüp, «Yukiriki dərwaza»
arḳilik ordioŋa əkirip, padixaḥlik təhtigə olturoŋuzdi. 21
Yurtning barlik həlḳi xadlinatti; ular Ataliyani ḳiliqlap
əltürgəndin keyin, xəḥər tinq bolup ḳaldi.

24 Yoax təhtkə qikḳan qeoŋida yəttə yaxta idi,
u Yerusalemda ḳirik yil səltənət ḳildi. Uning
anisining ismi Zibiyaḥ bolup, Bəər-Xebalik idi. 2
Yəḥoyada kaḥin ḥayat künliridə Yoax Pərwərdigarning
nəziridə durus boloŋanni ḳilatti. 3 Yəḥoyada uningoŋa
ikki hotun elip bərdi, u birḳanqə ooŋul-ḳiz pərzənt
kərdi. 4 Xuningdin keyin Yoax Pərwərdigarning
əyini ḳayta yasitix niyitigə kəldi, 5 u kaḥinlarni wə
Lawiylarni yioŋip ularoŋa: — Hudayinglarning əyini
onglitip turux üqün Yəḥuda xəḥərlirigə berip, barlik
Israillardin yillik ianə toplanglar; bu ixni tezdin
bejiringlar! — dedi. Lekin Lawiylar bu ixni bejirixkə
anqə aldirap kətmidi. 6 Buni ukḳan padixaḥ bax
kaḥin Yəḥoyadani qakirtip uningoŋa: — Əzliri nemixḳa
Lawiylaroŋa Pərwərdigarning ḳuli Musa Israil jamaitigə
Hudaning guwaḥliki saḳlaḳlik qedir üqün bəlgiligən
bajni Yəḥuda wə Yerusalemdin elip kelixkə buyrumidila?
— dedi 7 (qünki əslidə rəzil hotun Ataliya wə uning
ooŋulliri Hudaning əyigə bəsüp kirip, Pərwərdigarning
əyidiki barlik mukəddəs buyumlarni elip Baal butlirioŋa
atap təḳdim ḳiliwətkənidi). 8 Xuning bilən padixaḥ
buyruk qüxürüp, bir sanduk yasitip Pərwərdigar əyining
dərwazisining sirtioŋa ḳoyoŋuzdi; 9 andin: «Hudaning
ḳuli Musa qəldə Israillarning üstigə bekitkən bajni
yioŋip əkilip Pərwərdigaroŋa tapxurunglar» degən bir
ukturux Yəḥuda bilən Yerusalem təwəsidə qikirildi.
10 Barlik əməldarlar wə barlik həlḳ huxal ḥalda bajni
əkilip sanduk toloŋuqə uningoŋa taxlidi. 11 Lawiylar pul
sandukini padixaḥ bu ixḳa məs'ul ḳiloŋan kixining aldioŋa
əkəlgəndə, ular baj pulining kəp qüxkənlikini kərsə,
andin padixaḥning katipi bilən Bax kaḥinning adimi
kelip pul sandukini əngtürüp ḳurukdioŋandin keyin, yənə
əsli ornioŋa apirip ḳoyatti. Ḥərküni xundak bolup turdi;
naḥayiti kəp pul yioŋildi. 12 Padixaḥ bilən Yəḥoyada
pulni Pərwərdigar əyidiki ix bejirgüqilərgə tapxurdi; ular
[buning bilən] Pərwərdigarning əyini ongxax wə əsligə
kəltürüx üqün taxqilar bilən yaoŋaqqilarni, təmürqilər
bilən miskərlərni yallidi. 13 Ixləmqilər tohtimay ixlidi,
ongxax ixi ularning ḳolida onguxluk elip berildi; xundak
ḳilip ular Pərwərdigarning əyini əslidiki əlqəm-laḥiyəsi
boyiqə yasidi, xundakla uni tolimu puhta ḳilip yasap
qikti. 14 Ular ixni püttürgəndin keyin exip ḳaloŋan pulni
padixaḥ bilən Yəḥoyadaning aldioŋa əkilip tapxurdi.
Ular buning bilən Pərwərdigarning əyi üqün ḥərhil
əswab-buyumlarni, jümlidin ibadət hizmitidiki ḥərhil
buyumlar, kəydürmə ḳurbanliḳlaroŋa munasiwətlik
ḳaqa-ḳuqa, ḳazan-təhsilər wə ḥərhil altun-kümüx baxḳa
buyumlarni yasatti. Yəḥoyadaning barlik künliridə, ular
Pərwərdigarning əyidə kəydürmə ḳurbanlikni daim
sunup turdi. 15 Yəḥoyada ḳerip, yaxaydioŋan yexi
toxup əldi; u əlgən qaoŋda bir yüz ottuz yaxta idi. 16
Ular uni «Dawut xəḥiri»də padixaḥlar ḳatarida dəpnə
ḳildi, qünki u Israiloŋa ḥəm Hudaoŋa wə uning əyigə
nisbətən naḥayiti qong təhpə kərsətkənidi. 17 Yəḥoyada
əlgəndin keyin Yəḥudadiki yolbaxqilar padixaḥning
aldioŋa kelip uningoŋa bax urdi; padixaḥ ular kərsətkən
məslihətni maḳul kərdi. 18 Ular ata-bowilirining Hudasi
Pərwərdigarning əyidin waz keqip, Axərah wə butlarning
ḳullukioŋa kirixti. Ularning bu gunaḥi səwəblik Hudaning
oŋəzipi Yəḥuda bilən Yerusalemdikilərning bexioŋa kəldi.
19 Xundak bolsimu, Pərwərdigar ularni Əzigə yandurux
üqün yənila ularning arisioŋa pəyoŋəmbərlərni əwətti;
bu pəyoŋəmbərlər gərqə ularni agaḥlandoroŋan bolsimu,

lekin ular yənila qulak salmidi. **20** U qaoŋda Hudaning
Roḥi bax kaḥin Yəḥoyadaning ooŋli Zəkəriyaoŋa qüxti,
u həlkning aldida ərə turup ularoŋa: — Huda mundak
dəydu: «Silər nemixka Pərwərdigarning əmirlirigə
hilaplik kilisilər? Silər ḥeq rawajlik kərməysilər, qünki
silər Pərwərdigardin waz kəqtinglar wə Umu silərdin waz
kəqti», — dedi. **21** Halayik [Zəkəriyani] əltürüxkə kəstlidi;
ahir ular uni padixaḥning əmri boyiqə Pərwərdigar
əyining ḥoylisida qalma-kesək kilip əltürüwətti. **22**
Padixaḥ Yoax Zəkəriyaning atisi Yəḥoyadaning əzigə
kərsətkən xəpkitini yad ətmək tügül, əksiqə uning ooŋlini
əltürüwətti. Zəkəriya jan üzüx aldida: — Pərwərdigar
bu ixni nəzirigə elip, uning ḥesabini alsun! — dedi. **23**
Xu yilning ahirida Suriyəning koxuni Yoaxka ḥujum
kilip kəldi; ular Yəḥudaoŋa wə Yerusalemoŋa tajawuz
kilip kirip, həlk iqidiki yolbaxqilarni əltürüp, ulardin
aloŋan pütün urux oŋəniymətlirini Dəməxk padixaḥining
aldioŋa elip bardi. **24** Dərwəkə Suriyə koxunidin pəkət az
bir kisim əskərlər kəlgən bolsimu, lekin Yəḥudalar ata-
bowilirining Hudasi Pərwərdigardin waz kəqkənliki üqün
Pərwərdigar qong bir koxunni ularning kolioŋa tapxurdi;
ular Yoaxka jaza ijra kildi. **25** Suriylər Yoaxni taxlap
kətkən qaoŋda (qünki u kattik aoŋrip kaloŋanidi) uning
əz hizmətkarliri bax kaḥin Yəḥoyadaning ooŋlining
keni üqün intikam elix kerək dəp uni kəstlidi; ular
uni kariwitidila əltürüwətti. U xu yol bilən əldi;
kixilər uni Dawut xəḥiridə dəpnə kiloŋini bilən, birak
padixaḥlarning kəbristanlikioŋa dəpnə kilmidi. **26** Uni
kəstligənlər munular: — Ammoniy ayal Ximiyatning
ooŋli Zabad bilən Moabiy ayal Simritning ooŋli Yəḥozabad
idi. **27** Yoaxning ooŋulliri, uningoŋa karitiloŋan kattik
wə nuroŋun agaḥ bexarətlər, xundakla uning Hudaning
əyini yengibaxtin selixka dair ixliri «padixaḥlarning
təzkiriliri» degən kitabning izaḥlirioŋa pütülgəndur.
Yoaxning ooŋli Amaziya uning ornioŋa padixaḥ boldi.

25 Amaziya təhtkə qikkan qeoŋida yigirmə bəx yaxta
idi, u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət kildi.
Uning anisining ismi Yəḥoaddan bolup, Yerusalemlik
idi. **2** Amaziya Pərwərdigarning nəziridə tooŋra boloŋan
ixlarni kildi, lekin pütün kəngli bilən kilmidi. **3** Wə
xundak boldiki, u padixaḥlikini mustəḥkəmliwaloŋandin
keyin padixaḥ atisini əltürgən hizmətkarlirini tutup
əltürdi. **4** Lekin Musaoŋa qüxürülgən kanun kitabida
Pərwərdigarning: «Nə atilarni ooŋulliri üqün əlümgə
məḥkum kilixka bolmaydu nə ooŋullirini atiliri üqün
əlümgə məḥkum kilixka bolmaydu, bəlki ḥərbiri əz
gunaḥi üqün əlümgə məḥkum kilinsun» dəp pütülgən
əmri boyiqə, u əltürgiqilərning balilirini əlümgə
məḥkum kilmidi. **5** Amaziya Yəḥudalarni yioŋip,
jəmətlirigə karap pütün Yəḥudalarni wə Binyaminlarni
mingbexi wə yüzbexilar astioŋa bekitti; u ulardin yigirmə
yaxtin axkanlarning sanini eliwidi, jənggə kikalaydioŋan,
kolioŋa nəyzə wə kalkan alalaydioŋan hil ləxkərdin üq
yüz ming adəm kikti. **6** U yənə bir yüz talant kümüx sərp
kilip Israildin yüz ming batur jəngqi yalliwaldi. **7** Lekin
Hudaning bir adimi uning aldioŋa kelip: — I padixaḥim,
Israil koxunini əzliri bilən billə baroŋuzmioŋayla; qünki
Pərwərdigar Israillar yaki əfraimiylarning ḥeqkaysisi
bilən billə əməs. **8** Ḥətta sili qokum xundak kilimən,
baturanə kürəx kilimən desilimu, Huda əzlirini düxmən
aldida yikitidu, qünki Huda insanoŋa yardəm berixkimu
kadirdur, insanni yikitixkimu kadirdur, dedi. **9** Amaziya
Hudaning adimigə: — Əmisə mən Israilning yallanma
koxunioŋa bərgən yüz talant kümüxni kandak kilsam
bolidu? — dəp soriwidi, Hudaning adimi uningoŋa:
— Pərwərdigar əzlirigə buningdinmu ziyadə kəp
berixkə kadirdur, dəp jawab bərdi. **10** Xuning bilən
Amaziya əfraimdin əzigə kəltürülgən yallanma koxunni
ayrip kikip, əylirigə kayturuwətti; xu səwəbtin ular
Yəḥudalaroŋa bək oŋəzəplinip, kattik kəḥr iqidə əylirigə
kaytip ketixti. **11** Amaziya jasaritini uroŋutup, əzining
həlkini baxlap «Xor wadisi»oŋa berip Seirlardin on ming
adəmni yokatti. **12** Yəḥudalar yənə on ming adəmni tirik
tutuwelip, tik yarning lewioŋa apirip, yardin ittiriwidi,
ularning ḥəmmisi parə-parə kilinip taxlandi. **13** Ḥalbuki,
Amaziya əzi bilən billə jəng kilixka ruhsət kilmay
kayturuwətkən yallanma əskərlər Samariyədin Bəyt-
Ḥorunoŋiqə boloŋan Yəḥudaning ḥərkaysi xəḥərlirigə
ḥujum kilip kirip üq ming adəmni kirip taxlidi ḥəm
nuroŋun mal-mülükni bulap kətti. **14** Lekin xundak
boldiki, Amaziya Edomiylarni məoŋlup kilip kaytip
kəlgən qaoŋda u Seirlarning butlirinimu elip kelip,
ularni əzi üqün məbud kilip, ularoŋa bax urdi wə ularoŋa
huxbuy yakti. **15** Xu səwəbtin Pərwərdigarning oŋəzipi
Amaziyaoŋa kozoŋaldi, U uning aldioŋa bir pəyoŋəmbərni
əwətti. Pəyoŋəmbər uningoŋa: — Əz həlkini sening
kolungdin kutkuzalmioŋan bu həlkning ilaḥlirini zadi
nemə dəp izdəysən? — dedi. **16** Wə xundak boldiki, u
padixaḥka tehi səz kiliwatkanda, padixaḥ uningoŋa: —
Biz seni padixaḥning məslihətqisi kilip tikligənmu? Koy,
bu gepingni! Əlgüng kəldimu nemə? — dedi. Xuning
bilən pəyoŋəmbər gəptin tohtidi-də, yənə: — Bu ixni
kiloŋining ḥəm nəsiḥitimgə kulak salmioŋining üqün
Pərwərdigar seni yokitixni karar kildi, dəp bilimən,
— dedi. **17** Xuningdin keyin Amaziya məslihətlixip,
Israilning padixaḥi Yəḥuning nəwrisi, Yəḥoaḥazning
ooŋli Yoaxning aldioŋa əlqilərni mangdurup: «Keni, [jəng
məydanida] yüz turanə kərüxəyli» dedi. **18** Israilning
padixaḥi Yoax Yəḥudaning padixaḥi Amaziyaoŋa əlqi
əwətip mundak səzlərni yətküzdi: «Liwandiki tikən
Liwandiki kedir dərihigə səz əwətip: «Əz kizingni
ooŋlumoŋa hotunlukka bərgin!» — dedi. Lekin Liwandiki
bir yawayi ḥaywan ətüp ketiwetip, tikənni dəssiwətti.
19 Sən dərwəkə Edomning üstidin oŋəlibə kilding;
kənglüngdə əz-əzüngdin məoŋrurlinip yayrap kətting.
Əmdi əyüngdə kaloŋining yahxi; nemixka bexingoŋa
külpət kəltürüp, əzüngni wə əzüng bilən Yəḥudani
balaoŋa yikitisən?». **20** Əmma Amaziya kulak salmidi.
Bu ix Hudadin kəldi; qünki ular Edomning ilaḥlirini
izdigənidi, Huda ularni [Yoaxning] kolioŋa qüxsun dəp
ənə xundak orunlaxturoŋanidi. **21** Xuning bilən Israil
padixaḥi Yoax jənggə atlinip kikti; ikki tərəp, yəni u
Yəḥuda padixaḥi Amaziya bilən Bəyt-Xəməxtə, jəng
məydanida yüz turanə uqraxti. **22** Yəḥudaning adəmliri
Israilning adəmliri təripidin tiripirən kilinip, ḥərbiri əz
əyigə keqip kətti. **23** Israil padixaḥi Yoax Bəyt-Xəməxtə
Yəḥoaḥazning nəwrisi, Yoaxning ooŋli Yəḥuda padixaḥi
Amaziyani əsir kilip Yerusalemoŋa elip bardi; wə u
Yerusalemning sepilining Əfraim dərwazisidin tartip
burjək dərwazisioŋiqə boloŋan tət yüz gəzlik bir bəlikini

ərüwətti. **24** U Hudaning əyidə, Obəd-Edom məs'ul
bolup saḳlawatḳan wə padixaḥning ordisidiki həzinidin
tepiloŋan barliḳ altun-kümüx, ḳaqa-ḳuqilarni buliwaldi
wə kepillik süpitidə birnəqqə tutḳunni elip Samariyəgə
yenip kətti. **25** Israil padixaḥi Yəḥoaḥazning ooŋli Yoax
əlgəndin keyin, Yoaxning ooŋli, Yəḥudaning padixaḥi
Amaziya on bəx yil əmür kərdi. **26** Amaziyaning ḳaloŋan
əmälliri bolsa, mana ularning ḥəmmisi baxtin ahirioŋiqə
«Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da
pütülgən əməsmidi? **27** Amaziya Pərwərdigardin waz
kəqkəndin baxlapla Yerusalemda bəzilər uni ḳəstləxkə
kirixkənidi; xuning bilən u Laḳix xəḥirigə ḳeqip kətti;
lekin ḳəstligüqilər kəynidin Laḳixḳa adəm əwətip, u
yərdə uni əltürdi. **28** Andin ular uni atlaroŋa artip
Yerusalemoŋa elip bardi. U Yerusalemda ata-bowilirining
arisida «Yəḥudaning xəḥiri»də dəpnə ḳilindi.

26 Yəḥudaning barliḳ həlḳi uning on altə yaxḳa
kirkən ooŋli Uzziyani tikləp, uni atisi Amaziyaning
ornida padixaḥ ḳildi **2** (padixaḥ atisi ata-bowilirining
arisida uhlioŋandin keyin, Elat xəḥirini ḳaytidin yasap,
Yəḥudaoŋa yənə təwə ḳiloŋuqi dəl Uzziya idi). **3** Uzziya
təhtkə qiḳḳan qeoŋida on altə yax idi; u Yerusalemda
jəmiy əllik ikki yil padixaḥliḳ ḳildi. Uning anisining ismi
Yəkoliya bolup, Yerusalemliḳ idi. **4** U atisi Amaziyaning
barliḳ ḳiloŋanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus
boloŋanni ḳildi. **5** Huda bərgən alamət kərünüxlər
bilən yorutuloŋan Zəkəriya Uzziyaoŋa təlim bərgəqkə, u
ḥayat waḳtida Uzziya Hudani izdidi; wə u Pərwərdigarni
izdigən künlərdə Huda uning ixlirini rawan ḳildi. **6**
U qiḳip Filistiylərgə ḥujum ḳildi wə Gatning sepilini,
Jabnəḥning sepilini wə Axdodning sepilini qaḳturuwətti.
Yənə Axdod ətrapida, xundaḳla Filistiylər arisida
birnəqqə xəḥər bərpa ḳildi. **7** Huda uning Filistiylər wə
Gur-baalda turuwatḳan Ərəblər bilən Maonlaroŋa ḳarxi
uruxioŋa yardəm bərdi. **8** Ammoniylar Uzziyaoŋa olpan
təlidi; Uzziya tolimu ḳudrətlik bolup, nam-xəḥriti taki
Misirning qegrisioŋiqə tarḳaldi. **9** Uzziya Yerusalemdiki
«Burjək dərwazisi»da, «Jiloŋa dərwazisi»da wə sepilning
ḳayrilidioŋan yeridə munarlar saldi wə ularni ajayip
mustəḥkəm ḳildi. **10** U yənə qəllərdə birmunqə kəzət
munarlirini saloŋuzdi wə kəp ḳuduḳlarni kolatti; qünki
uning Xəfəlaḥ tüzləngliḳidə wə egizliktə nuroŋun qarwisi
bar idi; u yənə terikqiliḳḳa amraḳ boloŋaqḳa, taoŋlarda wə
etiz-baoŋlarda [nuroŋun] baoŋwənlərni wə üzümqilərni
yallap ixlətti. **11** Uzziyaning yənə uruxḳa maḥir ḳoxuni
bar idi. Ḳoxun katip Jəiyəl wə əməldar Maaseyaḥ
eniḳlioŋan sanoŋa asasən ḳisim-ḳisimlar boyiqə bəlünüp,
padixaḥning sərdarliridin biri boloŋan Ḥananiyaning
yetəkqiliki astida səp bolup jənggə qiḳatti. **12** Bu
batur jəngqilər iqidiki ḥərḳaysi jəmət baxliri jəmiy ikki
ming altə yüz kixi idi. **13** Ularning yetəkqiliki astidiki
ḳoxun jəmiy üq yüz yətmix yəttə ming bəx yüz bolup,
ḥəmmisi ixta ḳabil, jəngdə maḥir idi, ular padixaḥḳa
yardəmlixip düxməngə ḥujum ḳilalaytti. **14** Uzziya
pütkül ḳoxunidiki ləxkərlirini ḳalḳan, nəyzə, dobuloŋa,
sawut, oḳya wə saloŋilar bilənmu ḳorallanduroŋanidi.
15 U yənə Yerusalemda ustilar ijad ḳiloŋan oḳ bexi wə
yooŋan taxlarni atḳuqi üskünilərni yasitip, ularni sepil
munarlirioŋa wə burjəklirigə orunlaxturoŋanidi. Uning
nam-xəḥriti yiraḳ-yiraḳlaroŋa kətkənidi, qünki u alamət
yardəmlərgə erixkəqkə, karamət ḳudrət tapḳanidi. **16**
Lekin u küqəygəndin keyin, məoŋrurlinip kətti wə bu
ix uni ḥalakətkə elip bardi. U Hudasi Pərwərdigaroŋa
itaətsizlik ḳilip, huxbuygaḥ üstidə huxbuy yaḳimən
dəp Pərwərdigarning əyigə kirdi. **17** Kaḥin Azariya
bilən Pərwərdigarning baxḳa kaḥinliridin səksən əzimət
uning arḳidin kirdi; **18** Ular padixaḥ Uzziyani tosup: —
I Uzziya, Pərwərdigaroŋa huxbuy yeḳix sanga təwə ix
əməs, bəlki huxbuy yeḳixḳa muḳəddəs hizmətkə ataloŋan
kaḥinlar boloŋan, Ḥarunning əwladlirioŋa mənsuptur;
muḳəddəshanidin qiḳḳin, qünki itaətsizlik ḳilip ḳoydung;
sən Huda Pərwərdigardin izzət tapalmaydioŋan bolup
ḳalisən, dedi. **19** Uzziya ḳattiḳ oŋəzəpləndi; u huxbuy
yaḳḳili turoŋan ḥaləttə, ḳolida bir huxbuydanni tutup
turatti; u Pərwərdigarning əyidiki huxbuygaḥning
yenida turup kaḥinlaroŋa oŋəzəpliniwatḳan qaoŋda,
kaḥinlarning aldidila uning pixanisioŋa mahaw ərləp
qiḳti. **20** Bax kaḥin Azariya bilən baxḳa kaḥinlar ḳarisa,
mana, birdinla uning pixanisioŋa mahaw ərləp qiḳḳanidi;
ular dərḥal uni qiḳiriwetixkə ittərdi; u əzimu qiḳip
ketixkə aldiridi, qünki Pərwərdigar uni uroŋanidi. **21**
Padixaḥ Uzziyani taki əlgüqə mahaw kesili qirmiwaldi;
u mahaw kesili boloŋaqḳa, ayrim bir əydə turdi; xuning
bilən u Pərwərdigarning əyigə kirixtin məḥrum ḳilindi.
Uning ooŋli Yotam ordining ixlirini baxḳurup, yurt
soridi. **22** Uzziyaning baxḳa əmälliri bolsa baxtin
ahirioŋiqə Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbər təripidin
yezip ḳalduruloŋandur. **23** Uzziya əzining ata-bowiliri
arisida uhlidi; bəzilər: — «U mahaw boloŋan adəm»
degəqkə, u ata-bowiliri ḳatarida yatḳuzuloŋan bolsimu,
padixaḥlar ḳəbristanliḳioŋa təwə [qətrək] bir yərlikkə
dəpnə ḳilindi. Andin ooŋli Yotam uning ornioŋa padixaḥ
boldi.

27 Yotam təhtkə qiḳḳan qeoŋida yigirmə bəx yaxta
idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət ḳildi; uning
anisining ismi Yəruxa bolup, Zadokning ḳizi idi. **2** U
atisi Uzziyaning barliḳ ḳiloŋanliridək Pərwərdigarning
nəziridə durus boloŋanni ḳildi (lekin u Pərwərdigarning
muḳəddəshanisioŋa kirmidi). Lekin həlḳ yənila buzuḳ
ixlarni ḳiliwərdi. **3** Pərwərdigar əyining yuḳiriḳi
dərwazisini yasatḳuqi Yotam idi; u yənə Ofəldiki
sepildimu nuroŋun ḳuruluxlarni ḳildi. **4** U Yəḥudaning
taoŋliḳ rayonida xəḥərlərni bina ḳildi, ormanliḳlardimu
ḳəl'ə-ḳoroŋanlar wə kəzət munarlirini yasatti. **5** U
Ammoniylarning padixaḥi bilən urux ḳilip ularni
yəngdi; xu yili Ammoniylar uningoŋa üq talant
kümüx, ming tonna buoŋday, ming tonna arpa olpan
bərdi; Ammoniylar ikkinqi wə üqinqi yilimu uningoŋa
ohxax olpan elip kəldi. **6** Yotam Hudasi Pərwərdigar
aldida yollirini tooŋra ḳiloŋini üqün ḳudrət tapti. **7**
Yotamning ḳaloŋan ixliri, jümlidin ḳiloŋan jəngliri wə
tutḳan yollirining ḥəmmisi mana «Yəḥuda wə Israil
padixaḥlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **8** U təhtkə
qiḳḳan qeoŋida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda
on altə yil səltənət ḳildi. **9** Yotam ata-bowiliri arisida
uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»gə dəpnə ḳilindi; ooŋli
Aḥaz uning ornioŋa padixaḥ boldi.

28 Aḥaz təhtkə qiḳḳan qeoŋida yigirmə yaxta idi;
u Yerusalemda on altə yil səltənət ḳildi. U

atisi Dawutqa ohxax Pərwərdigarning nəziridə durus
boloŋanni qilmay, **2** Bəlki Israilning padixahlirining
yolioŋa kirip mangdi; u hətta Baallaroŋa atap məbudlarni
quydurdi; **3** Pərwərdigar Israillar zeminidin həydəp
qikaroŋan əllərning yirginqlik gunahlirini dorap, Hinnom
jiloŋisida küjə kəydürdi, əzining pərzəntlirini ottin
ətküzüp kəydürdi; **4** Yənə «yukiri jaylar»da, dənglərdə
wə hərkaysi kəkərgən dərəh astida kəydürmə qurbanlik
qildi wə küjə kəydürdi. **5** Xunga, uning Hudasi
Pərwərdigar uni Suriyə padixahining qolioŋa tapxurdi;
Suriylər uni tarmar kəltürüp, Yəhudadin nuroŋun
həlkni tutqun qilip Dəməxkqə elip kətti. Huda yənə
uni Israil padixahining qolioŋa tapxurdi, Israil padixahi
[Yəhudada] qong kiroŋinqilik elip bardi. **6** Rəmaliyaning
ooŋli Pikah Yəhudada bir kün iqidə bir yüz yigirmə ming
adəmni əltürdi, ularning həmmisi əzimətlər idi; buning
səwəbi, ular ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigardin
waz kəqkənidi. **7** Zikri isimlik bir Əfraimiy əzimət bar
idi; u padixahning ooŋli Maasiyahani, ordining bax
oŋojidari Azrikam wə padixahning bax wəziri Əlkanahni
qətl qildi. **8** Israillar əz kerindaxliridin ikki yüz ming
ayal, ooŋul-kiz balilarni tutqun qilip elip kətti; ular yənə
Yəhudadin nuroŋun urux oŋəniymətlirini bulang-talang
qilip Samariyəgə əkətti. **9** Lekin u yərdə Pərwərdigarning
Odəd isimlik bir pəyoŋəmbiri bar idi; u Samariyəgə kaytip
kəlgən koxunning aldioŋa qikip ularoŋa: — Karanglar,
ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigar Yəhudalarni
aqqikida silərning kolunglaroŋa tapxurdi wə silər pələkkə
yətkən kəhri-oŋəzəp bilən ularni əltürdünglar. **10**
Əmdi silər yənə Yəhudalar bilən Yerusalemliklarni
məjburiy əzünglaroŋa kul-didək qilmakqi boluwatisilər.
Lekin silər əzünglarmu Hudayinglar Pərwərdigar aldida
gunah-itaətsizliklər ətküzdunglaroŋu? **11** Əmdi gepimgə
kulak selinglar! Kerindaxliringlardin tutqun qilip
kəlgənlərni kayturuwetinglar, qünki Pərwərdigarning
kattik oŋəzipi bexinglaroŋa qüxəy dəp kaldi, dedi.
12 Xuning bilən Əfraimlarning birkanqə yolbaxqiliri,
yəni Yohananning ooŋli Azariya, Məxillimotning ooŋli
Bərəkiya, Xallumning ooŋli Həzəkiya wə Hadlayning ooŋli
Amasa kozoŋilip qikip jəngdin kaytip kəlgən koxunni
tosuwelip **13** ularoŋa: — Bu tutqunlarni bu yərgə
elip kirsənglar bolmaydu; bizning Pərwərdigarning
aldida gunahimiz turup, yənə tehimu kəp gunahlar
wə itaətsizliklərni aynitmakqimusilər? Qünki bizning
itaətsizlikimiz helimu intayin eoŋirdur, Israilning bexioŋa
otluk kəhr-oŋəzəp qüxəy dəp kaldi, dedi. **14** Xuning
bilən ləxkərlər tutqunlar bilən urux oŋəniymətlirini
yolbaxqilar wə pütkül jamaət aldida kaldurup koydi.
15 Yukirida ismi tiloŋa elinoŋan kixilər kozoŋilip, tutqunlarni
baxlap qikti, urux oŋəniymətliri iqidin kiyim-keqək wə
ayaoŋlarni ularning arisidiki barlik yalingaq, yalang
ayaoŋ turoŋanlaroŋa kiygüzüp, həmmisini yemək-iqmək
bilən oŋizalandurdi, üstibaxlirini maylidi, barlik ajizlarni
exəklərgə mindürüp, həmmisini «Horma dərəhliri
xəhiri» dəp atilidioŋan Yerihooŋa, əz kerindaxlirining
kexioŋa apirip koydi, andin Samariyəgə kaytti. **16**
Bu qaoŋda Ahaz padixah Asuriyəning padixahlirioŋa
yardəm tiləp adəm əwətti, **17** qünki Edomiylar yənə
Yəhudaoŋa hujum qilip nuroŋun adəmni tutqun qilip
kətkənidi. **18** Filistiylərmu Xəfəlah tüzlənglikidiki wə
Yəhudaning jənubidiki xəhərlərgə tajawuz qilip kirip,
Bəyt-Xəməx, Ayjalon, Gədərot, Sokoh wə Sokohka
təwə yeza-kixlaklarni, Timnah wə Timnahka təwə
yeza-kixlaklarni, Gimzo wə Gimzooŋa təwə yeza-
kixlaklarni ixoŋal qilip, xu yərlərgə jaylaxkanidi. **19**
Pərwərdigar Yəhudaning padixahi Ahaz tüpəylidin
Yəhudani horlukka kaldurdi; qünki Ahaz Yəhudani
itaətsilikkə ezikturdi wə əzi Pərwərdigaroŋa eoŋir
asiylik qildi. **20** Asuriyəning padixahi Tiglat-Pilnəsər
dərwəkə uning yenioŋa kəldi, lekin yardəm berixning
ornioŋa, uningoŋa kəp awariqiliklərni kəltürdi. **21** Qünki
Ahaz Pərwərdigarning əyidin, padixahning ordisidin,
xundakla əməldarlarning əyliridin kəp mal-dunyani
qikirip, Asuriyə padixahioŋa bərgən bolsimu, lekin
uningoŋa həq paydisi bolmidi. **22** Muxundak intayin
müxkül pəyttə bu padixah Ahaz Pərwərdigar aldida
tehimu eoŋir kəbihlikkə qəküp kətti. **23** U əzini
məoŋlup kiloŋan Dəməxkning ilahlirioŋa qurbanlik sundi,
qünki u: «Suriyəning padixahlirining ilahliri ularoŋa
yardəm qildi, xunga mənmu ularoŋa qurbanlik sunup,
ularni mangimu yardəm beridioŋan qilimən» dedi.
Lekin əksiqə bu butlar uning əzini, xundakla barlik
Israillarni halakətkə elip bardi. **24** Ahaz Pərwərdigarning
əyidiki əswab-buyumlarni yioŋip elip qikip, ularni kesip-
ezip parə-parə qiliwətti; wə Pərwərdigarning əyining
dərwazilirini peqətliwətti. Həm əzi üqün Yerusalemning
hərbir dokmuxida qurbangahlarni saloŋuzdi. **25** U
yənə Yəhudaning hərkaysi xəhərliridə baxka ilahlaroŋa
huxbuy yekix üqün «yukiri jaylar»ni saloŋuzdi, xundak
qilip ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarning oŋəzipi
kozoŋaldi. **26** Mana, uning kaloŋan ixliri, jümlidin
barlik tutqan yolliri baxtin-ahirioŋiqə «Yəhuda wə
Israil padixahlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **27**
Ahaz ata-bowiliri arisida uhlidi; kixilər uni Yerusalem
xəhirigə dəpnə qildi, lekin uni Israil padixahlirining
kəbristanlikioŋa dəpnə qilmidi. Ooŋli Həzəkiya uning
ornioŋa padixah boldi.

29 Həzəkiya təhtkə qikkan qeoŋida yigirmə bəx yaxta
idi; u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət
qildi. Uning anisining ismi Abiya bolup, Zəkəriyaning
kizi idi. **2** [Həzəkiya] atisi Dawut barlik kiloŋanliridək,
Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni qildi. **3** U
təhtkə qikkan birinqi yilining birinqi eyida Pərwərdigar
əyining dərwazilirini aqturup, yengibaxtin yasatti. **4** U
kahinlar bilən Lawiylarni [Hudaning əyigə] qakirip kelip,
[aldinki] hoylisining məydanining xərk təripigə yioŋip, **5**
ularoŋa: — I Lawiylar, gepimgə kulak selinglar; əzünglarni
Hudaoŋa atap pakizlanglar wə ata-bowanglarning
Hudasi Pərwərdigarning əyini uningoŋa mukəddəs qilip
pakizlanglar, mukəddəshanidin barlik paskina nərsilərni
qikirip taxlanglar. **6** Qünki bizning ata-bowilirimiz
asiylik qilip, Hudayimiz Pərwərdigarning nəziridə rəzil
boloŋanni qilip, Uningdin waz kəqti, Pərwərdigarning
turaloŋusidin yüzini ərüp, Uningoŋa arkini qildi. **7** Ular
aywanning ixiklirini etiwətkən, qiraoŋlarni eəqüriwətkən,
huxbuy yakmioŋanidi wə mukəddəshanida Israilning
Hudasioŋa həq kəydürmə kurbanliklarni sunmaydioŋan
bolup kətkənidi; **8** Xu səwəbtin Pərwərdigarning oŋəzipi
Yəhuda bilən Yerusalemdikilərning üstigə qüxüp, huddi
əz kəzünglar bilən kərüp turoŋininglardək, ularni

dəḫxətkə selip, wəḫimə boluxḳa ḥəm zanglik ḳilip ux-ux ḳilinidioŋan obyektkə aylandurup ḳoydi. **9** Xu səwəbtin ata-bowilirimiz ḳiliq astida ḳaldi; ooŋul-ḳizlirimiz wə hotunlirimizmu tutḳun ḳilindi. **10** Əmdi mən Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigarning oŋəzipining bizdin yanduruluxi üqün, Uning bilən əḫdilixix niyitigə kəldim. **11** I balilirim, oŋapil bolmanglar; qünki Pərwərdigar silərni Өz aldida turup hizmitidə boluxḳa, Uning hizmətkari bolup huxbuy yeḳixḳa talliqan, dedi. **12** Xuning bilən Lawiylardin təwəndikilər ornidin turup otturioŋa qiḳti: — Koḫatlardin boloŋan Amasayning ooŋli Maḫat wə Azariyaning ooŋli Yoel, Mərarilardin Abdining ooŋli Kix, Yəḫallələlning ooŋli Azariya, Gərxonlardin Zimmaḫning ooŋli Yoaḫ, Yoaḫning ooŋli Edən, **13** əlizafanning əwladliridin Ximri bilən Jəiyəl, Asafning əwladliridin Zəkəriya bilən Mattaniya; **14** Ḥemanning əwladliridin Yəḫiyəl bilən Ximəy, Yədutunning əwladliridin Xemaya bilən Uzziyəllər. **15** Ular ḳerindaxlirini yioŋip, əzlirini [Hudaoŋa] atap paklidi, padixaḫning tapxuruḳi, Pərwərdigarning əmri boyiqə Pərwərdigarning əyini pakizlaxḳa kirdi. **16** Kaḫinlar Pərwərdigarning əyining iqkirisigə pakizlaxḳa kirdi; ular Pərwərdigarning muḳəddəs jayidin tapḳan barlik napaknijis nərsilərni Pərwərdigar əyining ḥoylisioŋa toxup qiḳti; andin ularni Lawiylar elip qiḳip, [xəḫər sirtidiki] Kidron jiloŋisioŋa apirip təkti. **17** Ular birinqi ayning birinqi künidin baxlap, əyni ḳaytidin Hudaoŋa atap pakizlaxḳa kirixip, səkkizinqi küni Pərwərdigar əyining aywinioŋa qiḳti; ular [yənə] səkkiz kün waḳit sərp ḳilip Pərwərdigar əyini pakizlap, birinqi ayning on altinqi künigə kəlgəndə ixni tügətti. **18** Andin ular Ḥəzəkiya padixaḫning aldioŋa kirip: — Biz Pərwərdigarning pütkül əyini, jümlidin kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḫini wə uningdiki barlik ḳaqa-ḳuqa, əswablarni, «təḳdim nan» tizilidioŋan xirəni wə xirə üstidiki barlik ḳaqa-ḳuqa, əswablarni pakizliwəttuḳ; **19** Aḫaz padixaḫ təhttiki qeoŋida asiylik ḳilip taxliwətkən barlik ḳaqa-ḳuqa, əswablarni təyyarlap təh ḳilip, pakizlap ḳoyduḳ; mana, ular ḥazir Pərwərdigarning ḳurbangaḫi aldioŋa ḳoyuldi, dedi. **20** Ḥəzəkiya padixaḫ ətigəndə tang səḫər ornidin turup xəḫərdiki əməldarlarni yioŋip Pərwərdigarning əyigə qiḳti. **21** Ular padixaḫlik üqün, muḳəddəshana wə pütün Yəḫudalar üqün gunaḫ ḳurbanliḳi ḳilixḳa yəttə buḳa, yəttə ḳoḳar, yəttə ḳoza wə yəttə tekə elip kəldi; [padixaḫ] Ḥarun əwladliri boloŋan kaḫinlaroŋa bularni Pərwərdigarning ḳurbangaḫioŋa sunuxni buyrudi. **22** Ular buḳilarni booŋuzlidi, kaḫinlar ḳenini elip, ḳurbangaḫḳa səpti; andin ular ḳoḳarlarnimu booŋuzlap, ḳenini ḳurbangaḫḳa səpti; ḳozilarnimu booŋuzlap, ularning ḳeninimu ḳurbangaḫḳa səpti. **23** Ahirida gunaḫ ḳurbanliḳi ḳilinidioŋan tekilərni padixaḫ wə jamaət aldioŋa yetiləp keliwidi, [padixaḫ wə jamaət] ḳollirini tekilər üstigə ḳoyuxti. **24** Kaḫinlar tekilərni booŋuzlap, ḳenini barlik Israillarning gunaḫi üqün kəqürüm-kafarət süpitidə ḳurbangaḫḳa səpti; qünki padixaḫ: «Kəydürmə ḳurbanlik wə gunaḫ ḳurbanliḳi barlik Israillar üqün sunulsun» degənidi. **25** Padixaḫ yənə Lawiylarni Pərwərdigar əyidə Dawutning, [Dawut] padixaḫning aldin kərgüqisi gadning wə Natan pəyoŋəmbərning buyruoŋinidək jangjang, təmbur wə qiltar ḳatarlik sazlarni tutup, səp bolup turuxḳa təyinlidi (qünki əslidə bu əmr Pərwərdigardin, өz pəyoŋəmbərlirining wastisi bilən tapilanoŋanidi). **26** Xuning bilən Lawiylar Dawutning sazlirini, kaḫinlar kanaylarni tutḳan ḥalda turuxti. **27** Ḥəzəkiya kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḫ üstigə sunulsun, dəp buyrudi. Kəydürmə ḳurbanlik sunuloŋan ḥaman, Pərwərdigaroŋa ataloŋan nəoŋmə-nawa ḳilinixḳa, kanaylar qelinixḳa wə Israilning padixaḫi Dawutning sazliri təngkəx ḳilinixḳa baxlidi. **28** Pütkül kəydürmə ḳurbanlik ətküzülüp boloŋuqə, pütkül jamaət səjdigə olturuxti, nəoŋmə-nawaqilar nəoŋmə-nawa ḳilixti, kanayqilar kanay qelip turdi. **29** Kəydürmə ḳurbanlik ətküzülüp boloŋanda, padixaḫ wə uning bilən ḥazir boloŋanlarning ḥəmmisi tizlinip səjdə ḳilixti. **30** Ḥəzəkiya padixaḫ wə əməldarlar yənə Lawiylaroŋa Dawutning wə aldin kərgüqi Asafning xeirliri bilən Pərwərdigaroŋa Ḥəmdusana oḳuxni buyrudi; xuning bilən ular huxal-huramlik bilən Pərwərdigaroŋa ḥəmdusana oḳuxup, bax egip səjdə ḳilixti. **31** Ḥəzəkiya: — Silər əmdi əzünglarni Pərwərdigaroŋa muḳəddəs boluxḳa beoŋixlioŋanikənsilər, aldioŋa kelinglar, ḳurbanliḳlar, təxəkkür ḳurbanliḳlirini Rəbning əyigə kəltürüp sununglar, dewidi, jamaət ḳurbanliḳlar wə təxəkkür ḳurbanliḳlirini kəltürüxti; halioŋanlar kəydürmə ḳurbanliḳini kəltürüxti. **32** Jamaət elip kəlgən kəydürmə ḳurbanliḳlar təwəndikiqə: — yətmix buḳa, yüz ḳoḳar, ikki yüz ḳoza; bularning ḥəmmisi Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə ḳurbanliḳḳa əkilingənidi. **33** Bulardin baxḳa Pərwərdigaroŋa ataloŋan altə yüz buḳa, üq ming ḳoymu bar idi. **34** Kaḫinlar bək az boloŋaqḳa, kəydürmə ḳurbanlik mallirining terisini soyuxḳa ülgürəlməytti; xunga Lawiy ḳerindaxliri taki mallar soyulup boloŋuqə ḥəm baxḳa kaḫinlar əzlirini [Hudaoŋa] atap paklap boloŋuqə yardəmləxti (qünki Lawiylar əzlirini [Hudaoŋa] atap paklax ixida kaḫinlaroŋa nisbətən bəkrək ihlasmən idi). **35** Uning üstigə kəydürmə ḳurbanliḳlar naḫayiti kəp idi, xundaḳla inaḳlik ḳurbanliḳlirining meyi wə kəydürmə ḳurbanliḳlaroŋa ḳoxuloŋan xarab ḥədiyilirimu naḫayiti kəp idi. Xundak ḳilip Pərwərdigar əyidiki ibadət hizmətliri yengibaxtin əsligə kəltürüldi. **36** Huda Өz həlḳigə bu ixlarni orunlaxturoŋanliḳi üqün Ḥəzəkiya wə pütkül həlḳ tolimu huxal boluxti; qünki bu ixlar bək tezla bejirilip boloŋanidi.

30 Ḥəzəkiya pütün Israiloŋa wə Yəḫudaoŋa adəm əwətip ḥəmdə əfraimlar bilən Manassəḫlərgə hət yezip, ularni Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigarni seoŋinip «ətüp ketix ḥeyti»ni ətküzüx üqün Yerusalemoŋa, Pərwərdigarning əyigə yioŋilixni qaḳirdi **2** (Padixaḫ, əməldarliri wə Yerusalemdiki barlik jamaət bilən billə məslihətlixip, ikkinqi ayda ətüp ketix ḥeytini ətküzəyli dəp ḳararoŋa kelixti. **3** Lekin paklanoŋan kaḫinlar yetixmigəqkə, həlḳmu Yerusalemoŋa yioŋilip bolmioŋaqḳa, ḥeytni waḳtida ətküzəlmidi). **4** Padixaḫ wə pütkül jamaət bu pilanni naḫayiti yahxi boptu, dəp ḳaridi. **5** Xuning bilən ular pütkül Israilning Bəər-Xebadin Danoŋiqə barlik həlḳini Yerusalemoŋa kelip, Israilning Hudasi Pərwərdigarni seoŋinip ətüp ketix ḥeytini ətküzüxkə qaḳiriḳnamə əwətəyli, dəp bekitti; qünki ular ḥeytni uzun waḳitlardin buyan pütülgən bəlgilimə boyiqə ətküzülmigənidi. **6** Qaparmənlər

padixaḫ bilən əməldarlarning hətlirini elip, pütün Israil
wə Yəḫuda yurtini kezip, padixaḫning yarliḳi boyiqə
mundaḳ həwərni jakarlidi: «I Israillar, Ibraḥim, Isḫaḳ wə
Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa yenip kelinglar,
xundaḳ ḳilsanglar U Asuriyə padixaḫlirining qanggilidin
ḳutuloŋan ḳaldinglarning yenioŋa yenip kelidu. 7 Ata-
bowanglar wə ḳerindixinglaroŋa ohxax bolmanglar;
ular əz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigaroŋa
asiylik ḳiloŋaqḳa, U huddi silər kərgəndək ularni
harabiqilikkə tapxuroŋan. 8 Ata-bowanglaroŋa ohxax
boynunglarni ḳattiḳ ḳilmanglar; Pərwərdigarning otluḳ
oŋəzipining silərdin kətürülüp ketixi üqün, əmdi
silər Pərwərdigaroŋa beḳininglar, U mənggügə Əzigə
has dəp atioŋan muḳəddəshanioŋa kelip, Hudayinglar
boloŋan Pərwərdigarning hizmitidə bolunglar. 9 Əgər
silər Pərwərdigaroŋa ḳaytsanglar, ḳerindaxliringlar
wə bala-qaḳiliringlar əzlirini tutḳun ḳiloŋanlarning
aldida rəḥim-iltipatḳa erixip, bu yurtḳa ḳaytip kelidu;
qünki Hudayinglar boloŋan Pərwərdigar xapaətlik wə
rəḥimliktur; silər Uning təripigə ətsənglar, U silərdin
yüz erüməydu». 10 Qaparmənlər xəḥərmu-xəḥər berip,
taki Zəbulunoŋiqə əfraim wə Manassəḫning yurtlirini
kezip qiḳti; lekin u yərdikilər ularni zanglik ḳilip məshirə
ḳilatti. 11 Ḥalbuki, Axir, Manassəḫ wə Zəbulunlardin
bəziliri əzlirini təwən tutup Yerusalemoŋa kəldi. 12
Uning üstigə, Hudaning ḳoli Yəḫudalarning üstidə
bolup, ularni bir niyəttə padixaḫning wə əməldarlarning
Pərwərdigarning səzigə asasən qiḳaroŋan əmrini ixḳa
axuruxḳa bir jan bir dil ḳildi. 13 Xuning bilən ikkinqi
ayda nuroŋun kixilər petir nan ḥeytini ətküzüx üqün
Yerusalemoŋa yioŋiloŋanidi; toplanoŋan həlḳ zor bir
türküm adəm idi. 14 Ular ḳozoŋilip Yerusalem xəḥiridiki
ḳurbangaḫlarni buzup yoḳitip, isrikgaḫlarnimu elip
qiḳip, Kidron jiloŋisioŋa apirip taxlidi. 15 Ular ikkinqi
ayning on tətinqi küni ətüp ketix ḥeytioŋa ataloŋan
[ḳozilarni] soydi. Kaḫinlar bilən Lawiylar buningoŋa
ḳarap hijil bolup, əzlirini [Hudaoŋa] muḳəddəs boluxḳa
paklap, kəydürmə ḳurbanliḳlarni Pərwərdigarning əyigə
elip kelixti. 16 Ular Hudaning adimi boloŋan Musaoŋa
qüxürülgən Təwrat ḳanunioŋa asasən, bəlgilimə boyiqə
əz orunlirioŋa kelip turuxti. Kaḫinlar Lawiylarning
ḳolidin ḳanni elip [ḳurbangaḫḳa] səpti. 17 Jamaət
iqidə paklinip bolmioŋanlar heli boloŋaqḳa, Lawiylar
paklanmioŋan barliḳ kixilərning ornida ətüp ketix
ḥeytioŋa beoŋixlanoŋan ḳozilarni Pərwərdigaroŋa atax
üqün soyuxḳa məs'ul idi. 18 Qünki əfraim wə
Manassəḫ, Issakar wə Zəbulundin kəlgən kəpinqisi,
heli kəp bir türküm kixilər paklanmay turupla, Təwrat
bəlgilimisigə hilap ḥalda ətüp ketix ḥeytioŋa atap
soyuloŋan ḳoza gəxlirini yeyixkə kirixti; birak Ḥəzəkiya
ular ḥəḳḳidə dua ḳilip: — Kimki əz ata-bowisining Hudasi
boloŋan Pərwərdigarni qin kənglidin izləx niyitigə
kəlgən bolsa, gərqə ular muḳəddəshanioŋa ait paklinix
bəlgilimisigə muwapiḳ pak ḳilinmisimu, meḥriban
Pərwərdigar ularni əpu ḳiloŋay, dedi. 20 Pərwərdigar
Ḥəzəkiyaning duasioŋa ḳulaḳ selip həlḳni əpu ḳildi. 21
Yerusalemda turuwatḳan Israillar petir nan ḥeytini
yəttə kün xundaḳ huxallik iqidə ətküzdi; Lawiylar bilən
kaḫinlar ḥər küni Pərwərdigaroŋa ataloŋan mədḥiyə
sazliri bilən Pərwərdigaroŋa ḥəmdusana oḳuxti. 22
Ḥəzəkiya Pərwərdigarning wəḥiylirini qüxəndürüxkə
maḫir Lawiylaroŋa ilḫam berip turdi; həlḳ yəttə kün
ḥeyt ḳurbanliḳlirini yedi; ular inaḳliḳ ḳurbanliḳlirini
sunup, ata-bowilirining Hudasi boloŋan Pərwərdigarni
mədḥiyilidi. 23 Barliḳ jamaət yənə yəttə kün ḥeyt
ətküzüx tooŋruluḳ məslihətlixip, yənə huxal-huramliḳḳa
qəmgən ḥalda yəttə kün ḥeyt ətküzdi. 24 Qünki
Yəḫudaning padixaḫi Ḥəzəkiya jamaətkə ming buḳa wə
yəttə ming ḳoy ḥədiyə ḳildi; əməldarlarmu jamaətkə
ming buḳa, on ming ḳoy ḥədiyə ḳildi. Nuroŋun kaḫinlar
əzlirini [Hudaoŋa] atap paklidi. 25 Pütkül Yəḫuda
jamaiti, kaḫinlar, Lawiylar, Israildin qiḳḳan barliḳ
jamaət, jümlidin Israilda turuwatḳan musapirlar ḥəmdə
Yəḫudada turuwatḳan musapirlarning ḥəmmisi alamət
huxal boluxti. 26 Yerusalemni oŋayət zor huxallik
kəypiyat ḳaplidi; qünki Israilning padixaḫi Dawutning
ooŋli Sulaymanning zamanidin buyan, Yerusalemda
mundaḳ təntənə bolup baḳmioŋanidi. 27 Ahirida
Lawiylardin boloŋan kaḫinlar ornidin ḳopup, həlḳḳə
bəht-bərikət tilidi; ularning sadasi Hudaoŋa anglandi,
duasi asmanlaroŋa, Uning muḳəddəs turaloŋusioŋa yətti.

31 Bu ixlarning ḥəmmisi tügigəndin keyin, bu
yərdə ḥazir boloŋan Israillarning ḥəmmisi
Yəḫudaning ḥərḳaysi xəḥərlirigə berip, u yərlərdiki
«but tüwrük»lərni qeḳip, Axərəḥ butlirini kesip
taxliwətti; yənə Yəḫuda wə Binyamin zeminda, xundaḳla
əfraim wə Manassəḫ zeminining ḥərḳaysi yərliridiki
«yuḳiri jaylar» wə ḳurbangaḫlarni, ḥəmmisini buzup
yoḳatḳuqə səküp taxlidi. Xuningdin keyin Israil
həlḳining ḥərḳaysisi əz təwəlikigə, əz xəḥərlirigə
ḳaytip ketixti. 2 Ḥəzəkiya kaḫinlar bilən Lawiylarni
nəwət-guruppilaroŋa bəlüp, kaḫinlar bilən Lawiylarning
ḥərḳaysisini əzigə has hizmitigə bekitip, kəydürmə
ḳurbanliḳ wə inaḳliḳ ḳurbanliḳliri sunup, Pərwərdigar
əyining ḥoylilirida, ixik-dərwaziliri iqidə wəzipə
ətəp, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə oḳuydioŋan
ḳildi. 3 Padixaḫ yənə əz melidin bir ülüxni elip
kəydürmə ḳurbanliḳlar üqün ixlitixkə buyrudi; bular
Pərwərdigarning Təwrat ḳanunida pütülgini boyiqə
ətigənlik wə kəqlik kəydürmə ḳurbanliḳlar, xabat
küni, yengi ay wə ḥeyt-bayram künliridiki kəydürmə
ḳurbanliḳlar üqün ayrildi. 4 Padixaḫ yənə kaḫinlar
bilən Lawiylarning Pərwərdigarning Təwrat ḳanunini
qing ijra ḳilixi üqün, təḳdim ḳilixḳa tegixlik ülüxini
ularoŋa beringlar, dəp Yerusalemda turuxluḳ həlḳḳə
buyrudi. 5 Bu buyruḳ qiḳirilixi bilənla, Israillar ḥosul-
məḥsulatlirining dəsləpki elinoŋan ḳismi axlik, yengi
xarab, [zəytun] meyi wə ḥəsəllərni ḥəmdə etizliḳtin
qiḳḳan ḥərhil məḥsulatlarning ḥosulliridin əkilixti,
yənə ḥərhil nərsilirining ondin birini əxrigə türkümləp
əkilixti. 6 Yəḫudaning ḥərḳaysi xəḥərliridə turuwatḳan
Israillar bilən Yəḫudalarmu ḳoy-kalililirining ondin birini
əxrigə wə Pərwərdigar Hudasioŋa ataloŋan muḳəddəs
buyumlarning ondin birini əxrigə əkilip, dəwə-dəwə
dəwiliwətti. 7 Üqinqi aydin baxlap dəwilinip, yəttinqi
ayoŋa kəlgəndə tohtidi. 8 Ḥəzəkiya əməldarlar bilən
billə kelip, dəwə-dəwə boloŋan bu məḥsulatlarni kərüp
Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə oḳudi wə Uning
həlḳi boloŋan Israillaroŋa bəht-saadət tilidi. 9 Ḥəzəkiya
kaḫinlar bilən Lawiylardin bu dəwə-dəwə məḥsulatlar

tooɣruluk soriwidi, **10** Zadok jəmətidin boloɣan bax kaḫin
Azariya uningoɣa jawap berip: — Həlk Pərwərdigarning
əyigə ḫədiyə kəltürgili baxlioɣandin buyan toyoɣudək
yeduk, yənə nuroɣun exip ḳaldi. Qünki Pərwərdigar Əz
həlḳini bərikətligən, xunga exip ḳaloɣinimu xunqə kəp,
dedi. **11** Ḫəzəkiya Pərwərdigarning əyidə ambarlarni
təyyarlaxni buyruwidi, ular xundak ḳildi. **12** Ular
səmimiy-sadaḳətlik bilən ḫədiyələrni, ondin bir əxrə
wə Hudaoɣa alaḫidə ataloɣan nərsilərni ambarlaroɣa
əkirdi. Lawiylardin boloɣan Kononiya bax ambarqi, inisi
Ximəy muawin bax ambarqi boldi. **13** Kononiya wə
inisi Ximəyning ḳol astida Yəḫiyəl, Azariya, Nahat,
Asaḫəl, Yərimot, Yozabad, əliyəl, Yismakiya, Maḫat
wə Binayalar nazarət ḳilix hizmitigə məs'ul boldi;
bularning ḫəmmisini Ḫəzəkiya padixaḫ bilən Hudaning
əyining baxḳuroɣuqisi Azariyaning kərsətmisi bilən
ixləytti. **14** Xərḳiy dərwazining dərwaziwini Lawiy
Yimnaḫning ooɣli Korə Hudaoɣa halis ḳilinoɣan ḫədiyə-
sowoɣatlaroɣa məs'ul idi; u Pərwərdigaroɣa sunuloɣan
wə «əng mukəddəs» boloɣan nərsilərni təksim ḳilatti.
15 Edən, Minyamin, Yəxua, Xemaya, Amariya wə
Xekaniyalar uning ḳol astida bolup, ular kaḫinlarning
ḫərḳaysi xəḫərliridə, qong-kiqiklikigə ḳaralmay, nəwət
boyiqə əz ḳerindaxlirioɣa bularni üləxtürüp berixkə
təyinləndi; **16** Buningdin baxḳa, ular nəsəbnamigə
tizimlanoɣan üq yaxtin yuḳiri ərkəklərdin, ḫər küni
nəwiti boyiqə Pərwərdigarning əyigə kirip, yükləngən
wəzipisini orunlaydioɣanlarning ḫəmmisigimu təksim
ḳilip berətti. **17** Ular nəsəbi tizimlanoɣan jəmətləri
boyiqə kaḫinlaroɣimu ḫəmdə yigirmə yaxtin axḳan
Lawiylaroɣa nəwiti wə wəzipisigə ḳarap təksim ḳilip
berətti; **18** nəsəbnamidə «[Lawiy jamaiti]» [dəp],
pütülginigə ḳarap bularning barlik kiqik balilirioɣa,
hotunliri wə ooɣul-ḳiz pərzəntlirigimu təksim ḳilip
berətti; qünki ular sadaḳətlik bilən əzlirini Hudaoɣa atap
paklinip, mukəddəs boluxḳa beoɣixlioɣanidi. **19** Ḫərḳaysi
xəḫərlərning ətraplirida olturaḳlaxḳan, Ḫarunning
əwladliri boloɣan kaḫinlaroɣa bolsa, ḫərbir xəḫərdə
məhsus tizimlanoɣan adəm ḳoyuloɣanidi; ular kaḫinlar
iqidiki barlik ərkəklərgə wə xundaḳla nəsəbnamidə
pütülgən barlik Lawiylaroɣa tegixlik ülüxlirini berətti.
20 Ḫəzəkiya pütün Yəḫuda zeminida xundak ḳildi; u
əz Hudasi boloɣan Pərwərdigar aldida yahxi, durus wə
ḫək boloɣanni ḳildi. **21** Məyli Pərwərdigarning əyidiki
hizmətlərgə ait ixta bolsun, məyli Təwrat ḳanunioɣa
ḫəm əmrlirigə əməl ḳilix niyitidə Hudasini izdəxtə
bolsun, u pütün ḳəlbi bilən ḳildi wə ronak tapti.

32 Bu barlik ixlarni wə sadaḳətlik əməllərni
bejirgəndin keyin, Asuriyə padixaḫi Sənnaherib
Yəḫudaoɣa tajawuz ḳilip, ḳoroɣanlik xəḫərlirigə ḫujum
ḳilip bəsüp kirip, ularni ixoɣal ḳilix üqün ularni
ḳorxiwaldi. **2** Ḫəzəkiya Sənnaheribning kəlgənlikini
kərüp, uning Yerusalemoɣa ḫujum ḳilix niyitining
barlikini bilgəndə, **3** əməldarliri wə batur əzimətliri
bilən xəḫər sirtidiki bulak-eriḳlarni tosuwetix tooɣruluk
məsliḫətləxti; ular uni ḳollidi. **4** Xuning bilən nuroɣun
kixilər yioɣilip: «Nemə üqün Asuriyə padixaḫlirioɣa
mol su mənbəsini tepiwelixioɣa ḳalduridikənmiz?» dəp
barlik bulak kəzlirini etiwətti wə u yurt otturisidin
ekip ətidioɣan erikni tosuwətti. **5** Ḫəzəkiya əzini
oɣəyrətləndürüp, buzulup kətkən sepillarni yengibaxtin
onglatti, üstigə ḳarawulhanilarni saldurdi, yənə bir
taxki sepilmu yasatti ḫəmdə Dawut xəḫiridiki «Millo»
ḳəl'əsini mustəḫkəmlidi; u yənə nuroɣun ḳoral-yaraoɣ
wə ḳalḳanlarni yasatti. **6** U həlḳning üstigə sərdarlarni
təyinlidi andin ularni xəḫər dərwazisidiki məydanoɣa,
əz aldioɣa yioɣdurup, ularoɣa ilḫam-rioɣbət berip: **7**
— Iradənglarni qing ḳilip batur bolunglar, Asuriyə
padixaḫidin wə uningoɣa əgəxkən zor ḳoxundin
ḳorḳmanglar yaki alakzadə bolup kətmənglar; qünki biz
bilən birgə boloɣuqilar ular bilən birgə boloɣuqilardin
kəptur. **8** Uning bilən birgə boloɣini naḫayiti bir insaniy
ətlik bilək, halas; lekin biz bilən billə boloɣuqi bolsa
bizgə mədətkar bolup, biz üqün jəng ḳiloɣuqi Hudayimiz
Pərwərdigar bardur! — dedi. Həlk Yəḫudaning padixaḫi
Ḫəzəkiyaning səzlirigə ixinip tayandi. **9** Xuningdin
keyin Asuriyə padixaḫi Sənnaherib pütkül küq-ḳoxuni
bilən Lakix xəḫirini muḫasirigə aldi; xu qaoɣda u
hizmətkarlirini Yerusalemoɣa, Yəḫudaning padixaḫi
Ḫəzəkiyaoɣa, xundaḳla Yerusalemda turuwatḳan barlik
Yəḫudalaroɣa əwətip, ularoɣa mundak səzlərni yətküzüp:
— **10** «Asuriyə padixaḫi Sənnaherib: «Yerusalem
muḫasirə iqidə turuḳluk, silər zadi nemigə tayinip
uningda tehiqə turuwatisilər? **11** Ḫəzəkiya silərgə:
«Pərwərdigar Hudayimiz bizni Asuriyə padixaḫining
qanggilidin ḳutulduridu», dəp ixəndürüp, silərni aqlik
wə ussuzluktin əlümgə tapxurmakqi boluwatmamdu?
12 Xu Ḫəzəkiya Pərwərdigaroɣa ataloɣan «yuḳiri jaylar»ni
ḫəm ḳurbangaḫlarni yok ḳiliwəttioɣu? Andin Yəḫudadiki
wə Yerusalemdikilərgə: — «Silər birla ḳurbangaḫ aldida
səjdə ḳilisilər wə xuning üstigila huxbuy yakisilər» dəp
əmr ḳiloɣan əməsmidi? **13** Mening wə mening ata-
bowilirimning barlik əl həlḳlirigə nemə ḳiloɣanlikini
bilməmsilər? əl-yurtlarning ilaḫ-butliri əz zeminini
mening ḳolumdin ḳutḳuzuxḳa birər amal ḳilalioɣanmu?
14 Mening ata-bowilirim üzül-kesil yoḳatḳan əxu
əl-yurtlarning but-ilaḫlirining ḳaysibiri əz həlḳini
mening ḳolumdin ḳutḳuzalioɣan? Undakta silərning
Hudayinglar silərni mening ḳolumdin ḳutḳuzalamti?
15 Silər əmdi Ḫəzəkiyaoɣa aldanmanglar, silərni
xundak ḳayil ḳilixioɣa yol ḳoymanglar yaki uningoɣa
ixinipmu olturmanglar; qünki məyli ḳaysi əlning, ḳaysi
padixaḫlikning ilaḫi bolsun, ḫeqḳaysisi əz həlḳini
mening ḳolumdin yaki mening ata-bowilirimning ḳolidin
ḫeq ḳutḳuzup qiḳalmidi; silərning Hudayinglar silərni
mening qanggilimdin tehimu ḳutulduruwalalmaydu
əməsmu? — dəydu» — dedi. **16** [Sənnaheribning]
hizmətkarliri dawamlik yənə Pərwərdigar Hudani
wə Uning hizmətkari Ḫəzəkiyani ḫakarətləydioɣan
gəplərnimu ḳildi. **17** Andin Sənnaherib tehi hət yezip,
Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigarni ḫakarətləp,
zanglik ḳilip: «Huddi ḫərḳaysi əl-yurtlarning ilaḫliri
əz həlḳini mening qanggilimdin ḳutḳuzalmioɣandək,
Ḫəzəkiyaning Hudasimu Uning həlḳini mening
qanggilimdin ḳutḳuzalmaydu» dedi. **18** Ular xəḫərni
elix oɣərizidə Yerusalem sepilidə turuwatḳan həlḳni
ḳorḳutup, patiparakqilikḳa qəmdürüx üqün Yəḫudiy
tilida ünlük towlap turdi. **19** Ular Yerusalemning
Hudasini huddi yər yüzidiki yat həlḳlərning insanning
ḳolida yasaloɣan ilaḫlirioɣa ohxitip səzlidi. **20** Xuning

tüpəylidin Ḥəzəkiya padixaḥ wə Amozning ooŋli
Yəxaya pəyoŋəmbər dua kilip asmanoŋa karap nida
kiliwidi, **21** Pərwərdigar bir Pərixtə əwətti, u Asuriyə
padixaḥi koxunining ləxkərgaḥioŋa kirip, pütkül batur
jəngqilərni, əməldalar wə sərdarlarni koymay kiriwətti.
Xuning bilən Asuriyə padixaḥi xərməndə bolup əz
yurtioŋa kaytip kətti. Əzining buthanisioŋa kirgən
qeoŋida əz puxtidin boloŋan ooŋulliri uni kiliq bilən
qepip eltürdi. **22** Ənə xu tərikidə, Pərwərdigar
Ḥəzəkiyani wə Yerusalem aḥalisini Asuriyə padixaḥi
Sənnaheribning wə baxka barlik düxmənlərning
qanggilidin kutkuzup kaldi wə ularni ḥər tərəptə
kooŋdidi. **23** Nuroŋun kixilər ḥədiyələrni Pərwərdigaroŋa
atax üqün Yerusalemoŋa əkəldi, xundakla nuroŋun esil
nərsilərni əkilip Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiyaoŋa sundi;
xuningdin etiwarən Ḥəzəkiya barlik əl-yurtlarning izzət-
ḥərmitigə sazawər boldi. **24** Xu künlərdə Ḥəzəkiya
kesəl bolup sakratka qüxüp kaldi; u Pərwərdigaroŋa
tilawət kildi wə Pərwərdigar səz kilip, uningoŋa bir
məjizilik alamət kərsətti. **25** Lekin Ḥəzəkiya əzigə
kərsitilgən iltipatka muwapik təxəkkür eytmidi; u
kənglidə təkəbburlixip kətti. Xunga Hudaning oŋəzipi
uningoŋa wə xuningdək Yəḥuda wə Yerusalemdikilərgə
kozoŋaldi. **26** Lekin Ḥəzəkiya wə Yerusalemdikilər
təkəbburlikidin yenip əzlirini təwən tutup yürgəqkə,
Pərwərdigarning oŋəzipi Ḥəzəkiyaning künlirida ularoŋa
qüxmidi. **27** Ḥəzəkiyaning dunyasi tolimu kəp, izzət-
ḥərmiti kəwətla yukiri idi; u əzigə altun, kümüx, gəḥər-
yakut, huxbuy dora-dərmək, kalkan wə ḥərhil kimmətlik
buyumlarni saklaydioŋan həzinilərni saldurdi; **28** u
yənə axlik, yengi xarab wə zəytun meyi saklaydioŋan
ambarlarni, yənə ḥər türlük mallar wə padiliri üqün
eoŋil-kotanlarni saldurdi. **29** U əzigə xəḥərlər bina
kildurdi wə nuroŋun koy-kalilaroŋa igə boldi, qünki
Huda uningoŋa oŋayət kəp dəpinə-dunya ata kiloŋanidi.
30 Ḥəzəkiyadin ibarət bu kixi Giḥon ekinining yukiri
ekimidiki suni tosup, suni toptooŋra Dawut xəḥirining
künpetix təripigə ekip kelidioŋan kiloŋanidi. Ḥəzəkiya
barlik kiloŋan əməlliridə ronak tapti. **31** Ḥalbuki, Babil
əmirlirining əlqiliri kelip Ḥəzəkiya bilən kərüxüp,
Yəḥuda zeminida yüz bərgən bu məjizilik alamət
tooŋruluk gəp sorioŋan qaoŋda, uning kənglidə nemə
barlikini məlum kilixka sinimakqi, Huda uni yaloŋuz
kaldurup, uningdin kətti. **32** Ḥəzəkiyaning kaloŋan
ixliri wə yahxi əməlliri bolsa, mana ular «Yəḥuda wə
Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da, Amozning ooŋli
Yəxaya pəyoŋəmbərning kərgən wəḥiylik hatirisidə
pütülgəndur. **33** Ḥəzəkiya ata-bowiliri arisida uhlidi; ular
uni Dawut əwladliri kəbristanlikі egizlikidə dəpnə kildi; u
əlgən qaoŋda barlik Yəḥuda həlki bilən Yerusalemdikilər
uningoŋa ḥərmət bildürdi. Uning ornioŋa ooŋli Manassəḥ
padixaḥ boldi.

33 Manassəḥ padixaḥ boloŋanda on ikki yaxta bolup,
Yerusalemda əllik bəx yil səltənət kildi. **2** U
Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥəydəp kikiriwətkən
yat əlliklərning yirginqlik adətlirigə ohxax ixlar bilən
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kildi. **3** U
atisi Ḥəzəkiya qekip taxloŋan «yukiri jaylar»ni kaytidin
yasatti; u Baallaroŋa atap kurbangaḥlarni saldurup,
axəraḥ məbudlarni yasidi; u asmandiki nuroŋunloŋan
ay-yultuzlaroŋa bax urdi wə ularning kullukioŋa kirdi. **4**
U Pərwərdigarning əyidimu kurbangaḥlarni yasatti.
Xu ibadəthana tooŋruluk Pərwərdigar: «Yerusalemda
Mening namim mənggü kalidu» degənidi. **5** U
Pərwərdigarning əyining ikki ḥoylisida «asmanning
koxuni»oŋa kurbangaḥlarni atap yasatti. **6** U Bən-
Ḥinnomning jiloŋisida əz balilirini ottin ətküzdi;
jadugərqilik, palqilik wə dəmidiqilik ixlətti, əzigə
jinkəxlər bilən əpsunqilarni bekitti; u Pərwərdigarning
nəziridə san-sanaksiz rəzillikni kilip Uning oŋəzipini
kozoŋidi. **7** U yasatkan oyma məbudni Hudaning əyigə
tiklidi. Xu əy tooŋruluk Pərwərdigar Dawutka wə uning
ooŋli Sulaymanoŋa: — «Bu əydə, xundakla Israilning
ḥəmmə kəbililirining zeminliri arisidin Mən tallioŋan
Yerusalemda Əz namimni əbədgiqə kaldurimən; **8**
əgər Israil pəkət Mən Musaning wasitisi bilən ularoŋa
tapioŋan barlik əmrlərgə, yəni barlik kanun, bəlgilimilər
wə ḥəkümlərgə muwapik əməl kilixka kəngül koysila,
Mən ularning putlirini ata-bowiliriоŋa bekitkən bu
zemindin kaytidin neri kilmaymən» — degənidi. **9**
Lekin Manassəḥ Yəḥudalarni wə Yerusalemdikilərni
xundak azdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin
ḥalak kiloŋan yat əlliklərning kiloŋinidinmu axurup
rəzillik kilatti. **10** Pərwərdigar Manassəḥ wə uning
həlkigə agaḥlandurup səzligən bolsimu, lekin ular
kulak salmidi. **11** Xu səwəbtin Pərwərdigar Asuriyə
padixaḥining koxunidiki sərdarlarni ularning üstigə
ḥujumoŋa saldurdi. Ular Manassəḥni ilmək bilən elip,
mis zənjir bilən baoŋlap Babiloŋa əkəldi. **12** Manassəḥ
muxundak azabka qüxəndə Hudasi Pərwərdigaroŋa
yalwurup, ata-bowilirining Hudasi aldida əzini bək
təwən tutti. **13** U dua kiliwidi, [Pərwərdigar] uning
duasioŋa kulak selip, tilikini kobul kilip, uni Yerusalemoŋa
kayturup, padixaḥlikioŋa kaytidin igə kildi. Manassəḥ xu
qaoŋdila Pərwərdigarningla Huda ikənlikini bilip yətti.
14 Bu ixlardin keyin Manassəḥ «Dawut xəḥiri»ning
sirtioŋa, jiloŋa otturisidiki Giḥonning künpetix təripidin
taki Belik dərwazisi aoŋzioŋiqə, Ofəlni qəridəp sepil
yasatti wə uni naḥayiti egiz kildi; Yəḥudaning
ḥərkaysi koroŋanlik xəḥərliridə koxun sərdarlirini
təyinlidi. **15** U yənə Pərwərdigar əyidin yat əlliklərning
məbudliri bilən [əzi koyoŋan] butni, əzi Pərwərdigar
əyining teoŋi bilən Yerusalemda yasatkuzoŋan barlik
kurbangaḥlarni eliwetip, xəḥər sirtioŋa taxlatkuziwətti.
16 [Manassəḥ] Pərwərdigar kurbangaḥini yengibaxtin
tiklitip, kurbangaḥka inaklik kurbanliki bilən təxəkkür
kurbanliklirini sundi wə Yəḥudalaroŋa Israilning
Hudasi Pərwərdigarning hizmitigə kirixni buyrudi. **17**
Xundaktimu, həlk kurbanlikni yənila «yukiri jaylar»da
ətküzətti; lekin ularning kurbanlikliri əzlirining Hudasi
Pərwərdigaroŋila sunulatti. **18** Manassəḥning kaloŋan
ixliri, jümlidin uning Hudasioŋa kiloŋan duasi wə
aldin kərgüqilərning Israilning Hudasi Pərwərdigarning
namida uningoŋa eytkan gəpliri bolsa, mana ular
«Israilning padixaḥlirining hatiriliri» degən kitabta
pütülgəndur. **19** Uning duasi, Hudaning uning tiləklirini
kandak ijabət kiloŋanliki, uning əzini təwən kilixidin
ilgiri kiloŋan barlik gunaḥi wə wapasizliki, xundakla
uning kəyərdə «yukiri jaylar» saldoroŋanliki, Axəraḥ
məbudliri ḥəm oyma məbudlarni tikligənliki bolsa,

mana ھەممىسى «Aldin كەرگۈىلەرنىڭ ھاتىرىلىرىدە» پۈتۈلگەندۇر. **20** Manassەھ ata-bowiliri arisida uhlidi; كىشىلەر uni ەز ordisىۇا دەپنە قىلدى; ئوغلى Amon ornىۇا padixاھ boldi. **21** Amon تەختكە چىققان قەۋىدە يىگىرمە ikki yaxta idi; u Yerusalemda ikki yil سەلتەنەت قىلدى. **22** U atisi Manassەھ قىلۋىنىدەك Pەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە رەزىل بولۇۋاتقانلىقىنى قىلدى. U atisi Manassەھ yasatqan barلىق oyma مەبۇدلىرىۇا قۇربانلىق sundi wە ularning قۇللۇقىۇا kirdi. **23** U ەزىنى Pەرۋەردىگار aldida atisi Manassەھ ەزىنى تەۋەن tutqandەك تەۋەن tutmidi; bu Amonning bolsa gunaھ-قەبىھلىكلىرى بارىۇانسېرى exip bardi. **24** Keyin uning خىزمەتكارلىرى uni قەستلەپ ەز ordisida ەلتۈرۈۋەتتى. **25** Lekin Yەھۇدا zeminidikىlەر Amon padixaھni قەستلىگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى ەلتۈردى; andin yurt ھەلقى uning ornida ئوغلى Yosiyani padixاھ قىلدى.

34 Yosiya padixاھ بولۇۋاتقاندا سەككىز yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yil سەلتەنەت قىلدى. **2** U Pەرۋەردىگارنىڭ نەزىرىدە durus بولۇۋاتقانلىقىنى قىلىپ, ھەر ixta atisi Dawutning yollirida يۈرۈپ, نە ongۇا نە soلۇا قەتنەپ كەتمىدى. **3** Uning سەلتەنىتىنىڭ سەككىزىنچى yili, u tehi گۈدەك قەۋىدىدە, atisi Dawutning Hudasini ئىزلىگەن باشلىدى; سەلتەنىتىنىڭ on ikkinqi yiliۇا كەلگەندە Yەھۇدا bilەn Yerusalemdiki «يۇقىرى jaylar», ئاشېراھ مەبۇدلىرى, oyma butlar wە قۇيما butlarni يوقىتىپ, zeminni پاكىزلاپ kirixti. **4** ھەلق uning كۆز aldidida «Baallar»ning قۇربانگاھلىرىنى قەكىپ taxlidi; u قۇربانگاھلارنىڭ ئۈستىگە egiz قىلىپ orunlaxturulۇان «كۈن تۈۋرۈكلىرى»لەرنى كېسىپ taxlidi; u يەنە Axەراھ مەبۇدلىرى, oyma-قۇيما butlarni قەكىپ, uning topisini bu مەبۇدلىرىۇا قۇربانلىق سۇنۇانلارنىڭ قەبرىلىرىگە qeqiwەتتى. **5** [But] كاھىنلىرىنىڭ ئۇستىخانىلىرىنى قۇربانگاھلىرىنىڭ ئۈستىدە كەيدۈرۈۋەتتى; xundak قىلىپ, u Yەھۇدا bilەn Yerusalemni پاكىزلىدى. **6** U Manassەھ, ەفراىم, Ximeon ھەتتا Naftaliۇىقە ularning ھەرقايسى xەھەرلىرىدە wە ەتراپىدىكى harabilەردە xundak قىلدى; **7** U قۇربانگاھلارنى قەكىپ, ئاشېراھ مەبۇدلىرى wە oyma butlarni kokum-talqan قىلىۋەتتى, پۈتۈن Israildiki «كۈن تۈۋرۈكلىرى»نىڭ ھەممىسىنى كېسىپ taxlap, Yerusalemۇا قايتتى. **8** Uning سەلتەنىتىنىڭ on سەككىزىنچى yili Yەھۇدا zeminini wە مۇقەددەسخانىنى پاكىزلاپ بولۇۋاندىن keyin, Azaliyaning ئوغلى Xafan, xەھەر baxliqi Maaseyaھ wە Yoaھazning ئوغلى تەزكىرچى Yoaھni Hudasi بولۇان Pەرۋەردىگارنىڭ ەيىنى onglaxqa ەۋەتتى. **9** Xuning bilەn ular bax كاھىن ھىلقىيانىڭ aldىۇا kelip, uningۇا Pەرۋەردىگارنىڭ ەيىگە beۇىxlap ەكەلگەن pulni tapxurdi. Bu pulni ەسلىدە دەرۋازىۋەن Lawiylar Manassەھ, ەفراىم wە Israilning قالدىسىدىن, xuningdەك Yەھۇدا wە Binyamin zeminidikىlەر wە Yerusalemdikىlەردىن yىۇىقانىدى. **10** Ular Pەرۋەردىگارنىڭ ەيىنى ongxaydىۇان ixlarni nazارەت قىلۇۋىچى ixqilarۇا tapxurup بەردى. Bular ھەم pulni Pەرۋەردىگارنىڭ ەيىنى ongxax wە mustەھكەملەشكە ixligۈىقىلەرگە بەردى; **11** ular bolsa pulni Yەھۇدا padixaھliri harabiلەشتۈرگەن ەي-imارەتلەرگە lazimlىق kesip-oyulۇان taxlarni wە تۈۋرۈك-limlarۇا yaۇlaq setiwalixqa yaۇlaqqilar bilەn tamqilarۇا tapxurup بەردى. **12** Bu ئادەملەر sadaqەتلىك bilەn ixlidi. Ularni baxqۇىدىۇان, nazارەتكە مەس'ul Lawiy Mەرارىنىڭ ەۋلادلىرىدىن Jaھat bilەn Obadiya, Koھatning ەۋلادلىرىدىن Zەكەرىيا bilەn Mەxullam bar idi; bu Lawiylarning ھەممىسى ھەرھىل sazlarۇىمۇ ماھىر idi; **13** ular يەنە ھەممالار wە ھەرھىل ixlar ئۈستىدىكى nazارەتچىلەرنى baxquratti; Lawiylardin پۈتۈكچىلەرمۇ, ەمەلدارلارمۇ, دەرۋازىۋەنلەرمۇ bar idi. **14** Ular Pەرۋەردىگار ەيىگە beۇىxlap ەكەلگەن pullarni elip قىقىدىۇان qaۇda, ھىلقىيا كاھىن Pەرۋەردىگارنىڭ Musaning wastisi bilەn بەرگەن Tەورات قانۇنى kitabini tepiwaldi. **15** ھىلقىيا katip Xafanۇا: — Mەn Pەرۋەردىگارنىڭ ەيىدە Tەورات-قانۇنى kitabini tepiwaldim, dedi. Xuni eytip, ھىلقىيا kitabni Xafanۇا بەردى. **16** Xafan uni padixaھning yenىۇا apardi wە uningۇا: «Hizmەتكارلىرى tapxuruلۇان ixlarni bolsa, ھەممىسىنى ada قىلىۋاتىدۇ. **17** Ular Pەرۋەردىگار ەيىگە [beۇىxlanۇان] pullarni تەكۈپ, uni nazارەتچىلەر wە ixqilarning qolىۇا tapxurup بەردى» دەپ مەلۇمات بەردى. **18** Xafan katip يەنە padixaھqa: — ھىلقىيا كاھىن يەنە manga bir oram kitab بەردى دەپ uni padixaھ aldida ئوقۇدى. **19** Wە xundak boldiki, padixaھ Tەورات قانۇنىدىكى سۆزلەرنى anglap, ەز kiyimlirini yirtti. **20** Padixaھ ھىلقىيا bilەn Xafanning ئوغلى Aھikamۇا, Mikaھning ئوغلى Abdon bilەn Xafan katipqa wە padixaھning خىزمەتكارى Asayaۇا buyrup: — **21** Berip mەn ئۈچۈن wە Israilda ھەم Yەھۇدادا قالدۇرۇلۇان ھەلق ئۈچۈن bu tepilۇان kitabning سۆزلىرى توغرىسىدا Pەرۋەردىگاردىن yol soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabta barلىق پۈتۈلگەنلەرگە ەمەل قىلماي, Pەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى tutmىۇanliqi تۈپەيلىدىن, Pەرۋەردىگارنىڭ بىزگە تەكۈلىدىۇان ئۇقتۇرۇشى intayin دەھشەتلىك boldi, dedi. **22** Xuning bilەn ھىلقىيا wە padixaھ تەيىنلىگەن kixilەr ayal پەيغەمبەر ھۇلدانىڭ قېشىۇا bardi; ھۇلدا Hasraھning نەۋرىسى, Tokiھatning ئوغلى kiyim-keqەk begi Xallumning ayali idi; u ەزى Yerusalem شەھىرىنىڭ ikkinqi مەھەللىسىدە olturatti. Ular uning bilەn bu ixlar توغرۇلۇق سۆزلەشتى. **23** U ularۇا mundak dedi:— Israilning Hudasi Pەرۋەردىگار mundak دەيدۇ: — «Silەرنى ەۋەتكەن kixigە mundak دەنگلار: — **24** Pەرۋەردىگار mundak دەيدۇ: — Mana Mەn Yەھۇدانىڭ padixaھi aldida ئوقۇلۇان bu kitabtiki barلىق لەنەتلەرنى ەمەلگە axurup, bu jayۇا wە bu يەردە تۇرۇۋاتقانلارۇا balayi'apەt قۈشۈرىمەن. **25** Qünki ular Meni taxlap, baxqa ilahlarۇا huxbuy يەقىپ, قوللىرىنىڭ ھەممە ixliri bilەn Mening ئاچچىقىمنى كەلتۈردى. Uning ئۈچۈن Mening قەھرىم bu يەرگە تەكۈلىدۇ, ەچۈرۈلمەيدۇ. **26** Lekin silەرنى Pەرۋەردىگاردىن yol سورىغىلى ەۋەتكەن Yەھۇدانىڭ padixaھىۇا bolsa, mundak دەنگلار: — Sەn anglىۇان سۆزلەر توغرىسىدا Israilning Hudasi Pەرۋەردىگار mundak دەيدۇ: — **27** Qünki كەنگلۈڭ yumxak bolup, Hudaning muxu jay wە uningda تۇرۇۋاتقانلارنى ەيىبلەپ eytqan سۆزلىرىنى anglىۇىنىڭدا, Uning aldida ەزۈڭنى تەۋەن قىلدىڭ, xuningdەك ەزۈڭنى xundak تەۋەن قىلۇىنىڭدا, kiyimlىرىڭنى yirtip, Mening aldimda يىغلىۇىنىڭ ئۈچۈن, Mەnmu duayingni anglidim, دەيدۇ Pەرۋەردىگار. **28** Mana, seni ata-bowiliring bilەn يىغىلىقىڭ, ەز قەبرەنگە aman-hatirjەمlىك iqidە berixqa nesip قىلىمەن; sening كۆزلىرىڭ Mەn bu jay ئۈستىگە قۈشۈرىدىۇان barlىق كۈلپەتلەرنى كۆرمەيدۇ». Ular yenip berip, bu ھەۋەرنى padixaھqa يەتكۈزدى. **29** Padixaھ ئادەم ەۋەتىپ, Yەھۇدا bilەn Yerusalemning ھەممە ئاقساقاللىرىنى qaqirtip كەلدى. **30** Padixaھ Pەرۋەردىگارنىڭ ەيىگە قىقتى; barلىق Yەھۇدادىكى ەر kixilەr wە Yerusalemda turuwatqanlarning ھەممىسى, كاھىنلار bilەn Lawiylar, xundakla barلىق ھەلق, ەڭ kiqikidin tartip qongىۇىقە ھەممىسى uning bilەn billە قىقتى. Andin Pەرۋەردىگارنىڭ

əyidə tepiloŋan əhdə kitabining ḥəmmə səzlrini ularoŋa
oḳup bərdi. **31** Padixaḥ əz ornida turup Pərwərdigarning
aldida: — Pərwərdigaroŋa əgixip pütün ḳəlbim wə pütkül
jenim bilən Uning əmrlirini, ḥəküm-guwaḥliḳliri wə
bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əhdigə
əməl ḳilimən dəp əzini əhdigə baoŋlidi. **32** Xuning
bilən həlḳning ḥəmmisimu əhdə aldida turup uningoŋa
əzini baoŋlidi. U yənə Yerusalemda turuwatḳanlarning
ḥəmmisini wə Binyamindiki həlḳnimu bu əhdə aldida
turoŋuzup uningoŋa əzini baoŋlatti. Xuning bilən
Yerusalemda turuwatḳanlar Hudaning, yəni ata-
bowilirining Hudasining əhdisi boyiqə ix ḳilidioŋan boldi.
33 Yosiya Israillaroŋa ḳaraxliḳ yurtlardin barliḳ yirginqlik
nərsilərni qiḳirip taxlap, Israilda turuwatḳanlarning
ḥəmmisini Pərwərdigar Hudasining hizmitigə kiridioŋan
ḳildi. [Yosiyaning] barliḳ künliridə həlḳ ata-bowilirining
Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa əgixixtin ḥeq yanmidi.

35 Yosiya Pərwərdigarni seoŋinip ətüp ketix ḥeytini
Yerusalemda ətküzməkqi boldi; birinqi ayning
on tətinqi küni ular ətüp ketix ḥeytioŋa ataloŋan
ḳozilarni soydi. **2** Padixaḥ kaḥinlarning wəzipilirini
bəlgilidi, ularni Pərwərdigarning əyidiki hizmətni
ḳilixḳa rioŋbətləndürdi. **3** U yənə pütkül Israil həlḳigə
əzlirini Pərwərdigaroŋa atap pak-muḳəddəs boluxḳa
təlim bərgüqi Lawiylaroŋa: — Silər muḳəddəs əhdə
sanduḳini Israil padixaḥi Dawutning ooŋli Sulayman
salduroŋan əygə əkirip orunlaxturunglar; əmdi uni
mürənglərdə kətürüp yürüx wəzipisi ḳalmidi. Əmdi
silər Hudayinglar Pərwərdigarning hizmitidə, xundaḳla
Uning həlḳi Israilning hizmitidə bolunglar. **4** Xuning
üqün jəmitinglar wə nəwət-guruppanglar boyiqə,
Israilning padixaḥi Dawutning yazoŋini wə uning
ooŋli Sulaymanning yazoŋinioŋa asasən, əzünglarni
obdan təyyarlanglar. **5** Silər əz ata jəmətliringlarning
nəwət-guruppa tərtipi boyiqə ḳerindaxliringlardin
ibarət xu addiy həlḳ-puḳralar jəmət-jəmətlirigə wəkil
bolup, muḳəddəsgaḥta turisilər; hərbir guruppida
Lawiy jəmətidin birnəqqə adəm bolsun. **6** Silər ətüp
ketix ḥeytioŋa ataloŋan ḳozilarni soyusilər, əzünglarni
paklanglar, [Israildiki] ḳerindaxliringlar üqün, yəni
ularning Pərwərdigar Musaning wastisi bilən tapilioŋan
səz-kalamioŋa beḳinixi üqün, ḥəmmə ixni təyyar
ḳilinglar, dedi. **7** Yosiya xu yərdə ḥazir boloŋan
barliḳ həlḳ-puḳralarning ətüp ketix ḥeytioŋa atioŋan
ḳurbanliḳi bolsun dəp, jəmiy ottuz ming ḳoza wə ooŋlaḳ,
wə yənə üq ming buḳa ḥədiyə ḳildi; bu mallarning
ḥəmmisi padixaḥning melidin qiḳiriloŋanidi. **8** Uning
əməldarlirimu əz ihtiyarliḳi bilən həlḳḳə wə kaḥinlar
bilən Lawiylaroŋa ḳurbanliḳ meli «kətürmə ḥədiyə»
ḳildi; Pərwərdigarning əyini baxḳuroŋuqilardin Ḥilḳiya,
Zəkəriya wə Yəḥiyəlmu ikki ming altə yüz ḳoza-
əqkə bilən üq yüz buḳini kaḥinlaroŋa ətüp ketix
ḥeytioŋa atap ḳurbanliḳ ḳilix üqün ḥədiyə ḳilip tapxurdi.
9 Lawiylarning yolbaxqiliri boloŋan Konaniya wə
uning ḳerindaxliridin Xemaya bilən Nətanəl, xundaḳla
Ḥaxabiya, Jəiyəl wə Yozabadmu bəx ming ḳoza bilən
bəx yüz buḳini Lawiylarning ḥeytḳa atap ḳurbanliḳ
ḳilixioŋa «kətürmə ḥədiyə» ḳildi. **10** Xundaḳ ḳilip,
ətilidioŋan wəzipilər orunlaxturup bolunoŋandin keyin,
padixaḥning tapilioŋini boyiqə, kaḥinlar əz ornida
turdi, Lawiylarmu əzlirining nəwət-guruppa tərtipi
boyiqə turuxti. **11** Lawiylar ətüp ketix ḥeytioŋa ataloŋan
ḳozilarni booŋuzlidi; kaḥinlar ularning ḳolidin ḳanni
elip ḳurbangaḥḳa səpti wə xuning bilən bir waḳitta
Lawiylar ḳurbanliḳ malning terisini soydi. **12** Kəydürmə
ḳurbanliḳḳa sunulidioŋan mallarni bolsa, ular həlḳ-
puḳralaroŋa wəkil boloŋan jəmətlər boyiqə həlḳḳə bəlüp
berip, ularni Musaning kitabida yeziloŋinioŋa muwapiḳ,
Pərwərdigaroŋa sunuxḳa təyyarlidi. Sunulidioŋan
buḳilarnimu xundaḳ ḳildi. **13** Andin bəlgilimə boyiqə ular
ətüp ketix ḥeytioŋa ataloŋan ḳoza-eqkilərni otḳa ḳaḳlap
kawap ḳildi; baxḳa ḳurbanliḳlardin ḳaloŋan, yəni Hudaoŋa
ataloŋan ḳisimlarni ḳazanda, dangḳanda yaki dasta
pixurup tezdin həlḳ-puḳralaroŋa üləxtürüp bərdi; **14**
xuningdin keyin əzlirigə wə kaḥinlaroŋa ḳurbanliḳlardin
təyyarlidi, qünki kaḥinlar, yəni Ḥarunning əwladliri
kəq kirgüqə kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilix wə maylarni
kəydürüx bilən aldirax bolup kətkənidi; xunga Lawiylar
əzlirigə wə kaḥinlar boloŋan Ḥarunning əwladlirioŋimu
ḳurbanliḳlardin [gəx] təyyarlap ḳoyuxti. **15** Nawa-
nəoŋmiqilər, yəni Asafning əwladliri Dawut, Asaf,
Ḥeman wə [Dawut] padixaḥning aldin kərgüqisi
Yədutunning tapxuruḳi boyiqə əz orunlirida turuxti;
dərwaziwənlər ḥərḳaysisi əz dərwazisi aldida turdi;
ularning ix ornidin ajrixining ḥajiti bolmidi, qünki
ularning ḳerindaxliri boloŋan Lawiylar ḳurbanliḳlardin
təyyarlap ḳoyatti. **16** Xundaḳ ḳilip, xu bir kün iqidə
Yosiya padixaḥning tapxuruḳi boyiqə, ətüp ketix ḥeyti
ətküzülüp, Pərwərdigarning ḳurbangaḥioŋa kəydürmə
ḳurbanliḳlar sunuluxi bilən Pərwərdigaroŋa beoŋixlap
ətküzülgən ibadət toluḳ orunlandi. **17** Xu qaoŋda
ḥazir boloŋan Israillar ətüp ketix ḥeytini ətküzüp
boloŋandin keyin, yəttə kün petir nan ḥeytini ətküzdi.
18 Samuil pəyoŋəmbərning zamanidin buyan Israilda
ətüp ketix ḥeyti mundaḳ ətküzülüp baḳmioŋanidi; Israil
padixaḥlirining ḥeqḳaysisimu Yosiya, kaḥinlar, Lawiylar
wə xu yərdə ḥazir boloŋan Yəḥudalar bilən Israillar
wə Yerusalemda turuwatḳanlar ətküzgəndək mundaḳ
ətüp ketix ḥeyti ətküzüp baḳmioŋanidi. **19** Bu ḳetimḳi
ətüp ketix ḥeyti Yosiyaning səltənitining on səkkizinqi
yili ətküzüldi. **20** Yosiya [muḳəddəs] əyning ḥəmmə
ixini muxundaḳ tərtipkə selip boloŋandin keyin, Misir
padixaḥi Nəḳo Əfrat dəryasining boyidiki Karkemix
xəḥiridə uruxḳa qiḳti, Yosiya uning aldini toskili qiḳti.
21 Nəḳo Yosiyaning aldioŋa əlqilərni əwətip uningoŋa: «I
Yəḥuda padixaḥi, əzlirining mening bilən nemə karliri
bar? Bügün mən sili bilən uruxḳili əməs, bəlki mening
bilən urux ḳiliwatḳan jəmət bilən uruxḳili qiḳḳanmən;
yənə kelip, Huda meni tez ḥujum ḳil, dedi; Hudaning
silini ḥalak ḳiliwətməsliki üqün, Uning ixioŋa kaxila
ḳilmisila, qünki U mening bilən billidur» dedi. **22**
Lekin Yosiya uning bilən ḳarxilixixtin yanmidi, əksiqə
əzini niḳablap uningoŋa jəng ḳiloŋili qiḳti; u Hudaning
Nəḳoning wastisi bilən eytḳan gepigə ḳulaḳ salmay,
Məgiddo tüzləngligigə kelip Nəḳo bilən tutuxti. **23**
Oḳyaqilar Yosiya padixaḥḳa oḳ etip uningoŋa [təgküzdi];
padixaḥ hizmətkarlirioŋa: — Mən eoŋir yarilandim, meni
elip ketinglar, dedi. **24** Uning hizmətkarliri uni jəng
ḥarwisidin yələp qüxürüp, uning ikkinqi jəng ḥarwisioŋa
yatḳuzup Yerusalemoŋa elip mengiwidi, u xu yərdə

əldi. U ata-bowilirining qəbristanlikiƣa dəpnə qilindi;
barlik Yəhuda wə Yerusalemdikilər Yosiyaƣa təziyə
tutuxti. **25** Yərimiya [pəyƣəmbər] Yosiya üqün mərsiyə
okudi; nəƣmə-nawaqi ər-ayallarning hammisi taki
bügüngiqə Yosiyani təripləp mərsiyə okup kəlməkta; u
ix Israilda bəlgilimigə aylandi. Mana bular «mərsiyələr»
degən kitabka pütülgəndur. **26** Yosiyaning qaloƣan ixliri,
uning Pərwərdigarning Təwrat kitabida yeziloƣanlirioƣa
əgəxkən yahxi əməlliri, **27** qiloƣanliri baxtin-ahirioƣiqə
hammisi «Yəhuda wə Israil padixahlirining Tarih-
Təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur.

36 [Yəhuda] zeminidiki həlk Yosiyaning ooƣli
Yəhoahazni tallap, Yerusalemda atisining ornioƣa
padixah qilip tiklidi. **2** Yəhoahaz təhtkə qikkan qeoƣida
yigirmə üq yaxta idi; u Yerusalemda üq ay səltənət qildi.
3 Misir padixahi uni Yerusalemda padixahliktin bikar
qildi wə Yəhuda zeminioƣa bir yüz talant kümüx, bir
talant altun jərimanə qoydi. **4** Andin Misir padixahi
Yəhoahazning ornioƣa uning inisi Eliakimni Yəhuda
bilən Yerusalem üstigə padixah qilip, uning ismini
Yəhoakimoƣa əzgərtti; andin Nəko inisi Yəhoahazni
Misiroƣa elip kətti. **5** Yəhoakim təhtkə qikkan qeoƣida
yigirmə bəx yaxta bolup, u Yerusalemda on bir yil
səltənət qildi; u Pərwərdigar Hudasining nəziridə
rəzil boloƣanni qildi. **6** Babil padixahi Nebokadnəsar
uningoƣa hujum qiloƣili qikip, uni mis zənjir bilən baoƣlap
Babiloƣa elip kətti. **7** Nebukadnəsar yənə Pərwərdigar
əyidiki bir qisim əswab-buyumlarni Babiloƣa apirip,
əzining Babildiki buthanisioƣa qoydi. **8** Yəhoakimning
qaloƣan ixliri, uning yirginqlik ixliri, uningdiki əyiblər
bolsa mana, «Israil wə Yəhuda padixahlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. Uning ooƣli
Yəhoakin uning ornioƣa padixah boldi. **9** Yəhoakin təhtkə
qikkan qeoƣida on səkkiz yaxta bolup, u Yerusalemda
üq ay on kün səltənət qildi; u Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloƣanni qildi. **10** Yengi yil ətkəndə,
Nebokadnəsar adəm əwətip Yəhoakinni Pərwərdigar
əyidiki esil buyumlar bilən birliktə Babiloƣa əkəldürüp,
Yəhoakinning taoƣisi Zədəkiyani Yəhuda wə Yerusalem
üstigə padixah qilip tiklidi. **11** Zədəkiya təhtkə
qikkan qeoƣida yigirmə bir yaxta bolup, Yerusalemda
on bir yil səltənət qildi; **12** u Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloƣanni qildi; Yərəmiya pəyƣəmbər
uningoƣa Pərwərdigarning səzlirini yətküzgən bolsimu,
u Yərəmiyaning aldida əzini təwən qilmidi; **13** u
əzini Hudaning namida [bekinix] qəsimini iqküzgən
Nebokadnəsardin yüz əridi; boynini qattik qilip,
Israilning Hudasi Pərwərdigaroƣa towa qilip yenixka
kənglini jahil qildi. **14** Uning üstigə, kahinlarning
barlik baxliri bilən həlkning hammisi yat əlliklərning
hammə yirginqlik ixlirini dorap, asiyliklirini axurdi;
ular Pərwərdigar Yerusalemda Özigə atap mukəddəs
qiloƣan əyni buloƣiwətti. **15** Ularning ata-bowilirining
Hudasi boloƣan Pərwərdigar Öz həlkigə wə turaloƣusioƣa
iqini aƣritkaqka, tang səhərdə ornidin turup əlqilirini
əwətip ularni izqil agahlandurup turdi. **16** Birak
ular Hudaning əlqilirini mazak qilip, səz-kalamlirini
mənsitməytti, pəyƣəmbərlirini zanglik qilatti; ahir berip
Pərwərdigarning qəhri ərləp, kutkuzoƣili bolmaydioƣan
dərijidə həlkining üstigə qüxti. **17** Pərwərdigar xuning
bilən kaldiylərning padixahini ularoƣa hujumoƣa seliwidi,
padixah ularning mukəddəs əyidə yaxlirini qiliqlidi;
kiz-yigitlər, kerilar, bexi akaroƣanlaroƣa heq iq aƣritip
olturmay, hammini əltürüwətti; [Huda] bularning
hammisini [Kaldiyə] padixahining koliƣa tapxurdi. **18**
Kaldiyə padixahi Hudaning əyidiki qong-kiqik deməy,
barlik qaqa-buyumlarni, xundakla Pərwərdigar əyidiki
həzinilərni, xuningdək padixahning wə əməldarlirining
həzinilirini koymay, Babiloƣa elip kətti. **19** Kaldiylər
Hudaning əyini kəydürüwətti, Yerusalemning sepilini
qekiwətti, xəhərdiki hammə orda-koroƣanlaroƣa ot
koyup kəydürüp, Yerusalemdiki barlik kimmətlik qaqa-
buyumlarni qekip kukum-talkan qildi. **20** Qiliqtin aman
qaloƣanlarning hammisini [Kaldiyə padixahi] Babiloƣa
tutkun qilip əkətti; ular taki Pars padixahlikining
səltənitikiqə Babil padixahi wə əwladlirining kullukida
bolup turdi. **21** Bularning hammisi Pərwərdigarning
Yərəmiyaning wastisi bilən [aldin] eytkan [agah] səzi
ixka axurulux üqün boldi. Xuning bilən zemin əzigə
tegixlik xabat künlirigə muyəssər boldi; qünki zemin
yətmix yil toxkuqə harabiliktə turup «xabat tutup» dəm
elip rahətləndi.

Əzra

1 Pars padixahi Qorəxning birinqi yili,
Pərwərdigarning Yərəmiyaning aoŋzi arkilik eytkan
səzi əməlgə axurulup, Pərwərdigarning Pars padixahi
Qorəxning rohini qozoŋixi bilən pütün padixahliki
təwəsidə u mundak bir jakarnamə qikardi, xundakla
uni yazma kilip püküp: — **2** «Pars padixahi Qorəx
mundak dəydu: — Asmanlarning Hudasi Pərwərdigar
yər yüzidiki barlik padixahliklarning igidarqilikini
manga bərdi; u xundakla meni Yəhuda zeminioŋa
jaylaxkan Yerusalemda Özigə bir əy selixka buyrudi. **3**
Xuning üqün aranglarda Hudaning həlki boloŋanlardin
hərkaysinglaroŋa bolsa, uning Hudasi [Pərwərdigar]
uning bilən billə boloŋay, u Yəhuda zeminidiki
Yerusalemoŋa qiksun, Israilning Hudasi Pərwərdigarning
əyini salsun! U bolsa Hudadur, makani Yerusalemdidur!
4 [Sürgünlüktə] kaloŋan həlk kəyərlərdə makanlaxkan
bolsa, [u Yerusalemoŋa qiksun]; xu yərdiki adəmlər
ularoŋa altun, kümüx, mal-mülük, qarpaylarni təminləp
yardəm bərsun wə xuningdək Yerusalemda jaylaxkan
Hudaning xu əyi üqün halis hədiyələrni təkdim kilsun»
— dedi. **5** Xuning bilən Yəhuda wə Binyamindiki
kəbilə baxlikliri, kahinlar, Lawiylar, xundakla Huda
təripidin rohi kozoŋitiloŋan barlik həlk orunliridin kopup
Yerusalemdiki Pərwərdigarning əyini [yengiwaxtin]
selixka berixka təyyarlandi. **6** Ətraptiki kixilərning
hammisi kümüx kaqa-kuqa, altun, mal-mülük, qarpaylar
wə kimmət bahalik buyumlar bilən ularni kollap
kuwwətlidi, buningdin baxka sunulidioŋan hərhil
ihtiyariy hədiyə-kurbanlik süpitidə hərhil sowoŋatlarni
təkdim kildi. **7** Padixah Qorəx Pərwərdigarning
əyidiki kaqa-kuqilirinimu, yəni ilgiri Nebokadnəsar
Yerusalemdin əkilip əz ilahining buthanisioŋa koyup
koyoŋan kaqa-kuqilarnimu elip qikti. **8** Pars padixahi
Qorəx həzinə begi Mitrədatni buyrup bu kaqa-kuqilarni
aldurup qikti; Mitrədat xularni Yəhudaning əmiri
Xəxbazaroŋa sani boyiqə sanap tapxurup bərdi. **9** Kaqa-
kuqilarning sani mundak: — altun das ottuz, kümüx das
ming, piqak yigirmə tokkuz, **10** altun piyalə ottuz, bir-
birigə ohxax boloŋan kümüx piyalə tət yüz on; baxka
kaqa-kuqilar bir ming. **11** Barlik altun-kümüx kaqa-
kuqa, bəx ming tət yüz. Sürgün kilinoŋan həlk Babildin
Yerusalemoŋa elip kelingən qaoŋda, Xəxbazar bu kaqa-
kuqilarning hammisini elip kəlgənidi.

2 Təwəndikilər Nebokadnəsar təripidin Babiloŋa
sürgün kilinoŋan [Yəhudiyə] əlkisidikilərdin, ularning
əwladliri kaytip kelip, Yerusalem wə Yəhudiyəgə qikip,
hərbiri əz xəhirlirigə kətkənlər: — **2** — ular Zərubbabəl,
Yəxua, Nəhəmiya, Seraya, Rəilaya, Mordikay, Bilxan,
Mispar, Bigway, Rəhum wə Baanahlar bilən billə kaytip
kəldi. Əmdi Israil həlkining iqidiki ərkəklərning sani
təwəndikiqə: — **3** Paroxning əwladliri ikki ming bir
yüz yətmix ikki kixi; **4** Xəfatiyaning əwladliri üq yüz
yətmix ikki kixi; **5** Arahning əwladliri yəttə yüz yətmix
bəx kixi; **6** Pahat-Moabning əwladliri, yəni Yəxua bilən
Yoabning əwladliri ikki ming səkkiz yüz on ikki kixi;
7 Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi;
8 Zattuning əwladliri tokkuz yüz kirik bəx kixi; **9**
Zakkayning əwladliri yəttə yüz atmix kixi; **10** Banining
əwladliri altə yüz kirik ikki kixi; **11** Bibayning əwladliri
altə yüz yigirmə üq kixi; **12** Azgadning əwladliri bir ming
ikki yüz yigirmə ikki kixi; **13** Adonikamning əwladliri
altə yüz atmix altə kixi; **14** Bigwayning əwladliri ikki
ming əllik altə kixi; **15** Adinning əwladliri tət yüz əllik
tət kixi; **16** Həzəkiyaning jəmətidin boloŋan Aterning
əwladliri toksan səkkiz kixi; **17** Bizayning əwladliri üq
yüz yigirmə üq kixi; **18** Yorahning əwladliri bir yüz on
ikki kixi; **19** Haxumning əwladliri ikki yüz yigirmə üq
kixi; **20** Gibbarning əwladliri toksan bəx kixi; **21** Bəyt-
Ləhəmliklər bir yüz yigirmə üq kixi; **22** Nitofaliklar əllik
altə kixi; **23** Anatotluklar bir yüz yigirmə səkkiz kixi;
24 Azmawətliklər kirik ikki kixi; **25** Kiriat-Arimliklar,
Kəfirahliklar wə Bəərotluklar bolup jəmiy yəttə yüz
kirik üq kixi; **26** Ramahliklar bilən Gebaliklar jəmiy altə
yüz yigirmə bir kixi; **27** Mikmaxliklar bir yüz yigirmə
ikki kixi; **28** Bəyt-əlliklər bilən ayiliklar jəmiy ikki
yüz yigirmə üq kixi; **29** Neboliklar əllik ikki kixi; **30**
Magbixning əwladliri bir yüz əllik altə kixi; **31** ikkinqi
bir Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **32**
Harimning əwladliri üq yüz yigirmə kixi; **33** Lod, Hadid
wə Ononing əwladliri jəmiy yəttə yüz yigirmə bəx kixi;
34 Yeriholuklar üq yüz kirik bəx kixi; **35** Sinaahning
əwladliri üq ming altə yüz ottuz kixi. **36** Kahinlarning
sani təwəndikiqə: — Yəxua jəmətidiki Yədayaning
əwladliri tokkuz yüz yətmix üq kixi; **37** Immərning
əwladliri bir ming əllik ikki kixi; **38** Paxhurning əwladliri
bir ming ikki yüz kirik yəttə kixi; **39** Harimning
əwladliri bir ming on yəttə kixi. **40** Lawiylarning
sani təwəndikiqə: — Hodawiyaning əwladliridin, yəni
Yəxua bilən Kadmiyəlning əwladliri yətmix tət kixi;
41 Oəzəlkəxlərdin: — Asafning əwladliri bir yüz
yigirmə səkkiz kixi. **42** Dərwaziwənlərning nəslidin: —
Xallumning əwladliri, Aterning əwladliri, Talmonning
əwladliri, Akkubning əwladliri, Hatitaning əwladliri
bilən Xobayning əwladliri jəmiy bir yüz ottuz tokkuz kixi.
43 Ibadəthana hizmətkarliri təwəndikiqə: — Zihaning
əwladliri, Hasufaning əwladliri, Tabbaotning əwladliri,
44 Kirosning əwladliri, Siyahaning əwladliri, Padonning
əwladliri, **45** Libanahning əwladliri, Hagabahning
əwladliri, Akkubning əwladliri, **46** Hagabning əwladliri,
Xamlayning əwladliri, Hananning əwladliri, **47**
Giddəlning əwladliri, Gaharning əwladliri, Reayahning
əwladliri, **48** Rəzinning əwladliri, Nikodaning əwladliri,
Gazzamning əwladliri, **49** Uzzaning əwladliri, Pasiyaning
əwladliri, Bisayning əwladliri, **50** Asnahning əwladliri,
Məunimning əwladliri, Nəfussimning əwladliri, **51**
Bakbukning əwladliri, Hakufaning əwladliri, Harhurning
əwladliri, **52** Bazlutning əwladliri, Məhidaning
əwladliri, Harxaning əwladliri, **53** Barkosning əwladliri,
Siseraning əwladliri, Temahning əwladliri, **54** Nəziyaning
əwladliri bilən Hatifaning əwladliri. **55** Sulaymanning
hizmətkarlirining əwladlirining sani təwəndikiqə: —
Sotayning əwladliri, Sofərətning əwladliri, Pirudaning
əwladliri, **56** Yaalahning əwladliri, Darkonning əwladliri,
Giddəlning əwladliri, **57** Xəfətiyaning əwladliri,
Hattilning əwladliri, Pokərət-Hazzibaimning əwladliri
bilən amining əwladliri. **58** Ibadəthana hizmətkarliri wə
Sulaymanning hizmətkari boloŋanlarning əwladliri jəmiy

üq yüz toqsan ikki kixi. **59** Təwəndiki kixilər Təl-Melaḫ,
Təl-Harxa, Kerub, Addan wə Immərdin kəlgən bolsimu,
lekin ular əzlirining ata jəmətining yaki nəsəbining Israil
adimi ikənlikini ispatlap berəlmidi. **60** Bular Delayaning
əwladliri, Tobiyaning əwladliri wə Nikodaning əwladliri
bolup, jəmiy altə yüz əllik ikki kixi; **61** kaḫinlarning
əwladliri iqidə Habayaning əwladliri, Kozning əwladliri
bilən Barzillayning əwladliri bar idi; Barzillay Gileadlik
Barzillayning bir qizini alоŋaqqa ularning eti bilən
ataloŋanidi. **62** Bular jəmətining nəsəbnamisini izdəp
tapalmidi; xunga ular «napak» ḫesablinip kaḫinliqtin
qalduruldi. **63** Waliy ularoŋa: — Urim wə tummimni
kətürgüqi kaḫin arimizda hizməttə boloŋuqə «əng
muqəddəs yiməkliklər»gə eoŋiz təgküzməysilər, dedi.
64 Pütün jamaət jəmiy qirik ikki ming üq yüz atmix
kixi; **65** buningdin baxqa ularning yənə yəttə ming
üq yüz ottuz yəttə qul-dediki bar idi; yənə ikki yüz
ər-ayal oŋəzəlqisi bar idi. **66** Ularning yəttə yüz ottuz
altə eti, ikki yüz qirik bəx qeqiri, **67** tət yüz ottuz
bəx təgisi wə altə ming yəttə yüz yigirmə exiki bar
idi. **68** Jəmət kattiwaxliridin bəziliri Yerusalemoŋa wə
Pərwərdigarning əyigə kəlgən qaoŋda, Hudaning xu əyi
əsli ornioŋa yengiwaxtin selinixi üqün qin kənglidin
sowoŋatlarni təqdim qildi. **69** Ular əzlirining qurbioŋa
qarap qurulux həzinisigə atmix bir ming darik altun,
bəx ming mina kümüx wə yüz qur kaḫin toni təqdim
qildi. **70** Xuningdin keyin kaḫinlar, Lawiylar wə bir qisim
həlq qoxulup, oŋəzəlkəxlər, dərwaziwənlər, ibadəthana
hizmətkarliri əz xəḫərlirigə makanlaxti; qaloŋan Israil
həlqining ḫəmmisi əz xəḫərlirigə makanlaxti.

3 Israil həlqi ḫərqaysisi əz xəḫərlridə makanlaxqanidi;
yəttinqi ayoŋa kəlgəndə, həlq bir adəmdək bolup
Yerusalemoŋa yioŋildi. **2** Yozadakning ooŋli Yəxua bilən
uning kaḫin qerindaxliri, Xealtiəlning ooŋli Zərubbabəl
wə uning qerindaxlirining ḫəmmisi orunliridin
qopup, Hudaning adimi Musa pütkən qanun kitabida
pütülginidək Pərwərdigaroŋa kəydürmə qurbanlik sunux
üqün Israilning Hudasining qurbangaḫini selixqa
kirixti. **3** Gərqə ular xu yərlik həlqlərdin qorqsimu,
lekin qurbangaḫni əslidiki uli üstigə selip, uningda
Pərwərdigaroŋa atap ətigənlik wə kəqlik kəydürmə
qurbanlik ətküzüxkə kirixti. **4** Ular yənə [muqəddəs
qanunda] pütülgini boyiqə «kəpilər ḫeyti»ni ətküzüp,
ḫər küni bəlgiləngən tələpkə muwapik san boyiqə künlük
kəydürmə qurbanlikni sunuxatti. **5** Xuningdin keyin
ular yənə ḫər künlük kəydürmə qurbanliqlar, yengi
ay qurbanliqi wə Pərwərdigarning barlik muqəddəs
dəp bekitilgən ḫeytliri üqün təqdim qilinidioŋan
kəydürmə qurbanliqlarni, xuningdək ḫərbir kixining
kənglidin Pərwərdigaroŋa atap sunidioŋan ihtiyariy
qurbanliqlirini sunup turatti. **6** Xundak qilip ular
yəttinqi ayning birinqi künidin baxlap, kəydürmə
qurbanliqlarni Pərwərdigaroŋa atap sunuxqa baxlidi;
lekin Pərwərdigarning əyining uli tehi selinmidi. **7** Ular
taxqilar bilən yaoŋaqqilaroŋa pul tapxurdi wə xundaqla
Pars padixaḫi Qorəxning ijaziti bilən Zidonluqlar bilən
Turluqlaroŋa kedir yaoŋiqini Liwandin [Ottura] dengiz
arqilik Yoppaoŋa əkəldürük üqün ularoŋa yimək-iqmək
wə zəytun meyini təminlidi. **8** Jamaət Yerusalemdiki
Hudaning əyigə kəlgəndin keyin ikkinqi yili ikkinqi
ayda Xealtiyəlning ooŋli Zərubbabəl, Yozadakning ooŋli
Yəxua wə ularning kaḫin wə Lawiy qerindaxlirining
qaldisi, xuningdək sürgünlüktin qaytip Yerusalemoŋa
kəlgənlərning ḫəmmisi quruluxta ix baxlidi; ular yənə
yigirmə yaxtin axqan Lawiylarni Pərwərdigarning
əyini selix quruluxioŋa nazarətqilikkə qoydi. **9** Yəxua
wə uning ooŋulliri ḫəm qerindaxliri, Kadmiyəl bilən
uning ooŋulliri, yəni Yəḫudaning əwladliri Hudaning
əyidə ixləydioŋan ixqilarni nazarət qilixqa bir niyəttə
atlandi; Ḫenadadning ooŋulliri, ularning ooŋullirimu wə
qerindax Lawiylar ularoŋa yardəmləxti. **10** Tamqilar
Pərwərdigarning əyigə ul salidioŋan qaoŋda kaḫinlar
has kiyimlirini kiyip, kanaylirini qelip, Asafning
əwladliri boloŋan Lawiylar jangjang qelip, ḫəmmisi
qatar-qatar səp bolup turoŋuzuldi; ular Dawut bəlgiligən
kərsətmilər boyiqə Pərwərdigaroŋa Ḫəmdusana okuxti.
11 Ular Pərwərdigaroŋa atap əzara: — «Pərwərdigar
meḫribandur, uning Israiloŋa boloŋan meḫir-muḫəbbiti
mənggülüktur» dəp ḫəmdusana wə rəḫmət-təxəkkür
eytixti. Bu qaoŋda Pərwərdigarning əyining uli selinip
boloŋaqqa, halayik Pərwərdigarni mədḫiyiləp towlap
təntənə qilixti. **12** Lekin kaḫinlardin, Lawiylardin wə
jəmət baxliqliridin nuroŋunliri, yəni əslidə ilgiriki əyni
kərgən nuroŋun qeri adəmlər kəz aldida selinoŋan bu
əyning ulioŋa qarap, ün selip yioŋlap ketixti; nuroŋun
baxqa kixilər huxal bolup təntənə qilip towlaxti; **13** wə
həlq ḫətta kimlərning təntənə qilixiwatqanliqi bilən
kimlərning yioŋlawatqanliqini ayriwalalmay qaldi; qünki
jamaət təntənə qilip qattiq towlixatti; wə bu awaz yiraq-
yiraqlaroŋa anglinatti.

4 Yəḫuda wə Binyamindiki rəqiblər sürgünlüktin
qaytip kəlgənlər Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa
atap əyni yengiwaxtin salmaqqikən, degən gəpni anglap,
2 Zərubbabəl wə jəmət baxliqliri bilən kərüxüp: — Biz
silər bilən billə salayli; qünki bizmu silərgə ohxaxla
silərning Hudayinglarni izləp, bizni bu yərgə əkəlgən
Asuriyə padixaḫi Esar-Ḫaddonning künliridin tartip
uningoŋa qurbanlik sunup keliwatimiz, deyixti. **3**
Lekin Zərubbabəl, Yəxua bilən Israilning baxqa jəmət
baxliqliri ularoŋa: — Hudayimizoŋa əy selixta silərning
biz bilən ḫeqqandak alakənglar yok; bəlki Pars padixaḫi
Qorəx bizgə buyruoŋandək, pəqət biz əzimizla Israilning
Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa əy salimiz, deyixti. **4**
Xuningdin keyin xu yərdiki aḫalə Yəḫudalarning qolini
ajiz qilip, ularning qurulux qilixioŋa kaxila tuoŋdurup
turdi. **5** Ular yənə Pars padixaḫi Qorəxning barlik
künliridin taki Pars padixaḫi Darius təhtkə olturoŋan
wakitqiqə, daim məslihətqilərni setiwelip, Yəḫudalar
bilən qerixip, qurulux nixanini buzuxqa urunup turdi.
6 Aḫaxwerox təhtkə qikqan dəsləpki wakitlarda ular
uningoŋa Yəḫudiyə wə Yerusalem aḫalisi üstidin bir
ərznamə yazdi. **7** Xuningdək Artahxaxta künliridə
Bixlam, Mitridat, Tabəəl wə ularning qaloŋan xeriklirimu
Pars padixaḫi Artahxaxtaoŋa aramiy tilida bir ərz
hetini yazdi; hət aramiy tilidin tərjimə qilindi. **8** Waliy
Rəḫum bilən diwan begi Ximxay padixaḫ Artahxaxtaoŋa
Yerusalem üstidin təwəndikidək ərznamə yazdi: —
9 «Məzkur məktupni yazoŋanlardin, waliy Rəḫum,
katip begi Ximxay wə ularning baxqa ḫəmraḫliri
boloŋan sorakqilar, mupəttixlər, mənsəpdarlar, katiplar,

arkiwiliklar, Babilliklar, Xuxanliklar, yəni Elamiylar
10 wə uluoŋ janabiy Osnappar Samariyə xəhirigə wə
[əfrat] dəryaning muxu təripidiki baxka yərlərgə
orunlaxturoŋan ahalimu bar **11** (mana bu ularning
padixahka yazoŋan hetining kəqürülmisi) — əzlirining
dəryaning muxu təripidiki hizmətkarliridin padixah
aliliri Artahxaxtaoŋa salam! **12** Padixah aliyirigə
məlum bolsunki, əzliri tərəptin biz tərəpkə kəlgən
Yəhudiylar Yerusalemoŋa kelixti; ular axu asiy wə
sesik xəhərni kuruwatidu, ulini yasap püttürdi,
sepilni yasap qikti wə sepilning ullirini bir-birigə
ulap yasawatidu. **13** Əmdi uluoŋ padixah aliylirigə
xu məlum boloŋayki, mubada bu xəhər onglansa,
sepil pütküzülsə, ular baj tapxurmaydioŋan, olpan
təliməydioŋan wə parak tapxurmaydioŋan boluwalidu,
bundak ketiwərsə padixahlarning həzinisigə səzsiz
ziyan bolidu. **14** Biz ordining tuzini yəp turup,
padixahimizning bundak bihərmət kilinixioŋa karap
turuximizoŋa kət'iy tooŋra kəlməydu, xu səwəbtin
padixahimizoŋa məlum kilixka jür'ət kilduk. **15** Xuning
üqün [aliylirining] ata-bowilirining tarihnamisini
sürüxtə kilixlirini təxəbbus kilimiz; sili tarihnamidin
bu xəhərning əhwalini bilip, uning padixahlaroŋimu,
hərkaysi əlkilərgimu ziyan yətküzüp kəlgən asiy bir
xəhər ikənlikini, kədimdin tartip bu xəhərdikilər
aoŋdurmiqilik terioŋanlikini bilgəyla; dəl xu səwəbtin
bu xəhər wəyran kilinoŋanidi. **16** Xunga biz aliylirioŋa
xuni ukturmakqimizki, əgər bu xəhər kurulsa, sepilliri
pütküzülsə, undakta silining dəryaning muxu təripidiki
yərlərgə heqkandak igidarqilikliri bolmay kalidu».
17 Padixah mundak jawab yollidi: — «Waliy Rəhum,
diwan begi Ximxayoŋa wə Samariyə həm Dəryaning xu
təripidiki baxka yərlərdə turuxluk həmrahliringlaroŋa
salam! **18** Silərning bizgə yazoŋan ərz hetinglar mening
aldimda enik kilip okup berildi. **19** Təkxürüp kərüxni
buyruwidim, bu xəhərning dərwəkə kədimdin tartip
padixahlaroŋa karxi qikip isyan kozoŋioŋan, xəhərdə
daim asiylik-kozoŋilang kətürüxtək ixlarning bolup
kəlgənliki məlum boldi. **20** Ilgiriki wakitlarda kudrətlik
padixahlar Yerusalemoŋa həkümranlik kilip, Dəryaning
xu təripidiki pütün yərlərni idarə kilip kəlgən, ular
xularoŋa bekinip baj, olpan wə parikini tapxurup
kəlgənikən. **21** Əmdi silər buyruk qüxürüp u həlkni
ixtin tohtitinglar, məndin baxka yarlik qüxürülmigüqə,
bu xəhərni yengiwaxtin kurup qikixka bolmaydioŋanliki
ukturunglar. **22** Bu ixni ada kilmay kelixtin pəhəs
bolunglar; padixahlaroŋa ziyan kəltüridioŋan apət
nemixka küqiyiweridikən?». **23** Padixah Artahxaxtaning
yarlikining kəqürülmisi Rəhumoŋa, diwan begi Ximxay
həm ularning həmrahlirioŋa okup berilixi bilənla, ular
alman-talman Yerusalemdiki Yəhudalarning kexioŋa
qikip, hərbiy küq ixlitip, ularni ixni tohtitixka məjbur
kildi. **24** Xuning bilən Yerusalemdiki Hudaning əyidiki
ixlar tohtidi; ix taki Pars padixahi Darius təhtkə qikip
ikkinqi yilioŋiqə tohtaoŋlik kaldi.

5 Bu qaoŋda pəyoŋəmbərlər, yəni Hagay pəyoŋəmbər
bilən Iddoning ooŋli Zəkəriya pəyoŋəmbər Yəhudiyə
wə Yerusalemdiki Yəhudiylaroŋa bexarət berixkə baxlidi;
ular Israilning Hudasining namida ularoŋa bexarət
berixti. **2** Xuning bilən Xealtiyəlning ooŋli Zərubbabəl
wə Yozadakning ooŋli Yəxua kopup Yerusalemdiki
Hudaning əyini yengiwaxtin selixka baxlidi; Hudaning
pəyoŋəmbərliri ular bilən billə bolup ularoŋa yardəm
bərdi. **3** Xu qaoŋda Dəryaning oŋərb təripining bax
waliysi Tattinay bilən Xetar-Boznay həm ularning
həmrahliri ularning yenioŋa kelip: «Kim silərgə bu
əyni yengiwaxtin selixka, bu kuruluxni püttürüxkə
buyruk bərdi?» dəp soridi. **4** Ular yənə: «Bu kuruluxka
məs'ul boloŋuqilarning ismi nemə?» dəp soridi. **5** Lekin
Hudaning nəziri Yəhuda aksakallirining üstidə idi, xunga
bax waliy katarliklar padixah Dariuska məlum kiloŋuqə,
xundakla uningdin bu hakta birər jawab yarlik kəlgüqə
ularning kurulux ixini tosmidi. **6** Dəryaning oŋərb
təripining waliysi Tattinay bilən Xetar-Boznay həm
ularning həmrahliri, yəni Dəryaning oŋərb təripidiki
afarsakliklar padixah Dariuska hət əwətti; hətning
kəqürülmisi mana təwəndikidək: **7** Ular padixahka
əwətkən məlumatta mundak deyilgən: «Darius aliylirioŋa
qongkur aman-esənlik boloŋay! **8** Padixahimizoŋa
xu ix yetip məlum bolsunki, biz Yəhudiyəgə, uluoŋ
Hudaning əyigə berip kərdukki, xu əy yooŋan taxlar bilən
yasiliwatidu, tamlirioŋa limlar ətküzülüp selinmakta;
bu kurulux tez sürəttə onguxluk elip beriliwetiptu.
9 Andin biz u yərdiki aksakallardin: — Kim silərgə
bu əyni selixka, bu kuruluxni püttürüxkə buyruk
bərdi? — dəp soriduk. **10** Wə aliylirioŋa məlum bolsun
üqün ularning isimlirini soriduk, xuningdək ularning
baxliklirining ismilirini pütüp hatiriliməkqi iduk. **11**
Ular bizgə: «Biz asman-zeminning Hudasining kulliri,
biz hazir buningdin uzun yillar ilgiri selinoŋan əyni
yengiwaxtin seliwatimiz. Muxu əyni əslidə Israilning
uluoŋ bir padixahi saldoroŋanidi. **12** Lekin ata-bowilirimiz
asmandiki Hudaning oŋəzipini kəltürüp koyoŋaqka, Huda
ularni Kaldiyəlik Babil padixahi Nebokadnəsarning
kolioŋa tapxuroŋan; u bu əyni qakturuwetip, həlkni
Babiloŋa tutkun kilip əkətkən. **13** Lekin Babil padixahi
Korəxning birinqi yili padixah Korəx Hudaning bu
əyini yengiwaxtin selixka yarlik qüxürgən. **14** Wə
Nebokadnəsar Yerusalemdiki bu ibadəthanidin elip Babil
buthanisioŋa apirip koyoŋan Hudaning əyidiki altun-
kümüx kaqa-kuqilarnimu padixah Korəx ularni Babil
buthanisidin əpqikturup, Xəxbazar isimlik bir kixigə
tapxuroŋan; u uni bax waliy kilip təyinligənidi **15** həm
uningoŋa: — Bu kaqa-kuqilarni elip ularni Yerusalemdiki
ibadəthanioŋa apirip koyoŋin; Hudaning əyi əsli jayioŋa
yengiwaxtin selinsun, dəp buyruoŋan. **16** Andin xu
Xəxbazar degən kixi kelip, Yerusalemdiki Hudaning
əyigə ul saloŋan; ənə xu wakittin baxlap hazioŋiqə
yasiliwatidu, tehi pütmidi» dəp jawap bərdi. **17** Əmdi
aliylirioŋa layik kərünsə, padixahimizning xu yərdə, yəni
Babildiki həzinini ahturup bekixini, u yərdə padixah
Korəxning Yerusalemdiki Hudaning əyini yengiwaxtin
selix tooŋrisida qüxürgən yarlikining bar-yokluqini
təkxürüp bekixini soraymiz həm padixahimizning
bu ix tooŋrisida əz iradisini bizgə bildürüp koyuxini
ətünimiz».

6 Andin padixah Darius Babildiki dələt-baylikliar
saklanoŋan «Arhiplar əyi»ni təkxürüp qikixka
yarliklarni qüxürdi. **2** Media əlkisidiki Ahmeta kəl'əsidin
bir oram kəoŋəz tepildi, uningda mundak bir hatirə

pütülgən: **3** «Padixaḥ Qorəxning birinqi yili, padixaḥ
Qorəx Yerusalemdiki Hudaning əyigə dair mundak bir
yarlik qüxüridu: — «Qurbanlik sunulidioqan orun bolux
üqün bu əy yengiwaxtin selinsun; uli puhta selinsun,
əyning igizliki atmix gəz, kəngliki atmix gəz bolsun. **4** Üq
kəwət yooqan tax, bir kəwət yengi yaoqaq bilən selinsun,
barlik hirajət padixaḥlik həzinisidin qikim kilinsun.
5 Əslidə Nebokadnəsar Yerusalemdiki ibadəthanidin
elip Babiloqa apirip koyoqan, Hudaning əyidiki altun-
kümüx kaqa-kuqilarning ḥəmmisi kayturup kelinip,
Yerusalemdiki ibadəthanioqa kaytidin yətküzülüp,
ḥərbiri əz jayioqa koyulsun; ular Hudaning əyigə
kuyulsun!». **6** [Dariustin yarlik qüxürülüp]: «— Xunga,
i dəryaning xu təripining bax waliysi Tattinay wə
Xetar-Boznay ḥəm silərning ḥəmraḥliringlar, yəni
Dəryaning xu təripidiki afarsakliklar, əmdi silər u
yərdin neri ketinglar! **7** Hudaning əyining kuruluxi
bilən karinglar bolmisun; Yəḥudiylarning bax waliysi
bilən Yəḥudiylarning aksakallirining Hudaning bu
əyini əslidiki ornioqa selixioqa yol koyunglar. **8**
Xuningdək mən Hudaning bu əyining selinixi üqün
Yəḥudalarning aksakalliri tooqruluk silərgə buyruk
qüxürdumki: — Dəryaning oqərb təripidin, padixaḥlik
həzinisigə tapxuruloqan baj kirimidin silər keqiktürməy
xu adəmlərgə toluk hirajət ajritip beringlar, kurulux
ḥeq tohtap kalmisun. **9** Uloroqa nemə kerək bolsa,
jümlidin asmandiki Hudaoqa kəydürmə kurbanlik
sunuxka, məyli ərkək torpak bolsun, koqkar yaki
kozilar bolsimu, xular berilsun; yənə Yerusalemdiki
kaḥinlarning bəlgiligini boyiqə buoqday, tuz, xarab
yaki zəytun maylar bolsun xularning birimu kəm
kilinmay, ḥər küni təmin etip turulsun. **10** Xuning
bilən ular asmandiki Hudaoqa huxbuy kurbanliklarni
kəltürüp, padixaḥka wə padixaḥning əwladlirioqa uzun
əmür tilisun. **11** Mən yənə buyruymənki, kimki bu
yarlikni əzgərtsə, xu kixining əyining bir tal limi
suoquruwelinip tikləngəndin keyin, xu kixi uningoqa esip
mihlap koyulsun, əyi əhləthanioqa aylanduruwetilsun!
12 Wə Əzining namini xu yərdə kalduroqan Huda
muxu Yerusalemdiki əyini əzgərtixkə yaki buzuxka
kol uzartkan ḥərkəndak padixaḥ yaki həlkni ḥalak
kilsun! Mən Darius muxu yarlikni qüxürdum, əstayidillik
bilən bəja kəltürülsun!» deyildi. **13** Andin Dəryaning
oqərb təripining bax waliysi Tattinay, Xetar-Boznay
wə ularning ḥəmraḥliri padixaḥ Dariusning əwətkən
yolyorukі boyiqə əstayidillik bilən xu ixni bəja kəltürdi.
14 Yəḥudiylarning aksakalliri kuruluxni dawamlaxturup,
Ḥagay pəyoqəmbər wə Iddoning ooqli Zəkəriyaning
bexarət berixliri bilən xu ixta ronak tapti. Ular Israilning
Hudasining əmri boyiqə, xundakla Qorəx, Darius wə
Artahxaxta katarlik Pars padixaḥlirining əmri boyiqə
ixləp, əyni yengiwaxtin kurup qikix ixini püttürdi. **15** Bu
əy Darius padixaḥi səltənitining altinqi yili, Adar eyining
üqinqi küni pütküzüldi. **16** Israillar — kaḥinlar, Lawiylar
wə kaloqan sürgünlüktin kaytip kəlgən həlklərning
ḥəmmisi Hudaning bu əyini uningoqa atax murasimini
huxal-huramlik bilən ətküzdi. **17** Əyni Hudaning Əzigə
atax murasimida ular yüz torpak, ikki yüz koqkar
wə tət yüz koza sundi ḥəm Israil kəbililirining sani
boyiqə barlik Israil üqün gunaḥ kurbanliki süpitidə
on ikki tekini sundi. **18** Ular yənə Yerusalemdiki
Hudaning ibadət-hizmitini ətəxkə, Musaning kitabida
yeziloqini boyiqə, kaḥinlarni əz nəwiti boyiqə, Lawiylarni
guruppiliri boyiqə turoquzdi. **19** Birinqi ayning on
tətinqi küni sürgünlüktin kaytip kəlgənlər «ətüp ketix
ḥeyti»ni ətküzdi. **20** Qünki kaḥinlar wə Lawiylar
bir niyət bilən birliktə paklinix rəsimlirini ətküzüp,
ḥəmmisi paklandi; andin ular barlik sürgünlüktin kaytip
kəlgənlər wə ularning kerindixi boloqan kaḥinlar wə
ḥəm əzliri üqün ətüp ketix ḥeytioqa atioqan [kozilirini]
soydi. **21** Sürgünlüktin [yengila] kaytip kəlgən Israillar
wə xuningdək Israilning Hudasi Pərwərdigarni izdəp,
əzlirini zemindiki yat əlliklərning buloqaxliridin ayrip
qikkan barlik kixilər koza gəxlirini birliktə yeyixti. **22**
Ular petir nan ḥeytini huxal-huramlik iqidə yəttə kün
ətküzdi; qünki Pərwərdigar ularni huxallikka qəmdürdi
ḥəm Asuriyə padixaḥining kənglini uloroqa mayil kilip,
Əzining əyini — Israilning Hudasining əyini kuruxka
ularning kolini mustəḥkəmlidi.

7 Xu ixlardin keyin Pars padixaḥi Artahxaxta
səltənət sürgən məzgildə Əzra degən kixi [Babildin
Yerusalemoqa qikti]. U Serayaning ooqli, Seraya
Azariyaning ooqli, Azariya Ḥilkiyaning ooqli, **2** Ḥilkiya
Xallumning ooqli, Xallum Zadokning ooqli, Zadok
Ahitubning ooqli, **3** Ahitub Amariyaning ooqli, Amariya
Azariyaning ooqli, Azariya Merayotning ooqli, **4** Merayot
Zərəḥiyaḥning ooqli, Zərəḥiyaḥ Uzzining ooqli, Uzzi
Bukkining ooqli, **5** Bukki Abixuaning ooqli, Abixua
Finiḥasning ooqli, Finiḥas Əliazarning ooqli, Əliazar
bolsa bax kaḥin Ḥarunning ooqli idi; **6** — Əzra
degən bu kixi Babildin kaytip qikti. U Israilning
Hudasi Pərwərdigar Musaoqa nazil kiloqan Təwrat
kanunioqa pixkan təwratxunas idi; uning Hudasi boloqan
Pərwərdigarning koli uningda boloqaqka, u nemini tələp
kilsa padixaḥ xuni bərgənidi. **7** Padixaḥ Artahxaxtaning
yəttinqi yili bir kisim Israillar, kaḥinlar, Lawiylar,
oqəzəlkəxlər, dərwaziwənlər wə ibadəthana hizmətkarliri
uning bilən birliktə Yerusalemoqa kaytip qikti. **8** [Əzra]
əmdi padixaḥning səltənitining yəttinqi yili bəxinqi
ayda Yerusalemoqa yetip kəldi. **9** Birinqi ayning birinqi
küni u Babildin qikixka təyyarlandi; Hudaning xəpkətlik
koli uningda boloqaqka, u bəxinqi ayning birinqi küni
Yerusalemoqa yetip kəldi. **10** Qünki Əzra kəngül koyup
Pərwərdigarning Təwrat-kanunini qüxinip təḥsil kilixka
ḥəm uningoqa əməl kilixka wə xuningdək Israil iqidə
uningdiki ḥəküm-bəlgilimilərni əgitixkə niyət kiloqanidi.
11 Mana bu padixaḥ Artahxaxta kaḥin ḥəm Təwratxunas
Əzraoqa tapxuroqan yarlik hetining kəqürülmisi: —
(Əzra Pərwərdigarning əmrlirigə ait ixloroqa ḥəm
Uning Israilloroqa tapxuroqan bəlgilimilirigə pixkan
təwratxunas idi): — **12** «Mənki padixaḥlarning padixaḥi
Artahxaxtadin asmanlardiki Hudaning mukəmməl
Təwrat-kanunioqa pixkan təwratxunas kaḥin Əzraoqa
salam! **13** Əmdi mən xundak yarlik qüxürimənki,
padixaḥlikimda turuwatkan Israillardin, xundakla
ularning kaḥin wə Lawiyliridin kimlər Yerusalemoqa
berixni halisa, ḥəmmisi sening bilən billə barsa bolidu. **14**
Qünki sən padixaḥ wə uning yəttə məsliḥətqisi təripidin
təyinləngən ikənsən, kolungdiki Hudaning kanun
kitabida eytiloqanliri boyiqə, Yəḥudiyə wə Yerusalemoqa

təkxürüx-ḥal soraxḳa əwətilgənsən. **15** Sən padixaḥ
wə uning məsliḥətqiliri əz ihtiyari bilən Israilning
Hudasioŋa sunoŋan altun-kümüxlərni kətürüp berip
uningoŋa təḳdim ḳil (uning makani Yerusalemdidur);
16 Xuningdək ḳolung pütkül Babil əlkisidə ḳanqilik
altun-kümüxlərni tapalisa, xuni həlḳ wə kaḥinlar
Yerusalemdiki Hudaning əyigə təḳdim ḳilixḳa əz ihtiyari
bilən bərgən sowoŋatlaroŋa ḳoxup aparoŋin. **17** Sən
bu pullaroŋa eḥtiyatqanlik bilən ḳurbanliḳlar üqün
torpak, ḳoqḳar, ḳoza wə ḳoxumqə axlik ḥədiyəliri
ḥəm xarab ḥədiyəliri setiwelip, bularni Yerusalemdiki
Hudayinglarning əyidiki ḳurbangaḥḳa sunoŋin. **18**
Ḳaloŋan altun-kümüxlərni sən wə jəmətingdikilərgə
ḳandak ḳilix muwapik kərünsə, Hudayinglarning iradisi
boyiqə xundak ḳilinglar. **19** Sening Hudayingning
əyidiki ixlaroŋa ixlitixkə sanga bərgən ḳaqa-ḳuqilarni
Yerusalemdiki Hudaning aldioŋa ḳoy. **20** Əgər xuningdək
sanga Hudayingning əyidiki ḳaloŋan ixlaroŋa qiḳim
ḳilidioŋanoŋa nemə hirajət kerək bolsa, sən padixaḥ
həzinisidin elip ixlətkin. **21** Xuning bilən mənki
padixaḥ Artahxaxtadin dəryaning xu oŋərb təripidiki
barlik həzinə bəglirigə xundak buyruk qüxürimənki,
asmandiki Hudaning Təwrat-ḳanunining alimi boloŋan
kaḥin Əzra silərdin nemini tələp ḳilsa, silər əstayidillik
bilən uning deginidək bejiringlar. **22** Uning alidioŋini
kümüx yüz talantḳiqə, buoŋday yüz koroŋiqə, xarab
yüz batḳiqə, zəytun meyi yüz batḳiqə bolsun, tuzoŋa
qək ḳoyulmisun. **23** Asmanlardiki Huda nemini
əmr ḳilsa, xu asmanlardiki Hudaning əyi üqün
əstayidillik bilən bejirilsun; nemixḳa [Hudaning]
oŋəzipini padixaḥ wə ooŋullirining padixaḥlikioŋa
qüxürgüdəkmiz? **24** Biz xunimu silərgə məlum
ḳilimizki, omumən kaḥinlar, Lawiylar, oŋəzəlkəxlər,
dərwaziwənlər, ibadəthana hizmətkarliri wə Hudaning
bu əyidə hizmət ḳilidioŋanlarning ḥeqḳaysisidin baj,
olpan wə parak elixḳa bolmaydu. **25** Əmdi sən əy
Əzra, Hudayingning səndə boloŋan ḥekmitigə asasən,
Dəryaning xu oŋərb təripidə Hudayingning Təwrat-
ḳanunini bilgən, barlik həlḳning dəwasini soraydioŋan,
ularni idarə ḳilidioŋan sorakqi wə ḥakimlarni təyinligin;
wə Təwrat-ḳanunini bilməydioŋanlaroŋa bolsa, ularoŋa
bularni əgitinglar. **26** Hudayingning ḳanunioŋa wə
padixaḥlikning ḳanunioŋa riayə ḳilmaydioŋanlar bolsa,
uning üstidin adalətlik bilən ḥəküm qiḳirilsun; u
əlümgə, yaki sürgüngə yaki mal-mülkini musadirə
ḳilixḳa wə yaki zindanoŋa taxlaxḳa ḥəküm ḳilinsun».
27 [Əzra mundak dedi] — Ata-bowilirimizning Hudasi
boloŋan Pərwərdigaroŋa Ḥəmdusana boloŋay! Qünki U
padixaḥning kəngligə, Yerusalemdiki Pərwərdigarning
əyini xundak kərkəm bezəx niyitini saldi, **28**
yənə meni padixaḥ wə məsliḥətqiliri aldida ḥəm
padixaḥning məḥtərəm əmirliri aldida iltipatḳa
erixtürdi. Pərwərdigar Hudayimning ḳoli məndə
bolup, U meni oŋəyrətləndürgəqkə, əzüm bilən
billə [Yerusalemoŋa] qiḳixḳa Israillar iqidin birnəqqə
mətiwərlərni yioŋdim.

8 Padixaḥ Artahxaxta səltənət sürüp turoŋan wakitta,
Babildin mening bilən billə ḳaytḳanlarning ata
jəmət baxliḳliri wə ularning nəsəbnamiliri təwəndikiqə:
— **2** Finiḥasning əwladliridin Gərxon, Itamarning
əwladliridin Daniyal, Dawutning əwladliridin Ḥattux, **3**
Xekaniyaning əwladliridin, yəni Paroxning əwladliridin
Zəkəriya wə uning bilən nəsəbnamidə tizimlanoŋan
ərkəklər jəmiy bir yüz əllik kixi; **4** Paḥat-Moabning
əwladliridin Zərahiyaḥning ooŋli əlyoyinay wə uning
bilən billə ḳaytḳan ərkəklər ikki yüz kixi; **5** Xekaniyaning
əwladliridin boloŋan Yaḥaziyəlning ooŋli wə uning
bilən billə ḳaytḳan ərkəklər üq yüz kixi; **6** Adinning
əwladliridin Yonatanning ooŋli əbəd wə uning bilən billə
ḳaytḳan ərkəklər əllik kixi; **7** Elamning əwladliridin
Ataliyaning ooŋli Yəxaya wə uning bilən billə ḳaytḳan
ərkəklər yətmix kixi; **8** Xəfatiyaning əwladliridin
Mikailning ooŋli Zəbadiya wə uning bilən billə
ḳaytḳan ərkəklər səksən kixi; **9** Yoabning əwladliridin
Yəḥiyəlning ooŋli Obadiya wə uning bilən billə ḳaytḳan
ərkəklər ikki yüz on səkkiz kixi; **10** Xelomitning
əwladliridin Yosifiyaning ooŋli wə uning bilən billə
ḳaytḳan ərkəklər bir yüz atmix kixi; **11** Bibayning
əwladliridin Bibayning ooŋli Zəkəriya wə uning bilən
billə ḳaytḳan ərkəklər yigirmə səkkiz kixi; **12** Azgadning
əwladliridin Ḥakkatanning ooŋli Yoḥanan wə uning bilən
billə ḳaytḳan ərkəklər bir yüz on kixi; **13** Adonikamning
əwladliridin əng ahirida ḳaytḳanlarning isimliri əlifələt,
Jəiyəl wə Xemaya bolup, ular bilən billə ḳaytḳan
ərkəklər atmix kixi; **14** Bigwayning əwladliridin Utay
bilən Zabbud wə ular bilən billə ḳaytḳan ərkəklər
yətmix kixi. **15** — Mən ularni Ahawaoŋa akiḍioŋan
Dəryaning boyioŋa yioŋdim; biz u yərdə qedir tikip üq
kün turduḳ. Həlḳni wə kaḥinlarni arilap ḳarisam u yərdə
Lawiylar yoḳ ikən. **16** Xunga mən baxliḳlardin əliezər,
Ariyəl, Xemaya, əlnatan, Yarib, əlnatan, Natan, Zəkəriya
bilən Məxullamlarni wə ularoŋa ḳoxup oḳumuxluḳ
alimlardin Yoarib bilən əlnatanni qakirtip kelip, **17**
ularoŋa ḥawalə ḳilip Kasifiya degən yərgə, Iddo degən
Ataman bilən kərüxüxkə əwəttim. Mən Kasifiya degən
yərdə Iddooŋa wə uning ibadəthana hizmətkarliri
boloŋan ḳerindaxlirioŋa dəydioŋan gəplərni aoŋzioŋa selip,
ularning bu yərgə Hudayimizning əyi üqün hizmət
ḳilidioŋan hizmətqilərni bizgə əkelixni ətündum. **18**
Hudayimizning xapaətlik ḳoli bizdə boloŋaqḳa, ular bizgə
Israilning əwrisi, Lawiyning nəwrisi Maḥlining əwladliri
iqidin oḳumuxluḳ bir adəmni, yəni Xərəbiyani wə uning
ooŋulliri ḥəm ḳerindaxliri bolup jəmiy on səkkiz kixini
baxlap kəldi. **19** Ular yənə Ḥaxabiya wə uning bilən billə
Mərarining əwladliridin Yəxaya ḥəm uning ḳerindaxliri
ḥəm ularning ooŋulliri bolup, jəmiy yigirmə kixini,
20 Yənə ilgiri Dawut wə uning əmirliri Lawiylarning
hizmitidə boluxḳa təyinligən «Nətiniylar»din ikki yüz
yigirmə kixini baxlap kəldi, bularning ḥəmmisi isimliri
bilən tizimlandi. **21** Xu qaoŋda Ahawa dəryasi boyida
mən Hudayimizning aldida əzümizni təwən ḳilip, əzimiz
wə kiqik balilirimiz ḥəm barlik mal-mülkimiz üqün
Hudayimizdin ak yol tiləxkə roza tutayli, dəp jakarlidim.
22 Qünki biz əslidə padixaḥḳa: «Hudayimizning ḳoli Uni
barlik izdigənlərning üstigə iltipat kərsitixkə ḳoyulidu;
lekin Uning ḳudriti bilən oŋəzipi Əzini taxlioŋanlaroŋa
zərbə berixkə təyyardur» degəniduḳ, əmdi yənə
uningdin yoldiki düxmənlərgə takabil turuxḳa piyadə
wə atlik ləxkərlər təyinləp berixni tələp ḳiloŋanlikimdin
hijil bolup ḳaldim. **23** Xuning bilən biz roza tutup

Hudayimizdin xu ix tooɣruluq ətünduq, u duayimizni
ijabət qildi. 24 Mən kaḥin baxliri iqidin on ikki adəmni
wə Xərəbiya, Ḥaxabiya wə ular bilən billə boloɣan aka-
ukiliridin on adəmni tallap, 25 ularoɣa altun, kümüx
wə qaqa-quqilarni, yəni padixaḥ, uning məslihətqiliri,
əmirliri wə xuningdək xu yərdə turuwatqan barliq
Israillar «kəydürmə ḥədiyə» süpitidə Hudayimizning
əyigə ḥədiyə qiloɣan sowoɣatlarni tapxurdum. 26 Mən
kümüxtin altə yüz əllik talant, yüz talant eoɣirliktiki
kümüx qaqa-quqa, yüz talant altunni ularning qolioɣa
əlqəp tapxurdum. 27 Ularoɣa tapxuroɣanlirimdin
yənə altun das yigirmə bolup, qimmiti ming darik,
süpətlik wə walildap parqiraydioɣan mis qong das ikki
bolup, altundək qimmətlik idi. 28 Mən ularoɣa: —
Silər Pərwərdigaroɣa muqəddəstursilər, qaqa-quqilarmu
muqəddəstur, altun-kümüxlər ata-bowanglarning
Hudasi Pərwərdigaroɣa ihtiyariy ḥədiyə qilinoɣan
sowoɣattur. 29 Taki Yerusalemdiki Pərwərdigarning
əyidiki ambar-həzinilərgə yətküzüp, kaḥinlar wə
Lawiylarning baxliri wə Israillarning qəbilə-jəmət
baxliqlirining aldida tarazidin ətküzüqə bularni obdan
qarap qooɣdanglar, dedim. 30 Xuning bilən kaḥinlar
bilən Lawiylar Yerusalemdiki Hudayimizning əyigə
apiridioɣan, tarazidin ətküzülgən xu altun-kümüx wə
qaqa-quqilarni tapxuruwaldi. 31 Xuning bilən birinqi
ayning on ikkinqi küni biz Ahawa dəryasining boyidin
qozoɣilip Yerusalemoɣa qiqixqa mangduq. Hudayimizning
qoli üstimizdə boloɣaqqa, u bizni düxmənlirimizdin
wə yolda paylap turoɣan qarakqilardinmu qutquzdi.
32 Biz Yerusalemoɣa kelip u yərdə üq kün turduq;
33 tətinqi küni Hudayimizning əyidə altun-kümüx
wə qaqa-quqilar tarazida əlqinip kaḥin Uriyaning
ooɣli Mərəmotning qolioɣa tapxuruldi; uning yenida
Finiḥasning ooɣli əliazar, yənə Lawiylardin Yəxuaning
ooɣli Yozabad bilən Binnuiyning ooɣli Noadiyaḥlar bar
idi. 34 Ḥəmmə nərsə sani boyiqə wə eoɣirliqi boyiqə
əlqəndi wə xuning bilən billə ḥərbirining eoɣirliqi
pütüp qoyuldi. 35 Xu qaoɣda əsli elip ketilgənlərning
əwladliri, yəni sürgünlüktin qaytqanlar Israillarning
Hudasioɣa «kəydürmə qurbanliq» süpitidə pütkül Israil
üqün on ikki torpaq, toksan altə qoqqar, yətmix yəttə
qoza sundi, yənə gunaḥ qurbanliqi süpitidə on ikki
tekə sundi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigaroɣa ataloɣan
kəydürmə qurbanliq idi. 36 Ular padixaḥning yarliq
hətlirini padixaḥning waliylirioɣa wə Dəryaning bu oɣərb
təripidiki ḥəkümdarlaroɣa tapxuruwidi, ular həlkkə wə
Hudaning əyining ixlirioɣa izqil yardəm bərdi.

9 Bu ixlar pütkəndin keyin əmirlər mening bilən
kərüxkili yenimoɣa kelip: — Israillar, kaḥinlar
wə Lawiylar əzlirini muxu zeminlardiki taipilərdin,
yəni ularning yirginqlik adətliridin ayrip turmidi,
— demək, ular Qanaaniylar, Ḥittiylar, Pərizziylər,
Yəbusiylar, Ammoniylar, Moabiylar, Misirliqlar wə
Amoriylaroɣa əgixip mangdi. 2 Qünkiular bu yat
taipilərdin əzlirigə wə ooɣulliroɣa hotun elip berip,
[Hudaoɣa] has muqəddəs nəsilni muxu zeminlardiki
taipilər bilən arilaxturuwətti; uning üstigə, əmirlər
bilən əməldarlar bu sadaqətsizlikning baxlamqiliridur,
— deyixti. 3 Mən bu ixni anglapla kənglək bilən
tonumni yirtip, qaq-saqallirimni yulup oɣəm-qayoɣuoɣa
qüxüp olturup kəttim. 4 Wə Israilning Hudasining
səzliridin qorqup titrigənlərning ḥərbiri sürgünlüktin
qaytip kəlgənlərning sadaqətsizliki tüpəylidin yenimoɣa
kəldi. Mən taki kəqlik qurbanliq sunuloɣuqə oɣəm-
qayoɣuoɣa qəmüp olturdum. 5 Kəqlik qurbanliq waqtida
mən əzümni təwən qiloɣan ḥalətdin turup, kənglək
wə tonum yirtiq ḥalda Hudayim Pərwərdigaroɣa
yüzlinip tizlinip olturup, qollirimni yeyip, 6 dua
qilip: — «Aḥ Hudayim, xərməndiliktə yüzümni
sanga qaritixtin iza tartmaqtimən, i Hudayim;
qünki qəbiḥliklirimiz toliliqidin baxlirimizdin axti,
asiylik-itaətsizlikimiz asmanlaroɣa taqaxti. 7 Ata-
bowilirimizning künliridin tartip bügüngə qədər
zor itaətsizliktə yürüp kəlduq, xunga qəbiḥliklirimiz
tüpəylidin biz, bizning padixaḥlirimiz wə kaḥinlirimiz
huddi bügünki kündikidək ḥərqaysi yurtlardiki
padixaḥlarning qolioɣa qüxüp, qiliqqa, sürgünlükkə,
bulang-talangoɣa, nomuska tapxurulduq. 8 Əmdi ḥazir
azoɣinə waqit Hudayimiz kəzlirimizni nurlandurup,
qulluqimizda bizgə azoɣina aram berilsun dəp, qeqip
qutuloɣan bir qaldini saqlap qelip, bizgə əzining
muqəddəs jayidin huddi qakkan qozuqtək muqim
orun berip, bizgə Hudayimiz Pərwərdigardin iltipat
kərsitildi. 9 Qünki biz ḥazir qullarmiz; ḥalbuki,
Hudayimiz muxu qulluqimizda yənila bizni taxliwətməy,
bəlki Pars padixaḥlirining aldida rəḥimgə erixtürüp,
Hudayimizning əyini selip, harabiləxkən jaylirini
yengiwaxtin onglaxqa bizni roḥlandurdi, xundakla
bizni Yəḥudiyə wə Yerusalemda sepillik qildi. 10
I Huda, biz bu [iltipatlar] aldida yənə nemə
deyələymiz? Qünki biz yənila Sening məmin bəndiliring
boloɣan pəyoɣəmbərlər arqilik tapiloɣan əmrliringni
taxliwəttuq; Sən [ular arqilik]: «Silər kirip miras qilip
igiləydioɣan zemin bolsa, xu zemindiki taipilərning
nijisliqi bilən buloɣanoɣan bir zemin; qünki ular
türlük napakliqlarni qilip, yirginqlik adətliri bilən bu
zeminni bu qəttin u qetioɣiqə tolduruwətti. 12 Xunga
silər qizliringlarni ularning ooɣulliroɣa bərmənglar,
ooɣulliringlaroɣa ularning qizlirini elip bərmənglar; silər
küqiyip, zeminning nazu-nemətliridin yeyixkə, zeminni
əbədil'əbəd əwladliringlaroɣa miras qilip qaldurux
üqün mənggü ularning aman-tinqliqi yaki mənpəitini
ḥərgiz izdimənglar» — degəniding. 13 Bizning
rəzil qilmixlirimiz wə naḥayiti eoɣir itaətsizlikimiz
tüpəylidin bu ḥəmmə bala-qaza beximizoɣa kəlgənidi
wə Sən, i Hudayimiz, qəbiḥliklirimizgə tegixlik boloɣan
jazayimizni yeniklitip, bizgə bügünkidək nijatliq iltipatni
kərsətkən turukluq, 14 biz qandakmu yənə əmrliringgə
hilaplik qilip, bundak yirginqlik qaidilərni tutqan
bu taipilər bilən nikaḥliniwerimiz? Mubada xundak
qilidioɣan bolsak, Sən bizgə oɣəzəplinip, bizgə bir
qaldi yaki qutuloɣudək birsinimu qaldurmay yoqatmay
qalamsən? 15 I Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigar,
Sən ḥəkkaniydursən! Xu səwəbtin biz bügünkidək
qutulup qaloɣan bir qaldimiz. Qara, biz Sening aldingda
itaətsizliklirimizdə turuwatimiz, xunga Sening aldingda
ḥeqqaysimiz tik turalmay qalduq» — dedim.

10 Əzra dua qilip, gunaḥini tonup yioɣlap Hudaning
əyi aldida yiqilip düm yatqan qaoɣda, Israillardin
naḥayiti qong bir jamaət, ər-ayallar wə balilar uning

yenioŋa kelip yioŋildi; kəpqilikmu qattiq yioŋlap ketixti.
2 Elamning əwladliridin, Yəhiyəlning ooŋli Xekaniya
əzraoŋa: — Biz Hudayimizoŋa sadaqətsizlik qilip bu
zemindiki yat taipilərdin hotun aptuq. Qalbuki, Israil
üqün yənila ümid bar; 3 biz əmdi Hudayimiz bilən
əhdilixəyli, hojamning wə Hudayimizning əmrliridin
qorqup titrigənlərning nəsihitigə asasən bu hotunlarni
wə ulardin tərəlgən pərzəntlərni yoloŋa selip qoyayli.
Həmmə ix Təwrat qanuni boyiqə qilinsun. 4 Tur! Bu ix
sanga baoŋliqtur, biz seni qollaymiz; jür'ətlik bolup ixni
ada qiloŋin, — dedi. 5 Xuning bilən Əzra ornidin qopup,
kahinlarning Lawiylarning wə pütkül Israil jamaitining
baxliqlirini xu səz boyiqə ix qilimiz, dəp qəsəm iqixkə
ündidi, ular qəsəm iqti. 6 Andin Əzra Hudaning
əyi aldidin qopup əliyaxibning ooŋli Yəhohananning
əyigə kirdi; u u yərgə kəlgəndə oŋizamu yemidi, sumu
iqmidi, qünki u sürgünlüktin qaytip kəlgənlərning
sadaqətsizliki üqün eqinatti. 7 Xuning bilən Yəhudiyə
wə Yerusalemda sürgünlüktin qaytip kəlgənlərning
həmmisigə jakarlinip, Yerusalemoŋa yioŋilinglar, 8
əmirlər wə aqsaqallarning nəsihiti boyiqə, kimki üq kün
iqidə yetip kəlmisə, uning pütün mal-mülki musadirə
qilinidu, sürgündin qaytip kəlgənlərning jamaitidinmu
ayrilidu, dəp, jakarnamə qikirildi. 9 Xuning bilən Yəhuda
wə Binyamindiki barliq ərlər üq küngiqə Yerusalemoŋa
yioŋilip boldi. U tokquzinqi ayning yigirminqi küni idi;
barliq həlq Hudaning əyining hoylisidiki məydanoŋa
kelip olturdi, kəpqilik bu ixtin qorqaqqa, xuningdək
qattiq yaoŋqan yamoŋur tüpəylidin, titrəp ketixti. 10
Kahin Əzra ornidin qopup uloŋa: — Silər Hudaoŋa
sadaqətsizlik qilip yat taipilərning qizlirini hotunlukqa
elip Israillarning itaətsizlikini axurdunglar. 11 Əmdi silər
ata-bowanglarning Hudasi boloŋan Pərwərdigar aldida
gunahinglarni tonup, uning nəziridə durus boloŋanni
qilip, əzünglarni bu zemindiki taipilərdin wə bu yat
əllik hotunliringlardin arini oquq qilinglar, dedi. 12
Pütün jamaət yuqiri awazda jawap berip: — Maqul,
biz əzlirining xu gəpliri boyiqə ix kərimiz. 13 Biraq
adəmlər bək kəp, yənə kelip yamoŋur pəsli boloŋaqqa
talada turalmaymiz; uning üstigə bu degən bir-ikki
kündə pütidioŋan ix əməs, qünki bizdə bu ixta itaətsizlik
qiloŋanlar nahayiti kəptur! 14 Hudaning muxu ix tüpəyli
kəlgən qattiq oŋəzipining bizdin kətküqə, baxliqlirimiz
pütkül jamaətkə wəkil bolup Pərwərdigarning aldida
tursun; bizning hərqaysi xəhərlirimizdə yat əllərdin
hotun aloŋanlarmu bəlgiləngən waqitta xu xəhərning
aqsaqal wə hakimliri bilən birliktə kelip bu ixni bir
tərəp qilsun, — dedi. 15 Bu ixqa pəqət Asahəlning ooŋli
Yonatan bilən Tiqwahning ooŋli Yahziya qarxi qikti,
Məxullam bilən Lawiy Xabbitay ularni qollidi. 16 Xuning
bilən sürgündin qaytip kəlgənlər ənə xundaq qildi.
Kahin Əzra wə ata jəmətlirining baxliqliri boloŋanlar
jəməti boyiqə bu ixqa ayrildi; ularning həmmisi ismiliri
boyiqə tizimlandi. Ular oninqi ayning birinqi küni
bu ixni təkxürüp bir tərəp qilixqa kirixti. 17 Ular
yat əllik hotunlarni aloŋan ərlərning sorikini birinqi
ayning birinqi küni tügətti. 18 Kahinlarning əwladliri
iqidə yat əllik hotunlarni aloŋanlardin muxular qikti: —
Yozadakning ooŋli Yəxuaning wə uning qerindaxlirining
əwladliridin: — Maaseyah, əliezər, Yarib, Gədaliya. 19
Ular hotunlirimizni yoloŋa selip qoyimiz dəp [qəsəm
qilip] qol berixti wə gunahi üqün itaətsizlik qurbanliqi
süpitidə qoy padisidin bir qoqqarni sundi. 20 Immərning
əwladliridin Hanani bilən Zəbadiya; 21 Harimning
əwladliri iqidə Maaseyah, Eliyah, Xemaya, Yəhiyəl
wə Uzziya; 22 Paxhurning əwladliridin əlyoyinay,
Maaseyah, Ismail, Nətanəl, Yozabad wə əlasah. 23
Lawiylar iqidə Yozabad, Ximəy, Kelaya (Kelita»mu
deyilidu), Pitahiya, Yəhuda bilən əliezər; 24 oŋəzəlkəxlər
iqidə əliyaxib; dərwaziwənlər iqidə Xallum, Tələm,
Uri. 25 Israillardin: — Paroxning əwladliridin Ramiya,
Yizziya, Malkiya, Miyamin, əliazar, Malkiya, Binaya; 26
Elamning əwladliridin Mattaniya, Zəkəriya, Yəhiyəl,
Abdi, Yərimot bilən Eliyah; 27 Zattuning əwladliridin
əlyoyinay, əliyaxib, Mattaniya, Yərimot, Zabad bilən
Aziza; 28 Bibayning əwladliridin Yohohanan, Hananiya,
Zabbay bilən Atlay; 29 Banining əwladliridin Məxullam,
Malluq, Adaya, Yaxub, Xeal bilən Ramot; 30 Pahat-
Moabning əwladliridin Adna, Jilal, Binaya, Maaseyah,
Mattaniya, Bəzaləl, Binnuiy bilən Manassəh; 31
Harimning əwladliridin əliezər, Yixiya, Malkiya, Xemaya,
Ximeon, 32 Binyamin, Malluq wə Xəmariya; 33
Haxumning əwladliridin Mattinay, Mattatah, Zabad,
əlifələt, Yərəmay, Manassəh wə Ximəy; 34 Banining
əwladliridin Maday, Amram, Uəl, 35 Binaya, Bədiya,
Keluhay, 36 Waniya, Mərəmot, əliyaxib, 37 Mattaniyah,
Mattinay, Yaasu, 38 Bani, Binnuiy, Ximəy, 39 Xələmiya,
Natan, Adaya, 40 Maknadibay, Xaxay, Xaray, 41 Azarəl,
Xələmiya, Xəmariya, 42 Xallum, Amariya, Yüsüp; 43
Neboning əwladliridin Jəiyəl, Mattitiyah, Zabad, Zebina,
Yadday, Yoel wə Binaya. 44 Bularning həmmisi yat
əllik hotunlarni aloŋanlar idi, wə xuningdək ulardin
bəzilərning hotunliri pərzəntmu kərgənidi.

Nəḥəmiya

1 Ḥakaliyaning oоli Nəḥəmiya xundak bayan kildiki:
— Yigirminqi yili Kisləw eyida, mən Xuxan kal'əsidə
turattim, **2** Өz kerindaxlirimdin biri bolоan Ḥanani
bilən birnəqqə kixi Yəḥudiyədin kikip kəldi; mən
ulardin sürgünlüktin kutulup kalоan Yəḥudalar wə
Yerusalem toorisida soridim. **3** Ular manga: —
Sürgünlüktin kutuloan həlkning kaldisi [Yəḥudiya]
əlkisidə kattik japa-muxəkkət astida wə aḥanət
iqidə kaldi. Yerusalemning sepili bolsa ərüwetildi,
kowukirimu kəydürüwetildi, dəp eytip bərdi. **4** Mən
bu gəplərni anglap olturup yioлap kəttim, birnəqqə
küngiqə nalə-pəryad kətürüp, asmanlardiki Huda aldida
roza tutup, dua kilip **5** mundak dedim: — «I asmandiki
Huda Pərwərdigar, Өzini səyüp, əmrlirini tutkanlaroa
əzgərməs mehir kərsitip əḥdisidə turouqi uluo wə
dəḥxətlik Təngri, **6** əmdi Sening aldingda muxu
pəyttə kulliring Israillar üqün pekir kulungning keqə-
kündüz kiliwatkan bu duasioa kuliking selinoay,
kəzüng oquk boloay! Mən biz Israillarning Sening
aldingda sadir kiloan gunaḥlirimizni etirap kilimən;
mənmu, atamning jəmətimu gunaḥ kilduk! **7** Biz
Sening yolungoa tətür ix kilip, Sən kulung Musaoa
tapilioan əmrliring, bəlgilimiliring wə ḥəkümliringni
ḥeq tutmiduk. **8** Sening Өz kulung Musaoa tapilap: «əgər
silər wapasizlik kilsanglar, silərni pütün taipilərning
arisioa tarkitiwetimən; lekin Manga yenip kelip, Mening
əmrlirimni tutup əməl kilsanglar, gərqə aranglardin
ḥətta asmanlarning əng qetigə kooliwetilgənlər
bolsimu, Mən ularni xu yərdin yioip, Mening namimni
tikləxkə tallioan jayoa elip kelimən» degən səzüngni
yad kiloaysən, dəp ətünimən. **10** Bularning ḥəmmisi
Sening kulliring wə Sening həlking, Өzüngning zor
kudriting wə küqlük kolung bilən ḥərlükkə kutkuzdung.
11 I Rəbbim, kulungning duasioa ḥəm Sening
namingdin əyminixtin səyüngən kulliringningmu
duasini kulking tingxioay; bügün kulungning ixlirini
onguxluk kiloaysən, uni xu kixining aldida iltipatka
erixtürgəysən». Xu wakitta mən padixaḥning sakiysi
idim.

2 Wə xundak boldiki, padixaḥ Artahxaxtaning
yigirminqi yili Nisan eyi, padixaḥning aldioa xarab
kəltürülgənidi; mən xarabni elip padixaḥka sundum.
Buningdin ilgiri mən padixaḥning aldida ḥeqkaqan
oəmkin kərüngən əməs idim. **2** Xuning bilən padixaḥ
meningdin: — Birər kesiling bolmisa, qiraying nemixka
xunqə oəmkin kərünidu? Kənglüngdə qokum bir
dərd bar, dewidi, mən intayin korkup kəttim. **3** Mən
padixaḥka: — Padixaḥim mənggü yaxioayla! Ata-
bowilirimning kəbriliri jaylaxkan xəḥər harabilikkə
aylanoan, dərwaza-kowukliri kəydürüwetilgən tursa,
mən kandakmu oəmkin kərünməy? — dedim. **4**
Padixaḥ meningdin: — Sening nemə təliping bar? —
dəp soriwidi, mən asmandiki Hudaoa dua kilip, **5**
andin padixaḥka: — əgər padixaḥimning kəngligə
muwapik kərünsə, kulliri əzlirining aldida iltipatka
erixkən bolsa, meni Yəḥudiyəgə əwətkən bolsila, ata-
bowilirimning kəbriliri jaylaxkan xəḥərgə berip, uni
yengiwaxtin kurup qikşam, dedim. **6** Padixaḥ (xu
qaoda hanix padixaḥning yenida olturatti) məndin: —
Səpiringgə kanqilik wakit ketidu? Kaqan kaytip kelisən?
— dəp soridi. Xuning bilən padixaḥ meni əwətixni
muwapik kərdi; mənmu uningoa kaytip kelidioan bir
wakitni bekittim. **7** Mən yənə padixaḥtin: — Aliylirioa
muwapik kərünsə, manga [əfrat] dəryasining u kətidiki
waliylaroa meni taki Yəḥudiyəgə barouqə ətkili koyux
tooruluk yarlik hətlirini pütüp bərgən bolsila; **8**
Wə yənə padixaḥlik ormanlikioa karaydioan Asafka
mukəddəs əygə təwə boloan kəl'əning dərwaziliri,
xuningdək xəḥərning sepili wə əzüm turidioan
əygə ketidioan limlarni yasaxka kerəklik yaoaqlarni
manga berix toorulukmu bir yarlikni pütüp bərgən
bolsila, dedim. Hudayimning xəpkətlik koli üstümdə
boloaqka, padixaḥ iltipat kilip bularning ḥəmmisini
manga bərdi. **9** Xuning bilən mən dəryaning
u kətidiki waliylarning yenioa berip padixaḥning
yarliklirini tapxurdum. Padixaḥ yənə birnəqqə koxun
sərdarliri bilən atlik ləxkərlərnimu manga ḥəmraḥ
boluxka orunlaxturoanidi. **10** Ḥoronluk Sanballat
bilən Ammoniy Tobiya degən əməldar Israillarning
mənpəətini izdəp adəm kəptu, degən həwərni anglap
intayin narazi boldi. **11** Mən Yerusalemoa kelip
üq kün turdum. **12** Andin keqisi mən wə manga
ḥəmraḥ boloan birnəqqə adəm ornimizdin turduk
(mən Hudayimning kənglümgə Yerusalem üqün nemə
ixlarni kilixni saloanliki toorisida ḥeqkimgə birər nemə
demigənidim). Өzüm mingən ulaodin baxka ḥeqkandak
ulaomu almay, **13** keqisi «Jiloa kowuki»din kikip
«əjdiḥa buliki»oa karap mengip, «Tezək kowuki»oa
kelip, Yerusalemning buzuwetilgən sepillirini wə
kəydürüwetilgən kowuk-dərwazilirini kəzdin kəqürdum.
14 Yənə aldioa mengip «Bulak kowuki» bilən «Xaḥanə
kəl»gə kəldim; lekin xu yərdə mən mingən ulaoning
ətüxikə yol bək tar kəlgəqkə, **15** keqidə mən jiloa
bilən kikip sepilni kəzdin kəqürüp kiktim. Andin yenip
«Jiloa kowuki»din xəḥərgə kirip, əygə kayttim. **16**
Əməldarlarning ḥeqkaysisi mening nəgə baroanlikimni
wə nemə kiloanlikimni bilməy kelixti, qünki mən ya
Yəḥudiylaroa, kaḥinlaroa, ya əmir-ḥakimlaroa wə yaki
baxka hizmət kilidioanlaroa ḥeqnemə eytmioanidim.
17 Keyin mən ularoa: — Silər beximizoa kəlgən
balayi'apətni, Yerusalemning harabigə aylanoanlikini,
sepil kowuklirining kəydürüwetilgənlikini kərdünglar;
kelinglar, ḥəmmimiz ḥakarətkə kəliwərməslikimiz üqün
Yerusalemning sepilini kaytidin yasap kikayli, — dedim.
18 Mən yənə ularoa Hudayimning xəpkətlik kolining
mening üstümdə boloanlikini wə padixaḥning manga
kiloan gəplirini eytiwidim, ular: — Ornumizdin turup
uni yasayli! — deyixip, bu yahxi ixni kilixka əz
kollirini kuwwətləndürdi. **19** Lekin Ḥoronluk Sanballat,
hizmətkar Ammoniy Tobiya ḥəm ərəb boloan Gəxəm
bu ixni anglap bizni zanglik kilip mənsitməy: —
Silərning bu kiloininglar nemə ix? Silər padixaḥka
asiylik kilmakqimusilər? — deyixti. **20** Mən ularoa
jawab berip: — Asmanlardiki Huda bolsa bizni oəlibigə
erixtüridu wə Uning kulliri boloan bizlər kopup kurimiz.
Lekin silərning Yerusalemda ḥeqkandak nesiwənglar,
ḥokukunglar yaki yadnamənglar yok, — dedim.

3 Xu qaoŋda bax kaḥin əliyaxib wə uning kaḥin
ḳerindaxliri ḳopup «Ḳoy ḳowuḳi»ni yengiwaxtin
yasap qiḳti; ular ḳowuḳning ḳanatlirini ornitip, uni
[Hudaoŋa] atap muḳəddəs dəp bekitti; ular «Yüzning
munari» bilən «Ḥananiyəlning munari»oŋiqə boloŋan
ariliḳtiki sepilni ongxap, uni muḳəddəs dəp bekitti;
2 Uningoŋa tutax ḳismini Yeriholuḳlar yasidi; yənə
uningoŋa tutax ḳismini Imrining ooŋli Zakkur yasidi. **3**
«Beliḳ ḳowuḳi»ni Sənaaḥning ooŋulliri yasidi; ular uning
lim-kexəklirini selip, ḳanatliri, taḳaḳliri wə baldaḳlirini
ornatti. **4** Uningoŋa tutax ḳismini Ḥakozning nəwrisi,
Uriyaning ooŋli Mərəmot yasidi; uningoŋa tutax ḳismini
Məxəzabəlning nəwrisi, Bərəkiyaning ooŋli Məxullam
yasidi. Uningoŋa tutax ḳismini Baanaḥning ooŋli Zadok
yasidi. **5** Uningoŋa tutax ḳismini Təkoaliḳlar yasidi;
lekin ularning qongliri əz hojisining ixini zimmisigə
ilixḳa unimidi. **6** «Kona ḳowuḳ»ni Pasiyaning ooŋli
Yəḥoda bilən Besodiyaning ooŋli Məxullam yasidi;
ular uning lim-kexəklirini selip, ḳanatliri, taḳaḳliri
wə baldaḳlirini ornatti. **7** Ularning yenidiki tutax
ḳismini Gibeonluḳ Məlatiya, Meronotluḳ Yadon ḥəmdə
Dəryaning bu oŋərbiy təripidiki waliylarning baxḳuruxi
astidiki Gibeonluḳlar bilən Mizpaḥliḳlar yasidi. **8**
Ularning yenidiki tutax ḳismini zərgərlərdin boloŋan
Harḥayaning ooŋli Uzziyəl yasidi. Uningoŋa tutax ḳismini
huxbuy buyum yasaydioŋan ətirqilərdin Ḥananiya
yasidi. Ular Yerusalem [sepilini] taki «Ḳelin tam»oŋiqə
ongxap yasidi. **9** Ularning yenidiki tutax ḳismini
Yerusalemning yerimining ḥakimi boloŋan Hurning
ooŋli Refaya yasidi. **10** Ularning yenida, Harumafning
ooŋli Yədaya əzining əyining udulidiki ḳismini yasidi.
Ularning yenidiki ḳismini Haxabniyaning ooŋli Ḥattux
yasidi. **11** Ḥarimning ooŋli Malkiya bilən Paḥat-Moabning
ooŋli Ḥaxxub sepilning baxḳa bir bəliki bilən «Humdanlar
munari»ni yasidi. **12** Ularning yenidiki tutax ḳismini
Yerusalemning yerimining ḥakimi Halloḥəxning ooŋli
Xallom əzi wə uning ḳizliri yasidi. **13** «Jiloŋa ḳowuḳi»ni
Ḥanun bilən Zanoaḥ xəḥirining aḥalisi yasidi. Ular uni
yasap, uning ḳanatliri, taḳaḳliri wə baldaḳlirini ornatti
wə yənə «Tezək ḳowuḳi»oŋiqə ming gəz sepilnimu
yasidi. **14** «Tezək ḳowuḳi»ni Bəyt-Ḥakkərəm yurtining
baxliḳi Rəkabning ooŋli Malkiya yasidi; ular uni yasap,
uning ḳanatliri, taḳaḳliri wə baldaḳlirini ornatti.
15 «Bulaḳ ḳowuḳi»ni Mizpaḥ yurtining baxliḳi Kol-
Ḥozəḥning ooŋli Xallum yasidi. U uni yasap, əgzisini
yepip, uning ḳanatliri, taḳaḳliri wə baldaḳlirini ornatti
wə yənə xaḥanə baoŋning yenidiki Siloam kəlining
sepilini «Dawutning xəḥiri»din qüxidioŋan pələmpəygiqə
yengiwaxtin yasidi. **16** Uningdin keyinki tutax ḳismini
Dawutning ḳəbrilirining udulidiki wə uningdin keyinki
sün'iy kəlgə ḥəm uning kəynidiki «Palwanlarning əyi»gə
ḳədər Bəyt-Zur yurtining yerimining ḥakimi, Azbukning
ooŋli Nəḥəmiya yasidi. **17** Uningdin keyinki tutax
ḳismini Lawiylar — Yəni Banining ooŋli Rəḥum yasidi,
uning yenidiki tutax ḳismini Keilaḥning yerim yurtining
ḥakimi Ḥaxabiya əz yurtioŋa wakalitən yasap qiḳti. **18**
Uning yenidiki tutax ḳismini ularning ḳerindaxliri —
Keilaḥning ikkinqi yerimining ḥakimi, Ḥenadadning
ooŋli Baway yasidi. **19** Uning yenida, Mizpaḥning
ḥakimi Yəxuyaning ooŋli Ezər ḳoral-yaraoŋ ambirioŋa
qiḳix yolining udulida, sepilning doḳmuxidiki yənə bir
bəlikini yasidi. **20** Zabbayning ooŋli Baruḳ uningdin
keyinki yənə bir bəlikini, yəni sepilning doḳmuxidin
taki bax kaḥin əliyaxibning əyining dərwazisioŋiqə
boloŋan bəlikini kəngül ḳoyup yasidi. **21** Uning yenida
Ḥakozning nəwrisi, Uriyaning ooŋli Mərəmot sepilning
əliyaxibning əyining dərwazisidin taki əliyaxibning
ḥoylisining ahirioŋiqə boloŋan yənə bir bəlikini yasidi.
22 Bulardin keyinki bir ḳismini Iordan tüzləngliḳidikilər,
kaḥinlar yasidi. **23** Bularning yenida, Binyamin bilən
Ḥaxxub əz əyining udulidiki bəlikini yasidi. Ulardin
keyin Ananiyaning nəwrisi, Maaseyaḥning ooŋli Azariya
əz əyining yenidiki ḳisimni yasidi. **24** Uning yenida,
Azariyaning əyidin taki sepilning doḳmuxioŋiqə boloŋan
yənə bir bəlikini Ḥenadadning ooŋli Binnuiy yasidi. **25**
[Uning yenida], Uzayning ooŋli Palal padixaḥ ordisining
doḳmuxi, xuningdək ordidiki qoḳqiyip turoŋan, zindan
ḥoylisining yenidiki egiz munarning udulidiki bəlikini
yasidi. Uningdin keyinki bir bəlikini Paroxning ooŋli
Pidaya yasidi. **26** Əmdi Ofəldə turidioŋan ibadəthana
hizmətkarliri künqiḳix tərəptiki «Su ḳowuḳi»ning
udulidiki wə qoḳqiyip turoŋan munarning udulidiki
sepilni yasidi. **27** Qoḳqiyip turoŋan qong munarning
udulida Təkoaliḳlar taki Ofəl sepilioŋiqə boloŋan ikkinqi
bir bəlikini yasidi. **28** «At ḳowuḳi»ning yuḳiri bir
bəlikini kaḥinlar ḥərbiri əz əyining udulidiki ḳismini
yasidi. **29** Immərning ooŋli Zadok ularning yenida,
keyinki ḳismini, əz əyining udulidiki bir bəlikini yasidi.
Uning yenidiki tutax ḳismini «xərḳiy dərwaza»ning
dərwaziwəni Xekaniyaning ooŋli Xemaya yasidi. **30** Uning
yenida, Xələmiyaning ooŋli Ḥananiya bilən Zalafning
altinqi ooŋli Ḥanun ikkinqi bir bəlikini yasidi; ularning
yenida, Bərəkiyaning ooŋli Məxullam əz ḳorusining
udulidiki bir bələkni yasidi. **31** Uning yenida, xu yərdin
tartip ibadəthana hizmətkarliri bilən sodigərlərning
ḳoruliridin ətüp, «Təkxürüx ḳowuḳi»ning udulidiki
sepil doḳmuxining balihanisioŋiqə boloŋan bəlikini
zərgərlərdin boloŋan Malkiya yasidi. **32** Doḳmuxning
balihanisi bilən «Ḳoy ḳowuḳi»ning ariliḳidiki bələkni
zərgərlər bilən sodigərlər yasidi.

4 Xundaḳ boldiki, Sanballat bizning sepilni
yengiwaxtin ongxawatḳanliḳimizni anglap
oŋəzəplinip, ḳəḥri bilən Yəḥudalarni məshirə ḳildi.
2 U əz ḳerindaxliri wə Samariyə ḳoxuni aldida: —
Bu zəip Yəḥudalar nemə ḳiliwatidu? Ular əzlirini
xundaḳ mustəḥkəmliməḳqimu? Ular ḳurbanliḳlarni
sunmaḳqimu? Ular bir kün iqidə püttürüxməḳqimu?
Topa dəwiliri iqidin kəyüp kətkən taxlarni ḳolap
qiḳirip ularoŋa jan kirgüzəmdikən? — dedi. **3** Uning
yenida turuwatḳan Ammoniy Tobiya: — Ular ḥərḳanqə
yasisimu, bir tülkə sepilning üstigə yamixip qiḳsa,
ularning tax temini ərüwetidu! — dedi. **4** — I Hudayimiz,
ḳulaḳ selip anglioŋaysən, kəmsitilməktimiz, ularning
ḳiloŋan ḥaḳarətlirini əz bexioŋa yandurоŋaysun; ularni
tutḳun ḳilip elip beriloŋan yaḳa yurtta həḳning oljisioŋa
aylandurоŋaysun! **5** Ularning ḳəbiḥliḳini yapmioŋaysən,
gunaḥliri aldingdinmu əqürüwetilmisun; qünki ular
sepilni ongxawatḳanlarning kəngligə azar bərdi! **6**
Xundaḳtimu sepilni yengiwaxtin ongxawərduḳ; uni
ulap, egizlikini yerimioŋa yətküzduḳ; qünki kəpqilik

kəngül qoyup ixlidi. **7** Xundak boldiki, Sanballat,
Tobiya, ərəblər, Ammoniylar, Axdodluklar Yerusalem
sepillirini yengiwaxtin ongxax kuruluxining yənila elip
beriliwatkanlikini, sepil bəsüklirining etiwetilgənlikini
anglap kattik oləzəpkə kelixti-də, **8** birliktə Yerusalemola
hujum kilip uningda kalaymikanqilik tuoluduruxni
kəstləxti. **9** Xunga biz Hudayimizola iltija kilduk
həm ularning səwəbidin keqə-kündüz kəzətqi koyup,
əzlirimiz ulardin mudapiələnduk. **10** Bu qaola
Yəhudiyədikilər: — Ixqi-hammallar halidin kətti,
xuningdək qalma-kesək əhlətlər yənila nahayiti kəp, biz
sepilni ongxaxka hətta sepiloimu yekinlixalmiduk! —
deyixti. **11** Xuning bilən bir wakitta düxmənlirimiz:
— Ular səzməstə, ular kərməstə, ularning arisiola
kiriwelip ularni əltürüp, kuruluxni tohtitiwetimiz!
— deyixti. **12** Wə xundak boldiki, ularning ətrapida
turuwatkan Yəhudalarmu yenimizola on ketim kelip: —
Kaysi tərəpkə karisanglar, ular xu tərəptin kelip silərgə
hujum kilmakqi! — dəp həwər yətküzüxti. **13** Xunga
mən həlkni jəmət-jəmət boyiqə, koliola kiliq, nəyzə
wə okyalirini elip, sepili pəs bololan yaki hujumola
oquk turolan yərlərdə sepilning arkisida karawullukta
turuxka koydum. **14** Kəzdin kəqürüp qikkandin keyin
ornumdin kopup mətiwərlər bilən əməldarlar wə baxka
həlkkə: — Ulardin korkmanglar; uluol wə dəhxətlik
Rəbni esinglarda tutunglar, əz kerindaxliringlar, ooul-
kizliringlar, ayalliringlar wə əy-makaninglar üqün
jəng kilinglar, dedim. **15** Xundak boldiki, əzlirining
suyikəstini bilip kaloanlikimiz düxmənlərning kulikioa
yetip baroaq, xuningdək Huda ularning suyikəstini
bitqit kiloaq, biz həmmimiz sepiloa kaytip, hərbirimiz
əsli ix ornimizda ixni dawamlaxturiwərduk. **16** Ənə xu
qaodin baxlap hizmətkarlirimning yerimi ix bilən boldi,
yerimi koloioa nəyzə, kalkan, okya tutkan, dobuloa-
sawut kiygən halda yürüxti. Sərdar-əməldarlar sepilni
ongxawatkan barlik Yəhuda jəmətidikilərning arkisida
turdi. Həm yüklərni toxuwatkanlar həm ularola yük
artiwatkanlarmu bir kolida ixləp, bir kolida yaraolirini
qing tutuxkanidi. **18** Tamqilarning hərbiri bəllirigə
kiliq-hənjərlirini askan halda [sepilni] yasawatatti;
kanayqi bolsa yenimda turatti. **19** Mən mətiwərlər,
əməldarlar wə baxka həlkkə: — Bu kurulux nahayiti
qong, dairisi kəng; biz həmmimiz sepilda bələk-bələklər
boyiqə tarkilip ixləp, bir-birimizdin yirak turuwatimiz.
20 Xunga məyli kəyərdə bolunglar, kanay awazini
anglisanglarla, biz bar xu yərgə kelip yioilinglar;
Hudayimiz biz üqün jəng kilidu, — dedim. **21** Biz ənə xu
tərikidə ixliduk; həlkning yerimi tang atkandin tartip
yultuz qikkuqə nəyzilirini qing tutup turuxti. **22** U
qaoda mən yənə həlkkə: — Həmməylən əz hizmətkari
bilən keqini Yerusalemola kirip ətküzsun, xundak
bolsa ular kegisi bizning muhapizətqilikimizni kilidu,
kündüzi ixləydu, dedim. **23** Xundak kilip ya mən, nə
kerindaxlirim, ya hizmətkarlirim yaki manga əgəxkən
muhapizətqilərning heqkaysisi kiyimlirini selixmidi;
hərbiri hətta suola baroandimu əzining yaraolirini
eliwalatti.

5 U qaoda halayik wə ularning hotunliri əz kerindaxliri
bololan Yəhudalar üstidin xikayət kilip kattik
dad-pəryad kətürüxti. **2** Bəzilər: — Biz wə ooul-
kizlirimizning jan sanimiz kəp, kün kəqüriximiz üqün
toyoudək axlik almisak bolmaydu, deyixti. **3** Yənə
bəzilər: — Biz aqarqilikta kaloan waktimizda axlik
elip yəymiz dəp etizlirimiz, üzümzarliklirimizni wə
əylirimizni rənigə berixkə məjbur bolduk, deyixti.
4 Wə yənə bəzilər: — Padixahning etizlirimiz wə
üzümzarliklirimiz üstigə saloan baj-selikni tapxuruxka
pul kərz alduk. **5** Gərqə bədənlirimiz kerindaxlirimizning
bədənlirigə, pərzəntlirimiz ularning pərzəntlirigə
ohxax bolsimu, lekin ooul-kizlirimizni kul-dedək
boluxka tapxurmay amalimiz bolmidi; əməliyətta
kizlirimizdin bəziliri allikaqan dedək bolupmu kətti;
ularni bədəl tələp hərlükkə qikirixka kurbimiz
yətmidi, qünki bizning etizlar wə üzümzarliklirimiz
hazir baxkilarning kolididur, — deyixti. **6** Mən
ularning dad-pəryadlirini wə eytkan bu gəplirini
anglioandin keyin kattik oləzəpləndim. **7** Kənglümdə
birər kur oyliniwaloandin keyin, mətiwərlər bilən
əməldarlarni əyibləp: — Silər əz kerindaxliringlaroa
kərz berip ulardin əsüm alidikənsilər-hə! — dəp
tənbih bərdim. Andin ularning səwəbidin qong bir
yioin eqip **8** ularni: — Biz küqimizning yetixiqə
yat taipilərgə setiwetilgən kerindiximiz Yəhudalarni
kayturup setiwalduk, lekin silər bizni ularni kayturup
setiwalsun dəp kerindaxliringlarni yənə setiwətməkqi
boluwatamsilər? — dəp əyibliwidim, ular dəydioan
gəp tapalmay, xük turup kaldi. **9** Andin mən ularola
yənə: — Silərning bu kiloininglar kamlaxmaptu.
Silər düxmənlirimiz bololan taipilər aldida bizni
ahanətkə kaldurmay, Hudayimizning korkunqida
mangsanglar bolmasmidi? **10** Mənmu, kerindaxlirim
wə hizmətkarlirim ularola pul wə axlik ətnə berip
turup əsüm alsak alattuk! Silərdin ətünimən, mundak
əsüm elixtin waz keqəyli! **11** Ətünüp kalay, silər dəl
bügün ularning etizlirini, üzümzarlik, zəytunzarlik wə
əylirini kayturup beringlar, wə xuningdək silər ulardin
ündürüwaloan pul, axlik, yengi məy-xarab wə yengi
zəytun maylirining əsümini ularola kayturup beringlar,
dedim. **12** Ular: — Kayturup berimiz, əmdi ulardin heq
əsüm almaymiz; sili nemə desilə, biz xundak kilimiz,
deyixti. Mən kahinlarni qakirtip kelip, ularni bu wədə
boyiqə xundak ijra kilixka kəsəm iqküzdüm. **13** Mən
tonumning pexini kekip turup: — Kim muxu wədini
ada kilmisa, Huda xu yol bilən uning əzini əz əyidin wə
mal-mülkidin məhrum kilip kekiwətsun! Xu yol bilən
uning həmmə nemisi kurukdilip kaloaqə kekiwetilsun!
— dedim. Pütkül jamaət birdək: «Amin!» deyixti həm
Pərwərdigaroa Həmdusana okuxti. Andin kəpqilik
xu wədisi boyiqə deginidək kilixti. **14** Xuningdək,
Yəhudiyə zeminida ularola waliy boluxka tikləngən
kündin buyan, yəni padixah Artahxaxtaning yigirminqi
yilidin ottuz ikkinqi yilioiqə bololan on ikki yil iqidə
nə mən, nə mening uruk-tuokanlirim waliylik nenini
heq yemiduk. **15** Məndin ilgiri waliy bololanlar həlkkə
eoirqilik selip, ulardin [kündilik] axlik, məy-xarab wə
xuningdək kirik xəkəl kümüx elip kəlgənikən; hətta
ularning hizmətkarlirimu həlkning üstidin hokukwazlik
kilip kəlgənikən. Lekin mən Hudadin korkidioinim üqün
undak kilmidim. **16** Mən dərwəkə sepilning kuruluxioila
berilgəqkə, biz hətta birər etiznimu setiwalmiduk;

mening barlik hizmətkarlirimmu quruluxta ixləxkə
xu yərgə yioqilatti. 17 Ətrapimizdiki yat əllərdin
bizning yenimizoqa kəlgənlərdin bələk, mening bilən
bir dastihanda oqiza yəydioqanlar Yəhudiylar wə
əməldarlardin bir yüz əllik kixi idi. 18 Hərküni bir kala,
hillanoqan altə koy təyyarlinatti, yənə manga bəzi uqar
kuxlar təyyarlinatti; hər on kündə bir ketim hərhil mol
məy-xarab bilən təminlinətti. Xundak bolsimu mən
yənila «waliy neni»ni tələp kilmidim; qünki kurulux Ixi
həlkning üstidiki eoqir yük idi. 19 — Ah Hudayim, mən
muxu həlk üqün kiloqan barlik iximni yad ətkəysən,
manga xapaət kərsətkəysən!

6 Xundak boldiki, Sanballat, Tobiya, ərəb boloqan
Gəxəm wə düxmənlirimizning kaloqan kismi mening
sepilni yengiwaxtin ongxap kikkanlikimni, sepilning
əmdi bəsüklirining kalmioqanlikini anglap (lekin u
qaoqda mən tehi sepil kowuklirining kanatlirini
ornatmioqanidim), 2 Sanballat bilən Gəxəm manga:
— Kəlsila, biz Ono tüzənglikidiki Kəfirim kəntidə
kərüxəyli! — dəp adəm əwətiptu. Əməliyəttə ular manga
kəst kilmakqi ikən. 3 Xunglaxka mən əlqilərni əwətip:
— Mən uluoq bir ix bilən xuoqulliniwatkanlikimdin
silər tərəpkə qüxməymən. Mən kandakmu silərning
kəxinglaroqa barimən dəp, ixni taxlap uni tohtitip koyay?
— dedim. 4 Ular uda tət ketim muxu tərikidə adəm
əwətti, mən hər ketim xundak jawap bərdim. 5 Andin
Sanballat bəxinqi ketim xu tərikidə əz hizmətkarioqa
peqətlənmigən hətni kolioqa tutkuzup əwətiptu. 6 Həttə:
«Hərkaysi əllər arisida mundak bir gəp tarkilip yüridu,
wə Gəxəmmu xundak dəydu: — Sən wə Yəhudalar
birgə isyan kətürməkqi ikənsilər; xunga sən sepilnimu
yengiwaxtin ongxaxka kirixipsən; eytixlaroqa karioqanda
sən əzüngni ularoqa padixah kilmakqikənsən. 7 Sən
yənə Yerusalemda əzüng tooqruluk: «Mana, Yəhudiyədə
əzimizning bir padixahimiz bar!» dəp jar selip təxwik
kilixka birnəqqə pəyoqəmbər koyupsən. Əmdi bu gəplər
səzsiz padixahning kulikioqa yetip bayan kilinidu. Xunga,
kəlgin, biz birliktə məslihətlixiwalayli» deyilgənikən. 8
Mən uningoqa: «Sən eytkan ixlar heqkaqan kilinoqan
əməs; bular bəlki əz kənglüngdin oydurup qikaroqining,
halas» dəp jawap kayturdum. 9 Əməliyəttə, ular:
«Muxundak kilsak ularning koli maoqdursizlinip,
kurulux ixi ada kilinmay kalidu!» dəp oylap bizni
korkatmakqi idi. — «Əmdi mening kolumni ixta
tehimu küqləndürgəysən!». 10 Məhətabəlning nəwrisi,
Delayaning ooqli Xemaya əzini əz əyigə kamiwaloqanidi;
mən uning əyigə kəlsəm u: — Biz Hudaning əyidə,
ibadəthanining iqidə kərüxəyli wə ibadəthanining
dərwaza kanatlirini etip koyayli; qünki ular seni əltürgili
kelidu; xübhisizki, keqisi kelip seni əltürməkqi boldi! —
dedi. 11 Mən: — Manga ohxax bir adəm kandakmu kəqip
kətsun? Məndək bir adəm jenimni kutkuzimən dəp
kandakmu ibadəthanioqa kiriwaloqudəkmən? Mən hərgiz
u yərgə kiriwalmaymən! — dəp jawap bərdim. 12 Qünki
mən karisam, uning Huda təripidin əwətilgən əməs,
bəlki Tobiya bilən Sanballat təripidin setiwelinip, manga
zeyan yətküzməkqi bolup bu bexarət bərgənlikigə kəzüm
yətti. 13 Uni setiwelixidiki məkşət, meni korkutup,
xularning deginidək kiloquzup gunah kilduruxtin ibarət
idi. Xundak kiloqan bolsam, namimni buloqap meni
karilaxka xikayət kilalaydioqan bolatti. 14 — «Ah
Huda, Tobiya bilən Sanballatni esingda tutup, ularning
kiloqanlirioqa yarixa əz bexioqa yanduroqaysən, xundakla
meni korkatmakqi boloqan ayal pəyoqəmbər Noadiya
bilən baxka pəyoqəmbərlərningmu kiloqanlirini əz
bexioqa yanduroqaysən!». 15 Elul eyining yigirmə bəxinqi
küni sepil pütti, pütün kuruluxka əllik ikki kün wakit
kətti. 16 Xundak boldiki, düxmənlirimiz buningdin
həwər tapti wə ətrapimizdiki barlik əllər korkup ketixti;
əz nəziridə həywiti bək qüxüp kətti wə bu [kuruluxni]
Hudayimizning Özi elip baroqan ix ikənlikini bilip yətti.
17 Xu künlərdə Yəhudiyədiki mətiwərlər Tobiyaoqa
nuroqun hət yazdi, Tobiyamu ularoqa jawabən daim hət
yezip turdi. 18 Qünki Yəhudiyədə Tobiyaoqa baoqlinip
kelip, kəsəm iqkən nuroqun kixilər bar idi; qünki u
Arahning ooqli, Xekaniyaning küy'ooqli idi, həmdə uning
ooqli Yohanan Bərəkiyaning ooqli Məxullamning kizini
hotunlukka aloqanidi. 19 Xuningdək ular yənə mening
aldimda pat-pat Tobiyaning yahxi ixlirini tiloqa elip
koyuxatti həm mening gəplirimnimu uningoqa yətküzüp
turuxatti; Tobiya bolsa manga pat-pat təhdit selip hət
yezip turatti.

7 Sepil ongxilip bolup, mən dərwazilarni ornitip,
dərwaziwənlərni, oqəzəlkəxlərni wə Lawiylarni
bekitip təyinligəndin keyin xundak boldiki, 2 Mən inim
Hanani bilən kəl'ə sərdari Hananiyani Yerusalemni
baxkuruxka koydum; qünki Hananiya ixənqlik adəm
bolup, Hudadin korkuxta kəp adəmlərdin exip ketətti. 3
Mən ularoqa: — Kün issioquqə Yerusalemning kowukliri
eqilmisun; kowuklarning kanatliri etilgəndə, baldaklar
takaloqan wakitliridimu dərwaziwənlər yenida turup
kəzət kilisun; xuningdək Yerusalemda turuwatkanlardin
karawullar kəzət nəwətlirigə koyulup bekitilsun; hərbir
adəm əzining bir kəzitigə məs'ul bolsun, xundakla
hərbirining kəziti əz əyining udulida bolsun, dəp
tapilidim. 4 Xəhər qong həm kəngri boloqini bilən
ahalə az, əylər tehi selinmioqanidi. 5 Hudayim
kənglümgə mətiwərlər, əməldarlar wə həlkning
hərbirini nəsəbnamisi boyiqə royhətkə elixka ularni
yioqix niyitini saldi. Mən awwal birinqi ketim kaytip
kəlgən adəmlərning nəsəbnamisini taptim, uningda
mundak pütülgənidi: — 6 Təwəndikilər Yəhudiyə
əlkisidikilərdin, əsli Babil padixahi Nebokadnəsar
təripidin sürgün kilinoqanlardin, Yerusalem wə
Yəhudiyəgə qikip, hərbiri əz xəhirlirigə kətti: — 7
Ular Zərubbabəl, Yəxua, Nəhəmiya, Azariya, Raamiya,
Nahamani, Mordikay, Bilxan, Mispərət, Bigway, Nəhum
wə Baanahlar billə kaytip kəldi. Əmdi Israil həlkining
iqidiki ərkəklərning sani təwəndikiqə: — 8 Paroxning
əwladliri ikki ming bir yüz yətmix ikki kixi; 9
Xəfatiyaning əwladliri üq yüz yətmix ikki kixi; 10
Arahning əwladliri altə yüz yətmix bəx kixi; 11 Pahat-
Moabning əwladliri, yəni Yəxua bilən Yoabning əwladliri
ikki ming səkkiz yüz on səkkiz kixi; 12 Elamning
əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; 13 Zattuning
əwladliri səkkiz yüz kirik bəx kixi; 14 Zakkayning
əwladliri yəttə yüz atmix kixi; 15 Binnuiyning əwladliri
altə yüz kirik səkkiz kixi; 16 Bibayning əwladliri altə yüz
yigirmə səkkiz kixi; 17 Azgadning əwladliri ikki ming üq
yüz yigirmə ikki kixi; 18 Adonikamning əwladliri altə

yüz atmix yəttə kixi; **19** Bigwayning əwladliri ikki ming atmix yəttə kixi; **20** Adinning əwladliri altə yüz əllik bəx kixi; **21** Ḥəzəkiyaning jəmətidin boloŋan Aterning əwladliri toḳsan səkkiz kixi; **22** Ḥaxumning əwladliri üq yüz yigirmə səkkiz kixi; **23** Bizayning əwladliri üq yüz yigirmə tət kixi; **24** Ḥarifning əwladliri bir yüz on ikki kixi; **25** Gibeonning əwladliri toḳsan bəx kixi; **26** Bəyt-Ləḥəmliklər bilən Nitofaliḳlar jəmiy bir yüz səksən səkkiz kixi; **27** Anatotluḳlar bir yüz yigirmə səkkiz kixi; **28** Bəyt-Azmawətliklər ḳirik ikki kixi. **29** Kiriat-yearimliḳlar, Kəfirahliḳlar wə Bəərotluḳlar bolup jəmiy yəttə yüz ḳirik üq kixi; **30** Ramahliḳlar bilən Gebaliḳlar jəmiy altə yüz yigirmə bir kixi; **31** Mikmaxliḳlar bir yüz yigirmə ikki kixi; **32** Bəyt-əlliklər bilən ayiliḳlar jəmiy bir yüz yigirmə üq kixi; **33** ikkinqi bir Nebodikilər əllik ikki kixi; **34** ikkinqi bir Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **35** Ḥarimning əwladliri üq yüz yigirmə kixi; **36** Yeriholuḳlar üq yüz ḳirik bəx kixi; **37** Lod, Ḥadid wə Ononing əwladliri jəmiy yəttə yüz yigirmə bir kixi; **38** Sinaahning əwladliri üq ming toḳḳuz yüz ottuz kixi. **39** Kahinlarning sani təwəndikiqə: — Yəxua jəmətidiki Yədayaning əwladliri toḳḳuz yüz yətmix üq kixi; **40** Immərning əwladliri bir ming əllik ikki kixi; **41** Paxhurning əwladliri bir ming ikki yüz ḳirik yəttə kixi; **42** Ḥarimning əwladliri bir ming on yəttə kixi. **43** Lawiylarning sani təwəndikiqə: — Hodwahning əwladliridin, yəni Yəxua bilən Kadmiyəlning əwladliri yətmix tət kixi. **44** Oŋəzəlkəxlərdin: — Asafning əwladliri bir yüz ḳirik səkkiz kixi. **45** Dərwaziwənlərning nəslidin: — Xallumning əwladliri, Aterning əwladliri, Talmonning əwladliri, Akkubning əwladliri, Hatitaning əwladliri bilən Xobayning əwladliri jəmiy bir yüz ottuz səkkiz kixi. **46** Ibadəthana hizmətkarliri təwəndikiqə: — Zihaning əwladliri, Hasufaning əwladliri, Tabbaotning əwladliri. **47** Kirosning əwladliri, Siyaning əwladliri, Padonning əwladliri, **48** Libanahning əwladliri, Ḥagabahning əwladliri, Xalmayning əwladliri, **49** Ḥananning əwladliri, Giddəlning əwladliri, Gahərning əwladliri, **50** Reayahning əwladliri, Rəzinning əwladliri, Nikodaning əwladliri, **51** Gazzamning əwladliri, Uzzaning əwladliri, Pasiyaning əwladliri, **52** Bisayning əwladliri, Məunimning əwladliri, Nəfussəsimning əwladliri, **53** Bakbukning əwladliri, Hakufaning əwladliri, Harhurning əwladliri, **54** Bazlitning əwladliri, Məḥidaning əwladliri, Harxaning əwladliri, **55** Barkosning əwladliri, Siseraning əwladliri, Temahning əwladliri, **56** Nəziyaning əwladliri bilən Hatifaning əwladliridin ibarət. **57** Sulaymanning hizmətkarlirining əwladlirining sani təwəndikiqə: — Sotayning əwladliri, Sofərətning əwladliri, Peridaning əwladliri, **58** Yaalaning əwladliri, Darkonning əwladliri, Giddəlning əwladliri, **59** Xəfətiyaning əwladliri, Hattilning əwladliri, Poḳərət-Ḥazzibaimning əwladliri bilən Amonning əwladliridin ibarət. **60** Ibadəthana hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkari boloŋanlarning əwladliri jəmiy üq yüz toḳsan ikki kixi. **61** Təwəndiki kixilər Təl-Melaḥ, Təl-Harxa, Kerub, Addon, Immərdin kəlgən bolsimu, lekin ular əzlirining ata jəmətining yaki nəsəbining Israil adimi ikənlikini ispatlap berəlmidi. **62** Bular Delayaning əwladliri, Tobiyaning əwladliri wə Nikodaning əwladliri bolup, jəmiy altə yüz ḳirik ikki kixi; **63** Kahinlardin Habayaning əwladliri, kozning əwladliri bilən Barzillayning əwladliri bar idi; Barzillay Gileadliḳ Barzillayning bir ḳizini aloŋaqḳa ularning eti bilən ataloŋanidi. **64** Bular jəmətining nəsəbnamisini izdəp tapalmidi; xunga ular «napak» ḥesablinip kahinliḳtin ḳalduruldi. **65** Waliy ularoŋa: — Urim wə tummimni kətürgüqi kahin arimizda hizməttə boloŋuqə «əng muḳəddəs yiməkliklər»gə eoŋiz təgküzməysilər, dedi. **66** Pütün jamaət jəmiy ḳirik ikki ming üq yüz atmix kixi; **67** Buningdin baxḳa ularning yənə yəttə ming üq yüz ottuz yəttə ḳul-dediki bar idi; yənə ikki yüz ḳirik bəx ər-ayal oŋəzəlqisi bar idi. Ularning yəttə yüz ottuz altə eti, ikki yüz ḳirik bəx ḳeqiri, **69** tət yüz ottuz bəx təgisi wə altə ming yəttə yüz yigirmə exiki bar idi. **70** Jəmət kattiwaxliridin bəziliri [ibadəthana] ḳuruluxi üqün ḥədiyəlirini təḳdim ḳildi; waliy həzinigə ming darik altun, əllik das wə bəx yüz ottuz ḳur kahin toni təḳdim ḳildi; **71** jəmət kattiwaxliridin bəziliri ḳurulux həzinisigə yigirmə ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüx; **72** həlḳning ḳaloŋini yigirmə ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüx, atmix yəttə ḳur kahin tonini təḳdim ḳildi. **73** Xuningdin keyin kahinlar, Lawiylar, dərwaziwənlər, oŋəzəlkəxlər wə bir ḳisim həlḳ ḳoxulup, ibadəthana hizmətkarliri, xundaḳla ḳaloŋan Israil həlḳining ḥəmmisi əz xəḥərlirigə makanlaxti.

8 Yəttinqi ayoŋa kəlgəndə, Israillarning ḥəmmisi əz xəḥərlirigə kelip orunlixip boldi. Bu qaoŋda pütün halayiḳ huddi bir adəmdək bolup «Su ḳowuḳi» aldidiki məydanoŋa yioŋilip, təwratxunas Əzradin Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən Israiloŋa tapilioŋan Təwrat-ḳanun kitabini kəltürüxni tələp ḳildi. **2** Yəttinqi ayning birinqi küni kahin Əzra Təwrat-ḳanun kitabini jamaətkə, yəni ər-ayallar, xundaḳla anglap qüxinələydioŋan barliḳ kixilərning aldioŋa elip qiḳti; **3** «Su ḳowuḳi»ning aldidiki məydanda, ətigəndin qüxkiqə, ər-ayallaroŋa, xundaḳla anglap qüxinələydioŋan kixilərgə oḳup bərdi. Pütkül jamaətning ḳulaḳliri Təwrat-ḳanun kitabidiki səzlərdə idi. **4** Təwratxunas Əzra məhsus muxu ixḳa ḥazirlanoŋan yaoŋaq munbərgə qiḳip turdi; uning ong təripidə turoŋini Mattitiya, Xema, Anayah, Uriya, Ḥilḳiya bilən Maaseyahlar idi; sol təripidə turoŋini Pidaya, Mixaəl, Malkiya, Ḥaxom, Ḥaxbaddana, Zəkəriya bilən Məxullam idi. **5** Əzra pütkül halayiḳning kəz aldida kitabni aqti, qünki u pütün halayiḳtin egizdə turatti; u kitabni aqḳanda, barliḳ halayiḳ ornidin ḳopti. **6** Əzra uluoŋ Huda boloŋan Pərwərdigaroŋa mədḥiyələr oḳuwidi, barliḳ halayiḳ ḳollirini kətürüp jawabən: «Amin! Amin!» deyixti; andin tizlinip, pixanisini yərgə yeḳip, Pərwərdigaroŋa səjdə ḳildi. **7** Andin keyin Lawiylardin Yəxuya, Bani, Xərəbiya, Yamin, Akkub, Xabbitay, Hodiya, Maaseyah, Kelita, Azariya, Yozabad, Ḥanan wə Pelayalar halayiḳḳa Təwrat ḳanunini qüxəndürdi; jamaət ərə turatti. **8** Ular jamaətkə kitabtin Hudaning Təwrat-ḳanunini jaranglik oḳup bərdi wə oḳuloŋanni qüxiniwelixi üqün uning mənisi wə əḥmiyiti tooŋrisida enik təbir bərdi. **9** Waliy Nəḥəmiya bilən təwratxunas kahin Əzra wə həlḳḳə ḳanunning mənisini əgitidioŋan Lawiylar pütkül jamaətkə: — Bügün Hudayinglar boloŋan Pərwərdigaroŋa ataloŋan muḳəddəs kündur, yioŋa-zar

kilmanglar! — dedi. Qünki halayikning hammisi Təwrat
qanunidiki səzlərni anglap yioqa-zar kilip ketixkənidi.
10 Andin [Nəhəmiya] ularoqa: — Silər berip nazu-
nemətlərni yəp, xərbətlərni iqinglar, əzigə [yimək-
iqmək] təyyarliyalmioqanlaroqa yemək-iqmək bəlüp
beringlar; qünki bügün Rəbbimizgə ataloqan mukəddəs
bir kündur. Oqəmkin bolmanglar; qünki Pərwərdigarning
xadliki silərning küqünglardur, dedi. 11 Lawiylarmu:
— Bügün mukəddəs kün boloqaqka, tinqlininglar,
oqəmkin bolmanglar! — dəp jamaətni tinqlandurdi. 12
Jamaət qaytip berip, yəp-iqixti, baxkilaroqimu yimək-
iqmək üləxtürüp bərdi, xad-huramlikka qəmdi; qünki
ular berilgən təlim səzlirini qüxəngənidi. 13 Ətisi
halayik iqidiki qəbilə kattiwaxliri, kahinlar wə Lawiylar
təwratxunas əzraning yenioqa yioqilip, Təwrat qanunidiki
səzlərni tehimu qüxinip pəm-parasətkə erixməkqi
boldi. 14 Ular Təwrat qanunida Pərwərdigar Musaning
wastisi bilən Israillaroqa yəttinqi aydiki heytta kəpilərdə
turuxi kerəkliki pütülgənlikini ukti, 15 xundakla
əzliri turuwatkan barlik xəhərlərdə wə Yerusalemda:
«Silər taoqka qikip, zəytun xehi bilən yawa zəytun
xahlirini, hadas əjmə xahlirini, horma dərəhlirining
xahlirini wə yopurmakliri barakşan dərəh xahlirini
əkilip, Təwratta yeziloqinidək kəpilərni yasanglar»
degənlikini tarkitip jarkalaxni buyruoqanlikini ukti.
16 Xuning bilən halayik qikip xah əkilip əzliri üqün,
hərbiri əylirining əgziliridə, hoylilirida, Hudaning
əyidiki hoylilarda, «Su qowuki»ning qong məydanida
wə «əfraim dərwazisi»ning qong məydanida kəpilərni
yasap tikti. 17 Sürgünlüktin qaytip kəlgən pütkül jamaət
kəpilərni yasap tikti wə xundakla kəpilərgə jaylaxti;
Nunning ooqli Yəxuaning künliridin tartip xu küngiqə
Israillar undak kilip bakmioqanidi. Həmməylən kattik
huxal boluxti. 18 Birinqi kündin ahirki küngiqə [əzra]
hərküni Hudaning Təwrat-qanun kitabini okudi. Ular
yəttə kün heyt ətküzdi; səkkizinqi küni bəlgilimə boyiqə
təntənilik ibadət yioqilixi ətküzüldi.

9 Xu ayning yigirmə tətinqi küni Israillar roza
tutup, boz kiyip, üsti-bexioqa topa qaqkan halda
yioqildi; 2 Israil nəsli əzlirini barlik yat taipilərdin
ayrip qikti, andin ərə turup əzlirining gunahlirini
wə ata-bowilirining ətküzgən kəbihliklirini etirap
kildi. 3 Ular xu künning təttin biridə əz yeridə
turup əzlirining Hudasi boloqan Pərwərdigarning
Təwrat-qanun kitabini okudi; künning yənə təttin
biridə əzlirining gunahlirini tonudi wə Hudasi boloqan
Pərwərdigaroqa səjdə kildi. 4 Lawiylardin Yəxua,
Bani, Kadmiyəl, Xəbaniya, Bunni, Xərəbiya, Bani wə
Kenanilar pələmpəylərdə turup əzlirining Hudasi
boloqan Pərwərdigaroqa ünlük awaz bilən nida kildi. 5
Lawiy Yəxua, Kadmiyəl, Bani, Haxabiniya, Xərəbiya,
Hodiya, Xəbaniya wə Pitahiyalar: «Ornunglardin qopup
Hudayinglar boloqan Pərwərdigaroqa əbədil'əbədgiqə
təxəkkür-mədhiyə qayturunglar» — dedi wə mundak
[dua-həmdusana ukudi]: — «[I Huda], insanlar Sening
xanu-xəwkətlik namingni uluoqlisun! Bərhək, barlik
təxəkkür-mədhiyilər namingoqa yetixməydu! 6
Sən, pəkət Sənla Pərwərdigardursən; asmanlarni,
asmanlarning asminini wə ularning barlik qoxunlirini,
yər wə yər üstidiki həmmini, dengizlar wə ular iqidiki
həmmini yaratkuqidursən; Sən bularning həmmisigə
hayatlik bərgüqisən, asmanlarning barlik qoxunliri
Sanga səjdə kiloquqidur. 7 Sən bərhək Pərwərdigar
Hudadursən, Sən Abramni talliding, uni Kaldiyəning
Ur xəhiridin elip qikting, uningoqa Ibrahim degən
namni ata kilding. 8 Sən uning kəlbining Əzünggə
sadik-ixənqilik ikənlikini kərüp, uning bilən əhdə
tüzüp Kanaaniylarning, Hittiylarning, Amoriylarning,
Pərizziylərning, Yəbusiylarning wə Girgaxiylarning
zeminini uning əwladlirioqa təkdim kilip berixni wədə
kilding; Sən hakkaniy boloqanlikingdin, səzliringni ixka
axurdung. 9 Sən ata-bowilirimizning Misirda jəbir-
zulum qekiwatkanlikini kərüp, ularning Kizil dengiz
boyidiki nalisioqa kulak salding. 10 Sən Misirliklarning
ularoqa kandak yooqanqilik bilən muamilə kiloqanlikini
bilginingdin keyin Pirəwn, uning barlik hizmətqiliri
wə uning zeminidiki barlik həlkkə məjizilik alamət
wə karamətlərni kərsitip, Əzüng üqün bügüngə kədər
saklinip keliwatkan uluoq bir nam-xəhrətni tikliding. 11
Sən yənə [ata-bowilirimiz] aldida dengizni bəlüp, ular
dengizning otturisidin kuruk yər üstidin mengip ətti;
ularni kooqlap kəlgənlərni qongkur dengiz tegigə taxlap
oqərk kiliwətting, huddi juxkunluk dengizoqa taxlanoqan
taxtək oqərk kilding. 12 Sən ularni kündüzi bulut
tüwrüki bilən, keqisi ot tüwrüki bilən yetəkliding, bular
arkilik ularning mangidioqan yolini yorutup bərding.
13 Sən Sinay teoqioqa qüxüp, asmanda turup ular
bilən səzlixip, ularoqa tooqra həküm, hakikiy ixənqlik
qanunlar, yahxi bəlgilimilər wə əmrlərni ata kilding.
14 Sən ularoqa Əzüngning mukəddəs xabat kününgni
tonuttung, kulung Musaning wastisi bilən ularoqa
əmrlər, bəlgilimilər wə Təwrat qanunini tapiliding. 15
Sən ularoqa aq kaloqanda yesun dəp asmandin nan,
ussioqanda iqsun dəp koram taxtin su qikirip bərding;
Sən ularoqa berixkə kolungni kətürüp kəsəm kiloqan
əxu zeminni kirip igilənglar, deding. 16 Lekin ular,
yəni ata-bowilirimiz məoqrulinip, boyni kattiklik kilip
əmrliringgə kulak salmidi. 17 Ular itaət kilixni rət
kildi, Sening ularning otturisida yaratkan karamət
məjiziliringni yad ətmidi, bəlki boyni kattiklik kildi,
asiylik kilip, kul kilinoqan jayoqa kətməkqi bolup, əz
aldioqa yolbaxqi tiklidi. Lekin Sən əpuqan, mehir-
xəpkətlik həm rəhimdil, asan oqəzəplənməydioqan,
zor mehir-muhəbbətlik Təngridursən; xunga Sən
ularni taxliwətmiding. 18 Ular hətta tehi əzlirigə bir
kuyma mozayni yasap: «Mana bu silərni Misirdin elip
qikkan ilah!» degən waktida həm kattik kupurluk
kiloqinida, 19 Sən tolimu rəhimdil boloqanliking üqün
ularni yənila bayawanda taxlap koymiding; kündüzi
bulut tüwrüki ularning üstidin neri kətməy, ularoqa
yol baxlidi; keqisi ot tüwrükimu ulardin neri kətməy,
ularoqa nur berip, mangidioqan yolini kərsətti. 20
Sən Əzüngning mehribanə Rohingni qüxürüp ularoqa
təlim bərding; Sən ularning yeyixi üqün «manna»ni
ayimiding, ussuzlukini kandurux üqün suni bərding.
21 Sən ularni bayawanda kirik yil kamdap kəlding;
heqnemisi kəm bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu
ixximidi. 22 Sən padixahliklar wə taipilərni ularning
kolioqa bərding, bularni ularning zeminioqa qegralar
kilip bərding. Xuning bilən ular Sihon padixahning

zeminini, Ḥəxbonning padixaḥining zeminini wə Baxan padixaḥi Ogning zeminini igilidi. **23** Sən ularning pərzənt-əwladlirini asmandiki yultuzlardək awuttung; Sən ularni ata-bowilirioɣa: «Silər bu zeminni igiləxkə uningoɣa kiringlar» dəp təḳdim ḳiloɣan zeminoɣa baxlap kirding. **24** Ularning əwladliri kirip u zeminni igilidi; Sən u zeminda turuwatḳan Ḳanaan aḥalisini ularoɣa bekindurdung ḥəm zemindiki padixaḥlarni wə ularning ḳəbilə-ḳowmlirini: «Silər ularoɣa halioɣanqə muamilə ḳilinglar» dəp ularning ḳolioɣa tapxurdung. **25** Ular mustəḥkəm xəḥərlərni, munbət yərlərni ixoɣal ḳilip, ḥərhil esil buyumlaroɣa toloɣan eylərgə, kolap ḳoyuloɣan ḳuduḳlaroɣa, üzümzarliḳlar, zəytunluḳlar wə intayin kəp mewilik dərəhlərgə igə boldi; yəpiqip səmrip, Sening zor meḥribanliḳingdin səyünüxti! **26** Lekin ular gədənkəxlik ḳilip Seningdin yüz ərüp, Təwrat ḳanunungni arḳisioɣa taxlidi, ularni yeningoɣa yandurmaḳ üqün agaḥ-guwaḥliḳ yətküzgən pəyoɣəmbərliringni əltürüp əxəddiy kupurluḳ ḳildi. **27** Xunga Sən ularni jəbir-zulum saloɣuqilarning ḳolioɣa tapxurdung, dərwəḳə ular ularni ḳiynidi; ular ḳiynaloɣan waḳitlirida Sanga yalwuruxḳanidi, Sən asmanlarda turup ularoɣa ḳulaḳ salding, zor rəḥimdilliḳing boyiqə ularoɣa ḳutḳuzoɣuqilarni əwətətting, ular bularni əzgüqilərning ḳolidin ḳutḳuzatti. **28** Lekin ular aramliḳḳa erixkəndin keyin yənə Sening aldingda rəzillik ḳilixḳa baxliwidi, Sən ularni yənə düxmənlirining ḳolioɣa tapxurdung, ular ularning üstidin həkümranliḳ ḳildi; ular yənə Sening aldingda nalə-pəryat ḳilixiwidi, Sən asmanlarda turup ḳulaḳ selip, rəḥimdilliḳliring boyiqə ularni yenix-yenixlap ḳutḳuzdung. **29** Sən ularni Əzüngning Təwrat-ḳanunungoɣa ḳaytixḳa agaḥlandurdung; lekin ular məəɣrurlinip, əmrliringgə ḳulaḳ salmidi, ḥəkümliring aldida gunaḥ ḳildi (insan ḥəkümliringgə əməl ḳilsa, ular xu səwəbtin ḥayatta bolidu). Ular jaḥilliḳ bilən boynini toloɣap, gədənkəxlik ḳilip sanga ḳulaḳ selixni rət ḳildi. **30** Ularoɣa uzun yil səwr-taḳət ḳilding, Roḥing pəyoɣəmbərliringning wastisi bilən agaḥ-guwaḥliḳ bərgən bolsimu, ular yənila ḳulaḳ salmidi; xunga Sən ularni ḥərḳaysi əl-yurtlardiki taipilərning ḳolioɣa tapxurdung. **31** Ḥalbuki, Sən zor rəḥimdilliḳliring tüpəylidin ularning nəslini pütünləy ḳurutuwətmiding ḥəm ularni taxliwətmiding; qünki Sən meḥir-xəpḳətlik ḥəm rəḥimdil Təngridursən. **32** Əmdi aḥ Hudayimiz, əḥdəngdə turup əzgərməs muḥəbbitingni kərsitidioɣan uluoɣ, ḳudrətlik wə dəḥxətlik Təngri, əmdi Seningdin bizning, padixaḥlirimizning wə əmirlirimizning, kaḥinlirimizning, pəyoɣəmbərlirimizning, ata-bowilirimizning xundaḳla Əzüngning barliḳ ḥəlḳingning Asuriyə padixaḥining zamanidin buyan bügüngiqə beximizoɣa qüxkən barliḳ azab-oḳubətlərni kiqik ix dəp ḳarimaslikingni ətünimiz. **33** Beximizoɣa kəlgən barliḳ ixta Sən adilsən; qünki Sening ḳiloɣining ḥəḳiḳət boyiqə boldi, bizning ḳiloɣinimiz rəzilliktur. **34** Padixaḥlirimiz, əmirlirimiz, kaḥinlirimiz bilən ata-bowilirimizning ḥəmmisi Sening Təwrat ḳanunungoɣa əməl ḳilmay, əmrliringgə wə Sening ularoɣa ispatlap bərgən agaḥ-guwaḥliḳliringoɣa ḥeq ḳulaḳ salmidi. **35** Ular Sən ularoɣa muyəssər ḳiloɣan padixaḥliḳta turuxtin, ularoɣa ata ḳiloɣan zor məmurqiliḳtin wə xuningdək ularning aldioɣa yayoɣan bu kəng munbət zemindiki turmuxtin bəḥrimən boluwatḳan bolsimu, lekin ular Sening ibadət-hizmitingdə bolmidi yaki əzlirining rəzil ḳilmixliridin yanmidi. **36** Mana, biz bügün ḳullarmiz! Sən mewisi bilən nazu-nemətliridin yeyixkə ata-bowilirimizoɣa təḳdim ḳilip bərgən zeminda tursaḳmu, biz mana uningda ḳul bolup ḳalduḳ! **37** [Zemin] Sən bizning gunaḥlirimiz üqün bizni idarə ḳilixḳa bekitkən padixaḥlaroɣa mol məḥsulatlirini berip turidu; ular bədənlirimizni ḥəm qarwa mallirimizni əz məyliqə baxḳurup keliwatidu; biz zor dərd-ələmdə bolduḳ». **38** «— Biz mana muxu barliḳ ixlar tüpəyli muḳim bir əḥdini tüzüp yezip qiḳtuḳ; əmirlirimiz, Lawiylirimiz bilən kaḥinlirimiz buningoɣa əz məḥürlirini basti».

10 Buningoɣa birinqi bolup məḥür basḳanlar Ḥaḳaliyaning ooɣli, waliy Nəḥəmiya bilən Zədəkiya idi; **2** Andin [kaḥinlardin] Seraya, Azariya, Yərəmiya, **3** Paxhur, Amariya, Malkiya, **4** Ḥattux, Xəbaniya, Malluḳ, **5** Ḥarim, Mərəmot, Obadiya, **6** Daniyal, Ginniton, Baruḳ, **7** Məxullam, Abiya, Miyamin, **8** Maaziyaḥ, Bilgay, Xemayalar; ular kaḥinlar idi. **9** Lawiylardin: — Azaniyaning ooɣli Yəxua, Ḥenadadning əwladliridin Binnui bilən Kadmiyəl **10** wə ularning ḳerindaxliridin Xəbaniya, Hodiya, Kelita, Pelaya, Ḥanan, **11** Mika, Rəhob, Ḥaxabiya, **12** Zakkor, Xərəbiya, Xəbaniya, **13** Hodiya, Bani, Beninu idi. **14** Jamaət baxliḳliridin: Parox, Paḥat-Moab, Elam, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bibay, **16** Adoniya, Bigway, Adin, **17** Ater, Ḥəzəkiya, Azzur, **18** Hodiya, Ḥaxum, Bizay, **19** Ḥarif, Anatot, Nebay, **20** Magpiyax, Məxullam, Ḥezir, **21** Məxəzabəl, Zadok, Yaddua, **22** Pilatiya, Ḥanan, Anaya, **23** Ḥoxiya, Ḥananiya, Ḥaxxub, **24** Ḥallohəx, Pilha, Xobək, **25** Rəḥum, Ḥaxabnaḥ, Maaseyaḥ, **26** Ahiyaḥ, Ḥanan, Anan, **27** Malluḳ, Ḥarim, Baanaḥlar idi. **28** Ḳaloɣan həlḳ: — Kaḥinlar, Lawiylar, dərwaziwənlər, oɣəzəlkəxlər, ibadəthanining hizmətkarliri wə xuningdək əzlirini zeminlardiki taipilərdin ayrip qiḳip, Hudaning Təwrat ḳanunioɣa ḳaytḳanlarning ḥərbiri wə ularning ayalliri wə ooɣul-ḳiz pərzəntliri ḳatarliḳ ḥidayət tepip yorutuloɣanlarning ḥəmmisi **29** əz ḳerindaxliri boloɣan mətiwərlər bilən ḳoxulup: «Əzimizni ḳaroɣix ḳəsimi bilən əḥdigə baoɣlap, Hudaning ḳuli Musa arḳiliḳ jakarlioɣan Təwrat ḳanunida mengip, Rəbbimiz Pərwərdigarning barliḳ əmirliri, ḥəküm-bəlgilimilirini tutup əməl ḳilimiz; **30** ḳizlirimizni bu yurttiki yat əlliklərgə yatliḳ ḳilmaymiz ḥəm ooɣullirimizoɣimu ularning ḳizlirini elip bərməymiz; **31** bu yurttiki yat əlliklər xabat künidə mal-tawar wə axliḳlirini əkilip satmaḳqi bolsa, xabat künliri yaki ḥərḳaysi baxḳa muḳəddəs künlərdimu ulardin ḳət'iy ḥeqnemə setiwalmaymiz; ḥər yəttinqi yili yərni terikṣiz aḳ ḳaldurimiz ḥəm barliḳ ḳərzlərni kəqürüm ḳilimiz» — deyixti. **32** Biz yənə əzimizgə ḥərbir adəm ḥər yili Hudayimizning əyining hizmət hirajiti üqün üqtin bir xəkəl kümüx berixkə bəlgilimilərni bekittuḳ; **33** bu pul «tizilidioɣan təḳdim nan»lar, daimiy axliḳ ḥədiyələr, daimiy kəydürmə ḳurbanliḳlar, xabat küni bilən yengi aylardiki kəydürmə ḳurbanliḳlar, ḳərəli bekitilgən ḥeytlarda ḳilinidioɣan kəydürmə ḳurbanliḳlar üqün, ḥərhil muḳəddəs buyumlar üqün, Israiloɣa kafarət kəltüridioɣan gunaḥ ḳurbanliḳliri üqün,

xuningdək Hudayimizning əyidiki barlıq hizmətlərning
hirajiti üqün ixlitilsun dəp bəlgiləndi. **34** Biz yənə ata
jəmətlirimiz boyiqə kahinlar, Lawiylar wə həlq arisida
qək taxlap, hər yili bəlgiləngən kərəldə Hudayimizning
əyigə Təwrat qanunida pütülginidək Pərwərdigar
Hudayimizning qurbangahida qalax üqün otun yətküzüp
berix nəwətlirini bekittuq; **35** yənə hər yili etizimizdiki
tunji pixqan hosulni, həmmə mewilik dərəhlərning
tunji pixqan mewilirini Pərwərdigarning əyigə yətküzüp
berixni, **36** xundaqla Təwrat qanunida pütülginidək,
tunji ooqlimizni wə kala, qoy-ooqlaq padiliridin tunji
qarpiyimizni Hudaning əyigə apirip, u əydə wəzipə
ətəwatqan kahinlaroqa əpkelixni, **37** hərbir yengi
hemirning dəsləp pixqan nanliridin birni, xundaqla
barlıq «kətürmə hədiyə»lirimizni təqdim qilixni,
hərhil dərəhlərdin dəsləpki pixqan mewilərni, yengi
xarab, yengi zəytun meyini Hudayimizning əyining
həzinə-ambarlirioqa apirip berixni, yəni kahinlaroqa
yətküzüp berixni, xuningdək etizlirimizdin qikqan
hosulning ondin biri boloqan əxrini Lawiylaroqa berixni
bekittuq; Lawiylar bizning terikqilikqa tayinidioqan
xəhərlirimizdin qikqan hosulning ondin biri boloqan
əxrini tapxuruwalsun dəp bekittuq; **38** xuningdək,
Lawiylar qikqan hosulning ondin birini tapxuruwaloqan
qaoqda Harunning əwladliridin kahin boloqan birsi
ular bilən billə bolsun, Lawiylar əxu ondin bir
ülüxning yənə ondin bir ülüxini ayrip Hudaning əyigə,
uning həzinə-ambarlirioqa saklaxqa tapxursun dəp
bəlgiliduq. **39** Israillar bilən Lawiylar axliqtin, yengi
xarabtin, yengi zəytun meyidin «kətürmə hədiyə» qilip
mukəddəs jaydiki əswab-üskünilər saklinidioqan həzinə-
ambarlaroqa, yəni wəzipə ətəydioqan kahin, dərwaziwən
wə oəzəlkəxlər turidioqan jayoqa tapxuruxi kerək. Biz
Hudayminizning əyining hajətliridin hərgiz əzimizni
tartmaymiz!

11 U qaoqda həlq iqidiki əmirlər Yerusalemda
turatti; qaloqan puqralar qək taxlinix bilən
ondin biri mukəddəs xəhər Yerusalemda olturaqlixip,
qaloqan ondin toqquzi baxqa xəhərlərdə olturaqlaxti.
2 Əz ihtiyari bilən Yerusalemda olturaqlixixqa
otturioqa qikqanlaroqa bolsa, jamaət ularoqa bəht-
bərikət tilidi. **3** Yəhudiyə əlkisidin, Yerusalemoqa
makanlixip qaloqan bəg-əmirlər təwəndikidək (Israillar,
kahinlar, Lawiylar, ibadəthana hizmətkarliri wə
Sulaymanning hizmətkarlirining əwladliri Yəhudiyə
xəhərliridə, hərbiri əz təwəlikidə makanlaxqan bolsimu,
Yəhudalardin wə Binyaminlardin bəziliri Yerusalemda
makanlaxti): — Bularning iqidə, Yəhudalardin: —
Pərəzning əwladidin boloqan Uzziyaning ooqli Ataya;
Uzziya Zəkəriyaning ooqli, Zəkəriya Amariyaning ooqli,
Amariya Xəfatiyaning ooqli, Xəfatiya Mahalalelning
ooqli idi. **5** Yənə Barukning ooqli Maaseyah; Baruk
Kol-Hozəhning ooqli, Kol-Hozəh Hazayaning ooqli,
Hazaya Adayaning ooqli, Adaya Yoaribning ooqli,
Yoarib Zəkəriyaning ooqli, Zəkəriya Xilonining ooqli. **6**
Yerusalemoqa makanlaxqan barlıq Pərəz jəmətidikilər
jəmiy tət yüz atmix səkkiz kixi bolup, həmmisi əzimətlər
idi. **7** Binyaminning əwladliridin: — Məxullamning ooqli
Sallu; Məxullam Yoədning ooqli, Yoəd Pidayaning ooqli,
Pidaya Kolayaning ooqli, Kolaya Maaseyahning ooqli,
Maaseyah Itiyəlning ooqli, Itiyəl Yəxayaning ooqli. **8**
Uningoqa əgəxkənlər, Gabbay wə Sallay idi; xularoqa
munasiwətlik jəmiy tokquz yüz yigirmə səkkiz kixi idi.
9 Zikrining ooqli Yoel ularni baxquridioqan əməldar idi;
Sinuahning ooqli Yəhuda xəhərning muawin hakimi idi.
10 Kahinlardin: — Yoaribning ooqli Yədaya bilən Yakin, **11**
xundaqla Hudaning əyining bax oojidari Seraya; Seraya
Hilqiyaning ooqli, Hilqiya Məxullamning ooqli, Məxullam
Zadokning ooqli, Zadok Merayotning ooqli, Merayot
Ahitubning ooqli idi; **12** yənə uning qerindaxliridin
ibadəthanidiki hizməttə boloqanlardin jəmiy səkkiz yüz
yigirmə ikki kixi bar idi; yənə Yərohamning ooqli Adaya
bar idi; Yəroham Pelaliyaning ooqli, Pelaliya Amzining
ooqli, Amzi Zəkəriyaning ooqli, Zəkəriya Paxhurning ooqli,
Paxhur Malkiyaning ooqli idi; **13** uning qerindaxlirining
həmmisi jəmət baxliqi bolup, jəmiy ikki yüz qirik
ikki kixi idi; yənə Azarəlning ooqli Amaxsay bar idi;
Azarəl Ahzayning ooqli, Ahzay Məxillimotning ooqli,
Məxillimot Immərning ooqli idi; **14** yənə ularning
qerindaxliridin, palwan-əzimətlərdin, jəmiy bir yüz
yigirmə səkkiz kixi bar idi; Gedolimning ooqli Zabdiyəl
ularni baxquridioqan əməldar idi. **15** Lawiylardin: —
Haxxubning ooqli Xemaya bar idi; Haxxub Azrikamning
ooqli, Azrikam Haxabiyaning ooqli, Haxabiya Bunnining
ooqli idi; **16** yənə Lawiylarning qəbilə baxliqliri boloqan
Xabbitay bilən Yozabad bolup, Hudaning əyining
texidiki ixlaroqa məs'ul idi. **17** Yənə Mikaning ooqli
Mattaniya dua wakitlirida təxəkkür-rəhmətlər eytixqa
yetəkqilik qilatti; Mika Zabdining ooqli, Zabdi Asafning
ooqli idi; Bakbukiya qerindaxliri iqidə muawinlik
wəzipisini ətəytti; yənə Xammuaning ooqli Abda bar idi;
Xammua Galalning ooqli, Galal Yədutunning ooqli idi. **18**
Mukəddəs xəhərdə turuwatqan Lawiylarning həmmisi
ikki yüz səksən tət kixi idi. **19** Dərwaziwənlərdin: —
dərwazilarda kəzəttə turidioqan Akkub bilən Talmon wə
ularning qerindaxliri bar idi; ular jəmiy bir yüz yətmix
ikki kixi idi. **20** Qaloqan Israillar, kahinlar, Lawiylar
Yəhudiyə xəhərliridə, hərbiri əz mirasida makanlaxti.
21 Ibadəthanining hizmətkarliri bolsa Ofəl dəngigə
makanlaxti; ibadəthanining hizmətkarlirini Ziha bilən
Gixpa baxqurdi. **22** Yerusalemda Lawiylarni baxquroquqi
Banining ooqli Uzzi idi; Bani Haxabiyaning ooqli, Haxabiya
Mattaniyaning ooqli, Mattaniya Mikaning ooqli idi —
demək, Uzza Asafning əwladliridin, yəni Hudaning
əyidiki hizmətkə məs'ul boloqan oəzəlkəxlərdin idi. **23**
Qünki padixah ular tooqruluk yarlıq qüxürgən bolup,
oəzəlkəxlərning hər künlük ozuk-tülükini, xundaqla
ətəydioqan wəzipisini bekitkənidi. **24** Yəhudaning ooqli
Zərahning əwladliridin Məxəzabəlning ooqli Pitahiya
puqralarning barlıq ixlirida padixahning məslihətqisi
idi. **25** Yeza-qixlarqlar wə ularoqa təwə ətrapidiki jaylarda
Yəhudalardin bəziliri turatti; Kiriat-Arba wə uning
təwəsidiki yeza-kəntlərdə, Dibon wə uning təwəsidiki
yeza-kəntlərdə, Yəkabziyəl wə uning təwəsidiki yeza-
kəntlərdə, **26** xundaqla Yəxua, Moladah, Bəyt-Pələt,
27 Hazar-Xual, Bəər-Xeba wə uning təwəsidiki yeza-
kəntlərdə, **28** Ziklag, Mikona wə uning təwəsidiki yeza-
kəntlərdə, **29** Ən-Rimmon, Zorah, Yarmut, **30** Zanoah,
Adullam wə bu ikki yərgə təwə qixlaqlarda, Lakix
wə uningoqa təwə yərlərdə, Azikah wə uningoqa təwə

yeza-kəntlərdə makanlaxti; ular makanlaxkan yərlər
Bəər-Xebadin taki Hinnom jiloqisioqa kədər sozuldi.
31 Binyaminlar bolsa Geba, Mikmax, Ayja, Bəyt-əl wə
uning təwəsidiki yeza-kəntlərdə, 32 bəziliri Anatot, Nob,
Ananiya, 33 Hazor, Ramah, Gittaim, 34 Hadid, Zəboim,
Niballat, 35 Lod, Ono, xundakla Hünərwənlər jiloqisida
makanlaxkanidi. 36 Əslidə Yəhudiyəgə təyinləngən
Lawiylar kisimliridin bəziliri Binyamin kəbilisining
zeminioqa makanlaxti.

12 Xealtiyəlning ooqli Zərubbabəl wə Yəxua bilən
birliktə [sürgünlüktin] qikkan kahin wə Lawiylar
təwəndikilər: — [kahinlar] Seraya, Yərəmiya, Əzra, 2
Amariya, Malluk, Hattux, 3 Xekaniya, Rəhum, Mərəmot,
4 Iddo, Ginnitoy, Abiya, 5 Miyamin, Maadiya, Bilgah,
6 Xemaya, Yoarib, Yədaya, 7 Sallo, Amok, Hilkiya
wə Yədaya. Bular bolsa Yəxuaning künliridə kahin
boloqanlar wə ularning kerindaxlirining jəmət baxlikliri
idi. 8 Lawiylardin bolsa Yəxua, Binnuiy, Kadmiyəl,
Xərəbiya, Yəhuda, Mattaniyalar; Mattaniya wə uning
kerindaxliri təxəkkür-rəhmətlər eytixka məs'ul boldi.
9 Ularning kerindaxliri Bakbukiya bilən Unni nəwiti
boyiqə ular bilən udulmu'udul hizmättə turatti. 10
Yəxuadin Yoyakim tərəldi, Yoyakimdin Əliyaxib tərəldi,
Əliyaxibtin Yoyada tərəldi, 11 Yoyadadin Yonatan tərəldi,
Yonatandin Yaddua tərəldi. 12 Yoyakimning künliridə
kahinlardin jəmət baxliki boloqanlar munular: — Seraya
jəmətigə Meraya; Yərəmiya jəmətigə Hananiya; 13
Əzra jəmətigə Məxullam; Amariya jəmətigə Yəhohanan;
14 Meliku jəmətigə Yonatan; Xəbaniya jəmətigə
Yüsüp; 15 Harim jəmətigə Adna; Merayot jəmətigə
Həlkay; 16 Iddo jəmətigə Zəkəriya; Ginniton jəmətigə
Məxullam; 17 Abiya jəmətigə Zikri; Minyamin bilən
Moadiyalarning jəmətigə Piltay; 18 Bilgah jəmətigə
Xammua; Xemaya jəmətigə Yəhonatan; 19 Yoarib
jəmətigə Mattinay; Yədaya jəmətigə Uzzi; 20 Sallay
jəmətigə Kallay; Amok jəmətigə Ebər; 21 Hilkiya
jəmətigə Hasabiya; Yədaya jəmətigə Nətanəl. 22
Əliyaxib, Yoyada, Yohanan wə Yadduaning künliridə
Lawiylarning jəmət baxlikliri tizimlanoqan wə ohxaxla,
Pars padixahi Darius təhttiki qaoqaroqiqə kahinlarmu
tizimlinip kəlgən. 23 Jəmət baxliki boloqan Lawiylar
taki Əliyaxibning nəwrisi Yohananning waktioqiqə
təzkirinamidə tizimlinip kəlgən. 24 Lawiylarning
jəmət baxliki boloqan Hasabiya, Xərəbiya, Kadmiyəlning
ooqli Yəxualar kerindaxliri bilən udulmu'udul turup,
Hudaning adimi Dawutning əmri boyiqə nəwətlixip
mədhiyə-munajat, təxəkkür-rəhmətlər eytip turatti. 25
Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya, Məxullam, Talmon bilən
Akkublar dərwaziwənlər bolup, sepil kowukirining
ambarlioqa karaytti. 26 Bu kixilər Yozadakning nəwrisi,
Yəxuaning ooqli Yoyakimning künliridə, xuningdək waliy
Nəhəmiya bilən təwratxunas kahin Əzraning künliridə
wəzipigə təyinləngən. 27 Yerusalem sepilini [Hudaoqa]
atap tapxurux murasimi ətküzülidioqan qaoqda, jamaət
Lawiylarni turoqan hərkaysi jaylardin izdəp tepip,
ularni təxəkkür-rəhmətlər eytix, oqəzəl okux, qang,
təmbur wə qiltarlarni qelixka, huxal-huramlik bilən
atap tapxurulux murasimi ətküzüxkə Yerusalemoqa
elip kəldi. 28 Oqəzəlkəxlar Yerusalemning ətrapidiki
tüzləngliktin, Nitofatliklarning yeza-kəntliridin, 29
Bəyt-Gilgaldin, Geba bilən Azmawət etizlikliridin
yioqiloqanidi; qünki oqəzəlkəxlar Yerusalemning tət
ətrapioqa əzlirigə məhəllə-kixlaklar kuruwaloqanidi. 30
Kahinlar bilən Lawiylar əzlirini paklidi, andin həlkni
wə sepil dərwazilirini həm sepilning əzinimu paklidi.
31 Mən [Nəhəmiya] Yəhudaning əmirlirini baxlap
sepiloqa qikip, təxəkkür-həmdusana okuydioqan ikki
qong ətrət adəmni uyuxturdum, bir ətrət sepilning
ong təripidə «Təzək kowuki»oqa karap mangdi, 32
ularning arkisidin Hoxaya bilən Yəhudaning əmirlirining
yerimi mangdi; 33 yənə Azariya, Əzra, Məxullam, 34
Yəhuda, Binyamin, Xemaya, Yərəmiyamu mangdi; 35
xuningdək kahinlarning ooqulliridin bəziliri kollirioqa
kanay aloqan halda mangdi: — Ulardin Yonatanning
ooqli Zəkəriya bar idi (Yonatan Xemayaning ooqli,
Xemaya Mattaniyaning ooqli, Mattaniya Mikayaning
ooqli, Mikaya Zakkurning ooqli, Zakkur Asafning ooqli
idi). 36 Uning kerindaxliridin Xemaya, Azarəl, Milalay,
Jilalay, Maayi, Nətanəl, Yəhuda, Hananiyalar bar idi; ular
kollirioqa Hudaning adimi Dawutning sazlirini elixkanidi;
təwratxunas Əzra ularning bexida mangoqanidi. 37
Ular «Bulak kowuki»oqa kelip «Dawutning xəhiri»ning
pələmpiyigə qikip, «Dawutning ordisi»din ətüp, künqikix
tərəptiki «Su kowuki»oqa kəldi. 38 Təxəkkür-həmdusana
okuydioqan ikkinqi ətrət sol tərəp bilən mangdi, mən wə
jamaətning yerimi ularning arkidin mengip, sepil üstidə
«Humdanlar munari»din ətüp, udul «Kəng sepil»oqiqə
mengip, 39 «Əfraim kowuki», «Kona kowuk», «Belik
kowuki» üstidin ətüp, «Hananiyəl munari» wə «Yüzning
munari»din ətüp, udul «Koy kowuki»oqa kelip, andin
«Karawullar kowuki»da tohtiduk. 40 Andin təxəkkür-
həmdusana okuydioqan ikki ətrət adəm Hudaning
əyidə əz orunlirida turdi; mən bilən əməldarlarning
yerimimu xu yərdə turduk; 41 kahinlardin Eliakim,
Maaseyah, Minyamin, Migaya, Əlyoyinay, Zəkəriya
bilən Hananiyalar karnaylirini elip turuxti; 42 yənə
Maaseyah, Xemaya, Əliazar, Uzzi, Yəhohanan, Malkiya,
Elam bilən Ezərmu turuxti; oqəzəlkəxlər Yizrakiyaning
yetəkqilikidə jaranglik oqəzəl okuxti. 43 Xu küni
jamaət nahayiti qong kələmlik kurbanliklarni sundi
həm bək huxal bolup ketixti, qünki Huda ularni zor
xadlik bilən xadlanduroqanidi; ayallar bilən balilarmu
xundak xadlandi; Yerusalemdiki bu huxallik sadaliri
yirak-yirakloqa anglandi. 44 U qaoqda bir kisim
kixilər kətürmə kurbanliklar, dəsləpki pixkan hosullar
wə əxrilərni saklaydioqan həzinə-ambarloqa məs'ul
boluxka təyinləndi; hərkaysi xəhərlərdiki etizliklardin,
Təwrat kanunida kahinloqa wə Lawiyloqa berixkə
bəlgiləngən ülüxlər xu yərdə saklinatti. Qünki Yəhuda
həlki əz hizmitidə turuwatkan kahinlar bilən Lawiylardin
huxal idi. 45 [Kahinlar bilən Lawiylar], oqəzəlkəxlər bilən
dərwaziwənlərmu, əz Hudasining tapilioqan wəzipisini
wə xuningdək paklax wəzipisining hammisini Dawutning
wə uning ooqli Sulaymanning əmri boyiqə ətəytti. 46
Qünki kədimdə, Dawutning wə Asafning künliridə,
oqəzəlkəxlərgə yetəkqilik kilixka həm Hudaoqa təxəkkür-
həmdusana küylirini okuxka yetəkqilər boloqanidi. 47
Zərubbabəlning künliridə wə Nəhəmiyaning künliridə
oqəzəlkəxlərning wə dərwaziwənlərning ülüxlirini, hər
künlük təminatini pütkül Israil həlki berətti; ular

yənə Lawiylar üqün mukəddəs ḥesablanoŋan nərsilərni üləxtürüp berətti; Lawiylarmu mukəddəs ḥisablanoŋan
nərsilərdin Ḥarunning əwladlirioŋa berip turatti.

13 Xu kündə Musaning kitabi jamaət aldida okup
berildi, kitabta: Ammoniylar bilən Moabiylar
mənggü Hudaning jamaitigə kirmisun, **2** Qünki ular
Israillarni ozukluk wə su əkilip ḳarxi almay, əksiqə ularni
ḳaroŋaxḳa Balaamni yalliwaloŋan; ḥalbuki, Hudayimiz
u ḳaroŋaxlarni bəht-bərikətkə aylanduriwətkən, dəp
yeziloŋan sözlər qikti. **3** Xundak boldiki, jamaət bu ḳanun
sözlirini anglap barlik xaloŋut kixilərni iloŋap qikiriwətti.
4 Bu ixtin awwal, Hudayimizning əyining həzinisini
baxḳuruxḳa məs'ul kaḥin əliyaxib Tobiyaning tuoŋkini
bolup, **5** uningoŋa kəngri bir əyni təyyarlap bərgənidi.
Xu əydə ilgiri axlik ḥədiyələr, məstiki, ḳaqa-ḳuqa,
xuningdək Lawiylar, oŋəzəlkəxlər wə dərwaziwənlərgə
berixkə buyruloŋan axlik əxrilər, yengi xarab wə
yengi zəytun meyi, xundakla kaḥinlaroŋa ataloŋan
«kətürmə ḳurbanlik»lar saklinatti. **6** Bu wakitlarda
mən Yerusalemda əməs idim; qünki Babil padixaḥi
Artahxaxtaning ottuz ikkinqi yili mən padixaḥning
yenioŋa ḳaytip kətkənidim; bir məzgildin keyin mən yənə
padixaḥtin ruhsət elip **7** Yerusalemoŋa ḳaytip barsam,
əliyaxibning Hudaning əyidiki ḥoylilarda Tobiyaoŋa
əy ḥazirlap bərgənlikidək rəzil ixni ukṭum. **8** Bu ix
meni ḳattik azablidi, mən Tobiyaning əyidiki barlik
əy jaḥazlirini ḳoymay talaoŋa taxlatḳuziwəttim. **9**
Mən yənə əmr kilip, u əylərni paklatḳuzup, andin
Hudaning əyidiki ḳaqa-ḳuqa, axlik ḥədiyələr bilən
məstikni u yərgə əkirgüzüp ḳoydum. **10** Mən yənə
həklərning Lawiylarning elixḳa tegixlik ülüxlirini
bərmigənlikini, ḥətta wəzipigə ḳoyuloŋan Lawiylar
bilən oŋəzəlkəxlərning ḥərbirining əz yər-etizlikioŋa
ḳeqip kətkənlikini baykidim; **11** xunga mən əməldarlar
bilən sokuxup, ularni əyibləp: — Nemixḳa Hudaning
əyi xundak taxliwetildi?! — dəp, [Lawiylarni] yioŋip
ularni ilgiriki ornioŋa yengiwaxtin turoŋuzdum. **12**
Andin barlik Yəḥudiyə həlki axlik əxrisini, yengi
xarab wə yengi zəytun meyini həzinə-ambarlirioŋa
elip kelip tapxurdi. **13** Mən həzinə-ambarlaroŋa məs'ul
boluxḳa həziniqi-ambarqilarni təyinlidim; ular kaḥin
Xələmiya, təwratxunas Zadok bilən Lawiylardin boloŋan
Pidaya idi; ularning ḳol astida Mattaniyaning nəwrisi,
Zakkurning ooŋli Ḥanan bar idi; qünki bularning ḥəmmisi
sadik, ixənqlik dəp ḥesablinatti; ularning wəzipisi
ḳerindaxlirioŋa tegixlik ülüxlərni üləxtürüp berix idi.
14 — «Aḥ Hudayim, muxu ix yüzisidin meni yad
əyligəysən, Hudayimning əyi wə uningoŋa ait hizmətlər
üqün kərsətkən meḥrimni əqürüwətmigəysən!» **15**
Xu künlərdimu mən Yəḥudiyədə bəzilərning xabat
künlirida xarab kəlqəklirini qəyləwatḳinini, ənqilərni
baoŋlap, bularni wə xuningdək xarab, üzüm, ənjür wə
ḥərhil yüklərni exəklərgə artip, toxup yürgənlikini
kərdüm; ular bularni Yerusalemoŋa xabat künidə elip
kirdi; ularning muxu ax-tülüklərni setip yürgən küni
mən ularni guwaḥlik berip agaḥlandurup ḳoydum.
16 Yənə Yəḥudiyədə turuwatḳan bəzi Turluklar
belik wə ḥərhil mal-tawarlarni toxup kelip xabat
küni Yəḥudiyəliklərgə satidikən, yənə kelip bularni
Yerusalemda satidikən! **17** Xu səwəbtin mən Yəḥudiyə
əmirliri bilən sokuxup, ularni əyibləp: — Silərning xabat
künini buloŋap, rəzil ix kiloŋininglar nemisi? **18** Ilgiri
ata-bowanglar ohxax ixni kiloŋan əməsmu, xuning bilən
Hudayimiz bizning beximizoŋa wə bu xəḥərgə ḥazirki
bu balayi'apətni yaoŋduroŋan əməsmu? Əmdi silər xabat
künini buloŋap, Israilning bexioŋa Hudaning oŋəzipini
tehimu yaoŋduridioŋan boldunglar, dedim. **19** Xunga,
xundak boldiki, xabat künidin ilgiri, gugum sayisi
Yerusalem ḳowukliriola qüxkən wakṭida, mən xəḥər
ḳowukirini etixni buyrudum wə xuningdək xabat küni
ətüp kətküqə ḳowukularni aqmaslik tooŋrisida buyruk
qüxürdum. Mən yənə ḥeqḳandak yükning toxulup
ḳowukardin kirgüzülməsliki üqün hizmətkarlirimning
bəzilirini xəḥər ḳowukirioola kəzətqi kilip turoŋuzup
ḳoydum. **20** Xundak bolsimu sodigərlər wə ḥərhil
mal-tawar satidioŋanlar bir-ikki ḳetim Yerusalemning
sirtida tünidi. **21** Mən ularni agaḥlandurup: — Silər
nemixḳa sepilning aldida tünəysilər? Yənə xundak
kilidioŋan bolsanglar, mən üstünglaroola ḳol salimən,
dewidim, ular xuningdin baxlap xabat künidə kəlmidi.
22 Andin xabat künining mukəddəslikini sakḳlax üqün,
mən Lawiylaroola: — Əzünglarni paklanglar; andin kelip
sepil dərwazilirini bekinglar, dedim. — «I Hudayim,
muxu ix yüzisidinmu meni yad əyligəysən, Əzüngning
zor əzgərməs muḥəbbiting bilən meni ayioŋaysən!»
23 Xu künlərdə mən yənə Axdod, Ammon wə Moab
kizlirini hotunlukḳa aloŋan bəzi Yəḥudalarni baykidim.
24 Ularning pərzəntlirining yerimi Axdodqə səzləydikən
(wə yaki yukiriki əllərning birining tilida səzləydioŋan)
wə Yəḥudiy tilida xəzliyəlməydikən. **25** Mən ularni
[sokuxup] əyiblidim, ularni ḳaroŋidim, bir nəqqisini urup
qaq-sakallirini yuldum, Hudaning nami bilən ḳəsəm
iqküzüp: — Silərning kizliringlarni ularning ooŋlulirioola
bərməysilər, ooŋulliringlaroŋimu, əzünglaroŋimu ulardin
kiz almaysilər! **26** Israil padixaḥi Sulayman muxundak
ixlarda gunaḥ sadir kiloŋan əməsmu? Nuroŋun əllər
arisida uningoŋa ohxax ḥeqḳandak padixaḥ yok idi; u
əz Hudasi təripidin səyülgən, Huda uni pütkül Israil
üstigə padixaḥ kilip tikligən bolsimu, lekin ḥətta unimu
yat əllik ayallar azdurup gunaḥḳa patḳuzoŋan. **27**
Əmdi silərning gepinglaroola kirip bundak qong rəzillik
kilip, yat əllik kizlarni elip Hudayimizoola wapasizlik
kilimizmu? — dedim. **28** Bax kaḥin əliyaxibning nəwrisi,
Yoyadaning ooŋulliridin biri Ḥoronluk Sanballatning
küy'ooŋli idi; mən uni yenimdin ḳooŋliwəttim. **29** —
«I Hudayim, Sən ularni yadingda tutḳaysən, qünki
ular kaḥinlikḳa daoŋ təgkügüqilər, kaḥinlik ḥəm
Lawiylaroola təwə əḥdinimu buloŋioŋuqilardur!». **30**
Xuning bilən mən ularni yat əlliklərning buloŋaxliridin
neri kilip paklandurdum wə kaḥinlar bilən Lawiylarning
wəzipilirinimu [yengiwaxtin] bəlgiləp, ḥərkimni əzining
ixioola igə kildim. **31** Mən yənə əz wakṭida otun-yaoŋaq
elip kelinixi wə dəsləpki ḥosulni yətküzüp turuxḳimu
adəm orunlaxturdum. «Aḥ Hudayim, meni yadingda
tutup, manga xapaət kərsətkəysən!».

Əstər

1 Aһaxwerox (Һindistandin Һəbəxistanoŋiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkigə һəkümranlik kiloŋan Aһaxwerox)ning təhttiki künliridə xundak bir wəkə boldi: — **2** Xu künlərdə, u padixaһ Aһaxwerox Xuxan kəl'əsidiki xaһanə təhtidə olturoŋinida, **3** u səltənət sürüp üqinqi yili barlik əmirliri wə bəg-һakimliriona ziyapət bərdi; Pars wə Medianing koxuni, xuningdək һərkaysi əlkilərning esilzadiliri wə bəglirining һəmmisi uning һuzurioŋa һazir boldi. **4** U səltənitining baylikining xanu-xəwkiti wə һəywitining katta julasini kəp künlər, yəni bir yüz səksən kün kərgəzmə kildi. **5** Bu künlər ətüp kətkəndin keyin padixaһ yənə Xuxan kəl'əsidiki barlik һəlkkə qong-kiqik deməy, ordining qarbeoŋidiki һoylida yəttə kün ziyapət bərdi. **6** U yər ak wə kək kəndir yiptin tokuloŋan pərdilər bilən bezəlgən bolup, bu pərdilər mərmər tax tüwrüklərgə bekitilgən kümüx һalkilaroŋa ak rənglik kəndir yip wə səsün yungluk xoynilar bilən esiloŋanidi; ak kaxtax wə ak mərmər taxlar, sədəp wə kara mərmər taxlar yatkuzuloŋan məydan üstigə altun-kümüxtin yasaloŋan diwanlar koyuloŋanidi. **7** Iqimliklər altun jamlarda tutup iqilətti; jamlar bir-birigə ohximaytti; xaһanə məy-xarablar padixaһning səltənitigə yarixa mol idi. **8** Xarab iqix kaidisi boyiqə, zorlaxka ruhsət kilinmaytti; qünki padixaһ ordidiki barlik oŋojidarlaroŋa, һərkimning iqixi əz haһixi boyiqə bolsun, dəp bekitip bərgənidi. **9** Hanix Waxtimu padixaһ Aһaxweroxning ordisida ayallar üqün ziyapət bərdi. **10** Yəttinqi küni Aһaxwerox padixaһ xarabtin kəypi qaoŋ boloŋinida, aldida hizmitidə turoŋan Məһuman, Bizta, Һarbona, Bigta, Abagta, Zetar, Karkas degən yəttə һərəm'aoŋisini **11** hanix Waxtining pukralar wə əmirlərning aldida güzəllikini kərsətsun dəp, uni hanixlik tajini kiyip kelixkə qarkiroŋili əwətti; qünki u tolimu qiraylik idi. **12** Lekin һərəm'aoŋiliri hanix Waxtioŋa padixaһning əmrini yətküzgəndə, u kelixni rət kildi; xuning bilən padixaһ intayin oŋəzəplinip, uning kəһri ərlidi. **13** Xu wakitlarda padixaһning ixliri tooŋruluk kanun-əһkamlarni pixxik bilgənlərdin məsliһət sorax aditi bar idi; xunga padixaһ wəziyətni pixxik qüxinidioŋan danixmənlərdin soridi **14** (u qaoŋda danixmənlərdin uning yenida Karxina, Xetar, Admata, Tarxix, Mərəs, Marsena, Məmukan katarlik yəttə Pars bilən Medianing əmirliri bar idi; ular daim padixaһ bilən kərüxüp turatti, padixaһlikta ular aldinki katarda turatti). **15** Padixaһ ulardin: — Hanix Waxti mənki padixaһ Aһaxweroxning һərəm'aoŋilar arkilik yətküzgən əmrim boyiqə ix kilmioŋini üqün uni kanun boyiqə kandak bir tərəp kilix kerək? — dəp soridi. **16** Məmukan padixaһ wə əmirlərning aldida jawap berip: — Hanix Waxti aliylirining zitioŋa tegipla kalmay, bəlki padixaһimiz Aһaxweroxning һərkaysi əlkiliridiki barlik əmirlər wə barlik pukralarningmu zitioŋa təgdi. **17** Qünki hanixning xu kiloŋini barlik ayallarning kulikioŋa yətsə, ular «Padixaһ Aһaxwerox: «Hanixi Waxtini yenimoŋa elip kelinglar» dəp əmr kilsa, u kəlməptu!» dəp əz ərlirini mənsitməydioŋan kilip koyidu. **18** Pars wə Mediadiki məlikə-hanimlar hanixning bu ixini anglap, bügünla padixaһning barlik bəg-əmirlirigə xuningoŋa ohxax dəydioŋan bolidu, xuning bilən mənsitməslik wə hapilik üzülməydu. **19** Padixaһimoŋa muwapik kərünsə, aliyliridin mundak bir yarlik qüxürülsun, xuningdək u Parslar wə Medialarning mənggü əzgərtilməydioŋan kanun-bəlgilimiliri iqigə pütülgəyki, Waxti ikkinqi padixaһ Aһaxweroxning һuzurioŋa kəlmigəy; uning hanixlik mərtiwisi uningdin yahxi birsigə berilgəy. **20** Aliylirining jakarlioŋan yarliki pütün səltənitigə yetip anglanoŋan һaman (uning səltənitining zemini bipayan bolsimu), ayallarning һərbiri əz erigə, məyli qong bolsun kiqik bolsun ularoŋa һərmət kilidioŋan bolidu, — dedi. **21** Məmukanning bu gepi padixaһ bilən əmirlirini hux kildi; padixaһ uning gepi boyiqə ix kərdi. **22** U padixaһning barlik əlkilirigə, һərbir əlgigə əz yeziki bilən, һərkaysi əl-millətkə əz tili bilən hətlərni əwətip: «Һərbir ər kixi əz ailisi iqidə hojayin bolsun, xundakla əz ana tili bilən səzlisun» degən əmrni qüxürdi.

2 Bu ixlar ətüp, padixaһ Aһaxweroxning oŋəzipi besiloŋanda, u Waxtini seoŋinip, uning kiloŋinini һəm uning üstidin kikiriloŋan yarliki һəkkidə əsləp oylinip kaldi. **2** Xu səwəbtin padixaһning hizmitidə turoŋan oŋojidarlar uningoŋa: — Aliyliri üqün saһibjamal yax kizlarni izdəp tepip kəltürgəyla; **3** aliyliri padixaһlikidiki һərkaysi əlkilərdə barlik güzəl kizlarni yioŋip, Xuxan kəl'əsidiki һərəmsarayoŋa kəltürüxkə əməldarlarni təyingəyla; kizlar ordidiki kiz-ayallaroŋa məs'ul boloŋan һərəm'aoŋisi Һegayning kolioŋa tapxuruloŋay; ularoŋa kerəklik upa-əngliklər təminləngəy. **4** Aliylirini səyündürgən kiz Waxtining ornini besip hanix bolsun, dedi. Bu gəp padixaһni hux kildi wə u xundak kildi. **5** Xuxan kəl'əsidə Binyamin kəbilisidin, Kixning əwrisi, Ximəyning nəwrisi, Yairning ooŋli Mordikay isimlik bir Yəһudiy bar idi **6** (Kix bolsa Babil padixaһi Nebokadnəsar Yəһuda padixaһi Yəkoniyaһ bilən bir top kixilərni tutkun kilip Yerusalemdin əkətkəndə, ular bilən billə əsir kilinip ketilgənidi). **7** Mordikay əzining taoŋisining kizi Һadassaһni (yəni Əstər) bekip qong kiloŋanidi, qünki uning ata-anisi yok idi. Bu kiz güzəl, təki-turki kelixkən idi; ata-anisi əlüp kətkən boloŋaqka Mordikay uni əz kizi katarida bekip qong kiloŋanidi. **8** Padixaһning əmri wə yarliki jakarlanoŋandin keyin nuroŋun kizlar Xuxan kəl'əsigə kəltürülüp Һegayning kolioŋa tapxuruldi; xundak boldiki, əstərmu ordioŋa kəltürülüp ordidiki kiz-ayallaroŋa məs'ul boloŋan Һegayning kolioŋa tapxuruldi. **9** Əstər Һegayoŋa yakkan bolup, u uningoŋa iltipat kərsətti; u tezla uningoŋa upa-ənglik wə tegixlik yeməkliklərni təminlidi һəm ordidin uningoŋa tallanoŋan yəttə kenizəkni bərdi; andin uni kenizəkliri bilən һərəmsarayning əng esil jayidin orun bərdi. **10** Əstər əzining milliti wə tegi-təktini һeqkimgə eytmidi, qünki Mordikay uningoŋa buni axkarilimaslikni tapilioŋanidi. **11** Mordikay Əstərning һal-əһwalidin həwər tepix wə uningoŋa kandak muamilə kilinidioŋanlikini bilix üqün, һərküni һərəmsarayning һoylisi aldida aylinip yürətti. **12** Kizlaroŋa ait rəsmiyət boyiqə, һərbir kizning ordioŋa kirip padixaһ Aһaxwerox bilən billə bolux nəwitidin awwal, on ikki ay bədinini tazilixi kerək idi, qünki kizlarning «tazilinix künliri» mundak yol bilən ada kilinatti: — altə ay murməkki meyi bilən, altə ay ətir-ənglik wə xundakla kizlarning bədinini pakizaydioŋan

baxḳa buyumlar bilən pərdaz ḳilinixi kerək idi. **13** Ḳiz padixaḥning ḥuzurioɣa kiridioɣan qaoɣda mundaḳ ḳaidə bar idi: — Ordioɣa kirgəndə uning nemə təlipi bolsa, xular ḥərəmsaraydin uningoɣa berilətti. **14** Ḳiz ahximi kirip ketip, ətisi ətigəndə ḳaytip qikḳanda ḥərəmsarayning «ikkinqi bəlüm»igə ḳayturulup, toḳal-kenizəklərgə məs'ul boloɣan padixaḥning ḥərəm'aoɣisi Xaaxoɣazning ḳolioɣa tapxurulatti; padixaḥ u ḳizoɣa amraḳ bolup ḳelip, ismini atap qaḳirmioɣuqə, u ikkinqi ordioɣa kirip padixaḥ bilən billə bolmaytti. **15** Mordikayning taoɣisi Abihailning ḳizi əstər, yəni Mordikay əz ḳizi ḳilip beḳiwaloɣan ḳizning padixaḥ bilən billə boluxḳa kirix nəwiti kəlgəndə, u ḳizlaroɣa məs'ul boloɣan padixaḥning ḥərəm'aoɣisi Ḥegay əzigə təyyarlap bərgən nərsilərdin baxḳa ḥeqnərsini tələp ḳilmidi. Əstərni kərgənlərning ḥəmmisi uni yaḳturup ḳalatti. **16** Padixaḥ Aḥaxwerox səltənət sürüp yəttinqi yilining oninqi eyioɣa, yəni Təbət eyioɣa kəlgəndə, Əstər uning bilən billə boluxḳa xaḥanə ordioɣa baxlap kirildi. **17** Padixaḥ Əstərni baxḳa barliḳ ḳizlardin yahxi kərüp ḳaloɣaqḳa, xundaḳla Əstər uning iltipati ḥəm amraḳliḳioɣa erixkən boloɣaqḳa, padixaḥ hanix tajini uning bexioɣa kiydürüp, uni Waxtining ornioɣa hanix ḳilip tiklidi. **18** Andin padixaḥ əzining barliḳ əmirliri wə bəg-ḥakimlirioɣa Əstərning izzət-ḥərmiti üqün katta ziyapət bərdi; u yənə ḥərḳaysi əlkilərgə baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qiḳardi ḥəmdə xaḥanə bayliḳliridin sehiylik bilən in'amlarni bərdi. **19** Ikkinqi ḳetim ḳizlar xundaḳ yioɣiloɣan waḳitta Mordikayning orda dərwazisida olturidioɣan orni bar boloɣanidi **20** (Əstər Mordikayning tapilioɣini boyiqə, əzining milliti wə tegi-təktini yənila baxḳilaroɣa eytmioɣanidi; qünki Əstər Mordikayning gepini ilgiri baḳḳan waḳtida anglioɣandək anglaytti). **21** U künlərdə, Mordikay orda dərwazisidiki ornida olturoɣan waḳtida, padixaḥning Bigtan wə Tərəx degən ikki dərwaziwən ḥərəm'aoɣisi padixaḥ Aḥaxweroxḳa oɣəzəplinip, uningoɣa ḳol selixni ḳəstləwatḳanidi. **22** Bu suyiḳəstni Mordikay sezip ḳelip, uni hanix Əstərgə eytti; Əstər bu ixni Mordikayning namida padixaḥḳa səzləp bərdi. **23** Bu ix sürüxtə ḳiliniwidi, rast bolup qiḳti wə u ikkisi daroɣa esildi. Bu wəḳə padixaḥning kəz aldida tarih-təzkirə kitabida pütüldi.

3 Bu ixlardin keyin padixaḥ Aḥaxwerox Agagiylardin boloɣan Ḥammidataning ooɣli Ḥamanning mənsipini əstürdi; padixaḥ uning ornini əstürüp, əzi bilən billə ixləydioɣan barliḳ əmirlərningkidin yuḳiri ḳildi. **2** Padixaḥ uning ḥəḳḳidə əmr ḳiloɣaqḳa, orda dərwazisida turoɣan padixaḥning barliḳ əməldarliri Ḥamanning aldida təzim ḳilip bax uratti; lekin Mordikay bolsa Ḥamanoɣa nə təzim ḳilmidi, nə bax urmidi. **3** Orda dərwazisida turoɣan padixaḥning hizmətkarliri Mordikaydin: — Sili nemixḳa padixaḥning əmrigə hilapliḳ ḳilidila? — dəp soraytti. **4** Xundaḳ boldiki, ular ḥər küni nəsiḥət ḳilixḳan bolsimu, u ḳulaḳ salmioɣandin keyin, ular: — Ḳeni, Mordikayning ḳiloɣan bu ixioɣa yol ḳoyulamdu-yoḳ, bir kərəyliqu, dəp buni Ḥamanoɣa eytti; qünki u ularoɣa əzining Yəḥudiy ikənlikini eytḳanidi. **5** Ḥaman Mordikayning əzigə bax urup təzim ḳilmioɣanliḳini kərüp ḳattiḳ oɣəzəpləndi. **6** Lekin u «Mordikayning üstigə ḳol selixni kiqikkinə bir ix» dəp ḥesablidi; qünki ular Mordikayning millitini uningoɣa dəp ḳoyoɣanidi; xunga Ḥaman Aḥaxweroxning pütkül padixaḥliḳidiki Yəḥudiylarni, yəni Mordikayning həlḳini biraḳla yoḳitix yolini izdəp yürdi. **7** Padixaḥ Aḥaxweroxning on ikkinqi yili birinqi ayda, yəni Nisan eyida, birsi Ḥamanning aldida [ḳutluḳ] ay-künni bekitix üqün ḥər kün, ḥər ay boyiqə «pur», yəni qək taxliwidi, on ikkinqi ayoɣa, yəni «Adar eyi»oɣa qiḳti. **8** Ḥaman padixaḥ Aḥaxweroxḳa: — Padixaḥliḳlirining ḥərḳaysi əlkiliridiki əl-millətlər arisida qeqilip yaxawatḳan bir həlḳ bar; ularning ḳanun-bəlgilimiliri baxḳa həlḳlərningkigə ohximaydu, ular aliylirining ḳanun-bəlgilimilirigimu boysunmaydu; xunga ularning yaxixioɣa yol ḳoyux aliylirioɣa ḥeq payda yətküzməydu. **9** Əgər padixaḥimoɣa layiḳ kərünsə, ularni yoḳitix tooɣruluḳ yarliḳ pütüp qüxürgəyla; mana mən əz yenimdin on ming talant kümüxni aliylirining həziniliri gə selix üqün padixaḥliḳning ixlirini baxḳuridioɣan hadimlarning ḳolioɣa tapxurimən, dedi. **10** Xuning bilən padixaḥ əzining barmiḳidin üzükni siyrip qiḳirip, Yəḥudiylarning rəḳibi, Agagiy Ḥammidataning ooɣli Ḥamanoɣa berip: **11** — Xu kümüxlərni əzünggə in'am ḳildim, u həlḳnimu sanga tapxurdum, ularni ḳandaḳ ḳilixni halisang, xundaḳ ḳil! — dedi. **12** Andin birinqi ayning on üqinqi küni padixaḥning mirziliri qaḳirilip, yarliḳ Ḥamanning barliḳ tapilioɣini boyiqə pütüldi; u ḥərḳaysi əlkilərgə əz yeziḳida, ḥərḳaysi əl-millətkə əz tilida yazdurulup, ḥərbir əlkilərning waliylirioɣa, ḥərbir əl-millətning əmirlirigə əwətildi; yarliḳ padixaḥ Aḥaxweroxning namida pütülgən bolup, uning üzük məḥüri bilən peqətləndi. **13** Yarliḳ məktupliri qaparmənlərning ḳoli bilən padixaḥliḳning ḥərḳaysi əlkilirigə yətküzüldi; uningda bir kün iqidə — On ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni ḳeri-yax, balilar wə ayallar deməy, barliḳ Yəḥudiylarni ḳoymay ḳirip, əltürüp, nəsli ḳurutuwetilsun, ularning mal-mülki olja ḳilinsun, deyilgənidi. **14** Xu yarliḳ ḥərbir əlkidə jakarlinix üqün, xundaḳla xu küni ḥərbir həlḳ xundaḳ ḳilixḳa təyyar bolup turuxi üqün, məktupning kəqürmə nushiliri ḥərbir əl-millətkə elan ḳilinmaḳqi boldi. **15** Qaparmənlər padixaḥning əmri boyiqə dərḥal yoloɣa qiḳti; yarliḳ Xuxan ḳəl'əsining əzidimu elan ḳilindi. Bu qaoɣda padixaḥ Ḥaman bilən xarab iqixkə olturoɣanidi. Lekin Xuxan xəḥiridikilər dəkkə-dükkigə qəmüp ketixti.

4 Mordikay boluwatḳan ixlardin həwər tapḳandin keyin eginlirini yirtip, üstigə bəz artip, wə usti-bexioɣa kül qeqip, xəḥərning otturisioɣa qiḳip naḥayiti ḳattiḳ wə ələmlik pəryad kətürdi. **2** U orda dərwazisi aldioɣa kelip tohtap ḳaldi; qünki boz yepinoɣan ḥərḳandaḳ adəmning orda dərwazisidin kirixigə ruhsət yoḳ idi. **3** Padixaḥning əmri wə yarliḳi yətküzülgən ḥərḳaysi əlkilərdə Yəḥudiylar arisida ḳattiḳ nalə-pəryad kətürüldi; ular roza tutup, kəz yexi ḳilip, yioɣa-zar ḳildi; nuroɣun kixilər boz yepinip küldə eoɣinap yetixti. **4** Əstərning hizmitidə boloɣan dedəkliri wə ḥərəm'aoɣiliri bu ixni uningoɣa eytiwidi, hanixning kəngli intayin eoɣir boldi; Mordikayning bozni taxlap, kiyiwelixioɣa kiyim-keqək qiḳartip bərdi, lekin Mordikay ḳobul ḳilmidi. **5** Xuning bilən Əstər əzining hizmitidə boluxḳa padixaḥ

təyinləp əwətkən ḥərəm'aoŋiliridin Ḥatak isimlik birini qakirip, uni Mordikayning kexioŋa berip, bu ixning zadi kandak ix ikənlikini, nemə səwəbtin boluwatkanlikini ting-tinglap kelixkə əwətti. **6** Xuning bilən Ḥatak orda dərwazisi aldidiki məydanoŋa kelip Mordikay bilən kərüxti. **7** Mordikay bexioŋa kəlgən ḥəmmə ixni, Ḥaman Yəḥudiylarning nəslini kurutuwetix üqün padixaḥning həzinilirigə tapxuruxka wədə kiloŋan kümüxning sanini kaldurmay eytip bərdi. **8** Mordikay yənə Ḥatakka Xuxanda jakarlanoŋan, Yəḥudiylarni yokitix tooŋrisidiki yarlikning kəqürmisini əstərning kərüp bekixioŋa yətküzüp berixkə tapxurdi ḥəmdə uningoŋa əstərgə əḥwalni qüxəndürüp, ordioŋa kirip padixaḥ bilən kərüxüp əz həlki üqün padixaḥtin ətünüp iltija kilip bekixka ündəxni tapilidi. **9** Ḥatak kaytip kelip Mordikayning gəplirini əstərgə yətküzdi. **10** Əstər Ḥatakka Mordikayoŋa eytidioŋan gəplərni tapxurup, uni Mordikayning yenioŋa yənə əwətti: — **11** «Padixaḥning barlik hizmətkarliri wə ḥərkaysi əlkə həlkliri, məyli ər bolsun ayal bolsun, qakirtilmay turup iqki ḥoylioŋa, padixaḥning ḥuzurioŋa əz məyliqə kirsə, padixaḥ uningoŋa iltipat kərsitip altun ḥasisini tənglap əlümdim kəqürüm kilmisa, undakta u kixigə nisbətən bexioŋa qüxidioŋan birla kanun-bəlgilimə bardur: — u əlüm jazasini tartidu. Ḥazir mening padixaḥ bilən kərüxüxkə qakirtilmioŋinimoŋa ottuz kün boldi». **12** Əstərning səzliri Mordikayoŋa yətküzülüwidi, **13** Mordikay munu gəplərni əstərgə yətküzüxni ḥawalə kildi: — «Sən kənglüngdə mən ordida yaxawatimən, xunga barlik baxka Yəḥudiylardin bihətər bolup kutulimən, dəp hiyal əylimə. **14** Əgər bu qaoŋda sən jim turuwalsang, Yəḥudiylaroŋa baxka tərəptin mədət wə nijat qikixi mumkin; lekin u qaoŋda sən əz ata jəməting bilən koxulup yokitilisən. Kim bilsun, sening hanixlik mərtiwisigə erixkining dəl bügünki muxundak pəyt üqün boloŋanmu?». **15** Əstər Mordikayoŋa mundak dəp jawab kayturdi: — **16** «Sən berip, Xuxandiki barlik Yəḥudiylarni yioŋkin; mening üqün roza tutup, üq keqə-kündüz ḥeq yemənglar, ḥeq iqmənglar; mən ḥəm dedəklirimmu xundak roza tutimiz. Andin keyin mən kanunoŋa hilaplik kilip padixaḥning ḥuzurioŋa kirimən, manga əlüm kəlsə, ələy!». **17** Xuning bilən Mordikay u yərdin ketip, Əstərning tapilioŋinidək kildi.

5 Üqinqi küni Əstər xaḥanə kiyimlirini kiyip, ordining iqkiriki ḥoylisioŋa kirip, padixaḥning əylirining udulida turdi; padixaḥ bolsa əz xaḥanə əyidiki təhtidə, əydin dərwazioŋa karap olturatti. **2** Padixaḥ hanix Əstərning ḥoylida turoŋinini kərdi; hanix uning nəziridə iltipat tapkaq, u kolidiki altun ḥasisini uningoŋa tənglidi. Əstər aldioŋa kelip xaḥanə ḥasining uqioŋa kolini təgküzdi. **3** Padixaḥ uningdin: — I hanixim Əstər, birər ixing barmidi? Nemə təliping bar? Ḥətta padixaḥlikimning yerimini tələp kilsangmu xu sanga berilidu, dedi. **4** — Əgər aliylirioŋa layik kərünsə, padixaḥimning Ḥamanni elip əzlirigə təyyarlioŋan ziyapitimgə dahil bolup kədəm təxrip kilixlirini ətünimən, — dedi Əstər. **5** Padixaḥ: — Tez berip Ḥamanni kiqkirip kelinglar, Əstərning deginidək kilinsun, — dedi. Xuning bilən padixaḥ Ḥamanni elip Əstər təyyarlioŋan ziyapətkə bardi. **6** Dastihan üstidə xarab iqiliwatkanda padixaḥ Əstərgə: — Nemə təliping bar? U sanga berilidu; nemə iltijaying bar? Ḥətta padixaḥlikimning yerimini tələp kilsangmu xundak kilinidu, dedi. **7** Əstər uningoŋa jawab berip: — Mening təlipim wə iltijayim bolsa, — **8** Mubada mən aliylirining nəziridə iltipatka erixkən bolsam, xundakla padixaḥimoŋa mening təlimni ijabət kilix ḥəm iltijayimni orundax muwapik kərünsə, aliylirining Ḥamanni birgə elip ətə silərgə təyyarlaydioŋan ziyapitimgə yənə bir ketim dahil boluxlirini ətünimən; ətə mən qokum padixaḥimning əmri boyiqə ix kilimən, — dedi. **9** Xu küni Ḥaman kənglidə yayrap, huxal-huram kaytip qikti; lekin Mordikayning orda dərwazisida uning aldida nə ornidin kopmay nə midirlimay olturoŋanlikini kərgəndə, kəngli uningoŋa kattik kəḥr-oŋəzəpkə toldi. **10** Lekin Ḥaman oŋəzipini besiwelip, əyigə kəldi-də, dost-aoŋinilirini wə hotuni Zərəxni qakirtip, **11** əzining baylikirining xan-xəripi, pərzəntlirining kəplüki, xundakla padixaḥning əzini kandak əstürüp barlik ḥərmət-izzətkə sazawər kiloŋanliki, əzini kandak kilip padixaḥning ḥəmmə əmirliri wə əməldarliridin üstün mərtiwigə igə kiloŋanliki tooŋrisida bir-birləp səzləp kətti. **12** Ḥaman yənə: — Silərgə desəm, hanix Əstər meningdin baxka meḥman qillimay, pəkət padixaḥ bilən ikkimiznila əzi təyyarlioŋan ziyapətkə qillioŋanidi, ətimu meni padixaḥ bilən billə əzi [təyyarləydioŋan ziyapətkə] qillidi. **13** Xuoŋinisi, orda dərwazisida olturoŋan ḥeliki Mordikay degən Yəḥudiyni kərginimdə, bularning ḥəmmisi manga tolimu mənisiz tuyulidu, dedi. **14** Andin ayali Zərəx wə barlik dost-aoŋiniliri uningoŋa jawab berip: — Əllik gəz egizliktiki dardin birni təyyarlap, ətə ətigəndə padixaḥtin Mordikayni daroŋa esixni tələp kilsila bolmidimu, xuningdin keyin huxal yayrioŋan ḥalda padixaḥ bilən billə ziyapətkə baridila, deyixti. Bu gəp Ḥamanni hux kiliwətti, xuning bilən u dar yasitip koydi.

6 Xu küni keqisi padixaḥning uykusi kəqip, tarih-təzkirinamini əkəldürdi wə bular uning aldida okup berildi. **2** Bir yərdə: «Padixaḥning Bigtana, Tərəx dəydioŋan orda dərwazisini bakidioŋan ikki ḥərəm'aoŋisi bar idi, ular padixaḥ Aḥaxweroxka kol selixka kəstligəndə, Mordikay bu ixni pax kilip həwər yətküzgən, dəp pütülgənidi. **3** Padixaḥ: — Bu ix üqün Mordikayoŋa kandak nam-xəḥrət wə izzət-ikram nail kilindi? — dəp soridi. — U ḥeq nemigə erixmidi, — dəp jawap berixti padixaḥning yenidiki hizməttə boloŋan oŋulamliri. **4** — Orda ḥoylisida kim bar? — dəp soridi padixaḥ. Bu qaoŋda Ḥaman padixaḥtin Mordikayni əzi təyyarlap koyoŋan daroŋa esixni tələp kiloŋili kelip, ordining taxkiriki ḥoylisioŋa kirgənidi. **5** — Mana, Ḥaman ḥoylida turidu, — deyixti padixaḥning oŋulamliri uningoŋa. — Kirsun, — dedi padixaḥ. **6** Ḥaman kiriwidi, padixaḥ uningdin: — Padixaḥ izzət-ḥərmitini kilixni yahxi kərgən kixigə nemə ixlarni kilixi kerək? — dəp soriwidi, Ḥaman kənglidə: «Padixaḥ izzət-ḥərmitini kilixni yahxi kərgən kixi meningdin baxka yənə kim bolatti?» — dəp oylidi-də **7** padixaḥka: — Padixaḥ izzət-ḥərmitini kilixni yahxi kərgən kixigə **8** padixaḥim daim kiyidioŋan xaḥanə kiyim-keqək wə daim minidioŋan aroŋimak, yəni bexioŋa xaḥanə taj-bəlgə takaloŋan aroŋimak elip kelinip, **9** xaḥanə kiyim bilən

aroɣimaḳni padixaḥning əng muḥtərəm əmirliridin birigə tutḳuzsun, u kiyimni padixaḥim izzət-ḥərmitini ḳilixni yahxi kərgən kixigə kiygüzüp wə uni aroɣimaḳḳa mindürüp xəḥər məydan-koqilirini aylandursun wə uning aldida: «Ḳaranglar! Padixaḥ izzət-ḥərmitini ḳilixni yahxi kərgən kixigə muxundaḳ muamilə ḳilinidu!» dəp jakarlap mangsun, — dedi. **10** Xuning bilən padixaḥ Ḥamanoɣa: — Tez berip deginingdək xaḥanə kiyim bilən aroɣimaḳni əpkəl, orda dərwazisining aldida olturoɣan awu Yəḥudiy Mordikayoɣa dəl səzüngdək ḳiloɣin; sening degənliringning birərsimu kəm bolup ḳalmisun! — dedi. **11** Xundaḳ ḳilip Ḥaman xaḥanə kiyim bilən aroɣimaḳni əkelip, aldi bilən Mordikayoɣa xaḥanə kiyimni kiygüzdi, andin uni aroɣimaḳḳa mindürüp, xəḥər məydan-koqilirini aylandurdi wə uning aldida: — «Mana, padixaḥ izzət-ḥərmitini ḳilixni yahxi kərgən kixigə muxundaḳ muamilə ḳilinidu!» dəp jakarlap mangdi. **12** Mordikay yənila orda dərwazisining aldioɣa ḳaytip bardi; Ḥaman bolsa oɣəm-ḳayoɣuoɣa petip, bexini qümkigən ḥalda aldirap-tenəp əz əyigə ḳaytip kətti. **13** Ḥaman hotuni Zərəxkə wə barliḳ dost-aoɣinilirigə bexioɣa kəlgənlirining ḥəmmisini eytip bərdi. Andin uning danixmənliri bilən hotuni Zərəx buni anglap uningoɣa: — Mordikayning aldida yengilixḳa baxlaptila; u əgər Yəḥudiylarning nəslidin bolsa, uni yengəlməyla, əksiqə səzsiz uning aldida məoɣlup bolidila, deyixti. **14** Ular tehi Ḥaman bilən səzlixiwatḳan qeoɣida, padixaḥning ḥərəm'aoɣiliri kelip Ḥamanni əstər təyyarlioɣan ziyapətkə berixḳa aldiratti.

7 Xuning bilən padixaḥ bilən Ḥaman hanix Əstərning ziyapitigə dahil boluxḳa kəldi. **2** Padixaḥ ikkinqi ḳetimliḳ ziyapət üstidə xarab iqiliwatḳanda Əstərdin: — I hanix Əstər, nemə təliping bar? U sanga ijabət ḳilinidu. Nemə iltimasing bar? Ḥətta padixaḥliḳimning yerimini iltimas ḳilsangmu xundaḳ ḳilinidu, — dedi. **3** — Əgər nəzərliridə iltipatḳa erixkən bolsam, i aliyliri, wə padixaḥimoɣa muwapiḳ kərünsə, mening iltimasim əz jenimni ayioɣayla, xuningdək mening təlipim əz həlḳimni saḳlioɣayla; **4** qünki biz, yəni mən wə mening həlḳim birgə yoḳitilip, ḳirilip, nəslimizdin ḳurutuluxḳa setiwetilduḳ. Əgər biz ḳul wə dedəklikkə setiwetilgən bolsaḳ, sükütḳiloɣan bolattim; lekin padixaḥimning tartidioɣan ziyininimu düxmən tələp berəlməytti, — dəp jawap bərdi Əstər. **5** Padixaḥ Aḥaxwerox hanix Əstərdin: — Bundaḳ ḳilixḳa petinoɣan kixi kim ikən? U ḳəyərdə?! — dəp soridi. Əstər jawabən: — **6** Bu düxmən wə zəḥərhəndə mana muxu rəzil Ḥaman! — dewidi, Ḥaman padixaḥ bilən hanix aldida xu zamatla dəkkə-dükkigə qüxti. **7** Xuning bilən padixaḥ ḳəḥri-oɣəzəpkə kelip ziyapət-xarab üstidin turdi-də, qaribaoɣḳa qiḳip kətti; Ḥaman bolsa hanix Əstərdin jenini tiləxkə ḳaldi; qünki u padixaḥning əzigə jaza bərməy ḳoymaydioɣan niyətkə kəlgənlikini kərüp yətkənidi. **8** Padixaḥ qaribaoɣdin ziyapət-xarab dastihinioɣa ḳaytip kəlginidə Ḥamanning əzini Əstər yələngən diwanoɣa taxlioɣiniqə turoɣinini kərdi-də: — — Ḳara, uning ordida mening aldimdila hanixḳa zorluḳ ḳiloɣiliwatḳinini?! — dewidi, bu səz padixaḥning aoɣzidin qiḳixi bilənla adəmlər Ḥamanning bax-kəzini qümkəp ḳoydi. **9** Padixaḥning aldida turuwatḳan ḥərəm'aoɣiliridin Ḥarbona isimlik birsi: — Yənə bir ix bar, mana, Ḥaman aliylirining ḥayati üqün gəp ḳiloɣan Mordikayni esix üqün, əllik gəz igizliktə yasatḳan dar təyyar turidu, u dar ḥazir muxu Ḥamanning ḥoylisida, dewidi, padixaḥ: — Ḥamanni uningoɣa esinglar! — dedi. **10** Xuning bilən ular Ḥamanni u Mordikayoɣa təyyarlap ḳoyoɣan daroɣa asti; xuning bilən padixaḥning oɣəzipi besildi.

8 Padixaḥ Aḥaxwerox xu küni Yəḥudiylarning düxmini Ḥamanning əy-zeminini iltipat ḳilip hanix Əstərgə bərdi; Mordikaymu padixaḥning ḥuzurioɣa kəltürüldi, qünki Əstər əzining Mordikay bilən tuoɣḳan ikənlikini padixaḥḳa dəp bərgənidi. **2** Padixaḥ əzining Ḥamandin ḳayturuwaloɣan üzükini qiḳirip Mordikayoɣa bərdi, Əstərmu Mordikayni Ḥamanning əy-jayini baxḳuruxḳa ḳoydi. **3** Əstər yənə padixaḥning aldioɣa kelip ayioɣioɣa yiḳilip, kəzigə yax aloɣan ḥalda padixaḥtin Agagiylardin boloɣan Ḥaman kəltürüp qiḳḳan balayi'apətni ḥəm uning Yəḥudiylarni yoḳitix suyiḳəstini bikar ḳilixni yelinip ətündi. **4** Padixaḥ altun ḥasisini Əstərgə təngliwidi, Əstər ornidin ḳopup padixaḥning aldida turdi. **5** — Əgər aliyliri maḳul kərsə, əgər mən padixaḥning aldida iltipatḳa erixkən bolsam, əgər padixaḥim bu ixni tooɣra dəp ḳarisa, xuningdək məndin məmnun bolsa, yarliḳ qüxürüp Agagiylardin Ḥammidataning ooɣli Ḥaman yazoɣan məktuplarni, yəni padixaḥimning ḥərḳaysi əlkisidiki Yəḥudiylarni yoḳitix tooɣrisidiki məktuplarni bikar ḳilidioɣan bir yarliḳ yezilixini tiləymən. **6** Qünki mən əz həlḳimgə qüxidioɣan bu balayi'apətkə ḳandaḳmu qidap ḳarap turalaymən? Əz tuoɣḳanlirimning yoḳitilixioɣa ḳandaḳmu qidap ḳarap turalaymən? — dedi Əstər padixaḥḳa. **7** Padixaḥ Aḥaxwerox hanix Əstər bilən Yəḥudiy Mordikayoɣa: — Mana, Ḥaman Yəḥudiylaroɣa ziyankəxlik ḳilmaḳqi boloɣaqḳa, mən uning əy-zeminini Əstərgə bərdim wə uning əzini ular daroɣa asti. **8** Əmdi silər əzünglarning tooɣra tapḳini boyiqə mening namimda Yəḥudiylar üqün bir yarliḳ yezip, mening üzük məḥürümni besinglar; qünki padixaḥning namida yeziloɣan, padixaḥning üzük məḥüri besiloɣan yarliḳni ḥeqkim bikar ḳilalmaydu, dedi. **9** Xu qaoɣda, üqinqi ayda, yəni Siwan eyining yigirmə üqinqi küni, padixaḥning mirzilirining ḥəmmisi qaḳirip kelindi. Ular Mordikayning barliḳ buyruoɣini boyiqə yarliḳ yazdi; yarliḳ Yəḥudalarning ixi tooɣruluḳ Ḥindistandin Ḥəbəxstanoɣiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkining waliyliriioɣa, əlkə baxliḳi wə bəglirigə yeziloɣan bolup, məktuplar ḥərḳaysi əlkigə əz yeziḳi bilən, ḥərḳaysi əl-millətlərgə əz tili bilən, xundaḳla Yəḥudiylaroɣa əz yeziḳi bilən, əz tilida pütülgənidi. **10** Mordikay yarliḳni padixaḥ Aḥaxweroxning namida yezip, uningoɣa padixaḥning üzük məḥürini basti; yarliḳ məktuplirini padixaḥliḳning atliḳliri bilən, yəni tolparlaroɣa, at ḳeqirlaroɣa wə təgilərgə mingən qəwəndazlar arḳiliḳ ḥərḳaysi jaylaroɣa yollidi. **11** Yarliḳta: «Padixaḥ ḥərḳaysi xəḥərlərdiki Yəḥudiylarning uyuxup, əz ḥayatini ḳoɣdixioɣa, xundaḳla əzlirigə düxmənlik ḳilidioɣan ḥər millət wə ḥər ḳaysi əlkilərdiki küqlərni, jümlidin ularning bala-qaḳilirini ḳoymay yoḳitixioɣa, ḳirixioɣa, nəslini ḳurutuxioɣa, xundaḳla mal-mülkini olja ḳilixioɣa ijazət berildi; **12** bu ix bir kündə, yəni on ikkinqi ayning, yəni Adar eyining

on üqinqi küni padixaḫ Aḫaxweroxning ḫərḳaysi
əlkiliridə ijra ḳilinsun» dəp pütülgənidi. **13** Yarlıḳ
ḫərḳaysi əlkigə əwətilip, pərman süpitidə elan ḳilinsun,
Yəḫudiylarning əxu küni düxmənliridin intiḳam elixḳa
təyyarlinip ḳoyuxi üqün yarlıḳning kəqürülmisi ḫərḳaysi
əl-millətlərgə uḳturulsun, dəp bekitildi. **14** Xuning
bilən qəwəndazlar tolparlaroŋa wə ḳeqirlaroŋa minip
padixaḫning buruḳi boyiqə jiddiy yoloŋa atlandi; yarlıḳ
Xuxan ḳəl'əsidimu jakarlandi. **15** Mordikay kək wə aḳ
rənglik xaḫanə kiyim kiyip, bexioŋa katta altun tajni
taḳap, səsün rəng kəndir yepinqini yepinip, padixaḫning
ḫuzuridin qiḳti; Xuxan xəḫərdiki həlḳ huxallikḳa qəmüp
təntənə ḳilixti. **16** Yəḫudiylar yoruḳluḳ, xad-huramlıḳ
wə izzət-ikramoŋa muyəssər boldi. **17** Ḫərḳaysi əlkə,
ḫərḳaysi xəḫərlərdə, padixaḫning əmr-yarliḳi yetip
baroŋanliki yərlərdə, Yəḫudiylar xad-huramlıḳḳa qəmüp,
ziyapət ḳilip mubarək bir künni ətküzüxti; nuroŋun
yərlik aḫalilər əzlirini Yəḫudiy deyixiwaldi; qünki
Yəḫudiylardin ḳorḳux wəḫimisi ularni besiwaloŋanidi.

9 On ikkinqi ay, yəni Adar eyining on üqinqi
küni, padixaḫning əmri bilən yarliḳi ijra ḳilinixḳa
az ḳaloŋan qaoŋda, yəni Yəḫudiylarning düxmənliri
ularning üstidin oŋalib kelixkə ümid ḳilip kütkən
küni, əksiqə Yəḫudiylarning əz düxmənlirining üstidin
oŋalib kelidioŋan künigə aylinip kətti. **2** Yəḫudiylar
padixaḫ Aḫaxweroxning ḫərḳaysi əlkiliridiki əzliri
turuxluḳ xəḫərlərdə ularoŋa ḳəst ḳilmaḳqi boloŋanlaroŋa
ḫujum ḳilix üqün yioŋilixḳa baxlidi; ḫeqkim ularning
aldida turalmaytti; ulardin boloŋan ḳorḳunq ḫərbir
əl-millətni baskanidi. **3** Ḫərḳaysi əlkilərdiki bəglər,
waliylar, əlkə baxliḳliri, xundaḳla padixaḫning ixlirini
ijra ḳiloŋuqilarning ḫəmmisi Yəḫudiylarni ḳollidi; qünki
Mordikaydin boloŋan ḳorḳunq ularni baskanidi. **4**
Qünki Mordikay degən kixi ordida intayin nopuzluḳ
bolup, nam-xəḫriti ḫəmmə əlkilərgə tarḳaloŋanidi;
uning ḫoḳuḳi baroŋanseri qongiyip ketiwatatti. **5**
Xuning bilən Yəḫudiylar əzlirining ḫəmmə düxmənlirini
ḳiliqlap, ḳiroŋin ḳilip yoḳatti; əzlirigə əq boloŋanlaroŋa
ḳandaḳ ḳilixni halisa xundaḳ ḳildi. **6** Xuxan ḳəl'əsidila
Yəḫudiylar bəx yüz adəmni ḳətl ḳilip yoḳatti. **7** Ular
yənə Parxandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adaliya,
Aridata, **9** Parmaxta, Arisay, Ariday wə Wayizatani
ḳətl ḳildi; **10** bu on adəm Ḫammidataning nəwrisi,
Yəḫudiylarning düxmini boloŋan Ḫamanning ooŋli idi;
lekin ular ularning mal-mülkini olja ḳilixḳa ḳol salmidi.
11 Xu küni Xuxan ḳəl'əsidə ḳətl ḳilinoŋan adəm sani
padixaḫḳa məlum ḳilindi. **12** Padixaḫ hanix əstərgə: —
Yəḫudiylar Xuxan ḳəl'əsidə bəx yüz adəmni ḳətl ḳilip
yoḳitiptu, yənə Ḫamanning on ooŋlini ḳətl ḳiptu; ular
padixaḫning baxḳa əlkiliridə nemə ḳildikin? Əmdi nemə
iltimasing bar? U sanga berilidu. Yənə nemə təliping
bar? Umu bəja əylinidu, — dedi. **13** — Aliylirioŋa muwapiḳ
kərünsə, Xuxandiki Yəḫudiylarning ətimu bügünki
yarlıḳta deyilgəndək ix ḳilixioŋa ḫəmdə Ḫamanning on
ooŋlining [jəsətlirini] daroŋa esip ḳoyuxḳa ijazət bərgəyla,
dedi əstər. **14** Padixaḫ xundaḳ ḳilixḳa buyruḳ qüxürdi;
yarlıḳ Xuxan ḳəl'əsidə qiḳiriloŋanda, kixilər Ḫamanning
on ooŋlini daroŋa esip ḳoyuxti. **15** Adar eyining on
tətinqi küni Xuxandiki Yəḫudiylar yənə yioŋilip üq yüz
adəmni əltürdi; lekin ularning mal-mülkini olja ḳilixḳa
ḳol salmidi. **16** Padixaḫning ḫərḳaysi baxḳa əlkiliridiki
ḳaloŋan Yəḫudiylar yioŋilip əz janlirini saḳlaxḳa səptə
turup əzlirigə əq boloŋanlardin jəmiy yətmix bəx ming
adəmni əltürdi, əmma ularning mal-mülkini olja ḳilixḳa
ḳol salmidi. Xuning bilən ular düxmənliridin ḳutulup
aramlıḳḳa muyəssər boldi. **17** Bu Adar eyining on
üqinqi künidiki ix idi; on tətinqi küni ular aram aldi, xu
künni ziyapət berip xadlinidioŋan kün ḳilip bekitti. **18**
Lekin Xuxandiki Yəḫudiylar bolsa on üqinqi, on tətinqi
künliri toplixip jəng ḳildi; on bəxinqi küni ular aram
aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidioŋan kün ḳilip
bekitti. **19** Xu səwəbtin səḫradiki Yəḫudiylar, yəni yeza-
ḳixlaḳlarda turuwatḳan Yəḫudiylar Adar eyining on
tətinqi künini ziyapət berip xadlinidioŋan mubarək kün
bekitip, bir-birigə sowoŋa-salam berixidioŋan boldi. **20**
Mordikay bu wəḳələrni hatiriləp ḫəmdə Aḫaxweroxning
ḫərḳaysi əlkilirining yiraḳ-yeḳin jaylirida turuwatḳan
barlıḳ Yəḫudiylaroŋa məktuplarni yollidi. **21** Xundaḳ
ḳilip u ularning arisida ḫəryili Adar eyining on tət, on
bəxinqi künini bayram ḳilip ətküzülsun dəp bekitti; **22**
u bu ikki künni Yəḫudiylarning düxməndin ḳutulup
aramlıḳḳa erixkən küni süpitidə, xu ayni ularning
ḳayoŋu-ḫəsriti xadlıḳḳa, yioŋa-zarliri mubarək küngə
aylanoŋan ay süpitidə əsləp, bu ikki künni ziyapət
ḳilip xadlinidioŋan, kəpqilik bir-birigə salam-sowoŋa
beridioŋan, kəmbəoŋəllərgə həyr-eḫsan ḳilidioŋan kün
ḳilixḳa buyrudi. **23** Xu səwəbtin Yəḫudiylar dəsləp
baxlioŋan xu [ḫeytni] dawamlaxturuxḳa wə xuningdək
Mordikayning ularoŋa yazoŋanlirinimu orunlaydioŋanoŋa
wədə berixti. **24** Qünki əslidə barlıḳ Yəḫudiylarning
küxəndisi boloŋan Agagiy Ḫammidataning ooŋli Ḫaman
Yəḫudiylarni ḫalak ḳilixni ḳəstligən, xundaḳla ularni
nəslidin ḳurutup yoḳatmaḳqi bolup «pur», yəni qək
taxlioŋanidi. **25** Lekin bu ix padixaḫning ḳuliḳioŋa
yətkəndə, padixaḫ məktuplarni yezip, Ḫaman ḳəstligən
rəzil ix, yəni uning Yəḫudiylarni ḳəst ḳiloŋan ixi uning
əz bexioŋa yansun, dəp yarlıḳ qüxürdi; ḫəm kixilər
uni wə uning ooŋullirini daroŋa asti. **26** Xunglaxḳa,
kixilər «pur» (qək) degən isim boyiqə bu ikki künni
«Purim bayrimi» dəp atidi; xunga Yəḫudiylar əxu
həttə pütülgənliri boyiqə, ḫəm kərgən, ḫəm baxtin
ətküzgənlirigə asasən, **27** əzliri, əwladliri ḫəmdə əzliri
bilən birləxkən barlıḳ kixilərning pütülgən əḫḳamni
tutup, bəlgiləngən waḳitta əxu ikki künni ḫər yili
mənggü üzüldürməy bayram ḳilixini ḳarar ḳildi, **28**
xundaḳla bu ikki kün ḫərbir dəwrdə, ḫərbir jəmət-
ailidə, ḫərḳaysi əlkə, ḫərḳaysi xəḫərdə hatirilinip
təbriklnip tursun wə «Purim bayrimi» bolidioŋan muxu
künlərning təbriklinixi Yəḫudiy həlḳi iqidə mənggü
üzülüp ḳalmisun, hatiriləx paaliyətliri ularning uruḳ-
nəsli arisidinmu yoḳap kətmisun, dəp ḳarar ḳildi. **29**
Andin Abihailning ḳizi, hanix əstər wə Yəḫudiy Mordikay
Yəḫudiylaroŋa yazoŋan «Purim bayrimi» tooŋrisidiki
xu ikkinqi hətni toluḳ ḫoḳuḳi bilən təkitləp, yənə bir
hətni yollidi. **30** Mordikay hatirjəmlik wə ḫəḳiḳətning
səzlirini yətküzidioŋan məktuplarni Aḫaxweroxning
padixaḫliḳidiki bir yüz yigirmə yəttə əlkidiki barlıḳ
Yəḫudiylaroŋa əwətip, **31** Xu «Purim» künliri bəlgiləngən
waḳitlirida ətküzülsun, xuningdək Yəḫudiy Mordikay
wə hanix əstərning tapilioŋanliri boyiqə, xundaḳla

ularning əz-əzigə wə nəsligə bekitkənliri boyiqə əyni
wakittiki tutuloŋan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar
əsləp hatirilənsun, dəp təkitlidi. **32** Əstərning yarliqi
«Purim bayrimi»diki xu ixlarni bekitip bərdi; bu ix
tarihnamioŋimu pütüldi.

10 Padixah Ahaxwerox quruqluq wə dengiz
aralliridiki ahalilərning həmmisigə alwan
təligüzətti. **2** Uning nopuz-həywiti wə qudritini ayan
qiloŋan barliq qiloŋan-ətkənliri, xundaqla Mordikayning
padixahning əstürüxi bilən erixkən katta xəhriti
tooŋrisidiki təpsilatlar Media wə Pars padixahlirining
tarih-təzkiriliridə pütülgən əməsmu? **3** Qünki Yəhudiy
Mordikayning mərtiwisi padixah Ahaxweroxtin keyinla
ikkinqi orunda turatti; u daim əz həlq-millitining bəhtini
kəzləp, barliq nəslidikilərgə aman-esənlik tilək səzlirini
qilatti, Yəhudiylarning arisida zor izzət-hərmət tepip,
qerindaxlirining qədirlixigə erixkənidi.

Ayup

1 «Uz» degən yurtta, Ayup isimlik bir adəm yaxioŋanidi.
Bu adəm bolsa qusursiz, durus, Hudadin qorkidioŋan,
yamanliqtin əzini yirak tutidioŋan adəm idi. **2** Uningdin
yəttə ooŋul wə üq kiz tuoŋuldi. **3** Uning yəttə ming
koy, üq ming təgə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada
exək katarlik mal-mülki bar idi. Uning malayliri
bək kəp idi; u xərkliklər iqidə həmmidin uluoŋ idi.
4 Uning ooŋulliri nəwət boyiqə bekitkən kündə əz
əyidə baxkilar üqün dastihan selip ziyapət kilatti. Bu
künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən
billə tamaklinixka qakiritatti. **5** Ularning xu ziyapət
künliri ayaoŋlixi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda
aldida paklinixka orunlaxturatti. U tang səhərdə ornidin
turup ularning sanioŋa asasən kəydürmə kurbanliklarni
kilatti. Qünki Ayup: «Balilirim gunah kilip koyup,
kənglidə Hudaoŋa bihərmətlik kilip koyamdikin» dəp
oylaytti. Ayup hərdaim ənə xundak kilip turatti. **6** Bir
küni, Hudaning ooŋulliri Pərwərdigarning huzurioŋa
hazir boldi. Xəytanmu ularning arisioŋa kiriwaldi. **7**
Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi.
Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: — Yər yüzini kezip
paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgiləp kəldim, dedi. **8**
Pərwərdigar uningoŋa: — Mening kulum Ayupka dikkət
kiloŋansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus,
Hudadin korkidioŋan həm yamanliqtin yirak turidioŋan
adəm yok, — dedi. **9** Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: —
Ayup Hudadin bikardin bikar korkmioŋandu? **10** Əzüng
uning əzi, ailisidikiliri həm uning həmmə nərsisining
ətrapioŋa kaxa koyoŋan əməsmu? Sən uning kolioŋa
bərikət ata kilding, xuning bilən uning təallukati tərəp-
tərəptin güllinip awumakta. **11** Əgər Sən kolungni sozup,
uning həmmə nərsilirigə tegip koysang, u Səndin yüz
ərüp, Seni tillimisa [Xəytan bolmay ketəy]! — dedi. **12**
Pərwərdigar Xəytanoŋa: — Mana, uning həmmə nərsisini
sening kolungoŋa tutkuzdum! Birak uning əzigə təgküqi
bolma! — dedi. Xundak kilip Xəytan Pərwərdigarning
huzuridin qikip kətti. **13** Bir küni, Ayupning ooŋul-kizliri
qong akisining əyidə tamak yəp, xarab iqip olturatti. **14**
Bir həwərqi Ayupning yenioŋa kelip uningoŋa: — Kalilar
bilən yər həydəwatattuk, exəklər ətrapta otlawatatti;
15 Xebalikilar hujum kilip kala-exəklərni bulap kətti.
Ixləwatkan yaxlarni kiliqlap əltüriwətti. Yaloŋuz mənla
kutulup kelip, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldi, —
dedi. **16** Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə
birsi yügürüp kelip Ayupka: — Asmandin Hudaning oti
qüxüp koylar wə ixləwatkan yaxlarni kəydüriwətti;
yaloŋuz mənla kutulup kaldim, siligə həwər yətküzüxkə
nesip boldum, — dedi. **17** Bu adəmning gepi tehi
tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: —
Kaldiylər üq tərəptin hujum kilip təgilərni bulap elip
kətti, ixləwatkan yaxlarni kiliqlap əltürüwətti; yaloŋuz
mənla kutulup kaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip
boldum, — dedi. **18** Bu adəmning gepi tehi tügiməy
turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Ooŋulliri
wə kizliri qong akisining əyidə tamak yəp, xarab iqip
olturoŋinida, **19** tuyuksiz, qəldin kattik bir boran qikip
əyning tət bulungini kattik sokup, əy oŋulap qüxüp
yaxlarni əltürüwətti; yaloŋuz mənla kutulup kaldim,
siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **20**
Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip,
qeqini qüxüriwetip, əzini yərgə taxlap Hudaoŋa ibadət
kildi: — **21** Mən apamning korsikidin yalingaq qüxkən,
u yərgimu yalingaq kaytimən; həmmini Pərwərdigar
[manga] bərgən, əmdi Pərwərdigar [məndin] elip
kətti; Pərwərdigarning namioŋa təxəkkür-mədhiyə
kayturulsun! — dedi. **22** Bularning həmmisidə Ayup
gunah kilmidi wə yaki Hudani heqkandak nalayiklik
bilən əyiblimidi.

2 Yənə bir küni, Hudaning ooŋulliri Pərwərdigarning
huzurioŋa hazir boluxka kəldi. Xəytanmu ularning
arisioŋa kiriwaldi. **2** Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin
kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən:
— Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip
qərgiləp kəldim, — dedi. **3** Pərwərdigar uningoŋa: —
Mening kulum Ayupka dikkət kiloŋansən? Yər yüzidə
uningdək mukəmməl, durus, Hudadin korkidioŋan həm
yamanliqtin yirak turidioŋan adəm yok. Məyli sən
Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət kiloŋan
bolsangmu, u yənila sadakətlikidə qing turuwatidu,
— dedi. **4** Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: — Hər
adəm əz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, hətta
həmmə nemisinimu berixkə təyyardur; **5** Birak Sən
hazir kolungni sozup uning səngək-ətlirigə təgsəng,
u Səndin yüz ərüp tillimisa [Xəytan bolmay ketəy]! —
dedi. **6** Pərwərdigar Xəytanoŋa: — Mana, u hazir sening
kolungda turuwatidu! Birak uning jenioŋa təgmə! — dedi.
7 Xundak kilip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip,
Ayupning bədinini tapinidin bexioŋiqə intayin azablik
hürrək-hürrək yarilar bilən toxkuziwətti. **8** Ayup bolsa
bədinini tatilax-oŋirdax üqün bir sapal parqisini kolioŋa
elip, küllükkə kirip olturdi. **9** Ayali uningoŋa: — Əjəba sən
tehiqə əz sadakətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani
karoŋa, əlüpla tügəx! — dedi. **10** Lekin Ayup uningoŋa: —
Sən hamakət ayallardək gəp kiliwatisən. Biz Hudaning
yahxilikini kobul kiloŋanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən
külpətnimu kobul kiliximiz kerək əməsmu? — dedi.
Ixlarda Ayup eoŋizda heqkandak gunah ətküzmidi. **11**
Ayupning dostliridin üqəylən uningoŋa qüxkən külpəttin
həwərdar boldi. Ular, yəni Temanlik Elifaz, Xuhalik
Bildad wə Naamatlik Zofar degən kixilər bolup, əz
yurtliridin qikip, Ayupka hesdaxlik bildürüx həm təsəlli
berix üqün uning yenioŋa berixka billə kelixkənidi. **12**
Ular kelip yiraktinla uningoŋa kariwidi, uni toniyalmay
kaldi-də, awazlirini kətürüp yioŋlap taxlidi. Hərbiri
əz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanoŋa etip
əz baxlirioŋa qeqixti. **13** Ular uning bilən billə dak
yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningoŋa heqkim gəp
kilmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablik
ikənlikini kərüp yətkənidi.

3 [Yəttə kündin] keyin, Ayup eoŋiz eqip [əhwalioŋa
karita] əzining kərüwatkan künigə lənət okup
mundak dedi: — **3** «Mən tuoŋuloŋan axu kün bolmioŋan
bolsa boptikən! «Ooŋul bala apiridə boldi!» deyilgən
xu keqə bolmioŋan bolsa boptikən! **4** Xu künni zulmət
kaplioŋan bolsa boptikən! Ərxtə turoŋan Təngri kəz
aldidin xu künni yokitiwətkən bolsa boptikən, Kuyax
nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikən! **5** Xu künni

qarangoɣuluq ḥəm əlümning kələnggisi əz qoynioɣa alsa boptikən! Bulutlar uni yutup kətsə boptikən, Xu künni kün qarangoɣulatquqilar qorqitip kətküziwətkən bolsa boptikən! **6** Xu kəqni — Zulmət tutup kətsə boptikən; Xu kün yil iqidiki [baxqa] künlər bilən billə xatlanmisa boptikən! Xu kün ayning bir küni bolup sanalmisa boptikən! **7** Mana, xu keqidə tuoɣut bolmisa boptikən! U keqidə ḥeqqandaq xad-huramlıq awaz yangrimisa boptikən! **8** Künlərgə lənət qiloɣuqilar xu küngə lənət qilsa boptikən! Lewiatanni qozoɣaxqa petinalaydioɣanlar xu küngə lənət qilsa boptikən! **9** Xu kün tang səḥərdiki yultuzlar qarangoɣulaxsa boptikən! U kün quyax nurini biḥudə kütsə boptikən! Xu kün sübḥining qapaqlirining eqilixini biḥudə kütsə boptikən! **10** Qünki xu kün meni kətürgən baliyatquning ixiklirini ətmigən, Mening kəzlirimni dərd-ələmni kərəlməs qilmioɣan. **11** Aḥ, nemixqa anamning qorsaqtin qüküpla əlüp kətmigəndimən?! Nemixqa qorsaqtin qiqqandila nəpəstin qalmioɣandimən? **12** Nemixqa meni qobul qilidioɣan etəklər boloɣandu? Nemixqa meni emitidioɣan əmqəklər boloɣandu? **13** Muxular bolmioɣan bolsa, undaqta mən mənggü tinq yetip qalattim, Mənggülük uyquoɣa kətkən bolattim, xu qaoɣda aram tapqan bolattim. **14** Xu qaoɣda əzliri üqünla hilwət jaylaroɣa mazar saloɣan yər yüzidiki padixaḥlar ḥəm məslihətqilər bilən, **15** Yaki altun yioɣqan, Əyliri kümüxkə toloɣan bəgxaḥzadilər bilən bolattim; **16** Qorsaqtin məzgilsiz qüküp kətkən yoxurun balidək, Nurni kərməy qaqrap kətkən balidək ḥayat kəqürmigən bolattim. **17** Axu yərdə rəzillər awariqiliktin haliy bolidu, Axu yərdə ḥalidin kətkənlər aram tapidu; **18** Axu yərdə əsirlər raḥəttə jəm bolidu, Ular əzgüqilərning awazini anglimaydu; **19** Oɣeriblarmu ḥəm uluoɣlarmu axu yərdə turidu, Qul bolsa hojayinidin azad bolidu. **20** Japa tartquqioɣa nemə dəp nur berilidu? Nemixqa dərd-ələmgə qəmgənlərgə ḥayat berilidu? **21** Ular təxnalıq bilən əlümni kütidu, Biraq u kəlməydu; Ular əlümni yoxurun gəḥərni kezip izdigəndinmu əwzəl bilidu, **22** Ular gərni tapqanda zor huxal bolup, Xad-huramlıqqa qəmidu. **23** Əz yoli enıqsiz adəmgə, Yəni Təngrining tosiqi selinoɣan adəmgə nemixqa [nur wə ḥayat] berilidu? **24** Xunga tamiqimning ornioɣa nalilirim kelidu; Mening qattıq pəryadlirim xarqiratmidək xarqiraydu. **25** Qünki mən dəl qorqqan wəḥxət əz beximoɣa qüxti; Mən dəl qorqidioɣan ix manga kəldi. **26** Məndə ḥeq aramlıq yoqtur! Ḥəm ḥeq hatirjəm əməsmən! Ḥeq tinq-amanlıqim yoqtur! Biraq parakəndiqilik ḥaman üstümgə qüxməktə!».

4 Temanlıq Elifaz jawabən mundaq dedi: — **2** «Birsi sən bilən səzləxməkqi bolsa, eoɣir alamsən? Biraq kim aoɣzioɣa kəlgən gəpni yutuwatalaydu? **3** Qara, sən kəp adəmlərgə təlim-tərbiyə bərgən adəmsən, Sən jansiz qollaroɣa küq bərgənsən, **4** Səzliring dəldəngxip aran mangidioɣanlarni rioɣbətləndürgən, Tizliri pükülgənlərni yəligənsən. **5** Biraq ḥazir nəwət sanga kəldi, Xuninglıq bilən ḥalingdin kətting, Balayi'apət sanga tegixi bilən, Sən alaqzadə bolup kətting. **6** Ihlasmənliking tayanqing bolup kəlmigənmu? Yolliringdiki durusluq ümidingning asasi əməsmidi? **7** Esinggə al, kim bigunaḥ turup wəyran bolup bakqan? Duruslarning ḥayati nədə üzülüp qaloɣan? **8** Mən kərginimdək, gunaḥ bilən yər aoɣdurup awariqilik terioɣanlar, Ohxaxla ḥosul alidu. **9** Təngrining bir nəpisi bilənla ular gumran bolidu, Uning oɣəzipining partlixi bilən ular yoqilip ketidu. **10** Xirning ḥərkirəxliri, Ḥəm əxəddiy xirning awazi [bar bolsimu], Xir arslanlirining qixliri sundurulidu; **11** Batur xir bolsa ow tapalmay yoqilixqa yüzlinidu, Qixi xirning küqükliri qeqilip ketidu. **12** — Mana, manga bir səz oɣayibanə kəldi, Qulıqimoɣa bir xiwirlioɣan awaz kirdi, **13** Tün keqidiki oɣayibanə kərünüxlərdin qiqqan oylarda, Adəmlərni qongqur uyqu basqanda, **14** Qorqunq wə titrəkmu meni basti, Səngəksəngəklirimni titritiwətti; **15** Kəz aldimdin bir roḥ ətüp kətti; Bədinimdiki tüklirim ḥürpiyip kətti. **16** U roḥ ornida midirlimay turdi, biraq turqini kərəlmidim; Kəz aldimda bir gəwdə turuptu; Xiwirlioɣan bir awaz anglandi: — **17** «Insan balisi Təngridin ḥəqqaniy bolalamdu? Adəm əz Yaratquqisidin pak bolalamdu? **18** Mana, U Əz qullirioɣa ixənmigən, Ḥətta pərixtilirinimu «Nadanlıq qiloɣan!» dəp əyibligən yərdə, **19** Uli topilardin boloɣan insanlar, Laydin yasaloɣan əylərdə turoɣuqilar qandaq bolar!? Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu! **20** Ular tang bilən kəq arilıqida kukum-talqan bolidu; Ular ḥeqkim nəzirigə almioɣan ḥalda mənggügə yoqilidu. **21** Ularning qedir tanisi yulup taxlanoɣanoɣu? Ular ḥeq danalıqqa tehi erixməyla əlüp ketidu!».

5 Qeni, iltija qilip baq, sanga jawab qiloɣuqi barmikin? Muqəddəslərning qaysisidin panaḥ tiləysən? **2** Qünki əhməqning aqqiqi ezini əltüridu, Qəḥri nadanning jenioɣa zamin bolidu. **3** Mən əz kəzüm bilən əhməqning yiltiz tartqanlıqini kərgənmən; Lekin xu ḥaman uning makanini «Lənətkə uqraydu!» dəp bildim, **4** Uning baliliri amanlıqtin yiraqtur; Ular xəḥər dərwazisida sot qilinoɣanda basturuldi; Ularoɣa ḥeqkim ḥimayiqi bolmaydu. **5** Uning ḥosulini aqlar yəp tügitidu; Ular ḥətta tikən arisida qaloɣanlirinimu elip tügitidu; Qiltaqqimu uning mal-mülüklirini yutuwelixqa təyyar turidu. **6** Qünki awariqilik əzəldin topidin ünüp qiqmaydu, Külpətmu yərdin əsüp qiqqanmu əməs. **7** Biraq uqqun yuqirioɣa uqidioɣandək, Insan külpət tartixqa tuoɣuloɣandur. **8** Ornungda mən bolsam, Təngrioɣila murajiət qilattim, Mən iximni Hudayimoɣila tapxuriwetəttim. **9** U ḥesabsiz karamətlərni, Sansanaqsiz məjizilərni yaritidu. **10** U yərgə yamoɣur təqdim qilidu; U dala üstigə su əwətip beridu. **11** U pəs orunda turidioɣanlarning mərtiwisini üstün qilidu; Matəm tutqanlar amanlıqqa kətürülidu. **12** U ḥiyligərlərning niyətlirini bikar qiliwetidu, Nətijidə ular ixini püttürəlməydu. **13** U məkkarlarni əz ḥiyligərlikidin tuzaqqa alidu; Əgrilərning nəyrəngliri eqitip ketilidu. **14** Kündüzdə ular qarangoɣulukqa uqraydu; Qüxtə tün keqidək silaxturup mangidu. **15** Biraq u miskinlərni məkkarlarning qiliqi wə aoɣzidin qutquzidu, Ularni küqlüklərning qanggilidin qudrətlik qoli bilən qutquzidu. **16** Xunga, ajizlar üqün ümid tuoɣulidu, Qəbiḥlik aoɣzini yumidu. **17** Qara, Təngri ibrət bərgən adəm bəhtliktur, Xunga, Ḥəmmigə Qadirning tərbiyisigə səl qarima jumu! **18** Qünki U adəmni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U sanjiydu, biraq Uning qolliri yənə saqaytidu. **19** U seni altə qiyinqiliqtin qutquzidu; Ḥətta yəttə külpəttə ḥeqqandaq yamanlıq sanga təgməydu. **20** Aqarqilıqta U sening ülüminggə,

Uruxta U sanga uruloŋan kiliq zərbisigə nijatkar bolidu.
21 Sən zəhərlik tillarning zərbisidimu baxpanahlik
iqigə yoxurunisən, Wəyranqilik kəlgəndə uningdin ḥeq
korkmaydioŋan bolisən. 22 Wəyranqilik wə kəhətqilik
aldida külüpla koyisən; Yər yüzidiki ḥaywanlardinmu
ḥeq korkmaysən. 23 Sən daladiki taxlar bilən əhdidax
bolisən; Yawayi ḥaywanlarmu sən bilən inak ətidu. 24
Sən qediringning tinq-amanlikta bolidioŋanlikini bilip
yetisən; Mal-mülküngni editlisəng, ḥəmmə nemənging
təl ikənlikini baykaysən. 25 Nəsling kəp bolidioŋanlikini,
Pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən. 26 Sən
əz wakitdila yetilip yioŋiloŋan bir baoŋ buoŋdaydək, Pəkət
wakit-saiting pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən. 27
Biz əzimiz buni təkxürüp kərgənmiz — ular ḥəkikətən
xundaktur. Xunga əzüng anglap bil, bularni əzünggə
tətbiklap oylap bak».

6 Ayup jawabən mundak dedi: — 2 «Aḥ, mening dərdlik
zarlirim tarazida əlqənsə! Aḥ, beximoŋa qüxkən barlik
bala-kaza bular bilən billə tarazilansa! 3 Xundak kilinsa
u ḥazir dengizdiki kumdin eoŋir bolup qikidu; Xuning
üqün səzlirim təlwilərqə boluwatidu. 4 Qünki Ḥəmmigə
Kadirning okliri manga sanjilip iqimdə turuwatidu,
Ularning zəhirini roḥim iqməktə, Təngrining wəḥimiliri
manga karxi səp tüzüp ḥujum kiliwatidu. 5 Yawa exək ot-
qəp tapkanda ḥangramdu? Kala bolsa yəm-həxək üstidə
mərəmdu? 6 Tuz bolmisa təmsiz nərsini yegili bolamdu?
Ham tuhumning ekining təmi barmu? 7 Jenim ularoŋa
təgsimu səskinip ketidu, Ular manga yirginqlik tamak
bolup tuyulidu. 8 Aḥ, mening təxna boloŋinim kəlsidi!
Təngri intizarimni ijabət kilsidi! 9 Aḥ, Təngri meni yanjip
taxlisun! U kolini koyuwetip jenimni üzüp taxlaxka
muwapik kərsidi! 10 Xundak bolsa, manga təsəlli bolatti,
Ḥətta rəḥimsiz aoŋriklarda kiynalsammu, xadlinattim;
Qünki Mukəddəs Boloŋuqining səzliridin tanmioŋan
bolattim! 11 Məndə əlümni kütküdək yənə kanqilik
maoŋdur kaldi? Mening səwr-takətlik bolup ḥayatimni
uzartiximning nemə nətijisi bolar? 12 Mening küqüm
taxtək qingmu? Mening ətlirim mistin yasaloŋanmidi?
13 Əzümgə yardəm bərgüdək maoŋdurum kalmidi
əməsmu? Ḥərkandak əkil-tədbir məndin kooŋliwetilgən
əməsmu? 14 Ümidsizlinip ketiwatkan kixigə dosti
meḥribanlik kərsətmiki zərürdur; Bolmisa u Ḥəmmigə
kadirdin korkuxtin waz keqixi mumkin. 15 Birak
buradərlirim wakitlik «aldamqi erik» süyidək, Manga
ḥeligərlik bilən muamilə kilmakta; Ular suliri ekip
tügigən erikka ohxaydu. 16 Erigən muz suliri erikka
kirgəndə ular karidap ketidu, Karlar ularning iqidə
yokilip ketidu, 17 Ular pəsilning illixi bilən kurup
ketidu; Ḥawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu. 18
Səpərdaxlar mangoŋan yolidin qikip, erikka burulidu;
Ular erikni boylap mengip, qəldə ezip əlidu. 19 Temalik
karwanlarmu erik izdəp mangdi; Xebalik sodigərlərmu
ularoŋa ümid bilən karidi; 20 Birak ular ixənginidin
ümidsizlinip nomusta kaldi; Ular axu yərgə kelixi bilən
parakəndiqilikkə uqridi. 21 Mana silər ularoŋa ohxax
[manga tayini] yok bolup kaldinglar; Silər korkunqluk bir
wəḥimini kərüpla korkup ketiwatisilər. 22 Mən silərgə:
«Manga beringlar», Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin
ḥədiyə kilinglar?» — degənni kaqan dəp bakkan? 23
Yaki: «Meni ezitkuqining kolidin kutkuzunglar!» Yaki
«Zorawanlarning kolidin gərügə pul bərsənglar!» dəp
bakkanmu? 24 Manga əgitip koyunglar, sükütkilimən;
Nədə yoldin qikkanlikimni manga kərsitip beringlar. 25
Tooŋra səzlər nemidegən ətkür-ḥə! Birak əyibliringlar
zadi nemini ispatliyalaydu?! 26 Ümidsizləngən kixining
gəpliri ətüp ketidioŋan xamaldək tursa, Pəkət səzlərnila
əyibliməkqimusilər? 27 Silər yetim-yesirlarning üstidə
qək taxlixisilər! Dost-buradiringlar üstidə sodilixisilər!
28 Əmdi manga yüz turanə karap bekinglar; Aldinglardila
yaloŋan səz kilalamdim? 29 Ətünimən, boldi kilinglar,
gunaḥ bolmisun; Rast, kaytidin oylap bekinglar, Qünki
əzümning tooŋrilikim [tarazida] turidu. 30 Tilimda
hatalik barmu? Tilim yamanlikni zadi tetiyalmasmu?

7 Insanoŋa zeminda jəwrə-japa qekidioŋan
turmux bekitilgən əməsmu? Uning künliri bir
mədikarningkigə ohxax əməsmu? 2 Kul kəqkurunning
sayisigə təxna boloŋandək, Mədikar əz əmgikining
ḥəkkini kütkəndək, 3 Mana biḥudə aylar manga
bekitilgən, Oŋəxlikkə toloŋan keqilər manga nesip
kilinoŋan. 4 Mən yatkinimda: «Kaqan koparmən?» dəp
oylaymən, Birak kəq uzundin uzun bolidu, Tang atkuqə
pütün bir keqə mən toloŋinip yatimən. 5 Ətlirim kurtlar
ḥəm topa-qanglar bilən kaplandi, Terilirim yerilip,
yiringlap kətti. 6 Künlirim bapkarning mokisidinmu
ittik ətidu, Ular ümidsizlik bilən ayaoŋlixay dəp kaldi. 7
[Aḥ Huda], mening jenim bir nəpəsla halas. Kəzüm
yahxilikni kaytidin kərməydioŋanliki esingdə bolsun; 8
Meni Kərgüqining kəzi ikkinqi kətim manga karimaydu,
Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yokaloŋan
bolimən. 9 Bulut oŋayib bolup, kayta kərünmigəndək,
Ohxaxla təḥtisaraoŋa qüxkən adəm kaytidin qikmaydu.
(Sheol h7585) 10 U yənə əz əyigə kaytmaydu, Əz yurti
uni kayta tonumaydu. 11 Xunga mən aoŋzimni yummay,
Roḥimning dərd-əlimi bilən səz kilay, Jenimning
azabidin zarlaymən. 12 Nemixka Sən üstümdin
kəzət kilisən? Mən [hətərlik] bir dengizmu-ya? Yaki
dengizdiki bir əjdiḥamumən? 13 Mən: «Aḥ, yatkan
ornum manga raḥət beridu, Kərpəm nalə-pəryadimoŋa
dərman bolidu» — desəm, 14 Əmdi Sən qüxlər bilən
meni korkutiwatisən, Oŋayibanə alamətlər bilən manga
wəḥimə salisən. 15 Xuning üqün booquluxumni, əlümni,
Bu səngəklirimgə karap olturuxtin artuk bilimən. 16
Mən əz jenimdin toydum; Mening mənggügə yaxioŋum
yok, Meni məylimgə koyiwətkin, Mening künlirim
biḥudidur. 17 Insan balisi nemidi? Sən nemixka uni
qong bilisən, Nemə dəp uningoŋa kəngül berisən?
18 Ḥər ətigəndə uni sürüxtürüp kelisən, Ḥər nəpəs
uni sinaysən! 19 Kaqanoŋiqə meningdin nəziringni
almaysən, Manga kaqanoŋiqə aoŋzimdiki serik suni
yutuwaloŋudək aram bərməysən? 20 Mən gunaḥ
kiloŋan bolsammu, i insaniyətni Kəzətküqi, Sanga nemə
kiliptimən?! Mən Sanga yük bolup kaldimmu? Buning
bilən meni Əzünggə zərbə nixani kiloŋansənmu? 21
Sən nemixka mening itaətsizlikimni kəqürüm kilip,
Gunaḥimni sakit kilmaysən? Qünki mən pat arida
topining iqidə uhlaymən; Sən meni izdəp kelisən, lekin
mən məwjut bolmaymən».

8 Andin Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — 2 «Sən
kaqanoŋiqə muxularni səzləysən? Aoŋzingdiki səzlər

küqlük xamaldək qaqanoɣiqə qikidu? **3** Təngri adalətni
burmilioɣuqimu? Həmmigə Qadir adillikni burmilamdu?
4 Sening baliliring Uning aldida gunah kiloɣan bolsa, U
ularnimu itaətsizlikining jazasioɣa tapxuroɣan, halas.
5 Birak əgər əzüng hazir qin kənglüngdin Təngrini
izdisəngla, Həmmigə Qadiroɣa iltija kilsangla, **6** Əgər
sən sap dil həm durus boloɣan bolsang, Xübhisizki, U
sən üqün oyoɣinidu, Qokum sening həkkaniylikingoɣa
toloɣan turaloɣungni gülləndüridu. **7** Sən dəsləptə
etibarsiz qaraloɣan bolsangmu, Birak sən ahirida qokum
tehimu güllinisən. **8** Xunga səndin ətünəyki, ətkənki
dəwrlərdin sorap bakkin, Ularning ata-bowilirining
izdinixlirigimu kəngül koyoɣin **9** (Qünki biz bolsak
tünügünla tuoɣuloɣanmiz; Künlirimiz pəkət bir sayə
boloɣaqka, heqnemini bilməymiz). **10** Sanga kərsətmə
berip əgətələydioɣan ular əməsmu? Ular əz kənglidikini
sanga səzliməmdu? **11** Latka bolmisa yekənlər egiz
əsələmdu? Komuxluktiki ot-qəplər susiz əsələmdu?
12 Ular yexil peti bolup, tehiqə orulmioɣan bolsimu,
Hərkandak ot-qəptin tez tozup ketidu. **13** Təngrini
untuoɣan kixilərning həmmisining akiwətliri mana
xundaktur; Iplaslarning ümidi mana xundak yokka
ketər. **14** Qünki uning tayanoɣini qürük bir nərsə, halas;
Uning ixəngini bolsa əmüqükning toridur, halas. **15** U əz
uwisioɣa yəlinidu, birak u məzmut turmaydu; U uni qing
tutuwaloɣan bolsimu, birak u bərdaxlik berəlməydu.
16 U kuyax astida kəkligən bolsimu, Uning pilək liri
əz beoɣini kaplioɣan bolsimu, **17** Uning yiltizliri tax
dəwisigə qirmixip kətkən bolsimu, U taxlar arisida orun
izdigən bolsimu, **18** Lekin [Huda] uni ornidin yuliwətsə,
Axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» —
dəydu. **19** Mana uning yolining xadliki! Uningdin keyin
ornioɣa baxkiliri tupraktin ünidu. **20** Qara, Huda durus
adəmni taxlimaydu, Yaki yamanlik kiloɣuqilarning kolini
tutup ularni yəliməydu. **21** U yənə sening aoɣzingni
külkə bilən, Ləwliringni xadlik awazliri bilən tolduridu,
22 Sanga nəprətləngənlərgə xərməndilik qaplinidu,
əskilərning qediri yokitilidu».

9 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** Way, seningla
tooɣra, [dunyani] həkikətən sən degəndək dəp
bilimən! Birak insan balisi kandak kilip Təngri aldida
həkkaniy bolalisun? **3** Hətta əgər birsi uning bilən
dəwalixixka petinalisa, Xu [kixi] məsililərning mingdin
birigimu jawab berəlməydu. **4** Uning kəlbidə qongkur
danalik bardur, U zor küq-kudrətkə igidur; Kimmu
Uningoɣa karxi qikip, yürikini tom kilip, Keyin tinq-
aman kaloɣan? **5** U taoɣlarni oɣəzipidə oɣulatkanda,
Ularoɣa heq bildürməyla ularni yulup taxlaydu. **6** U yər-
zeminni təwritip əz ornidin kozoɣitidu, Xuning bilən
uning tüwrükliri titrəp ketidu. **7** U kuyaxka kətürülmə
dəp səz kilsila, u kopmaydu; U [halisa] yultuzlarningmu
nurini peqətləp koyalaydu. **8** Asmanlarni kəng yayoɣuqi
pəkət udur, U dengiz dolkunliri üstigə dəssəp yüridu.
9 U yəttə karakqi yultuz, Orion yultuz türkümi wə
kəlb yultuz topini, Jənubiy yultuz türkümlirinimu
yaratkan. **10** U hesablioɣusiz uluoɣ ixlarni, Sanap
tügitəlməydioɣan karamət ixlarni kilidu. **11** Qara, U
yenimdin ətidu, birak mən Uni kərməymən; U ətüp
ketidu, birak Uni baykiyalmaymən. **12** Mana, U elip
ketidu, kim Uni Əz yolidin yanduralisun? Kim Uningdin:
«Nemə kiliwatisən» dəp soraxka petinalisun? **13** Təngri
oɣəzipini kayturuwalmaydu; Rahabning yardəmqiliri
Uning ayioɣioɣa bax egidu. **14** Xundak turukluk, mən
kandakmu uningoɣa jawab berələyttim. Mən munazirə
kiloɣudək kandak səzlərni talliyalayttim? **15** Mubada
mən həkkaniy bolsammu, Mən yənila Uningoɣa jawab
berəlməyttim; Mən pəkət sotqimoɣa iltijala kilalayttim.
16 Mən Uningoɣa iltija kiloɣan wə U manga jawab bərgən
bolsimu, Mən tehi Uning sadayimni anglioɣanlikioɣa
ixənq kilalmioɣan bolattim; **17** U boran-qapkunlar
bilən meni ezidu, U yarilirimni səwəbsiz awutmakta.
18 U manga hətta nəpəs elixkimu ruhsət bərməydu,
əksiqə U manga dərd-ələmni yükliwətti. **19** Küq-
kudrət tooɣrisida gəp kilsak, mana, Uningdin küqlük
[yənə baxka kim] bar? Adalətkə kəlsək, kim Uni sotka
qakiralisun?! **20** Mən əzümni aklimakqi bolsam, əz
aoɣzim əzümni gunahka paturar, Kosursiz boloɣan
bolsam, U yənila meni əgri dəp bekitər. **21** Birak
mən əslidə eyibsiz idim. Məyli, əzümning kandak
bolidioɣanlikim bilən pərwayim pələk! Əz jenimdin
toydum! **22** Həmmə ix ohxax ikən; xunga mən dəymənki,
U duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yokitidu. **23**
Tuyuksiz bexioɣa kaza kelip əlsə, U bigunahlaroɣa
kilinoɣan bu sinakka karap külidu. **24** Yər yüzi
yamanlarning kolioɣa tapxuruldi; Birak U sotqilarning
kəzlirini bu adalətsizlikni kərəlməydioɣan kilip koyidu;
Muxundak kiloɣuqi U bolmay, yənə kim bolsun? **25**
Mening künlirim yaltapanning yügürüxidinmu tez
ətidu; Ular məndin kəqip ketidu, Ularning heqkandak
yahxiliki yoktur. **26** Ular komux kemilərdək qapsan ətüp
ketidu; Aloɣur bürküt owni tutkili xungoɣuoɣandək tez
mangidu. **27** Əgər: «Nalə-pəryadtin tohtap, Qirayimni
tutuldurmay hux qiray bolay» desəmmu, **28** Mən yənila
azablirimning həmmisidin korkup yürimən; Qünki Seni
meni bigunah hesablimaydu dəp bilimən. **29** Mən haman
əyiblik adəm bolsam, Mən bihudə japa tartip nemə
kilay? **30** Hətta kar süyi bilən yuyunup, Kolumni xunqə
pakizlioɣan bolsammu, **31** Sən yənila meni əwrəzgə
qəmüldürisənki, Əz kiyimimmu məndin nəprətlinidioɣan
bolidu! **32** Qünki U mən Uningoɣa jawab bərəligüdək,
manga ohxax adəm əməs. Mening Uning bilən sotta
dəwalaxkuqilikim yoktur. **33** Otturimizda hər ikkimizni
əz koli bilən təng tutidioɣan kelixtürgüqi bolsidi! **34** U
Əzining tayikini məndin yirak kilsun, Uning wəhimisi
meni korkatmisun; **35** Xundila mən Uningdin korkmay
səzliyələyttim; Birak əhwalim undak əməstur!

10 Mən əz jenimdin nəprətlinimən; Əz dərdimni
təküwalay; Kəlbimdiki ah-zarimni səzliwalay.
2 Mən Təngrigə: «Mening gunahimni bekitmə;
manga kərsətkinki, Sən zadi nemə üqün mən bilən
dəwalixisən? **3** Adəmni əzgining, Əz kolung bilən
yaratkiningni qətkə kakkining Sanga paydilikmu?
Yamanlarning suyikəstigə nur qaqkining yahximu? **4**
Sening kəzüng insanningkidək ajizmu? Sən adəmlər
kərgəndək hirə kərəmsən? **5** Sening künliring
əlidioɣan insanning künliridək qəklikmu? Sening yilliring
insanning yilliridək kiskimu? **6** Sən mening rəzil
adəm əməslikimni bilip turup, Sening kolungdin
kutulduroɣudək heqkimning yokluqini bilip turup,
Nemixka mening hatalikimni sorap yürisən? Nemixka

mening gunaḥimni sürüxtürisən?» — dəymən. **8** — Sən
Öz ḳolliring bilən meni xəkilləndürüp, bir gəwdə ḳilip
yaratḳansən; Birak Sən meni yoḳatmaḳqisən! **9** Sən
layni yasioŋandək meni yasioŋiningni esingdə tutḳaysən,
dəp yelinimən; Sən meni yənə tupraḳḳa ḳayturamsən?
10 Sən [ustilik bilən] meni süttək ḳuyup qayḳap, Meni
irimqiktək uyutḳan əməsmu? **11** Sən terə ḥəm ət
bilən meni kiyindürgənsən, Ustihan ḥəm pəy bilən
birləxtürüp meni tokuoŋansən. **12** Sən manga ḥayat
ḥəm meḥir-xəpḳət təḳdim ḳiloŋansən, Sən səygüng
bilən roḥimdin həwər alding. **13** Birak bu ixlar Sening
ḳəlbingdə yoxurukluk idi; Bularning əslidə ḳəlbingdə
püküklikini bilimən. **14** Gunaḥ ḳiloŋan bolsam, Sən
meni kəzitip yürgən bolatting; Sən mening ḳəbiḥlikimni
jazalimay ḳoymaytting. **15** Rəzil ḥesablanoŋan bolsam,
manga bala kelətti! Ḥəm yaki ḥəḳḳaniy ḥesablansammu,
ḳattiḳ nomusḳa qəmüp, azabḳa qəmginimdə, Beximni
yənila kətürüxkə jür'ət ḳilalmayttim; **16** Ḥətta [beximni]
kətürüxkə jür'ət ḳilsammu, Sən əxəddiy xirdək mening
peyimgə qüxətting; Sən manga karamət küqüngni
arḳa-arḳidin kərsitətting. **17** Sən meni əyibləydioŋan
guwaḥqiliringni ḳaytidin aldimoŋa kəltürisən; Manga
ḳaritiloŋan oŋazipingni zor ḳilisən; Küqliring manga
ḳarxi dolḳunlap kəlməktə. **18** Sən əslidə nemixḳa
meni baliyatḳudin qiḳaroŋansən? Kaxki, mən qaqrap
kətkən bolsam, ḥeq adəm meni kərməs idi! **19** Mən
ḥeqḳaqan bolmioŋan bolattim! Baliyatḳudin biwasitə
gərgə apiriloŋan bolattim! **20** Mening azoŋinə künlirim
tügəy degən əməsmu? Xunga mən barsa kəlməs yərgə
baroŋuqə, — Ḳarangoŋuluḳ, əlüm sayə boloŋan zeminoŋa,
— Zulmət bir zeminoŋa, yəni ḳarangoŋuluḳning əzining
zeminioŋa, Əlüm sayisining zeminioŋa, Tərtipsiz, ḥətta
əz nuri ḳapḳarangoŋu ḳilinoŋan xu zeminoŋa baroŋuqə,
Manga azrak jan kirix üqün, Ixingni bir dəḳiḳə tohtat,
məndin neri bol!».

11 Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi: —
2 «Gəp mundak kəp tursa, uni jawabsiz ḳalduroŋili
bolmas? Səzmən kixi əzini aḳlisa bolamdu? **3** Sening
səpsətəliring kəpqilikning aoŋzini tuwaḳlisa bolamdu?
Sən mazak ḳilip səzligəndin keyin, ḥeqkim bu ixni
yüzünggə salmisunmu? **4** Qünki sən: «Mening əḳidilirim
saptur, Mən sən [Hudaning] aldida pakmən» — deding.
5 Aḥ, Təngri gəp ḳilsidi! Aoŋzini eqip seni əyiblisidi! **6**
Xundak ḳilip U danaliḳning sirlirini sanga eqip bərsidi!
Qünki danaliḳ ikki tərəpliktur! Təngrining gunaḥingning
heli bir ḳismini kətüriwetip, ulardin ətidioŋanliḳini
obdan bilip ḳoy! **7** Sən Təngrini izdigən təḳdirdimu Uni
tüptin tonuyalamsən?! Ḥəmmigə Ḳadirning qəksizlikini
qüxinip yetələmsən? **8** [Bundak danaliḳ] asmandin
egizdur, [uningoŋa erixixkə] nemə amaling bar? U
təḥtisaradin qongḳurdur, sən nemini bilələysən? **(Sheol
h7585)** **9** Uning uzunluḳi yər-zemindin uzundur, Kəngliki
dengiz-okyanlardin kəngdur. **10** U ətüp ketiwetip,
adəmni ḳamisa, uni sorakḳa qaḳirsa, kimmu Uni
tosalisun? **11** Qünki U sahta adəmlərni obdan bilidu,
U təkxürməy turupla aldamqiliḳni alliḳaqan kərüp
boloŋan. **12** «Insan tuoŋulup bir yawa exəkning təhiyigə
aylanoŋuqə, Nadan adəm dana bolur!». **13** Birak sən
bolsang, əgər ḳəlbingni tooŋrilatsang, Ḳolungni Hudaoŋa
ḳarap sozsang, **14** Ḳolungdiki ḳəbiḥlikni əzüngdin neri
ḳilsang, Qedirliringda ḥeq yamanliḳni turoŋuzmisangla,
15 Sən u qaoŋda yüzüngni ḳusursiz kətürüp yürisən,
Təwrənməs, ḳorḳunqsiz bolisən; **16** Japayingni untuysən,
Ḥətta eḳip ətüp kətkən suni oylioŋandək ularni əsləysən;
17 Künliring qüxtiki nurdin yoruḳ bolidu, Seni ḥazir
ḳarangoŋuluḳ baskini bilən, tangdək parlak bolisən.
18 Ümiding bar boloŋaqḳa, sən ḥimayigə igə bolisən,
Sən ətrapingoŋa hatirjəm ḳarap aram elip olturisən. **19**
Rast, sən yatḳiningda, ḥeqkimning wəswəsisi bolmaydu,
Əksiqə nuroŋunlioŋan kixilər sening ḥimmitingni izdəp
kelidu. **20** Birak rəzillərning kəzliri nuridin ketidu,
Ularoŋa ḳeqixḳa ḥeq yol ḳalmaydu, Ularning ümidi
nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas».

12 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** Silər bərḥək
əl-əḥlisilər! Əlsənglar ḥekmətmu silər bilən billə
ketidu! **3** Meningmu silərdək əz əḳlim bar, əḳildə
silərdin ḳalmaymən; Bunqilik ixlarni kim bilməydu?! **4**
Mən əz dostlirimoŋa mazak obyekti boldum; Məndək
Təngrigə iltija ḳilip, duasi ijabət boloŋan kixi, Ḥəḳḳaniy,
durus bir adəm mazak ḳilindi! **5** Raḥəttə olturoŋan
kixilər kənglidə ḥərḳandak külpətni nəzirigə almaydu;
Ular: «Külpətlər putliri teyilix aldida turoŋan kixigila
təyyar turidu» dəp oylaydu. **6** Ḳarakqilarning qedirliri
awatlixidu; Təngrigə ḥaḳarət kəltüridioŋanlar aman
turidu; Ular əzining ilaḥini əz alḳinida kətüridu. **7**
Əmdi ḥaywanlardinmu sorap bak, Ular sanga əgitidu,
Asmandiki uqar-ḳanatlarmu sanga dəydu; **8** Wə yaki yər-
zeminoŋa gəp ḳilsangqu, Umu sanga əgitidu; Dengizdiki
beliḳlar sanga səz ḳilidu. **9** Bularning ḥəmmisini
Pərwərdigarning ḳoli ḳiloŋanliḳini kim bilməydu? **10**
Barlik jan igiliri, barlik ət igiliri, Jümlidin barlik
insanning nəpisi uning ḳolididur. **11** Eoŋizda taamni
tetioŋandək, Ḳulakmu səzining tooŋrilikini sinap bakidu
əməsmu? **12** Yaxanoŋanlarda danaliḳ rast tepilamdu?
Künlirining kəp boluxi bilən yorutulux keləmdu?
13 Uningdila danaliḳ ḥəm ḳudrət bar; Uningdila
yolyoruḳ ḥəm yorutux bardur. **14** Mana, U harab
ḳilsa, ḥeqkim ḳaytidin ḳurup qiḳalmaydu; U ḳamap
ḳoyoŋan adəmni ḥeqkim ḳoyuwetəlməydu. **15** Mana,
U sularni tohtitiwalsa, sular ḳurup ketidu, U ularni
ḳoyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran ḳilidu.
16 Uningda küq-ḳudrət, qin ḥekmətmu bar; Aldioŋuqi,
aldanoŋuqimu uningoŋa təwədur. **17** U məsliḥətqilərni
yalingaq ḳildurup, yalap elip ketidu, Sorakqilarni
rəswa ḳilidu. **18** U padixaḥlar [əl-əḥligə] saloŋan
kixənlərni yexidu, Andin xu padixaḥlarni yalingaqlap,
qatraḳlirini lata bilənla ḳaldurup [xərməndə ḳilidu].
19 U kaḥinlarni yalingayaoŋ mangdurup elip ketidu; U
küq-ḥoḳuḳdarlarni aoŋduridu. **20** U ixənqlik ḳaraloŋan
zatlarning aoŋzini etidu; Aḳsaḳallarning əḳlini elip
ketidu. **21** U aḳsəngəklərning üstigə ḥaḳarət təkidu, U
palwanlarning bəlweoŋini yexip [ularni küqsiz ḳilidu].
22 U ḳarangoŋuluḳtiki qongḳur sirlarni axkarilaydu;
U əlümning sayisini yorutidu. **23** U əl-yurtlarni
uluoŋlaxturidu ḥəm andin ularni gumran ḳilidu; əl-
yurtlarni kengəytidu, ularni tarḳitidu. **24** U zemindiki
əl-jamaətning kattiwaxlirining əḳlini elip ketidu; Ularni
yolsiz dəxt-bayawanda sərsan ḳilip azduridu. **25** Ular
nursizlandurulup ḳarangoŋuluḳta yolni silaxturidu,

U ularni məst bolup qaloŋan kixidək galdi-guldung mangduridu.

13 Mana, mening kəzüm bularning ḥəmmisini kərüp qiḳḳan; Mening ḳulikim bularni anglap qüxəngən. **2** Silərning bilgənliringlarni mənmu bilimən; Mening silərdin ḳelixḳuqilikim yoḳ. **3** Biraḳ mening arzuyum Ḥəmmigə ḳadir bilən səzlixixtur, Mening Huda bilən munazirə ḳiloŋum kelidu. **4** Silər bolsanglar təḥmət qaplioŋuqilar, Ḥəmminglar yaramsiz tewipsilər. **5** Silər pəḳətla süküttə turoŋan bolsanglar'idi! Bu silər üqün danaliḳ bolatti! **6** Mening munazirəmgə ḳulaḳ selinglar,Ləwlirimdiki muḥakimilərni anglap beḳinglar. **7** Silər Hudaning wakalətqisi süpitidə boluwelip biadil səz ḳilamsilər? Uning üqün ḥiylə-mikirlik gəp ḳilmaḳqimusilər? **8** Uningoŋa yüz-hatirə ḳilip [huxamət] ḳilmaḳqimusilər?! Uningoŋa wakalitən dəwa sorimaḳqimusilər? **9** U iq-baoŋringlarni ahturup qiḳsa, silər üqün yahxi bolattimu? Insan balisini aldioŋandək uni aldimaḳqimusilər? **10** Silər yüz-hatirə ḳilip yoxurunqə huxamət ḳilsanglar, U qoḳum silərni əyibləydu. **11** Buningdin kərə Uning ḥəywisining silərni ḳorḳatḳini, Uning wəḥimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu? **12** Pənd-nəsiḥətinglar pəḳət külgə ohxax səzlər, halas; Silər [ixənq baoŋlioŋan] istiḥkaminglar pəḳət lay istiḥkamlar, halas. **13** Meni ihtiyarimoŋa ḳoyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp ḳiloŋili ḳoyunglar. Beximoŋa ḥərnemə kəlsə kəlsun! **14** Ḳandaḳla bolmisun, jenim bilən təwəkkul ḳilimən, Mən jenimni alḳinimoŋa elip ḳoyimən! **15** U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoŋa tayinimən; Biraḳ ḳandaḳla bolmisun mən tutḳan yollirimni Uning aldida aḳlimaḳqimən; **16** Bundaḳ ḳilixim manga nijatliḳ bolidu; Qünki iplas bir adəm uning aldioŋa baralmaydu. **17** Səzlirimni diḳḳət bilən anglanglar, Bayanlirimoŋa obdan ḳulaḳ selinglar. **18** Mana, mən əz dəwayimni tərtipliḳ ḳilip təyyar ḳildim; Mən əzümning ḥəḳiḳətən aḳlinidioŋanliḳimni bilimən. **19** Mən bilən bəs-munazirə ḳilidioŋan ḳeni kim barkin? Ḥazir sükət ḳiloŋan bolsam, tiniḳtin tohtioŋan bolattim! **20** [Aḥ Huda]! Manga pəḳət ikki ixnila ḳilip bərgin; Xundaḳ boloŋandila, mən əzümni Səndin ḳaḳurmaymən: **21** — Ḳolungni məndin yiraḳ ḳiloŋin; — Wəḥiməng meni ḳorḳatmisun. **22** Andin meni sot ḳilixḳa qaḳir, mən sanga jawab berimən; Yaki mən Sanga [dəwayimdin] səz ḳilsam, Sənmu manga jawab berisən. **23** Mening ḳəbiḥliklirim ḥəm gunaḥlirim zadi ḳanqilik? Itaətsizlikim ḥəm gunaḥimni manga kərsitip bər! **24** Nemixḳa didaringni məndin yoxurisən? Nemixḳa meni Əz düximining dəp bilding? **25** Uyaḳ-buyaḳḳa uquruwetilidioŋan anqiki bir yopurmaḳni wəḥimigə salmaḳqimusən? Ḳurup kətkən pahalni ḳooŋlimaḳqimusən? **26** Qünki Sən mening üstümdin zəḥərdək ərzlərni yazisən, Sən yaxliḳimdiki ḳəbiḥliklirimni manga ḳayturuwatisən. **27** Mən qirip kətkən bir nərsə, Mən pəḳət küyə yegən bir kiyimla boloŋinim bilən, Lekin Sən mening putlirimni kixənləysən, Ḥəmmə yollirimni kəzitip yürisən; Tapanlirimoŋa mangmaslik üqün qək sizip ḳoyoŋansən.

14 Anidin tuoŋuloŋanlarning künliri azdur, Palakət uningoŋa yardur. **2** U güldək dunyaoŋa kelip andin tozuydu, U [ḳuyax aldidin] sayigə ohxax ḳeqip ketidu. **3** Biraḳ Sən tehi xundaḳ bir ajiz boloŋuqioŋa kəzüngni tikip, Meni Əz aldingoŋa soraḳḳa tartiwatamsən? **4** Kim napak nərsilərdin pak nərsini ḳiḳiralaydu? — ḥeqkim! **5** [Insanning] künliri bekitilgəndikin, Uning aylirining sani Sening ilkingdə boloŋandikin, Sən uning ətsə bolmaydioŋan qəklirini bekitkəndikin, **6** Uning bir'az dəm elixi üqün uningdin kəzüngni elip ḳaḳḳin, Xuning bilən mədikardək uningoŋa əz künliridin səyünüx nesip bolsun! **7** Qünki dərəh kesiwetilgəndin keyin, ḳayta əsüxtin ümid bar; Buninglik bilən uning yumran bihliri tügəp kətməydu; **8** Uning yiltizi yərdə ḳurup kətkən bolsimu, Uning kətiki topida əlüp kətkən bolsimu, **9** Biraḳ suning puriḳi bilənla u yənə kəkiridu, Yumran ot-qəptək yengi bihlarni qiḳiridu. **10** Biraḳ adəm bolsa əlidu, ilajsiz ongda yatidu, bərḥaḳ, Insan nəpəstin ḳalidu, andin nədə bolidu? **11** Dengizdiki sular paroŋa aylinip tügəp kətkəndək, Dəryalar ḳaoŋirap ḳurup kətkəndək, **12** Ohxaxla adəm yetip ḳalsila ḳaytidin turmaydu; Asmanlar yoḳimioŋuqə, ular oyoŋanmaydu, uyḳudin turmaydu. **13** Aḥ, təḥtisaraoŋa meni yoxurup ḳoysang idi, Oŋəziping ətüp kətküqə meni məhpiy saḳlap ḳoysang idi, Meni esinggə alidioŋan bir waḳit-saətni manga bekitip bərsəng idi! **(Sheol h7585)** **14** Adəm əlsə, ḳayta yaxamdu? Xundaḳ bolsa manga xundaḳ əzgirix waḳti kəlgüqə, Muxu japaoŋa toloŋan künlirim ətküqə, səwr-taḳət bilən kütəttim! **15** Xundaḳ bolsa Sən meni qaḳirsang, jawab berəttim; Sən Əz ḳolung bilən yaratḳiningoŋa ümid-arzuyung bolatti. **16** Biraḳ Sən ḥazir ḥərbir dəssigən kədəmlirimni sanap, Gunaḥimni kəzitiwatisənoŋu! **17** Itaətsizlikim haltioŋa selinip peqətləndi, Gunaḥlirimni dəwə-dəwə ḳilip saḳlap ḳoydung. **18** Dərwəḳə taoŋmu yimirilip yoḳaloŋandək, Tax əz ornidin təwrinip kətkəndək, **19** Sular tax-xeoŋillarni upritip yoḳatḳandək, Topanlar zemindiki topini süpürüp kətkəndək, Sən adəmning ümidini yoḳ ḳilisən. **20** Sən mənggügə uning üstidin oŋalib kelisən, Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutuldurisən, Uni Əz yeningdin yiraḳ ḳilisən. **21** Uning ooŋulliri ḥərmətkə erixidu, biraḳ u buni bilməydu; Ular pəs ḳilinsimu, Biraḳ uning bulardinmu həwiri bilmaydu. **22** U [pəḳət] əz tenidiki aoŋriḳidinla azablinidu, U kənglidə əzi üqünla ḥəsrət-nadamət qekidu.

15 Temanliḳ Elifaz buningoŋa jawabən mundaḳ dedi:— **2** Danixmən kixining ḳuruḳ xamaldək səpsətə bilən jawab berixi tooŋrimu? [Danixmən] ḳorsiḳini issiḳ məxriḳ xamili bilən toyoŋuzsa bolamdu? **3** Paydisiz səzlər bilən, Tayini yoḳ gəplər bilən munazirilixixi muwapiḳmu? **4** Bərḥaḳ, sən iman-ihlasni yoḳ ḳiliwətməkqisən, Hudaning aldida dua-istiḳamətkə tosaloŋu bolisən. **5** Qünki ḳəbiḥliking aoŋzingoŋa səz salidu, Sən məkkarlarning tilini tallap ḳollinisən. **6** Mən əməs, bəlki əz aoŋzing əzüngning gunaḥingni bekitidu, Əz ləwliring sanga ḳarxi guwaḥliḳ beridu. **7** Sən insanlar iqidə tunji bolup tuoŋuloŋanmu? Sən taoŋ-dawanlardin awwal apiridə boloŋanmu? **8** Təngrining məhpiy kengixini anglap kəlgənmusən? Danaliḳ sən bilənla qəklinəmdu? **9** Sən bilgənlərni bizning bilməydioŋanlirimiz barmu? Sən qüxəngənni bizning qüxənməydioŋinimiz barmu? **10** Aḳsaḳallar ḥəm ḳerilar bizning təripimizdə turidu, Ular sening

atangdinmu yaxta qongdur. **11** Təngrining təsəlliliri,
Yəni sanga mulayimlik bilən eytkan muxu səz sən üqün
azlik kilamdu? **12** Nemixka kəngülning kəynigə kirip
ketisən? Kəzüngni nemigə parkiritisən? **13** Xundak kilip
sən rohingni Təngrigə karxi turoquzdung, Eoizingdin
xundak səzlərning qikixioa yol koyuwatisən! **14** Insan
nemə idi? Əz-əzini pakliyalioudək? Anidin tuouloan
adəm balisi nemə idi? Həkkaniy bolalioudək? **15**
Kara, [Huda] Əz mukəddəslirigimu ixənmigən yərdə,
Asmanlarmu uning nəziridə pak bolmioan yərdə, **16**
Yirginlik boloan, sesip kətkən, Kəbihlikni su iqkəndək
iqidioan insan balisi zadi kandak bolar? **17** Mən
sanga kərsitəy, manga kulak sal; Kəzüm kərgənni
bayan kilmakqimən. **18** Danixmənlər ata-bowiliridin
bularni angliioan, Yoxurmay bularni bayan kiloan:
— **19** (Pəkət xularoila, [yəni ata-bowiliriioila] yər-
zemin tapxuruloanidi, Ularning arisidin yat adəm
ətüxkə petinalmaytti) **20** — Rəzil adəm barlik
künliridə azablinidu, Zalim kixigə yillar sanaklikla
bekitilgəndur. **21** Uning kulikioa wəhimilərning awazi
kiridu, Bayaxatlikida bulangqi uning ustigə besip qüxidu.
22 Karangouluktin kutuluxka uning kəzi yətməydu,
U kiliq bilən qepilixka saklanoandur. **23** U ax izdəp:
«Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yüridu, U zulmət
künining uningoa yekinlaxkanlikini bilidu. **24** Dərd-
ələm həm azab uningoa wəhimə kilidu, Hujumoa
təyyar boloan padixahtək uning üstidin oəlibə kilidu.
25 Qünki u Təngrigə karxi kolini kətürgən, Həmmigə
kadiroa küq kərsətməkqi boloan, **26** Xunga u boynini
kattik kilip, Kəp kəwətlik kalkanni kətürüp uningoa
karap etilidu. **27** Yüzini yaoı baskan bolsimu, Bekinliri
səmrəp kətkən bolsimu, **28** U harabə xəhərlərdə,
Adəm konousi kəlməydioan, Kesək düwiliri boluxka
bekitilgən əylərdə yaxaydu; **29** U heq beyimaydu,
Uning mal-mülki bolsa üzülüp kalidu, Uning təəllukatliri
zemin üstidə kengəyməydu. **30** U karangouluktin
keqip kutulalmaydu, Yalkun uning xahlirini kəydürüp
kurutidu, [Hudaning] bir nəpisi bilən u [dunyadin]
ketidu. **31** U sahtilikka tayanmisun! U aldinip kətkən,
xunga sahtilikning əzi uning in'ami bolidu; **32** Uning
küni tehi toxmay turupla, Uning xehi tehi kəkirip
bolmayla, bu ixlar əməlgə axurulidu. **33** Üzüm teli
silkinip, tong üzümlər qüxürüwetilgəndək, Zəytun
dərihining qeqiki eqilipla təkülüp kətkəndək bolidu.
34 Qünki iplaslarning jəməti tuomas bolidu, Ot para
yegənlərning qedirlirini kəydüriwetidu. **35** [Birak]
ular [hərdaim] yamanlikni oylap, kəbihlik tuouduridu,
Kənglidə haman hiylə-mikir təyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawabən mundak dedi: — **2**
Mən muxundak gəplərni kəp angliioanmən;
Silər həmminglar azab yətküzidioan ajayib təsəlli
bərgüqi ikənsilər-hə! **3** Mundak watildap kiloan
gəpliringlarning qeki barmu? Silərgə mundak jawab
berixkə zadi nemə kutratkuluk kildi? **4** Halisamla
əzüm silərgə ohxax səz kilalayttim; Silər mening
ornumda bolidioan bolsanglar, Mənmu səzlərni
baoıaxturup eytip, silərgə zərbə kilalaytim, Beximnimu
silərgə karitip qaykiyalayttim! **5** Halbuki, mən əksiqə
aoızim bilən silərni rioıbətləndürəttim, Ləwlirimning
təsəllisi silərgə dora-dərman bolatti. **6** Lekin mening
səzlixim bilən azabim azaymaydu; Yaki gepimni iqimgə
yutuwalisammu, manga nemə aramqilik bolsun? **7** Birak
U meni halsizlandürüwətti; Xundak, Sən pütkül ailəmni
wəyran kiliwətting! **8** Sən meni kamalliding! Xuning
bilən [əhwalim manga] guwahlik kilmakta; Mening
oruk-kakxal [bədinim] ornidin turup əzümni əyibləp
guwahlik kilidu! **9** Uning oəzipi meni titma kilip, Meni
ow oljisi kilidu; U manga karap qixini ouqurlitidu;
Mening düxminimdək kəzini alayitip manga tikidu. **10**
[Adəmlər] manga karap [mazak kilixip] aoızini aqidu;
Ular nəprət bilən məngzimgə kaqatlaydu; Manga hujum
kilay dəp səp tüzidu. **11** Huda meni əskilərgə tapxuroan;
Meni rəzillərning kolioa taxliwətkənikən. **12** Əslidə
mən tinq-amanlikta turattim, birak u meni paqaklidi;
U boynumdin silkip bitqit kiliwətti, Meni Əz nixani
kiloanikən. **13** Uning okyaqiliri meni kapsiwaldi;
Heq ayimay U üqəy-baoırimni yirtip, Ətümni yərgə
təküwətti. **14** U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp zəhim
kilip bəsüp kiridu; U palwandək manga karap etilidu.
15 Terəmning üstigə bəz rəht tikip koydum; Əz izzət-
hərmitimni topa-qangoa selip koydum. **16** Gərqə
kolumda heqkandak zorawanlik bolmisimu, Duayim qin
dilimdin boloan bolsimu, Yüzüm yioa-zaridin kizirip
kətti; Kapaklirimni əlüm sayisi basti. **18** Ah, yər-zemin,
kenimni yapmioin! Nalə-pəryadim tohtaydioanoa jay
bolmioay! **19** Birak mana, asmanlarda hazirmu manga
xahit Boloıuqi bar! Ərxlərdə manga kapalət Boloıuqi
bar! **20** Əz dostlirim meni mazak kiloıini bilən, Birak
kəzüm tehiqə Təngrigə yax təkməktə. **21** Ah, insan
balisi dosti üqün kelixtürgüqi boloandək, Təngri bilən
adəm otturisidimu kelixtürgüqi bolsidi! **22** Qünki yənə
birnəqqə yil ətüxi bilənla, Mən barsa kaytmas yolda
mengip kalimən.

17 Mening rohim sunuk, Künlirim tügəy dəydu,
Gərlər meni kütməktə. **2** Ətrapimda aldamqi
mazak kiloıuqilar bar əməsmu? Kəzümning ularning
eqitkulukioa tikilip turuxtin baxka amali yoktur.
3 Ah, jenim üqün Əzüng halioan kapalətni elip
Əzüngning aldida manga borun boloaysən; Səndin
baxka kim meni kollap borun bolsun? **4** Qünki Sən
[dostlirimning] kənglini yorukluktin kalduroansən;
Xunga Sən ularni oəlibidinmu məhrum kilisən! **5**
Oəniymət alay dəp dostlirioa pəxwa atkan kixining
bolsa, Hətta balilirining kəzlirimu kor bolidu. **6** U
meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə koydi; Mən
kixilər yüzümgə tüküridioan adəm bolup kaldim. **7**
Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti, Barlik əzalirim
kələnggidək bolup kaldi. **8** Bu ixlarni kərüp duruslar
hayranuhəs bolidu; Bigunahlar iplaslaroa karxi turuxka
kozoilidu. **9** Birak hakkaniy adəm əz yolida qing turidu,
Koli pak yüridioan adəmning küqi tohtawsiz uloiyidu.
10 Əmdi keni, həmminglar, yənə kelinglar; Aranglardin
birmu dana adəm tapalmaymən. **11** Künlirim ahirlixay
dəp kaptu, Muddialirim, kənglümdiki intizarlar üzüldi.
12 Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmakqi;
Ular karangoulukka karap: «Nur yekinlixiwatidu»
deyixiwatidu. **13** Əgər kütsəm, əyüm təhtisara bolidu;
Mən karangoulukka ornumni raslaymən. **(Sheol h7585)**
14 «Qirip ketixni: «Sən mening atam!», Kurtlarni: «Apa!
Aqa!» dəp qakirimən! **15** Undakta ümidim nədə? Xundak,

ümidimni kim kərəlisun? 16 Ümidim təḥtisaraning
təmür pənjiriliri iqigə qüxüp ketidu! Biz birliktə topioɣa
kirip ketimiz! (Sheol h7585)

18 Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — 2
Səndək adəmlər ḳaqanoɣiqə mundak səzlərni
tohtatmaysilər? Silər obdan oylap bekinglar, andin
biz səz kilimiz. 3 Biz nemixḳa silərning aldinglarda
ḥaywanlar ḥesablinimiz? Nemixḳa aldinglarda əhməḳ
tonulimiz? 4 Ḥəy əzüngning oɣəzipidə əzüngni yirtḳuqi,
seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdu?! Taoɣ-taxlar əz
ornidin kətürülüp ketəmdu?! 5 Ḳandaḳla bolmisun,
yaman adəmning qirioɣi əqürülidu, Uning ot-uqḳunliri
yalḳunlimaydu. 6 Qediridiki nur ḳarangoɣulukḳa
aylinidu, Uning üstigə askan qirioɣi əqürülidu. 7 Uning
məzmut ḳədəmliri ḳisilidu, Əzining nəsiḥətliri əzini
mollaḳ atḳuzidu. 8 Qünki əz putliri əzini toroɣa əwətidu,
U dəl torning üstigə dəssəydioɣan bolidu. 9 Ḳiltaḳ
uni tapinidin iliwalidu, Tuzaḳ uni tutuwalidu. 10
Yərdə uni kütidioɣan yoxurun aroɣamqa bar, Yolida uni
tutmaḳqi boloɣan bir ḳapḳan bar. 11 Uni ḥər tərəptin
wəḥimilər besip ḳorḳitiwatidu, Ḥəm ular uni iz ḳooɣlap
ḳooɣlawatidu. 12 Maoɣdurini aqarqilik yəp tügətti;
Palakət uning yenida paylap yüridu. 13 Əlümning
qong balisi uning terisini yəwatidu; Uning əzalirini
xoraydu. 14 U əz qediridiki amanliḳtin yulup taxlinidu,
[Əlümning tunjisi] uni «wəḥimilərning padixaḥi»ning
aldioɣa yalap apiridu. 15 Əyidikilər əməs, bəlki baxḳilar
uning qedirida turidu; Turaloɣusining üstigə günggürt
yaoɣdurulidu. 16 Uning yiltizi tegidin ḳurutulidu;
Üstidiki xahliri kesilidu. 17 Uning əslimisimu yər
yüzidikilərning esidin kətürülüp ketidu, Sirtlarda uning
nam-abruyi ḳalmaydu. 18 U yoruḳluḳtin ḳarangoɣulukḳa
ḳooɣliwetilgən bolup, Bu dunyadin ḥəydiwetilidu. 19 Əl-
yurtta ḥeqḳandaḳ pərzəntliri yaki əwladliri ḳalmaydu,
U musapir bolup turoɣan yərlərdimu nəsli ḳalmaydu.
20 Uningdin keyinkilər uning künigə ḳarap alaḳzadə
bolidu, Huddi aldinḳilarmu qəqüp kətkəndək. 21 Mana,
ḳəbiḥ adəmning makanliri xübḥisiz xundaḳ, Təngrini
tonumaydioɣan kixiningmu orni qoḳum xundaḳtur.

19 Ayup jawabən mundak dedi: — 2 «Silər ḳaqanoɣiqə
jenimni azablimaḳqisilər, Ḳaqanoɣiqə meni səz
bilən əzməḳqisilər? 3 Silər meni on ḳetim harlidinglar;
Manga uwal ḳilixḳa nomus ḳilmaysilər. 4 Əgər mening
səwənlikim bolsa, Mən əmdi uning [dərdini] tartimən. 5
Əgər silər meningdin üstünlük talaxmaḳqi bolsanglar,
Yüzüm aldida xərm-ḥayani kərsitip meni əyibliməḳqi
bolsanglar, 6 Əmdi bilip ḳoyunglarki, manga uwal
ḳiloɣan Təngri ikən, U tori bilən meni qirmaxturup
tartti; 7 Ḳara, mən nalə-pəryad kətürüp «Zorawanliḳ!»
dəp warḳiraymən, Biraḳ ḥeqkim anglimaydu; Mən
warḳiraymən, biraḳ manga adalət kəlməydu. 8 U
yolumni meni ətüwalmisun dəp qit bilən tosup ḳoydi,
Ḳədəmlirimgə ḳarangoɣuluḳ saldi. 9 U məndin xan-
xəripimni məḥrum ḳildi, Beximdin tajni tartiwaldi. 10
U manga ḥər tərəptin buzoɣunqilik ḳiliwatidu, mən
tügəxtim; Ümidimni U dərəhni yuloɣandək yuluwaldi. 11
Oɣəzipini manga ḳaritip ḳozoɣidi, Meni Əz düxmənliridin
ḥesablidi. 12 Uning ḳoxunliri səp tüzüp atlandi,
Pələmpəylirini yasap manga ḥujum ḳildi, Ular qedirimni
ḳorxawoɣa elip bargaḥ tikiwaldi. 13 U ḳerindaxlirimni
məndin neri ḳildi, Tonuxlirimning meḥrini məndin üzdi.
14 Tuoɣḳanlirim məndin yatlixip kətti, Dost-buradərlirim
meni unutti. 15 Əyümdə turoɣan musapirlar, ḥətta
dedəḳlirimmu meni yat adəm dəp ḥesablaydu; Ularning
nəziridə mən musapir bolup ḳaldim. 16 Mən qakirimni
qaḳirsam, u manga jawab bərməydu; Xunga mən
uningoɣa aoɣzim bilən yelinixim kerək. 17 Tiniḳimdin
ayalimning ḳusḳusi kelidu, Aka-ukilirim sesiḳliḳimdin
bizar. 18 Ḥətta kiqik balilar meni kəmsitidu; Ornumdin
turmaḳqi bolsam, ular meni ḥaḳarətləydu. 19 Mening
sirdax dostlirimning ḥəmmisi məndin nəprətlinidu,
Mən səygənlər məndin yüz əridi. 20 Ət-terilirim
ustihanlirimoɣa qaplixip turidu, Jenim ḳil üstidə ḳaldi. 21
Aḥ, dostlirim, manga iqinglar aoɣrisun, iqinglar aoɣrisun!
Qünki Təngrining ḳoli manga kelip təgdi. 22 Silər
nemixḳa Təngridək manga ziyankəxlik ḳilisilər? Silər
nemixḳa ətlirimgə xunqə toymaysilər! 23 Aḥ, mening
səzlirim yezilsidi! Ular bir yazmioɣa pütüklük boloɣan
bolatti! 24 Ular təmür ḳələm bilən ḳooɣuxun iqigə
yezilsidi! Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!
25 Biraḳ mən xuni bilimənki, əzümning Ḥəmjəmət-
Ḳutḳuzoɣuqim ḥayattur, U ahirət künidə yər yüzidə turup
turidu! 26 Ḥəm mening bu terə-ətlirim buzuloɣandin
keyin, Mən yənila tenimdə turup Təngrini kərimən!
27 Uni əzümla əyni ḥalda kərimən, Baxḳa adəmning
əməs, bəlki əzümning kəzi bilən ḳaraymən; Aḥ, ḳəlbim
buningoɣa xunqə intizardur! 28 Əgər silər: «Ixning yiltizi
uningdidur, Uni ḳandaḳ ḳilip ḳistap ḳooɣliwetələymiz?!»
— desənglar, 29 Əmdi əzünglar ḳiliqtin ḳorḳḳininglar
tüzük! Qünki [Hudaning] oɣəzipi ḳiliq jazasini elip
kelidu, Xuning bilən silər [Hudaning] sotining ḳuruḳ
gəp əməslikini bilisilər».

20 Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:
— 2 «Meni biaram ḳiloɣan hiyallar jawab berixkə
ündəwatidu, Qünki ḳəlbim biaramliḳta ərtənməktə.
3 Mən manga ḥaḳarət kəltürüp, meni əyibləydioɣan
səzlərni anglidim, Xunga mening roḥ-zeḥnim meni
jawab berixkə ḳistidi. 4 Sən xuni bilməmsənki,
Yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boloɣandin beri, 5
Rəzillərning oɣalibə təntənisi ḳisḳidur, Iplaslarning
huxalliḳi birdəmliktur. 6 Undaḳ kixining xan-xəripi
asmanoɣa yətkən bolsimu, Bexi bulutlaroɣa taḳaxsimu, 7
Yənila əzining poḳidək yoḳap ketidu; Uni kərgənlər: «U
nədidur?» dəydu. 8 U qüxtək uqup ketidu, Ḳayta tapḳili
bolmaydu; Keqidiki oɣayibanə alaməẗtək u ḥəydiwetilidu.
9 Uni kərgən kəz ikkinqi uni kərməydu, Uning turoɣan
jayi uni ḳayta uqratmaydu. 10 Uning ooɣulliri miskinlərgə
xəpḳət ḳilixḳa məjburlinidu; Xuningdək u ḥətta əz
ḳoli bilən bayliḳlirini ḳayturup beridu. 11 Uning
ustihanliri yaxliḳ maoɣdurioɣa toloɣan bolsimu, Biraḳ
[uning maoɣduri] uning bilən billə topa-qangda yetip
ḳalidu. 12 Gərqə rəzillik uning aoɣzida tatliḳ tetioɣan
bolsimu, U uni til astioɣa yoxuroɣan bolsimu, 13 U
uni yutḳusi kəlməy meḥrini üzəlmisimu, U uni aoɣzida
ḳaldursimu, 14 Biraḳ uning ḳarnidiki tamiḳi əzgirip,
Kobra yilanning zəḥərigə aylinidu. 15 U bayliḳlarni
yutuwetidu, biraḳ ularni yanduridu; Huda ularni
axḳazinidin qiḳiriwetidu. 16 U kobra yilanning zəḥərini
xoraydu, Qar yilanning nəxtiri uni əltüridu. 17 U ḳaytidin

erik-əstənglərgə ḥəwəs bilən qariyalmaydu, Bal wə
serik may bilən akidiƣan dəryalardin ḥuzurlinalmaydu.
18 U erixkənni yutalmay qayturidu, Tijarət kiloƣan
paydisidin u ḥeq ḥuzurlinalmaydu. **19** Qünki u
miskinlərni ezip, ularni taxliwətkən; U əzi salmiƣan
əyni igiliwaloƣan. **20** U aqkəzlüktin əsla zerikməydu, U
arzuliƣan nərsiliridin ḥeqqaysisini saqlap qalalmaydu.
21 Uningƣa yutuwaloƣudək ḥeqnərsə qalmaydu, Xunga
uning bayaxatliki mənggülük bolmaydu. **22** Uning
tokkuzi təl boloƣanda, tuyuksiz kisilqilikka uqraydu;
Hərbir ezilgüqining koli uningƣa qarxi qikidu. **23** U
korsikini toyoƣuziwatkinida, Huda dəḥxətlik oƣəzipini
uningƣa qüxüridu; U oƣizaliniwatqanda [oƣəzipini]
uning üstigə yaoƣduridu. **24** U təmür koraldin kəqip
kutulsimu, Birak mis okya uni sanjiydu. **25** Təgkən
ok kəynidin tartip qikiriwelginidə, Yaltirak ok uqi
ettin qikiriwelginidə, Wəḥimilər uni basidu. **26** Zulmət
karangoƣuluk uning baylikirini yutuwetixkə təyyar
turidu, Insan püwlimigən ot uni yutuwalidu, Uning
qedirida kelip kaloƣanlirinimu yutuwetidu. **27** Asmanlar
uning kəbiḥlikini axkarilaydu; Yər-zeminmu uningƣa
karxi kozoƣilidu. **28** Uning mal-dunyasi elip ketilidu,
[Hudaning] oƣəzəplik künidə kəlkün uloƣiyip əy-bisatini
oƣulitidu. **29** Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi
mana xundaktur, Bu Huda uningƣa bekitkən mirastur».

21 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** «Gəplirimgə
kulak selinglar, Bu silərning manga bərgən
«təsəlliliringlar»ning ornida bolsun! **3** Səz kiliximƣa
yol koysanglar; Səz kiloƣinimdin keyin, yənə mazak
kiliweringlar! **4** Mening xikayitim bolsa, insanƣa
karitiliwatamdu? Roḥim kandakmu bitakət bolmisun?
5 Manga obdan karanglarqu? Silər qokum həyran
kalisilər, Kolunglar bilən aƣzinglarni etiwalisilər. **6**
Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəḥimigə qəmimən,
Pütün ətlirimni titrək basidu. **7** Nemixka yamanlar
yaxiweridu, Uzun əmür kəridu, Ḥətta zor küq-ḥokukluk
bolidu? **8** Ularning nəsli əz aldida, Pərzəntliri kəz
aldida məzmut əsidu, **9** Ularning əyliri wəḥimidin aman
turidu, Təngrining tayiki ularning üstigə təgməydu. **10**
Ularning kaliliri jüplənsə urukliмay kalmaydu, Iniki
mozaylaydu, Moziyinimu taxlimaydu. **11** [Rəzillər] kiqik
balilirini koy padisidək talaƣa qikiriweridu, Ularning
pərzəntliri taklap-səkrəp ussul oynap yüridu. **12** Ular
dap ḥəm qiltaroƣa təngkəx kilidu, Ular nəyning awazidin
xadlinidu. **13** Ular künlirini awatqilik iqidə ətküzidu,
Andin kəzni yumup aqkuqila təḥtisaraƣa qüxüp ketidu.
(Sheol h7585) **14** Ḥəm ular Təngrigə: «Bizdin neri bol,
Bizning yolliring bilən tonuxkimiz yoktur!» — dəydu, **15**
— «Ḥəmmigə Kadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək
nəri bardu? Uningƣa dua kilsak bizgə nemə payda
bolsun?!». **16** Karanglar, ularning bəhti əz kolida
əməsmu? Birak yamanlarning nəsiḥiti məndin neri
bolsun! **17** Yamanlarning qiriƣi kanqə kətim əqidu?
Ularni əzlirigə layik külpət basamdu? [Huda] oƣəzipidin
uloroƣa dərdlərni bəlüp berəmdu? **18** Ular xamal aldidiki
engizƣa ohxax, Kara kuyun uqurup ketidiƣan pahaloƣa
ohxaxla yokamdu? **19** Təngri uning kəbiḥlikini balilirioƣa
qüxürüxkə kalduramdu? [Huda] bu jazani uning əzigə
bərsun, uning əzi buni tetisun! **20** Əzining ḥalakitini
əz kəzi bilən kərsun; Əzi Ḥəmmigə Kadirning kəḥrini
tetisun! **21** Qünki uning bekitilgən yil-ayliri tügigəndin
keyin, U kandakmu yənə əz əydikiliridin ḥuzur-ḥalawət
alalisun? **22** Təngri kattilarning üstidinmu ḥəküm
kiloƣandin keyin, Uningƣa bilim əgitələydiƣan adəm
barmidur?! **23** Birsi sak-salamət, pütünləy oƣəm-əndixsiz,
azadiliktə yilliri toxkanda əlidu; **24** Bekinliri süt bilən
semiz bolidu, Ustihanlirining yiliki heli nəm turidu.
25 Yənə birsi bolsa aqqik armanda tügəp ketidu; U
ḥeqkandak rahət-paraƣət kərmigən. **26** Ular bilən billə
topa-qangda təng yatidu, Kurutlar uloroƣa qaplixidu.
27 — Mana, silərning nemini oylawatkanlikinglarni,
Meni karilax niyətliringlarni bilimən. **28** Qünki silər
məndin: «Esilzadining əyi nəgə kətkən? Rəzillərning
turoƣan qedirliri nədidur?» dəp sorawatisilər. **29**
Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu? Ularning xu
bayanlirioƣa kəngül koymidinglarmu? **30** [Demək],
«Yaman adəm palakət künidin saklinip kalidu, Ular
oƣəzəp künidin kutulup kalidu!» — [dəydu]. **31** Kim
[rəzilning] tutkan yolini yüz turanə əyibləydu? Kim
uningƣa əz kilmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu? **32**
Əksiqə, u ḥəywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu,
Uning kəbrisi kəzət astida turidu. **33** Jiloƣining qalmiliri
uningƣa tatlik bilinidu; Uning aldidimu sansiz adəmlər
kətkəndək, Uning kəynidinmu barlik adəmlər əgixip
baridu. **34** Silər nemixka manga kuruk gəp bilən təsəlli
bərməkqi? Silərning jawabliringlarda pəkət sahtilikla
tepilidu!

22 Andin Temanlik Elifaz mundak dedi: — **2** Adəm
Hudaƣa kandakmu payda kəltürəlisun? Dana
adəmlərmu Uningƣa nemə payda kəltürəlisun? **3** Sən
ḥəkkaniy bolsangmu, Ḥəmmigə Kadiroƣa nemə bəḥrə
berələytting? Yolliring əyibsiz boloƣan təkdirdimu,
sən Uningƣa nemə oƣəniymətlərni elip kələləysən? **4**
Uning seni əyibləydioƣanliki, Wə Uning sanga xikayətlər
yətküzidioƣini sening ihlasmən boloƣining üqünmu-ya?
5 Sening rəzilliking zor əməsmu? Sening gunaḥliring
ḥesabsiz əməsmu? **6** Sən kerindaxliringdin səwəbsiz
kepillik aloƣansən; Sən yalangtüxlərni kiyim-keqəkliridin
məḥrum kiliwətkənsən. **7** Ḥalsizlanƣanlaroƣa su
bərmiding, Aq kaloƣanlaroƣa axnimu ayap bərmiding,
8 Gərqə sən yər-zeminlik boloƣan koli uzun adəm
bolsangmu, Yər-zemin tutup ḥərmətlinip kəlgən
adəm bolsangmu, **9** Sən tul hotunlarnimu kuruk
kol yanduroƣansən, Yetim-yesirlarning kolinimu
yanjitiwətkənsən. **10** Mana xu səwəbtin ətrapingda
tuzaklar yatidu, Uxtumtut pəyda boloƣan wəḥimimu
seni basidu. **11** Xu səwəbtinmu seni karangoƣuluk besip
kərəlməs kildi, Bir kəlkün kelip seni oƣərk kildi. **12**
Təngri ərxalaning qokkisida turidu əməsmu? Əng egiz
yultuzlarning nəkədər aliy ikənlikigə karap bak! **13**
Birak sən: «Təngri nemini bilidu? U rast xunqə zulmət
karangoƣulukta birnemini pərk etələmdu?!» dəwatisən.
14 Yənə: «Koyuk bulutlar uni tosiwalidu, Xunga U
pələk üstidə aylinip mangƣinida bizni kərməydu!»
— dəysən. **15** Yaman adəmlər mangƣan kona yolni
sənmu tutiwerəmsən? **16** Ular wakti toxmay turupla
elip ketilgən, Ularning ulliri kəlkün təripidin ekitilip
ketilgən. **17** Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!» Ḥəmmigə
Kadir bizni nemə kilalisun?» — dəytti. **18** Birak
ularning əylirini esil nərsilər bilən toldurƣan dəl

Uning Өzidur, Mən bolsam yamanlarning nəsihətidin
yirakləxkənmən! 19 Həkkaniylar ularning bərbat
bolоnlikini kərüp xadlinidu; Bigunahlar ularni mazak
kilip: — 20 «Bizgə karxi qikkuqilar xübhisiz wəyran
bolidu, Ot ularning baylikirini yutuwətməmdu?» —
dəydu. 21 [Xunga] Hudaоna boysunup Uni tonusang,
Xu qaоndila sən aman bolisən; Xuning bilən sanga
amət kelidu. 22 Uning aоzidin kəlgən nəsihətnimu
kobul kil, Uning sözlirini kənglünggə püküp koy.
23 Sən Həmmigə Kadirning yenioна kaytip kəlsəng,
mukərrərki, Kaytidin kurulup qikalaysən; əgər sən
kəbihlikni qedirliringdin yirakləxtursang, 24 Əgər sən
altunungni topa-qang üstigə taxliyalisang, Ofirdiki
altunungni xiddətlik ekinning taxlirioна koxuwətsəng,
25 Undakta Həmmigə Kadirning Өzi sanga altun bolidu.
Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu. 26 U qaоnda
sən Həmmigə Kadirdin səyünisən, Yüzüngni Təngrigə
karap kətürələysən. 27 Sən Uningoна dua kilsang, U
kulak salidu, Xundakla sənmu iqkən kəsəmliringgə əmə
kilisən. 28 Sən karar kiloна ix əməlgə axidu, Yolliring
üstigə nur qüxidu. 29 Adəmlər pəs kilinoна nda, sən
ularoна: «Ornunglardin turunglar!» dəysən, Xuning bilən
[Huda] qirayi sunoна nlarni kutkuzidu. 30 U hətta gunahi
bar adəmnimu kutkuzidu, U kolungdiki halallikтin
kutkuzulidu.

23 Ayup jawabən mundak dedi: — 2 «Bügünmu
xikayitim aqqiktur; Uning meni baskan koli
ah-zarlirimdinmu eоirdur! 3 Ah, Uni nədin
tapalaydioна nlikimni bilgən bolsam'idi, Undakta Uning
olturidioна n jayioна barar idim! 4 Xunda mən Uning
aldida dəwayimni bayan kilattim, Aоzimni munazirilər
bilən toldurattim, 5 Mən Uning manga bərməkqi boloна n
jawabini bilələyttim, Uning manga nemini deməkqi
boloна nlikini qüxinələyttim. 6 U manga karxi turup zor
küqi bilən mening bilən talixamti? Yak! U qokum manga
kulak salatti. 7 Uning huzurida həkkaniy bir adəm uning
bilən dəwalixalaytti; Xundak bolsa, mən өz Sotqim
aldida mənggügiqə aklanoна n bolattim. 8 Əpsus, mən
aloна karap mangsammu, lekin U u yərdə yok; Kəynimgə
yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən. 9 U sol
tərəptə ix kiliwatkanda, mən Uni baykiyalaymən; U
ong tərəptə yoxurunoна nda, mən Uni kərəlməymən;
10 Birak U mening mangidioна n yolumni bilip turidu;
U meni tawlioна ndin keyin, altundək sap bolimən.
11 Mening putlirim uning kədəmlirigə qing əgəxkən;
Uning yolini qing tutup, həq qətnimidim. 12 Mən
yənə Uning ləwlirining buyrukidin bax tartmidim;
Mən Uning aоzidiki sözlərni өz kəngüldikilirimdin
kimmətlik bilip kədirləp kəldim. 13 Birak Uning bolsa
birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun?
U kənglidə nemini arzu kiloна n bolsa, xuni kilidu. 14
Qünki U manga nemini iradə kiloна n bolsa, xuni bərhək
wujudka qikiridu; Mana muxu hildiki ixlar Uningda
yənə nuroна ndur. 15 Xunga mən Uning aldida dəkkə-
dükkigə qüximən; Bularni oylisamla, mən Uningdin
korkup ketimən. 16 Qünki Təngri kənglümni ajiz
kiloна n, Həmmigə Kadir meni sarasimigə salidu. 17
Halbuki, mən karangoна luluk iqidə ujukturulmidim, Wə
yaki yüzümni oriwaloна n zulmət-karangoна lukkimu həq
süküt kilmidim.

24 — Nemixka Həmmigə Kadir [sorak] künlirini
bekitməydu? Nemixka Uni tonuoна nlar Uning
xu künlirini bikardin-bikar kütidu? 2 Mana, adəmlər
pasil kilinoна n taxlarni yətkiwetidu; Ular zorawanlik
bilən baxkilarning padilirini bulap-talap əzliri [oquk-
axkara] bakidu; 3 Ular yetim-yesirlarning exikini bulap
həydəp ketidu; Ular tul hotunning kalisini kepillik üqün
eliwalidu. 4 Ular miskinlərni yoldin neri ittiriwetidu;
Xuning bilən zemindiki ezilgənlərning həmmisi
məküxüwalidu. 5 Mana, ular dəxt-bayawanlardiki
yawayi exəklərdək, Tang səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə
kikidu; Janggal ular wə ularning baliliri üqün yeməklik
təminləydu. 6 Ular yamanning [kaliliri] üqün dalada
ot-qəp oridu, Uning üqün axkan-taxkan üzümlirini
teriydu; 7 Ular keqini kiyimsiz yalang ətküzidu,
Sooна ukta bolsa yepinoна udək kiyimi yoktur. 8 Ular
taoна ka yaoна kan yamoна urlar bilən süzmə bolup ketidu,
Panahsizlikidin taxni kuqaklixidu. 9 Adəmlər atisiz
balilarni əmqəktin bulap ketidu, Ular miskinlərdin
[bowakларni] kepillikkə alidu. 10 [Miskinlər bolsa]
kiyimsiz, yeling ətidu, Baxkilar üqün buoна day baoна lirini
kətürsimu, yənila aq kalidu; 11 Ular baxkilarning өyidə
zəytunlarni qəyləp yaoна kikaroна n bolsimu, Hoylilirida
xarab kəlqikini qəyligən bolsimu, Yənila ussuzlukta
kalidu. 12 Xəhərdin adəmlərning ah-zarliri qikip turidu,
Kiliq yegənlərning janliri nalə-pəryad kətüridu; Birak
Təngri həqkimning iplaslikini əyibliməydu. 13 — Nuroна
karxi isyan kətüridioна nlarmu bar; Ular nurning yollirini
bilməydu, Uning tərikilirida turmaydu. 14 Katil tang nuri
kelixi bilən ornidin turup, Kəmbəoна llər wə miskinlərni
əltüridu; Keqidə u ooна ridək yüridu. 15 Zinahormu
«Meni həq kəz kərməydu» dəp zawal waktini kütidu,
Baxkilar meni tonumisun dəp ayalning qümbilini yüzigə
tartiwalidu. 16 Karangoна luluкta [ooна rilar] əyning tamlirini
kolap texidu; Kündüzdə ular əzlirini өz өyigə kamap
koyidu; Ular nurni tonumaydu. 17 Ular üqün tang səhər
əlüm sayisidək tuyulidu; Ular kap-karangoна luluкning
wəhimilirini dost tutidu. 18 Ular sularning yüzidiki
kəpüklərdək yokap kətsun! Ularning yər-zemindiki
nesiwisi lənət kilinoна nki, Xunga ulardin həqkim
üzümzarlikka yənə mangmisun! 19 Kuroна kqilik həm
tomuz issik kar sulirinimu yəp tügitidu; Təhtisaramu
ohxaxla gunah kiloна nlarni yəp tügətsun! (Sheol h7585)
20 Uni, tuoна kan anisimu untusun! Kurt xəlgəylirini
ekitip uni yesun! Əskə həq elinmisun! Xuning bilən
həkkaniysizlik dərəhtək kesilsun! 21 U balisi yok
tuoна maslardin olja alidu, U tul hotunlaroна imu həq xəpkət
kərsətməydu. 22 Birak [Huda] Өz kudriti bilən mundak
küq-hokuki barlarning [künini] uzartidu; Ular hətta
hayatidin ümidsizlənsimu kaytidin ornidin turidu. 23
[Huda] yənila ularni amanlikta mukimlaxturidu, Xunga
ular hatirjəm bolidu; U ularning yollirini kəzdə tutkan
əməsmu? 24 Ularning mərtiwisi birdəmlik əstürülidu,
Andin ular yok bolidu; Ular ongda kaldurulidu, andin
baxka adəmlərgə ohxaxla yioна ip elip ketilidu; Ular
pəkətla pixkan sərhil buoна day baxakliridək kesilip
ketidu. 25 Bu ixlar mundak bolmisa, keni kim meni
yaloна nqi dəp ispatliyalaydu. Mening gəplirimni kim
kuruk gəp deyələydu?».

25 Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — **2** «Uningda həkümranlik həm həywət bardur; U
asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtipkə salidu. **3**
Uning koxunlirini sanap tügətkili bolamdu? Uning nuri
kimning üstigə qüxməy kalar? **4** Əmdi insan balisi
kandakmu Təngrining aldida həkkaniy bolalisun? Ayal
zatidin tuoqulokanlar kandakmu pak bolalisun? **5** Mana,
Uning nəziridə hətta aymu yoruk bolmiokan yərdə,
Yultuzlarmu pak bolmiokan yərdə, **6** Kurt bolokan
insan, Sazang bolokan adəm balisi [uning aldida] kandak
bolar?».

26 Ayup [Bildadka] jawabən mundak dedi: — **2**
«Maokdursiz kixigə kaltis yardəmlərni beriwətting!
Biləkliri küqsiz adəmni karamət kutkuzuwətting! **3**
Əkli yok kixigə kaltis nəsihətlərni kiliwətting! Wə
uningokan alamət bilimlərni namayan kiliwətting! **4**
Sən zadi kimning məditi bilən bu səzlərni kilding?
Səndin qikiwatkini kimning rohi? **5** — «Ərwahlar, yəni
su astidikilər, Xundakla u yərdə barlik turuwatkanlar
tolokinip ketidu; **6** Bərhək, [Hudaning] aldida
təhtisaramu yepinqisiz kərünidu, Halakətningmu
yapkuqi yoktur. **(Sheol h7585)** **7** U [yərning] ximaliy
[kutupini] aləm boxlukiokan sozokan, U yər [xarini] boxluk
iqidə muəllək kilokan; **8** U sularni koyuk bulutlirі
iqigə yiokidu, Bulut ularning eokirliki bilənmu yirtilip
kətməydu. **9** U ayning yüzini yapidu, U bulutliri
bilən uni tosidu. **10** U sularning üstigə qəmbər sizip
koyokan, Buning bilən U yorukluk həm karangokulukning
qegrasini bekitkən. **11** Asmanlarning tüwrükliri təwrəp
ketidu, Uning əyibini anglapla alakzadə bolup ketidu. **12**
U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu; Əz hekmiti bilən
Rahabni parə-parə kilip yanjiwetidu. **13** Uning Rohi
bilən asmanlar bezəlgən, Uning koli tez kaqkan əjdihani
sanjiydu. **14** Mana, bu ixlar pəkət uning kilokanlirining
kiqikkinə bir kismidur, halas; Uning səz-kalamidin
anglawatkinimiz nahayiti pəs bir xiwirlax, halas! Uning
pütkül zor kudritining güldürmamisini bolsa kimmu
qüxinəlisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi:
— **2** «Mening həkkimni tartiwalokan Təngrining
hayati bilən, Jenimni aokritkan Həmmigə Kadirning
həkki bilən kəsəm kilimənki, **3** Tenimdə nəpəs
bolsila, Təngrining bərgən Rohi dimiokimda tursila,
4 Ləwlirimdin həkkaniysiz sözlər qikmaydu, Tilim
aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu! **5** Silərningkini
tookra deyix məndin yirak tursun! Jenim qikkanokə kədər
duruslukumni əzümdin ayrimaymən! **6** Adillikimni
qing tutuwerimən, uni koyup bərməymən, Wijdanim
yaxiokan heqbir künümdə meni əyiblimisun! **7** Mening
düxminim rəzillərgə ohxax bolsun, Manga karxi
qikkanlar həkkaniysiz səp karalsun. **8** Qünki Təngri
iplas adəmni üzüp taxliokanda, Uning jenini alokanda,
Uning yənə nemə ümidi kalar? **9** Balayi'apət uni besip
qüxkəndə, Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu? **10** U
Həmmigə Kadirdin səyünəmdu? U hərdaim Təngrigə
iltija kilalamdu? **11** Mən Təngrining kolining kilokanliri
tookrisida silərgə məlumat berəy; Həmmigə Kadirda
nemə barlikini yoxurup yürməymən. **12** Mana silər
alliburun bularni kərüp qiktinglar; Silər nemixka
axundak pütünləy kuruk hiyallik bolup kaldinglar? **13**
Rəzil adəmlərning Təngri bekitkən akiwiti xundakki,
Zorawanlarning Həmmigə Kadirdin alidiokan nesiwisi
xundakki: — **14** Uning baliliri kəpəysə, kiliqlinix üqünla
kəpiyidu; Uning pərzəntlirining neni yetixməydu.
15 Uning əzidin keyin kalokan adəmliri əlüm bilən
biwasitə dəpnə kilinidu, Buning bilən kalokan tul
hotunliri matəm tutmaydu. **16** U kümüxlərni topa-
qangdək yiokip dəwilisimu, Kiyim-keqəklərni laydək
kəp yioksimu, **17** Bularning həmmisini təyyarlisimu,
Birak kiyimlərni həkkaniylar kiyidu; Bigunahlarmu
kümüxlərni bəlüxidu. **18** Uning yasiokan əyi pərwanining
okozisidək, Üzümzarning kəzətqisi əzigə salokan kəpidək
box bolidu. **19** U bay bolup yetip dəm alokini bilən,
Birak əng ahirki kətim keliduki, Kəzini aqkanda, əmdi
tügəxtim dəydu. **20** Wəhimilər kəlkündək bexioka kelidu;
Kəqtə kara kuyun uni qanggiliokə alidu. **21** Xərk xamili
uni uqurup ketidu; Xiddət bilən uni ornidin elip yirakka
etip taxlaydu. **22** Boran uni heq ayimay, bexioka urulidu;
U uning qanggilidin kutulux üqün hə dəp urunidu; **23**
Birak [xamal] uningokə karap qawak qalidu, Uni ornidin
«ux-ux» kilip kookliwetidu».

28 — «Xübhisizki, kümüx tepilidiokan kanlar bar,
Altunning tawlinidiokan əz orni bardur; **2** Təmür
bolsa yər astidin kəziwelinidu, Mis bolsa taxtin eritilip
elinidu. **3** Insanlar [yər astidiki] karangokulukka qək
koyidu; U yər kərigiqə qarlap yürüp, Karangokulukka
təwə, əlümning sayisidə turokan taxlarni izdəydu. **4**
U yər yüzidikilərdin yirak jayda tik bolokan kudukni
kolaydu; Mana xundak adəm ayaok basmaydiokan,
untulokan yərlərdə ular aroqamqini tutup boxlukta
pulanglap yüridu, Kixilərdin yirakta esilip turidu. **5**
Axlik qikidiokan yər, Təkti kolanokanda bolsayalkundək
kərünidu; **6** Yərdiki taxlar arisidin kək yakutlar qikidu,
Uningda altun rudisimu bardur. **7** U yolni heqkandak
alokur kux bilməydu, Hətta sarning kəzimu uningokə
yətmigən. **8** Hakawur yirtkuqlarmu u yərni heq dəssəp
bakmiokan, Əxəddiy xirmu u jaydin heqkaqan ətüp
bakmiokan. **9** Insan balisi kolini qakmak texining
üstigə təgküzidu, U taoklarni yiltizidin komuriwetidu.
10 Taxlar arisidin u kanallarni qapidu; Xundak kilip
uning kəzi hərhil kimmətlik nərsilərni kəridu; **11** Yər
astidiki ekinlarni texip kətmisun dəp ularni tosuwalidu;
Yoxurun nərsilərni u axkarilaydu. **12** Birak danalik
nədin tepilar? Yorutuluxning makani nədidu? **13** Insan
baliliri uning kimmətliklikini heq bilməs, U tiriklərning
zeminidin tepilmas. **14** [Yər] tegi: «Məndə əməs» dəydu,
Dengiz bolsa: «Mən bilənmu billə əməstur» dəydu.
15 Danalikni sap altun bilən setiwalokili bolmaydu,
Kümüxnimu uning bilən bir tarazida tartkili bolmas. **16**
Hətta Ofirda qikidiokan altun, ak hekik yaki kək yakut
bilənmu bir tarazida tartkili bolmaydu. **17** Altun wə
hrustalnimu uning bilən selixturokili bolmaydu, Esil
altun kaqa-kuqilar uning bilən heq almaxturulmas. **18**
U ünqə-marjan, hrustalni adəmning esidin qikiridu;
Danalikni elix kizil yakutlarni elixtin əwzəldur. **19**
Efiopiyədiki serik yakut uningokə yətməs, Serik altunmu
uning bilən bəslixəlməydu. **20** Undakta, danalik nədin
tepilidu? Yorutuluxning makani nədidu? **21** Qünki u
barlik hayat igilirining kəzidin yoxurulokan, Asmandiki

uqar-qanatlardinmu yoxurun turidu. 22 Ḥalakət wə
əlüm pəkətla: «Uning xəḥritidin həwər alduk» dəydu.
23 Uning mangoŋan yolini qüxinidioŋan, Turidioŋan
yerini bilidioŋan pəkətla bir Hudadur. 24 Qünki Uning
kəzi yərning kərigiqə yetidu, U asmanning astidiki
barlik nərsilərni kəridu. 25 U xamallarning küqini
tarazioŋa saloŋanda, [Dunyaning] sulirini əlqigəndə, 26
Yamoŋurlaroŋa qanuniyət qüxürginidə, Güldürmamining
qakmikioŋa yolini bekitkinidə, 27 U qaoŋda U danalikka
karap uni bayan kiloŋan; Uni nəmunə kilip bəlgiligən;
Xundak, U uning bax-ayioŋioŋa karap qikip, 28 Insanoŋa:
«Mana, Rəbdin korkux danaliktur; Yamanliktin yirakixix
yorutuluxtur» — degən».

29 Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi:— 2
«Aḥ, əḥwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi, Təngri
məndin həwər aloŋan künlərdikidək bolsidi! 3 U qaoŋda
Uning qirioŋi beximoŋa nur qaqkan, Uning yorukluki
bilən karangoŋuluktin ətüp kətkən bolattim! 4 Bu ixlar
mən kiran waktimda, Yəni Təngri qedirimda manga
sirdax [dost] boloŋan wakitta boloŋanidi! 5 Həmmigə
Qadir mən bilən billə boloŋan, Mening yax balilirim
ətrapimda boloŋan; 6 Mening baskan kədəmlirim serik
mayoŋa qəmülgən; Yenimdiki tax mən üqün zəytun
may dəryasi bolup akkan; 7 Xəḥər dərwazisioŋa qikkan
waktimda, Kəng məydanda ornum təyyarlanoŋanda,
8 Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlirini qətkə alatti,
Kerilar bolsa ornidin turatti, 9 Xaḥzadilərmu gəptin
tohtap, Koli bilən aoŋzini etiwalatti. 10 Aksəngəklərmu
tinqlinip, Tilini tangliyioŋa qapliwalatti. 11 Kulak
səzümni anglisila, manga bəht tiləytti, Kəz meni kərsila
manga yahxi guwaḥlik berətti. 12 Qünki mən manga
ḥimayə bol dəp yelinoŋan ezilgüqilərni, Panaḥsiz kaloŋan
yetim-yesirlarnimu kutkuzup turattim. 13 Ḥalak bolay
degən kixi manga bəht tiləytti; Mən tul hotunning
kənglini xadlandurup nahxa yangratkuzattim. 14 Mən
ḥəkkaniylikni ton kilip kiyiwaldim, U meni əz gəwdisi
kildi. Adalətlikim manga yepinqa ḥəm səllə boloŋan.
15 Mən koroŋa kəz bolattim, Tokuroŋa put bolattim.
16 Yoksullaroŋa ata bolattim, Manga natonux kixining
dəwasinimu təkxürüp qikattim. 17 Mən adalətsizning
ḥinggayoŋan qixlirini qəkip taxlayttim, Oljisini qixliridin
elip ketəttim. 18 Ḥəm: «Mening künlirim kumdək
kəp bolup, Əz uwamda raḥət iqidə əlimən» dəyttim;
19 Ḥəm: «Yiltizim sularoŋiqə tartilip baridu, Xəbnəm
pütün keqiqə xehimoŋa qaplixip yatidu; 20 Xəḥritim
ḥərdaim məndə yengilinip turidu, Kolumdiki okyayim
ḥərdaim yengi bolup turidu» dəyttim. 21 Adəmlər
manga kulak salatti, kütüp turatti; Nəsihətlirini anglay
dəp sükət iqidə turatti. 22 Mən gəp kiloŋandin keyin ular
kayta gəp kilmaytti, Səzlirim ularning üstigə xəbnəm
bolup qüxətti. 23 Ular yamoŋurlarni kütkəndək meni
kütətti, Kixilər [waktida yaoŋkan] «keyinki yamoŋur»ni
karxi aloŋandək səzlirimni aoŋzini eqip iqətti! 24
Ümidsizlənginidə mən ularoŋa karap külümsirəyttim,
Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti. 25 Mən ularoŋa
yolini tallap kərsitip berəttim, Ularning arisida kattiwax
bolup olturattim, Koxunliri arisida turoŋan padixaḥdək
yaxayttim, Birak buning bilən matəm tutidioŋanlaroŋa
təsəlli yətküzüqimu bolattim».

30 — «Birak ḥazir bolsa, yaxlar meni mazak kilidu,
Ularning dadilirini ḥətta padamni bakidioŋan itlar
bilən billə ixləxkə yol koyuxnimu yaman kərəttim.
2 Ularning maoŋduri kətkəndin keyin, Kolidiki küq
manga nemə payda yətküzəlisun? 3 Yoksuzluk ḥəm
aqliktin yigləp kətkən, Ular uzundin buyan qəldərəp
kətkən dəxt-bayawanda kuruk yərni oŋajaydu. 4 Ular
əmən-xiwakni qatkallar arisidin yulidu, Xumbuyining
yiltizlirinimu terip əzlirigə nan kilidu. 5 Ular əl-
yurtlardin ḥəydiwetilgən bolidu, Kixilər ularni kərüpla
ooŋrini kərgəndək warkirap tillaydu. 6 Xuning bilən
ular sürlük jiloŋilarda konup, Taxlar arisida, oŋarlar
iqidə yaxaxka məjbur bolidu. 7 Qatkallik arisida ular
ḥangrap ketidu, Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu;
8 Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular
zemindin sürtokay ḥəydiwetilgən. 9 Mən ḥazir bolsam
bularning ḥəjwiy nahxisi, Ḥətta səz-qəqikining dəstiki
bolup kaldim! 10 Ular məndin nəprətlinip, Məndin
yirak turup, Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu. 11
Qünki [Huda] mening ḥayat rixtimni üzüp, meni
japaoŋa qəmdürgən, Xuning bilən xu adəmlər aldimda
tizginlirini eliwətkən. 12 Ong yenimda bir top qüprəndə
yaxlar ornidin turup, Ular putumni turoŋan yeridin
ittiriwətməkqi, Ular sepilimoŋa ḥujum pələmpəylirini
kətürüp turidu; 13 Ular yolumni buzuwetidu, Ularning
ḥeq yələnqüki bolmisimu, Ḥalakitimni ilgiri sürməktə.
14 Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirgəndək
kirixidu; Wəyranilikimdin paydilinip qong taxlardək
domilap kirixidu. 15 Wəḥimilər burulup meni əz
nixani kiloŋan; Xuning bilən ḥərmitim xamal ətüp yok
boloŋandək ḥəydiwetildi, Awatqilikimmu bulut ətüp
kətkəndək ətüp kətti. 16 Ḥazir bolsa jenim kaqidin
təkülüp kətkəndək; Azablik künlər meni tutuwaldi.
17 Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimakta;
Aoŋrikirim meni qixləp dəm almaydu. 18 [Aoŋrikiar]
zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; Ular
kənglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi. 19 Huda
meni sazlikka taxliwətkən, Mən topa-qangoŋa wə külgə
ohxax bolup kaldim. 20 Mən Sanga nalə-pəryad
kətürməktimən, Birak Sən manga jawab bərməysən;
Mən ornumdin tursam, Sən pəkətla manga karapla
koyisən. 21 Sən əzgirip manga bir zalim boldung;
Kolungning küqi bilən manga zərbə kiliwatisən; 22 Sən
meni kətürüp Xamaloŋa mindürgənsən; Boran-qapkunda
təəllukatimni yok kiliwətkənsən. 23 Qünki Sən meni
ahirida əlümgə, Yəni barlik ḥayat igilirining «yioŋilix
əyi»gə kəltürüwatisən. 24 U ḥalak kiloŋan waktida kixilər
nalə-pəryad kətürsimu, U kolini uzatkanda, duaning
dərwəkə ḥeqkandak nətijisi yok; 25 Mən künliri təs kixi
üqün yioŋlap [dua kiloŋan] əməsmu? Namratlar üqün
jenim azablanmidimu? 26 Mən əzüm yahxilik kütüp
yürginim bilən, yamanlik kelip kaldi; Nur kütkinim
bilən, karangoŋuluk kəldi. 27 Iqim kazandək kaynap,
aramlik tapmaywatidu; Azablik künlər manga yüzləndi.
28 Mən kuyax nurini kərməymu karidap yürməktimən;
Halayik arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad
kətürimən. 29 Mən qilbərilərgə kerindax bolup kaldim,
Ḥuwkuxlarning ḥəmraḥi boldum. 30 Terəm kariyip
məndin ajrap ketiwatidu, Səngəklirim kiziktin kəyüp
ketiwatidu. 31 Qiltarimdin matəm mərsiyəsi qikidu,

Neyimning awazi ḥaza tutḳuqilarning yioŋisioŋa aylinip ḳaldi».

31 «Mən kəzüm bilən əḥdiləxkən; Xuning üqün mən
ḳandaḳmu ḳizlaroŋa ḥəwəs ḳilip kəz taxlap yürəy?
2 Undaḳ ḳilsam üstümdiki Təngridin alidioŋan nesiwəm
nemə bolar? Ḥəmmigə ḳadirdin alidioŋan mirasim nemə
bolar? **3** Bu gunaḥning nətijisi ḥəḳḳaniysizlaroŋa bala-
ḳaza əməsmu? Ḳəbiḥlik ḳiloŋanlaroŋa külpət əməsmu?
4 U mening yollirimni kərüp turidu əməsmu? Ḥərbir
ḳədəmlirimni sanap turidu əməsmu? **5** Əgər sahtilikḳa
ḥəmraḥ bolup mangoŋan bolsam'idi! Əgər putum
aldamqilik bilən billə boluxḳa aldirioŋan bolsa, **6** (Mən
adillik mizanioŋa ḳoyuloŋan bolsam'idi! Undaḳta Təngri
əyibsizlikimdin həwər alalaytti!) **7** Əgər ḳədimim yoldin
qiḳḳan bolsa, kənglüm kəzümgə əgixip mangoŋan bolsa,
əgər ḳolumoŋa ḥərḳandaḳ daoŋ qaplaxḳan bolsa, **8**
Undaḳta mən terioŋanni baxḳa birsi yesun! Bihlirim
yulunup taxliwetilsun! **9** Əgər ḳəlbim məlum bir ayaldin
azduruloŋan bolsa, Xu niyəttə ḳoxnamning ixik aldida
paylap turoŋan bolsam, **10** Өz ayalim baxḳilarning
tügminini tartidioŋan küngə ḳalsun, Baxḳilar uni
ayaḳ asti ḳilsun. **11** Qünki bu əxəddiy nomusluḳ
gunaḥtur; U soraḳqilar təripidin jazalinixi kərəktur.
12 [Bu gunaḥ] bolsa adəmni ḥalak ḳiloŋuqi ottur; U
mening barliḳ tapḳanlirimni yulup aloŋan bolatti. **13**
Əgər ḳulumning yaki dedikimning manga ḳarita ərzi
boloŋan bolsa, Ularning dəwasini kəzümgə ilmioŋan
bolsam, **14** Undaḳta Təngri meni soraḳḳa tartixḳa
ornidin turoŋanda ḳandaḳ ḳilimən? Əgər U məndin
soal-soraḳ alimən dəp kəlsə, Mən Uningoŋa ḳandaḳ
jawab berimən? **15** Meni baliyatḳuda apiridə ḳiloŋuqi
ularnimu apiridə ḳiloŋan əməsmu. Mən bilən u ikkimizni
anilirimizning baliyatḳusida tərəldürgüqi bir əməsmu?
16 Əgər miskinlərni əz arzu-ümidliridin toskan bolsam,
əgər tul hotunning kəz nurini ḳarangoŋulaxturoŋan
bolsam, **17** Yaki əzümning bir qixləm nenimni
yaloŋuz yegən bolsam, Uni yetim-yesir bilən billə
yemigən bolsam **18** (Əməliyəttə yax waḳtimdin tartip
ooŋli ata bilən billə boloŋandək umu mən bilən billə
turoŋanidi, Apamning ḳorsiḳidin qiḳḳandin tartipla tul
hotunning yələnqüki bolup kəldim), **19** Əgər kiyim-
keqək kəmlikidin ḥalak bolay degən birigə, Yaki qapansiz
bir yoḳsuloŋa ḳarap olturoŋan bolsam, **20** Əgər uning
bəlliri [kiyimsiz ḳelip] manga bəht tilimigən bolsa,
əgər u ḳozilirimning yungida issinmioŋan bolsa, **21**
Əgər xəḥər dərwazisi aldida «[Ḥəküm qiḳaroŋanlar
arisida] mening yələnqüküm bar» dəp, Yetim-yesirlaroŋa
ziyankəxlik ḳilixḳa ḳol kətürgən bolsam, **22** Undaḳta
mürəm taoŋiḳidin ajrilip qüxsun! Bilikim ügisidin sunup
kətsun! **23** Qünki Təngri qüxürgən balayi'apət meni
ḳorḳunqḳa salmaḳta idi, Uning ḥəywitidin undaḳ
ixlarni ḳət'iy ḳilalmayttim. **24** Əgər altunoŋa ixinip
uni əz tayanqim ḳiloŋan bolsam, Yaki sap altunoŋa:
«Yələnqükümsən!» degən bolsam, **25** Əgər bayliḳlirim
zor boloŋanliḳidin, Yaki ḳolum aloŋan oŋəniymət tin
xadlinip kətkən bolsam, **26** Əgər mən ḳuyaxning
julasini qaqḳanliḳini kərüp, Yaki ayning aydingda
mangoŋanliḳini kərüp, **27** Kənglüm astirtin azduruloŋan
bolsa, Xundaḳla [bularoŋa qoḳunup] aoŋzim ḳolumni
səygən bolsa, **28** Bumu soraḳqi aldida gunaḥ dəp
ḥesablinatti, Qünki xundaḳ ḳiloŋan bolsam mən yuḳirida
turoŋuqi Təngrigə wapasizliḳ ḳiloŋan bolattim. **29** Əgər
manga nəprətləngən kixining ḥalakitigə ḳarioŋinimda
xadlinip kətkən bolsam, Bexioŋa külpət qüxkənlikidin
huxal boloŋan bolsam — **30** (Əməliyəttə u tügəxsun
dəp ḳaroŋap, uning əlümini tiləp aoŋzimni gunaḥ
ətküzüxkə yol ḳoymioŋanmən) **31** Əgər qedirimdikilər
mən tooŋruluḳ: «Hojayinimizning dastihinidin yəp
toyunmioŋan ḳeni kim bar?» demigən bolsa, **32**
(Musapirlardin koqida ḳaloŋini əzəldin yoḳtur; Qünki
ixikimni ḥərdaim yoluqilaroŋa eqip kəlgənmən) **33** Əgər
Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni yapḳan, Ḳəbiḥlikimni
kənglümgə yoxuroŋan bolsam, **34** Ḥəmdə xuning üqün
pütkül halayiḳ aldida uning axkarilinixidin ḳorḳup
yürgən bolsam, jəmiyətning kəmsitixliri manga wəḥimə
ḳiloŋan bolsa, Xuning bilən mən talaoŋa qiḳmay yürgən
bolsam, ... **35** — Aḥ, manga ḳulaḳ saloŋuqi birsi bolsidi!
Mana, imzayimni ḳoyup berəy; Ḥəmmigə Ḳadir manga
jawab bərsun! Rəḳibim mening üstümdin ərz yazsun! **36**
Xu ərzni zimməmgə artattim əməsmu? Qoḳum tajlardək
beximoŋa kiyiwalattim. **37** Mən Uningoŋa ḳədəmlirimning
pütün sanini ḥesablap berəttim; Xaḥzadidək mən Uning
aldioŋa barattim. **38** Əgər əz etizlirim manga ḳarxi
guwaḥ bolup quḳan kətürsə, Uning qünəkliri bilən birgə
yioŋlaxsa, **39** Qünki qiḳaroŋan mewisini ḥaḳ təlimə y
yegən bolsam, Ḥəddigərlərni ḥalsizlandurup nəpisini
tohtatḳan bolsam, **40** Undaḳta buoŋdayning ornida
xumbuya əssun! Arpining ornida məstək əssun. Mana
xuning bilən [mən] Ayupning səzliri tamam wəssalam!»

32 Xuning bilən bu üq kixi Ayupḳa jawab berixtin
tohtidi; qünki ular Ayupning ḳarixida əzini
ḥəḳḳaniy dəp tonuydioŋanliḳini bildi. **2** Andin Buzilik
Ramning ailisidin boloŋan Barahəlning ooŋli Elihu isimlik
yigitning oŋəzipi ḳozoŋaldi; uning oŋəzipi Ayupḳa ḳarita
ḳozoŋaldi, qünki u Hudani əməs, bəlki əzini tooŋra
ḥesablioŋanidi; **3** Uning oŋəzipi Ayupning üq dostlirioŋimu
ḳaritildi, qünki ular Ayupḳa rəddiyə bərgüdək səz
tapalmay turup, yənila uni gunaḥḳar dəp bekitkənidi.
4 Biraḳ Elihu bolsa Ayupḳa jawab berixni kütkənidi,
qünki bu tətəylənning kərgən künliri əzidin kəp idi.
5 Elihu bu üq dostning aoŋzida ḥeqḳandaḳ jawabi
yoḳluḳini kərgəndin keyin, uning oŋəzipi ḳozoŋaldi.
6 Xuning bilən Buzilik Barahəlning ooŋli Elihu eoŋiz
eqip jawabən mundaḳ dedi: — «Mən bolsam yax,
silər bolsanglar yaxanoŋansilər; Xundaḳ boloŋaqḳa mən
tartinip, bilgənlirimni silərgə ayan ḳilixtin ḳorḳup
kəldim. **7** Mən: «Yexi qong boloŋanlar [awwal] səzlixi
kerək; Yillar kəpəysə, adəmgə danaliḳni əgitidu», dəp
ḳarayttim; **8** Biraḳ ḥərbir insanda roḥ bar; Ḥəmmigə
Ḳadirning nəpisi uni əḳil-idraklik ḳilip yorutidu. **9**
Lekin qonglarning dana boluxi natayin; Ḳerilarning
tooŋra ḥəküm qiḳaraliximu natayin. **10** Xunga mən:
«Manga ḳulaḳ selinglar» dəymən, Mənmu əz bilginimni
bayan əyləy. **11** Mana, silər tooŋra səzlərni izdəp
yürgininglarda, Mən səzliringlarni kütkənmən; Silərning
munazirənglaroŋa ḳulaḳ salattim; **12** Xundaḳ, silərgə qin
kənglümdin ḳulaḳ saldim; Biraḳ silərdin ḥeqḳaysinglar
Ayupḳa rəddiyə bərmidinglar, Ḥeqḳaysinglar uning
səzlirigə jawab berəlmidinglarki, **13** Silər: «Ḥəḳiḳətən
danaliḳ taptuḳ!» deyəlməysilər; Insan əməs, bəlki Təngri

uningoɣa rəddiyə qilidu. **14** Uning jənggə tiziloɣan
ḥujum səzliri manga qaritiloɣan əməs; Ḥəm mən
bolsam silərning gəpliringlar boyiqə uningoɣa jawab
bərməymən **15** (Bu üqəylən ḥəyranuḥəs bolup, qayta
jawab berixmidi; Ḥəmmə səz ulardin uqup kətti. **16**
Mən kütüp turattim, qünki ular gəp qilmidi, bəlki jimjit
ərə turup qayta jawab bərmidi); **17** Əmdi əzümning
nəwitidə mən jawab berəy, Mənmu bilginimni kərsitip
berəy. **18** Qünki dəydioɣan səzlirim lik toldi; Iqimdiki
Roḥ manga türtkə boldi; **19** Mana, qorsikim eqilmioɣan
xarab tulumioɣa ohxaydu; Yengi xarab tulumliri partlap
ketidioɣandək partlaydioɣan boldi. **20** Xunga mən səz
qilip iqimni boxitay; Mən ləwlirimni eqip jawab berəy.
21 Mən ḥeqkimgə yüz-hatirə qilmaymən; Wə yaki ḥeq
adəmgə huxamət qilmaymən. **22** Mən huxamət qilixni
əgənmigənmən; undak bolidioɣan bolsa, Yaratkuqum
qokum tezla meni elip ketidu».

33 «Əmdiliktə, i Ayup, bayanlirimoɣa kulak saloɣaysən,
Səzlirimning ḥəmmisini anglap qikkaysən. **2**
Mana ḥazir ləwlirimni aqtim, Aoɣzimda tilim gəp qilidu.
3 Səzlirim kənglümdək durus bolidu, Ləwlirim sap
boloɣan təlimni bayan qilidu. **4** Təngrining Roḥi meni
yaratkan; Ḥəmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu.
5 Jawabing bolsa, manga rəddiyə bərgin; Səzliringni
aldimoɣa səpkə koyup jənggə təyyar turoɣin! **6** Mana,
Təngri aldida mən sanga ohxax bəndimən; Mənmu
laydin xəkilləndürülüp yasaloɣanmən. **7** Bərḥək, mən
sanga ḥeq wəḥimə salmakqi əməsmən, Wə yaki mən
saloɣan yük sanga besim bolmaydu. **8** Sən dərwəkə
kulikimoɣa gəp qildingki, Əz awazing bilən: — **9** «Mən
ḥeq itaətsiz bolmay pak bolimən; Mən sap, məndə
ḥeq gunaḥ yok... **10** Mana, Huda məndin səwəb tepip
ḥujum qilidu, U meni Əz düximini dəp qaraydu; **11** U
putlirimni kixənlərgə salidu, Ḥəmmə yollirimni kəzitip
yüridu» — degənlikingni anglidim. **12** Mana, mən
sanga jawab berəyki, Bu ixta geping tooɣra əməs; Qünki
Təngri insandin uluoɣdur. **13** Sən nemixka uning bilən
dəwalixip: — U Əzi qiloɣan ixliri tooɣruluk ḥeq qüxənqə
bərməydu» dəp yürisən? **14** Qünki Təngri ḥəkikətən gəp
qilidu; Bir ketim, ikki ketim, Lekin insan buni səzməydu;
15 Qüx kərgəndə, keqidiki oɣayibanə alamättə, — (Qattik
uyku insanlarni baskanda, Yaki orun-kərpiliridə ügdək
baskanda) — **16** — Xu qaoɣlarda U insanlarning kulikini
aqidu, U ularoɣa bərgən nəsiḥətni [ularning yürikigə]
məḥürləydu. **17** Uning məksiti adəmlərni [yaman]
yolidin yanduruxtur, Insanni təkəbburluktin saklaxtur;
18 Buning bilən [Huda] adəmning jenini kəz yətməs
ḥangdin yandurup, saklaydu, uning ḥayatini qiliqlinixtin
koɣdaydu. **19** Yaki bolmisa, u orun tutup yetip kaloɣinida
aoɣrik bilən, Səngəklirini əz-ara sokuxturup biaram kilix
bilən, Tərbiyə kilinidu. **20** Xuning bilən uning pütün
wujudi taamdin nəprətlinidu, Uning jeni ḥərhil nazu-
nemətlərdin kaqidu. **21** Uning eti kəzdin yokilip ketidu,
əslidə kərünməydioɣan səngəkliri bərtüp qikidu. **22**
Buning bilən jeni kəz yətməs ḥangoɣa yekin kelidu,
Ḥayati ḥalak qiloɣuqi pərixtilərgə yekinlixidu; **23** Birak,
əgər uning bilən bir tərəptə turidioɣan kelixtürgüqi bir
pərixtə bolsa, Yəni mingining iqidə birsi bolsa, — Insan
balisioɣa tooɣra yolni kərsitip beridioɣan kelixtürgüqi
bolsa, **24** Undakta [Huda] uningoɣa xəpkət kərsitip: «Uni
ḥangdin qüxüp ketixtin kutkuzup koyoɣin, Qünki Mən
nijat-kutuluxka kapalət aldim» — dəydu. **25** Buning
bilən uning ətliri balilik waktidikidin yumran bolidu; U
yaxlikioɣa kaytidu. **26** U Təngrigə dua qilidu, U xəpkət
qilip uni kobul qilidu, U huxal-huram təntənə qilip Uning
didarini kəridu, Ḥəmdə [Huda] uning ḥəkkaniylikini
əzigə kayturidu. **27** U adəmlər aldida küy eytip: —
«Mən gunaḥ qildim, Tooɣra yolni burmilioɣanmən, Birak
tegixlik jaza manga berilmidi! **28** U roḥimni ḥangoɣa
qüxüxtin kutkuzdi, Jenim nurni ḥuzurlinip kəridu»
— dəydu. **29** Mana, bu əməllərning ḥəmmisini Təngri
adəmni dəp, Ikki ḥətta üq mərtəm ayan qilidu, **30**
Məksiti uning jenini ḥangdin yandurup kutkuzuxtur,
Uni ḥayatlik nuri bilən yorutux üqündur. **31** I Ayup,
manga kulak saloɣaysən; Ününgni qikarma, mən yənə səz
qilay. **32** Əgər səzliring bolsa, manga jawab qiliwərgin;
Səzligin! Qünki imkaniyət bolsila mening seni akliolum
bar. **33** Bolmisa, meningkini anglap oltur; Sükət qiloɣin,
mən sanga danalikni əgitip koyay».

34 Elihu yənə jawabən mundak dedi: — **2** «I
danixmənlər, səzlirimni anglanglar, I təjribə-
sawaklik adəmlər, manga kulak selinglar. **3** Eoɣiz
taam tetip bakkandək, Kulak səzning təmini sinap
bakidu. **4** Əzimiz üqün nemining tooɣra bolidioɣanlikini
baykap tallayli; Arimizda nemining yahxi bolidioɣanlikini
biləyli! **5** Qünki Ayup: «Mən ḥəkkaniydurmən», Wə:
«Təngri mening ḥəkkimni bulap kətkən» — dəydu.
6 Yənə u: «Ḥəkkimgə ziyan yətküzidioɣan, yaloɣan
gəpni qilixim tooɣrimu? Ḥeq asiylikim bolmioɣini bilən,
manga sanjiloɣan ok zəhmigə dawa yok» — dəydu, **7**
Keni, Ayupka ohxaydioɣan kim bar?! Uningoɣa nisbətən
baxkilarni ḥakarətləx su iqkəndək addiy ixtur. **8** U
kəbiḥlik qiloɣuqilaroɣa ḥəmraḥ bolup yüridu, U rəzillər
bilən billə mangidu. **9** Qünki u: «Adəm Hudadin
səyünsə, Bu uningoɣa ḥeqkandak paydisi yok» dedi. **10**
Xunga, i danixmənlər, manga kulak selinglar; Rəzillik
Təngridin yirakta tursun! Yamanlik Ḥəmmigə Qadirdin
neri bolsun! **11** Qünki U adəmning qiloɣanlirini əzigə
kayturidu, Ḥər bir adəmgə əz yoli boyiqə tegixlik nesiwə
tapkuzidu. **12** Dərḥəkikət, Təngri ḥeq əskilik qilmaydu,
Ḥəmmigə Qadir ḥəkümni ḥərgiz burmilimaydu. **13**
Kim Uningoɣa yər-zeminni amanət qiloɣan? Kim Uni
pütkül jahanni baxkuruxka təyinlidi? **14** U pəkət
kənglidə xu niyətni qilsila, Əzining Roḥini ḥəm nəpisini
Əzigə kayturuwalsila, **15** Xuan barlik ət igiliri birgə
nəpəstin kalidu, Adəmlər topa-qangoɣa kaytidu. **16** Sən
danixmən bolsang, buni angla! Səzlirimning sadasioɣa
kulak sal! **17** Adalətkə əq boloɣuqi ḥəküm sürələmdu?
Sən «Ḥəmmidin Adil Boloɣuqi»ni gunaḥkar bekitəmsən?!
18 U bolsa padixaḥni: «Yarimas!», Mətiwərlərni:
«Rəzillər» degüqidur. **19** U nə əmirlərgə ḥeq yüz-
hatirə qilmaydu, Nə baylarni kəmbəoɣəllərdin yukiri
kərməydu; Qünki ularning ḥəmmisini U Əz koli bilən
yaratkandur. **20** Kəzni yumup aqkuqə ular ətüp ketidu,
Tün yerimida ḥəlklərmu təwrinip dunyadin ketidu;
Adəmning kolisiz uluoɣlar elip ketilidu. **21** Qünki Uning
nəzəri adəmning yollirining üstidə turidu; U insanning
bar kədəmlirini kərüp yüridu. **22** Xunga kəbiḥlik
qiloɣuqilaroɣa yoxurunoɣudək ḥeq karangoɣuluk yoktur,
Ḥətta ölümning sayisidimu ular yoxurunalmaydu.

23 Qünki Təngri adəmlərni aldioɣa ḥəküm qilixqa
kəltürüx üqün, Ularni uzunoɣiqə kəzitip yürüxining ḥajiti
yoqtur. 24 U küqlüklərni təkxürüp olturmayla parə-parə
qiliwetidu, Ḥəm baxqilarni ularning ornioɣa qoyidu;
25 Qünki ularning qiloɣanliri uningoɣa enik turidu; U
ularni keqidə əriwetidu, xuning bilən ular yanjilidu.
26 U yamanlarni halayiq aldida kaqatlioɣandək ularni
uridu, 27 Qünki ular uningoɣa əgixixtin bax tartqan,
Uning yolliridin ḥeqbirini ḥeq ətiwarlimioɣan. 28 Ular
xundaq qilip miskinlərning nalə-pəryadini Uning aldioɣa
kirgüzidu, Xuning bilən U ezilgüqilərning yalwuruxini
anglaydu. 29 U süküttə tursa, kim aoɣrinip qakxisun.
Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun, Əgər U [xəpqitini
kərsətməy] yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlisun?
30 Uning məksiti iplaslar ḥəkümranlik qilmisun, Ular
əl-əḥlini damioɣa qüxürmisun degənliktur. 31 Qünki
buning bilən ulardin birsi Təngrigə: «Mən təkəbburluk
qiloɣanmən; Mən tooɣrini yənə burmilimaymən; 32
Əzüm bilmiginimni manga əgitip qoyoɣaysən; Mən
yamanlik qiloɣan bolsam, mən qayta qilmaymən» —
desə, 33 Sən Uning bekitkinini rət qiloɣanliking üqün, U
pəkət sening pikring boyiqila insanning qiloɣanlirini
Əzigə qayturuxi kerəkmu. Mən əməs, sən qarar qilixing
kerəktur; əmdi bilgənliringni bayan qilsangqu! 34 Əqli
bar adəmlər bolsa, Gepimni anglioɣan dana kixi bolsa: —
35 «Ayup sawatsizdək gəp qildi; Uning səzliridə əqil-
parasəttin əsər yoq» — dəydu. 36 Ayup rəzil adəmlərdək
jawab bərgənlikidin, Ahiroɣiqə sinalsun! 37 Qünki u əz
gunaḥining üstigə yənə asiylikni qoxidu; U arimizda
[aḥanət bilən] qawak qelip, Təngrigə qarxi səzlərni
kəpəytməktə».

35 Elihu yənila jawab berip mundaq dedi: —
2 «Sən muxu gepingni, yəni «Ḥəkqaniylikim
Təngriningkidin üstündur» deginingni tooɣra dəp
qaramsən? 3 Xundaq boloɣanliqi üqün sən:
«Ḥəkqaniylikning manga nemə paydisi bolsun?
Gunaḥ qilmioɣinimning gunaḥ qiloɣinimoɣa qarioɣanda
artukqiliqi nədə?» dəp soriding. 4 Əzüm səzlər bilən
sanga [jawab berəy], Sanga ḥəm sən bilən billə boloɣan
ülpətliringgə jawab berəy; 5 Asmanlaroɣa qarap bakkin;
Pələktiki bulutlaroɣa səpsaloɣin; Ular səndin yukiridur. 6
Əgər gunaḥ qiloɣan bolsang, undakta Təngrigə qaysi
ziyankəxlikni qilalaytting? Jinayətliring kəpəysimu,
undakta uningoɣa qandak ziyanlarni salalar iding?
7 Sən ḥəkqaniy boloɣan təkdirdimu, Uningoɣa nemə
berələytting? U sening qolungdin nemimu alar-ḥə?
8 Sening əskilikliring pəkət səndək bir insanoɣila,
Ḥəkqaniyliking bolsa pəkət insan balilirioɣila təsir qilidu,
halas. 9 Adəmlər zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu;
Küqlüklərning besimi tüpəylidin ular nalə-pəryad
kətüridu. 10 Birak ḥeqkim: «Keqilərdə insanlaroɣa nahxa
ata qiloɣuqi yaratkuqum Təngrini nədin izdixim kerək?»
deməydu. 11 Uning bizgə əgitidioɣini yər-zemindiki
ḥaywanlaroɣa əgitidioɣinidin kəp, Ḥəm asmandiki
uqar-qanatlaroɣa əgitidioɣinidin artuk əməsmu? 12
Ular nalə-pəryad kətüridu, birak rəzil adəmlərning
ḥakawurlukining təsiri tüpəylidin, Uni Huda ijabət
qilmaydu. 13 Bərḥək, Təngri kuruk duaoɣa kulak
salmioɣan yərdə, Ḥəmmigə Qadir muxularoɣa əḥmiyət
bərmigən yərdə, 14 Sən: «Mən Uni kərəlməymən»
desəng, [U qandak kulak salsun]? Dəwaying tehi Uning
aldida turidu, Xunga Uni kütüp turoɣin. 15 Birak U ḥazir
[towa qilix pursiti berip], Əz oɣəzipini tehi təkmigən
əḥwalda, Ayup əzining təkəbburlukini bilməmdioɣandu?
16 Qünki Ayup kuruk gəp üqün aoɣzini aqkan, U
tuturukqsiz səzlərni kəpəytkən».

36 Elihu səzini dawamlaxturup mundaq dedi: —
2 «Meni birdəm səzligili qoysang, Mən yənə
Təngrigə wakalitən qilidioɣan səzümning barlikini sanga
ayan qilimən. 3 Bilimni yiraklardin elip kəltürimən,
Adəmlərni Yaratkuqimni ḥəkqaniy dəp ḥesablaydioɣan
qilimən. 4 Mening gepim ḥəqikətən yaloɣan əməstur;
Bilimi mukəmməl birsi sən bilən billə bolidu. 5 Mana,
Təngri degən uluoɣdur, Birak U ḥeqkimni kəmsitməydu;
Uning qüxinixi qongkurdur, məksitidə qing turidu.
6 U yamanlarni ḥayat saklimaydu; Birak ezilgənlər
üqün adalət yürgüzidu. 7 U ḥəkqaniylardin kəzini elip
kətməydu, Bəlki ularni mənggügə padixaḥlar bilən
təhttə olturoɣuzidu, Xundak qilip ularning mərtiwisi
üstün bolidu. 8 Wə əgər ular kixənləngən bolsa,
Japaning asaritigə tutuloɣan bolsa, 9 Undakta U ularoɣa
qiloɣanlirini, Ularning itaətsizliklirini, Yəni ularning
kərəngləp kətkənlikini əzlirigə kərsətkən bolidu. 10
Xuning bilən U kulaklirini tərbiyigə eqip qoyidu,
Ularni yamanliktin qaytixqa buyruydu. 11 Ular kulak
selip Uningoɣa boysunsila Ular [qaloɣan] künlirini
awatqilikta, Yillirini huxlukta ətküzidu. 12 Birak ular
kulak salmisa, qiliqlinip dunyadin ketidu, Bilimsiz ḥalda
nəpəstin tohtap qalidu. 13 Birak kəngligə iplaslikni
pükkənlər yənila adawət saklaydu; U ularoɣa asarət
qüxürgəndimu ular yənila tilawət qilmaydu. 14 Ular
yax turupla jan üzidu, Ularning ḥayati bəqqiwazlar
arisida tügəydu. 15 Birak U azab tartkuqilarni azablardin
boloɣan tərbiyə arkilik kutkuzidu, U ular har boloɣan
waktida ularning kulikini aqidu. 16 U xundak qilip
senimu azarning aoɣzidin qistangqiliqi yok kəng bir
yərgə jəlp qiloɣan bolatti; Undakta dastihining mayoɣa
tolduruloɣan bolatti. 17 Birak sən ḥazir yamanlaroɣa
qaritiloɣan tegixlik jazalaroɣa tolduruloɣansən; Xunga
[Hudaning] ḥəkümi ḥəm adaliti seni tutuwaldi. 18
Oɣəzipingning qaynap ketixining seni mazakqa baxlap
qoyuxidin ḥuxyar bol; Undakta ḥətta zor kapalətmu seni
kutkuzalmaydu. 19 Yaki baylikliring, Yaki küqüngning
zor tirixixliri, Əzüngni azab-okubəttin neri qilalamdu?
20 Keqigə ümid baoɣlima, Qünki u qaoɣda ḥəlk əz ornidin
yokilip ketidu. 21 Ḥuxyar bol, əskilikkə burulup kətmə;
Qünki sən [qəbiḥlikni] dərdkə [səwr boluxning] ornida
tallioɣansən. 22 Mana, Təngri küq-kudriti tüpəylidin
üstündur; Uningdək əgətküqi barmu? 23 Kim Uningoɣa
mangidioɣan yolni bekitip bərgənidi? Wə yaki Uningoɣa:
«Yaman kilding?» deyixkə petinalaydu? 24 Insanlar
təbrikləydioɣan Hudaning əməlirini uluoɣlaxni untuma!
25 Ḥəmmə adəm ularni kərgəndur; Insan baliliri yiraktin
ularoɣa qarap turidu». 26 « — Bərḥək, Təngri uluoɣdur, biz
Uni qüxinəlməymiz, Uning yillirining sanini təkxürüp
enikioɣili bolmaydu. 27 Qünki U suni tamqilardin
xümürüp qikiridu; Ular paroɣa aylinip andin yamoɣur
bolup yaoɣidu. 28 Xundak qilip asmanlar [yamoɣurlarni]
kuyup berip, Insan baliliri üstigə molqilik yaoɣduridu.
29 Birak kim bulutlarning tokuluxini, Uning [samawi]

qedirining gümbür-gümbür kilidiolanlikini qüxinəlisun?
30 Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kilidu, Hətta
dengiz təktinimu yoruk kilidu. 31 U bular arkilik həlklər
üstidin həküm kikiridu; Həm ular [arkilikmu] mol
axlik beridu. 32 U kollirini qakmak bilən tolduridu,
Uningola uridiolan nixanni buyruydu. 33 [Hudaning]
güldürmamisi uning kelidiolanlikini elan kilidu; Hətta
kalilarmu sezip, uni elan kilidu.

37 Xundak, yürikimmu buni anglap təwrinip
ketiwatidu, Yürikim kepidin kikip ketəy, dedi.
2 Mana anglioina! Uning hərkirigən awazini, Uning
aozidin kikiwatkan güldürmama awazini angla! 3
U awazini asman astidiki pütkül yərgə, Qakmikini
yərning kərigiqə yətküzidu. 4 Qakmaktin keyin bir awaz
hərkirəydu; Əz həywitining awazi bilən u güldürləydu,
Awazi anglinixi bilənla heq ayanmay qakmaklirinimu
koyuwetidu. 5 Təngri awazi bilən karamət güldürləydu,
Biz qüxinəlməydioan nuroun kaltis ixlarni kilidu.
6 Qünki u karoa: «Yərgə yaoı!», Həm həl-yeoinoa:
«Küqlük yamour bol!» dəydu. 7 U barlik insanni
əzining yaratkanlikini bilsun dəp, Həmmə adəmning
kolini bular bilən tosup koyidu; 8 Yawayi haywanlar əz
uwisioa kirip ketidu, Əz konalousida turouzulidu. 9
Boran-qapkun kohikaptin kelidu, Həm soouk-zimistan
taratkuqi xamallardin kelidu. 10 Təngrining nəpisi
bilən muz hasil bolidu; Bipayan sular ketip kalidu. 11 U
yənə koyuk bulutlaroa mol nəmlik yükləydu, U qakmak
kətüridioan bulutni kəng yeyip koyidu. 12 Ular pütkül
yər-zemin yüzidə U buyruoan ixni ijra kilix üqün,
Uning yolyorukliri bilən həryakka burulidu. 13 Yaki
tərbiyə tayiki boluxi üqün, Yaki Əz dunyasi üqün, Yaki
Əz rəhimdillikini kərsitix üqün U [bulutlirini] kəltüridu.
14 I Ayup, buni anglap koy, Təngrining karamət
əməllirini tonup yetip xük tur. 15 Təngrining bulutlarni
kandak səptə turouzoanlikini biləmsən? Uning
bulutining qakmikini kandak qakturidioanlikinimu
biləmsən? 16 Bulutlarning kandak kilip boxlukta
muəllək turidioanlikini, Bilimi mukəmməl Bolouqining
karamətlirini biləmsən? 17 Həy, Uning kandak kilip
yər-zeminni jənubdiki xamal bilən tinqlandurup, Seni
kiyim-keqikingning ottək issitkinini biləmsən? 18
Sən Uningoa həmrah bolup asmanni huddi kuyup
kikaroan əynəktək, Mustəhkəm kilip yayoanmiding?!
19 Uningoa nemini deyiximiz kerəklikini bizgə əgitip
koyoin! Karangoulukimiz tüpəylidin biz dəwayimizni
jayida səpkə koyalmaymiz. 20 Uningoa «Mening
Sanga gepim bar» deyix yahximu? Undak degüqi adəm
yutulmay kalmaydu! 21 Əmdi xamallar kelip bulutlarni
tarkitiwetidu, Birak bulutlar arisidiki kuyax nurioa
adəmlər biwasitə karap turalmaydu. Kuyaxning altun
rənggi ximal tərəptinmu pəyda bolidu; Təngrining
huzurida dəhxətlik həywət bardur. Həmmigə Kadirni
bolsa, biz Uni məlqərliyəlməymiz; Kudriti kaltistur,
Uning adaliti uluo, həkkaniyliki qongkur, Xunga U
adəmlərgə zulum kilmaydu. 24 Xunga adəmlər Uningdin
korkidu; Kənglidə əzini dana qaoılaydioanlaroa U heq
etibar kilmaydu».

38 Andin Pərwərdigar kara kuyun iqidin Ayupka
jawab berip mundak dedi: — 2 «Nəsihətni
tuturuksiz səzlər bilən hirələxtürgən zadi kim? 3
Ərkəktək belingni qing baoıla; Xunda Mən səndin soray,
Andin sən Meni həwərdar kil! 4 Mən yər-zeminni apiridə
kiloinimda, sən zadi nədə iding? Bularni qüxəngən
bolsang, bayan kiliwər. 5 Kim yər-zeminning əlqimini
bekitkən? — Sən buni bilməmsən? Kim uning üstigə
tana tartip əlqigən? 6 Tang səhərdiki yultuzlar billə
küy eytixkan wakitida, Hudaning ooulliri huxallikin
təntənə kilixkan wakitida, Yər-zeminning ulliri nəgə
paturuloan? Kim uning burjək texini saloan? 8
Baliyatkudin qikkandək, dengiz süyi bəsüp qikkanda,
Kim uni dərwazilar iqigə bənd kiloan? 9 Mən bulutni
dengizning kiyimi kiloanda, Wə kap-karangoıuni uning
zakisi kiloanda, 10 Mən uning üqün pasil kəskən
wakitta, Uni qəkləp baldaklarni həm dərwazilarni
saloanda, 11 Yəni uningoa: «Muxu yərgiqə barisən,
pasildin ətmə, Sening təkəbbur dolkunliring muxu yərdə
tohtisun» degəndə, sən nədə iding? 12 Sən tuouloandin
beri səhərni «Qik» dəp buyrup bakkanmusən? Sən
tang səhərgə əzi kikidioan jayini kərsətkənmusən?
13 Sən xundak kilip səhərgə yər yüzining kərinimu
yorutkuzup həküm sürgüzüp, Xundakla rəzillərni
titritip yər-zemindin kooılatkuzoanmusən? 14 Xuning
bilən yər-zemin seoiz layoa besiloan məhür izliridək
əzgərtilidu; Kiygən kiyimdək həmmə enik bolidu; 15
Həm xuning bilən rəzillərning «nur»i ulardin elip
ketilidu; Kətürülgən biləklər sundurulidu. 16 Dengizdiki
bulaklaroa səpər kilip yətkənmusən? Okyanlarning
kəridə mengip bakkanmusən? 17 Əlümning dərwaziliri
sanga axkarilanoanmu? Əlüm sayisining dərwazilirini
kərgənmusən? 18 Əkling yər-zeminning qonglukioa
yətkənmu? Həmmisini bilgən bolsang enik bayan
kil! 19 Nur turuxluk jayoa baridioan yol nədə?
Karangoulukning bolsa, əsliy orni nədə? 20 Sən
[buni bilip] ularni əz qegrasioa apiralamsən? Ularning
əyigə mangidioan yollarni bilip yetələmsən? 21 Həə,
rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoliridin ilgiri
tuouloansən, Künliringning sani dərhəkikət kəptin
kəptur! 22 Kar kaqilanoan həzinilərgə kirip kərdüngmu.
Məldür ambirlirinimu kərüp baktingmu? 23 Bularni
azab-okubətlik zamanoa kaldurdum, Jəng wə urux küni
üqün təyyarlap koydum. 24 Qakmak degən kandak
yol bilən yerilidu? Xərk xamili yər yüzidə kandak yol
bilən tarkitilidu? 25 Yamour kəlkünining qüxidioan
kanilini qepip təyyarlioan kimdu? Güldürmamining
qakmiki üqün yol təyyarlioan kimdu? 26 Xundak
kilip yamour heq adəm yok boloan yər yüzigə, Heq
adəmzatsiz dəxt-bayawanoa yaoıdurulmamdu? 27
Xuning bilən qəlləxkən, kuroak tupraklar kandurulidu,
Ot-qəp bih urup kəkləp qikmamdu? 28 Yamourning
atisi barmu? Xəbnəmni kim tuokandu? 29 Muz
bolsa kimning baliyatkusidin kikidu? Asmandiki ak
kirawni bolsa kim dunyaoa kəltüridu? 30 Xu qaoıda su
ketip taxtək bolidu, Qongkur dengizlarning yüzi ketip
tutaxturulidu. 31 «Kəlb yultuzlar topi»ning baoılimini
baoıliyalamsən? Orionning rixtilirini boxitalamsən?
32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni əz pəslidə
elip kikiralamsən? «Qong Eyik türkümi»ni Küqükliri
bilən yetəkliyələmsən? 33 Asmanning kanuniyətlirini
bilip yətkənmusən? Asmanning yər üstigə süridioan

ḥəkümlirini sən bəlgiləp qoyoŋanmu? **34** Sən awazingni
kətürüp bulutlaroŋiqə yətküzüp, Yamoŋur yaoŋdurup
əzüngni qiyan-taxqinlaroŋa basturalamsən? **35** Sən
qaqmaqlarni buyrup əz yolioŋa mangduralamsən? Uning
bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdu?
36 Adəmning iq-baoŋrioŋa danalik beoŋixlap kirgüzgən
kimdu? əkilgə qüxinix qabiliyitini bərgən kimdu? **37**
Bulutlarni danalik bilən sanioŋan kim? Asmanlardiki
su tulumlirini təkidioŋan kim? **38** Buning bilən topa-
qanglarni qaturup uyul qilduroŋan, Qalmilarni bir-birigə
qaplaxturoŋuzoŋan zadi kim? **39** «Qixi xir üqün ow owlap
yürəmsən, Xir küqüklirining ixtiḥasini qanduramsən?
40 Ular uwilirida zongziyip yürgən waqtida, Qatqallik
iqidə turup tuzak qoyup, [sən ularoŋa olja berələmsən]?
41 Yemi kəmqil bolup, ezip ketip yirakka ketip qaloŋanda,
Baliliri Təngrigə iltija qilip nalə-pəryad kətürgəndə, Taoŋ
qaoŋiliri ḥəm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu?

39 Sən taoŋdiki yawa əqkilərning qaqan
tuoŋidioŋanlikini biləmsən? Jərənlərning
balilioŋanlikini kəzitip bakqanmusən? **2** Ularning
booŋaz boloŋili nəqqə ay boloŋanlikini saniyalamsən?
Ularning balilaydioŋan waqtidin həwiring barmu? **3**
Ular qəddini püküp, yetip balilirini tuoŋidu, Ular əzidiki
toloŋakni qikirip taxlaydu; **4** Ularning baliliri küqlinip
yetilidu, Ular dalada əsüp, [anisining] yenidin qikip
qaytip kəlməydu. **5** Yawa exəkni dalaoŋa qoyuwetip
ərkinlikkə qikaroŋan kim? Xax exəkning nohtilirini
yexiwətkən kim? **6** Qəl-bayawanni uning əyi qiloŋanmən,
Xorluknimu uning turaloŋusi qiloŋanmən. **7** U xəḥərning
kiykas-sürənliridin yirak turup uni mazak qilidu; U
exəkqining warkirixinimu anglimaydu. **8** U taoŋlarni əz
yayliqim dəp kezidu, Xu yərdiki ḥəmmə gül-giyaḥni
izdəp yüridu. **9** Yawa kala bolsa hizmitinggə kirixkə
razi bolamdu? Sening okurungning yenida turuxka
unamdu? **10** Yawa kalini tana bilən baoŋlap, tapka
qüxürələmsən?! U sanga əgixip jiloŋilarda mengip
tirna tartamdu? **11** Uning küqi zor boloŋanliki üqün
uningoŋa tayinamsən? Əmgikingni uningoŋa amanət
qilamsən? **12** Danliringni əygə kətürüp əkilixni
uningoŋa tapxuramsən? «[Danlirimni] haminimoŋa
yioŋixturidu» dəp uningoŋa ixənəmsən? **13** Təgikux
qanatlirini xadlik bilən kakidu, Birak bular ləyləkning
qanat uqliri ḥəm pəylirigə yetəmdu? **14** U tuhumlirini
yərgə taxlap qoyidu, Tuhumlirim topida issitilsun,
dəydu. **15** Ularning tasadipiy dəssilip yanjilidioŋanlikini,
Dalidiki birər ḥaywanning asanla ularni dəssəp-
qəyləydioŋanlikini untuydu. **16** Balilirini əzining
əməstək baoŋrini qattik qilidu; Uning tuoŋutining əjri
bikaroŋa ketidu, Birak u pisənt qilmioŋandək turidu. **17**
Qünki Təngri uni kəm əkil qiloŋan, Uningoŋa danalikni
bərmigən. **18** Qalbuki, u yügürüx aldida məydisini
yukirioŋa kətürginidə, At ḥəm atliklarni kəmsitip
mazak qilidu. **19** Sən atka küq beoŋixlioŋanmiding?
Sən uning boynioŋa yəlpünüp turidioŋan yaylini
kiygüzgənmiding? **20** Sən uni ḥəywətlik purkuxliri
bilən adəmni korkutidioŋan, Qekətkidək səkrəydioŋan
qilalamsən? **21** U əxəddiylik bilən yər tatilap-zohqup,
Əz küqidin xadlinip ketidu, Korallik koxun bilən jəng
qilixka atlinidu. **22** U korkunqka nisbətən külüpla
koyidu, Ḥeqnemidin korkmaydu; Kiliqning bisidin u
yanmaydu. **23** Okdan, julalik nəyzə, Gərzimu uning
yenida xarakxiydu, **24** U yərni aqqik ḥəm oŋəzəp bilən
yutuwetidu, [Jəng] kanayini bir anglapla ḥayajanlinip
kin-kinioŋa patmay ketidu. **25** Kanaylarning awazi
bilənla u: «Ayḥay!» dəydu, U jəngni yirakتin purap
bolidu. U sərkərdilərning towlaxlirini, jəngqilərning
warkiraxlirini huxallik bilən anglaydu. **26** Sar sening
əkling bilən uqamdu, Kanatlirini jənubka karap
kerəmdu? **27** Bürküt buyrukung bilən yukirioŋa pərwaz
qilip kətürüləmdu, Uwisini yukirioŋa salamdu? **28**
U koram taxning üstidə makanlixidu, U taoŋning
qokkisioŋa konidu, Tik qiyanimu turaloŋusi qilidu. **29**
Xu yərdin u owni paylap baykiwalidu, Kəzliri yirak-
yiraklarni kəzitidu. **30** Uning baliliri kan xoraydu;
Əltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolidu».

40 Pərwərdigar Ayupka yənə jawabən: — **2** «Ḥəmmigə
Kadir bilən dəwalaxidioŋan kixi uningoŋa tərbiyə
qilmakqimu? Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!»
— dedi. **3** Ayup bolsa Pərwərdigaroŋa jawabən: — **4**
«Mana, mən ḥeqnemigə yarimaymən; Sanga kandak
jawab berələymən? Kolum bilən aoŋzimni etip gəptin
kalay; **5** Bir kətim dedim, mən yənə jawab bərməymən;
Xundak, ikki kətim desəm mən kayta səzliməymən» —
dedi. **6** Andin Pərwərdigar kara kuyun iqidin Ayupka
jawab berip mundak dedi:— **7** «Ərkəktək belingni qing
baoŋla, Andin Mən səndin soray; Sən Meni həwərdar
qiloŋin. **8** Sən dərwəkə Mening ḥəkümimni pütünləy
bikaroŋa kətküzməkqimusən? Sən əzüngni ḥəkkaniy
qilimən dəp, Meni natooŋra dəp əyibliməkqimusən? **9**
Sening Təngrining bilikidək [küqlük] bir biliking barmu?
Sən Uningdək awaz bilən güldürliyələmsən? **10** Keni,
ḥazir əzüngni xan-xərəp ḥəm salapət bilən beziwal!
Ḥəywət ḥəm kərkəmlik bilən əzüngni kiyindürüp, **11**
Oləzipingning kəḥrini qeqip taxlioŋin, Xuning bilən
ḥərbir təkəbburning kəzigə tikilip karap, Andin uni
pəsləxtürgin. **12** Rast, ḥərbir təkəbburning kəzigə tikilip
karap, Andin uni boysunduroŋin, Rəzillərni əz ornida
dəssəp yər bilən yəksan qil! **13** Ularni birgə topioŋa
kəmüp koy, Yoxurun jayda ularning yüzlirini kepən
bilən etip koyoŋin; **14** Xundak qilalisang, Mən seni etirap
qilip mahtaymənki, «Ong kolung əzüngni kutkuzidu!».
15 Mən sening bilən təng yaratkan begemotni kərüp
koy; U kalidək ot-qəp yəydu. **16** Mana, uning belidiki
küqini, Korsak muskulliridiki kudritini ḥazir kərüp
koy! **17** U kuyrukini kedir dərihidək egidu, Uning
yotiliridiki singirliri bir-birigə qing tokup koyuloŋan.
18 Uning səngəkliri mis turubidəktur, Put-kolliri
təmür qokmaklaroŋa ohxaydu. **19** U Təngri yaratkan
janiwarlarning bexidur, Pəkət uning Yaratkuqisila
uningoŋa Əz qiliqini yekinlaxturalaydu. **20** Taoŋlar
uningoŋa yeməklik təminləydu; U yərdə uning yenida
daladiki ḥərbir ḥaywanlar oynaydu. **21** U sədəpgül
dərəhlikining astida yatidu, Komuxluk ḥəm sazlikning
salkinida yatidu. **22** Sədəpgüllüklər əz sayisi bilən uni
yapidu; Əstəngdiki tallar uni orap turidu. **23** Kara, dərya
texip ketidu, birak u ḥeq ḥodukmaydu; Ḥətta Iordandək
bir dəryamu uning aoŋzioŋa ərkəxləp urulsimu, yənila
hatirjəm turiweridu. **24** Uning aldioŋa berip uni tutkili
bolamdu? Uni tutup, andin burnini texip qülük ətküzgili
bolamdu?

41 Lewiatanni qarmaq bilən tartalamsən? Uning tilini
aroƣamqa bilən [baoƣlap] basalamsən? **2** Uning
burnioƣa qomux qülükni kirgüzələmsən? Uning engikini
təmür nəyzə bilən texələmsən? **3** U sanga arqa-arqidin
iltija qilamdu? Yaki sanga yawaxliq bilən səz qilamdu?
4 U sən bilən əhdə tüzüp, Xuning bilən sən uni mənggü
malay süpitidə qobul qilalamsən? **5** Sən uni quxqaqni
oynatqandək oynitamsən? Dedəkliringning huzuri üqün
uni baoƣlap qoyamsən? **6** Tijarətqilər uning üstidə
sodilixamdu? Uni sodigərlərgə bəlüxtürüp berəmdu? **7**
Sən uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən?
Uning bexioƣa qanggak bilən sanjiyalamsən?! **8**
Qolungni uningoƣa birla təgküzgəndin keyin, Bu
jəngni əsləp ikkinqi undaq qiloƣuqi bolmaysən! **9**
Mana, «[uni boysundurimən]» degən hərqandaq ümid
bihudiliktur; Hətta uni bir kərüpla, ümidsizlinip yərgə
qarap qalidu əməsmu? **10** Uning jenioƣa tegixkə
petinalaydioƣan heqkim yoqtur; Undaqta Mening
aldimda turmaqqi boloƣan kimdur? **11** Asman astidiki
həmmə nərsə Mening tursa, Mening aldimoƣa kim kelip
«manga tegixlikini bərginə» dəp bakkan ikən, Mən
uningoƣa qayturuxqa tegixlikmu? **12** [Lewiatanning]
əzaliri, Uning zor küqi, Uning tüzülüxining güzalliki
tooƣruluq, Mən süküt qilip turalmaymən. **13** Kim uning
sawutluq tonini salduruwetəlisun? Kim uning qox engiki
iqigə kiriwalalisun? **14** Kim uning yüz dərwazilirini
aqalalisun? Uning qixliri ətrapida wəhimə yatidu. **15**
Qasiraklirining səpliri uning pəhridur, Ular bir-birigə
qing qaplaxturuloƣanki, **16** Bir-birigə xamal kirməs
yekin turidu. **17** Ularning hərbiri əz həmrahlirioƣa
qaplaxqandur; Bir-birigə ziq yepixturuloƣan, heq
ayrilmastur. **18** Uning qüxkürüxliridin nur qaknaydu,
Uning kəzliri səhərdiki qapaqtəktur. **19** Uning aoƣzidin
otlar qikip turidu; Ot uqkunliri səkrəp qikidu. **20**
Qomux gülhanoƣa koyoƣan qaynawatqan qazandin
qikkan hordək, Uning burun təxükidin tütün qikip
turidu; **21** Uning nəpisi kəmürlərni tutaxturidu,
Uning aoƣzidin bir yalqun qikidu. **22** Boynida zor
küq yatidu, Wəhimə uning aldida səkrixip oynaydu.
23 Uning ətliri qat-qat birləxtürülüp qing turidu;
Üstidiki [qasiraklıri] yepixturulup, midirlimay turidu.
24 Uning yüriki bəəyni taxtək mustəhkəm turidu, Hətta
tügmənning asti texidək məzmut turidu. **25** U ornidin
qozoƣalsa, palwanlarmu korkup qalidu; Uning toloƣinip
xawkunlixidin alakzadə bolup ketidu. **26** Birsi qiliqni
uningoƣa təgküzsimu, heq ünümi yok; Nəyzə, atarnəyzə
wə yaki qanggak bolsimu bəribir ünümsizdur. **27** U
təmürni samandək, Misni por yaoƣaqtək qaoƣlaydu.
28 Okya bolsa uni korkitip qaqkuzalmaydu; Saloƣa
taxliri uning aldida pahaloƣa aylinidu. **29** Tokmaklarmu
pahaldək heqnemə hesablanmaydu; U nəyzə-xəxbərning
tənglinixigə qarap külüp koyidu. **30** Uning asti
qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur; U lay üstigə
qong tirna bilən tatilioƣandək iz qalduridu. **31** U
dengiz-okyanlarni qazandək qaynitiwetidu; U dengizni
qazandiki məlhəmdək warakxitidu; **32** U mangsa
mangoƣan yoli parkiraydu; Adəm [buzoƣunlarni kərüp]
qongkur dengizni ap'ak qaqlik boway dəp oylap
qalidu. **33** Yər yüzidə uning təngdixi yoqtur, U heq
korkmas yaritiloƣan. **34** U büyüklərning hərqandikioƣa
[jür'ət bilən] nəzər selip, korkmaydu; U barliq məoƣrur
haywanlarning padixahidur».

42 Ayup Pərwərdigaroƣa jawab berip mundaq dedi:
— **2** «Həmmə ixni qilalaydioƣiningni, Hərqandaq
muddiayingni tosiwaloƣili bolmaydioƣinini bildim! **3**
«Nəsihətni tuturuksiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?»
Bərhək, mən əzüm qüxənmigən ixlarni dedim, Mən
əklim yətməydioƣan tilsimat ixlarni eyttim. **4** Anglap
bakkaysən, səzləp berəy; Mən Səndin soray, Sən meni
həwərdar qiloƣaysən. **5** Mən kulikim arkilik həwiringni
angliƣanmən, Birak hazir kəzüm Seni kəriwatidu. **6**
Xuning üqün mən əz-əzümdin nəprətlinimən, Xuning
bilən topa-qanglar wə küllər arisida towa qildim».
7 Pərwərdigar Ayupqa bu səzlərni qiloƣandin keyin
xundak boldiki, Pərwərdigar Temanlik Elifazoƣa mundak
dedi: — «Mening oƣəzipim sanga həm ikki dostungoƣa
qarap kozoƣaldi; qünki silər Mening tooƣramda Əz
kulum Ayup tooƣra səzligəndək səzlimidinglar. **8** Birak
hazir əzünglar üqün yəttə torpak həm yəttə koqkarni
elip, kulum Ayupning yenioƣa berip, əz-əzünglar üqün
kəydürmə kurbanlik sununglar; kulum Ayup silər üqün
dua qilidu; qünki Mən uni kobul qilimən; bolmisa,
Mən əz nadanliqliringlarni əzünglaroƣa qayturup berəy;
qünki silər Mening tooƣramda kulum Ayup tooƣra
səzligəndək tooƣra səzlimidinglar». **9** Xuning bilən
Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar
üqəylən berip Pərwərdigar ularoƣa deginidək qildi;
həmdə Pərwərdigar Ayupning duasini kobul qildi.
10 Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua qiliwidi,
Pərwərdigar uni azab-qiyinqilikliridin qayturup, əsligə
kəltürdi; Pərwərdigar Ayupqa burunqidin ikki həssə
kəp bərdi. **11** Xuning bilən uning barliq aka-uka, aqa-
singil wə uningoƣa ilgiri dost-aoƣinə boloƣanlarning
həmmisi uning yenioƣa kəldi. Ular uning əyidə olturup
uning bilən billə tamaklandi; uningoƣa hesdaxlik qilixip,
Pərwərdigar uningoƣa kəltürgən barliq azab-okubətlər
tooƣrisida təsəlli berixti; həmdə hərbir adəm uningoƣa
bir tənggidin kümüx, birdin altun halqa berixti. **12**
Pərwərdigar Ayupqa keyinki künliridə burunqidin
kəprək bəht-bərikət ata qildi; uning on tət ming
koyi, altə ming təgisi, bir ming koxluk kalisi, bir
ming mada exiki bar boldi. **13** Uningdin yənə yəttə
ooƣul, üq qiz tuoƣuldi. **14** U qizlirining birinqisining
ismini «Yemimah», ikkinqisining ismini «Kəziyə»,
üqinqisining ismini «Kərən-hapuk» dəp koydi. **15** Pütkül
zeminda Ayupning qizliridək xunqə güzəl qizlarni tapqili
bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor
qildi. **16** Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz qirik yil yaxap,
əz ooƣullirini, ooƣullirining ooƣullirini, hətta tətinqi
əwladqiqə, yəni əwrilirinimu kərgən. **17** Xuning bilən
Ayup yaxinip, künliridin qanaət tepip aləmdin ətti.

Zəbur

1 Rəzillərning gepi boyiqə mangmaydioŋan,
Gunaḥkarlarning yolida turmaydioŋan, Məshirə
ḳiloŋuqining ornida olturmaydioŋan adəm bəht tapur!
2 Uning hursənliki pəḳət Pərwərdigarning təwrat-
ḳanunidilidur; U Pərwərdigarning ḳanunini keqə-
kündüz seoŋinip oylaydu. **3** U huddi erik boyioŋa
tikilgən, Өz pəslidə mewisini beridioŋan, Yopurmaḳliri
solaxmaydioŋan dərəhtəktur; U nemila ḳilsa ronak
tapidu. **4** Rəzil adəmlər bolsa undak bolmas; Ular
huddi xamal uquriwətkən tozandəktur. **5** Xuning üqün
rəzillər sorak künidə tik turalmaydu, Gunaḥkarlar
ḥəḳḳaniylarning jamaitidə ḥeq bexini kətürüp
turalmaydu. **6** Qünki Pərwərdigar ḥəḳḳaniylarning
yolini kəngligə pükkən; Rəzillərning yoli bolsa yoḳilidu.

2 əllər nemixḳa quḳan salidu? Nemə üqün həlḳlər
bikardin-bikar suyiḳəst oylaydu? **2** Dunyadiki
padixaḥlar səpkə tizilip, əməldarlar ḳara niyət
əylixip, Pərwərdigar wə Uning Məsiḥi bilən ḳarxilixip:
— **3** «Ularning qəklimilirini qərüwətəyli, Ularning
asarətlirini buzup taxlayli!» — deyixidu. **4** Asmanda
olturoŋuqi külidu, Rəb ularni mazak ḳilidu; **5** Ḥəm
aqqiḳida ularoŋa səzləp, Ḳəḥri bilən ularni wəḥimigə
selip: — **6** «Өzüm bolsam Zionda, yəni muḳəddəs
teoŋimda, Өzüm məsiḥ ḳiloŋan padixaḥni tiklidim». **7**
«Mən [ərxtiki] pərmanni jakarlaymənki, Pərwərdigar
manga: — «Sən Mening ooŋlum; Өzüm seni bügünki
kündə tuoŋuldurdum; **8** Məndin sora, Mən sanga miras
boluxḳa əllərni, Təəlluḳung boluxḳa yər yüzini qət-
qətlirigiqə berimən; **9** Sən təmür tayak bilən ularni
bitqit ḳiliwetisən; Sapal qinini kukum-talḳan ḳiloŋandək,
sən ularni parə-parə ḳiliwetisən» — dedi». **10** Əmdi, ḥəy
padixaḥlar, əḳildar bolunglar! Jaḥandiki sorakqilar sawak
elinglar; **11** Pərwərdigardin ḳorḳux bilən uning hizmitidə
bolunglar; Titrək iqidə huxallininglar! **12** Ooŋulning
oŋəzipining ḳozoŋalmasliḳi üqün, Uni səyünglar; Qünki
uning oŋəzipi səlla ḳaynisa, Yolunglardila ḥalak bolisilər;
Uningoŋa tayanoŋanlar nəḳədər bəhtliktur!

3 Dawut өz ooŋli Abxalomdin ḳeqip yürgən
künlərdə yazoŋan küy: — I Pərwərdigar, meni
ḳistawatḳanlar nəḳədər kəpiyip kətkən, Mən bilən
ḳarxilixiwatḳanlar nemidegən kəp! **2** Nuroŋunlar
mən tooŋruluḳ: — «Hudadin uningoŋa ḥeq nijat
yoḳtur!» deyixiwatidu. (Selaḥ) **3** Birak Sən, i
Pərwərdigar, ətrapimdiki ḳalḳandursən; Xan-xəripim
ḥəm beximni yəligüqidursən! **4** Awazim bilən mən
Pərwərdigaroŋa nida ḳilimən, U muḳəddəs teoŋidin
ijabət beridu. (Selaḥ) **5** Mən bolsam yattim, uhlidim;
Oyoŋandim, qünki Pərwərdigar manga yar-yələk
bolidu. **6** Meni ḳorxap səp tüzgən tümənligən
adəmlər bolsimu, Mən ulardin ḳorḳmaymən! **7** I
Pərwərdigar, ornungdin tur! Meni ḳutḳuz, i Hudayim!
Mening barlik düxmənlirimning təstikigə saloŋaysən;
Rəzillərning qixlirini qəḳiwətkəysən! **8** Nijatlik bolsa
Pərwərdigardindur; Bərikiting Өz həlḳingdə bolsun!
(Selaḥ)

4 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar
bilən oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy. — Mən
nida ḳiloŋinimda, manga jawab bərgəysən, I manga
ḥəḳḳaniyliḳim ata ḳiloŋuqi Huda! Besim astida ḳaloŋanda
Sən meni kəngriqilikkə qiḳarding; Manga meḥir-xəpḳət
kərsitip, duayimni angla! **2** I insan baliliri, silər mening
xan-xəripimni ḳaqanoŋiqə aḥanətkə ḳaldurisilər?
Ḳaqanoŋiqə bihudilikni səyüp, Yaloŋanni izdəp yürisilər?
(Selaḥ) **3** Birak xuni bilip ḳoyunglarki, Pərwərdigar
ihlasmənlərni Өzigə has ḳiloŋan; Mən Uningoŋa nida
ḳiloŋinimda, Pərwərdigar anglaydu. **4** Aqqiḳinglaroŋa
berilip, gunaḥ ḳilmanglar; Өz ornunglarda yetip,
ḳəlbinglarda qongḳur oylinip, Sükət ḳilinglar. (Selaḥ)
5 Ḥəḳḳaniylik bilən ḳurbanliḳlarni ḳilinglar, Wə
Pərwərdigaroŋa tayininglar. **6** Kəp həlḳ: — «Kim bizgə
yahxilik kərsitəlisun?» — dəp sorimakta; Jamalingning
nuri üstimizgə qüxsun, i Pərwərdigar! **7** Axlik wə
yengi xarabliri molqilik boloŋanlarning huxallikidinmu,
Mening ḳəlbimni bəkrək huxallikḳa toldurdung. **8**
Mən yatay, ḥəm hatirjəmliktə uhliwalay; Qünki meni
bihətərliktə yaxatḳuqi pəḳətla Sən, i Pərwərdigar!

5 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, nəylər bilən
oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Mening
səzlirimgə ḳulak saloŋaysən, i Pərwərdigar, Mening
aḥlirimoŋa kəngül bəlgəysən. **2** Kətürgən pəryadlirimni
angla, mening Padixaḥim, mening Hudayim, Qünki
sangila dua ḳilimən. **3** I Pərwərdigar, səḥərdə Sən
awazimni anglaysən; Mən səḥərdə əzümni Sanga
ḳaritimən, Yuḳirioŋa kəz tikimən. **4** Qünki Sən
rəzilliktin ḥuzur aloŋuqi ilaḥ əməsdursən; Yamanlik
ḥərgiz Sən bilən billə turmaydu. **5** Poqi-təkəbburlar
kəzüng aldida turalmaydu; Ḳəbiḥlik ḳiloŋuqilarning
ḥəmmisi Sanga yirginqliktur. **6** Yaloŋan səzligüqilərning
ḥəmmisini ḥalak ḳilisən; Pərwərdigar ḳanhor, aldamqi
kixilərgə nəprət ḳilur. **7** Birak mən bolsam, meḥri-
xəpḳitingning kəngriqilikidin əyünggə kirimən; Sanga
boloŋan əyminixtin muḳəddəs ibadəthanangoŋa ḳarap
səjdə ḳilimən; **8** Meni əq kərgənlər tüpəylidin Өz
ḥəḳḳaniyliḳing bilən meni yetəkligəysən, i Pərwərdigar;
Yolungni aldimda tüz ḳiloŋin. **9** Qünki ularning
aoŋzida ḥeqḳandak səmimiylik yoḳtur; Ularning iqki
dunyasi bolsa pasiḳliḳtur, Ularning galliri eqiloŋan
kəbridək sesiḳtur, Ular tili bilən huxamət ḳiliwatidu.
10 Ularning gunaḥini bekitkəysən, i Huda; Ular өz
pilanliri bilən əzliri mollak atsun; Ularni əzlirining
nuroŋunlioŋan itaətsizlikliri bilən ḥəydəp qiḳaroŋaysən;
Qünki ular Sanga asiylik ḳildi. **11** Xundak ḳiloŋanda Sanga
tayanoŋanlarning ḥəmmisi xadlinidu; Ular mənggü
xadlik bilən təntənə ḳilidu; Sən ularni ḳooŋdaysən;
Sening namingni səygənlər seningdin yayraydu. **12**
Qünki Sən, i Pərwərdigar, ḥəḳḳaniy adəmgə bəht ata
ḳilisən; Uni xapaiting bilən ḳalḳan kəbi oraysən.

6 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar
ḥəm səkkiz tarlik arfa bilən oḳulsun dəp, Dawut
yazoŋan küy: — Pərwərdigar, oŋəziping tutḳanda meni
əyiblimə; Ḳəḥring kəlgəndə meni ədəplimə. **2** Manga
xapaət ḳiloŋin, i Pərwərdigar, qünki mən zəiplixip
kəttim; I Pərwərdigar, meni saḳaytḳin, qünki mening
ustihanlirim wəḥimigə qüxti. **3** Mening jenim dəḥxətlik

dəkkə-dükkigə qüxti; I Pərwərdigar, qaqanoŋiqə xundak
bolidu? **4** Yenimoŋa qayt, i Pərwərdigar, jenimni
azad qilioŋaysən, Özgərməs muhəbbiting üqün meni
qutquzoŋin. **5** Qünki ölümdə bolsa Sanga seoŋinixlar yok;
Təhtisarada kim Sanga təxəkkürlərni eytsun? **(Sheol
h7585)** **6** Mening uh tartixlirimdin maoŋdurum qalmidi;
Tün boyi orun-kərpəmni kəlqək qilimən; Yaxlirim bilən
kariwitimni qəktürimən. **7** Dərdlərdin kəzüm hirəlixip
kətti; Barlik küxəndilirim tüpəylidin kəzüm kardin
qikiwatidu. **8** I qəbihlik qiloŋuqilar, həmminglar məndin
neri bolunglar; Qünki Pərwərdigar yioŋa awazimni
anglidi. **9** Pərwərdigar tilawitimni anglidi; Pərwərdigar
duayimni ijabət qilidu; **10** Düxmənlirimning həmmisi
yərgə qarap qalidu, ular zor parakəndiqilikkə duqar
bolidu; Tuyuksiz kəynigə yenip hijaləttə qalidu.

7 Dawutning «Xiggaon»i: — Kux isimlik bir
Binyaminlikning səzliri tooŋruluk eytqan küyi: — I
Pərwərdigar, mening Hudayim, mən Sanga tayandim;
Ulardin biri xirdək meni titma-titma qiliwətmisun,
Qutquzoŋuqi yoklukidin paydilinip meni eziwətmisun,
Meni barlik qooŋlioŋuqilardin qutquzoŋin, Ulardin halas
qiloŋin; **3** I Pərwərdigar Hudayim, əgər qolumda qəbihlik
qiloŋan bolsam, Əgər xundak qiloŋan bolsam: — **4** Əgər
mən bilən inak ətküqigə yamanlik qayturoŋan bolsam,
— (əksiqə mən bilən bikardin-bikar düxmənləxkənnimu
qutquzdum) — **5** — Undakta, düxmən meni qooŋlap
tutuwalsun, U jenimni qəyləp yər bilən yəksan qilsun,
Xəhritimni tuprakka kəmsun! **6** I Pərwərdigar, oŋəziping
bilən ornungdin turoŋin, Meni əzgənlərning qəhrigə
takabil turuxka qəddingni rusliojin, Wə mening üqün
oyoŋanoŋin; Sən sot wə həkümni bekitkənidingoŋu! **7**
Həlklərdin boloŋan jamaət ətirapingoŋa olixidu; Sən
ular üqün pələktiki ornungoŋa qaytip baroŋaysən. **8**
Pərwərdigar həlklərning üstidin həküm qikiridu; I
Pərwərdigar, əz həkkaniylikim boyiqə, Wə əzümdə
boloŋan duruslikim boyiqə, Manga həküm qikaroŋaysən.
9 Ah, rəzillərning yamanliki ahirlaxsun! Həkkaniy
adəmni qing turoŋuzoŋaysən; I, adəm qəlblirini həm
iqlirini sinioŋuqi həkkaniy Huda! **10** Mening qalkinim
bolsa, Durus niyətliklərni qutquzoŋuqi Hudadidur; **11**
Huda adil sotqidur, U kün boyi gunahtin rənjiydioŋan
Ilahtur; **12** Birsi [yaman] yolidin yanmisa, U qiliqini
biləydu, Ya okini tartip bətləp qoyidu. **13** Xundak
adəmlər üqün U əlüm qorallirini təyyarlidi; U oklirini
kəydürgüqi ok qildi. **14** Mana, muxundak kixilər
toloŋakta qəbihlik tuoŋmakqi, Uning boyida qaloŋini
yamanliktur; Uning tuoŋkini bolsa sahtiliktur. **15** U bir
orini kolap, uni qongkur qildi; U əzi kolioŋan orioŋa
yikilip qüxti. **16** Özining yamanliki bexioŋa qaytip
kelidu, Öz zorawanliki bolsa əz üstigə qaytip qüxidu. **17**
Mən Pərwərdigarni həkkaniylikі bilən mədhiyələymən,
Həmmidin yukiri turoŋuqi Pərwərdigarning namini
yangritip, küy qilip eytimən.

8 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Gittif»ta
orunlansun dəp, Dawut yazoŋan küy: — I, Öz
həywəngni asmanlardinmu yukiri tikligən Pərwərdigar
Rəbbimiz, Pütkül yər yüzidə naming xunqə xərəpliktur!
2 Öz rəkibliring tüpəylidin, Düxmən wə qisasqilarning
aoŋzini etixkə, Bowaklar wə əmgüqilərning aoŋzidin
küq tiklidingsən. **3** Mən barmakliringning yasioŋini
boloŋan asmanliringoŋa, Sən məzmut bekitkən ay-
yultuzlaroŋa qarioŋinimda, **4** Sən insanni seoŋinidikənsən,
Əmdi adəm degən nemə idi? Sən uning yenioŋa kelip
yoklaydikənsən, Insan balisi qanqilik nemə idi? **5** Qünki
Sən uning ornini pərixtilərningkidin azoŋinə təwən
bekittingsən, Sən uningoŋa xan-xərəp wə xəhrətlərni
taj qilip bərding. **6** Uni qolungning yasioŋanlirini idarə
qilixka tikliding; Sən barlik nərsilərni uning puti astioŋa
qoyoŋansən, **7** Jümlidin barlik qoy-kalilar, Daladiki
barlik janiwarlar, **8** Asmandiki uqar-qanatlar, Dengizdiki
beliklar, Dengizlarning yolliridin ətküqilərning barlikini
puti astioŋa qoydung. **9** I Pərwərdigar Rəbbimiz, pütkül
yər yüzidə naming nemidegən xərəplik-hə!

9 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Mut-Labbən»
degən ahangda okulsun dəp, Dawut yazoŋan
küy: — Mən Sən Pərwərdigarni pütün qəlbim
bilən mədhiyələymən; Mən Sening qiloŋan barlik
karamətliringni bayan qilay; **2** Mən Səndin huxal
bolup xadlinimən; Sening namingni nahxa qilip
eytimən, i Həmmidin Aliy! **3** Mening düxmənlirimning
kəynigə yenixliri bolsa, Dəl ularning sening didaring
aldida yikilip, yokilixidin ibarət bolidu. **4** Qünki
Sən mening həkkim həm dəwayimni soriding; Sən
təhtkə olturup, həkkaniylarqə sotliding. **5** Sən əllərgə
tənbih berip, rəzillərni halak qilding; Sən ularning
namini mənggügə əqürüwətkənsən. **6** I düxminim!
Halakətliring mənggülük boldi! Sən xəhərlirini yulup
taxliwətting, Hətta ularning namlirimu yokap kətti; **7**
Birak Pərwərdigar mənggügə olturup [həküm süridu];
U Öz təhtini sot qilixka təyyarlap bekitkən; **8** Aləmni
həkkaniylik bilən sot qiloŋuqi Udur; Həlklərning üstidin
U adillik bilən həküm qikiridu; **9** Həm U Pərwərdigar
ezilgüqilərgə egiz panah, Xundakla azablik künlərdə egiz
panahdur. **10** Namingni bilgənlər bolsa Sanga tayinidu;
Qünki Sən, i Pərwərdigar, Özüngni izdigənlərni hərgiz
taxlioŋan əməssən. **11** Zionda turoŋuqi Pərwərdigaroŋa
küylərni yangritinglar! Uning qiloŋanlirini həlklər arisida
bayan qilinglar; **12** Qünki [tökülgən] qanning sorikini
qiloŋuqi udur, U dəl xundak kixilərni əsləydu, Har
qilinoŋanlarning nalə-pəryadlirini U untuoŋan əməs.
13 Manga xəpkət kərsətkin, i Pərwərdigar, Mening
əqmənlərdin kərgən horlukirimoŋa nəzər saloŋinki,
Meni əlüm dərwaziliri aldidin kətürgəysən; **14** Xundak
qiloŋanda mən Zion qizining dərwazilirida turup, Sanga
təəlluk barlik mədhiyilərni jakarlaymən; Mən nijatlik-
qutquzuxungda xadlinimən. **15** Əllər bolsa əzliri kolioŋan
orioŋa əzliri qüxüp kətti, Özliri yoxurup qoyoŋan toroŋa
puti qapsilip qaldi. **16** Pərwərdigar qikaroŋan həkümi
bilən tonular; Rəzil adəmlər əz qolida yasioŋini bilən
ilinip qaldi. Higgaon (Selah) **17** Rəzillər, Yəni Hudani
untuoŋan barlik əllər, Yandurulup, təhtisaraoŋa taxlinidu.
(Sheol h7585) **18** Qünki namratlar mənggügə əstin
qikirilmaydu; Məminlərning ümidi mənggü əqməy,
turiweridu. **19** I Pərwərdigar, ornungdin turoŋin; Adəm
balilirining oŋəlibə qilixioŋa yol qoymioŋin; Huzurung
aldida barlik əllər sotlansun. **20** Ularni dəkkə-dükkigə
qüxür, i Pərwərdigar; Əllər əzlirini biz pəkət adəm
baliliri halas, dəp bilsun! (Selah)

10 Nemixka, i Pərwərdigar, yirakta turisən? Nemixka
azablik künlərdə əzüngni yoxurisən? **2** Rəzil
adəmlər təkəbburluki bilən ajiz məminlərni tap basturup
koonlap yüridu; Ular əzliri tapkan hiylilər bilən ilinip,
bablinidu. **3** Qünki rəzillər əz arzu-həwəsliri bilən
mahtinidu; Aq kəzlər üqün bəht tiləydu; Pərwərdigarni
bolsa kəzigə ilmaydu. **4** Ular qirayidin hakawurluk
yaonurup, Hudani izdiməydu; Ular barlik hiyallirida:
«Heqbir Huda yoktur!» dəydu. **5** Ularning yolliri
həmixə rawan bolidu; Sening həkümliring ularning
nəziridin yirak wə üstün turidu; Ularning rəkibliri
bolsa, ularona karap «tüfi!» dəp mazak kilidu. **6** [Rəzil
adəm] kənglidə: «Mən heq təwrənməy turiwerimən!
Dəwrdin-dəwrgə heq muxəkkətkə uqrimaymən» —
dəydu. **7** Uning aozi karonax, aldamqilik həm zulumona
tolonan; Tili astida əskilik wə kəbihlik yatidu. **8** U
məhəlliliərdə yoxurunqə marap olturidu; U pinhan
jaylarda gunahsizlarni eltürüwetidu; Kəzliri yoksullarni
kəzləydu; **9** U qatkallikida yatkan xirdək yoxurunqə
paylap yatidu; U məminlərni tutuwelix üqün yoxurunqə
marap yatidu; Məminlərni tutuwelip, ularni əz torioa
qüxüridu. **10** [Yoksullar] ezilidu, pükülidu; Dərdmənlər
uning yawuzlukliri bilən yikilidu. **11** U kənglidə: «Təngri
buni untup kaldi, U yüzini yepiwelip, karimaydu; Buni
hərgiz kərməydu» — dəydu. **12** Ornungdin turoqin,
i Pərwərdigar; I Təngrim, kolungni kətürgin; Ezilgən
məminlərni untuma! **13** Rəzil adəm nemixka [Sən]
Hudani kəzigə ilmaydu? U kənglidə: «[Huda] buni
sürüxtürməydu!» — dəydu. **14** Sən buni kərgənsən; Sən
Əz kolung bilən yamanlik həm zulumni əzlirigə kayturux
üqün, Əzüng bularni kəzləp yürisən; Dərdmənlər əzlirini
Sanga amanət kilidu; Qünki Sən yetim-yesirlərgə yar-
yelək bolup kəlgənsən; **15** Rəzil, yaman adəmning
bilikini sunduruwətkəysən; Uning rəzillikini birmubir
sürüxtürüp, üzül-kesil yokatkaysən. **16** Pərwərdigar
əbədil'əbədgiqə padixahdur; [Imansiz] əllər bolsa
[Pərwərdigarning] zeminidin yokilar. **17** Pərwərdigar,
Sən ajiz məminlərning armanlirini anglaysən; Ularning
dilini tok kilisən; **18** Yetim-yesirlar wə ezilgüqilər
üqün adalətni yaklap, Yər yüzidiki insanlarning [ajiz-
məminlərgə] kaytidin wəhimə salonuqi bolmaslikí üqün,
Kulikingni ding tutisən.

11 Nəonmiqilərning bexioa tapxurulup okulsun dəp,
Dawut yazona küy: — Pərwərdigarni baxpanahim
kildim; Əmdi silər kandakmu manga: «Kuxtək əz
teoingona uqup kaq! **2** Qünki mana, rəzillər kamanni
tartip, Karangonulukin kəngli duruslarona karitip
atmakqi bolup, Ular okni kiriqka selip koydi; **3** «Ullar
halak kilinsa, əmdi həkkaniylar nemimu kilar?»»
— dəwatisilər? **4** Pərwərdigar Əzining mukəddəs
ibadəthanisididur, Pərwərdigarning təhti asmanlardidur;
U nəzər salidu, Uning səzgür kəzliri insan balilirini
kəzitip, sinaydu. **5** Pərwərdigar həkkaniy adəmni
sinaydu; Rəzillərgə wə zorawanlikka huxtarlarona u iq-
iqidin nəprətlinidu. **6** U rəzillərgə kapkanlar, ot wə
günggürtni yaonduridu; Pizoirim kizik xamal ularning
kədəhidiki nesiwisi bolidu. **7** Qünki Pərwərdigar
həkkaniydur; Həkkaniylik Uning amrikidur; Kəngli
duruslar Uning didarini kəridu.

12 Nəonmiqilərning bexioa tapxurulup, xeminit
bilən okulsun dəp, Dawut yazona küy: —
Kutkuzonaysən, Pərwərdigar, qünki ihlasmən adəm
tügəp kətti; Adəmlər arisidin sadik məminlər onayip
boldi. **2** Hərbirsi əz yekinlirioa yalona eytidu;
Huxamətqi ləwlərdə, alikəngüllük bilən səzlixidu. **3**
Pərwərdigar barlik huxamətqi ləwlərni, Hakawurlarqə
səzləydioan tilni kesiwətkəy! **4** Ular: «Tilimiz bilən
onəlibə kilimiz; Ləwlirimiz bolsa əzimizningkidur; Kim
bizgə Rəb bolalisun?» — dəydu. **5** «Ezilgüqi ajizlarni
baskan zulum wəjidin, Miskinlərning ahuzarliri wəjidin,
Hazirla ornumdin turay» — dəydu Pərwərdigar, «Mən
ularona, ular zarikip kütkən azadlikni yətküzimən».
6 Pərwərdigarning səzliri bolsa sap səzlərdur; Ular
yəttə ketim saplaxturulonan, Sapal kazanda tawlanonan
kümüxtəktur. **7** Sən Pərwərdigar, ularni saklaysən; Sən
[məminlərni] muxu dəwrdin mənggügə koondaysən;
8 [Qünki] rəzil adəmlər həryanda onadiyip yürüxidu,
Pəskəxlik insan baliliri arisida aliyjanablik dəp
mahtalmakta!

13 Nəonmiqilərning bexioa tapxurulup okulsun dəp,
Dawut yazonan küy: — I Pərwərdigar, kaqanoiqə?
Sən meni mənggügə untumsən? Kaqanoiqə didaringni
məndin yoxurisən? **2** Kaqanoiqə hərküni kayonurup,
kəlbimdə? Kaqanoiqə düximinim məndin xadlinip
onalib yüridu? **3** Manga kara, manga jawab bərgin, i
Pərwərdigar Hudayim! Ölüm uykusi meni besip kəlgüqə,
Kəzümni yorutkaysən, **4** Düximinimning: «Mən küqiyip
uning üstidin onəlibə kildim» deməsliki üqün, Rəkiblirim
səntürülgənlikimni kərüp xadlanmaslikí üqün, [kəzümni
yorutkaysən]! **5** Birak mən bolsam Sening əzgərməs
muhəbbitinggə əzümni tapxurdum; Yürikim Sening
nijatlikingdin xadlinidu; **6** Mən Pərwərdigarona nahxa
eytimən; Qünki U manga zor mehribanlikni kərsətti.

14 Nəonmiqilərning bexioa tapxurulup okulsun dəp,
Dawut yazonan küy: — əhmək kixi kənglidə:
«Heqbir Huda yok» — dəydu. Ular qiriklixip, Yirginqlik
kəbihlikni kilixti; Ularning iqidə mehribanlik kiloquqi
yoktur; **2** Pərwərdigar ərxtə turup, adəm balilirini
kəzitip: «Bu insanlarning arisida insapni qüxinidioan
birərsi barmidu? Hudani izdəydioanlar barmidu? **3**
Həmmə adəm yoldin qikti, Həmmə adəm qiriklixip kətti,
Mehribanlik kiloquqi yok, hətta birimu yoktur. **4** Nanni
yegəndək Mening həlkimni yutuwaloan bu kəbihlik
kiloquqilar heqnemini bilməmdu?» — dəydu. Ular
Pərwərdigarona heqbir iltija kilmaydu. **5** Mana ularni
onayət zor korkunq basti; Qünki Huda həkkaniylarning
dəwrididur. **6** «Silər ezilgənlərning kəngligə pükkən
ümidini yok kilmakqi bolisilər; Birak Pərwərdigar uning
baxpanahidur!» **7** Ah, Israilning nijatlikí Ziondin qikip
kəlgən bolsa idi! Pərwərdigar Əz həlkini asarəttin qikirip,
Azadlikka erixtürgən qaona, Yakup xadlinidu, Israil
huxallinidu!

15 Dawut yazonan küy: — Pərwərdigar, kim
qediringda turalaydu? Kim pak-mukəddəs
teoingda makanlixidu? **2** Kimki tamamən duruslukta
mangsa, Həkkaniylikni yürgüzsə, Kənglidə həkikətni
səzlisə; **3** Tili bilən gəp toxumisa, Əz yekinioa yamanlik
kilmisa, Koxnisining əyibini kolap aqmisa, **4** Pəs

adəmni kəzgə ilmisa, Pərwərdigardin əyminidioŋanlarni
ḥərmətlisə, Əzigə ziyanliḳ boloŋan təḳdirdimu iqkən
ḳəsimini əzgərtmisə, 5 Pulni həḳlərgə əsümgə bərmisə,
Bigunaḥlarning ziyinioŋa para almisa; Kimki muxularni
ḳilsa, Mənggügə təwrənməs.

16 Dawut yazoŋan «Mihtam» küyi: Meni saḳlioŋin,
i Təngri, Qünki mən Sanga tayinimən. 2 Mening
jenim Pərwərdigaroŋa: «Sən mening Rəbbimdursən;
Səndin baxḳa mening bəht-saaditim yoḳtur» — dedi.
3 Yər yüzidiki muḳəddəs bəndiliring bolsa, Ular
aliyjanablardur, Ular mening ḥəmmə huxalliḳimdur.
4 Kim baxḳa ilaḥni izdəxkə aldirisa, Ularning dərdliri
kəpiyip ketidu. Oŋəyriy ilaḥlaroŋa atap ḥədiyə ḳanlirini
təkməymən, Ularning namlirini tilimoŋimu almaymən.
5 Pərwərdigar bolsa mening mirasim ḥəm ḳədəḥimdiki
nesiwəmdur; Qək taxlinip erixkən nesiwəmni əzüng
saḳlaysən; 6 [Nesiwəmni bəlgiligən] sizikləar manga
güzəl yərlərni bekitkəndur; Bərḥək, mening güzəl
mirasim bardur! 7 Manga nəsiḥət bərgən Pərwərdigaroŋa
təxəkkür-mədḥiyə ḳayturimən; Ḥətta keqilərdimu
wijdanim manga əgitidu. 8 Mən Pərwərdigarni ḥərdaim
kəz aldimdin kətküzməymən; U ong yenimda boloŋaqḳa,
Mən ḥərgiz təwrənməymən. 9 Xunga mening ḳəlbim
xadlandi, Mening roḥim tehimu kətürülidu, Mening
tenim aman-esənliktə turidu; 10 Qünki jenimni
təḥtisarada ḳaldurmaysən, Xundaḳla Sening Muḳəddəs
Boloŋuqingni qirixtin saḳlaysən. (Sheol h7585) 11 Sən
manga ḥayat yolini kərsitisən; Ḥuzurungda tolup taxḳan
xad-huramliḳ bardur; Ong ḳolungda mənggülük bəḥrə-
ləzzətlərmu bardur.

17 Dawutning duasi: — Ḥəḳḳaniy tələpni angla, i
Pərwərdigar, mening nidayimoŋa kəngül ḳoyoŋin;
Mening duayimoŋa ḳulaḳ saloŋin, U yaloŋanqi ləwlərdin
qiḳḳan əməs. 2 Ḥuzurungdin ḥəkümüm qiḳiriloŋay!
Kəzüng nemə durus ikənlikini pərḳ ətkəy! 3 Sən mening
ḳəlbimni sinioŋansən, Sən keqidimu manga yeḳinlixip
kəzətting; Sən meni tawlap kəzüngdin kəqürdingsən,
Meningdin ḥeqbir səwənlik tapalmiding; Kənglümdə:
Aoŋzim itaətsizlik ḳilmisun! — dəp niyət ḳildim. 4
Adəm balilirining ḥayattiki ixlirida, Ləwliringdin qiḳḳan
səzlər bilən zorawanlarning yolliridin əzümni neri
ḳildim. 5 Mening ḳədəmlirim yolliringdin qiḳmioŋan,
Putlirim teyilip kətmigən. 6 Mən Sanga ältija ḳildim,
Qünki tiləklirimni ijabət ḳilisən, i Təngrim; Manga ḳulaḳ
saloŋin, Səzlirimni anglioŋin. 7 I, Əzünggə tayanoŋanlarni
ḳarxi qiḳḳuqilardin ong ḳolung bilən Ḳutḳuzoŋuqi,
Karamətliringni kərsitip, əzgərməs muḥəbbitingni ayan
ḳiloŋaysən! 8 Meni kəz ḳariquḳungdək saḳlioŋaysən;
Ḳanatliring sayisidə meni yoxuroŋaysən; 9 Meni
bulimaḳqi boloŋan rəzil adəmlərdin, Meni ḳorxiwaloŋan
əxəddiy küxəndilirimdin yoxuroŋin; 10 Ularning
baoŋrini may ḳaplap, ḳetip kətkən; Ularning eoŋizliri
təkəbburlarqə səzləydu; 11 Ular yolimizni toriwelip,
Bizni yərgə uruxḳa kəzini alaytip, 12 Oljioŋa aq kəzlük
bilən tikilgən xirdək, Yoxurun jaylarda marap yüridioŋan
yax xirdəktur. 13 Ornungdin turoŋaysən, i Pərwərdigar,
Uning yolini tosup, yər bilən yəksan ḳiloŋaysən, Jenimni
rəzil adəmdin ḳutḳuzoŋin, ḳiliqing bilən; 14 [Meni] Əz
ḳolung bilən kixilərdin, Yəni muxu dəwrdiki kixilərdin
ḳutḳuzoŋin; Ularning nesiwisi bolsa muxu dunyadiladur;
Sən ularning ḳarnini nemətliring bilən toldurisən;
Ularning kəngli pərzəntliri bilən ḳandi, Balilirioŋa
baylikliri ḳalduridu. 15 Mən bolsam, ḥəḳḳaniylikta
yüzünggə ḳarioŋuqi bolimən; Oyoŋanoŋinimda, Sening
didaringdin səyünimən!

18 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oḳulsun
dəp, Pərwərdigarning ḳuli Dawut yazoŋan küy;
Pərwərdigar uni barliḳ düxmənliridin ḥəm Saul
padixaḥning ḳolidin ḳutḳuzoŋan küni, u Pərwərdigaroŋa
munu küyning səzlirini eytti: — Aḥ, Pərwərdigarim,
mening küq-ḳudritim, Mən seni səyimən! 2 Pərwərdigar
mening hada teoŋim, mening ḳoroŋinim, mening
nijatkarimdur! Mening Təngrim, mening ḳoram
texim, mən Uningdin ḥimayə tapimən; U mening
ḳalḳinim, mening ḳutḳuzoŋuqi münggüzüm, mening
egiz munarimdur! 3 Mədḥiyilərgə layiḳ Pərwərdigaroŋa
nida ḳilimən, Xunda düxmənlirimdin ḳutḳuzulimən; 4
Əlümning asarətliri meni ḳorxiwaldi, Ihlassizlarning
yamrap ketixi meni ḳorḳitiwətti; 5 Təḥtisaraning taniliri
meni qirmiwaldi, Əlüm sirtmaḳliri aldimoŋa kəldi. (Sheol
h7585) 6 Ḳiynaloŋinimda mən Pərwərdigaroŋa nida
ḳildim, Hudayimoŋa pəryad kətürdüm; U ibadəthanisidin
awazimni anglidi, Mening pəryadim Uning ḥuzurioŋa
kəldi, Uning ḳulikioŋa kirdi. 7 Xu qaoŋ yər-zemin təwrəp,
silkinip kətti, Taoŋlarning ulliri dəḥxətlik təwrəndi,
silkinip kətti; Qünki U oŋəzəpləndi. 8 Uning dimioŋidin
is erləp turatti, Aoŋzidin qiḳḳan ot ḥəmmisini yutuwətti;
Uningdin kəmür qooŋliri qiḳti; 9 U asmanlarni təzim
ḳildurup qüxti, Puti asti tum ḳarangoŋuluḳ idi. 10 Bir
kerubni minip pərwaz ḳildi, Xamalning ḳanatlirida
oŋuyuldap uqup kəldi. 11 U ḳarangoŋuluḳni əzining
yoxurunidioŋan jayi ḳildi, Sularning ḳarangoŋusini,
Asmanlarning ḳoyuḳ bulutlirini, Əz ətrapida qediri
ḳildi. 12 Uning aldidiki yoruḳluḳtin, Ḳoyuḳ bulutlar,
məldür, otluḳ qooŋlar qiḳip əmti; 13 Pərwərdigar
asmanda güldürlidi; Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqi awazini
yangratti, Məldür wə otluḳ qooŋlar bilən. 14 Bərḥək, U
oḳlirini etip, [düxmənlirimni] tarḳitiwətti; Qaḳmaḳlarni
qaḳturup, ularni ḳiyḳas-ḳuḳanoŋa saldi; 15 Xuning
bilən dengizlarning təkti kərünüp ḳaldi, Aləmning
ulliri axkarilandi, Tənbiḥing bilən, Dimioŋingdin qiḳḳan
nəpəsning zərbisi bilən, i Pərwərdigar. 16 U yuḳiridin
ḳolini uzitip, meni tutti; Meni uluoŋ sulardin tartip
aldi. 17 U meni küqlük düxminimdin, Ḥəm manga
əqmənlik ḳiloŋuqilardin ḳutḳuzdi; Qünki ular məndin
küqlük idi. 18 Külpətkə uqrioŋan künümdə, ular
manga ḳarxi ḥujumoŋa əmti; Birak Pərwərdigar mening
tayanqim idi. 19 U meni kəngri-azadə bir jayoŋa
elip qiḳardi; U meni ḳutḳuzdi, qünki U məndin
hursən boldi. 20 Pərwərdigar ḥəḳḳaniylikimoŋa ḳarap
manga iltipat kərsətti; Ḳolumning ḥalallikini U manga
ḳayturdi; 21 Qünki Pərwərdigarning yollirini tutup
kəldim; Rəzillik ḳilip Hudayimdin ayrilip kətmidim; 22
Qünki Uning barliḳ ḥəkümliri aldimdidur; Mən Uning
bəlgilimilirini əzümdin neri ḳilmidim; 23 Mən Uning
bilən oŋubarsiz yürdum, Əzümni gunaḥtin neri ḳildim;
24 Xuning üqün Pərwərdigar ḥəḳḳaniylikimoŋa ḳarap,
Kəz aldidiki ḳolumning ḥalallikioŋa ḳarap, ḳiloŋanlirimni
ḳayturdi. 25 Wapadar-meḥribanlaroŋa Əzüngni wapadar-

meḥriban kərsitisən; Oʒubarsizlaroʒa Өzüngni oʒubarsiz
kərsitisən; **26** Sap dillikləroʒa Өzüngni sap dillik
kərsitisən; Tətürlərgə Өzüngni tətür kərsitisən; **27**
Qünki ajiz məmin həlkni kutkuzoʒuqi Өzüngdursən;
Birak təkəbbur kəzlərni xərməndə kilisən; **28** Qirioʒimni
julalik kiloʒan Səndursən; Pərwərdigar Hudayim meni
baskan karangoʒulukni nurlanduridu; **29** Qünki Sən
arkilik [düxmən] koxuni arisidin yügürüp əttüm; Sən
Hudayim arkilik mən sepildin atlap əttüm. **30** Təngrim
— Uning yoli mukəmməldur; Pərwərdigarning səzi sinap
ispatlanoʒandur; U Өzigə tayanoʒanlarning həmmisigə
kalkandur. **31** Qünki Pərwərdigardin baxka yənə kim
ilahtur? Bizning Hudayimizdin baxka kimmu koram
taxtur? **32** Yəni belimni küq-kuwwət bilən orioʒuqi
Təngri, Yolumni tüptüz, mukəmməl kiloʒuqi Təngridur;
33 U mening putlirimni keyikningkidək [uqkur] kilidu,
Xuning bilən meni egiz jaylirimda turoʒuzidu; **34**
Kollirimni urux kilixka өgitidu, Xunglaxka biləklirim
mis kamanni kerələydu; **35** Sən manga nijatliking
boloʒan kalkanni ata kilding, Nening ong kolung meni
yəlidi; Sening mulayim kəmtərliking meni uluoʒ kildi.
36 Sən kədəmlirim astidiki jayni kəng kilding, Mening
putlirim teyilip kətmidi. **37** Mən düxmənlirimni koʒlap
yəttim; Ular halak bolmioʒuqə həq yanmidim. **38**
Kaytidin ornidin turalmas kilip ularni yanjiwəttim,
Ular putlirim astida yikildi. **39** Sən jəng kilixka küq
bilən belimni baoʒliding; Sən manga hujum kiloʒanlarni
putum astida egildürdüng; **40** Düxmənlirimni kəz
aldimda arkisioʒa yandurup kaqkuzdung, Xuning
bilən manga eəmənlərni yokattim. **41** Ular pəryad
kətürdi, birak kutkuzidioʒan həqkim yok idi; Hətta
Pərwərdigaroʒa nida kildi, Umu ularoʒa jawab bərmidi.
42 Mən ularoʒa sokka berip, xamal uquroʒan topidək
kiliwəttim; Koqidiki patkaktək, ularni təküwəttim.
43 Sən meni həlkning nizaliridin kutkuzoʒansən; Sən
meni əllərning bexi kiloʒansən; Manga yat boloʒan bir
həlk hizmitimdə bolmakta. **44** Səzümni anglapla ular
manga itaət kilidu; Yat əldikilər manga biqarilərqə
təslim bolidu; **45** Yat əldikilər qüxkünlixip ketidu;
Ular өz istihkamliridin titrigən halda qikip kelidu;
46 Pərwərdigar hayattur! Mening Koram Texim
mubarəklənsun! Nijatlikim boloʒan Huda [həmmidin]
aliydur, dəp mədhiyilənsun! **47** U, mən üqün toluk
kisas aloʒuqi Təngri, Həlklərni manga boysunduroʒan
[Hudadur]; **48** U meni düxmənlirimdin kutkuzoʒan;
Bərhək, Sən meni manga hujum kiloʒanlardin yukiri
kətürdüng; Zorawan adəmdin Sən meni kutuldurdung.
49 Xuning üqün mən əllər arisida Sanga rəhmət
eytimən, i Pərwərdigar; Namingni uluoʒlap küylərni
eytimən; **50** [Pərwərdigar] Өzi tikligən padixahka
zor nusrətlərni beoʒixlaydu; Өzi məsih kiloʒinioʒa,
Yəni Dawutka həm uning nəsligə mənggügə өzgərməs
muhəbbitini kərsitidu.

19 Dawut yazoʒan küy: — Ərxlər Təngrining
uluoʒlukini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning
koli yasioʒanlirini namayan kilidu; **2** Ularning səzliri
kün-künlər dəryadək ekiwatidu; Keqə-keqiləp ular
bilimni ayan kiliwatidu. **3** Tilsiz həm awazsiz bolsimu,
ularning sadasi [aləmgə] anglanmakta. **4** Ularning
əlqəm tanisi yər yüzidə tartilmakta; Ularning səzliri
aləmning qetigiqə yətməktə. Ularning iqidə [Huda]
kuyax üqün qedir tikkən, **5** [Kuyax] hujrisidin
toyoʒa qikkan yigittək qikidu, Bəygigə qüxidioʒan
palwandək xadlinidu; **6** Asmanlarning bir qetidin
ərləydu, Jahanning u qetigiqə qərgiləydu, Uning
hararitidin həqkandak məhlukat yoxurunalmaydu.
7 Pərwərdigarning təwrat-kanuni mukəmməldur,
U insan wujudini yengilaydu; Pərwərdigar bərgən
həküm-guwahlar mukim-ixənqlik, U nadanlarni dana
kilidu. **8** Pərwərdigarning kərsətmiliri durus, U kəlbni
xadlanduridu; Pərwərdigarning pərmanliri yorukluktur,
U kəzlərni nurlanduridu. **9** Pərwərdigardin əyminix
pak ixtur, u mənggü dawamlixidu; Pərwərdigarning
həkümliri həktur, Hərbiri tamamən həkkaniyəttur. **10**
Ular altundin, bərhək kəp sap altundin kimmətliktur;
Həsəldin, həsəl jəwhiridin xerindur; **11** Ular bilən kulung
oyoʒitilidu; Insan ularoʒa riayə kilixta qing tursa qong
mukapat bardur. **12** Kim өz hataliklirini bilip yetəlisun?
Meni bilip-bilməy kiloʒan gunahlirimdin sakit kiloʒaysən;
13 Өz kul-qakaringni baxbaxtak gunahlardin tartkaysən;
Bu gunahlarni manga hojayin kildurmioʒaysən; Xuning
bilən mən kusursiz bolimən, Eoʒir gunahtin haliy
boloʒaymən. **14** I Pərwərdigar, mening Koram Texim
wə Həmjəmət-Nijatkarim, Aoʒzimdiki səzlər, kəlbimdiki
oylinixlar nəziringdə məkbul boloʒay!

20 Nəoʒmiqilərning bexioʒa tapxurulup okulsun dəp,
Dawut yazoʒan küy: — Külpətlik kündə Pərwərdigar
sanga ijabət kiloʒay! Yakupning Hudasining nami seni
egizdə aman saklioʒay! **2** U Өz mukəddəs jayidin sanga
mədət əwətkəy, Ziondin sanga küq-kuwwət bərgəy; **3**
Barlik «axlik hədiyə»liringni yad kiloʒay, Köydürmə
kurbanlikingni kobul kiloʒay! (Selah) **4** Kənglüngdiki
təxnalikilarni sanga ata kiloʒay, Kənglünggə pükkən
barlik arzuliringni əməlgə axuroʒay. **5** Bizlər oʒəlibəngni
təbrikləp təntənə kilimiz, Hudayimizning namida
tuoʒlirimizni tikləymiz; Pərwərdigar barlik tələpliringni
əməlgə axuroʒay! **6** Hazir bildimki, Pərwərdigar Өzi
məsih kiloʒinini kutkuzidu; Mukəddəs ərxliridin uningoʒa
kudrətlik kutkuzoʒuqi kolini uzartip jawab beridu. **7**
Bəzilər jəng harwilirioʒa, Bəzilər atlaroʒa [tayinidu];
Birak biz bolsak Pərwərdigar Hudayimizning namini
yad etimiz; **8** Ular tizi püklinip yikildi; Birak biz
bolsak, kəddimizni ruslap tik turimiz. **9** I Pərwərdigar,
padixahka oʒəlibə bərgəysən; Nida kiloʒinimizda bizgə
ijabət kiloʒaysən!

21 Nəoʒmiqilərning bexioʒa tapxurulup okulsun dəp,
Dawut yazoʒan küy: — Padixah kudritingdin
xadlinidu, i Pərwərdigar; Oʒəlibə-nijatlikingdin u
nəkədər hursən bolidu! **2** Sən uning kəngül tilikini
uningoʒa ata kilding, Ləwlirining təlipini rət kiloʒan
əməssən. (Selah) **3** Qünki Sən esil bərikətlər bilən uni
karxi alding; Uning bexioʒa sap altun taj kiydürdüng. **4**
U Səndin əmür tilisə, Sən uningoʒa bərding, Yəni uzun
künlərni, taki əbədil'əbədgiqə bərding. **5** U Sening bərgən
oʒəlibə-nijatlikingdin zor xərəp kuqti; Sən uningoʒa
izzət-həywət həm xanu-xəwkət kondurdung. **6** Sən
uning өzini mənggülük bərikətlər kilding; Didaringning
xadliki bilən uni zor hursən kilding; **7** Qünki padixah
Pərwərdigaroʒa tayinidu; Həmmidin Aliy Boloʒuqining

əzgərməs muḥəbbiti bilən u ḥeq təwrənməydu. **8**
Sening qolung barliq düxmənliringni tepip, axkarə
qilidu; Ong qolung Sanga əqmənlik qiloƣanlarni tepip
axkarə qilidu; **9** Sening didaring kərüngən kündə,
ularni yalqunluq humdanoƣa saloƣandək kəydürisən;
Pərwərdigar dərƣəzəp bilən ularni yutuwetidu; Ot ularni
kəydürüp tügitidu. **10** Ularning tuhumini jaḥandin,
Nəsillirini kixilik dunyadin quritisən; **11** Qünki ular
Sanga yamanlik qilixqa urundi; Ular rəzil bir nəyrəngni
oylap qikqini bilən, əmma oƣəlibə qilalmidi. **12** Qünki Sən
ularni kəynigə buruluxqa məjbur qilding; Sən ularning
yüzigə qarap okyayingni qənləysən. **13** I Pərwərdigar, Əz
küqüng bilən uluoƣlukungni namayan qiloƣaysən; Xuning
bilən biz nahxa eytip qudritingni mədḥiyiləymiz.

22 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup, «Ayjələt-
haxxaḥar» (tang səḥərdə kəlgən mədət) degən
aḥangda okulsun dəp, Dawut yazoƣan küy: — «Aḥ
Ilaḥim, Ilaḥim, nemixqa məndin waz kəqting? Sən
nemixqa meni qutquzuxtin xunqə yiraqsən? Nemixqa
qattiq pəryadlirimdin xunqə yiraq turisən, **2** Hudayim,
kündüzdə nida qildim, lekin Sən ḥeq jawab qilmaysən;
Keqidimu mən xundaq pəryad qilixtin aram alalmaymən.
3 Biraq i Israilning mədḥiyilirini əz makaning qiloƣuqi,
Sən degən pak-muqəddəstursən! **4** Ata-bowilirimiz
seni tayanqi qiloƣan, Ular sanga tayanoƣan, sən
ularni qutquzoƣan. **5** Ular Sanga nida qilixliri bilən
qutuloƣan; Sanga tayinix bilən ularning ümidi ḥeq yərdə
qaloƣan əməs. **6** Biraq mən bolsam adəm əməs, bir
qurtmən, Insan təripidin [təḥmət bilən] rəswayialəm
qilinoƣanmən, Halayiq təripidin kəmsitilgənmən. **7** Meni
kərgənlərning ḥəmmisi mazaq qilip külidu, Baxlirini
silkixip aƣzilirini pürüxtürüp: **8** «U Pərwərdigaroƣa
əzini tapxuroƣan əməsmu?! Əmdi Pərwərdigar uni
qutquzsun! Pərwərdigar uningdin hursən bolsa əgər,
Uni qutuldursun!» — deyixidu. **9** Biraq meni apamning
qorsiqidin qiqaroƣuqi əzüngdursən; Ḥətta əmqəktiki
waqtimdimu meni əzünggə tayanduroƣansən; **10**
Tuƣuloƣinimdin tartipla, mən əzümni qoynungoƣa
taxlioƣanmən; Anamning baliyatqusidiki waqtimdila,
Sən mening Təngrim bolup kəlgənsən. **11** Məndin
yiraqlaxma; Qünki riyazət meni qistap kəldi; Manga
yardəmdə boloƣuqi yoqtur. **12** Nuroƣun buqilar meni
qorxiwaldi; Baxanning küqlük buqiliri meni oriwaldi;
13 Ular adəmni titma qiloƣuqi ḥərkirəwatqan xirdək,
Aƣzilirni qong eqip manga tikilip turidu. **14** Mən
təkülgən sudək boldum, Ḥəmmə səngəklirim izidin
qiqip kətti; Yürikim momdək erip kətti, Iq-baoƣrimda
zəiplixip erip kətti. **15** Qaƣjirap kətkən sapal parqisidək
maƣdurum qalmidi, Tilim tangliyimoƣa qaplixip kətti,
Sən [Pərwərdigar] meni əlümning topa-qanglirioƣa
qoyoƣansən. **16** Oƣaljir itlar manga olaxti, Bir top rəzillər
meni qistap kelip, Mening qolum wə putumni sanjip
təxti. **17** Səngəklirimning ḥəmmisini saniyalaymən,
[Ustihanlirim] manga tikilip qarap turoƣandək qilidu.
18 Ular kiyimlirimni əz arisida üləxtürüwatidu,
Kənglikimgə erixix üqün qək taxlixiwatidu. **19**
Biraq, i Pərwərdigar, məndin yiraqlaxma! I Küq-
Qudritim boloƣuqim, yardəmgə tez kəlgəysən! **20**
Jenimni qiliqtin qutquzoƣin, Mening yaloƣuz jenimni
itning qanggilidin qutuldoroƣin. **21** Meni xirning
aƣzidin qutquzoƣin; Xundaq, Sən iltijalirimni ijabət
qilip yawa kalilarning münggüzliridin qutquzoƣansən!
22 Mən Sening namingni qerindaxlirimoƣa elan
qilimən; Qong jamaət iqidə turup Sanga boloƣan
mədḥiyilirimni jakarlaymən; **23** Pərwərdigardin
əyməngüqilər, Uni mədḥiyiləngular! Yaqupning barliq
nəsilliri, Uningoƣa xan-xərəp kəltürünglar! Israilning
pütün əwladliri, Uningdin əymininglar. **24** Qünki
U ezilgüqining axu harlinixlirini nəziridin saqit
qiloƣan əməs, Yaki Uningdin ḥeq yirgəngən əməs;
Uningdin Əz wisalini ḥeq yoxuroƣan əməs; Bəlki U
iltija qilip awazini kətürginidə, Uningoƣa qulaq selip
angliƣan. **25** Qong jamaət iqidə manga okuloƣan
mədḥiyilər Əzüngdindur, Hudadin əyməngüqilərning
aldida iqkən qəsəmlirimni ixqa axurimən; **26** Ajiz
məminlər qorsiqi toyoƣuqə tamaqlinidu; Pərwərdigarni
izdigənlər Uni mədḥiyələydu; Silərning qəlbinglar
mənggü yaxnaydu! **27** Zeminning əng qetidikilərmu
bu ixni qəlbidə tutup, towa qilip Pərwərdigarning
aldioƣa kelidu; əl-millətlərning barliq jəmətliri aldingda
ibadət qilidu; **28** Qünki padixaḥlik Pərwərdigaroƣila
təwədur; U əl-millətlər arisida ḥəküm sürgüqidur. **29**
Jaḥandiki baylarmu Uning aldidin yəp-iqip, ibadət
qilidu; Tuprakqa kirəy dəp qaloƣanlarmu, ḥətta əz
jenini saqliyalmaydioƣanlarmu Uningoƣa səjdə qilidu;
30 Kəlgüsidiki bir əwlad Uning hizmitidə bolidu; Bu
əwlad Rəb üqün Əz pərzəntliri ḥesablinidu. **31** Keyin
ular kelip, xu qaƣda tuƣulidioƣan bir qowmoƣa Uning
ḥəkqaniylikini jakarlap xuni elan qiliduki, «U buni
əməlgə axurdi!»

23 Dawut yazoƣan küy: — Pərwərdigar meni bakquqi
Padiqimdur, Moḥtaj əməsmən ḥeq nərsigə; **2** U
meni yumran qəplərdə yatquzup dəm aldurar; Tinq
akidioƣan sularni boylitip bakidu; **3** U wujudumni
yengilaydu; U ḥəkqaniylik yolida Əz nami üqün
yetəkləydu; **4** Ḥətta mən əlüm sayisi boloƣan jiloƣidin
ətsəmmu, Ḥeq yamanliqtin qorqmaymən; Qünki Sən
mən bilən billidursən; Sening ḥasang ḥəm tayiking
manga təsəllidur. **5** Meni har qiloƣuqilarning kəz aldida
manga kəng dastihan salisən; Mening beximni may
bilən məsiḥ qilisən; Qədəḥim taxidu; **6** Bərḥəq, barliq
künlirimdə yahxiliq wə əzgərməs xəpqət manga əgixip
ḥəmraḥ bolidu; Mənggüdin-mənggügə Pərwərdigarning
dərgaḥida yaxaymən!

24 Dawut yazoƣan küy: — Pərwərdigaroƣa
mənsüptur, jaḥan wə uningoƣa toloƣan ḥəmmə
məwjudatlar; Uningoƣa təəlluqtur yər yüzi wə uningda
turiwatqanlarmu; **2** Qünki jaḥanning ulini qongqur
dengizlar üstigə orunlaxturup, Yərni sular üstigə
ornatqan Udur. **3** Pərwərdigarning teƣioƣa kim
qiqalaydu? Uning muqəddəs jayioƣa kim kirip turalaydu?
4 — Qolliri gunaḥtin pakiz, dili sap, Quruq nərsilərgə
təlmürüp qarimioƣan, Yaloƣan qəsəm qilmioƣan kixi
kirələydu. **5** Bundaq kixi bolsa Pərwərdigardin
bəhtni, Əz nijatliqi boloƣuqi Hudadin ḥəkqaniylikni
tapxuruwalidu wə [uni] kətürüp yüridu; **6** Bu dəwr Uni
izdigüqi dəwrdur, Yəni Sening didaringni izdigüqilər, i
Yaqupning [Hudasi]! (Selaḥ) **7** I qowuqlar, bexinglarni
kətürünglar! [Kəng eqilinglar]! I mənggülük ixiklər,

kətürülünglar! Xuning bilən xan-xərəp igisi Padixaḥ
kiridu! 8 Xan-xərəp igisi Padixaḥ degən kim? U
Pərwərdigardur, u küqlük wə ḳudrətliktur! Pərwərdigar,
jəng məydanida ḳudrətliktur! 9 I ḳowuḳlar, bexinglarni
kətürünglar! Kəng eqilinglar! I mənggülük ixiklər,
bexinglarni kətürünglar! Xuning bilən xan-xərəp igisi
Padixaḥ kiridu! 10 Xan-xərəp igisi Padixaḥ degən kim?
Samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
bolsa, xan-xərəp igisi Padixaḥtur! (Selaḥ)

25 Dawut yazoŋan küy. Pərwərdigar, jenim Sanga
təlmürüp ḳaraydu; 2 Sanga tayinimən, i
Hudayim; Meni yərgə ḳaritip hijaləttə ḳaldurmioŋaysən;
Wə yaki düxmənlirimni üstümdin oŋalib ḳilip
xadlandurmioŋaysən; 3 Bərḫək, Seni kütküqilərdin
ḥeqḳaysisi xərməndə bolmas; Birak ḥeqbir səwəbsiz
hainliḳ ḳiloŋuqilar xərməndə bolidu. 4 Meni Sening
izliringni bilidioŋan ḳiloŋaysən, i Pərwərdigar; Yolliringni
manga əgitip ḳoyoŋaysən. 5 Meni ḥəḳiḳitingdə
mangdurup, manga əgətkəysən; Qünki əzüng mening
nijatliḳim boloŋan Hudayimdursən; Mən kün boyi
Sanga ḳarap təlmürimən; 6 Əz rəḥimdilliḳliringni,
əzgərməs meḥirliringni yadingoŋa kəltürgəysən, i
Pərwərdigar! Qünki ular əzəldin tartip bar bolup
kəlgəndur; 7 Mening yaxliḳimdiki gunaḥlirimni,
Xundaḳla itaətsizliklirimni esinggə kəltürmigəysən;
Əzgərməs muḥəbbiting, meḥribanliḳing bilən, meni
esinggə kəltürgəysən, i Pərwərdigar; 8 Pərwərdigar
meḥriban wə durustur; Xunga U gunaḥkarlarni durus
yoloŋa salidu. 9 Məminlərni yahxi-yamanni pərḳ
etixkə U yetəkləydu; Məminlərgə Əz yolini əgitidu.
10 Uning əḥdisi wə ḥəküm-guwaḥlirini tutḳanlarning
ḥəmmisigə nisbətən, Pərwərdigarning barliḳ yolliri
əzgərməs muḥəbbət wə ḥəḳiḳəttur. 11 Əz naming
üqün, i Pərwərdigar, Kəbiḥlikim intayin eoŋir bolsimu,
Sən uni kəqüriwətkənsən. 12 Kimki Pərwərdigardin
əymənsə, Huda Əzi tallioŋan yolda uningoŋa [ḥəḳiḳətni]
əgitidu; 13 Uning jeni azadə-yahxiliḳta yaxaydu,
Uning nəsli yər yüzigə miras bolidu. 14 Pərwərdigar
Əzidin əyminidioŋanlar bilən sirdaxtur; U ularoŋa
Əz əḥdisini kərsitip beridu. 15 Mening kəzlirim
ḥəmixə Pərwərdigaroŋa tikilip ḳaraydu; Qünki U
putlirimni tordin qiḳiriwetidu. 16 Manga ḳarap
meḥir-xəpḳət kərsətkəysən; Qünki mən oŋeribanə,
dərdməndurmən. 17 Kənglümning azarliri kəpiyip kətti;
Meni baskan ḳismaḳlardin qiḳaroŋaysən. 18 Dərdlirimni,
azablirimni nəziringgə aloŋin, Barliḳ gunaḥlirimni
kəqürgəysən! 19 Mening düxmənlirimni nəziringgə
aloŋin, Qünki ular kəptur; Ular manga qongḳur əqmənlik
bilən nəprətlinidu. 20 Jenimni saḳlioŋaysən, meni
ḳutḳuzoŋaysən; Meni xərməndiliktə ḳaldurmioŋaysən;
Qünki mən Seni baxpanaḥim ḳildim. 21 Kəngül
sapliḳi wə durusluḳ meni ḳooŋdioŋay; Qünki mən Sanga
ümid baoŋlap kütüwatimən. 22 I Huda, Israilni barliḳ
külpətliridin ḳutḳuzup ḥərlükkə qiḳaroŋaysən!

26 Dawut yazoŋan küy: — Mən üqün ḥəküm
qiḳaroŋaysən, i Pərwərdigar; Qünki mən əz
durusluḳumda turup mangdim; Mən Pərwərdigaroŋa
tayinip kəlgənmən; Mən teyilip kətməymən. 2
Meni sinap baḳḳaysən, i Pərwərdigar, meni təkxürüp
baḳḳin; Wijdanimni, ḳəlbimni tawlioŋaysən; 3 Qünki
əzgərməs muḥəbbitingni kəz aldimda tutḳanmən;
Mən ḥəḳiḳitingni əzümgə yetəkqi ḳilip mangdimmən.
4 Mən yaloŋanqilar bilən ḥəmdastihan olturmidim;
Sahtipəzlərgə ḥəmraḥ boluxḳa kirməymən. 5 Yamanliḳ
ḳiloŋuqilar jamaitidin yirginimən; Rəzillər bilənmu
olturmaymən. 6 Ḳollirimni gunaḥsizliḳta yuyimən;
Xunda, ḳurbangaḥingni aylinip yürələymən. 7 Wə
ḥəm təxəkkürlərni anglitimən; Barliḳ karamətliringni
jakarlaymən. 8 I Pərwərdigar, makaning boloŋan
əyni, Xan-xəriping turoŋan jayni səyüp kəldim; 9
Jenimni gunaḥkarlar bilən, Ḥayatimni ḳanhorlar
bilən billə elip kətmigəysən; 10 Ularning ḳolida
suyiḳəstlər bardur, Ong ḳoli parilərgə toldi. 11 Mən
bolsam, duruslukumda mengip yüriwerimən; Meni
ḥərlükkə qiḳirip ḳutḳuzoŋaysən, Manga meḥir-xəpḳət
kərsətkəysən. 12 Putum bolsa tüptüz jayda turidu;
Jamaətlər arisida turup Pərwərdigaroŋa təxəkkür-
mədḥiyilər ḳayturimən.

27 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar mening
nurum wə nijatliḳimdur; Mən yənə kimdin
ḳorḳay? Pərwərdigar ḥayatimning ḳoroŋinidur; Mən
kimning aldida titrəy? 2 Yamanliḳ ḳiloŋuqilar
«Uning ətlirini yəyli» dəp manga ḥujum ḳiloŋanda,
Rəḳiblirim, düxmənlirim manga yeḳinlaxḳanda, Putlixip,
yiḳildi ular. 3 Zor ḳoxun bargaḥ ḳurup meni
ḳorxawoŋa alsimu, Ḳəlbimdə ḥeq ḳorḳunq yoḳ; Manga
urux ḳozoŋisimu, yənila hatirjəm turiwerimən. 4
Pərwərdigardin birla nərsini tiləp kəldim; Mən xuningoŋa
intiliməktimənki: — Əmür boyi Pərwərdigarning əyidə
bolsam, Pərwərdigarning güzəllikigə ḳarap yürsəm,
Uning ibadəthanisida turup, yetəklixigə muyəssər
bolsam, dəymən. 5 Beximoŋa kün qüxkəndə, U meni
sayiwini astioŋa alidu; Meni qedirining iqidə aman
saḳlap yoxuruwalidu. U meni uyultax üstigə muḳim
turoŋuzidu. 6 Xunga ḥazir ətrapimdiki düxmənlirim
aldida bexim yuḳiri kətürülidu. Uning muḳəddəs
qedirida təntənə ḳilip ḳurbanliḳlar sunimən; Nahxa-
küylər eytimən, munajatlarni eytimən Pərwərdigaroŋa!
7 Nida ḳiloŋinimda awazimni anglioŋaysən, i Pərwərdigar;
Manga meḥir-xəpḳət kərsitip, ijabət ḳiloŋaysən. 8
Əz kənglüm: «Uning didarini izdənglar!» dəydu;
Didaringni, i Pərwərdigar, əzüm izdəymən. 9 Məndin
Əzüngni ḳaqurmioŋaysən! Oŋəzəpləngəndə ḳulungni
neri ḳooŋlimioŋaysən; Sən meningdin yardimingni
ayimay kəlding; Sən məndin ayrilmioŋaysən, meni
taxliwətmigəysən, i Nijatkarim Huda! 10 Ata-anam
meni taxliwətsimu, Pərwərdigar meni ḳuqiḳioŋa alidu.
11 Manga Əz yolungni əgətkəysən, i Pərwərdigar;
Küxəndilirim [paylap yürməktə], Meni tüz yoloŋa
baxlioŋaysən. 12 Meni rəḳiblirimning məyligə
tapxurmioŋaysən, Qünki manga ḳara qaplaxmaḳqi
boloŋan yaloŋanqilar heli kəptur, Ularning nəpəslirimu
zorawanliḳtur. 13 Aḥ, Pərwərdigarning meḥribanliḳini
tiriklərning zeminidə kərüxkə kəzüm yətmigən bolsa...!
14 Pərwərdigarni təlmürüp kütkin! Jigərlik bol, ḳəlbing
mərdanə bolsun! Xundak ḳil, Pərwərdigarni təlmürüp
kütkin!

28 Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar, Sanga
nida kilimən; I mening Qoram Texim, manga
sükət kilmioɣaysən; Qünki Sən jimjit turuwalisang, Mən
qongqur ḫangoɣa qüxidioɣanlaroɣa ohxaxla bolimən.
2 Sanga pəryad kətürginimdə, Sening muqəddəs
kalamhanangoɣa qolumni kətürginimdə, Mening
iltijalirimning sadasini anglioɣaysən! **3** Meni rəzillər wə
qəbiḩlik kiloɣuqilar bilən billə taxliwətmigəysən; Ular
aoɣzida yekinliri bilən dostanə səzləxsimu, Kənglidə
əqmənlik bardur. **4** Ularning kilmixlirioɣa qarap,
Ixlirining yamanlikioɣa qarap ix tutqaysən; Qolining
kiloɣanliri boyiqə əzlirigə yanduroɣaysən; Tegixlik jazani
əzlirigə qayturoɣaysən. **5** Qünki ular nə Pərwərdigarning
kiloɣanlirini, Nə qollirining ixligənlirini ḫeq nəzirigə
almaydu, [Pərwərdigar] ularni oɣulitip, qaytidin bax
kətürgüzməydu. **6** Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḩiyə
qayturulsun; Qünki U mening iltijalirimning sadasini
angliojan. **7** Pərwərdigar mening küqüm, mening
qalkinimdur; Mening kənglüm uningoɣa ixəndi, Xuning
bilən yardəm taptim; Xunga kənglüm zor xadlinidu, Əz
küyüm bilən mən Uni mədḩiyiləymən. **8** Pərwərdigar
Əz [həlkining] küqidur, Xundakla məsiḩ kiloɣinioɣa
qutquzoɣuqi koroɣandur. **9** Əz həlkingni qutquzoɣaysən,
Mirasingni bərikətlik kiloɣaysən; Ularni padiqidək
bekip ozuqlanduroɣaysən, Mənggügə ularni kətürüp
yürgəysən.

29 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigaroɣa bərgəysilər, i
Qudrətlik Boloɣuqining pərzəntliri, Pərwərdigaroɣa
xanu-xəwkət, küq bərgəysilər! **2** Pərwərdigaroɣa Əz
namioɣa layik xanu-xəwkət bərgəysilər; Pərwərdigaroɣa
pak-muqəddəslikning güzəllikidə səjdə kilinglar!
3 Pərwərdigarning sadasi qongqur sular üstidə
ḫəküm süridu; Xan-xərəp igisi boloɣan Təngri
güldürmamilarni yangritidu; Pərwərdigar büyük
dengizlar üstidə ḫəküm süridu. **4** Pərwərdigarning
sadasi küqlüktur; Pərwərdigarning sadasi ḫəywətkə
toloɣandur; **5** Pərwərdigarning sadasi kedir dərəhlirini
sunduriwetidu; Bərḩək, Pərwərdigar Liwandiki
kedirlarni sunduriwetidu. **6** U ularni mozay
oynaklawatqandək oynaklitidu; Yawa kalining balisi
oynaklawatqandək, U Liwan wə Sirion teoɣini
oynaklitidu. **7** Pərwərdigarning sadasi qakmaklarning
yalqunlirini xahlitiwetidu; **8** Pərwərdigarning sadasi qəl-
jəzirini zilziligə salidu; Pərwərdigar Qədəxtiki qəl-jəzirini
zilziligə salidu; **9** Pərwərdigarning sadasi dub dərəhlirini
ḫəryan toloɣitidu, Ormanliklarni yalingaqlaydu; Uning
muqəddəs ibadəthanisida boloɣan ḫəmmisi «xanu-
xəwkət!» dəp təntənə kilidu. **10** Pərwərdigar topan
üstigə ḫəkümranlik kilip olturidu; Bərḩək, Pərwərdigar
mənggügə padixaḩ bolup ḫəküm sürüp olturidu. **11**
Pərwərdigar Əz həlkigə qudrətni bəhx etidu; Əz həlkini
aman-hatirjəmlik bilən bərikətləydu.

30 Muqəddəs ibadəthanini Hudaoɣa ataxni təbrikləp,
Dawut yazoɣan küy: — Mən Seni aliy dəp
uluoɣlaymən, i Pərwərdigar, Qünki Sən meni
pəstin yukiri kətürdüng, Düxmənlirimni üstümdin
huxallandurmiding. **2** I Pərwərdigar Hudayim, mən
Sanga nalə kətürdüm, Sən meni sakaytting. **3** I
Pərwərdigar, Sən təḩtisaradin jenimni elip qikting,
Ḫangoɣa qüxidioɣanlar arisidin manga ḫayat berip
sakliding. **(Sheol h7585)** **4** Pərwərdigaroɣa küy eytinglar, i
Uning ihlasmən bəndiliri, Uning pak-muqəddəslikini
yad etip təxəkkür eytinglar. **5** Qünki Uning oɣəzipi
dəkikidə ətüp ketidu, Xapaiti bolsa əmürwayət bolidu;
Yioɣa-zar keqiqə qonup qalsimu, Huxallik tang səḩər
bilən təng kelidu. **6** Mən bolsam əz raḩət-paraoɣitimdə:
«Mənggügə təwrənməy mukim turimən» — dedim.
7 Pərwərdigar, xapaiting bilən, mening teoɣimni
mustəḩkəm turoɣuzoɣaniding; əmma Sən didaringni
qaqurup yoxurdung; Mən alakzadə bolup kəttim; **8**
Mən Sanga nalə-pəryad kətürdüm, i Pərwərdigar; Mən
[Sən] Rəbkə iltija kildim: — **9** — Mening qenim təkülüp,
ḫangoɣa kirsəm nemə paydisi bardur? Topa-qang Seni
mədḩiyiləmdu? U ḫəkikitingni jakarliyalamdu? **10**
Anglioɣaysən, i Pərwərdigar, manga xəpkət kərsətkəysən;
I Pərwərdigar, manga yardəmdə boloɣaysən! **11** Sən
matəm qayoɣusini ussul oynaxlaroɣa aylandurdung;
[Ḫazilik] bəz kiyimimni salduriwetip, Manga huxallikni
bəlwaoɣ kilip baoɣliding; **12** Xunga mening roḩim sükət
kilmay, Sanga küylər okusun! I Pərwərdigar, mening
Hudayim, Sanga əbədil'əbədgiqə təxəkkürlərni eytimən!

31 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun
dəp, Dawut yazoɣan küy: — Sən Pərwərdigarni,
mən baxpanaḩ kildim; Meni ḫeqqaqan yərgə qaritip
koymioɣaysən; Əz ḫəkkaniyliking bilən meni azad
kilip qutquzoɣaysən; **2** Manga kulak saloɣaysən, meni
tezrək qutquzuwaloɣaysən; Manga koram tax, Əzümni
kooɣdaydioɣan koroɣanlik qəl'ə boloɣaysən. **3** Qünki Sən
mening uyultexim, mening koroɣinimdursən; Xunga Əz
naming üqün meni yetəkligəysən, meni baxlioɣaysən.
4 Manga yoxurun selinoɣan tuzaqtin qədəmlirimni
tartqaysən; Qünki Sən mening baxpanaḩimdursən.
5 Mən roḩimni kolungoɣa tapxurdum; Sən manga
nijatlik kilip ḫərlükkə qikaroɣansən, i Pərwərdigar, ḫək
Təngri. **6** Yaloɣan ilahlaroɣa qokunidioɣanlardin yirginip
kəldim; Mən bolsam Pərwərdigaroɣa etikad kilimən. **7**
Əzgərməs muḩəbbiting bilən huxal bolup xadlinimən;
Qünki mening harlikimni kərdüngsən; Jenimning azap-
okubətliridin həwər tapting. **8** Meni düxmənlirimning
kolioɣa qüxürmiding, Bəlki putlirimni kəngri jayoɣa
turoɣuzdung. **9** I Pərwərdigar, manga rəḩim-xəpkət
kərsətkəysən, Qünki beximoɣa külpət qüxti; Dərd-
ələmdin kəzüm tügüxəy dəp kaldi, Jenim, wujudummu
xundak. **10** Ḫayatim qayoɣu-ḩəsrət bilən, Yillirim
oɣəm-oɣussə bilən uprawatidu. Gunaḩim tüpəylidin
maoɣdurum ketəy dəp kaldi, Ustihanlirim sizip kətti. **11**
Mən rəkiblirimning iza-aḩanitigə qaldim, Yekinlirim
aldida tehimu xundak; Tonuxlirimoɣimu bir wəḩimə
boldum; Koqida meni kərgənlərmu məndin dajip
kaqidu. **12** Ḫəmməylən meni əlgən adəmdək, kənglidin
qikirip taxlaxti; Puquk qinidək bolup kaldim. **13**
Qünki nuroɣunlarning təḩmətlirini anglidim, Wəḩimə
tərəp-tərəplərdə turidu; Ular manga ḩujum kilixka
məslihətlixiwatidu, Jenimni elixka qəst kilixiwatidu.
14 Birak mən Sanga tayinimən, i Pərwərdigar; «Sən
mening Hudayim!» — dedim. **15** Mening künlirim
Sening kolungdidur; Meni düxmənlirimning kolidin
ḫəm manga ziyankəxlik kiloɣuqilardin kutquzoɣaysən. **16**
Kulungoɣa didaringning jilwisini qüxürgəysən; Əzgərməs

muhəbbiting bilən manga nijatlik ata kiloqaysən.
17 I Pərwərdigar, meni yərgə karitip koymioqaysən;
Qünki mən Sanga iltija kildim; Rəzillər yərgə karap
kalsun; Ularning təhtisarada zuwani tutulsun; (Sheol
h7585) 18 Yaloqan ləwlər zuwandin kalsun! Ular
həkkaniylarni halioqanqə mazak kilip təkəbburluk bilən
səzliməktə! 19 Əzüngni baxpanah kiloqanlar üqün
insan balilirining kəz aldida kərsətkən iltipatliring,
Yəni Əzüngdin korkidioqanlar üqün, sakloqan iltipat-
nemətliring nəkədər moldur! 20 Sən ularni insanlarning
suyikəstliridin Əz huzurungdiki yoxurun dalda jayoqa
alisən; Sən ularni til-ahanətlərdin sayiwiningdə yoxurup
koyisən. 21 Pərwərdigaroqa təxəkkür-mədhiyilər
yollansun! Qünki U əzgərməs muhəbbitini zulmətlik
bir xəhərdə ajayib nimayən kildi! 22 Qünki mən
dəkkə-dükkidə hodukup: — Seni, meni kəzidin qikirip
koydimikin, dəp korkkanidim; Halbuki, mən nalə
kətürüp yelinoqinimda, pəryadimoqa kulak salding.
23 Pərwərdigarni səyünglar, i Uning barlik məmin
bəndiliri! Pərwərdigar Əzigə sadiklarni kooqdaydu, Həm
təkəbburluk bilən ix kiloquqilarning kilmixlirini əz
bexioqa həssiləp kayturidu! 24 I Pərwərdigarni təlmürüp
kütkənlər, Jigərlik bol, kəlbing mərdanə kilinsun!

32 Dawut yazoqan «Maskil»: — Itaətsizlikliri kəqürüm
kilinoqan, Gunahliri yepiloqan kixi bəhtliktur!
2 Pərwərdigar rəzillikliri bilən həsablaxmaydioqan,
Rohida heqkandak hiylilik yok kixi bəhtliktur! 3 Mən
[gunahimni ikrar kilmay], süküttə turuwaloqanidim,
Kün boyi ahu-pioqan iqidə, Səngəklirim qirip kətti; 4
Qünki meni baskan kolung manga keqə-kündüz eoqir
boldi; Yazdiki kuroqakqiliktək yilikim kaoqjirap kətti.
(Selah) 5 Əmdi gunahimni Sening aldingda etirap kildim,
Kəbihlikimni Səndin yoxuriwərməydioqan boldum; Mən:
«Pərwərdigaroqa asiyliklirimni etirap kilimən» — dedim,
Xuning bilən Sən mening rəzil gunahimni kəqürüm
kilding. (Selah) 6 Xunga Seni tapalaydioqan pəyttə,
Hərbir ihlasmən Sanga dua bilən iltija kilsun! Qong
topanlar ərləp, texip kətkəndə, [Sular] xu kixigə hərgiz
yekinlaxmaydu. 7 Sən mening dalda jayimdursən; Sən
meni zulumdin saklaysən; Ətrapimni nijatlik nahxiliri
bilən kaplaysən! (Selah) 8 — «Mən sən mengixka tegixlik
yolda seni yetəkləymən həm tərbiyləymən; Mening
kəzüm üstüngdə boluxi bilən sanga nəsihət kilimən. 9
əkli yok boloqan at yaki exəktək bolma; Ularni qəkləxkə
tizginləydioqan yügən bolmisa, Ular hərgiz sanga yekin
kəlməydu». 10 Rəzillərgə qüxüdioqan kayoqu-həsrətlər
kəptur, Birak mehir-xəpkətlər Pərwərdigaroqa tayanoqan
kixini qəridəydu; 11 I həkkaniylar, Pərwərdigar bilən
xadlinip hursən bolunglar; Kəngli duruslar, huxalliktin
təntənə kilinglar!

33 Əy həkkaniylar, Pərwərdigar üqün təntənə
kilinglar! Mədhiyilər duruslar üqün güzəl ixtur. 2
Rawab bilən Pərwərdigarni mədhiyilənglar; Ontaroqa
təngkəx bolup, uningoqa küylərni eytinglar. 3 Uningoqa
atap yengi bir munajat-nahxini eytinglar; Mahirlik
bilən qelip, awazinglarni yukiri yangritinglar. 4
Qünki Pərwərdigarning səzi bərhəktur; Uning barlik
ixliri wədilirigə sadakətliktur. 5 U həkkaniyət həm
adalətni yahxi kərgüqidur; Yər-zemin Pərwərdigarning
mehribanliki bilən toloqandur. 6 Pərwərdigarning
səzi bilən asmanlar yaritiloqan, Uning aoqzidiki nəpəs
bilən ularning barlik koxunlirimuyaritiloqandur; 7
U dengizdiki sularni bir yərgə yioqip dəwiləydu; U
okyanlarni ambarlar iqidə saklap turidu; 8 Pütkül yər
yüzidikilər Pərwərdigardin əymənsun; Dunyadiki pütün
jan igiliri Uningdin korkup, hərmətlisun; 9 Qünki Uning
bir səzi bilənla ix püttürülgənidi; Uning bir əmri bilənla
degənliri bərpa kilinoqanidi. 10 Pərwərdigar əllərning
pilanini tosiwetidu; U kowmlarning hiyallirini bikar
kiliwetidu. 11 Pərwərdigarning nəsihəti mənggügə
turidu; Kəlbidiki oyliri dəwrdin-dəwrgə ixka axurulidu.
12 «Pərwərdigar bizning Hudayimizdur» dəydioqan
kowm bəhtliktur! Yəni Əz mirasi boluxka tallioqan həlk
bəhtliktur! 13 Pərwərdigar ərxtin yərgə nəzər salidu,
U pütkül insanlarni kərüp turidu. 14 Turaloqusidin
yər yüzidikilərning həmmisigə karaydu; 15 U
ularning hərbirining kəlblirini Yasioquqidur; Ularning
barlik ixlirini dəngsəp qikkuqidur. 16 Padixah bolsa
koxunlirining kəplüki bilən oqalib bolalmaydu; Palwan
əzining zor küqi bilən əzini kutkuzalmaydu; 17 Tolparoqa
tayinip həwp-hətərdin kutkuzulux bihudiliktur, U
zor küqi bilən heqkimni kutkuzalmaydu; 18 Mana,
ularning jenini əlümdin kutkuzux üqün, Kəhətqiliktə
ularni hayat saklax üqün, Pərwərdigarning kəzi Əzidin
əyminidioqanlarning üstidə turidu, Əzining əzgərməs
muhəbbitigə ümid baoqlioqanlarning üstidə turidu. 20
Bizning jenimiz Pərwərdigaroqa təlmüridu; Bizning
yardəmqimiz, Bizning kalkinimiz U bolidu. 21 Xunga
Uning bilən kəlbimiz xadlinip ketidu; Qünki Uning
mukəddəs namioqa tayinip ixənduk. 22 I Pərwərdigar,
biz Sangila ümid baoqlioqinimizdək, Sening əzgərməs
muhəbbitingmu üstimizdə boloqay!

34 Dawut yazoqan küy: — (Dawut Abimələk
[padixahning] aldida yürüx-turuxini baxkiqə
kiliwaloqanda, [Abimələk] uni həydiwətkən wakitta
yazoqan) Mən hərkandak wakitlarda Pərwərdigaroqa
təxəkkür-mədhiyə kayturimən; Uni mədhiyilək
aoqzimdin qüxməydu. 2 Kəlbim Pərwərdigarni
iptiharlinip mədhiyələydu, Məminlər buni anglap
xadlikta bolidu. 3 Mən bilən billə Pərwərdigarni
uluoqlanglar, Birliktə Uning namioqa mədhiyilər
yangritayli. 4 Pərwərdigarni izdidim, U mening
duayimni ijabət kildi, Meni baskan barlik wəhimə-
korkunqlirimdin kutkuzdi. 5 [Məminlər] Uningoqa
təlmürüp nurlandi; Yüzliri yərgə karitilmidi. 6
[Mən] pekir-biqarə [Uningoqa] nida kildi, Pərwərdigar
anglap, meni həmmə awariqiliklərdin kutkuzdi. 7
Pərwərdigarning Pərixtisi Uningdin əyminidioqanlarni
kooqdap ətrapioqa qedirini tikidu, Ularni kutkuzidu. 8
Pərwərdigarning mehribanlikini tetip, bilgin, Uningoqa
ixinip tayanoqan adəm nemidegən bəhtliktur! 9 I
Uning mukəddəs bəndiliri, Pərwərdigardin əymininglar!
Qünki Uningdin əyminidioqanlarning heq nərsisi kəm
bolmas. 10 Küqlük arslanlar ozukşiz kelip aq kalsimu,
Əmma Pərwərdigarni izdigüqilərning heqbir yahxi
nərsisi kəm bolmas. 11 Kelinglar balilirim, manga
kulak selinglar; Mən silərgə Pərwərdigardin əyminixni
əgitip koyay. 12 Hayatni ətiwarlaydioqan kixi kim?
Kimning uzun wə yahxi künlərni kərgüsi bar? 13

Undaqta tilingni yamanliqtin tartip yür, Ləwliring
məkkarliqtin neri bolsun; **14** Yamanliqtin ayrilip yirak
bolup, güzəl əməllərni qilip yür; Aman-hatirjəmlikni
izdəp, uni qooɣlap yür. **15** Pərwərdigarning kəzi
ḥəkkaniylarning üstidə turidu, Uning quliqi ularning
iltijaliriorə oquk turidu; **16** Pərwərdigarning qirayi
rəzillik qiloɣuqilaroɣa qarxi qiqar, Ularning ḥərkandak
nam-hatirilirini yər yüzidin elip taxlar; **17** Ḥəkkaniylar
iltija qilidu, Pərwərdigar anglaydu, ularni barlik azab-
muxəkkətliridin kutkuzidu; **18** Pərwərdigar kəngli
sunukларoɣa yekindur, Roḥi ezilgənlərni kutkuzidu. **19**
Ḥəkkaniylar duq kəlgən awariqiliklər kəptur; Birak
Pərwərdigar ularni bularning ḥəmmisidin kutkuzidu.
20 [U ḥəkkaniyning] səngəklirini sak kalduridu, Ulardin
birsimu sunup kətməydu. **21** Yamanlikning əzi rəzillərni
əltüridu; Ḥəkkaniylaroɣa nəprətlinidioɣanlar gunaḥta
kalidu. **22** Pərwərdigar Əz kullirining janlirini bədəl tələp
ḥərlükkə qikiridu; Uningoɣa tayanoɣanlardin ḥeqkimgə
gunaḥ bekitilməydu.

35 Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar, mən
bilən elixkanlar bilən elixkaysən; Manga jəng
kiloɣanlaroɣa jəng kiloɣaysən! **2** Kolungoɣa sipar wə kalkan
aloɣin; Manga yardəmgə ornungdin turoɣaysən; **3** Nəyzini
suoɣurup, meni kooɣlawatkanlarning yolini toskaysən;
Mening jenimoɣa: «Mən sening nijatlikingdurmən!»
— degəysən! **4** Mening ḥayatimoɣa qang salmakqi
boloɣanlar yərgə karitilip xərməndə boloɣay; Manga
kəst əyligənlər kəynigə yandurulup rəswa boloɣay.
5 Ular goya xamalda uqkan samandək tozup
kətkəy; Pərwərdigarning Pərixtisi ularni tarkitiwətkəy!
6 Ularning yoli karangoɣu wə teyiloɣak boloɣay,
Pərwərdigarning Pərixtisi ularni kooɣliwətkəy! **7** Qünki
ular manga orunsiz ora-tuzak təyyarlidi; Jenimni
səwəbsiz elixka ular uni kolidi. **8** Ḥalakət tuydurmastin
ularning bexioɣa qüxkəy, Əzi yoxurun kuroɣan toroɣa
əzi qüxkəy, Ḥalakətkə yikiloɣay. **9** U qaoɣda jenim
Pərwərdigardin səyünidu, Uning nijatlik-kutkuzuxidin
xadlinidu! **10** Mening ḥəmmə ustihanlirim: — «I
Pərwərdigar, kimmu Sanga təngdax kelalisun?» — dəydu,
— «Sən ezilgən məminlərni küqlüklərning qanggilidin,
Ezilgənlər ḥəm yoksullarni ularni bulioɣuqilardin
tartiwelip kutkuzisən». **11** Yawuz, yaloɣan guwaḥqilar
kopup, Həwirim bolmioɣan gunaḥlar bilən üstümdin
xikayət kilmakta. **12** Ular mening yahxilikimoɣa yamanlik
kilip, Meni panaḥsiz yetim kilip koyoɣanidi! **13** Lekin mən
bolsam, ular kesəl boloɣanda, Bəzni yəgəp kiyiwaldim;
Ularni dəp roza tutup, əzümni təwən kildim; əmdi
duayim bolsa ḥazir baoɣrimoɣa yenip kəldi! **14** Mən
bu ixlardin dost yaki kerindiximning bexioɣa qüxkən
ixka ohxax məyüslinip yürdum, Mən əz anisioɣa ḥaza
tutkandək, beximni selip yürdüm. **15** Birak mən putlixip
kətkinimdə, Ular huxal boluxup kətkənidi, Bir yərgə jəm
boldi; Dərwəkə jəm boluxup muxu zorawanlar manga
karxi qikixti, Birak həwirim yok idi. Ular meni parə-parə
kilix üqün tohtimay zərbə berixti. **16** Huddi bir qixləm
poxkal üstidə qakqak wə talax kiloɣan hudasizlardək,
Ular manga qixlirini oɣuqurlitip hiris kilixti. **17** I
Rəb, kaqanoɣiqə pərwa kilmaysən? Jenimni ularning
ḥalakitidin kutkuzoɣaysən, Mening birdinbir ḥayatimni
[muxu] yirtkuq xirlarning aoɣzidin tartiwaloɣaysən!
18 Zor jamaət arisida mən Sanga təxəkkür eytimən;
Nuroɣunlioɣan həlk arisida Seni mədḥiyiləymən.
19 Yaloɣan səwəb bilən manga rəkib boloɣanlarni
üstümdin xadlandurmioɣaysən; Məndin səwəbsiz
nəprətləngənlərni əzara kəz kisixturmioɣaysən! **20** Ular
dostanə səz kilmaydu, Zemindiki tinqlikpərwərlərgə
pitnə-ioɣwa tokumakta. **21** Ular manga karap eoɣizini
yooɣan eqip: «Way-way! Kütkünimizni əz kəzimiz bilən
kərüwalduk!» — deyixidu. **22** I Pərwərdigar, Sən bularni
kərüp qikting, sükut kilmioɣaysən; I Rəb, məndin Əzüngni
yirakлaxturmioɣaysən; **23** Kozoɣaloɣaysən, Mən üqün
ḥəküm qikirixka oyoɣanoɣaysən, I mening Hudayim —
Rəbbim! **24** Mening ixim üstidə əz ḥəkkaniyliking boyiqə
ḥəküm qikaroɣaysən, i Pərwərdigar Hudayim; Ularni
mening [onguxsizlikimdin] xadlandurmioɣaysən! **25** Ular
kənglidə: «Waḥ! Waḥ! Əjəb obdan boldi!» — deyixmisun;
Yaki: «Uni yutuwəttuk!» — deyixmisun. **26** Mening
ziyinimdin huxal boloɣanlar yərgə karitilip xərməndə
boloɣay; Meningdin əzlirini üstün tutkuqilarning kiyim-
keqiki hijalət wə nomussuzluk bolsun! **27** Mening
ḥəkkaniylikimdin səyüngənlər təntənə kilip xadlansun!
Ular ḥəmixə: «Əz kulining aman-esənlikigə səyüngən
Pərwərdigar uluoɣlansun!» — degəy. **28** Xu qaoɣda mening
tilim kün boyi ḥəkkaniyliking tooɣruluk səzləydu,
mədḥiyilərni yangritidu.

36 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp,
Pərwərdigarning kuli Dawut yazoɣan küy: — Rəzil
adəmning asiyliki mening kəlbimdə bir bexarətni pəyda
kilidu: — «Uning nəziridə Hudadin korkidioɣan ix
yoktur!». **2** Qünki u əz-əzini mahtayduki, U əz-əzigə:
— «Məndə gunaḥ tepilmas, kiloɣinim yirginqlik ix
əməstur!» — dəydu. **3** Aoɣzidiki səzlər kəbiḥlik wə
ḥiyligərliktur; Pəzilətlik ix kilix parasitidin u alliburun
məḥrumdur. **4** U ornida yatkandimu gunaḥni kəzləydu;
U durus bolmioɣan yoloɣa mengixni iradə kilidu;
Yamanliktin ḥeq nəprətlənməydu. **5** I Pərwərdigar,
əzgərməs muḥəbbiting ərxlərgə takixidu; Ḥəkikət-
sadikliking bulutlaroɣa yetidu! **6** Ḥəkkaniyliking
büyük taoɣlardək, Ḥəkümliring tilsimatlik qongkur
dengizlardəktur. I Pərwərdigar, Sən adəmlər wə
ḥaywanlarni saklioɣuqidursən; **7** Sening əzgərməs
muḥəbbiting nəkədər kimmətliktur, i Huda! Xunga
insan baliliri kanatliring sayisidə panaḥlinidu. **8**
Ular əyüngdiki mol dastihandin toyoɣuqə bəḥrimən
bolidu; Sən ularoɣa ḥuzur-ḥalawətliringning dəryasidin
iqküzisən. **9** Qünki Səndila bardur ḥayatlik buliki;
Nurungda bolup nurni kərimiz. **10** Aḥ, Əzüngni
tonup, bilgənlərgə muḥəbbitingni, Kəngli duruslaroɣimi
ḥəkkaniylikingni kərsitixni dawamlaxturoɣaysən. **11**
Təkəbburlarning putining manga ḥujum kilixioɣa
yol koymioɣaysən; Rəzillərning koli meni ornumdin
kooɣliwətmisun; **12** Mana, yamanlik kiloɣuqilar yikildi!
Oɣulitiwetildi, ornidin kayta turalmaydu!

37 Dawut yazoɣan küy: — Yamanlik kiloɣuqilar
tüpəylidin əzüngni kəydürmə, Nakəslərgə ḥəsət
kilma. **2** Qünki ular ot-qəplərdək tezla üzüp
taxlinidu, Yumran əsümlüklərgə ohxax tozup ketidu.
3 Pərwərdigaroɣa tayan, tirixip yahxilik kil, Zeminda
makanlixip yaxap, Uning wapa-ḥəkikitini ozuk bilip

ḥuzurlan. **4** «Pərwərdigarni hursənlikim» dəp bilgin, U
arzu-tiləkliringgə yətküzidu. **5** Yolungni Pərwərdigaroŋa
amanət qil; Uningoŋa tayan, U qoḳum [tilikingni] ijabət
qilidu. **6** U ḥəḳḳaniylikingni nurdək, Adalitingni qüxtiki
ḳuyaxtək qaḳnitidu. **7** Pərwərdigarning aldida tinq
bolup, Uni səwrqanlik bilən küt; Ḳaramdin ronaḳ
tapḳan adəm tüpəylidin, Yaman niyətliri ixḳa axidioŋan
kixi tüpəylidin əzüngni kəydürmə. **8** Aqqiḳingdin
yan, oŋəzəptin ḳayt, Əzüngni kəydürmə; U pəḳət seni
yamanlikḳa elip baridu. **9** Qünki yamanlik ḳiloŋuqilar
zemindin üzüp taxlinidu; Pərwərdigaroŋa təlmürüp
kütkənlər bolsa, Zeminoŋa igidarqilik ḳilidu. **10** :
Kəzni yumup aqḳuqila, rəzil adəm ḥalak bolidu; Uning
makanioŋa səpselip ḳarisang, u yoḳ bolidu. **11** Biraḳ
yawax-məminlər zeminoŋa miraslik ḳilidu, Wə qəksiz
arambəhxliktin ḥuzurlinidu. **12** Rəzil adəm ḥəḳḳaniyoŋa
ḳəst ḳilidu; Uningoŋa qixlirini oŋuqurlitip hiris ḳilidu; **13**
Lekin Rəb uningoŋa ḳarap külidu; Qünki [Rəb] uning
bexioŋa kelidioŋan künni kəridu. **14** Yawaxlar wə
yoḳsullarni yiḳitix üqün, Yoli duruslarni ḳirip taxlax
üqün, Rəzillər ḳiliqini oŋilipidin suoŋurup elip, Oḳyasining
kiriqini tartip təyyarlidi. **15** Lekin ḳiliqi bolsa əz yürikigə
sanjilidu, Oḳyaliri sunduruwetilidu. **16** Ḥəḳḳaniylardiki
«az», Kəpligən yamanlarning baylikliridin əwzəldur.
17 Qünki rəzillərning biləkliri sundurulidu; Lekin
Pərwərdigar ḥəḳḳaniylarni yələydu; **18** Pərwərdigar
kəngli duruslarning künlirini bilidu; Ularning mirasi
mənggügə bolidu. **19** Ular eoŋir künlərdə yərgə ḳarap
ḳalmaydu; Ḳəḥətqiliktimu ular toḳ yüridu. **20** Biraḳ
rəzillər ḥalak bolidu; Pərwərdigar bilən ḳarxilaxḳuqilar
qimənzardiki gül-giyaḥdək tozup ketidu; Ular tügəydu;
Is-tütündək tarḳilip tügəydu. **21** Rəzil adəm ətnə
elip ḳayturmaydu; Əmma ḥəḳḳaniy adəm meḥribanlik
bilən ətnə beridu; **22** Qünki [Pərwərdigar] rəḥmət
ḳiloŋanlar zeminoŋa igə bolidu, Biraḳ uning lənitigə
uqrioŋanlar üzüp taxlinidu; **23** Mərdanə adəmning
ḳədəmliri Pərwərdigar təripidindur; [Rəb] uning yolidin
hursən bolidu. **24** U teyilip kətsimu, yiḳilip qüxməydu;
Qünki Pərwərdigar uning ḳolini tutup yələp turidu. **25**
Mən yax idim, ḥazir ḳerip ḳaldim; Lekin ḥəḳḳaniylarning
taxliwetilgənlikini, Yaki pərzəntlirining nan tiligənlikini
əsla kərgən əməsmən; **26** U kün boyi mərd-meḥriban
bolup ətnə beridu; Uning əwladlirimu həlḳḳə bərikət
yətküzidu. **27** Yamanlikni taxlanglar, yahxilik ḳilinglar,
Mənggü yaxaysilər! **28** Qünki Pərwərdigar adalətni
səyidu, U Əz məmin bəndilirini taxlimaydu; Ular
mənggügə saḳlinidu; Lekin rəzillərning əwladliri üzüp
taxlinidu. **29** Ḥəḳḳaniylar yər-jaḥanoŋa igə bolidu,
Əbədil'əbədgiqə uningda makan tutup yaxaydu. **30**
Ḥəḳḳaniy adəmning aoŋzi danalik jakarlaydu; Uning
tili adil ḥəkümlərni səzləydu; **31** Ḳəlbidə Hudaning
[muḳəddəs] ḳanuni turidu; Uning ḳədəmliri teyilip
kətməs. **32** Rəzillər ḥəḳḳaniy adəmni paylap yüridu;
Ular uni əltürgüdək pəytni izdəp yüridu. **33** Lekin
Pərwərdigar uni düxmənning qanggilioŋa qüxürməydu;
Yaki ḥəkümdə uni gunaḥḳa pütməydu. **34** Pərwərdigarni
təlmürüp küt, Uning yolini qing tutḳin; U sening
mərtiwəngni kətürüp, zeminoŋa igə ḳilidu, Rəzillər ḥalak
ḳilinoŋanda, Sən buni kərisən. **35** Mən rəzil adəmning
zomigərlik ḳiliwatḳinini kərdüm, U huddi ayninoŋan
baraḳsan yapyexil dərəhtək ronaḳ tapḳan. **36** Biraḳ u
ətüp kətti, Mana, u yoḳ boldi; Mən uni izdisəmmu, u
tepilmaydu. **37** Mukəmməl adəmgə nəzər sal, Durus
insanoŋa ḳara! Qünki bundaḳ adəmning ahir kəridioŋini
arambəhx hatirjəmlik bolidu. **38** Itaətsizlər bolsa birliktə
ḥalak bolixidu; Ularning keləqiki üzülidu; **39** Biraḳ
ḥəḳḳaniylarning nijatliḳi Pərwərdigardindur; U eoŋir
künlərdə ularning küqlük panaḥidur. **40** Pərwərdigar
yardəm ḳilip ularni saḳlaydu; U ularni rəzillərdin saḳlap
ḳutḳuzidu; Qünki ular Uni baxpanaḥi ḳilidu.

38 Dawut yazoŋan küy: — (əslimə üqün) I Pərwərdigar,
oŋəzipingdə tənbiḥ bərmigəysən, Ḳəḥringdə meni
jazalimioŋaysən! **2** Qünki oḳliring meni zəhimləndürüp
sanjidi, Ḳolung üstümdin ḳattiḳ basti. **3** Ḳattiḳ oŋəziping
tüpəylidin ətlirimdə ḥeq saḳlik yoḳ, Gunaḥim tüpəylidin
ustihanlirimda aram yoḳtur. **4** Qünki gunaḥlirim
boyumdin taxti; Ular kətürəlmigüsiz eoŋir yüktək meni
besiwaldi. **5** əhməḳliḳimdin jaraḥətlirim sesip, xəlwərəp
kətti. **6** Azabtin bəllirim tolimu pükülüp kətti, Kün
boyi oŋəmgə petip yürimən! **7** Qatiraḳlirim otḳa toldi,
ətlirimning saḳ yeri yoḳtur. **8** Mən tolimu ḥalsirap, ezilip
kəttim; Ḳəlbimdiki azab-ḳayoŋu tüpəylidin ḥərkirəymən.
9 Rəb, barliḳ arzuyum kəz aldingdidur; Uḥ tartixlirim
Səndin yoxurun əməs; **10** Yürikim jioŋildap, ḥalimdin
kəttim; Kəzlirimning nuri əqti. **11** Yar-buradərlirimmu
meni uroŋan waba tüpəylidin, əzlirini məndin tartti;
Yeḳinlirimmu məndin yiraḳ ḳaqti. **12** Jenimni almaḳqi
boloŋanlar tuzaḳ ḳuridu; Manga ziyanni ḳəstligənlər
zəḥirini qaqmaḳta; Ular kün boyi ḥiylə-mikirlərni
oylimaḳta. **13** Lekin mən gas adəmdək anglimaymən,
Gaqa adəmdək aoŋzimni aqmaymən; **14** Bərḥəḳ, mən
angliyalmaydioŋan gaslardək bolup ḳaldim; Aoŋzimda
ḳilidioŋan rəddiyə-tənbiḥ yoḳ. **15** Qünki ümidimni Sən
Pərwərdigaroŋa baoŋlidim; Rəb Hudayim, Sən iltijayimoŋa
ijabət ḳilisən. **16** Qünki mən: — «Ular mening üstümgə
qiḳip mahtanmioŋay; Bolmisa, putlirim teyilip kətkəndə,
ular xadlinidu» — dedim mən. **17** Qünki mən dəldəngxip,
tügixəy dəp ḳaldim, Azabim kəz aldimdin kətməydu. **18**
Qünki mən əz yamanliḳimni iḳrar ḳilimən; Gunaḥim
üstidə ḳayoŋurimən. **19** Lekin düxmənlirim juxḳun ḥəm
küqlüktur; Ḳara qaplap, manga nəprətləngənlərning
sani nuroŋundur. **20** Wapaoŋa japa ḳilidioŋanlar bolsa,
mən bilən ḳarxilixidu; Qünki mən yahxiliḳni kəzləp,
intilimən. **21** I Pərwərdigar, məndin waz kəqmigəysən! I
Hudayim, məndin yiraḳlaxmioŋaysən! **22** I Rəb, mening
nijatliḳim, Manga qapsan yardəm ḳiloŋaysən!

39 Nəoŋmiqilərning bexi Yədutunoŋa tapxuruloŋan,
Dawut yazoŋan küy: — «Tilim gunaḥ ḳilmisun
dəp, Yollirimoŋa diḳḳət ḳilimən; Rəzillər kəz aldimda
bolsa, mən aoŋzimoŋa bir kəxək salimən» — degənidim.
2 Mən sükət ḳilip, zuwan sürmidim, Ḥətta yahxilik
tooŋrisidiki səzlərnimu aoŋzimdin qiḳarmidim; Biraḳ
dil azabim tehimu ḳozoŋaldi. **3** Kənglümdə zərdəm
ḳaynidi, Oylanoŋanseri ot bolup yandi; Andin tilim
ihtiyarsiz səzləp kətti. **4** I Pərwərdigar, əz əjilimni,
Künlirimning ḳanqilik ikənlikini manga ayan ḳiloŋin;
Ajiz insan balisi ikənlikimni manga bildürgin. **5**
Mana, Sən künlirimni pəḳət nəqqə oŋeriqla ḳilding,
Sening aldingda əmrüm yoḳ ḥesabididur. Bərḥəḳ, barliḳ

insanlar tik tursimu, pəkət bir tinikla, halas. (Selah) **6** Bərhək, hərbir insanning hayati huddi bir kələnggidur, Ularning aldirap-saldiraxliri bihudə awariqiliktur; Ular baylikларni toplaydu, lekin keyin bu baylikларni kimning kolioqa juqlinidioqanlikini bilməydu. **7** I Rəb, əmdi mən nemini kütimən? Mening ümidim sangila baoqlikтur. **8** Meni barlik asiylikлirimdin kutkuzoqaysən, Meni hamakətlərning məshirisigə kaldurmioqaysən. **9** Sükət kilip zuwan sürmidim; Qünki mana, muxu [jazani] Өzüng yürgüzgənsən. **10** Meni saloqan wabayingni məndin neri kiloqaysən; Qünki kolungning zərbisi bilən tügixəy dəp kaldim. **11** Sən tənbihliring bilən kixini əz yamanliki üqün tərbiyiligingdə, Sən huddi nərsilərgə küyə kurti qüxkəndək, uning izzət-oqururini yok kiliwetisən; Bərhək, hərbir adəm bir tinikla, halas. (Selah) **12** I Pərwərdigar, duayimni anglioqaysən, Pəryadimoqa kulak saloqaysən! Kəz yaxlirimoqa sükət kilmioqaysən! Qünki mən pütkül ata-bowilirimdək, Sening aldingda yaka yurtluk, musapirmən, halas! **13** Manga tikkən kəzüngni məndin neri kiloqaysənki, Mən barsa kəlməs jayoqa kətküqə, Meni bir'az bolsimu rahəttin bəhrimən kiloqaysən.

40 Dawut yazoqan küy: — Pərwərdigaroqa təlmürüp, küttüm, küttüm; U manga egilip pəryadimni anglidi. **2** U meni halakət orikidin, Xundakla patkak laydin tartiwaldi, Putlirimni uyultax üstigə turoquzup, Kədəmlirimni mustəhkəm kildi. **3** U aoqzimoqa yengi nahxa-munajatni, Yəni Hudayimizni mədhiyiləxlərni saldi; Nuroqun həlk buni kərüp, korkidu, Həm Pərwərdigaroqa tayinidu. **4** Təkəbburlardin yardəm izdiməydioqan, Yaloqanqilikka ezip kətməydioqan, Bəlki Pərwərdigarni əz tayanqisi kiloqan kixi bəhtliktur! **5** I Pərwərdigar Hudayim, Sening biz üqün kiloqan karamətliring wə oy-niyətliringni baroqanseri kəpəytip, san-sanakşiz kiloqansən, Kimmu ularni bir-birləp həsablap Өzünggə [rəhmət kayturup] bolalisun! Ularni səzləp baxtin-ahir bayan kilay desəm, Ularni sanap tügitix mumkin əməs. **6** Nə kurbanlik, nə ax hədiyələr Sening tələp-arzuyung əməs, Birak Sən manga [səzgür] kulaklarni ata kilding; Nə köydürmə kurbanlik, nə gunah kurbanlikini tələp kilmiding; **7** Xunga jawab bərdimki — «Mana mən kəldim!» — dedim. Oram yazma dəsturda mən tooqruluk pütülgən: — **8** «Hudayim, Sening kənglüngdiki iradəng mening hursənlikimdur; Sening Təwrat kanunung kəlbimgə pütüklüktur». **9** Büyük jamaət arisida turup mən həkkaniylikni jakarlidim; Mana bularni əzümdə kilqə elip kaloqum yoktur, I Pərwərdigar, Өzüng bilisən. **10** Həkkaniylikingni kəlbimdə yoxurup yürmidim; Wapadarlikingni wə nijatlikingni jakarlidim; Өzgərməs muhəbbiting wə həkikitingni büyük jamaətkə həq yoxurmastin bayan kildim. **11** I Pərwərdigar, mehribanlikliringni məndin ayimioqaysən; Өzgərməs muhəbbiting wə həkikiting hərdaim meni sakioqay! **12** Qünki sansiz külpətlər meni oriwaldi; Kəbihliklirim meni besiwelip, kərəlməydioqan boldum; Ular beximdiki qeqimdin kəp, Jasaritim tügixip kətti. **13** Meni kutkuzuxni tooqra tapkaysən, i Pərwərdigar! I Pərwərdigar, tez kelip, manga yardəm kiloqaysən! **14** Mening hayatimoqa qang salmakqi boloqanlar birakla yərgə karitilip rəswa kilinsun; Mening ziyinimdin hursən boloqanlar kəynigə yandurulup xərməndə boloqay. **15** Meni: — «Wah! Wah!» dəp məshirə kiloqanlar əz xərməndilikidin alakzadə bolup kətsun! **16** Birak Seni izdigüqilərning həmmisi Səndə xadlinip huxal boloqay! Nijatlikingni səygənlər həmixə: «Pərwərdigar uluoqlansun» deyixkəy! **17** Mən ezilgən həm yoksul bolsammu, Birak Rəb yənila meni yad etidu; Sən mening Yardəmqim, mening azad kiloquqim; I Hudayim, keqikməy kəlgəysən!

41 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoqan küy: — Oqerib-ajizloroqa oqəmhorluk kiloqan kixi nəkədər bəhtlik-hə! Eoqir künlərdə Pərwərdigar uningoqa panah bolidu. **2** Pərwərdigar uni kooqdap, uni aman saklaydu; U zeminda turup bəhtiyar yaxaydu; Sən uni düxmənlirining ihtiyarioqa qüxürməysən! **3** Orun tutup zəiplixip yatkinida, Pərwərdigar uningoqa dərman bolidu; Sən uning yatkan orun-kərpilirini raslap tüzəxtürüp turisən. **4** Mən iltija kilip: — «I Pərwərdigar, manga mehribanlik kərsətkəysən, Jenimoqa xipalik bərgəysən; Qünki mən aldingda gunah kildim» — dedim. **5** Düxmənlirim mən tooqruluk: — «U kaqanmu əlüp, nami-nəsli kurup ketər?» — dəp manga yamanlik tiləydu. **6** Birsi meni kərgili kəlgən bolsa, U aldamqi səzlərni kilidu; Ular kəynimdin kənglidə xumluk toplap, Andin sirtloroqa qikip xu ixlarni tarkitip po atidu; **7** Manga əq boloqanlarning həmmisi manga karita əzara kusurlixidu, Ular manga ziyankəxlik kəstidə bolidu. **8** Ular: «Uning bexioqa jin-xəytandin bir kesəl qaplaxti; Əmdi u orun tutup yetip kaldi; U kaytidin turalmaydu» — deyixidu. **9** Hətta sirdixim dəp ixəngən kədinas dostum, Mən bilən həmdastihan bolup tuzumni yegənmu manga put atti. **10** Birak Sən Pərwərdigar, manga rəhim kiloqaysən; Düxmənlirimdin intikam elixka, Meni turoquzoqaysən; **11** Düxminimning üstümdin oqəlibə kilip xadlanmioqinidin, Seni məndin səyünidu, dəp bilimən. **12** Birak manga kəlsək, durus boloqanlikimdin, sən meni yələysən; Sən meni mənggü Өz huzurungda kəd kətürütküzüp turoquzisən. **13** Israilning Hudasi Pərwərdigaroqa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturuloqay! Amin! Amin!

42 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup okulsun dəp, Korahning oqulliri üqün yeziloqan «Maskil»: — Keyik erikлardiki suoqa təxna boloqandək, Jenim sanga təxnadur, i Huda. **2** Mening jenim Hudaoqa, hayat Təngrigə intizardur; Ah, mən kaqanmu Hudaning huzurida kərünüxkə müyəssər bolimən? **3** Mening keqə-kündüz yeginim kəz yaxlirim bolup kəlgən; Həklər kün boyi məndin: «Hudaying kəyərdə?» dəp soraydu. **4** Өtkən künlərni əsləp, Jenimning dərdlirini təküwatimən (Mən kəpqilik bilən ketiwetip, Hudaning əyigə təntənə kilip mengip, Huxallikta Həmdusana okup, nahxa eytip, Heytni təbrikligən top-top koxundək, jamaət bilən billə barattim!). **5** — I jenim, Sən tenimdə nemixka bundak kayoqurisən? Nemixka iqimdə bundak məyüslinip kətting? Hudaoqa ümid baoqla; Qünki Uning jamalidin qikkan nijatlikтin, Mən Uni yənila uluoqlaymən, — Mening Hudayimni! **6** Jenim iqimdə məyüslinip kətti; Xunga mən Seni seoqinimən; Hətta

musapirliqta Iordan dəryasi boyidiki wadilarda, Hərmon
taoqlirida, Mizar teoqidimu Seni seoqinimən. **7** Sening
xarkiratmiliringning awazlirioqa, Qongkur hang bilən
qongkur hang maslixip hərkiriməktə. Sening həmmə
dolkunliring həm kaynam-taxkinliring meni oqərk kildi.
8 Kündüzi Pərwərdigar əzgərməs muhəbbitini [manga]
buyruydu, Keqiliri Uning nahxisi, Wə həm hayatim
boloqan Təngrigə kiloqan dua manga həmrah bolidu. **9**
Mən Koram Texim boloqan Hudaoqa: — «Meni nemixka
untup kalding? Mən nemixka düxmənning zulumioqa
uqrap, Həmixə azab qekip yürüwatimən?» — dəymən.
10 Səngəklirimni əzgəndək rəkiblirim meni məshirə
kilip əyibləydu; Ular kün boyi məndin: «Hudaying
kəyərdə?» — dəp sorimakta. **11** I jenim, tenimdə
nemixka bundak kayoqurisən? Nemixka iqimdə bundak
məyüslinip kətting? Hudaoqa ümid baoqla; Qünki mən
Uni yənila mədhiyiləymən, Yəni qirayimoqa salamətlik,
nijatlik ata kiloquqi Hudayimni mədhiyiləymən! U
mening Hudayimdur!

43 I Pərwərdigar, mən tooqruluk həküm qikaroqaysən,
Dəwayimni əkidisiz bir həlk aldida sorioqaysən;
Meni hiyligər həm kəbih adəmdin kutulduroqaysən. **2**
Qünki Sən panahgahim boloqan Hudadursən; Nemixka
meni taxlawətkənsən? Nemixka düxmənning zulumioqa
uqrap, Həmixə azab qekip yüriwatimən?» — dəymən.
3 Əz həkikiting wə nurungni əwətkin, Ular meni
yetəkligəy! Meni mukəddəs teoqingoqa, Makaningoqa
elip kəlgəy! **4** Xuning bilən mən Hudaning kurbangahi
aldioqa baray, Yəni mening qəksiz huxlukum boloqan
Təngrining yenioqa baray; Bərhək, qiltar qelip Seni
mədhiyiləymən, i Huda, mening Hudayim! **5** I jenim, sən
nemixka bundak kayoqurisən? Nemixka iqimdə bundak
biaram bolup ketisən? Hudaoqa ümid baoqla! Qünki mən
Uni yənila mədhiyiləymən, Yəni qirayimoqa salamətlik,
nijatlik ata kiloquqi Hudayimni mədhiyiləymən!

44 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup okulsun dəp,
Korahning ooqulliri üqün yeziloqan «Maskil»: — I
Huda, əz kulaklirimiz bilən angliduk, Atilirimiz bizgə
bayan kilip, Əz künliridə, yəni kədimki zamanlarda
Sening kiloqan zor ixliringni ukturoqanidi; **2** Sən [ata-
bowilirimizning aldida] Əz kolung bilən yat əllərni
kooqliwetip, Ularning [zeminioqa ata-bowilirimizni]
orunlaxturdung; Yat kowmloroqa apət qüxürüp, ularni
tarkitiwətting. **3** Bərhək, bowilirimiz zeminni əz kiliqi
bilən aloqini yok, Əz biliki bilən əzlirini kutkuzoqinimu
yok; Bu bəlki Sening ong kolung, Sening biliking
wə jamalingning nurining kiloqinidur; Qünki Sən
ulardin hursənlik tapting. **4** Sən Əzüng mening
padixahimdursən, i Huda, Sən Yakup üqün oqəlibilər
buyruoquqidursən. **5** Sən arkilik biz rəkiblirimizni
həydiwetimiz; Naming bilən əzimizgə karxi turoqanlarni
qəyləymiz; **6** Qünki əz okyayimoqa tayanmaymən,
Kiliqimmu meni kutkuzalmaydu. **7** Qünki Sən bizni
rəkiblirimizdin kutkuzdung, Bizgə əq boloqanlarni
yərgə karatting. **8** Hudani kün boyi iptiharlinip
mahtaymiz; Namingni əbədil'əbədgiqə mədhiyiləymiz.
(Selah) **9** Birak Sən [hazir] bizni taxlawetip ahanətkə
kaldurdung; Koxunlirimiz bilən jənggə billə kikmaysən.
10 Sən rəkiblirimiz aldida bizni qekindürdüng;
Bizni əqmənlərgə halioqanqə talan-taraj kildurdung.
11 Soyuxka tapxuruloqan koylardək, bizni ularoqa
tapxurdung, Əllər arisioqa bizni tarkitiwətting. **12** Sən
Əz həlkingni bikaroqa setiwətting, Uning kimmitidin
Əzüng heq beyip kətmiding; **13** Sən bizni koxna
əllərning məshirisigə kalduroqansən; Ətrapimizdikilərgə
ahanət, zanglik obyekti kildingsən. **14** Sən bizni
əllər arisida səz-qəqəkkə koydungsən, Yat kowmlar
bizgə bax qaykixip karaxmakta. **15** Məshirə həm
kupurluk eytkuqilarning awazi tüpəylidin, Düxmənlər
wə əq aloquqilar tüpəylidin, Kün boyi uyatim aldimdin
kətməydu, Yüzümning nomusi meni qirmiwaldi. **17**
Mana bularning hammisi beximizoqa qüxti; Birak biz
Seni untumiduk, Yaki əhdənggə heq asiylik kilmiduk;
18 Kəlbimiz heq yanmidi, Sanga sadakətsizlik kilmiduk,
Kədəmlirimiz yolungdin heq ezip kətmidi. **19** Birak Sən
bizni qilbərilər makanida əzding, Bizgə əlüm sayisini
qaplaxturdung. **20** Əgər biz Hudayimizning namini
untuoqan bolsak, Yaki yat bir ilahka kol kətürgən bolsak,
21 Huda Sən qokum buni sürüxtə kilmas idingmu,
Kəlbtiki sirlarni bilip turidioqan tursang? **22** Birak
Sən tüpəyli biz kün boyi kirilmaktimiz; Booquzlinixni
kütüp turoqan koylar kəbi hesablanmaktimiz. **23** Oyoqan,
i rəb! Nemixka uhlap yatisən? Ornungdin tur, bizni
mənggügə taxlawətmigəysən! **24** Nemixka yüzüngni
bizdin yoxurisən? Nemixka külpətlirimizgə, uqrioqan
zulumlirimizoqa pisənt kilmaysən? **25** Karioqina, jenimiz
tuprakta beoqirlap yüridu; Tenimiz yərgə qaplaxti; **26**
Ornungdin turup bizgə yardəmdə boloqaysən! Əzüngning
əzgərməs muhəbbiting səwəbidin, Bizlərni hərlükkə
qikaroqaysən!

45 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup, «Nilupərlər»
degən ahangda okulsun dəp, Korahning
ooqullirioqa tapxuruloqan, «səyümlük yar üqün» degən
«Maskil» munajat-nahxa: — Kəlbimdin güzəl ix
tooqrisida səzlər uroqup qikmakta; Padixahka beoqixlioqan
munajitimni eytimən; Tilim goya mahir xairning
kəlimidur; **2** Insan baliliri iqidə sən əng güzəldursən;
Ləwliring xapaət bilən tolduruloqandur; Xunga Huda
sanga mənggügə rəhmət kildi. **3** I büyük boloquqi,
Kiliqingni askin yeningoqa, Həywiting wə xanu-
xəwkiting bilən! **4** Həkikət, kəmtərlik həm adalətni aloqa
sürüxkə atlanoqiningda, Xanu-xəwkət iqidə oqəlibə bilən
aloqa bas! Xuning bilən ong kolung əzünggə karamət
korkunqluk ixlarni kərsitidu! **5** Sening okliring ətkürdur,
Ular padixahning düxmənlirining yürikigə sanjilidu;
Pütün əllər ayioqingoqa yikitilidu. **6** Sening təhting,
i Huda, əbədil'əbədliktur; Padixahlikingdiki Xahanə
hasang, adalətning hasisidur. **7** Sən həkkaniylikni
səyüp, rəzillikkə nəprətlinip kəlgənsən; Xunga Huda,
yəni sening Hudaying, seni həmrahliringdin üstün
kilip xadlik meyi bilən məsih kildi. **8** Sening
kiyimliringdin murməkki, muəttər wə darqin hidi kelidu;
Pil qixi sarayliridiki sazəndilərning tarlik sazliri seni
hursən kilidu. **9** Padixahlarning məlikiliri hərmətlik
kenizəkliringning katarididuR; Hanixing Ofirdiki sap
altun [zibu-zinətlərni] takap ong kolungda turidu; **10**
«Anglioqin, i kizim, kərgin, səzlirimgə kulak saloqin; Əz
kəbiləng wə ata jəmətingni untup kal! **11** Xuning bilən
padixah güzəl jamalingoqa məptun bolidu; U sening

hojang, sən uningoŋa səjdə qil». **12** Tur xəḥirining qizi
[aldingda] sowoŋa bilən ḥazir bolidu; Halayiq arisidiki
baylar sening xapaitingni kütidu; **13** Xaḥanə qizning
iqki dunyasi pütünləy parlaqtur, Uning kiyimlirimu
zər bilən kəxtiləngən; **14** U kəxtilik kiyimlər bilən
padixaḥning ḥuzurioŋa kəltürülidu; Kəynidin uningoŋa
qoldax kenizəklərmu billə yeningoŋa elip kelinidu;
15 Ular huxal-huram, xadliq iqidə baxlap kelinidu;
Ular birliktə padixaḥning ordisioŋa kirixidu. **16** «Ata-
bowiliringning ornioŋa ooŋulliring qiqidu; Sən ularni
pütkül jaḥanoŋa ḥakim qilisən. **17** Mən sening namingni
əwladdin-əwladqa yad ətküzimən; Xunglaxqa barliq
qowmlar seni əbədil'əbədgiqə mədḥiyiləydu».

46 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Pak qizlar
üqün» degən aḥangda oqulsun dəp, Koraḥning
ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — Huda panaḥgaḥimiz wə
qudritimizdur; Külpətlər qüxkən ḥaman ḥazir bolidioŋan
bir yardəmqidur. **2** Xunga yər-zemin əngtürülüp, taoŋlar
gümürülüp dengiz təglirigə qüxüp kətsimu, Uning
dolqunliri xawqunlinip qaynam bolsimu, Ərkəxliri
bilən taoŋlar silkinip kətsimu, Qorqmaymiz. (Selaḥ) **4**
Hudaning xəḥirini — Yəni Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqi
makanlaxqan muqəddəs jayni, Hursən qilidioŋan eqinliri
xahlioŋan bir dərya bardur. **5** Huda uning otturisididur;
U yər ḥərgiz təwriməydu; Huda tang etix bilənla
uningoŋa yardəmgə kelidu. **6** [Barlik] əllər qaynap,
padixaḥliqlar titrəp kətti; U awazini qoyuwətkən
ḥaman, Yər erip ketidu. **7** Samawi qoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar biz bilən billə; Yaqupning
Hudasi egiz qoroŋinimizdur! (Selaḥ) **8** Kelinglar,
Pərwərdigarning qiloŋanlirini kərünglar! U yər yüzidə
qiloŋan karamət wəyranqiliqlarni kərünglar! **9** U,
jaḥanning u qetigiqə boloŋan uruxlarni tohtitidu;
U oqyalarni sunduridu, Nəyzilərni oxtuwetidu, Jəng
ḥarwilirini otta kəydüriwetidu. **10** U: «Tohtax, mening
Huda ikənlikimni bilip qoyux! Mən pütkül əllər arisida
uluoŋlinimən; Mən yər yüzidə "büyük" dəp qarilimən»
— dəydu. **11** Samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar biz bilən billə, Yaqupning Hudasi bizning
egiz qoroŋinimizdur!

47 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oqulsun
dəp, Koraḥning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: —
Barliq qowmlar, Hudani alqixlanglar! Uningoŋa yuqiri
awazinglar bilən huxalliq təntənisini yangritinglar! **2**
Qünki Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqi, Pərwərdigar, dəḥxətlik
wə ḥəywətliktur, Pütkül jaḥanni sorioŋuqi büyük
Padixaḥtur. **3** U bizgə həlqlərni boysundurup, Bizni
əl-millətlər üstigə ḥakim qilidu. **4** U biz üqün
mirasimizni tallap, Yəni Əzi səygən Yaqupning pəhri
boloŋan zeminni bekitip bərdi. (Selaḥ) **5** Huda təntənə
sadasi iqidə, Pərwərdigar sunay sadasi iqidə yuqirioŋa
kətürüldi; **6** Hudaoŋa nahxa-küy eytinglar, nahxa-küy
eytinglar! Padixaḥimizoŋa nahxa-küy eytinglar, nahxa-
küy eytinglar! **7** Huda pütkül jaḥanning padixaḥidur;
Zeḥninglar bilən uningoŋa nahxa-küy eytinglar! **8**
Huda əllər üstidə ḥəküm süridu; U Əzining pak-
muqəddəslikining təhtidə olturidu. **9** Əl-yurtlarning
kattiliri jəm bolup, Ibraḥimning Hudasining həlqigə
qoxuldi; Qünki jaḥandiki barliq qalqanlar Hudaoŋa
təwədur; U nəqədər aliydur!

48 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oqulsun
dəp, Koraḥning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy:
— Uluoŋdur Pərwərdigar, Hudayimizning xəḥiridə,
Uning muqəddəsliki turoŋan taoŋda, U zor mədḥiyələrgə
layiqtur! **2** Egizlikidin kərkəm, Zion teoŋi, Pütkül
jaḥanning hursənlikidur; Ximaliy tərəpliri güzəldur,
Büyük padixaḥning xəḥiridur! **3** Huda qoroŋanlirida
turidu, Bu yərdə U egiz panaḥgaḥ dəp tonulidu; **4** Mana,
padixaḥlar yioŋildi, Ular xəḥərni besip ətüp, jəm boldi.
5 [Xəḥərni] kərüpla ular alaqzadə boldi; Dəkkə-dükkigə
qüxüp bədər qeqixti. **6** U yərdə ularni titrək basti,
Toloŋaq yegən ayaldək ular azablandi; **7** Sən Tarxixtiki
kemilərni xərq xamili bilən wəyran qiliwətting. **8**
Qulikimiz anglioŋanni, Samawi qoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigarning xəḥiridə, Hudayimizning
xəḥiridə, Biz ḥazir əz kəzimiz bilən xundaq kərduk; Huda
mənggügə uni mustəḥkəm qilidu. (Selaḥ) **9** Biz sening
muqəddəs ibadəthanang iqidə turup, i Huda, Əzgərməs
muḥəbbitingni seoŋinduk. **10** Namingoŋa layiqtur,
Jaḥanning qət-qətlirigiqə yətküzülgən mədḥiyiliring,
i Huda; Sening ong qolung ḥəkqaniylik bilən toloŋan.
11 Sening adil ḥəkümliringdin, Zion teoŋi xadlanoŋay!
Yəḥuda qizliri huxal boloŋay! **12** Zion teoŋini aylinip
mengip, ətrapida səyli qilinglar; Uning munarlirini
sanap bekinglar; **13** Keyinki əwladqa uni bayan qilix
üqün, Sepil-istiḥkamlirini kəngül qoyup kəzitinglar,
Qoroŋanlirini kəzdin kəqürünglar. **14** Qünki bu Huda
əbədil'əbəd bizning Hudayimizdur; U əmürwayət bizning
yetəkqimiz bolidu!

49 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oqulsun dəp,
Koraḥning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — I
barliq həlqlər, kəngül qoyup anglanglar! Yər yüzidə
turuwatqanlar, qulaq selinglar! **2** Məyli addiy puqra,
ya esilzadilər, Ya bay, ya gadaylar bolsun, ḥəmminglar
anglanglar! **3** Aoŋzim danaliqni səzləydu, Dilim əqilgə
uyoŋun ixlarni oylap qiqidu. **4** Qulikim ḥekmətlik
təmsilni zən qoyup anglaydu, Qiltar qelip sirliq səzni eqip
berimən. **5** Eoŋir künlərdə, meni qiltaqqa qüxürməkqi
boloŋanlarning qəbiḥlikliri ətrapimda bolsimu, Mən
nemixqa qorqidikənmən? **6** Ular baylikliriogа tayinidu,
Mal-mülüklirining zorluqi bilən qongqiliq qilidu;
7 Insan mənggügə yaxap, Gər-ḥangni kərməsliki
üqün, Ḥeqkim əz buradərining ḥayatini pul bilən
qayturuwalalmaydu; Wə yaki Hudaoŋa uning jenini
qutulduroŋudək baḥani berəlməydu; (Qünki uning
jenining baḥasi intayin qimmət, Wə bu baḥa boyiqə
boloŋanda, mənggügə qərz tapxuruxi kerəktur) **10**
Ḥəmmigə ayanki, danixmən adəmlərmu əlidu; Ḥəmmə
adəm bilən təng, nadan wə ḥamaqətlər billə ḥalak
bolidu, Xundaqla ular mal-dunyasini əzgilərgə qaldurup
ketidu. **11** Ularning kənglidiki oy-pikirlər xundaqki: «Əy-
imaritimiz mənggügə, Makan-turaloŋulirimiz dəwrdin-
dəwrgiqə bolidu»; Ular əz yərlirigə isimlirini nam
qilip qoyidu. **12** Biraq insan əzining nam-izzitidə
turiwərməydu, U ḥalak boloŋan ḥaywanlardək ketidu.
13 Ularning muxu yoli dəl ularning nadanliqidur;
Lekin ularning kəynidin dunyaoŋa kəlgənlər, yənila

ularning eytqan sözlirigä apirin oqudu. (Selah) **14** Ular qoylardak tähtisaraoqa yatquzulidu; Ölüm ularni öz ozuki qilidu; Ätisi sähärdä duruslar ularning üstidin häküm yürgüzidu; Ularning güzälliki qiritilixqa tapxurulidu; Tähtisara bolsa ularning häywätlik makanidur! **(Sheol h7585)** **15** Birak Huda jenimni tähtisaraning ilkidin qutquzidu; Qünki U meni qobul qilidu. (Selah) **(Sheol h7585)** **16** Birsi beyip ketip, ailä-jämätining abruyi äsüp kätsimu, Qorkma; **17** Qünki u älgändä heqnärsisini elip ketälmäydu; Uning xähriti uning bilän billä [gärgä] qüxmäydu. **18** Gärqä u ömür boyi özini bähtlik qaoqlioqan bolsimu, (Bärhak, kixilär ronak tapkiningda, älwättä seni haman mahtaydu) **19** Ahiri berip, u yänila atabowilirining yenioqa ketidu; Ular mänggügä yorukluknki kärälmäydu. **20** Insan izzät-abruyda bolup, lekin yorutulmisa, Hälak bolidioqan haywanlaroqa ohxax bolidu, halas.

50 Asaf yazoqan küy: — Qadir Huda, yäni Pärwärdigar eoqiz eqip, Künqikixtin künpetixqiqä yär yüzidikilärgä murajiät qildi. **2** Güzällikning jäwhiri boloqan Zion teoqidin, Huda julalidi. **3** Hudayimiz kelidu, U härgizmu sükütiqidä turmaydu; Uning aldida yäwätküqi ot kelidu; Uning ätrapida zor boran-qapkun qaynaydu. **4** Öz hälkini sorak qilix üqün, U yukiridin asmanlarni, Yärnimu guwahlikqa qakiridu: — **5** «Mening mämin bändilirimni, Yäni Män bilän qurbanlik arkilik ähdä tüzgüqilärni huzurumoqa qakirip yioqinglar!» **6** Asmanlar uning häkkaniylikini elan qilidu, Qünki Huda Özi sorak qiloquqidur! (Selah) **7** «Anglanglar, i hälkim, Män söz qilay; I Israil, Män sanga häkikätni eytip koyayki, Mänki Huda, sening Hudayingdurmän. **8** Hazir äyibliginim sening qurbanliqliring säwäbidin, Yaki hämixä aldimda sunulidioqan köydürmä qurbanliqliring säwäbidin ämäs; **9** Män sening eoqilingdin heqbir öküzni, Qotanliringdin heqbir tekini almakqi ämäsmän. **10** Qünki ormanliklardiki barlik haywanatlar Manga mänsuptur, Mingliqoqan taoqdiki mal-waranlarmu Meningkidur; **11** Taoqlardiki pütün uqar-qanatlarni bilimän, Daladiki barlik janiwarlar Meningkidur. **12** Karnim aqsimu sanga eytmaymän; Qünki aläm wä uningoqa toloqan hämmä närsilär Meningkidur. **13** Äjäba, Män öküzning gäxini yämdimän? Tekining kenini iqämdimän? **14** Qurbanlik süpitidä Hudaoqa täxäkkürlärni eyt; Hämmidin Aliy Boloquqioqa qiloqan wädänggä wapa qil. **15** Bexingoqa kün qüxkändä Manga murajiät qil; Män seni qutuldurimän, Sän bolsang Meni uluoqlioqaysän». **16** Lekin räzillärgä Huda xundak däydu: — «Mening ämirlirimni bayan qilixqa nemä häkking bar? Ähdämni tiloqa aloqudak sän kim iding? **17** Sän Mening tälimlirimdin yirgänding, Sözlirimni rät kilding ämäsmu? **18** Ooqrini kärsäng, sän uningdin zok alding, Zinahorlar bilän xerik boldung; **19** Aoqzingdin yaman gäp qüxmäydu; Tiling yaloqanqilikni tokuydu. **20** Öz kerindixingning yaman gepini qilip olturisän, Anangning ooqlioqa tähmät qilisän. **21** Sän bu ixlarni qiloqiningda, Män ün qikarmidim; Därwäkä, sän Meni özünggä ohxax däp oyliding; Lekin Män seni äyibläp, Bu ixlarni köz aldingda äyni boyiqä sanga kärsitimän. **22** — I, Tängrini untuoqanlar, buni köngül koyup anglanglar! Bolmisa, silärni parä-parä qiliwetimän; Heqkim silärni kutquzalmaydu. **23** Birak qurbanlik süpitidä rähmät eytqanlarning härkaysisi Manga xäräp kältüridu; Xundak qilip, uningoqa Öz nijatlikimni kärsitiximgä yol täyyarlioqan bolidu.

51 Näoqmiqilärning bexioqa tapxurulup okulsun däp, Dawut yazoqan küy. Bu [küy] Natan päyoqämbär uning yenioqa kelip, uni Bat-Xeba bilän boloqan zinahorluki tooqruluk äyibligändin keyin yeziloqan: — Özgärmäs muhäbbiting bilän, i Huda, manga mehir-xäpkät kärsätkäysän! Rähimdilliqliringning köplüki bilän asiylikirimni äqürüwätkäysän! **2** Meni käbihlikimdin yiltizimoqiqä yuwätkäysän, Gunahimdin meni tazilioqaysän. **3** Qünki män asiylikirimni tonup ikrar kildim; Gunahim hämixä köz aldimda turidu. **4** Sening aldingda, päkät Sening aldingdila gunah ötküzüp, Näziringdä räzil boloqan ixni sadir kildim; Xu wäjidin, Sän [meni äyibläp] sözlisäng, adilliking ispatlinidu; [Meni] sorak qiloqiningda, Özüngning pakliki ispatlinidu. **5** Mana, män tuoquloqinimdila, yamanlikta idim, Anamning karnida päyda boloqinimdila män gunahta boldum. **6** Bärhak, Sän adämlärning qin kälbidin sämimiylik täläp kilisän; Iqimdiki yoxurun jaylirimda Sän manga danalikni bildürisän. **7** Meni [gunahlirimdin] zofa bilän tazilioqaysän, Häm män pak bolimän; Meni pakpakiz yuoqaysän, män kardinmu ak bolimän. **8** Manga xadhuram awazlarni anglatkäysän; Xuning bilän Sän äzgän ustihanlirim yänä xadlinidu. **9** Gunahlirimdin qirayingni yoxurup, Yamanliklirimni äqüriwätkäysän. **10** Mändä pak kälb yaratkäysän, i Huda; Wujumdiki sadik rohimni yengilioqaysän. **11** Meni huzurungdin qikiriwätmigäysän; Meningdin Mukäddäs Rohingni kayturuwalmioqaysän. **12** Ah, nijatlikingdiki xadlikni manga yengibaxtin hes kilduroqaysän; Itaätmän roh arkilik meni yäligäysän. **13** Buning bilän män itaätsizlärgä yolliringni öqitäy, Wä gunahkarlar yeningoqa kaytidu. **14** Kan tökük gunahidin meni kutulduroqaysän, I Huda, manga nijatlik bärgüqi Huda, Xuning bilän tilim häkkaniylikingni yangritip küyläydu. **15** I Räbbim, läwlirimni aqkaysän, Aoqzim mädhiyiliringni bayan kilidu. **16** Qünki Sän qurbanlikni hux kärmäysän; Bolmisa sunar idim; Köydürmä qurbanliklardinmu hursänlik tapmaysän. **17** Huda qobul kilidioqan qurbanliklar sunuk bir rohtur; Sunuk wä ezilgän kälbni Sän kämsitmäysän, i Huda; **18** Xapaiting bilän Zionoqa mehribanlikni kärsätkäysän; Yerusalemning sepillirini yengibaxtin bina kiloqaysän! **19** U qaoqda Sän häkkaniylikin boloqan qurbanliklardin, köydürmä qurbanliklardin, Pütünläy köydürülgän köydürmä qurbanliklardin hursänlik tapisän; U qaoqda adämlär qurbangahingoqa bukaöküzlärni täkdim kilixidu.

52 Näoqmiqilärning bexioqa tapxurulup okulsun däp, Dawut yazoqan «Maskil»; Edomluk Doäg Saul padixahning yenioqa berip: «Dawut Ahimäläkning öyigä kirdi» däp ayoqakqilik kiloqandin keyin yeziloqan: — I noqi batur, Nemä üqün räzillikingdin mahtinisän? Tängrining özgärmäs muhäbbiti mänggülüktur. **2** Ötkür ustira käbi, Tiling zähär qaqmakqi, U yaloqanqilik tokuwatidu. **3** Sän yahxilikning ornida yamanlikni, Hak sözläxning ornida yaloqanqilikni yahxi kärisän; **4** Haman adämni nabut kilidioqan sözlärni yahxi

kərisən, i aldamqi til! **5** Bərhək, Təngri ohxaxla
seni mənggügə yokitidu; U seni tutuwalidu, yəni əz
qediringdin tartip qikidu; Tiriklərning zeminidin seni
yiltizingdin komurup taxlaydu. (Selah) **6** Həkkaniylar
buni kərüp korkuxidu, Wə uni məshirə kilip külüp: — **7**
«Karanglar, Hudani əz yələnqisi kilmioqan adəm, Pəkət
əz baylikirining köplükigə tayanoqan adəm; U aq kəzlüki
bilən küqləndi» — dəydu. **8** Mən bolsam Hudaning əyidə
əskən baraksan zəytun dərəhtəkmən, Mən Hudaning
əzgərməs muhəbbitigə mənggügə tayinimən. **9** Mən
Sanga əbədil'əbəd təxəkkür eytimən; Qünki Sən bu
ixlarni kildingsən; Məmin bəndiliring aldida namingoqa
təlmürüp kütimən; Muxundak kilix əladur.

53 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup okulsun dəp,
Mahalat ahangida Dawut yazoqan «Maskil»: Əhmək
kixi kənglidə: «Heqbir Huda yok» — dəydu. Ular
qiriklixip, Nəprətlik kəbih ixlarni kilixti; Ularning iqidə
mehribanlik kiloquqi yoktur. **2** Huda ərxtə turup, insan
balilirini kəzitip: «Bu insanlarning arisida, insapni
qüxinidioqan birərsi barmidu? Hudani izdəydioqanlar
barmidu? **3** Həmmə adəm yoldin qikti, Həmmə adəm
qiriklixip kətti, Mehribanlik kiloquqi yoktur, hətta
birimu. **4** Nanni yegəndək Mening həlkimni yutuwaloqan,
Kəbihlik kiloquqilarning bilimi yokmidu?» — dəydu. Ular
Pərwərdigaroqa heqbir iltija kilmaydu. **5** Korkkudək heq
ix bolmisimu, Mana ularni oqayət zor korkunq basti;
Qünki Huda seni korxawoqa aloqanlarning ustihanlirini
parqilap qeqiwətti; Sən ularni hijillikka koydung; Qünki
Huda ularni nəziridin sakit kildi. **6** Ah, Israilning nijatliki
Ziondin qikip kəlgən bolsa idi! Huda Əz həlkini asaritidin
qikirip, azadlikka erixtürgən qaoqda, Yakup xadlinidu,
Israil huxal bolidu!

54 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup, tarlik sazlar
bilən okulsun dəp, Dawut yazoqan «Maskil»
(Zif xəhiridikilər Saul padixahning yenioqa berip:
«Dawut bizning muxu yurtimizoqa məküwaloqan, sili
bilməmdila?» dəp ayoqakqilik kiloqandin keyin yeziloqan):
I Huda, Əz naming bilən meni kutkuzoqaysən; Zor
kudriting bilən dəwayimni sorioqaysən. **2** I Huda,
duayimni angliqaysən; Aoqzimdiki sözlərgə kulak
saloqaysən. **3** Qünki yat adəmlər manga hujum kilixka
ornidin turdi; Zomigərlər mening jenimni owlimakta;
Ular Hudani nəzirigə heq ilmaydu. (Selah) **4** Kara, Huda
manga yardəm kiloquqidur; Rəb jenimni yələydioqanlar
arisididur. (Selah) **5** U düxmənlirimning yamanlikini
əzigə kayturidu; [I Huda], Əz həkikiting bilən ularni
üzüp taxlioqaysən. **6** Mən Sanga halis kurbanliklar
sunimən; Namingni mədhiyələymən, i Pərwərdigar;
Xundak kilix əladur. **7** Qünki U meni barlik bala-
kazalardin kutkuzdi; Düxmənlirimning məoqlubiyitini
əz kəzum bilən kərdüm.

55 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup, tarlik sazlar
bilən okulsun dəp, Dawut yazoqan «Maskil»: —
I Huda, duayimni angliqaysən; Tilikimdin əzüngni
kaqurmioqaysən, **2** Manga kulak selip, jawab bərgəysən;
Mən dad-pəryad iqidə kezip, Ah-zar qekip yürimən; **3**
Səwəbi düxmənning təhditliri, rəzillərning zulumliri;
Ular beximoqa awariqiliklərni təkidu; Ular oqəzəplinip
manga adawət saklaydu. **4** Iqimdə yürikim toloqinip
kətti; Ölüm wəhxətliri wujudumni kaplidi. **5** Korkunq
wə titrək beximoqa qüxti, Dəhxət meni qəmküwaldi. **6**
Mən: — «Kəptərdək kanitim bolsiqu kaxki, Uqup berip
aramgah tapar idim» — dedim. **7** — «Yirak jaylaroqa
keqip, Qəl-bayawanlarda makanlixar idim; (Selah) **8**
Boran-qapkunlardin, Kara kuyundin kəqip, panahgahoqa
aldirar idim!». **9** Ularni yutuwətkəysən, i Rəb; Tillirini
bəlüwətkəysən; Qünki xəhər iqidə zorawanlik həm
jedəlhorlukni kərdüm. **10** Ular keqə-kündüz sepillər
üstidə oqadiyip yürməktə; Xəhər iqini kabahət wə
xumluk kaplidi. **11** Haram arzu-həwəslər uning iqidə
turidu, Sahtilik wə hiylə-mikirlik, koqilardin kətməydu.
12 Əgər düxmən meni məshirə kiloqan bolsa, uningoqa
səwr kilattim; Birak meni kəmsitip, əzini mahtioqan adəm
manga eqmənlərdin əməs idi; Əgər xundak boloqan bolsa,
uningdin əzümni kaqurattim; **13** Lekin buni kiloqan sən
ikənlikingni — Mening buradirim, sirdixim, əziz dostum
bolup qikixingni oylimaptimən! **14** Halayikka ketilip,
Hudaning əyigə ikkimiz billə mangoqaniduk, Əzara xerin
paranglarda boloqaniduk; **15** Muxundak [satkunlarni]
ölüm tuyuksiz qəqitiwətsun! Ular təhtisaraoqa tirik
qüxkəy! Qünki ularning makanlirida, ularning arisida
rəzillik turmakta. **(Sheol h7585)** **16** Lekin mən bolsam,
Hudaoqa nida kilimən; Pərwərdigar meni kutkuzidu.
17 Ətigini, ahximi wə qüxtə, Dərdimni təküp pəryad
kətürimən; U jəzmən sadayimoqa kulak salidu. **18** U
manga karxi kilinoqan jəngdin meni aman kilidu; Gərqə
kəp adəmlər meni korxawoqa aloqan bolsimu. **19** Təngri —
əzəldin təhttə olturup kəlgüqi! [U naləmni] anglap ularni
bir tərəp kilidu; (Selah) Qünki ularda heq əzgirixlər
bolmidi; Ular Hudadin heq korkmaydu. **20** [Heliki
buradirim] əzi bilən dost boloqanloroqa muxt kətürdi;
Əz əhdisini buzup taxlidi. **21** Aoqzi serik maydinmu
yumxak, Birak kəngli jəngdur uning; Uning səzliri
yaoqdinmu silik, əməliyəttə suoqurup aloqan kiliqlardur.
22 Yüküngni Pərwərdigaroqa taxlap koy, U seni yələydu;
U həkkaniylarni hərgiz təwrətməydu. **23** Birak, sən Huda
axu rəzillərni halakət hangioqa qüxürisən; Kanhorlar wə
hiyligərlər əmrining yeriminimu kərməydu; Birak mən
bolsam, sanga tayinimən.

56 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup, «Hilwəttiki
dub dərəhlirideki pahtək» degən ahangda okulsun
dəp, Dawut yazoqan «Mihtam» küy (Filistiylər Gat
xəhiridə uni əsirgə aloqanda yeziloqan): — I Huda, manga
xəpkət kərsətkəysən, Qünki insanlarning nəpsi yooqinap
meni kooqlimakta; Kün boyi ular mən bilən jəng kilip
meni basmakta; **2** Meni kəzligən rəkiblirimning nəpsi
yooqinap kün boyi meni kooqlimakta; Manga həywə kilip
jəng kiloquqilar intayin kəptur! **3** Mən korkkan künümdə,
Mən Sanga tayinimən. **4** Mən səz-kalamini uluoq dəp
mədhiyələydioqan Hudaoqa, Hudaoqila tayinimən; Mən
korkmaymən; Nahayiti bir ət igisi meni nemə kilalisun?
5 Ular kün boyi səzlirimni burmilaydu, Ularning barlik
oyi manga ziyankəxlik kilixtur; **6** Ular top bolup adəmni
kəstilixip, yoxurunidu; Peyimgə qüxüp, jenimni elixni
kütidu. **7** [Gunah] bilən gunahni yepip kaqsa bolamdu?
Oqəziping bilən əllərni yərgə uroqaysən, i Huda! **8**
Mening sərsanliklirimni əzüng sanap kəlgən; Kəzdin
akkan yaxlirimni tulumungoqa toplap sakligoqaysən;

Bular dəptiringdə pütüklük əməsmu? **9** Xuning bilən
mən Sanga nida qiloŋan kündə, Düxmənlirim qekinidu;
Mən xuni bildimki — Huda mən tərəptidur! **10** Hudani
— Uning səz-kalamini uluoŋaymən! Pərwərdigarni —
Uning səz-kalamini uluoŋaymən! **11** Hudanila tayanqim
qildim — Mən qorqmaymən, naḫayiti xu bir insan meni
nemə qilalisun? **12** Sanga qiloŋan wədilirimgə wapa
qilimən, i Huda; Sanga təxəkkür qurbanliqlirini sunimən.
13 Qünki Sən jenimni əlümdin qutulduroŋansən; Sən
putlirimni putlixixtin saqlimamsən? Xuning bilən
mən Hudaning ḫuzurida, tiriklər turidioŋan yoruqluqta
mangimən.

57 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Ḫalak
qilmioŋaysən» degən aḫangda oqulsun dəp, Dawut
yazoŋan «Mihtam» küyi, (u Saul padixaḫtin qeqip,
əngkürdə yoxurunuwaloŋan qaoŋda yeziloŋan): — I
Huda, manga xəpqət kərsətkəysən, Manga xəpqət
kərsətkəysən, Qünki jenim Seni panaḫim qildi. Muxu
balayi'apət ətüp kətküqə, qanatliring sayisidə panaḫ
tapimən. **2** Hudaoŋa, yəni Ḫəmmidin Aliy Boloŋuqioŋa,
Əzüm üqün ḫəmmini orunlaydioŋan Təngrigə nida
qilimən; **3** U ərxtin yardəm əwətip meni qutquzidu;
Manga qarap nəpsi yooŋinap, meni qooŋlawatqanlarni
U rəswa qilidu; (Selaḫ) Huda Əz meḫir-xəpqiti wə
ḫəqiqitini əwətidu! **4** Jenim xirlar arisida qaldi; Mən
nəpisi yalqun kəbi boloŋanlar arisida yatimən! Adəm
baliliri — Ularning qixliri nəyzə-oqlardur, Ularning tili —
ətkür qiliqtur! **5** I Huda, ərxlərdin yuqiri uluoŋlanoŋaysən,
Xan-xəriping yər yüzini qaplioŋay! **6** Ular qədəmlirimgə
tor qurdi; Jenim egilip kətti; Ular mening yolumoŋa orək
kolioŋanidi, Lekin əzliri iqigə qüxüp kətti. **7** Iradəm qing,
i Huda, iradəm qing; Mən mədḫiyə nahxilarni eytip,
Bərḫək Seni küyləymən! **8** Oyoŋan, i roḫim! I nəoŋmə-
sazlirim, oyoŋan! Mən səḫər quyaxinimu oyoŋitimən! **9**
Mən həlq-millətlər arisida seni uluoŋlaymən, i Rəb; əllər
arisida Seni küyləymən! **10** Qünki əzgərməs muḫəbbiting
ərxlərgə yətküdək uluoŋdur; Ḫəqiqiting bulutlaroŋa
taqaxti. **11** I Huda, ərxlərdin yuqiri uluoŋlanoŋaysən,
Xan-xəriping yər yüzini qaplioŋay!

58 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Ḫalak
qilmioŋaysən» degən aḫangda oqulsun dəp, Dawut
yazoŋan «Mihtam» küyi: — I qudrət igiliri, silər
ḫəqiqətən adalətni səzləwatamsilər? I insan baliliri,
adil ḫəküm qiqiramsilər? **2** Yaq, silər kənglünglərdə
yamanlik təyyarlaysilər; Yər yüzidə əz qolunglar bilən
qilidioŋan zorawanlikni əlqəwatisilər. **3** Rəzillər anisining
qorsiqidila ezip ketidu; Ular tuoŋulupla yoldin adixip,
yaloŋan səzləydu. **4** Ularning zəḫiri yilanning zəḫiridur;
Ular əz qulikini pütük qiloŋan gas kobra yilandək, **5** Məyli
yilanqilar xunqə qiraylik seḫirlisimu, U nəy awazioŋa
qət'iy qulak salmaydu. **6** I Huda, ularning aoŋzidiki
qixlirini sunduruwətkəysən! Muxu yax xirlarning
tongkay qixlirini qekiwətkəysən, i Pərwərdigar! **7**
Ular ekip kətkən sulardək ətüp kətkəy; Ular oklarni
qənləp atqanda, Okliri uqsiz bolup kətkəy! **8** Qululə
yol mangoŋanda izi yokilip kətkəndək, Ular yoqap
kətsun; Ayalning qüxüp kətkən ḫamilisidək, Ular kün
kərmisun! **9** Qazan yantaqlarning issiqini səzgüqə, (Məyli
ular yumran peti, yaki ot tutaxqan bolsun) U ularni
tozutiwetidu. **10** Ḫəkqaniy adəm [Hudaning] intiqamini
kərgəndə huxal bolidu; Əz izlirini rəzillərning qenida
yuyidu. **11** Xunga adəmlər: «Dərwəqə, ḫəkqaniylar üqün
in'am bardur; Dərwəqə yər yüzidə ḫəküm yürgüzgüqi
bir Huda bardur» — dəydu.

59 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Ḫalak
qilmioŋaysən» degən aḫangda oqulsun dəp,
Dawut yazoŋan «Mihtam» küyi; (bu [küy] Saul padixaḫ
Dawutning əyini kəzləxkə paylaqqilarni əwətip,
uni əltürüwətməkqi boloŋan qaoŋda yeziloŋan): — I
Hudayim, düxmənlirimning qanggilidin qutquzoŋaysən;
Manga qarxi turoŋanlardin meni egizdə aman
saqlioŋaysən. **2** Meni yamanlik qiloŋuqilar qanggilidin
qutquzuwaloŋaysən, Qanhor adəmlərdin meni
qutquzoŋaysən. **3** Qünki mana, ular jenimni elix üqün
paylimaqta, Zorawanlar manga qarxi top boluxup
qəstləxməktə; Bu [qiloŋini] məndə boloŋan birər asiylik
üqün əməs, Yaki gunaḫim üqün əməs, i Pərwərdigar; **4**
Məndə ḫeq səwənlik bolmisimu, ular yügürüp manga
qarxi səp salidu; Mening yardimimgə kelixkə oyoŋan,
[Ḫalimni] nəziringgə aloŋaysən. **5** I Pərwərdigar,
samawiy qoxunlarning Sərdari boloŋan Huda, Israilning
Hudasi, Barlik əl-yurtlarni sotlap-jazalaxqa ornungdin
turoŋaysən; Qəstləxni niyət qiloŋüqilarning ḫeqqaysisioŋa
rəḫim qilmioŋaysən. (Selaḫ) **6** Ular keqisi qaytip
kelip, oŋaljir ittək oŋaz-oŋuz qilip, Xəḫərni aylinip
laoŋaylap yürməktə. **7** Qara, ularning aoŋzidin ekiwatqan
xəlgəylirini!Ləwliridin qiliqlar qikip turidu; Ular: «Kim
angliyalaydu?» — dəydu. **8** Lekin Sən Pərwərdigar
ularni məshirə qilisən; Barlik əllərni mazak qilisən! **9** I
mening küqüm Boloŋuqi! Mən Sanga təlmürüp qarap
yürimən; Qünki Huda mening yuqiri panaḫgaḫimdur.
10 Manga əzgərməs muḫəbbitini kərsətküqi Huda
mening aldimda mangidu; Huda manga düxmənlərning
məoŋlubiyitini kərsitidu. **11** Birak, [i Huda], bularni qətl
qilmay turoŋay; Bolmisa mening həlqim Seni untuydu.
Əz küqüng bilən ularni sərsan qiloŋaysən, Ularning
bexini eoŋirlaxturoŋaysən; I Rəb, bizning qalqinimiz! **12**
Ularning aoŋzining buzukluki tüpəylidin,Ləwlirining
səzliri tüpəylidin, Ulardin qiqiwatqan qaroŋaxlar
ḫəm aldamqiliklar tüpəylidin, Ular əz təkəbburluki
iqidə tuzakqa qüxəy! **13** Oŋəziping bilən bu ixlaroŋa
hatimə bərgəysən, Hatimə bərgəysən! Xuning bilən
ular yok bolidu; Xuning bilən yər yüznining qət-
qətlirigiqə Hudaning ḫəqiqətən Yakupqa ḫəkümdarlik
qilidioŋanliki ayan boloŋay! (Selaḫ) **14** Dərwəqə, ular
ḫaziroŋiqə keqisi qaytip kelip, oŋaljir ittək oŋaz-oŋuz qilip,
Xəḫərni aylinip laoŋaylap yüridu. **15** Itlardək ular ozuk
izdəp ḫər yərdə qatraydu; Qarni toymioŋuqə ḫuwlap
yürməktə; **16** Lekin mən bolsam qudritingni küyləymən,
Bərḫək, səḫərlərdə əzgərməs muḫəbbitingni nahxa
qilip yangritimən; Qünki Sən mən üqün yuqiri koroŋan,
Eoŋir künlirimdə panaḫgaḫ bolup kəlgənsən. **17** I
mening küqüm Boloŋuqi, Sanga küylərni eytimən; Qünki
Huda mening yuqiri koroŋinimdur, Manga əzgərməs
muḫəbbət kərsətküqi Hudayimdur.

60 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Guwaḫlik
nilupəri» degən aḫangda oqulsun dəp, Dawut
yazoŋan «Mihtam» küyi: — (Dawut Aram-Naḫaraim wə

Aram-Zobaḥdiki Suriyəliklər bilən jəng qiloŋanda, [uning sərdari boloŋan] Yoab jənggə qayta berip, «Xor wadisi»da Edomdikilərdin on ikki ming əskərni qiliqlioŋan qaoŋda yeziloŋan) I Huda, Sən bizni qətkə qaqting; Bizni parə-parə qiliwətting, Sən bizdin rənjiding; əmdi bizni yeningoŋa qayturoŋin! **2** Sən zeminni təwritip yeriwətkəniding; əmdi uning bəsüklirini saqaytqaysən; Qünki u dəldəngxip kətti! **3** Sən Өz həlqinggə külpət-harliqlarni kərgüzdüng; Sən bizgə alaqzadilikning xarabini iqküzdüng. **4** Sən Өzüngdin əyminidioŋanlaroŋa tuoŋ tikləp bərgənsən; U həqiqətni ayan qilixqa kətürülidu. (Selaḥ) **5** Өz səygənliring nijatliq tepixi üqün, Ong qolung bilən qutquzoŋaysən, [Duayimni] ijabət qiloŋaysən. **6** Huda Өz pak-muqəddəslikidə xundaq degən: — «Mən təntənə qilimən, Mən Xəkəm diyarini bəlüp berimən, Sukkot wadisini [təksim qilixqa] əlqəymən. **7** Gilead Manga mənsuptur, Manassəḥmu Manga mənsuptur; Əfraim bolsa beximdiki dubuloŋamdur, Yəḥuda Mening əmr-pərman qiqaroŋuqimdur; **8** Moab Mening yuyunux jawurumdur; Edomoŋa qoruqumni taxlaymən; Filistiyə, Mening səwəbimdin təntənə qilinglar!» **9** Kim Meni bu mustəḥkəm xəḥərgə baxlap kirəlisun? Kim Meni Edomoŋa elip baralisun? **10** I Huda, Sən bizni rasttinla qətkə qaqtingmu? Qoxunlirimiz bilən billə jənggə qikmamsən? **11** Bizni zulumlardin qutuluxqa yardəmləxkəysən, Qünki insanning yardimi bikardur! **12** Huda arqiliq biz qoqum baturluq kərsitimiz; Bizgə zulum qiloŋuqilarni qəyligüqi dəl U Өzidur!

61 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarliq sazlar bilən oqulsun dəp Dawut yazoŋan küy: — I Huda, pəryadimni angliloŋaysən; Duayimoŋa qulaq saloŋaysən! **2** Yərning qət-qətliridə turup, Yürikim zəiplixip kətkəndə, Mən Sanga murajiət qilimən: — Sən meni əzümdin yuqiri Qoram Taxqa yetəkləysən! **3** Qünki Sən manga panahgah, Düxminim aldida mustəḥkəm munar bolup kəlgənsən. **4** Mən qediringni mənggülük turaloŋum qilimən; Qanatliring sayisidə panaḥ tapimən. (Selaḥ) **5** Qünki Sən, i Huda, qəsəmlirimni angliding; Өzüngdin əyminidioŋanlaroŋa təwə mirasni mangimu bərdingsən. **6** Padixaḥning künlirigə kün qoxup uzartisən; Uning yilliri dəwrdin-dəwrgiqə bolidu. **7** U Hudaning aldida mənggü həküm süridu; Uni aman saqlaxqa muḥəbbət wə həqiqətni bekitip təminligəysən; **8** Xuning bilən aldingda iqkən qəsəmlirimgə hər küni əmə qilimən; Mən namingni mənggü küyləymən!

62 Nəoŋmiqilərning bexi Yədutunoŋa tapxuruloŋan, Dawut yazoŋan küy: — Jenim Hudaoŋila qarap süküttə kütidu; Mening nijatliqim uningdindur. **2** Pəqət Ula mening qoram texim wə mening nijatliqim, Mening yuqiri qoroŋinimdur; Mən unqilik təwrinip kətməymən. **3** Silər qaqanoŋiqə xu ajiz bir insanoŋa ḥujum qilisilər? Ḥəmminglar qingoŋiyip qaloŋan tamni, Iroŋanglap qaloŋan qaxani oŋulatqandək, uni oŋulatmaqqisilər? **4** Uni xəḥrət-ḥəywitidin qüxürüwetixtin baxqa, ularning ḥeq məslihəti yoqtur; Yaloŋanqiliqlardin hursən ular; Aoŋzida bəht tiligini bilən, Ular iqidə lənət oquydu. (Selaḥ) **5** I jenim, Hudaoŋila qarap süküttə kütkin; Qünki mening ümidim Uningdindur. **6** Pəqət U mening qoram texim ḥəm mening nijatliqim, Mening yuqiri qoroŋinimdur; Mən təwrinip kətməymən. **7** Nijatliqim ḥəm xan-xəḥritim Hudaoŋa baoŋliqtur; Mening küqüm boloŋan qoram tax, mening panahgahim Hudadidur. **8** I halayiq, Uningoŋa ḥərdaim tayininglar! Uning aldida iq-baoŋringlarni təküngla; Huda bizning panahgahimizdur! (Selaḥ) **9** Addiy bəndilər pəqət bir tiniq, Esilzadilərmu bir aldam səz halas; Tarazioŋa selinsa ularning qilqə salmiqi yoq, Bir tiniqtinmu yeniktur. **10** Zomigərlikkə tayanmanglar; Bulangqiliqtin ham hiyal qilmanglar, Bayliqlar awusimu, buloroŋa kənglüngla qoymanglar; **11** Huda bir qetim eytqanki, Mundaq deginini ikki qetim anglidimki: — «Küq-qudrət Hudaoŋa mənsuptur». **12** Ḥəm i Rəb, Sanga əzgərməs muḥəbbətmu mənsuptur; Qünki Sən ḥərbir kixigə əz əmiligə yarixa qayturisən.

63 Dawut yazoŋan küy (u Yəḥudadiki qəl-bayawanda boloŋan qaoŋda yeziloŋan): — I Huda, Sən mening ilahimdursən, Təxnalik bilən Seni izdidim! Mən quroŋaq, qangqaq, susiz zeminda turup, Jenim Sanga intizar, ətlirim təlmürüp intilarki — **2** Muqəddəs jayingda Sanga kəz tikip qarioŋinimdək, Mən yənə zor qudriting wə uluoŋluqungni kərsəm! **3** Өzgərməs muḥəbbiting ḥayattinmu əzizdur; Ləwlirim Seni mədhiyiləydu; **4** Xu səwəbtin tirik bolsamla, Sanga təxəkkür-mədhiyə oquymən, Sening namingda qollirimni kətürimən. **5** Jenim nazunemətlərdin ḥəm maylik gəxlərdin qanaətləngəndək qanaətləndi; Aoŋzim eqilip hux ləwlirim Sanga mədhiyilərni yangritidu; **6** Ornumda yetip Seni əsliginimdə, Tün keqilərdə Seni seoŋinip oylinimən. **7** Qünki Sən manga yardəmdə bolup kəlgənsən; Sening qaniting sayisidə xad-huramlikta nahxilarni yangritimən. **8** Mening jenim Sanga qing qaplixip mangidu, Sening ong qolung meni yəliməktə. **9** Birak jenimni yoqitixqa izdəwatqanlar yər təktilirigə qüxüp ketidu. **10** Ularning qeni qiliq tioŋida təkülidu, Ular qilbərilərgə yəm bolidu. **11** Lekin padixaḥ Hudadin xadlinidu; Uning nami bilən qəsəm qiloŋanlarning ḥəmmisi rohlinip xadlinidu; Qünki yaloŋan səzligüqilərning zuwani tuwaqlinidu.

64 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oqulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — I Huda, aḥlirimni kətürgəndə, meni angliloŋaysən! Ḥayatimni düxmənning wəḥxilikidin quoŋdioŋaysən! **2** Qara niyətlərning yoxurun suyiqəstliridin, Yamanlik əyligüqi qaoŋa-quzoŋunlardin aman qiloŋaysən. **3** Ular tillirini qiliqtək ətkür bilidi; Mukəmməl adəmni yoxurun jaydin etix üqün, Ular oqini bətligəndək zəḥərlik səzini təyyarlidi. Ular qilqə əymənməy tuyuqsiz oq qiqiridu. **5** Ular bətniyəttə bir-birini rioŋbətləndürüp, Yoxurun tuzaq quruxni məslihətlixip, «Bizni kim kərələytti?» — deyixməktə. **6** Ular qəbiḥlikkə intilip: — «Biz izdinip, ətraplik bir tədbir tepip qiqtuq!» — dəydu; Insanning iq-baoŋri wə qəlbi dərwəqə qongqur wə [bilip bolmas] bir nərsidur! **7** Lekin Huda uloroŋa oq atidu; Ular tuyuqsiz zəḥimlinidu. **8** Ular əz tili bilən putlixidu; Ularni kərgənlərning ḥəmmisi əzini neri tartidu. **9** Ḥəmmə adəmni qorqunq basidu; Ular Hudaning ixlirini bayan qilidu, Bərḥək, ular uning qiloŋanlirini oylinip sawaq alidu. **10** Ḥəqqaniylar

Pərwərdigarda huxal bolup, Uningoŋa tayinidu; Kəngli durus adəmlər roḫlinip xadlinidu.

65 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy-nahxa: — Zionda, mədḫiyə süküt iqidə Seni kütidu, i Huda; Sanga ḳiloŋan wədə əməlgə axurulidu. **2** I, dua Angliouqi, Sening aldingoŋa barliḳ ət igiliri kelidu. **3** Gunaḫliḳ ixlar, asiyliḳlirimiz, [Kəlkün baskəndək] məndin oŋalip kelidu; Lekin Sən ularni yepip kəqürüm ḳilisən; **4** Sən tallap Əzünggə yeḳinlaxturoŋan kixi nemidegən bəhtlik! U ḫoyliliringgə makanlixidu; Bizlər Sening makaningning, yəni muḳəddəs ibadəthanangning bərikitidin ḳanaət tapimiz; **5** Sən ḫəkḳaniyliḳni namayan ḳilidioŋan karamət wə dəḫxət ixlar bilən bizgə jawab, I nijatliḳimiz boloŋan Huda, Pütkül yər-dengizlarning qət-qətliridikilərgiqə tayanqi Boloŋuqi! **6** Beling ḳudrət bilən baoŋlanoŋan bolup, Küqüng bilən taoŋlarni bərpa ḳiloŋansən; **7** Dengizlarning ərkəxligən xawḳunlirini, Dolḳunlarning xawḳunlirini, Ḫəmdə əllərning quḳanlirini tinjitḳuqisən! **8** Jaḫanning qət-qətliridə turuwatḳanlar karamətliringdin ḳorḳidu; Sən künqiḳixtikilərni, künpetixtikilərni xadlandurisən; **9** Yər yüzining [oŋemini yəp] yoḳlap kelip, uni suoŋirisən, Uni tolimu munbətləxtürisən. Hudaning dərya-eriḳliri suoŋa toloŋandur; Xundaḳ ḳilip sularni təyyarlap, Kixilərni axliḳ bilən təminləysən. **10** Teriloŋu etizlarning qənəklirini suoŋa ḳandurisən, Ḳirlirini taraxlaysən, Tupraḳni mol yeoŋinlar bilən yumxitisən; Uningda üngənlərni bərikətləysən. **11** Sən nemətliringni yilning ḫosulioŋa taj ḳilip ḳoxup berisən; Ḳədəmliringdin bayaxatliḳ ḫəryanoŋa tamidu; **12** Daladiki yaylaḳlaroŋimu tamidu; Taoŋ-dawanlar xat-horamliḳni əzlirigə bəlwaoŋ ḳilidu; **13** Kəkləmlər ḳoy padiliri bilən kiyingən, Jiloŋilar maysilaroŋa ḳaplinidu; Ular huxalliḳ bilən təntənə ḳilidu, Bərḫəḳ, ular nahxilarni yangritixidu!

66 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarliḳ sazlar bilən oḳulsun dəp, küy-nahxa: — Pütkül jaḫan, huxalliḳ bilən Hudaoŋa təntənə ḳilinglar! **2** Uning namining uluoŋluḳini nahxa ḳilip jakarlanglar, Uning mədḫiyilirini xərəplik ḳilinglar! **3** Hudaoŋa: «Sening ḳiloŋanliring nəḳədər ḳorḳunqluḳtur! Ḳudriting zor boloŋaq, Düxmənliring aldingda zəiplixip təslim bolidu; **4** Barliḳ yər yüzidikilər Sanga səjdə ḳilip, Seni küyləp, nahxa eytixidu; Ular namingni küyləp nahxa ḳilip eytidu» — dənglar! (Selaḫ) **5** Kelinglar, Hudaning ḳiloŋanlirini kərünglar; Insan baliliri aldida ḳiloŋan karamətliri ḳorḳunqluḳtur. **6** U dengizni ḳuruḳluḳḳa aylandurdi; [Əjdadlirimiz] dəryadinmu piyadə ətti; Biz u yərdə uningdin hursən bolduḳ. **7** U ḳudriti bilən mənggü ḫəküm süridu; Uning kəzliri əllərni kəzitip turidu; Asiyliḳ ḳiloŋuqilar məoŋrurlanmisun! (Selaḫ) **8** I ḳowmlar, Hudayimizoŋa təxəkkür-mədḫiyə eytinglar; Uningoŋa boloŋan mədḫiyə-ḫəmdusanalarni yangritinglar! **9** U jenimizni ḫayatliḳ iqigə tikkən, Putlirimizni teyilduruxlaroŋa yol ḳoymaydu. **10** Qünki Sən, i Huda, bizni siniding; Kümüxni otta tawlioŋandək bizni tawliding. **11** Sən bizni toroŋa qüxürdung; Belimizgə eoŋir yükni yükliding. **12** Həḳlərni beximizoŋa mindürdüng; Biz ot wə kəlkünni besip əttuḳ; Sən ahir bizni kəngriqilikkə qiḳarding. **13** Mən kəydürmə ḳurbanliḳlarni elip əyünggə kirəy; Sanga ḳiloŋan ḳəsəmlirimgə əməl ḳilimən; **14** Bərḫəḳ, beximoŋa kün qüxkəndə ləwlirim qiḳaroŋan, Eoŋizim eytḳan wədilirimni əməlgə axurimən. **15** Mən Sanga bordaḳ mallarni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilip sunimən, Ḳoqḳarlarning yeoŋini hux puritip kəydürimən; Əküz wə əqkilərni əkilip sunimən. (Selaḫ) **16** Hudadin əymingüqi ḫəmminglar, kelinglar, ḳulaḳ selinglar! Uning mən üqün ḳiloŋan karamətlirini bayan ḳilimən; **17** Aoŋzim eqip uningoŋa pəryad kətürdüm, Uning uluoŋluḳini jakarlioŋan mədḫiyilər tilimda boldi. **18** Kənglümdə gunaḫni kəzləp yürgən bolsam, Rəb [duayimni] anglimioŋan bolatti. **19** Biraḳ Huda anglidi; U duayimoŋa ḳulaḳ saldi. **20** Hudaoŋa təxəkkür-mədḫiyə yaoŋdurulsun! U mening duayimni yandurmidi, Ḫəm məndin əzgərməs muḫəbbitini elip kətmidi!

67 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarliḳ sazlar bilən qelinsun, dəp yeziloŋan küy-nahxa: — Huda bizgə meḫir-xəpḳət kərsitip, bizni bərikətləp, Əz jamalining nurini üstimizgə qaqḳay! (Selaḫ) **2** Xundaḳ ḳiloŋanda yolung pütkül jaḫanda, Ḳutuldurux-nijatliḳing barliḳ əllər arisida ayan bolidu. **3** Barliḳ ḳowmlar Seni mədḫiyiligəy, i Huda; Barliḳ ḳowmlar Seni mədḫiyiligəy! **4** Jimi ḳowmlar huxalliḳ bilən təntənə ḳilip küyligəy, Qünki Sən həlḳ-millətlərgə adilliḳ bilən ḫəküm qiḳirisən, Yər yüzidiki taipilərni, Sən yetəkləysən; (Selaḫ) **5** Barliḳ ḳowmlar Seni mədḫiyiligəy, i Huda; Barliḳ ḳowmlar Seni mədḫiyiligəy! **6** Wə yər-zemin kəklirini ündüridu; Huda, bizning Hudayimiz, bizni bərikətləydu; **7** Huda bizni bərikətləydu; Xuning bilən yər yüzndikilər qət-yaḳilaroŋiqə uningdin əyminixidu!

68 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy-nahxa: — Huda ornidin turdi, düxmənlirini tiripirən ḳiliwetidu! Uningoŋa əqmənlər Uning aldidin bədər ḳaqidu! **2** Is-tütək uquruloŋandək, ularni uqurup yoḳitisən, Mom otta eritilgəndək, Rəzillər Hudaning aldida ḫalak bolidu. **3** Biraḳ ḫəkḳaniylar huxallinidu, Ular Huda aldida roḫlinip, Təntənə ḳilip xadlinidu. **4** Hudaoŋa küylər eytinglar, Uning namini nahxa ḳilip yangritinglar; Qəl-bayawanlaroŋa Mingüqigə bir yolni kətürüp yasanglar; Uning nami «Yaḫ»dur; Uning aldida xadlininglar. **5** Yetimlaroŋa ata boloŋuqi, Tul hotunlarning dəwasini sorioŋuqi, Əz muḳəddəs makanida turoŋan Hudadur. **6** Huda oŋeriblarni əy-oqaḳliḳ ḳilidu; U məḫbuslarni awatliḳḳa qiḳiridu; Lekin asiylarni ḳaoŋjiraḳ yərdə ḳalduridu. **7** I Huda, Əz həlḳingning aldida mangoŋiningda, Qəl-bayawandin ətüp səpər ḳiloŋiningda, (Selaḫ) **8** Hudaning ḫuzuri aldida, Yəni Israilning Hudasining ḫuzuri aldida, Yər-jaḫan təwrinip, Asmanlarmu yeoŋin yaoŋdurdi; Awu Sinay teoŋimu təwrinip kətti. **9** Sən, i Huda, Əz mirasing [boloŋan zemin-həlḳ] üstigə hasiyətlik bir yamoŋur yaoŋdurdung; Ular ḫalsizlanoŋanda ularni küqləndürdüng. **10** Sening baḳḳan padang u yərgə makanlaxti; Meḫribanliḳing bilən məminlər üqün təyyarliḳ ḳilding, i Huda! **11** Rəb əmr ḳildi; Uni jakarlioŋuqi ḳiz-ayallar nemidegən zor bir ḳoxundur! **12** «Padixaḫlar ḫəm ḳoxunliri bədər ḳeqixti, bədər ḳeqixti!» — [deyixti]; Əydə olturoŋan ḳiz-ayallar

bolsa oljilarni bəlixiwalidu; **13** Silər qoy bakqanda
padilar arisida yatqan bolsanglarmu, Zemininglar əmdi
qanatlirioŋa kümüx səpkən, Pəyliri parqirak altun
bilən bezəlgən pahtəktək bolidu; **14** Ḥəmmigə Qadir
Huda padixaḥlarni zeminda tiripirən qiliwətkəndə,
Yər Zalmon teoŋidiki qardək akirip kətti. **15** Baxan
teoŋi qudrətlik bir taoŋ, Baxan teoŋi egiz qokqiliri
kəp bir taoŋdur; **16** Əy egiz qokqilik taoŋlar, Nemə
üqün Huda Өz makani qilixni halioŋan taoŋqa ḥəsət
bilən qaraysilər? Dərwəkə, Pərwərdigar xu taoŋda
mənggü turidu! **17** Hudaning jəng ḥarwiliri tümən-
tümən, Milyon-milyondur; Rəb ular arisida turidu;
Sinay teoŋidiki mukəddəs jayda turidu. **18** Sən yukirioŋa
kətürüldung, Insanlarni tutkun kiloŋuqilarni Өzüng əsir
qilip elip kətting; Yaḥ Huda ularning arisida turuxi
üqün, Ḥətta asiylik kiloŋanlar [arisida turuxi] üqünmu,
Sən insan arisida turup iltipatlarni qobul qilding. **19**
Rəb mədḥiyilənsun; Qünki U ḥər küni yüklirimizni
kətürməktə; Yəni nijatlikimiz boloŋan Təngri! (Selaḥ) **20**
Bizning Təngrimiz birdinbir nijatkar Təngridur; Rəbgə,
yəni Pərwərdigaroŋila, əlümgə baoŋlik ixlar təwədur.
21 Bərḥək, Huda Өz düxmənlirining bexini yaridu,
Өz gunaḥlirida dawamlik ketiweridioŋanlarning qaqlik
kallisini U qakidu. **22** Rəb mundak dedi: «[Өz həlkimni]
Baxan diyaridinmu, Dengizlarning qongkur jayliridinmu
kayturup kelimən; **23** Xundak qilip [sən həlkim]ning
puti kanoŋa, Yəni düxmənliringning kenioŋa milinidu,
Itliringning tili buningdinmu nesiwisini [yalaydu]».
24 Ular Sening mangoŋanliringni kərdi, i Huda; Yəni
mening Ilaḥim, mening Padixaḥimning mukəddəs jayioŋa
kirip mangoŋanlirini kərdi; **25** Aldingda munajatqilar,
kəyningdə qaloŋuqilar mangdi, Otturisida dapqi qizlar
bar idi: **26** «Jamaətlərdə Huda Rəbgə təxəkkür-mədḥiyə
eytinglar, — I Israil bulakliridin qikqanlar!» — deyixti.
27 U yərdə ularning baxlamqisi boloŋan kiqik Binyamin
qəbilisi mangidu; Yəḥuda əmirliri, zor bir top adəmlər,
Zəbulunning əmirliri, Naftalining əmirlirimu bar. **28**
Sening Hudaying küqüngni buyrup bekitkən; Өzüng
biz üqün kiloŋiningni mustəḥkəmligəysən, i Huda!
29 Yerusalemdiki mukəddəs ibadəthanang wəjidin,
Padixaḥlar Sanga atap ḥədiyələrni elip kelidu; **30** Aḥ,
ḥeliki komuxluktiki [yirtkuq] janiwarni, Küqlüklərning
topini, Taipilərdiki torpaklarnimu əyibligəysən; Andin
ularning ḥərbiri kümüx tənggilərni əkilip Sanga tiz
püküxidu; Uruxhumar həlklərni tiripirən qiliwətkəysən!
31 Mətiwər əlqilər Misirdin kelidu, Efiopiyə bolsa
Hudaoŋa qarap kollirini tezdin kətüridu. **32** I yər yüzidiki
əl-yurtlar, Hudani nahxa bilən mədḥiyiləŋlar; Rəbni
mədḥiyilər küylərni eytinglar! (Selaḥ) **33** Asmanlarning
üstigə, Qədimdin bar boloŋan asmanlarning üstigə
Mingüqi tooŋruluk küy eytinglar! Mana, U awazini
anglitidu, Uning awazi küqlüktur! **34** Hudani küqlük dəp
bilip jakarlanglar, Uning ḥəywisi Israil üstidə, Uning
küqi bulutlarda turidu; **35** I Huda, mukəddəs jayliringdin
sürlük kərünisən! Israilning birdinbir Təngrisi! Həlkkə
küq-kudrət bərgüqi bolsa, Udur! Hudaoŋa təxəkkür-
mədḥiyə okulsun!

69 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Nilupərlər»
degən aḥangda okulsun dəp, Dawut yazoŋan
küy: — Meni kutkuzoŋaysən, i Huda! Sular jenimdin
ətti; **2** Turoŋudək jay yok qongkur patkaklikka qəküp
kəttim; Suning qongkur yerigə qüxüp kəttim, Kəlkün
meni oŋərk kildi. **3** Pəryadlirimdin ḥalimdin kəttim;
Gallirim kurup kətti; Hudayimoŋa təlmürüp, kəzümdin
ketəy dəp kaldim; **4** Səwəbsiz manga eq boloŋanlar
qaqlirimdinmu kəptur; Meni yokatmakqi boloŋanlar,
Kara qaplap mən bilən düxmənlixidioŋanlar küqlüktur;
Xu qaoŋda əzüm bulimioŋan nərsini kayturimən. **5** I Huda,
mening nadanlikim əzünggə ayan; Mening kəbiḥliklirim
Səndin yoxurun əməstur. **6** Mening səwəbimdin, i Rəb,
samawiy koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar,
Өzünggə umid baoŋlap kütkənlər yərgə karap kalmioŋay;
I Israilning Hudasi, Өzüngni izdigüqilər mening
səwəbimdin xərməndə bolmioŋay; **7** Qünki Seni dəp mən
rəswaqilikka uqridim; Xərməndilik yüzümgə qaplandi. **8**
Mən əz kerindaxlirimoŋa yat, Anamning balilirioŋa yaka
yurtluk boldum. **9** Qünki meni [mukəddəs] əyünggə
boloŋan otluk muḥəbbət quloŋuwaloŋanidi; Sanga ḥakarət
kiloŋanlarning ḥakarətlirimu mening üstümgə qüxti; **10**
Mən yioŋlidim, jenim roza tutti, Bumu manga əyib dəp
karaldi. **11** Mən bəzni kiyimim kilip kiysəm, Xuning
bilən ularning səz-qəqikigə kaldim. **12** Xəḥər kowukida
olturoŋanlarning tənə gepigə kaldim, Məyhorlarning
nahxisining temisi boldum. **13** Birak mən xəpkitingni
kərsətkən waktingda duayimni sanga nixanlidim,
i Pərwərdigar; I Huda, əzgərməs muḥəbbitingning
zorlukidin, Nijatlik ixənqidə manga jawab bərgəysən;
14 Meni patkakliktin kutkuzuwaloŋaysən, Meni
qəktürmigəysən; Manga əqmən boloŋanlardin, Suning
qongkur yeridin kutulduroŋaysən; **15** Kəlkün sulirioŋa
meni oŋərk kildurmioŋaysən; Dengiz təglirigimu meni
yutkuzmioŋaysən; [Tegi] yok ḥangning meni ḥap etip
aoŋzini yumuwelixioŋa yol koymioŋaysən! **16** Duayimni
ijabət kiloŋaysən, i Pərwərdigar, Qünki əzgərməs
muḥəbbiting yahxidur; Mol rəḥimdillikiŋ bilən manga
yüzləngəysən; **17** Jamilingni kulungdin yoxurmioŋaysən;
Qünki beximoŋa kün qüxti; Tezdin manga jawab
bərgəysən. **18** Jenimoŋa yekinlaxkaysən, Uningoŋa
ḥəmjəmət-kutkuzoŋuqi boloŋaysən; Düxmənlirim aldida
meni ḥərlükkə qikaroŋaysən; **19** Өzüng mening
rəswalikta ḥəm ḥərmətsizliktə kaloŋinimni, Kandak
ḥakarətlənginimni bilisən; Rəkiblirimning ḥəmmisi
Өzünggə ayandur. **20** Ḥakarət kəlbimni parə kildi;
Mən kayoŋuoŋa qəmüp kəttim; Azoŋinə ḥesdaxlikka
təlmürgən bolsammu, yok boldi; Təsəlli bərgüqilərnimu
izdidim, lekin birsinimu uqritalmidim. **21** Bərḥək, ular
ozukumoŋa ət süyi, Ussuzlukumoŋa sirkini bərdi. **22**
Ularning dastihini əzlirigə kiltak, Ularning ḥalawiti
kapkan boloŋay. **23** Kəzliri torlixip kərməydioŋan bolup
kətkəy; Bəl-putlirini titrəkkə saloŋaysən; **24** Kəḥringni
ularning üstigə qüxürgəysən, Oŋəzipingning otliri ularoŋa
tutaxkay; **25** Ularning makani harabə boloŋay, Qedirliri
qəldərəp kaloŋay; **26** Qünki ular Sən uroŋanoŋa tehimu
ziyankəxlik kilmakta; Sən zəhimləndürgənlərning
azabioŋa gəp bilən azab koxmakta. **27** Ularning gunaḥioŋa
gunaḥ koxkaysən, Ḥəkkaniylikingning nesiwisigə ularni
erixtürmigəysən. **28** Ular ḥayatlik dəptiridin əqürülgəy;
Ḥəkkaniylarning katarioŋa pütülmigəy. **29** Birak mən
bolsam bir ezilgən dərdmən; Nijatlikiŋ, i Huda, meni
yukirioŋa kətürüp kutkuzoŋay; **30** Mən munajat okup

Hudaning namini mədḥiyiləymən; Təxəkkürlər bilən
uni uluoɣaymən; **31** Bu bolsa Pərwərdigarni hursən
ḳilix üqün, Өküz təḳdim ḳiloɣandin əwzəldur; Münggüz-
tuyaḳliri saḳ torpaḳ bərgəndinmu artuḳtur. **32** Yawax
məminlər buni kərüp huxal bolidu; Hudani izdigənlər
— Ḳəlbinglar yengilinidu. **33** Qünki Pərwərdigar
yoḳsullarning iltijasini anglaydu, Өzigə təwə əsir
ḳilinoɣanlarni u kəmsitməydu; **34** Asman-zemin Uni
mədḥiyilisun! Dengiz-okyanlar ḥəm ularda yürgüqi
barliḳ janiwarlar Uni mədḥiyiligəy! **35** Qünki Huda
Zionni ḳutḳuzidu; Yəḥudaning xəḥərlirini ḳayta bina
ḳilidu; Ular axu yərdə olturaḳlixip, igilik tikləydu. **36**
Uning ḳullirining nəsilliri uningoɣa miras bolidu, Uning
namini səygənlər u yərlərdə makanlixidu.

70 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «əslitix
üqün» oḳulsun dəp, Dawut yazoɣan küy:
— Pərwərdigar, meni ḳutḳuzuxḳa aldirioɣaysən!
Pərwərdigar, tez kelip manga yardəm ḳiloɣaysən! **2**
Mening jenimni izdəwatḳanlar yərgə ḳaritilip rəswa
ḳilinsun; Mening ziyinimdin hursən boloɣanlar kəynigə
yandurulup xərməndə boloɣay. **3** Meni: — «Waḥ! Waḥ!»
dəp məshirə ḳiloɣanlar əz xərməndilikidin kəynigə
yanoɣay! **4** Birak Seni izdigüqilərning ḥəmmisi Səndə
xadlinip huxal boloɣay! Nijatliḳingni səygənlər ḥəmixə:
«Huda uluoɣlansun» deyixkəy. **5** Birak mən ezilgənmən,
ḥəm yoḳsulmən; Yenimoɣa tezdin kəl, i Huda! Sən mening
yardəmqim, mening azad ḳiloɣuqim; I Pərwərdigar,
keqikməy kəlgəysən!

71 Səndin, Pərwərdigardin panaḥ tapimən;
Meni ḥərgiz yərgə ḳaratmioɣaysən. **2** Өz
ḥəḳḳaniyliḳingda meni ḳutulduroɣaysən; Manga ḳulak
saloɣaysən, Meni ḳutḳuzoɣaysən! **3** Manga əzüm
daim panaḥlinidioɣan turaloɣu ḳoram tax boloɣaysən;
Sən meni ḳutḳuzuxḳa buyruḳ qüxürgəysən; Qünki
Sən egiz texim, ḳoroɣinimdursən. **4** Hudayim, meni
rəzillərning ḳolidin, Ḥəḳḳaniyətsiz, rəḥimsiz adəmdin
azad ḳiloɣaysən; **5** Qünki Sən mening ümidimdursən,
i Rəb Pərwərdigar, Yaxliḳimdin tartipla mening
tayanqimdursən; **6** Baliyatḳudiki waḳittin baxlap mən
Sanga tayinip kəldim, Өzüng meni anamning ḳarnidin
qiḳaroɣuqisən; Məḥiyəmning temisi bolsa ḥərdaim
Sən tooɣruluḳtur. **7** Mən nuroɣunlaroɣa oəyriy yaki
karamət sanaldim; Qünki Sən mening mustəḥkəm
panaḥgaḥimdursən. **8** Aoɣzim kün boyi mədḥiyiliring
ḥəm xan-xəripinggə tolidu; **9** Əmdi ḳeriɣinimda meni
taxlimioɣaysən; Maoɣdurum kətkinidə, məndin waz
kəqmigəysən. **10** Qünki düxmənlirim manga ḳarxi
səzlixidu; Jenimni elixḳa kəzləwatḳanlar ḳəstlixip:
— **11** «Huda uningdin waz kəqti; Uni ḳooɣlap
tutuwelinglar, Qünki ḳutuldurudioɣanlar yoḳtur» —
deyixidu. **12** I Huda, məndin yiraḳlaxmioɣaysən; I
Hudayim, manga yardəmgə tez kəlgəysən! **13** Jenimoɣa
küxəndə boloɣanlar xərməndə bolup yoḳitilisun;
Ziyinimoɣa intilgənlər rəswaliḳ ḥəm xərməndiqilik bilən
ḳaplansun; **14** Birak mən bolsam, izqil ümidtə bolimən,
Seni tehimu mədḥiyiləymən. **15** Ḥəḳḳaniyliḳing,
nijatliḳing aoɣzimda kün boyi bayan ḳilinidu; Bular
san-sanaḳsizdur, bilginimdin kəp artuḳtur. **16** Mən
Rəb Pərwərdigarning büyük ixlirini jakarlioɣan ḥalda
kelimən; Sening ḥəḳḳaniyliḳingni yad etip jakarlaymən
— Pəḳət Seningkinila! **17** I Huda, Sən yaxliḳimdin
tartip manga əgitip kəlgənsən; Bügüngə ḳədər Sening
ḳiloɣan karamət ixliringni jakarlap keliwatimən. **18**
Əmdi ḥazir mən ḳerip, aḳ qaqliḳ boloɣinimda, i Huda,
Mən bu dəwrgə [küqlük] bilikingni [jakarlioɣuqə],
Kelər əwladning ḥəmmisigə ḳudritingni ayan ḳiloɣuqə,
[Meni taxliwətmigəysən]! **19** I uluoɣ karamət ixlarni
ḳiloɣan Huda, Ḥəḳḳaniyliḳing pələkkə taḳaxti; Sanga
kimmu ohxax bolalisun! **20** Sən manga kəp ḥəm
eoɣir külpətlərni kərsətkənikənsən, Meni ḳaytidin
yengilaysən, yər təgliridin ḳayturup elip qiḳisən; **21**
Sən mening izzət-ḥərmitimni tehimu yuḳiri ḳilip,
Ḥər tərəptin manga təsəlli berisən. **22** Mən Seni
rawab qelip mədḥiyiləymən, Sening ḥəḳiḳitingni
mədḥiyiləymən, i Hudayim; Qiltar qelip Seni küyləymən,
i Sən, Israilning Muḳəddisi! **23** Sanga küylər eytḳinimda,
ləwlirim təntənə ḳilidu, Өzüng ḥərlükkə qiḳaroɣan
jenimmu xundaḳ roḥlinip eytidu; **24** Tilim kün boyi
ḥəḳḳaniyliḳing tooɣrisida səzləydu; Qünki manga
yamanliḳ ḳilmaḳqi boloɣanlar yərgə ḳaritilip rəswa
ḳilinidu.

72 Sulayman üqün: — I Huda, padixaḥḳa
ḥəkümliringni tapxuroɣaysən; Padixaḥning
ooɣlioɣa Өz ḥəḳḳaniyliḳingni bərgəysən. **2** Xundaḳ
boloɣanda u Өz ḥəlḳing üqün ḥəḳḳaniyliḳ bilən, Sanga
təwə ezilgən məminlər üqün adilliḳ bilən ḥəküm
qiḳiridu; **3** Taoɣlar ḥəlḳḳə tinq-amanliḳ elip kelidu,
Edirliḳlarmu ḥəḳḳaniyliḳ bilən xundaḳ ḳilidu. **4** Padixaḥ
ḥəlḳ arisidiki ezilgənlərgə adil ḥəkümlərni qiḳiridu; U
namratlarning balilirini ḳutḳuzidu, Zalimlarni bitqit
ḳilidu. **5** Xundaḳ boloɣanda kün wə ay yoḳ bolup
kətmisila, Əwladtin-əwladḳa ḥəlḳ Səndin əyminidu. **6** U
bolsa goya yengidin oroɣan otlaḳḳa yaoɣḳan yamoɣurdək,
Yər suoɣiridioɣan ḥəl-yeoɣinlardək qüxidu. **7** Uning
künliridə ḥəḳḳaniylar ronaḳ tapidu; Ay yoḳ boloɣuqə
tinq-amanliḳ texip turidu. **8** U dengizdin-dengizlaroɣiqə,
[əfrat] dəryasidin yər yüzining qətlirigiqə ḥəküm süridu.
9 Qəl-bayawanda yaxawatḳanlar uning aldida bax ḳoyidu;
Uning düxmənliri topilarni yalaydu. **10** Tarxixning
wə arallarning padixaḥliri uningoɣa ḥədiyələr təḳdim
ḳilidu, Xeba wə Sebaning padixaḥlirimu sowoɣatlar
sunidu. **11** Dərwəḳə, barliḳ padixaḥlar uning aldida səjdə
ḳilidu; Pütkül əllər uning hizmitidə bolidu; **12** Qünki
u pəryad kətürgən yoḳsullarni, Panaḥsiz ezilgənlərni
ḳutulduridu; **13** U yoḳsul-ajizlaroɣa iqini aoɣritidu,
Yoḳsullarning jenini ḳutḳuzidu; **14** Ularning jenini
zulum-zomigərliktin ḥərlükkə qiḳiridu, Ularning ḳeni
uning nəziridə ḳimmətliktur. **15** [Padixaḥ] yaxisun!
Xebaning altunliridin uningoɣa sunulidu; Uning üqün
dua tohtawsiz ḳilinidu; Uningoɣa kün boyi bəht tilinidu;
16 Yər yüzidiki ḥosul mol bolidu, Ḥətta taoɣ qoḳḳiliridimu
xundaḳ bolidu. [Mioɣ-mioɣ] qüxən mewilər Liwandiki
ormanlardək təwrinidu; Xəḥərdikilər bolsa daladiki
ot-yexilliḳtək güllinidu; **17** Uning nami mənggügə
əqməydu, Uning nami ḳuyax yoḳaloɣuqə turidu; Adəmlər
uning bilən əzlirigə bəht tiləydu, Barliḳ əllər uni bəhtlik
dəp atixidu. **18** Israilning Hudasi, Pərwərdigar Hudaoɣa
təxəkkür-mədḥiyə boloɣay! Karamət ixlarni Yaratḳuqi
yaloɣuz Udur! **19** Uning xərəplik namioɣa mənggügə

təxəkkür-mədḥiyə oḳulsun! Uning xan-xəḥriti pütkül dunyani ḳaplioƣay! Amin! Wə amin! **20** Yəssəning oƣli Dawutning dualiri xuning bilən tamam boldi.

73 Asaf yazoƣan küy: — Dərwəḳə Huda Israiloƣa, Ḳəlbi sap boloƣanlaroƣa meḥribandur; **2** Lekin əzüm bolsam, putlixip yiḳilip qüxüxkə tasla ḳaldim; Ayaƣlirim teyilip kətkili ḳil ḳaldi; **3** Qünki rəzillərning ronaḳ tapḳanliḳini kərüp, Ḥakawurlaroƣa ḥəsət ḳildim; **4** Qünki ular əlümidə azablar tartmaydu, əksiqə teni məzmut wə saƣlam turidu. **5** Ular insanoƣa has japani kərməydu, Yaki həḳlərdək balayi'apətkə uqrimaydu. **6** Xunga məƣrurluḳ marjandək ularoƣa esilidu, Zorluḳ-zomigərlik tondək ularoƣa qaplixidu. **7** Ular səmrip kətkənlikidin kəzliri tompiyip qiḳti; Ularning ḳəlbidiki hiyalətlər ḥəddidin exip ketidu. **8** Baxḳilarni məshirə ḳilip zəḥərlik səzləydu; Ḥalini üstün ḳilip diwinip, doḳ ḳilidu. **9** Ular aƣzini pələkkə ḳoyidu, Ularning tilliri yər yüzini kezip yüridu. **10** Xunga [Hudaning] həlḳi muxularoƣa mayil bolup, Ularning degənlirini su iqkəndək ahirioƣiqə iqip: — **11** «Təngri ḳandaḳ bilələytti?», «Ḥəmmidin Aliy Boloƣuqida bilim barmu?» — dəydu. **12** Mana bular rəzillərdur; Ular bu dunyada rahət-paraƣətni kəridu, Bayliklarni toplaydu. **13** «Aḥ, ḥəḳikətən bikardin-bikar kənglümni paklanduruptimən, Gunaḥsiz turup ḳolumni artuḳqə yuyup kəptimən; **14** Bikaroƣa kün boyi japa qekiptimən; Xundimu ḥər səḥərdə [wijdanning] əyibigə uqrap kəldim!». **15** Biraḳ mən: — «Bundaḳ [desəm], Bu dəwrdiki pərzəntliringgə asiylik ḳiloƣan bolmamdimən?» — dedim. **16** Ularni kallamdin ətküzəy desəm, Kəzümgə xundaḳ eƣir kəründi. **17** Təngrining muḳəddəs jaylirioƣa kirgüqə xundaḳ oylidim; Kirgəndila [yamanlarning] aḳiwitini qüxəndim. **18** Dərwəḳə Sən ularni teyiloƣaḳ yərlərgə orunlaxturisən, Ularni yiḳitip parə-parə ḳiliwetisən. **19** Ular kəzni yumup aqḳuqila xunqə parakəndə bolidu, Dəḥxətlər ularni besip yoḳitidu! **20** Sən i Rəb, qüxtin oyoƣanoƣandək oyoƣinip, Ornungdin turup ularning siyaḳini kəzgə ilmaysən. **21** Yürəklirim ḳaynap, Iqlirim sanjiloƣandək boloƣan qaoƣda, **22** Əzümni ḥeqnemə bilməydioƣan bir ḥamaḳət, Aldingda bir ḥaywan ikənlikimni bilip yəttim. **23** Ḥalbuki, mən ḥəmixə Sən bilən billə; Sən meni ong ḳolumdin tutup yəliding; **24** Əz nəsihəting bilən meni yetəkləysən, Xan-xəripngni namayan ḳiloƣandin keyin, Ahirida Sən meni əzünggə ḳobul ḳilisən. **25** Ərxtə Səndin baxḳa mening kimim bar? Yər yüzidə bolsa Səndin baxḳa ḥeqkimgə intizar əməsmən. **26** Ətlirim ḥəm ḳəlbim zəiplixidu, Lekin Huda ḳəlbimdiki ḳoram tax ḥəm mənggülük nesiwəmdur! **27** Qünki mana, Səndin yiraḳ turoƣanlar ḥalak bolidu; Wapasizliḳ ḳiloƣan paḥixə ayaldək Səndin waz kəqkənlərning ḥərbirini yoḳitisən. **28** Biraḳ mən üqün, Hudaoƣa yeḳinlixix əwzəldur! Uning barliḳ ḳiloƣan ixlirini jakarlax üqün, Rəb Pərwərdigarni tayanqim ḳildim.

74 Asaf yazoƣan «Maskil»: — I Huda, Sən nemixḳa mənggügə bizni taxliwətting? Nemixḳa oƣəzipingni tütün qiḳaroƣandək Əz yayliḳingdiki ḳoyliringoƣa qiḳirisən? **2** Əzüng rənə tələp azad ḳiloƣan jamaitingni, Yəni Əz mirasing boluxḳa ḳədimdə ularoƣa ḥəmjəmət bolup ḳutḳuzoƣan ḳəbilini, Əzüng makan ḳiloƣan Zion teoƣini yadingoƣa kəltürgəysən! **3** Ḳədəmliringni muxu mənggülük harabliḳloroƣa ḳaratḳaysən, Düxmənlər muḳəddəs jayingda gumran ḳiloƣan barliḳ nərsilərgə [ḳarioƣaysən]; **4** Rəḳibliring jamaətgaḥingning otturisida ḥər-pər ḳilidu; Məjizatlar saḳlanoƣan orunoƣa ular əz tuoƣlirini tikti. **5** Ḥərbiri əzlirini kərsitixip, palta oynitip orman kəsküqidək, **6** Ular ḥazir [muḳəddəs jayingdiki] nəḳixlərni ala ḳoymay, palta-bolḳilar bilən qeḳiwətti; **7** Ular muḳəddəs jayingoƣa ot ḳoydi; Əz namingdiki makanni buloƣap, yər bilən təng ḳiliwətti. **8** Ular kənglidə: «Biz bularning ḥəmmisini yoḳitayli» dəp, Təngrining zemindiki jamaətgaḥlirining ḥərbirini kəydürüwətti. **9** Bizgə əslətmə boloƣan məjizatlarni ḥeq kərəlməymiz; Pəyoƣəmbərlərmu kəlməskə kətti; Arimizdimu bu ixlarning ḳaqanoƣiqə bolidioƣanliḳini bilidioƣan birsi yoḳtur. **10** Ḳaqanoƣiqə, i Huda, rəḳibing Seni məshirə ḳilidu? Düxmən namingni mənggügə ḥaḳarətləmdu? **11** Sən ḳolungni, yəni ong ḳolungni nemixḳa tartiwalisən? Ḳolungni ḳoynungdin elip, ularni yoḳatḳaysən! **12** Biraḳ Huda ḳədimdin padixaḥim bolup kəlgən, Yər yüzining otturisida ḳutḳuzuxlarni elip baroƣuqi Udur. **13** Sən dengiz süyini küqüng bilən bəldung, Sulardiki əjdiḥalarning baxlirini yarding. **14** Dengizdiki lewiatanning baxlirini qeḳip, Uning gəxini ozuḳ ḳilip qəldiki yawayilaroƣa bəlüp bərding. **15** Yərni yerip bulaḳlarni, eriḳlarni aḳḳuzdung, Sən tohtimay eḳiwatḳan dəryalarni ḳurutuwətting. **16** Kün Sening, tünmu Seningkidur; Ay bilən ḳuyaxni orunlaxturdung. **17** Yər yüzining qegralirini bəlgiliding; Yaz bilən ḳixni — Sən xəkilləndürdüng. **18** Xuni esingdə tutḳaysən, i Pərwərdigar: — Bir düxmən Seni məshirə ḳildi, Ḥamaḳət bir həlḳ namingni ḥaḳarətlidi. **19** Pahtikingni yirtḳuq ḥaywanlaroƣa tutup bərmigəysən; Ezilgən məminliringning ḥayatini mənggü untumioƣaysən. **20** Əz əḥdənggə ḳarioƣaysən, Qünki zemindiki ḳarangoƣu bulung-puqḳaḳlar zorluḳ-zumbuluḳning turaloƣuliri bilən toldi. **21** Ezilgüqilərni nomus bilən yandurmioƣaysən; Ezilgənlər, yoḳsullar namingni mədḥiyiligəy. **22** Ornungdin turoƣin, i Huda, Əz dəwayingni sorioƣaysən; Ḥamaḳət kixining Əzüngni kün boyi məshirə ḳiliwatḳinini esingdə tutḳaysən. **23** Düxmənliringning quḳanlirini untumioƣaysən; Sanga ḳarxi ḳozoƣaloƣanlarning dawrangliri tohtimay kətürülməktə.

75 Nəoƣmiqilərning bexioƣa «Ḥalak ḳilmioƣaysən» degən aḥangda oḳulsun dəp tapxuruloƣan, Asafning küy-nahxisi: — Sanga təxəkkür eytimiz, i Huda, təxəkkür eytimiz! Qünki naming bizgə yeḳindur; Buni, ḳiloƣan karamətliring ispatlap jakarlaydu. **2** [Mənki Pərwərdigar]: — «Mən bekitkən waḳitni ihtiyarimoƣa aloƣinimda, Adalət bilən soraḳ ḳilimən; **3** Yər ḥəm yərning üstidə turuwatḳanlar təwrinip tursimu, Uning tüwrüklirini turoƣuzoƣuqi Əzümdurmən» — dedi. (Selaḥ) **4** Mahtanoƣanlaroƣa: — «Mahtanmanglar», Ḥəm rəzillərgə «Münggüzüngni kətürmə» — dedim; **5** «Münggüzüngni yuḳiri kətürmə; Boynungni ḳattiḳ ḳilip oƣadiyip səzlimə!» **6** Qünki kətürülüx xərḳtin yaki oƣərbtin əməs, Yaki jənubtinmu kəlməydu; **7** Qünki Huda sotqidur; U birsini kətüridu, birsini qüxüridu. **8** Qünki Pərwərdigarning ḳolida bir ḳədəḥ turidu;

Uningdiki xarab kəpüklixiwatidu; U əbjəx xarab bilən
toldi; Huda uningdin təkidu; Dərwəkə yər yüzidiki barliq
rəzillər uning duoqini qoymay iqiwetidu; 9 Mən bolsam,
mənggügə guwahliq berimən: — Yaqupning Hudasioqa
küylərni eytimən. 10 «Mən razillərning münggüzlirining
həmmisini kesip taxlaymən; Biraq həkkaniylarning
münggüzliri kətürülidu!».

76 Nəoqmiqilərning bexioqa, tarliq sazlarda qelinsun
dəp tapxuruloqan, Asafning küy-nahxisi: —
Yəhudada Huda tonuloqandur; Uning nami Israilda
uluoqdur. 2 Uning panahiy jayi Salemda, Zion teoqida
Uning makani bar. 3 U yərdə U otluq oqlarni, Qalqan,
qiliq həm jəng qorallirini qekip taxlidi. (Selah) 4
Əzüng ow-olja taoqliridin nəkədər xərəplik, nəkədər
əlasən! 5 Baturlar bulandi; Ular uzun uyquoqa kətti;
Palwanlarning heqkaysisi əz qolini kətürəlmidi. 6
Sening əyiblixing bilən, i Yaqupning Hudasi, Jəng harwisi
həm atlar ələktək uhlitildi. 7 Səndin, Səndin qorqux
kerəktur; Oləzəpləngininqdə kim aldingda turalisun?
8 Yər yüzidiki barliq yawax məminlərni qutquzux
üqün, Sən Huda sorak qilixqa ornungdin turoqan
waqtingda, Asmandin həkümni qikirip anglatquzdung;
Yər bolsa wəhimigə qüxüp, süküt qildi. (Selah) 10 Qünki
insanlarning qəhri Sanga xəhrət qaltüridu; Ularning
qaloqan qəhri Sanga bəlwaoq bolidu. 11 Pərwərdigar
Hudayinglaroqa qəsəm qilip, əməl qilinglar; Uning
ətrapidiki yurttikilər qorquxi kerək boloquqioqa hədiyələr
sunsun; 12 U əmirlərningmu rohini sunduridu; U yər
yüzidiki padixahlaroqa dəhxətliktur.

77 Nəoqmiqilərning bexi Yədutunoqa tapxuruloqan,
Asaf yazoqan küy: — Awazim Hudaoqa kətürüldi,
mən pəryad qilimən; Awazim Hudaoqa kətürüldi, U
manga qulak salidu. 2 Beximoqa kün qüxkəndə, mən
Rəbni izdidim; Keqiqə qolumni [duaoqa] kətürüp, box
qoymidim; Jenim təsəllini halimay rət qildi. 3 Mən
Hudani əsləp seoqindim, ah-zar qildim; Seoqinip oylinip,
rohim parakəndə boldi. (Selah) 4 Sən mening kəzümni
yumdurmiding; Qongqur oqəxlik ilkidə boloqanliqimdin
səzliyəlməyttim. 5 Mən: «Kona zamandiki künlərni,
Qədimki yillarni hiyal qilimən; 6 Keqilərdə eytqan
nahxamni əsləymən; Kənglümdə qongqur hiyal
sürimən» — [dedim]; Rohim intilip izdiməktə idi; 7
— «Rəb mənggügə taxliwetəmdu? U qaytidin iltipat
kərsətməmdu? 8 Uning əzgərməs muhəbbiti əmdi
mənggügə tügəp kəttimu? Uning wədisi əwladtin-
əwladqiqə inawətsiz bolamdu? 9 Təngri mehir-xəpqitini
kərsitixni üntudimu? U oqəzəplinip Əz rəhimdilliqini
tohtitiwəttimu?». (Selah) 10 Andin mən mundaq
dedim: — «Bundaq desəm bolmaydu, bu [etiqadimning]
ajizliqi əməsmu! Həmmidin Aliy Boloquqining ong
qolining yillirini, Yəni Yahning qiloqanlirini — yad
etimən; Qədimdin buyanqi karamətliringni əsləymən.
12 Sening barliq ixligənliring üstidə seoqinip oylinimən;
Sening qiloqanliring üstidə istiqamət qilimən; 13 I
Huda, yolung bolsa pak-muqəddəsliktidur; Hudadək
uluoq bir ilah barmidur? 14 Məjizilər Yaratquqi
Ilahdursən; əl-millətlər ara Sən küqüngni namayan
qilding. 15 Əz biliking bilən Əz həlqingni, Yəni Yaqup
wə Yüsüpning pərzəntlirini hərlükkə qikaroqansən;
(Selah) 16 Sular Seni kərdi, i Huda, sular Seni kərdi;
Titrək ularni basti, Dengiz təgliri patiparak boldi. 17
Qara bulutlar sularni təküwətti; Asmanlar zor sadasini
anglatti; Bərhək, Sening okliring tərəp-tərəpkə etildi. 18
Güldürmamangning awazi qara quyunda idi, Qakmaqlar
jahanni yorutti; Yər yüzi alakzadə bolup təwrəndi. 19
Sening yolung okyan-dengizlarda, Qədəmliring qongqur
sulardidur, Ayaoq izliringni tapqili bolmaydu. 20 Sən
qoy padisini bakqandək, Musa wə Harunning qoli bilən
Əz həlqingni yetəkliding».

78 Asaf yazoqan «Maskil»: — I Mening həlqim,
təlimimni anglanglar, Aoqzimdiki səzlərgə qulak
selinglar. 2 Mən aoqzimni bir təmsil bilən aqimən,
Qədimki tepixmaqlarni elan qilimən. 3 Biz bularni
anglioqan, bilgən, Ata-bowilirimiz ularni bizgə eytip
bərgən. 4 Biz bularni ularning əwladliridin
yoxurmaymiz, Kelidioqan dəwrgə Pərwərdigarning
mədhiyilirini, Uning küq-qudritini, Uning qiloqan
karamət ixlirini bayan qilimiz. 5 Qünki U Yaqupta bir
agah-guwahni bekitkən, Israilda bir qanunni ornatqan;
U ata-bowilirimizoqa bularni əz pərzəntlirigə əgitixni
buyruoqan; 6 Xundaq qilip kelər dəwr, Yəni tuoqulidioqan
balilarmu bularni bilsun, Ularmu ornidin turup əz
balilirioqa bularni əgətsun; 7 Pərzəntliri ümidini Hudaoqa
baoqlisun, Təngrining qiloqanlirini untumisun, Bəlki
Uning əmrlirigə kirsun; 8 Ular ata-bowilirioqa ohximisun
dəp, Yəni jahil həm asiy bir dəwr, Əz qəlbini durus
qilmioqan, Rohi Təngrigə wapaliqta turmioqan bir dəwrgə
ohximisun dəp, U xundaq [buyruoqandur]. 9 Mana
Əfraimning əwladliri, Qorallanoqan okyaqilar bolsimu,
Jəng künidə səptin yandi. 10 Ular Hudaning əhdisini
tutmidi, Bəlki Uning Təwrat-qanunida mengixni rət
qildi. 11 Ular Uning qiloqanlirini, Əzlirigə kərsətkən
karamətlirini untudi. 12 U Misirning zeminida, Zoanning
dalasida, Ularning ata-bowilirining kəz aldida məjizilərni
kərsətkənidi; 13 U dengizni bəlüwetip, Ularni otturisidin
ətküzgən; Sularni dəwə-dəwə qilip tiklidi. 14 U kündüzdə
bulut bilən, Keqidə ot nuri bilən ularni yetəklidi. 15 Qəl-
bayawanda taxlarni yeriwətti, Qongqur surlardin uroqup
qikqandək iqimlikni mol qildi; 16 U hada taxtin əstəng-
eqinlarni hasil qildi, Suni dəryalardək akquzdi. 17 Biraq
ular yənə Uning aldida gunah qiliwərdi, Qəldə Həmmidin
Aliy Boloquqioqa asiylik qildi. 18 Ular kənglidə Təngrini
sinidi, Nəpsini qanduruxqa yeməklikni tələp qildi. 19
Ular Hudani haqarətləp: — «Təngri qəl-dəxttə dastihan
salalamdu? 20 Mana U qoram taxni uruwidi, Sular
uroqup, Eqinlar bulaqtək texip qikti; Əmdi U bizgə nanmu
berələmdu? Əz həlqini gəx bilən təminliyələmdu?» —
deyixti. 21 Xuning bilən Pərwərdigar anglap, oqəzəpləndi;
Yaqupqa ot tutaxti, Israioqa aqqiqi kətürüldi; 22 Qünki
ular Hudaoqa ixənmidi, Uning nijatlikioqa ular tayanmidi,
23 U ərxtin bulutlarni buyrup, Asman dərwazilirini
aqqanidi; 24 U ular üstigə «manna»ni yaoqdurup, Ularoqa
ərxtiki axlikni bərgənidi; 25 Xuning bilən insanlar
küq igilirining nenini yegənidi; U ularoqa qanoquqə
ozukni əwətkənidi. 26 Əmdi U asmanda xərk xamili
qikirip, Küqi bilən jənub xamilinimu elip kəldi; 27 U
gəxni qang-tozandək ular üstigə qüxürdi, Dengizlar
sahilidiki qumlardək uqar-qanatlarni yaoqdurdi. 28 U
bularni ularning bargahining otturisioqa, Qedirlirining

ətrapioŋa qüxürdi. **29** Ular boluxiqə yəp toyuxti, Qünki
ularning nəpsi tartḳinini [Huda] ularoŋa kəltürgənidi.
30 Lekin ular nəpsi tartḳinidin tehi zerikməyla, Gəxni
eoŋizlirida tehi qaynawatḳinidila, **31** Hudaning oŋəzipi
ularoŋa ḳarita ḳozoŋaldi; U ulardin əng ḳamətliklirini
ḳiriwətti, Israilning sərhil yaxlirini yərgə uruwətti. **32**
Mana, xundaḳ bolsimu, Ular yənila dawamliḳ gunaḥ
ḳiliwərdi, Uning məjizilirigə tehiqila ixənmidi; **33** Xunga
U ularning künlirini biḥudiliktə, Yillirini dəkkə-dükkilik
iqidə tügətküzdi. **34** U ularni əltürgili turoŋanda, Andin
ular Uni izdidi; Ular yolidin yenip, intilip Təngrini
izdidi; **35** Ular Hudaning ularning uyultexi ikənlikini,
Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqi Təngrining ularning ḥəmjəmət-
ḳutḳuzoŋuqisi ikənlikini esigə kəltürdi. **36** Biraḳ ular
aoŋzi bilən Uningoŋa huxamət ḳildi, Tili bilən Uningoŋa
yaloŋan səz ḳildi; **37** Qünki ularning kəngli Uningoŋa
sadiḳ bolmidi, Ular Uning əḥdisini qing tutmidi. **38**
Biraḳ U yənila rəḥimdil idi; Ḳəbiḥlikini kəqürüp, ularni
yoḳatmidi; U ḳayta-ḳayta Өz oŋəzipidin yandi, U ḳəḥrini
ḳozoŋioŋini bilən ḥəmmini təkmidi. **39** U ularning pəḳət
ət igiliri, Kətsə ḳaytip kəlməs bir nəpəs ikənlikini yad
ətti. **40** Ular qəl-dəxttə xunqə kəp ḳetim Uning aqqiḳini
kəltürdi. Xunqə kəp ḳetim bayawanda kəngligə azar
bərdi! **41** Bərḥəḳ, ular ḳaytidin yoldin qətnəp Təngrini
sinidi, Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqining yürikini zedə
ḳildi. **42** Ular Uning ḳolini [əslimidi]; Ularni zomigərning
qanggilidin ḥərlükkə ḳutḳuzoŋan künini, Ḳandaḳ ḳilip
Misirda karamətlərni yaritip, Zoan dalasida məjizilirini
kərsətkinini esidin qiḳardi. **44** U [Misirliḳlarning]
dəryalirini, eḳinlirini ḳanoŋa aylandurup, Ularni iqəlməs
ḳilip ḳoydi; **45** Ularning arisioŋa nəxtərlik qiwinlarni
top-topi bilən əwətti, Ḥalak ḳilar paḳilarni mangdurdi;
46 Ularning ziraətlirini kepinək ḳurtlirioŋa tutup
berip, Məḥsulatlirini qekətkilərgə bərdi; **47** Üzüm
tallirini məldür bilən urdurup, Ənjürlirini ḳiraw bilən
üxxütiwətti. **48** U kalilirini məldürgə soḳturup, Mallirini
qaḳmaḳ otlirida [kəydüriwətti]. **49** U ularoŋa oŋəzipining
dəḥxətlikini — Ḳəḥrini, aqqiḳini ḥəm eoŋir külpətlərni,
Balayi'apət elip kelidioŋan bir türküm pərixtilərnimu
qüxürdi. **50** U Өz oŋəzipi üqün bir yolni tüzləp ḳoydi;
Ularning jenini əlümdin ayimay, Bəlki ḥayatini wabaoŋa
tapxurdi; **51** U Misirda barliḳ tunji tuoŋuloŋan balilarni,
Ḥamning qedirlirida ularning oŋurüri boloŋan tunji
ooŋul balilirini ḳiriwətti. **52** U padiqidək Өz həlḳini
Misirdin səpərgə atlandurup, Qəl-bayawandin ularni
ḳoy padisidək baxlap mangdi; **53** Ularni aman-esən
yetəkligəqkə, Ular ḳorḳunqtin haliy bolup mangdi;
Düxmənlirini bolsa, dengiz yutup kətti. **54** U ularni Өz
muḳəddəs zeminining qegrasioŋa, Ong ḳoli igiliwaloŋan
bu taoŋliḳḳa elip kəldi. **55** U əllərni ularning aldidin
ḳooŋliwetip, Zemin üstigə tana tartḳuzup əlqəp, ularoŋa
təḳsim ḳildi; Israil ḳəbililirini ularning qedirlirioŋa
olturaḳlaxturdi. **56** Biraḳ ular Hudani, Ḥəmmidin
Aliy Boloŋuqini sinap aqqiḳlandurdi, Uning tapxuroŋan
guwaḥ-agaḥlirini tutmidi; **57** Bəlki ata-bowliridək
yoldin teyip asiyliḳ ḳildi, Hain oḳyadək ḳeyip kətti.
58 Ular egizliktə ḳuroŋan ibadətgaḥlar bilən Uning
oŋəzipini ḳozoŋidi, Oyma butliri bilən Uning yürikini
ərtidi. **59** Huda ularni anglap oŋəzəpləndi, Israildin
intayin yirgəndi. **60** U Xiloḥdiki makanini, Yəni U insan
arisida turoŋan qedirni taxlap kətti, **61** Өzining ḳudrət
bəlgisini bulap ketixkə, Xan-xəripini ixoŋaliyətqilərning
ḳolioŋa bərdi; **62** Өz həlḳini ḳiliqḳa tapxurdi, Өzining
mirasi boloŋanlardin intayin oŋəzəpləndi. **63** Ot ularning
yigitlirini yalmidi, Ḳizliri toy nahxilirida mahtalmaytti.
64 Ularning kaḥinliri ḳiliq astida yiḳildi, Lekin tul
hotunliri ḥaza tutmidi. **65** Andin Rəb birsi uyḳudin
oyoŋandək oyoŋandi, Xarabtin jasarətləngən palwandək
towlidi. **66** U rəḳiblirini urup qekindürüp, Ularni
tügiməs rəswaoŋa ḳaldurdi. **67** Yüsüpning qedirini
xallap, rət ḳildi; əfraim ḳəbilisini tallimidi; **68** Bəlki
Yəḥuda ḳəbilisini, Yahxi kərgən Zion teoŋini tallidi.
69 [Xu yərdə] muḳəddəs jayini taoŋ qoḳḳiliridək, Yər-
zeminni əbədiy ornatḳandək məzmut bina ḳildi; **70** U Өz
ḳuli Dawutni tallap, Uni ḳoy ḳotanliridin qaḳiriwaldi; **71**
Ḳozilirini emitidioŋan saoŋliḳlarni əgixip beḳixtin ayrip,
Uni Өz həlḳi Yaḳupni, mirasi boloŋan Israilni beḳixḳa
qiḳardi. **72** Dawut ularni ḳəlbidiki durusluḳi bilən baḳti,
Ḳolining əpqilliki bilən ularni yetəklidi.

79 Asaf yazoŋan küy: — I Huda, əllər Өz
mirasingoŋa bəsüp kirdi; Ular Sening muḳəddəs
ibadəthanangni buloŋidi; Yerusalemni dəwə-dəwə
harabilərgə aylandurdi. **2** Ular ḳulliringning jəsətlirini
asmandiki uqar-ḳanatlaroŋa yəm ḳilip, Məmin
bəndiliringning ətlirini daladiki ḥaywanatlaroŋa taxlap
bərdi. **3** Ular həlḳingning ḳanlirini Yerusalem
ətrapida sudək aḳḳuzdi, Jəsətlirini kəmgili birər
adəmmu ḳaldurmidi. **4** Ḳoxnilirimiz aldida rəswaoŋa
ḳalduḳ, ətrapimizdikilərgə məshirə wə mazaḳ
obyekti bolduḳ. **5** Ḳaqanoŋiqə, i Pərwərdigar?
Sən mənggügə oŋəzəplinəmsən? Sening yüriking ot
bolup ərtiniwerəmdu? **6** Ḳəḥringni Seni tonumioŋan
əllər üstigə, Namingni bilmigən padixaḥliḳlar üstigə
təkkəysən! **7** Qünki ular Yaḳupni yalmap, Uning
makanini harabilikkə aylanduruwətti. **8** Ata-
bowilirimizning ḳəbiḥliklirini bizgə ḥəsablimioŋaysən;
Rəḥimdilliḳliring bizning yenimizoŋa qapsan kəlgəy!
Qünki biz intayin pəs əḥwaloŋa qüxürülduḳ.
9 Өz namingning xəḥriti üqün bizgə yardəm
ḳiloŋaysən, i nijatliḳimizning Hudasi, Naming üqün
bizni ḳutḳuzoŋaysən, gunaḥlirimizni kafarət ḳilip
kəqürgəysən; **10** əllər nemixḳa: «Ularning Hudasi
kəyərdə?» dəp mazaḳ ḳilixidu? Ḳulliring təkkən ḳan
ḳərzining ḥesabi əllər arisida, kəz aldimizda ḳilinsun.
11 Əsirlərning aḫ-zarliri aldingoŋa kəlgəy; Bilikingning
uluoŋluḳi bilən, əlümgə buyruloŋanlarni saḳlioŋaysən.
12 I Rəb, yat ḳoxnilirimizning Sanga ḳiloŋan zor
ḥaḳaritini yəttə ḥəssə ḳoxup əzlirigə, Yəni ularning
iqi-baoŋrioŋa ḳayturoŋaysən; **13** Xundaḳ ḳilip, Sening
həlḳing — Өzüng baḳḳan ḳoyliring boloŋan bizlər, Sanga
mənggügə təxəkkürlər eytimiz, Əwladtin əwladḳiqə
Sening mədḥiyiliringni ayan ḳilimiz.

80 «Nilupərlər» degən aḥangda; bir guwaḥliḳ; Asaf
yazoŋan küy: — Ḳulaḳ saloŋaysən, i Israilning
padiqisi, Yüsüpni ḳoy padisidək beḳip yetəkligüqi;
I kerublar otturisida Olturoŋuqi, Nurlanoŋaysən! **2**
əfraim, Binyamin, Manassəḥlərning aldida ḳudritingni
ḳozoŋioŋaysən, Bizlərni ḳutḳuzoŋili kəlgəysən! **3** I
Huda, bizni Өz yeningoŋa ḳayturoŋaysən! Jamalingning

nurini qaqkaysən, xunda biz kutkuzulimiz! **4** I
Pərwərdigar, samawiy koxunlarning Sərdari bolоan
Huda, Həlkingning dualirioa boloan oəziping
kaqanoiqə yalkunlap turidu? **5** Sən kəz yaxlirini uloroa
ozuk ornida kilding, Kəz yaxlirini kaqa-kaqilap uloroa
iqküzdung. **6** Bizni koxnilirimizoa talaxka koydung;
Düxmənlirimiz bizni məshirə kilixidu. **7** I samawiy
koxunlarning Sərdari boloan Huda, Bizni Əz yeningoa
kayturoaysən! Jamalingning nurini qaqkaysən, xunda
biz kutkuzulimiz! **8** Sən Misirdin bir tüp üzüm kəqitini
elip kalding; Yat əllərni həydiwetip, ornioa uni tikting.
9 Uning aldida yərni kəng aqting; U qongkur yiltiz
tartip, pütün zeminoa yeyildi. **10** Uning sayisi taoarni
kaplidi; Oolliri kudrətlik kedir dərəhliridək əsti; **11**
U xahlirini dengizoiqə, Piləklirini [əfrat] dəryasi
boylirioiqə uzartti. **12** Sən nemixka uning kaxalirini
buzup, Mewisini ətüp ketiwatkanlarning üzüp elixioa
yol koydung? **13** Mana ormanlikiti yawa tongguzlar uni
yeriwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin ozukinidu.
14 I samawiy koxunlarning Sərdari boloan Huda, Səndin
ətünimizki, Yenimizoa kaytkaysən! Ərxtin halimizoa
nəzər saloaysən, Kelip bu üzüm telidin həwər aloaysən!
15 Yəni ong kolung tikkən bu yiltizdin, Əzüng üqün
məzmut yetixtürgən bu ooilungdin həwər aloaysən!
16 Mana u otta kəydürüldi, Kesiwetildi; Yüzüngdiki
tənbihiy karixingni kərüp ular halak bolmakta; **17**
Kolungni ong kolungdiki adəmgə, Yəni Əzüng üqün
məzmut yetixtürgən Insan ooilioa kondoroaysən; **18**
Xundak kiloanda biz Səndin hərgiz qekinməymiz;
Bizni yengilioaysən, xunda biz namingni qakirip Sanga
iltija kilimiz. **19** I Pərwərdigar, samawiy koxunlarning
Sərdari boloan Huda, Bizni Əz yeningoa kayturoaysən!
Jamalingning nurini qaqkaysən, xunda biz kutkuzulimiz!

81 Nəoimiqilərning bexioa tapxurulup «Gittif»ta
qelinsun dəp, Asaf yazoan küy: — Küq-kuwwitimiz
boloan Hudaoa küy eytip yangritinglar, Yakupning
Hudasioa xadlinip təntənə kilinglar! **2** Nahxini
yangritip, dapni elip, Yekimlik qiltar həm rawabni
qelinglar! **3** Yengi ayda, bəlgiləngən wakitta, Bayram-
heyt künimizdə naoıra-sunay qelinglar! **4** Qünki bu
Israil üqün bekitilgən bəlgilimə, Yakupning Hudasining
bir pərmanidur. **5** U Misir zeminida yürük kiloanlirida,
(Xu yərdə biz qüxənməydioan bir tilni anglap yürəttuk)
U buni Yüsüpkə guwah kilip bərdi; **6** — «Uning
mürisini yüktin sakit kildim, Uning koli sewət kətürüxtin
azad boldi; **7** Kistakqilikta nida kilding, Mən seni
azad kildim; Güldürmama qikkan məhpiy jaydin
sanga jawab bərdim; «Məribah» suliri boyida seni
sinidim». (Selah) **8** — «Tingxa, həlkim, Mən seni
guwahlar bilən agahlandurmən; I Israil, Manga kulak
salsang idi! **9** Arangda yat ilah bolmisun, Yat əldiki
ilahka bax əgmigin! **10** Seni Misirdin elip qikkan
Pərwərdigar Hudayingdurmən; Aozingni yooan aq,
Mən uni toldurimən. **11** — Birak həlkim sadayimoa
kulak salmidi, Israilning Manga baoanousi yok idi;
12 Xunga Mən ularni əz tərsalikioa koyuwəttim; Ular
əz məslihətliri bilən mengiwerətti. **13** — Ah, Mening
həlkim Manga kulak salsa idi! Israil Mening yollirimda
yürsə idi! **14** Ularning düxmənlirini tezla egildürər
idim, Kolumni rəkiblirigə burap, ularni basar idim. **15**
Pərwərdigaroa nəprətləngüqilər Uning aldida zəiplixip
boysunar idi; Ularning xu ahiriti mənggügə bolatti; **16**
Sanga ax-buoıdayning əng esilini yegüzər idim, Bərhək,
koram taxtin həsəl akkuzup seni kandurar idim».

82 Asaf yazoan küy: — Huda Əz ilahiy məjlisidə
turup riyasətqilik kilidu, U ilahlar arisida həküm
qikiridu; **2** — Kaqanoiqə silər nahək həküm qikirisilər,
Kaqanoiqə rəzillərgə yüz-hatirə kilisilər? (Selah) **3**
Gadaylar wə yetim-yesirlarning dəwasini soranglar,
Ezilgənlər həm hajətmənlərgə adalətni kərsitinglar;
4 Miskinlər həm namratlarni kutkuzunglar, Ularni
rəzillərning qanggilidin azad kilinglar! **5** Ular bularni
bilməy wə qüxənməy zulməttə kezip yürməktə, Xunga
yərning ulliri təwrənməktə. **6** Mən eyttim: — «Silər
ilahlarsilər, Həmminglar Həmmidin Aliy Boloıuqining
ooıulliri silər; **7** Xundak bolsimu silər insanoıa ohxax
əlisilər, Hərkandak əmir-bəgkə ohxaxla yikilisilər». **8** —
Turoıin, i Huda, yər-yüzini sorak kiloıaysən! Qünki Sən
barlik əllərgə waris boloıuqisən!

83 Asafning küy-nahxisi: — I Huda, ün qikarmay
turuwalma, Jim turuwalma, sükət kilip turuwalma,
i Təngrim! **2** Qünki mana, Sening düxmənliring
dawrang kilmakta, Sanga əqmənlər bax kətürməktə.
3 Ular kuwluk bilən Sening həlkinggə suyikəst kilidu,
Sening himayə kilip kədirligənliring bilən karxilixixni
məslihətlixidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millət
kataridin yok kilayli! Israilning nami ikkinqi tiloa
elinmisun!» — deməktə. **5** Ular həmnəpəs, həmdil
məslihətləxti; Ular Sanga karxi ittipak tüzdi. **6** Mana,
Edom wə Ismaillarning qedirliri, Moab həm Hagriylar; **7**
Gəbal, Ammon, wə Amalək; Filistiyə həmdə Tur ahaliliri,
8 Asuriyəmu uloroa koxuldi; Ular Lut ooıullirioa yar-
yələk bolup kəlgən. (Selah) **9** Sən Kixon dəryasida
Midiyaniylaroa, Siseraoa wə Yabinoa kandak takabil
turoan bolsang, Ularoimu xundak kiloaysən; **10** Bular
ən-Dor yezisida kiriloanidi, Yər üqün tizək-ooıutka
aylanoanidi. **11** Ularning əmirlirini Orəb wə Zeəbkə,
Ularning dahiylirini Zəbah həm Zalmunnaoa ohxax
kiloaysən; **12** Qünki ular: «Hudaning qimən-yaylaklirini
əzimizgə mülük kiliwalayli!» — dəp eytkan. **13** I
Hudayim, ularni domilinidioan kamoaktək, Xamalda
uquruloan saman kəbi soruwətkəysən. **14** Ot ormanlikka
tutaxkanoa ohxax, Yalkun taoarni kəydürgəngə ohxax,
15 Sən yənə ularni borining bilən kooıliooaysən, Kara
kuyuning bilən wəhimigə saloaysən; **16** Ularning
Sening namingni izdixi üqün, Ularning yüzlirini xərm-
haya bilən qəmdürgəysən, i Pərwərdigar! **17** Ular
nomustin əbədiy xərməndə bolsun, Jahanoa rəswa
bolup yokitilsun. **18** Ular bilsunki, Naming Pərwərdigar
boloan Sənla pütkül jahandiki əng Aliy Boloıuqidursən.

84 Nəoimiqilərning bexioa tapxurulup, «Gittif»ta
qelinsun dəp, Korahning ooıulliri üqün yeziloan
küy: — Makanliring nəkədər əzizdur, Samawi
koxunlarning Sərdari boloan Pərwərdigar! **2** Jenim
Pərwərdigarning hoylilirioa təxna bolup, Seoinip
hətta halidin ketidu, Dilim wə ətlirim hayat Təngrigə
təlmürüp nida kilidu; **3** Mana, hətta mubarək kuqkaqmu
bir makanni tapkan, Karlioaqmu əzigə həm bala

tuoɣidioɣan uwa yasaydioɣan jayni tapkan, — Yəni Sening
kurbangahliringdin, I samawi koxunlarning Sərdari
bolоɣan Pərwərdigar, — Mening Padixahim, mening
Hudayim! 4 Sening əyüngdə turuwatkanlar bəhtliktur!
Ular üzlüksiz Seni mədhiyiləydu. (Selah) 5 Küq-kudriti
Səndin bolоɣan kixi bəhtliktur — Kəlbidə kətürülmə
yollar bolоɣanlar; 6 Yioɣa wadisidin ətkəndə, Ular
uni bulaklikka aylandurar; Bərhək, küz yamoɣurliri
uni bərikətlərgə tolduridu. 7 Ular küqigə-küq ulap
mengiweridu; Hərbiri Zionoɣa yetip kelip, Hudaning
huzurida hazir bolidu. 8 I samawiy koxunlarning Sərdari
bolоɣan Pərwərdigar, duayimni anglioɣaysən; I Yakupning
Hudasi, kulak saloɣaysən! (Selah) 9 Kara, i kalkinimiz
bolоɣan Huda, Өzüng məsih kiloɣiningning yüzigə iltipat
bilən karioɣin! 10 Qünki Sening hoyliliringda ətkən bir
kün Baxka yərdə ətkən ming kündin əladur; Rəzillərning
qedirliridə yaxioɣandin kərə, Hudayimning əyining
bosuoɣisida turoɣinim yahxidur. 11 Pərwərdigar Huda
kuyax wə kalkandur, Pərwərdigar xapaət wə xan-xəhrət
bəhx etidu; Durus mangoɣanlardin U hərkandak iltipatni
heq ayimaydu; 12 Samawiy koxunlarning Sərdari
bolоɣan Pərwərdigar, Bəhtliktur Sanga tayanoɣan insan!

85 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun
təp, Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy:
— Sən Өz zemininoɣa iltipat kərsitip, Yakupni
sürgünlüktin kayturoɣaniding, i Pərwərdigar. 2
Həlkingning kəbihlikini kəqürüm kilip, Barlik
gunahlirini yapkaniding. (Selah) 3 Sən pütün kəhringni
iqinggə kayturuwelip, Oɣəzipingning əxəddiylikidin
yanoɣanidingsən. 4 Əmdi bizni Өz yeningoɣa
kayturoɣaysən, i nijatlikimiz bolоɣan Huda! Bizgə
bolоɣan aqqikingoɣa hay bərgəysən! 5 Sən bizgə
əbədiy oɣəzəplinəmsən? Əwladtin-əwladkiqə oɣəzipingni
sozamsən? 6 Həlking Өzüngdin xadlinixi üqün,
Bizni kaytidin yengilimamsən? 7 Bizgə əzgərməs
muhəbbitingni kərsətkəysən, i Pərwərdigar, Bizgə
nijatlikingni ata kiloɣaysən! 8 Təngri Pərwərdigarning
nemilərni dəydioɣanlikioɣa kulak salay; Qünki U Өz
həlkigə, Өz məmin bəndilirigə aman-hatirjəmlikni
səzləydu; Ular yənə hamakətlikkə kaytmisun! 9
Zeminimizda xan-xəhrətning turuxi üqün, Dərhəkikət,
Uningdin əyminidioɣanlaroɣa Uning nijatliki yekindur;
10 Өzgərməs muhəbbət wə həkikət əzara kərüxti;
Həkkaniyət wə aman-hatirjəmlik bir-birini səyüxti; 11
Həkikət yərdin ünüp qikmakta, Həkkaniyət ərxlərdin
karaydu. 12 Pərwərdigar bərikət beridu, Zeminimiz
hosulini beridu; 13 Həkkaniyət Uning aldida mangidu,
Uning kədəmlirigə yol hazirlaydu!

86 Dawutning duasi: Kulikingni mən tərəpkə tutkin, i
Pərwərdigar, manga jawab bərgəysən; Qünki mən
ezilgən wə hajətməndurmən. 2 Jenimni saklioɣaysən,
Qünki mən Sanga məmindurmən; I Sən Hudayim,
Sanga tayanoɣan kulungni kutkuzoɣaysən; 3 Manga
mehir-xəpkət kərsətkəysən, i Rəb, Qünki mən kün
boyi Sanga nida kilimən. 4 Kulungning jenini
xad kiloɣin, Qünki jenim Sanga təlmürüp karaydu;
5 Qünki Sən Rəb, mehriban, kəqürümqan Sən!
Өzənggə iltija kiloɣanlarning həmmisigə zor mehir-
muhəbbət kərsətküqidursən! 6 Mening duayimoɣa
kulak saloɣin, i Pərwərdigar, Yelinixlirimning sadasini
anglioɣaysən; 7 Beximoɣa kün qüxəndə, Mən Sanga
iltija kilimən, Qünki Sən manga jawab berisən. 8
Ilahlar arisida Sening təngdixing yoktur, i Rəb; Kiloɣan
ixliringningmu təngdixi yoktur. 9 Sən yaratkan barlik
əllər kelip sening aldingda səjdə kilidu, i Rəb, Namingni
uluoɣaydu. 10 Qünki Sən nahayiti büyüksən, Məjizilərni
Yaratkuqidursən; Sən Hudadursən, yaloɣuz Sənla. 11 Өz
yolungni manga əgətkəysən, i Pərwərdigar, Wə Sening
həkikitingdə yürimən; Namingoɣa hərmət-əyminixtə
boluxum üqün, kəlbimni pütün kiloɣaysən. 12 Ya
Rəbbim Huda, pütün kəlbim bilən Seni mədhiyiləymən,
əbədil'əbəd namingni uluoɣaymən. 13 Qünki manga
bolоɣan mehir-muhəbbiting zordur, Sən təhtisaraning
təgliridin jenimni kutkuzisən; **(Sheol h7585)** 14 I Huda,
təkəbburlar manga karxi kətürüldi, Əxəddiylərning
jamaiti jenimni izdiməktə, Ular Seni nəzirigə alməydu!
15 Əmma Sən, Rəb, rəhimdil wə xəpkətlik Ilahsən,
Asanlikqə aqqiklanmaysən, Mehir-muhəbbət həm
həkikət-sadikliking texip turidu. 16 Mən tərəpkə
burulup, xəpkət kərsətkəysən; Өz kulungoɣa küqüngni
bərgəysən, Dedikingning ooɣlini kutkuzoɣaysən! 17
Manga əqmənlərning uni kərüp hijil boluxi üqün,
Iltipatingni kərsitidioɣan bir alamətni manga kərsətkin;
Qünki Sən Pərwərdigar, manga yardəm kilding, Manga
təsəlli berip kəlgənsən.

87 Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy-nahxa:
— Uning uli bolsa mukəddəs taoɣlardidur. 2
Pərwərdigar Zionning dərwazilirini səyidu, Yakupning
barlik makan-jayliridinmu əwzəl keridu; 3 Sening
xəripinggə uluoɣ ixlar eytilmakta, i Hudaning xəhiri!
(Selah) 4 «Meni tonup bilgənlər arisida Rahab bilən
Babilni tiloɣa alimən; Mana Filistiyə, Tur bilən Efiopiyə;
Mana bu adəm xu yərdə tuoɣuloɣan» — dəymən. 5
Bərhək, Zion tooɣruluk xundak eytilidu: — «Bu adəm,
palanqi-pokunqi uningda tuoɣuloɣan, Həmmidin Aliy
Boloɣuqining Өzi uni mustəhkəmləydu». 6 Həlk-
kowmlarni hatiriliginidə Pərwərdigar: — «Bu kixi bu
yərdə tuoɣuloɣan» — dəp alahidə hatirigə yezip koyidu.
(Selah) 7 Nahxiqilar, ussulqilar xuni təng eytidu: —
«Mening barlik bulak-mənbəlirim seningdidur!»

88 Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy-nahxa: —
Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Mahalat-
leanot» ahangida okulsun təp, Əzralik Heman yazoɣan
«Maskil»: — I Pərwərdigar, nijatlikim bolоɣan Huda,
Keqə-kündüz Sanga nalə kilip kəldim. 2 Duayim
Sening aldingoɣa kirip ijabət bolsun; Nidayimoɣa
kulak saloɣaysən; 3 Qünki dərdlərdin jenim toyoɣan,
Hayatim təhtisaraoɣa yekinlaxkan, **(Sheol h7585)** 4
Hangoɣa qüxüwatkanlar katarida hesablinimən; Küq-
madari kuruoɣan adəmdək bolup kaldim. 5 Өlüklər
arisioɣa taxlanoɣanmən, Kirilip kəbridə yatkanlardək;
Sən ularni yənə əsliməysən, Ular kolungdin üzüp
elinip yirak kilinoɣan. 6 Sən meni hangning əng
tegigə, Zulmətlik jaylaroɣa, dengizning qongkur yərlirigə
qəmdürdüng. 7 Kəhring üstümgə eoɣir yüktək
basti, Barlik dolkunliring bilən meni kiyniding. 8
Məndin dost-buradərlirimni yiraklaxturdung; Ularni
məndin yirgəndürdüng; Mən kamaloɣanmən, heq

qiḳalmaymən. **9** Kəzlirim azab-oḳubəttin hirələxti; Ḥər
küni Sanga nida ḳilimən, i Pərwərdigar, Ḳollirimni Sanga
kətürüp kəldim. **10** Ölüklərgə məjizə kərsitərsənmu?
Mərḥumlar ornidin turup Sanga təxəkkür eytarmu?
11 Өzgərməs muḥəbbiting ḳəbridə bayan ḳilinarmu?
Ḥalakət diyarida sadiḳlik-ḥəḳiḳiting mahtilarmu? **12**
Karamətliring zülməttə tonularmu? Ḥəḳḳaniyliḳing
«untulux zemini»də bilinərmu? **13** Biraḳ mən bolsam,
Pərwərdigar, Sanga pəryad kətürimən, Tang səḥərdə
duayim aldingoɣa kiridu. **14** I Pərwərdigar, nemigə
jenimni taxliwətting? Nemigə jamalingni məndin
yoxurdung? **15** Yaxliḳimdin tartip mən ezilgən,
bimardurmən; Wəḥxətliringni kərüwerip ḥeq ḥalim
ḳalmidi. **16** Ḳəḥring üstümdin ətti; Wəḥimiliring meni
nabut ḳildi. **17** Ular kün boyi taxḳin suliridək meni
orawaldi, Tamamən meni qəmdürdi. **18** Jan dostlirimni,
aoɣinilirimni meningdin yiraḳlaxturdung, Mening əziz
dostum bolsa ḳarangoɣuluḳtur!

89 əzraḥliḳ Etan yazoɣan «Maskil»: — Pərwərdigarning өzgərməs muḥəbbitini əbədiy küyləymən, Aoɣzimda dəwrdin-dəwrgiqə ḥəḳiḳət-sadaḳitingni ayan ḳilimən. **2** Qünki mən: Өzgərməs muḥəbbət mənggügə tiklinip mangidu, Sən ḥəḳiḳət-sadaḳitingni ərxiələda mustəḥḳəmləwatisən — dəp bildim; **3** Sən dedingki: — «Mən talliwaloɣinim bilən əḥdə tüzgənmən; Ḳulum Dawutḳa ḳəsəm ḳildim: — **4** Sening əwladingni mənggü dawam ḳildurimən, Təhtingni əwladtin-əwladḳa ḳurup qiḳimən». (Selaḥ) **5** Ḥəm asmanlarmu Sening məjiziliringni təbrikləydu, i Pərwərdigar, Muḳəddəslərning jamaitidə ular ḥəḳiḳət-sadaḳitingni mədḥiyiləydu; **6** Qünki asmanlarda Pərwərdigarning təngdixi barmu? Ḳudrət Igisining ooɣulliri arisida Pərwərdigaroɣa ohxaydioɣan kim bar? **7** Təngrining ḥəywisi muḳəddəslərning məjlisidikilərni ḳattiḳ titritidu, Uning ətrapidikilərning ḥəmmisi üqün U ḳorḳunqluḳtur. **8** I Pərwərdigar, samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Ḳudrətlik Yaḥ, Sanga ohxaydioɣan kim bar? Ətrapingda ḥəḳiḳət-sadaḳiting turuḳluḳtur. **9** Dengizning məoɣrurluḳi üstidin ḥəküm sürisən, Dolḳunliri ərkəxligində, sən ularni tinqlandurisən; **10** Raḥabni əlgüdək yanjidingsən, Küqlük biliking bilən düxmənliringni tiripirən ḳilip tarḳitiwətting. **11** Asmanlar seningki, yərmu Seningkidur, Jaḥan ḥəm uningoɣa toloɣan ḥəmmini bərpa ḳilding. **12** Ximal wə jənubni, ularni yaratḳansən, Tabor wə Ḥərmon qoḳḳiliri namingni yangritip küylər. **13** Ḳudrətlik bilək seningkidur; Küqlüktur Sening ḳolung, ong ḳolung ḥəm kətürüklüktur. **14** Təhtingning uli ḥəḳḳaniylik ḥəm adaləttur, Muḥəbbət ḥəm ḥəḳiḳət-sadaḳət daim didaring aldida mangidu. **15** Təntənə sadasini bilgən həlḳ bəhtliktur; Ular Sening jamalingning nurida mangidu, i Pərwərdigar! **16** Ular namingda kün boyi xad bolar, Ḥəḳḳaniyliḳingda ular kətürüldi. **17** Qünki ularning küqining xan-xəripi əzüngdursən, Sening iltipating bilən münggüzimiz kətürülidu. **18** Qünki Pərwərdigar bizning ḳalḳinimiz, Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqi Xaḥimizdur. **19** Sən burun Өz məmin bəndənggə oɣayibanə alamət kərünüp səz ḳilip xuni degənidingsən: — «Mən bir əzimət üstigə yardimimni ḳondurdum, əl arisidin mən talliwaloɣan birsini kətürdüm; **20** Ḳulum Dawutni taptim, Muḳəddəs meyim bilən Mən uni məsiḥ ḳilip tiklidim. **21** Ḳolum uningoɣa yar boluxḳa bekitilgən, Bilikim uni küqləndüridu. **22** Düxmən uningdin ḥeq alwan-seliḳ almaydu, Pəskəx adəm uni ḳistimaydu; **23** Bəlki Mən rəḳiblirini uning aldida yanjiymən, Uni əq kərgənlərni yər bilən yəksan ḳilimən; **24** Өz ḥəḳiḳət-sadaḳitim ḥəm meḥir-muḥəbbitim uningoɣa yar bolar, Ḥəm Mening namim bilən uning münggüzi kətürülidu. **25** Mən uning ḳolini dengiz üstidə, Ong ḳolini dəryalar üstidə ḳoyimən. **26** U Meni qaḳirip dəyduki: — «Sən mening Atam, mening Təngrim, Nijatliḳim boloɣan ḳoram teximdursən!». **27** Mən yənə uni Mening tunji ooɣlum dəp, Dunya padixaḥliridin əng yuḳurisi ḳilimən. **28** Mening muḥəbbitimni uning üqün əbədiy ḳaldurimən, Mening əḥdəm uning bilən məḥḳəm turidu; **29** Mən uning nəslini əbədiyləxtürimən, Uning təhtini asmanning künliridək dawam ḳildurimən. **30** Mubada ooɣulliri Təwrat-ḳanunumdin qiḳip, Ḥəkümlirim boyiqə yürmisə, **31** Bəlgilimilirimni buzsa, Əmrlirimgə itaət ḳilmisa, **32** — U waḳitta itaətsizlikini tayaḳ bilən, Gunaḥini yara-jaraḥət bilən jazalaymən. **33** Lekin muḥəbbitimni uningdin üzüp ḳoymaymən, Ḥəḳiḳət-sadaḳitimgə hiyanət ḳilmaymən; **34** Mən tüzgən əḥdəmni əsla buzmaymən,Ləwlirimdin qiḳḳanlirini ḥeq əzgərtməymən. **35** Mən bir ḳetim pak-muḳəddəslikimgə ḳəsəm iqtim — Dawutḳa ḳəti yaloɣan səzliməymən: — **36** «Uning əwladi əbədiy dawamlixar; Uning təhti kəz aldimdiki ḳuyax kəbi turar; **37** U ay kəbi mənggülük mustəḥḳəmlinər, Asmandiki turoɣun guwaḥqidək məzmut turar». (Selaḥ) **38** Biraḳ Sən bularni qətkə ḳeḳip, tenip kətting; Sən məsiḥ ḳiloɣan padixaḥḳa ḳattiḳ oɣəzəpləending. **39** Ḳulung bilən tüzgən əḥdidin waz kəqting, Uning tajini yərgə taxlap daoɣ təgküzdung. **40** Uning barliḳ tam-pasillirini yiḳitip, Ḳəl'əlirini harabilikkə aylandurdung. **41** Yoldin ətüwatḳanlarning ḥəmmisi uni bulimaḳta, U barliḳ ḳoxniliri aldida rəswa boldi. **42** Uni əzgənlərning ong ḳolini yuḳiri kətürdüng, Pütkül düxmənlirini huxal ḳilding. **43** Bərḥəḳ, Sən uning ḳiliqining bisini ḳayriwətting, Jəngdə uni tik turoɣuzmiding. **44** Uning julaliḳini yoḳitip, Uning təhtini yərgə ərüwəttingsən. **45** Yaxliḳ künlirini Sən ḳisḳartting, Uni hijalətkə qəmdürdüng. (Selaḥ) **46** Ḳaqanoɣiqə, i Pərwərdigar? Өzüngni əbədiy yoxuriwerəmsən? Ḳəḥring ot kəbi mənggü yanarmu? **47** Manga nisbətən, əmürning ḳis ikənlikini əstə tutḳin! Nemixḳimu barliḳ insan balilirini bihudilikkə yaratḳansən? **48** Ḳeni, ḳaysi adəm yaxap əlümni kərməydikən? U jenini təḥtisaraning qanggilidin ḳutḳuzalamdikən? (Selaḥ) **(Sheol h7585)** **49** Sən ḥəḳiḳət-sadaḳitingdə Dawutḳa ḳəsəm iqkən, Awwalḳi meḥir-muḥəbbətlər ḳəyərdə ḳaldi, ya Rəbbim? **50** Ḳulliring uqrawatḳan məshirilərni yad ətkəysən, i Rəb — Mən iqimdə pütkül küqlük əllərning mazaḳlirini kətürüp yürimən — **51** Düxmənliringning Өzüng məsiḥ ḳiloɣanning ḳədəmlirini ḳanqilik məshiriliginini, I Pərwərdigar, yad ətkəysən! **52** Pərwərdigaroɣa mənggügə təxəkkür-mədḥiyə ḳayturulsun! Amin! Amin!

90 Hudaning adimi boloɣan Musaning duasi: — Ya Rəbbim, Sən barliḳ dəwrdə bizgə makan bolup

keliwatisən; **2** Taoŋlar wujudḳa kəlməstin burun, Sən yər
wə aləmni xəkilləndürməstin burun, əzəldin əbədgiqə
Təngridursən. **3** Sən insanni tupraḳḳa aylandurup:
— «Ḥəy, insan baliliri, ḳaytinglar!» — dəysən. **4**
Mana, Sening nəziringdə ming yil — Ötüp kətkən
tünügünki bir kün, Tündiki bir jesəktur, halas. **5**
Sən adəmlərni su taxḳinidək elip ketisən, Ular ötüp
kətkən bir uyḳudək, Tang səḥərdə ünüp qiḳḳan ot-
qəpkə ohxaydu — **6** Ətigəndə ular kəkirip ünidu, Keqisi
bolsa kesilip, solixip ketər. **7** Qünki biz oŋəziping bilən
yoḳaymiz, Kəḥring bilən dəkkə-dükkidə ḳalimiz. **8** Sən
ḳəbihliklirimizni kəz aldingoŋa, Yoxurun ḳilmixlirimizni
jamalingning nuri aldioŋa ḳoydung. **9** Barlik künlirimiz
dərəŋəziping astida ətüp ketidu, Yillirimizni bir uḥ
tartix bilənla tügitimiz. **10** Əmrimizning yilliri yətmix
yil, Maoŋdurimiz bar bolsa səksən yil; Birak ularning
pəhri japa wə biḥudiliktur; Ḥayat tezlik bilən üzər,
Mana, biz uqup kəttuḳ. **11** Sanga boloŋan ḥərmət-
əyminixning az-kəplükigə ḳarap ḥesablinidioŋan,
Aqqiḳingning xidditini kim bilsun? **12** Xunga kənglimizni
danaliḳḳa ḳoyuximiz üqün, Künlirimizni sanaxni
bizgə əgətkəysən! **13** Yenimizoŋa ḳaytḳaysən, i
Pərwərdigar, Seni ḳaqanoŋiqə...?! Ḳulliringoŋa rəḥim
ḳiloŋaysən! **14** Bizni ətigəndə əzgərməs muḥəbbiting
bilən ḳanduroŋaysən; Undaḳta barlik künlirimizdə
küylərni yangritip xadlinimiz. **15** Sən bizni japaoŋa
qəmgən künlərgə asasən, Külpətni kərgən yillirimizoŋa
asasən yənə hursən ḳiloŋin! **16** Uluoŋ ixliring ḳulliringoŋa
kərüngəy, Xanu-xəwkiting ularning oŋullirioŋimu
axkara boloŋay! **17** Pərwərdigar Hudayimizning xerin
mərḥəmiti üstimizdə boloŋay, Ḳolimizning ixlirini
üstimizgə bərikətlik ḳiloŋaysən, Bərḥəḳ, ḳolimizning
ixlirini bərikətlik ḳiloŋaysən!

91 Əng Aliy Boloŋuqining məhpiy jayida turoŋuqi,
Ḥəmmigə ḳadirning sayisidə aramhuda yaxaydu.
2 Mən Pərwərdigarni: — «Mening baxpanaḥim, Mening
ḳoroŋinim; Mening Hudayim, Uningoŋa tayinimən»
— dəymən. **3** Bərḥəḳ, U ḳiltaḳqining tozikidin seni
ḳutulduridu, Xum waba-ḳazadin ḥəm halas etidu. **4** U
pəyliri bilən seni yapidu; Ḳanatliri astida panaḥ tapisən;
Uning ḥəḳiḳiti sanga ḳalḳan ḥəm istiḥkamdur. **5** Sən nə
keqidiki wəḥimidin, Nə kündüzi uquwatḳan oḳtin, **6**
Nə ḳarangoŋuluḳta kəzgüqi wabadin, Nə qüx waḳtida
wəyranqiliḳ ḳiloŋuqi ḥalakəttin ḳorḳmaysən. **7** Sening
yeningda mingi yiḳilip, Ong yeḳingda on mingi oŋulap
qüxsimu, Lekin bala-ḳaza sanga yeḳinlaxmaydu. **8** Sən
pəḳət kəzliring bilən beḳip, Pasiḳlaroŋa berilgən jazani
kərisən. **9** Pərwərdigarni panaḥim dəp bilgining üqün,
Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqini makan ḳiloŋining üqün, **10**
Bexingoŋa ḥeq palakət qüxməydu, Ḥeq waba qediringoŋa
yeḳinlaxmaydu. **11** U Öz pərixtilirigə sening ḥəḳḳingdə
əmr ḳilidu, Xuning bilən ular pütkül yolliringda seni
saḳlaydu. **12** Ayioŋing taxḳa urulup kətməsliki üqün,
Ular seni ḳollirida kətürüp yüridu. **13** Xir wə kobra
yilan üstidin besip ətisən, Arslan wə əjdihani dəssəp-
qəyləysən. **14** «U Manga muḥəbbitini baoŋlioŋanliḳi
üqün, Mən uni ḳutuldurimən; U namimni tən aloŋini
üqün yuḳirida saḳlaymən. **15** U Manga nida ḳilidu, Mən
uningoŋa jawab berimən; Eoŋir kün uni baskanda uning
bilən billə bolimən; Mən uni halas ḳilip, izzət-ḥərmətkə
sazawər ḳilimən. **16** Uzak əmür bilən uni ḳandurimən,
Ḥəm nijatliḳimni uningoŋa kərsitimən».

92 Xabat küni üqün bir küy-nahxa: — Pərwərdigaroŋa
təxəkkür eytix, Namingni küyləx əladur, i
Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqi! **2** Özgərməs muḥəbbitingni
səḥərdə, Keqilərdə bolsa, ḥəḳiḳət-sadaḳitingni jakarlax,
3 On tarlik saz wə rawabni qelip, Qiltar bilən mungluḳ
aḥangda qelix əladur! **4** Qünki Sən Pərwərdigar, Öz
ḳiloŋining arḳilik meni hursən ḳilding, Ḳolliringning
ḳiloŋanliri bilən mən roḥlinip nahxa eytimən. **5**
Pərwərdigar, ḳiloŋan ixliring nemidegən uluoŋdur!
Oyliring naḥayiti qongḳurdur! **6** Bioŋəm kixi buni
bilməs, Ḥamaḳət buni qüxənməs, **7** Rəzillər ot-
qəptək aynioŋanda, Kəbihlik ḳiloŋuqilarning ḥəmmisi
gülləngəndə, Mənggü ḥalak bolup ketidioŋanlar xulardur!
8 Lekin Sən, i Pərwərdigar, əbədil'əbəd üstün turisən.
9 Qünki mana düxmənliring, i Pərwərdigar, Mana
düxmənliring yoḳilidu; Barlik ḳəbihlik ḳiloŋuqilar
tiripirən ḳiliwetilidu! **10** Münggüzümni yawayi
buḳiningkidək kətürisən; Bexim yengi may sürkəp, məsiḥ
ḳilinidu. **11** Meni ḳəst ḳiloŋanlarning [məoŋlubiyitini] əz
kəzum kəridu; Manga ḳarxilixixḳa ḳozoŋaloŋan rəzillik
ḳiloŋuqilarning [tən bərgənlikinimu] ḳuliḳim anglaydu.
12 Ḥəḳḳaniy adəm horma dərihi kəbi gülləp-yaxnaydu;
U Liwandiki kedr dərihidək əsidu. **13** Pərwərdigarning
əyigə tikilgənlər, Hudayimizning ḥoylilirida güllinidu;
14 Ular ḳerioŋandimu yənə mewə beridu, Suluḳ ḥəm
yexil ular; **15** Xuning bilən ular Pərwərdigar durustur,
dəp ispatlaydu; U mening ḳoram teximdur, Uningda
ḥeq naḥəḳlik yoḳtur!

93 Pərwərdigar ḥəküm süridu! U ḥəywətni kiyim
ḳilip kiygən; Pərwərdigar kiyingən, U belini
ḳudrət bilən baoŋlioŋan; Bərḥəḳ, xunga dunya məzmut
ḳilinoŋan, U təwrənməs əsla. **2** Sening təhting ḳədimdila
bərpa ḳilinoŋan; Sən əzəldin bar boloŋuqisən! **3**
Kəlkün-taxḳinlar əz sadasini kətürdi, i Pərwərdigar,
Kəlkün-taxḳinlar əz sadasini kətürdi! Kəlkün-taxḳinlar
uroŋuqi dolḳunlirini yuḳiri kətürdi! **4** Kəp sularning
xawḳunliridin, Dengiz-okyandiki ḳudrətlik dolḳunlardin,
Üstün turoŋan Pərwərdigar ḳudrətliktur! **5** Sening
agaḥ-guwaḥliḳliring nemidegən ixənqliktur! Künlər
yoḳ boloŋuqə, i Pərwərdigar, Öyünggə pak-muḳəddəslik
əbədil'əbəd rawadur.

94 I itiḳamlar aloŋuqi Təngri, Pərwərdigar! I
intiḳamlar aloŋuqi Təngri, parlioŋaysən! **2**
Kətürülgin, Özüngni kətürgin, i jaḥanni Soraḳ Ḳiloŋuqi,
Məoŋrurlaroŋa jazasini bərgin! **3** Ḳaqanoŋiqə rəzillər,
i Pərwərdigar, Ḳaqanoŋiqə rəzillər təntənə ḳilip
yüriweridu? **4** Ḳaqanoŋiqə ḥakawurlarqə səzləp
walaḳxiydu, Kəbihlik ḳiloŋuqilarning ḥəmmisi yooŋan
gəp ḳilip yüridu? **5** Ular həlḳingni ezidu, i Pərwərdigar,
Sening mirasingoŋa jəbir-japa salmaḳta. **6** Tul ayal
wə oŋerip-musapirlarni ḳirip, Yetim-yesirlərni əltürüp:
— **7** «Yaḥ kərməydu», «Yaḳupning Hudasi kəngül
bəlməydu», — dəydu. **8** Silər kəngül ḳoyunglar, i əlning
ḥamaḳətliri! əhməḳlər, ḳaqan dana bolisilər? **9** Ḳulaḳni
tikligüqining Özi anglimamdu? Kəzni Yasioŋuqining Özi
kərməmdu? **10** Əllərni tərbiyiligüqi, Insanoŋa əḳil-bilim

əgətküqining Өzi adəmni əyibliməmdu? **11** Pərwərdigar
insanning oy-hiyallirining tutami yokluḳini bilidu.
12 Sən tərbiyiligən adəm bəhtliktur, i Yaḥ, Yəni Sən
Təwrat-ḳanunungdin əḳil əgitidioƣan kixi bəhtliktur!
13 Xundaḳ ḳilip, taki pasiḳlar üqün orək kolanoƣuqə
— Sən uni yaman künlərdin hatirjəm saḳlaysən. **14**
Qünki Pərwərdigar Өz həlḳini tərk ətməydu, Yaki Өz
mirasidin waz kəqməydu. **15** Qünki ḥəküm-pərman
ḥoḳuḳi ḥaman adalətkə ḳaytidu, Barliḳ dili duruslar
bolsa, uning kəynidin mangidu. **16** Mən üqün yamanlar
bilən ḳarxilixixḳa kim ornidin turidu? Mən üqün ḳəbiḥlik
ḳiloƣuqilar bilən ḳarxilixixiḳa kim məydanoƣa qiḳidu? **17**
Əgər Pərwərdigar manga yardəmdə bolmioƣan bolsa,
Jenim baldur qiḳip sükət diyarida yatar idi. **18** Ayioƣim
putlixay deginidə, Өzgərməs muḥəbbiting, i Pərwərdigar,
meni yəlidi. **19** Iqimdiki kəpligən oƣəm-əndixilər arisida,
Sening təsəlliliring jenimni səyündürdi. **20** Insapsizliḳni
ḳanunoƣa aylanduridioƣan, Aq kəz olturoƣan bir təht,
Sən bilən alaḳidə bolamdu? **21** Ular ḥəḳḳaniylarning
jenioƣa ḥujum ḳilixḳa yioƣilidu, Bigunaḥ ḳanni təkidioƣan
ḥəkümlərni qiḳarmaḳta. **22** Biraḳ Pərwərdigar mening
egiz ḳoroƣinim bolidu; Ḥə, mening Hudayim panaḥ
Ḳoram Teximdur. **23** U ularning ḳəbiḥlikini əz bexioƣa
salidu, Ularning əz yawuzluḳliri bilən ularni üzüp
taxlaydu, Bərḥəḳ, Pərwərdigar Hudayimiz ularni üzüp
taxlar.

95 Kelinglar, Pərwərdigarni yangritip küyləyli,
Nijatliḳimiz boloƣan Ḳoram Teximizoƣa təntənə
ḳilayli! **2** Təxəkkürlər bilən uning aldioƣa keləyli,
Uningoƣa küylər bilən təntənə ḳilayli! **3** Qünki
Pərwərdigar — büyük bir ilaḥtur, Pütkül ilaḥlar üstidiki
büyük bir Padixaḥtur. **4** Yərning təgliri Uning ḳolididur,
Taoƣlarning qoḳḳilirimu Uningkidur. **5** Dengiz Uningki,
U uni yaratḳan; Ḳuruḳluḳni Uning ḳolliri xəkilləndürdi.
6 Kelinglar, Uningoƣa bax urup səjdə ḳilayli, Pərwərdigar
Yaratḳuqimiz aldida tiz pükəyli! **7** Qünki U bizning
Hudayimizdur, Biz bolsaḳ Uning yayliḳidiki həlḳ,
Uning ḳoli baḳidioƣan ḳoylarmiz. Bügün, əgər Uning
awazini anglisanglar, **8** Əyni qaoƣlarda Məribaḥda
boloƣandək, qəl-bayawandiki Massaḥda boloƣan kündək,
Yürikinglarni jaḥil ḳilmanglar! **9** Mana xu yərdə ata-
bowiliringlar Meni sinidi, ispatlidi ḥəm ḳiloƣinimni
kərdi. **10** Mən ḳirik yil xu dəwrdin bizar bolup: — «Bular
kənglidə adaxḳan bir həlḳtur, Mening yollirimni ḥeq
bilip yətmigən» — dedim. **11** Xunga Mən oƣəzəplinip
ḳəsəm iqip: — «Ular ḥərgiz Mening aramgaḥimoƣa
kirməydu» — dedim.

96 Pərwərdigaroƣa atap yengi nahxa eytinglar!
Pütkül yər yüzi, Pərwərdigarni küyləng lar! **2**
Pərwərdigaroƣa nahxa eytinglar, namioƣa təxəkkür-
mədḥiyə ḳayturunglar, Nijatliḳini ḥər küni elan ḳilinglar!
3 Uning xan-xəḥritini əllər arisida, Uning məjizilirini
barliḳ həlḳlər arisida jakarlanglar! **4** Qünki Pərwərdigar
uluoƣ, zor mədḥiyələrgə layiḳtur! U barliḳ ilaḥlardin
üstün, Uningdin ḳorḳux kərəktur; **5** Qünki barliḳ
həlḳlərning ilaḥliri — Butlar halas, Biraḳ Pərwərdigar
asman-pələkni yaratḳandur. **6** Xanu-xəwkət wə ḥəywət
Uning aldida, Muḳəddəs jayida ḳudrət wə güzəllik
kərünidu. **7** Pərwərdigaroƣa [təəlluḳini] bərgəysilər, i
əl-ḳəbililər, Pərwərdigaroƣa xan-xəḥrət wə ḳudrətni
bərgəysilər! **8** Pərwərdigaroƣa Өz namioƣa layiḳ xan-
xəḥrətni bərgəysilər; Sowoƣa-salam elip ḥoylilirioƣa
kiringlar! **9** Pərwərdigaroƣa pak-muḳəddəslikning
güzəllikidə səjdə ḳilinglar; Pütkül yər-yüzi, Uning aldida
titrənglar! **10** Əllər arisida elan ḳilinglar: — «Pərwərdigar
ḥəküm süridu! Xunga mana, dunya məzmut ḳilinoƣan, u
təwrənməs əsla. U adilliḳ bilən həlḳlər üstidə ḥəküm
qiḳiridu. **11** Asmanlar xadlansun, yər-jaḥan hux bolsun,
Dengiz-okyan wə uningoƣa toloƣan ḥəmmə quḳan selip
jux ursun! **12** Dalalar ḥəm ulardiki ḥəmmə yayrisun! U
qaoƣda ormandiki pütkül dərəhlər Pərwərdigar aldida
yangritip nahxa eytidu; **13** Qünki mana, U kelidu! U
jaḥanni soraḳ ḳilixḳa kelidu; U aləmni adilliḳ bilən,
Həlḳlərni Өz ḥəḳiḳət-sadaḳitidə soraḳ ḳilidu.

97 Pərwərdigar ḥəküm süridu! Yər-zemin hux bolsun,
Kəpligən arallar xadlansun! **2** Bulutlar wə
ḳarangoƣuluḳ Uning ətrapididur, Ḥəḳḳaniyət wə adalət
təhtining ulidur; **3** Uning aldida ot yalḳuni yüridu,
Ətraptiki düxmənlirini kəydürüp taxlaydu; **4** Uning
qaḳmaḳliri jaḥanni yorutti, Yər buni kərüp titrəp
kətti; **5** Pərwərdigarning aldida, Pütkül zeminning
igisining aldida, Taoƣlar momdək erip ketidu. **6**
Asmanlar Uning ḥəḳḳaniyitini jakarlaydu, Barliḳ həlḳlər
Uning xan-xəripini kəridu. **7** Oyma ḥəykəllərgə
qoḳunoƣanlar, Butlar bilən mahtinip yürgüqilərning
ḥəmmisi uyatta ḳalidu. Barliḳ ilaḥlar, Uningoƣa səjdə
ḳilinglar! **8** Sening ḥəkümliring səwəbidin, i Pərwərdigar,
Zion anglap xadlandi, Yəḥuda ḳizliri hux boldi. **9**
Qünki Sən Pərwərdigar pütkül yər yüzi üstidiki əng
aliysidursən; Sən barliḳ ilaḥlardin nəḳədər yuḳiridursən!
10 Pərwərdigarni səygənlər, yamanliḳtin nəprətlininglar!
U məmin bəndilirining jenidin həwər alidu, Rəzillərning
qanggilidin halas ḳilidu. **11** Ḥəḳḳaniylar üqün nur, Dili
duruslar üqün xadliḳ teriloƣandur; **12** Pərwərdigardin
xadlininglar, i ḥəḳḳaniylar, Uning pak-muḳəddəslikini
yad etip təxəkkür eytinglar!

98 Dawut yazoƣan küy: — Pərwərdigaroƣa atap yengi
nahxa eytinglar; Qünki U karamət məjizilərni
yaratti; Uning ong ḳoli ḥəm muḳəddəs biliki Өzigə
zəpər-nijat kəltürdi. **2** Pərwərdigar Өz nijatliḳini ayan
ḳildi; Ḥəḳḳaniyitini əllərning kəz aldida axkara kərsətti.
3 U Israil jəmətigə boloƣan meḥir-muḥəbbitini ḥəm
ḥəḳiḳət-sadaḳitini esigə aldi, Zeminning qət-yaḳilirimu
Hudayimizning nijatliḳini kərdi. **4** Pərwərdigaroƣa
awazinglarni kətürünglar, pütkül yər yüzi; Təntənə
ḳilip awazinglarni kətürünglar, nahxa eytinglar! **5**
Pərwərdigaroƣa qiltar qelip nahxa eytinglar, Qiltar bilən,
küyning sadasi bilən! **6** Kanay ḥəm sunay awazliri bilən,
Padixaḥ boloƣan Pərwərdigar aldida təntənə ḳilinglar; **7**
Dengiz-okyan ḥəm uningoƣa toloƣan ḥəmmə jux urup,
Jaḥan ḥəm uningda yaxawatḳanlar xawḳunlisun! **8**
Kəlkün-taxḳinlar qawak qalsun; Pərwərdigar aldida
taoƣlar ḳoxulup təntənə ḳilip nahxa eytsun; **9** Qünki
mana, U yərni soraḳ ḳilixḳa kelidu; U aləmni adilliḳ
bilən, Həlḳlərni Өz ḥəḳiḳət-sadaḳitidə soraḳ ḳilidu.

99 Pərwərdigar ḥəküm süridu! Həlḳlər titrisun! U
kerublar otturisida olturidu; Yər-jaḥan zilziligə
kəlsun! **2** Pərwərdigar Zionda büyüktur, U barliḳ

həlklər üstidə turidioŋan aliydur. **3** Ular uluoŋ wə
sürlük namingni mədhiyiləydu; U pak-mukəddəstur! **4**
Padixahning kudriti adalətkə beoŋixlanoŋandur; Özüng
duruslukni məhkəm ornatkansən; Sən Yakup arisida
adalət wə həkkaniyət yürgüzgən. **5** Pərwərdigar
Hudayimizni uluoŋlanglar! Təhtipəri aldida egilip
səjdə kilinglar — U mukəddəstur! **6** Uning kahinliri
arisida Musa wə Harun bar idi, Namini qakiroŋanlar
iqidə Samuilmu hazir idi; Ular Pərwərdigaroŋa iltija
kilip, qakirdi, Uularoŋa jawab bərdi. **7** Huda bulut
tüwrükidəularoŋa sözlidi; Ular U tapxuroŋan agah-
guwahliklaroŋa həm nizam-bəlgilimigə əməl kilixatti. **8**
I Pərwərdigar Hudayimiz, Sənularoŋa jawab bərding;
Yaman kilmixlirioŋa yarixa jaza bərgən bolsangmu, Sən
ularni kəqürgüqi Ilah iding. **9** Pərwərdigar Hudayimizni
uluoŋlanglar! Uning mukəddəs teoŋida egilip səjdə
kilinglar! Qünki Pərwərdigar Hudayimiz mukəddəstur!

100 Təxəkkür eytix üqün yeziloŋan küy: — I
pütkül yər-jahan, Pərwərdigaroŋa awazinglarni
kətürünglar! **2** Huxallik bilən Pərwərdigarning
hizmitidə bolunglar, Huzurioŋa təntənə-nahxilar bilən
yekinlixinglar! **3** Bilip koyunglarki, Pərwərdigar hək
Hudadur; Bizni yaratkan Uning Özidur, biz əməs! Biz
uning həlkidurmiz, Öz yaylikida bakkan koyliridurmiz.
4 Dərwazilirioŋa təxəkkür eytixlar bilən, Hoylilirioŋa
mədhiyələr bilən kiringlar; Uni mədhiyiləp, namioŋa
təxəkkür-mədhiyə kayturunglar! **5** Qünki Pərwərdigar
mehribandur; Uning mehir-muhəbbiti əbədil'əbədgiqə,
Uning həkikət-sadakiti əwladtin-əwladkiqidur!

101 Dawut yazoŋan küy: — Mən özgərməs muhəbbət
həm adalət tooŋruluk nahxa eytimən, Seni,
i Pərwərdigar, nahxilar bilən küyləymən. **2** Mən
mukəmməl yolda ehtiyat bilən ix kərimən; Sən
kaqanmu yenimoŋa kelisən!? Öz ey-ordamda sap köngül
bilən yürimən. **3** Heq pasik nərsini köz aldimoŋa
kəltürməymən, Yoldin qətnigənlərning kilmixlirioŋa
nəprətlinimən; Bundaklar manga heq yepixmas əsla.
4 Əgri köngül meningdin yirak ketidu, Heq rəzillikni
tonuoŋum yoktur. **5** Kimki öz yekinining köynidin
təhmət kiloŋan bolsa, Mən uni yokitimən; Nəziri üstün,
dili təkəbbur adəmni mən sioŋdurmaymən; **6** Közlirim
zemindiki məminlərdidur, Ular ordamda mən bilən
billə tursun! Kim mukəmməl yolda mangsa, u mening
hizmitimdə bolidu. **7** Aldamqilik yürgüzgənlərning öy-
ordamda orni bolmaydu, Yaloŋan sözligənlər köz aldimda
turmaydu. **8** Pərwərdigarning xəhiridin yamanlik
kiloŋuqilarni üzüp taxlax üqün, Hər səhərdə zemindiki
barlik rəzil adəmlərni yokitimən.

102 Ezilgənning duasi: U halidin kətkəndə, dad-
pəryadini Pərwərdigar aldioŋa təkkəndə: —
Duayimni angliioŋaysən, i Pərwərdigar; Pəryadim
aldingoŋa yetip kirsun! **2** Yüzüngni məndin
kaqurmioŋaysən; Kisiloŋan künümdə manga kulak
saloŋaysən; Mən nida kiloŋan kündə, manga tez jawab
bərgin! **3** Mana, künlirim is-tütəktək tügəp ketidu,
Ustihanlirim otun-qooŋloroŋa ohxax köydi! **4** Yürikim
zəhmə yəp qəplər hazan boloŋandək kurup kətti,
Hətta nenimni yeyixni untudum. **5** Mən ahu-zar
tartkanlikimdin, ətlirim süngəklirimgə qaplixip kaldi.
6 Qəl-bayawandiki sakiykuxtək, Wəyranqilikta konup
yürgən huwkuxka ohxaymən. **7** Uhlimay səgək turup
kəzəttimən; Özgidə yaloŋuz kaloŋan kuxkaq kəbimən. **8**
Düxmənlirim kün boyi meni məshirə kilmakta, Meni
hakarətligənlər ismimni lənət ornida ixlətməktə. **9**
Kəhring həm aqqiking tüpəylidin, Külni nan dəp
yəwatimən, Iqimlikimni köz yexim bilən arilaxturimən;
Qünki Sən meni kətürüp, andin yərgə urdung. **11**
Künlirim kuyax uzartkan kələnggidək yokulay dəp
kaldi, Özüm bolsam qəplər hazan boloŋandək kurup
kəttim. **12** Lekin Sən, Pərwərdigar, əbədiy turisən,
Sening nam-xəhriting dəwrdin-dəwrgiqidur. **13** Sən
ornungdin turisən, Zioneoŋa rəhim kilisən; Qünki uningoŋa
xəpkət kərsitix wakti kəldi, Hə, wakit-saiti yetip
kəldi! **14** Qünki kulliring uning taxliridin hursənlik
tapidu, Həm tuprikioŋimu iqini aoŋritidu; **15** əllər
Pərwərdigarning namidin, Yər yüzidiki xahlar xan-
xəripingdin əyminidu. **16** Mana, Pərwərdigar Zionni
kaytidin kuroŋanda, U Öz xan-xəripidə kərünidu! **17**
U oŋerib-miskinning duasioŋa etibar beridu; Ularning
duasini hərgiz kəmsitməydu. **18** Bular kəlgüsi bir əwlad
üqün hatirilinidu; Xuning bilən kəlgüsidə yaritilidioŋan
bir həlk Yahni mədhiyələydu; **19** Qünki U əsirlərning
ah-zarlirini anglay dəp, Ölümgə buyuloŋanlarni azad
kilay dəp, Egizdiki mukəddəs jayidin engixip nəzər saldi,
Ərxlərdin Pərwərdigar yərgə karidi; **21** Xundak kilip,
ular Pərwərdigarning hizmitidə bolayli degəndə, Yəni əl-
məmlikətlər jam yioŋiloŋan waktida — Pərwərdigarning
nami Zionda, Uning xərəpliri Yerusalemda jakarlinidu!
23 Birak U meni yolda maoŋdursizlandurup, Künlirimni
kiskartti. **24** Mən: «Təngrim, əmrümning yerimida
meni elip kətmə!» — dedim. — «Sening yilliring
dəwrdin dəwrgiqidur, **25** Sən yərni əlmisaktinla bərpa
kiloŋansən, Asmanlarni həm kolliring yasioŋandur; **26**
Ular yok bolup ketidu, Birak Sən dawamlik turiwerisən;
Ularning həmmisi kiyimdək konirap ketidu; Ularni
kona ton kəbi almaxtursang, Xunda ular kiyim-
keqək yənggüxləngəndək yənggüxlinidu. **27** Birak Sən
özgərmigüqidursən, Yilliringning tamami yoktur. **28**
Kulliringning balilirimu turiweridu, Ularning əwladi
huzuringda məzmut yaxaydu!».

103 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigaroŋa təxəkkür
kaytur, i jenim; I pütün wujudum, Uning
mukəddəs namioŋa təxəkkür kaytur! **2** Pərwərdigaroŋa
təxəkkür kaytur, i jenim, Untuma uning barlik
mehrimbanlik-bərikətlirini; **3** U pütkül kəbihlikliringni
kəqüridu, Barlik kesəlliringgə dawa kilidu; **4** Hayatingni
hangdin hərlükkə kutkuzidu, Bexingoŋa mehir-
muhəbbət həm rəhimdilliklarni taj kilip kiygüzidu. **5**
Kənglüngni nazunemətlər bilən kanduridu; Yaxliking
bürkütningkidək yengilinidu. **6** Pərwərdigar barlik
ezilgənlər üqün həkkaniylik həm adalətni yürgüzidu; **7**
U Öz yollirini Musaoŋa, Kiloŋanlirini Israillaroŋa namayan
kiloŋan. **8** Pərwərdigar rəhimdil wə xəpkətliktur, U
asanlikqə aqqiklanmaydu, Uning mehir-muhəbbiti texip
turidu. **9** U uzunoŋiqə əyibləwərməydu, Yaki ta mənggügə
oŋəzipidə turiwərməydu. **10** U bizgə gunahlirimizoŋa
karita muamilidə boloŋan əməs, Bizgə kəbihliklirimizgə
karita tegixlikini yanduroŋan əməs. **11** Asman yərdin

qanqilik egiz bolsa, Uningdin qorqidiotanlarota bolota
muhəbbitimu xunqilik zordür. 12 Xərq otərbtin qanqilik
yiraqta bolsa, Bizdiki asiyliqlarnimu xunqə yiraqlaxturdi.
13 Ata balilirota qandaq kəyüngən bolsa, Pərwərdigarmu
Əzidin qorqidiotanlarota xundaq məhribandur. 14
Qünki U Əzi bizning jismimizni bilidu, Tupraqtin
ikənlikimizni U esigə alidu. 15 Insan bolsa — uning
künliri ot-qəpkə ohxaydu, Daladiki güldək ünüp qiqip
qeqəkləydu; 16 Uning üstidin xamal uqup ətidu, U
yoq bolidu, əsliy makanimu uni qayta tonumaydu.
17 Lekin Əzidin qorqidiotanlarota, Əz əhdisigə wapa
qilotanlarota, Kərsətmilirini orunlax üqün ularni esidə
tutqanlarota, Pərwərdigarning məhir-muhəbbiti əzəldin
əbədgiqə, Həkqaniyiti əwladtin əwladlirigiqidur. 19
Pərwərdigar təhtini ərxtə qurotan, Uning səltəniti
həmmining üstidin həküm süridu; 20 I səzigə qulaq
salotuqi, Kalamini ijra qilotuqi, qudriti zor bolotan
Uning pərixtiliri, Pərwərdigarota təxəkkür-mədhiyə
qayturunglar! 21 I silər, Uning barliq qoxunliri, Iradisini
ada qilotuqi hizmətkarliri, Pərwərdigarota təxəkkür-
mədhiyə qayturunglar! 22 I, Uning barliq yasiotanliri,
Həkümranliqi astidiki barliq jaylarda Pərwərdigarota
təxəkkür-mədhiyə qayturunglar! I mening jenim,
Pərwərdigarota təxəkkür qaytur!

104 Pərwərdigarota təxəkkür-mədhiyə qaytur, i
jenim! I Pərwərdigar Hudayim, intayin uluotasən;
Xanu-xəwkət wə həywət bilən kiyingənsən; 2 Libas bilən
pürkəngəndək yoruqlukqa pürkəngənsən, Asmanlarni
qedir pərdisi kəbi yayotansən. 3 U yuqiriqi rawaqlirining
limlirini sularota ornatqan, Bulutlarni jəng harwisi
qilip, Xamal qanatliri üstidə mangidu; 4 U pərixtilirini
xamallar, Hizmətkarlirini ot yalquni qilidu. 5 Yərni U
ulliri üstigə ornatqan; U əsla təwrinip kətməydu. 6
Libas bilən oralotandək, uni qongqur dengizlar bilən
oriotansən, Sular taotlar qokqiliri üstidə turdi. 7 Sening
tənbihing bilən sular bədər qaqti, Güldürmamangning
sadasidin ular tezdin yandi; 8 Taotlar ərləp qikti, Wadilar
qüxüp kətti, [Sular] Sən bekitkən jayota qüxüp kətti.
9 Ular texip, yərni yənə qaplimisun dəp, Sən ularota
qəklimə qoyotansən. 10 [Təngri] wadilarda bulaqlarni
eqip urotutidu, Suliri taotlar arisida akidu. 11 Daladiki
hərbir janiwarota ussuluq beridu, Yawayi exəklər
ussuzlukini qanduridu. 12 Kəktiki quxlar ularning
boyida qonidu, Dərəh xahliri arisida sayraydu. 13 U
yuqiridiki rawaqliridin taotlarni suotiridu; Yər Sening
yasiotanliringning mewiliridin qandurulidu! 14 U mallar
üqün ot-qəplərni, Insanlar üqün kəktatlarni əstüridu,
Xundaqla nanni yərdin qikiridu; 15 Adəmning kənglini
hux qilidiotan xarabni, Insan yüzini parqiritidiotan
mayni qikiridu; Insanning yürikigə nan bilən kuwwət
beridu; 16 Pərwərdigarning dərəhliri, Yəni Əzi tikkən
Liwan kedir dərəhliri [su iqip] qanaətlinidu. 17 Ənə
axular arisiota quxlar uwa yasaydu, Ləylək bolsa,
arqa dərəhlirini makan qilidu. 18 Egiz qokqilar taot
əqkilirining, Tik yarlar suotarlarning panahi bolidu. 19
Pəsillərni bekitmək üqün U ayni yaratti, Quyax bolsa
petixini bilidu. 20 Sən qarangotuluq qüxürisən, tün
bolidu; Ormandiki janiwarlarning həmmisi uningda
xipir-xipir kezip yüridu. 21 Arslanlar olja izdəp
hərkirəydu, Təngridin ozuq-tülük sorixidu; 22 Quyax
qikipla, ular qekinidu, Qaytip kirip uwilirida yatidu.
23 Insan bolsa əz ixiota qikidu, Ta kəqkiqə məhnəttə
bolidu. 24 I Pərwərdigar, yasiotan hərhil nərsiliring
nəqədər kəptur! Həmmisini həkmət bilən yaratqansən,
Yər yüzi ijat-baylikliring bilən toldi. 25 Ənə büyük
bipayan dengiz turidu! Uningda san-sanaqsiz otuz-
otuz janiwarlar, Qong wə kiqik haywanlar bar. 26 Xu
yərdə kemilər qatnaydu, Uningda oynaqlisun dəp sən
yasiotan lewiatanmu bar; 27 Waqtida ozuq-tülük bərgin
dəp, Bularning həmmisi Sanga qaraydu. 28 Ularota
bərgininghdə, teriwalidu, Qolungni aqqiningdila, ular
nazunemətlərgə toyidu. 29 Yüzüngni yoxursang, ular
dəkkə-dükkigə qüxidu, Rohlirini alsang, ular jan üzüp,
Yənə tupraqqa qaytidu. 30 Rohingni əwətkiningdə, ular
yaritilidu, Yər-yüzi yengi [bir dəwr bilən] almixidu. 31
Pərwərdigarning xan-xəhriti əbədiydur, Pərwərdigar Əz
yaratqanliridin hursən bolidu. 32 U yərgə bakqinida, yər
titrəydu, Taotlarota təgkinidə, ular tütün qikiridu. 33
Qayatla bolidikənmən, Pərwərdigarota nahxa eytimən;
Wujudum bolsila Hudayimni küyləymən. 34 U sürgən oy-
hiyallirimdin səyünsə! Pərwərdigarda huxallinimən! 35
Gunahqarlar yər yüzidin tügitilidu, Rəzillər yoq bolidu.
I jenim, Pərwərdigarota təxəkkür-mədhiyə qaytur!
Həmdusana!

105 Pərwərdigarota təxəkkür eytinglar, Uning
namini qakirip iltija qilinglar, Uning
qilotanlirini həlqlər arisida ayan qilinglar! 2 Uningota
nahxilar eytip, Uni küylənglar; Uning pütkül karamət
məjiziliri üstidə seotinip oylininglar. 3 Muqəddəs
namidin pəhirlinip danglanglar, Pərwərdigarni
izdigüqilərning kəngli xadlansun! 4 Pərwərdigarni
həmdə Uning küqini izdənglar, Didar-huzurini tohtimay
izdənglar. 5 Uning yaratqan məjizilirini, Karamət-
alamətlirini həm aotzidin qikqan həkümlirini əstə
tutunglar, 6 I Uning quli Ibrahim nəsli, Əzi tallioganliri,
Yaqupning ootulliri! 7 U, Pərwərdigar — Hudayimiz,
Uning həkümliri pütkül yər yüzididur. 8 Əzi tüzgən
əhdisini əbədiy yadida tutidu — — Bu Uning ming
əwladqiqə wədixləxkən səzidur, — 9 Yəni Ibrahim
bilən tüzgən əhdisi, Ishakqa iqkən qəsimidur. 10 U
buni Yaqupqimu nizam dəp jəzmləxtürdi, Israiloota
əbədiy əhdə qilip berip: — 11 «Sanga Qanaan zeminini
berimən, Uni mirasing bolotan nesiwəng qilimən», —
dedi, 12 — Gərqə xu qaota ularning sani az, Etiwaroota
elinmiotan, xu yərdiki musapirlar bolsimu. 13 Ular
u yurttin bu yurtqa, Bu əldin u qəbiligə kezip yürdi;
14 U həqkimning ularni ezixigə yol qoymidi, Ularni
dəp padixahlaroimu tənbih berip: — 15 Mən məsih
qilotanlirimota təgmə, Pəyotambərlirimgə yaman ix
qilma! — dedi. 16 U axu yurtqa aqarqiliqni buyrudi,
Tirək bolotan ax-nanni qurutuwətti. 17 U ulardin burun
bir adəmni əwətkənidi, Yüsüp qul qilip setiloganidi. 18
Uning putliri zənjirdə aotridi, Uning jeni təmürgə kirip
qisildi; 19 Xundaqla ta əzigə eytiloqan wəhiy əməlgə
axuruloquqə, Pərwərdigarning səz-kalami uni sinap
tawlidi; 20 Pirəwn adəmlirini əwətip uni boxatquzdi,
Qowmlarning həkümdari uni hərlükkə qikardi. 21
Uni əz ordisiota otojidar qilip qoydi, Pütün mal-
mülkigə baxlik qilip təyinləp, 22 Əz wəzirlirini uning
ihtiyarida bolup tərbiyilinixkə, Akqsakallirioota danalik

əgitixkə tapxurdi. **23** Xuning bilən Israil Misiroŋa kəldi,
Yaquplar Ḥamning zeminida musapir bolup yaxidi. **24**
[Pərwərdigar] Əz həlkini kəp nəsillik kilip, əzgüqiliridin
küqlük kildi. **25** U [Misirliklarning] kəlbidə Əz həlkigə
nəprət ḥasil kildi, Ularni Əz kullirioŋa ḥiylə-mikirlik
boluxka mayil kildi. **26** U Əz kuli boloŋan Musani,
Əzining tallioŋini Ḥarunni yollidi. **27** Ular [Misirda]
ilahiy alamətlərni ayan kilip, Ḥam zeminida uning
məjizilirini ornatti. **28** Pərwərdigar karangoŋulukni
əwətip, [Zeminni] zulmətkə kaplitiwətti; [Misirliklar]
Uning əmrigə karxi turoŋan əməsmu? **29** U ularning
sulirini kanoŋa aylandurdi, Belikirini kurutiwətti.
30 Ularning yərlirini miz-miz pakilar basti, Xaḥ-
əmirlirining ḥujriliriojimu ular tolup kətti. **31** U bir
səz bilənla, oŋuz-oŋuz qiwinlar besip kəldi; Ḥəmmə
bulung-puqkaklarda oŋing-oŋing uqar qümülilər. **32** U
yamoŋurning ornioŋa məldür yaoŋdurup, Bu zeminoŋa
yalkunluk ot qüxürdi. **33** U üzüm tallirini, ənjur
dərəhlirini urdi, Zemindiki dərəhlərni sunduruwətti. **34**
U bir səz kilixi bilənla, qekətkilər kəldi, Sansiz yutkur
ḥaxarətlər mizildap, **35** Zeminida bar boloŋan giyaḥlarni
yutuwətti, Etizlarning barlik ḥosullirini yəp tügətti.
36 [Ahirda] zeminidiki barlik tunji tuoŋuloŋanlarni,
Ularning oŋururi boloŋan birinqi ooŋul balilirini kiriwətti.
37 Əz həlkini bolsa, altun-kümüxlərni kətürgüzüp
qikardi, Kəbililiridə birsimu yikilip qüxüp kaloŋini yok.
38 Ularning qikkinioŋa Misir huxal boldi, Qünki ularning
wəḥimisi [Misirliklaroŋa] qüxti. **39** U ularoŋa bulutni
sayiwən boluxka, Otni tündə nur boluxka bərdi. **40**
Ular soridi, U bədinilərni qikardi, Ularni samawiy nan
bilən kandurdi. **41** U taxni yardi, sular buldukiap qikti;
Kakaslikta dəryadək akti. **42** Qünki U bərgən mukəddəs
səzini, Əz kuli Ibraḥimni əstə tutti. **43** U həlkini xad-
huramlik bilən, Əz tallioŋinini xadiyanə təntənilər bilən
[azadlikka] qikardi. **44** U ularoŋa əllərning zeminlirini
berip, Ularni həlklərning əjir-meḥnətlirigə muyəssər
kildi, **45** Bu, ularning Uning bəlgilimilirini tutup,
Kanunlirioŋa itaət kilixi üqün idi! Ḥəmdusana!

106 Ḥəmdusana! Pərwərdigaroŋa təxəkkür
eytinglar! Qünki U meḥribandur, əbədiydur
Uning meḥir-muḥəbbiti. **2** Pərwərdigarning kudrətlik
kiloŋanlirini kim səzləp berələydu? Uning bar xan-
xəḥritini kim jakarlap berələydu? **3** Bəhtliktur adalətni
tutkan, Daim ḥəkkaniylikni yürgüzgən kixi! **4** Həlkinggə
boloŋan ḥimmiting bilən meni əsligəysən, i Pərwərdigar;
Nijatliking bilən yenimoŋa kelip ḥəwər aloŋin! **5** Xuning
bilən, Sən tallioŋanliringning bərikitini kərəy, Əz
elingning xadliki bilən xad bolay, Əz mirasing [boloŋan
həlking] bilən pəhirlinip, yayrap yürəy! **6** Biz ata-
bowilirimiz katarida gunaḥ ətküzduk, Kəbiḥlik kilduk,
yamanlik əyliduk. **7** Misirda turoŋan ata-bowilirimiz
məjiziliringni nəzirigə almay, Kəp meḥribanlikliringni
esigə almidi; Bəlki dengizda, Kizil Dengiz boyida isyan
kətürdi. **8** Birak U kudritimni namayan kilay dəp, Əz
nami üqün ularni kutkuzdi. **9** Uning Kizil Dengizoŋa
tənbiḥ berixi bilən, U kupkuruk boldi; Huddi kaoŋjirak
qəllüktin yetəkləp mangoŋandək, U ularni dengiz
təgliridin [kuruk] ətküzdi. **10** Ularni əq kərgənlərning
kolidin ḥərlükkə qikardi, Ularoŋa ḥəmjəmət bolup
düxmən qanggilidin kutkuzdi. **11** Yawlarni sular basti,
Ularning ḥeqbirsi sak kalmidi. **12** Xundila ular Uning
səzlirigə ixənq kildi; Ular Uni küylidi. **13** Ular Uning
kiloŋanlirini xunqə tez untudi, Nəsiḥətini kütmidi;
14 Bəlki dalada aq kəzlükkə baladək berildi, Qəl-
bayawanda Təngrini sinidi. **15** Xunga U sorioŋinini
ularoŋa bərdi, Birak jüdətküqi bir kesəlni janlirioŋa
təgküzdi. **16** Ular bargaḥda Musaoŋa ḥəsət kildi,
Hudaning mukəddəs bəndisi Ḥarunnimu kərəlmidi. **17**
Yər eqilip Datanni yutuwətti, Abiramni adəmliri bilən
kapsiwaldi. **18** Əgəxküqiliri arisida ot yekildi; Yalkun
rəzillərni kəydüriwətti. **19** Ular Ḥorəb teoŋida mozay
butni yasidi, Kuyma ḥəykəlgə səjdə kilip, **20** Əzlirining
pəhir-xəḥriti boloŋuqining ornioŋa, Ot-qəp yəydioŋan
əküzning süritini almaxturdi. **21** Misirda uluoŋ ixlarni
kərsətkən Nijatkari Təngrini ular untudi. **22** Dərwəkə,
Ḥam diyarida məjizilər yaratkan, Kizil Dengiz boyida
korkunluk ixlarni kərsətkən Hudani [untudi]. **23** U
ularni ḥalak kilimən degənidi — Əz tallioŋini Musa
kəḥrini yandurux üqün Uning aldida ariqi bolup tik
turmioŋan bolsa, — Dərwəkə xundak kiloŋan bolar idi.
24 Ular yənə güzəl zeminni kəmsitip rət kildi, Uning
wədisigə ixənmidi; **25** Bəlki qedirlirida kakxap yürüp,
Pərwərdigarning awazioŋa kulak salmidi. **26** Xunga U
ularoŋa kəsəm kilip kol kətürüp: — Silərni qəldə yikitip
tügəxtürimən — **27** Əwladliringlarnimu əllər arisida
yikitip tügəxtürüp, Yaka yurtlar ara tarkitiwetimən»
— dedi. **28** Ular Baal-Peor butka əzini etip qokunup,
Ölüklərgə atioŋan kurbanliklarni yedi. **29** Ular kilmixliri
bilən Uning aqqikini kaltürdi, Ular arisida waba
kozoŋaldi; **30** Finiḥas turdi-də, ḥəküm yürgüzdi, Xuning
bilən waba tosuldi; **31** Bu ix [Finiḥaska] ḥəkkaniyət dəp
ḥesablandi, Uning nəsligimu əwladidin əwladioŋiqə,
əbədiy xundak ḥesablandi. **32** Ular yənə [Pərwərdigarni]
meribaḥ suliri boyida oŋəzəpkə kəltürdi, Ularning
səwəbidin Musaoŋimu zərər yətti; **33** Qünki ular uning
roḥini teriktürdi, Uning ləwliri bihəstiliktə gəp kilip
saldi. **34** Ular Pərwərdigarning əmrigə hilaplik kilip,
[Xu] yərdiki kowmlarni yokatmidi; **35** Bəlki yat əllər
bilən arilixip, Ularning kilikirini əgəndi; **36** Ularning
butlirioŋa qokundi, Bular əzlirigə bir tuzak bolup
qikti; **37** Qünki ular əz ooŋul-kizlirini soyup, jinlaroŋa
kurbanlikka beoŋixlidi. **38** Xundak kilip ular bigunaḥ
kanni, Yəni Kanaandiki butlaroŋa atap kurbanlik kilip,
əz ooŋul-kizlirining kenini təkti; Zemini kanoŋa buloŋinip
kətti. **39** Ular əz kilmixliri bilən buloŋandi; Kilikliri
bilən paḥixə ayaldək buzuldi. **40** Xunga Pərwərdigar Əz
həlkidin kattik oŋəzəpləndi, U Əz mirasidin yirgəndi; **41**
Ularni yat əllərning kolioŋa bərdi, Ularoŋa əqmənlər
ular üstidin ḥəkümranlik kildi. **42** Düxmənliri ularni
əzdi, Ular yaw koli astida egilip püküldi. **43** Kəp
kətim [Pərwərdigar] ularni kutkuzdi; Birak ular bolsa,
əz haḥixliri bilən Uningoŋa asiylik kildi, Ular əz
kəbiḥliki bilən pəs ḥaloŋa qüxti. **44** Xundaktimu U
ularning nalə-pəryadini anglioŋanda, Ularning jəbir-
japaliriojna etibar bərdi; **45** Ḥəm ular bilən tüzgən
əḥdisini əslidi, Zor meḥir-xəpkiti bilən, oŋəzipidin
yandi, **46** U ularni sürgün kiloŋanlarning kəlbidə
rəḥim oyoŋatti. **47** Bizni kutkuzoŋaysən, i Pərwərdigar
Hudayimiz! Mukəddəs namingoŋa təxəkkür eytixka,
Təntənə kilip Seni mədḥiyiləxkə, Bizni əllər arisidin

yeningoŋa yioŋiwaloŋaysən! **48** Israilning Hudasi boloŋan
Pərwərdigaroŋa, əzəldin ta əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə
qayturulsun! Pütkül həlq «Amin» desun! Həmdusana!

107 Aḫ, Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytinglar! Qünki
U meḫribandur, əbədiydur Uning meḫir-
muḫəbbiti! **2** Pərwərdigar yaw qolidin qutquzoŋanlar,
U ḫəmjəmət bolup qutquzoŋan həlqi buni dawamliq
bayan qilsun — **3** Yəni U xərq bilən oŋərbtin, ximal
bilən jənubtin, Ḫərqaysi yurtlardin yioŋiwelinoŋanlar
buni eytsun! **4** Ular qəl-bayawanni kezip pinḫan
yolda adaxti, Adəm makanlaxqan ḫeqbir xəḫərni
tapalmastin. **5** Aq ḫəmdə ussuz bolup, Jeni qiqay dəp
qaldi. **6** Andin Pərwərdigaroŋa pəryad qildi, U ularni
muxəkkətliridin azad qildi. **7** Makanlaxqudək xəḫərgə
yətküqə, U ularni tüz yolda baxlidi. **8** Ular Pərwərdigaroŋa
təxəkkür eytsun! Uning əzgərməs muḫəbbiti üqün,
Insan balilirioŋa kərsətkən məjiziliri üqün! **9** Qünki U
qangqioŋan köngülni qandurdi, Aq qaloŋan janni esil
nemətlər bilən toldurdi. **10** Zülmättə, əlüm kələnggisidə
yaxioŋanlar, Təmür kixən selinip, azab qəkkənlərni
bolsa, **11** (Qünki ular Təngrining əmirlirigə qarxiliq
qildi, Ḫəmmidin Aliy Boloŋuqining nəsiḫətini kəmsitti)
12 — U ularni japa-muxəkkət tartquzup kəmtər qildi,
Ular putlixip yiqildi, ularoŋa yardəmgə birsimu yoq idi.
13 Andin Pərwərdigaroŋa yelinip pəryad qildi, U ularni
muxəkkətliridin azad qildi. **14** Ularni zulmət ḫəm əlüm
sayisidin qiqirip, Ularning zənjir-asarətlirini sundurup
taxlidi. **15** Ular Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytsun!
Uning əzgərməs muḫəbbiti üqün, Insan balilirioŋa
kərsətkən məjiziliri üqün! **16** Mana U mis dərwazilarni
parə-parə qilip, Təmür taqaqlarni kesip taxlidi. **17**
Ḫamaqətlər əz itaətsizlik yolliridin, Qəbiḫlikliridin
azablaroŋa uqraydu; **18** Kənglidə ḫərhil ozuq-tülüktin
bizar bolup, Əlüm dərwazilirioŋa yeqinlixidu. **19**
Andin Pərwərdigaroŋa yelinip pəryad qilidu, U ularni
muxəkkətliridin azad qilidu. **20** U səz-kalamini əwətip,
ularni saqaytidu, Ularni zawalliqliridin qutquzidu. **21**
Ular Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytsun! Uning əzgərməs
muḫəbbiti üqün, Adəm balilirioŋa kərsətkən məjiziliri
üqün! **22** Qurbanliq süpitidə təxəkkürlər eytsun, Uning
qiloŋanlirini təntənilik nahxilar bilən bayan qilsun! **23**
Kemilərdə dengizoŋa qüxüp qatnioŋuqilar, Uluoŋ sularda
tirikqilik qiloŋuqilar, **24** Bular Pərwərdigarning ixlirioŋa
guwaḫqidur, Qongqur okyanda kərsətkən karamətlərni
kərgüqidur. **25** Qünki U bir səz bilənla xiddətlik xamalni
qiqirip, Dolqunlirini ərkəxlitidu; **26** Kemiqilər asman-
pələk ərləydu, Sularning təḫtilirigə qüxidu, Dəḫxəttin
ularning jeni erip ketidu. **27** Ular məst adəmdək ələng-
sələng iroŋanglaydu, Ḫərqandaq əqil-qarisi tügəydu; **28**
Andin Pərwərdigaroŋa yelinip pəryad qilidu, U ularni
muxəkkətliridin azad qilidu. **29** U boranni tinqitidu, Su
dolqunlirimu jim bolidu. **30** Xuning bilən ular tinqliqidin
xadlinidu; U ularni təxna boloŋan aramgaḫioŋa yetəkləp
baridu. **31** Ular Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytsun! Uning
əzgərməs muḫəbbiti üqün, Insan balilirioŋa kərsətkən
məjiziliri üqün! **32** Ular həlqning jamaitidimu Uni
uluoŋlisun, Aqsaqallar məjlisidə Uni mədḫiyilisun. **33** U
dəryalarni qəlgə, Bulaqlarni qaqaslikqa aylanduridu.
34 Aḫalisining yamanliqi tüpəylidin, Ḫosulluq yərni
xorluq qilidu. **35** U yənə qəl-bayawanni kəlgə, Qangqaq
yərni bulaqlaroŋa aylanduridu; **36** Aqlarni xu yərgə
jaylaxturup, Ular olturaqlaxqan bir xəḫərni bərpa
qilidu; **37** Ular etizlarni ḫəydəp-terip, üzümzarlarni
bərpa qilidu; Bular ḫosul-məḫsulatni mol beridu. **38**
U ularoŋa bərikət beridu, Xuning bilən ularning sani
helila exip baridu, U ularning mal-waranlirini ḫeq
azaytmaydu. **39** Ular yənə jəbir-zulum, bala-qaza ḫəm
dərd-ələmgə yoluqup, Sani aziyip, pükülidu. **40** U
esilzadilər üstigə kəmsitixlirini təkidu, Yolsiz dəxt-
səḫrada ularni sərgərdan qilidu; **41** Lekin miskin adəmni
jəbir-zulumdin yuqiri kətürüp saqlaydu, Uning ailə-
tawabatini qoy padisidək kəp qilidu. **42** Buni kəngli
duruslar kərüp xadlinidu; Pasiqlarning aoŋzi etilidu. **43**
Kimki dana bolsa, bularni bayqisun, Pərwərdigarning
meḫir-xəpqətlirini qüxənsun!

108 Dawutning küy-nahxisi: — Iradəm qing, i
Huda, iradəm qing; Mən mədḫiyə nahxilirini
eytip, Bərḫək, Seni küyləymən, pütün roḫim bilən!
2 I nəoŋmə-sazlirim, oyoŋan! Mən səḫər quyaxinimu
oyoŋitimən! **3** Həlq-millətlər arisida Seni uluoŋlaymən,
i Pərwərdigar; əllər arisida Seni küyləymən! **4** Qünki
əzgərməs muḫəbbiting ərxlərgə yətküdək uluoŋtur;
Ḫəqiqiting bulutlaroŋa taqaxti. **5** I Huda, xan-xəḫriting
ərxlərdin yuqiri uluoŋlanoŋay, Xan-xəriping yər yüzini
qaplioŋay! **6** Əz səygənliringning nijatliq tepixi üqün, Ong
qolung bilən qutquzoŋaysən, Duayimni ijabət qiloŋaysən.
7 Huda Əz pak-muqəddəslikidə xundaq degən: —
«Mən təntənə qilimən, Mən Xəkəm diyarini bəlüp
berimən, Sukkot wadisini [təqsim qilixqa] əlqəymən.
8 Gilead Manga mənsuptur, Manassəḫmu Manga
mənsuptur; əfraim bolsa beximdiki dubuloŋamdur,
Yəḫuda Mening əmr-pərman qiqaroŋuqimdur; **9** Moab
Mening yuyunux jawurumdur; Edomoŋa qoruoŋumni
taxlaymən; Mən Filistiyə üstidin təntənə qilimən!». **10**
Kim Meni bu mustəḫkəm xəḫərgə baxlap kirəlisun?
Kim Meni Edomoŋa elip baralisun? **11** I Huda, Sən bizni
rasttinla qətkə qaqtingmu? Qoxunlirimiz bilən billə
jənggə qiqmamsən? **12** Bizni zulumlardin qutuluxqa
yardəmləxkəysən, Qünki insanning yardimi bikardur!
13 Huda arqiliq biz qoqum baturluq kərsitimiz; Bizgə
zulum qiloŋuqilarni qəyligüqi dəl U Əzidur!

109 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oqulsun
dəp, Dawut yazoŋan küy: — I mədḫiyəmning
Igisi Hudayim, jim turma! **2** Mana rəzillərning
aoŋzi, məkkarlarning aoŋzi kəz aldimda yooŋan eqildi;
Ular yaloŋanqi til bilən manga qarxi səzlidi. **3**
Nəprətlik səzlər bilən meni quloŋap, Ular bikardin-
bikar manga zərbə bərməktə. **4** Muḫəbbitim üqün
ular manga qarxi xikayətqi boldi, Mən bolsam —
duaoŋa berildim. **5** Yahxiliqim üqün yamanliq, Səygüm
üqün nəprət qayturdi. **6** Ḫərbirining üstidə rəzil bir
adəm təyinligəysən, Uning ong yenida bir dəwagər
tursun. **7** U soraq qilinoŋanda əyibdar bolup qiqsun,
Duasi gunaḫ dəp ḫesablansun. **8** Künliri qisqa bolsun,
Mənsipini baxqisi igilisun. **9** Baliliri yetim qalsun,
Hotuni tul bolsun. **10** Ooŋulliri sərgərdan tiləmqi
bolsun, Turoŋan harabilikliridin nan izdəp. **11** Jazanihor
uning igiliki üstigə tor taxlisun, Meḫnət əjrini yatlar
bulap-talisun. **12** Uningoŋa meḫribanliq kərsitidioŋan

birsi bolmisun, Yetim qaloŋan balilirioŋa iltipat qiloŋuqi
bolmisun. **13** Uning nəsli qurutulsun; Kelər əwladida
namliri əqürülsun. **14** Ata-bowilirining qəbihlikining
əyibliri Pərwərdigarning yadida qalsun, Anisining
gunahi əqürülmisun. **15** Bularning əyibliri daim
Pərwərdigarning kəz aldida bolsun, Xuning bilən U
ularning nam-əmilini yər yüzidin əqürüp taxlaydu.
16 Qünki [rəzil kixi] mehribanlik kərsitixni heq esigə
kəltürmidi, Bəlki ezilgən, yoksul həm dili sunuklarni
əltürməkkə kooŋlap kəldi. **17** U lənət okuxka amrak
idi, Xunga lənət uning bexioŋa kelidu; Bəht tiləxkə
rayi yok idi, Xunga bəht uningdin yirak bolidu. **18**
U lənətlərni əzigə kiyim kilip kiygən; Xunga bular
akkan sudək uning iq-baoŋrioŋa, Maydək, səngəklirigə
kiridu; **19** Bular uningoŋa yepinoŋan tonidək, Hərdaim
baoŋlanoŋan bəlweoŋidək qaplansun. **20** Bular bolsa meni
əyibligüqilərgə Pərwərdigarning bekitkən mukapati
bolsun! Mening yaman gepimni kiloŋanlarning in'ami
bolsun! **21** Birak Sən, Pərwərdigar Rəbbim, Əz naming
üqün mening təripimdə bir ix kiloŋaysən, Mehir-
muhəbbiting əla boloŋaqka, Meni kutkuzoŋaysən; **22**
Qünki mən ezilgən həm hajətməndurmən, Kəlbim həstə
boldi. **23** Mən kuyax uzartkan kələnggidək yokilay dəp
kaldim, Qekətkə kekiwetilgəndək qətkə kekiwetildim.
24 Roza tutkinimdin tizlirim ketidu, ətlirim sizip ketidu.
25 Xunglaxka mən ular aldida rəswa boldum; Ular
manga karaxkanda, bexini silkixməktə. **26** Manga
yardəmləxkəysən, i Pərwərdigar Hudayim, Əzgərməs
muhəbbiting boyiqə meni kutkuzoŋaysən; **27** Xuning
bilən ular buning Sening kolungdiki ix ikənlikini,
Buni kiloŋuqining Sən Pərwərdigar ikənlikini bilsun.
28 Ular lənət okuwərsun, Sən bəht ata kiloŋaysən;
Ular hujum kilixka turoŋanda, hijaləttə kalsun, Birak
kulung xadlansun! **29** Meni əyibligüqilər hijalət bilən
kiyinsun, Ular əz xərməndilikini əzlirigə ton kilip
yepinsun. **30** Aoŋzimda Pərwərdigaroŋa zor təxəkkür-
mədhiyə kaytürimən; Bərhək, kəpqilik arisida turup Uni
mədhiyiləymən; **31** Qünki hajətmənning jenini gunahka
bekitməkqi boloŋanlardin kutkuzux üqün, [Pərwərdigar]
uning ong yenida turidu.

110 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar mening
Rəbbimgə: — «Mən sening düxmənliringni
təhtipəring kiloŋuqə, Ong yenimda olturoŋin» — dedi. **2**
Pərwərdigar kudritingni kərsitidioŋan xahanə hasangni
Ziondin uzitidu; Düxmənliring arisida həküm sürgin!
3 Küqüngni kərsitidioŋan kündə, Əz həlking halis
kurbanlik kəbi pida bolidu; Mukəddəs həywitingdə,
Xu yaxlik dəwringdikidək, Sanga hazirmu xəbnəmlər
səhərning baliyatkusidin yengi qikkandək qüxidu;
4 Pərwərdigar xundak kəsəm iqti, Həm buningdin
yanmaydu: — «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning
tipidiki bir kahindursən». **5** Ong təripingdə boloŋan
Rəb oŋəzipini kərsətkən kündə padixahlarni urup parə-
parə kiliwetidu; **6** U əllər arisida sotlaydu; Jay-jaylarni
jəsətlər bilən tolduridu; Kəng zeminning bexini yaridu;
7 U yolda erikтin su iqidu; U xunga kixining bexini
yəligüqi bolidu.

111 Həmdusana! Kəngli duruslarning məxripidə,
Həm jamaəttə turup, Pərwərdigaroŋa pütün
kəlbim bilən təxəkkür eytimən. **2** Pərwərdigarning
yasioŋanliri uluoŋdur; Bulardin hursən boloŋanlar
izdinip ularni sürüxtürməktə. **3** Uning əjri xərəp wə
həywəttur, Uning həkkaniyliki mənggügə turidu. **4** U
Əz məjizilirini yad ətküzidu; Pərwərdigar muhəbbətlik
həm rəhimdilliktur. **5** U Əzidin əyminidioŋanlarni ax
bilən təminləydu; Əz əhdisini həmixə yad etidu. **6**
U əməlliridiki kudritini Əz həlkigə kərsitip, Baxka
əllərning miras-zeminini ularoŋa təkdim kildi. **7** Uning
koli kiloŋanliri həkikət-sadakət wə adilliktur; Uning
barlik kərsətmiliri ixənqliktur. **8** Bular əbədil'əbədgiqə
inawətliktur; Həkikəttə həm duruslukta qikiriloŋandur.
9 U Əz həlkigə nijatlik əwətti; Əz əhdisini əmr kilip
mənggügə bekitti; Mukəddəs həm sürlüktur Uning nami.
10 Pərwərdigardin korkux danalikning baxlinixidur;
Uning həkümlirini tutkanlarning həmmisi yorutuloŋan
adəmlərdur; Uning mədhiyisi mənggü turidu.

112 Həmdusana! Pərwərdigardin əyminidioŋan,
Uning əmrlirini zor hursənlik dəp bilidioŋan
adəm bəhtliktur! **2** Uning nəsli zeminda turup küq-
kudrətlik bolidu; Duruslarning dəwri bəhtlik bolidu. **3**
Uning əyidə dələt həm bayliklar bolidu; Həkkaniyliki
mənggügə turidu. **4** Karangoŋulukta turoŋan durus
adəmgə nur pəyda bolidu; U xəpkətlik, rəhimdil həm
həkkaniydur. **5** Həyrhah, ətnə berip turidioŋan adəmning
bəhti bolidu; U əz ixlirini adillik bilən yürgüzidu.
6 Bərhək, u əbədiy təwritilməydu; Həkkaniy adəm
mənggügə əslinidu. **7** U xum həwərdin korkmaydu;
Uning kəngli tok halda, Pərwərdigaroŋa tayanoŋan. **8** Dili
məhkəm kilinoŋan, u korkmaydu; Ahirida u rəkiblirining
məoŋlubiyitini kəridu. **9** U əziningkini mərdlərgə
tarkatkan, Yoksullaroŋa beridu; Uning həkkaniyliki
mənggügə turidu; Uning münggüzi izzət-xəhrət bilən
kətürülidu. **10** Rəzil adəm buni kərüp qidimaydu,
Qixlirini oŋujurlitidu, u erip ketidu; Rəzillərning arzu-
həwisi yokitilidu.

113 Həmdusana! Mədhiyiləŋlar, i Pərwərdigarning
kulliri, Pərwərdigarning namini
mədhiyiləŋlar! **2** Hazirdin baxlap, əbədil'əbədgiqə,
Pərwərdigarning namioŋa təxəkkür-mədhiyə
kayturulsun! **3** Kün qikardin kün pataroŋa,
Pərwərdigarning nami mədhiyilinixkə layiktur! **4**
Pərwərdigar əllərdin yukiri kətürüldi; Xan-xəripi
ərxlərdin yukiridur. **5** Kimmu Pərwərdigar Hudayimizoŋa
təng bolalisun — Əz makani yukirida bolsimu, **6**
Asmanlaroŋa həm yərgə karax üqün, Əzini təwən
kiloŋuqioŋa? **7** Namrat kixini U topa-qangdin kətüridu;
Kioŋliktin yoksulni yukirilitidu; **8** Uni esilzadilər
katarioŋa, Yəni Əz həlking esilzadiliri arisioŋa
olturoŋuzidu; **9** U tuoŋmas ayalni əygə orunlaxturup,
Uni ooŋullarning huxal anisi kilidu. Həmdusana!

114 Israil Misirdin, Yakup jəməti yat tillik əllərdin
qikkanda, **2** Xu qaoŋda Yəhuda [Hudaning]
mukəddəs jayi, Israil uning səltiniti boldi, **3** Dengiz
buni kərüp bədər kaqti, Iordan dəryasi kəynigə yandi; **4**
Taoŋlar koqkarlardək, Dənglər kozilardək oynaklidi. **5**
Əy dengiz, sən nemə boldung, kaqkili? Iordan dəryasi,
yolungdin yanoŋili? **6** Taoŋlar koqkarlardək, Dənglər

qozilardək oynaqlioqili? 7 I yər yüzi, Rəbning jamalidin,
Yaqupning Hudasining jamalidin təwrən; 8 U qoram
taxni kəlqəkkə, Qaqmaq texini mol bulaq sulirioqa
aylanduridu.

115 Bizgə əməs, i Pərwərdigar, bizgə əməs
— Özgərməs muhəbbiting üqün, həqiqət-
sadaqiting üqün, Öz namingoqa xan-xərəp kəltürgəysən.
2 Əllər nemixqa «Ularning Hudasi qəyərdə?» dəp
[mazaq] qilixidu? 3 Biraq Hudayimiz bolsa ərxlərdidur;
Nemini halisa, U xuni qiloqandur. 4 Ularning butliri
bolsa pəqət kümüx-altundin ibarət, Insanning qolliri
yasioqinidur, halas. 5 Ularning aoqzi bar, biraq
səzliyəlməydu; Kəzliri bar, kərməydu; 6 Qulaqliri
bar, anglimaydu, Burni bar, puriyalmaydu; 7 Qolliri
bar, siliyalmaydu; Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin
heqbir sada qiqarmaydu. 8 Ularni yasioqanlar ularoqa
ohxaxtur, Ularoqa tayanoqanlarmu xundaqtur. 9 I
Israil, Pərwərdigaroqa tayininglar; U silərgə yardəm
qiloquqinglar həm qalqininglardur. 10 I Harun jəməti,
Pərwərdigaroqa tayininglar; U silərgə yardəm qiloquqi
həm silərning qalqininglardur. 11 Pərdərdigardin
əyminidioqanlar, Pərwərdigaroqa tayininglar; U silərgə
yardəm qiloquqi həm qalqininglardur. 12 Pərwərdigar
bizni əsləp kəldi; U bəht ata qilidu; U Israil jəmətigə
bəht ata qilidu; U Harun jəmətigə bəht ata qilidu;
13 Pərwərdigardin əyminidioqanlaroqa, Qongliri həm
kiqiklirigimu bəht ata qilidu. 14 Pərwərdigar silərgə
qoxlap beridu, Silərgə həm pərzəntliringlaroqa; 15
Silərgə Pərwərdigar təripidin bəht ata qilinoqan, Asman-
zeminni Yaratquqidin bərikətləngən! 16 Asmanlar
bolsa Pərwərdigarning asmanliridur; Biraq zeminni
bolsa insan balilirioqa tapxuroqandur. 17 Ölüklər
Yahni mədhiyiliyəlməydu, Sükət diyarioqa qüxüp
kətkənlərmu xundaq; 18 Biraq bizlər hazirdin baxlap
Yahqa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə qayturimiz!
Həmdusana!

116 Mən Pərwərdigarni səyimən, Qünki U mening
awazimni, yelinixlirimni angliogan. 2 Qünki
U qulikini manga saldi, Xunga mən barlik künlirimdə
Uningoqa iltija qilip qakirimən. 3 Ölüm asarətliri meni
qirmiwaldi; Təhtisaraning dərdliri meni tutuwaldi; Mən
pexəllikkə yoluqtum, ələm tarttim; (Sheol h7585) 4
Xuning bilən mən Pərwərdigarning namioqa tohtimay
nida qildim: — «Səndin ətünimən, i Pərwərdigar,
Jenimni qutulduroqaysən! 5 Xəpqətliktur Pərwərdigar,
həkqaniydur; Hudayimiz rəhimdildur. 6 Pərwərdigar
nadanni saqlaydu; Mən harab əhwaloqa qüxürüldum, U
meni qutquzdi. 7 Həy jenim, qaytidin hatirjəm bol; Qünki
Pərwərdigar sehiylik, mehribanlik kərsətti; 8 Qünki
Sən jenimni elümdin, kəzlirimni yaxlardin, Ayaqlirimni
putlixixtin qutquzoqansən. 9 Mən Pərwərdigar aldida
tiriklərning zeminida mangimən; 10 Ixənginim
üqün mundaq səz qiloqanmən: — «Mən qattiq har
qilinoqanmən». 11 Jiddiyləxkinimdin: — «adəmlərning
həmmisi yaloqanqi!» — Degənmən. 12 Manga kərsətkən
barlik yahxiliklirini mən nemə bilən Pərwərdigaroqa
qayturimən? 13 — Nijatlik qədəhini qolumoqa alimən, Wə
Pərwərdigarning namini qakirip iltija qilimən; 14 Mən
qiloqan qəsəmlirimni Pərwərdigar aldida ada qilimən;
Bərhək, Uning barlik həlqi aldida ularni ada qilimən.
15 Pərwərdigarning nəziridə, Öz məmin bəndilirining
ölümi qimmətlik ixtur! 16 Ah Pərwərdigar, mən bərhək
Sening qulungdurmən; Mən Sening qulungdurmən,
dedikingning ooqli ikənmən; Sən mening asarətlirimni
yəxkənsən; 17 Mən Sanga təxəkkür qurbanliklirini
sunimən, Pərwərdigarning namini qakirip iltija qilimən;
18 Mən qiloqan qəsəmlirimni Pərwərdigar aldida ada
qilimən; Bərhək, Uning barlik həlqi aldida ularni ada
qilimən; 19 Pərwərdigarning əyining hoylilirida, Sening
otturungda turup, i Yerusalem, [Qəsəmlirimni ada
qilimən]! Həmdusana!

117 Pərwərdigarni mədhiyiləng lar, barlik əllər;
Həmmə həlklər, Uni mahtanglar! 2 Qünki
bizgə baoqlioqan əzgərməs muhəbbiti oqəlibiliktur;
Həm Pərwərdigarning həqiqət-sadaqiti mənggülüktur!
Həmdusana!

118 Pərwərdigaroqa təxəkkür eytinglar, qünki
U mehribandur; Uning mehir-muhəbbiti
mənggüdur! 2 Israil: «Uning mehir-muhəbbiti
mənggüdur» — desun! 3 Harun jəməti: «Uning mehir-
muhəbbiti mənggüdur» — desun! 4 Pərwərdigardin
qorqidioqanlar: «Uning mehir-muhəbbiti mənggüdur»
— desun! 5 Qistakta kelip Yahoqa nida qildim; Yah jawab
berip, meni kəngri-azadiliktə turoquzdi. 6 Pərwərdigar
mən tərəptidur, mən qorqmaymən; Insan meni nemə
qilalisun? 7 Pərwərdigar manga yardəm qiloquqilar
arisida bolup, mening təripimdidur; Öqmənlirimning
məoqlubiyitini kərimən. 8 Pərwərdigarni baxpanahim
qilix, Insanoqa tayinixtin əwzəldur; 9 Pərwərdigarni
baxpanahim qilix, əmirlərgə tayinixtin əwzəldur. 10
Barlik əllər meni qorxiwaldi; Biraq Pərwərdigarning
nami bilən ularni halak qilimən; 11 Ular meni
qorxiwaldi; bərhək, qorxiwaldi; Biraq Pərwərdigarning
nami bilən mən ularni halak qilimən; 12 Ular
hərilərdək meni qorxiwaldi; Ular yeqiloqan yantaq
otidək tezla əqürülidu; Qünki Pərwərdigarning nami
bilən mən ularni halak qilimən. 13 Sən [düxmən]
meni zərb bilən ittərding, Yiqiloqili tas qaldim; Biraq
Pərwərdigar manga yardəmdə boldi. 14 Küqüm wə
nahxam bolsa Yahdur; U mening nijatlikim boldi!
15 Həkqaniylarning qedirlirida xadlik wə nijatlikning
təntəniliri yangritilmakta; Pərwərdigarning ong qoli
zəpər quqmakta! 16 Pərwərdigarning ong qoli egiz
kətürülgən! Pərwərdigarning ong qoli zəpər quqmakta!
17 Mən əlməymən, bəlki yaxaymən, Yahning qiloqanlirini
jakarlaymən. 18 Pərwərdigar manga qattiq tərbiyə
bərgən bolsimu, Biraq U meni əlümgə tapxurmidi. 19
Həkqaniyət dərwazilirini manga eqip beringlar; Mən
kirimən, Yahni mədhiyiləymən. 20 Bu Pərwərdigarning
dərwazisidur; Həkqaniylar buningdin kiridu! 21 Mən
sanga təxəkkür eytimən; Qünki Sən manga jawab
qayturdung, Həm mening nijatlikim boldung. 22
Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup
tiklənді. 23 Bu ix Pərwərdigardindur, Bu kəzimiz
aldida karamət boldi. 24 Bu Pərwərdigar yaratkan
kündur; Biz uningda xadlinip hursən bolimiz. 25
Qutquzoqaysən, i Pərwərdigar, Səndin ətünimən; Səndin
ətünimən, bizni yaxnatqaysən! 26 Pərwərdigarning

namida Kəlgüqigə mubarək bolsun! Biz Pərwərdigarning
əyidə turup sanga «Mubarək!» dəp towliduq. 27
Pərwərdigar Təngridur; U üstimizgə nur bərgən; Ḥeytlik
qurbanlikni tanilar bilən baoƣlanglar, — Qurbangaḥning
münggüzlirigə ilip baoƣlanglar. 28 Sən mening
Ilaḥimdursən, Mən Sanga təxəkkür eytimən; Mening
Hudayim, mən Seni uluƣlaymən. 29 Pərwərdigaroƣa
təxəkkür eytinglar; Qünki U meḥribandur; Uning meḥir-
muḥəbbiti mənggüdür!

119 (Aləf) Yolda mukəmməl boloƣanlar, Pərwərdigar
Təwrat-qanunida mangidioƣanlar bəhtliktur! 2
Uning agaḥ-guwaḥlirini tutqanlar, Uni qin qəlbi bilən
izdigənlər, 3 Ḥeqbir ḥəksizlikni qilmioƣanlar bəhtliktur!
Ular uning yollirida mangidu. 4 Kərsətmiliringgə
əstayidil əməl qiliximiz üqün, Özüng ularni bekitkənsən.
5 Aḥ, yollirimning yənilixi bəlgilimiliringgə əməl qilixqa
bekitilgəy! 6 Xuning bilən barlik əmr-pərmanliringni
ətiwarlisam, Mən yərgə qarap qalmaymən. 7 Sening
ḥəkkaniy ḥəkümliringni əginip, Durus kəngüldin
Sanga təxəkkür eytimən. 8 Mən bəlgilimiliringni
qoqum tutimən; Meni pütünləy taxliwətmigəysən!
9 (Bət) Yax bir yigit qandaq qilip əz yolini pak
tutalaydu? Sening səz-kalamingni anglap əməl qilix
bilənla. 10 Pütün qəlbim bilən mən Seni izdidim;
Meni əmrliringdin adaxturmioƣaysən; 11 Gunaḥ
qilip Sanga qarxi qikmaslikim üqün, Sezüngni
kənglümgə məḥkəm püküwaldim. 12 Mubarəkdursən
Pərwərdigar, Manga Əz bəlgilimiliringni əgətkəysən. 13
Ləwlirim bilən mən bayan qilimən, Aƣzingdiki barlik
ḥəkümliringni. 14 Türlük baylikqlardin xadlanoƣandək,
Agaḥ-guwaḥliqliringoƣa əgəxkən yolda xadlandim.
15 Mən kərsətmiliring üstidə seƣinip oylinimən;
Izliringoƣa qarap oylinimən. 16 Bəlgilimiliringni
hursənlik dəp bilimən; Səz-kalamingni untumaymən.
17 (Gimməl) Qulungoƣa meḥribanlikni kərsətkəysən,
xuning bilən mən yaxaymən, Kalamingoƣa boysunimən.
18 Təwrat-qanunungdin karamət sirlarni kerüxüm
üqün, Kəzlirimni aqqaysən! 19 Mən bu dunyada
musapirmən; əmrliringni məndin yoxurmioƣaysən.
20 Ḥəkümliringgə ḥərqaqan intizar bolup, Yürikim
ezilip ketəy dəp qaldi. 21 Sən lənətkə buyruloƣan
təkəbburlaroƣa tənbiḥ berisən, Ular əmrliringdin
adixip ketidu. 22 Məndin aḥanət ḥəm məshirini
yirakqa kətküzgəysən; Qünki agaḥ-guwaḥliqliringni
tutimən. 23 Əmirlər olturup yaman gepimni qilixmaqta;
Sening qulung bolsa bəlgilimiliring üstidə seƣinip
oylaydu. 24 Sening agaḥ-guwaḥliqliring mening
hursənlikim, Mening məsliḥətqilirimdur. 25 (Dalət)
Mening jenim tuprakqa yepixqan; Səz-kalaming boyiqə
meni yengilanduroƣaysən. 26 Əz yollirimni aldingda
oquq bayan qildim, Sən manga jawab bərding; Manga
bəlgilimiliringni əgətkəysən. 27 Meni kərsətmiliringning
yolini qüxinidioƣan qiloƣaysən, Andin mən karamətliring
üstidə seƣinip oylinimən. 28 Jenim qayoƣu bilən erip
ketidu; Səz-kalaming boyiqə meni küqləndürgəysən.
29 Məndin aldamqi yolni neri qiloƣaysən; Xəpkət
qilip manga Təwrat-qanunungni beƣixlioƣaysən; 30
Mən ḥəqiqət-sadaqət yolini talliwaldim; Ḥəkümliringni
aldimda qoydum. 31 Agaḥ-guwaḥliringni qing tutimən;
Pərwərdigar, meni uyatqa qaldurmioƣaysən. 32 Sən
mening qəlbimni kəng-azadə qilixing bilən, əmrliring
yolioƣa əgixip yügürimən. 33 (He) I Pərwərdigar,
bəlgilimiliringning yolini manga ayan qiloƣaysən; Mən
uni ahiroƣiqə tutimən. 34 Meni yorutqaysən, mən
Təwrat-qanunungni tutimən, Xundaqla pütün qəlbim
bilən uningoƣa əməl qilimən. 35 Meni əmrliringning
yolida mangidioƣan qiloƣaysən; Qünki ularni hursənlik
dəp bilimən. 36 Mening qəlbimni xəhsiy mənpəətkə
əməs, Bəlki agaḥ-guwaḥliqliringoƣa mayil qiloƣaysən.
37 Kəzlirimni sahtini kərüxtin yanduroƣaysən; Meni
yolungda janlanduroƣaysən; 38 Sən qulungoƣa boloƣan
wədəngni əməlgə axuroƣaysən; Xuning bilən həklər
Səndin əyminidu. 39 Mən qorkqan xərməndilikni neri
kətküzgəysən; Qünki Sening ḥəkümliring əladur. 40
Mana, mən kərsətmiliringgə təxna bolup kəldim; Əz
ḥəkkaniyitingdə meni janlanduroƣaysən; 41 : (Waw) Wə
meḥir-muḥəbbətliring yenimoƣa kəlsun, i Pərwərdigar;
Wədəng boyiqə nijatliking yenimoƣa kəlsun; 42 Xunda
məndə meni məshirə qiloƣuqioƣa bərgüdək jawab bolidu;
Qünki səzünggə tayinimən. 43 Wə aƣzimdin ḥəqiqətning
səzini elip taxlimioƣaysən; Qünki ḥəkümliringgə ümid
baƣlidim; 44 Xunda mən Sening Təwrat-qanunungni
hər qaqan tutimən, Bərḥək, əbədil'əbədgiqə tutimən; 45
Xunda mən azadiliktə mangimən; Qünki kərsətmiliringni
izdidim. 46 Xunda mən padixaḥlar aldida agaḥ-
guwaḥliqliring tooƣruluq səzləymən, Bu ixlarda mən
yərgə qarap qalmaymən. 47 Wə əmrliringni hursənlik
dəp bilimən, Qünki ularni səyüp kəldim; 48 Mən
səyüp kəlgən əmrliringgə qollirimni sozup intilimən,
Wə bəlgilimiliring üstidə seƣinip oylinimən. 49
(Zain) Sən qulungoƣa bərgən səzüngni, Yəni manga
ümid beƣixlioƣan kalamingni əsligəysən. 50 U bolsa
dərdimgə boloƣan təsəllidur; Qünki səz-wədəng meni
janlandurdi. 51 Təkəbburlar əxəddiy ḥaqarətligini
bilən, Lekin Təwrat-qanunungdin ḥeq qətnimidim. 52
Qədimdə bekitilgən ḥəkümliringni yadimoƣa kəltürdüm,
i Pərwərdigar, Xundaq qilip əzümgə təsəlli bərdim.
53 Təwrat-qanunungni taxliwətkən rəzillər wəjidin,
Otluq oƣəzəp məndə qaynap taxti. 54 Musapir bolup
turoƣan jayimda, Kərsətmiliring mening nahxilirim
boldi. 55 Keqidə, i Pərwərdigar, namingni əsləp yürdum,
Təwrat-qanunungni tutup kəldim. 56 Mən buningoƣa
nesip boldum, Qünki mən kərsətmiliringkə itaət qilip
kəldim. 57 (Hət) Əzüng mening nesiwəmdursən, i
Pərwərdigar; «Sening səz-kalamingni tutay» — dedim.
58 Mən pütün qəlbim bilən didaringoƣa intilip yelindim;
Wədəng boyiqə manga xapaət kərsətkəysən. 59
Mən yolliring üstidə oylandim, Ayaƣlirimni agaḥ-
guwaḥliqliringoƣa qaritip buridim. 60 Mən aldiridim,
ḥeq keqikmidim, Sening əmrliringgə əməl qilixqa. 61
Rəzillərning asarətliri meni qirmiwaloƣini bilən, Mən
Təwrat-qanunungni ḥeq untumidim. 62 Ḥəkkaniy
ḥəkümliring üqün, Tün keqidə təxəkkür eytqili qopimən.
63 Mən Səndin qorqidioƣanlarning, Kərsətmiliringgə
əgəxkənlərning ḥəmmisining ülpitidurmən. 64 Jaḥan,
i Pərwərdigar, Sening əzgərməs muḥəbbiting bilən
toldi; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. 65 (Tət)
Səz-kalaming boyiqə, i Pərwərdigar, Əz qulungoƣa
meḥribanlikni kərsitip kəlgənsən. 66 Manga obdan
pərq etixni wə bilimni əgətkəysən; Qünki mən

əmrliringgə ixəndim. **67** Mən azabqa uqraxtin burun
yoldin azoɣan, Biraq ḥazir səzüngni tutimən. **68**
Sən meḥribandursən, meḥribanliq qilisən, Manga
bəlgilimiliringni əgətkəysən. **69** Təkəbburlar manga
qara qaplaxti; Biraq kərsətmiliringgə pütün qəlbim bilən
itaət qilimən. **70** Ularning qəlbi tuymas bolup kətti;
Biraq mən bolsam Təwrat-qanunungni hursənlik dəp
bilimən. **71** Azabqa uqrioɣinim yahxi boldi, Xuning bilən
bəlgilimiliringni əgəndim. **72** Mən üqün aoɣzingdiki
qanun-təlim, Minglioɣan altun-kümüx tənggidin
əwzəldur. **73** (Yod) Sening qolliring meni yasioɣan,
meni mustəḥkəmlidi; Meni yorutqaysən, əmrliringni
əginimən. **74** Səndin əyminidioɣanlar meni kərüp
xadlinidu; Qünki mən səz-kalamingoɣa ümid baoɣlap
kəldim. **75** I Pərwərdigar, Sening ḥəkümliringning
ḥəkkaniy ikənlikini, Wapadarliqingdin meni azabqa
saloɣininggni bilimən. **76** Aḥ, qulungoɣa bərgən
wədəng boyiqə, Özgərməs muḥəbbiting təsəlliyim
bolsun. **77** Mening yaxixim üqün, Rəḥimdilliqliring
yenimoɣa kəlsun; Qünki Təwrat-qanunung mening
hursənlikimdur. **78** Təkəbburlar hijaləttə qalsun; Qünki
ular manga yaloɣanqiliq bilən tətürlük qiloɣan; Mən
bolsam, kərsətmiliring üstidə seoɣinip oylinimən. **79**
Səndin əyminidioɣanlar mən tərəpkə burulup kəlsun;
Agaḥ-guwaḥliqliringni bilgənlərmu xundaq bolsun.
80 Kənglüm bəlgilimiliringdə mukəmməl bolsun;
Xuning bilən yərgə qarap qalmaymən. **81** (Kaf) Jenim
nijatliqingoɣa təlmürüp ḥalidin ketəy dəwatidu; Mən səz-
kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **82** Kəzüm səz-wədənggə
təlmürüp tügixəy dedi, «Sən qaqanmu manga təsəlli
berərsən» — dəp. **83** Qünki mən islinip qurup kətkən
tulumdək boldum, Biraq bəlgilimiliringni untumaymən.
84 Qulungning künliri qanqə bolidu? Manga ziyankəxlik
qiloɣanlarni qaqan jazalaysən? **85** Təkəbburlar manga
orilarni kolioɣan; Bu ixlar Təwratingoɣa muhaliptur;
86 Sening barliq əmrliring ixənqliktur; Ular yolsizliq
bilən meni qistimakta; Manga yardəm qiloɣaysən!
87 Ular meni yər yüzidin yoqatqili qil qaldi; Biraq
mən bolsam, kərsətmiliringdin waz kəqmidim. **88**
Özgərməs muḥəbbiting boyiqə meni janlanduroɣaysən,
Wə aoɣzingdiki agaḥ-guwaḥliqliringni tutimən. **89**
(Laməd) Mənggügə, i Pərwərdigar, Səz-kalaming
ərxlərdə bekitilgəndur. **90** Sening sadakiting dəwrdin-
dəwrgiqidur; Sən yər-zeminni mukim bekitkənsən, u
məwjut bolup turidu. **91** Sening ḥəküm-qanuniyətliring
bilən bular bügünki kündimu turidu; Qünki barliq
məwjudatlar Sening hizmitingdidur. **92** Sening Təwrat-
qanunung hursənlikim bolmioɣan bolsa, Azabimda
yoqap ketər idim. **93** Mən Sening kərsətmiliringni
ḥərgiz untumaymən; Qünki muxular arqiliq manga
qayatliq bərding; **94** Mən Seningkidurmən, meni
qutquzoɣaysən; Qünki mən kərsətmiliringni izdəp
kəldim. **95** Rəzillər meni ḥalak qilixni kütməktə; Biraq
mən agaḥ-guwaḥliringni kənglümdə tutup oylaymən.
96 Mən ḥəmmə mukəmməllikning qeki bar dəp bilip
yəttim; Biraq Sening əmr-kalaming qəksiz kəngdur!
97 (Məm) Aḥ, mening Təwrat-qanunungoɣa boloɣan
muḥəbbitim nəkədər qongqurdur! Kün boyi u mening
seoɣinip oylaydioɣinimdur. **98** Əmrliring ḥərdaim mən
bilən billə turoɣaqqa, Meni düxmənlirimdin dana qilidu;
99 Barliq ustazlirimdin kəp yorutuloɣanmən, Qünki agaḥ-
guwaḥliring seoɣiniximdur. **100** Mən qerilardin kəprək
qüxinimən, Qünki kərsətmiliringgə itaət qilip kəldim.
101 Səz-kalamingoɣa əməl qilixim üqün, Ayaoɣlirimni
ḥəmmə yaman yoldin tarttim. **102** Ḥəkümliringdin ḥeq
qiqmidim; Qünki manga əgətkən Sən əzüngdursən. **103**
Səzliring tilimoɣa xunqə xerin tetiydu! Aoɣzimda ḥəsəldin
tatliqtur! **104** Kərsətmiliringdin mən yorutuldum;
Xunga barliq sahta yolni əq kərimən. **105** (Nun) Səz-
kalaming ayioɣim aldidiki qiraoɣ, Yolumoɣa nurdur.
106 Qəsəm iqtim, əməl qilimənki, Mən ḥəkkaniy
ḥəkümliringni tutimən. **107** Zor azab-oqubətlərni
qəktim, i Pərwərdigar; Səz-kalaming boyiqə meni
janlanduroɣaysən. **108** Qobul qiloɣaysən, i Pərwərdigar,
aoɣzimdiki halis qurbanliqlarni, Manga ḥəkümliringni
əgətkəysən. **109** Jenimni alikinimda daim elip yürimən,
Biraq Təwrat-qanunungni pəqət untumaymən. **110**
Rəzillər mən üqün qiltaq qurdi; Biraq kərsətmiliringdin
adaxmidim. **111** Agaḥ-guwaḥliqliringni miras qilip
mənggügə qobul qildim; Qünki ular kənglümning
xadliqidur. **112** Mən kənglümni bəlgilimiliringgə
mənggügə [əməl qilixqa], Yəni ahiroɣiqə əməl qilixqa
mayil qildim. **113** (Samək) Ala kəngüllərni əq kərüp
kəldim; Səyginim bolsa, Təwrat-qanunungdur. **114** Sən
mening dalda jayim, mening qalqanimdursən; Səz-
kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **115** Mən Hudayimning
əmrlirigə əməl qilixim üqün, Məndin neri bolunglar,
i rəzillik qiloɣuqilar! **116** Yaxixim üqün, Wədəng
boyiqə meni yəligəysən; Ümidimning aldida meni yərgə
qaratmioɣaysən. **117** Meni qollap quwwətligəysən, xunda
mən aman-esən yürimən; Wə bəlgilimiliringni ḥərdaim
qədirləymən. **118** Bəlgilimiliringdin azoɣanlarning
ḥəmmisini nəziringdin sakit qilding; Qünki ularning
aldamqiliqi quruqtur. **119** Sən yər yüzidiki barliq
rəzillərni daxqaldək xallap tazilaysən; Xunga mən
agaḥ-guwaḥliqliringni səyimən. **120** Ətlirim Seningdin
boloɣan əyminixtin titrəydu; Ḥəkümliringdin qorqup
yürimən. **121** (Ayin) Mən durus ḥəkümlərni wə adalətni
yürgüzdum; Meni əzgüqilərgə taxlap qoymioɣaysən;
122 Öz qulung üqün yahxiliqqa kapalət boloɣaysən;
Təkəbburlaroɣa meni əzgüzmigəysən. **123** Kəzüm
nijatliqingoɣa təxna bolup, Ḥəm ḥəkkaniyiting tooɣruluq
wədənggə təlmürüp tügixəy dəp qaldi; **124** Özgərməs
muḥəbbiting bilən qulungoɣa muamilə qiloɣaysən;
Bəlgilimiliringni manga əgətkəysən. **125** Mən Sening
qulungdurmən; Agaḥ-guwaḥliqliringni bilip yetixim
üqün meni yorutqaysən. **126** Pərwərdigar ḥərikətkə
kelix wakti kəldi! Qünki ular Təwrat-qanunungni bikar
qiliwetidu. **127** Xu səwəbtin əmrliringni altundin artuq
səyimən, Sap altundin artuq səyimən; **128** Xunga ḥəmmə
ixlarni baxquridioɣan barliq kərsətmiliringni tooɣra dəp
bilimən; Barliq sahta yolni əq kərimən. **129** (Pe) Agaḥ-
guwaḥliqliring karaməttur; Xunga jenim ularoɣa əgixidu.
130 Səzliringning yeximi nur elip kelidu; Nadanlarnimu
yorutidu. **131** Aoɣzimni eqip ḥasirap kəttim, Qünki
əmrliringgə təxna bolup kəldim. **132** Namingni
səygənlərgə boloɣan aditing boyiqə, Jamalingni mən
tərəpkə qaritip xəpqət kərsətkəysən. **133** Qədəmlirimni
səzüng bilən tooɣrilioɣaysən; Üstümgə ḥeq qəbiḥlikni
ḥəküm sürgüzmigəysən. **134** Meni insanning zulumidin

qutulduroqaysən, Xuning bilən Sening kərsətmiliringgə itaət qilimən. **135** Jamalingning nurini qulungning üstigə qaqturoqaysən; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **136** Kəzlirimdin yax erikliri akidu, Qünki insanlar Təwrat-qanunungoqa boysunmaydu. **137** (Tsadə) Həkkaniydursən, i Pərwərdigar; Həkümliring tooqridur. **138** Sən agaq-guwahliqliringni həkkaniylikta buyruoqan; Ular tolimu ixənqliktur! **139** Otluk muhəbbitim əzümni yokitidu, Qünki meni har qiloquqilar səzliringgə pisənt qilmaydu. **140** Səzüng toluk sinap ispatlanoqandur; Xunga qulung uni səyidu. **141** Mən teriktəkturmən, kəmsitilgənmən, Birak kərsətmiliringni untumaymən. **142** Sening həkkaniyiting əbədiy bir həkkaniyəttur, Təwrat-qanunung həkikəttur. **143** Pexəllik wə azab manga qirmixiwaldi; Birak əmrliring mening hursənliklirimdur. **144** Sening agaq-guwahliqliringning həkkaniyliki əbədiydur; Yaxioqin dəp, meni yorutkaysən. **145** (Kof) Mən pütün qəlbim bilən Sanga nida qildim, i Pərwərdigar; Manga jawab bərgəysən; Mən bəlgilimiliringni tutimən. **146** Mən Sanga nida qilimən; Meni qutquzoqaysən; agaq-guwahliqliringoqa əgiximən. **147** Mən tang atmay ornumdin turup pəryad kətürimən; Səz-kalamingoqa ümid baoqlidim. **148** Wədiliring üstidə seoqinip oylinix üqün, Tündiki jesəklər almaxmay turup kəzüm eqilidu. **149** Özgərməs muhəbbiting boyiqə awazimni angliqaysən; I Pərwərdigar, həkümliring boyiqə meni janlanduroqaysən. **150** Qəbiq niyətkə əgəxkənlər manga yekinlaxti, Ular Təwrat-qanunungdin yiraktur. **151** I Pərwərdigar, Sən manga yekin turisən; Barlik əmrliring həkikəttur. **152** Uzundin beri agaq-guwahliqliringdin əgəndimki, Ularni mənggügə inawətlik qiloqansən. **153** (Rəx) Mening har boloqinimni kərgəysən, meni qutulduroqaysən; Qünki Təwrat-qanunungni untumidim. **154** Mening dəwayimni sorioqaysən, həmjəmət bolup meni qutquzoqaysən; Wədəng boyiqə meni janlanduroqaysən. **155** Nijatlik rəzillərdin yiraktur; Qünki ular bəlgilimiliringni izdiməydu. **156** Rəhimdilliqliring kəptur, i Pərwərdigar; Həkümliring boyiqə meni janlanduroqaysən. **157** Manga ziyankəxlik qiloquqilar həm meni har qiloquqilar kəptur; Birak agaq-guwahliqliringdin həq qətnimidim. **158** Mən asiylik qiloquqilaroqa qarap yirgəndim, Qünki ular səzüngni tutmaydu. **159** Sening kərsətmiliringni xunqə səygənlikimni kərgəysən; Özgərməs muhəbbiting boyiqə meni janlanduroqaysən, i Pərwərdigar. **160** Səz-kalamingni mujəssəmligəndə andin həkikət bolur; Sening hərbir adil həkümüng əbədiydur. **161** (Xiyn) Əmirlər bikardin-bikar manga ziyankəxlik qilidu; Birak yürikim kalaming aldidila titrəydu. **162** Birsi zor olja tapkandək, Wədəngdin huxallinimən. **163** Sahtiliktin nəprətlinip yirginimən; Səyginim Təwrat-qanunungdur. **164** Həkkaniy həkümliring tüpəylidin, Kündə yəttə kətim Seni mədhiyiləymən. **165** Təwratingni səygənlərning zor hatirjəmliki bar; Həq nərsə ularni putliyalmas. **166** Mən nijatlikingoqa ümid baoqlap küttüm, i Pərwərdigar, əmrliringgə əməl qilip. **167** Jenim agaq-guwahliqliringoqa əgixidu, Ularni intayin səyimən. **168** Barlik yollirim aldingda boloqaq, Kərsətmiliring həm agaq-guwahliqliringoqa əgiximən. **169** (Taw) Mening pəryadim aldingoqa yekin kəlsun, i Pərwərdigar; Kalaming boyiqə meni yorutkaysən. **170** Yelinixim aldingoqa kəlsun; Wədəng boyiqə meni qutulduroqaysən. **171** Manga bəlgilimiliringni əgitixing üqün, Ləwlirimdin mədhiyilər uroqup qikidu. **172** Tilim səzüngni küyləp nahxa eytidu, Qünki əmrliringning həmmisi həkkaniydur. **173** Qolung manga yardəmgə təyyar bolsun; Qünki mən kərsətmiliringni talliwaldim. **174** Mən nijatlikingoqa təlmürüp təxna bolup kəldim, i Pərwərdigar; Sening Təwrating mening hursənlikimdur. **175** Jenim yaxisun, u Seni mədhiyiləydu, Sening həkümliring manga yardəm qilsun. **176** Mən yoldin adaxkan qoydək təmtirəp qaldim; Qulungni izdigəysən; Qünki əmrliringni untup qaloqinim yok.

120 «Yukirioqa qikix nahxisi» Beximoqa kün qüxkəndə mən Pərwərdigaroqa nida qildim; U manga jawab bərdi. **2** I Pərwərdigar, jenimni yaloqan səzləydioqan ləwlərdin, Aldamqi tildin qutulduroqaysən. **3** Sanga nemə berilidu, Sanga nemə qoxuluxi kerək, əy aldamqi til? **4** — Palwan atkan ətkür oklar, Arqa qooqliri sanga təgsun! **5** Məxək diyarida musapir bolup yaxioqinimoqa, Kedar qedirliri arisida turoqinimoqa halimoqa way! **6** Mən tinqlikka əqlər arisida uzundin buyan turuwatimən; **7** Mən tinqlikpərwərmən; Birak gəp qilsam, ular uruximizla, dəydu.

121 «Yukirioqa qikix nahxisi» Kəzlirimni taoqlar tərəpkə kətürüp karaymən; Mening yardimim kəyərdin kelur? **2** Mening yardimim Pərwərdigardindur; Asman-zeminni Yaratkuqidindur. **3** U putungni həq teyildurmaydu; Seni sakliouqi həq mügdiməydu! **4** Mana, qara, Israilni sakliouqi həm mügdiməydu, həm uhlimaydu! **5** Pərwərdigar sening sakliouqingdur; Pərwərdigar ong yeningdiki sayiwəndur. **6** Quyax kündüzdə, ay keqidə sanga zərər yətküzməydu; **7** Pərwərdigar barlik yamanliktin seni saklaydu; U jeningni saklaydu; **8** Pərwərdigar qikixingni, kirixingni, Buningdin keyin əbədil'əbədgiqə saklaydu.

122 «Yukirioqa qikix nahxisi» Ular manga: «Pərwərdigarning əyigə qikayli» — deginidə, Xadlandim. **2** Putlirimiz dərwaziliring iqidə turuxka nesip boldi, i Yerusalem! **3** I Yerusalem, sən jipsilaxturulup rətlik selinoqan bir xəhərdursən; **4** Qəbililər u yərgə qikidu, Yahning qəbililiri qikidu; Israiloqa berilgən kərsətmə boyiqə, Pərwərdigarning namioqa təxəkkür eytix üqün qikidu. **5** Qünki u yərdə həküm qikirixka təhtlər selindi, Dawutning jəmətidikilərgə təhtlər selindi. **6** Yerusalemning aman-hatirjəmlikini izdəp dua kilinglar; Seni səygənlər ronak tapidu. **7** Istihkamliring iqidə aman-hatirjəmlik bolsun, Ordiliring iqidə awat-aramlik bolsun! **8** Kərindaxlirim həm yar-buradərlirim üqün, Mən: «Aman-hatirjəmlik iqingdə bolsun» — dəymən. **9** Pərwərdigar Hudayimizning əyi üqün, Sening ronak tepixingoqa intilimən!

123 «Yukirioqa qikix nahxisi» I ərxlərdə Turoquqisən, Sanga beximni kətürüp karaymən; **2** Mana, kulliringning kəzi əz hojayinining kollirioqa kandak karioqan bolsa, Dedəklərning kəzi əz sahibəsining kollirioqa kandak karioqan bolsa, Bizning

kəzimiz Pərwərdigar Hudayimizoŋa xundak ḳaraydu.
Ta bizgə xəpḳət kərsətküqə ḳaraydu. **3** Bizgə
xəpḳət kərgüzgəysən, i Pərwərdigar, Bizgə xəpḳət
kərgüzgəysən; Qünki biz yətküqə horluḳ tartḳanmiz. **4**
Jenimiz oŋojamlarning mazaḳlirini, Ḥakawurlarning
horluḳlirini yətküqə tartḳandur.

124 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» əgər biz tərəptə
turoŋini Pərwərdigar bolmioŋan bolsa, — Aḥ,
Israil xundak desun — **2** Biz tərəptə turoŋini Pərwərdigar
bolmioŋan bolsa, Kixilər bizgə ḥujumoŋa ḳozoŋaloŋanda,
3 Ularning oŋəzipi bizgə tutaxḳanda, — Xu qaoŋda ular
bizni tirik yutuwetətti; **4** [Xu qaoŋda] sular bizni oŋərk
ḳiliwetətti; Kəlkün beximizdin ətətti; **5** Dawaloŋuoŋan
sular beximizdin ətətti! **6** Pərwərdigaroŋa təxəkkür-
mədḥiyə boloŋay! Ularning qixlirioŋa ow boluxḳa bizni
ḳoyup bərmidi. **7** Jenimiz tutḳuqilarning basmiḳidin
ḳeqip qiḳḳan ḳuxtək ḳaqti; Basmak sundurulup,
biz ḳaqtuḳ! **8** Erixkən yardimimiz Pərwərdigarning
namididur, Asman-zemin Yaratḳuqining namididur!

125 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» Pərwərdigaroŋa
tayanoŋanlar Zion teoŋidəktur; Uni təwrətkili
bolmaydu, U mənggülük turidu. **2** Yerusalem!
Taoŋlar uning ətrapini oruoŋan, Ḥəm Pərwərdigar
ḥazirdin ta əbədgiqə Өz həlḳining ətrapini oraydu.
3 Qünki rəzillərning ḥoḳuḳ ḥasisi ḥəḳḳaniylarning
nesiwisini baxḳurmaydu; Bolmisa ḥəḳḳaniylarmu
ḳollirini ḳəbihḳikkə uzartixi mumkin. **4** Pərwərdigar,
meḥribanlaroŋa meḥribanliḳ ḳiloŋaysən; Kəngli
duruslaroŋimu xundak bolsun. **5** Birak əgri yollaroŋa
burulup kətkənlərni bolsa, Pərwərdigar ularni ḳəbihḳlik
ḳiloŋuqilar bilən təng xallaydu. Israiloŋa aman-
hatirjəmlik boloŋay!

126 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» Pərwərdigar Ziondin
sürgün boloŋanlarni ḳayturup kəlgəndə, Biz
qüx kərgəndəkla bolduḳ; **2** Aoŋzimiz külkigə, Tilimiz
xadlinixḳa toldi; Xu tapta əllər arisida ular: —
«Pərwərdigar ularoŋa zor ixlarni ḳilip bərdi» — deyixti.
3 Pərwərdigar dərwəḳə biz üqün zor ixlarni ḳildi, Biz
bulardin xadlinimiz. **4** Jənubtiki ḳuruḳ eriḳlar [xar-
xar sularoŋa] aylanduruloŋandək, Biz tutḳunlarnimu өz
ərkimizgə ḳayturoŋaysən, i Pərwərdigar; **5** Kөz yaxlirini
eḳitip terioŋanlar xadliḳ bilən orar; **6** Yioŋlap yürüp
qaqidioŋan uruḳni kətürgən kixi, Bərḥəḳ, xadliḳ-təntənə
bilən orioŋan baoŋlirini kətürüp ḳaytip kelidu.

127 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi»; Sulayman yazoŋan
küy: — Pərwərdigar Өzi өy salmisa, Saloŋuqilar
bikardin-bikar uningoŋa əjir singdüridu; Pərwərdigar
xəḥərni saḳlimisa, Kөzətqilər bikardin-bikar oyoŋak
turidu. **2** Silərning səḥərdə ornunglardin ḳopuxunglar,
Kəq boloŋanda yetixinglar, Japa-muxəḳḳətni nandək
yegininglar bikardin-bikardur; Qünki U Өz səyginigə
uyḳuni beridu. **3** Mana, balilar Pərwərdigardin boloŋan
mirastur, Baliyatḳuning mewisi Uning mukapatidur;
4 Yaxliḳta tapḳan balilar, Baturning ḳolidiki oḳlardək
bolidu. **5** Oḳdeni muxular bilən toloŋan adəm
bəhtliktur; [Xəḥər] dərwazisida turup düxmənlər bilən
səzlixiwatḳinida, Ular yərgə ḳarap ḳalmaydu.

128 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» Pərwərdigardin
ḳorḳidioŋanlar, Uning yollirida
mangidioŋanlarning ḥərbiri bəhtliktur! **2** Qünki sən өz
ḳolungning əjrini yəysən; Bəhtlik bolisən, ronak tapisən;
3 Ayaling bolsa eyüng iqidə mewilik üzüm telidək bolidu;
Baliliring dastihaningni qəridəp, zəytun dərəhliridək
tizilip olturidu; **4** Mana, Pərwərdigardin ḳorḳidioŋan kixi
xundak bəhtni kəridu. **5** Pərwərdigar sanga Zion teoŋidin
bəht ata ḳiloŋay; Sən əmrüng boyiqə Yerusalemning
awatliḳini kərgəysən; **6** Pərzəntliringning pərzəntlirini
kərgəysən; Israiloŋa aram-tinqliḳ boloŋay!

129 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» «Yaxliḳimdin tartip
ular kəp ḳetim meni har ḳilip kəldi» — — Aḥ,
Israil ḥazir buni desun — **2** «Ular yaxliḳimdin tartip
kəp ḳetim meni har ḳilip kəldi, Birak üstümdin oŋəlibə
ḳiloŋan əməs. **3** Qox ḥəydigüqilər dümbəmdə ḥəydigən,
Qənəklirini intayin uzun tartḳan». **4** Pərwərdigar
ḥəḳḳaniydur; U rəzillərning asarətlirini sunduruwətti;
5 Ular xərməndə bolup arḳisioŋa yandurulsun, Ziondin
nəprətlinidioŋanlarning ḥəmmisi! **6** Ular өgzidə
ünüp qiḳḳan qəptək bolsun; Üzülməy turupla solixip
ketidioŋan; **7** Ot-qəp orioŋuqioŋa uningdin bir tutammu
qiḳmaydu; Baoŋ baoŋlioŋuqioŋa bir ḳuqaḳmu qiḳmaydu;
8 Өtüp ketiwatḳanlarmu: «Pərwərdigarning bərikiti
üstünglarda boloŋay; Pərwərdigarning nami bilən silərgə
bəht tiləymiz!» — degən salamni ḥeq bərməydu.

130 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» Qongḳur yərlərdin
Sanga pəryad kətürimən, i Pərwərdigar; **2**
I Rəb, awazimni angliosaysən; Ḳulaḳliringni yelinix
sadayimoŋa saloŋaysən; **3** Əgər Sən Yaḥ, ḳəbihḳliklərni
sürüxtürüp sanisang, əmdi Rəb, kim tik turalaydu? **4**
Birak Səndə məoŋpirət-kəqürüm bardur; Xunga Səndin
əyminixkə bolidu. **5** Pərwərdigarni kütüwatimən;
Jenim kütüwatidu; Uning səzigə ümid baoŋlidim. **6**
Tün jesəkqilirining səḥərgə boloŋan təxnasidin artuḳ,
Bərḥəḳ, tün jesəkqilirining səḥərgə boloŋan təxnasidin
artuḳ, Jenim Rəbkə təxna bolup kütməktə. **7** I Israil,
Pərwərdigaroŋa ümid baoŋlanglar; Qünki Pərwərdigarda
əzgərməs muḥəbbət bardur; Uningda zor nijatliḳlarmu
bar; **8** U Israilni barliḳ ḳəbihḳlikliridin bədəl tələp
ḳutḳuzidu.

131 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi»; Dawut yazoŋan küy:
— I Pərwərdigar, kənglüm təkəbbur əməs,
Nəzirimmu üstün əməs; Mən qong ixlar bilənmu,
Yaki qamim yətməydioŋan karamət ixlar bilənmu
məxoŋul bolmaymən; **2** Bərḥəḳ, anisining ḳuqiḳida
yatḳan əmqəktin ayriloŋan balidək, Өz jenimni besiwelip
tinqlandurdum; Kənglüm iqimdə əmqəktin ayriloŋan
balidəktur. **3** Israil Pərwərdigaroŋa ümid baoŋlisun;
Ḥazirdin baxlap, əbədil'əbədgiqə!

132 «Yuḳirioŋa qiḳix nahxisi» I Pərwərdigar, Dawut
üqün u tartḳan barliḳ jəbir-japalarni yad
ətkəysən; **2** U Pərwərdigaroŋa ḳandak ḳəsəm iqkən,
Yaḳuptiki ḳudrət Igisigə ḳandak wədə ḳiloŋan: — **3**
«Pərwərdigaroŋa turar jayni, Yaḳupning ḳudrətlik Igisigə
makanni tapmioŋuqə, Өyümdiki ḥujrioŋa kirməymən,
Kariwattiki kərpəmgə qiḳmaymən, Kөzümgə uyḳuni,
Ḳapaḳlirimoŋa mügdəxni bərməymən». **6** Mana, biz

uning həwirini əfrataḥda angliduḳ; Uni ormanlıḳ etizlardin taptuḳ; **7** Uning turar jaylirioɣa berip kirəyli, Uning təhtipəri aldida səjdə ḳilayli; **8** Ornungdin turoɣin, i Pərwərdigar, Sən ḳudritingning ipadisi əḥdə sanduḳung bilən, Өz aramgaḥingoɣa kirgin! **9** Kaḥinliring ḥəḳḳaniylıḳ bilən kiyindürülsun, Məmin bəndiliring təntənilik awazni yangratsun! **10** Ḳulung Dawut üqün, Өzüng məsiḥ ḳiloɣiningning yüzini yandurmioɣaysən; **11** Pərwərdigar Өz ḥəḳiḳiti bilən Dawutḳa xu ḳəsəmni ḳildi, U uningdin ḥeq yanmaydu: — U: — «Өz puxtingdin qiḳḳan mewidin birsini təhtingdə olturoɣuzimən; **12** Pərzəntliring Mening əḥdəmni, Ḥəm Mən ularoɣa əgitidioɣan agaḥ-guwaḥlirimni tutsa, Ularning pərzəntliri mənggügə təhtingdə olturidu» — degən. **13** Qünki Pərwərdigar Zionni tallioɣan; U Өz makani üqün uni halioɣan. **14** Mana U: — «Bu mənggügə bolidioɣan aramgaḥimdur; Muxu yərdə turimən; Qünki Mən uni halaymən. **15** Mən uning rizḳini intayin zor bərikətləymən; Uning yoḳsullirini nan bilən ḳandurimən; **16** Uning kaḥinlirioɣa nijatliḳni kiygüzimən, Uning məmin bəndiliri xadliḳtin təntənilik awazni yangritidu. **17** Mən bu yərdə Dawutning münggüzini bihlandurimən; Өzümning məsiḥ ḳiloɣinim üqün yoruḳ bir qiraoɣ bekitkənmən; **18** Uning düxmənlirigə xərməndilikni kiygüzimən; əmma uning kiygən taji bexida ronaḳ tapidu» — dedi.

133 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi»; Dawut yazoɣan küy: — Ḳara, mana, ḳerindaxlar birliktə turux nemidegən yahxi, nemidegən xerindur! **2** U Ḥarunning bexioɣa təkülüp, saḳilidin akḳan awu ḳimmətlik maydək, U Ḥarunning saḳilidin eḳip, Kiyim-keqəkning yaḳisioɣa qüxkən ḳimmətlik mayoɣa ohxaydu; **3** U yənə Ḥərmon teoɣidiki xəbnəmning Zion taoɣlirioɣa qüxüxigə ohxaydu; Qünki xu yərdə Pərwərdigar bərikətni — Yəni mənggülük ḥayatni buyruoɣan!

134 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» Mana, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar, I, keqiqə Pərwərdigarning əyidə turidioɣan, Pərwərdigarning barliḳ ḳulliri! **2** Muḳəddəs jayda turup ḳolliringlarni kətürüp Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! **3** Asman-zeminni Yaratḳuqi Pərwərdigar silərni Ziondin bərikətligəy!

135 Ḥəmdusana! Pərwərdigarning namini mədḥiyilənglar, Uni mədḥiyilənglar, Pərwərdigarning ḳulliri! **2** Uni mədḥiyilənglar, Pərwərdigarning əyidə turoɣanlar, Hudayimizning ḥoylilirida turoɣanlar! **3** Yaḥni mədḥiyilənglar, qünki Pərwərdigar meḥribandur; Uning namioɣa küy eytinglar; Qünki muxundaḳ ḳilix xerindur; **4** Qünki Yaḥ Yaḳupni Өziningki boluxḳa, Israilni Өz mirasi boluxḳa talliwaldi. **5** Qünki əzüm bilimənki, Pərwərdigar uluoɣdur; Rəbbimiz barliḳ ilaḥlardin üstündur. **6** Pərwərdigar nemə ixni muwapiḳ kərgən bolsa, U asmanlarda, Zeminda, Dengizlarda ḥəm uning barliḳ təgliridimu xuni ḳiloɣandur. **7** U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; Yamoɣurlaroɣa qaḳmaḳlarni ḥəmraḥ ḳilidu; Xamalni Өz həziniliridin qiḳiridu. **8** U Misirdiki tunji ooɣullarni ḥalak ḳildi, Insanlarning bolsun, ḥaywanlarning bolsun ḥəmmini urup ḥalak ḳildi. **9** U alamətlərni, məjizilərni aranglaroɣa əwətti, i Misir; Pirəwn wə uning ḥəmmə ḳulliri üstigə əwətti. **10** U uluoɣ əllərni uruwətti, Ḳudrətlik padixaḥlarni eltürüwətti; **11** Amoriylarning padixaḥi Siḥonni, Baxanning padixaḥi Ogni, Ḳanaandiki barliḳ padixaḥliḳlarni uruwətti. **12** Ularning zeminini miras ḳilip, Өz həlḳi Israiloɣa miras boluxḳa təḳdim ḳildi. **13** Sening naming, Pərwərdigar, mənggügə, Xəḥrət-hatirəng dəwrdin-dəwrgiqidur. **14** Qünki Pərwərdigar Өz həlḳining dəwasini soraydu; Өz ḳullirioɣa rəḥim ḳilidu. **15** əllərning butliri bolsa pəḳətla kümüx-altundin ibarəttur, Ularni insanning ḳolliri yasioɣandur, halas. **16** Ularning aoɣzi bar, biraḳ səzliməydu; Kəzliri bar, biraḳ kərməydu; **17** Ḳulaḳliri bar, biraḳ anglimaydu, Aoɣzida ḥeq nəpəs yoḳtur. **18** Ularni yasioɣanlar ularoɣa ohxap ḳalidu, Ularoɣa tayanoɣanlarmu xundaḳtur. **19** Israil jəməti, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar; Ḥarun jəməti, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar; **20** Lawiy jəməti, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar; Pərwərdigardin ḳorḳidioɣanlar, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! **21** Yerusalemda makanlaxḳan Pərwərdigaroɣa Ziondin təxəkkür-mədḥiyə eytilsun! Ḥəmdusana!

136 Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytinglar, U meḥribandur; Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **2** Ilaḥlarning ilaḥioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **3** Rəblərning Rəbbigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **4** Zor karamətlərni birdinbir Yürgüzguqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **5** əḳil-parasət arḳiliḳ asmanlarni Yasioɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **6** Zeminni sular üstidə sozup Turoɣuzoɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **7** Uluoɣ nur jisimlirini Yasioɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **8** Kündüzni baxḳuridioɣan ḳuyaxni Yasioɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **9** Keqini baxḳurdioɣan ay ḥəm yultuzlarni Yasioɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **10** Ularning tunjilirini urup, Misiroɣa zərb bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **11** Israilni ular arisidin qiḳaroɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **12** Küqlük ḳol ḥəm uzatḳan bilək bilən ularni Qiḳaroɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **13** Ḳizil dengizni bələk-bələk Bəlgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **14** Ḥəm Israilni uning otturisidin Өtküzgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **15** Ḳizil dengizda Pirəwnni ḳoxunliri bilən süpürüp taxlioɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **16** Өz həlḳini qəl-bayawandin Yetəkligüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **17** Büyük padixaḥlarni Uruwətküqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **18** Ḥəm məxhur padixaḥlarni Өltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **19** Jümlidin Amoriylarning padixaḥi Siḥonni Өltürgüqigə təxəkkür

eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **20** — Həm Baxan padixahi Ogni Öltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **21** Ularning zeminini miras üqün Bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **22** Buni bəndisi Israiloɣa miras qilip bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **23** Ğalimiz harab əhwalda, bizlərni Əsligüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **24** Bizni əzgənlərdin qutulduroɣuqioɣa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **25** Barlik ət igilirigə ozuk Bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur; **26** Ərxlərdiki Təngrigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muhəbbiti mənggülüktur!

137 Babildiki dərya-erikler boyida biz olturduk; Zionni əsliginimizdə, bərhək yioɣa kətürduk; **2** Qiltarimizni arisidiki səgətlərgə esip qoyduk. **3** Qünki bizni sürgün qiloɣanlar bizdin nahxa tələp qildi; Bizni zarlatquqilar bizdin tamaxa tələp qilip: — «Ğəy, Zion nahxiliridin birni bizgə eytqina» — deyixti. **4** Yaqa yurtta turup Pərwərdigarning nahxisini qandaqmu eytayli? **5** Əy Yerusalem, mən seni untusam, Ong qolum [maharitini] untusun! **6** Seni əslimisəm, — Yerusalemni əng qong hursənlikimdin əwzəl kərmisəm — Tilim tanglayimoɣa qaplixip qalsun! **7** I Pərwərdigar, Edom baliliridin ğesab aloɣanda, Yerusalemning bexioɣa qüxən künini yadingoɣa kəltürgəysən; Qünki ular: «Uni yər bilən yəksan qilinglar, Ulioɣiqə yər bilən yəksan qilinglar!» deyixti. **8** I bulinix aldida turoɣan Babil qizi, Bizgə qiloɣan qilmixliringni əzünggə qayturoɣuqi bəhtliktur! **9** Bowakliringni elip taxqa atquqi kixi bəhtliktur!

138 Dawut yazoɣan küy: — Pütün qəlbim bilən Sanga təxəkkür eytimən; Barlik ilahlar aldida Seni küyləymən. **2** Pak-mukəddəslikingning ibadəthanisioɣa qarap bax urimən, Özgərməs muhəbbiting ğəm ğəqikət-sadaqiting üqün namingni təbrikləymən; Qünki Sən pütün nam-xəğritingdinmu bəkrək, wədəngdə turidioɣiningni uluoɣ qiloɣansən. **3** Sanga nida qiloɣan künidə, manga jawab bərgənsən; Jenimoɣa küq kirgüzüp, meni rioɣbətləndürgənsən. **4** Aoɣzingdiki səzlərni anglioɣanda, i Pərwərdigar, Jahandiki barlik xahlar Seni mədhiyiləydu; **5** Ular Pərwərdigarning yollirida yürüp nahxa eytidu, Qünki uluoɣdur Pərwərdigarning xan-xəripi. **6** Qünki Pərwərdigar aliydur; Birak U ğali boxlaroɣa nəzər salidu; Təkəbbularni bolsa U yiraqtin tonup yetidu. **7** Zulmət-muxəkkətlər arisida mangoɣan bolsammu, Sən meni janlandurisən; Düxmənlirimning oɣəzipini tosuxqa qolungni uzartisən, Ong qolung meni qutquzidu. **8** Pərwərdigar manga təwə ixlarni pütküzidu; Mehir-muhəbbiting, i Pərwərdigar, mənggülüktur; Öz qolliring yasioɣanni taxlap kətmigəysən!

139 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oqulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar, Sən meni təkxürüp qikting, Ğəm meni bilip yətting; **2** Özüng olturoɣinimni, turoɣinimnimu bilisən; Yiraqta turukluk kənglümdikini bilisən. **3** Basqan qədəmlirimni, yatqanlirimni ətkəməngdin ətküzdung; Barlik yollirim Sanga ayandur. **4** Bərğək, tilimoɣa bir səz kələkəlməstinla, i Pərwərdigar, Mana Sən buni əyni boyiqə bilməy qalmaysən. **5** Sən meni aldi-kəynimdin orap turisən, Qolungni mening üstümgə qondoroɣansən. **6** Bundak bilim manga xunqilik tilsimat bilinidu! Xundak yüksəkki, mən uni bilip yetəlməydikənmən. **7** Roğingdin neri boluxqa nələrgimu baralayttim? Ğuzurungdin özümni qaqurup nələrgə baralayttim? **8** Asmanlaroɣa qikşam, mana Sən axu yərdə; Təğtisarada orun salsammu, mana Sən xu yərdə; **(Sheol h7585)** **9** Səhərning qanatlirini elip uqup, Dengizning əng qət yərlirida tursam, **10** Ğətta axu jayda qolung meni yetəkləydu, Ong qolung meni yələydu. **11** Mən: «Qarangoɣuluk meni yapsa, ətrapimdiki yorukluk qoqum keqə bolidu» — desəm, **12** Qarangoɣulukmu Səndin yoxurunalmaydu, Keqimu Sanga kündüzdək aydingdur, Qarangoɣulukmu [Sanga] yoruqtəktur. **13** Bərğək, Sən mening iqlirimni yasioɣansən; Anamning qorsikida meni tokuoɣansən; **14** Mən Seni mədhiyiləymən, Qünki mən sürlük wə karamət yasaloɣanmən; Sening qiloɣanliring karamət tilsimattur; Buni jenim obdan bilidu. **15** Mən yoxurun jayda yasaloɣinimda, Yər təgliridə əpqillik bilən tokulup xəkilləndürülginimdə, Ustihanlirim Səndin yoxurun əməs idi. **16** Əzalirim tehi apiridə bolmioɣan künlərdə, Ular yasiliwatqan künlərdə, Kəzüng tehi xəkillənmigən jismimni kərüp yətkənidi; Ularning ğəmmisi alliburun dəptiringdə yeziloɣanidi. **17** Ah Təngrim, oyliring manga nəqədər qimmətliktur! Ularning yioɣindisi xunqə zordur! **18** Ularni sanay desəm, ular dengizdiki qumlardinmu kəptur; Uyqudin kəzümni aqsam, mən yənila Sən bilən billidurmən! **19** Ah, Sən rəzillərni əltürüwətsəng iding, i Huda! Qanhor kixilər, məndin yirak bolux! **20** Qünki ular Sening tooɣruluk ğiylilik bilən səzləydu; Sening xəğərliring ular təripidin azduruldi. **21** Sanga əqmən boloɣanlaroɣa, i Pərwərdigar, mənmu əqku? Sanga qarxi qikqanlaroɣa mənmu yirginimənoɣu? **22** Ularoɣa qixtirnikimoɣiqə əqturmən; Ularni əz düxmənlirim dəp ğesablaymən. **23** Meni kəzitip təkxürgəysən, i Təngrim! Mening qəlbimni bilip yətkəysən! Meni sinap, oɣəmlik oylirimni bilgəysən; **24** Məndə [Özünggə] azar bərgüdək yolning bar-yokluqini kərgəysən; Wə meni mənggülük yolungda yetəkligəysən!

140 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oqulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — Rəzil adəmdin, i Pərwərdigar, meni azad qiloɣaysən; Zorawan kixidin meni saklioɣaysən. **2** Ular kənglidə yamanliklarni oylimakta; Ular ğər küni jəm boluxup urux qikarmakqi. **3** Tilini yilanningkidək ittik qilidu; Kobra yilanning zəğiri ləwliri astida turidu; (Selah) **4** Rəzil adəmning qolliridin meni aman qilioɣaysən, i Pərwərdigar; Putlirimni putlaxni qəstləydioɣan zorawan kixidin saklioɣaysən. **5** Təkəbburlar mən üqün qiltak, tanilarni yoxurup təyyarlidi; Yol boyida tor yaydi, Mən üqün tuzaklarni saldi; (Selah) **6** Mən Pərwərdigaroɣa: «Sən mening Təngrimdursən» — dedim; Yelinixlirim sadasioɣa qulak saloɣaysən, i Pərwərdigar; **7** Pərwərdigar Rəb nijatlikimning küqidur; Sən jəng künidə beximni yepip qooɣdioɣansən. **8** Rəzil adəmning ümidini ijabət qilmioɣaysən, i Pərwərdigar; Ularning ğiylilirini

akkuzmioŋaysən; Bolmisa əzlirini qong tutuwalidu.
(Selah) **9** Meni korxiwaloŋanlarning bolsa, Ləwliridin
qikkan xumluk ularning əz bexioŋa qüxsun; **10** Üstigə
qooŋlar yaoŋdurulsun; Ular otka, Kaytidin qikalmioŋudək
hanglaroŋa taxliwetilsun; **11** Tili qekimqi adəmning
yər yüzidə orni bolmisun; Balayi'apət zorawanlarni
tügəxküqə owlaydu; **12** Mən bilimənki, Pərwərdigar
ezilgənlərning dəwasini soraydu, Yoksulning həkkini
elip beridu; **13** Bərhək, həkkaniylar namingoŋa təxəkkür
eytidu; Kəngli duruslar huzurungda yaxaydu.

141 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar, mən
Sanga nida kildim; Yenimoŋa tezdin kəlgəysən;
Sanga nida kiloŋinimda awazimni angliioŋaysən. **2**
Duayimni angliioŋiningda, Sanga sunuloŋan huxbuydək
yekimlik bolsun, Kolumning kətürülüxi sunuloŋan kəqlik
kurbanliktək kobul bolsun. **3** Aoŋzim aldida kəzətqi
turoŋuzoŋaysən, i Pərwərdigar; Ləwlirim dərwazisini
sakliioŋaysən; **4** Kənglümni heqkandak yaman ixka,
Kəbihlik kiloŋuqilaroŋa xerik bolup, rəzillik kilixka
mayil kilmioŋaysən. Meni ularning nemətliridin heq
yegüzmigəysən! **5** Həkkaniy adəm meni ursun —
Bu manga mehribanliktur; Manga tənbih bərsun
— Bu bolsa, bexim rət kilmaydioŋan, kuyuloŋan
esil maydək bolidu. Qünki mening duayim yənila
xularning rəzilliklirigə karxi bolidu. **6** Ularning
hakimliri tik yarlardin taxliwetilgəndə, [Həlk] mening
səzlirimni anglaydu; Qünki bu səzlər xerindur. **7** Birsi
otun yaroŋanda yərgə qeqiloŋan yerindilardək, Mana,
ustihanlirimiz təhtisara ixiki aldida qeqiwetildi; **(Sheol h7585)** **8** Bərhək, kəzlirim Sangila tikilip karaydu,
Pərwərdigar Rəbbim; Sanga tayinimən; Jenimni harab
kilip taxliwətmigəysən. **9** Ularning manga saloŋan
kiltikidin, Kəbihlik kiloŋuqilarning tuzakliridin meni
sakliioŋaysən; **10** Rəzillər əzining torlirioŋa yikilsun, Mən
bolsam — ətüp ketimən.

142 Dawut oŋarda yoxurunup turoŋan wakitta
yazoŋan «Maskil»: — Mən Pərwərdigaroŋa
awazimni anglitip nalə-pəryad kətürimən;
Pərwərdigaroŋa awazim bilən yelinimən; **2** Uning
aldida dad-zarlirimni təkimən; Uningoŋa awariqilikimni
eytimən. **3** Rohim iqimdə tügixəy dəp kaloŋanda, Xu
qaoŋda baskan yolumni bilgənsən; Mən mangoŋan
yolda ular manga kiltak saldi. **4** Ong yenimoŋa
karap bakkaysən; ətrapimda meni tonuydioŋan adəm
yoktur; Panahgah yokap kətti; Heq adəm jenimoŋa
kəyünməydu. **5** Mən Sanga pəryad kətürdüm, i
Pərwərdigar; Sanga: «Sən mening Baxpanahimsən,
Tiriklərning zeminida boloŋan Nesiwəmdursən» —
dedim. **6** Mening pəryadimoŋa kulak saloŋaysən;
Qünki mən intayin harab əhwaloŋa qüxürüldum; Meni
kooliioŋuqilirimdin kutulduroŋaysən; Qünki ular məndin
küqlüktur. **7** Sening namingni təbriklixim üqün, Jenimni
türmidin qikaroŋaysən; Həkkaniylar ətrapimda olixidu;
Qünki Sən manga zor mehribanlik kərsitisən.

143 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar, duayimni
angliioŋaysən; Yelinixlirimoŋa kulak saloŋaysən;
Həkikət-sadakitingdə həm həkkaniyitingdə manga
jawab bərgəysən. **2** Əz kulungni sorakka tartixka
turmioŋaysən; Qünki nəziringdə tiriklərning heqbiri
həkkaniy ispatlanmaydu. **3** Qünki düxmən jenimoŋa
ziyankəxlik kilmakta, U hayatimni dəpsəndə kildi; Meni
huddi əlgili uzun boloŋanlardək, Karangoŋu jaylarda
turuxka məjbur kilidu. **4** Xunga rohim iqimdə tügixəy
dəp kaldi; Iqimdə kəlbim sundi. **5** Mən kədimki
künlərni əsləymən; Sening barlik kiloŋanliring üstidə
seoŋinip oylinimən; Kolliring ixligənlirini hiyalimdin
ətküzimən. **6** Kollirimni Sanga karap sozup intilimən;
Jenim qangkioŋan zemindək Sanga təxnadur. (Selah) **7**
Manga tezdin jawab bərgəysən, i Pərwərdigar; Rohim
halidin ketidu; Didaringni məndin yoxurmioŋaysən;
Bolmisa mən hangoŋa qüxidioŋanlardək bolimən. **8**
Mehir-muhəbbitingni tang səhərdə anglatkaysən; Qünki
tayanoŋinim Sən; Mengixim kerək boloŋan yolni manga
bildürgəysən; Qünki jenim Sanga təlmürüp karaydu; **9**
Meni kutulduroŋaysən, i Pərwərdigar, düxmənlirimdin;
Baxpanah izdəp Sening yeningoŋa kaqimən. **10** Əz
iradənggə əməl kiliximka meni əgətkəysən; Qünki
Sən mening Hudayimdursən; Sening mehriban Rohing
meni tüptüz zeminda yetəkligəy; **11** Əz nam-xəhriting
üqün meni janlanduroŋaysən, i Pərwərdigar; Əz
həkkaniyitingdə jenimni awariqiliktin azad kiloŋaysən.
12 Həm mehir-xəpkitingdə düxmənlirimni üzüp
taxliwətkəysən; Jenimni har kiloŋanlarning həmmisini
halak kiloŋaysən; Qünki mən Sening kulungdurmən.

144 Dawut yazoŋan küy: — Kollirimoŋa jəng
kilixni, Barmaklirimoŋa uruxni əgitidioŋan,
Mening Koram Texim Pərwərdigaroŋa təxəkkür-
mədhiyə kayturulsun! **2** Mening əzgərməs xəpkitim
wə mening koroŋinim, Mening egiz munarim wə
nijatkarim, Mening kalkinim wə tayanoŋinim, mən
Uningdin himayə tapimən; U Əz həlkimni kol astimda
boysunduroŋuqidur! **3** I Pərwərdigar, Sən uningdin
həwər alidikənsən, adəm degən zadi nemə? Uning
tooŋruluk oylaydikənsən, insan balisi degən nemə? **4**
Adəm bolsa bir nəpəsturla, halas; Uning künliri ətüp
ketiwatkan bir kələnggidur, halas. **5** I Pərwərdigar,
asmanlarni egildürüp qüxkəysən; Taoŋlaroŋa tegip
ulardin is-tütək qikaroŋaysən; **6** Qakmaklarni qakkuzup
ularni tarkitiwətkəysən; Okliringni etip ularni kiykas-
sürəngə saloŋaysən; **7** Yukiridin kolliringni uzitip, Meni
azad kiloŋaysən; Meni uluoŋ sulardin, Yaka yurttikilərning
qanggilidin qikaroŋaysən. **8** Ularning aoŋzi kuruk gəp
səzləydu, Ong koli aldamqi koldur. **9** I Huda, mən
Sanga atap yengi nahxa eytimən; Ontaroŋa təngkəx
bolup Sanga küylərni eytimən. **10** Sən padixahlaroŋa
nijatlik-oŋəlibə beoŋixlaysən; Kulung Dawutni əjəllik
kiliqtin kutuldurisən. **11** Meni kutulduroŋaysən, yat
yurttikilərning kolidin azad kiloŋaysən; Ularning aoŋzi
kuruk gəp səzləydu, Ong koli aldamqi koldur. **12** Xundak
kilip ooŋullirimiz yaxlikida puhta yetilgən kəqətlərgə
ohxaydu, Kizlirimiz ordiqə nəkixləngən tüwrüklərdək
bolidu; **13** Axlik ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük
ozuklar bilən təminləydioŋan, Koylirimiz otlaklirimizda
minglap, tümənləp kozilaydioŋan; **14** Kalilirimiz
booŋaz bolidioŋan; Heqkim besip kirməydioŋan, heqkim
[jənggə] qikmaydioŋan; Koqilirimizda heq jedəl-oŋowoŋa
bolmaydioŋan; **15** Əhwali xundak boloŋan hətk nemidegən
bəhtliktur! Hudasi Pərwərdigar boloŋan hətk bəhtliktur!

145 Mədḥiyə: Dawut yazoŋan küy: — Mən
Seni mədḥiyiləp uluoŋaymən, Hudayim, i
Padixaḥ; Namingoŋa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḥiyə
qayturimən. **2** Ḥərküni Sanga təxəkkür-mədḥiyə
qayturimən, Namingoŋa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-
mədḥiyə qayturimən! **3** Uluoŋdur Pərwərdigar, zor
mədḥiyilərgə layiqtur! Uning uluoŋluqini sürüxtürüp
boloŋili bolmas; **4** Bir dəwr yengi bir dəwrgə Sening
qiloŋanliringni mahtaydu; Ular qudrətlik qiloŋanliringni
jakarlaydu; **5** Mən ḥəywitingning xərəplik julaliqini,
Wə karamət məjiziliringni seoŋinip səzləymən; **6** :
Xuning bilən ular qorqunluq ixliringning qudritini
bayan qilidu; Mənmu uluoŋ əməlliringni jakarlaymən!
7 Ular zor meḥribanliqingni əsləp, uni mubarəkləp
tarqitidu, Ḥəkqanliyliqing tooŋruluq yuqiri awazda
küyləydu. **8** Pərwərdigar meḥir-xəpqətlik ḥəm
rəḥimdildur; Asan oəzəplənməydu, U zor meḥir-
muḥəbbətliktur; **9** Pərwərdigar ḥəmmigə meḥribandur;
Uning rəḥimdilliqliri barqə yaratqanlirining üstididur;
10 Sening barliq yasioŋanliring Seni mədḥiyiləydu,
i Pərwərdigar, Sening məmin bəndiliring Sanga
təxəkkür-mədḥiyə qayturidu. **11** Ular padixaḥliqingning
xəripidin həwər yətküzidu, Küq-qudritingni səzləydu;
12 Xundaq qilip insan balilirioŋa qudrətlik ixliring,
Padixaḥliqingning xərəplik ḥəywisi ayan qilinidu. **13**
Sening padixaḥliqing əbədiy padixaḥliqtur, Səltənniting
əwladtin-əwladqiqidur. **14** Pərwərdigar yiqilay
degənlərning ḥəmmisini yələydu, Egilip qaloŋanlarning
ḥəmmisini turoŋuzidu. **15** Ḥəmməylənning kəzliri
Sanga tikilip kütidu; Ularoŋa əz waqtida rizqini təqsim
qilip berisən; **16** Qolungni eqixing bilənla, Barliq
jan igilirining arzusini qandurisən. **17** Pərwərdigar
barliq yollirida ḥəkqaniydur, Yasioŋanlirining ḥəmmisigə
muḥəbbətliktur. **18** Pərwərdigar Əzigə nida
qiloŋanlarning ḥəmmisigə yeqindur, Əzigə ḥəqiqəttə
nida qiloŋanlarning ḥəmmisigə yeqindur; **19** U Əzidin
əyminidioŋanlarning arzusini əməlgə axuridu; Ularning
pəryadini anglap ularni qutquzidu. **20** Pərwərdigar Əzini
səygənlərning ḥəmmisidin həwər alidu; Rəzillərning
ḥəmmisini yoqitidu. **21** Aoŋzim Pərwərdigarning
mədḥiyisini eytidu; Barliq ət igiliri əbədil'əbəd uning
muqəddəs namioŋa təxəkkür-mədḥiyə qayturoŋay!

146 Ḥəmdusana! I jenim, Pərwərdigarni mədḥiyilə!
2 Mən ḥayat bolsamla, Pərwərdigarni
mədḥiyiləymən; Wujudum bar bolsila Hudayimoŋa
küy eytimən. **3** Esilzadilərgimu, Insan balisioŋimu
tayanmanglar, Ularda ḥeq mədət-nijatlik yoqtur. **4**
Mana, uning nəpisi ketidu, U əz tuprikioŋa qaytip
ketidu; Xu kündila arzu-niyətliri yoqap ketidu.
5 Yaqupning Təngrisi mədətkari boloŋan adəm,
Pərwərdigar Hudasini əz ümidi qiloŋan adəm bəhtliktur!
6 U asmanlarni, zeminni, Dengizni ḥəm uningda
bar məwjudatlarni yaratqandur; U ḥəqiqət-sadaqəttə
mənggü turidu; **7** Ezilgüqilər üqün U ḥəküm süridu;
Aq qaloŋanlaroŋa nan beridu. Pərwərdigar məḥbuslarni
azad qilidu; **8** Pərwərdigar korlarning kəzlirini aqidu;
Pərwərdigar egilip qaloŋanlarni turoŋuzidu; Pərwərdigar
ḥəkqaniylarni səyidu. **9** Pərwərdigar musapirlardin
həwər alidu; Yetim-yesirlərni, tul hotunni yələydu; Biraq
rəzillərning yolini əgri-bügri qilidu. **10** Pərwərdigar
mənggügə ḥəküm süridu; I Zion, sening Hudaying
dəwrdin-dəwrgiqə ḥəküm süridu! Ḥəmdusana!

147 Ḥəmdusana! Yaḥni mədḥiyiləng lar! Bərḥəq,
bundaq qilix xerindur; Hudayimizni küylənglar!
Mədḥiyə oqux insanoŋa yarixidu. **2** Pərwərdigar
Yerusalemni bina qilmaqta; Israilning sürgün
qilinoŋanlirini U yioŋip kelidu; **3** U kəngli sunuqlarni
dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. **4** U yultuzlarning
sanini sanaydu; Ularning ḥəmmisigə bir-birləp isim
qoyidu. **5** Uluoŋdur Rəbbimiz, zor qudrətliktur; Uning
qüxinixi qəksizdur. **6** Pərwərdigar yawax məminlərni
yələp kətüridu; Rəzillərni yərgiqə təwən qilidu. **7**
Pərwərdigaroŋa təxəkkürlər bilən nahxa eytinglar;
Küylərni qiltaroŋa təngxəp eytinglar! **8** U asmanni
bulutlar bilən qaplitidu, Zeminoŋa yamoŋurni bekitidu,
Taoŋlarda ot-qəplərni əstüridu; **9** Mallaroŋa ozuq, Taoŋ
qaoŋisining qüjiliri zarlioŋanda, ularoŋa ozuq beridu; **10**
At küqidin U zoq almaydu; Adəmning qəbdəs putlirini
hursənlik dəp bilməydu; **11** Pərwərdigar bəlki Əzidin
əyminidioŋanlarni, Əzining əzgərməs muḥəbbitigə ümid
baoŋlioŋanlarni hursənlik dəp bilidu. **12** Pərwərdigarni
mahtanglar, i Yerusalem; Hudayingni mədḥiyilə, i Zion.
13 Qünki U dərwaziliringning taqaqlirini məḥkəm qilidu;
Seningdə turuwatqan pərzəntliringgə bəht-bərikət
bərdi. **14** U qət-qegraliringda aram-tinqlik yürgüzidu,
Seni buoŋdayning esili bilən qanaətləndüridu. **15** U
Əz əmr-bexarətlirini yər yüzigə əwətidu; Uning səz-
kalami intayin tez yügüridu. **16** U aq qarni yungdək
beridu, Qirawni küllərdək tarqitidu. **17** Uning muzini
nan uwaqliridək qilip parqiliwetidu; Uning sooŋuqi
aldida kim turalisun? **18** U səzini əwətip, ularni eritidu;
Uning xamilini qiqirip, sularni aqquzidu. **19** U Əz
səz-kalamini Yaqupqa, Bəlgilimilirini ḥəm ḥəkümlirini
Israiloŋa ayan qilidu; **20** U baxqa ḥeqbir əlgə mundaq
muamilə qilmioŋandur; Uning ḥəkümlirini bolsa, ular
bilip baqqan əməs. Ḥəmdusana!

148 Ḥəmdusana! Pərwərdigarni asmanlardin
mədḥiyiləng lar; Yuqiri jaylarda Uni
mədḥiyiləng lar; **2** Uni mədḥiyiləng lar, barliq
pərixtiliri; Uni mədḥiyiləng lar, barliq qoxunliri! **3** Uni
mədḥiyiləng lar, i quyax ḥəm ay, Uni mədḥiyiləng lar,
ḥəmmə parlaq yultuzlar; **4** Uni mədḥiyiləng lar,
asmanlarning asmanliri, Asmandin yuqiri jaylaxqan
sular! **5** Bular Pərwərdigarning namini mədḥiyilisun;
Qünki U buyruoŋan ḥaman, ular yaratiloŋandur; **6**
U ularni əbədil'əbədgiqə turoŋuzdi; Ular üqün waqti
ətməydioŋan bəlgilimini buyruoŋan. **7** Pərwərdigarni
zemindin mədḥiyiləng lar, Dengizdiki barliq əjdiḥalar,
dengizning barliq təgliri; **8** Ot, məldüz, qar, tuman,
Uning səzigə əməl qilidioŋan judunluq xamal; **9** Taoŋlar
ḥəm barliq dənglər, Mewilik dərəhlər, barliq kedir
dərəhliri, **10** Yawayi ḥaywanlar, barliq mal-waranlar,
Əmiligüqilər ḥəm uqar-qanatlar; **11** Jaḥan padixaḥliri
wə barliq qowmlar, əmirlər ḥəm yər yüzidiki barliq
ḥakim-sotqilar; **12** Ḥəm yigitlər ḥəm qizlar, Bowaylar
wə yaxlar, — **13** Ḥəmmisi Pərwərdigarning namini
mədḥiyilisun; Qünki pəqətla Uning nami aliydur; Uning
ḥəywiti yər ḥəm asmandin üstün turidu. **14** Ḥəm
U Əz həlqining münggüzini, Yəni barliq muqəddəs

bəndilirining mədḥiyisini egiz kətürgüzgən; Ular Israil baliliri, Özigə yekin bir həlktur! Ḥəmdusana!

149 Ḥəmdusana! Pərwərdigaroŋa atap yengi bir nahxini okunglar; Məmin bəndilərning jamaitidə Uning mədḥiyisini eytinglar! **2** Israil əz Yaratkuqisidin xadlansun; Zion ooŋulliri əz Padixaḥidin hux boloŋay! **3** Ular Uning namini ussul bilən mədḥiyilisun; Uningoŋa küylərni dap ḥəm qiltaroŋa təngxəp eytsun! **4** Qünki Pərwərdigar Əz həlkidin səyünər; U yawax məminlərni nijatlik bilən bezəydu; **5** Uning məmin bəndiliri xan-xərəptə roḥlinip xad boloŋay, Orunlirida yetip xad awazini yangratkay! **6** Aoŋzida Təngrigə yüksək mədḥiyiliri bolsun, Kollirida kox bislik kiliq tutulsun; **7** Xuning bilən ular əllər üstidin kisas, Həlklərgə jaza bəja yürgüzidu; **8** əllərning padixaḥlirini zənjirlər bilən, Aksəngəklirini təmür kixənliri bilən baoŋlaydu; **9** Ularning üstigə pütülgən ḥəkümni bəja kəltüridu — Uning barlik məmin bəndiliri muxu xərəpkə nesip bolidu! Ḥəmdusana!

150 Ḥəmdusana! Təngrini Uning mukəddəs jayida mədḥiyilənglar; Kudriti parlap turidioŋan ərxlərdə Uni mədḥiyilənglar; **2** Uni kudrətlik ixliri üqün mədḥiyilənglar; Oŋayət uluoŋluki üqün Uni mədḥiyilənglar; **3** Uni buroŋa sadasi bilən mədḥiyilənglar; Uni rawab ḥəm qiltar bilən mədḥiyilənglar; **4** Uni dap ḥəm ussul bilən mədḥiyilənglar; Uni tarlik sazlar ḥəm nəy bilən mədḥiyilənglar; **5** Uni jaranglik qanglar ḥəm yangrak qanglar bilən mədḥiyilənglar; **6** Barlik nəpəs igiliri Yaḥni mədḥiyilisun! Ḥəmdusana!

Pənd-nəsiḥətlər

1 Israil padixaḥi Dawutning ooɣli Sulaymanning pənd-
nəsiḥətliri: — **2** Bu pənd-nəsiḥətlər sanga əḳil-
parasət, ədəp-əhlaḳni əgitip, seni ibrətlik sözlərni
qüxinidioɣan ḳilidu; **3** sanga danalıḳ, ḥəḳḳaniylıḳ, pəm-
parasət wə duruslukning yolyoruḳ-tərbiyisini ḳobul
ḳilduridu. **4** Bu [pənd-nəsiḥətlər] nadanlarni zerək ḳilip,
yaxlarni bilimlik wə səzgür ḳilidu; **5** bularoɣa ḳulaḳ
selixi bilən danalar bilimini axuridu, yorutuloɣan kixilər
tehimu dana məslihətkə erixidu, **6** xundaḳla pənd-
nəsiḥətlər ḥəm təmsillərning mənisini, danixmənlərning
ḥekmətliri ḥəm tilsim sözlirini qüxinidioɣan ḳilinidu.
7 Pərwərdigardin ḳorḳux bilimning baxlinixidur;
əhməḳlər danalıḳni wə tərbiyini kəzgə ilmaydu. **8** I
ooɣlum, atangning tərbiyisigə ḳulaḳ sal, anangning səz-
nəsiḥətidin ayrilma; **9** qünki ular sening bexingoɣa
taḳaloɣan gül qəmbirək, boynungoɣa esiloɣan marjan
bolidu. **10** I ooɣlum, yamanlar seni azdursa, ularoɣa
əgəxmigin. **11** Əgər ular: — Yür, tuzaḳ ḳurup adəm
eltürəyli; Yoxuruniwelip, birər bigunaḥ kəlgəndə urayli!
12 Təḥtisaradək ularni yutuwetəyli, Saḳ bolsimu, ḥangoɣa
qüxkənlərdək ularni yiḳitayli; **(Sheol h7585)** **13** Ulardin
hilmuhil ḳimmətlik mal-dunyaoɣa igə bolup, Öylirimizni
olja bilən toldurimiz. **14** Biz bilən xerik bol, Ḥəmyanimiz
bir bolsun, desə, — **15** I ooɣlum, ularoɣa yoldax bolma,
Özüngni ularning izidin neri ḳil! **16** Qünki ularning putliri
rəzillikkə yügüridu, Ḳolini ḳan ḳilix üqün aldiraydu. **17**
Ḥərḳandaḳ uqar ḳanat tuyup ḳaloɣanda tuzaḳ ḳoyux
bikar awariqiliktur; **18** Lekin bular dəl əz ḳenini təküx
üqün saḳlaydu; Öz janlirioɣa zamin boluxni kütidu. **19**
Nəpsi yooɣinap kətkən ḥərbir adəmning yollirining
aḳiwiti mana xundaḳ; [Ḥaram mal-dunya] əz igilirining
jenini alidu. **20** [Büyük] danalıḳ koqida oquḳ-axkara
hitab ḳilmaḳta, Qong məydanlarda sadasini anglatmaḳta.
21 Koqa doḳmuxlirida adəmlərni qaḳirmaḳta, Xəḥər
dərwazilirida sözlirini jakarlimaḳta: — **22** I saddilar,
ḳaqanoɣiqə muxundaḳ nadanlıḳḳa berilisilər? Məshirə
ḳiloɣuqilar ḳaqanoɣiqə məshiriliktin ḥuzur alsun?
Əhməḳlər ḳaqanoɣiqə bilimdin nəprətlənsun?! **23**
Tənbiḥlirimgə ḳulaḳ selip mangoɣan yolunglardin
yanoɣan bolsanglar idi! Roḥimni silərgə təküp berəttim,
Sözlirimni silərgə bildürgən bolattim. **24** Lekin qaḳirsam,
anglimidinglar; Ḳolumni uzartsam, ḥeqḳaysinglar
ḳarimidinglar. **25** Nəsiḥətlirimning ḥəmmisigə pərwa
ḳilmidinglar, Tənbiḥimni anglaxni ḳilqə halimidinglar.
26 Xunga, bexinglaroɣa bala-ḳaza kəlgəndə külimən,
Wəḥimə silərgə yetixi bilən məshirə ḳilimən. **27** Ḥalakət
elip kəlgən wəḥimə üstünglərgə qüxkəndə, Wəyranqiliḳ
silərgə ḳuyuntazdək kəlgəndə, Silər eoɣir ḳayoɣuoɣa
wə azabḳa muptila boloɣininglarda — **28** U qaoɣda
muxu kixilər məndin ətünüp qaḳiridu, Mən pərwa
ḳilmaymən, Meni təlmürüp izdisimu, tapalmaydu.
29 Ular bilimgə nəprətlənginidin, Pərwərdigardin
əyminixni tallimioɣinidin, **30** Mening nəsiḥitimni
ḳilqə ḳobul ḳiloɣusi yoḳluḳidin, Tənbiḥimgimu pərwa
ḳilmioɣininglardin, **31** Ular əz bexini yəydu, Öz ḳəstliridin
toluḳ azab tartidu; **32** Qünki saddilarning yoldin qiḳixi
əz jenioɣa zamin bolidu; əhməḳlər raḥətlik turmuxidin
əzlirini ḥalak ḳilidu. **33** Lekin manga ḳulaḳ saloɣanlar
aman-esən yaxaydu, Bala-ḳazalardin, oɣəm-əndixlərdin
haliy bolup, hatirjəm turidu.

2 I ooɣlum, əgər sözlirimni ḳobul ḳilsang,
Nəsiḥətlirimni ḳəlbinggə püksəng, **2** Əgərdə
danalıḳḳa ḳulaḳ salsang, Yoruḳluḳḳa erixixkə kəngül
bərsəng, **3** Əgər əḳil-parasətkə təxna bolup iltija ḳilsang,
Yoruḳluḳḳa erixix üqün yuḳiri awazda yelinsang, **4**
Əgər kümüxkə intilgəndək intilsəng, Yoxurun gəḥərni
izdigəndək izdisəng, **5** Undaḳta Pərwərdigardin
[ḥəḳiḳiy] ḳorḳuxni bilidioɣan bolisən, Wə sanga Hudani
tonux nesip bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar danalıḳ
bərgüqidur; Uning aoɣzidin bilim bilən yoruḳluḳ qiḳidu.
7 U durus yaxawatḳanlar üqün mol ḥekmət təyyarlap
ḳoyoɣandur, U wijdanlıḳ adəmlər üqün ḳalḳandur. **8**
U adillıḳ ḳiloɣuqilarning yollirini asraydu, Ihlasmən
bəndilirining yolini ḳooɣdaydu. **9** U qaoɣda ḥəḳḳaniylıḳ,
adillıḳ wə duruslukni, Xundaḳla ḥərḳandaḳ güzəl
yolni qüxinidioɣan bolisən. **10** Danalıḳ ḳəlbinggə
kirixi bilənla, Bilim kənglünggə yeḳixi bilənla, **11**
Pəm-parasət seni ḳooɣdaydu, Yoruḳluḳ seni saḳlaydu.
12 Ular seni yaman yoldin, Tili zəḥər adəmlərdin
ḳutḳuzidu; **13** Yəni tooɣra yoldin qətnigənlərdin,
Ḳarangoɣu yollarda mangidioɣanlardin, **14** Rəzillik
ḳilixni ḥuzur kəridioɣanlardin, Yamanlıḳning ziyanlirini
huxallıḳ dəp bilidioɣanlardin, **15** Yəni əgri yollarda
mangidioɣanlardin, Ḳingoɣir yolda mangidioɣanlardin
ḳutḳuzidu. **16** [Danalıḳ] seni buzuḳ ayaldin, Yəni
xirin sözlər bilən azdurmaḳqi boloɣan nameəḥrəm
ayallardin ḳutḳuzidu. **17** [Bundaḳ ayallar] yax waḳtida
təgkən jorisini taxlap, Huda aldidiki nikaḥ ḳəsimini
untuoɣan wapasizlardindur. **18** Uning əyigə baridioɣan
yol əlümgə apiridioɣan yoldur, Uning mangidioɣan
yolliri adəmni ərwaḥlar makanioɣa baxlaydu. **19** Uning
ḳexioɣa baroɣanlarning birimu ḳaytip kəlgini yoḳ,
Ulardin birimu ḥayatlıḳ yollirioɣa erixkini yoḳ. **20**
[Xularni qüxənsəng] yahxilarning yolida mangisən,
Ḥəḳḳaniylarning yollirini tutisən. **21** Qünki durus
adəm zeminda yaxap ḳalalaydu, Mukəmməl kixi bu
yərdə makanlixalaydu. **22** Lekin rəzillər zemindin üzüp
taxlinidu, Wapasizlar uningdin yuluwetilidu.

3 I ooɣlum, təlimimni untuma, Degənlirimni ḥəmixə
kənglüngdə qing tut. **2** Qünki u sanga bərikətlik
künlər, uzun əmür wə hatirjəmlik ḳoxup beridu.
3 Meḥriban wə ḥəḳ-səmimiy boluxtin waz kəqmə,
Bularni boynungoɣa esiwal, Ḳəlbinggə pütiwal. **4**
Xundaḳ ḳiloɣanda Huda wə bəndilərning nəziridə
iltipatḳa layiḳ bolisən, danixmən ḥesablinisən. **5** Öz
əḳlinggə tayanmay, Pərwərdigaroɣa qin ḳəlbing bilən
tayanoɣin; **6** Ḳandaḳla ix ḳilsang, Pərwərdigarni tonuxḳa
intil; U sanga tooɣra yollarni kərsitidu. **7** Özüngni
əḳillıḳ sanima; Pərwərdigardin əyminip, yamanlıḳtin
yiraḳ bol. **8** Xundaḳ ḳiloɣiningda, bu ixlar dərdinggə
dərman, Ustihanliringoɣa yilik bolidu. **9** Pərwərdigarning
ḥərmitini ḳilip mal-dunyayingdin ḥədiyələrni sunoɣin,
Etizingdin tunji qiḳḳan məḥsulatliringdin Uningoɣa
atioɣin; **10** Xundaḳ ḳiloɣiningda, ambarliring axliḳḳa
tolup taxidu, Xarab kəlqəkliringdə yengi xarab exip-
texip turidu. **11** I ooɣlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə
bipərwalik ḳilma, Uning tənbiḥidin bəzmə. **12** Qünki,

ata əziz kərgən ooɣlioɣa tənbiḥ-tərbiyə bərgəndək, Pərwərdigar kimni səygən bolsa uningoɣa tənbiḥ-tərbiyə beridu. **13** Danalikḳa muyəssər boloɣan kixi, Yoruḳluḳḳa igə boloɣan kixi nemidegən bəhtlik-ḥə! **14** Qünki danalikning paydisi kümüxning paydisidin kəptur, Ḳimmiti sap altunningkidinmu ziyadidur. **15** U ləəl-yaḳutlardin ḳimmətliktur, Intizar boloɣan ḥərḳandak nərsəngdin ḥeqbirimu uningoɣa təng kəlməstur. **16** Danalikning ong ḳolida uzun əmür, Sol ḳolida baylik wə xəḥrət bardur. **17** Uning yolliri sanga hux puraḳ tuyulur, Uning barlik tərikiliri seni aram tapḳuzur. **18** U əzini tapḳan adəmgə «ḥayatlik dərihi»dur, Uni qing tutḳan kixi nemidegən bəhtlik! **19** Pərwərdigar danalik bilən yər-zeminni bərpa ḳildi, Ḥekmət bilən asmanni ornatti. **20** Uning bilimi bilən yərning qongḳur ḳatlamliri yerildi, Ḥəmdə bulutlardin xəbnəm qüxti. **21** I ooɣlum! [Danalik bilən bilimni] kəzüngdin qiḳarma, Pixḳan ḥekmət wə pəm-parasətni qing tut. **22** Xuning bilən ular jeningoɣa jan ḳoxidu, Boynungoɣa esiloɣan esil marjandək sanga güzəllik ḳoxidu. **23** Xu qaoɣda yolungda aman-esən mangalaysən, Yolda putlaxmaysən. **24** Yatḳanda ḥeq nemidin ḳorḳmaysən, Yetixing bilənla tatlik uhlaysən. **25** Bexingoɣa dəḥxətlik wəḥimə qüxkəndə ḳorḳmioɣin, Rəzillərning wəyranqilikidin oɣəm ḳilmioɣin! **26** Qünki Pərwərdigar sening tayanqingdur, U putungni ḳapḳanlardin neri ḳilidu. **27** Pəḳət ḳolungdin kəlsila, ḥajətmənlərdin yahxilikni ayimioɣin. **28** Ḳolum-ḳoxniliring seningdin ətnə sorap kirsə, «Ḳaytip ketip, ətə kəlgin, ətə berəy» — demigin. **29** Ḳoxnangoɣa ziyankəxlik niyitidə bolma, Qünki u sanga ixinip yeningda hatirjəm yaxaydu. **30** Birsi sanga ziyan yətküzmigən bolsa, Uning bilən səwəbsiz majiralaxma. **31** Zulumhor kixigə ḥəsət ḳilma, Uning yol-tədbirliridin ḥeqnemini tallima. **32** Qünki ḳingoɣir yollarni mangidioɣanlar Pərwərdigarning nəziridə yirginqliktur, Lekin Uning sirdax dostluḳi durus yaxawatḳan adəmgə təəlluḳtur. **33** Pərwərdigarning ləniti rəzillik ḳiloɣuqining əyididur, Lekin U ḥəḳḳaniy adəmning əyigə bəht ata ḳilur. **34** Bərḥəḳ, məshirə ḳiloɣuqilarni U məshirə ḳilidu, Lekin kiqik peil kixilərgə xəpḳət kərsitidu. **35** Danalar xəḥrətkə warislik ḳilidu, Lekin ḥamaḳətlər rəswa ḳilinidu.

4 I ooɣullar, atanglarning nəsihətlirini anglanglar, Kəngül ḳoysanglar, Yoruḳluḳḳa erixisilər. **2** Qünki silərgə əgitidioɣanlirim yahxi bilimdur, Kərsətmilirimdin waz kəqmənglar. **3** Qünki mənmu atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluḳ yaloɣuz ooɣli idim, **4** Atam manga əgitip mundaḳ dedi: — Səzlirimni esingdə tut; Kərsətmilirimgə riayə ḳil, Xuning bilən yaxnaysən. **5** Danalikni aloɣin, əḳil tap, Eytḳan səzlirimni untuma, ulardin qiḳma. **6** [Danaliḳtin] waz kəqmə, u seni saḳlaydu; Uni səygin, u seni ḳooɣdaydu. **7** Danalik ḥəmmə ixning bexidur; Xunga danalikni aloɣin; Barlikingni sərp ḳilip bolsangmu, əḳil tapḳin. **8** [Danalikni] əzizligin, u seni kətüridu, Uni qing ḳuqaḳlioɣanda, seni ḥərmətkə sazawər ḳilidu. **9** Bexingoɣa takaloɣan gül qəmbirəktək [sanga güzəllik elip kelidu], Sanga xəḥrətlik taj in'am ḳilidu. **10** I ooɣlum, ḳulaḳ saloɣin, səzlirimni ḳobul ḳiloɣin, Xunda əmrüngning yilliri kəp bolidu. **11** Mən sanga danalik yolini əgitəy, Seni durusluḳ yollirioɣa baxlay. **12** Mangoɣiningda ḳədəmliring qəklənməydu, Yügürsəng yiḳilip qüxməysən. **13** Aloɣan tərbiyəngni qing tut, Ḳolungdin kətküzmigin; Obdan saḳlioɣin uni, Qünki u sening ḥayatingdur. **14** Yaman adəmlər mangoɣan yoloɣa kirmə, Rəzillərning izini basma. **15** Ularning [yolidin] əzüngni ḳaqur, [Yolioɣa] yeḳin yolima; Uningdin yandap ətüp kət, Neri kətkin. **16** Qünki [yamanlar] birər rəzillik ḳilmioɣuqə uhliyalmas, Birərsini yiḳitmioɣuqə uyḳusi kəlməs. **17** Yamanlik ularning ozuḳidur, Zorawanlik ularning xarabidur. **18** Lekin ḥəḳḳaniylarning yoli goya tang nuridur, Kün qüx boloɣuqə baroɣanseri yoruydu. **19** Yamanlarning yoli zulmət keqidək ḳapḳarangoɣu, Ular yiḳilip, nemigə putlixip kətkinini bilməydu. **20** I ooɣlum, səzlirimni kəngül ḳoyub angla, Gəplirimgə ḳulaḳ sal. **21** Ularni kəzüngdə tutḳin, Yürikingning ḳetida ḳədirləp saḳlioɣin. **22** Qünki səzlirim tapḳanlar üqün ḥayattur, Ularning pütün tenigə salamətliktur. **23** Ḳəlbingni «ḥəmmidin əziz» dəp sap tut, Qünki barlik ḥayat ixliri ḳəlbtin baxlinidu. **24** Aoɣzingni əgri gəptin yiraḳ tart, Ləwliring ezitḳuluḳtin neri bolsun. **25** Kəzüngni aldingoɣa tüz tikkin, Nəziringni aldingoɣa tooɣra taxla; **26** Mangidioɣan yolungni obdan oylanoɣin, Xundaḳ ḳilsang ixliring puhta bolidu. **27** Ongoɣa, soloɣa ḳaymioɣin; Ḳədəmliringni yamanlik yolidin neri tart.

5 I ooɣlum, danalikimoɣa kəngül ḳoyoɣin, Idraklik səzlirimgə ḳulaḳ saloɣin. **2** Xundaḳ ḳiloɣiningda ixḳa səzgürlük bilən ḳaraydioɣan bolisən, Ləwliring pəm-parasəttin ayrilmaydu. **3** Qünki buzuḳ hotunning aoɣzidin ḥəsəl tamidu, Ləwliri zəytun yeoɣidin silikturur; **4** Lekin uning akiwiti kəḳridək aqqik, Ikki bislik ḳiliqtək ətkür. **5** Uning ḳədəmliri əlüm girdawioɣa elip baridu, Tutḳan yoli gərgə baxlaydu. **(Sheol h7585)** **6** Ḥayatlik yolini ḳilqə bilgüm yoḳ dəp, Baskan ḳədəmliri turaḳsiz bolidu, Nəgə baridioɣanlikini ḥeq bilməydu. **7** Xunga, i ooɣullirim, səzlirimni kəngül ḳoyup anglanglar, Mening degənlirimdin qiḳmanglar. **8** Undaḳ hotundin yiraḳ ḳaq! Ixiki aldioɣimu yeḳin yolima! **9** Bolmisa, izzət-abruyungni baxḳilaroɣa tutḳuzup ḳoyisən, [Yaxlik] yilliringni rəḥimsizlərning ḳolioɣa tapxurisən! **10** Yat adəmlər baylikliring bilən əzini tolduridu, Japalik əjirliringning mewisi yaḳa yurtluḳning əyigə ətüp ketidu; **11** Əjilingdə nalə-pəryad kətürginingdə, Əzayi-bədining yəm boloɣanda, **12** Xu qaoɣda sən: — «Aḥ, nəsihətlərdin nemanqə nəprətləngəndimən! Kənglümdə tənbihlərni nemanqə kəmsitkəndimən! **13** Nemixḳa ustazlirimning səzini anglimioɣandimən? Manga tərbiyə bərgənlərgə ḳulaḳ salmioɣandimən? **14** jəmiyəttimu, jamaət aldidimu ḥərhil nomuskə ḳaloɣandək boldum!» — dəp ḳalisən. **15** Əzüngning kəlqikingdiki suni iqkin, Əz bulikingdin ekiwatḳan sudin ḥuzurlan. **16** Bulaḳliring uroɣup ḥər yərgə tarḳilip kətsə [bolamdu]? Eriḳliringdiki sular koqilarda ekip yürsə bolamdu? **17** Bular sangila has bolsun, Yat kixilərgə təgmisun! **18** Buliking bəht-bərikətlik boloɣay! Yaxlikingda aloɣan hotunung bilən ḥuzurlan. **19** U qixi keyiktək qiraylik! Jərəndək səyümlük! Uning baoɣridin ḥəmixə ḳanaəttə boloɣaysən, Uning ḳaynaḳ muḥəbbitidin daim huxallikḳa patḳaysən. **20** I ooɣlum, nemixḳa yat ayaloɣa xəyda bolisən? Nemixḳa yat hotunning ḳoynioɣa əzüngni atisən? **21** Qünki insanning ḥəmmə ḳiloɣanliri Pərwərdigarning kəz aldida axkaridur, U uning ḥəmmə mangoɣan yollirini tarazioɣa

selip turidu. **22** Yaman adəmning əz qəbihlikliri əzini
tuzakqa qüxüridu, U əz gunahi bilən sirtmakqa elinidu.
23 U yolyoruqtin məhrum boloanlikidin jenidin ayrilidu,
Qekidin axqan hamakətliki tüpəylidin yoldin ezip ketidu.

6 I ooqlum, əgər dostungoa borun boloan bolsang,
Yat kixining qərzini tələxkə qol berixip wədə bərgən
bolsang, **2** Əgər əz səzüngdin ilinoan bolsang, Əz
wədəng bilən baoqlinip qalsang, **3** U yekiningning
qolioa qüxkənliking üqün, Amal qilip ezüngni uningdin
qutquz — Dərhal yekiningning yenioa berip, əzüngni
kəmtər tutup [xu ixtin] haliy qilixini ətünüp sora. **4**
Jərən xikarqining qolidin qutuluxqa tirixqandək, Qux
owqining qolidin qiqixqa tirixqandək, Qutulmioquqə
uhlap yatma, Hətta ügdəp arammu alma. **6** I hurun,
qəmülining yenioa berip [uningdin əgən], Uning
tirikqilik yollirioa qarap dana bol. **7** Ularning baxliqi,
əməldari, həkümdari yoq bolsimu, **8** Lekin ular yazda
yilning ehtiyaji üqün ax topliwalidu, Hosul pəslidə ozuq
təyyarliwalidu. **9** I hurun, qaqanoqiqə uhlap yatisən?
Qaqan ornungdin turisən? **10** Sən: — Birdəm kəz
yumuwalay, birdəm uhliwalay, Birdəm qolumni qoxturup
yetiwalay, — dəysən. **11** Lekin uhlap yatqanda, miskinlik
qarakqidək kelip seni basidu, Yoqsulluq huddi qorallik
bulangqidək hujumoa ətidu. **12** Ərzimməs, pəyli buzuq
adəm hammila yərdə yaloan eytip, pəslikni səzləydu.
13 U kəz qisip, Putliri bilən ixarə qilip, Barmakliri bilən
kərsitidu; **14** Kənglidə aldamqilikla yatidu, U daim
rəzillikning koyida bolidu, Hammila yərdə jedəl-majira
teriydu. **15** Xunga uningoa bekitilgən bala-qaza uni
tuyuksiz basidu, U birakla dawalioqusiz yanjilidu. **16**
Pərwərdigar nəprətlinidioan altə nərsə bar, Bərhək,
yəttə nərsə Uningoa yirginqliktur. **17**Ular bolsa,
Təkəbburluk bilən qaraydioan kəz, Yaloan səzləydioan
til, Bigunahlarning qenini təküzidioan qol, **18** Suyikəst
oylaydioan kəngül, Yamanlik qilixqa tez yügürəydioan
putlar, **19** Yaloan səzləydioan sahta guwahqi, Buradər-
kərindaxliri arisioa bəlgünqilik saloquqi kixidur. **20**
I ooqlum, atangning əmrigə əməl qil; Anangning
kərsətmisidin qikma. **21** Ularning səzini qəlbinggə
tengip, Ularni boynungoa marjandək qilip esiwal. **22**
Yoloa qikqiningda ular seni yetəkləydu, Uhlioqiningda
ular seni saklaydu, Uykudin oyoanoqiningda ular seni
həwərləndüridu. **23** Qünki [Hudaning] pərmani yoruq
qiraoq, Uning mukəddəs qanuni nurdur; Tərbiyəning
tənbihliri bolsa hayatlik yolidur. **24** Ular seni
buzuk hotundin sakliouqi, Yat hotunning xerin
səzliridin yirak qiloquqidur. **25** Uning guzəllikigə
kənglüngni baoqlimioqin, Uning qax-kəz oynitixi seni
əsirgə almisun. **26** Qünki buzuk ayallar tüpəylidin
adəmlər bir parqə nanoqimu zar bolidu, Yat adəmning
[zinahor] ayali bolsa kixining qimmətlik jenini əzigə ow
qiliwalidu. **27** Otni qoynungoa salsang, Əz kiyimingni
kəydürməmsən? **28** Qooqning üstidə dəssəp mangsang
putungni kəydürməmsən? **29** Baxqilarning ayali bilən
bir orunda yatidioan kixi xundak bolidu; Kim uningoa
tegip kətsə akiwitidin qutulalmaydu. **30** Aq qaloanda
qorsikini toyoquzux üqün ooqrilik qiloan kixini baxqilar
kəmsitməydu; **31** Xundak turukluk u tutulup qalsa,
Igisigə yəttini tələxkə tooqra kelidu; U əz əyidiki həmmə
nərsisini tapxuridu. **32** Halbuki, baxqilarning hotuni
bilən zina qiloquqi uningdinmu [bəttər bolup], tolimu
oəplətliktur; Undak qiloquqi əz-əzini halak qilidu. **33** U
zəhmət yəydu, xərməndə bolidu, Uning rəswasi heq
əqürülməydu. **34** Qünki künləx oti ərni dəroəzəpkə
kəltüridu, Intikam aloan künidə u heq rəhim qilmaydu.
35 Tələm puli berəy desəngmu u qobul qilmaydu,
Hərkanqə sowoa-salam bərsəngmu uni besikturoili
bolmaydu.

7 I ooqlum, səzlirimgə əməl qil, Tapxuruklirimni
yürikingdə sakla. **2** Tapxuruklirimoa əməl qilsang,
yaxnaysən; Təlimlirimni kəz qariqukungni asrioandək
asra. **3** Ularni barmakliringoa tengip qoy, Qəlb
tahtangoa yeziwal. **4** Danalikni, sən hədə-singlim, degin,
Pəm-parasətni «tuoqkinim» dəp qakir. **5** Xundak qilsang,
ular seni yat hotundin yiraklaxturidu, Aoqzidin silik
səz qikidioan yoqun ayaldin neri qilidu. **6** [Bir kətim]
əyning derizə kəznəkliridin taxqirioa qarioqinimda,
7 Birnəqqə yax, sadda yigitlərni kərdüm, Ularning
iqidin bir əkilsizni kərüp qaldim, **8** U koqa boylap
buzuk [hotun turuxluk] dokmuxtin ətüp, Andin uning
əyi tərəpkə qarap mangdi. **9** Kəqkurun qarangoqu
qüxkəndə, Zulmət keqə, ay qarangousida [ixiki aldidin
ətti]. **10** Mana, əydin bir hotun qikip uni kütüwaldi;
Kiyimi pahixə ayallarningkidək bolup, Niyiti hiylə-
mikir idi. **11** Aoqzi bixəm-hayasiz, nahayiti jahil bir
hotun, U əyidə turmaydu, **12** Birdə məhəllidə, birdə
məydanlarda, U koqilardiki hər dokmuxta paylap yüridu.
13 Heliki yax yigitni tartip, uni səyüp, Nomussizlarqə
uningoa: — **14** «Əyümdə «inaklik qurbanliki» gəxi bar,
Mən bügün Hudaoa qəsəm qiloan qurbanlikni qildim,
15 Xunga mən sizni qakiroili qiktim, Didaringizoa
təlpünüp izdidim. əmdi sizni tepiwaldim! **16** Karwitimoa
Misirning kəxtilik, yolluk libas yapkuqlirini yaptim.
17 Orun-kərpilirimgə hux purak murməkki, muəttər
wə qowzak darqinlarni qaqtim. **18** Keling, tang
atkuqə muhəbbətlixəyli, oynap huzurlinayli, Kənglimiz
qanoquqə əzara əyx-ixrət qilayli, **19** Erim əydə yoq,
yirak səpərgə qikip kətti. **20** U bir hamyan pul elip kətti,
Ay toloquqə u əygə kəlməydu» — dedi. **21** Ayal kəp xerin
səzliri bilən rasa qizikturdi, Qiraylik gəpliri bilən uni əsir
qiliwaldi. **22** Soyuxqa elip mangoan əküzdək, Hamakət
kixi kixən bilən jazaoa mangoandək, Qiltakqa qüxkən
quxtək, Yigit uning kəynidin mangdi. Jigirini ok texip
ətmiguqə, U bu ixning hayatioa zamin bolidioanlikini
heq bilməydu. **24** I ooqullirim, səzlirimni kəngül qoyup
anglanglar, Degənlirimgə qulak selinglar, **25** Qəlbinglarni
bundak hotunning yolioa kətküzmənglar, Uning aldam
haltisioa qüxüp kətmənglar. **26** Bundak ayal nuroqun
kixilərni yikitip yarilandoroan, Uning booquzlioan
adəmliri tolimu kəptur, **27** Uning əyi bolsa təhtisaraning
kirix eoqizidur, Adəmni «halakət mehmanhanisi»oa
qüxürüx yolidur. **(Sheol h7585)**

8 [Qulak sal,] danalik qakiriwatmamdu? Yorukluk
sada qikiriwatmamdu? **2** Yollarning egiz jayliridin,
Dokmuxlardin u orun alidu, **3** Xəhərgə kiridioan
qowuklarning yenida, Hərkandak dərwaza eoqizlirida
u murajiət qilmakta: — **4** «I mətiwərlər, silərgə
murajət qilimən, Həy, adəm baliliri, sadani silər üqün
qilimən, **5** Gədək boloanlar, zeraklikni əginiwelinglar,

əhməq boloŋanlar, yorukluqqa erixinglar! **6** Manga
quluq selinglar, Qünki güzəl nərsilərni dəp berimən,
Aoŋzimni eqip, durus ixlarni [silərgə] yətküzimən. **7**
Eytqanlirim həkiqattur, Aoŋzim rəzilliktin nəprətlinidu; **8**
Səzlirimning həmmisi həq, Ularda heqqandaq hiyligərlik
yaki əgitmilik yoqtur. **9** Ularning həmmisi qüxəngənlər
üqün enik, Bilim aloŋanlar üqün durus-tooŋridur. **10**
Kümüxkə erixəndin kərə, nəsihətlirimni qobul qilinglar,
Sap altunni elixtin kərə bilimni elinglar. **11** Qünki danalik
ləəl-yaqutlardin əwzəl, Hərqandaq ətiwarlik nərsəngmu
uningoŋa təng kəlməstur. **12** Mən bolsam danalikmən,
Zerəklik bilən billə turimən, Istiqamət tin kelip qikqan
bilimni ayan qilimən. **13** Pərwərdigardin əyminix
— Yamanlikqa nəprətlinix deməktur; Təkəbburluk,
məoŋrurluk, yaman yol həm xum eoŋizni əq kərimən.
14 Məndə obdan məslihətlər, pixqan hekmət bar; Mən
degən yorukluk, qudrət məndidur. **15** Padixahlar mən
arqilik həküm süridu, Mənsiz hakimlar adil həküm
qikarmas. **16** Mən arqilikla əmirlər idarə qilidu,
Aliyjanablar, yər yüzidiki barlik sorakqilar [tooŋra]
həküm qilidu. **17** Kimki meni səysə, mənmu uni
səyimən, Meni təlmürüp izdigənlər meni tapalaydu; **18**
Məndə baylik, xəhrət, Hətta konirimas, keqməs dələt wə
həkqaniyətmu bar. **19** Məndin qikqan mewə altundin,
Hətta sap altundin qimmətliktur, Məndin alidioŋan
daramət sap kümüxtinmu üstündur. **20** Mən həkqaniyət
yolioŋa mangimən; Adalət yolining otturisida yürimənki,
21 Meni səygənlərni əməliy nərsilərgə miras qildurimən;
Ularning həzinilirini toldurimən. **22** Pərwərdigar ixlirini
baxlixidila, Qədimdə yasioŋanliridin burunla, Mən
uningoŋa təwədurmən. Əzəldin tartipla — muqəddəmdə,
Yər-zemin yaritilmastila, Mən tiklənگənmən. **24**
Qongkur hanglar, dengiz-okyanlar apiridə boluxtin
awwal, Mən məydanoŋa qikiriloŋanmən; Mol su uroŋup
turidioŋan bulaklar bolmastinla, **25** Egiz taoŋlar əz
orunlirioŋa qoyulmastinla, təpiliklər xəkillənməstinla,
[Pərwərdigar] bipayan zemin, kəng dalalarni, Aləmning
əsliydiki topa-qanglirinimu tehi yaratmastinla, Mən
məydanoŋa qikiriloŋanmən. **27** U asmanlarni bina
qiliwatqinida, Dengiz yüzigə upuk sizikini siziwatqinida,
Ərxtə bulutlarni orunlaxturup, Qongkur dengizdiki
bulak-mənbələrni mustəhkəmləwatqinida, Dengiz
sulirini bekitkən dairidin exip kətmisun dəp
pərman qüxüriwatqinida, Bipayan zeminning ullirini
kuruwatqinida, Mən u yərdə idim; **30** Xu qaoŋda
goya usta bir hünərwəndək Uning yenida turoŋanidim,
Mən hərdaim Uning aldida xadlinattim, mən Uning
kündilik dil'arami idim; **31** Mən Uning alimidin, yər-
zeminidin xadlinip, Dunyadiki insanlardin hursənlik
tepip yürəttim, **32** Xunga i balilar, əmdi manga quluq
selinglar; Qünki yollirimni qing tutqanlar nəkədər bəht
tapar! **33** Aloŋan nəsihətkə əməl qilip, Dana boloŋin, uni
rət qilma. **34** Səzümgə quluq selip, Hərküni dərwazilirim
aldidin kətməy, Ixiklirim aldida meni kütidioŋan kixi
nəkədər bəhtliktur! **35** Kimki meni tapsa hayatni tapidu,
Pərwərdigarning xəpqitigə nesip bolidu. **36** Lekin manga
gunah qiloŋan hərkim əz jenioŋa ziyan kəltüridu, Meni
yaman kərgənlər elümni dost tutqan bolidu».

9 Danalik əzigə bir əy selip, Uning yəttə tüwrükini
ornatti. **2** U mallirini soyup, Esil xarablirini
arilaxturup təyyarlap, Ziyapət dastihinini yaydi; **3**
Dedəklirini [mehman qakirixqa] əwətti, Əzi xəhərning
əng egiz jaylirida turup: **4** «I saddilar, bu yərgə
kelinglar, — dəp qakiriwatidu; Nadanlaroŋa: **5** Keni,
nanlirimdin eoŋiz tegip, Mən arilaxturup təyyarlioŋan
xarablardin iqinglar; **6** Nadanlar qataridin qikip,
hayatqa erixinglar, Yorukluk yolida menginglar», —
dəwatidu. **7** Hakawurlaroŋa tənbih bərgüqi ahanətkə
uqraydu, Qəbihlərni əyibligüqi əzigə daoŋ kəltüridu.
8 Hakawurlarni əyiblimə, qünki u sanga əq bolup
qalidu; Halbuki, dana kixini əyiblisəng, u seni səyidu.
9 Dana adəmgə dəwət qilsang, əqli tehimu toluk
bolidu; Həkqaniy adəmgə durus yol kərsətsəng, Bilimi
tehimu axidu. **10** Pərwərdigardin əyminix danalikning
baxlinixidur, Muqəddəs boloŋuqini tonux yorukluktur.
11 Mən [danalik] səndə bolsam, künliringni uzartimən,
Əmrüngning yilliri kəpiyər. **12** Səndə danalik bolsa,
paydini kəridioŋan əzüngsən, Danalikni mazak qilsang
ziyan tartidioŋanmu əzüngsən. **13** Nadan hotun aoŋzi
bisərəmjan, əqilsizdur, Heqnemə bilməstur. **14** U ixik
aldida olturup, Xəhərning əng egiz jaylirida orun
elip, **15** Udul ətüp ketiwatqanlaroŋa: **16** «Kimki sadda
bolsa, bu yərgə kəlsun!» — dəwatidu, Wə əqilsizlərni:
17 «Ooŋrilikqə iqkən su tatlik bolidu, Ooŋrilap yegən
nan təmlik bolidu!» — dəp qarqiwatidu. **18** Lekin
qakiriloŋuqi əlüklərning uning əyidə yatqanlikidin
bihəwərdur, Uning [burunki] mehmanlirining allikaqan
təhtisaraning təglirigə qüxüp kətkənlikini u səzməs.
(Sheol h7585)

10 Padixah Sulaymanning pənd-nəsihətliri: — Dana
ooŋul atisini xad qilar; əqilsiz ooŋul anisini qayoŋu-
həsrətkə salar. **2** Haram baylikларning heq paydisi
bolmas; Həkqaniyət insanni əlümdin qutuldurar. **3**
Pərwərdigar həkqaniy adəmning jenini aq qoymas; Lekin
u qəbihlərning nəpsini booŋup qoyar. **4** Hurunluk kixini
gaday qilar; Ixqanlik bolsa bayaxat qilar. **5** Yazda hosulni
yioŋiwaloŋuqi — dana ooŋuldur; Lekin orma waqtida
uhlap yatquqi — hijalətkə qalduridioŋan ooŋuldur. **6**
Bərikət həkqaniy adəmning bexioŋa qüxər; əmma
zorawanlik yamanlarning aoŋzioŋa urar. **7** Həkqaniy
adəmning yadikari mubarəktur; Yamanlarning nami
bolsa, sesik qalar. **8** Dana adəm yolyoruk-nəsihətlərni
qobul qilar; Kot-kot, nadan kixi əz ayioŋi bilən putlixar.
9 Oŋubarsiz yürgən kixining yürüx-turuxi turakliktur,
Yollirini əgri qiloŋanning kiri ahiri axkarilinidu. **10** Kəz
ixaritini qilip yüridioŋanlar adəmni daoŋda qaldurar;
Kot-kot, nadan kixi əz ayioŋi bilən putlixar. **11** Həkqaniy
adəmning aoŋzi hayatlik bulikidur, əmma zorawanlik
yamanning aoŋzioŋa urar. **12** Əqmənlik jedəl qozoŋar;
Mehir-muhəbbət həmmə gunahlarni yapar. **13** əqil-
idraklik adəmning aoŋzidin danalik tepilar; əqilsizning
dümbisigə palak tegər. **14** Dana adəmlər bilimlərni
ziyadə toplar; Lekin əhməqning aoŋzi uni halakətkə
yekinlaxturar. **15** Mal-dunyaliri goya məzmut xəhərdək
bayning kapalitidur; Miskinni halak qilidioŋan ix dəl
uning namratlikidur. **16** Həkqaniylarning əjirliri janoŋa
jan qoxar, Qəbihlərning hosuli gunahnila kəpəytixtur. **17**
Nəsihətni anglap uni saklioŋuqi hayatlik yolioŋa mangar;
Tənbihlərni rət qiloŋan kixi yoldin azoŋlardur. **18**
Adawət saklioŋan kixi yaloŋan səzliməy qalmas; Təhmət

qaplioŋanlar əhməktur. **19** Gəp kəp bolup kətsə, gunahtin haliy bolmas, Lekin aoŋzioŋa igə boloŋan əkillikturlar. **20** Ḥəkkaniy adəmning səzi huddi sap kümüx; Yamanning oyliri tolimu ərziməstur. **21** Ḥəkkaniy adəmning səzliri nuroŋun kixini kuwwətlər; əhməklər əkli kəmlikidin ələr. **22** Pərwərdigarning ata kiloŋan bərikiti adəmni dələtmən kilar; U bərikitigə ḥeqbir japa-muxəkkət koxmas. **23** Əhmək kəbiḥlikni tamaxa dəp bilər; əmma danalik yorutuloŋan kixining [hursənlikidur]. **24** Yaman kixi nemidin korksa xuningoŋa uqrar; Ḥəkkaniy adəmning arzusi əməlgə axurular. **25** Yaman adəm kuyundək ətüp yokar; Lekin ḥəkkaniy adəm mənggülük uldəktur. **26** Adəm aqqik su yutuwaloŋandək, Kəzigə is-tütək kirip kətkəndək, Ḥurun adəmni ixka əwətkənmu xundak bolar. **27** Pərwərdigardin əyminix əmürni uzun kilar, Yamanning əmri kiskartilar. **28** Ḥəkkaniy adəmning ümidi hursənlik elip kelər; Lekin rəzilning kütkini yokka qikar. **29** Pərwərdigarning yoli durus yaxawatkanlaroŋa baxpanahdur; Kəbiḥlik kiloŋuqilaroŋa bolsa ḥalakəttur. **30** Ḥəkkaniylarning orni mustəḥkəmdur; Yamanlar zeminda uzun turmas. **31** Ḥəkkaniy adəmning aoŋzidin danalik qikar; Lekin xumluk til kesip taxlinar. **32** Ḥəkkaniy adəmning səzi kixigə mok huxyakar; Yaman adəmning aoŋzidin xumluk qikar.

11 Yaloŋan taraza Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; Adil jing texi Uni hursən kilar. **2** Təkəbburluk bilən birgə xərməndiqilik əgixip kelər; Lekin danalik kiqik peillaroŋa ḥəmraḥ bolar. **3** Tooŋrilarning səmimiyliki əzini yetəklər; Lekin kazzaplarning əgriliki əzini wəyran kilar. **4** Hudaning oŋəzəp künidə mal-dunyaning paydisi bolmas; Lekin ḥəkkaniyət adəmni ələümdin kutkuzar. **5** Kamil adəmning ḥəkkaniyliki əzini tüz yoloŋa baxlar; Yaman adəm əz yamanlikidin yikilar. **6** Durus adəmlərning ḥəkkaniyliki əzlirini kutkuzar; Lekin kazzaplar əz ḥiylə-nəyringidin tutular. **7** Rəzil adəm əlsə, uning ümidi yokka qikar; Gunaḥkarning ümidi ahiri kuruk kalar. **8** Ḥəkkaniy adəm kiyinqiliktin haliy kilinar; Rəzil adəm uning ornioŋa tutular. **9** Munapiklar əz aoŋzi bilən yekinini buzar; Lekin ḥəkkaniylar bilimi bilən kutkuzular. **10** Ḥəkkaniy adəm ronak tapsa, xəḥər hux bolar; Rəzil adəm ḥalak bolsa, həlk təntənə kilar. **11** Tooŋrilarning bərikət tiləxliri bilən xəḥər güllinər; Lekin rəzillərning tili bilən wəyran bolar. **12** Əz yekinini səkidioŋan kixi — əkilsizdur; əmma yorutuloŋan adəm aoŋzini yioŋar. **13** Gəp toxuoŋuqi məhpiyətlərni axkarilar; Sadik adəm amanətkə hiyanət kilmas. **14** Yolyoruk kəm bolsa, əl-yurt yikilar; Uluoŋ bir məslihətqi bolsa, əl nijat tapar. **15** Yatka borun boloŋan kixi ziyan tartmay kalmas; Kol berixip kepil boluxni yaman kərgən kixining kulikі tinq bolar. **16** Xapaətlik ayal izzət-ḥərmətni koldin bərməs; Zorawanlar baylikni koldin bərməs. **17** Rəḥimdil əz-əzigə bəht yaritar; Rəḥimsiz əz tenini aoŋritar. **18** Yaman adəmlərning aloŋan ix ḥəkki ularni aldar, bərikətsiz bolar; əmma ḥəkkaniyət terioŋuqi adəm əməliy in'am alar. **19** Ḥəkkaniyət adəmgə ḥayatlik tapkuzar; Yamanlikni kəzləp yüridioŋan kixi ələümgə yüz tutar. **20** Niyiti buzuk kixi Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; əmma yoli diyanətlik kixilər uning hursənlikidur. **21** Kol tutuxup birləxsimu, yamanlar jazaoŋa tartilmay kalmas; Lekin ḥəkkaniylarning nəsli nijat tapar. **22** Qiraylik əmma tetiksiz hotun, Qoxkining tumxukioŋa altun ḥalka saloŋandəktur. **23** Ḥəkkaniylarning arzusi pəkət yahxi mewə elip kelər; Yamanlarning kütkini oŋəzəp-nəprətturlar. **24** Biraw mərdlərqə tarkatsimu, güllinər; Yənə biraw berixkə tegixlikini ayisimu, pəkət namratlixar. **25** Mərd adəm ətlinər; Baxkilarni suoŋaroŋuqi əzimu suoŋirilar. **26** Axlikni satmay besiwaloŋan kixi əlning lənitigə uqraydu; Lekin axlikni setip bərgüqigə bərikət tilinar. **27** Yahxilikni izdəp intilgən adəm xapaət tapar; Yamanlikni izdigən adəm əzi yamanlik kərər. **28** Əz mal-duniyasioŋa tayanoŋuqi yikilar; Ḥəkkaniy kixi yopurmaktək kəkirər. **29** Əz əyigə azarqilik saloŋan kixi xamaloŋa miras bolar; Əkilsiz adəm akilanining kuli bolup kalar. **30** Ḥəkkaniyning beridioŋan mewisi «ḥayatlik dərihi»dur; Dana kixi kəngüllərni [ḥayatlikka] mayil kilar. **31** Karanglar, ḥəkkaniy adəm bu dunyada [səwənliki üqün] bədəl təligən yərdə, Rəzillər bilən gunaḥkarlarning akiwiti kandak bolar?

12 Kimki tərbiyini kədirlisə, bilimnimu səygüqidur; Lekin tənbiḥkə nəprətləngən nadan-ḥamakəttur. **2** Yahxi niyətlik adəm Pərwərdigarning iltipatioŋa erixər; əmma Pərwərdigar ḥiylə-mikirlik adəmning gunaḥini bekitər. **3** Adəmlər yamanlik kilip amanlik tapalmas; Lekin ḥəkkaniylarning yiltizi təwrənməs. **4** Pəzilətlik ayal erining tajidur; əmma uni uyatka saloŋuqi hotun uning ustihinini qiritər. **5** Ḥəkkaniy adəmning oy-pikri durus ḥəküm kikirar; Yamanlarning nəsiḥətliri məkkarliktur. **6** Yamanlarning səzliri kan təkidioŋan kiltaktur; Lekin durusning səzi adəmni kiltaktin kutuldurar. **7** Yamanlar aoŋdurulup, yokilar; Lekin ḥəkkaniylarning əyi məzmut turar. **8** Adəm əz zerikliki bilən mahtaxka sazawər bolar; Əgri niyətlik kixi kəzgə ilinmas. **9** Pekir turup hizmətkari bar kixi, Əzini qong tutup aq yürgən kixidin yahxidur. **10** Ḥəkkaniy adəm əz ulioŋinimu asrar; əmma rəzil adəmning bolsa ḥətta rəḥimdillikimu zalimliktur. **11** Tirixip terikqilik kiloŋan dehkanning korsiki tok bolar; əmma ham hiyallaroŋa berilgən kixining əkli yoktur. **12** Yaman adəm yamanlik kiltikini kəzləp olturar; əmma ḥəkkaniy adəmning yiltizi mewə berip turar. **13** Yaman adəm əz aoŋzining gunaḥidin tutular; Ḥəkkaniy adəm muxəkkət-kiyinqiliktin kutular. **14** Adəm əz aoŋzining mewisidin kanaət tapar; Əz koli bilən kiloŋanliridin uningoŋa yandurular. **15** Əhmək əz yolini tooŋra dəp bilər; əmma dəwətkə kulak saloŋan kixi akilanidur. **16** Əhməkning aqqiki kəlsə, tezla bilinər; Zerək kixi ḥakarətkə səwr kilar, sətqilikni axkarilimas. **17** Ḥəkikətni eytkan kixidin adalət bilinar; Yaloŋan guwaḥlik kiloŋuqidin aldamqilik bilinar. **18** Bəzlilərning yeniklik bilən eytkan gepi adəmgə sanjiloŋan kiliqka ohxar; Birak akilanining tili dərdkə dərmandur. **19** Rastqil mənggü turoŋuzulidu; Ləwzi yaloŋan bolsa birdəmliktur. **20** Yamanlikning koyida yürgüqining kənglidə ḥiylə saklanoŋandur; Amanlikni dəwət kiloŋuqilar huxallikka qəmər. **21** Ḥəkkaniy adəmning bexioŋa ḥeq külpət qüxməs; Kəbiḥlər bala-kazaoŋa qəmülər. **22** Yaloŋan səzləydioŋanning ləwliri Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; Lekin ləwzidə turoŋanlaroŋa U apirin eytar. **23** Pəmlik adəm bilimini yoxurar; Birak əhmək nadanlikini jakarlar. **24** Tirixqan kol ḥokuk tutar; Ḥurun kol alwanoŋa tutular.

25 Kəngülning oŋəm-əndixisi kixini mükqəytər; Lekin meḫribanə bir səz kixini roḫlandurar. **26** Ḫəkḳaniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər; Birak yamanlarning yoli əzlirini adaxturar. **27** Ḫurun əzi tutḳan owni pixurup yeyəlməs; Birak ətixwarlik baylikḷar tirixqanoŋa mənsuptur. **28** Ḫəkḳaniylikning yolida ḫayat tepilar; Xu yolda əlüm kərünməstur.

13 Dana ooŋul atisining tərbiyisigə kəngül ḳoyar; Məshirə ḳiloŋuqi tənbiḫkə ḳulak salmas. **2** Adəm durus eoŋizining mewisidin ḫuzurlinar; Tuzkorlar zorawanlikḳa ḫəwəs ḳilip zorawanlikḳa uqrar. **3** Səzdə eḫtiyatqan kixi jenini saḳlap ḳalar; Aoŋzi ittik ḫalakətkə uqrar. **4** Ḫurunning arzu-tiliki bar, lekin erixəlməs; Lekin tirixqan ətlinər. **5** Ḫəkḳaniy adəm yaloŋanqiliḳtin yirginər; Ḳəbiḫ bolsa sesip, xərməndə bolar. **6** Yoli durusni ḫəkḳaniyət ḳooŋdar; Lekin gunaḫkarni rəzillik yiḳitar. **7** Bəzilər əzini bay kərsətkini bilən əməliyəttə ḳuruk sələttur; Bəzilər əzini yoḳsul kərsətkini bilən zor baylikḷiri bardur. **8** Əz bayliḳi gərügə tutuloŋan bayning jenioŋa ara turar; Birak yoḳsullar ḫeq wəḫimini anglimas. **9** Ḫəkḳaniy adəmning nuri xadlinip parlar; Birak yaman adəmning qirioŋi eqürülər. **10** Kibirliktin pəkət jedəl-majirala qiḳar; Danaliḳ bolsa nəsiḫətni angliloŋanlar bilən billidur. **11** Ixliməy tapḳan ḫaram baylik bərikətsizdur; Tər təküp ḫalal tapḳan güllinər. **12** Təlmürginigə kütüp erixəlməslik kəngülni sunuk ḳilar, Lekin təxnaliḳta erixkini «ḫayatlik dərihi»dur. **13** [Hudaning] kalam-səzigə pisənt ḳilmioŋan adəm gunaḫning təlimigə ḳərzdar bolar; Lekin pərmanni ḳədirligən adəm yahxilik kərər. **14** Aḳilanining təlimi ḫayatlik bərgüqi bulaḳtur, U seni əlüm tuzaḳliridin ḳutuldurar. **15** Aḳilanilik adəmni iltipatḳa erixtürər; Birak tuzkorlarning yoli əgri-bügri, japalik bolar. **16** Pəm-parasətlik adəm bilimi bilən ix kərər; Ḫamakət əz nadanliḳini axkarilar. **17** Rəzil alakiqi bala-ḳazaoŋa uqrar; Sadik əlqi bolsa dərdkə dərmandur. **18** Tərbiyəni rət ḳiloŋan adəm namratlixip uyatḳa ḳalar; Əmma tənbiḫni ḳobul ḳiloŋan ḫərmətkə erixər. **19** Əməlgə axḳan arzu kixigə xerin tuyular; Lekin əhməḳlər yamanliḳni taxlaxni yaman kərər. **20** Aḳilanilər bilən billə yürgən Dan. bolar; Birak əhməḳlərgə ḫəmraḫ boloŋan nalə-pəryadta ḳalar. **21** Bala-ḳaza gunaḫkarlarning kəynidin besip mangar; Lekin ḫəkḳaniylar yahxiliḳning əjrini tapar. **22** Yahxi adəm pərzəntlirining pərzəntlirigə miras ḳaldurar; Gunaḫkarlarning yioŋḳan mal-dunyaliri ḫəkḳaniylar üqün toplinar. **23** Yoḳsulning taxlanduḳ yeri mol ḫosul berər, Lekin adalətsizliktin u wəyran bolar. **24** Tayaḳni ayioŋan kixi ooŋlini yahxi kərməs; Balini səygən kixi uni əstayidil tərbiyiləp jazalar. **25** Ḫəkḳaniy adəm kəngli ḳanaət tapḳuqə ozuḳ yər; Yamanning ḳorsiḳi aq ḳalar.

14 Ḫərbir dana ayal əz ailisini awat ḳilar; əhməḳ ayal ailisini əz ḳoli bilən wəyran ḳilar. **2** Durusluḳ yolida mangidioŋan kixi Pərwərdigardin ḳorḳar; Ḳingoŋir yolda mangoŋan kixi [Hudani] kəzgə ilmas. **3** əhməḳning təkəbbur aoŋzi əzigə tayaḳ bolar; Aḳilanining ləwliri əzini ḳooŋdar. **4** Ulaoŋ bolmisa, eoŋil pak-pakiz turar; Birak əküzning küqi boloŋandila [sangoŋa] axliḳ tolar. **5** Ixənqlik guwaḫqi yaloŋan eytmas; Sahta guwaḫqi yaloŋan gəpni nəpəstək tinar. **6** Ḫakawurlar danaliḳ izdəp tapalmas; Birak yorutuloŋan adəmgə bilim elix asanoŋa qüxər. **7** Birawning aoŋzida bilim yoḳluḳini bilip yətkəndə, Uningdin əzüngni neri tart. **8** Əḳil-parasətlik kixining danaliḳi əz yolini oylinixtidur; əhməḳlərning əḳilsizliki bolsa ezlirining aldinixidur. **9** əhməḳlər bolsa «itaətsizlik ḳurbanliḳi»ni kəzgə ilmaydu, Ḫəkḳaniylar arisida bolsa iltipat tepilar. **10** Kəngüldiki dərdni pəḳət əzila kətürələr; Kəngüldiki huxluḳḳimu baxḳilar xerik bolalmas. **11** Yamanning əyi ərülüp qüxər; Ḫəkḳaniy adəmning qediri güllinip ketər. **12** Adəm balisioŋa tooŋridək kərünidioŋan bir yol bar, Lekin aḳiwiti ḫalakətkə baridioŋan yollardur. **13** Oyun-külkə bolsa ḳəlbtiki oŋəm-ḳayoŋuni yapar, Huxallik ətüp kətkəndə, oŋəm-ḳayoŋu yənila ḳalar. **14** Tooŋra yoldin burulup yanoŋan adəm ḫaman əz yolidin toyar; Yahxi adəm əz ixidin ḳanaətlinər. **15** Saddilar ḫəmmə gəpkə ixinip ketər; Lekin pəm-parasətlik kixi ḫərbir ḳədəmni awaylap basar. **16** Dana adəm eḫtiyatqan bolup awariqiliktin neri ketər; əhməḳ ḫakawurluḳ ḳilip, əzigə ixinip aldioŋa mangar. **17** Terikkək əhməḳlik ḳilar; Nəyrəngwaz adəm nəprətkə uqrar. **18** Saddilar əhməḳliḳḳa warislik ḳilar; Pəm-parasətliklər bilimni əz taji ḳilar. **19** Yamanlar yahxilarning aldida igilər; Ḳəbiḫlər ḫəkḳaniyning dərwaziliri aldida [bax urar]. **20** Namrat kixi ḫətta əz yeḳinioŋimu yaman kərünər. Bayning dosti bolsa kəptur. **21** Yeḳinini pəs kərgən gunaḫkardur; Lekin miskinlərgə rəḫim ḳiloŋan bərikət tapar. **22** Yamanliḳ oylioŋanlar yoldin adaxḳanlardin əməsmu? Birak yahxiliḳ oylioŋanlar rəḫim-xəpkət, ḫəḳikət-sadiḳliḳḳa muyəssər bolar. **23** Ḫəmmə meḫnəttin payda qiḳar; Birak ḳuruḳ paranglar adəmni moḫtajliḳta ḳaldurar. **24** Aḳilanilər üqün baylikḷar bir tajdur; əhməḳlərning nadanliḳidin pəḳət yənə xu nadanliḳla qiḳar. **25** Ḫəkḳaniy guwaḫliḳ bərgüqi kixilərning ḫayatini ḳutḳuzar; Yaloŋan-yawidak səzləydioŋan [guwaḫqi] yaloŋan gəpni nəpəstək tinar. **26** Pərwərdigardin ḳorḳidioŋanning küqlük yələnqüki bar, Uning balilirimu ḫimayigə igə bolar. **27** Pərwərdigardin ḳorḳux ḫayatning buliḳidur; U kixini əjəllik tuzaḳlardin ḳutḳuzar. **28** Padixaḫning xan-xəripi puḳrasining kəplikidindur; Puḳrasining kəmliki əmirning ḫalakitidur. **29** Eoŋir-besiḳ kixi intayin aḳil kixidur; Qeqiloŋaḳ əhməḳliḳni uluoŋlar. **30** Hatirjəm kəngül tənning saḳliḳidur; Ḫəsrət qəkix bolsa səngəklərni qiritar. **31** Miskinni bozək ḳiloŋuqi — Pərwərdigaroŋa ḫakarət ḳiloŋuqidur; Ḫajətmənlərgə xapaət ḳilix Uni ḫərmətligənliktur. **32** Yaman əz yamanliḳi iqidə yiḳitilar; Ḫəkḳaniy adəm ḫətta səkratta yatḳandimu hatirjəm bolar. **33** Yorutuloŋan kixining kənglidə danaliḳ yatar; Birak əhməḳning kənglidikisi axkara bolmay ḳalmas. **34** Ḫəkḳaniyət ḫərḳaysi əlni yuḳiri kətürər; Gunaḫ ḫərḳandak millətni nomuska ḳaldurar. **35** Padixaḫning iltipati əḳillik hizmətkarning bexioŋa qüxər; Birak uning oŋəzipi nomusta ḳalduroŋuqi uyatsiz hizmətkarining bexioŋa qüxər.

15 Mulayim jawab oŋəzəpni basar; Ḳopal səz aqqiḳni ḳozoŋar. **2** Aḳilanilərning tili bilimni jari ḳilar; əhməḳning aoŋzi ḳuruḳ gəp təkər. **3** Pərwərdigarning kəzi ḫər yərdə yürər; Yahxi-yamanlarni kərüp turar. **4** Xipa yətküzgüqi til huddi bir «ḫayatlik dərihi»dur; Tili əgrilik kixining roḫini sundurar. **5** əhməḳ atisining

tərbiyisigə pisənt kilmas; Lekin atisining tənbihigə kulak
saloŋan zerək bolar. 6 Həkkaniyning əyidə gəhərlər
kəptur; Birak yamanning tapawiti əzigə awariqilik
tapar. 7 Dananing ləwliri bilim tarkitar; Əhməkning
kənglidin heq bilim kikmas. 8 Yamanlarning kurbanliki
Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; Duruslarning duasi Uning
hursənlikidur. 9 Yamanlarning yoli Pərwərdigaroŋa
yirginqliktur; Lekin həkkaniyətni intilip izdigüqini
U yahxi kərər. 10 Tooŋra yoldin qikkanlar azablik
tərbiyini kərər; Tənbihgə eq boloŋuqi ələr. 11 Təhtisara
wə halakət Pərwərdigarning kəz aldida oquk turoŋan
yərdə, Insan kənglidiki oy-pikirni kandakmu Uningdin
yoxuralisun?! (Sheol h7585) 12 Hakawur tənbih bərgüqini
yakturmas; U akilanilərdin nəsihət elixka barmas.
13 Kəngül xad bolsa, hux qiray bolar; Dərd-ələm
tartsa, rohi sunar. 14 Yorutuloŋan kəngül bilimni
izdər; əkilsizning aoŋzi nadanlikni ozuk kilar. 15
Ezilgənlərning həmmə künliri təstə ətər; Birak xad
kəngül hərkünini heyttək ətküzər. 16 Zor baylik bilən
biaramlik tapkandin, Azoŋa xükür kilip, Pərwərdigardin
əyməngən əwzəl. 17 Nəprət iqidə yegən bordak gəxtə
kilinoŋan katta ziyapəttin, Mehir-muhəbbət iqidə yegən
kəktat əwzəl. 18 Terikkək kixi jedəl qikirar; Eoŋirbesik talax-tartixlarni tinqlandurar. 19 Hurunning
yoli tikənlik kaxadur, Durus adəmning yoli kətürülgən
yoldək daoŋdamdur. 20 Dana ooŋul atisini xad kilar;
əkilsiz adəm anisini kəmsitər. 21 əkli yok kixi əhməkliki
bilən huxtur; Yorutuloŋan kixi yolini tooŋrilap mangar.
22 Məslihətsiz ix kiloŋanda nixanlar əməlgə axmas;
Məslihətqi kəp boloŋanda muddialar əməlgə axurular.
23 Kixigə jayida bərgən jawabidin hux bolar, Dəl wakti
kiloŋan səz nəkədər yahxidur! 24 Hayatlik yoli əkillik
kixini yukirioŋa baxlayduki, Uni qongkur təhtisaradin
kutkuzar. (Sheol h7585) 25 Pərwərdigar təkəbburning
əyini yuluwetər; Birak U tul hotunlaroŋa pasillarni
turoŋuzar. 26 Yamanlarning oy-pikri Pərwərdigaroŋa
yirginqliktur; Birak sap dilning səzliri səyümlüktur. 27
Aq kəz kixi əz ailisigə awariqilik kəltürər; Para elixka
nəprətləngən kixi kün kərər. 28 Həkkaniy adəm kandak
jawab berixtə kayta-kayta oylinar; Yaman adəmning
aoŋzidin xumluk təkülər. 29 Pərwərdigar yaman adəmdin
yirakтur; Birak U həkkaniyning duasini anglar. 30 Hux
kəzlər kəngülni xadlandurar; Hux həwər ustihanlaroŋa
gəx-may kondurar. 31 Hayatlikka elip baridioŋan
tənbihkə kulak saloŋan kixi danalarning kataridin orun
alar. 32 Tərbiyəni rət kiloŋan əz jenini har kilar; Tənbihgə
kulak saloŋan yorutular. 33 Pərwərdigardin korkux
adəmgə danalik əgitər; Awwal kəmtərlik bolsa, andin
xəhrət kelər.

16 Kəngüldiki niyətlər insanoŋa təwədur; Birak tilning
jawabi Pərwərdigarning ilkididur. 2 Insan əzining
həmmə kiloŋan ixini pak dəp bilər; Lekin kəlbdiki
niyətlərni Pərwərdigar tarazioŋa selip tartip kərər.
3 Niyət kiloŋan ixliringni Pərwərdigaroŋa tapxuroŋin,
Xundak kiloŋanda pilanliring pixip qikar. 4 Pərwərdigar
barlik məwjudiyətning hərbirini məlum məksət bilən
apiridə kiloŋan; Hətta yamanlarnimu balayi'apət
küni üqün yaratkandur. 5 Təkəbburlukka toloŋan
kəngüllərning hərbiri Pərwərdigaroŋa yirginqliktur;
Kol tutuxup birləxsimu, jazasiz kalmas. 6 Muhəbbət-
xəpkət wə həkikət bilən gunahlar kafarət kilinip
yepilar; Pərwərdigardin əyminix adəmlərni yamanliktin
haliy kilar. 7 Adəmning ixliri Pərwərdigarni
hursən kilsa, U hətta düxmənlirinimu uning bilən
inakлaxturar. 8 Halal aloŋan az, Haram aloŋan kəptin
əwzəldur. 9 Insan kənglidə əz yolini tohtitar; Əmma
kədəmlirini tooŋrilaydioŋan Pərwərdigardur. 10 Hətta
padixahning ləwlirigə karitip əpsun okulsimu, Uning
aoŋzi tooŋra həkümdin qətnimməs. 11 Adil tarazamizanlar Pərwərdigaroŋa hastur; Taraza taxlirining
həmmisini U yasioŋandur. 12 Padixah rəzillik kilsa
yirginqliktur, Qünki təht həkkaniyət bilənla məhkəm
turar. 13 Həkkaniy səzligən ləwlər padixahlarning
hursənlikidur; Ular durus səzligüqilərni yahxi kərər.
14 Padixahning kəhri goya ələmning əlqisidur; Birak
dana kixi [uning oəzipini] tinqlandurar. 15 Padixahning
qirayining nuri kixigə jan kirgüzər; Uning xəpkiti
wakti da yaoŋkan «keyinki yamoŋur»dur. 16 Danalik
elix altun elixtin nəkədər əwzəldur; Yorutuluxni tallax
kümüxni tallaxtin xunqə üstündur! 17 Durus adəmning
egiz kətürülgən yoli yamanliktin ayrilixtur; Əz yolioŋa
ehtiyat kiloŋan kixi jenini sakлap kalar. 18 Məoŋrurluk
halak boluxtin awwal kelər, Təkəbburluk yikilixtin
awwal kelər. 19 Kəmtər bolup miskinlər bilən bardikəldidə bolux, Təkəbburlar bilən haram mal bəlüxkəndin
əwzəldur. 20 Kimki ixni pəm-parasət bilən kilsa payda
tapar; Pərwərdigaroŋa tayanoŋan bolsa, bəht-saadət
kərər. 21 Kəngli dana kixi səgək atilar; Yekimlik səzlər
adəmlərning bilimini axurar. 22 Pəm-parasət əzigə igə
boloŋanlaroŋa hayatlikning bulikidur; əkilsizlərgə təlim
bərməkning əzi əkilsizliktur. 23 Akilanə kixining kəlbi
aoŋzidin əkil qikirar; Uning ləwzigə bilimni ziyadə kilar.
24 Yekimlik səzlər goya həsəldur; Kəngüllərni hux kilip
təngə dawadur. 25 Adəm balisioŋa tooŋridək kerünidioŋan
bir yol bar, Lekin akiwiti halakətkə baridioŋan yollardur.
26 Ixligüqining ixtiyi uni ixka salar; Uning karni uningoŋa
həydəkqilik kilar. 27 Muttəhəm kixi yaman gəpni kolap
yürər; Uning ləwliri lawuldap turoŋan otka ohxar. 28
Əgri adəm jedəl-majira tuoŋduroŋuqidur; Oləywətqi
yekin dostlarni ayriwetər. 29 Zorawan kixi yekin
adimini azdurar; Uni yaman yoloŋa baxlap kirər. 30
Kəzini yumuwaloŋan kixi yaman niyətni oylar; Lewini
qixligən kixi yamanlikka təyyardur. 31 Həkkaniyət
yolida akaroŋan qaq, Adəmning xəhrət tajidur. 32
Asan aqqiklimaydioŋan kixi palwandin əwzəldur;
Əzini tutuwaloŋan xəhər aloŋandinmu üstündur. 33
Qək etəkkə taxlanoŋini bilən, Lekin nətijisi pütünləy
Pərwərdigardindur.

17 Kurbanlik gəxlirigə toloŋan jedəllik əydin, Bir
qixləm kuruk nan yəp, kəngül tinqlikta boloŋan
əwzəl. 2 Hizmətkar qewər bolsa, hojisining nomusta
koyoŋuqi ooŋlini baxkurar; Kəlgüsidə u hojining ooŋli
katarida turup uning mirasni təksim kilar. 3 Sapal
kazan kümüxni tawlar, qanak altunni tawlar, Birak
adəmning kəlbini Pərwərdigar sinar. 4 Kəbih kixi yaman
səzlərgə ixinər; Yaloŋanqi pitniqilərning səzigə kulak
salar. 5 Miskinlərni məshirə kiloŋuqi, əzini Yaratkuqini
hakarətligüqidur; Baxkilarning bəhtsizlikidin huxal
boloŋan kixi jazasiz kalmas. 6 Kerilarning nəwriliri
ularning tajidur; Pərzəntlərning pəhri ularning atiliridur.

7 Əhməq yarixiq gəp qilsa uningoƣa yaraxmas; Mətiwər
yaloƣan səzlisə uningoƣa tehimu yaraxmas. 8 Para
— uni bərgüqining nəziridə esil bir gəhərdur; Goya
uni nəgila ixlətsə muwəppəqiyətkə erixidioƣandək. 9
Baxqilarning hataliqini yoputup kəqürgən kixi mehir-
muhəbbətni kəzlər; Kona hamanni sorioƣan kixi yeqin
dostlarni düxmən qilar. 10 Aqilanigə singgən bir eoƣiz
tənbiḫ, əhməqqə uruloƣan yüz dərridin ünümlüktur. 11
Yamanlar pəqət asiylikni kəzlər; Uni jazalaxqa rəḫimsiz
bir əlqi əwətilər. 12 Əhmiqanə ix qiliwatqan nadan
kixigə uqrap qaloƣandin kərə, Baliliridin ayriloƣan
eyiqqa yoluqup qaloƣan yahxi. 13 Kimki yahxiliqqa
yamanlik qilsa, Ixikidin bala-qaza neri kətməs. 14
Jedəlning baxlinixi tosmini su elip kətkəngə ohxaydu;
Xunga jedəl partlaxtin awwal talax-tartixtin qol üzgin.
15 Yamanni aqlioƣan, Həqqaniyoƣa qara qaplioƣan,
Ohxaxla Pərwərdigaroƣa yirginqliktur. 16 Əhməqning
kəngli danaliqni ətiwarlimisa, Qandaqmu uning qolida
danaliqni setiwaloƣudək puli bolsun? 17 [Həqiqiy] dost
ḫərdaim sanga muḫəbbət kərsitər, [Həqiqiy] qerindax
yaman kününg üqün yardəmgə dunyaoƣa kəlgəndur.
18 Əqilsiz kixi qol berip, Yeqini üqün kepil bolidu.
19 Jedəlgə amraq gunahqa amraqtur; Bosuƣini egiz
qiloƣan ḫalakətni izdər. 20 Niyiti buzuloƣan yahxiliq
kərməs; Tilida ḫaq-nahəqni astin-üstün qiloƣuqi balaƣa
yoluqar. 21 Bala əhməq bolsa, ata oƣəm-qayoƣuƣa
patar; Ḫamaqətning atisi huxalliq kərməs. 22 Xad
kəngül xipaliq doridək təngə dawadur; Sunuq roḫ-dil
adəmning yilikini qurutar. 23 Qirik adəm yəng iqidə
parini qobul qilar; U adalətning yolini burmilar. 24
Danaliq yorutuloƣan kixining kəz aldida turar; Biraq
əqilsizning kəzi hiyalkəxlik qilip qutupta yürər. 25
Galwang bala atini azaboƣa salar; Uni tuƣquqiningmu
dərdi bolar. 26 Həqqaniylaroƣa jərimanə qoyuxqa qət'iy
bolmas; Əmirlərni adalətni qollioƣini üqün dumbalaxqa
bolmas. 27 Bilimi bar kixi kəm səzlük bolar; Yorutuloƣan
adəm qaltis eoƣir-besiq bolar. 28 Ḫətta əhməqmu az
səzlisə dana ḫesablinar; Tilini tizginligən kixi danixmən
sanilar.

18 Kəpqiliktin ayrilip yaloƣuz yürgən kixi ḫaman
əz nəpsigə qooƣ tartar; Ḫərqandak qin ḫekmətkə
ḫaman jan-jəḫli bilən qarxi qikar. 2 Əhməq yorutuluxqa
qizikmas; Qizikidioƣini pəqət əz oylioƣanlirini kərsitixla,
halas. 3 Yaman kixi kəlsə, nəprətmu pəyda bolar;
Nomussiz ix iza-aḫanəttin ayrilmas. 4 Adəmning
səzliri qongqur sularoƣa ohxar; Danaliq buliqi erik
süyidək ərkəxləp aqar. 5 Yamanoƣa yan besixqa,
Sorakta həqqaniyoƣa uwal qilixqa qət'iy bolmas. 6
Əhməqning ləwliri uni jedəlgə baxlar; Uning aoƣzi
«Meni dumbala» dəp təklip qilar. 7 Əhməqning aoƣzi əz
bexioƣa ḫalakəttur; Uning ləwliri əz jenioƣa qapqandur.
8 Oƣəywəthorning səzliri ḫərhil nazunemətlərdək,
Kixining qəlbigə qongqur singdürülər. 9 Ixida ḫurun
boloƣan kiximu, Buzoƣunqi bilən ülpətdax bolidu. 10
Pərwərdigarning nami məzmut munardur; Həqqaniylar
uning iqigə yügürüp kirip yuqirida aman bolar. 11 Bay
adəm mal-dunyasini «mustəḫkəm xəḫirim» dəp bilər;
Nəziridə əzini saqlaydioƣan egiz sepildək turar. 12 Bitqit
boluxtin awwal, kəngülgə təkəbburluk kelər; Awwal
kəmtərlik bolsa, andin xəḫrət kelər. 13 Səzni anglimay
turup, aldirap jawab bərgən, əhməqlikini kərsitip əzini
hijaləttə qaldurur. 14 Təndiki aoƣriq azabioƣa adəmning
əz roḫi bərdaxliq bərgüzər; Biraq roḫi sunoƣan bolsa
uni kim kətürər? 15 Yorutuloƣanning qəlbi bilimgə
erixməktə, Aqilanining qulakliri bilimni izdiməktə.
16 Sowoƣat əz igisigə ixikni daoƣdam eqip berər; Uni
qong ərbablar aldioƣa yətküzər. 17 Dəwa qiloƣanda,
awwal səzligüqining səzliri orunluq kərünər; Lekin
qarxi tərəp soal qoyup ixni sürüxtürər. 18 Qək taxlax
jedəllərni tügitər; Oƣojilarning arisidiki ixnimu ḫəl qilar.
19 Rənjigən qerindaxning kənglini elix mustəḫkəm
xəḫərni elixtinmu təs; Jedəl-majira qoroƣanning taqaq-
baldakliriƣa ohxaxtur. 20 Adəm [durus] səzligənlikidin
qorsiqi toq bolar; Əz kənglidin qikqan səzliridin mol
ḫosul alar. 21 Ḫayat-mamat tilning ilkididur; Kimki
uning təsirini ətiwarlisa uning mewisidin yər. 22 Hotunni
tallap aloƣan kixi yahxiliq tapidu, U Pərwərdigarning
mərḫimitigə erixkən bolidu. 23 Miskinlər pəs awazda
yelinip səzlər; Bay bolsa qopalliq bilən jawab berər. 24
Dostni kəp tutqan kixi harab bolar; Lekin qerindaxtinmu
yeqin baƣlanoƣan bir dost bardur.

19 Pəzilətlik yolda mangoƣan kəmbəƣəl, Ḫiyligər
səzlük əhməqtin yahxidur. 2 Yənə, oƣəyriti
bar kixi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangoƣu yoldin
qikar. 3 Kixining əhməqliqi əz yolini astin-üstin
qiliwetər; Xundak turuqluq u kənglidə Pərwərdigardin
rənjip aoƣrinar. 4 Baylik dostni kəp qilar; Miskinlər
bar dostidinmu ayrilip qalar. 5 Yaloƣan guwaḫliq
qiloƣan jazalanmay qalmas; Yaloƣan eytquqimu jazadin
qutulalmas. 6 Tola adəm sehiydin iltipat kəzlər;
Sowoƣat berip turoƣuqioƣa ḫəmmə kixi dosttur. 7
Namratlaxqandin qerindaxlirimu zerikər; Uning dostliri
tehimu yirak qaqar; Yalwurup qooƣlisimu, ular tepilmas.
8 Pəm-parasətkə erixküqi əzigə kəyünər; Nurni saqlioƣan
kixining bəhti bolar. 9 Yaloƣan guwaḫliq qiloƣan
jazalanmay qalmas; Yaloƣan eytquqimu ḫalak bolar.
10 Ḫəxəmətlik turmux əhməqqə yaraxmas; Qulning
əməldarlar üstidin ḫəküm sürüxi tehimu qamlaxmas.
11 Danixmənlik igisini asanlikqə aqqiqlanmaydioƣan
qilar; Hataliqni yoputup kəqürüx uning xəḫritidur.
12 Padixaḫning oƣəzipi xirning ḫuwlixioƣa ohxax
dəḫxətlik bolar; Uning xəpqiti yumran ot-qəpkə qüxkən
xəbnəmdək xerindur. 13 Əhməq ooƣul atisi üqün
bala-qazadur; Uruxqak hotunning zarlaxliri tohtimay
temip qüxkən tamqə-tamqə yeoƣinoƣa ohxaxtur. 14
Əy bilən mal-mülük ata-bowilardin mirastur; Biraq
pəm-parasətlik hotun Pərwərdigarning iltipatidindur.
15 Ḫurunluq kixini oƣəplət uyquoƣa oƣərk qilar; Bikar
tələp aqarqilikning dərdini tartar. 16 [Pərwərdigarning]
əmrigə əməl qiloƣan kixi əz jenini saqlar; Əz
yolliridin ḫezi bolmioƣan kixi ələr. 17 Kəmbəƣəllərgə
rəḫimdillik qiloƣan, Pərwərdigaroƣa qərz bərgən bilən
barawərdur; Uning xəpqitini [Pərwərdigar] qayturar.
18 Pərzəntingning tərbiyini qobul qilixioƣa ümidwar
bolup, Uni jazalap tərbiyə berip turoƣin; Lekin uni
əlgüqə har bolsun degüqi bolma. 19 Qəḫrlik kixi
jaza tartar; Uni qutquzmakqi bolsang, qayta-qayta
qutquzuxung kerək. 20 Nəsiḫətni anglioƣin, tərbiyəni
qobul qiloƣin, Undak qiloƣanda keyinki künliringdə
dana bolisən. 21 Kixining kənglidə nuroƣun niyətlər

bar; Ahirida pəkət Pərwərdigarning dalalət-ḥidayitidin
qikḳan ix akar. 22 Kixining yekimliḳi uning meḥir-
muḥəbbitidindur; Miskin bolux yaloɣanqiliḳtin yahxidur.
23 Pərwərdigardin əyminix kixini ḥayatḳa erixtürər;
U kixi hatirjəm, toḳ yaxap, bala-ḳaza qüxürülüxidin
haliy bolar. 24 Ḥurun ḳolini sunup ḳaqioɣa tikḳini
bilən, Oɣizani aoɣzioɣa selixḳimu ḥurunluḳ ḳilar. 25
Ḥakawuroɣa ḳilinoɣan tayaḳ jazasi saddioɣa ḳilinoɣan
ibrəttur; Yorutuloɣan kixigə berilgən tənbiḥ, Uning
bilimini tehimu ziyadə ḳilar. 26 Atisining melini bulioɣan,
Anisini əyidin ḥaydəp qiḳaroɣan, Rəswalik, iza-aḥanət
ḳalduroɣuqi ooɣuldur. 27 I ooɣul, nəsihətkə ḳulikingni
yupuruwalsang, əḳilning təlimliridin yiraḳlaxḳiningdur.
28 Pəskəx guwaḥqi adalətni mazaḳ ḳiloɣuqidur; Yaman
adəmning aoɣzi rəzillikni yutar. 29 Ḥakawurlar üqün
jazalar təyyardur, əhməḳlərning dümbisigə uridioɣan
ḳamqa təyyardur.

20 Xarab kixini rəswa ḳilar, Ḥaraḳ kixini
oɣaljirlaxturar; Kimki uningoɣa berilip ezip kətsə,
əḳilsizdur. 2 Padixaḥning oɣazipi xirning ḥərkirixigə
ohxax ḳorḳunqluḳtur; Uning aqqiḳini kəltürgən, əz
jenioɣa jaza qüxürər. 3 Əzini majiradin neri ḳilix
kixining izzitidur; Biraḳ ḥərbir əhməḳ əzini basalmas.
4 Ḥurun adəm ḳixta yər ḥəydimməs; Yioɣim waḳtida
yoḳluḳta ḳelip axliḳ tilər. 5 Kixining kənglidiki oy-
niyətliri qongḳur suoɣa ohxaxtur; Yorutuloɣan adəm
ularni tartip alalaydu. 6 Əzini sadiḳ dəydioɣanlar kəptur;
Biraḳ ixənqlik bir adəmni kim tapalisun? 7 Ḥəḳḳaniy
adəm diyanətlik yolda mangar; Uning pərzəntlirigə
bəht-bərikət ḳaldurular! 8 Padixaḥ adalət təhtidə
olturoɣanda, Ḥəmmə yamanliḳni kəzi bilən ḳooɣlaydu. 9
Kim əzini gunaḥdin tazilandim, Wijdanim paklandi,
deyələydu? 10 Ikki hil taraza texi, Ikki hil kürə ixlitix,
Ohxaxla Pərwərdigaroɣa yirginqliktur. 11 Ḥətta bala əz
hisliti bilən bilinər; Uning ḳiloɣanlirining pak, durus yaki
əməsliki ḥərikətliridin kərünüp turar. 12 Kəridioɣan
kəzni, anglaydioɣan ḳulaḳni, Ḥər ikkisini Pərwərdigar
yaratti. 13 Uyḳuoɣa amraḳ bolma, namratliḳḳa uqraysən;
Kəzüngni eqip oyoɣaḳ bol, nening mol bolar. 14 Heridar
mal aloɣanda: «Naqar ikən, naqar ikən!» dəp ḳaḳxaydu;
Elip kətkəndin keyin [«Esil nərsə, ərzan aldim» dəp]
mahtinidu. 15 Altun bar, ləəl-yaḳutlarmu kəptur;
Biraḳ bilimni beoɣixlioɣan ləwlər nemidegən ḳimmətlik
gəḥərdur! 16 Yatḳa kepil boloɣan kixidin ḳərzgə tonini
tutup aloɣin; Yat hotunoɣa kapalət bərgən kixidin kapalət
puli al. 17 Aldap erixkən tamaḳ tatliḳtur; Keyin, uning
yegini xeoɣil bolar. 18 Pilanlar məsliḥət bilən bekitilər;
Pixḳan kərsətmə bilən jəng ḳiloɣin. 19 Gəp toxuoɣuqi
sirlarni axkarilar; Xunga walaḳtəkkür bilən arilaxma.
20 Kimki ata-anisini ḥaḳarət ḳilsa, Uning qirioɣi zulmət
ḳarangoɣusida əqər! 21 Tez erixkən miras ḥaman
bərikətlik bolmas. 22 Yamanliḳḳa yamanliḳ ḳayturay
demə; Pərwərdigaroɣa tayinip küt, U dərdinggə yetər. 23
Ikki hil taraza texi Pərwərdigaroɣa yirginqliktur; Sahta
əlqəm ḳət'iy yarimas. 24 Insanning ḥayatliḳ ḳədəmlirini
Pərwərdigar bəlgiləydu; Undaḳta insan əz musapisini
nədin bilsun? 25 Bir nərsisini yeniklik bilən «[Hudaoɣa]
ataloɣan!» dəp wədə berix, Ḳəsəmlərdin keyin ikkilinip
ḳayta oylinix, Əz jenini ḳiltaḳḳa qüxürgəngə barawər.
26 Dana padixaḥ yamanlarni topanni soruoɣandək
soruwetidu, Haman təpkəndək tuluḳ bilən yanjiwetər.
27 Adəmning roḥ-wijdani — Pərwərdigarning qirioɣidur,
U ḳəlbning ḥərbir təglirini təkxürüp pərḳ etər. 28
Meḥir-xəpkət wə ḥəḳiḳət padixaḥni saḳlaydu; U meḥir-
xəpkət bilənla əz təhtini mustəḥkəmləydu. 29 Yax
yigitlərning ḳawulluḳi ularning pəhridur; Ḳerilarning
izziti aḳ qaqliridur. 30 Tərbiyə yariliri yamanliḳni
tazilap qiḳirar, Tayaḳ izliri iq-baoɣirni taza ḳilar.

21 Padixaḥning kəngli eriḳlardiki sudək
Pərwərdigarning ḳolididur; [Pərwərdigar] ḳəyərgə
tooɣrilisa, xu tərəpkə mangidu. 2 Insan əzining ḥəmmə
ḳiloɣan ixini tooɣra dəp bilər; Lekin Pərwərdigar
ḳəlbdiki niyətlərni tarazioɣa selip tartip kərər. 3
Pərwərdigarning nəziridə, Ḥəḳḳaniylik bilən adalət
yürgüzüx ḳurbanliḳ ḳilixtin əwzəldur. 4 Təkəbbur
kəzlər, məoɣrur ḳəlb, yamanlarning qirioɣi — ḥəmmisi
gunaḥtur. 5 Əstayidil kixilərning oyliri ularni pəkət
bayaxatliḳḳa yetəklər; Qeqilangoɣularning oyliri bolsa,
ularni pəkət yoḳsuzluḳḳila yetəklər. 6 Yaoɣlima til
bilən erixkən baylikḷar, Əlümni izdəp yürgənlər ḳooɣlap
yürgən bir tütünla, halas. 7 Yamanlarning zalimliḳi
əzlirini qirmiwalar; Qünki ular adalət yolida mengixni
rət ḳiloɣan. 8 Jinayətkar mangidioɣan yol naḥayiti
əgridur; Sap dil adəmning ḥərikiti tüptüzdur. 9
Soḳuxḳaḳ hotun bilən [azadə] əydə billə turoɣandin kərə,
Əgzining bir bulungida [yaloɣuz] yetip ḳopḳan yahxi. 10
Yaman kixining kəngli yamanliḳḳila ḥerisməndur; U
yeḳinioɣimu xapaət kərsətməs. 11 Ḥakawurning jazaoɣa
tartilixi, bilimsizgə ibrət bolar; Dana kixi ḳobul ḳiloɣan
nəsihətlərdin tehimu kəp bilim alar. 12 Ḥəḳḳaniy
Boloɣuqi yamanning əyini kəzlər; U ḥaman yamanlarni
yamanliḳḳa ḳoyup yiḳitar. 13 Miskinlərning nalisioɣa
ḳulikini yoputup kari bolmioɣuqi, Ahiri əzi pəryad
kətürər, Biraḳ ḥeqkim pərwa ḳilmas. 14 Yoxurun sowoɣat
oɣəzəpni basar; Yəng iqidə berilgən para ḳəḥr-oɣəzəpni
pəsəytər. 15 Adalətni bəja kəltürüx ḥəḳḳaniylarning
huxalliḳidur, Biraḳ yamanliḳ ḳiloɣuqilaroɣa wəḥimidur.
16 Ḥekmət yolidin ezip kətkən kixi, Ərwaḥlarning
jamaiti iqidikilərdin bolup ḳalar. 17 Tamaxaoɣa berilgən
kixi namrat ḳalar; Yaoɣ qaynaxḳa, xarab iqixkə amraḳ
beyimas. 18 Yaman adəm ḥəḳḳaniy adəm üqün gərü
pulining ornida ḳalar; [Ezilgən] duruslarning ornioɣa
iplaslar ḳalar. 19 Soḳuxḳaḳ wə terikkək ayal bilən
ortaḳ turoɣandin, Qəl-bayawanda yaloɣuz yaxioɣan
yahxidur. 20 Aḳilanining əyidə baylik bar, zəytun
may bar; Biraḳ əhməḳlər tapḳinini utturluḳ buzup-
qaqar. 21 Ḥəḳḳaniyət, meḥribanliḳni izdigüqi adəm,
Ḥayat, ḥəḳḳaniyət wə izzət-ḥərmətkə erixər. 22 Dana
kixi küqlüklər xəḥirining sepioɣa yamixar, Ularning
tayanqi boloɣan ḳoroɣinini oɣulitar. 23 Əz tilioɣa, aoɣzioɣa
igə boloɣan kixi, Jenini awariqiliklərdin saḳlap ḳalar.
24 Qongqiliḳ ḳiloɣanlar, «Ḥakawur», «ḥali qong»,
«mazaḳqi» atilar. 25 Ḥurun kixi əz nəpsidin ḥalak
bolar, Qünki uning ḳoli ixḳa barmas; 26 Nəpsi yaman
bolup u kün boyi təmə ḳilip yürər; Biraḳ ḥəḳḳaniy
adəm ḥeqnemini ayimay sədiḳə ḳilar. 27 Yaman
adəmning ḳurbanliḳi Pərwərdigaroɣa yirginqliktur;
Rəzil oɣərəzdə əpkelingən bolsa tehimu xundaḳtur! 28
Yaloɣan guwaḥliḳ ḳiloɣuqi ḥalak bolar; Əyni əḥwalni
anglap səzligən kixining səzi əbədgiqə aḳar. 29 Yaman

adəm yüzini kelin kilar; Durus kixi yolini oylap puhta basar. **30** Pərwərdigaroŋa karxi turalaydioŋan heqkandak danalik, əkil-parasət yaki tədbir yoktur. **31** Atlar jəng küni üqün təyyar kilinoŋan bolsimu, Birak oŋəlibə-nijat pəkət Pərwərdigardindur.

22 Yahxi nam zor baylikka igə boluxtin əwzəl; Kədir-kimmət altun-kümüxtin üstündur. **2** Gaday bilən bay bir zeminda yaxar; Hər ikkisini yaratkan Pərwərdigardur. **3** Zerək kixi bala-kazani aldin kərüp kaqar; Saddilar aldioŋa berip ziyan tartar. **4** Əzini təwən tutup, Pərwərdigardin əyminixning bərikiti — bayaxatlik, izzət-hərmət wə hayattur. **5** Hiyligərlərning yolida tikənlər, tuzaklar yatar; Əz yolioŋa hezi boloŋan kixi ulardin yirak bolar. **6** Balioŋa kiqikidə mijəzigə karap durus tərbiyə bərsəng, Qong boloŋanda u xu yoldin qikmas. **7** Baylar miskinlərni baxkurur; Kərzdar kərz igisining kulidur. **8** Nahəklik urukini qaqkanning alidioŋan hosuli balayi'apəttur; Uning oŋəzəp-həywisi qüxər. **9** Sehiy adəm bərikət tapar; Qünki u miskinlərgə əz nenidin bəlüp bərgüqidur. **10** Hakawurni kooŋliwətsəng, jedəl-majira besilar; Kelixməsliklər wə xərməndiqiliklər tügər. **11** Pak niyətni kədirləydioŋan kixining səzliri güzəldur; Xunga padixah uning bilən dost bolar. **12** Pərwərdigarning kəzi ilim-həkikətni saklar; U iplaslarning səzlirini eqip taxlap bikar kilar. **13** Hurun adəm: «Taxkirida bir xir turidu, Koqioŋa qiksam əltürülimən!» — dəydu. **14** Zinahor ayalning aoŋzi qongkur bir oridur; Pərwərdigar narazi boloŋan kixi uningoŋa qüxüp ketər. **15** Nadanlik səbiy balilarning kəlbigə baoŋlaoŋliktur; Birak tərbiyə tayiki buni uningdin yirak kilar. **16** Miskinlərni ezix bilən bay boloŋan, Wə baylaroŋa sowoŋat sunidioŋan kixi, Ahiri pəkət yoksullukta kalar. **17** Kulak sal, sanga akilanilərning səzlirini əgitəy; Kəngül koyup bilimimni əgəngin. **18** Ularni kəlbingdə qing tutsang, Ular sanga xerin bolar, Ləwliringdə səp bolup təyyar turidu. **19** Qin kəlbing bilən Pərwərdigaroŋa tayinixing üqün, Bügün [bu hekmətlik səzlərni] baxka birsigə əməs, Bəlki sanga yətküzdum. **20** Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning iqidə nəsihətlər həm bilim bar. **21** Bular bilən həkikətning səzlirining dərwəkə həkikət ikənlikini bilələysən, Wə xundak kilip seni əwətküilərgə həkikətning səzliri bilən jawab kayturalaysən. **22** Yoksuldin bulap alma, u kəmbəoŋəl tursa, Ajiz məminlərni sorak ornida bozək kilma. **23** Qünki Pərwərdigar ularning dəwasini kətürər, Ulardin bulap aloŋanlardin bulap alar. **24** Mijəzi ittik adəm bilən dost bolma, Kəhrlik adəm bilən arilaxma, **25** Bolmisa, uning yaman yolini əginip kelip, kiltakka qüxisən. **26** Baxkilaroŋa [kepil bolup] kol bərgüqilərdin bolma, Kərzlərni tələxkə kapalət bərgüqilərdin bolma; **27** Sening kayturalioŋudək nərsəng boloŋan bolsa, Ular orun-kərpiliringni bikardin-bikar astingdin elip kətmigən bolatti! **28** Ata-bowiliring pasilni bəlgiləp bərgən kona qegra taxlirini yətkimə. **29** Ixni əstayidil wə qakkan bejiridioŋan kixini kərgənmiding? U pəs adəmlərning hizmitidə bolmas; Padixahlarning aldida turar.

23 Katta ərbab bilən həmdastihan bolsang, Aldingdiki kim ikənlikini obdan oylan. **2** Ixtiying yaman bolsa, Gelingoŋa piqak təngləp turoŋandək əzüngni tart. **3** Uning nazunemətlirini tama kilma, Ular adəm aldaydioŋan tamaklardur. **4** Bay bolimən dəp əzüngni upratma; Əzüngning zehningni bu ixka karatma. **5** [Baylikloroŋa] kəz tikixing bilənla, ular yok bolidu; Pul-mal dərwəkə əzigə kanat yasap, Huddi bürküttək asmanoŋa uqup ketər. **6** Aq kəzning nenini yemə, Uning esil nazunemətlirini tama kilma; **7** Qünki uning kəngli kandak boloŋandək, əzimu xundak. U aoŋzida: — Keni, alsila, iqsilə! — desimu, Birak kənglidə seni oylioŋini yok. **8** Yegən bir yutum taamnimu kusuwetisən, Uningoŋa kiloŋan qiraylik səzliringmu bikaroŋa kətkən bolidu. **9** Əhməkkə yol kərsitip salma, Qünki u əkil səzliringni kəzgə ilmas. **10** Kədimdə bekitkən yərning pasil taxlirini yətkimə, Yetimlarning etizlirioŋimu ayaoŋ basma; **11** Qünki ularning Həmjəmət-Kutkuzoŋuqisi intayin küqlüktur; U Əzi ular üqün üstüngdin dəwa kilar. **12** Nəsihətkə kəngül koy, Ilim-bilimlərgə kulak sal. **13** Balangoŋa tərbiyə berixtin erinmə; Əgər tayak bilən ursang, u əlüp kətməydu; **14** Sən uni tayak bilən ursang, Bəlkim uni təhtisaradin kutkuziwalisən. **(Sheol h7585)** **15** I ooŋlum, dana bolsang, Mening kəlbim kanqə hux bolar idi! **16** Aoŋzingda orunluk səzlər bolsa, iq-iqimdin xadlinimən. **17** Gunah sadir kiloŋuqilaroŋa rəxk kilma, Hərdaim Pərwərdigardin əyminixtə turoŋin; **18** Xundak kiloŋiningda jəzmən kəridioŋan yahxi kününg bolidu, Arzu-ümiding bikaroŋa kətməs. **19** I ooŋlum, səzümgə kulak selip dana bol, Kəlbingni [Hudaning] yolioŋa baxlioŋin. **20** Məyhorlaroŋa arilaxma, Nəpsi yaman gəxhorlar bilən bardi-kəldi kilma; **21** Qünki harakkəx bilən nəpsi yaman ahirida yoksullukta kalar, Oŋəplət uykusioŋa patkanlaroŋa jəndə kiyimni kiygüzər. **22** Seni tapkan atangning səzini angla, Anang kerioŋanda uningoŋa hərmətsizlik kilma. **23** Həkikətni setiwal, Uni hərgiz setiwətmə. Danalik, tərbiyə wə yorutuluxnimu al. **24** Həkkaniy balining atisi qong huxallik tapar; Dana ooŋulni tapkan atisi uningdin hursən bolar. **25** Ata-anangni səyündürüp, Seni tuoŋkan anangni hux kil. **26** I ooŋlum, kəlbingni manga tapxur; Kəzliringmu hayatlik yollirimoŋa tikilsun! **27** Qünki pahixə ayal qongkur oridur, Buzuk yat ayal tar zindandur; **28** Ular karakqidək məküwelip, Insaniyət arisidiki wapasizlarni kəpəytər. **29** Kimdə azab bar? Kimdə dərd-ələm? Kim jedəl iqidə kalar? Kim nalə-pəryad kətürər? Kim səwəbsiz yarilinar? Kimning kəzi kizirip ketər? **30** Dəl xarab üstidə uzun olturoŋan, əbjəx xarabtin tetixka aldirioŋan məyhorlar! **31** Xarabning ajayib kizillikioŋa, uning jamdiki julalikioŋa, Kixining gelidin xundak silik ətkənlikigə məptun bolup kalma! **32** Ahirida u zəhərlik yilandək qekiwalidu, Ok yilandək nəxtirini sanjiydu. **33** Kəz aldingda oŋəlitə mənzirilər kərünidu, Aoŋzingdin kalaymikan səzlər qikidu. **34** Huddi dengiz-okyanlarda ləyləp kaloŋandək, Yəlkənlik kemining moma yaoŋiqi üstidə yatkandək bolisən. **35** Sən qokum: — Birsi meni urdi, lekin mən yarilanmidim! Birsi meni tayak bilən urdi, birak aoŋrikini səzmidim!» — dəysən. Birak sən yənə: «Hoxumoŋa kəlsəmla, mən yənila xarabni izdəymən! — dəysən.

24 Yamanlaroŋa rəxk kilma, Ular bilən bardi-kəldi kilixni arzu kilma; **2** Qünki ularning kəngli zorawanliknila oylar; Ularning aoŋzi azar yətküzüxni səzlər. **3** ailə bolsa danalik asasida bərpa kilinar; Qüxinix

bilən mustəḥkəmlinər. **4** Bilim bilən əyning haniliri ḥərhil ḳimmətlik, esil gəḥərlərgə toldurular. **5** Dana adəm zor küqkə igidur; Bilimi bar adəm ḳudritini axurar. **6** Puhta nəsiḥətlər bilən jəng ḳiloŋin; Oŋəlibə bolsa Birdinbir Uluoŋ Məslihətqi bilən bolar. **7** Danalıḳ əḳilsiz adəmgə nisbətən tolimu egiz, qüxiniksizdur; [Qonglar] xəḥər dərwazisi aldioŋa yioŋiloŋanda u zuwan aqalmas. **8** Əskilikni niyətligən adəm «suyiḳəstqi» atilar. **9** Əhməḳliḳtin boloŋan niyət gunaḥdur; Ḥakawur kixi adəmlərgə yirginqliktur. **10** Bexingoŋa eoŋir kün qüxkəndə jasarətsiz bolsang, Küqsiz ḥesablinisən. **11** [Səwəbsiz] əlümgə tartiloŋanlarni ḳutḳuzoŋin; Booŋuzlinix həwpidə turoŋanlardin yardəm ḳolungni tartma; **12** Əgər sən: «Bu ixtin həwirimiz yoḳtur» desəng, Ḥər adəmning kənglini tarazioŋa Saloŋuqi buni kərməsmu? Jeningni ḥayat Saḳlioŋuqi uni bilməsmu? U ḥərbir insan balsining əz ḳiloŋanliri boyiqə ularning əzigə yandurmasmu? **13** I ooŋlum, ḥəsəl [tapsang] istimal ḳil, u yahxidur. Ḥərə kənikidin aloŋan ḥəsəl bolsa tatlıḳ tetiydu; **14** Danalıḳ bilən tonuxsang, umu kənglünggə xuningdək bolar; Uni tapḳiningda jəzmən yahxi kəridioŋan kününg bolidu, Arzu-ümiding bikaroŋa kətməs. **15** I rəzil adəm, ḥəḳḳaniyning əyigə yoxurun ḥujum ḳilixni kütmə, Uning turaloŋusini bulioŋuqi bolma! **16** Qünki ḥəḳḳaniy yəttə ḳetim yiḳilip qüxər, Biraḳ ahiri yənə ornidin turar. Lekin rəzil kixi külpət iqigə putlixip qüxər. **17** Rəḳibing yiḳilip kətsə hux bolup kətmə, Düxmining putlixip qüxsə xadlanma; **18** Pərwərdigar buni kərgəndə, Bu ḳilıḳingni yahxi kərməy, Bəlkim oəzipini rəḳibinggə qüxürməsliki mumkin. **19** Yamanlar [rawaj tapsa], biaram bolup kətmə; Rəzillərgə rəxk ḳilma. **20** Qünki yamanlarning keləqiki yoḳtur, Uning qirioŋimu əqürülər. **21** I ooŋlum, Pərwərdigardin ḳorḳḳin, padixaḥnimu ḥərmət ḳil. Ḳutratḳuqilar bilən arilaxma. **22** Bundaḳ kixilərgə kelidioŋan balayi'apət uxtumtut bolar, [Pərwərdigar bilən padixaḥning] ularni ḳandaḳ yoḳitidioŋanliḳini biləmsən? **23** Bularmu aḳilanilərning səzliridur: — Sot ḳiloŋanda bir tərəpkə yan besix ḳət'iy bolmas. **24** Jinayətqigə: «əyibsiz sən» dəp ḥəküm qiḳaroŋan kixigə, Həlḳlər lənət eytar; əl-yurtlar uningdin nəprətlinər. **25** Biraḳ ular jinayətqining gunaḥini eqip taxlioŋan kixidin hursən bolar, Ular uningoŋa bəht-saadət tilixər. **26** Durus jawab bərgüqi, Goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur. **27** Awwal sirtta ixliringning yolini ḥazirlap, Etiz-eriḳliringni təyyarla, Andin əyüngni saloŋin. **28** Yeḳiningoŋa ḳarxi asassiz guwaḥlıḳ ḳilma; Aoŋzingdin ḥeq yaloŋanqilıḳ qiḳarma. **29** «U manga ḳandaḳ ḳiloŋan bolsa, mənmu uningoŋa xundaḳ ḳilimən, Uning manga ḳiloŋinini əzigə yandurimən», degüqi bolma. **30** Mən ḥurunning etizliḳidin əttim, əḳilsizning üzümzarliḳi yenidin mangdim, **31** Mana, ḥər yeridin tikənlər əsüp qiḳḳan, Hohilar yər yüzini besip kətkən, Ḳoruḳ temi ərülüp kətkən! **32** Ularni kərgəq, obdan oylandim; Kərginimdin sawaḳ aldim: — **33** Sən: «Yənə birdəm kəzümni yumuwalay, Yənə birdəm uhliwalay, Yənə birdəm put-ḳolumni almap yetiwalay» — desəng, **34** Namratlıḳ bulangqidək seni besip kelər, Ḥajətmənlıḳ ḳalḳanlıḳ əskərdək sanga ḥujum ḳilar.

25 Təwəndə bayan ḳilinidioŋanlirimu Sulaymanning pənd-nəsiḥətliri; bularni Yəḥudaning padixaḥi Ḥəzəḳiyaning ordisidikilər kəqürüp hatiriligən: — **2** Pərwərdigarning uluoŋluḳi — Əzining ḳiloŋan ixini axkarilimioŋinida; Padixaḥlarning uluoŋluḳi — bir ixning sirini yexəliginidə. **3** Ərxning egizlikini, Zeminning qongḳurluḳini, Wə padixaḥlarning kənglidikini məlqərləp bilgili bolmas. **4** Awwal kümüxning poḳi ayrilip tawlansa, Andin zərgər nəpis bir ḳaqa yasap qiḳar. **5** Awwal padixaḥning aldidiki rəzil hizmətkarliri ḳooŋliwetilsə, Andin uning təhti adalət üstigə ḳurular. **6** Padixaḥning aldida əzüngni ḥəmmining aldi ḳilip kərsətmə, [Uning aldidiki] ərbablarning ornida turuwalma; **7** Ornungni əzüngdin yuḳiri janabḳa berip, uning aldida pəgaḥḳa qüxürülginingdin kərə, Əzgilərning seni tərgə təklip ḳiloŋini yahxidur. **8** Aldirap dəwaoŋa barmioŋin, Mubada berip, yeḳining [üstün qiḳip] seni lət ḳilsa, ḳandaḳ ḳilisən? **9** Yeḳining bilən munaziriləxsəng, Baxḳilarning sirini aqma. **10** Bolmisa, buni bilgüqilər seni əyibləydu, Sesiḳ namdin ḳutulalmaysən. **11** Waḳti-jayida ḳilinoŋan səz, Kümüx ramkilaroŋa tiziloŋan altun almilardur. **12** [Ḳulaḳḳa] altun ḥalḳa, nəpis altundin yasaloŋan zinnət buyumi yaraxḳandək, Aḳilanining agaḥlanduruxi kəngül ḳoyoŋanning ḳuliḳioŋa yarixar. **13** Huddi orma waḳtidiki tomuzda [iqkən] ḳar süyidək, Ixənqlik əlqi əzini əwətküqilərgə xundaḳ bolar; U hojayinlirining kəksi-ḳarnini yaxartar. **14** Yamoŋuri yoḳ bulut-xamal, Yaloŋan sowoŋatni wədə ḳilip mahtanoŋuqioŋa ohxaxtur. **15** Uzunoŋiqə səwr-takət ḳilinsa, ḥəkümdarmu ḳayil ḳilinar, Yumxaḳ til səngəklərdinmu ətər. **16** Sən ḥəsəl tepiwaldingmu? Uni pəḳət toyoŋuqila yə, Kəp yesəng yanduruwetisən. **17** Ḳoxnangning bosuoŋisioŋa az dəssə, Ular səndin toyup, əq bolup ḳalmisun. **18** Yaloŋan guwaḥlıḳ bilən yeḳinioŋa ḳara qaplioŋuqi, Huddi gürzə, ḳiliq wə ətkür oḳḳa ohxaxtur. **19** Sunuḳ qix bilən qaynax, Tokur put [bilən mengix], Külpət künidə wapasiz kixigə ümid baoŋlioŋandəktur. **20** Ḳix künidə kixilərning kiyimini salduruwetix, Yaki suda üstigə aqqiḳ su ḳuyux, Ḳayoŋuluḳ kixining aldida nahxa eytḳandəktur. **21** Düxmininggning ḳorsiḳi aq bolsa, Nan bər; Ussioŋan bolsa su bər; **22** Xundaḳ ḳilsang, bexioŋa kəmür qooŋini toplap saloŋan bolisən, Wə Pərwərdigar bu ixni sanga yanduridu. **23** Ximal tərəptin qiḳḳan xamal ḳattıḳ yamoŋur elip kəlgəndək, Qeḳimqi xum qirayni kəltürər. **24** Soḳuxḳaḳ hotun bilən [azadə] əydə billə turoŋandin kərə, Əgzining bir bulungida [yaloŋuz] yetip-ḳopḳan yahxi. **25** Ussap kətkən kixigə muzdək su berilgəndək, Yiraḳ yurttin kəlgən hux həwərmu ənə xundaḳ bolar. **26** Petiḳdilip süyi leyip kətkən bulaḳ, Süyi buloŋiwetilgən ḳuduḳ, Rəzillərgə yol ḳoyoŋan ḥəḳḳaniy adəmgə ohxaxtur. **27** Ḥəsəlni ḥəddidin ziyadə yeyix yahxi bolmas; Biraḳ uluoŋluḳni izdəxning əzi uluoŋ ixtur. **28** Əzini tutalmaydioŋan kixi, Wəyran boloŋan, sepilsiz ḳaloŋan xəḥərgə ohxaydu.

26 Yazda ḳar yeoŋix, Orma waḳtida yamoŋur yeoŋix ḳamlaxmioŋandək, Izzət-ḥərmət əhməḳḳə layiḳ əməstur. **2** Ləyləp uqup yürgən ḳuqḳaqtək, Uqḳan ḳarlioŋaq yərgə ḳonmioŋandək, Səwəbsiz ḳaroŋix kixigə ziyan kəltürəlməs. **3** Atḳa ḳamqa, exəkkə nohta lazim boloŋinidək, əhməḳning dümbisigə tayaḳ layiḳtur. **4** əhməḳning əhmiḳanə gepi boyiqə uningoŋa jawab bərmigin, Jawab bərsəng əzüng uningoŋa ohxap

kelixing mumkin. **5** Əhməkning əhmikanə gepi
boyiqə uningoɣa jawab bərgin, Jawab bərmisəng u
əzining əhməklikini əkillik dəp qaoɣlar. **6** Əz putini
kesiwətkəndək, Əz bexioɣa zulmət tiligəndək, əhməktin
həwər yollaxmu xundak bir ixtur. **7** Tokurning karoɣa
kəlmigən putliridək, əhməkning aoɣzioɣa selinoɣan
pənd-nəsihətmu bikar bolur. **8** Saloɣioɣa taxni baoɣlap
atkəndək, əhməkkə həromət bildürüxmu əhmikanə
ixtur. **9** Əhməkning aoɣzioɣa selinoɣan pənd-nəsihət,
Məstning kolioɣa sanjiloɣan tikəndəktur. **10** Əz yekinlirini
karisioɣa zəhimləndürgən okyaqidək, əhməkni yaki
udul kəlgən adəmni yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla
zəhimləndürgüqidur. **11** It aylinip kelip əz kusukini
yalioɣandək, əhmək əhməklikini kaytilar. **12** Əzini
dana qaoɣlap məmnun boloɣan kixini kərdüngmu?
Uningoɣa ümid baoɣlimaktin əhməkkə ümid baoɣlimak
əwzəldur. **13** Hurun adəm: — «Taxkirida dəhxətlik
bir xir turidu, Koqida bir xir yüridu!» — dəp [əydin
qikmas]. **14** Əz mujukida eqilip-yepilip turoɣan ixikkə
ohxax, Hurun kariwatta yetip u yak-bu yakka ərülməktə.
15 Hurun kolini sunup kaqioɣa tikkini bilən, Oɣizani
aoɣzioɣa selixtinmu erinər. **16** Hurun əzini pəm bilən
jawab bərgüqi yəttə kixidinmu dana sanar. **17** Koqida
keliwetip, əzigə munasiwətsiz majiraoɣa arilaxkan kixi,
Itning kulikini tutup sozoɣanoɣa ohxax hətərgə duqar
bolar. **18** Əz yekinlirini aldap «Pəkət qakqak kilip
koydum!» dəydioɣan kixi, Otkaxlarni, oklarni, hərhil
əjəllik korallarni atkan təlwigə ohxaydu. **20** Otun bolmisa
ot əqər; Oɣəywət bolmisa, jedəl besilar. **21** Qooɣlar üstigə
qaqkan kəmürdək, Ot üstigə koyoɣan otundək, jedəlqi
jedəlni uloɣaytar. **22** Oɣəywəthorning səzliri hərhil
nazunemətlərdək, Kixining kəlbigə qongkur singdürülər.
23 Yalkunluk ləwlər rəzil kəngüllərgə koxuloɣanda, Sapal
kaqioɣa kümüx həl bərgəngə ohxaxtur. **24** Adawət
saklaydioɣan adəm əqini gəpliri bilən yapsimu, Kənglidə
kat-kat suyikəst saklaydu. **25** Uning səzi qiraylik bolsimu,
ixinip kətmigin; Kəlbidə yəttə kat iplaslik bardur. **26** U
əqmənlikini qiraylik gəp bilən yapsimu, Lekin rəzilliki
jamaətning aldida axkarilinar. **27** Kixigə ora kolioɣan əzi
qüxər; Taxni domilatkan kixini tax dumilap kaytip kelip
uni yanjar. **28** Sahta til əzi ziyankəxlik kiloɣan kixilərgə
nəprətlinər; Huxamət kiloɣuqi eoɣiz adəmni halakətkə
ittirər.

27 Ətiki kününg tooɣruluk mahtanma, Qünki bir
küni nemə bolidioɣiningnimu bilməysən. **2** Seni
baxkilar mahtisun, əz aoɣzing mundak kilmisun, Yat
adəm seni mahtisun, əz ləwliring undak kilmisun. **3** Tax
eoɣir, kum heli jing basar, Birak əhmək kəltüridioɣan
hapiqilik ikkisidin tehimu eoɣirdur. **4** Oɣəzəp rəhimsizdur,
Kəhr bolsa kəlkündək adəmni ekitip ketər, Birak kim
həsətthorluk aldida takabil turalisun? **5** Axkara əyibləx
yoxurun muhəbbəttin əladur. **6** Dostning kolidin yegən
zəhimlər sadikliktin bolidu; Birak düxmənning səyüxliri
hiyligərliktur. **7** Tok kixi həsəl kənikidinmu bizardur,
Aq kixigə hərkandak aqqik nərsimu tatlik bilinər. **8**
Yurt makanidin ayriloɣan kixi, Uwisidin ayrilip yürgən
kuxka ohxar. **9** Ətir wə huxbuy kəngülni aqar, Jan
kəyər dostning səmimiy məslihəti kixini rioɣbətləndürər.
Jan kəyər dostning səmimiy, huxhuy məslihəti kixini
hux kilur. **10** Əz dostungni, atangning dostinimu
untuma; Bexingoɣa kün qüxkəndə kerindixingning əyigə
kirip yelinma; Yekindiki dost, yiraktiki kerindaxtin
əla. **11** I ooɣlum, dana bol, kənglümni hux kil,
Xundak kiloɣiningda meni məshirə kilidioɣanlaroɣa jawab
berələymən. **12** Zerək kixi bala-kazani aldin kərüp
kaqar; Saddilar aldioɣa berip ziyan tartar. **13** Yatka kepil
boloɣan kixidin kərzgə tonini tutup aloɣin; Yat hotunoɣa
kapalət bərgən kixidin kapalət puli al. **14** Kak səhərdə
turup, yukiri awazda dostioɣa bəht tiligənlik, Əzini
karoɣax hesablinar. **15** Yamoɣurluk kündiki tohtimay
qüxkən tamqə-tamqə yeoɣin, Wə sokuxkak hotun bir-
birigə ohxaxtur. **16** Uni tizgənləx boranni toskanoɣa,
Yaki yaoɣni ong kol bilən qanggalioɣanoɣa ohxaxtur. **17**
Təmürni təmürgə bilisə ətkürləxkəndək, Dostlarmu bir-
birini ətkürləxtürər. **18** Ənjür kəqitini pərwix kiloɣuqi
uningdin ənjür yəydu; Hojayinini asrap kütkən kul
izzət tapidu. **19** Suda adəmning yüzi əks ətkəndək,
Insanning kəlbining kandakliki əz yenidiki kixi arkilik
bilinər. **20** Təhtisara wə halakət hərgiz toymioɣandək,
Adəmning [aq] kəzliri kanaət tapmas. **(Sheol h7585)** **21**
Sapal kazan kümüxni, qanak altunni tawlar, Adəm bolsa
mahtaloɣanda sinilar. **22** Əhməkni buoɣday bilən birgə
səndəldə talkan kilip sokşangmu, Əhməkliki yənila
uningda turar. **23** Padiliringning əhwalini obdan bilip tur,
Mal-waranliringdin yahxi həwər al; **24** Qünki baylikning
mənggü kapaliti bolmas, Taj-təhtmu dəwrdin-dəwrgiqə
turamdu? **25** Kuruoɣan qəplər oruloɣandin keyin,
Yumran qəplər əsüp qikkanda, Taoɣ baoɣridinmu yawayi
qəplər yioɣiloɣanda, **26** Xu qaoɣda kozilarning yungliri
kirkilip kiyiming bolar; Əqkilərni satkan puloɣa bir
etiz kelər, **27** Həmdə əqkilərning sütliri sening həm
ailidikiliringning ozukukini, Dedəkliringning korsikini
təminləxkimu yetər.

28 Yamanlar heqkim kooɣlimisimu kaqar; Birak
həkkaniylar xir yürək batur kelər. **2** Yurtta
gunahlar kəpəysə, uning əmirliri kəp almixar, Lekin
uni sorioɣuqi yorutuloɣan wə bilimlik bolsa, yurt
aman-mukim uzun turar. **3** Miskinlərgə zulum
seliwatkan bir kəmbəoɣəl, Huddi [ziraətlərni] yatkuzup
denini koymaydioɣan kara yamoɣuroɣa ohxaydu. **4**
Təwrat kanunidin waz kəqkənlər yamanlarni yahxi
dəp mahtar; Birak kanunni tutkuqilar uloroɣa karxi
kürəx kilar. **5** Rəzillər adalətni qüxənməs; Birak
Pərwərdigarni izdigüqilər həmmə ixni qüxinər. **6**
Pəzilətlik yolda mangoɣan miskin kixi, Sahta, ikki yüzlimə
bay adəmdin yahxidur. **7** Təwrat-kanunioɣa itaət kiloɣan
yigit əkillik ooɣuldur; Birak nan kepilaroɣa həmrah
boloɣuqi atisini nomuska kaldurar. **8** Jazanihorluk
kilip yukiri əsüm arkilik bayliklar tapkan kixi, Ahirida
bularni miskinlərgə həyrihahlik kiloɣuqining kolioɣa
ətküzüx üqün toplioɣandur. **9** Kimki Təwrat-kanunini
anglimaymən dəp kulikini yopursa, Hətta dualirimu
ləniti bolup kalar. **10** Kimki duruslarni yaman yoloɣa
azdursa, Əzi kolioɣan orisioɣa əzi qüxər; Birak pak-
diyanətlik adəm yahxilikka mirashor bolar. **11** Bay
dərwəkə əzini dana sanar; Birak yorutuloɣan miskin uni
haman kərüp yetər. **12** Həkkaniylar oɣalibiyətlik bolsa,
Jahanni təntənə kaplar; Birak yamanlar mərtiwigə qiksa,
halayik əzlirini kaqurar. **13** Əz gunahlirini yoxuroɣan
kixi ronak tapmas; Birak ularni tonup ikrar kilip,

ulardin waz kəqkən kixi rəhim-xəpkətkə erixər. **14** [Pərwərdigardin] hərdaim qorkup yürgən kixi xunqə bəhtliktur! Birak kənglini tax kiloqan balayi'apətkə qalar. **15** Hərkirəp turoqan xir, Yaki [owni izdəp] keziwatkan eyik kandak bolsa, Yokşul pukralarning üstidiki rəzil hakimmu xundaktur. **16** Yorutulmioqan əmir haman zor bir zalim bolup qikar, Birak haram baylikloroqa nəprətlənsə, təhtidə uzun olturar. **17** Kan təkkən kixi kərz bilən hangoqa karap yügürər; Uni heqkim tosmisun! **18** Səmimiy, diyanətlik yolda mangoqan kutular; Ikki yolda mangoqan sahta kixi ularning biridə haman yikilip qüxər. **19** Əz yerigə tirixip ixligən dehkanning neni yetip axar; Birak bikar yürüp ham hiyallarni koqlioqan kixining yoksullukı mol bolar! **20** Rastqil kixining bəhti kəpiyər; Birak bay boluxka aldirioqan kixi jazadin kəqip kutulalmas. **21** Birigə yan besix kət'iy bolmas; Qünki bəzilər hətta bir burda nan üqünmu gunah ətküzər. **22** Nəpsi toymas kixi baylıklarni kəzləp aldiraydu, U namratlikning əz bexioqa qüxidioqinidin bihəwərdur. **23** Baxkilarning hatalikini oquk əyibligən kixi, Haman huxamət kiloquqioqa karioqanda kəprək iltipat tapar. **24** Ata-anisining təəllukatini ooqrilap, «Bu heqkandak gunah əməs» degən kixi, Halak kiloquqining xerikidur. **25** Nəpsi toymioqur kixi jedəl-majira teriydu; Birak Pərwərdigaroqa tayanoqan kixi ətlinər. **26** Əzining kəngligə ixəngən kixi əhməktur; Birak danalik bilən mangoqan nijat tapar. **27** Namratlaroqa həyrhahlik kilidioqan kixi mohtajlik tartmas; Lekin hajətmənni kərsimu kərməskə saloqan kixi kəpligən karoqixka uqrar. **28** Yamanlar mərtiwigə qiksa, halayik əzlirini kaqurar; Lekin ular zawal tapsa, həkkaniylar rawaj tapar.

29 Kayta-kayta əyiblinip turup yənə boyni kattiklik kiloqan kixi, Tuyukşizdin dawalioqusiz yanjilar. **2** Həkkaniylar güllənsə, pukraliri xadlinar, Kəbihlər hokuk tutsa pukra nalə-pəryad kətürər. **3** Danalikni səygən ooqul atisini hux kilar; Birak pahixilərgə həmrah boloqan uning mal-mülkini buzup-qaqar. **4** Padixah adalət bilən yurtini tinq kilar; Birak baj-selik saloqan bolsa, uni wəyran kilar. **5** Əz yekinioqa huxamət kiloqan kixi, Uning putlirioqa tor təyyarlap koyoqandur. **6** Rəzil adəmning gunahi əzigə kapkan yasap kurar; Birak həkkaniy kixi nahxilar bilən xadlinar. **7** Həkkaniy kixi miskinning dəwasioqa kəngül bəlür; Birak yamanlar bolsa bu ixni qüxənməs. **8** Hakawur kixilər xəhərni kutritip dawaloqutar; Birak akilanilər aqqik oqəzəplərni yandurar. **9** Dana kixi əhmək bilən dəwalaxsa, əhmək hürpiyidu yaki külidu, nətijisi haman tinqlik bolmas. **10** Kanhorlar pak-diyanətliklərgə nəprətlinər; Duruslarning jenini bolsa, ular kəstlər. **11** Əhmək hərdaim iqidiki həmmini axkara kilar; Birak dana əzini besiwalar. **12** Həkümdar yaloqan səzlərgə kulak salsa, Uning barlik hizmətkarliri yaman əgənməy kalmas. **13** Gaday bilən uni əzgüqi kixi bir zeminda yaxar; Hər ikkisining kəzini nurlandoroquqi Pərwərdigardur. **14** Yoksullarni diyanət bilən sorioqan padixahning bolsa, Təhti mənggügə məhkəm turar. **15** Tayak bilən tənbih-nəsihət balilaroqa danalik yətküzər; Birak əz məyligə koyup berilgən bala anisini hijalətkə kaldurar. **16** Yamanlar güllinip kətsə, nahəklik kəpiyər; Lekin həkkaniylar ularning yikiloqinini kərər. **17** Ooqlungni tərbiyəlisəng, u seni aram tapkuzar; U kənglüngni səyündürər. **18** [Pərwərdigarning] wəhiysi bolmioqan əlning pukraliri yoldin qikip baxpanahsiz kalar; Lekin Təwrat-kanunioqa əməl kilidioqan kixi bəhtliktur. **19** Kulni səz bilənla tüzətkili bolmas; U səzüngni qüxəngən bolsimu, etibar kilmas. **20** Aoqzini basalmaydioqan kixini kərgənmu? Uningdin ümid kütkəndin, əhməktin ümid kütüx əwzəldur. **21** Kimki əz kulini kiqikidin tartip əz məyligə koyup bərsə, Künlərning biridə uning bexioqa qikar. **22** Terikkək kixi jedəl-majira kozoqap turar; Asan aqqiklinidioqan kixining gunahliri kəptur. **23** Məoqrurluk kixini pəs kilar, Birak kəmtərlik kixini hərmətkə erixtürər. **24** Ooqri bilən xerik boloqan kixi əz jenioqa düxməndur; U sorakqining [guwah berixkə] agahlanduruxini anglisimu, lekin rast gəp kilixka petinalmas. **25** Insan balisidin korkux adəmni tuzakka qüxüridu; Birak kimki Pərwərdigaroqa tayanoqan bolsa, u bihətər kətürülər. **26** Kəp kixilər həkümdardin iltipat izdəp yürər; Birak adəmning həkrizki pəkət Pərwərdigarningla kolididur. **27** Nahəklər həkkaniylaroqa yirginqliktur; Durus yolda mangoqan kixilər yamanlaroqa yirginqliktur.

30 Təwəndikilər Yakəhning ooqli Aguroqa wəhiy bilən kəlgən səzlərdur: Bu adəm Itiyəlgə, yəni Itiyəl bilən Ukaloqa mundak səzlərni degən: — **2** Mən dərwəkə insanlar arisidiki əng nadini, haywanoqa ohxaxturmən; Məndə insan əkli yok. **3** Danalikni heq əgənmidim; Əng Pak-Mukəddəs Boloquqi həkkidimu sawatim yoktur. **4** Kim ərxkə kətürülgən, yaki ərxtin qüxkən? Kim xamalni kollirida tutkan? Kim sularni Əz tonioqa yəgəp koyoqan? Kim yər-zeminning qegralirini bəlgiligən? Uning ismi nemə? Uning Ooqlining ismi nemə? Biləmsən-yok? **5** Təngrining hərbir səzi sinilip ispatlinip kəlgəndur; U Əzigə tayanoqanlarning həmmisini koqdaydioqan kalkandur. **6** Uning səzlirigə heq nərsə koxma; Undak kilsang, U seni əyibləydu, Sening yaloqanqiliking axkarilinidu. **7** I [Hudayim], Səndin ikki nərsini tiləymən; Mən əlgüqə bularni məndin ayimioqaysən: — **8** Sahtilik wə yaloqanqilikni məndin yirak kiloqaysən; Meni gadaymu kilmay, baymu kilmay, bəlki ehtiyajimoqa layikla rizik bərgəysən. **9** Qünki ziyadə toyup kətsəm, Səndin yenip: «Pərwərdigar degən kim?» — dəp kəlixim mumkin. Yaki gaday bolup kalsam, ooqrilik kilip, Sən Hudayimning namioqa daoq kəltürüxim mumkin. **10** Hojayinining aldida uning kuli üstidin xikayət kilma, Bolmisa u seni karoqap lənət kilidu, əyibkar bolisən. **11** Əz atisini karoqaydioqan, Əz anisioqa bəht tiliməydioqan bir dəwr bar, **12** Əzini pak qaoqlaydioqan, əməliyəttə məynətqilikidin heq yuyulmioqan bir dəwr bar, **13** Bir dəwr bar — ah, kibirlikidin nəziri nemidegən üstün, Hakawurlukidin hali nemidegən qong! **14** Uning ajizlar wə yoksullarni yalmap yutuwetidioqan qixliri kiliqtək, Ezik qixliri piqaktək boloqan bir dəwr bar! **15** Zülükning ikki kizi bar, ular hərdaim: «Bərgin, bərgin» dəp towlixar. Hərgiz toyunmaydioqan üq nərsə bar, hərgiz kanaətlənməydioqan tət nərsə bar, ular bolsimu: — **16** Gər, tuoqmas hotunning karni, Suoqa toyunmioqan kuroqak Yər. Wə hərgiz «boldi, toydum» deməydioqan ottin ibarət. **(Sheol h7585)** **17** Atisini məshirə kilidioqan, Anisini kəmsitidioqan kəzni bolsa, Kaoqa-kuzoqunlar qokular, Bürkütning balilirimu uni yər. **18**

Mən üqün intayin tilsimat üq nərsə bar; Xundak, mən
qüxinəlməydioŋan tət ix bar: — **19** Bürkütning asmandiki
uqux yoli, Yilanning taxta beoŋirlap mangidioŋan
yoli, Kemining dengizdiki yoli wə yigitning kizoŋa
axik boluxtiki yolidur. **20** Zinahor hotunning yolimu
xundaktur; U bir nemini yəp bolup aoŋzini sürtiwətkən
kixidək: «Mən ḥeqkandak yamanlikni kilmidim!» —
dəydu. **21** Yər-zemin üq nərsə astida biaram bolar;
U kətürəlməydioŋan tət ix bar: — **22** Padixaḥ boloŋan
kul, Tamakka toyoŋan ḥamakət, **23** Nəprətkə patkan,
ərgə təgkən hotun, Əz hanimining ornini baskan dedək.
24 Yər yüzidə teni kiqik, lekin intayin əkillik tət hil
janiwar bar: — **25** Qəmülilər küqlük həlk bolmisimu,
birak yazda ozuk təyyarliwelixni bilidu; **26** Suoŋurlar əzi
ajiz bir kowm bolsimu, hada taxlarning arisioŋa uwa
salidu; **27** Qekətkilərning padixaḥi bolmisimu, lekin
katar tizilip rətlik mangidu; **28** Kəslənqükni kol bilən
tutuwaloŋili bolidu, Lekin han ordilirida yaxaydu. **29**
Kədəmliri ḥəywətlik üq janiwar bar, Kixigə zok berip
mangidioŋan tət nərsə bar: — **30** Ḥaywanatlar iqidə əng
küqlük, ḥeq nemidin korkmas xir, **31** Zilwa bəygə iti,
Tekə, Wə pukraliri kollaydioŋan padixaḥdur. **32** Əgər sən
əhmaklik kilip əzüngni bək yukiri orunoŋa koyuwaloŋan
bolsang, Wə yaki təlwə bir oyda boloŋan bolsang, Kolung
bilən aoŋzingni yum! **33** Kala süti koqulsa serik may
qikar; Birining burni mijilsa, kan qikar; Adawət kozoŋap
intikam oylisa jedəl-majira qikar.

31 Təwəndikilər, padixaḥ Ləmuəlgə uning anisi
arkilik wəḥiy bilən kəlgən səzlərdur; anisi bu
səzlərni uningoŋa əgətkən: **2** I ooŋlum, i mening amrikim,
kəsəmlər bilən tiligən arzulukum, mən sanga nemə dəy?
3 Küq-kuwwitingni ayal-hotunlar təripigə sərp kilmioŋin;
Yaki padixaḥlarnimu wəyran kilidioŋan ixlaroŋa berilgüqi
bolma! **4** I Ləmuəl, xarab iqix padixaḥlaroŋa layik
əməs, əmirlərgimu ḥarakka humar bolux yaraxmas.
5 Bolmisa ular xarab iqip, [mukəddəs] bəlgilimilərni
untup, Bozək bəndilərning ḥəkkini astin-üstün kiliwetixi
mumkin. **6** Küqlük ḥarak əlgüsi kəlgənlərgə, ḥəsrətkə
qəmgənlərgə berilsun! **7** Ular xarabni iqip, miskinlikini
untup, Kaytidin dərd-əlimini esigə kəltürmisun! **8** Əzliri
üqün gəp kilalmaydioŋanlaroŋa aoŋzingni aqkin, Ḥalak
bolay degənlərning dəwasidə gəp kil. **9** Sükük kilma, ular
üqün lilla ḥəküm kil, Ezilgənlərning wə miskinlərning
dərdigə dərman bol. **10** Pəzilətlik ayalni kim tapalaydu?
Uning kimmiti ləəl-yakutlardinmu zor exip qüxidu.
11 Erining kəngli uningoŋa tayinip hatirjəm turidu, U
boloŋaqka erining aloŋan oljisi kəm əməstur! **12** U əmür
boyi erigə wapadar bolup yahxilik kilidu, Uni ziyanoŋa
uqratmaydu. **13** U koy yungi wə kəndir tepip, Əz koli
bilən jan dəp əjir kilidu. **14** U soda kemilirigə ohxax,
[ailini bekixtiki] ozuk-tülüklərni yirak jaylardin toxuydu.
15 Tang yorumasta u ornidin turidu, ailisidikilərgə
yemaklik təyyarlaydu, Hizmətkar-dedəklərgə nesiwisini
təksim kilidu. **16** U bir parqə etizni əzi kərüp alidu; Koli
bilən yioŋkan daraməttin u bir üzümzar bina kilidu.
17 [Ixka karap] u belini küq bilən baoŋlar, Biləklirini
küqləndürər; **18** Əz ixining paydilikliki oŋa kəzi yetər,
Keqiqə qirioŋini əqürməy ix kilar. **19** U kolliri bilən
qakni qərər, Barmakliri yip urukini tutar. **20** Ajizlaroŋa
yardəm kolini uzitar; Ḥajətmənlərgə kollirini sozar.
21 Kar yaoŋkanda u ailisi tooŋruluk əndixə kilmaydu,
Əyidikilərning ḥəmmisigə kizil kiyimlər kiydürülgən.
22 Kariwat yapkuqlirini əzi tokuydu; Əzining kiyim-
keqəkliri kanap wə səsün rəhttindur. **23** Erining xəḥər
dərwazilirida abruyi bar; Xu yərdə u yurttiki aksakallar
katarıdin orun alidu. **24** U nəpis kanaptin kiyim-
keqək tikip uni satidu; Bəlwaoŋlarni tikip sodigərlərni
təminləydu. **25** Kiyimi küq-kudrət wə izzət-ḥərməttur;
U keləqəkkə ümid bilən külüp karaydu. **26** Aoŋzini
aqsila, dana səz kilidu, Tilida meḥribanə nəsiḥətlər bar.
27 ailisidiki ixlardin daim həwər alidu, Bikaroŋa nan
yeməydu. **28** Pərzəntliri ornidin turup uningoŋa bəht-
bərikət tiləydu; Erimu mubarəkləp uni mahtap: — **29**
«Pəzilət bilən yaxioŋan ayallar kəptur, Birak sən ularning
ḥəmmisidinmu exip qüxisən» — dəydu. **30** Güzəllik
seḥri aldamqidur, Ḥəsn-jamalmu pəkət bir kəpük, halas,
Pəkət Pərwərdigardin korkidioŋan ayalla mahtilidu! **31**
U əz meḥnitining mewiliridin bəḥrimən bolsun! Əjirliri
uni dərwazilarda ḥərmət-xəḥrətkə erixtürsun!

Ḥekmət toplioɣuqi

1 Yerusalemda padixaḥ boloɣan, Dawutning oǫli
«Ḥekmət toplioɣuqi»ning səzliri: — **2** «Bimənilik
üstigə bimənilik!» — dəydu «Ḥekmət toplioɣuqi» —
«Bimənilik üstigə bimənilik! Ḥəmmə ix bimənilikturlar!» **3**
Quyax astida tartqan japaliridin insan nemə paydioɣa
erixər? **4** Bir dəwr ətidu, yənə bir dəwr kelidu; Birak
yər-zemin mənggügə dawam qilidu; **5** Kün qikidu, kün
patidu; Wə qikidioɣan jayoɣa qarap yənə aldirap mangidu.
6 Xamal jənubqa qarap sokidu; Andin burulup ximaloɣa
qarap sokidu; U aylinip-aylinip, Ḥərdaim əz aylanma
yolioɣa qaytidu. **7** Barlik dəryalar dengizoɣa qarap akidu,
birak dengiz tolmaydu; Dəryalar qaysi jayoɣa akqan
bolsa, Ular yənə xu yərgə qaytidu. **8** Barlik ixlar japaoɣa
toloɣandur; Uni eytip tügətküqi adəm yoqtur; Kəz
kərüxtin, Qulak anglaxtin ḥərgiz toymaydu. **9** Boloɣan
ixlar yənə bolidioɣan ixlardur; Qiloɣan ixlar yənə qilinidu;
Quyax astida ḥeqqandak yengilik yoqtur. **10** «Mana, bu
yengi ix» degili bolidioɣan ix barmu? U bəribir bizdin
burunki dəwrlərdə allikaqan bolup ətkən ixlardur. **11**
Burunki ixlar ḥazir ḥeq əslənməydu; Wə kəlgüsidə
bolidioɣan ixlarmu ulardin keyin yaxaydioɣanlarning
esigə ḥeq kəlməydu. **12** Mənki ḥekmət toplioɣuqi
Yerusalemda Israiloɣa padixaḥ boloɣanmən; **13** Mən
danalik bilən asmanlar astida barlik qilinoɣan ixlarni
qetirqinip izdəxkə kəngül qoydum — Hulasəm xuki,
Huda insan balilirining əz-əzini bənd qilip upritix üqün,
uloroɣa bu eoǫir japani təkdim qiloɣan! **14** Mən quyax
astidiki barlik qilinoɣan ixlarni kərüp qiqtim, — Mana,
ḥəmmisi bimənilik wə xamalni qooǫlioɣandək ixtin
ibarəttur. **15** Əgrini tüz qiloɣili bolmas; Kəmni toluk dəp
sanioɣili bolmas. **16** Mən əz kənglümdə oylinip: «Mana,
mən uluoǫlinip, məndin ilgiri Yerusalem üstigə barlik
ḥəküm sürgənlərdin kəp danalikqa erixtim; mening
kənglüm nuroǫun danalik wə bilimgə erixti» — dedim.
17 Xuning bilən danalikni bilixkə, xuningdək təlwilik
wə əhmikanilikni bilip yetixkə kəngül qoydum; muxu
ixnimu xamal qooǫlioɣandək ix dəp bilip yəttim. **18**
Qünki danalikning kəp boluxi bilən azab-okubətmu kəp
bolidu; bilimini kəpəytküqining dərd-əlimimu kəpiydu.

2 Mən kənglümdə: «Qeni, mən əzümgə tamaxining
təmini tetioɣuzup bakimən; kənglüm eqilsun!» —
dedim. Birak mana, bumu bimənilikturlar. **2** Mən külkə-
qakqakqa «Təlwilik!» wə tamaxioɣa «Uning zadi nemə
paydisi?» — dedim. **3** Kənglümdə əz bədinimni xarab
bilən qandak roḥlanduroɣili bolidioɣanlikini (danalik
bilən əzümni yetəkligən ḥalda) bilixkə berilip izdəndim,
xuningdək «sanakliq künliridə insan balilirioɣa yahxilik
yətküzidioɣan nemə paydilik ixlar bar?» degən tügünni
yəxsəm dəp əhmikanilikni qandak tutup yetixim
kərəklikini intilip izdidim. **4** Mən uluoǫ quruluxloroɣa
kirixtim; əzüm üqün əylərni saldim; əzüm üqün
üzümzarlarni tiktim; **5** Əzüm üqün xaḥanə baoǫ-
baoǫqilarni yasidim; ularda ḥərhil mewə beridioɣan
dərəhlərni tiktim; **6** Əzüm üqün ormandiki baraksan
dərəhlərni obdan suoǫirix üqün, kəlqəklərni yasap
qiqtim; **7** Qulloroɣa wə dedəklərgə igə boldum; əyümdə
ulardin tuoǫuloɣanlarmu meningki idi; Yerusalemda
məndin ilgiri boloɣanlarning ḥəmmisiningkidin kəp
mal-waranlar, qoy wə kala padilirim bar boldi. **8**
Əz-əzümgə altun-kümüxlərni, padixaḥlarning ḥəm
ḥərkaysi əlkilərning ḥərhil ətiwarlik alaḥidə gəḥərlirini
yioǫdim; qiz-yigit nahxiqiloroɣa ḥəmdə adəm balilirining
dilkəyərlirigə, yəni kəpligən güzəl kenizəklərgə igə
boldum. **9** Uluoǫ boldum, Yerusalemda məndin ilgiri
boloɣanlarning ḥəmmisidin ziyadə ronak taptim; xundak
boloɣini bilən danalikim məndin kətmidi. **10** Kəzlirimgə
nemə yakqan bolsa, mən xuni uningdin ayimidim;
əz kənglümgə ḥeqqandak huxalliqni yak demidim;
qünki kənglüm barlik əjrimdin xadlandi; mana, bular
əz əjrimdin boloɣan nesiwəm idi. **11** Andin əz
qolum yasioɣanlirining ḥəmmisigə, xundakla singdürgən
əjrimning nətijisigə qarisam, mana, ḥəmmisi bimənilik
wə xamalni qooǫlioɣandək ix idi; bular quyax astidiki
ḥeq paydisi yok ixlardur. **12** Andin zeḥnimni yioǫip uni
danalikqa, təlwilik wə əhmikanilikkə qaraxqa qoydum;
qünki padixaḥtin keyin turidioɣan adəm nemə qilalaydu?
— qilsimu allikaqan qilinoɣan ixlardin ibarət bolidu,
halas! **13** Xuning bilən nur qarangoǫulukqtin əwzəl
boloɣandək, danalikning bioǫərəzliktin əwzəllikini kərüp
yəttim. **14** Dana kixining kəzliri bexididur, əhmak bolsa
qarangoǫulukqta mangidu; birak uloroɣa ohxax birla
ixning bolidioɣanlikini qüxinip yəttim. **15** Kənglümdə:
«əhməkqə bolidioɣan ix mangimu ohxax bolidu; əmdi
mening xundak dana boluxumning zadi nemə paydisi?!»
— dedim. Andin mən kənglümdə: «Bu ixmu ohxaxla
bimənilikturlar!» — dedim. **16** Qünki mənggügə dana
kixi əhməkqə nisbətən ḥeq artuk əslənməydu; qünki
kəlgüsidiki künlərdə ḥəmmə ix allikaqan untulup ketidu;
əmdi dana kixi qandak əlidu? — əhmək kixi bilən billə!
17 Xunga mən ḥayatqa əq boldum; qünki quyax astida
qilinoɣan ixlar manga eoǫir kələtti; ḥəmmisi bimənilik
wə xamalni qooǫlioɣandək ix idi. **18** Xuningdək mən
quyax astidiki barlik əjrimgə əq boldum; qünki buni
məndin keyin kəlgən kixigə qaldurmaslikqa amalim
yok idi. **19** Uning dana yaki əhmək ikənlikini kim
bilidu? U bəribir mən japalik bilən singdürgən ḥəmdə
danalik bilən ada qiloɣan quyax astidiki barlik əjrim
üstigə ḥəküm süridu. Bumu bimənilikturlar. **20** Andin
mən rayimdin yandim, kənglüm quyax astidiki japa
tartqan barlik əjrimdin ümidsizlinip kətti. **21** Qünki
əjrini danalik, bilim wə əp bilən qiloɣan bir adəm bar;
birak u əjrini uningoɣa ḥeq ixlimigən baxqa birsining
nesiwisi boluxqa qalduruxi kerək. Bumu bimənilik wə
intayin aqqik külpəttur. **22** Qünki insan quyax astida
əzini upritip, əzining barlik əmgikidin wə kənglining
intilixliridin nemigə igə bolidu? **23** Qünki uning barlik
künliri azabliqtur, uning əjri oǫəxliktur; ḥətta keqidə
uning kəngli ḥeq aram tapmaydu. Bumu bimənilikturlar.
24 Insan üqün xuningdin baxqa yahxi ix yokki, u
yeyixi, iqixi, əz jenini əz əjridin ḥuzur alduruxidin
ibarəttur; buni Hudaning qolidindur, dəp kərüp yəttim.
25 Qünki uningsiz kim yeyəlisun yaki besip ixliyəlisun?
26 Qünki u əz nəzirigə yakidioɣan adəmgə danalik,
bilim wə xadlikni ata qilidu; birak gunaḥkar adəmgə
u mal-mülük yioǫip-toplaxqa japalik əmgəkni beridu,
xuningdək u yioǫip-toplioǫinini Hudaning nəzridə yahxi

boloŋanoŋa tapxuridioŋan kilidu. Bumu bimənilik wə
xamalni koоŋlioŋandək ixtin ibarəttur.

3 Hərbir ixning muwapik pəsli bar, asmanlar astidiki
həmmə arzuning əz wakti bar; **2** Tuoŋuluxning
bir wakti bar, əlüxningmu bir wakti bar; Tikix wakti bar,
tikilgənni səküx wakti bar; **3** Əltürüx wakti bar, sakaytix
wakti bar; Buzux wakti bar, kurux wakti bar; **4** Yioŋlax
wakti bar, külüx wakti bar; Matəm tutux wakti bar,
ussul oynax wakti bar; **5** Taxlarni qəriwetix wakti bar,
taxlarni yioŋip-toplax wakti bar; Kuqaklax wakti bar,
kuqaklaxtin əzini tartix wakti bar; **6** Izdəx wakti bar,
yokaldi dəp waz keqix waktimu bar; **7** Yirtix wakti bar,
tikix wakti bar; Süküt kelix wakti bar, səz kilix wakti bar;
8 Səyüx wakti bar, nəprətlinix wakti bar; Urux wakti bar,
tinqlik wakti bar. **9** Ixligən əz ixliginidin nemə payda
alidu? **10** Mən Huda insan balilirioŋa yükligən, ixləp
japa tartix kerək boloŋan ixni kərgənmən. **11** U hərbir
ixning wakti kəlgəndə güzəl bolidioŋanlikini bekitkən; u
yənə mənggülükni insanlarning kəngligə saloŋan; xunga,
insan Hudaning əz hayatioŋa baxtin ahiroŋiqə nemini
bekitkənlikini bilip yətməstur. **12** Insanlaroŋa hayatida
xadlinix wə yahxilik kilixtin baxka əwzəl ix yok ikən
dəp bilip yəttim. **13** Xundakla yənə, hərbir kixining
yeyix-iqixi, əzining barlik əjridin huzur elixi, mana
bu Hudaning sowoŋisidur. **14** Hudaning kiloŋanlirining
həmmisi bolsa, mənggülük bolidu, dəp bilimən; uningoŋa
heqnərsini koxuxka wə uningdin heqnərsini eliwetixkə
bolmaydu; Hudaning ularni kiloŋanlirining səwəbi
insanni Əzidin əymindürüxtur. **15** Hazir boloŋanliri
ətkəndimu boloŋandur; kəlgüsidə bolidioŋan ix allikaqan
boloŋandur; Huda ətkən ixlarni soraydu. **16** Mən kuyax
astida yənə xu ixni kərdümki — sorak ornida, xu
yərdə helihəm rəzillik turidu; həkkaniylik turux kerək
boloŋan jayda, mana rəzillik turidu! **17** Mən kənglümdə:
«Huda həkkaniy həm rəzil adəmni sorakka tartidu;
qünki hərbir arzu-məksət wə hərbir ixning əz wakti
bar» — dedim. **18** Mən kənglümdə: — Bundak boluxi
insan balilirining səwəbidindur; Huda ularni sinimakqi,
[bu ixlar] ular əzlirining pəkət haywanlaroŋa ohxax
ikənlikini kərüxi üqün boloŋan, dəp oylidim. **19** Qünki
insan balilirining bexioŋa kelidioŋini haywanlaroŋimu
kelidu, ularning kəridioŋini ohxax bolidu. Ulardin
aldinkisi kandak əlgən bolsa, keyinkisimu xundak
əlidu, ularda ohxaxla birla nəpəs bardur. Insanning
haywanlardin heq artukqiliki yok; qünki həmmə ix
bimənilikturtur. **20** Ularning həmmisi bir jayoŋa baridu;
həmmisi topa-qangdin qikkan, həmmisi topa-qangoŋa
kaytidu. **21** Kim adəm balilirining rohini bilidu? U
yukirioŋa qikamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning
rohi, u yər tegigə qüxəmdu, kim bilidu? **22** Xuning bilən
mən insanning əz əjridin huzurlinixidin artuk ix yoktur,
dəp kərdum; qünki mana, bu uning nesiwisidur; qünki
uni əzidin keyin bolidioŋan ixlarni kərüxkə kim elip
kelidu?

4 Andin mən kaytidin zehnimni yioŋip kuyax astida
daim boluwatkan barlik zorluk-zumbulukni kərdüm;
mana, ezilgənlərning kəz yaxliri! Ularoŋa heq təsəlli
bərgüqi yok idi; ularni əzgənlərning küqlük yələnqüki
bar idi, birak ezilgənlərgə heq təsəlli bərgüqi yok idi. **2**
Xunga mən allikaqan əlüp kətkən əlgüqilərni tehi hayat
boloŋan tiriklərdin üstün dəp təriplidim; **3** xundakla
bu ikki hil kixilərdin bəhtliki tehi apiridə bolmioŋan
kixidur; qünki u kuyax astida kilinoŋan yamanliklarni
heq kerüp bakmioŋan. **4** Andin mən barlik əjir wə barlik
hizmətning utukliridin xuni kərüp yəttimki, u insanning
yekinini kərəlməslikidin bolidu. Bumu bimənilik wə
Xamalni koоŋlioŋandək ixtur. **5** Əhmək kol koxturup, əz
gəxini yəydu. **6** Japa qekip xamalni koоŋlap oqumini
toxkuzimən degəndin, qanggilini toxkuzup hatirjəmliktə
bolux əladur. **7** Mən yənə zehnimni yioŋip, kuyax
astidiki bir bimənilikni kərdum; **8** birsi yaloŋuz, tikəndək
bolsimu, xundakla nə ooŋli nə aka-ukisi bolmisimu
— birak uning japasining ahiri bolmaydu, uning kəzi
baylikloroŋa toymaydu. U: «Mən bundak japalik ixləp,
jenimdin zadi kimgə yahxilik kaldurimən?» — degənni
sorimaydu. Bumu bimənilik wə eoŋir japadin ibarəttur.
9 Ikki birdin yahxidur; qünki ikki bolsa əmgikidin yahxi
in'am alidu. **10** Yikilip kətsə, birsi həmrahini yələp
kətüridu; birak yaloŋuz haləttə yikilip kətsə, yəligüdək
baxka birsi yok bolsa, bu kixining halioŋa way! **11**
Yənə, ikkisi billə yatsa, bir-birini illitidu; lekin birsi
yaloŋuz yatsa kandak illitilsun? **12** Yənə, biraw yaloŋuz
bir adəmni yengiwaloŋan bolsa, ikkisi uningoŋa takabil
turalaydu; xuningdək üq kat aroŋamqa asan üzülməs. **13**
Kəmbəoŋəl əmma akil yigit yənə nəsihətning ətiwarini
kilmaydioŋan keri əhmək padixahtin yahxidur; **14**
Qünki gərqə u bu padixahning padixahlikida kəmbəoŋəl
bolup tuoŋuloŋan bolsimu, u zindandin təhtkə olturuxka
qikti. **15** Mən kuyax astidiki barlik tiriklərning axu
ikkinqini, yəni [padixahning] ornini baskuqini, xu yigitni
kollaydioŋanlikini kərdum. **16** Barlik həlk, yəni ularning
aldida turoŋan barlik pukralar sanaksiz bolsimu, birak
ulardin keyinkilər yigittinmu razi bolmaydu; bumu
bimənilik wə xamalni koоŋlioŋandək ixtur.

5 Hudaning əyigə baroŋanda, awaylap yürgin;
əhməklərqə kurbanliklarni sunux üqün əməs, bəlki
anglap boysunux üqün yekinlaxkin; qünki əhməklər
rəzillik kiliwatkini bilməydu. **2** Aoŋzingni yeniklik
bilən aqma; kənglüng Huda aldida birnemini eytixka
aldirmisun; qünki Huda ərxlərdə, sən yər yüzididursən;
xunga səzliring az bolsun. **3** Qünki ix kəp bolsa
qüxmu kəp boloŋandək, gəp kəp bolsa, əhməkning gepi
bolup kalidu. **4** Hudaoŋa kəsəm iqsəng, uni ada kilixni
keqiktürmə; qünki U əhməklərdin huzur almaydu; xunga
kəsimingni ada kiloŋin. **5** Kəsəm iqip ada kilmioŋandin
kərə, kəsəm iqməsliking tüzüktur. **6** Aoŋzing teningni
gunahning ihtiyarioŋa koyuwətmisun; pərixtə aldida:
«Hata səzləp saldim» demə; nemixka Huda gepingdin
oəzəplinip kolliring yasioŋanni halak kilidu? **7** Qünki
qüx kəp bolsa bimənilikmu kəp bolidu; gəp kəp bolsimu
ohxaxtur; xunga, Hudadin korkkin! **8** Sən namratlarning
ezilgənlikini yaki yərlik mənsəpdarlarning hak-adalətni
zorawanlarqə kayrip koyoŋanlikini kərsəng, bu ixlardin
həyran kalma; qünki mənsəpdardin yukiri yənə birsi
kəzliməktə; wə ulardinmu yukirisimu bardur. **9** Birak
nemila bolmisun yər-tuprak həmmə adəmgə paydiliktur;
hətta padixahning əzimu yər-tuprakka tayinidu. **10**
Kümüxkə amrak kümüxkə kanmas, baylikloroŋa amrak
əz kirimigə kanmas; bumu bimənilikturtur. **11** Mal-mülük

kəpəysə, ularni yegüqilərmu kəpiyidu; mal igisigə
ularni kəzləp, ulardin ḥuzur elixtin baxḳa nemə paydisi
bolsun? 12 Az yesun, kəp yesun, əmgəkqining uyḳusi
tatliḳtur; birak bayning tokluḳi uni uhlatmas. 13 Mən
ḳuyax astida zor bir külpətni kərdüm — u bolsimu,
igisi əzigə ziyan yətküzidiotan baylikларni toplaxtur;
14 xuningdək, uning baylikliri balayi'apət tüpəylidin
yoḳilixidin ibarəttur. Undak adəmning bir ootli bolsa,
[ootlining] ḳoliota ḳalduroudək ḥeqnemisi yoḳ bolidu.
15 U apisining ḳorsiḳidin yalingaq qiḳip, kətkəndimu
yalingaq peti ketidu; u əzining japalik əmgikidin ḳoliota
aloudək ḥeqnemini epkətəlməydu. 16 Mana bumu
eotir ələmlik ix; qünki u ḳandak kəlgən bolsa, yənə
xundak ketidu; əmdi uning xamalota erixix üqün
əmgək ḳiloinining nemə paydisi? 17 Uning barlik
künliridə yəp-iqkini ḳarangoulukta bolup, otəxliki,
kesəlliki wə hapiliḳi kəp bolidu. 18 Mana nemining
yaramlik wə güzəl ikənlikini kərdum — u bolsimu,
insanning Huda uningota təḳdim ḳiloan əmrining
ḥərbir künliridə yeyix, iqix wə ḳuyax astidiki barlik
meḥnitidin ḥuzur elixtur; qünki bu uning nesiwisidur. 19
Huda ḥərbirsini baylikларota, mal-dunyaota igə boluxḳa,
xuningdək ulardin yeyixkə, əz rizḳini ḳobul ḳilixḳa, əz
əmgikidin ḥuzur elixḳa muyəssər ḳiloan bolsa — mana
bular Hudaning sowotitidur. 20 Qünki u əmridiki tez
ətidiotan künliri üstidə kəp oylanmaydu; qünki Huda
uni kənglining xadliḳi bilən bənd ḳilidu.

6 Ḳuyax astida bir yaman ixni kərdum; u ix adəmlər
arisida kəp kərülidu — 2 Huda birsigə baylikлar,
mal-dunya wə izzət-ḥərmət təḳsim ḳildi, xuning bilən
uning əz kəngli haliotinidin ḥeqnərsisi kəm bolmidi;
birak Huda uningota bulardin ḥuzur elixḳa muyəssər
ḳilmidi, bəlki yat bir adəm ulardin ḥuzur alidu; mana
bu bimənilik wə eotir azabtur. 3 Birsi yüz bala
kərüp kəp yil yaxixi mumkin; birak uning yil-künliri
xunqilik kəp bolsimu, uning jeni bəhtni kərmisə,
ḥətta gərni kərmigən bolsimu, tuoulup qaqrap kətkən
bowak uningdin əwzəldur dəymən. 4 Qünki qaqriotan
bala bimənilik bilən kelidu, ḳarangoulukta ketidu,
ḳarangouluk uning ismini ḳaplaydu; 5 U künnimu
kərmigən, bilmigən; birak ḥeq bolmiotanda u biriniqisigə
nisbətən aram tapḳandur. 6 Bərḥək, ḥeliḳi kixi ḥətta
ikki ḥəssə ming yil yaxiotan bolsimu, birak bəhtni
kərmisə, əḥwali ohxaxtur — ḥərbir kixi ohxax bir jayota
baridu əməsmu? 7 Adəmning tartḳan barlik japasi əz
aotzi üqündur; birak uning ixtiḥasi ḥərgiz ḳanmaydu.
8 Xundaḳta dana kixining əhməḳtin nemə artuḳiliḳi
bolsun? Namrat kixi baxḳilar aldida ḳandak mengixni
bilgən bolsimu, uning nemə paydisi bolsun? 9 Kəzning
kərüxi arzu-ḥəwəsning uyan-buyan yürüxidin əwzəldur.
Bundak ḳilixmu bimənilik wə xamalni ḳootliotandək
ixtur. 10 Ətüp kətkən ixlarning bolsa alliḳaqan nami
bekitilip ataotan; insanning nemə ikənlikimu ayan
bootan; xunga insanning əzidin ḳudrətlik bootuqi
bilən ḳarxilixixiota bolmaydu. 11 Qünki gəp ḳanqə kəp
bolsa, bimənilik xunqə kəp bolidu; buning insanota
nemə paydisi? 12 Qünki insanning əmridə, yəni uning
sayidək tezla ətidiotan mənisiz əmridiki barlik künliridə
uningota nemining paydilik ikənlikini kim bilsun? Qünki
insanota u kətkəndin keyin ḳuyax astida nemə ixning
bolidiotanliḳini kim dəp berəlisun?

7 Yahxi nam-abroy ḳimmətlik tutiyadin əwzəl;
adəmning əlüx küni tuotulux künidin əwzəldur. 2
Matəm tutux əyigə berix ziyapət-toy əyigə berixtin
əwzəl; qünki axu yərdə insanning aḳiwiti ayan ḳilinidu;
tirik bootanlar buni kəngligə püküxi kerək. 3 Otəxlik
külkidin əwzəldur; qünki qirayning pərixanliḳi bilən
ḳəlb yahxilinidu. 4 Dana kixining ḳəlbi matəm tutux
əyidə, birak əhməḳning ḳəlbi tamaxining əyididur.
5 Əhməḳlərning nahxisini anglioandin kərə, dana
kixining tənbiḥini angliootin; 6 Qünki əhməḳning külkisi
ḳazan astidiki yantaḳlarning paraslixidək, halas; bumu
bimənilikur. 7 Jəbir-zulum dana adəmni nadanota
aylanduridu, Para bolsa ḳəlbni ḥalak ḳilidu. 8 Ixning
ayioti bexidin əwzəl; Səwr-taḳətlik roḥ təkəbbur roḥtin
əwzəldur. 9 Roḥingda hapa boluxḳa aldirima; Qünki
hapiliḳ əhməḳlərning baotrida ḳonup yatidu. 10
«Nemixḳa burunḳi künlər ḥazirḳi künlərdin əwzəl?»
— demə; qünki sening bundak sorioining danaliḳtin
əməs. 11 Danaliḳ miraska ohxax yahxi ix, ḳuyax nuri
kərgüqilərgə paydiliḳtur. 12 Qünki danaliḳ pul panah
bootandək, panah bolidu; birak danaliḳning əwzəlliki
xuki, u əz igilirini ḥayatḳa erixtüridu. 13 Hudaning
ḳiloanlirini oylap kər; qünki U əgri ḳiloanni kim tüz
ḳilalisun? 14 Awat künidə ḥuzur al; wə yaman künidimu
xuni oylap kər: — Huda ularning birini, xundaḳla yənə
birinimu təng yaratḳandur; xuning bilən insan əzi
kətkəndin keyin bolidiotan ixlarni bilip yetəlməydu. 15
Mən buning ḥəmmisini bimənə künlirimdə kərüp yəttim;
ḥəḳḳaniy bir adəmning əz ḥəḳḳaniyliḳi bilən yoḳilip
kətkənlikini kərdüm, xuningdək rəzil bir adəmning
əz rəzilliki bilən əmrini uzaratḳanliḳini kərdüm. 16
Əzüngni dəp ḥəddidin ziyadə ḥəḳḳaniy bolma; wə
əzüngni dəp ḥəddidin ziyadə dana bolma; sən əz-
əzüngni alaḳzadə ḳilmaḳqimusən? 17 Əzüngni dəp
ḥəddidin ziyadə rəzil bolma, yaki əhməḳ bolma; əz
əjiling toxmay turup əlməḳqimusən? 18 Xunga, bu
[agaḥni] qing tut, xuningdin u [agaḥnimu] ḳolungdin
bərmigining yahxi; qünki Hudadin ḳorḳidiotan kixi
ḥər ikkisi bilən utuḳluḳ bolidu. 19 Danaliḳ dana kixini
bir xəḥərni baxḳuridiotan on ḥəkümrandin ziyadə
küqlük ḳilidu. 20 Bərḥək, yər yüzidə daim meḥribanliḳ
yürgüzidiotan, gunah sadir ḳilmaydiotan ḥəḳḳaniy adəm
yoḳtur. 21 Yənə, həḳlərning ḥəmmila gəp-səzlirigə
anqə diḳḳət ḳilip kətmə; bolmisa, əz hizmətkaringning
sanga lənət oḳuotanliḳini anglap ḳelixing mumkin.
22 Qünki kənglüngdə, əzüngningmu xuningota ohxax
baxḳilarota kəp ḳetim lənət ḳiloanliḳingni obdan
bilisən. 23 Bularning ḥəmmisini danaliḳ bilən sinap
baḳtim; mən: «Dana bolimən» desəmmu, əmma u
məndin yirak idi. 24 Barliḳ yüz bərgən ixlar bolsa
əḳlimizdin yirak, xuningdək intayin sirliḳtur; kim uni
izdəp bilip yetəlisun? 25 Mən qin kənglümdin danaliḳ
wə əḳliy bilimni bilixkə, sürüxtürüxkə wə izdəxkə,
xundaḳla rəzillikning əhməḳliḳini, əhməḳliḳning təlwilik
ikənlikini bilip yetixkə zeḥnimni yiotdim. 26 Xuning
bilən kəngli tor wə ḳiltak, ḳolliri asarət bootan ayalning
əlümdin aqqiḳ ikənlikini bayḳidim; Hudani hursən
ḳilidiotan kixi uningdin əzini ḳaquridu, birak gunahḳar

adəm uningoŋa tutulup ḳalidu. **27** Bu bayḳioŋanlirimoŋa ḳara, — dəydu ḥekmət topliоŋuqi — pakitlarni bir-birigə baoŋlap selixturup, əḳil izdidim; **28** mening ḳəlbim uni yənila izdiməktə, birak tehi tapalmidim! — Ming kixi arisida bir durus ərkəkni taptim — birak xu ming kixi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. **29** Mana kərgin, mening bayḳioŋanlirim pəḳət muxu birla — Huda adəmni əsli durus yaratḳan; birak adəmlər bolsa nuroŋunlioŋan ḥiylə-mikirlərni izdəydu.

8 Kim dana kixigə təng kelələydu? Kim ixlarni qüxəndürüxni bilidu? Kixining danaliḳi qirayini nurluḳ ḳilidu, yüzining sürini yorutidu. **2** Padixaḥning pərmanioŋa ḳulak selixingni dəwət ḳilimən; bolupmu Huda aldida iqkən ḳəsəm tüpəylidin xundak ḳiloŋin. **3** Uning aldidin qiḳip ketixkə aldirima; yaman bir dəwani ḳollaxta qing turma; qünki padixaḥ nemini halisa xuni ḳilidu. **4** Qünki padixaḥning səzi ḥoḳuḳtur; kim uningoŋa: «Əzliri nemə ḳilila?» — deyəlisun? **5** Kim [padixaḥning] pərmanini tutḳan bolsa ḥeq yamanliḳni kərməydu; dana kixining kəngli ḥəm pəytni ḥəm yolni pəmliyələydu. **6** Qünki ḥərbir ix-arzuning pəyti wə yoli bar; insan keyinki ixlarni bilmigəqkə, uning dərd-əlimi əzini ḳattiḳ basidu. Kim uningoŋa ḳandak bolidioŋanliḳini eytalisun? **8** Ḥeqkim əz roḥioŋa igə bolalmas, yəni ḥeqkimning əz roḥini əzidə ḳaldurux ḥoḳuḳi yoḳtur; ḥeqkimning əlüx künini əz ḳolida tutux ḥoḳuḳi yoḳtur; xu jəngdin ḳeqixḳa ruhsət yoḳtur; rəzillik rəzillikkə berilgüqilərni ḳutḳuzmas. **9** Bularning ḥəmmisini kərüp qiḳtim, xundaḳla ḳuyax astida ḳilinoŋan ḥərbir ixḳa, adəmning adəm üstigə ḥoḳuḳ tutḳanliḳi bilən ularoŋa ziyan yətküzidioŋan muxu waḳitḳa kəngül ḳoydum. **10** Xuningdək rəzillərning dəpnə ḳilinoŋanliḳini kərdüm; ular əslidə muḳəddəs jayoŋa kirip-qiḳip yürətti; ular [muḳəddəs jaydin] qiḳipla, rəzil ixlarni ḳiloŋan xu xəḥər iqidə mahtilidu tehi! Bumu bimənilikturl! **11** Rəzillik üstidin ḥəküm tezdin bəja kəltürülmigəqkə, xunga insan balilirining kəngli rəzillikni yürgüzüxkə pütünləy berilip ketidu. **12** Gunaḥkar yüz ḳetim rəzillik ḳilip, künlirini uzartsimu, Hudadin ḳorḳidioŋanlarning əḥwali ulardin yahxi bolidu dəp bilimən; qünki ular uning aldida ḳorḳidu. **13** Birak rəzillərning əḥwali yahxi bolmaydu, uning künliri sayidək tezla ətüp, künliri uzartilmaydu, qünki u Huda aldida ḳorḳmaydu. **14** Yər yüzidə yürgüzülgən bir bimənilik bar; bexioŋa rəzillərning ḳiloŋini boyiqə kün qüxidioŋan ḥəḳḳaniy adəmlər bar; bexioŋa ḥəḳḳaniy adəmlərning ḳiloŋini boyiqə yahxiliḳ qüxidioŋan rəzil adəmlərmu bar. Mən bu ixnimu bimənilik dedim. **15** Xunga mən tamaxini təriplidim; qünki insan üqün ḳuyax astida yeyix, iqix wə ḥuzur elixtin yahsi ix yoḳtur; xundak ḳilip uning əmgikidin boloŋan mewə Huda təḳdim ḳiloŋan ḳuyax astidiki əmrining barliḳ künlirida əzigə ḥəmraḥ bolidu. **16** Kənglümni danaliḳni wə yər yüzidə ḳilinoŋan ixlarni bilip yetix üqün ḳoyoŋanda, xundaḳla Huda ḳiloŋan barliḳ ixlarni kərginimdə xuni bayḳidim: — Insan ḥətta keqə-kündüz kəzlirigə uyḳuni kərsətmisimu, ḳuyax astidiki barliḳ ixni bilip yetəlməydu; u uni qüxinixkə ḳanqə intilsə, u xunqə bilip yetəlməydu. Ḥətta dana kixi «Buni bilip yəttim» desimu, əməliyəttə u uni bilip yətməydu.

9 Mən xularning ḥəmmisini eniḳlax üqün kəngül ḳoydum; xuni bayḳidimki, məyli ḥəḳḳaniy kixi yaki dana kixi bolsun, xundaḳla ularning barliḳ ḳiloŋanliri Hudaning ḳolididur, dəp bayḳidim; insan əzigə muḥəbbət yaki nəprətning kelidioŋanliḳini ḥeq bilməydu. Uning aldida ḥərḳandaḳ ix boluxi mumkin. **2** Ḥəmmə adəmgə ohxax ixlar ohxax peti kelidu; ḥəḳḳaniy wə rəzil kixigə, meḥriban kixigə, pak wə napak, ḳurbanliḳ ḳiloŋuqi wə ḳurbanliḳ ḳilmioŋuqioŋimu ohxax ḳismət bolidu; yahxi adəmgə ḳandaḳ bolsa, gunaḥḳaroŋa xundaḳ bolidu; ḳəsəm iqküqigə wə ḳəsəm iqixtin ḳorḳḳuqioŋimu ohxax bolidu. **3** Mana ḥəmmigə ohxaxla bu ixning kelidioŋanliḳi ḳuyax astidiki ixlar arisida külpətlik ixtur; uning üstigə, insan balilirining kəngülliri yamanliḳḳa toloŋan, pütün ḥayatida kənglidə təlwilik turidu; andin ular əlgənlərgə ḳoxulidu. **4** Qünki tiriklərgə ḳoxuloŋan kixi üqün bolsa ümid bar; qünki, tirik it elgən xirdin əla. **5** Tiriklər bolsa əzlirining əlidioŋanliḳini bilidu; birak əlgənlər bolsa ḥeqnemini bilməydu; ularning ḥeq in'ami yənə bolmaydu; ular ḥətta adəmning esidin kətürülüp ketidu, ḳayta kəlməydu. **6** Ularning muḥəbbiti, nəpriti wə ḥəsətḥorluḳimu alliḳaqan yoḳaloŋan; ḳuyax astida ḳilinoŋan ixlarning ḥeqḳaysisidin ularning mənggügə ḳayta nesiwisi yoḳtur. **7** Baroŋin, neningni huxallik bilən yəp, xarabingni huxhuyluḳ bilən iqkin; qünki Huda alliḳaqan mundaḳ ḳilixingdin razi boloŋan. **8** Kiyim-keqəkliring ḥərdaim ap'aḳ bolsun, huxbuy may bexingdin kətmisun. **9** Huda sanga ḳuyax astida təḳsim ḳiloŋan bimənə əmrüngning barliḳ künliridə, yəni bimənilikə ətküzgən barliḳ künliringdə, səyümlük ayaling bilən billə ḥayattin ḥuzur aloŋin; qünki bu sening ḥayatingdiki nesiwəng wə ḳuyax astidiki barliḳ tartḳan japayingning əjridur. **10** Ḳolung tutḳanni barliḳ küqüng bilən ḳiloŋin; qünki sən baridioŋan təḥtisarada ḥeq hizmət, məḳsət-pilan, bilim yaki ḥekmət bolmaydu. **(Sheol h7585)** **11** Mən zeḥnimni yioŋip, ḳuyax astida kərdumki, musabiḳidə oŋəlibə yəltapanoŋa bolmas, ya jəngdə oŋəlibə palwanoŋa bolmas, ya nan dana kixigə kəlməs, ya baylikḷar yorutuloŋanloroŋa kəlməs, ya iltipat bilimliklərgə bolmas — qünki pəyt wə tasadipiylik ularning ḥəmmisigə kelidu. **12** Bərḥəḳ, insanmu əz waḳti-saitini bilməydu; beliḳlar rəḥimsiz toroŋa elinoŋandək, ḳuxlar tapan-tuzaḳḳa ilinoŋandək, bularoŋa ohxax insan baliliri yaman bir kündə tuzaḳḳa ilinidu, tuzaḳ bexioŋa qüxidu. **13** Mən yənə ḳuyax astida danaliḳning bu misalini kərdum, u meni qongḳur təsirləndürdi; **14** Kiḳik bir xəḥər bar idi; uningoŋa ḳarxi büyük bir padixaḥ qiḳip, uni ḳorxap, uningoŋa ḥujum ḳilidioŋan yooŋan potəylərni ḳurdi. **15** Birak xəḥərdin namrat bir dana kixi tepilip ḳaldi; u uni əz danaliḳi bilən ḳutuldurdi; birak keyin, ḥeqkim bu namrat kixini esigə kəltürmidi. **16** Xuning bilən mən: «Danaliḳ küq-ḳudrəttin əwzəl» — dedim; birak xu namrat kixining danaliḳi keyin kəzgə ilinmaydu, uning səzliri anglanmaydu. **17** Dana kixining jimjitliḳta eytḳan səzliri əhməḳlər üstidin ḥoḳuḳ sürgüqining warḳiraxliridin eniḳ anglinar. **18** Danaliḳ urux ḳoralliridin əwzəldur; birak bir gunaḥḳar zor yahxiliḳni ḥalak ḳilidu.

10 Huddi əlük qiwinlər əttarning ətirini sesitiwetidioŋandək, azraḳḳinə əhməḳliḳ tarazida

danalik wə izzət-ḥərməttinmu eoŋir tohtaydu. **2**
Danalikning kəngli ongoŋa mayil, əhməkningki soloŋa. **3**
Əhmək kixi ḥətta yolda mengiwatkəndimu, uning əkli
kəm boloŋaqka, u əhmək ikənlikini ḥəmmigə ayan kilidu.
4 Ḥəkümdarning sanga aqqiki kəlsə, ornungdin istepa
bərmə; qünki tinq-səwriqanlik hata-səwənliktin boloŋan
zor hapilikni tinqitidu. **5** Kuyax astida yaman bir ixni
kərdumki, u ḥəkümdardin qikkan bir hata ixtur — **6**
əhməklər yukiri mənsəptə, xuning bilən təng baylar pəs
orunda olturidu; **7** mən kullarning atka mingənlikini,
əmirlərning kullardək piyadə mangoŋanlikini kərdum. **8**
Orini kolioŋan kixi uningoŋa yikilixi mumkin; tamni
buzoŋan kixini yilan qekixi mumkin; **9** taxlarni yətkigən
kixi tax təripidin yarilinixi mumkin; otun yaridioŋan
kixi həwpkə uqraydu. **10** Palta gal bolsa, birsi tioŋini
bilimisə, paltini küqəp qepixka tooŋra kelidu; birak
danalik adəmni utuk-muwəppəkiyətkə erixtüridu. **11**
Yilan oynitilmay turup, yilanqini qakşa, yilanqioŋa nemə
payda? **12** Dana kixining səzliri xəpkətliktur; birak
əhməkning ləwliri əzini yutidu. **13** Səzlirining bexi
əhməklik, ayioŋi rəzil təlwiliktur; **14** əmma əhmək yənila
gəpni kəpəytidu. Birak ḥeqkim kəlgüsini bilməydu;
uningdin keyinki ixlarni kim uningoŋa eytalisun? **15**
Əhməklər japasi bilən əzlirini upritidu; qünki ular
ḥətta xəḥərgə baridioŋan yolnimu bilməydu. **16** I
zemin, padixaḥing bala bolsa, əmirliring səḥərdə
ziyapət ətküzsə, ḥalingoŋa way! **17** I zemin, padixaḥing
mətiwərning ooŋli bolsa wə əmirliring kəyp üqün əməs,
bəlki əzini kuwwətləx üqün muwapik waktida ziyapət
ətküzsə, bu sening bəhting! **18** Ḥurunluktin əyning
torusi oŋulay dəp kalidu; kollarning boxlukidin əydin
yamoŋur ətidu. **19** Ziyapət külkə üqün təyyarlinar, xarab
ḥayatni hux kilar; lekin pul ḥəmmə ixni ḥəl kilar!
20 Padixaḥka lənət kilma, ḥətta oyungdimu tillima;
ḥujrangdimu baylarni tillima; qünki asmandiki bir kux
awazingni taritidu, bir kanat igisi bu ixni ayan kilidu.

11 Nanliringni sularoŋa əwət; kəp künlərdin keyin
uni kaytidin tapisən. **2** Bir ülüxni yəttə kixigə,
səkkizigimu bərgin; qünki yər yüzidə nemə yamanlik
bolidioŋanlikini bilməysən. **3** Bulutlar yamoŋuroŋa toloŋan
bolsa, əzlirini zemin üstigə boxitidu; dərəh ximal
tərəpkə ərülsə, yaki jənub tərəpkə ərülsə, kaysi tərəpkə
qüxkən bolsa, xu yərdə kalidu. **4** Xamalni kəzitidioŋanlar
terikqilik kilmaydu; bulutloroŋa karaydioŋanlar orma
ormaydu. **5** Sən xamalning yolini bilmigininglərdək
yaki boyida barning ḥamilisining ustihanlirining
baliyatkuda kandak əsidioŋanlikini bilmigininglərdək, sən
ḥəmmini yasioŋuqi Hudaning kiloŋinini bilməysən. **6**
Səḥərdə urukungni terioŋin, kəqtimu kolungni ixtin
kaldurma; qünki nemə ixning, u yaki bu ixning paydilik
bolidioŋanlikini wə yaki ḥər ikkisining ohxaxla yahxi
bolidioŋanlikini bilməysən. **7** Nur xerin bolidu, aptapni
kərüxmu ḥuzurluk ixtur. **8** Xunga birsi kəp yil yaxioŋan
bolsa, bularning ḥəmmisidin ḥuzur alsun. Ḥalbuki, u
yənə karangoŋuluk künlirini esidə tutsun, qünki ular
kəp bolidu; kəlgüsidiki ixlarning ḥəmmisi bimənilikturi!
9 Yaxlikingdin ḥuzur al, i yigit; yaxliking künliridə
kənglüng əzünggə huxallikni yətküzgəy; kənglüng
halioŋini boyiqə wə kəzliring kərgini boyiqə yürgin;
birak xuni bilginki, bularning ḥəmmisi üqün Huda seni
sorakka tartidu. **10** Əmdi kənglüngdin oŋəxlikni elip
taxla, teningdin yamanlikni neri kil; qünki balilik wə
yaxlikmu bimənilikturi.

12 Əmdi yaman künlər bexingoŋa qüxmigüqə,
xundakla sən: «Bulardin ḥeq ḥuzurum yoktur»
degən yillar yekinlaxmioŋuqə yaxlikingda Yaratkuqingni
esingdə qing tut; **2** kuyax, yorukluk, ay wə yultuzlar
karangoŋulixip, yamoŋurdin keyin bulutlar kaytip
kəlmigüqə uni esingdə tutkin. **3** Xu küni «əyning
kəzətqiliri» titrəp ketidu; palwanlar egilidu, əzgüqilər
azlikidin tohtap kalidu, derizilərdin sirtka karap
turoŋuqilar oŋuwalixip ketidu; **4** koqioŋa karaydioŋan
ixiklər etilidu; tügmənning awazi pəsiydu, kixilər
kuxlarning awazini anglisila qəqüp ketidu, «nahxiqi
kizlar»ning sayraxliri sus anglinidu; **5** kixilər egizdin
korkidu, koqilarda wəḥimilər bar dəp korkup yüridu;
badam dərihi qiqəkləydu; qekətkə adəmgə yük bolidu,
xindir mewisi solixidu; qünki insan mənggülük
makanioŋa ketidu wə xuning bilən təng, matəm
tutkuqilar koqida aylinip yüridu; **6** kümüx tana üzülgüqə,
altun qinə qekiloŋuqə, aptuwa bulak yenida parə-parə
boloŋuqə, kudukti qak kardin qikkuqə, **7** topa-qang
əsli tuprakka kaytkuqə, roḥ əzini bərgən Hudaoŋa
kaytkuqə — Uni esingdə tutkin! **8** Bimənilik üstigə
bimənilik!» — dəydu ḥekmət topliooŋuqi — «Bimənilik
üstigə bimənilik! Ḥəmmə ix bimənilikturi!» **9** Xuningdək,
ḥekmət topliooŋuqi dana bolupla kalmastin, u yənə ḥəlkkə
bilim əgitətti; u oylinip, kəp pənd-nəsihətlərni tarazioŋa
selip, rətləp qikti. **10** Ḥekmət topliooŋuqi yekimlik səzlərni
tepixka intilgən; uxbu yeziloŋini bolsa durus, ḥəkikət
səzliridin ibarəttur. **11** Dana kixining səzliri zihka
ohxaydu, ularning yioŋindisi qing bekitilgən mihtəktur.
Ular Birla Padiqi təripidin berilgəndur. **12** Uning üstigə,
i ooŋlum, bulardin sirt ḥərkandak yeziloŋanlardin pəhəs
bol; qünki kəp kitablarning yezilixining ayioŋi yok,
xuningdək kəp əginix tənni upritidu. **13** Biz pütün
ixka dikkət kilayli; Hudadin korkkin wə uning əmr-
pərmanlirioŋa əməl kiloŋin; qünki bu insanning toluk
məjburiyitidur; **14** qünki adəm kiloŋan ḥərbir ix, jümlidin
barlik məhpiy ixlar, yahxi bolsun, yaman bolsun, Huda
ularning sorikini kilidu.

Küylərning küyi

1 «Küylərning küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluq aoŋzi bilən meni səysun; Qünki sening muhəbbiting xarabtin xerindur. **3** Huxpuraqtur sening ətirliring; Quyuloŋan puraqlik may sening namingdur; Xunglaxqa qizlar seni səyidu. Kənglümni əzünggə məhliya qiloŋaysən — Biz sanga əgixip yügürəyli! — Padixah meni əz hujrilirioŋa əkirgəy!» **4** «Biz səndin huxal bolup xadlinimiz; Sening muhəbbətliringni xarabtin artuq əsləp təripləymiz». **5** «Ular seni durusluq bilən səyidu». — «Qara tənlik boloŋinim bilən qiraylikmən, i Yerusalem qizliri! Bərhək, Kedarliklarning qedirliridək, Sulaymanning pərdiliridək karimən. **6** Manga tikilip karimanglar, Qünki karidurmən, Qünki aptap meni kəydürdi; Anamning ooŋulliri məndin rənjigən; Xunga ular meni üzümzarlarni bakkuqi kildi; Xunga əz üzümzarimni bakalmioŋanmən». **7** «Həy, jenim səyginim, deginə, Padangni kəyərdə bakisən? Uni kün qiyamida kəyərdə aram aloŋuzisən? Həmrahliringning padiliri yenida qümpərdilik ayallardək yürüxümning nemə hajiti?» **8** «I qiz-ayallar arisidiki əng güzili, əgər sən buni bilmisəng, Padamning baskan izlirini besip mengip, Padiqining qediri yenida əz ooŋlakliringni ozuklanduroŋin». **9** «I səyümlüküm, mən seni Pirəwnning jəng harwilirioŋa ketiloŋan bir baytaloŋa ohxattim; **10** Sening məngziliring tiziloŋan munqaklar bilən, Boynung marjanlar bilən güzəldur. **11** Biz sanga kümüx kəzlər quyuloŋan, Altundin zibu-zinnətlərni yasap berimiz». **12** «Padixah toy dastihinida olturoŋinida, sumbul məlhimim purak qaqidu; **13** Mening səyümlüküm, u manga bir monək murməkkidur, U kəkslirim arisida konup kalidu; **14** Mening səyümlüküm manga Ən-Gədidiki üzümzarlarda əskən bir oŋunqə henə gülidəktur». **15** «Mana, sən güzəl, amrikim! Mana, sən xundak güzəl! Kəzliring pahtəklərningkidəktur!» **16** «Mana, sən güzəl, səyümlüküm; Bərhək, yekimlik ikənsən; Bizning orun-kərpimiz yexildur; **17** Əyimizdiki limlar kedir dərihidin, Wasilirimiz arqilardindur.

2 Mən bolsam Xarun otlikidiki zəpiran, halas; Jiloŋilarda əskən bir nilupər, halas!» **2** «Tikən-jioŋanlar arisidiki nilupərdək, Mana insan kizliri arisida mening amrikim xundaktur!». **3** «Ormandiki dərəhlər arisida əskən alma dərihidək, Ooŋul balilar arisididur mening amrikim. Uning sayisi astida dilim aləmqə səyünüp olturdum; Uning mewisi manga xerin tetidi; **4** U meni xarabhanioŋa elip kirdi; Uning üstümdə kətürgən tuoŋi muhəbbəttur. **5** Meni kixmix poxkallar bilən kuwwətləŋlar; Almilar bilən meni yengilandurunglar; Qünki muhəbbəttin zəiplixip kəttim; **6** Uning sol koli bexim astida, Uning ong koli meni silawatidu. **7** I Yerusalem kizliri, Jərənlər wə daladiki marallarning hərmiti bilən, Silərgə tapilaymənki, Muhəbbətning wakit-saiti bolmioŋuqə, Uni oyoŋatmanglar, kozoŋimanglar!» **8** «Səyümlükümning awazi! Mana, u keliwatidu! Taoŋlardin səkrəp, Edirlardin oynaklap keliwatidu! **9** Mening səyümlüküm jərən yaki yax buoŋidəktur; Mana, u bizning əyning temining kəynidə turidu; U derizilərdin karaydu, U pənjirə-pənjirilərdin marap bakidu». **10** «Mening səyümlüküm manga səz kilip mundak dedi: — «Ornungdin tur, amrikim, mening güzilim, mən bilən kətkin; **11** Qünki mana, kix ətüp kətti, Yamoŋur yeoŋip tügidi, u ketip kaldi; **12** Yər yüzidə güllər kəründi; Nahxilar sayrax wakti kəldi, Zeminimizda pahtəkning sadasi anglanmakta; **13** Ənjür dərihi kixlik ənjürlirini pixurmakta, Üzüm talliri qeqəkləp əz purikini qaqmakta; Ornungdin tur, mening amrikim, mening güzilim, mən bilən kətkin! **14** Ah mening pahtikim, Koram tax yeriki iqidə, Kiya daldisida, Manga awazingni anglatkaysən, Qünki awazing xerin, jamaling yekimliktur!» **15** «Tülkilərni tutuwalayli, Yəni üzümzarlarni buzoŋuqi kiqik tülkilərni tutuwalayli; Qünki üzümzarlirimiz qeqəkliməktə». **16** «Səyümlüküm meningkidur, mən uningkidurmən; U nilupərlər arisida padisini bekiwatidu». **17** «Tang atkuqə, Kələnggilər kəqip yokioŋuqə, Manga karap burulup kəlgin, i səyümlüküm, Hijranlik taoŋliri üstidin səkrəp kelidioŋan jərən yaki buoŋidək boloŋin!».

3 «Orun-kərpəmdə yetip, keqə-keqilərdə, Jenimning səyginini izdəp təlmürüp yattim; Izdidim, birak tapalmayttim; **2** Mən hazir turup, xəhərni aylinay; Koqilarda, məydanlarda, Jenimning səyginini izdəymən» — dedim; Izdidim, birak tapalmayttim; **3** Xəhərni qarlioŋuqi jesəkqilər manga uqridi, mən ulardin: — «Jenimning səyginini kərdünglarmu?» — dəp soridim. **4** — Ulardin ayrilipla jenimning səyginini taptim; Uni anamning əyigə, Əz korsikida meni hamilidar boloŋanning hujrisioŋa elip kirmigüqə, Uni tutuwelip kət'iy koyup bərməyttim». **5** «I Yerusalem kizliri, Jərənlər wə daladiki marallarning hərmiti bilən, Silərgə tapilaymənki, Muhəbbətning wakit-saiti bolmioŋuqə, Uni oyoŋatmanglar, kozoŋimanglar». **6** «Bu zadi kim, qəl-bayawandin keliwatkan? Is-tütək tüwrükliridək, Mürməkki həm məstiki bilən puritiloŋan, ətirpuruxning hərhil ipar-ənbərliri bilən puritiloŋan?» **7** «Mana, uning təhtirawani, U Sulaymanning əziningdur; Ətrapida atmix palwan yüridu, Ular Israildiki baturlardindur. **8** Ularning həmmisi əz kiliqi tutukluk, Jəng kilixka tərbiyiləngənlərdur; Tünlərdiki wəsvəsilərgə təyyar turup, Həmmisi əz kiliqini yanpixioŋa asidu». **9** «Sulayman padixah əzi üqün alahidə bir xahanə sayiwənlik kariwat yasioŋan; Liwandiki yaoŋaqlardin yasioŋan. **10** Uning tüwrükliri kümüxtin, Yələnqüki altundin, Selinqisi bolsa səsün rəhttin; Iqi muhəbbət bilən bezəlgən, Yerusalem kizliri təripidin. **11** Qikinglar, i Zion kizliri, Sulayman padixahka karap bekinglar, Toy boloŋan künidə, Kəngli huxal boloŋan künidə, Anisi uningoŋa tajni kiygüzgən kiyapəttə uningoŋa karap bekinglar!»

4 «Mana, sən güzəl, səyümlüküm! Mana, sən güzəl! Qümpərdəng kəynidə kəzliring pahtəklərdək ikən, Qaqliring Gilead teoŋi baoŋrida yatkan bir top əqkilərdəktur. **2** Qixliring yengila yuyuluxtin qikkan kirkiloŋan bir top koylardək; Ularning həmmisi koxkezək tuoŋkanlardin, Ular arisida heqbiri kəm əməstur. **3** Ləwliring pərəng tal yiptək, Gəpliring yekimliktur; Qümbiling kəynidə qekiliring parqə anardur. **4** Boynung bolsa, Koralhana boluxka təyyarioŋan Dawutning munaridəktur, Uning üstigə ming kalkan esikliktur;

Ularning ḥəmmisi palwanlarning siparliridur. **5**
Ikki kəksüng huddi ikki maraldur, Nilupər arisida
ozukliniwatkan jərənning koxkezəkliridəktur; **6** Tang
atkuqə, Kələnggilər keqip yokioquqə, Mən əzümni
murməkkə teoioqə, Məstiki dəngigə elip ketimən. **7**
Sən pütünləy güzəl, i səyümlüküm, Səndə ḥeq daoq
yoktur». **8** «Liwandin mən bilən kəlgin, i jərəm, Mən
bilən Liwandin kəlgin — Amanaḥ qokkisidin kara,
Senir ḥəm Ḥərmon qokkiliridin, Yəni xirlar uwiliridin,
Yilpizlarning taoqliridin kara!» **9** «Sən kənglümni
alamət səyündürdüng, i singlim, i jərəm, Kəzüngning
bir ləp kilip karixi bilən, Boynungdiki marjanning
bir tal ḥalkisi bilən, Kənglümni səyündürdüng. **10**
Sening muḥəbbiting nemidegən güzəl, I singlim, i jərəm!
Sening muḥəbbətliring xarabtin xunqə xerin! Sening
ətirliringning puriki ḥərkandak tetitkudin pəyzidur! **11**
Ləwliring, i jərəm, ḥərə kənikidək temitidu, Tiling astida
bal wə süt bar; Kiyim-keqəkliringning puriki Liwanning
purikidur; **12** Sən peqətləngən bir baoqdursən, i singlim,
i jərəm! Etiklik bir bulak, yepiklik bir fontandursən. **13**
Xahliring bolsa bir anarlik «Erən baoqisi»dur; Uningda
kimmətlik mewilər, Henə sumbul əsümlükliri bilən, **14**
Sumbullar wə iparlar, Kalamus wə kowzakdarqin, Ḥərhil
məstiki dərəhliri, Murməkkə, muəttər bilən ḥəmmə esil
tetitkular bar. **15** Baoqlarda bir fontan sən, Ḥayatlik
sulirini beridioqan, Liwandin akidioqan bir bulaksən».
16 «Oyoqan, ximaldiki xamal; Kəlgin, i jənubtiki xamal!
Mening beoqim üstidin uqup ətkəy; Xuning bilən
tetitkuliri sirtka purak qaqidu! Səyümlüküm əz beoqioqa
kirsun! Əzining kimmətlik mewilirini yesun!»

5 «Mən əz beoqimoqa kirdim, Mening singlim, mening
jərəm; Murməkkəmni tetitkulirim bilən yioqdim,
Ḥərə kənikimni ḥəsilim bilən yedim; Xarabimni
sütlirim bilən iqtim». «Dostlirim, yənglar! Iqinglar,
kənglünglər halioqanqə iqinglar, i axik-məxuklar!» **2**
«Mən uhlawatattim, birak kənglüm oyoqak idi: — —
Səyümlükümning awazi! Mana, u ixikni kekiwatidu:
— — «Manga eqip bər, i singlim, i amrikim; Mening
pahtikim, mening oqubarsizim; Qünki bexim xəbnəm
bilən, Qaqlirim keqidiki nəmlik bilən ḥəl-ḥəl bolup
kətti!» **3** «Mən təxək kiyimlirimni seliwətkən, Kandakmu
uni yənə kiyiwalay? Mən putlirimni yudum, Kandakmu
ularni yənə buloqay?» **4** Səyümlüküm kolini ixik
təxükidin tikti; Mening iq-baoqrilirim uningoqa təlmürüp
kətti; **5** Səyümlükümgə eqixka koptum; Kollirimdin
murməkki, Barmaklirimdin suyuk murməkki temidi,
Takakning tutkuqliri üstigə temidi; **6** Səyümlükümgə
aqtim; Birak səyümlüküm burulup, ketip kaloqanidi.
U səz kiloqanda rohim qikip kətkənidi; Uni izdidim,
birak tapalmidim; Uni qakirdim, birak u jawab
bərmidi; **7** Xəḥərni aylinidioqan jesəkqilər meni uqritip
meni urdi, meni yarilandurdi; Sepillardiki kəzətqilər
qümpərdəmni məndin tartiwaldi. **8** I Yerusalem kizliri,
səyümlükümni tapsanglar, Uningoqa nemə dəysilər?
Uningoqa, səygining: «Mən muḥəbbətin zəiplixip
kəttim! — dedi, dənglar». **9** «Sening səyümlüküngning
baxka bir səyümlüktin kandak artuk yeri bar, I, ayallar
arisidiki əng güzili? Sening səyümlüküngning baxka
bir səyümlüktin kandak artuk yeri bar? — Sən bizgə
xundak tapilioqanoqu?». **10** «Mening səyümlüküm
ap'ak wə parkirak, yürəklik əzimət, On ming arisida
tuoqdək kərünərliktur; **11** Uning bexi sap altundindur,
Budur qaqliri atning yaylidək, Taoq kaoqisidək kara. **12**
Uning kəzliri ekinlar boyidiki pahtəklərdək, Süt bilən
yuyuloqan, Yarixikida koyuloqan; **13** Uning məngziliri
bir təxtək purakliq əsümlüktəktur; Ayniqan yekimlik
güllüktək; Uning ləwliri nilupər, Ular suyuk murməkkini
temitidu; **14** Uning kolliri altun turubilar, Iqigə beril
yakutlar kuyuloqan. Korsiki nəkixlik pil qixliridin
yasaloqan, Kək yakutlar bilən bezəlgən. **15** Uning
putliri mərmər tüwrüklər, Altun üstigə tikləngən. Uning
salapiti Liwanningkidək, Kedir dərəhliridək kərkəm-
ḥəywətliktur. **16** Uning aoqzi bəkmu xerindur; Bərḥək, u
pütünləy güzəldur; Bu mening səyümlüküm, — Bərḥək,
bu mening amrikim, I Yerusalem kizliri!»

6 «Sening səyümlüküng nəgə kətkəndu, Kiz-
ayallar arisida əng güzəl boloquqi? Sening
səyümlüküng kəyərgə burulup kətti? Biz sən bilən
billə uni izdəyli!» **2** «Mening səyümlüküm əz
beoqioqa qüxti, Tetitku otyaxlikloqa qüxti. Baoqlarda
ozuklinixka, Nilupərlərni yioqixka qüxti. **3** Mən
mening səyümlükümningkidurmən, Wə səyümlüküm
meningkidur; U əz padisini nilupərlər arisida bakidu»
4 «Sən güzəl, i səyümlüküm, Tirzaḥ xəḥiridək
güzəl; Yerusalemdək yekimlik, Tuoqlarni kətürgən
bir koxundək ḥəywətliktursən; **5** Aḥ, kəzliringni
məndin kətküzgin! Qünki ular mening üstümdin oqalib
keliwatidu; Qaqliring Gilead teoqi baoqrida yatkan bir
top əqkilərdəktur. **6** Qixliring yengila yuyuluxtin
qikkan kirkiloqan bir top koylardək; Ularning ḥəmmisi
koxkezək tuoqkanlardindur; Ular arisida ḥeqbiri kəm
əməstur; **7** Qümbiling kəynidə qekiliring parqə anardur.
8 Atmix hanix, səksən kenizəkmu bar; Kizlar sanaksiz; **9**
Birak mening pahtikim, oqubarsizim bolsa birdinbirdur;
Anisidin tuoquloqanlar iqidə təngdaxsiz boloquqi, Əzini
tuoqkuqining tallioqinidur. Kizlar uni kərüp, uni bəhtlik
dəp ataxti, Hanixlar wə kenizəklərmu kərüp uni
mahtaxti». **10** «Tang səḥər jaḥanoqa karioqandək, Aydək
güzəl, aydingdək roxən, Illik kuyaxtək yoruk, Tuoqlarni
kətürgən koxunlardək ḥəywətlik boloquqi kimdur?» **11**
«Meoqizlar beoqioqa qüxtüm, Jiloqidiki gül-giyaḥlarni
kərüxkə, Üzüm telining bihlioqan-bihlimioqanlikini
kərüxkə, Anarlarning qeqəkligən-qeqəklimigənlikini
kərüxkə; **12** Birak bilə-bilməy, Jenim meni kətürüp,
Esil ḥəlkimning jəng ḥarwiliri üstigə koyoqanikən».
13 «Kaytkin, kaytkin, i Xulamit — Kaytkin, kaytkin,
bizning sanga karioqumiz bardur!» «Silər Xulamitning
nemisigə karioqunglar bar?» «"Ikki bargaḥ" ussuloqa
qüxkən waktidikidək uningoqa karaymiz!»

7 «I xaḥzadining kizi, Kəxliringdə sening kədəmliring
nemidegən güzəl! Toloqioqan yampaxliring
gəḥərlərdək, Qewər hünərwən kolining ḥüniridur. **2**
Kindiking yumulak bir kədəḥtur; Uning əbjəx xarabi
kəm əməs; Korsiking buoqday dəwisidur, Ətrapioqa
nilupərlər olixidu. **3** Ikki kəksüng ikki maraldək,
jərənning koxkezikidur; **4** Boynung pil qixliridin
yasaloqan munardur; Kəzliring Bat-Rabbim kowuki
boyidiki Ḥəxbon kəlqəkliridək, Burnung Dəməxkkə
karaydioqan Liwan munaridəktur; **5** Üstüngdə bexing

Karməl teoɣidək turidu; Bexingdiki ərümə qaqliring
səsün rəngliktur, Padixaḫ büdür qaqliringning
məḫbusidur. **6** I səyginim, ḫuzurlar üqün xunqə
güzəl, xunqə yeḳimlikṭursən! **7** Sening boyung palma
dərihidək, Kəksüng üzüm oɣunqiliridəktur. **8** Mən:
— «Palma dərihi üstigə qiḳimən, Xahlirini tutup
yamiximən; Kəksiliring dərwəḳə üzüm tal oɣunqiliridək,
Burnungning puriḳi almilardək, tanglayliringning təmi
əng esil xarabdəktur...». **9** «...mening səyümlükümning
gelidin silik ətüp, Ləwlər, qixlardin teyilip qüxsun...!
10 Mən mening səyümlükümningkidurmən, Uning
təḳazzasi manga ḳaritilidu». **11** «I səyümlüküm,
keləyli, Etizlaroɣa qiḳayli; Yezilarda tünəp keləyli, **12**
Üzümzarliḳḳa qiḳixḳa baldur orundin turayli, Üzüm
tallirining bihlioɣan-bihlimioɣanliḳini, Qeqəklərning
eqiloɣan-eqilmioɣanliḳini, Anarlarning bərḳ uroɣan-
urmioɣanliḳini kərəyli; Axu yərdə muḫəbbətlirimni
sanga beoɣixlaymən. **13** Muḫəbbətgüllər axu yərdə ez
puriḳini puritidu; Ixiklirimiz üstidə ḫərhil esil mewə-
qiwilər bardur, Yengi ḫəm konimu bardur; Sən üqün
ularni toplap təyyarlidim, i səyümlüküm!»

8 «Aḫ, apamning kəksini xorioɣan inimdək bolsang'idi!
Seni talada uqritar bolsam, səyəttim, Wə ḫeqkim
meni kəmsitməytti. **2** Mən seni yetəkləyttim, Apangning
əyigə elip kirəttim; Sən manga təlim berətting; Mən
sanga tetitḳu xarabidin iqküzəttim; Anarlirimning
xərbitidin iqküzəttim. **3** Uning sol ḳoli bexim astida
bolatti, Uning ong ḳoli meni silaytti!». **4** «Silərgə
tapilaymənki, i Yerusalem ḳizliri — «Uning waḳit-
saiti bolmioɣuqə, Silər muḫəbbətni oyoɣatmanglar,
ḳozoɣimanglar!» **5** «Daladin qiḳiwatḳan bu zadi kim?
Əz səyümlükigə yəlinip?» «Mən alma dərihi astida
seni oyoɣatḳanidim; Axu yərdə apang toloɣak yəp
seni dunyaoɣa qiḳaroɣanidi; Axu yərdə seni tuoɣḳuqi
toloɣak yəp seni qiḳaroɣanidi». **6** «Meni kənglünggə
məḫürdək, Bilikinggə məḫürdək baskaysən; Qünki
muḫəbbət əlümdək küqlüktur; Muḫəbbətning ḳizoɣinixi
təḫtisaradək rəḫimsiz; Uningdin qiḳḳan ot uqḳunliri,
— Yaḫning dəḫxətlik bir yalḳunidur! **(Sheol h7585)**
7 Kəp sular muḫəbbətni əqürəlməydu; Kəlkünlər
uni oɣərḳ ḳilalmaydu; Birsi: «Əy-təəlluḳatlirimning
ḫəmmisini berip muḫəbbətkə eriximən» desə, Undaḳta
u adəm kixining nəziridin pütünləy qüxüp ketidu».
8 «Bizning kiqik singlimiz bardur, Birak uning kəksi
yoḳtur; Singlimizoɣa əlqilər kəlgən künidə biz uning
üqün nemə ḳilimiz?» **9** «Əgər u sepil bolsa, Biz
uningoɣa kümüx munar salimiz; Əgər u ixik bolsa, Biz
uni kedir tahtaylar bilən ḳaplaymiz». **10** «Əzüm bir
sepildurmən, Ḫəm mening kəksilirim munarlardəktur;
Xunga mən uning kəz aldida hatirjəmlik tapḳan
birsidək boldum». **11** «Sulaymanning Baal-Ḫamonda
üzümzari bar idi, Üzümzarini baoɣwənlərgə ijarigə
bərdi; Ularning ḫəmmisi mewisi üqün ming tənggə
apirip berixi kerək idi; **12** Əzümning üzümzarim
mana mening aldimda turidu; Uning ming tənggisi
sanga bolsun, i Sulayman, Xuningdək ikki yüz tənggə
mewisini bakḳuqilaroɣa bolsun». **13** «Ḫəy baoɣlarda
turoɣuqi, Ḫəmraḫlar awazingni anglioɣusi bar; Mangimu
uni anglatḳuzoɣaysən». **14** «I səyümlüküm, tez bolə,
Jərən yaki yax buoɣidək bol, Tetitḳular taoɣliri üstidə
yügürüp!»

Yəxaya

1 Uzziya, Yotam, Aḥaz wə Ḥəzəkiyalar Yəḥudaoŋa
padixaḥ boloŋan wakitlarda, Yerusalem wə Yəḥuda
tooŋrisida, Amozning ooŋli Yəxaya kərgən oŋayibanə
wəḥiy-alamətlər: — **2** «I asmanlar, anglanglar! I yər-
zemin, kulak sal! Qünki Pərwərdigar səz eytti: —
«Mən balilarni bekip qong kildim, Birak ular Manga
asiylik kildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Exəkmu
hojayinining okurioŋa [mangidioŋan yolni] bilidu, Birak
Israil bilməydu, Өz həlkim ḥeq yorutuloŋan əməs.
4 Aḥ, gunaḥkar «yat əl», Kəbihlikni toplap əzigə
yükligən həlk, Rəzillərning bir nəsli, Nijis bolup kətkən
balilar! Ular Pərwərdigardin yiraklixip, «Israildiki
Mukəddəs Boloŋuqi»ni kəzigə ilmidi, Ular kəynigə
yandi. **5** Nemixka yənə dumbalanoŋunglar kelidu?
Nemixka asiylik kiliwerisilər? Pütün baxliringlar aoŋrip,
Yürikinglar pütünləy zəiplixip kətti, **6** Bexinglardin
ayioŋinglaroŋiqə sak yeringlar kalmidi, Pəkət yara-
jarahət, ixxik wə yiring bilən toldi, Ular tazilanmioŋan,
tengilmioŋan yaki ularoŋa ḥeq məlhəm sürülmigən. **7**
Wətininglar qəlləxti; Xəḥərliringlar kəyüp wəyranə
boldi; Yər-zemininglarni bolsa, yatlar kəz aldinglardila
yutuweliwatidu; U yatlar təripidin dəpsəndə kilinip
qəllixip kətti. **8** Əmdi üzümzaroŋa selinoŋan qəllidək,
Tərhəməklikkə selinoŋan kəpidək, Muḥasirigə qüxkən
xəḥərdək, Zionning kizi zəip kalduruldi. **9** Samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar bizgə azoŋinə
«kaldisi»ni kaldurmioŋan bolsa, Biz Sodom xəḥirigə
ohxap kalattuk, Gomorra xəḥirining halioŋa qüxüp
kalattuk. **10** I Sodomning ḥəkümranliri, Pərwərdigarning
səzini anglap koyunglar, «I Gomorraning həlki,
Hudayimizning kanun-nəsihitigə kulak selinglar! **11**
Silər zadi nemə dəp Manga atap nuroŋunlioŋan
kurbanliklarni sunisilər?» — dəydu Pərwərdigar. —
«Mən kəydürmə koqkar kurbanlikinglardin, Bordak
malning yaoŋliridin toyup kəttim, Bukilar, paklanlar,
tekilərning kanliridin ḥeq hursən əməsmən. **12**
Silər Mening aldimoŋa kirip kəlgininglarda, Silərdin
ḥoyla-aywanlirimni xundak dəssəp-qəyləxni kim
tələp kiloŋan? **13** Biḥudə «axlik ḥədiyə»lərni
elip kelixni boldi kilinglar, Huxbuy bolsa Manga
yirginqlik bolup kaldi. «Yengi ay» ḥeytliri wə «xabat
kün»lirigə, Jamaət ibadət sorunlirioŋa qakirilixloroŋa —
Kiskisi, kəbihliktə ətküzülgən daoŋduoŋilik yioŋilixloroŋa
qidioŋuqilikim kalmidi. **14** «Yengi ay» ḥeytinglardin,
bekitilgən ḥeyt-bayriminglardin kəlbim nəprətlinidu;
Ular manga yük bolup kaldi; Ularni kətürüp yürüxtin
qarqap kəttim. **15** Kolunglarni kətürüp duaoŋa
yayoŋininglarda, Kəzümni silərdin elip kaqimən;
Bərḥək, kəpləp dualarni kiloŋininglarda, anglimaymən;
Qünki kolliringlar kanoŋa boyaldi. **16** Əzünglarni
yuyup, paklininglar; Kilmixliringlarning rəzillikini kəz
aldimdin neri kilinglar, Rəzillikni kilixtin kolunglarni
üzünglar; **17** Yahxilik kilixni əgininglar; Adillikni
izdənglar, Zomigərlərgə tənbih beringlar, Yetim-
yesirlərni nahəkliktin halas kilinglar, Tul hotunlarning
dəwasini soranglar. **18** Əmdi kelinglar, biz munazirə
kilixayli, dəydu Pərwərdigar, Silərning gunahinglar
kip-kizil bolsimu, Yənila kardək akiridu; Ular kizil
kuruttək tok kizil bolsimu, Yungdək ap'ak bolidu.
19 Əgər itaətmən bolup, anglisanglar, Zemindiki esil
məḥsulattin bəḥrimən bolisilər; **20** Birak rət kilip
yüz ərisənglar, Kiliq bilən ujukturulisilər» — Qünki
Pərwərdigar Өz aoŋzi bilən xundak degən. **21** Sadik
xəḥər kandakmu pahixə bolup kaldi!? Əslidə u adalət
bilən toloŋanidi, Həkkaniylik uni makan kiloŋanidi, Birak
ḥazir katillar uningda turuwatidu. **22** Kümüxüng bolsa
daxkaloŋa aylinip kaldi, Xarabingoŋa su arilixip kaldi; **23**
Əmirliring asiylik kiloŋuqilar, Ooŋrilaroŋa ülpət boldi;
Ularning ḥərbiri parioŋa amrak bolup, Sooŋa-salamlarni
kəzləp yürməktə; Ular yetim-yesirlər üqün adalət
izdiməydu; Tul hotunlarning dəwasi ularning aldioŋa
yətməydu. **24** Xunga — dəydu samawi koxunlarning
Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar — Yəni Israildiki kudrət
Igisi eytidu: — Mən küxəndilirimni [jazalap] puhadin
qikimən, Düxmənlirimdin kisas alimən; **25** Kolumni
üstünggə təgküzüp, Seni tawlap, səndiki daxkalni
təltəküs tazilaymən, Səndiki barlik arilaxmilarni elip
taxlaymən. **26** Ḥəkümran-sorakqiliringlarni awwalkidək,
Məslihətqiliringlarni dəsləptikidək ḥaloŋa kəltürimən.
Keyin sən «Ḥəkkaniylikning Makani», «Sadik Xəḥər» —
dəp atilisən. **27** Əmdi Zion adillik bilən, Wə uningoŋa
kaytip kəlgənlər ḥəkkaniylik bilən kutkuzulup ḥər
kilinidu. **28** Birak asiylar wə gunaḥkarlar birdək
ujukturulidu, Pərwərdigardin yüz ərigüqilər bolsa ḥalak
bolidu. **29** Xu qaoŋda silər təxna boloŋan dub dərəhliridin
nomus kilisilər, Talliloŋan baoŋlardin hijil bolisilər. **30**
Qünki əzünglar huddi yopurmakliri kurup kətkən dub
dərihidək, Susiz kuruk bir baoŋdək bolisilər. **31** Xu küni
küqi barlar otka xam piliki, Ularning əjri bolsa, uqkun
bolidu; Bular ḥər ikkisi təngla kəyüp ketidu, Ularni
əqürüxkə ḥeqkim qikmaydu.

2 Bular Amozning ooŋli Yəxaya Yerusalem wə Yəḥuda
tooŋrisida kərgən kalamdur: — **2** Ahir zamanlarda,
Pərwərdigarning əyi jaylaxkan taoŋ taoŋlarning bexi
bolup bekitilidu, Ḥəmmə dəng-egizlktin üstün kilip
kətürülidu; Barlik əllər uningoŋa karap ekip kelixidu. **3**
Nuroŋun həlk-millətlər qikip bir-birigə: — «Kelinglar,
biz Pərwərdigarning teoŋioŋa, Yakupning Hudasining
əyigə kikkayli; U Өz yolliridin bizgə əgitidu, Biz
Uning tərikiliridə mangimiz» — deyixidu. — Qünki
kanun-yolyoruk Ziondin, Pərwərdigarning səz-kalami
Yerusalemdin qikidioŋan bolidu. **4** U əllər arisida
ḥəküm qikiridu, Nuroŋun həlklərning ḥak-nahəklirigə
kesim kilidu; Buning bilən ular kiliqlirini sapan qixliri,
Nəyzilirini oroŋak kilip sokuxidu; Bir əl yənə bir əlgə
kiliq kətürməydu, Ular ḥəm yənə uruxni əgənməydu. **5**
— «I Yakup jəmətidikilər, Kelinglar, Pərwərdigarning
nurida mangayli!». **6** — Sən Өz həlking boloŋan
Yakup jəmətini taxlap koydung; Qünki ular xərktiki
hurapatlar bilən tolduruldi; Ular Filistiylərdək pal
salidu; Ular qətəlliklər bilən kol tutuxidu; **7** Zemini
bolsa altun-kümüxkə tolup kətti; Baylikliri tügiməs;
Yər-zemini atlaroŋimu tolup kətti, Jəng ḥarwiliri ḥəm
tügiməs; **8** Zemini butlar bilənmu lik bolup kətti;
Ular əz kolliri bilən yasioŋanlirioŋa, Barmakliri bilən
xəkilləndürgənlirigə səjdə kilixidu. **9** Xuning bilən
pukralar egildürülidu, Mətiwərlərmu təwən kilinidu;
Sən ularning kəddini ruslimaysən ḥəm ḥeq kəqürüm

kilmaysən. **10** Əmdi Pərwərdigarning wəhxitidin,
Həywisining xan-xəripidin əzüngni qaqur, [Hada]
taxlar iqigə kiriwal, Topa-qanglar iqigə məküwal! **11**
Qünki adəmning təkəbbur kəzliri yərgə qaritilidu,
Insanlarning hakawurluki pəs kilinidu; Xu künidə
yaloquz Pərwərdigarla üstün dəp mədhiyilinidu. **12** Qünki
samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning
xundak bir küni təyyar turidu: — Xu küni hərbir
təkəbbur wə məmədanlarning üstigə, Özini yukiri
sanioqanlarning üstigə qüxidu (Xuning bilən ularning
həmmisi pəs kilinidu!), **13** Xuningdək Liwanning
egiz, pələkkə yetidioqan barlik kedir dərəhlirining
üstigə, Baxandiki barlik dub dərəhlirining üstigə, **14**
Egiz taoqlarning həmmisigə, Yukiri kətürülgən barlik
dənglərning üstigə, **15** Hərbir həywətlik munarning
üstigə, Hərbir mustəhkəm sepilning üstigə, **16** Tarxixtiki
hərbir soda kemisining üstigə, Xundakla barlik güzəl
kemə gəwdisining üstigə xu küni qüxüxkə təyyar turidu.
17 Adəmlərning kərəngliki təwən kilinip qüxürülüp,
Insanlarning təkəbburliki pəs kilinidu, Xu künidə yaloquz
Pərwərdigarla üstün dəp mədhiyilinidu. **18** Butlar
bolsa həmmisi kəzdin yokilidu. **19** Pərwərdigar yərni
dəhxətlik silkindürüxkə ornidin turidioqan qaoqda, Ular
əzlirini Uning wəhxitidin, Uning həywisining xan-
xəripidin qaqurup, Hada tax oqarlirining iqigə, Yər
yüzidiki əngkürlərgə kiriwalidu; **20** Xu künidə kixilər
əzigə qokunuxka yasioqan kümüx butliri wə altun
butlirini qarioqu qaxqanlaroqa wə xəpərənglərgə taxlap
beridu; **21** Pərwərdigar yərni dəhxətlik silkindürüxkə
ornidin turidioqan qaoqda, Ular əzlirini Uning wəhxitidin,
Uning həywisining xan-xəripidin qaqurup, Hada tax
qaklirining iqigə, Yarlarning yerikirioqa kiriwalidu;
22 Ümidinglarni nəpisi dimioqidila turidioqan insandin
üzünglar, Qünki insan zadi nemə idi?!

3 Qünki, qara! Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan
Rəb Pərwərdigar, Yerusalem wə Yəhudaoqa kuwwət
wə yələnqük boloqan [barlik nərsilərni yok kilidu], —
Yəni kuwwət boloqan pütkül ax-nan, Yələnqük boloqan
həmmə su, **2** Palwan wə ləxkər, Sotqi wə pəyoqəmbər,
Palqi wə aksakal, **3** əllik bexi, mətiwər wə məslihətqi,
Hünərwən ustilar wə jadu kiloquqilarni yok kilidu. **4** —
«[Ularning ornioqa] yaxlarni əməldar kilimən, Bəthuy
balilar ularning üstidin idarə kilidu. **5** Pukralar bir-
birini ezidu, Hərbiri qoxnisi təripidin ezilidu; Balilar
kerilaroqa, Muttəhəmlər mətiwərlərgə ədəpsizlik kilidu;
6 Xu küni birsi ata jəmətidiki kerindixini tutuwelip,
uningoqa: — «Sizning kiyim-keqikingiz bar; bizgə yetəkqi
bolung, bu harabilər qolingiz astida bolsun», — dəydu;
U jawabən qolini kətürüp [kəsəm iqip]: «Dərdinglaroqa
dərman bolalmaymən; Öyümdimu ya ax-nan ya kiyim-
keqək yok; Meni həlkkə yetəkqi kilmanglar!» — dəydu. **8**
Qünki Yerusalem putlixidu-qüxkünlixidu, Yəhuda bolsa
yikilidu; Səwəbi, ularning tili wə illətliri Pərwərdigaroqa
karxi qikip, Xərəp Igisining kəzliri aldida isyankarlik
kildi. **9** Ularning qirayi əzlirigə karxi guwahlik beridu;
Ular Sodom xəhiridək gunahini heq yoxurmay, Oquk-
axkara jakarlaydu. Ularning jenioqa way! Ular yamanlikni
əz bexioqa qüxürgən! **10** Həkkaniylaroqa eytkinki, Ular
aman-esənliktə turidu, Ular əz əmllirining mewisini
yəydu; **11** Rəzillərgə way! Bexioqa yamanlik qüxidu,
Qünki əz koli bilən kiloqanliri əzigə yanidu. **12** Mening
həlkimdə bolsa, balilar ularni har kilidu, Ayallar ularni
idarə kilidu; I həlkim! Silərni yetəkləwatkanlar silərni
azduridu, Ular mangidioqan yolliringlarni yok kilidu.
13 Pərwərdigar Əz dəwasini soraxka orun alidu, Həlk-
millətlər üstidin həküm qikirixka ərə turidu; **14**
Pərwərdigar Əz həlkining aksakalliri wə əmirliri bilən
dəwalixip, ularoqa: — Üzümzarni yəp tügətkənlər silər
əzünglar, Ajiz məminlərdin aloqan olja əyünglarda
yatidu, dəydu. **15** — Silərning həlkimni axundak ezip, Ajiz
məminlərning yüzlirigə dəssəp zadi nemə kiloqiningiar?
— dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Rəb
Pərwərdigar. **16** Pərwərdigar yənə mundak dedi: —
«Zion kiz-ayalliri təkəbburluk kilip, Qax-kirpiklirini
süzüp, Kəzlirini oynitip, naz kilip taytanglixip, Putlirini
jildirlitip mengip yürixidu; **17** Xunga Rəb Zion kiz-
ayallirining bax qokkilirini taz kilidu, Pərwərdigar
ularning uyat yərlirini eqiwetidu». **18** Axu küni Rəb
ularni güzəllikidin məhrum kilidu; — Ularning oxuk
jildirakirini, Bax jiyəklirini, ay xəkillik marjanlirini, **19**
Halkilirini, biləzüklirini, qümpərdə-qaqwanlirini, **20**
Romallirini, oxuk zənjirlirini, potilirini, ətirdanlirini,
tiltumarlirini, **21** Üzüklirini, burun halkilirini, **22** Heytlik
tonlirini, yopukirini, pürkənjilirini, həmyanlirini, **23**
Əynəklirini, ap'ak iq kəynəklirini, səllilirini wə tor
pərdilirining həmmisini elip taxlaydu. **24** Əmdi xundak
boliduki, Ətir purikining ornioqa bətbuyluk; Potining
ornida aroqamqa, Qiraylik yasioqan qaqlirining ornida taz
bexi, Kelixkən tonning ornida bəz rəhtlər, Güzəllikining
ornida daoqmal tamoqisi bolidu. **25** Sening yigitliring
kiliqlinip, Baturliring jəngdə yikilidu. **26** [Zionning]
kowukliri zar kətürüp matəm tutidu; U yalingaqlanoqan
halda yərgə olturup kalidu.

4 Xu küni yəttə ayal bir ərni tutuwelip, uningdin: —
«Biz əz nenimizni yəymiz, əz kiyim-keqəklirimizni
kiyimiz; pəkət bizni rəswalikətin halas kilix üqün, bizni
namingizoqa təwə kilixingizni ətünimiz!» — dəydu.
2 Xu küni «Pərwərdigarning xehi» uning güzəlliki
həm xəripini kərsətküqi bolidu, Zemin bərgən mewə
bolsa, Kəqip kutuloqan Israildikilərgə xəhrət wə güzəllik
kəltüridu. **3** Həm xundak ix boliduki, Zionda kaloqanlar,
Yerusalemda tohtitiloqanlar, Yəni Yerusalemda həyat
dəp tizimlanoqanlarning həmmisi pak-mukəddəs dəp
atilidu. **4** Xu qaoqda Rəb adalət yürgüzgüqi roh həm
kəydürgüqi roh bilən, Zion kizlirining pasikligini
yuyup, Yerusalemning kan daoqlirini tazilaydu. **5** Xu
qaoqda Pərwərdigar kündüzdə Zion teoqidiki hərbir əy,
Xundakla barlik ibadət sorunlarning üstigə is-tütək
wə bulut, Kəqtə bolsa ot yalkunining julasini yaritidu;
Qünki xan-xərəpning üstidə sayiwən bar bolidu. **6** Xu
küni, kündüzdə tomuz issikka sayə kilidioqan, Hətərdin
panahlinidioqan, boran-yamoqurlaroqa dalda bolidioqan
bir sayiwənlik kəpə bolidu».

5 Mən əz səygən yarimoqa, Mening səyümlüküm
üqün əz üzümzari tooqruluk bir küy eytip berəy;
Səyümlükümning munbət bir dəng üstidə üzümzari
bar idi; **2** U həmmə yerini kolap taxlarni elip
taxlidi, əng esil üzüm teli tikti; U üzümzar otturisioqa
kəzitix munari saldi, Üzümzar iqidimu xarap kəlqiki

qazdi, Andin üzümdin yahxi hosul kütti; Birak buning
ornioqa, üzümzar aqqik üzümlərnila bərdi. 3 Qeni,
i Yerusalemdikilər wə Yəhudaning adəmliri, Mən
bilən üzümzarimning otturisidin həküm qikiringlar!
4 Mening üzümzarimda kiloqudək yənə nemə ixim
qaldi? Yahxi üzümlərni kütkinimdə, Nemixqa pəqət
aqqik üzümnila qikirip bərdi? 5 Əmdi hazir Öz
üzümzarimni nemə kilidioqinimni silərgə eytip berəy:
— Uning qitlaklirini elip taxlaymən, u yutuwetilidu;
Uning tamlirini qekip oqulitimən, u qəylinidu. 6
Mən uni qəllükkə aylandurimən; Heqkim uni qatap-
putap, pərwix kilmaydu; Jioqanlar wə tikənlər uningda
əsüp qikidu; Bulutlaroqa uning üstigə heq yamoqur
yaoqdurmanglar dəp buyruymən. 7 Qünki samawi
koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning üzümzari
— Israil jəməti, Uning huxalliki boloqan əsümlük bolsa
— Yəhudadikilərdur; U adalət mewisini kütkən, Birak
mana əmdi zulum kərdi; Həkkaniylikni kütkən, Birak
mana əmdi nalə-pəryad boldi! 8 Həklərgə heq orun
qaldurmay əyni-əygə, etizni-etizoqa ulioqanlaroqa way!
Özünglarni yaloquz zeminda qaldurmakqimusilər? 9
Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar
mening kulikimoqa mundak dedi:— «Köpligən əylər,
Dərwəkə həywətlik, həxəmətlik əylər adəmzatsiz, harab
bolidu. 10 Bərhək, kirik moluk üzümzar pəqət altə
küp xarab beridu, Ottuz kürə dan bolsa pəqət üq kürə
hosul beridu. 11 Məy iqixkə aldirap tang atkanda
ornidin turoqanlaroqa, Karangoqu qüxixigə karimay,
xarabtin kəyp boloquqə besip olturoqanlaroqa way!
12 Ularning ziyapətlirida qiltar wə lira, təmbur wə nəy,
xarabmu bar; Birak ular Pərwərdigarning kiloqanlirioqa
wə kol ixlirioqa heq etiwar kilmaydu. 13 Xu səwəbtin
əz həlkim bilimdin həwərsiz boloqanliki tüpəylidin
sürgün bolup ketidu; Esilzadiliri eqirkixip, Pukraliri
ussuzluktin kurup ketidu. 14 Xunga təhtisara nəpsini
yooqinitip, Aoqzini hang aqidu; Ularning xəhrətliri,
top-top adəmliri, kikas-sürən kətürüqiliri wə nəoqmə
oynioquqiliri birakla iqigə qüxüp ketidu. (Sheol h7585) 15
Pukralar egildürülidu, Mətiwərlərmu təwən kilinidu,
Təkəbburlarning kəzliri yərgə karitilidu; 16 Birak
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar adalət
yürgüzginidə üstün dəp mədhiyilinidu, Pak-mukəddəs
boloquqi Təngri həkkaniylikidin pak-mukəddəs dəp
bilinidu. 17 Xu qaoqda kozilar əz yaylaklirida turoqandək
otlaydu, Musapirlarmu baylarning wəyranə əyliridə
ozuklinidu. 18 Kəbihlikni aldamqilikning yipliri bilən,
Gunahni harwa aroqamqisi bilən tartkanlaroqa way!
19 Yəni: «[Huda] aldirisun! Ixlirini Özi ittikrək ada
kilsun, Xuning bilən biz uni kərələymiz! «Israildiki
Mukəddəs Boloquqi»ning niyət kiloqini yekinlixip
ixka axuruloqay, Biz uni biliwalayli!» — degənlərgə
way! 20 Yamanni yahxi, yahxini yaman degüqilərgə,
Karangoqulukni nurning, nurni karangoqulukning
ornioqa koyoquqilaroqa, Aqqikni tatlikning, tatlikni
aqqikning ornioqa koyoquqilaroqa way! 21 Özlirini dana
dəp qaoqlioqanlaroqa, Öz nəziridə əzlirini əkillik dəp
karioqanlaroqa way! 22 Xarab iqixkə batur boloqanlaroqa,
Harakni əbjəx kilixta kəhriman boloqanlaroqa, 23 Yəni
para üqün rəzillərni aklap, Xuning bilən həkkaniylarning
adalitini rət kiloquqilaroqa way! 24 Xunga, ot yalkunliri
samanlarni yutuwətkəndək, Yalkunlarda mənggənlər
solixip yokaloqandək, Ularning yiltizliri qirip ketidu,
Gül-qeqəkliri qang-tozangdək tozup ketidu; Qünki ular
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning
yolyoruk-kanunini qətkə kakkan, Israildiki Mukəddəs
Boloquqining səz-kalamini kəzgə ilmioqanidi. 25
Xunga Pərwərdigarning oqəzipi Öz həlkigə karap
kaynaydu, U laroqa karap kolini kətürüp, ularni urup
yikitidu. Taoqlar təwrinip ketidu; Ölüklər əhlətlərdək
koqilar otturisida dəwə-dəwə bolidu. Muxundak ixlar
bolsimu, Uning oqəzipi yənila yanmaydu, Sozoqan
koli yənila kayturulmay turidu. 26 U yirakiki
əllərni qakirip tuoqni kətüridu, U yər yüzining
qət yakisidin bir əlni üxkirtip qakiridu; Mana ular
tezdin aldirap kelidu! 27 Ulardin heqbiri qarqap
kətməydu, Putlixipmu kətməydu. Heqbiri mügdiməydu,
uhlimaydu, Baoqlioqan bəlwaoqliridin heqbiri boximaydu,
Qorukirining booqkuqliridin heqbiri üzülməydu; 28
Ularning okliri ittik, Barlik okyalirining kiriqliri tartilip
təyyar turidu, Atlirining tuyakliri qakmak texidək
bolidu, [Jəng harwilirining] qakliri koyuntazdək aylinidu;
29 Ularning hərkirəxliri xirningkidək bolidu, Ular
arslanlardək hərkirixidu, Dərwəkə, ular owoqa erixkəndə
oqaz-oquz kilip hərpiyixidu; Owni kutkuzoqudək heqkim
bolmay, Ular uni elip ketidu. 30 Xu küni ular dengizlar
hərkürigəndək owoqa hərkirixidu; Əgər birərsi yər-
zeminoqa karioqudək bolsa, Pəqət karangoqluk, dərd-
ələmnila kəridu! Hərkandak nur bulut-tuman təripidin
oquwalixidu.

6 Uzziya padixah aləmdin ətkən yili mən Rəbni
kərdüm; U intayin yukiri kətürülgən bir təhttə
olturatti; Uning toni mukəddəs ibadəthanioqa bir
kəlgənidi. 2 Uning üstidə saraflar pərwaz kilip turatti;
Hərbirining altə tal kaniti bar idi; Ikki kaniti bilən u
yüzini yapatti, Ikki kaniti bilən u putini yapatti, Wə
ikki kaniti bilən u pərwaz kilip turatti. 3 Ulardin biri
baxka birsigə: — «Samawi koxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar, mukəddəs, mukəddəs, mukəddəstur!
Barlik yər yüzi uning xan-xəripigə toloqan!» — dəp
towlawatatti. 4 Towlioquqining awazidin dərwazining
kexəkliri təwrinip kətti, Öy is-tütək bilən kaplandi. 5
Xuning bilən mən: — «Özümgə way! Mən tügəxtim!
Qünki mən ləwliri napak adəmmən həm napak ləwlik
həlk bilən arilixip turup, əz kəzüm bilən Padixahka, yəni
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigaroqa
karidim!» — dedim. 6 Xuning bilən saraflardin biri kolida
kurbangahtin bir qooqni lahxigiroqa kisip elip, yenimoqa
uqup kəldi; 7 u uni aoqzimoqa təgküzüp: — «Mana,
bu ləwliringgə təgdi; sening kəbihliking elip taxlandi,
gunahing kafarət bilən kəqürüm kilindi» — dedi. 8 Andin
mən Rəbning: — «Mən kimni əwətimən? Kim Bizgə
wəkil bolup baridu?» degən awazini anglidim. Xuning
bilən mən: — «Mana mən! Meni əwətkəysən» — dedim.
9 Wə U: «Baroqin; muxu həlkkə mundak dəp eytkin:
— «Silər anglaxni anglaysilər, birak qüxənməysilər;
Kərüxni kərüsilər, birak bilip yətməysilər. 10 Muxu
həlkning yürikini tax kiloqin; Ularning kulaklirini
eoqir, Kəzlirini kor kiloqin; Bolmisa, ular kəzliri bilən
kərələydioqan, Kuliki bilən angliyalaydioqan, Kəngli bilən
qüxinələydioqan kilinip, Yolidin yandurulup sakaytiloqan

bolatti». **11** Andin mən: — «Rəb, bu əḥwal ḳaqanoɣiqə
dawamlixidu?» — dəp soriwidim, U jawabən: — «Ta
xəḥərlər harab ḳilinip aḥalisiz, Өylər adəmzatsiz, Zemin
pütünləy qəlgə aylinip boloɣuqə, **12** Pərwərdigar
adəmlirini yiraḳlaroɣa yətkəp, Zemindiki taxliwetilgən
yərlər kəp boloɣuqə bolidu» — dedi. **13** «Ḥalbuki, zeminda
adəmlərning ondin birila ḳalidu; Ular [zeminoɣa] ḳaytip
kelip yənə yutuwetilidu, Kesilgən bir dub yaki arar
dərihining kətikidək bolidu; Kətək bolsa «muḳəddəs
nəsil» bolur.

7 Yəḥuda padixaḥi Aḥaz (Uzziyaning nəwrisi,
Yotamning ooɣli) təhtkə olturoɣan künliridə, mundaḳ
ix boldi: — Suriyəning padixaḥi Rəzin wə Israil padixaḥi
Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥ Yerusalemoɣa ḳarxi jəng ḳildi,
lekin üstünlükkə erixəlmidi. **2** Dawutning jəmətigə:
— «Suriyə Əfraim bilən ittipaḳlixip birləxmə ḳoxun
ḳurdi» — degən həwər kəldi. Xuning bilən padixaḥ
jəmətidikilərning kəngli wə həlḳining kəngli ormanlar
xamalda silkinip kətkəndək silkinip kətti. **3** Andin
Pərwərdigar Yəxayaoɣa mundaḳ dedi: — «Sən wə ooɣlung
Xear-Jaxub qiḳip, kir yuoɣuqilarning etizining boyidiki
yoloɣa, yuḳiri kəlqək norining bexioɣa berip, axu yərdə
Aḥaz bilən kərüxkin. **4** Sən uningoɣa: — «Sən eḥtiyat
bilən kənglüngni toḳ tut! Bu ikki kəyməs otḳaxning
kətikidin, yəni Rəzin ḥəm Suriyəning wə Rəmaliyaning
ooɣlining dəxti-oɣəzəpliridin ḳorḳma, yürəkzadi bolup
kətmə! **5** Qünki Suriyə, Əfraim wə Rəmaliyaning
ooɣli seni ḳəstləp: — **6** «Biz Yəḥudaoɣa besip kirip,
parakəndiqilik tuoɣdurup, əzimiz üqün talan-taraj
ḳilip, uningoɣa bir padixaḥni, yəni Tabəəlning ooɣlini
tikləyli!» degənidi. **7** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Bu səz aḳmaydu, ḥeq əməlgə axmaydu;
8 Qünki Suriyəning bexi Dəməxḳ xəḥiri wə Dəməxḳ
xəḥirining bexi Rəzindur, halas; Wə atmix bəx yil iqidə
Əfraim xundaḳ bitqit boliduki, ularni «bir həlḳ» degili
bolmaydu; **9** Wə Əfraimning bexi Samariyə xəḥiridur,
Samariyə xəḥirining bexi Rəmaliyaning ooɣlidur, halas;
Silər bularoɣa ixənmisənglar, mustəḥkəmlənməysilər»
— degin». **10** Pərwərdigar yənə Aḥazoɣa səz ḳilip:
— **11** «Өzüng üqün bexarət sora; məyli yərning
tegidə yaki pələkning ḳaridə bolsun sorawər» — dedi.
(Sheol h7585) **12** Biraḳ Aḥaz jawabən: «Mən ḥəm
sorimaymən ḥəm Pərwərdigarni sinaḳta ḳoymaymən»
— dedi. **13** Andin [Yəxaya]: — Əmdi i Dawut
jəmətidikilər, anglap ḳoyunglar, adəmlərning səwr-
taḳitini ḳoymioɣininglarni az dəp, silər Hudayimning
səwr-taḳitinimu ḳoymioɣiliwatamsilər? **14** Xunga Rəb
Өzi silərgə bir bexarət beridu: — Mana, pak ḳiz ḥamilidar
bolup bir ooɣul tuoɣidu; u uning ismini «Immanuel»
dəp ataydu. **15** Yahxilikni tallap, yamanlikni rət ḳilixni
bilgüqə u pixlaḳ wə bal yəydu. **16** Qünki bu yax bala
yahxilikni tallap, yamanlikni rət ḳilixni bilgüqə, sən
nəprətlinidioɣan bu ikki padixaḥning yər-zeminliri
taxlinip ḳalidu. **17** Qünki Pərwərdigar sening wə
atangning jəmətigə Əfraim Yəḥudadin ayriloɣan kündin
buyan bolup baḳmioɣan ḳattiḳ künlərni qüxüridu. U
künlər bolsa Asuriyəning padixaḥidin ibarəttur! **18** Xu
küni Pərwərdigar Misirning pinḥan eriḳliridiki paxilarni
wə Asuriyədiki ḥərilərni üxḳirtip qaḳiridu; **19** ularning
ḥəmmisi kelip ḥərbir hilwət jiloɣilaroɣa, taxlarning
ḥərbir araqlirioɣa, ḥəmmə yantaḳlaroɣa wə ḥəmmə
yaylaḳlaroɣa oɣuzzidə ḳonuxidu. **20** Axu küni, Rəb Əfrat
dəryasining nerisidin ijarigə aloɣan bir ustira bilən,
yəni Asuriyə padixaḥi bilən qaq qüxüridu; muxu ustira
baxning qeqini, putning tüklirini wə saḳalnimu qüxürüp
oɣirdaydu; **21** xu künlərdə bir kixi yax bir siyir wə ikki
ḳoy baḳidu, **22** ularning xunqə kəp süt bərginidin u seriḳ
may yəydu; dərwəḳə, zeminda ḳaloɣanlarning ḥəmmisi
seriḳ may wə bal yəydu. **23** Wə xundaḳ boliduki, ḥər
teli bir kümüx tənggigə yaraydioɣan, ming teli bar
üzümzarliḳ boloɣan ḥərbir jay jioɣanliḳḳa wə tikkənlikkə
aylinip ketidu; **24** Axu yərgə adəmlər pəḳət oḳya kətürüp
kelidu, qünki pütkül zemin jioɣanliḳḳa wə tikənlikkə
aylinip ketidu. **25** Ilgiri kətmən qepiloɣan ḥərbir taoɣliḳ
jiloɣilaroɣa bolsa, — ular u yərlərgə jioɣanlardin wə
tikənlərdin ḳorḳup barmaydu; Bu yərlər pəḳət kalilarni
otlitidioɣan, Ḳoylar dəssəp-qəyləydioɣan jaylar bolup
ḳalidu, halas.

8 Pərwərdigar manga: — «Qong bir tahtayni ḳolungoɣa
elip, eniḳ ḥərplər bilən: — «Mahar-Xalal-Hax-Baz»
dəp yazoɣin» — dedi. **2** Mən xundaḳ ḳilip əzümgə
«ixənqlik guwaḥqilar» süpitidə muxuni hatiriləxkə
kaḥin boloɣan Uriya wə Yərəbəḳiyaning ooɣli Zəkəriyani
qaḳiriwaldim. **3** Andin mən ayal pəyoɣəmbər bilən
billə yattim. Xundaḳ ḳilip u ḥamilidar bolup, bir
ooɣul tuoɣdi. Xuning bilən Pərwərdigar manga: —
«Uning ismini «Mahar-Xalal-Hax-Baz» dəp atioɣin;
4 qünki bala «Dada, apa» dəp qaḳirixni bilgüqə,
Dəməxḳ bayliḳliri wə Samariyədiki olja Asuriyə padixaḥi
təripidin bulap elip ketilidu» — dedi. **5** Pərwərdigar
yənə manga səz ḳilip mundaḳ dedi: — **6** «Muxu
həlḳ Xiloaḥ əstingidiki lərzan eḳiwatḳan sularni rət
ḳilip, Ularning ornida Rəzin wə Rəmaliyaning ooɣlidin
hursən boloɣaqḳa, **7** Xunga mana, Rəb ularning üstigə
dolḳunlap aḳidioɣan, əlwək Əfrat dəryasining sulirini,
— Yəni Asuriyəning padixaḥini toluḳ ḥəywə-xəḥriti
bilən elip kelidu; U dəryadək barliḳ eriḳ-əstəngliridin
texip ketidu, Ḥəmmə ḳiroɣaḳlirini bəsüp taxlaydu; **8** U
taki Yəḥudaoɣiqə xiddət bilən texip, ḥətta boynioɣiqə
kelidu; U ḳanatlirini yayoɣanda pütkül zeminingoɣa sayə
bolup qüxidu, i Immanuel! **9** — Oɣəzəpliniweringlar, i
əllər, biraḳ sundurulisilər! Jaḥanning barliḳ qət jayliri
ḳulaḳ selinglar! [Jəng üqün] belinglarni baoɣlaweringlar,
sundurulisilər! [Jəng üqün] belinglarni baoɣlaweringlar,
sundurulisilər! **10** Pilaninglarni tüziweringlar, u bikaroɣa
ketidu; Məslihətinglarni ḳiliweringlar, umu aḳmaydu;
Səwəbi — Immanuel!». **11** Qünki Pərwərdigar küqlük
ḳolini manga təgküzüp, Mening bu həlḳning yolida
mangmasliḳimoɣa yolyoruḳ berip, mundaḳ səz ḳildi:
— **12** «Muxu kixilər kəp ixlarda «suyiḳəst bar»
desə, silər bolsanglar «suyiḳəst bar» dəp yürmənglar;
Ularning ḳorḳḳinidin silər ḳorḳmanglar, Yaki ḥeq
wəḥimigə qüxmənglar; **13** Pəḳət samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigarnila ḥəmmidin üstün dəp
bilinglar; U silərning Ḳorḳidioɣininglar bolsun, Silərning
wəḥimənglar bolsun! **14** U bir muḳəddəs panaḥgaḥ
bolidu, Ḥəmdə Israildiki ikki jəmət üqün putlikaxang
tax, adəmni yiḳitidioɣan ḳoram tax, Yerusalemdikilər
üqünmu ḳiltaḳ wə tapantuzaḳ bolidu; **15** Ulardin
kəplər [Uningoɣa] putlixip, yiḳilip, yanjilip, ḳiltaḳḳa

qüxüp, əsirgə elinidu». **16** — «Bu guwaḥnamini yəgəp, Təwrat qanunini mening muhlislirim arisida peqətləp qoyoɣin. **17** Mən bolsam, yüzini Yaqup jəmətidin yoxuruwatqan Pərwərdigarni kütimən; Wə mən Uni təlmürüp saqlaymən. **18** Qaranglar, manga wə Pərwərdigar manga bərgən balilaroɣa, Biz Zion teoɣini Öz makani qiloɣan samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Israilda namayan qiloɣan bexarət wə karamətlərning süpitidurmiz». **19** — Baxqilar silərgə: — «Biz wiqir-wiqir, gudung-gudung qilidioɣan «ərwaḥlarni qaqiroɣuqi»lar wə dahanlardin yol sorayli» — desə, silər jawab berip: — «Bir həlqning əz Hudasini izdəp yol sorixi kerək əməsmu? Tiriklərning əlüklərdin yol sorixi tooɣrimu?!» — dənglar. **20** — Təwrat qanuni wə guwaḥnamə asas qilinsun! Muxularni asas qilip səz qilmisa, ularoɣa tang nuri qüxməydu! **21** Əksiqə, ular qisiloɣan, aq ḥalda zeminni kezip yürixidu; aq qaloɣan qaoɣda, ular oɣəzəplinip asmanoɣa qarap, padixaḥini ḥəm Hudasini qaroɣap tillaydu; **22** ular yərgə qarisa, mana, japa-muxəkqət, qarangoɣu-zulmət, ḥəsrət-nadamət wə parakəndiqilik turidu; Ular qap-qarangoɣulukqa ḥəydiwetilidu.

9 Birak, ḥəsrət-nadamətkə qaloɣanlaroɣa zulmət boliwərməydu; U ətkən zamanlarda Zəbulun zeminini wə Naftali zeminini har qilduroɣan; Birak kəlgüsidə U muxu yərni, yəni «yat əllərning makani» Galiliyəgə, jümlidin «dengiz yoli» boyidiki jaylar wə Iordan dəryasining qarxi qiroɣakliriɣa xan-xəḥrət kəltüridu; **2** Qarangoɣulukta mengip yürgən kixilər zor bir nurni kərdi; Əlüm sayisining yurtida turoɣuqilaroɣa bolsa, Dəl ularning üstigə nur parlidi. **3** — Sən əlni awuttung, Ularning xadlikini ziyadə qilding; Həlklər ḥosul waqtida xadlanoɣandək, Jəng oljisini üləxtürgən waqitta huxallikka qəmgəndək, Ular aldingda xadlinip ketidu. **4** Qünki Midiyanning [üstidin oɣəlibə qiloɣan] küngə ohxax, Sən uningoɣa selinoɣan boyunturukni, Mürisigə qüxkən əpkəxni, Ularni əzgüqining tayikini sundurup taxliwətting. **5** Qünki [ləxkərlərning] uruxta kiygən ḥərbir ətükliri, Qanoɣa miləngən ḥərbir tonliri bolsa pəkətla ot üqün yekiloɣu bolidu. **6** Qünki biz üqün bir bala tuoɣuldi; Bizgə bir ooɣul ata qilindi; Ḥəkümranlik bolsa uning zimmisigə qoyulidu; Uning nami: — «Karamət Məslihətqi, Qudrətlik Təngri, Mənggülük Ata, aman-hatirjəmlik Igisi Xaḥzadə» dəp atilidu. **7** U Dawutning təhtigə olturoɣanda wə padixaḥlikiɣa ḥəkümranlik qiloɣanda, Xu qaoɣdin baxlap ta əbədil'əbədgiqə, Uni adalət ḥəm ḥəkkaniylik bilən tikləydu, xundakla məzmut saqlaydu, Uningdin kelidioɣan ḥəkümranlik wə aman-hatirjəmlikning exixi pütməs-tügiməs bolidu. Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning otluk muḥəbbiti muxularni ada qilidu. **8** Rəb Yaqup jəmətigə bir səz əwətti, U pat arida Israiloɣa qüxidu, **9** Barlik həlk, yəni Əfraim wə Samariyədikilər xu [səzning] tooɣrilikini bilgən bolsimu, Lekin kənglidə təkəbburlixip yooɣanlik qilip, ular: — **10** — «Hixlar qüxüp kətti, Birak ularning ornioɣa yonuloɣan taxlar bilən qayta yasaymiz; Erən dərəhliri kesilip boldi, Birak ularning ornida kedir dərəhlirini ixlitimiz» — deyixidu; **11** Xunga Pərwərdigar Rəzinning küxəndilirini [Israiloɣa] qarxi küqləndürdi, [Yaqupning] düxmənlirini qozoɣidi. **12** Xərqtin Suriyəliklər, oɣərəbtə Filistiylər, Ular aoɣzini ḥangdək eqip Israilni yutuwalidu. Ixlar xundak deyilgəndək bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan qoli yənila qayturulmay turidu. **13** Birak həlk əzlirini Uroɣuqining yenioɣa tehi yenip kəlmidi, Ular samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarni izdiməywatidu. **14** Xunga Pərwərdigar bir kün iqidə Israilning bexi wə quyruqini, Palma xehi wə qomuxini kesip taxlaydu; **15** Moysipit wə məḥtərəmlər bolsa baxtur; Yaloɣanqilik egitidioɣan pəyoɣəmbər — quyruqtur. **16** Qünki muxu həlqning yetəkqiliri ularni azduridu, Yetəkləngüqilər bolsa yutuwelinip yokilidu. **17** Xunga Rəb ularning yigitliridin hursənlik tapmaydu, Yetim-yesirliri wə tul hotunlirioɣa rəḥim qilmaydu; Qünki ḥərbiri iplas wə rəzillik qiloɣuqi, Ḥəmmə eoɣizdin qikqini pasiklıktur. Ḥəmmisi xundak bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan qoli yənila qayturulmay turidu. **18** Qünki rəzillik ottək kəyidu, U jioɣan wə tikənlərni yutuwalidu; U ormanning baraqsan jayliri arisida tutixidu, Ular is-tütəklik tüwrük bolup purqirap yukirioɣa ərləydu; **19** Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning dəroɣəzipi bilən zemin kəydürüp taxlinidu, Həlk bolsa otning yekiloɣusi bolidu, halas; Ḥeqkim əz qerindixini ayap rəḥim qilmaydu. **20** Birsi ong tərəptə gəx kesip yəp, toymaydu, Sol tərəptin yalmap yəpmu, qanaətlənməydu; Ḥərkim əz bilikini yəydu; **21** Mənassəḥ Əfraimni, Əfraim bolsa mənassəḥni yəydu; Uning üstigə ikkisimu Yəḥudaoɣa qarxi turidu. Ḥəmmisi xundak bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan qoli yənila qayturulmay turidu.

10 Kəbiḥlik qanunlirini tüzgüqilərgə, Azablik pərman-ḥəkümlərni yazoɣuqilaroɣa way! **2** Tul hotunlarni oljimiz qilayli, Yetim-yesirlarni bulap-talayli dəp, Ular miskinlərgə adalətni bərməy, Həlkimdiki ajiz-beqarilərdin ḥokukni bulap ketidu. **3** Ḥesab alidioɣan künidə, Yəni yiraktin kəlgən tuyuksiz balayi'apət künidə, Nemə qilisilər? Kimdin baxpanaḥlik izdəp yürisilər? Baylik-xəḥritinglarni nəgə amanət qoyisilər? **4** Ularoɣa əsirlər arisida zongziyip olturuxtin, Yaki eltürülgənlər arisida yikilixtin baxqa ḥeqnemə qalmidi! Ḥəmmisi xundak bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan qoli yənila qayturulmay turidu. **5** Qolioɣa oɣəzipimning tokmiki tutquzuloɣan, Özümning dəroɣəzipimning tayiki boloɣan Asuriyəlikkə way! **6** Mən uni hudasiz bir «yat əl»gə, Dəroɣəzipim qaritiloɣan həlqimgə zərbə berixkə əwətimən; Uningoɣa olja tutuwelixqa, Oɣəniymətni bulaxqa, [Həlqimni] koqilardiki lay-patqaklarni dəssigəndək dəssəxkə buyruymən. **7** Birak [Asuriyəlikning] kəzdə tutqini muxu əməs, U xundak ḥeq oylioɣan əməs. Uning oylioɣini wəyran qilix, Kəp dələtlərni yokitixtin ibaərttur. **8** U: — «Mening sərdarlirimningmu ḥəmmisi padixaḥlaroɣa barawər əməsmu? **9** Kalno xəḥiri Karkemix xəḥirigə, Hamat xəḥiri Arpad xəḥirigə, Samariyə xəḥiri Dəməxk xəḥirigə ohxax əməsmu? **10** Məbudliri Samariyəning wə Yerusalemningkidin uluoɣ boloɣini bilən, Mening qolum muxu məbudqa təwə boloɣan padixaḥliqlaroɣa igə boluxqa yətküdək tursa, **11** Samariyə wə uning məbudlirini qandak qiloɣan bolsam, Yerusalem wə

uning məbudlirini ohxaxla xundak kilmamdimən?»
— dəydu. **12** Birak Rəb Zion teoŋi wə Yerusalemda
pütkül jaza ixini pütküzüp boloŋandin keyin, U: —
«Mən Asuriyə padixaḫining kənglidiki baxbaxtakliкning
akiwitini [uningoŋa qüxürimən], Uning kəzliridiki
kibirlik nəzərlirini jazalaymən» dəydu. **13** Qünki u: — «Bu
ixlarni əz kolumning küqi bilən, Əz danalikim bilən mən
kiloŋanmən; Qünki mən əkillikturmən; Mən əllərning
pasillirini yokattim, Ularning həzinilirini buliwaldim,
Təhtkə olturoŋanlarni batur kəbi qüxürüp taxlidimmən;
14 Mən kolumni bir kux uwisioŋa uzatkandək əllərning
baylikliriona uzattim, Birsi taxliwetilgən tuhumlarni
tərgəndək mən pütkül dunyani yioŋkanmən; Ulardin
ḫeqbirimu kanatlirini palaklatmidi, Tumxukini aqmidi,
Yaki quk-quk kilip awaz qikarmidi» — dəydu. **15**
Palta əzini ixlətküqisigə lap atsa bolamdu? Ḫərə
ḫəridigüqigə poqilik kilsa bolamdu? Xundak ix ikən,
huddi tayak əzini kətürgüqisini oynitalisa bolidioŋandək,
Huddi ḫasa yaoŋaq əməs boloŋuqini kətürgəndək bolatti
əməsmu?! **16** Xunga samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Rəb Pərwərdigar xu [Asuriyəlkning] palwanliri
arisioŋa orukltix kesilini əwətidu, Uning xan-xəripining
astida lawuldap yalkunlaydioŋan bir otni yakidu. **17**
«Israilning Nuri»ning Əzi ot, Uningdiki Mukəddəs
Boloŋuqi yalkun bolidu, U bir kün iqidə uning jioŋanliri
wə tikənlirini kəydürüp, yutuwalidu. **18** Ḫəm uning
ormanzarlik wə baoŋ-etizlirining xan-xəripini, jan wə
tenini kəydürüp kül kiliwetidu; Ular bəəyni jüdəp
ketiwatkan kesəl adəmdək bolup kalidu. **19** Buning
bilən ormanzarliktiki dərəhlərning kep kaloŋini xunqə
az boliduki, Kiqik bala ularni sanap hatiriliyələydu.
20 Xu küni xundak boliduki, Israilning kaldi həlki,
yəni Yakupning jəmətidin kəqip kaytkanlar əzlirini
uroŋuqioŋa ikkinqi tayanmaydu; bəlki ular ḫəkikətən
Pərwərdigar, yəni «Israildiki Mukəddəs Boloŋuqi»oŋa
tayinidu. **21** Bərḫək, bir «kaldi» kaytip kelidu, Yəni
Yakupning «kaldisi» kudrətlik Təngrining yenioŋa kaytip
kelidu. **22** I Israil, həlking dengizdiki kumdək kəp boloŋini
bilən, Pəkət bir kaldisi kaytidu; [Qünki] ḫəkkaniylik bilən
yürgüzülgən, bir ḫalakətning texip üstünlaroŋa qüxüxi
bekitilgəndur; **23** Qünki bir ḫalakətni — bekitilgən
bir ḫalakətni samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar pütkül yər yüzidə əməlgə axuridu. **24** Xunga
samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — « — I Zion teoŋida turoŋan həlkim,
Asuriyədin korkma! U seni tayak bilən uridioŋan,
Wə Misirliklardək sanga karap ḫasisini kətüridioŋan
bolsimu, **25** Pəkət azoŋinə wakit ətüxi bilənla, Silərgə
karatkan muxu dəroŋəzipim tügəp, Oŋəzipimni ularoŋa
ḫalakət qüxsun dəp karitimən. **26** Samawi koxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar bolsa, ularoŋa kamqa
bilən ḫujum kozoŋaydu; Ularning ḫali «Orəbning
koram texi»da boloŋan Midiyan kiroŋinqilikidək ḫaləttə
bolidu; U ḫasisini dengizoŋa karitip, Uni Misirliklarning
üstigə kətürgəndək kətüridu; **27** Andin xu künidə
xundak boliduki, Uning yüki mürəngdin, Boyunturuki
boynungdin elip taxlinidu; Mayliring səwəbidin,
Boyunturuk sundurup yokitilidu. **28** Mana, ular Ayatka
yetip, Migrondin ətkən, Mihmaxta yük-taklirini koyup
koyidu; **29** Ular bosuoŋa-dawandin ətkən, Gebada konup
kalidu; Ramaḫ titrəp ketidu; Saulning yurti Gibeaḫdikilər
bolsa kəqip kətkən; **30** I Gallimning kizi, pəryadingni
kətür! Ḫəy Laix, anglap koy! I biqarə Anatot! **31**
Madmənaḫ bolsa kaqti; Gebimdikilər bədər kaqti; **32**
Xu kün ətmigüqə ular Nob dəngidə tohtap kalidu;
Axu yərdə u Zion kizining teoŋioŋa, Yəni Yerusalemdiki
dənggə karap muxtini oynitidu. **33** Mana, samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar qong
xahlarni xiddət bilən kesiwetidu; Xuning bilən egiz
əskənlər kesip yikitilidu; Ḫali üstünlər pəsləxtürülidu.
34 U təmür [korallar] bilən ormanlikning Barakşan
yərlirini kesip kakaslik kiliwetidu; Liwan bolsa uluoŋ
birsi təripidin yikitilidu.

11 Wə bir tal nota Yəssəning dərihining kətikidin
ünüp qikidu; Uning yiltizidin ünüp qikkan bir xah
kəp mewə beridu. **2** Wə Pərwərdigarning Roḫi, Yəni
danalikning wə yorutuxning Roḫi, Nəsihət wə küq-
kudrətning Roḫi, Bilim wə Pərwərdigardin əyminixning
Roḫi uning üstigə qüxüp turidu; **3** Uning hursənliki
bolsa Pərwərdigardin əyminix ibarət bolidu; U kəzi
bilən kərginigə asasən ḫəküm qikarmaydu, Yaki
kuliki bilən angliоŋinioŋa asasən kesim kilmaydu. **4** U
namratlaroŋa ḫəkkaniylik bilən ḫəküm qikiridu, Yər
yüzidiki miskin-məminlər üqün adalət bilən kesim
kilidu. U jaḫanni aoŋzidiki zakon tayiki bilən uridu,
Rəzillərni ləwliridin qikkan nəpəsi bilən əltüridu. **5**
Uning bəlweoŋi ḫəkkaniylik, Qatraklik bolsa sadiklik
bolidu. **6** Bərə bolsa koza bilən billə turidu, Yilpiz ooŋlak
bilən billə, Mozay, arslan wə bordak kala bilən billə
yatidu; Ularni yetiligüqi kiqik bir bala bolidu. **7** Kala eyik
bilən billə ozuklinidu, Ularning baliliri billə yetixidu,
Xir bolsa kalidək saman yəydu. **8** Əmməydioŋan bala
kobra yilanning təxükigə yekin oynaydu, Əmqəktin
ayriloŋan bala kolini zəhərlik yilanning owisioŋa tikidu;
9 Mening mukəddəs teoŋimning ḫəmmə yeridə ḫeq
ziyankəxlik bolmaydu; Ḫeq buzoŋunqilik bolmaydu;
Qünki huddi sular dengizni kaplioŋandək, Pütkül jaḫan
Pərwərdigarni bilix-tonux bilən kaplinidu. **10** Xu künidə
«Yəssəning Yiltizi» ḫərkaysi əl-millətlər üqün tuoŋ
süpitidə kətürülüp turidu; Barlik əllər Uni izdəp kelip
yioŋilidu; Wə U aramgaḫka tallioŋan jay xan-xərəpkə
tolidu. **11** Xu küni Rəb ikkinqi kətim Əz həlkining
saklanoŋan kaldisini kayturux üqün, yəni Asuriyə, Misir,
Patros, Kux, Elam, Xinar, Hamat wə dengizdiki yirak
arallardin kayturux üqün Əz kolini yənə uzartidu. **12** U
əllərni qakirix üqün bir tuoŋ kətüridu; xundak kilip U
yər yüzining qət-qətliridin Israilning oŋeriblirini jəm
kilip, Yəḫudadin tarkilip kətkənlərni yioŋidu. **13** Xuning
bilən əfraimoŋa boloŋan ḫəsəthorluk yokaydu, Yəḫudani
harlioŋanlarmu üzüp taxlinidu; əfraim Yəḫudaoŋa ḫəsət
kilmaydu, Yəḫuda bolsa əfraimni horlimaydu. **14** Birak
ular oŋərb tərəptə Filistiylərning mürisigə uqup qüxidu;
Ular birliktə xərktiki həlklərdin olja alidu; Ular Edom
wə Moab üstigə kollirini uzartidu; Ammoniylarmu
ularoŋa bekinidu. **15** Pərwərdigar Misirdiki dengizning
«tili»ni yok kilidu; U küqlük pizoŋirin xamal bilən [əfrat]
dəryasining üstigə kolini beoŋirlitip uquridu, Uni adəm
ayioŋi kuruk ḫalda mengip ətkədək yəttə erik kilip uridu;
16 Xuning bilən Əz həlking kaldisi üqün, Misirdin
qikkan künidə Israil üqün təyyarlioŋan yoloŋa ohxax,

Asuriyədə qaloŋanlar üqün axu yərdin kelidioŋan bir kətürülgən egiz yol bolidu.

12 — Wə xu küni sən: — — I Pərwərdigar, mən
Seni mədhiyiləymən; Sən manga oŋəzəpləngining
bilən, Oŋəziping məndin yətkilip kətti, Wə sən manga
təsəlli bərding. **2** Mana, Təngri mening nijatimdur; Mən
Uningoŋa tayinimən, qorqmaymən, Yah Pərwərdigar
mening küqüm wə nahxamdur; U yənə mening
nijatim boldi, — dəysən. **3** — Xadlik bilən silər
nijatlik kudukliridin su tartisilər. **4** Xu künidə silər:
— «Pərwərdigaroŋa rəhmət eytinglar, Uning namini
qakirip nida kilinglar; Uning əməllirini həlklər arisida
ayan kilinglar, Uning namining zor abruy tapkanlikini
jakarlanglar. **5** Pərwərdigaroŋa küylər eytinglar, Qünki
U uluoŋ ixlarni kiloŋan; Mana bu pütkül jahanoŋa ayan
kilinsun! **6** Ziondikilər, təntənə kilip jar selinglar;
Qünki aranglarda turoŋan Israildiki Mukəddəs Boloŋuqi
büyüktur!» — dəysilər.

13 Amozning ooŋli Yəxaya kərgən, xundakla uningoŋa
yükləngən Babil tooŋrisidiki wəhiy: — **2** [Babil]
aksəngəklirining kowuklardin ətüp kirixi üqün, Kakas
taoŋ üstidə tuoŋ kətürünglar, Ularni yukiri awazda
qakiringlar, Kolunglarni pulanglitip ixarət kilinglar.
3 Mən bolsam, məhsus tallioŋanlirimoŋa buyruk
qüxürgənmən, Əz palwanlirimni, yəni təkəbburluktin
yayrap kətkən adəmlirimni oŋəzipimni bəja kəltürüxkə
qakirdim. **4** Anglanglar, büyük bir əlning adəmliridək
top-top adəmlərning taoŋlarda yangratkan kiykas-
sürənlirini, Həmmə əl-yurtlar wə padixahliklar [jənggə]
yioŋilip dolkunlatkan kaynam-taxkinlikni! Samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar koxunlarni
jənggə yioŋidu. **5** Ular, yəni Pərwərdigar wə Əz
oŋəzipining koralliri, Yirak yurttin, hətta asmanlarning
kəridinmu pütkül jahanni halak kilixka kəlgən. **6**
Pəryad qekip huwlanglar! Qünki Pərwərdigarning küni
yekinlaxti; U Həmmigə kadirdin kelidioŋan halakəttək
kelidu. **7** Buningdin hərbir kol boxixip ketidu, Həmmə
adəmning yüriki erip ketidu. **8** Ular wəhimigə qüxidu;
Azab-okubət wə kayoŋu-həsrət ularni kaplaydu, Toloŋiki
tutkan ayaldək ular toloŋinip ketidu, Ular bir-birigə
wəhimə iqidə tikilip karixidu; Yüzliri bolsa yalkundək
kizirip ketidu. **9** Mana Pərwərdigarning küni kelidu,
Xu kün jimi yər-jahanni wəyran kilixka, Rəhimsiz
bolup, oŋəzəp wə kəhr bilən toloŋandur; U gunahkarlarni
jahandin yokitidu. **10** Qünki asmandiki yultuzlar
həm yultuz türkümliri nurini bərməydu; Kuyax bolsa
qikipla karangoŋulixidu, Aymu həq yorumaydu. **11**
Mən dunyani rəzilliki üqün, Kəbihlərni gunahliri
üqün jazalaymən; Hakawurlarning təkəbburlukini tügəl
yokitimən; Zorawanlarning kibirlirini pəs kilimən.
12 Mən insanlarni sap altundin az kilimən, Adəmni
hətta Ofirdiki altundin az kilimən. **13** Xunga samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning oŋəzipidə,
Uning kaynioŋan kəhrlik künidə, Mən [Huda] asmanlarni
təwritimən, Yər bolsa əz ornidin yətkilidu; **14** Xunga
owlanoŋan bir jərəndək, Həqkim yioŋmaydioŋan bir
padidək, Hərbirsi əz əl-jamaitini izdəp kətməkqi bolidu,
Hərbiri əz yurt-makanioŋa kaqmakqi bolidu; **15** Kəqip
tutuloŋanlarning həmmisi sanjip əltürülidu; əsirgə
qüxkənlərmu kiliqlinidu. **16** Ularning balilirimu kəz
aldida parə-parə kilinidu; Ularning əyliri bulang-talang
kilinidu, Ayallirimu ayaoŋ asti kilinidu. **17** Mana,
Mən ularoŋa karxi turuxka Medialiklarni kozoŋaymən,
Ular kümüxlərgə həq karimaydu, Altundin bolsa ular
zok almaydu. **18** Ularning okyaliri yigitlərni ətmə-
təxük kiliwetidu, Ular baliyatkuning mewisigə həq
rəhim kilmaydu, Kəzliri balilarni həq ayimaydu. **19**
Padixahliklarning gəhiri, Kaldiylərning pəhirlinidioŋan
güzəlliki boloŋan Babil bolsa, Hudaning Sodom wə
Gomorra xəhərlirini ərüwətkinigə ohxax bolidu. **20**
U yərdə həqkim hərgiz turmaydu, Dəwrdin-dəwrgiqə
u adəmzatsiz kalidu. Ərəblər bolsa xu yərdə qedir
tikməydu, Malqilar padilirini xu yərdə yatkuzmaydu.
21 Birak qəl-bayawandiki janiwarlar xu yərdə konidu,
Ularning [harab] əylirigə huwlaydioŋan məhluklar
tolidu, Huwkuxlar xu yərdə makanlixidu, «Əqkə jin»lar
səkrəp oynaklixidu. **22** Yawayi itlar kəl'ə-koroŋanlarda,
Qilbərilər uning həxəmətlik ordilirida huwlixidu,
Bərhək, uning wakti toxuxka az kaldi, Uning künliri
uzunoŋa barmaydu.

14 Qünki Pərwərdigar Yakupka rəhimdillik kərsitidu,
Yənə Israilni tallaydu; U ularni əz yurt-zeminida
makanlaxturidu. Xuning bilən yat adəmlər ular bilən
birlixip, Yakup jəmətigə koxulidu. **2** Hərkaysi əl-millətlər
ularni elip əz yurtioŋa apiridu; Israil jəməti bolsa
Pərwərdigarning zeminida ularoŋa kul wə dedək süpitidə
igidarqilik kilidu; Ular əzlirini tutkun kiloŋanlarni
tutidu; Əzlirini əzgənlərning üstidin idarə kilidu. **3**
Wə xundak boliduki, Pərwərdigar silərgə azabtin,
sarasimidin wə əsir bolup məjburlanoŋan muxəkkətlik
kullukتin aramlik bərgən künidə, **4** Silər Babil padixahi
tooŋrisida mundak makal-təmsilni eytisilər: — «Kara, bu
jazanihor kandak halak boldi, Talan-taraj kilip altun
toplioŋuqi kandak yokaldi! **5** Pərwərdigar rəzillərning
hasisini, Hakimlarning zakon tayikini, **6** Yəni həlk-
millətlərni aqqiki bilən üzlüksiz uroŋanni, Əllərgə oŋəzəp
kilip tizginsiz ziyankəxlik kiloŋanni sunduruwətti. **7**
Pütkül yər yüzi aram tepip tinqlinidu; Ular nahxa eytip
təntənə kilidu. **8** Karioŋaylar bolsa halingdin xadlinidu,
Liwandiki kedirlarmu: — «Sən gərüngdə yatkuzuloŋandin
keyin, Həqbir kəsküqi bizni korkatmaydu!» — dəydu. **9**
Sən qüxüxüng bilən təhtisaradikilər seni karxi elixka
sarasimə bolup ketidu; Sən üqün əlüklərning rohliri,
Jahandiki jimiki «əqkə jinlar» kozoŋilidu; Əllərning
həmmə padixahliri təhtliridin turoŋuzulidu; **(Sheol h7585)**
10 Ularning həmmisi sanga karap mundak
dəydu: — «Sening halingmu bizlərningkidək boxap
kəttimu? Bizgə ohxax bolup kaldingmusən?!» **11**
Sening xanu-həywiting qiltariliringning awazliri bilən
billə təhtisaraoŋa qüxürülüp tügidi; Astingda qiwin
kurti mizildap ketidu, Üstüngni sazanglar kaplap
ketidu. **(Sheol h7585)** **12** I Qolpan, Səhər balisi, Sən
kandak kilip asmandin yikilip qüxkənsən! I tehi
ətkəndila əllərni yərgə yikitkuqi, Sən yər yüzigə
taxliwetilding! **13** Sən əslidə kənglüngdə: — «Mən
asmanlaroŋa qikimən, Təhtimni Hudaning yultuzliridin
üstün kilimən; Mən jamaətning teoŋida, Yəni ximal
tərəplərdimu olturimən; **14** Mən bulutlarning egiz
jayliridin yukirioŋa ərləymən; Həmmidin Aliy bilən

təng bolimən!» — deding. **15** Ḥalbuki sən təḥtisaraoɣa,
Qongḳur ḥangning tegilirigə qüxürüldung». **(Sheol h7585)**
16 Seni kərgənlər sanga yeḳindin sinqilap ḳarap: —
«Jaḥanni zilziligə kəltürgən, padixaḥliḳlarni titrətkən
adəm muxumidu? **17** Yər yüzini qəl-bayawan ḳilip,
Uningdiki xəḥərlərni oɣulatḳan, Tutḳan əsirlərni əz
yurtioɣa ḥeq ḳoyup bərmigən muxumidu?» — deyixidu.
18 Mana əllərning xaḥliri birimu ḳalmay «xan-xərəp»tə,
[ḳarangoɣuluḳtiki] əz əyidə yetixidu, **19** Biraḳ sən
kəmsitilgən [qirigən] bir xah kəbi, Əltürülgənlərning
dəwisi astida, Ḳiliq bilən sanjiloɣan, ḥangning təḥtigə
qüxidioɣanlaroɣa ohxax, Ayaoɣ astida dəssəp-qəyləngən
əlüktək, Əz gərüngdin məḥrum bolup taxliwetilding.
20 Sən axu padixaḥlar bilən birgə dəpnə ḳilinmaysən,
Qünki əz yurtungni wəyran ḳiloɣansən, Əz həlḳingni
əltürüwətkənsən; Rəzillik ḳiloɣuqilarning nəsli ḥərgiz
yənə tiloɣa elinmaydu. **21** Ata-bowilirining ḳəbiḥlikliri
tüpəylidin, Uning ooɣullirini ḳətl ḳilixḳa təyyar ḳilinglar;
Xundaḳ ḳiloɣanda, ular ornidin turup yər-jaḥanni ixoɣal
ḳilmaydu, Yər yüzini xəḥərgə toxḳuzuwetəlməydu. **22**
Qünki Mən ularoɣa ḳarxi qiḳimən, — dəydu samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — Mən
Babildin uning namini wə uning ḳaldukḳirini, nəsil-
pərzəntlirini üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar,
23 — Wə uni ḥuwḳuxning makanioɣa, sazliḳlaroɣa
aylandurimən; Ḥalakət süpürgisi bilən uni süpürüp
taxlaymən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar. **24** Samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar mundaḳ ḳəsəm iqkənki, — Mən
ḳandaḳ oylisam, xundaḳ bolidu; Ḳandaḳ məḳsətni
kənglümgə püksəm, xu tiklinidu, **25** Məḳsitim Əz
zeminimda Asuriyəlikni ḳiyma-qiyma ḳilixtin ibarət; Əz
taoɣlirimda uni dəssəp-qəyləymən; U saloɣan boyunturuḳ
həlḳimning boynidin, U artḳan yük mürisidin elip
taxlinidu. **26** Mana bu pütkül yər yüzi tooɣruluḳ
iradə ḳilinoɣan məḳsəttur, Mana bu barliḳ əllərning
üstigə uzartiloɣan ḳoldur. **27** Pərwərdigar mundaḳ
məḳsətni pükkənikən, Kim uni tosalisun? Uning ḳoli
uzartiloɣanikən, kim uni yanduralisun? **28** Aḥaz
padixaḥ əlgən yilida mundaḳ wəḥiy yükləndi: — **29** I
Filistiyə, ḥəmminglar, «Bizni uroɣan tayaḳ sundi» dəp
xadlanmanglar; Qünki yilanning yiltizidin zəḥərlik bir
yilan qiḳidu, Uning nəsli bolsa dəḥxətlik uqar yilan
bolidu. **30** Xuning bilən yoḳsullarning tunji baliliri
ozuḳlinidu, Məminlər bolsa tinq-amanliḳta yatidu;
Biraḳ Mən yiltizingni aqarqiliḳ bilən yoḳitimən Ḳaloɣan
ḳismingmu u tərəptin əltürülidu. **31** Xunga i ḳowuḳ,
nalə kətürgin, I xəḥər, pəryad qəkkin! I Filistiyə, sən
bolsang erip kətkənsən! Qünki ximal tərəptin is-tütəklik
bir tüwrük ərləydu; Uning yioɣiloɣan ḳoxunlirida ḥeqkim
səpsiz ḳalmaydu. **32** Əmdi bu əlning əlqilirigə ḳandaḳ
jawab berix kerək? — «Zionni tikligüqi Pərwərdigardur;
Uning həlḳi iqidiki ezilgüqilər uningdin baxpanaḥ
tapidu» — degin!»

15 Moab tooɣrisida yükləngən wəḥiy; Ḥalakətlik
bir kəqtila, Moabtiki Ar xəḥiri wəyran ḳilinidu;
Ḥalakətlik bir kəqtila, Moabtiki Kir xəḥiri yoḳ ḳilinidu;
2 Yioɣa-zarlar kətürüx üqün, Mana u buthanisioɣa,
Dibonoɣa, xundaḳla [barliḳ] egizliklirigə qiḳti; Moab
Nebo wə Mədəba xəḥərliri üqün pəryad kətüridu;
Ḥəmmə baxlar taḳir kərünidu, Jimiki saḳallar kesilip
qüxürüldi. **3** Koqilarda ular bəz kiyidu; Əgziliridə,
məydanlirida, ḥərbir adəm kəz yaxlirini yaoɣdurup
pəryad kətüridu. **4** Ḥəxbonoɣa, Elealaḥ xəḥərlirigə yioɣa
olixidu, Awazliri Yaḥaz xəḥirigimu yetip baridu. Xunga
Moabning əskərlirimu nida ḳilidu; Uning wujud-baoɣrini
titrək basidu. **5** Mening ḳəlbimmu Moab üqün yioɣa-zar
kətüridu; Ularning ḳaqḳunliri Zoaroɣa ḥəm Əglat-Xeli-
Xijaoɣa bədər ḳaqidu; Mana ular toplixip, yioɣlioɣan peti
Luḥitḳa qiḳidioɣan dawan yoli bilən yuḳirioɣa mangidu,
Ḥoronaimoɣa qüxidioɣan yolda turup ḥalakəttin nalə-
zar kətüridu. **6** Qünki Nimrimdiki sular ḳurup ketidu,
Ot-qəplər solixip, Gül-giyaḥ tügəp ketidu; Ḥeq yap-
yexillik ḳalmaydu. **7** Xunga ular baylikliri, tapḳan-
tərginini yioɣip «Tərək wadisi»din ətməkqi bolidu; **8**
Ularning kətürgən yioɣisi Moabning qegrasioɣa, Aḥu-
zarliri əglaimoɣa, Pioɣanliri Bəər-elimoɣa yetidu. **9**
Dimonning suliri ḳanoɣa tolup ketidu, Qünki Dimonning
üstigə tehimu kəp balayi'apətni toplaymən; Qünki
Moabning ḳaqḳunliri ḥəm zeminida ḳaloɣanliriningmu
üstigə bir xirni əwətimən.

16 «Əmdi [oɣəllə-parak] ḳozisini Sela [rayondin] elip,
Qəl-bayawandin ətüp zeminlarning ḥəkümranioɣa,
Yəni Zion ḳizining teoɣioɣa əwətkin!» **2** Uwisidin
quwulup patiparaḳ bolup kətkən ḳuxlardək, Moab
ḳizliri Arnon dəryasining keqikliridə [alaḳzadə]
yüridu. **3** «Parasət bilən ḥəküm ḳilinglar!» **4** «[I
Zion ḳizi], sayingizni qüxürüp qüxtiki yoruḳluḳni
tün ḳarangoɣusidək ḳiling, Xu oɣeriblarni yoxurup
ḳoyoɣaysiz; Ḳooɣlanoɣanlarni axkarilap ḳoymioɣaysiz!
Mening Moabdiki musapirlirimni əzingiz bilən billə
turoɣuzoɣaysiz, Ular üqün wəyran ḳiloɣuqining aldida
baxpanaḥ boloɣaysiz!». **5** «[Ətünüxünglar tooɣra], qünki
əzgüqi yoḳilidu, Ḥalakət yoḳ bolidu, əzgüqilərning
ḥəmmisi zemindin yoḳilidu. Əzgərməs məḥir-xəpḳət
bilən bir təht tiklinidu; «Dawutning qediri» iqidiki
xu təht üstidə birsi olturidu. U bolsa, ḥəḳiḳətən
adalət yürgüzidioɣan, xundaḳla adalətni izdəydioɣan,
Ḥəḳḳaniylikni ilgiri süridioɣan bolidu. **6** — Biz
Moabning ḥakawurluḳi tooɣrisida angliduḳ (u intayin
ḥakawur!), Yəni uning ḥakawurluḳi, təkəbburluḳi,
noqiliḳ ḳilidioɣanliḳi tooɣrisida angliduḳ; Biraḳ uning
qong gəpliri bikar bolidu! **7** Xunga Moab Moab üqün zar
yioɣlaydu; Ularning ḥəmmisi zar-zar yioɣlaydu; Ḳayoɣu-
ḥəsrətkə qəmüp Kir-Ḥarəsətning «kixmix poxkalliri»
üqün zar-zar yioɣlanglar! **8** Ḥəxbon rayonidiki etizlar,
Sibmaḥdiki üzüm tallirimu yigləp ketidu; Əllərning
əmirliri uning sərhil əsümlüklirini buzup qəyləydu; Ular
əslidə Yaazərgiqə yetip, qəl-dalalarni kəzgənidi; Peləkliri
sozulup, «[Əlük] Dengiz»ning nerisioɣa yətti. **9** Xunga
Mən Yaazərning zar-yioɣisi bilən billə Sibmaḥning üzüm
teli üqün yioɣlaymən; I Ḥəxbon, Elealaḥ, Əz kəz yaxlirim
bilən silərni suoɣirimən! Qünki yazliḳ mewiliringgə,
ḥosulung üstigə təntənə bir sada yangritilidu. **10**
Huxalliḳ mewilik baoɣlardin məḥrum ḳilinip, Xadliḳmu
yoḳ ḳilinidu; Üzümzarliḳlarda nə nahxa awazliri
anglanmaydu, Nə təntənə ḳilinmaydu; Dəssigüqilər üzüm
kəlqəklirini qəyləydu. Qünki Mən üzüm kəlqəkliridiki
huxal warḳiraxlarni tohtattim. **11** Xunga iq-baoɣrilirim
Moab üqün qaloɣan qiltardək aoɣrip mungluḳ yangraydu,

Iqim Kir-Ḥərəsdikilər üqünmu xundak;
12 Xundak boliduki, Moab əzini upritip dua kiloqili əzining «yukiri orni»oqa qikip kəlgəndə, Yaki dua kiloqili «mukəddəs əyi»gə kirgəndə, U muwəppəkiyətkə erixəlməydu.
13 Mana muxu sözlərni Pərwərdigar Moab tooqruluk burun eytkan.
14 Birak ḥazir Pərwərdigar xundak dəydu:
— «Üq yil iqidə mədikar ḥesablioqandək, Moabning kəpligən koxun-ahalisi boloqini bilən, Uning pəhirləngən xəḥriti yəksan bolidu; Ularning kaldukliri bolsa intayin az wə ḥalsiz bolidu».

17 Dəməxk tooqruluk yükləngən wəḥiy: — Mana, Dəməxk xəḥər bolup turuwərməy, naḥayiti bir dəwə harabilikka aylandurulidu.
2 Aroərdiki xəḥərlər adəmzatsiz bolup, Koy padilirioqa kaldurulidu, Ular tinq-aman yatidu, Ularni korkutkudək ḥeqbir adəmmu kərünməydu.
3 Əfraimda bolsa, koroqanlik xəḥərlər yokilidu, Dəməxkning xaḥanə ḥokuki, Suriyəning kalduklири yokilidu; Ular «Israilning xəḥriti»dək yok bolidu. — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar.
4 Xu küni xundak boliduki, Yakupning xəḥriti suslixip, Tenidiki semiz ətlər sizip ketidu.
5 Ularning ḥali bolsa ormiqi buoqday oroqandin keyin, Yəni biliki bilən yioqip oroqandin keyin, Ḥətta Rəfayim jiloqisida adəmlər baxaklarni tərgəndin keyinki ḥalətkə ohxax, [kaloqini yok deyərlik bolidu];
6 Ḥalbuki, yənə azrak tərgüdək baxak, Zəytun dərihi silkingəndin keyin, əng uqida ikki-üq tal mewə, Kəp mewiligən xahlirida tət-bəx tal mewə kaldurulidu, — dəydu Israilning Hudasi boloqan Pərwərdigar.
7 — Xu küni insan bolsa Yaratkuqisioqa nəzirini tikidu, Kəzi Israildiki Mukəddəs Boloquqida bolidu.
8 Ular əz kurbangaḥlirioqa, yəni əz koli bilən yasioqanlirioqa, Yaki barmakliri bilən xəkilləndürgənlirigə ḥeq karimaydu, Nə «Axəraḥ»laroqa nə «kün tüwrükliri»gə ḥeq ümid baoqlimaydu.
9 Xu künidə uning koroqanlik xəḥərliri, Əslidiki Israillarning aldida qatkallikka wə takir taoqlaroqa aylandurulogan harabə xəḥərlərdək, Ḥəmmisi wəyran bolup ketidu.
10 Qünki nijating boloqan Hudani untup kalding, Küqüng boloqan «Koram Tax Boloquqi»ni əslimiding; Xunga sən «sərhil» əsümlüklərni tikip koyoqining bilən, Wə yaka yurttiki üzüm tallirini tikkining bilən,
11 Ularni tikkən künila yaxartkining bilən, Tikkən ətisila ularni qeqəklətkining bilən, Ḥosulioqa erixkən künidə, u pəkət bir patman dawalioqusiz kayoqu-ḥəsrət bolidu, halas!
12 Ḥəy! Kəp həlklərning kukan-sürənliri! Ular dengiz-okyanlarni uroqutup dolkunlardək xawkunlarni kətüridu, Aḥ, əllərning kaynam-taxkinliri! Dolkunlanoqan küqlük sulardək ular kaynam-taxkinlarni kətüridu.
13 Əllər uluoq sularning kaynam-taxkinliridək dolkunlinip ketidu; Birak U ularning dəkkisini berixi bilənla, ular yirakka bədər kəqip ketidu. Ular taoqdiki ot-qəplərning topa-topanliri xamalda yiraklaroqa uquruwetilgəndək, Kara kuyun aldida qang-tozanglar kuyun boloqandək ḥəydiwetilidu!
14 Kəqtə — wəḥimə! Tang səḥərdə — yok birak! Mana bizni bulap kətkənlərning nesiwisi, Bizdin olja-oqəniymət eliwaloqanlarning akiwitidur!

18 Aḥ, Efiopiyə dəryalirining boyliridiki kanatlarning wizildioqan awazliri bilən kaplanoqan yər-zemin!
— Sən komux kemilər üstidə əlqilərni dengizdin ətküzüp əwətisən; — I yəl tapan həwərqilər, Egiz boyluk ḥəm silik terilik bir əlgə, Yirak-yekinlaroqa korkunq bolidioqan bir millətkə, Zemini dəryalar təripidin bəlüngən, Küqlük, tajawuzqi bir əlgə [kaytip] beringlar!
3 Jaḥanda turuwatkanlarning ḥəmmisi, Jimiki yər yüzidikilər! Taoqlarda bir tuoq kətürülgəndila, Kərünglar! Kanay qelinoqandila, Anglanglar!
4 Qünki Pərwərdigar manga mundak dedi:
— Mən tinqlikta turimən, Nur üstidə yalildap turoqan issiktək, Issik ḥosul məzgilidiki xəbnəmlik buluttək, Əz turaloqumda kəzitimən;
5 Qünki ḥosul elix aldida, Üzüm qeqəkligəndin keyin, Qeqəklər üzüm boloqanda, U putioquqi piqaklar bilən bihlarni kesip, Ḥəm xahlirini kesip taxlaydu.
6 Ular yioqixturulup taoqdiki aloqur kuxlaroqa, Yər yüzidiki ḥaywanlaroqa kaldurulidu. Aloqur kuxlar ulardin ozukinip yazni ətküzidu, Yər yüzidiki ḥaywanlar ular bilən kixni ətküzidu.
7 Xu künidə samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigaroqa bir sowoqat elip kelinidu; Yəni egiz boyluk ḥəm silik terilik bir milləttin, Yirak-yekinlaroqa korkunq bolidioqan bir əldin, Zemini dəryalar təripidin bəlüngən, Küqlük, tajawuzqi bir milləttin berilidu; Samawi koxunlarning Sərdari Pərwərdigarning nami boloqan jayoqa, Yəni Zion teoqioqa elip kelinidu.

19 Misir tooqruluk yükləngən wəḥiy: — Mana, Pərwərdigar tez uqidioqan bulut üstigə minip, Misiroqa yetip kelidu; Misirdiki butlar uning aldida təwrinip ketidu, Misirning yüriki bolsa iqidin erip ketidu.
2 — «Wə Mən Misirlikliarni bir-birigə karxi kutritimən; Ularning ḥəmmisi əz kerindaxlirioqa karxi turixidu, Əz koxniliri bilənmu sokixidu; Xəḥər bilən xəḥər, Padixaḥlik bilən padixaḥlik bir-birigə karxi urixidu;
3 Wə Misirning roḥi əz iqidin yokap ketidu; Mən ularni məsliḥətsiz kaldurimən; Xunga ular butlarni wə ərwaḥlarni, Ərwaḥlarni qakiroquqilarni ḥəm palqilarni izdəp məsliḥət soraydu;
4 Mən Misirlikliarni rəḥimsiz bir ḥəkümranning koliqa tapxurimən; Əxəddiy bir padixaḥ ularning üstidin ḥəkümranlik kilidu» — dəp jakarlaydu samawi koxunlarning Sərdari boloqan Rəb Pərwərdigar;
5 Ḥəm sular «dengiz»din yokaydu, Dəryasi kaoqjirap pütünləy kurup ketidu;
6 Dəryalarni sesikqilik kaplaydu, Misirning əstəng-kanalliri kaoqjirap tügəydu; Komuxlar ḥəm yekənlər solixidu;
7 Nil dəryasi boyidiki yərlər, Nil dəryasining kuyulux aoqzidiki yərlər giyaḥsiz kalidu, Nil dəryasi boyidiki ziraətlərning ḥəmmisi kurup, tozup, yokilidu.
8 Belikqilar bolsa zar kakxaydu; Nil dəryasioqa karmak taxlioquqilarning ḥəmmisi nalə kətüridu; Sularning üstigə tor yayoquqilarning bexi sanggilap ketidu.
9 Zioqirqilar ḥəm libas tokuoquqilar hijalətqiliktə kalidu,
10 jəmiyətning «tüwrük»liri parə-parə bolup, Mədikarlarning kənglimu yerim bolidu.
11 Tolimu əhmək Zoan xəḥirining əməldarliri! Pirəwnning əng dana məsliḥətqiliridin əhmikanə məsliḥətlər qikidu! Silər kandakmu Pirəwngə: — «Mən bolsam danalarning əwladi, Kədimki padixaḥlarning nəslidurmən!» — dəwatkansilər tehi?
12 [Misir], sening danixmənliring ḥazir kəni? Ular danixmən bolsa, samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning Misir tooqruluk nemilərni kəngligə pükkənlikini sanga ayan kilsun!
13 Zoan xəḥirining əməldarliri

nadanlaxti, Məmfis xəḥirining əməldarliri aldinip kətti; Misir qəbililirining «burjək tax»liri bolsa ularni ezikturup qoydi. **14** Pərwərdigar ularning arisioɣa bir qaymukturoɣuqi roḥni arilaxturiwətti; Xunga birsi məst bolup əz qusukida teyilip ələng-sələng boloɣandək, Ular Misirdikilərni ḥərbir ixida ələng-sələng qiliwətti. **15** Xuning bilən Misiroɣa, Bax, quyruk, palma xehi yaki qomuxlar qilalioɣudək ḥeqkandak amal qalmaydu. **16** Xu küni Misirdikilər qiz-ayallaroɣa ohxap qalidu, Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar qolini ularning üstigə tənglixi bilən titrəp qorkidu, **17** Ḥəmdə Yəḥuda zemini bolsa Misiroɣa wəḥimə bolup qalidu; Qünki samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Rəb Pərwərdigarning bekitkən iradisi tüpəylidin, Yəni Uning əzlirigə qaritiloɣan iradisi tüpəylidin, Kimgə Yəḥudaning gepi qilinsila xu qəqüydu. **18** Xu küni Qanaanning tili səzləydioɣan, Wə samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa bekinip sadiklik qəsimi qilidioɣan Misirning bəx xəḥiri bolidu; Ulardin biri «Ḥalak xəḥiri» dəp atilidu. **19** Xu küni Misirning zemini otturisida Pərwərdigaroɣa ataloɣan bir qurbangaḥ, Ḥəm qegrasida Pərwərdigaroɣa ataloɣan bir tüwrük bolidu. **20** Bular bolsa samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa ḥəm bəlgə ḥəm xaḥit bolidu; Qünki əzgüqilər tüpəylidin ular Pərwərdigaroɣa nalə kətürgən bolidu; U ularni ərkinlikkə qikiridioɣan bir qutkuzoɣuqi ḥəm qoɣdioɣuqini əwətidu. **21** Pərwərdigar Misirliklaroɣa tonutulup ayan qilinidu; Xu küni Misir Pərwərdigarni tonuydu; Ular uningoɣa qurbanlik axlik ḥədiyəliri bilən ibadət qilidu; Ular Pərwərdigaroɣa qəsəm iqidu wə uningoɣa əməl qilidu. **22** Pərwərdigar Misirni uridu; U ularni uridu ḥəm sakaytidu; Xuning bilən ular Pərwərdigarning yenioɣa qaytidu, U ularning dua-tilawitini qobul qilip ularni sakaytidu. **23** Xu küni Misirdin Asuriyəgə mangidioɣan, egiz kətürülgən tüz yol eqilidu; Asuriyəliklər Misiroɣa kiridu, Misirliklar Asuriyəgə kiridu; Misir Asuriyə bilən billə [Hudaning] hizmət-ibaditidə bolidu. **24** Xu küni Israil Misir wə Asuriyə bilən bir bolup, Üqisi, yər yüzidikilərgə bəht yətküzüqilər bolidu. **25** Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar ularoɣa bəht ata qilip: — «Həlkim boloɣan Misiroɣa, Əz qolumning ijadi boloɣan Asuriyəgə Wə Əz mirasim boloɣan Israiloɣa bəht yar bolsun!» — dəydu.

20 Asuriyəning [sərdari boloɣan] «Tartan» Axdod xəḥirigə kelip muḥasirə qiloɣan yili Asuriyə padixaḥi Sargon uni əwətkən (u Axdodka qarxi jəng qilip uni ixoɣal qildi): — **2** — Xu qaoɣda Pərwərdigar Amozning ooɣli Yəxaya arkilik səz qiloɣanidi. U uningoɣa: — «Qatrikingdin bəz iq tambilingni seliwət, putungdiki kəxingni seliwət» — degənidi; U xundak qildi; yalingaq wə yalang ayaoɣ mengip yürdi. **3** Wə Pərwərdigar ahirida mundak dedi: — «Mening qulum Yəxaya Misir wə Efiopiyə tooɣruluk həwər beridioɣan bexarət ḥəm karamət süpitidə bolux üqün yalingaq ḥəm yalang ayaoɣ üq yil mengip yürgəndək, **4** Ohxaxla Misirlik əsirlər wə Efiopiyəlik sürgünlər yax bolsun, qeri bolsun, yalingaq ḥəm yalang ayaoɣ, kasisi oquk ḥalda Asuriyə padixaḥi təripidin Misirni xərməndiliktə qaldurup, yalap epketilidu. **5** Ular bolsa qorkuxup, əz tayanqisi boloɣan Efiopiyədin wə pəhri boloɣan Misirdin ümidsizlinip ketidu. **6** Xuning bilən bu dengiz boyidikilər: — «Mana bu Asuriyə padixaḥining wəswəsidin qorkup baxpanaḥlik izdəp baroɣan tayanqimizoɣu, bizlər əmdi qandakmu qutulalaymiz?» — deyixidu»».

21 «Dengizning qəl-bayawini» tooɣrisida yükləngən bir wəḥiy: — «Jənub tərəptə qoyuntazlar ətüp ketiwatqandək, Dəḥxətlik zemindin bir nemilər keliwatidu!». **2** — Azablik bir wəḥiy-kərünüx manga ayan qilindi; Hain hainlik qiliwatidu, Bulangqi bulangqilik qiliwatidu. «I Elam, ornungdin tur, qik! Media, muḥasirə qilip qorxiwal!» Uning səwəbidin kətürülgən ḥəmmə nalə-pəryadlarni tügitiwəttim. **3** — Xunga iq-baoɣrim aoɣrik-azab bilən toldi, Toloɣiki tutqan ayalning azabliridək, Kərgənlirimdin toloɣinip kəttim, Angliogʼinimdin parakəndə boldum. **4** Xunga kənglüm parakəndə bolup ḥasirap kəttim, Meni dəḥxət qorkunq basti; U mən zok alidioɣan keqini sarasimə bolidioɣan keqigə aylandurdi. **5** Ular dastihan wə giləm-kərpilərnimu salidu; Ular yeyixidu, iqixidu; «Ḥəy esilzadilər, ornunglardin turup qalkanni maylanglar!» **6** Qünki Rəb manga: — «Baroɣin, kərgənlirini əyni boyiqə eytidioɣan bir kəzətqini təhləp qoyoɣin» — degənidi. **7** — «U jəng ḥarwilirini, jüp-jüp atlik əskərlərni, Jəng ḥarwilirini exəklər bilən, Jəng ḥarwilirini təgilər bilən kərgəndə, U dikkət bilən, naḥayiti dikkət bilən kəzətsun!» **8** U jawabən xirdək towlidi: — «Rəb, mən kəzət munarida üzlüksiz kün boyi turimən, Ḥər keqidə kəzəttə turimən; **9** — Wə mana, u jəng ḥarwiliri jüp-jüp atlik əskərlər bilən keliwatidu!» Wə yənə jawab berip xundak degən: — Babil bolsa yikildi, yikilip qüxti, Wə U ularning ilaḥlirining ḥərbir oyma məbudlirini yərgə taxlap parə-parə qiliwətti!». **10** — I Mening tepilgən danlirim, Mening haminimdiki buoɣdaylirim, Israilning Hudasi, samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigardin angliogʼanni silərgə eytip bərdim! **11** «Dumaḥ» tooɣruluk yükləngən wəḥiy; Birsi Seirdin kelip məndin: — «I kəzətqi, keqining qanqiliki ətti? I kəzətqi, keqining qanqiliki ətti?» — dəp soraydu. **12** Kəzətqi jawabən mundak dəydu: — «Səḥər kelidu, keqimu kelidu; Yənə sorioɣing bolsa, yənə kelip sora; Yolungdin qaytip manga yekin kəl!» **13** Ərəbiyəning keqisi tooɣruluk yükləngən wəḥiy: — «I Dedanliklarning karwanliri, silər Ərəbiyədiki janggalda qonup qalisilər; **14** Ussap kətkənlərgə su apirip beringlar! I Temadikilər, nanliringlarni elip qaqkanlarni kütüwelinglar! **15** Qünki ular qiliqlardin, Oɣilaptin elinoɣan qiliqtin, Kerilgən okyadin, Uruxning azabidin qaqidu. **16** Qünki Rəb manga xundak degən: — Bir yil iqidə mədikar ḥesablioɣandək, Andin Kedarning bar xəripi yokilidu, **17** Okyaqilarning qaldukliri, Yəni Kedarning palwan-batur boloɣan ooɣulliri az qalidu; Qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi xundak səz qiloɣan».

22 Alamət kərünüx berilgən jiloɣa tooɣrisida yükləngən wəḥiy: — Silər ḥəmminglar əgzilərning üstigə qikiwaloɣininglar zadi nemə qiloɣininglar? **2** Silər huxallik dəbdəbisini kətüridioɣan, Warang-qurungoɣa toloɣan yurt, Xadlinidioɣan xəḥər; Silərdin əltürülgənlər qiliq bilən qepiloɣan əməs, Yaki jənglərdə əlgən əməs;

3 Əmirliringlarning ḥəmmisi birakla ḳeqixti; Ular
oḳyasiz əsir boldi; Yirakḳa ḳaqḳan bolsimu, Silərdin
tepiwelinoŋanlarning ḥəmmisi birliktə əsir boldi. 4
Xunga mən: — «Nəziringlarni meningdin elinglar; Meni
ḳattiḳ yioŋlaxḳa ḳoyunglar; Həlḳimning bulinip ketixi
tooŋruluḳ manga təsəlli berixkə aldirap əzünglarni
upratmanglar» — dedim. 5 Qünki samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigardin «Alamət kərünüx
berilgən jiloŋa»ning bexioŋa bir kün qüxidu, U bolsa
awariqilik bolidioŋan, Ayaoŋ asti ḳilinip petiḳdilidioŋan,
Adəmlər ḳaymuḳturulidioŋan, Sepil soḳulup qeḳilidioŋan,
Taoŋlaroŋa ḳarap yalwurup qirḳiraydioŋan bir küni
bolidu. 6 Elam jəng ḥarwiliri wə adəmliri bilən,
atliḳ əskərliri bilən oḳdanni kətürüp kelidu, Kir bolsa
ḳalḳanni eqip təyyar ḳilidu. 7 Wə xundaḳ boliduki,
əng güzəl jiloŋiliring jəng ḥarwiliri bilən tolup ketidu,
Atliḳ əskərlər dərwazang aldida səp tartip turidu. 8
Ular Yəḥudaning üstidiki ḳalḳanni elip taxlaydu; Biraḳ
sən [Zion] xu künidə «Orman sarayi»diki ḳorallaroŋa
ümid baoŋlioŋansən; 9 Silər Dawutning xəḥirining
bəsülgən jaylirining kəp ikənlikini kərüp, Pəstiki kəlqək
sulirini bir yərgə yioŋip su ambiri ḳildinglar; 10
Yerusalemdiki əylərni sanap, ulardin bəzilirini buzup
sepilni mustəḥkəmləx üqün ixləttinglar, 11 Xundaḳla
kona kəlqəktiki sularni ikki sepil otturisioŋa yioŋip
ambar ḳildinglar; Biraḳ muxularni Yaratḳuqioŋa ḥeq
ḳarimidinglar, Burundin burun bularni Xəkilləndürüp
Bekitküqigə ḥeq ümid baoŋlimidinglar! 12 Xu küni
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar
silərni yioŋlap matəm tutuxḳa, Qaqni qüxürüp paynəkbax
boluxḳa, Bəz kiyim kiyixkə murajiət ḳildi. 13 Biraḳ
bularning ornida, mana huxallik wə xadliḳ, Kalilarni
soyux, ḳoylarni booŋuzlax, Gəxlərni yeyix, xarablarni
iqix, «yəyli, iqəyli, qünki ətə dunyadin ketimiz» —
deyixlər boldi! 14 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Rəb Pərwərdigar təripidin ḳulikimoŋa ayan ḳilindiki,
«Bərḥək, muxu gunaḥ silər əlmigüqə kəqürülməydu»
— dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb
Pərwərdigar. 15 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Rəb Pərwərdigar mana xundaḳ dəydu: — «Baroŋin, muxu
oŋojidar, Ordini baxḳuridioŋan muxu Xəbnaning yenioŋa
kirgin, uningoŋa: — 16 Sanga muxu yərdə nemə bar?
Yaki muxu yərdə kiming bar? Birsi egizlikkə əzi üqün
bir gər ḳazoŋandək, Əzi ḳoram taxtin bir ḳonaloŋuni
yonuoŋandək, Əzüng üqün bir gər kolidingmu? 17
Mana ḥəy palwan, Pərwərdigar seni əz qanggilioŋa elip,
qing siḳimdap, 18 Andin pomdaḳtək seni bipayan,
yiraḳ bir zeminoŋa taxliwetidu. Sən axu yərdə əlisən,
Ḥəm axu yərdə ḥəywətlik jəng ḥarwiliringmu ḳalidu,
I oŋojangning jəmətigə xərməndilik kəltürgüqi! 19
Mən seni mənsipingdin eliwetimən, Xuning bilən seni
ornungdin qüxüriwetimən. 20 Xu künimu xundaḳ
boliduki, Mən Ḥilḳiyaning ooŋli Əz ḳulum boloŋan
Eliakimni qaḳirimən; 21 Sening tonungni kiydürimən,
Sening potang bilən uning belini qing ḳilimən;
Ḥəkümranliḳingni uning ḳolioŋa tapxurimən; Xuning
bilən u Yerusalemdikilərgə wə Yəḥuda jəmətigə ata
bolidu. 22 Dawut jəmətining aqḳuqini mən uning
mürisidə ḳoyimən; U aqsa, ḥeqkim etəlməydu, Ətsə,
ḥeqkim aqalmaydu. 23 Mən uni muḳim bir jayoŋa ḳozuḳ
ḳilip bekitimən; U bolsa atisining jəməti üqün xərəplik
ḥoḳuḳ-təht bolidu; 24 Həlḳ uning üstigə atisining
jəmətining barliḳ xəḥrətlirini yükləydu; Yəni barliḳ
uruḳ-nəsillirini, Barliḳ kiqik ḳaqa-ḳuqilarni, Piyalə-
jamlardin tartip barliḳ küp-idixloroŋiqə asidu. 25 Xu
künidə — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar: — muḳim jayoŋa bekitilgən ḳozuḳ bolsa,
egilip ketidu wə kesip taxlinidu; Uning üstigə esiloŋan
yüklər üzüp taxlinidu», — Qünki Pərwərdigar xundaḳ
degənidi.

23 Tur tooŋruluḳ yükləngən wəḥiy: — — I Tarxixtiki
kemilər, aḥ-zar kətürünglar! Qünki u harab ḳilindi,
Xu yərdə əy yoḳ, portmu yoḳ. Seprus arilidin bu həwər
[kemidikilər]gə ayan ḳilinidu. 2 Zidondiki sodigərlər
dengizdin ətüp silərni təminləp kəldi, i araldikilər,
əmdi xük bolunglar! 3 Xiḥordiki bipayan sular üstidin
yətkigən danlar, Yəni Nil dəryasining ḥosuli Turning
daramiti boloŋanidi; U əllərning baziri boloŋanidi! 4
I Zidon, hijalət bol, Qünki dengiz — yəni Turoŋa
ḳoroŋan boloŋan dengiz dəyduki: — «Məndə ḥeq toloŋaḳ
bolmidi, ḥeq tuoŋmidim, Yigitlərni yaki ḳizlarni ḥeq
baḳmioŋandəkmən!» 5 Muxu həwər Misiroŋa yətkəndə,
Ularmu bu həwər huddi turoŋa kəlgəndək ḳattiḳ
azablinidu. 6 — Silər dengizdin ətüp Tarxixḳa ketinglar!
I dengiz boyidikilər, aḥ-zar kətürünglar! 7 Silərning
ḳədim əyyamdin bar boloŋan, Xad-huramliḳḳa toloŋan
xəḥiringlar muxumu?! Mana ularning putliri əzlirini
musapir ḳilixḳa yiraḳlaroŋa kətürüp baridu! 8 Tajlarni
iltipat ḳiloŋuqi boloŋan, Sodigərliri əmirlər boloŋan,
Dəllalliri jaḥanda abruyluḳlar ḥəsablanoŋan turning bu
təoŋdirini kim bekitkən? 9 — Bularni bekitküqi samawi
ḳoxunlarning Sərdari Pərwərdigardur! Məḳsiti bolsa
xan-xəḥrəttin kelip qiḳḳan jimi təkəbburluḳni rəswa
ḳilix, Jaḥandiki jimiki yüz-abruyluḳlarni pəsləxtürüxtin
ibarət! 10 Tarxixning ḳizi, Nil dəryasidək əz zemininggda
ərkin-azadə yayra! Qünki [Turdin] kəlgən tizgin ḥazir
yoḳ. 11 Qünki Pərwərdigar ḳolini dengiz üstigə uzitip,
Dələtlərni təwritidu. U Ḳanaan tooŋruluḳ əmr ḳiloŋan,
Uningdiki ḳəl'ə-ḳoroŋanlarni yoḳutulsun dəp pərman
qüxürgən. 12 Wə: — «I baskunqiliḳḳa uqrioŋan Zidon ḳizi,
Sən ikkinqi ḥeq təntənə ḳilmaysən, Ornungdin turup,
Seprus arilioŋa ətüp kətkin, Ḥətta xu yərdə sən ḥeq aram
tapmaysən» — dedi. 13 Ḳaranglar, Babil-kaldiylərning
zeminini! Bu yərning həlḳi bolup baḳmioŋandək ḳilidu;
Asuriyə uni qəl-bayawan janiwarliri üqün makan ḳiloŋan;
Potəylərni yasap, ularning saray-ordilirini wəyran ḳilip,
harabilikkə aylanduruwətkən. 14 I Tarxixtiki kemilər, aḥ-
zar kətürünglar! Qünki ḳoroŋininglar harab ḳilindi. 15 Wə
xu küni boliduki, Padixaḥning künlərni ḥəsablioŋinidək,
Tur yətmix yil untulidu. Yətmix yil ətkəndin keyin,
Turning əḥwali paḥixə ayalning nahxisidək bolidu; 16
Qiltarni elip, xəḥərni aylinip yür, I untuloŋan paḥixə ayal!
Əzünggə yənə həḳning diḳḳitini tartay desəng, Yeḳimlik
bir pədə qelip, kəprək nahxilarni eyt! 17 Əmdi xundaḳ
boliduki, Yətmix yilning ətüxi bilən, Pərwərdigar Turni
yoḳlaydu; Xuning bilən u yənə əzini ijarigə berip, Yər
yüzidiki ḥəmmə padixaḥliḳlar bilən yənə buzuḳqilik
ḳilidu; 18 Xuning bilən uning malliri wə əzini setip,
tapḳan puli bolsa Pərwərdigaroŋa atilip muḳəddəs bolidu;
U həzinigə selinmaydu yaki toplanmaydu, Qünki uning

muxu sodisi bolsa Pərwərdigarning aldida turoŋanlar üqün ayrim qilinidu; U ularoŋa qanoŋuqə yəp-iqixkə, xundaqla ularning esil kiyim-keqəkliri üqün ixlitilidu.

24 Mana, Pərwərdigar yər yüzini bərbat, wəyran qilip, Uni astin-üstün qiliwetip, Uningda turuwatqanlarni tərəp-tərəpkə tarqitidu; **2** Xu waqitta xundaq boliduki, Həlqlər qandaq bolsa, kahin xundaq bolidu; Qul qandaq bolsa, hojayini xundaq bolidu; Dedək qandaq bolsa, ayal hojayini xundaq bolidu; Setiwaloŋuqi qandaq bolsa, setiwətküqi xundaq bolidu; Ötnə aloŋuqi qandaq bolsa, ötnə bərgüqi xundaq bolidu; Əsüm aloŋuqi qandaq bolsa, əsüm bərgüqi xundaq bolidu. **3** Yər yüzi pütünləy bərbat qilinidu, Pütünləy bulang-talang qilinidu; Qünki Pərwərdigar muxu səzni qildi. **4** Yər yüzi matəm tutidu, u zəiplixidu, Jahan halsizlinip zəiplixidu, Yər yüzidiki bəg-tərilərmu halidin ketidu. **5** Yər-zemin əzidə turuwatqanlar təripidin buloŋinidu; Qünki ular kərsətmə-qanundin qətligən; [Təbiətning] qanuniyət-tərtipini əzgərtiwətkən, Mənggülük əhdinimu yoqqa qikiriwətkən. **6** Xunga lənət yər yüzini yutuwalidu, Uningda turuwatqanlar «gunahi bar» dəp hesablinidu, Xunga yər yüzidikilər yutuwelinidu, Insanlar az qalidu. **7** Yengi xarab tügəy dəp qaldi, Üzüm talliri bolsa solixip ketidu; Kəypliktin köngli hux adəmlərmu uh tartixidu; **8** Daplarning xoh sadaliri tohtaydu, Köngül eqiwatqanlarning warang-qurunglirimu tügəydu, Qiltarning xadlik munglirimu tohtaydu. **9** Xarab iqkənlərningmu nahxisi yoqaydu; Harak iqkənlərgə harak aqqik tuyulidu. **10** Tərtipsiz, mənisiz xəhər buzulidu; Heqkim kirmisun dəp həmmə əylər etilidu; **11** Koqilarda xarab üqün nalə-pəryad kətürülidu; Bar xad-huramlik tütəkkə aylinidu; Yər-zemindiki xadlik yoqaydu. **12** Xəhərdə pəqət wəyranqilikla qalidu, Dərwaza bolsa qekiloŋan, Həmmisi — harab bolidu! **13** Qünki həlq-millətlərning arisida, Yər-jahanning otturisida xundaq boliduki, Zəytun dərihini qakqandin keyin kep qaloŋan zəytunlardək, Üzüm hosulini yioŋiwaloŋandin keyin tərgüdək birnəqqila üzüm qaloŋandək, bir qaldisi qaldurulidu. **14** [Qaldilar] bolsa awazlirini yukiri kətüridu; Pərwərdigarning həywisigə karap təntənə qilidu; Ular dengiz tərəptin sürən salidu. **15** Xunga Pərwərdigarni xərqtimu, Israilning Hudasi Pərwərdigarning namini oŋərbtiki yirak arallardimu uluoŋlanglar; **16** Jahanning qət-qətliridin biz nahxilarni angliduk: — «Həkqaniy Boloŋuqioŋa xan-xərəp bolsun!» Birak mən xundaq dedim: — «Ah, mening yadangoŋulukum! Mening yadangoŋulukum! Halimoŋa way! Qünki hainlar hainlik qiliwatidu; Bərhək, hainlar nomussizlarqə hainlik qiliwatidu! **17** I yər yüzidə turuwatqan insanlar! Wəhimə, ora wə tuzak bexingoŋa qüxidu; **18** Wə xundaq boliduki, Wəhimə sadasidin qaqqanlar orioŋa qüxidu, Oridin qikqan bolsa tuzakqa tutulidu. Qünki asmandiki derizilər eqilidu, Yər ulliri təwrəp ketidu. **19** Yər mutlək dəzlinip ketidu, Yər pütünləy parə-parə bolup ketidu, Yər dəhxətlik təwrinidu. **20** Yər məst adəmdək iləng-siləng mangidu; Huddi lapastək iroŋangxip qalidu. Qünki uningdiki asiylik gunahi əzini qattik basidu, U yikilip, ikkinqi turalmaydu. **21** Xu künidə xundaq boliduki, Pərwərdigar yukirida turoŋan qoxunlarni yukirida, Wə yər yüzidiki padixahlarni yər yüzidə jazalaydu. **22** Ular orəkkə yioŋilidioŋan bir top əsirlərdək yioŋiwelinidu, Gundihanioŋa solap qoyulidu. Nuroŋun künlərdin keyin ular jazalinidu. **23** Ay uyatlikta qalidu; Künmu hijil bolup kərünməydu; Qünki samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Zion teoŋida, yəni Yerusalemda səltənitini yürgüzidu; Uning xan-xəripi Əz akşakalliri aldida parlaydu!

25 Pərwərdigar, Sən mening Hudayim; Mən Seni üstün dəp mədhiyiləymən, Mən Sening namingni mubarəkləymən, Qünki Sən karamət ixlarni, Sadiklik wə həkikət iqidə qədimdin buyan qəlbinggə pükkənliringni bəja kəltürgənsən. **2** Qünki Sən xəhərni harabilik, Qəl'ə-qoroŋanlik yurtni harab, Yatlarning ordisini xəhər bolalmas qiloŋansən, U ikkinqi hərgiz qurulmaydu. **3** Xunga heliki küqlük həlq Seni uluoŋlaydu, əxəddiy əllərning heliki xəhiri Səndin qorkidu; **4** Qünki Sən miskinlərgə qoroŋan, Yoqsullarning dərdi-hajitigə qoroŋan, Boranoŋa dalda, Issikqa sayə boloŋansən; Qünki əxəddiylərning zərbə dolkuni tamoŋa uruloŋan borandək, Qaoŋjirak yərni baskan issik hawadək boldi. Birak issik hawa bulut sayisi bilən tosuloŋandək, Sən yatlarning qukan-sürənlirini pəsəytisən; Əxəddiylərning oŋəlibə nahxisi pəs qilinidu. **6** Wə muxu taoŋda samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar barlik qowmlar üqün ziyapət qilidu — Maylik yeməkliklər, Süzdürülgən kona xarablar, Yiliki tok maylik yeməkliklər, Süzdürülgən, yahxi saklanoŋan kona xarablardin boloŋan ziyapət bolidu; **7** Wə U muxu taoŋda həmmə qowmlarni yapidioŋan qümpərdini, Barlik əllərni yapidioŋan yapkuqni yokitidu; **8** U əlümni mənggügə yutup yokitidu! Rəb Pərwərdigar hərbir yüzdiki yaxlarni sürtiwetidu; Pütkül yər-zemin aldida Əz həlqining xərməndilikini elip taxlaydu; Qünki Pərwərdigar xundaq eytkan. **9** Wə xu künidə deyiliduki: — «Mana, Hudayimiz muxu, biz Uningoŋa təlmürüp kəlgən, U bizni kutkuzidu; Mana, muxu Pərwərdigardur, biz Uningoŋa təlmürüp kəlgən, Biz xadlinip Uning nijat-kutulduruxidin hursən bolimiz». **10** Qünki muxu taoŋka Pərwərdigarning koli konup turidu; Wə saman azgalda tezək bilən qəyləngəndək, Moab Uning putliri astida qəylinidu; **11** [Moab] axu [tezəklik] azgaldin üzüp qikix üqün kolini keridu, Birak uning koli qewər boloŋini bilən, [Rəb] uning təkəbburlukini pəs qilidu. **12** U sepilliringning egiz mudapiəlik koroŋanlirini oŋulitip, Yər bilən yəksan qilip, Topa-qangoŋa aylanduridu.

26 Xu künidə Yəhudaning zeminida munu nahxa eytilidu: — «Mustəhkəm bir xəhirimiz bar; U nijatlikni uningoŋa sepil wə tirəklər qilip bekitip koyidu. **2** Wapadarlikta qing turoŋan həkqaniy əlning kirixi üqün, Dərwazilarni eqip beringlar! **3** Kim əzining əkidə, oy-hiyali Sanga baoŋlioŋan bolsa, Sən uni mutlək hatirjəmliktə saklaysən; Qünki u Sanga ixənq-etikad baoŋlioŋandur. **4** Mənggügə Pərwərdigaroŋa tayininglar; Qünki Yah Pərwərdigar həkikətən əbədil'əbədlik bir koram taxtur. **5** Qünki U yukirida turoŋanlarni pəskə qüxüridu; Axu aliy xəhərni, U pəs qilidu; Uni yərgə qüxürüp, Topa-qangoŋa aylanduridu. **6** U put bilən qəylinidu; U məminlərning putliri, Miskinlərning kədəmliri bilən qəylinidu! **7** Həkqaniyning yoli bolsa

tüzdur; I Əng Tüz Yolluq Boloɣuqi, Sən ḥəkḳaniy adəm
üqün uning yolini ong ḳilisən. **8** I Pərwərdigar, biz
dərḥəḳiḳət Sening ḥəkümliringning yolida mengip,
Seni kütüp kəlduḳ; Jenimizning təxnaliḳi xudurki,
naming wə xəḥriting axsun! **9** Wujudum bilən
keqilərdə Sanga təxna boldummən; Bərḥəḳ, tang
səḥərlərdimu roḥim bilən iq-iqimdin Seni izdidim;
Qünki ḥəkümliring yər yüzidə kərüngən bolsa, Yər
yüzidikilər ḥəkḳaniylikni əginidu. **10** Rəzil adəmgə
rəḥim kərsitilsimu, U yənila ḥəkḳaniylikni əgənməydu;
Ḥətta durusluḳ turoɣan zemindimu u yənila adilsizliḳ
ḳiliweridu, Pərwərdigarning xanu-xəwkitini kərməydu.
11 I Pərwərdigar, ḳolung kətürüldi, Biraḳ ular kərməydu.
Ḥalbuki, Əz həlḳinggə boloɣan otluḳ muḥəbbitingni
ular kəridu ḥəm hijil bolidu; Küxəndiliring üqün
[təyyarlanoɣan] ot ularni bərḥəḳ yutuwetidu. **12** I
Pərwərdigar, Sən bizgə hatirjəmlik nesip ḳilisən; Qünki
bizning əməllirimizning ḥəmmisini əzüng wujuḳa
qiḳaroɣansən. **13** Dərwəḳə, i Pərwərdigar Hudayimiz,
ilgiri Səndin baxḳa «rəblər» üstimizdin ḥəkümranliḳ
ḳiloɣan; Əmdiliktə pəḳət Sanga tayinipla namingni
əsləp tiloɣa alimiz. **14** Ular bolsa əldi, ḳaytidin
yaximaydu; Ərwaḥ bolup kətti, ḳayta tirilməydu; Qünki
Sən ularni jazalap yoḳatting, Ularni adəmlərning
esidimu ḳilqə ḳaldurmiding. **15** Sən əlni uloɣaytḳansən,
i Pərwərdigar; Əlni uloɣaytḳansən, Əzünggə xan-
xərəp kəltürgənsən; Zeminning qegralirini ḥərtərəpkə
uzartḳansən. **16** I Pərwərdigar, ular dərd-ələm iqidə
ḳaloɣanda, Seni izdidi; Tərbiyilik jazalixing ularning
bexioɣa qüxəndə, Ular aḥ urup, piqirlap bir duani
ḳildi: — **17** «Boxinix aldida turoɣan, toloɣiḳi tutup,
aoɣriḳtin warḳirioɣan bir ḥamilidar ayaldək, Biz Sening
aldingda xundaḳ bolduḳ, i Pərwərdigar. **18** Biz
ikki ḳat bolup, Toloɣaḳḳa qüxtuḳ, Biraḳ pəḳət yəlla
qiḳarduḳ; Yər yüzidikilər üqün ḥeq nijat-ḳutḳuzuxni
yətküzmiduḳ; Dunyadiki adəmlər ḥeq tuoɣulmidi». **19**
«Sanga təwə əlgən adəmlər yaxaydu; Mening jəsitimning
[tirilixi bilən təng] ularmu tirilidu. I topa-qangda
yatḳanlar, oyoɣinip nahxa yangritinglar! Xəbniming tang
səḥərning xəbnimidəḳtur; Yər-zemin əzidə əlgənlərni
tuoɣup beridu. **20** I həlḳim, kelinglar, Əyünglaroɣa
kirip, kəyninglardin ixiklərni etip ḳoyunglar; Mening
dərəɣəzipim ətküqə, əzüngni bir dəmlik yoxuruwal.
21 Qünki ḳara, Pərwərdigar Əz jayidin qiḳip, Yər
yüzidikilərning gunaḥini əzlirigə ḳayturmaḳqi; Yər
bolsa üstigə təkülgən ḳanlarni axkarilaydu, Əzidə
əltürülgənlərni ḥaman yepiwərməydu.

27 Xu künidə Pərwərdigar Əzining dəḥxətlik, büyük
wə küqlük xəmxiri bilən uqkur yilan lewiatanni,
Yəni toloɣanoɣuqi yilan lewiatanni jazalaydu; U yənə
dengizda turoɣan əjdiḥani əltüridu. **2** Xu küni sap
xarab beridioɣan bir üzümzar bolidu! U tooɣruluḳ nahxa
eytinglar! **3** Əzüm Pərwərdigar uni saḳlaymən; Mən ḥər
dəḳiḳə uni suoɣirimən; Birsi uningoɣa ziyan yətküzmisun
dəp keqə-kündüz saḳlaymən. **4** Oɣəzəp Məndə ḳalmidi;
Aḥ, Manga ḳarxi jəng ḳilidioɣan tikənlər yaki jioɣanlar
bolsaidi! Undaḳ bolsa Mən ularoɣa ḳarxi yürüx ḳilattim,
Ularni yioɣixturup kəydürüwetəttim! **5** Bolmisa u
Meni baxpanaḥliḳ ḳilip tutsun; U Mən bilən birliktə
hatirjəmliktə bolsun, Dərḥəḳiḳət, u Mən bilən birliktə
hatirjəmliktə bolsun! **6** Kəlgüsi künlərdə, Yaḳup yiltiz
tartidu; Israil bihlinip, qeqəkləydu, Ular pütkül yər yüzini
mewə-qewə bilən ḳaplaydu. **7** [Pərwərdigar Israilni]
uroɣanlarni uroɣanqilik [Israilni] urup bakḳanmu?
U ḳiroɣanlardək [Israil] ḳirilip bakḳanmu? **8** Sən
ularni əyibligəndə əlqəmdin təwən jazalap ularni
paliwətḳənsən; Xərḳ xamili qiḳḳan künidə U Uning
zərblik xamili bilən ularni ḳooɣliwətḳən. **9** Əmdi xu yol
bilən Yaḳupning ḳəbiḥliki kəqürüm ḳiliniduki, — Uning
gunaḥining elip taxlanoɣanliḳining pixḳan mewisi xu
boliduki: — U ḳurbangaḥtiki ḥəmmə taxlarni kukum-
talḳan ḳilidu, «Axərəḥ»larni wə «kün tüwrükliri»ni
zadila turoɣuzmaydu. **10** Qünki mustəḥḳəmləngən
xəḥər oɣerib bolup ḳalidu, Adəmzatsiz makan ḥəm
taxliwetilgən bayawandək bolidu; Xu yərdə mozay
ozuḳlinidu, Xu yərdə yetip, uning xahlirini yəydu. **11**
Uning xahliri solixix bilən üzülidu; Ayallar kelip ularni
otun ḳilip kəydüriwetidu. Qünki bu bir yorutulmioɣan
həlḳ; Xunga ularni Yaratḳuqi ularoɣa rəḥim ḳilmaydu;
Ularni Xəkilləndürgüqi ularoɣa xəpḳət kərsətməydu.
12 Wə xu küni xundaḳ boliduki, Pərwərdigar Əfrat
dəryasining eḳimliridin tartip Misir wadisioɣiqə ḥər yərni
silkiydu, Wə silər bir-birləp terip yioɣiwelinisilər, I Israil
baliliri! **13** Wə xu küni xundaḳ boliduki, Büyük kanay
qelinidu; Xuning bilən Asuriyə zeminida tügixəy dəp
ḳaloɣanlar, Wə Misir zeminida musapir boloɣanlar kelidu;
Ular Yerusalemda muḳəddəs taoɣ üstidə Pərwərdigaroɣa
ibadət ḳilidu.

28 əfraimdiki məyhorlarning bexidiki təkəbburluḳ
bilən taḳiwaloɣan güllük tajioɣa way! Munbət
jiloɣining bexioɣa taḳiwaloɣan, Yəni ularning solixip
ḳaloɣan «pəhri» boloɣan güligə way! I xarabning
əsiri boloɣanlar! **2** Mana, Rəb bir küq wə ḳudrət
igisini ḥazirlidi; U bolsa, məldürlük judun ḥəm
wəyran ḳiloɣuqi borandək, Dəḥxət bilən taxḳan kəlkün
suliridək, əxəddiylərqə [tajni] yərgə uridu. **3** əfraimdiki
məyhorlarning bexidiki təkəbburluḳ bilən taḳiwaloɣan
güllük taji ayaoɣ astida qəylinidu; **4** Wə munbət jiloɣining
bexida taḳiwaloɣan, Ularning «pəhri» boloɣan solixip
ḳaloɣan güli bolsa, Baldur pixḳan ənjürdək bolidu; Uni
kərgən kixi kərüpla, Ḳolioɣa elip kap etip yutuwalidu.
5 Xu künidə, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar Əz həlḳining ḳaldisi üqün xərəplik bir taj,
Xundaḳla kərkəm bir qəmbirək bolidu. **6** U yənə ḥəküm
qiḳirixḳa olturoɣanlaroɣa tooɣra ḥəküm qiḳaroɣuqi Roḥ,
Wə dərwazida jəngni qekindürgüqigə küq bolidu. **7**
Biraḳ bularmu xarab arḳiliḳ hataḳaxti, Ḥaraḳ bilən eziḳip
kətti: — Ḥəm kaḥin ḥəm pəyoɣəmbər ḥaraḳ arḳiliḳ
eziḳip kətti; Ular xarab təripidin yutuwelinoɣan; Ular
ḥaraḳ tüpəylidin ələng-sələng bolup eziḳip kətti; Ular
aldin kərüxtin adaxti, Ḥəküm ḳilixta eziḳixti; **8** Qünki
ḥəmmə dastihan box orun ḳalmay ḳusuḳ wə nijasət
bilən toldi. **9** «U kimgə bilim əgətməkqidu? U zadi
kimni muxu həwərni qüxinidioɣan ḳilmaḳqidu?» **10**
Eoɣizlanduruloɣanlaroɣa əməsmu?! Əmqəktin ayriloɣan
bowaḳlaroɣa əməsmu?! Qünki həwər bolsa wəzmuwəz,
wəzmuwəzdur, Ḳurmuḳur, ḳurmuḳurdur, Bu yərdə
azraḳ, Xu yərdə azraḳ bolidu... **11** Qünki duduḳlaydioɣan
ləwlər wə yat bir til bilən U muxu həlḳḳə səz ḳilidu.
12 U ularoɣa: — «Mana, aram muxu yərdə, Ḥali

yoqlarni aram aldurunglar; Yengilinix muxudur» —
degən, Birak ular ḥeqnemini anglaxni halimioŋan. **13**
Xunga Pərwərdigarning səzi ularoŋa: — «Wəzmuwəz,
wəzmuwəzdur, Kurmukur, kurmukurdur. Muxu yərgə
azrak, Xu yərgə azrak bolidu; Xuning bilən ular
aldioŋa ketiwetip, Putlixip, ongda qüxidu, Sundurulup,
Tuzakka qüxüp tutulup kalidu. **14** — Xunga ḥəy
silər mazak kiloŋuqilar, Yerusalemda turoŋan muxu
həlkni idarə kiloŋuqilar, Pərwərdigarning səzini anglap
koyunglar! **15** Qünki silər: — «Biz əlüm bilən əhdə
tüzduk, Təhtisara bilən billə bir kelixim bekittuk; Kamqa
taxkindək ətüp kətkəndə, U bizgə təgməydu; Qünki
yaloŋanqilikni baxpanahimiz kilduk, Yaloŋan səzlər
astida məkünüwalduk» — dedinglar, **(Sheol h7585)** **16**
Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Zionda
ul bolux üqün bir Tax, Sinaktin ətküzülgən bir tax,
Kimmətlik bir burjək texi, Ixənqlik ḥəm mukim ul texini
saloŋuqi Mən bolimən. Uningoŋa ixinip tayanoŋan kixi
ḥeq ḥodukmaydu, aldirimaydu. **17** Wə Mən adalətni
əlqəm tanisi kilimən, Ḥəkkaniylikni bolsa tik əlqigüq
yip kilimən; Məldür baxpanahi boloŋan yaloŋanqilikni
süpürüp taxlaydu, Wə kəlkün məküwaloŋan jayini
texip əpketidu. **18** Xuning bilən əlüm bilən tüzgən
əhdənglar bikar kiliwetilidu; Silərning təhtisara bilən
bekitkən keliximinglar akmaydu; Kamqa taxkindək
ətüp kətkəndə, Silər uning bilən qəyliwetilisilər. **(Sheol
h7585)** **19** U ətüp ketixi bilənla silərni tutidu; Ḥəm səḥər-
səḥərlərdə, Ḥəm keqə-kündüzlərdimu u ətüp turidu, Bu
həwərni pəkət anglap qüxinixning əzila wəḥimigə qüxüx
bolidu. **20** Qünki kariwat sozulup yetixka kiskilik kilidu,
Yotkan bolsa adəm tügülüp yatsimu tarlik kilidu. **21**
Qünki Pərwərdigar Əz ixini, Yəni Əzining oŋəyriy əmilini
yürgüzüx üqün, Əzigə yat boloŋan ixni wujudka qikirix
üqün, Pərazim teoŋida turoŋinidək ornidin turidu, U
Gibeon jiloŋisida oŋəzəpləŋinidək oŋəzəplinidu; **22** Xunga
mazak kiloŋuqilar bolmanglar; Bolmisa, kixənliringlar
qing bolidu; Qünki mən samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Rəb Pərwərdigardin bir ḥalakət tooŋrisida,
Yəni pütkül yər yüzigə kət'iylik bilən bekitkən bir
ḥalakət tooŋrisidiki həwərni angliŋanmən. **23** — Kulak
selinglar, awazimni anglanglar; Tingxanglar, səzlirimni
anglanglar. **24** Yər ḥəydigüqi dehkan terix üqün yərni
kün boyi ḥəydəmdu? U pütün kün yərni aoŋdurup,
Qalmilarni ezəmdu? **25** U yərning yüzini təkxiligəndin
keyin, Karakəz bədiyanni taxlap, Zirini qeqip, Buoŋdayni
taplarda selip, Arpini terixka bekitilgən jayoŋa, Kara
buoŋdayni etiz kirlirioŋa terimamdu? **26** Qünki uning
Hudasi uni tooŋra ḥəküm kilixka nəsihət kilidu, U
uningoŋa əgitidu. **27** Bərḥək, karakəz bədiyan qixlik
tirna bilən tepilməydu; Tuluk zirə üstidə ḥəydəlməydu;
Bəlki karakəz bədiyan bolsa kamqa bilən sokulidu, Zirə
bolsa təmür-tayak bilən urulup dan ajritilidu. **28** Un
tartixka danni ezix kerək, əmma [dehkan] uni mənggügə
tepewərməydu; U ḥarwa qakliri yaki at tuyakliri bilən
uni mənggügə tepewərməydu; **29** Muxu ixmu samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigardin kelidu; U
nəsihət berixtə karamət, Danalikta uluoŋdur.

29 Ariəlgə, Dawut əz makani kiloŋan Ariəlgə way!
Yənə bir yil yillaroŋa koxulsun, Ḥeyt-bayramlar
yənə aylinip kəlsun; **2** Birak Mən dərd-ələmni
Ariəlgə kəltürimən; Dad-pəryadlar kətürülüp anglinidu;
U Manga ḥəkikətən bir «Ariəl» bolidu. **3** Qünki
Mən seni kapsap qedirlar tiktürüp, Seni kamal kilip
muḥasirə istiḥkamlirini salimən, Potəyliri bilən seni
korxiwalimən. **4** Xuning bilən pəs kilinisən, Sən yər
tegidin səzləydioŋan, Gəpliring pəstin, yəni topa-qangdin
kelidioŋan, Awazing ərwaḥlarni qakiroŋuqiningkidək
yər tegidin qikidu, Səzliring topa-qangdin xiwirlap
qikkandək bolidu; **5** Xu qaoŋda düxmənliringning topi
huddi yumxak topa-qanglardək, Yawuzlarning topi
xamal uqurup taxlaydioŋan topandək tozup ketidu. Bu ix
birdinla, tuyukəiz bolidu! **6** Əmdi samawi koxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar sening yeningoŋa kelidu;
Güldürmama, yər təwrəx, küqlük xawkun, kuyuntaz,
boran wə yutuwaloŋuqi ot yalkunlar bilən səndin ḥesab
alidu. **7** Xundak kilip Ariəlgə karxi jəng kilidioŋan,
Yəni uningoŋa wə kəl'ə-koroŋanlik mudapiələrgə jəng
kiliwatkan barlik əllərning nuroŋunlioŋan koxunliri
keqisi kərgən qüxtiki kərünüxtək yokap ketidu. **8**
Aq kaloŋan birsi qüx kərgəndə, Qüxidə bir nemə
yəydu; Birak oyoŋansa, mana korsiki kuruk turidu;
Qangkioŋan birsi qüx kərgəndə, Qüxidə su iqidu;
Birak oyoŋansa, mana u ḥalidin ketidu, U yənila
ussuzlukka təxna bolidu; Mana Zion teoŋioŋa karxi
jəng kiliwatkan əllərning nuroŋunlioŋan koxunliri dəl
xundak bolidu. **9** Əmdi arisaldi boliwerip, Kaymukup
ketinglar! Əzünglarni karioŋu kilip, karioŋu bolunglar!
Ular məst boldi, birak xarabtin əməs! Ular iləŋlixip
kaldi, birak ḥarəktin əməs! **10** Qünki Pərwərdigar silərgə
oŋəplət uykusi baskuqi bir roḥni təküp, Kəzünglarni
etiwətti; U pəyoŋəmbərlər wə bax-kəzünglar boloŋan
aldin kərgüqilərnimu qümkiwətti. **11** Muxu kərgən
pütkül wəḥiy bolsa, silər üqün peqətliwetilgən bir
yəgimə kitabdək bolup kaldi; Hək kitabni sawatlik
birsigə berip: — «Okup berixingizni ətünimən» —
desə, u: — «Okuyalaymən, qünki peqiti bar ikən»
— dəydu. **12** Kitab sawatsiz birsigə berilip: — «Okup
berixingizni ətünimən» — deyilsə, u: — «Mən sawatsiz»
— dəydu. **13** Wə Rəb mundak dəydu: — «Muxu həlk
aoŋzi bilən Manga yekinlaxkanda, Tili bilən Meni
ḥərmətligəndə, Birak kalbi bolsa Məndin yirak turoŋaqka,
Məndin boloŋan korkuxi bolsa, pəkət insan balisining
pətiwaliridinla bolidu, halas; **14** Xunga mana, Mən muxu
həlk arisida yənə bir karamət kərsitimən; Karamət
bir ixni karamət bilən kilimən; Xuning bilən ularning
danixmənlirining danaliki yokilidu; Ularning akillirining
əkilliri yoxurunuwaloŋan bolidu». **15** Əzining pükkən
niyətlirini Pərwərdigardin yoxurux üqün astin yərgə
kiriwaloŋan, Əz ixlirini karangoŋulukta kilidioŋan, Wə
«Bizni kim kəridu» wə «Kim bizni bilgən» degənlərgə
way! **16** Aḥ, silərning tətürlükünglar! Sapalqini
seoŋiz layoŋa ohxatkili bolamdu? Xundakla ix əzini
Ixligüqigə: «U meni ixlimigən», Yaki xəkilləndürülgən
əzini Xəkilləndürgüqigə: «Uning əkli yok» desə
bolamdu?! **17** Qünki kiska wakit iqidila, Liwan
mewilik baoŋoŋa aylandurulmamdu? Mewilik baoŋ bolsa
orman ḥesablanmamdu? **18** Xu künidə gaslar xu
yəgimə kitabning səzlirini anglaydioŋan, Karioŋular
zulmət ḥəm karangoŋulukтin qikip kəzliri kəridioŋan
bolidu; **19** Məminlər bolsa Pərwərdigardin tehimu

hursən bolidu; Insanlar arisidiki miskinlər Israildiki
Muqəddəs Bolоquidin xadlinidu. **20** Rəhimsiz bolоquqi
yoqaydu, Mazaq qiloquqi oqayib bolidu; Qəbihlik pursitini
kütidioqanlarning həmmisi halak qilinidu; **21** Mana
[muxundaq adəmlər] adəmni bir səz üqünla jinayətqi
qilidu, Dərwazida turup rəzillikkə tənbih bərgüqi üqün
tuzaq təyyarlap qoyidu, Həkkaniy adəmning dəwasini
səwəbsiz bikar qiliwetidu. **22** Xunga Ibrahim üqün
bədəl tələp qutquzoqan Pərwərdigar Yaqupning jəməti
tooqruluq mundaq dəydu: — «Hazir bolsa Yaqup hijilliqqa
qalmaydu, Hazir bolsa u tit-tit bolup qirayi tatirip
kətməydu; **23** Qünki [Yaqup] qolumning ixligən əmili
boloqan, əz arisida turoqan əwladlirini kərgən waqtida,
Ular namimni muqəddəs dəp uluoqaydioqan, Yaqupning
Muqəddəs Bolоquqisini pak-muqəddəs dəp bilidioqan,
Israilning Hudasidin qorqidioqan bolidu. **24** Rohi ezip
kətkənlər yorutulidioqan, Qaqxap yürgənlər nəsihət-
bilim qobul qilidioqan bolidu.

30 «Asiy ooqullarning əhwalioqa way!» — dəydu
Pərwərdigar, — «Ular pilanlarni tüzməkqi, birak
Məndin almaydu; Ular mudapiə tosuqini bərpa qilidu,
Birak u Mening Rohim əməs; Xundak qilip ular gunahi
üstigə gunah qoxuwalidu. **2** Ular Məndin heq sorimayla
Misiroqa yol aldi; Pirəwnning qaniti astidin panah
izdəp, Misirning sayisigə ixinip tayinidu yənə! **3**
Qünki Pirəwnning qaniti bolsa silərni yərgə taxlap lət
qilidu. Misirning sayisigə ixinip tayinix silərgə bax
qetimqilik bolidu. **4** Pirəwnning əmirliri Zoan xəhiridə
bolsimu, Uning əlqiliri Hanəs xəhirigə hərdaim kelip
tursimu, **5** Awam həmmisi əzigə paydisi bolmaydioqan,
Heq yardimi wə paydisi təgməydioqan, Bəlki lət qilip
yərgə taxlaydioqan, Hətta rəswa qilidioqan bir həlqtin
nomus qilidioqan bolidu. **6** Nəgəwdiki ulaoqlar tooqrisida
yükləngən wəhiy: — Ular japalik, dərd-ələmlik zemindin
ətidu; Xu yərdin qixi xirlar wə ərkək xirlar, Qar yilan
wə wəhxiy uqar yilanmu qikidu; Ular baylikirini
exəklərning dümbisigə, Gəhərlirini təgə lokkilirioqa
yükləp, Əzlirigə heq payda yətküzməydioqan bir həlqning
yenioqa kətürüp baridu. **7** Misir!? Ularning yardimi
bikar həm quruqtur! Xunga Mən uni: «Heqnemini
qilip bərməydioqan Rahab» dəp atioqanmən. **8** —
əmdi bu səzning kəlgüsi zamanlar üqün, Guwahlik
süpitidə əbədil'əbədgə turuwerixi üqün, Hazir berip
buni həm tax tahtioqa həm yəgimə kitabqa yezip
qoyoqin. **9** Qünki bular bolsa asiy bir həlq, Naəhli
ooqullar, Pərwərdigarning Təwrat-tərbiyisini anglaxni
halimaydioqan ooqullardur. **10** Ular aldin kərgüqilərgə:
— «Wəhiyni kərmənglar!», Wə pəyoqəmbərlərgə: «Bizgə
tooqra bexarətlərni kərsətmənglar; Bizgə adəmni azadə
qilidioqan, yaloqan bexarətlərni kərsitinglar; **11** Sənlər
[durus] yoldin qikix, Tooqra tərikidin ayrilix! Israildiki
Muqəddəs Bolоquqini aldimizdin yoq qilix!» — dəydu. **12**
— əmdi Israildiki Muqəddəs Bolоquqi mundaq dəydu:
— «Qünki silər muxu həwərni qətkə kekip, Zulumni
yənəqük qilip, burmilanoqan yoloqa tayanoqininglar
tüpəylidin, **13** Xunga muxu qəbihlik silərgə egiz tamning
bir yerikidək bolidu, Tam pultiyip qaloqanda, u birakla
uni qekiwetidu; **14** Huddi sapal qinə heq ayimay
qekiwetilgəndək U uni qekiwetidu; Uningdin hətta
oqaktin qooq aloqudək, Baktin su uskudək birər parqisimu
qalmaydu». **15** Xunga Rəb Pərwərdigar, Israildiki
Muqəddəs Bolоquqi mundaq dəydu: — «Yenimoqa
towa bilən qaytip kelip aram tapisilər, qutquzulisilər;
Hatirjəmliktə həm aman-esənliktə küq alisilər!», —
Birak silər rət qiloqansilər. **16** Silər: — «Yak, biz
atloroqa minip qaqimiz» — dedinglar, Xunga silər rast
qaqisilər! Wə «Biz qapqur ulaoqloroqa minip ketimiz»
— dedinglar; — Xunga silərni qooqlioquqilarmu qapqur
bolidu. **17** Minginglar birining wəhimisidin qaqisilər;
Bəxining wəhimisidə [həmminglar] qaqisilər; Qeqip,
taoq üstidiki yeganə bayrak hadisidək, Dəng üstidiki
tuoqdək qalisilər. **18** Wə xunga silərgə mehir-xəpqət
kərsitimən dəp, Pərwərdigar kütidu; Xunga U silərgə
rəhim qilimən dəp ornidin qozoqilidu; Qünki Pərwərdigar
həküm-həqiqət qikaroquqi Hudadur; Uni kütkənlərning
həmmisi bəhtliktur! **19** Qünki halayik yənila Zionda,
yəni Yerusalemda turidu; Xu qaoqda silər yənə heq
yioqlimaysilər; Kətürgən naləngdə U Əzini sanga intayin
xəpqətlik kərsitidu; U naləngni anglisila, jawab beridu.
20 Rəb silərgə nan üqün müxküllükni, Su üqün azab-
okubətni bərsimu, Xu qaoqda sening Ustazing yənə
yoxuruniwərməydu, Bəlki kəzüng Ustazingni kəridu;
21 Silər ong tərəpkə burulsanglar, Yaki sol tərəpkə
burulsanglar, Quliking kəyningdin: — «Yol mana muxu,
uningda menginglar!» degən bir awazni anglaysən. **22** Xu
qaoqda silər oyuloqan məbudliringloroqa berilgən kümüx
həlgə, Quyma məbudliringloroqa berilgən altun həlgimu
daoq təgküzisilər; Silər ularni adət latisini taxlioqandək
taxliwetip: — «Neri tur» — dəysilər. **23** U sən teriydioqan
urukung üqün yamoqur əwətidu; Yərdin qikidioqan axlik-
məhsulat həm küq-kuwwətlik həm mol bolidu; Xu küni
malliring kəng-azadə yaylaklarda yaylaydu; **24** Yər
həydigən kala wə exəklər bolsa, Gürjək wə ara bilən
soruoqan, tuzlanoqan hələp yəydu. **25** Qong qiroqinqilik
boloqan küni, Yəni munarlar ərülgən küni, Hərbir
uluoq taoqda wə hərbir egiz dəngdə bolsa, Ənhərlar wə
eriklar bolidu. **26** Pərwərdigar Əz həlqining jarahitini
tangidioqan, Ularning qamqa yarisini sakaytqan xu
künidə, Ay xolisi quyax nuridək bolidu, Quyax nuri
bolsa yəttə həssə küqlük bolidu, Yəni yəttə kündiki
nuroqa barawər bolidu. **27** Mana, Pərwərdigarning
nami yiraqtin kelidu, Uning qəhri yalqunlinip, Qoyuq
is-tütəkliri kətürülidu; Ləwliri oqəzəpkə tolup, Tili
yutuwaloquqi yanoqin ottək bolidu. **28** Uning nəpəsi
huddi texip boyunoqa yetidioqan kəlkündək bolidu,
Xuning bilən U əllərni bimənilikni yoqatquqi oqəlwir
bilən taskaydu, Xundakla həlk-millətlərning aoqzioqa
ularni azduridioqan yügən salidu. **29** Muqəddəs bir
heyt ətküzülgən keqidikidək, kənglünglardin nahxa
uroqup qikidu, Israiloqa uyultax boloqan Pərwərdigarning
teoqioqa nəy nawasi bilən qikkan birsining huxallikidək,
kənglünglar huxal bolidu. **30** Pərwərdigar həywətlik
awazini yangritidu; U qaynioqan qəhri, yutuwaloquqi
yalqunluk ot, güldürmamilik yamoqur, boran-xawkun,
məldürlər bilən Əz bilikini sozup kərsitidu. **31** Qünki
Pərwərdigarning awazi bilən Asuriyə yanjilidu, —
Baxkilarni urux tayiki [boloqan Asuriyə] yanjilidu! **32**
Wə Pərwərdigar təyyarlioqan kaltək bilən hər qetim
uni uroqanda, Buningoqa daplar həm qiltarlar təngkəx
qilinidu; U qolini oynitip zərb qilip uning bilən kürəx

kilidu. **33** Qünki Tofət kədimdin tartip təyyar turoŋanidi; Bərhək, padixah üqün təyyarlanoŋan; [Pərwərdigar] uni qongkur həm kəng kiloŋan; Otunliri kəp yalkunluk bir gülhan bar, Pərwərdigarning nəpəsi bolsa günggürt ekimidək uni tutaxturidu.

31 — Yardəm izdəp Misiroŋa baroŋanlarning halioŋa way! Ular atlaroŋa tayinip, Kəp boloŋanlikidin jəng harwilirioŋa, Intayin küqlük boloŋanlikidin atlik əskərlərgə ixinip kətti! Birak Israildiki Mukəddəs Boloŋuqioŋa karimaydu, Pərwərdigarni izdiməydu. **2** Birak Umu danadur! U külpət elip kelidu, Degənlirini kayturuwalmaydu; U buzuklarning jəmətigə, Xundakla kəbihlik kiloŋuqilaroŋa yardəmdə boloŋanlaroŋa karxi ornidin kozoŋilidu. **3** Misirliklar Təngri əməs, adəmlər halas; Ularning atliri bolsa rohtin əməs, əttin halas; Pərwərdigar bolsa kolini uzartidu, Yardəm bərgüqi bolsa putlixidu; Yardəm berilgüqi bolsa yikilidu; Ular həmmisi birakla yokilidu. **4** Qünki Pərwərdigar manga mundak degən: — «Owni tutuwaloŋan xir yaki arslanni bir tərəp kilixka top-top padiqilar qakiriloŋanda, Xir yaki arslan ularning awazliridin heq korkmay, Xawkunliridin heq hodukmay, Bəlki owni astioŋa besiwelip oŋar-oŋur talioŋinidək, Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarmu ohxaxla Zion teoŋi wə egizlikliri üqün qüxüp jəng kilidu. **5** Üstidə pərwaz kilidioŋan kuxlardək samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Өz kaniti astioŋa Yerusalemni alidu; Kaniti astioŋa elip, Zionni kutkuzidu; Uning «ətüp ketixi» bilən Zion nijatlikka erixidu. **6** Silər dəhxətlik asiylik kiloŋan Igənglarning yenioŋa towa kilip kaytinglar, I Israil baliliri! **7** Qünki xu künidə insanlar hərbiri əzi üqün өz koli bilən yasioŋan kümüx butlarni wə altun butlarni: — «Gunahtur!» dəp taxliwetidu». **8** «Xu qaoŋda Asuriyə kiliq bilən yikilidu, Birak baturning kiliqi bilən əməs; Bir kiliq uni yutuwalidu, birak kiliq adəttiki adəmningki bolmaydu; U jenini elip kiliqtin kaqmakqi bolidu, Arisidiki yigitliri alwanoŋa selinidu. **9** Wəhimidin uning «ul texi» yokaydu; Uning sərdarliri jəng tuoŋidin alakzadilixidu» — dəp jakarlaydu Zionda oti kəyiwatkan, Yerusalemda humdeni yalkunlawatkan Pərwərdigar.

32 Mana, həkkaniylik bilən həkümranlik kiloŋuqi bir padixah qikidu; əmirlər bolsa tooŋra həküm qikirip idarə kilidu. **2** Həm xamaloŋa dalda boloŋudək, Boranoŋa panah boloŋudək, Kaoŋjirak jayoŋa erik-sulardək, Qangkap kətkən zeminoŋa koram taxning sayisidək boloŋan bir adəm qikidu. **3** Xuning bilən kərgüqilərning kəzliri heq torlaxmaydu, Anglaydioŋanlarning kulikі enik tingxaydu; **4** Bəngbaxning kəngli bilimni tonup yetidu, Kekəqning tili tez həm enik səzləydu. **5** Pəsəndilər əmdi pəzilətlik dəp atalmaydu, Piksik iplaslar əmdi mərd dəp atalmaydu, **6** Qünki pəsəndə adəm pəslikni səzləydu, Uning kəngli buzukqilik təyyarlaydu, Iplaslik kilixka, Pərwərdigaroŋa daoŋ kəltürüxkə, Aqlarning korsikini aq kalduruxka, Qangkioŋanlarning iqimlikini yokitiwetixkə niyətlinidu. **7** Bərhək, iplas adəmning tədbirliri kəbihtur; U kəstlərni pəmləp olturidu, Məminlərni yaloŋan gəp bilən, Yoksulning dəwasida gəp kilip uni wəyran kilixni pəmləp olturidu. **8** Pəzilətlik adəmning kiloŋan niyətliri bərhək pəzilətliktur; U pəzilättə mukim turidu. **9** Ornunglardin turup, i hatirjəm ayallar, awazimni anglanglar! I əndixisiz kizlar, səzlirimgə kulak selinglar! **10** Bir yil ətə-ətməyla, i bioŋəm ayallar, Parakəndə kilinisilər! Qünki üzüm hosuli bikaroŋa ketidu, Mewə yioŋix yok bolidu. **11** I hatirjəm ayallar, titrənglar! I əndixisiz kizlar, patiparak bolunglar! Kiyiminglarni seliwetinglar, əzünglarni yalang kilinglar, qatrikinglaroŋa bəz baoŋlanglar! **12** Güzəl etiz-baoŋlar üqün, Mewilik üzüm talliri üqün məydənglaroŋa urup həsrət qekinglar! **13** Üstidə tikən-yantaklar əsidioŋan əz həlkimning zemini üqün, Xad-huram əylər, warang-qurung kilip oynaydioŋan bu xəhər üqün kayoŋurunglar! **14** Qünki orda taxlinidu, Adəmlər bilən lik toloŋan xəhər adəmzatsiz bolidu, Istihkam wə kəzət munarliri uzun zamanoŋiqə pəkətla yawayi exəklər zok alidioŋan, Koy padiliri ozuklinidioŋan boz yərlər bolidu. **15** Taki Roh bizgə yukiridin təkülgüqə, Dalalar mewilik baoŋ-etizlar boloŋuqə, Mewilik baoŋ-etizlar ormanzar dəp hesablanoŋuqə xu peti bolidu. **16** Xu qaoŋda adalət dalani, Həkkaniylik mewilik baoŋ-etizlarni makan kilidu. **17** Həkkaniyliktin qikidioŋini hatirjəmlik bolidu, Hatirjəmlikning nətijisi bolsa mənggügə bolidioŋan aram-tinqlik wə aman-esənlik bolidu. **18** Xuning bilən mening həlkim hatirjəm makanlarda, Ixənqlik turaloŋularda wə tinq aramgahlarda turidu. **19** Orman kesilip yikitiloŋanda məldür yaoŋsimu, Xəhər pütünləy yər bilən yəksan kiliwetilsimu, **20** Su boyida uruk terioŋuqilar, Kala wə exəklərni kəng dalaoŋa koyuwetidioŋanlar bəhtliktur!

33 I əzüng bulang-talang kilinmioŋan, baxkilarni bulang-talang kiloŋuqi, Baxkilar sanga asiylik kilmioŋan, Өzüng asiylik kiloŋuqi, Sening halingoŋa way! Sən bulang-talangni boldi kilixing bilən, Өzüng bulang-talang kilinisən; Sən asiylikni boldi kilixing bilən, Өzüng asiylikka uqraysən; **2** I Pərwərdigar, bizgə mehir-xəpkət kərsətkəysən; Biz Seni ümid bilən kütüp kəlduk; Өtünimizki, Sən hər səhər [Israiloŋa] küqlük bilək-kol, Kiyinqilik pəytliridə nijatimiz boloŋaysən. **3** Top-top adəmlərning oŋowoŋa-kukanliridin həlklər bədər kaqidu; Sən [Huda] kəddingni tik kilixing bilən əllər pitirap ketidu; **4** Qekətkə liqinkiliri ot-kəklərni yioŋip yəwaloŋandək, Silərgə bekitip berilgən olja yioŋiwelinidu; Qekətkilər uyan-buyan yügürgəndək adəmlər olja üstidə uyan-buyan yügürüxidu. **5** Pərwərdigar üstün turidu, Bərhək, Uning turaloŋusi yukirididur; U Zionoŋa adalət wə həkkaniylik toldurdi; **6** U bolsa künliringlarning tinq-amanliki, nijatlik, danalik wə bilimning baylikliri bolidu; Pərwərdigardin korkux Uning üqün gəhərdur. **7** Mana, ularning palwanliri sirtta turup nalə-pəryad kətüridu; Sülh-əhdə tüzgən əlqilər kattik yioŋlixidu; **8** Yollar adəmsiz kaldi; Өtkünqi yolqilar yok boldi; U əhdini buzup taxlidi; Xəhərlərni kəzigə ilmaydu, Adəmlərni heq ətiwarlimaydu. **9** Zemin matəm tutidu, zəiplixidu; Liwan hijaləttin solixidu; Xaron qəl-bayawanoŋa aylandi; Baxan wə Karməl bolsa kirip taxlandi. **10** Mana hazir ornumdin turimən, — dəydu Pərwərdigar, — Hazir Өzümni üstün kərsitimən, Hazir kəddimni kətürimən. **11** — Silərning boyunglarda kuruk ot-qəpla bar, Pahal tuoŋisilər; Өz nəpəsliringlar ot bolup əzünglarni yutuwetidu; **12** əllər bolsa hak kəydürülgəndək kəydürilidu;

Oruloŋan jioŋan-tikənlərdək otta kəydürüwetilidu. **13**
— I yiraḳtikilər, Mening ḳiloŋanlirimni anglanglar;
Yeḳindikilər, Mening küq-ḳudritimni tonup yetinglar.
14 Ziondiki gunaḥḳarlar ḳorḳidu; Wəḥimə iplaslarni
besiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim mənggülük yutḳur
Ot bilən billə turidu? Kim əbədil'əbəd yalḳunlar bilən bir
makanda bolidu?» — dəydu. **15** — «Ḥəḳḳaniylik yolida
mangidioŋan, Durus-lilla gəp ḳilidioŋan, Zalimliḳtin
kəlgən ḥaram paydioŋa nəprətlinidioŋan, Parilarni
sunoŋuqilarni ḳolini pulangxitip rət ḳilidioŋan, Ḳanning
gepi bolsila ḳuliḳini yopurup anglimaydioŋan, Pəslik-
rəzillikkə ḳaraxni rət ḳilip, kəzini ḳaquridioŋan; **16** U
yuḳirini makan ḳilidu; Ḳoram taxlar uning ḳoroŋini
bolup, Yuḳiri uning baxpanaḥi bolidu; Өz riski
uningoŋa berilidu, Uning süyi kapalətlik bolidu». **17**
— «Kəzliring Padixaḥni güzəllikidə kəridu; Kəzliring
uzunoŋa sozuloŋan zeminoŋa nəzər salidu. **18** Kənglüng
wəḥimə tooŋrisida qongḳur oyoŋa patidu; Royhətqi
bəg ḳeni? Oljini əlqəydioŋan taraziqi bəg ḳeni?
Istiḥkam-munarlarni sanioŋuqi bəg ḳeni? **19** Ḳaytidin
əxəddiy həlḳni kərməysən, — Sən angḳiralmaydioŋan,
booŋuzida səzləydioŋan, Dudukḷap gəp ḳilidioŋan, gepini
qüxinəlməydioŋan bir həlḳni ikkinqi kərməysən. **20**
Ibadət ḥeytlirimiz ətküzülidioŋan xəḥər Zionoŋa ḳara;
Sening kəzüng Yerusalemning tinq-aman makan
boloŋanliḳini, Ḳozuḳliri ḥərgiz yulunmaydioŋan, Taniliri
ḥərgiz üzülməydioŋan, Ikkinqi yətkəlməydioŋan qedir
boloŋanliḳini kəridu; **21** Xu yərdə Pərwərdigarning xan-
xəripi bizgə kərünidu, — U Өzi dəryalar, kəng əstənglər
eḳip turidioŋan bir jay bolidu; Palaḳlar bilən ḥəydəlgən
ḥeqḳandaḳ kemə u jayda ḳatnimaydu, Wə yaki ḥeq
ḥəywətlik kemə u jaydin ətməydu; **22** Qünki Pərwərdigar
bizning nijatkar-ḥakimimiz, Pərwərdigar bizgə ḳanun
Bərgüqidur, Pərwərdigar — bizning Padixaḥimiz, U
bizni ḳutḳuzidu! **23** Sening tana-aroŋamqiliring boxioŋan
bolsimu, [Israil] yəlkən hadisining turumini mustəḥkəm
ḳilalmisimu, Yəlkənni yeyip qiḳiralmisimu, U qaoŋda
zor bir olja üləxtürülidu; Ḥətta aḳsaḳ-tokurlarmu oljini
alidu. **24** Xu qaoŋda xu yərdə turoŋuqi: «Mən kesəl»
deməydu; Xu jayni makan ḳiloŋan həlḳning gunaḥliri
kəqürüm ḳilinidu.

34 Yeḳin kelinglar, i əllər, anglanglar! I ḳowm-həlḳlər,
ḳulaḳ selinglar! Yər-zemin wə uningdiki barliḳ
məwjudatlar, Jimi aləm wə uning iqidin qiḳḳan ḥəmmə
məwjudatlar, Tingxanglar! **2** Qünki Pərwərdigarning
barliḳ əllərgə ḳarita oŋəzipi bar, Uning dərəŋəzipi ularning
barliḳ ḳoxunliriŋa ḳarxi turidu; U ularni ḥalakətkə
pütüp ḳoyoŋan, Ularni ḳiroŋinqiliḳḳa tapxuruwətkən; **3**
Ulardin əltürülgənlər sirtḳa taxliwetilidu, Jəsətliridin
sesiḳqiliḳ puraydu, Taoŋlar ularning ḳeni bilən eritilidu;
4 Asmanlardiki jimiki jisim-ḳoxunlar qirip yoḳ bolidu,
Asmanlar yəgimə kitabdək türülidu; Üzüm telining
yopurmaḳliri hazan bolup, solixip qüxəndək, Yigləp
kətkən ənjür xehidin qüxəndək, Ularning jimiki jisim-
ḳoxunliri yiḳilidu; **5** Qünki xəmxirim asmanlarda [ḳan
bilən] suoŋuruldi; Ḳaranglar, xəmxirim Mening ḥalakət
lənitimgə uqrioŋan həlḳḳə, Yəni Edom üstigə jazalax
üqün qüxidu; **6** Pərwərdigarning bir xəmxiri bar;
U ḳanoŋa boyaldi; U yaoŋliḳ nərsilərning yeoŋi bilən,
Өqkə-ḳozilarning ḳeni bilən, Ḳoqḳar bərikining yeoŋi
bilən ozuḳlanduruloŋan; Qünki Pərwərdigarning Bozraḥ
xəḥiridə bir ḳurbanliḳi, Edomda zor bir ḳiroŋinqiliḳi bar.
7 Muxu ḳiroŋinqiliḳlar bilən yawayi kalilar, Torpaḳlar
wə küqlük buḳilarmu yiḳilidu. Ularning zemini ḳanoŋa
qəmülidu, Topa-qangliri yaoŋ bilən maylixip ketidu. **8**
Qünki Pərwərdigarning ḳisas alidioŋan bir küni, Zion
dəwasidiki ḥesab alidioŋan yili bar. **9** [Edomdiki] eḳinlar
ḳarimayoŋa, Uning topiliri günggürtkə aylandurulidu;
Zemini bolsa kəyüwatḳan ḳarimay bolidu. **10** Uning
oti keqə-kündüz əqürülməydu; Is-tütəkliri mənggügə
ərləydu; U dəwrdin-dəwrgiqə harabiliktə turidu; Ḥeqkim
ikkinqi u yərgə ayaoŋ basmaydu. **11** Qəl ḥuwḳuxi wə
qirḳiriŋuqi ḥuwḳuxlar uni igiliwalidu; Qong ḥuwḳux
wə ḳaoŋa-ḳuzoŋunlar xu yərdə uwilaydu; Huda uningoŋa
«tərtipsizlik-bimənilikni əlqəydioŋan tana»ni, Wə «ḳup-
ḳuruḳluḳni əlqəydioŋan tik əlqigüq»ni tartidu. **12** Birsi
kelip [Edomning] esilzadilirini padixaḥliḳini [idarə
ḳilixḳa] qaḳirsa, Ulardin ḥeqkim bolmaydu; Uning
əmirliri yoḳ ḳiliwetilgən bolidu. **13** Ordilirida tikənlər,
Ḳəl'ə-ḳoroŋanlirida qaḳḳaḳ-jioŋanlar əsüp qiḳidu; U
qilbərilərning makani, «Ḥuwḳuxlarning ordisi» bolidu.
14 Xu yərdə qəl-bayawandiki janiwarlar, yawayi itlar jəm
bolidu; Ḥərbir «əqkə jin» əz ḳerindixioŋa towlaydu; Tün
məhluḳliri xu yərdə makanlixidu, Uni əzigə aramgaḥ
ḳilip turidu. **15** «Oḳ yilan» xu yərdə uwilaydu, Uning
sayisidə tuhumlaydu, Balilirini yioŋip baḳidu. Ḳorultaz-
tapḳuxlar ḥərbiri əz jüpi bilən xu yərdə toplinidu; **16**
Pərwərdigarning yəgimə kitabidin izdəp oḳup baḳḳin;
Ulardin ḥeqbiri qüxüp ḳalmaydu; Ḥeqḳaysisining əz
jorisi kəm bolmaydu; Qünki Өzining aoŋzi ularoŋa
buyruoŋan; Uning Өz Roḥi ularni topliŋoan. **17** Qünki
[Pərwərdigar] Өzi ular üqün qək taxlap, Өz ḳoli bilən
zeminoŋa tana tartip ularoŋa təḳsim ḳilip bərgən; Ular
uningoŋa mənggügə igidarliḳ ḳilidu, Dəwrdin-dəwrgiqə
xu yərni makan ḳilidu.

35 — Dala ḥəm ḳaoŋjirap kətkən jaylar ular üqün
huxal bolidu; Qəl-bayawan xadlinip zəpirandək
qeqəkləydu; **2** U bərḳ urup qeqəkləydu, Xadliḳḳa xadliḳ
ḳoxulup təntənə ḳilidu; Liwanning xan-xəripi, Karməl
wə Xarondiki güzəllik wə sür uningoŋa berilidu; Ular
Pərwərdigarning xan-xəripini, Hudayimizning güzəlliki
wə ḥəywitini kəridu. **3** Ajiz ḳollarni küqləndürünglar,
Egilip mangidioŋan tizlarni qingitinglar, **4** Yüriki
aoŋḳanlaroŋa: — «Qing turunglar! Ḳorḳmanglar! Mana,
Hudayinglaroŋa ḳarap beḳinglar; Ḳisas kelidu —
Hudaning ḥesab elix küni kelidu! U Өzi kelidu, silərni
ḳutḳuzidu!» — dəng! **5** Andin ḳarioŋuning kəzi eqilidu,
Gasning ḳulaḳliri oquḳ ḳilinidu, **6** Andin aḳsaḳ-tokurlar
keyiktək oynaḳlap səkrəydu; Gaqining tili nahxa eytidu;
Qünki dalada sular, Qəl-bayawanlarda dərya-eḳinlar
uroŋup taxidu; **7** Piẓoŋirin qəl-jəzirə kəlqəkkə, Qangḳioŋan
yərlər bulaḳlaroŋa aylinidu; Qilbərilərning makani —
ular yatḳan jay, Ḳomux wə yekənlər əsüp, qimənlikkə
aylinidu. **8** Xu yərdə egiz kətürülgən bir yol, Tüptüz bir
yol bolidu; U «pak-muḳəddəslikning yoli» dəp atilidu;
Napaklar uningdin ətüxkə bolmaydu, Xu yol məhsus
xular üqün bekitilip yasaloŋanki, — Ḥətta nadanlarmu
uningda ezip kətməydu; **9** Xu yərdə xir bolmaydu, Uning
üstigə ḥeq yirtḳuq ḥaywan qiḳmaydu; (Ular xu yərdə
ḥeq tepilmaydu) — Nijat arḳiliḳ ḥərlükkə qiḳḳanlar

xu yərdə mangidu! **10** Pərwərdigarning bədəl tələp
qutquzoŋanliri qaytip kelidu, Küylərni eytip Zionoŋa yetip
kelidu; Ularning baxlirioŋa mənggülük xad-huramlik
qonidu; Ular huxallik wə xadlikqa qəmgən bolidu;
Qayoŋu-həsrət həm uh-nadamətlər bədər qaqidu.

36 Həzəkiyaning on tətinqi yili xundak boldiki,
Asuriyə padixahi Sənnaherib Yəhudaning barlik
qəl'ə-qoroŋanlik xəhərlirigə hujum qilip qikip, ularni
ixoŋal qildi. **2** Andin Asuriyə padixahi «Rab-Xakəh»
[degən sərdarni] qong bir qoxun bilən Lakix xəhiridin
Yerusalemoŋa əwətti. U Kir yuoŋuqilarning etizining
boyidiki yolda, yukiri kəlqəkning norining bexioŋa
kelip turdi. **3** Xuning bilən Hilkiyaning ooŋli, ordini
baxquridioŋan Eliakim, ordining diwanbegi boloŋan
Xəbna wə Asafning ooŋli, orda mirzibegi boloŋan Yoahlar
uning yenioŋa kəldi **4** wə Rab-Xakəh ularoŋa mundak
dedi:— Silər Həzəkiyaoŋa:— «Uluoŋ padixah, yəni Asuriyə
padixahi sanga mundak dedi, dənglar:— «Sening muxu
ixəngən tayanqing zadi nemiti? Sən: (u pəkət gəpla,
halas!) — «Urux kilix tədbir-məslihitimiz həm küqimiz
bar» — dəysən; sən zadi kimgə tayinip manga qarxi
əktə qopisən? **6** Mana, sən yeriki bar axu qomux hasa,
yəni Misiroŋa tayinisən! Birsi uningoŋa yələnsə, uning
qolioŋa sanjip kiridu; mana Misir padixahi Pirəwngə
tayanoŋanlarning həmmisi xundak bolidu! **7** Əgər
sən manga: «Biz Hudayimiz boloŋan Pərwərdigaroŋa
tayinimiz» — desəng, Həzəkiya əzi Yəhudadikilərgə wə
Yerusalemdikilərgə: «Silər pəkət Yerusalemdiki muxu
ibadətgah aldidila Pərwərdigaroŋa ibadət kilixinglar
kerək» dəp, xu [Pərwərdigaroŋa] ataloŋan «yukiri
jaylar»ni həm qurbangahlarni yok kiliwəttioŋu? Ular
axu Pərwərdigarning yukiri jayliri əməsmidi? **8** Əmdi
hojam Asuriyə padixahi bilən bir tohtamoŋa kəl:—
«Əgər səndə atqa minəligüdək əskərliring bolsa, mən
sanga ikki ming atni bikaroŋa berəy!» **9** Səndə undaklar
bolmisa, hojamning əməldarlirining əng kiqiki boloŋan
bir ləxkər bexini qandakmu qekindürələysilər?! Sən
jəng qarwiliri wə atlarni elix üqün Misiroŋa tayinisən
tehi! **10** Mən əmdi muxu zeminni halak kilix üqün
Pərwərdigarsiz kəldimmu? Pərwərdigar dərwəkə manga:
«Muxu zeminni halak kilixqa qikkin!» — dedi!»» **11**
Eliakim, Xəbna wə Yoah Rab-Xakəhgə:— «Pekirlirioŋa
aramiy tilida səzlisilə; biz buni qüxinimiz. Bizgə
ibraniy tilida səzlimisilə, gəpliri sepilda turoŋanlarning
kulikioŋa kirmisun!» — dedi. **12** Birak Rab-Xakəh:—
«Hojam meni muxu gəpni hojanglaroŋa wə silərgila
eytixqa əwətkənmu? Muxu gəpni silər bilən birliktə
sepilda olturoŋanlaroŋa deyixkə əwətkən əməsmu?
Qünki ular silər bilən birliktə əz pokini yegüqi
həm əz süydükini iqküqi bolidu!» — dedi. **13**
Andin Rab-Xakəh ibraniy tilida yukiri awaz bilən:—
«Uluoŋ padixah, yəni Asuriyə padixahining səzlirini
anglap qoyunglar!» — dəp warkiridi. **14** «Padixah
mundak dəydu:— «Həzəkiya silərni aldap qoymisun!
Qünki u silərni qutquzalmaydu. **15** Uning silərni:—
«Pərwərdigar bizni jəzmən qutquzidu; muxu xəhər
Asuriyə padixahining qolioŋa qüxüp kətməydu» dəp
Pərwərdigaroŋa tayanduruxioŋa yol qoymanglar!». **16**
Həzəkiyaoŋa qulak salmanglar; qünki Asuriyə padixahi
mundak dəydu:— «Mən bilən sülhilixip, mən tərəpkə
ətünglar; xundak kilsanglar hərbiringlar əzünglarning
üzüm baringidin həm əzünglarning ənjür dərihidin
mewə yəysilər, hərbiringlar əz su kəlqikinglardin
su iqisilər; **17** ta mən kelip silərni buoŋdaylik həm
xarablik bir zeminoŋa, neni bar həm üzümzarliri bar bir
zeminoŋa,— zemininglaroŋa ohxax bir zeminoŋa apirip
qoyoŋuqə yəp-iqiweringlar! **18** Həzəkiyaning silərgə:
— «Pərwərdigar bizni qutquzidu» dəp ixəndürüxigə
yol qoymanglar! əl-yurtlarning ilah-butlirining biri əz
zeminini Asuriyə padixahining qolidin qutquzoŋanmu?
19 Hamat wə Arpad degən yurtlarning ilah-butliri
keni? Səfarwaim xəhirining ilah-butliri keni? Ular
Samariyəni mening qolumdin qutquzoŋanmu?! **20** Muxu
əl-yurtlarning ilah-butliridin əz zeminini qutquzoŋan
zadi kim bar? Xundak ikən, Pərwərdigar Yerusalemni
mening qolumdin qutquzalamdu?»». **21** Angliioŋuqilar
sükət kilip uningoŋa jawabən heqqandak bir səz
kilmidi; qünki padixahning buyruki xuki:— «Uningoŋa
jawab bərmənglar». **22** Andin Hilkiyaning ooŋli, ordini
baxquridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə
Asafning ooŋli, orda mirzibegi Yoahlar kiyim-keqəklirini
yirtixip, Həzəkiyaning yenioŋa kelip, Rab-Xakəhning
gəplirini uningoŋa ukturdi.

37 Xundak boldiki, Həzəkiya buni angliioŋanda,
kiyim-keqəklirini yirtip, əzini bəz bilən qaplap
Pərwərdigarning əyigə kirdi. **2** U Hilkiyaning ooŋli,
ordini baxquridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna
wə kahinlarning akşakallirini bəz yepinqakliioŋan
peti Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbərgə əwətti.
3 Ular uningoŋa:— «Həzəkiya mundak dəydu:—
«Balilar tuoŋulay dəp qaloŋanda anining tuoŋkudək hali
qalmioŋandək, muxu kün külpət qüxidioŋan, rəswa wə
mazak kilinidioŋan bir kündur. **4** Əz hojisi boloŋan
Asuriyə padixahi tirik Hudani mazak kilixqa əwətkən
Rab-Xakəhning gəplirini Pərwərdigar Hudaying nəzirigə
elip tingxisa, bularni angliioŋan Pərwərdigar Hudaying
xu gəplər üqün uning dəkkisini berərmikin? Xunga kep
qaloŋan qaldilar üqün awazingni kətürüp, bir duayingni
bərsəng»» — dedi. **5** Xu gəplər bilən Həzəkiyaning
hizmətkarliri Yəxayaning aldioŋa kəldi. **6** Yəxaya ularoŋa:
— «Hojayininglaroŋa:— «Pərwərdigar mundak dedi:—
«Asuriyə padixahining qaparmənlirining sən angliioŋan
axu manga kupurluk kiloŋuqi gəpliridin qorkma; **7**
Mana, Mən uningoŋa bir rohni kirgüzimən; xuning
bilən u ioŋwani anglap, əz yurtioŋa qaytidu. U əz
zeminida turoŋanda uni kiliq bilən əltürgüzimən» —
dənglar» — dedi. **8** Rab-Xakəh kəlgən yoli bilən qaytip
mangoŋanda, Asuriyə padixahining Lakix xəhiridin
qekingənlikini anglap, uning yenioŋa kəldi; Asuriyə
padixahi Libnah xəhirigə qarxi jəng kiliwatqanidi.
9 Andin padixah: «Efiopiyə padixahi Tirhakah sizgə
qarxi jəng kilmakqi bolup yoloŋa qikti» degən həwərni
anglidi. Xu həwərni angliioŋanda u yənə Həzəkiyaoŋa
əlqilərni mundak hət bilən əwətti:— **10** «Silər
Yəhuda padixahi Həzəkiyaoŋa mundak dənglar:—
«Sən tayinidioŋan Hudayingning sanga: «Yerusalem
Asuriyə padixahining qolioŋa tapxurulmaydu» deginigə
aldanma; **11** Mana, sən Asuriyə padixahlirining həmmə
əl-yurtlarni nemə kiloŋanlirini, ularni ilah-butlirioŋa atap
halak kiloŋanlikini angliioŋansən; əmdi əzüng qandakmu

qutquzulisən? 12 Ata-bowilirim halak qiloŋan əllərni
bolsa, ularning ilaḫ-butliri qutquzoŋanmu? Gozan,
Haran, Rəzəf xəḫiridikilərniqu? Telassarda turoŋan
Edənlərniqu? 13 Hamat padixaḫi, Arpad padixaḫi,
Səfarwaim, Hena həm Iwwaḫ xəḫərlirining padixaḫliri
keni?»». 14 Həzəkiya hətni əkəlgüqilərning qolidin
elip okup qikti. Andin u Pərwərdigarning əyigə kirip,
Pərwərdigarning aldioŋa hətni yeyip koydi. 15 Həzəkiya
Pərwərdigaroŋa dua qilip mundak dedi: — 16 «I
kerublar otturisida turoŋan, samawi qoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi: —
Sən Əzüngdursən, jahandiki barlik əl-yurtlarning
üstidiki Huda pəkət Əzüngdursən; asman-zeminni
Yaratquqisən. 17 I Pərwərdigar, kulikingni təwən
qilip angliogaysən; kəzüngni aqkaysən, i Pərwərdigar,
kərgəysən; Sənnaheribning adəmə əwətip mənggü həyat
Hudani hakarətləp eytkan həmmə gəplirini angliogaysən!
18 I Pərwərdigar, Asuriyə padixaḫliri həkikətən həmmə
yurtlarni wə xularoŋa bekindi boloŋan yurtlarnimu
harabə qilip, 19 Ularning ilaḫ-butlirini otka taxliwətkən;
qünki ularning ilaḫliri ilaḫ əməs, bəlki insan koli bilən
yasaloŋanlar, yaoŋaq wə tax, halas; xunga Asuriyəliklər
ularni halak qildi. 20 Əmdi, i Pərwərdigar Hudayimiz,
jahandiki barlik əl-yurtlaroŋa Sening, pəkət Seningla
Pərwərdigar ikənlikingni bildürüx üqün, bizni uning
kolidin kutquzoŋaysən!». 21 Xuning bilən Amozning
ooŋli Yəxaya Həzəkiyaoŋa səz əwətip mundak dedi: —
— Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: —
«Sən Manga Sənnaherib tooŋruluk dua qilixing bilən,
22 Pərwərdigarning uningoŋa karita degən səzi xudurki:
— «Pak qiz, yəni Zionning qizi seni kəmsitidu, Seni
mazak qilip külidu; Yerusalemning qizi kəyninggə karap
bexini qaykaydu; 23 Sən kimni mazak qilip kupurluk
qilding? Sən kimgə karxi awazingni kətürüp, Naziringni
üstün qilding? Israildiki Mukəddəs Boloŋuqioŋa karxi!
24 Kulliring arkiliq sən Rəbni mazak qilip: — «Mən
nuroŋunlioŋan jəng harwilirim bilən taoŋ qokkilirioŋa,
Liwan taoŋ baoqirlirioŋa yetip kəldimki, Uning egiz kedir
dərəhlirini, esil karioŋaylirini kesiwetimən; Mən uning
əng yukiri egizlikigə yamixip qikip, Uning əng bük-
baraksan ormanzarlikioŋa kirip yetimən. 25 Əzüm
kuduk kolap su iqtim; Putumning uqidila mən Misirning
barlik dərya-əstənglirini kurutuwəttim — deding.
26 — Sən xuni anglap bakmioŋanmiding? Uzundin
buyan Mən xuni bekitkənmənki, Kədimdin tartip
xəkilləndürgənmənki, Hazir uni əməlgə axurdumki,
Mana, sən kəl'ə-koroŋanlik xəḫərlərni harabilərgə
aylandurdung; 27 Xuning bilən u yərdə turuwatkanlar
küqsizlinip, Yərgə karitip koyuldi, xərməndə kilindi;
Ular etizdiki ottək, Yumran kək qəplərdək, Əgzidiki
ot-qəplər əsməy kurup kətkəndək boldi. 28 Birak
sening olturoŋiningni, ornungdin turoŋiningni, qikip-
kirgininingni wə Manga karxi oŋaljirlixip kətkininingni
bilimən; 29 Manga karxi oŋaljirlixip kətkənlikingning,
hakawurlixip kətkənlikingning kulikimoŋa yətkini
tüpəylidin, Mən karmikimni burningdin ətküzimən,
Yüginimni aoŋzingoŋa salimən, Əzüng kəlgən yol
bilən seni kayturimən. 30 I [Həzəkiya], xu ix sanga
alamət bexarət boliduki, — Muxu yili əzlükidin əskən,
Ikkinqi yili xulardin qikkanlarmu rizkinglar bolidu;
Üqinqi yili bolsa teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini
tikisilər; Ulardin qikkan mewilərni yəysilər. 31 Yəhuda
jəmətidiki kutuloŋan kaldisi bolsa yənə təwəngə karap
yiltiz tartidu, Yukirioŋa karap mewə beridu; 32
Qünki Yerusalemdin bir kaldisi, Zion teoŋidin keqip
kutuloŋanlar qikidu; Samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigarning otluk muḫəbbiti muxuni ada
qilidu. 33 Xunga Pərwərdigar Asuriyə padixaḫi tooŋruluk
mundak dəydu: — U nə muxu xəḫərgə yetip kəlməydu,
Nə uningoŋa bir tal okmu atmaydu; Nə kalkanni kətürüp
aldioŋa kəlməydu, Nə uningoŋa karita kaxalarnimu
yasimaydu. 34 U kaysi yol bilən kəlgən bolsa, Xu yol
bilən kaytidu wə muxu xəḫərgə kəlməydu, — dəydu
Pərwərdigar. 35 — Qünki Əzüm üqün wə Mening
kulum Dawut üqün bu xəḫərni ətrapidiki sepildək
kooŋdap kutquzimən». 36 Xuning bilən Pərwərdigarning
Pərixtisi qikip, Asuriyəliklərning bargaḫida bir yüz
səksən bəx ming əskərni urdi. Mana, kixilər ətigəndə
ornidin turoŋanda, ularning həmmisining əlgənlikini
kərdi! 37 Xunga Asuriyə padixaḫi Sənnaherib qekinip,
yoloŋa qikip, Ninəwə xəḫirigə kaytip turdi. 38 Xundak
boldiki, u əz buti Nisrokning buthanisida uningoŋa
qokunuwatkanda, ooŋulliri Adrammələk həm Xarezər
uni kiliqlap əltürüwətti; andin ular Ararat degən yurtka
keqip kətti. Uning ooŋli Esarḫaddon uning ornida
padixaḫ boldi.

38 Xu künlərdə Həzəkiya əjəl kəltürgüqi bir kesəlgə
muptila boldi. Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbər
uning kexioŋa berip, uningoŋa: — Pərwərdigar mundak
dəydu: — — Əyüng tooŋruluk wəsiyət kiloŋin; qünki
əjəl kəldi, yaximaysən, — dedi. 2 Həzəkiya yüzini
tam tərəpkə qilip Pərwərdigaroŋa dua qilip: 3 — I
Pərwərdigar, Sening aldingda həkikət wə pak dil bilən
mengip yürgənlikimni, nəziring aldingda durus boloŋan
ixlarni kiloŋanlikimni əsləp koyoŋaysən, — dedi. Wə
Həzəkiya yioŋlap ekip kətti. 4 Andin Pərwərdigarning
səzi Yəxayaoŋa yetip mundak deyildi: — 5 Berip
Həzəkiyaoŋa mundak degin: — Pərwərdigar, atang
Dawutning Hudasi mundak dəydu: — «Duayingni
anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana, künliringgə
yənə on bəx yil koximən; 6 Xuning bilən Mən seni wə
bu xəḫərni Asuriyə padixaḫining kolidin kutquzimən;
Mən sepil bolup bu xəḫərni kooŋdaymən. 7 Xuning bilən
Pərwərdigarning Əzi eytkan ixini jəzmən kilidioŋanlikini
sanga ispatlax üqün Pərwərdigardin mundak bexarətlik
alamət boliduki, 8 Mana, Mən kuyaxning Aḫaz
padixaḫ kuroŋan pələmpəy üstigə qüxkən sayisini on
kədəm kəynigə yandurimən». Xuning bilən kuyaxning
qüxkən sayisi on baskuq kəynigə yandi. 9 Yəhuda
padixaḫi Həzəkiya kesəl bolup, andin kesilidin əsligə
kəlgəndin keyin mundak hatirilərni yazdi: 10 — «Mən:
«Əmrümning otturisida təḫtisaraning dərwazilirioŋa
beriwatimən, Kaloŋan yillirimdin məḫrum boldum» —
dedim. (Sheol h7585) 11 Mən: — «Tiriklərning zeminida
turup Hudayim Yaḫni, Yaḫni kərəlməydioŋan, Xundakla
«həmmə nərsə yok boloŋan» jayda turoŋanlar bilən billə
turup, insannimu kərəlməydioŋan boldum» — dedim.
12 Mening turaloŋum qarwiqining qediridək əzümdin
yətkilip kətti; Mən bapkar əz tokuoŋinini türüwətkinidək
hayatimni türiwəttim; U meni tokux dəstigaḫidin

kesiwətti; Tang bilən kəq arilikida Sən [Huda] jenimni
alisən; 13 Tang atkuqə mən kütüp, əzümni tinqlandurup
yürimən, Birak U xiroŋa ohxax ḥəmmə səngəklirimni
sunduroŋandək kilidu; Tang bilən kəq arilikida Sən
[Huda] jenimni alisən. 14 Mən karlioŋaq yaki turnidək
wiqirlap yürimən; Pahtəktək aḫ-uḫ urimən; Kəzlirim
yukirioŋa karax bilən ajizlixip ketidu; I rəb, meni zulum
basti! Jenimoŋa kepil boloŋin! 15 Nemə desəm bolar?
Qünki U manga səz kildi wə Өzi muxu ixni kildi! Jenim
tartkan azab tüpəylidin mən bar yillirimda kədəmlirimni
sanap besip awaylap mangimən. 16 I Rəb, adəmlər
muxundak sawaklar bilən yaxixi kerək; Roḥim muxu
sawaklardin ḥayatini tapidu; Sən meni əslimgə kəltürüp,
meni ḥayat kilding! 17 Mana, əzümning bəht-tinqlikim
üqün azab üstigə azab tarttim; Manga boloŋan səygüng
tüpəylidin jenimni ḥalakət ḥangidin kikardingsən; Sən
ḥəmmə gunaḥlirimni kəyninggə qərüwəttingsən. 18
Qünki təḥtisara Sanga rəḥmət eytalmaydu; Өlüm Seni
mədḥiyiliyəlməydu; Ḥangoŋa qüxiwatkanlar Sening
ḥəkikət-wapalikingoŋa ümid baoŋliyalmaydu. (Sheol
h7585) 19 Өzüm bügün kiloŋinimdək Sanga rəḥmət
eytidioŋanlar tiriklər, tiriklərdur; Ata boloŋuqi ooŋullirioŋa
ḥəkikət-wapalikingni bildüridu. 20 Pərwərdigar meni
kutkuzuxka niyət baoŋlioŋandur; Biz bolsak, kaloŋan
əmrimizdə ḥər küni Pərwərdigarning өyidə saz qelip
mədḥiyə nahxlirimni eytimiz!». 21 (Yəxaya bolsa:
— «Ənjür poxkili təyyarlap, yarisioŋa qaplanglar, u
əsligə kelidu», degənidi 22 wə Ḥəzəkiya: — «Mening
Pərwərdigarning өyigə kikidioŋanlikimni ispatlaydioŋan
kandak bexarətlik alamət berilidu?» dəp sorioŋanidi).

39 Xu pəyttə Baladanning ooŋli Babil padixaḥi
Merodak-Baladan Ḥəzəkiyaning kesəl bolup yetip
kaloŋanlikini ḥəm əsligə kəlgənlikini angliioŋaqka,
Ḥəzəkiyaoŋa hətlərni ḥədiyə bilən əwətti. 2 Ḥəzəkiya
əlqilərni huxallik bilən kütüp, uning ḥəzinə-ambarlirida
saklanoŋan nərsilirini kərsətti; yəni kümüxni, altunni,
dora-dərmanlarni, sərhil maylarni, sawut-korallarni
saklaydioŋan өyning ḥəmmisini wə baylikirining
barlikini kərsətti; uning ordisi wə yaki pütkül padixaḥliki
iqidiki nərsilərdin Ḥəzəkiya ularoŋa kərsətmigən birimu
kalmidi. 3 Andin Yəxaya pəyoŋəmbər Ḥəzəkiyaning
aldioŋa berip, uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular
seni yoklaxka nədin kəlgən?» — dəp soridi. Ḥəzəkiya: —
«Ular yirak bir yurttin, yəni Babildin kəlgən», dedi. 4
Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?» dəp
soridi. Ḥəzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərni ular kərdi;
baylikirimning arisidin ularoŋa kərsətmigən birimu
kalmidi» — dedi. 5 Yəxaya Ḥəzəkiyaoŋa mundak dedi: —
Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning
səzini anglap koyoŋin: — 6 — Mana xundak künlər
kelidukі, ordangda bar nərsilər wə bügüngə kədər ata-
bowiliring toplap, saklap koyoŋan ḥəmmə nərsə Babiloŋa
elip ketilidu; ḥeqnərsə kalmaydu — dəydu Pərwərdigar,
7 — ḥəmdə [Babilliklar] ooŋulliringni, yəni өzüngdin
boloŋan əwladliringni elip ketidu; xuning bilən ular
Babil padixaḥining ordisida aoŋwat bolidu. 8 Xuning
bilən Ḥəzəkiya өz-өzigə: «Өz künlirimdə bolsa aman-
tinqlik, [Hudaning] ḥəkikət-wapaliki bolidikənoŋu» dəp,
Yəxayaoŋa: — «Siz eytkan Pərwərdigarning muxu səzi
yahxi ikən» — dedi.

40 Həlkimgə təsəlli beringlar, təsəlli beringlar, dəpla
yüridu Hudayinglar; 2 Yerusalemning kəlbigə
səz kilip uningoŋa jakarlanglarki, Uning jəbir-japalik
wakti ahirlaxti, Uning kəbiḥliki kəqürüm kilindi; Qünki
u Pərwərdigarning kolidin barlik gunaḥlirining ornioŋa
ikki ḥəssiləp [meḥir-xəpkitini] aldi. 3 Anglanglar, dalada
birsining towlioŋan awazini! «Pərwərdigarning yolini
təyyarlanglar, Qəl-bayawanda Hudayimiz üqün bir yolni
kətürüp tüptüz kilinglar! 4 Barlik jiloŋilar kətürülidu,
Barlik taoŋ-dənglər pəs kilinidu; əgri-tokaylar tüzlinidu,
Ongoŋul-dongoŋul yərlər təkxilinidu. 5 Pərwərdigarning
xan-xəripi kərünidu, Wə barlik tən igiliri uni təng
kəridu; Qünki Pərwərdigarning Өz aoŋzi xundak səz
kiloŋan!». 6 — Anglanglar, bir awaz «jakarla» dəydu;
Jakarlioŋuqi bolsa mundak sorap: — «Mən nemini
jakarlaymən?» — dedi. [jawab bolsa: —] «Barlik tən igiliri
ot-qəptur, halas; Wə ularning barlik wapaliki daladiki
gülgə ohxax; 7 Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu,
Qünki Pərwərdigarning Rohi üstigə püwləydu; Bərḥək,
[barlik] həlkmu ot-qəptur! 8 Ot-qəp solixidu, gül hazan
bolidu; Birak Hudayimizning kalam-səzi mənggügə
turidu!» 9 — I Zionoŋa hux həwər elip kəlgüqi, yukiri bir
taoŋka qikkin; Yerusalemoŋa hux həwərni elip kəlgüqi,
Awazingni küqəp kətürgin! Uni kətürgin, korkmioŋin!
Yəḥudaning xəḥərlirigə: — «Mana, Hudayinglaroŋa
karanglar» degin! 10 Mana, Rəb Pərwərdigar küq-
kudritidə keliwatidu, Uning biliki Өzi üqün ḥokuk
yürgüzidu; Mana, Uning aloŋan mukapati Өzi bilən
billə, Uning Өzining in'ami Өzigə ḥəmraḥ bolidu. 11
Koyqidək U Өz padisini bakidu; U kozilarni bilək-kolioŋa
yioŋidu, ularni kuqaklap mangidu, Emitküqilərni U
mulayimlik bilən yetəkləydu. 12 Kim dərya-okyanlarning
sulirini oqumida əlqəp bəlgiligən, Asmanlarni oŋeriqlap
bekitkən, Jaḥanning topa-qanglirini miskallap saloŋan,
Taoŋlarni tarazida tarazilap, Dənglərni jingda tartip
ornatkan? 13 Kim Pərwərdigarning Rohioŋa yolyoruk
bərgən? Kim Uningoŋa məslihətqi bolup өgətkən? 14
U kim bilən məslihətləxkən, Kim Uni əkillik kilip
tərbiyəligən? Uningoŋa ḥəküm-ḥəkikət kikirix yolida
kim yetəkligən, Yaki Uningoŋa bilim өgətkən, Yaki
Uningoŋa yorutulux yolini kim kərsətkən? 15 Mana,
Uning aldida əl-yurtlar Uningoŋa nisbətən qeləktə
kaloŋan bir tamqa sudək, Tarazida kaloŋan topa-qangdək
ḥesablinidu; Mana, U arallarni zərriqə nərsidək kolioŋa
alidu; 16 Pütkül Liwan bolsa [kurbangaḥ] otioŋa,
Uning ḥaywanliri bolsa bir kəydürmə kurbanlikka
yətməydu. 17 Əl-yurtlar uning aldida ḥeqnərsə əməstur;
Uningoŋa nisbətən ular yokning arilikida, Kuruk-
mənisiz dəp ḥesablinidu. 18 Əmdi silər Təngrini kimgə
ohxatmakqisilər? Uni nemigə ohxitip selixturisilər?
19 [Bir butkimu?!] Uni ḥünərwən kəlipka kuyup
yasaydu; Zərgər uningoŋa altun ḥəl beridu, Uningoŋa
kümüx zənjirlərni sokup yasaydu. 20 Yoksullarning
beoŋixlioŋudək undak ḥədiyiliri bolmisa, qiriməydioŋan
bir dərəhni tallaydu; U lingxip kalmioŋudək bir butni
oyup yasaxka usta bir ḥünərwən izdəp qakiridu. 21
Silər bilməmsilər? Silər anglap bakmioŋanmusilər?
Silərgə əzəldin eytilmioŋanmidu? Yər-zemin apiridə
boloŋandin tartip qüxənməywatamsilər? 22 U yər-
zeminning qəmbirikining üstidə olturidu, Uningda

turuwatqanlar uning aldida qaqqiqirlardək turidu;
U asmanlarni pərdidək tartidu, Ularni huddi makan
qilidioŋan qedirdək yayidu; 23 U əmirlərni yoqqa
qiqiridu; Jahandiki sotqi-bəglərni artuqqə qilidu. 24
Ular tikildimu? Ular terildimu? Ularning oŋoli yiltiz
tarttimu? — Biraq U üstigila püwləp, ular solixip ketidu,
Quyun ularni topandək elip taxlaydu. 25 Əmdi Meni
kimgə ohxatmaqqisilər? Manga kim təngdax bolalisun?»
— dəydu Muqəddəs Boloŋuqi. 26 Kəzliringlarni
yuqirioŋa kətürüp, qaranglar! Muxu məwjudatlarni kim
yaratqandu? Ularni kim türküm-türküm qoxunlar qilip
tərtiplik əpqiqidu? U həmmisini nami bilən bir-birləp
qaqiridu; Uning küqining uluoŋluqi, qudritining zorluqi
bilən, Ulardin birimu kəm qalmaydu. 27 — Nemixqa xuni
dəwerisən, i Yaqup? Nemixqa mundaq səzləwerisən, i
Israil: — «Mening yolum Pərwərdigardin yoxurundur,
Hudayim mening dəwayimoŋa erən qilmay ətiweridu!»?
28 Silər bilmigənmusilər? Anglap baqmioŋanmusilər?
Pərwərdigar — əbədil'əbədlik Huda, Jahanning qərilirini
Yaratquqidur! U ya halsizlanmaydu, ya qarqimaydu;
Uning oy-bilimining tegigə hərgiz yətkili bolmaydu. 29
U halidin kətkənlərgə qudrət beridu; Maoŋdursizloŋa U
bərdaxliqni həssiləp awutidu. 30 Hətta yigitlər halidin
ketip qarqap kətsimu, Baturlar bolsa putlixip yiqilsimu,
31 Biraq Pərwərdigaroŋa təlmürüp kütkənlərning küqi
yengilinidu; Ular bürkütlərdək qanat kerip ərləydu; Ular
yügürüp, qarqimaydu; Yolda mengip, halidin kətməydu!

41 — «I arallar, süküt qilip Mening aldimoŋa kelinglar;
Həlqlərmu küqini yengilisun! Ular yeqin kəlsun,
səz qilsun; Tooŋra həküm qilix üqün əzara yeqinlixayli!»
2 «Kim xərqtiki birsini oyoŋitip, Uni həkkaniylik bilən Əz
hizmitigə qaqirdi? U əllərni uning qolioŋa tapxuridu, Uni
padixahlar üstidin həkümranlik qilduridu; Ularni uning
qiliqioŋa tapxurup topa-qangoŋa aylanduridu, Ularni
uning okyasi aldida xamal uquroŋan pahal-topandək
qilidu. 3 U ularni qooŋliwetip, Putini yərgə təgküzməy
degüdək mangidu, aman-esənlik iqidə ətiweridu; 4
əlmisaqtin tartip dəwrlərni «Barlikqa kəl» dəp qaqirip,
Bularni bekitip ada qiloŋan kim? Mən Pərwərdigar
Awwal Boloŋuqidurmən, Ahiri boloŋanlar bilənmu billə
Boloŋuqidurmən; Mən degən «U»durmən. 5 Arallar
xu ixlarni kərüp qorqixidu; Jahanning qət-qetidikilər
titrəp ketidu; Ular bir-birigə yeqinlixip, aldioŋa kelidu;
6 Ularning hərbiri əz qoxnisioŋa yardəm qilip, Əz
qerindixioŋa: «Yüräklik bol!» — dəydu. 7 Xuning bilən
nəkkaxqi zərgərni rioŋbətləndüridu, Metalni yapilaqlap
bolqa oynatquqi səndəlni bazoŋan bilən sokquqini
rioŋbətləndürüp: «Kəpxərligini yahxi!» dəydu; Xuning
bilən uni lingxip qalmisun dəp butning putini mihlar
bilən bekitidu. 8 Biraq sən, i qulum Israil, I Əzüm
tallioŋan Yaqup, Ibrahim Mening dostumning əwladi:
— 9 Mən jahanning qəridin elip kəlgən, Yərning
əng qətliridin qaqirioŋinim sən ikənsən; Mən sanga
«Sən mening qulumdursən, Mən seni tallioŋan, Seni
hərgiz qətkə qakmaymən» — degənidim. 10 — Qorkma;
qünki Mən sən bilən billidurmən; Uyan-buyan qarap
hodukmanglar; Qünki Mən sening Hudayingdurmən;
Mən seni küqəytimən, Bərhək, Mən sanga yardəmdə
bolimən! Bərhək, Mən Əzümning həkkaniylikimni
bildürgüqi ong qolum bilən seni yələymən. 11 Mana,
sanga qarap oŋaljirlixip kətkənlərning həmmisi hijil
bolup xərməndə bolidu; Sanga xikayət qiloŋuqilar
yoq deyərlik bolidu, halak bolidu. 12 Sən ularni
izdisəng, həq tapalmaysən; Sən bilən dəwalaxquqilar —
Sanga qarxi urux qiloŋuqilar yoq deyərlik, həq bolup
baqmioŋandək turidu. 13 Qünki Mən Pərwərdigar
Hudaying ong qolungni tutup turup, sanga: — «Qorkma,
Mən sanga yardəmdə bolimən!» dəymən. 14 Qorkma,
sən qurt boloŋan Yaqup, Israilning baliliri! Mən sanga
yardəmdə bolimən!» — dəydu Pərwərdigar, yəni sening
Həmjəmət-Qutquzoŋuqing, Israildiki Muqəddəs Boloŋuqi.
15 Mana, Mən seni kəp həm ətkür qixlik yengi bir dan
ayrioŋuqi tirna qilimən; Sən taoŋlarni yanjip, ularni
parə-parə qiliwetisən, Dənglərnimu kəküm-talqanoŋa
aylanduruwetisən. 16 Sən ularni soruysən, Xamal
ularni uqurup ketidu, Quyun ularni tarqitiwetidu; Wə
sən Pərwərdigar bilən xadlinisən, Israildiki Muqəddəs
Boloŋuqini iptiharlinip mədhiyələysən. 17 Bozəklər
wə yoqsullar su izdəydu, lekin su yoq; Ularning
tili ussuzluqtin qaoŋjirap ketidu; Mən Pərwərdigar
ularni anglaymən; Mən Israilning Hudasi ulardin waz
kəqməymən. 18 Mən qakas egizliklərdə dəryalarni,
Jiloŋilar iqidə bulaqlarni aqimən; Dalani kəlqəkkə
aylandurimən, Tatirang yərdin sularni uroŋutup su bilən
qaplap berimən. 19 Dalada kedir, akatsiyə, hadas wə
zəytun dərəhlirini əstürüp berimən; Qəl-bayawanda
arqa, qarioŋay wə boksus dərəhlirini birgə tikimən;
20 Xundaq qilip ular bularni kərüp, bilip, oylinip: —
«Pərwərdigarning qoli muxularni qiloŋan, Israildiki
Muqəddəs Boloŋuqi uni yaratqan!» dəp təng qüxinixidu.
21 — Muhakimiliringlarni otturioŋa qoyunglar, dəydu
Pərwərdigar; — Küqlük səwəbliringlarni qiqiringlar,
dəydu Yaqupning Padixahi. 22 — [Butliringlar] elip
kirilsun, Bizgə nemilərning yüz beridioŋanliqini eytsun;
Ilgiriki ixlarni, ularning üjür-büjürlirigiqə kəz aldimizda
kərsətsun, Xundaqla bulardin qiqidioŋan nətijilərni bizgə
bildürüx üqün eytip bərsun; — Yaki bolmisa, kəlgüsidiki
ixlarni anglap biləyli; 23 Silərning ilahlik ikənlikinglarni
biliximiz üqün, Keyinki yüz beridioŋan ixlarni bizgə
bayan qilinglar; Qandaqla bolmisun, Bizni hang-tang
qilip uni təng kəridioŋan qilix üqün, Birər yahxi ix
yaki yaman bir ixni qilinglar! 24 Mana, silər yoqning
arilikida, Ixligininglarmu yoq ixtur; Silərni tallioŋuqi
bir lənitidur. 25 Birsini ximal tərəptin qozoŋidim, u
kelidu; U künqiqixtin Mening namimni jakarlap kelidu;
U birsi hak layni dəssigəndək, sapalqi lay qəyligəndək
əməldarlarning üstigə hujum qilidu; 26 Bizgə ukturux
üqün, kim muqəddəmdin buyan buni eytqan? Yaki
Bizni «U həqikəttur» degüzüp bu ixtin burun uni
aldin'ala eytqan? Yaq, həqkim eytmaydu; Bərhək,
həqkim bayan qilmaydu; Səzünglarni angliyalioŋuqi
bərhək yoqtur! 27 Mən dəsləptə Zioŋoŋa: — «Muxu
ixlaroŋa kəz tikip turunglar! Kəz tikip turunglar!» dedim,
Yerusalemoŋa hux həwərni yətküzüqini əwətip bərdim.
28 Mən qarisam, xular arisida həqkim yoq — Məslihət
bərgüdək həqkim yoq, Xulardin sorisam, jawab bərgüdək
həqkimmu yoq. 29 Qaranglar, ular həmmisi quruq;
Ularning yasioŋanliri yoq ixtur, Quyma məbudliri quruq
xamaldək mənisizdur.

42 Қаранглар, мана Мән йәләйдиған Өз қулумға!
Йенимning хуалликі болған Мening таллиғинім;
Мән Өз Роһімні uning вujудиға қондурімән,
Хуning білән u әлләргә һәкүм-һәкікәтні йәтküзүп
беридu. **2** U нә warкірап-jarкірімайду, нә quқан
кәтürмәйду нә awazini koqilarda anglatmaydu. **3** Taki
u оғәлібә білән тоғра һәкүмләрні қікәроғуқә, Yanjiloған
қомухні sundurmaydu, Tütәп өқәй дәп қалоған pilikni
өqürмәйду; **4** Һәкүм-һәкікәтні йәр үзідә tiklimigüqә,
U һалsizlanmaydu, көngli yanmaydu; Arallarmu uning
пәrman-қанунini тәлмürүп kutidu. **5** Asmanlarni
yaritip ularni кәrgән, Йәр-zeminni һәм uningdin
қікқанларні yayoған, Uningda turuwatқан һәлққә нәрәс,
Uning üstidә mengiwatқанларға roһ бәrgüqi Тәngri
Пәrwәrdigar mundaқ дәydu: — **6** Мәnki Пәrwәrdigar
seni һәкқаniylik білән xuningға qaкіroғанмәnki, —
Sening қolungni tutimән, Seni қooғдап saқlaymән, Һәм
seni һәлққә әһдә süpitidә, әлләргә bir nur қilip berimән;
7 Қarioғu көzlәrni eqixқa, Zindandin мәһbuslarni,
Türmidә қarangoғuluқ iqidә olturoғанларні қutқuzuxқa
seni [әwәtimән]. **8** Мән Пәrwәrdigardurмән; Mening
namim xudur; Xan-xәripimni baxқa birsigә, Manga
тәwә boloған мәdһiyini oyma мәbudlarға bәrмәymән.
9 Mana, aldinкі ixlar bolsa әмәlgә axuruloған; Silәrgә
yengi ixlarni jakarlaymән; Ular tәhi yüz bәrmigüqә, Мән
ularni silәrgә bayan қilimән. **10** — Пәrwәrdigarға yengi
nahxa eytinglar, I dengizda yürgәnlәr һәм uning iqidiki
һәммә мәwjudatlar, Arallar һәм ularda turoғанларні,
Jaһanning қәt-қәtliridin Uni мәdһiyilәnglar! **11** Dala
һәм uningdiki xәһәrlәr, Kedar қәbilisidikilәr turoған
көntlәr awazini көtürsun, Seladikilәr yuқiri awazda
nahxa eytsun, Taoғlarning qokқiliridin тәntәnә қilsun!
12 Ular Пәrwәrdigarni uluoғlisun, Uning мәdһiyiliri
arallardimu jakarlansun. **13** Пәrwәrdigar palwandәк
qiкidu, Batur lәxkәrdәк otluқ muһәbbitini қozoғaydu;
U warкiraydu, bәrһәқ xirdәк һәrкirәydu; Düxмәnliri
üstigә zor küq-қudritini kөrsitidu. **14** — «Мән әbәdil'әbәd
süküttә turup кәldim; Jim turup өzümni besiwelip
кәldim; Biraқ һazir toloғiкі tutқan ayaldәк inqiкlap
towlaymән; Һәм қasiraymән һәм ingraymән! **15** Мән
taoғlarni һәм dөnglәrni qөldәritimән, Ularning һәммә
yexilliқlirini қurutiwetimән; Dөryalarni arallarға
aylanduruwetimән; Кәlqәкlәrnimu қaoғjiritimән. **16**
Қarioғularni өzi bilmigән bir yol білән apirip қoyimән,
Ularni ular bilmigән yollarda yetәкlәymән; Ularning
aldida қarangoғuluқni nur, Әgri-toқay yәrlәrni tüptüz
қilimән. Мән muxu ixlarni қilmay қalmaymән,
Ulardin һeq waz кәqмәymән. **17** Oyma мәbudlarға
tayanoғanlar, Қuyma мәbudlarға: «Silәr ilaһlirimizdur»
degәnlәr bolsa, Ular yoldin yandurulmay қalmaydu,
Қattiқ xәrмәndә қilinidu. **18** — «Anglanglar, i gaslar!
Қarioғular, kөrüx üqün қaranglar! **19** Mening қulumdin
baxқa yәnә kim қarioғu? Mening әwәtкәn «әlqim»din
baxқa yәnә kim gas? Kim Мән білән әһdiläxкәndәк
xunqә қarioғudu? Kim Пәrwәrdigarning қulidәк xunqә
қarioғudu? **20** Sәn nuroғun ixlarni kөrgining білән, Biraқ
nәziringgә һeq almaysәn; Uning қuliкі eqiloғini білән, U
anglimaydu». **21** Пәrwәrdigar Өz һәкқaniylikі üqün layiқ
kөrdiki, Tәwrat-қanunini uluoғ һәм xan-xәrәplik дәp
kөrsәtti. **22** Biraқ xular bolsa olja elinoған һәм bulang-
talang қilinoған bir һәлқtur; Ularning һәммisi ora-
tuzaқta tutuloған, Gündihanilarda қamilip oғayib bolidu;
Ular oғәniymәt bolidu, Һeqkim қutқuzmaydu; Ular olja
bolidu, Һeqkim: «Қayturup berix!» deмәydu. **23** Biraқ
aranglarda kim buningoға қulaқ salsun? Kim bularni
anglap кәlgüsi zamanlarоға көngül қoysun? **24** Әmdi
kim Yaқupni olja қiloған? Kim Israilni bulangqilarоға
tapxurup bәrgәn? Buni қiloғini bolsa, biz gunaһ қilip
кәmsitкәn Пәrwәrdigar әmәsmu? Qünki ular Uning
yollirida mengixni halimaytti; Yaki Uning қanunioға
itaәt қilmaytti. **25** Xunga U ular üstigә oғәzәp-кәһrini,
Uruxning zorawanliкini tөküp qüxürdi; Bular uning
әtrapioға ot tutaxturdi; Biraқ u tonup yәtmidi; Bular uni
көydürdi, biraқ u һeq sawaқ almidi.

43 Biraқ һazir i Yaқup, seni Yaratқuqi Пәrwәrdigar,
I Israil, seni Xәкilländürgüqi mundaқ дәydu:
— «Қorқma; qünki Мән sangа һәmjәmәt bolup seni
қutқuzoғan; Seni Өz namim білән atioғanмән; Sәn
Meningkidursәn! **2** Sәn sulardin өtkiningdә, Мән sәn
білән billә bolimән; Dөryalardin өtkiningdә, ular seni
oғәrк қilmaydu; Sәn otta mengip yürginingdә, sәn
көymәysәn; Yalқunlar üstüngdә ot almaydu. **3** Qünki
Мән bolsam Hudaying Пәrwәrdigar, Israildiki Muқәddәs
Boloғuqi, Қutқuzoғuqingdurмән; Seni қutuldurux üqün
Misirni bәdәl қilip bәrdim, Ornungoға Efiopiyә һәм
Sebani almaxturdum. **4** Sәn nәzirimdә қimmәtlik
boloғaqқa, Мән sangа izzәt-һөrмәt кәltürgәn һәм seni
sөygәn; Xunga Мән yәnә ornungoға adәmlәrni, Jeningoға
һәlққlәrni tutup berimән; **5** Қorқma, qünki Мән sәn білән
billәdurмән; Мән nәslingni xәrқtin, Seni oғәrbtin yioғip
әpkelimәn; **6** Мән ximaloға: — «Tapxur ularni!» Wә
jәnubқa: — «Ularni tutup қalma! Ooғullirimni yiraқtin,
қizlirimni jaһanning қәt-қәtliridin әpkelip bәr; **7** Mening
namim білән ataloған һәrbirsini, Мән Өz xan-xәripim
üqün yaratқan һәrbirsini әpkelip bәr!» — dәymән, «Мән
uni xәкilländürdüm, Мән uni apiridә қildim!»». **8** U «kөzi
bar» қarioғu һәlқni, Yәni «қuliкі bar» gaslarni aldioға
elip кәldi. **9** — «Barliк әllәr yioғilsun, Һәlққlәr jәm bolsun!
Ulardin kimmu mundaқ ixlarni jakarliyalisun? Yәni kim
muxundaқ «ilgiriki ixlar»ni [aldin'ala] bizgә anglitip
baкқan? Bar bolsa, өzlirini ispatlaxқa guwaһqilirini
aldioға кәltürsun; Bolmisa, ular bu ixlarni anglioғandin
keyin: — «Bu bolsa һәкікәt!» dәp etirap қilsun!
10 Silәr [һәlқim] Mening guwaһqilirim, Һәm Мән
tallioған қulum [мән üqün] guwaһqidur, Xundaқ
ikәn, silәr Meni tonup, Manga ixinip, Һәm qüxinip
yәtкәysilәrki: — «Мән degәn «U»durмән, Мәndin ilgiri
һeq ilaһ xәкillänmigәn, Һәm Мәndin keyinmu һeq
xәкillänmәydu; **11** Мән, Мән Пәrwәrdigardurмән;
Мәndin baxқa Қutқuzoғuqi yoқtur». **12** — Aranglarda
«yat ilaһ» bolmioған waкitta, Мән [мәқsitimni]
jakarlioған, Мән қutқuzoған һәм xu ixlarning dangқini
qiкaroғanмән; Xunga silәr Mening Тәngri ikәnlikimgә
guwaһqisilәr, — dәydu Пәrwәrdigar. **13** «Bәrһәқ, әzәldin
buyan Мән degәn «U»durмән, Mening қolumdin һeqkim
һeqkimni қutқuzalmaydu; Мән ix қilsam, kim tosalisun?
14 Һәmjәmәt-Қutқuzoғuqinglar boloған Пәrwәrdigar,
Israildiki Muқәddәs Boloғuqi mundaқ дәydu: — Silәrni
dәp Мән Babilni jazalatқuzup, Ularning һәммisini,
jümlidin kaldiylәrni, Қaqқun süpitidә өzliri huxallik

bilən pəhirləngən kemilərgə olturuxqa qüxüriwetimən.
15 Mən bolsam Pərwərdigar, silərgə Muqəddəs Bolƣuqi,
Israilni Yaratkuqi, silərning Padixahinglardurmən. **16**
Dengizdin yolni qikaroƣuqi, Dawaloƣuƣan sulardin yol
aqkuqi Pərwərdigar mundak dəydu: — **17** (U jəng
harwisini wə atni, koxun-küqlərni qikaroƣuqidur: —
Ular birakla yikilidu, turalmaydu; Ular əqüp kaloƣan,
qiraoƣ pilikidək əqürülgən) **18** — Muxu ətkən ixlarni
əslimənglar, Kədimki ixlar tooƣrulukmu oylanmanglar;
19 Qünki mana Mən yengi bir ixni kilimən; U hazirla
barlikka kelidu; Silər uni kərməy kalamsilər?! Mən hətta
dalalardimu yol aqimən, Qəl-bayawanda dəryalarni
barlikka kəltürimən! **20** Daladiki haywanlar, qilbərilər
həm huwkuxlar Meni uluƣlaydu; Qünki Mən Əz həlkim,
yəni Əz tallioƣinimoƣa iqimlik təminləxkə, Dalalarda
sularni, Qəl-bayawanlarda dəryalarni qikirip berimən.
21 Mən muxu həlkni Əzüm üqün xəkilləndürgənmən;
Ular Manga boloƣan mədhiyilərni eytip ayan kilidu.
22 Birak, i Yakup, sən namimni qakiroƣining bilən
Əzümni izdimiding, I Israil, əksiqə sən Məndin kənglüng
yenip harsinding; **23** Sən elip kəlgən «kəydürmə
kurbanlik» koyliringni Manga kiloƣan əməs, «Inak
kurbanlik»liring bilən Meni hərmətligən əməssən; Mən
«axlik hədiyə»ni kilix bilən seni «kulluk»ka koymakqi
əməsmən, Huxbuy yekip seni harsindurmakqi boloƣan
əməsmən! **24** Sən pulni həjləp Manga heq egir elip
kəlmigənsən, Sən «Inak kurbanlik»liringning yeoƣi bilən
Meni razi kilip kanəətləndürgən əməssən; Əksiqə sən
gunahliring bilən Meni kullukka koymakqi boloƣansən,
Itaətsizliking bilən Meni harsindurdung. **25** Mən, Mən
Əzüm üqünla sening asiylikliringni əqüriwətküqimən,
Mən sening gunahliringni esimgə kəltürməymən.
26 Əmdi ətmüxüng tooƣruluk Meni əslitip koyoƣin,
Munazirə kilixayli, Əzüngni akliƣudək geping bolsa
dəwərgin! **27** Birinqi atang gunah kiloƣan; Sening
xərhqiliring bolsa Manga asiylik kildi. **28** Xunga Mən
ibadəthanamdiki yetəkligüqilərni napak kilimən, Həmdə
Yakupni halak lənitigə uqraxka, Israilni rəswaqilikta
kalduruxka bekittim.

44 Birak hazir, i Yakup Mening kulum, I Mening
tallioƣinim Israil, angla! — **2** Seni yasioƣan,
baliyatkudin tartipla seni xəkilləndürgən, sanga
yardəmdə boloƣuqi Pərwərdigar mundak dəydu: —
«Korkma, i Mening kulum Yakup, I Mening tallioƣinim
«Yəxurun», korkma! **3** Qünki Mən ussap kətkənning
üstigə suni, Kaƣjirak yərning üstigə kəlkünlərni kuyup
berimən; Nəsling üstigə Rohimni, Pərzəntliring üstigə
bərikitimni kuyimən; **4** Ular yumran qəplər arisidin,
Erik-əstənglər boyidiki məjnun tallardək əsidu; **5**
Birsi: «Mən Pərwərdigaroƣa təwəmən» — dəydu, Yənə
birsi bolsa Yakupning ismi bilən əzini ataydu; Yənə
baxka birsi koli bilən: «Mən Pərwərdigaroƣa təwəmən»
dəp yazidu, Xundakla Israilning ismini əzining ismigə
yandax koxidu. **6** Israilning padixahi Pərwərdigar,
Yəni Israilning həmjəmət-kutkuzoƣuqisi, samawi
koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar mundak
dəydu: — «Mən bolsam Tunji həm Ahiridurmən;
Məndin baxka heq ilah yoktur. **7** Keni, kim Mening
kədimki həlkimni tikləp bekitkinimdək bir ixni jakarlap,
aldin'ala bayan kilip, andin uni Mening aldimoƣa
Məndək tikləp koyalaydu? Keni, kim keyinki ixlarni,
kəlgüsidə bolidioƣan ixlarni aldin'ala bayan kililisun! **8**
Korkmanglar, sarasimigə qüxüp kətmənglər! Mən ilgiri
muxularni silərgə anglitip, aldin bayan kiloƣan əməsmu?
Muxu tooƣruluk silər Mening guwahqilirimdursilər.
Məndin baxka ilah barmu? Bərhək, baxka Koram Tax
yok; heqbiridin həwirim yoktur. **9** Oyuloƣan məbudni
xəkilləndürgənlərning həmmisining əhmiyiti yok;
Ularning ətiwarlioƣan nərsilirining heq paydisi yoktur;
Muxularoƣa boloƣan «guwahqilar» bolsa, əzliri karioƣu,
heqnemini bilməs; Dərwəkə nətijisi ularning əzlirigə
xərməndiliktur. **10** Kim bir «ilah»ni xəkilləndürgən
bolsa, Heq paydisi yok bir məbudni kuyoƣan, halas!
11 [Məbudning] barlik həmrahliri xərməndə bolidu;
Məbudni yasioƣuqilar bolsa adəmdur, halas; Ularning
həmmisi yioƣilip, ornidin turup kərsun, Ular korkuxup,
xərməndiqiliktə kalidu. **12** Mana təmürqi saymanlirini
[kolioƣa elip], Qooƣlar üstidə [muxu nərsini] bazoƣanliri
bilən sokup xəkilləndüridu; Andin u küqlük koli bilən
uningoƣa ixləydu; Birak uning korsiki eqip maoƣduridin
kalidu; Su iqməy u halsizlinip ketidu. **13** Yaoƣaqqi bolsa
yaoƣaq üstigə əlqəx yipini tartidu; U kələm bilən üstigə
əndizə sizidu; Uni rəndə bilən rəndiləydu; U yənə pərka
bilən sizip jijaydu; Ahirda u uni adəmning güzəllikigə
ohxitip insan təki-turkini xəkilləndüridu; Xuning bilən
u əydə turuxka təyyar kilinidu. **14** Mana u bir küni
əzi üqün kedir dərəhlirini kesixkə qikidu! (U əslidə
arqa wə dub dərəhlirini elip əzi üqün ormanlik arisioƣa
tikip qong kiloƣanidi; U karioƣaymu tikkənidi, yamoƣur
uni ündürdi). **15** Muxu yaoƣaqlardin otun elinidu;
Birsi uningdin elip, issinidu; Mana, u ot yekip, nan
yekiwatidu; U yənə uningdin elip bir ilahni yasaydu
həm uningoƣa ibadət kilidu; Uni oyuloƣan məbud
kilip uningoƣa bax uridu. **16** Demək, yerimini otta
kəydüriwetidu; Yerimi bilən gəx yəydu; U kawab kilip
kanoƣuqə yəydu; Bərhək, u issinip, əz-əzigə: — «Ah,
rahətlinip issindimmən, otni kərüwatimən!» — dəydu.
17 Birak kaloƣini bilən u bir ilahni yasaydu; Bu uning
məbudi bolidu; U uning aldioƣa yikilip ibadət kilidu; U
uningoƣa dua kilip: «Meni kutkuzoƣaysən; Qünki sən
mening ilahimdursən» — dəydu. **18** Bu [kixilər] heq
bilməydu, heq qüxənməydu; Qünki u ularni kərmisun
dəp kəzlirini, Ularni qüxənmisun dəp kənglini suwak
bilən suwiwətkən. **19** Ulardin heqbiridə muxularni
kəngligə kəltürüp: — «Yaoƣaqning yerimini mən otta
kəydürdüm, Yerimining qooƣliri üstidə mən nan yaktim;
Mən kawabmu kilip yəwaldim; Kaloƣinini bir lənətlik
nərsə kilamtim? Mən bir parqə yaoƣaqka bax uramtim!»
— degudək heq bilim yaki yorutulux yoktur. **20** Uning
yegini küllərdur! Uning kəngli ezikturuloƣan! U əz-əzini
azdurdi! Xuning bilən u əzining jenini kutkuzalmaydu,
Yaki: «Mening ong kolumda bir sahtilik bar əməsmu?»
— deyəlməydu. **21** Muxu ixlarni esingdə tut, i Yakup, I
Israil, qünki sən Mening kulumdursən; Mən seni yasap
xəkilləndürdüm; Sən Mening kulumdursən, i Israil, Sən
Mening esimdin heq qikmaysən! **22** Itaətsizliklirringni
bulutni əqürüwətkəndək, Gunahliringni tumanni
əqürüwətkəndək əqürüwəttim; Mening yenimoƣa
kaytip kəl; Qünki Mən seni həmjəmətlik kilip hərlükkə
setiwaldim. **23** I asmanlar, nahxa eytinglar, qünki

Pərwərdigar xu ixni qiloqan! I yərning tegiliri, xadlinip, yangranglar! I taoqlar, ormanlar wə ulardiki
ḥərbir dərəhlər, Yangritip nahxilar eytinglar! Qünki
Pərwərdigar Yaqupni ḥəmjəmətlik qilip ḥərlükkə
setiwaldi, U Israil arqilik güzəllikini kərsitidu!».
24 «Sening Ḥəmjəmət-Qutquzoquqing boloqan, seni
baliyatquda yasap xəkilləndürgən Pərwərdigar
mundaq dəydu: — Mən bolsam ḥəmmini Yaratquqi,
Asmanlarni yaloquz kərgənmən, Əz-əzümdinla
yər-zeminni yayoqan Pərwərdigardurmən; **25** (U
bolsa yaloqan [pəyoqəmbərlərning] bexarətlirini
bikar qiloquqi, Palqilarni qaymukturoquqi, Danalarni
yolidin yanduroquqi, Ularning bilimlirini nadanlikqa
aylanduroquqi; **26** Əz qulining səzini əməlgə axuroquqi,
Rosul-əlqilirining nəsihətlirini muwəppəqiyətlik
qiloquqi, Yerusalemoqa: «Sən aḥalilik bolisən», Yəhuda
xəḥərlirigə: «Qaytidin qurulisilər; harabənglarni
əsligə kəltürimən» — degüqi; **27** Qongkur dengizoqa:
«Quruk bol, Dəryaliringni qurutimən» — degüqi; **28**
Ḥəm Qorəx tooqrisida: «U Mening qoy padiqim, u
Mening kənglümdikigə toluk əməl qilip, Yerusalemoqa:
«Qurulisən», Ḥəm ibadəthanioqa: «Sening ulung
selinidu» dəydu» — degüqidur): —

45 Pərwərdigar Əzi «məsiḥ qiloqini»oqa, Yəni əllərni
uningoqa bekindurux üqün Əzi ong qolidin
tutup yəligən Qorəxkə mundaq dəydu: — (Bərḥək,
Mən uning aldida padixaḥlarning tambilini yəxtürüp
yalingaqlitimən, «Qox qanatlik dərwazilar»ni uning
aldida eqip berimən, Xuning bilən qowuklar ikkinqi
etilməydu) — **2** «Mən sening aldingda mengip
egizliklərni tüz qilimən; Mis dərwazilarni qekip
taxlaymən, Təmür taqaklirini sunduruwetimən; **3** Wə
sanga qarangoqulukqiki gəḥərlərni, Məhpiy jaylarda
saklanoqan yoxurun bayliklarni berimən; Xuning bilən
əzünggə isim qoyup seni qakiroquqini, Yəni Mən
Pərwərdigarni Israilning Hudasi dəp bilip yetisən.
4 Mən Əz qulum Yaqup, Yəni Əz tallioqinim Israil
üqün, Ismingni əzüm qoyoqan; Sən Meni bilmigining
bilən, Mən yənila sanga isim qoydum. **5** Mən
bolsam Pərwərdigar, Məndin baxqa biri yoq; Məndin
baxqa Huda yoqtur; Sən Meni tonumioqining bilən,
Mən belingni baoqlap qingittimki, **6** Künqikixtin
künpetixkiqə boloqanlarning ḥəmmisi Məndin baxqa
ḥeqkandak birining yoklukini bilip yetidu; Mən bolsam
Pərwərdigar, baxqa biri yoqtur. **7** Nurni xəkilləndürgüqi,
qarangoqulukni Yaratquqidurmən, Bəht-hatirjəmlikni
Yasioquqi, balayi'apətni Yaratquqidurmən; Muxularning
ḥəmmisini qiloquqi Mən Pərwərdigardurmən». **8** — «I
asmanlar, yukiridin yaoqdurup beringlar, Bulutlarmu
ḥəkkaniylik təküp bərsun; Yər-zemin eqilsun; Nijat ḥəm
ḥəkkaniylik mewə bərsun; Zemin ikkisini təng əstürsun!
Mən, Pərwərdigar, buni yaratmay qoymaymən». **9** —
«Əz Yaratquqisining üstidin ərz qilmakqi boloqanoqa
way! U yər-zemindiki qinə parqiliri arisidiki bir parqisi,
halas! Seoqiz lay əzini xəkilləndürgüqi sapalqioqa:
— «Sən nemə yasawatisən?» desə, Yaki yasioqining
sanga: «Sening qolung yoq» desə bolamdu? **10**
Əz atisioqa: «Sən nemə tuoqdurmakqi?» Yaki bir
ayaloqa: — «Seni nemining toloqiki tutti?» — dəp
sorioqanoqa way! **11** Israildiki Mukəddəs Boloquqi, yəni
uni Yasioquqi Pərwərdigar mundak dəydu: — Əmdi
kəlgüsi ixlar tooqruluk sorimakqimusilər yənə? Əz
ooqullirim tooqruluk, Əz qolumda ixliginim tooqruluk
Manga buyruk bərməkqimusilər!? **12** Mən pəkətla yər-
zeminni yasioqan, uningoqa insanni Yaratquqidurmən,
halas! Əz qolum bolsa asmanlarni kərgən; Ularning
samawi qoxunlirinimu səpkə saloqanmən. **13** Mən uni
ḥəkkaniylik bilən turoquzoqan, Uning barlik yollirini
tüz qildim; U bolsa xəḥirimni quridu, Nə ḥək nə
in'am sorimay u Manga təwə boloqan əsirlərni qoyup
beridu» — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar. **14** Pərwərdigar mundak dəydu: —
«Misirning məḥsulatliri, Efiopiyəning wə egiz boyluklar
boloqan Sabiylikqlarning malliri sanga ətidu; Ular əzliri
seningki bolidu, Sanga əgixip mangidu; Əzliri kixən-
zənjirlərngən peti sən tərəpkə ətidu, Ular sanga bax urup
səndin iltija bilən ətünüp: — «Bərḥək, Təngri səndə
turidu, baxqa biri yok, baxqa ḥeqkandak Huda yoqtur»
dəp etirap qilidu. **15** «I Israilning Hudasi, Nijatkar,
dərḥəkikət Əzini yoxuruwaloquqi bir Təngridursən!». **16**
Ular ḥəmmisi istisnasiz hijil bolup, xərməndə bolidu;
Məbudni yasioqanlar xərməndə bolup, birliktə ketip
qalidu; **17** Israil bolsa Pərwərdigar təripidin mənggülük
nijat-kutulux bilən kutquzulidu; Əbədi'əbədgiqə hijil
bolmaysilər, Ḥeq xərməndiqilikni kərməysilər. **18**
Qünki asmanlarni yaratqan, yər-zeminni xəkilləndürüp
yasioqan, uni məzmut qiloqan Huda boloqan Pərwərdigar
mundak dəydu: — (U uni kuruk-mənisiz boluxqa əməs,
bəlki adəmzatning turaloqusi boluxqa yaratqanidi) «Mən
bolsam Pərwərdigar, baxqa biri yoqtur; **19** — Mən məhpiy
ḥalda yaki zemindiki birər qarangoqu jayda səz qiloqan
əməsmən; Mən Yaqupqa: «Meni izdixinglar biḥudilik»
degən əməsmən; Mən Pərwərdigar ḥək səzləymən,
Tüz gəp qilimən; **20** Yioqilinglar, kelinglar; I əllərdin
qaqqanlar, jəm bolup Manga yekinlixinglar; Əzi oyoqan
butni kətürüp, ḥeq qutquzalmaydioqan bir «ilaḥ»qa dua
qilip yüridioqanlarning bolsa ḥeq bilimi yoqtur. **21** Əmdi
ular əz gəplirini bayan qilix üqün yekin kəlsun; Məyli,
ular məslihətlixip baksun! Kim muxu ixni qədimdinla
jakarlioqanidi? Kim uzundin beri uni bayan qiloqan? U
Mən Pərwərdigar əməsmu? Dərwəkə, Məndin baxqa ḥeq
ilaḥ yoqtur; Ḥəm adil Huda ḥəm Qutquzoquqidurmən;
Məndin baxqa biri yoqtur. **22** I yər-zeminning qət-
yakiliridikilər, Manga təlpünüp kutquzulunglar! Qünki
Mən Təngridurmən, baxqa ḥeqbiri yoqtur; **23** Mən
Əzüm bilən qəsəm iqkənmən, Muxu səz ḥəkkaniylik
bilən aoqzimdin qikti, ḥərgiz qaytmaydu: — «Manga
barlik tizlar pükülidu, Barlik tillar Manga [itaət iqidə]
qəsəm iqidu». **24** Xu qaoqda: «Ḥəkkaniylik wə küq bolsa
pəkət Pərwərdigardidur» — deyilidu, Kixilər dəl Uningla
qexioqa kelidu; Oqaljirlixip, uningoqa oqəzəpləngənlərning
ḥəmmisi xərməndə bolidu. **25** Israilning əwladlirining
ḥəmmisi Pərwərdigar təripidin ḥəkkaniy qilinidu, Wə
ular Uni danglixidu.

46 Bəl bolsa tiz pükti, Nebo engixiwatidu; Ularning
məbudliri ulaoqlarning zemmisigə, kalilarning
zimmisigə qüxti; Silər kətürgən nərsiliringlar əmdi
ulaoqlaroqa artiloqan bolup, Ḥalsiz ulaoqlaroqa eoqir
yük bolidu! **2** Ular engixidu, birliktə tiz pükixidu;
Ular muxu yükni qutquzalmaydu, Bəlki əzliri əsirgə

qüxidu. **3** I Yaḳupning jəməti, Xundaḳla Israil jəmətining
ḳaldisi, Ananglarning ḳorsiḳidiki qaoɣdin tartip üstümgə
artiloɣanlar, Baliyatḳudiki qaoɣdin tartip kətürülüp
kəlgənlər, — Manga ḳulaḳ selinglar! **4** Silər ḳerioɣuqimu
Mən yənila xundaḳturmən, Qeqinglar aḳaroɣuqimu Mən
silərni yüdüp yürimən; Silərni yasioɣan Məndurmən,
silərni kətürimən; Silərni yüdüp ḳutḳuzimən. **5** Əmdi
Meni kimgə ohxatmaḳqi, Yaki kimni Manga təng
ḳilmaḳqisilər? Uni Manga ohxax dəp, Silər kimni Mən
bilən selixturmaḳqisilər? **6** Ular bolsa ḥəmyanidin
altunni qeqip berip, Kümüxnimu tarazioɣa salidu, Bir
zərgərni yalliwalidu, U bir məbudni yasap beridu; Ular
yiḳilidu, dərwəḳə qoḳunidu! **7** Ular uni mürisigə artidu,
Uni kətürüp, əz ornioɣa ḳoyidu; Andin u axu yərdə ərə
turidu; U ornidin ḳozoɣilalmaydu; Birsi uningoɣa yelinip
tiləydu, Lekin u jawab bərməydu; U kixini awariqilikidin
ḳutḳuzmaydu. **8** Muxu ixlarni esinglarda tutunglar;
Xundaḳla əzünglarni ḥəḳiḳiy ərkəklərdək kərsitinglar;
I, itaətsizlər, Buni esinglaroɣa kəltürünglar; **9** Ilgiriki
ixlarni, yəni ḳədimdin boloɣan ixlarni esinglaroɣa
kəltürünglar; Qünki Mən Təngridurmən, baxḳa biri
yoḳtur; Mən Hudadurmən, Manga ohxaxlar yoḳtur; **10**
Mən: «Mening bekitkinim orunlinidu, Kənglümgə barliḳ
pükkənlərni əməlgə axurmay ḳoymaymən» dəp, Ixning
nətijisini baxtila, Aldin'ala tehi ḳilinmioɣan ixlarni
ayan ḳilip eytḳuqidurmən; **11** Künqiḳixtin yirtḳuq bir
ḳuxni, Yəni kənglümgə pükkinimni ada ḳiloɣuqi bir
adəmni yiraḳ yurttin qaḳiroɣuqidurmən. Bərḥək, Mən
səz ḳiloɣan, Bərḥək, Mən uni qoḳum əməlgə axurimən;
Buni niyət ḳiloɣanmən, Bərḥək, Mən uni wujudḳa
qiḳirimən. **12** I ḥəḳḳaniyliḳtin yiraḳ kətkən jaḥillar,
Manga ḳulaḳ selinglar: — **13** Mən ḥəḳḳaniyliḳimni yeḳin
ḳilimən, U yiraḳlaxmaydu; Xuningdək Mening nijatim
ḥəm keqikməydu; Mən Zionoɣa nijat yətküzüp, Israiloɣa
julaliḳ-güzəllikimni tikləp berimən».

47 «I Babilning pak ḳizi, kelip topa-qangoɣa oltur;
I kaldiylərning ḳizi, təhtsiz bolup yərgə oltur!
Qünki sən «latapətlik wə nazuk» dəp ikkinqi atalmaysən.
2 «Tügmən texini qərüp, un tart əmdi, Qümpərdəngni
eqip taxla, Kənglikingni seliwət, Paqiḳingni yalingaqla,
Dəryalardin su keqip ət; **3** Uyatliḳing eqilidu;
Bərḥək, nomusungoɣa tegilidu; Mən intiḳam alimən,
Ḥeqkimni ayap ḳoymaymən. **4** Bizning Ḥəmjəmət-
Ḳutḳuzoɣuqimiz bolsa, «Samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar» Uning nami; U Israildiki
Muḳəddəs Boloɣuqidur. **5** I kaldiylərning ḳizi, süküt
ḳelip jim oltur, Ḳarangoɣulukḳa kirip kət; Qünki
buningdin keyin ikkinqi «səltənətlərning hanixi»
dəp atalmaysən. **6** Mən Əz həlḳimdin oɣəzəpləndim,
Xunga Əzümning mirasimni buloɣiwəttim, Xuning bilən
ularni ḳolungoɣa tapxurup bərdim; Sən bolsang ularoɣa
ḥeqḳandaḳ rəḥim kərsətmiding; Yaxanoɣanlarning
üstigimu boyunturuḳlarni intayin eoɣir ḳilip salding; **7**
Xuning bilən sən: — «Mən mənggügə hanix bolimən»
dəp, Muxu ixlarni kənglüngdin ḥeq ətküzmiding;
Ularning aḳiwitini ḥeq oylap baḳmidingsən. **8** Əmdi
ḥazir, i əndixisiz yaxap kəlgüqi, Əz-əzigə: «Mənla
bardurmən, məndin baxḳa ḥeqkim yoḳtur, Mən ḥərgiz
tul ayalning japasini yaki balilardin məḥrum boluxning
japasini tartmaymən» — degüqi, I sən əyx-ixrətkə
berilgüqisən, Xuni anglap ḳoy: — **9** «Dəl muxu
ikki ix, — Balilardin məḥrum bolux wə tulluḳ —
Bir dəḳiḳidə, bir kün iqidila bexingoɣa təng qüxidu;
Nuroɣunlioɣan jadugərlikliring tüpəylidin, Bək kəp
əpsunliring üqün ular toluḳ bexingoɣa kelidu. **10** Qünki
sən əzüngning rəzillikinggə tayanoɣansən, Sən «Ḥeqkim
meni kərməydu» — deding; Sening danaliḳing wə
biliming əzüngni eziḳturup, Sən kənglüngdə: — «Mənla
bardurmən, məndin baxḳa biri yoḳtur» — deding. **11**
Biraḳ balayi'apət seni besip kelidu; Sən uning kelip
qiḳixini bilməysən; Ḥalakət bexingoɣa qüxidu; Sən
ḥeqḳandaḳ «ḥamiy puli» bilən uni tosalmaysən; Sən
ḥeq kütmigən wəyranqiliḳ tuyuḳsiz seni besip qüxidu.
12 Əmdi ḳeni, yaxliḳingdin tartip əzüngni upritip kəlgən
əpsunliringni, Xundaḳla nuroɣunlioɣan jadugərlikliringni
ḥazir oḳup turiwər; Kim bilsun, sən ulardin payda
kərüp ḳalamsən? Birər nemini təwritip ḳoyalarsən
ḥərḳaqan?! **13** Sən aloɣan məsliḥətliring bilən ḥalsizlinip
kətting; Əmdi asmanlaroɣa ḳarap təbir bərgüqilər,
Yultuzlaroɣa ḳarap palqiliḳ ḳiloɣuqilar, Yengi aylarni
kəzitip munəjjimlik ḳilip ixlarni «aldin'ala eytḳuqilar»
ornidin təng turup bexingoɣa qüxidioɣanlardin seni
ḳutḳuzsun! **14** Mana, ular pahaldək bolup ketidu; Ot
ularni kəydüriwetidu; Ular əzlirini yalḳunning ḳolidin
ḳutḳuzalmaydu; Biraḳ ularda adəmni issitḳudək ḥeq
kəmür, Yaki adəm issinoɣudək ḥeq gülhan yoḳtur! **15**
Seni awarə ḳiloɣan, Yaxliḳingdin tartip səndə soda
ḳiloɣanlar sanga muxundaḳ paydisiz bolidu; Ḥərbiri əz
yolini izdəp ketip ḳalidu; Seni ḳutḳuzoɣudək ḥeqkim
yoḳtur.

48 I Yaḳupning jəməti, «Israil»ning ismi bilən
ataloɣanlar, «Yəḥuda bulaḳliri»din qiḳḳansilər,
Pərwərdigarning namini ixlitip ḳəsəm ḳiloɣuqisilər,
Israilning Hudasini tiloɣa aloɣuqisilər, Biraḳ bular
ḥəḳiḳət ḥəm ḥəḳḳaniyliḳtin əməs! Munularni anglap
ḳoyunglar: — **2** (Qünki ular «muḳəddəs xəḥər»ning
namini ixlitip əzlirigə isim ḳilidu, Tehi Israilning
Hudasioɣa «tayinar»mix! Uning nami bolsa samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigardur!) **3**
Mən burunla «ilgiriki ixlar»ni aldin'ala bayan ḳildim;
Ular Əz aoɣzimdin qiḳḳan, Mən ularni anglattim;
Mən bularni tuyuḳsiz wujudḳa qiḳirip, Ular əməlgə
axuruldi; **4** Qünki Mən sening jaḥilliḳingni, boynungning
pəylirining təmür, Yüzüngning daptək ikənlikini bildim;
5 Sening: «Mening butum muxularni ḳildi», Yaki
«Oyma məbudum, ḳuyma məbudum bularni buyrudi»
— deməsliking üqün, Xunga Mən baldur muxularni
sanga bayan ḳildim; Ix yüz bərgüqə ularni sanga
anglitip turdum. **6** Sən bularni angliioɣansən; Əmdi
ularning ḥəmmisini kərüp baḳ! Buni rast dəp etirap
ḳilmamsilər? Mən bayatin «yengi ixlar»ni, yəni saḳlinip
yoxurunoɣan ixlarni bayan ḳildim, Sən bularni bilgən
əməssən. **7** Sening: «Dərwəḳə, mening ulardin baldur
həwirim bar idi» deməsliking üqün, Ular burun əməs,
ḥazirla yaritilidu; Muxu kündin ilgiri sən ularni
anglap baḳmioɣansən. **8** Bərḥək, sən ḳulaḳ salmiding,
Bərḥək, sən həwərmu almiding, Bərḥək, sening
ḳuliḳing heli burunla eqilmay etiklik ḳaldi; Qünki Mən
sening wapasizliḳ ḳiliweridioɣanliḳingni, Baliyatḳudiki
qeoɣingdin tartip «asiy» dəp atilidioɣanliḳingni bildim.

9 Өz namim üqün oŋəzipimni keqiktürimən, Xəḥritim
üqün seni üzüp taxlimaymən dəp oŋəzipimni besiwaldim;
10 Qara, Mən seni tawlidim, Biraḳ kümüxni tawlioŋandək
tawlandurmidim; Mən azab-oḳubətning humdanida
seni talliwaldim; **11** Өz səwəbimdin, Өz səwəbimdin
Mən muxuni ḳilimən; Mening namimoŋa daoŋ təgsə
ḳandaḳ bolidu? Mən Өzümning xan-xəḥritimni baxḳa
birsigə ətküzüp bərməymən. **12** I Yaḳup, I qaḳiroŋinim
Israil! Manga ḳulaḳ saloŋin; Mən «U»durmən; Mən
Tunjidurmən, bərḥəḳ ḥəm Ahirḳidurmən; **13** Mening
ḳolum yər-zeminning ulini saloŋan, Ong ḳolum
asmanlarni kərgən; Mən ularni qaḳirsamla, ular jəm
bolup ornidin turidu. **14** Ḥəmminglar, jəm bolup
yioŋilinglar, anglap ḳoyunglar; [Butlar] arisida ḳaysisi
muxundaḳ ixlarni bayan ḳiloŋan? Pərwərdigar yahxi
kərgən kixi bolsa uning kənglidiki ixlarni Babilda ada
ḳilidu, Uning bilək-ḳoli kaldiylərning üstigə zərb bilən
qüxidu; **15** Mən, Mən səz ḳiloŋanmən; Dərḥəḳiḳət,
Mən uni qaḳirdim; Mən uni aldioŋa qiḳiriwaldim;
Uning yoli muwəppəḳiyətlik bolidu. **16** — Manga
yeḳin kelinglar, muxuni anglap ḳoyunglar; Mən əzəldin
səzümni yoxurun ḳiloŋan əməs; [Səzüm] əməlgə
axuruloŋinidimu yənila xu yərdə boloŋanmən; Ḥazir
bolsa Rəb Pərwərdigar wə Uning Roḥi Meni əwətti! **17**
Ḥəmjəmət-nijatkaring Pərwərdigar, Israildiki Muḳəddəs
Boloŋuqi mundaḳ dəydu: — «Өzünggə payda bolsun
dəp sanga Өgətküqi, Sanga tegixlik boloŋan yolda seni
yetəkliküqi Mən Pərwərdigar Hudayingdurmən; **18** Sən
Mening pərmanlirimoŋa ḳulaḳ saloŋan bolsang'idi! Undaḳ
boloŋanda bəht-hatirjəmliking dəryadək, Ḥəḳḳaniylikiṅg
dengiz dolḳunliridək bolatti! **19** Sening nəsling bolsa
uning ḳumliridək, Iq-ḳarningdin qiḳḳan pərzəntliring
ḳum danqiliridək sansiz bolatti! Ularning ismi
Mening aldimda ḥərgiz əqürüwetilməydioŋan yaki
yoḳitiwetilməydioŋan bolatti! **20** Babildin qiḳinglar,
kaldiylərdin ḳəqip ketinglar! Nahxa awazlirini yangritip
muxuni jakarlanglar, Bu həwərni anglitinglar, Jaḥanning
qət-yaḳiliriooŋiqə uni yətküzüp mundaḳ dənglar: —
«Pərwərdigar Өz ḳuli Yaḳupni ḥəmjəmətlik ḳilip
ḳutḳuzdi! **21** Ular qəl-bayawanlardin ətkəndə ḥeq ussap
ḳalmidi; U sularni taxtin aḳḳuzup bərdi; Bərḥəḳ, U taxni
yaroŋuzdi, sular uningdin uroŋup qiḳti!». **22** «Rəzillər
üqün» — dəydu Pərwərdigar, «bəht-hatirjəmlik yoḳtur».

49 «I arallar, mening gepimni anglanglar, Yiraḳtiki
əl-yurtlar, manga ḳulaḳ selinglar! Baliyatḳudiki
qeoŋimdin tartip Pərwərdigar meni qaḳirdi; Apamning
ḳorsiḳidiki qeoŋimdin tartip U mening ismimni
tiloŋa aldi; **2** U aoŋzimni ətkür ḳiliqtək ḳildi; Өz
ḳolining sayisi astida meni yoxurup kəldi, Meni
siliḳlanoŋan bir oḳ ḳildi; U meni oḳdenioŋa selip
saḳlidi, **3** Wə manga: «Sən bolsang əzüngdə
Mening güzəllik-julaliḳim ayan ḳilinidioŋan Өz ḳulum
Israildursən» — dedi». **4** Əmma mən: — «Mening əjrim
bikaroŋa kətti, Ḥeqnemigə erixməy küq-maoŋdurumni
ḳuruḳ sərp ḳildim; Xundaḳtimu baḥalinixim bolsa
Pərwərdigardindur, Mening əjrimnimu Hudayimoŋa
tapxurdum» — dedim; **5** Əmdi meni Өz ḳuli boluxḳa,
Yaḳupni towa ḳilip uning yenioŋa ḳayturuxḳa meni
baliyatḳuda xəkilləndürgən Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— (Israil ḳayturulup yenioŋa toplanmioŋan bolsimu,
Mən yənila Pərwərdigarning nəziridə xan-xərəpkə igə
boldum, Xuningdək Hudayim mening küqümdur) **6** — U
mundaḳ dəydu: — «Sening Yaḳup ḳəbililirini [gunaḥtin
ḳutḳuzup] turoŋuzuxḳa, Ḥəmdə Israildiki «saḳlanoŋan
sadiḳlar»ni bəhtkə ḳayturuxḳa ḳulum boluxung sən
üqün zərriqilik bir ixtur; Mən tehi seni əllərgə nur
boluxḳa, Yər yüzining qət-yaḳiliriooŋiqə nijatim boluxung
üqün seni atidim». **7** Əmdi Israilning ḥəmjəmət-
ḳutḳuzoŋuqisi, uningdiki Muḳəddəs Boloŋuqi Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Adəmlər iq-iqidin nəprətlinidioŋan
kixigə, Yəni kəpqilik lənitiy dəp ḳarioŋan, əməldarlaroŋa
ḳul ḳilinoŋan kixigə mundaḳ dəydu: — «Səzidə turoŋuqi
Pərwərdigar, Yəni seni tallioŋan Israildiki Muḳəddəs
Boloŋuqining səwəbidin, Padixaḥlar kəzlirini eqip
kərüp ornidin turidu, əməldarlarmu bax uridu; **8**
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Xapaət kərsitilidioŋan
bir pəyttə duayingni ijabət ḳilixni bekitkənmən,
Nijat-ḳutḳuzulux yətküzülidioŋan bir künidə Mən
sanga yardəmdə boluxumni bekitkənmən; Mən seni
ḳooŋdaymən, Seni həlḳimgə əḥdə süpitidə berimən;
Xundaḳ ḳilip sən zeminni əsligə kəltürisən, [Həlḳimni]
harabə bolup kətkən miraslirioŋa warisliḳ ḳildurisən, **9**
Sən məḥbuslaroŋa: «Buyaḳḳa kelinglar», Ḳarangoŋuluḳta
olturoŋanlaroŋa: «Nuroŋa qiḳinglar» — dəysən; Ular yollar
boyidimu otlap yüridu, Ḥətta ḥərbir taḳir taoŋlardin
ozuḳluḳ tapidu; **10** Ular aq ḳalmaydu, ussap kətməydu;
Tomuz issiḳmu, ḳuyax təptimu ularni urmaydu; Qünki
ularoŋa rəḥim Ḳiloŋuqi ularni yetəkləydu, U ularoŋa
bulaḳlarni boylitip yol baxlaydu. **11** Xuningdək Mən
barliḳ taoŋlirimni yol ḳilimən, Mening yollirim bolsa egiz
kətürülidu. **12** Mana, muxu kixilər yiraḳtin keliwatidu,
Mana, bular bolsa ximaldin wə oŋərbtin keliwatidu, Ḥəm
muxular Sinim zeminidinmu keliwatidu. **13** Huxalliḳtin
towlanglar, i asmanlar; I yər-zemin, xadlan; Nahxilarni
yangritinglar, i taoŋlar; Qünki Pərwərdigar Өz həlḳigə
təsəlli bərdi, Өzining har boloŋan peḳir-məminlirigə
rəḥim ḳilidu. **14** Biraḳ Zion bolsa: — «Pərwərdigar
məndin waz kəqti, Rəbbim meni untup kətti!» — dəydu.
15 Ana əzi emitiwatḳan bowiḳini untuyalamdu? Өz
ḳorsiḳidin tuoŋḳan ooŋlioŋa rəḥim ḳilmay turalamdu?
Ḥətta ular untuoŋan bolsimu, Mən seni untuyalmaymən.
16 Mana, Mən seni Өz alḳanlirimoŋa oyup pütkənmən;
[Harabə] tamliring ḥərdaim kəz aldimdidur. **17** Ooŋul
baliliring [ḳaytixḳa] aldiriwatidu; əslidə seni wəyran
ḳiloŋanlar, harab ḳiloŋanlar seningdin yiraḳ ketiwatidu;
18 Bexingni egiz kətürüp ətrapingoŋa ḳarap baḳ! Ularning
ḥəmmisi jəm bolup ḳexingoŋa ḳaytip keliwatidu! Өz
ḥayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu Pərwərdigar,
Sən ularni əzünggə zibu-zinnətlər ḳilip kiyisən; Toyi
bolidioŋan ḳizdək sən ularni taḳaysən; **19** Qünki
harabə ḥəm qəldərəp kətkən jayliring, Wəyran ḳilinoŋan
zemining, Ḥazir kelip, turmaḳqi boloŋanlar tüpəylidin
sanga tarqiliḳ ḳilidu; əslidə seni yutuwaloŋanlar yiraḳlap
kətkən bolidu. **20** Seningdin juda ḳilinoŋan baliliring
bolsa sanga: — «Muxu jay turuxumoŋa bək tarqiliḳ
ḳilidu; Manga turoŋudək bir jayni boxitip bərsəng!»
— dəydu; **21** Sən kənglüngdə: — «Mən balilirimdin
ayrilip ḳaloŋan, Oŋerib-musapir wə sürgün bolup, uyan-
buyan ḥəydiwetilgən tursam, Kim muxularni manga
tuoŋup bərdi? Kim ularni beḳip qong ḳildi? Mana, mən

oŋerib-yaloŋuz qalduruloŋanmən; Əmdi muxular zadi nədin kəlgəndur?» — dəysən. 22 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, Mən əllərgə qolumni kətürüp ixarət qilimən, əl-millətlərgə kərünidioŋan bir tuoŋni tikləymən; Ular ooŋulliringni quqiqida elip kelixidu; Ular qizliringni hapax qilip kelidu. 23 Padixahlar bolsa, «Atak dadiliring, » Hanixlar bolsa inik'aniliring bolidu; Ular sanga bexini yərgə təgküzüp təzim qilip, Putliring aldidiki qang-topinimu yalaydu; Xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisən; Qünki Manga ümid baoŋlap kütkənlər hərgiz yərgə karap kalmaydu. 24 Oljini baturlardin eliwaloŋili bolamdu? Həkkaniyət jazasi səwəbidin tutkun qilinoŋan bolsa kutulduroŋili bolamdu? 25 Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Hətta baturlardin əsirlərnimu kayturuwaloŋili, əxəddiylərdin oljini kutkuziwaloŋili bolidu; Wə sən bilən dəwalaxkanlar bilən Mənmu dəwaliximən, Xuning bilən baliliringni kutkuzup azad qilimən. 26 Seni əzgüqilərni əz gəxi bilən əzini ozukландurimən; Ular yengi xarab iqkəndək əz kəni bilən məst bolup ketidu; Xundak qilip barlik ət igiliri Mən Pərwərdigarning sening Kutkuzoŋuqing həm Həmjəmət-Nijatkaring, Yakuptiki kudrət Igisi ikənlikimni bilip yetidu.

50 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən koyuwətkən ananglarning talak heti kəni? Manga kərz bərgüqilərning kaysisioŋa silərni setiwətkənmən? Mana, silər əz gunahliringlar arkilik əz-əzünglarni setiwətkənsilər; Silərning asiylikliringlar tüpəylidin ananglar koyuwetilgənidi. 2 Mən silərdinmu soraymən: Mən kəlginimdə, nemixka heq adəm qikmidi? Mən qakiroŋinimda, nemixka heqkim «Mana mən» dəp jawab bərmidi? Hərlükkə qikirixka kolum kiskilik kilamdu? Kutkuzoŋudək küqüm yokmidu? Mana, Mən bir əyibləpla dengizni kurutup, Dəryalarni qəlgə aylanduruwetimən; Su bolmioŋaqka ularning belikliri sesip ketidu, Ussuzluktin əlidu; 3 Asmanlarni karilik bilən kiydürimən, Ularning kiyim-keqəklirini [kara] bəzdin qilimən». 4 «Rəb Pərwərdigar mening japa qəkkənlərning kənglini yasaxni bilixim üqün manga təlim-tərbiyə aloŋuqilarning tilini təkdim kildi; U meni hər səhər oyoŋitip turidu, Tərbiyiləngənlərning katarida mening kulikimni oyoŋitidu. 5 Rəb Pərwərdigar kulikimni aqti; Mən bolsam itaətsizlik qilmidim, Yaki yolidin bax tartmidim. 6 Dümbəmni sawioŋuqilaroŋa, Məngzlirimni tük yuloŋuqilaroŋa tutup bərdim; Horluk həm tükürüxlərdin yüzümni kaqurmidim; 7 Birak Rəb Pərwərdigar yardimimdə bolidu; Xunga mən yərgə karap kalmaymən; Xunga mən [niyitimni kət'iy qilip] yüzümni almastək qing kildim; Hijillikka kaldurulmaydioŋanlikimni bilimən. 8 Meni Akliioŋuqi yenimdidur; Kim manga ərz-xikayət kilalisun? Bar bolsa birliktə dəwalixayli; Kim mening üstümdin əyibliməkqi bolsa, Aldimoŋa kəlsun! 9 Manga yardəmdə boloŋuqi Pərwərdigardur; Əmdi meni ərz kilalaydioŋan kimkən? Ularning həmmisi bir tal kiyimdək əskirəp ketidu; Pərwanilər ularni yutuwetidu». 10 — «Aranglarda Pərwərdigardin korkidioŋan, Uning kulining səzigə itaət qilidioŋan kim bar? Karangoŋulukta mangidioŋan, yorukluki bolmioŋan kixi bolsa, Pərwərdigarning namioŋa ixinip hatirjəmlənsun, Hudasioŋa yələnsun! 11 Mana, əzliri üqün ot yakidioŋan, ətrapinglarni məx'əllər bilən oraydioŋan həmminglar! Kəni, əz otunglarning nurida, Əzünglar yakkan məx'əllər arisida menginglar; Birak silər xuni kolumdin alisilərki: — «Azab-həsrət iqidə yatisilər!».

51 «I həkkaniylikka intilgüqilər, Pərwərdigarni izdigüqilər, Manga kulak selinglar: — Silərni yonup qikaroŋan taxka, Silərni kolap qikaroŋan orəkkə nəzər selinglar; 2 Atanglar Ibrahimoŋa, silərni tuoŋup bərgən Sarahka nəzər selinglar; Qünki Mən uni yaloŋuz qeoŋida kakirdim, Uningoŋa bəht ata qildim, Həm uni awundurdum. 3 Qünki Pərwərdigar Zionoŋa təsəlli bərməy koymaydu; Uning barlik harabə yərlirigə kokum təsəlli beridu; U kokum uning janggallirini Erən baoŋqisidək, Uning qəl-bayawanlirini Pərwərdigarning beoŋidək qilidu; Uningdin huxallik həm xad-huramlik, Rəhmətlər həm nahxa awazliri tepilidu. 4 Mening həlkim, gepimni anglanglar, Əz elim, manga kulak selinglar; Qünki Məndin bir kanun-təlim kelidu, Wə Mən həküm-həkikitimni əl-yurtlar üqün bir nur qilip tikləymən. 5 Mening həkkaniylikim silərgə yekin, Mening nijatim yoloŋa qikti; Mening biləklirim əl-yurtlaroŋa həküm-həkikətni elip kelidu; Arallar Meni kütüp umid baoŋlaydu, Ular Mening bilikimgə tayinidu. 6 Bexinglarni kətürüp asmanlaroŋa, Astinglarda turoŋan yər-zeminoŋimu karap bekinglar; Qünki asmanlar istütəktək oŋayib bolidu, Yər-zemin bolsa bir tal kiyimdək konirap ketidu; Uningda turuwatkanlarmu ohxaxla əlidu; Birak nijatim bolsa əbədil'əbədgiqidur, Mening həkkaniylikim hərgiz yanjilmaydu. 7 I həkkaniylikimni bilgənlər, Kəngligə kanun-təlimimni pükkən həlk, Manga kulak selinglar; Insanlarning hakarətliridin korkmanglar, Ulardiki kupurluk wə oŋaljirlaxlardin patiparak bolup kətmənglar; 8 Qünki küyə ularni kiyimni yəwaloŋandək yəwalidu, Kurt yung yəwaloŋandək yəwalidu; Birak həkkaniylikim əbədil'əbədgiqidur, Mening nijatim dəwrdin-dəwrgiqidur. 9 Oyoŋan, oyoŋan, küqni əzünggə kiyim qilip kiygəysən, i Pərwərdigarning Biliki! Kədimki wakitlarda, Ətkən zamanlardiki dəwrlərdə oyoŋanoŋiningdək oyoŋan! Rahabni kiyma-qiyma qilip qepiwətkən, Əjdihani sanjip zəhimləndürgən əsli Sən əməsmu? 10 Dengizni, dəhxətlik hanglardiki sularni kurutiwetip, Dengizning tegilirini Sən həmjəmətlik qilip kutkuzoŋanlarning ətüx yoli kiloŋan Əzüng əməsmu? 11 Xunga Pərwərdigar bədəl tələp kutkuzoŋanlar kaytip kelidu, Ular nahxilarni eytip Zionoŋa yetip kelidu; Ularning baxlirioŋa mənggülük xad-huramlik konidu; Ular huxallik wə xadlikka erixidu; Kayoŋu-həsrət həm uh-nadamətlər bədər kaqidu. 12 Silərgə təsəlli bərgüqi Əzüm, Əzümdurmən; Əlüx aldida turoŋan bir insandin, Teni ot-qəplərgə aylinip ketidioŋan insan balisidin korkup kətkining nemisi? 13 Asmanlarni kərgən, Yər-zeminning ulini saloŋan Yasioŋuqing Pərwərdigarni untup yürisən, Xundakla kün boyi halakət yürgüzməkqi boloŋan zalimning kəhridin tohtawsiz korkup yürisən; Əmdi zalimning kəhri kəni? 14 Bax əgkən əsir bolsa tezdin boxitilidu; U hangoŋa qüxməydu, xuning bilən əlməydu, Uning riskimu tügəp kalmaydu. 15 Mən bolsam dengizni kozoŋap, dolkunlarni hərkirətküqi Pərwərdigar Hudayingdurmən; «Samawi

qoxunlarning Sərdari bolоqan Pərwərdigar» Mening namimdur; **16** Wə asmanlarni tikləxkə, Yər-zeminning ulini selixqa, Wə Zionоqa: «Sən Mening həlqimdur» deyixkə, Mən səzümni aoqzingoqa quyoqanmən, Sən [qulumni] qolumning sayisi bilən yapqanmən. **17** I Pərwərdigarning qolidiki qəhrlik qədəhni iqiwətkən Yerusalem, Oyoqan, oyoqan, ornungdin tur; Adəmni wəhimigə saloquqi jam-qədəhni sən iqting, birakla kətüriwətting; **18** Uning tuoqup bərgən barlik baliliri arisida uni yetəkligüdək heqkim yok, Uning bekip qong qiloqan barlik baliliridin uning qolini tutup yəligüdək heqbirimu yok. **19** Bu ikki ix bexingoqa qüxti — (Kim sən üqün iq aoqritip yioqlar?!) — Bulangqilik həm wəyranqilik, Aqarqilik həm qiliq; Mənmu sanga təsəlli berələymənmikin? **20** Sening baliliring halsizlinip hoxidin kətti, Toroqa qüxkən jərəndək hərbir koqining dokmuxida yatidu; Ular Pərwərdigarning kəhri bilən, Hudayingning tənbihi bilən tolduruldi; **21** Xunga hazir buni anglap koy, i har boloqan, — Məst boloqan, birak xarab bilən əməs: — **22** Өz həlqining dəwasini yürgüzüqi Rəbbing Pərwərdigar, Yəni sening Hudaying mundak dəydu: — «Mana, Mən qolungdin adəmni wəhimigə salidioqan jam-qədəhni, Yəni kəhrimgə toloqan qədəhni eliwaldim; Sən ikkinqi uningdin heq iqməysən; **23** Mən uni seni harliwatqanlarning qolioqa tutquzimən; Ular sanga: «Biz üstüngdin dəssəp ətimiz, egilip tur» dedi; Xuning bilən sən teningni yər bilən təng qilip, Üstüngdin ətküqilər üqün əzüngni koqidiki yol qilding».

52 — Oyoqan, oyoqan, i Zion, küqüngni kiyiwal, I Yerusalem, mukəddəs xəhər, güzəl kiyim-keqəkliringni kiyiwal; Qünki bundin baxlap sünnət qilinmioqanlar yaki napaklar iqinggə ikkinqi kirməydu. **2** Topa-qangdin qikip əzüngni silkiwət; Ornungdin tur, olturuwal, i Yerusalem; Өzüngni boynungdiki zənjirlərdin boxitiwətkin, i tutqun boloqan Zion qizi! **3** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silər əzünglarni pulsiz setiwətkənsilər; Pulsiz qayturup setiwelinisilər». **4** Qünki mundak dəydu Rəb Pərwərdigar: — Həlqim dəsləptə Misiroqa musapir süpitidə qüxkənikən, Xundakla yekinda Asuriyə ularni əzgən yərdə, **5** (Əmdi hazir həlqim pulsiz elip kelinginidə, — dəydu Pərwərdigar) Mening karim bolmamdikən? Ular üstidin həkümranlik qiloquqilar ularni zar qakxatqan, — dəydu Pərwərdigar, — Xundakla namim bolsa kün boyi tohtawsiz hakarətləngən tursa, Mening karim bolmamdikən?!» **6** Xunga Өz həlqim Mening namimni bilidu; Xunga xu küni ular Mening «U» ikənlikimni, xundakla ularoqa: «Kər, Meni!» dəydioqanlikimni bilidu. **7** Taoqlar üstidə hux həwər elip kəlgüqining ayaoqliri nemidegən güzəl-hə! U aram-hatirjəmlikni jakarlaydu, Bəhtlik hux həwərni elip kelidu, Nijat-kutuluxni elan qilidu, U Zionoqa: «Hudaying həmmigə həküm süridu!» **8** Kəzətqiliringning awazini angla! Ular awazini kətüridu, Nahxilarni yangritip towlaydu; Qünki Pərwərdigar Zionni elip kaytqanda, ular əz kəzi bilən kəridu! **9** I Yerusalemning harabiliri, nahxilarni yangritip təntənə qilinglar! Qünki Pərwərdigar Өz həlqigə təsəlli bərgən, U Yerusalemni həmjəmətlik qilip kutquzoqan! **10** Pərwərdigar əllərning həmmisining aldida Өz mukəddəs Bilikini eqip ayan qiloqan; Xuning bilən yər-zeminning barlik qət-yakiliri Hudayimizning nijat-kutuluxini kəridu. **11** Qikip ketinglar, qikip ketinglar; Heq napak nərsigə təgməy xu yərdin qikip ketinglar; Uning otturisidin qikip ketinglar; Pərwərdigarning mukəddəs kaqa-kuqilirini kətürüqilər, əzünglarni pak tutunglar; **12** Qünki silər aldirioqan peti əməs, Patiparak kaqkan peti əməs qikip ketisilər; Qünki Pərwərdigar aldinglarda mangidu, Israilning Hudasi arka muhapizətqinglar bolidu. **13** « — Kərünglarki, Mening kulum danalik bilən ix kəridu, U [aləm aldida] kətürülidu, yukiri orunoqa qikirilidu, nahayiti aliy orunoqa erixtürülidu. **14** Lekin nuroqun kixilər seni kərüp, intayin həyran kelixidu, — Qünki uning qirayi baxka hərkandikiningkidin kəp zəhimləngən, [Kulning] kiyapiti xu dərijidə buzuwetilgənki, uningda hətta adəm siyakimu kalmioqan! **15** U xu yol bilən nuroqun əllərning üstigə [kan] qaqidu. Hətta xah-padixahlarmu uning karamitidin aoqzini tutupla kalidu; Qünki əzlirigə əzəldin eytilmioqanni ular kərələydu, Ular əzəldin anglap bakmioqanni qüxinələydu.

53 Bizning həwirimizgə kimmu ixəngən? Həm «Pərwərdigarning Biliki» boloquqi kimgimu ayan kilinoqan? **2** U bolsa [Pərwərdigarning] aldida huddi yumran maysidək, Yaki huddi kaoqjirak tuprakta tartkan bir yiltizdək əsidu; Uningda jəzbidarlik yaki həywə yok bolidu, Biz uni kərginimizdə, uning bizni jəlb kiloqudək təki-turkimu yok bolidu. **3** U kixilər təripidin kəmsitilidu, ular uningdin yirakliqidu; U kəp dərd-ələmlik adəm bolup, Uningoqa azab-okubət yar bolidu; Xuning bilən uningdin yüzlər kaqurulidu; U kəmsitilidu, biz uni heq nərsigə ərziməs dəp hesabliduk. **4** Birak əməliyəttə bolsa, U bizning kayoqu-həsritimizni kətürdi, Azab-okubətlirimizni əz üstigə aldi. Biz bolsak, bu ixlarni u wabaoqa uqrioqanlikidin, Huda təripidin jazalinip uruloqanlikidin, Xundakla kiyin-kistakka elinoqanlikidin dəp kariduk! **5** Lekin u bizning asiyliklirimiz tüpəylidin yarilandi, Bizning gunahlirimiz üqün zəhimləndi; Uning jazalinix bədiligə, biz aram-hatirjəmlik taptuk, Həm kamqidin boloqan yariliri arkilik biz xipamu taptuk. **6** Həmmimiz huddi koylardək yoldin ezip, Hərbirimiz əzimiz halioqan yoloqa mangoqaniduk; Birak Pərwərdigar həmmimizning kəbihlikini uning üstigə yioqip yüklidi. **7** U kiynilip, azab qəkkən bolsimu eoqiz aqmidi; U huddi booquzlaxka yetiləp mengiloqan paklandək booquzlaxka elip mengildi, Xundakla yung kirkioquqilar aldida koy ün-tinsiz yatkandək, u zadila eoqiz aqmidi. **8** U kamap koyulup, hək soraktin məhrum bolup elip ketildi, əmdi uning əwladini kimmu bayan kilalisun?! Qünki u tiriklərning zeminidin elip ketildi, Mening həlqimning asiyliki üqün u waba bilən uruldi. **9** Kixilər uni rəzillər bilən ortak bir gərgə bekitkən bolsimu, Lekin u əlümidə bir bay bilən billə boldi, Qünki u heqkaqan zorawanlik kilip bakmioqan, Uning aoqzidin birər eoqizmu hiylə-mikirlik səz tepilmas. **10** Birak uni ezixni layik kərgən Pərwərdigardur; U uni azabka qəmüldürgüzdi. Gərqə u əz jenini gunahni yuyidioqan kurbanlik kiloqan bolsimu, Lekin u əzining uruk-əwladlirini qokum kərüp turidu, Xundakla uning kəridioqan künliri uzartilidu; Wə Pərwərdigarning kəngli səyünidioqan ixlar uning ilkidə bolup, rawaj tepip əməlgə axurulidu. **11** U əzi tartkan

japaning mewisini kərüp məmnun bolidu; Ḥəkḳaniy
boloɣuqi Mening ḳulum əzining bilimliri bilən nuroɣun
kixilərgə ḥəkḳaniylikni yətküzidu. Qünki u ularning
kəbiḥliklirini əzigə yükliwalidu. 12 Bu ixliri üqün Mən
xu «nuroɣun kixilər»ni uningoɣa ḥədiyə kilip nesiwisi
kilimən, Xuning bilən u əzi küqlüklərni oɣənimət
süpitidə üləxtürüp beridioɣan bolidu; Qünki u ta əlüxkə
ḳədər «[xarab ḥədiyə]»ni təkkəndək, əz jenini tutup
bərdi, Xundaḳla əzining asiylik kiloɣuqilarning ḳatarida
sanilixioɣa yol ḳoydi. Xuning bilən u nuroɣun kixilərning
gunaḥini əz üstigə aldi, Əzini asiylik kiloɣuqilarning
ornioɣa ḳoyup ular üqün dua kildi».

54 — Təntənə kil, i pərzənt kərmigən tuoɣmas ayal!
Nahxilarni yangrat, xadlinip towla, i toloɣak tutup
bakimioɣan ayal! — Qünki oɣerib ayalning baliliri eri
bar ayalningkidin kəptur! — dəydu Pərwərdigar, —
2 Qediringning ornini kengəytip, Turaloɣuliringning
etiklirini ular yaysun; Küqüngni ḥəq ayimay qedir
taniliringni uzartḳin, Ḳozukliringni qingaytḳin; 3 Qünki
sən ong wə sol tərəpkə kengiyisən; Sening əwlading
baxḳa əllərni igələydu; Ular oɣerib xəḥərlərni aḥalilik
kilidu. 4 Ḳorkma, qünki sən ḥəq hijaləttə bolmaysən,
Ḥəq uyatḳa ḳaldurulmaysən, Qünki yərgə ḥəq ḳaritilip
ḳalmaysən, Qünki yaxlikingdiki hijilqanlikni untuysən,
Tulluḳungning aḥanitini ḥəq esinggə kəltürəlməysən. 5
Qünki seni yaritip Xəkilləndürüqing bolsa sening ering,
Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar
Uning nami; Ḥəmjəmət-Ḳutḳuzoɣuqing bolsa Israildiki
Muḳəddəs Boloɣuqi, U barlik yər-zeminning Hudasi
dəp atilidu. 6 Qünki Pərwərdigar seni qakirdi, —
Huddi eri əzidin waz kəqkən, kəngli sunuk bir ayaldək,
Yaxlikida yatlik bolup andin taxliwetilgən bir ayalni
qakiroɣandək qakirdi» — dəydu sening Hudaying; 7 Mən
bir dəkikə səndin ayrilip kəttim, Birak zor kəyümqanlik
bilən seni yenimoɣa yioɣimən; 8 Oɣəzipimning texixi
bilən Mən bir dəkikila yüzümni səndin yoxurup
ḳoydum; Birak mənggülük meḥir-muḥəbbitim bilən
sanga kəyümqanlik kərsitimən» — dəydu Ḥəmjəmət-
Ḳutḳuzoɣuqing Pərwərdigar. 9 Muxu ixlar huddi
Nuḥ [pəyoɣəmbər] dəwridiki topan suliridək bolidu
— Mən Nuḥ dəwridiki sular ikkinqi yər yüzini besip
ətməydu dəp ḳəsəm iqkinimdək, — Mən xundak
ḳəsəm iqkənmənki, Səndin ikkinqi oɣəzəplənməymən,
Sanga ikkinqi tənbiḥ bərməymən. 10 Qünki taoɣlar
yokilidu, Dənglərmu yətkilip ketidu, Birak meḥir-
muḥəbbitim səndin ḥərgiz kətməydu, Sanga aram-
hatirjəmlik bərgən əḥdəmmu səndin neri bolmaydu»
— dəydu sanga kəyümqanlik kiloɣuqi Pərwərdigar.
11 I har boloɣan, boranda uyan-buyan qaykaloɣan,
ḥəq təsəlli kilinmioɣan [kiz], Mana, Mən taxliringni
rəngdar semont lay bilən kirlaymən, Kək yakutlar
bilən ulungni salimən; 12 Parkirak munarliringni
ləəllərdin, Dərwaziliringni qaknak yakutlardin, Barlik
sepilliringni jawaḥiratlardin kilip yasaymən. 13 Sening
baliliringning ḥəmmisi Pərwərdigar təripidin əgitilidu;
Baliliringning aram-hatirjəmliki zor bolidu! 14 Sən
ḥəkḳaniylik bilən tiklinisən; Sən zulumdin yirak, (Qünki
sən ḥəq ḳorkmaysən) Wəḥxəttinmu yirak turoɣuqi
bolisən, Qünki u sanga ḥəq yekinlaxmaydu. 15 Mana,
birərsi ḥaman yioɣilip sanga ḥujum kilsa, (Birak bu
ix Mening ihtiyarimda boloɣan əməs), Kimki yioɣilip
sanga ḥujum kilsa sening səwəbingdin yikilidu. 16
Mana, kəmür otini yəlpütüp, Əzigə muwapik bir ḳoralni
yasioɣuqi təmürqini Mən yaratḳanmən, Ḥəm har kilix
üqün ḥalak kiloɣuqinimu Mən yaratḳanmən; 17 Sanga
ḳarxi yasaloɣan ḥeqḳandak ḳoral karoɣa kəlməydu; Sanga
ərz-xikayət kiloɣuqi ḥərbir tilni sən mat kilisən. Mana
xular Pərwərdigarning ḳullirining alidioɣan mirasidur!
Ularning ḥəkḳaniylik bolsa məndindur!

55 Ḥoy! Barlik ussap kətkənlər, Suoɣa kelinglar!
Puli yoklar, kelinglar, ax-nan setiwelip yənglar;
Mana kelinglar, nə pul nə bədəl təliməyla xarab
ḥəm süt setiwelinglar; 2 Nemixḳa ḥəkikiy ax-nan
bolmaydioɣan nərsigə pul həjləysilər? Əjiringlarni
adəmni ḥəq ḳanaətləndürməydioɣan nərsilər üqün sərp
kilisilər? Gepimni kəngül ḳoyup anglanglar, yahxisidin
yənglar, Kənglünglar molqiliktin ḳanaətlinidu; 3 Manga
ḳulak selinglar, yenimoɣa kelinglar; Anglanglar, jeninglar
ḥayatḳa erixidu; Wə Mən silər üqün mənggülük bir
əḥdə tüzüp berimən: — Xu əḥdə — Dawutḳa wədə
kilinoɣan meḥir-xəpḳətlərdur! 4 Mana, Mən uni əl-
yurtlaroɣa guwaḥqi süpitidə, əl-yurtlaroɣa yetəkqi ḥəm
sərkərdə süpitidə təḳdim kildim — 5 — «Mana, sən
əzünggə yat bir əlni qakirisən, Seni bilmigən bir əl
yeningoɣa yügürüp kelidu; Səwəbi bolsa Pərwərdigar
Hudaying, Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqining Əzidur;
Qünki U seni uluoɣlap sanga güzəllik-julalikni yar kildi».
6 — Izdənglar Pərwərdigarni, U Əzini tapḳuzmakqi
boloɣan pəyttə; U yekin turoɣan waḳtida uningoɣa nida
kilinglar! 7 Rəzil adəm əz yolini, Naḥək adəm əz oy-
hiyallirini taxlisun, Pərwərdigarning yenioɣa ḳaytip
kəlsun, U uningoɣa rəḥimdillik kərsitidu; Hudayimizning
yenioɣa ḳaytip kəlsun, U zor kəqürüm kilidu. 8 Qünki
Mening oylioɣanlirim silərning oylioɣanliringlar əməs,
Mening yollirim bolsa silərning yolliringlar əməstur; 9
Qünki asman yərdin ḳanqə yukiri boloɣinidək, Mana Əz
yollirim silərning yolliringlardin, Mening oylioɣanlirim
silərning oylioɣanliringlardin xunqə yukiridur. 10
Yamoɣur ḥəm ḳar asmandin qüxüp, Yər yüzini suoɣirip
uni kəkərtip, qeqəklitip, Terioɣuqioɣa urukni, yegüqigə
ax-nanni təminligüqə ḳaytmaydioɣandək, 11 Mana
Mening aoɣzimdin qikḳan səz-kalamim xundaḳtur;
Əz kənglümdikini əməlgə axurmioɣuqə, Uni əwətix
məḳsitimgə toluk yətmigüqə, U Əzümgə bikardin-
bikar ḳaytmaydu. 12 Qünki silər xad-huram ḥalda
kikisilər; Aram-hatirjəmliktə yetəklinip kikisilər; Taoɣlar
ḥəm dənglər silərning aldinglarda nahxa yangritidu,
Dalalardiki barlik dəl-dərəhlər qawak qelixip təntənə
kilidu; 13 Yantaḳlikning ornida ḳarioɣay, Jioɣanlikning
ornida hadas dərihi əsidu; Muxular bolsa Pərwərdigaroɣa
bir nam kəltüridu, Mənggügə üzülməs karamət bolidu.

56 Pərwərdigar mundak dəydu: — Adalət ḥəm
ḥidayəttə qing turunglar, Ḥəkḳaniylikni
yürgüziweringlar; Qünki Mening nijatim yekinlaxti,
Ḥəkḳaniylikim ayan kilinay dəwatidu, 2 Muxularni
kiloɣuqi kixi, Muxularda qing turoɣuqi insan balisi
— Xabat künini buloɣimay pak-muḳəddəs sakloɣuqi,
Ḳolini ḥərḳandak rəzilliktin tartḳuqi kixi nemidegən
bəhtliktur! 3 Əzini Pərwərdigaroɣa baoɣlioɣan yat

yurtluқ adəm: — «Pərwərdigar qoқum meni əz həlқidin ayriwetidu!», Yaki aoɣwat boloɣan kixi: — «Mana, қақxal bir dərəhmən!» degüqi bolmisun. **4** Qünki Pərwərdigar: — Mən Əz «xabat künlirim»ni saқlaydioɣan, Kənglümdiki ixlarni tallioɣan, əhdəmdə qing turidioɣan aoɣwatlaroɣa mundaқ dəymənki: — **5** Mən ularoɣa Əz əyümdə, Yəni Əz tamlirim iqidə orun həm nam-ataқ ata қilimən; Muxu nam-ataқ ooɣul-қizliri barlarningkidin əwzəldur; Mən ularoɣa üzülməs, mənggülük namni berimən. **6** Pərwərdigarning hizmitidə boluxқa, Uning namioɣa seoɣinixқa, Uning қulliri boluxқa Pərwərdigaroɣa əzini baoɣlioɣan, Xabat künini buloɣimay pak-muқəddəs saқlioɣan, əhdəmni qing tutқan yat yurtluқning pərzəntlirini bolsa, **7** Ularnimu Əz muқəddəs teoɣimoɣa elip kelimən, Mening duagah boloɣan əyümdə ularni huxal қilimən; Ularning kəydürmə қurbanlиқliri həm təxəkkür қurnanlиқliri Mening қurbangahim üstidə қobul қilinidu; Qünki Mening əyüm «Barlиқ əl-yurtlar üqün dua қilinidioɣan əy» dəp atilidu. **8** Israildin tarқilip kətkən oɣeriblarni yioɣip қayturidioɣan Rəb Pərwərdigar: — Mən yənə uningoɣa baxқilarni, Yəni yioɣilip boloɣanlaroɣa baxқilarnimu қoxup yioɣimən! — dəydu. **9** — I dalalardiki barlиқ hаywanlar, kelip ozuқtin elinglar, Ormanliқtiki barlиқ hаywanlar, kelinglar! **10** [Israilning] kəzətqiliri həmmisi қarioɣu; Ular həq bilməydu; Həmmisi қawaxni bilməydioɣan gaqa itlar, Qüxəkəp yatidioɣan, uyқuoɣa amraқlar! **11** Muxu itlar bolsa nəpsi yaman, toyoɣanni bilməydu, Ular bolsa [həlқimni] «bakқuqi»larmix tehi! Ular yorutuluxni həq bilməydu, Ularning həmmisi halioɣanqə yol tallap қeyip kətkən, Birsimu қalmay hərbiri əz mənpəitini kəzləp yürgüqilər! **12** Ular: «Қeni, xarab kəltürimən, Hараkni қanoɣuqə iqəyli; ətimu bolsa bügünkidək bolidu, Tehimu molqilиқ bolidu yənə!» — dəweridu.

57 Həkқaniy adəm aləmdin ətidu, Həqkim buningoɣa kəngül bəlməydu; Mehriban adəmlər yioɣip elip ketilidu, Biraқ həqkim oylap qüxinəlməyduki, Həkқaniy adəmlər yaman künlərni kərmisun dəp yioɣip elip ketilidu. **2** U bolsa aram-hatirjəmlik iqigə kiridu; Yəni əzlirining durus yolida mangoɣan hərbir kixi, Əz ornida yetip aram alidu. **3** Biraқ sənlər, i jadugər ayalning baliliri, Zinahor bilən pahixə ayalning nəsli; Buyakқa yeқin kelinglar; **4** Silər kimni mazaқ қiliwatisilər? Yaki kimgə қarxi aoɣzinglarni kalqaytip, Tilinglarni uzun qiқirisilər? Silər bolsanglar asiyliқtin tərəlgən balilar, Aldamqiliқning nəsli əməsmusilər? **5** Hərbir qong dərəh astida, Hərbir yexil dərəh astida xəhwaniyliқ bilən kəyüp kətküqi, Kiqik balilarni jiloɣilaroɣa həm hada taxlarning yeriқlioɣa elip soyoɣuqisilər! **6** Eriқtiki siliқlanoɣan taxlar arisida sening nesiwəng bardur; Xular, xularla sening təқsimatingdur; Xundaқ, sən ularoɣa atap «xarab hədiyəsi»ni қuyup, Ularoɣa «axliқ hədiyə»nimu sunup bərdingoɣu; Əmdi muxularoɣa razi bolup Əzümni besiwalsam bolamti? **7** Sən yuқiri, egiz bir taoɣ üstidə orun-kərpə selip қoydung, Sən axu yərdimu қurbanliқlarni қilixқa qiқting. **8** Ixiklərning kəynigə wə kəyni kexəklirigə «əslətmiliring»ni bekitip қoydung, Qünki sən Məndin ayrilding, Sən yalingaqlinip ornungoɣa qiқting; Orun-kərpəngni kengəytip [heridarliring] bilən əzüng üqün əhdiləxting; Ularning orun-kərpisigə kənglüng qüxti, Sən ularda küq-hoқuқni kərüp қalding. **9** Sən zəytun meyi hədiyisini elip, ətirliringni üstibexinggə boluxioɣa qeqip, Padixahning aldioɣa barding; Əlqiliringni yiraққa əwətip, Hətta təhtisaraoɣa yətküqə əzüngni pəs қilding. **(Sheol h7585)** **10** Sən besip mangoɣan barlиқ yolliringda qarqioɣining bilən, Yənə: «Poқ yəptimən, boldi bəs!» dəp қoymiding tehi, Ezip yürüxkə yənila küqüngni yioɣding, Həq jaқ toymiding. **11** Sən zadi kimdin yürəkzadə bolup, қorқup yürisən, Yaloɣan gəp қilip, Meni esinggə həq kəltürməy, Kənglüngdin həq ətküzmiding. Mən uzunoɣiqə süküttə turup kəldim əməsmu? Sən yənila Məndin həq қorқup baқmiding! **12** Sening «həkқaniyliқing»ni həm «təhpiliring»ni bayan қilimən: — Ularning sanga həq paydisi yoқtur! **13** Qirқirioɣanliringda sən yioɣip toplioɣan [butlar] kelip seni қutқuzsun! Biraқ xamal püw қilip ularning həmmisini uqurup ketidu, Bir nəpəsla ularni elip ketidu; Biraқ Manga tayanoɣuqi zeminoɣa miraslиқ қilidu, Mening muқəddəs teoɣimoɣa igidarqiliқ қilidu. **14** [Xu qaoɣda]: — «Yolni kətürünglar, kətürünglar, uni təyyarlanglar, Həlқimning yolini boxitip barlиқ putlikaxanglarni elip taxlanglar» deyilidu. **15** Qünki nami «Muқəddəs» Boloɣuqi, Yuқiri həm Aliy Boloɣuqi, Əbədil'əbədgiqə hayat Boloɣuqi mundaқ dəydu: — «Mən yuқiri həmdə muқəddəs jayda, Həm xundaқla rohi sunuқ həm kiqik peil adəm bilən billə turimənki, Kiqik peil adəmning rohini yengilaymən, Dili sunuқning kənglini yengilaymən. **16** Qünki Mən hərgiz mənggügə ərz қilip əyibliməymən, Həm əbədil'əbədgiqə oəzəplənməymən; Xundaқ қilsam insanning rohi Mening aldimda suslixip yoқaydu, Əzüm yaratқan nəpəs igiliri tügixidu. **17** Uning əz nəpsaniyətlik қəbihlikidə Mən uningdin oəzəplinip, uni uroɣanmən; Mən uningdin yoxurun turup, uningoɣa oəzəpləngənlikim bilən, U yənila arқisioɣa qekinginiqə əz yolini mengiwərdi; **18** Mən uning yollirini kərüp yətkən təқdirdimu, Mən uni saқaytimən; Mən uni yetəkləymən, Mən ləwlərning mewisini yaritimən, Uningoɣa wə uningdiki həsrət qəkküqilərgə yənə təsəlli berimən; Yiraқ turuwatқanoɣa, yeқin turuwatқanoɣimu mutləқ aram-hatirjəmlik bolsun! Wə Mən uni saқaytimən! **20** Biraқ rəzillər bolsa tinqilinixni həq bilməydioɣan, Dolқunliri lay-latқilarni uroɣutuwatқan, Dawaloɣuwatқan dengizdəktur. **21** Rəzillərgə, — dəydu Hudayim — həq aram-hatirjəmlik bolmas.

58 — Nida қilip jakarlioɣin, Awazingni қoyup berip boluxiqə towla, Awazingni kanaydək kətür, Mening həlқimgə ularning asiyliқini, Yaқupning jəmətigə gunahlirini bayan қiloɣin. **2** Biraқ ular Meni hər küni izdəydioɣan, Həkқaniyliқni yürgüzidioɣan, Mening yollirimni bilixni huxallиқ dəp bilidioɣan, Hudasining həküm-pərmanlirini taxliwətməydioɣan bir əlgə ohxaydu; Ular Məndin həkқaniyliқni bekitidioɣan həküm-pərmanlarni soraydu; Ular Hudaoɣa yeқinlixixni hursənlik dəp bilidu. **3** [Andin ular]: — «Biz roza tuttuқ, əmdi nemixқa sən kəzünggə ilmiding? Biz jenimizni қiyniduқ, əmdi nemixқa buningdin həwiring yoқ?» — [dəp soraydu]. — Қaranglar, roza küni əz kənglünglardikini қiliwerisilər, Hizmətqiliringlarni қattiқ ixlitisilər; **4** Silərning roza tutuxliringlar

jənggi-jedəl qikirix üqünmu? Qəbih kolliringlar muxt
bilən adəm uruxni məksət kiloqan ohximamdu?
Hazirki roza tutuxliringlarning məksiti awazinglarni
ərxlərdə anglitix əməstur! 5 Mən tallioqan xu
roza tutux küni — Adəmlərning jenini kiynaydioqan
künmu? Bexini komuxtək egip, Astioqa bəz wə
küllərni yeyix kerək boloqan künmu? Silər muxundak
ixlarni «roza», «Pərwərdigar kobul kiloqudək bir kün»
dəwatamsilər? 6 Mana, Mən tallioqan roza muxuki: —
Rəzillik-zulumning asarətlirini boxitix, Boyunturukning
tasmilirini yexix, Ezilgənlərni boxitip hər kilix,
Hərkandak boyunturukni qekip taxlax əməsmidi? 7 Ax-
neningni aqlaroqa üləxtürüxüng, Hajətmən musapirlarni
himayə kilip əyünggə apirixing, Yalingaqlarni
kərginingdə, uni kiydürüxüng, Özüngni əzüng bilən
bir jan bir tən boloqanlardin kaqurmaslikingdin
ibarət əməsmu? 8 Xundak kiloqanda nurung tang
səhərdək wallidə eqilidu, Salamətliking tezdin əsligə
kelip yaxnaysən; Həkkaniyliking aldingda mangidu,
Arkangdiki muhapizətqing bolsa Pərwərdigarning xan-
xəripi bolidu. 9 Sən qakirsang, Pərwərdigar jawab beridu;
Nida kilisən, U: «Mana Mən!» dəydu. Əgər aranglardin
boyunturukni, Təngləydioqan barmakni, Həm təhmət
gəplirini yok kilsang, 10 Jeningni aqlar üqün pida kilsang,
Ezilgənlərning hajətliridin qiksang, Xu qaoqda nurung
karangoqulukta kətürülidu; Zulmiting qüxtək bolidu; 11
Həm Pərwərdigar sening daimlik yetəkligüqing bolidu,
Jeningni kuroqakqilik boloqan waktidimu kamdaydu,
Ustihanliringni küqəytidu; Sən suoqirilidioqan bir baoq,
Suliri uroqup tügiməydioqan, adəmni aldimaydioqan bir
bulak bolisən; 12 Səndin tərəlgənlər kona harabilərni
kaytidin kurup qikidu; Nuroqun dəwrlər kalduroqan
ullarni kaytidin kətürisən, Xuning bilən «Bəsülgən
tamlarni kaytidin yasioquqi, Koqa-yol wə turaloqularni
əsligə kəltürgüqi» dəp atilisən. 13 Əgər sən xabat
künidə kədəmliringni sanap mangsang, Yəni Mening
mukəddəs künümdə əzüngningki kənglüngdikilərni
kilmay, Xabatni «huxallik», Pərwərdigarning mukəddəs
künini «hərmətlik kün» dəp bilsəng, Həm Uni hərmətləp,
Öz yolliringda mangmay, Öz bilgininingni izdiməy,
Kuruk parang salmisang, 14 Undakta Pərwərdigarni
kənglüngning huxalliki dəp bilisən, Həm Mən seni yər
yüzidiki yukiri jaylaroqa mingüzüp mangdurimən; Atang
Yakupning mirasi bilən seni ozuklandurimən — Qünki
Pərwərdigar Öz aoqzi bilən xundak səz kildi.

59 — Karanglar, Pərwərdigarning koli
kutkuzalmioqudək küqsiz bolup kaloqan əməs; Yaki
Uning kuliki anglimioqudək eoqir bolup kaloqan əməs; 2
Birak silərning kəbihlikinglar silərni Hudayinglardin
yiraklaxturdi, Gunahinglar Uning yüzini silərdin
kaqurup Uningoqa tilikinglarni anglatkuzmidi. 3 Qünki
kolliringlar kan bilən, Barmakliringlar kəbihlik bilən
miləngən, Ləwliringlar yaloqan gəp eytkan, Tilinglar
kaldirlap kerixip səzligən; 4 Həkkaniylik tərəptə
səzligüqi yoktur, Həkikət tərəptə turidioqan həküm
sorioquqi yoktur; Ular yok bir nərsigə tayinip, aldamqilik
kilmakta, Ularning korsikidikisi ziyandax, Ularning
tuoquwatkini kəbihlik; 5 Ular qar yilanning tuhumlirini
tərəldüridu, Əmüqükning torini torlaydu, Kim uning
tuhumlirini yesə əlidu; Ulardin biri qekilsa zəhərlik
yilan qikidu. 6 Ularning torliri kiyim bolalmaydu; Özliri
ixligənliri bilən əzlirini yapalmaydu; Ixligənliri bolsa
kəbih ixlardur; Ularning kolida zorawanlik turidu; 7
Kədəmliri yamanlik tərəpkə yügüridu, Gunahsiz kanni
təküxkə aldiraydu, Ularning oyliri kəbihlik tooqrisidiki
oylardur; Baroqanla yərdə wəyranqilik wə halakət
tepilidu. 8 Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonumaydu;
Yürüxlidə heq həkikət-adalət yoktur; Ular yollirini
əgri-tokay kiliwaldi; Kim bularda mangoqan bolsa tinq-
aramlikni kərməydu. 9 — Xunga həkikət-adalət bizdin
yirak turidu; Həkkaniylik yetip bizni qümkigən əməs;
Nurni kütimiz, birak yənila karangoquluk! Birla oqil-
pal parlioqan yorukluknimu kütimiz, Yənila zulməttə
mangimiz. 10 Karioqulardək biz tamni silaxturup
izdəymiz, Kəzsiz boloqandək silaxturimiz; Gugumda
turoqandək qüxtimu putlixip ketimiz, Qət yakilarda
əlüklərdək yürimiz. 11 Eyiklardək nərə tartimiz,
Pahtəklərdək kattik ah urimiz; Biz həküm-həkikətni
kütüp karaymiz, birak u yok; Nijat-kutuluxni kütimiz,
birak u bizdin yiraktur; 12 Qünki itaətsizliklirimiz
aldingda kəpiyip kətti, Gunahlirimiz bizni əyibləp
guwahlik beridu; Qünki itaətsizliklirimiz hərdaim biz
bilən billidur; Kəbihliklirimiz bolsa, bizgə roxəndur:
— 13 Qünki Pərwərdigaroqa itaətsizlik kilmaktimiz,
wapasizlik kilmaktimiz, Uningdin yüz əriməktimiz,
Zulumni həm asiylikni tərəqip kilmaktimiz, Yaloqan
səzlərni oydurup, iq-iqimizdin səzliməktimiz; 14 Adalət-
halislik bolsa yoldin yenip kətti; Həkkaniylik yirakta
turidu; Qünki həkikət koqida putlixip ketidu; Durus-
diyanətningmu kirgüdək yeri yoktur. 15 Xuning bilən
həkikət yokay dəp kaldi; Özümni yamanliktin neri kilay
degən adəm həkning olja nixani bolup kaldi! 16 Həm
Pərwərdigar kərdi; Həküm-həkikətning yokluki Uning
nəzirida intayin yaman bilindi. Wə U [amal kiloqudək]
birmu adəmning yoklukini kərdi; [Gunahkarlaroqa]
wəkil bolup dua kiloquqi heqkimning yoklukini kərüp,
azablinip kəngli parakəndə boldi. Xunga Uning Öz
Biliki əzigə nijat kəltürdi; Uning Öz həkkaniyliki Özini
kollap qidamlik kildi; 17 U həkkaniylikni kalkan-sawut
kildi, Bexioqa nijatlik dubuloqisini kiydi; Kisas libasini
kiyim kildi, Muhəbbətlik kizoqinlikni ton kilip kiydi. 18
Adəmlərning kiloqanliri boyiqə, u ularoqa kayturidu;
Rəkiblirigə kəhr qüxüridu, Düxmənlirigə ixlirini
kayturidu, Qət arallardikilərgimu u ixlirini kayturidu.
19 Xuning bilən ular oqərbtə Pərwərdigarning namidin,
Künqikixta Uning xan-xəripidin korkidu; Düxmən
kəlkündək besip kirginidə, Əmdi Pərwərdigarning
Rohi uningoqa karxi bir tuoqni kətürüp beridu; 20
Xuning bilən Həmjəmət-Kutkuzoquqi Zionoqa kelidu,
U Yakup jəmətidikilər arisidin itaətsizliktin yenip
towa kiloqanlaroqa yekinlixidu, — dəydu Pərwərdigar.
21 Mən bolsam, mana, Mening ular bilən boloqan
əhdəm xuki, — dəydu Pərwərdigar — «sening üstünggə
konup turoqan Mening Rohim, xundakla Mən sening
aoqzingoqa kuyoqan səz-kalamim bolsa, Buningdin
baxlap əbədil'əbədgiqə əz aoqzingdin, nəslingning
aoqzidin yaki nəslingning nəslining aoqzidin hərgiz
qüxməydu! — dəydu Pərwərdigar.

60 — Ornungdin tur, nur qaq! Qünki nurung
yetip kəldi, Pərwərdigarning xan-xəripi üstüngdə

kətürüldi! 2 Qünki qarangoɣuluq yər-zeminni, Qapqara
zulmət əl-yurtlarni basidu; Biraq Pərwərdigar üstüngdə
kətürülidu, Uning xan-xəripi seningdə kərünidu; 3
Ḥəm əllər nurung bilən, Padixaḥlar sening kətürülgən
yoruqluqung bilən mangidu. 4 Bexingni kətür,
ətrapingoɣa qarap baq; Ularning ḥəmmisi jəm bolup
yioɣilidu; Ular yeningoɣa kelidu, — Ooɣulliring yiraqtin
kelidu, Qizliring yanpaxlaroɣa artilip kətürüp kelinidu. 5
Xu qaoɣda kərisən, Kəzliring qaqnap ketidu, Yürəkliring
tipqəkləp, iq-iqinggə patmay qalisən; Qünki dengizdiki
bayliqlar sən tərəpkə burulup kelidu, əllərning mal-
dunyaliri yeningoɣa kelidu. 6 Top-top bolup kətkən
təgilər, Ḥəm Midiyan ḥəm əfaḥdiki taylaqlar seni
qaplaydu; Xebadikilərning ḥəmmisi kelidu; Ular altun
ḥəm huxbuy elip kelidu, Pərwərdigarning mədḥiyilirini
jakarlaydu. 7 Kedarning barliq qoy padiliri yeningoɣa
yioɣilidu; Nebayotning qoqqarliri hizmitingdə bolidu;
Ular Mening qobul qiliximoɣa erixip qurbangaḥimoɣa
qiqirilidu; Xuning bilən güzəllik-julaliqimni ayan
qilidioɣan əyümni güzəlləxtürimən. 8 Kəptərhanilirioɣa
qaytip kəlgən kəptərlərdək, Uqup keliwatqan buluttək
keliwatqan kimdu? 9 Qünki arallar Meni kütidu;
Xular arisidin ooɣulliringni yiraqtin elip kelixkə, Əz
altun-kümüxlirini billə elip kelixkə, Tarxixtiki kemilər
birinqi bolidu. Ular Hudaying Pərwərdigarning namioɣa,
Israildiki Muqəddəs Boloɣuqining yenioɣa kelidu; Qünki
U sanga güzəllik-julaliq kəltürdi. 10 Yat adəmlərning
baliliri sepilliringni quridu, Ularning padixaḥliri
hizmitingdə bolidu; Qünki oɣəzipimdə Mən seni
urdum; Biraq xapaitim bilən sanga rəḥim-meḥribanliq
kərsəttim. 11 Dərwaziliring ḥərdaim oquq turidu; (Ular
keqə-kündüz etilməydu) Xundaq qiloɣanda əllərning
bayliqlirini sanga elip kəlgili, Ularning padixaḥlirini
aldingoɣa yetəkləp kəlgili bolidu. 12 Qünki sanga
hizmət tə boluxni rət qilidioɣan əl yaki padixaḥliq bolsa
yoqilidu; Muxundaq əllər pütünləy bərbat bolidu. 13
Mening muqəddəs jayimni güzəlləxtürüxkə, Liwanning
xəripi, — Arqa, qarioɣay wə boksus dərəhlirining ḥəmmisi
sanga kelidu; Xundaq qilip ayioɣim turoɣan yərni xərəplik
qilimən. 14 Seni harlioɣanlarning baliliri bolsa aldingoɣa
egilginiqə kelidu; Seni kəmsitkənlərning ḥəmmisi
ayioɣingoɣa bax uridu; Ular seni «Pərwərdigarning
xəḥiri», «Israildiki Muqəddəs Boloɣuqining Zioni»
dəp ataydu. 15 Sən taxliwetilgən ḥəm nəprətkə
uqrioɣanliqing üqün, Ḥeqkim zeminingdin ətmigən;
əmdiliktə Mən seni mənggülük bir xan-xəḥrət, əwlad-
əwladlarning bir hursənliki qilimən. 16 Əllərning
sütini emisən, Padixaḥlarning əmqikidin əmgəndək
[meḥir-xəpqitigə] erixsən; Xuning bilən sən Mən
Pərwərdigarni əzüngning Nijatkaring ḥəm Ḥəmjəmət-
Qutquzoɣuqing, «Yaquptiki qudrət Igisi» dəp bilisən. 17
Misning ornioɣa altunni, Təmürning ornioɣa kümüxni
əpkelip almaxturimən; Yaoɣaqning ornioɣa misni,
Taxlarning ornioɣa təmürni əpkelip almaxturimən;
Sening ḥakimliringni bolsa tinq-aramliq, Bəgliringni
ḥəkqaniylik qilimən. 18 Zeminingda zorawanliqning
ḥeq sadasi bolmaydu, Qegraliring iqidə wəyranqilik
wə ḥalakətmu yoq bolidu; Sən sepilliringni «nijat»,
Dərwaziliringni «mədḥiyə» dəp ataysən. 19 Nə quyax
kündüzdə sanga nur bolmaydu, Nə ayning julasi
sanga yoruqluq bərməydu; Bəlki Pərwərdigar sening
mənggülük nurung bolidu, Sening Hudaying güzəl
julaliqing bolidu. 20 Sening quyaxing ikkinqi patmaydu,
Eying tolunluqidin yanmaydu; Qünki Pərwərdigar sening
mənggülük nurung bolidu, Ḥəsrət-qayoɣuluq künliringgə
hatimə berilidu. 21 Sening həlqingning ḥəmmisi
ḥəkqaniy bolidu; Yər-zeminoɣa mənggügə igidarqilik
qilidu; Ularning Mening güzəl julaliqimni ayan qilixi
üqün, Ular Əz qolum bilən tikkən maysa, Əz qolum bilən
ixliginim bolidu. 22 Səbiy bala bolsa mingoɣa, əng kiqiki
bolsa uluoɣ əlgə aylinidu, Mənki Pərwərdigar bularni əz
waqtida tezdin əməlgə axurimən.

61 «Rəb Pərwərdigarning Roḥi mening wujudumda,
Qünki Pərwərdigar meni ajiz ezilgənlərgə hux
həwərlər yətküzüxkə məsiḥligən. U meni sunuq
kəngüllərni yasap saqaytixqa, Tutqunlaroɣa azadliqni,
Qüxəp qoyuloɣanlaroɣa zindanning eqiwetilidioɣanliqini
jakarlaxqa əwətti; 2 Pərwərdigarning xapaət
kərsitidioɣan yilini, Ḥəm Hudayimizning qisaslik
künini jakarlaxqa, Barliq qayoɣu-ḥəsrət qəkkənlərgə
təsəlli berixkə meni əwətti. 3 Ziondiki ḥəsrət-
qayoɣu qəkkənlərgə, Küllərning ornioɣa güzəllikni,
Ḥəsrət-qayoɣuning ornioɣa sürkilidioɣan xad-huramlik
meyini, Oɣəxlik-məyüslük roḥining ornioɣa, Mədḥiyə
tonini kiydürüxkə meni əwətti; Xundaq qilip ular
«ḥəkqaniylikning qong dərəhliri», «Pərwərdigarning
tikkən maysiliri» dəp atilidu, Ular arqilik uning güzəllik-
julaliqi ayan qilinidu. 4 Ular qədimki harabzarliqlarni
qaytidin quridu, əslidə wəyran qilinoɣan jaylarni
qaytidin tikləydu, Harabə xəḥərlərni, dəwrdin-dəwrgə
wəyranliqta yatqan jaylarni yengibaxtin quridu; 5 Yaqa
yurtluqlar turoɣuzulup, padiliringni baqidu; Yatlarning
baliliri qoxqiliringlar, üzümqiliringlar bolidu. 6 Biraq
silər bolsanglar, «Pərwərdigarning kaḥinliri» dəp
atilisilər; Silər tooɣranglarda: «Ular Hudayimizning
hizmətkarliri» deyilidu; Ozuqliringlar əllərning baylikliri
bolidu, Silər ularning xan-xərəplirigə ortaq bolisilər.
7 Horlinip, xərməndiliktə qaloɣininglarning ornioɣa
ikki ḥəssə nesiwənglər berilidu; Rəswa qilinoɣanliqning
ornioɣa ular təksimatida xadlinip təntənə qilidu; Xuning
bilən ular zeminoɣa ikki ḥəssiləp igidarqilik qilidu;
Mənggülük xad-huramlik ularningki bolidu. 8 Qünki
Mən Pərwərdigar tooɣra ḥəküm, ḥəqiqətni əzizləymən;
Kəydürmə qurbanlik qilixta ḥərqandaq bulangqilik wə
aldamqilikqa nəprətlinimən; Mən ularoɣa ḥəqiqət bilən
tegixlikini qayturup berimən; Mən ular bilən mənggülük
bir əḥdini tüzimən. 9 Xundaq qilip ularning nəslining
dangqi əllər arisida, Pərzəntlirining dangqi həlqi-aləm
arisida qiqidu; Ularni kərgənlərning ḥəmmisi ularni
tonup etirap qiliduki, «Ular bolsa Pərwərdigar bəht
ata qiloɣan nəsildur»». 10 — «Mən Pərwərdigarni zor
xad-huramlik dəp bilip xadlinimən, Jenim Hudayim
tüpəylidin huxallinidu; Qünki toy qilidioɣan yigit əzigə
«kaḥinlik səllə» kiyiwaloɣandək, Toy qilidioɣan qizləəl-
yaqutlar bilən əzini pərdazlioɣandək, U nijatlikning
kiyim-keqikini manga kiydürdi, Ḥəkqaniylik toni bilən
meni pürkəndürdi. 11 Qünki zemin əzining bihini
qiqaroɣinidək, Baoɣ əzidə teriloɣanlarni ündürginidək,
Rəb Pərwərdigar ohxaxla barliq əllərning aldida
ḥəkqaniylikni ḥəm mədḥiyini ündüridu».

62 — «Taki Zionning ḥəkkaniyliki julalinip qaknap
qikkuqə, Uning nijati lawuldawatkan məx'əldək
qikkuqə, Zion üqün ḥeq aram almaymən, Yerusalem
üqün ḥərgiz sükü̈t kilmaymən; **2** Ḥəm əllər sening
ḥəkkaniylikingni, Barlik padixalar xan-xəripingni
kəridu; Ḥəm sən Pərwərdigar Өz aoɣzi bilən sanga
koyidioɣan yengi bir isim bilən atilisən, **3** Xundakla
sən Pərwərdigarning kolida turoɣan güzəl bir taj,
Hudayingning kolidiki xaḥanə bax qəmbiriki bolisən. **4**
Sən ikkinqi: «Ajraxkan, taxliwetilgən» dəp atalmaysən,
Zemining ikkinqi: «Wəyran kilip taxliwetilgən» dəp
atalmaydu; Bəlki sən: «Mening huxallikim dəl uningda!»,
dəp atilisən, Ḥəm zemining: «Nikaḥlanoɣan» dəp
atilidu; Qünki Pərwərdigar səndin huxallik alidu,
Zemining bolsa yatlik bolidu. **5** Qünki yigit kizoɣa
baoɣlanoɣandək, Ooɣulliring sanga baoɣlinidu; Toy yigiti
kizdin xadlanoɣandək, Hudaying seningdin xadlinidu.
6 Mən sepilliringda kəzətqilərni bekitip koydum,
i Yerusalem, Ular kündüzmu ḥəm keqisimu aram
almaydu; I Pərwərdigarni əslətküqi boloɣanlar, sükü̈t
kilmanglar! **7** U Yerusalemni tikligüqə, Uni yər-
jaḥanning otturisida rəḥmət-mədḥiyilərning səwəbi
kiloɣuqə, Uningoɣa ḥeq aram bərmənglar!». **8**
Pərwərdigar ong koli ḥəm Өz küqi boloɣan biliki
bilən mundak kəsəm iqti: — «Mən ziraətliringni
düxmənliringgə ozuk boluxka ikkinqi bərməymən; Japa
tartip ixligən yengi xarabnimu yatlarning pərzəntliri
ikkinqi iqməydu; **9** Ziraətlərni orup yioḳkanlar əzlirila
uni yəp Pərwərdigarni mədḥiyiləydu; [Üzümlərni]
üzgənlər mukəddəs əyümning səynalirida ulardin
iqidu». **10** — Өtünglar, dərwazilardin ətünglar! Həlkning
yolini tüz kilip təyyarlanglar! Yolni kətürünglar,
kətürünglar; Taxlarni elip taxliwetinglar; Həlk-millətlər
üqün [yol kərsitidioɣan] bir tuoɣni kətürünglar. **11**
Mana, Pərwərdigar jaḥanning qət-yakilirioɣa mundak
dəp jakarlidi: — Zion kizioɣa mundak dəp eytkin: —
«Kara, sening nijat-kutuluxung keliwatidu! Kara, Uning
Өzi aloɣan mukapiti Өzi bilən billə, Uning Өzining
in'ami Өzigə ḥəmraḥ bolidu. **12** Wə həklələr ularni:
«Pak-mukəddəs həlk», «Pərwərdigar ḥəmjəmətlik kilip
kutkuzoɣanlar» dəydu; Sən bolsang: «Intilip izdəlgən»,
«Ḥeq taxliwetilmigən xəḥər» dəp atilisən.

63 «Bozraḥ xəḥiridin qikkan, üstibexi kenik kizil
ranglik, Kiyim-keqəkliri kaltis-karamət, Zor küq
bilən kol selip mengiwatkan, Edomdin muxu yərgə
keliwatkuqi kim?» «Ḥəkkaniylik bilən sözligüqi Mən,
Kutkuzuxka küq-kudrətkə Igə Boloɣuqidurmən». **2**
«Üstibexingdikisi nemixka kizil, Kandakşigə kiyim-
keqəkliring xarab kəlqikini qəyligüqiningkigə ohxap
kaldi?». **3** «Mən yaloɣuz xarab kəlqikini qəylidim;
Bar əl-yurtlardin ḥeqkim Mən bilən billə boloɣini
yok; Mən ularni oəzipimdə qəylidim, Kəḥrimdə
ularni dəssiwətim; Ularning kanliri kiyim-keqəklirim
üstigə qaqridi; Mening pütün üstibexim boyaldi; **4**
Qünki kəlbimgə kisas küni pükülgənidi, Xundakla
Mən ḥəmjəmətlirimni kutkuzidioɣan yil kəldi; **5** Mən
karisam, yardəm kiloɣudək ḥeqkim yok idi; Ḥeqkimning
kollimaydioɣanlikini kərüp azablinip kənglüm parakəndə
boldi; Xunga Өz bilikim Өzümgə nijat kəltürdi; Өz kəḥrim
bolsa, Meni kollap Manga qidam bərdi; **6** Xuning bilən
əl-yurtlarni oəzipimdə dəssiwətkənmən, Kəḥrimdə
ularni məst kiliwəttim, Kanlirini yərgə təküwəttim».
7 «Mən Pərwərdigarning xəpkətliri tooɣruluk əslitip
sözləymən; Pərwərdigarning mədḥiyəgə layik kiloɣanliri,
Uning rəḥimdillikliriola asasən, Uning nuroɣunlioɣan
xəpkətlirigə asasən, Pərwərdigarning bizgə kiloɣan
iltipatliri, Israil jəmətigə iltipat kiloɣan zor yahxilikliri
tooɣruluk əslitip sözləymən; **8** U ularni: — «Ular Mening
həlkim, Aldamqilik kilmaydioɣan balilar» dəp, Ularning
Kutkuzoɣuqisi boldi. **9** Ularning barlik dərdlirigə Umu
dərddax idi; «Uning yüzidiki Pərixtisi» bolsa ularni
kutkuzoɣan, U Өz muḥəbbiti ḥəm rəḥimdilliki bilən
ularni ḥəmjəmətlik kilip kutkuzoɣan; Axu kədimki barlik
künlərdə ularni Өzigə artip kətürgən; **10** Birak ular
asiylik kilip Uning Mukəddəs Roḥioɣa azar bərdi; Xunga
ulardin yüz ərüp U ularning düxminigə aylinip, Ularoɣa
karxi jəng kildi. **11** Birak U: — «Musa pəyoəmbirim!
Mening həlkim!» dəp əyni künlərni əsləp tohtidi.
Əmdi Өz [padisi boloɣanlarni] padiqiliri bilən dengizdin
kiqiriwaloɣuqi keni? Өzining Mukəddəs Roḥini ularning
arisioɣa turoɣuzup koyoɣuqi keni? **12** Uning güzəl xərəplik
biliki Musaning ong koli arkilik ularni yetəkligüqi boldi,
Өzi üqün mənggülük bir namni tikləp, Ular aldida
sularni bəlüwətküqi, **13** Ularni dalada ərkin kezip
yüridioɣan attək, Ḥeq putlaxturmay ularni dengizning
qongkur yərliridin ətküzgüqi keni? **14** Mallar jiloɣioɣa
otlaxka qüxkəndək, Pərwərdigarning Roḥi ularoɣa aram
bərdi; Sən Өzüng güzəl-xərəplik bir namoɣa erixix
üqün, Sən muxu yollar bilən həlkingni yetəkliding.
15 Aḥ, asmanlardin nəziringni qüxürgin, Sening pak-
mukəddəsliking, güzəllik-xəriping turoɣan makaningdin
[ḥalimizoɣa] karap bak! Keni otluk muḥəbbiting wə
küq-kudriting!? Iqingni aoɣritixliring, rəḥimdillikliring
keni? Ular manga kəlgəndə besilip kaldimu? **16** Qünki
gərqə Ibraḥim bizni tonumisimu, Yaki Israil gərqə
bizni etirap kilmisimu, Sən ḥaman bizning Atimiz;
Sən Pərwərdigar bizning Atimizdursən; Əzəldin tartip
«Ḥəmjəmət-Kutkuzoɣuqimiz» Sening namingdur. **17** I
Pərwərdigar, nemixka bizni yolliringdin azduroɣansən?
Nemixka Өzüngdin korkuxtin yandurup kənglimizni
tax kiloɣansən?! Kulliring üqün, Өz mirasing boloɣan
kəbililər üqün, Yenimizoɣa yenip kəlgəysən! **18** Mukəddəs
həlking pəkət azoɣinə wakitla [təwəlikigə] igə bolalioɣan;
Düxmənlirimiz mukəddəs jayingni ayaoɣ asti kildi;
19 Xuning bilən biz uzundin buyan Sən idarə kilip
bakmioɣan, Sening naming bilən atilip bakmioɣan bir
həlktək bolup kalduk!

64 Aḥ, Sən asmanlarni yirtiwetip, Yərgə qüxkən
bolsang'idi! Taoɣlar bolsa yüzüng aldida erip
ketətti! Mana muxundak boloɣanda tuturukka ot
yakkandək, Ot suni kaynatkandək, Sən namingni
düxmənliringgə ayan kiloɣan bolatting, Əllər
yüzüngdinla titrəp ketətti! **3** Sən biz kütmigən dəḥxətlik
ixlarni kiloɣan waktingda, Sən qüxkəniding; Yüzüngdin
taoɣlar rastla erip kətti! **4** Səndin baxka Өzigə təlmürüp
kütkənlər üqün ixligüqi bir Hudani, Adəmlər əzəldin
anglap bakmioɣan, Kulakka yetip bakmioɣan, Kəz
kərüp bakmioɣandur! **5** Sən ḥəkkaniylikni yürgüzüxni
hursənlik dəp bilgən adəmning, Yəni yolliringda
mengip, Seni seoɣinoɣanlarning ḥajitidin qikkuqi

ḥəmraḥdursən; Birak mana, Sən oŋəzəptə boldung, Biz
bolsak gunaḥta bolduk; Undak ixlar uzun boliwərdi;
əmdi biz kutkuzulamduk? 6 Əmdi biz napak bir nərsigə
ohxax bolduk, Kiliwatkan barlik «ḥəkkaniyətlirimiz»
bolsa bir əwrət latisioŋila ohxaydu, halas; Ḥəmmimiz
yopurmaktək hazan bolup kəttuk, Kəbiḥliklirimiz
xamaldək bizni uqurup taxliwətti. 7 Sening namingni
qakirip nida kiloŋuqi, Iltipatingni tutuxka kozoŋaloŋuqi
ḥeq yoktur; Qünki Sən yüzüngni bizdin kaqurup
yoxurdung, Kəbiḥliklirimizdin bizni solaxturoŋuzdung.
8 Birak ḥazir, i Pərwərdigar, Sən bizning Atimizdursən;
Biz seoŋiz lay, Sən bizning sapalqimizdursən; Ḥəmmimiz
bolsak kolungda yasaloŋandurmiz; 9 I Pərwərdigar,
bizgə karatkan oŋəzipingni zor kilmioŋaysən, Kəbiḥlikni
mənggügiqə əsləp yürmigin; Mana, karioŋin, ḥəmmimiz
Sening həlkingdurmiz! 10 Mukəddəs xəhərliring janggal,
Zionmu janggal bolup kaldi; Yerusalem wəyran boldi;
11 Ata-bowimiz Seni mədḥiyiligən jay, Pak-mukəddəslik,
güzəl-parlakliḳ turaloŋusi boloŋan əyimiz bolsa ot bilən
kəyüp kül boldi; Kədir-kimmətlik nərsilirimizning
ḥəmmisi wəyran kiliwetildi. 12 Muxu ixlar aldida
Əzüngni qətkə alamsən, i Pərwərdigar? Sükət kilip
turamsən? Bizni boluxiqə har kilip uriwerəmsən?»

65 Əzəldin Meni izdimigənlərgə Meni sorax yolini
aqtim; Mən Əzümgə intilmigənlərgə Əzümni
tapkuzdum. Mening namim bilən atalmioŋan yat bir
əlgə Mən: — «Manga kara, Manga kara» — dedim. 2
Birak yaman yolda mangidioŋan, Əzining pikir-hiyalioŋa
əgixip mangidioŋan, Asiylik kiloŋuqi bir həlkkə bolsa
Mən kün boyi kolumni uzitip intilip kəldim. 3 Yəni
baoŋlarda kurbanlik kilip, Ularni hixlik supilar üstidimu
kəydürüp, Kəz aldimdila zərdəmgə tegidioŋan bir həlk;
4 Ular kəbrilər arisida olturidu, Məhpiy jaylardimu
tünəp olturidu; Ular qoxka gəxini yəydu, Kazan-
kaqilirida ḥərkandak yirginqlik nərsilərning xorpisi
bar. 5 Ular: «Əzüng bilən bol, Manga yekinlaxkuqi
bolma; Qünki mən səndin pakmən» — dəydu; Muxular
dimioŋimoŋa kirgən is-tütək, Kün boyi əqməy turidioŋan
ottur! 6 Mana, Mening aldimda pütüklük turiduki:
— Mən sükət kilip turaymən — dəydu Pərwərdigar
— Bəlki ḥəm silərning kəbiḥlikliringlarni, Xundakla
taoŋ qokkilirida isrik yakkan, Dənglər üstidimu Meni
ḥakarətligən ata-bowiliringlarning kəbiḥliklirini birliktə
kayturimən, — Xularni əz kuqaklirioŋa kayturimən;
Bərḥək, Mən ilgiriki kiloŋanlirini əz kuqakliriona
əlqəp kayturimən. 8 Pərwərdigar mundak dəydu:
— Sapak üzümning «sarkindi xirnə»si kərüngəndə,
Həklərning: «Uni qəyliwetip wəyran kilmisun, qünki
uningda bərikət turidu» deginidək, Mən Əz kullirimning
səwəbidinla xundak kilimənki, Ularning ḥəmmisini
wəyran kilmaymən. 9 Xundak kilip Mən Yakuptin bir
nəsilni, Yəḥudadinmu taoŋlirimoŋa bir igidarni qikirimən;
Xuning bilən Mening tallioŋanlirim [zeminoŋa] igə
bolidu, Mening kullirim xu yərdə makanlixidu. 10 Meni
izdigən həlkim üqün, Xaron bolsa yənə koy padiliriona
kotan, Ahor bolsa kala padiliriona konaloŋu bolidu.
11 Birak Pərwərdigarni taxlap, Mukəddəs teoŋimni
untuoŋuqi, «Tələy» [degən but] üqün dastihan saloŋuqi,
«Təkdir» [degən but] üqünmu əbjəx xarabni kuyup
kaqilarni tolduroŋuqisilər, 12 Mən silərni kiliqka «təkdir»
kildim, Silərning ḥəmminglar kiroŋinqilikta bax egisilər;
Qünki Mən qakirdim, silər jawab bərmidinglar; Mən
səz kildim, silər kulak salmidinglar; Əksiqə nəzirimdə
yaman boloŋanni kiliwatisilər, Mən yakturmaydioŋanni
tallioŋansilər. 13 Xunga, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mana, Mening kullirim yəydu, Silər aq kalisilər; Mana,
Mening kullirim iqidu, Birak silər ussuz kalisilər; Mana,
Mening kullirim xadlinidu, Silər xərməndiliktə kalisilər;
14 Mana, kənglidiki xad-huramlikتin kullirim nahxa
eytidu, Silər kəngüldiki azabtin zar-zar yioŋlaysilər, Roḥ-
kəlb sunukluḳidin nalə-pəryad kətürisilər. 15 Isminglarni
Mening tallioŋanlirimoŋa lənət boluxka kaldurisilər. Rəb
Pərwərdigar seni əltüridu, Ḥəm uning kullirioŋa baxka
bir isimni koyup beridu. 16 Xuning üqün kimki əzigə
bir bəhtni tilisə, «Amin» degüqi Hudaning nami bilən
axu bəhtni tiləydu; Kimki kəsəm iqməkqi bolsa, Əmdi
«Amin» degüqi Hudaning nami bilən kəsəm iqidu; Qünki
burunki dərd-ələmlər untuloŋan bolidu, Qünki ularni
kəzümdin yoxurdum. 17 Qünki karanglar, Mən yengi
asmanlarni wə yengi zeminni yaritimən; Ilgiriki ixlar
ḥeq əslənməydu, Ḥətta əskə kəlməydu. 18 Əksiqə silər
Mening yaritidioŋanlikimdin huxallininglar; Mənggügə
xad-huramlikta bolunglar, Qünki Mən Yerusalemni
xad-huramlik, Uning həlkini huxallik bərgüqi kilip
yaritimən. 19 Əzümmu Yerusalemdin xad-huramlikta
bolimən, Xundakla Əz həlkimdin huxallinimən; Uningda
nə yioŋa awazi, Nə nalə-pəryadlar ikkinqi anglanmaydu;
20 Uningda yənə birnəqqə künlük qaqrap kətkən bowak
bolmaydu, Yaki wakti toxmay wakitsiz kətkən boway
bolmaydu; Yüz yaxka kirgən bolsa «yigit» sanilidu,
Xuningdək gunaḥkar yüz yaxka kirip əlgən bolsa
«Hudaning lənitigə uqrioŋan» dəp ḥesablinidu. 21 Ular
əylərni salidu, ularda turidu; Ular üzümzarlarni bərpa
kilidu, ulardin mewə yəydu; 22 Ular yasioŋan əylərdə,
baxka birsi turmaydu; Tikilgən üzümzarlardin, baxka
birsi mewə elip yeməydu; Qünki həlkimning künliri
dərəhning əmridək bolidu; Mening tallioŋanlirim əzliri
əz koli bilən yasioŋanliridin əz əmridə toluk bəḥrimən
bolidu. 23 Ularning kiloŋan əmgiki bikaroŋa kətməydu;
Yaki ularning baliliri tuoŋuloŋanda keləqiki tooŋruluk
wəḥimə məwjut bolmaydu; Qünki ular Pərwərdigar bəht
ata kiloŋan nəsildur, Ularning pərzəntlirimu xundak.
24 Wə xundak boliduki, Ular nida kilip kakirmastinla,
Mən ijabət kilimən; Ular dua kilip səzləwatkinidila,
Mən ularni anglaymən. 25 Bərə ḥəm paklan bilən billə
ozukinidu; Xir bolsa kalidək saman yəydu; Yilanning
rizki bolsa topa-qangla bolidu. Mening mukəddəs
teoŋimning ḥəmmə yeridə ḥeq ziyankəxlik bolmaydu;
Ḥeq buzoŋunqilik bolmaydu, dəydu Pərwərdigar.

66 «Pərwərdigar mundak dəydu: — «Asmanlar
Mening təhtim, Zemin bolsa ayaoŋlirimoŋa
təhtipərimdur, əmdi Manga kandak əy-imarət
yasimakqisilər? Manga kandak yər aramgah bolalaydu?
2 Bularning ḥəmmisini Mening kolum yaratkan, ular
xundak boloŋaqkila barlikka kəlgən əməsmidi? —
dəydu Pərwərdigar, — Lekin Mən nəzirimni xundak
bir adəmgə salimən: — Məmin-kəmtər, roḥi sunuk,
Səzlirimni anglioŋanda korkup titrək basidioŋan bir
adəmgə nəzirimni salimən. 3 Kala soyoŋan kixi
adəmnimu əltüridu, Kozini kurbanlik kiloŋan kixi itning

boynini sundurup əltüridu; Manga ḥədiyə tutḳuqi qoxḳa
ḳeninimu tutup bərməkqidur; Duasini əslitixkə huxbuy
yaḳḳuqi məbudḳimu mədḥiyə oḳuydu; Bərḥək, ular
əzi yaḳturidioŋan yollirini tallioŋan, Kəngli yirginqlik
nərsiliridin hursən bolidu. **4** Xunga Mənmu ularning
külpətlirini tallaymən; Ular dəl ḳorḳidioŋan wəḥimilərni
bexioŋa qüxürimən; Qünki Mən qaḳiroŋinimda, ular
jawab bərmidi; Mən səz ḳiloŋinimda, ular ḳulaḳ
salmidi; əksiqə nəzirimdə yaman boloŋanni ḳildi, Mən
yaḳturmaydioŋanni tallidi». **5** «I Pərwərdigarning səzi
aldida ḳorḳup titrəydioŋanlar, Uning deginini anglanglar:
— «Silərni namimoŋa [sadiḳ boloŋanliḳinglar] tüpəylidin
qətkə ḳaḳḳanlar bolsa, Yəni silərdin nəprətlinidioŋan
ḳerindaxliringlar silərgə: — «Ḳeni Pərwərdigarning
uluoŋluḳi ayan ḳilinsun, Xuning bilən xadliḳinglarni
kərələydioŋan bolimiz!» — dedi; Biraḳ xərməndiliktə
ḳaloŋanlar əzliri bolidu. **6** Anglanglar! — xəḥərdin kəlgən
quḳan-sürənlər! Anglanglar! — ibadəthanidin qiḳḳan
awazni! Anglanglar! — Pərwərdigar Өz düxmənlirigə
[yamanliḳlirini] ḳayturuwatidu!» **7** — Toloŋiḳi tutmayla u
boxinidu; Aoŋriḳi tutmayla, ooŋul bala tuoŋidu! **8** Kimning
muxundaḳ ix tooŋruluḳ həwiri bardu? Kim muxundaḳ
ixlarni kərüp baḳḳan? Zemin bir həlḳni bir kün iqidila
tuoŋidioŋan ix barmu? Dəḳiḳə iqidila bir əlning tuoŋuluxi
mumkinmu? Qünki Zionning əmdila toloŋiḳi tutuxioŋa,
u ooŋul balilirini tuoŋdi! **9** Birsini boxinix ḥalitigə
kəltürgən bolsam, Mən balini qiḳaroŋuzmay ḳalamtim?
— dəydu Pərwərdigar, Mən Өzüm tuoŋduroŋuqi tursam,
baliyatḳuni etiwetəmdimən? — dəydu Hudaying. **10**
Yerusalem bilən billə xad-huramliḳta bolunglar; Uni
səygüqilər, uning üqün huxallininglar! Uning üqün
ḳayoŋu-ḥəsrət qəkkənlər, Uning bilən billə xadliḳ
bilən xadlininglar! **11** Qünki silər uning təsəlli
beridioŋan əmqəkliridin emip ḳanaətlinisilər; Qünki silər
ḳanoŋuqə iqip qiḳisilər, Uning xan-xəripining zorluḳidin
kənglünglar hursən bolidu». **12** Qünki Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Mən uningoŋa taxḳan dəryadək
aram-hatirjəmlikni, Texip kətkən eḳimdək əllərning
xan-xərəplirini sunup berimən; Silər emisilər, Silər
yanpaxḳa elinip kətürülisilər, Etəktə əkilitilisilər. **13**
Huddi ana balisioŋa təsəlli bərgəndək, Mən xundaḳ
silərgə təsəlli berimən; Silər Yerusalemda təsəlligə
igə bolisilər. **14** Silər bularni kərgəndə kənglünglar
xadlinidu, Səngəkliringlar yumran ot-qəptək yaxnap
ketidu; Xuning bilən Pərwərdigarning ḳoli Өz ḳullirioŋa
ayan ḳilinidu, U düxmənlirigə ḳəḥrini kərsitidu. **15**
Qünki oŋəzipini ḳəḥr bilən, Tənbiḥini ot yalḳunliri bilən
qüxürüxi üqün, Mana, Pərwərdigar ot bilən kelidu,
U jəng ḥarwiliri bilən ḳuyundək kelidu. **16** Qünki ot
bilən ḥəm ḳiliq bilən Pərwərdigar barliḳ ət igilirini
sorak ḳilip jazalaydu; Pərwərdigar əltürgənlər nuroŋun
bolidu. **17** «Baoŋqilar»oŋa kirix üqün pakizlinip, Өzlirini
ayrim tutup, Otturida turoŋuqining gepigə kirgənlər,
Xundaḳla qoxḳa gəxini, yirginqlik boloŋanni, jümlidin
qaxḳanlarni yəydioŋanlar bolsa jimisi təng tügixidu —
dəydu Pərwərdigar. **18** Qünki ularning ḳiloŋanliri ḥəm
oylioŋanliri Mening aldimdidur; Biraḳ barliḳ əllər, ḥəmmə
tilda səzləydioŋanlarning yioŋilidioŋan waḳti kelidu;
Xuning bilən ular kelip Mening xan-xəripimni kəridu; **19**
Wə Mən ularning arisida bir karamət bəlgini tikləymən;
Ḥəm ulardin ḳeqip ḳutuloŋanlarni əllərgə əwətimən;
Nam-xəḥritimni anglimioŋan, xan-xəripimni kərüp
baḳmioŋan Tarxixḳa, Liwiyəgə, oḳyaqiliḳta dangḳi qiḳḳan
Ludḳa, Tubal, Gretsiyəgə ḥəm yiraḳ qətlərdiki arallaroŋa
ularni əwətimən; Ular əllər arisida Mening xan-
xəripimni jakarlaydu. **20** Xuning bilən Israillar «axliḳ
ḥədiyə»ni pakiz ḳaqilaroŋa ḳoyup Pərwərdigarning
əyigə elip kəlgəndək, Xular bolsa, Pərwərdigaroŋa
atap beoŋixlioŋan ḥədiyə süpitidə ḳerindaxliringlarning
ḥəmmisini əllərdin elip kelidu; Ularni atlaroŋa, jəng
ḥarwiliri oŋa, sayiwənlik ḥarwa-zəmbillərgə, ḳeqirlaroŋa
ḥəm nar təgilərgə mindürüp muḳəddəs teoŋimoŋa, yəni
Yerusalemoŋa elip kelidu, — dəydu Pərwərdigar. **21**
Ḥəm Mən ulardin bəzilirini kaḥinlar ḥəm Lawiylar
boluxḳa tallaymən — dəydu Pərwərdigar. **22** Qünki
Mən yaritidioŋan yengi asmanlar ḥəm yengi zemin
Өzümning aldida daim turoŋandək, Sening nəsling ḥəm
isming turup saḳlinidu. **23** Ḥəm xundaḳ boliduki,
yengi aymu yengi ayda, Xabat künimu xabat künidə,
Barliḳ ət igiliri Mening aldimoŋa ibadət ḳiloŋili kelidu
— dəydu Pərwərdigar. **24** — Xuning bilən ular sirtḳa
qiḳip, Manga asiylik ḳiloŋan adəmlərning jəsətlirigə
ḳaraydu; Qünki ularni yəwatḳan ḳurtlar əlməydu; Ularni
kəydürüwatḳan ot əqməydu; Ular barliḳ ət igilirigə
yirginqlik bilinidu.

Yərəmiya

1 Binyamin qəbilisi zeminidiki Anatot yezisida
turuwatqan kahinlardin bolonan Hilkiyaning oonli
Yərəmiyaning səzliri [təwəndə hatirilinidu]: — **2** Yəhuda
padixahi, Amonning oonli Yosiyaning künliridə, yəni
u təhtkə olturonan on üqinqi yilida [Yərəmiyaonan]
Pərwərdigarning səzi kəldi; **3** Yəhuda padixahi
Yosiyaning oonli Yəhoakimning künliridə həmdə
Yəhuda padixahi Yosiyaning oonli Zədəkiyaning
on birinqi yilining ahirionqiqə, yəni xu yilning
bəxinqi eyida Yerusalemdikilər sürgün kilinonuqə
uningonan Pərwərdigarning səzi yənə kelip turdi. **4**
Pərwərdigarning səzi manga kelip: **5** — Anangning
korsikida seni apiridə kilixtin ilgirila Mən seni biləttim;
sən baliyatkudin qikixtin burun seni Özümgə atap,
əllərgə pəyonəmbər boluxka tiklidim, — deyildi. **6**
Mən bolsam: — Apla, Pərwərdigar! Mən gəp kilixni
bilməymən; qünki mən gədək balidurmən, dedim. **7**
Lekin Pərwərdigar manga: — Özüngni gədək bala,
demə; qünki Mən seni kimgə əwətsəm, sən xularonan
barisən; wə Mən seni nemə də dəp buyrusam, sən xuni
dəysən. **8** Ulardin korkma; qünki seni kutkuzuz üqün
Mən sən bilən billidurmən, — dedi. **9** Wə Pərwərdigar
kolini sozup aonzimonan təgküzdi; Pərwərdigar manga:
Mana, Özə səzlirimni aonzingonan koydum; **10** Kara, muxu
küni Mən seni yulux, səküx, halak kilix wə ərüx,
kurux wə terip əstürüx üqün əllər wə padixahliklar
üstigə tiklidim, — dedi. **11** Wə Pərwərdigarning səzi
manga kelip: «Yərəmiya, nemini kərüwatisən?» —
deyildi. Mən: «Badam dərihining xehini kerüwatimən»
— dedim. **12** Pərwərdigar manga: «Kərgining yahxi
boldi; qünki Mən səzümning əməliylixixi üqün səzümni
kəzitip turimən» — dedi. **13** Wə Pərwərdigarning səzi
manga ikkinqi kətim kelip: «Nemini kərüwatisən?»
— deyildi. Mən: «Poruk-poruk kaynawatkan, aonzi
ximal təripidin kiysayonan bir kazanni kərdüm» —
dedim. **14** Pərwərdigar manga: — Külpət ximal tərəptin
kelip bu zeminda turuwatkanlarning həmmisi üstigə
bəsüp kelidu — dedi. **15** — Qünki mana, Mən ximaliy
padixahliklarning barlik jəmətlirini qakirimən, — dəydu
Pərwərdigar; — ular kelidu, padixahlar hərbiri əz təhtini
Yerusalem kowukliri aldionan selip, həmmə sepillaronan wə
Yəhudaning barlik xəhərlirigə hujumonan təyyarlinidu; **16**
xuning bilən Mən [Yəhudadikilərning] barlik rəzillikliri
üqün ularning üstidin həkümlərni jakarlaymən; qünki
ular Məndin waz keqip, baxka ilahlaronan huxbuy yekip,
əz kolliri yasionanlirionan kokundi. **17** Sən əmdi belingni
baonlap ornungdin turup, sanga buyruonanlirimning
həmmisini ularonan eyt; ular aldida hodukup kətmigin;
bolmisa Mən seni ular aldida hodukturimən. **18**
Kara, Mən bügün seni Yəhudaning padixahlirionan,
əmirlirigə, kahinlirionan həm pütkül zemin həlkigə karxi
turonuqi mustəhkəm xəhər, təmür tüwrük wə mis
sepillardək tiklidim. **19** Ular sanga karxi jəng kilidu,
lekin sening üstüngdin onəlibə kilalmaydu — Qünki Mən
seni kutkuzuz üqün sən bilən billidurmən, — dəydu
Pərwərdigar.

2 Əmdi Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — **2** Berip Yerusalemdikilərning kulakliriona
mundak jar salonin: — «Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mən sening yax wakitingdiki wapadarlikingni, yəni
kizning axikiona bolonan muhəbbitidək sening qəl-
bayawanda, yəni terilmionan yərlərdə Manga əgixip
yürgənliringni sening üqün əsləymən. **3** Xu qaonda
Israil həlki Pərwərdigaronan pak, alahidə ataloonan, ular
uning əz hosulining tunji mewisi dəp karaloonanidi;
ularni yəwalmakqi boloonanlarning həmmisi gunahkar
dəp hesablanoonanidi həm ularning baxlirionan balayi'apət
qüxkənidi, — dəydu Pərwərdigar. **4** Pərwərdigarning
səzini anglanglar, i Yakupning jəməti, Israil jəmətining
barlik ailə-tawabiatliri: — **5** Pərwərdigar mundak dəydu:
— Ata-bowiliringlar Məndə zadi kandak adalətsizliklərni
baykaptu, ular Məndin xunqə yirakliximdu? Ular nemixka
bimənə butlaronan bax urup, əzliri bimənə bolup kətti?
6 Ular heqkaqan: «Bizni Misir zeminidin kutkuzup
qikirip, bayawandin, yəni qəl-dəxt wə tik azgallar
bilən kaplanonan jaylardin, kuronakqilik wə əlüm sayisi
orap turonan yərlərdin, adəmzat ətməydionan həmdə
insan turmaydionan xu bayawandin bizni ətküzgən
Pərwərdigar keni?» dəp sorap koyuxmaptionu? **7** Mən
silərni mewisi həm molqilikidin huzurlinix üqün munbət
bir zeminonan elip kəlgənmən; silər kelip zeminimni
buloqidinglar, Mening mirasimni yirginqlik bir nərsigə
aylandurup koydunglar. **8** Kahinlar: «Pərwərdigar
keni?» dəp heq sorap koymidi; Təwrat-kanun ijraqiliri
meni heq tonumidi; həlk padiqiliri manga asiylik kildi;
pəyonəmbərlər bolsa Baalning namida bexarət bərdi,
ularning həmmisi heq paydisiz bimənə nərsilərgə əgixip
kətti. **9** Xunga silər bilən dəwalaxmakqimən, baliliringlar
həm baliliringlarning baliliri bilən dəwaliximən, — dəydu
Pərwərdigar; **10** — silər Siprustiki dengiz boylirionan ətüp
bekinglar, Kedaronan təkxürüxkə adəm əwətip bekinglar
— muxundak bir ix zadi bolup bakkanmu-yok dəp kərüp
bekinglar — **11** Kaysi bir əl əz ilahlirini (ular heq ilah
əməs, əlwəttə) əzgərtkənmu? Lekin Mening həlkim
əzlirining xan-xəripi Boloonuqisini bolsa paydisiz-bimənə
bir nərsigə almaxturonan. **12** Buningonan əjəblininglar, i
asmanlar; hang-tang bolunglar! Sarasimigə qüxünglar!
Qəqünglar! — dəydu Pərwərdigar, **13** — qünki Mening
həlkim ikki rəzil ixni kildi; ular hayatlik su mənbəsi
boloonan Məndin waz kəqti; andin əzliri üqün su
azgallirini, yəni su turmaydionan yerik su azgallirini
yonup qikti. **14** Israil əsli kulmidi? U hojayinning
əyidə tuonuloonan kulmidi? Nemixka əmdi u oljionan
aylinip kaldi? **15** Yax xirlar uni olja kilip hərkiridi; ular
awazini koyuwətti; ular [Israil] zeminini wəyranə kildi;
xəhərliri kəydürüldi, adəmzatsiz kaldi. **16** Uning üstigə
hətta Nof wə Tahpanəs xəhiridikilərmu qokkangni
yeriwətti. **17** Bu ixlarni əzüng kəltürüp qikaronan
əməsmu? — Qünki sanga yol baxlawatkinida Pərwərdigar
Hudayingdin waz kəqkəniding. **18** Əmdi bügünki kündə
yənə Xihor dəryasining süyini iqix üqün Misirning
yolini baskining nemisi? [Əfrat] dəryasining süyini
iqix üqün Asuriyəning yolini baskining nemisi? **19**
Əz rəzilliking əzünggə sawak elip kelidu, əzüngning
yenimdin qətnəp kətkining əzünggə tənbih bolidu; əmdi
sening Pərwərdigar Hudayingdin waz kəqkining wə

Mening qorkunqumning səndə bolmaslikining intayin
rəzil həmdə zərdapqa toloŋan ix ikənlikini bilip qoy,
— dəydu Rəb, samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar. 20 Qünki sən qədimdinla Mən sanga saloŋan
boyunturukni buzup, uning rixtini üzüp taxliwətkənsən;
sən: «Qullukungda bolmaymən!» deding. Qünki barlik
dəng-egizliktə wə barlik yexil dərəh astida sən pahixə
ayaldək kerilip yatkansən. 21 Lekin Mən bolsam seni
əsli esil sortluk üzüm telidin, sərhil uruktin tikkənidim;
sən Manga nisbətən kandakmu yat wə yawa bir sesik
üzüm telioŋa aylinip kalding? 22 Qünki sən xulta
bilən yuyunsangmu, kəp akartkuq sopun ixlətsəngmu
sening kəbihliking Mening aldimda tehi daoŋ bolup
turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. 23 Sən kandakmu:
«Mən heq buloŋanoŋan əməsmən, mən «Baallar»oŋa heq
əgəxmidim!» deyələysən? Jiloŋida mangoŋan yolungni
kərüp bak, kilmixliringni ikrar kil — sən əz yollirida
uyan-buyan katrap yüridioŋan qakkak hinggandursən!
24 Sən qəl-bayawanoŋa adətləngən, həwisi kozoŋaloŋanda
xamalni purap yüridioŋan bir yawayi mada exəksən!
Küyligəndə kim uni tosalisun? Uni izdigən hanggilar
əzlirini heq upratmaydu; xu wakitlarda uni izdəp tapmak
asandur. 25 [I Israil], [bikar yügürüp], putungni ayaoŋsiz,
gelingni ussuluksiz kilip koyma! Lekin sən buningoŋa:
«Yak! Ham hiyal kilma! Qünki mən bu yat [ilahlarni]
yahxi kərüp kaldim, ularning kəynidin mangimən!» —
deding. 26 Ooŋri tutulup kelip hijalətkə kaloŋandək, Israil
jəmətimu hijalətkə kalidu — yəni əzliri wə ularning
padixahliri, kahinliri wə pəyoŋəmbərliri — 27 ular yaoŋaq
kətikigə: «Atam!» wə taxka: «Sən meni tuoŋdurdung!»
dəydu; qünki ular yüzini Manga karatmay, əksiqə
Manga arkisini kildi; lekin külpət bexioŋa qüxkəndə
ular: «Ornungdin turup, bizni kutkuzoŋaysən!» dəydu.
28 Əmdi əzünggə yasioŋan ilahliring keni!? Külpət
bexingoŋa qüxkəndə seni kutkuzalaydioŋan bolsa, ular
ornidin tursun! — Qünki xəhərliring kanqə kəp bolsa
butliringmu xunqə kəptur, i Yəhuda! 29 Nemixka silər
Mən bilən dəwaoŋa qüxməkqisilər? Silər həmminglar
Manga asiylik kiloŋansilər, — dəydu Pərwərdigar. 30
Baliliringni bikardin bikar urup koydum; ular heq
tərbiyini kobul kilmidi. Əz kiliqing yirtkuq xirdək
pəyoŋəmbərliringni yəwətti. 31 I bu dəwr kixiliri!
Pərwərdigarning səzigə kəngül koyunglar! Mən Israiloŋa
qəl-bayawan yaki kapkarangoŋuluk baskan zemin bolup
bakkanmu? Mening həlkim nemixka: «Nəgila barsak
əz ərkimiz; əmdi yeningoŋa yənə kəlməymiz!» —
dəydu? 32 Kiz zibu-zinnətlirini untuyalamdu? Toy
kilidioŋan kiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lekin əz
həlkim san-sanaksiz künlirida Meni untudi. 33 Sən
ixk izdəp baridioŋan yollaroŋa xunqə mahir bolup
kətting! Bərhək, hətta əng buzuk ayallaroŋa yolliringni
kərsətting. 34 Uning üstigə tonungning pəxlirida
gunahsiz namratlarning keni bar! Sən ularni temingni
texip ooŋrilikka kirgini üqün əltürdingmu?! Ixlarning
həmmisi xundak tursimu, 35 sən tehi: «Məndə gunah
yok; [Rəb] məndin rənjiwərməydu!» dəysən. Bilip koy!
Mən üstüngdin həküm kikirimən, qünki sən: «Mən
gunah sadir kilmidim!» — dəwerisən. 36 Sən nemixka
bunqiwala uyan-buyan katrap ala kəngüllük kilisən? Sən
Asuriyə təripidin yərgə karitiloŋandək Misir təripidinmu
yərgə karitilisən. 37 Bərhək, sən Misirdin kolliringni
bexingoŋa aloŋan peti kikisən; qünki Pərwərdigar sən
yələnqük kiloŋanlarni qətkə kakti; sən ulardin heq payda
kərməysən.

3 Xundak deyiliduki, birsi ayalini koyuwətsə, ayal
uningdin ajraxsa wə keyin u baxka ərgə yatlik
boloŋan bolsa, birinqi eri uning bilən kayta yarixiwalsa
bolamdu? Bundak ix bu zeminni mutlək buloŋimamdu?
Lekin sən xunqə kəp axniliring bilən buzukluk kilip
turup yənə yenimoŋa kaytay dəwatamsən tehi? 2
Bexingni kətürüp yukirioŋa karap bak; — Sən zadi
nədə yat ilahlar bilən buzukluk ətküzmigənsən?! —
Sən qəl-bayawanda kütüp olturoŋan ərəbdək ularni
yollar boyi kütüp olturoŋansən; zeminni buzukluk liring
wə rəzilliking bilən buloŋioŋansən. 3 Xuning üqün
kattik yamoŋurlar tutup kelinip sanga berilmidi həmdə
«keyinki yamoŋurlar» yaoŋmidi. Lekin səndə tehi pahixə
ayalning kelin yüzi bar, iza tartixni heq bilgüng yoktur.
4 Hətta sən bayatin Manga: «I Atam, yaxlikimdin baxlap
manga yetəkqi həmrah bolup kəlding!» — dəysən, wə: —
5 «U hərdaim oŋəzipini saklamdu? U oŋəzipini ahioŋiqə
tutamdu?» — dəysən. Mana, sən xundak degining bilən,
lekin sən kolungdin kelixiqə rəzillik kiloŋansən. 6 Yosiya
padixahning künliridə Pərwərdigar manga: «Wapasiz
Israilning nemə kiloŋanlikini kərdüngmu? U barlik egiz
taoŋka kikip həm barlik yexil dərəh astioŋa kirip xu
yərlərdə pahixidək buzukluk kiloŋan» — dedi. 7 —
«Mən: U bularning həmmisini kiloŋandin keyin, qokum
yenimoŋa kaytip kelidu, — dedim; lekin u kaytip kəlmidi.
Uning asiy singlisi, yəni Yəhuda buni kərdi; 8 lekin
wapasiz Israilning barlik zina kiloŋanliri tüpəylidin
uningoŋa talak hetini berip uni koyuwətkinimni kərüp,
asiy singlisi Yəhuda korkmidi, bəlki əzimu berip
pahixilik kildi. 9 Xundak boldiki, əz buzukqilikini
xunqə kiqik ix dəp karioŋaqka, u hətta yaoŋaq wə tax
bilən zina kilip zeminni buloŋiwətti. 10 Bularning
həmmisigə karimay Israilning asiy singlisi Yəhuda tehi
pütün kəngli bilən əməs, pakət sahtilik bilən yenimoŋa
kaytip kəlgəndək boluwaldi, — dəydu Pərwərdigar. 11
Pərwərdigar manga mundak dedi: — «Wapasiz Israil
əzini asiy Yəhudadin həkkaniy kərsətti. 12 Baroŋin,
ximaloŋa karap bu səzlərni jakarlap mundak degin: —
«Kaytip kəl, i yoldin qikkuqi Israil, — dəydu Pərwərdigar
— wə Mən sanga kapikimni kayta türməymən; qünki
Mən rəhimdil, — dəydu Pərwərdigar — Mən oŋəzipimni
mənggügə saklap turmaymən. 13 Pəkət sening
kəbihlikingni, — Pərwərdigar Hudayingoŋa asiylik
kiloŋanlikingni, uyan-buyan katrap yürüp ezüngni hərbir
yexil dərəh astida yat ilahlaroŋa beoŋixlioŋanlikingni,
xuningdək awazimoŋa heq kulak salmioŋanlikingni ikrar
kilsangla [Məndin rəhim-xəpkət kərisən] — dəydu
Pərwərdigar. 14 Kaytip kelinglar, i yoldin qikkuqi
balilar, — dəydu Pərwərdigar — qünki Mən silərni
həkikiy səygüqidurmən; [silər xundak kilsanglarla]
Mən silərdin tallioŋanlarni, yəni hərkaysi xəhərdin
birdin, hərkaysi jəmət tin ikkidin pukrani Zioŋoŋa
kayturup kelimən. 15 Mən silərgə kənglümdikidək
həlk padiqilirini təksim kilimən; ular silərni danalik-
bilim, əkil-parasət bilən bekip ozuklanduridu. 16
Xundak boliduki, xu künlərdə silər zeminda kəpiyip,

köp pərzəntlik boloƣininglarda, — dəydu Pərwərdigar,
— silər: «Pərwərdigarning əhdə sandukiʼ!» dəp yənə
tiloƣa almaysilər; u ḥeq esinglaroƣa kəlməydu, uni
ḥeq əsliməysilər wə uni ḥeq seoƣinimaysilər; silər
baxḳa bir sandukmu yasimaysilər. **17** Xu tapta ular
Yerusalemni «Pərwərdigarning təhti» dəp ataydu;
barlik əllər uningoƣa yioƣilidu, — yəni Pərwərdigarning
namioƣa, Yerusalemoƣa yioƣilidu; ular ḳəlbidiki rəzil
jaḥillikioƣa ḳaytidin ḥeq əgixip mangmaydu. **18** Xu
künlərdə Yəḥuda jəməti Israil jəməti bilən birliktə
mangidu; ular ximal zeminidin billə qikip Mən ata-
bowilirioƣa miras boluxḳa təḳdim kiloƣan zeminoƣa
kelidu. **19** Mən: «Mən seni balilirim ḳatirioƣa ḳoyup,
sanga güzəl zeminni, yəni köpligən əllərning zeminliri
arisidiki əng kərkəm jayni miras kilip ata kilixni xunqilik
halayttimʼ!» — dedim, wə: «Sən Meni «mening atam»
dəysən, wə Məndin yüz ərüməysənʼ!» — dedim. **20** Lekin
bərḥək, asiylik kiloƣan ayal əz jərisidin ayriloƣandək,
silər Manga asiylik kiloƣansilər, i Israil jəməti, — dəydu
Pərwərdigar. **21** Yukiri jaylardin bir awaz anglinidu! U
bolsa Israil jəmətidikilərning yioƣa-pəryadliri; qünki ular
əz yolini burmilioƣan, Pərwərdigar Hudasini untuoƣan.
22 — Ḳaytip kelinglar, əy yoldin qikḳuqi balilar; Mən
silərning yoldin qikip ketixinglaroƣa xipa bolimən. —
«Mana, biz yeningoƣa barimiz; qünki Sən Pərwərdigar
Hudayimizdursənʼ» — dənglar! **23** — Bərḥək, egizliklərdə
ḥəm taoƣlarda anglitiloƣan [butpərəslikning] kiykas-
sürənliri bihudə ixtur! Bərḥək, Israilning ḳutḳuzux-nijati
Pərwərdigar Hudayimizdinladur. **24** Lekin yaxlikimizdin
tartipla, ata-bowilirimizning əjrini, yəni ularning kala-
ḳoy padilirini, ḳiz-ooƣullirini axu uyat-nomus yəp kətkən;
25 Nətijidə biz uyat-hijillik iqidə yattuḳ, ḳalaymiḳanqilik
wə alaḳzadilik bizni ḳapliwaldi; qünki yaxlikimizdin
tartip bügünki küngə ḳədər biz wə ata-bowilirimiz
ḥəmmimiz Pərwərdigar Hudayimiz aldida gunaḥ sadir
kilip kəlduḳ, Pərwərdigar Hudayimizning awazioƣa ḥeq
ḳulaḳ salmiduḳ.

4 — «Bu yollirimdin burulayʼ!» desəng, i Israil — dəydu
Pərwərdigar — əmdi Mening yenimoƣa burulup
ḳaytip kəl! Əgər bu yirginklikliringni kəzümdin neri
kilsang, wə xundaḳla yoldin yənə tenəp kətmisəng, **2** —
əgər sən: «Pərwərdigarning ḥayati bilənʼ!» dəp ḳəsəm
iqkiningdə, u ḳəsəm ḥəkikət, adalət wə ḥəḳḳaniylik
bilən bolsa, undaḳta yat əllərmu Uning namida əzlirigə
bəht tilixidu wə Uni əzining pəhir-xəḥriti kilidu. **3**
Qünki Pərwərdigar Yəḥudadikilər wə Yerusalemdikilərgə
mundaḳ dəydu: — «Boz yeringlarni qepip aoƣdurunglar;
tikənlik arisioƣa uruḳ qaqmanglarʼ! **4** Əzliringlarni
Pərwərdigarning yolida sünnət kilinglar; ḳəlbinglarni
sünnət kilinglar, i Yəḥudadikilər wə Yerusalemda
turuwatḳanlarʼ! — Bolmisa, Mening ḳəḥrim partlap ot
bolup silərni kəydüriwetidu; kilmixliringlarning rəzilliki
tüpəylidin uni əqürələydioƣan ḥeqkim qikmaydu. **5**
— Yəḥudada muxularni elan kilip, Yerusalemda: —
«Zemin-zeminda kanay qelinglarʼ!» — dəp jakarlanglar;
«Yioƣilinglar! Mustəḥkəm xəḥərlərgə ḳeqip kirəyliʼ!»
— dəp nida kilinglar! **6** Zionni kərsitidioƣan bir tuoƣni
tikləngler; dərḥal ḳeqinglar, keqikip ḳalmanglar! Qünki
Mən külpət, yəni zor bir ḥalakətni ximaldin elip kelimən.
7 Xir əz qatḳallikidin qikti, «əllərni yoḳatḳuqi» yoloƣa
qikti; u əz jayidin qikip zemininggni wəyran kilixḳa
kelidu; xəḥərliring wəyran kilinip, adəmzatsiz bolidu.
8 Bu səwəbtin əzliringlaroƣa bəz kiyim oranglar, dad-
pəryad kətürüp nalə kilinglar! Qünki Pərwərdigarning
ḳattik oƣəzipi bizdin yanmidi! **9** Xu küni xundaḳ
boliduki, — dəydu Pərwərdigar, — padixaḥning yüriki,
əmirlərning yürikimu su bolup ketidu, kaḥinlar alaḳzadə
bolup, pəyoƣəmbərlər təəjjüplinidu. **10** — Andin mən: —
Aḥ, Rəb Pərwərdigarʼ! Bərḥək Sən bu həlkni, jümlidin
Yerusalemni: «Silər aman-tinq bolisilərʼ» dəp aldiding;
əməliyəttə bolsa kiliq janoƣa yetip kəldi, dedim. **11**
— Xu qaoƣda bu həlḳḳə wə Yerusalemoƣa mundaḳ
deyilidu: «Qəl-bayawandiki egizliklərdin qiḳḳan issik
bir xamal həlkimning kizining yolioƣa ḳarap qüxidu;
lekin u haman soruxḳa yaki dan ayrixḳa muwapik
kəlməydu! **12** — Buningdin əxəddiy bir xamal Məndin
qikidu; mana, Mən ḥazir ularoƣa jaza ḥəkümlirini
jakarlaymən. **13** Mana, u top bulutlardək kelidu,
uning jəng ḥarwiliri ḳara ḳuyundəktur, uning atliri
bürkütlərdin tezdurʼ! — «Ḥalimizoƣa wayʼ! Qünki biz
nabut bolduḳʼ!» **14** — «I Yerusalem, əz ḳutuluxung üqün
ḳəlbingni rəzilliktin yuyuwət; ḳaqanoƣiqə kənglünggə
bihudə oy-hiyallarni püküp turisən? **15** Qünki Dan
diyaridin, əfraimdiki egizliklərdinmu azab-külpətni
elan kilidioƣan bir awaz anglitilidu: — **16** Ular: əllərgə
elan kilinglar, Yerusalemoƣimu anglitinglar: — Mana,
ḳorxawoƣa aloƣuqilar yiraḳ yurttin keliwatidu! Ular
Yəḥuda xəḥərlirigə ḳarxi jəng ḳuḳanlirini kətürüxkə
təyyarʼ! — dəydu. **17** Etizlikni mudapiə kiliwatḳanlardək,
ular Yerusalemni ḳorxiwalidu; qünki u Manga asiylik
kiloƣan, — dəydu Pərwərdigar. **18** Sening yolung
wə kilmixliring muxularni əz bəxingoƣa qüxürdi;
bu rəzillikingning akiwitidur; bərḥək, u azablikturʼ,
yürikinggimu sanjiydu!». **19** — [Mən]: «Aḥ, iq-baoƣrimʼ!
Iq-baoƣrimʼ! Toloƣaḳḳa qüxtümʼ! Aḥ, kənglüm azablandiʼ!
Yürikim düpüldəwatidu, sükütʼ kilip turalmaymən; qünki
mən kanayning awazini anglaymən; jəng ḳuḳanliri
jenimoƣa sanjidi. **20** Apət üstigə apət qüxti! Pütkül
zemin wəyran boldi; qedirlirim dəkikidə bərbat kilindi,
pərdilirim ḥayt-ḥuytning iqidə yirtip taxlandi! **21**
Ḳaqanoƣiqə tuoƣḳa ḳarap turuxum, jəng awazlirini
anglixim kerək?» — [dedim]. **22** — «Qünki Mening həlkim
nadandur; ular Meni ḥeq tonumioƣan; ular əkli yoḳ
balilar, ular ḥeq yorutulmioƣan; rəzillikkə nisbətən ular
danadur, əmma yahxilikḳa nisbətən ular bilimsizdur».
23 — «Mən yər yüzigə ḳaridim; mana, u xəkilsiz wə ḳup-
ḳuruḳ boldi; asmanlaroƣimu ḳaridim, u nursiz ḳaldi;
24 taoƣlaroƣa ḳaridim, mana, ular zilziligə kəldi, barlik
dənglər əxəddiy silkinip kətti. **25** Ḳarap turuwərdim, wə
mana, insan yoḳ idi, asmandiki barlik uqar-ḳanatlarmu
əzlirini daldioƣa aldi. **26** Mən ḳaridim, mana, baoƣ-etizlar
qəl-bayawanoƣa aylandi, barlik xəḥərlər Pərwərdigar
aldida, yəni uning ḳattik oƣəzipi aldida wəyran boldi. **27**
Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Pütkül zemin
wəyran bolidu; əmma Mən uni pütünləy yoḳatmaymən.
28 Buning tüpəylidin pütkül yər yüzi matəm tutidu,
yukirida asman ḳarilik bilən ḳaplinidu; qünki Mən
xundaḳ səz kildim, Mən xundaḳ niyətkə kəlgənmən;
Mən uningdin əkünməymən, uningdin ḥeq yanmaymən;
29 atliḳlar wə okyaliḳlarning xawḳun-süreni bilən ḥərbir

xəḥərdikilər ḳeqip ketidu; ular qatḳallikləroƣa kirip
məküwalidu, taxlar üstigə qiḳiwalidu; barlıḳ xəḥərlər
taxlinip adəmzatsiz ḳalidu. **30** — Sən, i ḥalak boloƣuqi,
nemə ḳilmaḳqisən? Gərqə sən pərəng kiyimlərni kiygən
bolsangmu, altun zibu-zinnətlərni taḳioƣan bolsangmu,
kəz-ḳaxliringni osma bilən pərdazlioƣan bolsangmu,
əzüngni yasioƣining bikardur; sening axiḳliring seni
kəmsitidu; ular jeningni izdəwatidu. **31** Qünki mən
toloƣaḳḳa qüxkən ayalningkidək bir awazni, tunji balini
tuoƣḳandikidək azabda boloƣan Zion ḳizining awazini
anglawatimən; u ḳollirini sozup: «Ḥalimoƣa way! Bu
ḳatillar tüpəylidin ḥalimdin kəttim!» dəp ḥasirimaḳta.

5 [Pərwərdigar]: — Yerusalemning rəstə-koqilirida
uyan-buyan aylinip yügürünglar, obdan kərüp
biliwelinglar; məydanliridin izdəp kərünglar; adalət
bilən ix kəridioƣan, wədisidə turuxḳa intilidioƣan birla
adəmni tapsanglar, xunda mən bu [xəḥərni] kəqürimən!
2 Gərqə ular: «Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp
ḳəsəm iqkən bolsimu, ular yaloƣandin səzləydu, [dedi].
3 — I Pərwərdigar, kəzüng adalət-bitərəplikni izdəp
yüridu əməsmu? Sən bularni urdung, lekin ular
azablanmaydu; Sən ularni nabut ḳilip tügəxtürdüng,
lekin ular tərbiyə ḳobul ḳilixni rət ḳilip kəldi; ular
yüzlirini taxtin ḳattiḳ ḳildi, ular yolidin yenixni rət
ḳilidu» **4** — mən: «Xübḥisizki, bundaḳ ḳiloƣanlar pəḳət
namratlar, ular nadanlar; qünki ular Pərwərdigarning
yolini, Hudasining ḥəküm-kərsətmilirini bilməydu»
— dedim. **5** — «Mən mətiwərlərning yenioƣa berip
ularoƣa səzləymən; qünki ular Pərwərdigarning yolini,
Hudasining ḥəküm-kərsətmilirini bilidu». Biraḳ ularmu
boyunturuḳni üzül-kesil buzup, rixtilirini üzüp taxlioƣan.
6 — Xunga ormandin qiḳḳan bir xir ularni əltüridu,
bayawandin qiḳḳan bir bərə ularni wəyran ḳilidu;
yilpiz xəḥərlərgə ḳarap paylaydu; xəḥərlərdin qiḳḳan
ḥərbiri titma-titma ḳilinidu; qünki ularning asiyliḳliri
kəpiyip, wapasizliḳliri awuydu. **7** Mən zadi nemigə
asasən seni kəqürimən? Sening baliliring Məndin waz
keqip, Huda əməslərgə ḳəsəm iqməktə; Mən ḥəmmə
ḥajətliridin qiḳḳan bolsammu, lekin ular zinahorluḳ
ḳilip, paḥixilərning əyigə top-top bolup mengiwatidu.
8 Ular səmrigən ixḳwaz ayoƣirlar, ular ḥərbiri əz
yeḳinining ayalioƣa ḥəwəs ḳilip kixnəwatidu. **9** Bu
ixlar tüpəylidin ularni jazalimay ḳoyamdim? — dəydu
Pərwərdigar, — Mening jenim muxundaḳ bir əldin
ḳisas almay ḳoyamdu? **10** Uning üzüm qünəkliridin
ətüp, tallirini wəyran ḳilinglar; lekin ularni pütünləy
nabut ḳilmanglar; xahlirini ḳirip taxlanglar, qünki ular
Pərwərdigaroƣa təwə əməstur; **11** qünki Israil jəməti
wə Yəḥuda jəməti Manga mutləḳ wapasizliḳ ḳildi, —
dəydu Pərwərdigar. **12** Ular: «U ḥeqnemə ḳilmaydu!
Bizgə ḥeq apət qüxməydu; nə ḳiliq nə ḳəḥətqilikni
kərməymiz!» — dəp Pərwərdigardin tenip kətti. **13**
Pəyoƣəmbərlər bolsa pəḳət bir xamaldin ibarət bolidu,
halas; [Pərwərdigarning] səz-kalami ularda yoḳtur;
ularning səzliri əz bexioƣa yansun! **14** Xunga Pərwərdigar,
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Huda manga
mundaḳ dəydu: — Bu ḥəlḳ muxu səzni ḳiloƣini üqün,
mana, Mən aoƣzingoƣa saloƣan səzlirimni ot, bu ḥəlḳni
otun ḳilimənki, ot ularni kəydürüp taxlaydu. **15** — Mana,
Mən yiraḳtin bir əlni elip kelimən, i Israil jəməti, — dəydu
Pərwərdigar, — U küqlük bir əl, ḳədimiy bir əl, tilini
sən bilməydioƣan wə gəplirini sən ḥeq qüxənməydioƣan
bir əl bolidu; **16** ularning oḳdeni yooƣan eqiloƣan bir
gərdur; ularning ḥəmmisi batur palwanlardur. **17** Ular
ḥosulingni wə neningni yəp ketidu, ooƣul-ḳizliringni
yəp ketidu, kala-ḳoy padiliringni yəp ketidu, üzüm
talliringni wə ənjur dərəhliringni yəp ketidu; ular
sən tayanoƣan mustəḥkəm xəḥərliringni ḳiliq bilən
wəyran ḳilidu. **18** Ḥalbuki, — dəydu Pərwərdigar, —
xu künlərdimu silərni pütünləy tügəxtürməymən. **19**
Xu qaoƣda [həlḳing]: «Pərwərdigar Hudayimiz nemixḳa
muxu ixlarning ḥəmmisini beximizoƣa qüxürgən?» —
dəp sorisa, əmdi sən [Yərəmiya] ularoƣa: «Silər Məndin
yüz ərüp, əz zemininglarda yat ilaḥlarning ḳullukida
boloƣininglardək, silər əz wətininglar bolmioƣan bir
zeminda yat boloƣanlarning ḳullukida bolisilər» —
degin. **20** — Yaḳupning jəmətidə xuni jakarlioƣinki
wə Yəḥuda arisida xuni elan ḳiloƣinki, **21** «Buni
anglanglar, i nadan wə əḳli yoḳ, kəzi turup kərməydioƣan,
ḳuliḳi turup anglimaydioƣan bir həlḳ: — **22** Məndin
ḳorḳmamsilər? — dəydu Pərwərdigar, — Dengiz süyi
üqün saḥilni mənggülük qəklimə ḳilip, «Bu yərdin
ətmə» dəp bekitkən Mening aldimda təwriməmsilər?
Mana, dolḳunliri ərkəxligini bilən ular saḥil üstidin
ḥeq oƣəlibə ḳilmaydu; xawḳunlioƣini bilən bu qəktin
ḥərgiz ḥalḳip ətəlməydu. **23** Lekin bu həlḳning jaḥil wə
asiyliḳ kəngli bardur; ular yoldin qiḳip əz beximqiliḳ
ḳilip kətti. **24** Ular kənglidə: «Əz waḳtida yamoƣurlarni,
yəni awwalḳi ḥəm keyinki yamoƣurlarni Bərgüqi, bizgə
ḥosul pəslini bekitip aman-esən Saḳlioƣuqi Pərwərdigar
Hudayimizdin əyminəyli» degənni ḥeq deməydu. **25**
Silərning ḳəbiḥlikliringlar muxu ixlarni silərgə nesip
ḳilmioƣan; silərning gunaḥliringlar silərdin bərikətni
məḥrum ḳiloƣan. **26** Qünki həlḳim arisida rəzillər bardur;
ular pistirmida yatḳan ḳiltaḳqilardək paylap yüridu; ular
tuzaḳ selip, adəmlərni tutuwalidu. **27** Tutḳan ḳuxlaroƣa
toloƣan ḳəpəstək, ularning əyliri aldamqiliḳtin erixkən
mallar bilən toloƣan; ular xu yol bilən büyük ḥəm bay
bolup kətti. **28** Ular səmrip, parḳirap kətti; bərḥək, ular
rəzil ixlarni ḳilixḳa maḥir bolup kətti; ular əz mənpəətini
kəzləp ḥəḳlərning dəwasini, yetim-yesirlərning dəwasini
sorimaydu; namratlarning ḥoḳuḳini ḳooƣdaydioƣan
ḥəküm-ni ular qiḳarmaydu. **29** Bu ixlar tüpəylidin ularni
jazalimay ḳoyamdim?! — dəydu Pərwərdigar, — Mening
jenim muxundaḳ bir əldin ḳisas almay ḳoyamdu?
30 Zeminda intayin ḳorḳunqluḳ wə yirginqliḳ bir ix
sadir ḳilinoƣanki — **31** Pəyoƣəmbərlər yaloƣan-sahta
bexarətlərni bərməktə; kaḥinlar bolsa əz ḥoḳuḳ dairisini
kengəytip ḥəküm-ranliḳ ḳilmaḳta; Mening həlḳimmu
bu ixlarni yaḳturidu. Lekin bularning aḳiwitidə ḳandaḳ
ḳilisilər?

6 Jeninglarni ḳutḳuzux üqün Yerusalem xəḥiridin
ḳeqinglar, i Binyamin jəmətidikilər! Təkoa yezisida
kanay qelinglar! Bəyt-Ḥakkərəmdə is signalini
kətürünglar! Qünki balayi'apət, yəni dəḥxətlik ḥalakət
ximal tərəptin pəyda bolidu. **2** Zion ḳizi, yəni nazinin
saḥibjamalni, mən nabut ḳilimən. **3** Yerusalemoƣa ḳarxi
qiḳiwatḳan pada bakḳuqilarmu əz padilirini epkelidu;
ular Yerusalemni ḳorxawoƣa elip qedirlirini tikidu;
ularning ḥəmmisi əzi igiligən jayda pada baḳidu. **4** [Ular]:

«Uningoŋa qarxi jənggə təyyarlininglar! Turunglar, qüx
waqtidin paydilinip hujum qilayli!», «Apla! Kün patay
dəp qaptu, kəqtiki sayilər uzirawatidu!» — [dəydu],
[andin]: **5** «Xunga, keqiqə hujum qilip qikayli, uning
mustəhkəm ordilirini yoqitayli!» — dəydu. **6** — Qünki
samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
ularoŋa mundaq dəydu: — Dərəhlərni kesip, ular
bilən Yerusalem ətrapida dəng-potəylərni yasanglar;
qünki u jazalanmisa bolmaydioŋan xəhərdur; uningda
barliq ixlar zulum-zomigərliktur. **7** Quduq əz sulirini
uroŋutup qikaroŋandək, umu rəzilliklirini uroŋutup
qikarmaqta; uningdin zulmət-zorawanliq wə halakət
sadaliri anglanmaqta; mening kəz aldimda həmixə
aoŋriq-kesəllər həm yarilanoŋanlar pəyda bolmaqta. **8** I
Yerusalem, təlim-tərbiyə qobul qil; bolmisa jenim səndin
waz keqidu, — bolmisa, Mən seni harabilik, adəmzatsiz
bir zemin qiliwetimən. **9** Samawi qoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar manga mundaq dəydu: — Ular
üzüm telini pasangdioŋuqilardək Israilning qaldisini
pasangdaydu; xunga sən üzüm üzgüqidək üzüm telidiki
xahlar üstidin yənə bir qetim qolungni ətküzgin! **10**
[Mən]: — Mən hazir kimgə səz qilip agahlanduray?
Ulardin angliooŋudək zadi kim bar? Mana, ularning
qulakliri sünnət qilinmioŋan, ular heq angliyalmaydu.
Mana, Pərwərdigarning səzi ularoŋa eoŋir kelidu;
ularoŋa heq huxyaqmaydu, — [dedim]. **11** — Qəlbim
Pərwərdigarning oŋəzəp otliri bilən tolup taxti; uni
iqimgə sioŋduruxtin halsirap kəttim; uni koqidiki
balilar, yigitlərning məxrəp sorunlirioŋa təkkəysən.
Ər-ayallar, qərilar həm yaxanoŋanlarmu buningdin
mustəsna bolmisun! **12** — Ularning əyliri, etizliri ayalliri
bilən billə əzgilərgə tapxurulidu; qünki Mən qolumni
zemindikilərgə sozimən, — dəydu Pərwərdigar. **13**
— Qünki əng kiqikidin qongioŋiqə ularning həmmisi
aqkəzlükkə berilgən; pəyoŋəmbərdin kahinoŋiqə həmmisi
ohxaxla aldamqiliq qilidu; **14** ular: «Aman-esənlik!
Aman-esənlik!» dəp həlqimning qizining yarisini susluq
bilən qol uqida qala tengip qoydi. Lekin aman-esənlik
yoqtur! **15** Ular yirginqlik ixlarni sadir qiloŋinidin hijil
boldimu? — Yaq, ular heq hijil bolmidi, hətta qizirixnimu
ular heq bilməydu. Xunga ular yiqilip əlgənlər iqidə
yiqilip əlidu; ularni jazalaxqa kəlginimdə ular putlixip
ketidu, — dəydu Pərwərdigar. **16** Xunga Pərwərdigar
[Əz həlqigə] mundaq dəydu: — Silər tət aqa yolda
turuwatisilər; xunga yolunglarni obdan kərüp qoyunglar,
qədimki, yahxilikqa elip baroŋan yollarni sorap, ularda
menginglar; xundaq qiloŋanda jeninglar obdan aram
tapidu. Lekin ular: «Biz xularda mangmaymiz!» —
dəydu. **17** Mən: Silərgə «Kanayning agah sadasioŋa
qulak selinglar!» dəydioŋan agah bərgüqi kəzətqilərni
tiklidim; lekin silər: «Qulak salmaymiz» dedinglar. **18**
Xunga i əllər, anglanglar; guwahqilar bolup ular arisida
bolidioŋan ixlarni bilip qoyunglar! **19** Angla, i yər-zemin!
Qara, Mən bu həlqning bexioŋa külpət, yəni ularning oy-
hiyallirining aqiwitini qüxürimən; qünki ular səzlirimgə
qulak salmioŋan; Mening Təwrat-qanunumni bolsa,
ular qətkə qakqan. **20** — Əmdi zadi nemə məksəttə
Xebadin qikqan huxbuy, yirak yurttin elip kelingən egir
Manga sunulidu? Kəydürmə qurbanliqliringlar qobul
qilarlik əməs, silərning «təxəkkür qurnanlik»liringlar
Meni hursən qilmaydu. **21** Xunga Pərwərdigar mundaq
dəydu: — Mana, Mən bu həlq aldioŋa putlikaxanglarni
salimən; xuning bilən həm atilar həm ooŋullar billə
putlixidu; qoxnilar wə dostlar ohxaxla nabut bolidu.
22 Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qara, ximaliy
zemindin bir həlq kelidu, yər yüzining əng qəriliridin
uluoŋ bir əl qozoŋilidu; **23** ular okya wə qiliq bilən
qorallinidu; ular zalim, heq rəhim qilmaydu; ularning
awazi dengiz dolqunidək xawqunlaydu; ular atlaroŋa
minidu, jənggiwar adəmlərdək səp-səp bolup turidu;
ular sanga qarxi jəng qilixqa kelidu, i Zion qizi! **24**
«Biz ular tooŋruluq həwər angliduq; qolimiz boxixip
kətti; oŋəxlik, toloŋakta qaloŋan ayaldək azab bizni
tutti» — [dedim]. **25** «Dalaoŋa qikmanglar, yollar bilən
mangmanglar, qünki düxmənning qiliqi bar, tərəp-
tərəplərni wəhimə basidu. **26** I həlqimning qizi, sən
əzünggə bəz kiyim kiyiwal, küllər iqidə eoŋinap yat;
əzüngning bir tal ooŋlungdin juda boloŋandək qattiq
yioŋlap matəm tut; qünki bulang-talang qiloŋuqi bizgə
qarap tuyuksiz kelidu». **27** [Pərwərdigar manga]: — Mən
seni roda sinioŋuqi qilip tiklidim, həlqim bolsa huddi
təkxürülidioŋan rodidək bolidu; seni ularning yollirini
kəzitip sinaxqa tiklidim, — [dedi]. **28** — Ularning hərbiri
asiyning asiysi, ular təhmət qaplap uyan-buyan qatrap
yürməktə; ular mis wə təmürning əzidur, həmmisi
qirip kətkəndur; **29** təmürqining kərükimu kəyüp kətti,
qooŋuxun bolsa otta yəm boldi; rodini eritip tawlax
bikar boldi; həlqim yamanlardin haliy bolmidi. **30** Ular
«daxqal kümüx» dəp atilidu; qünki Pərwərdigar ularni
rət qildi.

7 Pərwərdigardin Yərəmiyaoŋa mundaq bir səz
kəldi: — **2** Pərwərdigarning əyidiki dərwazida
turup muxu səzni jakarlap: «Pərwərdigarning səzini
anglanglar, i Pərwərdigaroŋa ibadət qilix üqün
muxu dərwazilardin kiriwatqan barliq Yəhudalar!» —
degin. **3** — «Samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu: —
Yolliringlar həm qilmixliringlarni tüzitinglar; xundaq
boloŋanda Mən silərni muxu yərdə muqim turoŋuzimən.
4 «Pərwərdigarning ibadəthanisi, Pərwərdigarning
ibadəthanisi, Pərwərdigarning ibadəthanisi dəl
muxudur!» dəp aldamqi səzlərgə tayinip kətmənglar.
5 Əgər silər həqiqətən yolliring həm qilmixliringlarni
tüzətsənglar, — əgər kixilər wə qoxnanglar arisida
adalət yürgüzsənglar, **6** — əgər silər musapir, yetim-
yesir həm tul hotunlarni bozək qilixtin, muxu yərdə
gunahsiz qanlarni təküxtin, — xundakla əzünglaroŋa
ziyan yətküzüp, baxqa ilahlaroŋa əgixip ketixtin qol
üzsənglar, — **7** xundaq qiloŋininglarda Mən silərni
muxu yərdə, yəni Mən ata-bowiliringlaroŋa qədimdin
tartip mənggügiqə təkdim qiloŋan bu zeminda muqim
turidioŋan qilimən. **8** Lekin mana, silər heqqandaq payda
yətküzməydioŋan aldamqi səzlərgə tayinip kətkənsilər.
9 Əmdi nemə degülük?! Ooŋriliq, qatillik, zinahorluq
qilip, sahta qəsəm iqip, Baaloŋa isrik yekip wə silər
heq tonumioŋan yat ilahlaroŋa əgixip, **10** andin
Mening namimda ataloŋan muxu əygə kirip Mening
aldimda turup: «Biz qutquzuloŋan!» dəmsilər?! Muxu
lənətlik ixlarda turuwerix üqün qutquzuloŋanmusilər?!
11 Mening namimda ataloŋan muxu əy silərning

nəziringlarda bulangqilarning uwisimu?! Mana, Mən
Özüm bu ixlarni kərgənmən, — dəydu Pərwərdigar.
12 Xunga, Mən əslidə Öz namimda turaloɣu kiloɣan
Xiloḥ degən jayoɣa berip, həlkim Israilning rəzilliki
tüpəylidin uni nemə kiliwətkənlikimni kərüp bekinglar!
13 Əmdi ḥazir, silər muxundak kilmixlarni sadir
kiloɣininglar tüpəylidin, — dəydu Pərwərdigar, —
Mən silərgə tang səḥərdə ornumdin turup səz kilip
kəldim, lekin silər ḥeq kulak salmidinglar; Mən silərni
qakirdim, lekin silər Manga jawab bərmidinglar —
14 əmdi Mən Xiloḥdiki əyni kandak kiloɣan bolsam,
silər tayanoɣan, xundakla namim koyuloɣan bu əyni
wə Mən silərgə ḥəm ata-bowiliringlaroɣa təkdim
kiloɣan bu zeminnimu xundak kilimən; 15 Mən
silərning barlik kerindaxliringlar, yəni əfraimning barlik
nəslini ḥəydiwətkinimdək silərnimu kəzümdin yirak
ḥəydəymən. 16 Əmdi sən, [Yərəmiya], bu həlk üqün
dua kilma, ular üqün nalə-pəryad kətürmə yaki tilək
tilimə, Mening aldimda turup ularning [gunaḥlirini]
ḥeq tilimə, qünki Mən sanga kulak salmaymən. 17
Ularning Yəḥuda xəḥərliridə wə Yerusalem koqilirida
nemə kiloɣanlirini kərüwatmamsən? 18 Balilar otun
teridu, atilar ot kalaydu, ayallar kəstən Meni rənjitixkə
«Asmanning Hanixi» üqün poxkallarni selixka hemirni
yuoɣuridu, xuningdək yat ilaḥlaroɣa «xarab ḥədiyə»lərni
kuyidu. 19 Azablinip oɣəzəplinidioɣini Mənmu? — dəydu
Pərwərdigar; — Öz yüzlirigə xərm qaplap, azablinidioɣini
əzliri əməsmu? 20 Xunga Rəb Pərwərdigar mundak
dəydu: — Mana, Mening oɣəzipim wə kəḥrim muxu
jayoɣa təkülidu; insan üstigə, ḥaywan üstigə, daladiki
dərəḥlər üstigə, tupraktiki mewilər üstigə təkülidu;
u ḥəmmini kəydüridu, uni ḥeq əqürəlməydu. 21
Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar —
Israilning Hudasi mundak dəydu: — Beriweringlar,
kəydürmə kurbanlikliringlarni baxka kurbanliklaroɣa
koxup koyunglar, barlik gəxlirini yəwelinglar! 22 Qünki
Mən ularni Misir zeminidin kutkuzup qikaroɣan künidə
ata-bowiliringlaroɣa «kəydürmə kurbanlik»lar yaki
baxka kurbanliklar tooɣrisida gəp kilmioɣan wə yaki əmr
bərmigənidim; 23 bəlki Mən ularoɣa mundak əmr kilip:
«Awazimoɣa kulak selinglar, xundak kilip Mən silərning
Hudayinglar bolimən, silər Mening həlkim bolisilər;
Mən əzünglaroɣa yahxilik bolsun dəp buyruoɣan barlik
yolda menginglar» — dəp buyruoɣanidim. 24 Lekin
ular ḥeq anglimioɣan, Manga ḥeq kulak salmioɣan,
bəlki əz rəzil kənglidiki jaḥilliki bilən əz hiyal-
haḥixlirioɣa əgixip mengiwərgən; ular aldioɣa əməs,
bəlki kəynigə mangoɣan. 25 Ata-bowiliringlar Misir
zeminidin qikkandin tartip bügünki küngə kədər Mən
kullirim boloɣan pəyoɣəmbərlərni yeninglaroɣa əwətip
kəldim; Mən ḥərküni tang səḥərdə ornumdin turup
ularni əwətip kəldim. 26 Lekin həlkim anglimioɣan, ḥeq
kulak salmioɣan; ular boynini kattik kiloɣan; rəzilliktə
ata-bowiliridin exip kətkən. 27 Sən bu səzlərni ularoɣa
eytisən; lekin ular sanga kulak salmaydu; sən ularni
[towa kilixka] qakirisən, lekin ular jawab bərməydu.
28 — Sən ularoɣa: — «Pərwərdigar Hudasining awazini
anglimioɣan wə ḥeq tüzitixni kobul kilmioɣan həlk dəl
muxu!» — dəysən. Ulardin ḥəkikət-wapalik yokap kətti;
bu ularning eoɣizidinmu üzülüp kətti. 29 Qeqingni
qüxürüp uni taxliwət; yukiri jaylarda bir mərsiyə
okuoɣin; qünki Pərwərdigar Öz oɣəzipini qüxürməkqi
boloɣan bu dəwrni rət kilip, uningdin waz kəqti. 30
Qünki Yəḥudadikilər kəz aldimda rəzillik kiloɣan, —
dəydu Pərwərdigar, — ular Mening namimda ataloɣan
əygə yirginqlik nərsilərni əkirip uni buloɣioɣan; 31
wə əz ooɣul-kizlirini otta kurbanlik kilip kəydürüx
üqün «Ḥinnomning ooɣli»ning jiloɣisidiki Tofətning
yukiridiki jaylarni kuroɣan; bundak ixni Mən ḥeq
buyrumioɣanmən, u oyumoɣa ḥeq kirip bakmioɣandur.
32 Xunga, mana, xundak künlər keliduki, — dəydu
Pərwərdigar, — «Tofət» yaki «Ibn-Ḥinnomning jiloɣisi»
əmdi ḥeq tiloɣa elinmaydu, bəlki «Kətl jiloɣisi» deyilidu;
qünki ular Tofəttə jəsətlərni yər kalmioɣuqə kəmidu. 33
Bu həlkning jəsətliri asmandiki uqar-kanatlarning wə
zemindiki janiwarlarning taami bolidu; ularni əlüklərdin
korkutup ḥəydəydioɣan ḥeqkim bolmaydu. 34 Mən
Yəḥuda xəḥərliridin ḥəm Yerusalem xəḥərliridin oyun-
tamaxining sadasini, xad-huramlik sadasini wə toyi
boluwatkan yigit-kizining awazini məḥrum kilimən;
qünki zemin wəyranə bolidu.

8 Xu qaoɣda, — dəydu Pərwərdigar, — ular
Yəḥudaning padixaḥlirining ustihanlirini, ularning
əmirlirining ustihanlirini, kaḥinlarning ustihanlirini,
pəyoɣəmbərlərning ustihanlirini wə Yerusalemda
turoɣanlarning ustihanlirini gərliridin elip kikiridu; 2
xundak kilip ular bularni kuyax, ay wə asmanlardiki
barlik jisimlar astida yayidu; qünki ular bularni
səygən, bularning kullukida boloɣan, bularoɣa əgəxkən,
bularni izdigən, bularoɣa qokunoɣan; ularning jəsətliri
bir yərgə ḥeq yioɣilmaydu, ḥeq kəmülməydu; ular
zemin yüzidə ooɣut bolup yatidu. 3 Mən bulardin
kaloɣanlirini ḥəydigən jaylarda, bu rəzil jəmət tin
barlik tirik kaloɣanlar ḥayatning ornioɣa mamatni
tallaydu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar. 4 Əmdi sən ularoɣa mundak degin:
Pərwərdigar mundak dəydu: — Adəmlər yikilsa kaytidin
turmamdu? Birsi yoldin qikip kətsə kaytip kəlməmdu?
5 Nemixka Yerusalemdiki bu həlk ḥəmixə yoldin qikix
bilənla yenimdin yirakiap ketidu? Ular aldamqilikni
qing tutidu, yenimoɣa kaytip kelixni rət kilidu. 6
Mən kəngül koyup anglidim; lekin ular duruslukni
səzliməydu; ularning rəzillikliridin: «Mən zadi nemilərni
kilip koydum?!» dəp towa kilidioɣan ḥeqkim yok; at
jənggə burulup etiloɣandək ḥərbirsi əz yolioɣa burulup
etilidu. 7 Ḥətta asmandiki ləyləkmu əzigə bekitilgən
wakitlirini bilidu; pahtək, karlioɣaq wə turnilarmu
kəqüp kelidioɣan wakitlirini esidə tutidu; lekim Mening
həlkim Mən Pərwərdigarning ularoɣa bekitkənlirimni
ḥeq bilməydu. 8 Silər kandakmu: «Biz danadurmiz,
Pərwərdigarning Təwrat-kanuni bizdə bardur!» dəysilər?
Mana, bərḥək, əlima-kəqürgüqilərning yaloɣanqi kəlimi
uni burmilioɣan. 9 Danixmənlər hijil bolidu, ular yərgə
karap kaldi; mana, ular Pərwərdigarning səzini qətkə
kakkandin keyin, ularda zadi nemə danalik kalidu? 10
Xunga Mən ularning ayallirini baxkilaroɣa, ularning
etizlirini yengi igilirigə tapxurup berimən; qünki əng
kiqikidin qongioɣiqə ularning ḥəmmisi aqkəzlükkə
berilgən; pəyoɣəmbərdin kaḥinoɣiqə ḥəmmisi sahta ix
kəridu. 11 Ular: «Aman-esənlik! Aman-esənlik!» dəp

həlkimning kizining yarisini susluk bilən kol uqida
qala tengip koydi. Lekin aman-esənlik yoktur! **12** Ular
yirginqlik ixlarni sadir kiloqinidin hijil boldimu? —
Yak, ular heq hijil bolmidi, hətta kizirixnimu ular heq
bilməydu. Xunga ular yikilip əlgənlər iqidə yikilip əlidu;
ularni jazalaxka kəlginimdə ular putlixip ketidu, —
dəydu Pərwərdigar. **13** Mən ularning hosulini elip
taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar; üzüm telida üzümlər,
ənjür dərihidə ənjürlər heq kalmidi; yopurmakliri
solixip kətti; Mən ularoqa nemə beqixlioqan bolsam,
əmdi xular ulardin ətküzüwelinidu. **14** «Biz nemixka
muxu yərdə bikar olturuwerimiz? Yioqilayli, mustəhkəm
xəhərlərgə kirip xu yərlərdə [kürəx kilip] tügixəyli!
Qünki Pərwərdigar Hudayimiz bizni tügəxtürüp, bizgə ət
süyini bərdi; qünki biz Pərwərdigar aldida gunah sadir
kilduk. **15** Aman-tinlikni ümid kilip kütüp kəlduk, lekin
heq yahxilik bolmidi; xipa wakini küttuk, lekin mana,
wəhimə basti! **16** Düxmən atlirining hartildaxliri Dan
zeminidin tartip anglanmakta; ayoqirlirining kixnəxliri
pütkül zeminni korkitip təwrətməktə. Ular zemin wə
uningda turuwatkan həmmini, xəhərni wə uningda
turuwatkanlarning həmmisini yokitixka kelidu!». **17**
— Mana, Mən aranglaroqa yilanlarni, yəni heqkim
sehirliyəlməydioqan zəhərlik yilanlarni əwətimən, ular
silərni qakidu» — dəydu Pərwərdigar. **18** [Mən]: «Mening
dərd-əlimim dawalioqusiz! Yürikim zəyiplixip kətti!»
— [dedim]. **19** «Mana, həlkimning kizining intayin
yirak yurttin kətürülgən pəryadining sadasi! [Ular]
— «Pərwərdigar Zionda əməsmu? Zionning padixahi
u yərdə turmamdu?!» — [dəydu]». «Nemixka əmdi
ular Meni oyma məbudliri bilən, ərzimməs yat nərsilər
bilən oqəzəpləndüridu?!» **20** — «Orma wakti ətüp kətti,
yaz tügidi, lekin biz bolsak yənila kutkuzulmiduk!»
21 «Həlkimning kizining sunuk yarisi tüpəylidin
əzüm sunukmən; matəm tutimən; Dəkkə-dükkə meni
besiwaldi, — **22** Gileadta tutiya tepilmamdikən? U yərdə
tewip yokmikən? Nemixka əmdi mening həlkimning
kizioqa dawa tepilmaydu?!».

9 Ah, mening bexim suning bexi, Kəzüm yaxning
buliki bolsiidi! Undakta həlkimning kizi arisidiki
əltürülgənlər üqün keqə-kündüz yioqlaytim! **2** Ah,
mən üqün qəl-bayawanda yoluqilar qüxkidək bir
turaloqu bolsiidi! Undakta həlkimni taxlap, ulardin
ayriloqan bolattim! Qünki ularning həmmisi zinahorlar,
Munapiklarning bir jamaitidur!» **3** — Ular okyaqi
ləxkərlər okyayini egildürgəndək tilini yaloqanqilikka
egildürüxkə təyyarioqan; ular zeminda üstünlük
kazanoqan, birak bu səmimiylik bilən boloqan əməs; ular
rəzillik üstigə rəzillik kiloqan, Meni heq tonup bilmigən»
— dəydu Pərwərdigar. **4** — Hərbiringlar əz yekininglardin
hezi bolunglar, kerindaxliringlaroqa heq tayanmanglar;
qünki hərbir kerindax pəkətla aldioquqi, halas, hərbir
yekinliring bolsa təhməthorlukta yürməktə. **5** Ular
hərbiri əz yekinlirioqa aldamqilik kilmakta, heqkim
həkikətni səzliməydu; ular əz tilini yaloqan səzləxkə
əgitidu, ular kəbihliktə əzlirini upritidu. **6** Ular jəbir-
zulum üstigə jəbir-zulum kilmakta, aldamqiliktin yənə
bir aldamqilikka ətməktə; ular Meni tonuxni rət kilidu,
— dəydu Pərwərdigar. **7** Xunga samawi koxunlarning
Sərdari boloqan Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana,
Mən ularni eritip tawlap sinaymən; həlkimning kizining
rəzillikigə Manga baxka yol kalmidimu? **8** Ularning
tili əjəl okidur; u aldamqilikni səzləydu; hərbir eoqiz
səzidə yekini bilən tinq-amanlikni səzləydu, lekin
kənglidə kiltak təyyarlaydu. **9** Bu ixlar tüpəylidin
ularni jazalimay koyamdim? — dəydu Pərwərdigar,
— Mening jenim muxundak bir əldin kisas almay
koyamdu? **10** «Taoqlardiki yaylaklar üqün yioqa wə
nalə-pəryad kətürimən, Daladiki otlaklar üqün mərsiyə
okuymən; Qünki ular kəyüp kəttiki, heqkim u yərdin
ətməydu; Kalilarning hərkiraxliri anglanmaydu; Həm
asmandiki uqar-kanatlar həm haywanatlarmu kəqip,
Xu yərdin kətti!». **11** — Mən Yerusalemni harablaxkan
top-top dəwə, qilbərilərning bir turaloqusi kilimən;
Yəhuda xəhərlirini adəm turmaydioqan dərijidə wayranə
kilimən. **12** — Kim bu ixlarni qüxinixkə danixmən
bolidu? Kim Pərwərdigarning aoqzidin səz elip bularni
qüxəndürələydu? Nemixka zemin wəyranə, heqkim
ətmigüdək, kəyüp qəl-bayawandək bolup kətti? **13**
Pərwərdigar dəydu, — Qünki ular Mən ular aldioqa
koyoqan Təwrat-kanunni taxliwətkən, Mening awazimoqa
kulak salmioqan wə uningda mangmioqan, **14** Bəlki
əz kəlbidiki jahillikka əgəxkən, ata-bowiliri ularoqa
əgətkəndək Baallarning kəynigə əgixip kətkən, **15** Xunga
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar,
Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən bu
həlkkə kəkrini yegüzimən, ularoqa ət süyini iqküzimən,
16 ularni ular yaki ata-bowiliri ilgiri heq tonumaydioqan
əllər arisioqa tarkitimən; Mən ularni yokatkuqə ularning
kəynidin kooqlaxka kiliqni əwətimən. **17** Samawi
koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundak
dəydu: — Kəngül koyunglar, matəmqi ayallarni kelixkə
qakiringlar, yioqlaxka əng usta boloqan kiz-ayallarni
qakirip kelixkə adəm əwətinglar! **18** — Bərhək,
ular tez kəlsun, biz üqün zor yioqa kətürsunki,
bizning kəzlirimizdinmu yaxlar taramlap təkülsun,
qanaklirimizdinmu yax tamqiliri aksun — **19** qünki
Ziondin yioqa awazi anglinip: — «Biz kanqilik bulang-
talang kilinduk! Kanqilik xərməndə bolduk! Ular
turaloqulirimizni ərüwətti, biz zeminimizni taxliduk!» —
deyilidu. **20** Pərwərdigarning səzini anglanglar, i ayallar,
Uning aoqzidiki səzgə kulak selinglar; Kizinglaroqa
yioqlaxni əgitinglar, Hərbiringlar yekininglaroqa mərsiyə
okutunglar; **21** Qünki əlüm bolsa derizilirimizdin
yamixip kirgən, Orda-istihkamlirimizoqimu kirgən; U
balilarni koqilardin, Yigitlərni rəstə-məydanlardin yulup
taxlioqan. **22** [Yekinliringlaroqa] ukturup: «Pərwərdigar
mundak dəydu: — Bərhək, jəsətlər dalada tezəktək
yikilidu; Ular ormiqining oroqikining astioqa yikiloqan,
Lekin heqkim yioqmaydioqan baxaktək yərgə qeqilidu!»
— dənglar! **23** Pərwərdigar mundak dəydu: — Dana
kixi danaliki bilən, küqlük kixi küqlükliki bilən,
bay baylikliri bilən pəhirlinip mahtanmisun; **24**
pəhirlinip mahtioquqi bolsa xuningdin, yəni Meni,
yər yüzidə mehir-muhəbbət, adalət wə hakkaniylikni
yürgüzgüqi Mən Pərwərdigarni tonup yətkənlikidin
pəhirlinip mahtansun; qünki Mening hursənlikim dəl
muxu ixlardindur, — dəydu Pərwərdigar. **25** Mana,
xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən
hətnə kilmioqanlarni hətnə kilinoqanlar bilən billə

jazalaymən; **26** yəni Misir, Yəhuda, Edom, Ammoniylar
wə Moabiylar, jümlidin qəl-bayawanda turuwatqan,
qekə qaqlirini qüxürüwətkən əllərni jazalaymən; qünki
bu əllərning həmmisi hətnisizdur; Israilning barliq
jəmətimu kənglidə hətnisizdur.

10 Pərwərdigarning silərgə eytqan səzigə qulaq
selinglar, i Israil jəməti: — **2** Pərwərdigar mundaq
dəydu: — əllərning yollirini əgənmənglar; gərqə əllər
asmandiki hadisə-alamətlərdin qorqup dəkkə-dükkigə
qəmgən bolsimu, silər bulardin heq qəqüp kətmənglar.
3 Qünki əllərning qaidə-yosunliri bimaniliktur; həmmisi
ormanliqtin kesilgən dərəhtin, yaoqaqqining iskinisi
bilən oyuloqan nərsigə asaslanoqandur. **4** Ular buni
altun-kümüx bilən həlləydu; uni yiqilmisun dəp
ular bolqa, mihlar bilən bekitidu. **5** Bundaq butlar
tərhəməkliktə turidioqan bir qaranquqtur, halas; ular
heq səzliyəlməydu; ular baxqilar təripidin kətürülüxi
kerək, qünki ular mangalmaydu. Ulardin qorqmanglar;
qünki ular rəzillik qilalmaydu, ularning qolidin yahxilik
qilixmu kəlməydu. **6** — Sanga ohxaydioqan heqkim
yoq, i Pərwərdigar; Sən uluoq, küq-qudriting bilən
naming uluoqdur. **7** Kim Səndin qorqmay turalisun,
i barliq əllər üstigə həkümran padixah!? Qünki bu
Sanga tegixliktur; qünki əllərdiki danixmənlər arisida
wə barliq padixahliqlar arisida Sanga ohxax heqkim
yoqtur. **8** [əllərning] həmmisi istisnasiz əqli yoq,
nadanlardur; bu ərziməslər yaoqaqtur, halas! Ular təlim
berələmdu!? **9** Soqup yalpaqlanoqan kümüx Tarxixtin
elip kelinidu; altunmu Ufazdin elip kelinidu; andin
hünərwən wə zərgərlərning qoli bu yasioqinioqa kək
wə səsün rəht bilən kiyim kiygüzidu — bularning
həmmisi xübhisizki, danixmən ustilarning əjridur!
10 Lekin Pərwərdigar Hudaning Özi həqiqəttur; U
hayat Hudadur, mənggülükning Padixahidur; Uning
oəzipi aldida yər-zemin titrəydu; əllər Uning qəhrini
kətürəlməydu. **11** Uloroa mundaq degin: «Asman bilən
zeminni yaratmioqan ilahlar, ular zemin yüzidin wə
asman astidin yoqaydu!». **12** [Pərwərdigar bolsa] yər-
zeminni küq-qudriti bilən yasioqan, Aləmni danaliqi
bilən bərpa qiloqan, Asmanlarni əqil-parasiti bilən
yayoquqidur. **13** U awazini qoyuwətsə, asmanlarda sular
xawqunlaydu; U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu;
U yamoqurlaroa qaqmaqlarni həmrah qilip bekitidu, Wə
xamalni əz həziniliridin qiqiridu. **14** Muxu kixilərning
hərbiri əqilsiz, bilimdin məhrumlardur; Zərgərlərning
hərbiri əzliri oyoqan but təripidin xərməndigə qalidu;
Qünki uning quyma həykili yaloqanqilik, ularda heq
tiniq yoqtur. **15** Ular bimənilərdur, mazaq obyektidur;
Jazalinix waqti ularning üstigə kəlgəndə, ular yoqitilidu.
16 Yaqupning Nesiwisi Boloquqi bulardək əməstur, Qünki
barliq məwjudatni yasioquqi Xudur; Israil bolsa Uning Öz
mirasi boloqan qəbilidur; Samawi qoxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigar Uning namidur. **17** Zemindin
qiqixqa yük-taqingni yioqixturup al, i muhasirigə
elinoquqi qiz; **18** qünki Pərwərdigar mundaq dəydu:
— «Mana, Mən bu waqitta zemindikilərni elip u
yərdin qəriwetimən wə ularning kəngli tonup yətküqə
azar berimən!». **19** Jarahitim üqün halimoa way!
Mening yaram dawalioqusizdur! Birak əslidə mən: «Bu
pəqət bir kesəllik, halas, uningoa qidioqudəkmən»
— dəptikənmən. **20** Mening qedirim halak boldi,
barliq tanilirim üzüldi; balilirim məndin juda bolup,
ular yoq boldi; qedirimni qaytidin sozup tikküdək,
qedir pərdilirini asqudək heqkim qalmidi. **21** Qünki
həlq padiqiliri əqilsiz bolup, Pərwərdigarni izdəp yol
sorimaydu; xunga ular danixmənlərdək ix kərələydu,
ularning barliq padisi tarqilip kətti. **22** Anglanglar!
Bir gəpning xəpisi! Mana, u kelidu, ximaliy zemindin
qiqqan zor bir quqan-sürən! Yəhudaning xəhərlirini
bir wəyranə, qilbərilərning turaloqusioqa aylanduroquqi
keliwatidu! **23** Bilimənki, i Pərwərdigar, insanning
əz yolini bekitixi əz qolida əməstur; mengiwatqan
adəmning özidə qədəmlirini halioqanqə taxlax qudriti
bolmastur; **24** Pərwərdigar, meni tüzigəysən, lekin
oəziping bilən əməs, adil həküming bilən tüzigəysən;
bolmisa Sən meni yoqqa barawər qilisən. **25** Qəhringni
Seni tonumaydioqan əllər həmdə namingoa nida
qilmaydioqan jəmətlər üstigə təkkəysən; qünki ular
Yaqupni yəp kətkən; bərhək, ular uni yutup tügəxtürüp,
turoqan jayini mutləq wəyran qiloqan.

11 Yərəmiyaoa Pərwərdigardin kəlgən səz mundaq
idi: **2** — Bu əhdining səzlirigə qulaq
selinglar; xundakla Yəhuda kixilirigə, Yerusalemda
turuwatqanlaroa ularni yətküzünglar, **3** — sən
Yərəmiya uloroa mundaq eytqin: — — Pərwərdigar,
Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Bu əhdining
səzlirigə kim boysunmisa u lənəttə qalidu; **4** Mən bu
əhdini ata-bowiliringlarni Misir zeminidin, yəni təmür
tawlaydioqan humdandin qutquzup qiqaroqan künidə
uloroa tapilap: «Awazimoqa qulaq selip, bu səzlərgə, yəni
Mən silərgə tapxuroqan barliq əmrlərgə əməl qilinglar;
xundaq qiloqininglarda, silər Mening həlqim bolisilər,
Mən silərning Hudayinglar bolimən; **5** xundaq boloqinida
Mən ata-bowiliringlaroa: «Silərgə süt həm bal eqip
turidioqan bir zemin təqdim qilimən» dəp iqkən qəsəmni
əməlgə axurimən» — degənidim. Silər bügünki kündə
dəl xu zeminda turuwatisilər! Mən bolsam jawabən
«Amin, Pərwərdigar!» — dedim. **6** Pərwərdigar manga
mundaq dedi: — Yəhudaning xəhərliridə, Yerusalemning
koqilirida bu səzlərni jakarla: — Bu əhdining barliq
səzlirigə qulaq selip əməlgə axurunglar! **7** Qünki Mən
ata-bowiliringlaroa Misir zeminidin qutquzup qiqaroqan
künidin bügünki küngiqə «Mening awazimoqa qulaq
selinglar!» dəp jekiləp agahlandurup keliwatimən; Mən
tang səhərdə ornumdin turup ularni agahlandurup
qəldim. **8** Lekin ular heq anglimioqan yaki qulaq
salmioqan; ularning hərbiri rəzil kəngülliridiki jahillikqa
əgixip mangoqan; xuning bilən Mən bu əhdidiki barliq
səzlərni ularning bexioqa qüxürdüm; Mən bularning
həmmisini uloroa tapilioqanmən, lekin ular heq əməlgə
axurmioqan. **9** Pərwərdigar manga mundaq dedi: —
Yəhudadikilər wə Yerusalemda turuwatqanlarning
arisida bir suyiqəst bayqaldi; **10** ular səzlirimni anglaxni
rət qiloqan ata-bowilirining qəbihliklirigə qaytip kətti;
ularning ibaditidə bolayli dəp baxqa ilahloroa əgixip
kətti. Israil jəməti həm Yəhuda jəməti ata-bowiliri bilən
tüzgən əhdəmni buzdi. **11** Xunga Pərwərdigar mundaq
dəydu: — Mana, Mən ularning üstigə heq qutulalmas
apət qüxürimən; ular Manga pəryad kətüridu, lekin Mən
ularni anglimaymən. **12** Andin Yəhudaning xəhərliri

wə Yerusalemda turuwatqanlar isriq yeqip qoqunoqan
butlarni izdəp ularoqa pəryad kətüridu; lekin apət
qüxkən waqtida ular bularni ḥeq qutquzmaydu. **13**
Qünki xəḥərliring qanqə kəp boloqanseri, butliring
xunqə kəp boldi, i Yəḥuda; Yerusalemning koqiliri qanqə
kəp boloqanseri, silər «yirginqlik boloquqi»oqa xunqə
qurbangaḥlarni qurdunglar, yəni Baaloqa isriq yeqix
üqün qurbangaḥlarni bərpa qildinglar. **14** Əmdi sən,
[i Yərəmiya], bu həlq üqün dua qilma, ular üqün ḥeq
pəryad yaki tilawət qilma; qünki apət bexioqa qüxüxi
bilən ular Manga nida qiloqan waqtida Mən ularni
anglimaymən. **15** — Mening səyümlük həlqimning
əyümdə turuxioqa nemə ḥəqqi? Qünki kəpinqinglar
əzünglarning rəzil məqsətlirigə yetixkə orunisilər;
silər rəzillikinglar əməlgə axqanda hursən bolsanglar,
undaqta «muqəddəs gəxlər» muxu asiylikinglarni
silərdin elip taxliyalamdu? **16** Pərwərdigar ismingni
«Yapyexil, mol mewilik, baraqsan zəytun dərihi» dəp
atioqanidi; lekin [Pərwərdigar] dərəhkə xawqunlaydioqan
zor bir otni salidu wə xahliri yoq qilinidu. **17** Qünki
seni tikkən samawi qoxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar sanga qarap külpət bekitip jakarlioqan;
səwəbi, Israil jəməti wə Yəḥuda jəməti əzining
mənpəətini kəzləp rəzillik qilip, Baaloqa isriq yeqip,
Mening oqəzipimni kəltürdi. **18** «Pərwərdigar manga
həwər yətküzdi, xuning bilən mən qüxəndim; U
manga ularning qilmixlirini ayan qildi; **19** mən
bolsam huddi booquzlaxqa yetiləp mangoqan kənük
paqlandək idim; mən əsli ularning manga qarap:
«Dərəhni mewisi bilən yoqitayli, uning ismi qayta əskə
ḥeq kəltürülmisun, uni tiriklər zeminidin üzüp taxlayli»
degən qəstlirini ḥeq bilməyttim; **20** lekin Sən, i adil
ḥəküm Qiqaroquqi, adəmning wijdan-qəlbini Sinioquqi,
samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar,
Sening ularning üstigə qüxüridioqan qisasingni əz kəzüm
bilən kərüxkə nesip qiloqaysən; qünki dəwayimni Sangila
ayan qilip tapxurdum». **21** Xuning bilən Pərwərdigar
[manga] mundaq dedi:— «Pərwərdigarning namida
bexarət bərmə, bolmisa jening qolimizda tügixidu»
— dəp sanga doq qilip yürgən Anatottiki adəmlər
jeningni izdəp yüridu. Əmdi ular tooqrisida mundaq
səzüm bar:— **22** — bu ixqa qarap samawi qoxunlarning
Sərdari boloqan Pərwərdigar mundaq dedi:— Mana,
Mən ularni jazalaymən; yigitlər qiliq bilən əlidu, ooqul-
qizliri bolsa qəḥətqilik bilən əlidu. **23** Ulardin ḥeqbir
qaldisi qalmaydu; qünki Mən ular jazalinidioqan yilida,
xu Anatottiki adəmlər üstigə apət qüxürimən.

12 Mən dəwayimni aldingoqa elip kəlsəm, adil
bolup kəlding, i Pərwərdigar; lekin Sən bilən
Əz ḥəkümliring tooqruluq səzləxməkqimən; nemixqa
rəzillərning yoli ronaq tapidu? Asiylik qiloquqilarning
ḥəmmisi nemixqa kəngri-azadiliktə turidu? **2** Sən ularni
yər yüzigə tikkənsən, ularmu yiltiz tartqan; ular əsüp
güllinidu, ular mewiləydu; Sən ularning aoqzioqa yeqin
ohxaysən, lekin wijdanidin yiraqsən; **3** lekin Sən, i
Pərwərdigar, meni bilisən; Sən meni kərüp kəlgənsən,
Əzünggə boloqan sadiqlikimni sinioqansən. Ularni
booquzlaxqa bekitilgən qoylardək ayrip sərəp qikqaysən,
ularni qətl künigə ayrioqaysən. **4** Zemin qaqanoqiqə
qaojiraydu, etizdiki ot-qəplər qaqanoqiqə quroqan
ḥaləttə turidu? Zeminda turuwaqanlarning rəzilliki
tüpəylidin ḥaywanlar ḥəm uqar-qanatlar qaqanoqiqə
yoqap tügəydu? Qünki bu həlq: «[Huda] aqiwitimizni ḥeq
kərməydu» dəwatidu. **5** — Sən yügürgən ləxkərlər bilən
bəsləxkəndə, ular seni ḥalsiratqan bolsa, əmdi sən atlar
bilən bəsləxsəng qandaq bolar? Sən pəqət aman-tinqlikta
turoqan zemindila hatirjəm bolup [Manga] ixinisən, əmdi
Iordan dəryasi boyidiki qoyuq qatqalliklarda qandaq
yürisən? **6** Qünki ḥətta əz qerindaxliring, atangning
jəmətimu sanga asiylik qiloqan. Ularmu seni yoqitix
üqün awazini qoyup bərgən. Gərqə ular sanga meḥirlik
səzlərni qiloqan bolsimu, ularoqa ixənmə!» **7** — Əzüm
ailəmdin waz keqimən, mirasimni taxliwetimən, jan-
jigirimni düxmənlirining qolioqa tapxurimən. **8** Mening
mirasim [boloqan həlq] bolsa Manga ormanliqtiki bir
xirgə ohxax bolup qaldi; ular Manga qarxi awazini
kətürdi; xunga Mən ularni yaman kərimən. **9** Mening
mirasim Manga sar-bürküt yaki qilbəridək bolup qaldi
əməsmu? Lekin uning ətrapioqa baxqa sar-bürkütlər
olaxmaqta! Beringlar, ularni yəwetixkə barliq daladiki
ḥaywanlarni yioqip kelinglar! **10** Nuroqunlioqan həlq
padiqiliri üzümzarimni ḥalak qilidu, ular Mening
nesiwəmni ayaoq asti qilidu, ular Mening yeqimlik
nesiwəmni oqerib bir qəl-bayawanoqa aylanduridu; **11**
ular uni oqerib qiliwetidu; u Mening aldimda oqerib ḥəm
qaojirak turidu; pütkül zemin oqerib qalidu; əmma ḥeq
adəm buningoqa kənglini bəlməydu. **12** Qəl-bayawandiki
barliq egizliklər üstigə ḥalak qiloquqilar oquzuldap
qikip kelidu; qünki Pərwərdigarning qiliqi zeminning
bir qetidin yənə bir qetigiqə ḥəmmini yutidu; ḥeq
ət igisining tinq-hatirjəmliki bolmaydu. **13** [Həlqim]
buoqdayni terioqan bolsimu, lekin tekənlərni oriydu;
ular əzlirini upratqini bilən, payda kərməydu; xunga
[naqar] məḥsulatliringlar tüpəylidin, Pərwərdigarning
qattiq oqəzipi tüpəylidin, yərgə qarap qalisilər. **14** Mənki
Pərwərdigar Əz həlqim Israilni waris qiloqan miraska
qanggal saloqan, zeminimning ḥəmmə rəzil qoxniliri
tooqruluq mundaq dəymən:— Mana, Mən ularni əz
zeminidin yulup alimən, xuningdək Yəḥuda jəmətini
ular arisidin yuluwalimən; **15** lekin xundaq boliduki,
ularni yuluwaloqandin keyin Mən bu yoldin yenip, ularoqa
iqimni aoqritimən, ularning ḥərbirini əz mirasioqa,
ḥərbirini əz zemininoqa qayturimən. **16** Xundaq qilip,
əgər (ular ətkəndə həlqimgə Baalning ismioqa qəsəm
iqixni əgətkəndək) kəngül qoyup həlqimning yollirini
əgənsə, jümlidin Mening namimoqa qəsəm iqixni əgənsə,
— əmdi ularoqa həlqim arisidin [muqim] orun berilip,
ular gülləndürülidu. **17** Birak ular anglimisa, Mən xu
əlni mutləq yulup taxlayman, — dəydu Pərwərdigar.

13 Pərwərdigar manga mundaq dedi:— Baroqin,
kanap iq tambalni al, belinggə baoqla; lekin uni
suoqa qilima. **2** Xunga Pərwərdigar manga degəndək
mən bir iq tambalni aldim wə belimgə baoqlap qoydum.
3 Əmdi Pərwərdigarning səzi ikkinqi qetim manga kelip
mundaq deyildi:— **4** «Sən puloqa aloqan, belinggə
baoqlanoqan iq tambalni elip, ornungdin tur, Fratqa
berip xu yərdə taxning yerikioqa yoxurup qoy». **5** Xunga
mən bardim wə Pərwərdigar manga buyruoqandək uni
Fratqa yoxurup qoydum. **6** Kəp künlər ətkəndin keyin,
Pərwərdigar manga: «Ornungdin tur, Fratqa berip,

Mən sanga xu yərgə yoxuruxqa buyruoɣan iq tambalni
qolungoɣa al» — dedi. 7 Xunga mən Fratqa bardim; mən
yoxuroɣan yərdin iq tambalni kolap qikirip qolumoɣa
aldim; mana, iq tambal sesip qirip kətkənidi, pütünləy
kiygüsiz boloɣanidi. 8 Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundaq deyildi: — 9 Pərwərdigar mundaq dəydu:
— Mən Yəhudaning pəhrini wə Yerusalemning qong
pəhrini muxu halda yokitimən; 10 Mening səzlirimni
anglaxni rət kiloɣan, kənglidiki jahillikida mangidioɣan,
baxqa ilahlarning qullukida bolup, uloroɣa ibadət kilixqa
intilidioɣan bu rəzil həlk pütünləy kardin qikqan bu
iq tambaloɣa ohxax bolidu. 11 Qünki huddi iq tambal
adəmning qatirikioɣa qing baoɣlanoɣandək, ularmu
Manga [yekin] bir həlk bolsun, Manga nam-abruy,
mədhiyə wə xan-xərəp kəltürsun dəp, Mən Israilning
pütkül jəmətini wə Yəhudaning pütkül jəmətini Özümgə
qing baoɣlanduroɣanmən — dəydu Pərwərdigar, —
lekin ular heq kulak salmidi. 12 Uloroɣa muxu
səzni degin: — Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigar
mundaq dəydu: — «Həmmə xarab idixi xarab bilən
toluxi kerək». Ular sanga: «Əjəba, həmmə xarab idixi
xarab bilən toluxi kerəklikini obdan bilməmduq?» —
dəydu; 13 Sən uloroɣa mundaq dəysən: «Pərwərdigar
mundaq dəydu: — Mana, mən bu zeminda barlik
turuwatqanlarni, Dawutqa wəkil bolup uning təhtigə
olturoɣan padixahlarni, kahinlarni wə pəyoɣəmbərlərni
həmdə Yerusalemda barlik turuwatqanlarni məstlik-
bihoxluk bilən toldurimən. 14 Mən ularni bir-
birigə, yəni ata bilən ooɣullirinimu ohxaxla bir-
birigə sokuxqa salimən, — dəydu Pərwərdigar; —
Mən uloroɣa iqimni aoɣritmaymən, ularni ayimaymən,
uloroɣa rəhim kilmaymən; ularni nabut kilixqa heqnərsə
meni tosumaydu. 15 Anglanglar, kulak selinglar, hali
qong bolmanglar; qünki Pərwərdigar səz kiloɣan. 16
əmdi U bexinloroɣa zulmət qüxürgiqə, putunglar
zawal qüxkən taoɣlarda putlaxqandək putlaxquqə, U
silər izdigən nurni əlüm sayisioɣa, qapqarangoɣulukqa
aylanduroɣuqə, Pərwərdigar Hudayinglaroɣa layik
xan-xərəp qayturunglar! 17 Buni anglimisanglar,
silərning hakawurlukunglar tüpəylidin jenim yoxurunqə
yioɣlaydu; aqqik yioɣlap kəz yaxlirim ekip taxidu; qünki
silər, i Pərwərdigarning padisi, sürgün kilinisilər. 18
Padixah wə hanixqa: «Təhtinglardin qüxüp yərgə
olturunglar; qünki kərkəm tajliringlar bexinglardin
qüxürülidu» — degin. 19 Jənubdiki xəhərlər korxiwelnip
takilidu; ularni aqidioɣan heqkim bolmaydu; pütkül
Yəhuda sürgün bolidu; ularning həmmisi əsirgə qüxüp
sürgün bolidu. 20 Bexingni kətür, [i Zion], ximaldin
qikqanloroɣa qara; sanga tapxuruloɣan pada, yəni
yekimlik padang nəgə kətkəndu? 21 [Pərwərdigar]
seni baxquruxqa dostliringni bekitkinidə sən nemə
deyələytting? əsli ezüng uloroɣa baxquruxni əgətkən
tursang! Xu tapta toloɣak tutqan ayaldək azab-
okubətlər seni tutmamdu? 22 Sən əgər kənglüngdə:
Bu ixlar nemixqa beximoɣa qüxti? — dəp sorisang, bu
ixlar qəbihliking intayin eoɣir boloɣanlikidin boldi —
kəyniking saldurup taxlandi, yotiliring zorawanlikta
axkarilandi. 23 Efiopiyəlik qara terisini əzgərtələmdu?
Yaki yilpiz qipar tənggilirini əzgərtələmdu? Undaq
boloɣanda silər rəzillikni kilixqa kəngənlərmu yahxilikni
kilalaydioɣan bolisilər! 24 Əmdi qəl-bayawandiki
xamal həydiwətkən samandək Mən silərni həydəp
qaqimən. 25 Bu sening akiwiting bolidu, Mən sanga
bekitkən nesiwəng, — dəydu Pərwərdigar; qünki sən
Meni untuoɣansən, yaloɣanqilikqa tayanoɣansən. 26
Xunga Mən kəynikingning pəxlirini yüzüng üstigə
kətürüp taxlaymən, nomusung kərülidu. 27 Ah,
sening zinaliring, ayoɣirningkidək pohur kixnəxliring,
egizliklərdə wə etizlarda boloɣan buzukqilikliringning
pəskəxliki! — Barlik yirginqlikliringni kərdum! Halingoɣa
way, i Yerusalem! Sən pak kilinixni qaqanoɣiqə rət
kilmakqisən?!

14 Yərəmiyaoɣa qüxkən, Pərwərdigarning
kuroɣakqilikliqlar tooɣruluk səzi: — 2 Yəhuda matəm
tutidu, uning dərwaziliri zawaloɣa yüz tutmakta, həlk
yərgə qaplixip karilik tutidu; Yerusalemdin nalə-pəryad
kətürülməktə. 3 Mətiwərliri qaparmənlirini su əkilixkə
əwətidu; ular su azgallirioɣa baridu, lekin heq su
tapalmaydu; ularning küpliri kuruk kaytip kelidu; ular
yərgə karap kalidu, sarasimigə qüxidu; ular bexini yepip
təwən sanggilitidu. 4 Heq yamoɣur bolmioɣaqka yər
yüzi yerilip kətti; yər həydigüqilər yərgə karap bexini
yepip təwən sanggilitidu. 5 Maral bolsa dalada bala
kozilaydu, andin kozisidin waz keqidu; qünki ot-qəp
yok. 6 Yawa exəklər egizliklərdə turup qilbərilərdək
hasirap ketidu; ozuk izdəp kəzliri karangoɣulixip ketidu,
qünki ozuk yok. 7 — I Pərwərdigar, qəbihliklirimiz bizni
əyibləp guwahlik bərgini bilən, Özüngning naming
üqün bir ixni kiloɣaysən! Qünki bizning yolungdin qikip
ketiximiz intayin kəptur; biz Sening aldingda gunah
sadir kilduk. 8 I Israilning Arzusi, külpət qüxkəndə
ularning kutkuzoɣuqisi Boloɣuqi, Sən nemixqa bizgə
zeminimizdiki musapirdək, bir keqila konmakqi boloɣan
bir yoluqidək bolisən? 9 Nemixqa heq amalsiz kixidək,
heqkimni kutkuzalmaydioɣan bir palwanoɣa ohxax
bolisən? Lekin Sən, i Pərwərdigar, arimizda turisən, biz
Sening naming bilən ataloɣandurmiz; bizdin waz keqip
kətmə! 10 Pərwərdigar muxu həlkqə mundaq dəydu:
— Ular dərhəkikət [məndin] tezip, kezixkə amraktur;
ular kədəmlirini [yaman yoldin] heq tizginliməydu;
Pərwərdigarning ulardin heqkandak hursənliki yok;
əmdi hazir ularning kəbihlikini esigə kəltürüp ularning
gunahlirini jazalaydu. 11 Andin Pərwərdigar manga:
— Bu həlkning bəht-bərikiti üqün dua kilma — dedi.
12 — Ular roza tutkanda, pəryadini anglimaymən;
ular kəydürmə kurbanlikларni axlik hədiyələr bilən
sunoɣanda, Mən ularni kobul kilmaymən; Mən ularni
kiliq, kəhətqilik wə wabalar arkilik yokitimən. 13 Mən
bolsam: — Ah, Rəb Pərwərdigar! Mana, pəyoɣəmbərlər
uloroɣa: «Silər kiliqni heq kərməysilər, kəhətqilikkimu
duq kəlməysilər; qünki Mən bu yərdə silərning
aman-esənlikinglaroɣa kapalətlik kilimən» dəydu, —
dedim. 14 əmdi Pərwərdigar manga mundaq dedi: —
Pəyoɣəmbərlər Mening namimda yaloɣan bexarətlər
beridu; Mən ularni əwətmigənmən, ularni buyruoɣan
əməsmən, wə uloroɣa gəp kiloɣinim yok. Ular silərgə
sahta kərünüx, palqilik, ərziməs nərsilər tooɣruluk
əz kənglidiki ham hiyallarni eytip bexarət bərməktə.
15 Xunga Pərwərdigar: — Mening namimda bexarət
beriwatqan, Mən əwətmigən, yəni: «Kiliq wə kəhətqilik

bu zeminoƣa ḥeq kəlməydu» dəydioƣan pəyoƣəmbərlər tooƣruluk: — bu pəyoƣəmbərlər ḳiliq wə ḳəḥətqilik bilən yoḳitilidu; **16** ular bexarət bərgən həlḳning bolsa, ḳiliq wə ḳəḥətqilik tüpəylidin jəsətliri Yerusalem koqilirioƣa taxliwetilidu; ularning əzlirini, ayallirini, ḳiz-ooƣullirini kəmgüdək ḥeqkim ḳalmaydu; Mən ularning rəzillikini əz bexioƣa təkimən. **17** Sən ularoƣa xu səzni eytisən: — «Kəzlirimdin keqə-kündüz yax tohtimisun; qünki mening pak ḳizim boloƣan həlḳim yarisi bəsülgəndək ḳattiḳ bir zərb yəp, intayin eoƣir yarilandi», — dəydu. **18** Mən dalaoƣa qiḳsam, mana ḳiliqtin əltürülgənlər; xəḥərgə kirsəm, mana ḳəḥətqiliktin solixip kətkənlər! Qünki pəyoƣəmbər ḥəm kaḥin ḥər ikkisila bilimsiznadan bolup, ular zeminda əz sodisi bilənla bolup kətti. **19** Sən Yəḥudadin nemixḳa waz kəqting? Jening Ziondin Zeriktimu? Sən nemixḳa bizni xunqə dawalioƣusiz dərijidə uroƣaniding? Biz aram-tinqliḳni küttuḳ, lekin ḥeq ḳutluḳ künlər yoḳtur; xipaliḳ bir waḳitni küttuḳ, lekin mana dəkkə-dükkə iqididurmiz! **20** I Pərwərdigar, rəzillikimizni, ata-bowilirimizning ḳəbihḳlikini tonup iḳrar ḳilimiz; qünki Sening aldingda gunaḥ sadir ḳilduḳ. **21** Əzüng naming üqün [Yerusalemni] kəzünggə ilmay ḳoymioƣaysən; xan-xərəplik təhting boloƣan jayni rəswa ḳilmioƣaysən; əḥdəngni esinggə kəltürgəysən, uni buzmioƣaysən! **22** Əllər qoḳunidioƣan «ərziməslər» arisida yamoƣur yaoƣduroƣuqi barmidu? Yeoƣinni asmanlar əzlirila berəmdu? [Bularni əməldə kərsətküqi] Sən əməsmu, i Pərwərdigar Hudayimiz! Xunga Seni təlpünüp kütimiz; qünki Sənla bularni ḳiloƣuqidursən.

15 Pərwərdigar manga mundaḳ dedi: — «Musa yaki Samuil [pəyoƣəmbərlər] aldimda turoƣan bolsimu, kənglüm bu həlḳḳə ḥeq ḳarimaytti. Ularni kəz aldimdin kətküzüwət! Ular Məndin neri qiḳip kətsun! **2** Əgər ular səndin: «Biz nəgə qiḳip ketimiz?» desə, sən ularoƣa: «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Əlümgə bekitilgənlər əlümgə, ḳiliqḳa bekitilgənlər ḳiliqḳa, ḳəḥətqilikkə bekitilgənlər ḳəḥətqilikkə, sürgün boluxḳa bekitilgənlər sürgün boluxḳa ketidu» — dəysən. **3** Qünki Mən tət hil jaza bilən ularning üstigə qüximən, — dəydu Pərwərdigar, — əltürüx üqün ḳiliq, titma-titma ḳilix üqün itlar, yutux wə ḥalak ḳilix üqün asmandiki uqar-ḳanatlar wə yər-zemindiki ḥaywanatlarni jaza boluxḳa bekittim; **4** Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiyaning ooƣli Manassəḥning Yerusalemda ḳiloƣanliri tüpəylidin Mən ularni yər yüzidiki barliḳ padixaḥliḳlar arisida wəḥimigə saloƣuqi bir obyekt ḳilimən. **5** Qünki kim sanga iqini aoƣritidu, i Yerusalem? Kim sən üqün aḥ-zar uridu? Kim əḥwalingni soraxḳa yolda tohtap yeningoƣa baridu? **6** Sən Meni taxliwətkənsən, — dəydu Pərwərdigar, — sən qekinip kətting; Mən üstünggə ḳolumni sozup seni nabut ḳilixḳa turdum; Mən [sanga] iqimni aoƣritixtin ḥalsirap kəttim. **7** Xunga Mən ularni zemindiki xəḥər ḳowuḳlirida yəlpügüq bilən soriwetimən; Mən ularni balilardin juda ḳilimən wə həlḳimni nabut ḳilimən; ular əz yolliridin ḥeq yanmidi. **8** Kəz aldimda ularning tul hotunliri dengiz ḳumliridin kəpiyip ketidu; qüx waḳtida Mən ularoƣa, yəni yigitlərning anisioƣa bir ḥalak ḳiloƣuqini elip kelimən; Mən uxtumtut ularning bexioƣa dərd wə wəḥimə qüxürimən. **9** Yəttə balini tuoƣḳan ana solixip tiniḳidin ḳalay dəp ḳalidu; küpkündüzdə bu anining ḳuyaxi tuyuḳsiz [məoƣripkə] patidu; u xərməndə bolup horluḳ-ḥaḳarətlərgə uqraydu. Ulardin ḳaloƣanlarni bolsa Mən düxmənlər aldida ḳiliqḳa tapxurimən, — dəydu Pərwərdigar. **10** Aḥ, ana, ḥalimoƣa way, qünki sən meni pütkül zemin bilən ḳarixilixidioƣan bir adəm, ular bilən elixidioƣan bir adəm süpitidə tuoƣḳansən! Mən ularoƣa əsümgə ḳərzmu bərmidim, yaki ulardin əsümgə ḳərzmu almidim; lekin ularning ḥərbiri meni ḳaroƣaydu! **11** Pərwərdigar mundaḳ dedi: — Bərḥəḳ, Mən bəhtinggə seni azad ḳilimən; külpət wə balayi'apət boloƣan künidə Mən sanga düxmənni qiraliḳ uqraxturimən. **12** Təmür sunamdu? Ximaldin qiḳḳan təmür, yaki mis sunamdu? **13** Bəlki ḳiloƣan barliḳ gunaḥliring tüpəylidin, u qetingdin bu qetinggiqə Mən baliḳliring ḥəm həziniliringni olja boluxḳa ḥəḳsiz tapxurimən; **14** Mən seni düxmənliring bilən billə sən ḥeq bilməydioƣan bir zeminoƣa ətküzimən; qünki oƣəzipimdə bir ot ḳozoƣaldi, u üstünggə qüxüp seni kəydüridu. **15** I Pərwərdigar, Sən ḥalimni bilisən; meni esingdə tutḳaysən, manga yeḳin kelip məndin həwər aloƣaysən wə manga ziyankəxlik ḳiloƣuqilardin intiḳamimni aloƣaysən; Sən ularoƣa səwr-taḳət kərsətküng bolsimu, meni yoḳatmioƣaysən! Mening Seni dəp horliniwaḳanliḳimni bilgəysən. **16** Səzliringgə erixip, ularni yəwaldim; səzliring ḥəm meni xadlanduroƣuqi wə ḳəlbimning huxalliḳi boloƣan; qünki mən Sening naming bilən ataloƣanmən, i Pərwərdigar, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Huda! **17** Mən bəzmə ḳiloƣuqilarning sorunida oynap-külüp olturmidim; Sening meni tutḳan ḳolung tüpəylidin yaloƣuz olturdum; qünki Sən meni [ularning ḳiloƣanliri bilən] ḳattiḳ oƣəzəpləndürdüng. **18** Mening azabim nemixḳa tohtimaydu, mening yaramning dawasi yoḳ, nemixḳa xipa tapmaydu? Sən manga huddi «aldamqi eriḳ» wə tuyuḳsiz oƣayib bolidioƣan sulardək bolmaḳqisən? **19** Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Sən ḥazirḳi ḥalitingdin yenip yenimoƣa ḳaytsang, Mən ḳaytidin seni aldimdiki hizməttə turuxḳa yandurup kelimən; sən ḳimmətlik [səzlər] bilən ərziməs [səzlərni] pərḳləndürəlisəng, sən yənə aoƣzimdək bolisən; bu həlḳ sən tərəpkə ḳaytip kəlsun, lekin sən ularning təripigə ḥərgiz ḳaytmasliḳing kerək; **20** Wə Mən seni bu həlḳḳə nisbətən mistin ḳopuruloƣan, mustəḥḳəm bir sepil ḳilimən; ular sanga ḥujum ḳilidu, lekin ular üstüngdin oƣəlibə ḳilalmaydu; qünki Mən seni ḳutḳuzuxḳa, ulardin halas ḳilixḳa sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar. **21** — Bərḥəḳ, Mən seni rəzillərning qanggilidin ḳutḳuzimən; əxəddiylərning qanggilidin ḳutḳuzidioƣan nijatkaring bolimən.

16 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **2** Sən ayal zatini əmringgə almaysən, xundaḳla muxu zeminda ooƣul-ḳiz pərzənt tapmaysən. **3** Qünki Pərwərdigar bu yərdə tuoƣuloƣan ooƣul-ḳizlar, bu zeminda ularni tuoƣḳan anilar wə ularni tuoƣduroƣan atilar tooƣrisida mundaḳ dəydu: — **4** Ular ələmlik kesəllər bilən əlidu; ular üqün ḥeq matəm tutulmaydu, ular kəmülməydu; əlükliri tezəktək tupraḳ yüzidə yatidu, ular ḳiliq, ḳəḥətqilik bilən yəp ketilidu; jəsətliri asmandiki uqar-ḳanatlar wə zemindiki ḥaywanatlar üqün ozuḳ bolidu. **5** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Sən [Yərəmiya], ḥaza boluwatḳan ḥeqbir əygə kirmə,

yaki əlgənlər üqün aḥ-zar kətürüx yaki əkünüxkə
barma; qünki Mən bu həlḳtin hatirjəmlikimni, meḥir-
muḥəbbitimni wə rəḥimdilliklirimni elip taxlidim, —
dəydu Pərwərdigar. 6 Uluoŋlardin tartip pəslərgiqə bu
zeminda əlidu; ular yərgə kəmülməydu; ḥeqkim ular
üqün aḥ-zar kətürməydu, yaki ularni dəp, ya ətlirini
tilmaydu, ya qaqlirini qüxürüwətməydu; 7 ular ḳarilik
tutḳanlarni yoḳlap, nan oxtumaydu, əlgənlər üqün
kəngül sorimaydu; ata-anisi əlgənlər üqün ḥeqkim təsəlli
ḳədəḥini sunmaydu. 8 Sən bolsang əl-yurt bilən billə yəp-
iqixkə toy-bəzmə boloŋan əygimu kirmə; 9 qünki samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning
Hudasi mundaḳ dəydu: — Mana, Mən əz künliringlarda
wə əz kəz aldinglarda, bu yərdin tamaxining sadasini,
xad-huramlik sadasini wə toyi boluwatḳan yigit-ḳizning
awazlirini tohtitimən. 10 Xundaḳ boliduki, sən bu həlḳḳə
bu səzlərning ḥəmmisini eytḳiningda, ular səndin:
«Nemixḳa Pərwərdigar muxundaḳ zor bir külpətni
beximizoŋa qüxürüxkə bekitkən? Bizning ḳəbiḥlikimiz
zadi nemə? Pərwərdigar Hudayimiz aldida zadi sadir
ḳiloŋan nemə gunaḥimiz bardu?» — dəp soraydu. 11 Əmdi
sən ularoŋa mundaḳ dəysən: — Qünki ata-bowiliringlar
Məndin waz kəqkən, — dəydu Pərwərdigar, — ḥəmdə
baxḳa ilaḥlaroŋa əgixip ularning ḳullukida boloŋan,
ularoŋa qoḳunoŋan; ular Məndin waz kəqkən, Təwrat-
ḳanunumni ḥeq tutmioŋan; 12 silər bolsanglar, ata-
bowililiringlardin tehimu bəttər ḳiloŋansilər; mana,
ḥərbiringlar əz rəzil kənglidiki jaḥillikning kəynigə
kirip, Manga ḥeq ḳulaḳ salmioŋansilər; 13 Xunga Mən
silərni bu zemindin elip, silər yaki ata-bowiliringlar ḥeq
bilməydioŋan baxḳa bir zeminoŋa taxlaymən; silər xu
yərdə keqə-kündüz baxḳa ilaḥlarning ḳullukida bolisilər;
qünki Mən silərgə ḥeq meḥirni kərsətməymən. 14
Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar,
— «Israillarni Misir zeminidin ḳutḳuzup qiḳaroŋan
Pərwərdigarning ḥayati bilən!» degən ḳəsəm ḳaytidin
ixlitilməydu, 15 bəlki [xu künlərdə] «Israillarni ximaliy
zeminidin wə Əzi ularni ḥəydigən barlik zeminlərdin
ḳutḳuzup qiḳaroŋan Pərwərdigarning ḥayati bilən!»
dəp ḳəsəm iqilidu. Qünki Mən ularni ata-bowilirioŋa
təḳdim ḳiloŋan zeminioŋa ḳayturimən. 16 Ḥalbuki,
mana ḥazir bolsa, Mən nuroŋun belikqilarni əwətip
ularni tutḳuzuxḳa qaḳirimən, — dəydu Pərwərdigar; —
andin nuroŋun owqilarni əwətip ularni ḳooŋlap owlaxḳa
qaḳirimən; ular ularni ḥərbir taoŋdin, ḥərbir egizliktin,
ḳiya taxlarning oŋar-ḳisilqaḳliridin tepiwalidu. 17 Qünki
kəzlirim ularning barlik yolliri üstidə turidu; ular
aldimda ḥeq suḳunalmidi, ularning ḳəbiḥliki kəzlirimdin
ḥeq yoxurulmidi. 18 Lekin Mən awwal ularning
ḳəbiḥlikini wə gunaḥini bexioŋa ḥəssiləp ḳayturimən;
qünki ular zeminimni yirginqlik nərsilərning əlükliri
bilən buloŋioŋan, Mening mirasimni lənətlik nərsiliri
bilən tolduroŋan. 19 — I Pərwərdigar, Sən mening küqüm
wə ḳoroŋinimsən, azab-oḳubət künidə baxpanaḥimsən.
Əllər bolsa yər yüzining qət-qətliridin yeningoŋa
kelidu wə: «Bərḥəḳ, ata-bowilirimiz yaloŋanqilik ḥəm
bimənilikkə mirashorluk ḳiloŋan; bu nərsilərdə ḥeq payda
yoḳtur. 20 Insanlar əz-əzigə hudalarni yasiyalamdu?!
Lekin yasioŋini Huda əməstur!» — dəydu. 21 — Xunga,
mana, Mən bu ḳetim [bu rəzil həlḳḳə] xuni obdan
bildürimən, — ularoŋa Mening ḳolum wə küq-ḳudritimni
obdan bildürimən; xuning bilən ular Mening namimning
Pərwərdigar ikənlikini bilidu!

17 Yəḥudaning gunaḥi almas uqluḳ təmür
ḳələm bilən taxtahtay kəbi yürəklirigə wə
ḳurbangaḥliridiki münggüzlərgə oyuloŋan; 2 balilirimu
yexil dərəhlər boyida tikləngən, egiz dənglər üstidə
yasioŋan [butlirining] ḳurbangaḥlirini wə «Axərəḥ»lirini
ḥərdaim seoŋinidu. 3 Mən taoŋliringlarda wə
etizliringlarda, ḥəm baylikliringni ḥəm həziniliringni,
— sening «yuḳiri jaylar»ingmu buning sirtida əməs —
bu qetingdin u qetinggiqə boloŋan gunaḥing tüpəylidin
olja boluxḳa tapxurimən; 4 Əzüngning xori, Mən sanga
təḳdim ḳiloŋan mirasing ḳolungdin ketidu; Mən sən
tonumaydioŋan bir zeminda seni düxmənliringning
ḳullukioŋa tapxurimən; qünki silər oŋəzipimgə ot yeḳip
uni ḳozoŋioŋansilər; u mənggügə kəyidu. 5 Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — — Adəmgə tayanoŋan, adəmning ət-
küqini tayanqi ḳiloŋan, ḳəlbi Pərwərdigardin qətnigən
adəmning ḥalioŋa lənət bolsun! 6 U qəl-bayawanda
əskən ḳara arqa qatḳilidək bolidu; bəht-yahxilik kəlsimu
u buni kərməydu; u bəlki qəldiki ḳaoŋjiraḳ yərlərdə,
adəmzatsiz xorluḳ bir zeminda turidu. 7 Pərwərdigaroŋa
tayanoŋan, Pərwərdigarni tayanq ḳiloŋan adəm bəht-
bərikətlik bolidu! 8 U sular boyida tikləngən, eriḳ
boyida kəng yiltiz tartḳan dərəhdək; pizoŋirim issiḳtin
u ḳorḳmaydu; uning yopurmaḳliri ḥəmixə yexildur;
ḳuroŋaḳqilik yili u solaxmaydu wə mewə berixtin
ḳalmaydu. 9 Ḳəlb ḥəmmidin aldamqi, uning dawasi
yoḳtur. Kimmu uni qüxinəlisun? 10 Mənki Pərwərdigar
insan ḳəlbini kəzitip təxürimən; ḥərbirsigə əz yolliri
boyiqə, ḳiloŋan əməllirining mewisi boyiqə təḳsim
ḳilix üqün, insan wijdanini sinaymən. 11 Huddi əzi
tuoŋmioŋan tuhumlarni besiwaloŋan kəkliktək, ḥaramdin
baylikḷaroŋa erixkən kiximu xundaḳ bolidu; künlirining
yerimi ətməyla erixkinidin ayrilidu, u ahirida əhməḳ
bolup qiḳidu. 12 Xan-xərəplik bir təht, əzəldin yuḳirioŋa
tikləngən, dəl bizning baxpanaḥimiz boloŋan jaydur; 13 i
Pərwərdigar, Sən Israilning ümidisən! Səndin waz kəqkən
ḥəmməylən yərgə ḳarap ḳalidu; Səndin yiraḳlaxḳanlar
tupraḳta yatḳanlar arisida tizimlinidu; qünki ular
ḥayatlik sulirining mənbəsi boloŋan Pərwərdigardin
waz kəqkən. 14 Meni saḳaytḳin, i Pərwərdigar, mən
xuning bilən jəzmən saḳaytilimən! Meni ḳutḳuzoŋin,
xuning bilən jəzmən ḳutḳuzulimən! — Qünki Əzüng
mening mədḥiyəmdursən! 15 Mana, ular manga: —
Pərwərdigarning səz-bexariti ḳeni?! Ḳeni, u əməlgə
axurulsun!» — dəydu. 16 Lekin mən bolsam, Sanga
əgəxkinimdə «pada baḳḳuqi» boluxtin ḥeq ḳaqḳan
əməsmən, wə əjəl künini ḥeq arzu ḳilmioŋanmən, —
Sən bilisən! Aoŋzimdin barlik qiḳḳanlar Sening yüz
aldingda boloŋan. 17 Manga wəḥimə bolmioŋaysən;
külpətlik künidə Sən mening baxpanaḥimdursən. 18
Manga ziyankəxlik ḳiloŋuqilar yərgə ḳarap ḳalsun, lekin
meni yərgə ḳaratmioŋaysən! Ular dəkkə-dükkigə qüxsun,
lekin meni dəkkə-dükkigə qüxürmigəysən; ularning
bexioŋa külpət künini qüxürgəysən; ularni ikki ḥəssilik
ḥalakət bilən üzül-kesil paqaḳlap taxlioŋaysən! 19
Pərwərdigar manga mundaḳ degən: — Baroŋin, Yəḥuda
padixaḥliri xəḥərgə kiridioŋan wə ḳiḳidioŋan «Həlḳning

baliliri» degən dərwazida, ḥəmdə Yerusalemning barlıq
dərwazilirida turoŋin, ularoŋa mundaḳ degin: — **20**
Pərwərdigarning səzini anglanglar, i muxu dərwazilardin
kiridioŋan Yəḥudaning padixaḥliri, barlıq Yəḥuda wə
Yerusalemda turuwatḳan halayik! **21** Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Өz jeninglaroŋa ḥezi bolunglar!
«xabat» künidə ḥeqḳandaḳ yükni kətürmənglar,
Yerusalemning dərwaziliridin ḥeqnərsini epkirmənglar;
22 xabat künliridə əyliringlardin ḥeq yükni kətürüp
elip qikmanglar, wə ḥeqḳandaḳ əmgək kilmanglar; bəlki
Mən ata-bowiliringlaroŋa buyruoŋinimdək, xabat künini
Өzümgə ataloŋan mukəddəs bir kün dəp karanglar. **23**
Lekin ular ḥeq anglimioŋan yaki kulak salmioŋan, bəlki
anglimaslikḳa ḥəm tərbiyini kobul kilmaslikḳa boynini
ḳattik kiloŋan. **24** Xundaḳ boliduki, silər awazimni
kəngül koyup anglisanglar, — dəydu Pərwərdigar, —
yəni xabat künidə xəḥər dərwaziliridin ḥeq yükni elip
kirmisənglar wə ḥeq əmgək kilmaslik arkilik xabat
künini Manga pak-mukəddəs bir kün ḥesablisanglar, **25**
bu xəḥər dərwaziliridin Dawutning təhtigə olturidioŋan
padixaḥliri wə əmirliri jəng ḥarwilirioŋa olturup
wə atlaroŋa minip kiridu; ular, ularning əmirliri,
Yəḥudadikilər wə Yerusalemda turuwatḳanlarmu kirip-
qikixidu; bu xəḥər mənggü awat bolidu. **26** Xundaḳ
kilsanglar, həlklər Yəḥuda xəḥərliridin, Yerusalem
ətrapidiki yezilardin, Binyaminning zeminidin,
[oŋərbtiki] «Xəfəlaḥ» egizlikidin, jənubtiki [taoŋiktin],
Yəḥudadiki jənubiy bayawanlardin Pərwərdigarning
əyigə «kəydürmə kurbanlik»lar, «inaklik kurbanlikliri»,
«axlik ḥadiyə»lər wə huxbuylarni tutup, [Pərwərdigaroŋa
boloŋan] rəḥmətlirini eytixḳa kiridioŋan bolidu. **27**
Lekin silər Manga kulak salmisanglar, yəni xabat
künini Өzümgə pak-mukəddəs ḥesablimay, xabat künidə
Yerusalemning dərwaziliridin yük kətürüp kirsənglar,
əmdi Mən dərwazilaroŋa bir ot yakimən, u Yerusalemdiki
ordilarni yəwetidu, uni ḥeq əqürəlməydu.

18 Bu səz Pərwərdigardin Yərəmiyaoŋa kelip, mundaḳ
deyildi: — **2** «Ornungdin tur, sapalqining əyigə
qüxkin, Mən sanga səzlirimni anglitimən». **3** Xunga
mən sapalqining əyigə qüxtum; wə mana, sapalqi oŋaltək
üstidə bir nərsini yasawatḳanidi. **4** U seoŋiz laydin
yasawatḳan ḳaqa turup-turup koli astida buzulatti. Xu
qaoŋda sapalqi xu laydin əzi layik kərgən baxḳa bir
ḳaqini yasaytti. **5** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundaḳ deyildi: — **6** «I Israil jəməti, bu sapalqi kiloŋandək
Mən sanga kilalmamdim? — dəydu Pərwərdigar. —
Mana, seoŋiz layning sapalqining kolida boloŋinioŋa
ohxax, silər Mening kolumdisilər, i Israil jəməti. **7** Bəzidə
Mən məlum bir əl, məlum bir məmlikət tooŋruluk, yəni
uning yulunuxi, buzuluxi wə ḥalak kilinixi tooŋruluk
səzləymən; **8** xu qaoŋ Mən agaḥlanduroŋan xu əl
yamanlikidin towa kilip yansa, Mən ularoŋa kilmakqi
boloŋan yamanliktin yanimən. **9** Mən yənə bəzidə məlum
bir əl, məlum bir məmlikət tooŋruluk, yəni uning ḳuruluxi
wə tikip əstürülüxi tooŋruluk səzləymən; **10** xu qaoŋ xu
əl kəz aldimda yamanlik kilip awazimni anglimisa, Mən
yənə ularoŋa wədə kiloŋan, ularni bərikətliməkqi boloŋan
yahxiliktin yanimən. **11** əmdi ḥazir Yəḥudadikilərgə
wə Yerusalemda turuwatḳanlaroŋa mundaḳ degin: —
«Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən silərgə
yamanlik təyyarlawatimən, silərgə ḳarxi bir pilan
tüziwatimən; xunga ḥərbiringlar rəzil yolunglardin
yeninglar, yolliringlarni wə kilmixliringlarni tüzitinglar.
12 — Lekin ular: «Yak! Ham hiyal kilma! Biz əz
pilanlirimizoŋa əgixiwerimiz, əz rəzil kənglimizdiki
jaḥillikimiz boyiqə kiliwerimiz» — dəydu. **13** Xunga
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — əllər arisidin: «Kim
muxundaḳ ixni anglap bakḳan?!» dəp soranglar. «Pak
kiz» Israil dəḥxətlik yirginqlik ixni kiloŋan! **14** Liwan
ḳarliri aydaladiki kiyaliktin yokap ketəmdu? Uning
yiraktin qüxkən muzdək suliri kurup ketəmdu? **15**
Lekin Mening həlkim bolsa Meni untuoŋan; ular yok
bir nərsilərgə huxbuy yakidu; mana, bular ularni
yaxawatḳan yolidin, yəni kədimdin boloŋan yollardin
putlaxturup, kətürülüp tüz kilinmioŋan bir yolda
mangduroŋan. **16** Xuning bilən ularning zeminini dəḥxət
basidioŋan ḥəm daim kixilər ux-ux kilidioŋan obyekt
kilidu; uningdin ətüwatḳanlarning ḥəmmisini dəḥxət
besip, bexini qaykixidu. **17** Mən huddi xərktin qikḳan
xamaldək ularni düxmən aldida tarkitiwetimən; Mən
balayi'apət künidə ularoŋa yüzümni əməs, bəlki arkamni
kilimən». **18** Kixilər: «Kelinglar, Yərəmiyaoŋa kəst kilayli;
qünki ya kaḥinlardin ḳanun-tərbiyə, ya danixmənlərdin
əkil-nəsihət ya pəyoŋəmbərlərdin səz-bexarət kəmlik
kilmaydu. Kelinglar, tilimizni bir kilip uning üstidin
xikayət kilayli, uning səzliridin ḥeqḳaysisioŋa kulak
salmayli» — deyixti. **19** — I Pərwərdigar, manga kulak
saloŋaysən; manga ḳarxilixidioŋanlarning dəwatḳanlirini
anglioŋaysən. **20** Yahxilikḳa yamanlik kilix bolamdu?
Qünki ular jenim üqün ora kolioŋan; mən ularoŋa yahxi
bolsun dəp, oŋəzipingni ulardin yandurux üqün Sening
aldingda [dua kilip] turoŋanlikimni esingdə tutḳaysən. **21**
Xunga baliliringni kəḥətqilikkə tapxuroŋaysən, kiliqning
bisioŋa elip bərgəysən; ayalliri baliliridin juda kilinip
tul ḳalsun; ərliri waba-əlüm bilən yokalsun, yigitlər
jəngdə kiliqlansun. **22** Ularning üstigə basmiqilarni elip
kəlginingdə əyliridin nalə-pəryad anglansun; qünki ular
meni tutuxḳa ora kolioŋan, putlirim üqün kismakḳarni
yoxurun saloŋan. **23** əmdi Sən, i Pərwərdigar, ularning
meni kətl kilixḳa boloŋan kəstlirining ḥəmmisini obdan
bilisən; ularning kəbiḥliklirini kəqürmigəysən, ularning
gunaḥlirini kəzüng aldidin yumioŋaysən; bəlki ular
Sening aldingda yikitilsun; oŋəziping qüxkən künidə
ularni bir tərəp kiloŋaysən.

19 Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Baroŋin, sapalqidin
bir sapal kozini aloŋin; andin əlning akṣakalliridin
wə kaḥinlarning akṣakalliridin birnəqqini apirip,
2 «Sapal parqiliri» dərwazisioŋa yekin boloŋan
«Ḥinnomning ooŋlining jiloŋisi»oŋa berip xu yərdə Mən
sanga eytidioŋan səzlərni jakarlioŋin. **3** Mundaḳ degin:
— Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yəḥudaning
padixaḥliri wə Yerusalemdikilər! Samawi koxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundaḳ
dəydu: — Mana, Mən muxu yərgə balayi'apətni
qüxürimənki, kimki uni anglisila kulakliri zingildap
ketidu. **4** Qünki bu həlk Məndin waz keqip, bu yərni
Manga «yat» kiloŋan, uningda nə əzliri, nə ata-bowiliri,
nə Yəḥuda padixaḥliri ḥeq tonumioŋan baxḳa ilaḥlaroŋa
huxbuy yakḳan; ular bu yərni gunaḥsizlarning ḳanliri
bilən tolduroŋan. **5** Ular Baaloŋa əz balilirini kəydürmə

qurbanliqlar süpitidə kəydürüx üqün Baalning «yuqiri jaylar»ini quroqan; Mən bundaq bir ixni heqqaqan buyrup baqmioqan, heq eytmioqan, u hərgiz oyumoqa kirip baqmioqan. **6** Xunga mana, xundaq künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — bu yər kəlgüsidə «Tofət», yaki «Hinnomning ooqlining jiloqisi» dəp atalmaydu, bəlki «Qətl jiloqisi» dəp atilidu. **7** Mən bu yərdə Yəhuda həm Yerusalemning pilan-tədbirlirini quruq qiliwetimən; Mən ularni düxmənlirining qiliqi bilən, yəni janlirini izdigüqilərning qolida yiqitimən; Mən jəsətlirini asmandiki uqar-qanatlaroqa wə yər-zemindiki haywanatlaroqa ozuq boluxqa beriwetimən. **8** Mən bu xəhərni dəhxət basidioqan həm kixilər ux-ux qilidioqan obyekt qilimən; uningdin ətüwatqanlarning həmmisi uning barliq yara-wabaliri tüpəylidin dəhxət besip üxqirtidu. **9** Mən ularni düxmənlirining həm janlirini izdigüqilərning qattiq qistaydioqan qorxawining besimi astida ooqullirining gəxini həm qizlirining gəxini yəydioqan qilimən, ularning hərbiri əz yeqinining gəxini yəydu. **10** Əmdi sən əzüng bilən billə aparoqan həmrahliringning kəz aldida heliqi kozini qeqiwətkin; **11** xundaq qilip ularoqa mundaq degin: — Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundaq dəydu: — Birsi sapalqining kozisini qaytidin heq yasiyalmioqudək dərijidə qeqiwətkinidək Mənmu bu həlq wə bu xəhərni xundaq qeqiwetimən. Ular jəsətlirini Tofəttə kəmidu, hətta kəmgüdək yər qalmioquqə. **12** Mən bu yərni wə buningda turuwatqanlarnimu muxundaq qilimən, — dəydu Pərwərdigar, — bu xəhərni Tofətkə ohxax qilimən. **13** Yerusalemdiki əylər wə Yəhuda padixahlirining əyliri, — yəni ularning əgziliridə turup asmandiki barliq yultuz-səyyarilərgə huxbuy yakqan wə Məndin baxqa yat ilahlaroqa «xarab hədiyə»lərni təkkən barliq əyliri huddi Tofət degən jaydək buloqanoqan jaylar bolidu. **14** Wə Yərəmiya Pərwərdigar uni bexarət berixkə əwətkən Tofəttin qaytip kelip, Pərwərdigarning əyining hoylisioqa kirip turup barliq həlqqə mundaq dedi: **15** — Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Mana, Mən bu xəhər wə uning barliq xəhərlirigə qarap eytqan balayi'apətning həmmisini ularning bexioqa qüxürimən; qünki ular boynini qattiq qilip Mening səzlirimni heqqaqan anglimioqan.

20 Əmdi Immərning ooqli, kahin Paxhur — u Pərwərdigarning əyidə «amanliq saqlax begi»mu idi, Yərəmiyaning bu bexarətlərni bərgənlikini anglidi. **2** Paxhur Yərəmiya pəyoqəmbərni uroquzdi wə uning putini Pərwərdigarning əyidiki «Binyaminning yuqiri dərwazisi»ning yenidiki taqakqa saldi. **3** Ikkinqi küni, Paxhur Yərəmiyani taqaqtin boxatti; Yərəmiya uningoqa: — Pərwərdigar ismingni Paxhur əməs, bəlki «Magor-missabib» dəp atidi, dedi. **4** — Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən seni əzünggə wə barliq aoqiniliringgə wəhimə saloquqi obyekt qilimən; ular düxmənlirining qiliqi bilən yiqilidu; sən əz kəzüng bilən buni kərisən; Mən barliq Yəhudani Babil padixahining qolioqa tapxurimən; u ularni Babiloqa sürgün qilip elip ketidu həmdə ularni qiliq bilən uridu. **5** Mən bu xəhərning həmmə baylikliri — barliq məhsulatliri, barliq qimmət nərsiliri wə Yəhuda padixahlirining barliq həzinilirini düxmənlirining qolioqa tapxurimən; ular ularni olja qilip buliwelip Babiloqa elip ketidu. **6** Sən bolsang, i Paxhur, həmmə əydikiliring birgə sürgün bolup ketisilər; sən Babiloqa kelisən; sən xu yərdə dunyadin ketisən, xu yərgə kəmülisən; sən həm sening yaloqan bexarətliringgə qulaq saloqan aoqiniliringmu xundaq bolidu. **7** I Pərwərdigar, Sən meni qayil qilip [pəyoqəmbərlikkə] kəndürdüng, mən xundaqla kəndürüldüm; Sən məndin zor kəlding, xundaqla oqəlibə qilding; mən pütün kün tapa-tənining obyekti bolimən; həmmə kixi meni mazaq qilidu. **8** Mən qaqanla səz qilsam, «Zorawanliq həm bulangqilik kelidu» dəp jakarlixim kerək; xunga Pərwərdigarning səzi meni pütün kün ahanət wə məshirining obyekti qilidu. **9** Lekin mən: «Mən uni tiloqa almaymən, wə yaki Uning nami bilən ikkinqi səz qilmaymən» desəm, Uning səzi qəlbimdə lawuldap ot bolup, səngəklirimgə qapsaloqan bir yalqun bolidu; iqimgə sioqduruxqa halim qalmay, eytmay qidap turalmaymən. **10** Xundaq, qiliwerimən, gərqə mən nuroqun kixilərning piqirlaxqan qəstlirini anglisammu; tərəp-tərəplərni wəhimə basidu! «Uning üstidin ərz qilinglar! Uning üstidin ərz qilayli!» dəp, barliq ülpət-həmrahlirim putlixip ketiximni paylap yürməktə; ular «U bəlkim aldinar, xundaq boloqanda biz uning üstidin oqəlibə qilimiz, uningdin intiqam alalaymiz» deyixiwatidu. **11** Lekin Pərwərdigar bolsa qudrətlik wə dəhxətlik bir palwandək mən bilən billidur; xunga manga ziyankəxlik qiloquqilar putlixip oqəlibə qilalmaydu; ular muwəppəqiyət qazanmioqaqka, qattiq hijil bolup yərgə qarap qalidu; ularning bu rəswaqiliqi mənggülük bolup, hərgiz untulmaydu. **12** Əmdi Sən, i həkqaniylarni sinaydioqan, insanning wijdani wə qəlbini kəridioqan samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, ularning üstigə boloqan qisasingni manga kərgüzgəysən; qünki mən dəwayimni aldingoqa qoyoqanmən. **13** Pərwərdigarni küy eytip mahtanglar, Uni mədhiyilənglər; qünki U namrat kixini rəzillik qiloquqilardin qutquzoqan. **14** Mening tuoquloqan künümgə lənət bolsun; apam meni tuoqqan küni mubarək bolmisun! **15** Atamoqa həwər elip: «sanga ooqul bala tuoquldi!» dəp uni alamət xadlanduroqan adəmgə lənət bolsun! **16** Bu adəm Pərwərdigar rəhim qilmay oqulatqan xəhərlərdək bolsun; u ətigəndə nalə, qüxtə alakzadilik quqanlirini anglisun — **17** qünki u meni baliyatqudin qüxkinimdila eltürüwətmigən; apam mening gərüm bolsiidi, uning qorsiqi mən bilən təng həmixə qong bolsiidi! **18** Nemixqa mən japa-muxəkqət, azab-oqubətni kərüxkə, künlirimni hijalət-ahanət iqidə ətküzüxkə baliyatqudin qikqandimən?

21 Padixah Zədəkiya Malkiyaning ooqli Paxhurni həm Maaseyahning ooqli, kahin Zəfaniyani əwətkəndə, Yərəmiyaoqa Pərwərdigardin təwəndiki munu bir səz kəldi: — **2** ([Ular]: «Biz üqün Pərwərdigardin yardəm sorioqin; qünki Babil padixahi Nebokadnəsar bizgə hujum qilidu; Pərwərdigar Əzining [ətkənki] karamət qiloqan ixliri boyiqə, bizgimu ohxax muamilə qilip, uni yenimizdin yandurarmikin?» — [dəp soridi]. **3** Yərəmiya ularoqa: — Zədəkiyaoqa mundaq dənglar, — dedi) **4** — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən qolliringlar tutqan, silərni qorxiwaloqan

Babil padixahi həm kaldiylərgə sepil sirtida jəng
kilixka ixlitidioqan, jəng korallirinqlarni kayriwetimən
wə bularni bu xəhərning otturisida yioqiwalimən; **5**
Mən Özümmu sozuloqan kolum wə küqlük bilikim
bilən, oqəzipim bilən, kəhrim bilən wə həssiləngən
aqqikim bilən silərgə jəng kilimən! **6** Mən bu xəhərdə
turuwatkanlarni, insan bolsun, haywan bolsun urimən;
ular dəhxətlik bir waba bilən əlidu. **7** Andin keyin, —
dəydu Pərwərdigar, — Yəhuda padixahi Zədəkiyani,
hizmətkarlirini, həlkni, yəni bu xəhərdə wabadin, kiliqtin
wə kəhətqiliktin kelip kaloqanlar bolsa, Mən ularni
Babil padixahi Nebokadnəsarning kolioqa, ularning
düxmənlirining kolioqa wə jenini izdigüqilərning kolioqa
tapxurimən; Nebokadnəsar ularni kiliq tioqi bilən uridu;
u nə ularni ayimaydu, nə ularoqa iqini heq aoqritmaydu,
nə rəhim kilmaydu. **8** Lekin sən bu həlkkə mundak
deyixing kerək: «Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana,
Mən aldinglarda hayat yoli wə mamat yolini salimən;
9 kim bu xəhərdə kalmakqi bolsa, kiliq, kəhətqilik wə
waba bilən əlidu; lekin kim xəhərdin qikip, silərni
korxiwaloqan kaldiylərgə təslim bolsa, u hayat kalidu;
uning jeni əzigə aloqan oljidək bolidu. **10** Qünki Mən
bu xəhərgə yahxilik üqün əməs, bəlki yamanlik kilix
üqün yüzümni karatkuzdum, — dəydu Pərwərdigar;
u Babil padixahining kolioqa tapxurulidu, u uni ot
selip kəydüriwetidu. **11** Wə Yəhuda padixahining
jəməti tooqruluk Pərwərdigarning səzini anglanglar:
— **12** I Dawutning jəməti, Pərwərdigar mundak
dəydu: — hər ətigəndə adalət bilən həküm qikiringlar,
bulanoqan kixini əzgüqining kolidin kutkuzunglar;
bolmisa, kiloqanliringlarning rəzilliki tüpəylidin, kəhrim
partlap, ottək həmmini kəydüridu; uni əqürələydioqan
heqkim bolmaydu; **13** Mana, Mən sanga karxidurmən,
i jiloqa üstidə, tüzlənglikti kiyada olturoquqi, yəni
«Kim üstimizgə qüxüp hujum kilalisun, kim əylirimizgə
besip kirəlisun?!» degüqi, — dəydu Pərwərdigar. **14**
Mən silərning kilmixinglarning mewisi boyiqə silərgə
yekinlixip jazalaymən, — dəydu Pərwərdigar; wə Mən
uning ormanlikida bir ot yakimən, u bolsa uning
ətrapidiki həmmini kəydürüp tügitidu.

22 Pərwərdigar manga mundak dedi: «Baroqin,
Yəhuda padixahining ordisioqa qüxüp bu səzni
xu yərdə kiloqin: — **2** Pərwərdigarning səzini angla,
i Dawutning təhtigə olturoquqi, Yəhuda padixahi —
Sən, ələmdar-hizmətkarliring wə muxu dərwazilardin
kirip-qikidioqan həlking, — **3** Pərwərdigar mundak
dəydu: Adalət wə həkkaniylik yürgüzünglar; bulanoqan
kixini əzgüqining kolidin kutkuzunglar; musapirlarni,
yetim-yesirlərni wə tul hotunlarni heq harlimanglar
yaki bozək kilmanglar, gunahsiz kanlarni bu yərdə
təkmənglar. **4** Silər bu əmrlərgə həkikətən əməl
kilsanglar, əmdi Dawutning təhtigə olturoqan padixahlar,
yəni ular, ularning əməldar-hizmətkarliri wə həlki
jəng harwiliriioqa olturup wə atlaroqa minip bu əyning
dərwaziliridin kirip qikixidu. **5** Birak silər bu səzlərni
anglimisanglar, Mən Öz namim bilən kəsəm iqkənki, —
dəydu Pərwərdigar, — bu orda bir harabə bolidu. **6** Qünki
Pərwərdigar Yəhuda padixahining əyi tooqruluk mundak
dəydu: — Sən Manga huddi Gilead, Liwanning qokkisidək
boloqining bilən, bərhək Mən seni bir qəl-bayawan,
adəmlər waz kəqkən xəhərlərdək kilimən. **7** Mən hərbiri
yahxi korallanoqan wəyran kiloquqilarni sanga karxi
əwətimən; ular «esil kedirliringni» kesiwetip, otka
taxlaydu. **8** Nuroqun əllər bu xəhərdin ötüp, hərbiri
yekinidin: «Nemixka Pərwərdigar bu uluoq xəhərni
bundak kiloqandu?» dəp soraydu. **9** Wə ular jawabən:
«Qünki ular Pərwərdigar Hudasining əhdisidin waz
keqip, baxka ilahlaroqa qokunup ularning kullukioqa
kirgən» — dəydu. **10** Əlginigə yioqlimanglar, uning
üqün ah-zarlimanglar; bəlki sürgün boloqini üqün
kattik yioqlanglar, qünki u əz yurtioqa heqkaqan kaytip
kəlməydu. **11** Qünki Yəhuda padixahi Yosiyaning ooqli,
yəni atisi Yosiyaning ornioqa təhtigə olturoqan, bu yərdin
sürgün boloqan Xallum tooqruluk Pərwərdigar mundak
dəydu: U hərgiz bu yərgə kaytmaydu; **12** qünki u əsir
kilinip apiriloqan yurtta əlidu, u bu zeminni ikkinqi
kərməydu. **13** Əyini adilsizlik bilən, balihana-rawakirini
adalətsizlik bilən kuroqanning halioqa way! U koxnisini
bikar ixlitip, əmgikigə heqkandak hək bərməydu; **14**
u: «Özümgə kəngtaxa bir ordini, azadə rawaklar bilən
koxup salimən; tamlirioqa derizilərni kəng qikirimən;
tamlirini kedir tahtaylar bilən bezəymən, əylirini pərəng
sirlaymən» — dəydu. [Uning halioqa way]! **15** Sən
kedir yaoqiqidin yasaloqan tahtaylarni qaplap, [ata-
bowiliring] bilən bəsləxsəng kandakmu padixah boluxka
layik bolisən? Sening atang yəp-iqixkə təxəkkür eytip,
adalət wə durus ixlarni yürgüzgən əməsmu? Xunga
u buning yahxilikini kərgən. **16** U məminlərning wə
namratlarning dəwasini tooqra sorioqan; xunga həlkning
əhwali yahxi idi. Bundak ix Meni tonuxtin ibarət
əməsmu?» — dəydu Pərwərdigar. **17** — Birak kəzüng wə
kənglüng bolsa pəkət əz jazanə-mənpəətinggə erixix,
gunahsizlarning kenini təküx, zorluk-zumbuluk wə
bulangqilik kilix pəytini kəzləp tikilgəndur. **18** Xunga
Pərwərdigar Yəhuda padixahi Yosiyaning ooqli Yəhoakim
tooqruluk mundak dəydu: — Həlk uning əlümidə: «Ah,
akam! Ah, singlim!» dəp ah-zarlar kətürməydu; yaki
uning üqün: «Ah, begim! Ah, uning həywisi!» dəp ah-
zarlar kətürməydu; **19** u exəkning dəpnisidək kəmülidu,
jəsiti Yerusalem dərwazilirining sirtioqa qərüp taxlinidu.
20 Liwanoqa qikip pəryad kil, Baxanda awazingni kətür,
Abarimning qokkiliridinmu nalə kətür; qünki sening
«axniliring»ning həmmisi nabut kilindi. **21** Mən aman-
esən turoqiningda sanga agahlandurdum; lekin sən:
«Anglimaymən!» — deding. Yaxlikingdin tartipla bundak
kilip Mening awazimoqa kulak salmaslik dəl sening
yolung bolup kəlgən. **22** Xamal barlik «bakkuqi»liringoqa
«bakkuqi» bolup ularni uqurup ketidu, xuning bilən
axniliring sürgün boluxka qikidu; bərhək, sən xu qaoqda
barlik rəzilliking tüpəylidin hijil bolup rəswa bolisən. **23**
I «Liwan»da turoquqi, kedir dərəhliri üstigə uwilioquqi,
sən toloqak tutkan ayalning azabliridək, dərd-ələmlər
bexingoqa qüxkəndə kanqilik ingrap ketərsən! **24** Öz
hayatim bilən kəsəm iqimənki, — dəydu Pərwərdigar, —
sən Yəhoakimning ooqli Koniya hətta ong kolumdiki
məhürlük üzük bolsangmu, Mən seni xu yərdin yulup
taxlaymən; **25** Mən seni jeningni izdigüqilərning
kolioqa wə sən korkkan adəmlərning kolioqa, yəni Babil
padixahi Nebokadnəsarning kolioqa wə kaldiylərning
kolioqa tapxurimən. **26** Mən seni həm seni tuoqkan

anang ikkinglarni əzünglar tuoɣulmioɣan yat bir yurtḳa
qəriwetimən; silər xu yərdə əlisilər. **27** Jeninglar ḳaytip
kelixkə xunqə təxna boloɣan bu zeminoɣa bolsa, silər
ḥərgiz ḳaytip keləlməysilər. **28** Koniya degən bu kixi
qeḳiloɣan, nəzərgə elinmaydioɣan sapal kozimu? Ḥeqkim
ḳarimaydioɣan bir ḳaqimu? Əmdi nemixḳa ular, yəni u wə
uning nəsli boloɣanlar qəriwetilgən, ular tonumaydioɣan
bir yurtḳa taxliwetilidu? **29** I zemin, zemin, zemin,
Pərwərdigarning səzini angla! **30** Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Bu adəm «pərzəntsiz, əz künidə ḥeq oɣlibə
ḳilalmioɣan bir adəm» dəp yazoɣin; qünki uning nəslidin
ḥeqḳandaḳ adəm oɣlibə ḳilip, Dawutning təhtigə olturup
Yəḥuda arisida ḥəküm sürməydu.

23 Mening yayliḳimdiki ḳoylarni ḥalak ḳiloɣuqi wə
tarḳitiwətküqi pada baḳḳuqilarning ḥalioɣa way!
— dəydu Pərwərdigar. **2** Xunga Israilning Hudasi
boloɣan Pərwərdigar Əz həlḳini xundaḳ beḳiwatḳan
baḳḳuqilaroɣa mundaḳ dəydu: «Silər Mening padamni
tarḳitiwətkənsilər, ularni ḥəydiwətkənsilər wə ularni
izdimigənsilər wə ulardin ḥeq həwər almioɣansilər;
mana, Mən silərning ḳilmixliringlarning rəzillikini
əz bexinglaroɣa qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar
— **3** wə padamning ḳaldisini bolsa, Mən ularni
ḥəydiwətkən barliḳ padixaḥliḳlardin yioɣimən, ularni əz
yaylaḳlirioɣa ḳayturimən; ular awup kəpiyidu. **4** Mən
ularning üstigə ularni ḥəḳiḳiy baḳidioɣan baḳḳuqilarni
tikləymən; xuning bilən ular ikkinqi ḳorḳmaydu
yaki parakəndə bolmaydu, ulardin ḥeqḳaysisi kəm
bolmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **5** Mana, xu künlər
keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Dawut üqün
bir «Ḥəḳḳaniy Xah»ni əstürüp tikləymən; u padixaḥ
bolup danaliḳ bilən ḥəküm sürüp, zeminda adalət wə
ḥəḳḳaniyliḳ yürgüzidu. **6** Uning künlidə Yəḥuda
ḳutḳuzulidu, Israil aman-tinqliḳta turidu; u xu nami
bilən atiliduki — «Pərwərdigar Ḥəḳḳaniyliḳimiz». **7**
Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar,
— «Israillarni Misir zeminidin ḳutḳuzup qiḳaroɣan
Pərwərdigarning ḥayati bilən!» degən ḳəsəm ḳaytidin
ixlitilməydu, **8** bəlki xu künlərdə «Israillarni ximaldiki
zemindin wə Əzi ularni ḥəydigən barliḳ padixaḥliḳlardin
ḳutḳuzup qiḳaroɣan Pərwərdigarning ḥayati bilən!»
dəp ḳəsəm iqilidu. Andin ular əz yurtida turidu.
9 Pəyoɣəmbərlər tooɣruluḳ: — Mening kənglüm iq-
baoɣrimda sunuḳtur; səngəklirimning ḥəmmisi titrəydu;
mən məst boloɣan adəm, xarab təripidin yengilgən
adəmgə ohxaymən; bundaḳ boluxum Pərwərdigar wə
Uning pak-muḳəddəs səzliri tüpəylidindur; **10** qünki
zemin bolsa zinahorlaroɣa toloɣan; ularning yügürüxliri
tooɣra yolda əməs; ularning ḥoḳuḳi ḥəḳḳaniyliḳ yolida
əməs. Xunga [Pərwərdigarning] ləniti tüpəylidin
zemin ḳaoɣjiraydu; daladiki ot-qəp solixidu; **11** qünki
ḥəm pəyoɣəmbər ḥəm kaḥin ḥaram boldi; ḥətta
Əz əyümdimu ularning rəzil ḳilmixlirini baykidim,
— dəydu Pərwərdigar. **12** — Xunga ularning yoli
əzlirigə ḳarangoɣuluḳta mangidioɣan, teyiloɣaḳ yollardək
bolidu; ular bu yollarda putlixip, yiḳilidu; qünki ular
jazalinidioɣan yilida Mən ularning bexioɣa yamanliḳ
qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar. **13** Mən awwal
Samariyədiki pəyoɣəmbərlərdə əhməḳliḳni kərgənmən;
ular Baalning namida bexarət berip, həlḳim Israilni
azduroɣan; **14** biraḳ Yerusalemdiki pəyoɣəmbərlərdimu
yirginqlik bir ixni kərdum; ular zinahorluḳ ḳilidu,
yaloɣanliḳta mangidu, rəzillik ḳiloɣuqilarning ḳolini
küqəytiduki, nətijidə ḥeqḳaysisi rəzillikidin yanmaydu;
ularning ḥəmmisi Manga Sodomdəḳ, [Yerusalemda]
turuwatḳanlar Manga Gomorradəḳ boldi. **15** Xunga
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar
pəyoɣəmbərlər tooɣruluḳ mundaḳ dəydu: — Mana,
Mən ularni əmən bilən ozuḳlandurimən, ularoɣa ət
süyini iqküzimən; qünki Yerusalemdiki pəyoɣəmbərlər
ḥaramliḳning mənbəsi bolup, ḥaramliḳ ulardin pütkül
zeminoɣa tarḳilip kətti. **16** Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərgə
bexarət beriwatḳan pəyoɣəmbərlərning səzlirigə ḳulaḳ
salmanglar; ular silərni bimənilikkə yetəkləydu; ularning
səzliri Pərwərdigarning aoɣzidin qiḳḳan əməs, bəlki əz
kənglidə təsəwwur ḳiloɣan bir kərünüxni səzləwatidu.
17 Ular Pərwərdigarning səzini kəzigə ilmaydioɣanlaroɣa:
«Silər aman-tinqliḳta turisilər» dəydu wə əz kənglining
jaḥillikida mangidioɣanlarning ḥərbirigə: «Ḥeqḳandaḳ
yamanliḳ bexinglaroɣa qüxməydu» — dəydu. **18**
Biraḳ ulardin ḳaysi birsi Pərwərdigarning kengixidə
Uning səz-kalamini baykap qüxinix wə anglax üqün
turoɣan? Ulardin kim Uning səzini ḳulaḳ selip anglioɣan?
19 Mana, Pərwərdigardin qiḳḳan bir boran-qapḳun!
Uningdin ḳəhr qiḳti; bərḥəḳ, dəḥxətlik bir ḳara ḳuyun
qiḳip kəldi; u pirḳirap rəzillərning bexioɣa qüxidu.
20 Uning kənglidiki niyətlirini ada ḳilip toluḳ əməl
ḳiloɣuqə, Pərwərdigarning oɣəzipi yanmaydu; ahirḳi
künlərdə silər buni obdan qüxinip yetisilər. **21** Mən bu
pəyoɣəmbərlərni əwətmigənmən, lekin ular həwərni jar
ḳilixḳa ḳatrioɣan; Mən ularoɣa səz ḳilmidim, lekin ular
bexarət bərgən. **22** Ḥalbuki, ular Mening kengiximdə
turoɣan bolsa, Mening həlḳimgə sezlirimni anglatḳuzoɣan
bolsa, əmdi həlḳimni rəzil yolidin wə ḳilmixlirining
rəzillikidin yanduroɣan bolatti. **23** Mən pəḳət bir
yərdila turidioɣan Hudamu? — dəydu Pərwərdigar,
— Mən yiraḳ-yiraḳlardiki ḥərjayda turidioɣan Huda
əməsmu? **24** Birsi yoxurun jaylarda məküwalsa Mən uni
kərəlməmdimən? — dəydu Pərwərdigar; — asman-zemin
Mən bilən tolduruloɣan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar.
25 Mən Mening namimda yaloɣan bexarətlər beridioɣan
pəyoɣəmbərlərning: «Bir qüx kərdüm! Bir qüx kərdüm!»
degənlirini anglidim; **26** bundaḳ pəyoɣəmbərlər yaloɣan
bexarətlərni beridu, ular əzining kənglidiki ezitḳu
təsəwwurliridin pəyoɣəmbərlər boluxiwaloɣan. Əmdi
ular bundaḳ ixlarni ḳaqanoɣiqə kəngligə pükidu? **27** Ular
ḥərbiri ḳaqanoɣiqə əz yeḳinioɣa eytḳan qüxliri arḳiliḳ
(huddi ata-bowilirining Baaloɣa qoḳunup namimni
untuoɣinioɣa ohxax) həlḳimgə namimni untulduruxni
pəmləydu? **28** Qüxni kərgən pəyoɣəmbər, qüxni eytip
bərsun; Mening səzümni anglioɣan kixi bu səzümni
əstayidilliḳ bilən səzlisun; pahalning buoɣday bilən
selixturoɣuqilik nemisi bardu? — dəydu Pərwərdigar.
29 — Mening səzüm huddi kəydürgüqi bir ot wə taxni
qaḳidioɣan bazoɣan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar. **30**
Xunga mana, Mən pəyoɣəmbərlərgə ḳarxidurmən, —
dəydu Pərwərdigar, — ularning ḥərbiri əz yeḳinidin
«Mening səzlirim»ni ooɣrilap doramqiliḳ ḳilidu. **31**
Mana, Mən pəyoɣəmbərlərgə ḳarxidurmən, — dəydu

Pərwərdigar, — ular əz tillirini qaynap: «[Pərwərdigar]
dəydu...» dəp bexarət beridu. **32** Mana, yaloŋan
qüxlərni bexarət kilip bularni yətküzüp, yaloŋanqiliki wə
baxbaxtakliki bilən Mening həlkimni azduroŋanlaroŋa
karxidurmən, — dəydu Pərwərdigar; — Mən ularni
əwətmigənmən, ularni buyruoŋan əməsmən; ular bu
həlkkə heqkandak payda yətküzməydu, — dəydu
Pərwərdigar. **33** Əmdi yaki bu həlk, yaki pəyoŋəmbər,
yaki kahin səndin: «Pərwərdigarning sanga yükligən
səzi nemə?» dəp sorisa, sən ularoŋa: «Kaysi yük?!
Mən silərni Əzümdin yirak taxlaymən, — dəydu
Pərwərdigar. **34** «Pərwərdigarning yükligən səzi»
dəydioŋan hərkaysi pəyoŋəmbər, kahin yaki həlk bolsa,
Mən bu kixini əyidikilər bilən təng jazalaymən. **35** Əmdi
silərning hərbiringlar əz yekinidin wə hərbiringlar
əz kerindixidin muxundak: «Pərwərdigar nemə jawab
bərdi?» wə «Pərwərdigar nemə dedi?» dəp sorixinglar
kerək. **36** Silər «Pərwərdigarning yükligən səzi»
degənni kaytidin aoŋzinglaroŋa almaysilər; qünki
hərbiringlarning əz səzi əzigə yük bolidu; qünki
silər Hudayimiz, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar, tirik Hudaning səzlirini burmilioŋansilər.
37 Hərbiringlar pəyoŋəmbərdin muxundak: «Pərwərdigar
sanga nemə dəp jawab bərdi?» wə «Pərwərdigar
nemə dedi?» dəp sorixing kerək. **38** Lekin silər:
«Pərwərdigarning yükligən səzi» dəwərgininglar
tüpəylidin, mana Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki
silər: «Pərwərdigarning yükligən səzi» dəwerisilər
wə Mən silərgə: ««Pərwərdigarning yükligən səzi»
demənglər» dəp həwər əwətkənmən, **39** xunga mana,
Mən silərni pütünləy untuymən, Mən silərni silərgə wə
ata-bowiliringlaroŋa təkdim kiloŋan xəhər bilən təng
yüzümdin yirak taxlaymən; **40** Mən üstünglaroŋa mənggü
rəswaqilik wə hərgiz untulmaydioŋan mənggülük
xərməndilikni qüxürimən!

24 Babil padixahi Nebokadnəsar Yerusalemdin
Yəhoakimning ooŋli, Yəhuda padixahi Yəkoniyah,
Yəhuda əmir-xahzadiliri, hünərwənlər wə təmürqilərni
əsirgə elip Babiloŋa sürgün kiloŋandin keyin, Pərwərdigar
manga Əz ibadəthanisi aldidiki ikki sewət ənjürni «mana
kər» dəp kərsətkən. **2** Bir sewəttə dəsləpki pixkan
ənjürdək intayin yahxi ənjürlər bar idi; ikkinqi sewəttə
yegili bolmaydioŋan, intayin naqar ənjürlər bar idi. **3**
Andin Pərwərdigar manga: «Nemə kərdüng, Yərəmiya?»
— dəp soridi. Mən: «ənjürlərni kərdüm; yahxiliri bolsa
intayin yahxikən; naqarliri yegili bolmaydioŋan, intayin
naqar ikən» — dedim. **4** Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundak deyildi: — **5** Israilning Hudasi boloŋan
Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Yəhudadin sürgün
boloŋanlarni, yəni Mening bu yərdin kaldiylərning
zeminioŋa əwətkənlirimni bu yahxi ənjürlərdək yahxi
dəp karaymən; **6** Mən ularoŋa yahxi bolsun dəp kəzümni
ularoŋa tikimən wə ularni bu zeminoŋa kayturimən;
Mən ularni oŋulitip taxlimaymən, bəlki ularni kurimən;
ularni yulup taxlimaymən, bəlki tikip əstürimən. **7** Mən
ularoŋa Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidioŋan, Meni
tonuydioŋan bir kəlbni təkdim kilimən; xuning bilən ular
Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən;
qünki ular pütün kəlbi bilən yenimoŋa kaytidu. **8** Lekin
naqar ənjürlər, yəni yegili bolmaydioŋan, intayin naqar
ənjürlər kandak boloŋan bolsa, — dəydu Pərwərdigar,
— Bərhək, Mən Yəhuda padixahi Zədəkiyani, əmir-
xahzadilirini wə Yerusalemdikilərning kaloŋan kismini,
bu zeminda kaloŋanlarni wə Misirda turuwatkanlarni
xuningoŋa ohxax kilimən; **9** Mən ularni yər yüzidiki
barlik padixahliklaroŋa wəhimə saloŋuqi bir obyekt
boluxka, külpətkə qüxüxkə tapxurimən; mən ularni
həydiwətkən barlik jaylarda ularni rəswaqilikning
obyekti, səz-qəqək, tapa-tənining obyekti wə lənət
səzliri boluxka tapxurimən. **10** Mən ularoŋa ham ata-
bowiliriona təkdim kiloŋan zemindin yokitiloŋuqə ular
arisioŋa kiliq, kəhətqilik wə wabani əwətimən.

25 Yosiyaning ooŋli, Yəhuda padixahi Yəhoakimning
tətinqi yilida (yəni Babil padixahi
Nebokadnəsarning birinqi yilida) Yəhudaning barlik
həlki tooŋruluk Yərəmiyaoŋa kəlgən səz, — **2** Bu səzni
Yərəmiya pəyoŋəmbər Yəhudaning barlik həlki wə
Yerusalemda barlik turuwatkanlaroŋa eytip mundak
dedi: — **3** Amonning ooŋli, Yəhuda padixahi Yosiyaning
on üqinqi yilidin baxlap bügünki küngiqə, bu yigirmə
üq yil Pərwərdigarning səzi manga kelip turoŋan
wə mən tang səhərdə ornumdin turup uni silərgə
səzləp kəldim, lekin silər heq kulak salmidinglar; **4**
wə Pərwərdigar silərgə barlik hizmətkarliri boloŋan
pəyoŋəmbərlərni əwətip kəlgən; U tang səhərdə ornidin
turup ularni əwətip kəlgən; lekin silər kulak salmay
heq anglimidinglar. **5** Ular: «Silər hərbiringlar yaman
yolunglardin wə kilmixliringlarning rəzillikidin towa
kilip yansanglar, Mən Pərwərdigar silərgə wə ata-
bowiliringlaroŋa kədimdin tartip mənggügiqə təkdim
kiloŋan zeminda turuwerisilər. **6** Baxka ilahlaroŋa
əgixip ularning kullukida bolup qokunmanglar; Meni
kolliringlar yasioŋanlar bilən oəzəpləndürmənglar; Mən
silərgə heq yamanlik kəltürməymən» — dəp jakarlioŋan.
7 Lekin silər Manga kulak salmidinglar, Meni kolliringlar
yasioŋanlar bilən oəzəpləndürüp əzünglaroŋa ziyan
kəltürdünglar, — dəydu Pərwərdigar. **8** Xunga samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundak
dəydu: — «Silər Mening səzlirimgə kulak salmioŋan
boloŋaqka, **9** mana, Mən ximaldiki həmmə jəmətlərni wə
Mening kulumni, yəni Babil padixahi Nebokadnəsarni
qakirtimən, ularni bu zeminoŋa, uningda barlik
turuwatkanlaroŋa həmdə ətraptiki həmmə əllərgə
karxilixixka elip kelimən; Mən [muxu zemindikilər
wə ətraptiki əllərni] pütünləy wəyran kilip, ularni
tolimu wəhimilik kilimən ham ux-ux obyekti, daimlik
bir harabilik kilimən; **10** Mən ulardin tamaxining
sadasini, xad-huramlik sadasini, toyi boluwatkan
yigit-kizining awazini, tügmən texining sadasini
wə qiraoŋ nurini məhrum kilimən; **11** bu pütkül
zemin wəyranə wə dəhxət saloŋuqi obyekt bolidu,
wə bu əllər Babil padixahining yətmix yil kullukida
bolidu. **12** Wə xundak boliduki, yətmix yil toxkanda,
mən Babil padixahining wə uning elining bexioŋa,
xundakla Kaldiylərning zemini üstigə əz kəbihlikini
qüxürüp, uni mənggügə harabilik kilimən. **13** Xuning
bilən Mən xu zemin üstigə Mən uni əyibligən barlik
səzlirimni, jümlidin bu kitabta yeziloŋanlarni, yəni
Yərəmiyaning barlik əllərni əyibligən bexarətlirini
qüxürimən. **14** Qünki kəp əllər ham uluoŋ padixahlar

[bu padixah ḩəm ḳowmlirinimu] ḳul ḳilidu; Mən
ularning ḳiloŋan ixliri wə ḳolliri yasioŋanliri boyiqə
ularni jazalaymən. **15** Qünki Israilning Hudasi
Pərwərdigar manga [alamət kərünüxtə] mundaḳ dedi:
— Mening ḳolumdiki oŋəzipimgə toloŋan ḳədəḩni elip,
Mən seni əwətkən barliḳ əllərgə iqküzgin; **16** ular
iqidu, uyan-buyan iroŋanglaydu wə Mən ular arisioŋa
əwətkən ḳiliq tüpəylidin sarang bolidu. **17** Xunga
mən bu ḳədəḩni Pərwərdigarning ḳolidin aldim wə
Pərwərdigar meni əwətkən barliḳ əllərgə iqküzdüm,
18 — yəni Yerusalemoŋa, Yəḩudaning xəḩərlirigə,
uning padixaḩlirioŋa wə əmir-xaḩzadilirigə, yəni ularni
bügünki kündikidək bir harabə, wəḩimə, ux-ux obyekti
boluxḳa ḩəm lənət səzliri boluxḳa ḳədəḩni iqküzdüm;
19 Misir padixaḩi Pirəwngə, hizmətkarlirioŋa, əmir-
xaḩzadilirioŋa ḩəm həlḳigə iqküzdüm; **20** barliḳ xaloŋut
əllər, uz zeminidiki barliḳ padixaḩlar, Filistiylərning
zeminidiki barliḳ padixaḩlar, Axkelondikilər, Gazadikilər,
əkrondikilərgə wə Axdodning ḳaldukliriola iqküzdüm;
21 Edomdikilər, Moabdikilər wə Ammoniylar, **22**
Turning barliḳ padixaḩliri ḩəm Zidonning barliḳ
padixaḩliri, dengiz boyidiki barliḳ padixaḩlar, **23**
Dedandikilər, Temadikilər, Buzdikilər wə qekə qaqlirini
qüxürüwətkən əllər, **24** ərəbiyədiki barliḳ padixaḩlar
wə qəl-bayawanda turuwatḳan xaloŋut əllərning barliḳ
padixaḩliri, **25** Zimridiki barliḳ padixaḩlar, Elamdiki
barliḳ padixaḩlar, Medialiḳlarning barliḳ padixaḩliri,
26 ximaldiki barliḳ padixaḩlaroŋa, iraḳtiki bolsun,
yeḳindiki bolsun, bir-birləp iqküzdum; jaḩandiki barliḳ
padixaḩliḳlaroŋa iqküzdüm; ularning arḳidin Xexaḳning
padixaḩimu [ḳədəḩni] iqidu. **27** Andin sən ularoŋa:
«Israilning Hudasi, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Iqinglar, məst bolunglar,
ḳusunglar, Mən aranglaroŋa əwətkən ḳiliq tüpəylidin
yiḳilip ḳaytidin dəs turmanglar» — degin. **28** Wə xundaḳ
boliduki, ular ḳolungdin elip iqixni rət ḳilsa, sən ularoŋa:
«Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Silər qoḳum iqisilər!» — degin.
29 Qünki mana, Mən Öz namim bilən ataloŋan xəḩər
üstigə apət qüxürgili turoŋan yərdə, silər jazalanmay
ḳalamsilər? Silər jazalanmay ḳalmaysilər; qünki Mən
yər yüzidə barliḳ turuwatḳanlarning üstigə ḳiliqni
qüxüxkə qaḳirimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **30** Əmdi sən [Yərəmiya],
ularoŋa muxu bexarətning səzlirining ḩəmmisini
jakarlioŋin: — Pərwərdigar yuḳiridin xirdək ḩərkirəydu,
Öz muḳəddəs turaloŋusidin U awazini ḳoyuwetidu; U Özi
turuwatḳan jayi üstigə ḩərkirəydu; U üzüm qəyligüqilər
towlioŋandək yər yüzidə barliḳ turuwatḳanlarni əyibləp
towlaydu. **31** Sadasi yər yüzining qətlirigiqə yetidu;
Qünki Pərwərdigarning barliḳ əllər bilən dəwasi bar; U
ət igilirining ḩəmmisi üstigə ḩəküm qiḳiridu; Rəzillərni
bolsa, ularni ḳiliqḳa tapxuridu; — Pərwərdigar xundaḳ
dəydu. **32** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, balayi'apət əldin
əlgə ḩəmmisi üstigə qiḳip tarḳilidu; Yər yüzining
qət-qətliridin dəḩxətlik buran-qapḳun qiḳidu. **33**
Pərwərdigar əltürgənlər yərning bir qetidin yənə
bir qetigiqə yatidu; ularoŋa matəm tutulmaydu, ular
bir yərgə yioŋilmaydu, ḩeq kəmülməydu; ular yər
yüzidə tezəktək yatidu. **34** I bakḳuqilar, zarlanglar,
nalə kətürünglar! Topa-qang iqidə eoŋininglar, i pada
yetəkqiliri! Qünki ḳiroŋin ḳilinix künliringlar yetip
kəldi, Mən silərni tarḳitiwetimən; Silər ərülgən esil
qinidək parqə-parqə qeḳilisilər. **35** Pada bakḳuqilirining
baxpanaḩi, Pada yetəkqilirining ḳaqar yoli yoḳap ketidu.
36 Bakḳuqilarning azablik pəryadi, Pada yetəkqilirining
zarlaxliri anglinidu; Qünki Pərwərdigar ularning
yaylaḳlirini wəyran ḳilay dəwatidu; **37** Pərwərdigarning
dəḩxətlik oŋəzipi tüpəylidin, Tinqlik ḳotanliri harabə
bolidu. **38** Pərwərdigar Öz uwisini taxlap qiḳḳan
xirdəktur; Əzgüqining wəḩxiyliki tüpəylidin, Wə
[Pərwərdigarning] dəḩxətlik oŋəzipi tüpəylidin, Ularning
zemini wəyranə bolmay ḳalmaydu.

26 Yəḩuda padixaḩi Yosiyaning ooŋli Yəḩoakim
təhtkə olturoŋan məzgilning bexida xu səz
Pərwərdigardin kelip mundaḳ deyildi: — **2** Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Sən Pərwərdigarning əyining
ḩoylisida turup ibadət ḳilix üqün Pərwərdigarning
əyigə kirgən Yəḩudaning barliḳ xəḩərliridikilərgə Mən
sanga buyruoŋan ḩərbir səzlərni jakarlioŋin; əynən
eytḳin! **3** Ular bəlkim anglap ḳoyar, ḩərbiri öz
rəzil yolidin yanar; xundaḳ ḳilsa, Mən ḳilmixlirining
rəzilliki tüpəylidin bexioŋa külpət qüxürməkqi boloŋan
niyitimdin yanimən. **4** Sən ularoŋa mundaḳ degin: —
«Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Manga ḳulaḳ salmay,
Mən silərning aldinglaroŋa ḳoyoŋan Təwrat-ḳanunumda
mangmisanglar, **5** Mən tang səḩərdə ornumdin turup
əwətkən hizmətkarlirim boloŋan pəyoŋəmbərlərning
səzlirini anglimisanglar (silər ularoŋa ḩeq ḳulaḳ salmay
kəlgənsilər!), **6** undaḳta, Mən Xiloḩni ḳandaḳ ḳiloŋan
bolsam, əmdi bu əynimu xuningoŋa ohxax ḳilimən, bu
xəḩərni yər yüzidiki barliḳ əllərgə lənət səzi ḳilimən».
7 Xuning bilən kaḩinlar, pəyoŋəmbərlər wə barliḳ
həlḳ Yərəmiyaning bu səzlirini Pərwərdigarning əyidə
jakarlioŋanliḳini anglidi. **8** Xundaḳ boldiki, Yərəmiya
barliḳ həlḳḳə Pərwərdigar uningoŋa tapilioŋan bu
səzlərning ḩəmmisini eytip bərgəndin keyin, kaḩinlar
wə pəyoŋəmbərlər wə barliḳ həlḳ uni tutuwelip: «Sən
qoḳum əlüxüng kerək! **9** Sən nemixḳa Pərwərdigarning
namida bexarət berip: «Bu əy Xiloḩdək bolidu, bu xəḩər
harabə, adəmzatsiz bolidu!» — deding?» — dedi. Xuning
bilən Pərwərdigarning əyidiki barliḳ həlḳ Yərəmiyaoŋa
doḳ ḳilip uni oriwelixti. **10** Yəḩuda əmirliri bu ixlarni
anglidi; ular padixaḩliḳ ordisidin qiḳip Pərwərdigarning
əyigə kirdi, Pərwərdigarning əyidiki «Yengi dərwaza»da
sotḳa olturdi. **11** Kaḩinlar wə pəyoŋəmbərlər əmirlərgə
wə həlḳḳə səzləp: «Bu adəm əlümgə layiḳ, qünki
silər əz ḳulaḳliringlar bilən angliola ndək u muxu
xəḩərni əyibləp bexarət bərdi» — dedi. **12** Andin
Yərəmiya barliḳ əmirlərgə wə barliḳ həlḳḳə səzləp
mundaḳ dedi: — «Pərwərdigar meni bu əyni əyibləp, bu
xəḩərni əyibləp, silər angliola bu barliḳ səzlər bilən
bexarət berixkə əwətkən. **13** Ḩazir yolliringlarni wə
ḳilmixinglarni tüzitinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning
awazini anglanglar! Xundaḳ boloŋanda, Pərwərdigar
silərgə jakarlioŋan külpəttin yanidu. **14** Lekin mən
bolsam, mana, ḳolliringlardimən; manga kəzünglərgə
nemə yahxi wə durus kərülsə xundaḳ ḳilinglar; **15**
pəḳət xuni bilip ḳoyunglarki, meni əltürüwətsənglər

gunaһsiz қanning jazasini өz bexinglaroŋa, bu xəһərgə
wə uningda turuwatқanlarning bexioŋa qüxürisilər;
qünki deginim һək, Pərwərdigar һəkikətən bu sözlərning
һəmmisini қulaқliringlaroŋa deyixkə meni əwətkən». 16
Əmirlər wə barliқ һəlқ kaһinlaroŋa wə pəyoŋəmbərlərgə:
«Bu adəm əlümgə layiқ əməs; qünki u Pərwərdigar
Hudayimizning namida bizgə sözlidi» — dedi. 17
Andin zemindiki bəzi akşaқallar ornidin turup һəlқ
kengixigə mundaқ dedi: — 18 «Morəxətlik Mikaһ
Yəһuda padixaһi Һəzəkiyaning künliridə barliқ Yəһuda
һəlқigə bexarət berip: — «Samawi қoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Zion teoŋi etizdək
aoŋdurulidu, Yerusalem dəng-təpilər bolup қalidu, «Өy
jaylaxқan taoŋ» bolsa, Ormanliқning otturisidiki yuқiri
jaylarla bolidu, halas» — degənidi. 19 Yəһuda padixaһi
Һəzəkiya wə barliқ Yəһuda һəlқi Mikaһni əlümgə
məһқum қiloŋanmu? Һəzəkiya Pərwərdigardin қorқup,
Pərwərdigardin ətüngən əməsmu? Wə Pərwərdigar
ularoŋa қilmaқqi bolup jakarlioŋan külpəttin yanoŋan
əməsmu? Biz [bu yoldin yanmisaқ] өz jenimiz
üstigə zor bir külpətni qüxürgən bolmamdimiz?».
20 (Pərwərdigarning namida Yərəmiyaning barliқ
degənliridək bu xəһərni wə bu zeminni əyibləp bexarət
bərgən, Kiriat-Yearimliқ Xəmayaning ooŋli Uriya isimlik
yənə bir adəm bar idi. 21 Padixaһ Yəһoakim wə barliқ
palwanliri, barliқ əmirliri uning sözlirini angliooŋanda,
padixaһ uni əltürüxkə intilgən; lekin Uriya buni
angliooŋanda қorқup, Misiroŋa қaqti. 22 Lekin Yəһoakim
қaparmənlərni, yəni Akborning ooŋli Əlnatan wə
baxқilarni Misiroŋa əwətkən; 23 ular Uriyani Misirdin
elip qiқip padixaһ Yəһoakimning aldioŋa aparoŋan; u uni
қiliqlap, jəsitini puқralarning gərlükigə taxliwətkən.) 24
— Һalbuki, xu qaoŋda Xafanning ooŋli Aһikam ularning
Yərəmiyani əlümgə məһқum қilip һəlқning қolioŋa
tapxurmasliқi üqün, uni қollidi.

27 Yəһuda padixaһi Yosiyaning ooŋli Zədəkiyaning
təһtkə olturoŋan dəsləpki məzgilidə, xu səz
Yərəmiyaoŋa Pərwərdigardin kelip mundaқ deyildi:
— 2 Pərwərdigar manga mundaқ dedi:— Asarətlər
wə boyunturuқlarni yasap өz boynungoŋa sal; 3 bu
boyunturuқlarni Edomning padixaһioŋa, Moabning
padixaһioŋa, Ammoniylarning padixaһioŋa, Turning
padixaһioŋa wə Zidonning padixaһioŋa Yerusalemoŋa,
Yəһuda padixaһining aldioŋa kəlgən ularning өz
əlqilirining қoli arқiliқ əwətkin; 4 һərbirini
өz hojayinlirioŋa xundaқ bir həwərni yətküzüxkə
buyruoŋin: — Samawi қoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaқ dəydu:
— Өz hojayinliringlaroŋa mundaқ dənglar: — 5
Mən zemin wə zemin yüzidə turuwatқan adəmlər
wə һaywanlarni zor қudritim wə sozuloŋan bilikim
bilən yaratқanmən; wə kim kəzümgə layiқ kərünsə,
bularni xularoŋa təқdim қilimən. 6 Һazir Mən bu
zeminlarning һəmmisini Babil padixaһi, Mening қulum
boloŋan Neboқadnəsarning қolioŋa tapxurdum; һətta
daladiki һaywanlarnimu uning қullukida boluxқa təқdim
қildim. 7 Barliқ əllər uning, ooŋlining һəm nəwrisining
қullukida bolidu; andin өz zeminining waқti-saiti
toxқanda, kəp əllər wə uluoŋ padixaһlar unimu қullukқa
salidu. 8 Xundaқ boliduki, қaysi əl yaki padixaһliқ
Babil padixaһi Neboқadnəsarning қullukida boluxni,
yəni boynini Babil padixaһining boyunturuқi astioŋa
қoyuxni rət қilsa, Mən xu əlni Neboқadnəsarning қoli
arқiliқ yoқatқuzoŋuqə қiliq, қəһətqilik wə waba bilən
jazalaymən, — dəydu Pərwərdigar. 9 — Silər bolsanglar,
«Babil padixaһining қullukida һeq bolmaysilər»
degən pəyoŋəmbərliringlaroŋa, palqiliringlaroŋa, qüx
kərgüqiliringlaroŋa, rəm aqқuqiliringlaroŋa yaki
jadugərliringlaroŋa қulaқ salmanglar; 10 qünki ular
silərgə yaloŋanqiliқ қilip bexarət beridu; [gəplirigə
kirsənglar], silərni өz yurtunglardin sürgün қilidu; qünki
Өzüm silərni yurtunglardin һəydəymən, silər nabut
bolisilər. 11 Lekin қaysi əl boynini Babil padixaһining
boyunturuқi astioŋa қoyup қullukioŋa kirsə, xu əlni
өz yurtida turoŋuzimən, ular uningda terikqiliқ қilip
yaxaydu. 12 — Mən Yəһuda padixaһi Zədəkiyaoŋimu
xu sözlər boyiqə mundaқ dedim: «Boynunglarni Babil
padixaһining boyunturuқi astioŋa қoyup uning wə uning
һəlқining қullukida bolsanglar, һayat қalisilər. 13 Əmdi
nemixқa Pərwərdigarning Babil padixaһining қullukioŋa
boysunmioŋan һərқaysi əllər tooŋrisida deginidək, sən
wə һəlқing қiliq, қəһətqilik wə waba bilən əlməkqi
bolisilər? 14 Pəyoŋəmbərlərning: «Babilning қullukida
bolmaysilər» degən sözlirigə қulaқ salmanglar; qünki
ular silərgə yaloŋanqiliқtin bexarət қilidu. 15 Mən
ularni əwətkən əməs, — dəydu Pərwərdigar, — lekin
ular Mening namimda yaloŋandin bexarət beridu; bu
sözlərning aқiwiti xuki, Mən silərni yurtunglardin
һəydiwetimən, xuningdək nabut bolisilər; silər wə
silərgə bexarət bərgən pəyoŋəmbərlər nabut bolisilər».
16 Andin Mən kaһinlaroŋa wə bu barliқ һəlққə
mundaқ dedim: — Pərwərdigar mundaқ dəydu: —
Silərgə bexarət beridioŋan pəyoŋəmbərlərning: «Mana,
Pərwərdigarning əyidiki қimmətlik қaqa-қuqilar pat
arida Babildin қayturulidu» degən sözlirigə қulaқ
salmanglar; qünki ular silərgə yaloŋanqiliқtin bexarət
қilidu. 17 Ularoŋa қulaқ salmanglar; Babil padixaһining
қullukida bolsanglar, һayat қalisilər; bu xəһər nemixқa
wəyran bolsun? 18 Əgər bular һəkikətən pəyoŋəmbərlər
bolsa һəm Pərwərdigarning sözi ularda bolsa, ular һazir
Pərwərdigarning əyidə, Yəһuda padixaһining ordisida
wə Yerusalemning əzidə қaloŋan қimmətlik қaqa-қuqilar
Babiloŋa elip ketilmisun dəp samawi қoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigaroŋa dua-tilawət қilsun! 19
Qünki samawi қoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
ikki [mis] tüwrük, [mis] «dengiz», das һarwiliri wə bu
xəһərdə қaloŋan [қimmətlik] қaqa-қuqilar tooŋruluқ
mundaқ dəydu: — 20 (bularni bolsa Babil padixaһi
Neboқadnəsar Yəһoakimning ooŋli Yəһuda padixaһi
Yəkoniyaһni Yəһudadiki wə Yerusalemdiki barliқ
esilzad-əmirlər bilən təng Yerusalemdin Babiloŋa sürgün
қiloŋanda u elip kətmigənidi) 21 Bərһək, Israilning
Hudasi Pərwərdigarning əyidə, Yəһuda padixaһining
ordisida wə Yerusalemda қaloŋan [қimmətlik] қaqa-
қuqilar tooŋruluқ samawi қoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar mundaқ dəydu: — 22 ularmu Babiloŋa elip
ketilidu; ular Mən ulardin қaytidin həwər alidioŋan
küngiqə xu yərdə turidu, — dəydu Pərwərdigar: — xu
waқit kəlgəndə, Mən ularni elip bu yərgə қayturup
berimən.

28 Xu yilda, Yəhuda padixahi Zəkəriya təhtkə
olturoqan dəsləpki məzgildə, yəni tətinqi yili,
bəxinqi ayda, Azzurning ooqli, Gibeon xəhiridiki
Hananiya pəyoqəmbər, kahinlar wə barlik halayik
aldida Pərwərdigarning əyidə manga: — **2** Samawi
koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundak dəydu: — «Mən Babil padixahining
boyunturukini sunduriwəttim! **3** Babil padixahi
Nebokadnəsar muxu yərdin epkətkən, Babiloqa
aparoqan, Pərwərdigarning əyidiki kaqa-kuqilarning
həmmisini bolsa, ikki yil ətməyla Mən muxu yərgə
kayturup epkelimən; **4** wə Mən Yəhuda padixahi,
Yəhoakimning ooqli Yəkoniyahni Yəhudadin Babiloqa
sürgün kilinoqanlarning həmmisi bilən təng muxu yərgə
kayturup berimən, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən
Babil padixahining boyunturukini sundiriwetimən!»
— dedi. **5** Andin Yərəmiya pəyoqəmbər kahinlar
wə Pərwərdigarning əyidə turoqan barlik halayik
aldida Hananiya pəyoqəmbərgə səz kildi. **6** Yərəmiya
pəyoqəmbər mundak dedi: «Amin! Pərwərdigar xundak
kilsun! Pərwərdigar sening bexarət bərgən səzliringni
əməlgə axursunki, U Özining əyidiki kaqa-kuqilar wə
Yəhudadin Babiloqa sürgün kilinoqanlarning həmmisini
muxu yərgə kaytursun! **7** Lekin əz kulikingoqa wə
barlik həlkning kulikioqa selip koyulidioqan mening
bu səzümni angla! **8** — Mening wə seningdin burun,
kədimdin tartip boloqan pəyoqəmbərlərmu nuroqun
padixahliklar wə uluq dələtlər tooqruluk, urux, apət
wə wabalar tooqruluk bexarət berip kəlgən; **9** tinqlik-
awatlik tooqruluk bexarət bərgən pəyoqəmbər bolsa, xu
pəyoqəmbərning səzi əməlgə axuruloqanda, u həkikətən
Pərwərdigar əwətkən pəyoqəmbər dəp tonuloqandur!». **10**
Andin Hananiya pəyoqəmbər Yərəmiya pəyoqəmbərning
boynidiki boyunturukni elip uni sunduriwətti. **11**
Hananiya həlk aldida səz kilip: «Pərwərdigar mundak
dəydu: — Mən xuningoqa ohxax, ikki yil ətməyla
Babil padixahi Nebokadnəsarning boyunturukini barlik
əllərning boynidin elip sunduriwetimən!» — dedi.
Xuning bilən Yərəmiya pəyoqəmbər qikip kətti.
12 Hananiya pəyoqəmbər Yərəmiya pəyoqəmbərning
boynidiki boyunturukni elip uni sunduriwətkəndin
bir'az keyin, Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoqa kelip
mundak deyildi: — **13** Baroqin, Hananiyaoqa mundak
degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sən yaoqaqtin
yasaloqan boyunturukni sundoroqining bilən, lekin
uning ornioqa təmürdin boloqan boyunturukni selip
koydung! **14** Qünki samawi koxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak
dəydu: — Mən xuningoqa bu barlik əllərning boynioqa
təmürdin yasaloqan boyunturukni salimənki, ular Babil
padixahi Nebokadnəsarning kullukida bolidu; bərhək,
ular uning kullukida bolidu; Mən uningoqa hətta
daladiki haywanlarnimu təkdim kiloqanmən». **15** Andin
Yərəmiya pəyoqəmbər Hananiya pəyoqəmbərgə: «Kulak
sal, Hananiya! Pərwərdigar seni əwətkən əməs! Sən
bu həlkni yaloqanqilikka ixəndürgənsən! **16** Xunga
Pərwərdigar mundak dəydu: Mana, Mən seni yər
yüzidin əwətiwetimən! Sən dəl muxu yilda əlisən, qünki
sən adəmlərni Pərwərdigaroqa asiylik kilixka dəwət
kiloqansən». **17** Hananiya pəyoqəmbər dəl xu yili yəttinqi
ayda əldi.

29 Yərəmiyaning Yerusalemdin sürgün boloqanlar
arisidiki hayat kaloqan aksakallaroqa, kahinlaroqa,
pəyoqəmbərlərgə wə Nebokadnəsar əsir kilip Babiloqa
elip kətkən barlik həlkkə Yerusalemdin yollioqan heti:
— **2** (hət padixah Yəkoniyah, hanix, wəzirlər, Yəhuda
wə Yerusalemdiki xahzadə-əmirlər wə hünərwənlər
Yerusalemdin kətkəndin keyin, **3** Xafanning ooqli
əlasahning wə Hilkiyaning ooqli Gəmariyaning koli bilən
yollanoqan — Yəhuda padixahi Zədəkiya bu kixilərni
Babil padixahi Nebokadnəsarning aldioqa yollioqan).
Yollioqan hət mundak: — **4** Samawi koxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigar — Israilning Hudasi Yerusalemdin
Babiloqa sürgüngə əwətkənlərning həmmisigə mundak
dəydu: — **5** Öylərni kurunglar, ularda turunglar;
baoqlarni bərpa kilinglar, ularning mewisini yənglar;
6 əylininglar, ooqul-kizlik bolunglar; ooqulliringlar
üqün kizlarni elip beringlar, kizliringlarni ərlərgə
yatlik kilinglar; ularmu ooqul-kizlik bolsun; xu yərdə
kəpiyinglarki, aziyip kətmənglar; **7** Mən silərni sürgüngə
əwətkən xəhərning tinq-awatlikini izdənglar, uning
üqün Pərwərdigaroqa dua kilinglar; qünki uning tinq-
awatliki bolsa, silərmu tinq-awat bolisilər. **8** Qünki
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar
— Israilning Hudasi mundak dəydu: — Aranglardiki
pəyoqəmbərlər wə silərning palqiliringlar silərni aldap
koymisun; silər ularoqa kərgüzgən qüxlərgə kulak
salmanglar; **9** qünki ular Mening namimda yaloqandin
bexarət beridu; Mən ularni əwətkən əməsmən, —
dəydu Pərwərdigar. **10** Qünki Pərwərdigar mundak
dəydu: — Babiloqa bekitilgən yətmix yil toxkanda, Mən
silərning yeninglaroqa kelip silərgə iltipat kərsitimənki,
silərni muxu yurtka kayturuxum bilən silərgə kiloqan
xapaətlik wədəmni ada kilimən; **11** Qünki Özümning
silər tooqruluk pilanlirimni, apət elip kelidioqan əməs,
tinq-awatlik elip kelidioqan, ahirda silərgə ümidwar
kələqəkni ata kilidioqan pilanlirimni obdan bilimən,
— dəydu Pərwərdigar. **12** Xuning bilən ilər Manga
nida kilip, yenimoqa kelip Manga dua kilisilər wə
Mən silərni anglaymən. **13** Silər Meni izdəysilər wə
Meni tapisilər, qünki silər pütün kəlbinglar bilən
Manga intilidioqan bolisilər. **14** Mən Özümni silərgə
tapkuzimən, — dəydu Pərwərdigar — wə Mən silərni
sürgünlüktin kayturup əsligə kəltürimən, Mən silərni
həydiwətkən barlik əllərdin wə həydiwətkən barlik
jaylardin yioqimən, — dəydu Pərwərdigar, — Mən silərni
elip, əsli sürgün kilip ayrioqan yurtka kayturimən.
15 Silər: «Pərwərdigar bizgə Babilda pəyoqəmbərlərni
tiklidi» desənglar, **16** əmdi Pərwərdigar Dawutning
təhtigə olturoqan padixah wə bu xəhərdə turuwatkan
barlik həlk, yəni silər bilən billə sürgün kilinmioqan
kerindaxliringlar tooqruluk xuni dəydu: — **17** Samawi
koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundak
dəydu: — Mana, Mən ularni azablaydioqan kiliq,
kəhətqilik wə waba əwətimən; xuning bilən ularni
huddi sesioqan, yegili bolmaydioqan naqar ənjürlərdək
kilimən; **18** ularni kiliq, kəhətqilik wə waba bilən
kooqlaymən, ularni yər yüzidiki barlik padixahliklaroqa
həydəp apirimən; ularni xu əllərgə wəhimə, lənət,

dəḫxət, ux-ux ḳilinidioŋan wə rəswa ḳilinidioŋan obyekt
ḳilimən. **19** qünki Mən tang səḫərdə ornumdin
turup, hizmətkarlirim boloŋan pəyoŋəmbərlərni əwətip
səzlirimni ularoŋa eytḳinim bilən, ular ḳulaḳ salmioŋan;
silər [sürgün boloŋanlarmu] ḥeq ḳulaḳ salmioŋansilər, —
dəydu Pərwərdigar. **20** Lekin i silər sürgün boloŋanlar,
Mən Yerusalemdin Babiloŋa əwətḳənlər, Pərwərdigarning
səzini anglanglar: — **21** Samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu:
— Mening namimda silərgə yaloŋandin bexarət beridioŋan
Kolayaning ooŋli Aḥab tooŋruluḳ wə Maaseyaḫning ooŋli
Zədəkiya tooŋruluḳ mundaḳ dəydu: — Mana, Mən ularni
Babil padixaḥi Nebokadnəsarning ḳolioŋa tapxurimən, u
ularni kəz aldinglarda əlümgə məḥküm ḳilidu; **22** xuning
bilən ular misal ḳilinip Babilda turoŋan Yəḥudadiki
barliḳ sürgün ḳilinoŋanlarning aoŋzida: «Pərwərdigar
seni Babil padixaḥi Nebokadnəsar otta kawab ḳiloŋan
Zədəkiya wə Aḥabdək ḳilsun!» degən lənət səzi bolidu;
23 qünki ular Israil iqidə iplasliḳ ḳiloŋan, ḳoxnilarning
ayalliri bilən zina ḳiloŋan wə Mening namimda yaloŋan
səzlərni, Mən ularoŋa ḥeq tapilmioŋan səzlərni ḳiloŋan;
Mən bularni Bilgüqi wə guwaḥ Boloŋuqidurmən, — dəydu
Pərwərdigar. **24** «Sən Yərəmiya Nəḫələmlik Xemayaoŋa
mundaḳ degin: — **25** Samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu:
— Qünki sən əz namingda Yerusalemdiki barliḳ həlḳḳə,
kaḥinloroŋa hətlər yollioŋining tüpəylidin, — **26** ([sən
Zəfaniyaoŋa mundaḳ yazoŋan]: «Pərwərdigar seni kaḥin
Yəḥuyadaning ornioŋa kaḥin tikligən əməsmu? U seni
Pərwərdigarning əyidə xuningoŋa nazarətqi ḳiloŋanki,
bexarət beridioŋan pəyoŋəmbər boluwaloŋan ḥərbir
təlwini besix üqün puti wə boynioŋa taḳaḳ selixing
kerək. **27** əmdi sən nemixḳa silərgə əzini pəyoŋəmbər
ḳiliwaloŋan Anatotluḳ Yərəmiyani əyiblimiding? **28**
Qünki u ḥətta Babilda turuwatḳan bizlərgimu: «Xu yərdə
boloŋan waḳtinglar uzun bolidu; xunga əylərni selinglar,
ularda turunglar, baoŋlarni bərpa ḳilinglar, ularning
mewisini yənglar» dəp hət yollidi!») **29** — Zəfaniya
muxu hətni Yərəmiya pəyoŋəmbər aldida oḳudi. **30**
Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoŋa kelip mundaḳ
deyildi: — **31** Barliḳ sürgün boloŋanloroŋa hət yollap
mundaḳ degin: — Pərwərdigar Nəḫələmlik Xəmaya
tooŋruluḳ munaḳ dəydu: Qünki Mən uni əwətmigən
bolsammu, Xemayaning silərgə bexarət berip, silərni
yaloŋanqiliḳḳa ixəndürgənliki tüpəylidin, **32** Xunga
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Nəḫələmlik
Xemayani nəsli bilən billə jazalaymən; muxu həlḳ
arisida uning ḥeqḳandaḳ nəsli tepilmaydu; u Mən Əz
həlḳim üqün ḳilmaḳqi boloŋan yahxiliḳni ḥeq kərməydu,
— dəydu Pərwərdigar: — qünki u adəmlərni Manga
asiyliḳḳa ḳutratti.

30 Pərwərdigardin Yərəmiyaoŋa kəlgən səz: — **2**
Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— Mən sanga ḥazir dəydioŋan muxu barliḳ səzlirimni
yazmioŋa yazoŋin; **3** Qünki mana, xundaḳ künlər keliduki,
— dəydu Pərwərdigar, — Mən həlḳim Israil ḥəm Yəḥudani
sürgünlüktin ḳayturup əsligə kəltürimən, ularni ata-
bowilirioŋa təḳdim ḳiloŋan zeminoŋa ḳayturimən, ular
uningoŋa igə bolidu. **4** Pərwərdigarning Israil tooŋruluḳ
wə Yəḥuda tooŋruluḳ degən səzliri təwəndikidək: —
5 Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Anglitilidu
alaḳzadilik ḥəm ḳorḳunqluḳning awazi, Bolsun nədə
aman-tinqliḳ! **6** Soranglar, xuni kərüp bekinglarki,
ər bala tuoŋamdu? Mən nemixḳa əmdi toloŋaḳḳa
qüxkən ayaldək ḥərbir ər kixining qatirikini ḳoli bilən
tutḳanlikini kərimən? Nemixḳa yüzliri tatirip kətkəndu?
7 Ayḥay, xu küni dəḫxətliktur! Uningoŋa ḥeqḳandaḳ kün
ohximaydu; u Yaḳupning azab-oḳubət künidur; lekin u
uningdin ḳutḳuzulidu. **8** Xu künidə əməlgə axuruliduki,
— dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar, — Mən uning boyunturuḳini boynungdin
elip sunduruwetimən, asarətliringni buzup taxlaymən,
yat adəmlər uni ikkinqi ḳullukḳa qüxürməydu. **9**
Xuning ornida ular Pərwərdigar Hudasining ḥəmdə Mən
ular üqün ḳaytidin tikləydioŋan Dawut padixaḥining
ḳullukida bolidu. **10** əmdi sən, i ḳulum Yaḳup, ḳorḳma,
— dəydu Pərwərdigar; — alaḳzadə bolma, i Israil; qünki
mana, Mən seni yiraḳ yərlərdin, sening nəslingni sürgün
boloŋan zemindin ḳutḳuzimən; Yaḳup ḳaytip kelidu,
aram tepip azadə turidu wə ḥeqkim uni ḳorḳutmaydu.
11 Qünki Mən seni ḳutḳuzux üqün sən bilən billidurmən,
— dəydu Pərwərdigar; — Mən seni tarḳitiwətkən
əllərning ḥəmmisini tügəxtürsəmmu, lekin seni
pütünləy tügəxtürməymən; pəḳət üstüngdin ḥəküm
qiḳirip tərbiyə-sawaḳ berimən; seni jazalimay ḳoyup
ḳoymaymən. **12** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
Sening zedəng dawalioŋusiz, sening yarang bolsa intayin
eoŋirdur. **13** Sening dəwayingni soraydioŋan ḥeqkim yoḳ,
yarangni tangoŋuqi yoḳtur, sanga xipaliḳ dorilar yoḳtur;
14 sening barliḳ axniliring seni untuoŋan; ular sening
ḥalingni ḥeq sorimaydu. Qünki Mən seni düxməndək
zərb bilən uroŋanmən, rəḥimsiz bir zalimdək sanga
sawaḳ bolsun dəp uroŋanmən; qünki sening ḳəbiḥliking
ḥəddi-ḥesabsiz, gunaḥliring ḥəddidin ziyadə boloŋan. **15**
Nemixḳa zedəng tüpəylidin, dərd-əliming dawalioŋusiz
boloŋanliḳi tüpəylidin pəryad kətürisən? Ḳəbiḥlikingning
ḥəddi-ḥesabsiz boloŋanliḳidin, gunaḥliring ḥəddidin
ziyadə boloŋanliḳidin, Mən xularni sanga ḳiloŋanmən. **16**
Lekin seni yutuwaloŋanlarning ḥəmmisi yutuwelinidu;
sening barliḳ küxəndiliring bolsa sürgün bolidu; seni
bulioŋanlarning ḥəmmisi bulang-talang ḳilinidu; seni
ow ḳiloŋanlarning ḥəmmisini owlinidioŋan ḳilimən. **17**
Qünki Mən sanga tengiḳ tengip ḳoyimən wə yariliringni
saḳaytimən — dəydu Pərwərdigar; — qünki ular seni:
«Oŋerib-biqarə, ḥeqkim ḥalini sorimaydioŋan Zion dəl
muxudur» dəp ḥaḳarətligən. **18** Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Mana, Mən Yaḳupning qedirlirini sürgünlüktin
ḳayturup əsligə kəltürimən, Uning turaloŋuliri üstigə
rəḥim ḳilimən; Xəḥər harabiliri ul ḳilinip ḳaytidin
ḳurulidu, Orda-ḳəl'ə əz jayida yənə adəmzatliḳ bolidu.
19 Xu jaylardin təxəkkür küyliri wə xad-huramliḳ
sadaliri anglinidu; Mən ularni kəpəytimənki, ular əmdi
azaymaydu; Mən ularning ḥərmitini axurimən, ular ḥeq
pəs bolmaydu. **20** Ularning baliliri ḳədimdikidək bolidu;
ularning jamaiti aldimda məzmut turoŋuzulidu; Ularni
horlioŋanlarning ḥəmmisini jazalaymən. **21** Ularning
bexi əzliridin bolidu, Ularning ḥəküm sürgüqisi əzliri
otturisidin qiḳidu; Mən uni əz yenimoŋa kəltürimən,
xuning bilən u Manga yeḳin kelidu; Qünki yenimoŋa

kəlgüqi [jenini] təwəkkül qiloɣuqi əməsmu? — dəydu
Pərwərdigar. **22** — Xuning bilən silər Mening həlkim
bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən. **23** Mana,
Pərwərdigardin qikkan bir boran-qapkun! Uningdin
kəhr qikti; Bərhək, dəhxətlik bir kara kuyun qikip kəldi;
U pirkirap rəzillərning bexioɣa qüxidu. **24** Kənglidiki
niyətlirini ada kilip toluk əməl kiloɣuqə, Pərwərdigarning
kattik oɣəzipi yanmaydu; Ahirki künlərdə silər buni
qüxinip yetisilər.

31 Xu wakitta, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israilning
jəmətlirining Hudasi bolimən, ular Mening həlkim
bolidu. **2** Pərwərdigar mundak dəydu: — Kiliqtin
aman kaloɣan həlk, yəni Israil, qəl-bayawanda iltipatka
igə boloɣan; Mən kelip ularni aram tapkuzimən. **3**
Pərwərdigar yirak yurtta bizgə kərünüp: «Mən seni
mənggü bir muhəbbət bilən səyüp kəldim; xunga
Mən əzgərməs mehribanlik bilən seni Əzümgə tartip
kəlgənmən. **4** Mən seni kaytidin kurimən, xuning bilən
sən kurulisən, i Israil kizi! Sən kaytidin dapliringni
elip xad-huram kiloɣanlarning ussullirioɣa qikisən. **5**
Sən kaytidin Samariyəning taoɣliri üstigə üzümzarlar
tikisən; ularni tikküqilər əzliri tikip, mewisini əzliri
yəydu. **6** Qünki əfraimning egizlikidə turoɣan kəzətqilər:
«Turunglar, Pərwərdigar Hudayimizoɣa ibadət kilixka
Zionoɣa qikayli!» — dəp nida kətüridioɣan küni kelidu.
7 Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Yakup üqün
xad-huramlik bilən nahxa eytinglar, əllərning bexi
boloɣuqi üqün ayhay kətürünglar; Jakarlanglar, mədhiyə
okup: «I Pərwərdigar, Sening həlkingni, Yəni Israilning
kaldisini kutkuzoɣaysən!» — dənglar! **8** Mana, Mən
ularni ximaliy yurtlardin epkelimən, Yər yüzining qət-
qətliridin yioɣimən; Ular arisida əmalar wə tokurlar
bolidu; Hamilidar wə tuoɣay degənlər billə bolidu; Ular
uluoɣ bir jamaət bolup kaytip kelidu. **9** Ular yioɣa-
zarlar kətürüp kelidu, Ular dua-tilawət kiloɣanda ularni
yetəkləymən; Mən ularni erik-əstənglər boyida, heq
putlaxmaydioɣan tüz yol bilən yetəkləymən; Qünki
Mən Israiloɣa ata bolimən, əfraim bolsa Mening tunji
ooɣlumdur. **10** Pərwərdigarning səzini anglanglar, i əllər,
Dengiz boyidiki yirak yurtlaroɣa: — «Israilni tarkatkuqi
uni kaytidin yioɣidu, Pada bakkuqi padisini bakkandək
U ularni bakidu; **11** Qünki Pərwərdigar Yakupni bədəl
tələp kutulduroɣan, Uningoɣa Həmjəmət bolup əzidin
zor küqlük boloɣuqining qanggilidin kutkuzoɣan!» —
dəp jakarlanglar. **12** Ular kelip Ziondiki egizliklərdə
xad-huramlikta towlaydu, Pərwərdigarning iltipatidin,
yəni yengi xarabtin, zəytun meyidin, mal-waranning
koziliridin bərk uridu; Ularning jeni huddi mol
suoɣiriloɣan baoɣdək bolidu, Ular ikkinqi heq solaxmaydu.
13 Xu qaoɣda kizlar ussulda xadlinidu, Yigitlər wə
moysipitlarmu təng xundak bolidu; Qünki Mən ularning
ah-zarlirini xad-huramlikka aylandurimən; Mən ularoɣa
təsəlli berip, dərd-əlimining ornioɣa ularni xadlikka
qəmdürimən. **14** Mən kahinlarni molqilik bilən
toyoɣuzimən, Həlkim iltipatimoɣa kanaət kilidu, — dəydu
Pərwərdigar. **15** Pərwərdigar mundak dəydu: — Ramah
xəhiridə bir sada, Aqqik yioɣa-zarning pioɣani anglinidu,
— Bu Rahiləning əz baliliri üqün kətürgən ah-zarliri;
Qünki u baliliri bolmioɣaqka, təsəllini kobul kilmay
pioɣan kətüridu. **16** Pərwərdigar [uningoɣa] mundak
dəydu: — Yioɣa-zaringni tohtat, kəzliringni yaxlardin
tart; qünki munu tartkan japayingdin mewə bolidu,
— dəydu Pərwərdigar; — ular düxmənning zeminidin
kaytidu; **17** bərhək, keləqiking ümidlik bolidu, —
dəydu Pərwərdigar; — wə sening baliliring yənə əz
qegrisidin kirip kelidu. **18** Mən dərwəkə əfraimning
əzi tooɣruluk əkünüp: «Sən bizgə xax torpakka tərbiyə
bərgəndək sawak-tərbiyə bərding; əmdi bizni towa
kilduroɣaysən, Biz xuning bilən towa kilip kaytip
kelimiz, Qünki Sən Pərwərdigar Hudayimizdursən; **19**
Qünki biz towa kilduruluximiz bilən hakikətən towa
kilduk; Biz əzimizni tonup yətkəndin keyin, yotimizni
urduk; Biz yaxlikimizdiki [kilmixning] xərm-hayasi
tüpəylidin nomus kilip, hijaləttə kalduk!» — degənlikini
anglidim. **20** — əfraim Manga nisbətən jan-jigər balam
əməsmu? Qünki Mən uni əyibligən təkdirdimu, uni
hərdaim kənglümdə seoɣinimən; Xunga iq-baoɣrim
uningoɣa aoɣriwatidu; Mən uningoɣa rəhim kilmisam
bolmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **21** — Xunga əzünggə
yol bəlgilirini bekitip koyoɣin; Sən sürgüngə mangoɣan
yoloɣa, xu kətürülgən yoloɣa kəngül koyup dikkət
kiloɣin; Hazir xu yol bilən kaytip kəl, i jan-jigirim Israil
kizi, Muxu xəhərliringgə karap kaytip kəl! **22** Sən
kaqanoɣiqə tenəp yürisən, i yoldin qikkuqi kizim? Qünki
Pərwərdigar yər yüzidə yengi ix yaritidu: — Ayal kixi
baturning ətrapida yepixip həwər alidu! **23** Samawi
koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundak dəydu: — Mən ularni sürgünlüktin
kayturup əsligə kəltürginimdə Yəhudaning zeminida
wə xəhərlidə hakklər yənə [Yerusalem tooɣruluk]:
«Pərwərdigar seni bəhtlik kiloɣay, i həkkaniylik turoɣan
jay, pak-mukəddəslikning teoɣi!» dəydioɣan bolidu.
24 Xu yərdə Yəhuda — xəhərliridikilər, dehkanlar
wə pada bakkuqi kəqmən qarwiqilar həmmisi billə
turidu. **25** Qünki Mən herip kətkən jan igilirining
hajitidin qikimən, hərbir halidin kətkən jan igilirini
yengilandurimən. **26** — Mən [Yərəmiya] buni anglap
oyoɣandim, ətrapka karidim, nahayiti tatlik uhlaptimən.
27 Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, —
Mən Israil jəmətidə wə Yəhuda jəmətidə insan nəslini
wə haywanlarning nəslini terip əstürimən. **28** Xundak
boliduki, Mən ularni yulux, səküx, halak kilix, aoɣdurux
üqün, ularoɣa nəzirimni saloɣandək, Mən ularni kurux
wə tikip əstürüx üqünmu ularoɣa nəzirimni salimən, —
dəydu Pərwərdigar. **29** Xu künlərdə ular yənə: «Atilar
aqqik-qüqük üzümlərni yegən, xunga balilarning qixi
kerik sezilidu» degən muxu makalni heq ixlətməydu.
30 Qünki hərbirsi əz gunahi üqün əlidu; aqqik-qüqük
üzümlərni yegənlərning bolsa, əzining qixi kerik sezilidu.
31 Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar,
— Mən Israil jəməti wə Yəhuda jəməti bilən yengi
əhdə tüzimən; **32** bu əhdə ularning ata-bowiliri bilən
tüzgən əhdigə ohximaydu; xu əhdini Mən ata-bowilirini
kolidin tutup Misirdin kutkuzup yetəkliginimdə ular
bilən tüzgənidim; gərqə Mən ularning yoldixi boloɣan
bolsammu, Mening ular bilən tüzüxkən əhdəmni
buzoɣan, — dəydu Pərwərdigar. **33** Qünki xu künlərdin
keyin, Mening Israil jəməti bilən tüzidioɣan əhdəm
mana xuki: — Mən Əz Təwrat-kanunlirimni ularning
iqigə salimən, Həmdə ularning kəlbigimu yazimən.

Mən ularning Ilahi bolimən, Ularmu Mening həlkim
bolidu. **34** Xundin baxlap heqkim əz yekinioqa yaki əz
kerindixioqa: — «Pərwərdigarni tonuoqin» dəp əgitip
yürməydu; qünki ularning əng kiqikidin qongioqiqə
həmmisi Meni tonup boloqan bolidu; qünki Mən ularning
kəbihlikini kəqürimən həmdə ularning gunahini hərgiz
esigə kəltürməymən, — dəydu Pərwərdigar. **35** Quyaxni
kündüzdə nur bolsun dəp bərgən, ay-yultuzlarni keqidə
nur bolsun dəp bəlgiligən, dolkunlirini xarkiritip
dengizni kozoqaydioqan Pərwərdigar mundak dəydu
(samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar
Uning namidur): — **36** — Muxu bəlgiligənlirim
Mening aldimdin yokap kətsə, — dəydu Pərwərdigar,
— əmdi Israilning əwladlirimu Mening aldimdin bir
əl boluxtin mənggügə kelixi mumkin. **37** Pərwərdigar
mundak dəydu: — Yukirida asmanlar məlqərlənsə,
təwəndə yər ulliri təkxürülüp bilinsə, əmdi Mən
Israilning barlik əwladlirining kiloqan həmmə kilmixliri
tüpəylidin ulardin waz keqip taxlioquqi bolimən, —
dəydu Pərwərdigar. **38** Mana, xu künlər keliduki, —
dəydu Pərwərdigar, — xəhər məhsus Manga atilip
«Hananiyəlning munari»din «Dokmux dərwazasi»oqiqə
kaytidin kurulidu; **39** əlqəm tanisi kaytidin əlqəx üqün
xu yərdin «Garəb dəngi»giqə, andin Goatka burulup
sozulidu; **40** jəsətlər wə [kurbanlik] külliri taxlinidioqan
pütkül jiloqa, xundakla Kidron dəryasioqiqə həm xərkkə
karaydioqan «At dərwazisi»ning dokmuxioqiqə yatkan
etizlarning həmmisi Pərwərdigaroqa pak-mukəddəs dəp
hesablinidu; xəhər kaytidin heq yulup taxlanmaydu,
hərgiz kaytidin aoqdurup taxlanmaydu.

32 Yəhuda padixahi Zədəkiyaning oninqi yili,
Yərəmiyaoqa Pərwərdigardin kəlgən səz təwəndə
hatiriləngən (xu yil Nebokadnəsarning on səkkizinqi
yili idi; **2** Xu qaoqda Babil padixahining koxuni
Yerusalemni korxuwaloqanidi; Yərəmiya pəyoqəmbər
bolsa Yəhuda padixahining ordisidiki karawullarning
hoylisida kamap koyuloqanidi. **3** Qünki Yəhuda padixahi
Zədəkiya uni əyibləp: «Nemixka sən: «Mana, Mən
bu xəhərni Babil padixahining kolioqa tapxurimən;
u uni ixoqal kilidu; Yəhuda padixahi Zədəkiya
kaldiylərning kolidin kəqip kutulalmaydu; qünki u
Babil padixahining kolioqa tapxurulmay kalmaydu;
u uning bilən yüz turanə səzlixidu, əz kəzi bilən
uning kəzigə karaydu. U Zədəkiyani Babiloqa apiridu,
u mən uningoqa yekinlixip toluk bir tərəp kiloquqə
xu yərdə turidu, dəydu Pərwərdigar; silər kaldiylər
bilən karxilaxsanglarmu oqəlibə kilalmaysilər! — dəydu
Pərwərdigar» — dəp bexarət berisən?» — dəp uni
kamap koyoqanidi). **6** Yərəmiya: — Pərwərdigarning səzi
manga kelip mundak deyildi — dedi: — **7** Mana, taoqang
Xallumning ooqli Hanaməəl yeningoqa kelip: «Əzüng
üqün Anatottiki etizimni setiwal; qünki uni setiwelixka
sening həmjəmətlik hokukung bar» — dəydioqan bolidu.
8 Andin Pərwərdigarning deginidək taoqamning ooqli
Hanaməəl, karawullarning hoylisida yenimoqa kelip
manga: «Binyaminning zeminidiki mening Anatottiki
etizimni setiwaloqaysən; qünki həmjəmət hokuki
seningkidur; əzüng üqün setiwal» — dedi; andin mən
buning həkikətən Pərwərdigarning səzi ikənlikini bilip
yəttim. **9** Xunga mən taoqamning ooqli Hanaməəldin
Anatottiki bu etizni setiwaldim; pulni, yəni on yəttə
xəkəl kümüxni girgə selip əlqidim. **10** Mən tohtam hetigə
imza koyup, üstigə məhürni besip peqətlidim; buningoqa
guwahqilarni guwah bərgüzdum, kümüxni tarazioqa
saldim; **11** tohtam hetini kolumoqa aldim, — birsidə
soda tüzümi wə xərtliri hatirilinip peqətləngən, yənə
birsi peqətlənmigənidi — **12** wə mən taoqamning ooqli
Hanaməəlning kəz aldida, bu soda hetigə imza koyoqan
guwahqilar wə karawullarning hoylisida olturoqan
Yəhudiylarning həmmisi aldida hətlərni Maaseyahning
nəwrisi, Neriyaning ooqli boloqan Barukka tapxurdum.
13 Ularning aldida mən Barukka mundak tapilap dedim:
— **14** Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar
— Israilning Hudasi mundak dəydu: — Bu hətlərni, yəni
peqətləngən wə peqətlənmigən bu tohtam hətlirini
elip, bular uzun wakitkiqə saklansun dəp sapal idix
iqigə saloqin; **15** Qünki samawi koxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu:
— Kəlgüsidə bu zeminda həm əylər, həm etizlar, həm
üzümzarlar kaytidin setiwelinidu. **16** Mən tohtam hetini
Neriyaning ooqli boloqan Barukka tapxuroqandin keyin,
Pərwərdigaroqa dua kilip mundak dedim: — **17** «Ah,
Rəb Pərwərdigar! Mana, Sən asman-zeminni Əzüngning
zor kudriting wə sozuloqan biliking bilən yasioqansən;
Sanga heqkandak ix təs əməstur; **18** Sən minglioqan
kixilərgə rəhim-xəpkət kərsitisən həmdə atilarning
kəbihlikining jazasinimu keyin balilirining koynioqa
kayturisən; ah Sən uluoq, Kudrət Igisi Təngridursən
— Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar
Sening namingdur; **19** oy-nixanliringda uluoq, kiloqan
ixliringda kudrətliksən; kəzliring bilən insan balilirining
əz yolliri wə kiloqanlirining mewisi boyiqə hərbirigə
[inam yaki jaza] kayturux üqün, ularning barlik
yollirini kəzligüqidursən; **20** — Sən bügünki küngiqə
Misir zeminida, Israil iqidə həm barlik insanlar
arisida məjizilik alamətlərni həm karamətlərni ayan
kilip kəlgənsən; xunglaxka bügüngiqə Sening naming
eoqizdin-eoqizoqa tarkilip kəlməktə. **21** Sən məjizilik
alamətlər, karamətlər kudrətlik kolung, sozuloqan
biliking wə dəhxətlik wəhxət arkilik Əz həlking Israilni
Misir zeminidin qikaroqansən; **22** Sən ularoqa ata-
bowilirioqa təkdim kilimən dəp kəsəm kiloqan, süt həm
bal ekip turidioqan bu zeminni təkdim kiloqansən. **23** Ular
dərwəkə zeminoqa kirip uningoqa igə boloqan; lekin ular
Sening awazingoqa kulak salmioqan, Təwrat-kanunungda
mangmioqan; ularoqa əmr kiloqanlarning heqkaysisioqa
əməl kilmioqan; xunga Sən bu külpətlərning həmmisini
ularning bexioqa qüxürgənsən. **24** Mana, xəhərni
besip kirix üqün sepiloqa selip qikiriloqan dənglük-
potəylərgə karioqaysən! Kiliq, kəhətqilik wə waba
tüpəylidin xəhər hujum kiliwatkan kaldiylərning kolioqa
tapxurulmay kalmaydu; Sən aldin'ala eytkining hazir
əməlgə axuruldi; mana, Əzüng kərisən. **25** Lekin Sən,
i Rəb Pərwərdigar, gərqə xəhər kaldiylərning kolioqa
tapxurulidioqan bolsimu, manga: «Əzüng üqün etizni
kümüxkə setiwal wə buni guwahqilaroqa kərgüzgin!?»
— deding». **26** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoqa
kelip mundak deyildi: — **27** Mana, Mən Pərwərdigar,
barlik ət igilirining Hudasidurmən; Manga təs qüxidioqan
birər ix barmidu? **28** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu:

— Mana, Mən bu xəhərni kaldiylərning qolioɣa wə Babil
padixahi Nebokadnəsarning qolioɣa tapxurimən; ular uni
igiliwalidu. **29** Bu xəhərgə hujum qiliwatqan kaldiylər
uningoɣa besip kirip ot qoyup uni kəydüriwetidu; ular
xəhərdikilərning əylirinimu kəydüriwetidu; ular bu
əylərning əgziliri üstidə Meni oɣəzəpləndürüp Baaloɣa
isrik yakqan, yat ilahlaroɣa «xarab hədiyə»lərni quyoɣan.
30 Qünki Israillar wə Yəhudalar yaxlikidin tartip kəz
aldimda pəqət rəzillikla qilip kəlməktə; Israillar pəqətla
əz qolliri yasioɣanlar bilən oɣəzipimni qozoɣioɣandin
baxqa ix qilmioɣan, — dəydu Pərwərdigar. **31** Qünki
bu xəhər quruloɣan künidin tartip bügünki küngiqə
Mening oɣəzipim wə qəhrimni xundak qozoɣioɣuqi
bolup kəldiki, Mən uni Əz yüzüm aldidin yokatmisam
bolmaydu. **32** Israillar wə Yəhudalar — ular wə ularning
padixahliri, əmirliri kahinliri, pəyoɣəmbərliri, Yəhuda
adəmliri wə Yerusalemda turuwatqanlarning meni
oɣəzəpləndürgən barlik rəzilliki tüpəylidin [xəhərni
yokitimən]. **33** Ular Manga yüzini karatqan əməs, bəlki
Manga arkisini qilip tətür qarioɣan; gərqə Mən tang
səhərdə ornumdin turup ularoɣa əgətkən bolsammu, ular
anglimay təlim-tərbiyini qobul qilixni rət qiloɣan. **34** Ular
Əz namim bilən ataloɣan əydə yirginqlik butlirini selip
uni buloɣioɣan; **35** ular əz ooɣul-qizlirini ottin ətküzüp
«Molək»kə atap qurbanlik qilix üqün «Hinnomning
ooɣlining jiloɣisi»diki, Baaloɣa beoɣixlanoɣan «yukiri
jaylar»ni qurup qikqan; Mən ularning bundak ix qilixini
zadi buyrup bakmioɣanmən; ularning Yəhudani gunahqa
patkuzup, muxundak lənətlik ix qilsun degən oy-niyəttə
heqkaqan bolup bakmioɣanmən. **36** Silər muxu xəhər
tooɣruluk: «Dərhəkikət, u qiliq, qəhətqilik wə waba
arkilik Babil padixahining qolioɣa tapxurulidu!» —
dəwatisilər; lekin Pərwərdigar — Israilning Hudasi
muxu xəhər tooɣruluk hazir mundak dəydu: — **37**
Mana Mən, Mən ularni oɣəzipim, qəhrim wə zor
aqqikim bilən həydiwətkən barlik padixahliklardin
yioɣimən; Mən ularni qaytidin muxu yərgə epkelimən,
ularni aman-tinqlikta turoɣuzimən. **38** Ular Mening
həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. **39**
Mən ular wə ulardin keyin boloɣan balilirini barlik
künliridə Məndin əyminip yahxilik kərsun dəp, ularoɣa
bir qəlb, bir yolni ata qilimən. **40** Mən ularoɣa
iltipat qilixtin qolumni ikkinqi üzməslikim üqün
ular bilən mənggülük bir əhdə tüzimən; ularning
qaytidin yenimdin qətlimməsliki üqün Mən qəlbigə
qorkunqumni salimən. **41** Mən ularoɣa yahxilik ata
qilixtin huzur elip xadlinimən wə pütün qəlbim, pütün
jenim bilən ularni muxu zeminoɣa tikip turoɣuzimən! **42**
Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən huddi bu
həlkning bexioɣa bu dəhxətlik külpətning həmmisini
qüxürginimdək, Mən ular tooɣruluk wədə qiloɣan barlik
bəht-bərikətlərni ularning üstigə qüxürimən; **43** Silər
muxu zemin tooɣruluk: «U wəyranə, adəmzatsiz wə
haywanatsizdur; kaldiylərning qolioɣa tapxuruloɣan!»
dəysilər. Lekin kəlgüsidə uningda etizlar qaytidin
setiwelinidu! **44** Binyaminning yurtida, Yerusalemning
ətrapidiki yezilirida, Yəhudaning xəhərlirida, [jənubtiki]
taoɣlik xəhərliridə, oɣərbtiki «Xəfəlah» egizlikidiki
xəhərlərdə, [Yəhudaning] jənubiy bayawanliridiki
xəhərlərdimu kixilər qaytidin kümüxkə etizlarni
setiwalidu, tohtam hətlirigə imza qoyidu, məhürləp,
guwahqilarni guwahqa hazir qilidu; qünki Mən ularni
sürgünlüktin qayturup əsligə kəltürimən — dəydu
Pərwərdigar.

33 Yərəmiya tehi karawullarning hoylisida qamap
qoyuloɣan waktida, Pərwərdigarning səzi uningoɣa
ikkinqi qetim kelip mundak deyildi: — **2** Ixni
qiloɣuqi Mən Pərwərdigar, ixni xəkilləndürgüqi həm
uni bekitküqi Mənki Pərwərdigar mundak dəymən
— Pərwərdigar Mening namimdur — **3** Manga iltija
qil, Mən sanga jawab qayturimən, xundakla sən
bilməydioɣan, büyük həm tilsimat ixlarni sanga ayan
qilimən. **4** Qünki [düxmənning] dəng-potəylirigə
həm qiliqioɣa takabil turuxka istihkamlar qilix üqün
qekiloɣan bu xəhərdiki əylər wə Yəhuda padixahlirining
ordiliri tooɣruluk Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak
dəydu: — **5** «Kaldiylər bilən karxiliximən» dəp
xəhərgə kirgənlərning həmmisi, pəqət Mən oɣəzipim wə
qəhrimdə uriwətkənlərning jəsətliri bilən bu əylərni
toldurux üqün kəlgənlər, halas. Qünki Mən ularning
barlik rəzilliki tüpəylidin yüzümni bu xəhərdin ərüp
yoxuroɣanmən. **6** Halbuki mana, Mən bu xəhərgə xipa
qilip dərdigə dərman bolimən; Mən ularni sakaytimən,
ularoɣa qəksiz arambəhx həm həkikətni yexip ayan
qilimən. **7** Mən Yəhudani həm Israilni sürgündin
qayturup əsligə kəltürimən; ularni awwalkidək qurup
qikimən. **8** Mən ularni Mən bilən karxilixip gunahqa
petip sadir qiloɣan barlik kəbihlikidin paklandurimən,
Mening aldimda gunahqa petip, Manga asiylik qiloɣan
barlik kəbihliklirini kəqürimən; **9** yər yüzidiki barlik
əllər Mən ularoɣa yətküzgən barlik iltipatni anglaydu,
xuning bilən bu [xəhər] kixini xadlandurup, Əzümgə
mədhiyələrni qozoɣap, xan-xərəp kəltürüp nam-xəhrət
hasil qilidu; əllər Mən ularoɣa yətküzgən barlik iltipat
wə arambəhxliktin [Məndin] qorkup titrəydioɣan bolidu.
10 Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər muxu yər
tooɣruluk: «U bir harabilik, adəmzatsiz wə haywanatsiz
boldi!» dəysilər — durus. Lekin harabə boloɣan,
adəmzatsiz, ahalisiz, haywanatsiz boloɣan Yəhudaning
xəhərliridə wə Yerusalem koqilirida **11** yənə tamaxining
sadasi, xad-huramlik sadasi wə toyi boluwatqan yigit-
qizning awazi anglinidu, xundakla Pərwərdigarning
əyigə «təxəkkür qurbanlikliri»ni aparoɣanlarning
«Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa
təxəkkür eytinglar, qünki Pərwərdigar mehribandur,
uning muhəbbiti mənggülüktur» dəydioɣan awazliri
qaytidin anglinidu; qünki Mən sürgün boloɣanlarni
qayturup zemindiki awatlikni əsligə kəltürimən, —
dəydu Pərwərdigar. **12** Qünki samawi qoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Harabə
boloɣan adəmzatsiz wə haywanatsiz boloɣan bu yərdə
wə uning barlik xəhərliridə qoy bakkuqilarning
əz padilirini yatkuzidioɣan qotanliri qaytidin bar
bolidu. **13** [Jənubiy] taoɣlikti xəhərlərdə, [oɣərbtiki]
Yəhudaning «Xəfəlah» egizlikidiki xəhərlərdə, jənubiy
bayawanlardiki xəhərlərdə, Binyaminning yurtida,
Yerusalemning ətrapidiki yezilirida wə Yəhudaning
xəhərliridimu qoy padiliri ularni sanioɣuqining qoli
astidin qaytidin ətidu, — dəydu Pərwərdigar. **14** Mana,
xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən

Israil jəmətigə ḥəm Yəḥuda jəmətigə eytḳan xəpḳətlik
wədəmgə əməl ḳilimən. **15** Xu künlər wə u qaoŋda Mən
Dawut nəslidin «Ḥəḳḳaniy Xah»ni zeminda əstürüp
qiḳirimən; U zeminda tooŋra ḥəküm wə ḥəḳḳaniylik
yürgüzidu. **16** Xu künlərdə Yəḥuda ḳutḳuzulidu,
Yerusalem arambəhxtə turidu; [xu qaoŋda] Yerusalem:
«Pərwərdigar ḥəḳḳaniyliḳimizdur» degən nam bilən
atilidu. **17** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: —
Dawutning Israil jəmətining təhtigə olturuxḳa layiḳ
nəsli üzülüp ḳalmaydu, **18** yaki Lawiylardin boloŋan
kaḥinlardin, «kəydürmə ḳurbanliḳ», «axliḳ ḥədiyə» wə
baxḳa ḳurbanliḳlarni Mening aldimda daim sunidioŋan
adəm üzülüp ḳalmaydu. **19** Pərwərdigarning səzi
Yərəmiyaoŋa kelip mundaḳ deyildi: — **20** Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Silər Mening kündüz bilən tüzgən
əḥdəmni wə keqə bilən tüzgən əḥdəmni buzup, kündüz
wə keqini əz waḳtida kəlməydioŋan ḳilip ḳoysanglar, **21**
xu qaoŋda Mening Ḳulum Dawut bilən tüzgən əḥdəm
buzulup, uningoŋa: «Əz təhtinggə ḥəküm süridioŋan bir
ooŋlung daim bolidu» deginim əməlgə axurulmaydu wə
hizmətkarlirim, kaḥinlar boloŋan Lawiylar bilən tüzgən
əḥdəm buzuloŋan bolidu. **22** Asmanlardiki ḳoxunlar
boloŋan yultuzlarni sanap boloḳili bolmioŋandək,
dengizdiki ḳumlarni əlqəp boloḳili bolmioŋandək, mən
ḳulum Dawutning nəslini wə Əzümgə hizmət ḳilidioŋan
Lawiylarni kəpəytimən. **23** Pərwərdigarning səzi
Yərəmiyaoŋa kelip mundaḳ deyildi: — **24** Bu həlḳning:
«Pərwərdigar Əzi tallioŋan bu ikki jəməẗtin waz
keqip, ularni taxlidi» deginini bayḳimidingmu? Xunga
ular Mening həlḳimni: «Kəlgüsidə ḥeq bir əl-dələt
bolmaydu» dəp kəzgə ilmaydu. **25** Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Mening kündüz wə keqini bekitkən əḥdəm
əzgirip kətsə, yaki asman-zemindiki ḳanuniyətlərni
bekitmigən bolsam, **26** Mən Yaḳupning nəslidin wə
Dawutning nəslidin waz keqip ularni taxlaydioŋan
bolimən, xuningdək Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupning nəsli
üstigə ḥəküm sürüx üqün [Dawutning] nəslidin adəm
tallimaydioŋan bolimən! Qünki bərḥəḳ, Mən ularni
sürgünlüktin ḳayturup ularni əsligə kəltürimən, ularoŋa
rəḥimdillik kərsitimən.

34 Babil padixaḥi Nebokəḳnəsar, pütün ḳoxuni wə
ḥəkümranliḳioŋa bekinoŋan barliḳ padixaḥliḳlar
wə əllərning ḥəmmisi Yerusalemoŋa wə uning ətrapidiki
barliḳ xəḥərlərgə jəng ḳiloŋan waḳtida, Pərwərdigardin
Yərəmiyaoŋa kəlgən səz: — **2** Israilning Hudasi
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Zədəkiyaning yenioŋa
berip uningoŋa mundaḳ degin: — Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Mana, bu xəḥərni Babil padixaḥining ḳolioŋa
tapxurimən, u uningoŋa ot ḳoyup kəydüriwetidu. **3** Sən
bolsang, uning ḳolidin ḳaqalmaysən; bəlki sən tutulup
uning ḳolioŋa tapxurulisən; sening kəzliring Babil
padixaḥining kəzlirigə ḳaraydu, uning bilən yüz turanə
səzlixisən wə sən Babiloŋa sürgün bolup ketisən. **4** Lekin,
i Yəḥuda padixaḥi Zədəkiya, Pərwərdigarning səzini
angla; Pərwərdigar sening tuoŋrangda mundaḳ dəydu: —
Sən ḳiliq bilən əlməysən; **5** sən aman-tinqliḳta əlisən;
ata-bowiliring boloŋan əzüngdin ilgiriki padixaḥlar
üqün matəm tutup huxbuy yaḳḳandək ular ohxaxla sən
üqünmu [huxbuy] yaḳidu; ular sən üqün: «Aḥ, xaḥim!»
dəp matəm tutidu; qünki Mən xundaḳ wədə ḳiloŋanmən,
— dəydu Pərwərdigar. **6** Andin Yərəmiya pəyoŋəmbər
bu səzlərning ḥəmmisini Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyaoŋa
Yerusalemda eytti. **7** Xu qaoŋda Babil padixaḥining
ḳoxuni Yerusalemda wə Yəḥudadiki ḳaloŋan xəḥərlərdə,
yəni Laḳixta wə Azikaḥta jəng ḳiliwatatti; qünki
Yəḥudadiki mustəḥḳəm xəḥərlər arisidin pəḳət bularla
ixoŋal bolmioŋanidi. **8** Padixaḥ Zədəkiya [ḳullirimizoŋa]
azadliḳ jakarlayli dəp Yerusalemdikilərning ḥəmmisi
bilən əḥdini kesip tüzgəndin keyin, Pərwərdigardin
təwəndiki bu səz Yərəmiyaoŋa kəldi **9** (əḥdə boyiqə
ḥərbiri əz ibraniy ḳullirini, ər bolsun, ḳiz-ayal bolsun,
ḳoyuwetixi kerək idi; ḥeqḳaysisi əz ḳerindixi boloŋan
Yəḥudiyni ḳullukta ḳaldurmasliḳi kerək idi. **10** Əḥdigə
ḳoxuloŋan barliḳ əmirlər wə barliḳ həlḳ xuningoŋa,
yəni ḥərḳaysimiz əz ḳuli yaki dedikini ḳoyuwetəyli,
ularni ḳullukta ḳalduruwərməyli degən səzigə boysundi.
Ular boysunup ularni ḳoyuwətti. **11** Lekin uningdin
keyin ular bu yoldin yenip ḳoyuwətkən ḳul-dedəklərni
əzigə ḳayturuwaldi. Ular bularni ḳaytidin məjburiy
ḳul-dedək ḳiliwaldi). **12** — Xu qaoŋda Pərwərdigarning
səzi Yərəmiyaoŋa kelip mundaḳ deyildi: — **13** Israilning
Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən ata-
bowiliringlarni Misirning zeminidin, yəni «ḳulluḳ
əyi»din qiḳaroŋinimda, ular bilən əḥdə tüzgənidim; **14**
[xu əḥdə boyiqə] ḥərbiringlar yəttinqi yilida silərgə
əzini satḳan ḥərḳaysi ḳerindixinglar boloŋan ibraniy
kixilirini ḳoyuwetixinglar kerək; u ḳulluḳungda altə yil
boloŋandin keyin, sən uni azadliḳḳa ḳoyuwetixing kerək,
degənidim. Lekin ata-bowiliringlar buni anglimay ḥeq
ḳulaḳ salmioŋan. **15** Lekin silər bolsanglar, [xu yaman
yoldin] yenip, kəz aldimda durus ixni kərüp, ḥərbiringlar
əz yeḳinioŋa «azad bol» dəp jakarlidinglar, xuningdək
Əz namim bilən ataloŋan əydə əḥdə tüzüdinglar;
16 lekin silər yənə yenip Mening namimoŋa daoŋ
kəltürüp, ḥərbiringlar əz rayioŋa ḳoyuwətkən ḳulni ḥəm
ihtiyarioŋa ḳoyuwətkən dedəkni ḳayturuwelip ḳaytidin
əzünglaroŋa ḳul-dedək boluxḳa məjburlidinglar. **17**
Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silər manga
ḳulaḳ salmidinglar, ḥərbiringlar əz ḳerindixinglaroŋa,
ḥərbiringlar əz yeḳininglaroŋa azad bolunglar dəp ḥeq
jakarlimidinglar; mana, Mən silərgə bir hil azadliḳni
— yəni ḳiliqḳa, wabaoŋa wə ḳaḥətqilikkə boloŋan
bir azadliḳni jakarlaymən; silərni yər yüzidiki barliḳ
padixaḥliḳlaroŋa bir wəḥxət baskuqi ḳilimən. **18** Xuning
bilən Mən əḥdəmni buzoŋan, kəz aldimda kesip tüzgən
əḥdining səzlirigə əməl ḳilmioŋan kixilərni bolsa,
ular əzliri soyup ikki parqə ḳilip, otturisidin ətkən
ḥeliḳi mozaydək ḳilimən; **19** Yəḥudaning əmirliri wə
Yerusalemning əmirliri, ordidiki ələmdarlar, kaḥinlar,
xuningdək mozayning ikki parqisining otturisidin ətkən
barliḳ həlḳni bolsa, **20** Mən ularni düxmənlirining
ḳolioŋa, jenini izdigüqilərning ḳolioŋa tapxurimən;
xuning bilən jəsətliri asmandiki uqar-ḳanatlaroŋa wə
zemindiki ḥaywanlaroŋa ozuḳ bolidu; **21** Yəḥuda padixaḥi
Zədəkiya wə uning əmirlirinimu düxmənlirining ḳolioŋa,
jenini izdigüqilərning ḳolioŋa, xundaḳla silərgə ḥujum
ḳilixtin qikinip turoŋan Babil padixaḥining ḳoxunining
ḳolioŋa tapxurimən. **22** Mana, Mən əmr ḳilimən, —
dəydu Pərwərdigar, wə ular bu xəḥər aldioŋa yənə kelidu;
ular uningoŋa ḥujum ḳilip ot ḳoyup kəydüriwetidu; wə

Mən Yəhudaning xəhərlirini wəyranə, ḥeq adəmzatsiz
ḳilimən.

35 Yəhuda padixaḥi Yosiyaning oƣli Yəhoakimning
künliridə, Pərwərdigardin Yərəmiyaƣa səz kelip:
— **2** «Rəkabning jəmətidikilərning yenioƣa berip
ular bilən səzlixip ularni Pərwərdigarning əyigə
apirip, uning kiqik əylirining birigə təklip ḳilip
ularning aldioƣa xarab tutḳin» — deyildi. **3** Xuning
bilən mən Habazziniyaning nəwrisi, Yərəmiyaning
oƣli Jaazaniyani, uning ukilirini wə barliḳ bala-
qaḳilirini, xuningdək Rəkabning pütkül jəmətini
elip kelixkə qiḳtim; **4** Mən ularni Pərwərdigarning
əyigə, Igdaliyaning oƣli, Hudaning adimi boloƣan
Ḥananning oƣulliriƣa təwəlik əygə apardim; bu
əy əmirlərning əyining yenida, Xallumning oƣli,
ixikbaḳar Maaseyaḥning əyining üstidə idi; **5** mən
Rəkabning jəmətidikilərning aldioƣa xarabḳa liḳ toloƣan
piyalilər wə ḳədəḥlərni ḳoyup ularoƣa: «Xarabḳa eƣiz
teginglar!» — dedim. **6** Ular manga mundaḳ dedi:
«Biz xarabni iqməymiz; qünki əjdadimiz Rəkabning
oƣli Yonadab bizgə: «Silər wə oƣul-əwladliringlar zadi
xarab iqmənglar; **7** yənə kelip əylərni ḳurmanglar,
nə uruḳ terimanglar, nə üzümzarlarni tikmənglar, nə
bulardin ḥeqḳaysisioƣa zadi igə bolmanglar; barliḳ
künliringlarda qedirlarda turunglar; xuning bilən silər
turuwatḳan zeminda uzun künlərni kərisilər» — dəp
əmr ḳalduroƣan. **8** Xuning bilən bizning əjdadimiz
Rəkabning oƣli Yonadabning: «Barliḳ kününglərdə zadi
xarab iqmənglar» degən awazioƣa ḳulaḳ selip, biz wə
bizning ayallirimiz ḥəm oƣul-ḳizlirimiz uning əmrigə
toluḳ əməl ḳilip kəlgənmiz; **9** biz yənə turoƣudək əylərni
salmioƣan; bizdə ḥeq üzümzar, etiz, uruḳ degənlər
yoḳ; **10** bəlki biz qedirlarda turup kəlduḳ, əjdadimiz
Yonadabning bizgə barliḳ əmr ḳiloƣanliriƣa əməl
ḳilip kəlduḳ. **11** Lekin Babil padixaḥi Nebokadnəsar
zeminoƣa besip kirgəndə, xundaḳ ix boldiki, biz: «Barayli,
Kaldiylərning ḳoxuni ḥəm Suriyəning ḳoxunidin ḳeqip
Yerusalem xəḥirigə kirəyli» — deduḳ. Mana xu səwəbtin
Yerusalemda turuwatimiz». **12** Andin Pərwərdigarning
səzi Yərəmiyaƣa kelip mundaḳ deyildi: — **13** «Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundaḳ dəydu: — Baroƣin, Yəhudadikilər
wə Yerusalemda turuwatḳanlaroƣa mundaḳ degin:
— Buningdin tərbiyə almamsilər, xuningdək Mening
səzlirimgə ḳulaḳ salmamsilər? — dəydu Pərwərdigar.
14 — Mana, Rəkabning oƣli Yonadabning oƣul-
pərzəntlirigə «xarab iqmənglar» dəp tapilioƣan səzlirigə
əməl ḳilinip kəlgən; bügünki küngiqə ular ḥeq xarab
iqip baḳmioƣan, qünki ular atisining əmrigə itaət
ḳiloƣan. Lekin Mən tang səḥərdə ornumdin turup silərgə
səz ḳilip kəlgən bolsammu, silər Manga ḥeq ḳulaḳ
salmioƣansilər. **15** Mən tang səḥərdə ornumdin turup
ḳullirim boloƣan pəyƣəmbərlərni əwətip: «Ḥərbiringlar
ḥazir əz rəzil yolunglardin yenip, ḳilmixinglarni
tüzitinglar, baxḳa ilaḥlaroƣa əgixip qoḳunmanglar;
xundaḳ ḳilsanglar Mən ata-bowiliringlaroƣa təḳdim
ḳiloƣan zeminda turuwerisilər» dəp kəlgənmən; lekin
silər Manga ḳulaḳ salmay ḥeq anglimioƣansilər. **16**
Bərḥəḳ, Rəkabning oƣli Yonadabning əwladliri atisining
ularoƣa tapilioƣan əmrigə əməl ḳiloƣan; lekin bu ḥəlḳ
Manga ḥeq ḳulaḳ salmioƣandur. **17** Xunga samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Yəhudaning üstigə
ḥəm Yerusalemning üstigə Mən aldin'ala eytḳan barliḳ
balayi'apətni qüxürimən; qünki Mən ularoƣa səz ḳiloƣan,
lekin ular anglimioƣan; Mən ularni qaḳiroƣan, lekin ular
jawab bərmigən». **18** Andin Yərəmiya Rəkab jəmətigə
mundaḳ dedi: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: —
Qünki silər atanglar Yonadabning əmrigə itaət ḳilip,
barliḳ yolyoruḳlirini tutup, silərgə tapilioƣanlirining
ḥəmmisi boyiqə ix kərüp kəlgənsilər, — **19** əmdi
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar —
Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Rəkabning oƣli
Yonadabning nəslidin aldimda hizmət ḳiloƣuqi ḥərgiz
üzülüp ḳalmaydu.

36 Yəhuda padixaḥi Yosiyaning oƣli Yəhoakimning
tətinqi yili, Yərəmiyaƣa Pərwərdigardin
təwəndiki səz kəldi: — **2** Əzünggə oram ḳəƣəz
aloƣin; uningoƣa Yosiyaning künliridə sanga səz
ḳiloƣinimdin tartip bügünki küngiqə Mən Israilni
əyibligən, Yəhudani əyibligən ḥəm barliḳ əllərni
əyibligən, sanga eytḳan səzlərning ḥəmmisini yazoƣin.
3 Yəhudaning jəməti bəlkim Mən bexioƣa qüxürməḳqi
boloƣan barliḳ balayi'apətni anglap, ḥərbiri əzlirining
rəzil yolidin yanarmikin; ular xundaḳ ḳilsa, Mən
ularning ḳəbiḥlikini wə gunaḥini kəqürüm ḳilimən. **4**
Xuning bilən Yərəmiya Neriyaning oƣli Baruḳni qaḳirdi;
Baruḳ Yərəmiyaning aƣzidin qiḳḳanlirini anglap
Pərwərdigarning uningoƣa eytḳan səzlirining ḥəmmisini
bir oram ḳəƣəzgə yezip bərdi. **5** Yərəmiya Baruḳḳa
tapilap mundaḳ dedi: — Əzüm ḳamap ḳoyuloƣanmən;
Pərwərdigarning əyigə kiriximgə ruhsət yoḳ; lekin
əzüng berip kirgin; **6** Pərwərdigarning əyidə roza tutḳan
bir künidə, sən aƣzimdin qiḳḳanlirini anglap yazoƣan,
Pərwərdigarning bu oram yazmida hatiriləngən səzlirini
həlḳning ḳulaḳliriƣa yətküzgin; ḥəmmə xəḥərlərdin
kəlgən Yəhudadikilərning ḳulikioƣimu yətküzgin. **7**
Ular bəlkim Pərwərdigar aldioƣa dua-tilawitini ḳilip
ḥərbiri əzlirining rəzil yolidin yanarmikin; qünki
Pərwərdigarning bu həlḳḳə agaḥlanduroƣan oƣəzipi wə
ḳəḥri dəḥxətliktur. **8** Neriyaning oƣli Baruḳ Yərəmiya
pəyƣəmbər uningoƣa tapilioƣinining ḥəmmisini ada
ḳilip, Pərwərdigarning əyidə Pərwərdigarning səzlirini
oḳup jakarlidi. **9** Yəhuda padixaḥi Yosiyaning oƣli
Yəhoakim təhtkə olturoƣan bəxinqi yili tokḳuzinqi ayda
xundaḳ boldiki, barliḳ Yerusalemdikilər ḥəmdə Yəhuda
xəḥərliridin qiḳip Yerusalemoƣa kəlgən barliḳ həlḳ üqün,
Pərwərdigar aldida bir məzgil roza tutuximiz kerək dəp
elan ḳilindi. **10** Xu waḳit Baruḳ Pərwərdigarning əyigə
kirip, pütükqi Xafanning oƣli Gəmariyaning əyidə
turup, Yərəmiyaning səzlirini barliḳ həlḳning ḳulikioƣa
yətküzüp oḳudi; bu əy Pərwərdigarning əyining
yuḳiriḳi ḥoylisidiki «Yengi dərwaza»oƣa jaylaxḳanidi. **11**
Xafanning nəwrisi, Gəmariyaning oƣli Mikaḥ bolsa
yazmidin Pərwərdigarning səzlirining ḥəmmisigə
ḳulaḳ saldi. **12** Andin u padixaḥning ordisioƣa qüxüp
pütükqining əyigə kiriwidi, mana, əmirlərning ḥəmmisi
xu yərdə olturatti; pütükqi Əlixama, Xemayaning
oƣli Delaya, Akborning oƣli Əlnatan, Xafanning oƣli

Gəmariya wə Ḥananiyaning oоŋli Zədəkiya qatarlıq barlıq əmirlər xu yərdə olturatti. 13 Xuning bilən Mikaḥ Barukḳning səzligənlirini həlḳning ḳulikiоŋa yətküzüp okuоŋanda əzi angliоŋan barlıq səzlərni ularoŋa bayan ḳildi. 14 Xuning bilən barlıq əmirlər Kuxining əwrisi, Xələmiyaning nəwrisi, Nətaniyaning oоŋli Yəḥudiyni Barukḳning yeniоŋa əwətip uningoŋa: «Sən həlḳning ḳulikiоŋa yətküzüp okuоŋan oram yazmini ḳolungoŋa elip yenimizoŋa kəl» — dedi. Xuning bilən Neriyaning oоŋli Baruḳ oram yazmini ḳoliоŋa elip ularning yeniоŋa kəldi. 15 Ular uningoŋa: «Oltur, uni ḳulikimizoŋa yətküzüp okup bər» — dedi. Baruḳ uni ularoŋa anglitip okudi. 16 Xundaḳ boldiki, ular barlıq səzlərni angliоŋanda, alaḳzadə bolup bir-birigə ḳarixip: «Bu səzlərning ḥəmmisini padixaḥḳa yətküzmisək bolmaydu» — dedi. 17 Andin Barukṭin: «Bizgə degin əmdi, sən bu səzlərning ḥəmmisini ḳandaḳ yazding? Ularni Yərəmiyaning əz aoŋzidin anglidingmu?» — dəp soridi. 18 Baruḳ ularoŋa: «U bu səzlərning ḥəmmisini əz aoŋzi bilən manga eytti, mən oram ḳəoŋəzgə siyaḥ bilən yazdim» — dedi. 19 Əmirlər Barukḳa: «Baroŋin, sən wə Yərəmiya məküwelinglar. Ḳəyərdə bolsanglar ḥeqkimgə bildürmənglar» — dedi. 20 Xuning bilən ular oram yazmini pütükqi əlixamaning əyigə tikip ḳoyup, ordioŋa kirip padixaḥning yeniоŋa kelip, bu barlıq səzlərni uning ḳulikiоŋa yətküzdi. 21 Padixaḥ Yəḥudiyni yazmini elip kelixkə əwətti, u uni əlixamaning əyidin epkəldi. Yəḥudiy uni padixaḥning ḳulikiоŋa wə padixaḥning yenida turoŋan barlıq əmirlərning ḳulaḳliriоŋa yətküzüp okudi. 22 Xu qaoŋ tokḳuzinqi ay bolup, padixaḥ «ḳixlıḳ əy»idə olturatti; uning aldidiki oqaḳta ot ḳalaḳlıḳ idi. 23 Xundaḳ boldiki, Yəḥudiy uningdin üq-tət səḥipini okuоŋanda, padixaḥ ḳələmtiraxi bilən bu ḳismini kesip, yazmining ḥəmmisini bir-birləp otta kəyüp yokiоŋuqə oqaḳtiki otḳa taxlidi. 24 Lekin bu barlıq səzlərni angliоŋan padixaḥ yaki hizmətkarlirining ḥeqḳaysisi ḳorḳmidi, ulardin kiyim-keqəklirini yirtḳanlar yoḳ idi. 25 Uning üstigə əlnatan, Delaya wə Gəmariyalar padixaḥtin oram yazmini kəydürməslikini ətüngənidi, lekin u ularoŋa ḳulaḳ salmidi. 26 Padixaḥ bolsa xaḥzadə Yerahməəl, Azriəlning oоŋli Seraya wə Abdəəlning oоŋli Xələmiyani pütükqi Barukṇi wə Yərəmiya pəyoŋəmbərni ḳoloŋa elixḳa əwətti; lekin Pərwərdigar ularni yoxurup saḳlidi. 27 Padixaḥ Baruḳ Yərəmiyaning aoŋzidin anglap yazoŋan səzlərni hatiriligən oram yazmini kəydürüwətkəndin keyin, Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoŋa kelip mundaḳ deyildi: — 28 Yənə bir oram ḳəoŋəzni elip, uningoŋa Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakim kəydürüwətkən birinqi oram yazmida hatiriləngən barlıq səzlərni yazoŋin. 29 Wə Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakimoŋa mundaḳ degin: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Sən bu oram yazmini kəydürüwətting wə Mening tooŋruluḳ: Sən buningoŋa: «Babil padixaḥi qoḳum kelip bu zeminni wəyran ḳilidu, uningdin ḥəm insanni ḥəm ḥaywanni yoḳitidu» — dəp yezixḳa ḳandaḳmu petinding?» — deding. 30 Xunga Pərwərdigar Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakim tooŋruluḳ mundaḳ dəydu: — Uning nəslidin Dawutning təhtigə olturuxḳa ḥeq adəm bolmaydu; uning jəsiti sirtḳa taxliwetilip kündüzdə issiḳta, keqidə ḳirawda oquḳ yatidu. 31 Mən uning wə nəslining bexioŋa, hizmətkarlirining bexioŋa ḳəbiḥlikining jazasini qüxürimən; Mən ularning üstigə, Yerusalemda turuwatḳanlarning üstigə ḥəm Yəḥudaning adəmliri üstigə Mən ularoŋa agaḥlanduroŋan barlıq külpətlərni qüxürimən; qünki ular Manga ḥeq ḳulaḳ salmioŋan. 32 Xuning bilən Yərəmiya baxḳa bir oram ḳəoŋəzni elip Neriyaning oоŋli Barukḳa bərdi; u Yərəmiyaning aoŋzioŋa ḳarap Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakim otta kəydürüwətkən oram yazmida hatiriləngən ḥəmmə səzlərni yazdi; ular bu səzlərgə ohxaydioŋan baxḳa kəp səzlərnimu ḳoxup yazdi.

37 Babil padixaḥi Nebokadnəsar Zədəkiyani Yəḥudaning zeminioŋa padixaḥ ḳildi; xuning bilən u Yosiyaning oоŋli Yəḥoakimning oоŋli Koniyaning ornioŋa ḥəküm süridi. 2 U, yaki hizmətkarliri, yaki zemindiki həlḳ Pərwərdigarning Yərəmiya pəyoŋəmbər arḳilıḳ eytḳan səzlirigə ḥeq ḳulaḳ salmidi. 3 Padixaḥ Zədəkiya Xələmiyaning oоŋli Yəḥukalni ḥəm kaḥin Maaseyaḥning oоŋli Zəfaniyani Yərəmiya pəyoŋəmbərning yeniоŋa əwətip uningoŋa: «Pərwərdigar Hudayimizoŋa biz üqün dua ḳiloŋaysən» — degüzdi 4 (xu qaoŋda Yərəmiya zindanda ḳamaḳlıḳ əməs idi; u həlḳ arisioŋa qiḳip-kirixkə ərkin idi. 5 Pirəwnning ḳoxuni Misirdin qiḳḳanidi; Yerusalemni ḳorxiwaloŋan Kaldiylər bularning həwirini anglap Yerusalemdin qekinip kətkənidi). 6 Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiya pəyoŋəmbərgə kelip mundaḳ deyilidi: — 7 Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərni manga iltija ḳildurup izdəxkə əwətkən Yəḥuda padixaḥioŋa mundaḳ dənglar: — Mana, silərgə yardəm berimiz dəp qiḳip kəlgən Pirəwnning ḳoxuni bolsa, əz zeminioŋa, yəni Misiroŋa ḳaytip ketidu. 8 Andin Kaldiylər bu xəḥərgə ḳaytip kelip jəng ḳilip uni ixoŋal ḳilidu, uni ot ḳoyup kəydüriwetidu. 9 Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Əz-əzünglarni aldap: «Kaldiylər bizdin qekinip kətkən» — deməŋlar; ular kətkən əməs! 10 Qünki gərqə silər əzünglaroŋa jəng ḳilidioŋan Kaldiylərning toluḳ ḳoxunini uruwətkən bolsanglarmu wə ularningkidin pəḳət yarilanoŋanlarla ḳaloŋan bolsimu, ularning ḥərbiri yənila əz qediridin turup bu xəḥərni ot ḳoyup kəydürüwətkən bolatti. 11 Pirəwnning ḳoxuni tüpəylidin Kaldiylərning ḳoxuni Yerusalemdin qekinip turoŋan waḳitta, xu wəḳə yüz bərdi: — 12 Yərəmiya Binyamindiki zeminoŋa yol elip, xu yərdiki yurtdaxliri arisidin əz nesiwisini igiləx üqün Yerusalemdin qiḳḳanda, 13 u «Binyamin dərwazisi»oŋa yətkəndə, Ḥananiyaning nəwrisi, Xələmiyaning oоŋli kəzət begi Iriya xu yərdə turatti; u: «Sən Kaldiylərgə qekinip təslim bolmaḳqisən!» dəp uni tutuwaldi. 14 Yərəmiya: «Yaloŋan! Mən Kaldiylər tərəpkə ḳeqip təslim bolmaḳqi əməsmən!» — dedi. Lekin u uningoŋa ḳulaḳ salmidi; Iriya Yərəmiyani ḳoloŋa elip uni əmirlər aldioŋa apardi. 15 Əmirlər bolsa Yərəmiyadin oəzəplinip uni uroŋuzup, uni diwanbegi Yonatanning əyidiki ḳamaḳhanioŋa solidi; qünki ular xu əyni zindanoŋa aylanduroŋanidi. 16 Yərəmiya zindandiki bir gundihanioŋa ḳamilip, xu yərdə uzun künlər yatḳandin keyin, 17 Zədəkiya padixaḥ adəm əwətip xu yərdin ordisioŋa elip kəldi. U xu yərdə astirtin uningdin: «Pərwərdigardin səz barmu?» dəp soridi. Yərəmiya: «Bar; sən Babil padixaḥining ḳolioŋa

tapxurulisən» — dedi. **18** Yərəmiya Zədəkiya padixaḥqa
iltija qilip: — «Mən sanga yaki hizmətkarliringoƣa yaki
bu həlkqə nemə gunaḥ qiloƣinimoƣa, bu zindanoƣa qamap
qoydunglar? **19** Silərgə bexarət berip: «Babil padixaḥi
sanga yaki bu zeminoƣa jəng qilixqa qikmaydu!» degən
pəyoƣəmbərliringlar qeni?» — dedi **20** — «əmdi i padixaḥ
təqsir, səzlirimgə qulaq selixingni ətünimən; iltijayim
aldingda ijabət bolsun, dəp ətünimən; diwanbegi
Yonatanning əyigə meni qaytquzmioƣaysən; sən undaq
qilsang, xu yərdə əlimən». **21** Zədəkiya padixaḥ
pərman qüxürüp, Yərəmiyani qarawullarning ḥoylisida
turoƣuzuxni, xuningdək xəḥərdiki ḥəmmə nan tügəp
kətmisila, uningoƣa ḥərküni «Naway koqisi»din bir nan
berilixni tapilidi; xuning bilən Yərəmiya qarawullarning
ḥoylisida turdi.

38 Mattanning ooƣli Səfatiya, Paxhurning ooƣli
Gədaliya, Xəməliyaning ooƣli Jukal wə Malkiyaning
ooƣli Paxhurlar bolsa Yərəmiyaning həlkqə: — **2**
«Pərwərdigar mundaq dəydu: — Bu xəḥərdə qelip
qaloƣan adəmlər bolsa qiliq, qəḥətqilik wə waba bilən
əlidu; lekin kimki qikip Kaldiylərgə təslim bolsa ḥayat
qalidu; jeni əzigə oljidək qalidu; u ḥayat qalidu. **3**
Pərwərdigar mundaq dəydu: — Bu xəḥər qoqum Babil
padixaḥining qoxunining qolioƣa tapxurulidu, u uni
ixoƣal qilidu» — dəwatqan səzlirini anglidi. **4** Əmirlər
padixaḥqa: «Silidin ətünimiz, bu adəm əlümgə məḥkum
qilinsun; qünki nemixqa uning bu xəḥərdə qelip qaloƣan
jənggiwar ləxkərlərning qollirini wə həlkning qollirini
ajiz qilixioƣa yol qoyulsun? Qünki bu adəm həlkning
mənpəətini əməs, bəlki ziyinini izdəydu» — dedi. **5**
Zədəkiya padixaḥ: «Mana, u silərning qolliringlaroƣa
tapxuruldi; silərning yolunglarni toskudək mən padixaḥ
qanqilik bir adəm idim?» — dedi. **6** Xuning bilən
ular Yərəmiyani tutup qarawullarning ḥoylisidiki
xaḥzadə Malkiyaning su azgilioƣa taxliwətti; ular
Yərəmiyani aroƣamqilar bilən uningoƣa qüxərdi; azgalda
bolsa su bolmay, pəqət patqaqla bar idi; Yərəmiya
patqaqqa petip kətti. **7** Əmma padixaḥning ordisidiki
bir aoƣwat Efiopiyəlik əbəd-Mələk Yərəmiyaning su
azgilioƣa qamap qoyuloƣanlikini anglidi (xu qaoƣda
padixaḥ bolsa «Binyamin dərwazisi»da olturatti). **8**
əbəd-Mələk ordidin qikip padixaḥning yenioƣa berip
uningoƣa: **9** «I padixaḥi'aləm, bu adəmlərning Yərəmiya
pəyoƣəmbərgə barlik qiloƣini, uni su azgilioƣa taxliwətkini
intayin əsəbiy rəzilliktur; u axu yərdə qəḥətqiliktin
əlüp qalidu; qünki xəḥərdə ozuq-tülük qalmidi» —
dedi. **10** Padixaḥ Efiopiyəlik əbəd-Mələkkə buyruq
berip: «Muxu yərdin ottuz adəmni əzüng bilən elip
berip, Yərəmiya pəyoƣəmbərni əlüp kətməsliki üqün
su azgilidin elip qikaroƣin» — dedi. **11** Xuning bilən
əbəd-Mələk adəmlərni elip ularoƣa yetəkqilik qilip,
padixaḥning ordisidiki həzinining astidiki əygə kirip
xu yərdin lata-puta wə jul-jul kiyimlərni elip, xularni
tanilar bilən azgaloƣa, Yərəmiyaning yenioƣa qüxürüp
bərdi. **12** Efiopiyəlik əbəd-Mələk Yərəmiyaoƣa: — Bu
lata-puta wə jondaq kiyimlərni qoltukliring ḥəm tanilar
arisioƣa tikip qoyoƣin — dedi. Yərəmiya xundaq qildi.
13 Xuning bilən ular Yərəmiyani tanilar bilən tartip,
su azgilidin qikardi; Yərəmiya yənila qarawullarning
ḥoylisida turdi. **14** Padixaḥ Zədəkiya adəm əwətip
Yərəmiya pəyoƣəmbərni Pərwərdigarning əyidiki üqinqi
kirix ixikigə, əz yenioƣa aparoƣuzdi. Padixaḥ Yərəmiyaoƣa:
— Mən səndin bir ixni sorimaqqimən; uni məndin
yoxurmioƣaysən — dedi. **15** Yərəmiya Zədəkiyaoƣa:
«Mən uni sanga ayan qilsam, sən meni jəzmən əlümgə
məḥkum qilmamsən? Mən sanga məsliḥət bərsəm, sən
anglimaysən!» — dedi. **16** Padixaḥ Zədəkiya Yərəmiyaoƣa
astirtin qəsəm iqip uningoƣa: «Bizgə jan-tinik ata qiloƣan
Pərwərdigarning ḥayati bilən qəsəm iqimənki, mən
seni əlümgə məḥkum qilmaymən, yaki seni jeningni
izdigüqi kixilərning qolioƣa tapxurmaymən» — dedi. **17**
Yərəmiya Zədəkiyaoƣa: Samawi qoxunlarning Sərdari
boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu:
— Sən ihtiyarən Babil padixaḥining əmirlirining yenioƣa
qikip təslim bolsang, jening ḥayat qalidu wə bu xəḥər
otta kəydürüwetilməydu; sən wə əydikiliring ḥayat
qalisilər. **18** Lekin sən qikip Babil padixaḥining əmirlirigə
təslim bolmisang, bu xəḥər kaldiylərning qolioƣa
tapxurulidu, ular uningoƣa ot qoyup kəydürüwetidu,
sən ularning qolidin qaqalmaysən — dedi. **19** Padixaḥ
Zədəkiya Yərəmiyaoƣa: «Mən Kaldiylərgə qikip təslim
boloƣan Yəḥudiylardin qorqimən; Kaldiylər bəlkim meni
ularning qolioƣa tapxuruxi, ular meni qiyin-qistaq qilixi
mumkin» — dedi. **20** Yərəmiya mundaq dedi: — Ular
seni tapxurmaydu. Səndin ətünimənki, gepimgə kirip
Pərwərdigarning awazioƣa itaət qiloƣaysən; xundaq
qilsang sanga yahxi bolidu, jening ḥayat qalidu. **21**
Lekin sən qikip təslim boluxni rət qilsang, Pərwərdigar
manga ayan qiloƣan ix mundaq: — **22** mana, Yəḥuda
padixaḥining ordisida qaloƣan barlik qiz-ayallar Babil
padixaḥining əmirlirining aldioƣa elip ketilidu. Xuning
bilən bu [qiz-ayallar] sanga [tənə qilip]: «Sening jan
dostliring seni eziqturdi; ular sening üstüngdin oƣəlibə
qildi; əmdi ḥazir putliring patqaqqa pitip kətkəndə,
ular yüz ərüp sanga arqisini qildi!» — dəydu. **23**
Sening barlik ayalliring ḥəm baliliring kaldiylərgə elip
ketilidu. Sən əzüng ularning qolidin qaqalmaysən;
qünki sən Babil padixaḥining qoli bilən tutuwelinisən,
xundaqla sən bu xəḥərning otta kəydürüwetilixigə
səwəbqi bolisən. **24** Zədəkiya Yərəmiyaoƣa mundaq dedi:
— Sən bu səḥbitimizni baxqa ḥeqkimgə qandurmioƣin,
xundila sən əlməysən. **25** Əmirlər mening sən bilən
səzləxkinimni anglap yeningoƣa kelip səndin: «Sening
padixaḥqa nemə degənliringni, xundaqla uning sanga
qandaq səzlərni qiloƣanlikini bizgə eyt; uni bizdin
yoxurma; xundaq qilsang biz seni əltürməymiz» desə, **26**
undaqta sən ularoƣa: «Mən padixaḥning aldioƣa: «Meni
Yonatanning əyigə qaytquzmioƣaysən, bolmisa, mən
xu yərdə əlimən» — degən iltijayimni qoyoƣanmən» —
dəysən. **27** Dərwəqə əmirlərning ḥəmmisi Yərəmiyaning
yenioƣa kelip xuni soridi; u ularoƣa padixaḥ buyruoƣan bu
barlik səzlər boyiqə jawab bərdi. Xuning bilən ular jimip
ketip uning yenidin qikip kətti; qünki bu ix ḥeqkimgə
qandurulmioƣanidi. **28** Xundaq qilip Yerusalem ixoƣal
qilinoƣuqə Yərəmiya qarawullarning ḥoylisida turdi.

39 Yerusalem ixoƣal qilinoƣanda təwəndiki ixlar yüz
bərdi: — Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyaning tokquzinqi
yili oninqi ayda, Babil padixaḥi Nebokadnəsar wə
barlik qoxuni Yerusalemoƣa jəng qilixqa kelip uni
muḥasirigə aldi; **2** Zədəkiyaning on birinqi yili, tətinqi

ayning tokkuzinqi künidə, ular xəhər sepilidin bəsüp
kirdi. 3 Xuning bilən Babil padixahining əmirlirining
həmmisi, yəni Samgarlik Nərgal-Xarəzər, bax həziniqi
Nebu-Sarsekim, bax sehirgər Nərgal-xarəzər wə
Babil padixahlikining baxka əməldarliri kirip «Ottura
dərwaza»da olturdi. 4 Yəhuda padixahi Zədəkiya wə
barlik jənggiwar ləxkərlər ularni kərüp kaqmakqi bolup,
tün keqidə xəhərdin bədər tikiwetixti; u padixahning
baoqqisi arkilik, «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin
qikip [Iordan jiloqisidiki] «Arabah tüzləngliki»gə karap
keqixti. 5 Kaldiylərning koxuni ularni kooqlap Yeriho
tüzlənglikidə Zədəkiyaoqa yetixip uni koloqa elip
Hamat zeminidiki Riblah xəhirigə, Babil padixahi
Nebokadnəsarning aldioqa apardi; u xu yərdə uning
üstidin həküm qikardi. 6 Babil padixahi Riblah
xəhiridə Zədəkiyaning ooqullirini kəz aldida eltürüwətti;
Babil padixahi Yəhudadiki barlik mətiwərlərnimu
eltürüwətti. 7 U Zədəkiyaning kəzlirini oyup, uni
Babiloqa apirix üqün mis kixənlər bilən kixənləp koydi.
8 Kaldiylər padixahning ordisini wə pukralarning
əylirini ot koyup kəydürüp Yerusalemning sepillirini
kəmürüp taxlidi. 9 Xahanə karawul begi Nebuzar-
Adan xəhərdə kelip kaloqan baxka həlkni, əzigə təslim
bolup qikkanlarni, yəni kaloqan həlkning həmmisini
koloqa elip, Babiloqa sürgün kildi. 10 Halbuki, karawul
begi Nebuzar-Adan Yəhuda zeminida heq təwəliki
bolmioqan bəzi namratlarni kaldurdi; xu qaoqda u ularoqa
üzümzarlar wə etizlarni təksimləp bərdi. 11 Babil
padixahi Nebokadnəsar Yərəmiya tooqruluk karawul
begi Nebuzar-Adan arkilik: «Uni tepip uningdin həwər
al; uningoqa heq ziyan yətküzmə; u nemini halisa
xuni uningoqa kilip bər» — dəp pərman qüxürgənidi.
13 Xunga karawul begi Nebuzar-Adan, xundakla bax
həziniqi Nebuxazban, bax sehirgər Nərgal-Xarəzər
wə Babil padixahining baxka bax əməldarlirining
həmmisi adəm əwətip 14 Yərəmiyani «Karawullarning
hoylisi»din elip Xafanning nəwrisi, Ahikamning ooqli
Gədaliyaning əz əyigə apirixi üqün uning kolioqa
tapxuroquzdi. Lekin Yərəmiya pukralar arisida turdi. 15
Yərəmiya «Karawullarning hoylisi»da kamap koyuloqan
waktida, Pərwərdigarning sözi uningoqa kelip mundak
deyilgənidi: — 16 Baroqin, Efiopiyəlik Əbəd-Mələkkə
mundak degin: «Samawi koxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: —
Mana, Mən əz sözlirimni muxu xəhər üstigə qüxürimən;
awat-halawət əməs, bəlki balayi'apət qüxürimən; xu
küni bu ixlar əz kəzüng aldida yüz beridu. 17 Lekin xu
küni Mən seni kutkuzimən, — dəydu Pərwərdigar; — Sən
korkidioqan adəmlərning kolioqa tapxurulmaysən; 18
qünki Mən qokum seni kutkuzimən; sən kiliqlanmaysən,
bəlki əz jening əzünggə oljidək kalidu; qünki sən Manga
tayinip kəlgənsən — dəydu Pərwərdigar».

40 Karawul begi Nebuzar-Adan uni Ramah xəhiridin
koyuwətkəndə, Pərwərdigar Yərəmiyaoqa söz kildi.
U qaoqda Nebuzar-Adan Yerusalem həm Yəhudadiki
barlik əsirlərni elip Babiloqa sürgün kilmakqi idi;
Yərəmiyamu ularning arisida zənjir bilən baoqlanoqan
halda elip mengiloqanidi. 2 Karawul begi Yərəmiyani
bir qətkə tartip uningoqa mundak dedi: «Pərwərdigar
Hudaying muxu yərgə balayi'apət qüxürimən dəp
agahlandurdi; 3 Mana, Pərwərdigar Əz degini boyiqə
xundak kilip uni kəltürdi; qünki silər Pərwərdigar
aldida gunah sadir kiloqansilər wə uning awazioqa
kulak salmioqansilər; xunga bu ix bexinglaroqa qüxti.
4 Lekin mən kolungni ixkəlləngən zənjirlərdin yexip
seni koyuwetimən; mən bilən billə Babiloqa berix
sanga muwapik kərünsə, keni kəl, mən səndin həwər
alimən; əmma mən bilən billə Babiloqa berixni muwapik
əməs dəp karisang, kerək yok. Mana, pütkül zemin
aldingda turidu; kəyərgə berix sanga layik, durus
kərünsə xu yərgə baroqin». 5 Yərəmiya tehi yenidin
mangmay turup, Nebuzar-Adan uningoqa: «Boldi,
Xafanning nəwrisi, Ahikamning ooqli Gədaliyaning
yenioqa kayt; Babil padixahi uni Yəhudadiki xəhərlərgə
həkümranlik kilixka bəlgiligən; həlk arisida uning
bilən billə turiwər, yaki harkandak baxka yərgə baray
desəng xu yərgə baroqin» — dedi. Xuning bilən karawul
begi uningoqa ozuk-tülük həmdə bir sowoqat berip uni
koyuwətti. 6 Xuning bilən Yərəmiya Mizpah xəhirigə,
Xafanning nəwrisi, Ahikamning ooqli Gədaliyaning
yenioqa kəldi; u uning bilən billə, pukralar arisida
turdi. 7 Dalada kaloqan Yəhudaning ləxkər baxlikliri
həm ləxkərliri Babil padixahining Xafanning nəwrisi,
Ahikamning ooqli Gədaliyani zemin üstigə həkümranlik
kilixka bəlgiligənlikini, xuningdək uningoqa Babiloqa
sürgün bolmioqan zemindiki yoksul ər-ayallar bala-
qakiliri bilən tapxuruloqanlikini anglap kaldi; 8 xuning
bilən bu ləxkər baxlikliri adəmliri bilən Mizpah
xəhirigə, Gədaliyaning yenioqa kəldi; baxlikliri bolsa
Nətaniyaning ooqli Ixmail, Kareahning ooqulliri Yohanan
həm Yonatan, Tanhumətning ooqli Seraya, Nətofatlik
əfayning ooqulliri wə Maakatlik birsining ooqli Yəzaniya
idi. 9 Xafanning nəwrisi, Ahikamning ooqli Gədaliya ular
wə adəmlirigə: «Kaldiylərgə bekinixtin korkmanglar;
zeminda olturaklixip Babil padixahioqa bekininglar,
xundak kilsanglar silərgə yahxi bolidu. 10 Mən bolsam
Kaldiylər zeminoqa kəlgəndə [silərgə] wəkil bolup
ularning aldida turux üqün Mizpah xəhiridə turimən;
silər bolsanglar, xarab, ənjür-hormilar wə zəytun
meyi məhsulatlirini elip küp-idixinglaroqa koyunglar,
əzünglar tutkan xəhərlərdə turiweringlar» — dəp kəsəm
iqti. 11 Ohxaxla Moabda, Ammoniylar arisida, Edomda
həm baxka hərbir yurtlarda turoqan Yəhudiylarmu
Babil padixahi Yəhudada həlkning bir kaldisini
kalduroqan wə ular üstigə həkümranlik kilixka Xafanning
nəwrisi, Ahikamning ooqli Gədaliyani bəlgiligən dəp
anglidi; 12 xuning bilən barlik Yəhudiylar həydəp
tarkitiwetilgən həmmə jay-yurtlardin kaytip, Yəhuda
zeminioqa, Mizpah xəhirigə, Gədaliyaning yenioqa kəldi.
Ular xarab, ənjür-hormilarning məhsulatlirini zor
kəngriqiliktə aldi. 13 Kareahning ooqli Yohanan wə
dalada kaloqan ləxkərlərning barlik baxlikliri Mizpah
xəhirigə, Gədaliyaning yenioqa kelip uningoqa: 14
«Sən Ammoniylar padixahi Baalis Nətaniyaning ooqli
Ixmailni seni eltürüxkə əwətkənlikini bilməmsən?»
— deyixti. Lekin Ahikamning ooqli Gədaliya ularning
gepigə ixənmidi. 15 Kareahning ooqli Yohanan
Mizpahda Gədaliyaoqa astirtin söz kilip: «Manga ruhsət
kiloqaysən, baxkilar uningdin həwər tapkuqə mən
berip Nətaniyaning ooqli Ixmailni eltürəy; heqkim buni

bilməydu. Uning seni əltürüp, xuning bilən ətrapingoɣa
yioɣiloɣan Yəhudadikilərning ḥəmmisi tarḳitiwetilip,
Yəhudaning ḳaldisi yoḳitiwetilixining nemə ḥajiti bar?
— dedi. **16** Birak Gədaliya Kareaḥning ooɣli Yoḥananoɣa:
«Sən undak ḳilma; qünki sən Ixmail tooɣruluḳ yaloɣan
eytiwatisən» — dedi.

41 Əmdi yəttinqi ayda xundak boldiki, xaḥzadə,
xundakla padixaḥning bax əməldarliridin biri
boloɣan əlixamaning nəwrisi, Nətaniyaning ooɣli
Ixmail on adəm elip Mizpaḥoɣa, Aḥikamning ooɣli
Gədaliyaning yenioɣa kəldi; ular xu yərdə, yəni Mizpaḥda
nan oxtup oɣizalanoɣanda, **2** Nətaniyaning ooɣli
Ixmail ḥəm u epkəlgən on adəm ornidin turup,
Aḥikamning ooɣli Gədaliyaoɣa ḳiliq qapti; ularning
xundak ḳilixi Babil padixaḥi Yəḥuda zemini üstigə
ḥəkümranlikḳa bəlgiligənni əltürüxtin ibarət idi. **3**
Ixmail Mizpaḥda Gədaliyaoɣa ḥəmraḥ boloɣan barlik
Yəhudiylar wə xu yərdə turuwatḳan barlik Kaldiy
jənggiwar ləxkərlərni əltürüwətti. **4** Xundak boldiki,
Gədaliyani əltürüwətkəndin keyin, ikkinqi künigiqə
ḥeqkim tehi uningdin həwər tapmioɣanidi, **5** mana
Xəḳəm, Xiloḥ ḥəm Samariyədin səksən adəm yetip
kəldi. Ular saḳilini qüxürgən, kiyimlirini yirtḳan,
ətlirini tiloɣan, Pərwərdigarning əyigə sunuxḳa ḳolida
ḥədiyələrni ḥəm huxbuyni tutḳan ḥalda kəlgənidi. **6**
Nətaniyaning ooɣli Ixmail ularni ḳarxi elixḳa mangoɣiniqə
yioɣlioɣanoɣa selip Mizpaḥdin qikti; ularoɣa: «Mərḥəmət,
Aḥikamning ooɣli Gədaliya bilən kerüxüxkə apirimən» —
dedi. **7** Xundak boldiki, ular xəḥər otturisioɣa yətkəndə,
Nətaniyaning ooɣli Ixmail wə uning bilən billə boloɣan
adəmlər ularni əltürüp jəsətlirini su azgilioɣa taxliwətti.
8 Ḥalbuki, ular arisidin on adəm Ixmailoɣa: «Bizni
əltürüwətmə, qünki dalada bizning yoxurup ḳoyoɣan
buoɣday, arpa, zəytun meyi wə ḥəsəl ḳatarlik ozuḳ-
tülükimiz bar» — dedi. Xunga u ḳolini yioɣip, buradərliri
arisidin ularni əltürmidi. **9** Ixmail əltürgən adəmlərning
jəsətlirini taxliwətkən bu azgal bolsa, intayin qong idi;
uni əsli padixaḥ Asa Israil padixaḥi Baaxadin ḳorḳup
kolap yasioɣanidi. Nətaniyaning ooɣli Ixmail bu azgalni
jəsətlər bilən toldurdi. **10** Ixmail Mizpaḥta turoɣan
həlḳning ḳaldisining ḥəmmisini, jümlidin ḳarawul begi
Nebuzar-Adan Aḥikamning ooɣli Gədaliyaoɣa tapxuroɣan
padixaḥning ḳizliri wə Mizpaḥda ḳaloɣan barlik kixilərni
əsirgə elip kətti; Nətaniyaning ooɣli Ixmail ularni əsirgə
elip Ammoniylarning ḳexioɣa ətüxkə yol aldi. **11**
Kareaḥning ooɣli Yoḥanan wə uning ḳexidiki ḥəmmə
ləxkər baxlikliri Nətaniyaning ooɣli Ixmail sadir ḳiloɣan
barlik rəzilliktin həwər tapti; **12** xuning bilən ular
barlik adəmlirini elip Nətaniyaning ooɣli Ixmailoɣa jəng
ḳilixḳa qikti; ular Gibeondiki qong kəl boyida uning
bilən uqraxti. **13** Ixmailning ḳolida turoɣan barlik
həlḳ Kareaḥning ooɣli Yoḥanan ḥəm uning ḥəmraḥliri
boloɣan barlik ləxkər baxlikliri kərgəndə huxal boldi.
14 Ixmail Mizpaḥdin elip kətkən barlik həlḳ yoldin
yenip, Kareaḥning ooɣli Yoḥananning yenioɣa kəldi.
15 Lekin Nətaniyaning ooɣli Ixmail səkkiz adimi bilən
Yoḥanandin ḳeqip, Ammoniylar təripigə ətüp kətti. **16**
Andin Kareaḥning ooɣli Yoḥanan ḥəm uning ḥəmraḥliri
boloɣan barlik ləxkər baxlikliri Nətaniyaning ooɣli
Ixmail Aḥikamning ooɣli Gədaliyani əltürgəndin keyin
Mizpaḥdin elip kətkən həlḳning ḳaldisining ḥəmmisini
əz ḳexioɣa aldi; u ularni, yəni jənggiwar ləxkərlər, ḳiz-
ayallar, balilar wə orda əməldarlirini Gibeondin elip
kətti. **17** Ular Kaldiyilərdin əzlirini ḳaqurux üqün
Misiroɣa ḳarap yol elip Bəyt-Ləḥəmgə yeḳin boloɣan
Gerut-Ḳimhamda tohtap turdi. **18** Səwəbi bolsa, ular
Kaldiylərdin ḳorḳatti; qünki Babil padixaḥi zemin üstigə
ḥəkümranlikḳa bəlgiligən Aḥikamning ooɣli Gədaliyani
Nətaniyaning ooɣli Ixmail əltürüwətkənidi.

42 Barlik ləxkər baxlikliri, jümlidin Kareaḥning
ooɣli Yoḥanan ḥəm Ḥoxayaning ooɣli Yəzaniya
wə əng kiqikidin qongioɣiqə barlik həlḳ **2** Yərəmiya
pəyoɣəmbərning yenioɣa kelip uningdin: «Təlipimizni
ijabət ḳiloɣaysən, Pərwərdigar Hudayingoɣa həlḳning
ḳaldisi boloɣan bizlər üqün dua ḳiloɣaysənki (kəzüng
kərginidək burun kəp boloɣan bizlər ḥazir intayin az
ḳalduḳ), **3** Pərwərdigar Hudaying bizgə mangidioɣan yol,
ḳilidioɣan ixni kərsətkəy» — dəp iltija ḳildi. **4** Yərəmiya
pəyoɣəmbər ularoɣa: «Maḳul! Mana, mən Pərwərdigar
Hudayinglaroɣa səzliringlar boyiqə dua ḳilimən; xundak
boliduki, Pərwərdigar silərgə ḳandak jawab bərsə, mən
uni silərgə ḥeqnemisini ḳaldurmay toluḳi bilən bayan
ḳilimən» — dedi. **5** Ular Yərəmiyaoɣa: «Pərwərdigar
Hudaying seni əwətip bizgə yətküzidioɣan səzning
ḥəmmisigə əməl ḳilmisak, Pərwərdigar bizgə ḥəḳiḳiy,
gəpidə turudioɣan guwaḥqi bolup əyiblisun!» — dedi. **6**
«Biz seni Pərwərdigar Hudayimizning yenioɣa əwətimiz;
jawab yahxi bolsun yaman bolsun, uning awazioɣa itaət
ḳilimiz; biz Hudayimizning awazioɣa itaət ḳiloɣanda,
bizgə yahxi bolidu». **7** Xundak boldiki, on kündin
keyin, Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kəldi. **8** U
Kareaḥning ooɣli Yoḥanan, ləxkər baxliklirining ḥəmmisi
wə əng kiqikidin qongioɣiqə barlik həlḳni qaḳirip **9**
ularoɣa mundak dedi: — «Silər meni təlipinglarni
Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldioɣa yətküzüxkə
əwətkənsilər. U mundak dedi: — **10** «Silər yənila muxu
zeminda turiwərsənglarla, Mən silərni ḳurup qiḳimən;
silərni oɣulatmaymən; Mən silərni tikip əstürimən,
silərni yulmaymən; qünki Mən bexinglaroɣa qüxürgən
balayi'apətkə əküniman. **11** Silər ḳorḳidioɣan Babil
padixaḥidin ḳorḳmanglar; uningdin ḳorḳmanglar, —
dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən silərni ḳutḳuzux
üqün, uning ḳolidin ḳutuldurux üqün silər bilən
billə bolimən. **12** Mən silərgə xundak rəḥimdillikni
kərsitimənki, u silərgə rəḥim ḳilidu, xuning bilən
silərni əz zemininglaroɣa ḳaytixḳa yol ḳoyidu. **13**
Birak silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa
ḳulak salmay «Bu zeminda ḳət'iy turmaymiz» —
desənglar **14** wə: «Yak, biz Misir zeminioɣa barayli; xu
yərdə nə uruxni kərməymiz, nə kanay-agaḥ signalini
anglimaymiz, nə nanoɣa zar bolmaymiz; xu yərdə
yaxaymiz» — desənglar, **15** əmdi Pərwərdigarning
səzini anglanglar, i Yəhudaning bu ḳaldisi boloɣan silər:
Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar —
Israilning Hudasi mundak dəydu: — «Silər Misiroɣa
kirip, xu yərdə olturaḳlixixḳa ḳət'iy niyətkə kəlgən
bolsanglar, **16** əmdi xundak boliduki, silər ḳorḳidioɣan
ḳiliq Misirda silərgə yetixiwalidu, silər ḳorḳidioɣan
ḳəḥətqilik Misirda silərgə əgixip ḳooɣlap baridu; xu
yərdə silər əlisilər. **17** Xundak boliduki, Misiroɣa kirip

xu yərdə turayli dəp kət'iy niyət kiloŋan adəmlərning
ḥəmmisi kiliq, kəḥətqilik wə waba bilən əlidu; ularning
ḥeqkaysisi tirik kalmaydu wə yaki Mən bexioŋa
qüxüridioŋan balayi'apəttin kutulalmaydu. **18** Qünki
samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar —
Israilning Hudasi mundak dəydu: — Oŋəzipim wə kəḥrim
Yerusalemdikilərning bexioŋa qüxürülgəndək, silər
Misiroŋa kirgininglarda, kəḥrim bexinglaroŋa qüxürülidu;
silər lənətkə kalidioŋan wə dəḥxət basidioŋan obyekt,
lənət səzi ḥəm rəswaqilikning obyekti bolisilər wə silər
bu zeminni kaytidin ḥeq kərməysilər. **19** Pərwərdigar
silər, yəni Yəḥudaning kaldisi tooŋruluk: «Misiroŋa
barmanglar!» — degən. — Əmdi xuni bilip koyunglarki,
mən bügünki künidə silərni agaḥlandurdum!». **20** —
Silərning meni Pərwərdigar Hudayinglarning yenioŋa
əwətkininglar «Pərwərdigar Hudayimizoŋa biz üqün dua
kiloŋaysən; Pərwərdigar Hudayimiz bizgə nemə desə,
bizgə yətküzüp bərsəng biz xuning ḥəmmisigə əməl
kilimiz» degüzginiglar əzünglarni aldap jeninglaroŋa
zamin boluxtin ibarət boldi, halas. **21** Mən bügünki
kündə silərgə Uning deginini eytip bərdim; lekin silər
Pərwərdigar Hudayinglarning awazioŋa wə yaki Uning
meni silərning yeninglaroŋa əwətkən ḥeqkaysi ixta
Uningoŋa itaət kilmidinglar. **22** Əmdi ḥazir xuni bilip
koyunglarki, silər olturaklixayli dəp baridioŋan jayda
kiliq, kəḥətqilik wə waba bilən əlisilər».

43 Xundak boldiki, Yərəmiya ularning Hudasi
Pərwərdigarning ḥəmmə səzlirini barlik həlkkə
eytip tügətti (Hudasi Pərwərdigar Yərəmiyani ularoŋa
bu barlik səzlərni eytix üqün əwətkən), — **2** xuning
bilən Ḥoxiyaning ooŋli Azariya wə Kareaḥning ooŋli
Yoḥanan wə xundakla barlik ḥali qong adəmlər
Yərəmiyaoŋa mundak dedi: — «Sən yaloŋan eytiwatisən!
Hudayimiz Pərwərdigar seni bizgə: «Silər Misirda
olturaklixix üqün barmanglar!» deyixkə əwətkən əməs;
3 bəlki Neriyaning ooŋli Baruk qokum seni bizgə
karxilaxturup, bizni Kaldiylərning kolioŋa tapxuruxka
küxkürtməktə; xuning bilən ular bizni əlümgə məḥkum
kilidu yaki bizni Babiloŋa sürgün kilidu». **4** Xuning
bilən Kareaḥning ooŋli Yoḥanan, ləxkər baxliklirining
ḥəmmisi wə barlik həlk Pərwərdigarning: «Yəḥuda
zeminida turup kelinglar» degən awazioŋa kulak salmidi;
5 bəlki Kareaḥning ooŋli Yoḥanan wə barlik ləxkər
baxlikliri ḥəydiwetilgən barlik əllərdin Yəḥuda zeminida
olturaklixixka kaytip kəlgən Yəḥudaning pütün kaldisini,
6 yəni ərlər, kiz-ayallar, balilar wə padixaḥning kizlirini,
jümlidin karawul begi Nebuzar-Adan Aḥikamning ooŋli
Gədaliyaoŋa tapxuroŋan ḥərbir kixini ḥəmdə Yərəmiya
pəyoŋəmbər ḥəm Neriyaning ooŋli Barukni elip, **7** Misir
zeminioŋa kirip kəldi; ular Pərwərdigarning əmrigə
itaət kilmidi. Ular Taḥpanəs xəḥirigə yetip kəldi. **8**
Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoŋa Taḥpanəstə kelip
mundak deyildi: — **9** Yəḥudiylarning kəz aldidila,
kolungoŋa birnəqqə qong taxlarni elip Pirəwnning
Taḥpanəstiki ordisining kirix yolining yenidiki hixlik
yoldiki seoŋiz layoŋa kəmüp yoxurup, **10** ularoŋa
mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: —
Mana, Mən Mening kulum boloŋan Babil padixaḥi
Nebokadnəsarni qakirip epkelimən, u mən kəmüp
yoxuroŋan bu taxlar üstigə əz təḥtini salidu; ularning
üstigə xaḥanə qedirini yeyip tikidu. **11** U kelip Misir
zeminida jəng kilidu; əlümgə bekitilgənlər əlidu; sürgün
boluxka bekitilgənlər sürgün bolidu; kiliqka bekitilgənlər
kiliqlinidu. **12** Mən Misirdiki butlarning əylirigə ot
yakturoŋuzimən; u ularni kəydürüp, butlirini elip sürgün
kilidu; koy padiqisi əz tonini kiygəndək Nebokadnəsarmu
Misir zeminini əzigə kiyiwalidu; u xu yərdin aman-esən
qikidu. **13** U Misir zeminidiki «Kuyax ibadəthanisi»diki
tüwrüklərni qekiwetidu; u Misirdiki butlirining əylirigə
ot koyup kəydüriwetidu.

44 Misirda turoŋan, yəni Migdolda, Taḥpanəstə,
Nofta wə [Misirning jənubiy təripi] Patros
zeminida turoŋan barlik Yəḥudiylar tooŋruluk bu səz
Yərəmiyaoŋa kelip mundak deyildi: — **2** «Samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundak dəydu: — Mən Yerusalem ḥəm
Yəḥudadiki ḥəmmə xəḥərlər üstigə qüxürgən barlik
balayi'apətni kərgənsilər; mana, ularning sadir kiloŋan
rəzilliki tüpəylidin bügünki kündə ular harabilik bolup,
adəmzatsiz kaldi; qünki ular nə əzliri, nə silər, nə ata-
bowiliringlar bilməydioŋan yat ilaḥlaroŋa qokunuxka,
huxbuy yekixka berip, Meni oŋəzəpləndürgən. **4**
Mən tang səḥərdə ornumdin turup kullirim boloŋan
pəyoŋəmbərlərni silərgə əwətip: «Mən nəprətlinidioŋan
bu yirginxlik ixni kiloŋuqi bolmanglar!» — dəp
agaḥlandoroŋanmən. **5** Lekin ular itaət kilmioŋan, ḥeq
kulak salmioŋan; ular rəzillikidin, yat ilaḥlaroŋa huxbuy
yekixtin kolini zadi üzmigən. **6** Xuning bilən kəḥrim
ḥəm oŋəzipim [ularoŋa] təkülgən, Yəḥudadiki xəḥərlərdə
ḥəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda yekiloŋan, kəygən;
ular bügünki kündə wəyranə wə harabilik bolup kaldi.
7 Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Silər
nemixka əz-əzünglaroŋa zor külpət kəltürməkqisilər,
əzünglaroŋa ḥeqkandak kaldurmay əzünglardin,
yəni Yəḥudaning iqidin ər-ayal, bala-bowaklarni
üzməkqisilər!? **8** Nemixka əz kolliringlarning yasioŋini
bilən, silər olturaklaxkan Misir zeminida yat ilaḥlaroŋa
huxbuy yekip Meni oŋəzəpləndürisilər? Xundak
kilip silər ḥalak bolup yər yüzidiki barlik əllər
arisida lənət səzi wə rəswa kilinidioŋan bir obyekt
bolisilər. **9** Silər Yəḥuda zeminida ḥəm Yerusalemning
rəstə-koqilirida sadir kilinoŋan rəzillikni, yəni ata-
bowiliringlarning rəzillikini, Yəḥuda padixaḥlirining
rəzillikini wə ularning ayallirining rəzillikini, silərning
əz rəzillikinglarni ḥəm ayalliringlarning rəzillikini untup
kaldinglarmu? **10** Bügünki küngə kədər həlkinglar əzini
ḥeq təwən tutmidi, Məndin ḥeq korkmidi, ular Mən
silərning aldinglaroŋa ḥəm ata-bowiliringlarning aldioŋa
koyoŋan Təwrat-kanunumda yaki bəlgilimilirimdə ḥeq
mangoŋan əməs. **11** Xunga samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu:
— Mana, Mən bexinglaroŋa külpət qüxürüp, barlik
Yəḥudani ḥalak kiloŋuqə silərgə yüzümni karitimən;
12 Mən Misir zeminioŋa xu yərdə olturaklixayli dəp
kət'iy niyət kiloŋan Yəḥudaning kaldisioŋa kol salimən,
ularning ḥəmmisi Misir zeminida tügixidu; Misir
zeminida yikilidu; ularning əng kiqikidin qongioŋiqə
kiliq bilən, kəḥətqilik bilən əlidu; ular kiliq bilən

wə qəhətqilik bilən əlidu, ular lənət oqulidioqan
wə dəhxət baskuqi obyekt, lənət səzi həm rəswa
kilinidioqan bir obyekt bolidu. 13 Mən Misir zeminida
turuwatqanlarni Yerusalemni jazalioqandək kiliq bilən,
qəhətqilik bilən wə waba bilən jazalaymən; 14 xuning
bilən Misir zeminida olturaqlixayli dəp xu yərgə kirgən
Yəhudaning qaldisidin Yəhuda zeminioqa qaytixqa
həqqaysisi qaqalmaydu yaki həqkim qalmaydu; xu yərgə
qaytip olturaqlixixqa intizar bolsimu, qaqalioqan az bir
kismidin baxkiliri həqqaysisi qaytmaydu». 15 Andin
əz ayallirining yat ilahlaroqa huxbuy yakidioqanlikini
bilgən barlik ərlər, wə yenida turoqan barlik ayallar,
— zor bir top adəmlər, yəni Misirning [ximaliy
təripi wə jənubiy təripi] Patrostin kəlgən barlik
həlk Yərəmiyaoqa mundak jawab bərdi: — 16 «Sən
Pərwərdigarning namida bizgə eytqan səzgə kəlsək,
biz sanga həq kulak salmaymiz! 17 Əksiqə biz qokum
əz aoqzimizdin qikqan barlik səzlərgə əməl kilimiz;
əzimiz, ata-bowilirimiz, padixahlirimiz wə əmirlirimiz
Yəhudadiki xəhərlərdə həm Yerusalemdiki rəstə-
koqilarda kiloqinidək bizlər «Asmanlarning hanixi»oqa
huxbuy yekiwerimiz wə uningoqa «xarab hədiyə»lərni
kuyuwerimiz; qünki əyni qaoqda bizning nenimiz pütün
bolup, tokkuzimiz təl, həq külpətni kərməy ətkən. 18
Əmma «Asmanlarning hanixi»oqa huxbuy yekixni wə
uningoqa «xarab hədiyə»lərni kuyuxni tohtatkinimizdin
baxlap, bizning həmmə nərsimiz kəm bolup, kiliq
bilən həm kəhətqilik bilən halak bolup kəlduk. 19 Biz
ayallar «Asmanlarning hanixi»oqa huxbuy yakkinimizda
wə uningoqa «xarab hədiyə»lərni kuyoqinimizda,
bizning uningoqa ohxitip poxkallarni etiximizni həm
uningoqa «xarab hədiyə»lərni kuyuximizni ərlirimiz
kollimioqanmu?». 20 Yərəmiya barlik həlkqə, həm
ərlər həm ayallaroqa, muxundak jawabni bərgənlərning
həmmisigə mundak dedi: — 21 — «Pərwərdigarning
esidə kelip kəngligə təgkən ix dəl silər, ata-bowiliringlar,
padixahliringlar, əmirliringlar xundakla zemindiki
həlkning Yəhudadiki xəhərlərdə həm Yerusalemdiki
rəstə-koqilarda yakkan huxbuyi əməsmu? 22 Ahirida
Pərwərdigar silərning kilmixinglarning rəzillikigə
həm sadir kiloqan yirginqlik ixliringlaroqa qidap
turalmioqan; xunga zemininglar bügünki kündikidək
harabilik, adəmni dəhxət baskuqi, lənət obyekti
wə adəmzatsiz boloqan. 23 Səwəbi, silər huxbuy
yakkansilər, Pərwərdigarning aldida gunah sadir kilip,
Uning awazioqa kulak salmay, Uning nə Təwrat-
kanunida, nə bəlgilimiliridə nə agah-guwahliklirida
həq mangmioqansilər; xunga bügünki kündikidək bu
balayi'apət bexinglaroqa qüxti». 24 Yərəmiya barlik
həlkqə, bolupmu barlik ayallaroqa mundak dedi: — «I
Misirda turoqan barlik Yəhuda Pərwərdigarning səzini
anglanglar! 25 Samawi koxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: —
Silər ayallar əz aoqzinglar bilən: «Biz «Asmanlarning
hanixi»oqa huxbuy yekix, uningoqa «xarab hədiyə»lərni
kuyux üqün iqkən kəsəmlirimizgə qokum əməl
kilimiz» degənsilər wə uningoqa əz kolliringlar
bilən əməl kiloqansilər. Əmdi kəsiminglarda qing
turiweringlar! Kəsiminglaroqa toluk əməl kiliweringlar!
26 Lekin xundak boloqanda, i Misirda turoqan barlik
Yəhuda Pərwərdigarning səzini anglanglar! Mana, Mən
Əzümning uluoq namim bilən kəsəm kiloqanmənki,
— dəydu Pərwərdigar, — Misirning barlik zeminida
turuwatqan Yəhudalik həqqaysi kixi Mening namimni
tiloqa elip: «Rəb Pərwərdigarning hayati bilən!» dəp
qaytidin kəsəm iqməydu. 27 Mana, Mən ularning
üstigə awat-halawət əməs, bəlki balayi'apət qüxürüx
üqün ularni kəzləwatimən; xunga Misirda turuwatqan
Yəhudadiki barlik kixilərning həmmisi tügigüqə kiliq
wə kəhətqilik bilən halak bolidu. 28 Kiliqtin kutulup
kaqqanlar bolsa intayin az bir top adəmlər bolup,
Misir zeminidin Yəhuda zeminioqa qaytip kelidu;
xuning bilən Misir zeminioqa olturaqlixayli dəp kəlgən
Yəhudaning qaldisi kimning səzining, Meningki yaki
ularning inawətlik boloqanlikini ispatlap bilip yetidu.
29 Mening silərni bu yərdə jazalaydioqanlikimoqa,
Mening səzlirimning qokum silərgə külpət kəltürməy
koymaydioqanlikini bilixinglar üqun silərgə xu aldin'ala
bexarət boliduki, — dəydu Pərwərdigar, 30 — Mana,
Mening Yəhuda padixahi Zədəkiyani uning düxmini,
jenini kooqlap izdigən Babil padixahi Nebokadnəsarning
kolioqa tapxuroqinimdək Mən ohxaxla Misir padixahi
Pirəwn Hofrani əz düxmənlirining kolioqa həmdə
jenini izdigən kixilərning kolioqa tapxurimən — dəydu
Pərwərdigar».

45 Yəhuda padixahi Yəhoakimning tətinqi yili,
Neriyaning ooqli Baruk Yərəmiyaning aoqzioqa
karap bu səzlərni oram kəoqəzgə yazoqinida, Yərəmiya
pəyoqəmbər uningoqa bu səzni eytkan: — 2 «Israilning
Hudasi Pərwərdigar sən Baruk tooqruluk mundak dəydu:
— 3 Sən: «Halimoqa way! Qünki Pərwərdigar kayoqumoqa
dərd-ələm koxup koydi; mən ah-zarlar kilixtin qarqidim,
zadila aram tapalmidim!» — deding. 4 — [Yərəmiya], sən
uningoqa mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mana, Mən kurup qikkanlirimni hazir oqulitimən,
Mən tikkənlirimni, yəni bu pütkül jahanni hazir yulup
taxlaymən. 5 Mən bundak kiloqan yərdə sən əzüng üqün
uluoq ixlarni izdixinggə tooqra keləmdu? Bularni izdimə;
qünki mana, Mən barlik ət igiliri üstigə balayi'apət
qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar, — lekin jeningni sən
baridioqan barlik yərlərdə əzünggə olja kilip berimən».

46 Yərəmiya pəyoqəmbərgə kəlgən Pərwərdigarning
əllər tooqruluk səzi təwəndə: — 2 Misir tooqruluk:
Əfrat dəryasi boyidiki Karkemix xəhirining yenida
turuwatqan, Pirəwn-Nəkoning koxuni tooqruluk (bu
koxunni Babil padixahi Nebokadnəsar Yəhuda padixahi
Yəhoakimning tətinqi yili bitqit kiloqan): — 3
«Kalkan-siparlarni elip səpkə qüxünglar! Jənggə qikixka
təyyarlininglar! 4 Atlarni harwilaroqa ketinglar!
Atliringlaroqa mininglar! Bexinglaroqa dubuloqa selip
səptə turunglar! Nəyziliringlarni biləp ittiklitinglar!
Sawut-kuyaklarni kiyiwelinglar! 5 Lekin Mən nemini
kərimən?! — dəydu Pərwərdigar; — Mana, muxu
[ləxkərlər] dəkkə-dükkigə qüxüp qekinidu; batur-
palwanliri bitqit kilinip kəynigə karimay bədər kaqidu!
Tərəp-tərəplərni wəhimə basidu! — dəydu Pərwərdigar.
6 — Əmdi əng qakkanlarmu kaqalmaydu, batur-
palwanlarmu aman-esən kutulup kalmaydu; mana, ximal
təripidə, Əfrat dəryasi boyida ular putlixip yikilidu!

7 Suliri dəryalardək əzlirini dolkunlitip, Nil dəryasi
[kəlkün kəbi] kətürülgəndək əzini kətürgən kimdur!? 8
Suliri dəryalardək əzlirini dolkunlitip, Nil dəryasidək
əzini kətürgən dəl Misir əzidur; u: «Mən əzümni kətürüp
pütkül yər yüzini kaplaymən; mən xəhərlər həm ularda
turuwatkanlarni yokitimən!» — dəydu. 9 Etilinglar, i
atlar! Hə dəp aloŋa besip qepinglar, i jəng harwiliri!
Kalkan kətürgən Efiopiyə həm Liwiyədikilər, okyalirini
egildürgən Lidiyədikilər, palwan-baturlar jənggə qiksun!
10 Lekin bu kün bolsa samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigarning künidur; u kisaslik bir kün, yəni
Əz yawliridin kisas alidioŋan küni bolidu; Uning kiliqi
kixilərni toyoŋuqə yutidu; u kanoŋuqə ularning kanlirini
iqidu; qünki samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb
Pərwərdigarning ximaliy zeminda, Əfrat dəryasi boyida
kilmakqi boloŋan bir kurbanliki bar! 11 Gileadka qikip
tutiya izdəp tap, i Misirning kizi! Lekin sən əzünggə
nuroŋun dorilarni alsangmu bikar; sən üqün həq xipalik
yoktur! 12 Əllər hijaliting tooŋruluk anglaydu, sening
pəryadliring pütkül yər yüzigə pur ketidu; palwan
palwanoŋa putlixidu, ikkisi təng məoŋlup bolup yikilidu!
13 Pərwərdigarning Babil padixahi Nebokadnəsarning
Misir zeminioŋa tajawuz kilip kirixi tooŋruluk Yərəmiya
pəyoŋəmbərgə eytkan səzi: — 14 Misirda jakarla,
Migdolda elan kil, Nofta wə Takpanəstimu elan kil:
Qing tur, jənggə bəl baoŋla; qünki kiliq ətrapingdikilərni
yutuwatidu; 15 Sening baturliring nemixka süpürüp
taxlinidu? Ular qing turalmaydu; qünki Pərwərdigar
ularni səptin ittirip yikitiwetidu. 16 U ulardin kəplirini
putlaxturidu; bərhək, ular kaqkanda bir-birigə putlixip
yikilidu; xuning bilən ular: «Bolə, turayli, zomigərning
kiliqidin kəqip əz həlkimizgə wə ana yurtimizoŋa
kaytip ketəyli!» — dəydu; 17 Xu yərgə [kaytkanda]
ular: «Misir padixahi Pirəwn pəkət bir kiykas-sürən,
halas! U pəytni bilməy ətküziwətti!» — dəydu. 18 Əz
hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Padixah, nami
samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, —
taoŋlar arisida Tabor teoŋi boloŋandək, Karməl teoŋi
dengiz boyida [asmanoŋa takixip] turoŋandək birsi
kelidu. 19 Əmdi sən, i Misirda turuwatkan kiz, sürgün
boluxka layik yük-taklarni təyyarlap koy; qünki Nof
harabə bolup kəydürülidu, həq adəmzatsiz bolidu.
20 Misir bolsa qiraylik bir inəktur; lekin uni nixan
kiloŋan bir kəküyün keliwatidu, ximaldin keliwatidu!
21 Uning arisidiki yallanmaləxkərlər bolsa bordak
torpaklardək bolidu; ularmu arkioŋa burulup, birliktə
kəqixidu; ular qing turuwalmaydu; qünki külpətlik kün,
yəni jazalinix küni ularning bexioŋa qüxkən bolidu.
22 [Misirning] awazi yilanningkidək «küx-küx» kilip
anglinidu; qünki [düxmən] koxunliri bilən atlinip,
otun kəsküqilərdək uningoŋa karxi paltilarni kətürüp
kelidu. 23 Ormanliki koyuklukidin kirgüsiz bolsimu,
ular uni kesip yikitidu, — dəydu Pərwərdigar, — qünki
kəsküqilər qekətkə topidin kəp, san-sanaksiz bolidu. 24
Misirning kizi hijaləttə kaldurulidu; u ximaliy əlning
kolioŋa tapxurulidu. 25 Samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak
dəydu: — Mana, Mən No xəhiridiki but Amonni,
Pirəwnni, xundakla Misir wə uning ilahliri bilən
padixahlirini jazalaymən; bərhək, Pirəwn wə uningoŋa
tayanoŋanlarning həmmisini jazalaymən; 26 Mən
ularni ularning jenini izdigüqilər, yəni Babil padixahi
Nebokadnəsarning kolioŋa həm hizmətkarlirining kolioŋa
tapxurimən. Birak keyin, [Misir] kədimki zamanlardək
kaytidin ahalilik bolidu — dəydu Pərwərdigar. 27 Lekin
sən, i kulum Yakup, korkma, alakzadə bolma, i Israil;
qünki mana, Mən seni yirak yurttin, nəslingni sürgün
boloŋan zemindin kutkuzup qikirimən; xuning bilən
Yakup kaytip, hatirjəmlik wə arambəhxtə turidu, heqkim
uni korkutmaydu. 28 Korkma, i kulum Yakup, — dəydu
Pərwərdigar, — qünki Mən sən bilən billidurmən; Mən
seni tarkitiwətkən əllərning həmmisini tügəxtürsəmmu,
lekin seni pütünləy tügəxtürməymən; pəkət üstüngdin
həküm qikirip tərbiyə-sawak berimən; seni jazalimay
koymaymən.

47 Pirəwn Gaza xəhirigə zərbə berixtin ilgiri,
Yərəmiya pəyoŋəmbərgə kəlgən, Pərwərdigarning
Filistiylər tooŋrisidiki səzi: — 2 Pərwərdigar mundak
dəydu: — Mana, ximaldin [dolkunluk] sular ərləydu;
ular texip bir kəlkün bolidu; u zemin wə uningda
turoŋan həmmining üstidin, xəhər wə uningda
turuwatkanlarning üstidin taxkin bolup basidu;
xuning bilən uning adəmliri nalə-pəryad kətüridu,
zeminda barlik turuwatkanlar [azabtin] nalə-zar
kilidu; 3 tolparlirining tuyaklirining tarakxixlirini, jəng
harwilirining taraklaxlirini, qaklirining güldürləxlirini
anglap, atilar əz baliliridin həwər elixkimu kolliri boxap,
arkioŋimu karimaydu. 4 Qünki barlik Filistiylərni nabut
kilidioŋan kün, həm Tur wə Zidonni ularoŋa yardəmdə
boloŋudək barlik kaloŋan adəmlərdin məhrum kilidioŋan
kün yetip kəldi; qünki Pərwərdigar Filistiylərni, yəni Kret
arilidin qikip kəlgənlərning kaldukini nabut kilidu. 5
Gazaning üsti takirlik bolidu; Axkelon xəhiridikilər dang
kətip kalidu; kaqanoŋiqə ətliringlarni tilisilər, i Filistiyə
küqliridin aman kaloŋanlar? 6 Apla, i Pərwərdigarning
kiliqi, sən kaqanoŋiqə tinmaysən? Əz kiningoŋa kaytkin,
aram elip tinqlanoŋin! 7 Lekin u kandakmu tohtiyalisun?
Qünki Pərwərdigar uningoŋa pərman qüxürgən; Axkelon
xəhirigə həm dengiz boyidikilərgə zərb kilixka uni
bekitkəndur!

48 Moab tooŋruluk: Samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak
dəydu: — Neboning halioŋa way! Qünki u harabə kilinidu;
Kiriatayim hijalətkə kaldurulup, ixoŋal kilinidu; yukiri
koroŋan bolsa hijalətkə kaldurulup alakzadə bolup kətti.
2 Moab yənə həq mahtalmaydu; Həxbonda kixilər
uningoŋa: «Uni əl kataridin yokitayli» dəp suyikəst kilidu;
sənmu, i Madmən, tügəxtürülisən; kiliq seni kooŋlaydu. 3
Horonaimdin ah-zarlar kətürülidu: — «Ah, wəyranqilik,
dəhxətlik patiparakqilik!» 4 Moab bitqit kilindi! Uning
kiqikliridin pəryadliri anglinidu. 5 Bərhək, Luhitka
qikidioŋan dawan yolidin tohtimay yioŋilar kətürülidu;
Horonaimoŋa qüxidioŋan yolda halakəttin azablik nalə-
pəryadlar anglinidu. 6 Kəqinglar, jeninglarni elip
yügürünglar! Qəldiki bir katkal bolunglar! 7 Qünki sən
əz kiloŋanliringoŋa wə baylikliringoŋa tayanoŋanliking
tüpəylidin, sənmu əsirgə qüxisən; [butung] Kemox, uning
kahinliri həm əmirliri bilən billə sürgün bolidu. 8 Wəyran
kiloŋuqi hərbir xəhərgə jəng kilidu; xəhərlərdin heqkaysi

qeqip qutulalmaydu; Pərwərdigar degəndək jiloqimu
harabə bolidu, tüzlənglikmu halakətkə yüzlinidu. **9**
Daldioqa berip qeqix üqün Moabqa qanatlarni beringlar!
Qünki uning xəhərliri harabilik, adəmzatsiz bolidu **10**
(Pərwərdigarning hizmitini kəngül qoyup qilmioqan kixi
lənətkə qalsun! Qiliqini qan təküxtin qalduroqan kixi
lənətkə qalsun!). **11** Moab yaxlikidin tartip kəng-kuxadə
yaxap arzangliri üstidə tinoqan xarabtək əndixisiz bolup
kəlgən; u heqqaqan küptin küpkə quyuloqan əməs,
yaki heq sürgün boloqan əməs; xunga uning təmi
birhil bolup, puriki heq əzgərmigən. **12** Xunga, —
dəydu Pərwərdigar, — Mən uning yenioqa ularni əz
küpidin təkidioqan təkküqilərni əwətimən; ular uning
küplirini qurukdaydu, uning qəgünlirini qekiwetidu.
13 Ötkəndə Israil jəməti əz tayanqisi boloqan Bəyt-əl
tüpəylidin yərgə qarap qaloqandək Moabmu Kemox
tüpəylidin yərgə qarap qalidu. **14** Silər qandakmu:
«Biz batur, jənggiwar palwanmiz!» — deyələysilər? **15**
Moabning zemini harabə kilinidu; [düxmən] ularning
xəhərlirining [sepillirioqa] qikidu; uning esil yigitliri
qətl kilinixqa qüxidu, — dəydu padixah, yəni nami
samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar. **16**
— Moabning halakiti yekinlaxti, uning külpiti bexioqa
qüxüxkə aldiraydu. **17** Uning ətrapidiki həmməylən
uning üqün ah-zar kətürünglar; uning nam-xəhritini
bilgənlər: «Küqlük xahanə hasisi, güzəl tayikimu xunqə
sunduruldioqu!» — dənglar. **18** Xan-xəhritingdin qüxüp
qaoqjirap kətkən yərdə oltur, i Dibonda turuwatqan
kiz; qünki Moabni halak kiloquqi sanga jəng kilixqa
yetip kəldi; u istihkam-qoroqanliringni bərbat kilidu.
19 Yol boyida kəzət kil, i Aroərdə turuwatqan kiz;
bədər tikiwatqan ərdin wə keqiwatqan kizdin: «Nemə
boldi?» dəp sora; **20** «Moab hijalətkə qaldi, qünki u
bitqit kilindi!» [dəp jawab berilidu]. Ah-zar tartip nalə-
pəryad kətürünglar; Arnonda: «Moab halak kilindi»
— dəp jakarlanglar. **21** Jaza həkümi tüzlənglik jayliri
üstigə qikirildi; Holon, Yahaz wə Məfaat üstigə, **22**
Dibon, Nebo həm Bəyt-Diblataim üstigə, **23** Kiriatayim,
Bəyt-Gamul həm Bəyt-Meon üstigə, **24** Keriot, Bozrah
həm Moabdiki yirak-yekin barlik xəhərlərning üstigə
qikirilidu. **25** Moabning Münggüzi kesiwetilidu, uning
biliki sundurulidu, — dəydu Pərwərdigar. **26** — Uni məst
kilinglar, qünki u Pərwərdigaroqa aldida hakawurluk
kiloqan; Moab əz kusukida eoqinap yatsun, xuning bilən
rəswa kilinsun. **27** Qünki sən [Moab] Israilni mazak
kiloqan əməsmu? U ooqrilar katarida tutuwelinoqanmu,
sən uni tiloqa alsangla bexingni qaykaysən?! **28**
Xəhərlərdin qikip tax-kiyalar arisini turaloqu kilinglar, i
Moabda turuwatqanlar; oqar aoqzida uwilioqan pahtəktək
bolunglar! **29** Biz Moabning hakawurluki (u intayin
hakawur!), yəni uning təkəbburluki, hakawurluki,
kənglidiki məoqrur-kərəngliki tooqrisida angliduk. **30**
Mən uning noqilik kilidioqanlikini bilimən, — dəydu
Pərwərdigar, — birak [noqiliki] karoqa yarimaydu;
uning qong gəpliri bikar bolidu. **31** Xunga Mən
Moab üqün zar yioqlaymən, Moabning həmmisi üqün
zar-zar kətürimən; Kir-Harəsəttikilər üqün ah-pioqan
anglinidu. **32** I Sibmahtiki üzüm teli, Mən Yaazərning
zar-yioqisi bilən təng sən üqün yioqlaymən; sening
peləkliring sozulup, əslidə «Əlük dengiz»ning nerioqa
yətkənidi; ular əslidə Yaazər xəhirigiqimu yətkənidi.
Lekin sening yazlik mewiliringgə, üzüm hosulung
üstigə buzoquqi besip kelidu. **33** Xuning bilən xadlik
wə huxallik Moabning baoq-etizliridin wə zeminidin
məhrum kilinidu; Mən üzüm kəlqəklərdin xarabni
yokitimən; üzüm qəyligüqilərning təntənə awazliri
kaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa təntənə awazliri
əməs, jəng awazliri bolidu. **34** Qünki nalə-pəryadlar
Həxbondin kətürülüp, Yahazoqiqə wə Elealahoqiqə
yetidu; nalə awazliri Zoardin kətürülüp, Horonaimoqiqə
wə əglat-Xelixiyaoqiqə yetidu; hətta Nimrimdiki sularmu
kurup ketidu. **35** Mən Moabta «yukiri jaylar»da
kurbanlik kiloquqilarni wə yat ilahlaroqa huxbuy
yakkuqilarni yokitimən, — dəydu Pərwərdigar. **36** —
Xunga Mening kəlbim Moab üqün nəydək mungluk
mərsiyə kətüridu; Mening kəlbim Kir-Hərəstikilər
üqünmu nəydək mungluk mərsiyə kətüridu; qünki u
igiliwaloqan baylik-həzinilər yokap ketidu. **37** Həmmə
bax takir kilduruloqan, həmmə sakal qüxürülgən; həmmə
kol titma-titma kesilgən, həmmə qatirakka bəz kiyilgən.
38 Moabning barlik əy əgziliri üstidə wə məydanlarda
matəm tutuxtin baxka ix bolmaydu; qünki Mən Moabni
heqkimgə yakmaydioqan bir kaqidək qekip taxlaymən, —
dəydu Pərwərdigar, **39** — ular pioqandin zarlixidu; [Moab]
xunqilik parə-parə kiliwetiliduki, u hijalət tin kəpqilikkə
arkisini kilidu; Moab ətrapidiki həmmə təripidin
rəswa kilinidioqan, wəhimə saloquqi obyekt bolidu.
40 Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, birsi
bürküttək kanatlirini kerip [pərwaz kilip], Moab üstigə
xungoqup qüxidu. **41** Xəhərliri ixoqal bolidu, istihkamlar
igiliwelinidu; xu küni Moabdiki palwanlarning yüriki
toloqakka qüxkən ayalning yürikidək bolidu. **42**
Moab əl kataridin yokitilidu; qünki u Pərwərdigar
aldida hakawurluk kiloqan; **43** wəhxət, ora wə kiltak
bexinglaroqa qüxüxni kütməktə, i Moabda turuwatqanlar,
— dəydu Pərwərdigar. **44** — wəhxəttin kaqkan orioqa
yikilidu; oridin qikkan kiltakka tutulidu; qünki uning
üstigə, yəni Moab üstigə jazalinix yilini qüxürimən —
dəydu Pərwərdigar. **45** Kaqkanlar Həxbon [sepilining]
daldisida turup amalsiz kalidu; qünki Həxbondin ot,
həm [məhrum] Sihon [padixah]ning zemini otturisidin
bir yalkun partlap qikidu wə Moabning qekilirini,
sokuxkak həlkning bax qokkilirini yutuwalidu. **46**
Halingoqa way, i Moab! Kemoxqa təwə boloqan əl nabut
boldi; ooqulliring əsirgə qüxidu, kiziring sürgün bolidu.
47 Lekin, ahirki zamanlarda Moabni sürgünlükidin
kayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. Moab
üstigə qikiridioqan həküm muxu yərgiqə.

49 Ammoniylar tooqruluk. Pərwərdigar mundak
dəydu: — Israilning pərzəntliri yokmikən?
Uning mirashorliri yokmidu? Əmdi nemixqa Milkom
Gadning zeminioqa warislik kildi, Milkomoqa təwə
boloqan həlk nemixqa Gadning xəhərliridə turidu?
2 Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu
Pərwərdigar, — Ammoniylarning Rabbah xəhiridə
jəng sadalirini anglitimən; u harabilik dəng bolidu;
təwə xəhərliri ot koyup küydürülidu; Israil kaytidin
əzlirini igiliwaloqanlaroqa igidarqilik kilidu, — dəydu
Pərwərdigar. **3** — Zarlanglar, i Həxbon! Qünki Ayi
xəhiri harabə kilinoqan! Rabbah kizliri, əzünglaroqa bəz

rəhtni baoɣlap matəm tutunglar; sepil iqidə uyan-buyan
patiparak yügürünglar; künki Milkom wə uning kaḩinliri,
uningoɣa təwəlik əmirliri sürgün bolidu. **4** Nemixka
küq-ḩəywitingni danglaysən? Sening küqüng ekip
ketiwatidu, i: «Kim manga yekinlixixka petinalisun?»
dəp əz baylikliringoɣa tayanoɣan, asiylik kiloɣuqi kiz!
5 Mana, Mən barlik ətrapingdikilərdin wəḩxət qikirip
üstünggə qüxürimən, — dəydu samawi koxunlarning
Sərdari boloɣan Rəb Pərwərdigar, — xuning bilən silər
ḩərbiringlar ḩəydiwetilisilər, aldi-kəybinggə karimay
kaqisilər; kaqkanlarni yənə yioɣoɣuqi ḩeqkim bolmaydu.
6 Lekin keyinki künlərdə, Ammoniylarni sürgünlükidin
kayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. **7**
Edom tooɣruluk: Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: —
Temanda ḩazir danalik tepilmamdu? Danixmənliridin
nəsihət yokap kəttimu? Ularning danalikini dat besip
kaloɣanmu?! **8** Burulup keqinglar, pinḩan jaylardin
turaloɣu tepip turunglar, i Dedanda turuwatkanlar!
Qünki Mən Əsawoɣa tegixlik balayi'apətni, yəni uni
jazalaydioɣan künini bexioɣa qüxürimən. **9** Üzüm
üzgüqilər yeningoɣa kəlsimu, ular azrak wasanglarni
kalduridu əməsmu? Ooɣrilar keqiləp yeningoɣa kirsimu,
ular əzlirigə quxlukla buzup, ooɣrilaydu əməsmu? **10**
Mən Əsawni yalingaqliwetimən, u yoxurunoɣudək jay
kalmioɣuqə dalda jaylirini eqip taxlaymən; uning nəsli,
kerindaxliri ḩəm koxniliri yokaydu; u əzi yok bolidu. **11**
Lekin yetim-yesirliringni kaldur, Mən ularning ḩayatini
saklaymən; tul hotuninglar Manga tayansun. **12** Qünki
Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, [oɣəzipimning]
kədəḩidin iqixkə tegixlik bolmioɣanlar qokum uningdin
iqməy kalmaydioɣan yərdə, sən jazalanmay kalamsən?
Sən jazalanmay kalmaysən; sən qokum uningdin iqisən.
13 Qünki Əz namim bilən kəsəm iqkənmənki, — dəydu
Pərwərdigar, — Bozraḩ dəḩxət basidioɣan ḩəm rəswa
kilinidioɣan bir obyekti, harabilik wə lənət səzi bolidu;
uning ətrapidiki xəḩərliri daimlik harabilik bolidu. **14**
Mən Pərwərdigardin xu bir həwərni anglaxka muyəssər
boldum, — wə bir əlqi əllər arisioɣa əwətilgənidi —
U: «Uningoɣa ḩujum kilixka yioɣilinglar! Uningoɣa
jəng kilixka ornunglardin turunglar!» — dəp həwər
beridu. **15** Mana, Mən seni əllər arisida kiqik, Insanlar
arisida kəmsitilgən kilimən. **16** Sening əzgilərgə dəḩxət
salidioɣanliking, Kənglüngdiki təkəbburlukung əzüngni
aldap koydi; Ḩəy tik kiyaning yerikliri iqidə turoɣuqi,
Turaloɣung egizlikning yukiri təripidə boloɣuqi, Gərqə sən
qanggangni bürkütningkidək yukiri yasisangmu, Mən
xu yərdin seni qüxüriwetimən, — dəydu Pərwərdigar.
17 — Wə Edom tolimu wəḩimilik bolidu; Edomdin
ətidioɣanlarning ḩəmmisi uning barlik yara-wabaliri
tüpəylidin wəḩimigə qüxüp, ux-ux kilidu. **18** Sodom,
Gomorra wə ularning ətrapidiki xəḩərliri bilən birgə
ərüwetilgəndək Edommu xundak bolidu, — dəydu
Pərwərdigar, — ḩeqkim xu yərdə turmaydu, insan baliliri
xu yərdə olturaklaxmaydu. **19** Mana, Iordan dəryasidiki
qawar-qatkallikتin qikip, daim ekip turidioɣan xu sular
boyidiki yaylaktiki [koylarni] tarkatkan bir xirdək
Mən [Edomdikilərni] bədər kaqkuzimən. Əmdi kimni
halisam Mən uni Edomning üstigə tikləymən; künki
Manga kim təng kelələydu? Kim Meningdin ḩesab
elixka Meni qakiralaydu? Mening aldimda turalaydioɣan
pada bakkuqi barmu? **20** Xunga Pərwərdigarning
Edomni jazalaxtiki məksitini, xuningdək Temandikilərni
jazalax niyitini anglanglar: ularning kiqiklirimu tartip
epketilidu; bərḩək, kilmixliri tüpəylidin Pərwərdigar
uning yaylikini wəyranə kilidu. **21** Ularning yikilip
kətkən sadasini anglap yər yüzidikilər təwrinip ketidu;
nalə-pəryadliri «Kizil dengiz»oɣiqə anglinidu. **22** Mana,
birsi bürküttək kanat yeyip pərwaz kilip, Bozraḩ üstigə
xungoɣup qüxidu. Xu küni Edomdiki palwanlarning
yüriki toloɣakka qüxkən ayalning yürikidək bolidu.
23 Dəməxk tooɣruluk: — Hamat, Arpad xəḩiridikilər
hijalətkə kaldurulidu; qünki ular xum həwər anglaydu;
ularning yüriki su bolup ketidu; dawuloɣup kətkən
dengizdək ular ḩeq tinqlinalmaydu. **24** Dəməxk zəipləxti,
keqixka burulidu; uni wəḩimə basidu; azablar toloɣakka
qüxkən ayalni tutkandək, azab wə dərd-kayoɣu uni
tutidu. **25** Nam-dangki qikkan yurt, Mən ḩuzur aloɣan
xəḩər xu dərijidə taxliwetilgən bolidu! **26** Xunga uning
yigitliri koqilirida yikilidu, jənggiwar palwanlar xu
küni yokitilidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar; **27** — ḩəm Mən Dəməxkning
sepiligə bir ot yakimən, u Bən-Ḩadadning ordilirini
yutuwalidu. **28** Babil padixaḩi Nebokadnəsar yənggən
Kedar tooɣruluk ḩəm Ḩazorning padixaḩlikliri tuoɣuluk
səz: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Ornungdin tur,
Kedaroɣa ḩujum kilip, xərktiki adəmlərni bulang-talang
kil!» — deyilidu; **29** Ḩujum kiloɣanlar ularning qedirliri
ḩəm padilirini elip ketidu; ularning qedir pərdiliri,
barlik kaqa-kuqa, təgilirini bulap ketidu; hak ularoɣa:
«Tərəp-tərəplərni wəḩimə basidu!» dəp warkiraydu.
30 Keqip ketinglar, bədər tikip pinḩan jaylardin
turaloɣu tepip turunglar, i Ḩazordikilər, — dəydu
Pərwərdigar, — qünki Babil padixaḩi Nebokadnəsar
silərgə jəng kilixka kəst kiloɣan, silərgə karap niyiti
buzuloɣan. **31** — Ornungdin tur, sepil-dərwazilaroɣa
igə bolmioɣan aramhuda yaxap, tinq-aman turoɣan
əlgə jəng kilixka qik; ular yaloɣuz turidu — dəydu
Pərwərdigar, **32** — ularning təgiliri olja, top-top
mal-waranliri oɣəniymət bolidu; Mən qekə qaqlirini
qüxürgənlərni tət xamaloɣa tarkitimən, ularning
bexioɣa ḩər ətrapidin külpət qüxürimən, — dəydu
Pərwərdigar; **33** — Ḩazor bolsa qilbərilərning turaloɣusi,
mənggügə wəyranə bolidu. Ḩeqkim xu yərdə turmaydu,
insan baliliri xu yərdə olturaklaxmaydu. **34** Yəḩuda
padixaḩi Zədəkiya təhtkə olturoɣan dəsləpki wakitlirida,
Yərəmiya pəyoɣəmbərgə kəlgən Pərwərdigarning səzi
mundak idi: — **35** Samawi koxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən
Elamning oɣolluk küqi boloɣan okyasini sundurimən.
36 Asmanlarning tət qetidin tət xamalni qikirip
Elamning üstigə qüxürimən; Mən ularni bu tət xamaloɣa
tarkitimən; xuning bilən Elamdin ḩəydəlgənlərning
barmaydioɣan əl-məmlikətlər kalmaydu. **37** Mən Elamni
düxmənliri aldida ḩəm jenini izdigüqilərning aldida
dəkkə-dükkigə qüxürimən; dəḩxətlik oɣəzipimni bexioɣa
təküp, külpətlərni qüxürimən; ularni bərbat kiloɣuqə
Mən kiliqni ularning kəynidin kooɣlaxka əwətimən. **38**
Mən Əz təhtimni Elamda tikləymən, xu yərdin padixaḩi
wə xaḩzadilirini yok kilimən, — dəydu Pərwərdigar. **39**

— Lekin ahirki zamanlarda, Mən Elamni sürgünlükidin
kayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar.

50 Pərwərdigar Yərəmiya pəyƣəmbər arkilik Babil
tooƣruluk, yəni Kaldiylərning zemini tooƣruluk
eytkan səz: — **2** Əllər arisida xu həwərni elan
kilip jakarlanglar, tüƣ kətürünglar; jakarlanglar, uni
yoxurmanglar! — «Babil ixoƣal kilindi; Bəl bolsa hijalətkə
kalduruldi, Marduk patiparak bolup kətti; Babilning
oyma butliri hijalətkə kalduruldi, yirginqlik nərsiliri
patiparakqilikka qüxti!» — dənglar. **3** Qünki ximaldin
uningƣa jəng kilmakqi boloƣan bir əl kelidu; u uning
zeminini wəyran kilidu, heqkim xu yərdə turmaydu;
insan həm haywanmu kəqip ketidu, ular yok bolidu.
4 Xu künlərdə, xu qaƣda, — dəydu Pərwərdigar,
— Israil həlki kelidu, ular həm Yəhuda həlki bilən
billə kelidu, ular yioƣlioƣan halda mengip Pərwərdigar
Hudasini izdəxkə kelidu. **5** Ular Zionning yolini soraydu,
yüzlirini uningƣa karitip: «Hərgiz untulmas mənggülük
bir əhdə bilən əzimizni Pərwərdigaroƣa baoƣlayli» —
dəydu. **6** — Mening həlkim azoƣan koylardur; ularning
bakkuqiliri ularni azduroƣan, ularni taoƣlarda tenitip
yürgən; ular taoƣdin dənggə kezip yürüp, əz aramgahini
untuoƣandur. **7** Ularni uqratkanlarning həmmisi ularni
yəp kətkən, küxəndiliri ular tooƣruluk: «Bizdə [bu
ixlarda] heq gunah yok, qünki ular ata-bowilirining
ümidi boloƣan Pərwərdigar, yəni həkkaniylikning yaylak-
turaloƣusi boloƣan Pərwərdigarning aldida gunah sadir
kiloƣan!» — degən. **8** [I həlkim], Babil otturisidin
kəqinglar, kaldiylərning zeminini taxlap qikinglar,
padini yetəkligüqi tekilərdək bolunglar. **9** — Qünki mana,
ximaliy zemindin Babiloƣa hujum kilmakqi boloƣan
zor bir top uluƣ əllərni koƣoƣaymən; ular əzlirini
uningƣa karxi səpkə koxidu; xuning bilən Babil xu
yərdin qikkanlar təripidin əsirgə qüxidu. Ularning
oklirining həmmisi batur mərgənlərningkidək bolidu;
ularning heqkaysisi jəngdin kuruk kol kəlməydu. **10**
Kaldiyə bolsa olja bolidu; olja aloƣan barlik buliƣuqilar
uningdin kanaətlinidu, — dəydu Pərwərdigar; **11** —
Qünki silər xadlanoƣansilər, silər yayrap kətkənsilər, i
mirasim boloƣan [həlkimni] bulang-talang kiloƣuqilar!
Qünki silər qemində turoƣan mozaylardək səkrigənsilər,
ayoƣirlardək huxallikتin kixnigənsilər! **12** Əmdi ana
[yurtung] zor hijalətkə kaldurulidu; rəswaqilik seni
tuoƣoƣuqini kaplaydu; mana, u əllərning daxkili, — bir
janggal, kaoƣjirak yər wə qəl-bayawan bolup kalidu. **13**
Pərwərdigarning oƣəzipi tüpəylidin, uning heq ahalisi
bolmaydu, bəlki toluk taxliwetilgən bolidu; Babildin
ətidioƣanlarning həmmisi uning barlik yara-wabaliri
tüpəylidin wəhimigə qüxüp ux-ux kilidu. **14** Babiloƣa
jəng kilix üqün uning ətrapida səpkə tizilinglar, barlik
okyaqilar; uningƣa etinglar, oklarni heq ayimanglar;
qünki u Pərwərdigar aldida gunah sadir kiloƣan.
15 Uning ətrapida jəng kukanlirini kətürünglar; u
təslim bolup kol kətüridu; munarliri ərülidu, sepilliri
oƣulitilidu; qünki bu Pərwərdigarning aloƣan kisasidur.
Uningdin kisas elinglar; u baxkilaroƣa nemə kiloƣan bolsa
uningƣimu xuni kilinglar. **16** Babildin uruk terioƣuqi
həm hosul wakتidiki oroƣak saloƣuqilarni yok kilinglar;
zulumkarning kiliqining korkunqi tüpəylidin bularning
hərbiri əz eligə kaytip, hərbiri əz ana yurtioƣa kaqsun!
17 Israil tarkitiwetilgən koy padisidur; xirlar ularni
həydiwətkən; dəsləptə Asuriyəning padixahi ularni
yəp kətkən, ahirida bu Babil padixahi Nebokadnəsar
uning ustihanlirini ezip oƣajilioƣan. **18** Xunga samawi
koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən Asuriyəning
padixahining yenioƣa kelip, uni jazalioƣinimdək, mən
Babil padixahini həm zeminini jazalaymən. **19** Mən
Israilni kaytidin əz yaylikioƣa kayturimən, u Karməl
teoƣida, Baxan zeminida ozukلinidu, uning jeni əfraim
teoƣi üstidə həm Gilead zeminida kanaətlinidu. **20** Xu
künlərdə, xu qaƣda, — dəydu Pərwərdigar, — Israilning
kəbihliki izdəlsə, heq tepilmaydu; Yəhudaning gunahliri
izdəlsə, heq tepilmaydu; qünki Mən kalduroƣan kaldisini
kəqürüm kilimən. **21** — Merataimning zeminioƣa zərb
bilən jəng kilixka, Pekodta turuwatkanloƣimu jəng
kilixka qikinglar; ularni wəyran kilinglar, kaldukinimu
halak kilinglar, — dəydu Pərwərdigar, — Mən nemini
sanga buyruoƣan bolsam xuni ada kilinglar. **22** Jəng
sadaliri [Babil] zeminida anglinidu; u zor halakətning
sadasidur! **23** Əslidə pütkül yər yüzini uroƣan bazoƣan
xu dərijidə sundurup qekiwetildioƣu! Babil əllər arisida
xunqə bir dəhxət baskuqi bolup qikkantioƣu! **24**
Mən sanga tuzak kurdum; sən, i Babil, heq bilməyla
uningƣa tutuldung; Pərwərdigar bilən karxilixixing
tüpəylidin sən tepilip tutuldung. **25** Pərwərdigar
koral ambirini eqip, oƣəzipidiki korallirini elip qikardi;
qünki samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Rəb
Pərwərdigar kaldiylərning zeminida kilidioƣan ixi
bardur. **26** Uning hər qət-qətliridin kelip uningƣa
hujum kilinglar, ambarlirini eqiwetinglar; ənqilərni
dəwiligəndək uni harabə-harabə kilip dəwiləp wəyran
kilinglar; uning heqnemisini kaldurmanglar! **27** Uning
barlik torpaklirini əltürüwetinglar! Ular soyuluxka
qüxsun! Ularning halioƣa way! Qünki ularning küni, yəni
jazalinix wakti yetip kəldi. **28** Anglanglar! Zioƣoƣa kelip,
Pərwərdigar Hudayimizning kisasini, yəni ibadəthanisi
üqün aloƣan kisasini jakarlaydioƣan, Babil zeminidin
kaqkan panah izdigüqilərning awazini anglanglar! **29**
Babiloƣa hujum kilix üqün okyaqilarni, yəni barlik
kamanni əgküqilərni qakiringlar; Babilning ətrapida
bargah kurup korxiwelinglar; heqkimni kaqkuzmanglar;
əz kilmixini əz bexioƣa qüxürünglar; u nemilərni kiloƣan
bolsa, uningƣimu xuni kilinglar; qünki u Pərwərdigaroƣa
— Israildiki Mukəddəs Boloƣuqioƣa karxi kərəngləp
kətkənidi. **30** Xunga uning yigitliri koqilirida yikilidu;
xu künidə uning barlik jəngqi palwanliri yokitilidu, —
dəydu Pərwərdigar. **31** Mana, Mən sanga karxidurmən,
i kərəngləp kətkuqi, — dəydu samawi koxunlarning
Sərdari boloƣan Pərwərdigar, — qünki sening kününg,
yəni Mən yeningƣa yekin kelip jazalaydioƣan kün
yetip kəldi; **32** kərəngləp kətkuqi putlixip yikilidu,
heqkim uni kaytidin yələp turoƣuzmaydu; bərhək, Mən
uning xəhərlirigə ot yakimən, u uning ətrapidikilərning
həmmisini kəydürüp yutup ketidu. **33** Samawi
koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundak dəydu: — Israillar Yəhudalar bilən billə
ezilip horlukni kərgən; ularni əsir kiloƣanlar ularni
kattik kamap tutkanidi; ularni koyuwetixni rət kiloƣan.
34 Lekin ularning Həmjəmət-Kutkuzoƣuqisi küqlüktur;

samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
ularning dəwasini əstayidillik bilən soraydu, xuning
bilən U ularning zemininoŋa aramlik beridu, Babildikilərgə
aramsizlik yətküzidu. **35** Kaldiylər üstigə, Babilda
turuwatqanlar üstigə həmdə Babilning əmirliri wə
danixmənliri üstigə kiliq qüxidu, — dəydu Pərwərdigar;
36 kiliq palqilar üstigə qüxkəndə, ular həmaqət-
əhməklərdək kərünidu; kiliq ularning palwanliri üstigə
qüxüp, ular patiparak bolup ketidu; **37** kiliq ularning
atliri üstigə, jəng harwiliri üstigə, ularning səpliridə
turoŋan barlik yatləxkərlər üstigə qüxidu, ular ayallardək
bolidu; kiliq həziniliri üstigə qüxidu, ular bulang-talang
kilinidu. **38** Kuroŋakqilik ularning suliri üstigə qüxüp,
ular kurup ketidu; bularning səwəbi zemini oyma
butaroŋa tolup, ular korkunluk məbudlar tüpəylidin
təlwixip kətkən. **39** Xunga qəldiki janiwarlar wə
qilbərilər birliktə xu yərdə turidu; xu yərdə huwkuxlar
makanlixidu; u mənggügə adəmzatsiz bolidu, dəwrdin-
dəwrgə heq ahalilik bolmaydu. **40** Huda Sodom wə
Gomorrani ətrapidiki xəhərliri bilən billə ərüwətkinidək,
heqkim xu yərdə turmaydu, insan baliliri xu yərdə
olturaklaxmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **41** — Mana,
ximaldin bir həlk, uluo bir əl qikip kelidu; yər yüzining
qət-qətliridin nuroŋun padixahlar kozoŋilidu. **42** Ular
okya həm nəyzini tutup korallinidu; ular wəhxiy,
heq rəhim kərsətməydioŋan bolidu; atlirioŋa mingəndə
ularning awazliri dengizdək xawkunlaydu; ular jənggə
atlatkan adəmlərdək səp-səp bolup, sanga hujum
kilmakqi, i Babil kizi! **43** Babil padixahi ularning
həwirini anglapla kolliri titrəp boxap ketidu; oŋəm-
kayoŋu uni tutidu, toloŋakka qüxkən ayaldək azablar
uni besiwalidu. **44** Mana, Iordan dəryasi boyidiki
qawar-qatkalliktin qikip, daim ekip turidioŋan xu
sular boyidiki yaylaktiki koylarni tarkatkan bir xirdək
Mən Babildkilərni bədər kaqkuzimən. Əmdi kimni
halisam Mən uni uning üstigə tikləymən; qünki Manga
kim təng kelələydu? Kim Meningdin hesab elixka
Meni qakiralaydu? Mening aldimda turalaydioŋan pada
bakkuqi barmu? **45** Xunga Pərwərdigarning Babilni
jazalaxtiki məksitini, xuningdək kaldiylərning zeminini
jazalax niyitini anglanglar: Ularning kiqiklirimu tartip
epketilidu; bərhək, kilmixliri tüpəylidin [Pərwərdigar]
uning yaylikini wəyranə kilidu. **46** Babilning ixoŋa
kilinoŋanlikini anglap yər yüzi təwrinip ketidu; uning
nalə-pəryadi barlik əllərgiqə anglinidu.

51 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Babilni
sokidioŋan həm «Ləb-kamay»da turuwatkanlarni
sokidioŋan bitqit kiloŋuqi xamalni kozoŋap qikirimən;
2 Mən Babiloŋa yat adəmlərni əwətimən; ular uni
soruwetidu, zeminini yər bilən yəksan kiliwetidu; uning
bexioŋa külpət qüxkən künidə ular uningoŋa tərəp-
tərəptin karxilixixka kelidu. **3** Uning okyaqilirioŋa
kiriqni tartkudək, ornidin turoŋuqilaroŋa dubuloŋa-
sawut kiygüdək pursət bərmənglar; uning yigitlirining
heqkaysisini ayap koymanglar; uning pütkül koxunini
bitqit kilinglar. **4** Kaldiylərning zeminida sanjiloŋanlar,
koqilirida kiliqlanoŋanlar yikilsun! **5** Qünki Israil
yaki Yəhudamu əz Hudasi təripidin, yəni samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar təripidin
taxliwetilgən əməs; qünki [Babilning] zemini Israildiki
Mukəddəs Boloŋuqi aldida sadir kiloŋan gunah
bilən toloŋandur. **6** [Barlik əllər], Babil iqidin
keqinglar, əz jeninglarni elip bədər keqinglar! Uning
kəbihlikigə qetilip kelip halak bolmanglar; qünki bu
Pərwərdigarning kisas alidioŋan waktidur; U kilmixini
əz bexioŋa kayturidu. **7** Babil Pərwərdigarning kolidiki
pütkül jahanni məst kiloŋuqi altun kədəh boloŋan;
əllər uning xaribidin iqkən; əllər xuning bilən sarang
bolup kətkən. **8** Babil tuyuksiz yikilip bitqit bolidu;
uningoŋa ah-zar kətürünglar! Uning azabliri üqün tutiya
elinglar; u bəlkim sakaytilarmikin? **9** — «Biz Babilni
sakaytmakqiduk, lekin u sakaymidi; uningdin waz
keqip həmmimiz əz yurtimizoŋa kaytayli; qünki uning
üstigə qikirilidioŋan həküm jazasi asmanoŋa takixip,
kəkkə yetidu». **10** — «Pərwərdigar həkkaniylikimizni
barlikka kəltürgəndur; keləyli, Zionda Pərwərdigar
Hudayimizning kiloŋan ixini jakarlayli!» **11** —
Oklarni uqlanglar! Kalkanlarni tutunglar! Pərwərdigar
Medianing padixahlirining rohini uroŋutti; qünki Uning
niyiti Babiloŋa karxidur, uni bərbat kilix üqündur; bu
Pərwərdigarning kisasidur, yəni Uning ibadəthanisi
üqün aloŋan kisasidur. **12** Babilning sepillirioŋa
karitip jəng tuoŋini kətürünglar; kəzətni tehimu
qingrak kilinglar, kəzətqilərni [Babilni qəriditip] səptə
turoŋuzunglar; bəktürmə koyunglar; qünki Pərwərdigar
Babildikilərning jazasi tooŋruluk nemilərni degən bolsa,
U xuni kənglidə pəmləp, uni ada kilidu. **13** — I əlwək
sular üstidə turoŋuqi, baylikliri nuroŋun boloŋuqi, əjiling
yetip kəldi, jening əlqinip üzülüx wakti toxti. **14**
Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Əzi
bilən kəsəm kilip: «Top-top qekətkilərdək Mən seni
adəmlər bilən toldurimən; ular sening üstüngdin oŋəlibə
təntənilirini kətüridu» dedi. **15** — U bolsa yər-zeminni
küq-kudriti bilən yasap, Aləmni danaliki bilən bərpa
kilip, Asmanlarni əkil-parasiti bilən yayoŋuqidur; **16** U
awazini koyuwətsə, asmanlarda sular xawkunlaydu; U
yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; U yamoŋurlaroŋa
qakmaklarni həmrah kilip bekitidu, Xamalni Əz
həziniliridin qikiridu. **17** Bu [butpərəslərning] hərbiri
əkilsiz, bilimdin məhrumlardur; Hərbir zərgər əzi
oyoŋan but təripidin xərməndigə kalidu; Qünki uning
kuyma həykili yaloŋanqilik, Ularda heq tinik yoktur. **18**
Ular bimənilərdur, mazak obyektidur; Ularning üstigə
jazalinix wakti kəlgəndə, ular yokitilidu. **19** Yakupning
nesiwisi Boloŋuqi bulardək əməstur; Qünki həmmini
yasioŋuqi Xudur; Israil bolsa Uning Əz mirasi boloŋan
kəbilisidur; Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar Uning namidur. **20** Sən [Israil] Mening
gərzəm, Mening jəng koralimdursən; Sening bilən Mən
əllərni bitqit kilimən, Sening bilən padixahliklarni
tarmar kilimən; **21** Sening bilən həm at həm at
mingüqini bitqit kilimən; Sening bilən həm jəng harwisi
həm həydigüqisini bitqit kilimən; **22** Sening bilən həm
ər həm ayalni bitqit kilimən; Sening bilən həm keri həm
yaxlarni bitqit kilimən; Sening bilən həm yigit həm
kizni bitqit kilimən; **23** Sening bilən həm padiqi həm
koy padisini bitqit kilimən; Sening bilən həm dehkan
həm boyunturukka ketiloŋan kalilirini bitqit kilimən;
Sening bilən həm waliylar həm həkümranlarni bitqit
kilimən. **24** — Mən kəz aldinglarda Babilning həm barlik

kaldiylərning Zionda kiloɣan barlik rəzillikini əz bexioɣa
qüxürüp yanduriman, — dəydu Pərwərdigar. **25** — Mana,
Mən sən [Babiloɣa] karximən, i pütkül yər yüzini halak
kiloɣuqi taoɣ; Mən kolumni üstünggə sozup, Seni tik
yarlardin oɣulitip, Domilitip qüxürüp, seni kəyüp tügigən
bir yanar taoɣ kilimən, — dəydu Pərwərdigar. **26** Xuning
bilən ular səndin bürjək kikirix üqünmu tax tapalmaydu,
Yaki ul üqünmu heqyərdin tax tapalmaydu; Qünki sən
mənggügə bir wəyranə bolisən, — dəydu Pərwərdigar. **27**
— Zeminda jəng tuoɣini kətürünglar, əllər arisida kanay
qelinglar; Babiloɣa jəng kilixka əllərni təyyarlanglar;
Ararat, minni wə Axkinaz padixahliklirini kakirip
yioɣinglar; Uningoɣa hujum kiloɣuqi koxunlaroɣa bir
sərdar bekitinglar; Atlarni top-top qekətkə leqinkiliridək
zeminoɣa türkümləp kikiringlar; **28** Uningoɣa jəng kilixka
əllərni təyyarlanglar, — Medialiklarning padixahliri,
waliyliri wə barlik hökümdarlirini, xundakla u höküm
sürgən zeminlarning barlik adəmlirini təyyarlanglar!
29 Xuning bilən yər yüzi təwrinip azablinidu; qünki
Pərwərdigarning Babiloɣa karxi baoɣlioɣan niyətliri, yəni
Babilning zeminini heq adəm turmaydioɣan qəl-bayawan
kiliwetix niyiti əməlgə axmay kalmaydu. **30** Babildiki
palwanlar uruxtin kol üzidu; Ular koroɣanlirida amalsiz
olturidu; Ularning dərmani kalmaydu, Ular ayallardək
bolup kalidu; Uning turaloɣulirioɣa ot koyulidu; Dərwaza
salasunliri sundurulidu. **31** Yügürüp keliwatkan bir
qaparmən yənə bir qaparməngə, bir həwərqi yənə bir
həwərqigə Babil padixahining aldidila uqrixip kelip
uningoɣa: — «Silining pütkül xəhərliri u qəttin bu qətkiqə
ixoɣal kilindi; **32** Dərya keqikliri igiliwelindi, Komuxluklar
otta kəydürüldi, Palwanliri dəkkə-dükkigə qüxüxti!»
— dəp jakarlixidu. **33** Qünki samawi koxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak
dəydu: — Babilning kizi təkxilinip qingdilidioɣan wakti
boloɣan hamandək besilidu; Birdəmdila, uning hosuli
orulidioɣan wakti yetip bolidu! **34** Zionda turoɣuqi
kiz: — «Babil padixahi Nebokadnəsar meni yutup,
Meni oɣajilap əzgən; U iqimni boxitiloɣan kaqidək
kilip koyoɣan; U əjdihadək meni yutup, Əzini nazu-
nemətlirim bilən toyoɣuzoɣan, Meni kurukdap pak-
pakiz kiliwətkən. Manga, mening tenimgə kiloɣan
zorawanliki Babilning bexioɣa qüxürülsun» — dəydu, Wə
Yerusalem: «Mening kanlirim Kaldiyədə turoɣuqilarning
bexioɣa tökülsun» — dəydu. **36** Xunga Pərwərdigar
mundak dəydu: — Mana, Mən sening dəwayingni
soraymən, Sən üqün kisas alimən; Mən uning dengizini
kurutimən, bulikini kaoɣjiritimən. **37** Babil bolsa dəwə-
dəwə harabilər, Qilbərilərning turaloɣusi bolidu; Zemini
adəmni dəhxət basidioɣan həm daim ux-ux kilinidioɣan
obyekt bolidu, Heq adəm xu yərdə turmaydu. **38**
Ularning həmmisi yax xirlardək huwlixidu, Arslanlardək
bir-birigə hiris kilixidu; **39** Ularning kəypiyati kizip
kətkəndə, Mən ularoɣa bir ziyapət təyyarlap koyimənki,
ularni məst kiliwetimən; xuning bilən ular yayrap-
yaxnap ketidu, — andin mənggügə uykuoɣa oɣərk bolup,
kaytidin heq oyoɣanmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **40**
Booɣuzlaxka yetiligən kozilardək wə billə yetiləngən
koqkarlar həm tekilərdək Mən ularni booɣuzlaxka
qüxürimən. **41** Xexakning ixoɣal kilinoɣanlikioɣa kara!
Pütkül yər yüzining pəhrining tutuloɣanlikioɣa kara!
Babilning əllər arisida adəmni dəhxət basidioɣan obyekti
boloɣanlikioɣa kara! **42** Dengiz Babil üstidin ərləp
kətti; U nuroɣunlioɣan dolkunlar bilən oɣərk boldi.
43 Uning xəhərliri adəmni dəhxət basidioɣan obyekt,
Kaoɣjirak yər, bir qəl, heqkim turmaydioɣan zemin
boldi; Heqkandak insan balisi kaytidin xu yərlərdin
ətməydu. **44** Mən Babilda Bəlni jazalaymən; Mən
uning aoɣzidin yutuwaloɣinini yanduriwalimən; Əllər
kaytidin uningoɣa karap ekip kelixməydu; Bərhək,
Babilning sepili oɣulap ketidu. **45** Uning otturisidin
qikinglar, i həlkim! Hərbiringlar Pərwərdigarning kattik
oɣəzipidin əz jeninglarni elip bədər kəqinglar! **46** Silər
zeminda angliniwatkan pitnə-ioɣwadin yürikinglarni
su kilmanglar wə korkmanglar; Bu yil bir pitnə-ioɣwa,
kelər yili yənə bir pitnə-ioɣwa kikidu; Zeminda zulum-
zorawanlik partlaydu, həkümdarlar həkümdarloɣa
karxi kikidu. **47** Xunga mana, xu künlər keliduki, Mən
Babildiki oyma məbudlarni jazalaymən; Xuning bilən
uning pütkül zemini hijalətkə kaldurulidu, Uningda
əltürülgənlər uning iqidə yikilidu; **48** Xuning bilən asman
wə zemin wə ularda bar boloɣanlar Babil üstidin xadlikتin
yangraydu; Qünki ximaldin halak kiloɣuqilar uningoɣa
jəng kilixka kelidu — dəydu Pərwərdigar. **49** Babil
tüpəylidin pütkül yər yüzidiki əltürülgənlər yikiloɣandək,
Babil Israilda əltürülgənlər tüpəylidin Babil yikilmay
kalmaydu. **50** Kiliqtin kaqkanlar, yirak ketinglar, hayal
bolmanglar; Qət yərlərdin Pərwərdigarni seoɣininglar,
Yerusalemni esinglaroɣa kəltürünglar. **51** «Biz hijalətkə
kalduk, qünki hakarətkə uqriduk; Xərməndiqiliktin
yüzimiz təküldi; Qünki yat adəmlər Pərwərdigarning
əyidiki mukəddəs jaylaroɣa besip kirdi!». **52** Xunga
xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən
uningdiki oyma məbudlarni jazalaymən; Uning pütkül
zemini boyida yarilinip jan həlkumida ingrixidu. **53**
Babil asmanlaroɣa kətürülgən bolsimu, Uning yukiri
istihkam-koroɣini mustəhkəmləngən bolsimu, Lekin
Meningdin uningoɣa halak kiloɣuqilar yetip baridioɣan
boldi, — dəydu Pərwərdigar. **54** Babildin nalə-pəryadning
awazi, Kaldiylərning zeminidin zor halakətning sadasi
kətürülidu. **55** Qünki Pərwərdigar Babilni halak kilmakqi
bolidu; U uningdin warang-qurunglirini yokitidu;
Sularning dolkunliri ərkəxləwatkan sulardək xarkiraydu,
Ularning awazi xawkunlap kelidu. **56** Qünki halak
kiloɣuqi uningoɣa, yəni Babiloɣa jəng kilixka kelidu,
Xuning bilən uning palwanliri əsirgə qüxidu; Ularning
okyaliri sundurulidu; Qünki Pərwərdigar — kisaslar
aloɣuqi Təngridur; U yamanlikni yandurmay kalmaydu.
57 — Mən uning əmirliri, danixmənliri, waliyliri,
həkümdarliri wə palwanlirini məst kilimən; Ular
mənggügə uhlaydu wə kaytidin heq oyoɣanmaydu —
dəydu Padixah, — Nami samawi koxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar. **58** Samawi koxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Babilning kəng
sepilliri yər bilən yəksan kilinidu, Uning egiz dərwaziliri
pütünləy kəydürülidu; Xuning bilən əllərning jan tikip
tapkan mehniti bihudə bolidu, əl-yurtlarning əzlirining
japalik əjiri pəkət otka yekiloɣu bolidu. **59** Yəhuda
padixahi Zədəkiya təhtkə olturoɣan tətinqi yili, Babiloɣa
baroɣinida Mahseyahning nəwrisi, Neriyaning ooɣli
Seraya Zədəkiyaoɣa həmrah bolup baroɣan (Seraya

bax oŋojidar idi). Yərəmiya pəyoŋəmbər uningoŋa səz tapilioŋan. **60** Yərəmiya oram qəoŋəzgə Babilning bexioŋa qüxidioŋan barlik külpətlərni, — yəni Babil tooŋruluk pütüklük bu barlik səzlərni yazoŋanidi; **61** wə Yərəmiya Serayaoŋa mundak dedi: — Sən Babiloŋa yetip baroŋanda, bu səzlərning həmmisini okup qikip wə: — **62** «Pərwərdigar, Sən bu jay tooŋruluk: — Mən uni yəksan kilimənki, uningda heqkim, nə insan nə haywan turmaydioŋan, mənggügə bir wəyranə bolidu — degənsən» — dəysən; **63** xundak kilip bu yazmini okup qikkandin keyin, uningoŋa tax tengip, əfrat dəryasining otturisioŋa qərüwət, **64** wə: «Mən uning üstigə qüxürməkqi boloŋan külpətlər tüpəylidin, Babil [xu taxka] ohxaxla oŋərk bolup kaytidin ərliməydu; ular halidin ketidu» — dəysən. Yərəmiyaning səzliri muxu yərdə tügidi.

52 Zədəkiya Yəhudaoŋa padixah boloŋanda yigirmə bir yexida idi; u Yerusalemda on bir yil həküm sürdi. Uning anisi Libnahlik Yərəmiyaning kizi bolup, ismi Hamutal idi. **2** U [padixah] Yəhoakimning kiloŋinidək, Pərwərdigarning nəziridə rəzil ixlarni kildi. **3** Pərwərdigarning Yerusalemoŋa həm Yəhudaoŋa karatkan oŋəzipi tüpəylidin, Pərwərdigar ularni Öz huzuridin həydiwətküqə boloŋan arilikta, təwəndiki ixlar yüz bərdi. Birinqidin, Zədəkiya Babil padixahioŋa isyan kətürdi. **4** Xundak boldiki, uning səltənitining tokkuzinqi yili oninqi ayning oninqi künidə Babil padixahi Nebokədnəsar pütkül koxunioŋa yetəkqilik kilip Yerusalemoŋa hujum kilixka kəldi; ular uni korxiwelip bargah kurup, uning ətrapida kaxa-potəylərni kuruxti. **5** Xuning bilən xəhər Zədəkiyaning on birinqi yilioŋiqə muhasiridə turdi. **6** Xu yili tətinqi ayning tokkuzinqi küni xəhərdə eoŋir kəhətqilik həmmini baskan wə zemindikilər üqünmu heq ax-ozuk kalmioŋanidi. **7** Xəhər sepili bəsüldi; barlik jənggiwar ləxkərlər kaqmakqi bolup, tün keqidə xəhərdin bədər tikiwetixti. Ular padixah baoŋqisioŋa yekin «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin ketixti (Kaldiylər bolsa xəhərning həmmə təripidə bar idi). Ular [Iordan jiloŋisidiki] «Arabah tüzlənglikі»ni boylap keqixti. **8** Lekin Kaldiylərning koxuni padixahni kooŋlap Yeriho tüzlənglikidə Zədəkiyaoŋa yetixti; uning pütün koxuni uningdin tarkilip kətkənidi. **9** Wə ular padixahni tutup, Hamat zeminidiki Riblah xəhirigə, Babil padixahining aldioŋa apardi; u [xu yərdə] uning üstidin həküm qikardi. **10** Babil padixahi Zədəkiyaning ooŋullirini uning kəz aldida kətl kildi; u Yəhudaning barlik əmirlirinimu Riblah xəhiridə kətl kildi; **11** andin Zədəkiyaning kəzlirini oyuwətti; Babil padixahi uni mis kixənlər bilən baoŋlap Babiloŋa elip kelip, əlgüqə zindanoŋa kamap koydi. **12** Bəxinqi ayning oninqi künidə (bu Babil padixahi Nebokədnəsarning on tokkuzinqi yili idi) Babil padixahining hizmitidə boloŋan, pasiban begi Nebuzar-Adan Yerusalemoŋa yetip kəldi. **13** U Pərwərdigarning əyini, padixahning ordisini wə xəhərdiki barlik əylərni kəydüriwətti; barlik bəhəywət imarətlərgə u ot koyup kəydüriwətti. **14** Wə pasiban begi yetəkqilikidiki Kaldiylərning pütkül koxuni Yerusalemning ətrapidiki pütkül sepilini ərüwətti. **15** Pasiban begi Nebuzar-Adan zemindiki əng namrat kixilərdin bir kismini, xəhərdə kaloŋan baxka kixilərni, Babil padixahi tərəpkə keqip təslim boloŋanlarni wə kaloŋan hünərwənlərni əsir kilip ularni elip kətti. **16** Lekin pasiban begi Nebuzar-Adan zemindiki əng namratlarning bir kismini üzümzarliklarni pərwix kilixka wə terikqilik kilixka kaldurdi. **17** Kaldiylər Pərwərdigarning əyidiki mistin yasaloŋan ikki tüwrükni, das təgliklirini wə Pərwərdigarning əyidiki mistin yasaloŋan «dengiz»ni qekip, barlik mislirini Babiloŋa elip kətti. **18** Ular yənə [ibadəttə ixlitilidioŋan] idixlar, gürjək-bəlgürjəklər, lahxigirlar, kaqilar, piyalə-təhsilər həm mistin yasaloŋan barlik əswablarni elip kətti; **19** daslar, huxbuydanlar, kaqilar, küldanlar, qiraoŋdanlar, piyalilər wə jam-kədəhlərni bolsa, altundin yasaloŋan bolsimu, kümüxtin yasaloŋan bolsimu, ularning həmmisini pasiban begi elip kətti. **20** Sulayman padixah Pərwərdigarning əyi üqün mistin yasatkan ikki tüwrük wə «dengiz», xundakla uning təgiliki boloŋan on ikki bukini u elip kətti; qünki bu mis saymanlarning eoŋirlikini əlqəx mumkin əməs idi. **21** Ikki tüwrük bolsa, hərbirining egizliki on səkkiz gəz, aylanmisi on ikki gəz kelətti; hərbirining iqi kawak bolup, misning kelinliki tət barmak idi. **22** Tüwrükning üstidiki bexi bolsa mis bolup, egizliki bəx gəz idi; uning pütün aylanmisi tor xəklidə həm anar nushisi bilən bezəlgənidi, həmmisi mistin idi; ikkinqi tüwrükmu uningoŋa ohxax bolup, umu anar nushisi bilən bezəlgənidi. **23** Hərbir tüwrükning bexining yanlirida toksan altə anar nushisi bar idi; torda jəmiy bolup yüz anar nushisi bar idi. **24** Pasiban begi Nebuzar-Adan bolsa bax kahin Seraya, orunbasar kahin Zəfaniya wə ibadəthanidiki üq nəpər ixikbakarnimu əsirgə aldi. **25** U xəhərdin ləxkərlərni baxkuridioŋan bir aoŋwat əməldarni, xəhərdin tapkan orda məslihətqiliridin yəttini, yərlik həlkni ləxkərlikkə tizimlioŋuqi, yəni koxunning sərdarining katipini wə xəhərdin atmix nəpər yərlik kixini tutti. **26** Pasiban begi Nebuzar-Adan bularni Babil padixahining aldioŋa, Riblahoŋa elip bardi. **27** Babil padixahi Hamat zeminidiki Riblahda bu kixilərni kiliqlap eltürüwətti. Xu yol bilən Yəhuda əz zeminidin sürgün kilindi. **28** Nebokadnəsar sürgün kiloŋan kixilərning sani mundak idi: — yəttinqi yili üq ming yigirmə üq Yəhudiy; **29** Nebokadnəsarning on səkkizinqi yili u Yerusalemdin səkkiz yüz ottuz ikki kixini sürgün kildi; **30** Nebokadnəsarning yigirmə üqinqi yili pasiban begi Nebuzar-Adan Yəhudiylardin yəttə yüz kirik bəx kixini sürgün kildi; jəmiy bolup sürgün kilinoŋanlarning sani tət ming altə yüz kixi idi. **31** Xundak boldiki, Yəhuda padixahi Yəhoakin sürgün boloŋan ottuz yəttinqi yili on ikkinqi ayning yigirmə bəxinqi küni xu ix yüz bərdi: Əwil-Merodak Babiloŋa padixah boloŋan birinqi yili, u Yəhuda padixahi Yəhoakinning kəddini kətürüp, uni zindandin qikardi; **32** u uningoŋa mulayim səz kilip, uning ornini Babilda uning bilən birgə turoŋan baxka padixahlarning ornidin yukiri kildi; **33** xuning bilən Yəhoakin zindandiki kiyimlirini seliwetip, əmrining kaloŋan hərbir künidə hərdaim padixah bilən billə həmdastihan boluxka muyəssər boldi. **34** Uning nesiwisi bolsa, Babil padixahining uningoŋa beoŋixloŋan daimlik iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yəni u uningoŋa

taki aləmdin ətkiqə əmrining hərbir küni muyəssər
kilinoɣan.

Yərəmiyaning yioɣa-zarliri

1 (Aləf) Aḥ! Ilgiri adəmlər bilən lik toloɣan xəḥər,
Ḥazir xunqə yiganə olturidu! əllər arisida katta
boloɣuqi, Ḥazir tul hotundək boldi! Əlkilər üstidin
ḥəküm sürgən məlikə, Ḥaxaroɣa tutuldi! **2** (Bət)
U keqiqə aqqik yioɣa kətürməktə; Məngzidə kəz
yaxliri taramlimakta; Axniliri arisidin, Uningoɣa təsəlli
beridioɣan ḥeqbiri yoktur; Barlik dostliri uningoɣa
satkunluk kildi, Ular uningoɣa düxmən bolup kətti.
3 (Gimməl) Yəḥuda jəbir-japa ḥəm eoɣir kulluk astida,
Sürgünlükkə qikti; U əllər arisida musapir boldi,
Ḥeq aram tapmaydu; Uni koоɣlioɣuqilarning ḥəmmisi,
Uningoɣa yetixiwelip, uni tar yolda kistaydu; **4** (Dalət)
Ḥeqkim ḥeytlaroɣa kəlmigənliki tüpəylidin, Zionoɣa
baridioɣan yollar matəm tutmakta. Barlik kowukliri
qəldərəp kaldi, Kaḥinliri aḥ-zar kətürməktə, Kizliri dərd-
ələm iqididur; Əzi bolsa, Kattik azablanmakta. **5** (He)
Küxəndiliri uningoɣa hojayin boldi, Düxmənliri ronak
tapmakta; Qünki uning kəpligən asiylikliri tüpəylidin,
Pərwərdigar uni jəbir-japaoɣa koydi. Uning baliliri
kəlməskə kətti, Küxəndisigə əsir bolup sürgün boldi.
6 (Waw) Barlik ḥərmət-xəḥriti Zionning kizidin kətti;
Əmirliri yaylakni tapalmioɣan kiyiklərdək boldi; Ularning
owqidin əzini kaquroɣudək ḥeq dərmani kalmidi. **7**
(Zain) Harlanoɣan, sərgərdan boloɣan künlirida, Həlki
küxəndisining koliоɣa qüxkən, Ḥeqkim yardəm kolini
sozmioɣan qaoɣda, Yerusalem kədimdə əzigə təwə
boloɣanlirini, Kimmətlik baylikirini yadioɣa kəltürməktə;
Küxəndiliri uningoɣa məshirilik karaytti; Küxəndiliri
uning nabut boloɣanlikini məshirə kilixti. **8** (Hət)
Yerusalem əxəddiy eoɣir gunaḥ sadir kiloɣan; Xuning
bilən u ḥaram boldi; Uning yalingaqlikini kərgəqkə,
Uni ḥərmətligənlər ḥazir uni kəmsitidu; Uyatta, uḥ
tartkiniqə u kəynigə buruldi. **9** (Tət) Uning əz ḥəyzliri
etəklirini buloɣiwətti; U akiwitini ḥeq oylimioɣandur;
Uning yikilixi ajayib boldi; Uningoɣa təsəlli bərgüqi
yoktur; — «Aḥ Pərwərdigar, harlanoɣinimoɣa kara! Qünki
düxmən [ḥalimdin] mahtinip kətti!» **10** (Yod) Küxəndisi
kolini uning kimmətlik nərsiliri üstigə sozdi; Əzining
mukəddəs jayioɣa əllərning besip kirgənlikini kərdi; Sən
əsli ularni ibadət jamaitinggə «kirixkə bolmaydu» dəp
mən'i kiloɣanoɣu! **11** (Kaf) Bir qixləm nan izdəp, Uning
həlkining ḥəmmisi uḥ tartmakta; Jenini saklap kelix
üqünla, Ular kimmətlik nərsilirini axlikka tegixti. «Aḥ
Pərwərdigar, kara! Mən ərzimməs sanaldim. **12** (Lamməd)
Əy ətüp ketiwatkanlar, Bu silər üqün ḥeq ix əməsmu?
Karap bak, mening dərd-ələimimdək baxka dərd-ələm
barmidu? Pərwərdigar otluk oɣəzipini qüxürgən künidə,
Uni mening üstümgə yüklidi. **13** (Məm) U yukiridin
ot yaoɣdurdi, ot səngəklirimdin ətüp kəydürdi. U
ularning üstidin oɣəlibə kildi. U putlirim üqün tor-
tuzakni koyup koydi, Meni kəynimgə yandurdi, U meni
nabut kildi, Kün boyi U meni zəipləxtürdi. **14** (Nun)
Asiylikirim boyunturuk bolup boynumoɣa baoɣlandi;
Kolliri tanini qing qigip qəmbərqas kiliwətti; Asiylikirim
boynumoɣa artildi; U dərmanimni məndin kətküzdi;
Rəb meni mən karxilik kərsitəlməydioɣanlarning
kollirioɣa tapxurdi. **15** (Samək) Rəb barlik baturlirimni
otturumdila yərgə uruwətti; U mening hil yigitlirimni
ezixkə, Üstümdin ḥəküm kikirixka kengəx qakirdi.
Rəb goya üzüm kəlqikidiki üzümlərni qəyligəndək,
Yəḥudaning pak kizini qəyliwətti. **16** (Ayin) Muxular
tüpəylidin taramlap yioɣlimaktimən; Mening kəzlirim,
mening kəzlirimdin su ekiwatidu; Manga təsəlli
bərgüqi, jenimni əsligə kəltürgüqi məndin yiraktur;
Balilirimning kəngli sunuktur, Qünki düxmən oɣəlibə
kildi. **17** (Pe) Zion kolini sozmakta, Lekin uningoɣa
təsəlli bərgüqi yok; Pərwərdigar Yakup tooɣruluk
pərman qüxürdi — Koxniliri uning küxəndiliri bolsun!
Yerusalem ular arisida nijis nərsə dəp karaldi. **18**
(Tsadə) Pərwərdigar ḥəkkaniydur; Qünki mən Uning
əmrigə hilaplik kildim! Əy, barlik həlklər, anglanglar!
Dərdlirimgə karanglar! Pak kizlirim, yax yigitlirim
sürgün boldi! **19** (Kof) Axnilirimni qakirdim, Lekin
ular meni aldioɣanidi; Jan sakliоɣudək ozuk-tülük
izdəp yürüp, Kaḥinlirim ḥəm aksakallirim xəḥərdə
nəpəstin kaldi. **20** (Rəx) Kara, i Pərwərdigar, qünki
azar qekiwatimən! Ḥəddidin ziyadə asiylik kiloɣinim
tüpəylidin, Iq-baoɣrim kiyniliwatidu, Yürikim ərtilip
kətti. Sirtta kiliq [anisini balisidin] juda kildi, Əylirimdə
bolsa əlüm-waba ḥəküm sürməktə! **21** (Xiyn) [Həklər]
aḥ-zarlirimni anglidi; Lekin təsəlli bərgüqim yoktur;
Düxmənlirimning ḥəmmisi külpitimdin həwərdar bolup,
Bu kiloɣiningdin huxal boldi; Sən jakarlioɣan künni
ularning bexioɣa qüxürgəysən, Xu qaoɣda ularning ḥali
meningkidək bolidu. **22** (Taw) Ularning barlik rəzillikini
kəz aldingoɣa kəltürgəysən, Barlik asiylikirim üqün meni
kandak kiloɣan bolsang, Ularoɣimu xundak kiloɣaysən;
Qünki aḥ-zarlirim nuroɣundur, Kəlbim azabtin zəiplixip
kətti!

2 (Aləf) Rəb oɣəzəp buluti bilən Zion kizini xundak
kaplidi! U Israilning xərəp-julasini asmandin yərgə
qərüwətti, Oɣəzipi qüxkən künidə Əz təhtipərini ḥeq
esidə kaldurmidi. **2** (Bət) Rəb Yakupning barlik
turaloɣulirini yutuwətti, ḥeq ayimidi; U kəḥri bilən
Yəḥudaning kizining kəl'ə-koroɣanlirining ḥəmmisini
oɣulatti; U padixaḥlikni əmirliri bilən nomuska koyup,
Yər bilən yəksan kiliwətti. **3** (Gimməl) U kattik
oɣəzəptə Israilning ḥəmmə münggüzlirini kesiwətti;
Düxmənni tosuoɣan ong kolini Uning aldidin tartiwaldi;
Lawuldap kəygən əz ətrapini yəp kətküqi ottək,
U Yakupni kəydürüwətti. **4** (Dalət) Düxməndək U
okyasini kərdi; Uning ong koli etixka təyyarlanoɣanidi;
Kəzigə issik kərüngənlərning ḥəmmisini küxəndisi
kəbi kirdi; Zion kizining qediri iqidə, Kəḥrini ottək
yaoɣdurdi; **5** (He) Rəb düxməndək boldi; U Israilni
yutuwaldi, Ordilirining ḥəmmisini yutuwaldi; Uning
kəl'ə-koroɣanlirini yokatti, Yəḥudaning kizida matəm
wə yioɣa-zarlarni kəpəytti. **6** (Waw) U Uning kəpisini
baoɣqini paqaklatkandək paqaklatti; U ibadət sorunlirini
yokitiwətti; Pərwərdigar Zionda ḥeyt-bayramlar ḥəm
xabatlarni [həlkining] esidin kikiriwətti; Oɣəzəp oti bilən
padixaḥ ḥəm kaḥinni qətkə kekiwətti. **7** (Zain) Rəb
kurbangaḥini taxliwətti, Mukəddəs jayidin waz kəqti;
U Ziondiki ordilarning sepillirini düxmənning koliоɣa
tapxurdi; Ḥətta Pərwərdigarning əyidə, Ular ḥeyt-

ayəm künidikidək təntənə qilixti! **8** (Hət) Pərwərdigar
Zion qizining sepilini qeqiwetixni qarar qiloƣa; U
uningoƣa [halak] əlqəm tanisini tartip qoyoƣan; U qolini
qeqixtin heq üzmidi; U həm istihkamlarni həm sepilni
zarlatti; Ikkisi təng halsirap qayoƣurmaqta. **9** (Tət) Uning
dərwaziliri yər tegigə oƣərk bolup kətti; U uning təmür-
taqaqlirini parə-parə qiliwətti. Padixahi həm əmirliri
əllər arisioƣa palandi; Təwrattiki tərbiyə-yolyoruq
yoqap kətti, Pəyoƣəmbərliri Pərwərdigardin wəhiy-
kərünüxlərni izdəp tapalmaydu. **10** (Yod) Zion qizining
aqsaqalliri, Yərdə zuwan sürməy olturmaqta; Ular
baxlirioƣa topa-qang qeqixti; Ular beligə bəz yəgiwelixti;
Yerusalemning pak qizlirining baxliri yərgə kirip
kətküdək boldi. **11** (Kaf) Mening kəzlirim taramlioƣan
yaxlirimdin halidin kətti; Iqi-baoƣrilirim zərdapoƣa toldi;
Jigirim yər yüzigə təkülüp parə-parə boldi, Qünki
həlqimning qizi nabut qilindi, Qünki xəhər koqilirida
narsidilər həm bowaqlar hoxsiz yatmaqta. **12** (Laməd)
Ular xəhər koqilirida yarilanoƣanlardək halidin kətkəndə,
Anilirining quqiqida yetip jan talaxqanda, Anilirioƣa:
«Yemək-iqmək nədə?» dəp yalwuruxmaqta. **13** (Məm)
Mən dərdinggə guwahqi bolup, seni nemigə ohxitarmən?
Seni nemigə selixturarmən, i Yerusalem qizi? Sanga
təsəlli berixtə, nemini sanga təng qilarmən, i Zionning
pak qizi? Qünki sening yarang dengizdək qəksizdur; Kim
seni saqaytalisun? **14** (Nun) Pəyoƣəmbərliringning sən
üqün kərgənliri bimənilik həm əhməkliktur; Ular sening
kəbihlikingni heq axkarə qilmidi, Xundak qilip ular
sürgün boluxungning aldini almidi. Əksiqə ularning sən
üqün kərgənliri yaloƣan bexarətlər həm ezitkuluklardur.
15 (Samək) Yeningdin ətüwatqanlarning həmmisi
sanga qarap qawaklixidu; Ular üxqirtip Yerusalemning
qizioƣa bax qayqaxmaqta: — «Güzəllikning jəwhiri,
pütkül jahanning hursənliki» dəp ataloƣan xəhər
muxumidu?» **16** (Pe) Barlik düxmənliring sanga qarap
aoƣzini yooƣan eqip [mazaq qilmaqta], Ux-ux qilixip,
qixlirini oƣuqurlatmaqta; Ular: «Biz uni yutuwalduk!
Bu bərhək biz kütkən kündur! Biz buni əz kəzimiz
bilən kərüxkə muyəssər bolduk!» — deməktə. **17**
(Ayin) Pərwərdigar Əz niyətlirini ixqa axurdi; Qədimdin
tartip Əzining bekitkən səzigə əməl qildi; U heq rəhim
qilmay oƣulatti; U düxmənni üstüngdin xadlandurdi;
Küxəndiliringning münggüzini yuqiri kətürdi. **18**
(Tsadə) Ularning kəngli Rəbgə nida qilmaqta! I Zion
qizining sepili! Yaxliring dəryadək keqə-kündüz aqsun!
Əzünggə aram bərmə; Yax tamqiliring taramlaxtin aram
almisun! **19** (Kof) Tün keqidə ornungdin tur, Kəqtə jesək
baxlinixi bilən nida qil! Kənglüngni Rəbning aldioƣa
sudək tək; Narsidiliringning hayati üqün uningoƣa
qolliringni kətür! Ular barlik koqiliring dokmuxida
kəhətqiliktin halidin kətməktə. **20** (Rəx) Qara, i
Pərwərdigar, oylap bakqaysən, Sən kimgə muxundak
muamilə qilip bakqan?! Ayallar əz mewiliri — ərkə
bowaqlirini yeyixkə bolamdu? Kahin həm pəyoƣəmbərni
Rəbning mukəddəs jayida eltürüxkə bolamdu?! **21** (Xiyn)
Yaxlar həm kerilar koqilarda yetixmaqta; Pak qizlirim wə
yax yigitlirim qiliqlinip yiqildi; Ularni oƣəziping qüxkən
künidə qirdingsən; Ularni heq ayimay soydungsən. **22**
(Taw) Sən heyt-bayram künidə jamaətni qaqiroƣandək,
Meni tərəp-tərəplərdin besixqa wəhimilərni qaqirding;
Pərwərdigarning oƣəzəp künidə qaqqanlar yaki tirik
qaloƣanlar yoq idi; Əzüm ərkilitip qong qiloƣanlarni
düxminim yəp kətti.

3 (Aləf) Mən uning oƣəzəp tayiqini yəp jəbir-zulum
kərgən adəmdurmən. **2** Meni U həydiwətti, Nuroƣa
əməs, bəlki qarangoƣulukqa mangdurdi; **3** Bərhək, U kün
boyi qolini manga qayta-qayta hujum qildurdi; **4** (Bət)
Ətlirimni wə terilirimni qaqxal qiliwətti, Səngəklirimni
sunduruwətti. **5** U manga muhasirə qurdi, Ət süyi wə japa
bilən meni qapsiwaldi. **6** U meni əlgili uzun boloƣanlardək
qapqarangoƣu jaylarda turuxqa məjbur qildi. **7** (Giməl) U
meni qiqalmaydioƣan qilip qitlap qorxiwaldi; Zənjirimni
eoqir qildi. **8** Mən warqirap nida qilsammu, U duayimni
heq ixtimidi. **9** U yollirimni jipsilaxqan tax tam bilən
tosuwaldi, Qioƣir yollirimni əgri-toqay qiliwətti. **10**
(Dalət) U manga paylap yatqan eyiktək, Pistirmida
yatqan xirdəktur. **11** Meni yollirimdin burap tetma-titma
qildi; Meni tügəxtürdi. **12** U okyasini kerip, Meni okining
qarisi qildi. **13** (He) Oqdenidiki oqlarni bərəklirimgə
sanjitquzdi. **14** Mən əz həlqimgə rəswa obyekti, Kün
boyi ularning məshirə nahxisining nixani boldum. **15**
U manga zərdabni toyoƣuqə yutquzup, Kəkrə süyini
toyoƣuqə iqküzdi. **16** (Waw) U qixlirimni xeoƣil taxlar
bilən qeqiwətti, Meni küllərdə tügüldürdi; **17** Jenim tinq-
hatirjəmliktin yiraqlaxturuldi; Arambəhxning nemə
ikənlikini untup kəttim. **18** Mən: «Dərmanim qalmidi,
Pərwərdigardin ümidim qalmidi» — dedim. **19** (Zain)
Mening har qilinoƣanlirimni, sərgədan boloƣanlirimni,
əmən wə ət süyini [yəp-iqkinimni] esinggə kəltürgəysən!
20 Jenim bularni hərdaim əsləwatidu, Yərgə kirip
kətküdək bolmaqta. **21** Lekin xuni kənglümgə kəltürüp
əsləymənki, Xuning bilən ümid qaytidin yanidu, — **22**
(Hət) Mana, Pərwərdigarning əzgərməs mehribanliqliri!
Xunga biz tügəxmiduk; Qünki Uning rəhimdilliklirining
ayioƣi yoqtur; **23** Ular hər səhərdə yengilinidu; Sening
həkikət-sadiqliking tolimu moldur! **24** Əz-əzümgə:
«Pərwərdigar mening nesiwəmdur; Xunga mən Uningoƣa
ümid baoƣaymən» — dəymən. **25** (Tət) Pərwərdigar Əzini
kütkənlərgə, Əzini izdigən jan igisigə mehribandur; **26**
Pərwərdigarning nijatini kütüx, Uni sükət iqidə kütüx
yahxidur. **27** Adəmning yax waqtida boyunturukni
kətürüxi yahxidur. **28** (Yod) U yeganə bolup sükət
qilip oltursun; Qünki Rəb buni uningoƣa yüklidi. **29**
Yüzini topa-tuprakqa təgküzsun, — Ehtimal, ümid
bolup qalar? **30** Məngzini uroƣuqioƣa tutup bərsun;
Til-ahanətlərni toyoƣuqə ixitsun! **31** (Kaf) Qünki Rəb
əbədil-əbəd insandin waz kəqməydu; **32** Azar bərgən
bolsimu, Əzgərməs mehribanliqlirining molluki bilən
iqini aoƣritidu; **33** Qünki U insan balilirini har qilixni
yaki azablaxni halioƣan əməstur. **34** (Laməd) Yər yüzidiki
barlik əsirlərni ayaƣ astida yanjixqa, **35** Həmmidin
Aliy Boloƣuqining aldida adəmni əz həkkidin məhrum
qilixqa, **36** Insanoƣa əz dəwasida uwal qilixqa, — Rəb
bularning həmmisigə guwahqi əməsmu? **37** (Məm) Rəb
uni buyrumioƣan bolsa, Kim deginini əməlgə axuralisun?
38 Külpətlər bolsun, bəht-saadət bolsun, həmmisi
Həmmidin Aliy Boloƣuqining aoƣzidin kəlgən əməsmu?
39 Əmdi tirik bir insan nemə dəp aoƣrinidu, Adəm balisi
gunahlirining jazasidin nemə dəp waysaydu? **40** (Nun)
Yollirimizni təkxürüp sinap biləyli, Pərwərdigarning

yenioɣa yənə ḳaytayli; **41** Ḳollirimizni kənglimiz bilən
billə ərxtiki Təngrigə kətürəyli! **42** Biz itaətsizlik ḳilip
səndin yüz əriduḳ; Sən kəqürüm ḳilmiding. **43** (Samək)
Sən əzüngni oɣəzəp bilən ḳaplap, bizni ḳooɣliding;
Sən əltürdüng, ḥeq rəḥim ḳilmiding. **44** Sən Əzüngni
bulut bilən ḳaplioɣansənki, Dua-tilawət uningdin ḥeq
ətəlməs. **45** Sən bizni həlḳlər arisida daxḳal wə nijasət
ḳilding. **46** (Pe) Barliḳ düxmənlirimiz bizgə ḳarap
aoɣzini yooɣan eqip [mazaḳ ḳildi]; **47** Üstimizgə qüxti
alaḳzadilik wə ora-tuzaḳ, Wəyranqilik ḥəm ḥalakət.
48 Həlḳimning ḳizi nabut boloɣini üqün, Kəzümdin
yaxlar əstəng bolup aḳmaḳta. **49** (Ayin) Kəzüm yaxlarni
üzülməy təküwatidu, Ular ḥeq tohtiyalmaydu, **50**
Taki Pərwərdigar asmanlardin təwəngə nəzər selip
[ḥalimizoɣa] ḳarioɣuqə. **51** Mening kəzüm Roḥimoɣa
azab yətküzməktə, Xəḥirimning barliḳ ḳizlirining
Ḥali tüpəylidin. **52** (Tsadə) Manga səwəbsiz düxmən
boloɣanlar, Meni ḳuxtək ḥədəp owlap kəldi. **53** Ular
orida jenimni üzməkqi bolup, Üstümgə taxni qəridi. **54**
Sular beximdin texip aḳti; Mən: «Üzüp taxlandim!» —
dedim. **55** (Kof) Ḥangning tüwliridin namingni qaḳirip
nida ḳildim, i Pərwərdigar; **56** Sən awazimni angliding;
Ḳutulduruxḳa nidayimoɣa ḳuliḳingni yupuruwalmioɣin!
57 Sanga nida ḳiloɣan künidə manga yeḳin kəlding,
«Ḳorḳma» — deding. **58** (Rəx) I rəb, jenimning dəwasini
əzüng soriding; Sən manga ḥəmjəmət bolup ḥayatimni
ḳutḳuzdung. **59** I Pərwərdigar, manga boloɣan uwalliḳni
kərdüngsən; Mən üqün ḥəküm qiḳaroɣaysən; **60** Sən
ularning manga ḳiloɣan barliḳ əqmənliklirini, Barliḳ
ḳəstlirini kərdungsən. **61** (Xiyn) I Pərwərdigar, ularning
aḥanətlirini, Meni barliḳ ḳəstligənlirini anglidingsən, **62**
Manga ḳarxi turoɣanlarning xiwirlaxlirini, Ularning kün
boyi kəynimdin kusur-kusur ḳilixḳanlirini anglidingsən.
63 Olturoɣanlirida, turoɣanlirida ularoɣa ḳarioɣaysən! Mən
ularning [məshirə] nahxisi boldum. **64** (Taw) Ularning
ḳolliri ḳiloɣanliri boyiqə, i Pərwərdigar, bexioɣa jaza
yanduroɣaysən; **65** Ularning kəngüllirini kaj ḳiloɣaysən!
Bu sening ularoɣa qüxidioɣan ləniting bolidu! **66** Oɣəzəp
bilən ularni ḳooɣlioɣaysən, Ularni Pərwərdigarning
asmanliri astidin yoḳatḳaysən!

4 (Aləf) Aḥ! Altun xunqə julasiz bolup kətti! Sap
altun xunqə tutuḳ bolup kətti! Muḳəddəs əydiki
taxlar ḥərbir koqining bexioɣa təkülüp qeqildi! **2**
(Bət) Zionning ooɣulliri xunqə ḳimmətlik, Sap altunoɣa
tegixküsiz idi, Ḥazir sapal kozilardək, Sapalqining ḳoli
yasioɣanliriqilikmu [ḳimmiti yoḳ] dəp ḳariliwatidu! **3**
(Giməl) Ḥətta qilbərilər əmqikini tutup berip balilirini
emitidu; Lekin mening həlḳim qəldiki təgiḳuxlaroɣa
ohxax rəḥimsiz boldi. **4** (Dalət) Bowaḳning tili
ussuzluḳtin tangliyioɣa qaplixiwatidu; Kiqik balilar nan
tiliməktə, Ḥeqkim ularoɣa oxtup bərməywatidu. **5**
(He) Nazunemətlərni yəp kəngənlər koqilarda saroɣiyip
yüridu; Səsün kiyim kiydürülüp qong ḳilinoɣanlar
tezəklikni ḳuqaḳlap yetiwatidu. **6** (Waw) Həlḳimning
ḳizining ḳəbiḥlikigə qüxkən jaza Sodomning gunaḥining
jazasidin eoɣirdur; Qünki Sodom biraḳla erüwetilgənidi,
ḥeq adəmning ḳoli uni ḳiynimioɣanidi. **7** (Zain)
Həlḳimning «Nazariy»liri bolsa ḳardin sap, süttin aḳ, teni
ḳizil yaḳutlardin parḳiraḳ idi, Təḳi-turḳi kək yaḳuttək
idi. **8** (Hət) Ḥazir qirayliri ḳurumdin ḳara; Koqilarda
kixilər toniyalmioɣudək bolup ḳaldi; Bir terə-bir ustihan
bolup ḳaldi; U ḳaḳxallixip yaoɣaqtək bolup kətti. **9** (Tət)
Ḳiliqta əltürülgənlər ḳəḥətqiliktə əlgənlərdin bəhtliktur;
Qünki ular ḳaḳxal bolup kətməktə, Tupraḳning mewiliri
bolmioɣaqḳa yiḳitilmaḳta. **10** (Yod) Baoɣri yumxaḳ
ayallar əz ḳolliri bilən balilirini ḳaynitip pixurdi;
Həlḳimning ḳizi nabut ḳilinoɣinida balilar ularning gəxi
bolup ḳaldi. **11** (Kaf) Pərwərdigar ḳəḥrini qüxürüp
pioɣandin qiḳti, Otluḳ oɣəzipini təkti; Zionda bir ot
yeḳip, Uning ullirini yutuwətti. **12** (Laməd) Yər
yüzidiki padixaḥlar wə jaḥanda barliḳ turuwatḳanlar
bolsa, Nə küxəndə nə düxmənning Yerusalemning
ḳowuḳliridin bəsüp kiridioɣanliḳioɣa ixənməytti. **13**
(Məm) Ḥalbuki, pəyoɣəmbərlirining gunaḥliri tüpəylidin,
Kaḥnlirining ḳəbiḥlikliri tüpəylidin, Ularning [Zionda]
ḥəḳḳaniylarning ḳanlirini təkkənliki tüpəylidin, — Bu
ix [bexioɣa] qüxti! **14** (Nun) Ḥazir ular ḳaroɣulardək
koqilarda tenəp yürməktə, Ular ḳanoɣa buloɣanoɣanki,
Ḥeqkim kiyimlirigə təgküqi bolmaydu. **15** (Samək)
Həḳ ularoɣa: «Yoḳulux! Napaklar! Yoḳulux! Yoḳulux,
bizgə təgküqi boluxma!» dəp warḳirixmaḳta. Ular
ḳeqip tərəp-tərəpkə sərgərdan bolup kətti; Lekin
əllər: «ularning arimizda turuxioɣa bolmaydu!» —
dəwatidu. **16** (Pe) Pərwərdigar Əzi ularni tarḳitiwətti; U
ularni ḳayta nəzirigə almaydu; Kaḥinlarning ḥərmiti
ḳilinmidi, Yaxanoɣanlarmu ḥeq meḥribanliḳ kərmidi. **17**
(Ayin) Kəzimiz yardəmni biḥudə kütüp ḥalidin kətti;
Dərwəkə bizni ḳutḳuzalmioɣan bir əlni kütüp kəzət
munarlirimizda turup kəlduḳ. **18** (Tsadə) Düxmənlirimiz
izimizdin ḳooɣlap yürdi; Xunga koqilarda yürəlməyttuḳ;
əjilimiz yeḳinlaxti, künlirimiz toxti; Qünki əjilimiz kəldi!
19 (Kof) Peyimizgə qüxkənlər asmandiki bürkütlərdin
ittik; Taoɣlardimu bizni ḳooɣlap yügürdi, Bayawandimu
bizni bəktürmidə paylaxti. **20** (Rəx) Jenimizning nəpisi
boloɣan, Pərwərdigarning Məsiḥ ḳiloɣini ularning ora-
tuzaḳlirida tutuldi; Biz u tooɣrisida: «uning sayisidə əllər
arisida yaxaymiz» dəp oyliduḳ! **21** (Xiyn) I uz zeminida
turoɣuqi, Edomning ḳizi, huxal-huram yayrioɣin! Lekin
bu [jaza] ḳədəḥi sangimu ətidu; Sənmu məst bolisən,
yalingaqlinisən! **22** (Taw) Ḳəbiḥlikingning jazasioɣa
Hatimə berilidu, i Zion ḳizi; U seni sürgünlükkə ḳayta
elip kətməydu; Lekin, i Edom ḳizi, u sening ḳəbiḥlikingni
jazalaydu; U gunaḥliringni eqip taxlaydu!

5 Beximizoɣa qüxkənlərni esinggə kəltürgəysən, i
Pərwərdigar; Ḳara, bizning rəswaqiliḳta ḳaloɣinimizni
nəziringgə aloɣaysən! **2** Mirasimiz yatlaroɣa, Əylirimiz
yaḳa yurtluḳlaroɣa tapxuruldi. **3** Biz yetim-yesirlər,
atisizlar bolup ḳalduḳ; Anilirimizmu tul ḳaldi. **4** Iqidioɣan
suni setiweliximiz kerək; Otunni pəḳət puloɣa aloɣili
bolidu. **5** Bizni ḳooɣlioɣuqilar tap basturup keliwatidu;
Ḥalsirap, ḥeq aram tapalmaymiz. **6** Jan saḳlioɣudək
bir qixləm nanni dəp, Misir ḥəm Asuriyəgə ḳol berip
boysunoɣanmiz. **7** Ata-bowilirimiz gunaḥ sadir ḳilip
dunyadin kətti; Biz bolsaḳ, ularning ḳəbiḥlikining
jazasini kətürüxkə ḳalduḳ. **8** Üstimizdin ḥəküm
sürgüqilər ḳullardur; Bizni ularning ḳolidin azad ḳiloɣuqi
yoḳtur. **9** Dalada ḳiliq tüpəylidin, Nenimizni tepixḳa
jenimizni təwəkkul ḳilmaḳtimiz. **10** Terimiz tonurdək
ḳizik, Aqliḳ tüpəylidin ḳizitma bizni basmaḳta. **11**
Zionda ayallar, Yəḥuda xəḥərliridə pak ḳizlar ayaoɣ

asti kilindi. **12** Əmirlər kolidin daroŋa esip koyuldi;
Aksakallarning hərmiti heq kilinmidi. **13** Yax yigitlər
yaroŋunqakta japa tartmakta, Ooŋul balilirimiz otun
yüklərni yüdüp dəldəngxip mangmakta. **14** Aksakallar
xəhər dərwazisida olturmas boldi; Yigitlər nəoŋmə-
nawadin kaldi. **15** Xad-huramlik kənglimizdin kətti,
Ussul oyniximiz matəmgə aylandi. **16** Beximizdin
taj yikildi; Halimizoŋa way! Qünki biz gunah sadir
kilduk! **17** Buning tüpəylidin yürəklirimiz mujuldi; Bular
tüpəylidin kəzlirimiz karangoŋulaxti — **18** — Zion teoŋioŋa
karap kəzlirimiz karangoŋulaxti, Qünki u qəldərəp kətti,
Qilbərə uningda paylap yürməktə. **19** Sən, i Pərwərdigar,
mənggügə həküm sürisən; Təhting dəwrdin-dəwrgə
dawamlixidu. **20** Sən nemixka bizni daim untuysən?
Nemixka xunqə uzunoŋiqə bizdin waz keqisən? **21**
Bizni yeningoŋa kayturoŋaysən, i Pərwərdigar! Xundak
boloŋanda biz kaytalaymiz! Künlirimizni kədimkidək
əsligə kəltürgəysən, **22** — əgər sən bizni mutlək qətkə
kakmioŋan bolsang, əgər bizdin qəksiz oŋəzəplənmigən
bolsang!

Əzakiyal

1 Ottuzinqi yili, tətinqi ayning bəxinqi künidə, mən
Kewar dəryasioŋa sürgün kilinoŋanlar arisida turoŋan
məzgildə, mana asmanlar eqilip, mən Hudaning alamət
kərünüxlirini kərdüm. **2** Tətinqi ayning bəxinqi küni
— Yəhoakinning sürgün boloŋanlikining bəxinqi yili
idi — **3** Kaldiylərning zeminida, Kewar dəryasi boyida,
Buzining ooŋli Əzakiyal kahinoŋa Pərwərdigarning səzi
kəldi — xu yərdə Pərwərdigarning koli uning wujudioŋa
kondi. **4** Mən kərdüm, mana! Ximaldin boran-qapkun
kətürüldi; yooŋan bir bulut wə uni orap turoŋan bir ot,
uning ətrapida bir yorukluk julalinip turatti; otturisidin,
yəni xu ot iqidin, issiktin julalanoŋan parkirak mistək
bir kərünüx kəründi. **5** Yənə uning otturisidin, tət
hayat məhluk kəründi; ularning kərünüxi xundak
idiki: — ularda insanning kiyapiti bar idi; **6** ularning
hərbirining tət tin yüzi bar idi; hərbirining tət tin
kaniti bar idi. **7** Ularning tüptüz putliri bar idi;
tapanliri bolsa mozayning tuyakliriona ohxaytti; ular
parkiritiloŋan mistək parlap turatti. **8** Tət yenida,
kanatliri astida insanningkidək birdin koli bar idi;
tətisining hərbirining tət tin yüzi wə tət tin kaniti bar idi;
9 ularning kanatliri bir-birigə tutax idi; ular yürgəndə
heqyakka burulmaytti; ular həmmisi udul aldioŋa
yürətti. **10** Ularning yüz kərünüxliri insanningkidək
idi; u tətisining ong təripidə xirningkidək yüzi bar
idi; tətisining sol təripidə bukiningkidək yüzi bar idi;
tətisining bürkütningkidək yüzimu bar idi. **11** Ularning
yüzliri ənə xundak idi. Kanatliri yukirida kerilip turatti;
hərbirining ikki kaniti ikki təripidiki məhlukning
kanitioŋa tutixatti; yənə ikki kaniti əz tenini yepip turatti.
12 Ularning hərbiri uduloŋa karap mangatti; ularda
boloŋan roh nəgə barimən desə, ular xu yərgə mangatti;
ular mangoŋanda heqkaysi tərəpkə burulmaytti. **13**
Hayat məhlukларning kiyapiti bolsa, kəyüp yalkunlap
turoŋan otning qooŋidək, məx'əllərdək idi; muxu ot
uyan-buyan aylinip məhlukлar arisida yürətti; ot intayin
yalkunluk idi, ottin qakmaklar qekip turatti; **14** hayat
məhlukлar qakmaktək pal-pul kilip uyaktin-buyakka
yügürüp turatti. **15** Mən hayat məhlukлaroŋa karidim,
mana hayat məhlukларning hərbirining yenida yərdə
turidioŋan, ularning yüzigə udullanoŋan birdin qak
turatti; **16** qakларning xəkli wə yasilixi beril yakutning
kərünüxidə idi; tətisining birhilla kərünüxi bar idi;
ularning xəkli wə yasilixi bolsa, qakning iqidə qak
bardək idi. **17** Məhlukлar mangoŋanda, ular yüzləngən tət
təripining həmmisigə udul mangatti; mangoŋanda ular
heq burulmaytti. **18** Qakларning ultangliri bolsa, intayin
egiz həm dəhxətlik idi; ular tətisining ultanglirining
pütün ətrapi kəzlər bilən toloŋanidi. **19** Hayat məhlukлar
mangoŋanda, qakлar ularoŋa yandixip mangatti; hayat
məhlukлar yərdin kətürülgəndə, qakларmu kətürülətti.
20 Roh nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti —
demək, ularning rohi [Rohka] əgixip mangatti. Qakлar
ular bilən təng kətürülətti; qünki məhlukларning rohi
qakлirida idi. **21** Məhlukлar mangoŋanda, qakларmu
mangatti; məhlukлar tohtioŋanda, qakларmu tohtaytti;
ular yərdin kətürülginidə, qakларmu ularoŋa koxulup
təng kətürülətti; qünki hayat məhlukларning rohi
qakларda idi. **22** Hayat məhlukларning baxliri üstidə
bir yooŋan kəz yətküsiz gümbəzgə ohxaydioŋan bir
nərsə turatti; u hrustaldək dəhxətlik parkirap, ularning
bexi üstidə yeyilip turatti. **23** Bu gümbəzdək nərsining
astida ularning kanatliri kerilip, bir-birigə tegixip
turatti; hərbir məhlukning əz tenining ikki yenini
yapidioŋan ikkidin kaniti bar idi. **24** Ular mangoŋanda,
mən kanatlirining sadasini anglidim — u uluoŋ
sularning xarkirioŋan sadasidək, Həmmigə Kadirning
awazidək — koxunning yürüx kiliwatkan qaoŋdiki
sürən-xawkunlirining sadasidək idi; ular tohtap turoŋan
qaoŋlarda, ular kanatlirini təwəngə qüxürətti. **25** Wə
ularning bexi üstidiki gümbəzdək nərsə üstidin bir awaz
anglandi. Ular tohtap turoŋan qaoŋlarda, ular kanatlirini
təwəngə qüxürətti. **26** Ularning bexi üstidiki gümbəzdək
nərsə üstidə, kək yakut kəbi bir təhtning siymasi turatti;
bu təht siymasining üstidə, tolimu yukirida, insan
kiyapitidə kərüngən bir zat turatti. **27** Wə mən bu zatni
belining üsti təripining turki mistək parkiroŋan, ətrapini
ot orap turoŋan kiyapəttiki bir kərünüxtə kərdüm;
wə belining asti təripining turki, otning kiyapitidə
idi, uning ətrapida küqlük yorukluk turatti. **28** Bu
ətrapida turoŋan küqlük yorukluk ning kərünüxi bolsa,
yamoŋurluk künidiki bulutta pəyda boloŋan həsən-
həsənning kərünüxidək idi. Bu bolsa Pərwərdigarning
xan-xəripining kiyapitining kərünüxi idi. Buni kərüpla
mən düm yikildim; wə mən səzləwatkan birsining
awazini anglidim.

2 Wə U manga: I insan ooŋli, ornungdin dəs tur, wə Mən
sanga səz kilimən, — dedi. **2** U manga səz kiloŋanda,
Roh manga kirip, meni dəs turoŋuzdi; wə mən manga səz
Kiloŋuqining awazini anglap turdum. **3** Wə U manga: — «I
insan ooŋli, Mən seni Israil balilirioŋa, yəni Manga asiylik
kiloŋan asiy «yat əllər»gə əwətimən; bügüngə kədər həm
ular həm ularning ata-bowliri Manga yüz ərüp asiylik
kilip kəlməktə», — dedi. **4** — «Bu balilar bolsa nomussiz
wə kəngli kattiktur; Mən seni ularoŋa əwətimən; sən
ularoŋa: «Rəb Pərwərdigar xundak dəydu!» — degin — **5**
xuning bilən ular məyli kulak salsun, salmisun (qünki
ular asiylik kilidioŋan bir jəmət) — əzliri arisida həkikiy
bir pəyoŋəmbərning turoŋanlikini tonup yetidu. **6** Əmdi
sən, i insan ooŋli, gərqə sanga tikən-jioŋanlar həmrah
bolsimu, wə sən qayanlarning arisida tursangmu, ulardin
korkma, wə səzliridinmu korkma; xundak, ularning
səzliridin korkma, wə zərdilik karaxliridin dəkkə-
dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir jəmət tur. **7** Sən
ular tingxisun, tingximisun Mening səzlirimni ularoŋa
yətküz; qünki ular asiylik kiloŋuqilardur. **8** Wə sən, i
insan ooŋli, sanga eytkan səzlirimgə kulak sal; bu asiy
jəmət tək tətür bolmioŋin; aoŋzingni eqip, Mən sanga
bərginimni yegin». **9** — Mən karisam, mana manga
sozuloŋan bir kol turuptu; wə mana, uningda bir oram
yazma turuptu. **10** U kəz aldimda uni eqip yeyip koydi;
uning aldi-kəynining həmmə yerigə hət yeziloŋanidi;
uningoŋa yeziloŋanliri mərsiyə, matəm səzliri wə dərd-
ələmlərdin ibarət idi.

3 Wə U manga: — I insan ooŋli, erixkiningni yegin;
bu yazmini yəp, berip Israil jəmətigə səz kiloŋin,
dedi. **2** Xuning bilən mən aoŋzimni aqtim, U manga

yazmini yegüzdi. **3** U manga: — I insan ooɣli, ḳorsiḳingni
tok ḳilip, iqi-baoɣringni Mən sanga bərgən bu oram
yazma bilən tolduroɣin, — dedi. Xuning bilən mən
yedim, aoɣzimda u ḥəsəldək tatlıḳ idi. **4** Wə U manga
mundaḳ dedi: «I insan ooɣli, baroɣin, Israil jəmətigə
baroɣin, Mening səzlirimni ularoɣa yətküzgin. **5** Qünki
sən oɣəyriy yeziḳtiki yaki tili təs bir əlgə əməs, bəlki
Israil jəmətigə əwətilding; **6** — oɣəyriy yeziḳtiki ḥəm
tili təs, səzlirini qüxəngili bolmaydioɣan kəp əllərgə
əwətilmiding; Mən seni xularoɣa ətətkən bolsam, ular
sanga ḳulaḳ salatti! **7** Biraḳ Israil jəməti sanga ḳulaḳ
salmaydu, qünki ularning ḥeqbiri Manga ḳulaḳ selixni
halimaydu; qünki pütün Israil jəmətining ḳapiḳi tong
wə kəngli ḳattiḳtur. **8** Mana, Mən yüzüngni ularning
yüzlirigə ḳarxi taxtək, wə sening pexanəngni ularning
pexaniliroɣa ḳarxi taxtək ḳildim. **9** Bərḥəḳ, sening
pexanəngni qaḳmaḳ texidin ḳattıḳ, ḥətta almastək
ḳildim. Ulardin ḳorḳma, wə ular tüpəylidin dəkkə-
dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir jəmət tur». **10** Wə U
manga: — I insan ooɣli, Mening sanga eytmaḳqi boloɣan
ḥəmmə səzlirimni kənglünggə püküp ḳoyoɣin, ularni
kəngül ḳoyup anglioɣin. **11** Wə ḥazir baroɣin, sürgün
boloɣanlaroɣa, yəni əz elingdikilərgə səz ḳil, ular anglisun,
anglimisun ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar xundaḳ dəydu!»
— degin! — dedi. **12** Xuning bilən Roḥ meni kətürdi,
mən arḳamdin zor xarḳirioɣan bir awazni anglidim
— «Pərwərdigarning xan-xəripigə təxəkkür-mədḥiyə
əz jaylirida oḳulsun!» — **13** — Ḥayat məhluḳlarning
ḳanatlirining bir-birigə tegixkən awazi, wə ularning
yenidiki qaḳlarning awazliri bəḥəywət xarḳiraḳ bir
sada idi. **14** Wə Roḥ meni kətürüp, yiraḳḳa apardi; wə
mən ḳattıḳ azab, roḥimdiki oɣəzəp bilən bardim, wə
Pərwərdigarning ḳoli mening wujudumda küqlük idi. **15**
Xuning bilən mən Təl-Abib xəḥiridə sürgün boloɣanlar,
yəni Kewar dəryasi boyida turoɣanlarning yenioɣa yetip
kəldim; mən ular turoɣan jayda olturdum; ularning
arisida yəttə kün ḥang-tang ḳetip olturdum. **16** Mana
yəttə kün toxup, Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundaḳ deyildi: — **17** «I insan ooɣli, Mən seni Israil jəməti
üqün kəzətqi ḳilip tiklidim; sən Mening aoɣzimdin səzni
anglap, ularoɣa Məndin boloɣan agaḥni yətküzgin. **18**
Mən rəzillərgə: «Sən jəzmən əlisən» — desəm, biraḳ sən
uni agaḥlandurmisang — yəni bu rəzil adəmni ḥayatḳa
erixsun dəp rəzil yolidin yandurup, uni ḥayatḳa erixsun
dəp agaḥlandurmisang, xu rəzil adəm əz ḳəbiḥlikidə
əlidu; biraḳ Mən uning ḳeni üqün səndin ḥesab alimən.
19 Biraḳ sən axu rəzil adəmni agaḥlandursangmu,
u rəzillikidin, yəni əz rəzil yolidin yanmisa, u əz
ḳəbiḥlikidə əlidu; lekin sən əz jeningni ḳutḳuzup ḳalisən.
20 Yaki bolmisa bir ḥəḳḳaniy adəm əz ḥəḳḳaniylikidin
yenip, ḳəbiḥlik ḳilidioɣan bolsa, uning aldioɣa qomaḳ
salsam, u əlidu; qünki sən uni agaḥlandurmiding, u əz
gunaḥida əlidu, wə u ḳiloɣan ḥəḳḳaniy ixlar əslənməydu;
biraḳ uning ḳeni üqün səndin ḥesab alimən. **21** Wə
əgər sən ḥəḳḳaniy adəmni gunaḥ sadir ḳilma dəp
agaḥlandurup tursang, wə u gunaḥ sadir ḳilmisa, u
qaoɣda u jəzmən ḥayat ḳalidu, qünki u agaḥḳa kəngül
ḳoydi; xuning bilən sən əz jeningni ḳutḳuzup ḳalisən».
22 Wə Pərwərdigarning ḳoli mening wujudumda turatti;
U manga: — Ornungdin tur, tüzlənglikkə baroɣin, Mən
xu yərdə sən bilən səzliximən, — dedi. **23** Xuning bilən
mən ornumdin turup, tüzlənglikkə qiḳtim; wə mana,
mən Kewar dəryasi boyida turup kərgən xan-xəraptək,
Pərwərdigarning xan-xəripi xu yərdə turatti; kərüpla
mən düm yiḳildim. **24** Wə Roḥ iqimgə kirip meni tik
turoɣuzdi; U manga səz ḳilip mundaḳ dedi: — «Baroɣin,
əygə kirip əzüngni bənd ḳiloɣin. **25** Wə sən, i insan
ooɣli, mana, ular aroɣamqilarni üstünggə selip, ular
bilən seni baoɣlaydu; buning bilən sən talaoɣa qiḳalmay,
əl-yurt iqigə ḥeq kirəlməysən. **26** Xundaḳla ularoɣa
tənbiḥ bərgüqi bolmasliḳing üqün, Mən seni gaqa ḳilip,
tilingni tangliyingoɣa qaplaxturimən; qünki ular asiy
bir jəmət tur. **27** Wə Mən sən bilən səzləxkinimdə,
aoɣzingni eqip, sən ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ
dəydu!» dəysən; kim anglaymən desə anglisun, kim
anglimaymən desə anglimisun; qünki ular asiy bir
jəmət tur.

4 Əmdi sən, i insan ooɣli, bir kesəkni elip əz aldingoɣa
ḳoyoɣin; uning üstigə bir xəḥərni — yəni Yerusalemni
oyup ḳoyoɣin. **2** Andin uni muḥasirigə elip, uningoɣa
potəylərni ḳurup, sepiloɣa qiḳidioɣan bir dənglük yasap,
uning ətrapioɣa bargaḥlarni tikip wə sepilni bəsküqi
bazoɣanlarni tikləp ḳoyoɣin. **3** Bir təmür tahtini elip,
uni əzüng bilən xəḥərning arisioɣa tiklə; yüzüngni
uningoɣa ḳaritip tiklə; u muḥasirigə elinidu, sən əzüng
uni muḥasirigə alisən; bu ixning əzi Israil jəmətigə
bexarət bolidu. **4** Wə sən, sol yeningoɣa yanpaxlap
yatḳin; Israil jəmətining ḳəbiḥlikini əz üstünggə ḳoy;
soloɣa yanpaxlap ḳanqə kün yatsang, sən xunqə kün
ularning ḳəbiḥlikini kətürisən. **5** Mən sanga yetix kerək
boloɣan künlərni ularning ḳəbiḥlik ḳiloɣan yilliri boyiqə,
yəni üq yüz toḳsan kün ḳilip bekitkənmən; xuning
bilən sən Israil jəmətining ḳəbiḥlikini kətürisən. **6** Bu
künlər tügigəndin keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip,
Yəḥuda jəmətining ḳəbiḥlikini kətürisən; sanga ḳirik
künni bekitkənmən, ḥərbir kün bir yilni ipadiləydu. **7**
Wə sən yüzüngni Yerusalemning muḥasirisigə ḳaritip,
yengingni türgən ḥalda, uni əyibləp bexarət berisən; **8**
wə mana, Mən üstünggə aroɣamqilarni salimənki, sən
muḥasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoɣa ḥeq
ərülməysən. **9** Wə sən əzünggə buoɣday, arpa, purqaḳ,
ḳizil max terik wə ḳara buoɣdaylarni elip bir idix iqigə
sal; wə buningdin əzüng üqün tamaḳ təyyarlaysən; sən
buni yanpaxlap yatḳan künlərdə, yəni üq yüz toḳsan
kündə yəysən; **10** sən yəydioɣan tamaḳ bolsa miḳdari
boyiqə ḥər küni yigirmə xəkəldin boluxi kerək; sən uni
bəlgiləngən waḳitlarda yəysən; **11** wə [ḥər küni] sunimu
norma boyiqə, yəni altidin bir ḥin iqisən; [ḥər kündiki]
bəlgiləngən waḳitlarda iqisən. **12** Sən uni arpa kəmiqi
xəklidə ḳilip yəysən; sən uni ularning kəz aldida insan
nijasiti üstidə pixurisən». **13** Pərwərdigar: «Israillar
Mən ularni ḥəydəp qiḳiridioɣan əllər arisida turup xu
ḥaram yolda əz nenini ḥaram yəydu» — dedi. **14** Andin
mən: «I Pərwərdigar! Mən əzümni ḥeqḳaqan buloɣap
ḳoymidim, wə yaxliḳimdin tartip bügüngə ḳədər mən əzi
əlgəndin, yaki yirtḳuqlar booɣup ḳoyoɣan nərsidin ḥeq
yemigənmən; ḥeqḳandaḳ yirginqlik gəxkə aoɣzim tegip
baḳmioɣan!» — dedim. **15** Wə U manga: «Mana, Mən
sanga insanning nijasitining ornioɣa kalining tezikini
bərdim; sən neningni xuning üstidə pixurisən» — dedi.

16 Wə U manga: «I insan ooɣli, mana Mən Yerusalemda
ularoɣa yələnqük boloɣan nanni ḳurutiwetimən; ular
nanni tarazioɣa selip, uni təxwix iqidə yəydu, suni
əlqəm bilən alaḳzidilik iqidə iqidu; 17 Qünki nan wə su
ulardin ḳalidu; ular bir-birigə ḳarixip dəḥxət basidu, əz
ḳəbiḥlikidin ḳurup ketidu».

5 «Wə sən, i insan ooɣli, əzüng ətkür bir ḳiliqni al;
uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə saḳilingoɣa
sürtüp ḳoy; andin tarazini elip aloɣan qaqlarni təng
bəlgin. 2 Muḥasirə künliri tügigəndə, üqtin birini
xəḥər iqidə kəydürgin; yənə üqtin birini elip xəḥər
ətrapioɣa qepiwətkin; yənə üqtin birini xamaloɣa
soriwətkin; Mən bir ḳiliqni suoɣurup ularni ḳooɣlaymən.
3 Sən yənə ulardin birnəqqə talni elip tonungning
pexigə tiḳip ḳoyoɣin; 4 bulardin yənə nəqqə talni
elip ot iqigə taxlap kəydüriwətkin; bulardin pütün
Israil jəmətigə ot tutixip ketidu». 5 Rəb Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Mana, bu Yerusalem; Mən uni
əllərning dəl otturisioɣa orunlaxturdum; baxḳa
məmlikətlər uning əpqərisidə turidu; 6 Biraḳ u
Mening ḥəkümlirimgə ḳarxilixip rəzilliktə əllərdinmu
axuruwətti, bəlgilimilirimgə ḳarxilixixta əpqərisidiki
məmlikətlərdinmu axuruwətti; qünki Mening
ḥəkümlirimni ular rət ḳildi, Mening bəlgilimilirim bolsa,
ularda aḳmaydu. 7 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Qünki silər əpqərənglərdiki əllərdinmu
bəkrək baxbaxtaḳlik ḳiloɣanliḳinglardin, Mening
bəlgilimilirimdə mangmasliḳinglardin wə ḥəkümlirimni
tutmasliḳinglardin, ḥətta əpqərənglərdiki əllərning
ḥəkümliridimu mangmasliḳinglar tüpəylidin, 8 Əmdi
Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana, Mən
Əzümki sanga ḳarximən, [i Yerusalem]; sening arangoɣa
əllərning kəz alidila jazalarni yürgüzimən; 9 Wə
sening barliḳ yirginqlikliring tüpəylidin arangda Əzüm
ḳilip baḳmioɣan ḥəmdə kəlgüsi ikkinqi ḳilmaydioɣan
ixni ḳilimən. 10 Xuning bilən atilar əz balilirini
yəydioɣan bolidu, balilar əz atilirini yəydioɣan bolidu;
wə Mən sanga jazalarni yürgüzimən, wə sening barliḳ
ḳaloɣanliringning ḥəmmisini ḥər tərəptin qiḳḳan
xamaloɣa soriwetimən. 11 Xunga, Mən ḥayatim bilən
ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — qünki sən
Mening muḳəddəs jayimni əzüngning barliḳ lənətlik
nərsiliring ḥəm barliḳ yirginqlikliring bilən buloɣioɣining
tüpəylidin, bərḥəḳ, Mən silərni ḳiroɣin ḳilimən; kəzüm
sanga rəḥim ḳilmaydu, iqimnimu sanga aoɣritmaymən.
12 Xəḥərdikilərdin üqtin bir ḳismi waba kesili bilən
əlidu ḥəmdə aranglarda bolidioɣan aqarqiliḳtin bexini
yəydu; üqtin bir ḳismi əpqərənglərdə ḳiliqlinidu; wə
Mən üqtin bir ḳismini ḥər tərəptin qiḳḳan xamaloɣa
soriwetimən, andin bir ḳiliqni oɣilaptin suoɣurup ularni
ḳooɣlaymən. 13 Xuning bilən Mening oɣəzipim besiḳidu,
Mening ḳəḥrimni ularning üstigə qüxürüp ḳonoɣuzup,
pioɣandin qiḳimən; Mən Əz ḳəḥrimni ular üstigə
təküp tügətkəndin keyin, ular Mən Pərwərdigarning
rəzillikkə qidimaydioɣan otumdin səz ḳiloɣanliḳimni
tonup yetidu. 14 Wə Mən sening əpqərəngdiki əllər
arisida ḥəmdə ətüp ketiwatḳanlarning kəz aldida
seni wəyranə ḳilimən wə məshirə obyekti ḳilimən;
15 sening üstünggə oɣəzəp ḥəm ḳəḥr wə ḳəḥrlik
əyiblər bilən jazalarni yürgüzginimdə sən əpqərəngdiki
əllərgə horluḳ wə tapa-tənining obyekti, bir ibrət ḥəm
alaḳzadilik qiḳaroɣuqi bolisən; qünki Mən Pərwərdigar
xundaḳ səz ḳildim! 16 Mən ularoɣa ḥalakət elip kəlgüqi,
aqarqiliḳ zəḥərlik oḳlirini yaoɣduroɣinimda, silərning
üstünglardiki aqarqiliḳni küqəytimən, wə yələnqük
boloɣan neningni ḳurutiwetimən. 17 Wə üstünglaroɣa əz
baliliringlarni əzünglardin juda ḳilidioɣan aqarqiliḳ ḥəm
yirtḳuq ḥaywanlarni əwətimən; waba kesilliri wə ḳan
təkküqilər aranglaroɣa yamrap ketidu; üstünglaroɣa
ḳiliq qüxürimən; Mənki Pərwərdigar səz ḳildim!».

6 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi:
— 2 I insan ooɣli, Israilning taoɣlirioɣa yüzüngni
ḳaritip ularni əyibləp mundaḳ dəp bexarət bərgin:
— 3 «Israilning taoɣliri, Rəb Pərwərdigarning
səzini anglap ḳoyunglar: Rəb Pərwərdigar taoɣlar wə
egizliklərgə, wadilar wə jiloɣilaroɣa mundaḳ dəydu:
— Mana, Mən üstünglaroɣa bir ḳiliqni qüxürüp,
«yuḳiri jay»liringlarni wəyran ḳilimən. 4 Xuning bilən
silərning ḳurbangaḥliringlar wəyranə bolidu, «kün
tüwrük»liringlar buzulidu; silərdin əltürülgənlərni
butliringlarning aldioɣa taxlaymən. 5 Israillardin
boloɣan əlüklərni əz butliri aldioɣa yatḳuzimən;
ḳurbangaḥliringlar ətrapioɣa ustihanlirini qeqiwetimən.
6 Silər turoɣan barliḳ jaylarda xəḥərlər yər bilən yəksan
ḳilinidu, «yuḳiri jaylar» wəyranə bolidu; xuning bilən
ḳurbangaḥliringlar ḥalak bolidu, butliringlar qəḳilip
yoḳilidu, «kün tüwrük»liringlar kesilip oɣulitilidu,
wə ḥəmmə yasioɣininglar yoḳ ḳiliwetilidu; 7 Wə
əltürülgənlər aranglarda yiḳilixi bilən, silər Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. 8 Biraḳ
Mən silərdin bir ḳaldini ḳaldurimən; qünki yat
məmlikətlərgə tarḳitiwetilgininglarda, silərdin əllər
arisida ḳiliqtin ḳutulup ḳaloɣanlar bolidu. 9 Wə
silərdin [ḳiliqtin] ḳutulup ḳaloɣanlar sürgün ḳilinoɣan
məmlikətlərdə Məndin yanoɣan wapasiz ḳəlbliri wə
butlirioɣa paḥixiwazlardək ḥəwəs ḳiloɣan kəzliri bilən
baoɣrimni parə-parə ḳiloɣanliḳini esigə kəltüridu; xuning
bilən ular ḳiloɣan rəzillikliri ḥəm yirginqlik ḳilmixliri
tüpəylidin əz-əzliridin nəprətlinidu. 10 Wə ular Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; Mən muxu
külpətni silərning bexinglaroɣa qüxürimən degənlikim
bikardin-bikar əməs». 11 Rəb Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Aliḳiningni-aliḳiningoɣa urup, putung bilən
yərni təpkin: «Israil jəmətining barliḳ ḳəbiḥ, yirginqlik
ḳilmixliri üqün way! Qünki ular ḳiliq, aqarqiliḳ wə waba
kesili bilən yiḳilidu» — degin! 12 Yiraḳta turoɣan wabadin
əlidu; yeḳinda turoɣan ḳiliq bilən yiḳilidu; ḥəm tirik
ḳaloɣan, yəni muḥasirigə qüxkən kixi aqarqiliḳtin əlidu;
xuning bilən mening ularoɣa boloɣan ḳəḥrimni qüxürüp
pioɣandin qiḳimən. 13 Əmdi ulardin əltürülgənlər əz
butliri arisida, ularning ḳurbangaḥliri ətrapida, əz
butlirioɣa huxbuy yaḳḳan ḥər bir egiz dəng üstidə, taoɣ
qoḳḳilirida, barliḳ yexil dərəh wə baraḳsan dub astida
yatḳan qaoɣda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetidu. 14 Wə Mən Əz ḳolumni ularning üstigə
sozimən, ular ḥər turoɣan jaylirida zeminni Diblattiki
qəl-bayawandin bəttər wəyran ḳiliwetimən. Andin ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

7 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi:
— 2 «Sən angla, i insan ooɣli, Rəb Pərwərdigar
Israil zeminiɣa mundaq dedi: Hatimə! Zeminning tət
bulungiɣa hatimə berilidu! 3 Sanga ḥazir hatimə
berilidu! Əz ɣəzipimni bexingəɣa qüxürimən, əz yolliring
boyiqə üstünggə ḥəküm qiḳirip jazalap, əzüngning
barliḳ yirginqlik ixliringni əz bexingəɣa yandurimən. 4
Mening kəzüm sanga rəḥim ḳilmaydu ḥəm iqimnimu
sanga aoɣritmaymən; əksiqə əz yolliringni bexingəɣa
yandurimən, əz yirginqlikliring əz arangda bolidu; andin
silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».
5 Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Balayi'apət!
Ḥeq bolup baḳmiɣan balayi'apət kelidu! Mana, u
kəldi! 6 Hatimə, hatimə! U sanga ḳarxi ḳozəɣaldi!
Mana, u keliwatidu! 7 Ḥalakət yeningəɣa kəldi, i
zeminda turəɣuqi; waḳit-saiti toxti, axu kün yeḳinlaxti;
huxallıḳ warḳiraxliri əməs, bəlki dawaləɣuluḳ bir ḳiykas-
sürən taəɣlarda anglinidu. 8 Mən tezla ḳəḥrimni
üstünggə təküp, sanga ḳaratḳan ɣəzipim bilən pioɣandin
qiḳimən; Mən əz yolliring boyiqə üstünggə ḥəküm
qiḳirip jazalap, əzüngning barliḳ yirginqlikliringni
bexingəɣa ḳayturup qüxürimən. 9 Mening kəzüm sanga
rəḥim ḳilmaydu ḥəm iqimnimu sanga aoɣritmaymən;
Mən əz yolliringni bexingəɣa yandurimən, wə əz
yirginqlik ixliring əz arangəɣa qüxidu; xuning bilən silər
əzünglarni urəɣuqining Mən Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetisilər. 10 Mana, axu kün! Mana u kəldi!
Ḥalakət qiḳip yüriwatidu! — tayaḳ bihlandi, ḥakawurluḳ
qeqəklidi! 11 Zorawanliḳ yetilip rəzillik tayiḳi bolup qiḳti;
ularningkidin ḥeqnərsə ḳalmaydu — ularning adəmlər
topidin, dələt-baylıḳliridin yaki ḥəywisidin ḥeqnemə
ḳalmaydu. 12 Waḳit-saiti kəldi, küni yeḳinlaxti; aləɣuqi
huxal bolup kətmisun, satḳuqi matəm tutmisun; qünki
ḳattiḳ ɣəzəp muxu bir top kixilərning ḥəmmisining
üstigə qüxidu. 13 Qünki gərqə aləɣuqi bilən satḳuqi tirik
ḳalsimu, satḳuqi əzi setiwətkinigə ḳaytidin igə bolmaydu;
qünki bu top kixilər tooɣruluḳ kərüngən bexarət
inawətsiz bolmaydu; ulardin ḥeqḳaysisi ḳəbiḥliki bilən əz
ḥayatini saḳliyalmaydu. 14 Ular kanayni qelip ḥəmmini
təyyarlidi, birak ḥeqkim jənggə qiḳmaydu; qünki Mening
ɣəzipim muxu bir top kixilərning ḥəmmisigə ḳaritiləɣan.
15 Talada ḳiliq, iqidə waba wə aqarqiliḳ turidu; dalada
bolɣan kixini ḳiliq, xəḥərdə bolɣan kixini bolsa, waba
wə aqarqiliḳ uni yutuwetidu. 16 Wə ulardin ḳutulup
ḳelip bulardin ḳaqḳanlar taəɣlarda yürüp ḥərbiri əz
ḳəbiḥliki üqün jiləɣidiki pahtəklərdək buḳuldap matəm
tutidu. 17 Ḥərbirining ḳoli dərmansizlinidu, tizliri
süydük bilən qiliḳ-qiliḳ ḥəl bolup ketidu; 18 Ular
əzigə bəz kiyimini baəɣlaydu, wəḥxət ularni basidu;
ḥərḳaysining yüzidə hijalət, baxliri taḳir kərünidu.
19 Ular əz kümüxlirini koqilaɣa taxlaydu, ularning
altunliri buləɣanəɣan nərsidək bolidu; ularning altun-
kümüxliri Pərwərdigar ɣəzipini kərsətkən künidə ularni
ḳutḳuzmaydu; ular bulardin aqliḳini ḳanduralmaydu,
ḳorsiḳini tolduralmaydu, qünki bu nərsilər ularəɣa
adəmlərni putlaxturidiɣan ḳəbiḥlik boldi. 20 U Uning
güzəl bezəkini ḥəywə bilən tiklidi; birak ular uning iqidə
yirginqlik məbudlarni ḥəmdə lənətlik nərsilirini yasidi;
xunga Mən uni ular üqün paskinqiliḳḳa aylandurimən.
21 Mən uni olja süpitidə yat adəmlərning ḳoliɣa,
ɣənimət ḳilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən; ular
buni buləɣaydu. 22 Mən yüzümni ulardin ərüymən,
wə kixilər Mening əziz jayimni buləɣaydu; zorawanlar
kirip u yərni buləɣaydu. 23 Zənjirni təyyarlanglar; qünki
zemin ḳanliḳ jinayətlərgə, xəḥər zorawanliḳḳa toləɣan.
24 Xunga Mən əllər iqidiki əng rəzilini kəltürimən,
ular ularning əylirigə igə bolidu; Mən zomigərlərning
ḥakawurluḳini yoḳitimən; ularning «muḳəddəs jayliri»
buləɣinidu. 25 Wəḥxət keliwatidu! Ular tinq-amanliḳni
izdəydiɣan bolidu, birak ḥeq tapalmaydu. 26 Apət
üstigə apət, xum həwər üstigə xum həwər kelidu;
ular pəyəɣəmbərdin bexarət soraydu, birak kaḥinlardin
Təwratning bilimi, aḳsaḳallardin, moysipitlərdin nəsiḥət
yoḳap ketidu. 27 Padixaḥ matəm tutidu, xaḥzadə
ümidsizlikkə qəmülidu, zemindiki həlḳlərning ḳolliri
titrəp ketidu; Mən ularni əz yolliri boyiqə bir tərəp
ḳilimən, əz ḥəküm liri boyiqə ularəɣa ḥəküm qiḳirip
jazalaymən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetidu.

8 Altinqi yili, altinqi ayning bəxinqi künidə xundak
əməlgə axuruldiki, mən əz əyümdə olturəɣinimda,
Israilning aḳsaḳallirimu mening aldimda oltuəɣinida,
Rəb Pərwərdigarning ḳoli wujuduməɣa qüxti. 2
Mən ḳaridim, mana, otning ḳiyapitidə bir zatning
kərünüxi turatti; belining təwini ot turḳida turatti;
belining üsti bolsa julaliɣan yoruḳluḳ, ḳizitiləɣan mis
parḳiriɣandək kərünüx turatti. 3 U ḳolning kərünüxidək
bir xəkilni sozup, beximdiki bir tutam qaqni tutti;
Roḥ meni asman bilən zemin otturisiɣa kətürüp,
Hudaning alamət kərünüxliridə Yerusaleməɣa, yəni
ibadəthanining ximaləɣa ḳaraydiɣan iqki dərwazisining
bosuəɣisiəɣa apardi. Axu yər «pak-muḳəddəslikkə
ḳarxlaxḳan məbud», yəni Hudaning pak-muḳəddəs
ɣəzipini ḳozəɣaydiɣan məbud turəɣan jay idi. 4
Mana, mən tüzləngliktə kərgən alamət kərünüxtək,
Israilning Hudasining xan-xəripi xu yərdə turatti. 5
U manga: — I insan ooɣli, bexingni kətürüp ximal
tərəpkə ḳarap baḳ, dedi. Mən beximni kətürüp ximal
tərəpkə ḳaridim, mana, ḳurbangaḥning dərwazisining
ximaliy təripidə, bosuəɣida xu «pak-muḳəddəslikkə
ḳarxilaxḳan məbud» turatti. 6 Wə u manga: — I insan
ooɣli, ularning bundaḳ ḳilmixlirini — Israil jəmətining
Meni muḳəddəs jayimdin yiraḳ kətküzidiɣan, muxu
yərdə ḳiləɣan intayin yirginqlik ixlirini kərdüngsən?
Birak sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi.
7 Wə U meni ibadəthana ḥoylisining kirix eəɣiziəɣa
apardi, mən ḳaridim, mana, tamda bir təxük turatti.
8 U manga: — I insan ooɣli, tamni kolap təxkin, dedi.
Mən tamni kolap təxtim, mana, bir ixik turatti. 9 U
manga: — Kirgin, ularning muxu yərdə ḳiləɣan rəzil
yirginqlik ixlirini kərüp baḳ, dedi. 10 Mən kirip ḳaridim,
mana, ətrapidiki tamlaəɣa nəḳix ḳilinəɣan ḥərhil
əmiligüqi ḥəm yirginqlik ḥaywanlarni, Israil jəmətining
ḥəmmə butlirini kərdüm. 11 Wə bularning aldida Israil
jəmətining yətmix aḳsaḳili turatti. Ularning otturisida
Xafanning ooɣli Jaazaniya turatti; ularning ḥərbiri
ḳolida əz huxbuydenini tutup turatti; huxbuy ḳuyuḳ
buluttək ərləp qiḳti. 12 Wə U manga: — I insan ooɣli,
Israil jəmətidiki aḳsaḳallarning ḳarangəɣuluḳta, yəni
ḥərbirining əz məbud nəḳix ḳilinəɣan ḥujrisida nemə

kiloŋanlikini kərdüngmu? Qünki ular: «Pərwərdigar bizni kərməydu; Pərwərdigar zeminni taxlap kətti» — dəydu, — dedi. **13** Wə U manga: — Birak sən ularning tehimu yirginqlik kilmixlirini kərisən, dedi. **14** U meni Pərwərdigarning əyining ximaliy dərwazisining bosuoŋisioŋa apardi; mana, xu yərdə «Tammuz üqün matəm tutup» yioŋlawatkan ayallar olturatti. **15** Wə U manga: — I insan ooŋli, sən muxularni kərdungmu? Birak sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi. **16** Wə U meni Pərwərdigarning əyining iqki ḥoylisioŋa apardi. Mana, Pərwərdigarning ibadəthanisining kirix yolida, pexaywan wə kurbangaḥning otturisida, yigirmə bəx adəm, Pərwərdigarning ibadəthanisioŋa arkisini kilip xərkkə karap kuyaxka qokuniwatatti. **17** Wə U manga: — I insan ooŋli, sən muxularni kərdungmu? Yəḥuda jəməti əzi muxu yərdə kiloŋan yirginqlik kilmixlirini yenik dəp, ular yənə buning üstigə zeminni jəbir-zulum bilən toldurup mening aqqikimni kayta-kayta kozoŋatsa bolamdu? Wə mana, ularning yənə xahni burnioŋa tutiwatkinioŋa kara! **18** Xunga Mən kəḥr bilən ularni bir tərəp kilimən; Mening kəzüm ularoŋa rəḥim kilmaydu, iqimnimu ularoŋa aoŋritmaymən; ular kulikimoŋa yukiri awazda nida kilsimu, ularni anglimaymən, — dedi.

9 U kulikimoŋa küqlük bir awazda towlap: — Yekin kelinglar, xəḥərgə məs'ul boloŋuqilar, ḥərbiringlar əz ḥalakət koralinglarni kolunglaroŋa tutunglar, — dedi. **2** Wə mana, altə kixining [ibadəthanining] ximalioŋa karaydioŋan «Yukiri dərwaza» tərəptin keliwatkinini kərdüm. Ḥərbirisi kolida bitqit kiloŋuqi koralini tutkan; ularning otturisida yenioŋa pütükqining siyaḥdeni esiklik turoŋan, kanap kiyimlərni kiygən birsi bar idi; wə ular [ibadəthanioŋa] kirip, mis kurbangaḥning yenida turdi. **3** Xu qaoŋda Israilning Hudasining xan-xəripi əsli turoŋan kerubtin kətürülüp əyning bosuoŋisida turdi. Pərwərdigar yenioŋa pütükqining siyaḥdeni esiklik turoŋan, kanap kiyimlərni kiygən kixini qakirip uningoŋa: — **4** Xəḥərning otturisidin, yəni Yerusalemning otturisidin ətüp, xəḥər iqidə ətküzülgən barlik yirginqlik ixlar tüpəylidin aḥ-nadamət qəkkən kixilərning pexanlirigə bir bəlgə saloŋin, — dedi. **5** Wə manga anglitip baxka kixilərgə: — Bu kixining kəynidin xəḥərni kezip, adəmlərni kiringlar; kəzünglar rəḥim kilmisun, ularoŋa iqinglarni aoŋritmanglar! **6** Birnimu koymay ḥəmmini — kerilar, yax yigit-kizlar, bowak-balilar wə ayallarni koymay əltürüwetinglar; pəkət bəlgə koyuloŋan kixilərgə yekinlaxmanglar; bu ixni əz mukəddəs jayimdin baxlanglar, — dedi. Xunga ular Hudaning əyi aldida turoŋan ḥelikі akşakallardin baxlioŋan. **7** Wə U ularoŋa: — Əyni buloŋanglar, ḥoylilirini əltürülgənlər bilən toldurunglar; əmdi beringlar! — dedi. Xuning bilən ular qikip xəḥər boyiqə adəmlərni kirixka baxlidi. **8** Wə xundak boldiki, ular adəmlərni kiroŋinida, mən yaloŋuz kaldim; əzümni yərgə düm taxlidim wə: — Aḥ, Rəb Pərwərdigar! Sən Yerusalemoŋa karitiloŋan kəḥringni təkkəndə Israilning barlik kaldisini ḥalak kilamsən? — dedim. **9** Wə U manga: — Israil wə Yəḥuda jəmətining kəbihliki intayin rəzil; qünki ular: «Pərwərdigar zeminni taxlap kətti; Pərwərdigar bizni kərməydu» — dəydu. **10** «Mən bolsam, Mening kəzüm ularoŋa rəḥim kilmaydu, iqimnimu ularoŋa aoŋritmaymən; Mən ularning yolini əz bexioŋa qüxürimən, — dedi. **11** Wə mana, yenioŋa pütükqining siyaḥdenini askan, kanap kiyimlərni kiygən kixi kiloŋan ixni məlum kilip: «Manga Sən buyruoŋan ixni orundidim» — dedi.

10 Mən karidim, mana, kerublarning bexi üstidiki gümbəz üstidə, kək yakutning kiyapitidək bir təḥtning kərünüxi turatti; **2** Wə [təḥtkə Olturoŋuqi] kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Kerublarning astidiki qakларning arisioŋa kir, kolliringni kerublar arisida kəyüwatkan qooŋlaroŋa toldurup, ularni xəḥər üstigə qeqiwət» — dedi. Mən karidim, u xundak kilixka baxlidi. **3** Bu kixi kirgəndə kerublar əyning ong təripidə turatti; [xan-xərəplik] bulut əyning iqki ḥoylisini toldurdi. **4** Wə Pərwərdigarning xan-xəripi kerub üstidin qikip, əyning bosuoŋisioŋa kəlgənidi; əy bulutka toldi, ḥoyla bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining julalikioŋa qəmgən. **5** Kerublarning kanatlirining sadasi ḥəmmidin kadirning səzligən qaoŋdiki awazidək bolup, sirttiki ḥoylioŋa anglinip turatti. **6** Wə xundak boldiki, [Rəb] kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Qakлar arisidin, yəni kerublar arisidin ot aloŋin» — dəp buyruoŋinida, u kirip bir qakning yenida turdi. **7** Wə kerublardin biri əz kolini kerublar otturisidiki otka sozup uningdin ot elip, kanap kiyimlərni kiygən kixining kollirioŋa saldi; u buni elip qikip kətti **8** (kerublarning kanatliri astida, adəmning kollirining kiyapiti kərünüp turatti). **9** Mən karidim, mana, kerublarning yenida tət kak bar idi, bir kerubning yenida bir kak, yənə bir kerubning yenida yənə bir kak turatti; kakларning kiyapiti bolsa beril yakutning kərünüxidə idi. **10** Ularning xəkli bolsa, tətilisining ohxax idi, yəni kak iqidə kak bardək kərünətti. **11** Kerublar mangoŋanda, ular yüzləngən tətila tərəpkə udul karap mangatti; mangoŋanda ular ḥeq burulmaytti, bəlki bexi kaysi tərəpkə karioŋan bolsa, ular xu tərəpkə mangatti; ular mangoŋanda ḥeq burulmaytti. **12** Ularning pütün teni, dümbiliri, kolliri, kanatliri wə ularning kakлirimu, yəni tətisigə təwə kakларning ətrapi kəzlər bilən toloŋanidi. **13** Kakларni bolsa: «pirkiraydioŋan kakлar!» — dəp atioŋinini əz kulikim bilən anglidim. **14** Ḥərbir kerubning tət yüzi bar idi; birinqisi kerubning yüzi, ikkinqisi adəmning yüzi, üqinqisi xirning yüzi, tətinqisi bürkütning yüzi idi. **15** Kerublar yukirioŋa ərlidi. Bular dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən ḥayat məhlukлar idi. **16** Kerublar mangoŋanda, kakларmu ularoŋa yandixip mangatti; kerublar yərdin ərləxkə kanatlirini kətürginidə, kakларmu ularning yenidin burulup kətməytti. **17** Ular turoŋanda, kakларmu turatti; ular kətürülgəndə, kakларmu ular bilən kətürülətti; qünki ḥayat məhlukларning roḥi kakларda idi. **18** Wə Pərwərdigarning xan-xəripi əyning bosuoŋisi üstidin qikip, kerublar üstidə turdi; **19** Kerublar kanatlirini kerip, kəz aldimda yərdin kətürüldi; ular əydin qikkanda, kakларmu ularning yenida idi; ular Pərwərdigarning əyining xərkiy dərwazisida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ularning üstidə yukiri turatti. **20** Bular bolsa dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən, Israil Hudasining astida turoŋan məhlukлar idi; ularning kerublar ikənlikini bildim. **21** Ularning ḥərbirining təttin yüzi, ḥərbirining təttin kaniti, kanatliri astida insan koli siyakidiki kolliri

bar idi. **22** Ularning yüzlirining kiyapiti bolsa, ular mən
Kewar dəryasi boyida kərgən yüzlər idi; ularning turki
wə yüzliri mən kərgəngə ohxax idi; ularning hərbiri əz
udulioɣa karap mangatti.

11 Roh meni kətürüp, Pərwərdigarning əyining
xərkiy, yəni xərkkə karaydioɣan dərwazisioɣa
apardi; wə mana, dərwazining bosuoɣisida yigirmə bəx
adəm turatti; mən ularning otturisida awamning akşakili
boloɣan, Azzurning ooɣli Jaazaniya həm Bənayaning
ooɣli Pilatiyani kərdüm. **2** Wə U manga: — I insan ooɣli,
kəbihlikni oylap kikkuqi, muxu xəhərdə rəzil məslihət
bərgüqi adəmlər dəl bulardur. **3** Ular: «Əylərni selix
wakti yekinlaxti əməsmu? Bu xəhər bolsa kazan, biz
bolsak, iqidiki gəx» — dəydu. **4** Xunga ularni əyibləp
bexarət bərgin; — Bexarət bərgin, i insan ooɣli! — dedi. **5**
Xuning bilən Pərwərdigarning Rohi wujudumoɣa urulup
qüxüp, manga səz kiloɣan: «Pərwərdigar mundak dəydu»
— degin. «Silərning xundak degininglarni, i Israil jəməti;
kənglünlərgə pükkən oy-pikringlarni, Mən bilimən.
6 Silər muxu xəhərdə adəm əltürüxni kəpəytkənsilər;
silər rəstə-koqilarni əltürülgənlər bilən tolduroɣansilər».
7 Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silər
əltürgən kixilər bolsa, dəl xu gəxtur, xəhər bolsa
kazandur; birak silərni bolsa uningdin tartiwalimən. **8**
Silər kiliqtin korkup kəlgənsilər, wə Mən üstünglaroɣa bir
kiliq qüxürimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** «Xuning
bilən Mən silərni xəhərdin tartiwelip, yat adəmlərning
kolioɣa tapxurimən, silərning üstünglardin həküm
kikirip jazalaymən. **10** Silər kiliqlinip yikilisilər; Israil
qegralirida üstünglaroɣa həküm kikirip jazalaymən; wə
silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.
11 Bu xəhər silər üqün «kazan» bolmaydu, həm silərmu
uningki «gəx»i bolmaysilər; Mən Israil qegralirida
üstünglardin həküm kikirip jazalaymən. **12** Wə
silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər;
silər Mening bəlgilimilirimdə yürmigən, həkümlirim
boyiqə mangmioɣansilər, bəlki əpqərənglardiki əllərning
həkümliri boyiqə mangoɣansilər». **13** Xundak boldiki,
Mən bexarət beriwatkinimda, Bənayaning ooɣli Pilatiya
jan üzdi. Mən düm yikildim: «Ah, Rəb Pərwərdigar! Sən
Israilning kaldisini pütünləy yokatmakqimusən?» —
dəp kattik awazda nida kildim. **14** Pərwərdigarning
səzi manga kelip mundak deyildi: — **15** I insan
ooɣli, Yerusalemda turuwatkanlarning: «Pərwərdigardin
yirak ketinglar! Qünki muxu zemin bizgila miras kilip
təkdim kilinoɣan!» degən gepi, sening kerindaxliring,
yəni sening kerindaxliring boloɣan sürgünlərgə həm
Israilning pütkül jəmətigə karitip eytiloɣan. **16** Xunga
ularoɣa mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak
dəydu: Gərqə Mən ularni yirak yərlərgə, əllər arisioɣa
yətkiwətkən həm məmlikətlər iqigə tarkitiwətkən
bolsammu, ular baroɣan yərlərdimu Mən Əzüm ularoɣa
kiqikkinə bir pak-mukəddəs baxpanah bolimən». **17**
Xunga mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak
dəydu: «Mən silərni əllərdin yioɣimən, tarkitiwetilgən
məmlikətlərdin silərni jəm kilimən, andin Israil zeminini
silərgə kayturup təkdim kilimən. **18** Xuning bilən ular
u yərgə kaytip kelidu, ular barlik lənətlik nərsilərni
həm barlik yirginqlik ixlirini u yərdin yok kilidu. **19**
Mən ularoɣa bir kəlbni berimən, iqinglaroɣa yengi bir
rohni salimən; Mən ularning tenidin taxtək kəlbni
elip taxlaymən, ularoɣa mehrlik bir kəlbni berimən.
20 Xuning bilən ular Mening bəlgilimilirimdə yüridu,
Mening həkümlirimni qing tutup ularoɣa əməl kilidu.
Ular Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi
bolimən. **21** Birak kəngülliri lənətlik nərsilərgə wə
yirginqlik kilmixlirioɣa beoɣixlanoɣanlar bolsa, Mən
ularning yollirini əz bexioɣa qüxürimən», — dəydu Rəb
Pərwərdigar». **22** Kerublar kanatlirini yaydi, ularning
qakliri əz yenida turatti; Israilning Hudasining xan-
xəripi ular üstidə yukiri turatti; **23** wə Pərwərdigarning
xan-xəripi xəhərning otturisidin kikip, xəhərning xərk
təripidiki taoɣ üstidə tohtidi. **24** Xuning bilən Roh meni
kətürüp, Hudaning Rohi bərgən bu kərünüxtə meni
Kaldiyəgə, yəni sürgün boloɣanlaroɣa apardi; xuan mən
kərgən bu kərünüx məndin kətti. **25** Xuning bilən mən
sürgün boloɣanlaroɣa Pərwərdigar manga kərsətkən
barlik ixlarni səzləp bərdim.

12 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi:
— **2** I insan ooɣli, sən asiy bir jəmət arisida
turisən; ularning kərüxkə kəzi bar əmma kərməydu,
anglaxka kuliki bar, əmma anglimaydu, qünki ular asiy
bir jəmət tur. **3** Wə sən, i insan ooɣli, sürgün boloɣuqining
yük-takliri təyyarlap koyoɣin; wə kündüzdə ularning
kəz aldida sürgün boloɣuqidək əz jayingdin baxka jayoɣa
baroɣin. Gərqə ular asiy bir jəmət bolsimu, ehtimalliki yok
əməski, ular qüxinip yetidu. **4** Kündüzdə ularning kəz
aldida sürgün boluxka təyyarlioɣan yük-taklardək yük-
takliringni elip qik; andin kəq kirəy degəndə ularning
kəz aldida sürgün bolidioɣan kixilərdək jayingdin kikip
kətkin; **5** tamni kolap texip, yük-takliringni elip kikkin;
6 ularning kəz aldida buni mürünggə elip, gugumda
kətürüp kikip kətkin; yərni kərəlməsliking üqün
yüzüngni yapkin; qünki Mən seni Israil jəmətigə bexarət
kildim. **7** Wə mən buyruloɣan boyiqə xundak kildim;
kündüzdə mən sürgün boloɣuqi kixidək yük-takliримni
elip kiktim; wə kəq kirgəndə kolum bilən tamni kolap
texip, yül-takilirimni kikirip, gügümdə ularning kəz
aldida mürəmgə elip kətürüp mangdim. **8** Ətigəndə
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyilidi:
— **9** «I insan ooɣli, Israil jəməti, yəni asiy bir jəmət,
səndin: «Bu nemə kiloɣining» dəp sorioɣan əməsmu? **10**
Ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Bu yüklənən
wəhiy Yerusalemdiki xahzadə həm xu yərdiki barlik
Israil jəmətidikilər tooɣruluktur» — degin. **11** Ularoɣa:
«Mən silər üqün bexarət. Mən kandak kiloɣan bolsam,
əmdi ularoɣimu xundak ixlar kildurulidu; ular əsir bolup
sürgün bolidu» — degin. **12** Ular arisidiki xahzadə
əz yük-takliri gugumdə mürisidə kətürüp kikidu;
ular tamni kolap texip təxüktin nərsilirini kikiridu;
u əz yüzini yepip zeminni kərəlməydioɣan bolidu. **13**
Xuning bilən Əz torumni uning üstigə yayimən, u
Mening kiltikimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərning
zemini boloɣan Babiloɣa apirimən, birak u u yərni əz
kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu. **14** Uningoɣa
yardəmləxkən əpqərisidikilərning həmmisini həm barlik
koxunlirini Mən barlik xamaloɣa tarkitiwetimən; Mən
kiliqni oilaptin suoɣurup ularni kooɣlaymən. **15** Mən
ularni əllər arisioɣa tarkitiwətkinimdə, məmlikətlər
iqigə taratkinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni

tonup yetidu. **16** Birak ularning iqidiki az bir kismini,
kiliq, aqarqilik hem waba kesilidin halas kilimen;
mەksitim xuki, ularoɣa ەzliri baridioɣan ەllەrdە ەzlirigە
yirginqlik kilmixlirini etirap kilduruxtin ibarەt; xuning
bilەn ular Mening Pەrwەrdigar ikەnlikimni tonup
yetidu». **17** Pەrwەrdigarning sەzi manga kelip mundak
deyildi: — **18** «Insan ooɣli, ەz neningni titrigەn halda
yegin, süyüngni dir-dir kilip ەnsirigەn halda iqkin;
19 hەm xu zemindiki kixilەrgە mundak dەp eytkin:
«Rەb Pەrwەrdigar Yerusalemdikilەr wە Israil zeminidە
turuwatkanlar tooɣruluk mundak dەydu: «Ular ەz
nenini ەnsirەx iqidە yەydu, süyini dەkkە-dükkidە
iqidu; qünki zemindە turuwatkanlarning jەbir-zulumi
tüpەylidin, u yەr hەmmisi yەksan kilinidu. **20** Ahalilik
xەhەrlەr harabە bolup, zemin wەyranە bolidu; xuning
bilەn silەr Mening Pەrwەrdigar ikەnlikimni tonup
yetisilەr». **21** Pەrwەrdigarning sەzi manga kelip mundak
deyildi: — **22** «I insan ooɣli, Israil zeminidە: «Künlەr
uzartilidu, hەrbir alamەt kەrünüx bikaroɣa ketidu»
degەn makalni eytkini nemisi? **23** ەmdi ularoɣa: —
Rەb Pەrwەrdigar mundak dەydu: «Mەn bu makalni
yok kilimەn; Israilda bu makal ikkinqi ixlitilmەydu;
sەn ەksiqە ularoɣa: «Künlەr yekinlaxti, hەrbir alamەt
kەrünüxning ەmەlgە axuruluximu yekinlaxti» — degin.
24 Qünki Israil jەmەtidە yaloɣan «alamەt kەrünüx»
yaki adەmni uqurudioɣan palqiliklar kayta bolmaydu.
25 Qünki Mەn Pەrwەrdigardurmەn; Mەn sەz kilimەn,
hەm kiloɣan sەzüm qokum ەmەlgە axurulidu, yەnە
keqiktürülmەydu. Qünki silەrning künliringlarda, i asiy
jەmەt, Mەn sەz kilimەn hەm uni ەmەlgە axurimەn»
— dەydu Rەb Pەrwەrdigar». **26** Pەrwەrdigarning sەzi
manga kelip mundak deyildi: — **27** «I insan ooɣli, mana,
Israil jەmەtidikilەr sening tooɣruluk: «U kەrgەn alamەt
kەrünüxlەr uzun künlەrdin keyinki wakitlarni kەrsitidu,
u bizgە yirak kەlgüsi tooɣruluk bexarەt beridu» — dەydu.
28 Xunga ularoɣa: — Rەb Pەrwەrdigar mundak dەydu:
«Mening sەzlirimdin hەqkaysisi yەnە keqiktürülmەydu,
bەlki kiloɣan sەzüm ەmەlgە axurulidu, dەydu Rەb
Pەrwەrdigar» — degin».

13 Pەrwەrdigarning sەzi manga kelip mundak deyildi:
— **2** «I insan ooɣli, sەn Israilning bexarەt
bەrgüqi pەyoɣەmbەrliri, yەni ەz tەsەwwuri bilەn bexarەt
bەrgüqilەrni ەyiblەp bexarەt berip: «Pەrwەrdigarning
sەzini anglanglar!» — degin. **3** Rەb Pەrwەrdigar mundak
dەydu: — ەz rohioɣa ەgixip mangidioɣan, hەq wەhiyni
kەrmigەn hamakەt pەyoɣەmbەrlەrning halioɣa way! **4** I
Israil, sening pەyoɣەmbەrliring huddi harabilەr arisidە
yürüwatkan tülkilەrdەk boldi. **5** Silەr bەsülgەn jaylaroɣa
qikmioɣansilەr, uning Pەrwەrdigarning künidە bolidioɣan
jەngdە puhta turuxi üqün Israil jەmەtining buzuloɣan
temini hەq yasimidinglar. **6** «Pەrwەrdigar mundak
dەydu» degüqilەr bolsa pەkەt sahta bir kەrünüxni wە
yaloɣan palni kەrgەnlەrdin ibarەttur; Pەrwەrdigar ularni
ەwەtmigەn; birak ular ەz sەzining ەmەlgە axuruluxini
ümid kilidu. **7** Silەr «Pەrwەrdigar mundak dەydu»
degininglarda, Mەn hەq sەz kilmioɣan tursam, silەr
sahta bir «alamەt kەrünüx»ni kەrgەn, yaloɣan palni
eytkan ەmەsmu? **8** Xunga Rەb Pەrwەrdigar mundak
dەydu: «Silەr oydurma sەzligininglar, yaloɣan «alamەt
kەrünüx»lەrni kەrgininglar tüpەylidin, ەmdi mana, Mەn
silەrgە karximەn, — dەydu Rەb Pەrwەrdigar, **9** — Mening
kolum sahta «alamەt kەrünüx»ni kەrgەn wە yaloɣan
palni eytkan pەyoɣەmbەrlەr bilەn karxilixidu; ular ەz
hەlkimning kengixidە olturmaydu, ular Israil jەmەtining
nەsەbnamisidە hatirilەnmەydu; ular Israilning zeminioɣa
hەq kirgüzülmەydu; xuning bilەn silەr Mening Rەb
Pەrwەrdigar ikەnlikimni tonup yetisilەr. **10** Bەrhەk,
ular tinq-amanlik bolmioɣandimu «tinq-amanlik!» dەp
jar selip, hەlkimni ezikturoɣanliki üqün, birsi nepiz ara
tamni kopursa, ular kelip pەkەt uni hak suwak bilەn
akartip koyoɣanliki üqün — **11** Tamni hak suwak bilەn
akartiwatkanlaroɣa: «Bu tam yikilidu!» degin! Kەlkündەk
bir yamoɣur yaoɣidu! I yooɣan mەldürlەr, silەr qüxisilەr!
Dەhxەtlik bir xamal qikidu; **12** wە mana, tam ەrülüp
qüxkەndە, hەk silەrdin: «Silەr bu tamni suwioɣan hak
suwak keni!» dەp sorimamdu? **13** Xunga Rەb Pەrwەrdigar
mundak dەydu: «ەz kەhrim bilەn dەhxەtlik bir xamal
partlitip qikirimەn; Mening aqqikimdin kەlkündەk bir
yamoɣur wە hەmmini halak kilidioɣan kەhrlik mەldürlەr
yaoɣidu. **14** Xuning bilەn Mەn silەr hak suwak bilەn
akartkan tamni oɣulitip, uning ulini axkarە kilip, uni
yەr bilەn yەksan kilimەn; u oɣulap qüxkەndە, silەr
uning arisidە halak bolisilەr; wە Mening Pەrwەrdigar
ikەnlikimni tonup yetisilەr. **15** Xundak kilip Mەn
kەhrimni tam hەm uni hak suwak bilەn akartkanlarning
üstigە qüxürüp pioɣandin qikimەn; wە: «Tam yok
boldi, xundakla uni hak suwak bilەn akartkanlar, yەni
Yerusalem tooɣruluk bexarەt bەrgüqi, hەq tinq-amanlik
bolmioɣandimu u tooɣruluk tinq-amanlikni kەrsەtkەn
«alamەt kەrünüx»ni kەrgەn Israilning pەyoɣەmbەrlirimu
yok boldi» — dەymەn». **17** «ەmdi sەn, i insan ooɣli,
ەz tەsەwwuri boyiqە bexarەt bەrgüqi ەz hەlkingning
kizlirioɣa yüzüngni karitip, ularni ەyiblەp bexarەt berip
mundak degin: — **18** Rەb Pەrwەrdigar mundak dەydu:
«ەz beoɣixlirining hەrbirigە [sەhirlik] bilەzüklەrni
kadap, janlarni tuzakka elix üqün hەrkandak egiz-
pakar adەmlەrning bexioɣa pەrەnqini yasioɣanlaroɣa
way! ەmdi silەr ەz hەlkimning janlirini tuzakka
qüxürüp, janliringlarni sak kaldurimiz dەwatamsilەr?
19 Nەqqە tutam arpa, nەqqە qixlەm nanni dەp silەr
Manga kupurluk kilip, yaloɣan sەzgە kulak salidioɣan
Mening hەlkimgە yaloɣanqilikinglar arkilik ەlmەskە
tegixliklirini ەltürüp, tirik kalmaslikka tegixliklirini
hayat kaldurmakqimusilەr? **20** Xunga Rەb Pەrwەrdigar
mundak dەydu: «Mana, Mەn silەrning kuxlarni tuzakka
qüxürgەndەk kixilەrni tuzakka qüxürgüqi sەhirlik
«tengik»liringlaroɣa karximەn, Mەn ularni bilikinglardin
yirtip taxlaymەn; xuning bilەn silەr kuxlarni
tuzakka qüxürgەndەk tutkan kixilەrni ەrkinlikkە
uquriwetimەn. **21** Mەn silەrning pەrەnjiliringlarnimu
yirtip taxliwetip, hەlkimni kolunglardin kutkuzimەn;
ular yەnە kolunglarda olja bolup turmaydu; xuning
bilەn silەr Mening Pەrwەrdigar ikەnlikimni tonup
yetisilەr. **22** Silەr yaloɣanqilik bilەn, ەzüm azar bەrmigەn
hەkkaniy adەmlەrning kەngligە azar bەrgەnlikinglar
üqün, xundakla rەzil adەmlەrning hayatini saklap
kutkuzuxka ularni rەzil yolidin yandurmay, ەksiqە
ularning kolini küqەytkininglar üqün, **23** silەr kuruk
«alamەt kەzünüx»lەrni ikkinqi bolup kەrmەysilەr,
yaki yaloɣan palqilik kilmaysilەr; Mەn ەz hەlkimni

qolunglardin qutquzimən; xuning bilən silər Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

14 Israil aqsaqallirining bəziliri Mening yenimoγa
kelip aldimda olturuxti. **2** Wə Pərwərdigarning
səzi manga kelip mundaq deyildi: — **3** «I insan
ooγli, muxu adəmlər əz butlirini kəngligə tikləp,
adəmlərni putlaxturidioγan əz qəbihlikini kəz aldioγa
qoyoγanidi. Əmdi ularning Meni izdəp Məndin yol
sorixini qobul qilamdimən? **4** Əmdi ularoγa səz qilip
mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:
«Israil jəmətidiki kənglidə əz butlirini tikləp, adəmlərni
putlaxturidioγan əz qəbihlikini kəz aldioγa qoyup, andin
pəyoγəmbər aldioγa kelidioγan hərbir adəmni bolsa,
Mənki Pərwərdigar uningoγa butlirining kəplüki boyiqə
jawab qayturimən. **5** Xundaq qilip Mən Israil jəmətining
kənglini Əzümgə igildurimən; qünki ular barliq butliri
bilən Manga yat bolup kətti». **6** — Xunga Israil jəmətigə
mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:
«Towa qilinglar! Butliringlardin yenip [yenimoγa] qaytip
kelinglar! Barliq yirginqlik qilmixinglardin yüzünglarni
ərünglar! **7** Qünki Israil jəmətidiki əzlirini Məndin ayrip,
əz butlirini kənglidə tikləp, adəmlərni putlaxturidioγan
əz qəbihlikini kəz aldioγa qoyup, andin Məndin sorax
üqün pəyoγəmbərning aldioγa kelidioγan hərqaysi adəm
yaki xuningoγa ohxax Israilda turuwatqan hərqaysi
musapirlar bolsa, Mənki Pərwərdigar Əzüm ularoγa jawab
qayturimən; **8** Mən muxu kixini bir agah bexariti qilip
uni səz-qəqəkkə qalduruxqa yüzümni uningoγa qarxi
qilimən; Mən həlqimning arisidin uni üzüp taxlaymən;
xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetisilər. **9** Birak pəyoγəmbər ezi ezikturulup, bir
bexarətlik səz qiloγan bolsa, u qaoγda Əzüm Pərwərdigar
xu pəyoγəmbərni ezitquoγa uqratqanmən; Mən uningoγa
qarxi qolumni uzartip, uni həlqim arisidin halak qilimən.
10 Ular qəbihlikining jazasini tartidu; pəyoγəmbərgə
berilidioγan jaza bilən sorioγuqioγa berilidioγan jaza
ohxax bolidu. **11** Xuning bilən Israil jəməti yənə Məndin
qətnəp kətməydu, yaki yənə asiylikliri bilən əzlirini
buloγimaydu; ular Mening həlqim, wə Mən ularning
Hudasi bolimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar». **12** Wə
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **13**
«I insan ooγli, məlum bir zemin Manga asiylik qilip gunah
qiloγanda, Mən xuning bilən qolumni uningoγa qarxi
uzartip, ularning yələnqüki boloγan nenini qurutuwetip,
uning üstigə aqarqilikni əwətimən həm insan wə
haywanlarni uningdin üzimən; **14** əmdi u qaoγda Nuh,
Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan
bolsimu, ular əz həkkaniyliki tüpəylidin pəkət əz
janlirinila sakliyaloγan bolatti — dəydu Rəb Pərwərdigar.
15 Əgər Mən zemindin yirtquq haywanlarni ətküzsəm,
ular uni baliliridin juda qilsa, haywanlar tüpəylidin
uningdin ətküqi heqbir adəm bolmay, u wəyranə bolsa,
16 əmdi Mən əz hayatim bilən qəsəm qilimənki, —
dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda
turuwatqan bolsimu, ular nə əz ooγulliri nə qizlirini
qutquzalmaytti; ular pəkət əz janlirini qutquzalaytti,
zeminning əzi wəyranə peti qalatti. **17** Yaki bolmisa
Mən xu zemingoγa qiliqni qüxürüp, uningdin insan həm
haywanni üzüwətkən bolsam, **18** əmdi hayatim bilən
qəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu
üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə əz
ooγulliri nə qizlirini saqlap qutquzalmaytti; ular pəkət əz
janlirini qutquzalaytti. **19** Yaki bolmisa Mən xu zemingoγa
waba kesilini qüxürüp, Əz qəhrimni qan təktürulüxi
bilən üstigə təksəm, uningdin insan həm haywanni
üzüwətkən bolsam, **20** əmdi hayatim bilən qəsəm
qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Nuh, Daniyal wə
Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu,
ular nə əz ooγlini nə qizini qutquzalmaytti; ular pəkət
həkkaniyliki bilən əz janlirini qutquzalaytti. **21** Əmdi Rəb
Pərwərdigar mundaq dəydu: — əmdi xundaq boloγandin
keyin, insan həm haywanni üzüwetix üqün Yerusalemoγa
tət jazayimni, yəni qiliq, aqarqilik, yirtquq haywan
wə waba kesilini qüxürsəm qandaq bolar? **22** Birak
mana, uningda qelip qaloγanlar bolidu, yəni ooγul-qizlar
uningdin qikirilip qutquzulidu; mana, ular silərning
yeninglaroγa qikip, silər ularning yolliri həm qilmixlirini
kərüp yetisilər; xuning bilən silər Mən Yerusalemoγa
qüxürgən külpət, yəni uningoγa qüxürülgən barliq ixlar
tooγruluq təsəlli alisilər; **23** əmdi silər ularning yolliri
həm qilmixlirini kərgininglarda, ular silərgə təsəlli
epkelidu; silər Mening uningda barliq qiloγan ixlirimni
bikardin-bikar qilmioγanliqimni tonup yetisilər, — dəydu
Rəb Pərwərdigar».

15 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq
deyildi: — **2** «I insan ooγli, üzüm teli yaoγiqining
baxqa dərəh yaoγaqliridin nemə artukqiliki bar, uning
xehining ormandiki dərəhlər arisida nemə alahidiliki
bar? **3** Uningdin birər jabdukni yasaxqa materiyal
aloγanning paydisi barmu? Uningdin qinilərni askudək
qozukni yasioγili bolamdu? **4** Mana, u otqa yeqiloγu
boloγanda, ot uning ikki uqini kəydürgəndə, otturisimu
yerim kəygəndə, əmdi uni birər ixqa ixlətkili bolamdu?
5 Mana, u sak boloγanda, heqkandak ixqa ixlətkili
bolmioγan yərdə, əmdi ot uni kəydürüp yəp kətkəndə, uni
birər ixqa ixlətkili bolamdu? **6** Xunga Rəb Pərwərdigar
mundaq dəydu: «Mən ormandiki dərəhlər arisidiki üzüm
telining yaoγiqini otqa tapxuroγinimdək, Yerusalemda
turuwatqanlarni otqa tapxurimən. **7** Yüzümni ularoγa
qarxi qilip qaritimən; ular bir ottin qiksa, baxqa bir
ot ularni yəwetidu. Əz yüzümni ularoγa qarxi bolup
qaratqanda, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetisilər. **8** Ularning qiloγan wapasizlikliri tüpəylidin mən
zeminni wəyranə qilimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

16 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq
deyildi: — **2** I insan ooγli, əzining yirginqlik
qilmixlirini Yerusalemning yüzigə selip mundaq degin:
— **3** Rəb Pərwərdigar Yerusalemoγa mundaq dəydu:
«Sening əsliy zating wə tuoγuluxung Kanaaniylarning
zeminida boloγan; sening atang Amoriy, apang Hittiy
qiz idi. **4** Sening tuoγuluxuoγa kəlsək, sən tuoγuloγan
kününgdə kindiking kesilmigən, sən suda yuyulup pakiz
qilinmioγan; heqkim sanga tuz sürkmigən yaki seni
zakilimioγan. **5** Heqkimning kəzi muxu ixlar üqün
sanga rəhim qilmioγan yaki iqini sanga aoγritmioγan;
əksiqə sən dalaoγa taxliwetilgənsən, qünki tuoγuloγan
kününgdə kəmsitilgənsən. **6** Xu qaoγda Mən yeningdin
ətüp ketiwetip, seni əz kəningda eoγinap yatqiningni
kərgən; wə Mən əz kəningda yatqan halitingdə sanga:

«Yaxioɣin!» — dedim. Bərḥək, sən əz ḳeningda yatḳan
ḥalitingdə Mən sanga: «Yaxioɣin!» — dedim. **7** Mən
seni daladiki ot-qəplərdək aynittim; sən əsüp heli
boy tartip qiraylik bezilip wayioɣa yətting; kəksiliring
xəkilləndi, qaqliring üzün əsti; birak sən tehi tuoɣma-
yalingaq iding. **8** Mən yənə yeningdin ətüwetip
sanga ḳaridim; mana, ixḳ-muḥəbbət məzgiling yetip
kəldi; Mən tonumning pexini üstünggə yeyip ḳoyup,
yalingaqlikingni əttim; Mən sanga ḳəsəm iqip, sən
bilən bir əḥdə tüzdum, dəydu Rəb Pərwərdigar, wə sən
Meningki boldung. **9** Mən seni su bilən yuyup, ḳeningni
teningdin yuyuwetip, sanga puraḳlik mayni sürttüm.
10 Mən sanga kəxtilik kəngləkni kiygüzüp, ayioɣingoɣa
dəlfin terisidin tikkən kəxlərni saptim; seni nepis kanap
bilən orap, yipək bilən yepip ḳoydum. **11** Seni zibu-
zinnətlər bilən pərdazlidim, ḳolliringoɣa biləzüklərni,
boynungoɣa marjanni taḳap ḳoydum; **12** burnungoɣa
ḥalḳini, ḳulaḳliringoɣa zirilərni, bexingoɣa güzəl tajni
kiygüzdum. **13** Xundaḳ ḳilip sən altun-kümüx bilən
pərdazlanding; kiyim-keqəkliring nepis kapap, yipək
wə kəxtilik rəhttin idi. Yegining aḳ un, bal ḥəm zəytun
meyi idi; sən intayin güzəl bolup, hanix mərtiwisigə
kətürüldung. **14** Güzəlliking tüpəylidin əllərdə dangḳing
qiḳti; qünki Mən sanga kərkəmlikimni beoɣixlixim bilən
güzəlliking kamalətkə yətti, — dəydu Rəb Pərwərdigar.
15 — Birak sən güzəllikinggə tayinip, dangḳingdin
paydilinip paḥixə boldung; sən ḥərbir ətküqi kixigə
paḥixə muḥəbbətliringni təktüng; güzəlliking uning
boldi! **16** Sən kiyim-keqəkliringdin elip əzüng üqün
rənggarəng bezəlgən «yuḳiri jaylar»ni yasap, andin
ularning üstidə buzuḳluḳ ḳiloɣansən. Bundaḳ ixlar
yüz berip baḳmioɣan, wə ikkinqi yüz bərməydu! **17**
Sən Mən sanga beoɣixlioɣan güzəl zibu-zinnətlirim
wə altun-kümüxüm bilən ərkək məbudlarni yasap
ular bilən buzuḳluḳ ḳiloɣansən. **18** Sən əz kəxtilik
kiyimliringni elip ularoɣa kiygüzdüng; Mening meyim
wə Mening huxbuyumni ularoɣa sunup beoɣixliding;
19 Mən əzünggə bərgən nenimni, Mən sanga ozuḳḳa
bərgən aḳ an, zəytun meyi wə balni bolsa, sən ularning
aldioɣa huxpuraḳ ḥədiyə süpitidə atap sundung: ixlar
dəl xundaḳ idi! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **20** — Uning
üstigə sən Əzümgə tuoɣup bərgən ḳiz-ooɣulliringni elip,
məbudlarning ozuḳi bolsun dəp ularni ḳurbanlik ḳilding.
Sening buzuḳluḳung azlik ḳiloɣandək, **21** sən Mening
balilirimni soyup ularni ottin ətküzüp məbudloroɣa atap
ḳoydungoɣu? **22** Sening barlik yirginqlik ḳilmixliring
ḥəm paḥixə buzuḳluḳliringda, sən yaxlikingda tuoɣma-
yalingaq bolup əz ḳeningda eoɣinap yatḳan künliringni
ḥeqḳaqan esinggə kəltürmiding. **23** Əmdi sening bu
rəzillikliringdin keyin — (Way, ḥalingoɣa way! — dəydu
Rəb Pərwərdigar) **24** sən yənə əzüng üqün bir pəxtaḳ
ḳurup, ḥərbir məydanoɣa bir «yuḳiri jay»ni yasiding; **25**
sən ḥərbir koqining bexida «yuḳiri jay»ingni salding;
sən əz güzəllikingni yirginqlik ḳilip, teningni ḥərbir
ətküqigə tutup, putungni eqip əzüngni berip paḥixə
buzuḳluḳungni kəpəytting. **26** Sən ixḳwaz ərliki qong
ḳoxnang boloɣan Misirliḳlar bilən buzuḳluḳ ətküzdüng;
Mening aqqiḳimni ḳozoɣap, paḥixə buzuḳluḳungni
kəpəytting. **27** Wə mana, Mən Əz ḳolumni üstünggə
uzartip, sening nesiwəngni azaytip ḳoydum. Mən
seningdin nəprətlinidioɣan, buzuḳ yolungdin nomus ḳilip
qəqigənlərning, yəni Filistiylərning ḳizlirining ḳolioɣa
tapxurdum. **28** Sən yənə ḳanmay yənə Asuriyliklər bilən
buzuḳluḳ ətküzdung; buzuḳluḳ ətküzgəndin keyin yənə
ḳanaət ḳilmiding. **29** Xunga sən sodigərning zemini,
yəni Kaldiyə bilən boloɣan buzuḳluḳungni kəpəytip,
buningdin yənə ḳanaət ḳilmiding. **30** Muxundaḳ
barlik ixlarni, yəni nomussiz paḥixə ayalning ixlirini
ḳilisən, nemanqə suyuḳ sening ḳəlbing! — dəydu Rəb
Pərwərdigar, **31** Əzüngning pəxtiḳingni ḥər koqining
bexida ḳuridioɣan, ḥərbir məydanda «yuḳiri jay»ingni
yasaydioɣan! Uning üstigə sən paḥixə ayaldək əməs
iding, qünki sən ḥəḳni nəziringgə almaytting! **32** I
wapasiz ayal, erining ornida yat adəmlərgə kəngül
beridioɣan! **33** Həḳlər paḥixə ayaloɣa ḥəmixə ḥəḳ
beridu; birak sən axniliringni buzuḳluḳ muḥəbbətliridin
ḥuzur elixḳa ḥəryandin yeningoɣa kəlsun dəp ularning
ḥəmmisigə üstək berip in'am ḳilisən; **34** buzuḳluḳta sən
baxḳa ayallarning əksisən, qünki ḥeqkim sening buzuḳ
muḥəbbitingni izdəp kəlmidi; sən üstək bərding, ḥeq ḥəḳ
sanga berilmidi — sən ḥəḳiḳətən ularning əksisən! **35**
Xunga, i paḥixə ayal, Pərwərdigarning səzini angla! **36** —
Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Sening tənggiliring
təkülüp, axniliring bilən boloɣan buzuḳluḳliring bilən
sening uyat yering axkarilanoɣanliḳi tüpəylidin, barlik
yirginqlik məbudliring tüpəylidin, ularoɣa atap sunoɣan
baliliringning ḳeni tüpəylidin — **37** xunga mana,
Mən sening əzünggə əyx-ixrət mənbəsi ḳiloɣan, barlik
səygən ḥəm barlik nəprətləngən axniliringni yioɣimən
— Mən ularni sanga ḳarxi qiḳirip ətirapingdin yioɣip,
sening uyat yeringni ularoɣa axkarə ḳilimən, ular sening
barlik uyat yeringni kəridu. **38** Xuning bilən seni
buzuḳluḳ ḳiloɣan ḥəm ḳan təkkən ayallarni jazalioɣandək
jazalaymən; Mən ḳəḥr bilən, ottək oɣəzipimning təlipi
bilən üstünggə ḳanlik jazani qüxürimən; **39** Wə Mən seni
ularning ḳolioɣa tapxurimən; ular sening pəxtaḳliringni
oɣulitidu, sening «yuḳiri jay»liringni qəḳip taxlaydu;
ular kiyim-keqikingni üstüngdin saldurup taxlap, güzəl
zibu-zinnətliringni bulap-talap, seni tuoɣma-yalingaq
ḳalduridu. **40** Ular sanga ḳarxi bir top kixilərni yioɣip
epkelidu, ular seni qalma-kesək ḳilidu ḥəm seni ḳiliqliri
bilən qəpiwetidu. **41** Ular əyliringni ot bilən kəydüridu,
kəp ayallarning kəz aldida üstünggə jazalarni qüxüridu;
xuning bilən Mən seni paḥixə ayal boluxtin ḳaldurimən;
sən yənə ḥeqḳandaḳ «muḥəbbət ḥəḳḳi»ni bərməysən. **42**
Xuning bilən Mən sanga ḳaratḳan ḳəḥrimni tohtitimən,
Mening muḳəddəslikimdin qiḳḳan oɣəzəp səndin
ketidu; Mən tinqlinip ḳayta aqqiḳlanmaymən. **43** Sən
yaxlik künliringni esinggə kəltürmiding, əksiqə muxu
ḳilmixliring bilən Meni oɣəzəpləndürdüng; xunga mana,
əz yolungni əz bexingoɣa ḳayturimən, — dəydu Rəb
Pərwərdigar, — xuning bilən bu buzuḳluḳni baxḳa
yirginqlik ḳilmixliring üstigə ḳoxup ikkinqi ḳilmaysən.
44 Mana, maḳallarni ixlitidioɣanlarning ḥəmmisi sən
tooɣruluḳ: «Anisi ḳandaḳ bolsa, ḳizi xundaḳ bolar»
degən bir maḳalni tiloɣa alidu. **45** Sən əz eri ḥəm
baliliridin nəprətləngən anangning ḳizidursən; ḥəm əz
ərliri ḥəm baliliridin nəprətləngən aqa-singilliringning
arilikidikisən; sening anang bolsa Ḥittiy, sening atang
Amoriy idi. **46** Sening aqang bolsa sol təripingdə turoɣan

Samariyə, yəni u wə uning qizliri; singling bolsa ong
təripingdə turoqan Sodom wə uning qizliri. **47** Sən nə
ularning yolliridida mangmioqan, nə ularning yirginqlik
qilmixliri boyiqə ix qilmioqansən; Yaq! Bəlki qiskioqinə
bir waqit iqidə sən barliq yolliringda ulardin buzuq
bolup qətting. **48** Öz ḥayatim bilən qəsəm qilimənki, —
dəydu Rəb Pərwərdigar, — singling Sodom, yəni u yaki
qizliri sən yaki sening qizliringning qilmixliridək qilmidi;
49 Mana, muxu singling Sodomning qəbiḥliki — u wə
qizlirining təkəbbuluqi, nanliri mol, əndixisiz azadilik
künliridə ajiz-namratlarning qolini ḥeq küqəytmigənliki
idi. **50** Ular təkəbburlixip, Mening aldimda yirginqlik
ixlarni qildi; Mən buni kərginimdə, ularni yoqattim. **51**
Samariyə bolsa sening gunaḥliringning yerimidəkmu
gunaḥ sadir qilmidi; ḥalbuki, sən bolsang yirginqlik
qilmixliringni ularningkidin kəp awutup qilding;
xundaq qilip sən yirginqlik qilmixliring tüpəylidin aqa-
singlingni huddi ḥəkkaniydək kəründürgəniding. **52**
Sən əslidə əz aqa-singlingning üstidin ḥəküm qiloquqi
iding; əmdi sənmu, əz xərməndilikingni kətürüp yür!
Sening ularningkidin tehimu nəprətlik gunaḥliring
tüpəylidin ular səndin ḥəkkaniy kərünidu; xunga
sənmu aqa-singlingni ḥəkkaniy kərsətkining tüpəylidin
hijalətkə qelip xərməndilikingni kətürüp yür! **53**
Wə mən ularni sürgündin, yəni Sodom ḥəm qizlirini
sürgündin, Samariyə ḥəm qizlirini sürgündin qiqirip,
xundaqla ularning arisioqa sürgün boloqanliringni qiqirip
sürgünlüktin əsligə kaltürimən; **54** xuning bilən ularoqa
təsəlli bərginingdə, sən əz xərməndilikingni kətürisən,
sening barliq qilmixliring tüpəylidin hijalətkə qalisən.
55 Sening aqa-singling, Sodom ḥəm qizliri əsli ḥalioqa,
Samariyə ḥəm qizlirimu əsli ḥalioqa kelidu; sənmu
wə sening qizliring əsliy ḥalinglaroqa kelisilər. **56**
Sening rəzilliking pax qilinmay, təkəbburluqta yürgən
kününgdə, singling Sodom aoqzingda səz-qəqək boloqan
əməsmidi? Əmdi ḥazir sən əzüng Suriyə qizliri wə
uning ətrapidikilərning ḥəmmisi ḥəmdə Filistiyə qizliri,
yəni seni kəzgə ilmaydioqan ətrapingdikilərning mazaq
obyekti bolup qalding. **58** Sən buzuqluqung, yirginqlik
qilmixliringning jazasini kətürisən, dəydu Pərwərdigar.
59 Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Öz
qiloqanliring, yəni iqkən qəsəmingni kəmsitip, əḥdini
buzoqanliqing boyiqə seni bir tərəp qilimən; **60** Ḥalbuki,
Mən sening bilən yaxliq künliringdə tüzgən əḥdəmni
əsləymən, ḥəm sən bilən mənggülük bir əḥdə tüzimən.
61 Xuning bilən sən əzüngdin qong aqiliring ḥəmdə
seningdin kiqik singilliringni tapxuruwaloqiningda,
sən yolliringni esinggə kaltürüp hijalətkə qalisən;
qünki muxu [aqa-singilliringni] sanga qizlar süpitidə
tapxurimən; biraq bu ixlar seningdiki əḥdə tüpəylidin
bolmaydu. **62** Mən Öz əḥdəmni sən bilən tüzimən, sən
Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən; **63** xuning bilən
seni kəqürüm qiloqinimda, sən qilmixliringni esinggə
kaltürüp hijil bolup, xərməndiliking tüpəylidin qaytidin
aoqzingni ḥeq aqmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

17 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaq
deyildi: — **2** I insan ooqli, bir tepixmaqni otturioqa
qoyup, Israil jəmətigə bir təmsilni səzləp berip mundaq
degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Kəng
qanatliq, ziq rənggarəng uzun pəylik qong bir bürküt
Liwanoqa kelip, xu yərdiki egiz kedir dərihining uqidiki
xahni aldi; **4** U əng yuqiri yumran bihini üzüwelip, uni
sodigərning zeminioqa apirip, tijarətqilərning xəḥirigə
tikti. **5** U yənə zemindin baxqa uruqni elip baoqliq
bir etizoqa tikti; uni mol sular boyida selip, sügət
telidək tiklidi. **6** U əsüp, kəng yeyilip, pəs boyluq
üzüm teli bolup qiqti; uning xahliri [bürküt] tərəpkə
qarap əsti, yiltizlirimu uning astioqa sozuldi. Xu yol
bilən u üzüm teli bolup, xahlandi, bihlandi. **7** Əmdi
kəng qanatliq, ziq pəylik yənə bir qong bürküt pəyda
boldi; wə mana, bu üzüm teli «U meni suoqarsun»
dəp, tikilgən qənəkliridin yiltizlirini uningoqa qarap
tartti, xahlirini uningoqa qarap sozdi; **8** Mana, u obdan
xahlap mewə bərsun, esil üzüm teli bolsun dəp munbət
etizda, mol sular boyioqa tikilgənidi». **9** Əmdi Rəb
Pərwərdigar mundaq dəydu: — «U ronaq tapamdu?
Uni qaqxal qiliwetix üqün [bürküt] yiltizlirini yulup,
mewisini kesiwətməmdu? Uning yumran yopurmaqliri
hazan bolidu; xu qaoqda uni yiltizliridin yuluwelixqa
küqlük bir bilək yaki nuroqun həklərning ḥeq keriki
bolmaydu. **10** Əmdi ḥətta qaytidin tikilgən bolsa, ronaq
tapamdu? Xərq xamili uningoqa təgkəndila taza qaoqjirap
kətməmdu? U tikilip əskən qənəkliridə qaoqjirap ketidu».
11 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaq
deyildi: — **12** «Asiy jəməẗtin: «Muxu ixlarning mənisini
biləmsilər?» dəp sorap, ularoqa mundaq degin: «Mana,
Babil padixaḥi Yerusalemoqa kelip, uning padixaḥi ḥəm
xaḥzadilirini elip əzi bilən Babiloqa qayturup apardi.
13 Xu waqitta u padixaḥning nəslidin bir kixini elip
uning bilən əḥdə tüzüp uningoqa qəsəm iqküzdi. U yənə
zemindiki esil-mətiwər boloqanlarni uning bilən elip
kətti; **14** məksət, padixaḥliqning təwən ajiz ḥaləttə
bolup, qəddini rusliyalmay, pəkət uning əḥdisini tutuxi
bilən jenini jan ətküzüx üqün idi. **15** Biraq u Misir
bizgə atlar ḥəm qong qoxunni təminlisun dəp əlqilirini
xu yərgə əwətip, uningoqa asiylik qildi. Əmdi u ronaq
tapamdu? Mundaq ixlarni qiloquqi tirik qalamdu? U
əḥdini buzup tirik qalamdu? **16** Mən ḥayatim bilən qəsəm
qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bərḥək u əzini
padixaḥ qiloqan padixaḥning zeminidə, — yəni uning
qəsimini kəmsitkən, əḥdisini buzoqan ḥeliqi padixaḥning
zeminidə, — uning yenida, Babilning otturisida əlidu.
17 Bolidioqan jəngdə, ular kelip nuroqun kixilərni qirix
üqün [sepiloqa] qiqidioqan dənglüklərni selip, potəylərni
quroqanda, Pirəwn küqlük qoxun ḥəm nuroqunlioqan
əskərlərni baxlap kəlsimu, uning üqün ḥeqnemə qilip
berəlməydu. **18** U qəsəmni kəmsitip, əḥdini buzdi;
mana, u qol elixip səz bərdi, biraq u muxu ixlarni
qildi; xunga u tirik qeqip qutulalmaydu». **19** Xunga
Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən ḥayatim bilən
qəsəm qilimənki, bərḥək, u kəmsitkən qəsimim ḥəmdə
buzoqan əḥdəmni bolsa, bularni əz bexioqa kiygüzimən.
20 Mən Öz torumni üstigə yeyip taxlaymən, u Mening
qiltiqimda tutulidu; Mən uni Babiloqa apirimən ḥəmdə
xu yərdə Manga qiloqan mutləq wapasizliqi üqün uning
üstigə ḥəküm qiqirip jazalaymən. **21** Uning bilən billə
barliq qaqqanlar, barliq qoxunliri qiliq bilən yiqilidu;
bulardin qaloqanlar ḥərbir xamaloqa tarqitilidu; xuning
bilən silər Mənki Pərwərdigarning səz qiloqanliqini
tonup yetisilər». **22** Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:

«Mənmu egiz kedirning uqidin bih elip tikimən; uning
yapyax xahqilirining uqidin yumran birsini üzüp, egiz
ḥəywətlik taoɣ üstigə tikimən; 23 Israil egizlikidiki
taoɣḳa Mən uni tikimən; u obdan xahlap, mewə berip,
esil kedir dərihi bolidu; uning astiɣa ḥərḳandaḳ uqar-
ḳanatlar ḳonidu; uning xahlirining sayisida ular ḳonup
turidu; 24 xuning bilən daladiki barliḳ dərəhlər biliduki,
Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs ḳildim, pəs dərəhni
egiz ḳildim, yexil dərəhni ḳaoɣjirattim, ḳaḳxal dərəhni
kəkərtip baraḳsan ḳildim; Mənki Pərwərdigar mundaḳ
səz ḳildim wə xuni ada ḳilimən».

18 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ
deyildi: — 2 «Israil zemini tooɣruluḳ silər: «Atilar
aqqiḳ-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi ḳerik
sezilidu» degən muxu maḳalni ixlitidiɣan kixilər zadi
nemə deməkqisilər? 3 Mən ḥayatim bilən ḳəsəm
ḳilimənki, dəydu Rəb Pərwərdigar, silər Israil iqidə
muxu maḳalni ḳaytidin ixlətməysilər. 4 Mana, barliḳ
janlar Meningkidur; atining jeni Meningkidək, balining
jenimu Meningkidur; gunaḥ sadir ḳiloɣuqi jan igisi
bolsa, u əlidu. 5 Birsi ḥəḳḳaniy bolsa, adilliḳ wə adalət
yürgüzidiɣan bolsa, 6 — u nə taoɣlar üstidə butḳa
ataloɣan taamni yemigən, nə Israil jəmətidiki butlaroɣa
bax kətürüp ulardin tilimigən, nə ḳoxnisining ayalini
ḥeq buzmioɣan, nə ay kərgəndə ayaloɣa yeḳin kəlmigən
7 nə ḥeqbirigə zulum-zumbuluḳ ixlətmigən, bəlki
ḳərzdardin kapalət aloɣanni ḳayturidioɣan, bulangqiliḳ
ḳilmioɣan, əz nenini aq ḳaloɣanlaroɣa təksim ḳilip
bərgən, yeling-yalingaqḳa kiyim kiygüzgən; 8 pulni
əsümgə bərməydioɣan, jazanə almaydioɣan, bəlki ḳolini
ḳəbihḳliktin tartip, ikki adəm arisida durus ḥəküm
qiḳiridioɣan; 9 Mening bəlgilimilirimdə mangidioɣan,
baxḳilaroɣa adil muamilə ḳilix üqün ḥəkümlirimni
tutidioɣan bolsa — mana muxu kixi ḥəḳḳaniy, u jəzmən
ḥayat bolidu, dəydu Rəb Pərwərdigar. 10 Əgərdə əz puxti
boloɣan, zorawanliḳ ḳiloɣuqi, ḳan təkküqi boloɣan, xundaḳ
yamanliḳlarning birini əz ḳerindixioɣa ḳiloɣan, ḥəmdə
yuḳiriḳi yahxiliḳning ḥeqḳaysisini ḳilmioɣan, bir ooɣli
bolsa, — yəni taoɣlar üstidə butḳa ataloɣan taamni yegən,
ḳoxnisining ayalini buzoɣan, 12 ajiz-namratlaroɣa zulum-
zumbuluḳ ixlətkən, bulangqiliḳ ḳiloɣan, ḳərzdardin
kapalət aloɣanni ḳayturmioɣan, butlaroɣa bax kətürüp
ulardin tiligən, yirginqlik ixlarni ḳiloɣan, 13 pulni
əsümgə bərgən, jazanə aloɣan bir ooɣli bolsa — əmdi
u ḥayat ḳalamdu? U ḥayat ḳalmaydu; u muxundaḳ
yirginqlik ḳilmixlarni ḳiloɣini üqün u jəzmən əlidu; uning
əz ḳeni əz bexi üstigə qüxidu. 14 Biraḳ mana, muxu
kiximu bir ooɣul tapsa, u atisining sadir ḳiloɣan barliḳ
gunaḥlirini kərgən bolsimu, ḥəm kərgini bilən xundaḳ
ḳilmisa 15 — yəni taoɣlar üstidə butḳa ataloɣan taamni
yemigən, Israil jəmətidiki butlaroɣa bax kətürüp ulardin
tilimigən, ḳoxnisining ayalini buzmioɣan, 16 ḥeqbirigə
zulum-zumbuluḳ ixlətmigən, ḳərzdardin kapalət elixni
ḥeq əzigə tutmioɣan, bulangqiliḳ ḳilmioɣan, əz nenini
aq ḳaloɣanlaroɣa təksim ḳilip bərgən, yeling-yalingaqḳa
kiyim kiygüzgən, 17 əz ḳolini ḳəbihḳliktin tartidioɣan,
pulni əsümgə bərmigən, əsüm-jazanə almioɣan, bəlki
Mening ḥəkümlirimgə əməl ḳilidioɣan, bəlgilimilirimdə
mangidioɣan bolsa — u əz atisining ḳəbihḳliki tüpəylidin
əlməydu, u jəzmən ḥayat bolidu. 18 Uning atisi bolsa,
zulum-zumbuluḳ ixlətkən, əz ḳerindixioɣa bulangqiliḳ
ḳiloɣan, əz həlḳi arisida natooɣra ixlarni ḳiloɣanliḳi
tüpəylidin, mana u əz ḳəbihḳliki iqidə əlidu. 19
Silər: «Nemixḳa ooɣul atisining ḳəbihḳlikining jazasini
kətürməydu?» dəp soraysilər; biraḳ ooɣul adilliḳ ḥəm
adalətni yürgüzgən, Mening barliḳ bəlgilimilirimni tutup
ularoɣa əməl ḳiloɣan; u jəzmən ḥayat bolidu; 20 gunaḥ
sadir ḳiloɣuqi jan igisi əlidu. Ooɣul atisining ḳəbihḳlikining
jazasini kətürməydu, wə yaki ata ooɣlining ḳəbihḳlikining
jazasini kətürməydu; ḥəḳḳaniy kixining ḥəḳḳaniyliḳi əz
üstidə turidu, rəzil kixining rəzilliki əz üstidə turidu; 21
wə rəzil kixi barliḳ sadir ḳiloɣan gunaḥliridin yenip towa
ḳilip, Mening barliḳ bəlgilimilirimni tutup, adilliḳ ḥəm
adalətni yürgüzidioɣan bolsa, u jəzmən ḥayat bolidu, u
əlməydu. 22 Uning sadir ḳiloɣan barliḳ itaətsizlikliri
uning ḥəsabioɣa əslənməydu; u ḳiloɣan ḥəḳḳaniyliḳi bilən
ḥayat bolidu. 23 Mən rəzil adəmning əlümidin ḥuzur
alamdimən? — dəydu Rəb Pərwərdigar. Əksiqə, məndiki
ḥuzur uning əz yolidin yenip towa ḳiloɣanlilḳidin
əməsmu? 24 Ḥəḳḳaniy kixi əz ḥəḳḳaniyliḳidin yenip,
ḳəbihḳlik ḳiloɣan, rəzil adəmlərning yirginqlik ḳilmixliri
boyiqə ix ḳiloɣan bolsa, u ḥayat ḳalamdu? Uning ḳiloɣan
ḥəḳḳaniyliḳliridin ḥeqḳaysisi əslənməydu; ətküzgən
asiyliḳi, sadir ḳiloɣan gunaḥ iqidə, u əlidu. 25 Əmma silər:
«Rəbning yoli adil əməs» dəysilər; əmdi, i Israil jəməti,
anglanglar; Mening yolum adil əməsmu? Silərning
yolliringlar adilsizlik əməsmu? 26 Ḥəḳḳaniy kixi
ḥəḳḳaniyliḳidin yenip, ḳəbihḳlikni ətküzgən bolsa, u
əlidu; ətküzgən ḳəbihḳliki bilən u əlidu. 27 Ḥəm rəzil
adəm ətküzgən rəzillikidin yenip towa ḳilip, adilliḳ ḥəm
adalət yürgüzidioɣan bolsa, u əz jenini ḥayat saḳlaydu.
28 Qünki u oylinip, barliḳ ətküzgən itaətsizlikliridin
yandi; u jəzmən ḥayat bolidu, u əlməydu. 29 Lekin Israil
jəməti «Rəbning yoli adil əməs» dəydu; i Israil jəməti,
Mening yollirim adil əməsmu? Adil bolmioɣini silərning
yolliringlar əməsmu? 30 Xunga Mən üstünglaroɣa, yəni
ḥərbiringlarni əz yolliringlar boyiqə ḥəküm qiḳirip
jazalaymən, i Israil jəməti, dəydu Rəb Pərwərdigar.
Ḳaytip yenimoɣa kelinglar, barliḳ itaətsizlikliringlardin
yenip towa ḳilinglar; xuning bilən ḳəbihḳlik silərgə
ḳiltaḳ bolmaydu. 31 Əzünglardin barliḳ ətküzgən
itaətsizlikliringlarni taxliwetinglar, əzünglaroɣa yengi
ḳəlb wə yengi roḥni tikləngar; nemixḳa əlməkqisilər,
i Israil jəməti? 32 Qünki əlidioɣan kixining əlümidin
manga ḥuzur yoḳtur, dəydu Rəb Pərwərdigar; xunga
yolunglardin yenip towa ḳilip ḥayat bolunglar!».

19 — «əmdi sən, Israil xaḥzadilirigə bir mərsiyəni
aoɣzingoɣa elip mundaḳ dəp oḳuoɣin: — 2 «Xirlar
arisida anang ḳandaḳ bir qixi xir idi! U yax xirlar
arisida yatḳan, u arslanlirini bəḳip ḳuwwətlidi. 3 U
arslanliridin birini qong ḳildi, u yax xir bolup qiḳti; U
owni tutup yirtixni əgəndi; U adəmlərnimu yəwetətti. 4
Əllər uningdin həwər anglidi; U ularning ora tozikida
tutuwelindi; Ular uning burnioɣa ilməkni selip, Misir
zemini oɣa epkətti. 5 Qix xir əzining arminini bikar
kütkinini, Ümidning yoḳaloɣanliḳini kərüp, U baxḳa
bir arslinini elip, Uni bəḳip yax xir ḳildi; 6 U xirlar
arisida uyan-buyan kəzdi; U yax xir bolup, Owni
tutup yirtixni əgəndi; U adəmlərnimu yəwetətti. 7
U ularning istihḳamlirini buzup, Ularning xəḥərlirini

harabə qiliwətti; Zemin wə uning üstidiki ھəmmisi
uning ھərkirigən awazi bilən dəkkə-dükkigə qüxti. **8**
Andin əllər uning ətrapidiki rayonlardin kelip uningoɣa
qarxi qiqti; Ular uning üstigə torini yeyip taxlidi; U
ularning ora tozikida tutuwelindi. **9** Ular burnioɣa
ilmək selip qəpəskə solidi; Uni Babilning padixaھioɣa
apardi; Ular uni torlirioɣa eliwaldi; Xuning bilən uning
awazi Israil taoqlirida qaytidin anglanmaydu. **10** Sening
anang üzümzaringda bir üzüm teli idi; U su boyida
tikləngənidi; Sularning molluqidin, U intayin mewilik,
kəp xahlik boldi. **11** Uning küqlük xahliri bar idi,
ھəküm sürgüqilərning xaھanəھasilirioɣa layiq idi;
Uning boyi bulutlardinmu egiz kəkkə taqaxti, U egizliki
wə xahlirining nuroɣunliqi bilən kərünərlik idi; **12**
Biraq u qəھr bilən yulundi, U yərgə taxlandi, Xərq
xamili mewisini qurutiwətti; Uning küqlük xahliri
sunduruldi, qaoɣjirap kətti; Ot ularni yutuwaldi. **13**
ھazir u qəl-bayawanda, Qangqaq, susiz bir yərdə
tikildi; **14** Uning xahlirining birsidin ot qiqip, Uning
bihliri ھəm mewisini yutuwaldi; Xuning bilən uningda
ھəkümdarning xaھanə ھasisi boloɣudək küqlük xehi
qalmidi. Bu səzlər mərsiyədur, bular pəqət mərsiyə
üqünla ixlitilidu».

20 Yəttinqi yili, bəxinqi ayning oninqi küni xundaq
boldiki, Israilning bəzi aqsaqalliri Pərwərdigarni
izdəp uningdin sorioɣili mening aldimoɣa kelip olturdi.
2 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi:
— **3** I insan ooɣli, Israilning aqsaqallirioɣa səz qilip
mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:
— Silər Məndin sorioɣili kəldinglar? Əz ھayatim bilən
qəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mən
silərning Məndin sorixinglaroɣa yoloɣa qoymaymən. **4**
Əmdi ularning üstigə ھəküm qiqiramsən, i adəm balisi,
ھəküm qiqiramsən? Ularoɣa ata-bowilirining yirginqlik
qilmixlirini ayan qilip ularoɣa mundaq degin: — **5** Rəb
Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən Israilni tallioɣan
künidə, Yaqup jəmətining nəsligə qol kətürüp qəsəm
qilip, Misir zeminida Əzümni ularoɣa ayan qiloɣinimda,
yəni ularoɣa qol kətürüp qəsəm qilip ularoɣa: «Mən
Pərwərdigar sening Hudayingdurmən» deginimdə **6**
— xu küni Mən ularni Misir zeminidin qiqirip ular
üqün alaھidə izdəp tapqan süt ھəm bal eqip turidioɣan,
ھəmmə zemin arisidiki əng güzəl zeminning güli
boloɣan zeminoɣa kirgüzüx üqün, qol kətürüp qəsəm
qildim; **7** Mən ularoɣa: «ھərbiringlar əz kəzünglar
aldidiki nəprətlik nərsilərni taxliwetinglar, Misirning
butliri bilən əzünglarni buloɣimanglar; Mən Pərwərdigar
Hudaynglardurmən» — dedim. **8** Lekin ular Manga
asiylik qilip Manga qulaq selixni halimaytti; ھeqqaysisi
nə əz kəzi aldidiki nəprətlik nərsilərni taxliwətmidi, nə
Misirning butliridin ھeq ayrilmidi. Andin Mən qəھrimni
Misir zemini iqidə ularoɣa təküp, ularoɣa qaratqan
aqqiqimni basimən, dedim — **9** qalbuki, namimning ular
turoɣan əllər arisida buloɣanmasliqi üqün, Əz namim
üqün qərikət qildim; qünki Mən bu əllərning kəz
aldida ularni Misirdin qiqirixim bilən Əzümni ayan
qiloɣanidim; **10** xunga Mən ularni Misir zeminidin
[toluq] qiqirip, qəl-bayawanoɣa apardim. **11** Wə Mən
bəlgilimilirimni berip, Əz ھəkümlirimni ularoɣa ayan
qildim — ularoɣa əməl qilidioɣan kixi ularning səwəbidin
ھayatqa erixidu. **12** Əzüm ھəm ular arisidiki bexarət
bolsun dəp, Mening ularni pak-muqəddəs qilidioɣan
Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üqün «xabat kün»lirimni
ularoɣa beoɣixlidim; **13** lekin Israil jəməti qəl-bayawanda
Manga asiylik qildi; qünki ular Mening bəlgilimilirimdə
mangmidi, Mening ھəkümlirimni qətkə qaqti (əgər
adəmlər bu əmrlərgə əməl qilsa, u ularning səwəbidin
ھayatqa erixidu) wə Mening «xabat kün»lirimni qattiq
buloɣidi; Mən ularning üstigə qəl-bayawanda ular ھalak
qilinoɣuqə qəھrimni təkimən dedim — **14** ھalbuki,
namimning əllər arisida buloɣanmasliqi üqün, Əz namim
üqün qərikət qildim; qünki Mən bu əllərning kəz
aldida ularni Misirdin qutquzup qiqaroɣanmən. **15**
Mən yənə qəl-bayawanda ularoɣa süt ھəm bal eqip
turidioɣan, ھəmmə zeminning güli boloɣan zeminoɣa
kirgüzməymən dəp, qolumni kətürüp qəsəm qilimən
dedim **16** (qünki ularning qəlbi butlirioɣa əgixip
kətkəqkə, Mening bəlgilimilirimni qətkə qaqqan, Mening
ھəkümlirimdə mangmioɣan, Mening «xabat kün»lirimni
buzoɣan); — **17** ھalbuki, kəzüm ularoɣa rəھim qilip
ularni ھalak qilmidim yaki ularni qəl-bayawanda
tügəxtürmidim. **18** Mən qəl-bayawanda ularning
balilirioɣa mundaq dedim: «Ata-bowiliringlarning
bəlgimiliridə mangmanglar, nə ularning ھəkümlirini
tutmanglar nə butliri bilən əzünglarni buloɣimanglar.
19 Mən Pərwərdigar Hudayinglardurmən; Mening
bəlgilimilirimdə mengip, Mening ھəkümlirimni tutup
ularoɣa əməl qilinglar; **20** Mening «xabat kün»lirimni
pak-muqəddəs dəp ətiwarlanglar; u silərning Mening
Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilixinglar üqün
Mən wə silər otturimizdiki bir bexarəttur. **21**
Lekin balilirimu Manga asiylik qildi; ular nə Mening
bəlgilimilirimdə mangmioɣan nə Mening ھəkümlirimni
tutmioɣan (birsi ularoɣa əməl qilsa, u ular bilən ھayatqa
erixidu) ular Mening «xabat kün»lirimni buloɣioɣan;
xunga Mən qəھrimni ular üstigə təküp ularoɣa qaratqan
aqqiqimni qüxürüp pioɣandin qiqimən, dedim; **22** lekin
jazadin qolumni tartip, namimni əllərning kəz aldida
buloɣanmisun dəp Əz namim üqün qərikət qildim;
Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin qutquzup
qiqaroɣanmən. **23** Qəl-bayawanda Mən qolumni kətürüp
ularoɣa silərni əllər arisioɣa tarqitimən, məmlikətlər
iqigə taritimən dəp qəsəm qilimən, dedim; **24** qünki ular
Mening ھəkümlirimni ada qilmioɣan, bəlgilimilirimni
qətkə qaqqan, Mening «xabat kün»lirimni buzoɣan; ular
kəzlirini ata-bowilirining butlirioɣa tikməktə idi; **25**
xunga Mən ularoɣa yahxi bolmioɣan bəlgilimilərni, ularni
ھayatqa elip barmaydioɣan ھəkümlərni beoɣixlidim; **26**
wə ularni əz-əzidin səskəndürüp, Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetixi üqün, Mən ularni əz ھədiyəliri
arqiliq buloɣidim, qünki ular ھədiyə süpitidə barliq tunji
balilirini atap qoyatti. **27** Xunga, i insan ooɣli, Israil
jəmətigə səz qilip mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar
mundaq dəydu: — Ata-bowiliringlar xu ixtimu Manga
kupurluq qiloɣanki, ular Manga wapasizliq qiloɣan;
28 ular Mən Əz qolumni kətürüp: «Muxu zeminni
silərgə berimən» dəp qəsəm qiloɣan yərgə kirgəndə,
ular xu yərdiki udul kəlgən ھərbir yuqiri dəng ھəm
baraqsan dərəھni kərüpla xu jaylarda ular qurbanliqlirini
qilip, Meni aqqiqlanduridioɣan ھədiyələrni qilatti; ular

xu yərdimu «huxpurak ḥədiyə»lirini puritip, «xarab ḥədiyə»lirini təkətti; **29** xuning bilən Mən ulardin: «Silər
qikidioŋan bu yukiri jay degən nemə?» dəp soridim;
xunga bügüngə kədər uning ismi «Bamaḥ»dur. **30**
Xunga Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: «Silər ata-bowiliringlarning yolida
əzliringlarnimu buloŋimakqimusilər? Ularning nəprətlik
kilmixlirioŋa əgixip buzukluk kilmakqimusilər? **31** Əmdi
silər ḥədiyəliringlarni sunup, əz ooŋulliringlarni ottin
ətküzgəndə, silər yənila bügüngə kədər əzünglarni
barlik butliringlar bilən buloŋawatisilər; əmdi Mən
silərning Meni izdəp sorixinglaroŋa yol koyamdimən,
i Israil jəməti?! Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki,
— dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən silərning Meni
izdəp sorixinglaroŋa yol koymaymən! **32** Xuningdək
silərning kənglünglərdiki «Biz yat əllərdək, baxka
yurtlardiki jəmətlərdək yaoŋaq ḥəm tax məbudlaroŋa
qokunimiz» degən koyunglar əməlgə axurulmaydu!
33 Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb
Pərwərdigar, Mən bərḥək küqlük kol, uzartkan bilikim
ḥəm təküp yaoŋduroŋan kəḥrim bilən üstünglardin
ḥəküm ḥəkümranlik kilimən. **34** Mən küqlük kol, uzartkan
bilikim ḥəm təküp yaoŋduruloŋan kəḥr bilən silərni
əllərdin qikirip epkelimən, tarkitiloŋan məmlikətlərdin
silərni yioŋimən; **35** silərni əllərgə təwə boloŋan qəl-
bayawanoŋa kirgüzüp, xu yərdə üstünglardin yüz turanə
ḥəküm qikirip jazalaymən; **36** ata-bowiliringlarning
üstidin Misir zeminidiki qəl-bayawanoŋa ḥəküm qikirip
jazaloŋinimdək, silərning üstünglardin yüz turanə
ḥəküm qikirip jazalaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **37**
Mən silərni ḥasa astidin ətküzüp, əḥdining rixtisigə
baoŋlandurimən. **38** Mən aranglardin Manga wapasizlik
kiloŋan asiylarni xallap qikirimən; ularni turuwatkan
jaylardin qikirimən, birak ular Israil zemini oŋa kirməydu;
xuning bilən silər Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetisilər. **39** — Əmdi silər bolsanglar, i Israil jəməti,
Rəb Pərwərdigar silərgə mundak dəydu: — Manga
kulak salmaymiz desənglar, beriweringlar, ḥərbiringlar
əz butliringlaroŋa qokuniweringlar! Birak silər yənə
ḥədiyəliringlar ḥəm məbudliringlar bilən Mening
namimni ikkinqi buloŋimaysilər! **40** Qünki Mening
mukəddəs teoŋimda, yəni Israilning egizlikidiki taoŋda, —
dəydu Rəb Pərwərdigar, — barlik Israil jəməti, ularning
ḥəmmisi Manga zemində turup hizmət kilidu; Mən u
yərdə ularni kobul kilimən wə u yərdə Mən silərdin
«kətürmə ḥədiyə»liringlarni, tunji ḥosul boloŋan kəktat-
mewiliringlarni, xundakla barlik mukəddəs dəp ayrip
beoŋixlioŋan nəsriliringlarni tələp kilimən. **41** Mən silərni
əllər arisidin qikirip, məmlikətlərdin elip yioŋkinimda,
esil huxbuydək silərni kobul kilimən; xuning bilən
əllərning kəz aldida aranglarda Əzümning pak-mukəddəs
ikənlikimni kərsitimən. **42** Ata-bowiliringlaroŋa kolumni
kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm
kiloŋan Israil zemini oŋa silərni kirgüzginimdə, silər
Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **43**
Silər u yərdə əz yolliringlarni wə əzünglarni buloŋioŋan
barlik kilmixliringlarni əsləysilər; xuning bilən ətküzgən
rəzil ixliringlar tüpəylidin silər əz-əzünglarni kəzgə
ilmaysilər, əz-əzünglardin nəprətlinisilər. **44** Mən rəzil
yolliringlaroŋa asasən əməs, yaki buzuk kilmixliringlaroŋa
asasən əməs, bəlki Əz namim üqün silərgə xəpkətlik
muamilə kiloŋandin keyin, i Israil jəməti, silər Mening
Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər, — dəydu Rəb
Pərwərdigar. **45** Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundak deyildi: — **46** I insan ooŋli, yüzüngni Teman
xəḥirigə karitip, jənubtikilərni əyibləp, Nəgəw ormanlik
dalasini əyibləydioŋan bexarət berip, — **47** Yəni Nəgəw
ormanlik dalasioŋa mundak degin: — Pərwərdigarning
səzini angla; Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana,
Mən sanga bir ot yakimən; u səndiki ḥəmmə yexil
dərəhni ḥəmdə ḥəmmə kakxal dərəhni yəwetidu;
yalkunluk ot ḥeq əqməydu, jənubtin ximaloŋiqə pütkül
yər yüzi uning bilən kəyüp ketidu; **48** barlik ət igiliri
Mənki Pərwərdigar uni yakkanlikimni kərüp yetidu;
u ḥeqkaqan əqürülməydu!». **49** Wə mən: — Aḥ,
Pərwərdigar! Ular mən tooŋruluk: «U pəkət təmsillərnila
səzləwatidu» dəydu! — dedim.

21 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — **2** I insan ooŋli, yüzüngni Yerusalemoŋa
karitip, «mukəddəs jaylar»ni əyibləp, Israil zeminini
əyibləp bexarət berip, **3** Yəni Israil zemini oŋa mundak
degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən
sanga karxidurmən; kiliqimni oŋilaptin suoŋurup, səndin
ḥəm ḥəkkaniylar ḥəm rəzillərni üzüp taxlaymən. **4**
Mən səndin ḥəm ḥəkkaniylar ḥəm rəzillərni üzüp
taxlimakqi boloŋinim üqün, kiliqim barlik ət igiliri,
yəni jənubtin ximaloŋiqə boloŋan ḥəmməylən bilən
karxilixioŋa oŋilaptin qikidu; **5** xuning bilən barlik ət
igiliri Mənki Pərwərdigarning Əz kiliqimni oŋilaptin
suoŋuroŋanlikimni tonup yetidu; kiliq oŋilapka kaytidin
yenip kirməydu. **6** Əmdi uḥ tartkin, i insan ooŋli;
iq-baoŋring eqixkudək dərd-ələm bilən ularning kəz
aldida uḥ-zar kil. **7** Wə xundak boliduki, ular səndin:
«Nemixka uḥ tartisən?» dəp sorioŋanda, sən ularoŋa:
«Boloŋan xum həwər tüpəylidin! Mana, u kelidu! Barlik
yüräklər erip, barlik kollar boxap ketidu, barlik rohlar
zəiplixip, barlik tizlar süydük bilən qilik-qilik ḥəl bolup
ketidu; mana u keliwatidu! U yetip kəldi! — dəydu Rəb
Pərwərdigar» — degin. **8** Wə Pərwərdigarning səzi
manga kelip xundak deyildi: — **9** I insan ooŋli, bexarət
berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mana, bir kiliq, bir kiliq, bislanoŋan, parkiritiloŋan!
10 U zor kiroŋinqilik üqün bislanoŋan, uni yaltiraxka
parkiratkan; Əz ooŋlumning xaḥanə ḥasisi ḥərkandak
addiy tayakni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup
ketiximizgə tooŋra keləmdu? **11** U kiliqni parkiritilixka,
kol bilən tutuxka bekitkən; Kiliq biləngən, parkiritiloŋan,
Kətl kiloŋuqining kolioŋa tutkuzuxka təyyarlanoŋandur!
12 Nalə-pəryad kətürüp pioŋan qəkkin, i insan ooŋli,
Qünki [kiliq] Mening həlkimgə karxi qikkan; U Israilning
barlik xaḥzadilirigə karxi qikkan; Ular Əz həlkim bilən
təng kiliqka tapxuruloŋan; Xunga yanpixingoŋa kattik
urup koyoŋin! **13** Qünki sinak kəldi; əmdi bu «xaḥanə
ḥasa » baxka yaoŋaqlarni kəmsitkini bilən, u bəribir
tügixidu əməsmu?! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **14** —
Əmdi sən, i insan ooŋli, bexarət bərgin, qawak qaloŋin!
Kiliq ikki kətim, üq kətim urup kirsun! U kiroŋuqi
kiliq, ularni ḥər tərəptin korxiwaloŋan zor kətl kiloŋuqi
kiliqtur! **15** Ularning yüräklirini erisun dəp, ulardin
nuroŋunliri putlixip kətsun dəp, Mən ularning barlik

dərwazilirioŋa təḥdit saloŋuqi kiliqni qaritip koydum.
Way! U qakmaktək parkiritiloŋan, u kirixka suoŋuruloŋan;
16 i kiliq, ong tərəpkə ətkür bol! Sol tərəpkə burulup
qap! Bisingni kəyərgə karatkan bolsa xu yərgə qap! **17**
Mənki Pərwərdigar Өz kolum bilən qawak qalimən, Өz
kəḥrimni təküp pioŋandin kikimən; Mənki Pərwərdigar
xundak səz kildim. **18** Wə Pərwərdigarning səzi manga
kelip xundak deyildi: — **19** Sən i insan ooŋli, Babil
padixaḥining kiliqining mengixioŋa təyyarlanoŋan ikki
yolni bekitip koyoŋin; ikkilisi bir zemindin kikidioŋan
bolsun; [Yerusalem] xəḥirigə mangidioŋan yolning
bexida bir yol bəlgisini tikləp koyoŋin; **20** yəni
kiliqning yetip kelixi üqün Ammoniylarning Rabbaḥ
xəḥirigə bir yol ḥəmdə Yəḥudaoŋa, yəni istiḥkami
məstəḥkəm Yerusalem xəḥirigə yənə bir yolni bekitip
koyoŋin; **21** qünki Babilning padixaḥi aqa yolda, yəni
ikki yolning bexida pal aqkuzidu; u okларni silkiydu,
«kəqmə məbudlar»din soraydu, jigərni təkxüridu.
22 Əmdi sepilni bəsküqi bazoŋanlarni tikləxni, kan
təküxkə pərman kilixni, jəng elan kilip towlaxni,
dərwazilaroŋa uruloŋuqi bazoŋanlarni tikləxni, sepiloŋa
kikidioŋan dənglüklərni yasaxni, potəylərni kuruxni,
Yerusalemni [muḥasirigə elixni] kərsitidioŋan pal
uning ong kolioŋa qüxidu; **23** gərqə bu pal ularoŋa
yaloŋan kərüngini bilən, ular iqkən kəsəmlər tüpəylidin,
Yəḥudadikilərni qanggilioŋa alsun dəp padixaḥ ularning
kəbiḥlikini esigə kaltüridu. **24** — Xunga Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: Silərning asiylikinglar axkarilinip,
barlik kilmixliringlarda gunaḥliringlar kərüngəqkə,
kəbiḥlikinglarni əskə kaltürgininglar tüpəylidin — yəni
əzünglar pax kilinip əskə elinoŋininglar tüpəylidin, silər
koloŋa elinisilər. **25** Əmdi sən, i Israilning munapik ḥəm
rəzil xaḥzadisi, kəbiḥlikingning jazalinix wakti-saiti
toxkinida, kəridioŋan küning kelidu! **26** Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Səllini uningdin eliwət, tajni eliwət;
ixlar əz petida turiwərməydu; pəs turoŋanni egiz kil,
egiz turoŋanni pəs kil; **27** uning [təhtini] ərüwət, ərüwət,
ərüwət! Uning ḥokukining Igisi kəlmigüqə, u yənə
məwjut bolmaydu; Mən uni Uningoŋa təkdim kilimən.
28 Əmdi i insan ooŋli, bexarət berip mundak degin: —
Rəb Pərwərdigar Ammoniylar wə ularning mazakliri
tooŋrisida mundak dəydu: «Bir kiliq, bir kiliq kətl kilixka
suoŋuruloŋan; u adəmni yəwetixkə, qakmaktək yaltiraxka
parkiritiloŋan!» — degin! **29** Qünki palqilar sən kiliq
tooŋrungda kuruk alamət kərünüxlərni kərüp, sən üqün
yaloŋandin bir pal salidu; rəzillərning kəridioŋan küni
kəlgəndə, kəbiḥlikning jazalinix wakti-saiti toxkanda,
bular seni xu kiriloŋan rəzillərning boyunliri üstigə
koxup yatkuzidu! **30** Bu kiliqni əz oŋilapioŋa kayturup
sal! Mən sening üstünggə əzüng yaritiloŋan jayda, yəni
sən tərülgən jayda ḥəküm kikirip jazalaymən. **31**
Xuning bilən Mən üstünggə kəḥrimni təküp yaoŋdurup,
Oŋəzipimning oti kilip püwləymən; Mən seni katillikka
maḥir yawuz adəmlərning kolioŋa tapxurup berimən; **32**
Sən otka yekiloŋu bolisən; Sening kening əz zeminingdə
təkülidu; Sən kaytidin əslənməysən; Qünki Mənki
Pərwərdigar səz kiloŋan.

22 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi:
— **2** Əmdi sən, i insan ooŋli, kanlik xəḥər üstigə
ḥəküm kikarmamsən? Ḥəküm kikarmamsən? Əmdi
uning yirginqlik kilmixlirini yüzigə selip mundak degin:
— **3** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Өz jaza künining
kelixi üqün əz iqidə kan təkküqi xəḥər, əzini buloŋax
üqün əzigə məbudlarni yasioŋan xəḥər — **4** Sən təkkən
kan tüpəylidin gunaḥkar boldung, yasioŋan məbudlar
tüpəylidin əzüngni buloŋiding; sən əz jaza künliringni
yekinlaxturdung, yilliringni toxturdung; xunga Mən
seni əllərgə rəswa, barlik məmlikətlərgə mazakning
obyekti kildim. **5** Sanga yekindikilər ḥəmdə səndin
yiraktikilər seni mazak kilidu, i kiya-qiyaoŋa toloŋan
bətnamlik xəḥər! **6** Israilning xaḥzadiliri, ḥər birining
ḥokukidin paydilinip iqingdə kandak kan təkkənlikigə
kara! **7** Sening iqingdə ular ata-anisini kəzgə ilmioŋan;
aranglarda musapirloroŋa zulum-zumbuluk kiloŋan,
yetim-yesirlər ḥəm tul hotunloroŋa uwal kiloŋan; **8**
Mening pak-mukəddəs nərsilirimni sən kəmsitkən,
Mening «xabat kün»lirimni buloŋap buzoŋansən; **9** sening
iqingdə kanoŋa təxna təḥməthor adəmlər boloŋan; ular
taoŋlar üstidə butpərəslik exini yegən; sening iqingdə
ular buzukluk pəsəndilik kiloŋan; **10** səndə əz atisining
nomusioŋa təgkənlər bar; ay kərgən kiz-ayallarni ayaoŋ
asti kiloŋanlarmu bar. **11** Birsi koxnisining ayali bilən
yirginqlik buzukluk kiloŋan; yənə birsi əz kelinini
buzup xəḥwaniyət kiloŋan; səndə boloŋan yənə birsi əz
singlisioŋa, yənə atisining kizioŋa baskunqilik kiloŋan.
12 Ular kan təküx üqün arangda «sowoŋatlar»ni kobul
kiloŋan; sən əsüm-jazanə aloŋan; sən əz koxniliringdin
ḥaramni məjburiy yuluwelip, Meni untuoŋansən —
dəydu Rəb Pərwərdigar. **13** Wə mana, Mən ḥaramni
məjburiy yuluwelixingoŋa wə sən əz arangda təkkən
kanloroŋa karap kolumni-kolumoŋa urdum! **14** Mən seni
bir tərəp kilidioŋan künlərdimu yüriking yənila tok,
kolliring qing turiwerəmdu? Mənki Pərwərdigar səz
kildim, Өzüm uni ada kilimən. **15** Mən seni əllər arisioŋa
tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən, otturangda
boloŋan pəsəndilikinggə hatimə berimən. **16** Əmdi sən
əzüng arkilik əllərning kəz aldida buloŋinisən, andin
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **17**
Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **18**
I insan ooŋli, Israil jəməti Manga huddi daxkal bolup
qikti; ularning ḥəmmisi humdanda kaloŋan mis, kələy,
təmür wə kooŋuxunlardur; ular kümüxning poki bolup
qikti. **19** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Ḥəmminglar daxkal bolup qikkaqka, mana əmdi Mən
silərni Yerusalem otturisioŋa yioŋimən; **20** kixilər üstigə
ot püwləp, ularni eritip tawlax üqün kümüx, mis,
təmür, kooŋuxun wə kələyni humdan iqigə yioŋkandək,
Mən oŋəzipim wə kəḥrim bilən silərni yioŋip [xəḥər]
iqigə selip silərni eritimən. **21** Xundak, Mən silərni
yioŋip, oŋəzipimning otini üstünglərgə püwləymən, silər
uning otturisida erip ketisilər; **22** kümüx humdanda
eritilgəndək, silər xəḥər otturisida eritilisilər; wə
silər Mənki Pərwərdigarning Өz kəḥrimni üstünglərgə
təkkənlikimni tonup yetisilər. **23** Pərwərdigarning
səzi manga kelip xundak deyildi: — **24** I insan ooŋli,
xəḥərgə mundak degin: — Oŋəzəp qüxkən kündə sən
paklandurulmioŋan, yamoŋur qüxmigən bir zeminsən.
25 Өz oljisini titma kilidioŋan, ḥərkirəydioŋan xirdək
ularning pəyoŋəmbərliri uningda suyikəst ixlitidu; ular
janlarni yəwetidu; həzinilərni, kimmətlik nərsilirini

buliwalidu; ular uning otturisidiki tul hotunlarni
kəpəytməktə. **26** Uning kahinliri Təwrat-qanunumni
buzup taxlap, pak-muqəddəs nərsilirimni buloƣioƣan; ular
pak-muqəddəs bilən addiy nərsilərni pərq qilmaydu; ular
«xabat kün»lirimgə kəzini yumup yüridu; xuning bilən
ular arisida Manga bətnam qaplinidu. **27** Uning iqidiki
xaƣzadilər huddi oljisini titma qilidioƣan bərilərdək; ular
qan təküxidu, janlarni nabut qilixidu, haram mənpəətni
bulixidu. **28** Uning pəyoƣəmbərliri ularning [qilmixlirini]
«ƣak suwaq» bilən aqartqan, «Rəb Pərwərdigar mundaq
dəydu!» dəp sahta kərünüxlərni kərüwelip, pal selip
yaloƣanqiliq yətküzidu; lekin Pərwərdigar ularoƣa səz
qiloƣan əməs. **29** Zemindiki addiy puqralarmu jəbir-
zulum qilixip, bulang-talang qilidu; ular ajiz-namratlarni
bozək qilip, musapirlaroƣa zulum selip uwal qilidu. **30**
Mən ular arisidin tamni qaytidin yasitip beridioƣan, Meni
ularning zeminini wəyran qiliximdin yanduridioƣan,
uning yerikini ətküdək, Mening aldimda turidioƣan ariqi
bir əzimətni izdəp kəldim; birak heqbirni tapalmidim. **31**
Xunga Mən kəƣrimni üstigə təkimən; oƣəzipimning oti
bilən Mən ularni halak qilimən; Mən ularning yollirini
əz bexioƣa qayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

23 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi:
— **2** I insan ooƣli, bir anidin tuoƣuloƣan ikki ayal bar
ikən; **3** ular Misir zeminidə pahixilik qiloƣan; ular yaxliqta
pahixilik qiloƣan; xu yərdə ularning kəksiliri mijiqlinip,
qizliq əmqək topqiliri silanoƣan. **4** Ularning isimliri
bolsa, qongining Oholah, kiqikining Oholibah idi; ular
Meningki idi; ular ooƣul-qizlarni tuoƣqan. Samariyə bolsa
Oholah, Yerusalem Oholibahdur. **5** Oholah Meningki
boloƣan təkdirdimu yənə buzukluk qiloƣan — u axiqlirioƣa,
yəni qoxniliri boloƣan Asuriylərgə pəs arzu-həwəslərdə
boloƣan; **6** kək kiyim kiygən, əməldar-həkümdarlar,
həmmisi kelixkən yigitlər, atqa mingən qəwəndazlar idi.
7 U əz buzukluqini ularning üstigə beƣixlioƣan; ularning
həmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi; əz arzu-həwəslirini
barliq qozoƣatqanlar bilən wə ularning barliq məbudliri
bilən u əzini buloƣioƣan. **8** U yənila Misirda boloƣan
pahixiliqliridin waz kəqmidi; qünki uning yaxliqida
axu yərdikilər uning bilən billə yatti, qizliq kəksilirini
silap, əz buzukluqlirini uning üstigə təkti. **9** Xunga
Mən uni əz axnilirining, yəni uning arzu-həwəslirini
qozoƣatqan Asuriylərning qolioƣa tapxurdum; **10** ular
uning nomusini axkarilap, uning ooƣul-qizlirini elip
ketip, uni qiliqlap əltürüwətti; u ayallar arisida [yaman]
ataqqa qaldi; uning üstigə həküm qiqirilip jazalandi.
11 Uning singlisi Oholibah buni kərüp turupmu,
arzu-həwəsliridə hədisidin tehimu buzuq, pahixilikliri
hədisiningkidin kəp bolup kətti. **12** U əz qoxniliri
boloƣan Asuriylərgə pəs arzu-həwəslərni qozoƣatqan; ular
əməldar-həkümdarlar, həxəmətlik sawut, formilarni
kiygən, atqa mingən qəwəndazlar, ularning həmmisi
kelixkən yigitlər idi. **13** Mən uning buloƣinip kətkənlikini
kərdum; ular ikkilisi bir yolluq idi. **14** U uning
pahixiliqlirini axurdi; qünki u tamda pərəng bilən
sürətləngən adəmlərni, yəni Kaldiylərning rəsimlirini
kərdi; **15** ularning bəlliri potilar bilən oraloƣan, bexioƣa
quyrukluq səllilər kiyilgən; ularning həmmisi ləxkər
bexidək, yəni tuoƣuloƣan yurti Kaldiyədiki Babilliqlarning
qiyapitidə idi. **16** U xuan ularoƣa qarap ularning
xəhwaniy həwsini qozoƣioƣan, xuning bilən ularni izdəp
Kaldiyəgə əlqilərni əwətkən. **17** Xuning bilən Babilliqlar
uningoƣa, yəni uning axnilik orun-kərpilirigə yekin
kelip, uni əz zinaliri bilən buloƣioƣan; u əzini ular
bilən billə buloƣioƣandin keyin ulardin bizar boldi. **18**
U əz buzukluqlirini oquq qilip, nomusini axkarilixi
bilən, jenim hədisidin yirgəngəndək uningdinmu
yirgəndi. **19** Birak u yənə əzining yaxlik künlirini, yəni
Misir zeminida buzukluk pahixilik qiloƣan künlirini
esigə kəltürüp əz buzukluqlirini tehimu kəpəytti. **20**
Uning ərliki exək mədəkliridək, məniysi atlarningkidək
boloƣan Babilning pahixiwaz ərkəklirigə qarap həwəsliri
qozoƣaldi. **21** Sən yaxliqingdiki buzukluqliringoƣa, yəni
yaxliqingda Misirliqlarning əmqəkliringni silioƣinioƣa
yənə təxna bolup təlmürdung. **22** Xunga, i Oholibah,
— dəydu Rəb Pərwərdigar — Mana, Mən jening hazir
bizar boloƣan axniliringni əzünggə qarxi qozoƣitimən,
ularni sən bilən qarxilixixqa həmmə təripingdin elip
kelimən; **23** Babilliqlar, barliq Kaldiylər, Pekodlar,
Xoalar, Koallar həmdə Asuriylərning həmmisini ular
bilən təng qozoƣaymən; ularning həmmisi kelixkən
yigitlər, əməldar-həkümdarlar, uluƣ bəglər wə janablar,
həmmisi atqa mingən qəwəndazlardur; **24** ular qoral-
yaraqlar, jəng harwiliri, yük harwiliri həm zor bir
top həlqlər bilən sanga qarxi qikidu; ular əzlirini
həmmə təripingdə sipar-qalqanlar wə dubuloƣalarni
kiyip sanga qarxi səpras bolidu; bexingoƣa qüxidioƣan
tegixlik jazani ularoƣa tapxurimən, ular əz həkümliri
boyiqə jazalaydu. **25** Mən muqəddəslikimdin qiqqan
oƣəzəpni sanga qaritimən; xuning bilən ular qəhr
bilən seni bir tərəp qilidu. Ular sening burnung
wə qulaqliringni kesiwetidu; səndin ahirki qaloƣanlar
qiliqlinidu; ular ooƣul-qizliringni elip ketidu, səndin
yənila qaloƣanlar otta yutuwetilidu. **26** Ular səndin kiyim-
keqəkliringni eliwelip, güzəl zibu-zinnətliringni bulaydu.
27 Xuning bilən Mən səndə Misir zeminida baxlanoƣan
buzukluqliringni wə pahixiliqliringni tohtitimən; sən bu
ixloroƣa yənə təlmürməysən, Misirni qayta əsliməysən.
28 — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: —
Mana, Mən seni əzüng nəprətləngənlərning qolioƣa,
yəni jening yirgəngənlərning qolioƣa tapxurimən;
29 ular seni əqmənlik bilən bir tərəp qilip, barliq
əjirliringni elip ketip, seni tuoƣma-yalingaq qaldurup,
pahixiliqliringning nomusini axkarilaydu. Sən əllər bilən
pahixilik qiloƣanliqing, ularning məbudliri bilən əzüngni
buloƣioƣanliqing tüpəylidin, sening buzukluqliring
həm pahixiliqliring bularni bexingoƣa qüxürdi. **31**
Hədəngning yolida əzüng mangoƣansən; xunga Mən
uningdiki qədəhni sening qolungoƣimu tutquzdum. **32**
— Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Hədəngning
qədəhini, qongqur wə qong bir qədəhni sənmu iqisən;
sən rəswa bolup mazaq qilinisən, qünki uning həjimi
qongdur; **33** sən dəhxətlik wə halakət qədəhi, yəni
hədəng Samariyəning qədəhi bilən məstlik həm
dərd-ələmgə toldurulisən; **34** sən uni iqiwetip yənə
yalaysən, hətta uning parqilirinimu oƣajilaysən, andin
kəksiliringnimu yulup taxlaysən; qünki Mən xundaq
səz qildim, dəydu Rəb Pərwərdigar. **35** Xuning üqün
Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qünki sən Meni
untup arqangoƣa taxliwətkənliking üqün, xunga əz

buzukluqung ḥəm paḥixilikliringning jazasini kətürisən.
36 Wə Pərwərdigar manga mundaq dedi:— I insan ooɣli,
sən Oḥolaḥ wə Oḥolibamaḥ üstigə ḥəküm qikiramsən?
Əmdi ularoɣa əz yirginqlik kilmixlirini ayan kilip
kərsətkin. 37 Qünki ular buzukluk kildi; kolliri kan
boldi; ular əz butliri bilən buzukluk kilip, uning üstigə
Manga tuoɣkan əz balilirini ularning ozuki süpitidə
kurbanlik kilip ətküzüp beoɣixlidi. 38 Uning üstigə ular
Manga xundak ix kiloɣanki, ohxax bir kündə ular Mening
mukəddəs jayimni buloɣap, «xabat kün»lirimni buzoɣan.
39 Qünki ular əz balilirimni butlirioɣa soyoɣan qaoɣda,
ular ohxax bir kündə mukəddəs jayimni buloɣaxka kirdi;
mana, ular Mening əyüm otturisida xundak kiloɣan.
40 Uning üstigə adəmlərni yiraktin qakirdi, ularni elip
kelixkə əlqi əwətti; mana, ular kəldi; sən ularni dəp
yuyunup, kəz-kaxliringoɣa osma koyup, əzüngni zibu-
zinnətlər bilən pərdazliding; 41 ḥəxəmətlik bir diwanda
olturdung, uning aldioɣa üstigə Mening huxbuyum
ḥəm zəytun meyim koyuloɣan dastihanni koydung;
42 oɣəmsiz yürgən bir top kixilərning awazi uningda
anglandi; qüprəndə adəmlər bilən billə qəl-bayawandin
Sebaiylarmu elip kelindi; ular [ḥədə-singilning] kollirioɣa
biləzüklər, bexioɣa qiraylik tajlarni saldi. 43 Əmdi Mən
zina-buzukluklar bilən uprap kerioɣan paḥixə tooɣruluk:
«Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun; qünki u
ḥəkikətən [paḥixə]» — dedim. 44 — Xuning bilən ular
paḥixə ayaloɣa yekinlaxkandək uningoɣa yekin berip billə
yatti; ular xundak kilip Oḥolaḥ wə Oḥolibamaḥ bu ikki
buzuk ayaloɣa yekinlixip billə yatti. 45 Birak ḥəkkaniy
adəmlər ularni zinahor ayallarni wə kan təkküqi
ayallarni jazalioɣanoɣa ohxax, ularning üstigə ḥəküm
kikirip jazalaydu; qünki ular zinahor ayallar, ularning
kolliri kandur. 46 Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Bir top adəmlərni ularoɣa karxi kikirip elip kelimən,
ularni ḥəryanoɣa ḥəydiwetixkə wə bulangqilik kilixka
tapxurimən. 47 Bu top kixilər ularni taxlar bilən qalma-
kesək kilip, kiliqliri bilən qepip soyidu; ular ularning
ooɣul-kizlirini əltüridu, əylirini ot bilən kəydüriwetidu.
48 Xuning bilən Mən zemində buzuklukka hatimə
berimən; xuning bilən barlik ayallar silərdin sawak
elip silərning buzuklukliringni dorimaydu. 49 Ular
buzukluqungni əz bexingoɣa kayturup qüxüridu, wə
silər məbudliringlaroɣa qetixlik boloɣan gunaḥlarni
kətürisilər; silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetisilər.

24 Tokkuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə,
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi:
— 2 I insan ooɣli, bu künni, dəl muxu künning qislasini
yeziwaloɣin; qünki dəl muxu kündə Babilning padixaḥi
Yerusalemni muḥasirigə aldi. 3 Asiy jəmətning aldioɣa
bir təmsilni koyup mundak degin:— Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu:— «Kazanni otning üstigə koyunglar, ot
üstigə koyunglar, uningoɣa su koyunglar; 4 gəx parqiliri,
ḥərbir esil gəx parqilirini, put wə kolini uningoɣa yioɣip
selinglar; esil ustihanlarnimu koxunglar; 5 koy padisidin
əng esillirini elinglar; ustihanlarni pixuruxka uning
astioɣa otun toplap koyunglar; uni kattik kaynitinglar,
uningdiki ustihanlar obdan kaynisun. 6 — Xunga
Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:— Kanhor xəḥərning
ḥalioɣa, yəni dat baskan kazanoɣa, ḥeq deti kətməydioɣan
kazanoɣa way! Uningdiki ḥəmmini birdin-birdin al;
uningoɣa nesiwə qeki taxlanmisun! 7 Qünki u təkkən
kan uning otturisida turidu; u kanni topa bilən kəmgili
boloɣudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə təkti. 8
Kəḥrimni kozoɣax, intikam elix üqün, u təkkən kanning
yepilmasliki üqün takir tax üstigə kaldurdum. 9 Xunga
Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:— Kanhor xəḥərning
ḥalioɣa way! Mənmu uning otun dəwisini yooɣan kilimən!
10 Otunni dəwilənglar, otni yikip quhqulanglar, gəx
obdan pixsun, dora-dərməklərni koxunglar, ustihanlar
kəyüp kətsun! 11 Andin kazanni kizitip, uningdiki
misni kipkizil kilinglar, iqidiki daoɣ-kirlar eritilip, uning
deti qikiriwetilix üqün uni kuruk peti qooɣlar üstigə
koyunglar! 12 Uning kiloɣan awariqilikliri Meni upratti;
Lekin uning kelin deti uningdin kətmidi; Xunga uning
deti otta turiwərsun! 13 Sening paskiniqilikingdə
buzuk paḥixilik bardur; Mən seni pakizlimakqi
boldum, lekin sən paskiniqiliktin pakizlandurulmaymən
deding; əmdi kəḥrimni üstünggə təküp tohtatmioɣuqə
sən paskiniqiliktin pakizlandurulmaysən. 14 Mənki
Pərwərdigar xundak səz kildim; u əməlgə axurulidu, Mən
uni ada kilimən; Mən nə buningdin yanmaymən, nə ḥeq
sanga iqimni aoɣritmaymən, nə uningdin əkünməymən;
ular sening yolliring wə kilmixliring boyiqə üstünggə
ḥəküm kikirip jazalaydu — dəydu Rəb Pərwərdigar.
15 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak
deyildi: — 16 «I insan ooɣli, Mən sening səyümlük
kəz kariqukungni bir urux bilən səndin elip ketimən;
birak sən ḥeq matəm tutma, ḥeq yioɣlima, ḥeq kəz
yexi kilma; 17 süküt iqidə uḥ-zar tartisən; əlgüqi üqün
ḥeq ḥaza tutma; səlləngni bexingoɣa orap, kəxliringni
putungoɣa baoɣlioɣin; yüzüngning təwinini yepiwətmə,
adəmlər epbərgən nandin yemə». 18 Xuning bilən
Mən ətigəndə həlkkə səz kildim; kəqkurunda ayalim
əldi. Ikkinqi küni ətigəndə mən buyruloɣini boyiqə ix
kildim. 19 Əmdi halayik manga: «Sening bu kiloɣan
ixliringning nemini kərsətkənlikini deməmsən?» dedi.
20 Mən ularoɣa mundak dedim:— Pərwərdigarning
səzi manga kelip xundak deyildi: — 21 Israil jəmətigə
mundak degin:— Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— «Mən Əz mukəddəs jayimni, yəni sən pəhirləngən
küq-tayanqingni, kəzünglarni huxal kiloɣuqi, jeninglar
təxna boloɣan nərsini buloɣay dəwatimən; silərning
kəyninglarda kaloɣan kiz-ooɣullar kiliq bilən yokilidu.
22 Xu tapta silər Mən [əzakiyal] ḥazir kiloɣinimdək
kilisilər; silər yüzünglarning təwinini yapmaysilər,
adəmlər epbərgən nandin yeməysilər; 23 səllənglar
bexinglarda, kəxinglar ayaoɣliringda boliweridu; silər
ḥeq matəm tutmaysilər yaki ḥeq yioɣlimaysilər; silər
kəbiḥlikliringlar iqidə solixip, bir-biringlaroɣa karixip
uḥ-zar tartisilər. 24 Xundak kilip əzakiyalning əzi
silərgə bexarət bolidu; u kandak kiloɣan bolsa, silər
xundak kilisilər; bu ix əməlgə axuruloɣanda, silər Mening
Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. 25 — Wə
sən, i insan ooɣli, Mən ulardin küq-istiḥkamini, ular
pəhirləngən güzək gəḥrini, səyümlük kəz kariqukirlirini,
jan-jegiri boloɣan kiz-ooɣullirini ulardin məḥrum
kilidioɣan künidə, 26 — yəni xu künidə, sanga bu
həwərni kulikingoɣa yətküzüx üqün bir kaqkun yeningoɣa
kəlməmdu? 27 Xu künidə aoɣzing eqiloɣan bolidu, sən

bu qaqkun bilən səzlixisən, yənə heq gaqa bolmaysən;
xundak kilip ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetidu».

25 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi:
— **2** I insan ooli, yüzüngni Ammoniylaroa karitip,
ularni əyibləp bexarət berip mundak degin: — **3** —
Ammoniylaroa mundak degin — Rəb Pərwərdigarning
səzini anglanglar! Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Mening mukəddəs jayim buloanoanda, Israil zemini
wəyran kilinoanda, Yəhuda jəməti sürgün kilinoanda
sən ularoa karap: «Wah! Yahxi boldi!» degining
tüpəylidin, **4** əmdi mana, Mən seni xərktiki əllərning
igidarqilikioa tapxurimən; ular sening arangda bargah
kurup, arangda qedirlirini tikidu; ular mewiliringni
yəp, sütüngni iqidu. **5** Mən Rabbah xəhirini təgilər
üqün otlak, Ammoniylarning yerini koy padiliri üqün
aramgah kilimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetisilər. **6** — Qünki Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Qünki sən Israil zeminioa karap
qawak qelip, putungni tepqəklitip, kəlbingdiki pütün
əqmənlik bilən hux boloanliking tüpəylidin, **7** əmdi
mana, Mən üstünggə kolumni uzartip, seni əllərgə olja
boluxka tapxurimən; Mən seni həlklər iqidin üzimən,
məmlikətlər iqidin yokitimən; Mən seni halak kilimən;
xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetisən. **8** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Qünki Moab wə Seirning: «Yəhuda pəkət barlik baxka
əllər bilən ohxax, halas» degini tüpəylidin, **9** xunga
mana, Mən Moabning yenini — qegrasidiki xəhərlərni,
zeminining pəhri boloan Bəyt-Yəximot, Baal-Meon wə
Kiriatayim xəhərliridin baxlap yerip aqimən; **10** ularni
Ammoniylarning zemini bilən billə xərktiki əllərgə
tapxurimən; Mən Ammoniylarning yənə əllər arisida
əslənməsliki üqün, ularning igidarlikioa tapxurimən;
11 wə Moab üstigə həküm qikirip jazalaymən; ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **12**
Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — qünki Edom
Yəhuda jəmətidin əq elip yamanlik kilip, xuningdək
eoir gunahkar boloini tüpəylidin, intikam aloinini
tüpəylidin, **13** — əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mən Edomoa kolumni sozimən; xuning bilən uni
zeminidin adəmlər həm haywanlardin məhrum kilimən;
Mən uni Teman xəhiridin tartip wəyran kilimən;
ular Dedan xəhirigiqə kiliq bilən yikilidu. **14** Xuning
bilən Mən həlkim Israilning koli arkilik Edom üstidin
Əz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim həm
kəhrim boyiqə Edomda ix kilidu; Edomiylar Mening
intikamimning nemə ikənlikini bilip yetidu, — dəydu
Rəb Pərwərdigar. **15** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Filistiylər intikam niyiti bilən hərikət kilip, kona
əqmənliki bilən Yəhudani yokitayli dəp iq-iqidin əq
aloini tüpəylidin, **16** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak
dəydu: — Mana, Mən Filistiyəning üstigə kolumni
uzartimən; Mən Kərətiylərni kiriwetimən, dengiz
boyidikilərning kaldukirinimu wəyran kilimən. **17** Mən
ularning üstigə kəhrilik tənbihlərni qüxürüp kattik
intikam alimən; ularning üstidin intikam aloinimda
ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

26 On birinqi yili, ayning birinqi künidə xundak
boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — **2** I insan ooli, Turning Yerusalem tooruluk:
«Wah! Yahxi boldi! əllərning dərwazisi bolouqi wəyran
boldi! U manga karap kayrilip eqildi; uning wəyran
kilinixi bilən əzümni toyouzimən!» degini tüpəylidin, **3**
— Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, i Tur,
Mən sanga karximən, dengiz dolkunlarni kozoioandək,
kəp əllərni sən bilən karxilixka kozoaymən; **4** ular
Turning sepillirini bərbat kilip, uning munarlirini qekip
yokitidu. Uning üstidiki topilirini kirip taxlap, uni takir
tax kilip koyimən. **5** U pəkət dengiz otturisidiki torlar
yeyilidioan jay bolidu; qünki Mən xundak səz kildim,
dəydu Rəb Pərwərdigar; u əllər üqün olja bolup kalidu.
6 Uning kuruklukta kaloan kizliri kiliq bilən kirilidu;
xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetidu. **7** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mana, Mən Tur bilən karxilixixka Babil padixahi
Nebokadnəsar, yəni «padixahlarning padixahi»ni, atlar,
jəng harwiliri bilən, atlik qəwəndazlar, koxun wə zor bir
top adəmlər bilən ximal təripidin qikirip epkelimən.
8 U kuruklukta kaloan kizlirini kiliq bilən soyidu,
sanga muhasirə potəylirini kuridu, sepiloa qikidioan
dənglükni yasaydu, sanga karap kalkanlirini kətüridu.
9 U sepilliringoa bəsküqi bazoanlarni karitip tikləydu,
koral-paltiliri bilən munarliringni qekip oulitidu. **10**
Uning atlirining kəplükidin ularning kətürgən qang-
topisi seni kaplaydu; sepilliri bəsülgən bir xəhərgə bəsüp
kirgəndək u sening kowukliringdin kirgəndə, sepilliring
atlik əskərlərning, qaklarning həm jəng harwilirining
sadasi bilən təwrinip ketidu. **11** Atlirining tuyakliri bilən
u barlik rəstə-koqiliringni qəyləydu; u pukraliringni
kiliq bilən kiridu, küqlük tüwrükliring yərgə yikilidu.
12 Ular baylikliringni olja, mal-tawarliringni oənimət
kilidu; ular sepilliringni buzup oulitip, həxəmətlik
əyliringni harabə kilidu; ular sening taxliring, yaoaq-
limliring wə topa-qangliringni dengiz suliri iqigə
taxlaydu. **13** Mən nahxliringning sadasini tügitimən;
qiltarliringning awazi kaytidin anglanmaydu. **14** Mən
seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidioan bir
jay bolisən, halas; sən kaytidin kurulmaysən; qünki
Mənki Pərwərdigar xundak degənmən, dəydu Rəb
Pərwərdigar. **15** Rəb Pərwərdigar Turoa mundak dəydu:
— Sən oulap kətkiningdə, yarilanoanlar ah-zarlioinida,
otturungda kiroin-qapkun kilinoanda, dengizning qət
yakiliri təwrinip kətməmdu? **16** Dengizdiki xahzadilər
təhtliridin qüxüp, tonlirini biryakka taxlap, kəxtilik
kiyim-keqəklirini seliwetidu; ular əzlirini korkunq-
titrək bilən pürkəydu; ular yərgə olturup, heq tohtawsiz
titrəp, sanga karap sarasimigə qüxidu. **17** Ular sən
üqün bir mərsiyəni okup sanga mundak dəydu: —
«I ahaləng dengizdikilərdin boloan, dangki qikkan,
Dengiz üstidin küqlük həküm sürgən, Əz wəhxətliringni
barlik dengizda turuwatkanlaroa saloan xəhər! Sən wə
sənda turuwatkanlar nəkədər halak boloan! **18** Hazir
sening oulap kətkən küningdə, Dengiz boyidikilər
titrəp ketidu; Dengizdiki arallar wə kiroaktikilər sening
yok bolup kətkiningdin dəkkə-dükkigə qüxüp kaldi».
19 — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən
seni adəmzatsiz xəhərlərdək, harabə xəhər kiloinimda,

Mən üstünggə dengiz qongqurluqlirini qiqirip seni
qəkürginimdə, Uluoŋ sular seni besip yapqanda, **20** Xu
tapta Mən seni ḥangoŋa qüxkənlər bilən billə qüxürimən,
Qədimki zamandikilərning qatarioŋa qüxürimən; Seni
yərning tegiliridə turoŋuzimən; Seningdə qaytidin
adəmzat bolmasliqi üqün, Seni qədimki harabilər arisioŋa,
Ḥangoŋa qüxkənlər bilən billə boluxqa qüxürimən; Biraq
tiriklərning zeminida bolsa güzəllik tikləp qoyimən; **21**
Mən seni baxqilaroŋa bir agaḥi-wəḥxət qilimən; Sən
qaytidin ḥeq bolmaysən; Ular seni izdəydu, biraq sən
mənggügə tepilmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

27 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi:
— **2** Sən, i insan ooŋli, Tur tooŋruluq bir
mərsiyəni aoŋzingoŋa elip uningoŋa mundaq degin: — **3** I
dengizlarning kirix aoŋzida turuqluq, dengiz boyiridiki
kəp əllər bilən sodilaxquqi, Rəb Pərwərdigar mundaq
dəydu: — «I Tur, sən «Mening güzəllikim kamalətkə
yətti!» deding. **4** Sening qegraliring bolsa dengizlarning
otturisida idi; Seni yasioŋanlar güzəllikingni kamalətkə
yətküzdi. **5** Ular barliq tahtayliringni Senirdiki
qarioŋaylardin yasioŋan; Sanga moma üqün ular Liwandin
kedir dərihini epkəlgən; **6** Palaqliringni Baxandiki dub
dərəhliridin yasioŋan; Palubangni səmxit dərəhliridin
yasap, Kupros dengiz boyidiki pil qixi bilən nəqixligən.
7 Yəlkining Misirdin kəltürülgən kəxtilik libastin
yasaloŋan, u sanga tuoŋ boloŋan; Sayiwining bolsa dengiz
boyidiki Elixaḥdiki kək wə səsün rəhtlərdin idi; **8**
Zidondikilər ḥəm Arwadtikilər sening palaq uroŋuqiliring
idi; Səndə boloŋan danixmənlər, i Tur, sening yol
baxlioŋuqiliring idi. **9** Gəbaldiki aqsaqallar wə uning
danixmənliri səndə bolup, kawakliringni etətti; Dengiz-
okyandiki barliq kemilər wə ularning dengizqiliri mal
almaxturuxqa yeningoŋa kelətti. **10** Parslar, Ludtikilər,
Liwiyədikilər qoxunoŋa tizimlinip, sening ləxkərliring
boloŋan; Ular qalqan-dubuloqilirini üstünggə esip, seni
ḥəywətlik qiloŋan; **11** Arwadtikilər qoxuning bilən
ḥər təripingdə sepilliringda turup kəzəttə boloŋan;
Gammadtikilərmu munarliringda turoŋan; Ular qalqan-
qorallirini ətrapingoŋa, sepilliringoŋa esip qoyoŋan; Ular
güzəllikingni kamalətkə yətküzgən; **12** Tawarliringning
mol boloŋanliqidin Tarxix sanga heridar boloŋan;
Məḥsulatliringoŋa ular kümüx, təmür, qələy, qooŋuxun
tegixip bərgən. **13** Jawan, Tubal wə Məxək sən bilən soda
qiloŋan; Ular tawarliringoŋa adəmlərning janliri, mis
qaqa-qazanlarni tegixkən. **14** Torgamaḥ jəmətidikilər
məḥsulatliring üqün atlar, jəng atliri wə qeqirlarni
tegixip bərgən. **15** Dedandikilər sən bilən sodilaxqan;
Dengiz boyiridiki kəp həlq sanga heridar boloŋan;
Ular sanga dəndan, əbnus yaoŋiqini təligən; **16** Suriyə
qol ḥünərliringning mol boloŋanliqidin sanga heridar
boloŋan; Ular məḥsulatliringoŋa mawi yaqutlar, səsün
rəhtlərni, kəxtilərni, nəpis kanap rəhtlərni, marjanlarni,
qizil yaqutlarni tegixip bərgən. **17** Yəḥuda wə Israil
zeminidikilərdinmu sən bilən sodilaxquqilar boloŋan;
Tawarliringoŋa ular Minnitning buoŋdayliri, peqinilər,
ḥəsəl, zəytun meyi, məlḥəm dorilarni tegixip bərgən.
18 Dəməxq qol ḥünərliringning mol boloŋanliqidin,
Ḥərhil baylikliring tüpəylidin sanga heridar bolup
sanga Həlbonning xarablirini, aq yunglarni tegixip
bərgən. **19** Wedan wə Uzaldin qiqqan Jawandikilər
məḥsulatliringoŋa soquloŋan təmür, qowzaqdarqin, egirni
tegixkənidi. **20** Dedan sanga at toqumlirini tegixip
bərgən; **21** Ərəbistan wə Kedardiki barliq xaḥzadilər
sanga heridar boldi; Sanga pahlanlar, qoqqarlar wə
əqkilərni tegixip bərgən. **22** Xeba ḥəm Raamaḥdiki
sodigərlər sən bilən tijarət qiloŋan; Məḥsulatliringoŋa
ular ḥərhil sərhil tetitqular, qimmətlik jawaḥiratlar
wə altun almaxturup bərgən. **23** Ḥaran, Kannəḥ,
Edəndikilər wə Xeba, Axur, Hilmadtiki sodigərlər sən
bilən tijarət qiloŋan; **24** Ular sanga ḥəxəmətlik kiyim-
keqək, səsün rəhtlər wə kəxtilər, rəngmurəng giləmlərni
tegixip bərgən; Bularning ḥəmmisi tügünqəklinip tana-
aroŋamqilar bilən qing baoŋlinip, bazaringoŋa kirdi. **25**
Tarxixtiki kemilər tawarliringni kətürgən karwanlardək
boloŋan; Xuning bilən sən dengiz-okyanning baoŋrida mal
bilən toldurulup, intayin eoŋirlixip kətkənsən; **26** Sening
palaq oroŋuqiliring seni uluoŋ sularoŋa apardi; Xərq xamili
seni dengiz-okyanning baoŋrida parə-parə qiliwətti; **27**
Sening mal-mülükliring, bazarliring, dengizqiliring wə
yol baxlioŋuqiliring, Kawakliringni ətküqilər, sən bilən
sodilaxqan sodigərlər, səndə boloŋan barliq ləxkərliring,
Jümlidin arangda toplanoŋan adəmlərning ḥəmmisi
sən ərülüp kətkən künündə ərülüp dengiz-okyanning
qoynioŋa oŋərq bolup ketidu. **28** Yol baxlioŋuqiliringning
aḥ-zarliridin daladikilər təwrəp ketidu. **29** Palaq
oroŋuqilarning ḥəmmisi, Dengizqilar, dengizda barliq
yol baxlioŋuqilar əz kemiliridin qüxidu; Ular quruqluqta
turidu; **30** Ular sanga qarap awazini anglitip, Qattiq aḥ-
zar kətüridu; Ular topa-qang qiqirip bexioŋa qaqidu;
Ular küllər iqidə eoŋinaydu. **31** Ular seni dəp qaqlirini
qüxürüp əzlirini taz qilip, bəz kiyimlərgə oraydu;
Ular qattiq matəm tutup sən üqün zor dərd-ələm
iqidə yioŋlaydu. **32** Ular aḥ-zarlirini kətürginidə sən
üqün bir mərsiyəni oqup, sən tooŋruluq ḥaza qilip
mundaq dəydu: — «Tur dengiz-okyanlar otturisida,
ḥazir jimjit qilinoŋan! Əsli kim uningoŋa təng kələləytti?
33 Məḥsulatliring dengiz-okyanlardin ətüp kətkəndə,
Sən kəp həlqlərni qanaətləndürgən; Baylikliring wə
tawarliringning molluqi bilən yər yüzidiki padixaḥlarni
beyitqansən. **34** Sən sularning qongqur tegidə dengiz-
okyanlar təripidin parə-parə qilinoŋanda, Tawarliring
ḥəm arangda boloŋan top-top adəmliringmu ərülüp
oŋərq bolup kətti. **35** Barliq dengiz boyidikilər sanga
qarap alaqzadə boloŋan; Ularning padixaḥliri dəḥxət
qorqup, ularning yüzlirini sur basqan. **36** Həlqlər
arisidiki sodigərlər sanga qarap «ux-ux» qildi; Sən əzüng
bir wəḥxət iding, əmdi qaytidin bolmaysən»».

28 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi:
— **2** I insan ooŋli, turning xaḥzadisigə mundaq
degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Sening
əzüngni qong tutup: «Mən bir ilaḥturmən; Mən
Hudaning təhtigə, yəni dengiz-okyanlarning baoŋrida
olturimən», degənsən; (Biraq sən insan, Huda əməssən!)
Sən əz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap qalding.
3 Mana, sən Daniyaldin danasən; Ḥeqqandaq sir səndin
yoxurun əməs; **4** Danaliking wə əqling bilən sən
baylikloroŋa igə boldung, Altun-kümüxni həziniliringgə
toplap qoydung; **5** Tijarəttə boloŋan zor danaliking
bilən baylikliringni awuttung; Baylikliring tüpəylidin
əzüngni qong tuttung: — **6** Xunga Rəb Pərwərdigar

mundaq dəydu: — Sən əz kənglüngni Hudaning
kəngli dəp oylap kətkənlikingdin, 7 əmdi mana,
Mən yat adəmlər, Yəni əllərning dəhxitini üstünggə
epkelimən; Ular danaliqingning parlaqliqini yoqitixqa
qiliqlirini suoqurup, Xan-xəripingni buloqaydu; 8 Ular
seni hangoqa qüxüridu; Xuning bilən sən dengiz-
okyanlarning qoynida eltürülgənlərning ölümidə əlisən.
9 Əmdi seni eltürgüqining aldida: «Mən Huda» —
dəmsən? Biraq sən əzüngni sanjip eltüridioqanning qoli
astida Təngri əməs, insan bolup qiqisən. 10 Sən yat
adəmlərning qolida hətnə qilinmioqanlaroqa layiq boloqan
əlüm bilən əlisən; Qünki Mən xundaq səz qiloqan», —
dəydu Rəb Pərwərdigar. 11 Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundaq deyildi: — 12 I insan ooqli, Turning padixahi
tooqruluq awazingni kətürüp bu mərsiyəni aoqzingoqa
elip uningoqa mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq
dəydu: — «Sən, kamalətning həwhiri boloqan, Danalikqa
toloqan, güzəlliktə kamalətkə yətkəniding; 13 Sən
Erəm baoqqisi, yəni Hudaning baoqqisida boloqansən;
Hərbir qimmətlik taxlar, yəni qizil yaqut, serik gəhər
wə almas, beril yaqut, aq həqiq, anartax, kək yaqut,
zumrət wə kək qaxtax sanga yəgək boloqan; Yaqut
kəzliring wə nəkqaxliring altun iqigə yasaloqan; Sən
yaritiloqan kününgdə ular təyyarlanoqanidi. 14 Sən
bolsang məsihləngən muhapizətqi kerub idingsən,
Qünki Mən seni xundaq bekitkənidim; Sən Hudaning
mukəddəs teoqida boloqansən; Sən otluq taxlar arisida
yürətting; 15 Sən yaritiloqan kündin beri, səndə
kəbihlik pəyda boloquqə, yolliringda mukəmməl
bolup kəlgəniding. 16 Qiloqan sodiliringning kəp
boloqanliqidin sən zorluq-zumbuluq bilən tolup,
gunah sadir qiloqan; Xunga Mən seni Hudaning
teoqidin haram nərsə dəp taxliwətkənmən; Mən
seni, i muhapizətqi kerub, otluq taxlar arisidin
həydəp yoqatqanmən; 17 Sening kənglüng güzəlliking
bilən təkəbburlixip kətti; Parlaqliqing tüpəylidin sən
danaliqingni buloqioqansən; Mən seni yərgə taxliwəttim;
Padixahlar seni kərüp yetixi üqün Mən seni ular
aldida yatquzdum. 18 Sening kəbihlikliringning kəplüki
tüpəylidin, Qiloqan sodangning adilsizliqi tüpəylidin, Əz
mukəddəs jayliringni buloqioqansən; Mən əzüngdin bir
otni qikardim, U seni kəydürüp yəwətti; Xuning bilən
sanga qarap turoqanlarning həmmisining kəz aldida, Mən
seni yərdə qaloqan küllərgə aylanduruwəttim. 19 Seni
tonuoqanlarning həmmisi sanga qarap sarasimidə qalidu;
Sən əzüng bir wəhxət bolup qalding, əmdi qaytidin
bolmaysən». 20 Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundaq deyildi: — 21 I insan ooqli, yüzüngni Zidonoqa
qaritip uni əyibləp bexarət berip mundaq degin: — 22
Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mana, Mən sanga
qarxi, i Zidon; Əzüm arangda uluoqlinimən; Mən uning
üstigə həküm qikirip jazalioqinimda, Əzümni uningda
pak-mukəddəs ikənlimni kərsətkinimdə, Ular Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. 23 Mən uloroqa
wabani əwitip, rəstə-koqilirida qan akquzimən; Uningoqa
qarxi qikqan qiliqning hər ətrapida boloqanliqidin
otturisida eltürülgənlər yikilidu; Xuning bilən ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; 24
Ular yənə Israil jəmətini kəzgə ilmioqan ətrapidikilər
arisida, Israil üqün adəmni sanjioquqi jioqan yaki dərd-
ələmlik tikən bolmaydu; Xuning bilən ular Mening
Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». 25 Rəb
Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən ular tarqitiloqan
əllər arisidin Israil jəmətini qaytidin yioqinimda,
ularda əllərning kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs
ikənlikimni kərsətkinimdə, əmdi ular Mən Əz qulum
boloqan Yaqupqa təqdim qiloqan, əzining zeminida
olturidu; 26 ular uningda tinq-amanlik iqidə yaxap,
əylərni selip üzümzarlarni tikidu; Mən ularni kəzgə
ilmaydioqan ətrapidikilərning həmmisining üstigə
həküm qikirip jazalioqinimda, ular tinq-amanlik iqidə
turidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar, ularning
Hudasi ikənlikimni bilip yetidu».

29 Oninqi yili, oninqi ayning on ikkinqi künidə
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi:
— 2 I insan ooqli, yüzüngni Misir padixahi Pirəwngə
qaritip uni wə Misirning barliq əhlini əyibləp bexarət
berip munu səzlərni degin: — 3 Rəb Pərwərdigar
mundaq dəydu: — «I əz-əzigə: «Bu dərya əzümningki,
mən uni əzüm üqün yaratqanmən» degüqi boloqan, əz
dəryaliri otturisida yatqan yooqan əjdiha Misir padixahi
Pirəwn, mana, Mən sanga qarximən! 4 Mən qarmaqlarni
engəkliringgə selip, dəryaliringdiki beliqlarni əz
qasiraqliringoqa qaplaxturup seni dəryaliring otturisidin
qikirimən; dəryaliringdiki barliq beliqlar qasiraqliringoqa
qaplixidu. 5 Mən seni, yəni sən wə dəryaliringdiki barliq
beliqlarni qəl-bayawanoqa taxlaymən; sən dalaoqa qüxüp
yikilisən. Həqkim seni yioqmaydu, dəpnə qilmaydu;
Mən seni yər yüzidiki haywanlar, asmandiki uqar-
qanatlarning ozuqi boluxqa təqdim qilimən. 6 Xuning
bilən Misirda barliq turuwatqanlar Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetidu; qünki ular Israil jəmətigə
«qomux hasa» boloqan. 7 Ular seni qol bilən tutqanda,
sən yerilip, ularning pütkül mürilirini tiliwətting;
ular sanga tayanoqanda, sən sunup, pütkül bəllirini
mitkut qiliwətting». 8 Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq
dəydu: «Mana, Mən üstünggə bir qiliq qikirip, səndiki
insan wə haywanlarni qiriwetimən. 9 Misir zemini
wəyranə wə harabilər bolup qalidu; xuning bilən ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; qünki
Pirəwn: «Nil dəryasi meningki, mən uni yaratqanmən»
degənidi. 10 Xunga mana, Mən sanga həm sening
dəryaliringoqa qarximən; Mən Misir zeminini Migdoldin
Səwəngiqə, yəni Efiopiyəning qegrasioqiqə pütünləy
harabə-wəyranə qiliwetimən. 11 Qirik yil iqidə,
insanning yaki haywanning ayioqi uni besip ətməydu wə
uningda həq adəm turmaydu. 12 Mən Misir zeminini
wəyran qilinoqan zeminlar arisida wəyran qilimən;
wə uning xəhərliri harabə qilinoqan xəhərlər arisida
qirik yil wəyran bolidu; Mən Misirliqlarni əllər arisioqa
tarqitiwetimən, ularni məmlikətlər arisioqa taritimən».
13 Biraq Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Qirik yilning
ahirida Mən Misirliqlarni tarqitiloqan əllərdin yioqip
qayturimən; 14 Mən Misirni sürgündin əsligə kəltürüp,
ularni Patros zeminioqa, yəni tuoquloqan zeminoqa
qayturimən; ular xu yərdə təwən dərijilik bir məmlikət
bolidu. 15 U məmlikətlər arisida əng təwən turidu; u
qaytidin əzini baxqa əllər üstigə kətürməydu; Mən ularni
pəsəytimənki, ular qaytidin baxqa əllər üstidin həküm
sürməydu. 16 [Misir] qaytidin Israil jəmətining tayanqisi

bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panaḥ
izdəx gunaḥining əslətmisi bolidu; andin ular Mening
Rəb Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu». **17** Yigirmə
yəttinqi yili, birinqi ayning birinqi künidə xundak
boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — **18** I insan ooɣli, Babil padixaḥi Nebokadnəsar
Turoɣa jəng kilixta koxunini kattik japalik əmgəkkə
saldi; xuning bilən ḥərbir bax takir bolup kətti, ḥərbir
mürə sürkilip yeoɣir bolup kətti; birak nə u nə koxuni
Tur bilən karxilaxkan əmgəktə ḥeqkandak ḥək almidi;
19 xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana,
Mən Misir zeminini Babil padixaḥi Nebokadnəsaroɣa
təkdim kilimən; u uning baylikirini elip, oljisini bulap,
oɣənimitini tutup elip ketidu; bular uning koxuni üqün ix
ḥəkki bolidu. **20** Mən uningoɣa [Turoɣa] jəng kiloɣanning
ix ḥəkki üqün Misir zeminini təkdim kildim; qünki
ular Meni dəp əjir kildi, — dəydu Rəb Pərwərdigar.
21 — Mən xu kündə Israil jəməti üqün bir münggüz
əstürüp kikirimən, wə sən [əzakiyalning] aoɣzingni ular
arisida aqimən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar
ikənlikimni bilip yetidu.

30 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi:
— **2** I insan ooɣli, bexarət berip: — Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — «Silər dad-pəryad selip: «Way xu
küni!» — dənglar!» — degin. **3** Qünki kün yekinlaxti;
bərḥək, Pərwərdigarning küni, bulutlar kaplanoɣan kün
yekinlaxti; u əllərning bexioɣa qüxidioɣan kündur. **4**
Xuning bilən bir kiliq Misir üstigə qüxidu; əltürülgənlər
Misirda yikiloɣanda, uning zor baylikiri bulinip
kətkəndə, uning ulliri ərülüp qüxkəndə, Efiopiyəliklər
dərd-ələm tartidu. **5** Efiopiyə, Put, Lud, barlik Ərəbiyə,
Liwiyə wə əḥdə kilinoɣan zemindikilərmu Misir bilən
billə kiliqlinidu. **6** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Misirni kollaydioɣanlar yikilidu; uning küqidin boloɣan
pəhri yərgə qüxidu; Migdoldin Səwəngiqə boloɣan
həlk kiliqlinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **7** — Ular
wəyran kilinoɣan zeminlar arisida wəyran kilinidu;
uning xəḥərliri harabə kilinoɣan xəḥərlər arisida yatidu.
8 Xuning bilən, Mən Misiroɣa ot saloɣinimda, uning
yardimidə boloɣanlar sunduruloɣanda, ular Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; **9** Xu küni əlqilər
Efiopiyəni korkitix üqün kemilərdə olturup məndin
kikidu; Misirning bexioɣa qüxkən kündək ularoɣimu
azab-okubət qüxidu; mana, u keliwatidu! **10** Rəb
Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən yənə Misirning top-
top adəmlirini Babil padixaḥi Nebokadnəsarning koli
bilən tügitimən. **11** U wə uning bilən kəlgən həlki,
yəni əllərning arisidiki əng dəḥxətliki zeminni ḥalak
kilixka elip kelinidu; ular Misir bilən karxilixka kiliqlarni
suoɣurup, zeminni əltürülgənlər bilən tolduridu. **12**
Mən Nil dəryalirini kurutimən, Wə zeminni rəzil
adəmlərning kolioɣa setiwetimən; Zemin wə uningda
turoɣan ḥəmmini yat adəmlərning kolida wəyranə
kilimən; Mənki Pərwərdigar xundak səz kiloɣan». **13** Rəb
Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən Nof xəḥiridin butlarni
yokitimən, oyoɣan məbudlarnimu yokitimən; Misir
zeminidin kaytidin xaḥzadə bolmas; Mən Misir zeminini
korkunqka qüxürimən. **14** Mən Patros xəḥirini wəyranə
kilip, Zoan xəḥiridə ot salimən, No xəḥiri üstidin ḥəküm
kikirip jazalaymən. **15** Misirning istiḥkami boloɣan Sin
xəḥirining üstigə kəḥrimni təkimən; No xəḥirining
top-top adəmlirini kiriwetimən. **16** Mən Misirda bir
ot salimən; Sin azablardin toloɣinip ketidu; No xəḥiri
bəsülidu, Nof xəḥiri ḥər küni yawaroɣa yüzlinidu. **17**
Awən wə Pibəsət xəḥərliridiki yigitlər kiliqlinidu; bu
xəḥərlər sürgün kilinidu. **18** Mening xu yərdə Misirning
boyunturukirini sunduroɣinimda, Taḥpanəs xəḥiridə
kün karangoɣulixidu; uningda əz küqidin boloɣan pəhri
yokilidu; bir bulut uni kaplaydu; uning kizliri sürgün
kilinidu. **19** Mən xundak kilip Misir üstidin ḥəküm
kikirip jazalaymən; wə xular Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetidu». **20** On birinqi yili, birinqi
ayning yəttinqi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning
səzi manga kelip mundak deyildi: — **21** I insan ooɣli,
Mən Misir padixaḥi Pirəwnning bilikini sundurdum;
wə mana, u dawalinixka tengilmidi, yaki kiliq tutuxka
tengik bilən küqəytilmidi. **22** — Xunga Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: «Mana, Mən Misir padixaḥi Pirəwngə
karximən; Mən uning biləklirini, ḥəm küqlük boloɣinini
ḥəm sunduruloɣan bilikini üzüwetimən; xuning bilən
kiliqini kolidin qüxürmən; **23** Misirlikirni əllərgə
tarkitiwetimən, məmlikətlər arisioɣa taritimən. **24**
Mən Babil padixaḥining kolini küqəytip, kiliqimni
uning kolioɣa tutkuzimən; Mən Pirəwnning biləklirini
sundurimənki, u Babil padixaḥi aldida əjili toxkan
yarilanoɣan adəmdək aḥ-zarlar bilən ingraydu. **25**
Mən Babil padixaḥining biləklirini küqəytimən, wə
Pirəwnning biləkliri sanggilap kalidu; Mən Əz kiliqimni
Babil padixaḥining kolioɣa tutkuzoɣinimda, u uni Misir
zemini üstigə sozoɣinida, ular Mening Pərwərdigar
ikənlimni tonup yetidu; **26** wə Mən Misirlikirni əllər
arisioɣa tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən; wə ular
Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu».

31 On birinqi yili, üqinqi ayning birinqi künidə
xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, Misir padixaḥi
Pirəwngə wə uning top-top adəmlirigə mundak degin: —
Əmdi sən büyüklükündə kim sən bilən təng bolalaydu?
3 Mana, Asuriyəmu Liwandiki bir kedir dərihi idi; uning
ormanlikka sayə bərgən güzəl xahliri bolup, u intayin
egiz boyluk idi; uning uqi bulutlaroɣa takaxkanidi;
4 Sular uni yooɣan kilip, qongkur bulakir uni egiz
kilip əstürgəndi; erikiri uning tüwidin, ətrapidin ekip
ətətti, ular əz əstənglirini daladiki barlik dərəhlərgiqə
əwətkənidi. **5** Xuning bilən, u bihlanoɣan wakitta, mol
sular bilən egizliki barlik dərəhlərdin egiz boloɣan,
uning xahliri kəpəygən wə xahqiliri uzun boloɣan;
6 asmandiki barlik uqar-kanatlar uning xahlirida
uwilioɣan, xahqiliri astida daladiki barlik janiwarlar
balilioɣan; uning sayisi astida barlik uluo ələr yaxioɣan.
7 Xundak bolup uning xahliri kengiyip, u büyüklükidə
güzəlləxkən; qünki uning yiltizliri mol sularoɣa
yətkən. **8** Hudaning baoɣqisidiki kedir dərəhlərmu uni
tosalmaytti; karioɣaylar uning xahliridək, qinar dərəhliri
uning xahqiliridəkmu kəlməytti; Hudaning baoɣqisidiki
ḥeqkandak dərəh güzəlliktə uningoɣa ohximaytti. **9**
Mən uni xahlirining kəplüki bilən güzəl kiloɣanmən;
Hudaning baoɣqisida boloɣan barlik dərəhlər, yəni
Erəmdiki dərəhlər uningdin ḥəsət kiloɣanidi. **10** Xunga
Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki u əzini egiz

kətürüp, uqini bulutlaroŋa taḳaxturup uzartḳanliḳi,
egizlikidin kənglining təkəbburlaxḳanliḳi tüpəylidin,
11 əmdi Mən uni üzül-kesil bir tərəp ḳilixḳa uni
əllərning arisidiki mustəbitning ḳolioŋa tapxurdum;
Mən uni rəzilliki tüpəylidin ḥəydəp qətkə ḳaḳḳanidim.
12 Yat adəmlər, yəni əllər arisidiki əng wəḫxilər uni
kesip taxlidi. Xahliri taoŋlar wə barliḳ jiloŋalaroŋa
yiḳilip, uning xahqiliri zemindiki barliḳ jiralaroŋa
sundurulup yatidu; yər üzüdiki həlḳlər uning sayisidin
qiḳip uningdin neri kətti. **13** Uning yiḳiloŋan oŋoli
üstigə asmandiki barliḳ uqar-ḳanatlar ḳonup yaxaydu;
daladiki barliḳ janiwarlar xahliri üstidə turidu. **14**
Buning məḳsiti, sulardin suoŋirilidioŋan dərəhlərning
ḥeqbiri əzini egiz kətürmisun, yaki uqini bulutlaroŋa
taḳaxturmisun, yahxi suoŋirilidioŋan dərəhlərning
ḥeqbiri undaḳ egizlikkə kətürülmisun üqündur; qünki
ularning ḥəmmisi əlümgə bekitilgən — yərning
tegilirigə qüxüxkə bekitilgənlərning, əlidioŋan adəm
balilirining, ḥangoŋa qüxidioŋanlarning ḳatarididur.
15 — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — U
təḫtisaraoŋa qüxkən künidə, Mən üning üqün bir matəm
tutḳuzoŋanmən; qongḳur sularni etiwetip uning bulaḳ-
eriḳlirini tosuwətḳənmən; xuning bilən uning uluoŋ
suliri tizginləngən. Mən Liwanni uning üqün ḳarilik
kiygüzdüm; uning üqün daladiki barliḳ dərəhlər solixip
kətti. **(Sheol h7585)** **16** Mən uni ḥangoŋa qüxidioŋanlar
bilən billə təḫtisaraoŋa taxliwətkinimdə, uning yiḳiloŋan
qaoŋdiki sadasi bilən əllərni təwritiwəttim; xuning
bilən Erəm baoŋqisidiki barliḳ dərəhlər, Liwandiki
sərhil wə əng esil dərəhlər, yahxi suoŋiriloŋan ḥəmmə
dərəhlər yər tegiliridə turup təsəlli tapḳan. **(Sheol
h7585)** **17** Uning sayisidə turoŋanlar wə əllər arisida
uni ḳollaydioŋanlar uning bilən təng təḫtisaraoŋa, ḳiliq
bilən əltürülgənlərning yenioŋa qüxkən. **(Sheol h7585)**
18 Ḳeni eytə, Erəm baoŋqisidiki dərəhlərning ḳaysisi
xan-xərəp wə güzəlliktə sən [Misiroŋa] təng kelələytti?
Biraḳ sənmu Erəm baoŋqisidiki dərəhlər bilən təng yər
tegilirigə qüxürülisən; sən hətnə ḳilinmioŋanlar arisida,
ḳiliq bilən əltürülgənlər bilən billə yatisən; mana bu
Pirəwn wə uning top-top adəmlirining ḥəmmisining
nesiwisidur, dəydu Rəb Pərwərdigar.

32 On ikkinqi yili, on ikkinqi ayning birinqi künidə
xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip
xundaḳ deyildi: — **2** I insan ooŋli, Misir padixaḥi
Pirəwn üqün bir mərsiyəni aoŋzingoŋa elip uningoŋa
mundaḳ degin: — Sən əzüngni əllər arisida bir
xiroŋa ohxatḳansən, biraḳ sən dengiz-okyanlar arisidiki
bir əjdiḥasən, halas; sən palaḳlixip eriḳliringni exip
taxturup, sulirini ayaoŋliring bilən qaloŋitip, dəryalirini
leyitip ḳoydung. **3** — Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — Kəp əllərning top-top adəmliri aldida Өz
torumni üstünggə yeyip taxlaymən; ular seni torumda
tutup tartixidu. **4** Mən seni ḳuruḳluḳta ḳaldurup,
dalaoŋa taxlaymən; asmandiki barliḳ uqar-ḳanatlarni
üstünggə ḳondurup, yər üzüdiki janiwarlarni seningdin
toyundurimən; **5** gəxüngni taoŋlar üstigə ḳoyimən,
jiloŋilarni pütkül əzaying bilən toldurimən; **6** Mən
ḳeningning eḳixliri bilən zeminni ḥətta taoŋlaroŋiqimu
suoŋirimən; jiralar sən bilən toxup ketidu. **7** Nurungni
əqürginimdə, Mən asmanlarni tosuwetimən, yultuzlarni
ḳara ḳilimən; ḳuyaxni bulut bilən ḳaplaymən, ay
nur bərməydu. **8** Asmanlardiki barliḳ parlaydioŋan
nurlarni üstüngdə ḳara ḳilip, zemininggə ḳarangoŋuluḳni
ḳaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** Mən əllər
arisioŋa, yəni sən tonumioŋan məmlikətlər arisioŋa
sening ḥalaktin [ḳaloŋan adəmliringni] elip kətḳinimdə,
kəp əllərning yürikini biaram ḳilimən; **10** Mən
kəp əllərni sən bilən alaḳzadə ḳilimən, ularning
padixaḫliri sanga ḳarap dəḫxətlik ḳorḳixidu; Mən
ḳiliqimni ularning kəz aldida oynatḳinimda, yəni sening
yiḳiloŋan küningdə ularning ḥərbiri əz jan ḳayoŋusida
ḥər dəḳiḳə təwrinidu. **11** — Qünki Rəb Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — «Babil padixaḫining ḳiliqi üstünggə
qiḳidu. **12** Palwanlarning ḳiliqliri bilən Mən sening
top-top adəmliringni yiḳitimən; ularning ḥəmmisi əllər
arisidiki mustəbitlərdur; ular Misirning pəhrini yoḳitidu,
uning top-top adəmliri ḳurutuwetilidu. **13** Mən zor sular
boyidin barliḳ ḥaywanlirinimu ḥalak ḳilimən; insan
ayioŋi ḳaytidin ularni qaloŋatmaydu, ḥaywanlarning
tuyaḳliri ḳaytidin ularni leyitmaydu. **14** Xuning bilən
Mən ularning sulirini tindurimən; ularning eriḳlirini
süpsüzük maydək aḳturimən, dəydu Rəb Pərwərdigar.
15 — Mən Misir zeminini wəyranə ḳiloŋinimda, zemin
əzining barliḳidin məḥrum boloŋinida, Mən uningdiki
barliḳ turuwatḳanlarni uruwətḳinimdə, əmdi ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **16** — Bu
bir mərsiyə; ular uni oḳuydu — əllərning ḳizliri matəm
ḳilip uni oḳuydu; mərsiyəni ular Misir wə uning barliḳ
top-top adəmlirigə oḳuydu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.
17 On ikkinqi yili, ayning on bəxinqi künidə [yənə]
xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip
xundaḳ deyildi: — **18** I insan ooŋli, Misirning top-
top adəmliri üqün aḫ-zar qəkkin; xuningdək ularni,
yəni uni küqlük əllərning ḳizliri bilən billə təwəngə,
ḥangoŋa qüxidioŋanlaroŋa ḥəmraḥ boluxḳa yər tegilirigə
qüxürüp taxliwət; **19** güzəlliktə sən kimdin artuḳ iding?
Əmdi qüxüp, hətnə ḳilinmioŋan bilən billə yat! **20**
Ular ḳiliq bilən əltürülgənlər arisioŋa yiḳilidu; ḳiliq
suoŋuruldi; u wə uning top-top adəmlirining ḥəmmisi
sərəp apiriwetilsun! **21** Əmdi palwanlarning arisidiki
batur-əzimətlər təḫtisaraning otturisida turup [Misir]
wə uni ḳollioŋanlaroŋa səz ḳilidu: —«Mana, ular qüxti,
ular jim yatidu — hətnə ḳilinmioŋanlar, ḳiliq bilən
əltürülgənlər!». **(Sheol h7585)** **22** — Mana, xu yərdidur
Asuriyə wə uning yioŋiloŋan ḳoxuni; uning gərliri
əz ətrapididur; mana ularning ḥəmmisi əltürülgən,
ḳiliqlanoŋan. **23** Ularning gərliri qongḳur ḥangning
tegididur; uning yioŋiloŋan ḳoxuni əz gəri ətrapida
turidu; ular tiriklərning zeminida adəmlərgə wəḫxət
saloŋanlar — bularning ḥəmmisi əltürülgən, ḳiliqlanoŋan.
24 Mana Elam wə uning gərining ətrapida turoŋan uning
barliḳ top-top adəmliri; ularning ḥəmmisi əltürülgən,
ḳiliqlanoŋan, ular hətnə ḳilinmioŋan peti yər tegilirigə
qüxkənlər — yəni tiriklərning zeminida adəmlərgə əz
wəḫxitini saloŋanlar! Biraḳ ḥazir ular ḥangoŋa qüxkənlər
bilən billə iza-aḥanətkə qəmidu. **25** Kixilər uning
üqün əltürülgənlər arisida, top-top adəmliri arisida
bir orun rasliogan; ḥəlḳining gərliri uning ətrapididur;
ularning ḥəmmisi hətnə ḳilinmioŋanlar, ḳiliqlanoŋanlar;
xunga ular ḥangoŋa qüxkənlər bilən billə iza-aḥanətkə

qalidu; ular eltürülgənlər arisioŋa yatquzulidu — gərqə
tiriklərning zeminida ularning wəhxiti adəmlərgə
selinoŋan bolsimu! 26 Mana xu yərdə Məxək bilən Tubal
barlik top-top adəmliri bilən turidu; ularning gərliri
əz ətrapididur; ularning həmmisi hətnə kilinmioŋanlar,
kiliqlanoŋanlar — gərqə ular tirik turuwatqanlarning
zeminida əz wəhxitini adəmlərgə saloŋan bolsimu! 27
Ular jəng koralliri bilən təhtisaraoŋa qüxkən, kiliqliri əz
bexi astioŋa koyuloŋan, hətnə kilinmay turup yikiloŋan
palwanlar arisida yatmaydu; ularning kəbihlikliri əz
ustihanliri üstidə bolidu — gərqə ular tiriklərning
zeminida baturlaroŋimu wəhxət saloŋan bolsimu! (Sheol
h7585) 28 Sən [Pirəwnmu] hətnə kilinmioŋanlar arisida
tarmar bolup, kiliq bilən eltürülgənlər arisida yatisən.
29 Mana xu yərdə Edom, uning padixahliri, barlik
xahzadilirimu; ular küqlük bolsimu, kiliqlanoŋanlar
bilən billə yatquzulidu; ular hətnə kilinmioŋanlar
arisida, hangoŋa qüxidioŋanlar bilən billə yatidu. 30
Mana ximaldiki xahzadilər, həmmisi; mana barlik
Zidondikilər, eltürülgənlər bilən billə qüxkən; gərqə əz
küqi bilən wəhxət saloŋan bolsimu, ular hazir hijaləttə
kaldi; ular hətnə kilinmioŋan bolup, kiliqlanoŋanlar
arisida yetip, hangoŋa qüxidioŋanlar bilən billə hijalətkə
kalidu. 31 Pirəwn bularni kəridu, xuningdək əzining
kiliqlanoŋan top-top adəmliri tooŋruluk, yəni əzi wə
koxuni tooŋruluk ulardin təsəlli alidu, — dəydu Rəb
Pərwərdigar. 32 — Gərqə Mən uning wəhxitini tirik
turuwatqanlarning zeminioŋa saldoroŋan bolsammu,
birak u hətnə kilinmioŋanlar arisioŋa, kiliq bilən
eltürülgənlər arisioŋa yatquzulidu, — yəni Pirəwn wə
uning barlik top-top adəmliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

33 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak
deyildi: — 2 I insan ooŋli, əl-yurtungdikilərgə
səz yətküzüp ularoŋa mundak degin: — Mən kiliqni
məlum bir zemin üstigə qikaroŋinimda, zemindiki həlk
əz arisidin bir adəmni tepip uni kəzətqi beketsə, —
3 u kiliqning zemin üstigə qikqanlikini kərüp, kanay
qelip həlkni agahlandursa, 4 kimdikim kanay awazini
anglap, agahni almisa, kiliq kelip uni elip kətsə, əmdi
uning keni əz bexi üstigə bolidu. 5 U kanay awazini
anglap, agahni almioŋan; xunga uning keni əzigə bolidu;
u agah aloŋan bolsa, jenini kutquzoŋan bolatti. 6 Birak
kəzətqi kiliqning keliwatkinini kərüp, kanay qalmay,
həlkni agahlandurmisa, əmdi kiliq kelip ular arisidin
birawni elip kətsə, undakta u əz kəbihlikidə elip ketilidu;
birak uning keni üqün Mən kəzətqidin hesab alimən.
7 Əmdi, i insan ooŋli, Mən seni Israil jəməti üqün
kəzətqi dəp bekitkənmən; sən Mening aoŋzimdin həwər
anglap, ularoŋa Məndin agah yətküzisən. 8 Mən rəzil
adəmgə: «I rəzil adəm, sən qokum əlisən» desəm, wə
əzüng bu rəzilni yolidin yanduruxka səz kilmay uni
agahlandurmisang, u rəzil əz kəbihlikidə əlidu; birak
uning keni üqün səndin hesab alimən. 9 Birak sən
rəzilni yolidin yenix tooŋruluk agahlandursang, u yolidin
yanmisa, u əz kəbihlikidə əlidu; birak əzüng əz jeningni
kutquzup kalisən. 10 Əmdi sən, i insan ooŋli, Israil
jəmətigə səz kilip: — Silər: «Bizning itaətsizliklirimiz
wə gunahlirimiz beximizdidur, biz ular bilən zəiplixip
ketiwatimiz; əmdi biz kandakmu hayatka eriximiz?»
dəysilər. 11 Ularoŋa səzümni yətküzüp: «Mən hayatim
bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, —
Mən rəzil adəmning əlümidin heq hursənlikim yoktur;
pəkət ularni rəzil yolidin yenip hayatka erixsun dəymən;
rəzil yolliringlardin yeninglar, yeninglar! Nemixka
əlgünglar kelidu, i Israil jəməti?!» — degin. 12 Wə
sən, i insan ooŋli, əl-yurtungdikilərgə mundak degin:
— Həkkaniy adəmning həkkaniylik asiylik kiloŋan
künidə uni kutquzmaydu; həm rəzil adəm bolsa, u
əz rəzillikidin yanoŋan künidə rəzillikidin yikilmaydu;
həkkaniy adəm gunah sadir kiloŋan künidə, u əslidiki
həkkaniylik bilən hayatta turiwərməydu. 13 Mən
həkkaniyoŋa: «Sən bərhək hayatka erixsən» deginimdə,
u əz həkkaniylikioŋa tayinip kəbihlik sadir kilsa, əmdi
uning həkkaniy ixliridin heqkaysisi əslənməydu; əksiqə
u ətküzgən kəbihliki tüpəylidin əlidu. 14 Əmdi mən
rəzilgə: «Sən qokum əlisən» desəm, birak u gunahidin
yenip, kəz aldimda adalət wə həkkaniylikni yürgürsə
— 15 Rəzil adəm kərzgə kapalətkə aloŋan nərsini
kayturup bərsə, — bulangqilikta aloŋanni kayturup bərsə
— kəbihlik sadir kilmay, hayat bəlgilimiliridə mangsa —
əmdi u bərhək hayatka igə bolidu, u əlməydu. 16 Uning
sadir kiloŋan gunahliridin heqkaysisi əslənməydu; u
adalət wə həkkaniylikni yürgürgən — u bərhək hayatka
igə bolidu. 17 Birak əl-yurtungdikilər: «Rəbning yoli
həmmigə barawər əməs» dəydu; əməliyəttə ularning
yoli bolsa həmmigə barawər əməs. 18 Həkkaniy adəm
əz həkkaniylikidin yenip, kəbihlikni sadir kilsa, u
buningda əlidu. 19 Rəzil adəm əz rəzillikidin yenip,
adalət wə həkkaniylik yürgürsə, bu ixlardin hayatka igə
bolidu. 20 Lekin silər: «Rəbning yoli həmmigə barawər
əməs» dəysilər; i Israil jəməti, Mən hərkaysinglaroŋa
əz yolliringlar boyiqə üstünglərgə həküm qikirimən!
21 Wə xundak boldiki, sürgün boloŋan on ikkinqi yili,
oninqi ayning bəxinqi künidə, Yerusalemdin kaqkan
birsi yenimoŋa kelip: «Xəhər bəsüldi!» — dedi. 22 əmdi
kaqkan adəmning yetip kelixining aldinki ahximida
Pərwərdigarning koli mening wujudumoŋa konoŋanidi;
xuning bilən U aoŋzimni eqip koydi; aoŋzim eqilip,
mən yənə gaqa bolmidim. 23 Wə Pərwərdigarning səzi
manga kelip xundak deyildi: — 24 I insan ooŋli, Israil
zeminidiki harabə jaylarda turuwatqanlar: «Ibrahim
pəkət bir adəm turupmu bu zeminoŋa miras boloŋanidi;
birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə
təkdim kilindi» — dəp eytiwatidu. 25 Xunga ularoŋa
mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
«Silər gəxni kan bilən yəysilər; silər əz məbudliringlarni
bax kətürüp izdəysilər; silər kan təküwatisilər; əmdi
silər zeminoŋa miras bolamsilər? 26 Silər kiliqinglaroŋa
tayinisilər, silər yirginqlik ixlarni qikirisilər, hərbiringlar
əz koxnisining ayalioŋa buzukqilik kilidu. Əmdi silər
zeminoŋa miras bolamsilər?». 27 Ularoŋa mundak
degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Mən
hayatim bilən kəsəm kilimənki, bərhək, harabə
jaylarda turuwatqanlar kiliqlinip yikilidu; dalada
kaloŋanni yawayi haywanlarning yəwetixkə tapxurimən;
istihkamlar wə oŋarlarda turoŋanlarmu waba kesilidin
əlidu. 28 Mən zeminni wəyranə wə qəl-bayawan
kilimən; uning küqidin boloŋan pəhri yokilidu; Israilning
taoŋliri wəyranə boliduki, ulardin ətküqi heqbir adəm
bolmaydu. 29 Ularning yürgüzgən yirginqlik kilmixliri

tüpəylidin Mən zeminni wəyranə wə qəl-bayawan
kiloqinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetidu». **30** — Əmdi sən bolsang, i insan ooqli, əl-
yurtungdikilər hərdaim seni aoqzioqa elip əylirining
tamlirining yenida wə dərwazilarda səzləp bir-birigə
həm hərbiri əz kərindixioqa sən tooqruluk: «Kəni berip,
Pərwərdigardin nemə səz barkin, anglap keləyli!» —
dəydu. **31** Ular jamaət süpitidə yeningoqa kelip, Mening
həlkimning süpitidə aldingda olturidu; ular səzliringni
anglaydu, birak ularoqa əməl kilmaydu; ular aoqzi
bilən sanga muhəbbət kərsitidu, birak köngli haram
mənpəətkə tartidu; **32** mana, sən ular üqün pəkət
yekimlik awaz bilən, sazliri obdan təngxilip eytiloqan
muhəbbət nahxisisən, halas; ular səzliringni anglaydu,
birak ularoqa əməl kilmaydu. **33** Əmdi buning həmmisi
əməlgə axuruloqinida (u bərhək əməlgə axurulidu!) ular
bir pəyoqəmbərning ularning arisida boloqanlikini tonup
yetidu».

34 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak
deyildi: — **2** I insan ooqli, bexarət berip
Israilni bakkuqi padiqilarni əyibləp mundak degin:
— Padiqilaroqa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Əzlirinila bekiwatkan Israilning
padiqirining halioqa way! Padiqilarning padisini
ozukləndurux kerək əməsmu? **3** Silər yeoqini əzünglar
yəysilər, yungini əzünglar kiysilər; bordaloqan esil
malni soyusilər; lekin koylarni bakmaysilər. **4**
Ajizlarni küqəytmidinglar, kesəllərni sakaytmidinglar,
zəhimləngənlərni tengip koymidinglar, tarkilip
kətkənlərni kayturup əkəlmidinglar, ezip kətkənlərni
izdəp barmidinglar; aksiqə silər zorluk-zumbuluk wə
rəhimsizlik bilən ular üstidin həküm sürüp kəlgənsilər.
5 Ular padiqisiz bolup tarkilip kətti; ular tarkilip
ketip daladiki barlik haywanlaroqa ozuk bolup kətti.
6 Mening koylirim barlik taoqlar arisidin, hər yukiri
egizlik üstidə tenəp kətti; Mening koylirim pütkül yər
yüzigə tarkip kətti, birak ularni tepixka tirixkuqi yaki
izdigüqi yok idi. **7** Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning
səzini anglanglar: — **8** Mən hayatim bilən kəsəm
kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Koylirimning
padiqisi bolmioqaqka, ular ow bolup kaldi, daladiki
hərbir haywanoqa ozuk boldi; qünki Mening padiqilirim
Əz padamni izdiməydu, ular pəkət əzlirini bakidu,
Mening koylirimni bakmaydu. **9** — Xunga, i padiqilar,
Pərwərdigarning səzini anglanglar! **10** Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Mana, Mən padiqilaroqa karximən;
Mən Əz koylirimning hesabini ulardin alimən, wə ularni
padini bekixtin tohtitimən; xuning bilən padiqilar
əzlirinimu bakmaydu; wə Mən koylirimni ularoqa yənə
ozuk bolmisun üqün ularning aoqzidin kutuldurimən.
11 Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən
Əzüm əz koylirimni izdəp ularning halini soraymən;
12 padiqi əzining koyliri arisida, tarap kətkən koylarni
tepip bakkandək, Mənmu koylirimni izdəp bakimən;
ular bulutluk karangoqu kündə tarilip kətkən hərbir
jaylardin Mən ularni kutuldurimən. **13** Mən ularni
həlklərdin epkelimən, ularni məmlikətlərdin yioqimən,
əz zeminioqa apirimən; Mən ularni Israil taoqliri üstidə,
erik-üstənglər boyida wə zemindiki barlik turaloqu
jaylarda bakimən; **14** Mən ularni esil qimənzarda
bakimən; Israil taoqliri ularning yayliki bolidu; ular xu
yərdə obdan yaylakta yatidu; Israil taoqliri üstidə, munbət
qimənzarda ozuklinidu. **15** Mən Əzüm Əz padamni
bakimən, ularni yatkuzimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.
16 — Mən yoldin tenəp kətkənlərni izdəymən, tarkilip
kətkənlərni kayturimən; zəhimləngənlərni tengip
koyimən, ajizlarni küqəytimən; birak səmrigənlər wə
küqlüklərni yokitimən; padamni adalət bilən bakimən.
17 Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Mana, Mən koy wə koy arisida,
koqkarlar wə tekilər arisida həküm qikirimən. **18**
Əmdi silərning yahxi qimənzarni yegininglar azlik
kilip, qiməndiki kaloqan ot-qəplərni ayaoqliringlar
bilən qəyliwetixinglar kerəkmu? Silər süpsüzük
sulardin iqkəndin keyin, kaloqinini ayaoqliringlar
bilən leyitiwetixinglar kerəkmu? **19** Xunga Mening
koylirimoqa silərning ayaoqliringlar qəyliwətkənni
yeyixtin, ayaoqliringlar dəssəp leyitiwetkənni iqixtin
baxka amal yok. **20** Xunga Rəb Pərwərdigar ularoqa
mundak dəydu: — Mana Mən, Mən Əzüm səmrigən koylar
wə oruk koylar arisida həküm qikirimən. **21** Qünki silər
mürə-yanpaxliringlar bilən ittirip, münggüzliringlar
bilən ularni tərəp-tərəpkə tarkitiwətküqə üsisilər, **22**
— Mən ularni yənə ow obyekti bolmisun dəp Əz
padamni kutkuzimən; wə Mən koy wə koy arisida
həküm qikirimən. **23** Mən ularning üstigə bir padiqini
tikləymən, u ularni bakidu; u bolsa Mening kulum
Dawut; u ularni bekip, ularoqa padiqi bolidu; **24** wə Mənki
Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum
Dawut ular arisida əmir bolidu; Mənki Pərwərdigar
xundak səz kildim. **25** Mən ular bilən aman-hatirjəmlik
beoqixlaydioqan əhdini tüzüp, yirtkuq haywanlarni
zemindin tügitimən; ular bihətər bolup janggalda turidu,
ormanliklarda konup uhlaydu. **26** Mən ularni həm
egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən; yamoqur-
yeoqinlarni əz pəslidə yaoqdurimən; bular bərikətlik
yamoqurlar bolidu. **27** Daladiki dərəhlər mewilirini,
tuprak ündürmilirini beridu; ular əz zeminida bihətər
turidu; Mən ularning boyunturuk-asarətlirini sundurup,
ularni kullukka tutkanlarning kolidin kutulduroqinimda,
ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu. **28**
Ular yənə əllərgə ow bolmaydu, yər yüzidiki haywanlar
yənə ularni yəwətməydu; ular bihətər turidu, heqkim
ularni korkatmaydu. **29** Mən ular üqün dangki kikkan
alahidə bir bostanlik jayni təminləymən; ular kaytidin
zeminda aqarqilikta yigləp kalmaydu, yaki kaytidin
əllərning mazak obyekti bolmaydu. **30** Andin ular Mənki
Pərwərdigar Hudasining ular bilən billə bolidioqanlikimni
wə əzlirining, yəni Israil jəmətining Mening həlkim
bolidioqanlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.
31 — Əmdi silər bolsanglar, i Mening koylirim, Mening
qimənzarimdiki koylirim, insanlardursilər, halas; Mən
bolsam silərning Hudayinglardurmən» — dəydu Rəb
Pərwərdigar.

35 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak
deyildi: — **2** I insan ooqli, yüzüngni Seir teoqioqa
karitip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: — **3** Rəb
Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, i Seir teoqi, Mən
sanga karximən; Mən kolumni üstünggə uzartip, seni bir
wəyranə wə qəl-bayawan kilimən. **4** Mən xəhərliringni

harabə kiliwetimən, wə sən wəyranə bolisən; andin sən
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **5** Qünki
sən mənggügə əqmənlik saklap kəlgənsən, Israillarning
bexioɣa külpət qüxkən künidə, kəbihlikning jazalinix
wakti-saiti toxkanda, ularni kiliq küqigə tapxurup
bərgənliking tüpəylidin, **6** Xunga Mən hayatim bilən
kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən
sanga kan təkülüxni bekittim; kan seni koоɣlaydu. Sən
kan təküxtin nəprətlənmigənliking tüpəylidin, əmdi
kan seni koоɣlap yüridu. **7** Mən Seir teoɣini wəyranə wə
qəl-bayawan kilip, uningdin besip ətküqi həm uningoɣa
kaytkuqini üzüp taxlaymən. **8** Mən uning taoɣlirini
əltürülgənliri bilən toldurimən; sening egizliklirngdə,
sening jiloɣiliringda, sening barlik jiraliringda kiliq bilən
əltürülgənlər yikilidu. **9** Mən seni mənggügə wəyranə
kilimən; sening xəhərliring adəmzatsiz bolidu; wə silər
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **10** —
Qünki sən: «Bu ikki əl, ikki məmlikət Meningki bolidu,
biz ularoɣa igə bolimiz» degining tüpəylidin — gərqə
Mən Pərwərdigar xu yərdə boloɣan bolsammu —, **11**
əmdi Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu
Rəb Pərwərdigar, — Mən sening nəpritingdin qikkan
aqqiking boyiqə wə həsiting boyiqə sanga muamilə
kilimən; Mən üstünggə həküm qikirip jazalixim bilən,
Mən ular arisida Özümni kərsitimən. **12** Xuning bilən
sening Israil taoɣlirioɣa karap: «Ular wəyran boldi,
ular bizgə yəm boluxka təkdim kilindi» degən barlik
hakarətliringni Mən Pərwərdigarning angliоɣinimni
sənlər tonup yetisilər. **13** Uning üstigə aoɣzinglarda silər
Manga karxi qikip əzünglarni qong kərsitip, Manga
kupurluk kiloɣan səzünglərni kəpəytkənsilər; Mən ularni
anglidim. **14** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Pütkül yər yüzi xadlinip kətkinidə, Mən seni wəyranə
kilimən. **15** Israil jəmətining mirasi wəyran kilinoɣanda
buningdin sən xadlanoɣiningdək, Mənmu sanga xundak
kilimən; sənmu, i Seir teoɣi wə barlik Edom — silərning
barlikinglar wəyranə bolidu; wə [Edomiylar] Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

36 əmdi sən, i insan ooɣli, Israil taoɣlirioɣa
bexarət berip mundak degin: — Israil taoɣliri,
Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **2** Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Düxmənning silərgə karap: «Wah!
Mənggü yukiri jaylar bizgə təəlluk boldi!» degini
tüpəylidin, **3** xunga bexarət berip mundak degin: —
Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bərhək, qünki
ular silərni wəyranə kilip, əllərdin kaloɣanlirioɣa təwə
kilixka həryandin silərni əzgənliki tüpəylidin, wə
silər əllər arisida səz-qəqək wə təhmət obyekti bolup
kaloɣanlikinglardin, **4** əmdi xunga, i Israil taoɣliri, Rəb
Pərwərdigarning səzini anglanglar: — Rəb Pərwərdigar
əllərdin kaloɣanlirioɣa olja həm mazak obyekti bolup
kaloɣan taoɣlar, egizliklər, jiralar wə jiloɣilaroɣa, wəyran
boloɣan harabilər wə taxliwetilgən xəhərlərgə mundak
dəydu: — **5** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Huxal boluxup kəlbidiki pütün əqmənliki bilən
Mening zeminimni əzlirigə təəlluk boluxka bekitip, uni
bulang-talang kiliwalayli degən əllərdin kaloɣanlirioɣa wə
Edomdikilərning həmmisigə bərhək, Mən [Öz həlkimgə]
boloɣan kizoɣinlikimdin qikkan aqqik otida səz kildim:
— **6** Israil zemini tooɣruluk bexarət berip, taoɣlar,
egizliklər, jiralar wə jiloɣilaroɣa səz kilip mundak degin:
— Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən
Öz [həlkimgə boloɣan] kizoɣinlikimdin kəhrim bilən
səz kildim — qünki silər əllərning mazak-ahanətlirini
yegənsilər. **7** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mən kolumni kətürüp xundak kəsəm iqkənki, bərhək,
ətrapinglardiki əllər özining mazak-ahanətlirini əzi
ixitidu. **8** Lekin silər, i Israil taoɣliri, xahlinisilər, həlkim
Israiloɣa mewə berisilər; qünki ular pat arida kaytip
kelidu. **9** Qünki mana, Mən silər təripinglardidurmən;
Mən silərgə karaymən, silər yumxitilisilər həm terilisilər.
10 Wə Mən üstünglərdə adəmlərni, yəni Israilning
pütkül jəmətini, ularning barlikini kəpəytimən; xəhərlər
ahalilik bolidu, harabilər kaytidin kurulidu. **11** Mən
üstünglərdə adəm həm haywanlarni kəpəytimən, ular
awup nəsil kəridu; Mən ətkən zamanlardikidək silərni
olturaklik kilimən; bərhək, halinglarni əslidikidin əwzəl
kilimən; silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip
yetisilər. **12** Mən üstünglərgə adəmlərni, yəni həlkim
Israilni mangdurimən; ular silərgə igidarqilik kilidu,
silər ularning mirasi bolisilər; silər yənə ularni baliliridin
juda kilmaysilər. **13** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:
— Qünki ularning silərgə: «Silər adəmlərni yəysilər, əz
elinglarni balilardin juda kiloɣansilər!» degini tüpəylidin,
14 əmdi silər yənə adəmlərni yeməysilər, əz elinglarni
baliliridin yənə juda kilmaysilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.
15 — Mən silərgə yənə əllərning mazak-ahanətlirini
anglatkuzmaymən; silər əllərning tapa-tənisini yənə
kətürməysilər, silər əz elinglarni kaytidin yikitmaysilər,
— dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Pərwərdigarning səzi
manga kelip xundak deyildi: — **17** I insan ooɣli, Israil
jəməti əz zeminida turoɣan qaoɣlarda, ular əz yoli
həm kilmixliri bilən uni buloɣioɣan; Mening aldimda
ularning yoli ay kərgən ayalning napaklikioɣa ohxax. **18**
Xunga zeminoɣa təkkən kan üqün, zeminni məbudliri
bilən buloɣioɣanliki üqün, Mən kəhrimni ular üstigə
təktum; **19** Mən ularni əllər arisioɣa tarkitiwəttim,
ular məmlikətlər iqigə tarilip kətti; Mən ularning
yolliri həm kilmixliri boyiqə ularning üstigə həküm
qikardim. **20** Ular baridioɣan hərkaysi əllərgə kəlgəndə,
ular tooɣrisida: «Bular Pərwərdigarning həlki, birak ular
Uning zeminidin qikkan!» — deyilgəndə, ular yənila
Mening pak-mukəddəs namimni buloɣioɣan; **21** Birak Mən
Israil jəməti baroɣan hərkaysi əllər arisida buloɣanoɣan
pak-mukəddəs namim üqün köngül bəldüm. **22** Xunga
Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar
mundak dəydu: — Mən bu ixni silərni dəp əməs, i Israil
jəməti, bəlki silər baroɣan hərkaysi əllər arisida silər
buloɣioɣan əz pak-mukəddəs namim üqün kilimən. **23**
Mən əllər arisida buloɣanoɣan, Özümning büyük namimni
pak-mukəddəs dəp kərsitimən; namimni dəl silər ular
arisida buloɣioɣan; ularning köz aldida Mən Özümni
silərning aranglarda pak-mukəddəs kərsətkinimdə, əllər
Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu, — dəydu
Rəb Pərwərdigar. **24** Mən silərni əllər arisidin elip,
məmlikətlər iqidin yioɣip, silərni əz zemininglaroɣa
kayturimən. **25** — Mən süpsüzük suni üstünglaroɣa
qaqimən, buning bilən silər pak bolisilər. Silərni həmmə
paskinilikinglardin wə butliringlardin paklaymən. **26**
Mən silərgə yengi kəlb berimən, iqinglaroɣa yengi bir

roḩ salimən; teninglardiki tax yürəkni elip taxlap,
meḩrlik bir qəlbni ata qilimən. **27** Mening Roḩimni
iqinglaroƣa kirgüzüp, silərni əmr-pərmanlirim boyiqə
mangoƣuzimən, ḩəkümlirimni tutquzimən, xuning bilən
ularoƣa əməl qilisilər; **28** silər Mən ata-bowiliringlaroƣa
təqdim qiloƣan zeminda yaxaysilər; Mening qowmim
bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən. **29**
Mən silərni barliq paskiniqiliktin qutquzimən; Mən
buoƣdayni awun boluxqa buyruymən; üstünglərgə
ḩeq aqarqiliqni qoymaymən; **30** Mən dərəhlərning
mewisini wə etizdiki məḩsulatlarni awutimənki, silər
aqarqiliq tüpəyldin əllər arisida xərməndə bolmaysilər.
31 Silər rəzil yolliringlar wə naqar qilmixliringlarni
əsləp, qəbiḩlikliringlar wə yirginqlik qiloƣanliringlar
üqün əz-əzünglardin yirginisilər. **32** Silərgə məlum
bolsunki, bu ixni qilixim silər üqün əməs, — dəydu Rəb
Pərwərdigar, — əz yolliringlar üqün hijil bolup xərməndə
bolunglar, i Israil jəməti. **33** — Rəb Pərwərdigar mundaq
dəydu: — Mən qəbiḩlikinglardin pakliƣan künidə, Mən
xəḩərlərni aḩalilik qilimən, harabə qaloƣan jaylarmu
qaytidin qurulidu. **34** Wəyran qilinoƣan zemin ətüp
ketiwatqan ḩərbirining kəz aldida wəyranə kərünsimu,
u qaytidin terilidu. **35** Xuning bilən ular: «Bu wəyran
qilinoƣan zemin huddi Erəm baoƣqisidək boldi; harabə,
wəyran qilinoƣan xəḩərlər ḩazir mustəḩkəmləndi,
aḩalilik boldi» — dəydu. **36** Wə ətrapida qaloƣan əllər
Mənki Pərwərdigarning buzuloƣan jaylarni quroƣuqi
ḩəm wəyranə qilinoƣan yərlərni qaytidin terioƣuqi
ikənlikimni bilip yetidu; Mənki Pərwərdigar səz qildim,
buningoƣa əməl qilimən. **37** Rəb Pərwərdigar mundaq
dəydu: — Mən yənila Israilning jəmətining bu ixlarni
tiləydioƣan dua-tilawətlirigə ijabət qiloƣuqi bolimən;
Mən qoy padisidək ularning adəmlirini awutimən;
38 Muqəddəs dəp ayriloƣan qurbanlik qoy padisidək,
bekitilgən ḩeyt-bayramlirioƣa beoƣixlanoƣan qoy padisi
Yerusalemoƣa tolduruloƣandək, harabə boloƣan xəḩərlər
qaytidin adəm padiliri bilən toldurulidu; ular Mening
Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

37 Pərwərdigarning qoli wujudumoƣa qondi;
Pərwərdigar meni Roḩi bilən kətürüp qikip, bir
jiloƣining otturisioƣa turoƣuzdi; u yər səngəklərgə toldi.
2 U meni səngəklər ətrapidin uyaq-buyaqqa ətküzdi;
mana, bu oquq jiloƣida [səngəklər] intayin nuroƣun idi;
wə mana, ular intayin qurup kətkənidi. **3** U məndin:
— I insan ooƣli, bu səngəklər qaytidin yaxnamdu? —
dəp soridi. Mən: — I Rəb Pərwərdigar, sən bilisən,
— dedim. **4** U manga: I insan ooƣli, bu səngəklər
üstigə bexarət berip mundaq degin: «I quruq səngəklər,
Pərwərdigarning səzini anglanglar! **5** Rəb Pərwərdigar
bu səngəklərgə mundaq dəydu: — Mana, Mən silərgə
bir roḩ-nəpəs kirgüzimən, wə silər ḩayat bolisilər. **6**
Mən üstünglərgə pəy-singirlərni salimən, silərni terə
bilən yapimən, silərgə roḩ-nəpəs kirgüzimən; wə silər
Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər». **7** Xunga
mən buyruloƣini boyiqə bexarət bərdim; mən bexarət
beriximgə, bir xawqun kətürüldi, mana jalaq-julaq bir
awaz anglandi, səngəklər jipsilixip, bir-birigə qoxuldi.
8 Mən kərdum, mana, pəy-singirlər wə ət ularning
üstigə kelip ularni qaplidi; biraq ularda ḩeq roḩ-nəpəs
bolmidi. **9** U manga: — I insan ooƣli, roḩ-nəpəskə bexarət
berip mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:
Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roḩ-nəpəs, wə muxu
əltürülgənlər tirilsun üqün ularning üstigə püwlənglər»
— dedi. **10** Xunga mən buyruloƣandək bexarət beriwidim,
roḩ-nəpəs ularoƣa kirdi-də, ular ḩayat bolup tik turdi
— büyük bir qoxunoƣa aylandi. **11** Wə U manga:
— I insan ooƣli, bu səngəklər bolsa Israilning pütün
jəmətidur. Mana, ular: «Bizning səngəklirimiz qurup
kətti, ümidimiz üzüldi; biz tügəxtuq!» — dəydu. **12** Xunga
bexarət berip ularoƣa mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar
mundaq dəydu: — Mana, Mən gərünglərni eqip, silərni
gərünglərdin qiqirimən, i Mening həlkim, silərni Israil
zeminioƣa elip kirimən; **13** Mən gərünglərni aqqinimda,
silərni gərünglərdin qiqaroƣinimda, i Mening həlkim,
silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **14**
Wə Mən Əz Roḩimni silərgə kirgüzimən, silər ḩayat
bolisilər; wə Mən silərni əz zemininglarda turoƣuzimən;
silər Mənki Pərwərdigarni xundaq səzni qilip, xuni
ada qildi, dəp bilip yetisilər». **15** Pərwərdigarning
səzi manga kelip mundaq deyildi: — **16** I insan ooƣli,
bir tayaqni elip, uning üstigə «Yəḩuda wə uning
ḩəmraḩliri boloƣan Israillar üqün» dəp yazoƣin; yənə bir
tayaqni elip, uning üstigə «Əfraim wə uning ḩəmraḩliri
boloƣan pütün Israil jəmətidikilər üqün» dəp yazoƣin;
17 wə ularni bir-birigə ulap qoy; ular qolungda bir
bolsun. **18** Həlqimdikilər səndin: «Bu ixlar bilən nemini
qüxəndürməkqi bizgə dəp bərməmsən?» dəp sorisa,
19 ularoƣa: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mana,
Mən Əfraimning wə uningoƣa ḩəmraḩ boloƣan Israil
qəbililirining qoli tutqan Yüsüpning tayiqini elip, uni
Yəḩudaning tayiqioƣa qoxup ulap, ularni birla tayaq
qilimən; ular Mening qolumda bir tayaq bolidu. **20**
Sən yazoƣan tayaqlarni ularning kəz aldida qolungda
tutup ularoƣa xundaq degin: — **21** «Rəb Pərwərdigar
xundaq dəydu: «Mana, Mən Israil balilirini baroƣan
əllər arisidin elip, ularni ḩəryandin yioƣip əz zeminioƣa
epkelimən. **22** Mən ularni Israil taoƣlirining üstidə bir
əl qilimən; bir padixaḩ ularning ḩəmmisigə padixaḩ
bolidu; ular qaytidin ikki əl bolmaydu, yaki qaytidin ikki
padixaḩlikqa ḩeq belünməydu. **23** Ular əzlirini qaytidin
ularning məbudliri, lənətlik ixliri yaki asiyliklirining
ḩeqqayisisi bilən ḩeq buloƣimaydu; Mən ularni gunaḩ
ətküzgən olturaqlaxqan jayliridin qutquzup, ularni
paklandurimən; ular Mening həlkim bolidu, Mən
ularning Hudasi bolimən. **24** Wə mening qulum
Dawut ularoƣa padixaḩ bolidu; ularning ḩəmmisining
birla padiqisi bolidu; ular Mening ḩəkümlirimdə
mengip, Mening bəlgilimilirimni tutup ularoƣa əməl
qilidu. **25** Ular Mening qulum Yaqupqa təqdim
qiloƣan, ata-bowiliringlar turup kəlgən zeminda turidu;
ular uningda turidu — ular, ularning baliliri, wə
balilarning baliliri mənggü turidu — Mening qulum
Dawut ularning xaḩzadisi bolidu. **26** Mən ular bilən
aman-hatirjəmlik beoƣixlaydioƣan bir əḩdə tüzimən;
bu ular bilən mənggülük bir əḩdə bolidu; Mən ularni
jayida makanlaxturup awutimən; wə Mening muqəddəs
jayimni ular arisioƣa mənggügə tikləymən. **27** Mening
turaloƣu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi
bolimən, ular Mening həlkim bolidu. **28** Mening pak-
muqəddəs jayim ular arisida mənggügə tikləngəndə,

əmdi əllər Өzüm Pərwərdigarning Israilni pak-mukəddəs
kiloɣuqi ikənlikimni bilip yetidu».

38 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi:
— **2** Insan ooɣli, yüzüngni Magog zeminidiki Rox,
Məxək wə Tubalning əmiri Gogka karitip uni əyibləp
bexarət berip xundak degin: — **3** Rəb Pərwərdigar
xundak dəydu: «Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning
əmiri, Mən sanga karximən; **4** Mən seni arkingoɣa
yandurup, engikinggə ilməklərni selip, sən wə pütün
koxunungni — atlar wə atlik əskərlərni, hammisi toluk
korallanoɣan, sipar-kalkanlarni kətürgən, kiliq tutkan
top-top kixilərni jənggə kikirimən; **5** Pars, Efiopiyə wə
Put, hammisi kalkan-dubuloɣa bilən korallinidu **6** —
Gomer wə uning barlik top-top adəmliri, ximalning əng
kəridin kəlgən Torgamah jəməti wə uning barlik top-top
adəmliri, bu kəp əllər sanga hamrah bolup billə bolidu.
7 Өzüngni təyyarla; sən wə sanga yioɣiloɣan barlik top-
top adəmliring təyyarlanoɣan petida bol; sən ularoɣa
nazarətqilik kilisən. **8** Kəp künlərdin keyin sən [jənggə]
kakirilisən; sən ahirki yillarda kiliqtin kutkuzuloɣan, kəp
əllərdin yioɣiloɣan həlkning zeminioɣa, yəni uzundin beri
wəyran kelinip kəlgən Israil taoɣlirioɣa hujum kilisən;
uning həlki əllərdin yioɣiloɣan bolup, ularning hammisi
aman-esən turiweridu; **9** sən, barlik top adəmliring wə
sanga hamrah boloɣan nuroɣun əllər bilən billə aloɣa
besip, boran-qapkundək kelisən; sən yər yüzini kaplioɣan
buluttək bolisən». **10** — Rəb Pərwərdigar mundak
dəydu: «Xu küni xundak boliduki, kənglünggə baxkiqə
hiyallar kirip, sən rəzil hiylə-nəyrəngni oylap kikisən;
11 sən: «Mən sepilsiz yeza-kəntlər jaylaxkan zeminoɣa
besip kirimən; mən aman-esən turuwatkan bir həlkkə
yekinliximən — ularning hammisi sepilsiz, takaksiz wə
dərwazisiz turuwatidu», dəysən, — **12** «Xuning bilən
oljilarni elip, bulang-talang kilimən; kolumni əslidə
wəyran bolup əmdiliktə makanlik boloɣan jaylaroɣa,
əllərdin yioɣiloɣan, mal-dunyaoɣa igə boloɣan, dunyaning
kindikidə yaxawatkan həlkkə karxi kilimən». **13** Xu
tapta Xeba, Dedan, Tarxixtiki sodigərlər barlik yax
xirliri bilən səndin: «Sən olja elixka kəldingmu? Sən
top-top adəmliringni bulang-talang kiliwelixka — altun-
kümüxni elip ketixkə, mal-dunyani elip ketixkə, zor
bir oljioɣa erixiwelixka yioɣdingmu?» — dəp soraydu.
14 Xunga bexarət bərgin, i insan ooɣli, Gogka xundak
degin: — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mening
həlkim Israil aman-esən bolidioɣan künini, sən bilip
yətməmsən? **15** Sən əz jayingdin, yəni ximalning əng qət
jayidin kikisən, sən wə sanga hamrah boloɣan nuroɣun
əllər, hammisi atlik bolup, top-top adəmlər, qong koxun
bolisən. **16** Sən yər yüzini kaplioɣan buluttək həlkim
Israiloɣa karxi kikisən — bu ahirki zamanlarda bolidu
— Mən seni əz zeminimoɣa karxilixixka kikirimən;
xundak kilip Mən sən arkilik, i Gog, əllərning kəz aldida
Өzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkəndə, ular
Meni tonuydu». **17** — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu:
«Mən kədimki zamanlarda kullirim boloɣan Israildiki
pəyoɣəmbərlər arkilik bexarət kiloɣan birsi sən əməsmu?
Ular xu künlərdə, xundakla kəp yillardin beri, Mening
seni həlkimgə karxilixixka kikiridioɣanlikim tooɣruluk
bexarət bərgən əməsmu? **18** Wə xu küni, yəni Gog Israil
zeminioɣa karxi kikkan küni xundak boliduki, — dəydu
Rəb Pərwərdigar, — oɣəzipim bilən Mening kəhrim ərləp
kikidu. **19** Mening [Өz həlkimgə] boloɣan kizoɣinlikimdin,
oɣəzəp bilən xundak səz kiloɣanmənki, Israil zeminida
zor yər təwrəx bolidu; **20** xuning bilən dengizdiki
beliklar, asmandiki uqar-kanatlar, daladiki haywanlar,
yər yüzidiki əmiligüqi haywanlar wə yər yüzidə turoɣan
barlik insanlar Mening yüzüm aldida təwrinip ketidu;
taoɣlar ərülüp, tik yarlar oɣulap ketidu, barlik tamlar
yərgə ərülüp qüxidu. **21** Mən barlik taoɣlirimda uning
bilən karxilixixka bir kiliq qakirimən, — dəydu Rəb
Pərwərdigar, — hərbirsining kiliqi əz kerindixigə karxi
kikidu. **22** Mən waba kesili wə kan təküx bilən uningoɣa
həküm kikirip jazalaxka kiriximən; Mən uningoɣa, uning
koxunliri üstigə, uningoɣa hamrah boloɣan nuroɣun əllər
üstigə dəhxətlik yamoɣur, zor məldür taxliri, ot wə
güngürt yaoɣdurimən; **23** Mən Өzümni uluoɣlap, Өzümni
pak-mukəddəs dəp kərsitimən; wə nuroɣun əllərning
kəz aldida namayan bolimən, ular Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetidu».

39 «Əmdi sən, i insan ooɣli, Gogni əyibləp bexarət
berip xundak degin: — Rəb Pərwərdigar xundak
dəydu: — Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri,
Mən sanga karximən; **2** Mən seni arkingoɣa yandurup,
yetkiləp, seni ximalning əng kəridin kikirimən, Israilning
taoɣliri üstigə tajawuz kildurimən; **3** Mən okyayingni
sol kolungdin urup taxlioɣuziwetimən, oklirings ong
kolungdin qüxüriwetimən; **4** sən Israil taoɣlirining
üstigə yikilisən; sən wə sening barlik koxunliring,
sanga hamrah boloɣan əllər yikilisilər; Mən seni
barlik yirtkuq uqar-kanatlaroɣa gəx, daladiki barlik
haywanlaroɣa ow boluxka təkdim kildim. **5** Sən dalada
yikilisən; qünki Mən xundak səz kildim, — dəydu Rəb
Pərwərdigar. **6** Mən Magog üstigə wə dengiz boyida
aman-esən turoɣanlaroɣa ot yaoɣdurimən; ular Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **7** Mening pak-
mukəddəs namimni həlkim Israil arisida tonutimən;
pak-mukəddəs namimning kaytidin buloɣinixka kət'iy
yol koymaymən; əllər Mening Pərwərdigar, Israilda
turoɣan Mukəddəs Boloɣuqisi ikənlikimni bilip yetidu. **8**
Mana, u kelidu! Bu ixlar qokum bolidu, — dəydu Rəb
Pərwərdigar, — bu dəl Mən eytkan künidur. **9** Israil
xəhərliridə turuwatkanlar kikip korallarni, jümlidin
sipar-kalkanlar, okyalar, tokmaklar wə nəyzilərni
kəydürüp ot kalaydu — ular bular bilən yəttə yil ot
kalaydu. **10** Daladin heq otun elinmaydu, ormanlardin
heq yaoɣaq kesilməydu; qünki ular korallarni ot kalaxka
ixlitidu; ular əzliridin olja tutkanlarni olja tutidu, əzlirini
bulang-talang kiloɣanlarni bulang-talang kilidu, — dəydu
Rəb Pərwərdigar. **11** Wə xu künidə xundak boliduki,
Israil zeminidin, yəni dengizning xərkiy kiroɣikidin
ətidioɣanlarning iloɣisidin Gogka bir yərlik boluxi üqün
bir orunni berimən; bu yərlik bolsa ətküqilərning
yolini tosidu; ular xu yərdə Gog wə uning barlik top-
top adəmlirini kəmidu; u «Hamon-Gog iloɣisi» dəp
atilidu. **12** Israil jəməti zeminini halal kilix üqün,
ularni yəttə ay kəmidu; **13** zemindiki barlik həlk
ularni yərlikkə koyidu; xuning bilən Өzüm uluoɣlanoɣan
muxu künidə bu ix ularoɣa xərəp bolidu, — dəydu Rəb
Pərwərdigar. **14** Ular birnəqqə adəmni zeminni dawamlik
arilap, tajawuzqilarning zemin yüzidə kaloɣan jəsətlirini

kümüxtək alahidə ixni kilix üqün ayriydu; ular xu yəttə
ay tügigəndə, andin jəsətlərni izdəx hizmitini baxlaydu.
15 Bu «zemindin ətküqilər» aylinip yüridu; əgər birsi
adəmning ustihinini kərgən bolsa, u uning yenioŋa
bir bəlgə tikləydu; «izdəp kəmgüqilər» uni Hamon-
Gog jiloŋisioŋa dəpnə kiloŋuqə bəlgə turidu **16** ([jiloŋida]
«Hamonah» dəp ataloŋan bir xəhər bolidu). Ular xu
yol bilən zeminni paklaydu». **17** — «Wə sən, i insan
ooŋli, Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Hərkandak
uqar-kanatlar, daladiki barlik haywanlaroŋa mundak
degin: «Yioŋilixip kelinglar, Mən silərgə kilmakqi boloŋan
kurbanlikimoŋa, yəni Israil taoŋliri üstidə kilinoŋan qong
kurbanlikka haryandin jəm bolunglar! Silər xu yərdə
gəx yəp, kan iqisilər. **18** Silər baturlarning gəxini,
yər yüzidiki xahzadilarning kenini — koqkarlarning,
əqkilərning, torpaklarning kenini iqisilər — ularning
həmmisi Baxandiki bordaloŋan mallardur! **19** Silər Mən
silərgə kilmakqi boloŋan kurbanlikimdin, toyoŋuqə may
yəp, toyoŋuqə kan iqisilər! **20** Silər dastihinimda atlar
wə jəng harwisidikilər, baturlar, barlik jəngqi palwanlar
bilən toyunisilər» — dəydu Rəb Pərwərdigar. **21** — wə
Mən Əz xan-xəripimni əllər arisioŋa kərsitimən, barlik
əllər Mening yürgüzgən jazalirimni wə ularning üstigə
koyoŋan kolumni kəridu. **22** Wə xu kündin tartip Israil
jəməti Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni
bilip yetidu. **23** Əllər Israil jəmətining kəbihliki, Manga
asiylik kiloŋanliki tüpəylidin sürgün boloŋanlikini bilip
yetidu; mana, Mən yüzümni ulardin yoxurup, ularni
düxmənlirining koliosa tapxurdum; ularning həmmisi
kiliqlinip yikildi. **24** Ularning paskiniqiliki wə asiylikliri
boyiqə Mən ularni bir tərəp kildim, yüzümni ulardin
yoxurdum». **25** Xunga Rəb Pərwərdigar xundak dəydu:
— Mən hazir Yakupni sürgün boloŋanlikidin əsligə
kayturup, pütkül Israil jəməti üstigə rəhim kilip,
Əz pak-mukəddəs namim üqün otluk kizoŋinlikimni
kərsitimən. **26** Əz zeminida aman-esən turoŋinida,
heqkim ularni korkutmaydioŋan qaoŋ kəlgəndə, Mən
ularni əllərdin kayturup, düxmənlirining zeminliridin
yioŋkinimda, wə kəp əllərning kəz aldida Əzümning
pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, xu qaoŋda
ular hijalitini wə Məndin yüz ərüp kiloŋan asiylikining
barlik gunahini kətüridu; **28** ular Mening ularni əllər
arisioŋa sürgün kilduroŋanlikim tüpəylidin, wə andin
ulardin heqkaysisini xu yərdə kaldurmay əz zeminioŋa
yioŋkanlikim tüpəylidin, ular Mening Pərwərdigar
ikənlikimni bilip yetidu; **29** wə Mən yüzümni ulardin
kayta heq yoxurmaymən; qünki Mən Israil jəməti üstigə
Əz Rohimni kuyoŋan bolimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

40 Bizning sürgün boloŋanlikimizning yigirmə
bəxinqi yili, yilning bexida, ayning oninqi künidə,
yəni xəhər bəsülgəndin on tət yil keyin — dəl axu künidə
Pərwərdigarning koli mening wujudumoŋa kondi, wə U
meni [xəhərgə] apardi. **2** Hudaning alamət kərünüxliridə
U meni Israil zeminioŋa apirip, intayin egiz taoŋ üstigə
orunlaxturdi; taoŋning jənubiy təripidə xəhərdək bir
kurulux turatti. **3** U meni xu yərgə apardi; mana
kolida kanap tanisi wə əlqəm hadisini tutkan, misning
kərünüxidə boloŋan bir kixi; u dərwazida turatti. **4** Bu
kixi manga: «Insan ooŋli, kəzliring bilən kərüp, kuliking
bilən anglap, kənglüngni mən sanga kərsitidioŋan barlik
ixlaroŋa baoŋlioŋin; qünki buning sanga kərsitilixi üqün
sən muxu yərgə elip kelinding. Israil jəmətigə barlik
kərginingni ayan kil». **5** Wə mana, ibadəthanining
hammə təripidə tam bar idi. U kixining kolida altə
gəzlik əlqəm hadisi bar idi; xu qaoŋdiki «bir gəz» bir
gəz bir alikanoŋa tooŋra kelətti. U tamning kənglikini
əlqidi, bir «hada» kikti; egizliki bolsa, bir «hada»
kikti. **6** U xərkkə karaydioŋan dərwazioŋa kelip, uning
pələmpəylirigə kikti; uning bosuoŋisining kənglikini
əlqidi, u bir hada kikti. Yənə bir təripining kəngliki bir
hada kikti. **7** [Dərwazining iqidiki] hərbir «oyuk əy»ning
uzunluki bir hada, kəngliki bir hada idi; oyuk əylərning
arilikі bəx gəz idi; dərwazining iqidiki bosuoŋa, yəni
iqkirigə karaydioŋan dəhliznin aldidiki bosuoŋining [ikki
təripining] uzunluki [ayrim-ayrim] bir «hada» kikti;
8 u dərwazining iqkirigə karaydioŋan dəhlizni əlqidi,
[uzunluki] bir hada kikti. **9** U dərwazining dalininning
uzunlukini əlqidi, səkkiz gəz kikti; uning kexikining
yenidiki tamning kelinliki ikki gəz kikti. Muxu dalan
iqkirigə karaytti. **10** Xərkkə karioŋan dərwazining iqidə,
u təripidə üqtin, bu təripidə üqtin oyuk əylər bar idi.
Üqilisi ohxax əlqəmdə idi; üq əyning ikki yan temi
ohxax kelinlikta idi. **11** U dərwazini əlqidi, kəngliki on
gəz kikti; uning jəmiy uzunluki on üq gəz idi. **12** Bu
yandiki oyuk əylərning aldida bir gəz kelinliktiki bir
tosma tam bar idi, wə u yandiki oyuk əylərning aldida
bir gəz kelinlikta bir tosma tam bar idi; haryandiki oyuk
əylərning kəngliki altə gəz idi. **13** U dərwazining jəmiy
kənglikini, yəni bu tərəptiki oyuk əyning əgzisining
[arka lewidin] u tərəptiki oyuk əyning əgzisining [arka
lewioŋiqə] yigirmə bəx gəz kikti; bu tərəptiki oyuk
əyning ixiki bilən u tərəptiki oyuk əyning ixiki bir-
birigə karixatti. **14** U iqki hoylioŋa kirix eoŋizidiki
tüwrüklərni əlqidi; ularning egizliki atmix gəz kikti;
dərwaza temi bu hoylining tüwrüklirini orap turoŋanidi.
15 Dərwazining tüwidin dalanning iqki eoŋizioŋiqə
əllik gəz kikti. **16** Oyuk əylərning hərbirining udul
temida, xundakla oyuk əylərning arilikida, dalanning
yenida ohxaxla rojəklər bar idi; muxu rojəklər sirtioŋa
karap tariyip mangoŋan idi; hərbir arilikiki tam-
tüwrüklərgə palma dərəhliri nəkkixləngənidi. **17** U
meni sirtki hoylioŋa apardi; mana, kiqik hanilar, wə
sirtki hoylini qəridəp yasaloŋan tax tahtaylik supa;
supining üstigə ottuz kiqik hana selinoŋan. **18** Bu
tax tahtaylik supa hoylidiki dərwazilaroŋa tutaxkan,
uning kəngliki ularning uzunlukioŋa barawər idi; bu
«pəs tax supa» idi. **19** U təwənki dərwazining iqi
təripidin iqki hoylining sirtki temioŋiqə boloŋan arilikni
əlqidi; xərk wə ximal tərəplərningmu yüz gəz kikti. **20**
Andin sirtki hoylioŋa kiridioŋan, ximaloŋa karaydioŋan
dərwazining uzunluki wə kənglikini əlqidi. **21** Uning bu
təripidə üqtin oyuk əy, u təripidə üqtin oyuk əy bar
idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinqi dərwazningkigə
ohxax idi; uning uzunluki əllik gəz, kəngliki yigirmə
bəx gəz. **22** Uning deriziliri, dalanliri, palma dərəh
nəkixliri xərkkə karaydioŋan dərwazningkigə ohxax idi;
kixilər uning yəttə baskuqluk pələmpiyi bilən kikatti;
uning dalini iqkirigə karaytti. **23** Iqki hoylida ximal wə
xərkiki dərwazilaroŋa udul birdin dərwazə turatti; u
dərwazidin dərwazioŋiqə əlqidi, yüz gəz kikti. **24** U meni

jənub tərəpkə apardi; mana, jənubkimu karaydioŋan bir
dərwaza bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini əlqidi,
ular baxkilirioŋa ohxax idi. **25** Dərwazining wə dalinining
ətrapidiki derizilər baxkilirioŋa ohxax idi; uning uzunluki
əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **26** Uningoŋa
qikidioŋan yəttə baskuq bar idi; uning dalini iqkirigə
karaytti; uning tüwrükliridə palma dərihining nəkixi bar
idi, u tərəptə biri, bu tərəptə biri bar idi. **27** Iqki hoylioŋa
kiridioŋan, jənubka karaydioŋan bir dərwaza bar idi; u
jənubiy tərəptə dərwazidin dərwazioŋa əlqidi, yüz gəz
qikti. **28** U meni iqki hoylioŋa jənubiy dərwazidin əkirdi;
wə jənubiy dərwazini əlqidi; uning əlqəmliri baxka
dərwazilərningkigə ohxax idi. **29** Uning oyuk əyliri,
arilik tamliri, dalinining əlqəmliri baxkilirininkigə
ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida derizilər bar
idi; uning uzunluki əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz
idi. **30** ətrapida uzunluki yigirmə bəx gəz, kəngliki
bəx gəz ətrapida dalini bar idi. **31** Uning dalini bolsa
sirtki hoylioŋa karaytti; uning kirix eoŋizidiki ikki yan
tüwrükidə palma dərəhlərning nəkixi bar idi; uning
qikix yolining səkkiz baskuqluk pələmpiyi bar idi. **32**
U meni iqki hoylida xərk tərəpkə apardi; u tərəptiki
dərwazini əlqidi; uning əlqəmliri baxkilirioŋa ohxax idi.
33 Uning oyuk əyliri, arilik tamliri, dalinining əlqəmliri
baxkilirininkigə ohxax idi; uning wə dalinining
ətraplirida derizilər bar idi; uning uzunluki əllik gəz,
kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **34** Uning dalini bolsa
sirtki hoylioŋa karaytti; uning [kirix eoŋizining] u wə
bu təripidiki tüwrükidə palma dərəhlərning nəkixi bar
idi; uning qikix yolining səkkiz baskuqluk pələmpiyi
bar idi. **35** U meni ximaliy dərwazioŋa apardi, wə uni
əlqidi; uning əlqəmliri baxkilirioŋa ohxax idi. **36** Uning
oyuk əyliri, arilik tamliri, dalanliri [baxkilirioŋa] ohxax
idi; ətrapida derizilər bar idi. Uning uzunluki allik gəz,
uning kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **37** Uning dalinidiki
tüwrüklər sirtki hoylioŋa karaytti; uning [kirix eoŋizidiki]
ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərning nəkixi bar
idi; uning qikix yolining səkkiz baskuqluk pələmpiyi
bar idi. **38** Hərbir dərwaza [ikki] tüwrükining yenida
ixiklik kiqik əy bar idi; ular xu əylərdə kəydürmə
kurbanliklarni yuyatti. **39** Dərwazining dalinida uyanda
ikkidin xirə, buyanda ikkidin xirə bar idi; ular xirələrning
üstidə kəydürmə kurbanlik, gunah kurbanliki wə
itaətsizlik kurbanliklirini soyidu. **40** Ximaliy dərwazining
dalinining kirix eoŋizidiki pələmpəyning bir yenida ikki
xirə bar idi; dalanning kirix eoŋizining yənə bir yenida
ikki xirə bar idi. **41** Xuningdək dərwazining u yenida
tət xirə, bu yenida tət xirə bar idi — jəmiy səkkiz joza
bar idi; ular ularning üstidə kurbanliklarni soyidu. **42**
Yənə taxtin yonup yasaloŋan, uzunluki bir yerim gəz,
kəngliki bir yerim gəz, egizliki bir gəz kelidioŋan tət
xirə bar idi; ularning üstigə kəydürmə kurbanliklar
wə baxka kurbanliklarni soyidioŋan koral-əswablar
koyulidu. **43** Dərwaza iqidə, tamliri üstigə bir alikan
uzunluktiki jüp ilməklik kanarlar bekitilgən. Xirələr
üstigə kurbanlik gəxliri koyulidu. **44** Iqki hoyla iqidə
wə iqki dərwazining sirtida mədhiyə nahxiqiliri üqün
ikki kiqik əy bar idi; biri ximaliy dərwazining yenida,
jənubka yüzləngən; yənə biri jənubiy dərwazining
yenida, ximaloŋa yüzləngənidi. **45** U manga: «Jənubka
yüzləngən əy kahinlar, yəni ibadəthanioŋa məs'ullar
üqündur. **46** Jənubka yüzləngən əy kahinlar, yəni
kurbangah wəzipisigə məs'ullar üqündur. Bular bolsa
Zadokning jəmətining ooŋul pərzəntliri; xularla Lawiy
jəmətidilər arisidin Pərwərdigarning yenioŋa hizmitidə
boluxka kirələydu» — dedi. **47** U hoylini əlqidi;
uzunluki yüz gəz, kəngliki yüz gəz, tət qasilik idi;
kurbangah bolsa mukəddəshana aldida turatti. **48**
U meni mukəddəshanining dalinioŋa apardi; u dalan
eoŋizining ikki yenidiki tamlarning uzunlukini əlqidi;
bir tərəptikisi bəx gəz, yənə bir tərəptikisi bəx gəz qikti;
dalan eoŋizining [əzi on tət gəz idi]; dalan eoŋizidiki
tamning [iqki təripining] kəngliki bu təripi üq gəz, u
təripi üq gəz idi. **49** Dalanning kəngliki yigirmə gəz,
uzunluki on bir gəz idi; uningoŋa qikidioŋan pələmpəy
bar idi; tüwrükimu bar idi, u yenida biri, bu yenida biri
bar idi.

41 U meni [mukəddəshanidiki] mukəddəs jayning
aldioŋa apardi; u jayning kirix eoŋizining ikki
təripidiki yan tamni əlqidi, hər ikkisining kelinliki altə
gəz qikti. **2** Kirix eoŋizining kəngliki bolsa on gəz idi;
mukəddəs jayning kirix eoŋizidiki tooŋra tamning iqki
təripining kənglikini əlqidi, hər ikkisi bəx gəz qikti; u
mukəddəs jayning uzunlukini əlqidi, kirik gəz qikti;
uning kəngliki yigirmə gəz qikti. **3** U iqkirigə karap
mangdi, əng mukəddəs jayoŋa kirix eoŋizidiki tooŋra
tamning kəngliki ikki gəz; eoŋizining kəngliki altə gəz
idi; [ikki tərəptiki] tooŋra tamning uzunluki bolsa, yəttə
gəz idi. **4** U mukəddəs jayning kəynidiki «əng mukəddəs
jay»ning uzunlukini əlqidi, yigirmə gəz qikti; kənglikimu
yigirmə gəz idi. U manga: «Bu əng mukəddəs jay» — dedi.
5 U mukəddəshanining temini əlqidi, kelinliki altə gəz
qikti; yandiki kiqik hanilarning bolsa, kəngliki tət gəz
idi; kiqik hanilar mukəddəshanini qəridəp selinoŋanidi.
6 Yenidiki kiqik hanilar üq kəwətlik, bir-birigə üstiləklik
idi, hər kəwəttə ottuzdin hana bar idi; kiqik hanilarning
limliri mukəddəshanining temioŋa qikip kalmasliki üqün,
limlar kiqik hanilarning sirtki temioŋa bekitilgənidi.
7 Yukirilioŋanseri mukəddəshanining ətrapidiki kiqik
hanilar kengiyip baroŋanidi; qünki mukəddəshanining
ətrapida kurulux boloŋanliktin bina egizligənseri hanilar
kengəygən. Xu səwəbtin mukəddəshanimu egizligənseri
kengəygən. Təwəndiki kəwəttin yukiridiki kəwətkiqə
otturidiki kəwət arkilik qikidioŋan pələmpəy bar idi.
8 Mən mukəddəshanining egiz ulluk supisi barlikini
kərdum; u həm yenidiki kiqik hanilarning uli idi; uning
egizliki toptooŋra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz»
idi. **9** Yenidiki hanilarning sirtki temining kelinliki
bəx gəz idi. Mukəddəshanining yenidiki kiqik hanilar
bilən [kahinlarning] hujriliri arilikidiki box yərning
kəngliki yigirmə gəz idi; bu box yər mukəddəshanining
həmmə təripidə bar idi. **11** Yenidiki kiqik hanilaroŋa kirix
eoŋizi bolsa box yərgə karaytti; bir kirix eoŋizi ximaloŋa,
yənə biri jənubka karaytti. Supa üstidiki hanilarni
qəridigən box yərning kəngliki bəx gəz idi. **12** Oŋərbkə
jaylaxkan, box yərgə karaydioŋan binaning uzunluki
yətmix gəz idi; binaning sirtki temining kelinliki bəx
gəz; uning kəngliki toksan gəz idi. **13** Heliki kixi
mukəddəshanining əzini əlqidi; uning uzunluki yüz gəz
idi. Box yərning kəngliki [yüz gəz idi], binaning tamliri

қоxулуп јәмиј кәнгликі јүз гәз іді. **14** Мукәддәshанининг
алді тәріпі wә хәрккә јаылахқан һојлисининг кәнгликі
јүз гәз іді. **15** U [мукәддәshанининг] кәјнідікі
box јәргә қараудиоған бинаning кәнглікіні, јүмлідін
u wә бы тәріпідікі каридорні әлқіді, јүз гәз қікті.
Мукәддәshанининг «мукәддәс јај»і білән іқкі «әng
мукәддәс јај»і wә сіртқа қараудиоған далині болса,
јаоғаq тахтајлар білән бәзәлгән; уning босуоғіліді, іқідікі
үq јајning әтрапідікі ројәкліді һәм дәһлізліді болса,
босуоғісідін тартип һәммә јәр, полдін дерізіләргіqә
јаоғаq тахтајлар білән бәзәлгән (дерізіләр өзі ројәклік
іді). **17** Далandін іqкі «әng мукәддәс јај»оғіqә болоған
торус, іqкі wә сіртқі «мукәддәс јај»ning тамлірining
һәммә јері керуб wә палма дәрәһліді білән әлqәмлік
нәқіхләngәніді. Һәр іккі керуб арісида бір палма дәрісі
нәқіхләngәніді; һәрбір керубning іккі үзі бар іді. **19**
Керубning інсан үзі бы тәрәптікі палма дәрісі нәқіхігә
қараytті; хір үзі u тәрәптікі палма дәрісі нәқіхігә
қараytті; пүткүл мукәддәshанining [іqкі] һәммә тәріпі
хундақ іді; **20** далanning полдін тартип торусіоғіqә,
хуningдәк «мукәддәс јај»ning тамлірioғa керублар wә
палма дәрәһліді нәқіх қілиноған. **21** «Мукәддәс јај»ning
іхік кехәкліді болса, тәт қасілік іді; «әng мукәддәс јај»
алдідікі іхік кехәклірімu ohxax іді. **22** «[Мукәддәс
јај]»[ning] егізлікі үq гәз, uзунлуқі іккі гәз болоған
қурбангаһі јаоғаqтін јасалоған; уning бурјәкліді, үзі
wә тамлірining һәммісі јаоғаqтін јасалоған; һәлікі кіхі
манga: «Bu болса Пәрwәрдігарning алдida туридіоған
хірәдur» — деді. **23** [Мукәддәshанining] «мукәддәс
јај» һәм «әng мукәддәс јај»ining һәрбірining қох
қанатлік іхікі бар іді. **24** Һәрбір қанітining іккі қатлімі
бар іді; bu іккі қатлам қатлінатті; bu тәрәптікі қанітining
іккі қатлімі бар іді; u тәрәптікісініngmu іккі қатлімі бар
іді. **25** Ularning үстігә, јәні «мукәддәс јај»ning іхікліді
үстігә, тамларning үстіні нәқіхлігәндәк, керублар wә
палма дәрәһліді нәқіхләngәніді; сіртқі далanning алдida
јаоғаqтін јасалоған бір аywan бар іді. **26** Далanning u
wә bu тәріпідә ројәклір wә палма дәрәһ нәқіхліді бар іді.
Мукәддәshанining јенідікі кіqік һанілар wә алдідікі
аywanning хәклімu хундақ іді.

42 U meni сіртқі һојлиоға, хімал тәріпігә апарді; u
meni јәнә «box јәр»gә тутахқан, ibadәthanining
хімалиј удулиоға јајлахқан кіqік һанілароға апарді. **2**
Hanilarning јәмиј uзунлуқі үз гәз іді; ularning кірих
јолі хімалоға қараytті; [hanilarning] јәмиј кәнгликі
әллік гәз іді. **3** Hanilar іqкі һојлиоға тәwә јігірмә гәз
кәнгликтікі «box јәр»gә қараytті, хундақла сіртқі һојлиоға
тәwә «tax тахтајлік supa»ning удулида іді. Үq қәwәтлік
hanilarning каридорining бір тәріпідікі hanilar јәнә бір
тәріпідікі hanilarning удулида іді. **4** Hanilarning алдida
он гәз кәнгліктә, үз гәз uзунлуқта бір каридор бар
іді. Hanilarning іхікліді хімалоға қараytті; **5** yukiridiki
hanilar тәwәндікі wә отturisidiki әыләрдін тар іді; қünki
каридорлар кәр орунні igiliwaloғanidi. **6** Hanilar үq
қәwәтлік іді; бірақ һојлиоға тутах hanilarningkidәk
тüwrükliді bolmioғaqқa, үqінqі қәwәттікі hanilar astinqi
қәwәттікі wә отturidiki hanilardin tar іді. **7** Sirttiki
hanilarning yenidiki, јәні һојлині hanilardin ayrip
туридіоған сіртқі тамning uзунлуқі әллік гәз іді. **8** Sirtqi
һојлиоға тутахқан hanilarning болса, јәмиј uзунлуқі
әллік гәз іді; мана, мукәддәshанioғa қараудиоған
тәріпining uзунлуқі үз гәз іді. **9** Bu hanilar astida,
сіртқі һојлідін кіридіоған, хәрк тәрәпкә қараудиоған бір
кірих јолі бар іді. **10** Ibadәthanining јәнубиј тәріпідә,
хәрқіј тәріпігә қараудиоған іqкі һојлідікі тамning
кәнгликі білән тәng болоған, «box јәр»gә тутахқан,
ibadәthanining өзігә қараудиоған hanilar бар іді; **11**
Ularning алдідіmu бір каридор бар іді; ular хімалоға
қараудиоған hanilaroғa ohxaytti. Ularning uзунлуқі wә
кәнгликі, барлік қіқіх јолліді, хәкліді wә іхікліді ohxax
іді. **12** Јәнубқа қараудиоған бір үрүх hanilarning іхікі
алдідікі каридорning бехида бір кірих јолі бар іді; bu кірих
јолімu хәрккә қараудиоған tamning yenida іді. **13** Wә u
manga: «[ibadәthanining һојлідікі] «box јәр»gә тутахлік
bu хімалиј wә јәнубиј үрүх hanilar болса, мукәддәс
hanilardur; Пәрwәрдігароғa yeқінлихалаудиоған кahінлар
хu јәрләрдә «әng мукәддәс һәдіјәләр»ні јәудu.
Ular хu јәрләрдә «әng мукәддәс һәдіјәләр»ні, јәні
аxлік һәдіјәләрні, gunaһ қурбанліклірімі wә itaәtsizlik
қурбанліклірімі қојіду; қünki хu јәрләр мукәддәstur. **14**
Kaһінлар Huda алдіоға кірgәндін кеjін, ular «мукәддәс
јај»din biwasitә сіртқі һојлиоға қіқмаудu, бәлкі хu
јәргә хізмәт кіјімініні selip қојіду, қünki bu кіјімлір
мукәддәstur. Ular пәқәт baxқa кіјімлірні кіјip, andin
jamaәt туроған јәргә қіқіду» — деді. **15** U хундақ қілip
ibadәthanining іqкі кәлімініні әлqігәндін кеjін, u meni
хәркқә қараудиоған дәрwздідін қіқарді wә әтрапідікі
tamni әлqіді. **16** U хәрқіј тәріпіні әлqәм hadisi білән
әлqіді; u бәх үз hada қікті. **17** U хімалиј тәріпіні
әлqәм hadisi білән әлqіді; u бәх үз hada қікті. **18** U
јәнубиј тәріпіні әлqәм hadisi білән әлqіді; u бәх үз
hada қікті. **19** U оғәрбиј тәріпігә бурулup, әлqәм hadisi
білән әлqіді; u бәх үз hada қікті. **20** U тәт тәріпіні әлqіді;
әтрапida awam білән pak-мукәддәс болоған јајларні
ayrip туридіоған, uзунлуқі бәх үз [hada], кәнгликі бәх
үз [hada] там бар іді.

43 U meni дәрwазіоға, јәні хәркқә қараудиоған
дәрwазіоға apardi; **2** Mana, Israilning Hudasining
хан-хәріпі хәрк тәрәптін кәлді; Uning awazi uluoғ
sularning харқіріоған sadasidәk іді; јәр үзі uning хан-
хәріпі білән јоротулді. **3** Мән кәргән bu аламәт кәрүнүх
болса, u хәһәрні һалак қілихқа кәлгән қәтімда кәргән
аламәт кәрүнүхтәк болді; аламәт кәрүнүхлір јәнә мән
Kewar дәрјаsi boyida турup кәргән аламәт кәрүнүхтәк
болді; мән дүм јіқілдім. **4** Пәрwәрдігарning хан-
хәріпі хәрккә қараудиоған дәрwаza арқілік ibadәthanioғa
кірді; **5** Roһ meni кәтүрүп, іqкі һојлиоға apardi; mana,
Пәрwәрдігарning хан-хәріпі ibadәthanini toldurdi. **6**
Һәлікі кіхі yenimda туроғанда, ibadәthanining іqідін
Birsining сәзлігән awazini англідім; **7** U manga: — I
інсан оғлі, bu Mening тәһтім selinoғan јај, Мән ayaoғ
basidioғan, Мән Israiллар арісида мәнggүgә туридіоған
јаудur; Israil јәмәтідікілір — ularning әзліді yaki
padixaһліді buzukluқі білән yaki «yukiri jaylar»da
padixaһning јәсәтліді білән Mening pak-мукәддәс
namimni yәnә һәq buloғimaydu. **8** Ular өz bosuoғisini
Mening bosuoғimning yenioғa, іхік кехікіні Mening
іхік кехікімning yenioғa saloғan, ular білән Meni пәқәт
бір тамла ayrip turatti, ular Mening pak-мукәддәс
namimni yirginqlikliді білән buloғioғan. Xunga Мән

oŋəzipim bilən ularni yoḳitiwəttim. **9** Əmdi ḥazir ular
buzuḳluḳini, padixaḥlarning jəsətlirini Məndin yiraḳ
ḳilsun; wə Mən ular arisida mənggügə turimən. **10** —
Əmdi sən, i insan ooŋli, Israil jəmətining əz ḳəbiḥlikliridin
hijalət boluxi üqün bu əyni ularoŋa kərsitip bərgin; ular
kallisida ibadəthanini əlqəp baḳsun. **11** Əgərdə ular əz
ḳiloŋanliridin hijil bolsa, əmdi sən muxu əyning xəklini,
uning selinixini, qiḳix yollirini, kirix yollirini wə barliḳ
layiḥisini wə barliḳ bəlgilimilirini, — xundaḳ, barliḳ
xəklini wə barliḳ ḳanunlirini ayan ḳilip bərgin; ularning
pütkül xəklini esidə tutuxi ḥəm uning bəlgilimilirigə
əməl ḳilixi üqün, uni ularning kəz aldioŋa yazoŋin.
12 Ibadəthanining ḳanuni xundaḳ bolidu: U turoŋan
taoŋning qoḳḳisining bekitilgən pasiloŋiqə boloŋan dairisi
«əng muḳəddəs» bolidu; mana, bu ibadəthanining
ḳanunidur. **13** Ḳurbangaḥning «[qong] gəz»də əlqəngən
əlqəmliri xundaḳ idi: — bu gəz bolsa bir gəz ḳoxuloŋan
bir aliḳan bolidu. Ḳurbangaḥning ətrapidiki ulining
egizliki bir gəz, kəngliki bir gəz, ətrapidiki girwiki
bolsa bir aliḳan idi. Mana bu ḳurbangaḥning uli idi.
14 Uning ulidin astinḳi təkqigiqə ikki gəz, kəngliki bir
gəz idi; bu «kiqik təkqə»din «qong təkqə»giqə tət gəz,
kəngliki bir gəz idi; **15** ḳurbangaḥning ot supisining
egizliki tət gəz idi; ot supisida tət münggüz qoḳqiyip
qiḳip turatti. **16** Ḳurbangaḥning ot supisining uzunluḳi
on ikki gəz, kəngliki on ikki gəz bolup, u tət qasiliḳ
idi. **17** Yuḳiri təkqigiqimu tət qasiliḳ idi, uzunluḳi on
tət gəz, kəngliki on tət gəz; ətrapidiki girwiki bolsa
yerim gəz idi; astining kəngliki bir gəz idi; uningoŋa
qiḳidioŋan pələmpiyi xərḳḳə ḳaraytti. **18** U manga
xundaḳ dedi:— I insan ooŋli, Rəb Pərwərdigar xundaḳ
dəydu: Bu ḳurbangaḥ üstigə kəydürmə ḳurbanliḳlarni
sunux wə üstigə ḳan sepix üqün uni yasioŋan künidə,
xular uning bəlgilimiliri bolidu: — **19** sən Lawiy
ḳəbilisidin boloŋan, yəni Mening hizmitimdə bolux üqün
Manga yeḳinlixidioŋan Zadok nəslidikilərdin boloŋan
kaḥinloroŋa gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə yax bir torpaḳni
berisən; **20** sən uning ḳenidin azraḳ elip ḳurbangaḥning
münggüzlirigə, qong təkqining tət burjikigə ḥəm
ətrapidiki girwəkliri üstigə sürisən; xuning bilən sən
uni pakizlap wə uningoŋa kafarət ḳilisən. **21** Sən
gunaḥ ḳurbanliḳi boloŋan torpaḳni elip uning jəsitini
«muḳəddəs jay»ning sirtida boloŋan, ibadəthanidiki
alaḥidə bekitilgən jayda kəydürisən; **22** ikkinqi künidə
sən gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə bejirim bir tekini sunisən;
ular ḳurbangaḥni torpaḳ bilən paklanduroŋandəḳ tekə
bilən uni paklaydu. **23** Sən uni paklioŋandin keyin,
sən bejirim yax bir torpaḳ, ḳoy padisidin bejirim
bir ḳoqḳarni sunisən; **24** sən ularni Pərwərdigarning
aldioŋa sunisən; kaḥinlar ularning üstigə tuz sepidu wə
ularni Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə ḳurbanliḳ süpitidə
sunidu. **25** Yəttə kün sən hər küni gunaḥ ḳurbanliḳi
süpitidə bir tekini sunisən; ular bejirim yax bir torpaḳni,
ḳoy padisidin bejirim bir ḳoqḳarnimu sunidu. **26** Ular
yəttə kün ḳurbangaḥ üqün kafarət ḳilip uni paklaydu;
xuning bilən ular uni pak-muḳəddəs dəp ayriydu. **27** Bu
künlər tügigəndə, səkkizinqi küni wə xu kündin keyin,
kaḥinlar silərning kəydürmə ḳurbanliḳliringlarni wə
inaḳliḳ ḳurbanliḳliringlarni ḳurbangaḥ üstigə sunidu;
xuning bilən Mən silərni ḳobul ḳilimən, — dəydu Rəb
Pərwərdigar.

44 Wə u meni ibadəthanining xərḳḳə ḳaraydioŋan
dərwazisioŋa apardi; u etiklik idi. **2** Pərwərdigar
manga: — Bu dərwaza etiklik turidu; u eqilmaydu,
ḥeqkim uningdin kirməydu; qünki Pərwərdigar,
Israilning Hudasi uningdin kirgən; xunga u etiklik
ḳalidu. **3** Pəkət xaḥzadə, xaḥzadilik süpiti bilən
xu dərwazining [karidorida] olturup Pərwərdigar
aldida nan yeyixkə bolidu; u [dərwaznining] dalinidin
kiridu wə xu yoldin qiḳidu, — dedi. **4** U meni
ximaliy dərwazidin qiḳirip ibadəthanining aldioŋa
apardi; mən kərdum, mana, Pərwərdigarning xan-
xəripi Pərwərdigarning əyini toldurdi; mən düm
yiḳildim. **5** Pərwərdigar manga xundaḳ dedi:— Insan
ooŋli, Mening sanga Pərwərdigarning əyining barliḳ
bəlgilimiliri ḥəm ḳanunliri tooŋruluḳ eytidioŋanlirimning
ḥəmmisini kəngül ḳoyup kəzüng bilən kər, ḳuliḳing
bilən angla; ibadəthanining kirix yoli wə muḳəddəs
jayning qiḳix yollirini kəngül ḳoyup esingdə tut.
6 Andin asiyloroŋa, yəni Israil jəmətigə xundaḳ
degin: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu:— Yirginqliḳ
ḳilmixliringloroŋa boldi bəs, i Israil jəməti! **7** Silər barliḳ
yirginqliḳ ḳilmixliringlardin sirt, Manga nan, ḳurbanliḳ
meyi wə ḳenini sunoŋininglarda, silər yat adəmlərni,
ḳəlbidə hətnə ḳilinmioŋan, tenidə hətnə ḳilinmioŋanlarni
mening muḳəddəs jayimda, yəni Mening əyümdə
turup uni buloŋaxḳa kirgüzdunglar; ular əḥdəmni
buzdi. **8** Silər Mening pak-muḳəddəs nərsilirimgə
məs'uliyət bilən sadiḳ bolmay, bəlki muḳəddəs jayimda
əzünglarning ornioŋa məs'ul boluxḳa [yat adəmlərni]
ixḳa ḳoydunglar». **9** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— Israil arisida turoŋan yat adəmlərdin, yəni ḳəlbidə
hətnə ḳilinmioŋan, tenidə hətnə ḳilinmioŋan ḥərḳandaḳ
yat adəmning Mening muḳəddəs jayimoŋa kirixigə
bolmaydu **10** lekin Israilning Məndin ezip ketixi bilən,
Məndin yiraḳlixip azoŋan, məbudlirioŋa intilgən Lawiy
jəmətidikilər əz ḳəbiḥlikining jazasini tartidu; **11**
ḥalbuki, ular yənila muḳəddəs ornumda, əy dərwazilirida
nazarətqiliḳ ḳilidioŋan wə əy hizmitidə bolidioŋan
hizmətkarlar bolidu; ular həlḳ üqün kəydürmə wə baxḳa
ḳurbanliḳlarni soyidu; ular həlḳning hizmitidə bolup
ularning aldida turidu. **12** Əmma həlḳ məbudlirioŋa
qoḳunoŋanda, ular həlḳning xu ixlirida, ularning
hizmitidə boloŋanliḳi, xuning bilən Israil jəmətini
ḳəbiḥlikkə elip baridioŋan putlikaxang boloŋanliḳi
tüpəylidin, xunga Mən ularoŋa ḳolumni kətürüp
ḳəsəm iqkənmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — ular
ḳəbiḥlikining jazasini tartidu. **13** Xunga ular Mən
üqün kaḥinliḳ wəzipisini ətəxkə Mening yenimoŋa
yeḳin kəlməydu, yaki Mening muḳəddəs nərsilirimgə,
«əng muḳəddəs» nərsilirimgə yeḳin kəlməydu; ular
bəlki əz hijalitini wə yirginqliḳ ḳilmixlirining jazasini
tartixi kerək. **14** Biraḳ Mən ularni əyning əzining
mulazimitigə, uning barliḳ hizmitigə wə uningdə
ḳilinidioŋan barliḳ ixloroŋa məs'ul ḳilimən. **15** Biraḳ Israil
Məndin ezip kətkəndə, Əz muḳəddəs jayimoŋa ḳaraxḳa
sadiḳ kaḥinlar, yəni Lawiylar boloŋan Zadokning əwladilir
— ular hizmitimdə boluxḳa yenimoŋa yeḳin kelidu; ular
ḳurbanliḳilarning meyini wə ḳenini sunuxḳa Mening

aldimda turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Ular
mukəddəs jayimoɣa kiridu, Mening hizmitimdə boluxka
dastihinimoɣa yekin kelidu; ular Mening tapxurukumoɣa
məs'ul bolidu. **17** Wə xundak boliduki, ular iqki hoyla
dərwaziliridin kirgəndə, kanap kiyimni kiyixi kerək;
iqki hoyla dərwazilirida yaki mukəddəshana aldida
hizməttə boloɣanda, ularda hərkandak yungdin boloɣan
nərsə bolmaydu; **18** bexioɣa kanaptin tikilgən səllə,
belining təwinigə kanaptin tambal kiyidu; ular adəmni
tərlitidioɣan heqkandak nərsini kiyməsliki kerək. **19**
Ular həlkning aldioɣa sirtki hoylioɣa qikkanda, ular
hizmət kiyimlirini seliwetip, ularni mukəddəs «kiqik
hanilar»oɣa koyup koyidu; ular həlkning bu kiyimlirining
pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanoɣa uqrimasliki
üqün baxka kiyimlərni kiyixi kerək. **20** Ular qaqlirini
qüxürüwətməsliki, yaki qaqlirini uzun koyuwətməsliki
lazim; ular pəkət kiska qaq koyuxi kerək. **21** Iqki hoylioɣa
kirgəndə heqkaysi kahin xarab iqməsliki kerək. **22**
Ular tul yaki ajraxkan ayalni əz əmrigə almasliki kerək;
ular Israil nəslidin boloɣan pak kizni, yaki kahindin
tul kaloɣan ayalni elixka bolidu. **23** Ular həlkimgə
pak-mukəddəs bilən addiyning pərkini əgitidu, ularoɣa
halal bilən haramni kandak pərk etixni kərsitidu. **24**
Ərz-dəwalarda ular həküm qikirix ornida bolidu; ular
bularning üstigə əz həkümlirim boyiqə həküm qikiridu;
Mən bekitkən barlik heyt-bayramlirim tooɣrisidiki
kanun-bəlgilimilirimni tutidu; ular Mening «xabat
kün»lirimni pak-mukəddəs dəp ətiwarlixi kerək. **25**
Əzini napak kilmasliki üqün ular əlükning yenioɣa
heq barmasliki kerək; halbuki, əlgən atisi, anisi, ooɣli,
kizi, aka-ukisi yaki eri yok aqa-singlisi üqün ular əzini
napak kilixka bolidu. **26** Əzini paklanduroɣandin keyin,
uningoɣa yənə yəttə kün sanilixi kerək; **27** u mukəddəs
jayoɣa kirgəndə, yəni mukəddəs jayda hizməttə boluxka
iqki hoylioɣa kirgən xu künidə, u əzi üqün gunah
kurbanlikini sunuxi kerək, — dəydu Rəb Pərwərdigar.
28 Bu ularoɣa miras bolidu: — Mən Əzüm ularoɣa miras
bolimən; silər ularoɣa Israil zeminidin heqkandak igilikni
təksim kilmaysilər; Mən ularning igiliki bolimən. **29**
Ular axlik hədiyə, gunah kurbanliki wə itaətsizlik
kurbanlikliridin yəydu; Israilda məhsus Hudaoɣa ataloɣan
hərkandak nərsə ularningki bolidu. **30** Tunji qikkan
hərkandak məhsulatlarning esili, barlik wə hərkandak
«kətürmə hədiyə»lər kahinlar üqün bolidu. Silər [arpa-
buoɣdiyinglarning] hosulining tunji hemirini kahinoɣa
təkdim kilixinglar kerək; xuning bilən bəht-bərikət
əyünglərgə ata kilinidu. **31** Kahinlar əzlügidin əlgən,
yaki yirtkuqlar booɣup koyoɣan heqkandak haywan yaki
uqar-kanatlardin yeyixkə bolmaydu.

45 Silər zeminni miras kilip bəlüx üqün qək taxlap
təksim kiloɣininglarda, silər «kətürmə hədiyə»
süpitidə zemindiki mukəddəs bir ülüxni Pərwərdigaroɣa
atap sunisilər. Uning uzunluki yigirmə bəx ming [hada],
kəngliki yigirmə ming [hada] bolidu. Bu parqə yər
hər tərəptiki qigrisioɣiqə mukəddəs hesablinidu. **2** U
yərdin bəx ming [hada] uzunluktiki, bəx ming [hada]
kəngliktiki tət qasilik yər mukəddəs jayoɣa ayrilidu;
uning ətrapida box yər bolux üqün əllik gəzlik kəngliktiki
yər bəlünidu. **3** Bu ülüxtin sən uzunluki yigirmə
bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] boloɣan
yərni əlqəp bəlisən; buning iqi mukəddəs jay, əng
mukəddəs jay bolidu. **4** Bu yər zeminning mukəddəs
ülüxi bolidu; u mukəddəs jayning hizmitidə boloɣan,
yəni Pərwərdigarning hizmitidə boluxka yenioɣa yekin
kelidioɣan kahinlar üqün bolidu; u ularning əyliri üqün,
xundakla mukəddəs jayning orunlixixi üqün mukəddəs
orun bolidu. **5** Uningdin sirt yənə uzunluki yigirmə
bəx ming gəz, kəngliki on ming gəz boloɣan yər, əyning
hizmitidə bolidioɣan Lawiylarning igiliki, yəni əzliri
turidioɣan xəhərliri üqün bolidu. **6** Silər bu «kətürmə
hədiyə» boloɣan mukəddəs ülüxning yenidin xəhər
üqün kəngliki bəx ming [hada], uzunluki yigirmə bəx
ming [hada] yərni bəlüp bekitisilər. Bu pütkül Israil
jəməti üqün bolidu. **7** Xahzadining ülüxi bolsa, bu
mukəddəs ülüxning ikki təripigə tutixidu, xundakla
xəhərgə təwə jayning ikki təripigə tutixidu, yəni
oərbiy təripi oərbkə karaydioɣan, xərk təripi xərkkə
karaydioɣan ikki parqə yər bolidu; bu parqə yərlərning
jəmiy uzunluki kəbililərning ülüxining uzunluki bilən
parallel bolidu. **8** Bu yər xahzadining Israil zeminidiki
igiliki bolidu; wə Mening xahzadilirim həlkimni yənə
heq əzməydu; zemin Israil jəmətigə, kəbililiri boyiqə
bəlüp təksim kilinidu. **9** Rəb Pərwərdigar xundak dəydu:
— Boldi bəs, i Israil xahzadiliri! Jəbir-zulum wə bulang-
talangni əzünglardin neri kilip, tooɣra həküm qikirip
adalət yürgüzünglar; Mening həlkimni kayta yeridin
həydiwətküqi bolmanglar, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **10**
Silərdə tooɣra mizan, tooɣra əfah, tooɣra «bat» bolsun.
11 «əfah» wə «bat» bolsa bir əlqəm bolsun; xuning bilən
bat homirning ondin birigə, əfah homirning ondin birigə
barawər bolsun; homir bolsa ular ikkisi üqün əlqəm
bolsun. **12** Bir xəkəl bolsa yigirmə «gərah» bolsun.
Yigirmə xəkəl, yigirmə bəx xəkəl, on bəx xəkəl koxulup
silərgə «mina» bolidu. **13** Bu silərning [xahzadə üqün]
«kətürmə hədiyə»nglar bolidu; bir «homir» buoɣdaydin
altidin bir əfah buoɣday, bir «homir» arpidin altidin bir
əfah arpa sunisilər; **14** zəytun meyi bolsa, «bat» bilən
əlqinidu, hərbir «kor»din ondin bir bat sunisilər (bir
«kor» on «bat» yaki bir «homir» bolidu, qünki on bat
bir homir bolidu). **15** Israilning süyi mol yaylakliridin,
hər ikki yüz tuyak padioɣa birdin pahlan sunisilər —
bular bolsa, «axlik hədiyə», «kəydürmə kurbanlik»,
«inaklik kurbanlik»lar bolup, Israillar üqün kafarət kilix
üqün bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Zemindiki
həlkning hammisining Israilning xahzadisigə sunoɣan
bu «kətürmə hədiyə»gə təhpisi bolidu. **17** Xahzadining
wəzipisi bolsa, heytlərgə, «yengi ay»laroɣa, «xabat
kün»lərgə, jümlidin Israil jəmətining barlik «ibadət
sorun»lirioɣa kəydürmə kurbanliklar, axlik hədiyələr
wə xarab hədiyələrni təminləxtin ibarət; Israil jəməti
üqün kafarət elip kelidioɣan gunah kurbanliki, axlik
hədiyə, kəydürmə kurbanlik wə inaklik kurbanliklirini
təminligüqi dəl xu bolidu. **18** Rəb Pərwərdigar xundak
dəydu: — Birinqi ayning birinqi künidə sən bejirim yax
bir torpakni alisən, uning bilən sən mukəddəs jayni
paklaysən. **19** Kahin bu gunah kurbanlikining kenidin
elip ibadəthanining ixik kexəklirigə, kurbangahning
yukiri təkqisidiki tət burjakkə wə iqki hoylining
dərwazisining kirix yolining kexəklirigə süridu; **20**
xuningdək yoldin azoɣanlar yaki nadanlar üqün sən xu

ayning yəttinqi künidə ohxax ix qilixing kerək; xuning
bilən sən ibadəthana üqün kafarət qilisən. **21** Birinqi
ayning on tətinqi künidə silər «ətüp ketix» ḥeyti, yəttə
künlük bir ḥeytni ətküzisilər; petir nanni yeyix kerək.
22 Xu küni xaḥzadə əzi wə zemindiki barlıq ḥalq üqün
gunaḥ qurbanliqi süpitidə bir torpaqni sunidu. **23**
Ḥeytning yəttə künining ḥərbiridə u Pərwərdigaroƣa
kəydürmə qurbanliqni, yəni yəttə künning ḥərbiridə
yəttə torpaq wə yəttə qoqqarni, ḥəmmisini bejirim
ḥalda sunidu; ḥər küni gunaḥ qurbanliqi üqün bir tekini
sunidu. **24** U ḥərbir torpakka bir əfaḥ axlıq ḥədiyəni,
ḥərbir qoqqaroƣa bir əfaḥ axlıq ḥədiyəni qoxup sunidu;
ḥərbir əfaḥ unoƣa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu.
25 Yəttinqi ayning on bəxinqi künidə baxlanoƣan ḥeytta,
ḥeytning yəttə künining ḥərbiridə u muxundaq gunaḥ
qurbanliqliri, kəydürmə qurbanliqlar, axlıq ḥədiyələrni
wə zəytun meyi qatarliqlarni ohxax sunuxi kerək.

46 Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Iqki ḥoylining
xərkkə qaraydioƣan dərwazisi altə «ix küni»də
etiklik bolidu; biraq xabat künidə u eqilidu; wə
«yengi ay» boloƣan künliridə u eqilidu. **2** Xaḥzadə
sirttin xu dərwazining dalinining yoli bilən kiridu, u
kirix eoƣizining kexək temi tüwidə turidu; kaḥinlar
bolsa uning üqün kəydürmə qurbanliqini, inaklik
qurbanliklirini sunidu; u dərwazining bosuoƣisida səjdə
qilidu andin qiqidu; biraq dərwaza kəqkiqə etilməydu.
3 Zemindiki həlkmu xabat künliridə wə «yengi
ay»larda xu dərwazining kirix eoƣizining tüwidə turup
Pərwərdigar aldida səjdə qilidu. **4** Xabat künidə xaḥzadə
Pərwərdigaroƣa sunoƣan qurbanlik bolsa altə bejirim
pahlan, bir bejirim qoqqar bolidu. **5** Bularoƣa qoxulidioƣan
axlıq ḥədiyələr qoqqaroƣa bir əfaḥ, pahlanlaroƣa bolsa
qamining yetixiqə bolidu; ḥərbir əfaḥ unoƣa u bir hin
zəytun meyini qoxup sunidu. **6** «Yengi ay»ning künidə
u sunoƣan qurbanlik yax bir bejirim torpak, altə pahlan,
bir qoqqar bolidu; ularning ḥəmmisi bejirim bolidu.
7 Bularoƣa axlıq ḥədiyələrni quxup sunidu; torpakka
bir əfaḥ, qoqqaroƣa bir əfaḥ, pahlanlaroƣa qamining
yetixiqə bolidu; ḥərbir əfaḥ unoƣa bir hin zəytun meyini
qoxup sunidu. **8** Xaḥzadə kirgəndə, dərwazining dalini
bilən kiridu, wə xu yol bilən qiqidu. **9** Zemindiki
həlk ḥeyt künliridə bekitilgən «ibadət sorun»lirioƣa
Pərwərdigar aldioƣa kirgəndə, səjdə qilixka ximaliy
dərwazidin kirgən kixi jənubiy dərwazidin qiqidu;
jənubiy dərwazidin kirgən kixi ximaliy dərwazidin
qiqidu; u kirgən dərwazidin qiqmaydu, bəlki udulioƣa
mengip qiqidu. **10** Həlk kirgəndə xaḥzadə ular bilən billə
kiridu; ular qiqkanda, billə qiqidu. **11** Ḥeyt-bayramlarda
wə «ibadət sorun»lirida bolsa, u qoxumqə sunoƣan
axlıq ḥədiyələr torpakka bir əfaḥ, qoqqaroƣa bir əfaḥ,
pahlanlaroƣa bolsa qamining yetixiqə bolidu; ḥərbir əfaḥ
unoƣa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu. **12** Xaḥzadə
Pərwərdigaroƣa halis kəydürmə qurbanliqni yaki halis
inaklik qurbanliklirini sunmaqqi bolsa, əmdi xərkkə
qaraydioƣan dərwaza uning üqün eqilidu; xabat künidə
qiloƣandək, u əz kəydürmə qurbanliqini wə inaklik
qurbanliklirini sunidu; u qaytip qiqidu; qiqkandin keyin
dərwaza etilidu. **13** Ḥər kündə sən Pərwərdigaroƣa
kəydürmə qurbanlik süpitidə bir yaxlıq bejirim pahlanni
sunisən; sən ḥər ətigini təyyarlap berisən. **14** Ḥər
ətigəndə sən uningoƣa qoxup axlıq ḥədiyə, yəni undin
altidin bir əfaḥ wə unni maylaxka zəytun meyidin
üqtin bir ḥin təyyarlaysən; bu Pərwərdigaroƣa əbədiy
bəlgilimə bilən bekitilgən axlıq ḥədiyə bolidu. **15** Ular
ḥər ətigəndə pahlanni, uning axlıq ḥədiyəsini zəytun
meyi bilən əbədiy kəydürmə qurbanlik süpitidə sunidu.
16 Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Xaḥzadə əz
mirasidin ooƣullirining birsigə sowoƣa qiloƣan bolsa, əmdi
u yənə axu ooƣlining əz ooƣul-əjdadliri üqün bolidu;
miras yoli boyiqə u ularning igiliki bolidu. **17** Biraq u əz
mirasidin uning hizmətkarlirining birigə sowoƣa bərgən
bolsa, u uningki «halas qilix yili»oƣiqə bolidu; xu qaoƣda
u xaḥzadigə qayturulidu; [xaḥzadining mirasi] əsli əz
ooƣullirioƣila mənsup bolidu. **18** Wə xaḥzadə həlkkə
jəbir-zulum selip, ularni mirasidin ḥəydiwətməydu; u
ooƣullirioƣa əz igilikidin miras təksim qilidu; xuning
bilən Mening həlqim əz igilikidin tarqitilmaydu. **19**
Andin [ḥeliqi kixi] meni ximaloƣa qaraydioƣan, kaḥinlar
üqün boloƣan muqəddəs «kiqik hanilar»oƣa dərwazining
yenidiki kirix yoli bilən apardi; mana, uning oƣərb
təripidə məhsus bir jay bar idi; **20** u manga: «Bu kaḥinlar
itaətsizlik qurbanliklirini wə gunaḥ qurbanliklirini
qaynitidioƣan ḥəm axlıq ḥədiyələrni pixuridioƣan jaydur;
bu jayni bekitixtiki məqsət, həlqning bu axlarning pak-
muqəddəslikigə tegip ketip ziyanoƣa uqrimasliqi üqün,
ular bu [axlarni] sirtqi ḥoylioƣa elip qiqmaydu. **21** U meni
sirtqi ḥoylioƣa apirip, meni ḥoylining tət bulungidin
ətküzdi; mana, ḥoylining ḥərbir bulungida [kiqik] ḥoyla
bar idi. **22** Ḥoylining tət bulungida, uzunluqi qirik gəz,
kəngliki ottuz gəz boloƣan tosma tamlik ḥoylilar bar idi;
bu tət ḥoylining əlqəmliri ohxax idi. **23** Bu tət ḥoyla
iqidə ətrapida tax tahtaylik təkqə bar idi; təkqə astida
ḥəmmə ətrapida qazan qaynitidioƣan [ot qalaydioƣan]
jayliri bar idi. **24** U manga: «Bular «gəx qaynitix əyliri»,
muxu yərlərdə əyning hizmitidə boloƣanlar həlqning
qurbanliklirini qaynitidu» — dedi.

47 [Ḥeliqi kixi] meni əyning dərwazisioƣa qayta
apardi. Mana, ibadəthanining bosuoƣisidin sular
xərkkə qarap eqip qiqiwatatti; qünki əyning aldi
xərkkə qaraytti. Sular əyning astidin, ong təripidin,
qurbangaḥning jənubiy təripidin eqip qüxətti. **2** U
meni ximaloƣa qaraydioƣan dərwazisidin qiqardi; u meni
aylandurup xərkkə qaraydioƣan dərwazining sirtioƣa
apardi; mana, sular ong təripidin eqip turatti. **3** Ḥeliqi
kixi qolida əlqigüq tanini tutup, xərkkə qarap mangdi;
u ming gəz əlqidi, andin meni sulardin ətküzdi; sular
adəmning oxuqioƣa qiqatti. **4** U yənə ming gəz əlqidi;
andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning tizlirioƣa
yətti. U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin
ətküzdi; sular adəmning beligə qiqatti. **5** U yənə ming
gəz əlqidi; u mən ətəlməydioƣan dərya bolup qiqti;
qünki sular ərləp kətti; uningda su üzgili bolatti, u
ətkili bolmaydioƣan dərya bolup qiqti. **6** U məndin:
«Insan ooƣli, buni kərgənsən?» dəp soridi; andin meni
dəryaning qiroƣiqioƣa qayturup apardi. **7** Qiroƣakka
qayttim, mana, dəryaning qiroƣiqida, u wə bu qetida,
intayin kəp dərəhlər bar idi. **8** U manga mundaq
dedi: «Bu sular yurtning xərqigə qiqidu; xu yərdin ular
Arabaḥ tüzləngligigə qüxüp, andin dengizoƣa kiridu.
Ular dengizoƣa eqip kirixi bilən, dengiz suliri saqaytilidu.

9 Wə xundak boliduki, bu «jüp dərya» kaysi yərgə ekip kəlsə, xu yərdiki barlik su üzidiokan janiwarlar yaxaydu; dengizda nurokun beliklar bolidu; qünki sular xu yərgə ekip kelidu, wə dengiz suliri sakaytilidu; dərya nəgə akşa, xu yərning hammisi hayatka igə bolidu. **10** Wə xundak boliduki, belikqilar dengiz boyida turidu; ən-Gədidin ən-əglaimgiqə ularning torliri yeyilidiokan jayliri bolidu; dengiz beliklirining «Ottura dengiz»dikidək bək kəp sortliri bolidu; **11** birak uning zəy-sazlikliri sakaytilmaydu; ular xorluk boluxka tapxurulidu. **12** Dərya boyida, u wə bu ketida, ozuk bolidiokan hərhil dərəhlər əsidu. Ularning yopurmakliri solaxmaydu, ular mewisiz kalmaydu; ular hər ayda yengidin mewiləydu; qünki uni suokiridiokan sular mukəddəs jaydin kikidu; ularning mewisi ozuk, ularning yopurmakliri dora-dərmanlar bolidu. **13** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Təwəndə Israilning on ikki kəbilisigə zemin miras süpitidə bəlünüp təksim kilinip qegralar ayrilidu; Yüsüpning kəbilisigə ikki ülüx bəlünidu. **14** Mən kolumni kətürüp ata-bowiliringlarokə kəsəm iqkəndək, silər bir-biringlarokə barawərlik bilən zeminni miras boluxka bəlisilər; u silərgə miras bolidu. **15** Zeminning [tət] təripining qegrasi mundak: Ximaliy təripi, «Ottura dengiz»din baxlinip Hətlonning yolini boylap, Zədad xəhirining kirix eokizioqiqə bolidu; **16** u Hamat, Berotah, Sibraim (Dəməxk bilən Hamatning qegrisining otturisida), Hawranning qegrisida bolokan Hazar-Hattikon xəhərlirini əz iqigə alidu; **17** xuningdək «Ottura dengiz»din baxlanokan qegra Hazar-Enanoqiqə sozulidu; u Dəməxkning qegrisini boylap, Hamatning ximaliy rayonining qegrasiokə tutixidu; bu bolsa ximaliy təripi bolidu. **18** Xərk təripining qegrisi, Hawran bilən Dəməxkning otturisidin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidiokan Iordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Əlük dengiz»oqiqə miraslarni bəlüp əlqəysilər. Bu bolsa xərk təripi bolidu. **19** Jənubiy təripi bolsa, Tamar xəhiridin Meribah-Kədəx dəryasining ekinlirioqiqə, andin Misir wadisidin «Ottura dengiz»oqiqə sozulidu. Bu jənubiy qegra bolidu. **20** Oqərbiy təripi bolsa «Ottura dengiz»ning əzi, Hamat rayonioqa kirix eokizioqiqə bolidu; bu oqərbiy qegrisi bolidu. **21** Silər bu zeminni Israilning kəbilisi boyiqə əz-aranglarda ülüxüxünglar kerək. **22** Xundak bolux kerəkki, silər əz-aranglar wə aranglarda olturaklaxkan, aranglarda balilik bolokan musapirlarokə uni miras boluxka qək taxlap bəlisilər; ular silərgə nisbətən wətinidə tuokulokan Israillarokə ohxax boluxi kerək. Ular silər bilən təng qək taxlap Israil kəbililiri arisidin miras alsun. **23** Musapir kaysi kəbilə arisida olturaklaxkan bolsa, silər xu yərdin uningokə miras təksim kilisilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

48 Təwəndə kəbililər nami boyiqə tizimlinidu; ximal təripidə Dan kəbilisining bir ülüxi bar. Uning qegrisi Israil zeminining ximaliy qegrisimu bolidu; u Hətlonning yolini boylap, Hamat rayonioqa kirix eokizioqiqə wə Hazar-Enan xəhirigiqə sozulokan (Hazar-Enan Dəməxk qegrisioqa yandax bolup, Dəməxkning ximaliy təripidiki Hamat xəhirining yenida). Uning ülüxi xərktin oqərbkiqə sozulokandur. **2** Danning qegrisioqa yandax bolokan, xərktin oqərbkə sozulokan zemin Axir kəbilisining bir ülüxidur. **3** Axirning qegrisioqa yandax bolokan, xərktin oqərbkə sozulokan zemin Naftali kəbilisining bir ülüxidur. **4** Naftalining qegrisioqa yandax bolokan, xərktin oqərbkə sozulokan zemin Manassəh kəbilisining bir ülüxidur. **5** Manassəhning qegrisioqa yandax bolokan, xərktin oqərbkə sozulokan zemin Əfraim kəbilisining bir ülüxidur. **6** Əfraimning qegrisioqa yandax bolokan, xərktin oqərbkə sozulokan zemin Rubən kəbilisining bir ülüxidur. **7** Rubənning qegrisioqa yandax bolokan, xərktin oqərbkə sozulokan zemin Yəhuda kəbilisining bir ülüxidur. **8** Yəhudaning qegrisioqa tutaxkan, xərktin oqərbkiqə sozulokan zemin, silərning «kətürmə hədiyə»nglar bolidu; uning kəngliki yigirmə bəx ming [hada], uning uzunluki kəbililərgə təksim kilinokan ülüxtikidək bolidu; mukəddəs jay uning dəl otturisida bolidu. **9** Silər Pərwərdigarokə alahidə atiokan «kətürmə hədiyə» bolsa, uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] bolidu. **10** Bu mukəddəs «kətürmə hədiyə» kahilar üqün bolidu. Ximaliy təripining uzunluki yigirmə bəx ming [hada], oqərbiy təripining kəngliki on ming [hada], xərkiy təripining kəngliki on ming [hada], jənubiy təripining uzunluki yigirmə bəx ming [hada] bolidu; Pərwərdigarning «mukəddəs jay»i uning dəl otturisida bolidu. **11** Bu yər Zadok əwladliridin bolokan, pak-mukəddəs dəp ayrilokan kahinlar üqün bolidu. Israil ezip kətkəndə, ular Lawiylar ezip kətkəndək ezip kətmigən, bəlki Mən tapxurokan məs'uliyətkə sadik bolokanidi. **12** Xuning bilən bu alahidə «kətürmə hədiyə» bolokan yər bolsa pütün «kətürmə hədiyə» bolokan zeminning iqidin bolup, ularokə nisbətən «əng mukəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxigə tutaxkan bolidu. **13** Kahinlarning ülüxining qegrisioqa tutax bolokan yər Lawiylarning ülüxi bolidu. Uning uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada]. Pütkül uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] bolidu. **14** Ular uningdin yərni heq satmaydu yaki almaxturmaydu. Ular bu zeminning esilini baxkilarokə heq ətküzməydu; qünki u Pərwərdigarokə mukəddəs dəp ataloqan. **15** Kaloqan yər, kəngliki bəx ming [hada], uzunluki yigirmə bəx ming [hada], adəttiki yər bolup, xəhər üqün, yəni əylər wə ortak box yər üqün bolidu. Xəhər uning otturisida bolidu. **16** Xəhərning əlqəmliri mundak bolidu; ximaliy təripi tət ming bəx yüz [hada], jənubiy təripi tət ming bəx yüz [hada], xərkiy təripi tət ming bəx yüz [hada], wə oqərbiy təripi tət ming bəx yüz [hada] bolidu. **17** Xəhərning box yərliri bolsa, ximaloqa karaydioqan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə, jənubka karaydioqan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə, xərkkə karaydioqan təripi ikki yüz əllik [hada] kənglikidə, oqərbkə karaydioqan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə bolidu. **18** Kaloqan ikki parqə yər mukəddəs «kətürmə hədiyə» bolokan yərgə tutixip uningoqa parallel bolidu. Ularning uzunluki xərkkə karaydioqan təripi on ming [hada], oqərbkə karaydioqan təripi on ming [hada]; bular mukəddəs «kətürmə hədiyə» bolokan yərgə tutixidu; bularning məhsulatliri xəhərning hizmitidə bolokanlarni ozuklanduridu. **19** Uni teriydioqanlar, yəni xəhərning hizmitidə bolokanlar Israilning barlik kəbililiri iqidin bolidu. **20** Pütkül «kətürmə hədiyə» bolsa uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki

yigirmə bəx ming [hada] bolidu; silər bu tət qasilik
mukəddəs «kətürmə ḥədiyə»gə xəḥərgə təwə jaylarnimu
ḳoxup sunisilər. **21** Mukəddəs «kətürmə ḥədiyə» bilən
xəḥərning igidarqilikidiki yərning u wə bu təripidiki
ḳaloŋan zeminlər xaḥzadə üqün bolidu. «Kətürmə
ḥədiyə»gə yandax xərḳtin xərḳḳə sozuloŋan yigirmə bəx
ming [hada] kəngliktiki yər wə oŋərbtin oŋərbkə sozuloŋan
yigirmə bəx ming [hada] kəngliktiki yər [ḳəbililərning]
ülüxlirigə parallel bolup, bular xaḥzadə üqündur;
mukəddəs «kətürmə ḥədiyə», jümlidin ibadəthanining
mukəddəs jayi ularning otturisida, **22** xuningdək
Lawiylarning ülüxi wə xəḥərning igilikimu xaḥzadining
təwəlikining otturisida bolidu. Yəḥudaning qegrisi
wə Binyaminning qegrisining otturisida boloŋan bu
zeminlar xaḥzadə üqün bolidu. **23** Ḳaloŋan ḳəbililərning
ülüxliri bolsa: — Binyamin ḳəbilisi üqün xərḳtin oŋərb
tərəpkə sozuloŋan bir ülüxi bolidu. **24** Binyaminning
qegrisioŋa yandax boloŋan, xərḳtin oŋərbkə sozuloŋan
zemin Ximeon ḳəbilisining bir ülüxidur. **25** Ximeonning
qegrisioŋa yandax boloŋan, xərḳtin oŋərbkə sozuloŋan
zemin Issakar ḳəbilisining bir ülüxidur. **26** Issakarning
qegrisioŋa yandax boloŋan, xərḳtin oŋərbkə sozuloŋan
zemin Zəbulun ḳəbilisining bir ülüxidur. **27** Zəbulunning
qegrisioŋa yandax boloŋan, xərḳtin oŋərbkə sozuloŋan
zemin Gad ḳəbilisining bir ülüxidur. **28** Gadning yan
təripi, yəni jənubiy təripi, pütkül zeminning jənubiy
qegrisi Tamar xəḥiridin Meribaḥ-Ḳədəx dəryasining
eḳinlirioŋiqə, andin [Misir] wadisini boylap «Ottura
dengiz»oŋiqə sozulidu. **29** Bu silər Israilning ḳəbililirigə
miras boluxḳa qək taxlap bəlidioŋan zemin bolidu; bular
ularning ülüxliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **30** Təwəndə
xəḥərning qiḳix yolliri bolidu; uning ximaliy təripining
kəngliki tət yüz əllik [hada] bolidu; **31** xəḥərning
ḳowuḳliri Israilning ḳəbililirining nami boyiqə bolidu;
ximaliy təripidə üq ḳowuḳ bolidu; biri Rubənning ḳowuḳi
bolidu; biri Yəḥudaning ḳowuḳi bolidu; biri Lawiyning
ḳowuḳi bolidu; **32** xərḳiy təripining kəngliki tət yüz
əllik [hada], uningda üq ḳowuḳ bolidu; biri Yüsüpning
ḳowuḳi bolidu; biri Binyaminning ḳowuḳi bolidu; biri
Danning ḳowuḳi bolidu. **33** Jənubiy təripining əlqimi
tət yüz əllik [hada], uningda üq ḳowuḳ bolidu; biri
Ximeonning ḳowuḳi bolidu; biri Issakarning ḳowuḳi
bolidu; biri Zəbulunning ḳowuḳi bolidu. **34** Xərḳiy
təripining kəngliki tət yüz əllik [hada], uningda üq
ḳowuḳ bolidu; biri Gadning ḳowuḳi bolidu; biri Axirning
ḳowuḳi bolidu; biri Naftalining ḳowuḳi bolidu. **35** jəmiy
bolup uning aylanmisi on səkkiz ming [hada] bolidu; xu
kündin baxlap xəḥərning nami: «Pərwərdigar xu yərdə»
bolidu.

Daniyal

1 Yəhuda padixahi Yəhoyakim təhtkə olturup üqinqi yili, Babil padixahi Nebokadnəsar Yerusalemoɣa hujum kilip uni muhasirə kiliwaldi. **2** Rəb Yəhudaning padixahi Yəhuyakimni, xundakla Hudaning əyidiki kaqa-kuqilarning bir kismini uning kolioɣa tapxurup bərdi. U əsirlərni Xinar zemینioɣa, əzi qokunidioɣan məbudning buthanisioɣa elip bardi wə bulap kəlgən kaqa-kuqilarni buthanining həzinisigə koydi. **3** Padixah Nebokadnəsar bax aoɣwat oɣojidari Axpinazoɣa əsirgə qüxkən Israillar iqidin han jəmətidikilərdin wə esilzadə yigitlərdin birnəqqidin tallap elip qikixni buyrudi. **4** Bu yaxlar nuksansiz, kelixkən, danixmən-ukumuxluk, mol bilimlik, mutəpəkkur, orda hizmitidə boluxka layakətlik, yənə kelip kaldiylərning ilim-pənlirini həm tilini əginələydioɣan boluxi kerək idi. **5** Padixah ular tooɣrisida ular üq yiloɣiqə hər küni padixah yəydioɣan nazu-nemətlər wə xarablar bilən ozukландurulsun, muddət toxkanda padixahning aldida hizməttə bolsun dəp bekitti. **6** Tallanoɣan Yəhuda kəbilisidiki yaxlardin Daniyal, Hananiya, Mixael wə Azariyalar bar idi. **7** Aoɣwat bexi ularoɣa yengi isimlar, yəni Daniyaloɣa Bəltəxasar, Hananiyaoɣa Xadrak, Mixaeloɣa Mixak, Azariyaoɣa Əbədnego degən isimlarni koydi. **8** Daniyal padixah bəlgiligən nazu-nemətlər wə xahanə xarabliri bilən əzini [Huda aldida] napak kilmaslikka bəl baoɣlidi; xunga u aoɣwat bexidin əzining napak kilinmaslikioɣa yol koyuxini iltimas kildi. **9** Əmdi Huda aoɣwat bexini Daniyaloɣa iltipat wə xapaət kərsitidioɣan kiloɣanidi. **10** Lekin aoɣwat bexi Daniyaloɣa: — Mən əz oɣojam padixahtin korkimən. Silərning yemək-iqmikinglarni u əzi bəlgiligən; u əgər silərni baxka kurdax yigitlərdək saoɣlam qiray əməs ikən dəp karisa, undakta silər padixahka mening kallamni alduroɣuqi bolisilər, — dedi. **11** Xuning bilən Daniyal kelip aoɣwat bexi əzigə wə Hananiya, Mixael wə Azariyaloɣa təyinligən oɣojidardin tələp kilip: **12** — Kəminilirini umaq, kəktat wə su bilənla bekip on künlük sinak kilsila. **13** Andin bizning qirayimiz bilən padixahning esil tamikini yegən yigitlərning qirayini selixturup bakşila, andin kəzitixliri boyiqə kəminilirigə ix kərgəyla! — dedi. **14** Oɣojidar ularning gepigə kirip, ularni on kün sinap kərüxkə makul boldi. **15** On kündin keyin karisa, ularning qirayliri padixahning nazu-nemətlirini yegən yigitlərningkidinmu nurluk wə toloɣan kəründi. **16** Xuningdin keyin oɣojidar ularoɣa padixah bəlgiligən nazu-nemətlərni wə iqixkə bəlgiligən xarabni bərməy, ularning ornida umaq, kəktatlarni berixkə baxlidi. **17** Bu tət yigitni bolsa, Huda ularni hərhil ədəbiyat wə ilim-məripəttə danixmən wə ukumuxluk kildi. Daniyalmu barlik oɣayibanə alamətlər bilən qüxlərgə təbir berixkə parasətlik boldi. **18** Padixah bəlgiligən muddət toxkinida, aoɣwat bexi yigitlərning həmmisini Nebokadnəsarning aldioɣa elip bardi. **19** Padixah ular bilən bir-birləp səzləxti; yax yigitlərning həqkaysisi Daniyal, Hananiya, Mixael wə Azariyaloɣa yətmidi. Xunga bu tətəylən padixahning hizmitidə kaldi. **20** Padixahka danalik-həkmət kerək boloɣanda yaki yorutux kerək boloɣan hərkandak məsiligə jawab izdigəndə, ularning jawabi uning səltənitidiki barlik rəmqi-palqi yaki pir-ustazliriningkidin on həssə tooɣra qikatti. **21** Daniyal Pars padixahi Korəx təhtkə olturoɣan birinqi yiloɣiqə ordida dawamlik turdi.

2 Nebokadnəsar təhtkə olturup ikkinqi yili, birnəqqə qüx kərdi; uning rohi parakəndə bolup, uykusi kaqti. **2** Xunga padixah rəmqi-palqi, pir-ustaz, jadugər wə kaldiy munəjjimlərni qüxlirigə təbir berixkə qakirixni buyrudi. Ular kelip padixahning aldida turdi. **3** Padixah ularoɣa: — Mən bir qüx kərdüm, bu qüxning mənisini bilixkə kənglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dedi. **4** Andin kaldiylər padixahka (aramiy tilida): — Aliyliri mənggü yaxioɣayla! Keni kəminlirigə qüxlirini eytkayla, biz təbir berimiz, — dedi. **5** Padixah kaldiylərgə: — Məndin buyruk! Silər awwal kərgən qüxümni eytip andin təbir berixinglar kerək. Undak kilmisanglar kiyma-qiyma kiliwetilisilər, əyünglar hajəthanioɣa aylanduruwetilidu! **6** Lekin qüxümni eytip, uningoɣa təbir berəlisənglar məndin sowoɣatlar, in'amlar wə aliy izzəttin muyəssər bolisilər. Əmdi qüxümni eytinglar, təbir beringlar! — dedi. **7** Ular padixahka yənə bir ketim: — Aliyliri qüxlirini eytkayla, andin əzlirigə təbirini eytip berimiz, — dedi. **8** Bu qaoɣda padixah jawabən: — Xübhisiziki, silər pərmanimdin kaytmaydioɣinimni bilgəkə, wakitni kəynigə sürüwatisilər. **9** Lekin qüxümni eytip bərmisənglar, silərgə pəkət buyrukumla kalidu. Qünki silər wakit əhwalni əzgərtidu, dəp bilip əzara til biriktürüp, yaloɣanqilik kilip meni aldimakqi bolisilər. Xunga qüxümni eytsanglar, andin qüxümgə həkikətən təbir berələydioɣanlikinglarni xu qaoɣdila bilimən, — dedi. **10** Kaldiylər padixahka jawabən: — Dunyada aliylirining sorioɣan ixini eytip berələydioɣan həqbir adəm yoktur. Həqkandak padixah, uning kandak uluoɣ yaki küqlük boluxidin kət'iynəzər, rəmqi-palqi, pir-ustaz yaki kaldiy munəjjimlərgə mundak tələpni koyoɣan əməs. **11** Qünki aliylirining sorioɣanliri həkikətən alamət müxkül, ilahlardin baxka həqkim uni ayan kilalmaydu. Lekin ilahlarning makani insanlar arisida əməs, — dedi. **12** Padixah kattik oɣəzəplinip aqqikланoɣan halda, Babil ordisidiki barlik danixmənlərni eltürüxni əmr kildi. **13** Xuning bilən padixahning barlik danixmənlərni eltürüx tooɣrisidiki buyruki qüxürüldi. Xunga [hizmətkarliri] Daniyal wə uning dostlirinimu eltürüx üqün izdidi. **14** Xu qaoɣda Daniyal Babildiki danixmənlərni eltürüx əmrini ijra kiloɣili kikkan padixahning hususiy muhapizətqilər baxliki Ariokka akilanə wə danixmənlərqə jawab kayturup **15** uningdin: — Padixahning qüxürgən pərmani nemə üqün xunqə jiddiy? — dəp soridi. Ariok əhwalni Daniyaloɣa eytip bərdi. **16** Daniyal dərhal padixah aldioɣa kirip, padixahtin qüxigə təbir bərgüdək wakit berixni tələp kildi. **17** Andin Daniyal əyigə kaytip, əhwalni dostliri Hananiya, Mixael wə Azariyaloɣa eytip bərdi. **18** U ulardin ərxtiki Hudadin bu qüxning siri tooɣruluk rəhim-xəpkət iltija kilip, mən Daniyal wə dostlirim tətimizning Babildiki baxka danixmənlər bilən billə halak kilinmaslikimizni tilənglar, dəp tələp kildi. **19** Andin keqidə Daniyaloɣa oɣayibanə kərünüxtə xu sirning yeximi wəhiy kilindi. Xuning bilən Daniyal ərxtiki Hudaoɣa həmdusanalar okup mundak dedi: **20** «Hudaning nami əbədil'əbəd mədhiyiləngəy! Qünki danalik wə küq-kudrət Uningkidur. **21** U wakit, pəsillərni

Өзгәртküqidur; U padixaһlarni yiкitidu, Wə padixaһlarni
tikləydu; U danalaroƣa danaliк, aкilanilaroƣa һəкmət
beridu. **22** U qongкur wə sirliк ixlarni axkarilioƣuqidur,
Кarangoƣulukкa yoxurunoƣan ixlarni yahxi bilgüqidur,
Nur һəmixə Uning bilən billidur. **23** I manga danaliк
wə küq bərgən ata-bowilirimning Hudasi, Sanga xükür
wə һəmdusanalar eytay! Sən һazirla biz dua кiloƣan
ixni manga axkariliding, Padixaһning sorioƣan ixini
bizgə kərsitip bərding». **24** Andin Daniyal padixaһ
Babildiki danixmənlərni əltürüxkə təyinligən Ariokning
aldioƣa berip uningoƣa: — Babildiki danixmənlərni
əltürmigəyla. Meni padixaһning aldioƣa baxlap kirgəyla,
mən padixaһning qüxigə təbir berəy, — dedi. **25** Ariok
xuan Daniyalni padixaһ Nebokadnəsarning aldioƣa
baxlap kirip, padixaһкa: — «Mən Yəһudiy əsirlər
iqidin aliylirining qüxigə təbir berələydioƣan bir kixini
taptim» — dedi. **26** Padixaһ Daniyal (Bəltəxasar
dəpmu atilidu)oƣa: «Sən mening kərgən qüxümni ayan
кilip, uningoƣa təbir berələmsən? — dedi. **27** Daniyal
padixaһning aldida turup xundaк jawab bərdi: — I
aliyliri, sili sorioƣan bu sirni danixmən, pir-ustaz, rəmqi-
palqi wə munəjjimlar əzlirigə yexip berəlməydu. **28**
Biraк ərxtə sirlarni axkarilioƣuqi bir Huda bar. U bolsa
aliylirioƣa ahirкi zamanning künliridə nemə ixlarning
bolidioƣanliкini ayan кildi. Əmdi əzlirining qüxini, yəni
aliyliri uhlawatкanda kərgən oƣayibanə alamətlərni eytip
berəy: — **29** — I aliyliri, sili uhlaxкa yatкanda kəlgüsidiki
ixlarni oylap yattila. Sirlarni birdinbir Axkarilioƣuqi
əzlirigə yüz beridioƣan ixlarni kərsətti. **30** Manga kəlsək,
bu sirning manga ayan кilinoƣini mening baxкa jan
igiliridin artuк һəkmətкə igə boloƣanliкimdin əməs,
bəlki bu qüxning təbirini, xundaкla xaһ aliylirining
kəngülliridiki oylirini əzlirigə məlum кilix üqündur.
31 — əy aliyliri, sili oƣayibanə alamətтə əzlirining
aldilirida turoƣan gigant bir һəykəlni kərdilə. Bu һəykəl
naһayiti gəwdilik bolup, zor nur qaкnap turidioƣan
һəywətlik һəm кorкunqluк idi. **32** Һəykəlning bexi
esil altundin, кəkriki wə кolliri kümüxtin, bəl wə
saƣriliri mistin, **33** Yuta-paqiкi təmürdin, puti təmür
bilən layning arilaxmisidin yasaloƣan. **34** Əzliri uni
kərüwatкan qaoƣlirida, adəm кoli bilən кezilmioƣan bir
tax kelip һəykəlgə urulup uning təmür bilən layning
arilaxmisidin yasaloƣan putini qeкiwətti. **35** Uningdiki
təmür, lay, mis, kümüx, altunlar xuan parqə-parqə
кilinip, xamal ularni bəəyni yazliк hamandiki topilarni
uquroƣandək, кayta һeq tepilmioƣudək кilip uquriwətti.
Lekin һeliкi tax yooƣinap, pütkül jaһanni кaplioƣan
oƣayət zor bir taoƣкa aylandi. **36** Kərgən qüxliri mana
xudur. Əmdi biz əzlirigə bu qüxning mənisini yexip
berimiz. **37** əy aliyliri, əzliri pütkül padixaһlarning bir
padixaһi, ərxtiki Huda siligə padixaһliк, nopuz, küq wə
xəһrət ata кildi. **38** Insan baliliri, һaywanatlar, uqar-
кanatlar məyli кəyərdə tursun, Huda ularni кollirioƣa
tapxurup silini ularning һəmmisigə һakim кildi. Sili u
һəykəlning altun bexidursila. **39** Əzliridin keyin yənə
bir padixaһliк kelidu. Lekin u silining padixaһliкlirioƣa
yətməydu. Uningdin keyin üqinqi bir padixaһliк, yəni
mis padixaһliк kelip pütkül yər yüzigə һakim bolidu. **40**
Uningdin keyinki tətinqi padixaһliк bolsa təmürdək
mustəһкəm bolidu. Təmür barliк baxкa nərsilərni
qeкiwetip boysunduroƣinidək, xuningoƣa ohxax bu
təmür padixaһliк əz aldinкi padixaһlarning һəmmisini
ezip qeкiwetidu. **41** Əzliri kərgəndək təmür bilən seoƣiz
layning arilaxmisidin yasaloƣan put wə barmaкlar bu
padixaһliкning bəlünmə bolup ketidioƣinini kərsitidu.
Biraк bu padixaһliк təmürdək küqкə igə bolidu, qünki
sili kərgəndək, təmür bilən lay arilaxкan. **42** Təmür
bilən layning arilaxmisidin yasaloƣan putning barmaкliri
u padixaһliкning bir кismining küqiyidioƣanliкini,
bir кismining ajizlixidioƣanliкini kərsitidu. **43** Əzliri
təmür bilən layning arilaxкanliкini kərdilə. Bu u
[padixaһliкning һəkümdarliri padixaһliкning] puкraliri
bilən ittipaкlaxmaкqi boloƣanliкini kərsitidu. Lekin
təmür lay bilən arilaxmioƣandək, birlixip ketəlməydu.
44 U [ahirкi] padixaһlar təһttə olturoƣan məzgildə,
ərxtiki Huda yimirilməs bir padixaһliк bərpa кilidu.
Bu padixaһliк һərgiz baxкa bir һəlккə ətməydu; əksiqə
u bu baxкa padixaһliкlarni üzül-kesil gumran кilip,
əzi mənggü məzmut turidu. **45** Əzliri adəm кoli
bilən кezilmioƣan bir taxning taoƣdin qiккinini wə
uning һəykəldiki təmür, mis, lay, kümüx, altunni
qeкiwətкənlikini kərdilə. Xunga uluoƣ Huda aliylirioƣa
kəlgüsidə yüz beridioƣan ixlarni bildürgən. Kərgən
qüxliri qoкum əməlgə axidu, berilgən təbir mutləк
ixənqliktur. **46** Andin padixaһ Nebokadnəsar əzini yərgə
etip Daniyaloƣa səjdə кildi wə uningoƣa һədiyə berip
huxpuraк-isriк selixni əmr кildi. **47** Padixaһ uningoƣa:
— Dərwəкə, sening Hudaying ilaһlar iqidə əng uluoƣ
Ilaһ, padixaһlarning hojisi wə sirlarni axkarilioƣuqi ikən,
qünki sən bu sirni yəxting! — dedi. **48** Andin padixaһ
Daniyalning mərtiwisini yuкiri кilip, uningoƣa nuroƣun
esil sowoƣatlarni təкdim кildi. U uni pütkül Babil əlkisigə
һakim boluxкa təyinlidi wə uni Babildiki danixmən-
əкildarlarning bax aкsaкili кildi. **49** Daniyalning
padixaһtin tələp кilixi bilən, padixaһ Xadrak, Mixak wə
əbədnegolarni Babil əlkisining məmuriy ixlirini idarə
кilixкa təyinlidi. Daniyal əzi orda hizmitidə кaldi.

3 Padixaһ Nebokadnəsar altundin egizliki atmix
gəz, kəngliki altə gəz kelidioƣan bir һəykəl yasap,
Babil əlkisining Dura tüzləngliкigə ornatti. **2** Padixaһ
barliк wəzir, waliy, һakim, məslihətqi, һəziniqi, sotqi,
soraкqilarni xundaкla һərкaysi əlкilərdiki baxкa
əməldarlarning һəmmisini padixaһ Nebokadnəsar
ornatкan bu altun һəykəlni əz ilaһioƣa atax murasimioƣa
кatnixixкa pərman qüxürdi. **3** Xuning bilən wəzirlər,
waliylar, һakimlar, məslihətqilər, һəziniqilər, sotqilar,
soraкqilar, xundaкla һərкaysi əlкilərdiki baxкa
əməldarlarning һəmmisi atax murasimioƣa jəm boldi.
Ular һəykəlning aldida turdi. **4** Jakarqi yuкiri awaz bilən:
— əy һərкaysi əl-yurt, һərкaysi taipilərdin кəlgənlər,
һər hil tilda səzlixidioƣan кowmlar, **5** silər sunay, nəy,
кalun, lira, ziltar, bulman wə baxкa һərhil sazlarning
awazini angliƣan һaman, yərgə bax urup padixaһ
Nebokadnəsar ornatкan altun һəykəlgə səjdə кilinglar. **6**
Kimki bax urup səjdə кilmisa, xuan dəһxətlik yalкunlap
turoƣan humdanoƣa taxlinidu, — dəp jakarlidi. **7** Xunga,
sunay, nəy, кalun, lira, ziltar, bulman wə baxкa һərhil
sazlarning awazini angliƣan һaman һərкaysi əl-yurt,
һərкaysi taipilərdin кəlgən, һərhil tilda səzlixidioƣan
кowm yərgə bax urup Nebokadnəsar ornatкan altun

ھەيكەلگە سەجدە قىلىشتى. **8** U قاۋىدا، بەزى كالدىيلەر ئالدىغا
قىقىپ يەھۇدىيلار ئۈستىدىن ئەرز قىلدى. **9** Ular padixaھ
Nebوqadnەsaroغa: — I aliyliri, mەnggü yaxioغayla! **10**
Aliyliri sunay, nەy, qalun, lira, ziltar, bulman wە baxqa
ھەرھىل سازلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان ھەممەيلەن
يەرگە باش ئۇرۇپ ئالتۇن ھەيكەلگە سەجدە قىلسۇن، **11** xundaqla
kimki yەrgە bax urup sەjdە qilmisa, u dەھxەtlik yalqunlap
turoغan humdanoغa taxlansun dەp pەrman qiloغanidila.
12 Sili Babil ەلكىسىنىڭ مەمۇرىي ئىشلىرىنى باشقۇرۇشقا
تەيىنلىگەن بىرنەققە يەھۇدىي، يەنە Xadrak, Mixak,
ەبەدنىگولار بار؛ i aliyliri, bu adەmlەr siligە ھەرمەتسىزلىك
قىلىۋاتىدۇ. Ular padixaھning ilaھlirining ibaditidە
bolmidi yaki padixaھ ornatqan altun ھەيكەلگىمۇ سەجدە
qilmaydu, — dedi. **13** Xuni anglap padixaھ Nebوqadnەsar
دەرۇغەزەپ بولۇپ، Xadrak, Mixak, ەبەدنىگولارنى ەز
ئالدىغا كەلتۈرۈشنى ەمر قىلدى. Xuning bilەn ular bu
ئۇقەيلەننى padixaھ ئالدىغا ەپكەلدى. **14** Nebوqadnەsar
ئۇلارغا: — Xadrak, Mixak, ەبەددىنگو، سىلەر راستتىن
mening ilaھlirimning hizmitidە bolmidinglarmu ھەم
مەن ornatqan altun ھەيكەلگە سەجدە qilmidinglarmu?
15 ھازىر سىلەر sunay, nەy, qalun, lira, ziltar, bulman
wە baxqa ھەرھىل سازلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان،
مەن yasatqan ھەيكەلگە سەجدە qilىشقا تەيياr tursanglar,
yahxi. Lekin sەjdە qilmisanglar, silەr دەرھال دەھشەتلىك
yalqunlap turoغan humdanoغa taxlinisilەr. Xu qاۋىدا
qandaq ilaھ kelip silەrni qanggilimdin qutquzuwalidikin,
keni?! — dedi. **16** Xadrak, Mixak, ەبەدنىگولار padixaھqa
jawabەn: — I Nebوqadnەsar, bu ixta biz ەzimizni
aqliximiz ھاجەتسىز. **17** Biz sەjdە qilip keliwatqan
Hudayimiz bizni دەھشەتلىك yalqunlap turoغan humdandin
qutquzalaydu; i aliyliri, U qoqum ەزلىرىنى ilkidin bizni
qutquzidu. **18** Lekin bizni qutquzmoغan تەقدىردىمۇ،
aliylirigە mەlum bolsunki, biz yەnila ilaھlirining
hizmitidە bolmaymiz wە sili ornatqan altun ھەيكەلگە
sەjdە qilmaymiz, — dedi. **19** Buni anglioغan ھامان
padixaھ Nebوqadnەsarning تەرى بۇزۇلۇپ، Xadrak,
Mixak, ەبەدنىگولارغا قاتتىق ئۆزەپلەندى. Xuning
bilەn adەmlirigە humdanni adەttikidin yەttە ھەسسە
qattiq qizitixni buyrudi. **20** U qoxunidiki ەڭ قاۋۇل
palwanlaroغa Xadrak, Mixak, ەبەدنىگولارنى باغلاپ،
دەھشەتلىك yalqunlap turoغan humdanoغa taxlaxni
buyrudi. **21** Xuning bilەn ular tonliri, ixtanliri, sەlliliri
wە baxqa libas kiyimliri selinmioغan ھالدا باغلىنىپ
دەھشەتلىك yalqunlap turoغan humdanoغa taxlandi. **22**
Padixaھning ەمرىنىڭ قاتتىقلىقى bilەn humdandiki ot
intayin yalqunlap yenip turatti, xunglaxqa humdandin
qiqiwatqan yalqun Xadrak, Mixak, ەبەدنىگولارنى
كەتۈرگەن ەسكەرلەرنى كەيدۈرۈپ تاشلىدى. **23** Xundaq
qilip Xadrak, Mixak, ەبەدنىگو ئۈچەيلەن باغلاقلىق ھالدا
دەھشەتلىك yalqunlap turoغan humdanoغa qۈxۈp kەtti.
24 Andin Nebوqadnەsar qەqۈgەn ھالدا ornidin qaqrap
turup, mەslihەtqi wەzirliridin: — Biz باغلاپ ot iqigە
taxlioغinimiz ئۈچ ئادەم ەمەسمۇ؟ — دەپ سورىدى. — Ular
jawabەn «Xundaq, i aliyliri! — dedi. **25** Padixaھ jawabەn:
— Mana, مەن تەت ئادەمنىڭ باغلاقسىز ھالدا ot iqidە
ەركىن mengip يۈرۈۋاتقىنىنى كەرۈۋاتىمەنۇ، ular
qilqە كەيگەندەك ەمەس؛ ھەمدە تەتىنچى kixi ilaھlarning
ooغlidەk turidu! — dedi. **26** Xuning bilەn Nebوqadnەsar
دەھشەتلىك yalqunlap turoغan humdanning ئاغزىغا يېقىن
kelip: — Xadrak, Mixak, ەبەدنىگو! ھەممىدىن Aliy
Ilaھning qulliri, qiqinglar, mayaqqa kelinglar! — دەپ
towlidi. Xuning bilەn Xadrak, Mixak wە ەبەدنىگو
ottin qiqti. **27** Barliq wەزىرلەر، waliylar, ھاكىملار wە
padixaھning مەسلىھەتچى wەزىرلىرى يىغىلىپ kelixip bu
ئۇقەيلەنگە tikilixip qaraxti; ularning qilqە كەيگەن يېرى
yoq idi, qaq-saqallirimu كەيمىگەن، kiyim-keqەklirimu
xu peti idi, ئۈستى-بېشىدىمۇ is-tۈtۈnning puriqi yoq
idi. **28** Nebوqadnەsar mundaq dedi:— Xadrak, Mixak,
ەبەدنىگولارنىڭ Hudasioغa xۈkۈr-sanalar boloغay!
U ەز پەرىشتىسىنى ەۋەتىپ، ەزىگە تايانىغان qullirini
qutquziwaldi. Ular ەزلىرىنى ilaھidin باشقا ھېچقانداق
ilaھqa hizmەt qilmaslىق ئۈچۈن wە yaki bax urup sەjdە
qilmaslىق ئۈچۈن، پەقەت ەز Hudayimizningla ibaditidە
bolimiz دەپ padixaھning پەرمانىغا hilaplىق qilip
ھاياتىنى تەۋەككۇل qildi. **29** ەمدى مەن xundaq پەرمان
قۇرۇرىمەنكى: Qaysi ەل-yurt bolsun, qaysi taipilەrdin
كەلگەن bolsun, qaysi tilda سۆزلىدىغانلار bolsun, Xadrak,
Mixak, ەبەدنىگولارنىڭ Hudasioغa qara qaplaydikەn,
پۈتۈن teni qiyma-qiyma qilinsun, ەيلىرى ھاجەتخانىغا
aylandurulsun! Qۈnki bundaq qutquzalaydioغan باشقا
ilaھ yoq. **30** Xuning bilەn padixaھ Xadrak, Mixak,
ەبەدنىگو ئۈچەيلەننى ەستۈرۈپ، Babil ەلكىسىدە yuqiri
mەnsەpkە تەيىنلىدى.

4 «Mەnki padixaھ Nebوqadnەsardin يەر يۈزىدىكى
ھەربىر ەل-yurtqa، ھەرقايسى taipilەrgە، ھەرھىل تىللاردا
سۆزلىدىغان qowmlaroغa aman-esەnlik exip-texip
turoغay! **2** ھەممىدىن Aliy Huda manga كەرسەتكەن
alamەtlەrni wە karamەtlەrni jakarlaxni layiq taptim. **3**
Uning كەرسەتكەن مەجىزىلىك alamەtliri nemidegەn uluoغ!
Uning karamەtliri nemەdegەn qaltis! Uning padixaھliqi
پۈتمەس-تۈگىمەستۈر، Uning ھاكىملىقى دەۋردىن-دەۋرگىچە
dawamlىxidu! **4** Mەnki Nebوqadnەsar ەيۈمدە
biharaman olturoغinimda، ordamda بايەخەت turmux
كەچۈرىۋاتقىنىمدا، **5** meni intayin qorqitiwەtkەn bir
قۇيۇنى كەردۇم، ornumda yatqinimda beximdiki oylar
wە kallamdiki ئۆيىبانە alamەtlەr meni alaqzadە
qildi. **6** Babildiki barliq danixmەnlەrni aldimoغa
قاقىرىشقا پەرمان berip، ularning قۇيۇمغا تەبىر berixini
buyrudim. **7** Xuning bilەn barliq رەمچى-palqi, pir-
ustaz، kaldiylەr wە munەججىملار kelixti. Mەn قۇيۇمنى
eytip bەrdim، lekin ular manga تەبىرىنى berەlmidi.
8 Lekin ahirda Daniyal kirdi (uning yەnە bir ismi
Bەltەxasar bolup، mening ilaھimning namioغa asasەn
qoyuloغan). Muqەddەs ilaھlarning روھى uningda ikەn.
Mەn قۇيۇمنى eytip، uningoغa: **9** — ەي palqilarning
باشلىقى Bەltەxasar، muqەddەs ilaھlarning روھى سەندە
ikەnlikini، sanga ھېچقانداق sir تەس كەلمەيدىغانلىقىنى
bildim، xunga mening كەرگەن قۇيۇمدىكى ئۆيىبانە
alamەtlەrni قۇيۇندۇرغەيسەن، xundaqla uningoغa تەبىر
بەرگەيسەن، — dedim. **10** — Mەn ornumda yatqinimda
kallamda mundaq ئۆيىبانە alamەtlەrni كەردۇم: Mana،
يەر يۈزىنىڭ otturisida bir تۈپ دەرەخ bar ikەn؛ u
tolimu egizmix. **11** U baroغanseri qong ھەم مەزمۇت
ەسۈپ، asmanoغa تاقىشىپتۇ، u dunyaning قەتلىرىگىمۇ
كەرۈنىدىكەن. **12** Uning yopurmaqliri qiraylىq، mewisi
intayin mol ikەn. Uningda پۈتكۈل دۇنياغا يەتكۈدەك
ozuq bar ikەn. Uning astida daladiki ھايۋانلار
sayidaxidikەn، xahlirida asmandiki uqar-qanatlar makan
qilىdikەn؛ mewisidin barliq ەت igilirimu ozuqlىnىdikەn. **13**
Ornumda yetip، kallamda كەرگەن ئۆيىبانە alamەtlەrni

kərüwatimən, mana, asmandin bir kəzətqi muəkkəl,
yəni mukəddəs bir pərixtə qüxüp, **14** mundak jakarlidi:
— «Dərəhni kesip, xahlirini kirkip, yopurmaklirini
wə mewilirini kekip qüxürüp qeqiwetinglar. Dərəh
tüwidiki yawayi haywanlar uningdin yiraklaxsun,
uning xahliridiki kuxlar tezip kətsun. **15** Yərdə pəkət
kətükinila yiltizi bilən, mis wə təmür bilən qəmbərləp,
yumran ot-qəplər bilən billə dalada kaldurunglar. U
asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup tursun.
Uning nesiwisi ot-qəp yəydioɣan yawayi haywanlar
bilən billə bolsun. **16** Adəmiy əklidin məhrum kilinip,
uningoɣa yawayi haywanlarning əkli berilsun, xundakla
xu haləttə «yəttə wakit» tursun. **17** Dunyadiki
jan igiliri Həmmidin Aliy Boloɣuqining insanlarning
padixahlikining həmmisini idarə kilidioɣanliki, xundakla
uning padixahlik hokukini əzi tallioɣan kixi (məyli u
həqnemigə ərzimməs adəm bolsimu)gə beridioɣanlikini
bilsun dəp, bu həküm karioɣuqi muəkkəllərning pərmani
bilən, yəni mukəddəs pərixtilərning karar buyruki bilən
bəlgiləngəndur». **18** — Mən padixah Neboɔadnəsar
mana xundak qəxni kərdum. Əy Bəltəxasar, qüxümgə
təbir bərgəysən. Padixahlikimdiki danixmənlər iqidə
mən üqün buningoɣa təbir berələydioɣan birmu adəm
qikmidi. Lekin sən təbir berələysən, qünki əng mukəddəs
ilahlarning rohi səndə ikən. **19** Xuning bilən Bəltəxasar
dəpmu ataloɣan Daniyal bir haza həyranlikta alakzadə
boldi wə qüx tooɣrisida oylap tolimu biaram boldi.
Padixah: — Əy Bəltəxasar, bu qüx wə uning təbiri seni
alakzadə kilmisun, — dedi. Bəltəxasar jawabən: — I
aliyliri, bu qüx silidin nəprətləngənlərgə bolsun, uning
təbiri əzlirigə əməs, düxmənlirigə qüxkəy! **20** Baroɣanseri
əsüp məzmut boloɣan, egizliki asmanoɣa takixidioɣan,
pütkül dunyaoɣa kərünidioɣan, yopurmakliri qiraylik,
mewisi intayin mol boloɣan, pütkül dunyaoɣa yətküdək
ozuk bolidioɣan, sayisida yawayi haywanlar turidioɣan,
xahlirida uqar kuxlar makan kilidioɣan dərəh bolsa,
yəni sən kərgən dərəh — dəl əzliridur, i aliyliri! —
Qünki sili qong wə məzmut əstila; silining həywətliri
exip pələkkə yətti; həkümranlikliri yər yüzining
qətlirigə yetip bardi. **22** — Qünki sili qong wə
məzmut əstila; silining həywətliri exip pələkkə yətti;
həkümranlikliri yər yüzining qətlirigə yetip bardi.
23 Aliyliri karap turoɣan wakitlirida asmandin bir
karioɣuqi, yəni bir mukəddəs pərixtə qüxüp: «Bu
dərəhni kesip, harab kilinglar. Halbuki, yərdə kətükinila
yiltizi bilən kaldururp, mis wə təmür bilən qəmbərləp,
yumran ot-qəplər bilən billə dalada kaldurunglar. U
asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup tursun.
«Yəttə wakit» bexidin ətkiqə uning nesiwisi ot-qəp
yəydioɣan yawayi haywanlar bilən billə bolsun, — dəptu.
24 — I aliyliri, qüxlirining mənisi mana xu — Bular
bolsa Həmmidin Aliy Boloɣuqining pərmani bilən hojam
padixahning bexioɣa qüxidioɣan ixlar — **25** Əzliri kixilər
arisidin həydiwetilip, yawayi haywanlar bilən billə
yaxaydila, kalilardək ot-qəp bilən ozuklandurulidila,
dalada asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup
turidila. Taki sili Həmmidin Aliy Boloɣuqining pütkül
insan padixahlikini idarə kilidioɣanlikini wə Uning
hokukini Əzi tallioɣan hərkandak kixigə beridioɣanlikini
bilip yətküqə, yəttə wakit baxliridin ətidu. **26**
«Dərəhning kətikini yiltizi bilən yərdə kaldurunglar»
dəp buyuloɣanikən, əzliri ərxlərning həmmini idarə
kilidioɣannlikini bilip yətkəndin keyin padixahlikliri
əzlirigə kayturulidu. **27** Xunga i aliyliri, mening
nəsihitim siligə layik kerülgəy, gunahliridin kol
üzgəyla, ixta həkkaniy boloɣayla, kəbihlikliridin tohtap
kəmbəoɣəllərgə rəhimdillik kiloɣayla. Xundak kiloɣandila
bəlkim dawamlik gülləp yaxnimamdila? **28** Bu ixlarning
həmmisi padixah Neboɔadnəsarning bexioɣa qüxti. **29**
On ikki aydin keyin, u Babildiki padixahlik ordisining
əgzisidə səylə kiliwetip: **30** — Karanglar, mən əz
izzitim wə xan-xəhritim namayan kilinsun dəp, xahanə
ordamning jaylixixi üqün zor küqüm bilən yasioɣan
həywətlik Babil xəhiri muxu əməsmu? — dedi. **31**
Uning səzi aoɣzidin tehi üzülməyla, asmandin bir awaz
qüxüp: — Əy padixah Neboɔadnəsar, bu səz sanga
kəldi: Padixahlik səndin elindi. **32** Sən kixilər arisidin
həydiwetilip, yawayi haywanlar bilən billə makan
kilisən wə kalilardək ot-qəp yəysən; sən Həmmidin Aliy
Boloɣuqining insan padixahlikini idarə kilidioɣanlikini
wə Uning hokukini Əzi tallioɣan hərkandak kixigə
tutkuzidioɣanlikini bilip yətküqə yəttə wakit bexingdin
ətüp ketidu — deyildi. **33** Bu səz Neboɔadnəsarda
xuan əməlgə axti. U kixilər arisidin həydiwetilip,
kalilardək ot-qəp yəp, teni xəbnəmdin qilik-qilik
həl bolup kətti. Uning qaqliri bürkütning pəyliridək,
tirnakliri kuxning tirnakliridək əsüp kətti. **34** Əmdi
xu künlər toxkanda, mən Neboɔadnəsar asmanoɣa
kəz tikip karidim, əkil-hoxum əsligə kəldi. Mən
Həmmidin Aliy Boloɣuqioɣa həmdusana eytip, Mənggü
Hayat Turoɣuqini mədhiyiləp, hərmət əylidim. Uning
hakimliki mənggülük hakimliktur; Uning padixahliki
əwladtin-əwladkidur. **35** Uning aldida yər yüzidiki barlik
insanlar həqnemə həsablanmaydu; ərxtiki koxunlar
wə zemindiki insanlar arisida U nemə kilixni halisa
xuni kilidu; Uning kolini kim tosalisun yaki Uningdin
«Nemə kilisən?» dəp soraxka jür'ət kilalisun? **36**
Xuanla əkil-hoxum əsligə kəldi; padixahlikimning xan-
xəripi, izzitim, padixahlik həywəmmu əsligə kəltürüldi.
Məslihətqi wəzirlirim wə əmir-esilzadilirim meni izdəp
kəldi. Padixahlikim mustəhləmləndi; burunkidinmu
zor həywigə yengibaxtin igə boldum. **37** Əmdi mənki
Neboɔadnəsar ərxtiki Padixahka həmdusana okuymən,
Uni tehimu uluoɣlaymən wə Uni izzətləymən: —
Uning kiloɣanliri həktur, Uning yolliri tooɣridur; Uning
təkəbburluk yolida mangoɣanlarning həywisini qüxürüx
kudriti bardur!».

5 Bir küni padixah Bəlxazar əmir-esilzadilərdin ming
kixini təklip kilip katta ziyapət berip, ularning aldida
xarab iqip, əyx-ixrət kəypini sürdi. **2** Padixah Bəlxazar
xarabni tetip kərüp, əzi, əmir-esilzadiliri, əz hotun-
kenizəkliring xarabni atisi Neboɔadnəsar Yerusalemdiki
mukəddəs ibadəthanidin oljioɣa aloɣan altun-kümüxtin
yasaloɣan jam-kaqilarda iqixigə xu jam-kaqilarni elip
qikixni buyrudi. **3** [Nəwkərlər] dərhal berip Hudaning
Yerusalemdiki mukəddəs ibadəthanisidin elip kelingən
altun jam-kaqilarni elip qikti; padixahning əzi, əmir-
esilzadiliri, uning hotunliri wə kenizəkliri ularda xarab
iqti. **4** Ular xarab iqkəq, altun, kümüx, mis, təmür,
yaoɣaq wə taxlardin yasaloɣan butlarni mədhiyiləxti. **5**

Dəl xu pəyttə adəm qolining bəx barmiqi pəyda bolup,
qiraoqdanning udulidiki ordining tam suwiqioə hət
yezixqa baxlidi. Padixah hət yazoqan qolning kərüngən
qismini kərüp, **6** qirayi tatirip, kənglidə intayin alakzadə
bolup kətti. Put-qolliri boxixip, putliri titrəp kətti.
7 Padixah qattiq warqirap, pir-ustazlar, kaldiylər wə
munəjjimlarni qakirixni buyrudi. Babildiki danixmənlər
kəlgən haman padixah ularoə: — Kimki tamdiki bu
hətlərni okup mənisini manga dəp berəlisə, uningoə
səsün rənglik bir ton kiygüzülüp, boynioə altun zənjir
esilip, padixahlikta üqinqi mərtiwə berilidu, — dedi. **8**
Padixahning danixmənlirining həmmisi ordioə hazir
boldi; lekin ular nə hətlərni okuyalmaytti nə padixahqa
mənisini qüxəndürüp berəlməytti. **9** Bəlxazar tehimu
alakzadə bolup, qirayi tehimu tatirip kətti. Əmir-
esilzadilərmu kandak kilixni biləlməy kaldi. **10** Padixah
wə əmir-esilzadilərning warqiraxkan awazini angioə
hanix ziyapət zalioə kirip, padixahqa mundak dedi: — I
aliyliri, mənggü yaxioayla! Alakzadə bolup kətmigəyla,
qirayliri tatirap kətmigəy. **11** Padixahlikirida bir kixi
bar, uningda mukəddəs ilahlarning rohi bar, atiliri
təhttiki wakıtida, bu kixidə yorukluk, danalik wə əkil-
parasət, yəni ilahlaroə has əkil-parasət namayan
kilinoanidi. Atiliri Nebokadnəsar, yəni padixah atiliri
uni pütün rəmqi-palqilar, pir-ustazlar, kaldiylər wə
munəjjimlarning bexi kilip təyinligən. **12** Bu kixidə
alahidə bir rohiy hususiyət, bilim, hekmət, qüxlərgə
təbir berələydioan, tepixmaklarni yexələydioan wə
tügün-sirlarni aqalaydioan kabiliyət bar idi. Xu kixining
ismi Daniyal bolup, padixah uningoə Bəltəxasar
dəpmu isim koyoan. Xunga bu Daniyal kakirtilsun,
u qokum bu hətlərning mənisini yexip beridu. **13**
Xuning bilən Daniyal padixahning aldioə elip kelindi,
padixah Daniyaldin: — Padixah atam Yəhuda əlkisidin
sürgün kilip kəlgən Yəhudiylar iqidiki helika Daniyal
sənmu? — dəp soriwidi, **14** — Sən tooruluk həwirim
bar, səndə mukəddəs ilahlarning rohi, xundakla
yorukluk, danalik wə alahidə əkil-parasət bar ikən
dəp anglidim. **15** Əmdi danixmənlər wə pir-ustazlarni
tamdiki hətni okup, mənisini manga qüxəndürüp bərsun
dəp aldimoə qakirtip kelindi; lekin bu ixning sirini
heqkaysisi yexip berəlmidi. **16** Birak sən tooruluk
angioanmənki, sən sirlarni qüxəndürələydikənsən
wə tügünlərni yexələydikənsən. Əgər bu hətlərni
okup, mənisini qüxəndürüp berəlisəng, sanga səsün
rənglik ton kiygüzülidu, boynungoə altun zənjir esilidu,
padixahlikta üqinqi dərijilik mərtiwigə erixisən, — dedi.
17 Daniyal padixahqa mundak jawab bərdi: — Aliylirining
in'amliri əzlirida kalsun, mukapatlirini baxka kixigə
bərgəyla. Əmdiliktə mən aliyirioə bu hətni okup,
mənisini qüxəndürüp berəy. **18** — I aliyliri, Hammidin
Aliy Huda atiliri Nebokadnəsaroə padixahlik, uluoluk,
xan-xərəp wə haywət bərdi. **19** Uningoə berilgən
uluoluktin hərkaysi əl-yurt, hərkaysi taipilər wə hərhil
tilda səzlixidioan kowmlarning həmmisi uning aldida
titrəp korkup turatti; u kimni halisa xuni əltürətti, kimni
halisa xuni tirik koyatti; kimni halisa xuni mərtiwilik
kilatti, kimni halisa xuni pəs kilatti. **20** Lekin u kənglidə
təkəbburlixip, roh-kalbidə məoərurlinip mijəzi tərsalixip,
padixahlik təhtidin qüxürülüp, izzitidin məhrum kilindi.
21 U kixilər arisidin həydiwetilip, uningoə yawayi
haywanlarning əkli berildi. U yawa exəklər bilən
billə makanlixip, kalilardək ot-qəp yegüzüldi, teni
xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup kətti, taki u Hammidin
Aliy Hudaning insan padixahlikini idarə kilidioanlikini
wə U padixahlikning hokukini Əzi tallioan hərkandak
kixigə beridioanlikini bilip yətküqə xu haləttə boldi.
22 Əy Bəlxazar, Nebokadnəsarning ooli turup əzliri
bularning hammisidin həwərliri bolsimu, lekin əzlirini
təwən kilmidila. **23** Əksiqə təkəbburlixip ərxtiki Rəbgə
karxi turdila. Sili Uning mukəddəs ibadəthanisidin olja
aloan jam-kaqilarni elip kelip, əzliri, əmir-esilzadiliri,
əz hotunliri wə kenizəklirimu ularda xarab iqtinglar
andin kərməydioan, anglimaydioan wə heqnemini
qüxənməydioan altun, kümüx, mis, təmür, yaoaq wə
taxlardin yasaloan butlarni mədhiyilidilə. Halbuki,
silining nəpəslirini Əz kolida tutkan wə silining barlik
hərikətlirini Əz ilkidə tutkan Hudani uluolimidila. **24**
Xunga, Huda bu kolning kərüngən kismini əwətip bu
hətlərni yazdurdi. **25** Bu hətlər: «Mene, mene, təkəl,
uphərsin» degəndin ibarət. **26** Buning qüxəndürülüxi:
— «Mene» — Huda silining padixahliklirining hesabini
kilip, uni ayaoklaxturdi. **27** «Təkəl» — sili tarazida
tartiliwidila, kəm qiktila. **28** «Pərəs» — padixahlikliri
parqilinip, Medialikiar bilən Parslaroə təwə kilindi. **29**
Xuning bilən Bəlxazar dərhal nəwkərlirigə əmr kiliwidi,
ular Daniyaloə səsün rənglik tonni kiydürüp, boynioə
altun zənjirni esip koydi; u u tooruluk: «Padixahlik
iqidə üqinqi dərijilik mərtiwigə igə bolsun» dəp jakarlidi.
30 Xu keqə kaldiylərning padixahi Bəlxazar əltürüldi.
31 Padixahlik bolsa Medialik Dariusning kolioə ətti. U
təhminən atmix ikki yaxta idi.

6 Padixah Darius pütün padixahlikni idarə kilix
üqün bir yüz yigirmə wəzirni hərkaysi yurtlarni
baxkuruxka təyinləxni muwapik kərdi. **2** Buningdin
baxka u bu wəzirlərni nazarət kilip, bu wəzirlərning
hesabini elix, xundakla padixahning hokuk-mənpəəti
ziyanoə uqrimisun dəp Daniyal wə baxka ikki kixini
nazarətqilikkə təyinlidi. **3** Daniyalda alahidə bir rohiy
hususiyət bar boloaqka, u baxka nazarətqilərdin
wə wəzirlərdin iktidarlik qikti. Xunga padixah uni
pütkül padixahlikni idarə kilixka təyinliməkqi boldi.
4 Xuning bilən baxka nazarətqi wə wəzirlər uning
padixahliktiki məmuriy ixliridin səwənlik izdidi.
Lekin ular ərz kiloudək heqkandak bahanə-səwəb
yaki səwənlik tapalmidi. Qünki Daniyal diyanətlik
wə ixənqlik bolup, uningdin kilqə kəmqilik yaki
səwənlik qikiralmioanidi. **5** Xunga xu adəmlər əzara:
— Daniyalning Hudasining kanunioə munasiwətlik
ixliridin baxka, uningdin əyibligüdək heqkandak bahanə
tapalmaymiz, — deyixti. **6** Xunga ular əzara til biriktürüp
padixahning aldioə kirip: — Padixah Darius aliyliri
mənggü yaxioayla! **7** Aliylirining padixahlikliridiki
barlik nazarətqi, waliy, wəzir, məslihətqi, hakim wə
əməldarlar birliktə məslihətləxtuk; hərkandak kixi
ottuz kün iqidə hərkandak ilahka hərkandak dua-
tilawət kilixka wə yaki hərkandak kixidin bir nərsə
tiləxkə ruhsət bolmisun, i aliyliri, pəkət silidinla tilixi
ruhsət bolsun degən xahanə yarlikning qüxürülüxini
layik kərduk. Bu pərman kət'iy bolsun, kimki bu

pərmanoŋa hilaplik kilsa, u xirlar əngkürigə taxlansun!
8 Əmdi, i aliyliri bu pərmanni bekitip qüxürgəyla, uning
əzgərtilməsliki üqün yarliknamigə imza koyoŋayla;
qünki Media wə Pars kanuni boyiqə, pərman qikirilixi
bilənla əzgərtixkə bolmaydu, — dedi. 9 Xuning bilən
Darius pərmanni bekitip yarliknamioŋa kol koydi. 10
Daniyal bu yarliknamigə imza koyuloŋanlikini anglap,
əyigə kaytti. Uning əyining əgzisidə bir balihana bolup,
derizisi Yerusalemoŋa karaydioŋan bolup, oquk turatti. U
aditi boyiqə derizining aldida tizlinip olturup, hər küni
üq ketim Hudaoŋa dua-tilawət kilip xükür eytatti. 11
Lekin heliki adəmlər billə kelip Daniyalning Hudaoŋa
dua wə tilawət kiliwatkinini kərdi. 12 Andin ular
birliktə padixahning aldioŋa berip pərman tooŋrisida
gəp eqip: — I aliyliri, əzliri: Ottuz kün iqidə əzliridin
baxka hərkandak ilahdin yaki hərkandak insandin
birər nemini tiligən hərkandak kixi xirlar əngkürigə
taxlansun, degən bir pərmanoŋa imza koyoŋan əməsmu?
— dəp soridi. Padixah: — Dərwəkə xundak kildim, Media
wə Pars kanuni boyiqə pərmanni əzgərtkili bolmaydu,
— dedi. 13 Andin ular padixahka jawabən: — Yəhudadin
əsir elip kelingən kixilərdin heliki Daniyal, i aliyliri,
silini wə sili imza koyoŋan pərmanni kəzgə ilmaydu,
bəlki hər kündə üq ketim əz dua-tilawitini kiliwatidu,
— deyixti. 14 Buni angliioŋan padixah əz-əzigə kayip,
kəngül koyup Daniyalni kutkuxuxka amal tapmakqi
bolup, u kün patkuqə hərhil kutkuzux amali üstidə
izdinip yürdi. 15 Lekin ahirda u kixilər yənə əzara til
biriktürüp padixahning aldioŋa jəm bolup uningoŋa: —
I aliyliri, əzlirigə məlumki, Medialar wə Parslarning
kanuni dəl xuki, padixahning bekitkən hərkandak karari
yaki pərmanini əzgərtixkə bolmaydu, — deyixti. 16
Xuning bilən padixahning əmr kilixi bilən Daniyal tutup
kelinip, xirlar əngkürigə taxlandi. Padixah Daniyaloŋa:
— Sən üzüldürməy ibadət kilidioŋan Hudaying seni
kutkuziwalidu! — dedi. 17 Bir tax elinip, əngkürning
aoŋzi uning bilən etildi; Daniyalning ixlirioŋa heqkim
arilaxmisun dəp uni padixah əz məhüri wə uning
əmir-əməldarlirining məhürliri bilən məhürlidi. 18
Andin padixah ordioŋa kaytip kelip keqini roza tutup
ətküzdi; əzining tokal-kenizəkliridin heqkaysisini əz
yenioŋa kəltürmidi, u keqiqə uhliyalmidi. 19 Tang etixi
bilənla padixah ornidin turup, aldirap xirlar əngkürigə
bardi. 20 Padixah əngkürgə yekinlixip azablanoŋan halda
Daniyalni kakirip: — Əy Daniyal, Mənggü Hayat Hudaning
kuli, sən üzülməs ibadət kilidioŋan Hudaying seni
xirlardin kutkuziwalmidimu? — dəp towlidi. 21 Daniyal
jawabən: — I aliyliri, mənggü yaxioŋayla! 22 Hudayimning
pərixtisini əwətip xirlarning aoŋzini yumduruxi bilən
ular manga heq ziyan-zəhmət yətküzəlmidi; qünki U
məndin heqkandak əyib kərmidi. Aliylirining aldidimu
mən heqkandak ziyan yətküzgüdək ix kilmidim, — dedi.
23 Buni anglap padixah intayin huxal bolup, adəmlirini
Daniyalni əngkürdin elip kikixni buyrudi. Xuning bilən
ular Daniyalni əngkürdin elip kikti. Uningdin kilqə zedə-
zəhmət tapalmidi; qünki u Hudasioŋa tayanoŋanidi. 24
Andin padixah buyruk qüxürdi, [nəwkərliri] Daniyalning
üstidin xikayət kiloŋanlarning həmmisini tutup, ularni
bala-qakiliri wə hotunliri bilən koxup xirlar əngkürigə
taxliwətti. Ular əngkür tegigə qüxüp bolmayla xirlar
etilip kelip, ularning ustihanlirinimu qaynap kiyma-
qiyma kiliwətti. 25 Xu ixtin keyin Darius padixah yər
yüzidə turuwatkan hərkaysi əl-yurt, həmmə taipilər,
hər tilda səzlixidioŋan kowmlarning həmmisigə mundak
pütük qüxürdi: — «Həmminglaroŋa amanlik exip-
texip turoŋay! 26 Mən uxbu yarlikni qüxürimənki,
padixahlikimdiki hərbir yurttiki pukralar Daniyalning
Hudasi aldida titrəp korkşun! — Qünki U Mənggü
Hayat Hudadur, Mənggü mustəhkəm əzgərməstur,
Uning padixahliki halak kilinmas, Uning hakimiyiti
əbədil'əbədgiqə bolidu. 27 U bala-kazadin koоŋdaydu
wə kutkuzidu, U asmanlardimu, yər yüzidimu alamət-
karamətlərni yaritidu, U Daniyalni xirlarning qanggilidin
kutkuzdi». 28 Daniyalning bolsa xu ixlardin keyin Darius
həküm sürgən məzgildə, xundakla Pars padixahi Kurəx
həküm sürgən wakitlarda ixliri rawan yürüxti.

7 Bəlxazar Babiloŋa padixah boloŋan birinqi yili
Daniyal ornida yetip qüxidə birnəqqə oŋayibanə
alamətlərni kərdi. U qüxidə kərgənlirini mundak
yəkünləp hatiriliwaldi: — 2 Keqidə kərgən oŋayibanə
kərünüxtə mənki Daniyal xuni kərdümki, asmanning tət
təripidin xamal kikip, «Uluoŋ Dengiz» yüzigə urulmakta
idi. 3 Dengizdin xəkilliri bir-birigə ohximaydioŋan tət
zor məhluk kikti. 4 Birinqi məhluk xiroŋa ohxaytti,
lekin bürkütning kaniti bar idi. Mən uningoŋa karap
turoŋinimda, kanatliri yulundi; andin u yərdin kətürülüp,
ikki puti yərgə dəssitilip adəmdək turoŋuzulup, uningoŋa
insaniy bir kəlb berildi. 5 Mana yənə bir məhluk,
yəni ikkinqisi eyikka ohxaytti. Uning bir təripi ikkinqi
bir təripidin egizlitildi. Uning qixliri üq kowuroŋini
qixləp turatti, bir awaz uningoŋa: «Ornungdin tur, gəxni
yeyixingqə yəwal!» — dedi. 6 Karap turoŋinimda, mana
yənə bir məhluk pəyda boldi. U yilpizoŋa ohxaytti,
dümbisidə kuxningkidək tət kaniti bar idi; uning
bexi tət idi. Uningoŋa hakimlik hokuki berildi. 7
Uningdin keyin keqidiki oŋayibanə kərünüxlərdə karap
turoŋinimda, mana tətinqi bir məhluk pəyda boldi.
U intayin korkunqluk, dəhxətlik wə ajayib küqlük
idi. U yooŋan təmür qixliri bilən owni qaynap ezip
yutup, kaldukini putliri bilən dəssəp-qəyləytti. U aldinki
barlik məhlukka ohximaytti; uning on münggüzi bar
idi. 8 Mən bu münggüzlərni kəzitiwatkinimda, mana
münggüzlərning arisidin yənə bir kiqik münggüz
əsüp kikti. Bu kiqik münggüzning aldida əslidiki
münggüzlərdin üqi yuluwetildi. Bu kiqik münggüzning
adəmningkidək kəzi wə qong səzləydioŋan aoŋzi bar idi.
9 Mən karap turoŋinimda, u yərgə birnəqqə təhtning
koyuloŋanlikini kərdüm; ularning biridə, «Əzəldin Bar
Boloŋuqi» orun elip olturuptu. Uning kiyimliri kardək
ap'ak, qaqliri ap'ak koza yungidək idi. Uning təhti ot
lawuldap turoŋan yalkunlar bolup, lawuldap kəyüwatkan
ot kaklirining üstidə idi. 10 Uning aldidin goya rawan
ekip turoŋan dəryadək ot yalkuni lawuldap ekip turatti;
Uning hizmitidə turoŋuqilar tümən mingliioŋan idi,
Uning aldida yüz milyonliioŋan hazir turoŋuqilar bar
idi. Sorak baxlanoŋanlikni jakarlinip, dəsturlar eqildi. 11
Heliki kiqik münggüzning yooŋan gəplərni kiliwatkan
awazidin dikkitim xuningoŋa tartilip karap turattim.
Karap turoŋinimda, tətinqi məhluk əltürülüp, uning
jəsiti halak kilinip, otka taxlap kəydürülüxkə tapxuruldi.

12 Qaloŋan üq məhluk bolsa, ḥakimiyitidin məḥrum
kilindi, lekin ularning əmri yənə bir məzgil uzartildi. 13
Keqidiki oŋayibanə kərünüxlərdə mana, mən goya Insan
Ooŋlioŋa ohxax bir zatning asmandiki bulutlar bilən
kəlginini kərdüm. U «Əzəldin Bar Boloŋuqi»ning yenioŋa
berip, uning aldioŋa ḥazir kilindi. 14 Ḥər əl-yurt, ḥər
taipə, ḥər hil tilda səzlixidioŋan kowmlar uning hizmitidə
bolsun dəp, səltənət, xəḥrət wə padixaḥlik ḥokuki
uningoŋa berildi. Uning səltəniti mənggü solaxmas
səltənəttur, uning padixaḥliki mənggü ḥalak kilinmas. 15
Mənki Daniyalning wujudum, dil-roḥim bək biaramlikka
qəmdi, kallamdiki oŋayibanə alamətlər meni intayin
alakzadə kildi. 16 Mən yekin turoŋuqilardin birining
aldioŋa berip, bu oŋayibanə alamətlərning ḥəkikiti
tooŋruluk soridim. U manga təbir berip qüxəndürüp
mundak dedi: — 17 «Bu tət zor məhluk kəlgüsidə
dunyada bax kətüridioŋan tət padixaḥni kərsitidu. 18
Lekin Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining mukəddəs bəndiliri
padixaḥlik ḥokukini kobul kilidu, ular uningoŋa mənggü
igidarqilik kilidu, əbədil'əbədgiqə xundak bolidu». 19
Mən baxka üq məhlukka ohximaydioŋan tətinqi məhluk,
yəni zor korkunqluk, təmür qixlik, mis tirnaklik,
owni qaynap ezip yutup, andin kalduklirini ayaoŋliri
bilən dəssəp-qəyləydioŋan ḥeliki məhluk tooŋrisidiki
ḥəkikətni, 20 xundakla uning bexidiki on münggüzining
wə keyin əsüp qikkan kiqik münggüz tooŋrisidiki
ḥəkikətni tehimu enik bilməkqi boldum — uning, yəni
ḥeliki kiqikining aldida əslidə bar boloŋan baxka üq
münggüz yuluwetilgən, kəzliri wə yooŋan gəp kilidioŋan
aoŋzi bar bolup, ənə baxka münggüzlərgə karioŋanda
tehimu ḥəywətlik idi. 21 Karap turoŋinimda, u kiqik
münggüz Hudaning mukəddəs bəndiliri bilən jəng
kilip ulardin üstünlükkə igə boldi; 22 «Əzəldin Bar
Boloŋuqi» kəlgəndə, ḥəküm kilix ḥokuki Ḥəmmidin Aliy
Boloŋuqining mukəddəs bəndilirigə berildi. Xuning bilən
bekitilgən wakti kelip, [Hudaning] mukəddəs bəndiliri
padixaḥlik ḥokukini ətküziwaldi. 23 [Təbir bərgüqi]
qüxəndürüp yənə mundak dedi: — «tətinqi məhluk
kəlgüsi dunyada bax kətüridioŋan tətinqi bir padixaḥlik
bolup, u baxka ḥərkandak padixaḥliklaroŋa ohximaydu.
U pütkül dunyani yutup, uni ayaoŋ asti kilip, kukum-
talkan kilidu. 24 On münggüz bolsa, bu padixaḥliktin
qikidioŋan ḥəkümranlik kilidioŋan on padixaḥni
kərsitidu. Keyin yənə bir padixaḥ məydanoŋa qikidu,
u ilgiriki padixaḥlaroŋa ohximaydu; u üq padixaḥni
əzigə boysunduridu. 25 U Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqioŋa
karxi kupurluk səzlərni kilidu ḥəmdə Ḥəmmidin Aliy
Boloŋuqining mukəddəs bəndilirini ḥalsizlanduridu. U
kalendarni, ḥeyt-ayəmlərni wə mukəddəs kanunlarni
əzgərtiwetixni kəstləydu. Hudaning mukəddəs bəndiliri
«üq yerim wakit» uning ḥəkümranlikioŋa tapxurulidu.
26 Andin Hudaning soti eqilidu, buning bilən uning
idarə kilix ḥokuki tartiwelinip, mənggülük üzül-kesil
yokitilidu. 27 Lekin uning padixaḥlikining ḥokuki,
yəni dunyadiki ḥərkaysi padixaḥliklarning səltəniti
wə xəḥriti Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining mukəddəs
bəndilirigə, yəni Hudaning Өz ḥəlkigə ətküzülidu. Uning
padixaḥliki mənggü bir padixaḥliktur, dunyadiki pütün
ḥəkümdarlar Uning hizmitidə bolup uningoŋa itaət
kilidu». 28 Bu ix mana muxu yərgiqə boldi. Mənki
Daniyal, əz oylirim əzümni alakzadə kildi, qirayim
tatirip kətti. Birak bu ixni kəlbimdə püküp sakidim.

8 Padixaḥ Bəlxazar təhtkə olturup üqinqi yili, mənki
Daniyal ikkinqi bir oŋayibanə alamətni kərdüm. 2
Oŋayibanə kərünüxtə, əzümni Elam əlkisidiki Xuxan
kəl'əsidə kərdüm. Kərünüxtə mən Ulay qong əstingi
boyida idim. 3 Beximni kətürüp karisam, ikki münggüzi
bar bir koqkarning qong əstəng aldida turoŋanlikini
kərdüm. Uning münggüzi egiz bolup, bir münggüz yənə
biridin egiz idi; egizrək boloŋan münggüz yənə birsidin
keyinrək əsüp qikkanidi. 4 Mən koqkarning oŋərb, ximal
wə jənub tərəplərgə üsüwatkinini kərdüm. Ḥeqkandak
ḥaywan uningoŋa təng keləlməytti wə ḥeqkim ḥeqkimni
uning qanggilidin kutkuzalmaytti. U nemə kilixni halisa,
xuni kilatti, baroŋanseri ḥəywətlik bolup ketiwatatti. 5
Mən bu tooŋruluk oylawatattim, mana, oŋərb tərəptin
bir tekə putliri yərgə təgmigən ḥalda pütün jaḥanni
kezip yügürüp kəldi. Uning ikki kəzi arisioŋa kərünərlik
qong bir münggüz əsüp qikkanidi. 6 U mən dəsləp
kərgən ḥeliki əstəng boyida turoŋan ikki münggüzlük
koqkaroŋa karap kəḥri bilən xiddətlik etildi. 7 Mən uning
koqkaroŋa yekin kelip, oŋəzəp bilən koqkarni üsüp ikki
münggüzini sunduriwətkənlikini kərdüm. Koqkarning
karxilik kərsətküdək madari kalmioŋanidi, tekə uni
yərgə yikitip, dəssəp-qəylidi, tekining qanggilidin uni
kutkuziwalidioŋan adəm qikmidi. 8 Tekə baroŋanseri
ḥəywətlik bolup kətti; lekin u heli küqiyip boloŋanda,
qong münggüzi sunup qüxüp, əslidiki jayidin asmandiki
tət xamaloŋa karap turidioŋan, kəzgə kərünərlik tət
münggüz əsüp qikti. 9 Bu tət münggüzning iqidiki
biridin yənə bir münggüz əsüp qikti. U kiqik münggüz
əsüp intayin ḥəywətlik boldi, jənub, xərk tərəplərgə wə
«güzəl zemin»oŋa karap təsir küqini kengəytti. 10 U
intayin ḥəywətlik bolup, ḥətta samawiy koxundikilərgə
ḥujum kiloŋudək dərijigə yətti, samawiy koxundikilərdin
wə yultuzlardin birmunqisini yərgə taxlap, ularning
üstigə dəssidi 11 (u tolimu məoŋrurlinip, ḥətta
samawiy koxunning Sərdari bilən təng bolmakqi bolup,
ibadəthanida Sərdaroŋa atap kündilik kurbanlik sunuxni
əməldin kaldurdi, ḥəmdə Sərdarning ibadəthanisidiki
«mukəddəs jay»ni wəyran kiliwətti. 12 Asiylik tüpəylidin
Hudaning həlki wə kündilik kurbanlik qong münggüzgə
tapxurulidu). U ḥəkikətni ayaoŋ asti kilidu; uning
barlik ixliri naḥayiti onguxluk boldi. 13 Kəynidin,
bir mukəddəs [pərixtining] səz kiloŋanlikini anglidim,
xuning bilən yənə bir mukəddəs [pərixtə] səz kiloŋan
[pərixtidin]: — Oŋayibanə alaməttə kərüngən bu wəkələr,
yəni «wəyran kiloŋuqi» asiylik, kündilik kurbanlikning
əməldin kalduruluxi, ḥəmdə mukəddəs ibadəthanidiki
«mukəddəs jay»ning ḥəm Hudaning həlkining ayaoŋ asti
kilinixi kanqilik wakit dawamlixidu? — dəp sorioŋanlikini
anglidim. 14 Ḥeliki pərixtə manga jawabən: — Bu
ixlar ikki ming üq yüz keqə-kündüz dawamlixidu. Bu
məzgildin keyin mukəddəs ibadəthanidiki «mukəddəs
jay» pakizlinip əsligə kəltürülidu, — dedi. 15 Bu oŋayibanə
kərünüxni kərgəndin keyin, mənki Daniyal uning
mənisini oylawatkinimda, mana, aldimda adəmning
kiyapitidə birsi pəyda bolup ərə turdi. 16 Ulay
əstingining otturisidin: — Əy Jəbrail, bu adəmgə
oŋayibanə alamətni qüxəndürüp bər, — degən bir

adəmning küqlük awazini anglidim. **17** [Jəbrail] yenimoγa
kəldi. Kəlgəndə, mən naḥayiti γorkup ketip yərgə yikilip
düm qüxtüm. U manga: — Əy insan ooγli, sən xuni
qüxinixing kerəkki, bu oγayibanə alamət ahir zaman
tooγrisididur, — dedi. **18** U gəp kiliwatkanda mən bihox
ḥalda yərdə düm yatattim. Lekin u manga xundak
bir yenik tegipla meni turoγuzdi wə manga mundak
dedi: — **19** «Mən ḥazir sanga [Hudaning] oγəzipi kəlgən
məzgildə keyinki ixlarning kandak bolidioγanlikini
kərsitip berəy. Qünki bu oγayibanə alamət zamanlarning
bekitilgən ahirki nuktisi tooγrisididur. **20** Sən kərgən
ikki münggüzlük koqkar Media bilən Pars padixaḥlirini
kərsitidu. **21** Yawa tekə bolsa Gretsiyə padixaḥliki
bolup, kəzining otturisidki kəzgə kərünərlik münggüz
bolsa, uning birinqi padixaḥidur. **22** U münggüz
sunup kətkəndin keyin ornidin əsüp qikkan ḥeliki tət
münggüz bu əlning tət padixaḥlikka bəlünidioγanlikini
kərsitidu. Birak ularning küqi birinqi padixaḥlikka
yətməydu. **23** Bu padixaḥliklarning ahirki məzgilidə,
asiylik kiloγuqilarning gunaḥi toxuxi bilən tolimu
nomussiz, qigix məsililərni bir tərəp kilalaydioγan bir
padixaḥ məydanoγa qikidu. **24** Uning küqi heli zor bolidu,
lekin əməliyəttə bu küq əzlükidin qikmaydu; u misli
kərülmigən wəyranqilikni kəltürüp qikiridu. Uning ixliri
jəzmən onguxluk bolup, nemini halisa xuni kilalaydu. U
küqlüklərni wə [Hudaning] mukəddəs məmin həlkini
yokitidu. **25** Əz ustatliki bilən uning nazariti astida
ḥərkandak ḥiylə-mikirlik heli ronak tapidu. U kənglidə
təkəbburlixip əzini qong tutidu; baxkilarning əzlirini
bihətər ḥes kiloγan wakitidin paydilinip tuyuksiz zərb
kilip nuroγun kixilərni ḥalak kilidu; u ḥətta oquktin
oquk «Əmirlərning əmiri»gə karxi qikidu. Lekin u
ahirda insanlarning kolisiz ḥalak kilinidu. **26** Sanga
ayan kilinoγan, ahxamdin ətigəngiqə dawamlaxkan bu
oγayibanə alamət əməlgə axmay kalmaydu. Lekin sən
uni waktinqə məhpiy tut. Qünki u kəp künlər keyinki
kəlgüsi ḥəkkididur». **27** Mənki Daniyal maoγdurumdin
kelip, birnəqqə kün aoγrip yetip kaldim. Keyin ornumdin
turup yənila padixaḥning ixlirida boldum. Lekin bu
oγayibanə alamət kənglümni parakəndə kiliwatkənidi.
Uning mənisini yexələydioγan adəm yok idi.

9 Medialik Aḥaxweroxning ooγli Dariusning birinqi
yilida (u kaldiylərning zeminioγa padixaḥ kilindi)
2 Yəni təhtkə olturoγan birinqi yili mənki Daniyal
mukəddəs yazmilarni okuxum bilən Pərwərdigarning
Yərəmiya pəyoγəmbərgə yətküzgən kalam-bexariti
boyiqə, Yerusalemning harab bolidioγan jaza məzgili
yətmix yil ikənlikini qüxinip yəttim. **3** Xuning üqün
mən Rəb Hudayimoγa roza tutup, bəz rəhtkə yəginip,
kül-topida olturup, uningoγa yelinip dua-tilawət kilix
bilən izdinixkə bəl baoγlidim. **4** Mən Pərwərdigar
Hudayimoγa dua kilip, gunaḥlirimizni ikrar kilip
mundak dedim: — «Aḥ Rəb, i Seni Əz əmrliringgə
itaət kiloγuqilaroγa wədə-əḥdəngdə wapadar bolup,
əzgərməs meḥringni üzlüksiz kərsətküqi uluoγ, sürlük
Təngrim! **5** Biz gunaḥ sadir kilduk, kəbiḥlik kilduk;
rəzillik bilən Sening əmr-ḥəkümliringdin waz keqip,
Sanga asiylik kilduk, **6** Xundakla Sening naming bilən
padixaḥlirimiz, əmirlirimiz, ata-bowilirimiz wə pütkül
zemindiki həlkkə səz-kalamingni yəküzgən kulliring
boloγan pəyoγəmbərlərgə zadi kulak salmiduk. **7** I
Rəb, ḥəkkaniyət Səndila tepilidu, lekin Sanga asiylik
wə wapasizlik kiloγanlikimiz tüpəylidin, bizgə, yəni
Yəḥudalaroγa, Yerusalemdikilərgə wə barlik Israillaroγa,
yekinda bolsun, yirakta bolsun, Sən bizlərni sürgünlükkə
ḥəydiwətkən barlik yurtlarda bolsun, pakət bügünkidək
yüzimizni kətürəlmigüdək xərməndilikla kaldi. **8**
I Rəb, bizgə, yəni padixaḥlirimizoγa, əmirlirimizgə
wə ata-bowilirimizoγimu yüzimizni kətürəlmigüdək
xərməndilik kaldi; qünki biz Sening aldingda gunaḥ
sadir kilduk. **9** I Rəb Hudayimiz, biz Sanga asiylik
kiloγan bolsakmu, Səndin yənila rəḥimdillik wə
məoγpirət-kəqürümlər tepilidu. **10** Biz Sən Pərwərdigar
Hudayimizning awazioγa kulak salmay, kulliring boloγan
pəyoγəmbərlər arkilik aldimizoγa koyoγan kanun-
ḥəkümliringdə ḥeq mangmiduk. **11** Pütkül Israil
Sening Təwrat-kanunungoγa hilaplik kilip, awazingoγa
kulak salmay Seningdin yüz əridi. Dərwəkə, Sening
kulung Musaoγa qüxürülgən Təwrat-kanunida pütülgən
lənət ḥəmdə uning kəsəmyadidiki jazalar üstimizgə
yaoγduruldi; qünki biz Sening aldingda gunaḥ sadir
kilduk. **12** Sən Əzüng bizgə wə üstimizdin ḥəkümdarlik
kiloγuqimizoγa karita degənliringgə əməl kilip bizgə
zor eoγir külpətni kəltürdüng; qünki Yerusalemda
kilinoγan ixlar asman astidiki ḥərkandak baxka yurtta
əzəldin kilinoγan əməs! **13** Musaoγa tapilanoγan
Təwrat-kanunida pütülgəndək, bu pütün külpət bizgə
qüxürülgən bolsimu, i Pərwərdigar Hudayimiz, lekin
biz kəbiḥliklirimizdin kol üzüp, ḥəkikitingni qüxinip
yetidioγan kiloγaysən dəp tehiqə Səndin iltipatingni
ətünmiduk. **14** Dərwəkə Sən Pərwərdigar xu külpətni
təyyarlap saklap, bizning üstimizgə qüxürdung; qünki
Sən Pərwərdigar Hudayimiz, barlik kiloγan ixliringda
adil bolup kəlding; birak awazingoγa kulak salmiduk.
15 Əmdi, Əz küqlük kolung bilən həlkingni Misirdin
elip qikting, xunglaxka bügünkidək Əzünggə nam-
xəḥrət tikliding, i Rəb Hudayimiz, — biz gunaḥ
sadir kilduk, biz rəzillik kilduk! **16** Ətünimən, i Rəb,
pütkül ḥəkkaniylikingoγa uyoγun, Yerusalem xəḥiringgə,
yəni mukəddəs teoγingoγa boloγan kəḥr-oγəzipingni
tohtatkaysən! Qünki bizning ətküzgən gunaḥlirimiz wə
ata-bowilirimizning kiloγan kəbiḥliklirining wəjidin,
Yerusalem wə həlking barlik ətraptikilirimizning
ḥakarət obyekti bolup kalduk. **17** Əmdi i Hudayimiz,
kulungning dua wə tələplirigə kulak saloγaysən, Əzüng
üqün wəyran kilinoγan mukəddəs jayingni jamalingni
kərsitip yorutkaysən. **18** I Hudayim, kulak selip
angliγaysən! Bizning wə Sening naming bilən ataloγan
xəḥərning bexioγa kəlgən külpətlərgə nəzər saloγaysən!
Bizning Sanga iltija kiloγinimiz əzimizning kandaktur
ḥəkkaniy ix kiloγanlikimizdin əməs, bəlki Sening zor
rəḥimdillikliringoγa tayanoγanlikimiz səwibidindur. **19**
I Rəb, angliγaysən! I Rəb, kəqürgəysən! Kulak selip
anglap amal kiloγaysən! Əzüngning nam-xəḥriting üqün
əmdi təhir kilmioγaysən! Qünki Sening bu xəḥiring wə
bu həlking Əz naming asasida ataloγanidi!». **20** Mən
duayimni dawamlaxturup, əzüm wə həlkim Israilning
gunaḥlirini ikrar kilip ḥəmdə Hudayimning mukəddəs
teoγi üqün Pərwərdigar Hudayimoγa yelinip, **21** tehi
dua kiliwatkinimda, dəsləptə manga oγayibanə alaməttə

kərüngən Jəbrail degən zat yenimoɣa kelip manga ḳolini təgküzdi. Mən xu qaoɣda tolimu qarqap kətkənidim. U kəqlik ḳurbanlik sunux wakṭi idi. **22** Jəbrail manga əḳil berip mundak dedi: — «I Daniyal, mən seni yorutup, ixlarni qongḳur qüxinələydioɣan ḳilixḳa kəldim. **23** Sən Hudaoɣa iltija ḳilixḳa baxlixing bilənla, jawab-kalam berildi; sən intayin səyülgən adəm boloɣaqḳa, mən sanga uning jawab-kalamini yətküzgili kəldim. Əmdi bu jawab-kalam üstidə puhta oylanoɣin, oɣayibanə kərünüxni kəngül ḳoyup qüxəngin: **24** — «[Huda] təripidin «yətmix ḥəssə «yəttə wakṭ»» sening həlḳing bilən mukəddəs xəḥiring üstigə bekitilgən. Bu wakṭlar itaətsizliklərni tizginləx, gunaḥlarni tügitix, ḳəbiḥlik üqün kafarət kəltürüx, mənggülük ḥəkḳaniylikni üstün orunoɣa ḳoyux, bu oɣayibanə alamət bilən pəyoɣəmbərlərning səz-kalamlirini əməlgə axurux ḥəmdə mukəddəs ibadəthanidiki «əng mukəddəs jay» yengibaxtin məsiḥlinix üqün bekitilgəndur. **25** Xuni bilixing wə qüxinixing kerəkki, Yerusalemni yengibaxtin əsligə kəltürüp bina ḳilix buyruḳi jakarlanoɣandin tartip, Məsiḥ degən əmir məydanoɣa qikḳuqə yəttə ḥəssə «yəttə wakṭ» ḳoxuloɣan atmix ikki ḥəssə «yəttə wakṭ» ətidu. Yerusalem xəḥiri yengibaxtin bina ḳilinip, məydan-koqilar wə sepil-istiḥkam barlikḳa kəltürülidu, əmma bu bisərəmjan künlərdə bolidu. **26** Bu atmix ikki «yəttə wakṭ» məzgili ətkəndin keyin Məsiḥ üzüp taxlinidu, uningda ḥeqnərsə ḳalmaydu. Kəlgüsidə bolidioɣan əmirning həlḳi bu xəḥər bilən mukəddəs ibadəthanini gumran ḳilidu. Bu akiwət kəlkündək besip kelidu; ahirioɣiqə jənglər dawamlixidu; u yərdə bolidioɣan wəyranqiliklar bekitilgəndur. **27** U [əmir Hudaning] həlḳining kəp ḳismi bilən ahirḳi bir «yəttə wakṭ»ta bir [dostluk] əḥdisni takamul ḳilidu, lekin bu «yəttə wakṭ»ning yerimioɣa kəlgəndə, u [ibadəthanidiki] ḳurbanlik wə axlik ḥədiyələrni sunuxni əməldin ḳalduridu. U qaoɣda «wəyran ḳiloɣuqi yirginqlik nomussizlik» [mukəddəs ibadəthanining] əng egiz jayioɣa ḳoyulidu. Taki balayi'apət, [yəni Huda] bekitkən külpət wəyran ḳiloɣuqi kixining bexioɣa yaoɣduruloɣuqə xu yərdə turidu».

10 Ḳorəx Parsḳa səltənət ḳiloɣan üqinqi yili, Daniyal (yənə bir ismi Bəltəxasar boloɣan)oɣa bir həwər wəḥiy ḳilindi. U həwər ixənqliktur — lekin naḥayiti ḳattiḳ jəng judunliri tooɣrisididur. Daniyal bu həwərni qüxəndi wə oɣayibanə alamət tooɣrisida qüxənqigə igə boldi. **2** U qaoɣda mənki Daniyal toluḳ üq ḥəptə aḫ-zar kətürüp matəm tuttum. **3** Üq ḥəptigiqə ḥeqḳandaḳ nazu-nemət yemidim, gəx yemidim, xarab iqmidim wə tenimgə puraḳlik may sürmidim. **4** Birinqi ayning yigirmə tətinqi küni, mən uluoɣ dərya, yəni Dijlə dəryasining boyida turup, **5** beximni kətürüp kəzümni asmanoɣa tiktim, kanap kiyip, beligə Ufazdiki sap altun kəmər baoɣlioɣan bir adəmni kərdüm. **6** Uning teni seriḳ yaḳuttək julalinip, yüzliri qaḳmaḳtək yaltirlap, kəzliri yenip turoɣan ottək qaḳnaytti; uning put-ḳolliri parḳirap turidioɣan mistək walildaytti; awazi zor bir top adəmning awazidək jaranglaytti. **7** Oɣayibanə kərünüxni yaloɣuz mənki Daniyalla kərdüm, yenimdikilər alamətni kərmigənidi. Əmma zor bir wəḥimə ularni besip, intayin titrəp ketixti, məkünüwaloɣudək yərni izdəp ḳeqip kətti. **8** U yərdə əzüm yaloɣuz ḳelip bu karamət oɣayibanə kərünüxni kərdüm. Ḳilqə maoɣdurum ḳalmidi, qirayim ḳattiḳ əzgirip əlük adəmdək bolup ḳaldim, put-ḳollirimda bir'azmu maoɣdur ḳalmidi. **9** Lekin uning awazini anglidim. Uning awazini angliogan ḥaman yərgə yiḳilip düm qüxtüm, ḥoxumdin kəttim. **10** Mana, tuyuḳsiz bir ḳol manga təgdi, meni xuan yələp yərgə tət putluḳ ḳilip turoɣuzdi. **11** Xu zat manga: — Əy Daniyal, intayin səyülgən adəm! Səzlirimni kəngül ḳoyup anglap qüxəngin, ərə turoɣin! Qünki mən sening yeningoɣa əwətildim, — dedi. U bu səzni ḳilixi bilən, mən titrigən ḥalda ornumdin turdum. **12** Xuning bilən u manga mundak dedi: — «Əy Daniyal, ḳorḳma; qünki sən Hudayingning aldida qüxinixkə erixixkə, əzüngni təwən tutuxḳa kəngül ḳoyoɣan birinqi kündin buyan sening dua-tilawiting ijabət ḳilindi; eytḳanliring üqün mən yeningoɣa əwətildim. **13** Lekin, «Pars padixaḫliḳining əmiri» manga ḳarxi qiḳip yolumni yigirmə bir kün tosuwaldi. Mən Pars padixaḫlirining yenida əzüm yaloɣuz ḳaloɣaqḳa, bax əmirlərdin biri Mikail manga yardəm ḳiloɣili kəldi. **14** Mən sanga ahirḳi zamanlarda həlḳingning bexioɣa kelidioɣan ixlarni qüxəndürgili kəldim. Qünki bu oɣayibanə alamət kəp künlər keyinki kəlgüsi tooɣrisididur». **15** U manga bu gəpni ḳiliwatḳanda, pəḳətla yərgə ḳaroɣinimqə zuwan sürəlməy turup ḳaldim. **16** Mana, goya adəmgə ohxaydioɣan birsi ḳolini uzitip ləwlirimni silap ḳoywidi, mən aoɣzimni eqip aldimda turoɣuqioɣa: — Təḳsir, bu oɣayibanə kərünüxtin iq-iqimdin azablinimən, maoɣdurumdin kəttim. **17** Təḳsirimning kəminə ḳulliri ḳandaḳmu sili təḳsirim bilən səzlixixkə petinalayttim? Qünki ḥazirla maoɣdurum tügəp, nəpəsim üzülidu, — dedim. **18** Andin goya adəmgə ohxaydioɣan biri meni yənə bir ḳetim silap, maoɣdur kirgüzdi **19** wə: — I intayin səyülgən adəm, ḳorḳma! Sanga aman-hatirjəmlik boloɣay. Oɣəyrətlik bol, əmdi oɣəyrətlik bol! — dedi. U xu səzni deyixi bilənla manga tehimu maoɣdur kirdi. Mən: — Təḳsir yənə səz ḳiloɣayla, qünki sili manga maoɣdur kirgüzdila, — dedim. **20** U mundak dedi: — «Mening ḳexingoɣa nemigə kəlgənlikimni biləmsən? Mən əmdi ḳaytip berip, «Parstiki əmir» bilən jəng ḳilimən; mən u yərgə baroɣandin keyin, «Gretsiyədiki əmir» məydanoɣa qiḳidu. **21** Lekin mən berixtin awwal ḥəḳiḳətning kitabida pütülgən wəḥiylərni mən sanga bayan ḳilimən. Bu ixlarda silərning əmiringlar Mikaildin baxḳa, manga yardəm beridioɣan ḥeqkim yoḳ.

11 Mən Medialiḳ Darius padixaḥ boloɣan birinqi yilidila, uni mustəḥkəmləx ḥəm küqəytix üqün ornumdin ḳozoɣaloɣanidim. **2** Əmdi mən sanga ḥəḳiḳətni eytip berəy: — Buningdin keyin Parsḳa yənə üq padixaḥ ḥəkümranliḳḳa qiḳidu; keyin tətinqi padixaḥ qiḳip, baxḳa padixaḫlardinmu kəptin kəp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin ḳudrət tepip, ḥəmmə yurtlarni Gretsiyəgə jəng ḳilixḳa ḳozoɣaydu. **3** Uningdin keyin küqlük bir padixaḥ məydanoɣa qiḳidu. U zor padixaḫliḳni idarə ḳilip, nemini halisa xuni ḳilidu. **4** Lekin u ḥoḳuḳ yürgüzüwatḳinida, padixaḫliḳi parqilinip asmanning tət xamal təripigə bəlünüp ketidu. Uning təhtigə əwladliri warisliḳ ḳilalmaydu, keyinki padixaḫliḳ u ḥəküm sürgən waḳtidikidək küqlük bolmaydu;

qünki uning padixaḫliḳi aoɣdurulup, baxḳilaroɣa təwə
bolup ketidu. **5** Uningdiki sərdarlarning iqidin biri
«jənubiy padixaḫ» bolup küqiyidu; lekin yənə bir sərdar
uningdinmu küqlük bolidu wə əzining tehimu qong
padixaḫliḳini soraydu. **6** Birnəqqə yil ətkəndin keyin,
[jənubiy padixaḫ ximaliy padixaḫ] bilən ittipaḳ tüzidu;
jənubiy padixaḫning ḳizi xu ittipaḳni mustəḫkəmləx
üqün ximaliy padixaḫning yenioɣa baridu. Lekin keyin bu
ḳiz erixkən ḥoḳuḳidin məḫrum ḳilinidu; ximaliy padixaḫ
əzimu ḥoḳuḳini ḳolida tutalmay, məzmut turalmaydu.
Bu ḳiz wə uni elip kəlgənlər, uning balisi ḥəm xu
waḳitlarda uni ḳollioɣuqilarning ḥəmmisigə satḳunluḳ
ḳilinidu. **7** Ḥalbuki, uning [ata jəmət] tuoɣḳinidin
biri ḳoxunning ḥoḳuḳini ḳolioɣa elip [padixaḫ bolup],
ximaliy padixaḫning ḳoroɣinioɣa besip kirip, ularoɣa
ḳarxi ḥujum ḳilip qong oɣəlibə ḳilidu. **8** U ularning
ilaḫ-butliri, ḳuyma məbudliri wə buthaniliridiki altun-
kümüxtin yasaloɣan jam-ḳaqilarni Misiroɣa elip ketidu.
U birnəqqə yil ximaliy padixaḫtin əzini neri ḳilidu. **9**
Ximaliy padixaḫ jənubiy padixaḫning zeminioɣa besip
kiridu, lekin ahiri əz yurtioɣa qekinidu. **10** Ximaliy
padixaḫning xaḫzadiliri ḳozoɣilip, zor ḳoxun təxkilləydu.
Xaḫzadilərdin biri kəlkündək kelip jənubḳa besip kiridu.
Keyin u yənə jəng ḳilip, düxmən ḳoroɣinioɣiqimu besip
kiridu. **11** Jənubiy padixaḫ ḳattiḳ oɣəzəptə ḳoxun
tartip jənggə atlinip, ximaliy padixaḫḳa ḥujum ḳilidu.
Ximaliy padixaḫ zor bir ḳoxunni jənggə salidu, lekin
uning xu zor ḳoxuni məoɣlup bolup əsirgə elinidu.
12 Xu zor ḳoxunning əsirgə elinixi bilən jənubiy
padixaḫ intayin məoɣrurlinidu. U tümənligən adəmlərni
yoḳitidu, biraḳ uning oɣəlibisi uzun dawamlaxmaydu. **13**
Qünki ximaliy padixaḫ yurtioɣa ḳaytip, burunḳidinmu
kəp wə küqlük ḳoxun təxkilləydu. Bekitilgən yillar
toxḳandin keyin u zor ḳudrətlik ḳoxunni kəp təminatlar
bilən ḳoxup baxlap kelidu. **14** U qaoɣda nuroɣun
kixilər jənubiy padixaḫḳa ḳarxi turup uningoɣa ḳarxi
ḳozoɣilang kətüridu. [I Daniyal —] sening həlḳing
iqidiki zorawanlar muxu oɣayibanə alamətti bexarətni
əməlgə axurmaḳqi bolup, yooɣanqiliḳ ḳilidu, lekin
ular məoɣlup bolidu. **15** Ximaliy padixaḫ potəy selip
mustəḫkəm xəḫərni muḥasirə ḥujumi ḳilip besiwalidu.
Jənubdiki küqlər, ḥətta əng hil ḳoxunlarmu bərdaxliḳ
berəlməydu, ularning ḳarxiliḳ ḳiloɣudək küqi ḳalmaydu.
16 Ximaldiki tajawuzqi bolsa əzi halioɣanqə ix ḳilidu,
uningoɣa ḥeqkim ḳarxiliḳ ḳilalmaydu. U «güzəl zemin»ni
ixoɣal ḳilidu; uning ḳolida uni wəyran ḳiloɣuqi küq
bolidu. **17** [Ximaliy padixaḫ] bəl baoɣlap padixaḫliḳidiki
barliḳ küqlərni səpərwər ḳilip [Misiroɣa] yol alidu;
u [Misir] bilən əḫdə tüzidu, əzi əḫdidə turoɣandək
ḳilidu. Biraḳ [Misirning] ḥakimiyitini aoɣdrurux üqün
u ayallirining bir ḳizini [Misir] padixaḫioɣa beridu.
Lekin [ḳizi] atisi tərəptə turmaydu, uni ḳollimaydu.
18 Keyin u dengiz boyidiki yurtloroɣa ḥujum ḳilip,
nuroɣun adəmlərni əsirgə alidu. Lekin yat bir sərdar
uning kixilərni har ḳilixlirini qəkləydu wə əksiqə, uning
bu harlaxlirini əzigə yanduridu. **19** U əz yurtidiki
ḳoroɣanlaroɣa qekinip kelidu. Lekin ahirida u putlinip
yoḳilip ketidu. **20** Keyin uning ornioɣa yənə bir
padixaḫ təhtkə olturidu; u padixaḫliḳning əng xan-
xərəplik jayioɣa bir zalim alwangbegini əwətidu. Lekin
u uzun ətməyla, malimanqiliḳmu bolmay, jəngmu
bolmay əltürülidu». **21** — «Xuningdin keyin pəs
bir adəm uning ornioɣa qiḳip ximaliy padixaḫliḳni
alidu; əmma padixaḫliḳning ḥərmət-xəḫriti uningoɣa
ḥeq təwə bolmaydu, dəp ḳarilidu; lekin u həlḳning
asayixliḳ pəytidin paydilinip, yalaḳqiliḳ wasitiliri bilən
ḥakimiyətni tartiwalidu. **22** Zeminioɣa kəlkündək besip
kirgən küqlərni u ḥəm kəlkündək ḥujum ḳilip yoḳitidu,
xuningdək u ḥəttaki «[Hudaning] əḫdisidə bekitilgən
əmir»nimu yoḳitidu. **23** Xərtnamə tüzüx arḳiliḳ u
baxḳa yurtlarni aldaydu; adəmliri kiqik bir ḳoxun
bolsimu, lekin uning küqi awup-awup, ḳudrət tapidu.
24 U halayiḳning asayixliḳ pəytidin paydilinip, əng
bay əlkilərgə tajawuz ḳilip kirip, atiliri yaki atilirining
atiliri zadi ḳilip baḳmioɣan ixlarni ḳilidu, yəni u oljini,
oɣənimətlərni wə nuroɣun baylikḳlarni ḳol astidikilirigə
üləxtürüp beridu; məlum bir məzgilgiqə ḳoroɣanloroɣimu
ḥujum ḳilix ḳəstidə bolidu. **25** U əz küqini ixḳa selip
qong oɣəyrət bilən ḳozoɣilip, zor ḳoxunni baxlap, jənubiy
padixaḫḳa ḥujum ḳilidu. Jənubiy padixaḫmu naḫayiti
zor ḳudrətlik bir ḳoxun bilən jənggə atlinidu. Lekin
jənubiy padixaḫ hainlarning yoxurun suyiḳəstigə uqrap,
muwəppəḳiyət ḳazinalmaydu. **26** Qünki uning nazu-
nemətlirini yegənlər uni yiḳitidu. Uning ḳoxuni ḥəmmə
yərgə tarḳilidu; nuroɣunliri əltürülidu. **27** Keyin, bu
ikki padixaḫ bir-birini ḳəstlixip, yaman niyət bilən
bir dastihanda tamaḳ yeyixip, bir-birigə yaloɣan gəp
ḳilixidu; lekin bu ixlar ḥeqkimgə payda yətküzməydu,
qünki bu ixlarning ahiri pəḳət bəlgiləngən waḳittila
bolidu. **28** [Ximaliy padixaḫ] nuroɣun mal-mülüklərni
elip əz yurtioɣa ḳaytidu. U kənglidə Hudaning həlḳi bilən
tüzgən muḳəddəs əḫdigə ḳarxi turidu; xuning bilən u
əḫdigə ḳarxi ḥərikətlərni ḳilip, andin əz yurtioɣa ḳaytidu.
29 Bəlgiləngən waḳitta ximaliy padixaḫ yənila jənubḳa
tajawuz ḳilidu; lekin bu ḳetimḳi əḫwal ilgirikigə wə yənə
kelip əng ahirḳi ḳetimḳisidiki bilənmu ohximaydu. **30**
Qünki Kittim arilidin qiḳḳan kemilər ḥujum ḳilip kelidu.
Xunga u dərd-ələm bilən qekinidu wə [Hudaning] Əz
həlḳi bilən tüzgən muḳəddəs əḫdisigə ḳarap intayin
oɣəzəplinidu, uningoɣa ḳarxi halioɣinini ḳilidu; xundaḳla
qekinip yanoɣanda muḳəddəs əḫdigə asiyliḳ ḳiloɣuqilarni
ətiwarlaydu. **31** Uning təripidə turoɣan birnəqqə küqlər
ḳoroɣan boloɣan muḳəddəs ibadəthanini buloɣaydu,
«kündilik ḳurbanliḳ»ni əməldin ḳalduridu wə «wəyran
ḳiloɣuqi yirginqlik nomussizliḳ»ni uning ornioɣa ḳoyidu.
32 U muḳəddəs əḫdigə hainliḳ ḳiloɣuqilarni huxamət-
ḥiyligərlik bilən qirikləxtüridu; lekin əz Hudasini
dost tutḳuqi həlḳ bolsa ḳəysərlik bilən ḥərikət ḳilidu.
33 Həlḳ iqidiki aḳillar nuroɣun ḳerindaxlirioɣa təlim
yətküzidu; lekin birnəqqə künlər ularning bəziliri
ḳiliqta yiḳilidu, otta kəydürülüp əltürülidu, zindanoɣa
qüxidu yaki bulang-talangoɣa uqraydu. **34** Yiḳiloɣan
waḳitlirida, Hudaning həlḳi azoɣinə yardəmgə igə bolidu.
Əmma nuroɣun kixlər ularning ḳatirioɣa huxamət-
ḥiyligərlik bilən soḳunup kiridu. **35** Bəzi aḳillar yiḳilidu.
Lekin ularning yiḳilixi əzlirining sinilixi, tawlinix-
tazilinixi, ḳiyamət künigiqə paklinixi üqündur. Qünki
ahirət Huda bəlgiligən waḳittila kelidu. **36** Ximaliy
padixaḫ əz məyliqə ḳiliweridu; u təkəbburlixip, əzini
ḥərḳandaḳ ilaḫlardinmu uluoɣlap üstün ḳoyup, ḥətta

ھەممە ئىلاھلارنىڭ ئىلاھى بولۇقىۋىغا ئاجايىب كۇپۇرلۇق سەز
قىلىدۇ؛ تاكى خۇدانىڭ ئۆزىپى تولۇق تەكۈلگەن كۈنىگىچە ئۇ
داۋاملىق زور رونەق تاپىدۇ. قۈنكى خۇدانىڭ بېكىتكىنى
ئەملگە ئاشماي قالماۋىدۇ. **37** بۇ پادىشاھ ئاتا-بوۋىلىرى
قوقۇنۇغان ئىلاھلارۋىمۇ پىسەنت قىلماۋىدۇ، ئاياللارۋىمۇ
ھېچقاندەك ھەۋەس قىلماۋىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇ ھەرقاندەك
ئىلاھنى ھۆرمەتلىمەيدۇ، قۈنكى ئۇ ئەزىنى ھەرقاندەك ئىلاھتىن
ئۇلۇغ دەپ قارايدۇ. **38** بۇلارنىڭ ئورنىدا ئۇ «كۈچلەر
ئىلاھى»نى ھۆرمەتلەيدۇ؛ ئۇنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمۇ ئەزەلدىن
قوقۇنمىۋىغان بۇ ئىلاھنى بولسا ئۇ ئالتۇن، كۈمۈش، ياقۇت ۋە
باشقا قىممەتلىك سوۋغاتلارنى تەقدىم قىلىپ ھۆرمەتلەيدۇ.
39 ئۇ ەڭ مۇستەھكەم قورغانلارنى خۇندەك بىر ئۆيرىي
ئىلاھقا تايىنىپ ئىگىلەيدۇ. كىمكى ئۇنىڭ ھەكۈمرانلىقىۋىغا
بېقىنسا، ئۇ خۇلاۋىغا ئەرەپلىك مەنسەپ بېرىدۇ، ئۇلارنى
كەپقىلىكنى باشقۇرىدىۋىغان قىلىدۇ ۋە ئېنام سۈپىتىدە يەر-
زەمىننى تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ. **40** ئاخىر زامان كەلگەندە،
جەنۇبىي پادىشاھ ئەسكەر قىقىرىپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىدۇ.
خىمالىي پادىشاھ جەڭ ھارۋىلىرى، ئاتلىق ئەسكەرلەر ۋە نۇرۇن
كېمىلەر بىلەن قۇيۇندەك ئۇنىڭغا قايتۇرما زەربە بېرىدۇ.
ئۇ بارلىق يۇرتلارۋىغا تاجاۋۇز قىلىپ، كەلكۈندەك تېخىپ كەڭ
يەر-زەمىنلارنى باسىدۇ. **41** ئۇ ھەتتا «گۈزەل زەمىن»ۋىغا
بېسىپ كىرىدۇ؛ نۇرۇن ئەللەر ئازدۇرۇلۇپ يىقىتىلىدۇ. لېكىن
بۇلار، يەنى ئېدومىلار، موئابلار ۋە ئاممونلارنىڭ قوڭلىرى
ئۇنىڭ قولىدىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ. **42** خىمالىي پادىشاھ
بارلىق دەلەتلەرگە قولىنى سوزىدۇ، مىسىر زەمىنىمۇ قېچىپ
قۇتۇلالمايدۇ. **43** ئۇ مىسىرنىڭ ئالتۇن-كۈمۈش بايلىقلىرى
ۋە باشقا قىممەت باھالىق بۇيۇملىرىنى تالان-تاراج
قىلىدۇ. لىۋىيەلىكلەر ۋە ئېفىوپىيىلىكلەر ئۇنىڭغا بويسۇنۇپ
ەگىشىدۇ. **44** كېيىن شەرق ۋە خىمالدىن كەلگەن خەپىلەر ئۇنى
ئالاقزادە قىلىدۇ. ئۇ تېخىمۇ دەرىجىسىز بولۇپ نۇرۇن
كىشىنى قىرىنىقلىق قىلىپ ەلتۈرىمەن دەپ جەڭ قوزۇغايدۇ
45 ۋە دېڭىزلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا، كەرەم مۇقەددەس تاۋ
تەرىپىگە ئورىدا قەدىرلىرىنى تىكىدۇ. لېكىن ئۇنىڭ ەجىلى شۇ
يەردە تۇخىدۇ ۋە ھېچكىم ئۇنى قۇتقۇزمايدۇ».

12 — «ئۇ قاۋىدا، قېرىندىشلىرىڭنى «قوۋىدىۋىقى ئۇلۇغ
ەمىر» مىكائىل مەيدانىغا قىقىدۇ. بىر ئازابلىق مەزگىل
بولىدۇ؛ يۇرت-دەلەت بارلىقىقا كەلگەندىن بۇيان، خۇندەك
قوڭ بالاي'ەپەتلىك مەزگىل بولۇپ باقمىۋىغان. بىراق
شۇ قاۋىدا ھەلقىڭ قۇتقۇزۇلىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئىقىدىكى نامى
ھاياتلىق دەپتىرىگە پۈتۈلگەنلەرنىڭ ھەممىسى نىجاتلىققا
ئېرىشىدۇ. **2** تۇپراقتا ياتقان ەلۈكلەردىن نۇرۇنلىرى
تىرىلىدۇ. ئۇلار مەنگۈلۈك ھاياتتىن بەھرىمەن بولىدۇ؛
قالۇغانلىرى نومۇسقا ھەم مەنگۈلۈك رەسۋاقىلىققا
تىرىلىدۇ. **3** ئاقىللار ئاسماندىكى گۈمبۈزدەك پارلاق
جۇلالىنىدۇ؛ نۇرۇن كىشىلەرنى ھەققانىيلىق يولىۋىغا باشلاپ
كىرگەنلەر يۇلتۇزلارۋىغا ئوخشاش ەبەدىل'ەبەد پارلاپ تۇرىدۇ».
4 ئۇ مانگا يەنە: — ئى دانىيال، سەن ەمدى بۇ سۆزلەرنى توختا؛
مەزكۇر كىتابنىڭ تاكى دۇنياننىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىگىچە ئۇ
پېتى تۇرۇشى ئۈچۈن ئۇنى پىقەتلەپ مەھۇرلىۋەتكىن. نۇرۇن
كىشىلەر ئۇيان-بۇيان يۈرىدۇ ۋە بىلىم ئاشىدۇ، — دېدى. **5**
مەنكى دانىيال كەردۈمكى، مانا ئىككى زات، بىرى دەريانىڭ
بۇ تەرىپىدە، يەنە بىرى دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە تۇرۇپتۇ. **6**
ئۇلاردىن بىرى دەريا سۈيى ئۈستىدە تۇرۇغان ئاق كەنەپ كىيىم
كىيگەن زاتتىن: — بۇ كارامەت ئىشلار تۈگىگىچە قانچىلىك
ۋاقىت كېتىدۇ؟ — دەپ سورىدى. **7** ئۇ دەريا سۈيى ئۈستىدە
تۇرۇغان، كەنەپ كىيىم كىيگەن زات ئوڭ ۋە سول قولىنى
ئاسمانىغا قاريتىپ كەتۈرۈپ، مەنگۈ ھاياتنى ياشىغۇچىنىڭ
نامى بىلەن قەسەم قىلىپ: — بىر ۋاقىت، ئىككى ۋاقىت، قوخۇمقە
يېرىم ۋاقىت كېتىدۇ. [خۇدانىڭ] مۇقەددەس ھەلقىنى
پارچىلىۋىقى ھورلۇق ئاخىرلاشقاندا، بۇ ئىشلار تۈگەيدۇ، —
دېدى. **8** ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلىۋىغان بولساممۇ، مەنىسىنى
قۇخەنمىدىم. ئۇنىڭ مەن: — تەقسىر، بۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتى
قاندەك بولىدۇ؟ — دەپ سورىدىم. **9** ئۇ مانگا مۇندەك
دېدى: — «ەي دانىيال، يولۇڭغا مەڭ، قۈنكى بۇ سۆزلەر
ئاخىر زامانىۋىقىغا مەھپىي تۇتۇلۇپ يېپىقلىق تۇرىدۇ. **10**
نۇرۇن كىشىلەر تازىلىنىدۇ، پاكلىنىدۇ ۋە تاۋلىنىدۇ.
رەزىللەر بولسا، داۋاملىق رەزىللىك قىلىۋېرىدۇ؛ ئۇلاردىن
ھېچكىم بۇنى قۇخەنلەمەيدۇ، بىراق ئاقىللار قۇخەنىدۇ. **11**
كۈندىلىك قۇربانلىق سۇنۇخنى ەملدىن قالدۇرۇغان كۈندىن
تارتىپ، يەنى «ۋەيران قىلۇقۋى يىرگىنچلىك نومۇسسىزلىق»
قويۇلۇغان ۋاقىتتىن باشلاپ، بىر مىڭ ئىككى يۈز توقسان كۈن
ەتىدۇ. **12** ئاخىرۋىقىغا سادىق بولۇپ، بىر مىڭ ئۈچ يۈز ئوتتۇز
بەش كۈننى كۈتۈپ ەتكۈزگەنلەر نەمىدىگەن بەختلىك-ھەي! **13**
ەممە سەن بولساڭ، ئاخىرۋىقىغا يولۇڭدا مەڭگىۋەرگىن.
سەن ئارام تاپىسەن، ۋە كۈنلەرنىڭ ئاخىرىدا نەسىۋەنگە
مۇيەسسەر بولۇشقا قايتا تىرىلىسەن».

Ḫoxiya

1 Pərwərdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Aḫaz wə
Ḫəzəkiyalar Yəḫudaoŋa, Yoaxning ooŋli Yəroboam
Israilloŋa padixaḫ boloŋan wakitlarda, kalam Bəərining
ooŋli Ḫoxiyaoŋa kəldi; **2** Pərwərdigarning Ḫoxiya arkilik
kəlgən səzining baxlinixi — Pərwərdigar Ḫoxiyaoŋa:
«Baroŋin, paḫixilikkə berilgən bir ayalni əmringgə aloŋin,
paḫixiliktin boloŋan balilarni əz kolungoŋa aloŋin; qünki
zemin Pərwərdigardin waz keqip paḫixilikkə pütünləy
berildi» dedi. **3** Xuning bilən u berip Diblaimning
kizi Gomərni əmrigə aldi; ayal uningdin ḫamilidar
bolup bir ooŋul tuoŋdi. **4** Pərwərdigar uningoŋa: «Uning
ismini «Yizrəəl» dəp koyoŋin; qünki yənə azoŋna
wakit ətkəndə, Mən «Yizrəəl»ning kənining intikamini
Yəḫuning jəməti üstigə koyimən wə Israil jəmətining
padixaḫlikioŋa hatimə berimən. **5** Wə xu künidə əməlgə
axuruliduki, Mən Israilning okyasini Yizrəəl jiloŋisida
sundiriwetimən». **6** [Gomər] yənə ḫamilidar bolup,
kiz tuoŋdi. Pərwərdigar Ḫoxiyaoŋa: «Uning ismini «Lo-
ruḫamaḫ» dəp koyoŋin; qünki Mən Israil jəmətigə ikkinqi
rəḫim kilmaymən, ularni kət'iy kəqürüm kilmaymən;
7 Birak Yəḫuda jəmətigə rəḫim kilimən wə ularning
Hudasi boloŋan Pərwərdigar arkilik ularni kutkuzimən;
ularni okyasiz, kiliqsiz, jəngsiz, atlarsiz wə atlik əskərsiz
kutkuzimən» — dedi. **8** Gomər Lo-ruḫamaḫni əmqəktin
ayrioŋandin keyin yənə ḫamilidar bolup ooŋul tuoŋdi; **9**
[Rəb]: «Uning ismini: «Lo-ammi» dəp koyoŋin; qünki
silər Mening həlkim əməs wə Mən silərgə [Pərwərdigar]
bolmaymən» dedi. **10** — Birak Israilning balilirining
sani dengizdiki kumdək bolup, uni əlqigili yaki sanioŋili
bolmaydu; «Silər mening həlkim əməssilər» deyilgən
jayda xu əməlgə axuruliduki, ularoŋa: «[Silər] tirik
Təngrining ooŋulliri!» — deyilidu. **11** Israil baliliri
wə Yəḫuda baliliri birgə yioŋilidu, əzlirigə birla baxni
tikləydu wə turoŋan zemindin qikidu; qünki «Yizrəəlning
küni» uluoŋdur! Aka-ukiliringlaroŋa «Ammi! ([Mening
həlkim]!)» wə singilliringlaroŋa «Ruḫamaḫ! ([rəḫim
kilinoŋan]!)» — dənglar!

2 — Ananglaroŋa dəwayimni yətküzüp, uning bilən
dəwalixinglar; qünki u Mening ayalim əməs wə
Mən uning eri əməs; u paḫixilik turkini qirayidin,
zinahorluk ḫalətlirini kəksining arisidin yakatsun! **3**
Bolmisa, Mən uni kip-yalingaq kilip koyimən, tuoŋuloŋan
künidikidək anidin tuoŋma kilip koyimən; Mən uni huddi
qəl-bayawanoŋa ohxax kilimən, Uni bir kaoŋjirak yərgə
aylandurimən, Uni ussuzluk bilən əltürimən; **4** Uning
balilirioŋa rəḫim kilmaymən, Qünki ular paḫixiliklərdin
tərəlgən balilardur. **5** Qünki ularning anisi paḫixilik
kiloŋan, Ularni karnida kətürüqi nomussizlik kiloŋan;
Qünki u: «Mən manga nan wə süyümni, yung wə
kanapimni, zəytun meyim wə iqimlik-xarablirimni
təminligüqi axnilirimoŋa intilip ularni kooŋliximən» —
dedi. **6** — Xunga mana, Mən yolungni tikən-jioŋanliklar
bilən qitlap korxiwalimən, [Israilning] ətrapini tam
bilən tosimən, u qioŋir yollirini tapalmaydioŋan bolidu.
7 Xuning bilən u axnilirini kooŋlaydu, birak ularoŋa
yetixəlməydu; Ularni izdəydu, tapalmaydu; Xunglaxka
u: «Mən berip birinqi erimni tepip, uning yenioŋa
kaytimən; qünki əḫwalim bügünkidin yahxi idi» —
dəydu. **8** — U ziraətlərni, yengi xarab wə zəytun meyini
təminligüqining Mən ikənlikimni, Əzliri «Baal» butlarni
yasaxka ixlətkən kümüx-altunni kəp kiloŋuqining
Mən ikənlikimni zadi bilmidi. **9** Xunga Mən kaytip
kelimən, uningdiki ziraətlirimni əz wakitda, Yengi
xarablirimni əz pəslidə elip ketimən, Əzümdiki ularning
yalingaqlikini yepixka kerəklik yung-kanaplirimni
bərməy kayturup ketimən; **10** Ḫazir Mən uning
nomussizlikini axnilirining kəz aldida axkarilaymən,
Ḫeqkim uni kolumdin kutkuzalmaydu. **11** Xundak kilip
uning tamaxalirioŋa hatimə berimən; Uning ḫeytlirioŋa!
Uning «yengi ay»lirioŋa! Uning «xabat»lirioŋa! Kiskisi,
uning barlik «jamaət ibadət sorun»lirioŋa hatimə
berimən! **12** Wə Mən uning üzüm tallirini wə ənjür
dərəhlirini wəyran kilimən; U bularni: «Bular bolsa
axnilirim manga bərgən ix ḫəkkilirimdur!» degənidi;
Mən bularni janggaloŋa aylandurimən, yawayi ḫaywanlar
ularni yəp ketidu. **13** Mən uning bexioŋa «Baal»larning
künlirini qüxürimən; Qünki u [xu künliridə] ularoŋa
isrik salatti, U əzini üzükliri wə zibu-zinnətliri bilən
pərdazlap, Axnilirini kooŋlixip, Meni untudi — dəydu
Pərwərdigar. **14** Xunga mana, Mən uning kənglini
alimən, Uni dalaoŋa elip kelimən, kəngligə səzləymən.
15 Xundak kilip Mən uningoŋa xu yərdə üzümzarlirini
kayturimən, «Akor jiloŋisi»ni «ümid ixiki» kilip berimən;
Andin u xu yərdə yaxlik künliridikidək, Misir zeminidin
qikkan künidək küy-nahxa eytidu. **16** Wə xu küni
əməlgə axuruliduki, — dəydu Pərwərdigar —«Sən
Meni «erim» dəp qakirisən, Ikkinqi Meni «Baal»im
deməysən. **17** Qünki Mən «Baal»larning namlirini sening
aoŋzingdin elip taxlaymən, Ular bu nami bilən ikkinqi
ḫeqkandak əslənməydu. **18** Xuning bilən Mən ular üqün
daladiki ḫaywanlar, asmandiki uqar-kanatlar wə yər
yüzidiki əmüligüqilər bilən əḫdə tüzimən; Mən okya,
kiliq wə jəngni sundurup zemindin elip taxlaymən;
[həlkimni] aman-esən yatkuzimən. **19** Xundak kilip Mən
seni əbədil'əbəd Əzümgə baoŋlaymən; ḫəkkaniylikta,
meḫir-muḫəbbəttə, rəḫim-xəpkətlərdə seni Əzümgə
baoŋlaymən; **20** Sadakətliktə seni Əzümgə baoŋlaymən,
xuning bilən sən Pərwərdigarni bilip yetisən. **21** Wə xu
künidə əməlgə axuruliduki, «Mən anglaymən» — dəydu
Pərwərdigar, — «Mən asmanlarning təlipini anglaymən,
bular yər-zeminning təlipini anglaydu; **22** Yər-zemin
ziraətlərning, yengi xarab wə zəytun meyining təlipini
anglaydu; wə bular «Yizrəəl»ning təlipini anglaydu!
23 Wə Mən Əzüm üqün uni zeminda teriymən; Mən
«Lo-ruḫamaḫ»oŋa rəḫim kilimən; Mən «Lo-ammi»oŋa:
«Mening həlkim!» dəymən; wə ular Meni: «Mening
Hudayim!» — dəydu.

3 Wə Pərwərdigar manga: — Yənə baroŋin, axnisi
təripidin səyülgən, zinahor bir ayalni səygin; gərqə
Israillar yat ilaḫlar təripigə eoŋip kətkən, «kixmix
poxkal»larni səygən bolsimu, [Mən] Pərwərdigar ularoŋa
kərsətkən səygümdək sən uni səygin, — dedi **2** (xunga
mən on bəx kümüx tənggə, bir homir buoŋday wə
yerim homir arpioŋa uni əzümgə kayturuwaldim; **3**
Mən uningoŋa: «Sən mən üqün uzun künlər kütisən;
sən paḫixilik kilmaysən, sən baxka ərningki bolmaysən;
mənmu sən üqün ohxaxla seni kütimən» — dedim). **4**

— «Qünki Israillar uzun künlər padixaḥsiz, xaḥzadisiz, qurbanliqsiz, «tüwrük»siz, «əfod»siz wə ḥeq əy butlirisiz kütüp turidu. **5** Wə keyinrək, Israil baliliri qaytip kelidu wə Pərwərdigar boloŋan Hudasini ḥəm Dawut padixaḥini izdəydu; künlərning ahirida ular təwrinip əyminip Pərwərdigarning yenioŋa, xundaqla Uning meḥribanliqioŋa qarap kelidu».

4 Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Israil baliliri; qünki Pərwərdigarning zeminda turuwatqanlar bilən qilidioŋan dəwasi bar; qünki zeminda ḥeq ḥəqiqət, ḥeq meḥribanlik, Hudani ḥeq bilix-tonux yoqtur; **2** Qaroŋax-tillax, yaloŋanqilik, qatillik, ooŋrilik, zinahorluk — bular zeminda yamrap kətti; qan üstigə qan təkülidu. **3** Mana xu səwəbtin zemin matəm tutidu, uningda turuwatqanlarning ḥəmmisi jüdəp ketidu; ular daladiki ḥaywanlar ḥəm asmandiki uqar-qanatlar bilən billə jüdəp ketidu; bərḥək, dengizdiki beliqlarmu yəp ketilidu. **4** Əmdi ḥeqkim dəwa qilixmisun, ḥeqkim əyibləxmisun; qünki Mening dəwayim dəl sən bilən, i kaḥin! **5** Sən kündüzdə putlixip yiqilisən; pəyoŋəmbərmu sən bilən keqidə təng putlixip yiqilidu; wə Mən anangni ḥalak qilimən. **6** Mening həlqim bilimsizliktin ḥalak qilindi; wə sənmu bilimni qətkə qakqanikənsən, Mənmu seni qətkə qakimənki, sən Manga yənə ḥeq kaḥin bolmaysən; Hudayingning qanun-kərsətmisini untuoŋanliking tüpəylidin, Mənmu sening baliliringni untuymən. **7** Ular kəpəygənseri, Manga qarxi kəp gunaḥ sadir qildi; Mən ularning xan-xəripini xərməndiqilikkə aylanduruwetimən. **8** Ular həlqimning gunaḥini yəydioŋan boloŋaqka, Ularning jeni [həlqimning] qəbiḥlikigə intizar bolidu. **9** Wə həlqim qandak bolsa, kaḥinlarmu xundak bolidu; Mən [kaḥinlarning] tutqan yollirini əz üstigə qüxürimən, əz qilmixlirini bexioŋa qayturimən. **10** Ular yəydu, birak toymaydu, Ular paḥixilik qilidu, birak ḥeq kəpəyməydu; Qünki ular Pərwərdigarni tingxaxni taxlap kətti, **11** Əzlirini paḥixilik, xarab wə yengi xarabka beoŋixlidi; Bu ixlar adəmning əqil-zeḥnini bulap ketidu. **12** Həlqim əz tayiqidin yolyoruk soraydu, Ularning ḥasisi ularoŋa yol kərsitərmix! Qünki paḥixilikning roḥi ularni azduridu, Ular Hudasining ḥimayisi astidin paḥixilikkə qiqip, **13** Taoŋ qokqilirida qurbanlik qilidu, Dəng-egizliklərdə, xundakla sayisi yahxi boloŋaqka dub wə terək wə qariyaoŋaqlar astidimu isrik salidu; Xunga qizliringlar paḥixilik, kelinliringlarmu zinahorluk qilidu. **14** Mən qizliringlarni paḥixilikliri üqün, Yaki kelinliringlarni zinahorlukliri üqün jazalimaymən; Qünki [atiliri] əzlirimu paḥixilər bilən sirtqa qiqidu, «Buthana paḥixə»liri bilən billə qurbanlik qilidu; Xuning bilən yorutulmioŋan bir həlk yiqitilidu. **15** Sən, i Israil, paḥixilik qilixing bilən, Yəḥuda gunaḥqa qətilip qalmisun! Nə Gilgaloŋa kəlmənglar, nə «Bəyt-Awən»gə qikmanglar, Nə «Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp qəsəm qilmanglar. **16** Qünki tərsa bir qisir inəktək, Israil tərsalik qilidu; Pərwərdigar qandakmu pahlanni bakqandək, ularni kəng bir yaylakta ozuklandursun? **17** Əfraim butlaroŋa qaplaxti; Uning bilən ḥeqkimning kari bolmisun! **18** Ularning xarabi tügixi bilənla, Ular əzlirini paḥixilikkə beoŋixlaydu; Ularning esilzadiliri nomussizlikqa əsəbiylərqə məptun boldi. **19** Bir xamal-roḥ ularni qanatliri iqigə oriwaldi, Ular qurbanliqliri tüpəylidin iza-aḥanətkə qalidu.

5 Buni anglanglar, i kaḥinlar, Tingxanglar, i Israil jəməti, Qulak selinglar, i padixaḥning jəməti; Qünki bu ḥəküm silərgə bekitilgən; Qünki silər Mizpaḥ xəḥiridə bir qiltak, Tabor teoŋida yeyiloŋan bir tor boloŋansilər. **2** Asiy adəmlərmu qiroŋin-qapqunoŋa qəküp kətti; Birak Mən ularning ḥəmmisini jazalioŋuqi bolimən. **3** Əfraimni bilimən, Israil məndin yoxurun əməs; Qünki i Əfraim, sən ḥazir paḥixilik qilding, Israil buloŋanoŋandur. **4** Ularning qilmixliri ularni Hudasining yenioŋa qaytixioŋa qoymaydu; Qünki paḥixilikning roḥi ular arisididur, Ular Pərwərdigarni ḥeq bilməydu. **5** Israilning təkəbburluki əzigə qarxi guwaḥlik bərməktə; Israil wə Əfraim əz qəbiḥliki bilən yiqilip ketidu; Yəḥudamu ular bilən təng yiqilidu. **6** Ular qoy padiliri wə kala padilirini elip Pərwərdigarni izdəxkə baridu; Birak ular Uni tapalmaydu; qünki U Əzini tartip ulardin yirakaxti. **7** Ular Pərwərdigaroŋa asiylik qildi, Qünki ular balilarni ḥaramdin tuoŋduroŋan; Əmdi «yengi ay» ularni nesiwiliri bilən yəp ketidu. **8** Gibeaḥta sunayni, Ramaḥda kanayni qelinglar; Bəyt-awəndə agaḥ signalini anglitinglar; Kəyningdə! Qara, i Binyamin! **9** Əfraim əyiblinidioŋan künidə wəyranə bolidu; Mana, Israil qəbililiri arisida bekitilgən ixni ayan qildim! **10** Yəḥudaning əmirliri pasil taxlarni yətkigüqigə ohxaxtur; Mən ular üstigə oŋəzipimni sudək təküwetimən. **11** Əfraim horlanoŋan, jazayimda ezilgən, Qünki u əz beximqilik qilip «paskinilik»ni qooŋlap yürdi. **12** Xunga Mən Əfraimoŋa küyə qurti, Yəḥuda jəmətigə qiritküq bolimən. **13** Əmdi Əfraim əzining kesilini, Yəḥuda əz yarisini kərgəndə, Əfraim Asuriyəlikni izdəp bardi, «Jedəlhor padixaḥ»oŋa təlipini yollidi; Birak u ḥəm silərni sakaytalmaytti, Ḥəm yaranglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Qünki Mən Əfraimoŋa xirdək, Yəḥuda jəmətigə arslandək bolimən; Mən, yəni Mənki, ularni titma-titma qiliwetip, ketip qalimən; Ularni elip ketimən, kutkuzalaydioŋan ḥeqkim qikmaydu; **15** Mən ketimən, ular gunaḥini tonup yetip, yüzümni izdimigüqə əz jayimoŋa qaytip turimən; Bexioŋa kün qüxkəndə ular Meni intilip izdəydu.

6 «Kelinglar, Pərwərdigarning yenioŋa qaytayli; Qünki U titma-titma qiliwətti, birak sakaytidu; Uruwətti, birak bizni tengip qoyidu. **2** U ikki kündin keyin bizni janlanduridu; Üqinqi küni U bizni tirildüridu, Biz Uning yüzi aldida ḥayat yaxaymiz! **3** Wə biz Uni bilidioŋan bolimiz! Biz Pərwərdigarni tonux ḥəm bilix üqün intilip qooŋlaymiz! Uning bizni kutkuzuxka qikixi tang səḥərning boluxidək mukərrər; U yenimizoŋa yamoŋurdək, yər-zeminni suoŋiridioŋan «keyinki yamoŋur»dək qüxüp kelidu!». **4** I Əfraim, seni qandak qilsam bolar? I Yəḥuda, seni qandak qilsam bolar? Qünki yahxiliqinglar səḥərdiki bir parqə buluttək, Tezdin yokap ketidioŋan xəbnəmdəktur. **5** Xunga Mən pəyoŋəmbərlər arkilik ularni qepiwətkən; Aoŋzimdiki səzlər bilən ularni eltürüwətkənmən; Mening ḥəkümüm tang nuridək qikidu. **6** Qünki Mən qurbanliklardin əməs, bəlki meḥir-muḥəbbəttin, Kəydürmə qurbanliklardin kərə, Hudani tonux ḥəm bilixtin hursənlik tapimən. **7** Birak ular Adəm'atidək əḥdigə itaətsizlik qiloŋan; Ular

mana xu yol bilən Manga asiylik qiloqan. **8** Gilead bolsa qəbihlik qiloquqilarning xəhiri; U qan bilən boyaloqan. **9** Qarakqilar adəmni paylioqandək, Kahinlar topi Xəkəmgə baridioqan yolda qatillik qilmakta; Bərhək, ular iplaslik qilmakta. **10** Israil jəmətidə yirginqlik bir ixni kərdüm; əfraimning pahixiliki xu yərdə tepilidu, Israil buloqandi. **11** Yənə sangimu, i Yəhuda, terioqan [gunahliringning] hosuli bekitilgəndur!

7 Mən Əz həlkimning asaritini buzup taxlap, azadlikka erixtürəy degəndə, Mən Israilni sakaytay degəndə, əmdi əfraimning qəbihliki, Samariyəning rəzillikimu axkarilinidu; Qünki ular aldamqilik qilidu; Ooqrilar bolsa bəsüp kiriwatidu, Qarakqilar topi sirtta bulangqilik qiliwatidu. **2** Ular kənglidə Mening ularning barlik rəzilliklirini esimdə tutkanlikimni oylimaydu; Hazir ularning qilmixliri əzlirini qistawatidu; Bu ixlar kəz aldimdidur. **3** Ular padixahni rəzillikliri bilən, əmirlərni yaloqan gəpliri bilən hursən qilidu; **4** Ularning həmmisi zinahorlar; Ular naway ot saloqan tonurdək; Naway hemirni yuoqurup, hemir boloquqə uning otini yənə uloqaytmaydu; **5** Padixahimiz [təbrikləngən] künidə, əmirlər xarabning kəypi bilən əzlirini zəipləxtürdi; [Padixah] bolsa mazak qiloquqilar bilən qol elixixka intildi! **6** Qünki ular kənglini tonurdək qizitip suyikəst püküp qoyoqanidi; Keqiqə ularning oqəzipi qooqlinip turidu; Səhərdila u yanoqan ottək yalkunlap ketidu. **7** Ularning həmmisi tonurdək qiziktur, ular əz sorakqilirini yəp ketidu; Ularning barlik padixahliri yikildi — Ulardin heqkim meni nida qilip qakirmaydu! **8** Əfraim yat qowmlar bilən arilixip kətti; U «ərülmigən bir qoturmaq»dəktur. **9** Yat adəmlər uning küqini yəp kətti, birak u heq səzməydu; Bərhək, [bexining] u yər-bu yeridə ak qaqlar kərünidu, birak u heq bilməydu; **10** Xuning bilən Israilning təkəbburluki əzigə karxi guwah beridu; Ular Pərwərdigar Hudasining yenioqa kaytmaydu; Yaki xundak ixlar [bexioqa] qüxkən bolsimu, yənila Uni izdiməydu. **11** Əfraim heq əkli yok nadan bir pahtəktək; Misioqa karap sayraydu, Asuriyəni izdəp baridu; **12** Ular baroqanda, ularning üstigə torumni taxlaymən; Huddi asmandiki uqar-kanatlarni toroqa qüxürgəndək ularni qüxürimən; [Bu həwər] ularning jamaitigə yetixi bilənla, ularni jazalaymən. **13** Ularoqa way! Qünki ular Məndin yirakligixip tenip kətti! Ular halak bolsun! Qünki ular Manga wapasizlik qildi! Mən ularni kutkuzup hərlükkə qikiray degəndə, Ular Mən tooqruluk yaloqan gəp qilidu! **14** Ular ornida yetip nalə qiloqanda, Manga kənglidə heq nida qilmidi; Ularning jamaətkə yioqilixi pəkət ax wə yengi xarab üqündur, halas; Ular Məndin qətləp kətti. **15** Bərhək, Mən əsli ularni tərbiyiligənmən, Ularning biləklirini qenikturup küqəytküzgənidim; Birak ular Manga karxi yamanlik kəstləwatidu. **16** Ular buruldi — birak buruluxi Hammidin Aliy Boloquqioqa kaytix üqün əməs; Ular aldamqi bir okyaoqa ohxax. Ularning əmirliri əzlirining oqaljiranə til-ahanətliri wəjidin qiliqlinidu; Bu ix Misir zeminida ularni məshirigə kalduridu.

8 Kanayni aoqzingoqa saloqin! Pərwərdigarning əyi üstidə bir korultaz aylinip yüridu! Qünki ular Mening əhdəmni buzoqan, Təwrat-kanunumoqa itaətsizlik qiloqan. **2** Ular Manga: «I Hudayim, biz Israil həlki Seni tonuymiz!» dəp warkiraydu. **3** Israil yahxilik-mehribanlikni taxliwətkən; Xunga düxmən uni kooqlaydu. **4** Ular əzliri padixahlarni tikligən, birak Mən arkilik əməs; Ular bəzilərni əmir qiloqan, birak uningdin həwirim yok; Ular əz jenioqa zamin bolux üqün, Əzlirigə butlarni kümüx-altunliridin yasioqan. **5** I Samariyə, sening moziying seni taxliwətti! Mening oqəzipim ularoqa kozoqaldi; Ular kaqanoqiqə pakliktin yirak turidu? **6** Xu nərsə Israildin qikkanoqu — Uni bir hünərwən yasioqan, halas; u Huda əməs; Samariyəning moziyi dərwəkə parə-parə qekiwetilidu! **7** Qünki ular xamal teridi, xunga kara kuyunni oridu! Ularning xadisida heq baxaklar yok, u heq ax bərməydu; Hətta ax bərgən bolsimu, yat adəmlər uni yutuwaloqan bolatti. **8** Israil yutuwelindi; Ular yat əllər arisida yarimas bir kaqa bolup kaldi; **9** Qünki ular yaloquz yürgən yawayi exəktək Asuriyəni izdəp qikti; əfraim «axna»larni yalliwaldi. **10** Gərqə ular əllər arisidin «yalliwaloqan» bolsimu, əmdi Mən ularni yioqip bir tərəp kilimən; Ular tezla «əmirlərning xahi»ning besimi astida toloqinip ketidu. **11** Əfraim «gunah kurbanlik»liri üqün kurbangahlarni kəpəytkini bilən, Bular gunah kozoqaydioqan kurbangahlar bolup kaldi. **12** Mən uning üqün Təwrat-kanunumda kəp tərəplimə nərsilərni yazoqan bolsammu, Ular yat bir nərsə dəp hesablanmakta. **13** Ular kurbanliklaroqa amrak! Ular Manga kurbanliklarni kilip, gəxidin yəydu, Birak Pərwərdigar bulardin heq hursənlik almaydu; U ularning qəbihlikini hazir esigə kəltürüp, Gunahlirini əz bexioqa qüxüridu; Ular Misioqa kaytidu! **14** Qünki Israil əz Yasioquqisini untup, «ibadəthana»larni kuridu; Yəhuda bolsa istihkamlaxturuloqan xəhərlərni kəpəytkən; Birak Mən ularning xəhərliri üstigə ot əwətimən, Ot bularning kəl'ə-ordilirini yəp ketidu.

9 I Israil, yat əl-yurtlardək huxal bolup xadlinip kətmənglar; Qünki sən Hudayingdin qətnəp pahixilikkə berilding; Hərbir hamanda sən pahixə həkkigə amrak bolup kətting. **2** Haman wə xarab kəlqiki ularni bakalmaydu; Yengi xarab uni yərgə karitip koyidu. **3** Ular Pərwərdigarning zeminida turiwərməydu; əfraim bəlki Misioqa kaytidu, Ular Asuriyədə haram tamakni yəydu. **4** Ular Pərwərdigaroqa heq «xarab hədiyə»lərni kuymaydu, Ularning kurbanlikliri uningoqa heq hursənlik bolmaydu; ularning neni matəm tutkuqilarning nenidək bolidu; Uni yegən hərkim «napak» bolidu; Bu nan hərgiz Pərwərdigarning əyigə kirməydu. **5** Əmdi «jamaətlərning [ibadət] sorunliri» künidə, «Pərwərdigarning heyti» boloqan künidə kandak kilarsilər? **6** Qünki mana, ular hətta halakəttin kaqkan bolsimu, Misir ularni yioqiwelip, Andin Memfis xəhiri ularni kəmüp koyidu. Ularning kədirlik kümüx buyumlirini bolsa, kakkaklar igiliwalidu; Ularning qedirlirini yantak-tikənlər basidu. **7** Əmdi hesablixix künliri kəldi, Yamanlik kayturidioqan künlər kəldi; Israil buni bilip yətsun! Sening qəbihlikingning kəplüki tüpəylidin, Zor nəpriting boloqini tüpəylidin, Pəyoqəmbər «əhmək», rohka təwə boloquqi «sarang» dəp hesablinidu. **8** Pəyoqəmbər bolsa əfraim üstigə Hudayim bilən billə turoqan kəzətqidur; Birak uningoqa barlik yollirida kiltaklar koyuloqan, Hudasining əyidimu nəprət uni kütməktə. **9** Gibeahning künliridikidək

ular əzlirini qongkur buloŋioŋan, U ularning kəbiḥlikini esigə kəltüridu, Ularning gunaḥlirini jazalaydu. **10** — Qəl-bayawanda üzüm uqrap kaloŋandək, Mən sən Israilni tapkan; ənjür dərihidə tunji pixkan mewini kərgəndək, ata-bowiliringlarni yahxi kərgənmən; Andin ular «Baal-Peor»ni izdəp bardi, Özlirini axu nomusluk nərsigə beoŋixlidi, Ular əzlirining «səygüqisi»gə ohxax yirginqlik boldi. **11** Əfraimning bolsa, xan-xəripi kuxtək uqup ketidu — Huddi tuoŋulux bolup bakmioŋandək, Hamilə bolup bakmioŋandək, Boyida apiridə bolux bolup bakmioŋandək! **12** Hətta ular pərzəntlirini qong kiloŋan bolsimu, Mən lekin ularni birini kaldurmay juda kilimən; Bərhək, ulardin ayrilip kətkinimdin keyin, ularning haliola way! **13** Mən kərginimdə, Əfraimning əhwali qimənzarda tikləngən bir «Tur xəḥiri»dək idi; Birak Əfraim balilirini kətl kiloŋuqioŋa qikirip beridu. **14** Ularoŋa bərgin, i Pərwərdigar — zadi nemə bərgining tüzük? — Ularoŋa bala qüxüp ketidioŋan baliyatku, kuruk əmqəklərni bərgin! **15** Ularning barlik rəzillikini Gilgaldin tapkili bolidu; Qünki Mən xu yərdə ulardin nəprətləndim; Ularning kilmixlirining rəzilliki tüpəylidin, Ularni əyümdin həydiwetimən; Mən ularni yənə səyməymən; Ularning əmirlirining həmmisi tərsalik kilidu. **16** Əfraim əmdi uruwetildi; Ularning yiltizi kaoŋjirap kətti, ular heq mewə bərməydu; Hətta ular mewə bərsimu, Baliyatkusining səyümlük mewilirini əltürüwetimən. **17** Mening Hudayim ularni qətkə kakti, Qünki ular uningoŋa kulak salmidi; Ular əllər arisida sərsan bolidu.

10 Israil barakşan bir üzüm telidur; U əzi üqün mewə kikiridu; Mewisi köpəygənseri u kurbangahlarnimu köpəytkən; Zemininning esillikidin ular «esil» but tüwrüklirini yasidi. **2** Ularning köngli ala; Ularning gunahkarliki hazir axkarilinidu; U ularning kurbangahlirini qekip oŋulitidu, Ularning but tüwrüklirini buzuwetidu. **3** Qünki ular pat arida: «Bizdə padixah yok, qünki Pərwərdigardin korkmiduk; Padixahimiz bar bolsimu, u bizgə nemə kilip beridu?» — dəydioŋan bolidu. **4** Ular gəplərni kiliweridu, əhdini tüzüp koyup yaloŋandin kəsəm iqidu; Xunga ular arisidiki dəwalixixlar etizdiki qənəklərgə xumbuya ünüp kətkəndək bolidu. **5** Samariyədə turuwatkanlar «Bəyt-Awən»ning moziyi üqün oŋəm-əndixigə qüxidu; «[Bəyt-Awən]»[dikilər] dərwəkə uning üstigə matəm tutidu, Uning «butpərəs kahin»lirimu uning üqün xundak kilidu; Ular «Bəyt-Awən»ning «xan-xəripi» üqün azablinidu, Qünki u sürgün kilindi! **6** Bərhək, xu nərsə «Jedəlhor padixah» üqün hədiyə kilinip, Asuriyəgə kətürülüp ketilidu; Əfraim iza-ahanətkə kalidu, Israil əz «əkli»din hijil bolidu. **7** Samariyəning bolsa, padixahi dengiz dolkunliri üstidiki həxəktək yokilip kətti; **8** «Awən»diki «yukiri jaylar», yəni «Israilning gunahi» bitqit kilinidu; Kurbangahlirini tikən-jioŋanlar basidu; Ular taoŋlaroŋa: «Üstimizni yepinglar!», dənglüklərgə: «Üstimizgə ərülüp qüxünglar!» — dəydu. **9** — I Israil, Gibeahning künliridin baxlap sən gunah kilip kəlding; Ixlar xu peti turiwərdi; Rəzillikning baliliri üstigə kilinoŋan jəng ularni Gibeahta besiwətmidimu? **10** Mən halioŋinimda ularni jazalaymən; Ular ikki gunahi tüpəylidin əsirgə qüxüxkə tooŋra kəlgəndə, Yat kowmlar ularoŋa hujum kilixka yioŋilidu. **11** Əfraim bolsa kəndürülgən bir inəktur, U haman tepixkə amrak; Mən uning qiraylik gədinini upraxtin ayap kəldim; Birak hazir uningoŋa boyunturuk selip həydəymən; Yəhuda yər həydisun! Yakup əzi üqün yərni tirnilixi kerək. **12** Özünglaroŋa həkkaniylik bilən teringlar, Meḥir-muḥəbbət iqidə hosul alisilər; Boz yeringlarni qanap eqinglar; Qünki Pərwərdigarni izdəx wakti kəldi, — Ta U üstünglaroŋa həkkaniylikni yaoŋduroŋuqə! **13** [Birak] silər rəzillikni aoŋdurdunglar, Kəbiḥlik hosulini ordunglar, Yaloŋanqilikning mewisini yedinglar; Qünki sən əz yolungoŋa, yəni baturliringning köplükigə ixinip tayanding; **14** Kowmliring arisida kukan-sürən kətürülidu; Xalman jəng künidə Bəyt-Arbəlni bərbat kiloŋandək, Barlik koroŋanliring bərbat kilinidu; (xu küni [Bəyt-Arbəldiki] ana-balilar təngla parə-parə kiliwetilmigənmu?) — **15** Əmdi uqioŋa kikkan rəzilliking tüpəylidin, Ohxax bir kün sening bexingoŋa qüxürülidu, i Bəyt-əl! Tang səḥərdila Israilning padixahi pütünləy üzüp taxlinidu.

11 Israil bala qeoŋida, Mən uni səydüm, Xuning bilən ooŋlumni Misirdin kikixka qakirdim. **2** Birak ular [həlkimni] qakiriwidi, Ular dərhal huzurumdin kikip kətti; Ular «Baal»laroŋa kurbanlik kilixka baxlidi, Oyma məbudlaroŋa isrik saldi. **3** Əfraimoŋa mengixni əgətküqi Özüm idim, Uning kolini tutup wə yələp — Birak əzini sakaytkuqining Mən ikənlikimni ular bilmidi. **4** Mən adimətqilikning köyünüx rixtiliri bilən, Səygüning tarliri bilən ularning könglini tartiwaldim; Mən ularoŋa huddi engikidin boyunturukni eliwətküqi birsidək boloŋanmən, Egilip Özüm ularni ozukləndurоŋanmən. **5** Ular Misiroŋa kaytidioŋan bolmamdu? Asuriyəlik dərwəkə ularning padixahi bolidioŋan əməsmu? — Qünki ular yenimoŋa kaytixni rət kildi! **6** Kiliq uning xəḥərliridə həryan oynitilidu; [Dərwazisidiki] təmür baldaklarni wəyran kilip yəp ketidu; Bu əz əkillirining kasapitidur! **7** Bərhək, Mening həlkim Məndin qətləp ketixkə məptun boldi; Ular Həmmidin Aliy Boloŋuqioŋa nida kilip qakirsimu, Lekin heqkim ularni kətürməydu. **8** Mən kandakmu seni taxlap koyimən, i Əfraim? Mən kandakmu seni [düxməngə] tapxurimən, i Israil?! Kandakmu seni Admah xəḥiridək kilimən?! Seni kandakmu Zəboim xəḥiridək bir tərəp kilimən?! Kəlbim iq-baoŋrimda kaynap ketiwatidu, Mening barlik rəḥimdillikim kozoŋiliwatidu! **9** Oŋəzipimning kəḥrini yürgüzməymən, Ikkinqi yənə Əfraimni yokatmaymən; Qünki Mən insan əməs, Təngridurmən, — Yəni arangda boloŋan pak-mukəddəs Boloŋuqidurmən; Mən dərоŋəzəp bilən kəlməymən. **10** Ular Pərwərdigarning kəynidin mangidu; U xirdək hərkirəydu; U hərkirigəndə, əmdi baliliri oŋərbtin titrigən halda kelidu; **11** Ular Misirdin kuxtək, Asuriyə zeminidin pahtəktək titrigən halda kikip kelidu; Xuning bilən ularni əz əylirigə makanlaxturimən, — dəydu Pərwərdigar. **12** Əfraim Meni yaloŋan gəpliri bilən kəmüwetidu; Yəhudamu Təngrigə, yəni ixənqlik, Pak-Mukəddəs Boloŋuqioŋa tuturukşiz boldi.

12 Əfraimning yegini xamaldur, U xərk xamilini kooŋlap yüridu; U künləp yaloŋanqilik, zulum-zorlukni köpəytməktə; Ular Asuriyə bilən əḥdə tüzidu,

Xuningdək Misiroŋa may «sooŋiliri» kətürüp apirilidu.
2 Pərwərdigarning Yəhuda bilənmu bir dəwasi bar; U
Yakupni yolliri boyiqə jazalaydu; Uning kilmixlirini
əz üstigə kayturidu. 3 U baliyatkuda turup akisini
tapinidin tutuwaloŋan, Əz küqi bilən Huda bilən
elixkan; 4 U bərhək Pərixtə bilən elixip, oŋəlibə
kildi; U yioŋlidi, Uningoŋa dua-tilawət kildi; [Huda]
uni Bəyt-əldə tepiwaldi, Wə xu yərdə bizgə səz kildi;
5 — Yəni Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Huda, — «Pərwərdigar» bolsa Uning hatirə
namidur! 6 Xunga sən, Hudaying arkilik, Uning
yenioŋa kayt; Mehribanlik wə adalətni kolungdin bərmə,
Hudayingoŋa ümid baoŋlap, Uni izqil kütkin. 7 Mana
bu sodigər! Uning kolida aldamqilik tarazisi bar; U
bozək kilixka amraktur. 8 əfraim: «Mən dərwəkə
beyidim, Əzümgə kəp baylikларni toplidim; Birak ular
barlik əjirlirimdə məndin heq gunahiy kəbihlikni
tapalmaydu!» — dəydu. 9 Birak Misir zeminidin tartip
Mən Pərwərdigar sening Hudaying boloŋanmən, Mən seni
yənə «[kəpilər] heyti»dikidək qedirlarda turoŋuzimən!
10 «Mən pəyoŋəmbərlərgə səz kiloŋanmən, Alamət
kərünüxlərni kəpəytkənmən, Xundakla pəyoŋəmbərlər
arkilik təmsillərni kərsətkənmən. 11 Gilead kəbihmu?
Ular bərhək pəkət yarimaslardur! Ular Gilgalda
torpaklarni kurbanlik kilidu; Ularning kurbangahliri
dərwəkə etiz kirliridiki tax dəwiliridək kəptur! 12
(Yakup Suriyəgə kəqip kətti, Xu yərdə Israil hotun
elix üqün ixligən; Bərhək, hotun elix üqün u koylarni
bakkanidi). 13 Pərwərdigar yənə pəyoŋəmbər arkilik
Israilni Misirdin qikirip kutkuzoŋan, Pəyoŋəmbər arkilik
uningdin həwərmu aloŋan. 14 əfraim [Hudaning] kəhrini
intayin kattik kozoŋioŋan; Uning Rəbbi u təkkən kan
kərzni uning gədinigə artidu, Xərməndilik-ahanətini əz
bexioŋa kayturidu.

13 [Burun] əfraim səz kiloŋanda, kixilər hərmətləp
titrəp ketətti; U Israil kəbililiri arisida kətürülgən;
Birak u Baal arkilik gunah kilip əldi. 2 Ular hazir
gunahning üstigə gunah sadir kilmakta! Əzlirigə
kümüxliridin kuyma məbudlarni, Əz əkli oylap qikkan
butlarni yasidi; Bularning həmmisi hünərwənning əjri,
halas; Bu kixilər tooŋruluk: «Həy, insan kurbanlikini
kiloŋuqilar, mozaylarni səyüp koyunglar!» deyilidu. 3
Xunga ular səhərdiki bir parqə buluttək, Tezdin oŋayip
bolidioŋan tang səhərdiki xəbnəmdək, Hamandin kara
kuyunda uqkan pahaldək, Tünglüktin qikkan is-tütəktək
[tezdin] yokap ketidu. 4 Birak Misir zeminidin tartip
Mən Pərwərdigar sening Hudaying boloŋanmən; Sən
Məndin baxka heq Ilahni bilməydioŋan bolisən; Məndin
baxka kutkuzoŋuqi yoktur. 5 Mən qəl-bayawanda,
kuroŋakqilikning zeminida sən bilən tonuxtum; 6
Ular ozuklandurulup, toyunoŋan, Toyunoŋandin keyin
kənglidə təkəbburlixip kətkən; Xunga ular Meni
untuoŋan. 7 əmdi Mən ularoŋa xirdək bolimən; Yilpizdək
ularni yol boyida paylap kütimən; 8 Küqükliridin
məhrum boloŋan eyiktək Mən ularoŋa uqrap, Yürək
qawisini titiwetimən; Ularni qixi xirdək nək məydanda
yəwetimən; Daladiki haywanlar ularni yirtiwetidu. 9
Sening halakiting, i Israil, dəl Manga karxi qikkanliking,
Yəni Yardəmqinggə karxi qikkanlikingdin ibarəttur. 10
əmdi barlik xəhərliringdə sanga kutkuzoŋuqi bolidioŋan
padixahing keni? Sening sorakqi-hakimliring keni?
Sən bular tooŋruluk: «Manga padixah wə xahzadilarni
təkdim kiloŋaysən!» dəp tiligən əməsmu? — 11 Mən
oŋəzipim bilən sanga padixahni təkdim kiloŋanmən,
əmdi uni oŋəzipim bilən elip taxlidim. 12 əfraimning
kəbihliki qing orap-kaqilanoŋan; Uning gunahi juoŋlinip
saklanoŋan; 13 Toloŋak baskan ayalning azabliri uningoŋa
qüxidu; U əkilsiz bir ooŋuldur; Qünki baliyatkuning
aoŋzi eqiloŋanda, u hazir bolmioŋan! 14 Mən bədəl tələp
ularni təhtisaraning küqidin kutuldurimən; Ularoŋa
həmjəmət bolup elümdin kutkuzimən; Əy, elüm, sening
wabaliring keni?! Əy, təhtisara, sening halakətliring
keni?! Mən buningdin puxayman kilmaymən! **(Sheol h7585)** 15 [əfraim] kerindaxliri arisida «mewilik»
bolsimu, Xərktin bir xamal qikidu, Yəni Pərwərdigarning
qəl-bayawandin qikkan bir xamili kelidu; [əfraimning]
buliki kurup ketidu, uning su bexi kaoŋjirap ketidu; U
[xamal] həzinisidiki barlik nəpis kaqa-kuqilarni bulang-
talang kilidu. 16 Samariyəning əz gunahi əz zimmisigə
koyulidu; Qünki u əz Hudasioŋa boynini kattik kiloŋan;
Ular kiliq bilən yikilidu, Bowakliri parə-parə kilip
qekiwetilidu, Hamilidar ayalliri yeriwetilidu.

14 I Israil, Pərwərdigar Hudayingning yenioŋa
ikkilənməy kaytip kəl! Qünki əz kəbihliking
bilən putlixip yikiloŋansən. 2 Əzünglar bilən billə
səzlərni epkelinglar, Pərwərdigarning yenioŋa kaytinglar;
Uningoŋa: — «Barlik kəbihlikni kəqürgəysən, Xapaət
bilən bizni kobul kiloŋaysən, Xuning bilən biz Sanga
ləwlirimizdiki «buka [kurbanliklar]»ni tutimiz — dənglar.
3 — «Asuriyə bizni kutkuzmaydu, Atlaroŋa minməymiz;
Biz hərgiz əz kolimiz yasioŋinioŋa: — «Hudayimiz!»
deməymiz; Qünki Səndinla yetim-yesirlar rəhim-xəpkət
tapidu». 4 — Mən ularni «arkioŋa qekinixliri»din
sakaytimən, Mən ularni qin kənglümdin halap səyimən;
Qünki Mening oŋəzipim uningdin yandi. 5 Mən Israiloŋa
xəbnəmdək bolimən; U nilupərdək bərk uridu, Yiltizliri
Liwan [kedir] dərihidək yiltiz tartidu; 6 Uning bihliri
xahlap yeyilidu, Uning güzəlliki zəytun dərihidək, Puriki
Liwan [kediriningkidək] bolidu. 7 Həlk kaytip kelip,
uning sayisi astida olturidu; Ular ziraətlərdək yaxnaydu,
Üzüm telidək qeqəkləydu; Liwanning xarabliri [aoŋzida
kaloŋandək], esidə xerin kalidu. 8 əfraim: «Mening
butlar bilən yənə nemə karim!» — dəydioŋan bolidu.
«Mən uningoŋa jawab berimən, uningdin həwər alimən!
«Mən yapyexil bir karioŋaydurmən». «Sening mewəng
Məndindur!» 9 Kim dana bolup, bu ixlarni qüxinər?
Qeqən bolup, bularni bilər? Qünki Pərwərdigarning
yolliri durustur, Həkkaniylar ularda mangidu; Birak
itaətsizlər ularda putlixip yikilidu.

Yo'el

1 Pərwərdigarning Petuelning ooŋli Yoeloŋa qüxkən
səzi: — **2** «I ḳerilar, anglanglar; Zeminda
barlıḳ turuwatḳan ḥəmməylən, ḳulaḳ selinglar; Өz
künliringlarda yaki ata-bowiliringlarning künliridimu
xundaḳ bir ix bolup bakḳanmu? **3** Baliliringlaroŋa xuni
eytip beringlar, Baliliringlar өz balilirioŋa eytsun, Ularmu
kelər dəwrgə eytsun: — **4** «Qixligüqi ḳurt» ḳalduroŋanni
qekətkə yəp boldi, Qekətkə ḳalduroŋanni qekətkə
liqinkiliri yəp boldi, Qekətkə liqinkiliri ḳalduroŋanni
«wəyranqi ḳurt»lar yəp boldi. **5** Əy, ḥaraḳkəxlər, oyoŋinip
ḳattiḳ yiоŋlanglar, Ḥuwlixinglar, i xarab iqküqilər, Yengi
xarab tüpəylidin — Qünki u aoŋzingdin elip taxlandi.
6 Qünki bir həlḳ, küqlük, sansizlioŋan həlḳ, Zeminim
üstigə besip kəldi; Uning qixliri bolsa xirning qixliri,
Uningda xirning ḥinggang qixliri bardur; **7** U Mening
üzüm tallirimni wəyranə ḳiliwətti, Ənjür dərihimning
ḳowzaḳlirini siyriwətti, Ularni yalingaqlap, taxliwətti;
Ularning xahliri aḳliwetildi. **8** Yaxliḳidiki eri üqün
matəm tutup bəz kiyimlərgə oranoŋan nəwjuwandək
ḳattiḳ pioŋan qekinglar; **9** Pərwərdigarning өyi «axliḳ
ḥədiyə»din ḥəm «xarab ḥədiyə»lərdin məḥrum ḳilindi;
Kaḥinlar, yəni Pərwərdigarning hizmətqiliri matəm
tutidu. **10** Etizlar qəldərəp kətti, Zemin matəm tutidu;
Qünki ziraətlər oŋazan boldi, Yengi xarab ḳurup kətti,
Zəytun meyi ḳaoŋjiridi. **11** Ḥəy deḥḳanlar, uyulunglar;
Buoŋdaylar ḥəm arpilar üqün yalwurunglar, i üzümqilər,
Qünki etizlarning ḥosulliri ḳurup kətti. **12** Üzüm
teli ḳaoŋjirap kətti, Ənjür dərihi solixip ḳaldi, Anar
dərihi, horma palmisi ḥəm alma dərihimu, Daladiki
barlıḳ dərəhlər solixip kətti; Bərḥəḳ, xadliḳmu adəm
balilirida solixip kətti. **13** Belinglarni baoŋlanglar, pəryad
oḳunglar, i kaḥinlar; Ḥuwlanglar, i ḳurbangaḥning
hizmətqiliri; Keqiqə bəz kiyimlərni kiyip düm yetinglar,
i Hudaning hizmətqiliri; Qünki Hudayinglarning
өyidin «axliḳ ḥədiyə» ḥəm «xarab ḥədiyə» üzülüp
ḳaldi. **14** «Roza tutayli» dəp [Hudaoŋa] məhsus bir
məzgilni ayringlar, Jamaətkə məhsus yioŋilimiz, dəp
jakarlanglar; Aḳsaḳallarni, zeminda turuwatḳanlarning
ḥəmmisini Pərwərdigar Hudayinglarning өyigə yioŋip,
Pərwərdigaroŋa nalə kətürünglar! **15** «Aḥ, xu kün!
Qünki Pərwərdigarning küni yeḳinlaxti, U Ḥəmmigə
Ḳadir təripidin ḥalakət bolup kelidu. **16** Mana, oŋiza
kəz aldimizdin elip taxlandi əməsmu? Xadliḳ, huxalliḳ
Hudayimizning өyidin elip taxlandi əməsmu? **17** Uruḳlar
topa-qalmilar astida qirip kətti, Ambarlar harabiləxti,
Booŋuzhanilar oŋulap qüxti; Qünki ziraətlər oŋazang
boldi. **18** Qarpaylar xundaḳ ḥərkirixip kətti! Kala padiliri
patiparaḳ boldi, Otlaḳni tapalmioŋaq; Ḳoy padilirimu
əzi «gunaḥimiz bar» degəndək məyüsləndi; **19** Aḥ,
Pərwərdigar, nida ḳilimən Sanga; Qünki ot yalḳunliri
janggaldiki ot-qəplərni yəwətti, Yalḳun daladiki barlıḳ
dərəhlərni kөydürüwətti. **20** Daladiki ḥaywanlarmu
Sanga nida ḳilidu, Qünki eriḳ-əstənglər ḳurup kətti, Ot-
yalḳun janggaldiki ot-qəplərni yəwətti.

2 Zion teoŋida kanay qelinglar, Muḳəddəs teoŋimda agaḥ
signalini anglitinglar; Zeminda turoŋuqi ḥəmməylən
dir-dir titrisun; Qünki Pərwərdigarning küni kelidu,
u yeḳindidur. **2** U kün bolsa ḳarangoŋu ḥəm sür kün,
Bulutlar ḳaplanoŋan ḥəm ḳapḳarangoŋu zulmət kün,
— tang səḥər taoŋlar üstigə yeyiloŋandək, Zor ḥəm
küqlük bir həlḳ kelidu; Ularoŋa ohxax boloŋuqilar bolup
baḳmioŋan, Ulardin keyinmu, dəwrdin-dəwrgə yənə
bolmaydu. **3** Ularning aldida kөydürüqi ot mangidu,
Ularning kөynidə bolsa bir yalḳun kөydürüp өtidu;
Kelixtin burun zemin «Erən baoŋqisi»dək, Biraḳ ularning
tapini təgkəndin keyin gül-giyaḥsiz qəl-bayawan bolidu;
Bərḥəḳ, ulardin ḥeqnemə ḳeqip ḳutulalmaydu. **4**
Ularning ḳiyapiti atḳa ohxaydu, Atliḳ ləxkərdək qapidu.
5 Jəng ḥarwiliri güldürligəndək sada bilən ular taoŋ
qoḳḳiliridin səkrəp өtidu; Pahalni paraslap kөydürgən
ot awazidək taraslap mangidu, Dəbdəbilik səp tüzəp
turoŋan küqlük ḳoxundək yüridu, **6** Ularning aldida
əllər ḳattiḳ azablinidu, Ḥəmmə qiray tatirip ketidu.
7 Ular palwanlardək yügüridu; Jəngqilərdək sepildin
artilip өtidu; Ḥəmmisi өz aldioŋa ḳarap yürüx ḳilidu;
Səplirini ḥeq buzmaydu. **8** Ḥeqḳaysisi өz ḳerindixini
ḳistimaydu; Ḥərḳaysisi өz yolida mangidu; Ḳorallaroŋa
etilsimu, yarilanmay өtüp mangidu; **9** Xəḥərning
ḥəmmə yerigə qepixidu; Sepil üstidə yügürüp yüridu;
Өylərgə yamixip ḳiḳidu; Derizilərdin ooŋridək kiridu.
10 Ular aldida yər-zeminni titrək basidu, Asmanlar
təwrinip ketidu; Ḳuyax ḥəm ay ḳarangoŋulixip ketidu,
Yultuzlar julasini ḳayturuwalidu. **11** Pərwərdigar Өz
ḳoxuni aldida awazini ḳoyuwetidu, Qünki Uning bargaḥi
payansizdur; Uning səzini orunlioŋuqi küqlüktur; Qünki
Pərwərdigarning küni uluoŋ, intayin dəḥxətliktur;
Kim uni kətürəlisun? **12** Biraḳ ḥətta ḥazirmu, —
dəydu Pərwərdigar, — Qin kənglünglər bilən, rozilar
bilən, yioŋilar bilən matəm tutup Mening yenimoŋa
ḳaytip kelinglar; **13** Kiyim-keqikinglarni əməs, bəlki
yürək-baoŋringlarni tilip, Pərwərdigar Hudayinglarning
yenioŋa ḳaytip beringlar; Qünki U meḥir-xəpḳətlik
ḥəm rəḥimdil, Asan oŋəzəplənməydu, zor meḥir-
muḥəbbətliktur, Yamanliḳtin yanidioŋan [Huda]dur.
14 Kim bilidu, U jazalaxtin yenip, rəḥim ḳilip birər
bərikətni, Pərwərdigar Hudayinglaroŋa sunoŋudək birər
«axliḳ ḥədiyə» ḥəm «xarab ḥədiyə»ni ḳaldurup ketəmdu
tehi? **15** Zion teoŋida kanay qelinglar, «Roza tutayli»
dəp [Hudaoŋa] məhsus bir məzgilni ayringlar, Jamaətkə
məhsus yioŋilimiz, dəp jakarlanglar; **16** Əlni yioŋinglar,
jamaətni paklandurunglar, Aḳsaḳallarni jəm ḳilinglar,
balilarni, emiwatḳanlarnimu yioŋinglar; Toy ḳiliwatḳan
yigit өz өyidin, Yatliḳ bolidioŋan ḳiz ḥujrisidin ḳiḳsun; **17**
Kaḥinlar, yəni Pərwərdigarning hizmətqiliri aywan bilən
ḳurbangaḥ otturisida yioŋa-zar kətürsun, Ular eytsunki,
«I Pərwərdigar, Өz həlḳinggə iqingni aoŋritḳaysən, Өz
mirasingni horluḳtin saḳlap, Ularni əllərgə səz-qөqək
boluxḳa ḳoymioŋaysən; Əl-yurtlar arisida: «Ularning
Hudasi ḳeni?» deyilmisun». **18** Andin Pərwərdigar Өz
zeminioŋa otluḳ muḥəbbitini, Өz həlḳigə rəḥim-xəpḳətni
kərsətti; **19** Pərwərdigar jawabən Өz həlḳigə mundaḳ
dedi: — «Mana, Mən silərgə buoŋday, yengi xarab wə
zəytun meyini əwətimən, Silər bulardin ḳandurulisilər;
Wə Mən silərni ḳaytidin əllər arisida xərməndə ḳilip
ḳoymaymən; **20** Həm ximaldin kəlgüqini silərdin yiraḳ
ḳilip, Uning aldi ḳismini xərḳiy dengizoŋa, Kəyni ḳismini
oŋərbiy dengizoŋa ḳooŋliwetimən; Uni qəl bir zeminoŋa

ḥəydiwetimən; Uning sesiḳliḳi purap turidu, Pasiḳ
ḥidi qiḳidu; Qünki u «qong ixlarni ḳiloŋuqimən» dəp
əzini uluoŋ ḳilmaḳqi bolidu. 21 Ḳorḳma, i zemin;
Xadlinip huxal bol; Qünki Pərwərdigar uluoŋ ixlarni
ḳiloŋan. 22 I daladiki ḥaywanlar, ḳorḳmanglar; Qünki
qəllüktiki ot-qəplər bərḳ urmaḳta; Dərəh mewisini
bərməktə, ənjür dərihi, üzüm teli toluḳ ḥosul beridu.
23 Ḥəm silər, Zionning baliliri, xadlinip Pərwərdigar
Hudayinglardin hursən bolunglar; Qünki U ḥəḳḳaniyliḳ
boyiqə silərgə «awwalḳi yamoŋurlar»ni beridu; U silərgə
ḥəl-yeoŋin beridu, Yəni baxta boloŋandək «awwalḳi
yamoŋurlar» ḥəm «keyinki yamoŋurlar»ni yaoŋduridu.
24 Hamanlar buoŋdayoŋa toloŋan bolidu, Idix-küplər
yengi xarab ḥəm maylaroŋa tolup taxidu. 25 Wə Mən
silərgə qekətkilər, qekətkə liqinkiliri, «wəyranqi ḳurt»lar,
«qixligüqi ḳurt»lar, Yəni Mən aranglaroŋa əwətkən
uluoŋ ḳoxunum yegən yillarni ḳayturup berimən; 26
Silər boluxiqə yəp, ḳandurulisilər, Xuningdək silərgə
karamət ixlarni kərsətkən Pərwərdigar Hudayinglarning
namini mədḥiyiləysilər; Xuning bilən Mening həlḳim
ḥərgiz yənə hijalətkə ḳalmaydu. 27 Silər Mening Israil
iqidə turoŋanliḳimni, Xundaḳla Mənki Pərwərdigar
silərning Hudayinglar ikənlikimni, Məndin baxḳa
ḥeqkim bolmaydioŋanliḳini bilisilər; Xuning bilən
Mening həlḳim ḥərgiz yənə hijalətkə ḳalmaydu. 28 Ḥəm
keyin, Mən Öz Roḥimni barliḳ ət igiliri üstigə ḳuyimən;
Silərning ooŋul-ḳizliringlar bexarət beridu, Ḳeriliringlar
alamət qüxlərni kəridu, Yigitliringlar oŋayibanə alamət
kərünüxlərni kəridu; 29 Bərḥək, xu künlərdə ḳullar
üstigimu, dedəklər üstigimu Roḥimni ḳuyimən. 30
Mən asmanlarda, zemində karamətlərni, Ḳan, ot, is-
tütək tüwrüklirini kərsitimən. 31 Pərwərdigarning uluoŋ
ḥəm dəḥxətlik küni kəlmigüqə, Ḳuyax ḳarangoŋulukḳa,
Ay ḳanoŋa aylandurulidu. 32 Ḥəm xundaḳ əməlgə
axuruliduki, Pərwərdigarning namini qaḳirip nida
ḳiloŋanlarning ḥəmmisi ḳutḳuzulidu; Qünki Pərwərdigar
deginidək, Zion teoŋida ḥəm Yerusalemda, Ḥəmdə
Pərwərdigar qaḳirmaḳqi boloŋan «ḳaldisi»lar üqün
ḳutḳuzux-nijat bolidu.

3 Qünki mana, xu künlərdə, xu pəyttə, Mən Yəḥuda
ḥəm Yerusalemni asarəttin ḳutuldurup, azadliḳḳa
erixtürginimdə, 2 Mən barliḳ əllərnimu yioŋip,
Ularni «Yəḥoxafat jiloŋisi»oŋa qüxürimən; Xuning bilən
ularning həlḳimni əllər arisioŋa tarḳitiwətkənlikidin,
Zeminimni bəlüp parqiliwətkənlikidin, Ularni axu
yərdə Mening mirasim, yəni həlḳim Israil tüpəylidin
soraḳḳa tartimən. 3 Uning üstigə ular Mening
həlḳimni dooŋa tikip qək taxlioŋan; Bir yigitni bir
paḥixə ayaloŋa almaxturoŋan, Bir ḳizni «xarab iqimiz»
dəp xarab üqün almaxturoŋan. 4 Ḥəy, Tur ḥəm
Zidon, Filistiyəning barliḳ rayonliri, Mən silərni nemə
ḳiliptimən? Silər Məndin əq almaḳqimusilər? (Biraḳ
Məndin əq alimiz desənglar, əqni tezla əz bexinglaroŋa
ḳayturup berimən!) 5 Kümüxlirim, altunlirimni
buliwaloŋininglar tüpəylidin, Güzəl gəḥərlirimni əz
buthaniliringlaroŋa aparoŋininglar tüpəylidin, 6 Yəḥuda
baliliri ḥəm Yerusalemning balilirini əz qəgrasidin
yiraḳ ḳilmaḳ üqün ularni Greklaroŋa setiwetkininglar
tüpəylidin, 7 Mana, Mən ularni silər setiwətkən
jayda ornidin turoŋuzimən, Ḥəmdə ḳiloŋininglarni əz
bexinglaroŋa ḳayturimən. 8 Ooŋul-ḳizliringlarni Yəḥuda
balilirining ḳolioŋa setiwetimən, Ular xularni yiraḳtiki bir
əlgə, yəni Xabiyaliḳlaroŋa setiwetidu; Qünki Pərwərdigar
səz ḳiloŋan. 9 Xuni əllər arisida jakarlanglarki, «Jənggə
təyyarlininglar, Palwanlarni ḳozoŋanglar, Jəngqilərning
ḥəmmisi yeḳinlaxsun, Jənggə ḥazir bolsun; 10 Sapan
qixlirini ḳiliq ḳilip, Oroŋaḳliringlarni nəyzə ḳilip
soḳuxunglar; Ajiz adəmmu: «Mən küqlük» desun; 11
Ətraptiki ḥəmmə əllər, tezdin kelinglar, Ḥəmminglar
xu yərgə jəm bolunglar!». «Özüngning küqlükliringni
axu yərgə qüxürgəysən, aḥ Pərwərdigar!» 12 «Əllər
ḳozoŋilip «Yəḥoxafat jiloŋisi»oŋa kəlsun; Qünki Mən
xu yərdə olturup ətraptiki ḥəmmə əllərni soraḳḳa
tartimən. 13 Oroŋaḳni selinglar, Qünki ziraət pixti;
Kelinglar, qüxüp qəyləngler, Qünki xarab kəlqəkliri
liḳ tuxuḳtur, Idix-küplər tolup taxidu. Qünki ularning
rəzilliki zordur» 14 Aḥ, nuroŋun, nuroŋun kixilər
«Ḳarar jiloŋisi»da! Qünki Pərwərdigarning küni «Ḳarar
jiloŋisi»oŋa yeḳinlaxti. 15 Ḳuyax ḥəm ay ḳarangoŋulixip
ketidu, Yultuzlar əz julasini ḳayturuwalidu. 16
Pərwərdigar Ziondin ḥərkirəydu, Yerusalemdin awazini
ḳoyuwetidu; Asmanlar, zeminlar silkinidu; Lekin
Pərwərdigar Öz həlḳigə baxpanaḥ, Israil balilirioŋa
küq-ḥimayə bolidu. 17 Xuning bilən silər Mənki
Pərwərdigarning silərning Hudayinglar ikənlikimni,
Öz muḳəddəs teoŋim Zionda turidioŋanliḳimni bilisilər;
Yerusalem pak-muḳəddəs bolidu, Uningdin ḥeq yat
adəmlər yənə ətmaydu. 18 Ḥəm xu küni əməlgə
axuruliduki, Taoŋlar yengi xarabni temitidu, Dəng-
egizliklərdin süt aḳidu, Yəḥudadiki barliḳ eriḳ-
əstənglərdə liḳ su aḳidu; Pərwərdigarning əyidin bir
bulaḳ qiḳidu, Xittim jiloŋisini suoŋiridu. 19 Misir bolsa
bir qəllük, Edom adəmzatsiz bir qəl-bayawan bolidu,
Ularning Yəḥuda balilirioŋa ḳiloŋan zulum-zorawanliḳi
tüpəylidin, Ular bularning zeminida bigunaḥ ḳanlarni
təkkənliki tüpəylidin. 20 Biraḳ Yəḥuda mənggügə
turidu, Yerusalem dəwrdin-dəwrgiqə ḳalidu; 21 Ḥəm
Mən ularni təkkən ḳanlarning paklandurulmioŋan
gunaḥliridin paklandurimən; Qünki Pərwərdigar Zionda
makanlaxḳandur.

Amos

1 Uzziya Yəhudaoŋa, Yoaxning ooŋli Yəroboam Israiloŋa
padixaḫ boloŋan waḳitlarda, yər təwrəxtin ikki yil
ilgiri, Təkoadiki qarwiqilar arisidiki Amosning Israil
tooŋruluḳ eytḳan səzliri: — **2** U: «Pərwərdigar Zion
teoŋidin ḫərkirəydu, Yerusalemdin awazini ḳoyuwetidu;
Padiqilarning otlaḳliri matəm tutidu, Karməl qokḳisi
oŋazanglixidu» — dedi. **3** Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— «Dəməxḳning üq gunaḫi, bərḫəḳ tət gunaḫi üqün,
uningoŋa qüxidioŋan jazani yandurmaymən, Qünki
ular Gileadtikilərni təmür tirnilik sərəmlər bilən
soḳḳanidi; **4** Xundaḳla Ḫazaəlning əyigə bir ot əwətimən,
U Bən-Ḫadadning ordilirini yutuwalidu. **5** Dəməxḳ
dərwazisidiki təmür baldaḳni sunduriwetimən, Awən
jiloŋisida turoŋuqini, Bəyt-Edəndə xaḫanə ḫasisini
tutḳuqini üzüp taxlaymən; Suriyəning həlḳi əsirgə
qüxüp kiroŋa elip ketilidu, — dəydu Pərwərdigar. **6**
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Gaza xəḫirining üq
gunaḫi, bərḫəḳ tət gunaḫi üqün, uningoŋa qüxidioŋan
jazani yandurmaymən, Qünki ular Edomoŋa tapxurup
berixkə, barlik tutḳunlarni əsir ḳilip elip kətti. **7** Ḫəm
Mən Gazaning sepilioŋa ot əwətimən, U uning ordilirini
yutuwalidu; **8** Mən Axdodta turoŋuqini, Axkelonda
xaḫanə ḫasini tutḳuqini üzüp taxlaymən, əkron xəḫirigə
ḳarxi ḳol kətürimən; Filistiylərning ḳalduḳi yoḳilidu,
— dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Turning üq gunaḫi, bərḫəḳ tət gunaḫi üqün,
uningoŋa qüxidioŋan jazani yandurmaymən, Qünki ular
barlik tutḳunlarni Edomoŋa tapxuruwətti, Xundaḳla
ḳerindaxlik əḫdisini esigə almidi. **10** Ḫəm Mən Turning
sepilioŋa ot əwətimən, Ot uning ordilirini yutuwalidu.
11 Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Edomning üq
gunaḫi, bərḫəḳ tət gunaḫi üqün, uningoŋa qüxidioŋan
jazani yandurmaymən, Qünki u barlik rəḫim-xəpḳətni
taxliwetip, Ḳiliq bilən əz ḳerindixini ḳooŋlioŋan; U
yiriloŋudək oŋəzəptə bolup, Dərəəziptə boloŋan ḫalitini
ḫəmixə saḳlaydu; **12** Ḫəm Mən Teman xəḫirigə ot
əwətimən, Ot Bozraḫning ordilirini yutuwalidu». **13**
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Ammonning üq gunaḫi,
bərḫəḳ tət gunaḫi üqün, uningoŋa qüxidioŋan jazani
yandurmaymən, Qünki ular qegrimizni kengəytimiz dəp,
Gileadtiki ḫamilidar ayallarning ḳorsaḳlirini yeriwətti.
14 Ḫəm Mən Rabbaḫning sepilioŋa ot yaḳimən, Jəng
künidə ḳiya-qiyalar iqidə, Ḳara ḳuyunning künidə ḳattiḳ
boran iqidə, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **15** Ḫəm
ularning padixaḫi əsirgə qüxidu, — U əmirliri bilən billə
əsirgə qüxidu, — dəydu Pərwərdigar.

2 Pərwərdigar mundaḳ dəydu: —«Moabning üq gunaḫi,
bərḫəḳ tət gunaḫi üqün, uningoŋa qüxidioŋan jazani
yandurmaymən, Qünki u Edomning padixaḫining
ustihanlirini kəydürüp ḫak ḳiliwətti. **2** Ḫəm Mən
Moab üstigə ot əwətimən, Ot Keriotning ordilirini
yutuwalidu; Wə Moab quḳan-sürənlər bilən, ḳiya-qiyalar
bilən, kanay sadasi bilən əlidu. **3** Wə Mən ularning
ḫakimini arisidin üzüp taxlaymən, Uning əmirlirini
uning bilən billə eltürüwetimən, — dəydu Pərwərdigar.
4 Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Yəhudaning üq
gunaḫi, bərḫəḳ tət gunaḫi üqün, uningoŋa qüxidioŋan
jazani yandurmaymən, Qünki ular Pərwərdigarning
Təwrat-ḳanunini kəmsitti, Uningdiki bəlgilimilərgə əməl
ḳilmidi; Ularning sahtiliḳliri əzlirini adaxturup ḳoydi;
ularning ata-bowilirimu buloraŋa əgixip mangoŋanidi. **5**
Ḫəm Mən Yəhuda üstigə ot əwətimən, Ot Yerusalemning
ordilirini yutuwalidu. **6** Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
— Israilning üq gunaḫi, bərḫəḳ tət gunaḫi üqün, uni
jazasidin ḳayturmaymən, Qünki ular ḫəḳḳaniylarni
kümüxkə setiwətti, Yoḳsul adəmni bir jüp qoruḳḳa
setiwətti; **7** Ular namratlarning bexidiki qang-topilirini
box ḳoyuwətməydu, Ajiz məminlərning nesiwisini
ḳayriwalidu; Ata-bala ikkisi Mening muḳəddəs namimni
buloŋap, ohxax bir ḳizning yenioŋa təng baridu. **8** Ular
[ḳizlarni] ḫəmmə ḳurbangaḫning yenioŋa elip berip,
Ḳərzgə rənigə ḳoyoŋan kiyim-keqəklər üstidə ular bilən
yatidu; Ular əz ilaḫining əyidə jərimanə bilən aloŋan
xarabni iqməktə. **9** Biraḳ Mən Amoriylarni ularning
aldidin ḫalak ḳiloŋanmən, Amoriylar kedir dərihidək
egiz, dub dərihidək küqlük boloŋan bolsimu, Mən üstidin
uning mewisini, astidin yiltizlirini ḫalak ḳildim. **10** Ḫəm
Amoriylarning zeminini igilixinglar üqün, Silərni Misir
zeminidin elip qiḳip, Ḳirik yil qəl-bayawanda yetəklidim.
11 Silərning ooŋulliringlardin bəzilirini pəyoŋəmbər
boluxḳa, Yigitliringlardin bəzilirini «Nazariy» boluxḳa
turoŋuzdum. Xundaḳ əməsmu, i Israil baliliri? —
dəydu Pərwərdigar. **12** Biraḳ silər Nazariylaroŋa xarab
iqküzdunglar, Ḫəm pəyoŋəmbərlərgə: «pəyoŋəmbərlik
ḳilmanglar» — dəp buyrudunglar. **13** Mana, Mən
silərni basimən, Huddi liḳ ənqə besiloŋan ḫarwa
yərni baskandək, silərni besip turimən; **14** Ḫəm
qapḳurlarningmu ḳaqar yoli yoḳaydu, Palwan əz küqini
ixlitəlməydu, Zəbərdəs batur əz jenini ḳutḳuzalmaydu.
15 Oḳyani tutḳuqi tik turalmaydu; Yəltapan ḳaqalmaydu,
Atḳa mingüqi əz jenini ḳutḳuzalmaydu. **16** Palwanlar
arisidiki əng jigərlik baturmu xu künidə yalingaq ḳeqip
ketidu, — dəydu Pərwərdigar.

3 Pərwərdigar silərni əyibləp eytḳan bu səz-kalamni
anglanglar, i Israil baliliri, Yəni Mən Misir zeminidin
elip qiḳaroŋan bu pütkül jəmət: — **2** «Yər yüzidiki barlik
jəmətlər arisidin pəḳət silərni tonup kəldim; Xunga
üstünglaroŋa barlik ḳəbihliḳliringlarning [jazasini]
qüxürimən». **3** Ikki kixi bir niyəttə bolmisa, ḳandaḳmu
billə mangalisun? **4** Oljisi yoḳ xir ormanda ḫərkirəmdu?
Arslan ḫeqnemini almioŋan bolsa uwisida ḫuwlamdu? **5**
Tuzaḳta yəmqük bolmisa ḳux yərgə yiḳilamdu? Aloŋudək
nərsə bolmisa, ḳismaḳ yərdin etilip qiḳamdu? **6** Xəḫərdə
[agaḫ] kaniyi qelinsa, həlḳ ḳorḳmamdu? Pərwərdigar
ḳilmioŋan bolsa, xəḫərgə yamanliḳ qüxəmdu? **7**
Rəb Pərwərdigar Əz ḳulliri boloŋan pəyoŋəmbərlərgə
awwal axkarilimay turup, U ḫeq ix ḳilmaydu. **8** Xir
ḫərkirigən tursa, kim ḳorḳmaydu? Rəb Pərwərdigar səz
ḳiloŋanda, kim [Uning] bexaritini yətküzməy turalaydu?
9 Axdodtiki ḳəl'ə-ordilarda, Xundaḳla Misirdiki ḳəl'ə-
ordilarda elan ḳilip: — «Samariyə taoŋliri üstidə
yioŋilinglar, Uning otturisidiki zor ḳiyḳas-sürənlərni,
Uning iqidiki jəbir-zulumlarni kərüp beḳinglar» —
dənglar. **10** — Ular ḫəḳ ix ḳilixni bilməydu — dəydu
Pərwərdigar, — Ular ordilirioŋa zulum-zorawanliḳ bilən
tartiwaloŋanlirini ḫəm oljilarni juoŋlioŋuqilar! **11** Xunga
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana bir yaw! U

zeminni qorxiwaldi! U mudapiəngni elip taxlaydu,
Qəl'ə-ordiliring bulang-talang qilinidu. **12** Pərwərdigar
mundaq dəydu: — Padiqi xirning aoɣzidin qoyning ikki
putini yaki qulikining bir parqisini qutquzup aloɣandək,
Samariyidə olturoɣan Israillarmu xundaq qutquzulidu,
— Xəhərdə pəkət kariwatning bir burjiki, Diwandiki
bir parqə Dəməxq libasila qalidu! **13** — Anglanglar,
Yaqupning jəmətidə guwahliq beringlar, — dəydu Rəb
Pərwərdigar, samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan
Huda, **14** — Mən Israilning asiyliqlirini əz bexioɣa
qüxürgən künidə, Bəyt-əl xəhirining qurbangahlirinimu
jazalaymən; Qurbangahning burjəkliridiki münggüzlər
kesiwetilip yərgə qüxürülidu. **15** Mən «Qixliq Saray»
wə «Yazliq Saray»ni biraqla uruwetimən; Pil qixi
əylərmu yokilip ketidu, Köpligən əylər tügixidu, —
dəydu Pərwərdigar.

4 I Baxandiki inəklər, Samariyə teoɣida turup,
namratlarni harlawatqan, miskinlərni eziwatqanlar,
Hojilirioɣa: «[Xarabni] elip kelinglar, biz iqimiz»
dəydioɣanlar, Bu sezni anglanglar: — **2** Rəb Pərwərdigar
Əz pak-muqəddəsliki bilən qəsəm iqkənki, Mana,
bexinglaroɣa xundaq künlər qüxiduki, U silərni ilməklər
bilən, Nəslinglarni qanggaklar bilən elip ketidu. **3**
Həm silər [ayallar] hərbiringlar sepilning xoraliridin
qisilip ətüp, Udul mengip tikiwetisilər; Wə silər Harmon
tərəpkə qərüwetilisilər, — dəydu Pərwərdigar. **4** Əmdi
Bəyt-əlgə kelinglar, asiylik qilinglar! Gilgaldimu asiylikni
köpəytinglar! Ətigəndə qurbanliqliringlarni, Hər üqinqi
küni silərning «ondin bir» ülüx əxriliringlarni elip
kelinglar, **5** «Təxəkkür qurbanliqi»ni hemirturuq bilən
billə köydürünglar — Silər «halis qurbanliqlar»inglarni
jakarlap mahtinip yürünglar; Qünki bundaq qilixqa
amraqsilər, i Israillar! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **6**
«Mən həmmə xəhərliringlarda «qixning pakizliqi»ni
qüxürdüm, Həmmə yeringlarda silərni ax-nanoɣa
boloɣan hajətmən qildim; Biraq silər yənila yenimoɣa
qaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **7** Hosuloɣa üq ayla
qaloɣan bolsimu, silərdin yamoɣurni tartiwelip bərmidim;
Bir xəhər üstigə yamoɣur yaoɣdurdum, Yənə bir xəhərgə
yaoɣdurmidim; Bir parqə yər üstigə yamoɣur yaoɣdi; Yənə
bir parqə yər yamoɣursiz qaoɣjirap qaldi; **8** Xuning bilən
ikki, üq xəhərning [puqraliri] su tiləp baxqa bir xəhərgə
ələngxip bardi, Lekin qanmidi; Biraq silər yenimoɣa
yənila qaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **9** Mən
silərni judun həm hal apiti bilən urdum; «Oɣajilioɣuqi
qurt»lar nuroɣunlioɣan beoɣinglar, üzümzarliringlar,
ənjür dərəhliringlar həm zəytün dərəhliringlarni yəp
kətti; Biraq silər yenimoɣa yənila qaytmidinglar, —
dəydu Pərwərdigar; **10** Mən aranglaroɣa Misiroɣa
qüxürülgən apətlərdək apətni əwəttim; Yigitliringlarni
qiliq bilən əltürgüzdum, Atliringlarni olja boluxqa
qoyuwəttim; Mən qarargahinglardin [jəsətlərning]
sesiqqilikini purutuwəttim, Uni dimioɣinglaroɣimu
kirgüzdum, Biraq silər yenimoɣa yənila qaytmidinglar,
— dəydu Pərwərdigar; **11** Mən aranglardin bəzilərni
Huda Sodom wə Gomorra xəhərlirini ərüwətkinidək
ərüwəttim, Xuning bilən silər ottin tartiwelinoɣan bir
ququla otundək bolup qaldinglar; Biraq yenimoɣa yənila
qaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **12** Xunga Mən
sanga xundaq qilixim kerək dəwatimən, i Israil; Mən
buni sanga qilidioɣanlikim tüpəylidin, Hudaying bilən
kərüxüxkə təyyarlan, i Israil! **13** Qünki mana, taoɣlarni
Xəkilləndürgüqi, Xamalni Yaratquqi, Insanoɣa əzlirining
oy-pikrining nemə ikənlikini Ayan Qiloɣuqi, Tang səhərni
qarangoɣulukqa Aylandoroɣuqi, Yər yüzidiki yuqiri
jaylarning üstidə dəssəp yürgüqi dəl Xudur, Pərwərdigar,
samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda Uning
namidur!

5 I Israil jəməti, bu səzni, Yəni Mən sən tooɣruluq
okuydioɣan bir mərsiyəni anglap qoy: — **2** «Pak
qiz Israil yiqildi; U qaytidin ornidin turmaydu; U əz
tuprikioɣa taxlanoɣan, Uni turoɣuzup yəligüqi yoqtur». **3**
Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — [Israilning]
ming [ləxkər] qiqqan bir xəhirining yüz [ləxkirila] tirik
qalidu; Yüz ləxkər qiqqan bir xəhirining Israil jəməti
üqün on [ləxkirila] tirik qalidu; **4** Qünki Pərwərdigar
Israil jəmətigə mundaq dəydu: — Meni izdənglar,
hayatqa erixisilər; **5** Bəyt-əlni izdimənglar, Gilgaloɣimu
barmanglar, Bəər-Xebaoɣa səpər qilmanglar; Qünki Gilgal
əsirgə elinip sürgün qilinmay qalmaydu, Bəyt-əl yokqa
qikidu. **6** Pərwərdigarni izdənglar, hayatqa erixisilər;
Bolmisa U Yüsüp jəməti iqidə ot kəbi partlap, uni yəp
ketidu, Həm Bəyt-əldə otni əqürgüdək adəm tepilmaydu.
7 I adalətni əməngə aylandoroɣuqi, Həkqaniylikni
yərgə taxlioɣuqilar, **8** Silər Orion yultuz türkümi
wə Qəlb yultuz topini Yaratquqi, Ölüm kələnggisini
tang nurioɣa Aylandoroɣuqi, Kündüzni qarangoɣuluq
bilən keqigə Aylandoroɣuqi, Dengizdiki sularni qakirip,
ularni yər yüzigə Quyoɣuqini izdənglar; Pərwərdigar
Uning namidur. **9** U baturlar üstigə tuyuksiz halakətni
partlitidu, Istihkam üstigə halakət qüxüridu. **10** Xu
[Israillar] xəhər dərwazisida tənbih beridioɣanlaroɣa
əq, Durus sözləydioɣanlardin yirginidu. **11** Əmdi
silər namratlarni ezip, Ulardin buoɣday «hədiyə»lərni
aldinglar! Oyuloɣan taxlardin əylərni saldinglar, Biraq
ularda turmaysilər; Silər güzəl üzümzarlarni bərpa
qiloɣansilər, Biraq ularning xarabini iqəlməysilər. **12**
Qünki silərning asiyliqliringlarning qanqilik köplükini,
Silərning gunahinglarning qanqilik zor ikənlikini obdan
bilimən; Ular həkqaniy adəmni ezidu, Ular para yəydu,
Xəhər dərwazisida miskinlərning həkqini qayriwalidu.
13 Xunga bundaq dəwrdə «pəmlik adəm» sükut qilidu;
Qünki u rəzil bir dəwrdur. **14** Hayat yaxax üqün
yamanlikni əməs, mehribanlik-yahxilikni izdənglar;
Xundaq boloɣanda silər degininglardək, Samawi
qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar həqiqətən
silər bilən billə bolidu. **15** Yamanliqtin nəprətlininglar,
mehribanlik-yahxilikni səyünglar, Xəhər dərwazisida
adalətni ornitinglar; Xundaq qiloɣanda Pərwərdigar,
samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda bəlkim
Yüsüpning qaldisioɣa xapaət kərsitər. **16** Xunga
Pərwərdigar, samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda
Rəb mundaq dəydu: — «Barlik kəng rəstə-bazarlarda aḫ-
zarlar anglinidu; Ular həmmə koqilarda «Way... way!...»
dəp awazini kətüridu; Ular dehqanlarnimu matəm
tutuxqa, Aḫ-zarlar kətürgüqi «ustilar»ni yioɣlaxqa
qakiridu. **17** Həm barlik üzümzarlardimu aḫ-zarlar
kətürülidu; Qünki Mən Özüm aranglardin ətüp ketimən»
— dəydu Pərwərdigar. **18** Pərwərdigarning künigə
təkəzzar boloɣan silərgə way! Pərwərdigarning küni

silərgə qandak akiwətlərni kəltürər? U yorukluk əməs,
bəlki karangoluluk elip kelidu. 19 U küni birsi
xirdin keqip, eyikka uqrap, Andin əyigə kirip, koli
bilən tamola yələngəndə, Yilan uni qakkandək bir ix
bolidu! 20 Pərwərdigarning küni yorukluk əməs, bəlki
karangolulukla elip kelidu əməsmu? Uningda pəkət
karangolulukla bolup, yorukluk heq bolmaydiolu?! 21
Heytliringlarola nəprətlinimən, ulardin bizar boldum,
Ibadət sorunliringlarning purikini puriolum yok. 22
Qünki silər Manga «kəydürmə kurbanlik»lar həm «ax
hədiyə»liringlarni sunup atisanglarmu, Mən ularni
kobul kilaymən; Silərning bordak malliringlar bilən
kiloлan «inaklik kurbanlikliringlar»oла karimaymən.
23 Məndin munajatliringlarning sadalirini epketinglar,
Qiltarliringlarning küylirini anglimaymən; 24 Buning
ornida adalət huddi xarkiratmidək, Həkkaniylik əbədiy
akidiolan ekimdək dolkunlisun! 25 Silər qəl-bayawandiki
kirik yilda kiloлan kurbanlik-hədiyilərni Manga elip
kəldinglarmu, i Israil jəməti?! 26 Bərhək, silər «Sukkot»
degən padixahinglar, həm «Kiun» degən butliringlarni,
yəni «Yultuz ilahi»nglarni kətürüp mangdinglar! 27
əmdi Mən silərni əsir kilip, Dəməxktin yiraklaroла sürgün
kildurimən, — dəydu «Samawi koxunlarning Sərdari
boloлan Huda» degən nam bilən ataloлan Pərwərdigar.

6 I Zionda hatirjəm olturoлanlar həm Samariyə
teoioла tayinip aman-esən yaxioлanlar! I əllərning
kattisining ərbabliri! Israil jəməti silərni izdəp
kelidu — — Silərning halinglaroла way! 2 [Silər
həlkkə]: — «Kalnəh xəhirigə berip kərünglar; Xu
yərdin «büyük Hamat» xəhirigə beringlar, Andin
Filistiylərning xəhiri Gatka qüxüp bekinglar; Bular
silərning ikki padixahlikinglardin əwzəlmu? Ularning
qegrisi silərningkidin kəngmu?» — [dəp mahtinip
səzləysilər]. 3 I yaman künni keqiktürməkqi boloлanlar!
Silər jəbir-zulumning həkümranlikini ornitip, uni
əzünglaroла yekin kilmakqi bolisilər, 4 Pil qixida
nəkixləngən kariwatlar üstidə yatisilər, Diwanliringlar
üstidə kerilip yatisilər, Pada topidin pahlanlarni,
Kala kotanliridin mozayni tallap yəysilər, 5 Qiltar
ahangioла təngkəx kilip eytisilər, Dawuttək əzünglaroла
sazlarni ijad kilisilər, 6 Xarabni qiniləp-qiniləp iqisilər,
Əzünglaroла sərhil maylik ətirlərni sürisilər, — Birak
kənglünglar Yüsüp jəmətining ziyan-zəhmiti üqün heq
azablanmaydu! 7 Xunga ular tunji əsirgə qüxkənlər
arisida əsirgə elinidu; Kerilip yatkanlarning əyx-ixriti
ahirlixidu. 8 Rəb Pərwərdigar Əz hayati bilən kəsəm
kiloлanki, — dəydu Pərwərdigar, samawi koxunlarning
Sərdari boloлan Huda, — Mən Yakupning oururidin bizar
boldum, Uning orda-istihkamliridin nəprətlinimən; Mən
bu xəhərni, xundakla uningdiki həmmini düxməngə
təngla ətküzüp berimən; 9 Wə əməlgə axuruliduki, Bir
əydə on adəm bolup kalsa, bu onəylənmu əlidu. 10
əgər məlum bir əlgüqining tuolkini, yəni əlgüqining
jəsitini kəydürüxkə məs'ul kixi ustihanlarni kətürüp
əydin kikiwetip, əy iqidiki yənə birsidin: — «Kexingda
yənə birsi barmu?» dəp sorisa, u «Yok» dəydu, Andin
[tuolkini] yənə: «Süküt! Pərwərdigarning namini tiloла
eliximizoла bolmaydu!» — dəydu. 11 Səwəbi, Pərwərdigar
buyruk qüxüridu, Wə qong əyni parə-parə kiliwetidu,
Kiqik əynimu qak-qekidin yerip kekiwetidu. 12 Atlar
tax üstidə qapalamdu? Adəmlər axu yərni kalilar
bilən aoлduralamdu? Birak silər adalətni ət süyigə,
Həkkaniylikning mewisini əməngə aylanduroлansilər —
13 — Yok bir nərsidin xadlinip kətkənsilər, «Əz küqimizgə
tayinip kudrətkə igə boloлanmiz» — degənsilər. 14
Qünki mana, i Israil jəməti, — dəydu Pərwərdigar,
samawi koxunlarning Sərdari boloлan Huda, — Mən
silər bilən karxilixidioлan bir əlni turoлuzimən; Ular
Hamat xəhirining dawinidin Arabah ekimioлiqə silərni
harlaydu.

7 Rəb Pərwərdigar manga kərsəttiki — Keyinki ot-qəp
bax tartkan waktida, mana U qekətkilərni yasidi (bu
padixah ezigə ot-qəp oroлandin keyinki, ikkinqi ketimlik
ot-qəp əskən wakit idi) 2 həm xundak boldiki, qekətkilər
zemindiki ot-qəpni kaldurmay yəwətkəndin keyin, mən:
— «I Rəb Pərwərdigar, ətünüp kalay, kəqürgəysən! Yakup
kandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim. 3
Pərwərdigar əmdi undak kilixtin yandi: «Əmdi undak
bolmaydu» — dedi Pərwərdigar. 4 Rəb Pərwərdigar
manga kərsətti — Mana, Rəb Pərwərdigar [həlki] bilən
kürəx kilixka otni kakirdi; Ot hətta qongkur dengiznimu
kurutti, Miras boloлan zeminnimu yəp kətti; 5 Əmdi
mən: — «I Rəb Pərwərdigar, ətünüp kalay, tohtioлaysən!
Yakup kandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim.
6 Pərwərdigar xundak kilixtin yandi: «Əmdi undak
bolmaydu» — dedi Rəb Pərwərdigar. 7 Əmdi U manga
[mundak bir ixni] kərsətti — Wə mana, Rəb tik əlqigüq
yip bilən kopuruloлan tam tüwidə, Kolida tik əlqigüq
yipni tutkiniqə turatti; 8 wə Pərwərdigar məndin:
— «Amos, nemini kərdung?» dəp soridi. Mən: «Tik
əlqigüq yipni» — dedim. Rəb: «Mən yənə Əz həlkim
Israil otturisioла tik əlqigüq yipni tikləymən; Mən yənə
ularni jazalimay ətüp kətməymən; 9 Həm Ishakning
«yukiri jayliri» halak bolidu, Israilning tawapgahliri
wəyran kilinidu; Yəroboam jəmətigə kiliq bilən hujum
kilixka ornumdin turimən» — dedi. 10 Xuning bilən
Bəyt-əldiki kahin Amaziya Israil padixahi Yəroboamoла
həwər yollap: — «Amos Israil jəməti arisida turupmu
siligə suyikəst kildi; zemin uning kiloлan barlik gəplirini
kətürəlməydu. 11 Qünki Amos: — «Yəroboam kiliqta
əlidu, Israil əsirgə elinip əz zeminidin sürgün bolmay
kalmaydu!» — dəydu» — dedi. 12 Andin Amaziya
Amoska: — Həy aldin kərgüqi! Bəs, yokal, Yəhuda
zemioла kaq, axu yərdə bexarət berip, xu yərdə nan
tepip yə! 13 Birak Bəyt-əldə yənə bexarət bərmə;
qünki u padixahning tawapgahi, xahlik əydur, — dedi.
14 Amos Amaziyaoла jawab berip mundak dedi: —
«Mən əsli pəyoлəmbər əməs idim, yaki pəyoлəmbərning
ooлlimu əməsmən; bəlki mən bir qarwiqi, xundakla erən
dərəhlirining mewisini tərgüqi idim. 15 Birak pada
bekiwatkan qeoлimda Pərwərdigar meni Əz ilkigə aldi wə
manga: «Baroлin, həlkim Israiloла bexarət bər» — dedi.
16 Əmdi, i Amaziya, Pərwərdigarning səzigə kulak sal!
Sən manga: «Israilni əyibləydioлan bexarətlərni bərmə,
Ishak jəmətini əyibləydioлan səzlərni eytma», deding. 17
Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sening ayaling
xəhərdə pahixə bolidu, ooлul-kizliring kiliq bilən kirilidu
wə zemining əlqəx tanisi tartilixi bilən parqilinidu;
sən napak bir zeminda əlisən; wə Israil əsirgə elinip əz
zeminidin sürgün bolmay kalmaydu»».

8 Rəb Pərwərdigar manga mundak bir ixni kərsətti;
mana, bir sewət yazlik mewə. **2** Andin U məndin:
Amos, nemini kərdung? — dəp soridi. Mən: «Bir sewət
yazlik mewini» — dedim. Pərwərdigar manga: Əmdi
həlkim Israilоna zawal yətti; Mən yənə ularni jazalimay
ətüp kətməymən, — dedi. **3** — Xu küni ordidiki
kizlarning nahxiliri kiya-qiyalaroна aylinidu, — dəydu
Rəb Pərwərdigar; — Jəsətlər kəp bolidu; ular jay-
jaylarda sirtka taxlinidu. Süküt! **4** Buni anglanglar,
həy miskinlərni əzgüqilər, Zemindiki ajiz məminlərni
yokatmakqi boloнanlar — **5** «Axlikimizni satmakqi
iduk, yengi ay kaqanmu ahirlixar, Buoнday yaymisini
aqattuk, xabat küni kaqan tügər?» — dəydioнanlar, —
Xundakla «əfah»ni kiqik kilip, «xəkəl»ni qong elip,
Aldamqilik üqün tarazini yaloнan kiloнanlar! **6** —
Namratlarni kümüxkə, Miskin adəmni bir jüp qorukka
setiwalmakqi boloнanlar, Buoнdayni süpüründisi bilən
koxup satmakqi boloнanlar! **7** Pərwərdigar Yakupning
oнururi bilən xundak kəsəm kildiki, — Bərhək, Mən
hərgiz ularning kiloнanliridin heqbirini untumaymən! **8**
Zemin bu ixlardin təwrinip kətməmdu? Wə uningda
turuwatkanlarning həmmisi matəm tutmamdu? U
Nil dəryasidək ərləp ketidu, U Misir dəryasidək
ərkəxləp, andin qəküp ketidu. **9** Xu küni xundak
əməlgə axuruliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, —
Kuyaxni qüxtə patkuzimən, Zeminni xu oquk kündə
karangoнulaxturimən. **10** Heytliringlarni musibətkə,
Həmmə nahxiliringlarni ah-zarloнa aylanduriwetimən;
Həmmə adəmning qatriki üstini bəz rəht bilən
orioнuzimən, Hərbir adəmning bexida takirlik pəyda
kilimən; Bu matəmni yəkkə-yeganə bir oonulning
matimidək, Heytning ahirini dərd-ələmlik bir kün
kiliwetimən. **11** Mana, xundak künlər keliduki, — dəydu
Rəb Pərwərdigar, Zeminoна kəhətqilikni əwətimən, —
— Nanoна boloнan kəhətqilik əməs, yaki suoна boloнan
qangkaxmu əməs, bəlki Pərwərdigarning səz-kalamini
anglaxka boloнan kəhətqilikni əwətimən. **12** Xuning
bilən ular dengizdin dengizoна, ximaldin xərkkə kezip
mangidu, Ular Pərwərdigarning səz-kalamini izdəp
uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. **13** Xu küni güzəl
kizlar həm yigitlərmu ussuzluktin halidin ketidu; **14**
Həm Samariyəning gunahining [nami] bilən kəsəm
iqkənlər, Yəni «Ilahingning tirikliki bilən, i Dan», yaki
«Bəər-Xebadiki [ilahiy] tirik yol bilən!» dəp kəsəm
iqkənlər bolsa — Ular yikilidu, ornidin hərgiz kaytidin
turalmaydu.

9 Mən Rəbning kurbangahning yenida turoнinini
kərdum; U mundak dedi: — — Tüwrüklərning
baxlirini urunglar, bosuoнilar silkingiqə urunglar,
Ularni [ibadəthanidikilərning] baxlirioна qüxürüp, parə-
parə kilinglar! Mən xu [butpərəslər]din əng ahirda
kaloнanlirinimu kiliq bilən əltürimən; Ulardin kaqay
degənlər kaqalmaydu, Ulardin kutulay degənlər kutulup
qikalmaydu. **2** Ular təhtisara iqigə texip kirsə, kolum
axu yərdin ularni tartip qikiridu; Ular asmanoна yamixip
qikşa, Mən xu yərdin ularni tartip qüxürimən; **(Sheol
h7585)** **3** Ular Karməl qokkisioна məküwalsimu, Mən
ularni izdəp xu yərdin alimən; Ular dengiz tegidə
nəzirimdin yoxurunuwaloнan bolsimu, Mən yilanni
buyruymən, u ularni qakidu; **4** Düxmənlirigə əsirgə
qüxkən bolsimu, Mən xu yərdə kiliqni buyruymən, u
ularni əltüridu; Mən yahxilikni əməs, bəlki yamanlikni
yətküzüx üqün kəzlirimni ularoна tikimən. **5** Samawi
koxunlarning Sərdari boloнan Rəb Pərwərdigar, Zeminoна
təgküqi bolsa dəl Uning Əzidur; U tegixi bilənla, zemin
erip ketidu, uningda turuwatkanlarning həmmisi matəm
tutidu; Zemin Nil dəryasidək ərləp ketidu — Misirning
dəryasidək [ərkəxləp], andin qəküp ketidu. **6** Rawaklirini
ərxlərgə selip, asman gümbizini yər yüzigə bekitküqi
Xudur; Dengizdiki sularni qakirip, ularni yər yüzigə
kuyoнuqi Udur; Pərwərdigar Uning namidur. **7** Silər
Manga nisbətən Efiopiyə baliliriona ohxax əməsmu,
i Israil baliliri? Mən Israilni Misirdin elip qikaroнan
əməsmu? Filistiylərni Kret arilidin, Suriyəliklərni
Kir xəhiridin qikaroнan əməsmu? **8** Karanglar, Rəb
Pərwərdigarning kəzi «gunahkar padixahlik» üstigə
qüxti — Mən yər yüzidin uni yokitimən; Lekin Mən Yakup
jəmətini toluk yokitiwətməymən, — dəydu Pərwərdigar.
9 Qünki karanglar, Mən buyruk qüxürimən, Xuning bilən
huddi birsi danni oнəlwirdə taskioнandək, Israil jəmətini
əllər arisida taskaymən, Birak ulardin əng kiqikimu
yərgə qüxüp kətməydu. **10** [Halbuki], həlkimning barlik
gunahkarliri, yəni: «Külpət bizgə hərgiz yekinlaxmaydu,
beximizoна qüxməydu» degüqilər kiliq tegidə əlidu. **11**
Xu küni Mən Dawutning yikiloнan kəpisini yengibaxtin
tikləymən, Uning yerikirini etimən; Uni harabiliktin
ongxap, əyni zamandiki petidək kurimən. **12** Xuning
bilən ular Edomning kaldisioна həmdə namim bilən
ataloнan barlik ələrgə igidarqilik kilidu, — dəydu
buni bejirgüqi Pərwərdigar. **13** Mana xundak künlər
keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Yər həydigüqi hosul
yioнkuqioна yetixiwalidu, Üzümlərni qəyligüqi uruk
qaqkuqioна yetixiwalidu; Taoнlar yengi xarabni temitip,
Barlik dəng-egizliklər erip ketidu. **14** Wə həlkim
Israilni asarəttin kutuldurup, azadlikka erixtürimən;
Ular harab xəhərlərni kayta kurup, ularda makanlixidu;
Ular üzümzarlarni tikip, ularning xarabini iqidu; Ular
baoнlarni bərpa kilip, mewisini yəydu. **15** Mən ularni
əz zemini üstigə tikimən, Ular Mən ularoна ata kiloнan
zemindin hərgiz kaytidin yuluwetilmaydu — dəydu
Pərwərdigar sening Hudaying.

Obadiya

1 Obadiya kərgən alamət kərünüx: — Rəb
Pərwərdigar Edom tooŋruluk mundak dəydu: — (Biz
Pərwərdigardin bu həwərni anglaxka muyəssər bolduk)
— «Bir əlqi əllər arisioŋa əwətildi; U: «Ornunglardin
turunglar, biz uningoŋa karxi jəng kilix üqün turayli!»
— dəp həwər beridu. **2** Mana, Mən seni əllər arisida
kiqik kildim; Sən [əllər arisida] kattik kəmsitilgən həlk
bolisən! **3** Ḥəy tik kiyaning yerikliri iqidə turoŋuqi,
Turaloŋusi yukiri boloŋuqi, Kənglüngdə: «Kim meni
yərgə qüxürəlisun?!» degüqi, Kənglüngdiki təkəbburluk
əzüngni aldap koydi! **4** Sən bürküttək əzüngni
yukiri kətürsəngmu, Qanggangni yultuzlar arisioŋa
tizsangmu, Mən xu yərdin seni qüxürüwetimən, —
dəydu Pərwərdigar. **5** Bulangqilar kexingoŋa kəlsimu,
Ooŋrilar keqiləp yeningoŋa kirsimu, (Ḥəy, xunqə üzüp
taxlinisən!) Ular əzlirigə quxlukla ooŋrilaytti əməsmu?
Üzüm üzgüqilər yeningoŋa kəlsimu, azrak wasanglarni
kalduridu əməsmu? **6** Birak Əsawning təəllukati kandak
ahturuldi! Uning yoxurun baylikliri kandak tepip
qikildi! **7** Barlik ittipakdaxliring seni qegrayingoŋiqə
ḥəydiwetidu; Sən bilən inak ətkənlər seni aldap,
üstüngdin oŋəlibə kilidu; Neningni yegənlər sanga kiltak
kuridu; [Sən] dərwəkə yorutulmioŋandursən! **8** Mən xu
küni, — dəydu Pərwərdigar, — Edomdin danixmənlərni,
Əsawdin əkil-parasətni yokatmamdimən? **9** Xuning
bilən palwanliring parakəndə bolidu, i Teman, Xuning
bilən Əsawning teoŋidiki ḥərbir adəm kiroŋinqilikta kətl
kilinidu. **10** Ukang Yakupka kiloŋan zulum-zorawanliking
tüpəylidin, Iza-aḥanət seni kaplaydu; Sən mənggügə
üzüp taxlinisən. **11** Sən bir qəttə [pərwasiz] karap
turoŋan küni, Yəni yaka yurttikilər [buradiringning]
mülkini bulap kətkən küni, Taipilər uning dərwaziliridin
kirip Yerusalem üstigə qək taxlioŋan küni, Sən ularning
bir əzasioŋa ohxax boloŋansən. **12** Birak kerindixingning
apətlik künigə pərwasiz karap turmasliking kerək idi,
Yəḥudaning balilirining ḥalakət künidə huxal bolup
kətməsliking kerək idi; Külpətlik künidə aoŋzingni
yooŋan kilmasliking kerək idi; **13** Өz həlkimni apət
baskan künidə, ularning dərwazisioŋa kirməsliking
kerək idi; Ularni apət baskan künidə ularning dərd-
ələmigə erənsiz karap turmasliking kerək idi, Apət
baskan künidə kolungni mal-mülkigə sozmasliking
kerək idi; **14** Sən xəḥərdin keqip kutuloŋanlarni üzüp
taxlax üqün aqa yolda turmasliking kerək idi; Külpət
baskan künidə uningdin kutulup kaloŋanlarni düxməngə
tapxurmasliking kerək idi. **15** Qünki Pərwərdigarning
küni barlik əllər üstigə qüxüxkə yekin kaloŋandur;
Sening baxkilaroŋa kiloŋiningdək, sangimu xundak
kilinidu; Sanga tegixlik jaza əz bexingoŋa qüxidu;
16 Qünki sən Өz mukəddəs teoŋimda [oŋəzipimni]
iqkiningdək, Barlik əllərmu xundak tohtawsiz iqidu;
Bərḥək, ular iqidu, yutidu, Andin ular ḥeq məwjut
əməstək yokap ketidu. **17** Birak Zion teoŋi üstidə panaḥ-
kutkuzulux bolidu, Taoŋ pak-mukəddəs bolidu; Yakup
jəmətining təəllukatliri əzigə təwə bolidu; **18** Wə Yakup
jəməti ot, Yüsüp jəməti yalkun, Əsaw jəməti ularoŋa
pahal bolidu; [Ot wə yalkun] Əsaw jəməti iqidə yekilip,
ularni yutup ketidu; Əsaw jəmətidin ḥeqbirsi kalmaydu;
Qünki Pərwərdigar xundak səz kiloŋan. **19** [Yəḥudaning]
jənubidikilər Əsawning teoŋioŋa igə bolidu; Xəfəlaḥ
tüzlənglikidikilər Filistiylərning zeminioŋa igə bolidu,
Bərḥək, ular əfraimning dalasi ḥəm Samariyəning
dalasioŋa igə bolidu; Binyamin Gileadka igə bolidu;
20 Sürgün boloŋanlardin kelip kaloŋan Israillardin
tərkib tapkan bu koxun Kanaandikilərgə təwə boloŋan
zeminoŋa Zarəfatkiqə igə bolidu; Səfaradta sürgündə
turoŋan Yerusalemdikilər bolsa jənubtiki xəḥərlərgə igə
bolidu. **21** Andin Zion teoŋi üstigə kutkuzoŋuqilar qikidu,
Ular Əsaw teoŋi üstidin ḥəküm süridu; Xuning bilən
padixaḥlik Pərwərdigaroŋa təwə bolidu!

Yunus

1 Pərwərdigarning səzi Amittayning oоŋli Yunuskə
yetip kelip mundak deyildi: — **2** «Ornungdin
tur, dərhəl Ninəwə degən axu büyük xəhərgə berip,
awazingni kətürüp u yərdikilərni agahlandurоŋin; qünki
ularning rəzillikliri Mening kəzümgə kadilip turidu». **3**
Birak Yunus ornidin turup Pərwərdigarning yüzidin
əzini kaqurux üqün Tarxix degən yurtka kətməkqi boldi.
Xunga u Yoppa xəhirigə berip, Tarxixka baridiоŋan kemə
tepip, kirasini tələp uningоŋa qüxti wə kemiqilər bilən
birliktə Tarxixka berip, Pərwərdigarning yüzidin əzini
kaqurmakqi boldi. **4** Pərwərdigar bolsa zor bir boranni
dengizоŋa taxlidi; xunga dengizda dəhxətlik kara boran
qikip, kemə parqilinip kətkili tas kaldi. **5** Kemiqilər
bolsa bək korkup ketip, hərkaysisi əz ilahliriоŋa hitab
kilip dua kilixti; ular kemini yeniklisun dəp uningdiki
yük-taklarni dengizоŋa taxliwətti. Birak Yunus bolsa,
kemining asti kəwitigə qüxüwelip, xu yərdə əlüktək
uhlawatkanidi. **6** Kemə baxliki uning yeniоŋa kelip
uningоŋa: «Əy, uhlawatkan kixi, bu kandak kiliоŋining?
Ornungdin tur, ilahingni seоŋinip nida kil! Kim bilidu,
ilahingning nəziri qüxüp bizni halakəttin kutkuzup
kalamdu tehi?» — dedi. **7** Ular bir-birigə: — Kelinglar,
bu külpətning kimning wəjidin beximizоŋa qüxkənlikini
bekitix üqün qək taxlayli, — deyixti. Xundak kilip ular
qək taxlaxti; ahirda qəktə Yunus qikip kaldi. **8** Ular
uningdin: — Keni, eyt, beximizоŋa qüxkən bu külpət
kimning səwəbidin boluwatidu? Sening tirikqiliking
nemə? Nədin kəlding? Kaysi əl, kaysi millət tin sən? —
dəp soridi. **9** U ularоŋa: — Mən bolsam ibraniy millitidin,
ərxlərdiki Hudadin, yəni dengizni, yər-zeminni yaratkan
Pərwərdigardin korkkuqimən, dedi. **10** Bu səz ularni
intayin korkutiwətti. Ular: «Sən zadi nemə ix kiloŋan?»
— dəp soridi [qünki ular uning Pərwərdigarning
yüzidin kaqkanlikini bilgənidi, qünki ular buni uning
əz aoŋzidin angliоŋanidi]. **11** Ular uningdin: — Əmdi
biz seni kandak kilsak dengiz biz üqün tinqlinidu? —
dəp soridi; qünki dengiz dolkuni baroŋanseri əwj elip
ketiwatatti. **12** U ularоŋa: — Meni kətürüp dengizоŋa
taxliwetinglar, xu qaoŋda dengiz silər üqün tinqlinidu;
qünki bilimənki, bu zor boran mening səwəbimdin
silərgə qüxti, — dedi. **13** Birak bu adəmlər küqəp
palak urup kiroŋakka yetixkə tirixti; əmma yetəlmidi,
qünki dengiz kerixkandək tehimu dolkunlap ketiwatatti.
14 Ular Pərwərdigaroŋa iltija kilip pəryad kətürüp:
— Ah Pərwərdigar, Səndin ətünimiz, bu adəmning
jenini aloŋanlikimizni bizdin kərmigəysən! Bigunah
bir adəmning kenini təküxning gunahini üstimizgə
koymioŋaysən! Qünki Sən Pərwərdigar Əzüngning
halioŋiningni kilding! — dəp nida kildi. **15** Xuning bilən
ular Yunusni kətürüp elip dengizоŋa taxliwətti; dengiz
dolkunlinixtin xuan tohtidi. **16** Xuning bilən bu adəmlər
Pərwərdigardin kattik korkti; ular Pərwərdigaroŋa atap
kurbanlik kilip kəsəm iqixti. **17** Birak Pərwərdigar
Yunusni yutuwelixka yooŋan bir belikni əwətkənidi.
Yunus bolsa bu belikning karnida üq keqə-kündüz turdi.

2 Yunus belikning karnida turup Pərwərdigaroŋa
mundak dua kildi: — **2** «Mən dərd-əlimimdin
Pərwərdigaroŋa pəryad kətürdum, U manga ijabət
kildi. Mən təhtisaraning təktidin pəryad kildim, Sən
awazimoŋa kulak salding. **(Sheol h7585)** **3** Qünki Sən
meni dengiz təktigə, dengiz karnioŋa taxliwətting,
Kəlkün ekinliri meni arisioŋa eliwaldi, Sening barlik
dolkunliring həm ərkəxliring üstümdin ətüp kətti;
4 Wə mən: «Mən nəziringdin taxliwetilgənmən;
Birak mən yənila mukəddəs ibadəthanangoŋa karap
ümid bilən təlmürimən» — dedim. **5** Sular meni
yutup kətküdək dərijidə oriwaldi, Dengiz təkti meni
kapsiwaldi; Dengiz qəpliri beximoŋa qirmixiwaldi.
6 Mən taoŋlarning təglirigiqə qüxüp kəttim; Yər-
zemin tegidiki takaklar meni əbədil'əbədkiqə kamap
koydi; Halbuki, Sən jenimni hang iqidin qikarding, i
Pərwərdigar Hudayim. **7** Jenim iqimdə halidin kətkəndə
Pərwərdigarni esimgə kəltürdum, Duayim Sanga yetip,
Mukəddəs ibadəthanangoŋa kirip kəldi. **8** Bimənə
ərziməs butlaroŋa qokunoŋanlar əzigə nesip boloŋan
mehribanliktin məhrum bolidu. **9** Birak mən bolsam
təxəkkür sadayim bilən Sanga kurbanlik kilimən; Mən
iqkən kəsəmlirimni Sening aldingda ada kilimən. Nijat-
kutkuzux Pərwərdigardindur!» **10** Pərwərdigar belikka
buyrudi, belik Yunusni kuruklukka kəy kildi.

3 Pərwərdigarning səzi ikkinqi kətim Yunuska yetip
mundak deyildi: — **2** «Ornungdin tur, Ninəwə degən
axu büyük xəhərgə berip, Mən sanga tapxuroŋan həwərni
ularoŋa jakarla». **3** Yunus ornidin turup Pərwərdigarning
səzi boyiqə Ninəwə xəhirigə bardi. Ninəwə bolsa nahayiti
büyük bir xəhər bolup, xəhərning əzila üq künlük yol
idi. **4** Yunus xəhər iqigə kirip bir kün mangdi, u: — Kirik
kündin keyin, Ninəwə xəhiri wəyran kilinidu! — dəp
jakarlidi. **5** Ninəwədikilər Hudaning səzigə ixəndi. Ular
roza tutulsun dəp elan kilip, mətiwərlərdin tartip əng
kiqikigiqə ularning həmmisi bəz kiyim kiydi. **6** Bu səz
padixahka yətkəndə, umu təhtidin turup, tonini taxlap
bəz kiyim kiyip küllükkə kirip olturdi. **7** U yənə əmri
arkilik pütkül Ninəwə xəhirigə munularni jakarlidi: —
«Padixah həm aksəngəklərning yarliki boyiqə, Ninəwə
xəhiridiki heqkandak adəm, at-ulaoŋ, kala, koy padiliri
heqnərsigə eoŋiz təgmisun; heqnərsini yemisun, sumu
iqmisun. **8** Hərbir adəm wə haywan bəz kiysun, hərbiri
Hudaoŋa kattik pəryad kətürsun; hərbiri yaman yoldin
yansun, hərbiri kolini zorawanliktin üzsun; **9** kim
bilidu, buning bilən Huda kattik oŋəzipidin yenip bizni
halak kilmasmikin?». **10** Xuning bilən Huda ularning
əməllirini, yəni yaman yollardin yanoŋanlikini kərüp,
ularoŋa karatkan bala-kazani qüxürüxtin yenip, xu
baliyakazani qüxürmidi.

4 Əmma bu ix Yunusni intayin narazi kilip, uni
kattik oŋəzəpləndürdi. **2** U Pərwərdigaroŋa: —
«Ah, Pərwərdigar, əz yurtumdiki qaoŋda Sening
xundak kilidioŋanlikingni demigənmidim? Xunga
mən əslidə Tarxixka kaqmakqi boloŋanmən; qünki
mən bilimənki, Sən mehir-xəpkətlik, rəhimdil, asan
oŋəzəplənməydioŋan, qongkur mehribanlikka toloŋan,
kixilərning bexioŋa külpət qüxürüxtin yanoŋuqi
Hudadursən. **3** Əmdi Pərwərdigar, jenimni məndin
elip kət, əlüm mən üqün yaxaxtin əwzəl» — dedi.
4 Pərwərdigar uningdin: — Bundak aqqiklanoŋining

tooɣrimu? — dəp soridi. **5** Andin keyin Yunus xəḫərdin
qiḳip, xəḫərning xərḳiy təripigə berip olturdi. U xu
yərdə əzigə bir qəllə yasap, xəḫərdə zadi nemə ixlar
bolarkin dəp uning sayisidə olturdi. **6** Pərwərdigar Huda
Yunusni əz parakəndiqilikidin ḳutḳuzux üqün, uning
bexioŋa sayə qüxsun dəp uningoŋa bir kiqik dərəhni
əstürüp təyyarlidi. Yunus kiqik dərəhtin intayin hursən
boldi. **7** Biraḳ ikkinqi küni tang atḳanda Huda bir
ḳurtni təyyarlap əwətti. Ḳurt bu kiqik dərəhni pilikigə
zərbə ḳilip uni ḳurutuwətti. **8** Kün ḳizaroŋanda, Huda
intayin issiḳ bir xərḳ xamilini təyyarlidi; kün təptini
Yunusning bexioŋa qüxürdi, uni ḫalidin kətküzdi. U
əzigə əlüm tiləp: — Əlüm mən üqün yaxaxtin əwzəl, —
dedi. **9** Biraḳ Huda uningdin: — Sening axu kiqik dərəh
səwəbidin xundaḳ aqqiḳlinixing tooɣrimu? — dəp soridi.
U jawab berip: — Ḫəə, ḫətta əlgüdək aqqiḳim kəlgini
tooɣridur, — dedi. **10** Pərwərdigar uningoŋa mundaḳ
dedi: — «Sən ḫeq əjringni singdürmigən ḫəm əzüng
əstürmigən bu kiqik dərəhkə iqingni aoɣritting; biraḳ u
bir keqidila əzi əsüp, bir keqidila ḳurup kətti; **11** Əmdi
Mening ong ḳoli bilən sol ḳolini pərḳ etəlməydioŋan yüz
yigirmə ming adəm olturaḳlaxḳan, xundaḳla nuroŋun
mal-waranlirimu boloŋan Ninəwədək bundaḳ büyük
xəḫərdikilərgə iqimni aoɣritip rəḥim ḳiliximoŋa tooɣra
kəlməmdu?».

Mikaḫ

1 Pərwərdigarning səzi — Yotam, Aḫaz wə Ḫəzəkiya
Yəḫudaoɣa padixaḫ boloɣan künlərdə Morəxətlik
Mikaḫoɣa kəlgən: — — U bularni Samariyə wə Yerusalem
tooɣrisida kərgən. **2** Anglanglar, i həlḳlər, ḫəmminglar!
Ḳulaḳ sal, i yər yüzi wə uningda boloɣan ḫəmminglar:
— Rəb Pərwərdigar silərni əyibləp guwaḫlik bərsun,
Rəb muḳəddəs ibadəthanisidin silərni əyibləp guwaḫlik
bərsun! **3** Qünki mana, Pərwərdigar Өz jayidin qiḳidu; U
qüxüp, yər yüzidiki yuḳiri jaylarni qəyləydu; **4** Uning
astida taoɣlar erip ketidu, Jiloɣilar yerilidu, Huddi mom
otning aldida erigəndək, Sular tik yardin təkülgəndək
bolidu. **5** Buning ḫəmmisi Yaḳupning itaətsizliki,
Israil jəmətidiki gunaḫlar tüpəylidin bolidu; Yaḳupning
itaətsizliki nədin baxlanoɣan? U Samariyədin baxlanoɣan
əməsmu? Yəḫudadiki «yuḳiri jaylar»[ni yasax] nədin
baxlanoɣan? Ular Yerusalemdin baxlanoɣan əməsmu?
6 Xunga Mən Samariyəni etizdiki tax dəwisidək,
Üzüm talliri tikixkə layiḳ jay ḳiliwetimən; Mən uning
taxlirini jiloɣioɣa domilitip taxlaymən, Uning ullirini
yalingaqlaymən; **7** Uning barliḳ oyma məbudliri para-
para qeḳiwetilidu; Uning paḫixiliktin erixkən barliḳ
ḫədiyəliri ot bilən kəydürülidu; Barliḳ butlirini wəyranə
ḳilimən; Qünki u paḫixə ayalning ḫəḳḳi bilən bularni
yioɣip toplidi; Ular yənə paḫixə ayalning ḫəḳḳi bolup
ḳaytip ketidu. **8** Bular üqün mən aḫ-zar kətürimən, Mən
ḫuwlaymən; Yalingayaḳ, yalingaq degüdək yürimən;
Mən qilbərilərdək ḫuwlaymən; Ḫuwḳuxlardək matəm
tutup yürimən. **9** Qünki uning yariliri dawalioɣusizdur,
U ḫətta Yəḫudaoɣiqimu yetip, Həlḳimning dərwazisioɣa,
yəni Yerusalemoɣiqə yamridi. **10** Bu [apətni] Gat
xəḫiridə səzliməngler, Ḳət'iy yioɣlimanglar; Bəyt-lə-
Afraḫ xəḫiridə topa-qangda eoɣinanglar! **11** I Xafirda
turuwatḳan ḳiz, yalingaqliḳ wə xərməndilik iqidə
[əsirlikkə] ət; Zaananda turuwatḳan ḳizlar talaoɣa
ḫeq qiḳḳan əməs; Bəyt-Ezəl aḫ-zarlar kətürməktə;
«[Huda] səndin muḳim jayingni elip ketidu!» **12** Marotta
turuwatḳan ḳiz yahxilikḳa təlmürüp tit-tit boluwatidu;
Biraḳ yamanliḳ Pərwərdigardin Yerusalem dərwazisioɣa
qüxti. **13** Tulparni jəng ḫarwisioɣa ḳat, i Laḳixta
turuwatḳan ḳiz; (Laḳix bolsa, Zion ḳizioɣa gunaḫning
baxlanoɣan yeri idi!) Qünki səndə Israilning itaətsizliki
tepilidu. **14** Xunga sən huxlixix ḫədiyilirini Morəxət-
Gat xəḫirigə berisən; Aḳzibning dukandarliri Israil
padixaḫlirioɣa yaloɣanqiliḳ yətküzidu; **15** Mən tehi
sanga bir «mirashor» əpkelimən, i Marəxaḫ xəḫiridə
turuwatḳan ḳiz; Israilning xan-xəripi Adullamoɣimu
qüxüp kelidu. **16** Өzüngni taḳirbax ḳil, Zoḳuq
boloɣan balilar üqün qeqingni qüxürüwət; Ḳorultazdək
aydingbaxliḳingni kengəyt, Qünki ular səndin ayrilip
sürgün boluxḳa kətti.

2 Ornida yetip ḳəbiḫlikni oylaydioɣanlaroɣa wə
yamanliḳ əyligüqilərgə way! Pəḳət ularning ḳolidin
kəlsila, ular tang etixi bilənla uni ada ḳilidu; **2** Ularning
aqkəz kəzi etizlaroɣa qüxsila, ular zorawanliḳ ḳilip
buliwalidu; Өylərgimu ḳizikipla ḳalsa, bularnimu elip
ketidu; Ular batur kixinimu jəməti bilən bulaydu, Adəmni
əz mirasliri bilən ḳoxup qanggilioɣa kirgüziwalidu. **3**
Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən bu
ailigə ḳarap, boyunliringlardin qiḳiralmaydioɣan yaman
bir [boyunturuṛḳni] oylap təyyarliwatimən; Silər əmdi
gidiyip mangmaysilər; Qünki xu künlər yaman künlər
bolidu. **4** Xu küni ular silər tooɣranglarda təmsilni tiloɣa
elip, Eqinixliḳ bir zar bilən zarlaydu: — «Biz pütünləy
bulang-talang ḳilinduḳ!; U həlḳimning nesiwisini
baxḳilaroɣa bəlüwətti; Uni məndin xunqə dəḫxətlik
məḫrum ḳildi! U etizlirimizni munapiḳḳa təḳsim ḳilip
bərdi! **5** Xunga Pərwərdigarning jamaiti arisidin, Silərdə
qək taxlap zemin üstigə tana tartip nesiwə bəlgüqidin
birsimu ḳalmaydu. **6** Ular: «bexarət bərmənglar!» — dəp
bexarət beridu! Əgər [pəyoɣəmbərlər] bu ixlar tooɣruluḳ
bexarət bərmisə, əmdi bu ar-nomus bizdin ḫərgiz
kətməydu! **7** I Yaḳup jəməti, «Pərwərdigarning Roḫi
səwr-taḳətsizmu? Bu ixlar rast Uning ḳiloɣanlirimu?» —
degili bolamdu? Mening səzlirim durus mangoɣuqioɣa
yahxiliḳ kəltürməmdu? **8** Biraḳ tünügünla Mening
həlḳim ḫətta düxməndək ornidin ḳozoɣaldi; Silər
hatirjəmliktə yoldin ətüp ketiwatḳanlarning tonini iq
kiyimliri bilən salduruwalisilərki, Ularni huddi uruxtin
ḳaytḳanlardək [kiyimsiz] ḳaldurisilər. **9** Həlḳim arisidiki
ayallarni əzlirining illiḳ əyliridin ḳooɣlaysilər; Ularning
yax balilirini silər Mening güzəl gəḫirimdin mənggügə
məḫrum ḳilisilər. **10** Ornunglardin turup neri ketinglar;
Qünki ḫalakətni, Yəni azabliḳ bir ḫalakətni kəltüridioɣan
napaklik tüpəylidin, Bu yər silərgə təwə aramgaḫ
bolmaydu. **11** Əgər biḫudiliktə, yaloɣanqiliḳta yürgən
birsi yaloɣan gəp ḳilip: — «Mən xarab wə ḫaraḳḳa tayinip
silərgə bexarət berimən» — desə, Mana, u xu həlḳḳə
pəyoɣəmbər bolup ḳalidu! **12** Mən qoḳum seni bir pütün
ḳilip uyuxturimən, i Yaḳup; Mən qoḳum Israilning
ḳaldisini yioɣimən; Mən ularni Bozraḫdiki ḳoylardək,
Өz yayliḳida yioɣiloɣan bir padidək jəm ḳilimən; Ular
adimining kəplükidin warang-qurunglukḳa tolidu. **13**
Bir «bəsüp ətküqi» ularning aldioɣa qiḳip mangidu;
Ular bəsüp qiḳip, ḳowukḳa yetip berip, uningdin qiḳti;
Ular bəsüp qiḳti, Yəni ḳowukḳa yetip berip, uningdin
qiḳti; Ularning Padixaḫi ularning aldida, Pərwərdigar
ularning aldioɣa ətüp mangidu.

3 Mən mundaḳ dedim: «Anglanglar, i Yaḳupning
ḫakimliri, Israil jəmətining əmirliri! Adil ḫəkümni
bilix silərgə has əməsmu? **2** I yahxiliḳni əq
kərgüqi, Yamanliḳni yahxi kərgüqilər — Silər Өz
həlḳimdin terisini, Ustihanliridin gəxini yulidioɣan,
Ularning gəxini yəydioɣan, Terisi soyuloɣuqə üstidin
sawaydioɣan, Ustihanlirini qaḳidioɣan, Ularni ḳazanoɣa
təyyarlioɣandək, Daxḳazandiki gəxni tooɣrioɣandək
tooɣraysilər! **4** Buningdin keyin ular Pərwərdigaroɣa
nida ḳilidu, Biraḳ U ularni anglimaydu; Ularning
ḳilmixliridiki ḫər türlük ḳəbiḫliki üqün, U qaoɣda U
yüzini ulardin ḳaqurup yoxuridu!». **5** Pərwərdigar Өz
həlḳini azduroɣuqi pəyoɣəmbərlər tooɣruluḳ mundaḳ
dəydu: — (Ular qixliri bilən qixləydu, «Aman-tinqliḳ!»
dəp warḳiraydu, Kimərkim ularning gelini maylimisa,
Xularoɣa ḳarxi urux ḫazirlaydu!) **6** — Xunga silərni
«alamət kərünüx»ni kərməydioɣan bir keqə, Pal saloɣili
bolmaydioɣan ḳarangoɣuluḳ basidu; Pəyoɣəmbərlər üqün
ḳuyax patidu, Kün ular üstidə ḳara bolidu; **7** «Alamət
kərünüxni kərgüqilər» xərməndə bolidu, Palqilar yərgə

qaritilidu; Ularning hammisi kalpuklirini tosup yüridu;
Qünki Hudadin heq jawab kəlməydu. 8 Birak mən bərhək
Pərwərdigarning Rohidin küqkə toloqanmən, Yakupka
əzining itaətsizlikini, Israiloqa uning gunahini jakarlax
üqün, Tooqra həkümlərgə həm kudrətkə toloqanmən.
9 Buni anglanglar, ətünimən, i Yakup jəmətining
hakimliri, Israil jəmətining əmirliri! Adil həkümgə
əq boloqanlar, Barlik adalətni burmilaydioqanlar, 10
Zionni kan təküx bilən, Yerusalemni həkkaniyətsizlik
bilən kuridioqanlar! 11 [Zionning] hakimliri parilar
üqün həküm qikiridu, Kahinlar «ix həkki» üqün təlim
beridu; «Pəyoqəmbərlər» pul üqün palqilik kilidu;
Birak ular «Pərwərdigaroqa tayinar»mix tehi, Wə: —
«Pərwərdigar arimizda əməsmu? Bizgə heq yamanlik
qüxməydu» — deyixidu. 12 Xunga silərning wəjənglardin
Zion teoqi etizdək aoqdurulidu, Yerusalem dəng-təpilik
bolup kalidu, «Əy jaylaxkan taoq» bolsa ormanlikning
otturisidiki yukiri jaylardəkla bolidu, halas.

4 Birak ahirki zamanda, Pərwərdigarning əyi jaylaxkan
taoq taoqlarning bexi bolup bekitilidu, Həmmə
dəng-egizliktin üstün kilinip kətürülidu; Barlik həlklər
uningoqa karap ekip kelixidu. 2 Nuroqun kowm-millətlər
qikip bir-birigə: — «kelinglar, biz Pərwərdigarning
teoqioqa, Yakupning Hudasining əyigə qikip keləyli;
U əz yolliridin bizgə əgitidu, Wə biz uning izlirida
mangimiz» — deyixidu. Qünki kanun-yolyoruk Ziondin,
Pərwərdigarning səz-kalami Yerusalemdin qikidioqan
bolidu. 3 U bolsa kəp həlk-millətlər arisida həküm
qikiridu, U küqlük əllər, yirakta turoqan əllərning hək-
nahəklirigə kesim kilidu; Buning bilən ular əz kiliqlirini
sapan qixliri, Nəyzilirini oroqak kilip sokuxidu; Bir əl
yənə bir əlgə kiliq kətürməydu, Ular həm yənə urux
kilixni əgənməydu; 4 Bəlki ularning hərbiri əz üzüm teli
wə əz ənjür dərihi astida olturidu, Wə heqkim ularni
korkatmaydu; Qünki samawiy koxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigar Əz aoqzi bilən xundak eytti. 5
Barlik həlklər əz «ilah»ining namida mangsimu, Birak
biz Hudayimiz Pərwərdigarning namida əbədil'əbədgiqə
mangimiz. 6 Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar, — Mən
meyip boloquqilarni, Həydiwetilgənlərni wə Əzüm azar
bərgənlərni yioqimən; 7 Wə meyip boloquqini bir «kaldi»,
Həydiwetilgənni küqlük bir əl kilimən; Xuning bilən
Pərwərdigar Zion teoqida ular üstidin həküm süridu, Xu
kündin baxlap mənggügiqə. 8 Wə sən, i padini kəzətküqi
munar, — Zion kizining egizliki, [padixahlik] sanga
kelidu: — — Bərhək, sanga əslidiki hokuk-həkümranlik
kelidu; Padixahlik Yerusalem kizioqa kelidu. 9 Əmdi sən
hazir nemixka nida kilip nalə kətürisən? Səndə padixah
yokmidi? Sening muxawiringmu halak boloqanmidi,
Ayalni toloqak tutkandək azablar seni tutuwaloqanmidi?
10 Azabka qüx, toloqak tutkan ayaldək tuoquxka toloqinip
tirixkin, i Zion kizi; Qünki sən hazir xəhərdin qikisən,
Hazir dalada turisən, Sən hətta Babiloqimu qikisən. Sən
axu yərdə kutkuzulisən; Axu yərdə Pərwərdigar sanga
həmjəmət bolup düxmənliringdin kutkuzidu. 11 Wə
hazir nuroqun əllər: — «U ayaoq asti kilinip buloqansun!
Kəzimiz Zionning [izasini] kərsün!» — dəp sanga karxi
jəng kilixka yioqilidu; 12 Birak ular Pərwərdigarning
oylirini bilməydu, Uning nixanini qüxənməydu; Qünki
ənqilərni hamanoqa yioqkandək U ularni yioqip koydi.
13 Ornungdin turup hamanni təp, i Zion kizi, Qünki
Mən münggüzüngni təmür, tuyakliringni mis kilimən;
Nuroqun əllərni sokup parə-parə kiliwetisən; Mən
ularning oqənimitini Pərwərdigaroqa, Ularning mal-
dunyalirini pütkül yər-zemin Igisigə beoqixlaymən.

5 Əmdi əzünglar koxun-koxun bolup yioqilinglar,
i koxun kizi; Qünki birsi bizni muhasirigə aldi;
Ular Israilning hakim-sorakqisining məngzigə hasa
bilən uridu; 2 (Sən, i Bəyt-Ləhəm-əfratah, Yəhudadiki
mingliogan [xəhər-yezilar] arisida intayin kiqik boloqan
bolsangmu, Səndin Mən üqün Israiloqa Hakim Boloquqi
qikidu; Uning [huzurumdin] qikixliri kədimdin, Yəni
əzəldin bar idi) 3 Xunga toloqak tutkan ayal tuoqup
boloquqə, U ularni [düxmənlirigə] taxlap koyidu; Xu
qaoqda Uning kerindaxliri boloqan kaldisi Israillarning
yenioqa kaytip kelidu. 4 U bolsa Pərwərdigarning küqi
bilən, Pərwərdigar Hudasining namining həywitidə
padisini bekixka ornidin turidu; Xundak kilip ular
məzmut turup kalidu; Qünki U xu qaoqda yər yüzining
kərilirigiqə uluoq dəp bilinidu. 5 Wə bu adəm
aram-hatirjəmlikimiz bolidu; Asuriyəlik zeminimizoqa
bəsüp kirgəndə, Ordilirimizni dəssəp qəyligəndə,
Biz uningoqa karxi yəttə həlk padiqisini, Səkkiz
kabiliyətlik yetəkqini qikirimiz; 6 Ular Asuriyə zeminini
kiliq bilən, Nimrodning zeminini ətkəlliridə harabə
kilidu; Wə Asuriyəlik zeminimizoqa bəsüp kirgəndə,
Qegrimiz iqini qəyligəndə, U adəm bizni uning
kolidin kutkuzidu. 7 Wə Yakupning kaldisi nuroqun
həlklər arisida Pərwərdigardin qüxkən xəbnəmdək
bolidu, Qəp üstigə yaoqkan yamoqurlardək bolidu;
Bular insan üqün keqikməydu, Adəm balilirining
[əjrini] kütüp turmaydu. 8 Yakupning kaldisi əllər
arisida, Yəni nuroqun həlklər arisida ormandiki
haywanlar arisidiki xirdək bolidu, Koy padiliri arisidiki
arslandək bolidu; Xir ətkəndə ularning arisidin, Heqkim
kutkuzup alalmioqudək qəyləp dəssəydu, Titma-tit kilip
yirtiwetidu. 9 Kolung küxəndiliring üstigə kətürülidu,
Barlik düxmənliring üzüp taxlinidu. 10 Xu künidə
xundak boliduki, — dəydu Pərwərdigar, Mən aranglardin
barlik atliringni üzüp taxlaymən, Jəng harwiliringni
halak kilimən. 11 Zeminingdiki xəhərliringni yokitimən,
Barlik istihkamliringni oqulitimən. 12 Sehirlərni
kolungdin üzüp taxlaymən; Silərdə palqilar bolmaydu.
13 Mən oyma məbudliringni, «But tüwrük»liringlarni
otturungdin üzüp taxlaymən; Sən əz kolungning
yasioqinioqa ikkinqi bax urmaysən. 14 Arangdin
«Axerah»liringni yuluwetimən, Wə xəhərliringni halak
kilimən; 15 Wə [Manga] kulak salmioqan əllərning üstigə
aqqik wə dəroqəzəp bilən intikamni yürgüzimən.

6 Pərwərdigarning nemə dəwatkinini hazir anglanglar:
— «Ornungdin tur, taoqlar aldida dəwayingni bayan
kil, Egizliklərgə awazingni anglatkin». 2 «I taoqlar, Wə
silər, yər-zeminning əzgərməs ulliri, Pərwərdigarning
dəwasini anglanglar; Qünki Pərwərdigarning Əz həlki
bilən bir dəwasi bar, U Israil bilən munazilixip əyibini
kərsətməkqi; 3 I həlkim, Mən sanga zadi nemə kildim?
Seni nemə ixta bizar kiliptimən? Mening hatalikim
tooqruluk guwahlik berixkin! 4 Qünki Mən seni Misir
zeminidin elip qikardim, Seni kulluk makanidin hərlükkə

qutquzdum; Aldingda yetəkləxkə Musa, Harun wə
Məryəmlərni əwətttim. **5** I həlkim, Pərwərdigarning
həkkaniylikirini bilip yetixinglar üqün, Moab padixahi
Balakning qandak niyitining barlikini, Beorning ooli
Balaamning uningoa qandak jawab bərgənlikini,
Xittimdin Gilgaloqiqə nemə ixlar boloanlikini hazir
esinglaroa kəltürünglar. **6** — Mən əmdi nemini
kətürüp Pərwərdigar aldioa kelimən? Neməm bilən
Həmmidin Aliy Boloquqi Hudaning aldida egilimən?
Uning aldioa kəydürmə qurbanlikarni, Bir yillik
mozaylarni elip keləmdim? **7** Pərwərdigar minglioan
koqkarlardin, Tümənligən zəytun meyi dəryaliridin
huzur alamdu? Itaətsizlikim üqün tunji balamni,
Tenimning puxtini jenimning gunahioa atamdimən!? **8**
I insan, U sanga nemə ixning yahxi ikənlikini kərsətti,
Bərhak, Pərwərdigar səndin nemə tələp kiloanlikini
kərsətti — Adalətni yürgüzüx, Mehribanlikni səyüx,
Sening Hudaying bilən billə kəmtərlik bilən mengixtin
baxka yənə nemə ixing bolsun? **9** Pərwərdigarning
awazi xəhərgə hitab kilip qakiridu; (Pəm-danalik bolsa
namingoa hərmət bilən karaydu!) Əmdi həküm palikini
wə uni Bekitkinini anglanglar: — **10** Rəzil adəmning
əyidə rəzilliktin aloan baylikar yənə barmidu? Kəm
əlqəydioan yirginqlik əlqəm yənə barmidu? **11** Biadil
taraza bilən, Bir halta sahta taraza taxliri bilən pak
bolalamdim? **12** Qünki xəhərning bayliri zorawanlik
bilən toloan, Uning ahalisi yaloan gəp kilidu, Ularning
aoizidiki tili aldamqidur. **13** Xunga Mən seni urup
kesəl kilimən, Gunahliring tüpəylidin seni harabə
kilimən. **14** Yəysən, birak toyunmaysən, Otturangda
aq-boxluk kalidu, Sən mülküngni elip yətkiməkqi
bolisən, Birak sakliyalmaysən; Saklap kalduroining
bolsimu, uni kiliqka tapxurimən. **15** Teriysən, birak
hosul almaysən; Zəytunlarni qəyləysən, birak əzüngni
meyini sürtüp məsih kilalmaysən, Yengi xarabni qəyləp
kikirisən, Birak xarab iqəlməysən. **16** Qünki «Omrining
bəlgilimiliri»ni, «Ahabning jəmətidikilər kiloanliri»ni
tutisən; Sən ularning nəsihətlirida mangisən, Xuning
bilən Mən seni harabə, Səndə turuwatkanlarning
həmmisi iskirtix obyekti kilimən; Sən həlkimdiki
xərməndiqilikni kətürisən.

7 Mening halimoa way! Qünki mən huddi yazdiki
mewilər yioilip, Üzüm hosulidin keyinki wasangdin
keyin aq kaloan birsigə ohxaymən, Yegüdək sapak
yoktur; Jenim təxna boloan tunji ənjür yoktur! **2**
Ihlasmən kixi zemindin yokap kətti, Adəmlər arisida
durus birsimu yoktur; Ularning həmmisi kan təküxkə
paylimakta, Hərbiri əz kerindixini tor bilən owlaydu.
3 Rəzillikni puhta kilix üqün, Ikki koli uningoa
təyyarlanoan; Əmir «inam»ni soraydu, Sorakqimu
xundak; Mətiwər janab bolsa əz jenining nəpsini axkara
eytip beridu; Ular jəm bolup rəzillikni tokuxmakta. **4**
Ularning əng esili huddi jioandək, Əng durusi bolsa,
xohilik tosuktin bəttərdur. Əmdi kəzətqiliring [korkup]
kütkən kün, Yəni [Huda] sanga yekinlap jazalaydioan
küni yetip kəldi; Ularning alakzadə bolup ketidioan
wakti hazir kəldi. **5** Ülpitinggə ixənmə, Jan dostungoa
tayanma; Aoizingning ixikini kuqikingda yatkuqidin
yepip yür. **6** Qünki ooul atisioa bihərmətlik kilidu,
Kiz anisioa, Kelin keyn anisioa karxi kozoilidu;
Kixining düxmənliri əz əyidiki adəmliridin ibarət
bolidu. **7** Birak mən bolsam, Pərwərdigaroa karap ümid
baoaymən; Nijatimni bərgüqi Hudani kütimən; Mening
Hudayim manga kulak salidu. **8** Manga karap hux bolup
kətmə, i düxminim; Gərqə mən yikilip kətsəmmu, yənə
kopimən; Karangoulukta oltursam, Pərwərdigar manga
yorukluk bolidu. **9** Mən Pərwərdigarning oəzipigə
qidap turimən — Qünki mən Uning aldida gunah
sadir kildim — U mening dəwayimni sorap, mən üqün
həküm qikirip yürgüzüqə kütimən; U meni yoruklukka
qikiridu; Mən Uning həkkaniylikini kərimən. **10** Wə
mening düxminim buni kəridu, Xuning bilən manga:
«Pərwərdigar Hudaying keni» degən ayalni xərməndilik
basidu; Mening kəzüm uning [məoalubiyitini] kəridu;
U koqidiki patkaktək dəssəp qəylinidu. **11** — Sening
tam-sepilliring kurulidioan künidə, Xu künidə sanga
bekitilgən pasiling yirakaroa yətkilidu. **12** Xu künidə
ular yeningoa kelidu; — Asuriyədin, Misir xəhərliridin,
Misirdin [əfrat] dəryasioiqə, dengizdin dengizoiqə wə
taoqdin taoqoiqə ular yeningoa kelidu. **13** Birak yər
yüzi bolsa əzining üstidə turuwatkanlar tüpəylidin,
Yəni ularning kilmixlirining mewisi tüpəylidin harabə
bolidu. **14** — Əz həlkingni, yəni ormanda, Karməl
otturisida yaloquz turuwatkan Əz mirasing boloan
padini, Tayak-hasang bilən ozukandurooaysən; Kədimki
künlərdikidək, Ular Baxan həm Gilead qimənzarlirida
kaytidin ozukansun! **15** — Sən Misir zeminidin kikkan
künlərdə boloandək, Mən ularoa karamət ixlarni
kərsitip berimən. **16** əllər buni kərüp barlik həywisidin
hijil bolidu; Kolini aoizi üstigə yapidu, Kulakliri
gas bolidu; **17** Ular yilandək topa-qangni yalaydu;
Yər yüzidiki əmiligüqilərdək əz təxükliridin titrigən
peti kikidu; Ular korkup Pərwərdigar Hudayimizning
yenioa kelidu, Wə sening tüpəylingdinmu korkidu.
18 Kəbihlikni kəqüridioan, Əz mirasi boloanlarning
kaldisining itaətsizlikidin ətidioan Təngridursən, U
aqqikini mənggügə saklawərməydu, Qünki U mehir-
muhəbbətni huxallik dəp bilidu. Kim sanga təngdax
ilahdur? **19** — U yənə bizgə karap iqini aoritidu;
Kəbihliklirimizni U dəssəp qəyləydu; Sən ularning barlik
gunahlirini dengiz təglirigə taxlaysən. **20** — Sən kədimki
künlərdin beri ata-bowilirimizoa kəsəm kiloan həkikət-
sadakətni Yakupka, Əzgərməs muhəbbətni Ibrahimoa
yətküzüp kərsitisən.

Naḥum

1 Ninəwə xəḥiri tooṛisida yüklənгən wəḥiy — əlkoxluḳ
Naḥum kərgən alamət kərünüx hatiriləngən kitab.
2 Pərwərdigar otluḳ muḥəbbətlik, intiḳam aloṛuqi bir
Hudadur; Bərḥəḳ, Pərwərdigar bir intiḳam aloṛuqi,
Dərоṛəzəp Igisidur; Pərwərdigar yawliridin intiḳam
alidu, Düxmənliri üqün adawət saḳlaydu. **3** Pərwərdigar
asanliḳqə aqqiḳlanmaydu, Küq-ḳudrəttə uluoṛdur,
Gunaḥi barni ḥeq aḳlimaydu; Pərwərdigar — Uning
yoli ḳara ḳuyunda wə borandidur, Bulutlar Uning
ayaoṛliri purḳiratḳan qang-tozangdur. **4** U dengizoṛa
tənbiḥ berip uni ḳuruḳ ḳilidu, Barliḳ dəryalarni
ḳurutiwetidu; Baxan ḳaoṛjirap ketidu, Karməlmu ḥəm
xundaḳ bolidu; Liwandiki gül-giyaḥmu ḳaoṛjiraydu.
5 Taoṛlar uning aldida titrəp ketidu, Dənglər erip
ketidu, Yər yüzi Uning ḥuzuri aldioṛa kətürülidu,
Jaḥan ḥəm uningda barliḳ yaxawatḳanlarmu xundaḳ
bolidu. **6** Kim Uning oṛəzipi aldida tik turalisun? Kim
Uning aqqiḳining dəḥxitidə ḳəddini kerip turalisun?
Uning dərоṛəzipi ottək təkülidu, Uning aldida taxlar
yerilidu. **7** Pərwərdigar meḥribandur, külpətlik kündə
baxpanaḥdur; Əzigə tayanoṛanlarni U bilidu. **8** Birak
exip taxḳan kəlkün bilən xu yərni pütünləy tügəxtüridu,
Ḳarangoṛuluḳ uning düxmənlirini ḳooṛlaydu. **9** Silər
Pərwərdigar bilən ḳarxilixip nemə oylawatisilər? U
ixliringlarni pütünləy tügəxtüridu; Yamanliḳ silərdin
ikkinqi ḳetim qiḳmaydu. **10** Ular ḳamoṛaḳtək bir-birigə
qirmixiwaloṛan bolsimu, Əz ḥaraḳliridin süzmə bolup
kətkən bolsimu, Ular ḳuruḳ pahaldək pütünləy yəp
ketilidu. **11** Səndin Pərwərdigaroṛa rəzillik oylioṛuqi
qiḳḳanidi, U Iblisning bir nəsihətqisidur. **12** Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — «Ularning təyyarliḳliri toluḳ, sani zor
kəp bolsimu, Ular ohxaxla üzüp taxlinidu, Xundaḳla
kəlməskə ketidu; Mən sanga azar ḳiloṛinim bilən, [i
həlḳim], Ḳaytidin sanga azar ḳilmaymən. **13** Ḥazir Mən
uning boyunturuḳini boynungdin sundurup eliwatimən,
Wə asarətliringni bəsüp taxlaymən. **14** Pərwərdigar
sən tooṛuluḳ pərman qüxürgənki, Sening naming
ḳaytidin terilməydu; Butungning əyidin Mən oyma
ḥəykəl, ḳuyma ḥəykəlni yoḳitimən; Mən ḳəbrəngni
təyyarlawatimən, Qünki sən pəsəndidursən. **15** Mana
taoṛlar üstidə, hux həwərni elip kəlgüqining ayaoṛlirioṛa,
Aram-hatirjəmlikni jakarlioṛuqining ayaoṛlirioṛa ḳara!
Ḥeytliringni təbriklə, i Yəḥuda, iqkən ḳəsəmliringni ada
ḳil; Qünki u rəzil boloṛuqi zeminingdin ikkinqi ətməydu;
U pütünləy üzüp taxlanoṛan bolidu.

2 Bitqit ḳilidioṛan birsi kəz aldingoṛila kəldi; əmdi
istiḥkam üstidə kəzət ḳil, Yoloṛa ḳara, belingni
baoṛla, küqliringni yioṛip tehimu küqəyt! **2** (Qünki
Pərwərdigar Yaḳupning xan-xəripini əsligə kəltürdi,
Uni Israilning xan-xəripigə layiḳ dərijidə əsligə kəltürdi;
Qünki ḳurukdioṛuqilar ularni ḳurukdap ḳoyoṛanidi,
Ularning üzüm tal xahlirini wəyran ḳiloṛanidi). **3**
[Bitqit ḳiloṛuqining] palwanlirining ḳalḳanliri ḳizil
boyaldi, Uning baturliri pərəngdə kiygüzüldi; Təyyarliḳ
künidə, jəng ḥarwiliri polatning julasida yaltirap
ketidu, Nəyzilər oynitilidu; **4** Jəng ḥarwiliri koqilarda
güldürlixip qepixiwatidu; Kəng yollarda bir-birigə
soḳulidu; Ularning ḳiyapiti məx'əllərdək bolidu, Ular
qaḳmaḳlardək yügürüxidu. **5** [Sərdar] əmirligə əmr
qüxüridu; Ular yürüx ḳiloṛinida aldirioṛinidin bir-birigə
putlixip mangidu; Ninəwəning sepilioṛa ḳarap aldiraydu,
[Baxlirioṛa] bolsa «muḥasirə ḳalḳini» təyyarlinidu. **6**
«Dəryalarning dərwaziliri» eqilidu, [Padixaḥning] ordisi
erip ketidu. **7** Huzzabning bolsa uyatliri eqilidu —
[Düxmən] təripidin yalap epketilidu, Dedəkliri huddi
pahtəklərning sadasidək aḫ-uḫ tartip, Məydilirini urup
ketidu. **8** Ninəwə apiridə boloṛandin beri kəl süyidək
[tinq] bolup kəldi, Birak ular ḥazir ḳeqip ketidu... Əy
tohta! Əy tohta! — Birak ḥeqkim kəynigə ḳarimaydu.
9 Kümüxlərni buliwelinglar, altunlarni buliwelinglar;
Qünki uning xəwkətlik həzinisidiki ḳimmət ḳaqa-
ḳuqilirining sani yoḳtur. **10** U ḳurukdaloṛan, wəyran
ḳilinoṛan, bərbat boloṛan! Yüriki erip ketidu, Tizliri
bir-birigə jalaḳlap təgməktə; Bəlliri toloṛaḳ tutḳandək
toloṛinidu, Barliḳ yüzlər tatirip ketidu. **11** Ḳeni,
xirlarning uwisi? Yax xirlar ozuḳlinidioṛan jay, Xir,
qixi xir, xir arslini ḥeqkimdin ḳorḳmay yürgən jay
ḳeni? **12** Xir əz arslanlirini ḳanduruxḳa owlarni
titma-titma ḳiloṛanidi, Qixi xirliri üqün owlarni
booṛḳanidi; Əngkürlirini ow bilən, uwilirini olja bilən
toxḳuzoṛanidi. **13** Mana, Mən sanga ḳarximən, — dəydu
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloṛan Pərwərdigar;
Mən sening jəng ḥarwiliringni is-tütəkkə aylandurup
kəydüriwetimən; Ḳiliq yax xirliringni yəwatidu, Owangni
yər yüzidin elip taxlaymən; Əlqiliringning awazliri ḳayta
ḥeq anglanmaydu.

3 Ḳanliḳ xəḥərgə way! U yaloṛanqiliḳ, zulum-
zorawanliḳ bilən toloṛan, U olja elixtin ḥeq ḳol
üzgən əməs! **2** Aḫ, ḳamqining ḳarsildaxliri! Qaḳlirining
daḳangxiwatḳan, Atlarning qapqiwatḳan, Pingildap
ketiwatḳan jəng ḥarwilirining sadaliri! **3** Ḳara, atliḳ
ləxkərlərning ḳangḳixliri, Ḳiliqlarning walildaxliri,
Nəyzilərning palildaxliri, Əltürülgənlərning kəplüki,
Əlüklər dəwə-dəwə! Jəsətlərning sani yoḳtur; Ular
jəsətlərgə putlixidu. **4** — Seḥirlərning piri u, — əllərni
paḥixiwazliḳi, Jəmətlərni seḥirliri bilən setiwetidu;
Sən xerinsuhən paḥixining nuroṛun paḥixilikliri
tüpəylidin, **5** Mana, Mən sanga ḳarxilixip qiḳḳanmən,
— — dəydu samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloṛan
Pərwərdigar, Kənglikingning etikini ḳayrip yüzünggə
yepip, seni axkarilaymən, əllərgə uyat yərliringni,
Padixaḥliḳlaroṛa nomusungni kərsitimən. **6** Üstünggə
nijasətni taxlaymən, Seni xərməndiqiliktə ḳaldurimən,
Seni rəswa ḳilimən. **7** Wə xundaḳ boliduki, Seni
kərgənlərning ḥəmmisi səndin ḳeqip: — «Ninəwə
wəyran ḳilindi! Uning üqün kim ḥaza tutidu?» —
dəydu; Mən sanga təsəlli bərgüqilərni nədin tepip
berimən? **8** Sən dəryalarning otturisida turoṛan,
ətrapida sular boloṛan, Istiḥkami dengiz boloṛan, Sepili
dengiz boloṛan No-Amon xəḥiridin əwzəlmusən? **9**
Efiopiyəmu, Misirmu uning küq-ḳudriti idi, Ularning
küqi qəksiz idi; Put ḥəm Liwiyəliklər uningoṛa yardəmqi
idi; **10** Umu elip ketilip, əsirlikkə qüxkən; Barliḳ
koqa bexida bowaḳliri qərüp taxliwetildi; Ular uning
mətiwərliri üqün qək taxlidi, Uning barliḳ ərbabliri
zənjirdə baoṛlanoṛanidi. **11** Sənmu məst bolisən; Sən
məkünüwalisən; Sən düxməndin ḥimayə izdəp yürisən;

12 Sening barliḳ istiḥkamliring huddi tunji mewigə
kirgən ənjür dərihining ənjürlirigə ohxaydu; Birla silkisə,
ular yegüqining aoŋzioŋa qüxidu. **13** Mana, həlḳing
xəḥiringdə ḳiz-ayallardək bolup ḳaldi; Zemininggning
ḳowuḳliri düxmənliringgə kəng iqilidu; Ot təmür
taḳaḳliringni yəp ketidu. **14** Əmdi muḥasirigə təyyarliḳ
ḳilip su tartip ḳoy! Ḳoroŋanliringni mustəḥkəmlə! Seoŋiz
topidin lay etip, Ḥak layni qəyləp ḳoy! Humdanni
raslap ḳoy! **15** Ot seni xu yərdə yəp ketidu; Ḳiliq seni
üzüp taxlaydu; U seni qekətkə liqinkisidək yəwatidu;
əmdi əzüngni qekətkə liqinkiliridək kəp ḳil, Qekətkidək
əzüngni zor kəp ḳil! **16** Sən sodigərliringni asmandiki
yultuzlardin kəp ḳilding; Mana, qekətkə liqinkisi ḳanat
qiḳirip, uqup ketidu! **17** Sening ərbabliring qekətkilərdək,
Sərdarliring mijir-mijir qaḳqiḳizlardək bolidu; Mana
ular sooŋuḳ künidə qitlar iqigə kiriwelip makan ḳilidu;
Ḳuyax qiḳḳanda, ular ḳeqip ketidu, Baroŋan yerini tapḳili
bolmaydu. **18** Qopanliring mügdəp ḳaldi, i Asuriyəning
padixaḥi; Sening aḳsəngəkliring jim yatidu; Həlḳing
taoŋlar üstigə tarḳilip kətti, Ḥeqkim ularni yioŋmaydu;
19 Sening yarang dawasiz, Sening zəhming eoŋirdur;
Həwiringni angliоŋanlarning ḥəmmisi üstüngdin qawak
qalidu; Qünki tohtawsiz rəzilliking kimning bexioŋa
kəlmigəndu?

Ḥabakkuk

1 Ḥabakkuk pəyƣəmbər kərgən, uningƣa yükləngən wəḥiy: — **2** Aḥ Pərwərdigar, ḳaqanƣiqə mən Sanga nida ḳilimən, Sən anglimaysən? Mən Sanga: «Zulum-zorawanliḳ!» dəp nalə-pəryad kətürimən, Biraḳ Sən ḳutḳuzmaysən. **3** Sən nemixḳa manga ḳəbiḥlikni kərgüzisən, Nemixḳa japa-zulumƣa ḳarap turisən? Qünki bulangqiliḳ, zulum-zorawanliḳ kəz aldimdidur; Jənggi-jedəllər bar, Dəwalar kəpəyməktə. **4** Xunga ḳanun paləq bolup ḳaldi, Adalət məydanƣa ḥeq qiḳmaydu; Qünki rəzillər ḥəkḳaniy adəmni ḳistimaḳta; Xunga ḥəkümlər burmilinip qiḳirilidu. **5** Əllər arisida bolidiƣan bir ixni kərüp beḳinglar, obdan ḳaranglar, ḥəyranuḥəs ḳelinglar! Qünki silərning dəwringlarda bir ix ḳilimənki, Birsi silərgə bayan ḳiloƣan təƣdirdimu silər ixənməyttinglar. **6** Qünki mana, Mən ḥeliḳi mijəzi osal ḥəm aldiraḳsan əl kaldiylərni ornidin turoƣuzimən; əsli əzigə təwə əməs makanlarni igiləx üqün, Ular yər yüzining kəngri jaylirini besip mangidu; **7** Ular əzlirining deginini ḥesab ḳilidu ḥəm əzini haliƣanqə yuḳiri tutidu; **8** Ularning atliri yilpizlardin ittik, Kəqtə owƣa qiḳidiƣan bərilərdin əxəddiydur; Atliḳ ləxkərlər atlirini məƣuranə qapqitidu; Atliḳ ləxkərlər yiraḳtin kelidu, Ular owƣa xungƣuƣan bürküttək uqup yüridu. **9** Ularning ḥəmmisi zulum-zorawanliḳḳa kelidu; Ularning top-top adəmliri yüzlirini aldiƣa bekitip, aloƣa basidu, Əsirlərni ḳumdək kəp yiƣidu. **10** Bərḥək, u padixaḥlarni mazaḳ ḳilidu, Əmirlərnimu nəzirigə almaydu; U ḥəmmə istiḥkamlarni məshirə ḳilidu, Qünki u topa-tupraḳlarni dəwə-dəwə ḳilip, ularni ixƣal ḳilidu. **11** Xundaḳ ḳilip u xamaldək ƣuyuldap ətidu, Ḥəddidin exip gunaḥkar bolidu; Uning bu küq-ḳudriti əzigə ilaḥ bolup sanilidu. **12** Sən Əzəldin Bar Boloƣuqi əməsmu, i Pərwərdigar Hudayim, mening Muḳəddəs Boloƣuqim? Biz əlməymiz, i Pərwərdigar; Sən uni jazayingni bəja kəltürüx üqün bekitkənsən; Sən, i Qoram Tax Boloƣuqi, uni [bizgə] ibrət ḳilip tüzitixkə bəlgiligənsən. **13** Sening kəzüng xunqə ƣubarsiz idiki, Rəzillikkə ḳarap turmaytting; Əmdi nemixḳa Sən munapiḳliḳ ḳiloƣanlaroƣa ḳarap turisən, Rəzillər əzidin adil boloƣan kixini yutuwaloƣinida, nemixḳa süküt ḳilisən? **14** Sən adəmlərni huddi dengizdiki beliḳlardək, Huddi əzliri üstidə ḥeq yetəkligüqisi yoḳ əmiligüqi ḥaywanlaroƣa ohxax ḳilisən; **15** Xu [kaldiy kixi] ularning ḥəmmisini qanggikiƣa ilinduridu, Ularni əz tori bilən tutuwalidu, Ularni yiƣma toriƣa yiƣidu; Xuning bilən huxal bolup xadlinidu; **16** Wə toriƣa ḳurbanliḳ sunidu, Yiƣma toriƣa isriḳ salidu, Qünki xular arḳiliḳ uning nesiwisi mol, Nemətliri ləzzətlik boldi. **17** Əmdi u xu təriḳidə torini tohtawsiz boxitiwərsə, Xu təriḳidə əllərni ḥeq rəḥim ḳilmay ḳiriwərsə bolamdu?

2 «Əmdi mən əz kəzitimdə turiwerimən, Əzümni munar üstidə dəs tikləymən, Uning manga nemə dəydiƣanliḳini, Xuningdək əzüm bu dad-pəryadim toƣruluḳ ḳandaḳ tegixlik jawab tepixim kerəklikini bilixni kütüp turimən». **2** Ḥəm Pərwərdigar jawabən manga mundaḳ dedi:— «Oḳuƣanlar yügürsun üqün, Bu kərüngən alamətni yeziwal; Uni tahtaylar üstigə enik oyup qiḳ; **3** Qünki bu kərüngən alamət kəlgüsidiki bekitilgən bir waḳit üqün, U adəmlərgə ahirətni təlpündüridu, U yaloƣan gəp ḳilmaydu; Uzunƣiqə kəlməy ḳalsimu, uni kütkin; Qünki u jəzmən yetip kelidu, ḥeq keqikməydu. **4** Ḳara, təkəbburlixip kətküqini! Uning ḳəlbi əz iqidə tüz əməs; Biraḳ ḥəkḳaniy adəm əz etiḳad-sadiḳliḳi bilən ḥayat yaxaydu. **5** Bərḥək, xarab uningƣa satḳunluḳ ḳilidu, — — U təkəbbur adəm, əydə tinim tapmaydu, Ḥəwisini təḥtisaradək yooƣan ḳilidu; U əlümdək ḥeqḳaqan ḳanmaydu; Əzigə barliḳ əllərni yiƣidu, Ḥəmmə həlḳni əzigə ḳaritiwalidu. **(Sheol h7585)** **6** Bularning ḥəmmisi keyin u tooƣruluḳ təmsilni səzləp, Kinayilik bir tepixmaḳni tiloƣa alidu:— «Əzining əməsni mening dəp ḳoxuwaloƣuqiƣa way! ([Bundaḳ ixlar] ḳaqanƣiqə bolidu?!) Gərügə ḳoyƣan nərsilər bilən əzini qingdiƣuqiƣa way!» **7** Səndin jazanə-ḳərz aloƣuqilar biraḳla ḳozƣalmamdu? Seni titrətküqilər biraḳla oyƣanmamdu? Andin sən ularƣa olja bolmamsən? **8** Sən nuroƣun əllərni bulang-talang ḳiloƣanliḳing tüpəylidin, Ḥəm kixilərning ḳanliri, zemin, xəḥər ḥəm uningda turuwatḳan ḥəmməyləngə ḳiloƣan zulum-zorawanliḳing tüpəylidin, Saḳlinip ḳaloƣan əllər seni bulang-talang ḳilidu; **9** Ḥalakət qanggilidin ḳutulux üqün, Uwamni yuḳiriƣa salay dəp, Nəpsi yooƣinap əz jəmətigə ḥaram mənpəət yiƣḳuqiƣa way! **10** Nuroƣun həlḳlərni wəyran ḳilip, Əz jəmətinggə aḥanət kəltürdüng, Əz jeningƣa ḳarxi gunaḥ sadir ḳilding. **11** Qünki tamdin tax nida ḳilidu, Yaƣaqlardin lim jawab beridu:— **12** Yurtni ḳan bilən, Xəḥərni ḳəbiḥlik bilən ḳuroƣuqiƣa way!» **13** Mana, həlḳlərning jan tikip tapḳan meḥnitining pəḳət otḳa yeḳiloƣu ḳilinƣanliḳi, əl-yurtlarning əzlirini biḥudə ḥalsiratḳanliḳi, Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigardin əməsmu? **14** Qünki huddi sular dengizni ḳapliƣandək, Pütün yər yüzi Pərwərdigarni bilip-tonux bilən ḳaplinidu. **15** Əz yeḳiningƣa ḥaraḳni iqküzüqigə — — Uning uyat yerigə ḳarixing üqün, Tulumungdin ḳuyup, uni məst ḳiloƣuqi sanga way! **16** Xan-xərəpning ornida xərməndiqilikkə tolisən; Əzüngmu iq, Hətniliking ayan bolsun! Pərwərdigarning ong ḳolidiki ḳədəḥ sən tərəpkə burulidu, Xan-xəripingning üstini rəswayipəslik basidu. **17** Liwanƣa ḳiloƣan zulum-zorawanliḳ, Xundaḳla ḥaywanlarni ḳorḳitip ularƣa yətküzgən wəyranqiliḳmu, Kixilərning ḳanliri, zemin, xəḥər ḥəm uningda turuwatḳan ḥəmməyləngə ḳiloƣan zulum-zorawanliḳ tüpəylidin, Bular sening mijiḳingni qiḳiridu. **18** Oyma məbudning nemə paydisi, Uni uning yasiƣuqisi oyup qiḳḳan tursa? Ḳuyma məbudningmu wə uningƣa təwə sahta təlim bərgüqining nemə paydisi — — Qünki uni yasiƣuqi əz yasiƣiniƣa tayinidu, Demək, zuwansiz «yoḳ boloƣan nərsilər»ni yasaydu? **19** Yaƣaqḳa «Oyƣan!» degən adəmgə, Zuwansiz taxḳa «Turə!» degəngə way! U wəz eytamdu? Mana, u altun-kümüx bilən ḥəlləndi, Uning iqidə ḥeq nəpəs yoḳtur. **20** Biraḳ Pərwərdigar Əz muḳəddəs ibadəthanisididur! Pütkül yər yüzi Uning aldida süküt ḳilsun!

3 Ḥabakkuk pəyƣəmbərning duasi, «Xiggaon» aḥangida:— **2** «Pərwərdigar, mən həwiringni anglidim, əyminip ḳorḳtum. I Pərwərdigar, yillar arisida ixingni ḳaytidin janlanduroƣaysən, Yillar arisida ixingni tonutḳaysən; Dərƣəzəptə boloƣiningda rəḥimdilliḳni

esinggə kəltürgəysən! **3** Təngri Temandin, Pak-
Muḳəddəs Boloŋuqi Paran teoŋidin kəldi; (Selaḥ)
Uning xan-xəripi asmanlarni ḳaplidi, Yər yüzi uning
mədḥiyiliri bilən toldi; **4** Uning parḳirakliḳi tang
nuridək boldi, Ḳolidin qakmak qakḳandək ikki nur
qiḳti; Xu yərdə uning küq-ḳudriti yoxurunup turidu.
5 Uning aldidin waba, Putliridin qooŋdək yalḳun
qiḳmaḳta idi; **6** U turup yər yüzini məlqərlidi;
U ḳariwidi, əllərni dəkkə-dükkigə saldi; «mənggü
taoŋlar» parə-parə ḳilindi, «əbədiy dəng-egizliklər»
egildürüldi, Uning yolliri bolsa əbədiydur. **7** Mən Kuxan
ḳəbilisining qedirlirining parakəndiqiliktə boloŋanliḳini,
Midiyan zeminidiki pərdilərni titrək basḳanliḳini
kərdum. **8** Pərwərdigar dəryalaroŋa aqqiḳlandimikin?
Sening oŋəziping dəryalaroŋa ḳaritildimikin? Ḳəḥring
dengizoŋa ḳaritildimikin? Atliringoŋa, nijat-ḳutḳuzuxni
epkelidioŋan jəng ḥarwiliringoŋa minip kəlgənoŋusən!
9 Sening oḳyaying ayan ḳilindi, Səzüng boyiqə,
[Israil] ḳəbililirigə iqkən ḳəsəmliring üqün ayan
ḳilindi! (Selaḥ) Sən yər yüzini dərya-kəlkünlər bilən
ayriwətting. **10** Taoŋlar Seni kərüp, azablinip toloŋinip
kətti; Dolḳunlap akḳan sular kəlkündək ətüp kətti;
Qongḳur dengiz awazini ḳoyuwetip, Ḳollirini yuḳirioŋa
ərlətti. **11** Etiloŋan oḳliringning parḳirak nurini kərüp,
Palildioŋan nəyzəngning yoruḳluḳini kərüp, Ḳuyax ḥəm
ay əz turaloŋusida jim turdi. **12** Sən aqqiḳingda yər
yüzidin ətüp yürüx ḳilding; əllərni oŋəzipingdə ziraətni
sokḳandək soḳtung; **13** Əz həlḳingning nijat-ḳutḳuzuluxi
üqün, Sən Əz Məsiḥing bilən billə nijat-ḳutḳuzux
üqün qiḳting; Ulini boynioŋiqə eqip taxlap, Rəzilning
jəmətining bexini urup-yanjip, uningdin ayriwətting;
(Selaḥ) **14** Sən uning nəyziliri bilən sərdarlirining
bexioŋa sanjiding; Ular dəḥxətlik ḳara ḳuyundək meni
tarḳitiwetixkə qiḳti, Ularning huxalliḳi ajiz məminlərni
yoxurun jayda yalmap yutuxtin ibarəttur! **15** Sən
atliring bilən dengizdin, Yəni dəwə-dəwə ḳilinoŋan uluoŋ
sulardin ətüp mangding! **16** Mən bularni anglidim, iqi-
baoŋrimni titrək basti; Awazni anglap kalpuklirim dir-
dir ḳildi, Ustihanlirim qirip kətkəndək boldi, Putlirimni
titrək basti; Qünki mən külpətlik künidə, Yəni əz
həlḳimgə tajawuz ḳiloŋuqi besip kirgən künidimu,
Səwr-hatirjəmliktə turuxum kerək. **17** Qünki ənjür
dərihi qeqəklimisimu, Üzüm tallirida mewə bolmisimu,
Zəytun dərihigə ḳiloŋan əjir yoḳḳa qiḳḳan bolsimu,
Etizlar ḥeq ḥosul bərmigən bolsimu, Ḳotandin ḳoy
padisi üzülgən bolsimu, Eoŋilda kala padisi yoḳ bolsimu,
18 Mən ḥaman Pərwərdigardin xadlinimən, Manga
nijatimni bərgüqi Hudayimdin xadliḳḳa qəmülimən,
19 Pərwərdigar, Rəb, mening küq-ḳudritimdur; U
mening putlirimni keyikningkidək ḳilidu; Meni yuḳiri
jaylirimda mangoŋuzidu! (Bu küy nəoŋmiqilərning bexioŋa
tapxurulup, tarliḳ sazlar bilən oḳulsun).

Zəfaniya

1 Amonning ooŋli Yosiya Yəhudaoŋa padixaḫ
boloŋan wakitlarda, Ḫəzəkiyaning qəwrisi,
Amariyaning əwrisi, Gədaliyaning nəwrisi, Kuxining
ooŋli Zəfaniyaoŋa yətkən Pərwərdigarning səzi: — **2**
Mən yər yüzidin ḫəmmini kurutuwetimən, — dəydu
Pərwərdigar; **3** — Insan ḫəm ḫaywanni kurutuwetimən,
Asmandiki uqar-kanatlar ḫəm dengizdiki beliklarni,
Barlik putlikaxanglarni rəzil adəmlər bilən təng
kurutuwetimən, Insaniyətni yər yüzidin üzüp taxlaymən,
— dəydu Pərwərdigar. **4** — Xuning bilən Mən Yəhuda
üstigə, Barlik Yerusalemdikilər üstigə kolumni sozimən;
Muxu yərdə «Baal»ning kaldukini, «Kemar»larning
namini kaḫinlar bilən billə üzüp taxlaymən; **5**
Xundakla əgzidə turup asmandiki jisimloroŋa bax
uridioŋanlarni, Pərwərdigaroŋa bax urup, xundakla
Uning nami bilən kəsəm kilip turup, «Malkam»ning
nami bilənmu kəsəm kilidioŋanlarni, **6** Pərwərdigardin
təzgənlərni, Pərwərdigarni izdiməydioŋan yaki Uningdin
yol sorimioŋanlarnimu üzüp taxlaymən. **7** Rəb
Pərwərdigarning ḫuzuri aldida süküt kilinglar;
Qünki Pərwərdigarning küni yekindur; Qünki
Pərwərdigar kurbanlikni təyyarlidi, U meḫmanlarni
«taḫarət kildurup» ḫalal kildi; **8** Pərwərdigarning
kurbanlikining künidə xundak boliduki, Mən əmirlərni,
padixaḫlarning ooŋullirini wə yat əllərning kiyimlirini
kiyiwaloŋanlarning ḫəmmisini jazalaymən; **9** Xu
küni Mən bosuoŋidin dəssiməy atlaydioŋanlarni,
Yəni zulum-zorawanlik ḫəm aldamqilikka tayinip,
hojayinlirining əylirini tolduridioŋanlarni jazalaymən.
10 Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar, «Belik dərwazisi»din
«Waydad», «Ikkinqi məḫəllə»din ḫərkirəxlər, Dəng-
egizliklərdin oŋayət zor «gum-gum» kilip wəyran
kilinoŋan awazlar anglinidu. **11** «Ḫərkirənglar, i
«Oymanlik məḫəllisi»dikilər; Qünki «sodigər ḫəlk»ning
ḫəmmisi kiliqlandi, Kümüx bilən qingdaloŋanlar kirildi!»
12 — Wə xu qaoŋda xundak boliduki, Mən Yerusalemni
qiraoŋlar bilən ahturimən, Arzangliri üstidə tinoŋan
xarabtək turoŋan əndixisiz adəmlərni, Yəni kənglidə:
«Pərwərdigar ḫeq yahxilikni kilmaydu, yamanliknimu
kilmaydu» degənlərni jazalaymən. **13** Əmdi baylikliri
olja, Əyliri bərbat bolidu; Ular əylərni saloŋini bilən,
Ularda turmaydu; Üzümzarlarni bərpa kiloŋini bilən,
Ularning xarabini iqməydu. **14** Pərwərdigarning uluoŋ
küni yekindur; Bərḫək yekindur, intayin tez yetip
kelidu; Angla, Pərwərdigarning küninin sadasi! Yetip
kəlgəndə palwanmu ələmlik warkiraydu. **15** Xu küni
kəḫr elip kelidioŋan bir kün, Külpətlik ḫəm dərd-
ələmlik bir kün, Wəyranqilik ḫəm bərbatlik qüxidioŋan
bir kün, Zulmətlik ḫəm sürlük bir kün, Bulutlar
ḫəm kap-karangoŋuluk bilən kaplanoŋan bir kün, **16**
Istiḫkamlaxkan xəḫərlərgə, sepilning egiz potəylirigə
ḫujum kilidioŋan, Kanay qelinidioŋan, agaḫ signali
kətürülidioŋan bir kün bolidu. **17** Mən adəmlər üstigə
külpətlərni qüxürimən, — Ular karioŋulardək yüridu;
Qünki ular Pərwərdigaroŋa karxi gunaḫ kildi; Ularning
kanliri topa-qangdək, Ularning üqəy-kerinliri pokтək
təkülidu; **18** Pərwərdigarning kəḫri qüxkən künidə
altun-kümüxliri ularni kutkuzalmaydu; Bəlki pütkül
jaḫan Uning oŋəzəp oti təripidin yəwetilidu; Qünki U
barlik yər yüzidikilərning üstigə mutlək bir ḫalakət,
dəḫxətlik bir ḫalakət qüxüridu.

2 Yioŋilinglar, əzünglarni yioŋinglar, i nomussiz «yat
əl», **2** Yarlik qikkuqə, Kün topandək tez ətüp
kətküqə, Pərwərdigarning aqqik oŋəzipi üstünglərgə
qüxküqə, Pərwərdigarning oŋəzipini elip kelidioŋan kün
üstünglərgə qüxküqə, **3** Pərwərdigarni izdənglar, i
Uning ḫəkümlirini ada kiloŋan zemindiki kəmtərlər;
Ḫəkkaniylikni izdənglar, kəmtərlikni izdənglar; Eḫtimal
silər Pərwərdigarning oŋəzipi boloŋan künidə panaḫ
tapkan bolisilər. **4** Qünki Gaza taxlanoŋan bolidu,
Axkelon wəyranə bolidu; Ular Axdodtikilərni qüx
bolmayla ḫəydiwetidu; əkron yulup taxlinidu. **5** Dengiz
boyidikilər, yəni Kerət elidikilərgə way! Pərwərdigarning
səzi sanga karxidur, i Kanaan, Filistiylərning zemini!
Aḫaləng kalmioŋuqə Mən seni ḫalak kilimən. **6** Dengiz
boyi padiqilar üqün qimənzar, Koy padiliri üqün
kotanlar bolidu; **7** Dengiz boyi Yəhuda jəmətining
kaldisi igidarqilikida bolidu; Axu yərdə ular ozuklinidu;
Axkelonning əyliridə ular kəq kirgəndə yatidu, Qünki
Pərwərdigar Hudasi ularning yenioŋa berip ulardin
həwər elip, Ularni asarəttin azadlikka erixtüridu. **8** Mən
Moabning dəxnimini, Ammoniylarning ḫakarətlirini
anglidim; Ular xundak kilip Mening ḫəlkimni mazak
kilip, Ularning qegralirini paymal kilip mahtinip kətti. **9**
Xunga Mən Əz ḫayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu
samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar,
Israilning Hudasi, Moab jəzmən huddi Sodomdək,
Ammoniylar huddi Gomorradək bolidu — Yəni kakkaklar
wə xorluklar kaplanoŋan jay, daim bir qəl-jəzirə
bolidu; Ḫəm ḫəlkimning kaldisi ulardin olja alidu,
Kowmimning kaloŋanliri buloroŋa igə bolidu. **10** Ularning
təkəbburlukidin bu ix bexioŋa kelidu, Qünki ular samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning ḫəlkini
mazak kilip mahtinip kətti. **11** Pərwərdigar uloroŋa
dəḫxətlik bolidu; Qünki U yər yüzidiki butlarning
ḫəmmisini kurutiwetidu; Xuning bilən əllər, barlik qət
araldikilər ḫərbiri əz jayida Uningoŋa ibadət kilidu. **12** I
Efiopiylər, silərmu Mening kiliqim bilən əltürülisilər.
13 U kolini sozup ximaloŋa təgküzüp, Asuriyəni ḫalak
kilidu, Ninəwə xəḫirini wəyranə, qəl-bayawandək
kəḫətqilik jay kilidu. **14** Uning otturisida qarwa
padiliri, Xundakla ḫaywanlarning ḫərhilliri yatidu;
Qəl ḫuwkuxi, qirkirioŋuqi ḫuwkuxlar uning tüwrük
baxlirida konidu; Deriziliridin sayraxlar anglinidu;
Bosuoŋilirida wəyranilik turidu; Qünki U buning kedir
yaoŋaq nəkixlirini oqukqilikta kalduridu; **15** Mana bu
əndixisiz yaxap kəlgüqi xad-huram xəḫər, Kənglidə:
«Mənla bardurmən, məndin baxka biri yoktur» degən
xəḫər — U xunqilik bir wəyranə, ḫaywanlarning bir
konaloŋusi bolup kaldioŋu! Uningdin ətüwatkanlarning
ḫəmmisi üxkirtidu, Kolini silkiydu.

3 Asiylik kiloŋuqi, buloŋanoŋan, jəbir-zulum yətküzgüqi
xəḫərgə way! **2** U awazni anglimidi, tərbiyini
kobul kilmidi; Pərwərdigaroŋa tayanmidi, Hudasioŋa
yekinlaxmidi. **3** Uning otturisida boloŋan əmirlirining
ḫəmmisi ḫərkirəydioŋan xirlar, Uning sorakqiliri
bolsa kəqliki owlaydioŋan, ətigini oŋajilioŋudək

ḥeqnərsə qaldurmaydioŋan bərilərdur;
pəyoŋəmbərliri wəzinsiz, asiy kixilər; Uning kaḥinliri
muqəddəs ibadəthanini buloŋaydioŋanlar, Təwrat-
qanunioŋa buzoŋunqilik qilidioŋanlar.
Ḥəkkaniy
Pərwərdigar uning otturisididur; U ḥeq ḥəkkaniyətsizlik
qilmaydu; Ḥər ətigəndə adil ḥəkümini ayan qilidu;
Ḥəkümidə kəmqilik yoqtur; Birak namərd adəm
ḥeq nomusni bilməydu.
— Mən əllərni
üzüp taxliwətkənmən, Ularning istiḥkam potəyliri
wəyranidur; Koqilirini ḥeqbir adəm ətmigüdək qilip
harabə qiloŋanmən; Xəḥərliri adəmzatsiz, ḥeq turoŋuqisi
yok qilinip ḥalak boloŋan.
Mən: «Pəqət Məndin
qorqunglar, tərbiyini qobul qilinglar» — dedim. Xundak
boloŋanda uningoŋa ḥəmmə bekitkənlirim qüxürülməy,
makani ḥeq haniwəyran bolmas. Birak ular baldurla
ornidin turup, ḥəmmə ixlirini ḥaram qiliwətti.
Xunga
Meni kütünglar, — dəydu Pərwərdigar, Mən guwaḥlik
berixkə ornumdin qozoŋaloŋan küngiqə — Qünki Mening
qararim — əllərni yioŋix, Padixaḥliklarni jəm qilixtin
ibarətki, Ularning üstigə qəḥrimni, Ḥəmmə dəḥxətlik
aqqikimni bexioŋa təküx üqündur. Qünki yər yüzining
ḥəmmisi aqqik oŋəzipimning oti bilən kəydürüwetilidu.
Qünki xu tapta barlik əllərning Pərwərdigarining
namioŋa nida qilip qakirixi üqün, Uning hizmitidə bir
jan bir tən boluxi üqün, Mən ularning tilini sap bir tiloŋa
aylandurimən,
Qünki Efiopiyə dəryalirining nerisidin
Mening dua-tilawətqilirim, Yəni Mən tarqatqanlarning
qizi, Manga sunuloŋan ḥədiyəni epkelidu.
Xu
küni sən Manga asiylik qiloŋan barlik qilmixliring
tüpəylidin iza tartip qalmaysən; Qünki xu tapta Mən
təkəbburluqungdin huxallinip kətkənlərni arangdin
elip taxlaymən, Xuning bilən sən muqəddəs teoŋim
tüpəylidin ḥalingni ikkinqi qong qilmaysən;
Wə Mən
arangda kəmtər ḥəm miskin bir həlqni qaldurimən,
Ular Pərwərdigarning namioŋa tayinidu.
Israilning
qaldisi nə qəbiḥlik qilmaydu, Nə yaloŋan səzliməydu,
Nə ularning aoŋzidin aldamqi til tepilmaydu; Ular
bəlki ozuqlinip, yatidu, Ḥeqkim ularni qorqutmaydu.
Yayrap-yaxna, i Zion qizi! Təntənə qilip warqira,
i Israil! Pütün qəlbing bilən huxal bolup xadlan, i
Yerusalemning qizi!
Pərwərdigar seni jazalaydioŋan
ḥəkümlərni elip taxlidi, Düxminingni qayturuwətti;
Israilning padixaḥi Pərwərdigar arangdidur; Yamanlikni
ikkinqi kərməysən.
Xu küni Yerusalemoŋa eytiliduki,
«Qorqma, i Zion! Qolliring boxap, sanggilap kətmisun!
Pərwərdigar Hudaying arangda, Qutquzidioŋan qudrət
Igisidur! U xadlik bilən üstüngdə xadlinidu; Öz meḥir-
muḥəbbitidə aram alidu; Üstüngdə nahxilar eytip
yayrap-yaxnaydu.
jəmiyət sorunliridiki nomussiz
ibadət tüpəylidin aranglardin azablanoŋanlarni yioŋimən;
Bularning xərməndilikliri ularoŋa eoŋir kelətti.
Mana,
Mən xu tapta seni harlioŋanlarning ḥəmmisini bir
tərəp qilimən, Akqsak boloŋan qizni qutquzimən; Talaoŋa
ḥəydiwetilgən qizni yioŋimən; Dəl ular horlanoŋan
barlik zeminlarda ularni [Özümgə] mədḥiyə kəltürgüqi,
xəḥrət boloŋuqi qilip tikləymən.
Mən xu tapta,
yəni silərni yioŋkan wakitta, silərni [əygə] epkelimən;
Qünki Mən kəz aldinglarda silərni asarəttin azadlikqa
qikaroŋinimda, Silərni yər yüzidiki barlik əllər arisida
xəḥrətlik, [Özəmgə] mədḥiyə kəltürgüqi qilimən, —
dəydu Pərwərdigar.

Ḥagay

1 Darius padixaḥning ikkinqi yili, altinqi ayning birinqi
küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər arḳilik
Xealtiəlning ooɣli, Yəḥudaning waliyisi Zərubbabəlgə
ḥəm Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxuaoɣa
kəldi: — **2** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Bu həlḳ: «Waḳti kəlmidi,
Pərwərdigarning əyini ḳurux waḳti tehi kəlmidi» —
dəydu. **3** Wə Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər
arḳilik kelip mundaḳ deyildi: — **4** Bu əy tehiqila
harabə tursa, bu silər tahtaydin bezəlgən əyliringlarda
yaxaydioɣan waḳitmu? **5** Mana, Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — — Ḳiliwatḳininglar üstidə kəngül ḳoyup
oylininglar! **6** Terioɣininglar kəp, yioɣiwalidioɣininglar az;
Yəysilər, biraḳ toymaysilər; Iqisilər, biraḳ ḳanmaysilər;
Kiyisilər, biraḳ ḥeqḳandaḳ illimaysilər; Ix ḥəḳḳi aloɣuqi
bolsa, Huddi ix ḥəḳḳini təxük ḥəmyanoɣa saloɣanoɣa
ohxaxtur. **7** — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḳiliwatḳininglar üstidə
kəngül ḳoyup oylininglar! **8** Taoɣḳa qikip, yaoɣaqni
elip kelinglar, əyni ḳurunglar; xundaḳ ḳilsanglar Mən
uningdin hursən bolimən, xan-xərəpkə eriximən, —
dəydu Pərwərdigar. **9** — Silər kəpni küttünglar, mana,
erixkininglar az boldi; uni əygə epkəlginiglarda,
Mən uni püwləp yoḳattim; bu nemə üqün? — dəydu
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — —
Qünki Mening əyümning harabə boloɣinioɣa ḳarimay,
əz əyünglarni [selixḳa] yügürüxüp yürüwatisilər. **10**
Xunga üstünglarda asmanlar xəbnəmni bərməydu,
zeminmu ḥosulini bərməydu; **11** Mən zeminoɣa,
taoɣḳa, ziraətlərgə, yengi xarablaroɣa, zəytun meyioɣa,
tupraḳning ündürmilirigə, insanlaroɣa, mal-waranlaroɣa
wə ḳollardiki barlik əjirlərgə ḳuroɣaḳqilikni qaḳirdim.
12 Xuning bilən Xealtiəlning ooɣli Zərubbabəl ḥəm
Yəḥozadakning ooɣli bax kaḥin Yəxua wə həlḳning
ḳaldisining ḥəmmisi Pərwərdigar Hudasining awazioɣa,
xuningdək Pərwərdigar Hudasining Ḥagay pəyoɣəmbərni
əwətixi bilən, uning səzlirigə ḳulaḳ saldi; həlḳ
Pərwərdigar aldida ḳorḳti. **13** Andin Pərwərdigarning
əlqisi Ḥagay Pərwərdigarning həwirini həlḳḳə yətküzüp:
— «Mən silər bilən billidurmən» — dəydu Pərwərdigar,
— dedi. **14** Wə Pərwərdigar Xealtiəlning ooɣli,
Yəḥudaning waliyisi Zərubbabəlning roḥini, xundaḳla
Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxuaning roḥini ḥəm
həlḳ ḳaldisining ḥərbirining roḥini ḳozoɣidi; ular samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Hudasining
əyigə kelip ixlidi. **15** Bu Darius padixaḥning ikkinqi yili,
altinqi ayning yigirmə tətinqi küni idi.

2 Yəttinqi ayning yigirmə birinqi küni,
Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər arḳilik
kelip mundaḳ deyildi: **2** — «Xealtiəlning ooɣli,
Yəḥudaning waliyisi Zərubbabəlgə, Yəḥozadakning
ooɣli, bax kaḥin Yəxuaoɣa ḥəmdə həlḳning ḳaldisioɣa
səz ḳilip ulardin: — **3** «Aranglardin əyni qaoɣdiki xan-
xərəptə boloɣan bu əyni kərgənlərdin kim bar? Silər
ḥazir uningoɣa ḳandaḳ ḳaraysilər? Nəziringlarda u
ḥeqnemigə ərziməydu, xundaḳmu?» — dəp sorioɣin. **4**
— Biraḳ ḥazir, i Zərubbabəl, jasarətlik bol, — dəydu
Pərwərdigar, — Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxua,
jasarətlik bol; zemindiki barlik həlḳ, jasarətlik bolup
ixlənglar, — dəydu Pərwərdigar. — qünki Mən silər bilən
billidurmən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar. **5** — Misirdin qikḳan waḳtinglarda
silərgə əhdə ḳiloɣan səzüm wə Mening Roḥim aranglarda
turup kəldi; ḥərgiz ḳorḳmanglar. **6** Qünki samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — — Yənə pəḳət azoɣina waḳittin keyin Mən
asmanlar, yər yüzi, dengiz ḥəm ḳuruḳluḳni təwritimən;
7 Mən barlik əllərni təwritimən; nətijidə əllərning sərhil
ətiwar nərsiliri elip kelinidu. Mən muxu əyni xan-
xərəpkə toldurimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **8** — Kümüx Meningki,
altun Meningki, — dəydu samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **9** — Bu əyning keyinki
xan-xəripi əslidikidin zor bolidu, — dəydu samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — wə Mən
muxu yərdə aramlik-hatirjəmlikni ata ḳilimən, — dəydu
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar».
10 Darius padixaḥning ikkinqi yili, tokḳuzinqi ayning
yigirmə tətinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay
pəyoɣəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: — **11**
«Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Kaḥinlaroɣa səz ḳilip ulardin
Təwrat-ḳanuni tooɣruluḳ: — **12** «Birsi tonining etikidə
«[Hudaoɣa] ataloɣan gəx»ni kətürüp ketiwatḳinida,
uning etiki nanoɣa, umaqḳa, xarabḳa, zəytun mayoɣa
yaki ḥərḳandaḳ ax-ozuḳḳa mundaḳla tegip kətsə,
undaḳta u nərsilər «[Hudaoɣa] ataloɣan» bolamdu?»
— dəp sorioɣin». Kaḥinlar jawabən: «Yaḳ» — dedi. **13**
Wə Ḥagay: «Birsi jəsətkə tegip «napak» boloɣan bolsa,
u bu ax-ozuḳning ḳaysibirigə təgsə, undaḳta ax-ozuḳ
napak bolamdu?» — dəp soridi. Kaḥinlar jawabən:
«U napak bolidu» — dedi. **14** Andin Ḥagay jawabən
mundaḳ dedi: —«Pərwərdigar: «Əmdi bu həlḳ, bu «yat
əl» Mening aldimdimu xundaḳtur, ularning ḳollirida
ixlənganlirining ḥəmmisimu xundaḳtur, xuningdək
ularning xu yərdə Manga ḥərbir sunoɣanlirimu
napaktur» — dəydu. **15** — Əmdi ḥazir kəngül ḳoyup
oylininglar — Bügündin baxlap, muxu waḳittin tartip
kərünglar — taki Pərwərdigarning ibadəthanisidiki
tax üstigə yənə bir tal tax ḳoyuloɣuqə, **16** xuningdin
ilgiriki künlərdə, birsi «yigirmə kürə»lik bir dəwə
axliḳni aloɣili kəlgəndə, mana pəḳət on kürila qiḳti;
birsi xarab küpidin əllik komzək aloɣili kəlsə, mana
pəḳət yigirmə komzək qiḳti. **17** Mən ḳolliringlar
bilən ixligən barlik ixliringlarda silərni judun, ḥal
wə məldür apətliri bilən urup kəldim; biraḳ silər
yenimoɣa ḳaytmidinglar. **18** Əmdi ətünimənki, kəngül
ḳoyup oylininglar — bu kün, yəni tokḳuzinqi ayning
yigirmə tətinqi künidin baxlap, muxu waḳittin tartip,
— yəni Pərwərdigarning ibadəthanisining ḳayta
ḳuruluxini baxlioɣan künidin keyinki ixlaroɣa kəngül
ḳoyup oylininglar; **19** danlar ambaroɣa yioɣildimu?
Üzüm talliri, ənjür, anar ḥəm zəytun dərəhliri ḥeq
mewə bərmidi. Biraḳ Mən bu kündin baxlap silərni
bərikətləymən». **20** Wə Pərwərdigarning səzi xu
ayning yigirmə tətinqi küni Ḥagayoɣa ikkinqi ḳetim
kelip mundaḳ deyildi: — **21** — Yəḥudaoɣa waliy

boloŋan Zərubbabəlgə səz kilip mundak degin: — —
«Mən asmanlarni, zeminni təwritixkə təmxiliwatimən;
22 Padixahlikларning təhtini ərüwetimən, əllərning
padixahlikларirining küqini yokitimən; jəng harwiliri həm
uning üstidə olturoŋanlarni ərüwetimən; atlar wə atlik
əskərlər, ularning hərbiri əz kerindixining kiliqi bilən
mollak atkuzulidu. **23** Xu künidə — dəydu samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Mən seni,
yəni Xealtiəlning ooŋli Zərubbabəlni alimən, — dəydu
Pərwərdigar — andin seni huddi məhürlük üzükümdək
kilimən; qünki Mən seni talliwaldim, — dəydu samawi
koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar».

Zəkəriya

1 Darius padixaḫning ikkinqi yili səkkizinqi ayda,
Pərwərdigarning səzi Iddoning nəwrisi, Bərəkiyaning
oƣli Zəkəriya pəyƣəmbərgə kelip mundak deyildi: —
2 — «Pərwərdigar ata-bowiliringlardin intayin ḳattik
ƣəzəpləndi. **3** Xunga sən ularƣa: «Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloƣan Pərwərdigar: — «Mening yenimƣa
ḳaytip kelinglar, Mən silərning yeninglarƣa ḳaytip
kelimən» dəydu», — degin. **4** — Ata-bowiliringlardək
bolmanglar; qünki ilgiriki pəyƣəmbərlər ularƣa:
«Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar:
— Rəzil yolliringlardin, rəzil ḳilmixliringlardin yenip
towa ḳilinglar, degən», — dəp jakarliƣan. Birak ular
Manga ḳulak salmiƣan, boysunmiƣan, — dəydu
Pərwərdigar. **5** — Silərning ata-bowiliringlar ḥazir ḳeni?
Pəyƣəmbərlər bolsa, mənggü yaxamdu? **6** Lekin Mening
pəyƣəmbərlərgə buyruƣan səzlirim wə bəlgilimilirim,
ata-bowiliringlarning bexiƣimu qüxkən əməsmidi?».
Xuning bilən ular yolidin yenip: — Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloƣan Pərwərdigar yollirimiz wə ḳilmixlirimiz
boyiqə bizni ḳandak ḳilimən desə, xundak ḳildi, — degən.
7 Darius padixaḫning ikkinqi yili, on birinqi ay, yəni
«Xebat eyi»ning yigirmə tətinqi küni, Pərwərdigarning
kalami Iddoning nəwrisi, Bərəkiyaning oƣli Zəkəriya
pəyƣəmbərgə kəldi. U mundak bexarətni kərdi: — **8** Mən
keqidə [alamət kərünüxlərni] kərdüm; mana, toruk atḳa
mingən bir adəmni kərdüm; u qongḳur oymanliḳtiki
hadas dərəhliri arisida turatti; uning ḳaynidə toruk,
ala-taƣil wə ak atlar bar idi. **9** Mən uningdin: «Təḳsir,
bular nemə?» — dəp soridim. Mən bilən səzlixiwatḳan
pərixtə manga: «Mən sanga bularning nemə ikənlikini
kərsitimən» — dedi. **10** Hadas dərəhliri arisida turoƣan
zat jawabən: «Bular Pərwərdigarning yər yüzini uyan-
buyan kezixkə əwətkənliri» — dedi. **11** Bu atlar hadas
dərəhliri arisida turoƣan Pərwərdigarning Pərixtisigə
jawab ḳilip: «Biz yər yüzidə uyan-buyan kezip kəlduk;
mana, pütkül yər yüzi tiptinq, aramliḳta turuwatidu»
— dedi. **12** Pərwərdigarning Pərixtisi jawabən: «I
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar,
ḳaqanƣiqə sən bu yətmix yildin beri aqqiḳlinip
keliwatḳan Yerusalem wə Yəḥudaning xəḥərlirigə
rəḥim ḳilmaysən?» — dedi. **13** Pərwərdigar mən bilən
səzlixiwatḳan pərixtigə yeḳimlik səzlər, təsəlli bərgüqi
səzlər bilən jawab bərdi. **14** Xuning bilən mən bilən
səzlixiwatḳan pərixtə manga mundak dedi: «Sən mundak
jakarliƣin: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan
Pərwərdigar: «Yerusalem wə Zionƣa boloƣan otluk
muḫəbbitimdin yürikim lawildap kəyidu! **15** Xuning
bilən Mən ərkin-azadiliktə yaxawatḳan əllərgə ḳattik
ƣəzəplinimən; qünki Mən [həlḳimgə] səlla ƣəzəplinip
ḳoyiwidim, ular ḥəddidin exip [həlḳimgə] zor azar ḳildi»,
dəydu. **16** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən
Yerusalemƣa rəḥim-xəpkətlər bilən ḳaytip kəldim;
Mening əyüm uning iqidə ḳurulidu» — dəydu samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, — «wə
Yerusalem üstigə «əlqəm tanisi» yənə tartilidu». **17**
— Yənə mundak jakarliƣin: «Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloƣan Pərwərdigar mundak dəydu: Mening
xəḥərlirim yənə awatlixidu, Pərwərdigar yənə Zionƣa
təsəlli beridu wə Yerusalemni yənə talliwalidu». **18**
Andin mən beximni kətürdüm, mana tət münggüzni
kərdüm. **19** Mən bilən səzlixiwatḳan pərixtidin: «Bular
nemə?» dəp soridim. U manga: «Bu Yəḥuda, Israil wə
Yerusalemni tarḳitiwətkən münggüzlərdur» — dedi.
20 Wə Pərwərdigar manga tət ḫünərwənni kərsətti.
21 Mən: «Bu [ḫünərwənlər] nemə ix ḳiloƣili kəldi?»
dəp soridim. U: «Mana bular bolsa Yəḥudadikilərni
ḥeqkim ḳəddini rusliyalmiƣudək dərijidə tarḳitiwətkən
münggüzlər; birak bu [ḫünərwənlər münggüzlərni]
dəkkə-dükkigə qüxürgili, yəni əllərning Yəḥudaning
zeminini tarḳitiwetix üqün kətürgən münggüzlirini
yərgə taxliwətkili kəldi!» — dedi.

2 Andin mən beximni kətürüp, mana ḳolida əlqəm
tanisini tutḳan bir adəmni kərdüm **2** wə uningdin:
«Nəgə barisən?» dəp soridim. U manga: «Mən
Yerusalemni əlqigili, uning kəngliki wə uzunluḳini
[əlqəp] bilgili barimən» — dedi. **3** Mana, mən bilən
səzlixiwatḳan pərixtə qiḳti; yənə bir pərixtə uning
bilən kərüxüxkə qiḳti **4** wə uningƣa mundak dedi:
— Yügür, bu yax yigitkə səz ḳil, uningƣa mundak
degin: — «Yerusalem əzidə turuwatḳan adəmlərning
wə mallarning kəplükidin sepilsiz xəḥərlərdək bolidu.
5 — wə Mən Pərwərdigar uning ətrapiƣa ot-yalḳun
sepili, uning iqidiki xan-xəripi bolimən. **6** — Ḥoy! Ḥoy!
Ximaliy zemindin ḳeqinglar, — dəydu Pərwərdigar,
— qünki Mən silərni asmandiki tət tərəptin qiḳḳan
xamaldək tarḳitiwətkən, dəydu Pərwərdigar». **7** «— Ḥəy!
I Babil ḳizi bilən turoƣuqi Zion, ḳaqḳin! **8** Qünki samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar mundak
dəydu: — Əz xan-xəripini dəp U Meni silərni bulang-
talang ḳiloƣan əllərgə əwətti; qünki kim silərgə qeḳilsa,
xu Əzining kəz ḳariqoḳiƣa qeḳiloƣan bolidu. **9** Qünki
mana, Mən Əz ḳolumni ularning üstigə silkiymən, ular
əzlirigə ḳul ḳilinƣuqilarƣa olja bolidu; xuning bilən silər
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigarning
Meni əwətkənlikini bilisilər. **10** Nahxilarni yangritip
xadlan, i Zion ḳizi; qünki mana, keliwatimən, arangda
makanliximən, dəydu Pərwərdigar, **11** — wə xu
künidə kəp əllər Pərwərdigarƣa baƣlinidu, Manga bir
həlḳ bolidu; arangda makanliximən wə silər samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigarning Meni
əwətkənlikini bilisilər; **12** xuningdək Pərwərdigar
Yəḥudani Əzining «muḳəddəs zemini»da nesiwisi
boluxḳa miras ḳilidu wə yənə Yerusalemni talliwalidu.
13 Barlik ət igiliri Pərwərdigar aldida süküt ḳilsun! Qünki
U Əzining muḳəddəs makanidin ḳozƣaldi!»

3 Andin u manga Pərwərdigarning Pərixtisi aldida
turuwatḳan bax kaḫin Yəxuani, xuningdək
Yəxuaning ong təripidə uning bilən düxmənlixixkə
turoƣan Xəytanni kərsətti. **2** Pərwərdigar Xəytanƣa:
«Pərwərdigar seni əyiblisun, i Xaytan! Bərḫək,
Yerusalemni talliwaloƣan Pərwərdigar seni əyiblisun! Bu
[kixi] ottin tartiwelinƣan bir ququla otun əməsmu?»
— dedi. **3** Yəxua bolsa paskina kiyimlərni kiygən
ḥalda Pərixtining aldida turatti. **4** U Uning aldida
turuwatḳanlarƣa: «Bu paskina kiyimni uningdin
salduriwetinglar» — dedi wə uningƣa: «Ḳara, Mən
ḳəbiḥlikingni səndin elip kəttim, sanga ḥeytlik kiyim

kiygüzdüm» — dedi. **5** Mən: «Ular bexioŋa pakiz bir səllini orisun!» — dedim. Xuning bilən ular pakiz bir səllini uning bexioŋa orap, uningoŋa kiyim kiydürdi; Pərwərdigarning Pərixtisi bir yanda turatti. **6** Wə Pərwərdigarning Pərixtisi Yəxuaoŋa mundak jekilidi: — **7** «Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — Əgər yollirimda mangsang, tapilioŋinimni qing tutsang, Mening əyümni baxkurisən, hoylilirimoŋa karaydioŋan bolisən; sanga yenimda turuwatkanlarning arisida turux hokukini berimən. **8** — I bax kahin Yəxua, sən wə sening aldingda olturoŋan həmrahliring anglanglar (künki ular bexarətlik adəmlər): — Mana, Mən «Xah» dəp ataloŋan kulumni məydanoŋa kikirimən. **9** Mana, Mən Yəxuaning aldioŋa koyoŋan taxka kara! — Bu bir taxning üstidə yəttə kəz bar; mana, Mən uning nəkixlirini Əzüm oyimən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — wə Mən bu zeminning kəbihlikini bir kün iqidila elip taxlaymən. **10** Xu küni, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — hərbiringlar əz yekininglarni üzüm teli wə ənjür dərihi astioŋa olturuxka təklip kilisilər».

4 Andin mən bilən səzlixiwatkan pərixtə kaytip kelip meni oyoŋitiwətti. Mən huddi uykusidin oyoŋitiwetilgən adəmdək bolup kaldim; **2** U məndin: «Nemini kərdüng?» dəp soridi. Mən: «Mana, mən pütünləy altundin yasaloŋan bir qiraoŋdanni kərdüm; uning üsti təripidə bir kaqa, yəttə kirioŋi wə yəttə qiraoŋka tutixidioŋan yəttə nəyqə bar ikən; **3** uning yenida ikki zəytun dərihi bar, birsi ong tərəptə, birsi sol tərəptə», dedim. **4** Andin jawabən mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «I təksir, bular nemə?» — dəp soridim. **5** Mən bilən səzlixiwatkan pərixtə manga jawabən: «Bularning nemə ikənlikini bilməmsən?» — dedi. Mən: «Yak, təksir» — dedim. **6** Andin u manga jawabən mundak dedi: «Mana samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning Zərubbabəlgə kiloŋan səzi: «Ix küq-kudrət bilən əməs, iktidar bilən əməs, bəlki Mening Rohim arkilik pütidu! — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **7** — I büyük taoŋ, sən zadi kim? Zərubbabəl aldida sən tüzləng lik bolisən; u [ibadəthanining] əng üstigə jipsima taxni koyidu, xuning bilən uningoŋa: «Iltipatlik bolsun! Iltipat uningoŋa!» degən towlaxlar yangrap anglinidu». **8** Andin Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **9** «Zərubbabəlning koli muxu əyning ulini saldi wə uning kolliri uni püttüridu; xuning bilən silər samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər. **10** Kim əmdi muxu «kiqik ixlar boloŋan kün»ni kəzgə ilmisun? Künki bular xadlinidu, — bərhək, bu «yəttə» xadlinidu, — Zərubbabəlning koli tutkan tik əloqəm texini kərgəndə xadlinidu; bu «[yəttə]» bolsa Pərwərdigarning pütkül yər yüzigə səpselip karawatkan kəzliridur». **11** Mən jawabən pərixtidin: «Qiraoŋdanning ong wə sol təripidə turoŋan ikki zəytun dərihi nemə?» dəp soridim; **12** wə ikkinqi kətim soalni koyup uningdin: «Ularning yenidiki ikki altun nəyqə arkilik əzlikidin «altun» kuyuwatkan xu ikki zəytun xehi nemə?» dəp soridim. **13** U məndin: «Bularning nemə ikənlikini bilməmsən?» dəp soridi. Mən: «Yak, təksir» — dedim. **14** U manga: «Bular pütkül yər-zeminning Igisi aldida turuwatkan «zəytun meyida məsih kilinoŋan» ikki ooŋul balidur» — dedi.

5 Andin mən yənə beximni kətürüp, mana bir uqar oram yazmini kərdüm. **2** U məndin: «Nemini kərdüng?» dəp soridi. Mən: «Bir uqar oram yazmini kərdüm; uzunluki yigirmə gəz, kəngliki on gəz ikən» — dedim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zemin üstigə kikiriloŋan lənəttur; künki hərbir ooŋrilik kiloŋuqi bu təripigə yeziloŋini boyiqə üzüp taxlinidu; wə kəsəm iqküqilərning hərbiri u təripigə yeziloŋini boyiqə üzüp taxlinidu». **4** — «Mən bu [yazmini] kikirimən» — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, «wə u ooŋrining əyigə həmdə namim bilən yaloŋandin kəsəm iqküqining əyigə kiridu wə xu əydə konup uni yaoŋaq-taxliri bilən koxupla yəwetidu». **5** Andin mən bilən səzlixiwatkan pərixtə kikip manga: «Əmdi bexingni kətürgin, nemining kikiwatkinini kərüp bak» — dedi. **6** Mən: «U nemə?» — dəp soridim. U manga: «Bu kikiwatkan «əfah» sewitidur», wə: «Bu bolsa [xu rəzillərning] pütün zemindiki kiyapitidur» — dedi. **7** Əfah sewitining aoŋzidin dumilak bir kooŋuxun kətürüldi, mana, əfah sewiti iqidə bir ayal olturatti. **8** U: «Bu bolsa, rəzillik»tur» — dəp, uni əfah sewiti iqigə kayturup taxlap, əfahning aoŋzioŋa eoŋir kooŋuxunni taxlap koydi. **9** Beximni kətürüp, mana ikki ayalning kikkanlikini kərdüm; xamal ularning kanatlirini yəlpütüp turatti (ularning ləyləkningkidək kanatliri bar idi); ular əfahni asman bilən zeminning otturisioŋa kətürdi. **10** Mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «Ular əfahni nəgə kətürüp mangidu?» — dəp soridim. **11** U manga: Ular əfah üqün «Xinar zemini»da bir əy selixka kətti; əy bərpa kilinoŋandin keyin, əfah sewiti xu yərdə əz turaloŋusioŋa koyulidu, — dəp jawab bərdi.

6 Andin mana, mən yənə beximni kətürüp, ikki taoŋ otturisidin tət jəng harwisining kikkanlikini kərdüm. Taoŋlar bolsa mis taoŋlar idi. **2** Birinqi jəng harwisidiki kizil atlar idi; ikkinqi jəng harwisidiki kara atlar idi; **3** üqinqi jəng harwisidiki ak atlar, tətinqi jəng harwisidiki küqlük qipar atlar idi. **4** Mən jawabən mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «Təksir, bular nemə?» — dəp soridim. **5** Pərixtə manga jawabən: «Bular pütkül yər-zeminning Igisining huzuridin kikkan asmanlarning tət rohi. **6** Kara atlar ketiloŋan harwa ximaliy zeminlar tərəpkə kiridu; aklar ularning kəynidin mangidu; qiparlar bolsa jənubiy zeminlar tərəpkə mangidu. **7** Andin muxu küqlük atlar kikip yər yüzidə uyak-buyak kezixkə aldiraydu» — dedi. U ularoŋa: «Menginglar, yər yüzidə uyak-buyak menginglar» — dedi; ular yər yüzidə uyak-buyak mangdi. **8** Wə U manga ünlük awazda: «Kara, ximaliy yər-zeminlar tərəpkə mangoŋanlar Mening Rohimdiki aqqikni ximaliy zemin tərəptə besikturdi» — dedi. **9** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **10** Sürgün bolup kəlgənlərdin, yəni Həlday, Tobiya wə Yədayadin sowoŋatlarni kobul kiloŋin; xu küni ular Babildin kelip qüxkən əygə, yəni Zəfaniyaning ooŋli Yosiyaning əyigə kirgin; **11** xundak, kümüx wə altunni kobul kiloŋin, bulardin qəmbərsiman bir tajni tokup wə tajni Yəhozadakning ooŋli bax kahin

Yəxuaning bexioŋa kiygüzgin; **12** wə Yəxuaoŋa: «Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: Ḳaranglar, «Xah» dəp ataloŋan insan! U əz tüwidin
ornida xahlinip, Pərwərdigarning ibadəthanisini ḳuridu»
— degin. **13** «Bərhəḳ, Pərwərdigarning ibadəthanisini
ḳuroŋuqi dəl xu bolidu; u xu xaḥanə xan-xərəpni
zimmisigə elip, əz təhtigə olturup ḥəküm süridu; u
təhtkə olturidioŋan kaḥin bolidu; hatirjəmlik-aramliḳni
elip kelidioŋan ḥəmkarliḳ ular ikkisi arisida bolidu. **14**
Muxu qəmbərsiman taj Pərwərdigarning ibadəthanisida
Hələm, Tobiya, Yədayalaroŋa wə Zəfaniyaning ooŋlining
meḥribanliḳioŋa bir əslətmə üqün ḳoyulidu. **15**
Wə yiraḳta turuwatḳanlar kelip Pərwərdigarning
ibadəthanisini ḳurux hizmitidə bolidu; xuning bilən silər
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning
Meni əwətkənlikini bilisilər; əgər Pərwərdigarning
awazini kəngül ḳoyup anglisanglar bu ix əməlgə
axurulidu».

7 Darius padixaḥning tətinqi yili toḳḳuzinqi ay, yəni
«Hisləw»ning tətinqi küni, Pərwərdigarning səzi
Zəkəriyaoŋa kəldi. **2** Xu qaoŋda Bəyt-əl xəḥiridikilər
Xerəzər wə Rəgəm-Mələklərni Pərwərdigardin iltipat
soraxḳa əwətkənidi. **3** Bəyt-əldikilər: «Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning əyidiki
kaḥinlardin, xuningdək pəyoŋəmbərlərdin: «Ḥərbirimiz
kəp yillardin beri ḳiloŋinimizdək, bəxinqi ayda
ḥərbirimiz yənila əzimizni baxḳilardin ayrip, yioŋa-
zaroŋa olturuximiz kerəkmu?» — dəp soranglar» dəp
tapilioŋanidi. **4** Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundaḳ deyildi: — **5** «Zemindiki barliḳ turuwatḳan
həlḳḳə ḥəm kaḥinlaroŋa səz ḳilip mundaḳ sorioŋin:
— «Silər muxu yətmix yildin beri bəxinqi ay wə
yəttinqi aylarda roza tutup yioŋa-zar ḳiloŋininglarda,
silər manga, ḥəḳiḳətən manga roza tuttunglarmu?
6 Yegininglar, iqkininglar, bu pəḳət əzünglar üqünla
yəp-iqkininglardin ibarət boldi əməsmu? **7** Bular
Yerusalem wə uning ətrapidiki xəḥərliri aḥalilik boloŋan,
taza awatlaxḳan qaoŋlarda, jənubiy Yəḥuda wə təwən
tüzləŋlik aḥalilik boloŋan qaoŋlarda, Pərwərdigar
burunḳi pəyoŋəmbərlər arḳiliḳ jakarlioŋan səzlər
əməsmu? **8** Pərwərdigarning səzi Zəkəriyaoŋa kelip
mundaḳ deyildi: — **9** «Samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Ḥəḳiḳiy adalətni
yürgüzünglar, bir-biringlaroŋa meḥir-muḥəbbət wə
rəḥim-xəpḳət kərsitinglar, **10** tul hotun wə yetim-
yesirlarni, yat adəmlər wə namratlarni bozək ḳilmanglar;
ḥeqkim əz ḳerindixioŋa kənglidə yamanliḳ oylimisun.
11 Biraḳ [ata-bowiliringlar] anglaxni rət ḳiloŋan, ular
jaḥillik bilən boynini toloŋap, anglimasḳa ḳulaḳlirini
eoŋir ḳiloŋan; **12** ular Təwrat ḳanunini wə samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning Əz
Roḥi bilən burunḳi pəyoŋəmbərlər arḳiliḳ əwətkən
səzlirini anglimasliḳ üqün kənglini almastək ḳattiḳ
ḳiloŋanidi; xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigardin intayin ḳattiḳ oŋəzəp qüxkən; **13**
xundaḳ boldiki, Mən ularni qaḳiroŋanda ular anglaxni
rət ḳiloŋandək, ular qaḳiroŋanda Mənmu anglaxni rət
ḳildim» — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar, **14** — «wə Mən ularni ular tonumaydioŋan
barliḳ əllər arisioŋa ḳara ḳuyun bilən tarḳitiwəttim;
ularning ketixi bilən zemin wəyran boloŋan, andin
uningdin ətkənlərmu, ḳaytḳanlarmu boloŋan əməs; qünki
ularning səwəbidin illiḳ zemin wəyranə ḳilinoŋan».

8 Wə samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi:
— **2** «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: «Mening Zionoŋa baoŋlioŋan otluḳ
muḥəbbitim ḳaynap taxti; Mening uningoŋa baoŋlioŋan
otluḳ muḥəbbitim tüpəylidin [uning düxmənlirigə]
oŋəzipim ḳaynap taxti. **3** Pərwərdigar mundaḳ dəydu:
«Mən Zionoŋa ḳaytip kəldim, Yerusalemning otturisida
makanliximən; Yerusalem «Ḥəḳiḳət xəḥiri» dəp atilidu,
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning
teoŋi «Muḳəddəs Taoŋ» dəp atilidu. **4** Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: «Ḳeri boway-momaylar yənə Yerusalemning
koqilirida olturidioŋan bolidu; künliri uzun bolup, ḥərbiri
ḥasisini ḳolida tutup olturidu; **5** xəḥərning koqiliri
oynawatḳan ooŋul-ḳiz balilar bilən liḳ tolidu. **6** Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Bu ix xu künlərdə bu həlḳning ḳaldisining
kəzigə ajayib karamət kərünidioŋini bilən, u Mening
kəzümgə karamət kərünəmdu?» — dəydu samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **7** Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Mana, Mən Əz həlḳimni xərḳiy zeminlardin,
oŋərbiy zeminlardin ḳutḳuzimən; **8** Mən ularni elip
kelimən, ular Yerusalemda makanlixidu; ular Mening
həlḳim, Mən ḥəḳiḳət wə ḥəḳḳaniyliḳta ularning Hudasi
bolimən». **9** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigarning əyining uli selinoŋan
künidə ḥazir boloŋan pəyoŋəmbərlərning aoŋzidin
muxu künlərdə bayan ḳiliniwatḳan munu səzlərni
ixitiwatisilər, muḳəddəs ibadəthanining ḳuruluxioŋa
ḳolunglar küqlük ḳilinsun! **10** Qünki xu künlərdin ilgiri
insan üqün ix ḥəḳḳi yoḳ, at-ulaoŋ üqünmu ix ḥəḳḳi yoḳ
idi; jəbir-zulum tüpəylidin qiḳḳuqi yaki kirgüqi üqün
aman-esənlik yoḳ idi; qünki Mən ḥərbir adəmni əz
yeḳinioŋa düxmənləxtürdüm; **11** biraḳ Mən bu həlḳning
ḳaldisioŋa burunḳi künlərdikidək bolmaymən, dəydu
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar;
12 qünki uruḳ ḥosulluḳ bolidu, üzüm teli mewiləydu,
tupraḳ ündürmilirini beridu, asmanlar xəbnəmlirini
beridu; xuning bilən mən bu həlḳning ḳaldisioŋa
muxularning ḥəmmisini igə ḳildurimən. **13** Xundaḳ
əməlgə axuruliduki, silər əllər arisida lənət bolup
ḳaloŋininglarning əksiqə, i Yəḥuda jəməti wə Israil
jəməti, Mən silərni ḳutḳuzimən, silər [ularoŋa] bəht-
bərikət bolisilər; ḳorḳmanglar, ḳolliringlar küqlük
ḳilinsun! **14** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərning ata-
bowiliringlar Mening oŋəzipimni ḳozoŋioŋanda Mening
silərgə yamanliḳ yətküzüx oyida boloŋinim wə xu [jaza]
yolidin yanmioŋinimdək — dəydu samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar — **15** Mən ḥazir, muxu
künlərdə yənə Yerusalem wə Yəḥuda jəmətigə yahxiliḳ
yətküzüx oyida boldum; ḳorḳmanglar. **16** Muxu ixlaroŋa
əməl ḳilinglar: — Ḥərbiringlar əz yeḳininglaroŋa
ḥəḳiḳətni səzləŋlar; dərwaziliringlarda ḥəḳiḳətkə,

aman-tinqlikka uyoqun hökümlərni yürgüzünglar; **17** heqkim kənglidə əz yekinioqa yamanlik oylimisun;
heqkandak yaloqan kəsəmgə xerik bolmanglar; künki
Mən dəl bularning həmmisigə nəprətlinimən, dəydu
Pərwərdigar. **18** Wə samawi koxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — **19** Samawi koxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar mundak dəydu: — «Tətinqi aydiki roza,
bəxinqi aydiki roza, yəttinqi aydiki roza wə oninqi aydiki
roza Yəhuda jəmətigə huxallik wə xad-huramlik, bəhtlik
ibadət sorunliri bolidu; xunga həkikət wə hatirjəmlik-
tinqlikni səyünglar. **20** Samawi koxunlarning Sərdari
boloqan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Nuroqun
kowmlar wə kəp xəhərlərning ahalisi yənə muxu yərgə
kelidu; **21** bir xəhərdə turuwatkanlar baxka bir xəhərgə
berip uloroqa: «Pərwərdigardin iltipat tiləxkə, samawi
koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarni izdəxkə tez
barayli; mənmu barimən!» — dəydioqan bolidu. **22** Kəp
kowmlar wə küqlük əllər Pərwərdigardin iltipat tiləxkə,
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarni
izdəxkə Yerusalemoqa kelidu. **23** Samawi koxunlarning
Sərdari boloqan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Xu
künlərdə hərhil tilda səzləydioqan əllərdin on nəpər
adəm qikip Yəhudiy bir adəmning tonining etikini
tutuwelip uningoqa: «Biz sən bilən barayli; künki Hudani
sən bilən billidur, dəp angliduk» — dəydu.

9 Pərwərdigarning səzidin yükləngən bexarət —
Hadrak zemini wə Dəməsk üstigə konidu (künki
Pərwərdigarning nəziri adəmlər wə Israilning barlik
kəbililiri üstididur); **2** U bularoqa qegridax boloqan
Hamatka, Tur wə Zidon üstigimu konidu. Tur tolimu
«dana» boloqaqka, **3** əzi üqün koroqan kuroqan, kümüxni
topidək, sap altunni koqilardiki patkaktək dəwiləp
koyoqan. **4** Mana, Rəb uni mal-dunyasidin ayriwetidu,
uning küqini dengizda yok kilidu; u ot təripidin yəp
ketilidu. **5** Axkelon buni kərüp korkidu; Gazamu kərüp
azablinip toloqinip ketidu; əkronmu xundak, künki uning
arzu-ümidi tozup ketidu; padixah Gazadin yokap ketidu,
Axkelon adəmzatsiz kalidu. **6** Xuning bilən Axdodta
haramdin boloqan birsi turidu; Mən Filistiylərning
məoqrurluki wə pəhrini yokitimən. **7** Mən aoqzidin
kanlarni, uning haram yegən yirginqlik nərsilərni qixliri
arisidin elip ketimən; andin kelip kaloqanlar bolsa,
ular Hudayimizoqa təwə bolup, Yəhudada yolbaxqi
bolidu; əkronning orni Yəbus kəbilisidikilərgə ohxax
bolidu. **8** Mən koxun tüpəylidin, yəni ətüp kətküqi wə
kaytip kəlgüqi tüpəylidin əz əyüm ətrapida qedirimni
tiktürimən; azgüqi kaytidin uningdin ətməydu; künki
əz kəzüm bilən kəzitimən. **9** Zor xadlan, i Zion
kizi! Təntənəlik nida kil, i Yerusalem kizi! Karanglar,
padixahing yeningoqa kelidu; U həkkaniy wə nijatlik
bolidu; Kəmtər-məmin bolup, Mada exəkkə, yəni exək
təhiyigə minip kelidu; **10** Xuning bilən Mən jəng
harwilirini əfraimdin, Atlarni Yerusalemdin məhrum
kiliwetimən; Jəng okyasimu elip taxlinidu. U bolsa
əllərgə hatirjəmlik-tinqlikni jakarlap yətküzidu; Uning
hökümranliki dengizdin dengizoqiqə, [əfrat] dəryasidin
yər yüzining qətlirigiqə bolidu. **11** Əmdi seni bolsa,
sanga qüxürülgən əhdə kəni tüpəylidin, Mən arangdiki
məhbuslarni susiz orəktin azadlikka qikirimən. **12**
Mustəhkəm jayoqa kaytip kelinglar, i arzu-ümidning
məhbusliri! Bügün Mən jakarlap eytimənki, tartkan
jazaliringning əksini ikki həssiləp sanga kayturimən.
13 Künki Əzüm üqün Yəhudani okyadək egildürdüm,
əfraimni ok kilip okyaoqa saldim; Mən ooqul balilirigni
ornidin turoquzimən, i Zion — ular sening ooqul
balilirigoqa karxi jəng kilidu, i Gretsiyə! I Zion,
Mən seni palwanning kolidiki kiliqtək kilimən. **14**
Pərwərdigar ularning üstidə kərünidu; Uning oki
kakmaktək etilip uqidu. Rəb Pərwərdigar kanayni
qalidu; U jənubtiki dəhxətlik kara kuyunlarni billə elip
yürüx kilidu. **15** Samawi koxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar ular üqün mudapiə bolidu; ular saloqa
taxlirini kukum kilip, dəssəp qəyləydu; ular iqiwelip,
xarab kəypini sürgənlərdək kiykas-sürən kətüridu;
ular [kanoqa] miləngən kurbangahning bürjəkliridək,
[kanoqa] tolduruloqan kaqilardək bolidu. **16** Xu küni
Pərwərdigar boloqan ularning Hudasi ularni Əzüm
bakkan padam boloqan həlkim dəp bilip kutkuzidu; künki
ular taj gəhərliridək Uning zemini üstidə kətürülidu.
17 Xunqə zordur Uning mehribanliki, xunqə kaltistur
Uning güzəlliki! Ziraətlər yigitlərni, yengi xarab kizlarni
yaxnitidu!

10 Pərwərdigardin «keyinki yamoqur» pəslidə
yamoqurni tələp kilinglar; Pərwərdigar
kakmaklarni kakturup, uloroqa mol yamoqurlarni,
xuningdək hərbirigə etizda ot-qəplərni beridu. **2**
Künki «əy butliri» bimənə gəplərni eytkan, palqilar
yaloqan «alamət»lərni kərgən, tuturuksiz qüxlərni
səzligən; ular kuruk təsəlli beridu. Xunga həlk koy
padisidək tenəp kətti; ular padiqisi bolmioqaqka, azar
yeməktə. **3** Mening oqəzipim padiqiloroqa kozoqaldi;
Mən muxu «tekə» [yetəkqilərni] jazalaymən; künki
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar Əz
padisidin, yəni Yəhuda jəmətidin həwər elixka kəldi;
U jəngdə ularni Əzining həywətlik etidək kilidu. **4**
Uningdin [yəni Yəhudadin] «Burjək Texi», uningdin
«Kozuk», uningdin «Jəng Okyasi», uningdin «Həmmigə
hökümranlik Kiloquqi» qikidu. **5** Xuning bilən ular
jəngdə, [düxmənlərni] koqilardiki patkakni dəssigəndək
qəyləydioqan palwanlardək bolidu; ular jəng kilidu,
künki Pərwərdigar ular bilən billidur; ular atlik
əskərlərnimu yərgə karitip koyidu. **6** Mən Yəhuda
jəmətini küqəytimən, Yüsüpning jəmətini kutkuzimən;
Mən ularni kaytidin olturaklixixka kayturimən; künki
Mən uloroqa rəhim-xəpkətni kərsitimən. Ular Mən
heqkaqan taxliwətmigəndək bolidu; künki Mən ularning
Hudasi Pərwərdigarmən; Mən uloroqa jawab berimən.
7 Əfraimdikilər palwandək bolidu, kəngülliri xarab
kəypini sürgənlərdək huxallinidu; ularning baliliri buni
kərüp huxallinidu; ularning kəngli Pərwərdigardin
xadlinidu. **8** Mən üxkirtip, ularni yioqimən; künki
Mən ularni bədəl tələp hərlükkə qikirimən; ular ilgiri
kəpiyip kətkəndək kəpiyidu. **9** Mən ularni əllər arisida
urukətək qaqimən; andin ular Meni yirak jaylarda
əsləydu; xuning bilən ular baliliri bilən hayat kelip,
kaytip kelidu. **10** Mən ularni kaytidin Misir zeminidin
elip kelimən, Asuriyədinmu qikirip yioqimən; ularni
Gilead wə Liwan zeminioqa elip kirgüzimən; yər-zemin
ularni patkuzalmay kalidu. **11** Xundak kilip, U jəbir-

japa dengizidin ətüp, dengizdiki dolkunlarni uridu;
Nil dəryasining təgliri kurup ketidu; Asuriyəning
məoqrurluki wə pəhri pəs kilinidu, Misirdiki xahanə
hasimu yokilidu. 12 Mən ularni Pərwərdigar arkilik
küqəytimən; ular Uning namida mangidu, dəydu
Pərwərdigar.

11 I Liwan, ot sening kedir dərəhliringni yəp
ketixi üqün, dərwaziliringni aq! 2 Waysanglar, i
karioaylar, qünki kedir yikildi, esil dərəhlər wəyran
kilindi; waysanglar, i Baxandiki dub dərəhliri, qünki
barakşan orman yikitildi! 3 Padiqilarning waysioan
awazini angla! Qünki ularning xəripi [boloan qimən-
yaylak] wəyran kilindi; arslanlarning hərkirigən awazini
angla! Qünki Iordan dəryasining pəhri boloan [bük-
barakşanliki] wəyran kilindi. 4 Pərwərdigar Hudayim
mundak dəydu: — Booquzlaxka bekitilgən padini
bakkin! 5 Ularni setiwaloanlar ularni booquzliwətkəndə
heq gunahkar dəp karalmaydu; ularni setiwətkənlər:
«Pərwərdigaroa xükri! Qünki beyip kəttim!» — dəydu;
ularning əz padiqiliri ularoa iqini heq aoritmaydu.
6 Qünki Mən zeminda turuwatkanlaroa yənə iqimni
heq aoritmaymən, dəydu Pərwərdigar; — wə mana,
Mən adəmlərni, hərbirini əz yekinining koliona wə
əz padixahining koliona tapxurimən; mana, bular
zeminni harab kilidu, Mən ularni bularning kolidin heq
kutkuzmaymən. 7 Xunga mən «booquzlaxka bekitilgən
pada»ni bekip turdum, bolupmu padining arisidiki
miskin məminlərni baktim. Mən əzümgə ikki tayakni
aldim; birinqisini «xapaət», ikkinqisini «rixtə» dəp
atidim; xuning bilən mən padini baktim. 8 Xuningdək
Mən bir ay iqidə üq padiqini halak kildim; Mening
jenim bu [həlktin] bizar boldi wə ularning jeni Meni
əq kərdi. 9 Mən: «Mən silərni bakmaymən; ələy dəp
kaloanliri ölüp kətsun; halak bolay dəp kaloanliri halak
bolsun; tirik kaloanlarning həmmisi bir-birining gəxini
yesun» — dedim. 10 Mən «xapaət» degən tayikimni elip
sunduriwəttim, xuningdək Mening barlik əllər bilən
boloan əhdəmni sunduruwəttim. 11 Əhdə xu küni
bikar kiliwetildi; xunga pada arisidiki manga dikkət
kiloan miskin məminlər buning Pərwərdigarning səzi
ikənlikini bilip yətti. 12 Wə mən ularoa: «Muwapik
kərsənglar, mening ix həkkimni beringlar; bolmisa boldi
kilinglar» — dedim. Xunga ular mening ix həkkimgə
ottuz kümüx tənggini tarazioa saldi. 13 Wə Pərwərdigar
manga: «Mana bu ular Manga bekitkən kaltis baha! Uni
sapalqining aldioa taxlap bər!» dedi. Xuning bilən mən
ottuz kümüx tənggini elip bularni Pərwərdigarning
əyidə, sapalqining aldioa qəriwəttim. 14 Andin mən
Yəhuda bilən Israilning kerindaxlikini üzüx üqün,
ikkinqi tayikimni, yəni «rixtə»ni sunduruwəttim. 15
Andin Pərwərdigar manga mundak dedi: «Sən əmdi
yənə ərzimməs padiqining korallirini al. 16 Qünki mana,
Mən zeminda bir padiqini ornidin turoquzimənki,
u halak bolay degənlərdin həwər almaydu, tenəp
kətkənlərni izdiməydu, yarilanoanlarni sakaytmaydu,
saoalamlarnimu bakmaydu; u bəlki səmrigənlərning
gəxini yəydu, hətta tuyaklirini yirip yəydu. 17 Padini
taxliwətkən ərzimməs padiqining halioa way! Kiliq uning
biliki wə ong kəzigə qüxidu; uning biliki pütünləy
yigiləydu, uning ong kəzi pütünləy karangoulixip
ketidu.

12 Pərwərdigarning Israil tooruluk səzidin
yükləngən bexarət: — Asmanlarni yayouqi,
yərning ulini saloquqi, adəmning rohini uning iqidə
Yasioquqi Pərwərdigar mundak dəydu: — 2 Mana,
Mən Yerusalemni ətrapidiki barlik əllərgə kixilərni
dəkkə-dükkigə salidioan apkur kilimən; Yerusalemoa
qüxidioan muhasirə Yəhudaoimu qüxidu. 3 Xu
küni əmələgə axuruliduki, Mən Yerusalemni barlik
əllərgə eoir yük boloan tax kilimən; kim uni əzigə
yüklisə yarilanmay kalmaydu; yər yüzidiki barlik əllər
uningoa jəng kilixka yioilidu. 4 Xu küni Mən həmmə
atlarni sarasimigə selip, atliklarni sarang kilip urimən;
birak Yəhuda jəmətini kəzümdə tutimən; əllərdiki
hərbir atni bolsa korluk bilən uruwetimən. 5 Xuning
bilən Yəhudaning yolbaxqiliri kənglidə: «Yerusalemda
turuwatkanlar samawi koxunlarning Sərdari boloan
Pərwərdigar, ularning Hudasi arkilik manga küq bolidu»
dəydu. 6 Xu küni Mən Yəhudaning yolbaxqilirini
otunlar arisidiki otdandək, ənqilər arisidiki məx'ədək
kilimən; ular ətrapidiki barlik əllərni, yəni ong
wə sol təripidikilərni yəwetidu; Yerusalemdikilər
yənə əz jayida, yəni Yerusalem xəhiridə turidioan
bolidu. 7 Pərwərdigar awwal Yəhudaning qedirlirini
kutkuzidu; səwəbi — Dawut jəmətining xan-xəripi
həm Yerusalemda turuwatkanlarning xan-xəripi
Yəhudaningkidin uluoanlanmasliki üqündur. 8 Xu küni
Pərwərdigar Yerusalemda turuwatkanlarni kooydaydu;
ularning arisidiki ələngxip kaloanlarmu xu küni
Dawuttək palwan bolidu; Dawut jəməti bolsa Hudadək,
yəni ularning aldidiki Pərwərdigarning Pərixtisidək
küqlük bolidu. 9 Xu küni əmələgə axuruliduki,
Yerusalemoa jəng kilixka kəlgən barlik əllərni halak
kilixka kiriximən. 10 Wə Mən Dawut jəməti wə
Yerusalemda turuwatkanlar üstigə xapaət yətküzgüqi
wə xapaət tiligüqi Rohni kuyimən; xuning bilən ular
əzliri sanjip eltürgən Manga yənə karaydu; birsining
tunji ooli üqün matəm tutup yioa-zar kətürgəndək
ular Uning üqün yioa-zar kətüridu; yəkkə-yeganə
ooqlidin juda boloquqining dərd-ələm tartkinidək ular
uning üqün dərd-ələm tartidu. 11 Xu küni Yerusalemda
oayət zor yioa-zar kətürülidu, u Məgiddo jiloisidiki
«Hadad-Rimmon»da kətürülgən yioa-zardək bolidu.
12 Zemin yioa-zar kətüridu; hərbir ailə ayrim halda
yioa-zar kətüridu. Dawut jəməti ayrim halda, ularning
ayalliri ayrim halda, Natan jəməti ayrim halda, ularning
ayalliri ayrim halda; 13 Lawiy jəməti ayrim halda,
ularning ayalliri ayrim halda; Ximəy jəməti ayrim
halda, ularning ayalliri ayrim halda; 14 barlik tirik
kaloan aililər, yəni hərbir ailə ayrim-ayrim halda wə
ularning ayalliri ayrim halda yioa-zar kətüridu.

13 Xu küni Dawut jəməti həm Yerusalemda
turuwatkanlar üqün gunahni wə paskinilikni
yuyidioan bir bulak eqilidu. 2 Xu küni xundak
boliduki, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari
boloan Pərwərdigar, — Mən məbudlarning namlirini
zemindin yokitimənki, ular yənə heq əslənməydu; wə
Mən pəyoəmbərlərni wə paskina rohnimu zemindin

qiḳirip yətkiwetimən. **3** Xundaḳ əməlgə axuruliduki,
birəylən yənila pəyoŋəmbərqilik ḳilip bexarət berəy
desə, uning əzini tuoŋḳan ata-anisi uningoŋa: «Sən ḥayat
ḳalmaysən; qünki Pərwərdigarning namida yaloŋan
gəp ḳiliwatisən» dəydu; andin əzini tuoŋḳan ata-
anisi uni bexarət beriwatḳinidila sanjip əltüridu. **4**
Xu küni xundaḳ boliduki, pəyoŋəmbərlərning ḥərbiri
əzliri bexarət beriwatḳanda kərgən kərünüxtin hijil
bolidu; ular həḳni aldax üqün ikkinqi qupurluḳ qapanni
kiyməydu; **5** U: «Mən pəyoŋəmbər əməs, mən pəḳət
teriḳqimən; qünki yaxliḳimdin tartip tupraḳ bilən
tirikqilik ḳiliwatimən» — dəydu. **6** Əmdi birsi uningdin:
«Ḥəy, əmdi sening məydəngdiki bu zəhmətlər nemə?»
— desə, u: «Dostlirimning əyidə yarilinip ḳaldim»
— dəp jawab beridu. **7** Oyoŋan, i ḳiliq, Mening
padiqimoŋa, yəni Mening xerikim boloŋan adəmgə ḳarxi
qiḳ, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar; — Padiqini uruwət, ḳoylar patiparaḳ bolup
tarḳitiwetilidu; Mən ḳolumni kiqik peillarning üstigə
qüxürüp turoŋuzimən. **8** Zeminda xundaḳ əməlgə
axuruliduki, — dəydu Pərwərdigar, — üqtin ikki ḳismi
ḳirilip əlidu; biraḳ üqtin bir ḳismi uningda tirik ḳalidu.
9 Andin Mən üqinqi ḳismini otḳa kirgüzimən, ularni
kümüx tawlioŋandək tawlaymən, altun sinaloŋandək
ularni sinaymən; ular Mening namimni qaḳirip nida
ḳilidu wə Mən ularoŋa jawab berimən; Mən: «Bu Mening
həlḳim» dəymən; ular: «Pərwərdigar mening Hudayim»
— dəydu.

14 Mana, Pərwərdigaroŋa has kün kelidu; [u küni]
arangdin mal-mülküng bulang-talang ḳilinip
bəlüxüwelinidu. **2** Mən barliḳ əllərni Yerusalemoŋa jəng
ḳilixḳa yioŋimən; xəḥər ixoŋal ḳilinidu, əylər bulang-
talang ḳilinip, ḳiz-ayallar ayaoŋ-asti ḳilinidu; xəḥərning
yerimi əsirgə qüxüp sürgün ḳilinidu; tirik ḳaloŋan həlḳ
xəḥərdin elip ketilməydu. **3** Andin Pərwərdigar qiḳip
xu əllər bilən uruxidu; U Uning jəng ḳiloŋan künidikidək
uruxidu. **4** Uning putliri xu küni Yerusalemning
xərḳiy təripining əng aldi boloŋan Zəytun teoŋida
turidu; xuning bilən Zəytun teoŋi otturidin xərḳ wə
oŋərb tərəpkə yerilidu; zor yooŋan bir jiloŋa pəyda
bolidu; taoŋning yerimi ximal tərəpkə, yerimi jənub
tərəpkə yətkilidu. **5** Wə silər Mening taoŋlirimning dəl
muxu jiloŋisi bilən ḳaqisilər; qünki taoŋlarning jiloŋisi
Azəlgiqə baridu; silər Yəḥuda padixaḥi Uzziyaning
künliridə boloŋan yər təwrəxtə ḳaqḳininglardək ḳaqisilər.
Andin Pərwərdigar Hudayim kelidu; ḥəmdə Sən bilən
barliḳ «muḳəddəs boloŋuqilar»mu kelidu! **6** Xu küni
xundaḳ boliduki, nur tohtap ḳalidu; parlaḳ yultuzlarmu
ḳarangoŋulixip ketidu; **7** Biraḳ u Pərwərdigaroŋa
məlum boloŋan alaḥidə bir kün, ya keqə ya kündüz
bolmaydu; xundaḳ əməlgə axuruliduki, kəq kirgəndə,
aləm yorutulidu. **8** Xu küni xundaḳ boliduki, ḥayatliḳ
suliri Yerusalemdin eḳip qiḳidu; ularning yerimi
xərḳiy dengizoŋa, yerimi oŋərbiy dengizoŋa ḳarap aḳidu;
yazda wə ḳixta xundaḳ bolidu. **9** Pərwərdigar pütkül
yər yüzi üstidə padixaḥ bolidu; xu küni pəḳət bir
«Pərwərdigar» bolidu, [yər yüzidə] birdinbir Uningla
nami bolidu. **10** Gebadin Yerusalemning jənubidiki
Rimmonoŋiqə boloŋan pütün zemin «Arabaḥ»dək
tüzləŋlikkə aylandurulidu; Yerusalem bolsa «Binyamin
dərwazisi»din «Birinqi dərwaza»oŋiqə wə yənə
«Burjək dərwazisi»oŋiqə, «Ḥananiyəlning munari»din
padixaḥning xarab kəlqəklirigiqə yuḳiri kətürülidu,
lekin xəḥər yənila əz jayida xu peti turidu; **11**
Adəmlər yənə uningda turidu. «Ḥalak pərmani» yənə
ḥeq qüxürülməydu; Yerusalem hatirjəmliktə turidu.
12 Wə Pərwərdigar Yerusalemoŋa jəng ḳiloŋan barliḳ
əllərni uruxḳa ixlətkən waba xundaḳ boliduki, ular
ərə bolsila gəxliri qirip ketidu; kəzliri qanaḳlirida
qirip ketidu; tilliri aoŋzida qirip ketidu. **13** Xu küni
xundaḳ boliduki, ularning arisioŋa Pərwərdigardin
zor bir alaḳzadilik qüxidu; ular ḥərbiri əz yeḳinining
ḳolini tutuxidu, ḥərbirining ḳoli yeḳinining ḳolioŋa
ḳarxi kətürülidu. **14** Yəḥudamu Yerusalemda jəng
ḳilidu; ətrapidiki barliḳ əllərning mal-mülükliri jəm
ḳilip yioŋilidu — san-sanaḳsiz altun-kümüx wə kiyim-
keqəklər bolidu. **15** At, ḳeqir, təgə, exək, xundaḳla
ularning bargaḥlirida boloŋan barliḳ mal-waranlar
üstigə qüxkən waba yuḳiriḳi wabaoŋa ohxax bolidu. **16**
Xundaḳ əməlgə axuruliduki, Yerusalemoŋa jəng ḳilixḳa
kəlgən ḥəmmə əllərdin barliḳ tirik ḳaloŋanlar ḥər yili
Yerusalemoŋa, padixaḥḳa, yəni samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigaroŋa ibadət ḳilixḳa wə «kəpilər
ḥeyti»ni təbrikləxkə qiḳidu. **17** Xundaḳ boliduki, yər
yüzidiki ḳowm-jəmətlərdin padixaḥḳa, yəni samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigaroŋa ibadətkə
qiḳmioŋanlar bolsa, əmdi ularning üstigə yamoŋur
yaoŋmaydu. **18** Misir jəməti qiḳip ḥazir bolmisa,
ularoŋimu yamoŋur bolmaydu; biraḳ Pərwərdigar «kəpilər
ḥeyti»ni təbrikləxkə qiḳmaydioŋan barliḳ əllər üstigə
qüxüridioŋan waba ularoŋimu qüxürülidu. **19** Bu
Misirning jazasi, xundaḳla «kəpilər ḥeyti»ni təbrikləxkə
qiḳmaydioŋan barliḳ əllərning jazasi bolidu. **20** Xu küni
atlarning ḳongoŋuraḳliri üstigə «Pərwərdigaroŋa atilip
pak-muḳəddəs bolsun!» dəp yezilidu; Pərwərdigarning
əyidiki barliḳ ḳaqa-ḳuqilarmu ḳurbangaḥ aldidiki
ḳaqilaroŋa ohxax ḥesablinidu; **21** Yerusalemdiki wə
Yəḥudadiki barliḳ ḳaqa-ḳuqilarmu Pərwərdigaroŋa atilip
pak-muḳəddəs bolidu; ḳurbanliḳ ḳiloŋuqilar kelip ularni
elip ḳurbanliḳ gəxlirini pixuridu; xu küni samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning əyidə
«ḳanaanliḳ-sodigər» ikkinqi bolmaydu.

Malaki

1 Pərwərdigardin Malakioŋa yükləngən wəḩiy, u
arḩilik Israiloŋa kəlgən: — **2** — Mən silərni səyüp
kəldim — dəydu Pərwərdigar, — birak silər: «Sən
bizni ḩandakmu səyüp kəlding?» — dəysilər. Əsaw
Yakupḩa aka boloŋan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar,
— birak Yakupni səydüm, **3** əsawoŋa nəprətləndim;
uning taoŋlirini qəl ḩildim, mirasini qəl-bayawandiki
qilbərilərgə tapxurup bərdim. **4** Edom: «Biz wəyran
ḩilinduk, birak biz harabiləxkən jaylarni ḩaytidin ḩurup
qiḩimiz» — desə, samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar mundak dəydu: — — Ular ḩuridu, birak
Mən ərüymən; həklər ularni «Rəzillikning zemini»,
«Pərwərdigar mənggügə oŋəzəplinidioŋan əl» dəp ataydu.
5 Silərning kəzliringlar buni kərüp: «Pərwərdigar
Israil qegrasining sirtida uluoŋlandi!» — dəysilər. **6** —
Ooŋul atisini, ḩul igisini ḩərmətləydu; əmdi Mən ata
bolsam, ḩərmitim ḩeni? Igə bolsam, Məndin boloŋan
əyminix ḩeni? — samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar silərgə xundak dəydu, i Mening namimni
kəmsitkən kaḩinlar! Birak silər: «Biz nemə ḩilip namingni
kəmsitiptuk?» — dəysilər. **7** Silər ḩurbangaḩim üstigə
buloŋanoŋan ozukni sunisilər; andin silər: «Biz nemə
ḩilip seni buloŋap ḩoyduk?» — dəysilər; əməliyəttə
silər: «Pərwərdigarning dastihininning tayini yoktur»
— dəysilər. **8** Kor malni ḩurbanlikḩa sunsanglar, bu
kəbiḩlik əməsmu? Tokur yaki kesəl malni ḩurbanlikḩa
sunsanglar, bu kəbiḩlik əməsmu? Ḩazir buni sening
waliyingoŋa sunup bak; u səndin hursən bolamdu? Sanga
yüz-hatirə ḩilamdu? — dəydu samawi ḩoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **9** — Əmdi, ḩeni, silər
Təngridin bizgə xəpḩət kərsətkəysən dəp ətünüp
bekinglar; ḩolunglardin muxular kəlgəndin keyin, U
silərdin ḩərḩandiḩinglarni ḩobul ḩilamdu? — dəydu
samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar.
10 — Aranglardin dərwazilarni etip ḩoyoŋudək birsi
qiḩmamdu? Xundak boloŋanda silər ḩurbangaḩimda
bikardin-bikar ot ḩalap yürməyttinglar. Mening silərdin
ḩeq hursənlikim yok, — dəydu samawi ḩoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — wə ḩolunglardin
ḩeqḩandak «axlik ḩədiyə»ni ḩobul ḩilmaymən. **11** Kün
qiḩardin kün pataroŋa Mening namim əllər arisida
uluoŋ dəp ḩarilidu; ḩərbir jayda namimoŋa huxbuy
selinidioŋan bolidu, pak bir «axlik ḩədiyə» sunulidu;
qünki namim əllər arisida uluoŋ dəp ḩarilidu, — dəydu
samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar.
12 Birak silər bolsanglar: «Pərwərdigarning dastihini
buloŋanoŋan, uning mewisi, yəni ax-ozuki nəprətliktur»
— degininglarda, silər uni ḩaram ḩilisilər; **13** wə silər:
«Mana, nemidegən awariqilik!» dəysilər wə Manga ḩarap
dimioŋinglarni ḩakisilər, — dəydu samawi ḩoxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — silər yarilanoŋan, tokur
ḩəm kesəl mallarni elip kelisilər. Ḩurbanlik-ḩədiyilərni
xu peti elip kelisilər; Mən buni ḩolunglardin ḩobul
ḩilamdimən? — dəydu Pərwərdigar. **14** Bərḩək, padisida
ḩoqḩar turup, Rəbkə ḩiloŋan ḩəsimini ada ḩilix üqün
buloŋanoŋan nərsini ḩurbanlik ḩilidioŋan aldamqi lənətkə
ḩalidu; qünki Mən uluoŋ Padixaḩdurmən, namim əllər
arisida ḩərmətlinidioŋan bolidu, — dəydu samawi
ḩoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar.

2 — Əmdi, ḩəy kaḩinlar, bu əmr-pərman silərgə
qüxti: — **2** Silər anglimisanglar, namimoŋa xan-
xərəp kəltürüxkə kəngül ḩoymisanglar, — dəydu
samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar,
— Mən aranglaroŋa lənətni qüxürüp əwətimən;
silərning bərikətliringlaroŋimu lənət ḩilimən. Bərḩək,
Mən allikaqan ularoŋa lənət okudum, qünki silər
[xəripimgə] kəngül ḩoymidinglar. **3** Mana, Mən
urukliringlaroŋa tənbiḩ berimən, silərning yüzünglərgə
pok, ḩeytinglardiki pokni sürimən; birsi silərni xu pok
bilən billə apirip taxlaydu. **4** Xuning bilən silər Mening
silərgə bu əmrni əwətkənlikimni bilisilər, məksət,
Mening Lawiy bilən tüzgən əḩdəmning sakliniwerixi
üqündur, — dəydu samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar. **5** — Mening uning bilən tüzgən əḩdəm
ḩayatlik ḩəm aram-hatirjəmlik elip kelidu; uni Məndin
ḩorkson dəp bularni uningoŋa bərdim; u Məndin ḩorkup
namim aldida titrigənidi. **6** Aoŋzidin ḩəḩikətning təlim-
tərbiyisi qüxmigən, ləwliridin nahəklik tepilmioŋan; u
aramlik-hatirjəmlik ḩəm duruslukta Mən bilən billə
mangoŋan, nuroŋun kixilərni kəbiḩliktin yanduroŋan. **7**
Qünki kaḩinning ləwliri ilim-bilimni saklixi kerək, həklər
uning aoŋzidin Təwrat-ḩanunini izdixi lazim; qünki u
samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning
əlqisidur. **8** — Birak silər yoldin qətnəp kəttinglar; silər
nuroŋun kixilər üqün Təwrat-ḩanunini putlikaxangoŋa
aylanduruwəttinglar; silər Lawiy bilən tüzülgən əḩdini
buzoŋansilər — dəydu samawi ḩoxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar, **9** — xunga Mən silərnimu pütün
həlk aldida nəprətlik wə pəskəx ḩildim, qünki silər
yollirimni tutmioŋan, xundakla Təwrat-ḩanunini ijra
ḩiloŋanda bir tərəpkə yan baskan. **10** — Bizdə bir
ata bar əməsmu? Bizni Yaratkuqi pəḩət birla Təngri
əməsmu? Əmdi nemixka ḩərbirimiz əz ḩerindiximizoŋa
wapasizlik ḩilip, ata-bowilirimiz bilən tüzgən əḩdisini
buloŋaymiz? **11** Yəḩuda wapasizlik ḩildi, Israilda
ḩəm Yerusalemda yirginqlik bir ix sadir ḩilindi;
qünki Yəḩuda Pərwərdigar səygən mukəddəs jayini
buloŋap, yat bir ilaḩning ḩizini əmrigə aldi. **12** Undak
ḩiloŋuqi, yəni azduroŋuqi bolsun, azduruloŋuqi bolsun,
samawi ḩoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigaroŋa
«axlik ḩədiyə»ni elip kəlgüqi bolsun, Pərwərdigar
ularni Yakupning qedirliridin üzüp taxlaydu. **13** Silər
xuningdək xundak ḩilisilərki, ḩurbangaḩni kəz yaxliri,
yioŋa, aḩ-zarlar bilən ḩaplaysilər — qünki U ḩurbanlik-
ḩədiyilərgə ḩeq ḩarimaydioŋan boldi, uningdin ḩeq razi
bolmay ḩolunglardin ḩobul ḩilmaydioŋan boldi. **14** Birak
silər: «nemixka?» dəp soraysilər. — Qünki Pərwərdigar
sən wə yaxliḩingda aloŋan ayaling otturisida guwaḩqi
boloŋanidi; sən uningoŋa wapasizlik ḩilding, gərqə u
sening ḩəmraḩing wə sən əḩdə tüzgən ayaling bolsimu.
15 Huda [ər-ayalni] bir ḩiloŋan əməsmu? Xundakla,
buningoŋa Roḩini ḩalduroŋan əməsmu? [Huda] nemixka
ularni bir ḩildi? Qünki U ulardin ihlasmən pərzənt
kütkənidi. Əmdi ḩərbiringlar əz ḩəlb-roḩinglaroŋa dikḩət
ḩilinglar, ḩeqḩaysisi yaxlikta aloŋan ayalioŋa wapasizlik
ḩilmisun! **16** Qünki Mən talak ḩilixka əqturmən, dəydu
Israilning Hudasi Pərwərdigar, — xuningdək əz tonioŋa

zomburluқ qaplaxturuwaloɣuqioɣa əqmən, — dəydu
samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. —
xunga qəlb-roһinglaroɣa diqqət qilinglar, һeqqaysinglar
wapasizliқ qilmanglar! 17 — Silər səzliringlar bilən
Pərwərdigarning səwr-taқitini qoymidinglar, andin silər:
«Biz nemə qilip Uning səwr-taқitini qoymaptuқ?» —
dəysilər. Səwr-taқitini qoymioɣanliқinglar bolsa dəl:
«Rəzillik qiloɣuqi Pərwərdigarning nəziridə yahxidur,
U ulardin hursən bolidu»; yaki «Adalətni yürgüzgüqi
Huda zadi nədidur?» — degininglərdə bolmamdu!

3 — Mana əmdi Mən Өz əlqimni əwətimən, u
Mening aldimda yol təyyarlaydu; silər izdigən
Rəb, yəni silər hursənlik dəp bilgən əһdə əlqisi Өz
ibadəthanisioɣa tuyuqsiz kiridu; mana, U keliwatidu,
— dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar. 2 — Biraқ Uning kəlgən künidə kim
qidiyalisun? U kərüngəndə kim turalisun? Qünki
U tawlioɣuqining oti, kirqining aқartқuq xoltisidək
bolidu; 3 U kümüxni tawlioɣuqi һəm erioɣdioɣuqidək
tawlap olturidu; Lawiyning balilirini saplaxturidu,
ularni altun-kümüxni tawlioɣandək tawlaydu; xuning
bilən ular Pərwərdigaroɣa һəqqaniyliқta qilinoɣan
qurbanliқ-һədiyəni sunidu. 4 Andin Yəһuda һəm
Yerusalemning qurbanliқ-һədiyiliri Pərwərdigaroɣa
kona zamanlardikidək, ilgiriki waқitlardikidək xerin
bolidu. 5 Mən һesab elixқa silərgə yeқin kelimən; Mən
seһirgərlərgə, zinahorlaroɣa, yaloɣan qəsəm iqküqilərgə,
mədikarlarning һəqqini tutuwelip bozək qiloɣuqilaroɣa,
tul hotunlar һəm yetim-yesirlarni harlioɣuqilaroɣa, yat
adəmlərni əz һəqqidin ayriwətküqilərgə, xuningdək
Məndin һeq qorқmioɣanlaroɣa tezdin əyibligüqi guwaһqi
bolimən, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar. 6 Qünki Mənki Pərwərdigar
əzgərməsturmən; xunga silər, i Yaқupning ooɣulliri,
tügəxmigənsilər. 7 — Ata-bowiliringlarning künliridin
tartip silər bəlgilimilirimdin qətnəp, ularni һeq
tutmioɣansilər. Mening yenimoɣa қaytip kelinglar, Mən
yeninglaroɣa қaytimən, — dəydu samawi qoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — biraқ silər: «Biz
қandaқmu қaytip kelimiz?» — dəysilər. 8 Adəm
Hudaningkini bulisa bolamdu? — Biraқ Manga
Meningkini bulap kəldinglar. Silər yənə: «Biz қandaқsigə
Sanga bulangqiliқ qiliwatimiz» — dəysilər. Silər «ondin
bir» ülüx əxriliringlarni һəm «kətürmə һədiyələr»ni
sunoɣininglarda xundaқ qilisilər! 9 Silər eoɣir bir
lənətkə қaldinglar, qünki Manga bulangqiliқ qiliwatisilər
— silər bu pütkül «yat əl» xundaқ qiliwatisilər! 10
əmdi əyümdə axliқ bolux üqün pütkül «ondin bir»
ülüx əxrini ambaroɣa elip kelinglar wə xundaқla Meni
sinap beқinglar, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar — Mən asmanning derizilirini
qong eqip silərgə patқuzalmioɣudək bir bərikətni
təküp beridioɣanliқimni kərüp baқmamsilər? 11
Xundaқ boloɣandila Mən silərni dəp yənə yalmioɣuqini
əyibləymən, u toprikinglardiki mewilərni wəyran
qilmaymən; silərning baoɣ-etizliringlardiki tal üzümlər
waқitsiz təkülüp kətməydu, — dəydu samawi
qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. 12 —
Xuning bilən barliқ əllər silərni bəhtlik dəp ataydu,
qünki yeringlar adəmni һuzurlanduridioɣan bir zemin
bolidu, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar. 13 — Silərning səzliringlar Manga қattiқ
təgdi, dəydu Pərwərdigar, — biraқ silər yənə: «Biz sən
bilən qarxilixidioɣan nemə səz qilduқ?» — dəysilər.
14 — Silər: «Hudaning hizmitidə bolux biһudiliktur»
һəm: «Uning tapxuruқini qing tutuximiz wə samawi
qoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar aldida matəm
tutқan kixilərdək yürüximizning nemə paydisi?» —
dəysilər, 15 һəm xuningdək: «Təkəbburlarni bəhtlik dəp
ataymiz; rəzillik qiloɣuqilar ronaқ tapidu; ular bərһəқ
Hudani sinaydu, biraқ қutulup ketidu» — dəysilər. 16
Pərwərdigardin əyminidioɣanlar [buni anglap] pat-pat
bir-biri bilən mungdaxti; Pərwərdigar uni nəzirigə aldi,
səzlirini anglidi. Xuning bilən Pərwərdigarning aldida
Uningdin qorқup, Uning namini seoɣinoɣanlar üqün
əslətmə boloɣan bir hatirə kitab yezildi. 17 — Bu kixilər
bolsa Өzümning alaһidə gəһərimni yioɣқan künidə
Meningki bolidu — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar — wə Mən huddi adəm əz hizmitidə
boloɣan ooɣlioɣa iqini aoɣritқandək ularoɣa iqimni
aoɣritimən. 18 Silər қaytip kelisilər wə һəqqaniylar
bilən rəzillərni, Hudaning hizmitidə boloɣanlar bilən
bolmioɣanlarni pərқ etələysilər.

4 — Qünki mana xu kün, humdandək kəydürüqi
kün kelidu; һərbir təkəbburluқ qiloɣuqi һəm һərbir
rəzillik qiloɣuqi pahaldək bolidu; xu kelidioɣan kün
ularni kəydüriwetidu, — dəydu samawi qoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — ularoɣa nə yiltiz nə
xah қaldurulmaydu. 2 Lekin namimdin əyminidioɣan
silər üqün, қanatlirida xipa-dərman elip kelidioɣan,
һəqqaniyliқni parlitidioɣan Quyax ornidin turidu;
silər talaoɣa qiқip bordaқ mozaylardək qiyoɣitip
oynaysilər; 3 silər rəzillərni qəyləp dəssiwetisilər;
ular Mən təyyarlioɣan künidə tapininglar astida kül
bolidu, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar. 4 — Mən Һorəb teoɣida pütkül Israil üqün
qulum Musaoɣa buyruoɣan қanunni, yəni bəlgilimilər
һəm һəkümlərni yadinglarda tutunglar. 5 — Mana,
Pərwərdigarning uluoɣ һəm dəһxətlik küni kelixtin
awwal Mən silərgə Ilyas pəyoɣəmbərni əwətimən. 6 U
atilarning kənglini balilaroɣa mayil, balilarning kənglini
atilaroɣa mayil qilidu; undaқ bolmioɣanda Mən kelip yər
yüzini қaroɣax bilən uruwetimən.

NEW TESTAMENT

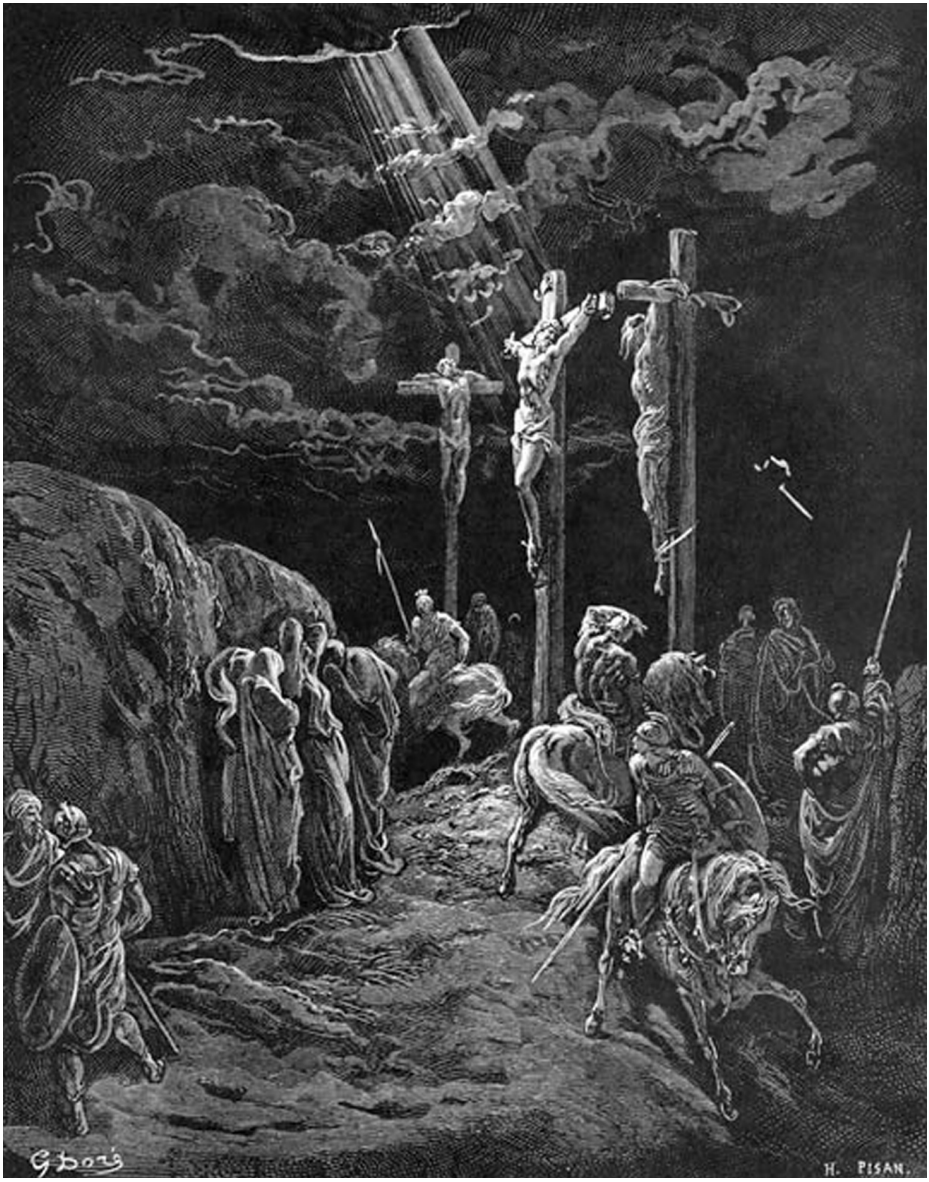

əysa: — I Ata, ularni kəqürgin, qünki ular əzining nemə ḳiliwatḳanliḳini bilməydu, — dedi.
[Ləxkərlər] qək taxlap, uning kiyimlirini bəlüxüwaldi.
Luḳa 23:34

Matta

1 Bu Ibraḥimning ooɣli wə Dawutning ooɣli boloɣan Əysa
Məsiḥning nəsəbnamə kitabidur: — **2** Ibraḥimdin
Isḥak tərəldi, Isḥaḳtin Yaḳup tərəldi, Yaḳup Yəḥuda
wə uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yəḥudadin
Tamar arḳilik Pərəz wə Zərah tərəldi; Pərəzdin Ḥəzron
tərəldi, Ḥəzrondin Ram tərəldi, **4** Ramdin Amminadab
tərəldi, Amminadabdin Naḥxon tərəldi, Naḥxondin
Salmon tərəldi, **5** Salmondin Raḥab arḳilik Boaz
tərəldi, Boazdin Rut arḳilik Obəd tərəldi, Obədtin
Yəssə tərəldi, **6** Yəssədin Dawut padixaḥ tərəldi.
Dawuttin Uriyaning ayali arḳilik Sulayman tərəldi, **7**
Sulaymandin Rəḥoboam tərəldi, Rəḥoboamdin Abiya
tərəldi, Abiyadin Asa tərəldi, **8** Asadin Yəḥoxafat
tərəldi, Yəḥoxafattin Yəḥoram tərəldi, Yəḥoramdin
Uzziya tərəldi, **9** Uzziyadin Yotam tərəldi, Yotamdin
Aḥaz tərəldi, Aḥazdin Ḥəzəkiya tərəldi, **10** Ḥəzəkiyadin
Manassəḥ tərəldi, Manassəḥdin Amon tərəldi, Amondin
Yoxiya tərəldi; **11** Babiloɣa sürgün ḳilinoɣanda Yoxiyadin
Yəkoniyaḥ wə uning aka-ukiliri tərəldi. **12** Babiloɣa
sürgün boloɣandin keyin, Yəkoniyaḥdin Xealtiəl tərəldi,
Xealtiəldin Zərubbabəl tərəldi, **13** Zərubbabəldin Abiḥud
tərəldi, Abiḥuddin Eliaḳim tərəldi, Eliaḳimdin Azor
tərəldi, **14** Azordin Zadok tərəldi, Zadoktin Aḳim tərəldi,
Aḳimdin Əliḥud tərəldi, **15** Əliḥudtin Əliazar tərəldi,
Əliazardin Mattan tərəldi, Mattandin Yaḳup tərəldi,
16 Yaḳuptin Məryəmning eri boloɣan Yüsüp tərəldi;
Məryəm arḳilik Məsiḥ ataloɣan Əysa tuoɣuldi. **17** Xundaḳ
bolup, Ibraḥimdin Dawutḳiqə boloɣan arilikta jəmiy on
tət əwlad boloɣan; Dawuttin Babiloɣa sürgün ḳilinoɣiqə
jəmiy on tət əwlad boloɣan; wə Babiloɣa sürgün ḳilinixtin
Məsiḥ kəlgüqə jəmiy on tət əwlad boloɣan. **18** Əysa
Məsiḥning dunyaoɣa kelixi mundaḳ boldi: — Uning
anisi Məryəm Yüsüpkə yatlik boluxḳa wədə ḳilinoɣanidi;
lekin tehi nikaḥ ḳilinmayla, uning Muḳəddəs Roḥtin
ḥamilidar boloɣanliḳi məlum boldi. **19** Lekin uning
[boloɣusi] eri Yüsüp, durus kixi bolup, uni jəmiyət
aldida hijalətkə ḳalduruxni halimay, uningdin astirtin
ajrixip ketixni niyət ḳildi. **20** Əmma u muxu ixlarni
oylap yürginidə, mana Pərwərdigarning bir pərixtisi
uning qüxidə kərünüp uningoɣa: — Əy Dawutning ooɣli
Yüsüp, ayaling Məryəmni əz əmringgə elixtin ḳorḳma;
qünki uningda boloɣan ḥamilə Muḳəddəs Roḥtin kəlgən.
21 U bir ooɣul tuoɣidu, sən uning ismini Əysa dəp
ḳoyoɣin; qünki u əz həlḳini gunahliridin ḳutḳuzidu»
— dedi. **22** Mana bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning
pəyoɣəmbər arḳilik degənlirining əməlgə axurulux üqün
boloɣan, demək: — **23** «Pak ḳiz ḥamilidar bolup bir
ooɣul tuoɣidu; ular uning ismini Immanuel (mənisi
«Huda biz bilən billə») dəp ataydu». **24** Yüsüp oyoɣinip,
Pərwərdigarning xu pərixtisining degini boyiqə ḳilip,
Məryəmni əmrigə aldi. **25** Lekin Məryəm boxanoɣuqə
u uningoɣa yeḳinlaxmidi. Bu Məryəmning tunjisi idi;
Yüsüp uningoɣa Əysa dəp isim ḳoydi.

2 Əysa Ḥerod padixaḥ ḥeküm sürgən künlərdə
Yəḥudiyə əlkisining Bəyt-Ləḥəm yezisida dunyaoɣa
kəlgəndin keyin, mana bəzi danixmənlər məxriḳtin
Yerusalemoɣa yetip kelip, puḳralardin: **2** Yəḥudiylarning
[yengidin] tuoɣuloɣan padixaḥi ḳəyərdə? Qünki biz
uning yultuzining kətürülgənlikini kərduḳ. Xunga,
uningoɣa səjdə ḳiloɣili kəlduḳ, — deyixti. **3** Buni angliоɣan
Ḥerod padixaḥ, xuningdək pütkül Yerusalem həlḳimu
alaḳzadilikkə qüxti. **4** U pütkül bax kaḥinlar wə həlḳning
Təwrat ustazlirini qaḳirip, ulardin «Məsiḥ ḳəyərdə
tuoɣuluxi kerək?» — dəp soridi. **5** Ular: «Yəḥudiyədiki
Bəyt-Ləḥəm yezisida boluxi kerək, — qünki pəyoɣəmbər
arḳilik xundaḳ pütülgən: — **6** «I Yəḥudiyə zeminidiki
Bəyt-Ləḥəm, Həlḳing Yəḥudiyə yetəkqilirining arisida
əng kiqiki bolmaydu; Qünki səndin bir yetəkqi qiḳidu,
U həlḳim Israillarning baḳḳuqisi bolidu» — deyixti. **7**
Buning bilən, Ḥerod danixmələrni məhpiy qaḳirtip,
yultuzning ḳaqan pəyda boloɣanliḳini sürüxtürüp
biliwaldi. **8** Andin: «Berip balini sürüxtə ḳilip tepinglar.
Tapḳan ḥaman ḳaytip manga həwər ḳilinglar, mənmu
uning aldioɣa berip səjdə ḳilip keləy» — dəp, ularni
Bəyt-Ləḥəmgə yoloɣa saldi. **9** Danixmənlər padixaḥning
səzini anglap yoloɣa qiḳti; wə mana, ular xərḳtə kərgən
ḥeliḳi yultuz ularning aldida yol baxlap mangdi wə
bala turoɣan yərgə kelip tohtidi. **10** Ular ḥeliḳi yultuzni
kərginidin intayin ḳattiḳ xadlinixti **11** ḥəm əygə kirip,
balini anisi Məryəm bilən kərüp, yərgə yiḳilip uningoɣa
səjdə ḳilixti. Andin, həzinilirini eqip, altun, məstiki,
murməkki ḳatarliḳ sowoɣatlarni sunuxti. **12** Uloroɣa
qüxidə Ḥerodning yenioɣa barmasliḳ tooɣrisidiki wəḥiy
kəlgənliki üqün, ular baxḳa yol bilən əz yurtioɣa ḳaytixti.
13 Ular yoloɣa kətkəndin keyin, Pərwərdigarning bir
pərixtisi Yüsüpning qüxidə kərünüp: Ornungdin tur!
Bala wə anisi ikkisini elip Misiroɣa ḳaq. Mən sanga
uḳturoɣuqə u yərdə turoɣin. Qünki Ḥerod balini yoḳitixḳa
izdəp kelidu — dedi. **14** Xuning bilən u ornidin turup,
xu keqila bala wə anisi ikkisini elip Misiroɣa ḳarap yoloɣa
qiḳti. **15** U Ḥerod əlgüqə xu yərdə turdi. Xundaḳ boldiki,
Pərwərdigarning pəyoɣəmbər arḳilik aldin eytḳan:
«Ooɣlumni Misirdin Mən qaḳirdim» degən səzi əməlgə
axuruldi. **16** Ḥerod bolsa danixmənlərdin aldanoɣanliḳini
bilip, ḳattiḳ oɣəzəpləndi. U danixmənlərdin eniḳlioɣan
waḳitḳa asasən, adəmlərni əwətip Bəyt-Ləḥəm yezisi
wə ətrapidiki ikki yax wə uningdin təwən yaxtiki
ooɣul balilarning ḥəmmisini əltürguzdi. **17** Xu qaoɣda
Yərəmiya pəyoɣəmbər arḳilik eytiloɣan munu səz əməlgə
axuruldi: — **18** «Ramaḥ xəḥiridə bir sada, Aqqiḳ
yioɣa-zarning pioɣani anglinar, Bu Raḥiləning baliliri
üqün kətürgən aḥ-zarliri; Balilirining yoḳ ḳiliwetilgini
tüpəylidin, Təsəllini ḳobul ḳilmay pioɣan kətüridu».
19 Əmdi Ḥerod əlgəndin keyin, Hudaning bir pərixtisi
Misirda turoɣan Yüsüpning qüxidə kərünüp uningoɣa: —
20 Ornungdin tur! Bala wə anisini elip Israil zeminioɣa
ḳayt! Qünki balining jenini almaḳqi boloɣanlar əldi, —
dedi. **21** Buning bilən Yüsüp ornidin turup bala wə
anisini elip Israil zeminioɣa ḳaytti. **22** U Arhelausning
atisi Ḥerod padixaḥning ornioɣa təhtkə olturup Yəḥudiyə
əlkisigə ḥəkümranliḳ ḳiliwatḳinidin həwər tepip, u
yərgə ḳaytixtin ḳorḳti; wə qüxidə uningoɣa bir wəḥiy
kelip, Galiliyə zeminioɣa berip, **23** Nasarət dəp atilidioɣan
bir yezida olturaḳlaxti. Xuning bilən pəyoɣəmbərlər
arḳilik: «U Nasarətlik dəp atilidu» deyilgini əməlgə
axuruldi.

3 Xu qaoɣlarda, qəmüldürgüqi Yəḥya Yəḥudiyədiki qəl-
bayawanoɣa kelip **2** kixilərgə: — Towa ḳilinglar! Qünki
ərx padixaliḳi yeḳinlixip ḳaldi! — dəp jakarlaxḳa baxlidi.
3 Qünki [qəmüldürgüqi Yəḥya] bolsa ilgiri Yəxaya
pəyoɣəmbər bexaritidə kərsətkən kixining dəl əzi bolup:
— «Bayawanda towlaydioɣan bir kixining: Rəbning yolini
təyyarlanglar, Uning qioɣir yollirini tüptüz ḳilinglar! —
degən awazi anglinidu». **4** Yəḥya [pəyoɣəmbər] təgə
yungidin ḳilinoɣan kiyim kiygən, beligə kən tasma
baoɣlioɣanidi. Yəydioɣini bolsa qekətkilər bilən yawa ḥərə
ḥəsili idi. **5** Əmdi Yerusalem xəḥiri, pütün Yəḥudiyə əlkisi
wə pütkül Iordan dərya wadisining ətrapidiki kixilər
uning aldioɣa kelixip, **6** gunaḥlirini iḳrar ḳilixti wə uning
əzlirini Iordan dəryasida qəmüldürüxini ḳobul ḳilixti. **7**
Lekin Pərisiy wə Sadukiy məzḥipidikilərdin kəplirining
uning qəmüldürüxini ḳobul ḳiloɣili kəlgənlikini kərginidə
u ularoɣa: — əy yilanlarning baliliri! Kim silərni
[Hudaning] qüxüx aldida turoɣan oɣəzipidin ḳeqinglar
dəp agaḥlandurdi?! **8** Əmdi towioɣa layiḳ mewini
kəltürünglar! **9** Wə əz iqinglarda: «Bizning atimiz bolsa
Ibraḥimdur!» dəp hiyal ḳilip yürmənglar; qünki Mən
xuni silərgə eytip ḳoyayki, Huda Ibraḥimoɣa muxu
taxlardinmu pərzəntlərni apiridə ḳilalaydu. **10** Palta
alliḳaqan dərəhlərning yiltizioɣa tənglər ḳoyuldi; yahxi
mewə bərməydioɣan ḥərḳaysi dərəhlər kesilip otḳa
taxlinidu. **11** Mən dərwəḳə silərni towa ḳilixinglar
üqün suoɣa qəmüldürimən. Lekin məndin keyin kəlgüqi
zat məndin ḳudrətliktur. Mən ḥətta uning kəxini
kətürüxkimu layiḳ əməsmən; u silərni Muḳəddəs Roḥḳa
ḥəm otḳa qəmüldüridu. **12** Uning soruoɣuqi küriki
ḳolida turidu; u əz haminini [topa-samandin] təltəküs
tazilaydu, sap buoɣdayni ambaroɣa yioɣidu, əmma topa-
samanni əqməs otta kəydürüwetidu, — dedi. **13** Xu
waḳitta, əysa Yəḥyadin qəmüldürülüxni ḳobul ḳilix
üqün Galiliyə əlkisidin Iordan dəryasi boyioɣa, uning
yenioɣa kəldi. **14** Biraḳ Yəḥya qəmüldürüxkə unimay
uni tosup: — Əsli qəmüldürülüxni mən səndin ḳobul
ḳilixim kerək idi, biraḳ sən mening aldimoɣa kəpsənoɣu?
— dedi. **15** Lekin əysa uningoɣa jawabən: — Ḥazirqə
xuningoɣa yol ḳoyoɣin; qünki ḥəḳḳaniyliḳning barliḳ
[tələplirini] əməlgə axurux üqün, xundaḳ ḳiliximizoɣa
tooɣra kelidu, — dedi. Xuning bilən, Yəḥya uningoɣa
yol ḳoydi. **16** Wə əysa qəmüldürülüp bolupla, sudin
qiḳti; u sudin qiḳixi bilən mana, ərxlər uningoɣa eqilip,
Hudaning Roḥi kəptər ḳiyapitidə ərxtin qüxüp, üstigə
ḳonuwatḳanliḳini kərdi. **17** Wə mana, ərxtin bir awaz:
— «Bu Mening səyümlük ooɣlum, Mən uningdin toluḳ
hursənmən!» — dəp anglandi.

4 Andin əysa Roḥning yetəkqilikidə Iblisning sinaḳ-
azduruxlirioɣa yüzlinix üqün qəl-bayawanoɣa elip
berildi. **2** U ḳirik keqə-kündüz roza tutḳandin keyin,
uning ḳorsiḳi eqip kətkənidi. **3** Əmdi azduroɣuqi uning
yenioɣa kelip uningoɣa: — Əgər sən rasttinla Hudaning
Ooɣli bolsang, muxu taxlarni nanoɣa aylinixḳa buyruoɣin!
— dedi. **4** Lekin u jawabən: — [Təwratta]: «Insan pəḳət
nan bilənla əməs, bəlki Hudaning aoɣzidin qiḳḳan ḥərbir
səz bilənmu yaxaydu» dəp pütülgən, — dedi. **5** Andin
Iblis uni muḳəddəs xəḥərgə elip berip, ibadəthanining
əng egiz jayioɣa turoɣuzup uningoɣa: **6** — Hudaning
Ooɣli bolsang, əzüngni pəskə taxlap baḳḳin! Qünki
[Təwratta]: «[Huda] Əz pərixtilirigə sening ḥəḳḳingdə
əmr ḳilidu»; wə «putungning taxḳa urulup kətməsliki
üqün, ular seni ḳollirida kətürüp yüridu» dəp pütülgən
— dedi. **7** Əysa uningoɣa: «Təwratta yənə, «Pərwərdigar
Hudayingni sinioɣuqi bolma!» dəpmu pütülgən — dedi.
8 Andin, Iblis uni naḥayiti egiz bir taoɣḳa qiḳirip,
uningoɣa dunyadiki barliḳ padixaḥliḳlarni xərəpliri
bilən kərsitip: **9** Yərgə yiḳilip manga ibadət ḳilsang,
bularning ḥəmmisini sanga beriwetimən, — dedi. **10**
Andin əysa uningoɣa: — Yoḳal, Xəytan! Qünki [Təwratta]:
«Pərwərdigar Hudayingoɣila ibadət ḳil, pəḳət Uningla
ibadət-hizmitidə bol!» dəp pütülgən, — dedi. **11** Buning
bilən Iblis uni taxlap ketip ḳaldi, wə mana, pərixtilər
kelip uning hizmitidə boldi. **12** Əmdi [əysa] Yəḥyaning
tutḳun ḳilinoɣanliḳini anglap, Galiliyəgə yol aldi. **13** U
Nasarət yezisini taxlap, Zəbulun wə Naftali rayonidiki
[Galiliyə] dengizi boyidiki Kəpərnaḥum xəḥirigə kelip
orunlaxti. **14** Xundaḳ ḳilip, Yəxaya pəyoɣəmbər arḳiliḳ
eytiloɣan xu bexarət əməlgə axuruldi, demək: — **15**
«Zəbulun zemini wə Naftali zemini, Iordan dəryasining
neriḳi təripidiki «dengiz yoli» boyida, «Yat əllərning
makani» boloɣan Galiliyədə, **16** Ḳarangoɣuluḳta yaxioɣan
həlḳ parlaḳ bir nurni kərdi; Yəni əlüm kələnggisining
yurtida olturoɣuqilaroɣa, Dəl ularning üstigə nur qüxti».
17 Xu waḳittin baxlap, əysa: «Towa ḳilinglar! Qünki ərx
padixaḥliḳi yeḳinlixip ḳaldi!» — dəp jar ḳilixḳa baxlidi.
18 [Bir küni], u Galiliyə dengizi boyida ketiwetip, ikki
aka-uka, yəni Petrus dəpmu atiloɣan Simon isimlik bir
kixini wə uning inisi Andiriyasni kərdi. Ular beliḳqi
bolup, dengizoɣa tor taxlawatatti; **19** u ularoɣa: —
Mening kəynimdin menginglar — Mən silərni adəm
tutḳuqi beliḳqi ḳilimən! — dedi. **20** Ular xuan beliḳ
torlirini taxlap, uningoɣa əgixip mangdi. **21** U xu yərdin
ətüp, ikkinqi bir aka-ukini, yəni Zəbədiyning ooɣulliri
Yaḳup wə inisi Yuḥannani kərdi. Bu ikkisi kemidə atisi
Zəbədiy bilən torlirini ongxawatatti. U ularnimu qaḳirdi.
22 Ular dərḥal kemini atisi bilən ḳaldurup uningoɣa
əgixip mangdi. **23** Wə əysa Galiliyəning ḥəmmə yerini
kezip, ularning sinagoglirida təlim berip, Hudaning
padixaḥliḳining hux həwirini jakarlaytti, həlḳ arisida
ḥərhil kesəllərni wə ajiz-meyiplarni saḳaytti. **24** U
tooɣruluḳ həwər pütkül Suriyə əlkisigə tarḳaldi; u yərdiki
halayiḳ ḥərhil bimarlarni, yəni ḥərtürlük kesəllər wə
aoɣriḳ-silaḳlarni ḥəmdə jin qaplaxḳanlarni, tutḳaḳliḳ wə
paləq kesiligə giriptar boloɣanlarni uning aldioɣa elip
kelixti; wə u ularni saḳaytti. **25** Galiliyə, «on xəḥər»
rayoni, Yerusalem, Yəḥudiyə wə Iordan dəryasining u
ḳetidin kəlgən top-top adəmlər uningoɣa əgixip mangdi.

5 Muxu top-top adəmlərni kərüp u bir taoɣḳa qiḳti; u u
yərdə olturoɣinida, muhlisliri uning yenioɣa kəldi. **2** U
aoɣzini eqip ularoɣa təlim berixkə baxlidi:— **3** Mubarək,
roḥta namrat boloɣanlar! Qünki ərx padixaḥliḳi ularoɣa
təwədur. **4** Mubarək, pioɣan qəkkənlər! Qünki ular
təsəlli tapidu. **5** Mubarək, yawax-məminlər! Qünki ular
yər yüzigə mirashordur. **6** Mubarək, ḥəḳḳaniyliḳḳa aq
wə təxnalar! Qünki ular toluḳ toyunidu. **7** Mubarək,
rəḥimdillar! Qünki ular rəḥim kəridu. **8** Mubarək, ḳəlbi
pak boloɣanlar! Qünki ular Hudani kəridu. **9** Mubarək,
tinqliḳ tərəpdarliri! Qünki ular Hudaning pərzəntliri dəp
atilidu. **10** Mubarək, ḥəḳḳaniyliḳ yolida ziyankəxlikkə

uqrioɣanlar! Qünki ərx padixaḫliḳi ularoɣa təwədur. **11** Mubarək, mən üqün baxḳilarning ḫaḳarət, ziyankəxlik wə ḫərtürlük təḫmitigə uqrisanglar; **12** xad-huram bolup yayranglar! Qünki ərxlərdə katta in'am silər üqün saḳlanmaḳta; qünki silərdin ilgiriki pəyoɣəmbərlərgimu ular muxundaḳ ziyankəxliklərni ḳiloɣan. **13** Silər yər yüzidiki tuzdursilər. Ḫalbuki, əgər tuz əz təmini yoḳatsa, uningoɣa ḳaytidin tuz təmini ḳandaḳmu kirgüzgili bolidu? U qaoɣda, u ḫeqnemigə yarimas bolup, taxlinip kixilərning ayioɣi astida dəssilixtin baxḳa ḫeq ixḳa yarimaydu. **14** Silər dunyaning nuridursilər. Taoɣ üstigə selinoɣan xəḫər yoxurunalmaydu. **15** Ḫeqkim qiraoɣni yeḳip ḳoyup, üstigə sewətni kəmtürüp ḳoymas, bəlki qiraoɣdanning üstigə ḳoyidu; buning bilən, u əy iqidiki ḫəmmə adəmlərgə yoruḳluḳ beridu. **16** Xu təriḳidə, silər nurunglarni insanlar aldida xundaḳ qaḳnitinglarki, ular yahxi əməlliringlarni kərüp, ərxtiki atanglarni uluoɣlisun. **17** Meni Təwrat ḳanunini yaki pəyoɣəmbərlərning yazoɣanlirini bikar ḳiloɣili kəldi, dəp oylap ḳalmanglar. Mən ularni bikar ḳiloɣili əməs, bəlki əməlgə axuroɣili kəldim. **18** Qünki mən silərgə xuni bərḫək eytip ḳoyayki, asman-zemin yoḳimioɣuqə, uningda pütülgənlər əməlgə axurulmioɣuqə Təwrattiki «yod» bir ḫərp, ḫətta birər qekitmu bikar ḳilinmaydu. **19** Xu səwəbtin, Təwrat ḳanunining əḳidilirigə, ḫətta uning əng kiqikliridin birini bikar ḳilip, wə baxḳilaroɣa xundaḳ ḳilixni əgitidioɣan ḫərkim ərx padixaḫliḳida əng kiqik ḫəsablinidu. Əmma əksiqə, Təwrat ḳanuni əḳidilirigə əməl ḳiloɣanlar wə baxḳilaroɣa xundaḳ ḳilixni əgətküqilər bolsa ərx padixaḫliḳida uluoɣ ḫəsablinidu. **20** Qünki mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ḫəḳḳaniyliḳinglar Təwrat ustazliri wə Pərisiylərningkidin axmisa, ərx padixaḫliḳioɣa ḫeqḳaqan kirəlməysilər. **21** Burunḳilaroɣa «Ḳatilliḳ ḳilma, ḳatilliḳ ḳiloɣan ḫərḳandaḳ adəm soraḳḳa tartilidu» dəp buyruloɣanliḳini anglioɣansilər. **22** Biraḳ mən əzüm xuni silərgə eytip ḳoyayki, əz ḳerindixioɣa bikardin-bikar aqqiḳlanoɣanlarning ḫərbirimu soraḳḳa tartilidu. Əz ḳerindixini «əhməḳ» dəp tillioɣan ḫərkim aliy kengəxmidə soraḳḳa tartilidu; əmma ḳerindaxlirini «təlwə» dəp ḫaḳarətligən ḫərkim dozahning otioɣa layiḳ bolidu. **(Geenna g1067)** **23** Xuning üqün, sən ḳurbangaḫ aldioɣa kelip [Hudaoɣa] ḫədiyə atimaḳqi boloɣiningda, ḳerindixingning seningdin aoɣrinoɣan yeri barliḳi yadingoɣa kəlsə, **24** ḫədiyəngni ḳurbangaḫ aldioɣa ḳoyup turup, awwal ḳerindixing bilən yarixiwal, andin kelip ḫədiyəngni ata. **25** Əgər üstüngdin dəwa ḳilmaḳqi boloɣan birsi bolsa, uning bilən birgə yolda boloɣiningda uning bilən tezdin yarixip, dost boloɣin. Bolmisa, u seni soraḳqioɣa, soraḳqi bolsa gundipayoɣa tapxuridu, sən zindanoɣa solitiwetilisən. **26** Mən sanga xuni bərḫək eytip ḳoyayki, [ḳərzingning] əng ahirḳi bir tiyininimu ḳoymay təlimigüqə, xu yərdin qiḳalmaysən. **27** Silər «Zina ḳilmanglar» dəp buyruloɣanliḳini anglioɣansilər. **28** Biraḳ mən əzüm xuni silərgə eytip ḳoyayki, birər ayaloɣa xəḫwaniy niyət bilən ḳarioɣan kixi kənglidə u ayal bilən alliḳaqan zina ḳiloɣan bolidu. **29** Əgər əmdi ong kəzüng seni gunaḫḳa azdursa, uni oyup taxliwət. Qünki pütün bədiningning dozahḳa taxlanoɣinidin kərə, bədiningdiki bir əzaying yoḳ ḳilinoɣini kəp əwzəl. **(Geenna g1067)** **30** Əgər ong ḳolung seni gunaḫḳa azdursa, uni kesip taxliwət. Qünki pütün bədiningning dozahḳa taxlanoɣinidin kərə, bədiningdiki bir əzaying yoḳ ḳilinoɣini kəp əwzəl. **(Geenna g1067)** **31** Yənə: — «Kimdikim ayalini talaḳ ḳilsa, uningoɣa talaḳ hetini bərsun» dəpmu buyruloɣan. **32** Biraḳ mən əzüm xuni silərgə eytip ḳoyayki, kimdikim əz ayalining buzuḳluḳ ḳilmixidin baxḳa [ḫərḳandaḳ ixni baḫanə ḳilip] uni talaḳ ḳilsa, əmdi uni zinaoɣa tutup bərgən bolidu; talaḳ ḳilinoɣan ayalni əmrigə aloɣan kiximu zina ḳiloɣan bolidu. **33** Silər yənə burunḳilaroɣa «Ḳəsimingdin yanma, Pərwərdigaroɣa ḳiloɣan ḳəsiminggə əməl ḳil» dəp buyruloɣanliḳini anglioɣansilər. **34** Biraḳ mən əzüm xuni silərgə eytip ḳoyayki, ḳət'iy ḳəsəm ḳilmanglar; ərxni tiloɣa elip ḳəsəm ḳilmanglar, qünki ərx Hudaning təhtidur; **35** yaki yərni tiloɣa elip ḳəsəm ḳilmanglar, qünki yər yüzi Hudaning təhtipəridur. Yerusalemni tiloɣa elipmu ḳəsəm ḳilmanglar, qünki u yər uluoɣ padixaḫning xəḫiridur. **36** Ḫətta əz bexinglarni tiloɣa elipmu ḳəsəm ḳilmanglar, qünki silərning qeqinglarning bir telinimu aḳ yaki ḳara rənggə əzgərtix ḳolunglardin kəlməydu. **37** Pəḳət degininglar «Bolidu», «bolidu», yaki «Yaḳ, yaḳ, bolmaydu» bolsun. Buningdin ziyadisi rəzil boloɣuqidin kelidu. **38** Silər «Kəzgə kəz, qixḳa qix» dəp buyruloɣinini anglioɣansilər. **39** Biraḳ mən əzüm xuni silərgə eytip ḳoyayki, əski bilən təng bolmanglar. Kimdəkim ong məngzinggə ursa, sol məngzingnimu tutup bər; **40** wə birsi üstüngdin dəwa ḳilip, kənglikingni almaḳqi bolsa, qapiningnimu bər. **41** Birsi sanga [yük-taḳini yüdküzüp] ming ḳədəm yol yürüxkə zorlisa, uning bilən ikki ming ḳədəm mang. **42** Birsi səndin tilisə, uningoɣa bər. Birsi səndin ətnəyerim ḳilmaḳqi bolsa, uningoɣa boynungni toloɣima. **43** Silər «Ḳoxnangni səygin, düxmininggə nəprətlən» dəp eytiloɣanni anglioɣan. **44** Biraḳ mən əzüm xuni silərgə eytip ḳoyayki, silərgə düxmənlik boloɣanlaroɣa meḫirmuḫəbbət kərsitinglar, silərdin nəprətləngənlərgə yahxiliḳ ḳilinglar, silərgə ziyankəxlik ḳiloɣanlaroɣa dua ḳilinglar. **45** Xundaḳ ḳiloɣanda, ərxtiki Atanglarning pərzəntliridin bolisilər. Qünki U ḳuyaxining nurini yahxilaroɣimu wə yamanlaroɣimu qüxüridu, yamoɣurnimu ḫəḳḳaniylaroɣimu, ḫəḳḳaniyətsizlərgimu yaoɣduridu. **46** Əgər silər əzünglaroɣa muḫəbbət kərsətkənlərgila meḫir-muḫəbbət kərsətsənglar, buning ḳandaḳmu in'amoɣa erixküqiliki bolsun? Ḫətta bajgirlarmu xundaḳ ḳiliwatmamdu? **47** Əgər silər pəḳət ḳerindaxliringlar bilənla salam-səḫət ḳilixsanglar, buning nemə pəziliti bar? Ḫətta yat əlliklərmu xundaḳ ḳilidioɣu! **48** Xunga, ərxtiki Atanglar mukəmməl boloɣinidək, silərmu mukəmməl bolunglar.

6 Ḫezi bolunglarki, həyr-sahawətlik ixliringlarni baxḳilarning aldida kəz-kəz ḳilmanglar. Bundaḳ ḳilsanglar, ərxtiki Atanglarning in'amioɣa erixəlməysilər. **2** Xunga həyr-sahawət ḳiloɣiningda, dawrang salma. Sahtipəzlərla sinagoglarda wə koqilarda adəmlərning mahtixioɣa erixix üqün xundaḳ ḳilidu. Mən silərgə xuni bərḫək eytip ḳoyayki, ular kəzligən in'amioɣa erixkən bolidu. **3** Lekin sən, həyr-sahawət ḳiloɣiningda ong ḳolungning nemə ḳiliwatḳinini sol ḳolung bilmisun. **4** Xuning bilən həyr-sahawiting yoxurun bolidu wə yoxurun ixlarni kərgüqi Atang sanga buni ḳayturidu. **5**

Dua qiloŋan waqtingda, sahtipəzlərdək bolma; qünki ular
baxqilaroŋa kəz-kəz qilix üqün sinagoglar yaki tət koqa
eoŋizida turuwelip dua qilixqa amraqtur. Mən silərgə xuni
bərhək eytip qoyayki, ular kəzligən in'amioŋa erixkən
bolidu. 6 Lekin sən bolsang, dua qiloŋan waqtingda,
iqkiri əygə kirip, ixikni yepip, yoxurun turoŋuqi Atangoŋa
dua qilinglar; wə yoxurun kərgüqi Atang buni sanga
qayturidu. 7 Dua-tilawət qiloŋanda, [butpərəs] yat
əlliklərdikidək quruk gəplərni təkrarlawərmənglar.
Qünki ular degənlirimiz kəp bolsa [Huda] tiliginimizni
qokum ijabət qilidu, dəp oylaydu. 8 Xunga, silər ularni
dorimanglar. Qünki Atanglar silərning ehtiyajinglarni
silər tiliməstin burunla bilidu. 9 Xuning üqün, mundak
dua qilinglar: — «I asmanlarda turoŋuqi Atimiz, Sening
naming mukəddəs dəp uluoŋlanoŋay. 10 Padixahliking
kəlgəy, Iradəng ərxtə ada qilinoŋandək yər yüzidimu ada
qilinoŋay. 11 Bügünki nenimizni bügün bizgə bərgəysən.
12 Bizgə qərzdar boloŋanlarni kəqürginimizdək, Sənmu
qərzlirimizni kəqürgəysən. 13 Bizni azduruluxlaroŋa
uqratquzmioŋaysən, Bəlki bizni rəzil boloŋuqidin
qutulduroŋaysən». 14 Qünki silər baxqilarning
gunah-səwənliklirini kəqürsənglar, ərxtiki Atanglarmu
silərni kəqüridu. 15 Birak baxqilarning gunah-
səwənliklirini kəqürmisənglər, ərxtiki Atanglarmu
gunah-səwənlikliringlarni kəqürməydu. 16 Roza tutqan
waqtinglarda, sahtipəzlərdək tatirangoŋu qiyapətkə
kiriwalmanglar. Ular roza tutqinini kəz-kəz qilix üqün
qiraylirini soloŋun qiyapəttə kərsitidu. Mən silərgə
xuni bərhək eytip qoyayki, ular kəzligən in'amioŋa
erixkən bolidu. 17 Əmdi sən, roza tutqiningda,
qaqliringni maylap, yüzüngni yuyup yür. 18 Xu
qaoŋda, roza tutqining insanlaroŋa əməs, bəlki pəqət
yoxurun turoŋuqi Atangoŋila kərünidu; wə yoxurun
kərgüqi Atang uni sanga qayturidu. 19 Yər yüzidə
əzünglaroŋa baylikqlarni toplimanglar. Qünki bu yərdə
ya küyə yəp ketidu, ya dat basidu yaki ooŋrilar tam
texip ooŋrilap ketidu. 20 Əksiqə, ərxtə əzünglaroŋa
baylikqlar toplanglar. U yərdə küyə yeməydu, dat
basmaydu, ooŋrimu tam texip ooŋrilimaydu. 21 Qünki
baylikiŋ qəyərdə bolsa, qəlbingmu xu yərdə bolidu.
22 Tənning qirioŋi kəzdur. Xunga əgər kəzüng sap
bolsa, pütün wujudung yorutulidu. 23 Lekin əgər
kəzüng yaman bolsa pütün wujudung qarangoŋu bolidu.
Əgər wujudungdiki «yorukluk» əməliyəttə qarangoŋuluk
bolsa, u qarangoŋuluk nemidegən korkunqluk-hə! 24
Heqkim [birla wakitta] ikki hojayinning kullukida
bolmaydu. Qünki u yaki buni yaman kərüp, uni yahxi
kəridu; yaki buningoŋa baoŋlinip, uningoŋa etibarsiz
qaraydu. [xuningoŋa ohxax], silərning həm Hudaning,
həm mal-dunyaning kullukida boluxunglar mumkin
əməs. 25 Xunga mən silərgə xuni eytip qoyayki,
hayatinglaroŋa kerəklik yemək-iqmək yaki uqanglaroŋa
kiyidioŋan kiyim-keqəkning oŋemini qilmanglar. Hayatlik
ozuqtin, tən kiyim-keqəktin əziz əməsmu? 26
Asmandiki uqar-qanatlaroŋa qaranglar! Ular terimaydu,
ormaydu, ambarlaroŋa yioŋmaydu, lekin ərxtiki Atanglar
ularnimu ozuqlanduridu. Silər axu quxlardin kəp əziz
əməsmu? 27 Aranglarda qaysinglar oŋəm-qayoŋu bilən
əmrünglarni birər saət uzartalaysilər? 28 Silərning
kiyim-keqəkning oŋemini qilixinglarning nemə hajiti?!
Daladiki nelupərlərning qandak əsidioŋanlikioŋa qarap
bekinglar! Ular əmgəkmu qilmaydu, qak egirməydu;
29 lekin silərgə xuni eytayki, hətta Sulayman toluk
xan-xəraptə turoŋandimu uning kiyinixi nilupərlərning
bir güliqilikmu yok idi. 30 Əmdi Huda daladiki
bügün eqilsa, ətisi qurup oqakka selinidioŋan axu
gül-giyahlarni xunqə bezigən yərdə, silərni tehimu
kiyindürməsmu, əy ixənqi ajizlar! 31 Xunga «nemə
yəymiz», «nemə iqimiz», «nemə kiyimiz?» dəp oŋəm
qilmanglar. 32 Qünki yat əldikilər mana xundak
həmmə nərsigə intilidu, əmma ərxtiki Atanglar silərning
bu həmmə nərsilərgə mohtajlikinglarni bilidu; 33
xundak ikən, həmmidin awwal Hudaning padixahliki wə
həkkaniylikioŋa intilinglar. U qaoŋda, bularning həmmisi
silərgə qoxulup nesip bolidu. 34 Xuning üqün, ətining
oŋemini qilmanglar. Ətining oŋemi ətigə qalsun. Hər
künning dərdi xu küngə tuxluk bolidu.

7 Baxqilarning üstidin həküm qilip yürmənglar.
Xundakta [Hudaning] həkümigə uqrimaysilər. 2
Qünki silər baxqilar üstidin qandak baha bilən
həküm qilsanglar, [Hudamu] silərning üstünglardin
xundak baha bilən həküm qikiridu. Silər baxqilarni
qandak əlqəm bilən əlqisənglar, [Hudamu] silərni
xundak əlqəm bilən əlqəydu. 3 Əmdi nemə üqün
buradiringning kəzidiki qilni kərüp, əz kəzüngdiki
limni baykiyalmaysən?! 4 Sən qandakmu buradiringoŋa:
«Qeni, kəzüngdiki qilni eliwetəy!» deyələysən? Qünki
mana, əzüngning kəzidə lim turidu!? 5 Əy sahtipəz!
Awwal əzüngning kəzidiki limni eliwət, andin enik
kərüp, buradiringning kəzidiki qilni eliwetələysən.
6 Mukəddəs nərsini itlaroŋa bərmənglar, yaki ünqə-
mərwayitliringlarni tongguzlarning aldioŋa taxlap
qoymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dəssəp,
andin burulup silərni talaydu. 7 Tilənglar, silərgə ata
qilinidu; izdənglar, tapisilər; ixikni qekinglar, eqilidu. 8
Qünki hərbir tiligüqi tiliginigə erixidu; izdigüqi izdiginini
tapidu; ixikni qəkküqilərgə ixik eqilidu. 9 Aranglarda əz
ooqli nan tələp qilsa, uningoŋa tax beridioŋanlar barmu?!
10 Yaki belik tələp qilsa, yilan beridioŋanlar barmu?
11 Əmdi silər rəzil turupmu əz pərzəntliringlaroŋa
yahxi iltipatlarni berixni bilgən yərdə, ərxtiki Atanglar
Əzidin tiligənlərgə yahxi nərsilərni tehimu iltipat
qilmasmu? 12 Xunga hər ixta baxqilarning əzünglaroŋa
qandak muamilə qilixini ümid qilsanglar, silərmu
ularoŋa xundak muamilə qilinglar; qünki Təwrat qanuni
wə pəyoŋəmbərlərning təlimatliri mana xudur. 13
Tar dərwazidin kiringlar. Qünki kixini halakətkə elip
baridioŋan dərwaza kəng bolup, yoli kəngtaxa wə
daoŋdamdur, wə uningdin kiridioŋanlar kəptur. 14 Birak
hayatlikka elip baridioŋan dərwaza tar, yoli qistang
bolup, uni tapalaydioŋanlarmu az. 15 Aldinglaroŋa
qoy terisigə oriniwelip kəlgən, iqi yirtquq qilbəridək
boloŋan sahta pəyoŋəmbərlərdin hoxyar bolunglar. 16
Silər ularni mewiliridin tonuwalalaysilər. Tikəndin
üzümlər, qamoŋaqtin ənjürlər aloŋili bolamdu? 17
Xuningoŋa ohxax, hər yahxi dərəh yahxi mewə beridu,
por dərəh naqar mewə beridu. 18 Yahxi dərəh naqar
mewə bərməydu, por dərəh yahxi mewə bərməydu.
19 Yahxi mewə bərməydioŋan hərbir dərəh kesilip
otka taxlinidu. 20 Xuningdək, muxundak kixilərni

mewiliridin tonuwalalaysilər. **21** Manga «Rəbbim,
Rəbbim» degənlərning ḥəmmisila ərx padixaḥlikiƣa
kirəlməydu, bəlki ərxtə turƣuqi Atamning iradisini ada
kiloƣanlarla kirələydu. **22** Xu künidə nuroƣun kixilər
manga: «Rəbbim, Rəbbim, biz sening naming bilən
wəḥiy-bexarətlərni yətküzduk, sening naming bilən
jinlarni ḳooƣliduk wə naming bilən nuroƣun məjizilərni
kərsəttuk» dəydu. **23** Ḥalbuki, u qaƣda mən ularƣa:
«Silərni əzəldin tonumaymən. Kəzümdin yokilinglar,
əy itaətsizlər!» dəp elan kilimən. **24** Əmdi ḥərbiri bu
sözlirimni anglap əməl kiloƣan bolsa, u əz əyini ḳoram
tax üstigə saloƣan pəm-parasətlik kixigə ohxaydu. **25**
Yamoƣur yioƣip, kəlkün kelip, boran qikip soksimu, u
əy ərülmidi; qünki uning uli ḳoram taxning üstigə
selinoƣan. **26** Birak sözlirimni anglap turup, əməl
kilmaydioƣan ḥərbiri əyini ḳumning üstigə ḳuroƣan
əhməkkə ohxaydu. **27** Yamoƣur yaoƣkanda, kəlkün
kəlgəndə, boran qikkanda xu əy ərülüp kətti; uning
ərülüxi intayin dəḥxətlik boldi! **28** Wə xundak boldiki,
əysa bu sözlirini ahirlaxturoƣandin keyin, bu top-top
halayik uning təlimlirigə ḥəyranuḥəs boluxti. **29** Qünki
uning təlimliri Təwrat ustazliriningkigə ohximaytti,
bəlki tolimu nopuzluk idi.

8 U taoƣdin qüxkəndə, top-top kixilər uningƣa əgixip
mangdi. **2** Wə mana, mahaw kesili bar boloƣan bir
kixi uning aldioƣa kelip, bexini yərgə urup tizlinip: —
Təksir, əgər halisingiz, meni kesilimdin pak kilalaysiz!
— dedi. **3** Əysa uningƣa ḳolini təgküzüp turup: —
Halaymən, pak boloƣin! — dewidi, bu adəmning mahaw
kesili xuan pak bolup sakaydi. **4** Əysa uningƣa: — Ḥazir
bu ixni ḥeqkimgə eytma, bəlki udul berip kaḥinoƣa
əzüngni kərsitip, ularda bir guwaḥlik bolux üqün,
Musa bu ixta əmr kiloƣan ḥədiyə-ḳurbanlikni sunoƣin,
— dedi. **5** U Kəpərnaḥum xəḥirigə baroƣanda, [rimlik]
bir yüzbexi uning aldioƣa kelip, uningdin yelinip: **6** —
Təksir, qakirim paləq bolup kelip, bək azablinip əydə
yatidu, — dedi. **7** Mən berip uni sakaytip koyay, —
dedi əysa. **8** Yüzbexi jawabən: — Təksir, torusumning
astioƣa kirixingizgə layik əməsmən. Pəkət bir eƣizla
söz kilip koysingiz, qakirim sakiyip ketidu. **9** Qünki
mənmu baxka birsining ḥokuki astidiki adəmmən,
mening ḳol astimda ləxkərlirim bar. Birigə bar desəm
baridu, birigə kəl desəm, kelidu. Kulumoƣa bu ixni kil
desəm, u xu ixni kilidu, — dedi. **10** Əysa bu gəplərni
anglap, ḥəyran boldi. Əzi billə kəlgənlərgə: — Mən
silərgə xuni bərḥək eytip koyayki, bundak ixənqni ḥətta
Israillar arisidimu tapalmioƣanidim. **11** Silərgə xuni
eytayki, nuroƣun kixilər künqikix wə künpetixtin kelip,
ərx padixaḥlikida Ibraḥim, Isḥak wə Yakuplar bilən
bir dastihanda olturidu. **12** Lekin bu padixaḥlikning
əz pərzəntliri bolsa, sirtta karangoƣulukka taxlinip,
u yərdə yioƣa-zarlar kətüridu, qixlirini oƣuqurlitidu,
— dedi. **13** Andin, Əysa yüzbexioƣa: — Əyünggə kayt,
ixənginingdək sən üqün xundak kilinidu, dedi. Ḥeliki
qakarning kesili xu pəyttə sakaytildi. **14** Əysa Petrusning
əyigə baroƣanda, Petrusning keynanisining kizip orun
tutup yetip kaloƣinini kərdi. **15** U uning ḳolini tutiwidi,
uning kizitmisi yandi. [Ayal] dərḥal ornidin turup,
əysani kütüxkə baxlidi. **16** Kəq kirgəndə, kixilər jin
qaplaxkan nuroƣun adəmlərni uning aldioƣa elip kelixti.
U bir eƣiz söz bilənla jinlarni ḥəydiwətti wə barlik
kesəllərni sakaytti. **17** Buning bilən, Yəxaya pəyƣəmbər
arkilik yətküzülgən: «U əzi aƣrik-silaklirimizni kətürdi,
kesəllirimizni üstigə aldi» degən söz əməlgə axuruldi.
18 Əysa əzini oriwaloƣan top-top kixilərni kərüp,
[muhlislirioƣa] dengizning u kətioƣa ətüp ketixni əmr
kildi. **19** Xu qaƣda, Təwrat ustazliridin biri kelip,
uningƣa: — Ustaz, sən kəyərgə barsang, mənmu sanga
əgixip xu yərgə barimən, — dedi. **20** Əysa uningƣa: —
Tülkilərning əngkürliri, asmandiki kuxlarning uwiliri
bar; birak Insan'ooƣlining bexini koyƣudək yerimu
yok, — dedi. **21** Muhlisliridin yənə biri uningƣa: —
Rəb, mening awwal berip atamni yərlikkə koyuxumoƣa
ijazət bərgəysən, — dedi. **22** Birak Əysa uningƣa:
— Manga əgəxkin, wə ölüklər əz ölüklirini yərlikkə
koysun, — dedi. **23** U kemigə qüxti, muhlislirimu
qüxüp billə mangdi. **24** Wə mana, dengiz üstidə kattik
boran qikip kətti; xuning bilən dolkunlar kemidin
ḥalkip kemini oƣərk kiliwetəy dəp kaldi. Lekin u
uhlawatatti. **25** Muhlislar kelip uni oyƣitip: — I ustaz,
bizni kutulduroƣaysən! Biz ḥalakət aldida turimiz —
dedi. **26** — Nemixka korkisilər, i ixənqi ajizlar! — dedi
u wə ornidin turup, boran-qapkunoƣa wə dengizoƣa
tənbiḥ beriwidi, ḥəmmisi birdinla tinqidi. **27** Muhlislar
intayin ḥəyran bolup, bir-birigə: — Bu zadi kandak
adəmdu? Ḥətta boran-qapkunlar wə dengizmu uningƣa
boysunidikən-ḥə! — dəp ketixti. **28** Əysa dengizning
u kətidiki Gadaralikларning yurtioƣa baroƣinida, jin
qaplaxkan ikki kixi gərliridin qikip uningƣa aldioƣa
kəldi. Ular xunqə wəḥxiy idiki, ḥeqkim bu yərdin ətüxkə
jür'ət kilalmaytti. **29** Uni kərgəndə ular: — I Hudaning
Ooƣli, sening biz bilən nemə karing! Sən wakit-saiti
kəlməyla bizni kiyinioƣili kəldingmu? — dəp towlidi.
30 Xu yərdin heli yirakta qong bir top tongguz padisi
otlap yürətti. **31** Jinlar əmdi uningƣa: — Əgər sən
bizni kooƣliwətməkqi bolsang, bizni tongguz padisi iqigə
kirgüzüwətkəysən, — dəp yalwuruxti. **32** U ularƣa:
— Qikinglar! — dewidi, jinlar qikip, tongguzlarning
tenigə kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz padisi tik
yardin etilip qüxüp, sularda oƣərk boldi. **33** Lekin
tongguz bakkuqilar bədər kəqip, xəḥərgə kirip, bu
ixning bax-ahirini, jümlidin jin qaplaxkan kixilərning
kəqürmixlirini halayikka eytip berixti. **34** Wə mana,
pütün xəḥərdikilər əysa bilən kərüxkili qikti. Ular uni
kərgəndə, uning əzlirining xu rayonidin ayrilip ketixini
ətündi.

9 Xuning bilən u kemigə qüxüp dengizdin ətüp, əzi
turoƣan xəḥərgə kaytip kəldi. **2** Wə mana, kixilər
zəmbilgə yatkuzuloƣan bir paləqni uning aldioƣa elip
kəldi. Əysa ularning ixənqini kərüp ḥeliki paləqkə: —
Ooƣlum, yürəklik bol, gunaḥliring kəqürüm kilindi, —
dedi. **3** Andin mana, Təwrat ustazliridin bəziliri kənglidə:
«Bu adəm kupurluk kiliwatidu!» dəp oylidi. **4** Ularning
kənglidə nemə oylawatkanlikini bilgən əysa ularƣa:
— Nemə üqün kənglünglarda razil oylarda bolisilər?
5 «Gunaḥliring kəqürüm kilindi» deyix asanmu yaki
«Ornungdin tur, mang!» deyixmu? — dedi wə yənə
ularƣa: — **6** Əmma ḥazir silərning Insan'ooƣlining
yər yüzidə gunaḥlarni kəqürüm kilix ḥokukioƣa igə
ikənlikini bilixinglar üqün, — u paləq kesəlgə: —

Ornungdin tur, orun-kərpəngni yioɣixturup əyünggə
ḳayt, — dedi. 7 Ḥeliḳi adəm ornidin turup əyigə ḳaytti.
8 Buni kərgən top-top adəmlər ḳorḳuxup, insanlaroɣa
bundaḳ ḥoḳuḳni bərgən Hudani uluoɣlaxti. 9 Əysa u
yərdin qiḳip aldioɣa ketiwetip, baj yioɣidioɣan orunda
olturoɣan, Matta isimlik bir [bajgirni] kərdi. U uningoɣa:
— Manga əgəxkin! — dedi. Wə Matta ornidin turup,
uningoɣa əgəxti. 10 Wə xundaḳ boldiki, əysa [Mattaning]
əyidə meḥman bolup dastihanda olturoɣanda, nuroɣun
bajgirlar wə gunaḥḳarlarmu kirip, əysa wə uning
muhlisliri bilən ḥəmdastihan boldi. 11 Buni kərgən
Pərisiylər uning muhlislirioɣa: — Ustazinglar nemixḳa
bajgir wə gunaḥḳarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip
olturidu?! — dedi. 12 Bu gəpni anglioɣan əysa: — Saoɣlam
adəmlər əməs, bəlki bimarlar tewipḳa moḥtajdur. 13
Silər berip [muḳəddəs yazmilardiki]: «Izdəydioɣinim
ḳurbanliḳlar əməs, bəlki rəḥim-xəpḳət» deyilgən xu
səzning mənisini əginiinglar; qünki mən ḥəḳḳaniylarni
əməs, bəlki gunaḥḳarlarni qaḳiroɣili kəldim, dedi. 14 Xu
waḳitlarda, Yəḥya [pəyoɣəmbərning] muhlisliri əysaning
yenioɣa kelip uningoɣa: — Nemixḳa biz wə Pərisiylər pat-
pat roza tutimiz, lekin sizning muhlisliringiz tutmaydu?
— dəp soraxti. 15 əysa jawabən: — Toyi boluwatḳan
yigit tehi toyda ḥəmdastihan oltuoɣan qaoɣda, toy
meḥmanliri ḥaza tutup oltursa ḳandaḳ bolidu!? əmma
xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu
kündə roza tutidu. 16 Ḥeqkim kona kəngləkkə yengi
rəhttin yamaḳ salmaydu. Undaḳ ḳilsa, yengi yamaḳ
[kirixip], kiyimni tartip yirtiwetidu. Nətijidə, yirtiḳ
tehimu yooɣinap ketidu. 17 Xuningdək, ḥeqkim yengi
xarabni kona tulumlaroɣa ḳaqilimaydu. əgər undaḳ
ḳilsa, [xarabning eqixi bilən] tulumlar yerilip ketidu-də,
xarabmu təkülüp ketidu ḥəm tulumlarmu kardin qiḳidu.
Xuning üqün kixilər yengi xarabni yengi tulumlaroɣa
ḳaqilaydu; xundaḳ ḳiloɣanda, ḥər ikkilisi saḳlinip ḳalidu.
18 U [Yəḥyaning muhlislirioɣa] bu səzlərni ḳiliwatḳan
waḳtida, mana bir ḥəkümdar kelip, uning aldioɣa bax
urup: — Mening ḳizim ḥazirla əlüp kətti; əmma siz
berip uningoɣa ḳolingizni təgküzüp ḳoysingiz, u tirilidu,
dedi. 19 əysa ornidin turup, muhlisliri bilən billə uning
kəynidin mangdi. 20 Wə mana, yolda hun təwrəx
kesiligə giriptar boloɣinioɣa on ikki yil boloɣan bir ayal
əysaning arḳisidin kelip, uning tonining pexini silidi.
21 Qünki u iqidə «Uning tonini silisamla, qoḳum saḳiyip
ketimən» dəp oylioɣanidi. 22 əmma əysa kəynigə
burulup, uni kərüp: — Ḳizim, yürəklik bol, ixənqing seni
saḳaytti! dedi. Xuning bilən u ayal xu saəttə saḳaydi.
23 əmdi əysa ḥeliḳi ḥəkümdarning əyigə kirgəndə,
nəy qeliwatḳan wə ḥaza tutup waysawatḳan kixilər
topini kərüp, 24 uloroɣa: — Qiḳip ketinglar, bu ḳiz
əlmidi, bəlki uhlawatidu, dedi. [Xuni anglap] kəpqilik
uni məshirə ḳildi. 25 Kixilər qiḳiriwetilgəndin keyin, u
ḳizning yenioɣa kirip, uning ḳolini tutiwidi, ḳiz ornidin
turdi. 26 Bu tooɣrisidiki həwər pütün yurtta pur kətti.
27 əysa u yərdin qiḳḳanda, ikki ḳarioɣu uning kəynidin
kelip: — I Dawutning ooɣli, bizgə rəḥim ḳiloɣaysiz! — dəp
nida ḳilixti. 28 U əygə kirgəndin keyin, xu ikki ḳarioɣu
uning aldioɣa kəldi. əysa ulardin: — Silər mening bu
ixḳa ḳadir ikənlikimgə ixinəmsilər? — dəp soridi. — I
Rəbbim, ixinimiz, — dəp jawab bərdi ular. 29 U ḳolini
ularning kəzlirigə təgküzüp turup: — Ixənqinglar boyiqə
bolsun! dewidi, 30 Ularning kəzliri eqildi. əysa uloroɣa:
Bu ixni ḥeqkimgə eytmanglar! dəp ḳattiḳ tapilidi. 31
Lekin ular u yərdin qiḳipla, uning nam-xəḥritini pütkül
yurtḳa yeyiwətti. 32 Ular qiḳip ketiwatḳanda, kixilər
jin qaplaxḳan bir gaqini uning aldioɣa elip kəldi. 33
Uningoɣa qaplaxḳan jinning ḥəydilixi bilənla, ḥeliḳi
adəm zuwanoɣa kəldi. Halayiḳ intayin ḥəyranuḥəs bolup:
— Bundaḳ ix Israilda zadi kərülüp baḳmioɣan, — deyixti.
34 Lekin Pərisiylər: — U jinlarni jinlarning əmirigə
tayinip ḳooɣlaydikən, deyixti. 35 Wə əysa barliḳ xəḥər
wə yeza-ḳixlaḳlarni kezip, ularning sinagoglirida təlim
berip, ərx padixaḥliḳidiki hux həwərni jakarlidi wə
ḥərhil kesəllərni wə ḥərhil meyip-ajizlarni saḳaytti.
36 Lekin u top-top adəmlərni kərüp uloroɣa iq aoɣritti,
qünki ular harlinip padiqisiz ḳoy padiliridək panaḥsiz
idi. 37 Xuning bilən u muhlislirioɣa: — Ḥosul dərwəḳə
kəp ikən, biraḳ [ḥosul elix üqün] ixləydioɣanlar az ikən.
38 Xunga ḥosulning Igisidin, Əz ḥosulingni yioɣiwelixḳa
ixləmqilərni jiddiy əwətkəysən, dəp tilənglar, — dedi.

10 U on ikki muhlisini yenioɣa qaḳirip, uloroɣa
napak roḥlarni ḳooɣlax wə ḥərbir kesəllikni ḥəm
ḥərbir meyip-ajizni saḳaytix ḥoḳuḳini bərdi. 2 On
ikki rosulning isimliri təwəndikiqə: Awwal Petrus
dəpmu atilidioɣan Simon wə uning inisi Andiriyas,
andin Zəbədiyning ooɣli Yaḳup wə uning inisi Yuḥanna,
3 Filip wə Bartolomay, Tomas wə bajgir Matta,
Alfayning ooɣli Yaḳup wəLəbbaus dəpmu atilidioɣan
Taday, 4 millətpərwər dəp ataloɣan Simon wə keyin
əysaoɣa satḳunluḳ ḳiloɣan Yəḥuda Ixḳariyot. 5 əysa
bu on ikkisini [həlḳning arisioɣa] mundaḳ tapilap
əwətti: — Yat əlliklərning yollirioɣa qiḳmanglar, yaki
Samariyəliklərning xəḥərlirigimu kirmənglar, 6 bəlki
tenigən ḳoy padiliri boloɣan Israil jəmətidikilər arisioɣa
beringlar. 7 Baroɣan yeringlarda: «Ərx padixaḥliḳi
yeḳinlixip ḳaldi!» dəp jakarlanglar. 8 Aoɣriḳ-silaḳlarni
saḳaytinglar, əlüklərni tirildürünglar, mahaw kesəllirini
saḳaytinglar, jinlarni ḥəydiwetinglar. Silərgə xapaət
halis berilgəndur, silərmu halis iltipat ḳilinglar. 9
Bəlweoɣinloroɣa altun, kümüx wə mis pullarni baoɣlap
elip yürmənglar. 10 Səpər üqün birla yəktəktin baxḳa nə
hurjun, nə kəx, nə ḥasa eliwalmanglar. Qünki hizmətkar
əz ix ḥəḳḳini elixḳa ḥəḳliḳtur. 11 Ḥərḳaysi xəḥər
yaki yezioɣa baroɣan waḳtinglarda, aldi bilən xu yərdə
kimning ḥərmətkə layiḳ mətiwər ikənlikini soranglar;
xundaḳ kixini tapḳanda, u yərdin kətküqə uning əyidila
turunglar. 12 Birər əygə kirgininglarda, uloroɣa salam
beringlar. 13 əgər u ailidikilər [ḥərmətkə] layiḳ mətiwər
kixilər bolsa, tiligən amanliḳinglar uloroɣa ijabət
bolsun; əgər ular layiḳ bolmisa, tiligən amanliḳinglar
əzünglaroɣa ḳaytsun. 14 Silərni ḳobul ḳilmioɣan,
səzliringlarni anglimioɣan kimdəkim bolsa, ularning
əyidin yaki xu xəḥərdin kətkininglarda, ayioɣinglardiki
topini ḳeḳiwetinglar. 15 Mən silərgə xuni bərḥəḳ
eytip ḳoyayki, ḳiyamət künidə Sodom wə Gomorra
zeminidikilərning ḥali xu xəḥərdikilərningkidin yenik
bolidu. 16 Mana, mən silərni ḳoylarni bərilərning
arisioɣa əwətkəndək əwətimən. Xunga, yilandək səzgür,
pahtəktək sap dilliḳ bolunglar. 17 Insanlardin pəhəs
bolunglar; qünki ular silərni tutuwelip sot məḥkimilirigə

tapxurup beridu, sinagoglirida ḳamqilaydu. **18** Ular wə
xundaḳla yat əlliklər üqün bir guwaḥlik boluxḳa, silər
mening səwəbimdin əmirlər wə padixaḥlar aldioƣa elip
berilip soraḳḳa tartilisilər. **19** Lekin ular silərni soraḳḳa
tartḳan waḳtida, ḳandaḳ jawab berix yaki nemə jawab
berixtin ənsirəp kətmənglar. Qünki xu waḳti-saitidə
eytix tegixlik səzlər silərgə təminlinidu. **20** Qünki
səzligüqi əzünglar əməs, bəlki Atanglarning roḥi silər
arḳilik səzləydu. **21** Ḳerindax ḳerindixioƣa, ata balisioƣa
hainlik ḳilip, əlümgə tutup beridu. Balilarmu ata-
anisioƣa ḳarxi qiḳip, ularni əlümgə məḥḳum ḳilduridu.
22 Xundaḳla silər mening namim tüpəylidin ḥəmmə
adəmning nəpritigə uqraysilər. Lekin ahiroƣiqə bərdaxlik
bərgənlər bolsa ḳutḳuzulidu. **23** Ular silərgə bu xəḥərdə
ziyankəxlik ḳilsa, yənə bir xəḥərgə ḳeqip beringlar.
Qünki mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, Insan'ooƣli
ḳaytip kəlgüqə silər Israilning barlik xəḥərlirini arilax
[wəzipinglar] tügiməydu. **24** Muhlis ustazidin, ḳul
hojayinidin üstün turmaydu. **25** Muhlis ustazioƣa
ohxax bolsa, ḳul hojayinioƣa ohxax bolsa razi bolsun.
Ular əyning igisini «Bəəlzibul» dəp tillioƣan yərdə,
uning əyidikilirini tehimu ḳattik ḥaḳarətlimədu? **26**
Xunga ulardin ḳorḳmanglar; qünki ḥeqḳandaḳ yepiḳ
ḳoyuloƣan ix axkarilanmay ḳalmaydu, wə ḥeqḳandaḳ
məhpiy ix ayan bolmay ḳalmaydu. **27** Mening silərgə
ḳarangoƣuda eytidioƣanlirimni yoruḳta eytiweringlar.
Ḳulikinglaroƣa piqirlap eytiloƣanlarni əgzilərdə
jakarlanglar. **28** Tənni əltürsimu, lekin adəmning jan-
roḥini əltürəlməydioƣanlardin ḳorḳmanglar; əksiqə, tən
wə jan-roḥni dozahta ḥalak ḳilixḳa ḳadir boloƣuqidin
ḳorḳunglar. **(Geenna g1067)** **29** Ikki ḳuxḳaqni bir tiyingə
setiwaloƣili boliduoƣu? Lekin ulardin birimu Atanglarsiz
yərgə qüxməydu. **30** Əmma silər bolsanglar, ḥətta ḥərbir
tal qeqinglarmu sanaloƣandur. **31** Xunga, ḳorḳmanglar.
Silər nuroƣunlioƣan ḳuxḳaqtinmu ḳimmətliktursilər! **32**
Xunga, meni insanlarning aldida etirap ḳiloƣanlarning
ḥərbirini mənmu ərxtiki Atamning aldida etirap ḳilimən;
33 Biraḳ insanlarning aldida məndin tanoƣanlarning
ḥərbiridin mənmu ərxtiki Atam aldida tanimən. **34**
Mening dunyaoƣa keliximni tinqlik elip kelix üqündur,
dəp oylap ḳalmanglar. Mən tinqlik əməs, bəlki ḳiliqni
yürgürüxkə kəldim. **35** Qünki mening kelixim «Ooƣulni
atisioƣa, ḳizni anisioƣa, kelinni ḳeynanisioƣa ḳarxi
qiḳirix» üqün bolidu. **36** Xuning bilən «Adəmning
düxmənliri əz ailisidiki kixilər bolidu». **37** Ata-anisini
məndinmu əziz kəridioƣanlar manga munasip əməstur.
Əz ooƣul-ḳizini məndinmu əziz kəridioƣanlarmu manga
munasip əməs. **38** Əzining krestini kətürüp, manga
əgəxmigənlərmu manga munasip əməs. **39** Əz ḥayatini
ayaydioƣan kixi uningdin məḥrum bolidu; mən üqün əz
ḥayatidin məḥrum boloƣan kixi uningoƣa erixidu. **40**
Silərni ḳobul ḳiloƣanlar menimu ḳobul ḳiloƣan bolidu;
meni ḳobul ḳiloƣanlar bolsa meni əwətküqinimu ḳobul
ḳiloƣan bolidu. **41** Bir pəyƣəmbərni pəyƣəmbərlik
salaḥiyitidə ḳobul ḳiloƣan kixi pəyƣəmbərgə has boloƣan
in'amoƣa erixidu. Ḥəḳḳaniy adəmni u ḥəḳḳaniy ikən dəp
bilip ḳobul ḳiloƣanlar ḥəḳḳaniy adəmgə has boloƣan
in'amoƣa erixidu. **42** Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip
ḳoyayki, mening bu xakiqiklirimdin əng kiqiki birini
mening muhlisim dəp bilip uningoƣa ḥətta pəḳət birər
qinə sooƣuḳ su bərgən kiximu jəzmən əzigə layiḳ
in'amdin məḥrum bolmaydu.

11 Əysa on ikki muhlisioƣa bu ixlarni tapilap
boloƣandin keyin, əzimu xu yərdiki ḥərḳaysi
xəḥərlərdə təlim berix wə [Hudaning kalamini] jakarlax
üqün u yərdin kətti. **2** Zindanoƣa solanoƣan Yəḥya
[pəyƣəmbər] Məsiḥning ḳiloƣan əməllirini anglap,
muhlislirini əwətip, ular arḳilik əysadin: **3** «Ḳelixi
muḳərrər zat əzüngmu, yaki baxḳa birsini kütüximiz
kerəkmu?» — dəp soridi. **4** Əysa ularoƣa jawab berip
mundaḳ dedi: — Yəḥyaning yenioƣa ḳaytip berip,
əz anglawatḳanliringlarni wə kərüwatḳanliringlarni
bayan ḳilip — **5** Korlar kərələydioƣan wə tokurlar
mangalaydioƣan boldi, mahaw kesili boloƣanlar
saḳaytildi, gaslar angliyalaydioƣan boldi, əlgənlərmu
tirildürüldi wə kəmbəƣəllərgə hux həwər jakarlandi»
— dəp eytinglar **6** wə [uningoƣa yənə]: «Məndin
gumanlanmay putlixip kətmigən kixi bolsa bəhtliktur!»
dəp ḳoyunglar, — dedi. **7** Ular kətkəndə, əysa top-
top adəmlərgə Yəḥya tooƣruluḳ səzləxkə baxlidi: —
«Silər əsli [Yəḥyani izdəp] qəlgə baroƣininglarda,
zadi nemini kərgili bardinglar? Xamalda yəlpünüp
turoƣan ḳomuxnimu? **8** Yaki esil kiyingən bir
ərbabnimu? Mana, esil kiyimlərni kiygənlər han
ordiliridin tepiliduoƣu! **9** Əmdi silər nemə kərgili
bardinglar? Bir pəyƣəmbərnimu? Durus, əmma mən
xuni silərgə eytip ḳoyayki, [bu bolsa] pəyƣəmbərdinmu
üstün bir boloƣuqidur. **10** Qünki [muḳəddəs yazmilardiki]:
— «Mana, yüz aldingoƣa əlqimni əwətimən; U sening
aldingda yolungni təyyarlaydu» — dəp pütülgən səz
dəl uning tooƣrisida pütülgəndur. **11** Mən silərgə xuni
bərḥəḳ eytip ḳoyayki, ayallardin tuƣuloƣanlar arisida
qəmüldürgüqi Yəḥyadinmu uluƣi turoƣuzuloƣini yoḳ;
əmma ərx padixaḥlikidiki əng kiqik boloƣinimu uningdin
uluƣ turidu. **12** Əmma qəmüldürgüqi Yəḥya otturioƣa
qiḳḳan künlərdin bügünki küngiqə, ərx padixaḥlikioƣa
kirix yoli xiddət bilən eqildi wə kixilər uni xiddət bilən
tutuwalidu. **13** Qünki barlik pəyƣəmbərlərning bexarət
berix hizmiti, xundaḳla Təwrattiki yazmilar arḳilik
bexarət yətküzülüx hizmiti Yəḥya bilən ahirlixidu. **14**
Wə əgər xu səzni ḳobul ḳilalisanglar, «[ḳaytip] kelixi
muḳərrər boloƣan Ilyas [pəyƣəmbər]» bolsa, [Yəḥyaning]
əzidur. **15** Anglioƣudək ḳuliḳi barlar buni anglisun! **16**
Lekin bu dəwrdiki kixilərni zadi kimlərgə ohxitay? Ular
huddi rəstə-bazarlarda olturwelip, bir-birigə: **17** «Biz
silərgə sunay qelip bərsəkmu, ussul oynimidinglar»,
«Matəm pədisigə qelip bərsəkmu, yioƣa-zar ḳilmidinglar»
dəp [ḳaḳxaydioƣan tuturuḳsiz] balilaroƣa ohxaydu.
18 Qünki Yəḥya kelip ziyapəttə olturmaytti, [xarab]
iqməytti. Xuning bilən, ular: «Uningoƣa jin qaplixiptu»
deyixidu. **19** Insan'ooƣli bolsa kelip ḥəm yəydu ḥəm
iqidu wə mana, ular: «Taza bir toymas wə bir məyhor
ikən. U bajgirlar wə gunaḥḳarlarning dosti» deyixidu.
Lekin danaliḳ bolsa əz pərzəntliri arḳilik durus dəp
tonulidu». **20** Andin u əzi kəp məjizilərni kərsətkən
xəḥərlərdə turuwatḳanlarni towa ḳilmioƣanliḳi üqün
əyibləp, mundaḳ dedi: — **21** Ḥalinglaroƣa way, əy
Ḳorazinliḳlar! Ḥalinglaroƣa way, əy Bəyt-Saidaliḳlar!
Qünki silərdə kərsitilgən məjizilər Tur wə Zidon
xəḥərliridə kərsitilgən bolsa, u yərlərdikilər heli burunla

bəz kiyimigə yəginip, külgə milinip towa qiloŋan bolatti.
22 Mən silərgə xuni eytip qoyayki, qiyamət künidə Tur
wə Zidondikilərning kəridioŋini silərningkidin yenik
bolidu. 23 Əy ərxkə kətürülgən Kəpərnahumluklar! Silər
təhtisaraoŋa qüxürülisilər. Qünki aranglarda yaritiloŋan
məjizilər Sodomda yaritiloŋan bolsa, u xəhər bügüngiqə
halak bolmioŋan bolatti. (Hadēs g86) 24 Əmma mən
silərgə xuni eytip qoyayki, qiyamət künidə Sodom
zeminidikilərning kəridioŋini silərningkidinmu yenik
bolidu. 25 Xu wakitlarda, əysa bu ixlaroŋa karap mundak
dedi: — Asman-zemin Igisi i Ata! Sən bu [həkikətlərni]
danixmən wə əkilliklardin yoxurup, səbiy balilaroŋa
axkarilioŋanlikiŋa üqün Sanga mədhiyilər okuymən!
26 Bərhək, i Ata, nəziringdə bundak kilix rawa idi.
27 Həmmə manga Atamdin təkdim kilindi; Ooŋulni
Atidin baxka heqkim tonumaydu, wə Atinimu Ooŋul wə
Ooŋul axkarilaxni layik kərgən kixilərdin baxka heqkim
tonumaydu. 28 Əy japakəxlər wə eoŋir yük yükləngən
həmminglar! Mening yenimoŋa kelinglar, mən silərgə
aramlik berəy. 29 Mening boyunturukumni kiyip,
məndin əgininglar; qünki mən məmin wə kəmtərmən;
xundak kiloŋanda, kənglünglar aram tapidu. 30 Qünki
mening boyunturukumda bolux asan, mening artidioŋan
yüküm yeniktur.

12 Xu qaoŋlarda bir xabat küni, əysa buoŋdayliklardin
ətüp ketiwatatti. Korsiki eqip kətkən muhlisliri
baxaklarni üzüp, yeyixkə baxlidi. 2 Lekin buni kərgən
Pərisiylər uningoŋa: — Kara, muhlisliring xabat küni
Təwratta qəkləngən ixni kiliwatidu, deyixti. 3 Birak
u ularoŋa: — Dawut wə uning həmrahlirining aq
kaloŋanda nemə kiloŋanlikini [mukəddəs yazmilardin]
okumioŋanmusilər? 4 U Hudaning əyigə kirip, [Hudaoŋa]
ataloŋan, xundakla əzi wə həmrahlirioŋa nisbətən Təwrat
kanuni boyiqə yeyixkə bolmaydioŋan «təkdim nanlar»ni
[sorap elip], ularni [həmrahliri] bilən billə yegən. Əslidə
bu nanlarni pəkət kahinlarning yeyixigila bolatti. 5 Silər
Təwrattin xuni okup bakmioŋansilərki, ibadəthanida
ixləydioŋan kahinlar xabat künliri ixləp xabat tərtipini
buzsimu, gunahka buyrulmaydu. 6 Birak mən xuni
silərgə eytip koyayki, bu yərdə ibadəthanidinmu
uluoŋ birsi bar. 7 Əmdiliktə əgər silər [Hudaning]
«[mukəddəs yazmilarda]: «Izdəydioŋinim kurbanliklar
əməs, bəlki rəhim-xəpkət» deyilgən xu səzining mənisini
bilgən bolsanglar, bigunah kixilərni gunahkar dəp
bekitməyttinglar. 8 Qünki Insan'ooŋli xabat küninin
Igisidur. 9 U u yərdin ayrilip, ularning sinagogioŋa kirdi.
10 Wə mana, u yərdə bir koli yegiləp kaloŋan bir adəm bar
idi. Ular uning üstidin ərz kilixka səwəb tapmakqi bolup
uningdin: — Xabat küni kesəl sakaytix Təwrat kanunioŋa
uyoŋunmu? — dəp soridi. 11 Lekin u ularoŋa mundak
jawab bərdi: — Birərsinglarning koyi xabat küni orioŋa
qüxüp kətsə, uni dərhal tartip kiqiriwalmaydioŋan adəm
barmidu? 12 Insan bolsa koydin xunqə ətibarliktur!
Xunga, xabat küni yahxilik kilix Təwrat kanunioŋa
uyoŋundur. 13 Andin u heliki kesəlgə: — Kolungni
uzat, — dedi. U kolini uzitixi bilənla koli ikkinqi
kolioŋa ohxax əsligə kəltürüldi. 14 Birak Pərisiylər
taxkirioŋa qikip, uni kandak yokitix həkkidə məslihət
kilixti. 15 Əmma əysa buni biliwelip u yərdin ayrildi.
Top-top kixilər uningoŋa əgixip mangdi. U ularning
həmmisini sakaytti; 16 andin ularoŋa əzining salahyitini
axkarilimaslikni kattik tapilidi. 17 Buning bilən Yəxaya
pəyoŋəmbər arkilik yətküzülgən munu səzlər əməlgə
axuruldi: 18 — «Karanglar, mana Mən tallioŋan Əz
kulum! Mening səyümlükim, dilimning səyüngini! Mən
Əz Rohimni uning wujudioŋa kondurimən, Xuning bilən
u əllərgə həküm-həkikətni jakarlaydu. 19 U nə talax-
tartix kilmaydu nə kukan kətürməydu, Koqilarda uning
kətürgən awazini heq angliooŋuqi bolmaydu. 20 Taki u
oŋəlibə bilən tooŋra həkümlərni qikaroŋuqə, Yanjiloŋan
komuxni sundurmaydu, Tütəp əqəy dəp kaloŋan pilikni
əqürməydu; 21 Wə əllər uning namioŋa ümid baoŋlaydu».
22 Xu qaoŋda, uning aldioŋa jin qaplixiwaloŋan kor
wə gaqa biri elip kelindi. U uni sakaytti, kor gaqini
səzliyələydioŋan wə kərələydioŋan kildi. 23 Barlik halayik
həyran boluxup: — Əjəba, bu Dawutning ooŋlimidu? —
deyixti. 24 Lekin Pərisiylər bu səzni anglap: — U pəkət
jinlarning əmiri boloŋan Bəəlzibubka tayinip jinlarni
kooŋliwetidikən, deyixti. 25 Lekin u ularning nemə
oylawatkanlikini bilip ularoŋa mundak dedi: — Əz iqidin
bəlünüp əzara sokuxkan hərkandak padixahlik wəyran
bolidu; hərkandak xəhər yaki ailə əz iqidin bəlünüp əzara
sokuxsa zawallikka yüz tutidu. 26 Əgər Xəytan Xəytanni
kooŋlisa, u əz-əzigə karxi qikkan bolidu. Undakta, uning
padixahliki kandakmu put tirəp turalisun? 27 Əgər
mən jinlarni Bəəlzibuloŋa tayinip kooŋlisam, silərning
pərzəntliringlar kimgə tayinip jinlarni kooŋlaydu?!
Xunga ular silər tooŋruluk həküm qikarsun! 28 Lekin mən
Hudaning Rohioŋa tayinip jinlarni kooŋlioŋan bolsam,
undakta Hudaning padixahliki dərwəkə üstünglaroŋa
qüxüp namayan boldi. 29 Bir kixi küqtünggür
birsining əyigə kirip, uning mal-mülkini kandak bulap
ketəlisun? Pəkət u xu küqtünggürni awwal baoŋliyalisa,
andin əyini bulang-talang kilalaydu. 30 Mən tərəptə
turmioŋanlar manga karxi turoŋuqidur. Mən tərəpkə
[adəmlərni] yioŋmioŋuqilar bolsa tozutuwətküqidur.
31 Xuning üqün mən silərgə xuni eytip koyayki,
insanlarning ətküzgən hərtürlük gunahliri wə kiloŋan
kupurlukirining həmmisini kəqürüxkə bolidu. Birak
Mukəddəs Rohka kupurluk kilix heq kəqürülməydu.
32 Insan'ooŋlioŋa karxi səz kiloŋan kimdəkim bolsa
kəqürümgə erixələydu; lekin Mukəddəs Rohka karxi
gəp kiloŋanlar bolsa bu dunyadimu, u dunyadimu
kəqürümgə erixəlməydu. (aiōn g165) 33 Dərəh yahxi
bolsa, mewisimu yahxi bolidu — yaki dərəh por bolsa,
mewisimu naqar bolidu; qünki hərkandak dərəh əz
mewisidin bilinidu. 34 Əy yilanlarning pərzəntliri!
Silər rəzil tursanglar, aoŋzinglardin kandakmu yahxi səz
qiksun? Qünki adəmning kəlbidə nemə tolup taxkan
bolsa eoŋizdin xu qikidu. 35 Yahxi adəm əz yahxi
həzinisidin yahxi nərsilərni qikiridu. Yaman adəm
yaman həzinisidin yaman nərsilərni qikiridu. 36 Mən
silərgə xuni eytip koyayki, insanlar kiloŋan hərbir eoŋiz
kuruk səzi üqün sorak küni hesab beridu. 37 Qünki əz
səzliring bilən ya həkkaniy ispatlinisən, ya səzliringlar
bilən gunahkar dəp bekitilisən. 38 Xu qaoŋda bəzi
Təwrat ustazliri wə Pərisiylər uningoŋa jawabən: Ustaz,
səndin bir məjizilik alamət kərgümiz bar, — dedi. 39
Lekin u ularoŋa mundak jawab bərdi: — Rəzil həm
zinahor bu dəwr bir «alamət»ning kəristilixini istəp

yüridu. Birak bu dəwrdikilərgə «Yunus pəyoŋəmbərdə
kərülgən məjizilik alamət»tin baxka ḥeqkandak məjirilik
alamət kərsitilməydu. **40** Qünki Yunus pəyoŋəmbər
yooŋan belikning korsikida üq keqə-kündüz yatkandək,
Insan'ooŋlimu ohxaxla üq keqə-kündüz yərning baoŋrida
yatidu. **41** Sorak küni Ninəwə xəḥiridikilər bu dəwrdikilər
bilən təng kopup, bu dəwrdikilərning gunaḥlirini
bekitidu. Qünki ular Yunus [pəyoŋəmbər] jakarlioŋan
həwərni anglap, [yamanlikidin] towa kiloŋan; wə mana,
muxu yərdə Yunus [pəyoŋəmbər]dinmu uluoŋ birsi
turidu! **42** Sorak küni «Jənubtiki ayal padixaḥ»mu
bu dəwrdikilər bilən təng tirilip, ularning gunaḥlirini
bekitidu. Qünki u Sulaymanning dana səzlirini anglax
üqün yər yüzining qetidin kəlgən; wə mana, ḥazir muxu
yərdə Sulaymandinmu uluoŋ birsi turidu. **43** Napak roḥ
birawning tenidin qikiriwetilgəndin keyin, u kuroŋak
dalalarni qərgiləp yürüp, birər aramgaḥni izdəydu, birak
tapalmaydu **44** wə: «Mən qikkan makanimoŋa kaytay»
dəydu. Xuning bilən kaytip kelip, xu makanining yənila
box turoŋanlikini, xundakla pakiz tazilanoŋanlikini wə
rətləngənlikini baykaydu-də, **45** berip əzidinmu bəttər
yəttə jinni baxlap kelidu; ular kirip billə turidu. Buning
bilən ḥeliki adəmning keyinki ḥali burunkidinmu tehimu
yaman bolidu. Bu rəzil dəwrdikilərning ḥalimu mana
xundak bolidu. **46** U toplaxkan halayikka dawamlik
səzləwatkanda, mana, anisi bilən iniliri kelip, uning
bilən səzləxməkqi bolup taxkirida turuxti. **47** Xuning
bilən birəylən uningoŋa: — Aningiz wə iniliringiz siz
bilən səzliximiz dəp taxkirida turidu, — dedi. **48** Lekin u
jawabən xu həwərni yətküzgən kixidin: «Kim mening
anam, kim mening inilirim?» — dəp soridi. **49** Andin
u kolini sozup muhlislirini kərsitip: — Mana mening
anam, mana mening inilirim! **50** Qünki kim ərxtiki
Atamning iradisini ada kilsa, xu mening aka-inim, aqa-
singlim wə anamdur, — dedi.

13 Xu küni əysa əydin qikip, dengiz boyida olturatti.
2 Ətrapioŋa top-top adəmlər olixiwaloŋaqka, u
bir kemigə qikip olturdi. Pütkül halayik bolsa dengiz
boyida turuxatti. **3** U uloroŋa təmsillər bilən nuroŋun
ḥekmətlərni eytip birip, mundak dedi: — Mana, uruk
qaqkuqi uruk qaqkili [etizoŋa] qikiptu. **4** Uruk qaqkanda
urukkardin bəziliri qioŋir yol üstigə qüxüptu, kuxlar
kelip ularni yəp ketiptu. **5** Bəziliri texi kəp, topisi
az yərlərgə qüxüptu. Tupriki qongkur bolmioŋaqka,
tezla ünüp qikiptu, **6** lekin kün qikixi bilənla aptapta
kəyüp, yiltizi bolmioŋaqka kurup ketiptu. **7** Bəziliri
tikənlərning arisioŋa qüxüptu, tikənlər əsüp maysilarni
booŋuwaptu. **8** Bəziliri bolsa yahxi tuprakka qüxüptu.
Ularning bəziliri yüz ḥəssə, bəziliri atmix ḥəssə, yənə
bəziliri ottuz ḥəssə ḥosul beriptu. **9** Kuliki barlar buni
anglisun! **10** Muhlisliri kelip, uningdin: — Sən nemə
üqün uloroŋa təmsillər arkilik təlim berisən? — dəp
soridi. **11** U uloroŋa mundak jawab bərdi: — Silər ərx
padixaḥlikining sirlirini bilixkə muyəssər kilindinglar,
lekin uloroŋa nesip kilinmidi. **12** Qünki kimdə bar bolsa,
uningoŋa tehimu kəp berilidu, uningda molqilik bolidu;
əmma kimdə yok bolsa, ḥətta uningda bar boloŋanlirimu
uningdin məḥrum kilinidu. **13** Uloroŋa təmsil bilən
səzliximning səwəbi xuki, ular karisimu kərməydu,
anglisimu tingximaydu ḥəm ḥəkikiy qüxənməydu. **14**
Buning bilən Yəxaya pəyoŋəmbər eytkan bexarəttiki
munu səzlər əməlgə axuruldi: — «Silər anglaxni
anglaysilər, birak qüxənməysilər; Karaxni karaysilər,
birak kərməysilər. **15** Qünki muxu həlkning yürikini
may kaplap kətkən, Ular angliooŋanda kulaklirini eoŋir
kiliwaloŋan, Ular kəzlirini uhlioŋandək yumuwaloŋan;
Undak bolmisidi, ular kəzliri bilən kərüp, Kuliki bilən
anglap, Kəngli bilən qüxinip, Əz yolidin yanduruluxi
bilən, Mən ularni sakaytkan bolattim. **16** Lekin,
kəzliringlar bəhtliktur! Qünki ular kəridu; kulikinglar
bəhtliktur! Qünki ular anglaydu. **17** Mən silərgə xuni
bərḥək eytip koyayki, burunki nuroŋun pəyoŋəmbərlər
wə ḥəkkaniy adəmlər silərning kərgininglarni kərüxkə
intizar boloŋan bolsimu ularni kərmigən; silərning
angliooŋininglarni anglaxka intizar boloŋan bolsimu
ularni anglimioŋan. **18** Əmdi uruk qaqkuqi tooŋrisidiki
təmsilning mənisini anglanglar: **19** Əgər biri [ərx]
padixaḥlikining səz-kalamini anglap turup qüxənmisə,
Xəytan kelip uning kəngligə qeqiloŋan səzni elip ketidu.
Bu dəl qioŋir yol üstigə qeqiloŋan urukkardur. **20** Taxlik
yərlərgə qeqiloŋan urukkar bolsa, ular səz-kalamni
anglap, huxallik bilən dərḥal kobul kiloŋanlarni kərsitidu.
21 Ḥalbuki, kəlbidə ḥeq yiltiz bolmioŋaqka, pakət wakitlik
məwjut bolup turidu; səz-kalamning wəjədin kiyinqilik
yaki ziyankəxlikkə uqrioŋanda, ular xuan yoldin qətnəp
ketidu. **22** Tikənlərning arisioŋa qeqiloŋini xundak
adəmlərni kərsətkənki, ular səz-kalamni angliooŋini bilən,
lekin bu dunyaning əndixiliri wə baylikning ezikturuxi
[kəlbidiki] səz-kalamni booŋuwetidu-də, ular ḥosulsiz
kalidu. **(aiōn g165)** **23** Lekin yahxi yərgə qeqiloŋan
urukkar bolsa — səz-kalamni anglap qüxəngən adəmlərni
kərsitidu. Bundak adəmlər ḥosul beridu, birsi yüz
ḥəssə, birsi atmix ḥəssə, yənə birsi ottuz ḥəssə ḥosul
beridu. **24** U ularning aldida yənə bir təmsilni bayan
kildi: — — Ərx padixaḥlikiki huddi etizioŋa yahxi urukni
qaqkan bir adəmgə ohxaydu. **25** Əmma kixilər uykuoŋa
qəmgən qaoŋda, düxmini kelip buoŋday arisioŋa kürmək
urukkirini qeqiwetip, ketiptu. **26** Əmdi maysilar əsüp,
baxak qikaroŋanda, kürməkmu axkarlinixka baxlaptu.
27 Hojayinning qakarliri kelip uningoŋa: — «Əpəndi,
siz etizingizoŋa yahxi uruk qaqkan əməsmidingiz?
Kürməklər nədin kelip kaldi?» dəptu. **28** Hojayin: «Buni
bir düxmən kiloŋan» — dəptu. Qakarlar uningdin: «Siz
bizni berip ularni otiwetinglar deməkqimu?» — dəp
soraptu. **29** «Yak, » — dəptu hojayin, «undak kiloŋanda
kürməklərni yuloŋanda, buoŋdaylarnimu yuluwetixinglar
mumkin. **30** Bu ikkisi orma wakticioŋiqə billə əssun, orma
wakitda, mən ormiqilaroŋa: — Aldi bilən kürməklərni
ayrip yioŋip, baoŋlap kəydürüxkə koyunglar, andin
buoŋdaylarni yioŋip ambirimoŋa əkiringlar, dəymən» —
dəptu hojayin. **31** U uloroŋa yənə bir təmsilni eytti:
— Ərx padixaḥlikiki huddi bir adəm kolioŋa elip etizioŋa
qaqkan kiqa urukioŋa ohxaydu. **32** Kiqa urukiki dərwəkə
barlik urukkarning iqidə əng kiqik bolsimu, u ḥərkandak
ziraəttin egiz əsüp, dərəh bolidu, ḥətta asmandiki
kuxlarmu kelip uning xahlirida uwulaydu. **33** U uloroŋa
yənə bir təmsilni eytti: — Ərx padixaḥlikiki huddi bir
ayal kolioŋa elip üq jawur unning arisioŋa yoxurup, taki
pütün hemir boloŋuqə sakliooŋan eqitkuoŋa ohxaydu. **34**
əysa bu ixlarning ḥəmmisini təmsillər bilən kəpqilikkə

bayan qildi. U təmsilsiz ḥeqqandak təlim bərməytti.
35 Buning bilən pəyoŋəmbər arqilik aldin'ala eytiloŋan
munu səzlər əməlgə axuruldi: — «Aoŋzimni təmsil səzləx
bilən aqimən, Aləm apiridə boloŋandin beri yoxurunup
kəlgən ixlarni elan qilimən». **36** Xuningdin keyin, u
kəpqilikni yoloŋa seliwetip əygə kirdi. Muhlisliri yenioŋa
kelip uningdin: — Etizliqtiki kürmək tooŋrisidiki təmsilni
bizgə xərḥləp bərsəng, — dəp ətündi. **37** U əmdi ularoŋa
jawab berip mundak dedi: — Yahxi urukni qaqkan kixi
Insan'ooŋlidur. **38** Etizlik bolsa — dunya. Yahxi uruk
bolsa [ərx] padixaḥlikining pərzəntliridur, lekin kürmək
rəzil boloŋuqining pərzəntliridur. **39** Kürmək qaqkan
düxmən — Iblistur. Orma orux wakti — zaman ahiridur.
Ormiqilar — pərixtilərdur. **(aiōn g165)** **40** Kürməklər
yulunup, otta kəydürüwetilginidək, zaman ahiridimu
ənə xundak bolidu. **(aiōn g165)** **41** Insan'ooŋli pərixtilirini
əwətip, ular insanlarni gunaḥqa azduroŋuqilarning
ḥəmmisini, xundakla barlik itaətsizlik qiloŋuqilarni əz
padixaḥlikidin xallap qikip, **42** humdanning lawuldap
turoŋan otioŋa taxlaydu. U yərdə yioŋa-zarlar kətürülidu,
qixlirini oŋuqurlitidu. **43** U qaoŋda ḥəkkaniylar Atisining
padixaḥlikida huddi kuyaxtək julalinidu. Angliouدək
kuliki barlar buni anglisun! **44** — ərx padixaḥliki
huddi etizda yoxuruloŋan bir həzinigə ohxaydu. Uni
tepiwaloŋuqi həzinini kaytidin yoxurup, həzinining xad-
huramliki iqidə bar-yokini setiwetip, xu etizni setiwalidu.
45 Yənə kelip, ərx padixaḥliki esil ünqə-mərwayitlarni
izdigən sodigərgə ohxaydu. **46** Sodigər naḥayiti
kimmət baḥalik bir mərwayitni tapkanda, kaytip
berip bar-yokini setiwetip, u mərwayitni setiwalidu.
47 — Yənə kelip, ərx padixaḥliki dengizoŋa taxlinip
ḥərhil belikilarni tutidioŋan toroŋa ohxaydu. **48** Tor
toxkanda, [belikqilar] uni kiroŋakka tartip qikiridu.
Andin olturup, yahxi belikilarni iloŋiwelip, kaqilaroŋa
kaqilap, ərziməslərni taxliwetidu. **49** Zaman ahirida
xundak bolidu. Pərixtilər qikip, rəzil kixilərni ḥəkkaniy
kixilər arisidin ayriydu **(aiōn g165)** **50** wə humdanning
lawuldap turoŋan otioŋa taxlaydu. U yərdə yioŋa-zarlar
kətürülidu, qixlirini oŋuqurlitidu. **51** Əysa ulardin: —
Bu ixlarning ḥəmmisini qüxəndinglarmu? dəp soridi.
Qüxənduk, — dəp jawab bərdi ular. **52** Andin u ularoŋa:
— Xunga, ərx padixaḥlikining təlimigə muyəssər bolup
muhlis boloŋan ḥərbir Təwrat ustazi huddi həzinisidin
yengi ḥəm kona nərsilərni elip qikip tarkatkuqi əy
hojayinioŋa ohxaydu, — dedi. **53** Əysa bu təmsillərni
səzləp boloŋandin keyin, xundak boldiki, u yərdin ayrilip,
54 əz yurtioŋa kətti wə əz yurtidiki sinagogta həlkkə
təlim berixkə kirixti. Buni angliouدək halayik intayin
ḥəyran boluxup: — Bu adəmning bunqiwala danaliki
wə məjizə-karamətliri nədin kəlgəndu? **55** U pəkət
ḥeliki yaoŋaqqining ooŋli əməsmu? Uning anisining ismi
Məryəm, Yakup, Yüsüp, Simon wə Yəhudalar uning
iniliri əməsmu? **56** Uning singillirining ḥəmmisi bizning
arimizdioŋu? Xundak ikən, uningdiki bu ixlarning
ḥəmmisi zadi nədin kəlgəndu? — deyixətti. **57** Xuning
bilən ular uningoŋa ḥəsət-bizar bilən karidi. Xunga Əysa
ularoŋa mundak dedi: — Ḥərkandak pəyoŋəmbər baxka
yərlərdə ḥərmətsiz kalmaydu, pəkət əz yurti wə əz
əyidə ḥərmətkə sazawər bolmaydu. **58** Ularning iman-
ixənqsizlikidin u u yərdə kəp məjizə kərsətmidi.

14 U qaoŋlarda, Ḥerod ḥakim Əysaning nam-
xəḥritidin həwər tepip, **2** hizmətkarlirigə: — Bu
adəm qəmüldürgüqi Yəḥya bolidu, u əlümdin tirilgən
bolsa kerək. Xuning üqün muxu alaḥidə kudrətlər
uningda küqini kərsətməktə, — dedi. **3** Ḥerodning
bundak deyixining səwəbi, u [əgəy] akisi Filipning ayali
Ḥerodiyəning wəjidin Yəḥyani tutkun kilip, zindanoŋa
taxlioŋanidi. **4** Qünki Yəḥya Ḥerodka [tənbiḥ berip]: «Bu
ayalni tartiwelixing Təwrat kanunioŋa hilaptur» dəp
kəlgənidi. **5** Ḥerod [xu səwəbtin] Yəḥyani əltürməkqi
boloŋan bolsimu, birak halayiqtin korkkanidi, qünki ular
Yəḥyani pəyoŋəmbər, dəp biləti. **6** Əmma Ḥerodning
tuoŋuloŋan küni təbrikləngəndə, ayali Ḥerodiyəning
kizi otturioŋa qikip ussul oynap bərdi. Bu Ḥerodka
bək yakti; **7** xuning üqün u uningoŋa: — Ḥərnemə
tilisəng xuni sanga berəy, dəp kəsəm kildi. **8** Lekin kiz
anisining küxkürtüxi bilən: — Qəmüldürgüqi Yəḥyaning
kallisini elip, bir təhsigə koyup əkəlsilə, — dedi. **9**
Padixaḥ buningoŋa ḥəsrət qəkkən bolsimu, kəsəmliri
tüpəylidin wə dastihanda olturoŋanlar wəjidin, [kallisini]
elip kelinglar, dəp buyrudi. **10** U adəm əwətip, zindanda
Yəḥyaning kallisini aldurdi. **11** Xuning bilən kallisi bir
təhsigə koyulup, kizning aldioŋa elip kelindi. Kiz buni
anisining aldioŋa apardi. **12** [Yəḥyaning] muhlisliri bolsa
berip, jəsətni elip dəpnə kildi; andin berip Əysaoŋa bu
ixlarni həwər kildi. **13** Əysa bu həwərni anglap, əzi
yaloŋuz pinḥan bir jayoŋa ketəy dəp bir kemigə olturup
u yərdin ayrildi. Halayik buning həwirini tapkanda,
ətraptiki xəḥərlərdin kelixip, uning kəynidin piyadə
mangdi. **14** U [kiroŋakka] qikip kətkinidə, zor bir
top adəmlərni kərüwidi, ularoŋa iq aoŋritip, ularning
aoŋriklirini sakaytti. **15** Kəq kirgəndə, muhlisliri uning
yenioŋa kelip: — Bu qəl bir jay ikən, wakitmu bir
yərgə berip kaldi. Halayikni yoloŋa seliwətkən bolsang,
andin ular kəntlərgə berip əzlirigə ozuk setiwalsun,
— dedi. **16** Lekin Əysa ularoŋa: — Ularning ketixining
ḥajiti yok, əzünglar ularoŋa ozuk beringlar, — dedi.
17 Lekin muhlislar: — Bizdə bəx nan bilən ikki danə
belikqtin baxka ḥeq nərsə yok, — deyixti. **18** U: — Ularni
manga elip kelinglar, dedi. **19** U halayikni qəplükning
üstidə olturuxka buyruoŋandin keyin, bəx nan bilən
ikki belikni kolioŋa elip, asmanoŋa karap [Hudaoŋa]
təxəkkür eytti. Andin nanlarni oxtup muhlislirioŋa bərdi,
muhlisliri halayikka üləxtürüp bərdi. **20** Ḥəmməylən
yəp toyundi. [Muhlislar] exip kaloŋan parqilarni lik
on ikki sewətkə teriwaldi. **21** Ozuklanoŋanlarning sani
ayallar wə balilardin baxka təhminən bəx ming kixi
idi. **22** Arkidila, u muhlislirioŋa: Əzüm bu halayikni
yoloŋa seliwetimən, angoŋuqə silər kemigə olturup,
dengizning karxi kiroŋikioŋa ətüp turunglar, dəp buyrudi.
23 Halayikni yoloŋa seliwətkəndin keyin, u dua kilix üqün
əzi hilwət taoŋka qikti. Kəq kirgəndimu u yərdə yaloŋuz
kaldi. **24** Bu qaoŋda, kemə kiroŋaktin heli kəp qakirim
yürgənidi, lekin xamal karxi yənlixitin qikiwatkaqka,
kemə dolkunlar iqidə qaykilip turatti. **25** Keqə tətinqə
jesək wakitda, u dengizning üstidə mengip, muhlisliri
tərəpkə kəldi. **26** Muhlislar uning dengizning üstidə
mengip keliwatkanlikini kərüp, alakzadə bolup: —
Alwasti ikən! — dəp korkup kukan selixti. **27** Lekin
Əysa dərḥal ularoŋa: — Yürəklik bolunglar, bu mən,

qorqmanglar! — dedi. **28** Petrus buningoŋa jawabən:
— I Rəb, bu sən bolsang, su üstidə mengip yeningoŋa
beriximoŋa əmr qiloŋaysən, — dedi. **29** Kəl, — dedi u.
Petrus kemidin qüxüp, su üstidə mengip, əysaoŋa qarap
ketiwatatti; **30** lekin boranning qattiq qiqiwatqanliqini
kərüp qorqup, suoŋa qəküxkə baxlidi: — Rəb, meni
qutquzuwaloŋaysən! — dəp warqiridi. **31** əysa dərhal
qolini uzitip, uni tutuwaldi wə uningoŋa: — əy ixənqi
ajiz bəndə, nemixqa guman qilding? — dedi. **32** Ular
kemigə qikqanda, xamal tohtidi. **33** Kemidə olturoŋanlar
uning aldioŋa kelip səjdə qilip: — Bərhək, sən Hudaning
Ooŋli ikənsən, — deyixti. **34** Ular dengizning qarxi
təripigə ətkəndə, Ginnisarət yurtida [quruqluqqa] qiqti.
35 U yərdiki adəmlər uni tonup qelip, ətraptiki barlik
jaylaroŋa həwər əwətti; xuning bilən kixilər barlik
bimarlarni uning aldioŋa elip kəldi; **36** ular uningdin
bimarlarning heqbolmioŋanda uning tonining pexigə
bolsimu qolini təgküzüwelixioŋa yol qoyuxini ətündi.
Uningoŋa qolini təgküzgənlərning həmmisi səllimaza
saqaydi.

15 Bu qaoŋda, Təwrat ustazliridin wə Pərisiylərdin
bəziliri Yerusalemdin kelip əysaning aldioŋa
berip: **2** — Muhlisliring nemixqa ata-bowilirimizning
ən'ənilirigə hilaplik qilidu? Qünki ular qollirini yumay
tamak yəydikənoŋu, — dedi. **3** Lekin u ularoŋa mundak
jawab bərdi: — Silərqu, silər nemixqa ən'ənimizni
saqlaymiz dəp Hudaning əmrigə hilaplik qilisilər? **4**
Qünki Huda: «Ata-anangni hərmət qil» wə «Atisi yaki
anisini haqarətligənlər ölümgə məhkum qilinsun»
dəp əmr qiloŋan. **5** Lekin silər: — Hərqandak kixi
«Atisi yaki anisioŋa: — Mən silərgə yardəm bərgüdək
nərsilərni alliqaqan [Hudaoŋa] atiwəttim — desila, **6**
uning ata-anisioŋa hərmət-wapadarlik qilix məjburiyiti
qalmaydu, — dəysilər. Buning bilən ən'ənənglarni
dəp, Hudaning əmrini yokqa qiqiriwəttinglar. **7** əy
sahtipəzlər! Yəxaya pəyoŋəmbər bərgən muxu bexarət
toptooŋra silər tooŋruluk ikən: — **8** «Muxu həlk aoŋzida
meni hərmətligini bilən, Birak qəlbi məndin yirak. **9** Ular
manga bihudə ibadət qilidu. Ularning əgətkən təlimliri
pəqət insanlardin qikqan pətiwalarla, halas». **10** Andin
u halayiqni yenioŋa qakirip, ularoŋa: — Qulak selinglar
həm xuni qüxininglarki, **11** Insanni napak qilidioŋini
aoŋzidin kiridioŋini əməs, bəlki aoŋzidin qiqidioŋinidur, —
dedi. **12** Keyin muhlisliri uning aldioŋa kelip: — Sening
bu sözüngni Pərisiylər anglap, uningdin bizar bolup
rənjigənlikini bildingmu? — dedi. **13** Lekin u mundak
jawab qayturdi: — Ərxtiki Atam tikmigən hərqandak
əsümlük yiltizidin yulunup taxlinidu. **14** Silər ularoŋa
pisənt qilmanglar; ular korlaroŋa yol baxlaydioŋan
korlardur. Əgər kor koroŋa yol baxlisa, hər ikkisi orioŋa
qüxüp ketidu. **15** Lekin Petrus uningoŋa: — Baya eytqan
təmsilni bizgə qüxəndürüp bərgəysən, — dedi. **16** Lekin
u: — Silərmu tehiqə qüxənqigə eriximidinglar?! — dedi.
17 Eoŋizoŋa kirgən barlik nərsilərning axqazan arqilik
tərət bolup qiqip ketidioŋanlikini tehi qüxənməmsilər?
18 Lekin eoŋizdin qiqidioŋini qəlbtin qiqidu, insanni napak
qilidioŋinimu xudur. **19** Qünki yaman oylar, qatillik,
zinahorluk, buzukqilik, ooŋrilik, yaloŋan guwahlik wə
təhmət qatarliqlar qəlbtin qiqidu. **20** Insanni napak
qilidioŋanlar mana xulardur; yuyulmioŋan qollar bilən
tamak yeyix insanni napak qilmaydu. **21** əysa u yərdin
qiqip, Tur wə Zidon xəhərlirining ətrapidiki yurtaroŋa
bardi. **22** Mana, u qət yərlərdin kəlgən kananiy bir ayal
uning aldioŋa kelip: — I Rəb! Dawutning ooŋli, halimoŋa
rəhim qiloŋaysiz! Qizimoŋa jin qaplixiwaloŋanikən,
qiynilip ketiwatidu! — dəp uningoŋa nida qilip zarlidi. **23**
Lekin u u ayaloŋa bir eoŋizmu jawab bərmidi. Muhlisliri
uning yenioŋa kelip: — Bu ayalni yoloŋa salsang! Qünki u
kəynimizdin əgixip yalwurup nida qiliwatidu, — dedi.
24 əmdi u jawab berip: — Mən pəqət yoldin tenigən qoy
padiliri boloŋan Israil jəmətidikilərgə əwətilgənmən,
— dedi. **25** əmma heliqi ayal uning aldioŋa kelip səjdə
qilip: — Rəb, manga yardəm qiloŋaysən! — dəp yalwurdi.
26 U uningoŋa: — Balilarning nenini kiqik itlaroŋa taxlap
berix yahxi əməs, — dedi. **27** Lekin heliqi ayal: — Durus,
i Rəb, birak hətta itlarmu hojayinining dastihinidin
qüxkən uwaqlarni yəydioŋu, — dedi. **28** Xuning bilən
əysa uningoŋa: — əy hanim, ixənqing küqlük ikən!
Tiligininqdək bolsun! — dedi. U ayalning qizi xuan
sakiyip kətti. **29** əysa u yərdin qiqip, Galiliyə dengizining
boyidin ətüp, taoŋqa qiqip olturdi. **30** Uning aldioŋa
top-top halayiq yioŋildi. Ular tokur, qarioŋu, gaqa, qolak
wə nuroŋun baxqa hil kesəllərnimu elip kelip, uning
ayioŋi aldioŋa qoyuxti; u ularni sakaytti. **31** Xuning
bilən halayiq gaqilarning səzliyələydioŋan boloŋanlikini,
qolaqlarning sakayoŋinini, tokurlarning mangoŋanlikini
wə qarioŋularning kəridioŋan boloŋanlikini kərüp, həyran
boldi wə Israilning Hudasini uluoŋlidi. **32** Andin əysa
muhlislirini yenioŋa qakirip: — Bu halayiqqa iqim
aoŋriydu; qünki ular üq kündin beri yenimda boldi,
yegüdək bir nərsisimu qalmidi. Ularni əylirigə aq
qayturuxni halimaymən, yolda halidin ketixi mumkin,
— dedi. **33** Muhlislar uningoŋa: — Bu qəldə bunqiwala
adəmni toyoŋuzoŋudək kəp nanni nədin tapimiz? —
deyixti. **34** əysa ulardin: Qanqə neninglar bar? — dəp
soridi. — Yəttə nan bilən birnəqqə tal kiqik belik bar,
— deyixti ular. **35** Buning bilən u halayiqni yərdə
olturuxqa buyrudi. **36** Andin, yəttə nan bilən beliqlarni
qolioŋa elip [Hudaoŋa] təxəkkür eytip, ularni oxtup
muhlislirioŋa bərdi, muhlislar halayiqqa üləxtürdi. **37**
Həmməylən toyoŋuqə yedi; andin [muhlislar] exip
qaloŋan parqilarni yioŋip yəttə qong sewətni toxquzdi.
38 Tamak yegənlərning sani balilar wə ayallardin baxqa
tət ming kixi idi. **39** U halayiqni yoloŋa saloŋandin keyin,
kemigə qüxüp, Magadan yurtining qət yərlirigə bardi.

16 əmdi pərisiylər bilən Sadukiylar uni sinax
məqsitidə yenioŋa kelip, uningdin bizgə asmandin
məjizilik bir alamət kərsətsəng, dəp tələp qilixti.
2 Birak əysa ularoŋa mundak dedi: — Kəqkurun
silər qizil xəpəqni kərgininglarda, «Hawa ətə oquk
bolidu» dəysilər **3** wə ətigəndə: «Bügün boran
qiqidu, qünki asmanning rənggi qizil həm tutuk»,
dəysilər. Asman rənggi-royini pərk etələysilər-yu,
lekin bu zamanda yüz beriwatqan alamətlərni pərk
etəlməysilər! **4** Rəzil həm zinahor bu dəwr «məjizilik
bir alamət»ning kəristilixini istəp yüridu. Birak
bu [dəwrdikilərgə] «Yunus pəyoŋəmbərdə kərülgən
məjizilik alamət»din baxqa heqkandak məjizilik alamət
kərsitilməydu. Andin u ularni taxlap qiqip kətti. **5**
Muhlisliri [dengizning] u qetioŋa ətkinidə, nan eliwelixni

untuoɣanidi. **6** Əysa ularoɣa: — Ḫoxyar bolunglar,
Pərisiylər bilən Sadukiylarning eqitkusidin eḫtiyat
kilinglar, — dedi. **7** [Muhlislar] əzara mulaḫizilixip:
— Nan əkəlmigənlikimiz üqün buni dəwatsa kerək, —
deyixti. **8** Əysa ularning nemə [deyixiwatkanlikini]
bilip mundak dedi: — Əy ixənqi ajizlar! Nemə üqün
nan əkəlmigənlikinglar tooɣrisida mulaḫizə kilisilər?
9 Tehiqə qüxənmidinglarmu? Bəx nan bilən bəx
ming kixining [toyoɣuzuloɣanlika], kanqə sewət ozuk
yioɣiwaloɣanlikinglar esinglardin qiktimu? **10** Yəttə nan
bilən tət ming kixining [toyoɣuzuloɣanlika], yənə kanqə
qong sewət ozuk yioɣiwaloɣanlikinglarmu esinglardin
qiktimu? **11** Silər kandakmu mening silərgə: «Pərisiylər
bilən Sadukiylarning eqitkusidin eḫtiyat kilinglar»
deginimning nan tooɣruluk əməslikini qüxənməysilər?
12 Muhlislar xundila uning nandiki eqitkudin əməs,
bəlki Pərisiylər bilən Sadukiylarning təlimidin eḫtiyat
kilixni eytkanlikini qüxinip yətti. **13** Əysa Kəysəriyə-
Filippi rayonioɣa kəlginidə, u muhlisliridin: Kixilər
mən Insan'ooɣlini kim dəp bilidikən? — dəp soridi.
14 Muhlisliri: — Bəzilər seni qəmüldürgüqi Yəḫya,
bəzilər Ilyas [pəyoɣəmbər] wə yənə bəzilər Yərəmiya
yaki baxka pəyoɣəmbərlərdin biri dəp bilidikən, — dəp
jawab bərdi. **15** U ulardin: — Əmdi silərqu? Silər meni
kim dəp bilisilər? — dəp soridi. **16** Simon Petrus: —
Sən Məsiḫ, mənggülük ḫayat Hudaning Ooɣli ikənsən,
— dəp jawab bərdi. **17** Əysa uningoɣa: — Bəhtliksən, i
Yunus ooɣli Simon! Buni sanga ayan kiloɣuqi ḫeq ət-kan
igisi əməs, bəlki ərxtiki Atamdur. **18** Mən sanga xuni
eytayki, sən bolsang Petrusdursən. Mən jamaitimni bu
uyultax üstigə kurimən. Uning üstidin təḫtisaraning
dərwazilirimu oɣalib keləlməydu. **(Hadēs g86)** **19** Ərx
padixaḫlikining aqkuqlirini sanga tapxurimən; sən yər
yüzidə nemini baoɣlisang ərxtimu baoɣlanoɣan bolidu,
sən yər yüzidə nemini koyup bərsəng, ərxtimu koyup
berilgən bolidu, — dedi. **20** Bu səzlərni eytip bolup,
u muhlislirioɣa əzining Məsiḫ ikənlikini ḫeqkimgə
tinmaslikni tapilidi. **21** Xu wakittin baxlap, əysa
muhlislirioɣa əzining Yerusalemoɣa ketixi, aksakallar, bax
kaḫinlar wə Təwrat ustazliri təripidin kəp azab-okubət
tartixi, eltürülüxi mukərrər boloɣanlikini, xundakla
üqinqi küni tirildürülidioɣanlikini ayan kilixka baxlidi.
22 Xuning bilən Petrus uni bir qətkə tartip, uni əyibləp:
— Ya Rəb, sanga rəḫim kilinoɣay! Bexingoɣa bundak
ixlar kət'iy qüxməydu! — dedi. **23** Lekin u burulup
Petruska karap: — Arkamoɣa ət, Xəytan! Sən manga
putlikaxangsən, sening oylioɣanliring Hudaning ixliri
əməs, insanning ixliridur, — dedi. **24** Andin əysa
muhlislirioɣa mundak dedi: Kimdəkim manga əgixixni
halisa, əzidin waz keqip, əzining krestini kətürüp manga
əgəxsun! **25** Qünki əz jenini kutkuzmakqi boloɣan kixi
qokum jenidin məḫrum bolidu, lekin mən üqün əz
jenidin məḫrum boloɣan kixi uningoɣa erixidu. **26**
Qünki bir adəm pütün dunyaoɣa igə bolup jenidin
məḫrum kalsa, buning nemə paydisi bolsun?! U nemisini
jenioɣa tegixsun?! **27** Qünki Insan'ooɣli Atisining xan-
xəripi iqidə pərixtiliri bilən kelix aldida turidu; wə u
ḫəmmə adəmning əz əməlligə tuxluk jawab kayturidu.
28 Mən silərgə xuni bərḫək eytip koyayki, bu yərdə
turoɣanlarning arisidin əlümning təmini tetixtin burun
jəzmən Insan'ooɣlining əz padixaḫlikki bilən kəlgənlikini
kəridioɣanlar bardur.

17 Wə altə kündin keyin, əysa Petrus, Yakup wə
Yakupning inisi Yuḫannani ayrip elip, egiz bir
taoɣka qikti. **2** U yərdə uning siyaki ularning kəz
aldidila əzgirip, yüzi kuyaxtək parlidi, kiyimliri nurdək
ap'ak bolup qaknidi. **3** Wə mana, [muhlislaroɣa] Musa
wə Ilyas [pəyoɣəmbərlər] uning bilən səzlixiwatkan
ḫalda kəründi. **4** Xuning bilən Petrus əysaoɣa: — I
Rəb, bu yərdə boloɣinimiz nemidegən yahxi! Halisang,
birini sanga, birini Musaoɣa, yənə birini Ilyaska atap
bu yərgə üq kəpə yasayli! — dedi. **5** Uning gepi
tügiməyla, mana nurluk bir bulut ularni kapliwaldi.
Mana, buluttin: «Bu Mening səyümlük Ooɣlumdur, Mən
uningdin hursənmən. Uningoɣa kulak selinglar!» degən
awaz anglandi. **6** Muhlislar buni anglap əzlirini yərgə
taxlap düm yetip wəḫimigə qüxti. **7** Birak əysa kelip,
ularoɣa kolini təgküzüp: Kopunglar, korkmanglar, —
dedi. **8** Ular bexini kətürüp kariwidi, əysadin baxka
ḫeqkimni kərmidi. **9** Taoɣdin qüxüwetip, əysa ularoɣa:
— Insan'ooɣli əlümdin tirildürülmigüqə, bu alamət
kərünüxni ḫeqkimgə eytmanglar, — dəp tapilidi. **10**
Andin muhlisliri uningdin: — Təwrat ustazliri nemə
üqün: «Ilyas [pəyoɣəmbər Məsiḫ kelixtin] awwal kaytip
kelixi kerək» deyixidu? — dəp soraxti. **11** U ularoɣa
jawabən: — Ilyas [pəyoɣəmbər] dərwəkə [Məsiḫtin]
awwal kelidu, ḫəmmə ixni ornioɣa kəltüridu. **12** Əmma
mən silərgə xuni eytip koyayki, ilyas allikaqan kəldi,
lekin kixilər uni tonumidi, bəlki uningoɣa halioɣanqə
muamilə kildi. Xuningoɣa ohxax, Insan'ooɣlimu ularning
kollirida azab qekix aldida turidu, — dedi. **13** Xu
qaoɣda muhlislar uning qəmüldürgüqi Yəḫya tooɣrisida
səzləwatkanlikini qüxəndi. **14** Ular halayikning yenioɣa
baroɣinida, bir kixi uning aldioɣa kelip, tizlinip: **15** Rəb,
ooɣlumoɣa iqingni aoɣritkaysən! Qünki uning tutkaklik
kesili bar boloɣaqka, zor azab qekiwatidu; qünki u
daim otning yaki suning iqigə qüxüp ketidu. **16** Uni
muhlisliringoɣa elip kəlgənidim, sakaytalmidi, — dedi.
17 Əysa jawabən: — Əy etikadsiz wə tətür dəwr, silər
bilən kaqanoɣiqə turay?! Mən silərgə yənə kaqanoɣiqə
səwr kilay? — Balini aldimoɣa elip kelinglar — dedi. **18**
Xuning bilən əysa [jinoɣa] tənbiḫ beriwidi, jin balidin
qikip kətti, balimu xuan sakaydi. **19** Keyin, əysa ayrim
kaloɣanda, muhlislar uning yenioɣa kelip: — Biz nemə
üqün jinni kooɣliwetəlmiduk? — dəp soraxti. **20** U
ularoɣa: — Ixənqinglar bolmioɣanlikki üqün. Mən silərgə
xuni bərḫək eytip koyayki, silərdə kiqa urukidək zərriqə
ixənq bolsila, silər awu taoɣka: «Bu yərdin u yərgə
köq» desənglar, köqidu; xundakla silərgə mumkin
bolmaydioɣan ḫeq ix bolmaydu. **21** Birak, bundak
jinlarni dua kilix wə roza tutux bilən bolmisa ḫəydigili
bolmaydu — dedi. **22** Ular Galiliyə əlkisidə aylinip
yürginidə, əysa ularoɣa: — Insan'ooɣli [satkunluktin]
insanlarning kolioɣa tapxurulidu; **23** ular uni əltüridu,
lekin üqinqi küni u tirilidu, — dedi. Buni anglap
muhlislar eoɣir oɣəm-kayoɣuoɣa qəmüp kətti. **24** Andin
ular Kəpərnaḫum xəḫirigə kəlginidə, [ibadəthana] «ikki
drakma» [bejini] yioɣkuqilar Petrusning yenioɣa kelip: —
Ustazinglar «ikki drakma»ni tələmdu? — dəp soridi.
25 Tələydu, — dedi Petrus. Lekin u əygə kirgixigila,

tehi bir nemə deməstila əysa uningdin: — Simon,
seningqə bu dunyadiki padixaḥlar kimlərdin baj alidu?
Өz pərzəntliridinmu, yaki yatlardinmu, — dəp soridi. **26**
Petrus uningoŋa: Yatlardin, — dewidi, əysa uningoŋa:
— Undakta, pərzəntlər [bajdin] haliy bolidu. **27** Birak
[baj yiŋkuqilaroŋa] putlikaxang bolmaslikimiz üqün,
dengizoŋa berip karmakni taxla. Tutkan birinqi belikni
elip, aoŋzini aqsang, tət drakmilik bir tənggə pul qikidu.
Uni elip mən wə sən ikkimizning [beji] üqün ularoŋa bər,
— dedi.

18 Bu qaoŋda, muhlislar əysaning yenioŋa kelip: ərx
padixaḥlikida kim əng uluoŋ? — dəp soridi. **2** əysa
yenioŋa kiqik bir balini qakirip, uni otturida turoŋuzup,
mundak dedi: **3** — Mən silərgə xuni bərḥak eytip
koyayki, əz yolunglardin yenip, kiqik balilardək səbiy
bolmisanglar, ərx padixaḥlikioŋa ḥərgiz kirəlməysilər.
4 əmdi kim əzini bu kiqik balidək kiqik peil tutsa, u ərx
padixaḥlikida əng uluoŋ bolidu. **5** Bundak kiqik bir balini
mening namimda kobul kilsa, u meni kobul kiloŋan
bolidu. **6** Lekin manga etikad kiloŋan bundak kiqiklərdin
birini [gunaḥka] putlaxturoŋan ḥərkandak adəmni, u
boynioŋa yooŋan tügmən texi esiloŋan ḥalda dengizning
tegigə qəktürüwetilgini əwzəl bolatti. **7** Insanni gunaḥka
putlaxturidioŋan ixlar tüpəylidin bu dunyadikilərning
ḥalioŋa way! Putlaxturidioŋan ixlar mukərrər bolidu;
lekin xu putlaxturoŋuqi adəmning ḥalioŋa way! **8** Əgər
əmdi kolung yaki putung seni gunaḥka putlaxtursa,
uni kesip taxliwət. Qünki ikki kolung yaki ikki putung
bar ḥalda dozahtiki otka taxlanoŋiningdin kərə, qolak
yaki tokur ḥalda ḥayatlikka kirgining əwzəldur. **(aiōnios g166)**
9 əgər kəzüng seni gunaḥka putlaxtursa, uni
oyup əzüngdin neri taxliwət. Ikki kəzüng bar ḥalda
dozahtiki otka taxlanoŋiningdin kərə, birla kəzüng
bilən bolsimu ḥayatlikka kirgining əwzəldur. **(Geenna g1067)**
10 — Bu səbiy kiqiklərning ḥeqbirigimu səl
karaxtin ḥezi bolunglar. Qünki xuni silərgə eytayki,
ularning ərxtiki pərixtilirі ərxtiki Atamning jamalini
ḥərdaim kərüp turidu. **11** Qünki Insan'ooŋli ḥalakətkə
azoŋanlarni kutkuzoŋili kəldi. **12** Kandak karaysilər?
Birawning yüz tuyak koyi bolup, uningdin biri ezip
toptin qüxüp kalsa, u toksan tokkuz koyni taoŋlaroŋa
koyup koyup, ḥeliki azoŋan koyini izdəydioŋu? **13** Wə
əgər uni tepiwalsa, mən silərgə xuni bərḥak eytip
koyayki, u koy üqün boloŋan huxalliki azmioŋan toksan
tokkuziningkidin zor bolidu. **14** Xuningoŋa ohxax,
bu səbiy kiqiklərning ḥərkandikining ḥalakətkə ezip
kelixi ərxtiki Atanglarning iradisi əməstur. **15** —
əmdi əgər kerindixing sanga ziyan selip gunaḥ kilsa,
uning yenioŋa berip ikkinglar haliy qaoŋda səwənlikini
kərsitip koy. Kerindixing səzüngni anglisa, uni [ezixtin]
kayturuwaloŋan bolisən. **16** Lekin anglimisa, yənə bir-
ikki [guwaḥqini] elip, uning yenioŋa baroŋin. Xundak
kilip, ḥəmmə ix ikki-üq guwaḥqining səzi bilən kilinsun.
17 Lekin əgər [kerindixing] ularning səzigimu kulak
salmisa, əḥwalni jamaətkə yətküzüp eytkin. Əgər u
jamaəttikilərgə kulak salmisa, uni yat əllik yaki bajgir
katarida kərünglar. **18** Mən silərgə xuni bərḥak eytip
koyayki, silər yər yüzidə nemini baoŋlisanglar, ərxtimu
xu baoŋlanoŋan bolidu wə silər yər yüzidə nemini koyup
bərsənglar, ərxtimu koyup berilgən bolidu. **19** Mən
yənə xuni silərgə bərḥak eytip koyayki, yər yüzidə
aranglardin ikkisi əzliri tiligən bir ix tooŋruluk kəlbi
bir bolup ḥərkandak nərsini tiləp dua kilsa, ərxtiki
Atam ularning tilikini ijabət kilidu. **20** Qünki ikki yaki
üqəylən mening namim bilən kəyərdə yioŋiloŋan bolsa,
mən xu yərdə ularning arisida bolimən. **21** Andin
Petrus uning aldioŋa kelip: — I Rəb, kerindiximning
manga ziyan selip ətküzgən kanqə kətimlik gunaḥini
kəqürüxüm kerək? Yəttə kətimmu? — dedi. **22** əysa
uningoŋa mundak dedi: —Mən sanga xuni eytip koyayki,
yəttə kətim əməs, yətmix ḥəssə yəttə kətim! **23** ərx
padixaḥliki qakarliri bilən ḥesab-kitab kilmakqi boloŋan
bir padixaḥka ohxaydu. **24** Ḥesab-kitabni baxlioŋinida,
uningoŋa on ming talant pul kərzdar boloŋan bir
qakar kəltürülüptu. **25** Qakarning təligüdək ḥeqnərsisi
bolmioŋaqka, hojisi qakarning əzini, hotun bala-qakisi
wə bar-yokini setip, kərzini tələxini buyruptu. **26**
Xunga qakar uning aldida yərgə yikilip bax urup:
«Hojam, manga kəngqilik kiloŋayla, mən pütün kərzimni
qokum tələymən» dəp yalwuruptu. **27** Qakarning hojisi
uningoŋa iq aoŋritip, uni koyup berip, kərzini kəqürüm
kiliptu. **28** Lekin qakar u yərdin qikip, əzigə yüz dinar
kərzdar boloŋan yənə bir qakar buradirini uqritiptu. Uni
tutuwelip, boynini booŋup turup: «Kərzni tələ!» dəptu.
29 Buning bilən bu qakar buradiri yərgə yikilip uningdin:
«Manga kəngqilik kil, kərzni qokum kayturimən»
dəp yalwuruptu. **30** Lekin u unimaptu wə: «Pütün
kərzni təlimigüqə zindanda yatisən» dəp uni zindanoŋa
taxlitiptu. **31** Bundak ixning yüz bərgənlikini kərgən
baxka qakarlar intayin azablinip hojisining aldioŋa berip,
əḥwalni baxtin-ahir səzləp beriptu. **32** Buning bilən
hojisi ḥeliki qakarni qakirtip: «Əy rəzil qakar! Manga
yelinoŋanliking üqün xunqə kəp kərzingning ḥəmmisini
kəqürdüm. **33** Mən sanga iq aoŋritkinimdək, sənmu
qakar buradiringgə iq aoŋritixingoŋa tooŋra kəlməmdu?!»
dəptu. **34** Buning bilən hojisi oŋəzəplinip uni pütün
kərzini tələp boloŋuqə adəm kiynoŋuqi gundipaylarning
kolida turuxka tapxurup beriptu. **35** Xuningoŋa ohxax,
əgər ḥərbiringlar əz kerindaxliringlarni qin dilinglardin
kəqürmisənglar, ərxtiki Atammu silərgə ohxax muamilə
kilidu.

19 Xundak boldiki, əysa bu səzlərni eytip boloŋandin
keyin, Galiliyə əlkisidin ayrilip, Yəḥudiyə
əlkisining qət yərlirigə, yəni Iordan dəryasining
u kətidiki yurtlaroŋa bardi. **2** Top-top adəmlər
uningoŋa əgixip kəlgən bolup, u ularni xu yərdila
sakaytti. **3** Əmdi bəzi Pərisiylər uning yenioŋa kelip
uni kiltakka qüxürüx məksitidə uningdin: — Bir
adəmning ḥərkandak səwəbtin ayalini koyuwetixi
Təwrat kanunioŋa uyoŋunmu? — dəp soridi. **4** Xuning
bilən u jawabən mundak dedi: — [Təwrattin] xuni
okumidinglarmu, mukəddəmdə insanlarni Yaratkuqi
ularni «ər wə ayal kilip yaratti» wə **5** «Xu səwəbtin ər
kixi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilən birlixip ikkisi bir
tən bolidu». **6** Xundak ikən, ər-ayal əmdi ikki tən əməs,
bəlki bir tən bolidu. Xuning üqün, Huda koxkanni insan
ayrimisun. **7** Pərisiylər uningdin yənə: — Undakta, Musa
[pəyoŋəmbər] nemə üqün [Təwrat kanunida] ər kixi
əz ayalioŋa talak hetini bərsila andin uni koyuwetixkə
bolidu, dəp buyruoŋan? — dəp soraxti. **8** U ularoŋa: —

Tax yürəklikinglardin Musa [pəyoɣəmbər] ayalliringlarni
talak kilixka ruhsət kiloɣan; lekin aləmning baxlimida
bundak əməs idi. 9 Əmdi xuni silərgə eytip koyayki,
ayalini buzukluktin baxka birər səwəb bilən talak kilip,
baxka birini əmrigə aloɣan hərkandak kixi zina kiloɣan
bolidu. 10 Muhlislar uningoɣa: — Əgər ər bilən ayali
otturisidiki əhwal xundak bolsa, undakta əylənməslik
yahxi ikən, — dedi. 11 U ularoɣa: — Bu səzni həmmila
adəm əməs, pəkət nesip kilinoɣanlarla kobul kilalaydu.
12 Qünki anisining baliyatkusidin tuoɣma bəzi aoɣwatlar
bar; wə insan təripidin ahta kilinoɣan bəzi aoɣwatlarmu
bar; wə ərx padixahliki üqün əzini aoɣwat kiloɣanlarmu
bar. Bu səzni kobul kilalaydioɣanlar kobul kilsun! — dedi.
13 Kolungni təgküzüp dua kiloɣaysən dəp, bəzilər kiqik
balilirini uning aldioɣa elip kəldi. Birak muhlislar elip
kəlgənlərni əyiblidi. 14 Əmma əysa: — Balilar mening
aldimoɣa kəltürülsun, ularni tosmanglar. Qünki ərx
padixahliki dəl muxundakloɣa təwədur, — dedi. 15 Wə
kollirini ularoɣa təgküzgəndin keyin, u u yərdin ayrildi.
16 Mana, bir küni birsi uning aldioɣa kelip: — Ustaz, mən
kandak yahxi ixni kilsam, mənggülük həyatka eriximən?
— dəp soridi. (aiōnios g166) 17 U uningoɣa: — Nemixka
məndin yahxilik tooɣrisida soraysən? «Yahxi boloɣuqilar»
bolsa pəkət birila bar. Əmma həyatlikka kirimən desəng,
əmrlərgə əməl kil, — dedi. 18 Kaysi əmrlərgə dəysən?
— dəp soridi u. Əysa uningoɣa: — «Katillik kilma, zina
kilma, ooɣrilik kilma, yaloɣan guwahlik bərmə, 19 ata-
anangoɣa hərmət kil wə koxnangni əzüngni səygəndək
səy» — dedi. 20 Yax yigit uningoɣa: — Bularning
həmmisigə əməl kilip keliwatimən. Əmdi manga yənə
nemə kəm? — dedi. 21 Əysa uningoɣa: — Əgər mukəmməl
boluxni halisang, berip bar-yokungni setip, pulini
kəmbəoɣəllərgə bərgin. Xuning bilən ərxtə həzinəng
bolidu. Andin kelip manga əgəxkin, — dedi. 22 Yigit
muxu səzni anglap, kayoɣuoɣa qəmüp u yərdin ketip
kaldi. Qünki uning mal-mülki nahayiti kəp idi. 23 Əysa
muhlislirioɣa: — Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki,
baylarning ərx padixahlikioɣa kirixi təsliktila bolidu.
24 Wə yənə xuni silərgə eytayki, təgining yingnining
kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixahlikioɣa
kirixidin asandur! — dedi. 25 Muhlislar buni anglap
intayin bək həyran boluxup: — Undakta, kim nijatka
erixələydu? — dəp soraxti. 26 Əmma əysa ularoɣa
karap: — Bu ix insan bilən wujudka qikixi mumkin
əməs, lekin Hudaoɣa nisbətən həmmə ix mumkin bolidu,
— dedi. 27 Buning bilən Petrus uningoɣa: — Mana,
biz həmmidin waz keqip sanga əgəxtuk! Biz buning
üqün nemigə eriximiz? — dəp soridi. 28 Əysa ularoɣa
mundak dedi: — Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki,
aləmdiki həmmə kaytidin yengilanoɣinida, Insan'ooɣli
xanlik təhtidə olturoɣan wakitida, manga əgəxkən silər
on ikki təhttə olturup, Israillarning on ikki kəbilisigə
həküm qikirisilər. 29 Mening namim dəp əylər, aka-
uka, aqa-singil kerindaxliri, ata-anisi, ayali, baliliri yaki
yər-zeminlardin waz kəqkənlərning həmmisi ularoɣa
yüz həssə artuk erixidu wə mənggülük həyatka miras
bolidu. (aiōnios g166) 30 Lekin xu qaoɣda nuroɣun aldida
turoɣanlar arkioɣa ətidu, nuroɣun arkida turoɣanlar
aldioɣa ətidu.

20 — Qünki ərx padixahliki bir yər igisigə ohxaydu.
Igisi üzümzarlikida ixləxkə adəmlərni yallax üqün
tang səhərdə sirtka qikiptu. 2 U ixləmqilər bilən
künlüki üqün bir kümüx dinardin berixkə kelixip, ularni
üzümzarlikioɣa əwətiptu. 3 Saət tokkuzlarda u yənə
sirtka qikip, bazarda bikar turoɣan baxka kixilərni
kərüptu. 4 Ularoɣa: «Silərmu üzümzarlikimoɣa beringlar,
həkkinglaroɣa tegixlikini berimən» — dəptu. 5 Ular
üzümzarlikka beriptu. Qüxtə wə saət üqtimu u yənə
qikip yənə xundak kiliptu. 6 Lekin [kəqkurun] saət
bəxlərdə qikkanda u yərdə turoɣan yənə baxkilarni
kərüp, ulardin: «Nemə üqün bu yərdə kün boyi bikar
turisilər?» dəp soraptu. 7 Ular: «Bizni heqkim yallimidi»
dəp jawab kayturuptu. U ularoɣa: «Undakta, silərmu
üzümzarlikimoɣa berip ixlənglar» — dəptu. 8 Kəq
boloɣanda, üzümzarlik igisi oɣojidarioɣa: «Ixləmqilərni
qakirip, əng ahirida kəlgənlərdin baxlap əng awwal
kəlgənlərgiqə həmmisining ix həkkini bər» dəptu.
9 Awwal kəqkurun saət bəxtə ixka kəlgənlər kelip,
harbiri bir kümüx dinardin eliptu. 10 Əng awwal yallap
kelingənlərning nəwiti kəlgəndə, ular: Tehimu kəp ix
həkki alimizoɣu, dəp oylixiptu; birak ularmu bir kümüx
dinardin eliptu. 11 Ular ix həkkini aloɣini bilən yər
igisidin aoɣrinip: 12 «Bu ahirda kəlgənlər pəkət bir
saətla ixlidi, birak siz ularni kün boyi japalik wə kattik
issikni qəkkən bizlər bilən barawər hesablidingizoɣu,
dəp oɣudurixiptu. 13 Lekin [yər igisi] ularning birigə
jawab kayturup: «Buradər, sanga nahəklik kiloɣinim
yok! Sən bilən bir kümüx dinaroɣa kelixmigənmiduk?
14 Həkkingni elip kaytip kətkin. Bu ahirda kəlgəngimu
sanga ohxax bərgüm bar. 15 Əzümningkini əzüm
bilgənqə ixlitix hokukum yokmu? Sehiy boloɣanlikimoɣa
kəzüng kiziriwatamdu? 16 Xundak kilip «Aldida
turoɣanlar arkioɣa ətidu, arkida turoɣanlar aldioɣa ətidu»;
qünki qakiriloɣanlar kəp, əmma tallanoɣanlar az bolidu.
17 Əysa Yerusalemoɣa qikiwetip, yolda on ikki muhlisini
bir qətkə tartip, ularoɣa mundak dedi: 18 — Mana biz
hazir Yerusalemoɣa qikip ketiwatimiz. Insan'ooɣli bax
kahinlar wə Təwrat ustazlirioɣa tapxurulidu. Ular uni
əlümgə məhkum kilidu 19 andin uni məshirə kilip,
kamqilap wə krestləxkə yat əlliklərgə tapxuridu. Lekin
u üqinqi küni kayta tirilidu. 20 Xu qaoɣda, Zəbədiyning
ooɣullirining anisi ikki ooɣlini elip, əysaning aldioɣa
kelip uningdin bir ixni tələp kilmakqi bolup səjdə kildi.
21 Nemə təliping bar? — dəp soridi u. Ayal uningoɣa:
— Xuni əmr kiloɣaysənki, sening padixahlikingda bu
ikki ooɣlumdin biri ong yeningda, biri sol yeningda
oltursun, — dedi. 22 Əysa ularoɣa jawabən: — Silər
nemə tələp kiliwatkininglarni bilməywatisilər. Mən
iqixkə təmxəlgən kədəhni iqələmsilər? Iqələymiz, —
deyixti ular. 23 U ularoɣa: — Silər həkikətənmu mening
kədəhimdin ortak iqisilər. Birak ong yaki sol yenimda
olturux nesiwisi mening ihtiyarimda əməs, bəlki Atam
kimlərgə təyyarlioɣan bolsa, xularoɣa nesip bolidu. 24
[Kaloɣan] on muhlis buningdin həwər tapkanda, ikki
kerindixidin hapa boldi. 25 Lekin Əysa ularni yenioɣa
qakirip, mundak dedi: — Silərgə məlumki, əllərdiki
həkümranlar kol astidikidikilər üstidin buyrukwazlik
kilip hakimiyət yürgüzidu, wə ularning hokukdarliri
ularni hojayinlarqə idarə kilidu. 26 Birak silərning

aranglarda xundaḳ bolmisun; bəlki silərdin kim üstün
boluxni halisa, silərning hizmitinglarda bolsun; 27
wə kim aranglardikilərning aldinḳisi boluxni halisa,
silərning ḳulunglar bolsun. 28 Insan'ooḡlimu dərwəḳə
xu yolda kəpḳilik hizmitimdə bolsun deməy, bəlki
kəpḳilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida ḳilix
bədiligə nuroḡun adəmlərni ḥərlükkə erixtürəy dəp
kəldi. 29 Ular Yeriho xəḥiridin qiḳḳanda, zor bir top
adəmlər uningoḡa əgixip mangdi. 30 Wə mana, yol
boyida olturoḡan ikki əma əysaning u yərdin ətüp
ketiwatḳinini anglap: — I Rəb, Dawutning ooḡli, bizgə
rəḥim ḳiloḡaysən, — dəp towlidi. 31 Kəpḳilik ularni «Ün
qiḳarmanglar!» dəp əyiblidi. Lekin, ular: — Ya Rəb, i
Dawutning ooḡli, bizgə rəḥim ḳiloḡaysən! — dəp tehimu
ḳattiḳ towlidi. 32 Əysa ḳədimini tohtitip, ularni qaḳirip:
— Silər üqün nemə ix ḳilip beriximni halisilər? — dəp
soridi. 33 Ya Rəb, kəzlirimiz eqilsun! — deyixti ular.
34 Əysa ularoḡa iq aoḡritip, ḳolini ularning kəzlirigə
təgküziwidi, kəzliri xuan əsligə kelip kəridioḡan boldi;
ular dərḥal uningoḡa əgixip mangdi.

21 Ular Yerusalemoḡa yeḳinlixip, Zəytun teoḡining
etikidiki Bəyt-Fagi yezisioḡa kəlginidə, əysa ikki
muhlisioḡa munularni tapilap aldin əwətti: 2 — Silər
udulunglardiki yezioḡa beringlar. Barsanglarla, baoḡlaḳlik
bir exək wə uning yenidiki bir təhəyni kərisilər. Ularni
yexip aldimoḡa yetiləp kelinglar. 3 Əgər birsi silərgə bir
nemə desə, «Rəbning buloroḡa ḥajiti qüxti» dənglar,
u dərḥal ularni ḳoyup beridu. 4 Bu pütün wəḳə
pəyoḡəmbər arḳiliḳ eytiloḡan munu səzlərni əməlgə
axurux üqün boldi: — 5 «Zion ḳizioḡa eytinglar: —
Mana, Padixaḥing keliwatidu, Kəmtər-məmin bolup,
minip bir exəkkə, Boyunturuḳluḳ exəkning təhiyigə,
Keliwatidu yeningoḡa sening». 6 Əmdi ḥeliḳi ikki
muhlis berip əysaning tapilioḡinidək ḳildi. 7 Exək
bilən təhəyni yetiləp kelip, üstigə yepinqa-qapanlirini
saldi wə u üstigə mindi. 8 Əmdi top-top kixilər
yepinqa-qapanlirini yoloḡa payandaz ḳilip saldi; yənə
bir ḳismi dərəh xahlirini kesip yoloḡa yayatti. 9 Aldida
mangoḡan wə kəynidin əgəxkən top-top halayiḳ: —
«Dawutning ooḡlioḡa ḥosanna boloḡay! Pərwərdigarning
namida kəlgüqigə mubarək bolsun! Ərxiəlada təxəkkür-
ḥosannalar oḳulsun!» — dəp warḳirixatti. 10 U
Yerusalemoḡa kirgəndə, pütkül xəḥər lərzigə kəldi.
Kixilər: — Bu zadi kimdu? — deyixətti. 11 Halayiḳ: — Bu
Galiliyə əlkisidiki Nasarətlik pəyoḡəmbər əysa, dəp jawab
berixətti. 12 Əmdi əysa ibadəthana ḥoylilirioḡa kirip, u
yərdə elim-setim ḳiliwatḳanlarning ḥəmmisini ḥəydəp
qiḳardi. Pul tegixküqilərning xirəlirini wə pahtək-
kəptər satḳuqilarning orunduḳlirini ərüp, 13 ularoḡa:
— [Muḳəddəs yazmilarda] [Hudaning]: «Mening əyüm
dua-tilawəthana dəp atilidu» degən səzi pütülgən; lekin
silər uni bulangqilarning uwisioḡa aylanduruwapsilər!
— dedi. 14 Ibadəthana ḥoylilirida boloḡanda ḳarioḡu
wə tokurlar uning aldioḡa kəldi, u ularni saḳaytti.
15 Lekin bax kaḥinlar bilən Təwrat ustazliri uning
yaratḳan məjizilirini kərüp wə balilarning ibadəthanida:
«Dawutning ooḡlioḡa ḥosanna-təxəkkürlər boloḡay!» dəp
towlioḡinini anglap oḡəzəpləndi. 16 Ular uningoḡa: — Bu
balilarning nemə dəwatḳanliḳini anglawatamsən? —
dəp soridi. U ularoḡa: — Anglawatimən! Silər [muḳəddəs
yazmilardin] xuni oḳup baḳmioḡanki, «Əzünggə kiqik
balilar wə bowaḳlarning tilliridin mədḥiyə səzlirini
mukəmməl ḳilding»» dedi. 17 Andin u ulardin ayrilip,
xəḥərdin qiḳip Bəyt-Aniya yezisioḡa berip, xu yərdə
ḳondi. 18 Əmdi səḥərdə, xəḥərgə ḳaytip ketiwatḳanda,
uning ḳorsiḳi aqḳanidi. 19 U yol boyidiki bir tüp ənjür
dərihini kərüp, uning yenioḡa bardi. Lekin dərəhtin
yopurmaḳtin baxḳa ḥeq nərsə tapalmay, uningoḡa ḳarap:
— Ḥazirdin baxlap səndin mənggü mewə bolmisun!
— dewidi, ənjür dərihi xuan ḳurup kətti. **(aiōn g165)**
20 Muhlislar buni kərüp təəjüplinip: — Ənjür dərihi
nemanqə tezla ḳurup kətti! — dedi. 21 Əysa ularoḡa
jawab bərdi: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki,
əgər ḥeq guman bolmay ixənqinglar bar bolsa, ənjür
dərihidə boloḡan ixlar bolupla ḳalmay, bəlki silər ḥətta
bu taoḡḳa: «Bu yərdin kətürülüp dengizoḡa taxlan!»
desənglar, u xundaḳ bolidu, dedi. 22 Dua ḳilip nemini
tilisənglar, ixənqinglar bolsila, xularoḡa erixisilər. 23 U
ibadəthana ḥoylilirioḡa kirgəndin keyin, kixilərgə təlim
beriwatḳanda, bax kaḥinlar wə aḳsaḳallar uning aldioḡa
kelip: — Sən ḳiliwatḳan bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip
ḳiliwatisən? Sanga bu ḥoḳuḳni kim bərgən? — dəp
soraxti. 24 Əysa ularoḡa jawab berip: — Mən awwal silərgə
bir soal ḳoyay. Əgər silər jawab bərsənglar, mənmu
bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanliḳimni
eytimən. 25 Yəḥya yürgüzgən qəmüldürüx nədin
kəlgən? Ərxtinmu, yaki insanlardinmu? — dəp soridi.
Ular ezara mulaḥizə ḳilixip: — Əgər «Ərxtin kəlgən»
desək, u bizgə: «Undaḳta, silər nemə üqün uningoḡa
ixənmidinglar?» dəydu. 26 Əgər: «Insanlardin kəlgən»
desək, həlḳtin ḳorḳimiz, qünki ular ḥəmmisi Yəḥyani
pəyoḡəmbər dəp bilidu — deyixti. 27 Buning bilən,
ular əysaoḡa: Bilməymiz, — dəp jawab berixti. —
Undaḳta, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip
ḳiliwatḳanliḳimni eytmaymən, — dedi u ularoḡa. 28
Əmdi bu ixḳa ḳandaḳ ḳaraysilər? Bir adəmning ikki ooḡli
bar ikən. U birinqi ooḡlining yenioḡa kelip: «Ooḡlum,
bügün üzümzarliḳimoḡa berip ixligin» dəptu. 29
«Barmaymən» dəptu u, lekin keyin puxayman ḳilip
yənila beriptu. 30 U ikkinqi ooḡlining yenioḡa kelip
uningoḡimu xundaḳ dəptu. U: «Hop əpəndim, baray»
dəptu-yu, lekin barmaptu. 31 Bu ikkiylənning ḳaysisi
atisining iradisini ada ḳiloḡan bolidu? — Birinqi ooḡli,
— dəp jawab bərdi ular. Əysa ularoḡa mundaḳ dedi:
— Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, bajgirlar
bilən paḥixilər Hudaning padixaḥliḳioḡa silərdin burun
kirməktə. 32 Qünki gərqə Yəḥya [pəyoḡəmbər] silərgə
ḥəḳḳaniyət yolini ayan ḳiloḡili kəlgən bolsimu, silər
uningoḡa ixənmidinglar; lekin bajgirlar bilən paḥixilər
uningoḡa ixəndi. Silər buni kərüp turup, ḥətta keyinki
waḳitlarda yolunglardin puxayman ḳilmay uningoḡa
ixənmidinglar. 33 Yənə bir təmsilni anglanglar: Bir
yər igisi bir üzümzarliḳ bərpa ḳilip, ətrapini qitlaptu.
U uningda bir xarab kəlqiki ḳeziptu wə bir kəzət
munari yasaptu. Andin u üzümzarliḳni baoḡwənlərgə
ijarigə berip, əzi yaḳa yurtḳa ketiptu. 34 Üzüm pəsli
yeḳinlaxḳanda, əzigə tegixlik ḥosulni eliwelix üqün
ḳullirini baoḡwənlərning yenioḡa əwətiptu. 35 Lekin
baoḡwənlər ḳullirini tutup, birini dumbalaptu, birini
əltürüwetiptu, yənə birini qalma-kesək ḳiliptu. 36 U

yənə bir qetim aldinqidinmu kəp qullirini əwətiptu,
birak baoɣwənlər ularoɣimu ohxax muamilə qiliptu.
37 Ahirda, u «Ooɣlumnioɣu ḥərmət qilar» dəp, ooɣlini
əwətiptu. 38 Lekin baoɣwənlər ooɣulni kərüp, əzara:
«Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni eltürüwetip mirasini
igiliwalayli» deyixiptu. 39 Xuning bilən ular uni tutup
üzümzarlikning sirtioɣa taxlap eltürüwetiptu. 40 Əmdi
üzümzarlikning igisi kəlgəndə, xu baoɣwənlərni qandak
qilar? 41 Ular uningoɣa: — Bu rəzil adəmlərni wəḫxiylik
bilən yokitidu. Üzümzarlikni bolsa mewilirini əz wakqtida
əzigə tapxuridioɣan baxka baoɣwənlərgə ijarigə beridu,
— dəp jawab berixti. 42 Əysa ulardin soridi: — Mukəddəs
yazmilardiki munu səzlərni okup bakmioɣanmusilər?:
— «Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup
tikləndi. Bu ix Pərwərdigardindur, Bu kəzimiz aldida
karamət bir ixtur». 43 Xu səwəbtin silərgə xuni eytip
koyayki, Hudaning padixaḫliqi silərdin tartiwelinip,
uningoɣa muwapik mewilərni beridioɣan baxka bir
əlgə ata qilinidu. 44 Bu «tax»ka yikiloɣan kixi parə-
parə bolup ketidu; lekin bu tax ḫərkimning üstigə
qüxsə, uni kukum-talkan qiliwetidu. 45 Bax kaḫinlar
wə Pərisiylər uning eytkan təmsillirini anglap, ularni
əzlirigə karitip eytkanlikini qüxəndi. 46 Uni tutux
yolini izdigən bolsimu, lekin halayik uni pəyoɣəmbər
dəp karioɣaqka, ulardin korkuxti.

22 Əysa ularoɣa yənə təmsillər bilən mundak dedi: 2
Ərx padixaḫliqi huddi əz ooɣli üqün toy ziyapitini
təyyarlioɣan bir padixaḫka ohxaydu. 3 U qakarlirini
toy ziyapitigə təklip qilinoɣanlarni qakirixka əwətiptu,
lekin ular kelixkə unimaptu. 4 U yənə baxka qakarlirini
əwətip, ularoɣa tapilap: «Qakiriloɣanlaroɣa: — Mana,
mən ziyapitimni təyyar qildim; mening torpaklirim,
bordak mallirim soyuldi, ḫəmmə nərsə təyyar. Ziyapətkə
mərḫəmət qiloɣay, dəydu, dəp eytinglar, — dəptu. 5 Birak
ular təklipini etibaroɣa almay, birsi etizlikioɣa kətsə, yənə
biri sodisioɣa ketiptu. 6 Kaloɣanliri bolsa [padixaḫning]
qakarlirini tutuwelip, horlap eltürüwetiptu. 7 Padixaḫ
buni anglap kattik oɣəzəplinip, əskərlirini qikirip, u
katillarni yokitip, ularning xəḫirigə ot koyuwetiptu. 8
Andin u qakarlirioɣa: «Toy ziyapiti təyyar boldi, lekin
qakiriloɣanlar [meḫmanlikka] munasip kəlmidi. 9 Əmdi
silər aqa yollaroɣa berip, udul kəlgən adəmlərning
ḫəmmisini toy ziyapitigə təklip qilinglar» dəptu. 10
Buning bilən qakarlar yollaroɣa qikip, yahxi bolsun,
yaman bolsun, udul kəlgənliki adəmlərning ḫəmmisini
yioɣip əkəptu. Toy soruni meḫmanlar bilən lik toluptu.
11 Padixaḫ meḫmanlar bilən kərüxkili kirgəndə, u
yərdə ziyapət kiyimi kiymigən bir kixini kərüptu. 12
Padixaḫ uningdin: «Buradər, ziyapət kiyimi kiyməy,
bu yərgə kandak kirding?» dəp soraptu, birak u kixi
jawab berəlməy kaptu. 13 Padixaḫ qakarlirioɣa: «Uni
put-kolliridin baoɣlap, texidiki karangoɣulukka aqikip
taxlanglar! U yərdə yioɣa-zarlar kətürülidu, qixlirini
oɣuqurlitidu» dəptu. 14 Qünki qakiriloɣanlar kəp, lekin
tallanoɣanlar azdur. 15 Buning bilən Pərisiylər u yərdin
qikip, kandak kilip uni əz səzi bilən tuzakka qüxürüx
ḫəkkidə məsliḫətləxti. 16 Ular muhlislirini Ḫerodning
tərəpdarliri bilən billə uning yenioɣa əwətip: — Ustaz,
silini səmimiy adəm, kixilərgə Hudaning yolini sadikliк
bilən əgitip keliwatidu wə adəmlərgə kət'iy yüz-hatirə
kilmay ḫeqkimgə yan basmaydu, dəp bilimiz. 17
Keni, kandak oylayla? [Rim imperatori] Kəysərgə baj-
selik tapxurux Təwrat kanunioɣa uyoɣunmu-yok? —
deyixti. 18 Lekin Əysa ularning rəzil niyitini bilip: —
Əy sahtipəzlər, meni nemixka sinimakqisilər? 19 Keni,
bajoɣa tapxurulidioɣan bir tənggə manga kərsitinglar,
— dedi. Ular bir dinar pulini əkəldi. 20 U ulardin:
— Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? —
dəp soridi. 21 Kəysərning, — dəp jawab bərdi ular. U
ularoɣa: — Undak bolsa, Kəysərning ḫəkkini Kəysərgə,
Hudaning ḫəkkini Hudaoɣa tapxurunglar, — dedi. 22
Ular bu səzni anglap, ḫəyran bolup kelixti-də, uning
yenidin ketip kaldi. 23 Xu küni, «Ölgənlər tirilməydu»
dəydioɣan Sadukiylar uning aldioɣa kelip kistap soal
koydi: 24 — Ustaz, Musa [pəyoɣəmbər Təwratta]: «Bir kixi
pərzəntsiz ölüp kətsə, uning aka yaki inisi tul yənggisini
əmrigə elip, kerindixi üqün nəsil kalduruxi lazim» dəp
tapioɣan. 25 Burun arimizda yəttə aka-uka bar idi. Qongi
əyləngəndin keyin ölüp kətti. Pərzənt kərmigənliktin,
ayalini ikkinqi kerindixining əmrigə kaldurdi. 26 Birak
ikkinqisidiki əḫwalmu uningkigə ohxax boldi, andin
bu ix üqinqisidə taki yəttinqi kerindaxkiqə ohxax
dawamlaxti. 27 Ahirda, u ayalmu ölüp kətti. 28 Əmdi
tirilix künidə bu ayal yəttə aka-ukining kaysisining
ayali bolidu? Qünki uni ḫəmmisi əmrigə aloɣan-də! 29
Əysa ularoɣa mundak jawab bərdi:— Silər nə mukəddəs
yazmilarni nə Hudaning kudritini bilmigənlikinglar
üqün azoɣansilər. 30 Qünki ölümdin tirilgəndə insanlar
əylənməydu, ərgə təgməydu, bəlki Hudaning ərxtiki
pərixtilirigə ohxax bolidu. 31 Əmdi ölümdin tirilix
məsilisi ḫəkkidə Hudaning silərgə eytkan: 32 «Mən
Ibraḫim, Isḫak wə Yakuplarning Hudasidurmən!» degən
xu səzini okumidinglarmu? Huda ölüklərning əməs,
bəlki tiriklərning Hudasidur!». 33 Bu səzni anglioɣan
ḫalk uning təlimidin ḫəyranuḫəs kelixti. 34 Pərisiylər
uning Sadukiylarning aoɣzini tuwakliioɣanlikini anglap,
bir yərgə jəm boluxti. 35 Ularning arisidiki bir Təwrat-
kanun ustazi uni sinax məksitidə uningdin: 36 — Ustaz,
Təwrat kanunidiki əng muḫim əmr kaysi? — dəp kistap
soridi. 37 U uningoɣa mundak dedi: — «Pərwərdigar
Hudayingni pütün kəlbing, pütün jening, pütün zeḫning
bilən səygin» 38 — əng uluoɣ, birinqi orunda turidioɣan
əmr mana xu. 39 Uningoɣa ohxaydioɣan ikkinqi əmr bolsa
«Koxnangni əzüngni səygəndək səy». 40 Pütün Təwrat
kanuni wə pəyoɣəmbərlərning səzliri bu ikki əmrgə
esiloɣan ḫalda mangidu. 41 Pərisiylər jəm bolup turoɣan
wakitta, Əysa ulardin: 42 — Məsiḫ tooɣrisida kandak
oylawatisilər? U kimning ooɣli? — dəp soridi. Dawutning
ooɣli, — deyixti ular. 43 U ularoɣa mundak dedi: Undakta,
nemə üqün [Zəburda] Dawut uni Roḫta «Rəbbim» dəp
atap, — 44 «Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: —
«Mən sening düxmənliringni ayioɣing astida dəssətküqə,
Ong yenimda olturoɣin!» — dəydu? 45 Dawut [Məsiḫni]
xundak «Rəbbim» dəp atioɣan tursa, əmdi u kandakmu
Dawutning ooɣli bolidu? 46 Wə ḫeqkim uningoɣa jawabən
bir eoɣizmu səz kayturalmidi; xu kündin etibarən,
ḫeqkim uningdin soal soraxkimu petinalmidi.

23 Bu səzlərdin keyin, Əysa top-top halayikka wə
muhlislirioɣa mundak dedi: 2 — Təwrat ustazliri
wə Pərisiylər Musa pəyoɣəmbərning [ḫəküm qikirix]

ornida olturoŋan bolidu. **3** Xunga, ularning silərgə
eytkan həmmə səzlirigə kəngül koyup, degənlirini
kilinglar. Lekin ularning kiloŋanliridək kilmanglar;
qünki ular əzlirining deginigə əzliri əməl kilmaydu,
4 Bəlki ular kətürəlmigüdək eoŋir yüklərni baoŋlap
adəmlərning zimmisigə artip koyidu. Əmma əzliri
bu yüklərni kətürüxkə birmu barmikini midirlitixni
huxyakmaydu. **5** Ular həmmə əməllirini insanlaroŋa kəz-
kəz kilix üqünla kilidu; qünki ular «ayət kapliri»ni kəng
kilip qigiwelip, tonlirining quqilirini uzun sanggilitip
koyidu; **6** ular ziyapətlərdə tərdə, sinagoglarda aldinki
orunlarda olturuxka, **7** bazarlarda kixilərning ularoŋa
boloŋan [uzun] salamlirioŋa wə əzlirini «Ustaz, ustaz» dəp
ataxlirioŋa amrak kelidu. **8** Birak silər bolsanglar «Ustaz»
dəp atilixni kobul kilmanglar; qünki silərning yaloŋuz
birla ustazinglar bar wə həmminglar kərindaxtursilər. **9**
Yər üzidə həekandak kixini «Atam» demənglar, qünki
pəkət birla Atanglar, yəni ərxtə Turoŋuqi bardur. **10**
Silər «muəllim» dəp atilixnimu kobul kilmanglar, qünki
pəkət birla muəllim, yəni Məsihning əzi bardur; **11**
bəlki aranglarda əng mərtiwilik boloŋan kixi silərning
hizmitinglarda bolidu. **12** Əzini yukiri tutmakqi boloŋini
təwən kilinidu, əzini təwən tutkini yukiri kilinidu. **13**
Birak halinglaroŋa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər,
sahtipəzlər! Silər ərx padixahlikining ixikini insanlaroŋa
takap keliwatisilər! Ya əzünglar kirməysilər, ya kirixni
istigənlərning kirixigə yol koymaysilər. **14** Halinglaroŋa
way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər
tul ayallarning mal-dunyasini yəwatisilər, xundaktimu
baxkilar aldida təkwadar kərünsək dəp, uzundin-uzun
dua kilisilər. Xunga, silər tehimu eoŋir jazaoŋa tartilisilər.
15 Halinglaroŋa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər,
sahtipəzlər! Silər birla adəmni etikadinglaroŋa kirgüzüx
üqün, dengiz wə kuruklukni kezip kikisilər. Birak u
kixi kirgüzülgəndin keyin, silər uni əzliringlardin ikki
həssə bəttər boloŋan dozahning pərzənti kilip yetixtürüp
kikisilər. **(Geenna g1067)** **16** Halinglaroŋa way, əy karioŋu
yolbaxqilar! Silər: «Hərkandak kixi ibadəthana bilən
kəsəm kilsa, heqnemisi yok, birak ibadəthanidiki altunni
iloŋa elip kəsəm kiloŋanlar kəsimidə turuxka kərzdar
bolidu» dəysilər. **17** Əy əhməklər, korlar! Altun uluoŋmu
yaki altunni mukəddəs kiloŋan ibadəthanimu? **18** Silər
yənə: «Hərkim kurbangah bilən kəsəm kilsa, heqnemisi
yok, birak kurbangah üstidiki hədiyəni iloŋa elip kəsəm
kiloŋanlar kəsimidə turuxka kərzdar bolidu» dəysilər.
19 Əy korlar! Hədiyə uluoŋmu yaki hədiyini mukəddəs
kiloŋan kurbangahmu? **20** Xunga, kurbangahni iloŋa
elip kəsəm kiloŋuqi bolsa həm kurbangah bilən həm
uning üstidiki barlik nərsilər bilən kəsəm kiloŋan bolidu.
21 Ibadəthanini iloŋa elip kəsəm kiloŋuqimu həm
ibadəthanini, həm «ibadəthanida Turoŋuqi»ni iloŋa elip
kəsəm kiloŋan bolidu. **22** Ərxni iloŋa elip kəsəm kiloŋuqi
Hudaning təhti wə təhttə olturoŋuqining nami bilən
kəsəm kiloŋan bolidu. **23** Halinglaroŋa way, əy Təwrat
ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Qünki silər hətta
yalpuz, arpibədiyan wə zirilərning ondin bir ülüxini əxrə
kilip Hudaoŋa ataysilər-yu, birak Təwrat kanunining
tehimu wəzinlik tərəpliri boloŋan adalət, rəhimdillik
wə sadikligni etibaroŋa heq almaysilər. Awwal muxu
ixlarni orundixinglar kerək, andin xu ixlarnimu ada
kilmay koymaslikinglar kerək. **24** Əy karioŋu yolbaxqilar!
Silər [qinənglərdiki] paxini süzüp eliwetisilər, lekin
birər təgini pütün peti yutuwetisilər! **25** Halinglaroŋa
way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər!
Silər qinə-kaqilarning texinila yuyup pakizlioŋininglar
bilən ularning iqi hərtürlük herislik wə ixrətpərəslikkə
toloŋan. **26** Əy karioŋu Pərisiy! Awwal qinə-kaqining iqini
pakla, xundakta teximu pak bolidu! **27** Halinglaroŋa
way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər!
Silər akartip koyuloŋan, sirti qiraylik kərünidioŋan lekin
iqi əlüklərning ustihanliri wə hərhil napak nərsilərgə
toloŋan kəbrilərgə ohxaysilər. **28** Xuningdək texinglardin
insanlarning aldida həkkaniy adəmlərdək kərünisilər,
lekin iqinglar sahtipəzlik wə itaətsizlik bilən toloŋan.
29 Halinglaroŋa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər,
sahtipəzlər! Qünki silər pəyoŋəmbərlərning kəbrilirini
yasap keliwatisilər, həkkaniylarning mazarlirini bezəp
keliwatisilər **30** wə silər: «Ata-bowilirimizning zamanida
yaxioŋan bolsak iduk, ularning pəyoŋəmbərlərning kenini
təküxlirigə xerik bolmayttuk» — dəysilər. **31** Xunga
silər əz səzünglar bilən əzünglarning pəyoŋəmbərlərni
əltürgənlərning əwladliri ikənlikinglaroŋa guwahlik
bərdinglar. **32** Undakta, ata-bowiliringlar baxlioŋan
kilmixlirini tolukланglar! **33** Əy yilanlar! Zəhərlik
yilanlarning nəsilliri! Dozah jazasidin kandakmu
kutulalarsilər? **(Geenna g1067)** **34** Xunga mana,
silərgə pəyoŋəmbərlər, danixmənlər wə alimlarni
əwətip turimən. Silər ularning bəzilirini krestləp
əltürisilər, bəzilirini sinagogliringlarda dərrigə basisilər,
xəhərdin xəhərgə koolaysilər. **35** Xundak kilip,
həkkaniy Habilning kan kərzidin tartip taki silər
ibadəthanidiki mukəddəs jay bilən kurbangahning
arilikida əltürgən Bərəkiyaning ooli Zəkəriyaning kan
kərzigiqə, həkkaniylarning yər üzidə ekitiloŋan barlik
kan kərzliri bu dəwrning bexioŋa qüxürülidu. **36** Mən
silərgə bərhək xuni eytip koyayki, xu kilmixlarning
jazasining həmmisi muxu dəwrning bexioŋa qüxidu. **37**
Əy Yerusalem, Yerusalem! Pəyoŋəmbərlərni əltüridioŋan,
əzigə əwətilgən əlqilərni qalma-kesək kilidioŋan
xəhər! Mekiyan qüjilirini kanat astioŋa yioŋkandək
pərzəntliringni kanqə ketim koynumoŋa almakqi
boldum, lekin silər unimidinglar! **38** Mana, əmdi
əyünglar silərgə harabə bolup kalidu! **39** Qünki mən
xuni silərgə eytip koyayki, silər: «Pərwərdigarning
namida kəlgüqigə mubarək bolsun!» demigüqə, silər
meni kaytidin heq kərəlməysilər.

24 Əysa ibadəthanidin qikip, aldioŋa ketiwatkanda,
muhlisliri yenioŋa kelip uning dikkitini ibadəthana
binalirioŋa tartmakqi boldi. **2** U ularoŋa: — Mana
bularning həmmisini kərüwatamsilər? Mən silərgə
bərhək xuni eytip koyayki, bu yərdə bir tal taxmu tax
üstidə kalmaydu, həmmisi kaldurulmay gumran kilinidu,
— dedi. **3** U Zəytun teoŋida olturoŋanda, muhlisliri
astioŋina uning yenioŋa kelip: — Bizgə eytkinqu, bu
degənliring kaqan yüz beridu? Sening [kaytip] kelixing
wə zamanning ahirini kərsitidioŋan kandak alamət
bolidu? — dəp soraxti. **(aiōn g165)** **4** Əysa ularoŋa
jawabən mundak dedi: — Hezi bolunglarki, heqkim
silərni azdurup kətmisun. **5** Qünki nuroŋun kixilər
mening namimda kelip: «Məsih mən bolimən» dəp,

kəp adəmlərni azduridu. **6** Silər urux həwərliri wə
urux xəpilirini anglaysilər, bulardin alakzadə bolup
kətmənglar; qünki bu ixlarning yüz berixi mukərrər.
Lekin bular ahirət əməs. **7** Qünki bir millət yənə bir millət
bilən uruxka qikidu, bir padixahlik yənə bir padixahlik
bilən uruxka qikidu. Jay-jaylarda aqarqilik, wabalar
wə yər təwrəxlər yüz beridu. **8** Lekin bu ixlarning
yüz berixi «tuoqutning toloqikining baxlinixi» bolidu,
halas. **9** Andin kixilər silərni tutup azab-okubətkə selip,
əltüridu, mening namim wəjidin pütkül əllər silərdin
nəprətlinidu. **10** Xuning bilən nuroqunlar etikadidin
tanidu, bir-birini tutup beridu wə bir-birigə əqmənlik
kilidu. **11** Nuroqun sahta pəyoqəmbərlər məydanoqa
qikip, nuroqun kixilərni azduridu. **12** Itaətsizlik-
rəzilliklərning kəpiyixi tüpəylidin, nuroqun kixilərdiki
mehir-muhəbbət sowup ketidu. **13** Lekin ahiroqiqə
bərdaxlik bərgənlər kutkuzulidu. **14** Barlik əllərgə agah-
guwahlik bolsun üqün, [Hudaning] padixahliki həkkidiki
bu hux həwər pütkül dunyaoqa jakarlinidu; andin
zaman ahiri bolidu. **15** Daniyal pəyoqəmbər kəyt kiloqan
«wəyran kiloquqi yirginqlik nomussizlik»ning mukəddəs
jayda turoqinini kərgininglarda (kitabhan bu səzning
mənisini qüxəngəy), **16** Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar
taoqlaroqa kaqsun; **17** əgzidə turoqan kixi əyidiki nərsə-
kerəklirini aloqili qüxməyla [kaqsun]. **18** Etizlikta turoqan
kiximu qapinini aloqili əyigə yanmisun. **19** U künlərdə
hamilidar ayallar wə bala emitiwatkanlarning halioqa
way! **20** Kaqidioqan waktinglarning kix yaki xabat
künigə tooqra kelip kalmasliki üqün dua kilinglar. **21**
Qünki u qaoqda dunya apiridə boloqandin muxu qaoqkiqə
kərülüp bakmioqan həm kəlgüsidimu kərülməydioqan
dəhxətlik azab-okubət bolidu. **22** U künlər azaytilmisa,
heqkandak ət igisi kutulalmaytti; lekin [Hudaning] Əz
tallioqanliri üqün u künlər azaytilidu. **23** Əgər u qaoqda
birsi silərgə: «Karanglar, bu yərdə Məsih bar!» yaki
«[Məsih] ənə u yərdə!» desə, ixənmənglar. **24** Qünki
sahta məsihlər wə sahta pəyoqəmbərlər məydanoqa
qikidu, kaltis məjizilik alamətlər wə karamətlərni
kərsitidu; xuning bilən əgər mumkin bolidioqan bolsa,
hətta [Huda] tallioqanlarnimu azduratti. **25** Mana,
mən bu ixlar yüz berixtin burun silərgə ukturup
koydum. **26** Xuning üqün, birsi silərgə: «Karanglar, u qəl-
bayawanda!» desə, u yərgə barmanglar. «Karanglar, u
iqkiridiki əylərdə!» desə, ixənmənglar. **27** Qünki kakmak
xərktin oqərbkə yalt-yult kilip kandak kakkan bolsa,
Insan'ooqlining kelixi xundak bolidu. **28** Qünki jəsət
kaysi yərdə bolsa, u yərdimu kuzoqunlar toplixidu! **29** U
künlərdiki azab-okubətlər ətüp kətkən haman, kuyax
kariyidu, ay yorukluki bərməydu, yultuzlar asmandin
təkülüp qüxidu, asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **30**
Andin Insan'ooqlining alamiti asmandin kərünidu; yər
yüzidiki pütkül kəbililər yioqa-zar kətürüxidu. Ular
Insan'ooqlining küq-kudrət wə uluoq xan-xərəp iqidə
asmandiki bulutlar üstidə keliwatkanlikini kəridu. **31** U
pərixtilirini zor jaranglik bir kanay sadasi bilən əwətidu,
ular uning tallioqanlirini dunyaning tət bulungidin,
asmanning bir qetidin yənə bir qetigiqə həryərdin
yioqip bir yərgə jəm kilidu. **32** Ənjür dərihidin mundak
təmsilni biliwelinglar: — Uning xahliri kəkirip yopurmak
qikaroqanda, yazning yekinlap kaloqanlikini bilisilər. **33**
Huddi xuningdək, [mən baya degənlirimning] hammisini
kərgininglarda, uning yekinlap kaloqanlikini, hətta
ixik aldida turuwatkanlikini biliwelinglar. **34** Mən
silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning
hammisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu.
35 Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim hərgiz
yokalmaydu. **36** Lekin xu küni wə wakit-saitining
həwirini bolsa, heqkim bilməydu — hətta ərxtiki
pərixtilərmu bilməydu, uni pəkət Atamla bilidu. **37**
Əmdi Nuh pəyoqəmbərning künliridə kandak boloqan
bolsa, Insan'ooqli [kaytip] kəlgəndimu xundak bolidu.
38 Qünki topan kelixidin ilgiriki künlərdə, Nuh kemigə
kirip olturoqan küngiqə, [xu zamandiki] kixilər yəp-
iqip, əylinip wə yatlik bolup kəlgənidi. **39** Topan
tuyuksiz kelip hammisini oqərk kiloquqə, kixilər bu
ixning uningdin həwərsiz bolup turoqanoqa ohxax,
Insan'ooqlining kaytip keliximu xundak bolidu. **40** U
küni, etizda ikki kixi turoqan bolidu; ulardin biri elip
ketilidu, yənə biri kaldurulidu; **41** ikki ayal tügmən
bexida turup un tartiwatkan bolidu; ulardin biri elip
ketilidu, yənə biri kaldurulidu. **42** Xuning üqün, hoxyar
bolunglar, qünki Rəbbinglarning kaytip kelidioqan wakti-
saitini bilməysilər. **43** Lekin xuni bilinglarki, əgər
əy igisi ooqrining keqisi kaysi jesəktə kelidioqanlikini
bilgən bolsa, səgək turup ooqrining əyni texip kirixigə
hərgiz yol koymaytti. **44** Xuningoqa ohxax, silərmu
təyyar turunglar. Qünki Insan'ooqli silər oylimioqan
wakit-saəttə kaytip kelidu! **45** Hojayini əz əyidikilərgə
məs'ul kilip, ularoqa ozuk-tülükini wakti-waktida təksim
kilip berixkə təyinligən ixənqlik wə pəmlik qakar kim
bolidu? **46** Hojayin [əyigə] kaytkanda, qakirining xundak
kiliwatkinining üstigə kəlsə, bu qakarning bəhtidur!
47 Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, hojayin uni
pütün igilikini baxkuruxka koyidu. **48** Lekin mubada
xu qakar rəzil bolup kənglidə: «Hojayinim hayal bolup
kalidu» dəp oylap, **49** baxka qakar buradərlirini bozək
kilixka wə harakkəxlərgə həmrah bolup yəp-iqixkə
baxlisa, **50** xu qakarning hojayini kütülmigən bir küni,
oylimioqan bir wakitta kaytip kelidu **51** wə uni kesip ikki
parqə kilip, uning nesiwisini sahtipəzlər bilən ohxax
təkdirdə bekitidu. Xu yərdə yioqa-zarlar kətürülidu,
qixlirini oququrlitidu.

25 U wakitta, ərx padixahliki huddi kollirioqa
qiraoqlarni elip toyi boloqan yigitni karxi elixka
qikkan on kiz koldaxka ohxaydu. **2** Bu kizlarning bəxi
pəmlik, bəxi bolsa pəmsiz. **3** Pəmsiz kizlar qiraoqlirini
aloqan bolsimu, yenioqa may eliwalmaptu. **4** Pəmlik kizlar
bolsa qiraoqliri bilən billə kaqilirida maymu eliwaptu. **5**
Yigit keqikip kəlgəqkə, ularning hammisini uyku besip
uhlap kaptu. **6** Yerim keqidə: «Mana, yigit kəldi, karxi
elixka qikinglar!» degən awaz angliniptu. **7** Buning
bilən bu kizlarning hammisi ornidin turup qiraoqlirini
pərləptu. **8** Pəmsiz kizlar pəmlik kizlaroqa: «Qiraoqlirimiz
əqüp kaloqiliwatidu, meyinglardin beringlarqu» dəptu.
9 Birak pəmlik kizlar: «Yak. bolmaydu! Bərsək, bizgimu
həm silərgimu yətməsliki mumkin. Yahxisi, əzünglar
[may] satkuqilarning yenioqa berip setiwelinglar!» dəptu.
10 Lekin ular may setiwaloqili ketiwatkanda, yigit kelip
kaptu, təyyar bolup boloqan kizlar uning bilən birliktə
toy ziyapitigə kiriptu. Ixik takiliptu. **11** Keyin kaloqan

kizlar kaytip kelip: «Ojam, ojam, ixikni eqiwətkəyla!»
dəptu. 12 Birak u: «Silərgə bərhək eytayki, mən silərni
tonumaymən» dəp jawab beriptu. 13 Xuning üqün
səgək bolunglar, qünki nə Insan'ooqlining kelidioqan
künini nə saitini bilməysilər. 14 [Ərx padixahliki] huddi
yaka yurtka qikmakqi bolup, əz qakarlirini qakirip
dunyasini ularoqa tapxuroqan adəmgə ohxaydu. 15 U
adəm hərbir qakarning kabiliyitigə karap, birsigə bəx
talant, birisigə ikki talant, yənə birsigə bir talant kümüx
tənggə berip, yaka yurtka yol aptu. 16 Bəx talant tənggə
aloqan qakar berip okət kilip, yənə bəx talant tənggə
payda tepiptu. 17 Xu yolda ikki talant tənggə aloqinimu
yənə ikki talant tənggə payda aptu. 18 Lekin bir talant
tənggə aloqini bolsa berip yərni kolap, hojayini bərgən
pulni kəmüp yoxurup koyuptu. 19 Əmdi uzun wakit
ətkəndin keyin, bu qakarlarning oojisi kaytip kelip, ular
bilən hesablixiptu. 20 Bəx talant tənggə aloqini yənə bəx
talant tənggini koxup elip kelip: «Ojam, sili manga bəx
talant tənggə tapxuroqandila. Karsila, yənə bəx talant
tənggə payda aldim» dəptu. 21 Hojayini uningoqa: Obdan
boptu! Yahxi wə ixənqlik qakar ikənsən! Mən sanga
hawalə kiloqan kiqikkinə ixta ixənqlik bolup qikting, seni
kəp ixlaroqa koyimən. Kəl, hojayiningning huxallikioqa
ortak bol!» dəptu. 22 Ikki talant tənggə aloqinimu kelip:
«Ojam, sili manga ikki talant tənggə tapxuroqandila.
Karsila, yənə ikki talant tənggə payda aldim» dəptu. 23
Hojayini uningoqa: «Obdan boptu! Yahxi wə ixənqlik
qakar ikənsən! Mən sanga hawalə kiloqan kiqikkinə
ixta ixənqlik bolup qikting, seni kəp ixlaroqa koyimən.
Kəl, hojayiningning huxallikioqa ortak bol!» dəptu.
24 Andin, bir talant tənggə aloqinimu kelip: «Ojam,
silining qing adəm ikənliklirini biləttim, qünki əzliri
terimioqan yərdin hosulni oruwalalayla, həmdə uruk
qaqmioqan yərdinmu haman alila. 25 Xunga korkup,
silining bərgən bir talant tənggilirini yərgə kəmüp
yoxurup koyoqanidim. Mana pullirini alsila» dəptu.
26 Ojisi uningoqa: «Əy, rəzil, hurun qakar! Sən meni
terimioqan yərdin oruwalidioqan, uruk qaqmioqan yərdin
haman alidioqan adəm dəp bilip, 27 heq bolmioqanda
pulumni jazanihorlaroqa amanət koyuxung kerək idioqu!
Xundak kiloqan bolsang mən kaytip kəlgəndə pulumni
əsümi bilən aloqan bolmamtim?! 28 Xunga, uning
kolidiki talant tənggini elip, on talant tənggə bar
boloqanoqa beringlar! 29 Qünki kimdə bar bolsa, uningoqa
tehimu kəp berilidu, uningda molqilik bolidu; əmma
kimdə yok bolsa, hətta uningda bar boloqanlirimu
uningdin məhrum kilinidu. 30 Bu yaramsiz qakarni
texidiki karangoqulukka aqikip taxlanglar! U yərdə
yioqa-zarlar kətürülidu, qixlirini oququrlitidu» dəptu.
31 Insan'ooqli əz xan-xəripi iqidə barlik pərixtiliri
bilən billə kəlginidə, xərəplik təhtidə olturidu. 32
Barlik əllər uning aldioqa yioqilidu. Padiqi koylarni
əqkilərdin ayrioqinidək u ularni ayriydu; 33 u koylarni
ong yenioqa, əqkilərni sol yenioqa ayriydu. 34 Andin
Padixah ong yenidikilərgə: «Əy Atam bəht ata kiloqanlar,
kelinglar! Aləm apiridə boloqandin beri silər üqün
təyyarlanoqan padixahlikka waris bolup igə bolunglar!
35 Qünki aq kaloqinimda silər manga yeməklik bərdinglar,
ussuz kaloqinimda ussuluk bərdinglar, musapir bolup
yürginimdə əz əyünglərgə aldinglar, 36 yalingaq
kaloqinimda kiydürdünglar, kesəl bolup kaloqinimda
halimdin həwər aldinglar, zindanda yatkinimda yoklap
turdunglar» — dəydu. 37 U qaoqda, həkkaniy adəmlər
uningoqa: «I Rəb, biz seni kaqan aq kərüp ozuk bərduk
yaki ussuz kərüp ussuluk bərduk? 38 Seni kaqan musapir
kərüp əyümizgə alduk yaki yalingaq kərüp kiygüzduk?
39 Sening kaqan kesəl boloqiningni yaki zindanda
yatkiningni kərüp yoklap barduk?» dəp soraydu. 40
Wə Padixah ularoqa: «Mən silərgə bərhək xuni eytayki,
muxu kerindaxlirimdin əng kiqikidin birərsigə xularni
kiloqininglarmu, dəl manga kiloqan boldunglar» dəp
jawab beridu. 41 Andin u sol yenidikilərgə: «əy lənitilər,
kəzümdin yokilinglar! Xəytan bilən uning pərixtilirigə
hazirlanoqan mənggü əqməs otka kiringlar! (aiōnios g166)
42 Qünki aq kaloqinimda manga ozuk bərmidinglar,
ussuz kaloqinimda ussuluk bərmidinglar; 43 musapir
bolup yürginimdə əz əyünglərgə almidinglar, yalingaq
kaloqinimda kiydürmidinglar, kesəl boloqinimda wə
zindanda yatkinimda yoklimidinglar» dəydu. 44 U
qaoqda, ular: «I Rəb, seni kaqan aq, ussuz, musapir,
yalingaq, kesəl yaki zindanda kərüp turup hizmitingdə
bolmiduk?» dəydu. 45 Andin padixah ularoqa: «Mən
silərgə bərhək xuni eytayki, muxulardin əng kiqikidin
birərsigə xundak kilmioqininglar mangimu kilmioqan
boldunglar» dəp jawab beridu. 46 Buning bilən ular
mənggülük jazaoqa kirip ketidu, lekin həkkaniylar bolsa
mənggülük hayatka kiridu. (aiōnios g166)

26 Əysa bu sözlərni kilip boloqandin keyin,
muhislirioqa: 2 — Silərgə məlumki, ikki kündin
keyin «ətüp ketix heyti» bolidu, xu qaoqda Insan'ooqli
krestlinix üqün tutup berilidu, — dedi. 3 Bax kahinlar
wə aksakallar Kayafa isimlik bax kahinning sariyida
jəm boluxti. 4 Ular Əysani kandak kilip hiylə-nəyrəng
bilən tutup əltürüx tooqrisida məslihət kilixti. 5 Birak
ular: — Bu ix heyt-ayəm künliri kilinmisun. Bolmisa,
həlk arisida malimanqilik qikixi mumkin, — deyixti. 6
Əmdi Əysa Bəyt-Aniya yezisida, «Simon mahaw»ning
əyidə boloqinida, 7 bir ayal uning yenioqa kirdi. U ak
kaxtexi xexidə nahayiti kimmətlik ətirni elip kəlgən
bolup, Əysa dastihanda olturoqanda, ətirni uning bexioqa
kuydi. 8 Lekin muhlislar buni kərüp hapa boluxup: —
Zadi nemixka bundak israpqilik kilinidu? 9 Qünki bu
ətirni kəp puloqa setip, pulini kəmbəoqəllərgə sədikə
kilsa bolattioqu! — deyixti. 10 Lekin Əysa ularning
kənglidikini bilip ularoqa: — Bu ayalning kənglini nemə
dəp aoqritisilər? Qünki u mən üqün yahxi bir ixni kildi.
11 Qünki kəmbəoqəllər daim silərning aranglarda bolidu,
lekin mening aranglarda boluxum silərgə daim nesip
boliwərməydu! 12 Bu ayalning bu ətirni bədinimgə
kuyuxi mening dəpnə kiliniximoqa təyyar boluxum üqün
boldi. 13 Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu hux
həwər pütkül dunyaning kəyeridə jakarlansa, bu ayal
əslinip, uning kiloqan bu ixi təriplinidu, — dedi. 14 Bu
ixtin keyin, on ikkiyləndin Yəhuda Ixkariyot isimlik biri
bax kahinlarning aldioqa berip: 15 — Uni tutup bərsəm,
manga nemə berisilər? — dedi. Ular uning aldioqa ottuz
kümüx tənggə koydi. 16 Yəhuda xuningdin etibarən
uni tutup berixkə muwapik pursət izdəxkə baxlidi. 17
Petir nan heytining birinqi küni, muhlislar əysaning
yenioqa kelip: — Ətüp ketix heytining tamikini yeyixing

üqün qəyərdə təyyarliximizni halaysən? — dəp soridi.
18 U ularoŋa: — Xəhərgə kirip palanqining əyigə berip
uningoŋa: «Ustaz: — Wakit-saitim yekinlixip qaldi, ətüp
ketix heytini muhlislirim bilən birliktə sening əyüngdə
ətküzəy — dəydu» dəp eytinglar, — dedi. **19** Muhlislar
əysaning tapilioŋinidək ətüp ketix heytining tamikini
xu yərdə təyyarlidi. **20** Kəqkurun, u on ikkiylən bilən
dastihanda olturdi. **21** Ular oŋizaliniwatqanda u: — Mən
silərgə bərhək xuni eytip koyayki, aranglardiki birəylən
manga satkunluk kilidu, — dedi. **22** [Buni anglap] ular
intayin qayoŋuoŋa qəmüp, bir-birləp uningdin: — Ya
Rəb, mən əməstimən? — dəp soraxka baxlidi. **23** U
jawabən: — Kolidiki nanni mən bilən təng tawakka
təgürgən kixi, manga satkunluk kiloŋuqi xu bolidu. **24**
Insan'ooŋli dərwəkə [mukəddəs yazmilarda] əzi tooŋrisida
pütülginidək [əlümgə] ketidu; birak Insan'ooŋlining tutup
berilixigə wasitiqi boloŋan adəmning halioŋa way! U adəm
tuoŋulmioŋan bolsa yahxi bolatti! — dedi. **25** Uningoŋa
satkunluk kilidioŋan Yəhuda: — Ustaz, mən əməstimən?
— dəp soridi. U uningoŋa: — Əzüng deding jumu, —
dedi. **26** Ular oŋizaliniwatqanda, əysa bir nanni kolioŋa
elip [Hudaoŋa] təxəkkür-həmdusana eytqandin keyin,
uni oxtup, muhlislirioŋa üləxtürüp bərdi wə: —Elinglar,
yənglar, bu mening tenim, — dedi. **27** Andin, koloŋa
jamni elip [Hudaoŋa] təxəkkür-həmdusana eytip, uni
muhlislirioŋa tutup: — Həmməylən buningdin iqinglar.
28 Bu mening nuroŋun adəmlərning gunahlirining
kəqürüm kilinixi üqün təkülidioŋan, yengi əhdini
tüzidioŋan kenimdur. **29** Lekin mən xuni silərgə eytayki,
Atamning padixahlikida silər bilən birliktə yengidin
xarabtin iqmigüqə, üzüm telining xərbitini hərgiz
iqməymən, — dedi. **30** Ular mədhiyə küyini eytqandin
keyin talaoŋa qikip, Zəytun teoŋioŋa karap ketixti. **31**
Andin əysa ularoŋa: — Bügün keqə silər həmminglar
mening tüpəylimdin tandurulup putlixisilər, qünki
[mukəddəs yazmilarda]: — «Mən padiqini uruwetimən,
Padidiki koylar patiparak bolup tarkitiwetilidu» dəp
pütülgən. **32** Lekin mən tirilgəndin keyin Galiliyəgə
silərdin burun barimən, — dedi. **33** Petrus uningoŋa
jawabən: — Həmməylən sening tüpəylingdin tandurulup
putlaxsimu, mən hərgiz putlaxmaymən, dedi. **34** əysa
uningoŋa: — Mən sanga bərhək xuni eytip koyayki,
bügün keqə horaz qillaxtin burun, sən məndin üq kətim
tanisən, — dedi. **35** Petrus uningoŋa: — Sən bilən billə
əlüxüm kerək bolsimu, səndin hərgiz tanmaymən, —
dedi. Kaloŋan muhlislarning həmmisimu xundak deyixti.
36 Andin əysa ular bilən billə Getsimanə degən yərgə
kəldi. U muhlislaroŋa: «Mən u yakka berip dua-tilawət
kilip kəlgüqə, muxu jayda olturup turunglar» dedi. **37**
U Petrusni, xundakla Zəbədiyning ikki ooŋlini birgə
elip mangdi wə kattik azablinip, kəngli tolimu pərixan
boluxka baxlidi. **38** U ularoŋa: — Jenim əlidioŋandək
bəkmu azablanmakta. Silər bu yərdə kelip, mən bilən
birliktə oyoŋak turunglar, — dewidi, **39** Wə səl nerirak
berip, əzini yərgə etip düm yetip dua kilip: — I Atam,
mumkin bolsa, bu qədəh məndin ətüp kətsun! Lekin
bu ix mən halioŋandək əməs, sən halioŋandək bolsun,
— dedi. **40** U muhlislarning yenioŋa kaytip kəlginidə,
ularning uhlap kaloŋanlikini kərüp, Petruska: — Mən
bilən billə birər saətmu oyoŋak turalmidinglarmu?! **41**
Ezikturuluxtin saklinix üqün, oyoŋak turup dua kilinglar.
Roh pidakar bolsimu, lekin kixining ətliri ajizdur, — dedi.
42 U ikkinqi kətim berip, yənə dua kilip: — I Atam, əgər
mən bu qədəhni iqmisəm u məndin kətmisə, undakta
sening iradəng ada kilinsun, — dedi. **43** U ularning
yenioŋa [kaytip] kəlginidə, yənə uhlap kaloŋanlikini
kərdi, qünki ularning kəzliri uykuoŋa ilinoŋanidi. **44**
Xuning bilən u ulardin ayrilip üqinqi kətim berip, yənə
xu səzlər bilən dua kildi. **45** Andin u muhlislarning
yenioŋa kelip ularoŋa: — Silər tehiqə uhlawatamsilər,
tehiqə dəm eliwatamsilər? Mana, wakit-saiti yekinlaxti;
Insan'ooŋli gunahkarlarning kolioŋa tapxurulidu. **46**
Kopunglar, ketəyli; mana, manga satkunluk kilidioŋan
kixi yekin kəldi! — dedi. **47** Uning səzi tehi tügiməyla,
on ikkiyləndin biri boloŋan Yəhuda kəldi; uning yenida
bax kahinlar wə həlk aksakalliri təripidin əwətilgən,
kiliq-tokmaklarni kətürgən zor bir top adəm bar idi.
48 Uningoŋa satkunluk kiloŋuqi ular bilən alliburun
ixarətni bekitip: «Mən kimni səysəm, u dəl xudur. Silər
uni tutunglar» dəp kelixkənidi. **49** U udul əysaning
aldioŋa berip: — Salam, ustaz! — dəp uni səyüp kətti.
50 əysa uningoŋa: — Aoŋinəm, nemə dəp kəlding? —
dedi. Xuning bilən, heliki adəmlər yopurulup kelip,
əysaoŋa kol selip, uni tutkun kildi. **51** Wə mana,
əysaning yenidikilərdin birəylən kiliqini suoŋurup,
bax kahinning qakirioŋa uruwidi, uning kulikini xilip
qüxürüwətti. **52** əysa uningoŋa: — Kiliqingni kinioŋa
sal, kiliq kətürgənlər kiliq astida halak bolidu. **53** Yaki
meni Atisioŋa nida kilalmaydioŋan boldi, dəp oylap
qaldingmu?! Xundak kilsamla U manga xuan on ikki
kisimdin artuk pərixtə mangdurmamdu? **54** Birak
mən undak kilsam, mukəddəs yazmilardiki bu ixlar
mukərrər bolidu degən bexarətlər kandakmu əməlgə
axurulsun? — dedi. **55** Xu pəyttə əysa toplaxkan
adəmlərgə karap: — Bir karakqini tutidioŋandək kiliq-
tokmaklarni kətürüp meni tutkili kəpsilərəoŋu? Mən hər
küni ibadəthana hoylilirida silər bilən billə olturup təlim
berəttim, lekin silər u qaoŋda meni tutmidinglar. **56**
Lekin bu pütün ixlarning yüz berixi pəyoŋəmbərlərning
mukəddəs yazmilirida aldin eytkanlirining əməlgə
axuruluxi üqün boldi, — dedi. Bu qaoŋda, muhlislarning
həmmisi uni taxlap kəqip ketixti. **57** Əmdi əysani
tutkun kiloŋanlar uni bax kahin Kayafaning aldioŋa elip
berixti. Təwrat ustazliri bilən aksakallarmu u yərdə jəm
boluxkanidi. **58** Petrus uningoŋa taki bax kahinning
sariyining [hoylisioŋiqə] yirakتin əgixip kelip, ixning
akiwetini kərüx üqün iqkirigə kirip, karawullarning
arisida olturdi. **59** Bax kahinlar, aksakallar wə pütün aliy
kengəxmə əzaliri əysani əlüm jazasioŋa məhkum kilix
üqün, yaloŋan guwah-ispat izdəytti. **60** Nuroŋun yaloŋan
guwahqilar otturioŋa qikkan bolsimu, ular bulardin
heqkandak ispatka erixəlmidi. Ahirda, ikki yaloŋan
guwahqi otturioŋa qikip: **61** — Bu adəm: «Mən Hudaning
ibadəthanisini buzup taxlap, üq kün iqidə kayta kurup
qikalaymən» degən, dedi. **62** Bax kahin ornidin turup,
uningoŋa: — Keni, jawab bərməmsən? Bular sening
üstüngdin zadi kandak guwahliklarni beriwatidu? —
dedi. **63** Lekin əysa sükət kilip turiwərdi. Bax kahin
uningoŋa: — [Mənggü] hayat boloŋuqi Huda bilən sening
kəsəm kilixingni buyruymənki, bizgə eyt, Hudaning

Ooɣli Məsihɨ sənmu?» — dedi. **64** Əysa mundak jawab
kayturdi: — Xundak, sening deginingdək. Lekin xunimu
silərgə eytayki, buningdin keyin silər Insan'ooɣlining
Kadir Boloɣuqining ong yenida olturidioɣinini wə kəktiki
bulutlar üstidə kelidioɣinini kərisilər. **65** Xuning bilən
bax kahɨn tonlirini yirtip taxlap: — U kupurluk kildi!
Əmdi baxka hərkandak guwahqining nemə hajiti? Mana,
əzünglar bu kupurlukni anglidinglar! **66** Buningoɣa
nemə dəysilər? — dedi. — U əlüm jazasioɣa layiktur! —
dəp jawab kayturuxti ular. **67** Buning bilən ular uning
yüzigə tükürüp, uningoɣa muxt atkili turdi. Bəziliri uni
kaqatlap: **68** — Əy Məsihɨ, pəyoɣəmbərqilik kilmamsən,
eytip bakkina, seni kim urdi? — deyixti. **69** Əmdi Petrus
sarayning taxkiriki hoylisida olturatti. Bir dedək uning
yenioɣa kelip: — Sən Galiliyəlik Əysa bilən birgə idingoɣu,
— dedi. **70** Lekin u həmməylənning aldida inkar kilip: —
Sening nemə dəwatkanlikingni qüxənmidim! — dedi. **71**
Andin u dalanoɣa qikkanda, uni kərgən yənə bir dedək u
yərdə turoɣanlaroɣa: — Bu adəmmu Nasarətlik Əysa bilən
birgə idi, — dedi. **72** U yənə inkar kilip: — Mən u adəmni
tonumaymən! — dəp kəsəm iqti. **73** Bir'azdin keyin, u
yərdə turoɣanlar Petrusning yenioɣa kelip uningoɣa: —
Xübhisizki, sən ularning biri ikənsən, qünki tələppuzung
seni pax kilidu, — deyixti. **74** [Petrus] kattik karoɣaxlar
bilən kəsəm kilip: — U adəmni zadi tonumaymən! —
deyixigila horaz qillidi. **75** Petrus Əysaning: «Horaz
qillaxtin burun, sən məndin üq ketim tanisən!» degən
sezini esigə aldi. U taxkioɣa qikip, kattik yioɣa-zar
kətürdi.

27 Tang atkandila, pütün bax kahɨnlar bilən həlk
aksakalliri Əysani əlümgə məhkum kildurux üqün
məslihətləxti. **2** Ular uni baoɣlap apirip, waliy Pontius
Pilatuska tapxurup bərdi. **3** Uningoɣa satkunluk kiloɣan
Yəhuda uning əlümgə həküm kilinoɣanlikini kərüp,
bu ixlaroɣa puxayman kildi wə bax kahɨnlar bilən
aksakallaroɣa ottuz kümüx tənggini kayturup berip: **4**
— Mən bigunah bir janning keni təkülüxkə satkunluk
kilip gunah ətküzdüm, — dedi. Buningoɣa bizning nemə
karimiz? Əz ixingni bil! — deyixti ular. **5** Yəhuda
kümüx tənggilərni ibadəthanining iqigə qəriwətti wə
u yərdin ketip, talaoɣa qikip, esilip əlüwaldi. **6** Bax
kahɨnlar kümüx tənggilərni yioɣiwelip: — Bu hun təlümi
boloɣan [tənggilərdur], ularni ibadəthanining həzinisigə
koyux haram, — deyixti. **7** Ular əzara məslihətlixip,
bu pullar bilən yaka yurtluklaroɣa yərlik bolsun dəp,
sapalqining bir parqə etizlikini setiwaldi. **8** Xunga
bu yər haziroɣiqə «kanlik etiz» dəp atilip kəlməktə.
9 Xu ix bilən Yərəmiya pəyoɣəmbər təripidin burun
eytiloɣan munu bexarət əməlgə axuruldi: — «Israil
həlki uning üqün bahalap bekitkən bahasini, Yəni
ottuz kümüx tənggini ular elixti, **10** Wə Pərwərdigar
manga kərsətkəndək, Sapalqining etizini setiwelixka
həjləxti». **11** Əmdi Əysa waliyning aldioɣa turoɣuzuldi.
Waliy uningdin: — Sən Yəhudiylarning padixahimu?
— dəp soridi. Eytkiningdək, — dedi Əysa. **12** Lekin
bax kahɨnlar wə aksakallar uning üstidin ərz-xikayət
kiloɣanda, u bir eoɣizmu jawab bərmidi. **13** Buning bilən
Pilatus uningoɣa: — Ularning sening üstüngdin kiloɣan
xunqə kəp xikayətlirini anglimaywatamsən? — dedi. **14**
Birak u [Pilatuska] jawabən [xikayətlərning] birsigimu
jawab bərmidi. Waliy buningoɣa intayin həyran kaldi.
15 Hər ketimlik [ətüp ketix] heytida, waliyning halayik
tələp kiloɣan bir məhbusni ularoɣa koyup berix aditi
bar idi. **16** Əyni wakitta, [rimliklarning] Barabbas
isimlik atiki qikkan bir məhbusi [zindanda] idi. **17**
Halayik jəm boloɣanda, Pilatus ulardin: — Kimni silərgə
koyup beriximni halaysilər? Barabbasnimu yaki Məsihɨ
dəp ataloɣan Əysanimu? — dəp soridi **18** (qünki u
[bax kahɨn katarliklarning] həsətborluki tüpəylidin uni
tutup bərgənlikini bilətti). **19** Pilatus «sorak təhti»də
olturoɣanda, ayali uningoɣa adəm əwətip: — U həkkaniy
kixining ixioɣa arilaxmioɣin. Qünki tünügün keqə uning
səwəbidin qüxümdə kəp azab qəktim, — dəp həwər
yətküzdi. **20** Lekin bax kahɨnlar wə aksakallar bolsa
halayikni makul kilip, Barabbasni koyup berixni wə
Əysani yokitixni tələp kildurdi. **21** Waliy jawabən ulardin
yənə: — Silərgə bu ikkisining kaysisini koyup beriximni
halaysilər? — dəp soridi. Barabbasni, — deyixti ular.
22 Pilatus əmdi: — Undak bolsa, Məsihɨ dəp ataloɣan
Əysani kandak bir tərəp kilay? — dedi. Həmməylən: —
U krestlənsun! — deyixti. **23** Pilatus: — Nemixka? U
zadi nemə yamanlik ətküzüptu? — dəp soridi. Birak
ular tehimu kattik warkirixip: U krestlənsun! — dəp
turuwelixti. **24** Pilatus səzliwerixning bihudə ikənlikini,
bəlki buning ornioɣa malimanqilik qikidioɣanlikini
kərüp, su elip, kəpqilikning aldida kolini yuoɣaq: — Bu
həkkaniy adəmning kenioɣa mən jawabkar əməsmən,
buningoɣa əzünglar məs'ul bolunglar! — dedi. **25** Pütün
həlk jawabən: — Uning keni bizning üstimizgə wə
balilirimizning üstigə qüxsun! — deyixti. **26** Buning bilən
Pilatus Barabbasni ularoɣa qikirip bərdi. Əysani bolsa
kattik kamqilatkandin keyin, krestləxkə [ləxkərlirigə]
tapxurdi. **27** Andin waliyning ləxkərliri Əysani uning
ordisioɣa elip kirip, pütün ləxkərlər topini bu yərgə
uning ətrapioɣa yioɣdi. **28** Ular Əysani yalingaqlap,
uqisioɣa pərəng rənglik ton kiydürüxti. **29** Tikənlik
xahqilarni ərüp bir taj yasap, bexioɣa kiydürdi wə
ong kolioɣa bir komuxni tutkuzdi. Andin uning aldioɣa
tizlinip: «Yaxioɣayla, Yəhudiylarning padixahi!» dəp
mazak kilixti. **30** Uningoɣa tükürüxti, komuxni elip
uning bexioɣa uruxti. **31** Uni xundak mazak kiloɣandin
keyin, tonni saldurup, uqisioɣa əz kiyimlirini kiydürdi wə
krestləx üqün elip mengixti. **32** Ular taxkioɣa qikkinida,
Kurini xəhirilik Simon isimlik bir kixini uqritip, uni tutup
kelip Əysaning krestini uningoɣa məjburiy kətürgüzdi. **33**
Ular Golgota, yəni «Bax səngək» degən yərgə kəlgəndə,
34 [Əysaoɣa] iqix üqün kəkrə süyi arilaxturuloɣan aqqik
xarab bərdi; lekin u uni tetip bakkandin keyin, iqkili
unimidi. **35** Ləxkərlər uni krestligəndin keyin, qək
taxlixip kiyimlirini əzara bəlüxüwaldi. **36** Andin u
yərdə olturup uningoɣa kəzətqilik kildi. **37** Ular uning
bexining yukiri təripigə «Bu Əysa, Yəhudiylarning
padixahidur» dəp yeziloɣan xikayətnamə tahtiyini
bekitti. **38** [Əysa] bilən təng ikki karakqimu krestkə
mihlanoɣan bolup, biri ong təripidə, yənə biri sol
təripidə idi. **39** Bu yərdin ətkənlər baxlirini qaykixip,
uni hakarətləp: **40** — Keni, sən ibadəthanini buzup
taxlap, üq kün iqidə kaytidin yasap qikidioɣan adəm,
əmdi əzüngni kutkuzə! Hudaning Ooɣli bolsang, kresttin
qüxüp bakkina! — deyixti. **41** Bax kahɨnlarmu, Təwrat

ustazliri wə akṣakallar bilən birgə uni məshirə kilip: **42** — Baxkilarni kutkuzuptikən, əzini kutkuzalmaydu. U Israilning padixahimix! Əmdi kresttin qüxüp bakṣunqu, andin uningoŋa etikad kilimiz. **43** U Hudaoŋa tayanoŋan! Huda uni əzizlisə, hazir kutkuzup bakkay! Qünki u: «Mən Hudaning Ooŋli» degənidi, — deyixti. **44** Uning bilən təng krestləngən karakqilarmu uni xundak hakarətləxti. **45** Əmdi künning altinqi saitidin tokkuzinqi saitigiqə pütkül zeminni karangoŋuluk basti. **46** Tokkuzinqi saətlərdə əysa yukiri awazda: «Eli, eli, ləma sawaktani?» yəni «Hudayim, Hudayim, meni nemixka taxliwətting?» dəp kattik nida kildi. **47** U yərdə turoŋanlarning bəziliri buni anglap: Bu adəm Ilyas [pəyoŋəmbər]gə murajiət kiliwatidu, — deyixti. **48** Ularning iqidin birəylən dərhal yügürüp berip bir parqə bulutni əkelip, uni aqqik xarabka qilap, komuxning uqioŋa selip uningoŋa iqküzüp koydi. **49** Birak baxkilar: — Tohta! Karap bakayli, Ilyas [pəyoŋəmbər] kelip uni kutkuzup kalarmikin? — deyixti. **50** Əysa yukiri awaz bilən yənə bir warkiridi-də, rohini koyuwətti. **51** Wə mana, xu dəkikidə ibadəthanining [iqkiri] pərdisi yukiridin təwəngə ikki parqə bəlüp yirtildi. Yər-zemin təwrinip, taxlar yerilip, **52** Kəbrilər eqildi (U tirilgəndin keyin, [əlümdə] uhlawatkan nuroŋun mukəddəs bəndilərning tənlirimu tirildi; ular kəbrilərdin qikti wə mukəddəs xəhərgə kirip, u yərdə nuroŋun kixilərgə kəründi). **54** Əmdi əysani kəzət kiliwatkan yüzbexi həm yenidiki ləxkərlər yərning təwrixini wə baxka yüz bərgən hadisilərni kerüp, intayin korkuxup: — U həkikətən Hudaning Ooŋli ikən! — deyixti. **55** U yərdə yənə bu ixlaroŋa yirakṭin karap turoŋan nuroŋun ayallarmu bar idi. Ular əslidə əysaning hizmitidə bolup, Galiliyədin uningoŋa əgixip kəlgənidi. **56** Ularning arisida Magdallik Məryəm, Yakup bilən Yüsüpning anisi Məryəm, Zəbədiyning ooŋullirining anisimu bar idi. **57** Kəqkurun, Arimatiyalik Yüsüp isimlik bir bay kəldi. Umu əysaning muhlisliridin idi. **58** U Pilatusning aldioŋa berip, əysaning jəsitini tələp kildi. Pilatus jəsətni uningoŋa tapxuruxka əmr kildi. **59** Yüsüp jəsətni elip, pakiz kanap rəht bilən orap kepənlidi **60** wə uni əzi üqün kiyada oyduroŋan yengi kəbrisigə koydi. Andin kəbrining aoŋzioŋa yooŋan bir taxni domilitip koyup, ketip kaldi **61** (xu qaoŋda Magdallik Məryəm bilən yənə bir Məryəmmu u yərdə, kəbrining udulida olturatti). **62** Əmdi ətisi, yəni «Təyyarlax küni» ətkəndin keyin, bax kahinlar bilən Pərisiylər jəm boluxup Pilatusning aldioŋa kelip: **63** — Janabliri, helikі aldamqining hayat wakṭida: «Mən əlüp üqinqi küni tirilimən» degini esimizdə bar. **64** Xuning üqün, kəbri üqinqi künigiqə məhkəm kooŋdilixi üqün əmr bərgəysiz. Undak kilinmisa, muhlisliri kelip jəsətni ooŋrilap ketip, andin həlkkə: «U əlümdin tirildi» deyixi mumkin. Bundak aldamqilik aldinkisidinmu bəttər bolidu, — deyixti. **65** Pilatus ularoŋa: — Bir guruppa kəzətqi ləxkərni silərgə tapxurdum. Kəbrini kurbinglarning yetixiqə məhkəm kooŋdanglar, — dedi. **66** Xuning bilən ular [kəzətqi ləxkərlər] bilən billə berip, taxni peqətləp, kəbrini muhapizət astioŋa koydi.

28 Xabat küni ətüp, həptining birinqi küni tang atay degəndə, Magdallik Məryəm bilən yənə bir Məryəm kəbrini kərüxkə kəldi. **2** Wə mana, yərlər tuyuksiz kattik təwrəp kətti; qünki Pərwərdigarning bir pərixtisi asmandin qüxüp, [kəbrigə] berip, taxni bir qətkə domilitip, üstidə olturoŋanidi. **3** Pərixtining kiyapiti qakmaktək, kiyimliri kardək ap'ak idi. **4** Kəzətqilər uningdin xunqə korkuxtiki, titrixip, əlüktək ketipla kaldi. **5** Pərixtə ayallaroŋa karap: — Korkmanglar! Silərning krestləngən əysani izdəwatkininglarni bilimən. **6** U bu yərdə əməs; u əzi eytkandək tirildürüldi. Kelinglar, Rəb yatkan jayni kərünglar; **7** andin dərhal berip uning muhlisliriоŋa: «U əlümdin tiriliptu. Wə mana, u silərdin awwal Galiliyəgə baridikən, uni xu yərdə kəridikənsilər» dənglar. Mana mən bularni silərgə eytip bərdim, — dedi. **8** Xunga ayallar həm korkunq həm zor huxallik iqidə kəbridin dərhal ayrilip, uning muhlisliriоŋa həwər berixkə yügürüxti. **9** Ular muhlislirini həwərləndürüxkə mangoŋanda, mana əysa ularning aldioŋa kikip: — Salam silərgə! — dedi. Ularmu aldioŋa berip, uning putioŋa esilip, uningoŋa səjdə kildi. **10** Andin əysa ularoŋa: — Korkmanglar! Berip kerindaxlirimoŋa: Galiliyəgə beringlar, dəp ukturunglar, ular meni xu yərdə kəridu, — dedi. **11** Ayallar tehi yolda ketiwatkanda, mana kəzətqilərning bəziliri xəhərgə kirip, boloŋan wəkələrning həmmisi tooŋrisida bax kahinlaroŋa həwər kildi. **12** [Bax kahinlar] akṣakallar bilən bir yərgə yioŋilip məslihətləxkəndin keyin, ləxkərlərgə bək kəp pul berip: **13** — Silər: «Uning muhlisliri keqisi kelip, biz uhlawatkanda uning jəsitini ooŋrilap əketiptu» — dənglar. **14** Əgər bu həwər waliyning kulikioŋa yetip kalsa, biz uni kayil kilip silərni awariqiliktin saklaymiz — dedi. **15** Xundak kilip, ləxkərlər pulni aldi wə ezlirigə tapilanoŋandək kildi. Xuning bilən bu gəp bügüngiqə Yəhudiylar arisida tarkilip kəlməktə. **16** On bir muhlis Galiliyəgə berip, əysa ularoŋa bekitkən taoŋka qikixti. **17** Ular uni kərginidə uningoŋa səjdə kilixti; lekin bəziliri gumanlinip kaldi. **18** Əysa ularning yenioŋa kelip, mundak dedi: — Ərxtə wə yər yüzidə barlik hokuk manga berildi. **19** Xuning üqün, berip pütkül əllərni [əzümgə] muhlis kilip yetixtürünglar, xundakla ularni Ata, Ooŋul wə Mukəddəs Rohning namioŋa təwə kilip qəmüldürüp, **20** ularoŋa mən silərgə tapilioŋan barlik əmrlərgə əməl kilixni əgitinglar. Wə mana, mən zaman ahirioŋiqə hər küni silər bilən billə bolimən. **(aiōn g165)**

Markus

1 Hudaning ooɣli əysa Məsiḥning hux həwirining
baxlinixi: **2** Yəxaya pəyoɣəmbərning yazmisida
hatiriləngəndək: — «Mana, aldingda əlqimni əwətimən.
U sening yolungni aldin'ala təyyarlaydu. **3** Anglanglar,
dalada birsining towlioɣan awazini! U: «Pərwərdigarning
yolini təyyarlanglar, Uning üqün qioɣir yollirini tüptüz
ḳilinglar!» — dəydu». **4** Kixilərni qəmüldürüx elip
baridioɣan Yəḥya [pəyoɣəmbər] qəl-bayawanda pəyda
bolup, gunaḥlaroɣa kəqürüm elip kelidioɣan, towa ḳilixni
bildüridioɣan [suoɣa] «qəmüldürüx»ni jakarlaxḳa baxlidi.
5 Pütün Yəḥudiyə əlksidikilər wə pütkül Yerusalem
xəḥiridikilər uning aldioɣa qiḳip, gunaḥlirini iḳrar ḳilixi
bilən uning təripidin Iordan dəryasida qəmüldürüldi.
6 Yəḥya bolsa təgə yungidin ḳilinoɣan kiyim kiygən,
beligə kən tasma baoɣlioɣanidi; yeməkliki qekətkə bilən
yawa ḥərə ḥəsili idi. **7** U mundaḳ dəp jakarlaytti: —
Məndin ḳudrətlik boloɣan biri məndin keyin kelidu. Mən
ḥətta engixip kəxlirining booɣḳuqini yexixkimu layiḳ
əməsmən! **8** Mən silərni suoɣila qəmüldürimən, lekin u
silərni Muḳəddəs Roḥḳa qəmüldüridu. **9** Xu künlərdə
xundaḳ boldiki, əysa Galiliyə əlksining Nasarət xəḥiridin
kelip, Yəḥya təripidin Iordan dəryasida qəmüldürüldi.
10 U sudin qiḳḳandila, asmanlarning yerilip, Roḥning
kəptər ḳiyapitidə qüxüp, əz üstigə ḳonuwatḳanliḳini
kərdi. **11** Xuning bilən asmanlardin: «Sən Mening
səyümlük Ooɣlum, Mən səndin toluḳ hursənmən!» degən
bir awaz anglandi. **12** Wə Roḥ dərḥal uni qəl-bayawanoɣa
süyləp qiḳardi. **13** U qəldə ḳirik kün turup, Xəytan
təripidin sinilip turatti. U xu yərdə yawayi ḥaywanlar
bilən billə idi; xu künlərdə pərixtilər uning hizmitini
ḳildi. **14** Əmdi Yəḥya solanoɣandin keyin, əysa Galiliyə
əlksigə berip: «Waḳit-saiti toxti, Hudaning padixaḥliḳi
yeḳinlaxti! Towa ḳilinglar, hux həwərgə ixininglar!»
dəp Hudaning padixaḥliḳining hux həwirini jakarlaxḳa
baxlidi. **16** [Xu künlərdə] u Galiliyə dengizi boyida
ketiwetip, Simon bilən inisi Andriyasni kərdi. Ular
beliḳqi bolup, dengizoɣa tor taxlawatatti. **17** əysa ularoɣa:
— Mening kəynimdin menginglar, mən silərni adəm
tutḳuqi beliḳqi ḳilimən! — dedi. **18** Ular xuan torlirini
taxlap, uningoɣa əgixip mangdi. **19** U xu yərdin bir'az
ətüp Zəbədiyning ooɣli Yaḳupni inisi Yuḥanna bilən
kərdi. Bu ikkisi kemidə turup torlirini ongxawatatti.
20 U xuan ularnimu qaḳirdi. Ular atisi Zəbədiyni
mədikarlar bilən billə kemidə ḳaldurup, əzliri uning
bilən mangdi. **21** Ular KəpərNaḥum xəḥirigə kirdi. Xabat
küni u udul sinagogḳa kirip, təlim berixkə baxlidi. **22**
Halayiḳ uning təlimigə ḥəyranuḥəs boluxti. Qünki uning
təlimliri Təwrat ustazliriningkigə ohximaytti, bəlki
tolimu nopuzluḳ idi. **23** Sinagogta napak roḥ qaplaxḳan
bir adəm bar idi. U: **24** — I Nasarətlik əysa, biz bilən
karing bolmisun! Sən bizni yoḳatḳili kəldingmu? Mən
sening kimlikingni bilimən, sən Hudaning Muḳəddəs
boloɣuqisisən! — dəp towlaytti. **25** Lekin əysa [jinoɣa]
tənbiḥ berip: — Aoɣzingni yum, bu adəmdin qiḳ! — dedi.
26 Napak roḥ ḥeliḳi adəmning tenini tartixturup, ḳattiḳ
warḳirioɣiniqə uningdin qiḳip kətti. **27** Halayiḳ ḥəmmisi
buningdin intayin ḥəyran bolup, əzara oɣuloɣula ḳilixip:
— Bu ḳandaḳ ix? Yengi bir təlimoɣu! Qünki u ḥoḳuḳ bilən
ḥətta napak roḥlaroɣimu buyruḳ ḳilalaydikən, ularmu
uning səzigə boysunidikən, — deyixti. **28** Buningdin
uning xəḥriti xu ḥaman pütün Galiliyə əlksining
ətrapioɣa pur kətti. **29** Ular sinagogdin qiḳipla, Yaḳup
wə Yuḥanna bilən Simon wə Andriyasning əyigə bardi.
30 əmma Simonning ḳeynanisi ḳizitma iqidə yetip
ḳaloɣanidi. Ular dərḥal uning əḥwalini [əysaoɣa] eytti.
31 U ayalning ḳexioɣa berip, ḳolidin tutup, yələp ərə
turoɣuzdi. Uning ḳizitmisi dərḥal yandi wə u ularni
kütüxkə kirixti. **32** Kəqḳurun kün patḳanda, kixilər
barliḳ aoɣriḳlarni wə jin qaplaxḳanlarni uning aldioɣa elip
kelixti. **33** Pütün xəḥərdikilər ixik aldioɣa toplaxḳanidi.
34 Xuning bilən u ḥər türlük kesəllərgə giriptar boloɣan
nuroɣun kixilərni saḳaytti wə nuroɣun jinlarni kixilərdin
ḥəydiwətti. Lekin u jinlarning gəp ḳilixḳa yol ḳoymidi,
qünki ular uning kim ikənlikini bilixətti. **35** ətisi ətigən
tang tehi atmastinla, u ornidin turup, [xəḥərdin] qiḳip,
hilwət bir jayoɣa berip dua-tilawət ḳildi. **36** Simon bilən
uning ḥəmraḥliri uni izdəp qiḳti. **37** Uni tapḳanda: —
Ḥəmmə adəm seni izdixiwatidu! — deyixti. **38** U ularoɣa:
— Baxḳa yərlərgə, ətraptiki yezilaroɣimu səz-kalamni
jakarlixim üqün barayli. Qünki mən dəl muxu ix üqün
kelixim, — dedi. **39** Xundaḳ ḳilip, u pütkül Galiliyə
əlksini aylinip, sinagoglirida səz-kalamni jakarlaytti
ḥəmdə jinlarni kixilərdin ḥəydiwetətti. **40** Mahaw kesili
bar bir kixi uning aldioɣa kelip yelinip, tizlinip turup:
— əgər halisingiz, meni kesilimdin pak ḳilalaysiz! —
dəp ətündi. **41** əysa iqi aoɣrioɣaq ḳolini sozup uningoɣa
təgküzüp turup: — Halaymən, pak ḳilinoɣin! — dewidi,
42 xu səz bilənla mahaw kesili dərḥal bimardin ketip, u
pak ḳilindi. **43** U uningoɣa: — Ḥazir bu ixni ḥeqkimgə
eytma, bəlki udul berip [məs'ul] kaḥinoɣa əzüngni
kərsitip, kaḥinlarda guwaḥliḳ bolux üqün, Musa bu
kesəldin paklanoɣanlaroɣa əmr ḳiloɣan [ḳurbanliḳlarni]
sunoɣin, — dəp uni ḳattiḳ agaḥlandurup yoloɣa saldi.
45 Biraḳ u adəm qiḳip, bu ixni kəp yərlərdə jar selip,
kəng yeyiwətti. Xuning bilən əysa ḥeqḳandaḳ xəḥərgə
oquḳ-axkara kirəlməy, bəlki xəḥərlər sirtidiki hilwət
jaylarda turuxḳa məjbur boldi; halayiḳ ḥər tərəptin
uning yenioɣa toplixatti.

2 Birnəqqə kündin keyin u ḳaytidin Kəpərnaḥumoɣa
kirdi. U əydikən, degən həwər tarḳiliwidi, **2** xunqə
kəp adəm u yərgə yioɣildiki, ḥətta ixik aldidimu put
dəssigüdək yər ḳalmioɣanidi. U ularoɣa səz-kalam
yətküzüwatatti. **3** Mana xu əsnada, birnəqqə adəm
uning aldioɣa bir paləqni elip kəldi; uni ulardin təti
kətürüp əkəlgənidi. **4** Adəmning kəplükidin uningoɣa
yeḳinlixalmay, ular uning üstidin əgzini texip, təxük
aqḳandin keyin paləqni zəmbil bilən [əysaning aldioɣa]
qüxürdi. **5** əmdi əysa ularning ixənqini kərüp paləqkə:
— Balam, gunaḥliring kəqürüm ḳilindi, — dedi. **6**
Lekin u yərdə olturoɣan bəzi Təwrat ustazliri kənglidə
gumaniy soallarni ḳoyup: **7** «Bu adəm nemə üqün
mundaḳ dəydu? U kupurluḳ ḳiliwatidioɣu! Hudadin
baxḳa kimmu gunaḥlarni kəqürüm ḳilalisun?» deyixti. **8**
əysa xuan roḥida ularning kəngülliridə xundaḳ gumaniy
soallarni ḳoyuwatḳanliḳini bilip yetip, ularoɣa mundaḳ
dedi: — Silər kəngüldə nemixḳa xundaḳ soallarni
ḳoyisilər? **9** Muxu paləqkə: «Gunaḥliring kəqürüm
ḳilindi!» deyix asanmu, yaki «Ornungdin tur, zəmbil-

kərpəngni yioŋixturup mang!» deyix asanmu? **10** Əmma
ḥazir silərning Insan'ooŋlining yər yüzidə gunaḥlarni
kəqürüm qilix ḥoḳuḳioŋa igə ikənlikini bilixinglar üqün,
— U paləq kesəlgə: **11** — Sanga eytayki, ornungdin tur,
zəmbil-kərpəngni yioŋixturup əyünggə ḳayt! — dedi. **12**
U dərḥal ornidin dəs turup, zəmbil-kərpisini yioŋixturdi
wə ḥəmməylənning kəz aldida [əydin] qiḳip kətti.
Ḥəmməylən ḳattiḳ ḥəyran ḳelip Hudani uluoŋlixip: —
Muxundaḳ ixni əzəldin kərüp baḳmioŋaniduḳ, — deyixti.
13 U yənə dengiz boyioŋa ḳarap mangdi. Kixilər topi
uning ətrapioŋa olixiwaldi. U ularoŋa təlim bərdi. **14** U
yoldin ətüp ketiwatḳanda, baj alidioŋan orunda olturoŋan
Alfayning ooŋli Lawiyni kərüp, uningoŋa: — Manga
əgəxkin, — dedi. U ornidin turup, uningoŋa əgəxti. **15**
Wə xundaḳ boldiki, u [Lawiyning] əyidə dastihanda
olturoŋanda, nuroŋun bajgirlar wə gunaḥkarlar əysa
wə uning muhlisliri bilən ḥəmdastihan boldi. Bundaḳ
kixilər heli kəp idi, ularmu uningoŋa əgəxkənidi. **16**
Əmdi Təwrat ustazliri wə Pərisiylər uning gunaḥkarlar
wə bajgirlar bilən bir dastihanda olturoŋanliḳini kərüp,
muhlisliriola: — U nemixḳa bajgir wə gunaḥkarlar
bilən bir dastihanda yəp-iqip olturidu?! — deyixti. **17**
Buni anglioŋan əysa ularoŋa: — Saoŋlam adəm əməs,
bəlki bimarlar tewipḳa moḥtajdur. Mən ḥəḳḳaniylarni
əməs, bəlki gunaḥkarlarni qaḳiroŋili kəldim, — dedi.
18 Əmdi Yəḥyaning muhlisliri bilən Pərisiylər roza
tutuwatatti. Bəzilər uning aldioŋa kelip: — Nemixḳa
Yəḥyaning muhlisliri wə Pərisiylərning muhlisliri
roza tutidu, lekin sening muhlisliring tutmaydu? —
dəp soraxti. **19** əysa jawabən mundaḳ dedi: — Toyi
boluwatḳan yigit tehi toyda ḥəmdastihan olturoŋan
qaoŋda, meḥmanliri roza tutup oltursa ḳandaḳ bolidu!?
Toyi boluwatḳan yigit toyda bolsila, ular ḥeqḳandaḳ
roza tutalmaydu. **20** Əmma xu künlər keliduki, yigit
ulardin elip ketilidu, ular xu kündə roza tutidu. **21**
Ḥeqkim kona kənglərkə yengi rəhttin yamaḳ salmaydu.
Undaḳ qilsa, yengi yamaḳ [kirixip], kona kiyimni
tartixturup yirtiwetidu. Nətijidə, yirtiḳ tehimu yooinap
ketidu. **22** Ḥeqkim yengi xarabni kona tulumlaroŋa
ḳaqilimaydu. Əgər undaḳ qilsa, xarabning [eqixi bilən]
tulumlar yerilip ketidu-də, xarabmu təkülüp ketidu ḥəm
tulumlarmu kardin qiḳidu. Xuning üqün yengi xarab
yengi tulumlaroŋa ḳaqilinixi kerək. **23** Bir xabat küni
xundaḳ boldiki, u buoŋdayliḳlardin ətüp ketiwatatti.
Uning muhlisliri yolda mengiwatḳanda baxaḳlarni
üzüxkə baxlidi. **24** Pərisiylər uningoŋa: — Ḳara, ular
nemixḳa xabat küni [Təwratta] qəklənggən ixni qilidu? —
deyixti. **25** U ularoŋa: — [Padixaḥ] Dawutning əzi wə
ḥəmraḥliri ḥajətmən boloŋanda, yəni aq ḳaloŋanda nemə
qiloŋanliḳini [muḳəddəs yazmilardin] oḳumioŋanmusilər?
26 — Demək, Abiyatar bax kaḥin boloŋan waḳtida, u
Hudaning əyigə kirip, Hudaoŋa ataloŋan, Təwratta pəḳət
kaḥinlarning yeyixigila bolidioŋan nanlarni [sorap]
yegən, xundaḳla ḥəmraḥlirioŋimu bərgən? — dedi. **27** U
ularoŋa yənə: — Insan xabat küni üqün əməs, xabat küni
insan üqün yaritildi. **28** Xuning üqün, Insan'ooŋli xabat
küniningmu Igisidur, — dedi.

3 U yənə sinagogḳa kirdi. Xu yərdə bir ḳoli yigiləp
kətkən bir adəm bar idi. **2** [Pərisiylər] əysaning
üstidin ərz qilayli dəp xabat künidə kesəl saḳaytidioŋan-
saḳaytmaydioŋanliḳini paylap yürətti. **3** əysa ḳoli
yigiləp kətkən adəmgə: — Ornungdin turup, otturioŋa
qiḳḳin! — dedi. **4** Andin, sinagogdikilərdin: — Təwrat
ḳanunioŋa uyoŋun boloŋini xabat küni yahxiliḳ qilixmu,
yaki yamanliḳ qilixmu? Janni ḳutḳuzuxmu yaki ḥalak
qilixmu? — dəp soridi. Lekin ular zuwan sürüxmidi.
5 U oŋəzəp bilən ətrapioŋa nəzər selip ularoŋa kəz
yügürtüp, ularning tax yürəklikidin ḳayoŋurdi. Andin u
kesəlgə: — Ḳolungni uzat, — dedi. U ḳolini uzitiwidi,
ḳoli əsligə kəltürüldi. **6** Əmdi Pərisiylər dərḥal sirtḳa
qiḳip, uni ḳandaḳ yoḳitix tooŋrisida Herod [padixaḥning]
tərəpdarliri bilən məslihət qilixḳa baxlidi. **7** Andin əysa
muhlisliri bilən billə u yərdin ayrilip dengiz boyioŋa
kətti; Galiliyə əlkisidin qong bir top adəmlər uningoŋa
əgixip bardi; xundaḳla uning qiloŋan əməllirini anglioŋan
ḥaman, pütün Yəḥudiyə əlkisidin, Yerusalem xəḥiridin,
Idumiya əlkisidin, Iordan dəryasining ḳarxi təripidin,
Tur wə Zidon xəḥərlirining ətrapidiki jaylardin zor bir
top adəmlərmu uning yenioŋa kelixti. **9** U adəmlərning
kəplikidin əzini ḳistap ḳoymisun dəp muhlislirioŋa
kiqik bir kemining uningoŋa yeḳin turuxini tapilidi.
10 Qünki u nuroŋun bimarlarni saḳaytḳini tüpəylidin
ḥərḳandaḳ waba-kesəlliklərgə giriptar boloŋanlarning
ḥəmmisi uningoŋa [ḳolumni] bir təgküzüwalsam dəp
ḳistixip kelixkənidi. **11** Napak roḥlar [qaplixiwaloŋanlar]
ḳaqanla uni kərsə, uning aldioŋa yiḳilip: «Sən Hudaning
Ooŋlisən!» dəp warḳirixatti. **12** Lekin u [napak roḥlaroŋa]
əzining kim ikənlikini axkarilimaslikḳa ḳattiḳ tənbiḥ
berip agaḥlanduratti. **13** U taoŋḳa qiḳip, əzi halioŋan
kixilərni yenioŋa qaḳirdi; ular uning yenioŋa kelixti. **14** U
ulardin on ikkisini əzi bilən billə boluxḳa, səz-kalamni
jakarlaxḳa, **15** kesəllərni saḳaytix wə jinlarni ḥəydəx
ḥoḳuḳioŋa igə boluxḳa tallap bekitti. **16** U [bekitkən on
ikki kixi]: Simon (u uningoŋa Petrus dəp isim ḳoyoŋan),
17 Zəbədiyning ooŋli Yaḳup wə uning inisi Yuḥanna,
(u ularni «Binni-Rəgaz», yəni «Güldürmama ooŋulliri»
dəpmu atioŋan), **18** Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta,
Tomas, Alfayning ooŋli Yaḳup, Taday, millətpərwər dəp
ataloŋan Simon **19** wə uningoŋa satḳunluḳ qiloŋan Yəḥuda
Ixḳariyotlardin ibarət. **20** U əygə ḳaytip kəlgəndin keyin,
u yərgə yənə xunqə nuroŋun adəmlər toplandiki, ularning
ḥətta oŋizalanoŋudəkmu waḳti qiḳmidi. **21** [əysaning]
ailisidikilər buni anglap, uni tutup kelixkə berixti. Qünki
ular uni «əḳlini yoḳitiptu» degənidi. **22** Yerusalemdin
qüxkən Təwrat ustazliri bolsa: «Uningda Bəəlzibub
bar», wə «U pəḳət jinlarning əmirigə tayinip jinlarni
ḳooŋliwetidikən», deyixətti. **23** Xuning üqün u [Təwrat
ustazlirini] yenioŋa qaḳirip, ularoŋa təmsillərni ixlitip
mundaḳ dedi: — Xəytan Xəytanni ḳandaḳmu ḳooŋlisun?
24 Əgər padixaḥliḳ əz iqidin bəlünüp əzara soḳuxḳan
bolsa xu padixaḥliḳ put tirəp turalmaydu; **25** xuningdək
əgər bir ailə əz iqidin bəlünüp əzara soḳuxsa xu ailə put
tirəp turalmaydu. **26** Əgər Xəytan əz-əzigə ḳarxi qiḳip
bəlünsə, u put tirəp turalmay, yoḳalmay ḳalmaydu. **27**
Ḥeqkim küqtünggür birsining əyigə kirip, uning mal-
mülkini bulap ketəlməydu — pəḳət u xu küqtünggürni
awwal baoŋliyalisa andin əyini bulang-talang qilalaydu.
28 Xuni silərgə bərḥəḳ eytip ḳoyayki, insan baliliri
ətküzgən türlük gunaḥlirining ḥəmmisini, xundaḳla ular
qiloŋan kupurluḳlirining ḥəmmisini kəqürüxkə bolidu.

29 Birak kimdikim Mukəddəs Roḥka kupurluk kilsa,
əbədi'əbədgiqə ḥeq kəqürülməydu, bəlki mənggülük bir
gunaḥning ḥəkümi astida turidu. (aiōn g165, aiōnios g166)
30 [Əysaning bu səzi] ularning «uningoŋa napak roḥ
qaplixiptu» degini üqün [eytiloŋanidi]. 31 Xu wakitta
uning anisi bilən iniliri kəldi. Ular sirtida turup, uni
qakirixka adəm kirgüzdi. 32 Bir top halayik uning
ətrapida olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz
sizni izdəp sirtta turidu, — deyixti. 33 Əysa ularoŋa
jawabən: — Kim mening anam, kim mening inilirim?
— dedi. 34 Andin, u əpqürisidə olturoŋanlaroŋa karap
mundak dedi: Mana bular mening anam wə inilirim! 35
Qünki kimki Hudaning iradisini ada kilsa, xu mening
aka-inim, aqa-singlim wə anamdur.

4 U yənə dengiz boyida [həlkkə] təlim berixkə baxlidi.
Uning ətrapioŋa zor bir top adəmlər olixiwaloŋaqka,
u bir kemigə kikip dengizda olturdi; pütkül halayik
bolsa dengiz kiroŋikida turuxatti. 2 U ularoŋa təmsil
bilən nuroŋun ixlarni əgətti. U təlim berip mundak
dedi: 3 — Kulak selinglar! Uruk qaqkuqi uruk qaqkili
[etizoŋa] qikiptu. 4 Uruk qaqkanda uruklardin bəziliri
qioŋir yol boyioŋa qüxüptu, kuxlar kelip ularni yəp
ketiptu. 5 Bəziliri tupriki az taxlik yərgə qüxüptu.
Topisi qongkur bolmioŋanliktin, tezla ünüp qikiptu,
6 lekin kün qikix bilənla aptapta kəyüp, yiltizi
bolmioŋaqka kurup ketiptu. 7 Bəziliri tikənlərning
arisioŋa qüxüptu, tikənlər əsüp maysilarni booŋuwelip,
ular ḥeq ḥosul bərməptu. 8 Bəziliri bolsa, yahxi tuprakka
qüxüptu. Ular əsüp awup qong boloŋanda ḥosul beriptu.
Ularning bəziliri ottuz ḥəssə, bəziliri atmix ḥəssə, yənə
bəziliri yüz ḥəssə ḥosul beriptu. 9 — Angliioŋudək
kuliki barlar buni anglisun! — dedi u. 10 U uning
ətrapidikilər ḥəm on ikkiylən bilən yaloŋuz kaloŋanda,
ular uningdin təmsillər tooŋruluk soraxti. 11 U ularoŋa
mundak dedi: — Hudaning padixaḥlikining sirini bilixkə
silər nesip boldunglar. Lekin sirttikilərgə ḥəmmə ix
təmsillər bilən ukturulidu; 12 buning bilən: «Ular
karaxni karaydu, birak kərməydu; Anglaxni anglaydu,
birak qüxənməydu; Xundak bolmisidi, ular yolidin
yanduruluxi bilən, Kəqürüm kilinatti» [degən səz əməlgə
axurulidu]. 13 Andin u ularoŋa: — Silər muxu təmsilnimu
qüxənmidinglarmu? Undakta, kandakmu baxka ḥərhil
təmsillərni qüxinələysilər? — dedi. 14 Uruk qaqkuqi səz-
kalam qaqidu. 15 Üstigə səz-kalam qeciloŋan qioŋir yol
boyi xundak adəmlərni kərsətkənki, ular səz-kalamni
angliioŋan ḥaman Xəytan dərḥal kelip ularning kəlbigə
qeciloŋan səz-kalamni elip ketidu. 16 Buningoŋa ohxax,
taxlik yərlərgə qeciloŋan urukular bolsa, səz-kalamni
angliioŋan ḥaman huxallik bilən kobul kiloŋanlarni
kərsitidu. 17 Ḥalbuki, kəlbidə ḥeq yiltiz bolmioŋaqka,
pəkət wakitlik turidu; səz-kalamning wəjidin kiyinqilik
yaki ziyankəxlikkə uqrioŋanda, ular xuan yoldin qətnəp
ketidu. 18 Tikənlərning arisioŋa qeciloŋini xundak
bəzi adəmlərni kərsətkənki, bu adəmlər səz-kalamni
angliioŋini bilən, 19 lekin kəngligə bu dunyaning
əndixiliri, baylikarning ezikturuxi wə baxka nərsilərgə
boloŋan ḥəwəslər kiriwelip, səz-kalamni booŋuwetidu-
də, u ḥeq ḥosul qikarmaydu. (aiōn g165) 20 Lekin yahxi
tuprakka qeciloŋan urukular bolsa — səz-kalamni anglixi
bilən uni kobul kiloŋan adəmlərni kərsitidu. Bundak
adəmlər ḥosul beridu, birsi ottuz ḥəssə, birsi atmix
ḥəssə, yənə birsi yüz ḥəssə ḥosul beridu. 21 U ularoŋa
yənə mundak dedi: — Qiraoŋ sewət yaki kariwat astioŋa
koyulux üqün kəltürüləmdu? U qiraoŋdanning üstigə
koyulux üqün kəltürülməmdu? 22 Qünki yoxuruloŋan
ḥeqkandak ix axkarilanmay kalmaydu, xuningdək
ḥərkandak məhpiy ix yüz bərgəndin keyin ayan bolmay
kalmaydu. 23 Angliioŋudək kuliki barlar buni anglisun!
24 Angliioŋanliringlaroŋa kəngül bəlünglar! Qünki silər
[baxkilaroŋa] kandak əlqəm bilən əlqisənglar, silərgimu
xundak əlqəm bilən əlqəp berilidu, ḥətta uningdinmu
kəp koxup berilidu. 25 Qünki kimdə bar bolsa, uningoŋa
tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, ḥətta
uningda bar boloŋanlirimu uningdin məḥrum kilinidu.
26 U yənə mundak dedi: — Hudaning padixaḥliki yənə
birsining tuprakka uruk qaqkinioŋa ohxaydu: 27 u
uhlaydu, orundin turidu, keqə-kündüzlər ətüwerip,
uruk bih urup əsidu. Lekin qaqkuqi kandak yol bilən
əsidioŋanlikini bilməydu. 28 Tuprak əzlükidin ḥosul
beridu; uruk awwal bih uridu, keyin bax qikiridu,
ahirda baxaklar toluk dan tutidu. 29 Dan pixkanda,
[qaqkuqi] dərḥal oroŋak salidu, qünki ḥosul wakti
kəlgən bolidu. 30 U yənə mundak dedi: — Hudaning
padixaḥlikini nemigə ohxitimiz? Yaki kandak bir təmsil
bilən sürətləp berələymiz? 31 U goya bir tal kiqa urukioŋa
ohxaydu. U yərgə teriloŋanda, gərqə yər yüzidiki barlik
urukularning iqidə əng kiqiki bolsimu, 32 teriloŋandin
keyin, ḥərkandak ziraəttin egiz əsüp xundak qong
xahlayduki, asmandiki kuxlarmu uning sayisigə konidu.
33 U xuningoŋa ohxax halayik anglap qüxinəligüdək
nuroŋun təmsillər bilən səz-kalamni yətküzdi. 34
Lekin təmsil kəltürməy turup ularoŋa ḥeqkandak səz
kilmaytti. Lekin əz muhlisliri bilən yaloŋuz kaloŋinida,
ularoŋa ḥəmmini qüxəndürüp berətti. 35 Xu küni kəq
kirgəndə, u ularoŋa: — Dengizning u ketioŋa ətəyli, —
dedi. 36 Ular halayikni yoloŋa seliwətkəndin keyin,
uni kemidə olturoŋan peti elip yürüp ketixti. Ular
bilən billə mangoŋan baxka kemilərmu bar idi. 37 Wə
mana, əxəddiy kara kuyun kikip kətti; xuning bilən
dolkunlar kemini urup, su ḥalkip kirip, kemigə toxay dəp
kaloŋanidi. 38 Lekin u kemining ayaoŋ təripidə yastukka
bax koyup uykuoŋa kətkənidi. Ular uni oyoŋitip: — I
ustaz, ḥalak boluwatkinimizoŋa karing yokmu? — dedi.
39 U ornidin turup, boranoŋa tənbiḥ berip, dengizoŋa:
«Tinqlan! Jim bol!» dewidi, boran tohtap, qongkur bir
jimjitlik ḥəküm sürdi. 40 — Nemixka xunqə korkisilər?
Silərdə kandakşigə tehiqə ixənq bolmaydu? — dedi u
ularoŋa. 41 Ularni intayin zor bir korkunq basti, ular
bir-birigə: — Bu adəm zadi kimdu? Ḥətta xamal wə
dengizmu uningoŋa itaət kilidikən-ḥə! — dəp ketixti.

5 Ular dengizning u ketioŋa, Gadaralikarning yurtioŋa
yetip bardi. 2 U kemidin qüxüxi bilənla, napak roḥ
qaplaxkan bir adəm gər əngkürliridin qikip, uning
aldioŋa kəldi. 3 U adəm əngkürlərni makan kiloŋan bolup,
uni ḥeqkim ḥətta zənjirlər bilənmu baoŋliyalmaytti.
4 Qünki kəp ketim put-kolliri kixən-zənjirlər bilən
baoŋlanoŋan bolsimu, u zənjirlərni üzüwetip, kixənlərni
qekiwətkənidi; ḥeqkim uni boysunduralmioŋanidi. 5 U
keqə-kündüz mazarlikta wə taoŋlar arisida tohtawsiz
warkirap-jarkirap yürətti, əz-əzini taxlar bilən kesip

yarilanduratti. **6** Lekin u Əysani yiraqtin kərüp, uning
aldioƣa yügürüp berip, səjdə qildi **7** wə qattiq awazda
warqirap: — Ḥəmmidin aliy Hudaning Ooƣli Əysa, sening
mening bilən nemə karing! Huda ḥəqqi, səndin ətünüp
qalay, meni qiynima! — dedi **8** (qünki Əysa uningoƣa:
«Ḥəy napak roḥ, uningdin qik!» degənidi). **9** U uningdin:
— Isming nemə? — dəp soridi. — Ismim «qoxun» —
qünki sanimiz kəp, — dəp jawab bərdi u. **10** Wə u
əysadin ularni bu yurttin ḥəydiwətmigəysən, dəp kəp
ətünüp yalwurdi. **11** Taoƣ baoƣrida qong bir top tongguz
padisi otlap yürətti. **12** Jinlar uningoƣa: — Bizni muxu
tongguzlaroƣa əwətkin, ularning iqigə kirip ketixkə
yol qoyoƣaysən, — dəp yalwuruxti. **13** Əysa dərḥal yol
qoydi. Xuning bilən napak roḥlar qiqip, tongguzlarning
tenigə kirixi bilənla, tongguzlar tik yardin etilip qüxüp,
dengizoƣa oƣərq boldi. Ular ikki mingoƣa yeqin idi.
14 Tongguz baqquqilar bolsa u yərdin kəqip, xəḥər-
yezilarda bu ixlarni pur qildi. Xu yərdikilər nemə ix yüz
bərgənlikini kərgili qiqixti. **15** Ular Əysaning yenioƣa
kəldi wə ilgiri jinlar qaplixiwaloƣan ḥeliqi adəmning
kiyimlərni kiyip, əs-ḥoxi jayida olturoƣinini — yəni
«qoxun jinlar» qaplaxqan xu adəmni kərüp, qorqup
ketixti. **16** Bu wəqəni kərgənlər jinlar qaplaxqan adəmdə
nemə yüz bərgənlikini wə tongguzlarning aqiwitini
həlqqə bayan qilip bərdi. **17** Buning bilən halayiq
əysaƣa: Yurtlirimizdin qiqip kətkəysən, dəp yalwuruxqa
baxlidi. **18** U kemigə qiqiwatqanda, ilgiri jinlar qaplaxqan
ḥeliqi adəm uningdin: Mənmu sən bilən billə baray,
dəp ətündi. **19** Lekin u buningoƣa unimay: — Əz
əydikiliring wə yurtdaxliringning yenioƣa berip, ularoƣa
Pərwərdigarning sanga xunqilik uluoƣ ixlarni qilip
bərgənlikini, Uning sanga rəḥim-xəpqət kərsətkənlikini
həwərləndürgin, — dedi. **20** U qaytip berip, Əysaning
əzigə qandaq uluoƣ ixlarni qiloƣanliqini «On xəḥər
rayoni»da jar qilixqa baxlidi. Buni angliƣanlarning
ḥəmmisi tolimu ḥəyran qelixti. **21** Əysa qaytidin kemə
bilən dengizning u qetioƣa ətkəndə, zor bir top halayiq
uning yenioƣa yioƣildi; u dengiz boyida turatti. **22**
Mana, məlum bir sinagogning qongi Yairus isimlik bir
kixi kəldi. U uni kərüp ayioƣioƣa yiqilip: — Kiqik qizim
ələy dəp qaldi. Berip uningoƣa qolliringizni təgküzüp
qoysingiz, u saqiyip yaxioƣay! — dəp qattiq yelindi. **24**
Əysa uning bilən billə bardi. Zor bir top halayiqmu
olixip qistaxqan ḥalda kəynidin mengixti. **25** Hun
təwrəx kesiligə giriptar boloƣinioƣa on ikki yil boloƣan
bir ayal bar bolup, **26** u nuroƣun tewiplarning qolida
kəp azab tartip, bar-yoqini həjləp tügətkən bolsimu,
ḥeqqandaq ünümi bolmay, tehimu eƣirlixip kətkənidi.
27 Bu ayal Əysa ḥəqqidiki gəplərni anglap, halayiqning
otturisidin qistilip kelip, arqa tərəptin uning tonini
silidi. **28** Qünki u kənglidə: «Uning tonini silisamla
saqaymay qalmaymən» dəp oyloƣanidi. **29** Hun xuan
tohtap, ayal kesəl azabidin saqaytiloƣanliqini əz tenidə
səzdi. **30** Əysa dərḥal wujudidin qudrətning qiqqanliqini
sezip, halayiqning iqidə kəynigə burulup: — Kiyimimni
silioƣan kim? — dəp soridi. **31** Muhlisliri uningoƣa: —
Halayiqning əzüngni qistap mengiwatqanliqini kərüp
turuqluq, yənə: «Meni silioƣan kim?» dəp soraysənoƣu?
— deyixti. **32** Biraq Əysa əzini silioƣuqini tepix üqün
tehiqə ətrapioƣa qarawatatti. **33** Əzidə nemə ixning
yüz bərgənlikini səzgən ayal qorqup-titrigən ḥalda
kelip uning aldioƣa yiqildi wə uningoƣa ḥəqiqiy əḥwalni
pütünləy eytti. **34** U uningoƣa: — Qizim, ixənqing
seni saqaytti! Tinq-hatirjəmliktə qayt! Kesilingning
azabidin saqayoƣin, — dedi. **35** U bu səzni qiliwatqanda,
sinagogning qongining əyidin bəzilər kelip uningoƣa:
Qizingiz əldi. Əmdi ustazni nemixqa yənə awarə qilisiz?!
— deyixti. **36** Lekin Əysa bu səzlərni anglap dərḥal
sinagogning qongioƣa: Qorqmioƣin! Pəqət ixənqtə bol!
— dedi. **37** U pəqət Petrus, Yaqup wə Yaqupning inisi
Yuḥanna bilən yoloƣa qiqti; baxqa ḥeqkimning əzi bilən
billə berixioƣa yol qoymidi. **38** U sinagogning qongining
əyi aldioƣa kəlgəndə, qiyqas-quqanni, halayiqning qattiq
nalə-pəryad wə aḥ-zar kətürgənlikini kərüp, **39** əygə
kirip ularoƣa: — Nemixqa qiyqas-quqan wə aḥ-zar
kətürisilər? Bala əlməptu, uhlap qaptu, — dedi. **40** Ular
uni məshirə qilixti; lekin u ḥəmməylənni taxqioƣa
qiqiriwetip, balining ata-anisini wə əz ḥəmrahliriri
elip, bala yatqan əygə kirdi. **41** U balining qolini tutup,
uningoƣa: «Talita kumi» dedi. Bu səzning mənisi «Qizim,
sanga eytimənki, ornungdin tur» degənlik idi. **42** Qiz
dərḥal ornidin turup mangdi (u on ikki yaxta idi). Ular
bu ixqa mutləq ḥəyran qelixti. **43** U ularoƣa bu ixni
ḥeqkimgə eytmaslikni qattiq tapilidi, xundaqla qizoƣa
yegüdək birnemə berixni eytti.

6 U u yərdin ketip, əz yurtioƣa kəldi. Uning
muhlislirimu uningoƣa əgixip bardi. **2** Xabat küni
kəlgəndə, u sinagogda təlim berixkə kirixti. Təlimini
angliƣanlardin kəp adəm intayin ḥəyran boluxup: — Bu
adəm ularoƣa nədin erixkəndu? Uningoƣa muxundaq
danaliq qandaq berilgən? Uning qolida muxundaq
məjizilər qandaq yaritilidioƣandu? **3** U ḥeliqi yaoƣaqqi
əməsmu, Məryəmning ooƣli, xundaqla Yaqup, Yosə,
Yəḥuda wə Simonlarning akisioƣu? Uning singillirimu bu
yərdə arimizda turuwatmamdu? — deyixti. Xuning bilən
ular uningoƣa ḥəsət-bizarliq bilən qaridi. **4** Xuning bilən
əysa ularoƣa: — Ḥərqandaq pəyoƣəmbər baxqa yərlərdə
ḥərmətsiz qalmaydu, pəqət əz yurti, əz uruq-tuoƣqanliri
arisida wə əz əyidə ḥərmətkə sazawər bolmaydu, —
dedi. **5** Xuning bilən qollirini birqanqə bimarning
üstigə təgküzüp, ularni saqaytqandin baxqa, xu yərdə
u ḥeqqandaq məjizə yaritalmidi. **6** Wə u ularning
iman-ixənqsizlikidin ḥəyran qaldi. **7** Andin u ətraptiki
yeza-kəntlərni aylinip təlim bərdi. U on ikkiylənni
yenioƣa qakirdi wə [həlq arisioƣa] ikki-ikkidin əwətixkə
baxlidi. U ularoƣa napak roḥlarni ḥəydəx ḥoqukini bərdi;
8 wə ularoƣa: — Səpərdə yeninglaroƣa ḥasidin baxqa
nərsə eliwalmanglar, nə hurjun nə nan eliwalmanglar,
bəlwaoƣqa pulmu salmanglar, **9** putunglaroƣa kəxlərni
kiyinglar, biraq ikki yəktək kiyiwalmanglar, — dəp
tapilidi. **10** U yənə: — [Bir yurtqa baroƣininglarda],
kimning əyigə [qobul qilinip] kirsənglar, u yurttin
kətküqə xu əydila turunglar. **11** Qaysi yərdikilər
silərni qobul qilmisa, xundaqla səzünglarni anglimisa,
u yərdin kətkininglarda, ularoƣa agaḥ-guwaḥ bolsun
üqün ayioƣinglardiki topini qəqiwetinglar! — dedi. **12**
Xuning bilən ular yoloƣa qiqip, kixilərni gunaḥlirioƣa
towa qilixqa jar selip ündidi. **13** Ular nuroƣun jinlarni
ḥəydidi, nuroƣun bimarlarni zəytun meyi bilən məsiḥ
qilip saqaytti. **14** Uning nami məxhur boloƣaqqa, Ḥerod

padixaḫ uning ḫəḳḳidə anglap: «Bu adəm [qoḳum]
əlümdin tirilgən Qəmüldürgüqi Yəḫyadur. Xuning üqün
muxu alaḫidə ḳudrətlər uningda küqini kərsitidu» dəytti.
15 Baxḳilar: «U Ilyas [pəyoŋəmbər]» desə, yənə bəzilər:
«Burunḳi pəyoŋəmbərlərdək bir pəyoŋəmbər bolsa kerək»
deyixətti. **16** Birak bularni angliоŋan Ḫerod: — Mən
kallisini aloŋan Yəḫyaning əzi xu — u əlümdin tiriliptu! —
dedi. **17** Ḫerodning bundak deyixining səwəbi, u [əgəy]
akisi Filipning ayali Ḫerodiyəning wəjidin adəm əwətip
Yəḫyani tutup, zindanoŋa taxlioŋanidi. Qünki u xu ayal
bilən nikaḫlanoŋanidi; Yəḫya Ḫerodḳa [tənbiḫ berip]:
«Akangning ayalini tartiwelixing Təwrat ḳanunioŋa
hilap» dəp ḳayta-ḳayta degənidi. **19** Xuning üqün
Ḫerodiyə Yəḫyaoŋa adawət saḳlaytti; uni əltürməkçi
boloŋan bolsimu, lekin xundak ḳilalmaytti. **20** Qünki
Ḫerod Yəḫyani diyanətlik wə muḳəddəs adəm dəp bilip,
uningdin ḳorḳatti, xunglaxḳa uni ḳooŋdaytti; u uning
səzlirini angliоŋan qaoŋlirida alaḳzadə bolup ketətti,
lekin yənila səzlirini anglaxḳa amrak idi. **21** Əmma
[Ḫerodiyə kütkən] pəyt ahir yetip kəldi; Ḫerod tuoŋuloŋan
künidə əz əməldarliri, mingbexiliri wə Galiliyə əlkisidiki
katta ərbablarni ziyapət bilən kütüwaldi; **22** ḫeliḳi
Ḫerodiyəning ḳizi sorunoŋa qüxüp ussul oynap bərdi.
Bu Ḫerod wə ḫəmdastihan boloŋanlaroŋa bəkmu yarap
kətti. Padixaḫ ḳizoŋa: — Məndin nemə tələp ḳilsang,
xuni berimən, — dedi. **23** Andin u ḳəsəm ḳilip yənə: —
Məndin nemə tələp ḳilsang, ḫətta padixaḫlikimning
yerimini desəngmu xuni berimən, — dedi. **24** Ḳiz sirtḳa
qikip, anisidin: — Nemə tələp ḳilay? — dəp soriwidi,
anisi: — Qəmüldürgüqi Yəḫyaning kallisini tələp ḳil,
— dedi. **25** Ḳiz dərḫal padixaḫning aldioŋa aldirap
kirip: — Qəmüldürgüqi Yəḫyaning kallisini ḫazirla bir
təhsigə ḳoyup əkilixlirini halaymən, — dedi. **26** Padixaḫ
buningoŋa naḫayiti ḫəsrət qəkkən bolsimu, ḳəsəmliri
tüpəylidin wə dastihanda olturoŋanlar wəjidin, uningoŋa
bərgən səzidin yanoŋusi kəlmidi. **27** Xunga padixaḫ
dərḫal bir jallat əwətip, uning kallisini elip kelixni əmr
ḳildi. Jallat zindanoŋa berip Yəḫyaning kallisini elip, **28**
uni bir təhsigə ḳoyup, ḳizning aldioŋa elip kelip uningoŋa
bərdi. Ḳiz uni anisioŋa tapxurdi. **29** Bu ixni angliоŋan
Yəḫyaning muhlisliri kelip, jəsətni elip ketip bir ḳəbrigə
ḳoydi. **30** Ḳaytip kəlgən rosullar əysaning yenioŋa
yioŋildi, nemə ḳiloŋanliri ḫəm nemə təlim bərgənlirini
uningoŋa məlum ḳilixti. **31** Kelip-ketiwatḳanlar naḫayiti
kəplikidin uloroŋa tamaḳlinixḳimu waḳit qiḳmidi. Xunga
u uloroŋa: — Yürünglar, mən bilən hilwət bir jayoŋa
berip, birdəm aram elinglar, — dedi. **32** Buning bilən ular
kemigə qüxüp, hilwət bir qəl yərgə ḳarap mangdi. **33**
Birak nuroŋun kixilər ularning ketiwatḳanlikini bayḳap,
ularni tonuweliwidi, ətraptiki barlik xəḫərlərdin piyadə
yoloŋa qikip, yügürüp, ulardin burun u yərgə berip
yioŋilixti. **34** Əysa kemidin qüxüp, zor bir top adəmni
kərüp, ularning padiqisiz ḳoy padisidək boloŋanlikioŋa iq
aoŋritti. Xunga u uloroŋa kəp ixlarni əgitixkə baxlidi. **35**
Kəq kirip ḳaloŋanda, muhlisliri uning yenioŋa kelip: —
Bu qəl bir jay ikən, kəq kirip kətti. **36** Halayikni yoloŋa
seliwətkən bolsang, ular ətraptiki kənt-ḳixlaḳloroŋa
berip, əzlirigə nan setiwalsun; qünki ularda yegüdək
nərsə yoḳ, — dedi. **37** Lekin u uloroŋa jawabən: — Uloroŋa
əzünglar ozuḳ beringlar, — dedi. Muhlislar uningdin:
— Ikki yüz kümüx dinaroŋa uloroŋa nan əkelip ularni
ozuḳlanduramduḳ? — dəp soridi. **38** Əysa uloroŋa: —
Ḳanqə neninglar bar? Berip ḳarap bekinglar, — dedi.
Ular ḳarap bakḳandin keyin: — Bəxi bar ikən, yənə
ikki belikmu bar ikən, — deyixti. **39** U uloroŋa kixilərni
top-top ḳilip yexil qimində olturoŋuzuxni buyrudi. **40**
Halayiḳ yüzdin, əlliktin səp-səp bolup olturuxti. **41**
U bəx nan bilən ikki belikni ḳolioŋa elip, asmanoŋa
ḳarap [Hudaoŋa] təxəkkür-mədḫiyə eytti, andin nanlarni
oxtup, kəpqilikkə tutup berix üqün muhlislirioŋa berip
turatti; ikki belikḳnimu ḫəmməylənگə tarḳitip bərdi. **42**
Ḫəmməylən yəp toyundi. **43** [Muhlislar] exip ḳaloŋan
nan wə belik parqilirini lik on ikki sewətkə teriwaldi. **44**
Nanlarni yegən ərlərning sanila bəx mingqə idi. **45** Bu
ixtin keyinla, u muhlislirioŋa əzüm bu halayikni yoloŋa
seliwetimən, angoŋiqə silər kemigə olturup, dengizning
ḳarxi ḳiroŋiḳidiki Bəyt-Saida yezisioŋa ətüp turunglar,
dəp buyrudi. **46** Ularni yoloŋa seliwətkəndin keyin, u dua-
tilawət ḳilix üqün taoŋḳa qiḳti. **47** Kəq kirgəndə, kemə
dengizning otturisioŋa yətkənidi, u əzi yaloŋuz ḳurukluḳta
idi. **48** U muhlislirining palakni küqəp uruwatḳanlikini
kərdi; qünki xamal tətür yənilixtə qikḳanidi. Keqə
tətinqi jesək waḳtida, u dengizning üstidə mengip,
muhlisliri tərəpkə kəldi wə ularning yenidin ətüp
ketidioŋandək ḳilatti. **49** Lekin ular uning dengizning
üstidə mengip keliwatḳanlikini kərüp, uni alwasti
ohxaydu, dəp oylap ḳuḳan selixti. **50** Qünki ularning
ḫəmmisi uni kərüp sarasimigə qüxti. Lekin u dərḫal
uloroŋa: — Yürəklik bolunglar, bu mən, ḳorḳmanglar! —
dedi. **51** U kemigə, ularning yenioŋa qikḳandila, xamal
tohtidi. Ular buningdin ḫoxidin kətküdək dərijidə ḳattik
ḫəyran ḳelixip, nemini oylaxni bilməytti; **52** qünki ular
nan berix [məjizisini] tehiqə qüxənmigənidi, ularning
kəlbi bihud ḫaləttə turatti. **53** Ular dengizning ḳarxi
təripigə ətüp, Ginnisarət degən yurtta [ḳurukluḳḳa]
qikip, kemini baoŋlap ḳoydi. **54** Ular kemidin qüxüxi
bilənla, [halayi'ḳ] uni dərḫal tonuwelip, **55** ətraptiki
ḫəmmə jaloroŋa yügürüxüp bardi wə «U palanqi yərgə
qüxüptu» dəp anglixi bilənla, bimarlarni zəmbilgə selip,
xu yərgə [uning aldioŋa] elip berixti. **56** U məyli yeza,
məyli xəḫər yaki ḳixlaḳloroŋa barsun, həlḳ aoŋriḳlarni
bazarloroŋa elip qikip yatḳuzatti; ular uningdin aoŋriḳlar
ḫeq bolmioŋanda sening yepinqangning pexigə bolsimu
ḳolini təgküzüwalsak dəp ətündi. Uningoŋa ḳolini
təgküzgənlərning ḫəmmisi sakaydi.

7 Bu qaoŋda, Pərisiylər wə Təwrat ustazliridin bəziliri
Yerusalemdin kelip uning aldioŋa yioŋildi; **2** xu
Pərisiylər wə Təwrat ustazliri uning muhlisliridin
bəzilirining tamakni ḳolini yumay, yəni «napak» ḫalda
yəwatḳanlikini kərüp, uningdin: — Muhlisliring nemixḳa
ata-bowilirimizning ən'ənilirigə riayə ḳilmay, bəlki
yuyulmioŋan ḳolliri bilən tamak yəydu? — dəp soraxti
(qünki Pərisiylər wə pütün Yəḫudiylar ata-bowiliri
təripidin ḳalduruloŋan ən'ənini qing tutḳaqḳa, awwal
ḳollirini əstayidillik bilən yumisa, tamak yeməydu.
Xuningdək bazardin ḳaytip kəlgəndimu, ular ḳol
yumay birnərsə yeməydu. Uningdin baxḳa, piyalə-
kədəḫ, das-qəgün wə mis ḳaqilar wə diwanlarni yuyux
tooŋrisida tapxuruloŋan nuroŋunlioŋan ən'ənilərdimu
qing turidu). **6** U uloroŋa jawab berip mundak dedi:

— Yəxaya pəyoŋəmbər silər sahtipəzlər tooŋranglarda
aldin'ala toptooŋra bexarət bərgən! [uning] yazmisida
pütülgəndək: — «Muxu həlk aoŋzida Meni ḥərmətligini
bilən, Birak ḳəlbi Məndin yirak; 7 Ular Manga
biḥudə ibadət ḳilidu. Ularning əgətkən təlimliri pəḳət
insanlardin qiḳḳan pətiwalarla, halas». 8 Qünki silər
Hudaning əmrini taxlap ḳoyup, insanlarning ən'ənisini
qing tutiwalidikənsilər — das-qəgün, piyalə-ḳədəḥlərni
yuyux wə xuningoŋa ohxap ketidioŋan nuroŋan baxḳa
ixlarni ən'ənə ḳilip yürisilər. 9 U uloroŋa yənə mundak
dedi: — Silər əzliringlarning ən'ənisini qing tutimiz
dəp Hudaning əmrini əpqillik bilən bir qətkə ḳayrip
ḳoydunglar! 10 Qünki Musa [pəyoŋəmbər]: «Ata-anangni
ḥərmət ḳil» wə «Atisi yaki anisini ḥaḳarətligənlər
əlümgə məḥkum ḳilinsun» dəp əmr ḳiloŋan. 11 Lekin
silər: — Birsi «Atisi yaki anisioŋa: — Mən silərgə yardəm
bərgüdək nərsilərni alliḳaqan «ḳurban ḳilip» Hudaoŋa
atiwəttim — desila, 12 xu kixining ata-anisining ḥalidin
həwər elixoŋa bolmaydu, dəp əgitisilər. 13 Xundak ḳilip,
silər [əwladliringloroŋa] tapxuroŋan ən'ənənglərni dəp
Hudaning əmrini yoḳḳa qiḳiriwəttinglar, wə xuningoŋa
ohxax kəp ixlarni ḳilisilər. 14 Andin halayiḳni yənə
yenioŋa qaḳirip, uloroŋa: — Ḥəmminglar manga ḳulak
selinglar wə xuni qüxininglarki, 15 insanning sirtidin
iqigə kiridioŋan nərsilərning ḥeqḳandiḳi uni napak
ḳilmaydu, bəlki əz iqidin qiḳidioŋan nərsilər bolsa,
ular insanni napak ḳilidu. 16 Angliioŋudək ḳuliḳi
barlar buni anglisun! — dedi. 17 U halayiḳtin ayrilip
əygə kirgəndə, muhlisliri uningdin bu təmsil ḥəḳḳidə
soridi. 18 U uloroŋa: — Silərmu tehiqə qüxənməy
yürüwatamsilər?! Sirttin insanning iqigə kiridioŋan
ḥərḳandak nərsining uni napak ḳilalmaydioŋanliḳini
tonup yətməywatmamsilər? 19 [Sirttin kirgən nərsə]
insanning ḳəlbigə əməs, axḳazinioŋa kiridu, andin u
yərdin tərət bolup taxlinidu, — dedi (u bu gəpni deyix
bilən, ḥəmmə yeməkliləri ḥalal ḳiliwətti). 20 U yənə
səz ḳilip mundak dedi: — Insanning iqidin qiḳidioŋinila,
insanni napak ḳilidu. 21 Qünki xular — yaman niyətlər,
zinahorluk, jinsiy buzuḳluḳlar, ḳatillik, ooŋrilik, aqkəzlük,
rəzilliklər, aldamqilik, xəḥwaniylik, ḥəsəthorluk, til-
aḥanət, təkəbburluk wə ḥamakətliklər insanning iqidin,
yəni uning ḳəlbidin qiḳidu 23 — bu rəzil ixlarning
ḥəmmisi insanning iqidin qiḳip, əzini napak ḳilidu.
24 U ornidin turup u yərdin ayrilip, Tur wə Zidon
ətrapidiki rayonloroŋa bardi wə bir əygə kirdi. Gərqə u
buni ḥeqkim bilmisun degən bolsimu, lekin yoxurup
ḳalalmidi. 25 Dərwəḳə, napak roḥ qaplaxḳan kiqik
bir ḳizning anisi uning tooŋrisidiki həwərni angliioŋan
ḥaman yetip kelip, uning ayioŋioŋa yiḳildi 26 (ayal
Yunanlik bolup, Suriyə əlkisidiki Fənikiy millitidin idi).
U uningdin ḳizidin jinni ḥəydiwetixni ətündi. 27 Lekin
əysa uningoŋa: — Aldi bilən balilar ḳorsiḳini toyoŋuzsun;
qünki balilarning nenini kiqik itloroŋa taxlap berix
tooŋra əməs, — dedi. 28 Lekin u buningoŋa jawabən:
— Durus, i Rəb, birak ḥətta itlarmu üstəl astida turup
balilardin qüxkən nan uwaḳlirini yəydioŋu, — dedi.
29 əysa uningoŋa: — Sening muxu səzüng tüpəylidin
yolungoŋa ḳayt, jin ḳizingdin qiḳip kətti, — dedi. 30 Ayal
əyigə ḳaytip kəlgəndə, mana ḳiz kariwatta yatatti, jin
uningdin qiḳip kətkənidi. 31 əysa yənə Tur wə Zidon
xəḥirining ətrapidiki rayonlardin qiḳip, «On xəḥər»
rayoni otturisidin ətüp, yənə Galiliyə dengizioŋa kəldi.
32 Halayiḳ uning aldioŋa tili eoŋir, gas bir adəmni elip
kelip, uning uqisioŋa ḳolungni təgküzüp ḳoysang, dəp
ətünüxti. 33 U u adəmni halayiḳtin ayrip bir qətkə
tartip, barmaḳlirini uning ḳulaḳlirioŋa tiḳti, tükürüp,
[barmiḳini] uning tilioŋa təgküzdi. 34 Andin u asmanoŋa
ḳarap uḥ tartip horsinoŋandin keyin, u adəmgə: «əffata»
(mənisi «eqil») dedi. 35 U adəmning ḳulaḳliri dərḥal
eqilip, tilimu eqilip rawan gəp ḳilixḳa baxlidi. 36 əysa
uloroŋa buni ḥeqkimgə eytmasliḳni tapilidi. Lekin uloroŋa
ḥərḳanqə tapilioŋan bolsimu, bu həwərni yənila xunqə
kəng tarḳitiwətti. 37 Halayiḳ [bu ixḳa] mutləḳ ḥəyran
ḳelixip: — U ḥəmmə ixlarni ḳaltis ḳilidikən! Ḥətta
gaslarni anglaydioŋan, gaqilarni səzləydioŋan ḳilidikən,
— deyixti.

8 Xu künlərdə, yənə zor bir top halayiḳ yioŋiloŋanidi.
Ularning yegüdək ḥeqnemisi bolmioŋaqḳa, u
muhlislirini yenioŋa qaḳirip: 2 — Bu halayiḳḳa iqim
aoŋriydu. Qünki ular mening yenimda turoŋili üq kün
boldi, ularda yegüdək ḥeqnərsimu ḳalmidi. 3 Ularni
əylirigə aq ḳorsak ḳaytursam, yolda ḥalidin ketixi
mumkin. Qünki bəziliri yiraḳtin kəlgənikən, — dedi.
4 Muhlisliri buningoŋa jawabən: — Bundak hilwət bir
jayda bu kixilərni toyduroŋudək nanni nədin tapḳili
bolsun? — deyixti. 5 — Ḳanqə neninglar bar? — dəp
soridi u. Yəttə, — deyixti ular. 6 Buning bilən u həlḳni
yərdə olturuxḳa buyrudi. Andin yəttə nanni ḳolioŋa aldi
wə [Hudaoŋa] təxəkkür-mədḥiyə eytip oxtup, kəpqilikkə
tutuxḳa muhlislirioŋa bərdi. Ular halayiḳḳa üləxtürüp
bərdi. 7 [Muhlislar]da yənə birḳanqə kiqik beliḳmu
bar idi. U Hudaoŋa təxəkkür eytip ularni bərikətləp,
muhlislirioŋa üləxtürüp berixni eytti. 8 Halayiḳ toyoŋuqə
yedi; ular exip ḳaloŋan parqilarni yəttə sewətkə teriwaldi.
9 Yegənlər tət mingqə kixi idi. U ularni yoloŋa saldi,
10 andin muhlisliri bilən billə dərḥal kemigə qüxüp,
Dalmanuta tərəplirigə bardi. 11 Pərisiylər qiḳip, uni sinax
məḳsitidə uningdin bizgə asmandin bir məjizilik alamət
kərsətsəng, dəp tələp ḳilixip, uning bilən munaziriləxkili
turdi. 12 U iqidə bir uluoŋ-kiqik tinip: — Bu dəwr
nemixḳa bir «məjizilik alamət»ni istəp yüridu? Xuni
silərgə bərḥak eytip ḳoyayki, bu dəwrgə ḥeqḳandak
məjizilik alamət kərsitilməydu, — dedi. 13 Andin ulardin
ayrilip, yənə kemigə qiḳip, dengizning u qetigə ətüp
kətti. 14 Muhlislar nan elip kelixni untuoŋan bolup,
kemidə bir tal nandin baxḳa yəydioŋini yoḳ idi. 15 U
ularni agaḥlandurup: — Eḥtiyat ḳilinglar, Pərisiylərning
eqitḳusi wə Ḥerodning eqitḳusidin ḥezi bolunglar, —
dedi. 16 Muhlislar əzara mulaḥizilixip: — Uning bundak
deyixi nan əḳəlmigənlikimizdin bolsa kerək, — deyixti.
17 əysa ularning nemə [deyixiwatḳanliḳini] bilip: —
Nemixḳa nan yoḳluḳi tooŋrisida mulaḥizə ḳilisilər? Silər
tehiqə pəm-parasət yaki qüxənqigə igə bolmidinglarmu?
Ḳəlbliringlar tehimu bihudlixip ketiwatamdu? 18
Kəzünglar turup kərməywatamsilər? Ḳuliḳinglar turup
anglimaywatamsilər? Esinglarda yoḳmu? 19 Bəx ming
kixigə bəx nanni oxtuoŋinimda, parqiloroŋa liḳ toloŋan
ḳanqə kiqik sewətni yioŋiwaldinglar? — dedi. — On ikkini,
— jawab bərdi ular. 20 — Yəttə nanni tət ming kixigə
oxtuoŋinimda, parqiloroŋa liḳ toloŋan ḳanqə sewətni

yioƣiwaldinglar? — dedi u. — Yəttini, — Jawab bərdi
ular. **21** U ularoƣa: — Undaḳta, ḳandaḳsigə silər tehi
qüxənməysilər? — dedi. **22** Ular Bəyt-Saida yezisioƣa
kəldi; halayiḳ bir kor adəmni uning aldioƣa elip kelip,
uningoƣa ḳolungni təgküzüp ḳoysang, dəp ətündi. **23** U
kor adəmning ḳolidin tutup yezining sirtioƣa yetiləp
bardi; uning kəzlirigə tükürüp, üstigə ḳollirini təgküzüp:
— Birər nərsə kərüwatamsən? — dəp soridi. **24** U bexini
kətürüp: — Kixilərni kərüwatimən; ular huddi mengip
yürüwatḳan dərəhlərdək kərünüwatidu, — dedi. **25**
Andin u ḳaytidin ḳollirini u adəmning kəzlirigə təgküzdi.
U kəzlirini eqiwidi, kəzliri əsligə kelip, ḥəmmə nərsini
enik kərdi. **26** Əysa uni əyigə ḳayturup: — Yezioƣimu
kirmə, yaki yezidiki ḥeqkimgə bu ixni uḳturma, —
dəp tapilidi. **27** Əysa muhlisliri bilən qiḳip Ḳəysəriyə-
Filippi rayonioƣa ḳaraxliḳ kənt-yezilaroƣa bardi. Yolda
u muhlisliridin: — Kixilər meni kim dəydu? — dəp
soridi. **28** Ular uningoƣa: — Bəzilər seni Qəmüldürgüqi
Yəḥya, bəzilər Ilyas [pəyoƣəmbər] wə yənə bəzilər
ilgiriki pəyoƣəmbərlərdin biri dəp ḳaraydikən, — dəp
jawab berixti. **29** U ulardin: — Əmdi silərqu, silər meni
kim dəp bilisilər? — dəp soridi. Petrus jawabən: —
Sən Məsiḥdursən, — dedi. **30** U ularoƣa əzi tooƣruluḳ
ḥeqkimgə tinmasliḳni jiddiy tapilidi. **31** Xuning bilən u
Insan'ooƣlining nuroƣun azab-oḳubət tartixi, aḳsaḳallar,
bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri təripidin qətkə ḳeḳilixi,
əltürülüxi wə üq kündin keyin tirildürülüxi muḳərrər
ikənlikini [muhlisliroƣa] əgitixkə baxlidi. **32** U bu ixni
oquḳ-axkara sözləp bərdi. Buning bilən Petrus uni bir
qətkə tartip, uni əyibləxkə baxlidi. **33** Lekin u burulup
muhlisliroƣa ḳarap, Petrusni əyibləp: — Arḳamoƣa ət,
Xəytan! Sening oylioƣanliring Hudaning ixliri əməs,
insanning ixliridur, — dedi. **34** Andin muhlisliri bilən
halayiḳnimu qaḳirip mundaḳ dedi: — Kimdəkim manga
əgixixni niyət ḳilsa, əzidin keqip, əzining krestini
kətürüp manga əgəxsun! **35** Qünki kimdəkim əz jenini
ḳutḳuzay desə, qoḳum uningdin məḥrum bolidu; lekin
kimdəkim mən üqün wə hux həwər üqün əz jenidin
məḥrum bolsa, uni ḳutḳuzidu. **36** Qünki bir adəm
pütkül dunyaƣa igə bolup, jenidin məḥrum ḳalsa,
buning nemə paydisi bolsun?! **37** U nemisini jenioƣa
tegixsun?! **38** Qünki kimdəkim zinahor wə gunaḥkar
bu dəwr aldida məndin wə mening sözlirimdin nomus
ḳilsa, Insan'ooƣlimu atisining xan-xəripi iqidə muḳəddəs
pərixtilər bilən billə kəlginidə, uningdin nomus ḳilidu.

9 U ularoƣa yənə: — Mən silərgə xuni bərḥaḳ eytip
ḳoyayki, bu yərdə turoƣanlarning arisidin əlümning
təmini tetixtin burun jəzmən Hudaning padixaḥliḳining
küq-ḳudrət bilən kəlgənlikini kəridioƣanlar bardur. **2** Wə
altə kündin keyin, Əysa Petrus, Yaḳup wə Yuḥannani
ayrip elip, egiz bir taoƣḳa qiḳti. U yərdə uning siyaḳi
ularning kəz aldidila əzgirip, **3** kiyimliri yər yüzidiki
ḥeqbir aḳartḳuqimu aḳartalmioƣudək dərijidə parḳirap
ḳardək ap'aḳ boldi. **4** Ularning kəz aldida Musa wə
Ilyas [pəyoƣəmbərlər] tuyuḳsiz kəründi; ular Əysa
bilən sözlixiwatḳanidi. **5** Petrus bu ixḳa jawabən
Əysaƣa: — Ustaz, bu yərdə boloƣinimiz intayin yaḥxi
boldi! Birini sanga, birini Musaƣa, yənə birini Ilyasḳa
atap bu yərgə üq kəpə yasayli! — dedi **6** (qünki
Petrus nemə deyixini bilməy ḳaloƣanidi, qünki ular
ḳorḳunqḳa qəmüp kətkənidi). **7** Tuyuḳsiz bir parqə bulut
ularni ḳapliwaldi wə buluttin: «Bu Mening səyümlük
Ooƣlumdur; uningoƣa ḳulaḳ selinglar!» degən awaz
anglandi. **8** Ular lappidə ətrapioƣa ḳarixiwidi, lekin yənə
ḥeqkimni kərmidi, əz yenida pəḳət Əysanila kərdi. **9** Ular
taoƣdin qüxüwatḳanda, Əysa ularoƣa, Insan'ooƣli əlümdin
tirildürülmigüqə, kərgənlirini ḥeqkimgə eytmasliḳni
əmr ḳilip tapilidi. **10** Ular uning bu səzini kəngligə
püküp, «əlümdin tirilix» degənning zadi nemə ikənliki
ḥəḳḳidə əzara mulaḥiziləxti. **11** Ular uningdin yənə: —
Təwrat ustazliri nemə üqün: «Ilyas [pəyoƣəmbər Məsiḥ
kelixtin] awwal ḳaytip kelixi kerək» deyixidu? — dəp
soraxti. **12** U ularoƣa jawabən: — Ilyas [pəyoƣəmbər]
dərwəḳə [Məsiḥtin] awwal kelidu, andin ḥəmmə ixni
ornioƣa kəltüridu; əmdi nemixḳa muḳəddəs yazmilarda
Insan'ooƣli kəp azab-oḳubət qekidu wə horlinidu,
dəp pütülgən? **13** Lekin mən silərgə xuni eytayki,
Ilyas [pəyoƣəmbər] dərḥəḳiḳət kəldi wə dəl muḳəddəs
yazmilarda u ḥəḳḳidə pütülgəndək, kixilər uningoƣa
nemini halisa xundaḳ ḳildi. **14** Ular muhlislarning
yenioƣa ḳaytip baroƣinida, zor bir top adəmlərning
ularning ətrapioƣa olixiwaloƣanliḳini, birnəqqə Təwrat
ustazlirining ular bilən munazirə ḳilixiwatḳanliḳini
kərdi. **15** Uni kərgən pütün halayiḳ intayin ḥəyran
boluxti wə yügürüp kelip uning bilən salamlaxti. **16**
U ulardin: — Ular bilən nemə tooƣruluḳ munazirə
ḳilixiwatisilər, — dəp soridi. **17** Halayiḳtin birəylən
uningoƣa: — Ustaz, mən ooƣlumni sening aldingoƣa
elip kəldim, qünki uningoƣa gaqa ḳiloƣuqi bir roḥ
qaplixiwaloƣan. **18** Ḥər ḳətim roḥ uni qirmiwalsa,
uni tartixturup yiḳitidu, xuning bilən balining aoƣzi
köpüklixip, qixliri kirixip ketidu; ḳaḳxal bolup ḳalidu.
Muhlisliringdin jinni ḥəydiwətḳəysilər dəp tilidim, biraḳ
ular ḳilalmidi, — dedi. **19** U jawabən: — Əy etiḳadsiz
dəwr, silər bilən ḳaqanoƣiqə turay?! Mən silərgə yənə
ḳaqanoƣiqə səwr ḳilay? — Balini aldimoƣa elip kelinglar —
dedi. **20** Ular balini uning aldioƣa elip kəldi. Əysani kərüx
bilənla roḥ balining pütün bədinini tartixturuwətti.
Bala yiḳilip, aoƣzidin köpük qiḳḳan peti yərdə yumilap
kətti. **21** U balining atisidin: — Bu ix bexioƣa kəlginigə
ḳanqə uzun boldi? — dəp soridi. U: — Kiqikidin tartip
xundaḳ, **22** jin uni ḥalak ḳilix üqün köp ḳətim otḳa
wə suoƣa taxlidi. Əmdi bir amal ḳilalisang, bizgə iq
aoƣritip xapaət ḳiloƣaysən! — dedi. **23** Əysa uningoƣa:
— «Ḳilalisang!» dəysənoƣu! Ixənqtə boloƣan adəmgə
ḥəmmə ix mumkindur! — dedi. **24** Balining atisi dərḥal:
— Mən ixinimən; ixənqsizlikimgə mədət ḳiloƣaysən!
— dedi yioƣlap nida ḳilip. **25** Əmdi Əysa köpqilikning
yügürüxüp kəlgənlikini kərüp, ḥeliḳi napak roḥḳa
tənbiḥ berip: — Əy adəmni gas wə gaqa ḳiloƣuqi roḥ!
Buyruḳ ḳilimənki, uningdin qiḳ, ikkinqi kirgüqi bolma!
— dedi. **26** Xu ḥaman jin bir qirḳiridi-də, balini dəḥxətlik
tartixturup, uningdin qiḳip kətti. Bala əlüktək yetip
ḳaldi, halayiḳning köpinqisi «U əldi!» deyixti. **27** Lekin
Əysa balini ḳolidin tutup yəlidi, bala ornidin turdi.
28 Əysa əygə kirgəndin keyin, muhlisliri uning bilən
yaloƣuz ḳaloƣanda uningdin: — Biz nemə üqün jinni
ḥəydiwetəlmiduḳ? — dəp soraxti. **29** U ularoƣa: — Bu
hil [jin] dua wə rozidin baxḳa yol bilən qiḳirilmas,
— dedi. **30** Ular xu yərdin ayrilip, Galiliyədin ətüp

ketiwatatti. Birak u buni ḥeqkimning bilixini halimaytti.
31 Qünki u muhlislirioŋa: — Insan'ooŋli insanlarning
koliog tapxurulup, ular uni eltüridu. Eltürülüp üq
kündin keyin u tirilidu, — degan təlimni beriwatatti. 32
Lekin [muhlislar] bu səzni qüxənmidi ḥəmdə uningdin
soraxkimu petinalmidi. 33 U KəpərNaḥum xəḥirigə
kəldi. Öygə kirgəndə u ulardin: — Yolda nemə tooŋrisida
mulaḥiziləxtinglar? — dəp soridi. 34 Lekin ular xük turdi,
qünki ular yolda kaysimiz əng uluoŋ dəp bir-biri bilən
mulaḥiziləxkənidi. 35 U olturup, on ikkəylənni yenioŋa
kakirip, ularoŋa: — Kim birinqi boluxni istigən bolsa,
xu ḥəmməylənning əng ahirkisi wə ḥəmməylənning
hizmətkari bolsun, — dedi. 36 Andin u kiqik bir balini
otturida turoŋuzdi wə uni kuqikioŋa elip turup, ularoŋa
mundak dedi: 37 — Kim mening namimda muxundak
kiqik balini kobul kilsa, meni kobul kiloŋan bolidu. Kim
meni kobul kilsa, u meni əməs, bəlki meni əwətküqini
kobul kiloŋan bolidu. 38 Yuḥanna uningoŋa: — Ustaz,
sening naming bilən jinlarni ḥəydəwatkan birsini
kərduk. Lekin u biz bilən birgə sanga əgəxkənlərdin
bolmioŋaqka, uni tostuk, — dedi. 39 Lekin Əysa: —
Uni tosmanglar. Qünki mening namim bilən bir məjizə
yaratkan birsi arkidinla mening üstümdin yaman gəp
kilixi mumkin əməs. 40 Qünki bizgə karxi turmioŋanlar
bizni kollioŋanlardur. 41 Qünki mən silərgə xuni bərḥək
eytip koyayki, Məsiḥkə mənsup boloŋanlikinglar üqün,
mening namimda silərgə ḥətta birər piyalə su bərgən
kiximu əz in'amioŋa erixməy kalmaydu. 42 Lekin
manga etikəd kiloŋan bundak kiqiklərdin birini gunaḥka
putlaxturoŋan ḥərkandak adəmni, u boynioŋa yooŋan
tügmən texi esiloŋan ḥalda dengizoŋa taxliwetilgini
əwzəl bolatti. 43 Əgər əmdi kolung seni gunaḥka
putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki kolung bar
ḥalda dozahka, yəni əqürülməs otka kirginingdin kərə,
qolak ḥalda ḥayatlikka kirgining əwzəldur. (Geenna
g1067) 44 Qünki dozahta xularni [yəydioŋan] kurt-
kongoŋuzlar əlməydu, yalkunluk ot əqməydu. 45 Əgər
əmdi putung seni [gunaḥka] putlaxtursa, uni kesip
taxliwət. Qünki ikki putung bar ḥalda dozahka, yəni
əqürülməs otka taxlanoŋiningdin kərə, tokur ḥalda
ḥayatlikka kirgining əwzəl. (Geenna g1067) 46 Qünki
dozahta xularni [yəydioŋan] kurt-kongoŋuzlar əlməydu,
yalkunluk ot əqməydu. 47 Əgər kəzüng seni [gunaḥka]
putlaxtursa, uni oyup taxliwət. Ikki kəzüng bar ḥalda
otluk dozahka taxlanoŋiningdin kərə, singar kəzlük
bolup Hudaning padixaḥlikioŋa kirgining əwzəl. (Geenna
g1067) 48 Qünki dozahta xularni [yəydioŋan] kurt-
kongoŋuzlar əlməydu, yalkunluk ot əqməydu. 49 Ḥəmmə
adəm ot bilən tuzlinidu wə ḥərbir kurbanlik tuz bilən
tuzlinidu. 50 Tuz yahxi nərsidur. Ḥalbuki, əgər tuz
əz tuzlukini yokatsa, uningoŋa kaytidin tuz təmini
kandakmu kirgüzgili bolidu? Özünglarda tuz tepilsun
wə bir-biringlar bilən inakliktə ətünglar.

10 U u yərdin kozoŋilip, Yəḥudiyə əlkisi tərəpliridin
ətüp, Iordan dəryasining u ketidiki rayonlaroŋimu
bardi. Top-top adəmlər yənə uning ətrapioŋa
olixiwaloŋanidi. U aditi boyiqə ularoŋa təlim berixkə
baxlidi. 2 Bəzi Pərisiylər uning yenioŋa kelip uni kiltakka
qüxürüx məksitidə uningdin: — Bir adəmning ayalini
talak kilixi Təwrat kanunioŋa uyoŋunmu? — dəp soridi.
3 Lekin u jawabən: — Musa [pəyoŋəmbər] silərgə nemə
dəp buyruoŋan? — dedi. 4 Ular: — Musa [pəyoŋəmbər]
kixining ayalini bir parqə talak heti yezipla talak
kilixioŋa ruhsət kiloŋan, — deyixti. 5 Əysa ularoŋa: —
Tax yürəklikinglardin u silərgə bu əmrni pütkən; 6
lekin Huda aləm apiridə boloŋinida [insanlarni] «ər wə
ayal kilip yaratti». 7 «Xu səwəbtin ər kixi ata-anisidin
ayrilidu, ayali bilən birlixip 8 ikkilisi bir tən bolidu».
Xundak ikən, ər-ayal əmdi ikki tən əməs, bəlki bir tən
bolidu. 9 Xuning üqün, Huda koxkanni insan ayrimisun,
— dedi. 10 Ular əygə kaytip kelip kirgəndə, muhlislirі
uningdin bu ḥəktə soridi. 11 U ularoŋa: — Ayalini talak
kilip, baxka birini əmrigə aloŋan kixi ayalioŋa gunaḥ
kilip zina kiloŋan bolidu. 12 Erini koyuwetip, baxka ərgə
təgkən ayalmu zina kiloŋan bolidu, — dedi. 13 Kolungni
təgküzgəysən dəp, kixilər kiqik balilirini uning aldioŋa
elip keliwatatti. Birak muhlislar elip kəlgənlərni əyiblidi.
14 Buni kərgən Əysa aqqiklinip, muhlislirioŋa: Balilar
aldimoŋa kəlsun, ularni tosmanglar. Qünki Hudaning
padixaḥlikі dəl muxundakloroŋa təwədur. 15 Mən silərgə
xuni bərḥək eytip koyayki, Hudaning padixaḥlikini
səbiy balidək kobul kilmisa, uningoŋa ḥərgiz kirəlməydu,
— dedi. 16 Xuning bilən u balilarni kuqikioŋa elip,
ularoŋa kollirini təgküzüp bəht tilidi. 17 U yoloŋa
qikkanda, birsi uning aldioŋa yügürüp kelip, uning aldida
tizlinip uningdin: — I yahxi ustaz, mən kandak kilsam
mənggülük ḥayatka miraslik kilimən? — dəp soridi.
(aiōnios g166) 18 Lekin Əysa uningoŋa: — Meni nemixka
yahxi dəysən? Pəkət biridin, yəni Hudadin baxka ḥeqkim
yahxi əməstur. 19 Sən Təwrattiki «Zina kilma, katillik
kilma, ooŋrilik kilma, yaloŋan guwaḥlik bərmə, hiyanət
kilma, ata-anangni ḥərmət kil» degən pərḥiz-pərzlərni
bilisən, — dedi. 20 U adəm jawabən: — Ustaz, bularning
ḥəmmisigə kiqikimdin tartip əməl kilip keliwatimən, —
dedi. 21 Əysaning uningoŋa karap muḥəbbiti kozoŋaldi
wə uningoŋa: — Səndə yənə bir ix kəm. Berip pütün mal-
mülkingni setip, pulini yoksullaroŋa bərgin wə xundak
kilsang, ərxtə həzinəng bolidu; andin kelip krestni
kətürüp manga əgəxkin! — dedi. 22 Lekin muxu səzni
anglap, uning qirayi tutulup, kayoŋuoŋa qəmüp u yərdin
kətti. Qünki uning mal-dunyasi naḥayiti kəp idi. 23
Andin Əysa qərisigə səpselip karap, muhlislirioŋa: —
Mal-dunyasi kəplərning Hudaning padixaḥlikioŋa kirixi
nemidegən təsliktə bolidu-ḥə! — dedi. 24 Muhlislar
uning səzlirigə intayin ḥəyran boluxti, lekin Əysa ularoŋa
yənə jawabən: — Balilirim, mal-mülükkə tayanoŋanlar
üqün Hudaning padixaḥlikioŋa kirix nemidegən təs-ḥə!
25 Təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning
Hudaning padixaḥlikioŋa kirixidin asandur! — dedi.
26 Ular buni anglap intayin bək ḥəyran boluxup, bir-
biridin: Undakta, kim nijatka erixələydu? — dəp soraxti.
27 Əysa ularoŋa karap: — Bu ix insan bilən wujudka
qikixi mumkin əməs, lekin Huda üqün mumkin əməs
bolmaydu; qünki Hudaoŋa nisbətən ḥəmmə ix mumkin
bolidu, — dedi. 28 Buning bilən Petrus uningoŋa: —
Mana, biz bolsak, ḥəmmini taxlap sanga əgəxtuk!?
— degili turdi. 29 Əysa uningoŋa jawabən mundak
dedi: — Mən silərgə bərḥək xuni eytip koyayki, mən
üqün wə hux həwər üqün əyi, aka-ukiliri, aqa-singilliri,
atisi, anisi, ayali, baliliri yaki yər-zeminliridin waz

kəqkənlərning ḥəmmisi **30** bu zamanda bularning
yüz ḥəssisigə, yəni əy, aka-uka, aqa-singil, ana, balilar
wə yər-zeminlaroƣa (ziyankəxliklər ḳoxuloƣan ḥalda)
muyəssər bolmay ḳalmaydu wə kelidioƣan zamandimu
mənggülük ḥayatḳa erixməy ḳalmaydu. **(aiōn g165, aiōnios
g166)** **31** Lekin xu qaoƣda nuroƣun aldida turoƣanlar
arḳioƣa ətidu, nuroƣun arḳida turoƣanlar aldioƣa ətidu. **32**
Ular Yerusalemoƣa qiḳidioƣan yolda idi, Əysa ḥəmmining
aldida ketiwatatti. [Muhlisliri] bək ḥəyran idi ḥəmdə
uningoƣa əgəxkənlərmu ḳorḳunq iqidə ketiwatatti. Əysa
on ikkəylənni yənə əz yenioƣa tartip, ularoƣa əz bexioƣa
qüxidioƣanlirini uḳturuxḳa baxlap: **33** — Mana biz
ḥazir Yerusalemoƣa qiḳip ketiwatimiz. Insan'ooƣli bax
kaḥinlar wə Təwrat ustazlirioƣa tapxurulidu. Ular uni
əlümgə məḥḳum ḳilidu wə yat əlliklərgə tapxuridu. **34**
Ular bolsa uni məshirə ḳilip, ḳamqilap, uning üstigə
təküridu wə uni əltüridu. Lekin üq kündin keyin u ḳayta
tirilidu, — dedi. **35** Zəbədiyning ooƣulliri Yaḳup bilən
Yuḥanna uning aldioƣa kelip: — Ustaz, səndin nemə
tilisək orundap bərsəng, dəp ətünimiz, — deyixti. **36** U
ularoƣa: — Silərgə nemə ḳilip beriximni halaysilər? —
dedi. **37** — Sən xan-xəripingdə boloƣiningda, birimizni
ong yeningda, birimizni sol yeningda olturoƣuzoƣaysən,
— deyixti ular. **38** Əysa ularoƣa jawabən: — Nemə tələp
ḳiloƣanliḳinglarni bilməywatisilər. Mən iqidioƣan ḳədəḥni
iqələmsilər? Mən ḳobul ḳilidioƣan qəmüldürüxni silərmu
ḳobul ḳilalamsilər? **39** — Ḳilalaymiz, — deyixti ular.
Əysa ularoƣa: — Dərwəḳə, mən iqidioƣan ḳədəḥimni
silərmu iqisilər wə mən ḳobul ḳilidioƣan qəmüldürülüx
bilən qəmüldürülisilər. **40** Biraḳ ong yaki sol yenimda
olturuxḳa nesip bolux mening ilikimdə əməs; bəlki
kimlərgə təyyarlanoƣan bolsa, xularoƣa berilidu, —
dedi. **41** Buningdin həwər tapḳan [ḳaloƣan] on [muhlis]
Yaḳup bilən Yuḥannadin hapa boluxḳa baxlidi. **42**
Lekin Əysa ularni yenioƣa qaḳirip, mundaḳ dedi: —
Silərgə məlumki, yat əllər üstidiki ḥəkümran dəp
ḥesablanoƣanlar ḳol astidiki həlḳ üstidin buyruḳwazliḳ
ḳilip ḥakimiyət yürgüzidu, wə ḥoḳuḳdarliri ularni
hojayinlarqə idarə ḳilidu. **43** Biraḳ silərning aranglarda
bundaḳ ix bolmaydu; bəlki silərdin kim mərtiwilik
boluxni halisa, u silərning hizmitinglarda bolsun; **44**
wə kim aranglarda birinqi boluxni istisə, u ḥəmmə
adəmning ḳuli bolsun. **45** Qünki Insan'ooƣlimu dərwəḳə
xu yolda kəpqilik mening hizmitimdə bolsun deməy,
bəlki kəpqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida
ḳilix bədiligə nuroƣun adəmlərni ḥərlükkə qiḳiray dəp
kəldi. **46** Ular Yeriho xəḥirigə kəldi. [Əysa] muhlisliri
wə zor bir top adəmlər bilən billə Yerihodin qiḳḳan
waḳitta, Timayning Bartimay isimlik ḳarioƣu ooƣli yol
boyida olturup, tiləmqilik ḳiliwatatti. **47** U «Nasarətlik
Əysa»ning u yərdə ikənlikini anglap: — I Dawutning
ooƣli Əysa, manga rəḥim ḳiloƣaysən! — dəp towlaxḳa
baxlidi. **48** Nuroƣun adəmlər uni «Ün qiḳarma» dəp
əyiblidi. Lekin u: — I Dawutning ooƣli, manga rəḥim
ḳiloƣaysən, — dəp tehimu ünlük towlidi. **49** Əysa tohtap:
Uni qaḳiringlar, — dedi. Xuning bilən ular ḳarioƣuni
qaḳirip uningoƣa: — Yürəklik bol! Ornungdin tur, u
seni qaḳiriwatidu! — deyixti. **50** U adəm qapinini selip
taxlap, ornidin dəs turup Əysaning aldioƣa kəldi. **51** Əysa
jawabən uningdin: — Sən meni nemə ḳil dəysən? — dəp
soridi. Ḳarioƣu: — I igəm, ḳayta kəridioƣan bolsam'idi! —
dedi. **52** Əysa uningoƣa: — Yolungoƣa ḳaytsang bolidu,
etiḳading seni saḳaytti, — dewidi, u xuan kərələydioƣan
boldi wə yol boyi Əysaƣa əgixip mangdi.

11 Ular Yerusalemoƣa yeḳinlixip, Zəytun teoƣining
etikidiki Bəyt-Fagi wə Bəyt-Aniya yezilirioƣa yeḳin
kəlginidə, u ikki muhlisioƣa aldin mangdurup ularoƣa: —
Silər udulunglardiki yezioƣa beringlar. Yezioƣa kiripla,
adəm balisi minip baḳmioƣan, baoƣlaḳliḳ bir təhəyni
kərisilər. Uni yexip bu yərgə yetiləp kelinglar. **3**
Əgər birsi silərdin: «Nemixḳa bundaḳ ḳilisilər?» dəp
sorap ḳalsa, «Rəbning buningoƣa ḥajiti qüxti wə u
ḥelila uni bu yərgə əwətip beridu» — dənglar, — dəp
tapilidi. **4** Ular ketip aqa yol üstidiki əyning dərwazisi
sirtida baoƣlaoƣliḳ turoƣan bir təhəyni kərdi. Ular tanini
yəxti. **5** U yərdə turoƣanlardin bəzilər: — Təhəyni
yexip nemə ḳilisilər? — deyixti. **6** Muhlislar Əysaning
buyruoƣinidək jawab bərdi, ḥeliḳi kixilər ularoƣa yol
ḳoydi. **7** Muhlislar təhəyni Əysaning aldioƣa yetiləp
kelip, üstigə əz yepinqa-qapanlirini taxlidi; u üstigə
mindi. **8** Əmdi nuroƣun kixilər yepinqa-qapanlirini
yoloƣa payandaz ḳilip saldi; baxḳiliri dərəhlərdin xah-
xumbilarni kesip yoloƣa yaydi. **9** Aldida mangoƣan
wə kəynidin əgəxkənlər: «Ḥosanna! Pərwərdigarning
namida kəlgüqigə mubarək bolsun! **10** Atimiz Dawutning
kelidioƣan padixaḥliḳioƣa mubarək bolsun! Ərxiələda
təxəkkür-ḥosannalar oḳulsun!» — dəp warḳirixatti. **11**
U Yerusalemoƣa berip ibadəthana ḥoylilirioƣa kirdi; wə
ətrapidiki ḥəmmini kəzdin kəqürgəndin keyin, waḳit bir
yərgə berip ḳaloƣaqḳa, on ikkəylən bilən billə yənə Bəyt-
Aniyaoƣa qiḳti. **12** Ətisi, ular Bəyt-Aniyadin qiḳḳanda,
uning ḳorsiḳi eqip kətkənidi. **13** Yiraḳtiki yopurmaḳliḳ
bir tüp ənjür dərihini bayḳap, uningdin birər mewə
tapalarmənmikin dəp yenioƣa bardi; lekin tüwigə
kəlgəndə yopurmaḳtin baxḳa ḥeq nərsə tapalmidi.
Qünki bu ənjür pixidioƣan pəsil əməs idi. **14** U dərəhkə
səz ḳilip: — Buningdin keyin mənggü ḥeqkim səndin
mewə yemigəy! — dedi. Muhlislirimu buni anglidi.
(aiōn g165) **15** Ular Yerusalemoƣa kəldi; u ibadəthana
ḥoylilirioƣa kirip, u yərdə elim-setim ḳiliwatḳanlarni
ḥaydəxkə baxlidi wə pul tegixküqilərning xirəlirini,
pahtək-kəptər satḳuqilarning orunduḳlirini ərüwətti; **16**
wə ḥeqkimning ḥeqḳandaḳ mal-buyumlarni ibadəthana
ḥoylilidin kətürüp ətüxigə yol ḳoymidi. **17** U həlḳḳə:
— Muḳəddəs yazmilarda: «Mening əyüm barliḳ əllər
üqün dua-tilawəthana dəp atilidu» dəp pütülgən
əməsmu? Lekin silər uni bulangqilarning uwisioƣa
aylanduruwəttinglar! — dəp təlim baxlidi. **18** Bax
kaḥinlar wə Təwrat ustazliri buni anglap, uni yoḳitixning
qarisini izdəxkə baxlidi; pütkül halayiḳ uning təlimigə
təəjjuplinip ḳaloƣaqḳa, ular uningdin ḳorḳatti. **19**
Kəqḳurun, u [muhlisliri] [bilən] xəḥərning sirtioƣa qiḳip
kətti. **20** Ətisi səḥərdə, ular ənjür dərihining yenidin
ətüp ketiwetip, dərəhning yiltizidin ḳurup kətkənlikini
bayḳaxti. **21** [Dərəhni ḥalitini] esigə kəltürgən Petrus: —
Ustaz, ḳara, sən ḳaroƣioƣan ənjür dərihi ḳurup ketiptu! —
dedi. **22** Əysa ularoƣa jawabən mundaḳ dedi: — Hudaning
ixənqidə bolunglar. **23** Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip
ḳoyayki, kimdəkim bu taoƣḳa: Bu yərdin kətürülüp
dengizoƣa taxlan!» desə wə xundaḳla ḳəlbidə ḥeq guman

қилмай, бәлки еytқинining әмәлгә exixioға ixәnq bar
bolsa, u eytқan ix uning üqün әmәlgә axidu. **24** Xu
sәwәbtin mәn silәrgә xuni eytimәnki, dua bilәn tiligәn
һәrbir nәrsә bolsa, xuningoғa erixtim, dәp ixininglar.
Xunda, tiligininglar әmәlgә axidu. **25** Wә ornunglardin
turup dua қiloғininglarda, birәrsigә oғuminglar bolsa,
uni kәqürünglar. Xuning bilәn әrxtiki Atanglarmu
silәrning gunaһliringlarni kәqürüm қilidu. **26** Lekin silәr
baxқilarni kәqürüm қilmisanglar, әrxtiki Atanglarmu
silәrning gunaһliringlarni kәqürüm қilmaydu. **27** Ular
Yerusalemoғa қaytidin kirdi. U ibadәthana һoylilirida
aylinip yürgәndә, bax kaһinlar, Tәwrat ustazliri wә
akşakallar uning yenioғa kelip: **28** — Sәn қiliwatқan bu
ixlarni қaysi һoқuққa tayinip қiliwatisәn? Sanga bu
ixlarni қilix һoқuқini kim bәrgәn? — dәp soridi. **29**
Әysa ularoғa jawabәn: — Mәnmu silәrdin bir soal soray.
Silәr uningoғa jawab bәrsәnglar, mәnmu bu ixlarni
қaysi һoқuққa tayinip қiliwatқanliқimni eytip berimәn:
30 — Yәһya yürgüzgәn qәmüldürüx bolsa, әrxtinmu,
yaki insanlardinmu? Manga jawab bәrsәnglarqu! **31**
Ular әzara mulaһizә қilixip: — Әgәr «Әrxtin kәlgәn»
desәk, u bizgә: «Undaқta, silәr nemә üqün Yәһyaoғa
ixәnmidinglar?» dәydu. **32** Әgәr: «Insanlardin kәlgәn»
desәk, ... bolmaydu! — deyixti (qünki barliқ һәlқ Yәһyani
pәyoғәmbәr dәp қarioғaqқa, ular һәlқtin қorқatti). **33**
Buning bilәn, ular Әysaoғa: — Bilmәymiz, — dәp jawab
berixti. — Undaқta, mәnmu bu ixlarni қaysi һoқuққa
tayinip қiliwatқanliқimni eytmaymәn, — dedi u ularoғa.

12 Andin, u ularoғa tәmsillәr bilәn sәzlәxkә baxlidi:
— Bir kixi bir üzümzarliқ bәrpa қilip, әtrapini
qitlaptu; u bir xarab kәlqiki қeziptu wә bir kәzәt
munarini yasaptu. Andin u üzümzarliқni baoғwәnlәrgә
ijarigә berip, әzi yaқa yurtқa ketiptu. **2** Üzüm pәsli
kәlgәndә, baoғwәnlәrdin üzümzarliқtiki mewilәrdin
[tegixlikini] әkelix üqün bir қulini ularning yenioғa
әwәtiptu. **3** Lekin ular uni tutuwelip dumbalap, қuruқ
қol қayturuptu. **4** Hojayin yәnә bir қulni ularning
yenioғa әwәtiptu. Uni bolsa ular qalma-kesәk қilip,
bax-kәzini yerip, һaқarәtlәp қayturuptu. **5** Hojayin
yәnә birsini әwәtiptu. Lekin uni ular әltürüptu. U yәnә
tola қullarni әwәtiptu, lekin ular bәzilirini dumbalap,
bәzilirini әltürüptu. **6** Hojayinning yenida pәқәt uning
sәyümlük bir ooғlila қaloғaqқa, ular ooғlumnioғu һәrmәt
қilar dәp, u uni әng ahiri bolup baoғwәnlәrning yenioғa
әwәtiptu. **7** Lekin xu baoғwәnlәr әzara: «Bu bolsa
mirashor; kelinglar, uni әltürüwetәyli, xuning bilәn
mirasi bizningki bolidu!» deyixiptu. **8** Xunga ular uni
tutup әltürüp, üzümzarliқning sirtioғa taxliwetiptu.
9 Әmdi üzümzarliқning hojayini қandaқ қilidu? U
әzi kelip baoғwәnlәrni әltüridu wә üzümzarliқni
baxқilaroғa beridu. **10** Әmdi silәr muқәddәs yazmilardin
munu ayәtni oқup baқmioғanmusilәr? — «Tamqilar
taxliwәtkәn tax bolsa, Burjәk texi bolup tiklәndi. **11**
Bu ix Pәrwәrdigardindur, Kәzimiz aldida karamәt bir
ixtur» **12** Ular uning bu tәmsilni әzlirigә қaritip
eytқanliқini qüxәndi; xunga ular uni tutux yolini izdәxti;
һalbuki, halayiқtin қorқuxup, uni taxlap ketip қaldi. **13**
Xuningdin keyin, ular birnәqqә Pәrisiy wә Һerodning
tәrәpdarlirini uni әz sәzi bilәn қiltaққa qüxürüx
mәқsitidә uning aldioғa әwәtti. **14** Ular kelip uningoғa: —
Ustaz, silini sәmimiy adәm, adәmlәrgә қәt'iy yüz-hatirә
қilmaydu, һeqkimgә yan basmaydu, bәlki kixilәrgә
Hudaning yolini sadiқliқ bilәn өgitip keliwatidu, dәp
bilimiz. [Siliqә], [Rim imperatori] Қәysәrgә baj-seliқ
tapxurux Tәwrat қanunioғa uyoғunmu-yoқ? **15** Zadi
baj tapxuramduқ-tapxurmamduқ? — deyixti. Lekin u
ularning sahtipәzlikini bilip ularoғa: — Nemixқa meni
sinimaқqisilәr? Manga bir «dinar» pulni әkelinglar,
mәn kәrüp baқay, — dedi. **16** Ular pulni elip kәldi, u
ulardin: — Buning üstidiki sürәt wә nam-isim kimning?
— dәp soridi. — Қәysәrning, — deyixti ular. **17** Әysa
ularoғa jawabәn: — [Undaқ bolsa], Қәysәrning һәққini
Қәysәrgә, Hudaning һәққini Hudaoғa tapxurunglar,
— dedi. Xuning bilәn ular uningoғa intayin һәyran
қelixti. **18** Andin «Өlgәnlәr tirilmәydu» dәydioғan
Sadukiylar uning aldioғa kelip қistap soal қoydi: **19**
— Ustaz, Musa [pәyoғәmbәr] Tәwratta bizgә: «Bir kixi
әlüp ketip, ayali tul қelip, pәrzәnt kәrmigәn bolsa,
uning aka yaki inisi tul қaloғan yәnggisini әmrigә elip,
қerindixi üqün nәsil қalduruxi lazim» dәp yazoғan. **20**
Burun yәttә aka-uka bar idi. Qongi әylinip pәrzәnt
қaldurmayla әldi. **21** Ikkinqi қerindixi yәnggisini
әmrigә elip, umu pәrzәnt kәrmәy әldi. Üqinqisining
әһwalimu uningkigә ohxax boldi. **22** Xu tәriқidә yәttisi
ohxaxla uni elip pәrzәnt kәrmәy kәtti. Ahirda, u ayalmu
alәmdin әtti. **23** Әmdi tirilix künidә ular tirilgәndә,
bu ayal қaysisining ayali bolidu? Qünki yәttisining
һәmmisi uni hotunluққa aloғan-dә! — deyixti. **24** Әysa
ularoғa mundaқ jawab bәrdi: — Silәr nә muқәddәs
yazmilarni nә Hudaning қudritini bilmigәnlikinglar
sәwәbidin muxundaқ azoғan әmәsmusilәr? **25** Qünki
әlümdin tirilgәndә insanlar әylәnmәydu, әrgә tәgmәydu,
bәlki әrxtiki pәrixtilәrgә ohxax bolidu. **26** Әmdi
әlgәnlәrning tirilixi mәsilisi һәққidә [Tәwratta], yәni
Musaoғa qüxürülgәn kitabtiki «tikәnlik» wәқәsidә,
Hudaning uningoғa қandaқ eytқinini, yәni: «Mәn
Ibraһimning Hudasi, Isһaқning Hudasi wә Yaқupning
Hudasidurmәn!» deginini oқumidinglarmu? **27** U
әlüklәrning Hudasi әmәs, bәlki tiriklәrning Hudasidur!
Xunga silәr қattiқ ezip kәtkәnsilәr! **28** Ularoғa yeқin
kәlgәn, munaziriləxkәnlirini angliioғan wә Әysaning
ularoғa yahxi jawab bәrgәnlikini kәrgәn bir Tәwrat ustazi
uningdin: — Pütün әmrlәrning iqidә әng muһimi қaysi?
— dәp soridi. **29** Әysa mundaқ jawab bәrdi: — Әng muһim
әmr xuki, «Angliioғin, әy Israil! Pәrwәrdigar Hudayimiz
boloғan Rәb birdur. **30** Pәrwәrdigar Hudayingni pütün
қәlbing, pütün jening, pütün zeһning wә pütün
küqüng bilәn sәygin». Mana bu әng muһim әmr. **31**
Uningoғa ohxaydioғan ikkinqi әmr bolsa: — «Qoxnangni
әzüngni sәygәndәk sәy». Heqқandaқ әmr bulardin üstün
turmaydu. **32** Tәwrat ustazi uningoғa: — Tooғra eyttingiz,
ustaz, һәқiқәt boyiqә sәzlidingiz; qünki U birdur,
Uningdin baxқisi yoқtur; **33** insanning Uni pütün қәlbi,
pütün әқli, pütün jeni wә pütün küqi bilәn sәyüxi һәm
қoxnisinimu әzini sәygәndәk sәyüxi barliқ kәydürmә
қurbanliқlar һәm baxқa қurbanliқ-һәdiyәlәrdinmu
artuқtur. **34** Әysa uning aқilanilik bilәn jawab bәrginini
kәrüp: — Sәn Hudaning padixaһliқidin yiraқ әmәssәn,
— dedi. Xuningdin keyin, һeqkim uningdin soal soraxқa
petinalmidi. **35** Ibadәthana һoylilirida tәlim bәrgәndә,

əysa bularoŋa jawabən mundak soalni otturioŋa koydi:
Təwrat ustazlirining Məsihni «Dawutning ooŋli» deginini
kandak qüxinisilər? **36** Qünki Dawut əzi Mukəddəs
Rohta mundak degənoŋu: — «Pərwərdigar mening
Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni
təhtipəring kiloŋuqə, Mening ong yenimda olturoŋin!».
37 Dawut [Məsihni] xundak «Rəbbim» dəp atioŋan tursa,
əmdi [Məsih] kandakmu [Dawutning] ooŋli bolidu?
U yərdiki top-top həlk uning səzini hursənlik bilən
anglaytti. **38** U uloroŋa təlim bərginidə mundak dedi: —
Təwrat ustazliridin hoxyar bolunglar. Ular uzun tonlarni
kiyiwaloŋan halda kerilip yürüxkə, bazarlarda kixilərning
uloroŋa boloŋan [uzun] salamlirioŋa, **39** sinagoglarda
aldinki orunlarda, ziyapətlərdə tərdə olturuxka amrak
kelidu. **40** Ular tul ayallarning barlik əy-besatlirini
yəwalidu wə kəz-kəz kilip yaloŋandin uzundin-uzun
dualar kilidu. Ularning tartidioŋan jazasi tehimu eoŋir
bolidu! **41** U ibadəthanidiki sədikə sandukining udulida
olturup, uningoŋa pullirini taxlawatkan halayikka karap
turatti. Nuroŋun baylar uningoŋa heli kəp pul taxlaxti.
42 Namrat bir tul ayalmu kelip, tiyinning təttin biri
kimmitidiki ikki ləptonni taxlidi. **43** U muhlislirini
yenioŋa qakirip, uloroŋa mundak dedi: — Mən silərgə
bərhək xuni eytip koyayki, bu namrat tul ayalning
ianə sandukioŋa taxlioŋini baxkilarning həmmisining
taxlioŋanliridin kəptur. **44** Qünki baxkilar əzlirining
exip taxkanliridin sədikə kildi; lekin bu ayal namrat
turupmu, əzining bar-yokini — tirikqilik kilidioŋining
həmmisini sədikə kilip taxlidi.

13 U ibadəthanidin qikiwatkanda, muhlisliridin biri
uningoŋa: — Ustaz, kara, bu nemidegən həywətlik
taxlar wə imarətlər-hə! — dedi. **2** əysa uningoŋa jawabən:
— Sən bu həywətlik imarətlərni kərdüngmu? Bir tal
taxmu tax üstidə kalmaydu, həmmisi kaldurulmay
gumran kilinidu, — dedi. **3** U Zəytun teoŋida, yəni
ibadəthanining udulida olturoŋanda, Petrus, Yakup,
Yuhanna wə Andriyaslar uningdin astioŋina: **4** —
Bizgə eytkinqu, bu ixlar kaqan yüz beridu? Bu barlik
wəkələrning yüz beridioŋanlikini kərsitidioŋan nemə
alamət bolidu? — dəp soraxti. **5** əysa uloroŋa jawabən
səz baxlap mundak dedi: — Hezi bolunglarki, heqkim
silərni azdurup kətmisun. **6** Qünki nuroŋun kixilər
mening namimda kelip: «Mana əzüm xudurmən!» dəp,
kəp adəmlərni azduridu. **7** Silər urux həwərliri wə urux
xəpilirini anglioŋininglarda, bulardin alakzadə bolup
kətmənglar; qünki bu ixlarning yüz berixi mukərrər.
Lekin bu zaman ahiri yetip kəlgənliki əməs. **8** Qünki
bir millət yənə bir millət bilən uruxka qikidu, bir
padixahlik yənə bir padixahlik bilən uruxka qikidu.
Jay-jaylarda yər təwrəxlər yüz beridu, aqarqiliklar
wə kalaymikanqiliklar bolidu. Mana bu ixlarning
yüz berixi «tuoŋutning toloŋikining baxlinixi» bolidu,
halas. **9** Silər bolsanglar, əzünglaroŋa pəhəs bolunglar;
qünki kixilər silərni tutkun kilip sot məhkimilirigə
tapxurup beridu, sinagoglarda kamqilinisilər. Silər
mening səwəbimdin əmirlər wə padixahlar aldioŋa elip
berilip, ular üqün bir guwahlik bolsun dəp sorakka
tartilisilər. **10** Lekin bulardin awwal hux həwər pütkül
əllərgə jakarlinixi kerək. **11** Əmdi ular silərni apirip
[sorakka] tapxuroŋanda, nemə deyix hakkida nə əndixə
nə mulahizə kilmanglar, bəlki xu wakit-saitidə silərgə
kaysi gəp berilsə, xuni eytinglar; qünki səzligüqi silər
əməs, Mukəddəs Rohtur. **12** Kerindax kerindixioŋa, ata
balisioŋa hainlik kilip əlümgə tutup beridu. Balilarmu
ata-anisi bilən zitlixip, ularni əlümgə məhkum kildiridu.
13 Xundakla silər mening namim tüpəylidin həmmə
adəmning nəpritigə uqraysilər, lekin ahioŋiqə bərdaxlik
bərgənlər kutkuzulidu. **14** «Wəyran kiloŋuqi yirginqlik
nomussizlik»ning əzi turuxka tegixlik bolmioŋan yərdə
turoŋinini kərgininglarda, (kitabhan bu səzning mənisini
qüxəngəy) Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar taoŋloroŋa
kaqsun. **15** Əgzidə turoŋan kixi əyigə qüxməy yaki
əyidiki birər nemini aloŋili iqigə kirməy [kaqsun].
16 Etizlarda turuwatkan kixi bolsa qapinini aloŋili
əyigə yanmisun. **17** U künlərdə hamilidar ayallar wə
bala emitiwatkanlarning halioŋa way! **18** [Kaqidioŋan]
waktinglarning kixka tooŋra kelip kalmasliki üqün
dua kilinglar. **19** Qünki u qaoŋda Huda yaratkan
dunyaning apiridə kilinoŋandin buyan muxu qaoŋkiqə
kərülüp bakmioŋan həm kəlgüsidimu kərülməydioŋan
zor azab-okubət bolidu. **20** Əgər Pərwərdigar u künlərni
azaytmisa, heqkandak ət igisi kutulalmaydu. Lekin U
Əz tallioŋanliri üqün u künlərni azaytidu. **21** Əgər u
qaoŋda birsi silərgə: «Karanglar, bu yərdə Məsih bar!»
yaki «Karanglar, u ənə u yərdə!» desə, ixənmənglar.
22 Qünki sahta məsihlər wə sahta pəyoŋəmbərlər
məydanoŋa qikidu, məjizilik alamətlər wə karamətlərni
kərsitidu; xuning bilən əgər mumkin bolidioŋan bolsa,
ular hətta [Huda] tallioŋanlarni həm azduridu. **23** Xuning
üqün, silər hoxyar bolunglar. Mana, mən bu ixlarning
həmmisini silərgə aldin'ala ukturup koydum. **24** Əmdi
xu künlərdə, xu azab-okubət ətüp kətkən haman,
kuyax kariyidu, ay yorukluqini bərməydu, **25** yultuzlar
asmandin təkülüp qüxidu, asmandiki küqlər lərzigə
kelidu. **26** Andin kixilər Insan'ooŋlining uluoŋ küq-kudrət
wə xan-xərəp bilən bulutlar iqidə keliwatkanlikini
kəridu. **27** U əz pərixtilirini əwətidu, ular uning
tallioŋanlirini dunyaning tət təripidin, zeminning
qətliridin asmanning qətlirigiqə yioŋip jəm kilidu. **28**
— Ənjür dərihidin mundak təmsilni biliwelinglar: —
Uning xahliri kəkirip yopurmak qikaroŋanda, yazning
yekinlap kaloŋanlikini bilisilər. **29** Huddi xuningdək,
[mən baya degənlirimning] yüz beriwatkanlikini
kərgininglarda, uning yekinlap kaloŋanlikini, hətta
ixik aldida turuwatkanlikini biliwelinglar. **30** Mən
silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning
həmmisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu.
31 Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim
hərgiz yokalmaydu. **32** Lekin xu küni yaki wakit-
saiti tooŋruluk həwərni heqkim bilməydu — hətta
nə ərxtiki pərixtilərmu bilməydu, nə ooŋul bilməydu,
uni pəkət Atila bilidu. **33** Hoxyar bolunglar, səgək
bolup dua kilinglar, qünki u wakit-saətning kaqan
kelidioŋanlikini bilməysilər. **34** Bu huddi yaka yurtka
qikmakqi boloŋan adəmning əhwalioŋa ohxaydu. Yoloŋa
qikidioŋan qaoŋda, u kullirioŋa əz hokukini bekitip,
hərbirigə əz wəzipisini tapxuridu wə dərwaziwənningmu
səgək boluxini tapilaydu. **35** Xuningdək, silərmu səgək
bolunglar; qünki əyning igisining [kaytip] kelidioŋan
waktining — kəqkurunmu, tün yerimimu, horaz qillioŋan

waqitmu yaki səhər waqtimu — uni biləlməysilər; **36** u
tuyuqsiz kəlgəndə, silərning uhlawatqininglarning üstigə
qüxmisun! **37** Silərgə eytqinimni mən həmməyləngə
eytimən: Səgək turunglar!

14 «Ötüp ketix» heyti wə «petir nan heyti»ŋa ikki
kün qaloŋanidi. Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri
uni hiylə-nəyrəng bilən tutup əltürüxning qarisini
izdəytti. **2** Qünki ular: — Bu ix heyt-ayəm künliri
qilinmisun. Bolmisa, həlq arisida malimanqilik qikixi
mumkin, — deyixətti. **3** Əmdi u Bəyt-Aniya yezisida,
«Simon mahaw»ning əyidə dastihanda olturoŋanda, ak
qaxtexi xixidə nahayiti qimmətlik sap sumbul ətirni
kətürüp kəlgən bir ayal uning yenioŋa kirdi. Ayal ak
qaxtexi xexini qekip, ətirni əysaning bexioŋa quydi. **4**
Lekin bəzilər buningoŋa hapa boluxup, bir-birigə: —
Bu ətir nemə dəp xundak israp qilinidu? **5** Qünki bu
ətirni üq yüz dinardin artuk puloŋa satqili bolatti, puli
kəmbəoŋəllərgə sədikə qilinsa bolmamti! — deyixti. Ular
ayaloŋa xundak tapa-tənə qiloŋili turdi. **6** Lekin əysa
uloroŋa: — Uning ihtiyarioŋa qoyunglar, nemə dəp uning
kənglini aoŋritisilər? U mening üstümgə yahxi ix qildi.
7 Qünki kəmbəoŋəllər daim aranglarda bolidu, halioŋan
wakitinglarda uloroŋa həyr-sahawət kərsitələysilər;
lekin mening aranglarda boluxum silərgə daim nesip
boliwərməydu! **8** Ayal qamining yetixiqə qildi; u mening
bədinimning dəpnə qilinixioŋa aldin'ala təyyarlik qilip,
uningoŋa ətir-may quyup qoydi. **9** Mən silərgə bərhək
xuni eytip qoyayki, bu hux həwər pütkül dunyaning
qəyeridə jakarlansa, bu ayal əslinip, uning qiloŋan bu
ixi təriplinidu, — dedi. **10** Xu wakitta, on ikkiyləndin
biri boloŋan Yəhuda Ixkariyot uni uloroŋa tutup berix
məksitidə bax kahinlarning aldioŋa bardi. **11** Ular buni
anglap huxal bolup kətti wə uningoŋa pul berixkə wədə
qilixti. Yəhuda uni tutup berixkə muwapik pursət izdəp
yürətti. **12** Petir nan heytining birinqi küni, yəni ətüp
ketix heytining qurbanlik [qozisi] soyulidioŋan küni,
muhlislar uningdin: — Ötüp ketix heytining [tamikini]
yeyixing üqün bizning qəyərgə berip təyyarliximizni
halaysən? — dəp soridi. **13** U muhlisliridin ikkiylənni
aldin mangoŋuzup uloroŋa: — Xəhərgə kiringlar, u yərdə
kozida su kətürüwaloŋan bir ər kixi silərgə uqraydu.
Uning kəynidin menginglar. **14** U adəm nəgə kirsə xu
əyning igisigə: «Ustaz: Muhlislirim bilən ətüp ketix
heytining tamikini yəydioŋan mehmanhana qəyərdə?—
dəp sorawatidu» — dənglar. **15** U silərni baxlap üstünki
kəwəttiki rətləngən sərəmjanlaxturuloŋan qong bir eoŋiz
əyni kərsitidu. Mana xu yərdə bizgə təyyarlik qilip
turunglar, — dedi. **16** Muhlislar yoloŋa qikip xəhərgə
kirip, yolukkan ixlarning həmmisi u eytkandək boldi.
Xu yərdə ular ətüp ketix heytining tamikini təyyarlaxti.
17 Kəq kirgəndə, u on ikkəylən bilən əygə kəldi. **18**
Ular dastihanda olturup oŋizalanoŋanda əysa: — Mən
silərgə bərhək xuni eytip qoyayki, aranglardiki birəylən,
mən bilən billə oŋizaliniwatkan birsi manga satqunluk
qilidu, — dedi. **19** Ular [bu səzdin] qayoŋuoŋa qəmüp,
bir-birləp uningdin: — Mən əməstimən? — dəp soridi.
Yənə birsi: — Mən əməstimən? — dedi. **20** Lekin u
uloroŋa: — [Xu kixi] on ikkəylənning biri, yəni qolidiki
nanni mən bilən təng tawakka təgürgüqi bolidu. **21**
Insan'ooqli dərwəkə əzi tooŋrisida [mukəddəs yazmilarda]
pütülgəndək aləmdin ketidu; birak Insan'ooqlining tutup
berilixigə wasitiqi boloŋan adəmning haliogə way! U
adəm tuoŋulmioŋan bolsa uningoŋa yahsi bolatti! —
dedi. **22** Ular oŋizaliniwatkanda, əysa bir nanni qolioŋa
elip təxəkkür eytqandin keyin, uni oxtup, muhlislirioŋa
üləxtürüp bərdi wə: — Elinglar, bu mening tenim,
— dedi. **23** Andin u qolioŋa jamni elip [Hudaoŋa]
təxəkkür eytqandin keyin, uni muhlislirioŋa sundi.
Ularning həmmisi uningdin iqixti. **24** U uloroŋa: — Bu
mening qenim, nuroŋun adəmlər üqün tökülidioŋan,
yengi əhdini tüzidioŋan qenimdur. **25** Mən silərgə
bərhək xuni eytip qoyayki, Hudaning padixahlikida
yengidin xarabtin iqidioŋan küngiqə, üzüm telining
xərbitini hərgiz iqməymən, — dedi. **26** Ular bir mədhiyə
küyini eytqandin keyin talaoŋa qikip, Zəytun teoŋioŋa
qarap ketixti. **27** Andin əysa uloroŋa: Silər həmminglar
tandurulup putlixisilər, qünki [mukəddəs yazmilarda]:
«Mən padiqini uruwetimən, Qoylar patiparak bolup
tarqitiwetilidu» dəp pütülgən. **28** Lekin mən tirilgəndin
keyin Galiliyəgə silərdin burun barimən, — dedi. **29** Lekin
Petrus uningoŋa: — Həmməylən tandurulup putlaxsimu,
mən hərgiz putlaxmaymən, dedi. **30** Əysa uningoŋa:
— Mən sanga bərhək xuni eytip qoyayki, bügün, yəni
bügün keqə horaz ikki qetim qillioŋuqə, sən məndin
üq qetim tanisən, — dedi. **31** Lekin Petrus tehimu
qət'iylik bilən uningoŋa: — Sən bilən billə əlidioŋan
ix kerək bolsimu, səndin hərgiz tanmaymən, — dedi.
Qaloŋan həmmisimu xundak deyixti. **32** Andin ular
Getsimanə degən bir jayoŋa kəldi. U muhlisloroŋa: —
Mən dua-tilawət qilip kəlgüqə, muxu yərdə olturup
turunglar, dedi. **33** U Petrus, Yakup wə Yuhannani birgə
elip mangdi wə sür besip, roh-qəlbidə tolimu pərixan
boluxka baxlidi. **34** U uloroŋa: — Jenim əlidioŋandək
bəkmu azablanmakta. Silər bu yərdə qelip, oyoŋak
turunglar, — dedi. **35** U səl nerirak berip, əzini yərgə
etip düm yatti wə mumkin bolsa, u dəkikining əz
bexioŋa qüxməy ətüp ketixi üqün dua qilip: **36** — I Abba
Ata, Sanga həmmə ix mumkindur; bu qədəhni məndin
ətküzüwətkəysən! Lekin bu ix mən halioŋandək əməs,
sən halioŋandək bolsun, — dedi. **37** U [üqəylənning]
yenioŋa qaytip kəlginidə, ularning uhlap qaloŋanlikini
kərüp, Petruska: — Əy Simon, uhlawatamsən?! Bir
saətmu oyoŋak turalmidingmu?! **38** Ezikturuluxtin
saklinix üqün, oyoŋak turup dua qilinglar. Roh pidakar
bolsimu, lekin kixining ətliri ajizdur, — dedi. **39** Andin
u yənə berip, ohxax səzlər bilən qaytidin dua qildi.
40 U ularning yenioŋa qaytip kəlginidə, ularning yənə
uhlap qaloŋanlikini kərdi, qünki ularning kəzliri uykuoŋa
ilinoŋanidi. Ular uningoŋa nemə deyixini bilməy qaldi.
41 U üqinqi qetim ularning yenioŋa qaytip uloroŋa: —
Silər tehiqə uhlawatamsilər, tehiqə dəm eliwatamsilər?
əmdi boldi bəs! Wakit-saiti kəldi; mana, Insan'ooqli
gunahkarlarning qolioŋa tapxuruldi! **42** Qopunglar,
ketəyli; mana, manga satqunluk qilidioŋan kixi yekin
kəldi! — dedi. **43** Wə xu dəkikidə, uning səzi tehi
tügiməyla, mana, on ikkəyləndin biri boloŋan Yəhuda
kəldi; uning yenida bax kahinlar, Təwrat ustazliri
wə aksakallar təripidin əwətilgən qiliq-tokmaklarni
kətürgən zor bir top adəm bar idi. **44** Uningoŋa satqunluk
qiloŋuqi ular bilən alliburun ixarətni bekitip: «Mən

kimni səysəm, u dəl xudur. Silər uni tutup, yalap elip
ketinglar» dəp kelixkənidi. **45** U kelip udul [Əysaning]
aldioɣa berip: — Ustaz, ustaz! — dəp uni səyüp kətti.
46 Ular uningoɣa qol selip, uni tutqun qildi. **47** Wə
uning yenida turoɣanlardin birəylən qiliqini suoɣurup,
bax kahinning qakirioɣa uruwidi, uning quliqini xilip
qüxürüwətti. **48** Əysa jawabən ularoɣa: — Bir qaraqqini
tutidioɣandək qiliq-toqmaqlarni kətürüp meni tutqili
kəpsilərоɣu? **49** Mən hər küni ibadəthana hoylilirida
silər bilən billə bolup təlim berəttim, lekin silər u
qaoɣda meni tutmidinglar. Lekin bu ixlarning yüz berixi
muqəddəs yazmilarda aldin pütülgənlərning əməlgə
axuruluxi üqün boldi, — dedi. **50** Bu qaoɣda, həmməylən
uni taxlap qeqip ketixti. **51** Pəqət uqisioɣa kanap
rəht yepinqaqliwaloɣan bir yigit uning kəynidin əgixip
mangdi. Yax əskərlər uni tutuweliwidi, **52** lekin u kanap
rəhttin boxinip, yalingaq peti ulardin qeqip kətti. **53**
Əmdi ular Əysani bax kahinning aldioɣa elip berixti. Bax
kahinlar, barliq aqsaqallar bilən Təwrat ustazlirimu u
yərgə uning yenioɣa yioɣildi. **54** Petrus uningoɣa taki
bax kahinning sarayidiki hoylining iqigiqə yiraqtin
əgixip kəldi; u qarawullar bilən billə otning nurida
otsinip olturdi. **55** Bax kahinlar wə pütün aliy kengəxmə
əzaliri Əysani əlümgə məhkum qilix üqün, guwah-ispat
izdidi, əmma tapalmidi. **56** Qünki nuroɣun kixilər uni
ərz qilip yaloɣan guwahqiliq bərgən bolsimu, ularning
guwahliqliri bir-birigə udul kəlməytti. **57** Bəzi adəmlər
ornidin turup, uning üstidin ərz qilip yaloɣan guwahliq
berip: **58** — Biz uning: «Insan qoli bilən yasaloɣan bu
ibadəthanini buzup taxlap, insan qoli bilən yasalmioɣan
baxqa bir ibadəthanini üq kün iqidə yasap qiqimən»
degənlikini angliduq, — dedi. **59** Hətta ularning bu
həqtiki guwahliqlirimu bir-birigə mas kəlmidi. **60** Andin
bax kahin həmməylənning aldida ornidin turup, Əysadin:
— Qeni, jawab bərməmsən? Bular sening üstüngdin zadi
qandaq guwahliqlarni beriwatidu? — dəp soridi. **61** Lekin
Əysa xük turup, heqqandaq jawab bərmidi. Bax kahin
uni qistap yənə uningdin: — Sən Mubarək Boloɣuqining
Ooɣli Məsihmusən? — dəp soridi. **62** Xundaq, mən əzüm,
— dedi Əysa, — wə silər keyin Insan'ooɣlining Qudrət
Igisining ong yenida olturidioɣanliqini wə asmandiki
bulutlar bilən kelidioɣanliqini kərisilər. **63** Xuning
bilən bax kahin tonlirini yirtip taxlap: — Əmdi baxqa
hərqandaq guwahqining nemə hajiti? **64** Əzünglar
bu kupurluqni anglidinglar! Əmdi buningoɣa nemə
dəysilər? — dedi. Ularning həmmisi u əlüm jazasioɣa
buyrulsun, dəp həküm qiqirixti. **65** Andin bəziliri
uningoɣa tükürüxkə baxlidi, yənə uning kəzlirini tengip,
muxtlap: «Qeni, [pəyoɣəmbərqilik qilip] bexarət berə!»
deyixti. Qarawullarmu uni xapilaq bilən kaqatlidi. **66**
Petrus sarayning təwənki hoylisida turoɣanda, bax
kahinning dedəkliridin biri kelip, **67** issinip olturoɣan
Petrusni kərüp, uningoɣa tikilip qarap: — Sənmu
Nasarətlik Əysa bilən billə idingoɣu, — dedi. **68** Lekin
u tenip: — Sening nemə dəwatqanliqingni bilmidim
həm qüxənmidim, — dedi-də, taxqirioɣa, dərwazining
aywanioɣa qiqip turdi. Xu əsnada horaz bir qillidi. **69** Uni
yənə kərgən həliqi dedək yənə u yərdə turoɣanlaroɣa:
— Bu ulardin biri, — degili turdi. **70** [Petrus] yənə
inkar qildi. Bir'azdin keyin, u yərdə turoɣanlar Petruska
yənə: — Bərhək, sən ularning birisən. Qünki sənmu
Galiliyəlik ikənsənoɣu?! — deyixti. **71** Lekin u qattiq
qaroɣaxlar bilən qəsəm qilip: — Silər dəwatqan həliqi
adəmni tonumaymən! — dedi. **72** Dəl xu qaoɣda horaz
ikkinqi qətim qillidi. Petrus Əysaning əzigə: «Horaz ikki
qətim qillioɣuqə, sən məndin üq qətim tanisən» degən
səzini esigə aldi; wə bularni oylap yioɣlap kətti.

15 Ətisi tang etixi bilənla, bax kahinlar aksaqallar,
Təwrat ustazliri wə pütkül aliy kengəxmidikilər
bilən məslihətlixip, Əysani baoɣlap apirip, [waliy]
Pilatuska tapxurup bərdi. **2** Pilatus uningdin: —
Sən Yəhudiylarning padixahimu? — dəp soridi. U
jawabən: — Eytqiningdək, — dedi. **3** Bax kahinlar
uning üstidin qayta-qaytidin ərz-xikayətlərni qilixti. **4**
Pilatus uningdin yənə: — Jawab bərməmsən? Qara, ular
üstüngdin xunqiwala xikayət qiliwatidu!? — dəp soridi.
5 Birak Əysa yənila heq jawab bərmidi; Pilatus buningoɣa
intayin həyran qaldi. **6** Hər qetimlik [ətüp ketix]
heytida, halayiq qaysibir məhbusni tələp qilsa, waliy
uni qoyup berətti. **7** Əyni wakitta, zindanda Barabbas
isimlik bir məhbus bar idi. U əzi bilən billə topilang
kətürgən həmdə topilangda qatillik qiloɣan nəqqəylən
bilən təng solanoɣanidi. **8** Halayiq qukan-sürən selip
waliydin burun həmixə ularoɣa qiloɣinidək yənə xundaq
qilixini tiləxti. **9** Pilatus ularoɣa: — Silər Yəhudiylarning
padixahini qoyup beriximni halamsilər? — dedi **10**
(qünki u bax kahinlarning həsəthorluqi tüpəylidin
uni tutup bərgənlikini biləttі). **11** Lekin bax kahinlar
halayiqni: «Buning ornioɣa, Barabbasni qoyup bər» dəp
tələp qilixqa küxkürtti. **12** Pilatus jawabən ulardin yənə:
— Undaq bolsa, silər «Yəhudiylarning padixahi» dəp
atioɣan kixini qandaq bir tərəp qil dəwatisilər? — dedi.
13 — Ular yənə awazini kətürüp: — Uni krestligin! —
dəp warqirixatti. **14** Pilatus ularoɣa: — Nemixqa? U
nemə rəzillik ətküzüptu? — dedi. Birak ular tehimu
oɣaljirlixip: — Uni krestligin! — dəp warqiraxti. **15**
Xunga Pilatus, halayiqni razi qilmaqqi bolup, Barabbasni
ularoɣa qiqirip bərdi. Əysani bolsa qamqilatqandin
keyin, krestləx üqün [ləxkərlirigə] tapxurdi. **16** Andin
ləxkərlər Əysani waliy ordisidiki səynaoɣa elip kirip,
pütün ləxkərlər topini bu yərgə jəm boluxqa qaqirdi.
17 Ular uning uqisioɣa səsün rənglik ton kiydürüxti,
andin ular tikənlik xahqilardin tokuoɣan bir tajni bexioɣa
kiygüzdi. **18** Andin uni mubarəkləp: «Yaxioɣayla, i
Yəhudiylarning padixahi!» deyixti. **19** Andin bexioɣa
qomux bilən hədəp urup, uningoɣa qarap tükürüxti
wə uning aldida tiz püküp, səjdə qilixti. **20** Ular uni
xundaq mazaq qiloɣandin keyin, uningdin səsün tonni
salduruwetip, uqisioɣa əz kiyimlirini kiydürdi; andin
ular uni krestləx üqün elip qiqixti. **21** Kurini xəhiridin
boloɣan, Simon isimlik bir kixi yezidin kelip, u yərdin
ətüp ketiwatatti (bu kixi Iskəndər bilən Rufusning atisi
idi). [Ləxkərlər] uni tutup kelip, [Əysaning] krestini
uningoɣa məjburiy kətürgüzdi. **22** Ular Əysani Golgota
(tərjimisi, «bax səngək») degən yərgə elip kəldi; **23**
andin ular uningoɣa iqix üqün murməkki arilaxturuloɣan
aqqiq xarab bərdi; lekin u uni qobul qilmidi. **24** Ular
uni krestligəndin keyin, kiyimlirini əzara bəlüxüwelix
üqün, hərqaysisining ülüxini bekitixkə hərbir kiyimning
üstigə qək taxlidi. **25** Uni krestligən wakit künning

üqinqi saiti idi. **26** Uni əyibligən xikayətnamidə
«Yəhudiylarning padixahi» dəp pütülgənidi. **27** Ular
uning bilən təng ikki qarakqinimu krestlidi, biri ong
təripidə, yənə biri sol təripidə idi. **28** Xundak kilip,
mukəddəs yazmilardiki: «U jinayətqilərning katarida
sanaldi» degən səz əməlgə axuruldi. **29** U yərdin
ətkənlər baxlirini qaykixip, uni hakarətləp: — Uhuy, sən
ibadəthanini buzup taxlap, üq kün iqidə kaytidin yasap
qikidiogan adəm, **30** əmdi əzüngni kutkuzup kresttin
qüxüp bakkina! — deyixti. **31** Bax kahinlar bilən Təwrat
ustazlirimu əzara xundak məshirə kilip: — U baxkilarni
kutkuzuptikən, əzini kutkuzalmaydu. **32** Israilning
padixahi bologan Məsih əmdi kresttin qüxüp baksunqu,
xuni kərsəkla uningoga etikad kilimiz! — deyixti. Uning
bilən təng krestləngənlərmu uni xundak hakarətləxti.
33 Əmdi [künning] altinqi saiti kəlgəndə, pütkül zeminni
karangoguluk kaplidi wə tokkuzinqi saitigiqə dawam
kildi. **34** Tokkuzinqi saəttə Əysa yukiri awaz bilən: «Eloi,
Eloi, lama xawaktani?», mənisi: — «Hudayim, Hudayim,
meni nemixka taxliwətting?» dəp kattik nida kildi. **35** U
yərdə turuwatkanlarning bəziliri buni anglap: — Mana, u
Ilyas pəyogəmbərgə nida kiliwatidu, — deyixti. **36** Ulardin
birəylən yügürüp berip, bir parqə bulutni aqqik xarabka
qilap, komuxning uqiogа selip uningoga iqküzüp: —
Tohtap turunglar! Karap bakayli, ilyas [pəyogəmbər] uni
qüxürgili kelərmikin? — dedi. **37** Əysa kattik warkiridi-
də, rohini koyuwətti. **38** Wə [xu əsnada] ibadəthanining
iqkiri pərdisi yukiridin təwəngə ikki parqə bəlüp yirtildi.
39 Əmdi uning udulida turogan yüzbexi uning kandak
nida kilip rohini koyuwətkənlikini kərüp: — Bu adəm
həkikətən Hudaning oogli ikən! — dedi. **40** U yərdə
yənə bu ixlaroga yirakтin karap turuwatkan birnəqqə
ayallarmu bar idi. Ularning arisida Magdallik Məryəm,
kiqik Yakup bilən Yosəning anisi Məryəm wə Salomilar
bar idi. **41** Ular əslidə Əysa Galiliyə əlkisidə turogan
wakitta uningoga əgixip, uning hizmitidə bologanlar
idi; bulardin baxka uning bilən Yerusalemoga birgə
kəlgən yənə nurogun ayallarmu [uning əhwalioga] karap
turatti. **42** Kəqkurun kirip kaloganda («təyyarlax küni»,
yəni xabat küninin aldinki küni bologaqka), **43** aliy
kengəxmining tolimu mətiwər əzasi, Arimatiyalik Yüsüp
bar idi. Umu Hudaning padixahlikini kütüwatkan bolup,
jür'ət kilip [waliy] Pilatusning aldioga kirip, uningdin
Əysaning jəsitini berixni tələp kildi. **44** Pilatus Əysaning
allikaqan əlgənlikigə həyran boldi; u yüzbexini qakirip,
uningdin Əysaning əlginigə heli wakit boldimu, dəp
soridi. **45** Yüz bexidin əhwalni ukkandin keyin, Yüsüpkə
jəsətni bərdi. **46** Yüsüp esil kanap rəht setiwelip, jəsətni
[kresttin] qüxürüp kanap rəhttə kepənlidi wə uni kiyada
oyulogan bir kəbrigə koydi; andin kəbrining aogzioga
bir taxni domilitip koydi. **47** Wə Magdallik Məryəm
bilən Yosəning anisi Məryəm uning koyulogan yerini
kərüwaldi.

16 Xabat küni ətüxi bilənla, Magdallik Məryəm,
Yakupning anisi Məryəm wə Salomilar berip
Əysaning jəsitigə sürüx üqün huxpurakлik buyumlarni
setiwaldi. **2** Həptining birinqi küni ular bək baldur,
tang səhərdə ornidin turup, kün qikixi bilən kəbrigə
bardi. **3** Ular əzara: «Bizgə kəbrining aogzidiki taxni
kim domilitixip berər?» deyixti. **4** Lekin ular baxlirini
kətürüp kariwidi, taxning bir yanoga domilitiwetilginini
kərdi — əslidə u tax nahayiti yoogan idi. **5** Ular kəbrigə
kirgəndə, ong tərəptə olturogan, ak ton kiygən, yax bir
adəmni kərdi, wə kattik dəkkə-dükkigə qüxti. **6** Lekin u
ularoga: — Dəkkə-dükkigə qüxmənglar. Silər krestləngüqi
Nasarətlik Əysani izdəwatisilər. U tirildi, u bu yərdə
əməs. Mana ular uni koyogan jay! **7** Lekin beringlar,
uning muhlislirioga wə Petruska: «U Galiliyəgə silərdin
awwal baridikən; u silərgə eytkinidək, silər uni xu yərdə
kəridikənsilər» dənglar, — dedi. **8** Ular kəbridin qikipla
bədər kaqti. Ularni titrək besip hoxini yokitay degənidi;
bək korkup kətkəqkə, heqkimgə heqnemini eytmidi. **9**
**(note: The most reliable and earliest manuscripts do not include
Mark 16:9-20.)** Əysa həptining birinqi küni tang səhərdə
tirilgəndin keyin, awwal Magdallik Məryəmgə kəründi.
U əslidə uningdin yəttə jinni həydiwətkənidi. **10** Məryəm
qikip, matəm tutup yiglixip turogan, burun uning
bilən billə bologanlaroga həwər bərdi. **11** Uning tirik
ikənlikini wə Məryəmgə kərüngənlikini anglioganda, ular
ixənmidi. **12** Bu ixlardin keyin, u ularning iqidiki yezioga
ketiwatkan ikkiyləngə baxka siyakta kəründi. **13** Bularmu
kaloganlarning yenioga kaytip, ularoga həwər kilogan
bolsimu, lekin ular bularogimu ixənmidi. **14** Andin on
birəylən dastihanda olturup ogizaliniwatkanda, u ularoga
kəründi wə ularning etikadsizliki wə tax yürəkliki üqün
ularni tənbih berip əyiblidi; qünki ular əzining tirilginini
kərgənlərgə ixənmigənidi. **15** U ularoga mundak dedi: —
Pütkül kahanoga berip, yaritilogugilarning hərbirigə hux
həwərni jakarlanglar. **16** Etikad kilip, qəmüldürüxni
kobul kiloganlar kutkuzulidu. Etikad kilmioganlar bolsa
gunahka bekitilidu. **17** Etikad kiloganlarning izlirioga
muxundak məjizilik alamətlər əgixip hamrah bolidu: —
ular Mening namim bilən jinlarni həydiwetidu; ular
yengi tillarda səzləydu, **18** ular yilanlarni kollirida
tutidu, hərkandak zəhərlik nərsini iqsimu, ularoga zərər
yətküzməydu; kollirini bimarlaroga təgküzüp koysa,
kesəlliri sakiyip ketidu. **19** Xunga Rəb ularoga bu səzlərni
kilip bologandin keyin, asmanoga kətürüldi, Hudaning
ong yenida olturdi. **20** Muhlislar qikip, hər yərgə berip
hux həwərni jakarlap yürdi. Rəb ular bilən təng ixləp,
səz-kalamioga hamrah bolup əgəxkən məjizilik alamətlər
bilən uningoga ispat bərdi.

Luqa

1 Gərqə nuroqun adəmlər arimizda mutlək ixənqlik dəp
qaraloqan ixlarni toplap yezixqa kirixən bolsimu, **2**
(huddi səz-kalamoqa baxtin-ahir əz kəzi bilən guwahqi
boloqanlar, xundaqla uni saqlap yətküzgüqilərning
bizgə amanət qiloqan bayanliridək), **3** mənmu barlik
ixlarni baxtin təpsiliy təkxürüp enikioqandin keyin,
i hərmətlik Teofilus janabliri, siligə bu ixlarni tərtipi
boyiqə yezixni layiq taptim. **4** Buningdin məqsət, sili
qobul qiloqan təlimlərning mutlək həqikət ikənlikigə
jəzm qilixliri üqündur. **5** Yəhudiyə əlkisigə padixah
boloqan Hərod səltənət qiloqan künliridə, «Abiya»
kahinlik nəwitidin bir kahin bar bolup, ismi Zəkəriya idi.
Uning ayalimu Harunning əwladidin bolup, ismi Elizabit
idi. **6** Ular ikkisi Hudaning alidida həkqaniy kixilər
bolup, Pərwərdigarning pütün əmr-bəlgilimiliri boyiqə
əyibsiz mangatti. **7** Əmma Elizabit tuoqmas boloqaqqa,
ular pərzənt kərmigənidi. Uning üstigə ular ikkisi helila
yaxinip qaloqanidi. **8** U əz türkümidiki kahinlar arisida
[ibadəthanida] nəwətqilik wəzipisini Huda aldida ada
qiliwatqanda, **9** [xu qaoqdiki] kahinlik aditi boyiqə,
ular Pərwərdigarning «mukəddəs jay»ioqa kirip huxbuy
selixqa muyəssər boluxqa qək taxlioqanda xundak
boldiki, qək uningoqa qikti. **10** Əmdi u huxbuy seliwatqan
waqtida, jamaət taxqirida turup dua qilixiwatatti.
11 Tuyuksiz Pərwərdigarning bir pərixtisi uningoqa
huxbuygahning ong təripidə kəründi. **12** Uni kərgən
Zəkəriya hodukup korkunqka qəmüp kətti. **13** Birak
pərixtə uningoqa: — əy Zəkəriya, korkmioqin! Qünki
tiliking ijabət qilindi, ayaling Elizabit sanga bir ooqul
tuoqup beridu, sən uning ismini Yəhya koyoqin. **14**
U sanga xad-huramlik elip kelidu, uning dunyaoqa
kelixi bilən nuroqun kixilər xadlinidu. **15** Qünki u
Pərwərdigarning nəziridə uluoq bolidu. U heqqandak
haraq-xarab iqməsliki kerək; hətta anisining korsikidiki
waqtidin tartipmu Mukəddəs Rohka tolduruloqan
bolidu. **16** U Israillardin nuroqunlirini Pərwərdigar
Hudasining yenioqa kayturidu. **17** U [Rəbning] aldida
Iliyas pəyoqəmbərgə has boloqan roh wə küq-kudrəttə
bolup, atilarning kəlblirini balilaroqa mayil qilip,
itaətsizlərni həkqaniylarning akilanilikigə kirgüzüp,
Rəb üqün təyyarlanoqan bir həlkni hazir qilix üqün
uning aldida mangidu, — dedi. **18** Zəkəriya bolsa
pərixtidin: Mənmu kerip qaloqan, ayalimmu heli yaxinip
qaloqan tursa, bu ixni qandak jəzm qilalaymən? —
dəp soridi. **19** Pərixtə jawabən: — Mən Hudaning
huzurida turoquqi Jəbrailmən. Sanga səz qilixka, bu
hux həwərni sanga yətküzüxkə mən əwətildim. **20**
Wakit-saiti kəlgəndə qokum əməlgə axurulidioqan bu
səzlirimgə ixənmigənliking tüpəylidin, bu ixlar əməlgə
axuruloqan künigiqə mana sən tiling tutulup, zuwanoqa
kelalməysən, — dedi. **21** Əmdi jamaət Zəkəriyani kütüp
turatti; ular u mukəddəs jayda nemə üqün bunqiwala
hayal boldi, dəp həyran qaloqili turdi. **22** U qikqanda
ularoqa gəp qilalmidi; uning ularoqa kol ixarətlirini
qilixidin, xundakla zuwan sürəlmigənlikidin ular uning
mukəddəs jayda birər alamət kərünüxni kərgənlikini
qüxinip yətti. **23** Xundak boldiki, uning [ibadəthanidiki]
hizmət mudditi toxuxi bilənla, u əyigə kaytti. **24**
Dərwəkə, birnəqqə kündin keyin uning ayali Elizabit
hamilidar boldi; u bəx ayoqiqə tala-tüzgə qikmay: **25**
«Əmdi Pərwərdigar mening halimoqa nəzirini qüxürüp,
meni halayik arisida nomuska kelixtin halas kilip,
manga bu künlərdə xunqilik xapaət kərsətti» — dedi.
26 [Elizabit hamilidar bolup] altə ay boloqanda, pərixtə
Jəbrail Huda təripidin Galiliyə əlkisidiki Nasarət degən
bir xəhərgə, pak bir kizning kexioqa əwətildi. Kiz bolsa
Dawut [padixahning] jəmətidin boloqan Yüsüp isimlik bir
kixigə deyixip koyuloqanidi; kizning ismi bolsa Məryəm
idi. **28** Jəbrail uning aldioqa kirip uningoqa: — Salam
sanga, əy xəpkətkə muyəssər boloqan kiz! Pərwərdigar
sanga yardur! — dedi. **29** U pərixtini kərgəndə, uning
səzidin bək hodukup kətti, kənglidə bundak salam səzi
zadi nemini kərsitidioqandu, dəp oylap qaldi. **30** Pərixtə
uningoqa: — əy Məryəm, korkmioqin. Sən Huda aldida
xəpkət tapkansən. **31** Mana, sən hamilidar bolup bir
ooqul tuoqisən, sən uning ismini əysa dəp koyisən. **32**
U uluoq bolidu, Hammidin Aliy Boloquqining ooqli dəp
atilidu; wə Pərwərdigar Huda uningoqa atisi Dawutning
təhtini ata qilidu. **33** U Yakupning jəməti üstigə
mənggü səltənət qilidu, uning padixahliki tügiməstur,
— dedi. **(aiōn g165)** **34** Məryəm əmdi pərixtidin: —
Mən tehi ər kixigə təgmigən tursam, bu ix qandakmu
mumkin bolsun? — dəp soridi. **35** Pərixtə uningoqa
jawabən: — Mukəddəs Roh sening wujudungoqa qüxidu
wə Hammidin Aliy Boloquqining küq-kudriti sanga
sayə bolup yekinlixidu. Xunga, səndin tuoqulidioqan
mukəddəs [pərzənt] Hudaning Ooqli dəp atilidu. **36** Wə
mana, tuoqkining Elizabitmu yaxinip qaloqan bolsimu,
ooquloqa hamilidar boldi; tuoqmas deyilgüqining korsak
kətürginigə hazir altə ay bolup qaldi. **37** Qünki Huda
bilən heqqandak ix mumkin bolmay qalmaydu, — dedi.
38 Məryəm: — Mana Pərwərdigarning dedikimən; manga
səzüng boyiqə bolsun, — dedi. Xuning bilən pərixtə
uning yenidin kətti. **39** Məryəm xu künlərdə ornidin
kopup aldirap Yəhudiyə taoqlik rayonidiki bir xəhərgə
bardi. **40** U Zəkəriyaning əyigə kirip, Elizabitka salam
bərdi. **41** Wə xundak boldiki, Elizabit Məryəmning
salimini anglioqandila, korsikidiki bowak oynaklap kətti.
Elizabit bolsa Mukəddəs Rohka toldurulup, yukiri awaz
bilən təntənə qilip mundak dedi: — Kiz-ayallar iqidə
bəhtliktursən, korsikingdiki mewimu bəhtliktur! **43**
Manga xundak [xərəp] nədin kəldikin, Rəbbimning anisi
boloquqi meni yoklap kəldi! **44** Qünki mana, saliming
kulikimoqa kirgəndila, korsikimdiki bowak səyünüp
oynaklap kətti. **45** Ixəngən kiz nəkədər bəhtliktur;
qünki uningoqa Pərwərdigar təripidin eytiloqan səz
jəzmən əməlgə axurulidu! **46** Məryəmmu hux bolup
mundak dedi: — «Jenim Rəbni uluoqlaydu, **47** rohim
Kutkuzoquqim Hudadin xadlandi, **48** Qünki U dedikining
miskin haliona nəzər saldi; Qünki mana, xundin baxlap
barlik dəwrlər meni bəhtlik dəp ataydu; **49** Qünki
Kadir Boloquqi mən üqün uluoq ixlarni əməlgə axurdi;
Mukəddəstur Uning nami. **50** Uning rəhim-xəpkiti
dəwrdin-dəwrgiqə Əzidin korkidioqanlarning üstididur,
51 U biliki bilən küq-kudritini namayan kildi, U
təkəbburlarni kənglidiki niyət-hiyalliri iqidila tarmar
kildi. **52** U küqlük həkümdarlarni təhtidin qüxürdi,
Pekirlarni egiz kətürdi. **53** U aqlarni nazi-nemətlər bilən

toyundurdi, Lekin baylarni quruq qol qayturdi. **55** U
ata-bowilirimizoγa eytqinidək, Yəni Ibraḥim ḥəm uning
nəsligə mənggü wədə qilγinidək, U Əz rəḥim-xəpqitini
esidə tutup, Quli Israiloγa yardəmgə kəldi». **(aiōn g165)** **56**
Məryəm Elizabitning yenida üq ayqə turup, əz əyigə
qaytti. **57** Elizabitning tuoγutining ay-küni toxup, bir
ooγul tuoγdi. **58** Əmdi uning qolum-qoxniliri wə uruq-
tuoγqanliri Pərwərdigarning uningoγa kərsətkən meḥir-
xəpqitini xunqə uloγaytqanliqini anglap, uning bilən
təng xadlandi. **59** Wə xundaq boldiki, bowaq tuoγulup
səkkiz kün boloγanda, halayiq balining hətnisini qiloγili
kəldi. Ular uningoγa Zəkəriya dəp atisining ismini
qoymaqqi boluxti. **60** Lekin anisi jawabən: — Yaq! Ismi
Yəḥya atalsun — dedi. **61** Ular uningoγa: — Biraq uruq-
jəmətingiz iqidə bundaq isimdikilər yokqu! — deyixti.
62 Xuning bilən ular balining atisidin pərzəntingizgə
nemə isim qoyuxni halaysiz, dəp ixarət bilən soraxti.
63 U bir parqə [mom] tahtayni əkilixni tələp qilip:
«Uning ismi Yəḥyadur» dəp yazdi. Ḥəmməylən intayin
ḥəyran qelixti. **64** Xuan uning aoγzi eqildi, uning
tili yexilip, zuwanoγa kəldi wə xuning bilən Hudaoγa
təxəkkür-mədḥiyə eytti. **65** Ularning əpqürisidikilərning
ḥəmmisini qorquγnq basti; Yəḥudiyə taoγlik rayonlirida
bu ixlarning ḥəmmisi əl aoγzida pur kətti. **66** Bu ixlardin
həwər tapquqilarning ḥəmmisi ularni kəngligə püküp:
«Bu bala zadi qandaq adəm bolar?» deyixti. Qünki
Pərwərdigarning qoli dərwəkə uningoγa yar idi. **67**
Xu qaoγda balining atisi Zəkəriya Muqəddəs Roḥqa
toldurulup, wəḥiy-bexarətni yətküzüp, mundaq dedi:
— **68** «Israilning Hudasi Pərwərdigaroγa təxəkkür-
mədḥiyə oqulsun! Qünki U Əz həlqini yoqlap, ulardin
həwər elip, bədəl tələp ularni ḥər qildi. **70** U qədimdin
beri muqəddəs pəyoγəmbərlirining aoγzi arqiliq wədə
qiloγinidək, Quli boloγan Dawutning jəməti iqidin biz
üqün bir nijat münggüzini əstürüp turoγuzdi; Bu zat
bizni düxmənlirimizdin wə bizni əq kəridioγanlarning
qolidin qutquzoγuqi nijattur. **(aiōn g165)** **72** U xu yol
bilən ata-bowilirimizoγa iltipat əyləp, Muqəddəs əḥdisini
əməlgə axurux üqün, Yəni atimiz Ibraḥimoγa boloγan
qəsimini esidə tutup, Bizni düxmənlirining qolidin azad
qilip, Barliq künlirimizdə ḥəqkimdin qorqmay, Əz aldida
ihlasmənlik wə ḥəkqaniylik bilən, Hizmət-ibaditidə
bolidioγan qildi. **76** Əmdi sən, i balam, Ḥəmmidin
Aliy Boloγuqining pəyoγəmbiri dəp atilisən; Qünki sən
Rəbning yollirini təyyarlax üqün Uning aldida mangisən.
77 Wəzipəng uning həlqigə gunaḥlirining kəqürüm
qilinixi arqiliq bolidioγan nijatning həwirini bildürüxtür;
78 Qünki Hudayimizning iqi-baoγridin uroγup qikqan
xəpqətlər wəjidin, Qarangoγuluq wə əlüm kələnggisi
iqidə olturoγanlarni yorutux üqün, Putlirimizni amanliq
yolioγa baxlax üqün, ərxtin tang xəpiqi üstimizgə qüxüp
yoqlidi. **80** Bala bolsa əsüp, roḥta küqləndürüldi. U Israil
jamaitining aldida namayan qilinoγuqə qəllərdə yaxap
kəldi.

2 Əmdi xu künlərdə, [Rim imperatori] Qəysər
Awoγustustin barliq həlqtin baj elix üqün ularning
royheti tizimlansun dəp pərman qüxti. **2** Tunji qətimliq
bu nopus tizimlax Kiriniyus Suriyə əlkisini idarə qilip
turoγan waqtida elip beriloγanidi. **3** Xuning bilən ḥəmmə
adəm nopuska tizimlinix üqün əz yurtlirioγa qaytix
kerək boldi. **4** Yüsüpmu Dawut [padixaḥning] jəmətidin
boloγaqqa, xundaqla uning biwasitə əwladi boloγaqqa,
Galiliyə əlkisidiki Nasarət xəḥiridin ayrilip, Yəḥudiyə
əlkisidiki, Dawutning yurti Bəyt-Ləḥəm degən xəḥərgə
kətti. **5** Nopuska tizimlinix üqün layiqi, boloγusi ayali
Məryəmmu billə bardi. Məryəm ḥamilidar bolup, qorsiqi
helila yooγinap qaloγanidi. **6** Wə xundaq boldiki, ular
Bəyt-Ləḥəmdə turoγan waqtida Məryəmning tuoγutining
ay-küni toxup qaldi. **7** Biraq sarayda ularoγa orun
bolmioγaqqa, Məryəm xu yərdə tunji ooγlini tuoγqanda
uni zakilap, eoγildiki oquroγa yatquzdi. **8** Xu yərning
ətrapidiki bəzi padiqilar dalada turatti; ular keqiqə tünəp,
padisioγa qaraytti. **9** Wə mana, Pərwərdigarning bir
pərixtisi ularning aldida turatti; Pərwərdigarning parlaq
xəripi ularning ətrapini yorutuwətti. Ular intayin bək
qorqup kətti. **10** Biraq pərixtə ularoγa: — Qorqmanglar!
Qünki mana, pütün həlqqə huxalliq bolidioγan bir
hux həwərni silərgə elan qilimən. **11** Qünki bügün
Dawutning xəḥiridə silər üqün bir Qutquzoγuqi tuoγuldi.
U — Rəb Məsiḥdur! **12** [Uni] tepixinglar [üqün] xu
alamət boliduki, bowaqni zakilanoγan ḥalda bir oqurda
yatqan petidə tapisilər, — dedi. **13** Birdinla, pərixtining
ətrapida zor bir top samawi qoxundikilər pəyda bolup,
Hudani mədḥiyiləp: **14** «Ərxiəlada Hudaoγa xan-xərəplər
boloγay! Yər yüzidə bolsa u səyünidioγan bəndilirigə
aram-hatirjəmlik bolsun!» deyixti. **15** Pərixtilər ulardin
ayrilip asmanoγa qiqip ketiwidi, padiqilar bir-birigə: —
Bəyt-Ləḥəmgə yol elip, Pərwərdigar bizgə uqturoγan,
əməlgə axuroγan bu ixni kərüp keləyli, — deyixti. **16**
Xuning bilən ular aldirap xəḥərgə berip, Məryəm bilən
Yüsüpni wə oqurda yatqan bowaqni izdəp tapti. **17**
Padiqilar [bowaqni] kərgəndin keyin, əzlirigə uning
ḥəkqidə eytiloγan səzlərni kəng tarqitiwətti. **18** Buni
angliioγanlarning ḥəmmisi padiqilarning degənlirigə
intayin ḥəyran qelixti. **19** Məryəm bolsa bu ixlarning
ḥəmmisini kəngligə püküp, qongqur oylinip yürətti. **20**
Padiqilar kərgən wə angliioγanlirining ḥəmmisi üqün
Hudani uluoγlap, mədḥiyə oquxqan peti qaytixti; barliq
ixlar dəl ularoγa həwərləndürülgəndək bolup qikqanidi.
21 Bowaqni hətnə qilix waqti, yəni səkkizinqi küni
toxqanda, uningoγa əysa dəp isim qoyuldi. Pərixtə bu
isimni u tehi anisining baliyatqusida apiridə bolmayla
qoyoγanidi. **22** Əmdi Musa [pəyoγəmbərgə] qüxürülgən
qanun boyiqə Yüsüp bilən Məryəmning paklinix waqti
toxqanda ular balini Pərwərdigaroγa atap tapxurux
üqün Yerusalemoγa elip bardi **23** (Pərwərdigarning
Təwrat qanunida: «Barliq tunji ooγul Pərwərdigaroγa
muqəddəs mənsup atilixi kerək» dəp yeziloγinidək)
24 wə xundaqla Pərwərdigarning Təwrat qanunida
deyilgini boyiqə, bir jüp pahtək yaki ikki qəptər baqkisini
qurbanliqqa sunux kerək idi. **25** Wə mana xu qaoγlarda,
Yerusalemda Simeon isimlik bir kixi turatti. U ḥəm
ḥəkqaniy wə ihlasmən adəm bolup, «Israiloγa Təsəlli
Bərgüqi»ni intizarliq bilən kütkənidi. Muqəddəs Roḥ
uning wujudioγa yar idi. **26** U Muqəddəs Roḥtin kəlgən
wəḥiydin əzining Pərwərdigarning Məsiḥini kərmigüqə
əlüm kərməydioγanliqini bilgənidi. **27** U Muqəddəs
Roḥning baxlixi bilən ibadəthanining [ḥoylilirioγa] kirdi;
ata-anisi Təwratta bekitilgən adətni bejirix üqün bowaq
əysani kətürüp kirgəndə, **28** Simeon bowaqni quqiqioγa

elip, Hudaoɣa təxəkkür-mədḫiyə oḳup mundaḳ dedi:
— **29** «əmdi, i Igəm, ḫazir səzüng boyiqə ḳulungning
bu aləmdin hatirjəmlik bilən ketixigə yol ḳoyoɣaysən;
30 Qünki əz kəzüm Sening nijatingni kərdi, **31** Uni
barlıḳ ḫəlḳlər aldida ḫazirlioɣansən; **32** U əllərgə wəḫiy
bolidioɣan nur, Wə ḫəlḳing Israilning xan-xəripidur!» **33**
Balining ata-anisi bala ḫəḳḳidə eytiloɣanlirioɣa intayin
ḫəyran ḳelixti. **34** Simeon ularoɣa bəht tiləp, apisi
Məryəmgə mundaḳ dedi:— Mana! Bu bala Israildiki
nuroɣun kixilərning yiḳilixi wə nuroɣun kixilərning
kətürülüxi üqün təyinləndi, xundaḳla kixilər ḳarxi qiḳip
ḫaḳarətləydioɣan, [Hudaning] bexarətlik alamiti bolidu.
35 Xuning bilən nuroɣun kixilərning kənglidiki oɣərəzliri
axkarilinidu — wə bir ḳiliqmu sening kənglünggə
sanjilidu! **36** Xu yərdə Axir ḳəbilisidin boloɣan Fanuilning
ḳizi Anna isimlik heli yaxanoɣan bir ayal pəyoɣəmbərmu
bar idi. U ḳiz waḳtida ərgə təgkəndin keyin uning bilən
yəttə yil billə yaxap, **37** andin səksən tət yil tul turoɣan
idi. U ibadəthana ḫoyliliridin qiḳmay, keqə-kündüz roza
tutuxlar wə dualar bilən Hudaoɣa ibadət ḳilatti. **38**
U dəl xu pəyttə yetip kelip Pərwərdigaroɣa təxəkkür
eytti, ḫəmdə Yerusalemda nijat-ḫərlükni kütüwatḳan
barlıḳ halayiḳḳa bala tooɣrisida səz ḳildi. **39** [Yüsüp]
bilən [Məryəm] Təwratta bekitilgən barlıḳ ixlarni ada
ḳiloɣandin keyin, Galiliyəgə, əz xəḫiri Nasarətkə ḳaytti.
40 Bala bolsa əsüp, dana-aḳilanilik bilən tolup, roḫta
küqləndürüldi, Hudaning meḫir-xəpḳitimu uning üstidə
idi. **41** Uning ata-anisi ḫər yili «ətüp ketix ḫeyti»da
Yerusalemoɣa baratti. **42** Əysa on ikki yaxḳa kirgən
yili, ular uni elip, ḫeytning aditi boyiqə yənə qiḳip
bardi. **43** Ḫeyt künlirini ətküzgəndin keyin, ular əyigə
ḳarap ketiwatḳanda, bala Əysa Yerusalemda ḳaldi. Ata-
anisining bu ixtin həwiri yoḳ idi, **44** bəlki uni səpərdax-
ḫəmraḫliri bilən billə keliwatidu, dəp oylap, bir kün
yol yürdi. Andin ular uni uruḳ-tuoɣḳanlari wə dost-
buradərliri arisidin izdəxkə baxlidi; **45** izdəp tapalmay,
ular kəynigə yenip Yerusalemoɣa berip yənə izdidi. **46** Wə
xundaḳ boldiki, üqinqi küni ular uni ibadəthana ḫoylisida
Təwrat ustazlirining arisida olturup, ularning təlimlirini
anglawatḳan ḫəm ulardin soal sorawatḳanning üstidə
tapti. **47** Uning səzlirini anglioɣanlarning ḫəmmisi uning
qüxənqisigə wə bərgən jawablirioɣa intayin ḫəyran
ḳelixti. **48** Ata-anisi uni kərüp naḫayiti ḫəyranuḫəs
boluxti, uning anisi uningoɣa: — Way balam! Nemixḳa
bizgə xundaḳ muamilə ḳilding? Atang ikkimiz parakəndə
bolup seni izdəp kəlduḳ! — dedi. **49** U ularoɣa: —
Nemixḳa meni izdidinglar? Əjəba, mening Atamning
ixlirida boluxum kerəklikimni bilməmtinglar? — dedi.
50 Lekin ular uning ularoɣa eytḳinini qüxənmidi. **51**
Andin u ular bilən Nasarətkə ḳaytti wə ularning gepigə
izqil boysunatti. Lekin anisi bu ixlarning ḫəmmisini
kəngligə püküp ḳoydi. **52** Xundaḳ ḳilip, əysa aḳilanilik-
danaliḳta wə ḳaməttə yetilip, Huda wə kixilər aldida
baroɣanseri səyülməktə idi.

3 Rim imperatori Tiberius Ḳəysərning səltənitining
on bəxinqi yili, Pontius Pilatus Yəhudiyə əlkisining
waliysi, Ḫerod han Galiliyə əlkisining ḫakimi, Ḫerod
hanning inisi Filip han Ituriyə wə Trahonitis əlkisining
ḫakimi, Lisanyas han Abiliniy əlkisining ḫakimi
boloɣanda, **2** Ḫannas ḫəm Ḳayafa bax kaḫinlik
ḳiliwatḳanda, Hudaning səz-kalami qəldə yaxawatḳan
Zəkəriyaning ooɣli Yəḫyaoɣa kəldi. **3** U Iordan dəryasi
wadisidiki barlıḳ rayonlarni kezip, kixilərgə gunaḫlaroɣa
kəqürüm elip kelidioɣan, towa ḳilixni bildüridioɣan
[suoɣa] «qəmüldürüx»ni jakarlaxni baxlidi. **4** Huddi
Təwrattiki Yəxaya pəyoɣəmbərning səzliri hatiriləngən
ḳisimda pütülgəndək: «Bayawanda towlioɣuqi bir
kixining: Rəbning yolini təyyarlanglar, Uning yollirini
tüz ḳilinglar! — degən awazi anglandi. **5** Barlıḳ jiloɣilar
toldurulidu, Barlıḳ taoɣ-dənglər pəslitilidu; əgri-toḳay
jaylar tüzlinidu, Ongoɣul-dongoɣul yərlər təkxi yollar
ḳilinidu. **6** Xundaḳ ḳilip, barlıḳ ət igiliri Hudaning
nijatini kərələydioɣan bolidu! — dəp towlaydu». **7**
Yəḫya əmdi aldioɣa qəmüldürüxni ḳobul ḳilixḳa qiḳḳan
top-top halayiḳḳa: — əy zəḫərlik yilan baliliri! Kim
silərni [Hudaning] qüxüx aldida turoɣan oɣəzipidin
ḳeqinglar dəp agaḫlandurdi?! **8** əmdi towioɣa layiḳ
mewilərni kəltürünglar! Wə əz iqinglarda: «Bizning
atimiz bolsa Ibraḫimdur!» dəp hiyal əylimənglar; qünki
mən xuni silərgə eytip ḳoyayki, Huda Ibraḫimoɣa muxu
taxlardinmu pərzəntlərni yaritip berələydu. **9** Palta
alliḳaqan dərəhlərning yiltizioɣa təngləp ḳoyuldi; yahxi
mewə bərməydioɣan ḫərḳandaḳ dərəhlər kesip otḳa
taxlinidu!» — dedi. **10** [Uning ətrapioɣa] toplaxḳan kixilər
əmdi uningdin: — Undaḳta, biz ḳandaḳ ḳiliximiz kerək?
— dəp soridi. **11** U jawabən: — Ikki ḳur qapini bar kixi
birini yoḳ kixigə bərsun, yəydioɣini bar kiximu xundaḳ
ḳilsun, — dedi. **12** Bəzi bajgirlarmu qəmüldürüxni
ḳobul ḳiloɣili uning aldioɣa kelip: — Ustaz, biz ḳandaḳ
ḳilimiz? — dəp soridi. **13** U ularoɣa: — Bəlgiləngəndin
artuḳ baj almanglar, — dedi. **14** Andin bəzi ləxkərlərmu
uningdin: — Bizqu, ḳandaḳ ḳiliximiz kerək? — dəp
soraxti. U ularoɣa: — Baxḳilarning pulini zorawanlıḳ bilən
eliwalmanglar, ḫeqkimgə yaloɣandin xikayət ḳilmanglar
wə ix ḫəḳḳinglaroɣa razi bolunglar, — dedi. **15** əmdi
ḫəlḳ təḳəzzalikta bolup ḫəmməylən kənglidə Yəḫya
tooɣruluḳ «Məsiḫ muxu kiximidu?» dəp oylaxti. **16**
Yəḫya ḫəmməyləngə jawabən: — Mən silərni dərwəḳə
suoɣa qəmüldürimən. Lekin məndin ḳudrətlik boloɣan
birsi kelidu; mən ḫətta kəxlirining booɣḳuqini yexixkimu
layiḳ əməsmən! U silərni Muḳəddəs Roḫḳa ḫəm otḳa
qəmüldüridu. **17** Uning soruoɣuqi küriki ḳolida turidu;
u əz haminini topa-samandin təltəküs tazilaydu, sap
buoɣdayni ambaroɣa yioɣidu, əmma topa-samanni əqməs
otta kəydürüwetidu, — dedi. **18** əmdi xundaḳ kəp baxḳa
nəsiḫətlər bilən Yəḫya hux həwərni ḫəlḳḳə yətküzdi. **19**
[Keyin], ḫakim Ḫerod [əgəy] akisining ayali Ḫerodiyəni
[tartiwaloɣanliḳi] tüpəylidin wə xuningdək uning barlıḳ
baxḳa rəzil ḳilmixliri üqün Yəḫya təripidin əyibləngən,
20 Ḫerod bu barlıḳ rəzillikining üstigə yənə xuni ḳildiki,
Yəḫyani zindanoɣa taxlidi. **21** Xundaḳ boldiki, ḫəmmə
ḫəlḳ Yəḫyadin qəmüldürüxni ḳobul ḳiloɣanda, əysamu
qəmüldürüxni ḳobul ḳildi. U dua ḳiliwatḳanda, asmanlar
yerilip, **22** Muḳəddəs Roḫ kəptər siyaḳida qüxüp uning
üstigə ḳondi. Xuning bilən asmandin: «Sən Mening
səyümlük Ooɣlum, Mən səndin toluḳ hursənmən!» degən
bir awaz anglandi. **23** əysa əz [hizmitini] baxlioɣanda,
ottuzoɣa kirip ḳaloɣanidi. U (ḫəḳning nəziridə) Yüsüpning
ooɣli idi; Yüsüp Heliyning ooɣli, **24** Heliy Mattatning
ooɣli, Mattat Lawiyning ooɣli, Lawiy Məlkiyning ooɣli,

Məlkiy Yannayning oоɣli, Yannay Yüsüpning oоɣli,
25 Yüsüp Mattatiyaning oоɣli, Mattatiya Amosning
oоɣli, Amos Naḫumning oоɣli, Naḫum Ḫeslining oоɣli,
Ḫesli Naggayning oоɣli, 26 Naggay Maḫatning oоɣli,
Maḫat Mattatiyaning oоɣli, Mattatiya Seməyning oоɣli,
Seməy Yüsüpning oоɣli, Yüsüp Yudaning oоɣli, 27
Yuda Yoananning oоɣli, Yoanan Resaning oоɣli, Resa
Zərubbabəlning oоɣli, Zərubbabəl Salatiyəlning oоɣli,
Salatiyəl Neriyning oоɣli, 28 Neriy Məlkiyning oоɣli,
Məlkiy Addining oоɣli, Addi Ḳosamning oоɣli, Ḳosam
Elmadamning oоɣli, Elmadam Erning oоɣli, 29 Er
Yosəning oоɣli, Yosə əliezərning oоɣli, əliezər Yorimning
oоɣli, Yorim Mattatning oоɣli, Mattat Lawiyning oоɣli,
30 Lawiy Simeonning oоɣli, Simeon Yəḫudaning oоɣli,
Yəḫuda Yüsüpning oоɣli, Yüsüp Yonanning oоɣli, Yonan
əliaḳimning oоɣli, 31 əliaḳim Meleaḫning oоɣli, Meleaḫ
Mənnaning oоɣli, Mənna Mattataning oоɣli, Mattata
Natanning oоɣli, Natan Dawutning oоɣli, 32 Dawut
Yəssəning oоɣli, Yəssə Obədning oоɣli, Obəd Boazning
oоɣli, Boaz Salmonning oоɣli, Salmon Naḫxonning oоɣli,
Naḫxon Amminadabning oоɣli, 33 Amminadab Aramning
oоɣli, Aram Ḫezronning oоɣli, Ḫezron Pərəzning oоɣli,
Pərəz Yəḫudaning oоɣli, 34 Yəḫuda Yaḳupning oоɣli,
Yaḳup Isḫaḳning oоɣli, Isḫaḳ Ibraḫimning oоɣli, Ibraḫim
Təraḫning oоɣli, Tərah Naḫorning oоɣli, 35 Naḫor
Serugning oоɣli, Serug Raoɣuning oоɣli, Raoɣu Pələgning
oоɣli, Pələg Ebərning oоɣli, Ebər Xelaḫning oоɣli, 36 Xelaḫ
Ḳainanning oоɣli, Ḳainan Arpahxadning oоɣli, Arpahxad
Xəmning oоɣli, Xəm Nuḫning oоɣli, Nuḫ Ləməhning oоɣli,
37 Ləməh Mətuxəlaḫning oоɣli, Mətuxəlaḫ Ḫanohning
oоɣli, Ḫanoh Yarədning oоɣli, Yarəd Maḫalalilning oоɣli,
Maḫalalil Ḳenanning oоɣli, 38 Ḳenan Enoxning oоɣli,
Enox Setning oоɣli, Set Adəm'atining oоɣli, Adəm'ata
bolsa, Hudaning oоɣli idi.

4 Andin əysa Muḳəddəs Roḫḳa tolup, Iordan dəryasidin
ḳaytip kelip, Roḫ təripidin qəl-bayawanoɣa elip
berildi. 2 U u yərdə ḳirik kün Iblis təripidin sinaldi. U
bu künlərdə ḫeqnərsə yemidi. Künlər ayaoɣlaxḳanda,
uning ḳorsiḳi taza aqḳanidi. 3 Əmdi Iblis uningoɣa: —
Sən əgər Hudaning Oоɣli bolsang, muxu taxḳa: «Nanoɣa
aylan!» dəp buyruоɣu — dedi. 4 əysa uningoɣa jawabən:
— [Təwratta]: «Insan pəḳət nan bilənla əməs, bəlki
Hudaning ḫərbir səzi bilənmu yaxaydu» dəp yeziloɣan,
— dedi. 5 Iblis yənə uni egiz bir taoɣḳa baxlap qiḳip,
bir dəḳiḳə iqidə dunyadiki barliḳ dələtlərni uningoɣa
kərsətti. 6 Iblis uningoɣa: — Mən bu ḫakimiyətning
ḫəmmisini wə uningoɣa təwə barliḳ xanuxəwkətlərni
sanga təḳdim ḳilimən; qünki bular manga tapxuruloɣan,
mən uni kimgə berixni halisam, xuningoɣa berimən. 7
əgər bax ḳoyup manga səjdə ḳilsang, bularning ḫəmmisi
seningki bolidu, — dedi. 8 əysa uningoɣa jawab berip:
— [Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingoɣila ibadət ḳil, pəḳət
Uningla ḳullukida bol!» dəp yeziloɣan, — dedi. 9 Andin
Iblis uni Yerusalemoɣa elip bardi wə uni ibadəthanining
əng egiz jayioɣa turoɣuzup: — Hudaning Oоɣli bolsang,
əzüngni pəskə taxlap bakḳin! 10 Qünki [Təwratta]:
«[Huda] Əz pərixtilirigə seni ḳooɣdax ḫəḳḳidə əmr
ḳilidu»; 11 wə, «Putungning taxḳa urulup kətməsliki
üqün, ular seni ḳollirida kətürüp yüridu» dəp yeziloɣan,
— dedi. 12 əysa uningoɣa: — «[Təwratta]: «Pərwərdigar
Hudayingni sinioɣuqi bolma!» dəpmu yeziloɣan, — dedi.
13 Iblis barliḳ sinaxlarni ixlitip qiḳḳandin keyin, uni
waḳtinqə taxlap ketip ḳaldi. 14 əysa Roḫning küq-
ḳudriti iqidə Galiliyə əlkisigə ḳaytip kəldi. Xuning
bilən uning həwər-xəḫriti ətraptiki ḫərbir yurtloɣa
tarḳaldi. 15 U ularning sinagoglirida təlim bergili turdi
wə ularning uluоɣlaxlirioɣa sazawər boldi. 16 U əzi
beḳip qong ḳilinoɣan yurti Nasarətkə kelip, xabat küni
adəttikidək sinagogḳa kirdi wə xundaḳla [muḳəddəs
yazmilarni] oḳuxḳa ərə turdi 17 wə Təwrattiki «Yəxaya»
degən ḳisim uningoɣa tapxuruldi. U oram yazmini
eqip, munu səzlər yeziloɣan yərni tepip oḳudi: 18 —
«Pərwərdigarning Roḫi mening wujudumda, Qünki U
meni yoḳsulloroɣa hux həwərlər yətküzüxkə məsiḫ ḳildi.
Tutḳunloroɣa azadliḳni, Wə korloroɣa kərüx xipasini
jakarlaxḳa, Ezilgənlərni halas ḳilixḳa, Pərwərdigarning
xapaət kərsitidioɣan yilini jakarlaxḳa meni əwətti». 20
U yazmini türüwetip, sinagog hizmətqisigə ḳayturup
berip, olturdi. Sinagogta olturoɣanlarning ḫəmmisining
kəzliri uningoɣa tikilip turatti. 21 U kəpqilikkə: — Mana
bu ayət bügün ḳulikinloroɣa anglanoɣinida əməlgə
axurulmaḳta, — dedi. 22 Ḫəmmisi uning yahxi gepini
ḳilixip, uning aoɣzidin qiḳiwatḳan xapaətlik səzlirigə
ḫəyran ḳelixip: — Bu Yüsüpning oоɣli əməsmu? — deyixti.
23 U uloroɣa: — Xübḫisizki, silər manga «Əy tewip, awwal
əzüngni saḳayt!» degən təmsilni kəltürüp, «Həwər
tapḳinimizdək, Kəpərnaḫum xəḫiridə nemə ixlar yüz
bərgən bolsa, muxu yərdimu, əz yurtungdimu xularni
kərsətməmsən?» dəwatisilər, — dedi. 24 — Birak xuni
silərgə bərḫək eytip ḳoyayki, ḫeqḳandaḳ pəyoɣəmbər
əz yurti təripidin ḳobul ḳilinoɣan əməs. 25 Mən
silərgə xu ḫəḳiḳətni əslitimənki, Ilyas [pəyoɣəmbər]ning
waḳtida, asman uda üq yil altə ay etilip, dəḫxətlik bir
ḳəḫətqilik barliḳ zeminni basḳanda, Israilda nuroɣun tul
ayallar bar idi; 26 birak Ilyas ularning ḫeqḳaysisining
ḳexioɣa əməs, bəlki Zidonning Zarəfat xəḫiridiki bir tul
ayalning ḳexioɣila əwətilgən. 27 Wə [xuningoɣa ohxax],
Elixa pəyoɣəmbərning waḳtida, Israilda mahaw kesiligə
giriptar boloɣanlar nuroɣun bolsimu, lekin Suriyəlik
Naamandin baxḳa, ḫeqḳaysisi saḳaytiloɣan əməs! —
dedi. 28 Sinagogdikilər bu səzlərni anglap, ḫəmmisi
ḳattiḳ oɣəzəpləndi; 29 ornidin turuxup, uni xəḫərdin
ḫəydəp qiḳirip, xu xəḫər jaylaxḳan taoɣning lewigə
əqiḳip, tik yardin taxliwətməkqi boluxti. 30 Lekin u
ularning arisidin bimalal ətüp, əz yolioɣa qiḳip kətti. 31
U Galiliyə əlkisining Kəpərnaḫum degən bir xəḫirigə
qüxti, u yərdə xabat künliridə həlḳḳə təlim berətti. 32
Ular uning təlimigə ḫəyran ḳelixti, qünki uning səzi
tolimu nopuzluḳ idi. 33 Əmdi sinagogta napak jinning
roḫi qaplaxḳan bir kixi bolup, [uningdiki jin] ḳattiḳ
awazda: 34 — Əy Nasarətlik əysa, sening biz bilən
nemə karing?! Bizni yoḳatḳili ḳəldingmu? Mən sening
kimlikingni bilimən, Hudaning Muḳəddəs Boloɣuqisisən!
— dəp towlap kətti. 35 Lekin əysa jinoɣa tənbiḫ berip: —
Aoɣzingni yum! Uningdin qiḳ! — dewidi, jin ḫeliḳi adəmni
halayiḳ otturisida yiḳitiwetip, uningdin qiḳip kətti.
Lekin uningoɣa ḫeq zərər yətküzmidi. 36 Ḫəmməylən
buningdin ḳattiḳ ḫəyran boluxup, bir-birigə: — Bu zadi
ḳandaḳ ix! U dərwəḳə ḫoḳuḳ wə ḳudrət bilən napak
roḫloroɣa əmr ḳilsila, ular qiḳip ketidikən, — deyixti.

37 Xuning bilən uning həwər-xəḫriti ətraptiki ḫərbir yurtlaroŋa tarḳaldi. **38** Əysa sinagogtin qiḳip, Simonning əyigə kirdi. Lekin Simonning ḳeynanisi eoŋir təp kesili bolup ḳaloŋanidi; ular Əysadin uning ḫajitidin qiḳixini ətündi. **39** U ayalning bexida turup, təpkə tənbiḫ beriwidi, təp xuan uningdin kətti. U dərḫal ornidin turup, ularni kütüxkə baxlidi. **40** Kün petixi bilənla, kixilər ḫərhil kesəllərgə giriptar boloŋan yeḳinliri bolsila, ularni uning aldioŋa elip kelixti. U ularoŋa bir-birləp ḳolini təgküzüp, ularni saḳaytti. **41** Kixilərgə qaplaxḳan nuroŋun jinlar ulardin qiḳip: «Sən Hudaning Ooŋli!» dəp towlap ketətti. Lekin u ularoŋa tənbiḫ berip, səz ḳilixioŋa yol ḳoymidi; qünki ular uning Məsiḫ ikənlikini bilətti. **42** Kün qiḳixi bilən, u xəḫərdin qiḳip, pinḫan bir jayoŋa kətti. Birak top-top halayiḳ uni izdəp yürətti; ular uni tapḳanda aldioŋa kelip, uni arimizda ḳalsun dəp ketixidin tosmaḳqi boluxti. **43** Lekin u ularoŋa: — Hudaning padixaḫliḳining hux həwirini baxḳa xəḫər-yezilaroŋimu yətküzüxüm kerək; qünki mən dəl bu ixḳa əwətilgənmən, — dedi. **44** Xuning bilən u Galiliyədiki sinagoglarda təlim berip yüriwərdi.

5 Xundak boldiki, u Ginnisarət kəlining boyida turoŋanda, halayiḳ Hudaning səz-kalamini anglax üqün uning ətrapioŋa olixip ḳistilixip turatti. **2** U kəl boyida turoŋan ikki kemini kərdi. Beliḳqilar bolsa kemidin qüxüp, [ḳiroŋaḳta] torlirini yuyuxuwatatti. **3** U kemilərdin birigə, yəni Simonningkigə qiḳip, uningdin kemini ḳiroŋaḳtin səl yiraḳlitixni iltimas ḳildi. Andin u kemidə olturup top-top halayiḳḳa təlim bərdi. **4** Səzi tügigəndin keyin, u Simonoŋa: — Kemini qongḳurrak yərgə ḫəydəp berip, beliḳlarni tutuxḳa torliringlarni selinglar, — dedi. **5** Simon uningoŋa jawabən: — Ustaz, biz pütün keqiqə japa tartip ḫeq nərsə tutalmiduḳ. Birak sening səzüng bilən torni salsam salay, dedi. **6** Ular xundak ḳiliwidi, nuroŋun beliḳlar toroŋa qüxti; tor səkülüxkə baxlidi. **7** Xuning bilən ular baxḳa kemidiki xeriklirini yardəmgə kelixkə ixarət ḳilixti. Ular kelip, [beliḳlarni] ikki kemigə liḳ ḳaqiliwidi, kemilər qəküp ketəy dəp ḳaldi. **8** Simon Petrus bu ixni kərüp, Əysaning tizliri aldida yiḳilip: — Məndin yiraḳlaxḳaysən, i Rəb! Qünki mən gunaḫkarmən! — dedi. **9** Qünki bunqə kəp beliḳ tutuloŋanliḳidin u wə uningoŋa ḫəmraḫ boloŋanlirini ḫəyranliḳ baskanidi. **10** Wə Simonning xerikliri — Zəbədiyning ooŋulliri Yakup bilən Yuḫannamu ḫəm xundak ḫəyran ḳaldi. Əmdi Əysa Simonoŋa: — Ḳorḳmioŋin, buningdin keyin sən adəm tutḳuqi bolisən — dedi. **11** Ular kemilərni ḳiroŋaḳḳa qiḳirip, ḫəmmə nərsini taxlap ḳoyup, uningoŋa əgixip mangdi. **12** Xundak boldiki, u xəḫər-yezilarning biridə boloŋanda, mana xu yərdə, pütün bədinini mahaw besip kətkən bir adəm bar idi; u Əysani kərüpla uning ayioŋioŋa əzini etip uningdin: — Təḳsir, əgər sən halisang, meni saḳaytip pak ḳilalaysən! — dəp yalwurdi. **13** Əysa ḳolini sozup uningoŋa təgküzüp turup: — Halaymən, paklanoŋin! — dewidi, bu adəmning mahaw kesili dərḫal uningdin kətti. **14** Əysa uningoŋa: — Ḫazir bu ixni ḫeqkimgə eytma, bəlki udul berip kaḫinoŋa əzüngni kərsitip, ularda bir guwaḫliḳ bolux üqün, Musa bu ixta əmr ḳiloŋandək əzüngning saḳaytiloŋining üqün bir [ḳurbanliḳni] sunoŋin, — dedi. **15** Lekin u tooŋrisidiki həwər tehimu tarḳilip pur kətti; xuning bilən top-top həlḳ uning səzini anglax wə əz aoŋriḳ-kesəllirini saḳaytixi üqün uning aldioŋa yioŋilip kelətti. **16** Ḫalbuki, u pat-pat ulardin qekinip qəllük yərlərgə berip dua ḳilatti. **17** Xu künlərning biridə xundak boldiki, u təlim beriwatḳanda, yenida Pərisiylər wə Təwrat əḫliliri olturatti. Ular Galiliyə, Yəḫudiyə əlkilirining ḫərḳaysi yeza-ḳixlaḳliri wə Yerusalemdin kəlgənidi. Pərwərdigarning kesəllərni saḳaytix küq-ḳudriti uningoŋa yar boldi. **18** Xu pəyttə, mana birḳanqə kixi zəmbilgə yatḳuzuloŋan bir paləqni kətürüp kəldi. Ular uni uning aldioŋa əkirixkə intilixti. **19** Birak adəmlərning tolilikidin kesəlni əkirixkə amal tapalmay, ular əgzigə elip qiḳip, əgzidiki kaḫixlarni eqip, kesəlni əyning iqigə zəmbildə yatḳan ḫalda halayiḳning otturisioŋa, Əysaning aldioŋa qüxürdi. **20** U ularning ixənqini kərüp [paləqkə]: — Buradər, gunaḫliring kəqürüm ḳilindi! — dedi. **21** Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər kəngüllirida: — Bundak kupurluḳ səzligən bu adəm kimdur?! Hudadin baxḳa gunaḫlarni kəqürələydioŋan kim bar? — dəp oylaxti. **22** Birak Əysa ularning kənglidə əyib izdəxlirini bilip yetip, jawabən: — Silər kənglünglarda nemixḳa əyib izdəysilər? **23** «Gunaḫliring kəqürüm ḳilindi!» deyix asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» deyixmu? **24** Əmma ḫazir silərning Insan'ooŋlining yər yüzidə gunaḫlarni kəqürüm ḳilix ḫoḳuḳioŋa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — U paləq kesəlgə: — Sanga eytayki, ornungdin tur, ornungni yioŋixturup əyünggə ḳayt! — dəp buyrudi. **25** Ḫeliḳi adəm dərḫal ularning aldida ornidin dəs turup, əzi yatḳan zəmbilni elip, Hudani uluoŋlioŋiniqə əyigə ḳaytti. **26** Ḫəmməylənni dəḫxətlik ḫəyranliḳ basti; ular Hudani uluoŋlixip, ḳorḳunqḳa qəmgən ḫalda: — Biz bügün tilsimat ixlarni kərduḳ! — deyixti. **27** Bu ixlardin keyin, u yoloŋa qiḳip, Lawiy isimlik bir bajgirni kərdi. U baj yioŋidioŋan orunda olturatti. U uningoŋa: — Manga əgəxkin! — dedi. **28** U ornidin turup, ḫəmmini taxlap, uningoŋa əgəxti. **29** Lawiy əyidə uningoŋa katta bir ziyapət bərdi. Ular bilən zor bir top bajgirlar wə baxḳilarmu xu yərdə ḫəmdastihan boloŋanidi. **30** Birak Pərisiylər wə ularning eḳimidiki Təwrat ustazliri oŋudungxup uning muhlislirioŋa: — Silər nemixḳa bajgir wə gunaḫkarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturisilər?! — dəp aoŋrinixti. **31** Əysa ularoŋa jawabən: — Saoŋlam adəmlər əməs, bəlki kesəl adəmlər tewipḳa moḫtajdur. **32** Mən ḫəḳḳaniylarni əməs, bəlki gunaḫkarlarni towioŋa qaḳiroŋili kəldim, — dedi. **33** Andin ular uningdin: — Nemixḳa Yəḫyaning muhlisliri daim roza tutup dua-tilawət ḳilidu, Pərisiylərning muhlislirimu xundak ḳilidu, lekin sening muhlisliring yəp-iqipla yüridioŋu! — dəp soraxti. **34** U ularoŋa: — Toyi boluwatḳan yigit toyda toy meḫmanliri bilən ḫəmdastihan olturoŋan qaoŋda ularni roza tutḳuzalamsilər? **35** Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu künlərdə roza tutidu. **36** U ularoŋa bir təmsilmu kəltürdi: — Ḫeqkim yengi kəngləktin yirtip, uni kona kəngləkkə yamak ḳilmaydu. Undak ḳilsa, yengi kəngləknimu yirtḳan bolidu, xundaḳla yengidin aloŋan yamaḳmu kona kəngləkkə mas kəlməydu. **37** Xuningdək, ḫeqkim yengi xarabni kona tulumlaroŋa ḳaqilimaydu. Undak ḳilsa, yengi xarabning [kəpüxi bilən] tulumlar yerilidu-də,

xarabmu təkülüp ketidu; tulumlarmu kardin qikidu. **38** Xunga yengi xarab yengi tulumlaroɣa ḳaqilinix kerək, xundaḳta ikkilisi saḳlinip ḳalidu. **39** Uning üstigə, ḥeqkim kona xarabtin keyin yengisini iqixni halimaydu, qünki u: «Boldi, konisi yahxi!» dəydu.

6 Ikkinqi «muḥim xabat küni», u buoɣdayliḳlardin ətüp ketiwatatti. Uning muhlisliri baxaḳlarni üzüwelip, aliḳinida uwulap yəwatatatti. **2** Lekin buni kərgən bəzi Pərisiylər ularoɣa: — Silər nemixḳa xabat küni Təwratta qəkləngən ixni ḳilisilər? — deyixti. **3** Əysa ularoɣa jawabən: — Silər ḥətta Dawut [pəyoɣəmbər] wə uning ḥəmraḥlirining aq ḳaloɣanda nemə ḳiloɣanliḳini [muḳəddəs yazmilardin] oḳumioɣanmusilər? **4** Demək, u Hudaning əyigə kirip, [Hudaoɣa] ataloɣan, [Təwratta] kaḥinlardin baxḳa ḥərḳandaḳ adəmning yeyexi qəkləngən «təḳdim nanlar»ni [sorap] elip yegən wə ḥəmraḥlirioɣimu bərgən — dəp jawab bərdi. **5** Ahirida u ularoɣa: — Insan'ooɣli xabat küniningmu Igisidur, — dedi. **6** Yənə bir xabat küni xundaḳ boldiki, u sinagogḳa kirip təlim beriwatatti. Sinagogta ong ḳoli yigiləp kətkən bir adəm bar idi. **7** Əmdi Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər uning üstidin ərz ḳiloɣudək birər ixni izdəp tapayli dəp, uning xabat künimu kesəl saḳaytidioɣan-saḳaytmaydioɣanliḳini paylap yürüxətti. **8** Biraḳ Əysa ularning kənglidikini bilip, ḳoli yigiləp kətkən adəmgə: — Ornungdin tur, otturioɣa qikḳin! — dewidi, ḥeliḳi adəm ornidin ḳopup xu yərdə turdi. **9** Andin Əysa ularoɣa: — Silərdin sorap baḳayqu, Təwratḳa uyoɣun boloɣini xabat küni yahxiliḳ ḳilixmu, yaki yamanliḳ ḳilixmu? Janni ḳutḳuzuxmu yaki janoɣa zamin boluxmu? — dəp soridi. **10** Ətrapidikilərning ḥəmmisigə nəzər saloɣandin keyin, u ḥeliḳi adəmgə: — Ḳolungni uzat, — dedi. U xundaḳ ḳilixi bilənla ḳoli əsligə kəltürülüp ikkinqi ḳolioɣa ohxax boldi. **11** Lekin ular oɣəzəptin ḥoxini yoḳitip, Əysaoɣa ḳandaḳ taḳabil turux tooɣrisida məslihətlixixkə baxlidi. **12** Xu künlərdə xundaḳ boldiki, u dua ḳilixḳa taoɣḳa qiḳti wə u yərdə Hudaoɣa keqiqə dua ḳildi. **13** Tang atḳanda, muhlislirini aldioɣa qaḳirip, ularning iqidin on ikkiylənni tallap, ularni rosul dəp atidi. **14** Ular: Simon (Əysa uni Petrus dəpmu atioɣan) wə uning inisi Andiriyas; Yaḳup wə Yuḥanna, Filip wə Bartolomay, **15** Matta wə Tomas, Alfayning ooɣli Yaḳup wə millətpərwər dəp ataloɣan Simon, **16** Yaḳupning ooɣli Yəḥuda wə keyin uningoɣa satḳunluḳ ḳiloɣan Yəḥuda Ixḳariyotlar idi. **17** Əysa [rosulliri] bilən taoɣdin qüxüp, bir tüzləngliktə turatti. Xu yərdə nuroɣun muhlisliri ḥəmdə pütkül Yəḥudiyə əlkisidin wə Yerusalemdin, Tur wə Zidon xəḥərlirigə ḳaraydioɣan dengiz boyidiki yurtlardin top-top kixilər yioɣilixti. Ular uning təlimlirini anglax wə kesəllirigə xipaliḳ izdəx üqün kəlgənidi. **18** Napak roḥlardin azablanoɣanlarmu xipaliḳ tepixti. **19** Bu top-top adəmlərning ḥəmmisi ḳollirini uningoɣa təgküzüwelixḳa intilətti; qünki küq-ḳudrət uning wujudidin qiḳip ularning ḥəmmisigə xipaliḳ beriwatatti. **20** Xuning bilən u bexini kətürüp muhlislirioɣa ḳarap mundaḳ dedi:

— «Mubarək, əy yoḳsullar! Qünki Hudaning padixaḥliḳi silərningkidur. **21** Mubarək, əy ḥazir aq ḳaloɣanlar! Qünki silər toluḳ toyunisilər. Mubarək, əy yioɣlawatḳanlar! Qünki külidioɣan bolisilər. **22** Kixilər Insan'ooɣlining wəjidin silərdin nəprətlənsə, silərni əzliridin qətkə ḳaḳsa, silərgə təḥmət-ḥaḳarət ḳilsa, naminglarni rəzil dəp ḳaroɣisa, silərgə mubarək! **23** Xu küni xadlinip təntənə ḳilip səkrənglar. Qünki mana, ərxtə boloɣan in'aminglar zordur. Qünki ularning ata-bowiliri [burunḳi] pəyoɣəmbərlərgimu ohxax ixlarni ḳiloɣan. **24** — Lekin ḥalinglaroɣa way, əy baylar! Qünki silər alliḳaqan raḥət-paraoɣitinglaroɣa igə boldunglar! **25** Ḥalinglaroɣa way, əy ḳarni toyunoɣanlar! Qünki silər aq ḳalisilər. Ḥalinglaroɣa way, əy külüwatḳanlar! Qünki ḥaza tutup yioɣlaysilər. **26** Ḥəmməylən silərni yahxi degəndə, ḥalinglaroɣa way! Qünki ularning ata-bowilirimu [burunḳi] sahta pəyoɣəmbərlərgə xundaḳ ḳiloɣan». **27** — Biraḳ manga ḳulaḳ saloɣan silərgə xuni eytip ḳoyayki, düxmənliringlaroɣa meḥir-muḥəbbət kərsitinglar; silərgə əq boloɣanlaroɣa yahxiliḳ ḳilinglar. **28** Silərni ḳaroɣioɣanlaroɣa bəht tilənglar; silərgə yaman muamilidə boloɣanlaroɣimu dua ḳilinglar. **29** Birsi məngzinggə ursa, ikkinqi məngzingnimu tutup bər; birsi qapiningni eliwalimən desə, kənglikingnimu ayimay bərgin. **30** Birsi səndin birnemə tilisə, uningoɣa bərgin. Birsi sening birər nərsəngni elip kətsə, uni ḳayturup berixni sorima. **31** Baxḳilarning əzünglaroɣa ḳandaḳ muamilə ḳilixini ümid ḳilsanglar, silərmu ularoɣa xundaḳ muamilə ḳilinglar. **32** Əgər silər əzünglarni yahxi kərgənlərgila meḥir-muḥəbbət kərsətsənglar, undaḳda silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ḥətta gunaḥḳarlarmu əzini yahxi kərgənlərgə meḥir-muḥəbbət kərsitidioɣu. **33** Əgər silər əzünglaroɣa yahxiliḳ ḳiloɣanlaroɣila yahxiliḳ ḳilsanglar, undaḳta silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ḥətta gunaḥḳarlarmu xundaḳ ḳilidioɣu! **34** Əgər silər ḳərzni «qoḳum ḳayturup beridu» dəp oylioɣanlaroɣa bərsənglar, undaḳta silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ḥətta gunaḥḳarlarmu əynən ḳayturup alimiz dəp baxḳa gunaḥḳarlaroɣa ḳərz beridioɣu! **35** Lekin silər bolsanglar, düxmininglaroɣimu meḥir-muḥəbbət kərsitinglar, yahxiliḳ ḳilinglar, baxḳilaroɣa ətnə beringlar wə «Ular bizgə bernemə ḳayturidu» dəp oylimanglar. Xu qaoɣda, in'aminglar zor bolidu wə silər Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining pərzəntliri bolisilər. Qünki u tuzkorlaroɣa wə rəzillərgimu meḥribanliḳ ḳilidu. **36** Atanglar meḥriban boloɣinidək silərmu meḥriban bolunglar. **37** — Baxḳilarning üstidin ḥəküm ḳilip yürmənglar. Bolmisa, silər [Hudaning] ḥəkümigə uqraysilər. Baxḳilarni gunaḥḳa bekitmənglar wə silərmu gunaḥḳa bekitilməysilər. Baxḳilarni kəqürünglar wə silərmu kəqürüm ḳilinisilər. **38** Beringlar wə silərgimu berilidu — ḥətta qong əlqigüqkə liḳ qingdap, silkip toldurulup üstidin texip qüxkidək dərijidə ḳoynunglaroɣa təküp berilidu. Silər baxḳilaroɣa ḳandaḳ əlqəm bilən əlqəp bərsənglar, silərgimu xundaḳ əlqəm bilən əlqəp berilidu. **39** Andin ularoɣa təmsil eytip mundaḳ dedi: — Ḳarioɣu ḳarioɣuni yetiləp mangalamdu? Undaḳ ḳilsa, ḥər ikkisi orəkkə qüxüp kətməmdu? **40** Muhlis ustazidin üstün turmaydu; lekin takamullaxturuloɣini ustazioɣa ohxax bolidu. **41** Əmdi nemə üqün buradiringning kəzidiki ḳilni kərüp, əz kəzüngdiki limni bayḳiyalmaysən?! **42** Sən ḳandaḳmu əz kəzüngdə turoɣan limni kərməy turup buradiringoɣa: «Ḳeni, kəzüngdiki ḳilni eliwetəy!»

deyələysən?! Əy sahtipəz! Awwal əzüngning kəzidiki
limni eliwət, andin enik kərüp, buradiringning kəzidiki
kilni eliwetələysən. **43** Qünki ḥeqkandak yahxi dərəh
yaman mewə bərməydu, ḥeqkandak yaman dərəhmu
yahxi mewə bərməydu. **44** Hərkandak dərəhni bərgən
mewisidin pərk ətkili bolidu. Qünki tikəndin ənjürni
üzgili bolmas, yantaktin üzüm üzgili bolmas. **45** Yahxi
adəm kəlbidiki yahxilik həzinisidin yahxilik kikiridu;
rəzil adəm kəlbidiki rəzillik həzinisidin rəzillikni
kikiridu. Qünki kəlb nemigə tolduruloqan bolsa, eoqizdin
xu kikidu. **46** — Silər nemixka meni «Rəb! Rəb!» dəysilər-
yu, birak silərgə eytkanlirimoqa əməl kilmaysilər? **47**
Əmisə, mening aldimoqa kelip, səzlirimni anglap əməl
kiloqan hərkimning kimgə ohxioqanlikini silərgə kərsitip
berəy. **48** U huddi qongkur kolap, ulini koram taxning
üstigə selip əy saloqan kixigə ohxaydu. Kəlkün kəlgəndə,
su ekimi u əyning üstigə zərb bilən uruloqini bilən, uni
midir-sidir kilalmidi, qünki u puhta selinoqan. **49** Lekin
səzlirimni anglap turup, əməl kilmaydioqan kixi bolsa,
kuruk yərning üstigə ulsiz əy saloqan kixigə ohxaydu.
[Kəlkün] ekimi xu əyning üstigə uruluxi bilən u ərülüp
kətti; uning ərülüxi intayin dəhxətlik boldi!

7 Əysa kəpqilikkə bu səzlərning həmmisini kilip
boloqandin keyin, Kəpərnaḥum xəḥirigə [kayta] kirdi.
2 U yərdə məlum bir yüzbexining ətiwarlik kuli eoqir kesəl
bolup, səkratta yatatti. **3** Yüzbexi Əysaning həwirini
anglap, birnəqqə Yəḥudiy akşakalni uning yenioqa berip,
uning kelip kulini kutkuzuxi üqün ətünüxkə əwətti.
4 Ular Əysaning aldioqa kəlgəndə uningoqa: — Bu ixni
tiligüqi bolsa, tilikini ijabət kilixingizoqa həkikətən
ərziydioqan adəm. **5** Qünki u bizning [Yəḥudiy] elimizni
yahxi kəridu wə ḥətta biz üqün bir sinagogmu selip
bərdi, — dəp jiddiy kiyapəttə ətünüxti. **6** Əysa ular
bilən billə bardi. Birak əyigə az kaloqanda, yüzbexi
Əysaning aldioqa birnəqqə dostini əwətip uningoqa
mundak degüzdi: — «Təksir, əzlirini awarə kilmisila,
əzlirining torusumning astioqa kelixlirigə ərziməymən.
7 Xunga əzümnimu silining aldilirioqa berixka layik
ḥesablimidim. Sili pəkət bir eoqiz səz kilip koysila,
kulum sakiyip ketidu. **8** Qünki mənmu baxka birsining
ḥokuki astidiki adəmmən, kol astimdimu ləxkərlirim
bar. Birigə bar desəm baridu, birigə kəl desəm, kelidu;
kulumoqa bu ixni kil desəm, u xu ixni kilidu». **9** Əysa
bu gəpni anglap [yüzbexioqa] təəjjübləndi. U burulup
kəynigə əgəxkən halayikka: Dərwəkə, ḥətta Israildimu
bundak zor ixənqni tapalmioqanidim! — dedi. **10** Yüzbexi
əwətkən kixilər kaytip baroqanda, kesəl boloqan kulning
səllimaza sakayoqanlikini kərdi. **11** Bu ixtin keyin u
Nain degən bir xəḥərgə bardi. Uning muhlisliri wə yənə
top-top kixilər uningoqa əgixip mangdi. **12** U xəḥər
kowukioqa yekinlaxkanda, mana kixilər jinaza kətürüp
kikiwatkanidi. Əlgüqi anisining yəkkə-yeganə ooqli idi,
uning üstigə anisi tul ayal idi. Xəḥərdin qong bir top
adəm ayaloqa həmrah bolup kikkanidi. **13** Rəb uni
kərüp, uningoqa iqini aoqritip: — Yioqlimioqin, — dedi.
14 Xuning bilən u ətüp, tawutka kolini təgküziwidi,
tawut kətürgənlər tohtidi. U: — Yigit, sanga eytimən,
oyoqan! — dedi. **15** Əlgüqi bolsa ruslinip tik olturdi
wə gəp kilixka baxlidi. [Əysa] uni anisioqa tapxurup
bərdi. **16** Ḥəmməylənni korkunq besip, ular Hudani
uluoqlap: — «Arimizda uluoq bir pəyoqəmbər turoquzuldi!»
wə «Huda Əz həlkini yoklap kəldi!» — deyixti. **17**
Uning tooqrisidiki bu həwər pütün Yəḥudiyə zemini
wə ətraptiki rayonloroqa tarkilip kətti. **18** Yəḥyaning
muhlisliri əmdi bu barlik ixlarning həwirini uningoqa
yətküzdi. Yəḥya muhlisliridin ikkiylənni əzigə qakirip,
19 Ularni Əysaning aldioqa əwətip: «Kelixi mukərrər
zat əzüngmu, yaki baxka birsini kütüximiz kerəkmu?»
dəp sorap kelixkə əwətti. **20** Ular Əysaning aldioqa
berip: — Qəmüldürgüqi Yəḥya bizni səndin: «Kelixi
mukərrər zat əzüngmu, yaki baxka birsini kütüximiz
kerəkmu?» dəp sorap kelixkə yeningoqa əwətti —
dedi. **21** Dəl xu wakitta [əysa] aoqrik-silak wə kesəl-
waba baskan wə yaman rohlar qaplaxkan nuroqun
kixilərni sakaytti wə nuroqun karioqularni kəridioqan
kildi. **22** Xuning bilən u [Yəḥyaning muhlislirioqa]:
— Silər kaytip berip, Yəḥyaoqa əz angliogan wə
kərgənliringlar tooqruluk həwər yətküzüp — «Korlar
kərələydioqan wə tokurlar mangalaydioqan boldi, mahaw
kesili boloqanlar sakaytildi, gaslar angliyalaydioqan
boldi, əlgənlərmu tirildürüldi wə kəmbəoqəllərgə hux
həwər jakarlandi» — dəp eytinglar. **23** [Uningoqa yənə]:
«Məndin gumanlanmay putlixip kətmigən kixi bolsa
bəhtliktur!» dəp koyunglar, — dedi. **24** Yəḥyaning
əlqiliri kətkəndin keyin, u top-top adəmlərgə Yəḥya
tooqruluk səz eqip: — «Silər [burun Yəḥyani izdəp]
qəlgə baroqininglarda, zadi nemini kərgili bardinglar?
Xamalda yəlpünüp turoqan komuxnimu? **25** Yaki esil
kiyim kiygən bir ərbabnimu? Mana, esil kiyimlərni
kiygən, əyx-ixrət iqidə yaxaydioqanlar padixaḥlarning
ordiliridin tepiliduoqu! **26** Əmdi silər nemə kərgili
bardinglar? Bir pəyoqəmbərnimu? Durus, əmma mən
xuni silərgə eytip koyayki, [bu bolsa] pəyoqəmbərdinmu
üstün bir boloquqidur. **27** Qünki [mukəddəs yazmilardiki]:
— «Mana, yüz aldingoqa əlqimni əwətimən; U sening
aldingda yolungni təyyarlaydu» — dəp yeziloqan səz
mana dəl uning tooqrisida yeziloqandur. **28** Qünki mən
silərgə xuni eytip koyayki, ayallardin tuoquloqanlar
arisida Yəḥyadinmu uluoqi yok; əmma Hudaning
padixaḥlikidiki əng kiqik boloqinimu uningdin uluoq
turidu **29** (əmdi [Yəḥyani] angliogan pukralar, ḥətta
bajgirlarmu Hudaning yolini tooqra dəp Yəḥyaning
qəmüldürüxi bilən qəmüldürülgənidi. **30** Lekin Pərisiylər
wə Təwratxunaslar Yəḥyaning qəmüldürüxini kobul
kilmay, Hudaning əzlirigə boloqan məksət-iradisini
qətkə kakkanidi). **31** Lekin bu zamanning kixilirini
zadi kimlərgə ohxitay? Ular kimlərgə ohxaydu? **32**
Ular huddi rəstə-bazarlarda olturuwelip, bir-birigə: «Biz
silərgə sunay qelip bərsəkmu, ussul oynimidinglar»,
«Matəm pədisigə qelip bərsəkmu, yioqa-zar kilmidinglar»
dəp [kakxaydioqan tuturukşiz] balilaroqa ohxaydu. **33**
Qünki Qəmüldürgüqi Yəḥya kelip ziyapəttə olturmaytti,
[xarab] iqməytti. Xuning bilən silər: «Uningoqa jin
qaplixiptu» deyixisilər. **34** Insan'ooqli bolsa kelip ḥəm
yəydu ḥəm iqidu wə mana silər: «Taza bir toymas wə
məyhor ikən. U bajgirlar wə gunaḥkarlarning dostidur»
deyixisilər. **35** Lekin danalik bolsa əzining barlik
pərzəntliri arkilik durus dəp tonulidu». **36** Pərisiylərdin
biri uningdin əyümdə meḥman bolsingiz dəp ətündi.
Əmdi u Pərisiyning əyigə kirip dastihanda olturdi. **37**

Wə mana, u xəhərdə buzuk dəp tonuloŋan bir ayal
əysaning bu Pərisiyning əyidə dastihanda olturoŋanlikini
anglap, ak ḳaxtexidin yasaloŋan bir ḳutida murməkki
elip kəldi. **38** U yioŋlioŋan peti uning kəynidə, putioŋa
yekin turup, kəz yaxliri ḳilip, putlirini ḥəl ḳiliwətti;
andin qaqliri bilən uning putlirini ertip ḳurutti ḥəm
putlirini tohtimay səyüp, üstigə ətir sürdi. **39** Əmdi
uni qakiroŋan Pərisiy bu ixni kərüp, iqidə: «Bu adəm
rast pəyoŋəmbər boloŋan bolsa, əzigə tegiwatḳan bu
ayalning kim wə ḳandak ikənlikini bilətti. Qünki u bir
buzuk!» dəp oylidi. **40** Xuning bilən əysa uningoŋa
jawabən: — Simon, sanga dəydioŋan bir gepim bar,
— dedi. — Eyting, ustaz, — dedi Simon. **41** — Ikki
adəm məlum bir ḳərz igisigə ḳərzdar ikən. Biri bəx yüz
kümüx dinaroŋa, yənə biri bolsa əllik kümüx dinaroŋa
ḳərzdar ikən. **42** Lekin ḥər ikkisining ḳərzni ḳayturoŋili
ḥeqnərsisi bolmioŋaqḳa, ḳərz igisi meḥribanlik ḳilip ḥər
ikkisining ḳərzini kəqürüm ḳiptu. Seningqə, ularning
ḳaysisi uni bəkrək səyidu? — dəp soridi əysa. **43**
Simon jawabən: — Meningqə, [ḳərzi] kəprək kəqürüm
ḳilinoŋan kixi, — dedi. — Tooŋra ḥəküm ḳilding, — dedi
əysa. **44** Andin ḥeliḳi ayaloŋa burulup, Simonoŋa: —
Bu ayalni kərdüngmu? Mən əyünggə kirginim bilən,
sən putlirimni yuyuxḳa su bərmigəniding; lekin u
kəz yexi bilən putlirimni yudi wə qeqi bilən ertip
ḳurutti. **45** Sən meni salam berip səymiding; lekin u
mən kirgəndin tartip putlirimni səyüxtin tohtimidi. **46**
Sən beximoŋimu may sürkimigəniding; birak u mening
putlirimoŋa murməkkini sürkəp ḳoydi. **47** Xunga xuni
sanga eytip ḳoyayki, uning nuroŋun gunaḥliri kəqürüm
ḳilindi. Qünki mana, uning kərsətkən meḥir-muḥəbbiti
qongḳur əməsmu? Əmma kəqürümi az boloŋanlarning
meḥir-muḥəbbətni kərsitiximu az bolidu, — dedi. **48**
Andin u ayaloŋa: — Gunaḥliring kəqürüm ḳilindi, —
dedi. **49** Ular bilən ḥəmdastihan olturoŋanlar kənglidə:
«Kixilərning gunaḥlirinimu kəqürüm ḳiloŋuqi bu adəm
zadi kimdu?» deyixti. **50** Əysa ḥeliḳi ayaloŋa: — Etiḳading
seni ḳutḳuzdi; aman-hatirjəmlik bilən ḳaytḳin! — dedi.

8 Keyin, [əysa] xu yurtlarni kezip, xəhərmu-xəhər,
yezimu-yeza Hudaning padixaḥlikining hux həwirini
elan ḳilip jakarlidi; on ikkiylənmu uning bilən birgə
bardi. **2** Uning bilən billə baroŋanlardin yənə yaman
roḥlardin wə aoŋriḳ-silaḳlardin saḳaytiloŋan bəzi
ayallarmu bar idi; ularning arisida əzidin yəttə jin
ḥəydəp ḳiḳiriloŋan Məryəm (Magdallik dəp ataloŋan), **3**
Ḥerod [han]ning saray oŋojidari Huzaning ayali Yoanna,
Suzanna wə baxḳa nuroŋun ayallarmu bar idi. Bular
əz mal-mülükliri bilən u [wə uning muhlislirining]
ḥajətliridin qiḳatti. **4** Qong bir top adəmlər yioŋiloŋanda,
xundaḳla ḥərḳaysi xəhərlərdin kixilər uning yenioŋa
kəlgəndə, u ularoŋa bir təmsil səzləp bərdi: **5** — «Uruk
qaqḳuqi uruk qaqḳili [etizoŋa] qiḳiptu. Uruk qaqḳanda,
uruḳlardin bəziliri qioŋir yol üstigə qüxüp, dəssilip
ketiptu wə asmandiki uqar-ḳanatlar kelip ularni yəp
ketiptu. **6** Baxḳa bəziliri taxlik yərgə qüxüptu. Yərdə
nəmlik bolmioŋaqḳa, ünüp qiḳḳini bilən ḳurup ketiptu.
7 Baxḳa bəziliri tikənlərning arisioŋa qüxüptu, tikənlər
maysilar bilən təng əsüp maysilarni booŋuwaptu. **8**
Baxḳa bəziliri bolsa yahxi tuprakḳa qüxüptu. Üngəndin
keyin, yüz ḥəssə ḥosul beriptu». Bularni degəndin
keyin u yuḳiri awaz bilən: — Angliooŋudək ḳuliḳi barlar
buni anglisun! dəp towlidi. **9** Keyin uning muhlisliri
uningdin: — Bu təmsilning mənisi nemə? — dəp soridi.
10 U ularoŋa mundak dedi: — Hudaning padixaḥlikining
sirlirini bilix silərgə nesip ḳilindi. Birak bu ixlar ḳaloŋan
baxḳilaroŋa təmsillər bilənla eytilidu. Məḳsiti xuki,
«Ular ḳarisimu kərməydu, anglisimu qüxənməydu».
11 Əmdi təmsilning mənisi mundak: — Uruk bolsa,
Hudaning səz-kalamidur. **12** Qioŋir yol boyidikilər
bolsa muxular: Ular səz-kalamni anglaydu; lekin Iblis
kelip, ularning ixinip ḳutḳuzuluxining aldini elixi
üqün ularning ḳəlbidiki səzni elip ketidu. **13** Taxlik
yərgə qüxkən uruḳlar səz-kalamni anglioŋan ḥaman
huxallik bilən ḳobul ḳiloŋanlaroŋa təmsil ḳilinoŋan.
Ularda yiltiz bolmioŋaqḳa, pəḳət bir məḥəl ixinip, andin
sinak-müxküllük wakti kəlgəndə, [etiḳadtin] teyilip
ketidu. **14** Tikənlikkə qüxkən uruḳlar bolsa xundak
adəmlərni kərsətkənki, səzni anglioŋan bolsimu, yoloŋa
qiḳḳandin keyin bu paniy ḥayattiki əndixilər, baylikḷar
wə ḥalawətlərning eziḳturuxliri bilən booŋulup, uruk
pixmay ḥosul bərməydu. **15** Lekin yahxi tuprakḳa
qeqiloŋan uruḳlar bolsa — səz-kalamni anglap, səmimiy
wə yahxi ḳəlbi bilən uni tutidioŋanlarni kərsitidu; bundak
adəmlər səwrqanlik bilən ḥosul beridu. **16** Ḥeqkim
qiraoŋni yeḳip ḳoyup üstigə idixni kəmtürüp ḳoymas yaki
kariwat astioŋa turoŋuzmas, bəlki qiraoŋdanning üstigə
ḳoyidu; buning bilən əygə kirgənlər yoruḳlukni kəridu.
17 Qünki yoxuruloŋan ḥeqḳandak ix axkarilanmay
ḳalmaydu, wə ḥeqḳandak məhpiy ix ayan bolmay,
yoruḳlukḳa qiḳmay ḳalmaydu. **18** Xuning üqün,
anglixinglarning ḳandak ikənlikigə kəngül ḳoyunglar!
Qünki kimdə bar bolsa, uningoŋa tehimu kəp berilidu;
əmma kimdə yok bolsa, ḥətta bar dəp ḥasablioŋinimu
uningdin məḥrum ḳilinidu. **19** Əmdi uning anisi wə
iniliri uning bilən kərüxkili kəldi. Lekin adəm nuroŋun
boloŋaqḳa, yenioŋa keləlmigənidi. **20** Xuning bilən birsi
uningoŋa: — Aningiz wə iniliringiz siz bilən kərüximiz
dəp, sirtta turidu, — dedi. **21** Lekin u jawabən: — Mening
anam wə aka-uka ḳerindaxlirim bolsa Hudaning səzini
anglap, uningoŋa əməl ḳiloŋuqilardur, dedi. **22** Wə xundak
boldiki, xu künlərdin biri, u muhlisliri bilən bir kemigə
qüxüp, ularoŋa: — Kəlning u ḳetioŋa barayli, — dedi.
Xuning bilən ular yoloŋa qiḳti. **23** Kemə ketiwatḳanda
u uyḳuoŋa kətkənidi. Kəlgə tuyuḳsiz ḳara boran kelip,
kemigə su toxup ketip, ular həwptə ḳaldi. **24** Muhlislar
kelip uni oyoŋitip: — Ustaz, ustaz, tügixidioŋan bolduk! —
dedi. Lekin u ornidin turup, boranoŋa wə dawaloŋuoŋan
dolḳunlaroŋa tənbiḥ bərdi; ḥəmmisi tohtap, tinq boldi.
25 U muhlislirioŋa ḳarap: — Ixənqinglar nəgə kətti? —
dedi. Ular ḥəm ḳorḳuxup, ḥəm bəkmu ḥəyran bolup,
bir-birigə: — Bu adəm zadi kimdu, buyruk ḳilsa, ḥətta
xamallar wə dolḳunlarmu uningoŋa boysunidikən-ḥə! —
dəp ketixti. **26** Xuning bilən ular Galiliyəning udulidiki
Gerasaliḳlarning yurtioŋa yetip bardi. **27** U ḳiroŋakḳa
qiḳixi bilənla, uzundin beri jinlar qaplaxḳan, xəhərdin
kəlgən məlum adəm uning aldioŋa kəldi. Bu adəm kiyim
kiyməy, ḥeq əydə turmay, gərlər arisida yaxaytti. **28**
Lekin u əysani kərüpla warḳirap, uning ayioŋioŋa yiḳilip
ḳattik awaz bilən: — Ḥəmmidin Aliy Hudaning Oоŋli əysa,
sening mən bilən nemə karing! Səndin ətünimənki,

meni kiynima! — dəp towlap kətti. **29** Qünki Əysa
napak roḥning uningdin qikixini buyruwatatti (qünki
jin nuroɣun ketim uni tutuwaloɣanidi; u qaoɣlarda kixilər
uning put-kollirini kixən-zənjirlər bilən baoɣlap uni
kamap koyoɣan bolsimu, u zənjirlərni üzüp keqip qikkan
wə jin təripidin qəl-bayawanlaroɣa həydiwetilgənidi). **30**
Əysa bu adəmdin: — Isming nemə? — dəp soriwidi, u:
— Ismim «Koxun», — dedi. Qünki nuroɣun jinlar uning iqigə
kirip qaplixiwaloɣanidi. **31** Əmdi ular Əysadin əzlirini
tegi yok hangoɣa kətküzməslikni ətünüp yalwurdi.
(Abyssos g12) **32** Xu yərdə taoɣ baoɣrida qong bir top
tongguz padisi ozukliniwatatti. Jinlar Əysaoɣa yalwurup,
tongguzlarning tenigə kirixkə ijazət berixini ətündi.
U ularoɣa ijazət bərdi. **33** Jinlar xu adəmdin qikip,
tongguzlarning tenigə kiriwaldi; xuning bilən pütkül
tongguz padisi tik yardin etilip qüxüp, kəlgə oɣərk boldi.
34 Tongguzlarni bakkuqilarmu bu wakəni kerüp u yərdin
keqip, xəhər-yezilarda bu həwərni tarkatti. **35** Halayik
zadi nemə ix boloɣanlikini kərgili qikti; Əysaning aldioɣa
kəlgəndə, xu yərdə əzidin jinlar qikkan heliki adəmning
kiyim-keqəkni kiyip, əs-hoxi jayida halda Əysaning
ayioɣi aldida olturoɣinini kərdi; ular korkup ketixti. **36**
Bu wəkəni kərgənlərmu jinlar qaplaxkan adəmning
kandak sakaytiloɣinini kəpqilikkə təswirləp bərdi. **37**
Andin Gerasalikларning yurtidikilər wə ətrapidiki barlik
kixilər uning ularning arisidin ketixini ətünüxti. Qünki
dəhxətlik korkunq ularni baskanidi. Xunga u kemigə
qüxüp, kaytixka yol aldi. **38** Əmma jinlar əzidin qikip
kətkən heliki adəm uningoɣa, Mən sən bilən billə ketəy,
— dəp yalwurdi. Lekin u uni yoloɣa selip: **39** — Əyünggə
kaytip berip, Hudaning sanga xunqə qong ixlarni kilip
bərgənlikini yətküzgin, — dedi. U adəm kaytip berip,
pütkül xəhərni arilap, Əysaning əzigə xunqə qong
ixlarni kilip bərgənlikini elan kildi. **40** Əysa kaytip
kəlginidə, xundak boldiki, halayik uni huxallik bilən
karxi elixti; qünki həmməylən uning kaytip kelixini
kütüp turatti. **41** Wə mana, bir kixi, sinagogning qongi
boloɣan Yairus isimlik kiximu Əysaning aldioɣa kelip
ayioɣioɣa əzini etip, uning əyigə berixini ətündi. **42**
Qünki uning on ikki yaxlik yaloɣuz kizi səkratta idi. Əysa
u yərgə baroɣinida, top-top kixilər uning ətrapioɣa ziq
olixip uni kistixatti. **43** Arisida hun təwrər kesiligə
giriptar boloɣinioɣa on ikki yil boloɣan bir ayal bar
idi; u bar-yokini tewiplaroɣa həjləp tügətkən bolsimu,
heqkaysisidin xipa tapmioɣanikən. **44** U [Əysaning]
arkisidin kelip, uning tonining pexini siliwidi, xuan
hun tohtidi. **45** Əysa: — Manga kol təgküzgən kim?
— dəp soridi. Həmməylən inkar kiloɣanda, Petrusmu
wə uning bilən boloɣanlarmu: — Ustaz, halayik top-top
bolup tət ətrapingni olixip, seni kistixiwatkan yərdə,
sən «Manga təgkən kim?», dəp soraysənoɣu? — dedi. **46**
Lekin Əysa: — Yak! Birsi manga təgdi; qünki wujudumdin
kudrətning qikip ketiwatkinini səzdim, — dedi. **47**
Heliki ayal əzining yoxurup kalalmaydioɣanlikini bilip,
titrigən halda uning aldioɣa yikildi wə kəpqilik aldida
əzining nemə səwəbtin Əysaoɣa kol təgküzgənlikini,
xundakla xuan kandak sakayoɣanlikini eytti. **48** Əysa
uningoɣa: — Yürəklik bol, kizim, ixənqing seni sakaytti!
Aman-hatirjəmlik bilən mangoɣin! — dedi. **49** U səz
kiliwatkanda, sinagog qongining əyidin qikkan birəylən
kelip sinagog qongioɣa: — Kizingiz jan üzdi. Əmdi ustazni
kayitmioɣin, — dedi. **50** Lekin Əysa buni anglap uningoɣa:
— Korkmioɣin! Pəkət ixənqtə bol, u sakiyip ketidu, —
dedi. **51** U əygə baroɣanda Petrus, Yuhanna, Yakup wə
kizning ata-anisidin baxka heqkimning əzi bilən billə
əygə kirixigə ruhsət kilmidi. **52** U yərdikilər həmmisi
kizoɣa matəm tutup yioɣa-zar kətürüwatatti. Lekin u:
— Boldi, yioɣlimanglar! Qünki kiz əlmidi, pəkət uhlap
kaptu! — dedi. **53** Ular bolsa kizning allikaqan jan
üzdi dəp bilgəqkə, uni məshirə kildi. **54** Lekin u ularni
qikiriwetip, kizning kolidin tartip: — Balam, ornungdin
tur, — dəp qakirdi. **55** [Kizning] roḥi kaytip kelip, u
dərhal ornidin turdi. U kizoɣa yegüdək birnemə berixni
eytti. **56** Kizning ata-anisi intayin həyran kelixti. Lekin
u ularoɣa bu ixni heqkimgə eytmaslikni tapilidi.

9 Əysa on ikkiylənni kakirip, ularoɣa barlik jinlarni
həydiwetix wə kesəllərni sakaytixka kudrət wə hokuk
bərdi. **2** Andin ularni Hudaning padixahlikini jar kilix wə
kesəllərni sakaytixka əwətti. **3** U ularoɣa: — Silər səpər
üqün heq nərsə almanglar, nə hasa, nə hurjun, nə nan, nə
pul eliwalmanglar; birər artuk yəktəkmu eliwalmanglar.
4 Wə kaysi əygə [kobul kilinip] kirsənglar, u yurttin
kətküqə xu əydə turunglar. **5** Əmdi kaysi yərdiki kixilər
silərni kobul kilmisa, u xəhərdin qikkininglarda ularoɣa
agah-guwah bolsun üqün ayioɣinglardiki topinimu
kekiwetinglar! — dedi. **6** Muhlislar yoloɣa qikip, yeza-
kixlaklarni arilap hux həwərni elan kilip, həmmə yərdə
kesəllərni sakaytti. **7** Əmdi Herod hakim uning barlik
kiloɣanliridin həwər tepip, kaymukup kaldi. Qünki
bəzilər: «Mana Yəhya əlümdin tiriliptu!» desə, **8** yənə
bəzilər: «Ilyas pəyoɣəmbər [kayta] pəyda boldi» wə
yənə baxkilar: «Kədimki pəyoɣəmbərlərdin biri kaytidin
tiriliptu!» dəytti. **9** Herod: «Mən Yəhyaning kallisini
alduroɣanidim, əmdi mən muxu gepini anglawatkan
zat zadi kimdu?» — dedi. Xuning bilən u uni kərüx
pursitini izdidi. **10** Rosullar bolsa kaytip kelip, əzlirining
kiloɣan ixlirining həmmisini Əysaoɣa məlum kildi. U
ularni elip, hupiyanə halda Bəyt-Saida degən xəhərdiki
hilwət bir yərgə kəldi. **11** Birak halayik buningdin həwər
tepip uningoɣa əgixip kəldi. U ularni karxi elip, ularoɣa
Hudaning padixahliki tooɣrisida səzlidi wə xipaoɣa
mohtajlarni sakaytti. **12** Kün olturay degəndə, on
ikkiylən uning aldioɣa kelip uningoɣa: — Halayikni yoloɣa
salsang, ular ətraptiki yeza-kixlaklaroɣa wə etizlaroɣa
berip konoɣudək jaylar wə ozuk-tülük tapsun; qünki
muxu yər qəllük ikən, — dedi. **13** Lekin u ularoɣa:
— Ularoɣa əzünglar ozuk beringlar, — dedi. — Bizdə
pəkət bəx nan bilən ikki belikin baxka nərsə yok. Bu
barlik həlkkə ozuk-tülük setiwelip keləmduk?! — deyixti
ular. **14** Qünki xu yərdə yioɣiloɣan ərlərningla sani bəx
mingqə idi. U muhlislaroɣa: — Halayikni əlliktin-əliktin
bəlüp olturoɣuzunglar, — dedi. **15** Ular uning deginiqə
kilip həmməylənni olturoɣuzdi. **16** Əysa bəx nan bilən
ikki belikni kolioɣa elip, asmanoɣa karap [Hudaoɣa]
təxəkkür eytip bularni bərikətlidi. Andin ularni oxtup,
halayikka sunup berix üqün muhlislirioɣa bərdi. **17**
Həmməylən yəp toyundi. Andin xulardin exip kaloɣan
parqilirini on ikki sewətkə yioɣip kaqilidi. **18** Wə xundak
boldiki, u əzi yaloɣuz dua kiliwatkanda, muhlisliri yenida
turatti. U ulardin: — Halayik meni kim dəydu? — dəp

soridi. **19** Ular jawabən: — Bəzilər seni Qəmüldürgüqi
Yəḥya, bəzilər Ilyas [pəyƣəmbər], wə yənə bəzilər
ḳədimki pəyƣəmbərlərdin biri tiriliptu dəydu, — dedi.
20 U ulardin: — Silərqu? Silər meni kim dəp bilisilər?
— dəp soridi. Petrus jawab berip: — Sən Hudaning
Məsiḥidursən, — dedi. **21** U ularƣa ḳattiḳ jekiləp, bu
ixni ḥeqkimgə tinmanglar, dəp tapilidi. **22** — Qünki
Insan'ooƣlining nuroƣun azab-oḳubət tartixi, aḳsaḳallar,
bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri təripidin qətkə ḳeḳilixi,
əltürülüxi wə üq kündin keyin tirildürülüxi muḳərrər,
— dedi. **23** Andin u ularning ḥəmmisigə mundaḳ dedi:
— Kimdəkim manga əgixixni niyət ḳilsa, əzidin keqip,
ḥər küni əzining krestini kətürüp manga əgəxsun! **24**
Qünki kimdəkim əz ḥayatini ḳutḳuzimən dəydikən,
qoḳum uningdin məḥrum bolidu, lekin mən üqün əz
ḥayatidin məḥrum boloƣan kixi ḥayatini ḳutḳuzidu.
25 Qünki bir adəm pütün dunyaƣa igə bolup, əzini
ḥalak ḳilsa yaki əzidin məḥrum ḳalsa, buning nemə
paydisi bolsun?! **26** Qünki kimdəkim məndin wə mening
səzlirimdin nomus ḳilsa, Insan'ooƣli əzining xan-xəripi
iqidə, uning Atisining wə muḳəddəs pərixtilərning xan-
xəripi iqidə ḳaytip kəlginidə uningdinmu nomus ḳilidu.
27 Lekin mən dərḥəḳiḳət silərgə xuni eytip ḳoyayki, bu
yərdə turoƣanlarning arisidin əlümning təmini tetixtin
burun jəzmən Hudaning padixaḥliḳini kəridioƣanlar
bardur. **28** Bu səzlərdin təhminən səkkiz kün keyin
xundaḳ boldiki, u Petrus, Yuḥanna wə Yaḳupni elip,
dua ḳilix üqün bir taoƣḳa qiḳti. **29** U dua ḳiliwatḳanida,
uning yüzining ḳiyapiti əzgərdi wə kiyimliri ap'aḳ bolup
qaḳmaḳtək qaḳnidi. **30** Wə mana, ikki adəm pəyda
bolup uning bilən səzlixixiwatḳanidi; ular Musa wə Ilyas
[pəyƣəmbərlər] idi. **31** Ular parlaḳ jula iqidə ayan bolup,
uning bilən Yerusalemda ada ḳilidioƣan «dunyadin
ətüp ketix»i tooƣrisida səḥbətləxti. **32** Əmdi Petrus
wə uning ḥəmraḥlirini heli ügidək baskanidi; lekin
ularning uyḳusi toluḳ eqiloƣanda ular uning xan-xəripini
wə uning bilən billə turoƣan ikki adəmzatni kərdi. **33**
Wə xundaḳ boldiki, bu ikkisi əysadin ayriliwatḳanda,
Petrus əzining nemini dəwatḳanliḳini bilmigən ḥalda
əysaƣa: — Ustaz, bu yərdə boloƣinimiz intayin yaḥxi
boldi! Birini sanga, birini Musaƣa, yənə birini Ilyaska
atap bu yərgə üq kəpə yasayli, — dedi. **34** Lekin u bu
gəplərni ḳiliwatḳanda, bir parqə bulut pəyda bolup
ularni ḳapliwaldi; ular bulut iqigə kirip ḳaloƣinida
ḳorḳuxup kətti. **35** Buluttin tuyuḳsiz bir awaz anglinip:
— Bu Mening səyümlük Ooƣlumdur. Uningƣa ḳulaḳ
selinglar! — dedi. **36** Awaz anglanoƣandin keyin, ḳarisa,
əysa əzi yaloƣuz ḳaloƣanidi. Ular sükət ḳilip ḳelixti
wə xu künlərdə əzliri kərgən ixlardin ḥeqḳaysisini
ḥeqkimgə eytmidi. **37** Ətisi, ular taoƣdin qüxkən waḳtida,
zor bir top kixilər uni ḳarxi aldi. **38** Mana, topning
arisidin birəylən warḳirap: — Ustaz, ətünüp ḳalay,
ooƣlumoƣa iqingni aƣritip ḳarap ḳoyoƣaysən! Qünki u
mening birla balam idi. **39** Mana, uni daim bir roḥ
tutuwelip, u əziqila warḳirap-jarḳirap ketidioƣan bolup
ḳaldi; u uning bədinini tartixturup, aƣzidin aḳ kəpük
kəltürüwetidu. [Jin] uni daim degüdək ḳiynap, uningƣa
ḥeq aram bərməydu. **40** Mən muhlisliringizdin roḥni
ḥəydiwetixni ətünüwidim, biraḳ ular undaḳ ḳilalmidi,
— dedi. **41** Əysa jawabən: — Əy etiḳadsiz wə tətür
dəwr, silər bilən ḳaqanƣoƣiqə turup, silərgə səwr ḳilay?
— Ooƣlungni aldimoƣa elip kəlgin — dedi. **42** Bala tehi
yolda keliwatḳanda, jin uni yiḳitip, pütün bədinini
tartixturdi. Əysa napak roḥḳa tənbiḥ berip, balini
saḳaytti wə uni atisioƣa ḳayturup bərdi. **43** Ḥəmməylən
Hudaning xərəplik küq-ḳudritigə ḳin-ḳinioƣa patmay
təəjjüpləndi. Ḥəmmisi Əysaning ḳiloƣanlirioƣa ḥəyran
ḳelixip turoƣanda, u muhlislirioƣa mundaḳ eytti: **44** — Bu
səzlərni ḳulaḳliringlaroƣa obdan singdürüp ḳoyunglar.
Qünki Insan'ooƣli pat arida [satḳunluḳtin] insanlarning
ḳolioƣa tapxurup berilidu, — dedi. **45** Biraḳ ular bu səzni
qüxinəlmidi. Buning mənisi ular qüxinip yətmisun üqün
ulardin yoxuruloƣanidi. Ular uningdin bu səz tooƣruluḳ
soraxḳimu petinalmidi. **46** Əmdi muhlislar arisida
ulardin kimning əng uluƣ bolidioƣanliḳi tooƣruluḳ
talax-tartix pəyda boldi. **47** Əmma əysa ularning
kənglidiki oylarni kərüp yetip, kiqik bir balini elip
yenida turoƣuzup, **48** ularƣa: — Kim mening namimda
bu kiqik balini ḳobul ḳilsa, meni ḳobul ḳiloƣan bolidu wə
kim meni ḳobul ḳilsa, meni əwətküqini ḳobul ḳiloƣan
bolidu. Aranglarda əzini əng təwən tutḳini bolsa uluƣ
bolidu, — dedi. **49** Yuḥanna jawabən uningƣa: —
Ustaz, sening naming bilən jinlarni ḥəydəwatḳan birsini
kərduḳ. Lekin u biz bilən birgə sanga əgəxmigənliki
tüpəylidin, uni tostuḳ, — dedi. **50** Lekin əysa uningƣa:
— Uni tosmanglar. Qünki kim silərgə ḳarxi turmisa
silərni ḳolioƣanlardindur, — dedi. **51** Wə xundaḳ boldiki,
uning asmanƣa elip ketilidioƣan künlirining toxuxioƣa
az ḳaloƣanda, u ḳət'iylik bilən yüzini Yerusalemƣa
berixḳa ḳaratti. **52** [Xuning üqün] u aldin əlqilərni
əwətti. Ular yoloƣa qiḳip, uning kelixigə təyyarliḳ ḳilix
üqün Samariyə əlkisidiki bir yezioƣa kirdi. **53** Biraḳ u
yüzini Yerusalemƣa ḳaratḳanliḳi tüpəylidin yezidikilər
əysani ḳobul ḳilmidi. **54** Uning muhlisliridin Yaḳup
bilən Yuḥanna bu ixni kərüp: — I Rəb, ularni kəydürüp
yoḳitix üqün Iliyas pəyƣəmbərdək asmandin ot yeƣixini
qiḳiriximizni halamsən? — dedi. **55** Lekin u burulup
ularni əyibləp: «Silər ḳandaḳ roḥtin boloƣanliḳinglarni
bilməydikənsilər» — dedi. **56** Andin ular baxḳa bir
yezioƣa ətüp kətti. **57** Wə xundaḳ boldiki, ular yolda
ketiwatḳanda, birsi uningƣa: — I Rəb, sən ḳəyərgə barma,
mən sanga əgixip mangimən, — dedi. **58** Əysa uningƣa:
— Tülkilərning əngkürliri, asmandiki ḳuxlarning uwiliri
bar. Biraḳ Insan'ooƣlining bexini ḳoyoƣudək yerimu yoḳ,
— dedi. **59** U yənə baxḳa birsigə: — Manga əgəxkin!
— dedi. Lekin u: — Rəb, awwal berip atamni yərlikkə
ḳoyƣili ijazət bərgəysən, — dedi. **60** Lekin əysa uningƣa
— Əlüklər əz əlüklirini kəmsun! Biraḳ sən bolsang,
berip Hudaning padixaḥliḳini jakarlioƣin, — dedi. **61**
Yənə birsi: — Əy Rəb, mən sanga əgiximən, lekin awwal
əyümgə berip, əydikilirim bilən hoxlixiximoƣa ijazət
bərgəysən, — dedi. **62** — Kim ḳolida ḳoxning tutḳuqini
tutup turup kəynigə ḳarisa, u Hudaning padixaḥliḳioƣa
layiḳ əməstur, — dedi.

10 Bu ixlardin keyin, Rəb muhlislardin yənə yətmixini
təyinləp, əzi barmaḳqi boloƣan barliḳ xəḥər-
yezilaroƣa ikki-ikkidin əzidin burun əwətti. **2** U ularƣa
mundaḳ tapilidi: — Yioƣilidioƣan ḥosul dərwəḳə kəp, lekin
ḥosulni yioƣḳuqi ixləmqilər az ikən. Xunga ḥosul Igisidin
kəprək ixləmqilərni Əz ḥosulungni yioƣixḳa əwətkəysən,

dəp tiləngler. **3** Menginglar! Mən qozilarni bərilərning
arisioŋa əwətəndək silərni əwətimən. **4** Ḥəmyan, hurjun
wə kəxlər almanglar; yolda kixilər bilən salamlixixqa
[tohtimanglar]. **5** Qaysi əygə kirsənglar, aldi bilən: «Muxu
əydikilərgə aramlik boloŋay!» dənglar. **6** U əydə «aramlik
igisi» bolsa, tiligən aramlikinglar xu əygə qonidu;
əgər bolmisa, u aramlik əzünglaroŋa yanidu. **7** Andin
qüxkən əydə turup yətkəlmənglər, xu əydikilərning
bərginini yəp-iqinglar, qünki ixləmqi əz ix ḥəqqini
elixqa ḥəqliqtur. U əydin bu əygə yətkilip yürmənglar.
8 Silər qaysi xəḥərgə kirsənglar, ular silərni qobul qilsa,
ular aldinglaroŋa nemə qoysa xuni yənglar. **9** U yərdiki
kesəllərni saqaytip, ularoŋa: «Hudaning padixaḥliqi
silərgə yeqinlaxti!» dənglar. **10** Biraq silər qaysi xəḥərgə
kirsənglar, ular silərni qobul qilmisa, ularning rəstə-
koqilirioŋa qiqip kəpqilikkə: **11** «Silərgə agaḥ bolsun
üqün ḥətta xəḥiringlarning ayioŋimizoŋa qaplaxqan
topisinimu ḥəqip qüxürüwetimiz! Ḥalbuki, xuni bilip
qoyunglarki, Hudaning padixaḥliqi silərgə [rasttinla]
yeqinlaxti!» — dənglar. **12** Mən silərgə eytip qoyayki,
xu küni ḥətta Sodom xəḥiridikilərning kəridioŋini bu
xəḥərdikilərningkidin yenik bolidu. **13** Ḥalinglaroŋa way,
əy qorazinliqlar! Ḥalinglaroŋa way, əy Bəyt-Saidaliqlar!
Qünki silərdə kərsitilgən məjizilər Tur wə Zidon
xəḥərliridə kərsitilgən bolsa, u yərlərdikilər heli burunla
bəzgə yəginip, külgə milinip towa qiloŋan bolatti. **14**
Qiyamət künidə Tur wə Zidondikilərning kəridioŋini
silərningkidin yenik bolidu. **15** Əy ərxkə kətürülgən
Kəpərnaḥumluqlar! Silər təḥtisaraoŋa qüxürülisilər!
(Hadēs g86) **16** [U muhlislirioŋa yənə]: — Kimdəkim silərni
tingxisa, menimu tingxioŋan bolidu; kimdəkim silərni
qətkə qaqsa, menimu qətkə qaqqan bolidu; kim meni
qətkə qaqqan bolsa, meni əwətküqinimu qətkə qaqqan
bolidu, — dedi. **17** Yətmix muhlis huxal-huramlik iqidə
qaytip kelip: — I Rəb! Ḥətta jinlarmu sening naming
bilən bizgə boysunidikən! — dəp məlum qildi. **18**
U ularoŋa: — Mən Xəytanning asmandin qaqmaqtək
qüxüp kətkənlikini kərgənmən. **19** Mana, mən silərgə
yilan-qayanlarni dəssəp yanjixqa wə düxmənning
barlik küq-qudritini besip taxlaxqa ḥoquq bərdim.
Ḥeqqaqan ḥeqqandak nərsə silərgə zərər yətküzəlməydu.
20 Lekin silər roḥlarning silərgə boysunoŋanliqi
tüpəylidin xadlanmanglar, bəlki naminglarning ərxlərdə
pütülgənliki tüpəylidin xadlininglar, — dedi. **21** Xu
waqitta, əysa roḥta huxallinip mundaq dedi: «Asman-
zemin Igisi i Ata! Sən bu ḥəqiqətlərni danixmən wə
əqilliqlardin yoxurup, səbiy balilaroŋa axarilioŋanliqing
üqün seni mədḥiyiləymən! Bərḥək, i Ata, nəziringdə
bundaq qilix rawa idi. **22** Ḥəmmə manga Atamdin
təqdim qilindi; Ooŋulning kimlikini Atidin baxqa ḥeqkim
bilməydu, wə Atiningmu kimlikini Ooŋul wə Ooŋul
axkarilaxni layiq kərgən kixilərdin baxqa ḥeqkim
bilməydu». **23** Andin u muhlislirioŋa burulup, ularoŋa
astioŋina: Silər kərüwatqan ixlarni kərgən kəzlər nəqədər
bəhtliktur! **24** Qünki mən silərgə xuni eytip qoyayki,
nuroŋun pəyoŋəmbərlər wə padixaḥlar silər kərgən
ixlarni kərüxkə intizar boloŋini bilən ularni kərmigən;
wə silər anglawatqan ixlarni anglaxqa intizar boloŋini
bilən, ularni anglap bakmioŋan, — dedi. **25** Wə mana,
Təwrat ustazliridin biri ornidin turup əysani sinimaqqi
bolup: — Ustaz, mənggülük ḥayatqa waris bolmaq üqün
nemə ixni qilixim kerək? — dəp soridi. **(aiōnios g166)**
26 U jawabən: — Təwrat qanunida nemə pütülgən?
Buningoŋa əzüng qandaq qaraysən? — dedi. **27** Ḥeliqi kixi
jawabən: — «Pərwərdigar Hudayingni pütün qəlbing,
pütün jening, pütün küqüng wə pütün zeḥning bilən
səygin»; wə «Qoxnangni əzüngni səygəndək səy» —
dedi. **28** Əysa uningoŋa: — Tooŋra jawab bərding. Mana
xundaq qilsang ḥayat bolisən, — dedi. **29** Lekin əzini
ḥəqqaniy dəp ispatlimaqqi bolup, əysadin yənə sorap:
— Əmdi «Mening qoxnam» kimdur? — dedi. **30** Əysa
jawabən mundaq dedi: — Bir adəm Yerusalemdin Yeriho
xəḥirigə qüxüwetip, yolda qaraqqilarning qolioŋa qüxüp
qaptu. Qaraqqilar uning kiyim-keqəklirini salduruwelip,
uni yarilandurup, qala əlük ḥalda taxlap ketiptu. **31** Wə
xundaq boldiki, məlum bir kaḥin xu yoldin qüxüwetip,
ḥeliqi adəmni kərüp, yolning u qeti bilən mengip ətüp
ketiptu. **32** Xuningdək bir Lawiylik [roḥaniy] bu yərgə
kəlgəndə, yenioŋa kelip qarap qoyup, yolning u qeti
bilən mengip ətüp ketiptu. **33** Lekin səpərdə boloŋan
bir Samariyəlik ḥeliqi adəmning yenioŋa kəlgəndə, uni
kərüpla iq aoŋritiptu **34** wə aldioŋa berip, jaraḥətlirigə
may wə xarab quyup, tengip qoyuptu. Andin uni əz
ulioŋiqa mindürüp, bir sarayoŋa elip berip, u yərdə
ḥalidin həwər aptu. **35** Ətisi yoloŋa qiqqanda, ikki
kümüx dinarni elip saraywəngə berip: «Uningoŋa qarap
qoyung, buningdin artuq qiqim bolsa, qaytiximda sizgə
tələymən» dəptu. **36** [Əmdi əysa ḥeliqi ustazdin]: —
Seningqə, bu üq adəm iqidə qaysisi qaraqqilarning
qolioŋa qüxkən ḥeliqi kixigə [ḥəqiqiy] qoxna boloŋan?
— dəp soridi. **37** — Uningoŋa meḥribanlik kərsətkən
kixi, — dəp jawab bərdi u. Əysa uningoŋa: — Undaq
bolsa, sən ḥəm berip xuningoŋa ohxax qiloŋin, — dedi.
38 Wə xundaq boldiki, u [muhlisliri bilən billə] yolda
ketiwetip, məlum bir yezioŋa kirdi. U yərdə Marta isimlik
bir ayal uni əyigə qakirip meḥman qildi. **39** Martaning
Məryəm isimlik bir singlisi bar idi. U əysaning ayioŋi
aldida olturup, uning səz-kalamini tingxiwatatti. **40**
Əmdi meḥmanlarni kütüx ixlirining kəplükidin kəngli
bəlünüp kətkən Marta əysaning aldioŋa kelip: — I
Rəb, singlimning meni meḥman kütkili yaloquz taxlap
qoyoŋinioŋa karing bolmamdu? Uni manga yardəmlixixkə
buyruoŋin! — dedi. **41** Lekin əysa uningoŋa jawabən:
— əy Marta, Marta, sən kəp ixlarning oŋemini yəp
awarə bolup yürüwatisən. **42** Biraq birla ix zərürdur; wə
Məryəm xuningdin əzigə nesiwə bolidioŋan yahxi ülüxni
tallidi; bu ḥərgiz uningdin tartiwelinmaydu — dedi.

11 Əmdi xundaq boldiki, u bir yərdə dua qiliwatatti;
dua ayaoŋlaxqanda, muhlisliridin biri uningdin: — I
Rəb, Yəḥya əz muhlisliroŋa əgətkinidək, sənmu bizgə dua
qilixni əgətsəng, — dedi. **2** U ularoŋa mundaq dedi: — Dua
qiloŋininglarda, mundaq dənglar: «I Ata, Sening naming
muqəddəs dəp uluoŋlanoŋay. Sening padixaḥliking kəlgəy.
3 Ḥər künlük nenimizni bizgə ḥərküni bərgəysən. **4** Bizgə
qərzdar boloŋan ḥərkimni kəqürginimizdək, Sənmu
gunaḥlirimizni kəqürgəysən. Bizni azduruluxlaroŋa
uqratquzmioŋaysən». **5** U səzini [dawam qilip] ularoŋa
mundaq dedi: — Silərning iqinglardin biringlarning
bir dosti bolup, yerim keqidə uning qexioŋa berip: Əy
dostum, manga üq nan ətnə bərgin; **6** qünki manga

səpərdin bir dostum kəldi wə uning aldioɣa ḳoyoɣudək
bir nərsəm ḳalmaptu, desə, 7 u əyining iqidə turup:
«Meni awarə ḳilmioɣin, ixik taḳaḳlik, balilar orunda
yenimda yatidu. Sanga elip berixkə ḳopalmaymən»,
deyixi mumkin. 8 Silərgə xuni eytimənki, gərqə u uning
dosti bolux süpiti bilən berixkə ornidin turmisimu,
uning hijil bolmay ḳayta-ḳayta yalwuruxi bilən u qoḳum
ornidin turup, ḳanqə lazim bolsa uningoɣa beridu. 9
Xuning üqün mən silərgə eytayki, tilənglar, silərgə ata
ḳilinidu; izdənglar, tapisilər. Ixikni qekinglar, eqilidu.
10 Qünki hərbir tiligüqi tiliginigə erixidu; izdigüqi
izdiginini tapidu; ixikni qəkküqilərgə ixik eqilidu. 11
Aranglarda ata boloɣuqilar əz ooɣli nan tələp ḳilsa,
uningoɣa tax beridioɣanlar barmu?! Yaki beliḳ tələp
ḳilsa, yilan beridioɣanlar barmu? 12 Tuhum tələp
ḳilsa, qayan beridioɣanlar barmu? 13 Əmdi silər rəzil
turup əz pərzəntliringlaroɣa yahxi iltipatlarni berixni
bilgən yərdə, ərxtiki Ata Əzidin tiligənlərgə Muḳəddəs
Roḥni tehimu ata ḳilmasmu? 14 Əmdi u bir kixidin
«adəmni gaqa ḳiloɣuqi» jinni həydiwətkəndə, xundaḳ
boldiki, jin uningdin qiḳḳanda, gaqa zuwanoɣa kəldi.
Halayiḳ buningoɣa intayin həyran boluxti. 15 Biraḳ
ulardin bəziliri: «U jinlarni jinlarning əmiri boloɣan
Bəəlzəbuloɣa tayinip həydiwetidu» — dedi. 16 Wə baxḳa
bəzilər uni sinax məḳsitidə uningdin bizgə asmandin bir
məjizilik alamət kərsətsəng, dəp tələp ḳiloɣili turdi. 17
Lekin u ularning nemə oylawatḳanliḳini bilip ularoɣa
mundaḳ dedi: — Əz iqidin bəlünüp əzara soḳuxḳan
hərḳandaḳ padixahḷiḳ wəyran bolidu; wə hərḳandaḳ
ailə əz iqidin bəlünüp əzara soḳuxsa zawallikḳa yüz
tutidu. 18 Xuningoɣa ohxax, əgər Xəytan əz-əzigə ḳarxi
qiḳḳan bolsa, undaḳta, uning padixahḷiḳi ḳandaḳmu put
tirəp turalisun? Qünki silər meni, «Jinlarni Bəəlzəbuloɣa
tayinip həydəydikən» dəysilər. 19 Əgər mən jinlarni
Bəəlzibuloɣa tayinip ḳooɣlisam, silərning pərzəntliringlar
kimgə tayinip jinlarni ḳooɣlaydu?! Xunga ular silər
tooɣruluḳ həküm qiḳarsun! 20 Lekin mən Hudaning
barmiḳi bilən jinlarni ḳooɣlisam, undaḳta Hudaning
padixahḷiḳi üstünglaroɣa qüxüp namayan boloɣan bolidu.
21 Toluḳ ḳorallanoɣan küqtünggür əz əyini ḳooɣdap
turoɣanda, uning mal-mülki aman ḳalidu; 22 lekin
uningdin küqtünggür biri uning üstigə ḥujum ḳilip
uni yəngsə, uning tayanoɣan ḳorallirini tartiwalidu
wə mal-mülüklirini olja ḳilip əzidikilərgə təḳsim ḳilip
beridu. 23 Mən tərəptə turmioɣanlar manga ḳarxi
turoɣuqidur. Mən tərəpkə [adəmlərni] yioɣmioɣuqilar
bolsa tozutuwətküqidur. 24 Napak roḥ birawning tenidin
qiḳiriwetilixi bilən, u ḳuroɣaḳ jaylarni qərgiləp yürüp
birər aramgaḥni izdəydu; biraḳ tapalmioɣandin keyin,
«mən qiḳḳan makanimoɣa ḳaytay!» dəydu. 25 Xuning
bilən ḳaytip kelip, xu makanining pakiz tazilanoɣanliḳini
wə rətləngənlikini bayḳaydu-də, 26 berip əzidinmu
bəttər yəttə roḥni baxlap kelidu; ular kirip billə turidu.
Buning bilən ḥeliḳi adəmning keyinki ḥali burunḳidinmu
tehimu yaman bolidu. 27 Wə xundaḳ boldiki, u bu
gəplərni ḳiliwatḳanda, kəpqilik arisida bir ayal awazini
kətürüp: — Seni kətürgən ḳorsaḳ wə emitkən əmqək
bəhtliktur! — dedi. 28 Biraḳ u jawabən: — Bəlki
Hudaning səzini anglap, Uningoɣa itaət ḳilidioɣanlar
bəhtliktur! — dedi. 29 Xu qaoɣda, top-tap adəmlər
uning ətrapioɣa olaxḳanda, u mundaḳ səzləxkə baxlidi:
— Bu dəwr dərwəḳə rəzil bir dəwrdur; u məjizilik bir
alamətning kəristilixni istəp yüridu. Biraḳ buningoɣa
«Yunus pəyoɣəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»tin
baxḳa ḥeqḳandaḳ ikkinqi bir alamət kərsitilməydu. 30
Qünki Yunus pəyoɣəmbərning əzi Ninəwə xəḥiridikilərgə
alamət-karamət boloɣinioɣa ohxax, Insan'ooɣlimu bu
dəwrgə yənə xundaḳ bolidu. 31 Ḳiyamət küni «Jənubtin
kəlgən ayal padixaḥ»mu bu dəwrdikilər bilən təng tirilip,
ularning gunaḥlirini bekitidu. Qünki u Sulaymanning
dana səzlirini anglax üqün yər yüzining qetidin kəlgən;
wə mana, Sulaymandinmu uluoɣ birsi muxu yərdə turidu.
32 Ḳiyamət küni Ninəwəlikilər bu dəwrdikilər bilən təng
ḳopup, bu dəwrdikilərning gunaḥlirini bekitidu. Qünki
Ninəwəliklər Yunus pəyoɣəmbər jakarlioɣan həwərni
anglap towa ḳiloɣan; wə mana, Yunus pəyoɣəmbərdinmu
uluoɣ birsi muxu yərdə turidu! 33 Ḥeqkim qiraoɣni
yeḳip ḳoyup, uni yoxurun jayda ḳoymas, yaki üstigə
sewətni kəmtürüp ḳoymas, bəlki qiraoɣdanning üstigə
ḳoyidu; buning bilən əygə kirgənlər yoruḳluḳni kəridu.
34 Tənning qirioɣi kəzdur. Xunga əgər kəzüng sap bolsa,
pütün wujudung yorutulidu. Lekin əgər kəzüng hunük
bolsa pütün wujudung ḳarangoɣu bolidu. 35 Xuning üqün
ḥezi boloɣinki, wujudungdiki «yoruḳluḳ» ḳarangoɣuluḳ
bolmisun! 36 Əmdi əgər barqə wujudung yoruḳ bolsa
wə uning ḥeq yeri ḳarangoɣu bolmisa, wujudung huddi
qiraoɣ parlaḳ nuri bilən seni yorutḳandək tamamən
ayding bolidu. 37 Əysa səz ḳiliwatḳanda, bir Pərisiy
uni əyigə oɣizaoɣa təklip ḳildi. Xuning bilən u əygə
kirip, dastihanda olturdi. 38 Lekin ḥeliḳi Pərisiy uning
tamaḳtin ilgiri ḳol yumioɣinini kərüp, intayin həyran
boldi. 39 Lekin Rəb uningoɣa: — Əmdi silər əy Pərisiylər,
qinə-ḳaqilarning texinila yuyup pakizlioɣininglar bilən
iqinglar ḥərtürlük ḥerislik wə rəzillikkə toloɣandur.
40 Əy nadanlar, texini Yaratḳuqi iqinimu yaratḳan
əməsmu?! 41 Əmdi əz iq-iqinglardin həyrhaḥliḳ ḳilinglar
wə mana, ḥəmmə nərsə silərgə pakiz bolidu. 42
Ḥalinglaroɣa way, əy Pərisiylər! Qünki silər ḥətta yalpuz
bilən suzapning wə ḥərhil dora-dərmanlarning ondin
birini əxrə ḳilip Hudaoɣa ataysilər-yu, biraḳ adalət wə
Hudaning muḥəbbitini ḥeq etibaroɣa almay ketiwerisilər.
Dərwəḳə, awwal muxu ixlarni orundixinglar kerək,
andin xu ixlarnimu ada ḳilmay ḳoymasliḳinglar kerək. 43
Ḥalinglaroɣa way, əy pərisiylər! Qünki silər sinagoglarda
aldinḳi orunlarda olturuxḳa, bazarlarda kixilərning
silərgə boloɣan [ḥərmətlik] salamlirioɣa amraḳsilər.
44 Silərgə way! Qünki silər huddi kixilər ketiwetip,
üstigə dəssəp selipmu səzməy ətüp kətkən gərlərgə
ohxaysilər! — dedi. 45 Təwrat əḥliliridin biri uningoɣa:
— Ustaz, bularni eytḳining bizgimu ḥaḳarət boldi! —
dedi. 46 U uningoɣa mundaḳ jawab bərdi: — Silərgimu
way, əy Təwrat əḥliliri! Qünki silər kətürəlmigüdək
eoɣir yüklərni adəmlərning zimmisigə artip ḳoysilər-
yu, əmma əzünglar bu yüklərni kətürüxkə birmu
barmiḳinglarni təgküzməysilər! 47 Silərgə way! Qünki
pəyoɣəmbərlərning ḳəbrilirini yasap keliwatisilər, lekin
ata-bowiliringlar ularni əltürdi. 48 Xuning bilən silər
ata-bowiliringlar ḳiloɣanlirioɣa razi boloɣanliḳinglaroɣa
guwaḥliḳ berisilər. Qünki ular pəyoɣəmbərlərni əltürdi
wə silər ularning ḳəbrilirini yasaysilər. 49 Bu səwəbtinmu

Hudaning danaliqi dəyduki: «Mən ularoɣa pəyoɣəmbərlər
wə rosullarni əwətimən wə bulardin bəzilirini ular
əltüridu wə bəzilirini ziyankəxlik bilən qooɣliwetidu».
50 Xuning bilən dunya apiridə boloɣandin buyanqi
barlik pəyoɣəmbərlərning təkülgən qan qərzliri, yəni
Habilning təkülgən qenidin tartip taki [ibadəthanidiki]
qurbangah bilən muqəddəs jay arilikida qətl qilinoɣan
[kahin] Zəkəriyaning təkülgən qenioɣiqə barlik qan
qərzlər üqün muxu dəwrdikilərdin hesab elinidu. Mən
silərgə bərhək xuni eytip qoyayki, bularning həmmisi
muxu dəwrdin elinidioɣan bolidu! 52 Halinglaroɣa way,
əy Təwrat əhliliri! Qünki hekmət həzinisining aqkuqini
elip turup, əzünglar uning iqigə kirmidinglar wə kirəy
degənlərnimu kirgüzmidinglar. 53 U xu yərdin qikkandin
keyin, Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər uning bilən qattik
qarxilixip, uningoɣa kəp ixlarni muzakirilixixkə kistidi
54 wə uning üstidin xikayət qilixqa səzidin birər əyib
tepiwelixqa paylap yürətti.

12 Xu qaoɣlarda, minglioɣan kixilər yioɣilip, bir-birini
dəssiwətküdək kista-kistang boluxup kətkəndə,
u awwal muhlislirioɣa səz qilip mundak dedi: —
Pərisiylərning eqitkusidin, yəni sahtipəzlikidin hoxyar
bolunglar. 2 Qünki yoxuruloɣan heqkandak ix
axkarilanmay qalmaydu, wə heqkandak məhpiy ix
ayan bolmay qalmaydu. 3 Xunga silərning karangoɣuda
eytqanliringlar yorukta anglinidu; əyning iqkiridə
hupiyanə piqirlaxqanliringlarmu əgzilərdə jakarlinidu.
4 Mən silər dostlirimoɣa xuni eytimənki, tənni əltürüp,
baxqa heq ix qilalmaydioɣanlardin qorkmanglar. 5
Lekin mən silərgə kimdin qorkuxunglar kerəklikini
kərsitip qoyay: Əltürgəndin keyin, dozahka taxlaxqa
hokukluk boloɣuqidin qorkunglar; bərhək silərgə eytay
— Uningdin qorkunglar! (Geenna g1067) 6 Bəx quxkaq
ikki tiyingə setilidioɣu? Lekin ularning heqbirimu Huda
təripidin untulup qaloɣini yok. 7 Lekin hətta hərbir tal
qeqinglarmu sanaloɣandur. Xundak ikən, qorkmanglar;
silər nuroɣunlioɣan quxkaqtin qimmətliksilər! 8 —
Birak mən silərgə xuni eytip qoyayki, kim meni
insanlarning aldida etirap qilsa, Insan'ooɣlimu uni
Hudaning pərixtiliri aldida etirap qilidu. 9 Birak
insanlarning aldida meni tonumioɣan kixi, Hudaning
pərixtiliri aldidimu tonulmaydu. 10 Insan'ooɣlioɣa qarxi
səz qiloɣan hərkandak kixi kəqürümgə erixələydu; lekin
Muqəddəs Rohka kupurluk qiloɣuqi bolsa kəqürümgə
erixəlməydu. 11 Lekin kixilər silərni sinagoglaroɣa
yaki həkümdarlar wə əməldarlarning aldioɣa elip berip
sorakka tartkanda, «[ərzgə] kandak jawab bərsəm?» yaki
«Nemə desəm bolar?» dəp əndixə qilmanglar. 12 Qünki
nemə deyix kerəklikini xu wakti-saitidə Muqəddəs Roh
silərgə əgitidu. 13 Kəpqilik arisidin birsi uningoɣa:
— Ustaz, akamoɣa [atimizdin] [kaloɣan] mirasni mən
bilən təng ülixixkə buyruoɣayla — dedi. 14 Lekin
u uningoɣa jawabən: — Buradər, kim meni silərning
üstünglaroɣa sotqi yaki üləxtürgüqi qildi? — dedi. 15
U kəpqilikkə karap: — Pəhəs bolup əzünglarni hərhil
tamahorluktin saklanglar. Qünki insanning hayati uning
mal-mülüklirining kəplükigə baoɣlik əməstur, dedi. 16
Andin u ularoɣa mundak bir təmsilni eytip bərdi: — «Bir
bayning yeri mol hosul beriptu. 17 U kənglidə «Kandak
qilay? Qünki bunqiwala hosulni qoyoɣudək yerim yok»
— dəp oylaptu. 18 Andun u: — «Mundak qilay: —
Hazirki ambarlirimni quwuwetip, tehimu qongini yasap,
barlik məhsulatlirim wə baxka mal-mülüklirimni xu
yərgə yioɣip saklay! 19 Andin əz-əzümgə: «əy jenim,
yioɣip saklioɣan, kəp yil yətküdək nemətliring bar, rahət
iqidə yəp-iqip hux boloɣin!» dəydioɣan bolimən» dəp
oylaptu. 20 Lekin Huda uningoɣa: «əy əhmək, bügün
keqila jening səndin tələp qilip elinidu; undakta bu
toplioɣining kimgə kalidu?» dəptu. 21 Hudaning aldida
dələtmən bolmay, əzigə həzinə yioɣkanning hali xundak
bolar». 22 Andin u muhlislirioɣa mundak dedi: — Xuning
üqün mən silərgə xuni eytip qoyayki, turmuxunglar
tooɣruluk, nemə yərmiz yaki nemə kiyərmiz, dəp əndixə
qilmanglar. 23 Qünki hayatlik yeməkliktin, tən kiyim-
keqəktin əzizdur. 24 Quzoɣunlaroɣa karanglar! Ular
terimaydu wə yioɣmaydu, ularning ambar, iskilatlirimu
yok. Lekin Huda ularnimu ozukanduridu. Silər quxlardin
kanqilik əziz-hə! 25 Aranglarda kaysinglar oɣəm-kayoɣu
bilən əmrünglarni birər saət uzartalaysilər? 26 Əgər
xunqilik kiqikkinə ixmu qolunglardin kəlmisə, nemə
üqün kaloɣan ixlar tooɣrisida oɣəm-əndixə qilisilər? 27
Nelupərlərning kandak əsidioɣanlikioɣa karap bekinglar!
Ular əmgəkmu qilmaydu, qakmu egirməydu; lekin
silərgə xuni eytayki, hətta Sulayman toluk xan-
xərəptə turoɣandimu uning kiyinixi nilupərləning
bir güliqilikimu yok idi. 28 Əy ixənqi ajizlar! Əmdi
Huda daladiki bügün eqilsa, ətisi kurup oqakka
selinidioɣan axu gül-giyahlarni xunqə bezigən yərdə,
silərni tehimu kiyindürməsmu?! 29 Xundak ikən,
nemə yəymiz, nemə iqimiz dəp bax katurmanglar,
heqnemidin əndixə qilmanglar. 30 Qünki hərkaysi
əldikilər mana xundak həmmə nərsilərgə intilidu.
Birak Atanglar silərning bu nərsilərgə mohtajlikinglarni
bilidu; 31 xundak ikən, Uning padixahlikioɣa intilinglar
wə u qaoɣda, bularning həmmisi silərgə qoxulup
nesip bolidu. 32 Qorkmanglar, i kiqik pada! Qünki
Atanglar padixahlikni silərgə ata qilixni hux kərdi. 33
Mal-mülküngларni setip, [kəmbəoɣəllərgə] həyrhahlik
qilinglar. Əzünglaroɣa uprimaydioɣan həmyan, ərxlərdə
hərgiz tügəp kətməydioɣan bir həzinə hazirlanglar;
— xu yərdə ooɣri yekin kəlməydu, küyə yəp yokap
kətməydu. 34 Qünki baylikinglar kəyərdə bolsa,
kəlbinglarmu xu yərdə bolidu. 35 Silər belinglarni
qing baoɣlap, qiraoɣliringlarni yandurup turunglar;
36 huddi hojayinining toy ziyapitidin kaytip kelixini
kütüp turoɣan qakarlardək, hərdaim təyyar turunglar.
Xuning bilən hojayin kelip ixikni kakkanda, qakarlar
dərhal qikip ixikni aqidioɣan bolidu. 37 Hojayin kaytip
kəlgəndə, qakarlirining oyoɣak, təyyar turoɣanlikini
kərsə, bu qakarlarning bəhtidur! Mən silərgə bərhək
xuni eytip qoyayki, hojayin əzi belini baoɣlap, ularni
dastihanoɣa olturoɣuzup, ularning aldioɣa kelip xəhsən
əzi ularni kütüwalidu! 38 Wə əgər hojayin ikkinqi
yaki üqinqi jesəktə kəlsimu, qakarlirining xundak
oyoɣakligini kərsə, bu ularning bəhtidur! 39 Lekin xuni
bilip qoyunglarki, əgər əy igisi ooɣrining keqidə kaysi
wakitta kelidioɣanlikini bilgən bolsa, u oyoɣak turup
ooɣrining əygə texip kirixigə hərgiz yol koymaytti! 40
Xuning üqün silərmu hərdaim təyyar turunglar; qünki
Insan'ooɣli silər oylimioɣan wakit-saəttə kaytip kelidu.

41 Petrus uningdin: — I Rəb, sən bu təmsilni bizgila
qaritip eyttingmu yaki həmməylənga qaritipmu? — dəp
soridi. **42** Rəb mundaq dedi: — Hojayini əz əyidikilərgə
məs'ul qilip, ularoŋa tegixlik boloŋan axliqni waqti-
waqtida təqsim qilip berixkə təyinləydioŋan ixənqlik wə
pəmlik oŋojidar kim bolidu? **43** Hojayin əyigə qaytqanda,
qakirining xundaq qiliwatqinining üstigə kəlsə, bu
qakarning bəhtidur! **44** Mən silərgə bərhək xuni eytip
qoyayki, hojayin uni pütün igilikini baxquruxqa qoyidu.
45 Lekin mubada xu qakar kənglidə: «Hojayinim hayal
bolup qalidu» dəp, baxqa qakarlar wə dedəklərni bozak
qilixqa wə yəp-iqip, məst boluxqa baxlisa, **46** Xu
qakarning hojayini kütülmigən bir küni, oylimioŋan bir
waqitta qaytip kelidu wə uni kesip ikki parqə qilip, uning
nesiwisini etiqadsizlar bilən ohxax təqdirdə bekitidu.
47 Əmdi hojayinining iradisini bilip turup, təyyarlinip
turmioŋan wə hojayinining iradisi boyiqə qilmioŋan qakar
boluxioŋa tayaq yəydu. **48** Biraq hojayinining iradisini
bilməy turup, tayaq yeyixkə tegixlik ixlarni qiloŋan
qakar azraq tayaq yəydu. Kimgə kəp berilsə, uningdin
tələp qilinidioŋini kəp bolidu. Qünki adəmlər kimgə kəp
amanət qoyoŋan bolsa, uningdin tələp qilidioŋinimu kəp
bolidu. **49** Mən yər yüzigə ot taxlap tutaxturuxqa kəldim
wə bu otning tutixixioŋa nəqədər təqəzzamən! **50** Lekin
mən aldi bilən bir qəmüldürüx bilən qəmüldürülüxüm
kerək wə bu qümüldürülüxüm əməlgə axuruloŋuqə
intayin qiyniliman! **51** Silər meni yər yüzigə tinqliq elip
kəldimikin, dəp oylap qaldinglarmu? Yaq, mən xuni
silərgə eytayki, tinqliq əməs, bəlünüx elip kəldim! **52**
Qünki buningdin keyin, bir əydiki bəx kixi bəlünidu;
üqi ikkisigə qarsi wə ikkisi üqigə qarxi bəlünidu.
53 Ata ooŋlioŋa wə ooŋul atisioŋa, ana qizioŋa wə qiz
anisioŋa, qeynana kelinigə wə kelin qeynanisioŋa qarxi
turidu. **54** Əysa yənə toplaxqan adəmlərgə mundaq
dedi: — Silər künpetix tərəptin bulutning qikqinini
kərsənglar, dərhal «yamoŋur yaoŋidu» dəysilər, wə
dərwəkə xundaq bolidu. **55** Jənub tərəptin xamalning
qikqinini kərsənglar, «Hawa issiydu» dəysilər wə
dərwəkə xundaq bolidu. **56** Əy sahtipəzlər! Silər yər
bilən kəkning rənggini pərq etələysilər-yu, qandaqsigə
bu zamanni pərq etəlməysilər?! **57** Əmdi nemixqa
qaysi ixlarning durus ikənlikigə əzünglar həküm qilip
baqmaysilər?! **58** Qünki dəwagiring bilən birgə sotqi
aldioŋa baroŋiningda, uning bilən yolda ketiwatqiningda,
uning bilən yarixip dost boluxqa intilgin; bolmisa, u
seni sotqioŋa, sotqi bolsa gundipayoŋa tapxuridu wə
gundipay seni zindanoŋa taxlaydu. **59** Mən sanga xuni
eytip qoyayki, [qərzingning] əng ahirqi bir tiyininimu
qoymay təlimigüqə, xu yərdin hərgiz qikalmaysən.

13 Xu qaoŋda, birnəqqə adəm uningoŋa [waliy]
Pilatusning bir qisim Galiliyəliklərning qenini
təküp, ularning qanlirini ular qiliwatqan [ibadəthanidiki]
qurbanlikning qanliri bilən arilaxturoŋanlikini məlum
qildi. **2** U ularoŋa jawabən mundaq dedi: — Ularning
bu azablarni tartqini üqün bu Galiliyəliklərni baxqa
Galiliyəliklərdin gunahi eoŋir dəp qaramsilər? **3** Mən
silərgə eytayki, undaq əməs! Bəlki silər towa qilmisanglar,
həmminglarmu ohxax akiwəttə halak bolisilər. **4** Siloam
məhəllisidiki munar ərülüp qüxüp, on səkkiz kixini besip
əltürüp qoyoŋan, silər ularni Yerusalemda turuwatqan
baxqlardin qəbiq, dəp qaramsilər? **5** Mən silərgə
eytayki, undaq əməs! Bəlki silər towa qilmisanglar,
həmminglarmu ohxax akiwəttə halak bolisilər. **6** Andin
u bu təmsilni səzləp bərdi: — Məlum bir kixining
üzümzarlikida tikilgən bir tüp ənjür dərihi bar ikən.
U u dərəhtin mewə izdəp kəptu, lekin heq mewə
tapalmaptu. **7** U baoŋwəngə: «Qara, üq yildin beri bu
ənjür dərihidin mewə izdəp keliwatiman, biraq bir
talmu mewə tapalmidim. Uni kesiwət! U nemə dəp yərni
bikardin-bikar igiləp turidu?» dəptu. **8** Lekin baoŋwən:
«Hojayin, uningoŋa yənə bir yil təgmigəyla. Bu waqit
iqidə uning tüwidiki topilarni boxitip, ooŋutlap baqay. **9**
Əgər kelər yili mewə bərsə, yahxi hop! Biraq bərmisə,
kesiwətkəyla» dəptu baoŋwən. **10** Bir xabat küni, u
bir sinagogta təlim beriwatatti. **11** Mana xu yərdə
on səkkiz yildin beri zəipləxtürgüqi bir jin təripidin
tutulup, dəmqiyip ərə turalmaydioŋan bir ayal bar idi.
12 Əysa uni kərgəndə, yenioŋa qakirip: — Hanim, sən
bu zəiplikingdin azad boldung! — dedi. **13** Andin u
qolini uning uqisioŋa qoyuwidi, ayal dərhal ruslinip tik
turup, Hudani uluoŋlidi. **14** Biraq sinagogning qongi
əysaning xabat küni kesəl saqaytqinidin oŋəzəplinip,
kəpqilikkə: — Adəmlər ix qilix kerək boloŋan altə kün
bar, xu künlərdə kelip saqaytilinglar; lekin xabat künidə
undaq qilmanglar, — dedi. **15** Xunga Rəb uningoŋa
mundaq jawab bərdi: — Əy sahtipəzlər! Hərbiringlar
xabat küni torpaq wə exikinglarni oqurdin yexip,
suoŋaroŋili baxlimamsilər?! **16** Əmdi Xəytan mana on
səkkiz yil booŋup kəlgən, Ibrahimning bir qizi boloŋan
bu ayal dəl xabat künidə bu sirtmaqtin boxitilsa, bu
xabat künining yarixiqi bolmamdu?! **17** U muxu səzni
qiloŋanda, uningoŋa qarxi qikqanlar hijalətkə qaldi; biraq
halayiq uning qiliwatqan həmmə ajayib ixliridin xadlinip
yayridi. **18** U səzini [dawamlaxturup] mundaq dedi: —
Hudaning padixahliqi nemigə ohxaydu? Mən uni nemigə
ohxitay? **19** U goya bir tal qiqa urukioŋa ohxaydu; birsi
uni elip əz beoŋida terioŋanidi; u əsüp yooŋan dərəh
boldi; asmandiki uqar-qanatlar kelip uning xahlirida
uwulidi. **20** U yənə: — Hudaning padixahlikini nemigə
ohxitay? U huddi eqitkuoŋa ohxaydu; bir ayal uni qolioŋa
elip, üq jawur unning arisioŋa yoxurup, taki pütün hemir
boloŋuqə saqlidi, — dedi. **22** [Əysa] Yerusalemoŋa qarap
səpirini dawamlaxturup, besip ətkən hərkaysi xəhər-
yezilarda təlim berip mangdi. **23** Birəylən uningdin:
— I təqsir, qutquzulidioŋanlarning sani azmu? — dəp
soridi. Əysa kəpqilikkə mundaq jawab bərdi: **24** — Silər
tar ixiktin kirixkə kürəx qilinglar. Qünki mən silərgə
xuni eytayki, nuroŋun adəmlər kirəy dəp izdənsimu,
əmma kirəlməydu. **25** Əyning igisi ornidin turup ixikni
taqioŋandin keyin, silər taxqirida turup ixikni qəqip:
«Rəb, bizgə aqqin!» dəp yalwuroŋili turoŋininglarda, u
silərgə jawabən: «Silərning nəlikinglarni bilməymən» —
dəydu. **26** Andin silər: «Biz sening aldingda yegən, iqkən,
sənmu bizning koqilirimizda təlim bərgən» desənglar,
27 u yənə jawabən: «Silərning nəlikinglarni bilməymən,
məndin neri ketinglar, əy qəbihlik qiloŋuqilar!» dəydu. **28**
Silər Ibrahim, Isheq, Yaqup wə barliq pəyoŋəmbərlərning
Hudaning padixahliqi iqidə ikənlikini, əzünglarning
sirtqa taxliwetilgininglarni kərgininglarda, yioŋa-zarlar
kətürülidu, qixlar oŋuqurlaydu. **29** U qaoŋda, kixilər

məxriq bilən məoɣribtin wə ximal bilən jənubtin kelixip,
Hudaning padixaḫliqida dastihanda olturidu. **30** Xuning
bilən mana, xu qaoɣda aldida turoɣanlardin arkioɣa
ətidioɣanlar, arkida turoɣanlardin aldioɣa ətidioɣanlar bar
bolidu. **31** Dəl xu waqitta birnəqqə Pərisiylər əysaning
aldioɣa kelip uningoɣa: — Muxu yərdin qikip ezüngni
nerioɣa al. Qünki Ḫerod seni əltürməkqi, — dedi. **32** U
uloroɣa: — Berip xu tülkigə eytinglar: Mana mən jinlarni
ḫəydiwetip, bügün wə ətə xipa berərmən wə üqinqi
küni takamullaxturulimən, dənglar. **33** Ḫalbuki, bügün
wə ətə wə əgünlükkə mengip yürüxüm kerəktur; qünki
ḫeq pəyoɣəmbərning əltürülüxi Yerusalemdin baxqa
ḫeqqandaq jayda mumkin bolmas. **34** Əy Yerusalem,
Yerusalem! Pəyoɣəmbərlərni əltüridioɣan wə sanga
əwətilgənlərni qalma-kesək qilidioɣan xəḫər! Mən qanqə
qetimlap mekiyan əz qüjilirini qanat astioɣa aloɣandək
sening baliliringni qoynumoɣa almaqqi boldum, lekin
silər halimidinglar. **35** Mana əyünglar taxlinip wəyranə
bolup qalidu; wə mən silərgə xuni eytip qoyayki,
silər «Pərwərdigarning nami bilən kəlgüqigə mubarək
boloɣay!» demigüqə, meni yənə kərəlməysilər.

14 Wə xundaq boldiki, bir xabat küni u Pərisiylərdin
boloɣan bir ḫəkümdarning əyigə oɣizaoɣa bardi;
əmdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** Wə mana, u
yərdə suluq ixxiq kesiligə giriptar boloɣan bir adəm
bar idi. **3** Əysa Təwrat əḫliliri wə Pərisiylərdin: —
Xabat küni kesəl saqaytix Təwrat qanunioɣa uyoɣunmu-
yoq? — dəp soridi. **4** Biraq ular lam-jim demidi. U
ḫeliqi kesəlgə qolini təgküzüp, saqaytip yoloɣa saldi.
5 Andin u ulardin yənə: — Aranglardin biringlarning
mubada xabat künidə exiki ya kalisi qudukqa qüxüp
kətsə, uni dərḫal tartip qikarmaydioɣan zadi kim bar?
— dəp soridi. **6** Wə ular uning bu səzlirigə ḫeq jawab
berəlmidi. **7** Əysa qakiriloɣan meḫmanlarning əzlirigə
tərdin orunlarni qandaq tallioɣinini kərüp, uloroɣa
mundaq bir təmsilni eytip bərdi: **8** — Birsi seni toy
ziyapitigə təklip qilsa, tərdə olturmioɣin. Bolmisa, səndin
ḫərmətlikrək birsi təklip qilinoɣan bolsa, **9** U qaoɣda seni
wə uni qakiroɣan saḫibhana kelip sanga: «Bu kixigə orun
bərgəysiz» dəp qalsa, sən hijaləttə qelip pəgaḫoɣa qüxüp
qalisən. **10** Lekin sən qakiriloɣanda, berip pəgaḫda
olturoɣin. Xuning bilən seni qakiroɣan saḫibhana kelip:
«Əy dostum, yukirioɣa qiking» deyixi mumkin wə
xuning bilən sening bilən dastihanda olturoɣanlarning
ḫəmmisining aldida sanga izzət bolidu. **11** Qünki ḫərkim
əzini üstün tutsa təwən qilinidu wə kimdəkim əzini
təwən tutsa üstün qilinidu. **12** U əzini meḫmanoɣa
qakiroɣan saḫibhanioɣa mundaq dedi: — Meḫmanni
tamaqqa yaki ziyapətkə qakiroɣningda, dost-buradər,
qerindax, uruq-tuoɣqan yaki bay qolum-qoxniliringni
qakirmioɣin. Qünki ularmu seni meḫmanoɣa qakirip,
mərḫəmitingni qayturuxi mumkin. **13** Xuning üqün
ziyapət berəy desəng, oɣerib-oɣurwa, meyip-nakar,
akqsaq-qolaq, kor-əmalarni qakiroɣin **14** wə bəht-bərikət
kərisən; qünki u kixilərning yahxiliqingni qayturuxning
amali yoqtur. Xuning bilən ḫəkqaniylarning qayta
tirilgən künidə qiloɣining əzünggə qayturulidu. **15**
Uning bilən ḫəmdastihan olturoɣanlardin biri bu
səzlərni anglap, uningoɣa: — Hudaning padixaḫliqida
oɣizalanoɣuqilar nemidegən bəhtlik-ḫə! — dedi. **16** Biraq
u uningoɣa jawabən mundaq dedi: — Bir kixi katta
ziyapətkə tutux qilip, nuroɣun meḫmanlarni qakirip
qoyuptu. **17** Dastihan selinoɣan xu saəttə, qakirini əwətip,
qakiriloɣan meḫmanloroɣa: «Mərḫəmət, ḫəmmə nərsə
təyyar boldi!» dəp eytiptu. **18** Biraq, meḫmanlarning
ḫəmmisi barmaslikqa bir-birləp əzrə-baḫanə kərsətkili
turuptu. Birinqisi uningoɣa: «Mən ḫelila bir parqə yər
setiwaloɣanidim, berip kərüp kəlmisəm bolmaydu. Meni
əpu qiloɣayla, baralmaymən» dəptu. **19** Yənə biri: «Mən
bəx qoxluq əküz setiwaldim, ḫazir berip ularni sinap
kərüxüm kerək. Meni əpu qiloɣayla, baralmaymən»
dəptu. **20** Yənə birsi: «Mən yengi əyləngən, xunga
baralmaymən» dəptu. **21** Qakar qaytip kelip, bu ixlarni
hojayinioɣa məlum qiptu. Hojayin oɣəzəpləngən ḫalda
qakirioɣa: «Dərḫal xəḫərning qong-kiqik koqilirioɣa
kirip, oɣerib-oɣurwa, meyip-nakar, akqsaq-qolaq wə kor-
əmalarni muxu yərgə yioqip kəl» dəptu. **22** Andin qakar
qaytip kelip: «Hojayin, əmr bərginingdək ada qilindi, wə
yənə box orun bar!» dəptu. **23** Xuning bilən hojayin
qakaroɣa: — «Əyüm meḫmanloroɣa tolux üqün yezilardiki
qong-kiqik yollarni, məḫəllilərni arilap, udul kəlgən
adimingni zorlap elip kəlgin! **24** Qünki mən silərgə
xuni eytayki, baxta qakiriloɣan adəmlərning ḫeqqaysisi
dastihinimdin tetimaydu», dəptu. **25** Əmdi top-top
adəmlər uningoɣa ḫəmraḫ bolup ketiwatatti. U burulup
uloroɣa qarap mundaq dedi: **26** — Manga əgəxkənlər
[manga boloɣan səyüxliridin] əz atisi wə anisi, ayali wə
baliliri, aka-ukiliri wə aqa-singilliri, ḫətta əz jeninimu
yaman kərmisə manga muhlis bolalmas. **27** Kimdəkim
əzining krestini yüdüp manga əgəxmisə u manga muhlis
bolalmas. **28** Aranglardin birsi munar salmaqqi bolsa,
aldi bilən olturup bu quruluxni pütküzüdək hirajət
əzümdə barmu-yoq dəp ḫesab qilmasmu? **29** Undaq
qilmioɣanda, ulni selip pütküzəlmisə, kərgənlərning
ḫəmmisi mazaq qilip: «Bu adəm binani baxlap qoyup
pütküzəlmidi» — deməy qalmaydu. **31** Yaki bir padixaḫ
yənə bir padixaḫ bilən jəng qiloqili qiqsa aldi bilən
olturup: — Mening üstümgə kelidioɣan yigirmə ming
kixilik qoxun igisigə mən on ming əskirim bilən taqabil
turalarmənmu? dəp məlqərləp kərməmdu?! **32** Əgər u
«Soquxalmaymən» dəp oylisa, düxmən tehi yiraqtiki
qaoɣda əlqi əwətip, sulḫ xərtlirini soraydu. **33** Xuningoɣa
ohxax, silərdin kimdəkim [kənglidə] əzining bar-yoqi
bilən hoxlaxmisa, manga muhlis bolalmas. **34** Tuz
yahxi nərsidur; ḫalbuki, tuz əz təmini yoqatsa, uningoɣa
qaytidin tuz təmini qandaqmu kirgüzgili bolidu? **35**
U tuprakqa ixlitixkə yaki ooɣutqa arilaxturuxqimu
yarimay, talaoɣa taxlinidu. Anglioɣudək quliqi barlar
buni anglisun!

15 Əmdi bajgirlar wə baxqa gunaḫkarlarning ḫəmmisi
uning səzini anglaxqa uning ətrapioɣa olaxmakta
idi. **2** Lekin Pərisiylər bilən Təwrat ustazliri oɣudungxup:
— Bu adəm gunaḫkarlarni qarxi alidu wə ular bilən
ḫəmdastihan olturidu! — deyixti. **3** Xunga u uloroɣa
munu təmsilni səzləp bərdi: **4** — Əgər aranglarda
birəylənning yüz tuyaq qoyi bolup, ulardin biri yitip
kətsə, toksan tokquzini qəldə qoyup qoyup yitip
kətkinini tapquqə izdiməsmu? **5** Uni tepiwaloɣanda,
xadlanoɣan ḫalda mürisigə artidu; **6** andin əyigə elip
kelip, yar-buradərliri bilən qolum-qoxnilirini qakirip,

ularoŋa: «Mən yitkən ḳoyumni tepiwaldim, mening
bilən təng xadlininglar!» dəydu. 7 Mən silərgə xuni
eytayki, xuningoŋa ohxax, towa ḳiliwatḳan bir gunaḥḳar
üqün ərxtə zor hursənlik bolidu; bu hursənlik towioŋa
moḥtaj bolmioŋan toḳsan toḳḳuz ḥəḳḳaniy kixidin
boloŋan hursənliktin kəp artuḳtur. 8 — Yaki bir
ayalning on kümüx dinari bolup, bir dinarni yoḳitip
ḳoysa, qiraoŋni yeḳip, taki uni tapḳuqə əyni süpürüp,
zən ḳoyup izdiməsmu? 9 Uni tapḳanda yar-buradər,
ḳolum-ḳoxnlirini qaḳirip, ularoŋa: «Mening bilən təng
xadlininglar, qünki mən yoḳitip ḳoyoŋan dinarimni
tepiwaldim» — dəydu. 10 Mən silərgə xuni eytayki,
xuningoŋa ohxax towa ḳiliwatḳan bir gunaḥḳar üqün
Hudaning pərixtilirining arisida hursənlik bolidu. 11
U səzini dawam ḳilip mundaḳ dedi:— Məlum bir
adəmning ikki ooŋli bar ikən. 12 Kiqik ooŋli atisioŋa:
«Əy ata, mal-mülüktin tegixlik ülüxümni ḥazirla manga
bərgin» dəp eytiptu. Wə u əz mal-mülüklirini ikkisigə
təḳsim ḳilip beriptu. 13 Uzun ətməyla, kiqik ooŋli
bar-yoḳini yioŋixturup, yiraḳ bir yurtḳa səpər ḳiliptu.
U u yərdə əyx-ixrətlik iqidə turmux kəqürüp mal-
dunyasini buzup-qeqiptu. 14 Dəl u bar-yoḳini sərp
ḳilip tügətkən waḳtida, u yurtta ḳattiḳ aqarqiliḳ bolup,
u helila ḳisilqiliḳta ḳaptu. 15 Xuning bilən u berip,
xu yurtning bir puḳrasioŋa mədikar bolup yalliniptu;
u uni etizliḳioŋa qoxḳa beḳixḳa əwətiptu. 16 U ḥətta
ḳorsiḳini qoxḳilarning yemi boloŋan purqaḳ posti bilən
toyoŋuzuxḳa təḳəzza boptu; lekin ḥeqkim uningoŋa
ḥeqnərsə bərməptu. 17 Ahir berip u ḥoxini tepip:
«Atamning xunqə kəp mədikarlirining aldidin yemə-
iqmək exip-texip turidu; lekin mən bolsam bu yərdə
aqliḳtin ələy dəp ḳaldim! 18 Ornumdin turup, atamning
aldioŋa berip uningoŋa: Əy ata, mən ərxning aldidimu
wə sening aldingdimu gunaḥ ḳildim. 19 Əmdi sening
ooŋlung atilixḳa layiḳ əməsmən. Meni mədikarliring
süpitidə ḳobul ḳiloŋaysən! — dəymən» dəp oylaptu.
20 Xuning bilən ornidin turup atisining aldioŋa ḳaytip
mengiptu. Lekin atisi yiraḳtinla uni kərüp uningoŋa
iqi aoŋritip, aldioŋa yügürüp qiḳip, uning boynioŋa
esilip uni səyüp ketiptu. 21 Ooŋli: «Ata, mən ərxning
aldidimu, sening aldingdimu gunaḥ ḳildim. Əmdi sening
ooŋlung atilixḳa layiḳ əməsmən» — dəptu. 22 Biraḳ
atisi qakarlirioŋa: «Dərḥal əng esil tonni əkelip uningoŋa
kiydürünglar, ḳolioŋa üzük selinglar, putlirioŋa ayaoŋ
kiydürünglər; 23 wə bordaḳ torpaḳni əkelip soyunglar;
andin obdan yəp, rawurus təbrikləyli! 24 Qünki mening
bu ooŋlum əlgənidi, tirildi, yitip kətkənidi, tepildi!»
— dəptu. Andin ular təbrikləxkili baxlaptu. 25 Əmdi
qong ooŋli etizoŋa kətkənikən. U ḳaytip keliwetip əygə
yeḳin kəlgəndə nəoŋmə-nawa bilən ussulning awazini
anglaptu. 26 U qakarlardin birini qaḳirip, uningdin
nemə ix boluwatḳinini soraptu. 27 Qakar uningoŋa:
Ukang kəldi wə atang uni saḳ-salamət tepiwaloŋanliḳi
üqün bordaḳ torpaḳni soydi» dəptu. 28 Lekin [qong
ooŋli] hapa bolup, əygə kirgili unimaptu. Wə atisi qiḳip
uning əygə kirixini ətünüptu. 29 Əmma u atisioŋa jawab
berip: «Ḳara! Mən xunqə yildin beri ḳuldək hizmitingdə
boldum, əsla ḥeqbir əmringdin qiḳip baḳmidim. Biraḳ
sən manga əl-aoŋinilirim bilən hux ḳiloŋili ḥeqḳaqan birər
ooŋlaḳmu bərmiding! 30 Lekin sening mal-mülükliringni
paḥixilərgə həjləp tügətkən bu ooŋlung ḳaytip kəlgəndə,
sən uning üqün bordaḳ torpaḳni soyupsən» — dəptu.
31 Biraḳ atisi yənə uningoŋa: «Əy ooŋlum, sən ḥərdaim
mening yenimdisən wə mening barliḳim seningkidur.
32 Əmdi təbrikləp xadlinixḳa layiḳtur; qünki bu sening
ukang əlgənidi, tirildi, yoḳilip kətkənidi, tepildi» —
dəptu.

16 U muhlislirioŋa yənə mundaḳ dedi:— Bir bayning
bir oŋojidari bar ikən. Birsi bayoŋa: «Bu oŋojidaringiz
mal-mülkingizni buzup qaqti» dəp xikayət ḳiptu. 2 U
oŋojidarni qaḳirip, uningoŋa: «Mening sening tooŋrangda
anglioŋanlirim zadi ḳandaḳ gəp? Oŋojidarliḳingdiki
ḥesab-kitabni eniḳ tapxur; qünki mundin keyin sən
oŋojidar bolmaysən» — dəptu. 3 Oŋojidar əmdi əz
iqidə: «Nemə ḳilay? Qünki hojayinim meni oŋojidarliḳtin
məḥrum ḳilidu. Kətmən qapay desəm unqilik maoŋdur
yoḳ, tiləmqilik ḳilay desəm nomus ḳilimən. 4 Ḥə, taptim!
Oŋojidarliḳtin ḳaloŋinimda kixilərning meni əylirigə
ḳarxi elixi üqün, nemə ḳiliximni əmdi bildim» dəp 5 əz
hojayinioŋa ḳərzdar boloŋanlarni birdin-birdin qaḳirip
kelip, birinqisidin: «Hojayinimoŋa ḳanqilik ḳərzingiz
bar?» dəp soraptu. 6 Wə ḳərzdar: «Yüz tung zəytun
meyi» dəp jawab beriptu. Oŋojidar uningoŋa: «Mana,
ḥesabat dəptiringizni elip, bu yərdə olturup əllik tungoŋa
əzgərtiweting!» dəptu. 7 Andin u yənə birigə: «Sizqu,
ḳanqilik ḳərz boldingiz?» dəp soraptu. U: «Yüz kürə
buoŋday» dəp jawab beriptu. Oŋojidar uningoŋa: «Ḥesabat
dəptiringizni elip səksən kürigə əzgərtiweting!» dəptu.
8 Xuning bilən uning hojayini səmimiyətsiz oŋojidarning
bu ixtiki pəmlikliki üqün uningoŋa ḳayil bolup mahtaptu.
Qünki bu dunyaning pərzəntliri əz dəwridə nurning
pərzəntliridin pəmliktur. **(aiōn g165)** 9 Wə mən silərgə
xuni eytip ḳoyayki, «Naḥəḳ dunyaoŋa təwə mal-dunya»
arḳiliḳ əzünglaroŋa dost tutunglar; xundaḳ ḳilsanglar,
mal-dunya karoŋa kəlməydioŋan boloŋan [künidə] xu
dostlar silərni əbədiy makanlaroŋa ḳarxi alidu. **(aiōnios
g166)** 10 Kimki kiqikkinə ixta sadiḳ bolsa, qong ixtimu
sadiḳ bolidu; wə kimki kiqikkinə ixta səmimiyətsiz
bolsa, qong ixtimu səmimiyətsiz bolidu. 11 Xunga
əgər «naḥəḳ dunyaoŋa təwə boloŋan mal-dunya»da
sadiḳ bolmisanglar, kim silərgə ḥəḳiḳiy baylilḳarni
tapxursun? 12 Wə baxḳilarning nərsiliridə sadiḳ
bolmisanglar kim silərgə əzünglarning nərsisini bərsun?
13 Ḥeqkim ikki hojayinoŋa təng hizmət ḳilalmaydu.
Qünki u yaki buni yaman kərüp, uni yahxi kəridu;
yaki buningoŋa əzini pütünləy beoŋixlap, uningoŋa
etibarsiz ḳaraydu. [Xuningoŋa ohxax], silərningmu birla
waḳitta ḥəm Hudaning, ḥəm mal-dunyaning ḳullukida
boluxunglar mumkin əməs. 14 Əmdi Pərisiylər (ular
puloŋa amraḳ idi) bularning ḥəmmisini anglap əysani
məshirə ḳilixti. 15 Wə u ularoŋa mundaḳ dedi:—
«Silər əzünglarni adəmlərning aldida ḥəḳḳaniy ḳilip
kərsətküqidursilər; lekin Huda ḳəlbinglarni bilidu. Qünki
adəmlərning arisida ḳədirlinidioŋini Hudaning nəziridə
yirginqliktur. 16 Təwrat ḳanuni wə pəyoŋəmbərlərning
yazmiliri [qəmüldürgüqi] Yəḥyaoŋiqə ḥidayət bolup
kəldi; xu waḳittin baxlap Hudaning padixaḥliḳining hux
həwiri jakarlinip keliwatidu; [padixaḥliḳḳa] kirməkqi
boloŋanlarning ḥərbiri uningoŋa bəsüp kiriwelixi
kerəktur. 17 Lekin asman bilən zeminning yoḳ ḳiliwetilixi

Təwratning bir qekiti bikar qilinixtin asandur. **18** — Ҳər
kim əz ayalini talaq qilip baxqa birini alsa zina qiloƣan
bolidu wə kimki əz eridin talaq qilinoƣanni alsa zina
qiloƣan bolidu». **19** — Burun bir bay adəm bar idi; u səsün
rənglik ton wə kanap kiyimlərni kiyip, ҳərküni əyx-ixrət
iqidə təntənə qilatti. **20** Wə pütün əzayini qaqa-jaҳarət
besip kətkən Lazarus isimlik bir yoqsul bar idi; u bayning
dərwazisining aldioƣa [ҳərküni] yatquzup qoyulatti. **21**
Uning dastihinidin qüxüp qaloƣan parqi-puratlardin
qorsiqini toyoƣuzoƣuxqa təxna idi. Ҳalbuki, itlar kelip
uning yarilirini yalaytti. **22** Əmdi xundaq boldiki, yoqsul
əldi wə pərixtilər uni Ibraҳimning quqiqioƣa apardi. Bay
ҳəm əlüp dəpnə qilindi; **23** wə təҳtisarada qattiq qiynilip,
bexini kətürüp, yiraqtin Ibraҳimni wə uning quqiqidiki
Lazarusni kərüp: **(Hadēs g86)** **24** «Əy ata Ibraҳim, manga
rəҳim qiloƣaysən! Lazarusni əwətkəysən, u barmiqining
uqini suoƣa qilap, tilimoƣa temitip sowutqay. Qünki mən
bu ot yalquninda qattiq azabliniwatimən!» dəp warqirap
yalwurdi. **25** Lekin Ibraҳim mundaq dedi:«Əy ooƣlum,
ҳayat waqtingda ҳalawətni yətküqə kərginingni wə
Lazarusning dərd-bala tartqinini yadingoƣa kəltürgin.
Ҳazir u təsəlli tapti, əmma sən azab tartiwatisən. **26**
Wə bulardin baxqa, biz bilən silərning arilikimizda
yooƣan bir ҳang bekitilgəndurki, bu yərdin silər tərəpkə
ətəyli degənlər ətələməs wə andin biz tərəpkə ətimiz
degənlər ətəlməs». **27** Əmdi bay yənə: «Undaqta, i
ata, səndin [Lazarusni] atamning əyigə əwətixingni
ətünimən. **28** Qünki mening bəx aka-ukam bar; ularning
bu azab-oqubətlik yərgə kəlməsliki üqün [Lazarus]
ularni qattiq agaҳlandurup qoysun» — dedi. **29** Biraq
Ibraҳim jawab berip uningoƣa: «Ularda Musa wə [baxqa]
pəyoƣəmbərlərning [agaҳ-guwaҳliqi] bar; ular xularni
anglisun» — dedi. **30** Lekin u: «Yaq, i Ibraҳim ata,
əgər əlgənlərdin biri tirilip ularning aldioƣa barsa, ular
towa qilidu» — dedi. **31** Əmma Ibraҳim uningoƣa: «Əgər
ular Musa wə [baxqa] pəyoƣəmbərlərning [guwaҳliqini]
anglimisa, ҳətta əlgənlərdin birsi tirilsimu, ular yənila
ixinixni rət qilidu» — dedi.

17 U muhlislirioƣa mundaq dedi: — Insanni
putlaxturidioƣan ixlar bolmay qalmaydu; lekin
xu putlaxturux wasitiqisi boloƣan adəmning ҳalioƣa
way! **2** Bundaq adəmning bu kiqik balilardin birini
[gunaҳqa] putlaxturoƣan bolsa, boynioƣa tügmən texi
esiloƣan ҳalda dengizoƣa taxliwetilgini əwzəl bolatti. **3**
Əzünglaroƣa agaҳ bolunglar! Əgər qerindixing gunaҳ
qiloƣan bolsa, uningoƣa tənbiҳ-nəsiҳət qiloƣin. U towa
qilsa uni əpu qiloƣin. **4** Mubada u bir kün iqidə sanga
yəttə mərtiwə gunaҳ qilsa wə yəttə mərtiwə yeningoƣa
kelip: Towa qildim, desə, uni yənila əpu qiloƣin. **5** Xuning
bilən rosullar Rəbgə: Ixənq-etiqadimizni axuroƣin, —
deyixti. **6** Wə Rəb ularoƣa mundaq dedi: — Silərdə
qiqa urukidək zərriqə ixənq bolsa idi, silər awu üjmə
dərihigə: «Yiltizingdin qomurulup, dengizoƣa kəqüp
tikil!» desənglar, u səzünglarni anglap kəqətti. **7**
Lekin aranglardin kimning yər ҳəydəydioƣan yaki
mal bakidioƣan bir quli bolsa wə u etizliqtin qaytip
kəlgəndə, uningoƣa: «Tezrək kelip dastihanda olturoƣin»,
dəydioƣanlar barmu? **8** U bəlki uningoƣa: «Mening
tamiqimni təyyar qil, mən yəp-iqip boloƣuqə belingni
baoƣlap meni kütkin, andin əzüng yəp-iqkin, deməsmu?
9 Qul əmr qilinoƣinidək qiloƣini üqün hojayin uningoƣa
rəҳmət eytamdu? Meningqə, eytmaydu. **10** Xuningoƣa
ohxax, silərmu əzünglaroƣa əmr qilinoƣanning ҳəmmisini
ada qiloƣininglardin keyin: Biz ərziməs qullarmiz; biz
pəkət tegixlik burjimizni ada qilduq, halas», dəydioƣan
bolisilər. **11** Wə xundaq boldiki, u Yerusalemoƣa qiqip
ketiwatqanda, Samariyə bilən Galiliyəning otturisidin
ətüp, **12** bir kəntkə kirginidə mahaw kesiligə giriptar
boloƣan on adəm uningoƣa uqrap, yiraqta tohtap,
13 awazlirini kətürüp: əy əysa, ustaz, bizgə rəҳim
qiloƣaysən, dəp ətündi. **14** Ularni kərgəndə u ularoƣa:
Berip əzünglarni kaҳinlaroƣa kərsitinglar, dedi. Wə
xundaq boldiki, ular yolda ketiwatqanda, [mahawdin]
paklandi. **15** Ulardin birəylən əzining saqayoƣinini
kərgəndə yuqiri awaz bilən Hudani uluoƣlap, kəynigə
burulup, qaytti. **16** U kelip əysaning ayioƣioƣa yiqilip
düm yetip təxəkkür eytti. U Samariyəlik idi. **17** əysa
bu ixqa qarap: Pak qilinoƣanlar on kixi əməsmidi?
Qaloƣan toqquzəylən qeni? **18** Bu yat əllik musapirdin
baxqa, Hudaoƣa ҳəmdusana oquoƣili ҳeqkim qaytip
kəlməptioƣu?! — dedi. **19** Andin u ҳeliqi adəmgə: —
«Ornungdin tur, yolungoƣa mangoƣin! Etiqading seni
saqaytti!» — dedi. **20** [Bir küni] Pərisiylər uningdin:
«Hudaning padixaҳliqi qaqan kelidu?» dəp sorioƣanda
u ularoƣa jawab berip mundaq dedi: — Hudaning
padixaҳliqining kelixini kəz bilən kərgili bolmas;
21 kixilər: «Qaranglar, u mana bu yərdə!» yaki «U
yərdə!» deyəlməydu. Qünki mana, Hudaning padixaҳliqi
aranglardidur. **22** Keyin u muhlislirioƣa yənə mundaq
dedi: — «Xundaq künlər keliduki, silər Insan'ooƣlining
künliridin birər künini bolsimu kərüxkə təxna bolisilər,
lekin kərəlməysilər. **23** Xu qaoƣda kixilər silərgə: «Mana
u bu yərdə!» wə yaki «Mana u u yərdə!» dəydu; silər
nə barmanglar nə ularning kəynidin yügürmənglar.
24 Qünki goya asmanning bir qetidin qaqmaq qekip
yənə bir qetigiqə yorutidioƣandək, Insan'ooƣlining əz
künidə ҳəm xundaq bolidu. **25** Lekin u awwal kəp
azab-oqubətlərni tartixi bu dəwrdikilər təripidin qətkə
kekilixi mukərrərdur. **26** Wə Nuҳ [pəyoƣəmbərning]
künliridə qandaq boloƣan bolsa, Insan'ooƣlining künliridə
ҳəm xundaq bolidu. **27** Taki Nuҳ kemigə kirip olturoƣan
küngiqə, kixilər yəp-iqip, əylinip wə yatlik bolup
keliwatqanidi; andin topan kelip ҳəmmisini ҳalak qildi.
28 Ҳəm yənə, Lutning künliridə qandaq boloƣan bolsa
xundaq bolidu — kixilər yəp-iqip, soda-setik qilip,
terikqilik qilatti wə əylərni salatti. **29** Lekin Lut Sodom
xəҳiridin qikqan küni, asmandin ot bilən günggürt
yeoƣip, [bu xəҳərdikilərning] ҳəmmisini ҳalak qildi. **30**
Əmdi Insan'ooƣli axkara bolidioƣan kündə ənə xundaq
bolidu. **31** Xu küni, ҳərkim əgzidə turup, nərsə-kərəkliri
əyidə bolsimu, aloƣili qüxmisun; wə xuningoƣa ohxax
kimki etizlikta bolsa [əyigə] ҳeq yanmisun. **32** Lutning
ayalini yadinglaroƣa kəltürünglar! **33** Kimki əz ҳayatini
qutquzmaqqi bolsa, uningdin məҳrum bolidu, lekin əz
ҳayatidin məҳrum boloƣan kixi uningoƣa erixidu. **34**
Silərgə xuni eytayki, u keqidə ikki adəm bir orunda
yatidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri qaldurulidu.
35 Ikki ayal yaroƣunqaq bexida turup un tartiwatqan
bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri qaldurulidu».
37 Wə ular uningoƣa jawabən: əy Rəb, bu ixlar qəyərdə

yüz beridu? — dəp soridi. U ularoŋa: Jəsət ḳaysi yərdə
bolsa, ḳuzoŋunlar xu yərgə toplixidu!

18 Wə u ularoŋa, boxaxmay, ḥərdaim dua ḳilip
turux kerəkliki tooŋrisida bir təmsil ḳəltürüp
mundaḳ dedi: **2** — «Məlum xəḥərdə bir sotqi bar
ikən. U Hudadinmu ḳorḳmaydikən, adəmlərgimu pərwa
ḳilmaydikən. **3** Xu xəḥərdə bir tul ayal bar ikən wə u
daim sotqining aldioŋa kelip: «Əyibkardin ḥəḳḳimni elip
bərgin» dəp tələp ḳilidikən. **4** U heli waḳitḳiqə uni rət
ḳiptu; biraḳ keyin kənglidə: Hudadinmu ḳorḳmaymən,
adəmlərgimu pərwa ḳilmaymən, **5** lekin bu tul hotun
meni awarə ḳilip ketiwatidu, uning manga qaplixiwelip
meni ḥalimdin kətküzüwətməsliki üqün ḥərḥalda uning
dəwayini sorap ḳoyay!» — dəp oylaptu». **6** Rəb:
Ḳaranglar, adalətsiz bu sotqining nemə degənlirigə! **7** U
xundaḳ ḳiloŋan yərdə, Huda Əzigə keqə-kündüz nida
ḳiliwatḳan talliоŋan bəndilirigə ḳandaḳ ḳilar? Gərqə Huda
Əz bəndilirigə ḥəmdərd bolux bilən birgə [rəzillikkə]
uzunoŋiqə səwr-taḳət ḳilsimu, ahirida bəndilirining
dərdigə yətməsmu? **8** Mən silərgə eytayki: U ularning
dərdigə yetip naḥayiti tezla ḥəḳḳini elip beridu! Lekin
Insan'ooŋli kəlgəndə yər yüzidə iman-ixənq tapalamdu?
— dedi. **9** U əzlirini ḥəḳḳaniy dəp ḳarap, baxḳilarni
kəzigə ilmaydioŋan bəzilərgə ḳaritip, mundaḳ bir təmsilni
eytti: **10** — Ikki adəm dua ḳiloŋili ibadəthanioŋa beriptu.
Biri Pərisiy, yənə biri bajgir ikən. **11** Pərisiy ərə turup
əz-əzigə mundaḳ dua ḳiliptu: — «Əy Huda, mening
baxḳa adəmlərdək bulangqi, adalətsiz, zinahor wə ḥətta
bu bajgirdək bolmioŋinim üqün sanga xükür! **12** Ḥər
ḥəptidə ikki ḳetim roza tutimən wə tapḳanlirimning
ondin bir ülüxini sədiḳə ḳilimən». **13** Biraḳ ḥeliḳi bajgir
yiraḳta turup bexini kətürüp asmanoŋa ḳaraxḳimu
petinalmay məydisigə urup turup: «Əy Huda, mən
muxu gunaḥḳaroŋa rəḥim ḳiloŋaysən!» — dəptu. **14**
Mən silərgə xuni eytayki, bu ikkiyləndin [Pərisiy] əməs,
bəlki [bajgir] kəqürümgə erixip əyigə ḳaytiptu. Qünki
ḥərkim əzini üstün tutsa təwən ḳilinar, lekin kimki əzini
təwən tutsa üstün kətürülər. **15** Əmdi ḳolini təgküzsun
dəp, kixilər kiqik balilirinimu uning aldioŋa elip kelətti.
Lekin buni kərgən muhlislar ularni əyiblidi. **16** Əmma
əysa balilarni yenioŋa qaḳirip: Kiqik balilarni aldimoŋa
kəlgili ḳoyunglar, ularni tosuxmanglar. Qünki Hudaning
padixaḥliḳi dəl muxundaḳlardin tərkib tapḳandur. **17**
Mən silərgə bərḥəḳ xuni eytip ḳoyayki: Kimki Hudaning
padixaḥliḳini səbiy balidək ḳobul ḳilmisa, uningoŋa
ḥərgiz kirəlməydu, — dedi. **18** Məlum bir ḥəkümdar
əysadin: I yahxi ustaz, mənggülük ḥayatḳa waris bolmaḳ
üqün nemə ixni ḳilixim kerək, — dəp soridi. **(aiōnios g166)**
19 Lekin əysa: Meni nemə üqün yahxi dəysən?
Yahxi boloŋuqi pəḳət birla, yəni Hudadur. **20** Əmrlərni
bilisən: — «Zina ḳilma, ḳatillik ḳilma, ooŋrilik ḳilma,
yaloŋan guwaḥliḳ bərmə, atangni wə anangni ḥərmət
ḳil» — dedi. **21** — Bularning ḥəmmisigə kiqikimdin
tartip əməl ḳilip keliwatimən, — dedi u. **22** Əysa buni
anglap uningoŋa: — Səndə yənə bir ix kəm. Pütkül mal-
mülkingni setip, pulini yoḳsullaroŋa üləxtürüp bərgin
wə xundaḳ ḳilsang, ərxtə həzinəng bolidu; andin kelip
manga əgəxkin! — dedi. **23** Əmma u bu gəpni anglap
tolimu ḳayoŋuoŋa qəmüp kətti; qünki u naḥayiti bay idi.
24 Tolimu ḳayoŋuoŋa qəmüp kətkənlikini kərgən əysa: —
Mal-dunyasi kəplərning Hudaning padixaḥliḳioŋa kirixi
nemidegən təs-ḥə! **25** Təgining yingnining kəzidin
ətüxi bay adəmning Hudaning padixaḥliḳioŋa kirixidin
asandur! — dedi. **26** Buni anglioŋanlar: — Undaḳ
bolsa, kim nijatḳa erixəlisun? — deyixti. **27** Əmma u
jawabən: — Insanloroŋa mumkin bolmioŋan ixlar Hudaoŋa
mumkindur — dedi. **28** Əmdi Petrus: — Mana, biz bar-
yoḳimizni taxlap sanga əgəxtuḳ!? — dedi. **29** U ularoŋa: —
Mən silərgə bərḥəḳ xuni eytayki, Hudaning padixaḥliḳi
üqün əy-waḳ ya ata-anisi ya ḳerindaxliri ya ayali ya
baliliridin waz kəqkənlərning ḥərbiri **30** bu zamanda
ularoŋa kəp ḥəssiləp muyəssər bolidu wə kelidioŋan
zamandimu mənggülük ḥayatḳa erixməy ḳalmaydu. —
dedi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Andin u on ikkəylənni
əz yenioŋa elip ularoŋa mundaḳ dedi: — Mana, biz
ḥazir Yerusalemoŋa qiḳiwatimiz wə pəyoŋəmbərlərning
Insan'ooŋli tooŋrisida pütkənlirining ḥəmmisi [xu yərdə]
əməlgə axurulidu. **32** Qünki u yat əllərning ḳolioŋa
tapxurulidu wə ular uni məshirə ḳilip, harlaydu, uning
üstigə tüküridu; **33** ular uni ḳamqilioŋandin keyin
əltürüwetidu; wə u üqinqi küni ḳayta tirilidu, — dedi.
34 Biraḳ ular bu səzlərdin ḥeqnemini qüxənmidi. Bu
səzning mənisi ulardin yoxuruloŋan bolup, uning nemə
eytḳinini biləlməy ḳaldi. **35** Wə xundaḳ ix boldiki, u
Yeriho xəḥirigə yeḳinlaxḳanda, bir kor kixi yolning
boyida olturup tiləmqilik ḳiliwatatti. **36** U kəpqilikning
ətüp ketiwatḳanliḳini anglap: — Nemə ix boloŋandu? —
dəp soridi. **37** Həḳ uningoŋa: — Nasarətlik əysa bu yərdin
ətüp ketiwatidu, — dəp həwər bərdi. **38** — I Dawutning
ooŋli əysa, manga rəḥim ḳiloŋaysən! — dəp warḳirap
kətti u. **39** Wə əysaning aldida mengiwatḳanlar uni: —
Xük oltur! dəp əyibləxti. Biraḳ u: — I Dawutning ooŋli,
manga rəḥim ḳiloŋaysən! — dəp tehimu ḳattiḳ warḳiridi.
40 Əysa ḳədimini tohtitip, uni aldioŋa baxlap kelixni
buyrudi. Ḳarioŋu uningoŋa yeḳin kəlgəndə u uningdin:
41 — Sən meni nemə ḳilip bər, dəysən? — dəp soridi. — I
Rəbbim, ḳayta kəridioŋan bolsam'idi! — dedi u. **42** Əysa
uningoŋa: — Kəridioŋan boloŋin! Etiḳading seni saḳaytti,
— dedi. **43** Wə uning kəzi xuan eqildi; u əysaoŋa əgixip,
yol boyi Hudani uluoŋlap mangdi. Wə barliḳ halayiḳmu
buni kərüp Hudaoŋa mədḥiyə oḳudi.

19 U Yeriho xəḥirigə kirip uningdin ətüp ketiwatatti.
2 Mana xu yərdə Zakay isimlik bir kixi bar idi. U
«bax bajgir» bolup, intayin bay idi. **3** U əysaning ḳandaḳ
adəm ikənlikini kərüxkə pursət izdəwatatti, lekin boyi
pakar boloŋaqḳa, həlḳning tolilik̇idin uni kərəlməytti. **4**
Xunga u aldi tərəpkə yügürüp berip, uni kərüx üqün bir
tüp üjmə dərihigə yamixip qiḳti; qünki əysa u yol bilən
ətətti. **5** Wə əysa u yərgə kəlgəndə yuḳirioŋa ḳarap uni
kərüp uningoŋa: — Zakay, qapsan qüxkin! Qünki mən
bügün sening əyüngdə ḳonuxum kerək, — dedi. **6** U
aldirap qüxüp, huxalliḳ bilən uni [əyidə] meḥman ḳildi.
7 Bu ixni kərgən halayiḳning ḥəmmisi: U gunaḥḳar
kixiningkidə ḳonoŋili kirip kətti! — dəp oŋotuldixip
kətti. **8** Lekin Zakay ornidin turup Rəbgə: — I Rəbbim,
mana, mülkümning yerimini yoḳsullaroŋa berimən;
əgər birawni yaloŋandin xikayət ḳilip uningdin birnemə
ündürüwaloŋan bolsam birigə tətni ḳayturimən, — dedi.
9 Buning bilən əysa uningoŋa [ḳarap]: — Bügün nijat bu
əygə kirdi. Qünki bu kixi ḥəm Ibraḥimning ooŋlidur! **10**

Qünki Insan'ooŋli ezip kətkənlərni izdəp kutkuzoŋili kəldi,
— dedi. **11** Halayik bu səzlərni tingxawatkanda u yənə
səz kilip bir təmsilni koxup eytti. Qünki u Yerusalemoŋa
yekinlaxkanidi wə ular: «Hudaning padixahliki dərhal
namayan bolidioŋu!?» — dəp oylaxkanidi. **12** Xunga u
mundak dedi: Bir aksəngək padixahlik təhtigə erixip
kelix üqün yirak bir yurtka karap yoloŋa kikiptu. **13**
[Awwal] u əzining on kulini kakirip, ularoŋa on tillani
üləxtürüp berip: «Mən kaytip kəlgüqə [buning bilən]
okət kilinglar» — dəptu. **14** Birak əz yurt pukraliri
uningoŋa əq boloŋaqka, kəynidin əlqilərni əwətip: «Bu
kixining üstimizgə padixah boluxini halimaymiz!»
dəptu. **15** Wə u padixahlik mənsipigə erixip kaytip
kəlgəndə xundak boldiki, hərbirining tijarət bilən kanqə
payda tapkinini bilməkqi bolup, pulini tapxuroŋan hekiki
kullirini əz aldioŋa qakirtiptu. **16** Wə awwalkisi kelip:
«I hojam, sili bərgən tilla on tilla payda kildi» dəptu.
17 «Yaraysən, əy yahxi kul! Sən kiqikkinə ixta ixənqlik
qikkanliking üqün on xəhərgə hakim boloŋin» — dəptu
hojayin uningoŋa. **18** Ikkinqisi kelip: «I hojam, sili
bərgən tilla bəx tilla payda kildi» dəptu. **19** Hojayin
uningoŋa həm: «Sən həm bəx xəhərgə hakim boloŋin»
dəptu. **20** Lekin yənə birsi kelip: «I hojam, mana
sili bərgən tilla! Buni yaoŋlikka qigip bir jayda koyup
saklidim. **21** Qünki sili kattik adəm ikənla, sili amanət
kilmioŋanliridin payda ündürüp, əzliri terimioŋanliridin
hosul yioŋila. Xuning üqün silidin korktum» dəptu.
22 Əmma [hojayini] uningoŋa: «Əy əski kul, sanga əz
aoŋzingdin qikkan səzliring boyiqə həküm kilay. Sən
mening amanət kilmay ündürüwalidioŋan, terimay
turup yioŋiwalidioŋan kattik adəm ikənlikimni bilip
turup, **23** nemə üqün mening pulumni həziniqilərgə
amanət koymiding? Mən kaytip kəlgəndə, uni əsümi
bilən almasmidim?» — dəptu. **24** Andin u yenidikilərgə:
«Uningdiki tillani elip on tilla tapkan kuloŋa beringlar!»
dəp buyruptu. **25** Ular uningoŋa: «I hoja, uning on
tillasi tursa!» — dəptikən, **26** [hojayin yənə mundak
dəptu]: «— Qünki mən silərgə xuni eytayki, kimdə
bar bolsa, uningoŋa tehimu kəp berilidu; əmma kimdə
yok bolsa, hətta uningda bar boloŋanlirimu uningdin
məhrum kilinidu. **27** Əmdi üstigə padixah bolup həküm
sürüxümni halimioŋan düxmənlirimni bolsa, ularni
kəltürüp, mening aldimda kətl kilinglar». **28** U bu
ixlarni eytkandin keyin, Yerusalemoŋa kikixka aldioŋa
karap mangdi. **29** Wə xundak boldiki, u Zəytun teoŋining
etikidiki Bəyt-Fagi wə Bəyt-Aniya yezilirioŋa yekin
kəlginidə, ikki muhlisioŋa munularni tapilap aldin əwətti:
30 — Silər udulunglardiki yezioŋa beringlar. U yərgə
kiripla heq adəm balisi minip bakmioŋan, baoŋlaklik bir
təhəyni kərisilər. Uni yexip bu yərgə yetiləp kelinglar. **31**
Əgər birsi silərdin: «Nemixka buni yexisilər?» dəp sorap
kalsa, silər uningoŋa: «Rəbning buningoŋa hajiti qüxti» —
dənglar. **32** Xuning bilən əwətilgənlər beriwidi, ix dəl u
ularoŋa eytkandək boldi. **33** Ular təhəyni yexiwatkanda,
uning igiliri ulardin: — Təhəyni nemixka yexisilər? —
dəp soridi. **34** Ular: — Rəbning uningoŋa hajiti qüxti,
— dedi. **35** Ular uni əysaning aldioŋa yetiləp kəldi; wə
yepinqa-qapanlirini təhəyning üstigə selip, əysani yələp
üstigə mindürdi. **36** U ketip baroŋinida, həlklər yepinqa-
qapanlirini yoloŋa payandaz kilip saldi. **37** Wə u Zəytun
teoŋidin qüxüx yolioŋa yekinlaxkinida, pütkül muhlislar
jamaiti xadlinip, əz kəzi bilən kərgən kudrətlik məjizilər
üqün awazini kətürüp: «Pərwərdigarning namida kəlgən
padixah mubarəktur! Asmanlarda tinq-inaklik tiklənməy,
ərxiəlada xan-xərəp ayan boloŋay!» dəp towlixip Hudaoŋa
mədhiyə okuxka baxlidi. **38** Lekin topning iqidə bəzi
Pərisiylər uningoŋa: — Əy ustaz, muhlisliringoŋa [muxu
gəpliri üqün] tənbih bər! — deyixti. **39** Birak u ularoŋa
jawabən: — Silərgə xuni eytayki, bular jim turoŋan
bolsa, hətta bu taxlarmu kukan selixkan bolatti, —
dedi. **40** Əmdi u xəhərgə yekinlixip uni kərüp, uning
üqün yioŋlap mundak dedi: **42** — [I Yerusalem]! Sən
bügün, bu kününgdə, tinq-amanliking üqün nemə kerək
boloŋinini bilsəng idi! Kaxki, bu ixlar hazir kəzliringdin
yoxurundur. **43** Qünki xundak künlər bexingoŋa keliduki,
düxmənliring ətrapingni kaxa-istihkam bilən korxap
seni kamap tət tərəptin kistaydu. **44** Ular seni wə
[sepiling]ning iqingdiki baliliringni yər bilən yəksən
kilip, hətta taxni taxning üstidimu kaldurmaydu; qünki
[Huda]ning seni yokioŋan pəytini bilip yətmiding. **45**
Wə u ibadəthana hoylilirioŋa kirip, u yərdə elim-setim
kiliwatkanlarni həydəp kikirip, **46** ularoŋa: — Mukəddəs
yazmilarda: «Mening əyüm dua-tilawəthana bolidu»
dəp pütülgən bolsimu, lekin silər uni «bulangqilarning
uwisi» kiliwaldinglar! — dedi. **47** Xu wakitlarda u
hərküni ibadəthanida təlim berətti. Bax kahinlar, Təwrat
ustazliri wə yurt qongliri uni yokitixka amal izdidi. **48**
Lekin ular kandak kol selixni bilməytti, qünki barlik həlk
uning səzini tingxax üqün uningoŋa kattik yepixkanidi.

20 Wə xu künlərdin bir küni u ibadəthanining
hoylilirida həlkkə təlim berip hux həwərni elan
kiliwatkanda, bax kahinlar wə Təwrat ustazliri bilən
aksakallar uning aldioŋa kelip uningdin: **2** — Bizgə
eytkin: Sən kiliwatkan bu ixlarni kaysi hokukka asasən
kiliwatisən? Sanga bu hokukni kim bərgən? — dəp soridi.
3 U ularoŋa jawab berip: — Mənmu silərdin bir ixni soray;
silər manga eytip beringlarqu, **4** — Yəhya yürgüzgən
qəmüldürüx ərxtinmu, yaki insanlardinmu? — dəp
soridi. **5** Ular əzara mulahizə kilixip: — əgər «ərxtin
kəlgən» desək, u bizgə: «Undakta, silər nemə üqün
[Yəhyaoŋa] ixənmidinglar?» dəydu. **6** Əgər: «Insanlardin
kəlgən» desək, bu barlik halayik bizni qalma-kesək
kilip əltüridu. Qünki ular Yəhyaning pəyoŋəmbər
ikənlikigə ixəndürülgən, — deyixti. **7** Wə ular: — [Uning]
[hokukining] kəyərdin kəlgənlikini bilməymiz, — dəp
jawab berixti. **8** Əysa ularoŋa: — Undakta, mənmu
bu ixlarni kaysi hokukka asasən kiliwatkanlikimni
eytmaymən, — dedi. **9** U halayikka munu təmsilni
səzləxkə baxlidi: — «Bir kixi bir üzümzarlik bərpa kilip,
uni baoŋwənlərgə ijarigə berip, əzi yaka yurtka berip u
yərdə uzun wakit turuptu. **10** Üzümlərni yioŋidioŋan
məzgil kəlgəndə baoŋwənlərning üzümzarlikti mewidin
uningoŋa berixkə kulliridin birini ularining yenioŋa
əwətiptu. Lekin baoŋwənlər uni urup-dumbalap kuruk
kol yanduruwetiptu. **11** U yənə baxka bir kulni
əwətiptu. Lekin ular unimu dumbalap, harlap, yənə
kuruk kol kayturuwetiptu. **12** U yənə üqinqisini
əwətiptu; ular unimu urup yarilandurup, talaoŋa həydəp
kikiriwetiptu. **13** [Ahirda] üzümzarlikning hojayini:
«Kandak kilsam bolar? Səyümlük ooŋlumni əwətəy; ular

uni kərsə, ḥeq bolmioŋanda uning ḥərmitini kilar?»
dəptu. **14** Birak baoŋwənlər uning ooŋlini kərüp bir-biri
bilən məslihətlixip: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni
jayliwetəyli, andin miras bizningki bolidu» deyixiptu.
15 Xuning bilən ular uni üzümzarlikning sirtioŋa aqikip
eltürüwetiptu. Əmdi bundak əḥwalda üzümzarlikning
hojayini ularni kandak kilidu? **16** U kelip u baoŋwənlərni
yokitip üzümzarlikni baxkilaroŋa tapxuridu». Halayik
buni anglap: — Bundak ixlar ḥərgiz bolmisun! — deyixti.
17 Lekin u ularoŋa kəzlirini tikip mundak dedi: — Undak
bolsa, mukəddəs yazmilarda «Tamqilar taxliwətkən tax
bolsa, Burjak texi bolup tikləndi» dəp yeziloŋan səz zadi
nemini kərsitidu? **18** Bu «tax»ka yikiloŋan kixi parə-parə
bolup ketidu; lekin bu tax ḥərkimning üstigə qüxsə, uni
kukum-talkan kiliwetidu. **19** Bax kaḥinlar wə Təwrat
ustazliri uning bu təmsili əzlirigə karitip eytkanlikini
bilip xu ḥaman uningoŋa kol selix yolini izdidi; lekin
ular halayiktin korkuxti. **20** Xunga ular uning kəynidin
marap, uni [Rim] waliyisining ḥəkümranlikida sorakka
tartixka tapxurux üqün birnəqqə adəmlərni setiwelip,
sokunup kirixkə əwətti. Ular səmimiy kiyapətkə
kiriwelip, uning səzidin yoquk izdəp yürətti. **21** Ular
uningoŋa mundak soal koydi: — Əy ustaz, silini durus
səz kilidioŋan wə durus təlim beridioŋan, ḥeqkandak
adəmning yüz-hatirisini [kət'iy] kilmaydioŋan, bəlki
Hudaning yolini sadiklik bilən əgitip keliwatkan adəm
dəp bilimiz. **22** [Rim imperatori] Kəysərgə baj-selik
tapxurux Təwrat kanunioŋa uyoŋunmu-yok?». **23** Əmma
u ularning ḥiylisini kərüp yetip ularoŋa: — Nemixka
meni sinimakqisilər? **24** Manga bir kümüx dinar
kərsitinglar. Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning?
— dedi. Ular uningoŋa: Kəysərningki, — dedi. **25** Wə u
ularoŋa: — Undak bolsa, Kəysərning ḥəkkini Kəysərgə,
Hudaning ḥəkkini Hudaoŋa tapxurunglar, — dedi. **26** Ular
halayikning aldida uning səzliridin uni tutuwaloŋudək
ḥeqkandak yoquk tapalmidi. Ular uning bu jawabioŋa
ḥəyranuḥəs bolup, zuwani tutuldi. **27** Wə «əlgənlər
tirilməydu» dəp inkar kilidioŋan Sadukiylarning bəziliri
uning aldioŋa kelip soal koyup mundak dedi: **28** —
Ustaz, Musa [pəyoŋəmbər Təwratta] bizgə: «Ayali bar,
əmma pərzənt kərmigən kixi əlüp kətsə, əlgüqining aka
yaki inisi tul kaloŋan yənggisini əmrigə elip, kerindixi
üqün nəsil kalduruxi kerək» — dəp yazoŋan. **29** Əmdi
yəttə aka-uka bar idi. Qongi əyləngəndin keyin pərzənt
kərməy aləmdin ətti. **30** Ikkinqi kerindixi ayalini əmrigə
elip, pərzənt kərməy aləmdin ətti. **31** Andin üqinqisi
uni aldi; xundak kilip, yəttisi uni əmrigə elip pərzənt
kərməy əldi. **32** Ḥəmmisidin keyin ayalmu əldi. **33**
Əmdi tirilix künidə bu ayal ularning kaysisiningki
bolar? Qünki yəttisi uni hotunlukka aloŋan-də?! **34** Əysa
ularoŋa mundak jawab bərdi: — Bu aləmning pərzəntliri
əylinidu, yatlik bolidu. **(aiōn g165)** **35** Lekin u aləmdin
nesiwə boluxka, xundakla əlüklərdin tirilixkə layik
sanaloŋanlar əylənməydu, yatlik bolmaydu. **(aiōn g165)**
36 Qünki ular yənə əlməydu, pərixtilərgə ohxax bolidu;
«əlümdin tirilixtin tuoŋuloŋan pərzəntlər» boloŋaqka,
ular Hudaning ooŋulliridur. **37** Əmdi əlgənlərning
tirildürülüxini ḥətta Musa [pəyoŋəmbər] əzimu ayan
kiloŋan; qünki [Təwrattiki] «tikənlik» degən wəkəning
hatirisidə u Pərwərdigarni: «Ibraḥimning Hudasi,
Isḥakning Hudasi wə Yakupning Hudasi» dəp bayan
kiloŋan. **38** U əlüklərning Hudasi əməs, bəlki tiriklərning
Hudasidur; qünki uningoŋa nisbətən ḥəmməylən tiriktur!
39 Xuning bilən Təwrat ustazliridin birkanqisi baḥa
berip: — Ustaz, yahxi eytting, — dedi. **40** Qünki
ulardin ḥeqkim yənə uningdin soal soraxka jür'ət
kilalmidi. **41** Əmdi u ularoŋa soal koydi: — Kixilər Məsiḥni
kandakqisigə Dawutning ooŋli dəydu? **42** Qünki Dawut
əzi Zəburda: Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki:
— «Mən sening düxmənliringni təḥtipəring kiloŋuqə,
Mening ong yenimda olturoŋin!» — degənoŋu? **44** Əmma
Dawut uni «Rəbbim» dəp qakiroŋan yərdə, undakta u
kandakmu uning ooŋli bolidu? **45** Wə barlik halayik
kulak selip anglawatkanda, u muhlislirioŋa mundak
dedi: — **46** — Təwrat ustazliridin ḥoxyar bolunglar.
Ular uzun tonlarni kiyiwaloŋan ḥalda oŋadiyip yürüxkə,
bazarlarda kixilərning ularoŋa boloŋan salamlirioŋa,
sinagoglarda aldinki orunlarda, ziyapətlərdimu tərdə
olturuxka amrak kelidu. **47** Ular tul ayallarning barlik
əy-besatlirini yəwalidu wə kəz-kəz kilip yaloŋandin
uzundin-uzun dualar kilidu. Ularning tartidioŋan jazasi
tehimu eoŋir bolidu!

21 U bexini kətürüp kariwidi, baylarning əz
sədikilirini [ibadəthanidiki] ianə sandukioŋa
taxlioŋinini kərdi. **2** U yənə sandukka ikki tiyinni
taxlawatkan bir namrat tul ayalnimu kərdi. **3** Xuning
bilən u: — Mən silərgə bərḥək xuni eytip koyayki, bu
namrat tul ayalning taxlioŋini ḥəmməylənningkidin
kəptur. **4** Qünki ularning ḥəmmisi əzlirining axkanliridin
ianə kilip, Hudaoŋa atioŋan sadikilərgə koxup taxlidi;
lekin bu ayal namratlikioŋa karimay, əzining tirikqilik
kilidioŋinining ḥəmmisini ianə kilip taxlidi. **5** Wə
bəzilər ibadəthanining nəpis taxlar wə Hudaoŋa
sunuloŋan ḥədiyələr bilən kandak bezəlgənliki tooŋrisida
səzlixiwatatti. U: **6** — Silər kərüwatkan bu barlik
nərsilərgə nisbətən, xu künlər keliduki, ḥətta bir tal
taxmu tax üstidə kaldurulmay, ḥəmmisi gumran kilinidu,
— dedi. **7** Ular uningdin: — Ustaz, bu degənliring
kaqan yüz beridu? Bu ixlarning yüz beridioŋanlikini
ayan kilidioŋan kandak alamət bolidu? — dəp soridi. **8**
U mundak dedi: — Azdurulup ketixtin ḥezi bolunglar.
Qünki tola kixilər mening namimni setip: «Mana
əzüm xudurmən!» wə «Axu wakit yekinlaxti!» dəydu.
Xunga ularning kəynigə kirmənglar. **9** Silər urux wə
topilanglarning həwirini anglioŋan wakting lardimu
wəḥimigə qüxmənglar; qünki bu ixlarning awwal yüz
berixi mukərrər. Lekin bular, zaman ahiri yetip kəldi,
degənlik əməs. **10** Andin u yənə mundak dedi: —
Bir millət yənə bir millət bilən uruxka qikidu, bir
padixaḥlik yənə bir padixaḥlik bilən uruxka qikidu. **11**
Jay-jaylarda xiddətlik yər təwrəxlər, aqarqiliklar wə
wabalar bolidu, [yər yüzidə] wəḥxətlər wə asmanda
ḥəywətlik alamətlər kərünidu. **12** Birak bu ḥərbir
wəkələr yüz berixtin ilgiri, kixilər silərgə kol selip
tutkun kilidu wə silərgə ziyankəxlik kilip, silərni
sinagoglarning sorakliriogə tapxuridu, zindanlaroŋa
taxlaydu; ular mening namim tüpəylidin silərni padixaḥ
wə ḥəkümdarlarning aldioŋa elip baridu, **13** wə buning
bilən [ularning aldida] guwaḥlik berix pursitinglar
qikidu. **14** Uning üqün ərzgə kandak jawab berix

tooŋrisida aldin'ala ḥeq oylanmaslikḳa ḳəlbinglarda ḳət'iy niyət ḳilinglar. **15** Qünki mən silərgə barlik düxmənliringlar rəddiyə wə rət ḳilalmioŋudək pasaḥətlik til wə danixmənlik ata ḳilimən. **16** Ḥətta ata-ana, aka-uka, uruḳ-tuoŋḳan wə yar-buradərliringlarmu silərgə hainlik ḳilip tutup beridu wə ular aranglardiki bəziliringlarni əltüridu. **17** Silər mening namim tüpəylidin ḥəmmə adəmning nəpritigə uqraysilər. **18** Ḥalbuki, bexinglardiki bir tal qaqmu ḥalak bolmaydu! **19** Səwr-qidamlik boloŋininglarda, jeninglaroŋa igə bolalaysilər. **20** — Lekin Yerusalemning [düxmən] ḳoxunliri təripidin ḳorxiwelinoŋanlikini kərgininglarda, uning wəyran bolux wakti yekinlixip ḳaptu, dəp bilinglar. **21** U qaoŋda Yəḥudiyə əlkisidə turuwatḳanlar taoŋlaroŋa ḳaqsun, xəḥər iqidə turuwatḳanlar uningdin qikip kətsun, yezilarda turuwatḳanlar xəḥərgə kirmisun. **22** Qünki xu qaoŋ «intikam jazasini tartidioŋan künlər»dur; xuning bilən [mukəddəs yazmilarda] barlik pütülgənlər əməlgə axurulidu. **23** Əmdi xu künlərdə ḥamilidar ayallar wə bala emitidioŋanlarning ḥalioŋa way! Qünki bu zeminda eoŋir ḳisqilik bolidu wə [ərxtiki] oŋəzəp bu həlḳning bexioŋa qüxidu; **24** Ular ḳiliqning bisida yikitilidu wə tutḳun ḳilinip, barlik əllərgə elip ketilidu; «yat əllərning wakti» toxḳuqə, Yerusalem yat əllərning ayaoŋ astida ḳalidu. **25** — Ḳuyax, ay, yultuzlardimu alamətlər bolidu; yər yüzidiki əllər arisida dengiz-okyanlarning güldürlixidin wə dolḳunlarning dawaloŋuxliridin parakəndiqilik bolidu. **26** Adəmlər ḳorḳup, yər yüzigə kelidioŋan apətlərni wəḥimə iqidə kütüp əs-ḥoxini yokitidu; qünki asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **27** Andin kixilər Insan'ooŋlining küq-ḳudrət wə uluoŋ xan-xərəp bilən bir bulut iqidə keliwatḳanlikini kəridu. **28** Lekin bu alamətlər kərünüxkə baxlioŋanda, ḳəddinglarni ruslap bexinglarni kətürünglar, qünki bu silərni azad ḳilixtiki nijat yekinlaxti, degənliktur. **29** U ularoŋa mundak bir təmsilni səzləp bərdi: — Ənjür dərihi wə baxḳa barlik dərəhlərgə ḳaranglar. **30** Ularning yengidin bihlanoŋanda ularoŋa ḳarap, əzünglar yazning yetip kelixigə az ḳaloŋanlikini bilisilər. **31** Xuningdək, baya deyilgən alamətlərning yüz beriwatḳanlikini kərgininglarda, Hudaning padixaḥlikining yekin ḳaloŋalnlikini bilinglar. **32** Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, bu alamətlərning ḥəmmisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu. **33** Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim ḥərgiz yokalmaydu. **34** — Lekin əzünglaroŋa agah bolunglarki, kəngülliringlar əyx-ixrət, məyhorluk wə tirikqilikning oŋəm-əndixiliri bilən bihudlaxmisun, xu küni üstünglaroŋa tuyukṣiz qüxmisun. **35** Qünki u goya tuzaḳtək barlik yər yüzidə ḥərbir turuwatḳanlarning bexioŋa qüxidu. **36** Xunga ḥərḳandak wakitlarda ḥoxyar bolunglar, yüz berix aldida turuwatḳan bu ixlardin əzünglarni ḳaqurup Insan'ooŋli aldida ḥazir bolup turuxḳa layik ḥəsablinix üqün ḥərdaim dua ḳilinglar, — dedi. **37** Əmdi u kündüzliri ibadəthanida təlim berətti, ahxamliri xəḥərdin qikip, keqini Zəytun teoŋi dəp ataloŋan taoŋda ətküzətti. **38** Wə barlik həlk uning təlimini angliioŋili tang səḥərdə ibadəthanioŋa kirip, uning yenioŋa kelətti.

22 Əmdi petir nan ḥeyti («ətüp ketix ḥeyti» dəpmu atilidu) yekinlixip ḳaloŋanidi. **2** Bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri uni əlümgə məḥkum ḳilixḳa amal izdəp yürətti; qünki ular həlḳtin ḳorḳatti. **3** Xu pəyttə on ikkiyləndin biri boloŋan, Ixḳariyot dəp ataloŋan Yəḥudaning kəngligə Xəytan kirdi. **4** U berip bax kaḥinlar wə ibadəthana pasiban bəgliri bilən əysani ḳandak ḳilip ularoŋa tutup berix üstidə məslihətləxti. **5** Ular intayin hux bolup, Yəḥudaoŋa pul berixkə kelixti. **6** Yəḥuda makul bolup, uni halayiktin ayrim ḳaloŋanda ularoŋa tutup berixkə muwapik pursət izdəxkə kirixti. **7** Əmdi petir nan ḥeytining [birinqi] küni yetip kəlgənidi. Xu küni «ətüp ketix ḥeyti»oŋa atap ḳurbanlik [ḳoza] soyulatti. **8** Xuning bilən əysa Petrus bilən Yuḥannaoŋa: — Berip bizgə ətüp ketix ḥeytining [ḳozisini] birgə yegili təyyarlanglar, — dəp ularni əwətti. **9** — Ḳəyərdə təyyarliximizni halaysən? — dəp soridi ular. **10** U ularoŋa mundak dedi: — Xəḥərgə kirsənglar, mana u yərdə kozida su kətürüwaloŋan bir ər kixi silərgə uqraydu. Uning kəynidin mengip u kirgən əygə kiringlar. **11** Wə əy igisigə: «Ustaz: — Muhlislirim bilən ətüp ketix ḥeytining tamikini yəydioŋan meḥmanhana əy ḳəyərdə? — dəp sorawatidu» dənglar. **12** U silərni baxlap üstünki ḳəwəttiki rətləngən sərəmjanlaxturuloŋan qong bir eoŋiz əyni kərsitidu. Mana xu yərdə təyyarlik ḳilip turunglar. **13** Xuning bilən ikkisi beriwidi, ḥəmmə ixlar uning eytḳinidək bolup qikti. Ular xu yərdə ətüp ketix ḥeytining tamikini təyyarlaxti. **14** Əmdi wakti-saiti kəlgəndə, əysa dastihanda olturdi; on ikki rosul uning bilən billə olturuxti. **15** Andin u ularoŋa: — Mən azab qekixtin ilgiri, silər bilən ətüp ketix ḥeytining bu tamikioŋa ḥəmdastihanda boluxḳa tolimu intizar bolup kəlgənidim. **16** Qünki silərgə eytayki, bu ḥeyt ziyapitining [əḥmiyiti] Hudaning padixaḥlikida əməlgə axurulmioŋuqə, mən buningdin ḳayta yeməymən, — dedi. **17** Andin u bir jamni ḳolioŋa elip, təxəkkür eytti wə muhlislirioŋa: — Buni elip aranglarda təksim ḳilip [iqinglar]. **18** Qünki xuni eytayki, mundin keyin Hudaning padixaḥlikí kəlmigüqə, ḥərgiz üzüm xərbitidin ḳət'iy iqməymən, — dedi. **19** Andin u bir tal nanni ḳolioŋa elip, Hudaoŋa təxəkkür eytti wə uni oxtup, ularoŋa üləxtürüp berip: — Bu mening silər üqün pida bolidioŋan tenimdur. Meni əsləp turux üqün buningdin yənglar, — dedi. **20** U xuningdək tamaḳtin keyinki jamni ḳolioŋa elip mundak dedi: — Bu jamdiki xarab mening silər üqün təkülidioŋan ḳenimda boloŋan yengi əḥdidur. **21** Lekin mana, meni tutup bərgüqining ḳoli mening bilən bir dastihandidur. **22** Wə Insan'ooŋli dərwəkə əzi tooŋrisida bekitilgəndək [aləmdin] ketidu; birak Insan'ooŋlining tutup berilixigə wasitiqi boloŋan adəmning ḥalioŋa way! **23** Andin muhlislar bir-biridin: — Arimizda zadi kim muxundak ixni ḳilixi mumkin? — dəp munazirigə qüxüp ketixti. **24** Əmdi ularning arisida ḳaysimiz əng uluoŋ saniliximiz kerək degən talax-tartix pəyda boldi. **25** U ularoŋa mundak dedi: — Əllərdiki padixaḥlar ḳol astidiki həlḳ üstidin buyruḳwazlik ḳilip idarə ḳilidu, ularning üstidiki ḥokuḳdarliri «həlḳpərwər» dəp atilidu. **26** Birak silər xundak bolmanglar; bəlki aranglardiki əng mərtiwiliki əzini əng kiqikidək ḥəsablisun wə yetəkqi boloŋanlar [ḥəmməyləngə] hizmətkardək bolsun. **27** Kim mərtiwilik, dastihanda olturoŋanmu yaki dastihandiki kütküqimu?

Dastihanda olturoǫini əməsmu? Birak mən bolsam aranglarda hizmitinglarda boloǫuqi kütküqidəkturmən. **28** Silər bolsanglar, beximoǫa sinaklar kəlgəndə baxtin-ahir mən bilən billə ḥəmrah boloǫansilər. **29** Wə huddi Atam manga padixaḥlik ḥokuki bekitkəndək, mən silərgimu xundak bekitimən. **30** Xuning bilən silər mening padixaḥlikimda mən bilən bir dastihanda yəpiqisilər wə təhtlərdə olturup, Israilning on ikki kəbilisi üstidin ḥəküm qikirisilər. **31** Rəb yənə [Petruska]: — «Əy Simon, Simon! Mana, Xəytan ḥəmminglarni huddi buoǫday taskioǫandək taskap sinaxni tiligən. **32** Lekin etikading yokimisun dəp sanga dua kildim. Əmdi sən towa kilip tüz yoloǫa kaytkandin keyin, kerindaxliringni mustəḥkəmligin» — dedi. **33** — I Rəb, — dedi Petrus, — Mən sən bilən billə zindanoǫa taxlinip, billə əlümgə berixka təyyarmən! **34** U uningoǫa: — I Petrus, sanga eytayki, bügün horaz qillioǫuqə, sən «Uni tonumaymən» dəp məndin üq ketim tanisən, dedi. **35** Andin, u ulardin: — Silərni ḥəmyansiz, hurjunsiz wə kəxsiz [səpərgə] əwətkinimdə silərning birər nərsənglar kəm bolup kaloǫanmu? — dəp soridi. Ular: — Yak, dedi. **36** Xuning bilən u uloroǫa: — Lekin ḥazir ḥər kimning ḥəmyani bolsa, uni alsun; xundak ḥəm hurjuni bolsa, uni alsun wə bir kimning kiliqi bolmisa, qapinini setip birdin kiliq alsun. **37** Qünki mən silərgə xuni eytayki, [mukəddəs yazmilarda]: «U jinayətqilər katarida sanilidu» dəp pütülgən səz məndə qokum əməlgə axurulidu. Qünki mening tooǫramdiki barlik ixlar toluk əməlgə axmay kalmaydu — dedi. **38** — I Rəb, karioǫin, bu yərdə ikki kiliq bar ikən, dedi ular. — Boldi, yetidu! — dedi u uloroǫa. **39** Andin u qikip, aditi boyiqə Zəytun teoǫioǫa yol aldi; uning muhlisliri uningoǫa əgixip bardi. **40** U yərgə yetip baroǫanda u uloroǫa: — Azdurulmaslikinglar üqün dua kilinglar, — dedi. **41** Andin, ulardin bir tax etimiqə nerirak berip, tizlinip turup: **42** — I Ata, halisang, bu kədəḥni məndin elip kətkəysən. Lekin mening əməs, bəlki Sening iradəng ada kilinsun — dəp dua kildi; **43** wə asmandin bir pərixtə uningoǫa kərünüp uni kuwwətləndürdi. **44** U kattik azabta toloǫinip tehimu ihlaslik bilən dua kiliwərdi. Buning bilən uning tərliri yərgə təkülgən kan tamqiliridək qüxüxkə baxlidi. **45** Andin duasini tügitip, ornidin turup, muhlislirining yenioǫa kəldi. Ularning oǫəmgə qəküp ḥalsizlinip mügdəp kaloǫanlikini kərüwidi, uloroǫa: **46** — Uhlap kaloǫininglar nemisi? Azduruluxtin saklinix üqün kopup dua kilinglar, — dedi. **47** Uning səzi tehi ayaoǫlaxmastinla, bir top adəmlər pəyda boldi. Ularni baxlap kəlgüqi on ikkəyləndin biri boloǫan Yəḥuda degən kixi idi; u əysaoǫa [salam berip] səygili kəxioǫa bardi. **48** əysa uningoǫa: — əy Yəḥuda, bir səyüx bilən Insan'ooǫlini tutup berərsənmu? — dedi. **49** Wə əysaning ətrapidikilər nemə ix yüz beridioǫanlikini bilip yetip: — I Rəb, kiliq bilən uraylimu? — dedi. **50** Wə ulardin biri [kiliqini kətürüp], bax kaḥinning qakioǫa urup, ong kulikini xiliwətti. **51** Birak əysa buningoǫa jawabən: — Boldi, tohta! — dedi; u kolini uzitip kulikioǫa təgküzüp, uni sakaytti. **52** əysa əzini tutkili kəlgən bax kaḥinlar, pasiban bəgliri wə aksakallaroǫa karap: — Bir karakqini tutidioǫandək kiliq-tokmaklarni kətürüp kəpsiləroǫu? **53** Mukəddəs ibadəthanida ḥər küni silər bilən billə idim, silər kol salmidinglar. Ḥazir bu silərgə təwə boloǫan wakit-saətttur wə karangoǫulukning ḥəküm sürüxidur — dedi. **54** Ular əysani tutuwelip, bax kaḥinning əyigə elip kelixti. Petrus yiraktin əgixip mangdi. **55** Əmdi ular ḥoylining otturisidə ot yekip qərisidə [issinip] olturoǫanda, Petrus ularning arisioǫa kirip olturdi. **56** Andin otning nurida uning olturoǫinini kərgən bir dedək uningoǫa tikilip karap turup: — Bu adəmmu əysa bilən billə idi, — dedi. **57** Lekin u tenip: — əy hotun, uni tonumaymən! — dedi. **58** Andin uzun ətməy, yənə birəylən uni kerüp: — Sənmu ulardin ikənsən, — dedi. Lekin Petrus: — əy buradər, undak əməsmən! — dedi. **59** Andin bir saətqə ətkəndə baxka birəylən: — Dərḥəkikət, bu ḥəm uning bilən billə idi; qünki umu Galiliyəliktur, — dəp qing turuwaldi. **60** Lekin Petrus: — Ḥəy buradər, nemə dəwatkiningni bilməymən! — dedi. Wə uning səzi ayaoǫlaxmastinla, horaz qillidi. **61** Əmdi Rəb kəynigə burulup, Petruska tikilip karap koydi. Xuning bilən Petrus Rəbning səzini, yəni: «Bügün horaz qillaxtin ilgiri sən məndin üq ketim tanisən» degənlikini yadioǫa kəltürdi. **62** Wə u taxkirioǫa qikip kattik yioǫlap kətti. **63** Əmdi əysani tutup turuwatkanlar uni məshirə kilixka wə sawap-dumbilaxka baxlidi; **64** uning kəzlirini tengip uningdin: — Seni uroǫan kimdu? Keni, bexarət bərgin! — dəp soraxti **65** wə uningoǫa buningdin baxka yənə nuroǫun ḥakarətlərni yaoǫdurdi. **66** Tang atkanda, ḥəlk aksakalliri, yəni bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri yioǫilixti. Ular uni əz kengəxmisigə elip berip **67** uningdin: — Eytə, sən Məsiḥmu? — dəp soraxti. U uloroǫa jawabən: — Silərgə eytsammu, kət'iy ixənməysilər. **68** Silərdin birər soal sorisam, ḥeq jawab bərməysilər. **69** Lekin bu wakittin baxlap Insan'ooǫli Ḥəmmigə Kadirning ong yenida olturidu, — dedi. **70** — Undakta, sən Hudaning Ooǫli ikənsən-də? — deyixti ular. U: — Degininglardək mən xudurmən! — dəp jawab bərdi. **71** Xuning bilən ular: — Əmdi baxka guwaḥqilikning bizgə nemə ḥajiti? Qünki əzimiz uning əz aoǫzidin qikkinini angliduk! — deyixti.

23 Andin [kengəxmidikilərning] ḥəmmisi ornidin turuxup, uni [waliy] Pilatusning aldioǫa elip berixti. **2** U yərdə ular uning üstidin xikayət kilip: — Əzini Məsiḥ, yəni padixaḥ dəp atiwelip, ḥəlkimizni azdurup wə kutritip, Kəysərgə baj-selik tapxuruxni toskan bu adəmni baykap uni tuttuk, — deyixti. **3** Pilatus uningdin: — Sən Yəḥudiylarning padixaḥimusən? — dəp soridi. U: — Eytkiningdək, — dəp jawab bərdi. **4** Andin Pilatus bax kaḥinlar bilən kəpqilikkə: — Bu adəmdin birər xikayət kiloǫudək ixni tapalmidim, — dedi. **5** Lekin ular tehimu kət'iy ḥalda: — U Galiliyədin tartip taki bu yərgiqə, pütkül Yəḥudiyədimu təlim berix bilən ḥəlkni kutritidu. **6** Pilatus «Galiliya» degən səzni anglap: — Bu kixi Galiliyəlikmu? — dəp soridi **7** wə uning Ḥerod [hanning] idarə kiloǫan əlkidin kəlgənlikidin həwər tepip, uni Ḥerodka yollap bərdi (u künlərdə Ḥerodmu Yerusalemda idi). **8** Ḥerod əysani kərgəndə intayin huxal boldi. Qünki u uzundin beri uningoǫa dair kəp ixlarni anglap, uningdin bir məjizə kərüx ümididə bolup, uni kərüx pursitini izdəwatatti. **9** U əysadin kəp soallarni soridi, lekin u Ḥerodka bir eoǫizmu jawab bərmidi. **10** Bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri yekin

turup uning üstidin ḩə dəp ərz-xikayət qiliwatatti.
11 Ḩerod han wə uning ləxkərliri uni harlap məshirə
qilixip, uningoƣa xaḩanə ton-kiyim kiydürüp, uni yənə
Pilatusning aldioƣa qayturup yollidi. **12** Mana xu kündin
baxlap, Pilatus bilən Ḩerod dost bolup qaldi; qünki
ilgiri ular arisida adawət boloƣanidi. **13** Waliy Pilatus
bax kaḩinlarni, [Yəhudiy] ḩəkümdarlarni wə halayiqni
yioƣip, **14** ularoƣa: — Silər bu adəmning üstidin «Həlqni
azduridu wə qutritidu» dəp xikayət qilip uni aldimoƣa
tartip kəldinglar. Mana, mən silərning aldinglarda uni
sorak qiloƣinim bilən, uningdin silər xikayət qiloƣan
jinayətlərdin birinimu tapalmidim. **15** Ḩerodmu tapmidi;
qünki mən silərni uning aldioƣa əwəttim. Mana, uningda
əlümgə layik ḩeqkandak jinayət yok ikən. **16** Xunga
mən uni jazalap, andin koyup berimən, — dedi **17**
(uning ḩər ketimlik [ətüp ketix] ḩeytida, [Yəhudiy]
[məhbuslardin] birini ularoƣa koyup berix məjburiyiti
bar idi). **18** Lekin kəpqilik təngla kukan selixip: — Buni
yokiting! Bizgə Barabbasni koyup bering! — deyixti
19 (Barabbas bolsa xəḩərdə topilang kətürgənliki wə
katillik qiloƣanliki üqün zindanoƣa taxlanoƣan məhbus
idi). **20** Xuning bilən Pilatus əysani koyup berixni
halap, kəpqilikkə yənə səz qiloƣili turdi. **21** Lekin ular
jawabən yənə kukan selixip: — Krestligin, uni krestligin!
— dəp warkiraxti. **22** [Pilatus] üqinqi ketim ularoƣa: —
Nemixka? U zadi nemə yamanlik qiloƣan? Mən uningdin
əlümgə layik ḩeq jinayət tapalmidim. Xuning üqün
mən uni jazalap, koyup berimən, — dedi. **23** Birak
ular yənila hə dəp kukan selixip: «U krestlənsun!»
dəp tələp qilip qing turuwaldi. Ularning ḩəmdə bax
kaḩinlarning kukanliri ahir küqlük kəldi. **24** Pilatus
ularning təlipi boyiqə ada qilinsun dəp ḩəküm qikardi.
25 Wə ularning tiliginini, yəni topilang kətürüx wə
katillik üqün zindanoƣa taxlanoƣanni koyup berip, əysani
ularning haḩixioƣa tapxurup bərdi. **26** Wə ular uni elip
ketiwatkanda, yolda Kurini xəḩirilik Simon isimlik bir
kixi səḩradin keliwatatti; ular uni tutuwelip, krestni
uningoƣa kətürgüzüp, əysaning kəynidin mangdurdi. **27**
əysaning kəynidə zor bir top ḩəlk, xundakla uningoƣa
eqinip yioƣa-zar kətürüxiwatkan ayallarmu əgixip
keliwatatti. **28** Lekin əysa kəynigə burulup ularoƣa: —
əy Yerusalemning kizliri! Mən üqün yioƣlimanglar, bəlki
əzünglar wə baliliringlar üqün yioƣlanglar! **29** Qünki
silərgə xundak eoƣir künlər keliduki, kixilər: «Tuoƣmaslar,
bala kətürmigən korsaklar wə emitmigən əmqəklər
bəhtliktur!» — deyixidu. **30** Xu qaoƣda kixilər taoƣlaroƣa:
«Üstimizgə ərül!», dənglüklərgə: «üstimizni yap!» dəp
nida qilixidu. **31** Qünki adəmlər yapyexil dərəhkə
xundak ixlarni qiloƣan yərdə, kurup kətkən dərəhkə
nemə ixlar bolar?! — dedi. **32** Ikki jinayətqimu əlümgə
məḩkum qilinoƣili uning bilən təng elip kelingənidi. **33**
Wə ular «bax səngək» dəp ataloƣan jayoƣa kəlgəndə, u
yərdə uni wə yənə ikki jinayətqini, birini uning ong
yenida wə yənə birini sol yenida krestkə tartti. **34**
əysa: — I Ata, ularni kəqürgin, qünki ular əzining
nemə qiliwatkanliqini bilməydu, — dedi. [Ləxkərlər]
qək taxlap, uning kiyimlirini bəlüxüwaldi. **35** Halayik
karap turatti, Yəhudiy ḩəkümdarlarmu yenida turup
uningoƣa dimioƣini kekip məshirə qilip: Baxkilarni
kutkuzuptikən! əgər u rasttin Hudaning Məsiḩi, Uning
talliwaloƣini bolsa, əzini kutkuzup baksun! — deyixti. **36**
Ləxkərlərmu uni məshirə qilixip, yenioƣa berip uningoƣa
sirkə təngləp: **37** — əgər sən Yəhudiylarning Padixaḩi
bolsang, əzüngni kutkuzup bak! — deyixti. **38** Uning
üstidiki [tahtayoƣa] grekqə, latinqə wə ibraniyqə ḩərplər
bilən: «Bu kixi Yəhudiylarning Padixaḩidur» dəp yezip
koyuloƣanidi. **39** Uning bilən billə krestkə tartiloƣan
ikki jinayətqining biri uni ḩakarətləp: — Sən Məsiḩ
əməsmiding? əmdi əzüngnimu, biznimu kutkuzə! —
dedi. **40** Birak yənə biri uning gepigə tənbiḩ berip:
Sən əzüng ohxax ḩəkümning tegidə turup Hudadin
korkmamsən? **41** Bizning jazaliniximiz ḩəklik, qünki
əz qilmixlirimizning tegixlik jazasini tarttuk; lekin bu
kixi ḩeqkandak natooƣra ix qilmioƣanoƣu! — dəp jawab
bərdi. **42** Andin, u əysaoƣa: — I Rəb, padixaḩliking bilən
kəlginingdə, meni yad qiloƣin, — dedi. **43** əysa uningoƣa:
— Bərḩək, mən sanga eytayki, bügün sən mən bilən billə
jənnəttə bolisən, — dedi. **44** Ḩazir altinqi saət bolup,
pütün zeminni tokkuzinqi saətkiqə karangoƣuluk basti.
45 Kuyax nurini bərmidi wə ibadəthanining pərdisi
tosattin otturisidin yirtilip ikki parqə bolup kətti. **46**
əysa kattik awaz bilən nida qiloƣandin keyin: — I Ata!
Roḩimni kolungoƣa tapxurdum, — dedi-də, tiniki tohtap,
jan üzdi. **47** U yərdə turoƣan yüzbexi yüz bərgən ixlarni
kərüp: — Bu adəm ḩəkikətən durus adəm ikən! — dəp
Hudani uluƣlidi. **48** Wə bu mənzirini kərüxkə yioƣiloƣan
barlik ḩəlk yüz bərgən ixlarni kərüp kəkrəklirigə
urup əylirigə kaytixti. **49** Wə uni tonuydioƣan barlik
kixilər wə Galiliyədin uningoƣa əgixip kəlgən ayallar
yirakta turup, bu wəkələrgə karap turdi. **50** Wə mana
xu yərdə kengəxmidikilərdin Yüsüp isimlik biri bar
idi. U əzi akkəngül wə adil adəm bolup, ularning
məslihətigə wə qiloƣinioƣa koxulmioƣanidi. Əzi Yəhudiyə
əlkisidiki Arimatiya degən bir xəḩərdin bolup, Hudaning
padixaḩlikini təlmürüp kütətti. **52** U əzi Pilatusning
aldioƣa berip əysaning jəsitini berixni tələp qildi; **53**
Wə uni kresttin qüxürüp kanap bilən kepənləp, koram
taxtin oyup yasaloƣan, ḩeqkim koyulmioƣan bir kəbrigə
dəpnə qildi. **54** Bu «təyyarlik küni» bolup, xabat küni
yekinlixip kaloƣanidi. **55** Wə uning bilən Galiliyədin
kəlgən ayallar [Yüsüpkə] əgixip, kəbrini wə uning
jəsətining kandak koyuloƣinini kərdi. **56** Andin yenip
berip ətirlər wə hux purakliq buyumlarni təyyar qildi
wə [Təwrattiki] əmr boyiqə xabat küni aram elixti.

24 əmdi ḩəptining birinqi künidə tang yuray dəp
kaloƣanda, ayallar əzliri təyyarioƣan ətirlərni
elip, kəbrigə kəldi. **2** Ular kəbrining aoƣzidiki taxning
domilitiwetilgənlikini kərdi; **3** wə kəbrigə kirip kariwidi,
Rəb əysaning jəsiti yok turatti. **4** Wə xundak boldiki,
ular buningdin patiparak bolup turoƣanda, mana, nur
qaknap turidioƣan kiyimlərni kiygən ikki zat ularning
yenida tuyuksiz pəyda boldi. **5** Ayallar kattik wəḩimgə
qüxüp, yüzlirini yərgə yekixti. Ikki zat ularoƣa: —
Nemə üqün tirik boloƣuqini əlgənlərning arisidin
izdəysilər? **6** U bu yərdə əməs, bəlki u tirildi! U
tehi Galiliyədə turoƣan wakitda, uning silərgə nemini
eytkinini, yəni: «Insan'ooƣlining gunahkar adəmlərning
kolioƣa tapxurulup, krestlinip, üqinqi küni kayta tirilixi
mukərrərdur» degənlirini əsləp bekinglar! — dedi. **8**
Wə ular uning [dəl] xundak deginini esigə elixti; **9** wə

qəbridin qaytip, bu ixlarning həmmisini on birəyləngə,
xundaqla qaloqan muhlislarning həmmisigə yətküzdi.
10 Rosullaroqa bu ixlarni yətküzgüqilər bolsa Magdallik
Məryəm, Yoanna wə Yaqupning anisi Məryəm həmdə
ular bilən billə boloqan baxqa ayallar idi. 11 Lekin
[ayallarning bu eytqanliri] ularoqa əpsanidək bilindi,
ular ularning səzlirigə ixənmidi. 12 Biraq Petrus
ornidin turup, qəbrigə yügürüp bardi. U engixip qəbrə
iqigə qariwidi, yaloquz kanap kepənlikning tilim-tilim
parqilirini kərüp, yüz bərgən ixlaroqa təəjjüplinip əygə
qaytip kətti. 13 Wə mana, xu kündə ulardin ikkiylən
Yerusalemdin on bir qaqirim yiraqliqtiki Emayus degən
kəntkə ketip baratti. 14 Ular yüz bərgən barliq ixlar
tooqrisida səzlixip ketiwatatti. 15 Wə xundaq boldiki,
ular səzlixip-mulahizilixip ketiwatqanda, mana əysa
əzi ularoqa yeqinlixip kelip, ular bilən billə mangdi;
16 lekin ularning kəzliri uni tonuxtin tutuldi. 17 U
ulardin: — Ketiwetip nemə ixlar tooqruluq munazirə
qilixiwatisilər? — dəp soridi. Ular qayoquluq qiyapəttə
tohtap, 18 ulardin Kliyopas isimlik biri jawab berip:
— Yerusalemda turupmu, muxu künlərdə xu yərdə
yüz bərgən wəqələrdin birdinbir həwər tapmioqan
musapir sən ohximamsən?! — dedi. 19 Wə u ulardin:
— Nemə wəqələr boldi? — dəp soridi. «Nasarətlik
əysaoqa munasiwətlik wəqələr!» — dedi ular, — «U əzi
Hudaning aldidimu, barliq həlqning aldidimu əməldə wə
səzdə qudrətlik bir pəyoqəmbər bolup, 20 bax kahinlar
wə həkümdarlirimiz uni əlüm həkümigə tapxurup,
krestlətti. 21 Biz əslidə uni Israiloqa həmjəmət bolup azad
qilidioqan zat ikən, dəp ümid qiloqaniduq. Lekin ixlar
xundaq boldi, hazir bu wəqələr yüz bərginigə üqinqi kün
boldi; 22 yənə kelip, arimizdiki birnəqqə ayal həm bizni
hang-tang qalduruwətti. Qünki ular bügün tang səhərdə
qəbrigə beriptikən, 23 uning jəsitini tapalmay qaytip
kelip: «Bizgə birnəqqə pərixtə oqayibanə kərünüxtə ayan
bolup, «U tirik!» dedi» dəp eytiptu. 24 Buning bilən
arimizdin birnəqqəylən qəbrigə berip, əhwalning dəl
ayallarning eytqinidək ikənlikini bayqaptu. Lekin uni
ularmu kərməptu». 25 Əysa ularoqa: — Əy nadanlar,
pəyoqəmbərlərning eytqanlirining həmmisigə ixinixkə
qəlbi gallar! 26 Məsihning əzigə has xan-xəripigə kirixtin
burun, muxu japa-muxəkqətlərni bexidin ətküzüxi
muqərrər əməsmidi? — dedi. 27 Andin pütün Təwrat-
Zəburdin, Musa wə baxqa barliq pəyoqəmbərlərning
yazmiliridin baxlap u əzi həkqidə aldin pütülgənlirini
ularoqa xərh berip qüxəndürdi. 28 Ular baridioqan kəntkə
yeqinlaxqanda, u yiraqrak bir yərgə baridioqandək
turatti. 29 Lekin ular uni tutuwelip: — Kəq kirip qaldi,
helila kün olturidu. Biz bilən billə qonup qaloqin, — dəp
ətündi. Xuning bilən u ular bilən qonoqili əygə kirdi. 30
Wə xundaq boldiki, u ular bilən dastihanda olturoqanda,
nanni qolioqa elip, Hudaoqa təxəkkür eytti, andin nanni
oxtup ularoqa tutti. 31 Ularning kəzliri xuan eqilip, uni
tonudi; xuning bilən u ularning aldidin oqayib boldi. 32
Ular bir-birigə: — U yolda biz bilən paranglixip, bizgə
muqəddəs yazmilaroqa xərh bərgəndə, yürək-baoqrimiz
goya ottək yanmidimu?! — deyixti. 33 Wə ular xu
haman turup Yerusalemoqa qaytip kəldi. Ular ikkisi on
birəylən bilən ularning həmrahlirining bir yərgə yioqilip
turoqinining üstigila qüxti, ular: «Rəb rasttin tiriliptu.
U Simonoqa kərünüptu!» deyixiwatatti. 35 Xuning
bilən ular ikkiylənmu yolda yüz bərgən ixlarni wə u
nanni oxtuwatqanda uning əzlirigə qandaq tonuloqinini
köpqilikkə səzləp bərdi. 36 Wə ular bu ixlar üstidə
səzlixiwatqanda, [Əysa] əzi tosattin ularning otturisida
pəyda bolup: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloqay! —
dedi. 37 Ular birər rohni uqrattuqmu nemə, dəp hiyal
qilip, alaqzadə boluxup wəhimigə qüxti. 38 U ularoqa:
— Nemigə xunqə alaqzadə bolup kəttinglar? Nemixqa
qəlbinglarda xək-guman qiqip turidu? 39 Qollirimoqa wə
putlirimoqa qarap beqinglar! Mening əzüm ikənlikimni
bilinglar! Meni tutup kərünglar, rohning ət bilən
səngiki yoq, lekin məndə barliqini kərisilər, — dedi.
40 Wə xundaq degəq ularoqa put-qolini kərsətti. 41
Ular huxluqtin [kəzlirigə] ixəngüsi kəlməy həyranuhəs
turoqinida u ulardin: — Silərning bu yərdə yegüdək
nərsənglar barmu? — dəp soridi. 42 Ular bir parqə beliq
kawipi wə bir parqə həsəl kənikini uningoqa sunuwidi, 43
u elip ularning aldida yedi. 44 Andin u ularoqa: — Mana
bu mən silər bilən boloqan waqtimda silərgə eytqan:
«Musa hatiriligən Təwrat qanuni, pəyoqəmbərlərning
yazmiliri wə Zəburda mening tooqramda pütülgənning
həmmisi qoqum əməlgə axurulmay qalmaydu» degən
səzlirim əməsmu? — dedi. 45 Xuning bilən u muqəddəs
yazmilarni qüxinixi üqün ularning zehinlirini aqti 46
wə ularoqa mundaq dedi: — [Muqəddəs yazmilarda]
xundaq aldin pütülgənki wə xu ix Məsihning əzigə tooqra
kəldiki, u azab qekip, üqinqi künidə əlgənlər arisidin
tirilidu, 47 andin uning nami bilən «Towa qilinglar,
gunahlarning kəqürümigə muyəssər bolunglar» degən
həwər Yerusalemdin baxlap barliq əllərgə jakarlinidu.
48 Silər əmdi bu ixlaroqa guwahqidursilər. 49 Wə
mana, mən Atamning wədə qiloqinini wujudunglaroqa
əwətimən. Lekin silər yuqiridin qüxidioqan küq-qudrət
bilən kiygüzülgüqə, xəhərdə kütüp turunglar». 50 Wə u
ularni Bəyt-Aniya yezisioqiqə baxlap bardi wə qollirini
kətürüp ularni bərikətlidi. 51 Wə xundaq boldiki, ularni
bərikətligəndə u ulardin ayrilip asmanoqa kətürüldi. 52
Ular uningoqa səjdə qilixti wə zor huxal-huramlik iqidə
Yerusalemoqa qaytip kelip, 53 həpdaim ibadəthanida
turup Hudaoqa xükür-sana oquxup turdi.

Yuḫanna

1 Muḳəddəmdə «Kalam» bar idi; Kalam Huda bilən billə
idi ḫəm Kalam Huda idi. **2** U muḳəddəmdə Huda bilən
billə idi. **3** U arḳilik barlik məwjudatlar yaritildi wə barlik
yaritiloɣanlarning ḫeqbiri uningsiz yaritiloɣan əməs. **4**
Uningda ḫayatlik bar idi wə xu ḫayatlik insanlaroɣa
nur elip kəldi. **5** Wə nur ḳarangoɣulukta parlaydu wə
ḳarangoɣuluk bolsa nurni ḫeq besip qüxəligən əməs.
6 Bir adəm Hudadin kəldi. Uning ismi Yəḫya idi. **7** U
guwaḫlik berix üqün, yəni ḫəmmə insan əzi arḳilik
ixəndürülsun, dəp nuroɣa guwaḫqi boluxḳa kəlgənidi.
8 [Yəḫyaning] əzi xu nur əməs, bəlki pəḳət xu nuroɣa
guwaḫlik berixkə kəlgənidi. **9** Ḫəḳiḳiy nur, yəni pütkül
insanni yorutḳuqi nur dunyaoɣa keliwatḳanidi. **10** U
dunyada boloɣan wə dunya u arḳilik barlikḳa kəltürülgən
bolsimu, lekin dunya uni tonumidi. **11** U əziningkilərgə
kəlgən bolsimu, birak uni əz həlḳi ḳobul ḳilmidi. **12**
Xundaḳtimu, u əzini ḳobul ḳiloɣanlar, yəni əz namioɣa
etiḳad ḳiloɣanlarning ḫəmmisigə Hudaning pərzənti
bolux ḫoḳuḳini ata ḳildi. **13** Uni ḳobul ḳiloɣan muxular
ya ḳandin, ya ətlərdin, ya insan iradisidin əməs, bəlki
Hudadin tərəlgən bolidu. **14** Kalam insan boldi ḫəm
arimizda makanlaxti wə biz uning xan-xəripigə ḳariduk;
u xan-xərəp bolsa, Atining yenidin kəlgən, meḫir-xəpḳət
wə ḫəḳiḳətkə toloɣan birdinbir yeganə Ooɣliningkidur.
15 (Yəḫya uningoɣa guwaḫlik berip: — Mana, mən
[silərgə]: «Məndin keyin kəlgüqi məndin üstündur,
qünki u mən dunyaoɣa kelixtin burunla boloɣanidi»
deginim dəl muxu kixidur! — dəp jar ḳildi) **16** Qünki
ḫəmmimiz uningdiki tolup taxḳanlardin iltipat üstigə
iltipat alduḳ. **17** Qünki Təwrat ḳanuni Musa [pəyoɣəmbər]
arḳilik yətküzülgənidi; lekin meḫir-xəpḳət wə ḫəḳiḳət
Əysa Məsiḫ arḳilik yətküzüldi. **18** Hudani ḫeqkim
kərüp bakḳan əməs; birak Atining ḳuqiḳida turoɣuqi,
yəni birdinbir Ooɣul Uni ayan ḳildi. **19** Yerusalemdiki
Yəhudiylar Yəḫyadin «Sən kimsən?» dəp sürüxtə ḳilixḳa
kaḫinlar bilən Lawiylarni uning yenioɣa əwətkəndə,
uning ularoɣa jawabən bərgən guwaḫliḳi mundak idi: **20** U
etirap ḳilip, ḫeq ikkilənməy: — «Mən Məsiḫ əməsmən» —
dəp enik etirap ḳildi. **21** Ular uningdin: — Undaḳta əzüng
kim bolisən? Ilyas [pəyoɣəmbər]musən? — dəp soridi. —
Yak, mən u əməsmən, — dedi u. — Əmisə, sən ḫeliḳi
pəyoɣəmbərmusən? — dəp soridi ular. U yənə: — Yak! —
dedi. **22** Xunga ular uningdin: — Undaḳta, sən zadi kim
bolisən? Bizni əwətkənlərgə jawab beriximiz üqün, [bizgə
eytḳin], əzüng tooɣruluk nemə dəysən? — dəp soridi.
23 Yəḫya mundak jawab bərdi: — Yəxaya pəyoɣəmbər
burun eytḳandək, qəldə «Rəbning yolini tüz ḳilinglar»
dəp towlaydioɣan awazdurmən! **24** Əmdi [Yerusalemdin]
əwətilgənlər Pərisiylərdin idi. Ular yənə Yəḫyadin: —
Sən ya Məsiḫ, ya Ilyas yaki ḫeliḳi pəyoɣəmbər bolmisang,
nemə dəp kixilərni suoɣa qəmüldürisən? — dəp soridi. **26**
Yəḫya ularoɣa mundak dəp jawab bərdi: — Mən kixilərni
suoqila qəmüldürimən, lekin aranglarda turoɣuqi silər
tonumioɣan birsi bar; **27** u məndin keyin kəlgüqi bolup,
mən ḫətta uning kəxining booɣḳuqini yexixkimu layiḳ
əməsmən! **28** Bu ixlar Iordan dəryasining xərḳiy ḳetidiki
Bəyt-Aniya yezisida, yəni Yəḫya pəyoɣəmbər kixilərni
[suoɣa] qəmüldürüwatḳan yərdə yüz bərgənidi. **29** Ətisi,
Yəḫya Əysaning əzigə ḳarap keliwatḳanliḳini kərüp
mundak dedi: — Mana, pütkül dunyaning gunaḫlirini
elip taxlaydioɣan Hudaning ḳozisi! **30** Mana, mən
[silərgə]: «Məndin keyin kəlgüqi birsi bar, u məndin
üstündur, qünki u mən dunyada boluxtin burunla
boloɣanidi» deginim dəl muxu kixidur! **31** Mən burun
uni bilmisəmmu, lekin uni Israilooɣa ayan bolsun dəp,
kixilərni suoɣa qəmüldürgili kəldim. **32** Yəḫya yənə
guwaḫlik berip mundak dedi: — Mən Roḫning pahtək
ḫalitidə asmandin qüxüp, uning üstigə ḳonoɣanliḳini
kərdüm. **33** Mən əslidə uni bilmigənidim; lekin meni
kixilərni suoɣa qəmüldürüxkə əwətküqi manga: «Sən
Roḫning qüxüp, kimning üstigə ḳonoɣanliḳini kərsəng,
u kixilərni Muḳəddəs Roḫḳa qəmüldürgüqi bolidu!»
degənidi. **34** Mən dərwəḳə xu ixni kərdüm, xunga uning
ḫəḳiḳətən Hudaning Ooɣli ikənlikigə guwaḫlik bərdim!
35 Ətisi, Yəḫya ikki muhlisi bilən yənə xu yərdə turatti.
36 U [u yərdin] mengip ketiwatḳan Əysani kərüp: —
Ḳaranglar! Hudaning ḳozisi! — dedi. **37** Uning bu səzini
anglioɣan ikki muhlis Əysaning kəynidin mengixti. **38**
Əysa kəynigə burulup, ularning əgixip keliwatḳinini
kərüp ulardin: — Nemə izdəysilər? — dəp soridi. Ular: —
Rabbi (bu [ibraniyqə səz bolup], «ustaz» degən mənidə),
ḳəyərdə turisən? — dedi. **39** — Berip kərünglar, — dedi u.
Xuning bilən, ular berip uning ḳəyərdə turidioɣanliḳini
kərdi wə u küni uning bilən billə turdi (bu waḳit xu
künning oninqi saiti idi). **40** Yəḫya [pəyoɣəmbərning]
yuḳiriḳi səzini anglap, Əysaning kəynidin mangoɣan
ikkiylənning biri Simon Petrusning inisi Andriyas idi.
41 Andriyas awwal əz akisi Simonni tepip, uningoɣa: —
Biz «Məsiḫ»ni taptuḳ! — dedi («Məsiḫ» ibraniyqə səz
bolup, grek tilida «Hristos» dəp tərjimə ḳilinidu) **42**
wə akisini Əysaning aldioɣa elip bardi. Əysa uningoɣa
ḳarap: Sən Yunusning ooɣli Simon; buningdin keyin
«Kifas» dəp atilisən, — dedi (mənisi «tax»tur). **43** Ətisi,
Əysa Galiliyə əlkisigə yol almaḳqi idi. U Filipni tepip,
uningoɣa: — Manga əgixip mang! — dedi **44** (Filip Bəyt-
Saidaliḳ bolup, Andriyas bilən Petrusning yurtdixi idi).
45 Filip Nataniyəlni tepip, uningoɣa: — Musa pəyoɣəmbər
Təwratta wə baxḳa pəyoɣəmbərlərmu [yazmilirida]
bexarət ḳilip yazoɣan zatni taptuḳ. U bolsa Yüsüpning
ooɣli Nasarətlik Əysa ikən! — dedi. **46** Birak Nataniyəl: —
Nasarət degən jaydin yahxi birnemə qiḳamdu?! — dedi.
Kelip kərüp baḳ! — dedi Filip. **47** Əysa Nataniyəlning
əzining aldioɣa keliwatḳanliḳini kərüp, u tooɣruluk: —
Mana, iqidə ḳilqə ḫiylə-mikrisi yoḳ ḫəḳiḳiy bir Israillik!
— dedi. **48** Nataniyəl: — Meni ḳəyerimdin bilding? — dəp
soridi. Əysa uningoɣa jawab berip: — Filip seni qaḳirixtin
awwal, sening ənjür dərihining tüwidə olturoɣanliḳingni
kərgənidim, — dedi. **49** Nataniyəl jawabən: — Ustaz,
sən Hudaning Ooɣli, Israilning Padixaḫisən! — dedi.
50 Əysa uningoɣa jawabən: — Seni ənjür dərihining
tüwidə kərgənlikimni eytḳanliḳim üqün ixiniwatamsən?
Buningdinmu qong ixlarni kərisən! — dedi **51** wə yənə:
— Bərḫək, bərḫək silərgə eytip ḳoyayki, silər asmanlar
eqilip, Hudaning pərixtilirining Insan'ooɣlining üstidin
qiḳip-qüxüp yüridioɣanliḳini kərisilər! — dedi.

2 Üqinqi küni, Galiliyədiki Kana yezisida bir toy boldi.
Əysaning anisi [Məryəm] u yərdə idi **2** ḫəm Əysa wə
uning muhlislirimu toyoɣa təklip ḳilinoɣanidi. **3** Toyda

xarab tügəp qaloŋanda, əysaning anisi uningoŋa: —
Ularning xarabliri tügəp qaptu, — dedi. **4** əysa uningoŋa:
— Hanim, mening sən bilən nemə karim? Mening
waqti-saitim tehi kəlmidi, — dedi. **5** Anisi qakarlaroŋa:
— U silərgə nemə qil desə, xuni qilinglar, — dedi. **6**
əmdi xu yərdə Yəhudiylarning taharət aditi boyiqə
ixlitilidioŋan, hərbirigə ikki-üq tungdin su sioŋidioŋan altə
tax küp qoyuloŋanidi. **7** əysa qakarlaroŋa: — Küplərgə su
toldurunglar, — dedi. Ular küplərni aoŋzioŋiqə tolduruxti.
8 Andin u ularoŋa yənə: — əmdi buningdin usup
toy baxquroŋuqioŋa beringlar, — dedi. Ular uni apirip
bərdi. **9** Toy baxquroŋuqi xarabqa aylanduruloŋan sudin
tetip kərgəndə (u uning qəyərdin kəltürülgənlikini
bilmidi, əmma buni su toxuoŋan qakarlar bilətti)
toy baxquroŋuqi toyi boluwatqan yigitni qakirip, **10**
uningoŋa: — Hərbir [toy qiloŋuqi] yahxi xarabni toyning
bexida quyidu, andin mehmanlar qanoŋuqə iqkəndin
keyin, naqirini quyidu. əjəba, sən yahxi xarabni muxu
qaoŋqiqə saqlapsən! — dedi. **11** Bu bolsa, əysa kərsətkən
məjizilik alamətlərning dəsləpkisi bolup, Galiliyəning
Kana yezisida kərsitilgənidi. Buning bilən u əzining xan-
xəripini ayan qildi, wə uning muhlisliri uningoŋa etiqad
qildi. **12** Bu ixtin keyin u, anisi, iniliri wə muhlisliri bilən
Kəpərnahum xəhirigə qüxüp, u yərdə birnəqqə kün turdi.
13 Yəhudiylarning «ətüp ketix heyti»oŋa yeqin qaloŋanda,
əysa Yerusalemoŋa bardi. **14** U ibadəthana [hoylilirida]
kala, qoy wə kəptər-pahtək satquqilarni həm u yərdə
olturoŋan pul tegixküqilərni kərdi. **15** U tanidin qamqa
yasap, ularning həmmisini qoy-kaliliri bilən qoxup
ibadəthanidin həydəp qikardi. Pul tegixküqilərning
pullirini qeqip, xirəlirini ərüwətti **16** wə pahtək-kəptər
satquqilaroŋa: — Bu nərsilərni bu yərdin elip ketix!
Atamning əyini soda-setiq əyi qilixiwalma! — dedi. **17**
Buni kərgən muhlisliri [Zəburda] mundaq pütülginini
esigə elixti: «Sening [muqəddəs] əyünggə boloŋan otluq
muhəbbitim əzümni quloŋiwaldi!». **18** Xuning bilən
Yəhudiylar u ixlaroŋa inkas bildürüp uningdin: —
Bundaq ixlarni qiloŋanikənsən, qeni, bizgə nemə məjizilik
alamətni kərsitip berisən?! — dəp soridi. **19** əysa ularoŋa
jawab berip: — Uxbu ibadəthanini quwuwətsənglar,
mən üq kün iqidə uni yengiwaxtin qurup qikimən, —
dedi. **20** Xuning bilən bu Yəhudiylar yənə uningoŋa:
— Bu ibadəthanini yasawatqili haziroŋiqə kirik altə yil
boloŋan tursa, sən uni qandaqsigə üq kündila qurup
qikalaysən?! — dedi. **21** Halbuki, uning «ibadəthana»
degini uning əz tenini kərsətkənidi. **22** Xunga, u əlümdin
tirilgəndin keyin, muhlisliri uning bu deginini esigə
aldi wə xundakla mukəddəs yazmilardiki bu həktiki
bexarətkə həmdə əysaning eytqan səzigə ixəndi. **23**
Ətüp ketix heytida, nuroŋun kixilər uning Yerusalemda
kərsətkən məjizilik alamətlərni kərgən bolup, uning
namioŋa etiqad qilixti. **24** Lekin əysa pütkül insanlarning
[qəlbining] qandaq ikənlikini bilgəqkə, əzini ularoŋa
tapxurmaytti. **25** Insan tooŋruluq heqikmning uningoŋa
guwahliq berixining hajiti yoq idi; qünki u insanlarning
qəlbidə nemə bar ikənlikini əzi bilətti.

3 Yəhudiylar [kengəxmisining] Pərisiylərdin boloŋan
Nikodim isimlik bir yolbaxqisi bar idi. **2** Bu adəm
bir keqisi əysaning aldioŋa kelip: — Ustaz, sening
Hudadin kəlgən təlim bərgüqi ikənlikingni bilimiz.
Qünki Huda uning bilən billə bolmisa, heqikmning
sən kərsətkən bu məjizilik alamətlərni kərsitixi qət'iy
mumkin əməs, — dedi. **3** əysa uningoŋa jawabən:
— Bərhək, bərhək, mən sanga xuni eytip qoyayki,
heqikm yuqiridin tuoŋulmioŋiqə, Hudaning padixahliqini
kərəlməs! — dedi. **4** Nikodim: — Adəm qerioŋinida
qandaqmu qaytidin tuoŋulsun? Anisining qorsiqioŋa
qayta kirip tuoŋuluxi mumkinmu?! — dəp soridi. **5** əysa
mundaq jawab bərdi: — Bərhək, bərhək, mən sanga xuni
eytip qoyayki, həm sudin, həm Rohtin tuoŋulmioŋiqə,
heqikm Hudaning padixahliqioŋa kirəlməs! **6** əttin
tuoŋuloŋan bolsa əttur; rohtin tuoŋuloŋan bolsa rohtur.
7 Sanga: «Yuqiridin tuoŋuluxunglar kerək» deginimgə
həyran qalma. **8** Xamal halioŋan tərəpkə sokidu, sən
uning awazini anglaysən, lekin qəyərdin kelip, qəyərgə
baridioŋinini bilməysən. Rohtin tuoŋuloŋan hərbirimu
xundaqtur. **9** Nikodim yənə jawabən əysaoŋa: — Bu ixlar
qandaqmu mumkin bolar? — dedi. **10** əysa uningoŋa
jawabən mundaq dedi: — «Sən Israilning əlimasi turup,
bunimu bilməmsən? **11** Bərhək, bərhək, mən sanga xuni
eytip qoyayki, biz bilginimizni eytimiz wə kərginimizgə
guwahliq berimiz, lekin silər bizning guwahliqimizni
qobul qilmaysilər. **12** Silərgə zemindiki ixlarni eytsam
ixənmigən yərdə, ərxtiki ixlarni eytsam qandaqmu
ixinisilər? **13** Əzi ərxtə bolup, ərxtin qüxküqidin,
yəni Insan'ooŋlidin baxqa heqikm ərxkə qikmidi. **14**
Musa qəldə [tuq] yilanni kətürgəndək, Insan'ooŋlimu
ohxaxla xundaq egiz kətürülüxi kerək. **15** Xundaq
boloŋanda, uningoŋa etiqad qiloŋanlarning həmmisi
halak bolmay, mənggülük hayatqa erixələydu». **(aiōnios g166)** **16** Qünki Huda dunyadiki insanlarni xu qədər
səyiduki, Əzining birdinbir yeganə Ooŋlini pida boluxqa
bərdi. Məksiti, uningoŋa etiqad qiloŋan hərbirining
halak bolmay, mənggülük hayatqa erixixi üqündur.
(aiōnios g166) **17** Huda Ooŋlini dunyadiki insanlarni
gunahqa bekitix üqün əməs, bəlki ularning u arqiliq
qutquzuluxi üqün dunyaoŋa əwətti. **18** Kimki uningoŋa
etiqad qiloŋuqi bolsa, gunahqa bekitilməydu; lekin
etiqad qilmioŋuqi bolsa alliqaqan gunahqa bekitilgəndur;
qünki u Hudaning yəkkə-yeganə Ooŋlining namioŋa
etiqad qilmioŋan. **19** Wə gunahqa bekitix səwəbi mana
xuki, nur dunyaoŋa kəlgən bolsimu, insanlar nurni
əməs, bəlki qarangoŋuluqni yahxi kərdi; qünki ularning
əməlliri rəzil idi. **20** Qünki rəzillik qiloŋuqi hərbiri nurni
yaman kərüp wə əzining qiloŋan-ətkənlirining axkara
qilinmasliqi üqün nuroŋa kəlməydu; **21** lekin həqiqətni
yürgüzgüqi bolsa, əməllirini Hudaoŋa tayinip qiloŋanliqi
ayan bolsun dəp, nuroŋa kelidu. **22** Bu ixlardin keyin,
əysa muhlisliri bilən Yəhudiyə zeminioŋa bardi; u u
yərdə ular bilən billə turup, kixilərni qəmüldürdi. **23** Xu
qaoŋda Yəhya [pəyoŋəmbərmu] Salim yezisining yenidiki
Aynon degən yərdə kixilərni qəmüldürüwatatti. Qünki
u yərning süyi mol idi. Kixilər uning aldioŋa kelixip,
qəmüldürüxni qobul qilixatti **24** (qünki xu qaoŋda Yəhya
tehi zindanoŋa taxlanmioŋanidi). **25** [xu wakitlarda]
Yəhyaning muhlisliri bir Yəhudiy kixi bilən taharət
qaidiliri tooŋrisida bəs-munazirə qilixip qaldi. **26** Andin
muhlislar Yəhyaning yenioŋa kelip: — Ustaz, Iordan
dəryasining u qetida sən bilən birgə boloŋan, əzüng
[təripləp] guwahliq bərgən heliqi kixi mana hazir əzi

kixilərni qəmüldürüwatidu, wə ḥəmmə adəm uning
yenioŋa ketixiwatidu, — dedi. **27** Yəḥya mundak jawab
bərdi: — Əgər uningoŋa ərxtin ata kilinmioŋan bolsa,
insan ḥeqnərsigə igə bolalmaydu. **28** Mening silərgə:
«Mən Məsiḥ əməs, pəkət uning aldida əwətilgənmən»
deginimgə əzünglar guwaḥqisilər. **29** Kelinqəkni əmrigə
aloŋuqi yigittur; koldixi yigitning awazini kütidu; koldax
uning awazini anglap, kəlbidə tolimu hursən bolidu.
Xuningoŋa ohxax, məndimu hursənlik tolup taxidu. **30**
Uning yüksilixi, mening ajizlixixim mukərrərdur. **31**
Üstündin kəlgüqi ḥəmmidin üstündur. Zemindin kəlgüqi
zeminoŋa təwə bolup zemindiki ixlarni səzləydu. Ərxtin
kəlgüqi ḥəmmidin üstündur; **32** əzining [ərxtə] kərgən
wə anglioganliri bolsa, u bular tooŋruluk guwaḥlik beridu;
birak ḥeqkim uning guwaḥlikini kobul kilmaydu. **33**
[Ḥalbuki], kimki uning guwaḥlikini kobul kiloŋan bolsa,
Hudaning ḥək ikənlikigimu məhürini baskan bolidu. **34**
Qünki Huda əwətkini Hudaning səzlirini səzləydu; qünki
Huda Roḥni [uningoŋa] əlqəm bilən kəmləp bərməs.
35 Ata Ooŋulni səyidu wə ḥəmmə ixlarni uning kolioŋa
tapxuroŋandur. **36** Ooŋuloŋa etikad kiloŋuqi mənggülük
ḥayatka igidur. Lekin Ooŋuloŋa itaət kilmioŋuqi ḥayatni
ḥeq kərməydu, bəlki Hudaning oŋəzipi xundakларning
üstidə turidu. **(aiōnios g166)**

4 Əmdi Pərisiylərning «Əysaning muhlis kilip
qəmüldürgənliri Yəḥyaningkidin kəp ikən» degən
həwərni anglioginini Rəb ukkandin keyin **2** (əməliyəttə
Əysa əzi əməs, muhlisliri qəmüldürətti) **3** u Yəḥudiyə
əlkisidin kikip yənə Galiliyəgə kətti. **4** Əmdi u yol üstidə
Samariyə əlkisidin ətüxi kerək idi. **5** Xuning bilən u
Yakup əz ooŋli Yüsüpkə bərgən yərgə yekin bolonan
Samariyəning Sihar degən bir xəḥirigə kəldi. **6** Xu yərdə
«Yakupning kuduki» bar idi. Əysa səpiridə qarqioŋinidin
kudukning kəxioŋa kelip olturdi. Bu təhminən altinqi
saət idi. **7** Əysaning muhlisliri yeməklik setiwelix üqün
xəḥərgə kirip kətkənidi. Xu qaoŋda, Samariyəlik bir
ayal su aloŋili kəldi. Əysa uningoŋa: — Manga iqkili su
bərgin, — dedi. **9** Ayal uningdin: — Əzingiz Yəḥudiy
tursingiz, məndək Samariyəlik bir ayaldin kandakларqə
iqkili su tələp kilip kaldingiz? — dəp soridi (qünki
Yəḥudiylar Samariyəliklər bilən ḥeqkandak bardi-
kəldi kilmaytti). **10** Əysa uningoŋa jawabən: — Əgər
sən Hudaning sowoŋitining nemiliki wə səndin su
sorioŋuqining kim ikənlikini bilsəngidi, undakta sən
uningdin tiləytting wə u sanga ḥayatlik süyini bərətti.
11 Ayal uningdin: — Təksir, su tartkudək ḥeqnərsingiz
bolmisa, uning üstigə kuduk qongkur tursa, ḥayatlik
süyini nədin alisiz? **12** Əjəba, bu kudukni bizgə [miras]
kalduroŋan atimiz Yakuptin uluoŋmusiz? Bu kuduktin
əzi, ooŋulliri wə mal-waranlirimu su iqkən — dedi. **13**
Əysa uningoŋa jawabən: — Bu suni iqkən ḥərkim yənə
ussaydu. **14** Əmma mən beridioŋan suni iqküqi ḥərkim
mənggügə ussimaydioŋan bolidu wə bəlki mən uningoŋa
beridioŋan su uning iqidə uni mənggülük ḥayatlikka
elip baridioŋan, uroŋup kikidioŋan bir bulak bolidu, —
dedi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Ayal: — Təksir, manga bu
sudin bərgəysizki, mən yənə ussimaydioŋan wə muxu
yərgə su tartkili ikkinqi kəlgüqi bolmaydioŋan bolay!
— dedi. **16** Əysa: — Berip eringni bu yərgə kakirip
kəlgin, — dedi. **17** — Erim yok, — dəp jawab bərdi
ayal. — Erim yok dəp, rast eytting. **18** Qünki bəx ərgə
təgding wə ḥazir səndə boloŋini sening ering əməs.
Buni tooŋra eytting! — dedi Əysa. **19** Ayal uningoŋa: —
Təksir, əmdi kərdümki, siz əslidə pəyoŋəmbər ikənsiz!
20 Ata-bowilirimiz bu taoŋda ibadət kilip kəlgən, lekin
silər [Yəḥudiylar] «Ibadətni Yerusalemda kilix kerək!»
dəwalisiləroŋu? — dedi. **21** Əysa uningoŋa mundak
dedi: — Hanim, manga ixəngin, xundak bir wakti-saiti
keliduki, silərning Atioŋa ibadət kilixinglar üqün nə
bu taoŋda yaki nə Yerusalemda boluxunglarning ḥajiti
kalmaydu. **22** Silər ibadət kiloŋininglarni bilməysilər;
birak biz kimgə ibadət kiloŋinimizni bilimiz. Qünki nijat-
kutkuzulux Yəḥudiylar arkilik bolidu. **23** Lekin xundak
bir wakit kelidu — wə xundakla ḥazir kəldiki, ḥəkikiy
ibadət kiloŋuqilar Atioŋa roḥ wə ḥəkikət bilən ibadət
kilidu. Ata Əzigə ənə xundak ḥəkikiy ibadət kiloŋuqilarni
izdiməktə. **24** Huda roḥtur wə uningoŋa ibadət kiloŋuqilar
roḥ wə ḥəkikət bilən Uningoŋa ibadət kilixi kerəktur. **25**
Ayal uningoŋa: — Məsiḥning, yəni «Hristos» degənning
kelidioŋanlikini bilimən. U kəlgəndə, bizgə ḥəmmə
ixlarni eytip beridu — dedi. **26** Əysa uningoŋa: — Sən
bilən səzlixiwatkuqi mən dəl xudurmən! — dedi. **27**
Xu qaoŋda uning muhlisliri kaytip kəldi. Ular uning bir
ayal bilən səzlixiwatkanlikioŋa ḥang-tang kelixti; lekin
ḥeqkaysisi uningdin: «Uningdin nemə izdəysən?» yaki
«Nemixka uning bilən səzlixisən?» dəpmu sorimidi.
28 Xuning bilən ayal kozisini taxlap koyup, xəḥərgə
kaytip berip, kixilərgə: **29** — Yürünglar, ḥayatimda
kiloŋanlirimning ḥəmmisini manga eytip bərgən bir
kixini kərüp kelinglar. Əjəba, Məsiḥ xumidu? — dedi. **30**
Buning bilən halayik xəḥərdin kikip, Əysaning aldioŋa
kelixti. **31** Xu arilikta muhlisliri uningoŋa: — Ustaz, bir
nərsə yəwalsangqu? — dəp ətünüxti. **32** Lekin u uloroŋa:
— Mening silər bilməydioŋan bir yeməklikim bar, —
dedi. **33** Muhlislar bir-birigə: — Əjəba, birsi uningoŋa
yegili bir nərsə əkelip bərgənmidu? — deyixti. **34** Əysa
uloroŋa mundak dedi: — Mening yeməklikim — meni
əwətküqining iradisini əməlgə axurux wə uning [manga
tapxuroŋan] hizmitini tamamlaxtur. **35** — Silər: «Ḥosul
yeoŋixka yənə tət ay kaldi» dəwatmamsilər? Mana,
silərgə eytayki, bexinglarni kətürüp etizloroŋa karanglar,
ziraətlər saroŋiyip oruxka təyyar boldi! **36** Wə ormiqi
ix ḥəkkini alidu wə mənggülük ḥayatka toplanoŋan
ḥosulni yioŋidu, xuning bilən terioŋuqi bilən ormiqi
təng xadlinidu. **(aiōnios g166)** **37** Qünki bu ixta «biri
teriydu, yənə biri yioŋidu» degən səz əməlgə axurulidu.
38 Mən silərni əzünglar əmgək singdürmigən ḥosulni
yioŋixka əwəttim; baxkilar əmgək kildi wə silər ularning
əmgikining mewisini elixka nesip boldunglar. **39** Xu
xəḥərdiki nuroŋun Samariyəliklər ḥeliki ayalning: «U
ḥayatimda kiloŋanlirimning ḥəmmisini manga eytip
bərdi» degən guwaḥlik səzini anglap, əysaoŋa etikad
kildi. **40** Xunga, ular uning aldioŋa kelip, uning əzliri
bilən billə turuxini ətünüxkili turdi; xuning bilən u
u yərdə ikki kün turdi. **41** Uning səz-kalami arkilik
tehimu kəp adəm uningoŋa etikad kildi. **42** Ular
ayaloŋa: — Bizning etikad kiliximiz əmdi sening səzliring
səwəbidin əməs, qünki əzimiz uni angliduk wə bilduk,
dunyaning Kutkuzoŋuqisi dəl xu kixidur! — deyixti. **43**
Bu ikki kündin keyin u xu yərdin kikip Galiliyəgə karap

mangdi **44** (qünki Əysa əzi: «Ḥeqbir pəyoŋəmbərning
əz yurtida izziti yoḳtur» dəp guwaḥlik bərgənidi). **45**
Xuning bilən u Galiliyəgə kəlginidə, Galiliyəliklər uning
[ətüp ketix] ḥeytida Yerusalemda ḳiloŋan əməllirining
ḥəmmisini kərgəqkə, uni ḳarxi elixti (qünki ularmu
ḥeytḳa qiḳḳanidi). **46** Əmdi Əysa bu ḳetim Galiliyədiki
Kana yezisioŋa yənə bardi (u dəl xu yərdə suni xarabḳa
aylanduroŋanidi). [Xu künlərdə], Kəpərnaḥum xəḥiridə
ooŋli kesəl bolup yatḳan bir orda əməldari bar idi. **47** U
Əysaning Yəḥudiyədin Galiliyəgə kəlgənlikini anglap,
uning aldioŋa bardi wə: — [Əyümgə] qüxüp, səkratta
yatḳan ooŋlumni saḳaytip bərgəyla! — dəp tohtimay
iltija ḳildi. **48** Xuning bilən, Əysa uningoŋa: — Silər
[Galiliyəliklər] məjizilik alamətlər wə karamətlərni
kərmigüqə, ḥeq etiḳad ḳilmaysilər! — dedi. **49** Orda
əməldari Əysaoŋa: — Təḳsir, balam əlməstə qüxkəyla! —
dedi. **50** Əysa uningoŋa: — Baroŋin, ooŋlung ḥayat ḳaldi! —
dedi. Ḥeliḳi adəm Əysaning eytḳan səzigə ixinip, əyigə
ḳarap mangdi. **51** Yolda ketip baroŋinida, uning ḳulliri
aldioŋa qiḳip, baliliri ḥayat, dəp uḳturdi. **52** Əməldar
ulardin ooŋlining ḳaysi saəttin baxlap yahxilinixḳa
yüzləngənlikini soriwidi, ular: — Tünügün yəttinqi
saəttə ḳizitmisi yandi, — deyixti. **53** Balining atisi buning
dəl Əysaning əzigə: «Ooŋlung ḥayat ḳaldi!» degən saət
ikənlikini bilip yətti. Xuning bilən əzi pütkül ailisidikilər
bilən billə etiḳad ḳilixti. **54** Bu Əysaning Yəḥudiyədin
Galiliyəgə kəlgəndin keyinki kərsətkən ikkinqi məjizilik
alamiti idi.

5 Bu ixlardin keyin, Yəḥudiylarning bir ḥeyti yetip
kəldi wə Əysa Yerusalemoŋa qiḳti. **2** Yerusalemdiki
«Ḳoy dərwazisi»ning yenida ibraniy tilida «Bəyt-əsda»
dəp atilidioŋan bir kəlqək bolup, uning ətrapida bəx
pexaywan bar idi. **3** Bu pexaywanlar astida bir top
bimarlar, yəni ḳarioŋu, tokur wə paləqlər yetixatti.
Ular u yərdə yetip kəlqəkning süyining qayḳilixini
kütətti. **4** Qünki bir pərixtə məlum waḳitlarda kəlqəkkə
qüxüp suni uroŋutidikən; su uroŋuoŋanda kəlqəkkə
birinqi bolup qüxkən kixi əzini baskan ḥərḳandak
kesəldin saḳiyidikən. **5** Əmdi u yərdə ottuz səkkiz
yildin beri aoŋriḳ azabi tartḳan bir bimar bar idi. **6**
Əysa bu adəmning xu yərdə yatḳinini kərdi wə uning
uzundin xu ḥaləttə ikənlikini bilip, uningdin: — Saḳiyixni
halamsən? — dəp soridi. **7** Bimar uningoŋa jawabən:
— Təḳsir, su qayḳaloŋanda meni suoŋa qüxüridioŋan
adimim yoḳ. Mən qüxəy degüqə, baxḳilar mening
aldimda qüxüwalidu, — dedi. **8** Əysa uningoŋa: —
Ornungdin tur, orun-kərpəngni yioŋixturup mangoŋin!
— dedi. **9** Ḥeliḳi adəm xuan saḳiyip, orun-kərpisini
yioŋixturup kətürüp mangdi. Xu küni xabat küni idi.
10 Xunga [bəzi] Yəḥudiylar saḳayoŋan kixigə: — Bügün
xabat küni tursa, orun-kərpəngni kətürüx [Təwratta]
sanga mən'i ḳilinoŋan! — dedi. **11** Lekin u ularoŋa
jawabən: — Meni saḳaytḳan kixi əzi manga: «Orun-
kərpəngni yioŋixturup mangoŋin» degənidi! — dedi.
12 Ular uningdin: — Əmdi sanga: «Orun-kərpəngni
yioŋixturup mangoŋin» degən kixi kim ikən? — dəp
soraxti. **13** Biraḳ saḳayoŋan adəm uning kim ikənlikini
bilməytti. Qünki u yərdə adəm kəp boloŋanliḳtin, Əysa
əzini daldioŋa elip, astioŋina ketip ḳaldi. **14** Bu ixlardin
keyin Əysa ḥeliḳi adəmni ibadəthanida tepip uningoŋa:
— Mana, saḳayding. Əmdi ḳayta gunaḥ sadir ḳilma,
bexingoŋa tehimu eoŋir külpət qüxüp ḳalmisun! —
dedi. **15** Ḥeliḳi adəm Yəḥudiylarning ḳexioŋa berip,
əzini saḳaytḳan Əysa ikənlikini uḳturdi. **16** Əysa bu
ixlarni xabat küni ḳiloŋanliḳi üqün, Yəḥudiylar uningoŋa
ziyankəxlik ḳilixḳa baxlidi. **17** Lekin Əysa ularoŋa:
— Atam ta ḥaziroŋiqə tohtimastin ix ḳilip kəlməktə,
mənmu ixləymən! — dedi. **18** Xu səwəbtin Yəḥudiylar
uni əltürüxkə tehimu urunatti; qünki u xabat künining
ḳaidisini buzupla ḳalmastin, yənə Hudani «Atam» dəp
qaḳirip, ezini Hudaoŋa barawər ḳiloŋanidi. **19** Xunga Əysa
ularoŋa jawabən mundaḳ dedi: — Bərḥək, bərḥək, mən
silərgə xuni eytip ḳoyayki, Ooŋul əzlükidin ḥeqnemə
ḳilalmaydu, bəlki pəḳət Atining nemə ḳiliwatḳanliḳini
kərüp, andin xu ixni ḳilidu. Ata nemə ix ḳilsa, Ooŋulmu
xu ixni ohxaxla ḳilidu. **20** Qünki Ata Ooŋulni səyidu wə
Əzining ḳilidioŋan barliḳ ixlirini uningoŋa ayan ḳilidu
ḥəm silərni ḥəyran ḳalduruxḳa bulardin tehimu zor wə
uluoŋ ixlarni uningoŋa ayan ḳilidu. **21** Qünki əlgənlərni
Ata ḳandaḳ tirildürüp, ularoŋa ḥayatliḳ ata ḳiloŋan bolsa,
Ooŋulmu xuningoŋa ohxax əzi haliloŋan kixilərgə ḥayatliḳ
ata ḳilidu. **22** Xuningdəḳ, Ata Əzi ḥeqkimning üstidin
ḥeküm qiḳarmaydu, bəlki barliḳ ḥeküm ixlirini Ooŋuloŋa
tapxuroŋan. **23** Buningdin məḳsət, — insanlarning
ḥəmmisi Atioŋa ḥərmət ḳiloŋandək, Ooŋuloŋimu ohxaxla
ḥərmət ḳilixi üqündur. Kimki Ooŋulni ḥərmətlimisə, uni
əwətküqi Atinimu ḥərmətlimigənlərdin bolidu. **24** —
Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, səzümni
anglap, meni əwətküqigə ixəngən ḥərkim mənggülük
ḥayatḳa erixkən bolidu; u adəm soraḳḳa tartilmaydu,
bəlki əlümdin ḥayatliḳḳa ətkən bolidu. **(aiōnios g166)**
25 — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki,
əlüklərning Hudaning Ooŋlining awazini anglaydioŋan
waḳit-saiti yetip kəlməktə, xundaḳla ḥazir kəldiki,
anglioŋanlar ḥayatliḳḳa igə bolidu. **26** Qünki Ata Əzidə
ḳandaḳ ḥayatliḳḳa igə bolsa, Ooŋuloŋimu əzidə xundaḳ
ḥayatliḳḳa igə boluxni ata ḳildi **27** wə yənə uningoŋa
soraḳ ḳilix ḥoḳuḳinimu bərdi, qünki u Insan'ooŋlidur.
28 Buningoŋa təəjjüp ḳilmanglar; qünki barliḳ gərdə
yatḳanlar uning awazini anglaydioŋan waḳit kelidu **29**
wə ular xuan yərlikliridin qiḳixidu, yahxiliḳ ḳiloŋanlar
ḥayatḳa tirilidu, yamanliḳ ḳiloŋanlar soraḳḳa tartilixḳa
tirilidu. **30** Mən əzlükümdin ḥeqnemə ḳilalmaymən,
pəḳət [Atamdin] anglioŋinim boyiqə ḥeküm ḳilimən; wə
mening ḥəkümüm ḥəḳḳaniydur, qünki mening izdiginim
əzümning iradisi əməs, bəlki meni əwətküqining
iradisini əməlgə axuruxtur. **31** — Əgər əzüm üqün əzüm
guwaḥliḳ bərsəm guwaḥliḳim ḥəḳiḳət ḥesablanmaydu.
32 Lekin mən üqün guwaḥliḳ beridioŋan baxḳa birsi
bar. Uning manga beridioŋan guwaḥliḳining rastliḳini
bilimən. **33** Silər Yəḥyaoŋa əlqi əwətkininglarda, u
ḥəḳiḳətkə guwaḥliḳ bərgən **34** ([əməliyəttə], manga
insanning guwaḥliḳini ḳobul ḳiliximning keriki yoḳ;
mening [Yəḥya tooŋruluḳ] xundaḳ eytiwaḳinim pəḳətla
silərning ḳutḳuzuluxunglar üqündur). **35** [Yəḥya] bolsa
kəyüp nur qeqip turoŋan bir qiraoŋ idi wə silər uning
yoruḳida bir məzgil xadlinixḳa razi boldunglar. **36** Lekin
Yəḥyaning mən üqün bərgən guwaḥliḳidinmu uluoŋ
bir guwaḥliḳ bar. U bolsimu, ata manga ada ḳilixḳa
tapxuroŋan əməllər, yəni mən ḳiliwatḳan əməllər, bular

mening tooɣramda Atining meni əwətkinigə guwaḫlik
beridu. **37** Wə meni əwətkən Ata Өzimu mən üqün
guwaḫlik bərgəndur. Silər ḥeqḳaqan uning awazini
anglimidinglar, ḳiyapitini kərmidinglar **38** wə uning sөz-
kalami silərning iqinglardin orun almidi; qünki Uning
əwətkini bolsa, uningoɣa ixənməysilər. **39** Muḳəddəs
yazmilarni ḳetirḳenip oḳup olturisilər; qünki ulardin
mənggülük ḥayatḳa igə bolduḳ, dəp ḳaraysilər. Dəl
bu yazmilar mən üqün guwaḫlik bərgüqidur. **(aiōnios
g166)** **40** Xundaḳtimu silər yənila ḥayatlikḳa erixix
üqün mening yenimoɣa kelixni halimaysilər. **41** Mən
insanlarning mahtixini ḳobul ḳilaymən; **42** lekin mən
silərni bilimənki, iqinglarda Hudaning muḥəbbiti yoḳ. **43**
Mən Atamning nami bilən kəlgənmən, əmma silər meni
ḳobul ḳilmaysilər. Ḥalbuki, baxḳa birsi өz nami bilən
kəlsə, silər uni ḳobul ḳilisilər. **44** Silər bir-biringlardin
izzət-xөḥrət ḳobul ḳilisilər-yu, yeganə Hudadin kəlgən
izzət-xөḥrətkə intilmisənglər, undaḳta silər ḳandaḳmu
etiḳad ḳilalaysilər?! **45** Biraḳ meni üstimizdin Atioɣa
xikayət ḳilidu, dəp oylimanglar. Üstünglardin xikayət
ḳiloɣuqi mən əməs, bəlki silər ümid baoɣlioɣan Musa
[pəyoɣəmbərdur]. **46** Qünki əgər silər rasttin Musa
[pəyoɣəmbərgə] ixəngən bolsanglar, mangimu ixəngən
bolattinglar. Qünki u [muḳəddəs yazmilarda] mən
tooɣruluḳ pütkəndur. **47** Lekin uning pütkənlirigə
ixənmisənglar, mening sөzlirimgə ḳandaḳmu ixinisilər?!

6 Bu ixlardin keyin, Өysa Galiliyə dengizi (Tiberiyas
dengizi dəpmu atilidu)ning u ḳetioɣa өtti. **2** Zor bir
top halayiḳ u kesəllərni saḳaytḳan məjizilik alamətlirini
kərdi wə uning kөynidin əgixip mangdi. **3** Өysa taoɣḳa
qiḳip, u yərdə muhlisliri bilən billə olturdi. **4** U qaoɣda
Yəḥudiylarning ḥeyti, yəni «өtüp ketix ḥeyti»oɣa az
ḳaloɣan waḳit idi. **5** Өysa bexini kөtürüp, zor bir top
halayiḳning өzining aldioɣa keliwatḳanliḳini kərüp,
Filiptin: — Bularoɣa yөydioɣanoɣa nanni nədin alimiz?
— dəp soridi **6** (lekin u bu sөzni Filipni sinax üqün
eytḳanidi. Qünki u өzining nemə ḳilidioɣanliḳini bilөtti).
7 Filip jawabən: — Ikki yüz dinaroɣa nan alsaḳmu,
ḥərbirigə kiqikkinə bir qixləmdin yeyixkimu yөtməydu!
8 Muhlislardin biri, yəni Simon Petrusning inisi Andriyas
Өysaoɣa: **9** — Bu yərdə kiqik bir ooɣul bala bar, uningda
bөx arpa nan bilən ikki kiqik beliḳ bar. Lekin xunqə
kөp həlḳḳə bu nemə bolidu?! — dedi. **10** Өysa: —
Kөpqilikni olturoɣuzunglar, — dedi (u yərdə ot-qөp
mol өskənidi). Xuning bilən ər kixilər olturdi; ularning
sani bөx mingqə bar idi. **11** Өysa nanlarni ḳolioɣa elip,
[Hudaoɣa] təxəkkür eytḳandin keyin, olturoɣanlaroɣa
ülөxtürüp bərdi. Beliḳlarnimu xundaḳ ḳildi; kөpqilik
halioɣanqə yedi. **12** Ḥəmməylən yəp toyunoɣanda, u
muhlislirioɣa: — Axḳan parqilarni yioɣinglar, ḥeq nərsə
zayə bolmisun, — dedi. **13** Xuning bilən ular bөx arpa
nenidin yəp axḳan parqilirini on ikki sewətkə toldurup
yioɣiwaldi. **14** Əmdi halayiḳ Өysaning kөrsətkən bu
məjizilik alamitini kөrüp: «Dunyaoɣa kelixi muḳərrər
boloɣan pəyoɣəmbər ḥəḳiḳətən muxu ikən!» deyixti. **15**
Xuning bilən Өysa ularning kelip өzini padixaḥ boluxḳa
zorlimaḳqi boloɣanliḳini bilip, ulardin ayrilip, ḳaytidin
taoɣḳa yaloɣuz qiḳip kətti. **16** Kөqḳurun, Өysaning
muhlisliri dengiz boyioɣa qüxüxti. **17** Ular bir kemigə
olturup, dengizning u ḳetidiki Kəpərnaḥum xəḥirigə
ḳarap yol elixti (ḳarangoɣu qüxüp kətkənidi wə Өysa
tehiqə ularning yenioɣa kəlmigənidi). **18** Ḳattiḳ boran
qiḳip, dengiz dolḳunlap kөtürülüwatatti. **19** Muhlislar
palaḳ urup on-on bir qaḳirimqə mangoɣanda, Өysaning
dengizning üstidə mengip kemigə yeḳinlixiwatḳanliḳini
kөrüp, ḳorḳuxup kətti. **20** Lekin u ularoɣa: — Bu mən,
ḳorḳmanglar! — dedi. **21** Xuni anglap ular uni kemigə
qiḳiriwaloɣusi kəldi; u kemigə qiḳipla, kemə dərḥal ular
baridioɣan yərgə yetip bardi. **22** Өtisi dengizning u
təripidə ḳaloɣan halayiḳ [aldinḳi küni] u yərdə Өysaning
muhlisliri qiḳḳan kemidin baxḳa kemining yoḳluḳini,
Өysaning muhlisliri xu kemigə qiḳḳanda, Өysaning
ular billə qiḳmioɣanliḳini, bəlki muhlislirining өzlirila
kөtkənlikini kөrgənidi. **23** Ḥalbuki, birnөqqə kemə-
ḳolwaḳ Tiberiyas xəḥiridin Rəb təxəkkür eytḳandin
keyin həlḳ nan yegən yərgə yeḳin kelip tohtidi. **24**
Xuning bilən halayiḳ Өysaning wə muhlislirining u
yərdə yoḳluḳini kөrüpla, kemilərgə olturup, Өysani
izdigili Kəpərnaḥum xəḥirigə mangdi. **25** Ular uni
dengizning u təripidə tepip uningoɣa: — Ustaz, bu yərgə
ḳaqan kəlding? — dəp soraxti. **26** Өysa ularoɣa jawabən:
— Bərḥəḳ, bərḥəḳ, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, silər
meni məjizilik alamətlərni kөrgənlikinglar üqün əməs,
bəlki nanlardin yəp toyunoɣininglar üqün izdөysilər. **27**
Buzulup ketidioɣan paniy ozuḳluḳḳa əməs, bəlki mənggü
ḥayatlikḳa baḳiy ḳalidioɣan ozuḳluḳḳa intilip ixlənglar;
buni Insan'ooɣli silərgə beridu; qünki uni Ata, yəni Huda
Өzi məḥürləp təstiḳlioɣan, — dedi. **(aiōnios g166)** **28**
Xuning bilən ular uningdin: — Nemigə intilip ixlisək
andin Hudaning ix-hizmitidə ixligən bolimiz? — dəp
soraxti. **29** Өysa ularoɣa jawab berip: — Hudaning ix-
hizmiti dəl xuki, U əwətkinigə etiḳad ḳilixinglardur, —
dedi. **30** Xuning bilən ular yənə: — Undaḳ bolsa sən bizni
kөrüp өzünggə ixəndürgüdək ḳandaḳ məjizilik alamət
yaritisən? Zadi nemə ix ḳilip berisən? **31** Ata-bowilirimiz
qөldə yürgəndə, [Zəburda]: «U ularoɣa ərxtin qüxürülgən
nan təḳdim ḳildi» dəp pütülgəndək, «manna»ni yegən —
deyixti. **32** Өysa ularoɣa mundaḳ dedi: — Bərḥəḳ, bərḥəḳ,
mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, silərgə asmandin qüxkən
nanni bərgüqi Musa əməs, bəlki mening Atamdur;
U [ḥazirmu] silərgə asmandin qüxkən ḥəḳiḳiy nanni
beriwatidu. **33** Qünki Hudaning neni bolsa pütkül
dunyaoɣa ḥayatliḳ ata ḳilidioɣan, ərxtin qüxküqidur. **34**
— Təḳsir, ḥəmixə bizgə xu nanni berip turoɣaysən! —
deyixti ular. **35** Өysa ularoɣa mundaḳ dedi: — Ḥayatliḳ
neni өzümdurmən! Mening yenimoɣa kəlgən ḥərkim
ḥeqḳaqan aq ḳalmaydu, manga etiḳad ḳiloɣan ḥərkim
ḥeqḳaqan ussimaydu. **36** Lekin silərgə eytḳinimdək,
silər meni kөrgən bolsanglarmu, etiḳad ḳilmaywatisilər.
37 Ata manga tapxuroɣanlarning ḥərbiri yenimoɣa kelidu
wə mening yenimoɣa kəlgənlərdin ḥeqḳaysisini ḥərgiz
taxliwətməymən. **38** Qünki өz iradəmni əməs, bəlki
meni Əwətküqining iradisini əməlgə axurux üqün ərxtin
qüxtüm. **39** Meni Əwətküqining iradisi bolsa dəl xuki,
uning manga tapxuroɣanliridin ḥeqbirini yittürməy,
bəlki ahirḳi küni ularning ḥəmmisini tirildürüxümdin
ibarət. **40** Qünki mening Atamning iradisi xuki,
Ooɣuloɣa kөz tikip ḳarap, uningoɣa etiḳad ḳiloɣanlarning
ḥərbirini mənggülük ḥayatḳa erixtürüxtur; wə mən
ahirḳi küni ularni tirildürimən. **(aiōnios g166)** **41**

əmdi Yəhudiylar əysaning: «ərxtin qüxkən nan
əzümdurmən!» degini üqün uningoɣa narazi bolup
oɣotuldixixka baxlidi: **42** — «Bu Yüsüpning ooɣli əysa
əməsmu? Atisinimu, anisinimu tonuydioɣan tursak,
yənə kandakларqə: — «ərxtin qüxtüm!» desun?» —
deyixətti ular. **43** əysa jawabən ularoɣa mundak dedi:
— [Mening tooɣramda] əzara oɣotuldaxmanglar. **44** Meni
əwətkən Ata əzi kixilərning kəlbini tartkuzmisa, heqkim
mening yenimoɣa keləlməydu; mening yenimoɣa kəlgən
hərbirini ahirki küni tirildürimən. **45** Pəyoɣəmbərlərning
yazmilirida: «Ularning həmmisigə Huda təripidin
əgitilidu» dəp pütülgəndur. Xunga, Atining [səzini]
tingxioɣan wə uningdin əgəngən hərbiri mening
yenimoɣa kelidu. **46** Birak bu birərkim Atini kərgən
degənlik əməs; pəkət Hudaning yenidin kəlgüqi bolsa, u
Atini kərgəndur. **47** Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni
eytip koyayki, manga etikəd kiloɣuqi mənggülük həyatka
igidur. **(aiōnios g166)** **48** Həyatlik neni əzümdurmən.
49 Ata-bowiliringlar qəllərdə «manna» yegini bilən
yənila əldi. **50** Lekin mana, ərxtin qüxkən nan dəl
xundakki, birsi uningdin yegən bolsa əlməydu. **51**
ərxtin qüxkən həyatlik neni əzümdurmən; kimdəkim bu
nandin yesə, əbədil'əbədgiqə yaxaydu. Mən beridioɣan
xu nan bolsa mening ət-tenimdur, pütkül dunyadikilər
həyatka igə bolsun dəp, mən uni atimakqimən. **(aiōn
g165)** **52** Bu səz bilən Yəhudiylar əzara talax-tartix
kilixika baxlap: — Bu adəm bizning yeyiximizgə əzining
ət-tenini kandak berəlisun?! — deyixətti. **53** Xunga
əysa ularoɣa mundak dedi: — Bərhək, bərhək, mən
silərgə xuni eytip koyayki, silər Insan'ooɣlining ət-
tenini yemigüqə wə kenini iqmigüqə, silərdə həyatlik
bolmaydu. **54** Ət-tenimni yegüqi wə kenimni iqküqi
mənggülük həyatka erixkən bolidu wə mən uni ahirki
küni tirildürimən. **(aiōnios g166)** **55** Qünki ət-tenim
həkikiy ozukluk, kenim bolsa həkikiy iqimliktur. **56** ət-
tenimni yegüqi wə kenimni iqküqi məndə yaxaydu wə
mənmu uningda yaxaymən. **57** Həyat Ata meni əwətkən
wə mən Atining boloɣanlikidin yaxawatkinimdək, meni
yegüqi kixi həm mening wasitəm bilən yaxaydu. **58** Mana
bu ərxtin qüxkən nandur. Bu nan ata-bowiliringlar yegən
«[manna]»dək əməs; qünki ular «[manna]»ni yeyixi
bilən əldi; birak bu nanni istemal kiloɣuqi bolsa mənggü
yaxaydu! **(aiōn g165)** **59** Bu səzlərni u Kəpərnahumdiki
sinagogda təlim bərginidə eytkanidi. **60** Xuning bilən
uning muhlisliridin nuroɣunliri buni anglioɣanda: — Bu
təlim bək eoɣir ikən! Buni kim anglap kətürəlisun? —
deyixti. **61** Birak əz iqidə muhlislirining bu tooɣrisida
oɣotuldaxkinini bilgən əysa ularoɣa: — Bu səzüm silərni
taydurdimu? **62** Əmdi mubada Insan'ooɣlining əsli kəlgən
jayoɣa kətürülüwatkinini kərsənglar, kandak bolar?! **63**
[Insanoɣa] həyatlik bərgüqi — Rohtur. Insanning ətliri
bolsa heqkandak payda bərməydu. Mən silərgə eytkan
səzlirim bolsa həm rohtur wə həm həyatliktur. **64**
Lekin aranglardin etikəd kilmioɣan bəzilər bar, — dedi
(qünki əysa etikəd kilmioɣanlarning wə əzigə satkunluk
kilidioɣanning kim ikənlikini baxtila bilətti). **65** Xuning
bilən u mundak dedi:— Mən xu səwəbtin silərgə
xuni eyttimki, Atamdin ata kilinmisa, heqkim mening
yenimoɣa keləlməydu! **66** Xu wakittin tartip muhlisliridin
heli kəpi qekinip qikip, uning bilən yənə mangmaydioɣan
boldi. **67** Xunga əysa on ikkiyləndin: — Silərmu, həm
[məndin] ketixni halamsilər? — dəp soridi. **68** Simon
Petrus uningoɣa jawab kilip: — I Rəb, biz kimning yenioɣa
ketəttuk? Mənggü həyatlik səzliri səndilidur! **(aiōnios
g166)** **69** Wə xuningoɣa ixənduk wə xuni bilip yəttukki,
sən Hudaning Mukəddəs Boloɣuqisidursən! — dedi.
70 əysa ularoɣa jawabən: — Mən silər on ikkinglarni
tallidim əməsmu, birak aranglarda birsi Iblistur! —
dedi **71** (uning bu degini Ixkariyotluk Simonning ooɣli
Yəhudani kərsətkənidi, qünki Yəhuda on ikkiylənning
biri boloɣini bilən, keyin əzigə satkunluk kilidu).

7 Bu ixlardin keyin, əysa Galiliyədə aylinip yürdi. U
Yəhudiyədə aylinip yürüxni halimaytti, qünki [xu
yərdiki] Yəhudiylar uningoɣa kəst kilmakqi idi. **2** Bu
qaoɣda, Yəhudiylarning «kəpilər heyti»oɣa az kaloɣanidi.
3 Xunga əysaning iniliri uningoɣa: — Muxu yərdin
ayrilip Yəhudiyəgə baroɣin, xuning bilən muhlisliringmu
[karamət] əməlliringni kərələydu! **4** Qünki əzini həlk-
aləmgə tonutmakqi boloɣan heqkim yoxurun jayda ix
kilmaydu. Bu əməllərni kiliwatkanikənsən, əzüngni
dunyaoɣa kərsət! — deyixti. **5** Qünki uning inilirimu
uningoɣa etikəd kilmioɣanidi. **6** Xunga əysa ularoɣa:
— Mening wakit-saitim tehi kəlmidi. Lekin silərgə
nisbətən hərwakit munasiptur. **7** Bu dunyadiki kixilər
silərgə hərgiz əq bolmaydu; lekin meni əq kəridu.
Qünki mən ularning kilmixlirini rəzil dəp guwahlik
beriwatimən. **8** Silər bu heytka beriweringlar. Mən bu
heytka barmaymən, qünki mening wakit-saitim tehi
yetip kəlmidi, — dedi. **9** əysa bu səzlərni kilip, Galiliyədə
kaldi. **10** əysaning iniliri heytka qikkandin keyin, u
əzimu uningoɣa bardi. əmma axkara əməs, yoxurun
bardi. **11** Heytta Yəhudiylar uni izdəp: «U kəyərdidur?»
dəp sorawatatti. **12** Kixilər arisida uning tooɣrisida kəp
oɣuloɣula boldi. Bəzilər uni: «Yahxi adəm!» desə, yənə
bəzilər: «Yak, u halayikni azduruwatidu!» deyixti. **13**
Birak Yəhudiy [qongliridin] korkup, heqkim oquk-axkarə
uning gepini kilmaytti. **14** Heytning yerimi ətkəndə,
əysa ibadəthana hoylilirioɣa kirip həlkkə təlim berixkə
baxlidi. **15** Yəhudiylar: — Bu adəm heqkandak təlim
almioɣan turukluk, uning kandakmu munqə kəp bilimi
bolsun? — dəp hang-tang kelixti. **16** əysa ularoɣa: — Bu
təlimlər mening əməs, bəlki meni əwətküqiningkidur.
17 Uning iradisigə əməl kilixka əz iradisini baoɣlioɣan
hərkim bu təlim tooɣruluk — uning Hudadin kəlgənlikini
yaki əzlükümdin eytiwatkanlikimni bilidu. **18** Əz
aldioɣa səzligən kixi əz xan-xəripini izdəydu, lekin əzini
əwətküqining xan-xəripini izdəydioɣan kixi hək-sadiktur,
uningda həkkaniysizlik yoktur. **19** Musa [pəyoɣəmbər]
silərgə Təwrat kanunini tapxuroɣan əməsmu? Lekin
heqkaysinglar bu kanunoɣa əməl kilmaywatisilər!
Nemixka meni əltürməkqi bolisilər? — dedi. **20** Kəpqilik:
— Sanga jin qaplixiptu! Seni əltürməkqi boloɣan kim
ikən? — deyixti. **21** əysa ularoɣa mundak jawab bərdi: —
Mən bir karamətni yaritixim bilən həmminglar hang-
tang kelixtinglar. **22** — əmdi Musa [pəyoɣəmbər] silərgə
hətnə kilix tooɣruluk əmr kalduroɣan (əməliyəttə bolsa
hətnə kilix Musa pəyoɣəmbərdin əməs, ata-bowilardin
kaloɣan), xunga silər xabat künigə [tooɣra kelip kalsimu]
xu künidə adəmning hətnisini kiliwerisilər. **23** əmdi
Təwrat kanunioɣa hilaplik kilinmisun dəp xabat künidə

adəm hətnə qilinoŋan yərdə, mən xabat künidə bir
adəmni səllimaza saqaytsam, silər nemə dəp manga
aqqiqlinisilər? **24** Sirtqi qiyapətkə qarap həküm
qilmanglar, bəlki həkqaniy həküm qilinglar! **25** U
waqitta Yerusalemliqlarning bəziliri: — [Qonglar]
əltürməkqi boloŋan kixi bu əməsmidi? **26** Axkara
səzləwatsimu, uningoŋa qarxi həq nərsə demidioŋu!
Dərwəqə, akşakallarning uning Məsih ikənlikini bilip
yətkənmu? **27** Qalbuki, bu adəmning qəyərdin
kəlgənlikini biz enik bilimiz. Lekin Məsih kəlgəndə,
uning qəyərdin kəlgənlikini həqkim bilməstioŋu, —
deyixti. **28** Xunga əysa ibadəthana qoylisida təlim
beriwetip, yukiri awaz bilən mundak dedi:— Silər meni
tonuymiz qəmdə mening qəyərdin kəlgənlikimnimu
bilimiz, [dəwatisilər]?! Birak mən əzlükümdin əməs,
mən meni əwətküqidin [kəldim], U həktur; birak silər
Uni tonumaysilər. **29** Mən Uni tonuymən. Qünki mən
Uning yenidin kəldim, meni U əwətti. **30** Xunga ular
uni tutux yolini izdəytti, lekin qeqkim uningoŋa kol
salmidi; qünki uning wakit-saiti tehi yetip kəlmigənidi.
31 Lekin halayik arisidiki nuroŋun kixilər uningoŋa etikad
kildi. Ular: «Məsih kəlgəndə bu kixi kərsətkən məjizilik
alamətlərdin artuk [məjizə] yaritalarmu?!» deyixti. **32**
Pərisiylər halayikning u tooŋruluk oŋuloŋula boluwatkan
bu gəp-səzlirini anglidi; xuning bilən Pərisiylər bilən
bax kahinlar uni tutux üqün birnəqqə karawullarni
əwətti. **33** Xuning bilən əysa:— Yənə bir'az wakit silər
bilən billə bolimən, andin meni əwətküqining yenioŋa
ketimən. **34** Meni izdəysilər, lekin tapalmaysilər. Mən
baridioŋan yərgə baralmaysilər, — dedi. **35** Buning bilən,
Yəhudiylar bir-birigə:— U biz tapalmioŋudək kəyərlərgə
barar? Greklər arisidiki tarkak Yəhudiy muhajirlarning
yenioŋa berip, greklaroŋa təlim berəmdioŋandu? **36**
«Meni izdəysilər, lekin tapalmaysilər. Mən baridioŋan
yərgə baralmaysilər» degini nemisidu? — deyixti. **37**
Qeytning ahirki qəm əng katta küni, əysa ornidin
turup, yukiri awaz bilən:— Kimdəkim ussisa, mening
yenimoŋa kelip iqsun! **38** Manga etikad kiloŋuqi kixining
huddi mukəddəs yazmilarda eytiloŋinidək, iq-baoŋridin
qayatlik süyining dəryaliri ekip qikidu! — dəp jakarlidi
39 (u bu səzni əzigə etikad kiloŋanlaroŋa ata kilinidioŋan
Mukəddəs Rohka karita eytkanidi. [Hudaning] Rohi
tehi qeqkimgə ata kilinmioŋanmidi, qünki əysa tehi
xan-xəripigə kirmigənidi). **40** Halayik iqidə bəzilər bu
səzni anglap:— [Kelixi mukərrər boloŋan] pəyoŋəmbər
qəkikətən muxu ikən! — deyixti. **41** Bəzilər: «Bu
Məsih ikən!» deyixətti. Yənə bəzilər bolsa: «Yak, Məsih
Galiliyədin kelətttimu? **42** Mukəddəs yazmilarda, Məsih
[padixah] Dawutning nəslidin qəm Dawutning yurti
Bəyt-Ləhəm yezisidin kelidu, deyilmigənmidi?» —
deyixti. **43** Buning bilən, halayik uning wəjidin ikkigə
bölünüp kətti. **44** Bəziliri uni tutayli degən bolsimu,
lekin qeqkim uningoŋa kol salmidi. **45** Karawullar
[ibadəthanidin] bax kahinlar bilən Pərisiylərning yenioŋa
kaytip kəlgəndə, ular karawullaroŋa:— Nemə üqün
uni tutup kəlmidinglar? — dəp soraxti. **46** Karawullar:
— Qeqkim qeqkaqan bu adəmdək səzligən əməs! —
dəp jawab berixti. **47** Pərisiylər ularoŋa jawabən:—
Silərmu azduruldunglarmu? **48** Akşakallardin yaki
Pərisiylərdin uningoŋa etikad kiloŋanlar boloŋanmu?! **49**
Lekin Təwrat kanunini bilməydioŋan bu qüprəndilər
lənətkə kalidu! — deyixti. **50** Ularning arisidin biri,
yəni burun ahxamda əysaning aldioŋa kəlgən Nikodim
ularoŋa: **51** — Təwrat kanunimiz awwal kixining
nemə kiloŋinini əzidin anglap bilməy turup, uningoŋa
qeküm qikiramdu! **52** Ular jawab kilip:— Sənmu
Galiliyədinmu? [Mukəddəs yazmilarni] kər, ketirkinip
okup bak, Galiliyədin qeqkandak pəyoŋəmbər qikmaydu!
— dedi. **53** Xuning bilən [ularning] qərbiri əz əyigə
kətti.

8 əysa bolsa Zəytun teoŋioŋa qikip kətti. **2** ətisi səhərdə,
u yənə ibadəthana qoylilirioŋa kirdi wə halayikning
qəmmisi uning yenioŋa kelixkənidi. U olturup, ularoŋa
təlim berixkə baxlidi. **3** [Xu qaoŋda], Təwrat ustazliri
bilən Pərisiylər zina kilip tutulup kaloŋan bir ayalni
uning aldioŋa elip kelixti. Ular ayalni otturioŋa qikirip, **4**
uningdin:— Ustaz, bu ayal dəl zina üstidə tutuwelindi.
5 Musa [pəyoŋəmbər] Təwrat kanunida bizgə muxundak
ayallarni qalma-kesək kilip eltürüxni əmr kiloŋan. Əmdi
sənqə, uni kandak kilix kerək? — dəp soraxti. **6** Əmdi
ularning bundak deyixtiki niyiti, uni tuzakka qüxürüp,
uning üstidin ərz kiloŋudək birər bahanə izdəx idi. Əmma
əysa engixip, barmiki bilən yərgə bir nemilərni yazoŋili
turdi. **7** Ular xu soalni tohtimay sorawatatti, u ruslinip
ularoŋa:— Aranglardiki kim gunahsiz bolsa, [bu] [ayaloŋa]
birinqi taxni atsun! — dedi. **8** Andin u yənə engixip,
yərgə yezixni dawamlaxturdi. **9** Ular bu səzni anglap,
aldi bilən yaxanoŋanliri, andin kaloŋanliri bir-birləp
[qəmmisi] u yərdin qikip ketixti. Ahirida əysa otturida
ərə turoŋan qeliki ayal bilən yaloŋuz kaldi. **10** əysa
ruslinip turup, xu ayaldin baxka qeqkimni kərmigən
bolup, uningdin: Hanim, sanga qeliki xikayət kiloŋanlar
keni? Seni gunahka bekitidioŋan qeqkim qikmidimu?
— dəp soriwidi, **11** — Qəzrətliri, qeqkim qikmidi, —
dedi ayal. əysa:— Mənmu seni gunahka bekitməymən.
Baroŋin, buningdin keyin yənə gunah kilmioŋin! — dedi.
12 Xunga əysa yənə kəpqilikkə səz kilip:— Dunyaning
nuri əzümdurmən. Manga əgəxkənlər karangoŋulukta
mangmaydu, əksiqə qayatlik nurioŋa erixidu, — dedi. **13**
Pərisiylər:— Sən əzünggə əzüng guwahlik beriwatisən.
Xunga sening guwahliking rast qesablanmaydu, —
deyixti. **14** əysa ularoŋa jawabən mundak dedi: —
Qətta mən əzümgə guwahlik bərsəmmu, guwahlikim
qəktur, qünki mən əzümning kəyərdin kəlgənlikimni wə
kəyərgə baridioŋanlikimni bilimən. Lekin silər kəyərdin
kəlgənlikimni wə kəyərgə baridioŋanlikimni bilməysilər.
15 Silər ət igilirining əlqimi boyiqə qeküm kilisilər. Birak
mən qeqkimning üstigə qeküm kilmaymən. **16** Mən
qeküm kilsammu, qekümüm qəkikiydur; qünki mən
yaloŋuz əməs, bəlki meni əwətkən Ata [bu ixta] mən
bilən billidur. **17** Silərgə təwə boloŋan Təwrat kanunida:
«Ikki adəmning guwahliki bolsa rast qesablinidu» dəp
pütülgəndur. **18** Rast, mən əzüm tooŋramda əzüm
guwahlik berimən, wə meni əwətkən Atimu mening
tooŋramda guwahlik beridu. **19** Ular uningdin:— Atang
kəyərdə? — dəp soraxti. əysa ularoŋa jawab berip:— Silər
ya meni tonumaysilər, ya Atamni tonumaysilər; meni
tonuoŋan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dedi.
20 əysa bu səzlərni ibadəthanida təlim bərginidə, sədikə
sandukining aldida turup eytkanidi. Birak qeqkim uni

tutmidi, qünki uning wakit-saiti tehi yetip kəlmigənidi.
21 Xuning bilən u ularoɣa yənə: Mən bu yərdin ketimən;
silər meni izdəysilər, lekin əz gunahinglar iqidə əlisilər.
Mən ketidioɣan yərgə silər baralmaysilər, — dedi.
22 Buning bilən Yəhudiylar: — U: «Mən ketidioɣan
yərgə silər baralmaysilər» dəydu. Bu uning əzini
əltürüwalimən deginimidu? — deyixti. 23 Əysa ularoɣa:
— Silər təwəndindursilər, mən yukiridindurmən. Silər
bu dunyadindursilər, mən bu dunyadin əməsmən. 24
Xuning üqün silərgə: «Gunahliringlar iqidə əlisilər»
dedim. Qünki silər mening «[Əzəldin] Bar Boloɣuqi»
ikənlikimgə ixənmisənglar, gunahliringlar iqidə əlisilər,
— dedi. 25 Sən zadi kim? — dəp soraxti ular. Əysa
ularoɣa: — Baxta silərgə nemə degən bolsam, mən xu.
26 Əzümning silərning tooɣranglarda wə üstünglardin
həküm kilidioɣan nuroɣun səzlirim bar; lekin meni
əwətküqi həktur wə mən Uningdin nemini anglioɣan
bolsa, bularnila dunyadikilərgə ukturup eytimən, —
dedi. 27 Ular uning əzlirigə eytkanlirining Ata tooɣruluk
ikənlikini qüxinəlmidi. 28 Xunga Əysa mundak dedi:
Silər Insan'ooɣlini kətürgəndin keyin, mening «[Əzəldin]
Bar Boloɣuqi» ikənlikimni bilisilər wə xundakla həeq
ixni əzlükümdin kilmioɣanlikimni, pəkət Atining manga
əgətkininila səzligənlikimnimu bilisilər. 29 Meni
əwətküqi mən bilən billidur, U meni əsla yaloɣuz koymidi,
qünki mən həmixə Uni hursən kilidioɣan ixlarni kilimən.
30 Əysa bu səzlərni kiliwatkan qaoɣning əzidə, nuroɣun
kixilər uningoɣa etikad kildi. 31 Əysa əzigə etikad kiloɣan
Yəhudiylaroɣa: — Əgər mening səz-kalamimdin qikmay
tursanglar, mening həkikiy muhlislirim boloɣan bolisilər,
32 wə həkikətni bilisilər wə həkikət silərni azadlikka
erixtüridu, — dedi. 33 Ular jawabən: — Biz Ibrahimning
nəslimiz, — heqkaqan heqkimning kullukida bolmiduk.
Sən kandakşigə: Azadlikka erixsilər, dəysən? — dedi.
34 Əysa ularoɣa jawab berip: — Bərhək, bərhək, mən
silərgə xuni eytip koyayki, gunah sadir kiloɣan kixi
gunahning kulidur. 35 Kul ailidə mənggü turmaydu,
lekin ooɣul mənggü turidu. (aiōn g165) 36 Xuning üqün
Ooɣul silərni azad kilsa, həkikiy azad bolisilər. 37
Silərning Ibrahimning nəsli ikənlikinglarni bilimən.
Birak meni əltürməkqi boluwatisilər, qünki mening
səzüm iqinglardin orun almidi. 38 Mən Atamning
yenida kərgənlirimni eytiwatimən; silər bolsanglar əz
atanglardin kərgənliringlarni kiliwatisilər! 39 Ular
jawab berip: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dedi. Əysa
ularoɣa: — Əgər Ibrahimning pərzəntliri bolsanglar,
Ibrahimning əməllirini kiloɣan bolattinglar! 40 Birak
hazir əksiqə meni, yəni Hudadin angliooɣan həkikətni
silərgə yətküzgən adəmni əltürüxkə kəstləysilər. Ibrahim
undak ixni kilmioɣan. 41 Silər əz atanglarning kiloɣinini
kiliwatisilər! — dedi. — Biz haramdin boloɣan əməsmiz!
Bizning pəkət birla atimiz bar, U bolsa Hudadur! —
deyixti ular. 42 Əysa ularoɣa: — Atanglar Huda boloɣan
bolsa, meni səygən bolattinglar; qünki mən Hudaning
baoɣridin qikip, bu yərgə kəldim. Mən əzlükümdin
kəlgən əməsmən, bəlki Uning təripidin əwətilgənmən.
43 Səzlirimni nemixka qüxənməysilər? Enikki, mening
səz-kalamim kulikinglaroɣa kirməywatidu! 44 Silər
atanglar Iblistin boloɣansilər wə uning arzu-həwəslirigə
əməl kilixni halaysilər. U aləm apiridə boloɣandin tartip
katil idi wə uningda həkikət bolmioɣaqka, həkikəttə
turmioɣan. U yaloɣan səzligəndə, əz təbiitidin səzləydu,
qünki u yaloɣanqi wə xundakla yaloɣanqilikning atisidur.
45 Lekin mən həkikətni səzliginim üqün, manga
ixənməysilər. 46 Kaysinglar meni gunahi bar dəp
dəlilliyələysilər, keni? Həkikətni səzlisəm, nemə üqün
manga ixənməysilər? 47 Hudadin boloɣan kixi Hudaning
səzlirini anglaydu; silər ularni anglimaysilər, qünki silər
Hudadin boloɣan əməssilər! 48 Yəhudiylar uningoɣa
jawabən: — Əjəba, bizning seni: «Samariyəlik həm jin
qaplaxkan adəm»sən deginimiz tooɣra əməsmu? —
deyixti. 49 Əysa jawabən: — Manga jin qaplaxkini yok,
bəlki mən Atamni hərmət kilimən; lekin silər manga
hərmətsizlik kiliwatisilər. 50 Mən əz xan-xəripimni
izdiməymən; lekin buni izdigüqi həm [uning üstidin]
həküm kiloɣuqi Birsi bar. 51 Bərhək, bərhək, mən
silərgə xuni eytip koyayki, mening səz-kalamimni
tutidioɣan kixi əbədil'əbəd əlüm kərməydu. (aiōn g165)
52 Xuning bilən Yəhudiylar uningoɣa: — Sanga dərwəkə
jin qaplaxkanlikini əmdi bilduk! Hətta [həzriti] Ibrahim
wə pəyoɣəmbərlərmu əlgən tursa, sən kandakşigə:
«Mening səz-kalamimni tutidioɣan kixi əbədil'əbəd
əlüm tetimaydu» dəysən? (aiōn g165) 53 Əjəba, sən
atimiz Ibrahimdin uluoɣmusən? U əldi, pəyoɣəmbərlər
həm əldi!? Sən əzüngni kim kilmakqisən? 54 Əysa
jawabən mundak dedi: — Əgər mən əzümni uluoɣlisam,
undakta uluoɣlukum heqnərsə hesablanmaytti. Birak
meni uluoɣlioɣuqi — silər «U bizning Hudayimiz» dəp
ataydioɣan Atamning Əzidur. 55 Silər Uni tonumidinglar,
lekin mən Uni tonuymən. Uni tonumaymən desəm,
silərdək yaloɣanqi bolattim; birak mən Uni tonuymən
wə Uning səz-kalamini tutimən. 56 Atanglar Ibrahim
mening künümni kəridioɣanlikidin yayrap-yaxnidi həm
dərwəkə uni aldin'ala kərüp xadlandi. 57 — Sən tehi əlik
yaxka kirməy turup, Ibrahimni kərdüngmu? — deyixti
ular. 58 Əysa ularoɣa: — Bərhək, bərhək, mən silərgə
xuni eytip koyayki, Ibrahim tuoɣulmastila, mən Bar
Boloɣuqidurmən! — dedi. 59 Buning bilən ular uni qalma-
kesək kiloɣili kollirioɣa yərdin tax aldi; lekin Əysa ularoɣa
kərünməy, ularning otturisidin ətüp ibadəthanidin qikip
kətti.

9 Wə u yolda ketiwetip, tuoɣma karioɣu bir adəmni
kərdi. 2 Muhlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunah
kilip uning karioɣu tuoɣuloɣinioɣa səwəb boloɣan? U
əzimu ya ata-anisimu? — dəp soraxti. 3 Əysa mundak
jawab bərdi: — Əzi yaki ata-anisining gunah sadir
kiloɣanlikidin əməs, bəlki Hudaning Əz əməlliri uningda
ayan kilinsun dəp xundak boloɣan. 4 Künning yorukida,
meni əwətküqining əməllirini ada kilixim kerək. Kəq
kirsə, xu qaoɣda heqkim ix kilalmaydu. 5 Mən dunyada
turoɣan waktimda, dunyaning nuri əzümdurmən. 6 Bu
səzlərni kiloɣandin keyin, u yərgə tükürüp, tükürüktin
lay kilip, layni həliki adəmning kəzlirigə sürüp koydi
7 wə uningoɣa: «Siloam kəlqiki»gə berip yuyuwətkin»
dedi («Siloam» [ibraniyqə səz bolup], «əwətilgən» degən
mənini bildüridu). Xuning bilən həliki adəm berip
yuyuwidi, kəzi kəridioɣan bolup kaytip kəldi. 8 Koxniliri
wə u ilgiri tiləmqilik kiloɣinida uni kərgənlər: — Bu
olturup tiləmqilik kilidioɣan həliki adəm əməsmu? —
deyixip kətti. 9 Bəzilər: «Həə, xu ikən» desə, yənə bəzilər:

«Yaq. u əməs, lekin uningoɣa ohxaydikən» deyixti. Biraq
u əzi: — Mən dəl xu kixi bolimən! — dedi. **10** — Undaqta
kəzliring qandaq eqildi? — dəp soraxti ular. **11** U jawabən
mundaq dedi: — Əysa isimlik bir kixi [tükürükidin]
lay qilip kəzlirimgə sürüp qoyuwidi, manga: «Siloam
kəlqikigə berip yuyuwətkin» degənidi. Mən berip
yuyuwidim, kərələydioɣan boldum. **12** — U qazir
qəyərdə? — dəp soraxti ular. — Bilməymən, — dedi u. **13**
Halayiq ilgiri qarioɣu boloɣan bu adəmni Pərisiylərning
aldioɣa elip berixti **14** (əslidə Əysa lay qilip bu adəmning
kəzlirini aqqan kün dəl xabat küni idi). **15** Xuning bilən
Pərisiylər qaytidin bu adəmdin qandaq kərələydioɣan
boloɣinini soriwidi, u ularoɣa: — U kəzlirimgə lay [sürüp]
qoydi, mən yuyuwidim wə mana, kərələydioɣan boldum!
— dedi. **16** Xuning bilən Pərisiylərdin bəziliri: — U
adəm Hudaning yenidin kəlgən əməs, qünki u xabat
künini tutmaydu, — deyixti. Yənə bəziliri: — U gunahkar
adəm bolsa, qandaqlarqə bundaq məjizilik alamətlərni
yaritalaytti? — deyixti. Buning bilən ularning arisida
bəlünüx pəyda boldi. **17** Ular qarioɣu adəmdin yənə: — U
kəzliringni eqiptu, əmdi sən u tooɣruluq nemə dəysən?
— dəp soraxti. U: — U bir pəyoɣəmbər ikən, — dedi. **18**
Yəhudiylar kərələydioɣan qilinoɣan kixining ata-anisini
tepip kəlmigüqə, burun uning qarioɣu ikənlikigə wə qazir
kərələydioɣan qilinoɣanlikioɣa ixənməytti. Xunga ular
uning ata-anisini qakirtip, **19** ulardin: — Bu silərning
ooɣlunglarmu? Tuoɣma qarioɣu, dəwatattinglar? Əmdi
qazir qandaqlarqə kərələydioɣan bolup qaldi? — dəp
soraxti. **20** Ata-anisi ularoɣa: — Uning bizning ooɣlimiz
ikənliki, xundakla tuoɣuluxidinla qarioɣu ikənlikini
bilimiz; **21** lekin qazir qandaqlarqə kərələydioɣan
bolup qaloɣanlikini, kəzlirini kim aqqanlikini bilməymiz.
U qong adəm tursa, [buni] əzidin soranglar, u əzi
dəp bərsun, — dəp jawab bərdi. **22** Ata-anisining
xundaq deyixi Yəhudiylardin qorkqanliki üqün idi;
qünki Yəhudiylar kimdəkim Əysani Məsih dəp etirap
qilsa, u sinagog jamaitidin qooɣlap qikirilsun dəp qarar
qiloɣanidi. **23** Xu səwəbtin uning ata-anisi: «U qong
adəm tursa, [buni] əzidin soranglar» degənidi. **24**
Pərisiylər əslidə qarioɣu boloɣan adəmni yənə qakirip
uningoɣa: — Hudaoɣa xan-xərəp berip [qəsəm qil]! Biz
bu adəmning gunahkar ikənlikini bilimiz, — deyixti.
25 U mundaq jawab bərdi: — U gunahkarmu, əməsmu,
bilməymən. Biraq mən xu birla ixni bilimənki, qarioɣu
idim, qazir kərələydioɣan boldum. **26** Ular uningdin yənə
bir qetim: — U seni qandaq qildi? Kəzliringni qandaq
aqti? — dəp soraxti. **27** U jawabən: — Silərgə allikaqan
eyttim, biraq qulaq salmidinglar. Silər nemə dəp qaytidin
anglaxni halap qaldinglar? Silərmu uning muhlisliri
bolay dəwatamsilər?! — dedi. **28** Buning bilən, ular
uni qattiq tillap: — Sən qelikining muhlisi! Biz bolsaq
Musa [pəyoɣəmbərning] muhlislirimiz. **29** Hudaning
Musaoɣa səzligənlikini bilimiz; lekin bu nemining bolsa
qəyərdin kəlgənlikinimu bilməymiz, — deyixti. **30** Qeliki
adəm ularoɣa mundaq jawab qayturdi: — Ajayip ixqu bu!
Gərqə silər uning qəyərdin kəlgənlikini bilmigininglar
bilən, u mening kəzlirimni aqti. **31** Biz bilimizki,
Huda gunahkarlarning tiləklirini anglimaydu; biraq
Əzigə ihlasmən bolup iradisigə əməl qiloɣuqilarningkini
anglaydu. **32** Dunya apiridə boloɣandin tartip, birərsining
tuoɣma qarioɣuning kəzini aqqanlikini anglap bakqan
əməs. **(aiōn g165)** **33** Əgər bu adəm Hudadin kəlmigən
bolsa, qeqnemə qilalmioɣan bolatti. **34** Ular uni: — Sən
tüptin gunah iqidə tuoɣuloɣan turukluk, bizgə təlim
bərməkqimusən? — deyixip, uni [sinagogtin] qooɣlap
qikiriwetixti. **35** Əysa ularning uni [sinagogtin] qooɣlap
qikaroɣanlikini anglap, uni izdəp tepip: Sən, Hudaning
Ooɣlioɣa etikad qilamsən? — dəp soridi. **36** U jawabən: —
Təksir, u kim? Mən uningoɣa etikad qilay, — dedi. **37**
— Sən qəm uni kərdüng qəm mana, qazir sən bilən
səzlixiwatkan dəl xuning əzi, — dedi Əysa uningoɣa. **38**
Qeliki adəm: — I Rəb, etikad qilimən! — dəp, uningoɣa
səjdə qildi. **39** — Mən korlarni kəridioɣan bolsun,
kəridioɣanlarni kor bolsun dəp bu dunyaoɣa qəküm
qikirixka kəldim, — dedi Əysa. **40** Uning yenidiki bəzi
Pərisiylər bu səzlərni anglap uningdin: — Bizmu kormu?
— dəp soraxti. **41** Əysa ularoɣa: — Kor boloɣan bolsanglar,
gunahinglar bolmaytti; lekin silər qazir «kərüwatimiz»
degininglar üqün silərgə gunah qesabliniweridu, —
dedi.

10 Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip qoyayki,
qoy qotinioɣa ixiktin kirməy, baxka yərdin
yamixip kirgən kixi ooɣri wə karakqidur. **2** Ixiktin
kiridioɣan kixi bolsa qoylarning padiqisidur. **3** Ixik
bakar uningoɣa ixikni eqip beridu wə qoylar uning
awazini anglap tonuydu; u əz qoylirining isimlirini
bir-birləp qakirip ularni sirtqa baxlap qikidu. **4** U
qoylirining qəmmisini sirtqa qikirip bolup, ularning
aldida mangidu, qoylarmu uning kəynidin əgixip
mengixidu; qünki ular uning awazini tonuydu. **5** Lekin
ular yat adəmning kəynidin mangmaydu, bəlki uningdin
qaqidu; qünki ular yatlarning awazini tonumaydu. **6**
Əysa bu təmsilni ularoɣa səzləp bərgini bilən, lekin ular
uning əzlirigə nemə dəwatqanlikini qeq qüxənmidi.
7 Xunga Əysa ularoɣa yənə mundaq dedi: — Bərhək,
bərhək, mən silərgə xuni eytip qoyayki, qoylarning ixiki
əzümdurmən. **8** Məndin ilgiri kəlgənlərning qəmmisi
ooɣri wə karakqidur, lekin qoylar ularoɣa qulaq salmidi.
9 Ixik əzümdurmən. Mən arkilik kirgini qutquzulidu
qəm kirip-qikip, ot-qəplərni tepip yeyələydu. **10** Ooɣri
bolsa pəkət ooɣrilax, əltürüx wə buzux üqünla kelidu.
Mən bolsam ularni qayatlikka erixsun wə xu qayatliki
mol bolsun dəp kəldim. **11** Yahxi padiqi əzümdurmən.
Yahxi padiqi qoylar üqün əz jenini pida qilidu. **12** Lekin
mədikar undaq qilmaydu. U bəlki nə qoylarning igisi nə
padiqisi bolmioɣaqka, bərining kəlginini kərsə, qoylarni
taxlap qaqidu wə bərə kelip qoylarni titip tiripirən
qiliwetidu. **13** Əmdi mədikar bolsa pəkət qəkkini dəp
ixləp, qoylaroɣa kəngül bəlməy bədər qaqidu. **14** Yahxi
padiqi əzümdurmən. Ata meni tonioɣinidək mən atini
tonuoɣinimdək, mən əzümningkilərni tonuymən wə
əzümningkilərmu meni tonuydu; qoylar üqün jenim
pida. **16** Bu qotandin bolmioɣan baxka qoylirimmu bar.
Ularnimu elip baxlixim kerək wə ularmu awazimni
anglaydu; xuning bilən bir pada bolidu, xundakla
ularning bir padiqisi bolidu. **17** Ata meni xu səwəbtin
səyiduki, mən jenimni qayturuwelixim üqün uni pida
qilimən. **18** Jenimni qeqkim məndin alalmaydu, mən
uni əz ihtiyarim bilən pida qilimən. Mən uni pida qilixka
qokukluqmən wə xundakla uni qayturuwelixkimu

ḥoḳuḳluḳmən; bu əmrni Atamdin tapxuruwaloɣanmən.
19 Bu səzlər tüpəylidin Yəḥudiylar arisida yənə bəlünüx
pəyda boldi. **20** Ulardin kəp adəmlər: — Uningoɣa jin
qaplixiptu, u jəylüwatidu, nemə üqün uning səzigə
ḳulaḳ saloɣudəksilər? — deyixti. **21** Yənə bəzilər bolsa:
— Jin qaplaxḳan adəmning səzliri bundaḳ bolmaydu. Jin
ḳandaḳmu ḳarioɣularning kəzlirini aqalisun?! — deyixti.
22 Ḳix pəsli bolup, Yerusalemda «Ḳayta beoɣixlax ḥeyti»
ətküzülüwatatti. **23** Əysa ibadəthanidiki «Sulaymanning
pexaywini»da aylinip yürətti. **24** Yəḥudiylar uning
ətrapioɣa olixiwelip: — Bizni ḳaqanoɣiqə tit-tit ḳilip
tutuḳluḳta ḳaldurmaḳqisən? Əgər Məsiḥ bolsang, bizgə
oquḳini eyt, — deyixti. **25** Əysa mundaḳ jawab bərdi:
— Mən silərgə eyttim, lekin ixənməysilər. Atamning
nami bilən ḳiloɣan əməllirimning əzi manga guwaḥliḳ
beridu. **26** Biraḳ mən silərgə eytḳinimdək, silər etiḳad
ḳilmidinglar, qünki mening ḳoylirimdin əməssilər. **27**
Mening ḳoylirim mening awazimni anglaydu, mən
ularni tonuymən wə ular manga əgixidu. **28** Mən
ularoɣa mənggülük ḥayat ata ḳilimən; ular əsla ḥalak
bolmaydu. Ḥeqkim ularni ḳolumdin tartiwalalmaydu.
(aiōn g165, aiōnios g166) **29** Ularni manga təḳdim ḳiloɣan
atam ḥəmmidin üstündur wə ḥeqkim ularni atamning
ḳolidin tartiwalalmaydu. **30** Mən wə Ata [əslidinla]
birdurmiz. **31** Buning bilən Yəḥudiylar yənə uni qalma-
kesək ḳilixmaḳqi bolup, yərdin ḳollirioɣa tax elixti.
32 Əysa ularoɣa: — Atamdin kəlgən nuroɣun yahxi
əməllərni silərgə kərsəttim. Bu əməllərning ḳaysisi
üqün meni qalma-kesək ḳilmaḳqisilər? — dedi. **33**
— Seni yahxi bir əməl üqün əməs, bəlki kupurluḳ
ḳiloɣining üqün qalma-kesək ḳilimiz. Qünki sən bir
insan turuḳluḳ, əzüngni Huda ḳilip kərsətting! — dedi
Yəḥudiylar jawabən. **34** Əysa ularoɣa mundaḳ jawab
bərdi: — Silərgə təwə muḳəddəs ḳanunda «Mən eyttim,
silər ilaḥlarsilər» dəp pütülgən əməsmu? **35** Huda
əz səz-kalamini yətküzgənlərni «ilaḥlar» dəp atioɣan
yərdə (wə muḳəddəs yazmilarda eytiloɣini ḥərgiz küqtin
ḳalmaydu) **36** nemə üqün Ata Əzigə has-muḳəddəs
ḳilip paniy dunyaoɣa əwətkən zat «Mən Hudaning
Ooɣlimən» desə, u tooɣruluḳ «kupurluḳ ḳilding!»
dəysilər? **37** Əgər Atamning əməllirini ḳilmisam,
manga ixənməngler. **38** Biraḳ ḳilsam, manga ixənmigən
ḥaləttimu, əməllərning əzlirigə ixininglar. Buning bilən
Atining məndə ikənlikini, meningmu Atida ikənlikimni
ḥəḳ dəp bilip etiḳad ḳilidioɣan bolisilər. **39** Buning
bilən ular yənə uni tutmaḳqi boldi, biraḳ u ularning
ḳolliridin ḳutulup, u yərdin kətti. **40** Andin u yənə
Iordan dəryasining u ḳetioɣa, yəni Yəḥya [pəyoɣəmbər]
dəslipidə adəmlərni qəmüldürgən jayoɣa berip, u yərdə
turdi. **41** Nuroɣun kixilər uning yenioɣa kəldi. Ular: —
Yəḥya ḥeq məjizilik alamət kərsətmigən, lekin uning bu
adəm tooɣrisida barliḳ eytḳanliri rast ikən! — deyixti. **42**
Xuning bilən nuroɣunlioɣan kixilər bu yərdə uningoɣa
etiḳad ḳildi.

11 Lazarus degən bir adəm kesəl bolup ḳaloɣanidi.
U Məryəm wə ḥədisi Marta turoɣan, Bəyt-Aniya
degən kənttə turatti **2** (bu Məryəm bolsa, Rəbgə huxbuy
mayni sürkigən, putlirini əz qaqliri bilən ertip ḳurutḳan
ḥeliḳi Məryəm idi; kesəl bolup yatḳan Lazarus uning inisi
idi). **3** Lazarusning ḥədiliri Əysaoɣa həwərqi əwətip: «I
Rəb, mana sən səygən [dostung] kesəl bolup ḳaldi» dəp
yətküzdi. **4** Lekin Əysa buni anglap: — Bu kesəldin əlüp
kətməydu, bəlki bu arḳiliḳ Hudaning Ooɣli uluoɣlinip,
Hudaning xan-xəripi ayan ḳilinidu — dedi. **5** Əysa
Marta, singlisi wə Lazarusni tolimu səyətti. **6** Xunga
u Lazarusning kesəl ikənlikini anglioɣan bolsimu, əzi
turuwatḳan jayda yənə ikki kün turdi. **7** Andin keyin
u muhlislirioɣa: — Yəḥudiyəgə ḳayta barayli! — dedi.
8 Muhlisliri uningoɣa: — Ustaz, yeḳindila [u yərdiki]
Yəḥudiylar seni qalma-kesək ḳilmaḳqi boloɣan tursa,
yənə u yərgə ḳayta baramsən? — deyixti. **9** Əysa mundaḳ
dedi: — Kündüzdə on ikki saət bar əməsmu? Kündüzi
yol mangoɣan kixi putlaxmas, qünki u bu dunyaning
yoruḳini kəridu. **10** Lekin keqisi yol mangoɣan kixi
putlixar, qünki uningda yoruḳluḳ yoḳtur. **11** Bu səzlərni
eytḳandin keyin, u: — Dostimiz Lazarus uhlap ḳaldi;
mən uni uyḳusidin oyoɣatḳili barimən, — dəp ḳoxup
ḳoydi. **12** Xunga muhlislar uningoɣa: — I Rəb, uhlioɣan
bolsa, yahxi bolup ḳalidu, — dedi. **13** Ḥalbuki, Əysa
Lazarusning əlümi tooɣruluḳ eytḳanidi, lekin ular u
dəm elixtiki uyḳuni dəwatidu, dəp oylaxti. **14** Xunga
Əysa ularoɣa oquḳini eytip: — Lazarus əldi, — dedi. **15**
— Biraḳ silərni dəp, silərning etiḳad ḳilixinglar üqün,
[uning ḳexida] bolmioɣanliḳimoɣa huxalmən. Əmdi uning
yenioɣa barayli, — dedi. **16** «Ḳoxkezək» dəp atilidioɣan
Tomas baxḳa muhlisdaxlirioɣa: — Bizmu uning bilən
billə barayli ḥəm uning bilən billə ələyli, — dedi. **17** Əysa
muhlisliri bilən Bəyt-Aniyaoɣa baroɣanda, Lazarusning
yərlikkə ḳoyuloɣinioɣa alliḳaqan tət kün boloɣanliḳi
uningoɣa məlum boldi. **18** Bəyt-Aniya Yerusalemoɣa
yeḳin bolup, uningdin altə qaḳirimqə yiraḳliḳta idi, **19**
xuning bilən nuroɣun Yəḥudiylar Marta bilən Məryəmgə
inisi tooɣrisida təsəlli bərgili ularning yenioɣa kəlgənidi.
20 Marta əmdi Əysaning keliwatḳinini anglapla, uning
aldioɣa qiḳti. Lekin Məryəm bolsa əyidə olturup ḳaldi. **21**
Marta əmdi Əysaoɣa: — I Rəb, bu yərdə boloɣan bolsang,
inim əlmigən bolatti. **22** Ḥeliḥəm Hudadin nemini
tilisəng, Uning sanga xuni beridioɣanliḳini bilimən, —
dedi. **23** — Ining ḳayta tirilidu, — dedi Əysa. **24** Marta:
— Ahirḳi künidə, yənə tirilix künidə uning jəzmən
tirilidioɣanliḳini bilimən, — dedi. **25** Əysa uningoɣa: —
Tirilix wə ḥayatliḳ mən əzümdurmən; manga etiḳad
ḳiloɣuqi kixi əlsimu, ḥayat bolidu; **26** wə ḥayat turup,
manga etiḳad ḳiloɣuqi əbədil'əbəd əlməs; buningoɣa
ixinəmsən? **(aiōn g165)** **27** U uningoɣa: — Ixinimən, i
Rəb; sening dunyaoɣa kelixi muḳərrər boloɣan Məsiḥ,
Hudaning Ooɣli ikənlikinggə ixinimən. **28** Buni dəp
bolup, u berip singlisi Məryəmni astioɣina qaḳirip: —
Ustaz kəldi, seni qaḳiriwatidu, — dedi. **29** Məryəm buni
anglap, dərḥal ornidin turup, uning aldioɣa bardi **30**
(xu pəyttə Əysa tehi yezioɣa kirmigən bolup, Marta
uning aldioɣa mengip, uqrixip ḳaloɣan yərdə idi). **31**
Əmdi [Məryəmgə] təsəlli beriwatḳan, əydə uning bilən
olturoɣan Yəḥudiylar uning aldirap ḳopup sirtḳa qiḳip
kətkinini kərüp, uni ḳəbrigə berip xu yərdə yioɣa-zar
ḳiloɣili kətti, dəp oylap, uning kəynidin mengixti. **32**
Məryəm əmdi Əysa bar yərgə baroɣanda uni kərüp,
ayioɣioɣa əzini etip: — I Rəb, bu yərdə boloɣan bolsang,
inim əlmigən bolatti! — dedi. **33** Əysa Məryəmning
yioɣa-zar ḳiloɣinini, xundaḳla uning bilən billə kəlgən

Yəhudiy həlkning yioŋa-zar kilixkinini kərgəndə, rohida
kattik pioŋan qekip, kəngli tolimu biaram boldi wə:
34 — Uni kəyərgə koydunglar? — dəp soridi. — I
Rəb, kelip kərgin, — deyixti ular. **35** Əysa kəz yexi
kildi. **36** Yəhudiy həlki: — Karanglar, u uni kanqilik
səygən! — deyixti. **37** Wə ulardin bəziliri: — Kario̧uning
kəzini aqkan bu kixi kesəl adəmni əlümdin sakłap
kalalmasmidi? — deyixti. **38** Əysa iqidə yənə kattik
pioŋan qekip, kəbrining aldioŋa bardi. Kəbri bir oŋar
idi; uning kirix aoŋzioŋa qong bir tax koyukłuk idi. **39**
Əysa: — Taxni eliwetinglar! — dedi. Əlgüqining hədisi
Marta: — I Rəb, yərlikkə koyoŋili tət kün boldi, hazir
u purap kətkəndu, — dedi. **40** Əysa uningoŋa: — Mən
sanga: «Etikad kilsang, Hudaning xan-xəripini kərisən»
degənidimoŋu! — dedi. **41** Buning bilən halayik taxni
eliwətti. Əysa kəzlirini asmanoŋa tikip mundak dua kildi:
— I Ata, tilikimni anglioŋining üqün sanga təxəkkür
eytimən. **42** Tiləklirimni həmixə anglaydioŋanlikingni
bilimən; lekin xundak bolsimu, ətrapimdiki muxu
halayik sening meni əwətkənlikinggə ixənsun dəp, buni
eytiwatimən! **43** Bu səzlərni kiloŋandin keyin, u yukiri
awazda: — Lazarus, taxkirioŋa qik! — dəp towlidi. **44**
Əlgüqi kol-putliri kepənləngən, engiki tengiloŋan halda
taxkirioŋa qikti. Əysa ularoŋa: — Kepənni yexiwetip, uni
azad kilinglar! — dedi. **45** Məryəmning yenioŋa pətə
kilip kelip, uning əmillirini kərgən Yəhudiylar iqidin
nuroŋunliri uningoŋa etikad kildi. **46** Lekin ularning
iqidə bəziliri Pərisiylərning yenioŋa berip, əysaning
kiloŋan ixlirini məlum kilixti. **47** Xunga bax kahinlar
wə Pərisiylər Yəhudiylarning kengəxmisini yioŋip: —
Kandak kiliximiz kerək? Bu adəm nuroŋun məjizilik
alamətlərni yaritiwatidu. **48** Uningoŋa xundak yol koyup
beriwərsək, həmmə adəm uningoŋa etikad kilip ketidu.
Xundak boloŋanda, Rimlikłar kelip bu bizning jayimiz wə
kowmimizni wəyran kiliwetidu! — deyixti. **49** Ularning
iqidə biri, yəni xu yili bax kahin boloŋan Kayafa: —
Silər həqnemini bilməydikənsilər! **50** Pütün həlkning
halak boluxining ornioŋa, birla adəmning ular üqün
əlüxining əwəllikini qüxinip yətməydikənsilər, — dedi
51 (bu səzni u əzlükidin eytmioŋanidi; bəlki u xu yili bax
kahin boloŋanliki üqün, əysaning [Yəhudiy] həlki üqün,
xundakla pəkət u həlk üqünla əməs, bəlki Hudaning hər
yanoŋa tarkilip kətkən pərzəntlirining həmmisini bir
kilip uyuxturux üqün əlidioŋanlikidin aldin bexarət berip
xundak degənidi). **53** Xuning bilən ular məslihətlixip, xu
kündin baxlap əysani əltürüwetixni kəstlidi. **54** Xuning
üqün əysa əmdi Yəhudiylar arisida axkara yürməytti, u
u yərdin ayrilip qəlgə yekin rayondiki əfraim isimlik bir
xəhirigə berip, muhlisliri bilən u yərdə turdi. **55** Əmdi
Yəhudiylarning «ətüp ketix həyti»oŋa az kaloŋanidi.
Nuroŋun kixilər tahərətni ada kilix üqün, həyttin ilgiri
yezilardin Yerusalemoŋa kelixti. **56** Xuning bilən billə xu
kixilər əysani izdəxti. Ular ibadəthanida yioŋiloŋanda
bir-birigə: — Kandak oylawatisilər? U həyt ətküzgili
kəlməsmu? — deyixti. **57** Bax kahinlar bilən Pərisiylər
bolsa uni tutux üqün, hərkimning uning kəyərdilikini
bilsə, məlum kilixi tooŋruluk pərman qikaroŋanidi.

12 Ətüp ketix həytidin altə kün ilgiri, əysa əzi
əlümdin tirildürgən Lazarus turuwatkan jay —
Bəyt-Aniyaoŋa kəldi. **2** Xu wəjidin ular u yərdə uningoŋa
ziyapət bərdi. Marta mehmanlarni kütüwatatti; Lazarus
bolsa əysa bilən həmdastihan boloŋanlarning biri idi.
3 Məryəm əmdi nahayiti kimmət bahalik sap sumbul
ətirdin bir kadak əkilip, əysaning putlirioŋa kuydi
andin qaqliri bilən putlirini ertip kurutti. Ətirning hux
puriki əyni bir aldi. **4** Lekin uning muhlisliridin biri,
yəni uningoŋa pat arida satkunluk kiloŋuqi, Simonning
ooŋli Yəhuda Ixkariyot: **5** — Nemixka bu [kimmət
bahalik] ətir kəmbəoŋəllərgə sədikə kilip berilixkə
üq yüz dinaroŋa setilmidi? — dedi **6** (u bu səzni
kəmbəoŋəllərning oŋemini yegənliki üqün əməs, bəlki
ooŋri boloŋanliki üqün degənidi; qünki u [muhlislarning
ortak] həmyanini sakłioŋuqi bolup, daim uningoŋa
selinoŋinidin ooŋriliwalatti). **7** Əmdi əysa: — Ayalni
əz ihtiyarioŋa koyoŋin! Qünki u buni mening dəpnə
künüm üqün təyyarlik kilip sakłioŋandur; **8** qünki
kəmbəoŋəllər həmixə silər bilən billə bolidu, lekin mən
həmixə silər bilən billə bolmaymən, — dedi. **9** Zor bir
top Yəhudiylar uning xu yərdə ikənlikidin həwər tepip,
xu yərgə kəldi. Ularning kelixi yaloŋuz əysani dəpla
əməs, yənə u əlümdin tirildürgən Lazarusnimu kərüx
üqün idi. **10** Lekin bax kahinlar bolsa Lazarusnimu
əltürüxni məslihətləxkənidi; **11** Qünki uning səwəbidin
nuroŋun Yəhudiylar əzliridin qekinip əysaoŋa etikad
kiliwatatti. **12** Ətisi, «[ətüp ketix] həyti»ni ətküzüxkə
kəlgən zor bir top halayik əysaning Yerusalemoŋa
keliwatkanlikini anglap, **13** kollirioŋa horma xahlirini
tutuxkan halda uni karxi aloŋili qikixti wə: «Təxəkkür-
hosanna! Pərwərdigarning namida kəlgüqi, Israilning
padixahioŋa mubarək boloŋay!» dəp warkiraxti. **14** Əysa
bir təhəyni tepip, uningoŋa mindi; huddi [mukəddəs
yazmilarda] mundak pütülgəndək: — **15** «Korkma,
i Zion kizi! Mana, Padixahing exək təhiyigə minip
keliwatidu!». **16** Əyni qaoŋda uning muhlisliri bu ixlarni
qüxənməytti, lekin əysa xan-xərəptə uluoŋlanoŋandin
keyin, bu səzlərning uning tooŋruluk pütülgənlikini,
xundakla bu ixlarning dərwəkə uningda xundak yüz
bərgənlikini esigə kəltürdi. **17** Əmdi u Lazarusni kəbridin
qakirip tirildürgən qaoŋda uning bilən billə boloŋan
halayik bolsa, bu ixka guwahlik beriwatatti. **18** Əysa
yaratkan bu məjizilik alamətnimu anglioŋaqka, uni karxi
elixka xu bir top adəmlər qikixkanidi. **19** Pərisiylər bolsa
bir-birigə: — Karanglar, [barlik] kiloŋininglar bikar kətti!
Mana əmdi pütkül jahan uningoŋa əgəxməktə! — deyixti.
20 Ətüp ketix həytida ibadət kiloŋili kəlgənlər arisida
birnəqqə greklarmu bar idi. **21** Bular əmdi Galiliyəning
Bəyt-Saida yezisidin boloŋan Filipning yenioŋa kelip:
— Əpəndim, biz əysa bilən kərüxsək, — dəp tələp
kilixti. **22** Filip berip buni Andriyaska eytti. Andin
Andriyas wə Filip ikkisi əysaoŋa məlum kildi. **23** Lekin
əysa ularoŋa jawabən mundak dedi: — «Insan'ooŋlining
xan-xərəptə uluoŋlinidioŋan wakit-saiti yetip kəldi. **24**
Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, buoŋday
deni tuprak iqigə qüxüp əlmigüqə, əzi yənila yaloŋuz
kalidu; lekin əlsə, mol hosul beridu. **25** Kimdəkim
əz hayatini ayisa uningdin məhrum bolidu; lekin bu
dunyada əz hayatidin nəprətlənsə, uni mənggülük
hayatlikka sakliyalaydu. **(aiōnios g166)** **26** Kimdəkim
hizmitimdə boluxni halisa, manga əgəxsun. Mən
kəyərdə bolsam, mening hizmətqimmu xu yərdə bolidu.

Kemdəkim mening hizmitimdə bolsa, Ata uningoɣa
izzət kilidu. 27 Ḥazir jenim kattik azabliniwatidu.
Mən nemə deyixim kerək? «Ata, meni bu saəttin
kutkuzoɣin!» dəymu? Lekin mən dəl muxu wakit-saət
üqün kəldim. 28 Ata, namingoɣa xan-xərəp kəltürgin!».
Xuan, asmandin bir awaz anglinip: — Uningoɣa xan-xərəp
kəltürdüm wə yənə uningoɣa xan-xərəp kəltürimən!»
— deyildi. 29 Buni anglioɣan xu yərdə turoɣan halayik:
— Ḥawa güldürlidi, — deyixti. Yənə bəzilər bolsa: —
Bir pərixtə uningoɣa gəp kildi, — deyixti. 30 Əysa
bolsa jawabən: — Bu awaz meni dəp əməs, silərni dəp
qüxti. 31 Əmdi dunyaning üstigə ḥəküm qikirilix wakti
kəldi; ḥazir bu dunyaning ḥəkümdarining taxkirioɣa
kooɣlinix wakti kəldi. 32 Wə mən bolsam, yərning
üstidin kətürülginimdə, pütkül insanlarni əzümgə
jəlp kilip tartimən, — dedi 33 (uning buni degini
əzining kandak əlüm bilən əlidioɣanlikini kərsətkini
idi). 34 Halayik buningoɣa jawabən uningdin: — Biz
mukəddəs kanundin Məsihning əbədgiqə kalidioɣinini
anglioɣan; sən kandakigə «Insan'ooɣli kətürülüxi kerək»
dəysən?! Bu kandakmu «Insan'ooɣli» bolsun? — dəp
soridi. (aiōn g165) 35 Xunga Əysa ularoɣa: — Nurning
aranglarda bolidioɣan wakti uzun bolmaydu. Xunga
karangoɣulukning silərni besiwalmasliki üqün, nur
bar waktida [uningda] menginglar; karangoɣulukta
mangoɣan kixi əzining kəyərgə ketiwatkanlikini
bilməydu. 36 Nur aranglarda bar wakitta, uningoɣa
ixininglar; buning bilən nurning pərzəntliri bolisilər,
— dedi. Əysa bu sözlərni kiloɣandin keyin, ulardin
ayrilip yoxurunuwaldi. 37 Gərçə u ularning kəz aldida
xunqə tola məjizilik alamət kərsətkən bolsimu, ular
tehi uningoɣa etikad kilmidi. 38 Xuning bilən Yəxaya
pəyoɣəmbərning yazmisida aldin'ala kərsitilgən bexarət
dəl əməlgə axurdi: «I Pərwərdigar, bizning yətküzgən
həwirimizgə kimmu ixəngən? Ḥəm «Pərwərdigarning
biliki» Boloɣuqi kimgimu ayan kilinoɣan?» 39 Halayikning
etikad kilmioɣinining səwəbi dəl xuki (huddi Yəxaya
pəyoɣəmbər yənə aldin'ala eytkandək): «[Pərwərdigar]
ularning kəzlirini kor, Kəlbini tax kildi; Məksət, ularning
kəzlirining kərüp, Kəlbining qüxinip, [Gunaḥliridin]
yenixining aldini elix üqündur; Bolmisa, Mən ularni
sakaytkan bolattim, — [dəydu Pərwərdigar]». 41 Bu
sözlərni Yəxaya [pəyoɣəmbər] [Məsihning] xan-xəripini
kərüp uningoɣa karita aldin'ala səz kiloɣinida eytkanidi.
42 Wəḥalənki, gərçə ḥətta Yəhudiy akşakalliridinmu
nuroɣunlioɣan adəmlər uningoɣa etikad kiloɣan bolsimu,
ular Pərisiylər wəjidin korkup, əzlirining sinagogtin
kooɣlap qikiriwetilməsliki üqün uni etirap kilmidi.
43 Buning səwəbi, ular insanlardin kelidioɣan izzət-
xəḥrətni Hudadin kelidioɣan izzət-xəḥrəttin yahxi
kərətti. 44 Birak Əysa yukiri awaz bilən mundak
dedi:— Manga etikad kiloɣuqi mangila əməs, bəlki
meni əwətküqigə etikad kiloɣuqidur. 45 Kimki meni
kərgüqi bolsa, meni əwətküqini kərgüqi bolidu. 46
Mən manga etikad kiloɣuqilar karangoɣulukta kalmisun
dəp, nur süpitidə dunyaoɣa kəldim. 47 Birsi sözlirimni
anglap, ularni tutmisa, uni sorakka tartmaymən;
qünki mən dunyadikilərni sorakka tartkili əməs, bəlki
dunyadikilərni kutkuzoɣili kəldim. 48 Birak meni qətkə
kakkuqini, xundakla sözlirimni kobul kilmioɣanni bolsa,
uni sorakka tartkuqi birsi bar. U bolsimu, mən eytkan
səz-kalamimdur. U ahirki küni uni sorakka tartidu.
49 Qünki mən əzlükümdin sözliginim yok, bəlki meni
əwətkən Ata mening nemini deyixim wə kandak sözlixim
kerəklikigə əmr bərgən. 50 Uning əmrining mənggülük
ḥayatlik ikənlikini bilimən. Xunga nemini sözlisəm, Ata
manga buyruoɣinidək sözləymən. (aiōnios g166)

13 Ətüp ketix ḥeytidin ilgiri, Əysa bu dunyadin
ayrilip, Atining yenioɣa baridioɣan wakit-saətning
yetip kəlgənlikini bildi wə xuning üqün bu dunyadiki əz
adəmlirigə kərsitip kəlgən məḥir-muḥəbbitini ahiroɣiqə
toluk kərsitip turdi. 2 Əmdi kəqlik tamak yeyiliwatkanidi;
Iblis alliburun Simonning ooɣli Yəḥuda Ixkariyotning
kəngligə Əysaoɣa satkunluk kilix wəswəsisini saloɣanidi.
3 Əysa Atining ḥər ixni uning kolioɣa tapxuroɣinini,
wə əzining Hudaning yenidin kelip, Hudaning yenioɣa
kaytidioɣanlikini bilgəqkə, 4 dastihandin turup, ton-
kənglikini yexip, bir lənggə bilən belini baoɣlidi. 5 Andin
jawuroɣa su kuyup, muhlislarning putlirini yuyuxka
wə beligə baoɣlioɣan lənggə bilən sürtüp kurutuxka
baxlidi. 6 Nəwət Simon Petruska kəlgəndə, Petrus
uningoɣa: — I Rəb, putumni sən yusang kandak boloɣini?!
— dedi. 7 Əysa uningoɣa: — Nemə kiliwatkinimni
ḥazir bilməysən, lekin keyin bilisən, — dedi. 8 Petrus:
— Sən mening putumni yusang ḥərgiz bolmaydu! —
dedi. Əysa uningoɣa jawabən: — Seni yumisam, mening
bilən təng nesiwəng bolmaydu, — dedi. (aiōn g165) 9
Simon Petrus: — I Rəb, undakta pəkət putlirimnila
əməs, kollirimnimu, beximnimu yuoɣaysən! — dedi.
10 Əysa uningoɣa: — Bədini yuyulup, tamamən pakiz
boloɣan adəm pəkət putlirini yusila kayta yuyunuxining
ḥajiti bolmaydu. Silər pakiz, lekin ḥəmminglar əməs, —
dedi 11 (qünki u əzini kimning tutup beridioɣanlikini
biləti; xuning üqün u «Ḥəmminglarla pakiz əməs»
degənidi). 12 Xuning bilən u ularning putlirini yuyup
boloɣandin keyin, ton-kənglikini kiyip, yənə dastihanoɣa
olturup ularoɣa mundak dedi:— Silərgə nemə kiloɣinimni
uktunglarmu? 13 Silər meni «Ustaz» wə «Rəb» dəysilər
wə rast eytisilər, mən xundakturmən. 14 Əgər mən Rəb
wə ustazinglar turukluk, putliringlarni yuoɣanikənmən,
silərmu bir-biringlarning putlirini yuyuxunglar kerək.
15 Mən silərgə kiloɣandək silərningmu ḥəm xundak
kilixinglar üqün bu ülgini kaldurdum. 16 Bərḥək, bərḥək,
mən silərgə xuni eytip koyayki, kul hojayinidin üstün
turmaydu, əlqimu əzini əwətküqidin üstün turmaydu. 17
Bu ixlarni bilgənikənsilər, xundak kilsanglar bəhtliksilər!
18 Mən bularni ḥəmminglaroɣa karitip eytmidim. Mən
tallioɣanlirimni bilimən, lekin [mukəddəs yazmilarda]
aldin pütülgən: «Mən bilən ḥəmdastihan bolup nenimni
yegənmu manga put atti!» degən bu səz əməlgə
axurulmay kalmaydu. 19 Mən bu ix yüz berixtin
awwal uni silərgə eytip koyayki, u ixlar yüz bərgəndə
mening «Bar Boloɣuqi» ikənlikimgə ixinisilər. 20 Bərḥək,
bərḥək, silərgə xuni eytip koyayki, kimki mən əwətkən
ḥərkandak birsini kobul kiloɣan bolsa, meni kobul kiloɣan
bolidu; wə meni kobul kiloɣuqilar meni əwətküqini
kobul kiloɣan bolidu. 21 Əysa bu sözlərni eytkandin
keyin, roḥta kattik pioɣan qekip, mundak guwaḥlik
bərdi: — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip
koyayki, aranglarda birəylən manga satkunluk kilidu!

22 Muhlislar kimni dəwatqanlikini biləlməy, bir-birigə
qaraxti. 23 Əmdi dastihanda muhlisliridin biri əysaning
məydisigə yəlinip yatqanidi; u bolsa «əysa səyidioŋan
muhlis» idi. 24 Simon Petrus uningdin [əysaning] kimni
dəwatkinini sorap bekixini ixarət kildi. 25 Xuning bilən
u əysaning məydisigə yəlinip turup uningdin: — I Rəb,
u kimdur? — dəp soridi. 26 Əysa jawab berip: — Bu bir
qixləm nanni axqa təgürüp kimgə sunsam, xudur, —
dedi. Xuning bilən u bir qixləm nanni [axqa] təgürüp,
Simonning ooŋli Yəhuda Ixkariyotqa sundi. 27 Yəhuda
nanni eliwidi, Xəytan uning iqigə kirdi. — Kilidioŋiningni
qapsan kil, — dedi əysa uningoŋa. 28 (Əmdi dastihanda
olturoŋanlarning heqkaysisi uning [Yəhudaoŋa] bu
səzlərni nemə üqün deginini bilmidi. 29 Yəhuda
ularning ortak həmyanini tutkini üqün, bəzilər əysa
uningoŋa: «Bizgə kerəklik heytlik nərsilərni elip kəl» yaki
«Kəmbəoŋəllərgə birər nərsə bər» dəwatsa kerək, dəp
oylaxti). 30 Yəhuda bu bir qixləm nanni elipla taxkirioŋa
qikip kətti (bu qaoŋ keqə idi). 31 Yəhuda taxkirioŋa qikip
kətkəndin keyin, əysa mundak dedi: — Əmdi Insan'ooŋli
uluoŋlinidioŋan wakit-saət yetip kəldi wə Huda u arkilik
uluoŋlinidu. 32 Wə əgər Huda uningda uluoŋlansa,
Hudamu Özidə uni uluoŋlaydu, xundakla dərhal uni
uluoŋlaydu. 33 Balilirim, silər bilən billə bolidioŋan
yənə azoŋina waktim kaldi. Silər meni izdəysilər,
lekin mening Yəhudiyloroŋa: «Mən baridioŋan yərgə
silər baralmaysilər» dəp eytkinimdək, buni silərgimu
eytimən. 34 Silərgə yengi bir əmr tapxurimənki, «bir-
biringlarni səyünglar». Silərni səyginimdək, silərmu
bir-biringlarni səyünglar. 35 Aranglarda bir-biringloroŋa
mehir-muhəbbitinglar bolsa, həmmə adəm silərning
mening muhlislirim ikənlikinglarni bilidu. 36 Simon
Petrus uningdin: — I Rəb, kəyərgə barisən? — dəp soridi.
Əysa jawabən: — Mən ketidioŋan yərgə hazirqə əgixip
baralmaysən, lekin keyin manga əgixip barisən, — dedi.
37 Petrus uningoŋa: — I Rəb, nemə üqün hazir sening
kəyningdin əgixip baralmaymən? Sən üqün jenimni pida
kilay! — dedi. 38 Əysa jawabən mundak dedi: — Mən
üqün rasttinla jeningni pida kilamsən? Bərhək, bərhək,
sanga eytip koyayki, horaz qillioŋuqə, sən məndin üq
ketim tanisən!

14 Kənglünglarni parakəndə kilmanglar! Hudaoŋa
ixinisilər, mangimu ixininglar. 2 Atamning əyidə
nuroŋun makanlar bar. Bolmioŋan bolsa, buni silərgə
eytkan bolattim; qünki mən hərbiringloroŋa orun
təyyarlax üqün xu yərgə ketip barimən. 3 Mən
silərgə orun təyyarlioŋili baridioŋanikənmən, qokum
kaytip kelip, silərni özümgə alimən; xuning bilən, mən
kəyərdə bolsam, silərmu xu yərdə bolisilər. 4 Silər
mening kəyərgə ketidioŋanlikimni wə u yərgə baridioŋan
yolni bilisilər. 5 Tomas uningoŋa: — I Rəb, sening
kəyərgə ketidioŋanlikingni bilməymiz. Xundak ikən,
yolni kandak bilimiz? — dedi. 6 Əysa uningoŋa: — Yol,
həkikət wə hayatlik özümdurmən. Meningsiz heqkim
Atining yenioŋa baralmaydu. 7 Əgər meni tonuoŋan
bolsanglar, Atamnimu tonuoŋan bolattinglar. Hazirdin
baxlap uni tonudunglar həm uni kərdünglar, — dedi.
8 — I Rəb, Atini bizgə kərsitip koysangla, xu kupayə,
— dedi Filip. 9 Əysa uningoŋa mundak dedi: — «I
Filip, silər bilən birgə boloŋinimoŋa xunqə wakit boldi,
meni tehiqə tonumidingmu? Meni kərgən kixi Atini
kərgən bolidu. Xundak turukluk, sən nemixka yənə:
«Bizgə Atini kərsətkəysən» dəysən? 10 Mən Atida,
Ata məndə ikənlikigə ixənməmsən? Silərgə eytkan
səzlirimni özlükümdin eytkinim yok; bəlki məndə
turuwatkan Ata Öz əməllirini kiliwatidu. 11 Mening Atida
boloŋanlikimoŋa, Atining məndə boloŋanlikioŋa ixininglar.
Yaki heqbolmioŋanda, mening kiloŋan əməllirimdin
manga ixininglar. 12 Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni
eytip koyayki, manga ixəngən kixi mening kiliwatkan
əməllirimni kilalaydu; wə bulardinmu tehimu uluoŋ
əməllərni kilidu, qünki mən Atining yenioŋa [kaytip]
ketimən. 13 Wə Atining Ooŋulda uluoŋlinixi üqün,
hərnemini mening namim bilən tilisənglar, xularni
ijabət kilimən. 14 Mening namim bilən hərkandak
nərsini tilisənglar, mən silərgə xuni ijabət kilimən».
15 — «Meni səysənglar, əmrlirimgə əməl kilisilər. 16
Mənmu Atidin tiləymən wə U silərgə baxka bir Yardəmqi
ata kilidu. U silər bilən əbədgiqə birgə bolidu. (aiōn
g165) 17 U bolsimu Həkikətning Rohidur. Uni bu
dunyadikilər kobul kilalmaydu, qünki Uni nə kərməydu,
nə tonumaydu. Birak silər Uni tonuysilər, qünki U
silər bilən billə turuwatidu həm silərdə makan kilidu.
18 Mən silərni yetim kaldurmaymən, yeninglaroŋa
yənə kaytip kelimən. 19 Azoŋina wakittin keyin, bu
dunya meni kərməydu, lekin silər kərüsilər. Mən hayat
boloŋanlikim üqün, silərmu hayat bolisilər. 20 Xu
kündə mening Atamda boloŋanlikim, silərning məndə
boloŋanlikinglar wə mənmu həm silərdə boloŋanlikimni
bilisilər. 21 Kim əmrlirimgə igə bolup ularni tutsa,
meni səygüqi xu bolidu. Meni səygüqini Atammu
səyidu, mənmu uni səyimən wə özümni uningoŋa
ayan kilimən». 22 Yəhuda (Yəhuda Ixkariyot əməs)
uningdin: — I Rəb, sən özüngni bu dunyadikilərgə
ayan kilmay, bizgila ayan kilixing kandak ix? — dəp
soridi. 23 Əysa uningoŋa jawabən mundak dedi: —
«Birkim meni səysə, səzümni tutidu; Atammu uni səyidu
wə [Atam] bilən ikkimiz uning yenioŋa berip, uning
bilən billə makan kilimiz. 24 Meni səyməydioŋan kixi
səzlirimni tutmaydu; wə silər anglawatkan bu səz bolsa
mening əməs, bəlki meni əwətkən Atiningkidur. 25
Mən silər bilən billə boluwatkan qeoŋimda, bularni
silərgə eyttim. 26 Lekin Ata mening namim bilən
əwətidioŋan Yardəmqi, yəni Mukəddəs Roh silərgə
həmmini əgitidu həm mening silərgə eytkan həmmə
səzlirimni esinloroŋa kəltüridu. 27 Silərgə hatirjəmlik
kaldurimən, əz hatirjəmlikimni silərgə berimən; mening
silərgə bərginim bu dunyadikilərning bərginidək
əməstur. Kənglünglarni parakəndə kilmanglar wə
jür'ətsiz bolmanglar. 28 Silər mening: «Mən [silərdin]
ayrilip ketimən, keyin yeninglaroŋa yənə kaytip kelimən»
deginimni anglidinglar. Meni səygən bolsanglar, Atining
yenioŋa ketidioŋanlikim üqün hursən bolattinglar. Qünki
Ata məndin uluoŋdur. 29 Silərning bu ixlar yüz bərginidə
ixinixinglar üqün bu [ixlar] yüz berixtin awwal silərgə
eyttim. 30 Mundin keyin silər bilən kəp səzləxməymən;
qünki bu dunyaning həkümdari kelix aldida turidu wə
məndin kirgüdək heq yoquk tapalmaydu. 31 Lekin bu
dunyaning adəmlirining mening Atini səyidioŋanlikimni

bilixi üqün Ata manga nemə əmr qiloƣan bolsa, mən dəl xuni əməlgə axurimən. Turunglar, bu jaydin ketəyli».

15 — «Həqiqiy üzüm teli» əzümdurmən, Atam bolsa baoƣwəndur. **2** Baoƣwən məndiki mewə bərməydioƣan hərbir xahni kesip taxlaydu. Mewə bərgənlirini bolsa tehimu kəp mewə bərsun dəp, pak qilip putap turidu. **3** Əmdi silər mən silərgə yətküzgən səzüm arqiliq alliburun pak boldunglar. **4** Silər məndə izqil turunglar, mənmu silərdə izqil turimən. Xah talda turmay, əzi mewə berəlməydioƣinidək, silərmu məndə izqil turmisanglar, mewə berəlməysilər. **5** «Üzüm teli» əzümdurmən, silər bolsanglar xahliridursilər. Kim məndə izqil tursa, mənmu xundaqla uningda turoƣinimda, u kəp mewə beridu. Qünki mənsiz həqnemini qilalmaysilər. **6** Birsi məndə turmisa, u [kerəksiz] xahtək taxlinip, qurup ketidu. Bundaq xahlar yioƣip kelinip otqa taxlinidu. **7** Silər məndə izqil tursanglar wə səzlirim silərdə izqil tursa, nemini tələp qilsanglar, silərgə xu ijabət bolidu. **8** Silərning kəp mewi berixinglar, xundaqla mening muhlislirim ikənlikinglarni ispatlixinglar bilən xan-xərəp Atamƣa kəltürülidu. **9** Atam meni səyginidək, mənmu silərni səydüm; mening meḥir-muḥəbbitimdə izqil turunglar. **10** Əgər əmrlirimni tutsanglar, huddi mən Atamning əmrlirini tutqan wə həmixə uning meḥir-muḥəbbitidə turoƣinimdək, silərmu həmixə mening meḥir-muḥəbbitimdə turisilər. **11** Mening huxalliqim silərdə bolsun wə xuningdək huxalliqinglar tolup taxsun dəp, mən bularni silərgə eyttim. **12** Mening əmrim xuki, mən silərni səyginimdək, silərmu bir-biringlarni səyünglar. **13** Insanlarning əz dostliri üqün jenini pida qilixtin qongqur meḥir-muḥəbbiti yoqtur. **14** Silərgə buyruƣan əmrlirimni ada qilsanglar, mening dostlirim bolisilər. **15** Əmdi mundin keyin mən silərni «qul» dəp atimaymən. Qünki qul hojayinining nemə qiliwatqinini bilməydu. Uning ornioƣa silərni «dost» dəp atidim, qünki Atamdin anglioƣanlirimning həmmisini silərgə yətküzdüm. **16** Silər meni tallioƣininglar yoq, əksiqə mən silərni tallidim wə silərni berip mewə bərsun həmdə mewiliringlar daim saqlansun, mening namim bilən Atidin nemə tilisənglar, u silərgə bərsun dəp silərni tiklidim. **17** Silərgə xuni əmr qilimənki, bir-biringlarni səyünglar. **18** Bu dunyadikilər silərdin nəprətlənsə, silərdin awwal məndin nəprətləngənlikini bilinglar. **19** Silərmu bu dunyadikilərdin boloƣan bolsanglar, bu dunyadikilər silərni əzimizningki dəp, səygən bolatti. Biraq silər bu dunyadin bolmioƣaqqa, bəlki mən silərni bu dunyadin ayrip tallioƣanliqim üqün, əmdi bu dunyadikilər silərdin nəprətlinidu. **20** Mən silərgə eytqan səzni esinglarda tutunglar: «Qul hojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyankəxlik qiloƣan bolsa, silərgimu ziyankəxlik qilidu. Mening səzümni tutqan bolsa, ular silərningkinimu tutidu. **21** Biraq mening namim tüpəylidin ular silərgimu xu ixlarning həmmisini qilidu, qünki ular meni əwətküqini tonumaydu. **22** Əgər mən kelip ularƣa səz qilmioƣan bolsam, ularda gunaḥ yoq dəp həsablinatti. Lekin ḥazir gunaḥi üqün ularning ḥeq baḥanisi yoqtur. **23** Kimdəkim məndin nəprətlənsə Atamdinmu nəprətləngən bolidu. **24** Mən ularning arisida baxqa ḥeqkim qilip baqmioƣan əməllərni qilmioƣan bolsam, ularda gunaḥ yoq dəp ḥesablinatti. Lekin ular ḥazir [əməllirimni] kərgən turuqluq, yənila ḥəm məndin ḥəm Atamdin nəprətləndi. **25** Lekin bu ixlar ularƣa təwə boloƣan Təwrat qanunida: «Ḥeqqandaq səwəbsizla məndin nəprətləndi» dəp pütülgən səz əməlgə axuruluxi üqün xundaq yüz bərdi. **26** Lekin mən silərgə Atining yenidin əwətidioƣan Yardəmqi, yəni Atining yenidin qikkuqi Ḥəqiqətning Roḥi kəlgəndə, U manga guwaḥliq beridu. **27** Silərmu manga guwaḥliq berisilər, qünki silər baxtin tartip mən bilən billə boldunglar.

16 Silərning putlixip kətməslikinglar üqün bularni silərgə eyttim. **2** Ular silərni sinagoglarning jamaətliridin qooƣlap qiqiriwetidu; həmdə xundaq bir waqit-saət keliduki, silərni əltürgüqi əzini Hudaƣa hizmət qiliwatimən, dəp ḥesablaydu. **3** Ular bularni ya Atini, ya meni tonumioƣanliqi üqün qilidu. **4** Lekin mən bu ixlarni silərgə eyttimki, waqit-saiti kəlgəndə, mən xundaq aldin'ala eytqinimni esinglaroƣa kəltürələysilər. **5** — Mən baxta bularni silərgə eytmidim, qünki mən silər bilən billə idim. Lekin əmdi meni əwətküqining yenioƣa qaytip ketimən. Xundaq turuqluq, aranglardin ḥeqkim məndin: «Nəgə ketisən?» dəp sorimaywatidu. **6** əksiqə, silərgə bularni eytqinim üqün, qəlbinglar qayƣuƣa qəmüp kətti. **7** əmma mən silərgə ḥəqiqətni eytip qoyayki, mening ketixim silərgə paydiliqtur. Qünki əgər kətmisəm, Yardəmqi silərgə kəlməydu. əmma kətsəm, Uni silərgə əwətimən. **8** U kəlgəndə, bu dunyadikilərgə gunaḥ tooƣrisida, ḥəqqaniylik tooƣrisida wə ahirət soriqi tooƣrisida ḥəqiqətni bilgüzidu. **9** U ularni gunaḥ tooƣrisida bilgüzidu, qünki ular manga etiqad qilmidi. **10** Ularni ḥəqqaniylik tooƣrisida [bilgüzidu], qünki Atamning yenioƣa qaytip barimən wə silər meni yənə kərəlməysilər. **11** Ularni ahirət soriqi tooƣrisida [bilgüzidu], qünki bu dunyaning ḥəküm qiqirildi. **12** Silərgə eytidioƣan yənə kəp səzlirim bar idi; lekin silər ularni ḥazirqə kətürəlməysilər. **13** Lekin U, yəni Ḥəqiqətning Roḥi kəlgəndə, U silərni barliq ḥəqiqətkə baxlap baridu. Qünki U əzlükidin səzliməydu, bəlki nemini anglioƣan bolsa, xuni səzləydu wə kəlgüsidə bolidioƣan ixlardin silərgə həwər beridu. **14** U meni uluƣlaydu; qünki U məndə bar boloƣanni tapxuruwelip, silərgə jakarlaydu. **15** Atida bar boloƣanning ḥəmmisi ḥəm meningkidur; mana xuning üqün mən: «U məndə bar boloƣanni tapxuruwelip, silərgə jakarlaydu» dəp eyttim. **16** Az waqittin keyin, meni kərməysilər; wə yənə bir'az waqit ətkəndin keyin, meni qayta kərisilər, qünki mən Atamning yenioƣa ketimən». **17** Xunga muhlislarning bəziliri bir-birigə: — Bizlərgə: — «Az waqittin keyin, meni kərməysilər; yənə bir'az waqit ətkəndin keyin, meni qayta kərisilər» wə yənə «Qünki mən Atamning yenioƣa ketimən» degini nemə deginidu? **18** «Az waqittin keyin» degən səzining mənisi nemə? Uning nemilərni dəwatqanlirini bilmiduq, — deyixidu. **19** əysa ularning əzidin nemini sorimaqqi boloƣinini bilip ularƣa mundaq dedi: — «Mening «Az waqittin keyin, meni kərməysilər; yənə bir'az waqit ətkəndin keyin, meni kərisilər» deginimning mənisini bir-biringlardin sorawatamsilər? **20** Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip qoyayki, silər yioƣa-zar kətürüsilər, lekin bu

dunyadikilər huxal boluxup ketidu; silər qayoqurisilər,
lekin qayoquliringlar xadlikqa aylinidu. 21 Ayal kixi
tuoqutta azablinidu, qünki uning waqit-saiti yetip kəlgən;
lekin bowiqi tuoqulup boloqandin keyin, bir pərzəntning
dunyaoqa kəlgənlikining xadliqi bilən tartqan azabini
untup ketidu. 22 Xuningoqa ohxax, silərmu ḥazir
azabliniwatisilər, lekin mən silər bilən qayta kərüximən,
qəlbinglar xadlinidu wə xadlikinglarni ḥeqkim silərdin
tartiwalalmaydu. 23 Xu kündə silər məndin ḥeqnərsə
sorimaysilər. Bərḥaq, bərḥaq, mən silərgə xuni eytip
qoyayki, mening namim bilən Atidin nemini tilisənglar,
u xuni silərgə beridu. 24 Ḥaziroqiqə mening namim
bilən ḥeqnemə tilimidinglar. Əmdi tiləng lar, erixisilər,
buning bilən xadlikinglar tolup taxidu! 25 Silərgə
bularni təmsillər bilən eytip bərdim. Biraq xundaq bir
waqit keliduki, u qaoqda silərgə yənə təmsillər bilən
səzliməymən, Ata tooqruluq silərgə oquq eytimən. 26 Xu
küni tiləkliringlarni mening namim bilən iltija qilisilər.
Mən silər üqün Atidin tələp qilimən, dəp eytmaymən;
27 qünki Ata əzimu silərni səyidu; qünki silər meni
səyisilər wə mening Hudaning yenidin kəlgənlikimgə
ixəndinglar. 28 Mən Atining yenidin qikip bu dunyaoqa
kəldim; əmdi mən yənə bu dunyadin ketip Atining
yenioqa barimən». 29 Muhlisliri: — Mana sən ḥazir
oquq eytiwatisən, təmsil kəltürüp səzlimiding! 30 Biz
sening ḥəmmini bilginingni, xundakla ḥeqkimning
səndin soal sorixining ḥajiti yoqluqini əmdi bilip yətduq.
Xuningdin sening Hudaning yenidin kəlgənlikinggə
ixənduq, — deyixti. 31 Əysa jawabən ularoqa: — Ḥazir
ixəndinglarmu? 32 Mana, xundaq waqit-saiti keləy
dəp qaldi, xundakla kelip qaldiki, ḥəmminglar meni
yaloquz taxlap ḥərbiringlar əz yolliringlaroqa tarqilip
ketisilər. Biraq mən yaloquz əməsmən, qünki Ata mən
bilən billidur. 33 Silərning məndə hatirjəmlikkə igə
boluxunglar üqün bularni silərgə eyttim. Bu dunyada
turup azab-oqubət tartisilər, əmma oqəyrətlik bolunglar!
Mən bu dunya üstidin oqəlibə qildim!

17 Əysa bu səzlərni qiloqandin keyin, kəzlirini ərxkə
tikip, mundaq dua qildi: — I Ata, waqit-saət yetip
kəldi; Sən Ooqlungni uluoqlatquzoqaysən; buning bilən
Ooqlungmu Seni uluoqlatquzidu; 2 yəni, uning Sən
uningoqa tapxuroqan insanlaroqa mənggülük ḥayat ata
qilixi üqün, uningoqa pütkül ət igiliridin üstün ḥoquq
ata qiloqiningdək, uni uluoqlatquzoqaysən. **(aiōnios g166)**
3 Mənggülük ḥayat xuki, birdinbir ḥəqiqiy Huda — Seni
wə Sən əwətkən Əysa Məsiḥni tonuxtin ibarəttur. **(aiōnios g166)**
4 Mən Sening əməl qilixim üqün tapxuroqan ixingni
orundixim bilən Seni yər yüzidə uluoqlatquzdum. 5 I
Ata, Sening aləm apiridə boluxtin burun mən Əzüngning
yeningda igə boloqan xan-xərəp bilən meni Əzüngning
yeningda uluoqlatquzoqaysən. 6 Sən bu dunyadin
manga tallap bərgən adəmlərgə Sening namingni ayan
qildim. Ular Seningki idi, Sən ularni manga bərding
wə ular Sening səz-kalamingni tutup kəldi. 7 Ular
ḥazir Sən manga bərgən ḥəmmə nərsilərning Seningdin
kəlgənlikini bildi. 8 Qünki Sən manga tapxuroqan səzlərni
ularoqa yətküzdüm; ularmu bularni qobul qildi, xuning
bilən Səndin qikqinimni ḥəqiqətən bilip yətti ḥəmdə
Sening meni əwətkənlikinggimu ixəndi. 9 Bularoqa dua
qilimən; bu dunyadiki adəmlərgə əməs, bəlki Sən manga
bərgən adəmlərgə dua qilimən; qünki ular Seningkidur.
10 Mening barliqim Seningkidur wə Sening barliqing
bolsa meningkidur wə mən ularda xərəp taptim. 11 Mən
əmdi bu dunyada turiwərməymən; lekin ular bu dunyada
qaldi wə mən Sening yeningoqa ketiwatimən. I muqəddəs
Ata, Sən manga bərgən naming arqilik ularni saqlioqinki,
biz ikkimiz bir boloqinimizdək, ularmu bir boloqay. 12
Mən ular bilən billə boloqan waqtimda, Sən manga
bərgən naming bilən ularni saqlidim ḥəm qooqdidim; wə
muqəddəs yazmilardiki bexarətning əməlgə axuruluxi
yolida, ularning iqidin ḥalakətkə has boloqan kixidin
baxqa birimu yoqalmidi. 13 Mana əmdi sening yeningoqa
barimən. Mening xadlikim ularda tolup taxsun dəp,
bu səzlərni dunyadiki waqtimda səzlidim. 14 Mən
ularoqa səz-kalamingni tapxurdum. Mən bu dunyadin
bolmioqinimdək, ularmu bu dunyadin bolmioqini üqün,
bu dunyaning adəmliri ulardin nəprətlinidu. 15 Ularni
bu dunyadin ayriwətkəysən dəp tiliməymən, bəlki ularni
rəzil boloquqidin saqlioqaysən, dəp tiləymən. 16 Mən
bu dunyadin bolmioqinimdək, ularmu bu dunyadin
əməstur. 17 Ularni ḥəqiqət arqilik Əzünggə muqəddəs
qilip atioquzoqaysən, qünki səz-kalaming ḥəqiqəttur.
18 Sən meni dunyaoqa əwətkiningdək, mənmu ularni
dunyaoqa əwəttim. 19 Ularmu ḥəqiqəttə muqəddəs
qilinip Əzünggə atalsun dəp, əzümni Sanga has ataymən.
20 Mən yaloquz ular üqünla əməs, yənə ularning
səzi arqilik manga etiqad qilidioqanlar üqünmu dua
qilimən. 21 Ularning ḥəmmisi bir boloqay; i Ata,
Sən məndə, mən Səndə boloqandək, ularmu Bizdə
bir boloqay; xundaq boloqanda, bu dunyadikilər meni
Sening əwətkənlikinggə ixinidu. 22 Sən manga ata
qiloqan xan-xərəpni ularoqa ata qildimki, biz ikkimiz bir
boloqandək, ularmu bir boloqay; 23 yəni mən ularda,
sən məndə bolup, ular birliktə kamil qiliqoqay. Xu
arqilik bu dunyadikilər meni əwətkənlikingni ḥəm meni
səyginingdək ularnimu səygənlikingni bilidu. 24 I Ata,
Sən manga bərgənliringning ḥəmmisining mən boloqan
yərdə mən bilən birgə boluxini, xundakla mening xan-
xəripimni, yəni Sən aləm apiridə boluxtin burun meni
səygənliking üqün, manga bərgən xan-xərəpni ularning
kərüxini halaymən. 25 I ḥəkqaniy Ata, bu dunyadikilər
seni tonumioqan, əmma mən Seni tonuymən wə bularmu
meni Sening əwətkənlikingni bildi. 26 Wə mən Sening
namingni ularoqa ayan qildim wə yənə dawamlik ayan
qilimən. Xuning bilən, Sening manga kərsətkən meḥir-
muḥəbbiting ularda bolidu wə mənmu ularda bolay.

18 Əysa bularni eytqandin keyin, muhlisliri bilən billə
taxqirioqa qikip Kidron jiloqisining u qetioqa ətti. U
yərdə bir baoqqə bar idi. Əysa bilən muhlisliri u baoqqigə
kirdi. 2 Uningoqa satqunluq qilidioqan Yəḥudamu u
yərni bilətti, qünki Əysa muhlisliri bilən pat-pat u
yərdə yioqilip olturatti. 3 Xuning bilən Yəḥuda bir
top Rim ləxkərliri bilən bax kaḥinlar ḥəm Pərisiylər
əwətkən qarawullarni baxlap bu yərgə kəldi. Ularning
qollirida panus, məx'əl wə qorallar bar idi. 4 Əysa
bexioqa qüxidioqanlarning ḥəmmisini bilip, ularning
aldioqa qikip: — Kimni izdəysilər? — dəp soridi. 5
Nasarətlik Əysani, — dəp jawab berixti ular. Əysa ularoqa:
— Mana mən bolimən, — dedi. (Uningoqa satqunluq
qiloqan Yəḥudamu ularning arisida turatti). 6 Əysa:

«Mana mən bolimən» dewidi, ular arkisioŋa yenip yərgə
yikilixti. **7** Xuning bilən əysa ulardin yənə bir ketim: —
Kimni izdəysilər? — dəp soridi. — Nasarətlik əysani,
— deyixti ular. **8** əysa: — Silərgə eyttimoʋu, mən xu
bolimən. əgər izdigininglar mən bolsam, bularni kətkili
koyunglar, — dedi. **9** Buning bilən əzining: «[Ata], Sən
manga bərgənlərdin heqkaysisini yittürmidim» degən
səzi əməlgə axuruldi. **10** Simon Petrusning yenida
bir kiliq boloŋaq, u xuan uni suoʋurup, bax kahinning
qakirioŋa birni urup, ong kulikini xilip qüxürüwətti.
Qakarning ismi Malkus idi. **11** əysa Petruska: — Kiliqni
oʋilapka sal! Ata manga tapxuroŋan kədəhni iqməmdim?
— dedi. **12** Xuning bilən, ləxkərlər topi bilən mingbexi
həm Yəhudiylarning karawulliri əysani tutup baoʋlaxti.
13 Andin uni aldi bilən Annasning aldioŋa elip berixti.
Annas bolsa xu yili bax kahin bolup turoŋan Kayafaning
keynatisi idi. **14** Burun Yəhudiy kengəxmisidikilərgə:
«Pütün həlkning [halak boluxining] ornioŋa, birla
adəmning ular üqün halak boluxi yahxi» dəp məslihət
bərgən kixi dəl xu Kayafa idi. **15** əmdi Simon Petrus bilən
yənə bir muhlis əysaning kəynidin əgixip baroŋanidi. U
muhlis bax kahinoŋa tonux boloŋaqka, bax kahinning
sariyioŋa əysa bilən təng kirdi. **16** Lekin Petrus bolsa
dərwazining sirtida kaldi. Xunga bax kahinoŋa tonux
boloŋan heliki muhlis taxkirioŋa qikip, dərwaziwən
kiz bilən səzlixip, Petrusni iqkirigə baxlap kirdi. **17**
Dərwaziwən boloŋan xu dedək Petrustin: — Sənmu bu
adəmning muhlisliridin əməsmu? — dəp soridi. Yak,
əməs, — dedi Petrus. **18** əmdi hawa sooʋuk boloŋanliki
üqün, qakarlar wə karawullar xahardin gülhan yakkan
bolup, uning qərisidə issinip turuxatti. Petrusmu
ularning yenida turup issindi. **19** Bax kahin bolsa
əysadin muhlisliri tooʋruluk wə təlimi tooʋruluk soal
soraxka baxlidi. **20** əysa uningoŋa jawabən mundak bərdi:
— Mən həlk-aləm aldida axkara səz kiloŋanmən, barlik
Yəhudiylar yioʋilidioŋan sinagoglarda wə ibadəthanida
daim təlim berip kəldim, mən yoxurun heqnemə
demidim. **21** Bularni nemixka məndin soraysən? Eytkan
səzlirimni angliioŋanlardin sorioʋin; mana, ular nemə
degənlikimni bilidu. **22** əysa bu səzlərni kiloŋanda,
yenida turoŋan karawullardin biri uni bir kaqat urup:
— Bax kahinoŋa muxundak jawab kayturamsən? —
dedi. **23** — əgər yaman səz kiloŋan bolsam, uning
yaman ikənlikini kəpqilikning aldida kərsətkin. əmma
eytkanlirim durus bolsa, meni nemə üqün urisən? —
dedi əysa uningoŋa. **24** Buning bilən Annas uni baoʋlakliki
peti bax kahin Kayafaoŋa yollidi. **25** Simon Petrus
[otning] aldida issinip turuwatkanidi. [Yenidikilər]: —
Sənmu uning muhlisliridin əməsmiding? — deyixti. —
Yak, əməsmən, — dəp tandi Petrus. **26** U yərdə bax
kahinning qakarliridin, Petrus kulikini kesip taxlioŋan
kixigə tuoʋkan birsi bar idi. U Petruska: — Baoʋqidə seni
uning bilən billə kərgənidimoʋu?! — dedi. **27** Petrus yənə
tandi. Dəl xu qaoʋda horaz qillidi. **28** Andin ular əysani
Kayafaning yenidin rimlik waliyning ordisioŋa elip kəldi
(xu qaoʋda tang atkanidi). Uni elip kəlgən [Yəhudiylar]
bolsa əzimizni napak kilip buloʋimayli dəp, ordioŋa
kirmidi. Bolmisa ətüp ketix heytining dastihinidin
oʋizalinalmaytti. **29** Xunga [waliy] Pilatus sirtka qikip,
ularning aldioŋa berip ularoŋa: — Bu adəmning üstidin
nemə ərz kilisilər? — dəp soridi. **30** Ular: — Bu adəm
jinayətqi bolmisa, uni sizgə tapxurmioŋan bolattuk,
— dəp jawab berixti. **31** — Uni əzünglar elip ketip,
əz kanununglar boyiqə həküm qikiringlar! — dedi
Pilatus ularoŋa. Yəhudiylar: — Bizning heqkimni əlümgə
məhkum kilix hokukimiz yok tursa, — deyixti. **32**
Bu ixlar əysaning əzi kandak əlüm bilən əlüdioʋini
tooʋrisidiki aldin eytkan bexarətlik səzining əməlgə
axuruluxi üqün yüz bərdi. **33** Andin Pilatus yənə ordisioŋa
kirip, əysani qakirtip, uningdin: — Sən Yəhudiylarning
padixahimu? — dəp soridi. **34** əysa uningoŋa: — Bu soalni
əzüng sorawataməsən, yaki baxkilar mən tooʋruluk
sanga xundak eytkanmu? — dedi. **35** — Mən bir
Yəhudiymu?! Seni manga tapxuroŋanlar əz həlking
wə bax kahinlaroʋu! Nemə [jinayət] ətküzgəniding? —
dedi Pilatus. **36** əysa jawabən: — Mening padixahlikim
bu dunyaoŋa təwə əməstur. əgər bu dunyaoŋa təwə
boloŋan bolsa, hizmətqilirim mening Yəhudiylaroŋa
tapxurulmaslikim üqün jəng kiliwatkan bolatti. Halbuki,
mening padixahlikim bu yərgə təwə əməstur, — dedi.
37 Xunga Pilatus uningoŋa: — Undakta, sən padixahmu?
əysa jawabən: — Xundak, eytkiningdək, padixahmən.
Mən xuningoŋa tuoʋuloŋanmən, wə xuningoŋa dunyaoŋa
kəldim: — həkikətkə guwahlik berixim üqündin
ibarəttur. Həkikətkə təwə boloŋan hərbir kixi bolsa
mening awazimoŋa kulak salidu, — dedi. **38** Pilatus
uningdin: — «Həkikət» degən nemə? — dəp soridi.
Pilatus muxularni dəp, yənə taxkirioŋa, Yəhudiylarning
aldioŋa qikip ularoŋa: — Mən uningdin heqkandak jinayət
tapalmidim. **39** Lekin hər yili ətüp ketix heytida silər
üqün [məhbuslardin] birni koyup berix kaidəm bar.
Xunga bu «Yəhudiylarning padixahi»ni silərgə koyup
beriximni halamsilər? — dedi. **40** Ularning həmmisi
jawab berip: — Bu adəmni əməs, Barabbasni koyup
bering! — dəp kiykas-sürən selixti (Barabbas bolsa bir
karakqi idi).

19 Xuning bilən, Pilatus əysani elip berip kamqilatti.
2 Ləxkərlər tikənlik xahlarni ərüp, bir taj yasap,
uning bexioŋa kiydürüxti wə uningoŋa [xahanə] səsün
rənglik bir ton kiydürüp, **3** uning aldioŋa kelip: —
Yaxioŋayla, i Yəhudiylarning «padixahi»! — dəp məshirə
kilixip, uning yüzigə kayta-kayta kaqat saldi. **4** Pilatus
bolsa yənə ordisidin qikip, halayikka: — Mana! Uningdin
heqkandak jinayət tapalmioŋanlikimni bilixinglar üqün,
uni silərning aldinglaroŋa elip qiktim, — dedi. **5** Buning
bilən əysa bexioŋa tikənlik taj wə uqisioŋa səsün ton
kiygüzülgən halda taxkirioŋa elip qikildi. Pilatus ularoŋa:
— Karanglar, u adəmgə! — dedi. **6** Bax kahinlar wə
karawullar uni kərüp: — Uni krestləng, krestləng! — dəp
warkiraxti. Pilatus ularoŋa: — Uni elip berip əzünglar
krestləngular! Qünki mən uningdin heqkandak jinayət
tapalmidim! — dedi. **7** Yəhudiylar uningoŋa jawabən: —
Bizdə xundak bir kanun bar. Xu kanunimizoŋa asasən u
əlümgə məhkum kilinixi kerək, qünki u əzini Hudaning
Ooʋli dəp atiwaldi. **8** Pilatus bu səzni anglap tehimu
korkup, **9** yənə ordisioŋa kirip, əysadin: — Sən zadi
kəyərdin kəlgən? — dəp soridi. Lekin əysa uningoŋa
jawab bərmidi. **10** Xunga Pilatus uningoŋa: — Sən manga
gəp kilmamsən? Seni koyup berixkə hokukum barlikini,
xundakla krestləxkimu hokukum barlikini bilməmsən?

— dedi. **11** Əysa jawabən: — Sanga ərxtin berilmigən
bolsa, mening üstümdin ḥeqḳandaḳ ḥoḳuḳung bolmioƣan
bolatti. Xuning üqün meni sanga tapxurup bərgən
adəmning gunaḥi tehimu eƣirdur, — dedi. **12** Xu qaƣdin
tartip, Pilatus uni ḳoyuwetixkə amal izdəytti. Lekin
Yəḥudiylar warḳirixip: — Bu adəmni ḳoyuwətsingiz, siz
Ḳəysərning dosti bolmioƣan bolisiz! Əzini padixaḥ degən
ḥərbir kixi Ḳəysərgə ḳarxi qiḳḳan bolidu! — dəp ḳuḳan
selixti. **13** Pilatus bu səzlərni anglap, əysani taxḳirioƣa
qiḳardi wə «tax tahtayliḳ ḥoyla» dəp ataloƣan, ibraniy
tilida «Gabbata» dəp ataloƣan yərdə «soraḳ təhti»gə
olturdi **14** (u waḳit ətüp ketix ḥeytining təyyarliḳ
künining altinqi saiti ətrapida idi). Pilatus Yəḥudiylaroƣa:
Mana bu silərning padixaḥinglardur! — dedi. **15** Lekin
ular warḳirixip: — Yoḳiting, yoḳiting, uni krestləng! —
dedi. Pilatus ularoƣa: — Meni padixaḥinglarni krestligin,
dəmsilər? — dedi. Bax kaḥinlar jawabən: — Ḳəysərdin
baxḳa ḥeqḳandaḳ padixaḥimiz yoḳtur! — dəp [towlaxti].
Buning bilən Pilatus uni krestləxkə ularoƣa tapxurup
bərdi. **16** [Ləxkərlər] əysani elip mangdi. U əz krestini
yüdüp, «Bax səngək jayi» (ibraniy tilida «Golgota»)
degən yərgə bardi. **18** Ular uni xu yərdə yənə ikki kixi
bilən təng krestkə tartti; bu təripidə birsi, u təripidə birsi
wə əysa ularning otturisida krestkə tartildi. **19** Pilatus
tahtioƣa elan yezip krestkə bekitip ḳoydi. Uningoƣa:
— «Nasarətlik əysa — Yəḥudiylarning padixaḥi» dəp
yeziloƣanidi. **20** əysa krestlinidioƣan yər xəḥərgə yeḳin
boloƣaqḳa, nuroƣun Yəḥudiylar tahtidiki səzlərni oḳudi.
Tahtidiki səzlər ibraniyqə, latinqə wə grekqə yeziḳta
yeziloƣanidi. **21** Xunga Yəḥudiylarning bax kaḥinliri
Pilatusḳa: — «Yəḥudiylarning padixaḥi» dəp yazmang,
bəlki «U əzini mən Yəḥudiylarning padixaḥi, degən»
dəp yezing, — deyixti. **22** Biraḳ Pilatus jawabən:
— Yazidioƣanni yezip boldum! — dedi. **23**Ləxkərlər
əysani krestligəndin keyin, uning kiyimlirini elip, tətkə
bəlüp, ḥərbirləxkər bir ülüxtin elixti; ular ḥəm iqidiki
uzun kənglənimu elixti; lekin bu kənglək tikilmigən,
üstidin ayioƣioƣiqə bir pütün toḳuloƣanidi. **24** Xuning
üqünləxkərlər bir-birigə: — Buni yirtmayli, bəlki qək
tartixayli, kimgə qiḳsa xu alsun, — deyixti. Bu ixlar
muḳəddəs yazmilardiki munu səzlər əməlgə axurulux
üqün yüz bərdi: — «Ular mening kiyimlirimni əz
arisida üləxti, Mening kənglikimgə erixix üqün qək
taxlaxti». Dərwəḳə, ləxkərlər xundaḳ ḳilixti. **25** əysaning
krestining yenida anisi, anisining singlisi, Klopasning
ayali Məryəm wə Magdalliḳ Məryəmlər turatti. **26** əysa
anisi bilən əzi səyidioƣan muhlisining birgə turoƣanliḳini
kərüp, anisioƣa: — I hanim, mana sening ooƣlung! — dedi.
27 Andin u bu muhlisḳa: — Mana sening anang! — dedi.
Xundin etibarən, u muhlis uni əzining əyidə turoƣuzdi.
28 Andin əysa ḥəmmə ixlarning tamam boloƣinini bilip
(muḳəddəs yazmilardiki bexarət əməlgə axurulux üqün):
— Ussap kəttim! — dedi. **29** U yərdə sirkə xarab bilən
tolduruloƣan bir koza bar idi. Ular bir parqə bulutni sirkə
xarabḳa qilap, bir lepəkgül oƣolioƣa baoƣlap, əysaning
aƣzioƣa tənglidi. **30** əysa sirkə xarabni iqkəndin keyin:
— Tamam boldi! — dedi-də, bexini təwən ḳilip, roḥini
tapxurup bərdi. **31** U küni [ətüp ketix ḥeytining]
təyyarliḳ küni boloƣaqḳa, krestləngənlərning jəsətlirini
xabat künidə kresttə ḳaldururmasliḳ üqün (xabat küni
«uluƣ kün» ḥesablanoƣaqḳa) Yəḥudiylar Pilatustin
krestləngənlərning putlirini qekip andin jəsətlirini
kresttin tezrək qüxürüwetixni tələp ḳildi. **32** Xuning
bilən ləxkərlər berip əysa bilən billə krestləngən birinqi
andin ikkinqi adəmning putlirini qaḳti. **33** Lekin əysaƣa
kəlgəndə, uning alliḳaqan əlgənlikini kərdi, xuning
bilən uning putini qaḳmidi. **34** əmma ləxkərlərdin
biri uning biḳinioƣa nəyzini sanjiwidi, xuan ḳan wə
su ekip qiḳti. **35** Buni kərgüqi silərning ixinixinglar
üqün guwaḥliḳ beridu; kərgüqining guwaḥliḳi ḥəḳtur,
u əzining eytḳanlirini ḥəḳ dəp bilidu. **36** Bu ixlarning
ḥəmmisi muḳəddəs yazmilarda: «Uning bir tal səngikimu
sundurulmaydu» wə yənə bir bexarəttə: «Ular əzliri
sanjioƣan adəmgə ḳaraydu» dəp aldin eytiloƣanlarni
əməlgə axurux üqün yüz bərdi. **38** Bu ixlardin keyin,
Arimatiyaliḳ Yüsüp Pilatustin əysaning jəsitini elip
ketixni tələp ḳildi (Yüsüp əysaning muhlisliridin
idi, lekin Yəḥudiylardin ḳorḳḳini üqün buni məhpiy
tutatti); Pilatus ruhsət bərdi, xuning bilən Yüsüp berip
əysaning jəsitini elip kətti. **39** Burun bir keqisi əysaning
yenioƣa kəlgən ḥeliḳi Nikodimmu murməkki bilən səbrə
arilaxturuloƣan huxbuy dora-dərmandin yüz jingqə
elip, [uning] [bilən billə] kəldi. **40** Ikkiylən əysaning
jəsitini Yəḥudiylarning dəpnə ḳilix aditi boyiqə dora-
dərmanlarni qeqip, kanap rəhtlər bilən orap kepənlidi.
41 əysa krestləngən yərdə bir baoƣ bolup, baoƣning iqidə
tehi ḥeqkim yərlənmigən yengi bir box yərlik bar idi. **42**
Bu Yəḥudiylarning ḥeytining təyyarliḳ küni boloƣaqḳa
ḥəm bu yərlik yeḳin jayda boloƣanliḳi üqün, ular əysani
xu yərlikkə ḳoydi.

20 Ḥəptining birinqi küni tang səḥər, Magdalliḳ
Məryəm ḳəbrigə bardi wə ḳəbrining aƣzidiki
taxning eliwetilgənlikini kərdi. **2** Xunga u yügürginiqə
kelip Simon Petrus wə əysa səygən ḥeliḳi muhlisning
yenioƣa kelip, ularoƣa: — Ular Rəbni ḳəbridin
yətkiwetiptu, uni ḳəyərgə ḳoyoƣinini bilmiduḳ! — dedi.
3 Petrus bilən ḥeliḳi muhlis taxḳirioƣa qiḳip, ḳəbrigə
ḳarap yol aldi. **4** Ikkiylən təng yügürüp mangdi, lekin
ḥeliḳi muhlis Petrustin tez yügürüp, ḳəbrigə birinqi
bolup yetip bardi. **5** U engixip iqigə ḳarap, kanap
kepənlərning u yərdə yeyiḳliḳ turoƣanliḳini kərdi, lekin
iqkirigə kirmidi. **6** Uningoƣa əgixip kəlgən Simon Petrus
yetip kelip, ḳəbrigə kirdi wə u yərdə yeyiḳliḳ turoƣan
kanap kepənlərni, **7** xundaḳla əysaning bexioƣa oraloƣan
yaƣliḳnimu kərdi. Yaƣliḳ kepənlər bilən bir yərdə
əməs, bəlki ayrim yərdə yəgəklik turatti. **8** Andin
ḳəbrigə awwal kəlgən ḥeliḳi muhlismu ḳəbrigə kirip,
əḥwalni kərüp ixəndi **9** (qünki ular uning əlümdin ḳayta
tirilixining muḳərrərliki ḥəḳḳidə muḳəddəs yazmilardiki
bexarətni tehiqə qüxənməytti). **10** Xuning bilən ikkiylən
əz turaloƣulirioƣa ḳaytixti. **11** əmma Məryəm bolsa
ḳəbrining sirtida turup yioƣlawatatti. U yioƣlap turup
ḳəbrining iqigə engixip ḳariwidi, **12** mana aḳ kiyim
kiygən ikki pərixtə turatti; ularning biri əysaning jəsiti
ḳoyuloƣan yərning bax təripidə, yənə biri ayaƣ təripidə
olturatti. **13** Ular Məryəmdin: — Hanim, nemixḳa
yioƣlaysən? — dəp soridi. — Rəbbimni elip ketiptu,
uni nəgə ḳoyoƣanliḳini biləlməywatimən, — dedi u
ularoƣa. **14** U xu səzlərni ḳilipla, kəynigə buruluwidi,
əysaning xu yərdə turoƣanliḳini kərdi. Lekin u uning əysa

ikənlikini bilmidi. **15** Əysa uningdin — Hanim, nemixqa
yioqlaysən, kimni izdəysən? — dəp soridi. Məryəm
uni baoqwən xu, dəp oylap: — Təqsir, əgər uni siz xu
yərdin yətkiwətkən bolsingiz, qəyərgə qoyoqanlikingizni
eytip bərgəysiz. Mən uni elip ketimən, — dedi. **16**
Məryəm! — dedi Əysa uningoqa. Məryəm burulupla,
ibraniy tilida: — Rabboni! — dedi (bu səz «ustaz»
degən mənidə). **17** Əysa uningoqa: — Manga esilmioqin!
Qünki mən tehi atamning yenioqa qiqmidim. Berip
qerindaxlirimoqa: Meni «Silərningmu Atanglarning,
yəni mening Atamning, silərning Hudayinglarning, yəni
mening Hudayimning yenioqa qiqimən!» dəydu, — dəp
yətküzgin, dedi. **18** Xuning bilən Magdallik Məryəm
muhlislarning yenioqa berip, uloroqa: «Rəbni kərdüm!»
dedi wə xundakla Əysa əzigə eytqan u səzlərni uloroqa
yətküzdi. **19** Xu küni kəqtə, yəni həptining birinqi
küni kəqtə, Yəhudiylardin qorkqanliki üqün muhlislar
yioqiloqan əydə ixiklirini him takiwaloqanidi; xu wakitta,
əysa kelip ularning otturisida [kərünüp], ərə turoqan
halda uloroqa: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloqay! —
dedi. **20** Buni dəp, qollirini wə bikinini uloroqa kərsətti.
Xuning bilən muhlislar Rəbni kərginidin xadlandi. **21**
Xunga Əysa uloroqa yənə: — Silərgə aman-hatirjəmlik
boloqay! Ata meni əwətkinidək, mənmu silərni əwətimən,
— dedi. **22** Bu səzni eytqandin keyin, u ularning
üstigə bir püwləp: — Mukəddəs Rohni qobul qilinglar.
23 Kimning gunahlirini kəqürsənglar, uning gunahi
kəqürüm qilinidu; kimning gunahlirini tutuwalsanglar,
xuning gunahi tutuwelinidu! — dedi. **24** Əmma on
ikkiylənning biri, yəni «qoxkezək» dəp ataloqan Tomas
Əysa kəlgəndə ularning yenida əməs idi. **25** Xunga baxqa
muhlislar uningoqa: — Biz Rəbni kərduk! — deyixti.
Lekin Tomas uloroqa: — Uning qollirida mihlarning izini
kərmigüqə, mihlarning izioqa əz barmikimni wə bikinioqa
əz qolumni tikip bakmioquqə, hərgiz ixənməymən, —
dedi. **26** Səkkiz kündin keyin, muhlislar yənə xu əy iqidə
jəm boloqanda, Tomasmu ular bilən billə idi. Ixiklər
takaklik tursimu, Əysa kelip ularning arisida turup: —
Silərgə aman-hatirjəmlik boloqay! — dedi. **27** Andin u
Tomaska: — Barmikingni bu yərgə təgküzüp, qollirimoqa
qara. Qolungni uzitip, bikinimoqa tikip, gumanda bolmay,
ixəngüqi boloqin! — dedi. **28** Tomas uningoqa: — Mening
Rəbbim həm mening Hudayimsən! — dəp jawab bərdi.
29 Əysa uningoqa: — Meni kərgənliking üqün ixənding.
Kərməy turup ixəngüqilər bəhtliktur! — dedi. **30** Əysa
muhlislirining aldida bu kitabta hatirilənmigən baxqa
noroqun məjizilik alamətlərnimu kərsətti. **31** Lekin
muxular silərni Əysaning Məsih, xundakla Hudaning
Ooqli ikənlikigə ixənsun həm bu arkilik [uningoqa] etikad
qilip, uning nami arkilik hayatlikqa erixsun, dəp yezildi.

21 Bu ixlardin keyin, Əysa Tiberiyas dengizining
boyida muhlislirioqa yənə bir qetim kəründi.
Uning bu qetimki kərünüxi mundak boldi: **2** Simon
Petrus, «qoxkezək» dəp ataloqan Tomas, Galiliyədiki
Kanalik Nataniyəl, Zəbədiyning ooqulliri wə baxqa ikki
muhlis billə idi. **3** Simon Petrus: Mən belik tutqili
barimən, — dedi. Kəpqilik: Bizmu sən bilən billə barimiz,
— deyixti. Ular taxqirioqa qikip, kemigə olturdi, lekin xu
bir keqə heqnərsə tutalmidi. **4** Tang atay deginidə, Əysa
qiroqakta turatti, birak muhlislar uning Əysa ikənlikini
bilmidi. **5** Xunga Əysa: — Balilar, silərdə yegüdək bir
nərsə yokku? — dəp soridi. — Yok, — dəp jawab bərdi
ular. **6** Əysa uloroqa — Torni kemining ong təripigə
taxlanglar, xundak qilsanglar tutisilər, — dedi. Xuning
bilən ular torni [xu yakka] taxlap, xundak kəp belik
tuttiki, hətta torni tartip qikiralmay kaldi. **7** Əysa səygən
muhlis Petruska: — Bu Rəbku! — dedi. Simon Petrus
uning Əysa ikənlikini anglap, tonini əzigə yəgəp (qünki
[belining asti] yalingaq idi) əzini dengizoqa taxlidi. **8**
Qiroqaktin anqə yirak əməs bolup, təhminən ikki yüz
gəz yirakliqta boloqaqka, qaloqan muhlislar belik bilən
toloqan torni tartip kiqik kemisi bilən qiroqakka kəldi.
9 Ular qiroqakka qikkanda, xahardin yekiloqan, üstidə
belik qoyukluk gülhanni wə nanni kərdi. **10** Əysa: —
Əmdi tutqan belikinglardin əkelinglar, — dedi. **11** Simon
Petrus [kemigə] qikip, torni qiroqakka tartip qikardi.
Tor qong beliklar bilən toloqan bolup, jəmiy bir yüz
əllik üq belik bar idi. Belik xunqə kəp boloqini bilən, tor
yirtilmioqanidi. **12** Əysa: — Kelinglar, naxta qilinglar, —
dedi. Muhlislarning iqidin heqkim uningdin: — Sən kim
bolisən? — dəp soraxka petinalmidi. Qünki ular uning
Rəb ikənlikini bildi. **13** Əysa nanni əkilip uloroqa bərdi
həm beliklarnimu xundak qildi. **14** Mana bu Əysaning
əlgəndin keyin tirilip, əzini muhlislirioqa üqinqi qetim
ayan qilixi idi. **15** Ular naxta qiloqandin keyin, Əysa
Simon Petrustin: — Yunusning ooqli Simon, sən meni
bulardinmu qongkur səyəmsən? — dəp soridi. — Xundak
Rəb, mening seni səyidioqanlikimni sən bilisən! — dedi
Petrus. Əysa uningoqa: Undakta, qozilirimni otlitip bak!
— dedi. **16** U ikkinqi qetim yənə uningdin: — Yunusning
ooqli Simon, meni səyəmsən? — dəp soridi. Petrus yənə:
— Xundak, Rəb, mening seni səyidioqanlikimni bilisən,
— dedi. Əysa uningoqa: — Undakta, qoylirimni bak, —
dedi. **17** Üqinqi qetim uningdin yənə: — Yunusning
ooqli Simon, meni səyəmsən? — dəp soridi. Petrus
Əysaning üqinqi qetim əzidin: «Meni səyəmsən?» dəp
sorioqanlikioqa kəngli yerim bolup: — Rəb, sən həmmini
bilisən, seni səyidioqanlikimnimu bilisən, — dedi. Əysa
uningoqa: — Undakta, qoylirimni otlat. **18** Bərhək,
bərhək, sanga xuni eytip qoyayki, yax wakitingda
belingni əzüng baoqlap, qəyərgə baray desəng xu yərgə
mangatting; lekin yaxanoqanda, qolliringni uzitisən wə
baxka birsi seni baoqlap, sən halimaydioqan yərgə elip
ketidu, — dedi. **19** Əysa bu səzni Petrusning qandak
əlüx arkilik Hudaoqa xan-xərəp kəltüridioqanlikini enik
bildürüx üqün eytti. Andin, uningoqa yənə: — Manga
əgəxküqi boloqin, — dedi. **20** Petrus kəynigə burulup,
Əysa səyidioqan muhlisning əgixip keliwatqanlikini
kərdi (bu muhlis kəqlik tamakta Əysaning quqikioqa
yəlinip: «I Rəb, seni tutup beridioqan kimdu?» dəp
sorioqan muhlis idi). **21** Petrus uni kərüp, Əysadin:
— I Rəb, bu adəm keyin qandak bolar? — dəp soridi.
22 Əysa uningoqa: — Əgər mən qayta kəlgüqə uning
turup qelixini halisammu, sening buning bilən nemə
karing?! Manga əgəxküqi boloqin, — dedi. **23** Buning
bilən qerindaxlar arisida «Heliki muhlis əlməydu»
degən gəp tarqaldi. Lekin Əysa Petruska: «U əlməydu»
demigənidi, bəlki pəqət: «Əgər mən qayta kəlgüqə
uning turup qelixini halisammu, sening buning bilən
nemə karing?!» degənidi. **24** Bu ixloroqa guwahlik

bərgüqi ḥəmdə bu ixlarni hatiriligüqi ənə xu muhlistur.
Uning guwaḥliḳining ḥəḳiḳət ikənlikini bilimiz. **25**
əysa bulardin baxḳa nuroɣun ixlarnimu ḳiloɣanidi; əgər
ularning ḥəmmisi bir-birləp yeziloɣan bolsa, meningqə
yeziloɣan kitablar pütkül aləmning əzigə sioɣmaytti!

Rosullarning paaliyətliri

1 I [ḥərmətlik] Teofilos, mən dəsləp yazoŋan bayan
əysa əzi tallioŋan rosullaroŋa Muḳəddəs Roḥ arḳilik
əmrlərni tapxurup asmanoŋa kətürülgən küngüqə
boloŋan uning barlik əməlliri ḥəm barlik təlim
berixlirining baxlanmisi tooŋrisida idi. **3** U azab-
oḳubətlərni tartḳandin keyin, ularoŋa kəp ispatlar bilən
əzining tirik ikənlikini kərsətkən; u ularoŋa ḳirik kün
iqidə kərüngən bolup, Hudaning padixaḥlikioŋa ait ixlar
tooŋruluk səzləp bərgən; **4** wə ular bilən jəm ḳilinoŋanda
mundak əmr ḳildi: — «Yerusalemdin ayrilmay, silər
məndin anglioŋan, Atining wədisini kütünglar. **5** Qünki
Yəḥya suda qəmüldürgən, lekin silər bolsanglar kəp
künlər ətməy Muḳəddəs Roḥta qəmüldürülisilər». **6**
Rosullar [uning bilən] jəm ḳilinoŋanda, uningdin: — I
Rəb, sən muxu wakitta Israilning padixaḥlikini əsligə
kəltürməkqimusən? — dəp soraxḳa baxlidi. **7** U ularoŋa
mundak dedi: — Ata Əz ḥoḳukioŋa asasən bekitkən
wakit-pəytlərni silərning bilix nesiwənglar yok. **8**
Birak Muḳəddəs Roḥ üstünglaroŋa qüxkəndə silər küq-
kudrətkə igə bolisilər, Yerusalem, pütün Yəḥudiyə wə
Samariyə boyiqə ḥəm jaḥanning qətlirigiqə manga
guwaḥqi bolisilər. **9** U bu səzlərni ḳilip bolup, ular ḳarap
turoŋanda kətürüldi, bir parqə bulut uni arioŋa aldi-
də, u ularning nəziridin oŋayib boldi. **10** U asmanoŋa
kətürülgəndə, ular kəzlirini kəkkə tikip ḳaraxḳanda,
mana tuyuksiz ularning yenida ak kiyim kiygən ikki
adəm pəyda bolup: **11** — Əy Galiliyəliklər, nemixḳa
ərə turoŋininglarqə asmanoŋa ḳarap ḳaldinglar? Silər
silərdin ayrilip ərxkə kətürülgən xu Əysaning asmanoŋa
ḳandak kətürülginini kərgən bolsanglar, yənə xu ḥalda
ḳaytip kelidu, — dedi. **12** Andin ular Yerusalemoŋa
yeḳin, uningdin bir qaḳirimqə yiraḳliktiki Zəytun
teoŋidin Yerusalemoŋa ḳaytip kəldi. **13** Ular xəḥərgə
kirip, əzliri turuwatḳan əyning üstünki kəwitidiki
bir əygə qikti. Xu yərdə Petrus, Yuḥanna, Yakup,
Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta, Alfayning
ooŋli Yakup, «millətpərwər» Simon wə [yənə bir]
Yakupning ooŋli Yəḥuda bar idi. **14** Bular bir jan bir dil
bolup üzüldürməy berilip dua-tilawət ḳilixti; bu ixta
bir yərgə jəm boloŋanlardin birḳanqə ayal, jümlidin
Əysaning anisi Məryəm ḥəmdə Əysaning inilirimu
bar idi. **15** Xu künlərning biridə, Petrus ḳerindaxlar
otturisida ərə turup (jəm boluxḳanlar bir yüz yigirmigə
yeḳin idi) mundak dedi: **16** — Ḳerindaxlar, Əysani
tutḳanlaroŋa yol baxlioŋuqi boloŋan Yəḥuda ḥəkkidə
Muḳəddəs Roḥning burun Dawut arḳilik aldin eytḳan
muḳəddəs yazmilardiki səzliri əməlgə exixi muḳərrər
idi. **17** Qünki [Yəḥuda]mu arimizdin biri ḥesablanoŋan
wə [Hudaning] bu hizmitidin nesiwisi bar idi **18** (u
ḳiloŋan kəbihlikning in'amidin erixkən puloŋa bir parqə
yər setiwaloŋanidi, u xu yərdə bexiqilap yiḳilip, üqəy-
ḳerini quwulup kətti; **19** bu ix pütkül Yerusalemdikilərgə
məlum bolup, ular u yərni əz tili bilən «Ḥakəldəma» dəp
ataxti. Buning mənisi «ḳan təkülgən yər» degənliktur)
20 Qünki Zəburda [Yəḥudaoŋa] [ḳaritiloŋan] munu səzlər
pütülgən: — «Uning turaloŋusi qəlgə aylansun, Uningda
ḥeq turoŋuqi bolmisun!» Wə: — «Uning yetəkqilik
ornioŋa baxḳa birsi qikṣun!» **21** Xuning üqün, Rəb
əysaning tirilgənlikigə biz bilən təng guwaḥlik berixi
üqün, bir kixini talliximiz kerək. Bu kixi əysa arimizda
yürgən künlərdə, Yəḥya [pəyoŋəmbər]din qəmüldürüxni
ḳobul ḳiloŋan kündin baxlap taki asmanoŋa kətürülgən
küngiqə biz bilən baxtin-ahir billə boloŋan kixilərdin
boluxi kerək, — dedi. **23** Xuning bilən ular Yüsüp
(yənə Barsabas dəpmu ataloŋan, yənə bir ismi Yustus)
bilən Mattiyas degən ikki kixini bekitip, mundak dua
ḳilixti: **24** — Sən, i ḥəmmə adəmning ḳəlbini bilgüqi
Pərwərdigar! Yəḥuda teyilip bu hizmət wə rosullukṭin
məḥrum bolup əzigə has boloŋan yərgə kətti. Əmdi
u taxlap ḳoyoŋan hizmət wə rosullukning nesiwisigə
igə boluxḳa bu ikkiyləndin ḳaysisini tallioŋanlikingni
kərsətkəysən! **26** Andin ular bu ikki kixigə qək taxliwidi,
qək Mattiyasḳa qikti. Xuning bilən u on bir rosul bilən
bir ḳatardin orun aloŋan ḥesablandi.

2 Əmdi «orma ḥeyt» küninin wakti-saiti toxḳanda,
bularning ḥəmmisi Yerusalemda bir yərgə jəm
boloŋanidi. **2** Asmandin tuyuksiz küqlük xamal
sokḳandək bir awaz anglinip, ular olturuwatḳan
əyni bir aldi. **3** Ot yalḳunidək tillar ularoŋa
kərünüp, ularning ḥərbirining üstigə tarḳilip ḳondi. **4**
Ularning ḥəmmisi Muḳəddəs Roḥḳa toldurulup, Roḥ
ularoŋa səz ata ḳilixi bilən ular naməlum tillarda
səzligili turdi. **5** U qaoŋda, asman astidiki barlik
əllərdin kəlgən nuroŋun ihlasmən Yəḥudiy ərlərmu
Yerusalemda turuwatḳanidi. **6** Əmdi [etiḳadqilarning]
bu awazi anglinip, top-top adəmlər xu yərgə jəm
boluxti ḥəmdə [etiḳadqilarning] əzliri turuxluk jaydiki
tillarda səzlixiwatḳanlikini anglap, tengirḳap ḳelixti.
7 Ular ḥəyran bolup təəjjüplinip: — Ḳaranglar,
səzlixiwatḳanlarning ḥəmmisi Galiliyəlikləroŋu? **8**
Ḳandaḳlarqə ularning bizning ana yurtimizdiki
tillirimizda səzlixiwatḳanlikini anglawatḳandimiz?
9 Arimizda Partiyalar, Medialar, Elamlar, xundaḳla
Mesopotamiyə, Yəḥudiyə, Kapadokiya, Pontus, Asiya,
10 Frigiyə ḥəm Pamfiliyə, Misir, Liwiyəning Kurinigə
yeḳin jayliridin kəlgənlər, xuningdək muxu yərdə
musapir bolup turuwatḳan Rim xəḥiridin kəlgənlər
— Yəḥudiylar bolsun, Təwrat etiḳadioŋa kirgənlər
bolsun, Kretlar wə Ərəblər bolsun, ḥəmmimiz ularning
Hudaning ḳiloŋan uluoŋ əməllirini bizning ana tillirimizda
səzləwatḳanlikini anglawatimiz! — deyixti. **12** Ular
ḥang-tang ḳelip alakzadilik bilən bir-birigə: — Bu
zadi ḳandak ixtu? — deyixti. **13** Əmma bəzilər: —
Bular yengi xarab bilən obdanla məst bolup ḳaptu!
— dəp məshirə ḳilixti. **14** Əmma Petrus ḳaloŋan on
birəylən bilən ornidin turup, awazini kətürüp kəpqilikkə
mundak dedi: — Əy Yəḥudiyədikilər wə Yerusalemda
barlik turuwatḳanlar! Bu ix silərgə məlum boloŋayki,
səzlirimgə ḳulak selinglar! **15** Bular silər oylioŋandək
məst əməs, qünki ḥazir pəkət ətigən saət tokḳuz boldi.
16 Əməliyəttə bu dəl Yoel pəyoŋəmbər arḳilik aldin
eytiloŋan xu ixtur: **17** — «Huda mundak dedi: «Mən
ahirki künlərdə Əz Roḥimni barlik ət igiliri üstigə
ḳuyimən; Silərning ooŋul-ḳizliringlar wəḥiylik bexarət
yətküzidu, Silərning yigitliringlar oŋayibanə alamət

kərünüxlərni kəridu; Silərning kəriliringlar alamət
qüxlərni kəridu; **18** Bərhək, xu künlərdə küllirim
üstigimu, dedəklirim üstigimu Rohimni küyimən,
ular bexarət yətküzidu. **19** Mən yukirida asmanlarda
karamət ixlar, təwəndə, zeminda məjizilik alamətlərni,
Kan, ot, is-tütək tüwrüklirini kərsitimən. **20** Rəbning
uluoŋ həm karamət-xərəplik küni bolmioŋuqə, Küyax
kərangoŋulukkə, Ay kanoŋa aylandurulidu. **21** Həm xu
qaoŋda xundak əməlgə axuruliduki, Rəbning namini
qakirip nida kiloŋanlarning həmmisi kutkuzulidu». **22**
əy Israillar, muxu sözlərni anglanglar. Nasarətlik əysa
bolsa, Huda aranglarda u arkilik kərsətkən kudrətlik
əməllər, karamətlər wə məjizilik alamətlər bilən silərgə
təstikliolan bir zat — bu ixlar həmminglaroŋa məlum —
23 u kixi Hudaning bekitkən məksiti wə aldin'ala bilixi
boyiqə satkunlukka uqrap tutup berilgəndin keyin, silər
uni Təwrat kanunisiz yürgən adəmlərning koli arkilik
krestləp eltürgüzdünglar. **24** Lekin Huda uni əlümning
azablarning ilkidin azad kilip kayta tirildürdi. Qünki
əlümning uni tutkun kilixi hərgiz mumkin əməs. **25**
Dawut [Zəburda] u tooŋruluk mundak aldin eytkan: «Mən
Pərwərdigarni hərdaim kəz aldimda kərüp keliwatimən;
U ong yenimda boloŋaqka, Mən hərgiz təwrənməymən.
26 Xunga mening kəlbim huxallandi, Mening tilim
xadlinip yayridi; Mening tenim ümid-arzu iqidə turidu;
27 Qünki Sən jenimni təhtisarada kaldurmaysən,
Xundakla Sening Mukəddəs Boloŋuqungoŋa qirixlərni
kərgüzməysən. **(Hadēs g86)** **28** Sən manga hayat yollirini
kərsətkənsən; Huzurung bilən meni xad-huramlikka
tolup taxkuzisən». **29** Kərindaxlar, mən atimiz [padixah]
Dawut tooŋruluk heq ikkilənməy xuni eytimənki,
u əldi wə uning kəbrisi bügünki küngiqə arimizda
bar. **30** Əmdi u pəyoŋəmbər bolup, Hudaning uning
təhtigə olturuxka əz puxtidin birəylənni turoŋuzuxka
kəsəm bilən wədə bərgənlikini biləti. **31** U Məsihning
[əlgəndin keyin] tirildürülidioŋinini aldin'ala kərüp
yətkən wə bu munasiwət bilən Məsihning təhtisarada
kaldurulmaydioŋinini wə tenining qiriməydioŋinini tiloŋa
aloŋan. **(Hadēs g86)** **32** Huda dəl bu əysani əlümdin
tirildürdi, wə həmmimiz bu ixning guwahqilirimiz. **33**
U Hudaning ong yenida xan-xərəp iqidə olturoŋuzulup,
xundakla Ata wədə kiloŋan Mukəddəs Rohni kobul
kilip, hazir kərüwatkan həm anglawatkanliringlarni
təküp [bizlərgə] qüxürdi. **34** Qünki Dawut əzi ərxkə
qikkan əməs; lekin u munu sözlərni [Zəburda] eytkan: —
«Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening
düxmənliringni təhtipəring kilmioŋuqə, Mening ong
yenimda olturoŋin!»». **36** Xuning üqün, pütkül Israil
jəmətidikilər xuni kət'iy bilsunki, Huda silər krestligən
dəl uxbu əysani həm Rəb həm Məsih kilip tiklidi!». **37**
Bu sözlər anglioŋanlarning yürikigə sanjiloŋandək kattik
təgkən bolup ular Petrus wə baxka rosullardin: — I
kərindaxlar, undakta biz nemə kiliximiz kerək? — dəp
soraxti. **38** Petrus ularoŋa: — Towa kilinglar, hərbiringlar
əysa Məsihning namida gunahliringlarning kəqürüm
kilinixi üqün qəmüldürüxni kobul kilinglar wə xundak
kilsanglar Hudaning iltipati boloŋan Mukəddəs Roh
silərgə ata kilinidu. **39** Qünki bu wədə silərgə wə silərning
baliliringlaroŋa, yirakta turuwatkanlarning həmmisigə,
yəni Pərwərdigar Hudayimiz əzigə qakiroŋanlarning
həmmisigə ata kilinidu. **40** Petrus yənə nuroŋun baxka
səzlər bilən ularni agahlandurup ularoŋa: — Silər
əzünglarni bu iplas dəwrdin kutkuzunglar! — dəp
jekilidi. **41** Xuning bilən uning səzini kobul kiloŋanlar
qəmüldürülüxti. Xu küni [jamaətkə] koxuloŋanlar üq
mingqə kixi idi. **42** Ular əzlirini izqil halda rosullarning
təlimigə, [etikadqilarning] birlik-həmdəmlikigə, nanni
oxtuxka wə dualaroŋa beoŋixlidi. **43** Wə korkunq
ularning hərbirining üstigə qüxti wə rosullarning
wasitisi bilən nuroŋun karamətlər wə məjizilik alamətlər
yüz bərdi. **44** Pütün etikadqilar dawamlik jəm bolup
billə yaxap, barlikini ortak tutuxti. **45** Ular mal-
mülüklirini setip, pulini hərkimning ehtiyajioŋa karap
həmmisigə təksim kilixatti. **46** Ular hər küni ibadəthana
hoylisioŋa bir niyəttə jəm boluxatti, əy-əylərdə huxal-
huramlik wə ak köngüllük bilən ortak oizalinixip, nanni
oxtup yeyixip, **47** Hudaoŋa mədhiyə okuxatti; ular
pütkül halayikning izzitigə sazawər boldi. Rəb hər küni
kutkuzuluwatkanlarni jamaətkə koxatti.

3 Bir küni ibadəthanida dua kilinidioŋan wakitta, yəni
qüxtin keyin saət üqtə, Petrus bilən Yuhannamu
ibadəthanioŋa qikip baroŋanidi. **2** Xu pəyttə bir tuoŋma
tokur adəmmu bu yərgə elip keliniwatkanidi. Hər küni,
kixilər uni ibadəthanioŋa kirgənlərdin sədikə tilisun dəp,
ibadəthanidiki «Güzəl dərwaza» aldioŋa əkelip koyatti.
3 U Petrus bilən Yuhannaning ibadəthanioŋa kirip
ketiwatkinini kərüp, ulardin sədikə tilidi. **4** Petrus bilən
Yuhanna uningoŋa nəzirini saldi. Petrus uningoŋa: —
Bizgə kara! — dedi. **5** U ulardin bir nərsə kütüp, kəzlirini
üzməy karap turatti. **6** Birak Petrus uningoŋa: — Məndə
altun yaki kümüx yok; lekin kolumda barini sanga
berəy. Nasarətlik əysa Məsihning nami bilən, ornungdin
turup mang! — dewidi, **7** uni ong kolidin tartip, yələp
turoŋuzdi. U adəmning put wə oxuk beoŋixliri xuan
küqləndürülüp, **8** ornidin dəs turup mengixka baxlidi. U
mengip wə səkrəp, Hudaoŋa mədhiyə okuoŋan halda ular
bilən billə ibadəthana hoylisioŋa kirdi. **9** Barlik halayik
uning mengip Hudaoŋa mədhiyə okuoŋanlikini kərüp
10 uning ibadəthanidiki «güzəl dərwaza» aldida sədikə
tiləp olturidioŋan heliki adəm ikənlikini tonup, uningda
yüz bərginigə həyranuhəs bolup dang ketip kelixti. **11**
[Sakayoŋan kixi] Petrus bilən Yuhannaoŋa qing esilip
turuwaloŋanda, həyran boluxkan barlik həlk ularning
yenioŋa [ibadəthanidiki] «Sulayman pexaywini» degən
yərgə yügürüp kelixti. **12** Bu əhwalni kərgən Petrus
halayikka mundak dedi: — I Israillar! Bu ixka nemanqə
həyran bolisilər? Biz huddi əz küq-kudritimiz yaki
ihlasmənlikimizgə tayinip bu adəmni mangduroŋandək
bizgə nemanqə tikilip karaysilər? **13** Əməliyəttə bolsa,
ata-bowilirimizning Hudasi, yəni Ibrahim, Ishak wə
Yakupning Hudasi Əz hizmətkari boloŋan Əysani xan-
xərəp bilən uluoŋlioŋan. Birak silər bolsanglar uni
[rimliklaroŋa] tutup bərdinglar; andin [waliy] Pilatus uni
koyup berixni həküm kiloŋandin keyin, silər Pilatusning
aldida uningdin tenip rət kilixtinglar. **14** Mana silər
Mukəddəs wə Həkkaniy Boloŋuqidin tenip, uni rət kilip
[Pilatustin] uning ornioŋa bir katilni koyup berixni
tələp kildinglar. **15** Xundak kilip, hayatlikni barlikka
Kəltürgüqini eltürdünglar! Birak Huda uni əlümdin
tirildürdi, biz mana buningoŋa guwahqidurmiz. **16** Mana

uning namioɣa ḳiloɣan etiḳad arḳilik, uning nami silər
kərüwatḳan wə tonuydioɣan bu adəmgə dərman kirgüzdi;
uning arḳilik boloɣan etiḳad u kixini kəz aldinglarda
səllimaza saḳ-salamət ḳildi. 17 Əmdi ḳerindaxlar,
silərning wə xuningdək silərning baxlıḳliringlarningmu
bu ixni oɣəpləttə ḳiloɣanliḳingларni bilimən. 18 Lekin
Huda barlıḳ pəyoɣəmbərlərning aoɣzi bilən aldin'ala
jakarlioɣanlirini, yəni uning Məsiḥining azab-oḳubət
tartidioɣanliḳini xu yol bilən əməlgə axurdi. 19 Xuning
üqün gunaḥinglarning əqürüwetilixi üqün ḥazir towa
ḳilip yolliringlardin burulunglar! Xundaḳ ḳiloɣanda,
insanlarning jenini yengilanduridioɣan pəsil-künlər
Pərwərdigarning ḥuzuridin qiḳip kelidu 20 wə u silər
üqün aldin tikləngən Məsiḥ, yəni Əysani ḳexinglaroɣa
ḳaytidin əwətidu. 21 Ḥazirqə bolsa, Hudaning dəsləptiki
zamanlardin tartip muḳəddəs pəyoɣəmbərlirining aoɣzi
bilən eytḳinidək, ḥəmmə məwjudatlar yengilinidioɣan
waḳit kəlmigüqə, ərxlər uni ḳobul ḳilip, uningoɣa makan
bolidu. (aiōn g165) 22 Musa dərwəḳə mundaḳ degənidi:
— «Pərwərdigar Hudayinglar əz ḳerindaxliringlar
arisidin manga ohxax bir pəyoɣəmbər turoɣuzidu. Uning
silərgə eytḳan barlıḳ səzlirini anglap, uningoɣa toluḳ
itaət ḳilixinglar kerək! 23 Qünki bu pəyoɣəmbərning
səzini anglimaydioɣanlarning ḥərbiri ḥəlḳ ḳataridin
üzüp taxlinidu». 24 Dərwəḳə, Samuil [pəyoɣəmbər]
wə uningdin keyin kelip bexarətlərni yətküzgən
pəyoɣəmbərlərning ḥəmmisi bu künlər tooɣrisida aldin
eytḳan. 25 Silər bu pəyoɣəmbərlərning pərzəntlirisilər
wə Huda ata-bowanglar bilən tüzgən əḥdining
pərzəntliridursilər — bu əḥdə boyiqə Huda Ibraḥimoɣa:
«Sening nəsling arḳilik yər yüzidiki barlıḳ ailə-jəmətlərgə
bəht-bərikət ata ḳilinidu» dəp wədə bərgən. 26 Xunga
Huda ḥərbiringlarni əz rəzilliḳliringlardin ḳayturup,
silərgə bəht-bərikət ata ḳilix üqün, hizmətkari Əysani
turoɣuzup, uni awwal silərgə əwətti.

4 Petrus bilən Yuḥanna halayiḳḳa gəp ḳiliwatḳanda,
kaḥinlar, ibadəthana ḳarawullirining baxliḳi wə
Saduḳiylar ularning yenioɣa kelip ḳaldi. 2 Ular
[rosullarning] halayiḳḳa təlim berixi, jümlidin «Əysaning
wasitisi bilən əlgənlər tirildürülidu» dəp jakarlioɣini
üqün intayin əsəbiyləxti. 3 Ular ularni tutḳun ḳilip,
ətisigiqə türmigə solap ḳoydi, qünki kəq kirip ḳaloɣanidi.
4 Lekin jar ḳilinoɣan səz-kalamni anglioɣanlarning kəpi
etiḳad ḳildi; xuning bilən etiḳad ḳiloɣan ərlərning
sanila bəx mingoɣa yətti. 5 Ətisi, [Yəhudiylarning
kengəxmisidiki] baxlıḳlar, aḳsaḳallar wə Təwrat ustazliri
Yerusalemda toplandi. 6 Ularning arisida bax kaḥin
Annas, Ḳayafas, Yuḥanna, Iskəndər wə bax kaḥinning
baxḳa jəmətidikilər bar idi. 7 Ular [Petrus bilən
Yuḥannani] arisioɣa turoɣuzup: — Silər bu ixni ḳaysi küq-
ḳudrətkə tayinip yaki kimning nami bilən ḳildinglar?
— dəp soridi. 8 Petrus Muḳəddəs Roḥḳa toldurulоɣan
ḥalda ularoɣa mundaḳ dedi: Həlḳning ḥəkümranliri wə
Israilning aḳsaḳalliri! 9 Əgər biz bügün bu tokur adəmgə
kərsətkən yahxi əməl ḥəm uning ḳandaḳ saḳaytiloɣanliḳi
səwəblik sorakḳa tartiloɣan bolsaḳ, 10 silər wə pütkül
Israil həlḳi xuni bilsunki, silər krestligən, əmma Huda
əlümdin tirildürgən Nasarətlik Əysa Məsiḥning nami
bilən, uning [küq-ḳudriti] arḳilik bu kixi muxu yərdə
aldinglarda pütünləy saḳ-salamət turidu! 11 Bu [Əysa]
bolsa, [muḳəddəs yazmilarda] [pütülgəndək], dəl silər
tamqilar etibarsiz dəp taxliwətkən, biraḳ burjək texi
bolup tikləngən taxtur. 12 Uningdin baxḳa ḥeqkimdə
nijatliḳ yoḳ, qünki pütkül asman astida insanlar arisioɣa
təḳdim ḳilinoɣan, əysadin baxḳa bizni ḳutḳuzidioɣan
ḥeqḳandaḳ bir nam yoḳtur. 13 Petrus bilən Yuḥannaning
bu jüritini kərgən ḥəkümranlar ularning oḳumioɣan
adəttiki adəmlərdin ikənlikini bilip, ḥəyran boluxti;
ularning burun əysa bilən billə boloɣanliḳinimu bildi.
14 Uning üstigə, saḳayoɣan ḥeliḳi adəmning ularning
yenida turuwatḳanliḳini kərüp, ular ḥeqḳandaḳ gəp
yanduralmidi. 15 Xuning bilən ḥəkümranlar ularni
kengəxmidin qiḳixḳa buyrudi. Andin bir-biri bilən
məslihətlixip: 16 — Bularni ḳandaḳ ḳilimiz? Qünki
ularning wasitisi bilən heli kərünərlik məjizilik bir
alamət yüz bərgənliki pütkül Yerusalemdikilərgə ayan
boldi wə biz uni inkar ḳilixḳa amalsizmiz. 17 Lekin
bu ixning həlḳ iqidə tehimu kəng yeyilip kətməsliki
üqün, ularoɣa bundin keyin bu adəmning namida
ḥeqkimgə ḥeqnemə deməslikkə agaḥ-təḥdit salayli!
— deyixti. 18 Xuning bilən ularni qaḳirtip, bundin
keyin əysaning namida ḥeq səzliməslik yaki təlim
bərməslikni ḳət'iy buyrudi. 19 Lekin Petrus bilən
Yuḥanna: — Hudaning aldida silərgə itaət ḳilix tooɣrimu
yaki Hudaoɣimu, buningoɣa əzünglar bir nemə dənglar!
20 Əmma biz bolsaḳ, kərgən wə anglioɣanlirimizni eytmay
turalmaymiz! — dəp jawab bərdi. 21 [Ḥəkümranlar]
bolsa halayiḳtin ḳorḳup, ularni jazalaxḳa layiḳ səwəb
tapalmay, ularoɣa tehimu təḥdit selip, ḳoyup bərdi. Qünki
halayiḳ boloɣan wəḳə tüpəylidin Hudani uluoɣlioɣanidi. 22
Qünki bu saḳaytilix məjizilik alamiti kərsitilgən kixining
yexi ḳiriḳtin axḳanidi. 23 Ular ḳoyup berilgəndin keyin,
əz ḥəmraḥlirining yenioɣa ḳaytip kelip, bax kaḥinlar wə
aḳsaḳallarning ḳiloɣan səzlirini baxtin-ahir kəpqilikkə
uḳturdi. 24 Ular buni anglioɣanda, awazini bir niyət
bir dil bilən Hudaoɣa kətürüp mundaḳ nida ḳildi: — I
Igimiz, Sən asman-zemin, dengiz-okyanlarni wə ulardiki
barlıḳ məwjudatlarni yaratḳan Hudadursən. 25 Sən
Muḳəddəs Roḥ bilən hizmətkaring boloɣan Dawutning
aoɣzi arḳilik mundaḳ degənoɣu: «Əllər nemixḳa quḳan
salidu? Nemə üqün bikardin-bikar suyiḳəst oylaydu? 26
Dunyadiki padixaḥlar səp tartip, əməldarlar yioɣilixip,
Pərwərdigar wə Uning Məsiḥi bilən ḳarxilixḳa jəm
boluxti». 27 — Qünki dərwəḳə dəl bu xaḥərdə Ḥerod
ḥəm Pontius Pilatus, yat əlliklər ḥəm Israil həlḳliri
birlixip, Sən məsiḥligən muḳəddəs hizmətkaring əysaoɣa
ḳarxi qiḳip toplanoɣanidi, 28 xuning bilən küq-ḳudriting
wə iradəng boyiqə Sən burunla nemining əməlgə
axuruluxini bekitkən bolsang, ular xularni ḳiloɣan. 29
Əmdi i Pərwərdigar, ularning seliwatḳan təḥditlirini
kərgəysən, ḳulliringni səz-kalamingni toluḳ yürəklik
bilən səzləp yətküzidioɣan ḳiloɣaysən; 30 kesəllərni
saḳaytixḳa ḳolungni uzitip, muḳəddəs hizmətkaring
əysaning namida məjizilik alamətlər wə karamətlərni
yaratḳaysən. 31 Ularning duasi ayaoɣlaxḳanda, ular
turoɣan yər təwrinip kətti. Ular ḥəmmisi Muḳəddəs
Roḥḳa toldurulup, Hudaning səz-kalamini yürəklik
səzləp yətküzüxkə baxlidi. 32 Top-top etiḳadqilar bir
jan-bir dil, bir məḳsəttə idi. Ḥeqkim əzigə təəlluḳ pul-
melini «əzümning» deməytti, bəlki ḥəmmisigə ortaḳ

idi. **33** Rosullar zor küq-qudrət bilən Rəb əysaning
tirilgənlikigə guwaḥlik berətti. Hudaning zor meḥri-
xəpḳiti ularning ḥəmmisining üstigə ḳondi. **34** Ularning
arisidikilərning ḥeqnemigə ḥajiti qüxməytti. Qünki
yər-zemin, əy-jay igidarliri boloŋanlar ularni setip,
pulini elip kelip **35** rosullarning ayioŋi aldioŋa ḳoyatti;
andin ḥərkimning eḥtiyajioŋa ḳarap təḳsim ḳilinatti.
36 Ularning iqidə Lawiy ḳəbilisidin boloŋan, Siprusta
tuoŋuloŋan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni
Barnabas, yəni «Rioŋbətləndürgüqi ooŋul bala» dəp
atioŋan); **37** uningmu bir parqə etizi bar idi; u xu yolda
uni setip, pulini elip rosullarning ayioŋi aldioŋa tapxurdi.

5 Əmdi Ananiyas isimlik yənə bir adəmmu ayali
Safira bilən bir parqə yerini satti. **2** Ananiyas
pulning bir ḳismini əzigə ḳaldurdi, yəni bir ḳismini
elip kelip, rosullarning ayioŋi aldioŋa ḳoydi. Ayalimu
buningdin toluḳ həwərdar idi. **3** Biraḳ Petrus uningoŋa:
— Ananiyas, nemixḳa ḳəlbingni Xəytanning ilkigə
tapxurup, Muḳəddəs Roḥḳa yaloŋan eytip, yər satḳan
pulning bir ḳismini əzünggə ḳaldurdung? **4** Yər
setilmioŋanda, seningki əməsmidi? Setiloŋandin keyin,
pulmu əz ihtiyaringda bolmamti? Xundaḳ turuḳluḳ,
nemixḳa ḳəlbingdə bu ixni niyət ḳilding? Sən insanlaroŋa
əməs, bəlki Hudaoŋa yaloŋan eytting! — dedi. **5** Ananiyas
bu sözlərni angliojan ḫaman yiḳilip jan üzdi. Bu ixni
angliojuqilarni ḳattiḳ ḳorḳunq basti. **6** Əmdi yax yigitlər
ornidin turup jəsətni kepənləp, sirtḳa apirip dəpnə
ḳildi. **7** Təhminən üq saəttin keyin, [Ananiyasning]
ayali kirip kəldi; biraḳ u boloŋan wəḳədin həwərsiz
idi. **8** Petrus uningdin: — Manga eytḳin, silər yərni
muxu puloŋa sattinglarmu? — dəp soridi. — Xundaḳ,
muxunqilik puloŋa sattuḳ, — dəp jawab bərdi u. **9**
Petrus: — Silər nemə üqün Muḳəddəs Roḥni sinaxḳa til
biriktürdünglar? Ḳara, eringni dəpnə ḳilip kəlgənlərning
putliri ixik tüwidə turidu, ular senimu əketidu! —
dedi. **10** Umu xuan uning ayaoŋliri aldioŋa yiḳilip, jan
bərdi. Ḥeliḳi yax yigitlər kirip, uning əlgənlikini kərdi;
ular unimu elip berip erining yenioŋa dəpnə ḳildi. **11**
Pütün jamaətni, xundaḳla bu ixni angliojanlarning
ḥərbirini ḳattiḳ ḳorḳunq basti. **12** Rosullarning ḳoli
arḳiliḳ həlḳ iqidə nuroŋun məjizilik alamətlər wə
karamətlər kərsitildi. (Barliḳ [etiḳadqilar] bir niyəttə
bolup ibadəthanidiki «Sulayman pexaywini»da daim jəm
bolatti. **13** Biraḳ baxḳa kixilər ularoŋa ḳoxuluxḳa jür'ət
ḳilalmaytti; əmma halayiḳ ularni intayin ḥərmətləytti.
14 Xundaḳtimu, etiḳad ḳiloŋuqilar baroŋanseri kəpiyip,
ḥəm ərlər ḥəm ayallar top-top bolup Rəbgə ḳoxuloŋili
turdi). **15** Xuning bilən kixilər ḥətta Petrus ətüp
ketiwatḳanda ḥeqbolmioŋanda uning sayisi bolsimu
üstigə qüxsun dəp, kesəllərni koqilaroŋa elip qiḳip kərpə
wə zəmbillərgə yatḳuzup ḳoyatti. **16** Yənə top-top
kixilər Yerusalem ətrapidiki xəḥər-yezilardin kesəllərni
wə napak roḥlar qaplixiwaloŋan kixilərni elip kelətti.
Ularning ḥəmmisi saḳiyip ḳaytixatti. **17** Bax kaḥin wə
uning tərəpdarliri, yəni Sadukiy məzḫəpidikilər ḳozoŋilip
bu ixlaroŋa oŋəzəplinip, **18** rosullarni tutḳun ḳilip,
ḳamaḳhanioŋa ḳamidi. **19** Lekin xu keqə, Rəbning bir
pərixtisi ḳamaḳhanining dərwazilirini eqip, rosullarni
elip qiḳip, ularoŋa: **20** — Silər ibadəthana ḥoylisioŋa
kirip, halayiḳḳa bu ḥayatliḳ tooŋrisidiki ḥəmmə sözlərni
jakarlanglar — dəp tapilidi. **21** Rosullar bu səzni anglap,
tang atḳanda ibadəthana ḥoylisioŋa kirip, kixilərgə
təlim berixkə baxlidi. Bax kaḥin wə uning tərəpdarliri
kəlgəndə, aliy kengəxmidikilər wə Israillarning barliḳ
aḳsaḳallirini jəm boluxḳa qaḳirdi. Andin [rosullarni]
elip kəlsun dəp ḳamaḳhanioŋa adəm əwətti. **22** Lekin
sipaḥlar zindanoŋa yetip baroŋanda, rosullarning u
yərdə yoḳluḳini bayḳap ḳaytip berip, kengəxmidikilərgə:
23 — Biz barsaḳ, zindan məḥkəm taḳaḳliḳ turuptu,
ḳarawullarmu dərwazilirida kəzəttə turuptu. Lekin
dərwazilarni eqip ḳarisaḳ, iqidə birmu adəm yoḳ! — dəp
məlumat bərdi. **24** Bu həwərni angliojan ibadəthanidiki
[məs'ul] kaḥin ḥəm ḳarawullarning baxliḳi wə bax
kaḥinlar: — «Əmdi bu ix zadi ḳandaḳ bolup ketər?»
deyixip alaḳzadilikkə qəmdi. **25** Dəl xu qaoŋda, bir
kixi kirip: — Ḳaranglar, silər zindanoŋa ḳamioŋan
adəmlər ibadəthana ḥoylisida turup halayiḳḳa təlim
beriwatidioŋu! — dəp həwər ḳildi. **26** Buning bilən, ḥeliḳi
ḳarawullar baxliḳi sipaḥlirini baxlap berip, [rosullarni]
elip kəldi. Biraḳ ular halayiḳ bizni qalma-kesək ḳilixi
mumkin dəp ḳorḳup, ularoŋa zorluḳ ixlətmidi. **27** Ular
[rosullarni] elip kəlgəndin keyin, ularni kengəxmidikilər
aldida turoŋuzdi. Bax kaḥin ularni soraḳ ḳilip: **28** — Biz
əsli silərni bu namda kixilərgə təlim bərmənglar, dəp
ḳattiḳ agaḥlanduroŋaniduḳ. Lekin mana, silər yənə xu
təliminglar bilən pütkül Yerusalemni ḳaplidinglar ḥəmdə
bu kixining ḳan ḳərzini bizgə artmaḳqi boluwatisilər! —
dedi. **29** Lekin Petrus wə [baxḳa] rosullar jawab berip
mundaḳ dedi: — Insanoŋa əməs, Hudaoŋa itaət ḳilix
kerək! **30** Silər tutup yaoŋaqḳa esip əltürgən əysani, ata-
bowimizning Hudasi tirildürdi. **31** Huda Israil həlḳini
towa ḳilixḳa wə gunaḥlirining kəqürülixikə muyəssər
ḳilix üqün, uni uluoŋlap Yetəkqi ḥəm Ḳutḳuzoŋuqi
süpitidə Əzining ong yenioŋa kətürüp olturoŋuzdi. **32**
Biz bu ixlaroŋa guwaḥqilarmiz; xundaḳla Huda Əzigə
itaət ḳiloŋuqilaroŋa ata ḳiloŋan Muḳəddəs Roḥmu bu
ixlaroŋa guwaḥqidur. **33** Ular bu səzlərni anglap ḳəlbigə
sanjiloŋandək bolup [rosullarni] əltürüxkə məslihətləxti.
34 Lekin kengəxmə iqidə pütün həlḳning ḥərmitigə
sazawər boloŋan Pərisiy məzḫipidiki Gamaliyəl isimlik
bir Təwrat əlimasi bar idi. U ornidin turup: — Ularni
birdəm sirtḳa qiḳirip turunglar, — dəp buyrudi. **35** Andin
u [kengəxmidikilərgə] mundaḳ dedi: — Əy Israillar,
silər bu kixilərni bir tərəp ḳilixta əzünglaroŋa eḥtiyat
ḳilinglar! **36** Ilgiri, ḥeliḳi Təwdas isimlik əzini qong tutup
otturioŋa qiḳḳanidi. Uningoŋa təhminən tət yüz adəm
ḳoxuldi. Biraḳ u əzi əltürüldi wə barliḳ əgəxküqiliri
tarḳilip ketip, uning ixi yoḳḳa qiḳti. **37** Andin keyin
nopus tizimlax künliridə, Galiliyəlik Yəḥudamu bax
kətürüp qiḳip, bir top kixini toplap əzigə əgəxtürgən.
Umu yoḳitilip, barliḳ əgəxküqilirimu tarḳitiwetilgən. **38**
Əmdi silərgə nəsiḥitim xuki: Bu kixilər bilən karinglar
bolmisun! Ularni ihtiyarioŋa ḳoyup beringlar. Qünki
əgər bu eḳim yaki bu ix pəḳət insandin kəlgən bolsa,
jəzmən yoḳḳa qiḳidu. **39** Lekin əgər Hudadin bolsa, silər
ularni yoḳitalmaysilər! Ḥətta əzünglar Hudaoŋa ḥujum
ḳiloŋuqilar bolup qiḳisilər! **40** Aliy kengəxmidikikilər
nəsiḥətni ḳobul ḳildi; ular rosullarni qaḳirtip kirip, ularni
ḳamqilitip, ularoŋa ḥərgiz əysaning namida səzliməslikni
agaḥlandurdi. Andin ularni ḳoyup bərdi. **41** Rosullar

əmdi kengəxmining otturisidin qikip, əzlirining mubarək
nam üqün horluk azabi qekixkə layik kərülgənlikidin
xadlandi. 42 Ular yənila ḥər küni ibadəthana ḥoylisida
wə eymu-əy berip təlim berixtin wə «Əysa — Məsiḥdur!»
degən hux həwərni jakarlaxtin ḥeq tohtimidi.

6 Xu künlərdə, muhlislarning sani baroŋanseri kəpiyip,
grekqə səzləydioŋan Yəḥudiylar yərlik ibraniy
ḳerindaxlaroŋa: — Kündilik ozuḳ-tülük təḳsim ḳilinixta
arimizdiki tul ayallar etibaroŋa elinmidi, dəp narazilik
bildürüxti. 2 Xunga, on ikkiylən pütkül muhlislarni
qakirip yioŋip, ularoŋa mundak dedi: — Bizning Hudaning
səz-kalamini yətküzüx hizmitini taxlap ḳoyup, ozuḳ-
tülük təḳsim ḳilix bilən bolup ketiximiz tooŋra bolmaydu.
3 Xuning üqün, i ḳerindaxlar, aranglardiki nam-abruyi
bar, Mukəddəs Roḥḳa wə danalikḳa toloŋan yəttə
kixini iloŋap tallanglar, wə biz ularni bu ixḳa məs'ul
ḳilimiz. 4 Biz bolsak, əzimizni dua ḳilix wə səz-
kalamning hizmitidə boluxḳa beoŋixlaymiz. 5 Bu
məsliḥət halayikning ḥəmmisini hux ḳildi. Xuning bilən
ular iman-ixənqkə wə roḥḳa toloŋan Istipan isimlik
bir adəmni tallidi, wə yənə Filip, Prokorus, Nikanor,
Timon, Parmenas ḥəmdə burun Təwrat etikadioŋa kirgən
Antakyalik Nikolasni tallap, 6 ularni rosullarning aldioŋa
elip qikti. Rosullar ularning [bu hizmətni ḳilixi üqün]
ḳollirini ularning üstigə təgküzüp turup, dua ḳilixti. 7 Wə
Hudaning səz-kalami dawamlik tarḳaldi; Yerusalemdiki
muhlislarning sanimu baroŋanseri zor dərijidə kəpəydi.
Nuroŋun kaḥinlarmu [Məsiḥ] etikadioŋa itaət ḳilixḳa
kirixiwatatti. 8 Wə Istipan [Hudaning] meḥir-xəpḳiti
wə küq-ḳudritigə toloŋan bolup, həlk iqidə karamətlər
wə zor məjizilik alamətlərni kərsətti. 9 Birak «Ḳulluḳtin
qikḳan ḥərlər» dəp ataloŋan sinagogtiki bəzilər, yəni
Kurini wə Iskəndəriyə xəḥərliri wə Kilikiyə ḥəm Asiya
əlkiliridin kəlgən bəzi [Yəḥudiylar] Istipanoŋa ḳarxi
qikip, uning bilən munazirə ḳilixḳa baxlidi. 10 Lekin
ular u səz ḳiloŋanda uningda boloŋan danalik wə roḥḳa
takabil turuxḳa amalsiz ḳaldi. 11 Buning bilən ular bəzi
adəmlərning aoŋzini maylap: — Biz bu adəmning Musa
wə Hudaoŋa ḳarita kupurluk səzligənlikini angliduk,
— degənni ularning aoŋzioŋa saldi. 12 Ular muxundak
ḳilip halayikni, akṣakallarni wə Təwrat ustazlirini
ḳutratti; andin Istipanning aldini tosup uni tutḳun
ḳilip, aliy kengəxmigə elip bardi. 13 Ular sahta
guwaḥqilarni otturioŋa qikirip mundak degüzdi: — Bu
adəm bu mukəddəs jayoŋa wə Təwrat ḳanunioŋa ḳarxi
səzlərni ḳilixtin tohtimaydu. 14 Qünki biz uning ḥeliḳi
Nasarətlik əysa tooŋruluk: «U bu jayni wəyran ḳilidu
wə Musa pəyoŋəmbər bizgə tapxuroŋan ən'əniwi ḳaidə-
yosunlirimizni əzgərtidu!» degənlikini angliduk. 15
Kengəxmidə olturoŋanlarning ḥəmmisi Istipanoŋa kəz
tikip ḳarioŋinida, uning qirayining pərixtiningkidək
parḳirak ikənlikini kərdi.

7 Bax kaḥin Istipandin: — Bularning eytḳanliri
rastmu? — dəp soridi. 2 Istipan mundak jawab
bərdi: — Ḳerindaxlar wə ata-bowilar, səzümgə ḳulak
selinglar! Atimiz Ibraḥim tehi Mesopotamiyə rayonida
turuwatḳanda, yəni Ḥaran xəḥirigə kəqüp makanlixixtin
ilgiri, xan-xərəpning Igisi Huda uningoŋa ayan bolup:
3 «Sən əz yurtung wə uruḳ-jəmətingdin ayrilip qikip,
Mən sanga kərsitidioŋan zeminoŋa baroŋin» degənidi. 4
Buning bilən u Kaldiylərning zeminini taxlap, Ḥaran
xəḥirigə berip olturaḳlaxti. Atisi əlgəndin keyin, Huda
uni bu zeminoŋa, yəni silər ḥazir turuwatḳan zeminoŋa
yətkəp kəldi. 5 U wakitta, [Huda] uningoŋa bu zemindin
miras bərmidi, ḥətta uningḳa təwə put ḳoyoŋudəkmu
bir yər bərmigənidi. Gərqə u tehiqə pərzənt kərmigən
bolsimu, [Huda] bu zeminni uningoŋa wə uning nəsligə
igiliki bolux üqün berixkə wədə ḳildi. 6 Andin Huda
uningoŋa mundak dedi: «Sening nəsilliring yaḳa yurtta
musapir bolup turidu, xu yurttikilər ularni ḳul ḳilip
tət yüz yil horlaydu. 7 Birak ularni ḳullukḳa saloŋan
əlni jazalaymən», dedi Huda, «wə uningdin keyin,
[nəsilliring] u yərdin qikip, bu yərdə Mening ibadət-
hizmitimdə bolidu». 8 Keyin Huda Ibraḥim bilən bəlgisi
hətnə boloŋan əḥdini tüzgən, xuning bilən Isḥak uningdin
tərəldi; [Ibraḥim] uni səkkizinqi küni hətnə ḳildi; xundak
ḳilip Isḥaḳtin Yakup [tərəldi], Yakuptin on ikki «ḳəbilə
atisi» [tərəldi]. 9 Keyin, «ḳəbilə atiliri» inisi Yüsüpkə
ḥəsət ḳilip, uni Misiroŋa ḳullukḳa setiwətti. Lekin Huda
uning bilən billə bolup, 10 uni barlik jəbir-japalardin
ḳutḳuzup, uni Misir padixaḥi Pirəwnning nəziridə
iltipatḳa igə ḳilip, uningoŋa danixmənlik ata ḳildi.
Padixaḥ uni Misiroŋa bax wəzir, ordisioŋa bax oŋojidar
ḳildi. 11 Keyin, eoŋir aqarqilik pütkül Misir wə Ḳanaan
yərlirini besip, zor ḳiyinqilik boldi. Ata-bowilirimiz ozuḳ-
tülük tapalmidi. 12 Yakup əmdi Misirda axlik barlikini
angliooŋan bolup, [ooŋullirini], yəni ata-bowilirimizni u
yərgə birinqi ḳetim əwətti. 13 Ikkinqi ḳetim baroŋanda,
Yüsüp akilirioŋa əzini axkarilidi. Xuning bilən Yüsüpning
jəmətidikilər Pirəwn padixaḥḳa məlum boldi. 14
Andin Yüsüp atisi Yakupning aldioŋa həwər yətküzüp,
uni pütün ailə-jəməti bilən, jəmiy yətmix bəx kixini
Misiroŋa əzigə qakirdi. 15 Xuning bilən Yakup Misiroŋa
qüxti wə xu yərdə əldi; keyin [uningdin boloŋan] ata-
bowilirimizmu xu yərdə əldi. 16 Ularning jəsətliri keyin
Xəkəm xəḥirigə ḳayturulup, Ibraḥim burun Ḥamorning
ooŋulliridin məlum puloŋa setiwaloŋan, Xəkəmdiki bir
yərlikkə ḳoyuldi. 17 Lekin Huda Ibraḥimoŋa əsli ḳiloŋan
wədining wakti yeḳinlaxḳanda, Misirda turuwatḳan
[Israil] həlḳining nopusi heli kəpəygənidi. 18 U wakitta,
Yüsüptin həwiri bolmioŋan yengi bir padixaḥ Misirda
təhtkə qikti. 19 Bu padixaḥ ḳowmimizoŋa ḥiylə-mikirlər
bilən muamilə ḳilip, ata-bowilirimizni ezip horlidi,
ḥətta ularni əz bowaḳlirini ḥayat ḳaldurmasliḳi üqün
taxliwetixkə məjbur ḳildi. 20 Musa mana xu qaoŋlarda
tuoŋuloŋanidi. U Hudaning aldida alaḥidə yeḳimlik
bala bolup, atisining əyidə üq ay bekildi. 21 Keyin u
sirtḳa ḳoyup ḳoyuloŋanda, Pirəwnning ḳizi uni [sudin]
elip, əz ooŋli ḳilip qong ḳildi. 22 Musa Misirliḳlarning
barlik bilim-ḥekmiti bilən tərbiyilinip, səzdə wə əməldə
intayin ḳabiliyətlik adəm bolup qikti. 23 Lekin uning
tuoŋuloŋinioŋa ḳirik yil toxḳanda, əz ḳerindaxliri boloŋan
Israillarning ḥalioŋa yetix niyitigə kəldi. 24 U ulardin
birining uwal ḳilinip bozək ḳiliniwatḳanlikini kərüp, uni
ḳooŋdap, harlanoŋan kixi üqün intiḳam elip harlioŋuqi
Misirlikni əltürdi. 25 Qünki u əz ḳerindaxlirini: —
Huda mening ḳolum arḳiliḳ bizgə ḳutḳuzux yolini
aqḳan dəp qüxinidioŋu, dəp oylioŋanidi. Lekin ular
buni qüxənmidi. 26 Ətisi, Musa ularning arisidiki bir

urux-jedəlni kərüp, arisioŋa kirip yaraxturmakçi bolup:
Silər çerindax turup, nemixka bir-biringlaroŋa yolsizlik
çiliwatisilər? — dedi. **27** Birak çerindixini yolsiz bozək
çiloŋan kixi uni qətkə ittiriwetip: — Kim seni bizgə bax
ḥəm sorakçi bolsun dəptu?! **28** Menimu tünügünki
Misirlikni əltürgəndək əltürməkçimusən? — dedi. **29**
Musa bu səzni anglap çorçup, Misirdin çeçip Midiyan
zeminioŋa berip, u yərdə musapir bolup turup çaldi. U
xu yərdə ikki ooçul pərzənt kərdi. **30** Çirik yil toxçandin
keyin, Sinay teoçining yenidiki qəldə, kəyüwatçan bir
qatçallikning ot yalçunida bir pərixtə uningoŋa kəründi.
31 Bu oçayibanə kərünüxni kərgən Musa uningoŋa
intayin ḥəyran bolup çaldi; buning çandak ix ikənlikini
biləy dəp yeçinrak baroçanda Pərwərdigarning awazi
anglinip: **32** «Mən sening ata-bowiliringning Hudasi,
yəni Ibraḥim, Isḥak wə Yakupning Hudasidurmən» dedi.
Musa çorçunqta titrəp, çaraxçimu jür'ət çilalmidi. **33**
Pərwərdigar uningoŋa yənə: — Ayioçingni seliwət; qünki
sən turuwatçan yər mukəddəstur. **34** Mən dərḥəçikət
Misirda turuwatçan həlçimning harliniwatçanlikini
kərdüm, ularning nalə-pəryadlirini anglidim. Xunga
mən ularni elip çikçili qüxtüm. Əmdi baroçin, mən seni
Misiroŋa əwətəy!» dedi. **35** Mana çeliçi kixilər: «Kim
seni bizgə bax ḥəm sorakçi bolsun dəptu!?» dəp rət
çiloŋan dəl muxu Musani, Huda uningoŋa çatçallikta
kərüngən pərixtining çoli bilən Israillaroŋa ḥəm bax
ḥəm çutçuzoçuqi boluxça əwətti. **36** Ənə xu Musa həlççə
yetəkçilik çilip, ularni [Misirdin] çikçardi çəmdə Misir
zeminida, Çizil dengizning boyida wə çirik yilni ətküzgən
qəldə karamətlərni wə məjizilik alamətlərni kərsətti. **37**
Ənə xu Musa əzi Israillaroŋa: «Huda çerindaxliringlar
arisidin manga ohxax bir pəyoçəmbərni tikləydu»
degənidi. **38** Qəl-bayawandiki jamaətkə çəmraḥ boloçan,
Sinay teoçida əzigə səz çiloçan pərixtə bilən billə boloçan,
ata-bowilirimiz bilən billə boloçan çəmraḥ dəl ənə xu idi;
çayatlik bəhx yətküzidioçan wəçiylərni bizgə yətküzüx
üqün çobul çiloçuqi boloçan dəl ənə xu idi; **39** xundak
bolsimu, ata-bowilirimiz uningoŋa itaət çilixni halimay,
uni qətkə çekip, kənglidə Misiroŋa çaytixni arzu çildi;
40 xunga ular Çarunoŋa: — «Bizgə yol baxlaydioçan
ilaçlarni yasap bərgin! Qünki bizni Misir zeminidin
elip çikçan çeliçi Musaning nemə bolup kətkənlikini
biləlmiduk» dedi. **41** Xuning bilən xu künlərdə ular
mozay xəklidə bir but yasap, bu məbudka atap çurbanlik
sundi. Xundak çilip ular əz çolliri bilən yasioçan bir
nərsini huxal-huramlik bilən təbrikləxkə kirixti. **42**
Lekin Huda ulardin yüzini ərüp, ularni asmandiki yultuz
çoxunlirioŋa çokunuxça çoyup bərdi. Xuning bilən
pəyoçəmbərlərning mukəddəs yazmisida pütülgədək,
[Huda ularni mundak əyiblidi]: — «Silər qəl-bayawanda
boloçan çirik yil jəryanida çiloçan çurbanlik-çədiyələrni
çəçikçətən Manga elip kəlgənmusilər, i Israil jəməti? **43**
Bərçək, silər qokunux üqün yasioçan məbudlar, yəni
«Molok»ning qediri çəm butung boloçan «Rəmfan»ning
yultuz bəlgisini kətürüp mangdinglar; əmdi Mən
silərni əsir çilip Babildin yirakça sürgün çildurimən».
44 Ata-bowilirimiz qəldin kəzgən wakçtida, «çəküm-
guwaçlik» qediri ularning otturisida tiklənganidi; u
dəl Musaoŋa səz-kalam Yətküzüçiqining buyruoçinidək,
kərsitilgən ərnək boyiçə yasaloçanidi. **45** Xu ibadət
qedirini ata-bowilirimiz ilgiridikilərdinmu igidarçilikioŋa
tapxurup, Yəxuaning yetəkçilikidə, Huda ularning
aldidila çooçlioçan əllərning zeminlirini besiwaloçinida,
uni bu yərgə elip kəlgən; qedir xundakla [padixaḥ]
Dawutning zamanioçiçə turoçan. **46** Dawut Hudaning
xapaitigə erixip, Yakupning Hudasi üqün bir mukim
makan selixça ijazət sorioçan. **47** Birak keyin, [Huda]
üqün ibadəthana saloçan [Dawut əməs], əməliyəttə
Sulayman boldi. **48** Çalbuki, Çəmmidin Aliy Boloçuqi
insanning çolliri bilən yasioçan makanlarda turmaydu;
huddi pəyoçəmbər mundak deginidək: — **49** «Asmanlar
Mening təhtim, Zemin bolsa ayaoçlirimoça təhtipərdur,
əmdi Manga çandak əy-imarət yasimakçisilər? Manga
çandak yər aramgaḥ bolalaydu? **50** Bularning çəmmisini
Mening çolum yaratçan əməsmidi?» **51** — əy,
boyni çattik, yüriki wə çuliçi hətnisiz boloçanlar!
Silər Mukəddəs Roḥ bilən daim çarxilixisilər; silər
ata-bowiliringlar nemə çiloçan bolsa, xuni ohxax
çiliwatisilər! **52** Pəyoçəmbərlərdin zadi çaysisioça ata-
bowiliringlar ziyankəxlik çilip bakmioçan? Xundak
çilip ular «Çəkçaniy Boloçuqi»ning kelidioçanlikini
aldin jakarlioçuqilarni əltürükən. Əmdi u əzi çazir
kəlgəndə, silər uningoŋa satçunluk çiloçuqi wə çatil bolup
çiçtinglar, **53** I silər Təwrat çanunini pərixtilərning əmri-
tapilioçanliri bilən tapxuruwelip turup, uningoŋa əməl
çilmioçuqilar!» **54** [Istipanning] bu səzlirini anglioçan
[aliy kengəxmidikilər] yürikigə [hənjər] sanjiloçandək
bolup, uningoŋa çixlirini oçuqurlatti. **55** Lekin u
bolsa Mukəddəs Roçka toloçan, kəzlirini kəkkə tikip,
Hudaning julasini, xundakla uning ong yenida əysaning
turoçanlikini kərüp, **56** — Çaranglar! Asmanlar eçilip,
Insan'ooçlining Hudaning ong yenida turoçanlikini
kərüwatimən! — dedi. **57** Ular buningoŋa çulaçlirini
çolliri bilən etiwelip, awazini çattik kətürüp warçirixip
birliktə uningoŋa yopurulup keliwidi, **58** uni xəçərning
sirtioŋa ittirip çikirip, qalma-kesək çilixça baxlidi. [Uni
ərz çiloçan] guwaçqilar [uni qalma-kesək çilixtin awwal]
qapanlirini Saul isimlik bir yaxning puti aldida çoyup
çoyuxti. **59** Ular Istipanni qalma-kesək çiloçinida u: — I
Rəb əysa, mening roçimni çobul çiloçaysən! — dəp nida
çildi. **60** Andin u tizlinip turup çattik awaz bilən: —
I Rəb, bu gunaçning çesabini ulardin almioçaysən, —
dedi. U bu səzni çilip bolupla jan üzüp uhlap kətti.

8 Istipanning əltürülüxini Saulmu çollaytti. Xu
kündin baxlap, Yerusalemdiki jamaətkə çaritiloçan
dəçxətlik ziyankəxlik çozoçaldi. Rosullardin baxça
barlik jamaəttikilər Yəçudiyə wə Samariyəning çərçaysi
yurtlioça tarçilip ketixti. **2** Bəzi ihlasmən kixilər
Istipanni dəpnə çilip, uningoŋa çattik yioça-zarlarni
kətürüxti. **3** Lekin Saul jamaətkə wəyranqilik selip,
əymu-əy ahturup, ər-ayaloça çarimay ularni sərəp çikip
zindanoça taxlidi. **4** Əmdi tarçilip kətkənlər tarçaloçan
yurtlarda kezip səz-kalamning hux həwirini jakarlidi.
5 Ularning içidin Filip bolsa Samariyəning məlum bir
xəçirigə berip, yərlik kixilərgə Məsiçni jakarlidi. **6** Top-
top kixilər uni anglap çəmdə u kərsətkən məjizilik
alamətlərni kərüp, bir jan bir dili bilən uning səzlirigə
çulak saldi. **7** Qünki napak roçlar bolsa, qaplixiwaloçan
kixilərdin çattik warçirioçiniçə çikip kətti. Nuroçun
paləq, tokurlarmu sakaytildi; **8** zor xad-huramlik xu

xəḥərni qaplidi. **9** U xəḥərdə əsli jadugər-seḥirgərlik
bilən xuoŋulliniwatqan Simon isimlik bir adəm bar
idi; u xu yol bilən pütkül Samariyədikilərni ḥang-tang
qaldurup, əzini qaltis zat kərsətməkqi bolup kəlgənidi.
10 Peḳirdin tartip ambaloŋiqə ularning ḥəmmisi uningoŋa
ihlas qilip qaraytti wə «Hudaning uluoŋ küq-qudriti
mana xu!» deyixətti. **11** Halayiq uningoŋa xundaq ihlas
qilixi uning uzundin beri jadugər-seḥirgərliki bilən
ularni ḥang-tang qaldurup kəlgənliki tüpəylidin idi.
12 Lekin əmdi Filip Hudaning padixaḥliqi wə əysa
Məsiḥning nami tooŋrisidiki hux həwərni jakarlioŋinida
ular uning səzlirigə ixəndi wə ərlər bolsun, ayallar
bolsun qəmüldürüxni qobul qildi. **13** Simon əzimu
ixəndi. U qəmüldürülgən bolup, ḥəmixə Filipning
yenida yürdi ḥəmdə [Filip] kərsitiwatqan məjizilik
alamətlər wə qudrətlik ixlaroŋa qarap, intayin ḥəyran
boldi. **14** Yerusalemdiki rosullar Samariyəliklərning
Hudaning səzini qobul qiloŋanlikini anglap, Petrus bilən
Yuḥannani ularoŋa əwətti; **15** ikkiylən u yərgə qüxüxi
bilənla, ularni Muqəddəs Roḥning ata qilinoŋuqisi bolsun
dəp dua qildi. **16** Qünki Muqəddəs Roḥ tehi ularning
ḥeqqaysisioŋa qüxmigənidi; ular pəqət Rəb əysaning
nami bilən qəmüldürülgənidi. **17** Petrus bilən Yuḥanna
ularning üstigə qolini təgküzüxi bilən, Muqəddəs
Roḥ ularoŋa ata qilindi. **18** Lekin Simon Muqəddəs
Roḥning rosullarning qolini təgküzüp qoyuxi bilən ata
qilinoŋanlikini kərüp, ularoŋa pul tənglə: **19** — Bu küq-
qudrəttin mangimu beringlarki, mənmu ḥərkimning
üstigə qollirimni təgküzsəm, uningoŋa Muqəddəs Roḥ
ata qilinsun, — dedi. **20** Lekin Petrus uningoŋa mundaq
jawab bərdi: — Hudaning bu iltipatini puloŋa setiwaloŋili
bolidu, dəp oylioŋining üqün, pulung sən bilən təng
ḥalakətkə barsun! **21** Sening bu ixta ḥeq ḥəssəng yaki
nesiwəng yoqtur! Qünki sening niyiting Huda aldida
durus əməs! **22** Xunga, bu rəzillikingdin towa qilip,
Rəbtin, mumkin bolsa kənglümdiki bu niyitim kəqürüm
qilinoŋay, dəp ətün! **23** Qünki sening aqqiq ḥəsətkə tolup,
ḥəqqaniysizliqning asaritida ikənliking manga məlum.
24 Simon ularoŋa: — Mən üqün Rəbdin ətününglarki,
silər eytqan ixlardin ḥeqbiri beximoŋa kəlmigəy! —
dedi. **25** Petrus bilən Yuḥanna yənə xu yərdə agaḥ-
guwaḥliq berip Rəbning səz-kalamini yətküzgəndin
keyin, Samariyəning nuroŋun yeza-kəntlirigə berip hux
həwər yətküzgəq, Yerusalemoŋa qaytip kətti. **26** Xu
waqitta, Hudaning bir pərixtisi Filipqa: — Ornungdin
turup jənubqa qarap Yerusalemdin Gaza xəḥirigə
mangidioŋan yol bilən mang! — dedi (xu yol qəldiki
yoldur). **27** Xunga Filip ornidin turup yoloŋa qikti. Wə
mana, yolda Efiopiyə ayal padixaḥi Kandasning bir
əməldari, pütkül həzinigə məs'ul Efiopiyəlik aoŋwat
wəzir turatti. U Yerusalemoŋa Hudaoŋa ibadət qiloŋili
baroŋanidi; ḥazir qaytix yolida əzining jəng ḥarwisida
olturup, Yəxaya pəyoŋəmbərning yazmisini oquwatatti.
29 Roḥ Filipqa: — Bu ḥarwining yenioŋa berip uningoŋa
yeqinlaxqin, — dedi. **30** Filip yügürüp berip, [wəzirning]
Yəxaya pəyoŋəmbərning yazmisidin oquwatqanlirini
anglap, uningdin: — Oquwatqiningizni qüxiniwatamsiz?
— dəp soridi. **31** Wəzir uningoŋa: — Biri manga
qüxəndürüp bərmisə, mən qandaqmu qüxinələymən?!
— dəp, Filipni ḥarwisioŋa qikip yenida olturuxqa ətündi.
32 U oquwatqan yazma qismi bolsa: «U goya booŋuzlaxqa
yetiləp mengiloŋan qoydək booŋuzlaxqa elip mengildi,
Qirqioŋuqi aldida ün-tinsiz yatqan qozidək, u zadila eoŋiz
aqmidi. **33** U horlinidu, u ḥaq soraqtin məḥrum boldi,
əmdi uning əwladini kimmu bayan qilalisun?! Qünki
ḥayati yər yüzidin elip ketildi». **34** Aoŋwat Filiptin: —
Dəp bərsingiz, pəyoŋəmbərning bu səzi kimgə qaritip
eytiloŋan? Özigimu yaki baxqa birsigimu? — dəp soridi.
35 Filip aoŋzini eqip xu yazmining xu qismidin baxlap,
uningoŋa əysa tooŋrisidiki hux həwərni jakarlap bərdi.
36 Ular yolda ketiwetip, su bar bir yərgə kəlgəndə,
aoŋwat: — Mana bu yərdə su bar ikən. [Muxu yərdila]
qəmüldürülüxümgə qandaq tosaloŋu bar? — dedi. **38** U
ḥarwini tohtitixni buyrudi. Filip wə aoŋwat ikkisi billə
suoŋa qüxüp, uni qəmüldürdi. **39** Ular sudin qikqanda,
Rəbning Roḥi Filipni kətürüp elip kətti. Aoŋwat uni
qayta kərmidi, əmma u xadlinip yolini dawamlaxturdi.
40 Filip bolsa Axdod xəḥiridə pəyda boldi; u xu yurtni
kezip, xu yərdin Qəysəriyə xəḥirigə kəlgüqə boloŋan
ḥəmmə xəḥərlərdə hux həwər jakarlidi.

9 Əmma [xu qaoŋlar] Saul ḥər nəpisidə Rəbning
muhlislirioŋa tehiqə izqil qiroŋinqilik təḥditliri
seliwatqan pəyt idi. U Bax kaḥinning aldioŋa berip,
2 Dəməxq xəḥiridiki sinagoglaroŋa təwsiyə heti yezip
berixni soridi. Xundaq boloŋanda, u Dəməxqtə [Məsiḥ]
yolidikilərdin birərsini, məyli ər bolsun, ayal bolsun
tepiwalsila, baoŋlap tutqun qilip, Yerusalemoŋa elip
kelixkə ruhsət bolatti. **3** Saul yoloŋa qikip, Dəməxq
xəḥirigə yeqinlaxqanda, tuyuqsiz asmandin küqlük bir
nur qüxüp, uning ətrapini yorutuwətti. **4** U yərgə yiqildi
wə əzigə: — Saul, Saul! Manga nemixqa ziyankəxlik
qilisən? — degən bir awazni anglidi. **5** — I Rəb, sən
kimsən? — dəp soridi u. Awaz: — Mən sən ziyankəxlik
qiliwatqan əysadurmən. **6** Ornungdin tur, xəḥərgə kir,
nemə qilixing kerəkliki sanga eytip berilidu» — dedi. **7**
Uning bilən billə mangoŋan adəmlər awazni anglisimu,
ḥeqqimni kərəlmigəqkə, xu yərdə ün qiqiralmay turupla
qaldi. **8** Saul yərdin turup, kəzlirini eqip qaridi,
lekin ḥeq nərsini kərəlmidi. Ḥəmraḥliri uni qolidin
yetiləp Dəməxqqə elip kirdi. **9** U üq küngiqə kəzi
kərməs bolup nə yemidi nə iqmidi. **10** Dəməxqtə
Ananiyas isimlik məlum bir muhlis bar idi. Rəb uningoŋa
bir oŋayibanə kərünüxtə kərünüp uni: — Ananiyas!
— dəp qakirdi. — Mana mən, i Rəb, — dəp jawab
bərdi u. **11** Rəb uningoŋa: — Sən dərḥal «Tüz» dəp
ataloŋan koqioŋa berip, Yəḥudaning əyidin Tarsusluq
Saul isimlik birini sorap tap; qünki mana, u dua-tilawət
qiliwatidu. **12** U dua qiliwatqinida, oŋayibanə kərünüxtə
Ananiyas isimlik bir kixining kelip, kəzini kəridioŋan
qilix üqün üstigə qolini təgküzgənlikini kərdi, — dedi.
13 Ananiyas: — I Rəb, mən bu adəmning həwirini
nuroŋun kixilərdin anglidim, u Yerusalemdiki muqəddəs
bəndiliringgə xunqə kəp ziyan-zəhmət yətküzgən! **14**
Ḥazir u muxu yərdə namingoŋa nida qiloŋanlarning
ḥəmmisini tutup baoŋlax üqün bax kaḥinlardin ḥoquq
aptu — dedi. **15** Lekin Rəb uningoŋa: — Bariwər! Qünki u
namimni əllərning wə ularning padixaḥlirining ḥəm
Israillarning aldida ayan qilix üqün əzümgə alaḥidə
talliojan bir əswabtur. **16** Qünki mən uningoŋa namim
üqün qanqilik azab-oqubətlərni tartixining muqərrər

ikənlikini ayan qilimən, — dedi. **17** Buning bilən
Ananiyas berip, xu əygə kirdi; u qollirini Saulning üstigə
təgküzüp uningoqa: — Qerindax Saul, Rəb, yəni bu yərgə
keliwatqan yolungda sanga kərüngən əysa, kəzliringni
kərələydioqan bolsun dəp wə sening Mukəddəs Roqka
tolduruluxung üqün meni xəhsən əzi əwətti, — dewidi,
18 Saulning kəzliridin huddi belik qasirikidək boloqan
bir nərsilər qüxüp, kəzliri eqilip kərələydioqan boldi.
U ornidin turup, qəmüldürüxni qobul qildi. **19** U
oqizalanoqandin keyin, quwwətlinip maoqduroqa kirdi.
20 [Saul] Dəməxqtiki muhlislarning yenida birnəqqə
kün turdi wə wakitni ətküzməy sinagoglaroqa kirip,
«U kixi Hudaning Ooqlidur» dəp əysani jakarlaxqa
baxlidi. **21** Uni angliioqanlar səzliridin intayin həyran
boluxup: — Bu adəm Yerusalemda bu namoqa nida
qiloquqilarni qattiq wəyran qiloqan heliki adəm əməsmu?
Bu yərgimu muxundaqlarni baoqlap bax kahinlaroqa
tutup berix məqsitidə kəlgənmidu? — deyixti. **22** Lekin
Saulning qayil qilix küqi baroqanseri exip, əysaning
Məsih ikənlikini ispatlap Dəməxqtiki Yəhudiylarni
parakəndiqilikkə qəmdürdi. **23** Kəp künlərdin keyin,
Yəhudiylar Saulni yoqatmakqa qəst qilmakqi boldi. **24**
Lekin Saul ularning suyiqəstidin həwər tapti; uni tutup
əltürüx üqün ular keqə-kündüz xəhərning qowuqlirida
paylap yürdi. **25** Lekin muhlislar bir küni keqidə uni
qong sewətkə olturoquzup, sepil [kamaridin] qüxürdi.
26 Saul Yerusalemoqa yetip berip, u yərdiki muhlislaroqa
qoxulmakqi boldi, lekin ularning həmmisi uning muhlis
ikənlikigə ixənməy, uningdin qorqti. **27** Birak Barnabas
uni elip berip, rosullar bilən kərüxtürdi. U ularoqa
Saulning Dəməxqning yolida Rəbni qandak kərgənlikini,
Rəbningmu uningoqa gəp qiloqanlikini qüxəndürdi wə
uning Dəməxqtə əysaning namida qandak jür'ətlik
bilən səz-kalam yətküzgənlikini uqturdi. **28** Buning
bilən, Saul Yerusalemda rosullar bilən billə oquq-
axkarə yürüp, yürəklik halda Rəbning namida səz-kalam
yətküzətti. **29** U yənə grekqə səzlixidioqan Yəhudiylar
bilənmu səzlixip munazirilixətti; nətijisi, ular uningoqa
qəst qilmakqi boldi. **30** Qerindaxlar bu ixtin həwər
tepip, uni Qəysəriyə xəhirigə elip berip, andin u yərdin
Tarsus degən xəhərgə yoloqa saldi. **31** U qaoqda, pütkül
Yəhudiyə, Galiliyə wə Samariyədiki jamaətlər [bir
məzgil] tinqlikqa erixip, [etikadta] quruldi; Rəbning
qorkunqida mengip, Mukəddəs Rohning rioqbət-təsəllisi
bilən ularning sanlirimu baroqanseri kəpəyməktə idi.
32 Xu wakitlarda xundak boldiki, Petrus hərkaysi
jaylarni arilap yürgəndə, Lidda xəhiridiki mukəddəs
bəndilərnimu yoklaxqa qüxti. **33** U yərdə u əneyas
isimlik bir adəmni uqratti. Bu adəm paləq bolup, orun
tutup yatkili səkkiz yil boloqanikən. **34** Petrus uningoqa:
— əneyas, əysa, yəni Məsih boloquqi seni sakaytidu.
Ornungdin turup, palisingni yioqixtur! — dedi. U darhal
ornidin turdi. **35** [əneyasni] kərgən Lidda xəhiridiki
wə Xaron rayonidikilərning həmmisi towa qilip Rəbgə
baoqlandi. **36** Yoppa xəhiridə bolsa Tabita isimlik bir
ayal muhlis bar idi (uning ismi grekqidə «Dorkas»
idi). U hərdaim yahxi əməllər wə həyr-sahawətlik
ixlaroqa berilətti. **37** Xu künlərdə xundak boldiki, u
kesəl bolup, ölüp kətti. Kixilər jəsətni yuyup, üstünki
qəwəttiki bir əygə yatkuzup qoydi. **38** Yoppa xəhiri
Lidda xəhirigə yekin boloqaqka, Yoppadiki muhlislar
Petrusning Liddada ikənlikini anglap, uning aldioqa ikki
adəm əwətti. Ular: «Hayal bolmay yenimizoqa kəlsəng!»
— dəp yelindi. **39** Petrus ornidin turup ular bilən billə
Yoppaoqa bardi. Yoppaoqa yetip kelixi bilən ular uni
üstünki qəwəttiki əygə baxlap qikti. Barlik tul ayallar
Petrusning ətrapioqa olixip, yioqa-zar qilixip uningoqa
Dorkasning ular bilən billə boloqan waktida əzlirigə
tikip bərgən kənglək-kiyimlirini kərsitixti. **40** Lekin
Petrus həmməylənni qikiriwetip, tizlinip olturup dua
qildi. Andin u jəsətkə qarap: — Tabita, ornungdin tur!
— dedi. Tabita kəzini eqip, Petrusni kərüp, ornida
olturdi. **41** Petrus uningoqa qolini uzitip uni yələp
turoquzdi wə mukəddəs bəndilər bilən tul ayallarni
qakirip, Dorkasni ularoqa tirik tapxurup bərdi. **42** Bu
həwər pütkül Yoppaoqa tarkilip, nuroqun kixilər Rəbgə
etikad qildi. **43** Xundak boldiki, Petrus Yoppada Simon
isimlik bir kənqining əyidə uzun künlər turdi.

10 Qəysəriyə xəhiridə Korniliy isimlik bir adəm
bolup, u [Rim] qoxunidiki «Italiyəliklər» qismining
yüzbexi idi. **2** U ihlasmən adəm bolup, əzi wə
pütkül əyidikiliri Hudadin qorkatti. U mərdlik bilən
namratlaroqa həyr-sahawət qilip, daim Hudaoqa dua-
tilawət qilatti. **3** Bir küni qüxtin keyin saət üqlərdə,
u oqayibanə bir kərünüxtə Hudaning bir pərixtisining
əzining yenioqa kəlgənlikini oquk kərdi. Pərixtə uni: —
Korniliy! — dəp qakirdi. **4** Korniliy uningoqa kəzlirini
tikip qattiq qəqüp: — Təksir, nemə ix? — dəp soridi.
Pərixtə uningoqa: — Sening dualiring wə həyr-sahawətlik
ixliring Huda aldioqa əslətmə qurbanliktək berip yətti.
5 Əmdi sən Yoppaoqa adəm əwətip, Petrus dəpmu
atilidioqan Simon isimlik adəmni qakirtip kəl. **6** U
Simon isimlik bir kənqining əyidə mehman bolup
turuwatidu. Simonning əyi dengiz boyida, — dedi. **7**
Uningoqa səzligən pərixtə kətkəndin keyin, Korniliy
əydiki hizmətqilərdin ikkini wə daim yenida turup
hizmət qiloquqilar iqidiki ihlasmən birləxkərni qakirdi.
8 Barlik ixlarni qüxəndürgəndin keyin, ularni Yoppaoqa
əwətti. **9** Ətisi ular səpər qilip xəhərgə yekinlaxqanda,
qüx wakti bolup, Petrus dua qilix üqün əgzigə qikti. **10**
Uning qorsiki eqip ketip, bir nərsə yəy dedi. Birak ular
oqiza təyyarlawatqanda, oqayibanə bir alamət Petrusni
oruwaldi. **11** U asman eqilip, tət burjikidin baoqlanoqan
halda yər yüzigə qüxürülüwatqan kəng dastihandək bir
nərsini kərdi. **12** Dastihanda hərhil tət putluk haywanlar,
yər beoqirlioquqilar, asmandiki uqar-qanatlarmu bar
idi. **13** Uningoqa bir awaz anglandi: — «Ornungdin
tur, Petrus, ulardin soyup yə!» **14** — Yak, Rəb, hərgiz
bolmaydu! Mən heqkaqan heqkandak napak yaki haram
nərsini yegən əməsmən! — dedi Petrus. **15** Awaz ikkinqi
ketim kelip uningoqa: — Huda halal dəp paklioqanni
sən haram demə! — deyildi. **16** Bu ix üq ketim yüz
berip, andin dastihandək boloqan xu nərsə dərhal
asmanoqa elip qikip ketildi. **17** Petrus kərgən oqayibanə
alamətning mənisi tooqrisida qaymukup turoqanda,
mana Korniliy əwətkən kixilər Simonning əyini tepip,
dərwaza aldida turatti. **18** Ular birsini qakirip, uningdin
Petrus dəpmu atilidioqan Simon degən birsi bu yərdə
turamdu? — dəp soridi. **19** Petrus tehiqə xu oqayibanə
alamətning mənisi üstidə oyliniwatqanda, Roh uningoqa:

— Mana, seni üq adəm izdəp kəldi. **20** Ornungdin tur,
pəskə qüx, ḥeq ikkilənməy ular bilən billə baroɣin.
Qünki ularni əwətküqi Mən! — dedi. **21** Petrus pəskə
qüxüp, ḥeliḳi adəmlərgə: — Silər izdigən kixi mana
mən bolimən. Bu yərgə kelix səwəbinglar nemikin?
— dedi. **22** Ular jawabən: — Ḥəḳḳaniy bir adəm,
Hudadin ḳorḳidiɣan, xundaḳla pütkül Yəḥudiy həlḳi
təripligən Korniliy isimlik rimliḳ yüzbexi muḳəddəs
bir pərixtə təripidin sizni əyigə qaḳirtip, sizdin səz-
kalam anglaxḳa əmr ḳilinoɣan! — dedi. **23** Xunga Petrus
ularni əygə təklip ḳilip, ḳondurup meḥman ḳildi. Ətisi
ornidin turup u ular bilən billə yoloɣa qiḳti. Yoppadiki
ḳerindaxlardin bəziliri ularoɣa ḥəmraḥ bolup mangdi.
24 Ikkinqi küni, ular Ḳəysəriyəgə yetip bardi. Əmdi
Korniliy tuoɣḳanliri wə yeḳin yar-buradərlirini əyigə
qaḳirip, Petruslarni təḳḳəzarliḳ bilən kütüp turatti. **25**
Petrus əygə kirgəndə, Korniliy aldioɣa qiḳip, ayioɣioɣa
əzini etip səjdə ḳildi. **26** Lekin Petrus [dərḥal] uni yələp
turoɣuzup: — Ornungdin turoɣin! Mənmu bir insan,
halas! — dedi. **27** U Korniliy bilən gəp ḳiloɣaq əygə
kiriwidi, əyning iqigə yioɣiloɣan top-top adəmlərni kərdi.
28 U ularoɣa: — Silərgə məlumki, biz Yəḥudiylarning
yat əlliklərdin birsi bilən bardi-kəldi ḳilixi yaki əylirigə
kirixi Təwrat ḳanun-əḳidilirimizgə hilap. Lekin Huda
manga ḥeqḳandaḳ adəmni napak yaki ḥaram deməslikim
kerəklikini ayan ḳildi. **29** Xuning üqün silər adəm əwətip
meni qaḳiroɣanda, ḥeq rət ḳilmay aldinglaroɣa kəldim.
Əmdi soray, meni nemə dəp qaḳirdinglar? — dedi. **30**
Korniliy mundaḳ dedi: — Tət künning aldida bügünki
muxu waḳitḳiqə roza tutḳanidim; saət üqlərdə mən əydə
dua ḳiliwatattim. Tuyuḳsiz kiyimliridin nur qaḳnap
turidioɣan bir adəm aldimda pəyda bolup ərə turdi: **31**
«Korniliy! Duaying ijabət ḳilindi wə həyr-sahawətlik
ixliring Huda aldioɣa əslətmə ḳurbanliḳtək yətti. **32**
Xunga Yoppaoɣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioɣan
Simon isimlik adəmni qaḳirtip kəl. U dengiz boyida
olturaḳluḳ Simon isimlik bir kənqining əyidə meḥman
bolup turuwatidu» dedi. **33** Xuning üqün, dərḥal əzlirini
qaḳirip kelixkə adəm əwətkənidim. Əzliri külbəmgə
kelip yahxi ḳildila! Əmdi biz ḥəmməylən Huda əzlirigə
əmr ḳiloɣan barliḳ səzlərni anglax üqün Hudaning aldida
ḥazir turuwatimiz. **34** Petrus aoɣzini eqip mundaḳ
dedi: — Bərḥəḳ, mən Hudani ḥeqḳandaḳ adəmgə yüz-
hatirə ḳilmaydu, dəp qüxinip yəttim; bəlki ḥər əldin
boloɣanlar iqidə Uningdin ḳorḳidioɣan wə ḥəḳḳaniyət
yürgüzidioɣan kixi bolsila, Uning aldida məḳbuldur. **36**
Huda Israil həlḳigə yətküzgən səz-kalam, yəni Əysa
Məsiḥ arḳiliḳ (u pütkül məwjudalaroɣa Rəbdur) inaḳ-
jatirjəmlik jakarlanoɣan hux həwər silərgə məlumoɣu; **37**
Silərningmu Yəḥya [pəyoɣəmbər] qəmüldürüx qaḳirikini
yətküzgəndin tartip, Galiliyədin baxlap pütkül Yəḥudiyə
zeminlirida Nasarətlik Əysa tooɣruluḳ guwaḥliḳtin —
yəni Hudaning ḳandaḳ ḳilip uni Muḳəddəs Roḥ wə küq-
ḳudrət bilən məsiḥligənliki, xuning bilən u ḥəmmə
yərni kezip, yahxi əməllərni ḳilip, Iblisning ilkidə
boloɣanlarning ḥəmmisini saḳaytḳanliḳidin həwiringlar
bardur. Qünki Huda uning bilən billə idi. **39** Bizmu uning
ḥəm Yəḥudiylarning zeminida ḥəm Yerusalemda ḳiloɣan
pütün əməllirining guwaḥqiliri. Ular uni yaoɣaqḳa
esixi bilənmu əltürdi. **40** Biraḳ üqinqi küni, Huda
uni ḳayta tirildürüp namayan ḳildi. Biraḳ ḥəmmə
kixilərgə əməs, pəḳət Huda Əzi aldi bilən tallioɣan
guwaḥqilar, yəni u əlümdin tirilgəndin keyin uning
bilən ḥəmdastihan boloɣan bizlərning arimizda namayan
ḳildi. **42** U bizgə həlḳḳə hux həwər yətküzüxni wə
əzining Huda təripidin tiriklər wə əlgənlərning soraḳqisi
ḳilinip təyinləngüqi ikənlikini jakarlaxni əmr ḳildi.
43 Barliḳ pəyoɣəmbərlər uningoɣa guwaḥliḳ beriduki,
ḥərkim uningoɣa etiḳad ḳiloɣan bolsa uning nami arḳiliḳ
gunaḥliri kəqürüm ḳilinidu. **44** Petrus tehi bu səzlərni
ḳiliwatḳanda, Muḳəddəs Roḥ səz-kalamni anglawatḳan
ḥəmmə kixigə qüxti. **45** Petrus bilən billə kəlgən
hətnilik boloɣan ixəngüqilərning ḥərbiri Muḳəddəs
Roḥning yat əllərdikilərgimu ata ḳilinip təkülgənlikini
kərüp bək ḥəyran boluxti. **46** Qünki ularning [karamət
naməlum] tillarda səzlixip Hudani uluoɣlioɣanliḳini
anglidi. Xunga Petrus: **47** — Muxu kixilər bizgə ohxax
Muḳəddəs Roḥni ḳobul ḳiloɣuqi boloɣan bolsa, kim
ularning suoɣa qəmüldürüxni ḳobul ḳilixini tosalisun?!
— dedi. **48** Xuning bilən u ularning Rəbning namida
qəmüldürülüxini buyrudi. Andin ular Petrusning ular
bilən birnəqqə kün turuxini ətündi.

11 Rosullar wə pütkül Yəḥudiyədiki baxḳa ḳerindaxlar
[yat] əlliklərningmu Hudaning səz-kalamini ḳobul
ḳiloɣanliḳini anglidi. **2** Xunga, Petrus Yerusalemoɣa
ḳaytḳanda, hətnilik boloɣan [ixəngüqilər] uni əyibkə
buyrup: **3** — Sən hətnə ḳilinmioɣan adəmlərning əyidə
meḥman bolup, ular bilən ḥəmdastihan boldung?!
— dedi. **4** Biraḳ Petrus pütün ixni baxtin-ahirioɣiqə
ularoɣa bir-birləp qüxəndürüp **5** mundaḳ dedi: — Yoppa
xəḥiridə dua ḳiliwatḳinimda, oɣayibanə kərünüx meni
oriwelip, bir alamətni kərdüm. Kəng dastihandək bir
nərsə tət burjikidin baoɣlanoɣan ḥalda asmandin qüxüp,
mening yenimda tohtidi. **6** Uningoɣa kəz tikip ḳarisam,
iqidə ḥərhil tət putluḳ ḥaywanlar, yawayi ḥaywanatlar,
yər beoɣirlioɣuqilar, asmandiki uqar-ḳanatlarmu bar
ikən. **7** Andin: «Ornungdin tur Petrus, ulardin soyup
yə!» degən bir awazni anglidim. **8** Mən: «Yaḳ Rəb,
ḥərgiz bolmaydu! Mən ḥeqḳaqan ḥərḳandaḳ napak yaki
ḥaram nərsini aoɣzimoɣa aloɣan əməsmən!» dedim. **9**
Biraḳ manga yənə: «Huda ḥalal dəp pakliioɣan nərsini
sən ḥaram demə!» degən awaz anglandi. **10** Bu ix
üq ḳetim xundaḳ təkrarlinip, ahir bularning ḥəmmisi
asmanoɣa ḳaytidin tartip ketildi. **11** Mana dəl xu qaoɣda,
Ḳəysəriyədin meni qaḳirixḳa əwətilgən üq kixi mən
turoɣan əyning aldioɣa kəldi. **12** Muḳəddəs Roḥ meni ḥeq
ikkilənməy ular bilən billə berixḳa buyrudi. Muxu altə
ḳerindaxmu mən bilən billə bardi. [Ḳəysəriyəgə yetip
kelip], ḥeliḳi adəmning əyigə kirduḳ. **13** Bu kixi bizgə
əzining əyidə payda bolup turoɣan bir pərixtini ḳandaḳ
kərgənlikini eytti. Pərixtə uningoɣa: «sən Yoppaoɣa
adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioɣan Simon isimlik
bir adəmni qaḳirtip kəl, **14** u sanga seni wə pütkül
ailənggə nijatliḳ yətküzidioɣan bir həwərni eytip beridu»
degənikən. **15** Mən gəpni baxlioɣinimda, Muḳəddəs Roḥ
huddi baxta bizning üstimizgə qüxkinidək, ularoɣimu
qüxti. **16** Xu qaoɣda, Rəbning səz-kalamini, yəni: «Yəḥya
kixilərni suoɣa qəmüldürgən, lekin silər bolsanglar
Muḳəddəs Roḥḳa qəmüldürülisilər» deginini esimgə
aldim. **17** Xunga, əgər Huda əmdi muxularoɣa biz

Rəb Əysa Məsiḥkə etiqad qiloǫinimizdin keyin bizgə
bərgən iltipatqa ohxax iltipat ata qiloǫan bolsa, Hudani
tosaloǫudək mən zadi kim idim? **18** Ular bu səzlərni
angliǫanda, əyibləxtin tohtap, Hudaoǫa mədḥiyə okup:
— Bərḥək, Huda əllərgimu ḥayatlikqa elip baridioǫan
towa qilixni nesip qiliptu! — deyixti. **19** U qaoǫda,
Istipanning ixi bilən ziyankəxlikkə uqrap ḥərkaysi
jaylaroǫa tarkilip kətkənlər Fənikiyə rayoni, Siprus arili
wə Antakya xəḥiri qatarlik jaylaroǫiqə yetip berip, bu
jaylarda səz-kalamni pəkət Yəḥudiylaroǫila yətküzətti.
20 Lekin ulardin Siprus arili wə Kurini xəḥiridin kəlgən
bəzilər Antakya xəḥirigə baroǫanda, Rəb Əysaning hux
həwirini Greklərgimu yətküzdi. **21** Rəbning qoli ular
bilən billə bolup, tolimu nuroǫun kixilər ixinip towa qilip
Rəbgə baoǫlandi. **22** Bu həwər Yerusalemdiki jamaətning
qulikioǫa yetip kəldi. Xuning bilən ular Barnabasni
Antakyaoǫiqə arilap ətüxkə əwətti. **23** Barnabas yetip
berip, Hudaning meḥir-xəpqitini kərüp, huxal boldi.
U ularning ḥəmmisini jan-dilidin qət'iylik bilən Rəbgə
qing baoǫlinixqa rioǫbətləndürdi. **24** Qünki u Muqəddəs
Roḥqa wə iman-ixənqkə tolduruloǫan bolup, yahxi bir
adəm idi. Xuning bilən zor bir top adəmlər Rəbgə
qoxuldi. **25** Xuning bilən Barnabas Tarsus xəḥirigə
Saulni izdəp bardi. **26** Uni tepip Antakyaoǫa elip kəldi;
xundak boldiki, ikkiylən jamaət bilən billə sak bir yil
yioǫilip, nuroǫun adəmgə təlim bərdi. Muhlislarning
«Hristianlar» dəp tunji atilixi Antakyadin baxlandi. **27** U
künlərdə bəzi pəyoǫəmbərlər Yerusalemdin Antakyaoǫa
qüxüp kəldi. **28** Bulardin Agabus isimlik birəylən
otturioǫa qikip, Roḥning wəḥiyini yətküzüp, qattik bir
aqarqilikning pütkül dunyani basidioǫanlikini aldin
eytti (bu aqarqilik dərwəkə «Klawdiyus Qəysər» ḥəküm
sürgən wakitta yüz bərdi). **29** Buning bilən [Antakyadiki]
muhlislarning ḥərbiri əz qurbioǫa qarap pul yioǫip,
Yəḥudiyədə turuwatqan qerindaxlaroǫa yardəm berixni
qarar qildi. **30** Ular bu qararni ada qilip, ianini
Barnabas wə Saulning qoli arqilik [Yəḥudiyədiki jamaət]
akqsakallirioǫa yətküzüp bərdi.

12 Xu qaoǫlarda, Ḥerod padixah jamaəttikilərdin
bəzilirigə ziyankəxlik qilmakqi bolup ularoǫa qol
saldi. **2** U Yuḥannaning akisi Yakupni qiliqlap əltürdi. **3**
Əzining bu qiloǫan ixining Yəḥudiylaroǫa yakqanlikini
kərüp, u Petrusnimu tutqun qildurudi (xu qaoǫda
«petir nan ḥeyti» məzgili idi). **4** Petrusni tutqandin
keyin, uni zindanoǫa taxlap, tət ləxkər bir guruppa
qilinoǫan tət qarawwul topioǫa tapxurdi. Pasha ḥeyttin
keyin, Ḥerod uni halayik aldida sorak qilmakqi idi. **5**
Xunga Petrus zindanda tutup qelindi. Lekin jamaət
Hudaoǫa jan-dil bilən uning üqün dua qilixiwatatti.
6 Əmdi Ḥerod uni elip qikip sot qilixning aldinki
keqisi, Petrus ikki zənjir bilən baoǫlakqlik peti, ikki
qarawulning otturisida uhlawatatti; ixikning sirtidimu
birnəqqə qarawul zindanni kəzət qiliwatatti. **7** Wə
tuyuksiz Rəbning bir pərixtisi kərünüp, bir nur kamerni
yorutti. Pərixtə Petrusning bikinioǫa nokup: — Tez
tur! — dəp oyoǫatti. Uning qolliridiki zənjir xu ḥaman
boxap qüxüp kətti. **8** Pərixtə uningoǫa: — Belingni
baoǫliwal! Kəxingnimu kiy! — dedi. Petrus uning deginini
qildi. Andin u: — Qapiningni yepinqakqlap kəynimdin
mang! — dedi. **9** Petrus uningoǫa əgixip [kamerdin]
qikti. Birak u pərixtining wasitisi bilən boluwatqan bu
ixlarning rastlikini bilməy, bəlki bir oǫayibanə kərünüx
kərüptimən, dəp oylawatatti. **10** Ular birinqi wə ikkinqi
kəzəttin ətüp, zindanning xəḥərgə qikidioǫan təmür
dərwazisioǫa baroǫanda, dərwaza ular üqün əzlükidin
eqilip kətti. Ular qikip, bir koqidin ətkəndə, pərixtə
tuyuksiz uning yenidin kətti. **11** Xu qaoǫda, Petrus
esigə kelip, əz-əzigə: «Dərwəkə əmdi Rəb Əz pərixtisini
əwətip, meni Ḥerodning qolidin wə Yəḥudiy həlkining
kütkənlirining ḥəmmisidin qutkuzuptu, dəp bildim» —
dedi. **12** Ḥəkikiy əḥwalni qüxinip yətkəndə, u Markus
dəpmu atilidioǫan Yuḥannaning anisi Məryəmning
əyigə bardi. U yərdə nuroǫun kixilər yioǫilip dua-tilawət
qiliwatatti. **13** U dərwazining ixikini qakqanda, Roda
isimlik bir dedək awazni anglap qikti. **14** U Petrusning
awazini tonup, huxallikidin ixikni eqixkimu ülgürməy
yügürüp kelip, ḥəmməyləngə: — Petrus dərwaza aldida
turidu! — dəp həwər qildi. **15** Lekin ular: — Sarang
bolup qaldingoǫu! — deyixti. Birak u: — Rast xundak,
dəp turuwaldi. Ular: — U uning pərixtisi bolsa kerək! —
deyixti. **16** Birak Petrus dərwazini qekiwərdi. Ular qikip
dərwazini eqip, uning əzini kərgəndə ḥəmməylən ḥang-
tang boluxti. **17** Petrus ularoǫa ün qikarmaslikqa qol
ixariti qilip, ularoǫa Rəbning əzini zindandin qandak elip
qikqanlikini eytip bərdi. Andin keyin, u: — Bu həwərni
Yakupqa wə qerindaxlaroǫa yətküzüp qoyunglar, —
dəp, əzi u yərdin baxqa yərgə kətti. **18** Tang atqanda,
qarawullar Petrus zadi nemə boldi dəp sarisimigə qüxti.
19 Ḥerod uni izdəp uning iz-derikini tapalmioǫaqqa,
qarawullarni sorak qilip, ularni əlümgə məḥkum qilixni
buyrudi. Bu ixtin keyin, u Yəḥudiyədin qüxüp Qəysəriyə
xəḥirigə berip xu yərdə turdi. **20** Əslidə Ḥerod [han]
bilən Tur wə Zidondikilər arisida qattik jedəl bar idi.
Ḥalbuki, Tur wə Zidondikilər birlixip, Ḥerodning aldioǫa
kəldi. Uning bilən yarixiwelix üqün ular aldi bilən
hanning Bilastus isimlik xəhsiy oǫojidarini əzlirigə yar-
yələk boluxqa qayil qiloǫanidi. Qünki bu yurttikilər
axlikni hanning ilkidiki jaylardin alatti. **21** Bəlgiləngən
kərüxüx künidə Ḥerod xaḥanə tonlirini kiyip, sorak
təhtidə olturup, ularoǫa nutuk səzlidi. **22** Angliǫan həlk:
— Bu adəmning awazi əməs, bəlki bir ilaḥning awazidur!
— dəp warqiraxti. **23** Xuan Pərwərdigarning bir pərixtisi
hanni urdi; qünki u xan-xərəpni Hudaoǫa beoǫixlimidi.
Nətijidə, u qurtqa yəm bolup əldi. **24** Əmma Hudaning
səz-kalami dawamlik bərk urup kengəydi. **25** Barnabas
bilən Saul Yerusalemda ianilirini tapxurux hizmitini ada
qiloǫandin keyin, Antakyaoǫa qaytip kətti. Ular Markus
dəpmu atilidioǫan Yuḥannani billə elip bardi.

13 Antakyadiki jamaət iqidə bəzi pəyoǫəmbərlər wə
təlim bərgüqilər bar idi. Ular Barnabas, «Qara»
dəpmu atilidioǫan Ximeon, Kurinilik Lukius, Ḥerod
han bilən billə qong boloǫan Manaən wə Saullar idi.
2 Ular Rəbning ibaditidə bolup roza tutuwatqan bir
məzgildə, Muqəddəs Roḥ ularoǫa: — Barnabas bilən
Saulni Mən ularni qilixqa qakiroǫan hizmət üqün Manga
ayrip qoyunglar, — dedi. **3** Xuning bilən, ular yənə
roza tutup dua qiloǫandin keyin, ikkiylənning üstigə
qollirini təgküzüp uzitip qoydi. **4** Ular Muqəddəs
Roḥ təripidin əwətilgən bolup, Səlyukiyə xəḥirigə
berip, u yərdin kemigə qikip Siprus arilioǫa qarap

yoloƣa qikti. **5** Salamis xəhirigə yetip kelip, ular
Yəhudiylarning sinagoglirida Hudaning səz-kalamini
yətküzüxkə baxlidi. Yuhanna ularning yardəmqisi idi.
6 Ular pütün aralni arilap qikip, Pafos xəhirigə kəldi.
Ular u yərdə Baryəxua isimlik bir kixi bilən uqrixip
kaldi. U sehirgər bolup, sahta pəyƣəmbər bolƣan bir
Yəhudiy idi. **7** U kixi bu [aralning] rimlik waliyisi
Sergiyus Pawlusning həmrahi idi. Waliy ukumuxluk bir
kixi bolup, Barnabas bilən Saulni qakirtip, Hudaning
səz-kalamini anglimakqi boldi. **8** Lekin heliki sehirgər
(uning grekqə ismi əlimas bolup, «sehirgər» degən
mənidə) ularƣa karxi qikip, waliyning rayini etikadtin
kayturuxni urunmakta idi. **9** Birak Mukəddəs Rohka
tolduruloƣan Saul (yənə «Pawlus» dəpmu atilidu) heliki
sehirgərgə tikilip karap **10** uningƣa: — Əy, kəlbing hərhil
hiyligərlik wə aldamqilik bilən toloƣan Iblisning ooƣli,
həmmə həkkaniylikning düxmini! Pərwərdigarning
tüz yollirini burmilaxni zadi tohtatmamsən?! **11** Əmdi
Rəbning koli üstünggə qüxti! Kəzliring kor bolup, bir
məzgil künning yorukini kərəlməysən! — dedi. Xuan, bir
hil tuman wə karangoƣuluk uni basti. U yolni silaxturup,
kixilərdin meni kolumdin yetiləngla r, dəp iltija kilatti.
12 Yüz bərgən ixni kərgən waliy Rəbning təlimigə
kattik həyran bolup, Uningƣa etikad kildi. **13** Pawlus
bilən uning həmrahliri kemigə qikip, Pafostin Pamfiliyə
əlkisidiki Pərgə xəhirigə bardi. U yərdə Yuhanna ulardin
ayrilip Yerusalemƣa kaytti. **14** Pawluslar bolsa Pərgə
xəhiridin qikip, dawamlik mengip Pisidiyə rayonidiki
Antakya xəhirigə berip, xabat küni sinagogka kirdi. **15**
Təwrat kisimliridin wə pəyƣəmbərlərning yazmiliridin
okuloƣandin keyin, sinagogning qongliri ularni qakirtip:
— Kerindaxlar, əgər halayikka birər nəsihət səzünglar
bolsa, eytinglar, — dedi. **16** Pawlus ornidin turup, kol
ixiriti kilip, halayikka mundak dedi: — Əy Israillar
wə Hudadin korkkanlar, kulak selinglar! **17** Bu Israil
həlkining Hudasi ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda
musapir bolup yaxioƣan wakitlarda ularni uluƣ kildi,
Əzining egiz kətürgən biliki bilən ularni Misirdin
kutkuzup qikti. **18** U qəldə ularƣa təhminən kirik yil
oƣəmhorluk kildi **19** andin Kanaan zeminidiki yəttə
əlni yokitip, ularning zeminlirini ularƣa miras kilip
bərdi. **20** Bu ixlarƣa aldi-kəyni bolup təhminən tət
yüz əllik yil kətti. Keyin, taki Samuil pəyƣəmbər
otturioƣa qikkiqə, u ularƣa batur hakimlarni tikləp
bərdi. **21** Andin ular bizgə bir padixahni bərsikən, dəp
[Samuil pəyƣəmbərdin] tilidi. Xuning bilən Huda ularƣa
Binyamin kəbilisidin Kix isimlik adəmning ooƣli Saulni
tikləp bərdi. U kirik yil həküm sürdi. **22** Birak [Huda]
Saulni səltənitidin qüxürüp, ularƣa Dawutni padixah
kilip turoƣuzup bərdi. Huda uning həkkidə guwahlik
berip: «Kənglümdikidək bir adəmni, yəni Yəssəning ooƣli
Dawutni taptim. U Mening toluk iradəmgə əməl kilidu»,
— dedi. **23** Əzi wədə kiloƣandək Huda bu adəmning
nəslidin Israil həlkigə bir Kutkuzoƣuqi tikləp bərdi —
u bolsa Əysaning əzidur! **24** U həlkning otturisioƣa
qikixtin alwwal, Yəhya [pəyƣəmbər] qikip, barlik Israil
həlkini towa kilixni [bildüridioƣan] qəmüldürüxni kobul
kilinglar, dəp jakarlidi. **25** Yəhya [pəyƣəmbər] wəzipini
tamamlioƣanda, halayikka mundak degənidi: «Silər
meni kim dəp bilisilər? Mən silər kütkən zat əməsmən.
Birak mana, məndin keyin birsi kelidu, mən hətta
uning ayaƣ kəxlirini yexixkimu layik əməsmən!» **26**
Əy kerindaxlar, Ibrahimning jəmətining nəsilliri wə
aranglardiki Hudadin korkkanlar, bu nijatlikning səz-
kalami silərgə əwətildi! **27** Yerusalemda turuwatkanlar
wə ularning hakimliri [Əysani] tonumay, uning üstidin
gunahkar dəp həküm kikaroƣini bilən, hər xabat küni
okulidioƣan pəyƣəmbərlərning aldin eytkan səzlirini
əməlgə axurdi. **28** Gərqə ular uningdin ölüm jazasioƣa
həküm kilixka tegixlik birər gunah tapalmioƣan bolsimu,
waliy Pilatustin yənila uni əlümgə məhkum kilixni
ətündi. **29** Ular [bu] [ixlarni kilip] mukəddəs yazmilarda
uning həkkidə aldin pütülgənlərning həmmisini [əzliri
bilmigən halda] əməlgə axuroƣandin keyin, uning
jəsitini kresttin qüxürüp, bir kəbrigə koydi. **30** Lekin
Huda uni əlümdin tirildürdi! **31** Tirilgəndin keyin,
u burun əzi bilən Galiliyədin Yerusalemƣiqə əgixip
kəlgənlərgə kəp künlər iqidə [nəqqə ketim] kərünüp
turdi. Bu kixilər hazir [Israil] həlkigə uning guwahqiliri
boluwatidu. **32** Bizmu ata-bowilirimizoƣa kilinoƣan
wədining hux həwirini silərgə hazir jakarlaymiz —
Huda Əysani [arimizda] tikləp, bu wədini ularning
əwladliri boloƣan bizlərgə əməlgə axurdi. Bu həktə
Zəburning ikkinqi küyidə aldin'ala mundak pütülgən:
«Sən Mening Ooƣlum, Əzüm seni bügünki künidə
tuƣdurdum». **34** Əmdiliktə Hudaning Əysaƣa qirixni
kayta kərgüzməy əlümdin tirildüridioƣanliki həkkidə u
[mukəddəs yazmilarda] mundak aldin eytkan: «Dawutka
wədə kiloƣan mehir-xəpkətlərni silərgə ata kilimən!»
35 Xunga yənə bu həktə yənə bir ayəttə: — «[I Huda],
Sening mukəddəs Boloƣuqungoƣa tenining qirixini
kərgüzməysən». **36** Qünki Dawut dərwəkə Hudaning
iradisi boyiqə əz dəwri üqün hizmət kilip, əz ata-
bowilirioƣa koxulup əlümdə uhlap uning teni qirip
kətkənidi. **37** Lekin Huda əlümdin tirildürgüqi bolsa
qirixni heq kərmidi. **38** Əmdi xunga silər xuni bilixinglar
kerəkki, i kerindaxlar, hazir gunahlardin kəqürüm
kilinix yoli dəl xu kixi arkilik silərgə jakarliniwatidu. **39**
Musa pəyƣəmbərgə qüxürülgən Təwrat kanuni bilən
silər halas bolalmaywatkan ixlardin uningƣa etikad
kiloƣuqilar u arkilik halas kilinip həkkaniy kilinidu!
40 Xunga, pəyƣəmbərlər aldin eytkan xu balayi'apət
bexinglaroƣa qüxməsliki üqün ehtiyat kilinglar! — **41**
«Karanglar, i mazak kiloƣuqilar, həyranuhəs bolup
halak bolunglar! Qünki silərning künliringlarda bir
ix kilimənki, Uni birsi silərgə elan kilsimu silər xu
ixka hərgiz ixənməysilər!» **42** Pawlus bilən Barnabas
sinagogdin qikiwatkanda, jamaət ularƣa kelərki xabat
küni bu ixlar həkkidə yənə səzləxni yelindi. **43**
Sinagogtiki jamaət tarkaloƣanda, nuroƣun Yəhudiylar
wə Hudadin korkkan Təwratka etikad kiloƣan Yəhudiy
əməslərmu Pawlus bilən Barnabaska əgaxti. Ikkisi
ularƣa səz kilip, ularni Hudaning mehir-xəpkitidə qing
turuxka dəwət kildi. **44** Keyinki xabat küni, pütün
xəhər həlki degüdək Hudaning səz-kalamini angliƣili
kelixti. **45** Birak bundak top-top adəmlərni kərgən
Yəhudiylar həsətkə qəmüp, Pawlusning səzlirigə karxi
tətür gəp kilip, uningƣa təhmət kildi. **46** Əmdi Pawlus
bilən Barnabas tehimu yüräklik halda mundak dedi:
— Hudaning səz-kalamini aldi bilən silər [Yəhudiy

həlkigə] yətküzüx kerək idi. Lekin silər uni qətkə kekip
əzünglarni mənggülük hayatka layik kərmigəndin keyin,
mana biz [silərdin] burulup əllərgə yüzlinimiz! **(aiōnios**
g166) **47** Qünki Pərwərdigar [mukəddəs yazmilarda]
bizgə mundak buyruoŋan: — «Mən Seni [yat] əllərgə nur
boluxka, Yər yüzining qət-yakilirioŋiqə nijatlik boluxung
üqün Seni atidim». **48** Əllərdikilər bu səzni anglap, huxal
boluxup Rəbning səz-kalamini uluoŋlaxti; mənggülük
hayatka erixixkə bekitilgənlərning həmmisi etikad kildi.
(aiōnios g166) **49** Xundak kilip, Rəbning səz-kalami pütkül
zeminoŋa tarkaldi. **50** Birak Yəhudiylar Hudadin korkkan
yukiri təbikilik ayallarni həm xəhər mətiwərlirini
kutritip, Pawlus bilən Barnabaska ziyankəxlik kiloŋuzup,
ular ikkisini əz yurtliridin kooŋlap qikardi. **51** Əmma
Pawlus bilən Barnabas ularoŋa karap ayaoŋliridiki
topini kekixturuwetip, Konya xəhirigə karap mangdi.
52 [Antakyadiki] muhlislar bolsa huxallikka həmdə
Mukəddəs Rohka tolduruldi.

14 Konya xəhiridə xundak boldiki, Pawlus bilən
Barnabas Yəhudiylarning sinagogioŋa kirgəndə,
jamaətkə xundak səzlidiki, nətijidə Yəhudiylar wə
Greklərdinmu nuroŋan kixilər etikad kildi **2** (halbuki,
ixənmigən Yəhudiylar [yat] əlliklərning köngüllirini
zəhərləp, ularni kerindaxloroŋa karxi turuxka kutratti).
3 Xunga [Pawlus bilən Barnabas] u yərdə heli uzun
turup, Rəbgə tayinip yüräklik halda [hux həwərni]
jakarlidi; Rəb ularning kolliri bilən məjizilik alamətlər
wə karamətlərni kərsitip əz mehir-xəpkitining səz-
kalamioŋa guwahlik bərdi. **4** Buning bilən xəhər
hälki ikkigə bölünüp ketip, bəziliri Yəhudiylar tərəptə,
bəziliri bolsa rosullar tərəptə turdi. **5** Ahirda, bir
kisim yat əlliklər bilən Yəhudiylar arisida (əz baxlikliri
bilən birliktə) rosullarni kiynap, qalma-kesək kilix
kutratkulukі bax kətürdi. **6** Lekin ular bu ixtin həwər
tepip, xu yərdin keqip Likawunya rayonidiki Listra wə
Dərbə xəhərliri həmdə ətraptiki yurtloroŋa karap mangdi.
Ular xu yərlərdə hux həwərni dawamlik jakarlawərdi.
8 Xu qaoŋda, Listra xəhiridə putlirida maoŋduri yok,
heq mengip bakmioŋan bir tuoŋma paləq olturatti. **9**
Pawlus səz kiliwatkanda, bu adəm uningoŋa kulak selip
olturatti. Pawlus uningoŋa kəz tikip uning sakaytilixioŋa
ixənqi barlikini kərüp yetip, **10** yukiri awaz bilən: —
Ornungdin dəs tur! — dedi. Heliki adəm xuan ornidin
dəs turup mengixka baxlidi. **11** Lekin Pawlusning bu
ixini kərgən top-top adəmlər Likawunya tili bilən: —
Ilahlar insan kiyapitigə kirip arimizoŋa qüxüptu! — dəp
warkirixip kətti. **12** Ular Barnabasni «Ilah Zeus» dəp
ataxti wə Pawlusni səzləxtə baxlamqi boloŋaqka uni
«Ilah Hermis» dəp ataxti. **13** Xəhərning sirtida «Zeus
Ilah»ning buthanisi bar idi. Xu [buthanidiki] kahin
xəhər dərwazisioŋa əküz wə gül qəmbirəklərni elip kelip,
hälk bilən billə rosullaroŋa atap kurbanlik kilmakqi
boldi. **14** Lekin rosullar Barnabas bilən Pawlus bu ixni
anglap, kiyim-keqəklirini yirtkan halda, kəpqilikning
arisioŋa yügürüp kirip, warkirap mundak dedi: **15**
— Halayik, bu ixlarni nemə dəp kiliwatisilər?! Biz
silərgə ohxax hessiyattiki insanlarmiz! Biz silərgə bu
ərziməs nərsilərni taxlap, asman-zemin, dengiz-okyan
wə ulardiki barlik məhlukларni Yaratkuqi hayat Hudaoŋila
ibadət kilixinglar kerək dəp jakarlawatimiz! **16** Burunki
dəwrlərdə, u harkaysi əllərni əz yollirida mengixka yol
koyoŋan. **17** Xundak bolsimu, U Əzini ispatlaydioŋan
guwahlikni kaldurmioŋan əməs. Qünki U həmixə silərgə
xapaət kərsitip, yamoŋurni əz wakti bilən silərni toyoŋuzup,
kəlbinglarni huxallikka qəmdürüp kəldi. **18** Hətta ular
bu səzlərni kiloŋan bolsimu, halayikning ularoŋa atap
kurbanlik kilixini aranla tosuwaldi. **19** Lekin Antakya
wə Konya xəhərliridin bəzi Yəhudiylar kelip, kixilərni
əzlirigə kayil kilixi bilən, hälk Pawlusni qalma-kesək
kildi, andin uni əldi dəp karap, xəhər sirtioŋa sərəp
aqikip taxliwətti. **20** Lekin muhlislar uning ətrapioŋa
olaxkanda, Pawlus ornidin turup, xəhərgə kaytip kirdi.
Ətisi, u Barnabas bilən billə Dərbə xəhirigə kətti. **21**
Əmdi ular Dərbə xəhiridə hux həwər jakarlap, nuroŋun
adəmlərni [Məsihgə] muhlis boluxka kirgüzgəndin
keyin, ikkiylən Listra, Konya wə Antakya xəhərlirigə
kaytip bardi. **22** Ular u yərlərdə muhlislarning kəlblirini
küqəytip, ularni etikadta qing turuxka rioŋbətləndürüp,
xundakla: — Biz Hudaning padixahlikioŋa kirixtə nuroŋun
japa-muxəkkətlərni beximizdin ətküzüximiz mukərrər
bolidu, — dəp nəsihət kildi. **23** Ular yənə harkaysi
jamaət iqidə aksakallarni tallap bəlgiləp, dua kilix wə
roza tutux arkilik ularni əzliri etikad baoŋlioŋan Rəbgə
tapxurdi. **24** Ikkiylən Pisidiyə rayonidin ətüp Pamfiliyə
əlkisigə kəldi. **25** Ular Pərgə xəhiridə səz-kalamni
yətküzgəndin keyin, Attalya xəhirigə bardi. **26** Andin u
yərdin kemigə qikip, [Suriyədiki] Antakyaoŋa karap kətti.
Ular əslidə xu yərdə əzliri hazir tamamlioŋan bu wəzipini
ada kilixka [jamaəttikilər təripidin] Hudaning mehri-
xəpkitigə tapxuruloŋanidi. **27** Kaytip kəlgəndə, ular
jamaətni bir yərgə jəm kiloŋanda, ularoŋa Hudaning əzliri
arkilik kiloŋan barlik əməllirini, xundakla Hudaning
kandak kilip əllərgə etikadning bir ixikini aqkanlikini
səzləp bərdi. **28** Ular u yərdə muhlislar bilən billə uzun
məzgil turdi.

15 Xu qaoŋlarda bəzilər Yəhudiyə əlkisidin kelip,
[Antakyadiki] kerindaxloroŋa: — Silər Musa
[pəyoŋəmbərgə] tapxuruloŋan yosun boyiqə hətnə
kilinixni kobul kilmisanglar, kutkuzulmaysilər! —
dəp təlim berixkə baxlidi. **2** Bu ix tooŋrisida qong
majira qikkan bolup, Pawlus bilən Barnabas ikkiylən
xu kixilər bilən kəskin munazirə kilixkandin keyin,
[kerindaxlar] Pawlusni, Barnabasni, xundakla ularning
arisidin birnəqqəylənni bu məsilə tooŋrisida rosullar
wə aksakallar bilən kerüxüxkə Yerusalemoŋa barsun
dəp bekitgən. **3** Xundak kilip ular jamaət təripidin
yoloŋa selinip, səpiridə Fənikiyə rayoni wə Samariyə
əlkisini besip ətüp, baroŋanla yeridə əllərningmu towa
kilip [etikad] yolioŋa kirgənlikini təpsiliy səzlidi. Bu
həwər barlik kerindaxlarni zor xadlikka qəmgüzdi. **4**
Pawluslar Yerusalemoŋa kəlginidə, ular jamaəttikilər,
rosullar wə aksakallar təripidin karxi elinip, kəpqilikkə
Hudaning əzliri arkilik barlik kiloŋan əməllirini bayan
kilip bərdi. **5** Lekin Pərisiy məzhipidikilərdin etikad
yolioŋa kirgən bəzilər ornidin turuxup: — Muxu
[yat əlliklərni] hətnə kilix kerək, xundakla ularoŋa
Musaoŋa qüxürülgən Təwrat kanunioŋa əməl kilixi
kerəklikini jekiləx kerək! — dedi. **6** Xunga rosullar
bilən aksakallar bu məsilini muzakirə kilix üqün jəm

boluxti. **7** Uzun səḩbətlixixtin keyin, Petrus ornidin
turup mundak dedi: — Kerindaxlar, dəsləptiki künlərdə
Hudaning iqinglardin meni tallap mening aoɣzim arkilik
hux həwərdiki səz-kalamni yat əlliklərgə anglitip
ularning etikad kilixida wasitə kilixka bekitkənlikidin
həwiringlar bar. **8** Wə insanlarning kəlbini bilgüqi Huda
Mukəddəs Roḩni bizgə ata kiloɣinidək, ularoɣimu ata
kildi. **9** Xundak kilip, Huda ularni biz bilən heqkandak
pərkləndürməy, ularning kəlblirini etikad arkilik pak
kildi. **10** [əḩwal mana xundak ikən], əmdi silər nemə
üqün əzimiz wə ata-bowilirimizmu kətürəlmigən bir
boyunturukni muhlislarning boynioɣa artmakqi bolup,
Hudani sinimakqi bolisilər?! **11** Əmdiliktə, biz bolsak
Rəb Əysaning meḩir-xəpkitigə tayinip ularoɣa ohxax
kutkuzulimiz, dəp ixinimiz. **12** [Bu sözdin keyin],
Barnabas bilən Pawlus qikip, Huda əzliri arkilik yat
əlliklərning arisida kərsətkən barlik məjizilik alamətlərni
wə karamətlərni bayan kilip bərdi; köpqilik ularoɣa
kulak selip süküttə turdi. **13** Ularning sözi tügigəndin
keyin, Yakup mundak dedi: — Kerindaxlar, manga kulak
selinglar! **14** Bayatin Ximeon Hudaning yat əlliklərnimu
baxtinla xapaət bilən yoklap, ularning arisidin Öz
nami üqün bir həlk kikiridioɣanlikini qüxəndürüp ətti.
15 Pəyoɣəmbərlərning eytkanlirimu buningoɣa uyoɣun
kelidu, huddi [mukəddəs yazmilarda] munu sözlər
pütülgəndək: — **16** — ««Muxu ixlardin keyin, Mən
kaytip kelip, Dawutning yikiloɣan qedirini yengibaxtin
kurup tikləymən, Uning harabiliklirini kayta bina kilip,
əsligə kältürimən. **18** Xundak kilip, jaḩandiki baxka
insanlarmu, yəni Mening namim bilən ataloɣan barlik
əllər Meni izdəp tapidu» dəydu bu ixlarni əməlgə
Axuroɣuqi wə xundakla ularni əzəldin ayan kilip kəlgən
Pərwərdigar!» **(aiōn g165)** **19** — Xuning üqün hulasəm
xuki, yat əlliklər arisidin towa kilip Hudaoɣa etikad
baoɣlioɣanlaroɣa awarə-eoɣirqilik selip koymaslikimiz
kerək; **20** pəkət ularoɣa: «Butlaroɣa atilip buloɣanoɣan
nərsilərni yeyixtin, jinsiy buzukluktin, kanni wə booɣup
soyuloɣan haywanlarning gəxliridinmu yeyixtin neri
bolunglar» dəp tapilap, bir parqə hət yazayli. **21** Qünki
kədimki dəwrlərdin tartip hər xəḩərdə xabat künidə
sinagoglarda Musa [pəyoɣəmbər]ning eytkanliri okulup,
uning kərsətmiliri əgitilip kəlgən. **22** Xuning bilən
rosullar, aksakallar, xundakla Yerusalemdiki pütkül
jamaəttikilər əz arisidin birnəqqə adəmni tallap, ularni
Pawlus wə Barnabas bilən billə Antakyaoɣa əwətixni
layik kərdi. Əslidə kerindaxlar iqidə baxlamqi boloɣan
Yəḩuda (Barsabas dəpmu atilidu) bilən Silaslar buningoɣa
tallandi. **23** Hət bolsa ularoɣa tapxuruldi, uningda
mundak yeziloɣanidi: — «I Antakya, Suriyə wə Kilikiyədə
turuwatkan yat əllik kerindaxlar, — [Yerusalemdiki]
kerindaxliringlardin, rosullar bilən aksakallardin silərgə
salam! **24** Arimizdin bəzi kixilər qikip yeninglaroɣa berip,
səzliri bilən silərni biaramlikka selip kənglünglarni
parakəndə kilip koyoɣanlikini angliduk. Lekin biz ularoɣa
heqkandak səz-əmr kilmiduk. **25** Xu səwəbtin, biz bu
ixta oylirimiz bir yərdin qikkandin keyin, arimizdin
tallanoɣan birnəqqəylənni səyümlük Barnabas wə
Pawlusimiz bilən billə yeninglaroɣa əwətixni karar
kilduk. **26** Bu ikkiylən Rəbbimiz Əysa Məsiḩning nami
üqün hayatini hətərgə təwəkkül kiloɣan kixilərdur.
27 Xunga biz Yəḩuda bilən Silasni yazoɣanlirimizni
silərgə əz aoɣzi bilənmu sözləp bərsun dəp, yeninglaroɣa
əwətduk. **28** Gəpning poskallisioɣa kəlsək, Mukəddəs
Roḩka, xundakla bizlərgimu xu layik kərüngənki,
təwəndiki zerür boloɣan ixlardin sirt, silərgə heqkandak
baxka ixni yüklimməslikimiz kerək: **29** — Butlaroɣa ataloɣan
nərsilərdin, kanni wə booɣup soyuloɣan haywanlarning
gəxliridin yeyixtin wə jinsiy buzukluktin neri bolux —
silər muxu birnəqqə ixtin saklansanglar, yahxi kiloɣan
bolisilər. Aman-hatirjəm bolunglar!» **30** Xundak kilip,
ular [kerindaxlar] təripidin yoloɣa selinip, Antakyaoɣa
bardi. U yərdə pütün jamaəttikilərni yioɣip, hətni ularoɣa
tapxurdi. **31** Ular hətni okup, uningdin boloɣan rioɣbət-
təsəllidin zor xadlandi. **32** Yəḩuda wə Silaslar əzlirimu
pəyoɣəmbərlərdin bolup, kerindaxlarni nuroɣun səz-
nəsiḩətlər bilən rioɣbətləndürüp, ularni kuwwətləndürdi.
33 [Yəḩuda wə Silaslar] u yərdə bir məzgilni ətküzgəndin
keyin, Antakyadiki kerindaxlarning səpirigə amanlik
tiligən halda uzitixi bilən, ular əzlirini əwətkən
[Yerusalemdikilərning] kexioɣa kaytti. **34** Lekin
Pawlus wə Barnabas Antakyada kelip, baxka nuroɣun
kerindaxlarning həmkarlikida təlim berip Rəbning
səz-kalamidiki hux həwirini jakarlap turdi. **36** Lekin
yənə birnəqqə künlərdin keyin Pawlus Barnabaska:
Biz burun Rəbning səz-kalamini yətküzgən həmmə
xəḩər-yezilaroɣa berip, kerindaxlarning yenioɣa berip,
halini sorap keləyli, — dedi. **37** Barnabas bolsa Yuḩanna
(Markusmu deyilidu)ni billə elip barmakqi boloɣanidi.
38 Birak Pawlus aldinki ketim Pamfiliyə əlkisidə ulardin
ayrilip kətkən, Rəbning hizmitidə ular bilən billə
[dawamlik] səpər kilmioɣan Markusni yənə elip berixni
akilanilik əməs dəp karidi. **39** Xuning bilən ikkiylən
otturisida bək kəskin ihtilap bolup, ahir berip ular bir-
biridin ayrilip ketixti. Barnabas Markusni elip, kemigə
olturup Siprus arilioɣa kətti. **40** Pawlus bolsa Silasni
tallidi; kerindaxlarning ikkiylənni Hudaning xapaitigə
amanət kilixi bilən u ikkisi yoloɣa qikti. **41** U əmdi Suriyə
wə Kilikiyə əlkilirini arilap ətüp, [hərkaysi jaylarda]
jamaətlərni kuwwətləndürdi.

16 Andin u Dərbə wə Listra xəḩərlirigimu bardi.
Mana, xu yərdə etikadqi Yəḩudiy bir ayalning
ooɣli, Timotiy isimlik bir muhlis bar idi. Uning atisi bolsa
grek idi. **2** Listra wə Konya xəḩərliridiki kerindaxlarning
həmmisi uning tooɣruluk yahxi guwaḩlik berətti. **3**
Pawlus uni əzi bilən billə elip mangmakqi boldi. Birak bu
yərdiki Yəḩudiylarning həmmisi [Timotiyning] atisining
grek ikənlikini bilgəqkə, Pawlus uni elip hətnə kildurdi.
4 Ular xəḩər-yezilardin ətkəq, Yerusalemdiki rosullar
bilən aksakallar [yat ələrgə] bekitkən bəlgilimilərni
ularning riayə kilixi üqün tapxurdi. **5** Xundak kilip,
jamaətlər etikadta küqəytilip, sanlirimu kündin-küngə
köpəydi. **6** Mukəddəs Roḩ ularning Asiya əlkisidə səz-
kalamni jakarlixioɣa yol koymioɣan bolup, Pawluslar
əmdi Frigiyə wə Galatiya rayonliridin ətüp, **7** Misiyə
rayonioɣa kəlgəndin keyin, Bitiniyə əlkisigə kirməkqi
boldi. Birak əysaning Roḩi ularoɣa bundak kilixikimu
yol koymidi. **8** Xuning bilən ular Misiyədin ətüp, dengiz
boyidiki Troas xəḩirigə qüxti. **9** Xu küni kəqtə, Pawluska
bir oɣayibanə kərünüx kərünüp, Makedoniyəlik bir
kixi uning aldida ərə turup: — [Dengizdin] ətüp,

Makedoniyəgə kelip, bizgə yardəm bərgəysən! — dəp ətündi. **10** U bu kərünüxni kərgəndin keyin, Rəb bizni jəzmən u kixilərning kəxioŋa berip, ularoŋa hux həwər jakarlaxka qakiroŋan, degən hulasigə kelip, dərhal Makedoniyəgə berixka təyyarlanduk. **11** Biz kemigə qikip, Troastin yoloŋa qikip, Samodrak arilioŋa karap yol alduk wə ətisi [Makedoniyədiki] Neapolis xəhirigə yetip barduk. **12** U yərdin Makedoniyəning xu rayonidiki Filippi degən muhim xəhirigə ettuk. Bumu Rimdiki bir mustəmlikə xəhər idi. Biz bu yərdə birnəqqə kün turduk. **13** Xabat küni, [xəhər] dərwazisidin qikip dərya sahiligə barduk; qünki biz u yərdə dua-tilawət kilidioŋan bir jay bar dəp oyliduk; dərwəkə xundak boldi. Biz olturup, u yərgə yioŋiloŋan ayallaroŋa səzləxkə baxliduk. **14** Ularning iqidə səsün rəht sodisi kilidioŋan, Tiyatira xəhirilik, Hudadin korkidioŋan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Rəb uning kəlbini Pawlusning eytkanlirini kobul kilixka aqti. **15** U ailisidikilər bilən qəmüldürülgən bolup bizdin ətünüp: — Əgər silər meni [həkikətən] Rəbgə etikad kiloŋuqi dəp bilsənglər, mening əyümgə berip turunglar! — dəp qing turup bizni makullatti. **16** Bir küni biz xu dua kilidioŋan jayoŋa ketip baroŋinimizda, bir dedək bizgə yolukti; bu kizoŋa pal saloŋuqi bir jin qaplixiwaloŋanidi; dedək hojayinlirioŋa pal selix yoli bilən nuroŋun payda tepip bərgənidi. **17** U yol boyi Pawlus wə bizgə əgixip: — Bu kixilər Həmmidin aliy Hudaning kulliri, ular silərgə nijatlik bir yolini jakarlaydu! — dəp warkirap mangdi. **18** U uda kəp künlər xundak warkiridi. Bu ix Pawlusning kəlbini azablap, u kizoŋa burulup, jinoŋa: — Əysa Məsihning nami bilən buyruymənki, uningdin qik! — deyixigila, jin xuan qikip kətti. **19** Dedəkning hojayinliri uningoŋa baoŋlioŋan pul tepix ümidining yokka qikkanlikini kərüp, Pawlus bilən Silaska kol selip, ularni bazar məydanioŋa sərəp, həkümdarlarning aldioŋa elip bardi. **20** Ular ikkiylənni sorakqi əməldarlarning aldioŋa qikirip: — Bu adəmlər Yəhudiylar bolup, xəhirimizni kalaymikanlaxturuwətməktə. **21** Biz bolsak rimliklarmiz, ular kanunimizoŋa hilap boloŋan wə kobul kilixka yaki yürgüzüxkə bolmaydioŋan kaidə-yosunlarni tərəŋib kiliwatidu! — dəp xikayət kildi. **22** Toplanoŋan halayikmu ularoŋa hujum kilixka kozoŋaldi; sorakqi əməldarlar ularning kiyimlirini yirtip yalingaqlap, kaltək bilən dumbilaxka əmr qüxürdi. **23** Ikkiylənni kaltək bilən kəp dumbilioŋandin keyin, ularni zindanoŋa taxlidi wə xundakla gundipayni kattik kəzitixkə buyrudi. **24** U buyrukni tapxuruwelix bilən ularni zindanning iqkiridiki kameroŋa solap, putlirioŋa ixkəl saldi. **25** Tün yerimda, Pawlus bilən Silas dua kilip, Hudaoŋa mədhiyə küylirini eytiwatatti. Baxka məhbuslar bolsa kulak selip anglawatatti. **26** Tuyukəsiz kattik yər təwrəx yüz bərdi; zindanning ullirimu təwrinip kətti wə zindanning həmmə ixikliri xuan eqilip, hərbir məhbusning kixənlirimu qüxüp kətti. **27** Gundipay uykudin oyoŋinip, zindanning ixiklirining oquk turoŋanlikini kərüp, məhbuslar kəqip ketiptu dəp oylap, kiliqini suoŋurup elip, əzini əltürüwalmakqi boldi. **28** Lekin Pawlus kattik awazda: — Özünggə zərər yətküzmə, həmmimiz bar! — dəp warkiridi. **29** Gundipay: Qiraoŋlarni kəltürünglar dəp towlap iqkirigə etilip kirip, titrigən halda Pawlus bilən Silasning ayioŋioŋa yikildi. **30** Andin ularni taxkirioŋa elip qikip: — Kutkuzuluxum üqün nemə kilixim kerək? — dəp soridi. **31** Rəb Əysaoŋa etikad kiloŋin, wə xundak kilsang, əzüng həm ailəngdikilərmu kutkuzulidu! — dedi ular. **32** Xuning bilən, ikkiylən uningoŋa wə uning barlik ailisidikilərgə Rəbning səz-kalamini yətküzdi. **33** Keqə xu saətning əzidila [gundipay] ularni baxlap qikip, yarilirini yuyup tazilidi; andin u dərhal ailisidikilər bilən qəmüldürüxni kobul kildi; **34** ikkiylənni əz əyigə baxlap kelip, ularning aldioŋa dastihan saldi. U pütkül ailisidikilər bilən Hudaoŋa etikad kiloŋanliktin zor xadlandi. **35** ətisi ətigəndə, sorakqi əməldarlar yasawullarni zindanoŋa əwətip: — U ikkiylənni koyuwetinglar! — dəp buyrudi. **36** Gundipay Pawluska bu səzni yətküzüp: — Sorakqi əməldarlar ikkinglarni koyuwetix yarlikini qüxürdi. Silər əmdi zindandin qikip, tinq-aman yolunglaroŋa qikinglar, — dedi. **37** Birak Pawlus yasawullaroŋa: — Biz Rim pukraliri bolsakmu, əməldarlar bizni sorak kilmayla halayikning aldida kaltək bilən dumbalap, zindanoŋa taxlidi. Əmdi ular hazir bizni yoxurunqə kooŋlimakqimu? Yak, bundak kilsa bolmaydu! Əməldarlar əzliri kelip bizni qikarsun! — dedi. **38** Yasawullar bu səzlərni sorakqi əməldarlaroŋa yətküzdi. Ular ikkiylənning Rim pukrasi ikənlikini anglap korkup kətti; **39** ularning kənglini elixka [zindanoŋa] berip, ularni zindandin elip qikkandin keyin, xəhərdin qikip ketixni kayta-kayta ətündi. **40** Ikkiylən zindandin qikixi bilən Lidyaning əyigə bardi; andin u yərdə kerindaxliri bilən kərüxüp, ularni rioŋbətləndürgəndin keyin, yoloŋa qikip kətti.

17 Ular səpirini dawam kilip Amfipolis wə Apolloniya xəhərliridin ətüp, Tesalonika xəhirigə kəldi. U yərdə Yəhudiylarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi boyiqə ularning arisioŋa kirip, uda üq xabat küni u yərdə jəm boloŋanlar bilən mukəddəs yazmilarni xərhləp munazirilixip, **3** ularoŋa Məsihning azab-okubətlər tartkandin keyin ölümdin tirilixi mukərrər dəp qüxəndürdi həm ispatlidi wə: — Mən silərgə jakarlioŋan muxu Əysa dəl Məsihning Özi xu! — dedi. **4** [Yəhudiylarning] iqidin bəzilər kayil bolup ixinip, Pawlus bilən Silaska koxuldi; xundakla Hudadin korkidioŋan Greklərdin zor bir top adəmlər wə az bolmioŋan yukiri təbikidiki grek ayallarmu xundak ixəndi. **5** Birak Yəhudiylar buningoŋa həsət kilip, birnəqqə kəbih adəmlərni yioŋip, bir top kixilərni toplap, xəhərni astin-üstün kiliwətti. Yəhudiylar Pawlus bilən Silasni xəhər həlk [kengəxmisigə] tapxurup berix üqün ularni tutux məksitidə Yason isimlik birsining əyigə basturup bardi. **6** Lekin ular ikkiylənni tapalmay ular Yason wə baxka birnəqqə kerixdaxni xəhər əməldarlirining aldioŋa tartip apirip: — Jahanni astin-üstün kiliwətkən axu adəmlər muxu yərgimu yetip kəldi; **7** Yason ularni əyidə kobul kildi. Ular Əysa isimlik baxka bir padixah bar dəp jakarlap, Kəysərning pərmanlirioŋa karxi qikiwatidu! — dəp kukan selixti. **8** Ular bu səzlər bilən halayikni wə xəhər əməldarlirini dəkkə-dükkigə selip koydi. **9** Əməldarlar Yason wə baxka tutup kelingənlərdin kapalət puli aloŋandin keyin, ularni koyuwətti. **10** Kerindaxlar hayal bolmay Pawlus bilən Silasni xu küni keqidə Beriya xəhirigə əwətiwətti. Ular u yərgə yetip baroŋanda, Yəhudiylarning sinagogioŋa kirdi. **11** U

yərdiki [sinagogdikilər] Tesalonikadikilərgə qarioɣanda esil hislətlik bolup, səz-kalamni qizikip anglidi wə ularning eytqanlirining tooɣra yaki hatalikini enikalap bilix üqün, ḥərküni mukəddəs yazmilarni qetirkinip izləndi. **12** Nətijidə, ulardin nuroɣun Yəhudiylar, esilzadə grek ayallardin bir qismi wə xundaqla heli kəp grek ərlər etiqad qildi. **13** Lekin Tesalonikadiki Yəhudiylar Hudaning səz-kalamining Pawlus arqilik Beriyadimu jakarliniwatqinini anglap, u yərgimu berip topilang kətürməkqi bolup, ammini qutratti. **14** Xuning bilən qerindaxlar Pawlusni dərḥal dengiz boyioɣa əwətiwətti. Silas bilən Timotiy bolsa Beriyada qaldi. **15** Pawlusni uzitip mangoɣanlar uni Afina xəḥirigiqə elip bardi. Andin ular Pawlusning: — «Silər Silas bilən Timotiyoɣa mumkinqədər mening yenimoɣa tezrak kəlsun dəp yətküzüp qoyunglar» degən tapxurukini elip, [Beriyaoɣa] qaytip kəldi. **16** Pawlus Afina xəḥiridə Silas bilən Timotiyni kütüp turoɣanda, pütkül xəḥərdikilərning butpərəslikkə berilip kətkənlikini kərüp, roḥi qattik azablandi. **17** Xunga u sinagogda Yəhudiylar wə Hudadin qorkidioɣanlar bilən ḥəm xuningdək ḥərküni bazarda uqrioɣanla kixilər bilən munazirilixətti. **18** «Epikurlar» wə «Stoiklar» dəp ataloɣan bəzi pəylasoplarmu uning bilən munazirilixixkə baxlidi. Ulardin bəzilər: — Bu bilərmən poqi nemə dəp jəylüwatidu? — deyixti. Yənə bəzilər Pawlusning əysa wə adəmlərning əlümdin tirildürülidioɣanliki ḥəkkidiki hux həwərni jakarlioɣanlikidin: — U yat ilahlarning tərəɣibatqisi ohxaydu! — deyixti. **19** Xunga, ular Pawlusni elip «Areopagus» degən [kengəx] məydanioɣa apirip: — Sən tarkitiwatqan yengi təlimingning nemə ikənlikini bizmu bilsək qandak? **20** Qünki sən bəzi oɣəyriy ixlarni qulikimizoɣa yətküzüwatisən, biz ularning mənisi zadi nemə ikənlikini bilgümiz bar, — deyixti **21** (əmdi Afinaliqlar wə u yərdə turuwatqan qətəlliklərning ḥəmmisi waqtini birər yengilikni yətküzüx yaki anglaxtin baxqa ixqa sərp qilmaytti). **22** Xunga Pawlus Areopagus məydanining otturisioɣa qikip mundak dedi: əy Afina həlki! Silərning ḥər jəḥətin jin-ilahlaroɣa qokunuxqa qattak berilgənlikinglarni kərdum. **23** Qünki ḥəmmə yərni arilap, silərning tawapgaḥliringlarni kəzdin kəqürginimdə, üstigə «Naməlum bir Hudaoɣa ataloɣan» dəp pütülgən beoɣixlimisi bar yənə bir qurbangaḥni kərdüm. Əmdi mən silər tonumay turup ibadət qiliwatqan xu [Hudani] mana ḥazir silərgə tonuxturup jakarlay. **24** Pütkül aləmni wə uningdiki barlik məwjudatlarni yaratqan Huda asman-zeminning Igisi bolup, insanlarning qoli bilən yasaloɣan ibadəthanilarda turmaydu, **25** yaki birər nərsigə ḥajiti qüxkəndək insanlarning qollirining əjrigə moḥtaj əməstur, qünki U Əzi ḥəmmə janiwaroɣa ḥayatlik, nəpəs, xundakla [eḥtiyajlik boloɣan] ḥəmmə nərsini ata qilidu. **26** U birla adəmdin insaniyəttiki barlik millətlərni barlikka kəltürdi, ularni pütün yər yüzigə orunlaxturup, ularoɣa has boloɣan pəyt-pəsillər ḥəmdə turidioɣan jaylirining pasillirini aldin bəlgiləp bərdi. **27** Bularning məksiti «Insanlar meni izdisun, bəlkim silaxturup tapsun» degənliktur. Əməliyəttə, u ḥeqqaysimizdin yirak əməs. **28** Qünki biz Uningda yaxaymiz, ḥərikət qilimiz wə Uningda wujudimiz bardur; aranglardiki bəzi xairlar eytqinidək: «Biz Uning nəslidurmiz!». **29** Xunga, Hudaning nəsli boloɣaqqa, biz Təngri Boloɣuqini altun-kümüx yaki taxtin yasaloɣan, ḥünərwənning maḥariti wə təsəwwuri bilən oyuloɣan birər nərsigə ohxaydu, dəp oylimaslikimiz kerək. **30** Xunga Huda burunki zamanlardikilərning xundak oɣəplətlik wakitlirini nəziridin sakit qiloɣini bilən, lekin bügünki kündə U ḥəmmila yərdə pütün insanlarni gunaḥlirioɣa towa qilixqa əmr qilmakta! **31** Qünki U Əzi tikligən insan arqilik pütkül dunyani ḥəkkaniylik bilən sorak qilidioɣan bir künini bəlgilidi; U uni əlümdin tirildürgənliki bilən bu ixning mukərrər ikənlikigə ispat bərgənidi. **32** [Pawlusning] «əlgənlərning tirilixi» ḥəkkidə eytqanlirini anglioɣanda bəzilər uni məshirə qilixqa baxlidi. Yənə bəzilər: — Bu ix ḥəkkidə səndin yənə anglayli, — dedi. **33** Buning bilən, Pawlus məydandin qikip kətti. **34** Birak bəzilər uningoɣa qoxulup, etiqad qildi. Bularning iqidə «Areopagus» kengəxmə ḥəy'ətliridin biri boloɣan Diyonisiyus wə Damaris isimlik bir ayal, xuningdək baxqa birqanqə kiximu bar idi.

18 Bu ixlardin keyin, Pawlus Afina xəḥiridin ayrilip Korint xəḥirigə bardi. **2** U u yərdə Pontus əlkisidə tuoɣuloɣan Akwila isimlik bir Yəhudiy bilən uning ayali Priskillani uqratti. Ular [Rim] [imperatori] Klawdiyusning barlik Yəhudiylar Rim xəḥiridin qikip ketixi kerək, degən yarliki səwəblik yekinda Italiyədin kəlgənidi. Pawlus ular bilən tonuxup, **3** ular bilən kəsipdax boloɣaqqa, billə turup ixlidi (qünki ular qedirqilik bilən xuoɣullinatti). **4** Ḥərbir xabat künidə u Yəhudiylarning sinagogioɣa kirip, Yəhudiylar wə greklar bilən munazirilixip ularni [Hudaning səz-kalamioɣa] qayil qilixqa tirixatti. **5** Birak Silas bilən Timotiy Makedoniyədin kəlgəndin keyin, Pawlus səz-kalamni yətküzüxkə aldiridi, jan kəydürüp Yəhudiylaroɣa: — Əysa — Məsiḥning Əzidur, dəp guwaḥlik bərdi. **6** Lekin, ular uningoɣa qarxi qikip uni ḥakarətlidi. Buning bilən Pawlus pexini kəkip, ularoɣa: — Əz qeninglar əz bexinglaroɣa qüxsun! Mən buningoɣa jawabkar əməsmən! Bügündin baxlap, mən [silərdin burulup] yat əlliklərgə barimən, — dedi. **7** Buning bilən Pawlus ulardin ayrilip, Titiyus Yustus isimlik, Hudadin qorkidioɣan bir kixining əyigə berip turdi. Uning əyi sinagogning yenida idi. **8** Əmdi sinagogning qongi Krispus pütün ailisidikilər bilən Rəbgə etiqad qildi. Nuroɣun Korintliqlarmu bu həwərni anglap, etiqad qilip qəmüldürüxni qobul qildi. **9** Rəb keqidə Pawluska bir oɣayibanə kərünüx arqilik wəḥiy yətküzüp uningoɣa: — Qorkma, süküt qilmay səzlə, **10** qünki Mən sən bilən billə. Ḥeqkim sanga qol selip zərər yətküzməydu, qünki Mening bu xəḥərdə nuroɣun kixilirim bar, — dedi. **11** Xuning bilən Pawlus u yərdə bir yil altə ay turup, u yərdiki kixilər arisida Hudaning səz-kalamini əgətti. **12** Əmma Galliyo Ahaya əlkisining waliysi boloɣan waqtida, Yəhudiylar birlixip Pawlusni tutup Galliyoning «sorak təhti»ning aldioɣa apirip, uning üstidin: Bu adəm kixilərni qanunoɣa hilap ḥalda Hudaoɣa ibadət qilixqa qayil qiliwatidu! — dəp xikayət qildi. **14** Pawlus aoɣzini aqay dəp turuxioɣa, waliy Galliyo Yəhudiylaroɣa: — Dərwəkə, i Yəhudiylar, bu xikayitinglar birər nahəqlik yaki eoɣir jinayət tooɣrisida boloɣan bolsa, səwrqanlik bilən silərgə qulak salsam orunluk

bolatti. **15** Birak bu ix [pəkət] bəzi nam-isimlar, səzlər
wə əzünglarning [Təwrat] kanuninglar üstidə talax-
tartixlaroŋa qetixlik ikən, uni əzünglar bir tərəp kilinglar!
Mən bundak ixlaroŋa sorakqi bolmaymən! — dedi. **16**
Xuning bilən u ularni sorak təhti aldidin həydəp kikardi.
17 Halayik sinagogning qongi Sostenisni tutuwelip, sorak
təhtining aldida kattik uroŋili turdi. Birak [waliy] Galliyo
bu ixlarning heqkaysisioŋa kilqə pisənt kilmidi. **18** Pawlus
Korint xəhiridə yənə kəp künlərni ətküzgəndin keyin,
kerindaxlar bilən hoxlixip, Priskilla wə Akwilalarning
həmrahlikida kemigə olturup, Suriyəgə karap kətti.
[Yoloŋa kikixtin ilgiri] u Kənkriya xəhiridə Hudaoŋa
iqkən bir kəsimidin qaqlirini qüxürüwətkənidi. **19**
Ular Əfəsus xəhirigə baroŋandin keyin, u Priskilla wə
Akwilani kaldurup koyup əzi [xu yərdiki] sinagogka kirip,
Yəhudiylar bilən munaziriləxti. **20** Ular uni uzunrak
turuxka tələp kiliwidi, u koxulmay, **21** «Mən kandakla
bolmisun kelər heytni Yerusalemda ətküzimən; andin
Huda buyrusa, silərning yeninglaroŋa yənə kelimən», —
dəp ular bilən hoxlixip, əfəsustin kemə bilən yoloŋa kikti.
22 U Kəysəriyə xəhiridə kemidin qüxüp, [Yerusalemoŋa]
kikip jamaət bilən hal soraxkandin keyin, Antakya
xəhirigə qüxüp kətti. **23** Antakyada bir məzgil turoŋandin
keyin, u yənə yoloŋa kikip Galatiya wə Frigiyə yurtlirini
bir-birləp arilap, baroŋanla yeridə barlik muhlislarning
etikadini kuwwətlidi. **24** Bu arida, Iskəndəriyə xəhiridə
tuoŋuloŋan Apollos isimlik bir Yəhudiy Əfəsus xəhirigə
kəldi. U natik adəm bolup, mukəddəs yazmilardin helila
qongkur sawati bar adəm idi. **25** U Rəbning yoli tooŋruluk
təlim aloŋan bolup, otluk roh bilən əysa həkkidə
əynən səzləp təlim berətti. Birak uning həwiri pəkət
Yəhya [pəyoŋəmbər]ning yürgüzgən qəmüldürüxi bilən
qəklinətti. **26** U sinagogda yürəklik səzləxkə baxlidi.
Uni angliooŋan Priskilla bilən Akwila uni əyigə elip berip,
uningoŋa Hudaning yolini tehimu təpsiliy qüxəndürdi.
27 Keyin, Apollos Ahaya əlkisigə barmakqi boloŋanda,
[əfəsusluk] kerindaxlar [Ahayadiki] muhlislaroŋa hət
yezip, ulardin Apollosni karxi elixni bəkmu tələp kildi.
U xu yərgə berip, Hudaning mehir-xəpkiti arkilik etikad
kiloŋanlaroŋa koxulup, ularoŋa zor yardəmdə boldi. **28**
Qünki u halk-aləm aldida Yəhudiylar bilən munazirilixip,
ularoŋa küqlük rəddiyə berip, mukəddəs yazmilarni
xərhlixi bilən Məsihning əysa ikənlikini ispatlap bərdi.

19 Apollos Korint xəhiridiki wakti da, Pawlus səpər
kilip, iqki kurukluk arkilik əfəsus xəhirigə kəldi.
U yərdə bəzi muhlislar bilən uqrixip, **2** ulardin: —
Silər etikad kiloŋininglarda, Mukəddəs Roh silərgə ata
kilinoŋanmu? — dəp soridi. — Yak, biz hətta Mukəddəs
Roh bar degənni zadi anglimaptikənmiz, — dəp jawab
bərdi ular. **3** Pawlus yənə: — Undakta, silər kandak
qəmüldürülüxtə qəmüldürülgənsilər? — dəp soridi. —
Biz Yəhya [pəyoŋəmbər] yətküzgən qəmüldürülüxni
kobul kilduk, — dedi ular. **4** Pawlus: — Yəhya
[pəyoŋəmbər] həlkkə yətküzgən qəmüldülürüx bolsa
gunahlaroŋa towa kilixni bildüridioŋan qəmüldürülüx
bolup, ularoŋa əzidin keyin kəlgüqigə, yəni əysaoŋa
etikad kilix kerəklikini tapilioŋanidi, — dedi. **5** Ular
buni anglap, Rəb əysaning namida qəmüldürülüxni
kobul kildi. **6** Pawlus kolini ularning üstigə təgküzüp
turuxi bilən, Mukəddəs Roh ularoŋa qüxti. Buning bilən
ular naməlum tillarda səzləxkə həm pəyoŋəmbərlərqə
wəhiy-bexarətlərni yətküzüxkə baxlidi. **7** Ular təhminən
on ikki ərkək kixi idi. **8** Pawlus üq ay dawamida
[əfəsus xəhiridiki] sinagogka kirip, yürəklik bilən
səz kilip, ular bilən Hudaning padixahlikidiki ixlar
tooŋrisida munazirilixip kayil kilixka tirixti. **9** Lekin
bəziliri jahillik kilip ixinixni rət kilip, halayik aldida
[Rəbning] yoliooŋa hakarət kəltürgəndə, Pawlus ulardin
qikip, muhlislarnimu ayrip qikti. U hərküni Tirannus
isimlik adəmning leksiyihanisida munazirə-muzakirə
ətküzdi. **10** Bu ix ikki yil dawamlaxti. Nətijidə, Asiya
əlkisidiki pütün həlk, Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun
həmməylən Rəbning səz-kalamini anglidi. **11** Huda
Pawlusning kolliri arkilik karamət məjizilərni yaratti.
12 Kixilər hətta kol yaoŋlik wə pərtuklarni Pawlusning
tenigə təgküzüp, andin kesəllərning yenioŋa apirip,
ularning üstigə yapatti. Nətijidə, kesəllər sakiyip,
yaman rohlar ulardin kikip ketətti. **13** Lekin xu
ətrapta yüridioŋan, «jinkəx» Yəhudiylarin bəzilirimu Rəb
əysaning namini ixlitip bakkusi kelip, jin qaplaxkanlar
üstidə turup jinlaroŋa: «Pawlus jakarlawatkan əysaning
namidin sanga kattik buyruk berimən!» dəydioŋan
boldi. **14** Bu ixni kilidioŋanlarning arisida Skewa isimlik
bir Yəhudiy bax kahinning yəttə ooŋlimu bar idi. **15**
Lekin [ular kooŋliwətməkqi boloŋan] yaman Roh ularoŋa
jawabən: — əysani tonuymən, Pawlustin həwirim bar,
birak əzünglar kim bolisilər?! — dewidi, **16** yaman
Roh qaplixiwaloŋan kixi ularoŋa etilip kikip, ularni
urup xama kilip, ularning üstidin oŋalib kəldi. Ular
yalingaq wə yarilanoŋan halda əydin kəqip kikip kətti.
17 Bu ix Əfəsus xəhiridə turuwatkan barlik Yəhudiylar
wə Greklərgimu məlum bolup, korkunq həmmisini
basti wə Rəb əysaning nami uluoŋlandi. **18** Nətijidə,
nuroŋun etikadqilar burunki kiloŋanlirini ikrar kilip,
aldioŋa qikti. **19** Sehirgərlik kiloŋanlardin nuroŋun
adəmlər əzlirining sehirgərlik kitab-palnamilirini əkelip
[bir yərgə dəwiləp], kəpqilikning aldida kəydürüxti.
Bu kitablarning kimmiti jəmiy əllik ming kümüx
tənggigə yetətti. **20** Xundak kilip, Rəbning səz-
kalami küqgə igə bolup, bərk urup üstünlükkə ətti.
21 Bu ixlar yüz bərgəndin keyin, Pawlus kənglidə,
Makedoniyə wə Ahaya əlkisidin ətüp Yerusalemoŋa
berixka niyət baoŋlidi. U: — U yərgə baroŋandin keyin,
Rim xəhirini kərüp kelixim kerək, — dedi. **22** Xuning
bilən, u əzigə yardəmdə boluwatkanlardin Timotiy
bilən Erastus ikkiylənni Makedoniyəgə əwətiwetip,
əzi yənə bir məzgil Asiya əlkisidə turdi. **23** Dəl xu
qaoŋda, [əfəsus xəhiridə] [Rəbning] yoli tooŋruluk
eoŋir malimaqilik kətürüldi. **24** Ayal ilah Artemisni
sürətləp kümüx təkqə-həykəllərni yasioŋuqi Dimitriy
isimlik bir zərgər bar idi. Uning bu ixi hünərwənlərgə
kəp payda tapkuzatti. **25** Dimitriy hünərwənlərni
wə xuningoŋa ohxax ixlar bilən xuoŋulliniwatkan
baxka ustilarni yioŋip, ularoŋa: — Buradərlər, bizning
gülliniximizning bu ix bilən baoŋlik ikənlikini bilisilər; **26**
hazir heliki Pawlusning nemə ixlarni kilip yürgənlikini
angliooŋan həm kərgən boluxunglar kerək. U: «Kol
bilən yasiwaloŋan nərsilər ilahlar əməs» deyix bilən,
pəkət Əfəsusta əməs, bəlki pütkül Asiya əlkisidə
degüdək nuroŋunlioŋan kixilərni kayil kilip, azdurup

burawatidu. **27** Əmdi ḥazir bizning bu sodimizoŋa
bətnam qaplax həwpi bolupla ḳalmay, bəlki büyük ayal
ilaḥ Artemisning buthanisimu ərziməs dəp ḳarilip,
ḥətta Asiya əlkisi wə pütkül jaḥan ibadət ḳilidioŋan [bu
ayal ilaḥimizning] xan-xəripimu yoḳilix həwpigə duq
keliwatidu! — dedi. **28** Bu səzlərni angliooŋan kəpqilik
oŋəzəpkə qəmüp, ḳayta-ḳayta: — Əfəsusluḳlarning
Artemisimiz büyüktur! — dəp quḳan kətürüxkə
baxlidi. **29** Buning bilən pütkül xəḥər malimatang
bolup kətti. Halayiḳ Pawlusning səpərdaxliridin
Makedoniyəlik Gayus wə Aristarhuslarni tutup sərəp,
serk məydanioŋa təngla yopurulup mangdi. **30** Pawlus
halayiḳ arisioŋa kirməkqi boloŋanidi, lekin muhlislar
uning kirixigə yol ḳoymidi. **31** Ḥətta Pawlusning
dostliri boloŋan əlkə əməldarliridin bezilirimu uningoŋa
həwər yətküzüp, uni serk məydanioŋa berixḳa təwəkkül
ḳilmasliḳḳa jekilidi. **32** Əmdi bəzilər buni dəp warḳirisa,
bəzilər uni dəp warḳirixip, pütün sorun warang-
qurungoŋa toldi; kixilərning kəpinqisi əzlirining nemigə
yioŋiloŋanliḳinimu bilməytti. **33** Yəḥudiylar Iskəndər
isimlik adəmni aldioŋa ittirip qiḳiriwidi, kəpqilik uni
aldioŋa turoŋuzdi. Iskəndər kəpqilikkə ḳol ixariti ḳilip,
[Yəḥudiylarni] aḳlimaḳqi boldi. **34** Biraḳ kəpqilik
uning Yəḥudiy ikənlikini bilip ḳelip, ḥəmmisi təngla:
— Əfəsusluḳlarning Artemisimiz büyüktur! — dəp ikki
saətqə quḳan kətürüp turuxti. **35** Ahirda, xəḥərning
bax mirzisi halayiḳni tinqlandurup mundaḳ dedi: — Əy
Əfəsusluḳlar! Biz Əfəsusluḳlarning xəḥirining büyük
Artemisning buthanisining wə uning asmandin qüxkən
süritining ḳooŋdioŋuqisi ikənlikini bilməydioŋan kim
bar! **36** Bu ixlarni inkar ḳilalmioŋanikən, əzünglarni
besiwelixinglar, baxbaxtaḳlik ḳilmasliḳinglar kerək. **37**
Qünki silər bu kixilərni bu yərgə [soraḳḳa tartixḳa] elip
kəldinglar; lekin ular ya buthanilarni buloŋuqilar ya
bizning ayal ilaḥimizoŋa kupurluḳ ḳiloŋuqilardin əməs. **38**
Əgər Dimitriy wə uningoŋa ḳoxuloŋan ḥünərwənlərning
məlum bir kixining üstidin xikayiti bolsa, soraḳhanilar
oquḳ turmaḳta wə soraḳqi waliylarmu bar. Ular xu
yərlərdə bir-biri bilən dəwalaxsun; **39** wə baxḳa birər
məsililiringlar bolsa, rəsmiy sorunda bir tərəp ḳilinixi
lazim. **40** Biz əmdi yənə bügünki wəḳəni topilang dəp ərz
ḳilinix həwpidə turuwatimiz; qünki bu malimanqliḳning
ḥeq səwəbi kərsitilmigəqkə, ḥesabinimu berəlməymiz-
də! **41** Bu səzlərni ḳilip bolup, u yioŋiloŋan halayiḳni
tarḳitiwətti.

20 Topilang besiḳḳandin keyin, Pawlus muhlislarni
qaḳirip, ularni rioŋbətləndürdi wə ular bilən
hoxlixip, Makedoniyəgə ḳarap kətti. **2** U xu ətraptiki
yurtlarni arilap, etiḳadqilarni nuroŋun səz-təlimlər bilən
rioŋbətləndürgəndin keyin, Yunanoŋa berip, **3** u yərdə üq
ay turdi. Pawlus kemigə olturup Suriyəgə mangay dəp
turoŋanda, Yəḥudiylarning uni eltürüx suyiḳəsti bilinip
ḳelip, u Makedoniyə arḳiliḳ [ḳuruḳluḳ bilən] ḳaytip ketix
ḳarariooŋa kəldi. **4** Uningoŋa ḥəmraḥ boloŋanlar Beriyaliḳ
Pirrusning ooŋli Sopater, Tesalonikaliḳlardin Aristarhus
bilən Sekundus, Dərbəlik Gayus, Timotiy wə Asiya
əlkisidin Tikikus bilən Trofimuslar idi. **5** Ular awwal
Troas xəḥirigə berip, bizning yetip beriximizni kütüp
turdi. **6** Biz bolsaḳ «petir nan ḥeyti» künliridin keyin,
Filippi xəḥiridin kemigə olturup, bəx kündin keyin
Troaskḳa kelip, ular bilən uqraxtuḳ wə u yərdə yəttə kün
turduḳ. **7** Ḥəptining birinqi küni, biz nan oxtuxḳa jəm
boloŋanda, Pawlus ətisi kətməkqi boloŋaqḳa, jamaətkə
səz ḳilixḳa baxlidi; səzini tün yerimgiqə uzartti. **8**
Biz jəm boloŋan yuḳiriḳi ḳəwəttiki əydə nuroŋun ḳara
qiraoŋlar yenip turatti. **9** Əwtikus isimlik bir yigit
derizidə olturoŋanidi. Pawlus səzləp heli bir yərgə
baroŋanda, uni mügdək besiwatḳanidi. Andin u oŋərḳ
uyḳuoŋa ketip, u üqinqi ḳəwəttin yərgə yiḳilip qüxti.
Kəpqilik uni yərdin kətürüp ḳarisa, u əlüp boloŋanidi. **10**
Pawlus pəskə qüxüp, uning üstigə etilip, ḳuqaḳlap turup:
Azablanmanglar, u tirikkən! — dedi. **11** Ḳaytidin əygə
qiḳip, nanni oxtup yegəndin keyin, Pawlus ular bilən
tang atḳuqə uzun səzləxti wə u bu yərdin yoloŋa qiḳti.
12 [Troastikilər] bolsa ḥeliḳi yigitni əyigə ḥayat apirip
ḳoydi. Ular buningdin qəksiz təsəlli tapti. **13** Biz bolsaḳ
Pawlustin burun Assos xəḥirigə kemə bilən barduḳ.
Qünki Pawlus xu yərgə piyadə baray, silər məndin
awwal yetip berip, u yərdə meni kemigə eliwelixni
kütünglar, dəp orunlaxturoŋanidi. **14** Assosta u biz
bilən uqraxḳandin keyin biz uni kemigə elip Mitulin
xəḥirigə kəlduḳ. **15** Andin xu yərdin qiḳip, ətisi Hiyos
arilining uduliooŋa kelip turduḳ. Üqinqi küni Samos
arilioŋa yetip kəlduḳ wə Trogillium xəḥiridə ḳonduḳ;
uning ətisi Miletus xəḥirigə barduḳ. **16** Qünki Pawlus
Asiya əlkisidə kəp waḳitni ətküzüwətməslik üqün,
dengiz səpiridə Əfəsusta tohtimay ətüp ketixni ḳarar
ḳiloŋanidi. Səwəbi, u «orma ḥeyti» künini mumkinḳədər
Yerusalemda ətküzüx üqün aldiraytti. **17** Əmdi Miletus
xəḥiridin Əfəsuskə adəm əwətip, jamaəttiki aḳsaḳallarni
qaḳirdi. **18** Ular kəlgəndin keyin, u ularoŋa mundaḳ
dedi: — Mən Asiya əlkisigə ayaoŋ baskan birinqi kündin
tartip, silər bilən ḳandaḳ ətkənlikim ḥərbiringlaroŋa
məlum. **19** Rəbning hizmitidə ḥər tərəptə kəmtər bolup,
kəz yaxlirim təküllgənlikini, xundaḳla Yəḥudiylarning
suyiḳəstliri tüpəylidin beximdin ətkən sinaḳlarda
qidioŋanliḳimni bilisilər, **20** wə yənə məyli ammiwi
sorunlarda bolsun yaki əy-əylərdə bolsun, silərgə təlim
bərginimdə, silərgə paydiliḳ bolsila ḥeqnemini ayimay
jakarlap, **21** Yəḥudiylar ḥəm Greklərgimu Huda aldida
towa ḳilix wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥgə etiḳad ḳilix
kerəklikigə guwaḥliḳ berip jekiligənlikim ḥəmminglaroŋa
məlum. **22** Ḥazir mana, roḥta baoŋlanoŋan ḥalda
Yerusalemoŋa ketiwatimən. U yərdə nemə ixlarning
beximoŋa qüxidioŋanliḳini uḳaymən; **23** Pəḳət xuni
bilimənki, Muḳəddəs Roḥ mən baroŋanla xəḥərlərdə
zindan kixənliri wə azab-oḳubətlərning meni kütüp
turidioŋanliḳini aldin eniḳ eytip kəlməktə. **24** Lekin mən
əz musapəmni tamamlixim, Rəb Əysadin tapxuruwaloŋan
hizmətni ada ḳilixim, yəni Hudaning meḥir-xəpḳiti
tooŋrisidiki hux həwərning toluḳ guwaḥqisi boluxum
üqün, əz ḥayatimni ḳilqə ayimaymən. **25** Mən silər
bilən arilixip, ḥəmminglar arisida yürüp Hudaning
padixaḥliḳini jakarlidim; əmdi mana manga məlumki,
buningdin keyin silərdin ḥeqkim yüzümni ḳayta
kərəlməysilər. **26** Xuning üqün, bügün silərgə guwaḥliḳ
ḳilip eytip ḳoyayki, mən ḥeqbirining ḳenioŋa ḳərzdar
əməsmən. **27** Qünki mən Hudaning toluḳ məḳsət-
iradisini ḳilqə elip ḳalmay silərgə bayan ḳilip yətküzüxtin
bax tartmidim. **28** Muḳəddəs Roḥ silərni Hudaning

jamaitini bekix üqün Uning padisi iqidə yetəkqi kilip
tikligənidi; əmdi əzünlaroɣa ḥəm Əz Ooɣlining kəni
bilən setiwaloɣan barlik padisioɣa səgək bolunglar! 29
Qünki manga ayanki, mən kətkəndin keyin, qilbərilər
aranglaroɣa kirip, padini ḥəq ayimaydu, 30 ḥəmdə ḥətta
aranglardinmu bəzilər muhlislarni əzlirigə tartiwelix
üqün ḥəkikətni burmilioɣan türlük ixlarni səzləydu. 31
Xunga, səgək bolunglar, mening üq yil keqə-kündüz
deməy, ḥərbiringlaroɣa kəz yaxlirim bilən tohtimay
nəsihət berip turoɣanlikimni esinglarda tutunglar.
32 Əmdi mən silərni Hudaoɣa wə Uning meḥir-
xəpkət yətküzidioɣan səz-kalamioɣa tapxurimən. Bu
səz-kalam etikadinglarni kuruxka ḥəm pak-mukəddəs
kilinoɣan barlik həlki arisida iltipat kilinidioɣan mirastin
silərni nesip kilixka kadirdur. 33 Mən ḥeqkaqan
ḥeqkimdin kiyim-keqək yaki altun-kümüx tama kilip
bakmioɣanmən. 34 Silərgə məlumki, mən ikki bilikimgə
tayinip, əzümning wə ḥəmraḥlirimning ḥajitidin
qiktim. 35 Bundak kilip ḥərbir ixlarda mən silərgə
muxundak əjir-əmgək arkilik ajiz-ḥajətmənlərgə yardəm
berix lazimlikini, xundakla Rəb Əysa əzi eytkan:
«Bərmək almaktinmu bəhtliktur» deginini esinglardin
qikarmaslikinglar kerəklikini kərsəttim. 36 Bu səzlərni
kilip bolup, u ḥəmməylən bilən birliktə tizlinip
olturup dua kildi. 37 Ḥəmməylən kattik yioɣlixip kətti;
Pawlusning boynioɣa esilip kuqaklap, kizoɣin səyüxti. 38
Ularni əng azablioɣini Pawlusning, «Buningdin keyin
yüzümni kayta kərəlməysilər» degən səzi boldi. Keyin,
ular uni kemigə qikirip uzitip koydi.

21 Andin biz ulardin ajrilip qikkandin keyin, kemə
bilən udul Kos arilioɣa karap yol alduk. Ətisi,
Rodos arilioɣa, u yərdin Patara xəḥirigə barduk. 2
Patarada Fənikiyə rayonioɣa baridioɣan bir kemini
tepip, uningoɣa olturup yoloɣa qiktuk. 3 Siprus arili
kərüngəndin keyin, uni sol təripimizdə kaldurup ətüp,
Suriyəgə karap mengip, Tur xəḥiridə kuruklukka qiktuk.
Qünki kemə bu yərdə yük qüxürməkqi idi. 4 U yərdə
muhlislarni tepip, ularning yenida yəttə kün turduk.
Ularoɣa Mukəddəs Roḥning wəḥiyisi kelip, ular Pawluska
ayioɣing Yerusalemoɣa basmisun, dəp nəsihət kildi. 5
Birak biz u yərdə turux waktimiz toxkanda, səpirimizni
dawamlaxturduk. Ularning ḥəmmisi, jümlidin hotun-
baliliri bizni xəḥərning sirtioɣiqə uzitip qikti. Ḥəmmimiz
dengiz boyida tizlinip olturup billə dua kilduk. 6
Kuqaklixip hoxlaxkandin keyin, biz kemigə qiktuk, ular
əylirigə kaytixti. 7 Tur xəḥiridin dengiz səpirimizni
dawamlaxturup, ahirida Pitolimays xəḥirigə kəlduk.
U yərdiki kerindaxlar bilən kərüxüp, ularning yenida
bir kün turduk. 8 Ətisi, u yərdin ayrilip, Kəysəriyə
xəḥirigə kəlduk. Biz burun [Yerusalemdiki] «yəttə
hizmətkar»din biri boloɣan, hux həwərqi Filipning əyigə
berip konduk. 9 Bu kixining tehi yatlik kilinmioɣan,
bexarət-wəḥiylərni yətküzidioɣan tət kizi bar idi. 10
Biz u yərdə birnəqqə kün turoɣandin keyin, Agabus
isimlik bir pəyoɣəmbər Yəḥudiyə əlkisidin qüxti. 11 Bu
kixi bizning aldimizoɣa kelip, Pawlusning bəlweoɣini
kolioɣa elip, əzining put-kolini baoɣlap: — Mukəddəs Roḥ
mundak dəydu: — Yəḥudiylar bu bəlwaoɣning igisini
Yerusalemda muxundak baoɣlap, yat əlliklərning kolioɣa
tapxuridu! — dedi. 12 Bularni anglap, ḥəm biz ḥəm
xu yərlik kixilər bilən birliktə Pawlustin Yerusalemoɣa
barmioɣin dəp ətünduk. 13 Lekin Pawlus jawabən: — Silər
nemixka bunqiwala yioɣlap, yürikimni ezisilər? Mən
Yerusalemda Rəb Əysaning nami üqün tutkun boluxla
əməs, xu yərdə əlüxkimu təyyarmən, — dedi. 14 Biz uni
kayil kilalmay, ahirida sükût kilip: — Rəbning iradisi ada
kilinsun! — deduk. 15 Bu künlərdin keyin, yük-takimizni
yioɣixturup, Yerusalemoɣa qikip barduk. 16 Kəysəriyəlik
muhlislardin birnəqqisi biz bilən səpərdax boldi; ular
Minason isimlik bir kixining əyidə konimiz dəp uni
birgə elip mangdi; bu kixi Siprusluk, keri muhlis idi.
17 Yerusalemoɣa yətkəndə kerindaxlar bizni huxallik
bilən karxi aldi. 18 Ətisi, Pawlus biz bilən billə Yakupni
kərgili bardi. Yakup bilən aksakallarning ḥəmmisi u
yərgə yioɣiloɣanidi. 19 Pawlus ular bilən salamlaxkandin
keyin, Hudaning əzining hizmiti arkilik əllər arisida
kiloɣan ixlirini bir-birləp ularoɣa təpsiliy eytip bərdi.
20 Bularni anglioɣanda, ular Hudaoɣa mədḥiyə okudi,
andin Pawluska: — Kərüwatisən, i kerindixim,
Yəḥudiylar iqidə kanqə minglioɣan etikad kiloɣuqilar
bar! Ularning ḥəmmisi Təwrat kanunioɣa [əməl kilixka]
intayin kizoɣin ikən. 21 Ular sening tooɣrangda: «U
əllərning arisida yaxioɣan pütün Yəḥudiylaroɣa Musa
[pəyoɣəmbərgə] tapxuruloɣinidin yenixni, yəni balilirini
hətnə kildurmaslikni, Yəḥudiylarning ən'əniligə riayə
kilmaslikni əgitidu» dəp anglidi. 22 Əmdi kandak
kilix kerək? Qünki halayik qokum sening bu yərgə
kəlgənlikingni anglap kalidu. 23 Xunga bizning
deginimizdək kiloɣin: Arimizda kəsəm iqkən tət adəm
bar. 24 Sən ularni elip, ular bilən birliktə [Təwrattiki]
tazilinix kaidisidin ətüp, ularning [kurbanlik] qikimlirini
əzüng kətürgin, andin ular qaqlirini qüxürələydu.
Buning bilən, ḥəmməylən sən tooɣruluk anglioɣanlirining
ḥəmmisining rast əməslikini wə sening ezüng Təwratka
tərtipi boyiqə riayə kiliwatlikingni bilip yetidu. 25
Əmma əllərdin boloɣan etikadqilaroɣa kəlsək, biz
ularoɣa pəkətla butlaroɣa ataloɣan nərsilərni yeməslik,
kanni wə booɣup soyuloɣan ḥaywanning gəximu
yeyixtin wə jinsiy buzukluktin əzlirini saklax tooɣruluk
kararimizni ətkənki hət arkilik ukturduk. 26 Buning
bilən, Pawlus u kixilərni elip, ətisi əzi ular bilən billə
tazilinix kaidisini ətküzüxti; andin u ibadəthanioɣa
kirip, [kaḥinlaroɣa] əzlirining paklinix mudditining
kaqan toxudioɣanliki, yəni ḥərkaysisi üqün kurbanlik
kilinixning kaysi küni bolidioɣanlikini ukturup koydi.
27 Yəttə künlük muddət toxuxka az kaloɣanda, Asiya
əlkisidin kəlgən bəzi Yəḥudiylar Pawlusni ibadəthanida
kərüp, halayikni kutritip, uningoɣa kol selip: 28 —
Əy Israillar, yardəmdə bolunglar! Ḥəmmə yərdila,
ḥəmmə adəmgə həlkimizgə, Təwrat kanunioɣa wə
ibadəthanioɣa karxi səzlərni əgitiwatkan adəm dəl xu.
Uning üstigə, u yənə Greklərni ibadəthanimizoɣa baxlap
kirip, bu mukəddəs jayni buloɣidi! — dəp kukan kətürdi
29 (ularning bundak deyixining səwəbi, əslidə ular
xəḥərdə Əfəsusluk Trofimusning Pawlus bilən billə
boloɣanlikini kərgənidi wə Pawlus uni ibadəthanioɣa
baxlap kirgən, dəp oylioɣanidi). 30 Xuning bilən, pütün
xəḥər zilziligə kəldi. Halayik tərəp-tərəptin yügürüp
kelip, Pawlusni tutup, ibadəthanidin sərəp elip qikti.
Ibadəthanining dərwaziliri dərḥal takiwetildi. 31 Bu top

adəm Pawlusni [urup] əltürüwətməkqi bolup turoŋanda,
pütkül Yerusalemni malimanqlik qaplap kətkənliki
tooŋrisidiki bir həwər u yərdə turuxluk [Rim] kismining
mingbexioŋa yətküzüldi. **32** Mingbexi dərhal ləxkər wə
birnəqqə yüzbexini elip, top-top adəmlərni basturuxka
yügürüp kəldi. Mingbexi wə əskərlərni kərgən halayik
Pawlusni uruxtin tohtidi. **33** Mingbexi aldioŋa ətüp,
ləxkərlərni Pawlusni tutup ikki zənjir bilən baoŋlaxka
buyrudi. Andin u: — Bu adəm kim? U nemə gunah
kildi? — dəp soridi. **34** Lekin [topilangqilarning] iqidə
bəzilər uni desə, bəzilər buni deyixip warkirixatti.
Malimanqilik tüpəylidin mingbexi həkikiy əhwalni
enikləxka amalsiz kelip, ahir Pawlusni kəl'əgə elip
ketixni buyrudi. **35** Lekin Pawlus kəl'əning pələmpiyigə
kəlgəndə, topilangqilar tehimu zorawanlixip kətkəqkə,
ləxkərlər uni kətürüxkə məjbur boldi. **36** Qünki ularning
kəynidin top-top adəmlər əgixip mengip: — U yokitilsun!
— dəp warkirixatti. **37** Kələgə əkirilixigə az kaloŋanda,
Pawlus mingbexioŋa: — Sizgə bir eoŋiz səz kilsam
bolamdikin? — dəp soridi. Mingbexi: — Grekqə biləmsən?
38 Undakta, ilgiri isyan kətürüp, «hənjərqi katillar»din
tət ming adəmni baxlap qəlgə kəqip kətkən heliki
Misirlik əməsmusən? — dəp soridi. **39** Lekin Pawlus:
— Mən Yəhudiy, Kilikiyə əlkisidiki uluoŋ xəhər Tarsusning
pukrasimən. Halayikka birnəqqə eoŋiz səz kiliximoŋa
ijazət kilixingizni ətünimən, — dedi. **40** [Mingbexi]
ijazət beriwidi, Pawlus pələmpəydə turup, halayikka kol
ixariti kildi. Kattik jimjitlik baskanda, u ibraniy tilida
səzləxkə baxlap: —

22 — Kerindaxlar wə ata-bowilar! Əmdi əzümni aklax
səzlirimgə kulak saloŋaysilər, — dedi. **2** Ular
Pawlusning ibraniy tilida səzliginini anglap, tehimu jim
boluxti. U səzini dawam kildi: **3** — Mən bir Yəhudiy,
Kilikiyədiki Tarsus xəhiridə tuoŋuldum; lekin bu xəhərdə
bekip qong kilindim, Gamaliyəlning kol astida ata-
bowilirimizoŋa tapxuruloŋan Təwrat kanunining zir-
zəwərlirini koymay əginip təlim-tərbiyə aldim. Mən
silərning bügün boloŋininglaroŋa ohxax, Huda yolioŋa
intayin kizoŋin idim. **4** Mən bu yoldikilərni hətta
əltürüxkiqə ziyankəxlik kilip, ularni ər-ayal deməy
tutkun kilip zindanoŋa saldurdum. **5** Bu tooŋruluk
bax kahin wə aliy kengəxmidiki barlik aksakallarmu
manga guwahqidur. Mən ulardin Dəməxktiki [Yəhudiy]
kerindaxlaroŋa yeziloŋan hətlərni tapxuruwelip, xu
yərdə turuwatkan bu [yoldikilərni] jazalax üqün,
ularni tutkun kilip Yerusalemoŋa apirimən dəp yoloŋa
qikkanidim. **6** Əmdi xundak boldiki, səpər kilip
Dəməxkkə yekinlaxkanda, qüxkə yekin, tuyuksiz
asmandin küqlük bir nur qüxüp, ətrapimni yorutuwətti.
7 Mən yərgə yikilip kəttim, andin manga: «Saul, Saul,
Manga nemixka ziyankəxlik kilisən?» degən awazni
anglidim. **8** «I Rəb, sən kimsən?» dəp sorisam, U
manga: — «Mən sən ziyankəxlik kiliwatkan Nasarətlik
əysadurmən!» dedi. **9** Mən bilən billə mengiwatkanlar
u nurni kərgən bolsimu, lekin manga kiloŋan səzlərni
qüxənmidi. **10** Mən yənə, «I Rəb, nemə kilixim kerək?»
dəp sorisam, Rəb manga, «Ornungdin tur, Dəməxkkə
kir, xu yərdə sən ada kilix bekitilgən ixlarning həmmisi
tooŋruluk sanga eytip berilidu!» dedi. **11** Heliki nurning
julalikidin kəzlirim kərməs bolup kaldi. Yenimdikilər
kolumdin yetəkləp, Dəməxkkə elip kirdi. **12** U yərdə
Təwrat kanunioŋa ihlas baoŋlioŋan, Dəməxktiki barlik
Yəhudiylarning hərmitigə sazawər boloŋan Ananiyas
isimlik bir kixi bar idi. **13** U kelip, yenimda turup:
«Kerindax Saul, bexingni kətürüp kara!» dedi. Mən
xuan beximni kətürüp karap uni kərdum. **14** U manga:
«Ata-bowilirimizning Hudasi seni iradisini bilixing,
Hakkaniy Boloŋuqini kərüxüng wə uning aoŋzidin qikkan
awazni anglixing üqün allikaqan tallidi. **15** Qünki sən
pütün insanlar aldida kərgən-anglioŋanliringoŋa Uning
guwahqisi bolisən! **16** Xundak ikən, sən yənə nemigə
hayal bolisən? Ornungdin turup, Uning namioŋa nida
kilip qəmüldürülüp, gunahliringni yuoŋuzoŋin!» dedi. **17**
Xundak boldiki, Yerusalemoŋa kaytip kəlginimdin keyin,
ibadəthanida dua kiliwatkinimda, bir oŋayibanə kərünüx
meni oruwaldi **18** wə [Rəbning] manga: «Qapsan bol,
Yerusalemdin dərhal kət. Qünki ular sening manga
kiloŋan guwahlikingni kobul kilmaydu!» dəwatkanlikini
kərdüm. **19** Mən, «I Rəb, ular mening Sanga etikad
kiloŋanlarni zindanoŋa solap, hərbir sinagoglaroŋa kirip
ularni uroŋanlikimni bilidu. **20** Sening guwahqing boloŋan
Istipanning keni təkülginidə, mənmu yenida turup
uni əltürgənlərning kilmixlioŋa koxulup, ularning
kiyimlirigə karap bərdim!» — dedim. **21** Birak u manga:
«Kətkin! Seni yirakti əllərgə əwətimən!» — dedi. **22**
Pawlus muxu səzni degüqə halayik uningoŋa kulak
seliwatatti. Lekin buni anglap ular awazini kətürüp:
— Undak bir kixi yər yüzidin yokitilsun! U tirik
turuxka layik əməs! — dəp kukan selixti. **23** Ular
qirkirixip, qapan-yepinqilirini selip taxlap, topa-qang
soruwatkanda, **24** mingbexi Pawlusni kəl'əgə elip kirip
ketixkə əmr kiliwidi, halayikning uningoŋa nemə üqün
bundak kukan salidioŋanlikini enikləx üqün ləxkərlirigə
uni kamqilap sorak kilixni buyrudi. **25** Lekin ular
Pawlusni kamqilax üqün oŋulaqlitip baoŋlioŋanda, u
yenida turoŋan yüzbexioŋa: — Bir Rim pukrasini jinayiti
bekitilməyla kamqilixinglar kanunoŋa uyoŋunmu? —
dedi. **26** Bu səzni anglioŋan yüzbexi mingbexining aldioŋa
berip: — Siz nemə ix kilay dəwatisiz? Qünki u kixi Rim
pukrasi ikən! — dedi. **27** Mingbexi Pawlusning aldioŋa
berip, uningdin: — Manga eytkin, sən rasttinla Rim
pukrasimu? — dəp soridi. — Rast, dedi u. **28** — Mən
nahayiti yukiri bahada muxu pukralikka igə boldum, —
dedi mingbexi. Pawlus: Əmma mən tuoŋuluxumdinla
xundak! — dedi. **29** Xuning bilən, uni sorakka tartmakqi
boloŋan ləxkərlər dərhal uningdin əzlirini qətkə aldi.
Mingbeximu uning Rim pukrasi ikənlikini bilip, uni
baoŋlatkanliki tüpəylidin korkup kətti. **30** Mingbexi
Yəhudiylarning Pawlusning üstidin kiloŋan xikayitining
hakikiy səwəbini bilix üqün, ətisi uni yexip, bax kahinlar
wə pütün aliy kengəxmidikilərning bir yərgə yioŋilixini
buyrudi. Andin Pawlusni elip kelip, ularning aldioŋa
turoŋuzdi.

23 Pawlus aliy kengəxmə hay'ətlirigə tikilip turup:
Kerindaxlar, mən bügüngiqə Hudaning aldida pak
wijdanda mengip kəldim, — dedi. **2** Buni anglioŋan
bax kahin Ananiyas [Pawlusning] yenida turoŋanlaroŋa
uning aoŋzioŋa uruxni buyrudi. **3** Pawlus uningoŋa:
— Huda seni uridu, əy akartiloŋan tam! Sən u yərdə
meni Təwrat kanuni boyiqə sorakka tartixka olturisən,

lekin Təwrat qanunioƣa hilap halda meni urunglar
dəp buyrudingoƣu?! — dedi. **4** — Sən Hudaning
bax kahinioƣa axundak hakarət kəltürəmsən?! —
deyixti yenida turoƣanlar. **5** Pawlus: — I kerindaxlar,
mən uning bax kahin ikənlikini bilməptimən. Qünki
Təwratta: «Həlkingni idarə kiloƣuqining yaman gepini
kilma!» deyilgən, — dedi. **6** Lekin Pawlus ularning
bir kismining Sadukiy, yənə bir kismining Pərisiylər
ikənlikini bilip, aliy kengəxmidə yukiri awaz bilən:
— Kerindaxlar, mən bolsam Pərisiylərdin bolimən
wə Pərisiylərning pərzəntimən. Mən əlgənlər kayta
tirilixka baoƣlioƣan ümid tooƣruluk bu yərdə sorakka
tartiliwatimən! — dəp warkiridi. **7** U bu səzni deyixi
bilənla, Pərisiylər bilən Sadukiylar arisida jedəl-oƣowoƣa
kozoƣilip, kengəxmidikilər ikkigə bəlünüp kətti **8** (qünki
Sadukiylar əlgənlərning kayta tirilixi, yaki pərixtə
yaki roh̨lar məwjut əməs, dəydu. Lekin Pərisiylər
h̨əmmisini etirap kilidu). **9** Buning bilən kattik bir kukan-
sürən kətürülüp, Pərisiy tərəpdari boloƣan bəzi Təwrat
ustazliri ornidin turup: — Biz bu adəmdin h̨eqkandak
əyib tapalmiduk! Bir roh̨ yaki pərixtə uningoƣa səz
kiloƣan bolsa nemə boptu! — dəp kattik munaziriləxti.
10 Kukan-sürən tehimu küqiyip kətkəqkə, mingbexi
[Yəhudiylarning] Pawlusni tartixturup titma-titma
kiliwetixidin korkup, kisimoƣa zaloƣa qüxüp uni ularning
arisidin zorluk bilən tartip qikip, kəl'əgə əkirip ketixini
buyrudi. **11** Xu küni keqisi, Rəb Pawlusning yenida turup:
— Jasarətlik bol! Qünki Yerusalemda Mən tooƣramdiki
ixlaroƣa toluk guwahlik bərginingdək, Rim xəhiridimu
xundak guwahlik kilixing mukərrər bolidu! — dedi. **12**
Ətisi ətigəndə, Yəhudiylar Pawlusni əltürüxni kəstləp,
uni əltürmigüqə h̨eqnərsə yeməymiz, iqməymiz, dəp
əzlirigə ləniti bir kəsəmni kilixti. **13** Bu suyikəst kəsimini
iqkənlər kirik nəqqə kixi idi. **14** Ular bax kahinlar wə
aksakallarning aldioƣa berip: — Biz Pawlusni əltürmigüqə
h̨eqnərsə tetimaslikka kattik kəsəm iqtuk. **15** Hazir
silər wə aliy kengəxmə uning ixlirini tehimu təpsiliy
təkxürüxni bahanə kilip, wəkil əwitip uni kengəxmigə
elip kelixni mingbexidin tələp kilinglar. U bu yərgə
yekin kəlməyla uni jayliwetixkə təyyar turimiz, — dedi.
16 Lekin Pawlusning singlisining ooƣli bəktürmidin
həwər tepip kəl'əgə kirip, Pawluska məlum kilip koydi.
17 Buning bilən Pawlus yüzbexiliridin birini qakirtip,
uningoƣa: — Bu balini mingbexi bilən kərüxtürüp
koysingiz. Qünki uningoƣa məlum kilidioƣan ixi bar ikən,
— dedi. **18** Yüzbexi uni elip mingbexining aldioƣa baxlap
kirip: — Məhbus Pawlus meni qakirtip, bu balini siz bilən
kərüxtürüp koyuxumni tələp kildi. Qünki uning sizgə
məlum kilidioƣan ixi bar ikən, — dedi. **19** Mingbexi uni
kolidin tutup, bir qətkə tartip: — Manga məlum kilidioƣan
nemə ixing bar? — dəp soridi. **20** U jawabən mundak dedi:
— Yəhudiylar Pawlusning ixlirini təpsiliy təkxürəyli
dəp səwəb kərsitip əzliridin ətə uni aliy kengəxmigə
elip berixni tələp kilix üqün til biriktürüxti. **21** Ularoƣa
kayil bolmioƣayla, qünki kiriktin artuk adəm uni paylap
turidu. Ular Pawlusni əltürmigüqə h̨eqnərsə yeməymiz,
iqməymiz, degən karoƣix kəsimigə baoƣliniptu. Ular
hazir əzlirining ularning təlipigə makul boluxlirini
kütüp turidu. **22** Mingbexi uningoƣa: — Bu ixni manga
məlum kiloƣanlikingni h̨eqkimgə tinma! — dəp tapilap,
balini kayturdi. **23** Mingbexi yüzbexidin ikkini qakirtip:
— Ikki yüz piyadə ləxkər, yətmix atlik ləxkər wə ikki yüz
nəyziwaz ləxkərni bügün keqə saət tokkuzda Kəysəriyə
xəhirigə karap yoloƣa qikixka hazirlanglar! **24** Xuning
bilən billə, Pawlusni waliy Feliksning yenioƣa sak-salamət
yətküzüx üqün, uning minixigə ulaoƣlarni təyyarlanglar!
— dəp buyrudi. **25** Mingbexi [Felikskə] mundak bir
hət yazdi: — **26** «Hərmətlik waliy Feliks janablirioƣa
Klawdiyus Lisiyastin salam! **27** Uxbu adəmni Yəhudiylar
tutuwaloƣan bolup, uni əltürməkqi boloƣanda, uning
Rim pukrasi ikənlikini bilip yetip, kisimni baxlap berip
uni kutkuzdum. **28** Mən ularning bu kixi üstidin kiloƣan
xikayitining nemə ikənlikini enikimakqi bolup, uni
Yəhudiylarning aliy kengəxmisigə elip bardim. **29**
Əməliyəttə ularning uning üstidin kiloƣan xikayitining
əzlirining Təwrat kanunioƣa dair dətalax məsililərgə
munasiwətlik ikənlikini baykidim, birak uningdin
əlüm jazasi berixkə yaki zindanoƣa taxlaxka layik
birər xikayət kiloƣudək ixni tapalmidim. **30** Keyin,
Yəhudiylarning uni əltürüwetix kəstidə yürüwatkanliki
h̨əkkidiki ahbarat manga məlum kilinoƣanda, dərhal
uni siligə yollattim wə xuning bilən billə, uningoƣa ərz
kiloƣuqilarning əzlirining aldida xikayətlirini eytixini
buyrudum. Həyr!». **31** Ləxkərlər əmdi buyruk boyiqə
Pawlusni keqiləp Antipatris xəhirigə yətküzdi. **32** Ətisi,
atlik ləxkərlər Pawlusni elip mengixka kaldurulup,
kaloƣan ləxkərlər [Yerusalemdiki] kəl'əgə kaytip kəldi.
33 Atliklar Kəysəriyəgə kirip, hətni waliyoƣa tapxurdi wə
Pawlusnimu uning aldida hazir kildi. **34** Waliy hətni
okuoƣandin keyin, Pawlusning kaysi əlkidin ikənlikini
sorap, uning Kilikiyədin kəlgənlikini bilip, **35** Uningoƣa:
— Üstüngdin ərz kiloƣuqilar kəlgəndə ixliringni toluk
anlaymən, — dedi wə uni Herod hanning ordisida
nəzərbənd kilip koyuxni buyrudi.

24 Bəx kündin keyin, bax kahin Ananiyas
aksakallardin birnəqqəylən wə Tərtullus isimlik
bir adwokat bilən Kəysəriyəgə qüxüp, Pawlus tooƣrisidiki
rəsmiy xikayətlirini waliyoƣa sundi. **2** Pawlus qakirtilip,
Tərtullus uning üstidin xikayət kilip mundak dedi: —
Hərmətlik Feliks janabliri! Biz əzlirining kol astilirida
h̨ər tərəptin aman-esənlikkə nesip bolup kəlməktimiz wə
aldin kərərlikliri bilən h̨əlkimiz arisida dana islahatlar
barlikka kəltürülməktə, biz bu ixlardin h̨ər wakit, h̨ər
jayda toluk minnətdarlik bilən bəh̨riman boluwatimiz.
4 Birak əz wakitlirini kəp elip koymaslikim üqün,
xəpkətliri bilən səzimizni kiskila anglaxlirini ətünüp
soraymən. **5** Qünki biz xuni tonup yəttukki, bu adəm
balahor bolup, pütkül jahandiki Yəhudiylar arisida
majira-topilang pəyda kilixni küxkürtküqi, xundakla
«Nasarətliklər» dəp ataloƣan məzh̨əpning kattiwaxliridin
biridur. **6** U bizning ibadəthanimiznimu buloƣimakqi
boloƣanidi. Xunga, biz uni tutuwalduk wə uni əz
kanunimiz boyiqə sotlayttuk. Lekin mingbexi Lisiyas
əxəddiy zorluk bilən uni kollirimizdin tartiwaldi wə
uningoƣa ərz kiloƣuqilarni əzlirining aldioƣa kelixkə
buyruoƣanidi. **8** Uni sorak kilip kərsilə, bizning uningoƣa
kiloƣan ərzlirimizning tooƣrilikini bilip yetidila! **9**
Sorunda boloƣan Yəhudiylarmu uning eytkanlirioƣa
koxulup: Rast, rast, dəp xikayətni küqəytti. **10** Waliy
Pawluska səz kiloƣin dəp kol ixaritini kiloƣanda, u mundak

dedi: — Mən silining uzun yillardin beri bu həlkni sorap
kəlgənliklirini bilgəqkə, hatirjəmlik bilən aldilirida əzüm
tooɣramda jawab berimən. **11** Asanla bilələydiliki, mən
Yerusalemoɣa ibadət kilixka baroɣinimdin hazироɣiqə
pəkət on ikki künla ətti. **12** Ular mening ibadəthanida
birər adəm bilən munaziriləxkinimni kərmigən,
yaki sinagoglarda yaki xəhərdə ammini topilangoɣa
kutratkanlikimnimu heq kərmidi. **13** Ular yənə hazir
janablirioɣa mening üstümdin kiloɣan xikayətlirigə
heq ispatmu kəltürəlməydu. **14** Birak siligə xuni
etirap kilimənki, mən ular «məzhəp» dəp atioɣan
yol bilən mengip, Təwratta wə pəyoɣəmbərlərning
yazmilirida pütülgənlərningmu hammisigə ixinip, ata-
bowilirimning Hudasioɣa ibadət kilimən. **15** Mening
Hudaoɣa baoɣlioɣan ümidim barki (bu kixilərmu bu
ümidni tutidu), kəlgüsidə həm həkkaniylarning həm
həkkaniysizlarning əlümdin tirilixi bolidu. **16** Xu
səwəbtin, əzüm həmixə Huda aldidimu, insanlar
aldidimu pak wijdanlik boluxka intilimən. **17** Mən
[Yerusalemdin] ayriloɣili heli yillar boloɣan bolup,
bu ketim u yərgə əz həlkimgə həyr-sədikə yətküzüp
bərgili wə Huda aldioɣa hədiyə sunoɣili baroɣanidim. **18**
Mən bu ixlarda boluwatattim, bəzilər meni tazilinix
kaidisini ada kilip boloɣan qaoɣda ibadəthana hoylisida
uqratti; lekin mən ətrapimoɣa adəm toplioɣinimmu
yok, malimanqilik qikaroɣinimmu yok. **19** Əməliyəttə
meni uqratkanlar bolsa Asiya əlkisidin kəlgən bəzi
Yəhudiylar idi; ularning üstümdin xikayətliri bar
bolsa, əsli ular əzliri kelip, silining aldilirida ərz
kilixka tooɣra kelətti. **20** Bolmisa, muxu sorundikilər
aliy kengəxmə aldida turoɣinimda, meningdin kandak
jinayət tapkanlikini eytip baksun! **21** Pəkət mundak
bir ix boloɣanidi: — Mən ularning aldida, «Bügünki
kündə əlgənlərning kayta tirilixi tooɣruluk silərning
sorikinglaroɣa tartiloɣanmən!» dəp warkirioɣanidim. **22**
[Rəbning] yoli tooɣruluk təpsiliy həwiri bar boloɣan Feliks
sorakni tohtitip, ularoɣa: — Mingbexi Lisiyas kəlgəndə
dəwayinglar tooɣrisidiki həkümni qikirimən, — dedi. **23**
U yüzbexioɣa Pawlusni nəzərbənd astioɣa elip, əmma
uningoɣa bir'az kəngqilik kilip, dost-buradərlirining
hərkaysisining uning hajətliridin qikixini tosmioɣin,
dəp buyrudi. **24** Birnəqqə kündin keyin, waliy Feliks
ayali Drusila bilən billə kəldi (Drusila Yəhudiy idi).
U Pawlusni qakirtip, uningdin Məsih Əysaoɣa etikad
kilix yoli tooɣruluk anglidi. **25** Pawlus həkkaniy
yaxax, əzini tutuwelix, kiyamət künidiki soal-sorak
kilinixlar tooɣrisida səzləwatkanda, Feliks wəhimigə
qüxüp uningoɣa: — Hazirqə kaytip tursang bolidu. Keyin
manga pəyt kəlgəndə, yənə qakirtimən, — dedi. **26** U
xuning bilən bir wakitta Pawlusning para berixini ümid
kilatti. Xuning üqün, uni imkankədər pat-pat qakirtip,
uning bilən səzlixətti. **27** Lekin ikki yil toxkanda,
Feliksning ornioɣa Porkiyus Festus waliy boldi. Feliks
Yəhudiylaroɣa iltipat kərsitip ularning kənglini elix
üqün Pawlusni solakta kaldurdi.

25 Festus [Yəhudiyə] əlkisigə kirip, üq kündin keyin
Kəysəriyədin qikip Yerusalemoɣa baroɣanidi. **2** Bax
kahinlar bilən Yəhudiylarning mətiwərliri uning aldida
Pawlusning üstidin rəsmiy xikayət kilip, uningdin iltipat
sorap, adəm əwitip Pawlusni **3** Yerusalemoɣa elip kelixni
ətündi. Məksiti, ular yol üstidə bəktürmə təyyarlap
Pawlusni əltürüx idi. **4** Festus buni anglap ularoɣa:
— Pawlus hazir Kəysəriyədə solakta turiwərsun. Mən
yekinda u yərgə kaytip kətməkqimən. **5** Aranglardin
hokukdar boloɣanlar mən bilən billə qüxsun. Əgər
uning birər əyibi bolsa, ular xu yərdə xikayət kilsa
bolidu, — dəp jawab bərdi. **6** Festus ularning iqidə
səkkiz-on kündin artuk turmay, Kəysəriyəgə kaytip
qüxti. Ətisi sorak təhtigə olturup, Pawlusni elip kelixni
buyrudi. **7** Pawlus kəlgəndə, Yerusalemdin qüxkən
Yəhudiylar uning ətrapioɣa olixip, uningoɣa nuroɣun
eoɣir jinayətlər bilən karilap xikayətlərni kildi. Birak
bularning heqkaysisioɣa ispat kərsitip berəlmidi. **8**
Pawlus əzini aklap: — Mən heqkaysi ixta Yəhudiylarning
kanunioɣa, ibadəthanisioɣa yaki [imperator] Kəysərgə
karxi birər jinayətmu sadir kilmidim, — dedi. **9** Lekin,
Festus Yəhudiylarning kənglini elixka, ularoɣa iltipat
kərsətməkqi bolup Pawlustin: — Yerusalemoɣa berip, u
yərdə mening aldimda bu xikayətlərgə asasən sotlinixka
razi bolamsən? — dəp soridi. **10** Lekin Pawlus jawab
berip mundak dedi: — Mən hazir Kəysərning sorak
təhti aldida turimən. Meni sorak kilixka tegixlik yər
mana muxu. Əzlirigə enik məlum boloɣandək, mən
Yəhudiylaroɣa heqkandak nahəklik kilmidim. **11** Əgər
jinayitim bolsa, xundakla əlümgə layik birər ix kiloɣan
bolsam, mən əzümni əlümdin kaqurmaymən. Birak
ularning mening üstümdin kiloɣan xikayətlirining asasi
bolmisa, heqkimning meni ularoɣa tapxurup berixkə
hakki yok. Mən Kəysərgə murajiət kilimən! **12** Andin
Festus məslihətqiliri bilən səzləxkəndin keyin, Pawluska:
— Sən Kəysərgə murajiət kilding — uning aldioɣa əmdi
barisən! — dedi. **13** Birnəqqə kündin keyin, Agrippa
han bilən [singlisi] Bərniki Festuska təbrik-salamoɣa
Kəysəriyəgə kəldi. **14** U yərdə uzun künlər turoɣandin
keyin, Festus Pawlusning ixini hanoɣa məlum kilip: —
Bu yərdə Feliks kaldurup kətkən bir məhbus bar. **15**
Mən Yerusalemoɣa baroɣinimda, Yəhudiy bax kahinliri
bilən aksakalliri uning üstidin xikayət kilip, məndin
uni jazaoɣa məhkum kiliximni tələp kilixti. **16** Mən
ularoɣa, ərz kilinoɣuqi ərz kiloɣuqilar bilən yüzləxtürülüp,
uningoɣa əzini aklax pursiti berilmigüqə, uni jazaoɣa
tapxurux rimliklarning aditi əməstur, dəp eyttim. **17**
Xunga ular mən bilən billə bu yərgə kəlgəndin keyin,
mən wakitni kəynigə sozmay, ətisila sorak təhtigə
olturup u kixini əkilixni buyrudum. **18** Ərz kiloɣuqilar
orunliridin turoɣanda, ularning uning üstidin xikayət
kiloɣanliri mening oylioɣinimdək rəzil ixlar əməs idi,
19 Bəlki ularning əz ibadət tüzümi tooɣruluk wə əysa
isimlik bir kixi həkkidə məlum talax-tartix məsililiri bar
ikən. U kixi əlgən bolup, Pawlus bolsa u tirildi dəydikən.
20 Bu məsililərni zadi kandak eniklaxni biləlməy, mən
Pawlustin Yerusalemoɣa berip, u yərdə bu ixlar tooɣruluk
sorakka tartilixka razi bolux-bolmaslikini sorioɣanidim.
21 Pawlus solakta turup imperator janablirining sorak
kararini qikirixini murajiət kiloɣandin keyin, mən uni
Kəysərning aldioɣa əwətküqə, solakta tutup turuxni
buyrudum. **22** Agrippa Festuska: — Meningmu bu
kixining səzlirini anglap bakkum bar, — dedi. — Ətə
anglaysiz, — dedi u. **23** Xuning bilən ətisi, Agrippa bilən
Bərniki həywət bilən ammiwiy yioɣin zalioɣa kirip kəldi,

mingbexilar wə xəḥər kattiwaxlirimu ular bilən billə
kirip kelixti. Festus əmr qiliwidi, Pawlus elip kirildi. **24**
Festus mundaq dedi: — Agrippa padixaḥ aliyliri wə muxu
sorunoƣa yioƣiloƣan janablar! Bu kixini kərüwatisilər.
Ḥəm Yerusalemda ḥəm bu yərdə pütün Yəḥudiy aḥalisi
uning tooƣruluq ərz qilip manga murajiət qilip, u
tirik qalduruxqa bolmaydu! — dəp qurqiraxqanidi. **25**
Lekin mən uningdin əlüm jazasi berixkə tegixlik birər
jinayət tapalmidim. Ḥazir bu kixi imperator janablirioƣa
murajiət qildi. Xuning bilən uni [Rimoƣa] əwətixni qarar
qildim. **26** Biraq uning ḥəkkidə oƣojamoƣa məlum qilip
yazoƣudək ix yoq. Xuning bilən əḥwalni rəsmiy təkxürüp
birər yazoƣudək məlumatqa igə bolux məqsitidə uni
ḥərbirlirining aldioƣa, bolupmu sili, Agrippa padixaḥ
aliylirining aldioƣa elip kəldim. **27** Qünki məḥbusni
sotqa əwətkəndə, uning üstidin qilinoƣan xikayətlərni
enik kərsətməslik manga nisbətən orunluq əməstək
bilinidu.

26 Xuning bilən, Agrippa Pawluskə: — Özüngning
gepingni qilixingoƣa ruhsət, — dedi. Pawlus
qolini sozup əzini aqlaxqa baxlidi: **2** — I Agrippa
han, bügün aldilirida Yəḥudiylar mening üstümdin
xikayət qiloƣan pütün ixlar tooƣruluq jawab berix
pursitigə nesip boloƣanliqim üqün, bolupmu əzlirining
Yəḥudiylarning adətliri wə ularning arisidiki talax-
tartixliridin həwərliri boloƣanliqi üqün əzümni bəhtlik
ḥesablaymən! Xuning üqün degənlirimni səwrqanlik
bilən anglap beqixlirini ətünimən. **4** Mening dəsləpki
waqitlirimda, yəni kiqikimdin tartip əz elimdə,
Yerusalemda yürüx-turuxumning qandaq ikənliki
Yəḥudiylarning ḥəmmisigə ayan. **5** Ular xu dəsləpki
waqtimdin beri meni tonuoƣaqqa (əgər halisaidi,
xuningoƣa guwaḥlik berətti), mening ibadət tüzümidiki
əng tələpqan məzḥəpning xərtliri boyiqə yaxap, yəni
Pərisiy bolup əmrümni ətküzginimni bilidu. **6** Əmdi
mən Huda ata-bowilirimizoƣa qiloƣan wədigə baƣlioƣan
ümidim tüpəylidin ḥazir soraq qiliniwatimən. **7** Xu
[wədining] nesiwisigə yetixni bizning pütkül on ikki
qəbilimiz keqə-kündüz tohtawsiz Hudaoƣa ibadət qilip
ümid qilmaqta. I aliyliri, Yəḥudiylarning mening
üstümdin qiloƣan xikayətliri dəl xu ümidkə baƣliqtur!
8 [Halayik], Huda əlgənlərni tirildürsə, nemə üqün
ixinixkə bolmaydu, dəp qaraysilər? **9** Dərwəkə, əzümmu
əslidə Nasarətlik Əysaning namioƣa qarxi nuroƣun ixlarni
qilixim kerək dəp qayil idim **10** wə Yerusalemda ənə
xundaq ixlarni qiloƣanidim. Bax kaḥinlardin ḥoquq elip,
əzüm Hudaning nuroƣun mukəddəs bəndilirini zindanoƣa
tutup bərgən, ular əlümgə ḥəküm qilinoƣandimu,
ḥəkümgə awaz qoxqanidim. **11** Mən ḥəmmə sinagoglarda
kəp qetim ularni izdəp tepip jazalap, kupurluq gəp
qilixqa zorlioƣanidim. Mən ularoƣa təlwilərqə əq bolup,
ḥətta yaqa yurttiki xəḥərlərgə berip, ularoƣa ziyankəxlik
qiloƣanidim. **12** Bu ixlarda bolup bax kaḥinlar bərgən
toluq wəkillik ḥoquqi bilən Dəməxq xəḥirigə qarap səpər
qiliwatattim. **13** Qüx waqtida yolda ketiwetip, asmandin
qüxkən, quyax nuridinmu küqlük bir nurning ətrapimni
wə billə ketiwatqanlarni yorutuwətkənlikini kərdüm.
14 Ḥəmmimiz yərgə yiqiloƣan bolup mən ibraniy tilida
eytiloƣan: «Əy Saul, Saul! Manga nemixqa ziyankəxlik
qilisən? Seni zihlaxloroƣa qarxi təpmiking sən üqün
təs kelidu!» degən bir awazni anglidim. **15** Mən: — «I
Rəb, sən kimsən?» dəp sorisam, Rəb manga: «Mən sən
ziyankəxlik qiliwatqan Əysadurmən! **16** Əmdi ornungdin
tur; qünki Mən seni sən kərgən ixloroƣa ḥəmdə Özüm
sanga ayan qilinoƣinimda kəridioƣan ixloroƣa həziniqi
oƣojidar wə guwaḥlik bərgüqi boluxqa tikləx üqün,
sanga ayan boldum. **17** Mən seni əz həlqingning ḥəm
əllərning qolidin qutquzimən — qünki mən seni yat
əlliklərning kəzlirini eqip, ularning qarangoƣuluqtin
yoruqluqqa, Xəytanning ilkidin Hudaoƣa baƣlinixqa
buruluxi üqün ularning arisioƣa əwətimən. Xuning
bilən ular gunaḥlirining kəqürümigə, xundaqla Manga
etiqad qilix arqilik pak-muqəddəs qilinoƣanlarning
arisida miraska muyəssər bolidu» — dedi. **19** Xunga,
i Agrippa aliyliri, mən ərxtin kəlgən bu oƣayibanə
kərünüxkə itaətsizlik qilmidim. **20** Bəlki aldi bilən
Dəməxq həlqigə, andin Yerusalem xəḥiridikilərgə, pütün
Yəḥudiyə əlkisidikilərgə ḥəmdə yat əlliklərgimu, «Towa
qilip, Hudaoƣa baƣlininglar, xundaqla towa qilixqa
uyoƣun əməllərni kərsitinglar» dəp jakarlap həwər
yətküzüp kəldim. **21** Bu ixlar tüpəylidin Yəḥudiylar meni
ibadəthana ḥoylisida tutup, muxtlap əltürüwətməkqi
boluxti. **22** Lekin bügüngiqə Hudaning yardəm-məditigə
muyəssər bolup mən qing turuwatimən, təwəndikilər
bolsun yuqiridikilər bolsun ḥəmməyləngə guwaḥlik
berip kəldim. Guwaḥlikim dəl pəyoƣəmbərlər ḥəm
Musa əzi bexarət qilip eytqanliridin baxqa nərsə əməs
— **23** demək, Məsiḥ jəzmən azab-oqubət qekip, tunji
bolup əlümdin tirilgüqi bolup [Yəḥudiy] həlqigə ḥəm
pütkül əllərgimu yoruqluq jakarlaydu. **24** Pawlus bu
ixlarni eytip əzini xundaq aqlax jawabini bərgəndə,
Festus yuqiri awaz bilən uningoƣa: — Pawlus, sarang
bolupsən! Bilimingning kəpliki əqlingni azduruptu!
— dedi. **25** Lekin Pawlus: — Sarang əməsmən, i
Festus janabliri, mən bəlki ḥəqiqətkə uyoƣun ḥəm
salmiqi bar səzlərni jar qilimən. **26** Qünki [Agrippa]
aliylirining bu ixlardin həwiri bar. Mən uningoƣa
yürəklik bilən oquq səzləwatimən, qünki bu ixlarning
ḥeqqaysisining uningdin yoxurun əməslikigə ixinimən.
Qünki bu ix bulung-puqqaqlarda qilinoƣan əməs! **27** — Əy
Agrippa aliyliri, əzliri pəyoƣəmbərlərning eytqanlirioƣa
ixinəmdila? Mən ixinidioƣanliqlirini bilimən! — dedi. **28**
Agrippa Pawluskə: — Sən meni muxunqilik qiskioƣina
waqitta hristian boluxqa qayil qilmaqqimusən? — dedi.
29 Pawlus: — Məyli qiskə waqit iqidə yaki uzun waqitta
bolsun, pəqət əzlirining əməs, bəlki bügün səzümni
angliƣuqilarning ḥəmmisi manga ohxax boloƣay (pəqət
məndiki zənjirlər silərdə bolmisun!) dəp Hudadin
tiləymən, — dedi. **30** Xuning bilən [Agrippa] han,
xundaqla waliy, Bərniki wə ular bilən billə olturoƣanlar
orunliridin turup, **31** [zaldin] qiqip, bir-birigə: — Bu
kixining əlümgə yaki türmigə solaxqa tegixlik ḥeqbir
jinayiti yoq ikən! — deyixti. **32** Agrippa Festuskə: — Bu
adəm Qəysərgə murajiət qilmioƣan bolsa, qoyup berilsə
bolidikəntuq! — dedi.

27 Bizning Italiyəgə dengiz yoli bilən beriximiz qarar
qilinoƣandin keyin, əməldarlar Pawlus bilən baxqa
birnəqqə məḥbusni «Awoƣustus qismi»diki Yuliyus
isimlik bir yüzbexioƣa tapxurdi. **2** Biz Adramittiumning
bir kemisigə qiqtuq. Kemə Asiya əlkisining dengiz

boyliridiki xəḥərlərgə baratti. Tesalonika xəḥiridin
boloŋan Makedoniyəlik, Aristarhus isimlik bir kixi
biz bilən ḥəmsəpər boldi. **3** Ətisi biz Zidon xəḥirigə
yetip kəlduḳ. Yuliyus Pawluska kəngqilik ḳilip, xu
yərdiki dost-buradərlirining yenioŋa berip ularning
oŋəmhorliḳini ḳobul ḳilixioŋa ruhsət ḳildi. **4** Biz u
yərdin yənə dengizoŋa qiḳtuḳ. Xamallar ḳerixḳandək
ḳarxi təripimizdin qiḳḳanliḳi üqün, Siprus arilining
xamaloŋa dalda təripi bilən mangduḳ. **5** Kilikiyə wə
Pamfiliyə əlkilirining udulidiki dengizdin ətüp, Likiyə
əlkisidiki Mira xəḥirigə kəlduḳ. **6** Xu yərdə yüzbexi
Iskəndəriyə xəḥiridiki Italiyəgə baridioŋan baxḳa bir
kemini tepip, bizni uningoŋa qiḳirip ḳoydi. **7** Dengizda
kəp künlər naḥayiti asta mengip, təsliktə Kinidos
xəḥirining uduliоŋa kəlduḳ. Xamal mingix yəniliximizni
tosuoŋaqḳa, Kret arilining xamaldin dalda təripi bilən
mengip, Salmoniy [yerim arili]din ətüp, **8** dengizda
təsliktə ilgiriləp ḳiroŋaḳni boylap, Laseya xəḥirigə
yeḳin boloŋan «Güzəl aramgaḥ» dəp atilidioŋan bir
yərgə kəlduḳ. **9** Səpər bilən heli waḳitlar ətüp, roza
küni alliḳaqan ətkən boloŋaqḳa, dengizda səpər ḳilix
hətərlik idi. Xunga Pawlus kəpqilikkə nəsiḥət ḳilip:
10 — Buradərlər, bu səpərning balayi'apət wə eoŋir
ziyan bilən tügəydioŋanliḳini kərüwatimən; mal wə
kemidin məḥrum bolupla ḳalmay, səpər əz jenimizoŋimu
zamin bolidu! — dəp agaḥlandurdi. **11** Biraḳ yüzbexi
bolsa Pawlusning səzigə ixənməy, kemə baxliḳi bilən
kemə igisining səzigə ixəndi. **12** Uning üstigə, bu
portmu ḳixlaxḳa muwapiḳ jay bolmioŋaqḳa, kəpqilik
yənə dengizoŋa qiḳip, mumkinḳədər Feniks xəḥirigə
yetip berip, xu yərdə ḳixlaxni ḳuwwətlidi. Feniks bolsa
Kret arilidiki bir dengiz porti bolup, bir təripi oŋərbiy
jənubḳa wə bir təripi oŋərbiy ximaloŋa ḳaraytti. **13**
Jənubtin məyin xamal qiḳiwatatti, kəpqilik nixanimizoŋa
yetidioŋan bolduḳ dəp, lənggərni eliwetip, kemini Kret
arilining ḳiroŋiḳini boylap ḥəydəp mangdi. **14** Lekin
uzun ətməy, araldin ḳattiḳ «xərḳiy ximaldin kəlgüqi»
dəp atilidioŋan əxəddiy ḳara boran qiḳip kətti. **15**
Kemə buranning ḳamalliḳida ḳaloŋaqḳa, uni xamaloŋa
yüzləndürəlməy, boranning məyliqə mengixioŋa ḳoyup
bərduḳ. **16** Klawda degən kiqik bir aralning xamaloŋa
dalda təripigə ətüwelip, ḳolwaḳni kemigə qiḳiriwelip,
aranla uni saḳlap ḳalaliduḳ. Andin kemiqilər kemini
aroŋamqilar bilən sirtidin orap baoŋliwaldi. Kemining
Sirtis dəp ataloŋan dengiz astidiki tax-ḳum dəwilirigə
ḳeḳilip petip ḳelixidin ḳorḳup, tormuz lənggərlirini
qüxürüp, kemini xamalning ḥəydixigə ḳoyup bərdi. **18**
Boran üstimizgə xiddətlik soḳḳaqḳa, ətisi malni dengizoŋa
taxlaxḳa baxlidi. **19** Üqinqi künidə ular əz ḳolliri
bilən kemidiki ḳoral-jabduḳlirini dengizoŋa taxliwətti.
20 Kəp künlərgiqə ya kün ya yultuzlar kərünməy,
boran-qapḳun yənila xiddətlik üstimizgə tohtimay
soḳuwərgəqkə, ahirda ḳutulup ḳelix ümidimizmu yoḳḳa
qiḳḳanidi. **21** Kemidikilər birnərsə yemiginigə kəp
künlər boloŋandin keyin, Pawlus ularning arisida turup:
— Buradərlər, silər baldurla mening gepimgə ḳulaḳ selip
Krettin dengizoŋa qiḳmasliḳinglar kerək idi. Xundaḳ
ḳiloŋan bolsanglar bu balayi'apət wə ziyan-zəhmətlərgə
uqrimioŋan bolattinglar. **22** Lekin əmdi silərni oŋəyrətlik
boluxḳa dəwət ḳilimən. Qünki aranglarda ḥeqḳaysinglar
jenidin ayriloŋini yoḳ, pəḳət kemidinla məḥrum ḳalisilər.
23 Qünki mən təwə boloŋan wə ibadət-hizmitini ḳilip
kəlgən Hudaning bir pərixtisi tünügün keqə yenimoŋa
kelip **24** manga: «Pawlus, ḳorḳma! Sən Qəysərning
aldioŋa berip turuxung kerək; wə mana, Huda xapaət
ḳilip sən bilən billə səpər ḳiloŋanlarning ḥəmmisining
jenini tiliginingni sanga ijabət ḳildi!» dedi. **25** Xuning
üqün əy əpəndilər, oŋəyrətlik bolunglar; qünki Hudaoŋa
ixinimənki, manga ḳandaḳ eytiloŋan bolsa xundaḳ
əməlgə axurulidu. **26** Biraḳ biz məlum aralning ḳiroŋiḳioŋa
urulup ketiximiz muḳərrər bolidu. **27** Səpirimizning
on tətinqi küni keqisi, kemə Adriatik dengizida ləyləp
yürüwatḳan bolup, tün nispidə, kemiqilər ḳuruḳluḳḳa
yeḳinlap ḳeliptuḳ, dəp oylidi. **28** Ular qongḳurluḳni əlqəx
aroŋamqisini dengizoŋa qüxürüp, suning qongḳurluḳini
əlqəp kərgənidi, yigirmə oŋulaq qiḳti. Səl aldioŋa mengip
yənə əlqiwidi, on bəx oŋulaq qiḳti. **29** Ular kemining hada
taxlaroŋa urulup ketixidin ḳorḳup, kemining kəynidin tət
lənggərni taxliwetip, tang etixni təlmürüp kütüp turdi.
30 Lekin kemiqilər kemidin ḳaqmaḳqi bolup kemining
bexidinmu lənggərni elip taxliwetəyli dəp baḥanə
kərsitip, ḳolwaḳni dengizoŋa qüxürdi. **31** Pawlus yüzbexi
wələxkərlərgə: — Bu [kemiqilər] kemidə ḳalmisa, silər
ḳutulalmaysilər! — dedi. **32** Buning bilən ləxkərlər
kemidiki ḳolwaḳning aroŋamqilirini kesip, uni ləylitip
ḳoydi. **33** Tang atay degəndə, Pawlus ḥəmməylənni
bir'az oŋizaliniwelixḳa dəwət ḳildi. U: — Silərning dəkkə-
dükkə iqidə ḥeqnemə yeməy turoŋiningloroŋa on tət
kün boldi. **34** Əmdi bir'az oŋizalinixinglarni ətünimən.
Qünki ḥayat ḳelixinglar üqün muxundaḳ ḳilixḳa tooŋra
kelidu; qünki ḥeqḳaysinglarning bexidiki bir tal moymu
ziyanoŋa uqrimaydu! — dedi. **35** Bu səzni ḳilip bolup, u
ḳolioŋa bir parqə nanni elip, kəpqilikning aldida Hudaoŋa
təxəkkür eytip oxtup yedi. **36** Xuning bilən ḥəmməylən
oŋəyrətlinip oŋizalinixḳa baxlidi **37** (kemidə biz jəmiy ikki
yüz yətmix altə kixi iduḳ). **38** Ḥəmməylən ḳorsaḳlirini
toḳlioŋandin keyin, kemini yeniklitix üqün, kemidiki
buoŋdaylarnimu dengizoŋa taxliwətti. **39** Tang atḳanda,
kemiqilər ḳuruḳluḳning nə ikənlikini tonumidi. Lekin
uningdiki bir ḳumluḳ ḳoltuḳni bayḳap, kemini bir amal
ḳilip xu yərdə uruldurup ḳuruḳluḳḳa qiḳarmaḳqi boldi.
40 Ular aldi bilən lənggərlərni boxiwetip, ularni dengizoŋa
taxliwətti. Xuning bilən bir waḳitta, kemining ikki
yənilix paliḳining baoŋlirini boxitip, ularni qüxürüwətti.
Andin kemining bexidiki yəlkənni xamaloŋa qiḳirip,
kemini ḳumluḳning ḳiroŋiḳioŋa ḳaritip mangdurdi. **41**
Əmdi ikki eḳim bir-birigə uqraxḳan yərgə kirip ḳelip,
ular kemini ḳiraḳḳa soḳturuwaldi; kemining bexi dengiz
tegigə urulup petip, midirlimay ḳaldi, lekin kemining
arḳa təripi dolḳunlarning zərbisi bilən quwulup ketixkə
baxlidi. **42**Ləxkərlər məḥbuslarning suoŋa səkrəp ḳeqip
ketixining aldini elix üqün, ḥəmmisini eltürüwətməkqi
boldi. **43** Lekin yüzbexi Pawlusni ḳutḳuzuxni halioŋan
bolup, ləxkərlərning bundaḳ ḳilixioŋa yol ḳoymidi. U aldi
bilən su üzüxni bilidioŋanlarning suoŋa qüxüp ḳiroŋaḳḳa
qiḳixini, **44** ḳaloŋanlarning bəzilirini tahtaylaroŋa,
bəzilirini kemining quwulup kətkən parqilirioŋa esilip,
ḳiroŋaḳḳa qiḳixini buyrudi. Xundaḳ boldiki, ḥəmməylən
ḳutulup saḳ-salamət ḳuruḳluḳḳa qiḳti.

28 Biz qutulup saq-salamət qiroqaqqa qiqqandin
keyin, u aralning Malta dəp atilidioqanliqini bilduq.
2 Yərlik həlq bizgə intayin mehribanliq bilən muamilə
qildi; qünki u qaoqda yamoqur yeoqip, hawa sooquq
boloqaqqa, ular gülhan yeqip bizni kütüwaldi. **3** Pawlus
bir baoqlam otun terip kelip otqa taxliwidi, issiqtin
etilip qiqqan bir zəhərlik yilan uning qolini qixliginiqə
qaplixiwaldi. **4** Xu yərliklər Pawlusning qolioqa yepixip
turoqan yilanni kərüp, bir-birigə: — Bu adəm qoqum
bir qatil ikən! Dengizdin qutulup qiqqan bolsimu,
«Adillik» uning tirik qelixioqa yol qoymidi, — deyixti. **5**
Lekin Pawlus yilanni otning iqigə silkip atti, əzi bolsa
heqqandaq zəhim yemidi. **6** Həlq uningoqa bədini ixxip
ketidu yaki u tuyuqsiz yiqilip əlidu dəp qarap turatti.
Lekin uzun waqit qarap turup, uningda heqqandaq
binormal halətning bolmioqanliqini kərüp, oylioqinidin
yenip: — Bu bir ilah bolsa kerək! — deyixti. **7** U yərning
ətrapidiki yurtta, aral baxliqi (Publiyus dəp ataloqan)ning
birnəqqə yər-etizliri bar idi. U bizni əyigə baxlap, üq kün
qizoqin mehman qilip kütti. **8** U qaoqda xundaq boldiki,
Publiyusning atisining qizitmisi ərləp, toloqaq bolup
yetip qaloqanikən. Pawlus uning yenioqa kirip, dua qilip
üstigə qolini təgküzüp, uni saqaytip qoydi. **9** Xuningdin
keyin araldiki qaloqan kesəllərning həmmisi uning
aldioqa kelip, saqaytildi. **10** Ular bizning hərmitimizgə
nuroqun sowoqatlarni beoqixlioqan bolup, ahirda bu
yərdin yənə yoloqa qiqqan waqtimizda, bizni yoloqa
lazimlik nərsə-kerəklər bilən təminlidi. **11** Malta arilida
Iskəndəriyədin kəlgən, bexioqa «Samawiy Qoxkezək»
ilahlirining nəqixliri oyuloqan bir kemə qixlioqanidi.
Aralda üq ay turoqandin keyin, bu kemə bilən yoloqa
qiqtuq. **12** Sirakoza xəhirigə kelip, u yərdə üq kün
turduq. **13** Andin aylinip mengip, [Italiyədiki] Regiyum
xəhirigə kəlduq. Ətisi xamal yənilixi əzgirip jənubtin
qiqixi bilən, ikkinqi küni Puteoli xəhirigə yetip kəlduq.
14 U yərdə birnəqqə qerindaxlarni taptuq, ularning
ətünüxliri bilən biz ularda bir həptə turduq. Xundaq qilip
biz Rim xəhirigə yetip kəlduq. **15** Keliwatqanliqimizdin
həwər tapqan xu yərdiki qerindaxlar bizni qarxi
elix üqün xəhərdin qiqip hətta «Apiyus baziri»oqiqə,
[bəziliri] «Üq Saray»oqiqə kəlgənidi. Pawlus ularni
kərgəndə, Hudaoqa rəhmət eytip, oqəyrətləndi. **16**
Rim xəhirigə kirginimizdə, yüzbexi məhbuslarni orda
qarawul begigə tapxurdi; lekin Pawlusning birla
kəzətküqi ləxkər bilən bir əydə ayrim turuxioqa ruhsət
qilindi. **17** Üq kündin keyin, u u yərdiki Yəhudiylarning
kattiwaxlirini əzi bilən kərüxüxkə qakirdi. Ular jəm
boloqanda, u mundaq dedi: — Qerindaxlar! Mən
həlqimizgə yaki ata-bowilirimizdin qalduruloqan ərp-
adətlərgə qarxi heqqandaq ix qilmioqan bolsammu,
Yerusalemda turoqinimda tutqun qilinip rimliqlarning
qolioqa tapxuruldum. **18** Rimliqlar meni sorakqa tartip,
məndə əlüm jazasioqa məhkum qiloqudək birər jinayət
bolmioqaqqa, meni qoyuwətməkqi boldi. **19** Lekin
Yəhudiylar buningoqa qarxilik bildürgəqkə, Qəysərgə
murajiət qilixqa məjbur boldum. Bularni deginim bilən,
bu mening əz həlqim üstidin xikayitim bar degənlikim
əməs. **20** Xu səwəbtin mən silər bilən yüz kərüxüx wə
bu həqtə silərgə eytix üqün silərni bu yərgə qakirdim.
Qünki bu zənjir bilən baoqlinixning səwəbi dəl Israilning
kütkən ümididur. **21** Ular Pawluskə: — Biz bolsaq
Yəhudiyədin sən tooqruluq hət almiduq, yaki u yərdin
kəlgən qerindaxlarning heqqaysisimu sən tooqruluq
birər yaman həwər əkəlmidi yaki yaman gepingni
qilmidi. **22** Lekin sening pikirliringni angliogumiz bar.
Qünki həmmə yərdə kixilərning [sən təwə boloqan] bu
məzhəpkə qarxi səzləwatqanliqidin həwirimiz bar! —
deyixti. **23** Xuning bilən ular Pawlus bilən kərüxüxkə bir
künni bekitti. U küni nuroqun kixilər uning turaloqusioqa
kəlgənidi; u tang atqandin kəqkiqə ularoqa [səz-kalamni]
xərhləp, Hudaning padixahliqi həkkidə toluq guwahliq
berip, Təwrat həm pəyoqəmbərlərning yazmiliridin
nəqil kəltürüp, ularni Əysa tooqruluq qayil qilixqa
küqidi. **24** Uning səzlirigə bəzilər ixəndürüldi, bəzilər
ixinixni rət qildi. **25** Ular Pawlusning mundaq bir
səzni qilixi bilən əzara kelixəlməy qaytip kətti. U
mundaq dedi: — Muqəddəs Roh Yəxaya pəyoqəmbər
arqiliq ata-bowilirimizoqa munu səzni dəl jayida eytqan:
26 — «Baroqin; muxu həlkkə mundaq dəp eytqin:
— «Silər anglaxni anglaysilər, biraq qüxənməysilər;
Kərüxni kərüsilər, biraq bilip yətməysilər. **27** Qünki
muxu həlqning yürikini may qaplap kətkən, Ular
anglioganda qulaqlirini eoqir qiliwaloqan, Ular kəzlirini
yumuwaloqan; Undaq bolmisidi, ular kəzliri bilən kərüp,
Quliqi bilən anglap, Kəngli bilən qüxinip, Əz yolidin
yanduruluxi bilən, Mən ularni saqaytqan bolattim»».
28 Xunga bilixinglar kerəkki, Hudaning bu nijatliqi
yat əlliklərgə əwətiliwatidu. Ular bolsa uningoqa qulaq
salmay qalmaydu! — dedi. U bu səzlərni eytqanda
Yəhudiylar əz-ara qattiq talax-tartix qilixip kətti. **30**
[Pawlus] əzi ijarigə aloqan əydə toluq ikki yil turdi wə bu
yərdə uning bilən kərüxüxkə kəlgən həmmə kixilərni
qobul qilip, **31** tolimu yürəklik bilən həm heq tosaloquoqa
uqrimay, Hudaning padixahliqini jar qilip, Rəb Əysa
Məsihkə dair həqiqətlərni yətküzüp təlim bərdi.

Rimliqlaroɣa

1 Rosullukqa tallap qakiriloɣan, Hudaning hux həwirini jakarlaxqa ayrip təyinləngən, Məsih Əysaning quli boloɣan mənki Pawlustin salam! **2** Huda bu hux həwərning kelixini heli burunla pəyoɣəmbərliri arqilik muqəddəs yazmilarda wədə qiloɣanidi. **3** Bu hux həwər Öz Ooɣli, yəni Rəbbimiz Əysa Məsih tooɣrisididur; jismaniy jəhətting U Dawutning nəslidin tuoɣuloɣan; birdinbir pak-muqəddəs Roh təripidin əlümdin tirildürülüx arqilik «küq-qudrət Igisi Hudaning Ooɣli» dəp kərsitilip bekitilgən; **5** U arqilik, xundaqla Uning nami üqün barlik əllər arisida Hudaoɣa etiqadtin boloɣan itaətmənlik wujudqa kəltürülüxkə biz mehir-xəpkətkə wə rosullukqa muyəssər bolduk; **6** Silər ular arisida, Əysa Məsih təripidin qakiriloɣansilər. **7** Xunga, Huda səygən wə U «muqəddəs bəndilirim» dəp qakiroɣan Rim xəhiridiki həmminglaroɣa, Atimiz Hudadin wə Rəbbimiz Əysa Məsihtin mehir-xəpkət wə aman-hatirjəmlik boloɣay! **8** Aldi bilən mən Əysa Məsih arqilik həmminglar üqün Hudayimoɣa təxəkkür eytimən; qünki silərning etiqadinglar pütkül aləmgə pur kətti. **9** Öz Ooɣli tooɣrisidiki hux həwərdə qin roh-qəlbim bilən mən hizmitini qiliwatqan Huda Özi mening dualirimda silərni xunqə üzlüksiz əsləp turoɣanlikimoɣa guwahtur. **10** Mən dualirimda, mumkin qədər Hudaning iradisi bilən silərning yeninglaroɣa berixqa ahir muyəssər boluxqa həmixə ətünimən. **11** Qünki mən silərni birər rohiy iltipatqa igə qilix arqilik mustəhkəmləx üqün silər bilən kərüxüxkə intayin təkəzzamən; **12** yəni, mən aranglarda bolsam, bir-birimizning etiqadidin əzara təsəlli wə ilham alalaymiz deməkçimən. **13** Qerindaxlar, mən silərning xuni bilixinglarni halaymənki, baxqa yərdiki əlliklərning arisida hizmitim mewə bərgəndək, silərning aranglardimu hizmitimning mewə berixi üqün yeninglaroɣa berixni kəp qetim niyət qildim, lekin bügüngiqə tosaloɣuoɣa uqrap keliwatimən. **14** Mən hərqandaq adəmlərgə, məyli Yunanliqlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroɣa bolsun, həmmisigə qərzdarmən. **15** Xuning üqün imkaniyət manga yar bərsila mən Rimdiki silərgimu hux hərwərni yətküzüp bayan qilixqa qizoɣinmən. **16** Qünki mən Məsih tooɣrisidiki bu hux həwərdin hərgiz hijil bolmaymən! Qünki u uningoɣa ixəngüqilirining həmmisini, aldi bilən Yəhudiylarni, andin keyin Greklərni nijatqa erixtüridioɣan Hudaning küq-qudritidur! **17** Qünki [hux həwərdə] etiqadqa asaslanoɣan, Hudaning birhil həkkaniyliki etiqad qiloɣuqilaroɣa wəhiy qilinoɣandur. [Muqəddəs yazmilarda] yeziloɣinidək: — «Həkkaniy adəm ixənq-etiqadi bilən hayat bolidu». **18** Qünki həkkaniyətsizlik bilən həqiqətni basidioɣan insanlarning barlik iplaslikioɣa wə həkkaniyətsizlikigə nisbətən Hudaning qaratqan oɣəzipi ərxtin oquq wəhiy qilinmakta. **19** Qünki insanlar Huda tooɣrisida bilələydioɣan ixlar ularning kəz aldida turidu; qünki Huda həmmini ularoɣa oquq kərsitip bərgən **20** (qünki dunya apiridə boloɣandin beri Hudaning kəzgə kərünməs əzgiqilikliri, yəni mənggülük qudriti wə birdinbir Huda ikənliki Özi yaratqan məwjudatlar arqilik oquq kərülməktə, xundaqla buni qüxinip yətkili bolidu. Xu səwəbtin insanlar həq bahanə kərsitəlməydu) **(aïdios g126)** **21** — qünki insanlar Hudani bilsimu, uni Huda dəp uluoɣlimidi, Uningoɣa təxəkkür eytmidi; əksiqə, ularning oy-pikirliri bimənə bolup, nadan qəlbi qarangoɣulixip kətti. **22** Özlirini danixmən qilip kərsətsimu, lekin əqilsiz bolup qikti; **23** qirimas Hudaning uluoɣlukining ornioɣa qirip əlidioɣan adəmzatqa, uqar-qanatlaroɣa, tət ayaoɣlik qaywanlaroɣa wə yər beoɣirlioɣuqilaroɣa ohxaydioɣan butlarni almaxturup qoyoɣanidi. **24** Xunga Huda ularni qəlbidiki xəhwaniy həwəsliri bilən iplaslik qilixqa, xundaqla bir-birining tənlirini nomusqa qalduruxqa qoyup bərdi. **25** Ular Huda tooɣrisidiki həqiqətni yaloɣanoɣa aylandurdi, Yaratquqining ornioɣa yaritiloɣan nərsilərgə qoqunup, tawap-taət qiloɣanidi. Qalbuki, Yaratquqioɣa təxəkkür-mədhiyə mənggügə oqulmakta! Amin! **(aiōn g165)** **26** Mana xuning üqün, Huda ularni pəskəx xəhwaniy həwəslərgə qoyup bərdi. Hətta ayallarmu təbiiy jinsiy munasiwətni oɣəyriy munasiwətkə aylandurdi; **27** xuningdək, ərlərmu ayallar bilən bolidioɣan təbiiy jinsiy munasiwətlərni taxlap, baxqa ərlərgə xəhwaniy həwəslər bilən kəyüp pixidioɣan boldi. Ərlər ərlər bilən xərməndilikkə kirixti wə nətijidə ularning muhalip qilmixliri əz bexioɣa qikti. **28** Ular Hudani bilixtin waz keqixni layiq kərgənliki tallioɣanliki üqün, Huda ularni buzuq niyətlərgə wə nalayiq ixlarni qilixqa qoyup bərdi. **29** Ular hərhil həkkaniyətsizlik, rəzillik, nəpsaniyətqilik, əqmənlikkə qəmüp, həsəthorluq, qatillik, jedəlhorluq, məkkarlik wə hərhil bətniyətlər bilən toldi. Ular ioɣwagər, **30** təhməthor, Hudaoɣa nəprətlinidioɣan, kibirlik, mahtanqaq, qongqi, hərhil rəzilliklərni oylap qikiridioɣan, ata-anisining səzini anglimaydioɣan, **31** yorutulmioɣan, wədisidə turmaydioɣan, kəyümsiz wə rəhimsiz insanlardur. **32** Ular Hudaning xularoɣa boloɣan adil həkümini, yəni xundaq ixlarni qiloɣuqilarning əlümgə layiq ikənlikini enik bilsimu, bu ixlarni əzliri qilipla qalmay, bəlki xundaq qilidioɣan baxqilardin səyünüp ularni alqixlaydu.

2 Əmdi əy baxqilarning üstidin həküm qilidioɣan insan, kim boluxungdin qət'iynəzər bahanə kərsitəlməysən; qünki baxqilar üstidin qaysi ixta həküm qilsang, xu ixta əz gunahingni bekitisən. Qünki əy həkümqi, sən əzüngmu ularoɣa ohxax ixlarni qiliwatisən. **2** Bizgə məlumki, Hudaning undaq ixlarni qiloɣanlar üstidin həküm qikirixi [mutləq] həqiqətkə asaslanoɣandur. **3** Xunga, i xundaq ixlarni qiloɣanlar üstidin həküm qikaroɣuqi, xundaqla xuningoɣa ohxax ixlarni qiloɣuqi insan, əzüng Hudaning həkümidin qaqalaymən dəp hiyal qilamsən? **4** Yaki Hudaning mehribanlikining seni towa qilix yolioɣa baxlaydioɣanlikini həq bilməy, uning mehribanliki, kəng qorsaqliki wə səwr-takitining molluqioɣa səl qarawatamsən? **5** Əksiqə, towa qilmaydioɣan jahilliking wə tax yürəklikingdin, Huda adil həkümini ayan qilidioɣan oɣəzəplik küni üqün sən əz bexingoɣa qüxidioɣan oɣəzipini toplawatisən. **6** Huda hərkimgə əz əməlliriga yarixa ix kəridu. **7** Yahxi ixlarni səwrqanlik bilən qilip, xan-xərəp, hərmət-ehtiram wə bakiylikni izdigənlərgə U mənggülük hayat ata qilidu; **(aiōnios g166)** **8** lekin xəhsiyətqilərgə, həqiqətkə tən bərməy, əksiqə həkkaniyətsizlikkə əgəxkənlərgə

oŋəzəp-qəhr yaoŋdurulidu; **9** yamanlik kilidioŋan barlik
jan igisigə, aldi bilən Yəhudiylaroŋa, andin Greklərgə
külpət wə dərd-ələm qüxidu; **10** birak, barlik yahxilik
kiloŋuqilaroŋa, aldi bilən Yəhudiylaroŋa, andin Greklərgə
xan-xərəp, hərmət-ehtiram wə aman-hatirjəmlik təkdim
kilinidu. **11** Qünki Hudada adəmning yüz-hatirisini
kilix yoktur. **12** — qünki Təwrat kanunini bilməy
gunah sadir kiloŋanlarning hərbiri Təwrat kanunining
həkümigə uqrimisimu, [əyibkə uqrap] halak bolidu;
Təwrat kanunini bilip turup gunah sadir kiloŋanlarning
hərbiri bu kanun boyiqə sorakka tartilidu **13** (qünki
Hudaning aldida kanunni angliooŋanlar əməs, bəlki
kanunoŋa əməl kiloŋuqilar həkkaniy hesablinidu. **14**
Qünki Təwrat kanunini bilməydioŋan əlliklər təbiiy
halda bu kanunoŋa uyoŋun ixlarni kilsa, gərqə bu
kanundin həwərsiz bolsimu, Təwrat kanuni ularda
kerüngən bolidu. **15** Ularning bu kiloŋanliri əz kəlblirigə
kanun tələplirining pütüklük ikənlikini kərsitidu;
xuningdək, ularning wijdanlirimu əzlirigə həkikətning
guwahqisi bolup, oy-pikirliri əzini əyibləydu yaki
əzini aklaydu) **16** — mən yətküzüp keliwatkan bu
hux həwərgə asasən Hudaning Əysa Məsih arkilik
insanlarning kəlbidə pükkən məhpiy ixlar üstidin
həküm qikiridioŋan künidə [yukirida eytiloŋan ixlar
qokum yüz beridu]. **17** Sənqu, əgər əzüngni Yəhudiy
dəp atap, Təwrat kanunioŋa ümid baoŋlap, Hudaoŋa
təwəmən dəp mahtansang, **18** kanundin əginip uning
iradisini bilip, esil bilən pəsni pərk ətkən bolsang, **19**
Təwrat kanunidin bilim wə həkikətning jəwhirigə igə
boldum dəp karap, əzüngni korlaroŋa yol basioŋuqi,
karangoŋuda kaloŋanlaroŋa mayak, nadanlaroŋa əgətküqi,
gədəklərgə ustaz dəp ixəngən bolsang — **21** əmdi
sən baxkilaroŋa təlim berisənu, əzünggə bərməmsən?
Ooŋrilik kilmanglar dəp wəz eytisənu, əzüng ooŋrilik
kilamsən? **22** «Zina kilmanglar» — dəp wəz eytiysənu,
əzüng zina kilamsən? Butlardin nəprətlinisənu, əzüng
buthanilardiki nərsilərni bulang-talang kilamsən?
23 Təwrat kanuni bilən mahtinisənu, əzüng xu
kanunoŋa hilaplik kilip, Hudaoŋa daoŋ kəltürəmsən?! **24**
Huddi [mukəddəs yazmilarda] yeziloŋinidək: «Silərning
kilmixinglar tüpəylidin Hudaning nami taipilər arisida
kupurlukka uqrimakta». **25** Təwrat kanunioŋa əməl
kilsang, hətnə kilinoŋiningning əhmiyiti bolidu, lekin
uningoŋa hilaplik kilsang, hətnə kilinoŋining hətnə
kilinmioŋandək hesablinidu. **26** Əmdi hətnisizlər
kanunning tələpligə əməl kilsa, gərqə hətnisiz bolsimu,
Huda təripidin hətnilik hesablanmamdu? **27** Təwrat
kanun dəsturidin həwərdar wə hətnilik turukluk
kanunoŋa hilaplik kiloŋuqi, i Yəhudiy, kanunoŋa əməl
kilidioŋan jismaniy hətnisizlər təripidin sening gunahing
üstidin həküm qikiriliwatmamdu? **28** Qünki sirtki
kerünüxi Yəhudiy bolsila uni [həkikiy] Yəhudiy degili
bolmaydu, sirtki jəhəttiki jismaniy hətninimu [həkikiy]
hətnə degili bolmaydu, **29** rohida Yəhudiy boloŋini
[həkikiy] Yəhudiydur; uning hətnə kilinoŋini hətnə
kanun dəsturi arkilik əməs, bəlki kəlbidə, Rohtindur.
Bundak kixining təriplinixi insanlar təripidin əməs,
bəlki Huda təripidin bolidu.

3 Undakta, Yəhudiy boloŋanning Yəhudiy əməstin
nemə artukqiliki bar? Hətnilik boloŋanning nemə
paydisi bar? **2** Əməliyəttə, ularning hər jəhəttin kəp
artukqiliki bar. Birinqidin, Hudaning bexarətlik səzliri
Yəhudiylaroŋa amanət kilinoŋan. **3** Əmdi gərqə ulardin
bəziliri ixənqsiz qikkan bolsimu, buningoŋa nemə bolatti?
Ularning ixənqsizliki Hudaning ixənqliklikini yokka
qikiriwetərmu? **4** Hərgiz undak kilmaydu! Huda rastqil
hesablinip, həmmə adəm yaloŋanqi hesablansun! Huddi
[mukəddəs yazmilarda Huda həkkidə] yeziloŋinidək:
— «Səzligingdə adil dəp ispatlanoŋaysən, Xikayətkə
uqrioŋiningda oŋəlibə kiloŋaysən». **5** Lekin bizning
həkkaniysizlikimiz arkilik Hudaning həkkaniyliki
tehimu enik kərsitilsə, buningoŋa nemə dəymiz?
Həkkaniysizlik üstigə oŋəzəp təkidioŋan Hudani həkkaniy
əməs dəymizmu (mən insanqə səzləymən)? **6** Mundak
deyixkə hərgiz bolmaydu! Əgər undak bolsa, Huda
aləmni kandak sorakka tartidu? **7** [Bəzilər yənə]:
«Mening yaloŋanqilkimdin Hudaning həkikətliki tehimu
oquk kilinsa, xundakla uluoŋluki tehimu yorutulsa,
əmdi mən yənə nemə üqün gunahkar dəp karilip
sorakka tartilimən?» [deyixi mumkin]. **8** Undak
boloŋanda nemixka (bəzilər bizgə təhmət qaplimakqi
bolup, gəplirimizni buriwətkəndək) «Yamanlik kilayli,
buningdin yahxilik qikip kalar» — deyixkə bolmaydu?
Bundak degüqilərning jazalinixi həkliktur! **9** Əmdi nemə
deyix kerək? Biz [Yəhudiylar] [Yəhudiy əməslərdin]
üstün turamduk? Yak, hərgiz! Qünki biz yukurida
Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun həmmisining
gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk. **10**
Dərwəkə, mukəddəs yazmilarda yeziloŋinidək: —
«Həkkaniy adəm yok, hətta birimu yoktur, **11** Yorutuloŋan
kixi yoktur, Hudani izdiginimu yoktur. **12** Həmmə
adəm yoldin qətnidi, Ularning barliki ərziməs bolup
qikti. Mehribanlik kiloŋuqi yok, hətta birimu yoktur.
13 Ularning geli eqiloŋan kəbridək sesiktur, Tilliri
kazzaplik kilmakta; Kobra yilanning zəhiri ləwliri
astida turidu; **14** Ularning zuwani karoŋax həm
zərdigə toloŋan. **15** «Putliri kan toküxkə aldiraydu;
16 Baroŋanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar
bardur. **17** Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonuoŋan
əməs». **18** «Ularning nəziridə Hudadin korkidioŋan
ix yoktur». **19** Təwrattiki barlik səzlərning Təwrat
kanuni astida yaxaydioŋanlaroŋa karita eytiloŋanliki
bizgə ayan. Bularning məksiti, hər insanning aoŋzi
bahanə kərsitəlməy tuwaklinip, pütkül dunyadikilər
Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan kilinsun,
degənliktur. **20** Xunga, heqkandak ət igisi Təwrat-
kanunioŋa əməl kilixka intilixliri bilən [Hudaning] aldida
həkkaniy hesablanmaydu; qünki Təwrat kanuni arkilik
insan əz gunahini tonup yetidu. **21** Birak, hazir kanun
yoli bilən əməs, bəlki Hudaning Əzidin kəlgən birhil
həkkaniylik axkarilandi! Bu hil həkkaniylikka kanunning
əzi wə pəyoŋəmbərlərning [yazmilirimu] guwahlik
bərgəndur; **22** yəni, Hudaning Əysa Məsihning ixənq-
sadakətliki arkilik etikad kiloŋuqilarning həmmisining
iqigə həm üstigə yətküzidioŋan həkkaniylikidur! Bu
ixta ayrimqilik yoktur **23** (qünki barlik insanlar gunah
sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin
məhrum boldi) **24** Qünki etikadqilarning həmmisi
Məsih Əysada boloŋan nijat-hərlük arkilik, [Hudaning]
mehir-xəpkiti bilən bədəlsiz həkkaniy kilinidu. **25**

Huda Uni gunahlarning jazasini kətürgüqi kafarət
kurbanliki süpitidə təyinlidi; [insanlarning] Uning
[kurbanlik] kenioŋa ixənq baoŋlixi bilən [kurbanlik]
inawətliktur. Huda bu arkilik burunki zamandikilərning
sadir kiloŋan gunahlirioŋa səwr-takətlik bolup, jazalimay
ətküzüwetixining adillik ikənlikini kərsətti. **26** Buningoŋa
ohxax bu [kurbanlik] arkilik U hazirki zamanda boloŋan
həkkaniylikinimu kərsətkən. Xundak kilip U Əzining
həm həkkaniy ikənlikini həm Əysaning etikadida
boloŋuqini həkkaniy kiloŋuqi ikənlikinimu namayan
kildi. **27** Undak bolsa, insanning nemə mahtanoŋuqiliki
bar? Mahtinix yok kilindi! — Nemə prinsipka asasən?
Kanunoŋa intilix prinsipi bilənmu? — Yak! «Etikad»
prinsipi bilən! **28** Qünki «Insan Təwrat kanunioŋa əməl
kilixka intilixliri bilən əməs, bəlki etikad bilən həkkaniy
kilinidu» dəp hesablaymiz! **29** Əjəba, Huda pəkətla
Yəhudiylarningla Hudasimu? U əllərningmu Hudasi
əməsmu? Xundak, u əllərningmu Hudasidur. **30** Huda
bolsa birdur, U hətnə kilinoŋanlarni etikad bilən həmdə
hətnə kilinmioŋanlarnimu etikad bilən həkkaniy kilidu.
31 Əmdi etikad prinsipi bilən Təwrat kanunini bikar
kiliwetimizmu? Yak, dəl buning əksiqə, uni küqkə igə
kilimiz.

4 Undakta, biz [Yəhudiylarning] jismaniy jəhəttiki
atimiz Ibrahimning erixkini tooŋrisida nemə dəymiz?
2 Əgər Ibrahim əməlliri bilən həkkaniy dəp jakarlanoŋan
bolsa, uningda mahtanoŋudək ix bolatti (bəribir
Hudaning aldida uning mahtinix həkki yok idi).
3 Qünki mukəddəs yazmilarda nemə deyilgən? —
«Ibrahim Hudaoŋa etikad kildi; Bu uning həkkaniyliki
hesablandi» deyilidu. **4** Ixligüqigə berilidioŋan hək
«mehir-xəpkət» hesablanmaydu, bəlki birhil «kərz
kayturux» hesablinidu. **5** Birak, həq ix-əməl kilmay,
pəkət nomussiz gunahkarlarni həkkaniy kiloŋuqi
Hudaoŋa etikad kilidioŋan kixining bolsa, uning etikadi
həkkaniylik dəp hesablinidu! **6** Huda kiloŋan əməlligə
karimay, həkkaniy dəp hesablioŋan kixining bəhti
tooŋruluk Dawut [pəyoŋəmbərmu] mundak degən:
— **7** «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoŋan, Gunahliri
yepiloŋan kixi nemidegən bəhtliktur! **8** Pərwərdigar
gunahliri bilən həq hesablaxmaydioŋanlar nemidegən
bəhtliktur!». **9** Əmdi bəht yaloŋuz hətnə kilinoŋanlaroŋila
mənsup bolamdu, yaki hətnə kilinmioŋanlaroŋimu
mənsup bolamdu? Qünki: «Ibrahimning etikadi uning
həkkaniyliki dəp hesablandi» dəwatimiz. **10** Həkkaniylik
kandak əhwalda uningoŋa hesablandi? Hətnə kilinixtin
ilgirimu yaki hətnə kilinixtin keyinmu? U hətnə kilinoŋan
halda əməs, bəlki hətnə kilinmioŋan halda hesablandi!
11 Uning hətnini kobul kiloŋini bolsa, uni hətnə kilinixtin
burunla etikadi arkilik igə boloŋan həkkaniylikka məhür
bəlgisi süpitidə boloŋanidi. Demək, u hətnisiz turup
Hudaoŋa etikad kiloŋuqilarning həmmisining atisi boldi
— ularmu [etikadi bilən] həkkaniy hesablinidu! **12**
U yənə hətnə kilinoŋanlarningmu atisidur; demək,
hətnə kilinoŋan boluxi bilən təngla hətnə kilinmioŋan
waktidimu etikadlik yol mangoŋan atimiz Ibrahimning
izlirini besip mangoŋanlarningmu atisi boloŋandur. **13**
Qünki [Hudaning] Ibrahimoŋa wə nəsligə dunyaoŋa
mirashor bolux tooŋrisidiki wədə berixi Ibrahimning
Təwrat kanunioŋa əməl kilixka intilginidin əməs, bəlki
etikadtin boloŋan həkkaniylikتin kəlgən. **14** Qünki əgər
kanunoŋa intilidioŋanlar mirashor bolidioŋan bolsa etikad
bikar nərsə bolup kalatti, Hudaning wədisimu yokka
kikiriloŋan bolatti. **15** Qünki Təwrat kanuni [Hudaning]
oŋəzipini elip kelidu; qünki kanun bolmisa, itaətsizlik
degən ixmu bolmaydu. **16** Xuning üqün, Hudaning
wədisining [pəkət] Əz mehir-xəpkiti arkilik əməlgə
axuruluxi üqün, u etikadkila asaslinidu. Buning bilən
u wədə Ibrahimning barlik əwladlirioŋa, pəkət Təwrat
kanuni astida turidioŋanlaroŋila əməs, bəlki Ibrahimqə
etikad kiloŋuqilarning həmmisigimu kapalətlik kilinoŋan.
Qünki mukəddəs yazmilarda: «Seni nuroŋun kowmning
atisi kildim» dəp yeziloŋinidək, Ibrahim həmmimizning
atisidur. Dərhəkikət, u əlüklərni tirildüridioŋan, məwjut
bolmioŋanni bar dəp məwjut kilidioŋan, əzi etioŋad
baoŋlioŋan Huda aldida həmmimizning atisi boldi. **18**
Həeqkandak ümid kalmisimu u yənila ümidtə etikad kildi
wə xuning bilən uningoŋa: «Sening nəsling [san-sanaksiz]
bolidu» dəp aldin eytiloŋandək nuroŋun kowmning atisi
boldi. **19** U yüz yaxka yekinlap, tenini əlgən hesablisimu,
xundakla ayali Sarahningmu baliyatkusini əldi dəp
karisimu, yənila etikadta ajizlaxmidi; **20** Hudaning
wədisigə nisbətən etikadsizlik kilip həq ikkilənmidi,
əksiqə u etikadi arkilik küqəytildi wə Hudani uluoŋlidi,
21 «U nemini wədə kiloŋan bolsa xuni əməlgə axurux
kudritigə Igidur» dəp toluk ixəndürüldi. **22** Xuning
bilən bu «uning həkkaniyliki hesablandi». **23** Bu,
«Uning həkkaniyliki hesablandi» degən səz yaloŋuz
uning üqünla əməs, **24** bəlki Rəbbimiz Əysani əlümdin
tirildürgən Hudaoŋa etikad kiliximiz bilən həkkaniy
hesablinidioŋan bizlər üqünmu yeziloŋan; **25** [Məsih]
bolsa itaətsizliklirimiz üqün pida yolioŋa tapxuruldi wə
həkkaniy kiliniximiz üqün tirildürüldi.

5 Xunga etikad bilən həkkaniy kilinoŋan ikənmiz,
Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inak
munasiwəttə bolimiz. **2** U arkilik etikad yolida bizni
qing turoŋuzidioŋan bu mehir-xəpkitining iqigə kirix
hokukioŋa muyəssər bolduk, xuningdək Hudaning xan-
xəripigə baoŋlioŋan ümidimizdin xad-huram bolimiz.
3 Xundak bolupla kalmay, müxkül əhwallar iqidə
xadlinimiz; qünki müxküllük səwrqanlikni, səwrqanlik
qidamlikni, qidamlik ümidni elip kelidu, dəp bilimiz.
5 Wə bu ümid bizni yərgə karitip koymaydu, qünki
bizgə ata kilinoŋan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning
mehir-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə kuyulup exip
taxti. **6** Qünki biz pəkət amalsiz kaloŋinimizda, Məsih
biz ihlassizlar üqün [Huda] bekitkən wakitta əzini pida
kildi. **7** Birsining həkkaniy adəm üqün jenini pida kilixi
nahayiti az uqraydioŋan ix; bəzidə yahxi adəm üqün birsi
pida boluxka jür'ət kiliximu mumkin; **8** lekin Huda Əz
mehri-muhəbbitini bizgə xuningda kərsitiduki, biz tehi
gunahkar waktimizda, Məsih biz üqün jenini pida kildi.
9 Hazir biz Uning keni bilən həkkaniy kilinoŋan ikənmiz,
əmdi U arkilik [kelidioŋan] oŋəzəptin kutuluximiz tehimu
jəzməndur. **10** Qünki burun Hudaoŋa düxmən boloŋan
bolsakmu, Ooŋlining əlümi arkilik bizni Uning bilən
inaklaxturoŋan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloŋandin
keyin, əmdi [Ooŋlining] hayati arkilik biz tehimu
kutuldurulmamduk?! **11** Buning bilənla kalmay, hazir biz
Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inaklaxturulduk,

U arkilikmu Hudaning Өzidin xadlinimiz. **12** Xuningdək,
gunahning dunyaoƣa kirixi birla adəm arkilik boldi,
əlümning dunyaoƣa kirixi gunah arkilik boldi; xuning
bilən gunah arkilik əlüm həmmə adəmgə tarkaldi;
qünki həmmə adəm gunah sadir kildi **13** (qünki Təwrat
kanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, əlwəttə;
halbuki, kanun bolmisa gunahning hesabi elinmaydu. **14**
Xundaktimu, əlüm Adəm'ata waktidin Musa pəyƣəmbər
waktiƣiqə insanlaroƣimu həküm sürdi; ular gərqə
Adəm'atining sadir kiloƣan itaətsizlikidək gunah sadir
kilmioƣan bolsimu, bu insanlarmu əlüm həkümidin haliy
bolmidi). Adəm'atining əzi — keyin kelidioƣan Məsihning
bir bexarətlik ülgsidur; **15** halbuki, [Hudaning] xapaətlik
sowƣiti Adəm'atining itaətsizlikining pütünləy əksidur.
Qünki birla adəmning itaətsizliki bilən nuroƣun adəm
əlgən bolsa, əmdi Hudaning mehir-xəpkiti wə xuningdək
birla adəm, yəni Əysa Məsihning mehir-xəpkiti arkilik
kəlgən sowƣat exip-texip turoƣaqka, nuroƣun adəmgə
yətküzülüp tehimu zor nətijə hasil kildi! **16** Xu xapaətlik
sowƣatning nətijisi bolsa, xu bir adəmning gunahining
akiwitigə pütünləy ohximaydu. Qünki bir adəmning
bir kətim ətküzgən itaətsizlikidin qikaroƣan həküm
insanlarni gunahkar dəp bekitkən bolsimu, əmma xu
xapaətlik sowƣat bolsa kəpligən kixilərning nuroƣun
itaətsizlikliridin «həkkaniy kilinix»ka elip baridu. **17**
Əmdi bir adəmning itaətsizliki tüpəylidin, ənə xu bir
adəm arkilik əlüm həkümran boloƣan yərdə, [Hudaning]
mol mehir-xəpkitini, xundakla həkkaniylik boloƣan
xapaətlik sowƣitini kobul kiloƣanlar bir adəm, yəni xu
Əysa Məsih arkilik hayatta xunqə oƣalibanə həkümranlik
kiloƣuqilar bolmamdu! **18** Xunga, bir kətimlik itaətsizlik
tüpəylidin barlik insanlar gunahning jazasioƣa məhkum
kilinoƣan bolsa, ohxaxla bir kətimlik həkkaniy əməl bilən
hayatlik elip kelidioƣan həkkaniylik pütkül insanlaroƣa
yətküzülgən. **19** Bir adəmning bir kətimlik itaətsizliki
arkilik nuroƣun kixilər dərwəkə gunahkar kilinip
bekitilgəndək, bir adəmning bir kətimlik itaətmənliki
bilənmu nuroƣun kixilər həkkaniy kilinip bekitilidu. **20**
Əmdi Təwrat kanuni insanning itaətsizlikliri kəprək
axkarlinip bilinsun dəp kirgüzülgənidi. Lekin gunah
kəyərdə kəpəygən bolsa, [Hudaning] mehir-xəpkitimu
xu yərdə tehimu exip taxti. **21** Xuningdək, gunah
[insaniyətning] üstidin həkümranlik kilip [ularni]
əlümgə elip baroƣinidək, [Hudaning] mehir-xəpkiti
həkkaniylikka asaslinip həkümranlik kilip, insanni
Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik mənggülük hayatlikka
erixtüridu. **(aiōnios g166)**

6 Undakta, nemə degülük? Hudaning mehir-xəpkiti
tehimu axsun dəp gunah iqidə yaxawerəmduk? **2**
Yak, hərgiz! Gunahka nisbətən əlgən bizlər kandakmu
uning iqidə yaxawerimiz? **3** Yaki silər bilməmsilər?
Hərkaysimiz Məsih Əysaƣa kirixkə qəmüldürülgən
bolsak, Uning əlümi iqigə qəmüldürülduk? **4** Biz
qəmüldürüx arkilik Uning əlümi iqigə kirip, Uning bilən
billə kəmülduk; buning məksiti, Məsih Atining xan-
xəripi arkilik əlümdin tirilginidək, bizningmu yengi
hayatta mengiximiz üqündur. **5** Qünki [Məsihning]
əlümigə ohxax bir əlümdə Uning bilən birgə
baƣlanoƣanikənmiz, əmdi biz qokum Uning tirilixigə
ohxax bir tirilixtimu Uning bilən birgə bolimiz. **6** Xuni
bilimizki, gunahning makani boloƣan tenimiz kardin
qikirilip, gunahning kullukida yənə bolmaslikimiz üqün,
«kona adəm»imiz Məsih bilən billə krestlinip əlgən
7 (qünki əlgən kixi gunahtin halas boloƣan bolidu).
8 Məsih bilən billə əlgən bolsak, uning bilən təng
yaxaydioƣanlikimizoƣimu ixinimiz. **9** Qünki Məsihning
əlümdin tirilgəndin keyin kayta əlməydioƣanliki,
əlümning əmdi Uning üstidin yənə həkümranlik
kilalmaydioƣanliki bizgə məlum. **10** Qünki Uning
əlümi, U gunahni bir tərəp kilix üqün pəkət bir
kətimlik əldi; Uning hazir yaxawatkan hayati bolsa, U
Hudaƣa yüzlinip yaxawatkan hayattur. **11** Xuningƣa
ohxax, silərmu əzünglarni gunahka nisbətən əlgən,
əmma Məsih Əysada bolup Hudaƣa yüzlinip tirik
dəp hesablanglar. **12** Xunga gunahning əlidioƣan
teninglarda həkümranlik kilixioƣa yol koymanglar, uning
rəzil arzu-həwəslirigə boysunmanglar, **13** xuningdək
teninglarning heq əzasini həkkaniyətsizlikka koral
kilip gunahka tutup bərmənglar. Əksiqə, əlümdin
tirildürülgənlərdək, əzünglarni Hudaƣa atanglar həmdə
teninglardiki əzalarni həkkaniyətning korali kilip
Hudaƣa atanglar. **14** Gunah silərning üstünglaroƣa
heq həkümranlik kilmaydu; qünki silər Təwrat
kanunining astida əməs, bəlki Hudaning mehir-
xəpkiti astida yaxawatisilər. **15** Undakta, kandak kilix
kerək? Kanunning astida əməs, mehir-xəpkət astida
boloƣanlikimiz üqün gunah sadir kiliwərsək bolamdu?
Yak, hərgiz! **16** Əzliringlarni itaətmən kullardək birigə
tutup bərsənglar, xu kixining kuli boloƣanlikinglarni
bilməmsilər — yaki əlümgə elip baridioƣan gunahning
kulliri, yaki Huda aldida həkkaniylikka elip baridioƣan
itaətmənlikning kulliri boluxunglar mukərrər? **17**
Hudaƣa təxəkkür! Burun gunahning kuli boloƣansilər,
birak [Məsihning] təlimigə baxlinip, bu təlim kərsətkən
nəmunigə qin dilinglardin itaət kildinglar. **18** Silər
gunahning küqidin kutuldurulup, həkkaniylikning
kulliri boldunglar. **19** Ətliringlar ajiz boloƣaqka, silərgə
insanqə səzləwatimən: — ilgiri silər tən əzayinglarni
napak ixlaroƣa wə əhlaksizlikka kullardək tutup
berixinglar bilən tehimu əhlaksizliklarni kiloƣandək,
əmdi hazir tən-əzaliringlarni pak-mukəddəslikkə
baxlaydioƣan həkkaniylikka kullardək tutup beringlar.
20 Silər gunahning kulliri boloƣan waktinglarda,
həkkaniylikning ilkidə əməs idinglar. **21** Hazir nomus
dəp karioƣan burunki ixlardin xu qaƣda silər zadi kandak
mewə kərdünglar? U ixlarning akiweti əlümdür. **22**
Birak, hazir silər gunahtin ərkin kilinip, Hudaning kulliri
boloƣan ikənsilər, silərdə əzünglarni pak-mukəddəslikkə
elip baridioƣan mewə bar, uning nətijisi mənggülük
hayattur. **(aiōnios g166)** **23** Qünki gunahning ix həkki
yənila əlümdur, birak Hudaning Rəbbimiz Məsih Əysada
boloƣan sowƣiti bolsa mənggülük hayattur. **(aiōnios g166)**

7 I kərindaxlar, mən hazir Təwrat kanunini bilgənlərgə
səzləwatimən; silər kanunning pəkət hayat waktidila
insan üstigə həkümran bolidioƣanlikini bilməmsilər? **2**
Məsilən, eri bar ayal, eri hayatla bolidikən, kanun boyiqə
erigə baƣlanoƣan; lekin eri əlüp kətsə, [əzini erigə
baƣlioƣan] nikah kanunidin azad kilinidu. **3** Xuning
üqün, bu ayal eri hayat waktida baxka bir ərgə baƣlansa,
zinahor ayal dəp atilidu. Lekin eri əlüp kətsə, u [nikah]

qanunidin ərkin bolidu; xu qaoŋda baxqa bir ərgə təgsə,
zina qiloŋan bolmaydu. **4** Huddi xuningdək, qerindaxlar,
silər əysa Məsihning [qurbanlik] teni arqilik Təwrat
qanunioŋa nisbətən əldünglar. Buning məqsiti silərning
baxqa birsigə, yəni əlümdin Tirilgüqigə baoŋlinixinglar
wə xuning bilən Hudaoŋa mewə berixinglardin ibarəttur.
5 Qünki biz «ət»ning ilkidə waqtimizda, Təwrat qanuni
gunahning arzu-həwəslirini tehimu qozoŋap, tenimizdiki
əzalarda əlümgə elip baridioŋan mewini qiqaroŋanidi;
6 lekin, hazir biz Təwrat qanunining ilkidin ərkin
bolduq. Qünki əzimizni booŋup turidioŋan bu qanunoŋa
nisbətən əlgən bolup, qanunning dəsturining kona
yolida əməs, bəlki Roh̥ning yengi yolida [Hudaning]
qulluqida bolimiz. **7** Undaqta nemə degülük? Təwrat
qanunining əzi gunahmu? Hərgiz undaq əməs! Dərwəqə,
qanunning kərsətmiliri bolmisa, gunahning nemə
ikənlikini bilməyttim. Qanun «nəpsaniyətqilik qilma»
demigən bolsa, nəpsaniyətqilikning nemə ikənlikini
bilmigən bolattim. **8** Lekin gunah qanunning əmri
arqilik pursət tepip, iqimdə hərhil nəpsaniyətqiliklərni
qozoŋidi. Təwrat qanuni bolmisa, gunahmu əlüktək
jansiz bolatti. **9** Bir qaoŋlarda qanunning sirtida
yaxioŋinimda hayat idim, lekin qanun əmrini biliximə
bilənla, gunahmu janlinip, meni əlümgə elip bardi.
10 Əslidə kixigə hayatlik elip kəlsun dəp buyruloŋan
qanunning əmri əksiqə manga əlüm elip kəldi. **11** Qünki
gunah qanunning əmri bilən hujum pursitini tepip,
meni azdurdi wə əmr arqilik meni əltürdi. **12** Buningdin
qarioŋanda qanun həqiqətən pak-muqəddəstur, uning
əmrimu muqəddəs, tooŋra-adalətlik wə yahxidur. **13**
Undaqta, yahxi boloŋini manga əlüm boldimu? Hərgiz
undaq əməs! Bəlki, gunahning qəwətla qəbih ikənliki
əmr arqilik oquq axkarilinixi üqün, bu yahxi əmrning
wasitisi bilən gunah məndə əlüm pəyda qildi. **14** Təwrat
qanunining «roh̥qa təwə» ikənlikini bilimiz. Biraq mən
bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunahqa quldək
setiloŋanmən. **15** Qünki nemə qiliwatqinimni əzümmu
bilməymən. Qünki əzüm niyət qiloŋan ixlarni qilmaymən;
əksiqə, nəprətlinidioŋinimni qilimən. **16** Lekin əgər
əzüm halimioŋan ixlarni qilsam, əzüm qanunning yahxi
ikənlikini etirap qiloŋan bolimən. **17** Xundaq ikən,
bu ixlarni mən əməs, bəlki iqimdə məwjut boloŋan
gunah qilduridu. **18** Iqimdə, yəni mening ətlirimdə
heq yahxiliqning məwjut əməslikini bilimən; qünki
yahxilik qilix niyitim bar bolsimu, uni qilalmaymən. **19**
Xuning üqün əzüm halioŋan yahxiliqni qilmay, əksiqə
halimioŋan yamanliqni qilimən. **20** Əzüm niyət qilmioŋan
ixni qilsam, buni qilidioŋan mən əməs, bəlki iqimdə
makan qiloŋan gunahtur. **21** Buningdin əzümdiki xundaq
bir qanuniyətni bayqaymənki, yahxiliqni qilmaqqi
boloŋinimda, yamanlik haman iqimdə manga həmrah
bolidu. **22** Qəlbimdə Hudaning qanunidin səyünimən;
23 biraq tenimdiki əzalirimda baxqa bir qanuniyətni
sezimən. Bu qanuniyət qəlbimdiki qanun bilən jəng qilip,
meni tenimdiki əzalirimdiki gunah sadir qilduroŋuqi
qanuniyətkə əsir qilidu. **24** Nemidegən dərdmən
adəmmən-hə! Əlümgə elip baridioŋan bu tenimdin
kimmu meni qutquzar? **25** Rəbbimiz əysa Məsihi arqilik
Hudaoŋa təxəkkür bolsun! Xundaq qilip, qəlbim bilən
Hudaning qanunioŋa itaət qilimən, lekin ətlirimdə gunah
sadir qilduroŋuqi qanuniyətkə itaət qilimən.

8 Hulasilisaq, Məsih əysada boloŋanlar gunahning
jazasioŋa məhkum bolmaydu. **2** Qünki Məsih əysada
boloŋan hayatliqni bəhx etidioŋan Rohning qanuniyiti
adəmni gunahqa wə əlümgə elip baridioŋan qanuniyəttin
silərni halas qildi. **3** Qünki [gunahlik] ət elip kelidioŋan
ajizlik tüpəylidin Təwrat qanuni qilalmioŋanni Hudaning
Əzi [qildi]; U Əz Ooŋlini gunahkar ətlik qiyapəttə
gunahni bir tərəp qilixqa əwətip, əttiki məwjut gunahni
[əlümgə] məhkum qiliwətti; **4** buning bilən [muqəddəs]
qanunning həqqaniy təlipi ətkə əgəxməydioŋan, bəlki
Roh̥qa əgixip mangidioŋan bizlərdə əməlgə axurulidu. **5**
Qünki ətkə boysunidioŋanlar ətkə has ixlarning oyida
yüridu; Muqəddəs Roh̥qa boysunidioŋanlar bolsa, xu
Roh̥qa ait ixlarning oyida yüridu. **6** Əttiki oy-niyətlər
adəmni əlümgə elip baridu; Muqəddəs Roh̥qa ait oy-
niyətlər hayatlik wə hatirjəm-amanliktur; **7** qünki əttiki
oy-niyətlər Hudaoŋa düxmənliktur; qünki ət Hudaning
qanunioŋa boysunmaydu həm hətta uningoŋa boysunuxi
mumkin əməs; **8** əttə boloŋanlar Hudani hursən
qilalmaydu. **9** Əmma silərgə kəlsək, pəqət Hudaning
Rohi dərwəqə iqinglarda yaxawatqan bolsa, silər əttə
əməs, bəlki Rohta yaxaysilər. Əmma Məsihning Rohioŋa
igə bolmioŋan adəm bolsa, u Məsihqə mənsuplardin
əməs. **10** Lekin Məsih qəlbinglarda bolsa, teninglar
gunah tüpəylidin əlümning ilkidə bolsimu, həqqaniylik
tüpəylidin rohinglar hayattur. **11** Halbuki, əlgən əysani
əlümdin Tirildürgüqining Əzidiki Roh silərdə yaxisa,
Məsihni əlümdin tirildürgüqi qəlbinglarda yaxawatqan
Rohi arqilik əlidioŋan teninglarnimu hayati küqkə igə
qilidu. **12** Xuning üqün, qerindaxlar, biz ətkə qərzdar
əməs, yəni uningoŋa əgixip yaxaxqa qərzdar əməsmiz.
13 Qünki ətkə əgixip yaxisanglar, halak bolisilər; lekin
Muqəddəs Roh̥qa tayinip əttiki qilmixlarni əlümgə
məhkum qilsanglar, yaxaysilər. **14** Qünki kimlərki
Hudaning Rohining yetəkqilikidə yaxisa, xularning
həmmisi Hudaning pərzəntliridur. **15** Qünki silər qobul
qiloŋan roh qullukqa ait əməs, xundaqla silərni qayta
qorqunqqa saloŋuqi birhil roh əməs, bəlki silər ooŋullukqa
elip baridioŋan Rohni qobul qiloŋansilər; U arqilik «Abba,
ata!» dəp nida qilimiz. **16** Roh bizning əz rohimiz
bilən billə bizning Hudaning baliliri ikənlikimizgə
guwahlik beridu. **17** Hudaning baliliri ikənmiz, əmdi
mirashorlarmu bolimiz — Hudaning mirashorliri həmdə
Məsih bilən təng mirashor bolimiz — pəqətla uning bilən
təng azab-okubət tartsaqla, uning bilən xan-xərəptin
təng bəhrimən bolimiz. **18** Qünki mən hazirqi azab-
okubətlərning kəlgüsidə bizdə axkarilinidioŋan xan-
xərəplərgə heq selixturoŋuqiliqi yoq dəp hesablaymən.
19 Qünki pütkül kainat Hudaning ooŋullirining ayan
qilinixini intizarlik bilən kütməktə. **20** Qünki yaritiloŋan
kainat [Hudaning] [ləniti astida qelip], bimənilikkə
qəktürüldi. Bu, kainatning əz ihtiyari bilən əməs, bəlki
uni qəktürgüqining iradisi bilən boldi wə xundaq ümidi
bilən boldiki, kainat əzimu qirixtin boloŋan qulluqtin
qutquzulup, Hudaning pərzəntlirigə beoŋixlinidioŋan
xan-xərəpkə təwə boloŋan hərlükkə erixtürülüxtin
ibarət idi. **22** Qünki pütkül kainatning hazirqiqə nalə-
pəryad kətürüp, tuoŋut toloŋikining azabini birliktə

tartiwatqanliqini bilimiz. **23** Yaloquz kainat əməs,
ḥətta bizmu, yəni [muqəddəs] Roḥning tunji qiqaroqan
mewisidin bəḥrimən boloqan bizlərmu dilimizda nalə-
pəryad kətürməktimiz ḥəmdə [Hudaning] ooqulliri
süpitidə qobul qiliniximizni, yəni tenimizning nijatning
ḥərlükigə qiqirilixini intizarliq bilən kütməktimiz. **24**
Biz ümidkə baoqlanoqaqqa tquzuloqanikənmiz. Lekin
ümid qilinoqan nərsə kərülgən bolsa, u yənə ümid
bolamdu? Kimmu kəz aldidiki nərsini ümid qilsun? **25**
Biraq, tehi kərmiginimizgə ümid baoqlioqanikənmiz, uni
səwrqanliq bilən kütüximiz kerəktur. **26** Xuningdək,
insaniy ajizliqimizda [Muqəddəs] Roḥ kelip bizgə yardəm
qilidu; qünki qandaq dua qiliximiz kerəklikini bilməymiz.
Lekin Roḥning Өzi ipadiligüsiz nalə-pəryad bilən biz
üqün [Hudaning aldida] turup dua-tilawət qilmaqta.
27 Insanlarning qəlbini inqikiləp kəzitip Qarioquqi
bolsa, [Muqəddəs] Roḥning oy-niyətlirining nemə
ikənlikini bilidu; qünki U Hudaning iradisi boyiqə
muqəddəs bəndiliri üqün [Hudaning aldida] dua qilip
ətünməktə. **28** Xundaqla xuni bilimizki, pütkül ixlar
Hudani səyidioqanlarning, yəni uning məksət-muddiasi
boyiqə qakiriloqanlarning bəht-bərikitigə birliktə hizmət
qilmaqta. **29** Qünki Huda aldin kəngligə pükkənkixilərni,
ularning kəlgüsidə Өz Ooqlining obrazioqa ohxax
bolidioqinini, Ooqlining nuroqun qerindaxliri arisidiki
tunji ooqli bolidioqinini aldin bəlgiligən. **30** Aldin bekitkən
kixilərni U qakirdi, qakiroqan kixilərni U həkqaniy
qildi; həkqaniy qiloqanlaroqa U xan-xərəp ata qildi.
31 Undaqta, bu ixlaroqa yənə nemə dəyli? Huda biz
tərəptə turoqanikən, kimmu bizgə qarxi qikalisun?!
32 Өz Ooqlinimu ayimay, Uni ḥəmmimiz üqün pida
yolioqa tapxuroqan [Huda], Uningoqa qoxup ḥəmmini
bizgə xərtsiz ata qilmay qalarmu? **33** Kimmu Hudaning
tallioqanliri üstidin xikayət qilalisun?! Huda həkqaniy
qiloqan yərdə, **34** kimmu gunahqa məḥkum qilalisun?
Өlgən, xundaqla tirilgən wə Hudaning ong yenida
turuwatqan, ḥəmdə biz üqün [Hudaning aldida] turup
dua-tilawət qiliwatqan Məsiḥ xundaq qilarmu?! **35** Kim
bizni Məsiḥning meḥir-muḥəbbitidin ayriwetəlisun?
Japa-muxəkkətmu, dərd-ələmmu, ziyankəxlikmu,
aqarqiliqmu, yalingaqliqmu, heyim-hətərmu yaki
qiliqmu? **36** [Muqəddəs yazmilarda] eytiloqinidək: —
«Seni dəp kün boyi qirilmaqtimiz, Booquzlinixni kütüp
turoqan qoylardək ḥesablanmaqtimiz». **37** Biraq bizni
Səygüqigə tayinip bularning ḥəmmisidə oqaliplarning
oqalipi bolmaqtimiz; **38** Xuningoqa kət'iy qayil qilindimki,
məyli ələm bolsun ḥayatliq bolsun, pərixtilər bolsun
jin-xəytan ḥəkümranlar bolsun, ḥazirqi ixlar yaki
kəlgüsidiki ixlar bolsun, ḥərqandaq roḥiy küqlər bolsun,
39 pələk bolsun ḥang bolsun, xundaqla pütkül kainatta
yaritiloqan ḥərqandaq baxqa bir xəy'i bolsun, bizni
Rəbbimiz Məsiḥ əysada boloqan Hudaning meḥir-
muḥəbbitidin ḥeqqaqan ayriwətküqi bolalmaydu.

9 Mən Məsiḥtə ḥəqiqətni səzləymən, yaloqan gəp
eytaymən, wijdanim Muqəddəs Roḥning ilkidə
bolup əzəmgə guwaḥliq qilmaqta — **2** Qəlbimdə zor
dərd-ələm wə tügiməs azab bar. **3** Qünki mening
buradərlirim, yəni jismaniy jəḥəttiki qerindaxlirim
boloqan Israillarni [nijat tapquzalisam] [Hudaning]
lənitigə kelip Məsiḥtin məḥrum qiliniximni tiləxkə
razi idim; ular Israillar! — ularoqa ooqulluq ḥoquqi,
[Hudaning] xan-xəripining ayan qilinixi, əḥdiliri,
Təwrat qanunining amanət boluxi, ibadət hizmətliri wə
[Təwrat] wədiliri nesiwə qilindi. **5** Uluoq [ibraniy] ata-
bowiliri ularningkidur; jismaniy jəḥəttə Məsiḥ ularning
əjdadidur. U barliq məwjudat üstidin ḥəküm sürgüqi,
mənggü mubarək Hudadur. Amin! **(aiōn g165)** **6** — Biraq
Hudaning [Israiloqa boloqan] səzi bikar boldi, deməymən;
qünki Israildin boloqanlarning ḥəmmisila ḥəqiqiy Israil
ḥesablanmaydu; **7** xuningdək, Ibraḥimning əwladliri
bolsimu, ḥəmmisila uning pərzəntliri ḥesablanmaydu.
Qünki [muqəddəs yazmilarda Ibraḥimoqa]: «Isḥaqtin
tərəlgənlərla sening nəsling ḥesablinidu» — deyilgən.
8 Demək, jismaniy jəḥəttin [Ibraḥimdin] tərəlgən
pərzəntlər Hudaning pərzəntliri boliwərməydu, bəlki
[Hudaning] wədisi arqiliq tərəlgənlər [Ibraḥimning]
həqiqiy nəsli ḥesablinidu. **9** Qünki Hudaning bərgən
wədisi mundaq idi: «[Kelər yili] muxu qaoqda qaytip
kelimən, Sarah bir ooquloqa ana bolidu». **10** Uning üstigə,
Riwkah bir ərdin, yəni əjdadimiz Isḥaqtin [qoxkezəkgə]
ḥamilidar boloqanda, **11** Pərzəntliri tehi tuoqulmioqanda,
ḥeqqandaq yahxi yaki yaman ixnimu qilmasta, Huda
Өzining adəmlərni tallaxtiki muddiasining ularning
qiloqan ix-əməlliri gə əməs, pəqət Qakiroquqi boloqanning
iradisigə asaslanoqanliqini kərsitix üqün, Riwkahoqa:
«Qongi kiqikining hizmitini qilidu» — deyilgənidi.
13 Huddi yənə muqəddəs yazmilarda eytiloqinidək:
«Yaqupni səydüm, əsawdin nəprətləndim». **14** Undaqta,
buraoqa nemə dəyli? Hudada adalətsizlik barmu? Ḥərgiz
yoq! **15** Qünki Huda Musaoqa mundaq degən: — «Kimgə
rəḥim qiloqum kəlsə, xuningoqa rəḥim qilimən, Kimgə iq
aoqritqum kəlsə, xuningoqa iq aoqritimən». **16** Demək, bu
ix insanning iradisigə yaki ularning tirixqanliqioqa əməs,
bəlki rəḥimdilliq kərsətküqi Hudaoqa baoqliqtur. **17** Qünki
Huda muqəddəs yazmilarda Pirəwngə mundaq degən: —
«Mening seni tikliximdiki məksət dəl xuki, qudritimni
üstüngdə kərsitix ḥəmdə namimning pütkül jaḥanoqa
jakarlinixi». **18** Demək, Huda halioqinioqa rəḥim qilidu,
halioqinini tax yürək qilidu. **19** Əmdi bəlkim sən manga:
«Hudaning iradisigə ḥeqkim qarxi qikalmaydioqan
tursa, undaqta Huda nemə üqün insanni əyibləydu?»
— deyixing mumkin. **20** Biraq, əy insan, Huda bilən
takallaxqudək kimsən? Qelipta xəkilləndürüliwatqan
nərsə əzini xəkilləndürgüqigə: — «Meni nemə üqün
bundaq yasiding?» — deyələmdu? **21** Humdanqining
ohxax bir kallək laydin esil orunoqa ixlitidioqan qaqimu,
xundaqla adəttiki orunoqa ixlitidioqan qaqimu yasax
ḥoquqi yoqmu? **22** Huda Өz oqəzipini kərsitixni wə
küq-qudritini tonutuxni niyət qiloqan bolsa, oqəzipigə
layiq boloqan, ḥalakətkə təyyarlanoqan «qaqilar»oqa
adəttin taxqiri səwrqanliq bilən kəksi-qarnini kəng qilip
kəlgən bolsa, uningoqa nemə boptu? **23** Wə xuning
bilən Өzining rəḥim-xəpqitining nixani qiloqan wə
xan-xərəpkə muyəssər boluxqa aldin'ala təyyarlioqan
«qaqilar»da, yəni Өzi Yəḥudiylar arisidinla əməs, bəlki
əllər arisidinmu qakiroqan bizlərdə xan-xəripining
qəksizlikini namayan qilix üqün xundaq qilixni halioqan
bolsa, buningoqa nemə boptu? **25** Bu huddi Hudaning
Ḥoxiya pəyoqəmbər arqiliq eytqinidək: — «əsli həlqim
ḥesablanmioqan həlqni həlqim, əsli səymigənlərni

səygənlirim dəymən»; **26** wə yənə: — «Burun ularoŋa:
«Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda,
Kəlgüsidə dəl xu jayda ularoŋa «Tirik Hudaning oоŋulliri!»
degən nam berilidu». **27** Yəxaya pəyoŋəmbərmu Israil
toоŋruluk mundak jakarlioŋanidi: — «Israillarning sani
dengiz sahilidiki kumdək kəp bolsimu, lekin pəkət
birla «kaldi» kutkuzulidu; **28** qünki, Pərwərdigar Өz
ixini tügitiwetip, həkkaniylik bilən tezdin uni ijra
kilidu; qünki U yər yüzidə həkümini təltəküs wə
tez ijra kilidu». **29** Yəxaya pəyoŋəmbər yənə aldin
eytkinidək: — «Əgər samawi koxunlarning Sərdari
boloŋan Pərwərdigar bizgə bir nəsil kaldurmioŋan
bolsa, Sodom xəhiridək, Gomorra xəhiridək [yokaloŋan]
bolattuk». **30** Undakta, bularoŋa nemə deyiximiz kerək?
Həkkaniylikka intilmigən əlliklər həkkaniylikka, yəni
etikadka asaslanoŋan birhil həkkaniylikka erixti. **31** Lekin
Israil həkkaniylikni kərsətkən Təwrat kanunioŋa intilgini
bilən kanunning təlipigə yetəlmidi. **32** Nemə üqün?
Qünki ularning [həkkaniylikka] intilixi etikad bilən əməs,
bəlki «sawablik ixlar» bilən idi. Ular «putlikaxang tax»ka
putlixip yikilip qüxti; **33** huddi [mukəddəs yazmilarda]
yeziloŋinidək: «Həlkni putlixidioŋan putlikaxang taxni,
Adəmni yikitidioŋan koram taxni Zionoŋa koydum,
Uningoŋa etikad kiloŋuqi hərgiz yərgə karitilip kalmas».

10 Kerindaxlar, yürək intizarim, xundakla Hudaoŋa
yelinixim Israillarning kutkuzuluxi üqündur. **2**
Qünki xuningoŋa guwahlik berimənki, ularning Hudaoŋa
həkikətənmu kizoŋin intilixi bar, birak ularning intilixi
həkikiy bilim üstigə kuruloŋan əməs. **3** Qünki ular
Hudaning həkkaniylikini bilmigəqkə, uning ornioŋa
əzlirining həkkaniylikini tikləxkə tirixip, Hudaning
həkkaniylikioŋa boysunmidi. **4** Qünki Təwrat kanunining
nixan-məksiti Məsihning Өzidur; xuning bilən etikad
kiloŋuqilarning hərbiri üqün həkkaniylik bar boldi. **5**
Qünki Təwrat kanunioŋa əməl kilixtin kəlgən həkkaniylik
həkkidə Musa pəyoŋəmbər mundak yazoŋan; «Kanunning
əmrlirigə əməl kiloŋanlar xu ixliridin hayatlik tapidu».
6 Lekin etikadtin boloŋan həkkaniylik mundak dəydu:
— «Kənglüngdə: — «Kim asmanoŋa qikar?» (yəni
«Kim Məsihni asmandin elip qüxürər?») **7** wə yaki
«Hang tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihni əlümdin
kim kayturar?») — demigin». **(Abyssos g12)** **8** Əmdi
xu [həkkaniylik] nemə dəydu? — «Səz-kalam sanga
yekindur, tilingda wə dilingdidur!» — bu səz-kalam
dəl biz jakarlaydioŋan etikadning səzidur. **9** Demək,
«Əysaning Rəb ikənlikini aoŋzing bilən etirap kilsang wə
kəlbingdə Hudaning uni əlüklər arisidin tirildürgənlikigə
ixənsang, kutkuzulisən»! **10** Qünki insan kəlbidə etikad
kilix bilən həkkaniy kilinidu, eoŋizida etirap kilix bilən
nijatka erixidu. **11** Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək;
«Uningoŋa etikad kiloŋuqining hərbiri hərgiz yərgə
karitilmas». **12** Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən
Greklarning pərki yok; hər ikkisining Rəbbi həmmining
Rəbbidur wə Өzigə nida kiloŋanlarning həmmisigə mol
baylikirini ayimaydu. **13** Qünki: «Kimdikim Rəbning
namini qakirip nida kilsa kutkuzulidu». **14** Lekin Rəbgə
ixənmigən kixi kandakmu Uningoŋa nida kilalisun? U
toоŋruluk anglimioŋan kixi kandakmu Uningoŋa ixənsun?
Hux həwər jakarlioŋuqi bolmisa, ular uni kandakmu
angliyalisun? **15** Xu jakarlioŋuqilar əwətilmigən bolsa,
hux həwərni kandakmu yətküzəlisun? Mukəddəs
yazmilarda yeziloŋinidək: «Aman-hatirjəmlik toоŋruluk
hux həwərni, bəht-saadət toоŋruluk hux həwərni
yətküzgənlərning ayaoŋliri nemidegən güzəl-hə!». **16**
Birak, huddi Yəxaya [pəyoŋəmbərning] «I Pərwərdigar,
bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» deginidək həmmə
adəm hux həwərgə itaət kiloŋan əməs. **17** Xunga etikad
həwərni anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toоŋruluk
səzdə anglitilidu. **18** Lekin xuni soraymənki, ular xu
həwərni anglimioŋanmidu? Əlwəttə anglidi: — «Ularning
sadasi pütkül dunyaoŋa, Səzliri yər yüzining kərlirigə
yətti». **19** Yənə xuni soraymənki, Israillar [xu həwərdin]
wakip bolmioŋanmidu? Aldi bilən, Musa [Israiloŋa]
mundak bexarət bərgən: — ««Heq həlk əməs» boloŋan
bir həlk arkilik silərdə həsət kozoŋaymən, Nadan bir həlk
arkilik oŋəzipinglarni kozoŋaymən». **20** Keyin, Yəxaya
pəyoŋəmbər intayin yürəklik halda xu bexarətni berip:
— «Өzümgə intilmigənlərgə Өzümni tapkuzdum, Meni
sorimioŋanlaroŋa Өzüm kəründüm» — dedi. **21** Lekin, U
Israillar həkkidə: — «Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa
həlkkə kollirimni uzitip intilip kəldim!» — dəydu.

11 Undakta, xuni soraymənki: — Huda Өz həlkidin
waz kəqtimu? Hərgiz undak əməs! Mənmu
Ibrahim əwladidin, Binyamin kəbilisidin boloŋan bir
Israiloŋu! **2** Huda aldin kəngligə pükkən Өz həlkidin waz
kəqkini yok. Mukəddəs yazmilarda Ilyas [pəyoŋəmbər]
həkkidə nemə deyilgənliki silərgə ayan əməsmu?
U Israillardin azar qekip Hudaoŋa yelinip: — **3** «I
Pərwərdigar, ular Sening pəyoŋəmbərliringni eltürüxti,
kurbangahliringni qekixti. Pəkət əzüm yaloŋuzla kaldim,
ular yənə meningmu jenimni almakqi boluxuwatidu»,
degən. **4** Hudaning uningoŋa kayturoŋan kalami kandak
boldi? U: «Baaloŋa tiz pükmigən yəttə ming adəmni
Өzümgə elip kaldim» — degən. **5** Huddi xuningdək,
bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən [Israildin]
Өzi tallioŋan bir «kaldi» bar. **6** [Ularning tallinixi]
xapaət bilən boloŋan bolsa, undakta əzlirining əjir-əmili
bilən boloŋan əməs. Əməllərdin boloŋan bolsa, xapaət
xapaət bolmay kalatti. **7** Nətijidə kandak boldi? Israillar
izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoŋanlar erixti.
Kaloŋanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi. **8** Huddi
mukəddəs yazmilarda eytiloŋinidək: — «Huda ularning
roh-kəlbini oŋəplətkə saldi, Bügüngə kədər kəzlirini
kərməs, Kulaklirini anglimas kildi». **9** Xuningdək
Dawut [pəyoŋəmbərmu] mundak degən: «Ularning
dastihini əzlirigə kapkan wə tuzak bolup, Ularni
putlaxturup, kilmixlirini əz bexioŋa qüxürsun! **10**
Kəzliri karangoŋulixip, kərəlmisun; Bəllirini mənggü
ruslatmay püküldürgəysən!» **11** Undakta, xunimu
sorayki: [Israillar] yikilip kaytidin turoŋuzulmaslikka
putlaxkanmu? Hərgiz undak əməs! Lekin ularning
teyilip itaətsizlik kiloŋanlikidin nijat yat əlliklərgə
yətküzüldi. Buningdin məksət Israillarni həsətkə
kozoŋaxtin ibarəttur. **12** Əmdi ularning teyilip itaətsizlik
kilixi dunyaoŋa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla
ularning ziyan tartkini əllərni beyitkan bolsa, undakta
kəlgüsidə ularning həmmisining toluk nijatlikka erixixi
dunyaoŋa tehimu zor bəht elip kəlməmdu?! **13** Əmdi silər
əlliklərgə səzləwatimən; mən əlliklərgə rosul süpitidə
bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp

uluoŋlaymənki, **14** janjigərlirim boloŋanlarning ḥəsitini
qozoŋap, ularning bəzilirini qutuldurarmənmikin degən
ümidtə bolimən. **15** Qünki ularning taxliwetilgənlikining
nətijisi dunyadiki əllərni Huda bilən inaḳlaxturux bolsa,
undaḳta ularning qobul qilinixi əlümdin tirilix bolmay
nemə? **16** Ḥosuldin tunji bolup qiḳḳan hemirdiki kallək
muḳəddəs ḥesablansa, pütün hemir muḳəddəs dəp
ḥesablinidu. Dərəhning yiltizi muḳəddəs bolsa, xahlirimu
muḳəddəs bolidu. **17** Zəytun dərihining birnəqqə
xehi dərwəḳə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun
kəqiti bolup, ularning ornioŋa ulanding. Mana əmdi
dərəh yiltizidin ozuḳluḳ elip, mol xirnisidin bəḥrimən
boloŋuqi boloŋanikənsən, **18** əmdi sunduruwetilgən axu
xahlardin əzüngni üstün qilip mahtanma. Mahtansang,
xuni untumioŋinki, sən yiltizni əməs, yiltiz seni
kətürüp quwwətləwatidu. **19** Sən əmdi: «Xahlar
mening ulinixim üqün sunduriwetildi» — deyixing
mumkin. **20** Tooŋra, ular etiḳadsizliḳtin sunduruldi;
sən bolsang, etiḳading bilən tik turisən; biraḳ uningdin
məoŋrurlanma, əksiqə [Hudadin] qorḳ! **21** Qünki Huda
əyni waḳtida bu dərəhning əz xahlirini ayimioŋanikən,
senimu ayimasliqi mumkin. **22** Mana, [bu ixlarda]
Hudaning meḥribanliqioŋa ḥəmdə ḳattiḳ qol ikənlikigə
ḳara. U Əz yolidin yiqilip qüxkənlərgə ḳattiḳ qol
idi, lekin sanga (meḥribanliqida dawamliḳ tursangla)
meḥribanliḳ kərsətməktə. Undaḳ bolmioŋanda, sənmu
kesip taxlinisən. **23** [Yəḥudiylarmu] etiḳadsizliḳta
qing turiwalmisa, əslidiki dərəhkə ulinidu. Qünki Huda
ularni ḳayta ulaxḳa ḳadirdur. **24** Qünki əgər sən yawa
zəytun dərihidin kesip elinip, təbiiy ḳanuniyətkə hilap
ḥalda [baoŋdiki] yahxi zəytun dərihigə ulanoŋan yərdə,
əslidiki bu təbiiy xahlarning əz dərihikə ulinixi tehimu
mumkinoŋu?! **25** Ḳerindaxlar, əzünglarni üstün wə
əḳillik qaoŋlaxtin saḳlinixinglar üqün, wəḥiy qilinoŋan
xu sirdin həwərsiz ḳelixinglarni halimaymənki, ta [Huda
tallioŋan] Yəḥudiy əməslərning sani toluḳlanoŋuqə,
Israilning bir qismi tax yürəklikkə ḳaldurulidu; **26**
andin pütkül Israil ḳutḳuzulidu. Bu tooŋruluḳ muḳəddəs
yazmilarda mundaḳ yeziloŋan: — «Ḳutḳuzoŋuqi Ziondin
kelip, Iplasliḳni Yaḳuptin yoḳ qilidu. **27** Mən ularning
gunaḥlirini elip taxliwətkinimdə, Mana bu ular bilən
tüzidioŋan əḥdəm bolidu». **28** Əmdi hux həwər
jəḥəttin ḳarioŋanda, silərning bəhtinglar üqün Yəḥudiy
həlqi [hux həwərgə] düxmən qilip bekitilgən; biraḳ
Hudaning tallixi jəḥəttin ḳarioŋanda, ata-bowilirimiz
səwəbidin səyülgəndur. **29** Qünki Huda Əzi bərgənlirini
wə qaḳiriḳini ḳayturuwalmaydu. **30** Silər əlliklərmu
bir qaoŋlarda Hudaoŋa itaət qilmioŋan bolsanglarmu,
[Yəḥudiylarning] itaətsizlikining nətijisidə ḥazir rəḥim-
xəpḳətkə erixtinglar. **31** Yəḥudiylar bolsa itaət qilmay
keliwatidu; [Hudaning] buningdiki məḳsiti, silərgə
kərsətkən rəḥim-xəpḳət arḳiliḳ ularnimu rəḥim-
xəpḳətkə erixtürüxtin ibarəttur. **32** Qünki Huda pütkül
insanoŋa rəḥim-xəpḳət kərsitix üqün, ḥəmməylənni
itaətsizlikkə solap qoydi. **(eleēsē g1653)** **33** — Ah! Hudaning
danaliḳi wə ilim-ḥekmitining bibaḥa baylikliri ḥəm
ḥesabsiz qongḳurluḳi! Uning ḥəkümilirining tegigə
yətkili bolmas! Uning yolliri izdəp tepixtin xunqə
yiraḳtur! **34** «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini
qüxinip yətti? Kimmu Uningoŋa məslihətqi bolalidi?»
35 «Uningoŋa kim awwal bir nərsə berip, Keyin uni
ḳayturup bər deyəlidi?». **36** Qünki barliḳ məwjudatlar
Uningdin kəlgən, U arḳiliḳ məwjut bolup turidu, Həm
Uning üqün məwjut bolup turidu. [Barliḳ] xan-xərəp
əbədgiqə Uningoŋa boloŋay! Amin. **(aiōn g165)**

12 Xunga, əy ḳerindaxlar, Hudaning rəḥimdilliḳi bilən
silərdin xuni ətünimənki, teninglarni muḳəddəs,
Hudani hursən qilidioŋan, tirik ḳurbanliḳ süpitidə
Uningoŋa beoŋixlanglar. Mana bu silərning [Hudaoŋa]
qilidioŋan ḥəḳiḳiy ibaditinglardur. **2** Bu dunyaning
ḳelipioŋa kirip ḳalmanglar, bəlki oy-pikringlarning
yengilinixi bilən əzgərtilinglar; undaḳ qiloŋanda
Hudaning yahxi, qobul qilarliḳ wə muḳəmməl iradisining
nemə ikənlikini ispatlap bilələysilər. **(aiōn g165)** **3** Manga
ata qilinoŋan xapaətkə asasən ḥərbiringlaroŋa xuni
eytimənki, əzünglar tooŋruluḳ əzənglarda bar boloŋinidin
artuḳ oylimay, bəlki Huda ḥərbiringlaroŋa təḳsim qiloŋan
ixənqning miḳdarioŋa asasən salmaḳliḳ bilən əzünglarni
dəngsəp kərünglar. **4** Qünki tenimiz kəpligən əzalardin
tərkib tapḳan ḥəmdə ḥərbir əzayimizning ohxax
bolmioŋan roli boloŋandək, **5** bizmu kəp boloŋinimiz
bilən Məsiḥtə bir tən bolup bir-birimizgə baoŋlinixliḳ əza
bolimiz. **6** Xuning üqün bizgə ata qilinoŋan meḥir-xəpḳət
boyiqə, ḥərhil roḥiy iltipatlirimizmu bar boldi. Birsigə
ata qilinoŋan iltipat wəḥiyni yətküzüx bolsa, ixənqisining
dairisidə wəḥiyni yətküzsun; **7** baxḳilarning hizmitini
qilix bolsa, hizmət qilsun; təlim berix bolsa, təlim bərsun;
8 rioŋbətləndürüx bolsa, rioŋbətləndürsun; sədiḳə berix
bolsa, mərdliḳ bilən sədiḳə bərsun; yetəkləx bolsa,
əstayidilliḳ bilən yetəklisun; həyrhaḥliḳ kərsitix bolsa,
huxal-huramliḳ bilən qilsun. **9** Meḥir-muḥəbbitinglar
sahta bolmisun; rəzilliḳtin nəprətlininglar, yahxiliḳḳa
qing baoŋlininglar; **10** Bir-biringlarni ḳerindaxlarqə
qizoŋin meḥir-muḥəbbət bilən səyünglar; bir-biringlarni
hərmətləp yuqiri orunoŋa qoyunglar. **11** Intilixinglarda
erinmənglar, roḥ-qəlbinglar yalḳunlap kəyüp turup,
Rəbkə ḳullarqə hizmət qilinglar. **12** Ümidtə bolup
xadlinip yürünglar; muxəḳḳət-qiyinqiliḳlaroŋa səwr-
taḳətlik bolunglar; duayinglarni ḥərḳandaḳ waḳitta
tohtatmanglar. **13** Muḳəddəs bəndilərning eḥtiyajidin
qiḳinglar; meḥmandostluḳḳa intilinglar; **14** Silərgə
ziyankəxlik qiloŋuqilaroŋa bəht tiləŋlar; pəḳət bəht
tiləŋlarki, ularni ḳaroŋimanglar. **15** Xadlanoŋanlar
bilən billə xadlininglar; ḳayoŋurup yioŋlioŋanlar bilən
billə ḳayoŋurup yioŋlanglar. **16** Bir-biringlar bilən inaḳ
ətüp ohxax oy-pikirdə bolunglar; nəziringlarni üstün
qilmanglar, bəlki təwən təbiḳidiki kixilər bilən berix-
kelix qilinglar. Əzünglarni danixmən dəp qaoŋlimanglar.
17 Ḥeqkimning yamanliḳioŋa yamanliḳ bilən jawab
ḳayturmanglar. Barliḳ kixining aldida ixliringlar
pəzilətlik boluxḳa kəngül qoyunglar. **18** Imkaniyətning
bariqə kəpqilik bilən inaḳ ətünglar; **19** intiḳam
almanglar, i səyümlüklirim; uni Hudaoŋa tapxurup Uning
oŋəzipigə yol qoyunglar, qünki [muḳəddəs yazmilarda]
mundaḳ yeziloŋan: «Pərwərdigar dəyduki, intiḳam
Meningkidur, [yamanliḳ] Mən ḳayturimən». **20** Xunga
əksiqə «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussioŋan bolsa,
ḳandur. Bundaḳ qilix bilən «uning bexioŋa kəmür
qooŋini toplap saloŋan bolisən». **21** Yamanliḳ aldida bax
əgmənglar, bəlki yamanliḳni yahxiliḳ bilən yenginglar.

13 Ḥəmmə adəm əzlirini idarə qiloʒuqi ḥoquq igilirigə boysunsun. Qünki Huda tiklimigən ḥəkümət yoq; qaysi ḥoquq-ḥəkümət məwjut bolsila Huda təripidin tikləngəndur. **2** Xuning üqün, ḥoquq-ḥəkümətkə qarxilik qiloʒuqi kixi Hudaning orunlaxturuxioʒa qarxilik qiloʒan bolidu. Qarxilik qiloʒuqilar sorakka tartilidu **3** (qünki ḥəkümranlar yahxilik qiloʒuqilaroʒa əməs, bəlki yamanlik qiloʒuqilaroʒa qorkunq kəltüridu). Ḥəkümranlardin qorkuxni halimaymən desəng, undakta yahxi əməl qil. U qaoʒda ḥəkümət təripididin təriplinisən. **4** Qünki ḥəkümranlar sening mənpəiting üqün Hudaning hizmətqisidur. Lekin yamanlik qilsang, uningdin qorkuxung kerək! [Ḥəkümran] qiliqni bikaroʒa esiwalmaydu, u yamanlik qiloʒuqioʒa Hudaning oʒəzipini kərsitidioʒan jaza bərgüqi süpitidə Hudaning hizmətqisidur. **5** Xuning üqün, ḥəkümranlaroʒa boysunux kerək. Bu, pəkət jazalinixtin saklinix üqünla əməs, bəlki pak wijdanlik bolux üqündur. **6** Muxu səwəbtinmu baj tapxurunglar; ḥəkümranlar bolsa, Hudaning məhsus bu ixlarni baxkuruxka bekitkən hizmətkarliridur. **7** Ḥərkimgə əz tegixlik ḥəkkini tələnglar; oʒällə-parak tapxuruwaloʒuqioʒa oʒällə-parakni, baj yioʒkuqilaroʒa bajni tapxurunglar; eḥtiramoʒa tegixlik boloʒanlaroʒa eḥtiram qilinglar, ḥərmət qilixka tegixlik boloʒanni ḥərmət qilinglar. **8** Bir-biringlarni səyüxtin baxka, ḥeqkimgə ḥeqnərsidin qərzdar bolmanglar. Qünki baxqilarni səygən kixi Təwrat qanunining təlipini əməlgə axuroʒan bolidu. **9** Qünki «zina qilma, katillik qilma, ooʒrilik qilma, nəpsaniyətqilik qilma» degən pərḥizlər wə bulardin baxka ḥərkandak pərzlərmu, «qoxnangni əzüngni səygəndək səygin» degən bu əmrgə yioʒinqaklanoʒan. **10** Meḥir-muḥəbbətkə berilgən [kixi] əz yekinioʒa ḥeqkandak yamanlik yürgüzməydu; xuning üqün, meḥir-muḥəbbət Təwrat qanunining təlipini əməlgə axuroʒuqidur. **11** Qazirki wakitning jiddiylikini bilip, xularni qilinglar. Qünki biz üqün allikaqan uykudin oyoʒinix wakit-saiti yetip kəldi. Qünki dəsləpki etikad qiloʒan waktimizoʒa nisbətən nijatimiz tehimu yekinlap kaldi. **12** Keqə ətüxkə az kaldi, kündüz yekinlaxti. Xunga, karangoʒulukning ixlirini taxlap, yorukluqning koral-yaraklirini kiyəyli. **13** Kündüzgə muwapik diyanətlik ḥayat kəqürəyli, əyx-ixrət wə xarabhorlukka, zina wə kəyp-sapaoʒa, jedəl-majira wə ḥəsətlorlukka berilməyli; **14** əksiqə əzünglaroʒa Rəb Əysa Məsiḥni kiyiwelinglar wə gunaḥkar əttiki arzu-ḥəwəslərni kandak kanduruxni ḥeq oylimanglar.

14 Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar. **2** Birsi ḥərkandak yeməklikni yeyixkə bolidioʒinioʒa ixinidu; lekin yənə etikadi ajiz birsi pəkət kəktatlarnila yəydu. **3** Ḥərkandak yeməkliklərni yəydioʒan kixi yeməydioʒan kixini kəmsitmisun; ḥəmdə [bəzi nərsini] yeməydioʒan kixi ḥərkandak yeməkliklərni yəydioʒan kixi üstidin ḥəküm qilmisun. Qünki Huda uni qobul qiloʒan. **4** Baxka birsining hizmətkari üstidin ḥəküm qiloʒuqi sən kim iding? Hizmətkarning tik turuxi yaki yikilip ketixigə pəkətla əz hojayini məs'uldur. Ḥəmdə [xu hizmətkarmu] tik turidioʒan qilinidu — qünki [hujayini] Rəb uni tik turoʒuzuxka kadirdur. **5** Məlum birsi məlum bir künni yənə bir kündin üstün kəridu, yənə birsi ḥəmmə künni ohxax dəp karaydu. Ḥərkim əzining kəzkarixioʒa toluk ixənqi bolsun. **6** Məlum künni kədirləydioʒan kixi buning bilən Rəbbining ḥərmitidə uni kədirləydu. Bir nərsini yəydioʒan kiximu Rəbbining ḥərmitidə yəydu, qünki u əz rizki üqün Hudaoʒa təxəkkür eytidu. Məlum nərsini yeməydioʒan kixi yeməydioʒanliki bilən əzining Rəbbining ḥərmitidə yeməydu, umu xundakla Hudaoʒa təxəkkür eytidu. **7** Qünki ḥeqkaysimiz əzimiz üqün yaximaymiz wə ḥeqkaysimiz əzimiz üqün əlməymiz; **8** Bəlki əgər yaxisak, Rəbbimiz üqün yaxaymiz; əlsək, Rəbbimiz üqün əlimiz. Xuning üqün yaxisakmu, əlsəkmu Rəbbimizgə mənsupturmiz. **9** Qünki Məsiḥning əlüxi wə tirilixi dəl xu məksət bilən boldiki, Uning əlüklərning ḥəm tiriklərning Rəbbi boluxi üqündur. **10** Undakta, sən nemə üqün kerindixing üstidin ḥəküm qilisən? Yaki nemə üqün kerindixingni mənsitməysən? Qünki ḥəmmimiz Hudaning sorak təhti aldida turiximiz kerək bolidu. **11** Qünki [mukəddəs yazmilarda] eytiloʒinidək: — «Pərwərdigar dəyduki: — Əz ḥayatim bilən kəsəm iqimənki, Manga barlik tizlar pükülidu, Barlik tillar Meni etirap qilip mədḥiyə okuydu». **12** Xunga, ḥərbirimiz Huda aldida əzimiz tooʒruluk ḥesab berimiz. **13** Xuning üqün, bir-birimizning üstidin ḥəküm qiloʒuqi ikkinqi biri bolmayli. Buning ornioʒa xundak ḥəküm-kararoʒa kelinglarki, ḥərkandak kerindaxka gunaḥka yikitidioʒan bir nərsini yaki tuzakni koymaslik kerək. **14** Rəbbimiz Əysada boloʒanlikimdin xuningoʒa kət'iy ixəndürülüp bilimənki, ḥərkandak nərsə əzlikidin ḥaram əməstur; lekin bir nərsini ḥaram dəp karioʒan kixi üqün, u uningoʒa ḥaramdur. **15** Əgər yeməkliking tüpəylidin kerindixingni azabka koyoʒan bolsang, meḥir-muḥəbbət yolida mangmioʒan bolisən. Məsiḥ uning üqün Əz jenini pida qilip əlgən, bu [kerindixingni] yeməkliking bilən nabut qilma! **16** Əmdi silər yahxi dəp karioʒan ixlarning yaman deyilixigə səwəbqi bolup kalmanglar. **17** Qünki Hudaning padixaḥliki yemək-iqməktə əməs, bəlki Mukəddəs Roḥta boloʒan ḥəkkaniylik, inaklik-hatirjəmlik wə xadliktidur. **18** Bularda yaxap Məsiḥkə hizmət qiloʒuqi kixi Hudani hursən kilidu wə insanlarning təriplixigə sazawər bolidu. **19** Xuning üqün əzimizni inaklikni ilgiri süridioʒan wə bir-birimizning etikadini kurup qikidioʒan ixlaroʒa atayli. **20** Yeməklikni dəp Hudaning əjrini nabut qilmanglar. Ḥəmmə nərsə dərwəkə ḥalaldur; birak birsi yegini bilən [etikadida] putlaxsa, u uningoʒa yaman ḥesablinidu. **21** Xuning üqün gəx yeyix, xarab iqix, xundakla baxka ḥərkandak ixlarni qilixing kerindixingni gunaḥka teyilduridioʒan, azabka koyidioʒan yaki uni ajizlaxturidioʒan bolsa, bularni qilmioʒining tüzük. **22** Sening [məlum bir ixni qilixka] ixənqing barmu? Əmdi bu ixənq Huda bilən sening arangdiki ixtur. Əzi qiliwatkan ixni tooʒra dəp karioʒan, xuningdin wijdanimu əyibkə buyrulmioʒan kixi nemidegən bəhtlik-ḥə! **23** Lekin [yeməkliktin] gumanlinip turup yənə xuni yegən kixi əyibkə buyrulidu, qünki buni ixənq bilən yemigən. Ixənqtin bolmioʒan ḥərkandak ix gunaḥtur.

15 Əmdi etikadimiz küqlük boloʒan bizlər əzimizni kanaətləndürüxnila oylimay, bəlki etikadi ajizlarningmu ajizliklirini kətüriximiz kerək. **2**

Ḥərbirimiz əz yeḳinimizning etiḳadini ḳurup qiḳixi üqün, uning bəht-bərikitini kəzləp, uni hursən ḳilixḳa intiləyli. **3** Qünki ḥətta Məsiḥmu Əzini ḳanduruxni oylimioɣanidi. Bu tooɣrisida muḳəddəs yazmilarda mundaḳ pütülgən: «Sən [Hudani] ḥaḳarət ḳiloɣanlarning ḥaḳarətliri Mening üstümgə qüxti». **4** Qünki burunda [wəḥiy bilən] pütülgən yazmilardiki ḥərḳaysi səzlər bizgə əgitix üqün yeziloɣan bolup, məksiti muḳəddəs kitablardin kəlgən səwr-taḳət wə ilḥambəhx arḳilik bizdə azru-ümidning boluxi üqündur. **5** Əmdi səwr-taḳət wə ilḥambəhxning Igisi Huda silərni Məsiḥ Əysani ülgə ḳilip, əzara bir oy-niyətkə kəltürgəy; **6** buning bilən silər Hudani, yəni Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Atisini bir jan bir dil bilən bir eoɣizdin uluoɣlioɣaysilər. **7** Xunga, Məsiḥ silərni ḳobul ḳilip, Hudaoɣa xan-xərəp kəltürginidək, silərmu bir-biringlarni ḳobul ḳilinglar. **8** Qünki silərgə xuni eytimənki, Əysa Məsiḥ Hudaning ata-bowilaroɣa bərgən wədilirini ispatlax üqün, xu arḳilik əllərmu Hudaning rəḥim-xəpḳitini kərüp uni uluoɣlixi üqün, hətnə ḳilinoɣanlaroɣa Hudaning ḥəḳiḳitini yətküzgüqi hizmətkar süpitidə təyinləndi. Bu huddi [muḳəddəs yazmilarda]: — «Xunga Sanga əllər arisida mədḥiyə oḳuymən, Wə Sening namingni küyləymən» — dəp yeziloɣanidi. **10** Wə U yənə: — «əy əllər, [Huda]ning həlḳi bilən billə xad-huram bolunglar!» — dəydu. **11** Wə yənə U: — «əy barliḳ əllər, Pərwərdigarni mədḥiyiləngler, əy pütkül ḳowmlər, Uni uluoɣlanglar!» — dəydu. **12** Yənə, Yəxaya [pəyoɣəmbərmu] mundaḳ dəydu: — «Yəssəning yiltizi boloɣan kixi məydanoɣa qiḳidu, əllərgə ḥakimlik ḳilidioɣan zat ornidin turidu; əllər dərwəḳə Uningoɣa ümid baoɣlaydu». **13** Əmdi ümidning Igisi Huda Əzigə ixiniwatḳanliḳinglardin ḳəlbinglarni toluḳ xad-huramliḳ wə tinq-hatirjəmlikkə tolduroɣay, xuning bilən Muḳəddəs Roḥning küq-ḳudriti bilən ümidkə tolup taxḳaysilər. **14** I ḳerindaxlirim, kənglünglarning meḥribanliḳ bilən toloɣanliḳioɣa, mol bilimlər bilən toluḳ bezəlgənlikigə, xundaḳla bir-biringlaroɣa əzara jekiləp berələydioɣanliḳinglaroɣimu ḳayilmən. **15** Xundaḳ bolsimu, Huda manga ata ḳiloɣan xapaət tüpəylidin mən silərgə bir ḳisim tərəplərdin nəqqə ixlarni əslitip ḳoyuxḳa səl jür'ətlik bolup uxbu hətni yazmaḳtimən. **16** Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kaḥindək Uning ibaditini ḥəmmə yərdə wujudḳa kəltürüx hizmitidə [Yəḥudiy əməs] əllərgə Məsiḥ Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məksiti əllərning Hudaoɣa sunidioɣan ibaditi Muḳəddəs Roḥ arḳilik pak-muḳəddəs ḳilinip, Hudani hursən ḳilidioɣan ḳurbanliḳtək Uning ḳobul ḳilixioɣa layiḳ boluxi üqündur. **17** Xuning üqün Məsiḥ Əysada boloɣanliḳimdin Hudaning manga tapxuroɣanliridin pəhirlinimən. **18** Qünki əllərning Hudaoɣa itaət ḳilixi üqün Məsiḥning manga ḳilduroɣanliridin baxḳa ḥeqnemini tiloɣa elixḳa ḥəddim əməs. Səz wə əməllər arḳilik, alamətlik məjizilər wə karamətlər arḳilik, Muḳəddəs Roḥning küq-ḳudriti bilən Yerusalemdin baxlap Illirikon əlkisgiqə aylinip ḥəmmə yərdə Məsiḥning hux həwirini toluḳ jakarlidim. **20** Xundaḳ ḳilip baxḳilar saloɣan ulning üstigə bina salmasliḳ üqün, əzəldin Məsiḥning nami anglanmioɣan yərlərdə bu hux həwərni jakarlaxḳa intilip kəldim. **21** Bu tooɣrisida [muḳəddəs yazmilarda] eytiloɣinidək: — «Uningdin həwərsiz boloɣanlar Uni kəridu, Anglimioɣanlar anglap qüxinidu». **22** Mana, xu [hizmətlirim] səwəbidin yeninglaroɣa berixni kəp ḳetim oylioɣan bolsammu, lekin tosuloɣularoɣa uqrap baralmidim. **23** Lekin ḥazir muxu ətraplarda [hux həwər yətküzülmigən] yərlər manga ḳalmioɣanliḳtin, ḥəmdə kəp yillardin beri silərni yoḳlap berix arzuyum boloɣanliḳtin, Ispaniyəgə beriximda silərnimu yoḳlap ətməkqimən. Səpirimdə aldi bilən silər bilən kərüxüp, bir məzgil ḥəmraḥliḳinglardin toluḳ huxallinip, andin silərning yardiminglarda səpirimni dawamlaxturuxumni ümid ḳilimən. **25** Biraḳ ḥazir bolsa Yerusalemoɣa berip, u yərdiki muḳəddəs bəndilərning hizmitidə boluxḳa ketiwatimən. **26** Qünki Makedoniyə wə Ahaya əlkiliridiki jamaətlər Yerusalemdiki muḳəddəs bəndilər arisidiki yoḳsulloroɣa ianə toplap yardəm berixni layiḳ kərdi. **27** Bu ixni ular bərḥəḳ layiḳ kərdi; əməliyəttə bolsa ular Yerusalemdikilərgə ḳərzdardur. Qünki əllər [Yəḥudiy ḳerindaxlarning] roḥiy bəhtliridin bəḥrimən boloɣan bolsa, maddiy jəḥəttin uloroɣa yardəm berixkə tooɣra kelidu. **28** Mən bu ixni püttürgəndin keyin, yəni [Yerusalemdiki] ḳerindaxlarning [jamaətlərning etiḳadining] bu mewisini ḳobul ḳilixini jəzmənləxtürgəndin keyin, silərni yoḳlap ətüp Ispaniyəgə barimən. **29** Yeninglaroɣa baroɣinimda, Məsiḥning toluḳ bəht-bərikitini silərgə elip baridioɣanliḳimni bilimən. **30** Ḳerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥ wə [Muḳəddəs] Roḥning meḥir-muḥəbbiti bilən silərdin ətünimənki, mən üqün Hudaoɣa dua ḳilip mən bilən birliktə kürəx ḳiloɣaysilər — **31** mening Yəḥudiyə əlkisidiki etiḳad ḳilmioɣanlarning yaman niyətliridin saḳlinixim, xuningdək Yerusalemda in'amni yətküzüx hizmitimning xu yərdiki muḳəddəs bəndilərning ḳobul ḳilixioɣa erixixi üqün **32** ḥəmdə ahirda Huda buyrusa, peḳirning xad-huramliḳ bilən yeninglaroɣa berip, silər bilən ortaḳ istiraḥət ḳiliximiz üqünmu dua ḳiloɣaysilər. **33** Amanliḳ-hatirjəmlik Igisi boloɣan Huda ḥəmminglar bilən billə boloɣay! Amin!

16 Kənhria xəḥiridiki jamaətning hizmətqisi singlimiz Fibini silərgə təwsiyə ḳilip tonuxturimən; **2** uni muḳəddəs bəndilərgə layiḳ Rəbning muḥəbbitidə ḳobul ḳilip kütüwaloɣaysilər, uning ḥərḳandaḳ ixta silərgə ḥajiti qüxsə, uningoɣa yardəm ḳiloɣaysilər. Qünki u əzimu nuroɣun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardəmqi boloɣan. **3** Mən bilən birgə ixligən, Məsiḥ Əysada boloɣan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoɣa salam eytḳaysilər **4** (ular meni dəp əz ḥayatining heyim-hətirigə ḳarimidi. Ḥəm yaloɣuz mənla əməs, bəlki əllərdiki barliḳ jamaətlərmu ulardin minnətdardur). **5** Ularning ailisidə jəm bolidioɣan jamaətkimu salam eytḳaysilər. Asiya əlkisidin Məsiḥḳə etiḳadta əng dəsləpki mewə bolup qiḳḳan, səyümlüküm Epənitkə salam eytḳaysilər. **6** Silər üqün kəp əjir singdürgən Məryəmgə salam eytḳaysilər. **7** Mən bilən zindandax boloɣan, Yəḥudiy ḳerindaxlirim Andronikus wə Yunyaoɣa salam eytḳaysilər. Ular məndin awwal Məsiḥtə boloɣan bolup, rosullar arisidimu abruyluḳtur. **8** Rəbbimizdə boloɣan səyümlüküm Ampliyatḳa salam eytḳaysilər. **9** Biz birgə ixligən Məsiḥtə boloɣan

hizmətdiximiz Urbanus wə səyümlüküm Stahuslaroŋa
salam eytḳaysilər. **10** Sinaḳlardin ətkən, Məsiḥtə
sadiḳ ispatlinip kəlgən Apeliska salam eytḳaysilər.
Aristowulusning ailisidikilərgə salam eytḳaysilər.
11 Yəḥudiy ḳerindixim Ḥerodiyonoŋa, Narkisning
ailisidikilərdin Rəbdə boloŋanlaroŋa salam eytḳaysilər.
12 Rəbning hizmitidə japa tartiwatḳan Trifena wə
Trifosa hanimoŋa salam eytḳaysilər. Rəbning hizmitidə
nuroŋun japa tartḳan səyümlük [singlim] Pərsiska
salam eytḳaysilər. **13** Rəbdə tallanoŋan Rufuska wə
uning mangimu ana boloŋan anisioŋa salam eytḳaysilər.
14 Asinkritus, Filigon, Ḥərmis, Patrobas, Ḥermas wə
ularning yenidiki ḳerindaxlaroŋa salam eytḳaysilər. **15**
Filologus wə Yulyaoŋa, Nerius wə singlisioŋa, Olimpas wə
ularning yenidiki barliḳ muḳəddəs bəndilərgə salam
eytḳaysilər. **16** Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən
salamlixinglar. Məsiḥning ḥəmmə jamaətliridin silərgə
salam! **17** Ḳerindaxlar, silərdin xuni ətünimənki, silər
əgəngən təlimgə ḳarxi qiḳḳan, aranglarda ihtilaplarni
pəyda ḳilidioŋan wə adəmni etiḳad yolidin teyilduridioŋan
kixilərdin pəhəs bolunglar, ulardin neri bolunglar.
18 Bundaḳ kixilər Rəbbimiz Məsiḥkə əməs, bəlki əz
ḳarnioŋa ḳul bolidu; ular siliḳ-sipayə gəplər wə huxamət
səzliri bilən saddilarning ḳəlbini azduridu. **19** Silərning
Rəbkə boloŋan itaətmənlikinglardin ḥəmməylən həwər
tapti. Xunga əḥwalinglardin xadlinimən; xundaḳtimu,
yahxi ixlar jəḥəttə aḳil boluxunglarni, yaman ixlaroŋa
nisbətən nadan boluxunglarni halaymən. **20** Amanliḳ-
hatirjəmlik Igisi boloŋan Huda uzun ətməy Xəytanni
ayaoŋ astinglarda yənjiydu. Rəbbimiz Əysaning meḥir-
xəpḳiti silərgə yar boloŋay! **21** Hizmətdixim Timotiy,
Yəḥudiy ḳerindaxlirim Lukyus, Yason wə Sospatirlardin
silərgə salam. **22** (uxbu hətkə ḳələm təwrətküqi
mənki Tərtiymu Rəbdə silərgə salam yollaymən). **23**
Manga wə əyidə daim yioŋilidioŋan pütün jamaətkə
saḥibhanliḳ ḳilidioŋan Gayustin silərgə salam. Xəḥərning
həziniqisi Erastus silərgə salam yollaydu, ḳerindiximiz
Kuwartusmu xundaḳ. **24** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning
meḥir-xəpḳiti ḥəmminglaroŋa yar boloŋay! Amin! **25**
Uzun zamanlardin buyan süküttə saḳlinip kəlgən sirning
wəḥiy ḳilinixi boyiqə, mening arḳiliḳ yətküzülgən
bu hux həwər, yəni Əysa Məsiḥning jakarlinixi bilən
silərni mustəḥkəmləxkə ḳadir Boloŋuqioŋa [xan-xərəp
boloŋay]! **(aiōnios g166)** **26** Sir bolsa insanlarni etiḳadtiki
itaətmənlik yolioŋa elip berix üqün, mənggü ḥayat
Hudaning əmrigə binaən ḥəm biwasitə ḥəm burunḳi
pəyoŋəmbərlərning yezip ḳalduroŋanliri arḳiliḳ, ḥazir
barliḳ əllərgə wəḥiy ḳilindi; **(aiōnios g166)** **27** xundaḳ
ḳiloŋan birdinbir dana Boloŋuqi Hudaoŋa Əysa Məsiḥ
arḳiliḳ xan-xərəp əbədil'əbəd boloŋay! Amin! **(aiōn g165)**

Korintlikлароɣа 1

1 Hudaning iradisi bilən Məsiḥ əysaning rosuli
dəp qakiriloɣan mənki Pawlustin və kərindiximiz
Sostenistin Korint xəḥiridiki jamaətkə, Məsiḥ əysada
pak-mukəddəs kilinip, «mukəddəs bəndilirim» dəp
qakiriloɣanlaroɣa wə xuningdək ḥər yərlərdə Rəb əysa
Məsiḥning (U ularoɣa wə bizgə mənsup!) namioɣa
nida kiloɣuqilarning ḥəmmisigə salam! **3** Atimiz Huda
ḥəm Rəb əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpkət wə
hatirjəmlik boloɣay! **4** Hudaning Məsiḥ əysada silərgə
ata kilinoɣan meḥir-xəpkiti tüpəylidin Hudayimoɣa
ḥərdaim təxəkkür eytimən; **5** buning bilən silər
Uningda ḥər tərəptə, ḥərkandak səzdə, ḥər tərəptiki
bilimlərdə bay kilinoɣansilər, **6** huddi Məsiḥning
guwaḥliki silərdə təstiklanoɣandək. **7** Xuning bilən
silərdə ḥərkandak roḥiy iltipat kəmlik kilmastan,
Rəbbimiz əysa Məsiḥning ayan kilinixini kütisilər; **8**
U yənə silərni ahiroɣuqə mustəḥkəmləyduki, Rəb əysa
Məsiḥning küni kəlgüqə əyibsiz saklinisilər; **9** Huda
səzidə turoɣuqidur — silərni Өz Oоɣli Rəb əysa Məsiḥning
sirdax-ḥəmdəmlikigə qakiroɣuqi dəl Uning Өzidur. **10**
Əmdi mən silərdin Rəbbimiz əysa Məsiḥning nami
bilən xuni ətünimənki, i kərindaxlar, gepinglar bir
yərdin qikşun, aranglarda bəlgünqilik bolmisun, bir
pikirdə, bir niyəttə kamil birləxtürülünglar; **11** Qünki
Klowining ailisidikilərning manga silər tooɣranglarda
eytixiqə, i kərindaxlirim, aranglarda talax-tartixlar bar
ikən. **12** Deməkqi boloɣinim xuki, ḥərbiringlar: «Mən
Pawlusning tərəpdari», «Mən Apollosning tərəpdari»,
«Mən Kefasning tərəpdari» wə «Mən Məsiḥning
tərəpdari» dəwatisilər. **13** Əjəba, Məsiḥ bəlüngənmikən?
Silər üqün krestləngən adəm Pawlusmidi? Silər
Pawlusning namioɣa qəmüldürüldünglarmu? **14** Mən
Hudaoɣa təxəkkür eytimənki, aranglardin Krispus bilən
Gayustin baxka ḥəqkaysinglarni qəmüldürmidim; **15**
xuning bilən ḥəqkim meni ezining namida adəmlərni
qəmüldürdi, deyəlməydu. **16** Durus, mən yənə
Istifanasning əyidikilərnimu qəmüldürdüm; baxka
birawni qəmüldürginimni əsliyəlməymən. **17** Qünki
Məsiḥ meni adəmlərni qəmüldürüxkə əməs, bəlki hux
həwərni jakarlaxka əwətti; uni jakarlax bolsa insanning
ḥəkmətlik səzliri bilən bolmasliki kerək; undak boloɣanda
Məsiḥning kresttiki [kurbanlikining] küqi yokitiloɣan
bolidu. **18** Qünki kresttiki kurbanliki tooɣruluk səz-
kalam ḥalakətkə ketiwatkanlaroɣa əhməklik, əmma
kutulduruluwatkan bizlərgə Hudaning küq-kudritidur.
19 Qünki mundak pütülgənki, «Mən danixmənlərning
danixmənlikini yokitimən, akillarning akillikini qətkə
kakimən». **20** Undakta, danixmənlər kəni? Təwrat
əlimaliri kəni? Bu dunyadiki bəs-munazirə kiloɣuqilar
kəni? Huda bu dunyadiki danalikni əhməklik dəp
kərsətkən əməsmu? **(aiōn g165)** **21** Qünki Huda
danaliki bilən bekitkini boyiqə, dunya əz danaliki
arkilik Hudani tonumioɣan, xunga Huda əhmikanə
dəp karaloɣan, jakarliniwatkan səz-kalam arkilik
uningoɣa ixəngüqilərgə nijatlik yətküzüxni layik kərgən.
22 Qünki Yəḥudiylar məjizilik alamətlərni, greklar
bolsa «danalik»ni tələp kilidu; **23** əmma biz bolsak
Məsiḥni, yəni krestləngən Məsiḥni jakarlaymiz; bu
Yəḥudiylaroɣa nisbətən bizarlik ix, əllərgə nisbətən
əhmikanilik dəp karilidu; **24** əmma qakiriloɣanlar
üqün eytkanda, məyli Yəḥudiylar bolsun yaki
greklar bolsun, Məsiḥ Hudaning küq-kudriti wə
Hudaning danalikidur. **25** Qünki Hudaning əhmikaniliki
insanlarning danalikidin üstündur, Hudaning ajizliki
insanlarning küqidin üstündur. **26** Qünki, i kərindaxlar,
silərning qakiriloɣan wakittiki ḥalinglar üstidə oylinip
bekinglar; qakiriloɣanlar arisida insaniy tərəptin dana
karaloɣanlar anqə kəp əməs, küq-ḥokukka igə boloɣanlar
anqə kəp əməs, aksəngəklər anqə kəp əməs idi; **27**
bəlki Huda danalarni hijalətkə kaldurux üqün bu
dunyadiki əhmək sanaloɣanlarni talliwaldi; küqlüklərni
hijalətkə kaldurux üqün bu dunyadiki ajiz sanaloɣanlarni
talliwaldi; **28** U yənə bu dunyadiki kədirsizlərni, pəs
kərülidioɣanlarni talliwaldi, «yok boloɣan nərsilər»ni
məwjut xəy'ilərni yokka qikiriwetix üqün talliwaldi. **29**
Uning məkşiti Huda aldida ḥeq ət igisi mahtanmaslik
üqündur. **30** Əmma Uning təripidin silər Məsiḥ əysada
turisilər; U bizgə Hudadin kəlgən danalik, ḥəkkaniylik,
pak-mukəddəslik wə ḥərlük-azadlik kilinoɣandur;
31 xuningdək [Təwratta] pütülgəndək: «Pəhirlinip
mahtioɣuqi bolsa Rəbdin pəhirlinip mahtisun!».

2 Mən bolsam, i kərindaxlar, yeninglaroɣa baroɣinimda,
Hudaning guwaḥlikini jakarlax üqün ḥeq gəpdanlik
yaki əkil-danalik ixlitip kəlgən əməsmən; **2**
qünki mən aranglarda əysa Məsiḥdin baxka, yəni
krestləngən Məsiḥdin baxka ḥeqnemini bilməslikkə bəl
baoɣlioɣanidim; **3** mən aranglarda boloɣan wakitimda
ajizlikta, korkunqta wə titrigən ḥaləttə bolattim;
4 mening səzlirim ḥəm jakarlixim bolsa adəmni
kayil kiloɣudək insaniy danalik səzlər bilən əməs,
bəlki Roḥning alamət kərsitixliri wə küq-kudrət
bilən boloɣan idi. **5** Buningdin məkşət silərning
etikadinglar insaniy danalikka əməs, bəlki Hudaning
küq-kudritigə baoɣlansun degəndin ibarət idi. **6**
Ḥalbuki, kamalətkə yətkənlər arisida biz danalikni
bayan kilimiz; bu danalik bu dəwrdiki danalik əməs,
yaki bu dəwrdiki ḥəkümranlarning daniliki əməs
(ular zawallikka yüz tutkandur); **(aiōn g165)** **7** əmma
biz bir sirni axkarilap, Hudaning bir danalikini
bayan kilimiz; Huda əslidə axkarə kilinmioɣan bu
danalikni barlik dəwrlərdin burun bizning xan-xərəpkə
muyəssər boluximiz üqün bekitkənidi. **(aiōn g165)** **8** Bu
danalikni bu dəwrdiki ḥəkümranlarning ḥeqkaysisi
qüxinip yətmigənidi; uni qüxinip yətkən bolsa, xan-
xərəpning Igisi boloɣan Rəbni krestlimigən bolatti. **(aiōn
g165)** **9** Ḥalbuki, [Təwratta] pütülgənndək: — «Өzini
səygənlərgə Hudaning təyyarlioɣanliri — Dəl ḥeqkandak
kəz kərmigən, Ḥeqkandak kulak anglimioɣan, Ḥeqkandak
kəngül oylap bakmioɣan nərsilərdur». **10** Əmma bu
nərsilərni Huda Roḥi arkilik ayan kildi; qünki Roḥ
bolsa ḥəmmə ixlarni, ḥətta Hudaning qongkur təglirini
inqikiləp izligüqidur; **11** Qünki insanlarda, insanning
kənglidikini bilgüqi xu insanning roḥidin baxka nərsə
barmu? Xuningoɣa ohxax, Hudaning Roḥidin baxka,
Hudaning kənglidikilirini bilgüqi yoktur. **12** Əmma
bizning kobul kiloɣinimiz bolsa bu dunyadiki roḥ əməs,
bəlki Hudadin kəlgən Roḥtur; dəl xundak boloɣaqka
biz Huda təripidin bizgə sehiylik bilən ata kilinoɣan

nərsilərni bilip yetələymiz. **13** Bu ix-xəy'ilərni insaniy
danalıqtın əgitilgən səzlər bilən əməs, bəlki [Muqəddəs]
Roḥtin əgitilgən səzlər bilən, roḥiy ixlarni roḥiy səzlər
bilən qüxəndürüp səzləymiz. **14** Əmma «janoŋa təwə»
kixi Hudaning Roḥining ixlirini qobul qilmaydu, qünki
bu ixlar uningoŋa nisbətən əhmiqaniliktur; u ularni ḥeq
qüxinip yetəlməydu, qünki ular roḥ bilən pərq etilip
baḥalinixi kerəktur. **15** Roḥqa təwə kixi ḥəmmə ixlaroŋa
baḥa berələydu; əmma uningoŋa bolsa ḥeqkim baḥa
berəlməydu. **16** Qünki kim Rəbning oy-kənglini qüxinip
yetip, Uningoŋa məslihətqi bolalisun? əmma biz bolsak
Məsiḥning oy-kəngligə igimiz.

3 Lekin mən, i qerindaxlar, Roḥqa təwə kixilərgə
səz qiloŋandək silərgə səz qilalmay keliwatimən;
əksiqə silərni ətkə təwə kixilər, Məsiḥdə boloŋan bowak
ḥesablap silərgə səzləxkə məjbur boldum. **2** Mən silərgə
süt iqküzdüm, gəxni yegüzmidim; qünki silər gəxni
ḥəzim qilalmayttinglar, xundakla ḥazirmu tehi ḥəzim
qilalmaysilər; **3** Qünki silər yənila ətkə təwədursilər.
Aranglarda ḥəsəthorluk wə talax-tartixlar bar boloŋaqka,
silər ətkə təwə əməsmu, insanlarqə mengiwatmamsilər?
4 Qünki birsi «Mən Pawlus tərəpdari», baxka birsi «Mən
Apollos tərəpdari» desə, silər pəkət insanlarning yolida
mangoŋan bolup kalmamsilər? **5** Apollos degən kim?
Pawlus kim idi? Biz pəkət silərning etikadinglaroŋa
wasitiqi bolduk, halas; ḥərbirimiz pəkət Rəb bizgə təksim
qiloŋini boyiqə wəzipə ada qilidioŋan hizmətkarlar, halas,
xundak əməsmu? **6** Mən tiktim, Apollos suoŋardi; əmma
əstürgüqi bolsa Hudadur. **7** Xunga tikküqi ḥeqnemigə
ḥesab əməs, suoŋaroŋuqimu ḥeqnemigə ḥesab əməs,
pəkət əstürgüqi Huda Əzi ḥəmmidur. **8** Əmma tikküqi wə
osa qiloŋuqi bolsa bir məksəttidur; xundaktimu ḥərbiri
əz əjri boyiqə in'amini qobul qilidu. **9** Qünki biz Hudaoŋa
təwə meḥnətdaxturmiz; silər bolsanglar Hudaning baoŋ-
etizi, Hudaning kuruluxisilər. **10** Hudaning manga təksim
qiloŋan meḥir-xəpqiti boyiqə, huddi usta memardək
ul saldim, andin baxka birsi uning üstigə kuruwatidu.
Əmma ḥərbir kuroŋuqi kandak kuruwatkanlikioŋa eḥtiyat
qilsun. **11** Qünki selinoŋan ulni, yəni Əysa Məsiḥdin
baxka ḥeqkandak ulni selixka bolmaydu. **12** Əmdi birsi
bu ul üstigə altun, kümüx, qimmətlik taxlar, yaoŋaq,
qəplər, saman salsa, **13** ḥərbirining singdürgən əjrining
kandakliki kərünidu; qünki xu küni uni axkarə qilidu,
qünki uning maḥiyiti otta kərülidu; ot ḥərbir kixining
əjrini, kandak maḥiyəttin boloŋanlikini sinaydu. **14**
Birsining ul üstigə kuroŋan ixi puhta saklinip kalsa, u
in'amoŋa erixidu; **15** Birsining kuroŋini kəyüp kətsə, u
ziyan tartidu; u əzi kutulidu, əmma goya ottin ətüp
kutuloŋan birsigə ohxap kalidu. **16** Əjəba, əzünglarning
Hudaning ibadəthanisi ikənlikinglarni wə Hudaning
Roḥining silərdə turoŋanlikini bilməmsilər? **17** Birsi
Hudaning ibadəthanisini harab qilsa, Huda uni harab
qilidu; qünki Hudaning ibadəthanisi pak-muqəddəstur,
silər dəl xundaksilər. **18** Ḥeqkim əz-əzini aldimisun; birsi
əzini bu dəwrdə dana dəp sanisa, nadan bolup kalsun;
xuning bilən u dana bolidu. **(aiōn g165)** **19** Qünki bu
dunyadiki danalik Hudaoŋa nisbətən əhməkliktur; qünki:
— «U danixmənlərni əz ḥiyligərlikining tuzikioŋa alidu»,
dəp wə yənə: «Rəb danixmənlərning oy-hiyallirining
tutami yokluqini bilidu» dəp pütüklüktur. **21** Xunga
ḥeqkim insan degənlərni pəhirlinip danglimisun; qünki
ḥəmmə məwjudatlar silərgə təwədur; **22** Pawlus bolsun,
Apollos bolsun, Kefas bolsun, dunya-jaḥan bolsun, ḥayat
bolsun, əlüm bolsun, ḥazirki ixlar bolsun, kəlgüsi ixlar
bolsun, ḥəmmisi silərgə mənsuptur; **23** silər bolsanglar
Məsiḥning, Məsiḥ bolsa Hudaningkidur.

4 Birsi biz tooŋruluk birnemə deməkqi bolsa, bizni
Məsiḥning hizmətkarliri wə Hudaning sirliri amanət
qilinoŋan oŋojidarlar dəp bilsun. **2** Əmdi oŋojidar
degənlərdin tələp qilinidioŋini xuki, ular wapadar-sadik
boluxi kerəktur. **3** Əmma mən silər təripinglardin
yaki baxka ḥərkandak insaniy sot təripidin sürüxtürüp
baḥalansam, bu mən üqün zioŋirqilik ix; mən ḥətta əzüm
tooŋruluk sürüxtürüp olturmaymən. **4** Qünki wijdanim
əyibləydioŋan ḥeqkandak ixlirimdin həwirim yok; əmma
bu ixning əzi meni ḥəkkaniy dəp aklimaydu; meni
sürüxtürüp baḥalioŋuqi bolsa Rəbdur. **5** Xunga wakti-
saiti kəlmigüqə, yəni Rəb kəlmigüqə ḥeq ix tooŋruluk
ḥəküm qikarmanglar; Rəb kəlgəndə u karangoŋuluktiki
yoxurun ixlarni axkarilaydu, kəlb-dillardiki barlik oy-
niyətlərni ayan qilidu; xu qaoŋda ḥərbiri Huda təripidin
təriplinidu. **6** Əmma, i qerindaxlar, bu ixlarni silərning
mənpəətinglarni dəp əzümgə wə Apolloska tətbiqlidim;
məksət silər biz arkilik «pütülgənning dairisidin ḥalqip
kətmənglar» degən sawakni əginixinglar, xundakla
ḥeqkaysinglarning məlum birsini baxka birsidin üstün
dəp pəhirlinip təkəbburlixip kətməslikinglar üqündur.
7 Qünki kim seni baxka birsidin üstün qilidu? Sanga
ata qilinoŋan nərsidin baxka səndə yənə nemə bar?
Ḥəmmə sanga berilgən tursa, nemixka «Məndə əsli
bar idi» dəp pəhirlinip kərəngləp ketisən? **8** Silər
allikaqan toyunup kəttinglar! Allikaqan beyip kəttinglar!
Silər bizsiz padixaḥlar bolup ḥəküm sürdunglar!
Kaxki silər ḥəkikətən ḥəküm sürgən bolsanglaridi —
undakta biz silər bilən billə ḥəküm sürgən bolattuk! **9**
Qünki Huda rosullar boloŋan bizlərni əlümgə məḥkum
boloŋan adəmlərdək əng ahiroŋa koyup sazayi qilip
otturioŋa qikaroŋan, dəp oylaymən; qünki biz pütkül
aləmgə, yəni ḥəm pərixtilərgə ḥəm insanlaroŋa bir
hil tamaxa bolduk. **10** Biz Məsiḥ üqün əhmək
sanaloŋanlarmiz, əmma silər Məsiḥdə danasilər! Biz
ajiz, əmma silər küqlüksilər; silər izzətlik, əmma
biz har; **11** Ḥazirki dəkikigiqə aq-yalingaq, qangkap
yürməktimiz, dumbalinip, sərgərdan, makansiz bolup
yürməktimiz; **12** əz kolimiz bilən ixləp japa tartmaktimiz;
aḥanətkə kaloŋanda yahxilik tiləwatimiz; ziyankəxlikkə
uqrioŋanda, qidawatimiz; **13** təḥmətkə uqrioŋanda, [biz
ularni] qiraylikqə [towioŋa] ündəymiz; biz jaḥanning
daxkili, insanlarning süpüründisi dəp kariliwatimiz,
ta ḥaziroŋiqə xundak. **14** Bu ixlarni yezixim, silərni
hijalətkə kaldurux üqün əməs, bəlki səyümlük balilirim
süpitidə silərgə nəsihət qiliwatimən; **15** qünki silərning
Məsiḥdə tümənligən tərbiyiligüqiliringlar bolsimu,
silərning atanglar kəp əməstur; qünki mən Məsiḥ
Əysada bolup silərni hux həwər arkilik tərəldürüp ata
boldum. **16** Xunga mən silərdin ətünimənki, meni ülgə
qilinglar. **17** Dəl bu səwəbtin mən Rəbdə boloŋan əz
səyümlük wə ixənqlik ooŋlum Timotiyni yeninglaroŋa
əwəttim; ḥərkaysi jaylardiki jamaəttə əgətkənlirimgə
əgixip, u silərgə Məsiḥdə boloŋan yollirim tooŋruluk

əslitidu. **18** Əmma bəziliringlar, «Pawlusni yenimizoŋa
kəlməydu», dəp kərəngləp kəttinglar; **19** birak Rəb
buyrusa mən pat arida yeninglaroŋa barimən; xu qaoŋda
mən kərəngləp kətkənlərning səzlirini əməs, bəlki
ularda boloŋan küq-kudrətni kərüp bakay. **20** Qünki
Hudaning padixahliki səzdə əməs, bəlki küq-kudrəttə
ispatlinidu. **21** Əmdi nemini halaysilər? Yeninglaroŋa
tayak kətürüp beriximnimu, yaki mehir-mulayimlik
rohida beriximnimu?

5 Hərtərəptin xu angliniwatiduki, aranglarda
buzukçilik bar ikən — bundak buzukçilik hətta
taipilər arisidimu tiloŋa elinmaydu — u bolsimu
birsining əz atisining ayalioŋa qekilixtin ibarət. **2**
Əmma silər yooŋinap kərəngləp kəttinglar! Bu rəzil
ixni sadir kiloŋan kixi arimizdin koçliwetilsun dəp
əkünüxünglaroŋa tooŋra kəlməmdu!? **3** Qünki gərçə
təndə silər bilən billə bolmisammu, əmma rohta
silər bilən billə bolux süpitidə allikaqan xundak mən
xu həkümni qikardimki, **4** (həmminglar Rəb Əysa
Məsihning namida jəm boloŋanda, əzümning rohim silər
bilən bolup, Rəbbimiz Əysa Məsihning küq-kudritigə
tayinip) — **5** xundak kiloŋan kixining ətliri halak
kilinsun, xuning bilən uning rohi Rəb Əysaning künidə
kutkuzuluxi üqün Xəytanning ilkigə tapxurulsun. **6**
Silərning qongqilik kiloŋininglar yahxi əməs. «Kiqikkinə
hemirturuq pütkül hemirni boldurup yooŋinitidu» dəp
bilməmsilər? **7** Kona hemirturuqni qikiriwetinglar;
xuning bilən silər əsli hemirturuqsiz hemirdək yengi bir
zuwula bolisilər; qünki «ətüp ketix heyti»[diki kozimiz]
boloŋan Məsih kurbanlik kilindi; **8** xunga heytni yaman
niyətlik wə rəzillik boloŋan hemirturuq bilən əməs, bəlki
səmimiylik wə həkikət boloŋan petir nan bilən təntənə
kilip ətküzəyli. **9** Mən [aldinki] həttə silərgə buzukçilik
kiloŋuqilar bilən arilaxmanglar dəp yazoŋanidim; **10**
əmma bu deginim bu dunyadiki buzukçilik kiloŋuqilar,
yaki nəpsaniyətqilər, yaki kazzaplar yaki butpərəslər
bilən arilaxmanglar deginim əməs; undak boloŋanda
dunyadin ayrilixka məjbur bolattinglar; **11** əmma
hazirki bu hetimdə yazoŋinim xuki, əzini «kerindax»
dəp atiwaloŋan əmma xundakla buzukluk kiloŋuqi,
nəpsaniyətqi, butpərəs, haraqkəx yaki kazzap bolsa,
undak bir kixi bilən arilaxmanglar, hətta uning bilən
həmdastihanmu bolmanglar. **12** Sirttikilərni həküm
qikirip bir tərəp kilixning mən bilən nemə munasiwiti?
Lekin iqinglardikilərni əzünglar həküm qikirip bir tərəp
kilix silərning ixinglar əməsmu? **13** Lekin sirttikilərning
üstigə bolsa Huda Əzi həküm qikiridu. Xunga «bu rəzil
adəmni aranglardin qikiriwetinglar».

6 Silərning aranglarda əzara arazlik ix bolsa, uni
mukəddəs bəndilərning bir tərəp kilixioŋa tapxurmay,
həkkaniysizlarning aldida dəwalixixka petinalamsilər?
2 Mukəddəs bəndilərning dunyani sorak kilidioŋanlikini
bilməmsilər? Əgər dunyani silər sorak kilidioŋan ix
bolsa, əmdi zioŋirqilik ixlarni həl kilixka yarimamsilər?
3 Pərixtilər üstidinmu həküm qikiridioŋanlikimizni
bilməmsilər? Xundak boloŋanikən, bu hayattiki ixlarni
həl kilix kanqilik ix idi? **4** Silərdə muxu hayattiki ixlar
üstidin həküm kilix zərür tepiloŋanda, jamaət arisida
təwən dəp karaloŋanlarni uni həl kilixka salmamsilər? **5**
Muxularni silərni hijalətkə kaldurux üqün dəwatimən.
Əjəba, aranglarda əz kerindaxliri otturisida həküm
qikaroŋudək dana kixi yokmu, hətta birimu yokmu? **6**
Uning ornida, kerindax bilən kerindax dəwalixiwatidu,
— wə kapirlar aldida xundak kilidu! **7** Əməliyəttə
əz aranglarda dəwalarning boloŋanlikining əzi silərgə
nisbətən bir əyibtur. Nemixka uwalqilikka qidimaysilər?
Nemixka nahəkqilikkə yol koymaysilər? **8** Əksiqə,
silər nahəkçilik kiliwatisilər, hiyanət kiliwatisilər,
yənə kelip kerindaxliringlaroŋa xundak kilisilər! **9**
Həkkaniysizlarning Hudaning padixahlikioŋa warislik
kilalmaydioŋanlikini bilməmsilər? Aldinip kətmənglar!
Buzukçilik kiloŋuqilar, butpərəslər, zina kiloŋuqilar,
bəqqiwazlar, baxka ərlər bilən buzukluk kiloŋuqilar, **10**
ooŋrilar, nəpsaniyətqilər, haraqkəxlər, təhməthorlar
yaki aldamqi-kazzaplar Hudaning padixahlikioŋa
warislik kilalmaydu; **11** bəzinglar dərwəkə xundak
boloŋansilər; əmma silər Rəb Əysa Məsihning namida
wə Hudayimizning Rohi bilən yuyuldunglar, pak-
mukəddəs kilindinglar, həkkaniy kilindinglar. **12**
«Həmmə nərsə manga halaldur», əmma həmmə
nərsə paydilik boluwərməydu; «həmmə nərsə manga
halaldur», əmma mən heqkandak nərsining humarioŋa
kul bolmaymən. **13** «Yeməkliklər axkazan üqün, axkazan
bolsa yeməkliklər üqündur»; əmma Huda u wə bu
hər ikkisini yokka qikiridu; tən bolsa buzukçilik üqün
əməs, bəlki Rəb üqündur; Rəb tən üqündur. **14** Huda
Rəbni tirildürdi, xuningdək biznimu Əz kudriti bilən
əlümdin tirildüridu. **15** Teninglarning Məsihning əzaliri
ikənlikini bilməmsilər? Undakta, Məsihning əzalirini
elip, pahixə ayalning əzaliri kilsam bolamdu? Hərgiz
bolmaydu! **16** Kim pahixə ayal bilən baoŋlanoŋan bolsa
uning bilən bir tən bolidu, dəp bilməmsilər? Qünki «[ər-
ayal] ikkisi bir tən bolidu» — deyilgənidi. **17** Əmma Rəbgə
baoŋlanoŋuqi bolsa Uning bilən bir rohtur. **18** Buzukluktin
kəqinglar. «Insanlarning hərbir sadir kiloŋan gunahi
əz tenining sirtida bolidu!» — əmma buzukluk sadir
kiloŋuqi əz tenigə karxi gunah kilidu. **19** Silərning
teninglar silərni turaloŋu kiloŋan, Huda təripidin silərgə
iltipat kilinoŋan Mukəddəs Rohning ibadəthanisi, silər
əzünglarni əzümningki əməs dəp bilməmsilər? **20**
Qünki silər qong bədəl bilən setiwelinoŋansilər; xunga
teninglarda Hudani uluoŋlanglar.

7 Əmdi hazir silər hetinglarda otturioŋa koyoŋan
soallaroŋa keləyli, — «ər ayal zatining tenigə
təgmisə yahxidur». **2** Durus. Əmma buzukçiliklardin
saklinix üqün, hərbir ərkəkning əzining ayali bolsun,
hərbir ayalning əzining eri bolsun. **3** Ər ayalioŋa
nisbətən ərlik məjburiyitini ada kilsun, ayalmu erigə
nisbətən ayallik məjburiyitini ada kilsun. **4** Ayal əz
tenining igisi əməs, bəlki eri uning igisidur; xuningoŋa
ohxaxla, ər əz tenining igisi əməs, bəlki ayali uning
igisidur. **5** Pəkət pütün zehninglar bilən dualaroŋa
berilix məksitidə əz makullukunglar bilən waktinqə
birgə yatmaslikka kelixəndinla baxka, ər-ayal əzara
bir-birining jinsiy hək-təlipini rət kilmisun. Xundak
alahidə məzgildin keyin yənə birgə bolunglar. Bolmisa,
əzünglarni tutuwalalmaydioŋanlikinglardin Xəytan
silərni azdurux pursitini tepixi mumkin. **6** Əmma
mundak deyixim buyruk yolida əməs, bəlki məslihət

yolididur. **7** Əmdi mən barlıq adəmlərning manga ohxax
[boytaq] boluxini halayttim; lekin bu ixta Hudaning
ḥəmmə adəmgə bərgən əz iltpati bar; birsi undaq, yənə
birsi bundaq. **8** Əmma mən jorisiz tənḥa yaxioŋanlar
wə tullaroŋa xuni eytimənki, məndək tənḥa turiwərsə
yahxi bolidu; **9** əmma əzünglarni tutuwalalmisanglar,
nikaḥlininglar; qünki [ixk] otida kəygəndin kərə nikaḥlıq
boloŋan yahxi. **10** Əmma nikaḥlanoŋanlaroŋa kəlsək,
ularoŋa mən xuni tapilaymənki, — (bu əməliyəttə
mening tapilioŋinim əməs, yənila Rəbningki), ayal eridin
ajraxmisun **11** (əmma u ajraxḳan bolsa, u tənḥa ətsun,
yaki eri bilən yarixiwalsun); wə ərmu ayalini ḳoyup
bərmisun. **12** Ḳaloŋanliringlaroŋa kəlsək, mən xuni
eytimənki (bu Rəbning eytḳini əməs), ḳerindaxning
etiḳadsiz ayali bolsa wə ayali uning bilən turuwerixkə
razi bolsa, u uni ḳoyup bərmisun; **13** [etiḳadqi] ayalning
etiḳadsiz eri bolsa wə eri uning bilən turuwerixkə razi
bolsa, u eridin ajrixip kətmisun. **14** Qünki etiḳadsiz
ər bolsa etiḳad ḳiloŋan ayalda pak dəp ḥesablinidu;
etiḳadsiz ayal bolsa [etiḳad ḳiloŋan] ḳerindaxta pak dəp
ḥesablinidu; bolmisa, pərzəntliringlar ḥaramdin boloŋan
bolatti; əmma ular əmdi pak boldi. **15** Lekin etiḳadsiz
boloŋan tərəpning kətküsi bolsa, u ajrixip kətsun;
bundaḳ əḥwallarda ḳerindax aka-ukilar, ḥədə-singillar
[nikaḥ məjburiyitigə] baoŋlinip ḳaloŋan bolmaydu;
ḳandaḳla bolmisun Huda bizni inaḳ-hatirjəmliktə
yaxaxḳa qaḳiroŋandur. **16** Əy [etiḳadqi] ayal, eringni
[etiḳad ḳildurup] ḳutulduralaydioŋanliḳingni nədin
bilisən? Əy [etiḳadqi] ər, hotunungni [etiḳad ḳildurup]
ḳutulduralaydioŋanliḳingni nədin bilisən? **17** Ḥalbuki,
Rəb ḥərḳaysimizoŋa ḳandaḳ təḳsim ḳiloŋan bolsa, ḳandaḳ
ḥaləttə qaḳiroŋan bolsa, u xuningda mengiwərsun; mən
ḥəmmə jamaətlərdə xundaḳ yolyoruḳni tapilaymən. **18**
Birsi sünnətlik ḥaləttə qaḳirildimu? U ḳayta sünnətsiz
ḳilinmisun; birsi sünnətsiz ḥaləttə qaḳirildimu?
U əmdi sünnət ḳilinmisun. **19** Sünnətlik bolux
ḥeqnərsə ḥesablanmas, sünnətsiz boluxmu ḥeqnərsə
ḥesablanmas; [ḥesab bolidioŋini] Hudaning əmrlirigə
əməl ḳilixtin ibarəttur. **20** Ḥərkim ḳaysi ḥaləttə
qaḳiriloŋan bolsa, xu ḥaləttə ḳalsun. **21** Sən qaḳiriloŋanda
ḳul ḥalitidə idingmu? Uning bilən karing bolmisun;
lekin əgər ḥərlük pursiti kəlsə, uni ḳolungdin bərmə. **22**
Qünki Rəbtə qaḳiriloŋan ḳul bolsa Rəbning ḥər adimidur;
uningoŋa ohxax, qaḳirilip ḥər boloŋuqimu Məsiḥning
ḳulidur. **23** Silər qong bədəl bilən setiwelindinglar;
insanlaroŋa ḳul bolmanglar. **24** I ḳerindaxlar, ḥərbiringlar
ḳaysi ḥaləttə qaḳiriloŋan bolsanglar, xu ḥaləttə Huda
bilən billə turunglar. **25** Əmma nikaḥlanmioŋanlar
toоŋruluḳ Rəbdin buyruḳ tapxuruwalmidim; xundaḳtimu
Rəbdin boloŋan rəḥim-xəpḳətkə muyəssər boloŋanliḳim
üqün sadiḳ adəm süpitidə əz pikrimni eytimən. **26**
Əmdi ḥazirḳi ḳiyinqiliḳḳa ḳarioŋanda, ər kixining xu
[tənḥa] ḥaləttə boluxini yahxi ix dəymən. **27** Ayaloŋa
baoŋlanoŋan bolsang, undaḳta, uning bilən ajrixixni
oylima; ayalingdin ajrixip kəttingmu? Undaḳta yənə
əylinixni oylima. **28** Lekin əylənsəng, sən gunaḥ
ḳiloŋan bolmaysən; wə nikaḥlanmioŋanlar nikaḥlansa,
ularmu gunaḥ ḳiloŋan bolmaydu. Əmma xundaḳ ḳilsa
ular jismaniy jəḥəttə japaoŋa uqraydu; mening silərni
uningdin haliy ḳiloŋum bar. **29** Əmma xuni degüm barki,
i ḳerindaxlar — waḳit ḳisḳidur. Xunga ayallıḳ boloŋanlar
ayalsizlardək bolsun; **30** matəm tutḳanlar matəm
tutmioŋanlardək bolsun; bəht-huxallıḳta boloŋanlar
bəht-huxallıḳta bolmioŋanlardək bolsun; mal-mülük
setiwaloŋanlar mal-mülüksizlərdək bolsun; **31** bu
dunyadiki bayliḳlardin bəḥrimən boloŋanlar dunyani
əzining təəlluḳati dəp bilmisun; qünki bu dunyadiki
ḥazirḳi ḥalət ətüp ketidu. **32** Əmma silərning oŋəmsiz
boluxunglarni halaymən. Ayalsiz kixi bolsa Rəbning
ixlirini oylaydu, ḳandaḳ ḳilip Rəbni hursən ḳilixning
oŋemidə bolidu. **33** Əmma ayallıḳ kixi ḳandaḳ ḳilip
ayalini hursən ḳilix üqün bu dunyadiki ixlarning
oŋemidə bolidu; **34** Yənə kelip ayal wə nikaḥlanmioŋan
ḳizning otturisida pərḳ bar; nikaḥlanmioŋan ḳiz bolsa
Rəbning ixlirining, ḳandaḳ ḳilip ḥəm təndə ḥəm
roḥta pak-muḳəddəs boluxning oŋemidə bolidu; əmma
yatlıḳ boloŋan ayal ḳandaḳ ḳilip erini hursən ḳilix
üqün, bu dunyadiki ixlarning oŋemidə bolidu. **35**
Əmma mən bu səzni silərning mənpəətinglarni kəzdə
tutup dəwatimən; boynunglaroŋa sirtmaḳ selix üqün
əməs, bəlki ixliringlarning güzəl boluxi, kənglünglar
bəlünmigən ḥalda Rəbgə berilip Uni kütüxünglar üqün
dəwatimən. **36** Əmma əgər birsi niyət ḳiloŋan ḳizoŋa
nisbətən muamiləmning durus bolmioŋan yeri bar dəp
ḳarisa, u ḳiz yaxlıḳ baḥaridin ətüp kətkən bolsa, ikkisi
əzini tutuwalalmisa, u halioŋinini ḳilsun, u gunaḥ ḳiloŋan
bolmaydu; ular nikaḥ ḳilsun. **37** Biraḳ, birsi əz kənglidə
muḳim turup, ḥeqḳandaḳ ixḳ besimi astida bolmay,
bəlki əz iradisini baxḳurup, kənglidə niyət ḳiloŋan ḳizini
əmrigə almaslıḳni ḳarar ḳiloŋan bolsa, yahxi ḳiloŋan
bolidu. **38** Ḳisḳisi, əyləngənning əylənginimu yahxi ix,
əylənmigənning əylənmiginimu tehimu yahxi ix. **39** Eri
ḥayat qaoŋda ayali uningoŋa baoŋlanoŋandur; əmma eri
əlümdə uhlioŋan bolsa, u halioŋan kixigə (pəḳət Rəbdə,
əlwəttə) nikaḥlinixḳa ərkin bolidu. **40** Lekin ḳariximqə
u tul ḳalsa, tehimu bəhtlik bolidu; məndimu Hudaning
Roḥi bar, dəp ixinimən!

8 Əmdi «butlaroŋa atap nəzir ḳilinoŋan taamlar»
məsilisigə keləyli. «Ḥəmmimizdə bilim bar» dəp
bilimiz. Hox, biraḳ bilim bolsa adəmni kərənglitidu;
meḥir-muḥəbbət bolsa adəmni ḳuridu. **2** «Mening
bilimim bar» dəp ḥesablioŋan kixi, əməliyəttə ḥeqnemini
tehi bilixkə tegixlik dərijidə bilmigən bolidu. **3** Əmma
Hudani səygən kixi bolsa, u Uning təripidin tonulidu.
4 Hox, əmdi «butlaroŋa atap nəzir ḳilinoŋan taamlar»
toоŋruluḳ — bizgə məlumki, «Jaḥanda but degən
ḥeqnemə ḥesablanmaydu», wə «birla Hudadin baxḳa
ḥeq ilaḥ yoḳtur». **5** Gərqə nuroŋun atalmix ilaḥlar bar
bolsimu — məyli ular zeminda yaki asmanda turidu
dəp ḳarilixidin ḳət'iynəzər (dərwəḳə «ilaḥlar» kəp, wə
«rəb»lər kəptur) **6** biraḳ biz üqün pəḳətla bir Huda, yənə
Ata bardur. Uningdin barlıḳ məwjudatlar apiridə boloŋan,
bizmu Uning üqün məwjut boloŋanmiz; [xuningdək],
birla Rəb, yəni Əysa Məsiḥ bardur. Pütkül məwjudatlar
U arḳilıḳ məwjut, bizmu U arḳilıḳ ḥayatmiz. **7** Əmma
bundaḳ bilim ḥəmmimizdə tehi yoḳtur; tehi butlaroŋa
kəndürülginidin halas bolmioŋan bəzi [ixəngüqilər]
bolsa muxundaḳ taamlarni «butḳa atap nəzir ḳilinoŋan»
dəp bilip yəydu; xundaḳla ularning wijdani ajiz
boloŋaqḳa, buloŋanoŋan bolidu. **8** Əməliyəttə taamlarning

əzliri bizni Huda bilən yaraxturalmaydu; yemisək
bizning kəmqilikimiz ḥesablanmaydu, yegən bolsak
artukqilikmu ḥesablanmaydu. 9 Birak ḥərḥalda [yeyix]
ərkinlikinglarning ajizlaroŋa putlikaxang bolmaslikioŋa
kəngül koyunglar. 10 Qünki ajiz bir bəndə bilimi
bar boloŋan sening buthanidiki dastihanda olturup
yegənlikingni kərsə, undakta u əz ajiz wijdanioŋa karxi
ḥalda butlaroŋa atap nəzir kilinoŋan taamlarni yeyixkə
«kurulup küqəytilidioŋan» bolmamdu? 11 Xuning bilən
Məsiḥ uning nijati üqün əlgən, sening kerindixing
boloŋan bu ajiz bəndə sening biliming wəjidin ḥalak
bolidu. 12 Xu yol bilən kerindaxlaroŋa ziyan yətküzüp
gunaḥ kilip, ularning ajiz wijdanini zəhimləndürüp,
Məsiḥkə karxi gunaḥ kiliwatisilər. 13 Xunga, əgər
birər taam əz kerindiximni yikitidioŋan kiltak bolsa,
kerindiximni yikitmaslikim üqün mən mənggügiqə
gəxni kət'iy yeməymən. (aiōn g165)

9 Mən ərkin əməsmu? Mən rosul əməsmu? Mən
Rəbbimiz Əysa Məsiḥni kərgən əməsmu? Silər
əzünglar mening Rəbdə boloŋan əjrim əməsmu? 2
Əgər baxkilaroŋa nisbətən rosul dəp ḥesablanmisam,
mən ḥeq bolmioŋanda silərgə rosul boldum; qünki
əzünglar Rəbdə mening rosul boloŋanlikimni təstikioŋan
məḥürdursilər. 3 Meni sürüxtə kilmakqi boloŋanlaroŋa
boloŋan jawabim mundak: — 4 Bizlərning yəp-iqixkə
ḥokukimiz bar əməsmu? 5 Bizning baxka rosullar,
Rəbning Əz iniliri wə Kefasning kiloŋinidək, etikadqi
bir singilni əmrimizgə elip səpərdə ḥəmraḥ kilip yürüx
ḥəkkimiz yokmu? 6 Əjəba, pəkət Barnabas bilən
meningla əmgək kilmaslikka ḥokukimiz yokmu? 7 Kim
hirajətni əzi tələp [əskər bolup] jənggə kikidu? Kim
üzümzar bina kilip uning mewisidin yeməydu? Kaysi
pada bakkuqi padining sütidin iqməydu? 8 Bu degənlirim
pəkət insaniy kəzkarax boyiqə eytiloŋanmu? Təwrat-
kanunning əzidimu ohxax deyilgən əməsmu?! 9 Qünki
Musaoŋa qüxürülgən kanunda: «Haman təpkən əküzning
aoŋzioŋa kəxək salma» dəp pütülgəndur. Huda əküzlərgila
kəyüngənmu, 10 yaki buni pəkət bizlərni dəp eytkanmu?
Xübḥisizki, bu səzlər bizlər üqün pütülgəndur; xuning
üqün yər ḥəydigüqi ümidtə ḥəydixigə tegixlik, xundakla
haman təpküqimu ḥosuldin bəḥrimən bolux ümididə
ixləxkə tegixliktur. 11 Biz silərgə roḥiy bəht-bərikətlərni
terip, silərdin maddiy jəḥəttin yioŋiwalsak bu qəktin
exip kətkənlik bolamdu? 12 Baxka [hizmətqilər] silərdə
muxu ḥokukni ixlətkən yərdə, biz xundak kilsak
tehimu bolidioŋu? Əmma Məsiḥning hux həwirigə ḥeq
tosaloŋu bolmisun dəp, biz bu ḥokukni ḥeqkaqan ixlitip
bakmiduk; əksiqə, ḥərkandak ixlaroŋa qidap keliwatimiz.
13 Ibadəthanidiki mukəddəs ixlar üqün ixligüqilərning
ibadəthanioŋa ataloŋan ḥədiyələrdin yəydioŋanlikini,
kurbangaḥta hizmət kiliwatkanlarning kurbanliklardin
ülüxini alidioŋanlikini bilməmsilər? 14 Xuningoŋa ohxax,
Rəb hux həwərni jakarlioŋuqilarning jeni hux həwərdin
bekilsun dəp bekitkəndur. 15 Əmma mən bolsam
bu ḥokuklarning ḥeqkaysisini ixlitip bakmidim. Ḥəm
ḥazirmu muxu ḥokuktin padilinay dəp muxularni
yeziwatkinim yok! Qünki mən baxkilarning meni bu
pəhirlinidioŋanlirimdin məḥrum kiloŋinidin kərə əlginim
tüzük! 16 Qünki mening hux həwərni jakarliximda
pəhirləngüdək ix yok; qünki uning məjburiyiti meni
besip turidu; hux həwərni jakarlimisam ḥalimoŋa way!
17 Qünki əgər uni halis kilsam, buningdin manga in'am
bolidu; əmma əz ihtiyarim bilən bolmisa, bu pəkət
mening oŋojidarlik burqini ada kiloŋinim bolidu, halas.
18 Xundak ikən, mening in'amim zadi nemə bolidu?
Mening in'amim dəl xuki, hux həwər jakarlioŋinimda
mən hux həwərgə kixilərni ḥəksiz erixtürimən — demək,
in'amim hux həwər yətküzüxtiki tegixlik [ḥək elix]
ḥokuklirimni ḥeq ixlətməslikimdin ibaərttur. 19 Qünki
ḥəmmə adəmning ilkidin ərkin bolup, əzümni kəpqilikkə
kul kildim; xu yol bilən tehimu kəprək adəmlərni
kayil kilip kutkuzsam dəymən. 20 Yəḥudiylarni
kayil kilip kutkuzux üqün Yəḥudiylaroŋa nisbətən
Yəḥudiyoŋa ohxax boldum; Təwrat kanuni astida
turoŋanlarni kayil kilip kutkuzux üqün (Təwrat kanuni
astida turoŋan bolmisammu) Təwrat kanuni astida
turoŋanlaroŋa nisbətən Təwrat kanuni astida turoŋanoŋa
ohxax boldum; 21 Təwrat kanunida bolmioŋanlarni kayil
kilip kutkuzux üqün Təwrat kanunida bolmioŋanlaroŋa
nisbətən (Huda aldida kanunsiz bolmay, bəlki Məsiḥning
kanunioŋa boysunuxum bilən) mən Təwrat kanunida
bolmioŋanlaroŋa ohxax boldum; 22 ajizlarni kayil kilip
kutkuzux üqün ajizlaroŋa əzüm ajizdək boldum; mumkin
kədər kəprək adəmni kutkuzux üqün mən ḥərkandak
adəmgə karita xundak adəm boldum. 23 Əzümning
hux həwərdin nesiwəm boluxi üqün uni dəp ḥəmmə
ixni kilimən. 24 Bəygigə qüxkənlərning ḥəmmisi
yügürixidu, əmma pəkət birila mukapatka erixidioŋinini
bilməmsilər? Oŋəlibə kazinix üqün yügürünglar. 25
Musabikidə elixkuqilarning ḥəmmisi əzini ḥər jəḥəttin
tizginləydu; ular pəkət bir qirip ketidioŋan tajoŋa erixix
üqün xundak kilidu, əmma biz bolsak qirimas taj üqün
xundak kilimiz. 26 Xunga mən nixansiz adəmdək
yügürüwatmaymən; muxt atsam ḥawaoŋa atidioŋan
adəmdək bolmaymən. 27 Uning ornioŋa mən əz tenimni
urup əzümgə kəndürüp, uni əzümgə kul kilimən; undak
kilmioŋanda, baxkilaroŋa təlim jakarlap turup əzüm
layakətlik bolmay kelixim mumkin.

10 Qünki, i kerindaxlar, mən silərning ata-
bowilirimizning ḥəmmisining bulut astida
yürgənlikidin wə ḥəmmisining dengizdin ətüp
mangoŋanlikidin həwərsiz yürüxünglarni halimaymən;
2 ularning ḥəmmisi bulutta ḥəm dengizda Musaning
[yetəkqilikigə] qəmüldürülgən; 3 ularning ḥəmmisi
ohxax roḥiy taamni yegən, 4 ḥəmmisi ohxax roḥiy
iqimlikni iqkən; qünki ular əzlirigə [ḥəmraḥ bolup]
əgixip yürgən roḥiy uyultaxtin iqətti (əməliyəttə,
muxu uyultax Məsiḥning Əzi idi); 5 xundaktimu,
Huda ularning kəpinqisidin razi bolmioŋanidi; qünki
«Ular[ning jəsətliri] qəl-bayawanda qeqilip kaloŋan».
6 Əmma bu ixlar ularning bexioŋa bizlərgə sawak-
bexarət bolsun üqün qüxkənidi; buningdin məksət,
bizning ularning yaman ixlaroŋa ḥəwəs kiloŋinidək
ḥəwəs kilmaslikimiz üqündur. 7 Silər yənə ularning
bəzilirigə ohxax butka qokunidioŋanlardin bolmanglar;
bular tooŋruluk: «Həlk yəp-iqixkə olturdi, andin kəyp-
sapaoŋa turdi» dəp pütülgən. 8 Biz yənə ularning
bəzilirining buzukqilik kiloŋinidək buzukqilik kilmayli;
qünki xu wəjidin ulardin yigirmə üq ming kixi bir
kündila əldi. 9 Yənə ularning bəzilirining Məsiḥni

sinioŋinidək Məsiḥni sinimayli; qünki xu səwəbtin ular
yilanlar qekixi bilən ḥalak boldi. 10 Yənə ularning
bəziliri aoŋrinoŋandək aoŋrinip ḳakximanglar — nətijidə,
ular jan aloŋuqi [pərixtə] təripidin eltürüldi. 11 Əmdi
bu wəḳələrning ḥəmmisi ularning bexioŋa bexarətlik
misallar süpitidə qüxkən wə ahirḳi zamanlar beximizoŋa
keliwatḳan bizlərning ulardin sawaḳ-ibrət eliximiz
üqün hatiriləngənidi. (aiōn g165) 12 Xuning bilən
«Mən [etiḳadta] qing tirəp turmaḳtimən» degən kixi
əzining yiḳilip ketixidin ḥezi bolsun! 13 Silər duq
kəlgən sinaḳlarning ḥəmmisigə baxḳa adəmlərmu ohxax
duq kəlgən. Wə Huda bolsa wədisidə turoŋuqidur,
U silərni kətürəlmigüdək sinaḳlaroŋa uqratmaydu,
bəlki sinaḳ bexinglaroŋa qüxkəndə, xuning bilən
təng uningdin ətüp ḳutulux yolini yaritip beridu;
silər xuning bilən uningoŋa bərdaxliḳ beridioŋan
bolisilər. 14 Xu səwəbtin, səyümlüklirim, butpərəsliktin
ḳeqinglar! 15 Silərni əḳil-ḥoxi jayida kixilər dəp ḳarap
xuni eytiwatimən; səzligənlirimni baḥalap beḳinglar:
— 16 Biz bərikətlik bolsun dəp tiligən, bərikətlik
jamdiki xarabni iqkinimiz, Məsiḥning ḳenidin ortaḳ
bəḥirlənginimiz əməsmu? Bizning oxutḳan nanni
yeginimiz, Məsiḥning tenidin ortaḳ bəḥirlənginimiz
əməsmu? 17 Biz nuroŋun bolsaḳmu bir nan, bir
təndurmiz; qünki ḥəmmimiz xu bir nandin nesiwə
alimiz. 18 Jismaniy Israiloŋa ḳaranglar; ḳurbanliḳlarni
yegənlər ḳurbangaḥḳa nesipdaxlar əməsmu? 19
Əmdi nemə deməḳqimən? Butḳa atap sunuloŋan
ḳurbanliḳning birər əḥmiyiti barmidu? Butning birər
əḥmiyiti barmidu? 20 Yaḳ, biraḳ kapirlar butlaroŋa
sunoŋan ḳurbanliḳlarni Hudaoŋa əməs, bəlki jinlaroŋa
ataydu. Mən silərning jinlar bilən ortaḳ nesipdax
boluxunglarni halimaymən. 21 Rəbning jamidin wə
jinlarning jamidin təng iqküqi bolsanglar bolmaydu;
Rəbning dastihinioŋa wə jinlarning dastihinioŋa təng
dahil bolsanglar bolmaydu. 22 Rəbning ḥəsət-oŋəzipini
ḳozoŋimaḳqimizmu? Biz Uningdin küqlükmu-ya? 23
«Ḥəmmə nərsə ḥalaldur», əmma ḥəmmə nərsə paydiliḳ
boluwərməydu; «ḥəmmə nərsə ḥalaldur», əmma ḥəmmə
nərsə adəmning [etiḳadini] ḳuralmaydu. 24 Əmdi
ḥeqkim əz mənpəətini izdimisun, bəlki əzgilərningkini
izdisun. 25 Gəx bazirida setiloŋan ḥərbirnərsini
wijdaninglarni dəp olturmay, ḥeqnemini sürüxtə ḳilmay
yəweringlar. 26 Qünki «Jaḥan wə uningoŋa toloŋan
ḥəmmə məwjudatlar Pərwərdigaroŋa mənsüptur» [dəp
pütülgən]. 27 Əmma etiḳad ḳilmioŋanlarning birərsi
seni ziyapətkə təklip ḳilsa wə kənglüng tartsa, aldingoŋa
ḳoyuloŋan ḥəmmini wijdaningni dəp olturmay yəwər;
28 əmma birsi sanga: «Bu butlaroŋa ataloŋan ḳurbanliḳ
taami» desə, undaḳta uni yemə; nemixḳa desəng, bu
ixni sanga eytḳan adəmning səwəbi üqün, xundaḳla
wijdanning səwəbi üqündur; 29 mən degən wijdan
seningki əməs, bəlki ḥeliḳi kixining wijdani; mening
ərkinlikimgə baxḳilarning wijdani təripidin yaman
dəp baḥa berilixining ḥajiti barmu? 30 Mən təxəkkür
eytip yesəm, təxəkkür eytḳan nərsini durus yeginim
tüpəylidin yaman dəp ḳariliximning nemə ḥajiti?
31 Xunga silər nemini yesənglar, nemini iqsənglar
yaki ḥərḳandaḳ baxḳa ixlarni ḳilsanglar, ḥəmmə
ixlarni Hudaoŋa xan-xərəp kəltürülsun dəp ḳilinglar.
32 Mən əzüm ḥəmməylənni ḥəmmə ixta məmnun
ḳilixḳa intilginimdək, əz mənpəətim üqün əməs, bəlki
kəpqilikning mənpəəti, ularning ḳutḳuzuluxi üqün
intilginimdək, ḥeqkimning aldioŋa — Yəḥudiylar bolsun,
greklar bolsun, Hudaning jamaitidikilər bolsun aldioŋa
putlikaxang bolmanglar. Mən Məsiḥni ülgə ḳiloŋinimdək,
silərmu meni ülgə ḳilinglar.

11 Əmdi silərni xuning üqün təripləymənki,
i ḳerindaxlar, ḥəmmə ixlarda silər meni
əsləp turuwatisilər, mən silərgə tapxuroŋinimdək,
kərsətmilərni tutup keliwatisilər. 3 Əmma mən silərning
ḥər ərning bexi Məsiḥdur, ayalning bexi ərdur wə
Məsiḥning bexi Hudadur dəp bilixinglarni halaymən. 4
Xunga, [ibadətkə ḳatnaxḳanda], ḥərḳandaḳ ər bexioŋa
birnərsə artḳan ḥalda dua ḳilsa yaki bexarət bərsə,
u əz bexioŋa ḥərmətsizlik ḳiloŋan bolidu. 5 Əmma
[ibadətkə ḳatnaxḳanda], ḥərḳandaḳ ayal bexioŋa birər
nərsə artmioŋan ḥalda dua ḳilsa yaki bexarət bərsə, u əz
bexioŋa ḥərmətsizlik ḳiloŋan bolidu; bundaḳ ayalning
qeqi qüxürüwetilgən, [rəswa ḳilinoŋan] ayaldin pərḳi
yoḳtur. 6 Ayal kixining bexioŋa artḳini yoḳ bolsa,
qaqliri qüxürüwetilsun; ayaloŋa nisbətən qaqlirining
kesiwetilixi yaki qüxürüwetilixi uyatliḳ ix bolsa, əmdi
uning bexioŋa birər artḳini bolsun. 7 Qünki ər kixi bolsa
bexini yapmasliḳi kerək; qünki u Hudaning sürət-obrazi
wə xan-xəripidur; əmma ayal kixi bolsa ərning xan-
xəripidur. 8 Qünki ər bolsa ayaldin əməs, bəlki ayal
ərdindur. 9 Xuningdək ər kixi ayal üqün əməs, ayal kixi ər
üqün yaritiloŋandur. 10 Bu səwəbtin, ḥəm pərixtilərning
səwəbidin ayal kixi bexida ḥoḳuḳ[ning] [bəlgisigə] igə
boluxi kerək. 11 Ḥalbuki, Rəbdə ayal ərsiz bolmas wə ər
ayalsiz bolmas; 12 qünki ayal ərdin qiḳiriloŋinidək, ər
ayal arḳiliḳ [tuoŋulidu]; lekin ḥəmmə ix Hudadindur. 13
Əz kənglünglarda baḥa beringlar; ayallarning bexioŋa
birnərsə artmay turup Hudaoŋa dua ḳilixi muwapiḳmu?
14 Təbiətning əzi silərgə ər kixining uzun qaqliri bolsa
uningoŋa uyat ikənlikini əgətmidimu? 15 Əmma ayal
kixining uzun qaqliri bolsa, bu uningoŋa xan-xərəp
bolidu; qünki uning uzun qaqliri uningoŋa bezək-yepinqa
bolsun dəp təḳdim ḳilinoŋan. 16 [Birsining bu ixlar
tooŋruluḳ] talax-tartix ḳiloŋusi bolsa, [xuni bilsunki],
bizlərdə ḥəm Hudaning jamaətliridimu xulardin baxḳa
ḥeq ḳaidilər yoḳtur. 17 Əmma ḥazir deməḳqi boloŋan
ix, yəni silər yioŋiloŋan sorunlaroŋa kəlsək, uningda
silərni təripliməymən; qünki yioŋiloŋininglarning nətijisi
paydiliḳ əməs, bəlki ziyanliḳ boluwatidu. 18 Qünki
birinqidin, silər jamaəttə yioŋiloŋininglarda, aranglarda
guruḥlaroŋa bəlünüxlər boloŋanliḳini anglidim; bu gəpkə
ḳismən ixəndim. 19 Aranglarda bəlünüxlər pəyda bolmay
ḳalmaydu. Undaḳ bolmioŋanda aranglarda kimning
layaḳətlik boloŋanliḳini kərüwaloŋili bolmaytti. 20 Silər
bir yərgə jəm boloŋininglarda, silər [ḥəḳiḳətən] «Rəbning
ziyapiti»din yeməysilər. 21 Qünki yegininglarda
ḥərbiringlar baxḳilarning yeyixini kütməyla əzünglar
elip kəlgən oŋizani yəwerisilər-də, birsi aq ḳalidu, yənə
birsi məst bolup ketidu. 22 Yəp-iqixkə əz əyliringlar
yoḳmu? Hudaning jamaitini kəzgə ilmay, yoḳsullarni
hijalətkə ḳoymaḳqimusilər? Silərgə nemə desəm bolar?
Silərni təripləmdimən? Yaḳ, silərni təripliməymən.
23 Qünki mən silərgə [Rəbning ziyapiti tooŋruluḳ]

yətküzgənlirimni əzüm Rəbdin tapxuruwaloƣanmən;
demək, Rəb əysaoƣa satƙunluƙ ƙilinoƣan keqidə u ƙolioƣa
nan elip, 24 təxəkkür eytƙandin keyin uni oxtup:
«Mana, silərgə ataloƣan Mening tenim; buni Meni
əsləp turux üqün muxundaƙ ƙilinglar» — dedi. 25
Xuningdək, ƣizadin keyin u jamni ƙolioƣa elip: «Mana,
bu jamdiki xarab ƙenimda boloƣan «yengi əhdə»dur;
hər ƙetim buningdin iqkininglarda, Meni əsləp turux
üqün xundaƙ ƙilinglar» — dedi. 26 Qünki silər hər
ƙetim bu nandin yegən, bu jamdin iqkən bolsanglar, taki
Uning ƙaytip kelixigiƣə silər Rəbning elümini jakarlioƣan
bolisilər. 27 Xuning üqün, kimki layaƙətsiz halda bu
nanni yesə yaki Rəbning jamidin iqsə, Rəbning teni
həm ƙenioƣa nisbətən gunahƙar bolidu. 28 Xuning
üqün hərbirsi bu ixlar üstidə əz-əzini təkxürüp, andin
nandin yesun, jamdin iqsun. 29 Qünki [Rəbning] tenini
pərƙ ətməy turup yegüqi wə iqküqi hərkim əzigə
həküm-jazani yətküzüp yəp-iqidu. 30 Bu səwəbtin
aranglardiki nuroƣun adəmlər zəiplixip kesəl boldi,
hətta heli bir ƙismi [ölümdə] uhlap ƙaldi. 31 Lekin
əgər əz üstimizni təkxürüp həküm qiƙaroƣan bolsaƙ,
beximizoƣa [Rəbning] həküm-jazasi qüxürülməydioƣan
bolidu. 32 Əmma gərqə üstimizgə Rəb təripidin həküm-
jazalar qüxürülgən bolsimu, əməliyəttə bu Uning bizgə
qüxürgən «tərbiyə jazasi»dur; buningdin məkşət, bizning
bu dunya bilən birliktə hałakətkə həküm ƙilinmasliƙimiz
üqündur. 33 Xunga, i ƙerindaxlar, [Rəbning ziyapitidə]
yeyixkə jəm boloƣininglarda, [həmməylən toluƙ kəlgüqə]
bir-biringlarni kütünglar. 34 Birsi aq ƙorsaƙ bolsa
awwal əyidə yəp kəlsun; xundaƙ ƙilip silərning jəm
boluxunglar əzünglaroƣa həküm-jaza yətküzməydioƣan
bolidu. Ƙaloƣan baxƙa məsililərni bolsa, mən baroƣinimda
tərtipkə salimən.

12 Əmma i ƙerindaxlar, roƣiy iltipatlaroƣa kəlsək,
silərning ular tooƣruluƙ bilməy ƙelixinglarni
halimaymən. 2 Silər taipilərning arisida boloƣan
waƙtinglarda hərhil yollaroƣa baxlinip, gas-gaqa
butlaroƣa [qoƙunuxƙa] azdurulup kətkininglarni bilisilər.
3 Xunga mən silərgə uƙturimənki, ƙeqkim Hudaning
Roƣida turup: «Əysaoƣa lənət!» deməydu wə hərƙandaƙ
biri Muƙəddəs Roƣta bolmay turup «Əysa Rəbdur!»
dəp eytalmaydu. 4 Əmma iltipatlar hilmuhil, lekin
Roƣ bolsa birdur. 5 Hizmətlər bolsa hərhil, əmma [biz
hizmitini ƙilidioƣan] Rəb birdur. 6 Ixləx yolliri hərhil,
əmma həmməyləndə həmmə ixni wujudƙa qiƙaroƣuqi
Huda birdur. 7 Əmma həmməylənning mənpəəti üqün
hərbirigə Roƣning namayan boluxi beoƣixlinidu. 8
Qünki Roƣ arƙiliƙ birigə danaliƙ yətküzüqi səz, yənə
birigə xu ohxax Roƣ arƙiliƙ həwər yətküzüqi səz
təksim ƙilinidu; 9 yənə ohxax Roƣ arƙiliƙ baxƙa birigə
alahidə ixənq, yənə birigə ohxax Roƣ arƙiliƙ [kəsəllərni]
saƙaytix iltipatliri, 10 birawoƣa məjizilərni yaritix təksim
ƙilinidu; birawoƣa wəhiy-bexarət berix; birawoƣa hərhil
roƣlarni pərƙ etix, birawoƣa naməlum tillarda səzləx,
yənə birawoƣa naməlum tillarni tərjimə ƙilix iltipati
təksim ƙilinidu. 11 Əmma bu ixlarning həmmisini
yürgüzgüqi ohxax xu bir Roƣtur, U hərbirigə Əzi layiƙ
kərüp, ayrim-ayrim təksim ƙilip beridu. 12 Qünki
insaniy tən bir bolsimu nuroƣun əzaliri boloƣinidək,
xundaƙla əzaliri nuroƣun bolsimu əzara ƙoxulup bir
tən boloƣandək, Məsiƣ Əzimu həm xundaƙtur. 13
Qünki həmmimiz, məyli Yəhudiylar bolsaƙmu, Greklər
bolsaƙmu, ƙullar bolsaƙmu, hərlər bolsaƙmu, bir Roƣta
bir təngə kirixkə qəmüldürülduƙ wə bir Roƣtin iqixkə
nesip ƙilinduƙ. 14 Qünki tən birla əzadin əməs, bəlki
kəp əzalardin tərkib tapidu. 15 Əgər put: «Mən ƙol
bolmioƣinim üqün mən təngə təwə əməsmən» desila,
undaƙta u həƙiƙətən təngə təwə əməs bolamdu? 16
Ƙulaƙ: «Mən kəz əməs, xunga mən təngə təwə əməsmən»
desila, undaƙta u həƙiƙətən təngə təwə əməs bolamdu?
17 Pütün tən kəzla bolsa, undaƙta anglax sezimimiz
nədin bolidu? Pütün tən ƙulaƙla bolsa, undaƙta purax
sezimimiz nədin bolidu? 18 Ƙalbuki, Huda Əzigə layiƙ
kərgən tən əzalirining hərbirini ayrim-ayrim əz jayioƣa
orunlaxturoƣan; 19 əgər ularning həmmisi ohxax əza
bolsa, undaƙta uni ƙandaƙmu tən degili bolatti? 20
Əmdiliktə əzalar kəp, tən bolsa birdur. 21 Kəz ƙoloƣa:
«Mening sanga eƣtiyajim qüxməydu!» deyəlməydu;
yaki bax bolsa putlaroƣa: «Mening silərgə eƣtiyajim
qüxməydu!» deyəlməydu. 22 Dəl əksiqə, təndiki ajiz-
ərziməs dəp kərüngən əzalar kəm bolsa bolmaydu; 23
wə həm təndiki biz etiwarsiz dəp ƙesablioƣan əzalaroƣa
bolsa, tehimu kəprək etiwar ƙilimiz; xundaƙla iskətsiz
dəp ƙaraloƣan əzalirimiz tehimu iskətlik ƙilinidu; 24
əslidə yariximliƙ boloƣan əzalirimizoƣa bolsa xundaƙ
ƙilixning ƙajiti yoƙ. Əmma Huda pütün tənni xundaƙ
birləxtürgənki, U etiwarsiz dəp ƙesablanoƣan əzalaroƣa
tehimu kəp etiwar beridu. 25 Buningdin məkşət təndə
ƙeq bəlünüxlər bolmasliƙi, bəlki barliƙ əzalar əzara
ohxax kəyümqanliƙta boluxi üqündur. 26 Bir əza japa-
dərd tartsa, barliƙ əzalar uning bilən təng japa-dərd
tartidu; bir əzaoƣa xərəp kəlsə, barliƙ əzalar uning bilən
təng xadlinidu. 27 Əmdi silər Məsiƣning tenidursilər,
hərbiringlar Uning ayrim-ayrim əzasidursilər. 28 Huda
jamaəttə muxundaƙlarni orunlaxturoƣan: — awwal
rosullarni, andin pəyƣəmbərlərni, üqinqi bolup təlim
bərgüqilərni; andin məjizə kərsətküqilərni, andin türlük
kəsəllərni saƙaytix iltipatlirioƣa igə boloƣanlarni, yardəm
bərgüqilərni, yetəkqilik ƙiloƣuqilarni, hərhil naməlum
tillarda səzləydioƣanlarni təyinləp orunlaxturoƣandur.
29 Həmməylən rosulmu? Həmməylən pəyƣəmbərmu?
Həmməylən təlim bərgüqimu? Həmməylən məjizə
kərsətküqmu? 30 Həmməyləndə saƙaytix iltipatliri
barmu? Həmməylən naməlum tillarda səzləmdu?
Həmməylən naməlum tillarni tərjimə ƙilalamdu?
31 Əmma silər qongraƙ iltipatlarni təkəzza bolup
ƙooƣlanglar; ƙalbuki, mən ƙazir silərgə həmmidin əwzəl
bir yolni kərsitip berəy.

13 Mən əgərdə bu dunyadiki kixilər səzləwatƙan
hərhil tillar hətta pərixtilərning tilliri bilənmu
səzliyələydioƣan bolsammu, biraƙ mən meƣir-
muƣəbbətsiz bolsam, u qaƣda mən pəƙət bir «dang-
dang» ƙilidioƣan mis dang, bir «qang-qang» ƙilidioƣan
qang bolup ƙalimən, halas. 2 Əgər mən pəyƣəmbərlik
ƙilalisam, barliƙ sirlar, barliƙ bilimlərni qüxinip boloƣan
bolsammu, həm xuning bilən bir waƙitta taoƣlarni
yətkiyəligüdək toluƙ ixənqtə bolsammu, əmma məndə
meƣir-muƣəbbət bolmisa, undaƙta mən ƙeqnərsə
bolmioƣan bolimən. 3 Əgər barliƙ mal-mülkümni sədiƙigə
atap həm tenimni [Hudaning yolida] ƙurbanliƙ süpitidə

kəydürülüxkə sunoŋan təoŋdirdimu, əmma məndə yənila
meḥir-muḥəbbət bolmisa, undakta mening ḥeqkandak
paydam yok boloŋan bolidu. 4 Muḥəbbət səwr-takətlik
bolux ḥəm meḥribanliktur; Muḥəbbət ḥəsəthorluk
kilmaydu: Muḥəbbət əzini mahtimaydu, Təkəbburluk
kilmaydu, 5 Nomussizlik kilmaydu, Əz mənpəətini
kəzləp yürməydu, Teriktürülməydu, Kənglidə əqmənlik
saklimaydu; 6 Ḥəkkaniysizliktin huxal bolmaydu, Bəlki
əməliyəttin, ḥəkikəttin huxal bolidu; 7 ḥəmmə ixta
korsiki kənglik kilidu, ḥəmmigə yüzlinip [Hudaoŋa]
ixinidu, ḥəmmə ixka ümid baoŋlaydu, ḥəmmigə qidaydu.
8 Meḥir-muḥəbbət ḥərgiz ahirlaxmaydu. Bexarətlər
bolsa, karoŋa kəlməydu: «naməlum tillar» bolsa, tügəydu:
[məjizilik] bilimlərmu karoŋa kəlməydu. 9 Qünki bizning
bilidioŋanlirimiz kismən, bexarət beridioŋanlirimiz
kismən; 10 lekin mukəmməllik kəlgəndə, kismənlik
yokilidu. 11 Mən kiqikimdə balilarqə səzlidim, balilarqə
oylidim, balilarqə ḥesablidim; qong boloŋinimda, mən
balilikni taxlidim. 12 Qünki biz ḥazir bir tutuk derizidin
müjməl ḥalda kərimiz, lekin xu qaoŋda yüzmuyüz
kərimiz: Ḥazir mən kismən tonuymən, xu qaoŋda
mən [Huda] meni tonup keliwatkandək tonuymən. 13
Ḥazir ixənq, ümid, meḥir-muḥəbbəttin ibarət bu üq
nərsə turuptu; bulardin əng üstün turidioŋini meḥir-
muḥəbbəttur.

14 Meḥir-muḥəbbətkə intilip uni kooŋlixinglar
wə ḥəm roḥiy iltipatlaroŋa, bolupmu bexarət
berixkə intizar bolunglar. 2 Qünki naməlum tilda
səzləydioŋan kixi adəmlərgə əməs, bəlki Hudaoŋa
səzləydu; angliouqilardin ḥeqkim uni qüxənməydu,
əmma u Roḥta sirlik ixlarni eytip beridu. 3 Lekin
bexarət beridioŋan kixi bolsa adəmlərning etikadini
kuruxka, ularni rioŋbətləndürüxkə wə təsəlli berixkə
səzləydu. 4 Naməlum tilda səzligüqi əz roḥini kuridu;
əmma bexarət bərgüqi jamaətning [etikadini] kuridu.
5 Əmdiliktə mən silərning ḥəmminglarning naməlum
tillarda səzliyəlixinglarni ümid kilimən, lekin bexarət
berixinglarni tehimu ümid kilimən. Naməlum tilda
səzligüqi səzini tərjimə kilmisa, jamaətning etikad
kuruluxida bexarət bərgüqi uningdin uluoŋ bolidu. 6
Kerindaxlar, mən yeninglaroŋa kelip, naməlum tillardila
səzliginim bilən məlum wəḥiy, bilim, bexarət yaki təlimni
yətküzmisəm, mən silərgə nemə payda təgküzimən? 7
Ḥətta awaz kiqiralaydioŋan jansiz nərsilər, məyli nəy
bolsun, qiltar bolsun xundak; ularning aḥanglirining bir-
biridin pərki bolmisa, ularda qelinoŋan pədə kandakmu
pərk etilsun? 8 [Jəng] kaniyimu bəlgilik bir aḥangda
qelinmisa, kim jənggə ḥazirlansun? 9 Xuningdək silər
tilda enik küxinəligüdək səz kilmisanglar, nemə deməkqi
boloŋininglarni kim qüxinələydu? Silər ḥawaoŋa gəp
kiloŋandək bolisilər. 10 Jaḥanda, xübḥisizki, hilmuhil til-
awazlar bar wə ularning ḥeqkaysisi mənisiz əməs; 11
əgər əmdi mən məlum awaz-tilning mənisini bilmisəm,
mən səzligüqigə nisbətən yat wə u manga nisbətən yat
bolidu. 12 Əḥwal silərdimu xundak. Xunga, silər roḥiy
iltipatlaroŋa kizoŋinlik bilən intilgənikənsilər, jamaətning
etikadini kuridioŋan iltipatlaroŋa bay boluxka intilinglar.
13 Xunga, naməlum tilda səzləydioŋan kixi səzligənlirini
tərjimə kilip berələydioŋan bolsam dəp dua kilsun.
14 Qünki naməlum tilda dua kiloŋinimda, roḥim dua
kilidu, lekin əkil-idrakimdin bolsa mewə qikmaydu. 15
Undakta kandak kilix kerək? Mən bəzidə roḥim bilən
dua kilimən, ḥəm bəzidə əkil-idrakim bilənmu dua
kilimən; mən bəzidə roḥim bilən mədḥiyə nahxilirini
eytimən, ḥəm bəzidə əkil-idrakim bilənmu mədḥiyə
nahxilirini eytimən; 16 bolmisa, pəkət roḥing bilənla
mədḥiyə okusang, ixlətkən [tilingni] bilmigənlərning
katarida olturoŋuqi təxəkkürunggə kandakmu «Amin»
deyəlisun? Qünki u eytkiningni qüxənməydu. 17
Sən dərḥəkikət təxəkkürni yahxi eytisən, əmma
yeningdiki angliouqining etikadi kuruloŋini yok. 18
Mən bundak naməlum tillarda xəhsən ḥəmminglardin
kəp səzləydioŋanlikim üqün Hudaoŋa təxəkkür eytimən;
19 ḥalbuki, jamaəttə boloŋanda, naməlum tilda tümən
eoŋiz səzliginimdin kərə, baxkilaroŋa təlim-tərbiyə
bərəligüdək qüxinixlik səzdin bəx eoŋizla səzliyəlisəm
dəymən. 20 Kerindaxlar, əkil-ḥoxunglarda bala
bolmanglar; yamanlik jəḥətidə bowak bolunglar, əmma
əkil-ḥoxunglarda pixkədəm bolunglar. 21 Təwratta:
«Qət tilliklarning səzi wə yat adəmlərning ləwliri
arkilik Mən muxu həlkkə gəp kilimən; lekin xundak
bolsimu ular yənila Manga kulak salmaydu — dəydu
Pərwərdigar» dəp pütülgəndur. 22 Xunga «naməlum
tillar» bolsa bir alamət bəlgidur; etikadqilaroŋa əməs,
bəlki etikadsizlaroŋa alamət bəlgidur; wəḥiy-bexarətlər
bolsa, etikadsizlar üqün əməs, bəlki etikadqilar üqün
bolidu. 23 Xuning üqün pütkül jamaət bir yərdə
jəm boloŋanda, ḥəmmisi əz aldioŋa bundak naməlum
tillarda səzləwərsə wə sadda yaki etikadsiz kixilər
kirip kalsa, ular ḥəmminglarni sarang bolup kapsilər
deyixməmdu? 24 Əmma ḥəmminglar wəḥiy-bexarət
yətküzsənglar, etikadsiz yaki sadda kixi aranglaroŋa kirip
kalsa, ḥəmminglar təripidin uning gunaḥlirioŋa tənbiḥ
berilidu, ḥəmminglar təripidin uning gunaḥkar ikənliki
kərsitilidu; 25 kəlbidiki sirlar axkarə kilinoŋanda, u
əzini yərgə taxlap: — «Huda ḥəkikətən aranglardidur»
dəp Hudaoŋa səjdə kilidu. 26 Əmdi kerindaxlar, kandak
kiliximiz kerək? Silər bir yərgə jəm boloŋininglarda,
ḥərbiringlarda [bir iltipat] bolidu; birsidə mədḥiyə
nahxisi, birsidə təlim, birsidə naməlum til, birsidə
wəḥiy, birsidə naməlum tilning yeximi bolidu. Ḥəmmə
ixlar etikadning kuruluxi üqün bolsun. 27 Naməlum
tilda səzligüqilər bolup kalsa, ikkisi yaki əng kəp
boloŋanda üqi nəwət bilən səzlisun wə birsi ularning
eytkanlirini ərisun. 28 Əmma [jamaəttə] ərigüqi bolmisa,
u sükük kilsun; əz-əzigə wə Hudaoŋa eytsun. 29 Wəḥiy-
bexarət yətküzgüqilər bolsa, ikki-üqi səzlisun; kaloŋanlar
gəplirining wəznini ditlap tursun; 30 əmma olturoŋanlar
arisidin baxka bir kixigə məlum bir wəḥiy berilsə,
səzləwatkan kixi səzini tohtitip nəwətni uningoŋa
bərsun. 31 Qünki ḥəmminglar bir-birləp wəḥiy-bexarət
yətküzsənglar bolidu; xuning bilən ḥəmməylən əginidu,
ḥəmməylən rioŋbətlinidu. 32 Pəyoŋəmbərlərning əz
roḥliri pəyoŋəmbərlərning əzlirigə itaət kilidu. 33 Qünki
Huda kalaymikanqilik tuoŋduroŋuqi əməs, bəlki tinq-
hatirjəmlik bərgüqidur. Barlik mukəddəs bəndilərning
jamaətliridə xundak tərtip bar. 34 Aranglardiki ayallar
jamaətlərdə süküttə oltursun; ularning səzlixigə ruhsət
kilinmioŋan; Təwrat kanunida bəlgiləngəndək, ular
[tərtipkə] boysunsun. 35 Əmma ular məlum ixni bilməkqi

bolsa, əyidə əz ərliridin sorisun; ayalning jamaəttə
sözlixi uyatlik ixtur. **36** Hudaning söz-kalami silərdin
baxlanoŋanmu?! Yaki yaloŋuz silərgila yetip kəlgənmu?!
37 Birsi əzini wəhiy-bexarətqi yaki rohiy kixi dəp
sanisa, u silərgə hazir yazoŋan bu səzümning həkikətən
Rəbning əmri ikənlikini etirap kilsun. **38** Birsi buni
etirap kilixni halimisa, u etirap kilinmaydu. **39** Xuning
üqün, i kerindaxlar, wəhiy-bexarətlərni yətküzüxkə
təlmürüp intilinglar, xundakla naməlum tillarda sözləxni
qəklimənglar. **40** [Hulasə kilip eytkanda], hərbir ix
qiraylik, tərtiplik kilinsun.

15 Əmma, i kerindaxlar, mən silərgə əslidə yətküzgən
hux həwərni bayan kilmakqimən; silər bu hux
həwərni kobul kiloŋan wə uningda qing turuwatisilər;
2 mən silərgə yətküzgən hux həwər boloŋan kalamda
qing turoŋan bolsanglar, — (ixənginginglar bikaroŋa
kətmigən bolsa) — silər uning arkilik kutkuzuluwatisilər.
3 Qünki mən əzümgə amanət kilinoŋanlirini əng zərür ix
süpitidə silərgimu tapxurdum; yəni, Təwrat-Zəburda
aldin eytiloŋinidək, Məsih gunahlirimiz üqün əldi; **4**
U dəpnə kilindi; wə üqinqi küni yənə Təwrat-Zəburdə
aldin eytiloŋinidək tirildürüldi; **5** U Kefaska, andin
on ikkiyləngə kəründi; **6** andin U bir sorunda bəx
yüzdin artuk kerindaxka kəründi; ularning kəpinqisi
bügünki kündə tirik, əmma bəziliri əlümdə uhlawatidu;
7 U Yakupka, andin rosullarning həmmisigə kəründi;
8 Həmmisidin keyin U huddi wakitsiz tuoŋuloŋan
bowaktək boloŋan mangimu kəründi. **9** Qünki mən
rosullar arisidiki əng təwinimən, rosul dəp atilixka layik
əməsmən; qünki mən Hudaning jamaitigə ziyankəxlik
kiloŋanmən. **10** Lekin hazir nemila bolsam Hudaning
mehir-xəpkiti arkilik boldum; Uning manga kərsətkən
xu mehir-xəpkiti bikaroŋa kətmidi; qünki mən [Hudaning
hizmitidə] barlik rosullardin bəkrək japalik ixligənmən;
əməliyəttə ixligüqi mən əməs, bəlki mən bilən billə
boloŋan Hudaning mehir-xəpkitidur. **11** Demək, məyli
mən yaki baxka [rosullar] bolsun, həmmimizning
yətküzgənliri ohxax bolup, u dəl silər ixinip kobul
kiloŋan hux həwərdur. **12** Əmma Məsih əlgənlər
iqidin tirildürülgən dəp jakarlanoŋan bolsa, kandakmu
aranglardiki bəzilər əlgənlərning tirilixi degən yok
ix, dəydu? **13** Əmma əlgənlərning tirilixi degən
yok ix bolsa, Məsihning tiriliximu yok ix boloŋan
bolatti. **14** Xuningdək əgər Məsih əlümdin tirilgən
bolmisa, jakarlioŋan həwirimiz bihudə boloŋan, silərning
etikadinglarmu bihudə boloŋan bolatti. **15** Hətta bizmu
Huda tooŋrisidiki yaloŋan guwahqilar boloŋan bolattuk —
qünki biz Hudaning Məsihni əlümdin tirildürgənlikigə
guwahlik bərduk. Əgər həkikətən əlümdin tirilix
bolmisa, Huda Məsihnimu əlümdin tirildürmigən
bolatti. **16** Qünki əlgənlər kayta tirildürülmisə,
Məsihmu tirilmigən bolatti. **17** Mubada Məsih tirilmigən
bolsa, etikadinglar kerəksiz boloŋan, silər tehiqə
gunahliringlarda yürüwatkan bolattinglar, **18** xundakla
Məsihtə əlümdə uhlawatkanlarmu halakətkə yüz tutkan
bolatti. **19** Əgər ümidimizni pəkət bu dunyadiki
hayatimiz üqünla Məsihgə baoŋlioŋan bolsak, biz insanlar
arisidiki əng biqarə adəmlərdin boloŋan bolimiz. **20**
Əmma əməliyəttə, Məsih əlümdə uhlioŋanlar iqidə
«hosulning tunji mewisi» bolup, əlümdin tirilgəndur; **21**
Qünki bir insan arkilik əlüm [aləmdə] pəyda boloŋinidək,
əlümdin tirilixmu bir insan arkilik [aləmdə] pəyda
boldi. **22** Adamatimizdin boloŋanlarning həmmisi [uning
tüpəylidin] əlümgə məhkum boloŋanlikioŋa ohxax,
Məsihdə boloŋanlarning həmmisi [Uning tüpəylidin]
əlümdin hayatka erixidu. **23** Əmma həmməylən əz
nəwət-katarida tirilidu; tunji hosulning mewisi boloŋan
Məsih birinqi; ikkinqilər bolsa Məsihning dunyaoŋa
kaytip kəlginidə əzigə təwə boloŋanlar. **24** Andin
ahirət bolidu; xu qaoŋda U barlik həkümranlikni,
barlik hokuk wə hərhil küqlərni əməldin kaldurup,
padixahlikni Huda-Atioŋa tapxuridu. **25** Qünki U barlik
düxmənlərni [məoŋlup kilip] ayioŋi astida kiloŋuqə
həküm sürüxi kerəktur; **26** əng ahirki yokitilidioŋan
düxmən bolsa əlüm əzidur. **27** Qünki [Zəburda]
«[Huda] pütkül məwjudatni Uning ayioŋi astioŋa
boysunduroŋan» [dəp pütüklüktur]. Əmma «pütkül
məwjudat Uningoŋa boysundurulоŋan» deyilginidə,
roxənki, xu «pütkül» degən səz «həmmini Uningoŋa
Boysunduroŋuzoŋuqi»ning əzini iqigə aloŋan əməstur.
28 Əmma həmmə Uningoŋa boysundurulоŋandin keyin,
Oоŋul həmmini əzigə boysunduroŋuqioŋa boysunidu;
xuning bilən Huda həmmining həmmisi bolidu. **29**
Əlümdin tirilix bolmisa, bəzilərning əlgənlər üqün
qəmüldürülüxini kandak qüxinix kerək? Əlgənlər zadi
tirilmisə, kixilər ular üqün nemə dəp qəmüldürülidu?
30 Bizlər nemə dəp [hər küni] hər saəttə həwp-hətərgə
duq kelip yürimiz? **31** Rəbbimiz Məsih əysada silərdin
pəhirlinixim rast boloŋandək, [i kerindaxlirim], mən
hərküni əlümgə duq kelimən. **32** Əgər insanlarning
nukti'inəziridin eytkanda «Əfəsus xəhiridə wəhxiy
haywanlar bilən elixtim» desəm, əlgənlər əlümdin
tirilmisə, buning manga nemə paydisi? «ətə bəribir
əlüp ketidioŋan boloŋandin keyin, yəp-iqip yürüwalayli»
degən səz yolluk bolmamti? **33** Aldanmanglar; qünki
«Yaman həmrahlar əhlakni buzidu». **34** Həkkaniy
bolux üqün oyoŋininglar, gunahdin kol üzünglar; qünki
bəziliringlarda Huda tooŋruluk həwər yoktur — buni
eytsam silər üqün uyat əməsmu? **35** Bəlkim birsi:
«Əlüklər kandak tirildürilər? Ular kandak tən bilən
tirilər?» — dəp sorixi mumkin. **36** I əhmək kixi,
sening terioŋining, əlməy turup kaytidin tirilməydu.
37 Həm sening terioŋining, əsümlükning teni əməs,
bəlki uning yalingaq deni — məsilən, buoŋdayning
yaki baxka birər ziraətning deni, halas. **38** Wə keyin
Huda Əz hahixi boyiqə uningoŋa məlum bir tənni
beridu; xundakla uruk danlirining hərbirigə əzining
tenini ata kilidu. **39** Janiwarlarning ətliri bolsa bir-
birigə ohximaydu; insanlarning əzigə has ətliri bar,
haywanlarning əzigə has ətliri bar, uqar-kanatlarningmu
bar, belikларningmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yər
yüzidimu jisimlar bar; əmma asmandikisining jula-
xəripi baxkiqə, yər yüzidikisiningmu baxkiqə bolidu; **41**
Kuyaxning xan-xəripi bir hil, ayning xəripi yənə bir hil,
yultuzlarning xan-xəripi yənə bir hildur; qünki yultuzlar
xan-xərəpliridə bir-biridin pərklinidu. **42** Əlümdin tirilix
həm xundaktur. [Tən] qirix halitidə terilidu, qirimas
haləttə tirildürülidu; **43** Uyatlik haləttə terilidu, xan-
xərəp bilən tirildürülidu; ajiz haləttə terilidu, əmma
küq-kudrət bilən tirildürülidu. **44** U təbiətkə təwə bir tən

süpitidə terilidu; roḩḳa təwə bir tən bolup tirildürülidu;
əslidə təbiətkə təwə bir «janlik» tən boloŋan bolsa, əmdi
roḩiy bir tən bolidu. **45** Xunga [Təwratta] mundak
pütülgənki: «Tunji insan Adəm'atimiz tirik bir jan
ḳilip yaritildi»; əmma «ahirḳi Adəm'ata» bolsa ḥayatlik
bərgüqi Roḩ boldi. **46** Əmma awwal kəlgini roḩiy adəm
əməs, bəlki «təbiətkə təwə boloŋuqi» adəm idi, keyin
«roḩiy adəm» kəldi. **47** Dəsləpki insan bolsa yərdin,
tupraḳtin apiridə ḳilinoŋan; ikkinqi insan bolsa asmandin
kəlgəndur; **48** Tupraḳtin apiridə ḳilinoŋini ḳandak
boloŋan bolsa, [uningdin] [boloŋan] «tupraḳlik»larmu
xundak bolidu; asmandin kəlgini ḳandak bolsa,
uningdin boloŋan «asmanliḳlar»mu xundak bolidu.
49 Bizlər «tupraḳlik adəm» süritidə boloŋinimizdək,
«asmanlik adəm» süritidimu bolalaymiz. **50** Əmma
xuni eytimənki, i ḳerindaxlar, ət wə ḳandin tərəlgənlər
Hudaning padixaḥliḳioŋa warislik ḳilalmaydu; qirigüqi
qirimaydioŋanoŋa warislik ḳilalmaydu. **51** Mana, mən
silərgə bir sirni eytip berimən; biz ḥəmmimizla
[əlümdə] uhlaydioŋanlardin bolmaymiz; birak ḥəmmimiz
əzgərtilimiz! **52** Bir dəḳiḳidila, kəzni bir yumup
aqḳuqə, əng ahirḳi kanay qelinoŋanda əzgərtilimiz; qünki
kanay qelinsila əlgənlər qirimas ḥayatḳa tirildürülidu,
xundaḳla əzgərtilimiz; **53** Qünki bu qirip kətküqi qirimas
ḥayatni kiyiwelixi, bu əlgüqi əlməslikni kiyiwelixi
kerək; **54** Əmma qirip kətküqi qirimas ḥayatni kiygəndə,
bu əlgüqi əlməslikni kiygəndə, xu qaoŋda bu səz
əməlgə axurulidu: «Əlüm oŋəlibə təripidin yutulup
yoḳutulidu!». **55** «Aḥ, əlüm, sening nəxtiring ḳeni?!
Aḥ, əlüm, sening oŋəlibəng ḳeni?!» **(Hadēs g86)** **56**
Əlümdiki nəxtər — gunaḥtur, gunaḥning küqi bolsa,
Təwrat ḳanuni arḳiliḳ namayan bolidu. **57** Lekin
bizni Rəbbimiz əysa Məsiḥ arḳiliḳ bularning üstidin
oŋəlibigə erixtürgüqi Hudaoŋa təxəkkür! **58** Xuning
üqün, səyümlük ḳerindaxlirim, qing turup təwrənməs
bolunglar, Rəbning hizmitidiki ixliringlar ḥəmixə kəng
ziyadiləxsun; qünki Rəbdə boloŋan əjir-japayinglar
ḥərgiz biḥudə kətməydioŋanliḳini bilisilər.

16 Əmdi muḳəddəs bəndilər üqün ianə toplax
tooŋruluk, silərmu Galatiya əlkisidiki jamaətlərgə
tapilioŋinimdək ḳilinglar. **2** Ḥər ḥəptining birinqi künidə
ḥərbiringlar tapawitinglarning bərikiti boyiqə uningdin
bir ülüxini ajritip əz yeninglarda saḳlap ḳoyunglar;
xundak ḳilsanglar, kəlgən waḳtimda ianə toplax ḥajət
bolmaydu. **3** Mən kəlginimdə, silər ḳaysi adəmlərni layiḳ
kərüp tallisanglar, mən xularoŋa [tonuxturux] hətlirini
yezip berip muxu ianə-xəpḳitinglarni Yerusalemoŋa
apirip berixkə əwətimən. **4** Meningmu berixim muwapiḳ
kərülsə, ular manga ḥəmraḥ bolup baridu. **5** Əmma
mən Makedoniyə əlkisidin ətkəndin keyin yeninglaroŋa
kelimən — qünki mən Makedoniyədin ətməkqimən — **6**
bəlkim mən silər bilən billə bir məzgil turuxum mumkin,
ḥətta yeninglarda ḳixlap ḳeliximmu mumkin; xuningdək
andin ḳəyərgə barmaḳqi bolsam, silər yardəm ḳilip,
meni yoloŋa selip ḳoyarsilər. **7** Qünki bu ḳetim silərni
yol üstidila kərüp ətüp ketixni halimaymən, bəlki Rəb
buyrusa, silər bilən billə uzunrak bir məzgil turoŋum
bar. **8** Əmma mən əfəsus xəḥiridə orma ḥeytioŋiqə
turmaḳqimən. **9** Qünki [muxu yərdə] manga ajayib qong,
utuḳ-mewə beriwatḳan bir ixik kəng eqildi, xuningdək
ḳarxi qiḳḳuqilarmu kəp. **10** Timotiy yeninglaroŋa
berip tursa, uning aranglarda ḳorḳmay ərkin-azadə
yürüxigə kəngül bəlünglar. Qünki umu manga ohxax
Rəbning hizmitini ixləwatidu. **11** Xunga ḥeqkim uni
təwən kərmisun; bəlki uni mening yenimoŋa kelixi
üqün aman-esən uzitip yoloŋa selip ḳoyunglar; qünki
uning ḳerindaxlar bilən billə kelixini kütməktimən.
12 Əmma ḳerindiximiz Apolloska kəlsəm, uningdin
ḳerindaxlar bilən billə silərning yeninglaroŋa berixni
kəp ətündüm. Lekin uning ḥazirqə baroŋusi yoḳ.
Keyin pursət pixip yetilgəndə baridu. **13** Ḥoxyar
bolunglar, etiḳadta qing turunglar; mərdanə ərdək
bolunglar! Ḳəysər bolunglar! **14** Silərning ḳiloŋan ḥəmmə
ixinglar meḥir-muḥəbbət bilən ḳilinsun. **15** Əmdi, i
ḳerindaxlar, Ahaya əlkisidiki əng dəsləpki etiḳad mewisi
boloŋan Istifanas wə uning ailisidikilərni, xundaḳla
ularning Hudaning muḳəddəs bəndilirining hizmitidə
boluxḳa ḳandak əzlirini atioŋanliḳini obdan bilisilər;
mən silərdin ətünimənki, muxundak kixilərning wə ular
bilən birliktə hizməttə ḥərbir japa tartiwatḳanlarning
səzlirigə kiringlar. **17** Əmma [yeninglardin] Istifanas,
Fortunatus wə Aḳayikusning bu yərgə meni yoḳlap
kəlgənlikidin xadlandim; qünki ular silər tərəptin kəm
boloŋanlirini toluḳlap bərdi. **18** Qünki ular mening
roḩimni wə ḥəm silərningkinimu yengilandurdi; xunga
xundak adəmlərni ətiwarlap ḥərmətləng lar. **19** Asiyadiki
jamaətlərdin silərgə salam. Akwila wə Priskilla ḥəm
ularning əyidə jəm bolidioŋan jamaəttinmu Rəbdə
silərgə ḳizoŋin salam yollaydu. **20** Ḳerindaxlarning
ḥəmmisi silərgə salam yollaydu. Bir-biringlar bilən pak
səyüxlər bilən salamlixinglar. **21** Mana, mənki Pawlus
əz ḳolum bilən salam yeziwatimən! **22** Ḥərkim Rəb
əysa Məsiḥni səygüqi bolmisa, uningoŋa lənət bolsun!
Rəbbimiz, kəlgəysən! **23** Rəb əysa Məsiḥning meḥir-
xəpḳiti ḥəmminglaroŋa yar boloŋay! **24** Mening Məsiḥ
əysada boloŋan muḥəbbitim ḥəmminglar bilən billə
boloŋay. Amin!

Korintliqlaroɣa 2

1 Hudaning iradisi bilən bekitilgən, Məsiḥ əysaning
rosuli mənki Pawlus wə qerindax boloɣan Timotiydin
Korint xəḥiridə turuwatqan, Hudaning jamaitigə wə
xuningdək pütkül Ahaya əlkisidiki barliq muqəddəs
bəndilərgə salam! **2** Atimiz Huda ḥəm Rəb əysa
Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpqət wə hatirjəmlik boloɣay!
3 Rəbbimiz əysa Məsiḥning Atisi, rəḥimdilliqlarning
igisi Ata, barliq rioɣbət-təsəllining Igisi boloɣan Hudaoɣa
təxəkkür-mədḥiyə oquloɣay! **4** Biz uqrioɣan ḥərqandaq
japa-muxəkqəttə U bizgə rioɣbət-təsəlli beriwatidu,
xuning bilən biz Huda təripidin rioɣbətləndürülgən
bolup U yətküzgən rioɣbət-təsəlli bilən ḥərqandaq
baxqa japa-muxəkqətkə uqrioɣanlaroɣa rioɣbət-təsəlli
berələydioɣan bolduq. **5** Qünki, Məsiḥning azab-
oqubətliri biz tərəpkə exip taxqandək, Məsiḥ arqilik
boloɣan rioɣbət-təsəllimizmu exip taxidu. **6** Əmma biz
japa-muxəkqəttə qalsaqmu bu silərning rioɣbət-təsəlli wə
nijat tepixinglar üqün bolidu; bular silərning biz tartqan
azab-oqubətlərgə ohxax azab-oqubətlərgə qidixinglar
bilən silərdimu ḥasil qilinidu; biz rioɣbət-təsəlli tapsaqmu
u silərning rioɣbət-təsəlliringlar wə nijatinglar üqün
bolidu; xunga bizning silərgə baoɣlioɣan ümidimiz
mustəḥkəmdur; qünki silər azab-oqubətlərdin ortaq
nesiwilik bolsanglar, ohxaxla rioɣbət-təsəllidin ortaq
nesiwilik bolisilər dəp bilimiz. **8** Qünki, i qerindaxlar,
silərning Asiyada duq kəlgən japa-muxəkqəttin həwərsiz
yürüxünglarni halimaymiz; u waqitlarda biz qidioɣusiz
eoɣir besimoɣa duq kəlduq, ḥətta ḥayatning əzidin
ümid üzgüdək boloɣaniduq. **9** Əmma əzimizgə əməs,
bəlki əlgənlərni tirildürgüqi Hudaoɣa tayiniximiz üqün
qəlbimizdə əlümgə məḥkum qilinoɣandək yürəttuq. **10** U
bizni bundaq dəḥxətlik bir əlümdin qutquzoɣan wə ḥazir
qutquzmaqta, wə bizni yənila qutquzidu, dəp uningoɣa
ümid baoɣliduq; **11** silərmu buningda ḥəm biz üqün dua-
tilawətlər bilən mədət beriwatisilər; xundaq qilip talay
adəmlərning wasitisi arqilik bizgə kərsitilgən iltipat
tüpəylidin talay adəmlər [Hudaoɣa] rəḥmətlər eytidioɣan
bolidu. **12** Qünki pəhrimiz, yəni wijdanimizning
guwaḥliqi xuki, Hudaning aldida sap niyətlər wə
səmimiylik bilən (insaniy parasət bilən əməs, bəlki
Hudaning meḥir-xəpqiti bilən) biz bu dunyaoɣa nisbətən
wə bolupmu silərgə nisbətən əzimizni tutuwalidioɣan
bolduq. **13** Qünki silərgə yazoɣinimiz oquyalaydioɣan
wə tonup yetələydioɣandin baxqa ḥeq nərsə əməs;
lekin mən silərning bizni qismən tonup yətkininglar
boyiqə Rəb əysaning künidə silər bizning pəhrimiz
bolidioɣininglardək bizlərnimu silərning pəhringlar
bolidu dəp bizni toluq tonup yetixinglarni ümid
qilimən. **15** Xuning bilən muxundaq ixənqtə bolup mən
əslidə ikkinqi qetim silərgə meḥir-xəpqətni yətküzüxkə
awwal silərning qexinglaroɣa barmaqqidim; **16** yəni,
qexinglardin Makedoniyəgə ətüp, andin Makedoniyədin
yənə qexinglaroɣa kelixni, xundaqla silər təripinglardin
Yəḥudiyə əlkisigə uzitiliximni ümid qiloɣanidim. **17**
Məndə xundaq niyət boloɣanda, mən uni yeniklik bilən
qarar qiloɣanmu? Mən niyət qiloɣanda, məndə «ətlik»
kixilərdikidək: birdəm «bərḥək, bərḥək» wə birdəm
«yaq, yaq» deyix barmu? **18** Əmma Əz səzidə turoɣinidək,
bizning silərgə eytqan səzimiz birdəm «bərḥək» wə
birdəm «yaq» bolmaydu; **19** Qünki biz (mən wə Silwanus
wə Timotiy)ning aranglarda jakarlioɣinimiz — Hudaning
Ooɣli, əysa Məsiḥ, birdəm «bərḥək» wə birdəm «yaq»
əməstur; bəlki Uningda «bərḥək»la bardur. **20** Qünki
Hudaning qanqilik wədiliri boluxidin qət'iynəzər, ular
Uningda «bərḥək»tur, wə biz arqilik Uningdimu Hudaoɣa
xan-xərəp qəltüridioɣan «Amin» bardur. **21** Əmdi bizlərni
silər bilən billə Məsiḥdə qing turoɣuzoɣuqi boloɣini ḥəm
bizni məsiḥligini bolsa Hudadur. **22** U yənə üstimizgə
məḥür besip, qəlbimizgə Əz Roḥini «kapalət» boluxqa
ata qildi. **23** Əmma Hudani əz jenimoɣa guwaḥqi
boluxqa qaqirimənki, Korintqa tehi barmioɣanlikimning
səwəbi kənglunglarni ayax üqün idi. **24** Ḥərgiz əzimizni
iman-etiqadinglar üstigə ḥəküm sürgüqilərmiz, demək,
bəlki silərning xad-huramliqinglarni axuruxqa silərgə
ḥəmkarlaxquqilarmiz; qünki silər etiqad arqilikla
məzmut turisilər.

2 Lekin mən iqimdə, qexinglaroɣa barsam yənə azar
elip barmaymən degən qararoɣa kəldim. **2** Qünki
əgər mən silərgə azar bərsəm, mening tüpəylimdin
azar yegənlərdin baxqa qaysibiri meni xadlanduralisun?
3 Mən əsli meni xadlanduruxi tegixlik boloɣanlardin
əksiqə azar yəp qalmay degən məksəttə xu hətni yazdim;
qünki mening xadliqim silər ḥəmminglarningmu
xadliqidur dəp silər ḥəmminglaroɣa ixənq baoɣlidim.
4 Qünki əslidə əzüm eoɣir azab iqidə qəlbimdiki dərd-
ələmdin kəp kəz yaxlirimni təkküzüp turup silərgə
xu hətni yazoɣanidim; məksitim silərgə azar berix
əməs, bəlki silərgə qongkur baoɣlanoɣan, exip taxqan
muḥəbbitimni bilixinglar üqün idi. **5** Əmma birərsi
azar yətküzgən bolsa, uning azar yətküzgini mən
əməs dəymən, u bəlki məlum dərijidə (bu ixni ziyadə
eoɣir qiloɣum yoq) ḥəmminglaroɣa azar yətküzdi. **6**
Bundaq adəmning kəpinqinglar təripidin tənbiḥləngini
yetərliktur; **7** Xunga ḥazir əksiqə, silər uningoɣa meḥir-
xəpqət kərsitip rioɣbət-təsəlli berixinglaroɣa tooɣra
kelidu; bolmisa bundaq bir kixi bəlkim oɣayət zor
dərd-ələmdin əzini yoqitiximu mumkin. **8** Xunga
mən silərgə uningoɣa muḥəbbitinglarni ispatlixinglarni
jekiləymən. **9** Xu hetimni yənə bir məksəttə, yəni
silərning ḥəmmə ixlarda itaətmən yaki itaətmən
əməslikinglarni sinap bilixim üqün yazdim. **10** Lekin
silər qaysibirini məlum ix üqün kəqürüm qiloɣan
bolsanglar, mənmu ḥəm uni xundaq qiloɣan bolimən;
mənmu məlum bir ixni kəqürüm qiloɣinimda (birər ixni
kəqürüm qiloɣan bolsam), mən silərni dəp Məsiḥning
ḥuzurida xundaq qildim. **11** Xuning bilən Xəytan bizdin
ḥeq üstünlükkə erixəlməydu; qünki biz uning ḥiylə-
mikirliridin bihəwər əməsmiz. **12** Əmdi Məsiḥning
hux həwirini jakarlaxqa Troas xəḥirigə kəlginimdə
wə xundaqla Rəb təripidin [pursət] ixiki manga
eqiloɣini bilən, **13** qerindixim Titusni tapalmioɣinim
tüpəylidin roḥim aram tapmidi; xuning bilən mən xu
yərdikilər bilən hoxlixip, Makedoniyəgə səpər aldim. **14**
Əmma bizni Məsiḥdə ḥəmixə təntənə bilən oɣalibanə
baxlaydioɣan, biz arqilik ḥər yərdə Əzigə dost tartquqi
huxpuraqni qaqquqi Hudaoɣa təxəkkür! **15** Qünki biz
Hudaoɣa yətküzüliwatqan Məsiḥning huxpurigidurmiz,
ḥəm qutquzuluwatqanlar arisida ḥəm ḥalakətkə

ketiwatqanlar arisida xundaqmiz; **16** keyinkilərgə
ölümgə bolоqan ölümning puriqi, aldinqilaroqa qayatlikqa
bolоqan qayatlikning puriqidurmiz; əmdi muxundaq
ixlarning qəddisidin kim qiqalaydu? **17** Qünki biz kəp
kixilərning qiloqinidə Hudaning kalam-səzini soda-setiq
ixi qilmaymiz; əksiqə biz səmimiylik bilən Huda aldida
Hudadin [əwətilgənlər] süpitidə Məsiqdə səzləymiz.

3 Biz yənə əzimizni təwsiyə qiloqili turuwatamduq? Yaki
baxqa bəzilərgə kerək bolоqandək, silərgə yeziloqan
yaki silər yazoqan təwsiyinamilər bizgə kerəkmu? **2** Silər
əzünglar bizning təwsiyinamimizdursilər, qəlbimizdə
pütülgən, qər insanoqa tonux bolоqan wə okulidioqan. **3**
Silərning biz təripimizdin pərwix qilinoqan, Məsiqning
məktupi ikənlikinglar ayan boldi (bu məktup siyaq bilən
əməs, bəlki tirik Hudaning Roqi bilən yeziloqan; tax
tahtaylaroqa əməs, bəlki qəlbning ətlik tahtayliriоqa
pütüklüktur). **4** Əmdi bizning Məsiq arqilik Hudaoqa
qaraydioqan xunqə zor ixənqimiz bar; **5** əzimizni
birərnərsini qiloqudək iqtidarimiz bar dəp qaoqlioqinimiz
yoqtur; iqtidarliqimiz bolsa bəlki Hudadindur. **6** U
bizni yengi əqdining hizmətkarliri boluxqa iqtidarlik
qildi; bu əqdə pütüklük səz-jümlilərgə əməs, bəlki
Roqqa asaslanoqan. Qünki pütüklük səz-jümlilər adəmni
əltüridu; lekin Roq bolsa adəmgə qayat kəltüridu.
7 Əmma səz-jümlilər bilən taxlaroqa oyuloqan, ölüm
kəltüridioqan hizmət xan-xərəp bilən bolоqan wə
xundakla Israillar Musaning yüzidə julalanoqan xan-
xərəptin yüzigə kəzlirini tikip kariyalmioqan yərdə (gərqə
xu xan-xərəp qazir əməldin kaldurulоqan bolsimu),
8 Roq bilən yürgüzülidioqan hizmət tehimu xan-
xərəplik bolmamdu? **9** Qünki adəmning gunaqini
bekitidioqan hizmət xərəplik bolоqan yərdə, insanni
qəkkaniy qilidioqan hizmətning xəripi tehimu exip
taxmamdu!? **10** Qünki əslidə xan-xərəplik bolоqan
ixning qazirki oqayət zor xan-xərəplik ixning aldida
qeqkandak xan-xərəplikliki yoqtur; **11** qünki əməldin
kaldurulоqan ix əslidə xan-xərəp bilən kəltürülgən
yərdə, qazir ornini baskan ix tehimu xan-xərəplik
bolidu. **12** Bizdə xunqə zor xundak bir ümid bolоqanikən,
biz tolimu yüərəklik bolimiz. **13** Biz Israillarni əməldin
kaldurulidioqan [əqdining] parlak nurioqa kəzini tikip
karaxning akiwitigə uqrap kətmisun dəp yüzigə
qümpərdə tartiwaloqan Musaoqa ohximaymiz. **14**
Əmma ularning oy-kəngülliri kadaklaxkanidi; qünki
bügüngə kədər kona əqdini okuoqinida muxu qümpərdə
eliwetilməy kəldi; qünki pəkət Məsiqdə bolоqandila u
elip taxliwetilidu. **15** Əmma bügüngə kədər, Musaning
yazmiliri okuloqinida xu qümpərdə yənila kəlbini
yepiwalmakta. **16** Əmma qərkim Rəbgə karap burulsa,
qümpərdə elip taxlinidu. **17** Əmma Rəb xu Roqtur; wə
Rəbning Roqi kəyərdə bolsa, xu yərdə qərlük bolidu.
18 Wə biz qəmmimizning yüzimiz qümpərdisiz qalda
Rəbning xan-xəripigə karioqinida, Uning ohxax süritidə
boluxqa Roq bolоqan Rəb təripidin xan-xərəp üstigə
xan-xərəp koxulup əzgərtilməktimiz.

4 Xunga [Huda] bizgə rəqim-xəpkət kərsətkəndək,
bu hizmət bizgə amanət kilinoqanikən, biz bəl
koywətməymiz; **2** əmdiliktə xərməndilikkə ait yoxurun
ixlarni taxlap, nə aldamqilikta mangmay, nə Hudaning
səzini burmilimay, bəlki qəkikətni əynən ayan kilix bilən
Huda aldida duruslukimizni qər adəmning wijdanioqa
kərsitimiz. **3** Əmma hux həwirimiz qümkəlgən bolsimu,
u qalak boluwatkanlaroqa nisbətən qümkəldi; **4**
Qünki Hudaning sürət-obrazi bolоqan Məsiqning xan-
xəripi tooqrisidiki hux həwərning nuri ularning üstidə
yorumisun dəp, bu zamanning ilaqi etikadsizlarning oy-
zeqinlirini kor kildi. **(aiōn g165)** **5** Qünki biz əzimizni
əməs, bəlki Məsiq Əysani Rəb, xuningdək əzimizni Əysa
üqün silərning hizmətkaringlar dəp elan kilimiz. **6** Qünki
«karangoqulukтin nur yorusun» dəp buyruoqan Huda,
Məsiqning didaridin Əzining xan-xəripini tonutuxka
bolоqan yorukluqning [biz arkilik] qeqilixi üqün, bizning
kəlbimizni yorutkandur. **7** Əmma kudrətning oqayət
zorluki bizdin əməs, bəlki Hudadin bolоqanliki kərünsun
dəp bu gəhərgə sapal idixlarda kaqilaklik qalda igidarlik
kilimiz. **8** Mana biz qərtərəptə kistilip kalduk, əmma
yənjilmiduk; təmtirəp kalduk, əmma ümidsizlənmiduk; **9**
ziyankəxlikkə uqrawatimiz, əmma qəmdəmsiz kalmiduk;
yikitilduk, əmma qalak bolmiduk; **10** Əysaning qayati
tenimizdə ayan kilinsun dəp, qərdaim tenimizdə
Əysaning ölümini kətürüp yürimiz. **11** Qünki Əysaning
qayati əlidioqan ətlirimizdə ayan kilinsun üqün, tirik
kaloqan bizlər qərdaim ölümgə tapxurulmaktimiz. **12**
Xuning bilən bizdə ölüm ixləwatidu, əmma qayat silərdə
ixləwatidu. **13** Wə «Mən ixəndim, xunga səz kildim»
dəp yeziloqandikidək iman-ixənqtiki roqka igə bolup,
bizmu ixənduk wə xuning bilən səz kilimiz; **14** qünki
Rəb Əysani tirildürgən [Huda] bizni Əysa bilən birgə
tirildüridu, xundakla bizni silər bilən birgə Əz aldioqa
qazir kilidu, dəp bilimiz. **15** Qünki [bu] qəmmə ixlar
silər üqündurki, tehimu kəp kixilərning wujudida exip
taxkuqə beoqixlanoqan meqir-xəpkət səwəbidin kəp
kixilərningmu Hudani uluoqlap eytkan təxəkkürliri exip
taxidu. **16** Xunga biz bəl koyuwətməymiz; gərqə taxki
insanlikimiz solaxsimu, dərqəkikət iqki insanlikimiz
kündin-küngə yengilanmakta. **17** Qünki bizning bir
dəkikilik wə yenik japa-muxəkkətlirimiz biz üqün exip
taxkan, mənggülük, zor wəzinlik xan-xərəpni qasil
kilidu. **(aiōnios g166)** **18** Xunga biz kərüngən ixlaroqa əməs,
bəlki kərünməs ixlaroqa kəz tikimiz; qünki kərüngən
ixlar wakitlik, əmma kərünməs ixlar mənggülüktur.
(aiōnios g166)

5 Qünki bu zeminoqa təwə əyimiz, yəni bu qedirimiz
yokitilsimu, Huda təripidin bolоqan, insan koli
bilən yasalmioqan bir əy, yəni asmanlarda əbədiy bir
makanimiz bardur dəp bilimiz. **(aiōnios g166)** **2** Əmdi
bu [kona əyimizdə] turoqinimizda asmandiki əyimizni
kiyiwelixka zor intizar bilən aq urmaktimiz **3** (bərqak,
[asmandiki əyimizni] kiyiwalsak yalingaq kalmaymiz).
4 Qünki muxu qedirda turoqinimizda, eoqirqilikta aq
urmaktimiz; bu bizning yalingaqlinixni halioqinimiz
əməs, bəlki kiyindürülüxni, yəni bizdə əlidioqan nemə
bolsa, uning qayat təripidin yutuluxini halaymiz. **5**
Əmdi bizni dəl muxu ixka təyyarlioquqi bolsa Hudadur;
U bizgə «kapalət» bolоqan Əz Roqinimu ata kildi. **6**
Xuning bilən biz qəmixə yurəklik bolimiz; qəmdə
tenimizdə makan tutkinimizda Rəbdin neri bolоqan
musapir bolimiz dəp bilimiz **7** (qünki biz kərüx sezimi
bilən əməs, etikad bilən mangimiz); **8** biz yurəklik

bolup, xuningdək təndin neri bolup Rəb bilən billə
bir makanda boluxqa tehimu hursənmiz. **9** Xuning
bilən, məyli təndə bolayli, təndin neri bolayli, uni
hursən kilixni istək-nixan kilip intilimiz. **10** Qünki
təndə kiloqan əməllirimizni, yahxilik bolsun, yamanlik
bolsun, hərbirimizgə kayturuluxi üqün Məsihning
sorak təhti aldida hazir boluximiz lazim bolidu. **11**
Xuning bilən Rəbning dəhxitini bilgənlikimiz üqün,
insanlarni ixəndürüxkə tiriximiz; lekin biz Hudaoqa
oquk-axkarimiz, xuningdək silərning wijdaninglardimu
axkarə tonulsak məp ümid kilimən. **12** Biz hazir
əzimizni kaytidin silərgə təwsiyə kiloqinimiz yok, bəlki
pəkət silərdə kəlbdiki ixlardin əməs, taxki kiyapəttin
pəhirlinidioqanlaroqa bərgüdək jawab bolsun məp, silərgə
bizlərdin pəhirlinix imkaniyitini yaritip beriwatimiz. **13**
Qünki iq-iqimizgə sioqmay kaloqan bolsakmu Huda aldida
xundak bolduk, salmak bolsakmu silər üqün xundak
bolimiz. **14** Qünki Məsihning muhəbbiti bizni [xundak
kilixka] ündəydu; qünki biz birsi həmməylən üqün
əldi, xunga həmməylənnimu əldi, məp hesablaymiz.
15 Wə U həmməylənni məp əldi, buningdin məksət,
hayat boloqanlar əzliri üqün əməs, bəlki ularni məp
əlüp tirilgüqi üqün yaxixi üqündur. **16** Xuning bilən
biz buningdin keyin heqkimni insanlarqə tonumaymiz;
hətta biz Məsihni insanlarqə tonuoqan bolsak, buningdin
keyin uni yənə xundak tonumaymiz. **17** Xunga əmdi
birsi Məsihdə bolsa, u yengi bir yaritiloquqidur! Kona
ixlar ətüp, mana, həmmə ix yengi boldi! **18** Wə
barlik ixlar Hudadindur; U bizni Məsih arkilik Əzigə
inaklaxturdi, xundakla bizgə inaklaxturux hizmitini
tapxurdi: — **19** demək, Huda Məsihdə adəmlərning
itaətsizliklirini ularning əyibi bilən hesablaxmay, aləmni
Əzigə inaklaxturdi; xuningdək bizgə inaklaxturux
həwirini amanət kilip tapxurdi. **20** Xunga huddi Huda
biz arkilik [adəmlərdin inaklikka kelixni] ətünginidək,
biz Məsihkə wakalitən əlqilərdurmiz; Məsihning ornida
«Hudaoqa inaklaxturuloqaysilər!» məp ətünimiz. **21**
Gunahka heq tonux bolmioqan kixini Huda bizni məp
gunahning əzi kildi; məksiti xuki, bizning Uningda
Hudaning həkkaniyliki boluximiz üqündur.

6 əmdi [Hudaning] həmkarliri süpitidə silərdin Uning
mehir-xəpkitini kobul kilip turup uni bikaroqa
kətküzmənglar məp ətünimiz **2** (qünki u: «Xapaət
kərsitilidioqan bir pəyttə duayingni ijabət kilixni
bekitkənmən, nijat-kutulux yətküzülidioqan bir künidə
Mən sanga yardəmdə boluxumni bekitkənmən» — dedi.
Mana, hazir bolsa «xapaət kərsitilidioqan yahxi pəyt»;
mana, hazir «nijat-kutulux küni»dur!). **3** [Rəbning]
hizmitigə daoq kəltürülmisun məp heqkandak ixta
heqkimning imanioqa tosaloquluk kilmaymiz; **4** bəlki
hərbir ixta əzimizni Hudaning hizmətkarliri süpitidə
nəmunə kilip yürimiz; zor qidamlik bilən, jəbir-
zulumlarda, japa-muxəkkətlərdə, besim-kistaklarda, **5**
kamqa yarilirida, zindanlarda, kozoqilang-topilanglar
iqidə, eqir mehnətlərdə, tünəxlərdə, roza tutuxlarda,
6 paklik bilən, bilimlər bilən, səwr-takətlik bilən,
mehribanliklar bilən, Mukəddəs Roh bilən, sahtiliksiz
mehir-muhəbbət bilən, **7** həkikətning səz-kalami bilən,
Hudaning küq-kudriti bilən, həkkaniylikning ong-
sol kollardiki koralliri bilən, **8** həm izzət-xəhrəttə
həm hakarət iqidə, təhmət həm təriplinixlər iqidə
[əzimizni Hudaning hizməkarliri süpitidə namayan
kilduk]; yaloqanqilar məp karaloqan bolsakmu səmimiy-
sadik bolup, **9** namsiz bolduk-yu, əmma məxhormiz;
ələy məp kalduk-yu, əmma mana, hayatturmiz; tərbiyidə
jazalanduk-yu, əmma ölümgə məhkum kilinmiduk;
10 dərd-ələm tarttuk-yu, əmma daim xad-huramlikta
turimiz; namrat boloqinimiz bilən, əmma kəp adəmlərni
bay kiloquqimiz; heqnemimiz yok boloqini bilən,
əmma həmmigə igidarmiz. **11** Silərgə oquk-yoruk
səzliduk, əy Korintliklar, bizning baoqrimiz silərgə
kəng eqildi! **12** Silər biz tərəptin kisiloqan əməs,
lekin əz iq-baoqringlarning tarlikidin kisilisilər; **13**
əmdi adil almaxturuxta bolup — (əz pərzəntlirimgə
səzligəndək səzləymən) — baoqringlarni bizgimu kəng
eqinglar. **14** Etikadsizlar bilən bir boyunturukka
qetilip təngsizliktə bolmanglar; qünki həkkaniylik
wə kəbihlik otturisida kandakmu ortaklik bolsun?
Yoruklukning karangoquluk bilən kandak həmrahliki
bolsun? **15** Məsihning Belial bilən nemə inakliki bolsun?
Ixəngüqining ixənmigüqi bilən kandak ortak nesiwisi
bolsun? **16** Hudaning ibadəthanisining butlar bilən
kandak birliki bolsun? Qünki silər tirik Hudaning
ibadəthanisidursilər — Hudaning: «Mən ularda turimən,
ularning arisida yürimən; ularning Hudasi bolimən wə
ular Mening həlkim bolidu» deginidək [silər Uning
ibadəthanisidursilər]; **17** Xuning üqün «Ularning arisidin
kikip ketinglar, Manga ayrilinglar», — dəydu Rəb, —
«heq napak nərsigə təgküqi bolmanglar», «xundila Mən
silərni kobul kilimən», **18** wə: «Mən silərgə Ata bolimən,
silər Manga ooqul-kizlirim bolisilər» — dəydu Həmmigə
Kadir boloqan Rəb.

7 əmdi bu wədilərgə muyəssər boloqandin keyin,
i səyümlüklər, əzimizni ətlərdiki həm rohtiki
hərhil paskiniliktin tazilap, Hudaning korkunqida
əzimizdə [ayan kilinoqan] pak-mukəddəslikni kamalətkə
yətküzəyli. **2** Bizni kobul kiloqaysilər! Biz heqkimgə
ziyan-zəhmət yətküzmiduk, heqkimni nabut kilmiduk,
heqkimdin paydilanmiduk. **3** Muxularni məp, silərni
əyibliməkqi əməsmən; qünki mən yukirida eytkinimdək,
silər kəlbimizdidursilərki, biz silər bilən billə əlüxkə,
silər bilən billə yaxaxka təyyarmiz. **4** Silərgə
baoqlioqan ixənqim zor, silərdin boloqan pəhrim zor;
xuning üqün rioqbət-təsəlligə tolduruldum, barlik japa-
müxkülqiliklirimizdə huxallikim exip taxti. **5** Qünki
bərhək, Makedoniyəgə kirginimizdimu ətlirimiz heq
aram tapalmay, hərtərəptin kisilip kalduk; sirtimizda
jedəl-kürəxlər, iqimizdə korkunqlar bar idi. **6** əmma
qüxkünlərgə rioqbət-təsəlli bərgüqi Huda bizgə Titusning
kelixi arkilik rioqbət-təsəlli bərdi; **7** tapkan rioqbət-
təsəllimiz pəkət uning kelixi arkilikla əməs, bəlki
uning silərdin tapkan rioqbət-təsəllisi arkilikmu boldi;
qünki u silərning [bizgə] zarikip təlmürgininglarni,
silərning həsritinglarni, silərning manga boloqan kizoqin
oqəmhorlukunglarni eytip bərdi; xuning bilən mən
tehimu huxallandim. **8** Qünki gərqə mən silərni
hetim bilən azablioqan bolsammu, mən hazir uningdin
puxayman kilaymən; lekin əslidə mən xu hetimning
silərni azablioqinini kərüp puxayman kiloqanidim
(əməliyəttə, silərning azablinixinglar kiskioqinə bir

məzgilla bolоqan). **9** Əmma ḥazir xadlinimən —
azablanoqininglardin əməs, bəlki xu azabning silərni
towa kilduroqanlikidin xadlinimən; qünki silərning
azablinixinglar Hudaning yolida idi; xuning bilən silər
bizdin ḥeq ziyan tartmidinglar. **10** Qünki Hudaning
yolida bolоqan azab-kayoqu adəmni ḥərgiz puxayman
kilmaydioqan nijatka baxlaydioqan towioqa elip baridu;
əmma bu dunyadiki azab-kayoqu adəmni əlümgə elip
baridu. **11** Qünki mana, dəl muxu ix, yəni Hudaning
yolida azablinixinglar, silərgə xunqə kəp əstayidillik,
əzliringlarni əyibtin nəkədər halas kilix, xunqə kəp
oqəzəp, xunqə kəp korkunq, xunqə kəp təkəzzarlik,
xunqə kəp kizoqinlik wə jazalaxka xunqə təyyar boluxni
elip kəldi! Silər bu ixning ḥər təripidə əzünglarning
əyibtin halas boluxunglarni ispatlidinglar. **12** Əmdi
silərgə [xu] hətni yazоqan bolsammu, u hətni ziyan-
zəhmət kiloquqi kixi üqün əməs, yaki ziyan-zəhmət
kilinoquqi kixi üqün əməs, bəlki Huda aldida bizgə
bolоqan kənglünglardiki kizoqinlikning aranglarda ayan
boluxi üqün yazdim. **13** Bu səwəbtin biz rioqbət-təsəlligə
erixtuk. Wə rioqbət-təssəllimiz üstigə biz Titusning
huxalliki tüpəylidin tehimu zor xadlanduk; qünki uning
rohi silər təripinglardin yengilandi. **14** Qünki mən
silər tooqranglarda birər ixta pəhirlinip mahtioqan
bolsam, u ixta ḥeq hijil kaldurulmidim; bəlki silərgə
eytkanlirimizning ḥəmmisi ḥəkikət boloqinidək, bizning
Tituska silərni pəhirlinip mahtiximizmu ḥəkikət bolup
ispatlandi. **15** U silərning itaətmənlikinglarni, silərning
uningdin kandak əyməngən wə titrigən ḥalda uni
karxi aloqininglarni əsliginidə, uning silərgə baoqioqan
iq-baoqridiki muḥəbbətliri tehimu exip taxidu. **16**
Mən silərgə ḥərbir ixta ixənqim kamil boloqanlikidin
xadlinimən.

8 Əmma, i kerindaxlar, biz silərgə Hudaning
Makedoniyədiki jamaətlərgə beoqixlioqan mehir-
xəpkitini ayan kilmakqimiz; **2** ular zor eoqir japa-
muxəkkəttə sinaloqinida, kattik namrat əḥwalda
exip taxkan xadliki bilən ularning oquk kollukining
bayliki uroqup qikti; **3** qünki ularning küqining
bariqə, ḥətta küqidin artuk ḥəyr-sahawət kiloqanlikioqa
əzüm guwaḥ. Ular ihtiyari bilən xundak kilip, **4**
bizdin mukəddəs bəndilərgə xu yardəmdə boluxning
bəhtigə wə xeriklikigə muyəssər boluxni kattik
ətündi; **5** xundak kilip, ular kütkinimizdək əməs,
ümid kiloqinimizdin exip əzlirini awwal Rəbgə, andin
Hudaning iradisi bilən bizgimu beoqixlidi; **6** xunga,
Titus silərdə [bu] mehribanlikni baxlioqanikən, biz
Titustin silərni buningoqa nesipdax kilip uni ada kilixka
ətünduk. **7** Əmma silər ḥər tərəptə, yəni ixənqtə,
səzdə, bilimdə, toluk əstayidillikta ḥəm bizgə boloqan
mehir-muḥəbbitinglarda əwzəl boloqininglardək, muxu
mehirlik ixtimu əzünglarni əwzəl kərsitinglar. **8** Mən
bu gəp bilən silərgə buyruk kilmakqi əməsmən, bəlki
baxkilarning kizoqinliki arkilik muḥəbbitinglarning
ḥəkikiylikini ispatlimakqimən. **9** Qünki silər Rəbbimiz
Əysa Məsiḥning mehir-xəpkitini bilisilər — gərqə u
bay bolsimu, silərni dəp yokşul boldiki, silər uning
yokşulluki arkilik beyitilisilər. **10** Mən bu tooqruluk
pikrimni otturioqa koyimən — bu silərgə paydilik,
qünki silər aldinki yilila ianə kilixta wə xuningoqa
iradə baoqlaxta yahxi baxlidinglar. **11** Əmdi ḥazir uni
ada kilinglar; kizoqin iradə baoqlioqininglardək, bar
dunyayinglar bilən xu ixka əməl kilinglar. **12** Qünki
[həyr-sahawətkə] bəl baoqlioquqioqa nisbətən, sowoqining
Hudaoqa yarioqudək boluxi kolida yokka əməs, bəlki
kolida barioqa baoqliktur. **13** Qünki bu baxkilarning yükini
yeniklitimən dəp, əzünglarni kiynanglar deginim əməs,
14 bəlki silərdə artuk boloqini ḥazirqə ularning kəm
yerini tolduroqinidək, [künlərning biridə] ularda artuk
boloqini silərning kəm yeringlarni tolduridu; xuning
bilən tənglixidu. **15** Huddi [mukəddəs yazmilarda]: «Kəp
yioqkanlarningkidin exip kalmidi, az yioqkanlarningmu
kəmlik kilmidi» dəp yeziloqandək boloqay. **16** Əmma
Titusning kəlbigə silərgə boloqan kəyümümgə ohxax
kəyümni saloqan Hudaoqa təxəkkürlər boloqay; **17** qünki
u dərhəkikət bizning iltimasimizni kobul kiloqini bilən,
əzining silərgə küqlük kəyümi boloqaqka, u əzlükidin
yeninglaroqa bardi; **18** əmma biz uningoqa barlik
jamaətlər arisida hux həwər hizmitidə təripləngən
kerindaxni ḥəmraḥ kilip əwəttuk; **19** xuningdək u
pəkət xu tərəptila əməs, bəlki jamaətlər təripidin bu
həyrlik ixta bizgə ḥəmsəpər boluxka talliwelinoqanidi.
Əmdi biz bu həyr-sahawətni bolsa, Rəbning xan-xəripini
ḥəm yardəmdiki kizoqinlikimizni kərsitix üqün uni
yətküzüx hizmitidə bolimiz; **20** xundak kilip biz bu mol
sowoqini məs'ul bolup yətküzüxtə ḥərkandak adəmning
bizning üstimizdin təḥmət kilmasliki üqün eḥtiyat
kilimiz. **21** Qünki biz pəkət Rəbning aldidila əməs, bəlki
insanlarning kəz aldidimu iximizni durus kilixka kəngül
bəlüp keliwatimiz. **22** Biz yənə ular bilən billə kəp
ixlarda intayin əstayidilliki nuroqun kətim ispatlanoqan
kerindaxni əwətməkqimiz; ḥazir uning silərgə baoqlioqan
zor ixənqi tüpəylidin uning intayin əstayidilliki tehimu
küqlük boldi. **23** Titus tooqruluk soallar bolsa u mening
ḥəmraḥim wə hizmitinglarda boloqan ḥəmkarimdur;
baxka ikki kerindiximiz bolsa, ular jamaətlərning əlqiliri,
Məsiḥning xan-xəripidur. **24** Xunga, jamaətlərning kəz
aldida muḥəbbitinglarning ispatini, xundakla bizning
silərdin pəhirlinixlirimizning bikar əməslikini ularoqa
kərsitinglar.

9 Qünki mukəddəs bəndilərning bu yardəm hizmiti
tooqruluk silərgə yənə yeziximning ḥajiti yok. **2**
Qünki mən silərning bu ixka kattik bəl baoqlioqininglarni
bilimən; mən bu tooqruluk: Ahayadikilər ətkən yildin
beri həyr-sədikə berixkə təyyar turuwatidu, dəp
Makedoniyədiki [kerindaxlaroqa] pəhirlinip mahtap
kəlməktimən, xuning bilən silərning kizoqinlikinglar
ularning kəpinqisining [həyr-sədikə] [berixigə] türtkə
boldi. **3** Lekin kerindaxlarni əwətixtiki məksitim
silərning tooqranglarda pəhirlinip mahtiximning bu
ixlarda biḥudə ix bolup kalmasliki, silərning deginimdək
təyyar bolup turuxunglar üqündur. **4** Mubada
Makedoniyədikilər mən bilən billə baroqinida, silər
təyyarlikşiz bolsanglar, bu ixənqimiz wəjidin biz
hijalətkə kaldurulimiz, silər səzsiz xundak bolisilər.
5 Xu səwəbtin mən kerindaxlardin yeninglaroqa
berip silərdin bu wədə kiloqan həyrlik ixni aldin'ala
təyyarlap püttürüxini ətünüxni zərür dəp ḥesablidim;
xundakla bu silərdin birər nərsə ündüriwelix bolmisun,
bəlki mehribanlikinglardin bolsun. **6** Əmma buni

[əsləŋlar]: Behillik bilən az teriоŋan az alidu, oquk
kolluk bilən teriоŋini mol alidu. 7 Hər adəm ḥeq
kiynilip kalmay yaki məjburən əməs, bəlki əz kənglidə
pükkiniqə bərsun; qünki Huda huxallik bilən bərgüqini
yahxi kəridu. 8 Əmma Huda ḥərbir iltipat-xapaətni
silərgə exip taxturuxka kadirdur; xuning bilən silər
ḥərdaim ḥərtərəptə ḥər eḥtiyajka təyyar kuwwətlinisilər,
kəngriqiliktə turup kolliringlar ḥərhil güzəl ixka
yetidu. 9 [Mukəddəs yazmilarda] pütülginidək: — «U
əziningkini tarkatkan, U yoksullaroŋa sədikə bərgən;
Uning ḥəkkaniylikі mənggügə turidu». (aiōn g165) 10
Əmdi terioŋuqioŋa terioŋili uruk, yegili nan ata kiloŋuqi
silərning teriydioŋan urukliringlarni təminləp mol kilidu,
ḥəkkaniylikinglarning ḥosul-mewilirini kəpəytidu. 11
Xuning bilən silər ḥərkandak əḥwalda koli oquk boluxka
ḥər tərəptə beyitilisilər, xuningdək bu ix biz arkilik
Hudaoŋa kəp təxəkkürlərni elip baridu; 12 qünki bu
həyrlik hizmətni ada kilix pəkət mukəddəs bəndilərning
ḥajətlirini kandurupla kalmay, kəp kixilərning Hudaoŋa
yətküzgən təxəkkürlirini exip taxturidu. 13 Bu yardəm
hizmiti əzliringlarning Məsiḥning hux həwirini etirap
kilixinglardiki mewə boloŋan itaətmənlikinglaroŋa dəlil-
ispat bolidu, xundakla silərning muxu [ḥajətmən]
bəndilərgə, xundakla barlik adəmlərgə kərsətkən oquk
kolluk sehiylikinglardin ular Hudani uluoŋlaydu. 14
Wə Hudaning silərdə taxkinlatkan ajayib meḥir-xəpkiti
tüpəylidin, ular silər üqün dua-tilawət kiloŋinida, ular
silərgə təlpünüp kattik seoŋinip əsləydu. 15 Uning til
bilən ipadiligüsiz ajayib sowoŋisi üqün Hudaoŋa təxəkkür
boloŋay!

10 Əmma əzüm, silər bilən billə boloŋanda muamilisi
yumxak, lekin silərdin ayriloŋanda silərgə karita
kattik kolluk dəp karaloŋan mənki Pawlus Məsiḥning
yuwax-məminliki wə mulayimliki bilən silərdin
ətünümən, 2 — xuni tələp kilimənki, yeningloroŋa
baroŋinimda, bizni «ətlər boyiqə mangoŋanlar!» dəp
guman bilən karaydioŋan bəzilərgə karita oylioŋinimdək
kattik kolluk kilixka meni məjbur kilmanglar; 3 gərqə
biz insaniy ətlərdə yürsəkmu, biz ətlər boyiqə jəng
kilmaymiz. 4 Qünki jəng korallirimiz ətkə təwə korallar
əməs, bəlki Huda təripidin koroŋan-istiḥkamlarni
gumran kilix küqigə igə kilinoŋan korallardur; 5
biz ular bilən bəs-munazirilərni wə Hudani tonuxka
karxilixixka turoŋan ḥərkandak ḥakawur tosaloŋuni
gumran kilimiz, xundakla ḥərbir oy-hiyallarni Məsiḥkə
bekindurup itaət kilixka kəltürimiz; 6 silər toluk itaət
kiloŋandin keyin, [aranglarda] kandak itaətsizlik kaloŋan
bolsa bularni jazalaxka təyyarmiz. 7 Silər pəkət kəz
aldinglardiki ixlaroŋila karaydikənsilər. Əgər birsi əzini
Məsiḥkə təwəmən dəp karisa, u yənə xuning üstigə
oylansunki, u Məsiḥkə təwə boloŋinioŋa ohxax, bizmu
Uningoŋa təwədurmiz. 8 Qünki, Rəb təripidin silərni
nabut kilix üqün əməs, bəlki etikadinglarni kurux
üqün bizgə amanət kilinoŋan ḥokukimiz tooŋruluk
tehimu kəp ziyadirək mahtansammu, buningda ḥeq
yərgə karap kalmaymən; 9 əmdi mən pəkət hətlərdila
silərni korkatmakqi əməsmən; 10 qünki bəzilər: «Uning
hətliri dərwəkə wəzinlik ḥəm küqlük; lekin u yetip
kəlgəndə salapətsiz, gepining tutami yok bolidu»
deyixidu. 11 Əmdi bundak hiyal kiloŋuqilar xuni
bilip koysunki, biz yirakta boloŋinimizda hətlərdiki
səzimiz kandak boloŋan bolsa biz yetip baroŋinimizda
əməliyitimizmu xundak bolidu. 12 Qünki biz əzimizni
əzini kaltis qaoŋlaydioŋanlar bilən bir kataroŋa koyuxka
yaki ular bilən selixturuxka petinmaymiz; xundak kixilər
əzlirini əzlirining əlqimi bilən əlqəp, əzlirini əzliri
bilən selixturidioŋan bolup, ḥəkikətən əkilsizlardindur.
13 Biz əmdi əzimizgə bekitilgən əlqəmdin ḥalkip
mahtinip yürginimiz yok. Biz bəlki ḥəmmini əlqigüqi
Huda bizgə bekitkən hizmət dairisidiki əlqəm, yəni
silərning [hizmitinglaroŋimu] yetidioŋan əlqəm bilən
pəhirlinimiz. 14 Qünki əlqimi silərning hizmitinglaroŋa
yətməydioŋan kixilərdək, [hizmitinglarda boloŋinimizda]
dairimizdin ḥalkip kətməymiz, qünki biz Məsiḥning
hux həwirini yətküzüxtə [birinqi bolup] yeninglaroŋimu
kəlduk. 15 Biz hizmət dairimizdin ḥalkip, baxkilarning
singdürgən japa-əjirliri bilən mahtanoŋinimiz yok; lekin
biz silərning iman-etikadinglar əskənseri aranglardiki
hizmitimiz bizgə bekitilgən dairimiz iqidə tehimu
ziyadə kengəytilsun dəp ümid kilimiz; 16 xundak
boloŋanda, biz silərdin tehimu yirak yərlərgə hux
həwərni yətküzüp jakarlaydioŋan bolimiz; təyyaroŋa
ḥəyyar bolup, baxkilarning dairisidiki hizmət əjri bilən
mahtinix bizgə yat. 17 Əmma «Pəhirlinip mahtioŋuqi
bolsa Rəbdin pəhirlinip mahtixi kerək!». 18 Qünki əzini
təripligüqi əməs, bəlki Rəb təripligən kixi ḥəkikətən
layakətliktur.

11 [Mahtanoŋan] bu azoŋinə əhməkilikimoŋa səwrqan
boloŋaysilər! Əmdi silər manga səwriqanlik
kilip keliwatisilər. 2 Qünki mən Hudadin kəlgən
otluk muḥəbbət bilən silərni [azduruxlardin] ḥəsət
kilimən; qünki kizni bir ərgila yatlik kiloŋandək,
mən silərni Məsiḥkila pak kiz süpitidə ḥazir boluxka
wədiləxtürgənmən. 3 Əmma yilan Ḥawa'animizni
ḥiyligərliki bilən azduroŋandək, oy-kənglünglar Məsiḥkə
baoŋlanoŋan səmimiy, sap wapaliktin ezip buloŋinixi
mumkin dəp ənsirəymən. 4 Qünki birsi kelip biz
silərgə ḥeq jakarlap bakmioŋan baxka bir əysani
jakarlisa, yaki kəlbinglardin orun bərgən Roḥning
ornioŋa baxka bir roḥka orun bərsənglar wə silər
kobul kiloŋan hux həwərdin baxka bir «hux həwər»ni
kobul kilsanglar, silər bu ixlaroŋa ajayib səwr-takət
bilən ətüwerixinglar mumkin! 5 Ḥalbuki, mən əzümni
ḥərkandak ixta axu «kaltis uluoŋ rosullar»din kəm
sanimaymən! 6 Gərqə mening gəp-səzlirim addiy
bolsimu, bilim jəḥəttə mən undak əməs; biz kiliwatkan
ḥərbir əməllirimizdə buni silərgə ḥər jəḥəttin ispatlap
roxən kilduk. 7 Əmdi mən silərni kətürülsun dəp
əzümni təwən tutup, Hudaning hux həwirini ḥək tələp
kilmay jakarlap gunaḥ kildimmu? 8 Mən silərning
hizmitinglarda boluxka baxka jamaətlərdin bulap-talap,
ularning yardimini kobul kildim. 9 Silər bilən billə
boloŋan wakitlirimda, ḥajətmən boloŋan bolsammu, mən
ḥeqkimgə eoŋirimni saloŋan əməs (qünki Makedoniyədin
kəlgən kerindaxlar mening kəm-kütəmni tolukлap
bərdi); ḥərkandak ixta əzümni silərgə yük bolup
kelixtin saklap kəldim wə buningdin keyinmu xundak
kilimən. 10 Məsiḥning ḥəkikiti məndə rast boloŋandək,
Ahaya yurtlirida ḥeqkimmu meni muxu mahtinixtin
tosumaydu! 11 Nemə üqün? Silərni yahxi kərmigənlikim

üqünmu?! Huda bilidu! **12** Lekin [bizgə ohxax ḥesablinix]
pursitini izdigüqilərning pursitini məḥrum qilix üqün,
xuningdək ular mahtinidioɣan ixlarda ḥəqiqətən bizgə
ohxax bolsun dəp, mən nemə qiliwatqan bolsam
xuni qiliwerimən. **13** Qünki bundaq kixilər sahta
rosullar, aldamqi hizmətkarlar, Məsiḥning rosullirining
qiyapitigə kiriwaloɣanlardur. **14** Bu ix əjəblinərlik əməs,
qünki Xəytan əzimu nurluq bir pərixtining qiyapitigə
kiriwalidu. **15** Xunga uning hizmətqiliriningmu əzlirini
ḥəkkaniylikning hizmətqiliri qiyapitigə kirgüziwelixi
əjəblinərlik ix əməs; lekin ularning aqiwiti əzlirining
ixligənlirigə layiq bolidu. **16** Yənə xuni eytimənki,
ḥeqkim meni əhmək dəp ḥesablimisun; ḥətta əgər meni
xundaq dəp qarisanglarmu, əmdi məndək əhməkni səwr
qilip qobul qiloɣaysilər, xuning bilən əzümmu azoɣinə
mahtiniwalay. **17** Mening ḥazir bularni səzlixim Rəb
təripidin əməs, bəlki əzümning əhməklərqə yürəklik po
etip mahtinixim, halas. **18** Nuroɣun adəmlər insanlarqə
po etip mahtanoɣandikin, mənmu mahtinip bakay. **19**
Qünki əzünglar xunqə dana boloɣandin keyin, silər
əhməklərgə səwr-takət qilixqa razi bolisilər! **20** Məsilən
birsi silərni qul qiliwalsa, birsi silərni yutuwalsa,
birsi silərdin nəp alsa, birsi aldinglarda qongqiliq
qilsa yaki yüzünglaroɣa kaqat salsa, silər uningoɣa yol
qoyisilər. **21** Əpsus, nomus qilip eytimənki, biz undaq
ixlaroɣa ajizlik qilduq! Əmma ular birər ixta mahtinixqa
petinoɣan yərdə (əhməklərqə səzləwatimən!) mənmu xu
ixta [mahtinixqa] petinimən. **22** Ular ibraniylarmu?
Mənmu xundaq. Ular Israillarmu? Mənmu xundaq.
Ular Ibraḥimning nəslimu? Mənmu xundaq. **23** Ular
Məsiḥning hizmətkarlirimu? (mən əqildin azoɣanlardək
səzləwatimən!); mən tehimu xundaq; ziyadə kəp zoruqup
ixlidim, intayin kəp dərriləndim, intayin kəp qetim
qamaldim, kəp qetim əlüm həwplirigə duq kəldim;
24 Yəḥudiylarning «bir kəm qirik qamqa» jazasioɣa
bəx qetim tartildim, **25** üq qetim tikənlik qamqa
jazasini yedim, bir qetim qalma-kesək qilindim, üq
qetim kemə ḥadisisigə uqridim, bir keqə-kündüzni
dengizda ətküzdüm. **26** Daim səpərlərdə bolimən;
dəryalarning həwplirini, qaraqqilarning həwplirini,
yurtdaxlirimning həwplirini, yat əlliklərning həwplirini,
xəḥərning həwpini, bayawanning həwplirini, dengizning
həwplirini, sahta qerindaxlar arisidiki həwplirini baxtin
kəqürdüm; **27** əmgəklər wə japa ixlarda zoruqup,
pat-pat tünəklərdə, aqliqta wə ussuzluqta, daim
roza tutuxlarda, sooɣuqlarda wə yeling-yalingaqliqta
yürüp kəldim. **28** Bu sirttiki ixlardin baxqa, iq-
baoɣrimda barliq jamaətlər üqün ḥər küni üstümni
besip keliwatqan oɣəmlərni yəwatimən. **29** Ḥərkim
ajizlisa, mən ajizlimidimmu? Ḥərkim ezip putlaxqan
bolsa, mən ərtənmidimmu?! **30** Əmdi əgər mahtinixim
zərür bolsa, əz ajizliqimni kərsitidioɣan ixlar bilən
mahtinimən. **31** Rəb Əysaning Huda-Atisi, mənggü
təxəkkür-mədḥiyilərgə layiq Boloɣuqioɣa ayanki, mən
yaloɣan eytmidim. **(aiōn g165)** **32** Dəməxq xəḥiridə
padixaḥ Aretasning qol astidiki waliy meni tutux üqün,
pütün Dəməxq xəḥirini qattiq təqib astioɣa aloɣanidi.
33 Lekin mən sepildiki bir kamardin sewət bilən pəskə
qüxürülüp, uning qolidin qutulup qaqtim.

12 [Əpsus], mahtiniwerixning zərüriyiti bar. Gərqə
uning paydisi bolmisimu, mən Rəbdin kəlgən
alamət kərünüxlər wə wəḥiylər üstidə tohtilay. **2**
Məsiḥdə boloɣan bir adəmni tonuymən; u on tət yil
ilgiri (təndə boloɣan ḥaldimu, yaki təndin taxqirimu
bilməymən, Huda bilidu) üqinqi qat asmanoɣa kətürüldi.
3 Mən xundaq bir kixini bilimən (təndə boloɣan ḥaldimu,
yaki təndin taxqirimu bilməymən, Huda bilidu) — **4**
u jənnətkə kətürülüp, xu yərdə til bilən ipadiligili
bolmaydioɣan, insanlarning deyixi mən'i qilinoɣan ajayip
ixlarni anglidi. **5** Xundaq bir adəm bilən mahtinimən,
əzüm ḥəqqidə bolsa ajizliqmdin baxqa birər ix bilən
mahtanmaymən. **6** Ḥətta mahtinay desəmmu əhmək
ḥesablanmaymən; qünki mən ḥəqiqətni eytqan bolattim;
əmma birsi məndə kərginidin yaki mən tooɣruluq
angliioɣinidin meni (manga axkarilanoɣan wəḥiylərning
oɣayət zor uluoɣluqi tüpəylidin) yuqiri oylap qalmisun
dəp əzümni mahtinixtin yioɣdim. Muxu wəḥiylərning
zor uluoɣluqi tüpəylidin kərəngləp kətməslikim üqün
ətlirimgə sanjiloɣan bir tikən, yəni meni urup tursun dəp
Xəytanning bir əlqisi manga təqsim qilinoɣan; buning
məqsiti, mening kərəngləp kətməslikim üqündur. **8**
Buning tooɣrisida u məndin kətsun dəp Rəbgə üq
qetim yelindim; **9** lekin U manga: «Mening meḥir-
xəpqitim sanga yetərlik; qünki Mening küq-Qudritim
insanning ajizliqida toluq əməlgə axurulidu» — dedi.
Xunga mən Məsiḥning küq-qudriti wujudumda tursun
dəp ajizliqlirimdin mahtinixni tehimu huxluq bilən
talliwalimən; **10** xunga mən Məsiḥ üqün ajizliqlarni,
ḥaqarətlərni, qiyinqiliqlarni, ziyankəxliklərni wə azab-
oqubətlərni hursənlik dəp bilimən. Qünki qaqan ajiz
bolsam, xu qaoɣda küqlük bolimən. **11** Mən [mahtinip]
dərwəqə əhmək bolup qaldim! Lekin əzünglar meni
buningoɣa məjbur qildinglar. Əməliyəttə əslidə mən
silər təripinglardin təriplinixim kerək bolatti; qünki
ḥeq ərzimməs bolsammu, mən ḥeliqi «qaltis uluoɣ
rosullar»din ḥeq tərəptə ḥeq ixta kəm əməsmən. **12**
Dərwəqə mən aranglarda boloɣan qaoɣda rosulning
bexarətlik alamətliri, ḥərtərəplik qidam-səwrqanlik
iqidə məjizilik alamətlər, karamətlər ḥəm qudrətlik
məjizilər bilən əməldə kərsitilgən. **13** Silərni baxqa
jamaətlərdin qaysi tərəptə təwən orunoɣa qoydum? —
pəqətla əzümni silərning üstünglərgə yük qilip artip
qoymioɣinim bilənmu?! Mening bu adalətsizlikimni
əpu qiloɣaysilər! **14** Mana, ḥazir yeninglaroɣa üqinqi
qetim berixqa təyyarmən, xuning bilən silərgə ḥeq
yük eoɣirimni saloɣum yoq. Qünki izdiginim igilikinglar
əməs, bəlki əzünglardur; pərzəntliri ata-anilar üqün
əməs, bəlki ata-anilar pərzəntliri üqün mal-mülük
yioɣixi kerək. **15** Əmdi jeninglar üqün igilikimdin huxluq
bilən sərp qilimən ḥəmdə əzümni sərp qilimən —
gərqə mən silərni qanqə səygənseri mən xunqə az
səyülsəmmu. **16** Əmdi xundaq boloɣini bilən, mən silərgə
ḥeq yük boloɣan əməsmən; birak ḥeligərlik qilip, mən
silərni bablap qoydum! **17** Əjəba, mən silərgə əwətkən
adəmlərning birərsi arqiliq silərdin nəp aldimmu?! **18**
Mən Titusni silərning yeninglaroɣa berixqa ündidim wə
yənə ḥeliqi qerindaxnimu uning bilən billə əwəttim.
Titusning silərdin nəp elip bakqan yeri barmu? Biz
ikkiylən ohxax bir roḥta yüriwatmamduq? Bizning

baskan izimiz ohxax əməsmikən? **19** Yaki silər əzəldin
bizni «Ular aldimizda əzlirini akłap keliwatidu» dəp
oylawatamsilər? [Ix undak əməs]. Biz pəkət Məsihdə
bolup Huda aldida səzləwatimiz; kiliwatkan həmmə ixlar,
i səyümlüklirim, silərning etikadinglarni kurux üqündur.
20 Qünki mən yeninglaroŋa baroŋinimda, silərning ümid
kiloŋan yerimdin qikmay kelixinglardin, əzümningmu
silərning ümid kiloŋan yeringlardin qikmay keliximdin,
yəni aranglarda oŋowoŋa-jedəl, həsəthorluk, oŋəzəp-
nəprət, mənmənqilik, təhməthorluk, oŋəywəthorluk,
təkəbburluk wə parakəndiqiliklər bolarmikin dəp
ənsirəymən; **21** — bu ketim silərning yeninglaroŋa
baroŋinimda, aranglardiki gunah sadir kilip, taki bügüngə
kədər ətküzgən napaklik, buzukluk wə xəhwaniy
ixlardin tehi towa kilmioŋan nuroŋun adəmlərning
səwəbidin Hudayim meni aldinglarda təwən kilip
koyarmikin, xularning kilmixliri tüpəylidin matəm
tutmay turalmaymənmikin, dəp ənsirəymən.

13 Bu yeninglaroŋa üqinqi ketim berixim bolidu.
«Hər bir həküm ikki-üq guwahqining aoŋzida
ispatlinixi kerək». **2** Mən ilgiri ikkinqi ketim yeninglarda
boloŋinimda burun gunah sadir kiloŋanlaroŋa həm kaloŋan
həmminglaroŋa xundak eytkan, hazirmu silərdin neri
bolsammu kaytidin aldin'ala agahlandurup eytimənki
(silər Məsihning mən arkilik səzligənlikigə ispat tələp
kilip keliwatkininglar tüpəylidin), mən baroŋinimda
heqkimni ayimaymən; dərwəkə mən arkilik səzləwatkan
Məsih silərgə nisbətən ajiz əməs, bəlki aldinglarda
intayin kudrətliktur; **4** U dərwəkə ajizlikta krestləngən
bolsimu, lekin Hudaning kudriti bilən yənila hayat.
Bizmu Uningda ajiz bolsakmu, Hudaning silərgə karatkan
kudriti bilən, Uningoŋa baoŋlinip hayat yaxaymiz. **5**
Əmdi əzünglarni etikadta barmu-yok dəp təkxürüp
kərünglar; əzünglarni sinap bekinglar! Silər Əysa
Məsihning əzünglarda boloŋanlikini (sinaktin xallinip
kalmisanglar!) bilip yətməmsilər? **6** Əmdi silərning
bizning sinaktin xallinip kalmioŋanlikimizni bilip
kelixinglarni ümid kilimən. **7** Silərning heqkandak
rəzillik kilmaslikinglar üqün Hudaoŋa dua kilimiz; bu,
bizning sinaktin ətti dəp kariliximiz üqün əməs —
hətta sinaktin ətmidi, dəp karalsakmu, məyli — muhimi
silərning durus boloŋanni kilixinglar. **8** Qünki biz
həkikətkə karxi heq ix kilalmaymiz; nemila kilsak u
bəribir həkikətni ayan kilidu, halas. **9** Qünki biz ajiz
bolsakmu, silərning küqlük boloŋininglardin xadlinimiz.
Xuningdək biz yənə xuningoŋa dua kilimizki, silər
kamalətkə yətküzülgəysilər. **10** Silərning yeninglaroŋa
baroŋinimda Rəb manga oŋulitix üqün əməs, bəlki
etikadni kurux üqün amanət kiloŋan hokukimni ixlitip
silərgə kattik kollukni kərsətməslikim üqün, mən silərdin
yirakta boloŋinimda muxularni yazdim. **11** Əng ahirda,
kerindaxlar, xadlininglar; kamalətkə yətküzülünglar,
rioŋbət-təsəllidə küqəytilinglar; bir oy, bir pikirdə
bolunglar; inak-hatirjəmliktə ətünglar; wə mehir-
muhəbbət wə inak-hatirjəmlikning Igisi Huda silər
bilən billə bolidu. **12** Bir-biringlar bilən pak səyüxlər
bilən salamlixinglar. **13** Barlik mukəddəs bəndilərdin
silərgə salam. **14** Rəbbimiz Əysa Məsihning xapaiti,
Hudaning mehir-muhəbbiti wə Mukəddəs Rohning
həmrah-həmdəmliki silərgə yar boloŋay!

Galatiyaliqlaroɣa

1 Mənki Pawlus, rosul boloɣan (insanlar təripidin
əməs yaki insanlarning wasitisi bilən əməs, bəlki
Əysa Məsiḥ wə Uni əlgənlərdin tirildürgüqi Huda'Ata
təripidin təyinləngən) **2** wə mən bilən billə turuwatqan
barliq qerindaxlardin Galatiya əlkisidiki jamaətlərgə
salam. **3** Huda'Ata wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdin
silərgə meḥir-xəpqət wə hatirjəmlik boloɣay! **4** U
Huda'Atimizning iradisi boyiqə bizni bu ḥazirqi rəzil
zamandin qutquzuxqa Özini gunaḥlirimiz üqün pida
qildi; **(aiōn g165)** **5** Hudaoɣa barliq xan-xərəp əbədil-
əbədgiqə boloɣay, amin! **(aiōn g165)** **6** Silər əzünglarni
Məsiḥning meḥir-xəpqiti arqiliq Qaqiroɣuqining yenidin
xunqə tez yiraqlaxturup baxqiqə bir hil «hux həwər»gə
əgixip ketiwatqininglaroɣa intayin ḥəyran qalmaqtimən!
7 Əməliyəttə u ḥeqqandaq baxqa «hux həwər» əməstur!
— pəqətla bəzi kixilər silərni qaymaqturup, Məsiḥning
hux həwirini burmilimaqqi boloɣan, halas. **8** Lekin ḥətta
biz əzimiz bolayli yaki asmandin qüxkən pərixtə bolsun,
birsi bizning silərgə jakarlioɣinimizoɣa ohximaydioɣan
baxqa bir «hux həwər»ni silərgə jakarlisa, bexioɣa lənət
yaoɣsun! **9** Biz burun eytqinimizdək, ḥazirmu mən
xuni eytimənki, birsi silərning qobul qiloɣininglaroɣa
ohximaydioɣan baxqa bir hux həwərni jakarlisa,
bexioɣa lənət yaoɣsun! **10** Mən Hudani ixəndürüxüm
kerəkmu yaki insanlarni ixəndürüxüm kerəkmu? Yaki
insanlarni hursən qilixim kerəkmu? Mən insanlarni
hursən qilixni nixan qiloɣan bolsam, Məsiḥning quli
bolmioɣan bolattim. **11** Əmdi, i qerindaxlar, silərgə
xuni uqturimənki, mən jakarlaydioɣan hux həwər
insanlardin kəlgən əməs. **12** Qünki mən uni insandin
qobul qiloɣinim yoq yaki birər kixi uni manga
əgətkini yoq, bəlki Əysa Məsiḥ manga wəḥiy arqiliq
yətküzgən. **13** Qünki silər mening Yəḥudiylarning
diniy yolida qandaq ḥayat kəqürgənlikim tooɣuluq —
mening Hudaning jamaitigə əxəddiy ziyankəxlik qilip
uningoɣa buzoɣunqiliq qiloɣanliqimni angliioɣansilər. **14**
Ḥəmdə mən Yəḥudiylarning diniy yolida elimizdiki
nuroɣun təngtuxlirimdin helila aldida turattim wə
ata-bowilirimning ən'ənilirini saqlaxqa pəwqul'addə
qizoɣin idim. **15** Əmma anamning qorsiqidin tartip meni
Özi üqün ayrip, meḥir-xəpqiti arqiliq meni qaqiroɣan
Huda Öz Ooɣlini əllər arisida jakarlax üqün məndə uni
axkarilaxni layiq kərginidə, mən ḥeqqandaq qan-ət igisi
bilən məslihətləxməy, **17** yaki Yerusalemoɣa məndin
ilgiri rosul boloɣanlar bilən kərüxüxkə barmay, bəlki
udul Ərəbistanoɣa atlandim. Keyin Dəməxkkə qaytip
kəldim. **18** Andin üq yildin keyin Yerusalemoɣa Petrus
bilən tonuxuxqa bardim wə uning qexida on bəx kün
turdum. **19** Əmma xu qaoɣda Rəbning inisi Yaquptin
baxqa rosullarning ḥeqqaysisi bilən kərüxmidim. **20**
Mana, mening silərgə ḥazir yazoɣinim Huda aldida
ḥeq yaloɣan əməs! **21** Keyin, mən Suriyə wə Kilikiyə
əlkilirigə bardim. **22** Əmma Yəḥudiyədiki Məsiḥdə
boloɣan jamaətlər meni qirayimdin tonumaytti. **23** Ular
pəqət burun bizgə ziyankəxlik qiloɣan adəmning əzi xu
qaoɣda yoqatmaqqi boloɣan etiqadni ḥazir hux həwər
dəp jakarlimaqta, dəp angliioɣanidi; **24** xuningdək ular
mening səwəbimdin Hudani uluoɣlidi.

2 Yənə buningdin on tət yil keyin, mən Barnabas
bilən Yerusalemoɣa qiqtim; Titusnimu ḥəmraḥ
qilip bardim. **2** Mən bir wəḥiygə binaən xu
yərgə baroɣanidim; wə mən bikar qapmioɣinimni
yaki bikar qapmaywatqinimni jəzmləxtürüx üqün
[Yerusalemdikilərning] aldida (əməliyəttə pəqət
«jamaətning tüwrükliri»dəklərgə ayrim ḥalda) əllər
arisida jakarlaydioɣan hux həwərni bayan qildim. **3**
Nətijidə, ḥətta manga ḥəmraḥ boloɣan Titus Yunanliq
bolsimu, hətnini qobul qilixqa məjburlanmidi; **4**
[xu qaoɣdiki «hətnə» məsilisi»] bolsa, bizning Məsiḥ
əysada muyəssər boloɣan ḥərlükümizni nazarət
qilix üqün arimizoɣa soqunup kiriwaloɣan, bizni
qullukqa qüxürüxməkqi bolup, yaloɣanqiliq qiloɣan
sahta qerindaxlar tüpəylidin boloɣanidi. **5** Lekin biz
hux həwərning ḥəqiqiti silərdin məḥrum qilinmisun
dəp uloroɣa ḥətta bir saətqimu yol qoyoɣinimiz yoq;
6 lekin abruyluq ḥesablanoɣan adəmlərdin bolsa
(mening ularning nemə ikənliki bilən karim yoq; Huda
ḥeqqandaq insanning yüz hatirisini qilmaydu!) — muxu
abruyluq [ərbablar] dəp sanaloɣanlarning məndiki [hux
həwərgə] qoxqini yoq idi. **7** Dəl əksiqə, hux həwərni
hətnə qilinoɣanlaroɣa yətküzüx wəzipisi Petruska
tapxuruloɣandək, hətnisizlərgə yətküzüx wəzipisi manga
tapxuruloɣan dəp tonup yetip **8** (qünki Petrusni
hətniliklərgə rosullukqa Küqləndürgüqi bolsa, menimu
əllərgə [rosul boluxqa] küqləndürgənidi), **9** manga ata
qililoɣan xu meḥir-xəpqətni tonup yətkən «jamaətning
tüwrükliri» ḥesablanoɣan Yaqup, Kefas wə Yuḥannalar
bolsa, silər əllərgə beringlar, biz hətniliklərgə barayli dəp
Barnabas bilən ikkimizgə ḥəmdəmlik ong qolini berixti.
10 Ularning bizgə pəqət kəmbəoɣəllərni untumanglar
degən birla təlipi bar idi; mən dəl bu ixqa qizoɣin
bolup keliwatattim. **11** Biraq, keyin Petrus Antakya
xəḥirigə kəlgəndə, uning əyiblik ikənliki enik boloɣaqqa,
mən uni yüzturanə əyiblidim. **12** Qünki Yaqupning
yenidin bəzi adəmlər kelixtin ilgiri u yat əlliklər
bilən ḥəmdastihan boloɣanidi; biraq ular kəlgəndə,
hətniliklərdin qorqup [xu qerindaxlardin] əzini tartti. **13**
Ḥətta baxqa Yəḥudiy [qerindaxlar] uning bu sahtiliqioɣa
qoxulup kətti; ḥətta Barnabasmu azdurulup ularning
sahtipəzlikigə xerik boldi. **14** Əmma mən ularning hux
həwərning ḥəqiqiti boyiqə durus mangmioɣanliqini
kərüp, ḥəmməylənning aldidila Petruska: «Sən Yəḥudiy
turup, Yəḥudiylarning adətliri boyiqə yaximay, bəlki yat
əlliklərdək yaxawatisən; xundaq turukluq, nemixqa sən
yat əlliklərni Yəḥudiylardək yaxaxqa zorlimaqqimusən?»
— dedim, **15** wə yənə: «Biz [ikkimiz] tuoɣuluximizdinla
Yəḥudiymiz, «gunaḥkar dəp qaraloɣan yat əlliklər»din
əməsmiz, **16** lekin insanning ḥəqqaniy qilinixini Təwrat
qanunioɣa əməl qilixqa intilixliri bilən əməs, bəlki
Əysa Məsiḥning etiqad-sadaqətliki bilən bolidu, dəp
bilimiz. Xunga Təwrat qanunioɣa əməl qilixqa intilix
bilən əməs, bəlki Məsiḥgə baoɣlanoɣan etiqad bilən
ḥəqqaniy qiliniximiz üqün bizmu Məsiḥ Əysaoɣa etiqad
qilduq — qünki ḥeq ət igisi Təwrat qanunioɣa əməl
qilixqa intilixliri bilən ḥəqqaniy qilinmaydu» — dedim.
17 Əmma Məsiḥtə ḥəqqaniy qilinixqa izdənginimizdə,
bizmu «gunaḥkar» dəp ispatlanoɣan bolsaqmu, Məsiḥ
əmdi gunaḥning hizmitidə boloɣuqimu?! Yaq, ḥərgiz!

18 Əmma mən əslidə oɣulatḳan nərsilərni ḳaytidin ḳursam, əzümni [Təwrat ḳanunioɣa] hilaplik̡ ḳiloɣuqi
dəp ispatlap kərsətkən bolimən. **19** Qünki mən Təwrat
ḳanuni bilən Təwrat ḳanunioɣa nisbətən əldüm; nətijidə,
mən Hudaoɣa yüzlinip yaxawatimən. **20** Mən Məsiḥ
bilən billə krestləngənmən, lekin mana, yaxawatimən!
Lekin yaxawatḳini mən əməs, bəlki məndə turuwatḳan
Məsiḥdur. Wə mening ḥazir ətlirimdə yaxawatḳan
ḥayat bolsa, meni səygən wə mən üqün Əzini pida
ḳiloɣan Hudaning Ooɣlining iman-etiḳadidindur. **21** Mən
Hudaning meḥir-xəpḳitini bikar ḳiliwətməymən; qünki
ḥəkḳaniylik̡ Təwrat ḳanuni arḳilik̡ kelidioɣan bolsa,
Məsiḥning əlüxi bikardin-bikar bolup ḳalatti.

3 I əḳilsiz Galatiyaliḳlar, kəz aldinglarda Əysa
Məsiḥ enik̡ sürətləngən, aranglarda krestləngəndək
kərüngənikən, kim silərni ḥəḳikətkə itaət ḳilixtin
azdurup seḥirlidi? **2** Mən pəḳət xunila silərdin sorap
biləyki: — Silər Roḥni Təwrat ḳanunioɣa intilix arḳilik̡
ḳobul ḳildinglarmu, yaki [hux həwərni] anglap, etiḳad
arḳilik̡ ḳobul ḳildinglarmu? **3** Silər xunqə əḳilsizmu?
Roḥḳa tayinip [ḥayatni] baxlioɣanikənsilər, əmdiliktə
ət arḳilik̡ kamalətkə yətməkqimu? **4** Silər [etiḳad
yolida] boloɣan xunqə kəp azab-oḳubətlərni bikaroɣa
tarttinglarmu? Dərwəḳə bikaroɣa kəttioɣu?! **5** Silərgə
Roḥni Təminligüqi, aranglarda məjizilərni yaritiwatḳuqi
bu karamətlərni silərning Təwrat ḳanunioɣa intilip
tayanoɣininglardin ḳilamdu, yaki anglioɣan həwərgə
baoɣlioɣan ixənq-etiḳadinglardin ḳilamdu? **6** [Muḳəddəs
yazmilarda deyilgəndək]: «Ibraḥim Hudaoɣa etiḳad ḳildi;
bu uning ḥəḳḳaniylik̡i ḥesablandi». **7** Xuning üqün,
xuni qüxinixinglar kerəkki, etiḳadtin tuoɣuloɣanlarla
Ibraḥimning ḥəḳik̡iy pərzəntliridur. **8** Muḳəddəs
yazmilarda Hudaning yat əlliklərni Əzigə etiḳad ḳilixi
arḳilik̡ ularni ḥəḳḳaniy ḳilidioɣanlik̡i aldin'ala kərülüp,
Hudaning Ibraḥimoɣa: «Səndə barlik̡ əl-millətlərgə
bəht ata ḳilinidu» dəp hux həwərni aldin eytḳanlik̡i
hatiriləngənidi. **9** Xuning bilən, etiḳadtin boloɣanlar
etiḳad ḳiloɣuqi Ibraḥim bilən təng bəht tapidu. **10** Lekin
Təwrat ḳanunioɣa əməl ḳilimiz dəp yürgənlər bolsa
ḥəmmisi lənətkə ḳalidu. Qünki [muḳəddəs yazmilarda]
mundaḳ yeziloɣan: «Təwrat ḳanunida yeziloɣan ḥəmmə
əmrlərgə üzlüksiz əməl ḳilmaywatḳan ḥərbir kixi lənətkə
ḳalidu». **11** Yənə roxənki, ḥeqkim Hudaning aldida
ḳanunoɣa intilix arḳilik̡ ḥəḳḳaniy ḳilinmaydu; qünki
[muḳəddəs kitabta yeziloɣinidək]: — «Ḥəḳḳaniy adəm
ixənq-etiḳadi bilən ḥayat bolidu». **12** Əmma ḳanun
yoli etiḳad yolioɣa asaslanoɣan əməs, bəlki [muḳəddəs
kitabta]: — «Ḳanunning əmrlirigə əməl ḳiloɣuqi xu
ixlar bilən ḥayat bolidu» deyilgəndəktur. **13** Ḥalbuki,
Məsiḥ bizni Təwrat ḳanunidiki lənəttin ḥər ḳilix üqün
ornimizda lənət bolup bədəl təlidi. Bu ḥəḳtə [muḳəddəs
yazmilarda]: «Yaoɣaqḳa esiloɣan ḥərbir kixi lənətkə
ḳaloɣan ḥesablansun» dəp yeziloɣan. **14** Xuning bilən
Məsiḥ Əysa arḳilik̡ Ibraḥimoɣa ata ḳilinoɣan bəht yat
əlliklərgimu kəltürülüp, biz wədə ḳilinoɣan Roḥni etiḳad
arḳilik̡ ḳobul ḳilalaymiz. **15** Ḳerindaxlar, mən insanlarqə
səzləymən; ḥətta insanlar arisida əzara əḥdə tüzülsimu,
baxḳa ḥeqkim uni yoḳḳa qik̡iriwetəlməydu yaki uningoɣa
birər nərsə ḳoxalmaydu. **16** Xuningdək, [Hudaning
əḥdisidiki] wədilər Ibraḥim wə uning nəsligə eytiloɣan.
[Muḳəddəs kitabta] U: «wə sening nəsilliringgə», (yəni,
kəp kixilərgə) deməydu, bəlki «sening nəslinggə», (yəni
yaloɣuz bir kixigila), dəydu — bu «nəsil» Məsiḥdur.
17 Mən xuni deməkqimənki, Hudaning Məsiḥḳə aldin
tüzgən bir əḥdisini tət yüz ottuz yildin keyin qüxürülgən
Təwrat ḳanuni əməldin ḳalduralmaydu, Hudaning bu
wədisini ḥeq bikar ḳilalmaydu. **18** Qünki [wədə ḳilinoɣan]
miras ḳanunoɣa asaslanoɣan bolsa, mana u Hudaning
wədisigə asaslanoɣan bolmaytti; lekin Huda xapaət
bilən uni Ibraḥimoɣa wədə arḳilik̡ ata ḳiloɣan. **19**
Undaḳta, Təwrat ḳanunini qüxürüxtiki məḳsət nemə? U
bolsa, insanlarning itaətsizlikliri tüpəylidin, Hudaning
mirasi wədə Ḳilinoɣuqi, yəni Ibraḥimning nəsli dunyaoɣa
kəlgüqə ḳoxumqə ḳilip berilgən; u pərixtilər arḳilik̡ bir
wasitiqining ḳoli bilən bekitilip yoloɣa ḳoyuloɣan. **20**
Əmma «wasitiqi» bir tərəpningla wasitiqisi əməs (bəlki
ikki tərəpningkidur), lekin Huda Əzi pəḳət birdur. **21**
Undaḳta, Təwrat ḳanuni Hudaning wədilirigə zitmu?
Yaḳ, ḥərgiz! Əgər birər ḳanun insanlarni ḥayatlik̡ḳa
erixtürələydioɣan bolsa, undaḳta ḥəḳḳaniylik̡ jəzmən xu
ḳanunoɣa asaslanoɣan bolatti. **22** Ḥalbuki, muḳəddəs
yazmilar pütkül aləmni gunaḥning ilkigə ḳamap ḳoyoɣan;
buningdiki məḳsət, Əysa Məsiḥning sadaḳət-etiḳadi
arḳilik̡ wədining etiḳad ḳiloɣuqilaroɣa berilixi üqündur.
23 Lekin etiḳad yoli kelip axkarə boloɣuqə, biz Təwrat
ḳanuni təripidin ḳooɣdilip, axkarə bolidioɣan etiḳadni
kütüxkə ḳamap ḳoyuloɣaniduḳ. **24** Xu təriḳidə, bizning
etiḳad arḳilik̡ ḥəḳḳaniy ḳiliniximiz üqün Təwrat ḳanuni
bizgə «tərbiyiligüqi» bolup, bizni Məsiḥḳə yetəklidi.
25 Lekin etiḳad yoli axkara bolup, biz əmdi yənə
«tərbiyiligüqi»ning nazaritidə əməsmiz. **26** Qünki
ḥəmminglar Məsiḥ Əysaoɣa etiḳad ḳilix arḳilik̡ Hudaning
ooɣulliri boldunglar. **27** Qünki ḥərḳaysinglar Məsiḥgə
kirixkə qəmüldürülgən bolsanglar, Məsiḥni kiyiwaloɣan
boldunglar. **28** Məsiḥdə nə Yəḥudiy bolmaydu nə Grek
bolmaydu, nə ḳul bolmaydu nə ḥər bolmaydu, nə ər
bolmaydu nə ayal bolmaydu, ḥəmminglar Məsiḥ Əysada
bir bolisilər. **29** Silər Məsiḥḳə mənsup boloɣanikənsilər,
silərmu Ibraḥimning nəsli bolisilər wə uningoɣa wədə
ḳilinoɣan [bəht-saadətkə] mirashordursilər.

4 Yənə xuni eytimənki: Gərqə bir bala pütün mülükning
igisi bolsimu, mirashor gədək waḳitlirida taki
atisi bəlgiligən waḳit toxmioɣuqə, u əz əyidiki ḳuldin
pərḳi bolmaydu. Qünki u yənila hojidarlar wə bala
baḳḳuqilarning baxḳuruxida bolidu. **3** Xuningoɣa ohxax,
bizmu gədək waḳtimizda, bu dunyadiki «asasiy ḳaidə-
ḳanuniyətlər» astida ḳul boloɣaniduḳ. **4** Lekin, waḳit-saiti
toluḳ toxḳanda, Huda Əz Ooɣlini [bu dunyaoɣa] əwətti. U
bir ayal kixidin tuoɣuloɣan, xuningdək Təwrat ḳanuni
astida tuoɣuloɣanidi. **5** Buningdiki məḳsət, Huda Təwrat
ḳanuni astida yaxioɣan [bizlərni] bədəl tələp ḥərlükkə
qik̡irip, bizning ooɣullukḳa ḳobul ḳiliniximiz üqündur. **6**
Ḥəm silər Uning ooɣulliri boloɣanlik̡inglar üqün, Huda
Əz Ooɣlining: «Abba! Atam!» dəp qaḳiroɣuqi Roḥini
əwətip ḳəlbimizgə saldi. **7** Xuning üqün, silər ḥazir ḳul
əməs, bəlki ooɣulliridursilər; ooɣulliri boloɣanikənsilər,
Huda arḳilik̡ Əzigə mirashor bolisilər. **8** Burun, Hudani
tonumioɣan waḳtinglarda dərwəḳə yaloɣan ilaḥlarning
ḳullukioɣa tutuloɣansilər. **9** Əmdiliktə, ḥazir [ḥəḳik̡iy]
Hudani tonuoɣanikənsilər, — yaki enik̡rak ḳilip eytḳanda,

Huda təripidin tonuloŋanikənsilər, əmdi silər nemə
dəp bu dunyadiki küqsiz, əbjək ərziməs «asasiy kaidə-
kanuniyətlər»gə karap yanisilər? Ularning kullukioŋa
yengiwaxtin kaytixni halamsilər? **10** Silər alahidə
kün, ay, pəsil wə yillarni etiwaroŋa elip hatiriləxkə
baxlidinglar! **11** Mən ilgiri silərgə singdürgən əjrim
bikar ketərmikin, dəp silər üqün ənsirəwatimən. **12**
Kerindaxlar, mən xuni silərdin ətünimənki, manga
ohxax bolunglar; qünki mən silərgə ohxax boldum. Silər
əslidə manga heq azar yətküzmigənidinglar. **13** Əmma
silərgə məlumki, ətlirimdiki bir zəiplik tüpəylidin, mən
hux həwərni silərgə birinqi ketim yətküzgənidim. **14** U
qaoŋda, ətlirimdiki bu zəiplik silərgə nisbətən sinaktək
bolsimu, lekin silər meni kəmsitmidinglar yaki qətkə
kakmidinglar. Əksiqə, meni Huda əwətkən bir pərixtini,
hətta Məsih Əysa əzini kütkəndək kütüwaldinglar. **15** U
qaoŋdiki bəht-bərikitinglar əmdi nəgə kətti?! Mən silərgə
guwahqi bolup eytalaymənki, u qaoŋda silər mumkin
bolsa, manga kəzliringlarni oyup berixkimu razi idinglar!
16 Əmdiliktə, silərgə həkikətni səzligənlikim üqün
düxmininglaroŋa aylinip kaldimmu? **17** [Mən eytip ətkən]
heliki adəmlər silərgə kizoŋinlik kərsitidu, əmma niyiti
durus əməs; ular pəkət silərni [nijatning] sirtioŋa qikirip,
kizoŋinlikinglarni əzlirigə karitiwalmakqi. **18** Əmma mən
silər bilən birgə boloŋan wakitlardila əməs, bəlki daim
yahxi ixka kizoŋinlik kilixning əzi yahxidur, əlwəttə. **19**
Səyümlük balilirim! Məsih silərdə tərəldürülgüqə mən
silər üqün toloŋak azablirini yənə bir ketim tartiwatimən!
20 Mening hazirla yeninglaroŋa berip, silərgə baxkiqə
tələppuz bilən səzligüm keliwatidu; qünki bu əhwalinglar
tooŋruluk nemə kilixni zadila bilməywatimən! **21** I Təwrat
kanunining ilkidə yaxaxni halaydioŋanlar, silərdin xuni
sorap bakay, silər Təwratning əzidə nemə deyilgənlikigə
kulak salmamsilər? **22** Təwratta, Ibrahimning ikki ooŋli
bolup, biri dedəktin, yənə biri hər ayalidin boloŋan,
dəp hatiriləngən. **23** Dedəktin boloŋan ooŋul «ət bilən»
tuoŋuloŋan; hər ayalidin boloŋan ooŋul bolsa Hudaning
wədisi arkilik tuoŋuloŋandur. **24** Bu ikki ixni bir ohxitix
degili bolidu. Bu ikki ayal [Hudaning insanlar bilən]
tüzgən ikki əhdisining wəkilidur. Birinqi əhdə Sinay
[teoŋidin] kelip, dərhəkikət balilirini kullukta boluxka
tuoŋidu; mana Həjər uningoŋa wəkildur; **25** demək, Həjər
bolsa Ərəbistandiki Sinay teoŋioŋa simwol kilinip, yəni
bügünki Yerusalemoŋa ohxitilidu; qünki u xəhər wə
uning baliliri kullukta turmakta. **26** Əmma yukiridin
boloŋan Yerusalem hərdur, u həmmimizning anisidur;
27 Qünki, [mukəddəs yazmilarda] mundak yeziloŋan: —
«Huxal bol, i pərzənt kərmigən tuoŋmas ayal! Təntənə
kilip yangrat, towla, i toloŋak tutup bakimioŋan! —
Qünki oŋerib ayalning baliliri eri bar ayalningkidin
kəptur!» **28** Əmdi i kerindaxlar, Ishak Hudaning
wədisidin tuoŋuloŋandək bizmu Hudaning wədisi boyiqə
tuoŋuloŋan pərzəntlərmiz. **29** Lekin u qaoŋda «ətlərdin
tuoŋuloŋan» bala «rohtin tuoŋuloŋan» balioŋa ziyankəxlik
kiloŋinidək, hazir xundak bolidu. **30** Lekin mukəddəs
yazmilarda nemə deyilgən? Uningda: «Sən bu dedikingni
ooŋli bilən koxup həydiwət! Qünki dedəktin tapkan ooŋul
hərgiz hər ayalingdin boloŋan ooŋul bilən miraska ortak
bolmaydu!» dəp pütülgən. **31** Əmdi, kerindaxlar, biz
dedəkning əməs, bəlki hər ayalning pərzəntliridurmiz.
Məsih bizni hərlüktə yaxisun dəp hər kildi. Xuning
bilən uningda tapan tirəp turunglar wə kullukning
boyunturukioŋa kaytidin kisilip kalmanglar.

5 Mana, mənki Pawlus silərgə xuni eytip koyayki, əgər
silər hətnə kobul kilsanglar, u qaoŋda Məsihning
silərgə heqkandak paydisi kalmaydu. **3** Mən hətnini
kobul kiloŋan hərbir kixigə yənə agahlandurup
həkikətni eytip koyayki, ularning Təwrattiki barlik əmr-
bəlgilimilərgə [toluk əməl kilix] məjburiyiti bardur. **4**
Əy Təwrat kanuni arkilik əzümni həkkaniy adəm kilay
degənlər, hərbiringlar Məsihdin ayrilip, məhrum bolup,
[Hudaning] xapaitidin qikip, yikilip uningdin kaldinglar.
5 Qünki Rohka tayinip həkkaniylikka baoŋlanoŋan arzu-
armanni etikad bilən təlpünüp kütməktimiz. **6** Qünki
Məsih Əysada hətnilik küqkə igə əməs, hətnisizlikmu
küqkə igə əməs, küqkə igə boloŋini pəkət muhəbbət
arkilik ix kilidioŋan etikadtur. **7** Silər obdan qepip
mengiwatkanidinglar; birak kim silərni həkikətkə itaət
kilixtin tosuwaldi? **8** Bundak kayil kilix amili silərni
Qakiroŋuqidin boloŋan əməs! **9** «Kiqikkinə hemirturuq
pütkül hemirni boldurup yooŋinitidu!» **10** Əzüm Rəbgə
karap kayil boldumki, silərmu bu ixta heq baxkiqə
oyda bolmaysilər. Əmma silərni kaymukturuwatkan kim
boluxidin kət'iynəzər, u qokum tegixlik jazasini tartidu.
11 Kerindaxlar, əgər mən «hətnə kilinix kerək» dəp
jakarlap yürgən bolsam, undakta mən bügünki küngiqə
yənə nemə üqün [Yəhudiylardin] ziyankəxlikkə uqrap
kelimən? Əgər xundak kiloŋan bolsam, «krest bizarliki»
yok kilinatti! **12** Silərni kutritiwatkan bu adəmlər əzlirini
ahta kiliwətsun dəymən! **13** Qünki kerindaxlar, silər
ərkinlikkə qakirildinglar. Lekin ərkinlikinglarni ətlərning
arzu-həwəslirigə kanduruxning bahanisi kilmanglar,
bəlki mehir-muhəbbət bilən bir-biringlarning kullukida
bolunglar. **14** Qünki pütkül Təwrat kanuni «Koxnangni
əzüngni səygəndək səygin» degən birla əmrdə əməl
kilinidu. **15** Lekin pəhəs bolunglarki, bir-biringlarni
qixləp tartip yalmap yürüp, bir-biringlardin yutulup
kətmənglar yənə! **16** Əmma xuni dəymənki — [Mukəddəs]
Rohta menginglar, wə xu qaoŋda silər ətlərning arzu-
həwəslirigə yol koymaysilər. **17** Qünki ət Rohka zit
boloŋan ixlarni arzu kilidu, wə Roh ətkə zit boloŋan
ixlarni arzu kilidu. Ular ikkisi bir-birigə karimukarxidur;
nətijidə, əzünglar arzu kiloŋan ixlarni kilalmaysilər.
18 Wəhalənki, silər Rohning yetəkqilikidə bolsanglar,
u qaoŋda Təwrat kanunining ilkidə bolmaysilər. **19**
Əmdi ətning əmälliri roxənki — zinahorluk, buzukluk,
napaklik, xəhwaniylik, **20** butpərəslik, sehirgərlik,
əqmənliklər, jedəllər, kizoŋanqukluklar, oŋəzəplər,
rikabətlixixlər, bəlgünqiliklər, guruhwazliklar, **21**
həsətborluklar, katillikar, harakkəxliklər, əyx-ixrətlər
katarlik ixlardur; bu ixlar tooŋruluk burunki eytkinimdək
hazir yənə bir ketim agahlandurimənki, bundak ixlarni
kiloŋuqilar Hudaning padixahlikioŋa miraslik kilmaydu.
22 Wəhalənki, Rohning mewisi bolsa mehir-muhəbbət,
xad-huramlik, hatirjəmlik, səwr-takət, mehribanlik,
yahxilik, ixənq-sadiklik, **23** məmin-mulayimlik wə
əzini tutuwelixtin ibarət. Muxundak ixlarni tosidioŋan
heqkandak kanun yoktur. **24** Lekin Məsihkə mənsup
boloŋanlar ətlirini, xundakla uningdiki ixklar wə həm
həwəslərni təng krestligən bolidu. **25** Rohta yaxawatkan

bolsaḳ, Roḥḳa əgixip mangayli. **26** Bir-birimizni rənjitip,
bir-birimizgə ḥəsət ḳilip, ḥakawur xəḥrətpərəslərdin
bolmayli.

6 Ḳerindaxlar, aranglardin birsining ḥazirmu bir
gunaḥ-səwənlik sadir ḳiliwatḳanliḳi bayḳaloŋan bolsa,
aranglardiki roḥiy kixilər yuwax-mulayimliḳ roḥi bilən
uni yolidin ḳayturup kelinglar. Xuning bilən bir waḳitta,
əzünglarningmu azdurulup kətməslikinglaroŋa diḳḳət
ḳilinglar. **2** Bir-biringlarning eoŋirqiliḳini kətürünglar.
Xundaḳ ḳilsanglar, Məsiḥning ḳanunioŋa əməl ḳiloŋan
bolisilər. **3** Qünki birsining tarazioŋa tohtioŋudək ixi
bolmay turup əzini tarazioŋa tohtioŋudək dəp qaoŋlisa, u
əz-əzini aldioŋanliḳ, halas. **4** Lekin ḥərkim əz əməliyitigə
ḳarap təkxürüp baḳsun; xuning bilən baxḳilarningkidin
əməs, bəlki əz əməlliridinla pəhirləngüdək ix bolsa,
pəhirlənsə bolidu. **5** Qünki ḥərbir adəm əz yükini
kətürüxi kerək. **6** Hudaning səz-kalamidin təlim aloŋuqi
əzigə təlim bərgüqini əzidə bar boloŋan yahxi nərsilərdin
ortaḳ bəḥrimən ḳilsun. **7** Əz-əzünglarni aldimanglar
— Hudani aldap əhməḳ ḳiloŋili bolmaydu; qünki kim
nemə terisa, xuni alidu. **8** Əz ətlirining arzu-ḥəwəslirini
ḳanduruxḳa uruḳ qaqḳan kixi əz ətliridin qiriklik
ḥosulini alidu. Lekin Roḥni hursən ḳilix üqün uruḳ
qaqḳan kixi bolsa Roḥtin mənggülük ḥayat alidu. **(aiōnios g166)** **9** Xunga, yahxi ixlarni ḳilixtin ḥarmayli. Uningoŋa
erinmisək waḳti-saiti toxḳanda qoḳum ḥosul alalaymiz.
10 Xu səwəbtin, bizdə pursət bolsila, ḥəmməyləngə,
bolupmu etiḳadtiki ailigə mənsup boloŋanlaroŋa yahxi
ixlarni ḳilip berəyli. **11** Mana, əz ḳolum bilən xunqə
qong ḥərplər bilən yazoŋinimoŋa ḳaranglar! **12** Silərgə
hətnini ḳobul ḳilixni məjburlimaḳqi boloŋanlar, ularning
ḥərbiri pəḳət əzlirining taxḳi ḳiyapitini pərdazlap
kərsətməḳqi boloŋan, halas; ularning bu məḳsiti pəḳət
«Məsiḥning kresti» tüpəylidin boloŋan ziyankəxliktin
ḳeqixtin ibarət, halas. **13** Qünki ular əzlirimu hətnə
ḳilinoŋini bilən Təwrat ḳanunioŋa əməl ḳilmaydu; lekin
ular ətliringlardin mahtinix üqün bəribir silərni hətnini
ḳobul ḳildurmaḳqi bolidu. **14** Əzümni elip eytsam,
Rəbbimiz Əysa Məsiḥning kresttiki [ölümi]din baxḳa
ḥeq ix bilən mahtanmioŋaymən! Qünki Uning kresti
wasitisidin bu dunya manga nisbətən krestləngən wə
mənmu bu dunyaoŋa nisbətən krestləngənmən. **15** Qünki
Məsiḥ Əysada nə hətnilik nə hətnisizlik degənlər küqkə
igə əməstur; birdinbir küqkə igə bolidioŋini pəḳət yengi
bir yaraloŋuqidur! **16** Bu ḳaidə boyiqə mangidioŋanlaroŋa,
ularning ḥəmmisigə wə Hudaning Israilioŋa hatirjəmlik
wə rəḥim-xəpḳət boloŋay! **17** Buningdin keyin ḥeqkim
bu ixlar bilən yənə meni awarə ḳilmisun! Qünki mən
əz bədinimdə Əysaning yara izlirini kətürimən! **18**
Ḳerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti
roḥinglaroŋa yar boloŋay! Amin!

Əfəsusluqlaroŋa

1 Hudaning iradisi bilən, Məsiḥ Əysaning rosuli boloŋan mənki Pawlustin Əfəsusta turuwatqan muqəddəs bəndilərgə, yəni Məsiḥ Əysada ihlasmən boloŋanlaroŋa salam! **2** Atimiz Huda ḥəm Rəb Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpqət wə hatirjəmlik boloŋay! **3** Bizni Məsiḥtə, ərxlərdə barliq roḥiy bəht-bərikətlər bilən bərikətligən, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Hudasi ḥəm Atisi mubarək boloŋay! **4** Qünki U bizni, muḥəbbət iqidə bolup Əzining aldida pak-muqəddəs, daoŋsiz turuximiz üqün aləm apiridə qilinmay turupla talliwaloŋanidi; **5** U Əz iradisigə yaqqini boyiqə bizni aldin'ala Əysa Məsiḥ arqiliq Əzigə ooŋulluqqa qobul qilixqa bekitkənidi; **6** bu ixta Uning meḥir-xəpqitining uluoŋluqioŋa mədḥiyə oqulidu; qünki U meḥir-xəpqiti bilən bizni Əz səyginidə xapaətləndürgənidi. **7** Biz Uningda [Atining] meḥir-xəpqitining molluqi bilən Uning qeni arqiliq qulluqtin ḥər qilinixqa, itaətsizliklirimizgə qarita kəqürümgə muyəssər bolduq; **8** U [bu meḥir-xəpqətni] barliq danaliq ḥəm pəm-parasət bilən bizgə zor tartuqlidiki, **9** — U Əz kəngligə pükkən güzəl haḥixi boyiqə iradisidiki sirni, yəni waqit-zamanlarning pixip yetilixini idarə qilixi bilən barliq məwjudatlaroŋa, yəni ərxlərdə boloŋanning ḥəmmisigə, zeminda boloŋanning ḥəmmisigə Məsiḥni bax qilip ularni Məsiḥtə jəm qilix məqsitini bizgə ayan qildi; **11** Uningda bizmu Hudaoŋa miras qilinoŋan; biz xu məqsəttə barliq ixlarni əqil-iradisi boyiqə idarə Qiloŋuqining nixani bilən xu ixqa aldin'ala bekitilgəniduq; **12** xuning bilən Məsiḥni awwal tayanq qiloŋan bizlər Uning xan-xərpining uluoŋluqini namayan qiloŋuqi bolduq; **13** ḥəqiqətning kalam-səzini, yəni nijatinglardiki hux həwərni anglap silərmu Uningoŋa tayandinglar — wə Uningoŋa ixənginingларda, silər wədə qilinoŋan Muqəddəs Roḥ bilən məḥürləndinglar. **14** Hudaning xan-xəripining uluoŋluqi namayan qilinip, igiliki üzül-kesil ḥər-nijat qilinoŋuqə, Muqəddəs Roḥ mirasimizning «kapalət»i bolidu. **15** Xuning bilən, silərning Rəb Əysaoŋa baoŋlioŋan etiqadinglar wə barliq muqəddəs bəndilərgə boloŋan muḥəbbitinglar tooŋruluq angliogandin tartip, **16** dualirimda silərni əsləp, silər üqün rəḥmət eytixni tohtatmidim; **17** tiləydioŋinim xuki, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Hudasi, xan-xərəpning Igisi boloŋan Ata silərning Uni toluq bilixinglaroŋa danaliq ḥəm wəḥiyni əzləxtürgüqi roḥni ata qiloŋay, **18** xuning bilən silərning qəlbtiki kəzliringlar roxənlixip, Uning qaqirikioŋa baoŋlanoŋan ümidning nemilikini, Uning muqəddəs bəndiliridə boloŋan xərəplik mirasining qimmətliklikini **19** wə Uning ixəngüqi bizlərgə zor küqi bilən qaratqan qudritining ḥəsabsiz büyüklükini bilip yətkəysilər; **20** dəl xu qudrətni U Məsiḥni əlümdin tirildürüp, ərxlərdə Əzining ong yenida olturoŋuzoŋinida Uningda yürgüzgənidi; **21** pəqət bu zamandila əməs, bəlki kəlgüsi zamandimu Uni barliq ḥəkümranliqtin, ḥoqukqtin, küq-qudrəttin, hojayinliqtin wə barliq tiloŋa elinidioŋan ḥərqandaq nam-xərəptin kəp üstün qoyoŋan; **(aiōn g165)** **22** barliq məwjudatlarni Uning putliri astioŋa qoyup, jamaət üqün Uni ḥəmmigə bax boluxqa ata qiloŋan. **23** Jamaət bolsa Uning teni, yəni ḥəmmini ḥəmmə jəḥəttin Tolduroŋuqining mukəmməl jəwḥiridur.

2 Wə silər bolsanglar, qəbiḥlikliringlar ḥəm gunaḥliringlarda əlgən bolup, **2** bu dunyaning dəwrigə əgixip, ḥawaning ḥoqukqini tutqan ḥəkümdaroŋa, yəni bügünki kündə itaətsizliktin boloŋan pərzəntlərni qutritiwatqan roḥqa əgixip, bu ixlarda ilgiri mangoŋansilər; **(aiōn g165)** **3** biz ḥərbirimizmu ilgiri xularning arisida ətlirimizdiki xəḥwət-ḥəwəslərdə ḥayat ətküzgənmiz, ətlirimiz ḥəm əz oy-hiyalimizning haḥixlirioŋa əməl qilip, baxqilaroŋa ohxax, maḥiyəttə «oŋəzəptiki pərzəntlər» boloŋanmiz; **4** birak Huda, mol rəḥim-xəpqətni kərsətküqi bolup, bizni səygəndə bizgə kərsətkən aləmbəhx meḥir-muḥəbbiti tüpəylidin, — **5** ḥətta itaətsizliklərdə əlgən waqtimizdimu, bizgə Məsiḥ bilən billə jan kirgüzüp (meḥir-xəpqət bilən qutquzuldunglar!), **6** bizni Uning bilən billə tirildürüp, ərxlərdə Məsiḥ Əysa bilən billə olturoŋuzoŋan; **7** məqsiti kəlgüsi zamanlarda Uning Məsiḥ Əysada bizgə qaritiloŋan meḥribanliqi bilən ipadiləngən xapaitining xunqə oŋayət zor ikənlikini kəsitixtin ibarəttur; **(aiōn g165)** **8** qünki silər xəpqət bilənla ixənq arqiliq qutquzuldunglar. Bu ix əzünglardin kəlgən ix əməs, bəlki Hudadin kəlgən iltipat, **9** u zadila adəmlərning əməl-əjridin kəlməydu, bu ḥəm ḥeqkimning mahtanmasliqi üqündur. **10** Qünki biz Hudaning ixligən ḥüniridurmiz, həyrhaḥ ixlar üqün Məsiḥ Əysada yaritiloŋanmiz; Huda əsli bizning ularda mengiximiz üqün bu ixlarni aldin'ala təyyarlioŋanidi. **11** Xunga silər əslidə ətliringlaroŋa asasən «yat əllər» dəp ḥəsablanoŋininglarni, — insanning qoli bilən ətliridə «hətnə qilinoŋanlar» dəp ataloŋanlar təripidin «hətnisiz» dəp ataloŋanliqinglarni, **12** xundaqla xu qaoŋda Məsiḥsiz bolup, Israilning puqralikining sirtida turup, wədilərni elip kəlgüqi əḥdilərni yat bilip, bu dunyada ümidsiz ḥəm hudasiz yaxioŋininglarni esinglarda tutunglar; **13** lekin əsli yiraqlarda boloŋan silər ḥazir Məsiḥning qeni arqiliq yeqin qilindinglar; **14** qünki U bizning inaqliqimizdur, U ikki tərəpni bir qilip otturidiki ara tamni qeqiwətti; **15** yəni, Əz ətliri arqiliq əqmənlikni tügitip, bəlgilimilərni kərsətkən, əmrlərni yətküzgən qanunni bikar qilip, ikki tərəpni Əzidə yengi bir adəm qilip yaratti, xuning bilən inaqlikni apiridə qildi; **16** krestkə mihlinip muxuning wasitisi bilən əqmənlikni qətl qilip, ikkisini bir təndə Huda bilən əpləxtürdi; **17** andin U kelip, yiraqlarda turoŋan silərgimu inaqliq hux həwirini jakarlidi, yeqindikilərgimu inaqlikni jakarlidi. **18** Qünki ḥər ikkimizning Uning arqiliq bir Roḥta Ata aldioŋa kirix ḥoqukqimiz bardur. **19** Xunga xuningdin baxlap silər musapirlar, yaqa yurttikilər əməs, bəlki muqəddəs bəndilərgə wətəndax bolisilər, Hudaning əyidikiliridin bolisilər; **20** silər rosullar wə pəyoŋəmbərlər boloŋan ulning üstigə qurulmaqtisilər; binaning «burjək texi» bolsa Əysa Məsiḥ Əzidur; **21** Uningda pütkül bina puhta jipsilaxturulup, Rəbdə muqəddəs bir ibadəthana boluxqa əsüp barmaqta. **22** Silərmu [qoxulup] Uningda Hudaning bir turaloŋusi boluxqa Roḥta birləxtürülüp qurulmaqtisilər.

3 Xu səwəbtin silər «yat əldikilər» üqün Məsiḥ Əysaning məḥbusi boloŋan mənki Pawlus — **2** (silər bəlkim manga tapxuruloŋan, silərgə Hudaning xəpqitini elip baridioŋan oŋojidarliqim tooŋruluq, **3** yəni Uning

manga wəḥiy bilən sirni ayan qiloŋanliqi tooŋruluq
həwərdar boluxunglar mumkin (mən bu tooŋrisida
ilgiri az-paz yazoŋanidim; **4** silər uni oqucoŋininglarda,
Məsiḥning siri tooŋruluq yorutuloŋanliqimni bilip
yetisilər) **5** ilgiriki dəwrlərdə bu sir insan balilirioŋa
Uning muqəddəs rosulliri wə pəyoŋəmbərlirigə Roḥ
arqiliq ḥazirqidək enik wəḥiy qilinoŋandək, ayan
qilinoŋan əməs. **6** Demək, hux həwər arqiliq «yat
əldikilər»din boloŋanlarmu ortaq mirashorlar, təndiki
ortaq əzalar, Məsiḥ Əysada boloŋan wədidin ortaq
bəḥrimən boloŋuqilar bolidu; **7** Hudaning xəpqiti
manga elip kəlgən iltipat bilən, Uning küq-qudritining
yürgüzülüxi bilən, mən bu ixqa hizmətkar qilip
təyinləndim; **8** manga — muqəddəs bəndiliri iqidiki əng
təwinidinmu təwən boloŋan manga muxu iltipat, yəni
əllər arisida Məsiḥning məlqərligüsiz baylikliri tooŋruluq
hux həwər jakarlax **9** wə xundaqla ḥəmmini yaratqan
Hudada yoxurun bolup kəlgən bu sirning qandaq
əməlgə axuruluxi tooŋruluq ḥəmməylənni yorutux
hizmiti amanət qilindi. **(aiōn g165)** **10** Buning məksiti
ərxlərdə boloŋan ḥəkümranloroŋa ḥəm ḥoqukloroŋa
Hudaning kəp tərəplimilik danaliqi jamaət arqilik
ḥazir axkarə qilinixtin ibarəttur. **11** Bu ix bolsa,
Uning Məsiḥ Əysa Rəbbimizdə ijra qilinoŋan mənggülük
muddiasi boyiqidur; **(aiōn g165)** **12** Uning ixənq-sadiqliqi
arqilik biz jasarətkə ḥəm Hudaning aldioŋa hatirjəmlik
bilən kirix ḥoqukioŋa igə bolduq; **13** xuning üqün
silərdin ətünimənki, mening silər üqün tartqan japa-
jəbirlirim tüpəylidin pərixan bolmanglar; qünki bu ix
silərning xan-xəripinglar bolidu). **14** Mən xu səwəbtin
tizlirimni Atioŋa pükimənki, **15** (asman-zemindiki
barliq atilik munasiwətlər Uningdin «ata» namini alidu)
16 U Əz xan-xəripidiki baylikler bilən, Roḥi arqilik
silərni iqki dunyayinglarda küqləndürgəy; **17** xuning
bilən Məsiḥ qəlbinglarda ixənq arqilik turup, silər
meḥir-muḥəbbət iqidə yiltiz tartoŋan, ul selinoŋan,
18 barliq muqəddəs bəndilər bilən billə Məsiḥning
muḥəbbitining kəngliki, uzunluqi, qongqurluqi wə
egizlikini qüxinip igiliwaloŋaysilər; yəni adəmning bilip
yetixidin ḥəssiləp exip qüxidioŋan Uning muḥəbbitini
bilip yətkəysilər, xuningdək Hudaning mukəmməl
jəwḥiri bilən toldurulоŋaysilər. **20** Əmdi iqimizdə
yürgüzidioŋan qudriti boyiqə barliq tilikimiz yaki
oylioŋanlirimizdinmu ḥəddi-ḥesabsiz artuq wujudqa
qikirixqa qadir Boloŋuqioŋa, — **21** Uningoŋa dəwrdin
dəwrgiqə, əbədil'əbədgiqə jamaəttə Məsiḥ Əysa arqilik
xan-xərəp boloŋay! Amin! **(aiōn g165)**

4 Əmdi xu səwəblərdin, Rəbning məḥbusi boloŋan
mənki, [Hudaning] silərni qakiroŋan [büyük]
qakirikioŋa layiq ḥalda mengixliringlarni ətünimən,
2 ḥəmmə ixta kəmtərlik wə yuwax-mulayimlik bilən,
səwrqanlik bilən, bir-biringloroŋa muḥəbbət iqidə kəng
qorsaq bolup, **3** inaq-hatirjəmlikning rixtisi bilən, Roḥta
boloŋan birlikni tutuxqa intilixinglarni [ətünimən]. **4**
Tən birdur, Roḥ birdur, — huddi qakiriloŋininglarda,
ohxax bir arzu-ümidkə qakiriloŋininglardək, — **5**
Rəb birdur, iman-etiqad birdur, qəmüldürülüx birdur,
6 ḥəmmining Huda'Atisi birdur; U bolsa ḥəmmidin
üstün turoŋuqi, ḥəmmini yürgüzgüqi wə ḥəmmimizning
iqidə Boloŋuqidur. **7** Xundaqtimu ḥazir ḥərbirimizgə
Məsiḥning iltipatining əlqimi boyiqə xəpqət təqdim
qilinoŋandur; **8** xunga, muqəddəs kitabta [Huda]
eytqinidək: — «U yuqirioŋa kətürüldi, [Insanlarni] tutqun
qiloŋuqilarni U Əzi əsir qilip elip kətti, Ḥəm insanloroŋa
iltipatlarni təqdim qildi». **9** Əmdi «kətürülgən» zat
bolsa, [awwal] yərning tegigə qüxkən zatning Əzi
əməsmu? **10** Qüxkən zat bolsa barliq ərxlərdin
yuqirioŋa kətürülgənning dəl Əzidur; kətürülüxining
məqsiti, aləmning barliqini tolduruxtin ibarət; **11**
Xunga, bəzilərni rosullar, bəzilərni pəyoŋəmbərlər,
bəzilərni hux həwərqilər, bəzilərni bakkuqi wə
yaki təlim bərgüqilər qilip təyinligən dəl Əzidur.
12 Bularning məqsiti muqəddəs bəndilərni hizmət
wəzipisigə, jümlidin Məsiḥning tenini qurup qikixqa
qorallandurup kamalətkə yətküzüxtin ibarət; **13** wəzipə
ḥəmmimizning etiqadta ḥəm Hudaning Ooŋlini toluq
tonuxta birlikkə keliximizgiqə, kamil adəm bolup
yetixip qikiximizoŋiqə, — yəni Məsiḥning mukəmməl
jəwḥiri gəwdiləngən qəddi-qamət əlqimigə yetiximizgiqə
dawamlaxturulmaqta; **14** xundaq boloŋanda, yənə gədək
balilardin bolmay, adəmlərning quwluqidin oylap qikkan
aldamqi niyət-pilanliri bilən, ularning ḥiylə-nəyringidin
qikkan təlimatining dolqunliridin urulup, uning ḥərhil
xamilida uyaq-buyakqa uqurulup kətməymiz; **15** əksiqə,
meḥir-muḥəbbət iqidə turup ḥəqikətkə berilip ix kərüp,
beximiz boloŋan Məsiḥkə baoŋlinixta ḥər jəḥəttin əsüp
yetilidioŋan bolimiz; **16** Uningdin pütkül tən, əzaliri bir-
birigə jipsilaxturulup, ozukluq təminligüqi ḥərbir əgə
arqilik bir-birigə tutaxturulup, ḥərbir əzaning əzigə
has əlqəngən wəzipini ətixi bilən baroŋanqə əstürülüp,
muḥəbbət iqidə əz-əzini qurup qikixqa ixliməktə.
17 Xunga xuni eytimənki, Rəbtə uni tapilaymənki,
yat əllərningkidək, yəni ularning əz oy-pikirlirining
bimənilikidə mangoŋinidək mengiwərməslikinglar kerək;
18 ular qəlbining qattiqlikidin kelip qikkan bilimsizlik
tüpəylidin, Hudaning ḥayatidin ada-juda qilinip,
qüxənqisi qarangoŋulixip kətkən, **19** ar-nomusni
taxliwetip, nəpsaniyətqiliki awup ḥərhil iplasliqlarni
yürgüzüxkə, kəyp-sapaoŋa berilgən. **20** Əmma silər
bolsanglar, Məsiḥni xundaq yolda əginip tonuoŋan
əməssilər — **21** (ḥəqikətning Əysada boloŋinidək, uni
ḥəqikətən anglioŋan, uningda əgitilgən bolsanglar) — **22**
demək, ilgiriki turmuxunloroŋa has boloŋan, aldamqi
arzu-ḥəwəslərgə əgixip əzini buloŋioŋuqi «kona adəm»ni
seliwetip, **23** oy-zeḥninglarning roḥida yengilinip,
24 Hudaning ohxaxlikioŋa asasən, ḥəqikətttin qikkan
ḥəkkaniylikta wə pak-muqəddəsliktə yaritiloŋan «yengi
adəm»ni kiyiwelixinglar kerəktur. **25** Xuning bilən
yaloŋanqilikni seliwetip, ḥərbirimiz əz yekinlirimiz
bilən ḥəqikətni səzlixəyli; qünki biz bir-birimizgə
nisbətən bir tənning əzaliridurmiz. **26** «Aqqikliningler,
əmma gunaḥ qilmanglar»; oŋəzipinglar kün patquqə
dawam etiwərmisun; **27** yaki Ibliska ḥeq orun koyup
bərmənglar. **28** Ooŋri ikkinqi ooŋrilik qilmisun; əksiqə
u meḥnət qilip ikki qolioŋa tayinip ḥalal ix qilsunki,
ḥajiti boloŋanloroŋimu bəlüp bərgüdək əz tapqini bolsun.
29 Aoŋzinglardin ḥeqqandaq iplas səz qikmisun, pəqət
anglioŋuqilaroŋa xəpqət yətsun üqün, eḥtiyajqa uyoŋun
wə adəmni qurup qikidioŋan səzlərni eytinglar. **30**
Hudaning Muqəddəs Roḥioŋa azab bərmənglər; qünki

silər Uning bilən ḥər-nijat küni üqün məḥürləngənsilər;
31 əzünglardin ḥərḳandaḳ əq-adawət, aqqiḳ-oŋəzəp,
ḳəḥr, jedəl-majiralar, til-aḥanət ḥəmdə ḥərhil ḳara
niyətlərni neri ḳilinglar; 32 bir-biringlaroŋa meḥriban,
yumxaḳ dillik bolup, Huda Məsiḥtə silərni kəqürüm
ḳiloŋinidək bir-birininglarni kəqürüm ḳilinglar.

5 Xunga Hudaning səyümlük pərzəntliridin bolup,
Uni ülgə ḳilinglar; ḥəmdə Məsiḥ bizni səyüp, Əzini
biz üqün Hudaoŋa huxpuraḳ süpitidə ḥədiyə-ḳurbanlik
boluxḳa atap pida ḳiloŋandək silərmu muḥəbbət
iqidə menginglar. 3 Əmma muḳəddəs bəndilərgə
layiḳ ḥalda, buzuḳluḳ, ḥərḳandaḳ paskinilik yaki
nəpsaniyətqilik aranglarda ḥətta tiloŋimu elinmisun;
4 Xundaḳla iplaslik, əhmiḳanə paranglar yaki qakina
qaḳqaḳlarmu tilinglaroŋa elinmisun — bularmu muwapiḳ
əməstur — bəlki aoŋzinglardin təxəkkürlər qiḳsun. 5
Qünki xuningdin həwərdarsilərki, ḥərḳandaḳ buzuḳluḳ
ḳiloŋuqi, napak boloŋuqi yaki nəpsaniyətqi kixi (bundaḳ
kixi əməliyəttə bir butpərəskə barawər) Məsiḥ wə
Hudaning padixaḥliḳioŋa mirashor bolalmaydu. 6
Ḥeqkimgə əzünglarni ḳuruḳ gəplər bilən aldatmanglar;
qünki bu ixlar tüpəylidin Hudaning oŋəzipi itaətsizliktin
boloŋan pərzəntlərning bexioŋa qüxidu. 7 Xunga ularoŋa
muxu ixlarda xerik bolmanglar; 8 qünki silər əsli
ḳarangoŋuluḳ idinglar, lekin ḥazir Rəbdə yoruḳluḳsilər;
yoruḳluḳning pərzəntlirigə layiḳ menginglar 9 (qünki
yoruḳluḳning mewisi toluḳ meḥribanliḳ, ḥəḳḳaniylik
wə ḥəḳiḳəttin tərkib tapḳandur), 10 nemə ixlarning
Rəbni hursən ḳilidioŋanliḳini əginip ispatlanglar. 11
Ḳarangoŋuluḳtiki mewisiz ixlar bilən qətilip ḳalmanglar;
əksiqə, ularni eqip əyiblənglar; 12 qünki ularning
yoxurunqə ixligənlirini ḥətta tiloŋa elixmu nomus
ixtur. 13 Əmma yoruḳluḳ bilən əyibləp axḳarilanoŋan
ḥərḳandaḳ nərsə oquḳ kerünidu; yoruḳluḳ axḳarilioŋan
ḥəmmə nərsə yoruḳluḳḳa aylinidu. 14 Xuning üqün
U mundaḳ dəydu: — «Oyoŋan, əy uyḳuqi! Tiril əlüklər
arisidin! Wə Məsiḥ seni parlap yoritidu». 15 Xuning
üqün silərning mengiwatḳan yolunglaroŋa eḥtiyat bilən
dikḳət ḳilinglar; yolunglar nadanlarningkidək əməs,
danalarningkidək bolsun; 16 waḳit-pursətni oŋəniymət
bilip tutuwelinglar; qünki muxu dəwr rəzildur. 17 Bu
səwəbtin nadan bolmanglar, bəlki Rəbning iradisining
nemə ikənlikini qüxəngüqi bolunglar; 18 Ḥaraḳ-
xarab iqip məst bolmanglar; xundaḳ ḳiliḳ adəmni
xallaḳlaxturidu; buning ornioŋa Roḥḳa toldurulоŋuqi
bolunglar, 19 bir-biringlaroŋa zəbur-nəoŋmilər, mədḥiyə
küyliri wə roḥiy nahxilar eytixip, ḳəlbinglarda
nahxa-nəoŋmilər yangritip Rəbni mədḥiyilənglar; 20
ḥərdaim ḥəmmə ixlar üqün Rəb Əysa Məsiḥning
namida Huda ḥəm Ata Boloŋuqioŋa təxəkkür-rəḥmət
eytinglar, 21 Məsiḥtin əyminip, bir-biringlaroŋa
boysununglar. 22 Silər ayallar, Rəbkə boysunoŋandək əz
ərliringlaroŋa boysununglar; 23 qünki Məsiḥ jamaətning
bexi boloŋandək, ər ayalning bexidur; Məsiḥ yənə
təngə ḳutḳuzoŋuqidur. 24 Əmdiliktə jamaət Məsiḥḳə
boysuoŋandək, ayallar ərlirigə ḥəmmə ixta boysunsun.
25 Ərlər ayalliringlarni səyünglər, huddi Məsiḥningmu
jamaətni səyüp, uning üqün Əzini pida ḳiloŋinidək
səyünglar; 26 [Məsiḥning jamaət üqün] xundaḳ ḳilixi
jamaətni muḳəddəs ḳilip, «dasning süyi» boloŋan
səz-kalam bilən yuyup paklandurux üqündur, 27
xuningdək jamaətni xərəplik ḥalda Əzigə ḥazir ḳilip,
uni ḥeq daoŋ, ḳoruḳ yaki bularoŋa ohxax ḥərḳandaḳ
nərsilərdin haliy ḳilip, toluḳ muḳəddəs wə əyibsiz
ḳilixtin ibarəttur. 28 Xuningoŋa ohxax, ərlər əz ayallirini
əz tenini səygəndək səyüxi kerəktur; əz ayalini səygən
kixi əzini səygən bilən barawər. 29 Qünki ḥeqkim
əsla əzining etidin nəprətləngən əməs, əksiqə uni
ozuḳlanduridu ḥəm asraydu; bu huddi Məsiḥning
jamaətni [ozuḳlanduridioŋinioŋa ḥəm uni asraydioŋinioŋa]
ohxaydu. 30 Qünki biz Uning tenining əzaliridurmiz:
— 31 «Xu səwəbtin ər ata-anisining yenidin ayrlip,
əz ayalioŋa baoŋlinidu; ikkisi bir tən bolidu». 32 Bu sir
intayin qongḳurdur; əmma mən ḥazir Məsiḥ wə jamaət
tooŋruluḳ səzləwatimən. 33 Əmma silərmu ḥərbiringlar
əz ayalinglarni əzünglarni səygəndək səyünglar; ayal
bolsa, eridin əyminip, uni ḥərmətlisun.

6 Balilar, Rəbdə ata-aniliringlaroŋa itaət ḳilinglar; qünki
bu durusdur. 2 «Atangni wə anangni ḥərmətlə» — bu
bolsa əz iqigə wədini aloŋan birinqi əmrdur — 3 «Xuning
bilən sening ixliring ḳutluḳ bolidu, zeminda uzun
əmür kərisən» — [dəp wədə ḳilinoŋan]. 4 Silər atilar,
baliliringlarni hapa ḳilmanglar, bəlki ularni Rəbning
tərbiyisi ḥəm kərsətmisidə beḳinglar. 5 Silər ḳullar, əttin
boloŋan hojayininglaroŋa Məsiḥḳə itaət ḳiloŋininglardək
qin kənglünglardin əyminix wə titrəx bilən itaət
ḳilinglar; 6 pəḳət kəz aldidila hizmət ḳilip, adəmni
hux ḳiloŋuqi ḳullardin bolmanglar, bəlki Məsiḥning
ḳullirining süpitidə Hudaning iradisini jan-dil bilən
bəja kəltürünglar, 7 adəmlərgə əməs, bəlki Rəbgə qin
dilinglardin hizmət ḳilinglar; 8 xuni bilgənki, ḥərḳandaḳ
adəm birər yahxiliḳ ḳilsa, məyli u ḳul bolsun yaki ḥər
bolsun, xu ix Rəbdin uningoŋa yanidu. 9 Silər hojayinlar,
ḳulliringlaroŋimu ohxax yol bilən muamilə ḳilip, ularoŋa
ḥəywə ḳilixtin ḳol üzünglar; qünki ularningmu wə
silərningmu hojayininglar ərxtidur, Uningda ḥərḳandaḳ
adəmning yüz-hatirisini ḳilix degənning yoḳluḳini
bilisilər. 10 Ahirda, ḳerindaxlar, Rəbdə wə Uning
küq-ḳudritidə küqləndürlünglar; 11 Iblisning ḥiylə-
nəyrənglirigə taḳabil turuxunglar üqün Hudaning pütkül
sawut-yarioŋini kiyiwelinglar; 12 qünki elixidioŋinimiz ət
wə ḳan igiliri əməs, bəlki ḥəkümranlar, ḥoḳuḳdarlar, bu
dunyadiki ḳarangoŋuluḳni baxḳuroŋuqi dunyawi əmirlər,
yəni ərxlərdə turuwatḳan rəzil roḥiy küqlərdur. (aiōn
g165) 13 Muxu wəjidin əzünglaroŋa Hudaning pütün
sawut-yariḳini elip artinglarki, rəzillik künidə bərdaxlik
bilən ḳattiḳ turidioŋan, ahir ḥəmmə ixni ada ḳilip, yərni
qing dəssəp turidioŋan bolisilər. 14 Əmdi qing turunglar
— ḥəḳiḳət bəlweoŋini belinglaroŋa baoŋlap, məydənglərgə
ḥəḳḳaniylik sawutini kiyip, putunglaroŋa hatirjəm-
inaḳlik hux həwirini yətküzüxkə təyyarliḳ qoruḳini
kiyip, yərni qing dəssəp turunglar. 16 Bu ixlarning
ḥəmmisidə iman-ixənqning ḳalḳinini ḳoloŋa elinglar;
uning bilən silər rəzil boloŋuqining barliḳ ot oḳlirini
əqüriwetələydioŋan bolisilər. 17 Ḥəmdə bexinglaroŋa
nijatning dubuloŋisini kiyip, Hudaning səz-kalamini,
yəni Roḥning ḳiliqini elinglar; 18 ḥəmmə waḳit-pəsildə
Roḥta ḥərhil dua-tilawət ḥəm iltija bilən dua ḳilinglar;
dəl bu ixta ḳət'iy ḥoxyar turup barliḳ muḳəddəs
bəndilər üqün ḥər tərəplimə dua-iltijalar ḳilinglar;

19 mən üqünmu dua qilinglarki, — eoŋiz aqqinimda
manga səzlər kəlsun, hux həwərning sirini dadillik
bilən axkarə qilay. **20** Mən dəl xu ixqa zənjirlər bilən
baoŋlanoŋan əlqimən; xunga qilixqa tegixlikim boyiqə,
[hux həwər yətküzüxtə] dadillik bilən səz qiliximoŋa
[dua qilinglar]. **21** Əmdi mening tooŋramdiki ixlardin,
mening qandaq ətüwatqanliqimdin həwərlinixinglar
üqün, səyümlük qerindax ḥəm Rəbdə sadiq hizmətkar
boloŋan Tikikus silərgə ḥəmmə ixlarni məlum qilidu. **22**
Mening uni dəl muxu ix üqün yeninglaroŋa əwətixim,
silərning ixlirimizdin həwərdar boluxinglar wə uning
kənglünglaroŋa təsəlli wə ilḥam berixi üqündur. **23**
Qerindaxlaroŋa hatirjəmlik, muḥəbbət ḥəm iman-ixənq
Huda'Ata wə Rəb Əysa Məsiḥdin boloŋay! **24** Rəb Əysa
Məsiḥni əlməs-qirimas səygü bilən səygüqilərgə meḥir-
xəpqət yar boloŋay!

Filippilikлароға

1 Әйса Мәсиһнің қулliri болоған Pawlus wә Timotiydin,
Filippida turuwatқan, Мәсиһ Әйсада болоған barlik
muқәddәs bәndilәrgә, yetәkqilәr wә hizmәtqilәrgә
salam! **2** Silәrgә Huda'Atimiz wә Rәb Әysa Мәсиһtin
meһir-xәpқәt wә hatirjәmlik ata қilinoғay! **3** Һәrқetim
silәrni әsliginimdә mәn Hudayimoға tәxәkkür eytimәn,
4 һәrқetim dua қiloғinimda, silәrning birinqi künidin
tartip bügüngә қәdәr hux һәwәr hizmitigә boloған
һәmkarliқinglar tüpәylidin tohtimay xad-huramlik
bilәn silәrgә dua-tilawәt қiliwatimәn; **6** qünki mening
dәl xuningoға ixәnqim kamilki, silәrdә yahxi ixni
Baxlioғuqi bu ixni taki Әysa Мәсиһning künigiqә
kamalәtkә yәtküzüp tamamlaydu; **7** mening һәmminglar
tooғuluқ xundaқ oylixim tooғridur; qünki mәn
қәlbinglardidurmәn; mәn zindanda zәnjirlәnginimdimu
wә hux һәwәrni aқlioғinimdimu, dәlilliginimdimu
[Huda manga yәtküzgәn] meһir-xәpқәttin silәrmu ortaқ
bәһrimәn bolisilәr. **8** Mening Мәсиһ Әysaning iq-baoғrida
bolup silәrni xunqilik tәlpünüp seoғinoғanliқimoға Huda
Өzi guwaһqidur. **9** Mening dua-tilawitim bolsa, silәrning
muһәbbitinglarning һәrtәrәplimә bilim wә әtraplиқ
sawat bilәn yorutulup tehimu exip taxқayki, **10** silәr
nemә ixlarning әwzәl ikәnlikini pәrқ etәlәydioғan bolup,
Мәсиһning künidә pak-diyanәtlik, әyibsiz bolisilәr **11**
һәmdә Әysa Мәсиһ arқilik boloған, Hudaning xan-
xәripi һәm mәdһiyisini elip kelidioғan һәkқaniyliқning
mewisi bilәn toldurulisilәr. **12** Biraқ silәrgә xuni
һәwәrlәndürmәkqimәnki, i қerindaxlar, mening bu
әһwalim әmәliyәttә hux һәwәrning tehimu kәng tarқilixi
üqün türtkә boldi; **13** Qünki mening қamilixim Мәсиһ
üqün ikәnliki imperator ordisidiki қarawulhanidikilәrgә
wә baxқa һәmmәylәngә ayan boldi. **14** Xuning
bilәn қerindaxlarning kәpinqisi mening қamilixim
tüpәylidin Rәbgә tayinip [Hudaning] sәz-kalamini
қorқmay sәzlәxkә tehimu jür'әtlik boldi; **15** dәrwәқә,
bәziliri һәsәt қilip yaki riқabәtlixip, bәziliri aқ kәngüllük
bilәn Мәсиһni jakarlaydu; **16** keyinkiliri bolsa bәrһәk
muһәbbәttin, mening hux һәwәrni aқlap ispatlixim
üqün muxu yәrgә қoyuloғanliқimni bilgәnlikidin
xundaқ қilmaқta; **17** Aldinқiliri bolsa qin kәnglidin
әmәs, bәlki xәhsiyәtqilikidin, mening zәnjirlәngәn
dәrdimgә dәrd қoxmaқqi bolup xundaқ қilmaқta. **18**
Әmdi bularoға nemә degülük? Қandaқla bolmisun,
tooғra niyәttin bolsun sahtiliқtin bolsun, ohxaxla
Мәsiһ jakarlinidu; mәn xuningoға xadlinimәn; bәrһәk,
dawamliқ xadliniwerimәn. **19** Qünki dualiringlar wә
Мәsiһ Әysaning Roһining қuwwәtlixi arқilik bu ixlar
nijat-қutқuzuluxumoға mәdәt bolidu dәp bilimәn, **20** —
demәk, tәқәzzaliқim wә ümid-istikim boyiqә һeq ixta
hijalәtqiliktә қalmastin, tirik yaki әlük bolay, һәrdaim
boloғinidәk һazirmu toluқ jasarәt bilәn Мәsiһ tenimdә
uluoғlansun! **21** Qünki manga nisbәtәn һayatimning
әzi Мәsiһdur, әlüx bolsa tehimu paydiliқtur. **22**
Jenim tenimdә қalsa, әmdi nesiwәm yәnә mewilik
hizmәt bolidu; lekin қaysisini әwzәl bilip talliweliximni
bilmәywatimәn; **23** mәn һayat bilәn mamat otturisida
қisilip қaldim; qünki bu dunyadin ayrilip, Мәsiһ bilәn
billә boluxқa intizarmәn — bu ix ziyadә әwzәldur; **24**
әmma silәr üqün jenimning tenimdә қelixi tehimu
zәrüroғu dәymәn. **25** Әmdi buningoға ixәnqim kamil
bolup, silәrning etiқadta aloға ilgirilixinglar һәm xad-
huram boluxunglar üqün mәn silәr bilәn billә қelip
dawamliқ turimәn dәp bilimәn; **26** xuning bilәn mening
silәrgә yәnә һәmraһ boloғinim wәjidin mәn arқiliқ
Мәsiһ Әysada pәһirlinip tәntәnә қilixinglar tehimu
ziyadilixidu! **27** Pәқәt әzünglarni Мәsiһning hux
һәwirigә layiқ tutunglarki, mәn yeninglaroға berip
silәr bilәn didarlaxқandimu, silәrdin ayriloғandimu,
ixliringlardin anglaydioғinim silәrning bir roһ bir janda
bolup qing dәssәp turup, hux һәwәrdiki etiқadning
yolida kürәxkә intiliwatқininglar, **28** xundaқla қarxi
qiққuqilarning һeqқandaқ wәһimiliridin patiparaқ
bolup kәtmigininglar bolsun; silәrdiki bu oәyrәt, ularoға
һalakәtning bәlgisi, silәrgә bolsa қutқuzuluxunglarning
alamiti, xuningdәk alayitәn Hudadin kәlgәn bir
alәmәttur; **29** Qünki Мәsiһning yolida silәrgә pәқәt
Uningoға ixinixnila әmәs, yәnә Uning üqün horluққa
uqraxmu nesiwә қilinoғandur. **30** Qünki silәr ilgiri mәndә
kәrgininglardәk wә xuningdәk һazir anglioғininglardәk
mәn yoluққan kürәxkә silәrmu yoluқmaқtisilәr.

2 Әgәr әmdi Мәsiһtә rioғbәt bar deyilsә, muһәbbәtning
tәsәllisi bar deyilsә, Roһning sirdaxliқi bar deyilsә,
қәlbdә iq aoғritixlar һәm rәһimdilliқ bar deyilsә, **2**
— әmdi ohxax bir oy-pikirdә bolup, bir-biringlaroға
ohxax muһәbbәttә baoғlinip, bir jan bir niyәttә
bolup, aranglarda һeq ix riқabәttin yaki қuruқ
xәһrәtpәrәsliktin bolmisun; әksiqә, oy-hiyalinglarda
kiqik peillik bolup һәrbiringlar baxқilarni өzünglardin
yuқiri dәp bilinglar; xundaқ boloғanda xad-huramliқimni
kamil қilisilәr. **4** Һәrbiringlar pәқәt өz ixliringlaroға
kәngül bәlüp қalmay, bәlki baxқilarningkigimu kәngül
bәlünglar. **5** Мәsiһ Әysada boloған oy-pozitsiyә silәrdimu
bolsun: — **6** U Hudaning tip-xәklidә bolsimu, Өzini Huda
bilәn tәng қilixni olja қilip tutuwalmidi; **7** Әksiqә, U
Өzidin һәmmini қuruқdidi, Өzigә қulning xәklini elip,
Insanlarning siyaқioға kirip, insaniy tәbiәttin ortaқdax
bolup, **8** Өzini tәwәn қilip, Һәtta әlümgiqә, yәni kresttiki
әlümgiqә itaәtmәn boldi; **9** Xunga Huda Uni intayin
yuқiri kәtürüp mәrtiwilik қildi, Uningoға һәrқandaқ
namdin üstün boloған namni beoғixlidiki, **10** Әysaning
namioға asmanlarda, yәr yüzidә һәm yәr astida barliқ
tizlar pükülüp, **11** Huda'Atioға xan-xәrәp kәltürüp
һәrbir til Әysa Мәsiһning Rәb ikәnlikini etirap қilidu.
12 Xuning bilәn, әy sөyümlüklirim, silәr һәmixә itaәt
қiloғininglardәk, pәқәt mәn yeninglarda boloғinimdila
әmәs, bәlki һazirқidәk mәn silәrdin neri boloғanda
tehimu xundaқ itaәt bilәn әyminixtә, titrigәn һalda
өz nijatinglarni һәrtәrәpkә tәtbiқlaxқa intilinglar. **13**
Qünki Hudaning güzәl haһixi boyiqә silәrning iradә
tiklixinglaroға wә xuningdәk uni әmәlgә axuruxunglarda
iqinglarda ixliguqi Uning Өzidur. **14** Һәmmә ixlarni
oғudungximay yaki talax-tartix қilmay қilinglar; **15**
xuning bilәn silәr әyibsiz, sap dillиқ bolup, bu dәwrdiki
tәtür, әsәbbiy adәmlәr otturisida yaxap, ularning arisida
dunyaoға yoruқluқ bәrgüqilәrdәk parlap, Hudaning
daoғsiz pәrzәntliri bolisilәr; **16** xuningdәk һayatning sөz-
kalamini sunup bәrgüqi boloғininglar tüpәylidin, mәn
silәrdin Мәsiһning künidә bikar yügürmәptimәn, bikar

japa tartmaptimən dəp pəhirlinip təntənə kilaylaydioŋan
bolimən. **17** Ḥətta mən «xarab ḥədiyə» süpitidə
etikadinglardiki kurbanlik ḥəm hizmət-ibadətning
üstigə kuyulsammu, mən xadlinimən, xundakla silər
bilən billə ortak xadlinimən. **18** Silərmu ohxax yolda
xadlinisilər wə mən bilən billə ortak xadlinixinglar
kerək. **19** Lekin mən Rəbdə pat arida Timotiyni
yeninglaroŋa əwətixni ümid kilimənki, əḥwalinglarni
anglap mənmu hux bolsam; **20** qünki yenimda uningoŋa
ohxax, dilimiz bir boloŋan, ixliringlaroŋa qin dilidin
köngül bəlgüqi baxka adəm yoktur. **21** Qünki ḥəmmə
adəm əysa Məsiḥning ixlirioŋa əməs, bəlki özining
ixliri bilən xuoŋullinixka intilidu; **22** əmma silər
uning salaḥiyitini, uning hux həwərning hizmitidə
huddi atisioŋa ḥəmraḥ bolup ixləydioŋan balidək mən
bilən birgə meḥnət singdürgənlikini bilisilər. **23** Əmdi
akiwitimning kandak bolidioŋanlikini enik bilgən ḥaman,
uni dərḥal mangduruwetixni ümid kilimən; **24** əmma
özümning yeninglaroŋa pat arida baridioŋanlikimoŋa
Rəb arkilik ixənqim bar. **25** Əmma buningdin awwal
mening kerindixim, hizmətdixim ḥəm səpdixim boloŋan,
silərning əlqinglar ḥəm ḥajitimdin kikkan kurbanlik
yardiminglarni yətküzgüqi Epafroditni yeninglaroŋa
əwətixni zərür taptim, **26** qünki u ḥəmminglaroŋa
seoŋinip təlpüngənidi ḥəm silərning uning kesəl ḥalidin
həwər tapkininglar tüpəylidin azablandi. **27** U dərwəkə
kesəl bolup əjəlgə yekinlixip kaldi; lekin Huda uningoŋa
rəḥim kildi; ḥəm mening dərdimning üstigə dərd
bolmisun dəp yaloŋuz uningoŋila əməs, bəlki mangimu
rəḥim kildi. **28** Xuningdək uning bilən yənə kərüxüp
xadlinixinglar wə xundakla özümgə nisbətən dərdlirimni
azaytix üqün uni tehimu jiddiy yoloŋa salmakqimən.
29 Əmdi uni xad-huramlik bilən Rəbdə kobul kilinglar
ḥəm uningdək adəmlərgə ḥərmət kilinglar; **30** qünki
u Məsiḥning hizmitini dəp, silərning manga kilmakqi
boloŋan yardiminglarni bejirixtə yolukkan boxlukni
toldurup əjəlgə yüzlinip, öz jenini təwəkkül kildi.

3 Ahirida, əy kerindaxlirim, Rəbdə xadlininglar!
Bularni silərgə kayta yezix mən üqün awariqilik
əməs, bəlki silərgə amanlik elip kelidu. **2** Itlardin
ḥezi bolunglar, yamanlik kiloŋuqilardin ḥezi bolunglar,
«tilim-tilim kəsküqilər»din ḥezi bolunglar! **3** Qünki
ḥəkikiy sünnətliklər bolsa Hudaning Roḥi arkilik ibadət
kiloŋuqi, Məsiḥ əysadin pəhirlinip təntənə kiloŋuqi,
ətkə tayanmaydioŋan bizlərdurmiz. **4** Meningmu
ətkə tayanoŋuqilikim bar! Baxkilar «öz ətlirimgə
tayansam bolidu» desə, mən tehimu xundak; **5**
sünnətkə kəlsək, mən tuoŋulup səkkizinqi küni sünnət
kilindim; Israil millitidin, Binyaminning kəbilisidinmən,
«Ibraniylarning ibraniyisi»mən; Təwrat-kanuni tərəptin
eytkanda, «Pərisiy» məzḥipidimu boloŋanmən; **6** Hudaoŋa
boloŋan kizoŋinlikimoŋa kəlsək, jamaətkə ziyankəxlik
kiloŋuqi idim; Təwrat kanuni tələp kiloŋan ḥəkkaniylikka
kəlsək, əyibisiz idim; **7** əmma manga nemə ix «paydilik»
bolsa, bularni Məsiḥ səwəbidin ziyanlik dəp ḥesablidim;
8 Məsiḥ əysa Rəbbimni tonuxning əwzəlliki wəjidin,
mən baxka ḥəmmə ixni ziyanlik dəp ḥesablaymən; mən
dərwəkə Uning üqünmu ḥəmmidin məḥrum boloŋan;
bərḥək, Məsiḥkə erixixim üqün bularni nijasət dəp
ḥesablaymənki, **9** Məsiḥtə bolup, özümdiki kandaktur
ḥəkkaniylik (Təwrat kanunidin qikkan ḥəkkaniylik)tin
waz keqip, Məsiḥning etikad-sadikliki arkilik boloŋan
ḥəkkaniylik, yəni etikad arkilik Hudadin boloŋan
ḥəkkaniylikka erixələymən; **10** muddiayim Uni tonuxtur,
— yəni Uning ölüp tirilixining küq-kudritidə yaxap,
Uning azablirioŋa sirdax-ḥəmdəmliktə bolup, Uning
ölümini ülgə kilip özgərtilip, **11** xundakla mumkin kədər
ölümdin tirilixkə yetixni muddia kilimən. **12** Ularoŋa
erixtim yaki kamalətkə yəttim deməkqi əməsmən; lekin
Məsiḥ əysaning meni tutuwelixida boloŋan muddia-
nixanini özüm tutuwalsam dəp qepip yürməktimən.
13 Kerindaxlar, mən özümni uni tutuwaldim dəp
karimaymən. Pəkət xu bir ixnila kilimənki, ətüp
kətkən ixlarni untup, aldimdiki ixlaroŋa intilip, **14**
nixanni kooŋlap, Hudaning Məsiḥ əysada boloŋan büyük
kakirikidiki in'amioŋa karap qepip yürməktimən. **15** Əmdi
arimizdin kimki pixip yetilgən bolsa xu oy-məksəttə
bolayli. Əgər baxkiqə oy-məksəttə bolsanglar, Huda
bunimu silərgə kərsitip beridu. **16** Kandakla bolmisun,
kandak əlqəmgə yətkən bolsak, xu əlqəm boyiqə
kədəm besiwerəyli. **17** Meni ülgə kilip əgixinglar, əy
kerindaxlar, xundakla biz silərgə tikləp bərgən nəmunə
boyiqə ohxax yolda mangoŋanlaroŋimu kəzünglarni
tikip, ulardin öginiglar. **18** Qünki silərgə köp kətim
eytkinimdək, wə ḥazirmu kəz yaxlirim bilən kayta
eytimənki, nuroŋun kixilər Məsiḥning krestioŋa düxmən
bolup mangmakta. **19** Ularning akiwiti ḥalakəttur,
hudasi özining karnidur, xəripi kilip mahtanoŋini öz
nomussizlikidur, oylioŋanliri pakət bu dunyadiki ixlardur.
20 Ḥalbuki, bizning pukralikimiz bolsa ərxtidur, biz
dəl xu yərdin Nijatkarning qüxüxini intizarlik bilən
kütməktimiz — U bolsa Rəbbimiz əysa Məsiḥdur. **21** U
barlik məwjudatlarni Özigə boysunduridioŋan kudriti
boyiqə bizning əbgar bu tenimizni özgərtip, Özining
xan-xərəplik tenigə ohxax ḥaloŋa kəltüridu.

4 Əmdi, əy kerindaxlirim, səygənlirim wə
təlpüngənlirim, mening xad-huramlikim, mening
beximning taji boloŋuqilar, Rəbdə qing turunglar, i
səygənlirim! **2** Ewodiyadin ətünimən, wə Suntihədin
ətünimənki, Rəbdə bir oy, bir pikirdə bolunglar!
3 Durus, mən səndinmu tələp kilimənki, i ḥəkikiy
ḥəmboyunturukluk hizmətdixim, bu ayallarning
yardimidə boloŋin; mana ular mən wə Klimənt bilən
billə, xundakla namliri «ḥayatlik dəptiri»gə hatiriləngən
baxka hizmətdaxlirim bilən billə hux həwər hizmitini
ilgiri sürüxtə birgə kürəx kiloŋan. **4** Rəbdə xadlininglar;
mən yənə eytimənki, xadlininglar! **5** Silərning
mulayimlikinglar pütkül insanoŋa ayan bolsun; Rəb
yekindur! **6** Ḥeq ix tooŋruluk əndixə kilmanglar;
bəlki ḥərbir ixta təxəkkür eytip tilikinglarni Hudaoŋa
dua ḥəm iltija arkilik məlum kilinglar; **7** xu qaoŋda
adəmning oylioŋinidin exip qüxidioŋan, Huda igə boloŋan
hatirjəmlik kəlbinglarni wə oy-pikringlarni Məsiḥ
əysada kooŋdaydu. **8** Ahirida, əy kerindaxlirim, nemə
ixlar ḥəkikət, nemə ixlar aliyjanab, nemə ixlar ḥəkkaniy,
nemə ixlar pak, nemə ixlar hux-yekimlik, nemə ixlar
xan-xəḥrətlik bolsa, kiskisi ḥərkandak ixlarda əhlak-
pəzilət yaki mahtaxka layik tərəplər bar bolsa, xu
ixlaroŋa köngül koyup oylininglar. **9** Məndin öginigən,
kobul kiloŋan, angliloŋan wə məndə kərgənlərning

ḥərḳandiḳi bolsa, silər xularoŋa əməl ḳilinglar; xundaḳ
ḳiloŋanda hatirjəmlik Igisi boloŋan Huda silərgə yar
bolidu. **10** Əmdi mən Rəbdə ziyadə xadlandimki, silər
ḥazir ahirda manga boloŋan kəyümqanliḳinglarni
ḳaytidin kərsəttinglar (bilimənki, manga daim kəyünüp
kəldinglar, əmma pəḳətla kərsitix pursiti qiḳmidi).
11 Mən bu gepimni, birər moḥtajliḳtin eytiwatḳinim
yok; qünki əḥwalim ḳandaḳla boluxidin ḳət'iynəzər,
barioŋa ḳanaət ḳilixni əginiwaldim. **12** Mən osal əḥwalda
yaxaxni bilimən, ḥəm kəngriqiliktə yaxaxnimu bilimən.
Hər ixta, ḥər əḥwalda, ḥəm toḳluḳta ḥəm aqliḳta,
ḥəm bayaxatqiliḳta ḥəm moḥtajliḳta yaxaxning sirini
əginiwaldim. **13** Manga ḳudrət Bərgüqigə tayinip
ḥəmmə ixni ḳilalaydioŋan boldum. **14** Ḥalbuki, mening
ḳiyinqiliḳimoŋa ortaḳ boluxunglar bilən yahxi ḳildinglar.
15 Silərgimu məlumki, əy Filippiliḳlar, mən Makedoniyə
əlkisidin ayrilip qiḳḳinimda, hux həwərni baxḳa
yərlərgə yətküzgən dəsləptiki waḳitlarda, silərdin baxḳa
ḥeqḳandaḳ jamaət berix wə ḳobul ḳilix ixlirida mən
bilən ḥəmkarlaxmioŋan. **16** Qünki Tesalonika xəḥiridiki
waḳtimdimu eḥtiyajim qüxkəndə silər manga birnəqqə
ḳetim yardəm əwəttinglar. **17** Mening bundaḳ deyixim,
silərdin birər sowoŋatni izdəp sorioŋinim əməstur,
izdiginim bolsa ḥesawatinglaroŋa [roḥiy] mewining kəp
toplinixidin ibarəttur. **18** Lekin məndə ḥəmmə nərsə
bar, ḥətta yetip axḳudəḳ bar; silər əwətkənliringlarni
Epafrodittin tapxuruwelip terəmgə sioŋmay ḳaldim
wə molqiliḳḳa qəmdum. Bu əwətkininglar intayin
huxbuy, Hudaoŋa ḳobul boloŋudəḳ, xundaḳla Uni
hursən ḳilidioŋan bir ḳurbanliḳtək idi. **19** Wə mening
Hudayim silər moḥtaj boloŋan ḥəmmə nərsini Məsiḥ
əysada boloŋan xan-xəripidiki bayliḳlaroŋa asasən
mol təminləydu. **20** Əmdi Hudayimiz ḥəm Atimizoŋa
əbədil'əbədgiqə xan-xərəp boloŋay! Amin. **(aiōn g165)**
21 Məsiḥ əysada boloŋan barliḳ muḳəddəs bəndilərgə
salam yətküzünglar. Yenimdiki ḳerindaxlardinmu
silərgə salam! **22** Barliḳ muḳəddəs bəndilərdin, bolupmu
Ḳəysər [imperatorning] ordisida boloŋanlardin silərgə
salam! **23** Rəbbimiz əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti
roḥinglaroŋa yar boloŋay!

Kolossiliklərgə

1 Hudaning iradisi bilən Məsiḥ əysaning rosuli boloɣan mənki Pawlustin wə ḳerindax Timotiydin, Kolossi xəḥiridə turuwatḳan muḳəddəs bəndilərgə, yəni sadiḳ ḳerindaxlaroɣa salam! Huda Atimizdin meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik silərgə boloɣay! **3** Biz Məsiḥ əysaoɣa baoɣlioɣan etiḳadinglar wə barliḳ muḳəddəs bəndilərgə baoɣlioɣan muḥəbbitinglar tooɣruluḳ anglioɣandin keyin, silər üqün dua ḳiloɣinimizda silər üqün ərxlərdə saḳlaḳlik ümid tüpəylidin Rəb Əysa Məsiḥning Huda-Atisioɣa üzlüksiz rəḥmət eytimiz; **5** Silər ilgiri bu ümid tooɣrisida hux həwərdiki ḥəḳiḳət səzliri arḳiliḳ anglioɣansilər; **6** bu hux həwər pütkül jaḥanoɣa yetip kelip mewə berip awumaḳta, xundaḳla silərgimu yetip kelip, silər uni anglap Hudaning meḥir-xəpḳitini ḥəḳiḳətən bilip yətkən birinqi kündin baxlap u silərdimu mewə berip awup barmaḳta; **7** silər hux həwərni səyümlük ixdiximiz əpafrastin əgəngənsilər; u yardimizdə Məsiḥning sadiḳ hizmətqisidur; **8** u bizgə silərning Roḥta boloɣan muḥəbbitinglarni ayan ḳildi. **9** Bu səwəbtin bizmu buning tooɣrisida anglioɣan kündin baxlap silər üqün dua ḳilip iltija ḳilixni tohtatmiduḳ; tiləydioɣinimiz xuki, Hudaning iradisi ḥərtərəplik danaliḳ wə roḥiy yorutulux bilən silərdə toluḳ bildürülsun. **10** Xundaḳ boloɣanda silər Rəbgə layiḳ ḥalda ḥərtərəptə Hudani hursən ḳilip, ḥərḳandaḳ güzəl ixlarda mewə bərgəndə, Hudani ḥəḳiḳiy bilixinglar arḳiliḳ əsüp yetilisilər; **11** bizni muḳəddəs bəndilərning yoruḳluḳta boloɣan mirasioɣa muyəssər boluxḳa layiḳ ḳiloɣan Atioɣa təxəkkür eytip, Uning xan-xərəplik ḳudriti boyiqə ḥərtərəplik küq bilən ḥər ixlarda xadliḳḳa tolup qidamliḳ wə səwr-taḳətlik boluxḳa küqləndürülisilər. **13** U bizni ḳarangoɣuluḳning ḥəkümranliḳidin azad ḳilip, səygən Ooɣlining padixaḥliḳioɣa yətkəp ḳoydi; **14** Uningda ḥərlük-azadliḳḳa, yəni gunaḥlirimizdin kəqürümgə muyəssər bolduḳ. **15** U bolsa kərünməs Hudaning sürət-obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** qünki Uningda barliḳ məwjudatlar, asmandiki bolsun, zemindiki bolsun, kərünidioɣan bolsun, kərünməs bolsun, məyli təhtlər, hojayinlar, ḥəkümranliḳlar, ḥoḳuḳdarlar bolsun, barliḳ ḥəmmə Uning təripidin wə Uning üqün yaritiloɣandur. **17** U ḥəmmidin burundur, wə ḥəmmə məwjudatlar Uningda bir-birigə baoɣlinip turmaḳta; **18** U yənə tənning, yəni jamaətning bexidur; u baxlinixtur, əlgənlərdin tunji bolup tirilgüqidur; buningdiki məḳsət, Uning pütkül məwjudatlar iqidə ḥər jəḥətin əng üstün orunda turuxi üqündur. **19** Qünki Huda Əzining muḳəmməl jəwḥirini Uningda turoɣuzuxḳa, **20** wə Uning arḳiliḳ barliḳ məwjudatlarni Əzi bilən əpləxtürüxkə layiḳ kərgənidi, yəni, Uning kresttə təküləgən ḳeni arḳiliḳ inaḳliḳ elip kəlgəndin keyin, — U arḳiliḳ məyli zeminda bolsun, ərxlərdə bolsun barliḳ məwjudatlarni Əzi bilən əpləxtürüxkə layiḳ kərgənidi; **21** wə əslidə rəzil əməlliringlar tüpəylidin Əzigə yat ḳilinoɣan, kənglünglarda düxmənlik boloɣan silərnimu, U Əz ətlik tenidə əlüm arḳiliḳ Əzigə pak-muḳəddəs, əyibsiz wə daoɣsiz ḥazir ḳilix üqün Əzi bilən əp ḳiloɣan **23** (əgər silər etiḳadta ul selinip mustəḥkəm turup, hux həwərdiki ümidtin neri ḳilinmisanglar); bu hux həwər pütkül asman astidiki kainatta jakarlanoɣan; mənki Pawlus Uningoɣa hizmətqi ḳilindim. **24** Əmdi mən silər üqün tartḳan japalirim üqün xadlinimən, wə xuningdək Məsiḥning japalirida kəm boloɣanlirini əz ətlirimdə Uning teni, yəni jamaət üqün toluḳlaymən; **25** mən [jamaət] üqün Hudaning səz-kalamioɣa əməl ḳilix üqün Uning manga silərni dəp tapxuroɣan oɣojidarliḳi boyiqə hizmətqi ḳilindim; **26** bu səz-kalamidiki sir barliḳ əsirlərdin wə dəwrlərdin yoxurun tutuloɣan, əmma ḥazir muḳəddəs bəndilirigə axkarilandi; **(aiōn g165)** **27** qünki Huda ularoɣa əllər arisida əməlgə axuruluwatḳan bu sirning xərəplik baylikirini bildürüxni halidi; bu sir bolsa xan-xərəpkə elip baroɣuqi ümid boloɣan, silərdə turuwatḳan Məsiḥning Əzidur. **28** Biz uni jakarlaymiz, ḥərbir adəmni Məsiḥdə kamalətkə yətkən ḥalda Huda aldida ḥazir ḳilix üqün barliḳ danaliḳ bilən ḥərbir adəmgə jekiləymiz, ḥərbir adəmgə təlim berimiz. **29** Mən xuningoɣa intilip, Uning wujudumda ixligini boyiqə kürəx ḳilip japa tartimən; Uning wujudumda ixligini dərwəḳə tolimu zordur.

2 Qünki məndə silər üqün, Laodikiyədikilər üqün, xuningdək didarimni kərmigənlərning ḥəmmisi üqün nəḳədər zor kürəxning boluwatḳanliḳini silərgə bilgüzməḳqimən; **2** küriximning nixani, ḥəmməylənning meḥir-muḥəbbəttə bir-birigə baoɣlinip, ḳəlblirining rioɣbətləndürülüxi, Hudaning sirini, yəni Məsiḥni qüxinixtə wə toluḳ bilixtə boloɣan ixənq-hatirjəmlikkə erixixi üqündur; **3** qünki Uningda danaliḳning wə bilimning barliḳ baylikliri yoxuruno̧andur. **4** Mening buni deyixim, ḥeqkimning silərni ḳayil ḳilarliḳ siliḳ-sipayə gəpliri bilən aldimasliḳi üqündur; **5** qünki gərqə tən jəḥətidin silərdin neri bolsammu, roḥ jəḥətidin mən silər bilən billimən, silərning səptə turuwatḳiningloroɣa wə Məsiḥgə baoɣlioɣan etiḳadinglarning qinglikioɣa ḳarap xadlinimən. **6** Məsiḥ, Rəb Əysani ḳandaḳ ḳobul ḳiloɣan bolsanglar, xu ḥalda Uningda menginglar, **7** silər təlim berilgəndək Uningda yiltiz tartip, etiḳadinglar ḳuruluwatḳan ḥalda, etiḳadta hatirjəm ḳilinip, rəḥmət eytixlar bilən taxḳinlap turoɣuqi bolunglar; **8** ḥeqkimning Məsiḥ boyiqə bolmioɣan, pəylasopluḳ yaki bimənə aldamqiliḳ bilən, insanlardin kəlgən təlimlər, yəni bu dunyadiki «asasiy ḳaidə-ḳanuniyətlər» boyiqə silərni əz oljisi ḳilip azdurmasliḳi üqün ḥezi bolunglar; **9** qünki Uningda, yəni Məsiḥdə, Hudaning barliḳ muḳəmməl jəwḥiri tən xəklidə turidu; **10** wə silər Uningda, yəni barliḳ ḥəkümdarlarning ḥəm ḥoḳuḳdarlarning bexi Boloɣuqida muḳəmməldursilər; **11** silər Uningda adəmning ḳolisiz boloɣan sünnət bilən sünnət ḳilinoɣansilər; demək, Məsiḥning sünniti bilən [gunaḥliḳ] ətkə baoɣlanoɣan təndin halas ḳilinoɣansilər; **12** Uning bilən təng qəmüldürülüxtə dəpnə ḳilinoɣansilər; silər yənə Uni əlümdin tirildürgən Hudaning wujudunglarda ixləydioɣanliḳioɣa ixənq baoɣlax bilən Uning bilən təng tirilgənsilər. **13** Əmdi gərqə itaətsizlikinglar wə ətliringlardiki sünnətsizlikinglar tüpəylidin əlgən bolsanglarmu, U silərni Məsiḥ bilən billə janlandurdi; ḥəmmə itaətsizliklirimizni kəqürüm ḳilip, **14** bəlgilimilərdə əz iqigə elinoɣan üstimizdin ərz ḳilidioɣan, bizni əyibləydioɣan pütüklərni əqürüp taxlidi; U ularni bizdin neri ḳildi, krestkə mihlatḳuzdi.

15 U ḩəkümdarlardin wə ḩoḳuḳdarlardin olja elip,
[kresttə] ularni rəswa ḳilip ularning üstidin təntənə
bilən oʒəlibə ḳildi. 16 Əmdi ḩeqkimning yemək-
iqmək, ḩeyt-bayramlar, «yengi ay» yaki xabat künlər
jəḩətliridə silərning üstünlərdin ḩəküm qiḳirixioʒa yol
ḳoymanglar; 17 bu ixlar bolsa bir kələnggə, halas; uning
jismi bolsa Məsiḩningkidur! 18 Ḩeqkimning silərni
«kiqik peillik» wə pərixtilərgə ibadət ḳilixḳa dəwət
ḳilip in'aminglardin məḩrum ḳilixioʒa yol ḳoymanglar;
muxundaḳ kixilər [gunaḩlik] ətliridiki oy-pikirliri bilən
ḩakawurlixip, kərgən kərünüxlərgə esiliwalmaḳtidur;
19 Ular «bax»ni qing tutḳini yoḳtur; lekin baxtin
ügə wə singirlar arḳilik pütkül tən ḳuwwətlinidu
wə bir-birigə baoʒlinip, Hudadin kəlgən awux bilən
axmaḳta. 20 Əgər Məsiḩ bilən bu dunyadiki ḳaidə-
ḳanuniyətlərgə nisbətən əlgən bolsanglar, nemixḳa (bu
dunyada yaxioʒanlardək) «Tutma!» «Tetima!» «Təgmə!»
degəndək bəlgilimilərgə riayə ḳilisilər 22 (bundaḳ
[bəlgilimilər ilkidiki] nərsilərning ḩəmmisi istemal
ḳilinix bilən yoḳilidu)? Muxundaḳ bəlgilimilər pəḳət
insanlardin qiḳḳan kərsətmilər wə təlimlərdin ibarət,
halas; 23 ularda dərwəḳə birhil pidaiylarqə ibadət,
kiqik peillik wə əz tenigə ḳarita ḳattiḳ ḳolluḳ boluxni
dəwət ḳilix boloʒaqḳa, ularda danaliḳning kərünüxi bar;
əməliyəttə [bundaḳ danaliḳning] paydisi yoḳtur — ular
pəḳət ətti ḩəwəslərgə yol ḳoyidula, halas.

3 Silər Məsiḩ bilən təng tirildürülgən bolsanglar,
əmdi yuḳiridiki ixlaroʒa intilip izdininglar; Məsiḩ
xu yərdə Hudaning ong yenida olturidu. 2 Kəngül-
zeḩninglarni yərdiki ixlaroʒa əməs, bəlki yuḳiriḳi ixlaroʒa
ḳoyunglar; 3 qünki silər əlgənsilər, wə ḩayatinglar
Məsiḩ bilən billə Hudada yoxurun turidu. 4 Əmma
ḩayatimiz boloʒan Məsiḩ axkarilanoʒan qaoʒda, xuan
silər uning bilən billə xan-xərəptə axkarilinidioʒan
bolisilər. 5 Xunga yərgə təwə ixlarni ḳiloʒuqi ḩərḳandaḳ
əzaliringlarni, yəni buzuḳluḳ, napaklik, iplas ḩessiyatlar,
rəzil haḩixlar wə nəpsaniyətqilik (u butpərəslikkə
barawərdur)ni əlümgə məḩküm ḳilinglar; 6 qünki bu
ixlar tüpəylidin Hudaning oʒəzipi itaətsiz pərzəntlərgə
qüxidu. 7 Silər bular arisida yaxioʒan waḳtinglarda,
bundaḳ ixlardimu mangoʒansilər. 8 Əmma ḩazir silər
muxularningmu ḩəmmisini əzünglardin seliwetinglar
— yəni oʒəzəp, kəḩr-səpra, yaman niyətlər, təḩmət,
aoʒzinglardin qiḳidioʒan iplas səzlərnimu siliwetinglar.
9 Bir-biringlaroʒa yaloʒan səzlimənglar; qünki silər
kona adəmni ḳilmixliri bilən seliwətkənsilər, 10 wə
yengi adəmni kiygənsilər; yengi adəm bolsa əzini
Yaratḳuqining sürət-obrazi boyiqə toluḳ bilixtə daim
yengilimaḳta; 11 uningda ḩeqkandaḳ yunanliḳ yaki
Yəḩudiy, sünnətlik yaki sünnətsiz, yat mədiniyətlik,
Skit, ḳul yaki ḩərlər məwjut əməstur; bəlki Məsiḩ
ḩəmmidur, wə ḩəmmididur. 12 Xunga, Hudaning
talliwaloʒanlirioʒa, pak-muḳəddəs wə səyüngənlərgə
layiḳ, adəmgə iq aoʒritidioʒan baoʒirlarni, məḩribanliḳ,
kiqik peillik, məminlik wə səwr-taḳətlikni kiyiwelinglar;
13 bir-biringlaroʒa yol ḳoyunglar, narazilik ix bolsa bir-
biringlarni kəqürüm ḳilinglar; Məsiḩ silərni ḳandaḳ
kəqürüm ḳiloʒan bolsa silərmu xundaḳ ḳilinglar. 14 Muxu
ixlarning üstigə kamil birlikning rixtisi boloʒan məḩir-
muḩəbbətni ḳoxup beringlar. 15 Məsiḩning hatirjəmliki
ḳəlbinglarda ḩəküm sürsun (silər bir tən bolup bu
hatirjəmliktə boluxḳa qaḳiriloʒan ikənsilər) wə xundaḳla
rəḩmət eytixlarda bolunglar. 16 Məsiḩning səz-kalamini
əzünglarda baylik ḩasil ḳilip turoʒuzunglar, barlik
danalik bilən bir-biringlaroʒa əgitinglar, jekilənglar, qin
ḳəlbinglarda zəbur-nəoʒmilər, mədḩiyə küyliri wə roḩiy
nahxilarni yangritip Hudani qiraylik mədḩiyiləngla; 17
wə ḩəmmə ixlarda, səz bolsun, əməl bolsun, ḩəmmisini
Rəb Əysaning namida ḳilip, uning arḳilik Huda'Atioʒa
rəḩmət eytinglar. 18 Silər ayallar, Rəbdə boloʒan
süpitinglaroʒa layiḳ əz ərliringlaroʒa boysununglar; 19
silər ərlər, əz ayalliringlaroʒa muḩəbbət kərsitinglar;
ularoʒa aqqiḳ ḳilmanglar. 20 Silər balilar, ata-ananglaroʒa
ḩəmmə ixlarda itaət ḳilinglar; qünki bundaḳ ḳilix Rəbdə
boloʒan güzəl ixtur. 21 Silər atilar, baliliringlarning
kəngligə azar bərmənglar; undaḳ ḳilsanglar kəngli yara
bolidu. 22 Silər ḳullar, əttin boloʒan hojayininglaroʒa
ḩəmmə ixta itaət ḳilinglar; pəḳət kəz alididila hizmət
ḳilip, insanlarni hux ḳiloʒuqi ḳullardin bolmanglar,
bəlki Rəbdin əyminip qin kənglünglardin ix kərünglar.
23 Nemə ixni ḳiliwatḳan bolsanglar, uningda insanlar
aldida əməs, bəlki Rəb aldida ḳiloʒandək jan-dil bilən
uningoʒa ixlənglar; 24 qünki mirasning in'amioʒa Rəbdin
muyəssər ḳilinoʒanliḳinglarni bilisilər; qünki silər Rəb
Məsiḩning ibadət-ḳullukididursilər. 25 Əmma kim
ḩəḳḳaniysizlik ḳilsa ḳiloʒan ḩəḳḳaniysizliḳi əz bexioʒa
qüxidu; bu ixta ḩeqḳandaḳ yüz-hatirə ḳilinix yoḳtur.

4 Silər hojayinlar, ḳulliliringlaroʒa adil wə tooʒra
muamilə ḳilinglar; qünki ərxtə əz hojayininglarning
barliḳini bilisilər. 2 Dua-tilawətkə ḩərḳandaḳ waḳitta
berilinglar, buningda rəḩmətlər eytixip ḩoxyar
turunglar; 3 xuning bilən biz üqünmu dua ḳiloʒaysilərki,
Huda bizgə Məsiḩning sirini jakarlax üqün Əz səzigə ixik
aqsun; mən dəl sir üqün zənjirlər bilən baoʒlanoʒanmən;
4 xunga ḳilixḳa tegixlikim boyiqə, sirni axkariliximoʒa
[dua ḳilinglar]. 5 Sirttikilərgə nisbətən danaliḳ bilən
menginglar, pursətlər qiḳḳanda kəngül ḳoyup ḳoldin
bərmənglar. 6 Silərning gəp-səzliringlar ḩərdaim məḩir-
xəpḳət bilən bolsun, tuz bilən tetitilsun; xuning bilən
silər ḩərbir adəmgə ḳandaḳ jawab berixni bilisilər.
7 Səyümlük ḳerindax ḩəm Rəbdə sadiḳ hizmətkar,
ixdiximiz boloʒan Tikikus silərgə mən tooʒruluḳ ḩəmmə
ixlarni məlum ḳilidu. 8 Mən uni dəl muxu ix
üqün yeninglaroʒa əwətixim, silərning əḩwalinglarni
biliwelixi wə xundaḳla kənglünglaroʒa ilḩam-rioʒbət
berixi üqündur. 9 Mən əzi silərdin boloʒan, sadiḳ
wə səyümlük ḳerindiximiz Onesimusni uning bilən
əwəttim; ular silərgə muxu yərdiki barliḳ ixlarni məlum
ḳilidu. 10 Türmidixim boloʒan Aristarhus silərgə salam
yollaydu; Barnabasning nəwri inisi Markusmu xundaḳ
(silər uning tooʒruluḳ tapxuruḳlarni tapxuruwaldinglar;
u yeninglaroʒa kəlsə, uni ḳobul ḳilinglar); 11 Yustus dəp
ataloʒan Yəxuamu salam yollaydu. Hudaning padixaḩliḳi
üqün manga hizmətdax boloʒan sünnət ḳilinoʒanlardin
pəḳət muxular bardur; ular manga təsəlli boloʒan. 12
Silərdin boloʒan, Məsiḩ Əysaning ḳuli Əpafras silərgə
salam yollaydu; u silərning Hudaning pütkül iradisidə
mukəmməl, kamalətkə yetip qing turuxunglar üqün
ḩərdaim silər üqün dualarda kürəx ḳilidu. 13 Qünki mən
uningoʒa guwaḩqimənki, u silər üqün, Laodikiadikilər

üqün wə Heyrapolistikilər üqünmu kəp japa tartidu.
14 Səyümlük tewip boloŋan Luḳadin silərgə salam,
Demastinmu xundaḳ. **15** Laodikiadiki ḳerindaxlaroŋa
bizdin salam, Nimfaoŋa ḥəm uning əyidə yioŋilidioŋan
jamaətkimu salam eytinglar. **16** Bu hət aranglarda
oḳuloŋandin keyin, silər uni Laodikiyidiki jamaəttimu
oḳutunglar, wə Laodikiyədikilərgə yazoŋan hətni silərmu
oḳunglar; **17** wə Arkippusḳa: «Sən Rəbdə tapxuruwaloŋan
hizmitinggə, toluḳ əməl ḳilixing üqün kəngül ḳoyoŋin»
— dənglar. **18** Mənki Pawlustin əz ḳolum bilən yazoŋan
salam. Mening kixənlinip ḳamap ḳoyuloŋanliḳimni
əsləng lar. Silərgə meḥir-xəpḳət boloŋay!

Tesalonikalikлароқа 1

1 Мәнки Pawlus, Silas һәмдә Timotiydin Huda'Atimiz
wә Рәббимиз Әysa Мәсиһдә болоқан, Tesalonika
хәһиридики jamaәtkә salam. Silәrgә мәһir-хәpкәt wә
hatirjәmlik болоқay! **2** Biz dualirimizda silәrni yad
etip turup, Hudaоқa silәr üqün һәrdaim tәxәkkür
eytimiz; **3** Huda'Atimizning aldida etikadinglardin
болоқan әmәlliringlarni, мәһir-muһәbbәttin qikkan
japalik әjringlarni, Rәbbimiz Әysa Мәсиһkә baоқlioқan
ümidtә болоқan qidamlikinglarni izqil әslәp turuwatimiz.
4 Qünki әy kerindaxlar, Huda sөygәnlәr, Uning silәrni
tallioқanliki bizgә ayan. **5** Qünki hux һәwirimiz silәrgә
yәtküzülginidә sөzlәr bilәnla әmәs, bәlki küq-kudrәt
bilәn, Mukәddәs Roһ bilәn, mutlәk jәzmlәxtürülgәn
һalda silәrgә yәtküzülgәn; uning üstigә, bizning silәrning
aranglarda болоқinimizda silәrni dәp әzimizni kandak
tutkanlikimizni obdan bilisilәr. **6** Xuning bilәn silәr
eoқir azab-okubәt iqidә turukluкmu, Mukәddәs Roһning
xadliki bilәn sөz-kalamni kobul kilip, bizni, xundakla
Rәbning Өzini ülgә kilip әgөxtinglar, **7** xuning bilәn silәr
Makedoniyә wә Ahaya әlkiliridiki barlik etikadqilaroқa
ülgә болup qiktinglar; **8** qünki Rәbning sөz-kalami
silәrdin pәkәt Makedoniyә wә Ahayaoқila yangrap
kalmastin, bәlki һәmmә yәrgә Hudaоқa baоқlanoқan
etikadinglar tooқruluk һәmmә yәrgә һәwәr tarkiliptu;
nәtijidә, bizning [xu yәrlәrdә hux һәwәr tooқruluk]
һeqnemә deyiximizning һajiti kalmidi. **9** Qünki [biz
baroқanliki jaydiki] kixilәr silәrning bizni kandak karxi
aloқanlikinglarni, silәrning butlardin kandak waz keqip
tirik wә һәkikiy Hudaning hizmitidә boluxka, xundakla
Uning Ooқlining, yәni U әlümdin tirildürgәn, kәlgüsidә
kelidioқan oқәzәptin bizni kutkuzoқuqi Әysaning әrxtin
kelixini kütüxkә Hudaоқa bakkanlikinglarni bayan
kilixidu.

2 Qünki, i kerindaxlar, bizning aranglaroқa kirginimiz
tooқruluk bilisilәrki, u bikaroқa kәtmidi. **2** Silәrgә
yәnә xumu mәlumki, gәrqә ilgiri Filippi xәһiridә
kiyin-kistak wә harlikka uqrioқan bolsakmu, zor kattik
karxilikka karimay Hudaning hux һәwirini silәrgә
yәtküzüxkә Hudayimizning mәdәt berixi bilәn yürәklik
bolduk. **3** Qünki bizning өtünüx-jekiläxlirimizdә
һeqkandak aldamqilik, napak niyәt yaki һiyligәrlik
yoktur. **4** Әksiqә, biz Huda tәripidin hux һәwәrning
amanәt kilinixka layik kөrülgәn adәmlәr süpitidә
biz xuningoқa munasip һalda adәmlәrni әmәs, bәlki
kәlbimizni sinioқuqi Hudani hursәn kilix üqün [hux
һәwәrni] jakarlaymiz. **5** Qünki silәr bilgәndәk biz
һeqkaysi wakitta aranglaroқa huxamәtqilik bilәn wә yaki
tamahorlukka nikab takap kәlmiduk — (bu ixta Huda
bizgә guwaһqidur) — **6** gәrqә biz Mәsiһning rosullirining
süpitidә tәlәp yükliyәlәydioқan bolsakmu, mәyli silәr
bolunglar yaki baxkilar bolsun, һeqbir insandin birәr
izzәt-xәһrәt izdigan әmәs iduk. **7** Әksiqә biz aranglarda
huddi bala imitidioқan ana өz bowakirini kөyünüp
asrioқandәk silәrgә mulayim muamilidә bolduk. **8** Xu
qaoқda, silәrgә xundak tәlpüngәniduk, silәrgә pәkәt
Hudaning hux һәwәrini tapxuruxnila әmәs, һәtta өz
jenimizni tapxuruxkimu razimiz; qünki silәr bizgә
intayin kәdirlik idinglar. **9** Qünki, i kerindaxlar, bizning
kandak japalik әmgәk kiloқinimiz esinglarda bardur;
һeqkaysinglaroқa eoқirimizni salmaslik üqün keqә-
kündüzlәp meһnәt kilduk, Hudaning hux һәwirini
silәrgә yәtküzduk. **10** Etikadqilardin болоқan silәrning
aranglardiki әmәliyәtlirimizning kandak ihlasmәn,
һәkkaniy wә әyibsiz ikәnlikigә өzünglar wә Hudaning
Өzimu guwaһqidur. **11** Wә yәnә silәr bilgininglardәk,
atining өz pәrzәntlirigә nәsiһәt bәrginidәk biz
һәrbiringlaroқa xundak jekiläp, rioқbәt-tәsәlli berip,
silәrni өz padixaһlikioқa wә xan-xәripigә kakiriwatkan
Hudaoқa layik һalda mengixka dәwәt kilduk. **13**
Hudaoқa yәnә xu sәwәbtin tohtawsiz tәxәkkür eytimizki,
silәrning bizdin anglioқan Hudaning sөz-kalamioқa kulak
saloқininglarda, uni insanlardin kәlgan sөz süpitidә
әmәs, bәlki uning әmәliy süpitidә, yәni Hudadin kәlgan
sөz-kalam dәp uni kobul kildinglar; u [sөz-kalam]
һazir ixәngüqi silәrdә ixlimәktә. **14** Qünki silәr, i
kerindaxlar, Yәһudiyә әlkisidiki Mәsiһ Әysada болоқan
jamaәtlәrdin ülgә aldinglar; ular [xu yәrdә] Yәһudiylar
tәripidin kandak harlikaroқa uqrioқan bolsa, silәrmu өz
yurtdaxliringlar tәripidin ohxax harlikaroқa uqridinglar.
15 Ular, yәni xu Yәһudiylar, әslidә Rәb Әysani wә
pәyoқәmbәrlәrni әltürgәn wә biznimu ziyankәxlik kilip
koоqliwәtkәnidi. Ular Hudani narazi kilip, wә һәmmә
insan bilәn kerixip, **16** «yat әlliklәr»ning nijatlikka erixixi
üqün ularoқa sөzliximizgә toskunluk kiliwatidu. Xuning
bilәn ular gunaһlirini üzlüksiz qekigә yәtküzmәktә;
lekin oқәzәp ularning bexioқa toluki bilәn qüxürülüx
aldida turidu. **17** Lekin biz, i kerindaxlar, amalsiz
silәrdin intayin kiska wakit judalaxkan bolsakmu (tәndә
bolsimu, kәlbdә әmәs), silәr bilәn yәnә didar kөrüxüxkә
kәwәtla intizarlikimizdin yeninglaroқa berixka tehimu
bәk intilduk! **18** Xuningdәk yeninglaroқa baroқumiz
bar idi — әmәliyәttә mәnki Pawlus kayta-kayta tirixip
bakтim; birak buningoқa Xәytan toskunluk kildi. **19**
Qünki bizning istәk-arzuyimiz, xadlikimiz wә Rәbbimiz
Әysa kaytip kәlgәndә pәhirlinidioқan tajimiz nemә
bolidu? Bu dәl silәr өzünglar әmәsmu? **20** Qünki silәr
bizning pәhrimiz, bizning xadlikimiz!

3 Xuning bilәn biz [silәrdin һәwәrsiz] takitimiz
tak bolup, өzimiz Afina xәһiridә yaloқuz kelip,
2 aldinglaroқa kerindiximiz һәm Huda yolida
Mәsiһning hux һәwiridә boluwatkan hizmәtdiximiz
Timotiyni silәrni etikadta mustәһkәmlәx-küqәytix wә
rioқbәtlәndürüx üqün әwәtixni karar kilduk; **3** [bizning
uni әwәtixtiki] mәksitimiz, һeqkimning bexinglaroқa
qüxkәn muxu zәһmәt-kiyinqiliklar sәwәbidin [etikadta]
tәwrinip kalmasliki üqündur. Qünki өzünglar bundak
ixlaroқa uqraxka aldin'ala bekitilgәn, dәp bilisilәr. **4**
Qünki biz silәr bilәn billә болоқan wakitimizda, silәrgә
һәmmimiz azab-kiyinqilikka uqrimay kalmaymiz dәp
aldin'ala eytkaniduk. Әmәliyәttә һazir deginimizdәk
boldi, dәp bilisilәr. **5** Xu sәwәbtin takitim tak bolup,
etikadinglarning zadi kandak ikәnlikini bilix üqün,
azduroқuqi silәrni azdurup bizning silәrgә singdürgәn
әjrimiz bikaroқa kәttimikin dәp әnsirәp, Timotiyni
yeninglaroқa әwәtkәnidim. **6** Lekin Timotiy baya
yeninglardin kaytip kәlgәndә, etikadinglar wә мәһir-
muһәbbitinglar tooқrisida bizgә yahxi һәwәr elip kelip,

silərning bizni ḥərdaim seoɣinip turoɣanliḳinglarni wə
huddi biz silər bilən didarlixixḳa təlpünginimizdək,
silərningmu bizni kərgünglar kəlgənlikini eytti.
7 Xuningdək, əy ḳerindaxlar, beximizoɣa qüxkən
muxundaḳ barliḳ azab-oḳubət wə eoɣirqiliḳ iqidə
turiwatḳinimizda silərdin, yəni qing etiḳadinglardin
rioɣbət-təsəlli taptuḳ; 8 Qünki Rəbdə qing turoɣan
bolsanglar, biz [əlməy], ḥayat ḳalimiz! 9 Əmdi
silər üqün, Hudayimiz aldida silərning wəjinglardin
tolimu xadlanduḳ, bu zor xadliḳimizdin silər üqün
Hudaoɣa ḳanqilik dərijidə təxəkkür eytsaḳ bolar?!
10 Silər bilən didar kərüxüx wə etiḳadinglardiki
yetərsizliklərni mukəmməl ḳilixḳa muyəssər bolux
imkaniyiti üqün, keqə-kündüz Hudaoɣa zor təlmürüp
yelinmaḳtimiz. 11 Əmdi bizning Huda'Atimizning Өzi
ḥəm Rəbbimiz Əysa bizning yolimizni yeninglaroɣa
baxlioɣay; 12 əmdi meḥir-muḥəbbətimiz silərgə
toloɣandək, Rəb silərning bir-biringlaroɣa wə ḥəmmə
adəmlərgə boloɣan meḥir-muḥəbbitinglarni axurup,
tolup taxturoɣay; 13 ḥəm xundaḳ boloɣanda, Rəbbimiz
Əysa Өzining barliḳ muḳəddəs bəndiliri bilən billə ḳaytip
kəlgəndə ḳəlbinglar bizning Huda'Atimiz aldida pak-
muḳəddəsliktə nuḳsansiz boluxḳa mustəḥḳəmlinidu!

4 Ahirida, i ḳerindaxlar, biz Rəb Əysada turup
silərdin xuni ətünimiz ḥəm jekiləymizki, silər
bizdin Hudani hursən ḳilixḳa ḳandaḳ mengixinglar
kerəklikini tapxuruwaloɣininglardək ḥəm ḥazir xu
boyiqə mengiwatḳininglardək, xundaḳ ḳilixinglar
tehimu exip taxḳay. 2 Qünki silər bizning Rəb Əysa
arḳiliḳ silərgə nemə əmrlərni tapilioɣanliḳimizni bilisilər.
3 Qünki Hudaning iradisi xuki, pak-muḳəddəs ḳilinix,
ḥərḳandaḳ buzuḳqiliḳtin saḳlinix, 4 yəni ḥərbiringlar
Hudani tonumaydioɣan taipilərdək xəḥwaniy ḥəwəslərgə
berilməy, bəlki ḳandaḳ ḳilip өz tenini baxḳurup, uni pak-
muḳəddəsliktə ar-nomus bilən saḳlaxni өginiwelixtur. 6
Bu jəḥətlərdə ḥeqkim өz ḳerindixining ḥəḳḳigə qang
selip, өz payda-mənpəitini ḳooɣlimisun; qünki biz
ilgiri silərgə qüxəndürüp toluḳ agaḥlanduroɣinimizdək,
barliḳ muxundaḳ ixlarda Rəb Өzi intiḳam aloɣuqidur.
7 Qünki Huda bizni napaklikḳa əməs, bəlki pak-
muḳəddəsliktə yaxaxḳa qaḳirdi. 8 Xuning üqün bu
[ḥəḳiḳətni] rət ḳiloɣan adəm, insaniy ḥoḳuḳni əməs,
bəlki silərgə Muḳəddəs Roḥini ata ḳiloɣuqi Hudani rət
ḳiloɣan bolidu. 9 Əmdi ḳerindaxliḳ meḥir-muḥəbbətkə
kəlsək, bu tooɣrisida silərgə yezip olturiximizning
ḥajiti yoḳ. Qünki Huda Өzi bir-biringlaroɣa meḥir-
muḥəbbət kərsitixni əgətməktə. 10 Qünki silər pütkül
Makedoniyə əlkisidiki ḥəmmə ḳerindaxlaroɣa xundaḳ
ḳiliwatisilər; xundaḳ bolsimu, i ḳerindaxlar, xundaḳ
ḳilixḳa berilip tehimu exip texixinglarni, 11 xundaḳla
biz silərgə tapilioɣinimizdək, tinq yürüxni, [baxḳilarning
ixlirioɣa] [arilaxmay], өz ixinglar bilən bolup, ikki
ḳolunglaroɣa tayinip yaxaxni nixan ḳilip intilixinglarni
ətünimiz. 12 Mana xundaḳ ḳilsanglar, sirttikilər
aldida izzət-ḥərmətkə sazawər bolup mangisilər wə
ḥeqkimning ḳolioɣa bekinip ḳalmaysilər. 13 Lekin,
əy ḳerindaxlar, ümidsizlik iqidə yaxawatḳan baxḳa
ḥəmmisidək, [aranglardiki] [əlümdə] uhlap ḳaloɣanlaroɣa
ḳayoɣurup ḥəsrət qəkməslikinglar üqün ularning ḥali
tooɣruluḳ həwərsiz ḳelixinglarni halimaymiz. 14 Qünki
biz Əysaning əlüp tirilgənlikigə ixəngənikənmiz, [əysa
ḳayta kəlginidə], əlümdə Uningda uhlap ḳaloɣanlarni
Huda Uning bilən billə elip kelidioɣanliḳioɣa ixinimiz. 15
Qünki rəbning səz-kalami boyiqə silərgə xuni eytimizki,
Rəb ḳayta kəlgüqə tirik ḳaloɣan bizlər uning aldioɣa
qiḳiximiz jəzmən əlümdə uhlap ḳaloɣanlarningkidin
awwal bolmaydu; 16 Qünki Rəb ḳattiḳ bir nərə tartip,
bax pərixtining awazi wə Hudaning kanay sadasi iqidə
asmandin qüxidu wə Məsiḥdə bolup əlgənlər awwal
tirilidu; 17 andin tirik ḳaloɣan bizlər ular bilən birgə
Rəb bilən ḥawada kərüxüx üqün, bulutlar arisioɣa elinip
kətürülimiz; xuning bilən biz Rəb bilən mənggü birgə
bolimiz. 18 Xunga, bir-biringlaroɣa bu səzlər bilən
rioɣbət-təsəlli beringlar.

5 Lekin i ḳerindaxlar, silərgə xu ixlarning waḳitliri
wə zamanliri tooɣrisida yeziximning ḥajiti yoḳ. 2
Qünki əzünglar obdan bilisilər, Rəbning küni huddi
keqidə kirgən ooɣrining kelixigə ohxax [tuyuḳsiz] kelidu.
3 Əmdi kixilər «[Dunya] tinq-aman boluwatidu» dəp
turoɣanda, huddi ḥamilidar ayalning toloɣiḳi uxtumtut
tutḳinidək, ḥalakət ularning bexioɣa tuyuḳsiz qüxidu;
xuning bilən ular uningdin ḳeqip ḳutulalmaydu. 4
Lekin silər, i ḳerindaxlar, ḳarangoɣuluḳta turoɣuqilar
əməssilər; xuning bilən u kün silərni ooɣridək qəqütüp
kəlməydu. 5 Qünki silər ḥəmminglar yoruḳluḳning
pərzəntliri, kündüzning pərzəntliridursilər; biz keqigə
təwə yaki ḳarangoɣuluḳḳa mənsup əməsmiz. 6 Xuning
üqün baxḳa ḥəmmisidək uhlimayli, bəlki səgək wə
salmaḳ bolayli. 7 Qünki uhlaydioɣanlar keqisi uhlaydu,
məst bolidioɣanlarmu keqisi məst bolidu. 8 Biraḳ
өzimiz kündüzgə mənsup boloɣandin keyin, salmaḳ
bolayli, kəkrikimizgə etiḳad wə meḥir-muḥəbbətni
sawut ḳilip, beximizoɣa nijatḳa baoɣlanoɣan ümidni
dubuloɣa ḳilip kiyiwalayli; 9 qünki Huda bizni Өz
oɣəzipigə uqritix üqün əməs, bəlki Rəbbimiz Əysa Məsiḥ
arḳiliḳ nijatḳa erixtürüx üqün tallap bekitkən. 10 U
biz üqün əldi — məḳsiti, ḥayat ḳelip oyoɣaḳ tursaḳmu
yaki [əlümdə] uhlioɣan bolsaḳmu, bizning Uning bilən
billə ḥayatta boluximiz üqündur. 11 Xuning üqün, ḥazir
ḳiliwatḳininglaroɣa ohxax, bir-biringlarni dawamliḳ
rioɣbətləndürüp, bir-biringlarning [etiḳadini] ḳurunglar.
12 Əmdi i ḳerindaxlar, aranglarda japaliḳ ixləwatḳan wə
Rəbdə silərgə yetəkqilik ḳilip, nəsiḥət beriwatḳanlarni
kədirlixinglarni ətünimiz. 13 Bu hizmətliri üqün
ularni qongḳur ḥərmət wə meḥir-muḥəbbət bilən
kədirlənglar. Bir-biringlar bilən inaḳ ətünglar. 14
Əmma, i ḳerindaxlar, silərdin xunimu ətünimizki,
tərtipsiz yürgənlərgə nəsiḥət beringlar, yürəksizlərni
rioɣbətləndürünglar, ajizlaroɣa yar-yələk bolunglar wə
ḥəmmə adəmgə səwriqan bolunglar. 15 Ḥeqḳaysinglar
yamanliḳḳa yamanliḳ ḳilmasliḳḳa kəngül bəlünglar,
bir-biringlaroɣa wə barliḳ kixilərgə ḥəmixə yahxiliḳ
ḳilixḳa intilinglar. 16 Ḥərdaim xadlininglar. 17 Tohtimay
dua ḳilinglar. 18 Ḥərḳandaḳ ixta təxəkkür eytinglar.
Qünki mana bular Hudaning Məsiḥ Əysada silərgə
ḳaratḳan iradisidur. 19 Roḥning otini əqürmənglar. 20
Aranglarda pəyoɣəmbərlərqə yətküzülgən bexarətlik
səzlərni kəmsitmənglar; 21 ḥəmmə gəpni təkxürüp
ispatlap kərünglar; durus bolsa uni qing tutup [ḳoldin
bərmənglar]. 22 Yamanliḳning ḥərḳandaḳ xəklidin

əzünglarni yirak̦ tutunglar. **23** Hatirjəmlikning Igisi
boloŋan Huda Өzi silərni əzül-kesil pak-muk̦əddəs
k̦iloŋay, Rəbbimiz Əysa Məsih̦ k̦ayta kəlgüqə pütkül
roh̦inglar, jeninglar wə teninglarni əyibsiz sak̦lioŋay. **24**
Silərni Qak̦iroŋuqi bolsa sadik̦-wapadur, U uni jəzmən
ada k̦ilmay k̦almaydu. **25** K̦erindaxlar, biz üqün dua
k̦ilinglar. **26** H̦əmmə k̦erindaxlar bilən pak səyüxlər
bilən salamlixinglar. **27** Mən Rəbdə silərgə xuni jiddiy
tapilaymənki, bu hətni [xu yərdiki] h̦əmmə muk̦əddəs
k̦erindaxlaroŋa ok̦up beringlar! **28** Rəbbimiz Əysa
Məsih̦ning meh̦ir-xəpk̦iti silərgə yar boloŋay!

Tesalonikalikлароɣа 2

1 Mənki Pawlus, Silas ḥəmdə Timotiydin Huda'Atimiz
wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdə boloɣan, Tesalonika
xəḥiridiki jamaətkə salam. **2** Huda'Atimiz wə Rəb
Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik
ata kilinoɣay! **3** Silər üqün Hudaoɣa ḥərdaim təxəkkür
eytiximizoɣa tooɣra kelidu (ḥəmdə xundak kilix
tolimu layiktur), i kərindaxlar, — qünki etikadinglar
küqlük əsməktə ḥəmdə bir-biringlaroɣa boloɣan
meḥir-muḥəbbitinglarmu exip taxmakta. **4** Xuning
bilən biz əzimiz silərning bexinglaroɣa qüxkən,
xundakla bərdaxlik beriwatkan barlik ziyankəxlik wə
japa-eoɣirqiliklar iqidə kərsətkən səwr-qidamlik wə
etikadinglar üqün, Hudaning ḥərkaysi jamaətlirida
silərdin pəhirlinimiz; **5** bu ixlar Hudaning kelidioɣan
adil ḥəkümini kərsitidioɣan roxən bir alamət tur wə
xundakla, bu ixlar silərning Hudaning padixaḥlikioɣa
layik ḥesablinixinglar üqün bolidu; silər mana xu
padixaḥlik üqün zulum-zəhmət qekiwatisilər; **6** xundak
ikən, silərgə eoɣirqilik saloɣuqilaroɣa Huda eoɣirqilik salsa,
ḥəm xundakla Rəb Əysa kudrətlik pərixtiliri bilən ərxtin
kayta kərüngən qaoɣda, eoɣirqilikka uqrioɣan silərgə biz
bilən təng aramlik bərsə durus ix bolmamdu? **8** Xu qaoɣda
U Hudani tonumaydioɣanlardin, xundakla Rəbbimiz
Əysa Məsiḥning hux həwirigə itaət kilmaydioɣanlardin
yalkunluk ot bilən intikam alidu. **9** Bundak kixilər
Rəbning ḥuzuridin wə küq-kudritining xan-xəripidin
məḥrum kilinip, mənggülük ḥalakət jazasini tartidu.
(aiōnios g166) **10** U wakitta U Өzining barlik mukəddəs
bəndiliridə uluoɣlinip, xu künidə barlik ixəngənlərdə
(silər dərwəkə bizning guwaḥlikimizoɣa ixəngəndursilər)
Өzining karamətlikini kərsitip, mədḥiyiləngili kelidu. **11**
Xuning üqün, biz silər üqün daim xundak dua kilimizki,
silərni kakiroɣan bizning Hudayimiz silərni Өz [uluoɣ]
kakirikioɣa layik ḥesablap, yahxilikka intilgən barlik
güzəl məksət-muddialiringlarni wə etikadinglardin
kikkan barlik hizmətliringlarni küq-kudriti bilən əməlgə
axuroɣay. **12** Xuning bilən, Hudayimizning wə Rəbbimiz
Əysa Məsiḥning meḥir-xəpkiti arkilik Rəbbimiz Əysa
Məsiḥning nami silərdə xan-xərəp bolup uluoɣlinidu wə
silərmu Uningda xan-xərəpkə erixisilər.

2 I kərindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning kayta
kelixi, xundakla bizning Uning bilən bir yərgə
jəm kiliniximiz tooɣrisida silərdin xuni ətünümizki, **2**
əgər silər «məlum roḥtin kəlgən wəḥiy»din bolsun,
birsining səz-təlimidin bolsun yaki «bizning namimizda»
yeziloɣan məlum hətlərdin bolsun «Rəbning küni yetip
kəldi» degən səzni anglisanglar, jiddilixip ḥodukup
kətmənglar yaki dəkkə-dükkigə qüxmənglar! **3** Bu
ixlarda ḥərkandak adəmning ḥərkandak usul bilən
silərni aldixioɣa yol koymanglar; qünki awwal «[qong]
yenix» bolup, andin «gunaḥiy adəm», yəni «ḥalakətkə
məḥkum kilinoɣuqi adəm» axkarilanmioɣuqə, axu kün
kəlməydu. **4** Xu adəm huda dəp ataloɣanoɣa yaki kixilər
qokunidioɣan ḥərkandak nərsilərgə karxi kikip, əzini
ḥəmmidin üstün kilip kərsitidu; u xundak kilip Hudaning
ibadəthanisida olturuwelip, əzini Huda dəp kərsitip
jakarlaydu. **5** Mən silər bilən billə boloɣan waktimda
bularni silərgə eytkinim esinglarda bardu? **6** Wə uning
bəlgiləngən wakti-saiti kəlmigüqə axkarilanmasliki
üqün, nemining uni tosup turuwatkanliki silərgə məlum.
7 Qünki «kanunni yokatkuqi sirlik küq» allikaqan
yoxurun ḥərikət kilmakta; lekin bu ixlarni ḥazirqə
tosup keliwatkan birsi bardur; U otturidin kikkuqə
xundak tosukluk peti turidu; **8** andin axu «kanunni
yokatkuqi» axkarilinidu; birak Rəb Əysa aoɣzidiki nəpisi
bilənla uni yutuwetidu, kəlgən qaoɣdiki parlak nuri
bilən uni yok kiliwetidu. **9** «Kanunni yokatkuqi»ning
məydanoɣa qikixi Xəytanning pəntliri bilən bolidu, u
ḥər türlük küq-kudrət, məjizə wə yaloɣan karamətlərni
kərsitip, **10** ḥalakətkə yüzləngənlərni azduridioɣan
ḥərhil kəbiḥ ḥiylə-mikirlərni ixlitidu. Ularning ḥalakət
aldida turuwatkanlikining səwəbi əzlirini nijatka
yetəkləydioɣan ḥəkikətni səyməy, uningoɣa kəlbidin
orun bərməslikidindur. **11** Xu səwəbtin, Huda ularoɣa
yaloɣanqilikka ixənsun dəp ḥəkikəttin qətnitidioɣan
bir küq əwətidu. **12** Nətijidə, ḥəkikətkə ixənməy, bəlki
kəbiḥlikni hursənlik dəp bilgənlərning ḥəmmisi jazaoɣa
məḥkum kilinidu. **13** Lekin, əy, Rəb səygən kərindaxlar,
biz silər üqün ḥərdaim Hudaoɣa təxəkkür eytiximizoɣa
tooɣra keliduki, Huda Roḥning wasitisidə pak-mukəddəs
kilinixinglar wə ḥəkikətkə ixinixinglar arkilik silərni
nijatka erixixkə mukəddəmdila talliwaldi. **14** U biz
yətküzgən hux həwər arkilik silərni xu nijatka, yəni
Rəbbimiz Əysa Məsiḥning xan-xəripigə erixixkə qakirdi.
15 Xuning üqün, əy kərindaxlar, tapan tirəp turunglar,
biz silərgə eoɣizqə yaki hət arkilik yətküzgən təlimni
qing tutunglar! **16** Əmdi Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Өzi
wə bizni səygən, meḥir-xəpkət bilən mənggülük rioɣbət-
təsəlli ḥəm güzəl ümid ata kiloɣan Huda'Atimiz **(aiōnios
g166)** **17** kəlbinglarni rioɣbətləndürgəy ḥəmdə silərni
ḥərbir güzəl ix kilixta, ḥərbir yahxi səzlərni yətküzüxtə
küqləndürgəy!

3 Ahirida, i kərindaxlar, biz üqün dua kilinglarki,
Rəbning səzi huddi silərgə yətkən qaoɣdikigə ohxax,
[ḥərkandak yərdə] tez tarkalsun wə xan-xərəplik
dəp uluoɣlansun; **2** xuningdək bizning kəbiḥ wə
rəzil adəmlərdin kutuluximiz üqünmu dua kilinglar.
Qünki ḥəmmila adəm ixənq-etikadlik boluwərməydu.
3 Əmma Rəb Өzi ixənqliktur; U silərni mustəḥkəm
kilidu ḥəm rəzil boloɣuqidin saklaydu. **4** Əmma
Rəbdə, silərgə tapilioɣinimizni kiliwatisilər, xundakla
dawamlik kiliweridu, dəp hatirjəmmiz. **5** Əmdi
Rəb kəlbinglarni Hudaning meḥir-muḥəbbitigə ḥəm
Məsiḥning səwr-qidamlikioɣa qəmkəxkə yetəkligəy. **6**
Əmdi kərindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning namida
xuni tapilaymizki, bizdin aloɣan təlimlərgə riayə kilmay,
tərtipsiz yürgənlərdin əzünglarni neri tutunglar. **7**
Bizdin kandak ülgə elixinglar kerəklikini əzünglar
bilisilər; qünki biz silər bilən billə boloɣanda tərtipsiz
yürmigəniduk. **8** Ḥeqkimning nenini bikaroɣa yeməyttuk;
bəlki biz ḥeqkaysinglaroɣa eoɣirimizni salmaslik üqün,
keqə-kündüzləp tirixip-tirmixip japalik ixləyttuk. **9**
Bundak kiliximiz, silərdin yardəm kütüxkə ḥəklik
bolmioɣanlikimizdin əməs, bəlki əzimizni silərgə bizdin
yahxi ülgə kaldurup, silərning bizgə əgixixinglar üqün
idi. **10** Qünki biz silərning yeninglarda boloɣinimizda
silərgə: «Birsi ixliməymən desə, u yemisun!» dəp

tapilioŋaniduḳ. **11** Qünki biz aranglarda bəzilərning
tərtipsiz laoŋaylap, ḥeq ixliməy baxḳilarning ixlirioŋa
arilixip yüridioŋanliḳini angliduḳ. **12** Biz muxundaḳlaroŋa
Rəb Əysa Məsiḥdə xundaḳ buyruymiz wə ulardin ətünüp
soraymizki, tinq yaxap, əmgikinglar bilən əz neninglarni
tepip yənglar. **13** Lekin silər, i ḳerindaxlar, yahxi ixlarni
ḳilixtin erinmənglar. **14** Əmma əgər uxbu hetimizdiki
səzlərgə itaət ḳilmaydioŋan birsi bolsa, uningdin ḥəzər
əyləngla wə uni hijalətkə ḳaldurux üqün uning bilən
bardi-kəldi ḳilmanglar. **15** Biraḳ, uni düxmən ḳatarida
kərməy, əksiqə uningoŋa bir ḳerindax süpitidə nəsiḥət
ḳilinglar. **16** Hatirjəmlik Igisi boloŋan Rəb ḥər waḳit
ḥər yolda xəhsən silərgə hatirjəmlik ata ḳiloŋay. Rəb
ḥəmminglar bilən billə boloŋay! **17** Mənki Pawlus bu
ahirḳi salimimni əz ḳolum bilən yazdim; bu, mening
ḥəmmə hətlirimning əzigə has bəlgisidur. Mana bu
mening əz ḳəlimimdur. **18** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning
meḥir-xəpḳiti ḥəmminglaroŋa yar boloŋay!

Timotiyoɣa 1

1 Ḳutḳuzoɣuqimiz Hudaning wə ümidimiz Məsiḥ
Əysaning əmri bilən Əysa Məsiḥning rosuli ḳilip
təyinləngən mənki Pawlustin **2** etiḳad yolidiki əzümning
sadiḳ ooɣlum boloɣan Timotiyoɣa salam. Huda'Atimiz
wə Rəbbimiz Məsiḥ Əysadin sanga meḥir-xəpḳət,
rəḥimdillik wə hatirjəmlik boloɣay! **3** Makedoniyə
əlkisigə baroɣanda, səndin ətünginimdək [xuni yənə
ətünimənki], [xu yərdiki] bəzi kixilərgə bid'ət təlimlərni
əgətmənglar dəp tapilixing üqün sən dawamlik əfəsus
xəḥiridə ḳaloɣin; **4** ularning əpsanilər wə ayioɣi yoḳ
nəsəbnamilərgə bənd bolmasliḳini tapilioɣin; bular
Hudaning etiḳad arḳiliḳla əməlgə axurulidioɣan Əz
əyigə boloɣan pilanini ilgiri sürməydu, bəlki pəḳət
bimənə talax-tartixlarni kəltürüp qiḳiridu, halas. **5**
Əmdiliktə bizgə tapilanoɣan təlimning muddiasi sap
ḳəlb, pak wijdan wə sahtiliḳsiz etiḳadtin kelip qiḳidioɣan
meḥir-muḥəbbəttin ibarəttur. **6** Bu ixlarda bəzi kixilər
qətnəp, bimənə gəplərni ḳilixḳa burulup kətti. **7**
Ularning Təwrat ḳanunining əlimasi boloɣusi bar; biraḳ
ular əzlirining nemə dəwatḳanliḳini yaki əzlirining
ḥədəp kəyt ḳiliwatḳan səzlirining nemə ikənlikini
qüxənməydu. **8** Əmdi bizgə məlumki, əgər kixilər Təwrat
ḳanunini əyni muddiasida ḳollansa, u paydiliḳtur. **9**
Qünki biz yənə xuni bilimizki, Təwrat ḳanuni ḥəḳḳaniy
adəmlər üqün tüzülgən əməs, bəlki ḳanunoɣa hilapliḳ
ḳiloɣuqilar wə boyni ḳattiḳlar üqün, ihlassizlar wə
gunaḥḳarlar üqün, iplaslar wə kupurluḳ ḳiloɣuqilar
üqün, atisini əltürgüqilər wə anisini əltürgüqilər üqün,
ḳatillar, **10** buzuḳluḳ ḳiloɣuqilar, bəqqiwazlar, adəmlərni
ḳulluḳḳa bulioɣuqilar, yaloɣanqilar, ḳəsəmhorlar üqün
wə yaki saoɣlam təlimlərgə zit boloɣan baxḳa ḥərḳandaḳ
ḳilmixlarda boloɣanlar üqün tüzülgən. **11** Bu təlimlər
təxəkkür-mubarəkkə layiḳ Boloɣuqi Hudaning manga
amanət ḳiloɣan xan-xəripini ayan ḳiloɣan hux həwərgə
asaslanoɣan. **12** Manga küq-ḳudrət bərgən, meni ixənqlik
dəp ḳarap, Əz hizmitigə təyinligən Rəbbimiz Məsiḥ
Əysaoɣa təxəkkür eytimənki, **13** U meni təyinlidi! —
burun kupurluḳ wə ziyankəxlik ḳiloɣuqi, zalim bir
adəm bolsammu, manga rəḥim kərsitildi; qünki mən
bu ixlarni nadanliḳ wə etiḳadsizliḳtin ḳiloɣanidim. **14**
Ḥalbuki, Rəbbimizning manga kərsətkən meḥir-xəpḳiti
ziyadilixip, Məsiḥ Əysada boloɣan etiḳad wə meḥir-
muḥəbbət wujudumoɣa elip kirilixi bilən exip taxti.
16 Muxu səz ixənqlik wə ḥər adəm uni ḳobul ḳilixi
tegixliktur — «Məsiḥ Əysa gunaḥḳarlarni ḳutḳuzux
üqün dunyaoɣa kəldi!». Mən gunaḥḳarlar iqidiki əng
əxəddiyisidurmən! Lekin dəl xu səwəbtin Məsiḥ Əysaning
əng əxəddiy gunaḥḳar boloɣan meni, keyin Əzigə etiḳad
ḳilip, mənggülük ḥayatḳa erixidioɣanlaroɣa misal ḳilip
məndə Əzining barliḳ səwr-taḳitini ayan ḳilixi üqün,
manga rəḥim-xəpḳət kərsitilgəndur. **(aiōnios g166)** **17**
Əmdi mənggülük Padixaḥḳa, yəni əlməydioɣan wə
kəz bilən kərgili bolmaydioɣan, birdinbir Hudaoɣa
əbədil'əbədgiqə ḥərmət-izzət wə xan-xərəp boloɣay!
Amin! **(aiōn g165)** **18** Əy, ooɣlum Timotiy, burun sən
tooɣruluḳ eytiloɣan bexarətlik wəḥiylərgə asasən bu
buyruḳni sanga tapxurimən. Bu wəḥiylərni ḳoral ḳilip,
etiḳadta wə pak wijdaningda qing turup, güzəl urux
ḳiloɣaysən. Bəzilər wijdanida pak turuxtin qətnəp kətti,
nətijidə ularning etiḳadi huddi hada taxḳa urulup
oɣərḳ boloɣan kemidək wəyran boldi. **20** Humeneus wə
Iskəndərlər mana xundaḳ kixilərdindur. Ularni kupurluḳ
ḳilmasliḳni əgənsun dəp, Xəytanning ilkigə tapxurdum.

2 Mən ḥəmmidin awwal, [etiḳadqilaroɣa] pütkül
insanlar üqün Hudadin tiləklər tilixini, dua-tilawət
ḳilixini, baxḳilar üqün murajiət ḳilixini wə təxəkkürlər
eytixini, **2** bolupmu padixaḥlar wə barliḳ əməldarlar
üqün dua-tilawət ḳilixini jekiləymən. Xundaḳ ḳiloɣanda,
biz toluḳ ihlasmənlik wə salmaḳliḳ bilən tinq wə aman-
esən ḥayat kəqürələymiz. **3** Bundaḳ dua-tilawət ḳilix
güzəl ixtur, Ḳutḳuzoɣuqimiz Hudani hursən ḳilidu. **4**
Qünki U pütkül insanning ḳutḳuzuluxi wə ularning
ḥəḳiḳətni tonup yetixini halaydu. **5** Qünki birla Huda
bardur, Huda bilən insanlar arisida bir kelixtürüqimu
bar, U bolsimu Əzi insan bolup kəlgən Məsiḥ Əysadur. **6** U
barliḳ insanlarni ḥər ḳilix üqün Əzini ḳurban ḳilip bədəl
təlidi; xundaḳ ḳilip bekitilgən waḳit-saitidə Hudaning
nijatioɣa guwaḥliḳ berildi. **7** Mən bu guwaḥliḳni yətküzüx
üqün jakarqi wə rosul boluxḳa təyinlinip (mening bu
səzlirimning ḥəmmisi rast, mən yaloɣan gəp ḳilmidim),
yat əlliklərgə etiḳad wə ḥəḳiḳət yolida əgətküqi bolup
tikləndim. **8** Xunga, mən xuni halaymənki, ərlər ḳəyərdə
bolsun, duaoɣa jəm boloɣanda oɣəzəpsiz wə dətalaxsiz
ḥalda, ḥalal əməllik ḳollirini kətürüp dua ḳilsun. **9** Ohxax
yolda ayallarmu muwapiḳ kiyinip, əzlirini ar-nomus
wə salmaḳliḳ bilən pərdaz ḳilsun. Ularning əzlirini
pərdazlax, qaqlirini alaḥidə yasax wə altun, ünqə-
mərwayit wə esil ḳimmət kiyim-keqəklər bilən əməs, **10**
bəlki güzəl əməlliri bilən pərdazlixini halaymən. Bu,
Huda yolida təḳwadar bolay degən ayallaroɣa yarixidu.
11 [Jamaət sorunlirida], ayallar tinq olturup, toluḳ
itaətmənlik bilən təlim alsun. **12** Lekin ayallarning
ərlərgə təlim berixi yaki ular üstidin ḥəküm sürüxigə yol
ḳoymaymən. Əksiqə, ular tinq bolsun. **13** Qünki awwal
Adəm'ata, keyin Ḥawa'ana yaritiloɣan. **14** Awwal aldinip
azduruloɣanmu Adəm'ata əməs, bəlki [Ḥawa'ana] idi. U
tolimu aldanoɣanliḳidin ularning itaətsizliḳigə qüxüp
ḳaloɣanidi. **15** Lekin ayallar etiḳadta, meḥir-muḥəbbət
wə pak-muḳəddəsliḳtə salmaḳliḳ bilən turidioɣanla
bolsa, ular tuoɣutta saḳ-salamət ḳutulidu.

3 «Əgər birsi jamaətkə yetəkqi boluxḳa intilsə, u güzəl
bir wəzipini arzu ḳiloɣan bolidu» degən bu səz
ḥəḳtur. **2** Əmdi yetəkqi bolsa əyibsiz, bir hotunluḳ,
salmaḳ, pəmlik, ədəplik, meḥmandost, Huda tooɣrisida
təlim bərələydioɣan boluxi, **3** xundaḳla ḥarakḳəx wə
zorawan bolmasliḳi, mulayim boluxi, səpra, nəpsaniyətqi
bolmasliḳi, **4** əz ailisini yahxi baxḳuralaydioɣan
boluxi, tolimu salapətlik bilən pərzəntlirini ata-anisioɣa
boysunidioɣan ḳilip tərbiyiliyələydioɣan kixi boluxi kerək.
5 Qünki birsi əz ailisini baxḳuruxni bilmisə, u Hudaning
jamaitidin ḳandaḳmu həwər alalisun? **6** [Yetəkqi] yengi
etiḳadqilardin bolmisun; undaḳ bolsa, u təkəbburlixip
ketixi mumkin, xuningdək Xəytanning əyibigə kirip,
u uqrioɣan ḥəküngə qüxidu. **7** U [jamaətning]
sirtidikilər təripidinmu obdan təriplinidioɣan boluxi
kerək; xundaḳ boloɣanda, u baxḳilarning ḳarilixioɣa
uqrimaydu, Xəytanning ḳiltiḳioɣa qüxməydu. **8** Huddi

[yetəkqilərgə] ohxax, jamaətning hizmətkarlirimu
salmak, ikki hil gəp kilmaydioɣan, ḥaraḳ-xarabḳa
berilməydioɣan, nəpsaniyətqi bolmioɣan kixilərdin
boluxi, 9 pak wijdani bilən etiḳadning sirini qing
tutidioɣan boluxi lazim. 10 Bundaḳ adəmlərnimu
aldi bilən sinap kərüp, əyib tərəpliri bolmisa, andin
hizmət wəzipisigə ḳoyuxḳa bolidu. 11 Xuningdək,
bu hizmətkarlarning ayallirimu təmkin, pitnə-pasat
kilmaydioɣan, salmak wə ḥərḳandak ixta ixənqlik
boloɣanlardin boluxi lazim. 12 Hizmətkarlar bir hotunluk,
əz pərzəntliri wə ailisini yahxi baxḳuridioɣan kixilərdin
bolsun. 13 Hizmətkarning wəzipisini obdan orunoɣanlar
əzi üqün yahxi nam-atakḳa sazawər bolidu wə Məsiḥ
Əysada boloɣan etiḳadta zor jür'ət-ixənqkə erixidu.
14 Mən gərqə pat arida yeningoɣa yetip berixni arzu
kilsammu, yənila bu hətni yazdim; 15 Mubada mən
ḥayal bolup ḳalsam, hättin Hudaning ailisi arisida
əzüngni ḳandak tutux kerəklikini bilisən. Bu ailə
bolsa tirik Hudaning jamaiti, ḥəḳiḳətning tüwrüki wə
təglikidur. 16 Ḥəmməylən etirap kilmay turalmayduki,
ihlasmənlikning siri büyüktur: — «Əzi insan tenidə ayan
boldi, Roḥ Uning ḥəḳḳaniyliḳini ispatlidi, Pərixtilərgə u
kəründi, Uning həwiri pütkül əllərgə jakarlandi, Jaḥanda
Uningoɣa iman kəltürüldi, U xan-xərəp iqidə ərxkə
kətürüldi».

4 Əmdi Roḥ xuni alaḥidə eytiduki, ahir zamanlarda
bəzilər etiḳadtin yenip, aldamqi roḥlaroɣa wə
jinlarning təlimlirigə berilip əgixidu. 2 Bundaḳ [təlim
bərgüqilər] sahtilikta yaloɣanqilik kilip, huddi daoɣmallap
kəydürüwətkəndək əz wijdanini yokitip ḳoyoɣan; 3
ular nikaḥlinixni wə bəzi yeməkliklərni istemal kilixni
mən'i kilidu. Əmma [ular mən'i kilidioɣan] yeməkliklərni
Huda Əzigə etiḳad kiloɣan ḥəm ḥəḳiḳətni bilgənlərning
təxəkkür eytip ḳobul kilixi üqün yaratḳanidi. 4 Qünki
Huda yaratḳan ḥəmmə nərsə yahxidur, ular təxəkkür
bilən ḳobul kilinsa, ularning ḥeqḳaysisini qəkləp rət
kilixḳa bolmaydu. 5 Qünki ular Hudaning səz-kalami wə
insanlarning duasi bilən ḥalal kilinidu. 6 Bu nəsiḥətlərni
kərindaxlarning səmigə salsang, Məsiḥ Əysaning yahxi
hizmətkari boloɣan bolisən. Xundaḳla, əzüngning
əstayidil əgəxkən etiḳadtiki wə saoɣlam təlimlərdiki
səzlər bilən ḳuwwətləndürülgənliking ayan bolidu. 7
Əmma ihlassizlarning wə momaylarning əpsanilirini
qətkə ḳekip, əzüngni ihlasmənlik yolida qenikturup
yetixtürgin. 8 Qünki «Bədənni qenikturuxning azraḳ
paydisi bar, lekin ihlasmənliktə intilixning ḥərtərəplik
paydisi bar; u ḥazirḳi wə kəlgüsi ḥayat üqün bəht
elip kelidu» 9 — bu səz ḥəḳtur wə uni ḳobul kilixḳa
pütünləy ərziydu. 10 Əməliyəttə biz buning üqün
japalik əjir singdürüwatimiz wə har kiliniwatimiz.
Qünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu etiḳad
kiloɣuqilarning Ḳutḳuzoɣuqisi — mənggü ḥayat Hudaoɣa
baoɣliduḳ. 11 Bu ixlarni [jamaətkə] tohtimay tapilioɣin
wə əgətkin. 12 Ḥeqkimning sening yaxliḳingoɣa səl
ḳarixioɣa yol ḳoyma; bəlki səzliringdə, əməlliringdə,
meḥir-muḥəbbət, etiḳad wə paklikta etiḳadqilaroɣa
nəmunə bol. 13 Mən yeningoɣa baroɣuqə, əzüngni
jamaətkə [mukəddəs yazmilarni] okup berix, jekiləx wə
təlim berixkə beoɣixlioɣin. 14 [Jamaitingning] akṡakalliri
ḳollirini uqangoɣa ḳoyoɣanda, [Hudaning] wəḥiyisi
arḳilik sanga ata kilinixi bilən səndə boloɣan iltipatḳa
bipərwalik kilma. 15 Bu ixlaroɣa berilip, əzüngni ularoɣa
toluḳ atioɣin. Xuning bilən sening aloɣa baskanlikiṅg
ḥəmməyləngə ayan bolidu. 16 Əzünggə wə bərgən
təliminggə izqil kəngül ḳoyoɣin. Qünki xundak kiloɣanda
əzüngnimu wə sanga ḳulak saloɣanlarnimu ḳutḳuzisən.

5 Yaxanoɣan ərlərni əyibligəndə ḳattik səzlimigin, bəlki
ularoɣa atang süpitidə nəsiḥət bərgin. Xuningdək,
yigitlərgə kərindaxliring süpitidə səzligin. 2 Yaxanoɣan
ayallaroɣa anang süpitidə, yax ayallaroɣa aqa-singilliring
süpitidə hər ixta pak kəlb bilən muamilə kiloɣin.
3 Ḥəḳiḳiy tul ayallarni ḥərmətləp, ularning ḥalidin
həwər al. 4 Lekin, tul ayallarning pərzəntliri yaki
nəwriliri bolsa, ular aldi bilən əz ailisigə nisbətən
ihlasmənlikni əginip, əz ata-anisining əjrini yandursun;
qünki bu ix Hudani hursən kilidu. 5 Əmdi ḥəḳiḳiy
tul ətüwatḳan, yaloɣuz ḳaloɣan ayallar bolsa, ümidini
Hudaoɣa baoɣlioɣan bolup, keqə-kündüz dua-tilawəttə
bolidu. 6 Lekin ḥuzur-ḥalawətkə berilgən tul hotun
ḥayat bolsimu, əlgəngə barawərdur. 7 Əmdi baxḳilar
təripidin əyiblinidioɣan əḥwaloɣa qüxüp ḳalmasliḳi üqün
sən ularoɣa bu ixlarni jekiləp tapilioɣin. 8 Lekin birsi
əz tuoɣḳanliridin, bolupmu əz ailisidikilərdin həwər
almisa, u etiḳadtin tanoɣan dəp ḳarilip, kapirlardin
bəttər bolidu. 9 Tul ayal tizimoɣa elinsa, yexi atmixtin
təwən bolmasliḳi, birla ərning ayali boloɣan boluxi
kerək, 10 yənə güzəl əməlliri bilən təripləngən boluxi,
balilirini yahxi tərbiyiləp qong kiloɣan, musapirlaroɣa
meḥmandostluk kərsətkən, mukəddəs bəndilərning
putlirini yuyup ḳoyoɣan, ḳiyinqilikta ḳaloɣanlaroɣa
yardəm ḳolini uzartḳan, əzini ḥərhil həyr-sahawət
ixlirioɣa beoɣixlioɣanlar boluxi kerək. 11 Lekin yax tul
ayallarni [tizimlikkə] kirgüzmə. Qünki ularning ixḳ
ḥəwəsliri ḳozoɣilip Məsiḥdin tenip, ḳayta nikaḥlinixni
arzu kilidu; 12 xuning bilən, ular dəsləp bərgən wədisigə
hilaplik kilix səwəblik əyiblik bolidu. 13 Uning üstigə ular
ḥurunluḳni adət kiliwelip, əymu-əy doḳurup yürüxni
əginidu; xundaḳla ḥurun bolupla ḳalmay, oɣəywət kilip,
baxḳilarning ixlirioɣa qepiloɣak bolup nalayik ixlaroɣa
walakḳaydioɣanlardin bolup ḳelixi mumkin. 14 Xuning
üqün, bundak yax tul ayallarning nikaḥlinip, pərzənt
kərüp, əy ixliri bilən xuoɣullinixini halaymən. Xundak
kiloɣanda, bizgə ḳarxi turoɣuqioɣa bizni ḥərḳandak
əyibləp-ḥakarətləx pursiti qikmaydu. 15 Qünki xundak
bəzi tul ayallar allikaqan etiḳadtin tenip Xəytanning
kəynigə kirip kətti. 16 Əgər etiḳadi bar bir ər yaki
ayal kixining tul ḳaloɣan tuoɣḳanliri bolsa, u əzi ularoɣa
yardəm bərsun, yüki jamaətkə qüxmisun. Xundak
boloɣanda, jamaət ḥəḳiḳiy igə-qakisiz tul ayallaroɣa
yardəm kilalaydu. 17 Jamaətni yahxi yetəkləydioɣan
akṡakallar, bolupmu Hudaning səz-kalamini yətküzüx
wə təlim berixtə əjir singdürgənlər ikki ḥəssə ḥərmətkə
sazawər kilinsun. 18 Qünki mukəddəs yazmilarda:
«Haman təpkən əküzning aoɣzini booɣma» wə: «Mədikar
əz ḥəḳḳini elixḳa ḥəḳliktur» deyilgən. 19 Ikki yaki üq
guwaḥqi ḥazir bolmioɣuqə, akṡakal üstidin kilinoɣan
ərzni ḳobul kilma. 20 Əgər [akṡakallardin] birsi gunaḥ
sadir kiloɣan bolsa, baxḳilarningmu buningdin ibrət
elip ḳorḳuxi üqün, jamaət aldida tənbiḥ berip əyibligin.
21 Hudaning, Məsiḥ Əysaning wə Huda tallioɣan

pərixtilərning aldida xuni sanga agaḥ ḳilip tapilaymənki,
sən bu əmrlərgə ḥeq ayrimiqilik ḳilmay, ḥeqḳandaḳ ixta
bir tərəpkə yan basmay ḳət'iy əməl ḳiloŋin. **22** Birawning
uqisioŋa ḳolungni ḳoyuxḳa aldirap kətmə; baxḳilarning
gunaḥlirioŋa xerik bolma. Өzüngni pak tutḳin **23**
(axḳazining yahxi bolmioŋanliḳi, xundaḳla sən daim
aoŋriydioŋan boloŋaqḳa, sula iqiwərməy, bir'az xarabmu
iqip bərgin). **24** Bəzi kixilərning gunaḥliri burunla enik,
xundaḳla soraḳ künigiqə saḳlinidu; lekin bəzilərningki
ularning kəynidin əgixip baridu, keyin axkarə bolidu. **25**
Huddi xuningoŋa ohxax, bəzi kixilərning güzəl əmallirini
asanla kərüwaloŋili bolidu; ḥazir axkara bolmisa keyin
axkarilanmay ḳalmaydu.

6 Ḳulluḳ boyunturuḳ astida boloŋanlarning ḥəmmisi
əz hojayinlirini ḥər tərəptə ḥərmətlisun. Xundaḳ
ḳiloŋanda, Hudaning nami wə Uning təlimining
ḥaḳarətkə uqrixidin saḳlanoŋili bolidu. **2** Hojayinliri
etiḳadqi bolsa, ḳulliri: «Biz ḥəmmimiz ohxaxla
ḳerindaxlaroŋu» dəp, ularoŋa ḥərmətsizlik ḳilmisun.
Əksiqə, ularoŋa tehimu əstayidil hizmət ḳilsun. Qünki
ularning yahxi hizmitidin bəḫrimən bolidioŋanlar dəl
sadiḳ etiḳadqilar ḥəm səyümlük bəndilərdur. Sən
bu təlimlərni əgətkin wə jekiligin. **3** Ohximioŋan
təlimlərni tərəŋib ḳiloŋan wə saoŋlam sözlərni (yəni
Rəbbimiz Əysa Məsiḥning ḥəḳ sözlirini), xundaḳla
ihlasmənlikkə yetəkləydioŋan təlimni ḳobul ḳilmioŋan
kixi bolsa, **4** undaḳlar dəwəḳə kərəngləp kətkən,
ḥeqnemə qüxənməydioŋan kixilərdindur. Ular niza-
munazirə pəyda ḳilixḳa wə gəp talixixḳa ḥerismən;
bundaḳ ixlardin ḥəsəthorluḳ, jedəl-majira, təḥmət, rəzil
gumanhorluḳ ḥasil bolidu, **5** ḥəmdə niyiti qirikləxkən,
ḥəḳiḳəttin məḥrum boloŋan kixilər arisida daimliḳ
sürkilix kəltürüp qiḳiridu. Bundaḳ kixilər ihlasmənlikni
payda-tapawətning bir yoli dəp ḳaraydu. **6** Dərwəḳə,
[Hudaoŋa] ihlasmən wə razimən bolux oŋayət zor
paydidur. **7** Qünki biz bu dunyaoŋa ḥeqnemə elip
kəlmiduḳ, xuningdək uningdin ḥeqneminimu elip
ketəlməymiz. **8** Xunga, yemək-iqmək wə kiyim-keqik
yetərlik bolsila bulardin ḳanaət ḳilimiz. **9** Lekin bay
boluxni oylaydioŋanlar bolsa ḥaman azduruluxlaroŋa
uqrap, tuzaḳḳa wə xundaḳla insanlarni wəyranqiliḳḳa
wə ḥalakətkə qəktüridioŋan nuroŋun əhmiḳanə ḥəm
ziyanliḳ arzu-ḥəwəslərning ilkigə teyilip ketidu. **10**
Qünki pulpərəslik ḥərhil rəzilliklərning yiltizidur.
Bəzilər buningoŋa intilixi bilən etiḳadtin qətnəp, əzlirini
nuroŋun dərd-ḳayoŋular bilən sanjidi. **11** Əmma sən, əy
Hudaning adimi, bundaḳ ixlardin yiraḳ ḳaq; ḥəḳḳaniylik,
ihlasmənlik, ixənq-etiḳad, meḥir-muḥəbbət, səwr-taḳət
wə məmin-mulayimliḳni intilip ḳooŋla. **12** Etiḳadtiki
güzəl kürəxtə küqəp kürəx ḳil. Mənggülük ḥayatni qing
tutḳin. Sən dəl buningoŋa qaḳirilding ḥəmdə uning
yolida nuroŋunlioŋan guwaḥqilar aldida bu etiḳadning
güzəl xaḥitliḳini ḳilding. **(aiōnios g166)** **13** Ḥəmmigə
ḥayatliḳ beriwatḳan Hudaning aldida, xundaḳla Pontius
Pilatus aldida güzəl xaḥitliḳni ḳilip guwaḥliḳ bərgən
Məsiḥ Əysaning aldida sanga xuni tapilaymənki, **14**
Rəbbimiz Əysa Məsiḥ ḳayta ayan boloŋuqə, [Hudaning]
bu əmrigə ḥeq ḳusursiz wə daoŋsiz əməl ḳiloŋin. **16**
Uning ayan boluxini waḳit-saiti kəlgəndə birdinbir
mənggü əlmigüqi, insan yeḳinlixalmaydioŋan nur iqidə
yaxaydioŋan, ḥeqkim kərmigən wə kərəlməydioŋan
mubarəkləxkə layiḳ boloŋan birdinbir Ḥəkümran, yəni
padixaḥlarning Padixaḥi, rəblərning Rəbbi əməlgə
axuridu. Uningoŋa izzət-ḥərmət wə əbədil'əbəd küq-
ḳudrət boloŋay, amin! **(aiōnios g166)** **17** Bu zamanda bay
boloŋanlaroŋa məoŋrurlanmasliḳni, tayanoŋusiz ətkünqi
baylikḳa əməs, bəlki biz bəḫrimən boluxḳa ḥəmmini
bizgə sehiyliḳ bilən tolup taxḳan ḥalda təminligüqi
Hudaoŋa tayinip ümid baoŋlaxni tapilioŋin; **(aiōn g165)** **18**
ularoŋa yahxi əməllərni ḳilixta [ḥəḳiḳiy] bay bolunglar,
həyr-sahawətlik ixlarda mərd, baxḳilar bilən ortaḳ
bəḫrlinixkə ḳoli oquḳ bolunglar dəp tapilioŋin. **19**
Ular bundaḳ ḳiloŋanda, ḥəḳiḳiy ḥayatni tutux üqün
keləqəktə əzlirigə puhta bir asas-ul bolidioŋan bir həzinə
topliyalaydu. **20** Əy Timotiy, sanga amanət ḳilinoŋan
[ḥəḳiḳətlərni] ḳooŋda. Өzüngni ihlassiz, ḳuruḳ gəplərdin
ḥəmdə atalmix ilimning talax-tartixliridin neri tutḳin.
21 Bəzilər muxundaḳ bimənə [ilimgə] egimən dəp
jakarlap, etiḳadtin qətnidi. Meḥir-xəpḳət silərgə yar
boloŋay!

Timotiyoƣa 2

1 Məsiḥ Əysada wədə ḳilinoƣan ḥayatni elip berix
üqün, Hudaning iradisi bilən Əysa Məsiḥning rosuli
boloƣan mənki Pawlustin səyümlük balam Timotiyoƣa
salam: Huda'Atimizdin wə Rəbbimiz Məsiḥ Əysadin
sanga meḥir-xəpḳət, rəḥimdillik wə hatirjəmlik boloƣay!
3 Mən ata-bowilirimning izini besip sap wijdanim bilən
hizmitini ḳiliwatḳan Hudaoƣa təxəkkür eytimən, qünki
keqə-kündüz dualirimda seni tohtawsiz əsləp turimən; **4**
kəz yaxliringni əsliginimdə, xadlikḳa qəmüxüm üqün sən
bilən yənə didarlixixḳa ḳattiḳ təlpünüp yürməktimən;
5 qünki seningdə boloƣan sahtiliḳsiz etiḳad esimdin
qiḳmaydu. Bu etiḳad əng awwal momang Loista, andin
anang Ewnikidə bar boloƣan, əmdi ḥazir səndimu
bar ikən dəp hatirjəmdurmən. **6** Xuning üqün mən
xuni ḳaytidin sanga əslitimənki, ḳollirimni uqangoƣa
ḳoyuxum bilən səndə boloƣan, [Huda] sanga təḳdim
ḳiloƣan iltipatni ḳaytidin yalḳunlitip jari ḳiloƣin. **7** Qünki
Huda bizgə ḳorḳunqaḳliḳning roḥini əməs, bəlki bizgə
küq-ḳudrətning, meḥri-muḥəbbətning wə salmaḳliḳning
Roḥini təḳdim ḳildi. **8** Xunga Rəbbimiz ḥəḳḳidiki həwər-
guwaḥliḳtin, yaki Uning məḥbusi boloƣan məndin nomus
ḳilma. Əksiqə, Hudaning küq-ḳudriti bilən hux həwərni
jakarlax yolidiki harliḳ-muxəḳḳətni əz ḥəssəng boyiqə
ortaḳ tartḳin; **9** Huda bizni əz əməllirimizgə asasən əməs,
bəlki əz muddiasi wə meḥir-xəpḳitigə asasən ḳutḳuzup,
pak-muḳəddəs qaḳiriḳi bilən qaḳirdi; Uning bu meḥir-
xəpḳiti ḥəmmə dəwr-zamanlardin ilgirila Məsiḥ Əysada
bizgə beoƣixlanoƣandur; **(aiōnios g166)** **10** lekin bu meḥir-
xəpḳət Ḳutḳuzoƣuqimiz Əysa Məsiḥning kelixi bilən
ḥazir ayan boldi; U əlümni bikar ḳiliwetip, hux həwər
arḳiliḳ ḥayatliḳ wə qirimasliḳni yoruḳluḳta ayan ḳildi.
11 Mən bolsam əllərgə bu hux həwərning jakarqisi,
rosuli wə təlim bərgüqisi bolup təyinləngən. **12** Mən xu
səwəbtin ḥazirḳi bu harliḳ-muxəḳḳətlərni tartmaḳtimən.
Lekin buningdin nomus ḳilmaymən; qünki mən kimgə
etiḳad ḳiloƣanliḳimni bilimən ḥəmdə Uning manga
tapxuroƣan amanitini xu küngiqə saḳliyalaydioƣanliḳioƣa
ḳadir ikənlikigə ixəndürüldum. **13** Məndin angliƣan
saƣlam təlim səzlirining nəmunilik bir üzündisini
saḳlap, Məsiḥ Əysada boloƣan muḥəbbət wə etiḳad bilən
qing tutḳin; **14** bizdə makanlaxḳan Muḳəddəs Roḥḳa
tayinip sanga tapxuruloƣan xu güzəl amanətni saḳla.
15 Sən bilginingdək, Asiya əlkisidiki [etiḳadqilarning]
ḥəmmisi [degüdək] məndin yüz əridi. Ularning arisida
Figelus wə Hermogenesmu bar. **16** Rəb Onesiforning
ailisidikilirigə rəḥim-xəpḳət kərsətkəy. Qünki u mening
məḥbus boloƣanliḳimdin ḥeq nomus ḳilmay kəp ḳetim
meni yoḳlap səyündürdi. **17** U Rim xəḥirigə kəlginidə
meni tapḳuqə kəp izdəp awarə boluptu. **18** Rəb xu
künidə uni Əzidin rəḥim-xəpḳətkə muyəssər ḳiloƣay;
uning əfəsus xəḥiridə manga kərsətkən hizmətlirining
ḳanqilik ikənlikini obdan bilisən.

2 Xunga əy ooƣlum, sən Məsiḥ Əysada boloƣan meḥir-
xəpḳətkə tayinip küqlük bol; **2** wə sən kəp guwaḥqilar
aldida məndin angliƣanliringni ḥəm ixənqlik ḥəmdə
baxḳilaroƣimu təlim bərələydioƣan adəmlərgə amanət
ḳiloƣin. **3** Əysa Məsiḥning yahxi jəngqisi bolux süpitidə,
harliḳ-muxəḳḳətni əz ḥəssəng boyiqə ortaḳ tartḳin.
4 Jəngqi boloƣan kixi əzini əskərlikkə tizimlioƣan
sərdarini razi ḳilix üqün adəttiki turmux ixlirini əzigə
ḥələk ḳiliwalmasliḳi kerək. **5** Musabiḳigə ḳatnaxḳan
tənḥərikətqimu musabiḳə ḳaidilirigə riayə ḳilmisa,
oƣəlibə tajioƣa erixəlməydu. **6** Əjir singdürgən dehḳan
ḥosulidin birinqi bolup bəḥrimən boluxi tegixliktur. **7**
Bu səzlirim üstidə yahxi oyla, xuning bilən Rəb sanga
ḥəmmə ixta yorutidu. **8** Sən Dawutning nəsli boloƣan,
əlümdin tirilgən Əysa Məsiḥni mən yətküzüwatḳan hux
həwər boyiqə esingdə qing tut. **9** Bu hux həwərni dəp
kəp harliḳ-muxəḳḳət qekip, ḥətta jinayətqi ḥesablinip
kixənlinip yatimən. Ḥalbuki, Hudaning səz-kalami ḥeq
kixənlənməydu! **10** Əmdi mən dəl xu səwəbtin, [Huda]
talliƣan bəndilərning Məsiḥ Əysada boloƣan nijatḳa
mənggülük xan-xərəp bilən erixixi üqün ḥəmmə ixḳa
bərdaxliḳ berimən. **(aiōnios g166)** **11** Təwəndiki bu
səzlər ixənqliktur: — «Uning bilən billə əlgənikənmiz,
Uning bilən ḥayatta billə yaxaymiz. **12** Ḳiyinqiliḳlaroƣa
bərdaxliḳ bərsək, Uning bilən billə ḥəküm sürimiz. Biz
uningdin tansaḳ, Umu bizdin tanidu. **13** Biz Uningoƣa
sadaḳətsizliḳ ḳilsaḳmu, U yənila sadaḳətliktur; Qünki
U Əzidin ḥeq tanalmaydu». **14** Bu ixlarni dawamliḳ
[ḳerindaxlarning] səmigə selip, ularni Rəb aldida bimənə
səzlər üstidə talax-tartix ḳilmasliḳni əstaydilliḳ bilən
agaḥlandurƣin. Bundaḳ talax-tartixlarning ḥeqḳandaḳ
paydisi bolmayla ḳalmay, bəlki angliƣuqilarni nabut
ḳilidu. **15** Usta tikimqi rəhtni tooƣra piqḳandək
ḥəḳiḳət səzini durus qüxəndürüp, əzüngni Huda aldida
təstiḳlanoƣudək, yərgə ḳarap ḳalmaydioƣan maḥir bir
hizmətkar ḳilip kərsitixkə intilip kəngül ḳoyoƣin; **16** lekin
iplas, ḳuruḳ gəplərdin neri tur. Qünki bundaḳ gəplərni
ḳiloƣuqilar bəribir tehimu ihlassizliḳḳa qəmüp ketidu. **17**
Muxundaḳlarning gəpliri huddi mərəzdək tezla yamrap
ketidu. Himeneyus wə Filetoslar mana xundaḳlarning
iqidiki ikkisidur; **18** ular ḥəḳiḳəttin qətnəp, əlgənlərning
tirilixi degən bu ix alliḳaqan yüz berip boldi, dəydu,
xundaḳla bəzilərning etiḳadini oƣulitidu. **19** Ḥalbuki,
Hudaning məzmut uli qing turmaḳta. Uning üstigə
məḥür bilən: «Rəb Əzigə təwə boloƣanlarni tonuydu»
wə «Rəbning mubarək namini ləwzigə alidioƣanlarning
ḥəmmisi rəzilliktin ḳol üzsun» dəp məḥürləngəndur. **20**
Bay-bayaxat adəmning əyidə pəḳət altun wə kümüx
ḳaqa-ḳuqilarla əməs, yaƣaq, sapal ḳaqilarmu bolidu.
Ḳaqa-ḳuqilarning bəziliri ətiwarlinidu, bəziliri pəs
kərülidu. **21** Əgər bir kixi əzini undaḳlarning kiridin
tazilap haliy ḳilsa, u muḳəddəs ḳilinoƣan, hojayinimizoƣa
yaraydioƣan ḳaqidək, ḥərḳandaḳ güzəl ixlaroƣa təyyar
bolidu. **22** Xunglaxḳa, yaxliḳning arzu-ḥəwəsliridin
əzüngni ḳaquroƣin, pak ḳəlb bilən Rəbgə nida ḳiloƣuqi
bilən billə ḥəḳḳaniylik, ixənq-etiḳad, meḥir-muḥəbbət
wə tinq-hatirjəmlikni ḳooƣlixip izdə. **23** Lekin əhmiḳanə,
bilimsizliktin qiḳḳan talax-tartixlaroƣa arilixixni rət ḳil,
qünki bundaḳ ixlarning jedəl teriydioƣanliḳini bilisən.
24 Əmdiliktə Rəbning ḳuli jedəlləxməsliki, bəlki ḥəmmə
kixilərgə mulayim-meḥriban, təlim berixkə maḥir, səwr-
taḳətlik boluxi kerək; **25** xuning bilən əz-əzigə ḳarxi
boloƣanlaroƣa u Huda bəlkim ularoƣa ḥəḳiḳətni tonup
yetixigə towa ḳilidioƣan ḳəlbni berər dəp, məmin-
mulayimliḳ bilən nəsiḥət ḳilsun; **26** bundaḳ boloƣanda

ular uyḳusini eqip, əzlirini əz muddiasioŋa əməl ḳilixḳa tutḳun ḳiloŋan Iblisning tuziḳidin ḳutulalaydu.

3 Əmma xunimu bilginki, ahir zamanlarda eoŋir künlər bolidu. **2** U qaoŋdiki insanlar əzinila oylaydioŋan, pulpərəs, mənmənqi, ḫakawur, kupurluḳ ḳilidioŋan, ata-anisining səzini tingximaydioŋan, tuzkor, iplas, **3** kəyümsiz, kəqürümsiz, təḥməthor, əzini tutalmaydioŋan, wəḥxiy, həyr-sahawətlikkə düxmən, **4** satḳun, təlwə, xəḥrətpərəs, ḥuzur-ḥalawətni Hudadin yahxi kəridioŋan, **5** sirtḳi ḳiyapəttə ihlasmən boluwelip, əməliyəttə ihlasmənlikning ḳudritini inkar ḳilidioŋan bolidu. Bundaḳlardin yiraḳ tur. **6** Qünki ularning arisidiki bəzilər əymu-əy soḳunup kirip, gunaḥlar bilən besiloŋan, ḫərhil xəḥwət-ḫəwəslərning ḳuli bolup ḳaloŋan nadan ayallarni azdurup əzigə əsir ḳilidu. **7** Bundaḳ ayallar daim təlim alsimu, ḫərgiz ḥəḳiḳətni tonup yetəlməydu. **8** Əmdi Yannis bilən Yambris Musa pəyoŋəmbərgə ḳandaḳ ḳarxi qiḳḳan bolsa, bu [azduroŋuqilarmu] ḥəḳiḳətkə xundaḳ ḳarxi qiḳidu. Ular zeḥin-kəngülliri qirigən, etiḳad jəḥəttə daxḳal dəp ispatlanoŋan kixilərdur. **9** Lekin əmdi ular bu yolda aloŋa ilgiriliyəlməydu; qünki [Yannis bilən Yambris]ning ḥamaḳətliki oquḳ kərüngəndək, bularningmu ḥəmmigə kərünidu. **10** Lekin sən bolsang mening təlimim, yürüx-turuxum, məḳsət-iradilirim, ixənq-etiḳadim, səwr-taḳitim, meḥir-muḥəbbitim, qidamliḳim, mən uqrioŋan ziyankəxliklər wə azab-oḳubətlərgə, jümlidin Antakya, Koniya wə Listra xəḥərliridə yüz bərgənlərgə tolimu kəngül bəlüp kəlding, xundaḳla mən bərdaxliḳ bərgən xunqə ziyankəxliklərdin toluḳ həwiring bar; Rəb ularning ḥəmmisidin meni ḳutḳuzdi. **12** Dərwəḳə, Məsiḥ Əysada ihlasmən ḥayat kəqürüxkə iradə tikligənlərning ḥəmmisi ziyankəxlikkə uqraydu. **13** Lekin rəzil adəmlər wə ezitḳu-kazzaplar bəribir baxḳilarnimu aldap, əzimu aldinip, baroŋanseri əsəbiylixidu. **14** Lekin sən bolsang, əgəngən wə toluḳ ixəndürülgən ḥəḳiḳətlərdə qing tur; qünki bularni kimdin əgəngənlikingni bilisən, **15** ḥəmdə baliliḳ qaoŋliringdin tartipla muḳəddəs yazmilarni bilip kəlding; bularning sanga Məsiḥ əysaoŋa baoŋlanoŋan etiḳad arḳiliḳ boloŋan nijat tooŋruluḳ seni dana ḳilalaydioŋanliḳini bilisən. **16** Pütkül muḳəddəs yazmilarning ḥəmmisi Hudaning Roḥining yolyoruḳ-ilhami bilən yeziloŋan bolup, u təlim berix, tənbiḥ berix, hataliḳlarni tüzitix wə kixilərni ḥəḳḳaniyət yolioŋa baxlaxḳa paydiliḳtur. **17** Bular arḳiliḳ Hudaning adimi toluḳ ḳorallinip, barliḳ yahxi əməllərni ḳilixḳa təyyar bolalaydu.

4 Mən Huda ḥəmdə tiriklər bilən ölüklərni soraḳ ḳilixḳa təyyar turidioŋan Məsiḥ Əysaning aldida, xundaḳla Uning ḳayta ayan boluxi wə Uning Өz padixaḥliḳi bilən sanga xundaḳ agaḥ ḳilip tapilaymənki, **2** [Hudaning] səz-kalamini jakarla; waḳit-pursət yar bərsun-bərmisun, uningoŋa jiddiy ḳara. Toluḳ səwr-taḳət wə təlim-əḳidə bilən nəsiḥət ḳiloŋin, tənbiḥ bərgin, rioŋbətləndürgin. **3** Qünki xundaḳ bir zaman keliduki, insanlar saoŋlam təlimni anglaxḳa qidimay, bəlki ḳulaḳlirioŋa hux yaḳidioŋan səzlərni anglax üqün ətrapioŋa əz xəḥwət-ḫəwəslirigə uyoŋun təlim bərgüqilərni toplaydu. **4** Ular ḥəḳiḳətkə ḳulaḳ salmay, əpsanilərni tingxaxḳa burmilinip ketidu. **5** Lekin sən ḫərḳandaḳ əḥwalda oyoŋaḳ tur, harliḳ-muxəḳḳətlərgə bərdaxliḳ bər, hux həwərqining wəzipisini orunda, tapxuruloŋan hizmitingni ḫər tərəptin toluḳ ada ḳiloŋin. **6** Qünki əzümgə kəlsəm, jenim ḳurbanliḳning «xarab ḫədiya»sidək təkülidioŋan waḳti yetip kəldi, mening bu dunyadin ketix waḳtimmu yeḳinlaxti. **7** Güzəl kürəxni mən ḳilip boldum, yügürüx musabiḳisining mənzilini besip boldum, birdinbir etiḳadni qing saḳlap kəldim. **8** Ḫazir ḥəḳḳaniyliḳning [oŋəlibə] taji mən üqün saḳlinip turmaḳta. Uni, ḥəḳḳaniy soraḳqi boloŋan Rəb xu künidə manga, xundaḳla yaloŋuz mangila əməs, Uning kelip ayan boluxioŋa təlpünüp turoŋanlarning ḥəmmisigə in'am ḳilip kiygüzidu. **9** Imkaniyətning bariqə yenimoŋa tezdin yetip kəl. **10** Qünki Demas bu ḫazirḳi dunyani tama ḳiloŋanliḳi üqün meni taxlap Tesalonika xəḥirigə kətti. Kriskis Galatiya əlkisigə, Titus Dalmatiya əlkisigə kətti. **(aiōn g165)** **11** Yenimda yaloŋuz Luḳa ḳaldi. Markusni əzüng bilən birgə elip kəl, qünki u hizmətlirimdə manga kəp əsḳatidu. **12** Tikikusni bolsa Əfəsus xəḥirigə əwətiwəttim. **13** Kelixingdə Troas xəḥiridə Karpusning yenioŋa ḳaldurup ḳoyoŋan yepinqam bilən kitablarni, bolupmu oram terə yazmilarni billə aloŋaq kəlgin. **14** Miskər Iskəndər manga tola əskilik ḳildi. Rəb uningoŋa ḳilmixlirioŋa layiḳ yandurmay ḳalmaydu. **15** Sən ḥəm uningdin ḥoxyar bol; qünki u biz yətküzgən səzlirimizgə ḳattiḳ ḳarxiliḳ kərsətti. **16** Tunji ḳetimliḳ soraḳta mening aḳliniximoŋa yardəm ḳilidioŋan ḥeqkim qiḳmidi, ḥəmmisi meni taxlap kətti. Bu ix ularoŋa ḥesablanmioŋay! **17** Lekin Rəb mening bilən billə turup, mən arḳiliḳ Injil jakari toluḳ ḳilinip, bu yərdiki barliḳ yat əlliklərdin boloŋanlarning anglixi üqün meni küqləndürdi; xuning bilən mən xirning aoŋzidin ḳutḳuziwelindim. **18** Rəb meni barliḳ rəzil ixtin ḳutḳuzup, ərxtiki padixaḥliḳioŋa saḳ yətküzidu! Xan-xərəp Uningoŋa əbədil'əbədgiqə mənsup boloŋay! Amin! **(aiōn g165)** **19** Priska bilən Akwilaoŋa wə Onesiforning ailisidikilərgə məndin salam eyt. **20** Erastus Korint xəḥiridə ḳaldi. Lekin Trofimus kesəl bolup ḳaloŋanliḳtin, uni Miletus xəḥiridə ḳaldurup ḳoydum. **21** Ḳix qüxüp kətküqə imkaniyətning bariqə bu yərgə kəlgin. Yubulus, Pudis, Linos, Klawdiya wə barliḳ ḳerindaxlardin sanga salam. **22** Rəb əysa Məsiḥ roḥing bilən billə boloŋay! Meḥir-xəpḳət silər bilən billə boloŋay!

Tituskа

1 Hudaning tallioŋanlirioŋa amanət boloŋan etikad wə ihlasmənlikkə elip baridioŋan ḥəkikətning bildürülüxi üqün, əysa Məsiḥning rosuli kilip təyinləngən, Hudaning kuli boloŋan mənki Pawlustin sanga salam — **2** (bu etikad wə ḥəkikət mənggülük ḥayatka baoŋlanoŋan ümidni elip kelidu; bu mənggülük ḥayatni mutləq yaloŋan eytmaydioŋan Huda ḥəmmə dəwr-zamanlardin ilgirila wədə kiloŋanidi; **(aiōnios g166)** **3** lekin [ḥazir] wədisining wakti kelip Kutkuzoŋuqimiz Huda buning kalam-həwirini Өz əmri bilən manga tapxuroŋan jakar arkilik axkarilidi) **4** — ortak etikadimizda өz ooŋlum boloŋan Tituska salam! Huda'Atimiz wə nijatkarimiz Məsiḥ əysadin sanga meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik boloŋay! **5** Seni Kret arilida kalduruxtiki səwəb, orundilip bolmioŋan ixlarni bir tərəp kilixing üqün wə ḥər xəḥərdə sanga tapilioŋinimdək jamaətkə aksakallarni təyinlixing üqün idi. **6** Aksakallikka təyinlinidioŋan kixi əyibsiz boluxi, bir ayallik, pərzəntliri bolsa etikad kiloŋuqi boluxi wə ixlirida xallaklik kilidioŋan yaki [ata-anisioŋa] boysunmaydioŋan əyibliri bolmioŋan boluxi kerək. **7** Qünki jamaətning yetəkqisi Hudaning [ailisigə] oŋojidar bolux süpitidə, əyibsiz boluxi kerək; baxbaxtak əməs, terikkək əməs, ḥarak-xarabka berilgən əməs, zorawan əməs, nəpsaniyətqi əməs, **8** bəlki meḥmandost, sahawətlik, yahxilikni səyidioŋan, salmak, adil, ihlasmən wə өzini tutuwaloŋan boluxi lazim. **9** U yənə saoŋlam təlim bilən rioŋbət-təsəlli berix üqün wə karxi kikkuqilaroŋa rəddiyə berix üqün, tapxuruloŋan təlimdiki ixənqlik kalam-səzdə qing turuxi kerək. **10** Qünki ḥazir bimənə səz kilidioŋan, kixilərning kənglini owlap ezitkuluk kilidioŋan, өz beximqilik kilidioŋan kəpligən kixilər bar, bolupmu hətniliklərdin qikkanlar bar. **11** Ularning aoŋzini etix kerək; qünki ular ḥaram dunyani dəp əgitixkə tegixlik bolmioŋan təlimlərni əgitip, ḥətta pütün aililərni nabut kilmakta. **12** Xulardin biri, yəni [Kret arilidikilərning] өzining bir pəyoŋəmbiri: «Kretlar ḥəmixə yaloŋan səzləydioŋanlar, wəḥxiy ḥaywanlar wə ḥurun toymaslardur» degən. **13** Bu guwaḥlik ḥəkikəttur; xunga ularning etikadta saoŋlam turuxi üqün, xundakla Yəḥudiy əpsanilərgə wə ḥəkikəttin qətnigənlər tokuwaloŋan insaniy kaidə-bəlgilimilərgə kulak salmasliki üqün ularni kattik əyibləp agaḥlanduroŋin. **15** Pak kixilər üqün ḥəmmə nərsə pak; lekin buloŋanoŋan napaklar wə etikadsizlar üqün ḥeqkandak nərsə pak əməstur. Qünki ularning oy-pikrlirimu, wijdanimu buloŋinip kətkən. **16** Ular Hudani tonuymiz dəp dawrang kilsimu, lekin əməlliridə Uningdin tanidu; qünki ular yirginqliklər, ḥeqgəp anglimaydioŋanlar, ḥeqkandak yahxi ixlarni kilixka yarimaydioŋanlardur.

2 Lekin sən bolsang saoŋlam təlimgə kandak uyoŋun yaxaxni əgitixing kerək. **2** Yaxanoŋan ərlərgə, ḥoxyar, salmak, təmkin, etikadta, meḥir-muḥəbbəttə wə səwr-takəttə saoŋlam boluxni tapilioŋin. **3** Xuningdək, yaxanoŋan ayallaroŋa yürüx-turuxta ihlas-mukəddəslikkə layik boluxni, qekimqilik kilmaslikni, ḥarak-xarabka berilməydioŋan boluxni, güzəl ixlarni əgətküqilər boluxni tapilioŋin. **4** Buning bilən ular yax ayallaroŋa ərlirigə kəyünüx, balilirioŋa kəyünüx, salmak bolux, pak bolux, өy ixlirini puhta kilix, meḥriban bolux wə өz ərlirigə boysunuxni əgitələydu. Xundak boloŋanda Hudaning səzi karilanmaydu. **6** Xuningdək yax ərlərnimu salmak boluxka jekiligin. **7** Өzüngmu ḥəmmə ixta güzəl əməlliring bilən ularoŋa ülgə boloŋin; təlim bərginingdə pak-diyanətlik, eoŋir-besik bolup, **8** ḥeqkim kusur tapalmaydioŋan, saoŋlam səzlərni yətküzgin; buning bilən, karxi qikkuqilar biz tooŋruluk yaman gəp kilidioŋan yərni tapalmay hijil bolidu. **9** Kullaroŋa өz hojayinlirini ḥəmmə ixta kanaətləndürüp ularoŋa boysunuxni əgətkin. Ular gəp yandurmay, **10** ooŋrilik kilmay, өzlirining ḥər jəḥəttə ixənqlik ikənlikini kərsətsun. Ular buning bilən Kutkuzoŋuqimiz Hudaning təlimatioŋa ḥər jəḥəttin zinnət bolidu. **11** Qünki Hudaning nijatni barlik insanlaroŋa elip kelidioŋan meḥir-xəpkiti ayan boldi; **12** u bizgə ihlassizlik wə bu dunyaning arzu-ḥəwəslirini rət kilip, ḥazirki zamanda salmak, ḥəkkaniy, ihlasmən ḥayatni ətküzüximiz bilən, **(aiōn g165)** **13** uluoŋ Huda, nijatkarimiz əysa Məsiḥning xan-xərəp bilən kelidioŋanlikioŋa boloŋan mubarək ümidimizning əməlgə exixini intizarlik bilən kütüxni əgitidu. **14** U bədəl tələp bizni ḥəmmə itaətsizliklərdin azad kilix ḥəmdə bizni өzi üqün pak kilip, Өzigə mənsup boloŋan, yahxi əməllərgə kizoŋin intilidioŋan həlk kilixka biz üqün kurban boldi. **15** Barlik ḥokukungni ixlitip bu ixlarni jakarlap eytkin, nəsiḥət berip jekiligin wə agaḥlanduroŋin. Ḥeqkim seni kəmsitmisun.

3 [Jamaəttikilərgə] xuni əslitip turoŋinki, ular ḥəkümranlaroŋa wə ḥokukdarlaroŋa boysunup, xularning səzini anglisun, ḥərkandak yahxi əməllərni kilixka təyyar tursun, **2** ḥeqkimning yaman gepini kilmisun, jedəlhor bolmisun, mulayim bolsun, ḥəmmə adəmgə ḥər jəḥəttə məminlik kərsətsun. **3** Qünki biz өzimizmu əslidə nadan bolup, itaətsiz, azduruloŋan, ḥərhil xəḥwət-ḥəwəslərning ḥəm ləzzətlərning kuli boloŋan, rəzillik wə ḥəsəthorluk iqidə yaxioŋan, nəprətlik boloŋan ḥəm bir-birimizdin nəprətlinidioŋanlardin iduk. **4** Birak Kutkuzoŋuqimiz Hudaning insanlaroŋa boloŋan meḥribanliki wə meḥir-muḥəbbiti ayan boluxi bilən, **5** (өzimizning kandaktur ḥəkkaniy əməllirimiz bilən əməs, bəlki Uning rəḥim-xəpkiti bilən) yengidin tuoŋuluxta yuyuxliri wə Mukəddəs Roḥta yengilixi arkilik U bizni kutkuzdi; **6** bu Roḥni Huda Nijatkarimiz əysa Məsiḥ arkilik wujudimizoŋa mol kuydi. **7** Bu arkilik, Hudaning meḥir-xəpkiti bilən ḥəkkaniy kilinip, mənggülük ḥayatka erixix ümidini tutkan mirashorlar bolduk. **(aiōnios g166)** **8** Bu səzlər ixənqliktur wə bu ḥəkikətlərni alahidə təkitlixingni tələp kilimən. Xundak kiloŋiningda, Hudaoŋa etikad kiloŋanlar өzlirini yahxi əməllərni kilixka berilixkə kəngül bəlidu. Bu ixlar insanlar üqün güzəl wə paydilik. **9** Birak əhmikanə munazirilər, nəsəbnamilərdiki [kuruk gəplər], jedəl-majralar, Təwrat kanunioŋa munasiwətlik talax-tartixlardin өzüngni neri tutkin; qünki bular paydisiz wə bimənilikturur. **10** Arioŋa bəlgünqilik kiloŋuqi adəmni bolsa bir-ikki kətim agaḥlanduroŋandin keyin uning bilən boloŋan bardi-kəldini üziwət; **11** qünki bundak adəmni ḥəkikəttin qətnidi, gunaḥ sadir kiliwatidu, xundakla өzini өzi

jazaoŋa məḥkum qiloŋan dəp bilisən. **12** Artemasni yaki
Tikikusni sanga mangduroŋanda, mumkin qədər tezrək
Nikopolis xəḥirigə mening yenimoŋa kəlgin, qünki u
yərdə qixlimaqqi boluwatimən. **13** Adwokat Zenas
bilən Apollosning səpirigə kəngül bəlüp ḥimmitingning
bariqə uzatqin; kəm-kütiliri bolsa, ularning ḥajitidin
qiqqin. **14** Bizning qowmimiz mewisiz qalmasliqi üqün
ḥajətmənlərgə yardəm qilip, əzlirini güzəl əməllərni
qilixqa beoŋixlaxni əgənsun. **15** Yenimdikilərning
ḥəmmisidin sanga salam. Etiqadta bizni səyidioŋalaroŋa
salam eyt. Meḥir-xəpqət ḥəmminglaroŋa yar boloŋay!

Filemonoŋa

1 Məsiḥ əysaning məḥbusi mənki Pawlus wə
ḳerindiximiz Timotiydin səyümlükimiz wə
hizmətdiximiz Filemonoŋa **2** wə singlimiz Afiyaoŋa,
səpdiximiz Arkippusḳa wə əyüngdə yioŋilidioŋan
jamaətkə salam! **3** Huda'Atimiz wə Rəbbimiz əysa
Məsiḥdin silərgə meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik boloŋay!
4 Rəbbimiz əysaoŋa wə barlik mukəddəs bəndilərgə
boloŋan meḥir-muḥəbbiting wə ixənq-etiḳadingni
anglap, mən dualirimda ḥəmixə seni yad etip
turuwatimən, sən üqün təxəkkür eytimən; **6** Bizgə
nesip boloŋan, Məsiḥni uluoŋlaydioŋan barlik yahxi
iltipatni toluk tonup yetixing bilən, sening etiḳadning
əməlliridə mərdlərqə ortaḳlixixing küqəytilsun dəp dua
ḳilimən. **7** Qünki sening meḥir-muḥəbbiting manga
zor huxallik wə rioŋbət elip kəldi; qünki i ḳerindixim,
mukəddəs bəndilərning iq-baoŋirliri sening arḳilik
kəp səyündürüldi. **8** Xunga, gərqə seni layik ixni
ḳilixḳa buyruxḳa Məsiḥdə jür'ətlik bolalisammu, **9**
lekin yənila muḥəbbətning türtkisi bilən mənki ḳeri
Pawlus ḥəmdə ḥazirmu əysa Məsiḥning məḥbusi bolux
süpitidə sanga iltimas ḳilip ətünüxni layik kərdum —
10 kixənlərdə turup tuoŋḳan balam, yəni Onesimus
tooŋruluk iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz
boloŋan bolsimu, əmma ḥazir sangimu, mangimu
paydiliḳtur. **12** Mən ḥazir uni — janjigirimni sening
yeningoŋa ḳayturup əwətimən. **13** Hux həwərni dəp
kixənlərdə turoŋinimda uni sening ornungda mening
hizmitimdə boluxḳa yenimda ḳaldurup ḳaloŋum bar idi;
14 birak sening razilikingni almay ḥeqnemini ḳiloŋum
yok; xundak ḳiloŋanda sening manga ḳiloŋan yahxiliking
məjburiy əməs, bəlki razimənlik bilən bolidu. **15** Qünki
sening Onesimustin wakitlik məḥrum boloŋiningning
səwəbi, bəlkim dəl sening uningoŋa əbədil'əbədgiqə
nesiwə boluxung üqün idi. **(aiōnios g166)** **16** Mening
xundak deginim, uningoŋa ḳul ḳatarida əməs, bəlki
ḳuldin kəp üstün — manga nəḳədər səyümlük, xundaḳla
sanga tehimu xundak bolidioŋan (insaniy munasiwətlər
bilən ḥəm Rəbdə boloŋan munasiwət bilən), səyümlük
ḳerindax ḳatarida igə bolisən; **17** xuning üqün, əgər
sən meni ḥəmdax ḳatarida kərsəng, uni meni ḳobul
ḳiloŋandək ḳobul ḳiloŋin. **18** Əgər burun u sanga birər
yolsizlik ḳiloŋan bolsa yaki sanga ḳərzdar boloŋan bolsa,
buni mening ḥesabimoŋa yazoŋin. **19** Mana mənki Pawlus
bu səzlərni əz ḳolum bilən yeziwatimən: ḳərzi bolsa
əzüm ḳayturimən; lekin mən sanga əzüngning jening
bilən manga ḳərzdar boloŋiningni tiloŋa almaymən. **20**
Xunga, əy ḳerindixim, mən Rəbdə səndin mənpəətkə
erixməkqimən; iq-baoŋirlirimni Məsiḥdə səyündürgin.
21 Ixənqim səzümni anglaydioŋanlikingoŋa kamil bolup
wə sorioŋanlirimdin artuk orunlaydioŋanlikingni bilip,
sanga muxundak yazdim. **22** Bulardin baxḳa, manga
turaloŋu jay təyyarlap ḳoyoŋin. Qünki dualiringlar arḳilik
mening silərgə ḳayturup beriliximni ümid ḳilimən. **23**
Əysa Məsiḥkə hizmət ḳiloŋanliḳi üqün zindandixim
boloŋan Əpafras, **24** hizmətdaxlirim Markus, Aristarhus,
Demas wə Luḳalardin sanga salam. **25** Rəbbimiz əysa
Məsiḥning meḥir-xəpḳiti roḥinglaroŋa yar boloŋay!

Ibraniylaroɣa

1 Huda burunki zamanlarda ata-bowilaroɣa
pəyoɣəmbərlər arkilik türküm-türküm boyiqə wə
nuroɣun yollar bilən səz kiloɣan bolup, **2** muxu ahirki
künlərdə bolsa bizgə Ooɣli arkilik səzlidi. U Ooɣlini pütkül
məwjudatning mirashori kilip bekətkən, Uning arkilik
kainatlarni yaratkan. **(aiōn g165)** **3** U Hudaning xan-
xəripidin parlioɣan nur, Uning əyniyitining ipadisidur, U
kudrətlik səz-kalami bilən pütkül kainattiki məwjudatni
əz ornida turoɣuzuwatkan bolup, U gunahlarni
tazilax hizmitini ada kiloɣandin keyin, ərxtiki xanu-
xəwkət igisining ong yenida olturdi. **4** Xuningdək, U
pərixtilərdin kəp üstün nam-mərtiwigə miras bolup,
ulardin xunqə yüksək turdi. **5** Qünki Huda [mukəddəs
yazmilarda] pərixtilərning kaysisioɣa: «Sən Mening
Ooɣlumdursən, bügün Mən Seni tuoɣdurdum», wə
yənə: «Mən Uningoɣa Ata bolimən, Umu Manga Ooɣul
bolidu» degənidi? **6** Uning üstigə, U Əzining tunjisini
yər yüzigə əwətkəndə, «Barlik pərixtilər Uningoɣa
səjdə kilsun» degən. **7** U pərixtilər tooɣruluk: — «U
pərixtilirini xamallar, Hizmətkarlirini ot yalkuni kilidu»,
degənidi; **8** lekin Ooɣli hakkida bolsa Uningoɣa mundak
degən: — «Sening təhting, i Huda, əbədil'əbədliktur;
Sening padixahlikingdiki xahanə hasang adalətning
hasisidur. **(aiōn g165)** **9** Sən hakkaniyətni səyüp,
rəzillikkə nəprətlinip kəlgənsən; Xunga Huda, yəni
Sening Hudaying Seni həmrahliringdin üstün kilip
xadlik meyi bilən məsih kildi». **10** Huda Ooɣlioɣa
yənə mundak degən: — «Sən, i Rəb, həmmidin burun
zeminning ulini salding, Asmanlarni bolsa kolliring
yasioɣandur; **11** Ular yok bolup ketidu, Lekin Sən
mənggü turisən; Ularning həmmisi kiyimdək konirap
ketidu; **12** Sən ularni ton kəbi yəgəp koyisən, Xunda
ular kiyim-keqək yənggüxləngəndək yənggüxlinidu.
Birak Sən mənggü əzgərmigüqidursən, Yilliringning
tamami yoktur». **13** Yənə, U kaysibir pərixtigə: —
«Mən Sening düxmənliringni təhtipəring kilmioɣuqə,
Mening ong yenimda olturisən» — degənidi? **14** Xundak
ikən, pərixtilərning həmmisi pəkət nijatka miraslik
kilidioɣanlar üqün hizmət kilixka [Huda təripidin]
əwətilgən hizmətqi rohlar əməsmu?

2 Bu səwəbtin, allikandak yol bilən [həkikiy yoldin]
teyilip kətməslikimiz üqün, angliioɣan həkikətlərgə
tehimu etibar kiliximiz lazim. **2** Qünki pərixtilər arkilik
yətküzülgən səz-kalamning turaklik ikənliki ispatlanoɣan
həmdə uningoɣa hərbir boysunmaslik wə itaətsizlik
kilix tegixlik jazaoɣa tartilidioɣan yərdə, **3** xunqə
uluoɣ kutkuzux-nijatka etibar bərmisək, biz kandakmu
[jazadin] kəqip kutulalaymiz?! Qünki bu nijatning
həwiri dəsləptə Rəb arkilik ukturuloɣan, həm uning
həkliqini biwasitə angliioɣanlarmu bizgə təstikliioɣan; **4**
uning üstigə Huda bexarətlik alamətlər, karamətlər wə
hərhil kudrətlik məjizilər arkilik, xundakla Əz iradisi
boyiqə Mukəddəs Rohning ata kiloɣan iltipatliri bilən
təng buningoɣa guwahlik bərgən. **5** Biz dəwatkan
kəlgüsi dunyani Huda pərixtilərning baxkuruxioɣa
ətküzüp bərgini yok; **6** bəlki bu hakta [mukəddəs
yazmilarning] bir yeridə birəylən mundak guwahlik
bərgəndur: — «[I Huda], insan degən nemidi, Sən
uni seoɣinidikənsən? Adəm balisi nemidi, Sən uning
yenioɣa kelip yoklaydikənsən? **7** Qünki Sən uning
ornini pərixtilərningkidin azoɣinə təwən bekitkənsən,
Sən uningoɣa xan-xərəp wə xəhrətlərni taj kilip
kiydürdüngsən; Uni kolung yasioɣanlarni idarə kilixka
tikliding; **8** Sən barlik məwjudatlarni uning puti astida
boysunduroɣansən». Əmdi «barlik məwjudatlarni uning
puti astida boysunduroɣansən» degini, heqkandak nərsə
uningoɣa boysunmaslikka kaldurulmioɣan, degənliktur.
Birak, hazirqə məwjudatlarning həmmisiningla uningoɣa
boysunoɣanlikini tehi kərməywatimiz. **9** Lekin biz
üqün pərixtilərdin «azoɣinə wakit təwən kilinoɣan»,
əlüm azablirini tartkanliki üqün hazir xan-xərəp wə
hərmət taji kiydürülgən əysani kərgüqi bolduk; qünki
U Hudaning mehir-xəpkiti bilən həmməylən üqün
əlümning təmini tetidi. **10** Qünki pütkül məwjudatlar Əzi
üqünmu həm Əzi arkilikmu məwjut bolup turuwatkan
Hudaoɣa nisbətən, nuroɣun ooɣullarni xan-xərəpkə
baxlioɣanda, ularning nijatining yol baxlioɣuqisini azab-
okubətlər arkilik kamalətkə yətküzüxkə layik kəldi.
11 Qünki pak-mukəddəs Kiloɣuqi bilən pak-mukəddəs
kilinoɣanlarning həmmisi dərwəkə ohxax Birsidin
kəlgəndur; xuning bilən U ularni «kerindax» deyixtin
nomus kilmaydu. **12** Huddi U [Hudaoɣa (mukəddəs
yazmilarda yeziloɣandək)]: «Namingni kerindaxlirimoɣa
jakarlaymən, Jamaət iqidə Seni nahxilarda küyləymən»
degən. **13** U yənə: «Mən sanga tayinimən» wə «Karanglar,
mana Mən bu yərdə Huda Manga ata kiloɣan pərzəntlər
bilən billə» degən. **14** Pərzəntlər bolsa ət bilən kandin
tənlik boloɣaqka, Ooɣulmu [xu pərzəntlərningkigə]
ohxaxla ət wə kandin tənlik boldi. Bundak kilixtiki
məksət, U əlüm arkilik əlüm hokukini tutkan Iblisning
küqini bikar kilip, **15** əmür boyi əlüm korkunqidin
kullukka tutuloɣanlarning həmmisini azadlikka qikirix
üqün idi. **16** Qünki U dərwəkə pərixtilərgə əməs, bəlki
Ibrahimning əwladlirioɣa tutixidu; **17** Xuning üqün, U
Hudaoɣa ait ixlarda rəhimdil wə sadik bax kahin boluxi
üqün, həlkning gunahlirining kəqürüm kurbanlikini
berəlixi üqün, U hər jəhəttin kerindaxlirioɣa ohxax
kilinixi kerək idi. **18** Qünki Əzi sinaklarni Əz bexidin
kəqürüp, azab-okubət qəkkən boloɣaqka, U sinaklaroɣa
duq kəlgənlərgimu yardəm bərələydu.

3 Xundak ikən, əy mukəddəs kerindaxlar, ərxtin
boloɣan qakirikka ortak nesip boloɣanlar, əzimiz
etirap kiloɣan Rosul wə Bax Kahin, yəni əysaoɣa
kəngül koyup karanglar. **2** Huddi Musa [pəyoɣəmbər]
Hudaning pütün ailisidə hizmət kiloɣanda Hudaoɣa sadik
boloɣandək, umu əzini təyinləp hizmətkə Koyoɣuqioɣa
sadik boldi. **3** Lekin əyni bərpa kiloɣuqi əzi bərpa
kiloɣan əydinmu artuk xəhrətkə sazawər boloɣinidək,
Umu Musadin artuk xan-xərəpkə layiktur. **4** Qünki
həmmə əyning bərpa kiloɣuqisi bardur; lekin pütün
məwjudatning bərpa kiloɣuqisi bolsa Hudadur. **5** Musa
bolsa hizmətkar salahiyiti bilən Hudaning pütün ailisidə
sadiklik bilən keyinki axkarilinidioɣan ixlaroɣa guwahlik
berix hizmitini kiloɣan. **6** Lekin Məsih bolsa Hudaning
ailisigə Ooɣul salahiyiti bilən həküm süridu; wə əgər biz
jasaritimiz wə ümidimizdin boloɣan iptiharlikni ahiroɣiqə
qing tutsak, dərwəkə Hudaning axu ailisigə təwə boloɣan

bolimiz. **7** Xunga, [muqəddəs yazmilarda] Muqəddəs
Roḥning deginidək, Bügün, əgər silər [Hudaning] awazini
anglisanglar, **8** Əyni qaoɣlarda Uni oɣəzəpləndürüp,
qəl-bayawanda Uni sinioɣan künidikidək, Yürikinglarni
qattiq qilmanglar! **9** Mana xu yərdə ata-bowiliringlar
Meni sinidi, ispatlidi ḥəm Mening qiloɣanlirimni qirik
yil kərüp kəlgənidi. **10** Mən xu dəwrdin bizar bolup: —
«Bular kənglidə daim adaxqanlar, Mening yollirimni ḥeq
bilip yətmigən. **11** Xunga Mən oɣəzəplinip qəsəm iqip: —
«Ular Mening aramlikimoɣa qət'iy kirməydu» dedim».
12 Əmdi kərindaxlar, ḥeqqaysinglarda yaman niyətlik
wə etiqadsiz qəlb bolmisun, xundaqla uning mənggü
ḥayat Hudadin yüz ərüməslikigə kəngül bəlünglar; **13**
pəqət «bügün»la bolidikən, ḥeqqaysinglar gunaḥning
azduruxliri bilən kənglünglarning qattiqlaxmasliki
üqün ḥər küni bir-biringlarni jekiləngler. **14** Dəsləptiki
hatirjəmlikimizni ahiroɣiqə qing tutsaqla, dərwəkə Məsiḥ
bilən xerik boloɣan bolimiz. **15** Yuqirida eytiloɣinidək:
— «Bügün, əgər silər [Hudaning] awazini anglisanglar,
Əyni qaoɣlarda [Uni] oɣəzəpləndürgən künidikidək,
Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» **16** (Əmdi Uning
awazini anglap turup, Uni oɣəzəpləndürgənlər kimlər idi?
Musa pəyoɣəmbərning yetəkqilikidə Misirdin [qutulup]
qikqan axu [Israillarning] ḥəmmisi əməsmu? **17** U qirik
yil kimlərgə oɣəzəpləndi? Yənila xu gunaḥ ətküzüp,
yiqilip jəsətliri qəldə qaloɣanlaroɣa əməsmu? **18** Xundaqla
U kimlərgə Əz aramlikimoɣa qət'iy kirməysilər dəp
qəsəm qildi? Əzigə itaət qilmioɣanlarni əməsmu? **19**
Xunga bulardin kərüwalalaymizki, ularning [aramlikqa]
kirməsliki etiqadsizliqi tüpəylidin idi).

4 Əmdi Uning aramlikioɣa kirip bəḥrimən bolux
tooɣrisidiki wədisi [bizgə] qaldurulоɣandin keyin,
aranglardiki birərsiningmu uning nesiwisidin qüxüp
qelixidin qorkunqta ehtiyat qilayli. **2** Qünki hux həwər
huddi [qəldiki Israillaroɣa] anglitiloɣandək bizlərgimu
anglitildi. Lekin ularning anglioɣanliri etiqad bilən
yuoɣurulmioɣanliqtin, səz-kalamning ularoɣa ḥeqqandak
paydisi bolmioɣanidi. **3** Qünki bu aramlikqa kirgənlər
bolsa — etiqad qiloɣan bizlərmiz. Huddi Hudaning
eytqinidək: «Xunga mən oɣəzəplinip qəsəm iqip: —
«Ular Mening aramlikimoɣa qət'iy kirməydu — degən».
Hudaning əməlliri bolsa dunya apiridə boloɣandila
ḥəmmisi tamamlanoɣanidi; **4** qünki yaritilixning
yəttinqi küni ḥəkqidə mukəddəs yazmilarning bir
yeridə mundak deyilgən: «Yəttinqi küni kəlgəndə,
Huda ḥəmmə əməlliridin aram aldi». **5** Yənə kelip
yuqirida eytiloɣandək Huda: «Ular Mening aramlikimoɣa
qət'iy kirməydu» degənidi. **6** Buningdin kərünərlikki,
Hudaning aramlikioɣa kirələydioɣanlar bar, əmma
uning tooɣrisidiki hux həwərni awwal anglioɣanlar
itaətsizlik qiloɣanliqi üqün, uningoɣa kirəlmidi. **7**
Xuning üqün, Huda ənə xu [aramlik tooɣrisida] uzak
waqittin keyinki məlum bir künni «bügün» dəp bekitip,
Dawut [pəyoɣəmbər] arqilik yənə xundak eytqan: —
«Bügün uning awazini anglisanglar, Yürikinglarni qattiq
qilmanglar!» **8** Əgər Yəxua [pəyoɣəmbər] [Israillarni]
aramlikqa kirgüzgən bolsa idi, Huda keyin yənə bir
[aramlik] küni tooɣruluk demigən bolatti. **9** Qiskisi, xabat
künidiki bir aramlik Hudaning həlqini kütməktə. **10**
Qünki Hudaning aramlikioɣa kirgüqilər huddi Huda «Əz
əməl-ixliridin aram aloɣan»dək, əzlirining ixliridin aram
alidu. **11** Xunga ḥeqqaysimizning ənə xu [Israillardək]
itaətsizlik qiloɣan ḥalitidə yiqilip qüxməsliki üqün,
ḥərbirimiz bu aramlikqa kirixkə intiləyli. **12** Qünki
Hudaning səz-kalami janliqtur wə küqkə igidur, ḥətta
jan bilən roḥni, yilik bilən booɣumlarni bir-biridin
ayriwetəligüdək dərijidə, ḥərqandak qox bislik qiliqtin
ittiktur, qəlbdiki oy-pikir wə arzu-niyətlərning üstidin
ḥəküm qikaroɣuqidur. **13** Uning aldida ḥeqqandak
məwjudat oɣayip əməstur; bəlki bizdin ḥesab Aloɣuqining
kəzliri aldida ḥəmmə ix oquq-axkaridur. **14** Xundak
boloɣanikən, xundakla ərx-asmanlardin ətüp qikqan
uluoɣ Bax Qaḥinimiz, yəni Hudaning Ooɣli Əysa
boloɣanikən, biz etirap qiloɣan etiqadimizda qing
turayli. **15** Qünki bizgə təyinləngən bax kaḥinimiz
ajizliqlirimizoɣa ḥesdaxlik qilmioɣuqi əməs, bəlki bizgə
ohxax ḥərhil azdurux-sinaqlaroɣa duq kəlgən, lekin
gunaḥ sadir qilip bakmioɣuqidur. **16** Xunga yürikimiz
tok ḥalda rəḥim-xəpkətkə erixix wə yardəmgə ehtiyajlik
waqtimizda xapaət tepix üqün meḥir-xəpqət [ayan
qilinoɣuqi] təhtkə yekinlixayli.

5 Ḥər qetimlik bax kaḥin insanlar arisidin tallinip,
həlqqə wakalitən Hudaoɣa hizmət qilixqa, yəni
həlqning atioɣan ḥədiyəlirini wə gunaḥlar üqün
qiloɣan qurbanliqlirini Hudaoɣa sunuxqa təyinlinidu.
2 Uning ḥərtərəpləp ajizlikliri boloɣaqqa, bilimsizlər
wə yoldin qətnigənlərgə mulayimlik bilən muamilə
qilalaydu. **3** Xu ajizliqi üqün u həlqning gunaḥliri
ḥesabioɣa qurbanlik sunoɣandək, əz gunaḥliri üqünmu
qurbanlik sunuxqa tooɣra kelidu. **4** Ḥeqbir kixi bu
xərəplik mərtiwini əzlükidin almaydu, pəqət Ḥarunoɣa
ohxax, Huda təripidin qakiriloɣandila uni alidu. **5**
Huddi xuningdək Məsiḥmu bax kaḥin mərtiwisigə
Əzini uluoɣlap əzlükidin erixkən əməs, bəlki Uni
[uluoɣlioɣuqi Huda] Əzi idi; U Uningoɣa: — «Sən
Mening Ooɣlumdursən, bügün Mən Seni tuoɣdurdum»
degən. **6** U [muqəddəs yazmilarning] yənə bir yeridə
Uningoɣa: — «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning
tipidiki bir kaḥindursən» degən. **(aiōn g165)** **7** [Məsiḥ]
yər yüzidiki künlərdə, Əzini əlümdin qutquzuwelixqa
qadir Boloɣuqioɣa qattiq nidalar wə kəz yaxliri bilən dua-
tilawətlər wə yilinixlarni kətürdi. Uning ihlasmənlikidin
dualiri ijabət qilindi. **8** Gərqə U [Hudaning] Ooɣli
bolsimu, azab qekixliri arqilik itaətmən boluxni əgəndi.
9 U mana muxundak mukəmməl qilinoɣan boloɣaqqa,
barlik Əzigə itaət qiloɣuqilaroɣa mənggülük nijatni
barlikqa kəltürgüqi bolup, **(aiōnios g166)** **10** Huda
təripidin «Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi tərtipidə
bax kaḥin» dəp jakarlandi. **11** Bu ix tooɣruluk eytidioɣan
nuroɣun səzlirimiz bar, lekin qulakliringlar pang bolup
kətkəqkə, bularni silərgə enik qüxəndürüx təs. **12**
Qünki silər alliburun təlim bərgüqi boluxqa tegixlik
boloɣan qaoɣdimu, əməliyəttə silər yənila Hudaning
səz-kalamining asasiy ḥəqikətlirining nemə ikənlikini
baxqilarning yengiwaxtin əgitixigə moḥtajsilər; silərgə
yirik yeməklik əməs, bəlki yənila süt kəraktur. **13** Qünki
pəqət süt bilənla ozuqlinidioɣanlarning bowaqtin pərqi
yoqtur, ular ḥəqqaniyət kalamioɣa pixxik bolmioɣan
oɣoridur, halas. **14** Birak yeməklik bolsa yetilgənlər,

yəni əz ang-zeḥinlirini yahxi-yamanni pərḳ etixkə yetildurgənlər üqündur.

6 **2** Xuning üqün, Məsiḥ tooŋrisidiki dəsləpki asasiy təlimdə tohtap ḳalmay, — yəni ḳaytidin «əlük ixlar»din towa ḳilix wə Hudaoŋa etiḳad baoŋlax, qəmüldürülüxlər, «ḳol təgküzüx», əlgənlərning tirildürülüxi wə mənggülük ḥəküm-sorak tooŋrisidiki təlimlərdin ul salayli dəp olturmay, mukəmməllikkə ḳarap mangayli. **(aiōnios g166)** **3** Huda halioŋanikən, biz xundak ḳilimiz. **5** Qünki əslidə yorutulup, ərxtiki iltipattin tetioŋan, Mukəddəs Roḥtin nesip boloŋan, Hudaning səz-kalamining yahxiliḳini ḥəm kəlgüsi zamanda ayan ḳilinidioŋan ḳudrətlərni ḥes ḳilip bakḳanlar əgər yoldin qətnigən bolsa, ularni ḳaytidin towa ḳildurux ḥərgiz mumkin əməs. Qünki ular əz-əzigə ḳilip Hudaning Oоŋlini ḳaytidin krestləp rəswa ḳilmakta. **(aiōn g165)** **7** Qünki kəp ḳetimlap əz üstigə yaoŋḳan yamoŋur süyini iqkən, əzidə terioŋuqilaroŋa mənpəətlik ziraətlərni əstürüp bərgən yər bolsa Hudadin bərikət almakta. **8** Birak tikən wə ḳamoŋak əstürgən bolsa, u ərzimməs bolup, lənətkə yeḳin bolup, akiwiti kəydürülüxtin ibarət bolidu. **9** Lekin əy səyümlüklirim, gərqə yuḳiriḳi ixlarni tiloŋa aloŋan bolsakmu, silərdə buningdinmu əwzəl ixlar, xundakla nijatliḳning elip baridioŋan ixliri bar dəp ḳayil bolduḳ. **10** Qünki Huda ḳiloŋan əməlliringlarni wə Uning mukəddəs bəndilirigə ḳiloŋan wə ḥazirmu ḳiliwatḳan hizmitinglar arḳilik Uning nami üqün kərsətkən meḥir-muḥəbbitinglarni untup ḳalidioŋan adalətsizlərdin əməs. **11** Əmma silərning ümidinglarning toluḳ jəzm-hatirjəmlik bilən boluxi üqün, ḥərbiringlarning ahiroŋiqə xundak oŋəyrət ḳilixinglaroŋa intizarmiz; **12** xundakla sərəlmilərdin bolmay, bəlki etiḳad wə səwrqanlik arḳilik Hudaning wədilirigə warislik ḳiloŋanlarni ülgə ḳilidioŋanlardin boloŋaysilər. **13** Qünki Huda Ibraḥimoŋa wədə ḳiloŋanda, Əzidin üstün turidioŋan ḥeqkim bolmioŋaqka, Əzi bilən ḳəsəm ḳilip: **14** «Sanga qoḳum bəht ata ḳilimən, seni qoḳum kəpəytip berimən» — dedi. **15** Xuning bilən, [Ibraḥim] uzun waḳit səwr-takət bilən kütüp, Hudaning wədisigə erixti. **16** Qünki insanlar əzliridin üstün turidioŋan birini tiloŋa elip ḳəsəm ḳilidu; ularning arisida ḳəsəm ispat-təstik ḥesablinip, ḥər hil talax-tartixlaroŋa hatimə beridu. **17** Xuningdək Huda, Əz wədisigə warislik ḳiloŋanlaroŋa Əz nixan-məḳsitining əzgərməydioŋanliḳini tehimu oquḳrak bildürüx üqün, ḳəsəm ḳilip wədə bərdi. **18** Xuning bilən ḳət'iy əzgərməs ikki ix arḳilik, kəz aldimizda ḳoyuloŋan ümidni qing tutux üqün [ḥalakəttin] əzimizni ḳaqurup uni baxpanah ḳiloŋan bizlər küqlük rioŋbət-ilḥamoŋa erixələymiz (bu ikki ixta Hudaning yaloŋan eytixi ḳət'iy mumkin əməs, əlwəttə). **19** Bu ümid jenimizoŋa qing baoŋlanoŋan kemə lənggiridək xübḥisiz ḥəm mustəḥkəm bolup, [ərxtiki] ibadəthanining [iqki] pərdisidin ətüp bizni xu yərgə tutaxturidu. **20** U yərgə biz üqün yol eqip mangoŋuqi əysa bizdin awwal kirgən bolup, Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi tərtipidə mənggülük təyinləngən Bax Kaḥin boldi. **(aiōn g165)**

7 Qünki bu Məlkizədək Salem xəḥirining padixaḥi, xundakla əng Aliy Boloŋuqi Hudaning kaḥini bolup, Ibraḥim padixaḥlarni yengip jəngdin ḳaytḳanda, uning aldioŋa qikḳan wə uningoŋa bəht tiligənidi. **2** Ibraḥim bolsa erixkən barlik [oljisining] ondin bir ülüxini uningoŋa atioŋanidi. [Məlkizədək degən isimning] birinqi mənisi «ḥəkḳaniyət padixaḥi» degənliktur; uning yənə bir nami «Salemning padixaḥi» bolup, buning mənisi «amanlik padixaḥi» degənliktur; **3** uning atisi yoḳ, anisi yoḳ, nəsəbnamisi yoḳ, künlirining baxlinixi wə ḥayatining ahirlixixi yoḳtur, bəlki u Hudaning Oоŋlioŋa ohxax ḳilinip, mənggülük kaḥin bolup turidu. **4** Əmdi ḳaranglar, bu Məlkizədək nemidegən uluoŋ adəm-ḥə! Ḥətta ata-bowilirimizning qongi Ibraḥimmu oljisining ondin birini uningoŋa atioŋan. **5** Dərwəkə Lawiyning əwladliridin kaḥinlikni zimmisigə aloŋanlar Təwrat ḳanuni boyiqə həlḳtin, yəni əz ḳerindaxliridin Ibraḥimning puxtidin boloŋinioŋa ḳarimay tapḳinining ondin bir ülüxini yioŋixi əmr ḳilinoŋan. **6** Lekin bularning ḳəbilə-urukidin bolmioŋan Məlkizədək bolsa Ibraḥimdin «ondin bir ülüxi»ni ḳobul ḳiloŋan andin Hudaning wədilirigə igə boloŋuqi Ibraḥimoŋa bəht tiligən. **7** Xübḥisizki, bəht tiligüqi bəhtkə erixküqidin üstündur. **8** Bu yərdiki «ondin bir ülüx»ni ḳobul ḳiloŋuqilar əlidioŋan adəmlərdindur; u yərdiki «ondin bir ülüx»ni ḳobul ḳiloŋuqi tooŋrisida [mukəddəs yazmilarda] «U ḥayat yaxioŋuqi» dəp guwaḥlik berilgəndur. **9** Ḥətta mundak deyixkə boliduki, ondin bir ülüxni alidioŋan Lawiymu [əjdadi] Ibraḥim arḳilik [Məlkizədəkkə] ondin bir ülüxni bərgən. **10** Qünki Məlkizədək Ibraḥimni ḳarxi aloŋanda, Lawiyni [kəlgüsidiki puxti bolux süpitidə] yənila Ibraḥimning tenidə idi, dəp ḥesablaxka bolidu. **11** Əmdi Lawiy ḳəbilisining kaḥinlik tüzümi arḳilik mukəmməl ḥəkḳaniylik kələləydioŋan bolsa (qünki xu tüzümgə asaslinip Təwrat ḳanuni Israil həlḳigə qüxürülgənidi), keyinki waḳitlarda Ḥarunning kaḥinlik tüzümi boyiqə əməs, bəlki Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi boyiqə baxḳa bir kaḥinning qikixining nemə ḥajiti bolatti? **12** Əmdi kaḥinlik tüzümi əzgərtilgən bolsa, uningoŋa [munasiwətlik] ḳanun-tüzümmu əzgərtilixkə tooŋra kelidu. **13** Qünki bu eytiliwatḳan səzlər ḳaritiloŋan zat bolsa baxḳa bir ḳəbilidin bolup, bu ḳəbilidin ḥeqkim ḳurbangaḥta hizməttə bolup bakmioŋan. **14** Qünki Rəbbimizning Yəḥuda ḳəbilisidin qikḳanliḳi enik; Musa bu ḳəbilə tooŋrisida kaḥinlikḳa munasiwətlik ḥeqbir nərsə demigənidi. **15** Əmdi Məlkizədəktək baxḳa bir kaḥin qikḳan bolup, bu əzgirix munulardin tehimu roxən bolidu; **16** uning [kaḥinlikḳa] təyinlinixi ət igilirigə baoŋlik əmr bilən əməs, bəlki pütməs-tügiməs ḥayatning ḳudritidin boloŋandur. **17** Qünki bu ḥəḳtə [mukəddəs yazmilarda]: «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning tipidiki bir kaḥindursən» dəp guwaḥlik berilgən. **(aiōn g165)** **18** Qünki aldinḳi əmr-tüzüm ajizliḳi wə ünümsizliki tüpəylidin küqidin ḳalduruloŋan **19** (— qünki Təwrat ḳanuni ḥeq ixni kamalətkə yətküzəlmidi). Uning ornioŋa bizni Hudaoŋa yeḳinlaxturidioŋan, uningdin əwzəl ümid elip kelindi. **21** Uning üstigə, bu ix [Hudaning] ḳəsimi bilən kapalətkə igə bolmay ḳalmidi (ilgiri ətkən kaḥinlar [Hudaning] ḳəsimisiz kaḥin boloŋanidi; lekin, əysa bolsa Əzigə: — «Pərwərdigar xundak ḳəsəm iqti, ḥəm ḥərgiz buningdin yanmaydu: — «Sən əbədil'əbədgiqə kaḥindursən»» Degüqining ḳəsimi bilən kaḥin boldi).

(aiōn g165) 22 Əmdi Əysa xundak uluoŋ ix bilən əwzəl
bir əhdining kepili kilindi. 23 Yənə kelip, ilgiri ətkən
kahinlar kəp boluxi kerək idi; qünki ularning [hərbiri]
əlüm tüpəylidin wəzipisini dawamlaxturalmay kaloŋan.
24 Lekin [Əysa] mənggügə turoŋaqka, Uning kahinliki
hərgiz əzgərtilməstur. (aiōn g165) 25 Xu səwəbtin, U
Əzi arkilik Hudaning aldioŋa kəlgənlərni üzül-kesil
kutkuzuxka kadir; qünki U ular üqün Hudaoŋa murajiət
kilixka mənggü hayattur. 26 Muxundak bir bax kahin
dəl bizning hajitimizdin qikidioŋan — mukəddəs, əyibsiz,
oŋubarsiz, gunahkarlardin neri kilinoŋan, ərxlərdin yukiri
elip kətürülgən kahindur. 27 U axu bax kahinlardək
hər küni aldi bilən əz gunahliri üqün, andin həlkning
gunahliri üqün kurbanlik sunuxka mohtaj əməs. Qünki
U Əzini kurbanlik süpitidə sunoŋanda, həmməylən üqün
buni bir yolila ada kildi. 28 Qünki Təwrat kanuni ajiz
bəndə boloŋan insanlarni bax kahin kilip təyinləydu,
lekin Təwrat kanunidin keyin kəlgən Hudaning kəsəm-
kalami mənggügə kamalətkə yətküzülgən Ooŋulni bax
kahin kilip təyinlidi. (aiōn g165)

8 Eytkanlirimizning bax nuktisi xuki: Ərxtiki uluoŋ
Boloŋuqining təhtining ong təripidə olturoŋan xundak
bir Bax Kahinimiz bar. 2 U mukəddəs jaylarda, xundakla
insan əməs, bəlki Pərwərdigar tikkən həkikiy ibadət
qedirining həmmisidə kahinlik hizmitini kiloŋuqidur.
3 Hərbir bax kahin hədiyə həm kurbanliklar sunux
üqün təyinlinidu. Xuning üqün, [bizning bu bax
kahinimizningmu] birər sunidioŋini bolux kerək idi.
4 Dərwəkə əgər U yər yüzidə bolsidi, hərgiz kahin
bolmaytti; qünki bu yərdə Təwrat kanun-tüzümi boyiqə
hədiyə sunidioŋan kahinlar alliburunla bardur 5 (bu
[kahinlar] hizmət kilidioŋan [ibadət qediri] pəkətla
ərxtiki ixlarning kəqürülmisi wə kələnggisidur. Musa
dəl bu ibadət qedirini kuruxka baxlioŋanda, Hudaning
wəhiysi uningoŋa kelip: «Ehtiyat kiloŋinki, bularning
həmmisini sanga taoŋda kərsitilgən ərnək boyiqə
yasioŋin» dəp agahlanduroŋan). 6 Lekin hazir U ([kona
əhdigə ait] wədilərdin əwzəl wədilər üstigə bekitilgəq)
tehimu yahxi bir əhdining wasitiqisi boloŋaqka, Uningoŋa
berilgən kahinlik hizmiti baxka kahinlarningkidin xunqə
əwzəl turidu. 7 Əgər xu dəsləpki əhdə kəm-kütisiz
bolsa idi, keyinkisi üqün orun izdəxning heqkandak
hajiti bolmioŋan bolatti. 8 Lekin, Huda kona əhdini
yetərsiz dəp karap, [Israillaroŋa] mundak degən: —
«Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, —
Mən Israil jəməti wə Yəhuda jəməti üqün yengi bir
əhdini əməlgə axurimən. 9 Bu əhdə ularning ata-
bowiliri bilən tüzgən əhdigə ohximaydu; xu əhdini
Mən ata-bowilirini kolidin tutup Misirdin kutkuzup
yetəkliginimdə ular bilən tüzgənidim; qünki ular Mən
bilən tüzükən əhdəmdə turmidi, mən ulardin nəzirimni
yətkidim, — dəydu Pərwərdigar. 10 Qünki xu künlərdin
keyin, Mening Israil jəməti bilən tüzidioŋan əhdəm mana
xuki: — «Mən Əz təwrat-kanunlirimni ularning zehin-
əkligə salimən, həmdə ularning kəlbigimu pütimən;
Mən ularning Hudasi bolimən, ularmu Mening həlkim
bolidu. 11 Xundin baxlap heqkim əz yurtdixioŋa,
yaki əz kerindixioŋa: — «Pərwərdigarni tonuoŋin» dəp
əgitixining hajiti kalmaydu; qünki ularning həmmisi,
əng kiqikidin qongioŋiqə Meni bilip boloŋan bolidu; 12
qünki mən ularning kəbihliklirigə rəhim kilimən həmdə
ularning gunahliri wə itaətsizlikirini mənggügə esimdin
qikiriwetimən». 13 Əmdi Hudaning bu əhdini «yengi»
deyixi burunkisini «kona» degənlikidur; əmdi wakti
ətkən, konirioŋan ix bolsa uzun ətməy yokilidu.

9 Birinqi əhdidə munasiwətlik ibadət bəlgilimiliri wə
yər yüzigə təwə boloŋan bir mukəddəs ibadət jayi
bar idi. 2 Buningoŋa bir ibadət qediri tikilgənidi; uning
mukəddəs jay dəp ataloŋan birinqi bəlümidə qiraoŋdan,
xirə həm xirə üstidə rətləngən nanlar bolatti. 3 Uning
ikkinqi, [yəni iqki] pərdisining kəynidə əng mukəddəs
jay dəp ataloŋan yənə bir qedir bəlümi bar idi. 4 Xu
yərgə təwə boloŋan altun huxbuygah wə pütünləy altun
bilən kaplanoŋan əhdə sanduki bar idi. Sanduknng
iqidə altundin yasaloŋan, manna selinoŋan komzək,
Harunning bih sürgən hasisi wə ikki əhdə [tax] tahtisi
bar idi. 5 [Sanduk] üstidiki «kafarət təhti»ning üstigə
xan-xərəplik «kerub»lar ornitiloŋan bolup, kanatliri
bilən uni yepip turatti. Əmdi bular tooŋruluk təpsiliy
tohtilixning hazir wakti əməs. 6 Bu nərsilər mana
xundak orunlaxturuloŋandin keyinla, kahinlar qedirning
birinqi bəlümigə [(yəni «mukəddəs jay»oŋa)] hərdaim
kirip, ibadət hizmitini kilidu. 7 Birak, [«əng mukəddəs
jay» dəp ataloŋan] ikkinqi bəlümgə pəkət bax kahin
yilda bir ketimla kiridu. Kahin u yərgə əz gunahliri wə
həlkning nadanliktin ətküzgən gunahliri üqün ataloŋan
[kurbanlik] kenini almay kirməydu. 8 Bu ixlar arkilik
Mukəddəs Roh xuni kərsitip bərməktiki, bu birinqi
ibadət qediridiki tüzüm inawətlik bolup tursila, əng
mukəddəs jayoŋa baridioŋan yol yənila eqilmaydu. 9 Mana
bular rəsimdək hazirki zamanni roxənləxtüridioŋan bir
hil obraz, halas. Buningdin xuni kərüwelixka boliduki,
bu qedirda sunulidioŋan hədiyə wə kurbanliklar ibadət
kiloŋuqini wijdanida pak-kamil kilalmaydu. 10 Ular
pəkət yemək-iqməklər wə boyini suoŋa selixning türlük
rəsmiyətlirigə baoŋlik bolup, [kanun-tüzüm] tüzütülük
wakti kəlgüqilik küqkə igə kilinoŋan, insanlarning
ətlirigila baoŋlik boloŋan bəlgilimə-nizamlardur. 11
Lekin Məsih bolsa kəlgüsidiki karamət yahxi ixlarni elip
baroŋuqi bax kahin bolup, adəm koli bilən yasalmioŋan,
bu dunyaoŋa mənsup bolmioŋan, tehimu uluoŋ wə
tehimu mukəmməl ibadət qedirioŋa kirdi; 12 əqkə yaki
mozaylarning [kurbanlik] kenini əməs, bəlki Əzining
[kurbanlik] keni arkilik U (Əzila mənggülük hərlük-
nijatni igiligən bolup) bir yolila mənggügə əng mukəddəs
jayoŋa kirdi. (aiōnios g166) 13 [Kona əhdə dəwridə]
əqkə wə bukilarning keni həm inəkning külliri napak
boloŋanlarning üstigə sepilsə, ularni ət jəhətidin tazilap
pak kiloŋan yərdə, 14 undakta, mənggülük Roh arkilik
əzini oŋubarsiz kurbanlik süpitidə Hudaoŋa atioŋan
Məsihning keni wijdaninglarni ölük ixlardin pak kilip,
bizni mənggü hayat Hudaoŋa ibadət kilixka tehimu
yetəklimədu?! (aiōnios g166) 15 Xuning üqün u yengi
əhdining wasitiqisidur. Buning bilən (insanlarning
awwalki əhdə astida sadir kiloŋan itaətsizlikliri üqün
azadlik bədili süpitidə xundak bir ölüm boloŋanikən)
Huda təripidin qakiriloŋanlar wədə kilinoŋan mənggülük
miraska erixələydu. (aiōnios g166) 16 Əgər wəsiyət
kaldurulsa, wəsiyət kalduroŋuqining elüxi təstiklanoŋuqə,
wəsiyət küqkə igə bolmaydu. 17 Qünki wəsiyət pəkət

ölümdin keyin küqkə igə bolidu. Wəsiyət qalduroɣuqi
ḥayatla bolsa, wəsiyitining ḥeqqandak küqi bolmaydu.
18 Xuningoɣa ohxax, dəsləpki əḥdimu qan eqitiloɣandila,
andin küqkə igə boloɣan. **19** Qünki Musa Təwrat qanuni
boyiqə ḥərbir əmrini pütün ḥəlkkə uqturoɣandin keyin,
mozay wə əqkilərning suoɣa arilaxturuloɣan qenini qizil
yung yipta baoɣlanoɣan zofa bilən qanun dəsturioɣa wə
pütün ḥəlkkə sepip, uloroɣa: **20** «Mana, bu Huda silərning
əməl qilixinglaroɣa əmr qiloɣan əḥdining qenidur» —
dedi. **21** U yənə ohxax yolda ibadət qedirioɣa wə qedirdiki
ibadətkə munasiwətlik pütkül saymanlarning üstigə
qan səpti. **22** Dərwəqə, Təwrat qanuni boyiqə ḥəmmə
nərsə degüdək qan bilən paklinidu; [qurbanlik] qeni
təkülmigüqə, gunaḥlar kəqürüm qilinmaydu. **23** Hox,
ərxtikigə təqlid qilip yasaloɣan bu buyumlar muxundak
[qurbanliklar] bilən paklinixi kerək idi. Birak ərxtiki
nərsilərning əzi bulardin esil qurbanliklar bilən paklinixi
kerək. **24** Qünki Məsiḥ ərxtiki ḥəqiqiy ibadət jayioɣa
təqlid qilinoɣan, adəm qoli bilən yasaloɣan mukəddəs
jayoɣa əməs, bəlki Hudaning ḥuzurida bizgə wəkillik
qilip ḥazir bolux üqün ərxning əzigə kirip boldi. **25**
[Yər yüzidiki] bax kaḥinning yilmuyil əz qenini əməs,
bəlki [qurbanliklarning] qenini elip, əng mukəddəs
jayoɣa qayta-qayta kirip turoɣinidək, u qurbanlik süpitidə
əzini qayta-qayta atax üqün kirgini yok. **26** Əgər
xundak qilixning zərüriyiti boloɣan bolsa, dunya apiridə
boloɣandin beri Uning qayta-qayta azab qekixigə tooɣra
kelətti. Lekin U mana zamanlarning ahirida gunaḥni
yok qilix üqün, bir yolila Əzini qurban qilixqa otturioɣa
qikti. **(aiōn g165)** **27** Ḥəmmə adəmning bir qetim əlüxi
wə əlgəndin keyin sorakqa tartilixi bekitilgəngə ohxax,
28 Məsiḥmu nuroɣun kixilərning gunaḥlirini Əz üstigə
elix üqün birla qetim qurbanlik süpitidə sunuloɣandin
keyin, Əzini təlpünüp kütkənlərgə gunaḥni yok qiloɣan
ḥalda nijat kəltürüxkə ikkinqi qetim axkarə bolidu.

10 Təwrat qanuni kəlgüsidə elip kelinidioɣan
güzəl ixlarning əz əynini əməs, bəlki ularning
kələnggisinila sürətləp bərgəqkə, u tələp qilinoɣan,
yilmuyil sunulup keliwatqan ohxax qurbanliklar
arqilik [Hudaoɣa] yeqinlaxmaqqi boloɣanlarni
ḥərgizmu mukəmməl qilalmaydu. **2** Bolmisa, muxu
qurbanliklarning sunuluxi ahirlixatti, qünki ibadət
qiloɣuqilar pak qilinip, wijdani yənə əz gunaḥliri
tüpəylidin azablanmaytti. **3** Qalbuki, muxu qurbanliklar
yilmuyil əz gunaḥlirini əzlirigə əslitip turidu. **4** Qünki
buka wə əqkilərning qeni gunaḥlarni ḥərgiz elip
taxliyalmaydu. **5** Xuning üqün, U dunyaoɣa kəlgəndə
mundak degən: — «Nə qurbanlik, nə atioɣan axlik
ḥədiyəliri bolsa Sening tələp-arzuyung əməs, Birak Sən
Mən üqün bir tən təyyarlap bərding; **6** Nə kəydürmə
qurbanliklar, nə gunaḥ qurbanlikidinmu səyünmiding;
7 Xunga jawab bərdimki — «Mana Mən kəldim! — Qanun
dəsturungda Mən tooɣruluk pütülgəndək — I Huda,
iradəngni əməlgə axurux üqün kəldim». **8** U yukirida:
«Nə qurbanlik, nə axlik ḥədiyəliri, nə kəydürmə
qurbanliklar nə gunaḥni tiligüqi qurbanliklar Sening
tələp-arzuyung əməs, Sən ulardinmu səyünmiding»
(bu qurbanliklar Təwrat qanunining təlipi boyiqə
sunuluxi kerək idi) deginidin keyin **9** yənə: «Sening
iradəngni əməlgə axurux üqün kəldim» degən. Demək,
[Huda] keyinkisini küqkə igə qilix üqün, aldinkisini
əməldin qalduridu. **10** Hudaning bu iradisi boyiqə
Əysa Məsiḥning tenining bir yolila qurban qilinixi
arqilik biz gunaḥtin paklinip, [Hudaoɣa] atalduk. **11**
Ḥər kaḥin ḥər küni ibadət hizmitidə turidu, xundakla
gunaḥlarni ḥərgiz sakit qilalmaydioɣan ohxax hildiki
qurbanliklarni [Hudaoɣa] qayta-qayta sunidu. **12** Birak,
bu [kaḥin] bolsa gunaḥlar üqün birla qetimlik mənggü
inawətlik bir qurbanlikni sunoɣandin keyin, Hudaning
ong yenida olturdi; **13** U xu yərdə «düxmənliri Əz
ayioqi astida təhtipər qilinoɣuqə» kütidu. **14** U muxu
birla qurbanlik bilən Hudaoɣa atap pak-mukəddəs
qilinoɣanlarni mənggügə mukəmməl qildi. **15** [Mukəddəs
yazmilarda] [pütülgəndək], Mukəddəs Roḥmu bu
ḥəqtə bizgə guwaḥlik beridu. Qünki U awwal: — **16**
«U künlərdin keyin, Mening ular bilən tüzidioɣan
əḥdəm mana xuki, dəydu Pərwərdigar; Mən Əz təwrat-
qanunlirimni ularning zeḥin-əqligimu salimən, Ḥəmdə
ularning qəlbigimu pütimən» degəndin keyin, U
yənə: — **17** «Ularning gunaḥliri wə itaətsizlikirini
mənggügə esimdin qikiriwetimən» — degən. **18** Əmdi
xu yolda gunaḥlar kəqürüm qilinoɣanikən, gunaḥlar
üqün qurbanlik qilixning ḥajitimu qalmaydu. **19**
Xuning üqün, əy qerindaxlar, Əysaning qeni arqilik əng
mukəddəs jayoɣa kirixkə jür'ətlik bolup, **20** (U bizgə
eqip bərgən, ibadəthanining pərdisidin (yəni, Uning ət-
tenidin) ətidioɣan xu yipyengi, ḥayatlik yoli bilən) **21**
xundakla Hudaning ailisini baxquridioɣan bizning uluoɣ
kaḥinimiz boloɣanliki bilən, **22** dillirimiz wijdandiki
buloɣunuxlardin sepilix bilən paklanoɣan wə bədinimiz
sap su bilən yuyuloɣandək tazilanoɣan ḥalda etiqadning
toluk jəzm-hatirjəmliki wə səmimiy qəlb bilən Hudaoɣa
yeqinlixayli! **23** Əmdi etirap qiloɣan ümidimizdə
təwrənməy qing turayli (qünki wədə Bərgüqi bolsa
səzidə turoɣuqidur) **24** wə meḥir-muḥəbbət kərsitix
wə güzəl ix qilixqa bir-birimizni qandak qozoɣax wə
rioɣbətləndürüxni oylayli. **25** Bəzilər adət qiliwaloɣandək,
jamaəttə jəm boluxtin bax tartmayli, bəlki bir-
birimizni jekiləp-ilḥamlandurayli; bolupmu xu künining
yeqinlaxqanliqini baykioɣininglarda, tehimu xundak
qilayli. **26** Ḥəqiqətni tonuxqa nesip boloɣandin keyin,
yənila qəstən gunaḥ ətküzüwərsək, u qaoɣda gunaḥlar
üqün sunulidioɣan baxqa bir qurbanlik bolmas, **27** bəlki
bizgə qalidioɣini pəqət sorak, xundakla Huda bilən
qarxilixidioɣanlarni yəp tügitixkə təyyar turidioɣan
yalqunluk otni qorkunq iqidə kütüxla, halas. **28** Əmdi
Musaoɣa qüxürülgən Təwrat qanunini kəzgə ilmioɣan
ḥərqandak kixi ikki yaki üq guwaḥqining ispati bolsa,
kəngqilik qilinmayla eltürülətti. **29** Undakta, bir kixi
Hudaning Ooɣlini dəpsəndə qilsa, Hudaning əḥdisining
qenioɣa, yəni əzini pak qiloɣan qanoɣa napak dəp qarisa,
xəpqət qiloɣuqi Roḥni ḥakarət qilsa, buningdin tehimu
eoqir jazaoɣa layik ḥesablinidu, dəp oylimamsilər? **30**
Qünki [Təwratta] «Intikam Meningkidur, kixining
qilmixlirini əz bexioɣa əzüm yandurimən, dəydu
Pərwərdigar» wə «Pərwərdigar Əz həlqini sorakqa
tartidu» degüqini bilimiz. **31** Mənggü ḥayat Hudaning
qolliriоɣa qüxüp jazalinix nəqədər dəḥxətlik ix-ḥə! **32**
Əmdi silər yorutuluxtin keyin, azab-okubətlik, qattik
kürəxlərgə bərdaxlik bərgən axu burunki künlərni

esinglarda tutunglar. **33** Bəzi wakitlarda rəswa kilinip hakarətləx wə harlinixlaroŋa uqridinglar wə bəzi wakitlarda muxundak muamililərgə uqrioŋanlaroŋa dərddax boldunglar. **34** Qünki silər həm məhbuslarning dərdigə ortak boldunglar həm mal-mülkünglar bulanoŋandimu, kəlgüsidə tehimu esil həm yokap kətməydioŋan bakiy təəllukatka igə bolidioŋanlikinglarni bilgəqkə, huxallik bilən bu ixni kobul kildinglar. **35** Xuning üqün, jasaritinglarni yokatmanglar, uningdin intayin zor in'am bolidu. **36** Qünki Hudaning iradisigə əməl kilip, Uning wədə kiloŋinioŋa muyəssər bolux üqün, səwr-qidam kilixinglaroŋa tooŋra kelidu. **37** Qünki [mukəddəs yazmilarda] [Huda] mundak degən: — «Pəkət azoŋinə wakittin keyinla», «Kəlgüqi dərwəkə yetip kelidu, U keqikməydu. **38** Birak həkkaniy boloŋuqi etikad bilən yaxaydu; Lekin u kəynigə qekinsə, Jenim uningdin səyünməydu». **39** Halbuki, biz bolsak kəynigə qekinip halak bolidioŋanlardin əməs, bəlki etikad bilən əz jenimizni igiligənlərdindurmiz.

11 Etikad bolsa ümid kiloŋan ixlarning reallikti ipadisi wə kərünməydioŋan xəy'ilərning dəlilidur. **2** Qünki burunki mətiwərlirimiz kədimdə mana xu etikad bilən [Hudadin kəlgən] yahxi guwahlikni aloŋan. **3** Biz etikad arkilik kainatning Hudaning sözkalami bilən ornitiloŋanlikini, xundakla biz kərüwatkan məwjudatlarning kərgili bolidioŋan xəy'ilərdin qikkan əməslikini qüxinələymiz. **(aiōn g165)** **4** Etikadi boloŋaqka Habil Kabilningkidinmu əwzəl bir kurbanlikni Hudaoŋa atioŋan; etikadi boloŋaqka Huda uning atioŋanlirini təripləp, uningoŋa həkkaniy dəp guwahlik bərdi. Gərqə əlgən bolsimu, etikadi bilən u yənila bizgə gəp kilmakta. **5** Etikadi boloŋaqka, Hanoh ölümni kərməyla [ərxkə] kətürüldi; Huda uni kətürüp elip kətkəqkə, u yər yüzidə heq tepilmidi. Səwəbi u elip ketilixtin ilgiri, Hudani hursən kiloŋan adəm dəp təripləngənidi. **6** Əmdiliktə etikad bolmay turup, Hudani hursən kilix mumkin əməs; qünki Hudaning aldioŋa baridioŋan kixi Uning barlikioŋa, xundakla Uning Əzini izdigənlərgə əjrini kayturoŋuqi ikənlikigə ixinixi kerək. **7** Etikadi boloŋaqka, Nuh tehi kərülüp bakmioŋan wəkələr həkkidə Huda təripidin agahlanduruloŋanda, ihlasmənlik korkunqi bilən ailisidikilərni kutkuzux üqün yooŋan bir kemə yasidi; həmdə etikadi arkilik xundak kilip pütkül dunyadikilərning gunahliri üstidin həküm qikardi, xundakla etikadtin boloŋan həkkaniylikka mirashor boldi. **8** Etikadi boloŋaqka, Huda Ibrahimni uningoŋa miras süpitidə bərməkqi boloŋan zeminoŋa berixka qakiroŋanda, u itaət kildi; u kəyərgə baridioŋanlikini bilməy turup yoloŋa qikti. **9** Etikadi boloŋaqka u wədə kilinoŋan zeminda, huddi yaka yurtta turoŋandək musapir bolup qedirlarni makan kilip yaxidi. Hudaning uningoŋa kiloŋan wədisining ortak mirashorliri boloŋan Ishak wə Yakuplarmu uning bilən birgə xuningoŋa ohxax yaxidi. **10** Ibrahimning xundak kilixidiki səwəb, u ulliri mustəhkəm boloŋan xəhərni kütkənidi; xəhərning layihiligüqi həm kuroŋuqisi Huda Əzidur. **11** Etikadi boloŋaqka Sarah gərqə yaxinip kaloŋan, tuoŋut yexidin ətkən bolsimu, hamilidar bolux iktidarioŋa igə boldi; qünki u wədə kiloŋan Hudani ixənqlik dəp karaytti. **12** Buning bilən birla adəmdin, yəni əlgən adəmdək bolup kaloŋan bir adəmdin asmandiki yultuzlardək kəp, dengiz sahilidiki kumdək sansiz əwladlar barlikka kəldi. **13** Bu kixilərning həmmisi Hudaning wədə kiloŋanlirioŋa muyəssər bolmay turupla etikadi boloŋan halda aləmdin ətti. Birak ular hayat wakitda bularning kəlgüsidə əməlgə axurulidioŋanlikini yiraktin kərüp, kuqak eqip hursənlik bilən kütkən wə əzlirini yər yüzidə musapir wə yoluqi dəp axkarə eytkanidi. **14** Bu bundak səzlərni kiloŋan kixilərning bir wətənni təxna bolup izdəwatkanlikini enik ipadiləydu. **15** Dərwəkə, ular əz yurtini seoŋinoŋan bolsa, kaytip ketix pursiti kikkan bolatti. **16** Lekin ular uningdinmu əwzəl, yəni ərxtiki bir makanni təlpünüp izdiməktə. Xuning üqün, Hudaning əzlirining Hudasi dəp atilixidin nomus kilmaydu; qünki mana, U ular üqün bir xəhər hazirlioŋan. **17** Ibrahim Huda təripidin sinaloŋinida, etikadi boloŋaqka ooŋli Ishakni kurbanlik süpitidə Hudaoŋa atidi; gərqə u Hudaning wədilirini, jümlidin «Sening namingni dawamlaxturidioŋan nəsling bolsa Ishaktin kelip qikidu» deginini tapxuruwaloŋan bolsimu, u yənila birdinbir ooŋlini kurban kilixka təyyar turdi. **19** Qünki u hətta Ishak əlgən təkdirdimu, Hudaning uni tirildürüxkə kadir ikənlikigə ixəndi. Mundakqə eytkanda, Ishakni əlümdin tirildürülgəndək kaytidin tapxuruwaldi. **20** Etikadi boloŋaqka, Ishak ooŋulliri Yakup bilən əsawning kəlgüsi ixlirioŋa həyrlik tiləp dua kildi. **21** Etikadi boloŋaqka, Yakup aləmdin ətüx aldida Yüsüpning ikki ooŋlining harbiri üqün həyrlik dua kilip, hasisioŋa tayinip turup Hudaoŋa səjdə kildi. **22** Etikadi boloŋaqka, Yüsüp səkratka qüxüp kaloŋanda, bəni Israilning Misirdin qikip ketidioŋanlikini tiloŋa aldi həmdə əzining ustihanliri tooŋrulukmu əmr kildi. **23** Etikadi boloŋaqka, Musa tuoŋuloŋanda, uning ata-anisi uni üq ay yoxurdi; qünki ular Musaning yekimlik bir bala ikənlikini kərdi, padixahning pərmanidinmu korkmidi. **24** Etikadi boloŋaqka, Musa qong bolup uluoŋ zat boloŋandin keyin, «Pirəwning kizining ooŋli» degən atakta turiwerixni rət kilip, **25** gunah iqidikiləzzətlərdin wakitlik bəhrimən boluxning ornioŋa, Hudaning həlki bilən billə azab qekixni əwzəl kərdi. **26** U Məsihkə karitiloŋan hakarətkə uqraxni Misirning həzinisidiki baylikloŋa igə boluxtinmu əwzəl bildi. Qünki kəzlirini [ərxtiki] in'amoŋa tikiwatatti. **27** Etikadi boloŋaqka, u padixahning oŋəzipidinmu korkmay Misirdin qikip kətti. [Japa-muxəkkətkə] qididi, qünki Kəzgə Kərünmigüqi uning kəzigə kərünüp turoŋandək idi. **28** Etikadi boloŋaqka, u «tunji ooŋlining jenini aloŋuqi» [pərixtining] [Israillaroŋa] təgməsliki üqün [tunji] «ətüp ketix» heytini ətküzüp, xuningoŋa munasiwətlik kanni [buyruloŋini boyiqə] sepip-sürkidi. **29** Etikadi boloŋaqka, [Israillar] Kizil dengizdin huddi kuruklukta mangoŋandək mengip ətti. Birak [ularni kooŋlap kəlgən] Misirliklar ətməkqi boloŋanda suoŋa oŋərk boldi. **30** Etikadi boloŋaqka, həlk yəttə kün Yeriho xəhirining sepilini aylanoŋandin keyin sepil ərüldi. **31** Etikadi boloŋaqka, pahixə ayal Rahab Israil qarlioŋuqilirini dostlarqə kütüwaloŋaqka, itaətsizlər [boloŋan əz xəhiridikilər] bilən birliktə halak bolmidi. **32** Mən yənə nemixka səzləp olturay? Gideon, Barak, Ximxon, Yəftah, Dawut, Samuil wə kaloŋan baxka pəyoŋəmbərlər tooŋrisida eytip kəlsəm wakit yətməydu. **33** Ular etikadi bilən əllərning üstidin

оғalib kəldi, adalət yürgüzdi, [Huda] wədə qiloғanlaroғa erixti, xirlarning aoғzilirini etip qoydi, **34** dəhxətlik otning yalqunini əqürdi, qiliqning tioғidin qeqip qutuldi, ajizliqtin küqəydi, jənglərdə baturluq kərsətti, yat əllərning qoxunlirini teri-pirəng qildi. **35** [Etiqadi boloғaqqa], ayallar əlgən uruq-tuoғqanlirini əlümdin tirildürgüzüp qayturuwaldi; birak baxqilar kəlgüsidə tehimu yahxi halda əlümdin tiriləyli dəp, qutulux yolini rət qilip qiyinilixqa bərdaxlik bərdi. **36** Yənə bəzilər sinilip har-məshirilərgə uqrap qamqilandi, bəzilər hətta kixənlinip zindanoғa taxlandi; **37** ular qalma-kesək qilip əltürüldi, hərə bilən hərilinip parqilandi, sinaqlarni bexidin ətküzdi, qiliqlinip əltürüldi; ular qoy-əqkə terilirini yepinqa qiloғan halda sərsan bolup yürdi, namratlikta yaxidi, qiyin-qistakqa uqridi, horlandi **38** (ular bu dunyaoғa zayə kətkənidi), qəllərdə, taoғlarda, əngkürlərdə wə gəmilərdə sərgərdan bolup yürdi. **39** Bularning həmmisi etiqadi bilən Hudaning Əz guwahi bilən təripləngən bolsimu, Hudaning wədə qiloғinioғa əyni boyiqə erixkini yoq. **40** Əmdiliktə Huda bizlər üqün tehimu əwzəl bir nixan-məksətni bekitkən bolup, ular bizsiz kamalətkə yətküzülməydu.

12 Əmdi ətirapimizda guwahqilar xunqə qong buluttək bizni oruwaloғaqqa, hərhil eoғir yük həm bizgə asanla qirmixiwalidioғan gunahni qərüp taxlap, aldimizoғa qoyuloғan yügürüx yolini qidamlik bilən besip yügürəyli; buningda kəzimizni etikadimizning Yol Baxlioғuqisi wə Takamullaxturoғuqisi boloғan əysaoғa tikəyli. U Əzini kütkən huxallik üqün kresttiki azabqa bərdaxlik bərdi həm uningda boloғan hakərətkə pisənt qilmidi. Xuning bilən U Hudaning təhtining ong təripidə olturoғuzuldi. **3** Kənglünglərning herip sowup kətməsliki üqün, gunahkarlarning xunqə qattik horlaxlirioғa bərdaxlik Bərgüqini kəngül qoyup oylanglar. **4** Gunahqa karxi kürəxlərdə tehi qan akkuzux dərijisigə berip yətmidinglar. **5** Hudaning silərgə Əz pərzəntlirim dəp jekiləydioғan [mukəddəs yazmilardiki] munu səzlirini untudunglar: — «I ooғlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə səl karima, əyiblənginingdə kənglüng sowup kətmisun, **6** Qünki Pərwərdigar səyginigə tərbiyə beridu, Mening ooғlum dəp qobul qiloғanlarning həmmisini dərriləydu». **7** Azab qəkkininglarni Hudaning tərbiyisi dəp bilip, uningoғa bərdaxlik beringlar. Qünki silərning tərbiyə elixinglarning əzi Hudaning silərni ooғlum dəp muamilə qiloғanlikini kərsitidu. Kaysi pərzənt atisi təripidin tərbiyilənməydu? **8** Əmdi [Hudaning] tərbiyilixidə hərbir pərzəntining əz ülüxi bar; lekin bu ix silərdə kəm bolsa həkiqiy ooғulliridin əməs, bəlki haramdin boloғan pərzənti bolup qikisilər. **9** Uning üstigə həmmimizning əzimizgə tərbiyə bərgən ət jəhəttiki atilirimiz bar, biz ularnimu hərmətləp kəlduk. Xundak ikən, rohlarning atisioғa tehimu itaət qilmamduk? Xundakta hayatimiz yaxnimamdu? **10** Ət jəhəttiki atilirimiz bərhək pəkət əzi muwapik kərgən yol boyiqə azoғinə wakit bizni tərbiyiligən. Lekin U bolsa bizgə paydilik bolsun dəp, pak-mukəddəslikidin muyəssər boluximiz üqün tərbiyiləydu. **11** Əmdi qattik tərbiyə berilgən waktida adəmni hux qilmaydu, əksiqə adəmni kayoғuoғa qəmdüridu; birak buning bilən tüzəlgənlərgə u keyin həkkaniylikqtin qikkan tinq-hatirjəmlikning mewisini beridu. **12** Xuning üqün, «Telip sanggilioғan kolunglarni, zəiplixip kətkən tizinglarni ruslanglar» **13** wə «aksak»larning pükülüp kalmay, bəlki xipa tepixi üqün pütliringlarni tüz yollarda mangdurunglar. **14** Barlik kixilər bilən inak ətüxkə wə pak-mukəddəs yaxaxka intilinglar; mukəddəs bolmioғan kixi hərgiz Rəbni kərəlməydu. **15** Oyoғak turunglarki, heqkim Hudaning mehir-xəpqitidin məhrum kalmisun; aranglarda silərgə ix tapkuzup silərni kəydüridioғan, xundakla kəp adəmlərni buloғap napak boluxka səwəb bolidioғan birər əq-adawət yiltizi ünmisun. **16** Aranglarda heqbir buzukluk qiloғuqi yaki əzining tunji ooғulluk hokukini bir wah tamakka setiwətkən Əsawdək ihlassiz kixi bolmisun. **17** Qünki silərgə məlumki, Əsaw keyin [atisining] həyrlik duasini elixni oylioғan bolsimu, xundakla uningoғa intilip kəz yaxlirini eqitip yalwuroғan bolsimu, u [bu ixlarni ornioғa] [kəltüridioғan] towa qilix yolini tapalmay, rət qilindi. **18** Qünki silər kol bilən tutqili bolidioғan, yalqunlap ot yenip turuwatkan həmdə sürlük bulut, karangoғuluk wə kara kuyun kaplioғan axu taoғka kəlmidinglar — **19** (u jayda kanay sadasi bilən səzligən awaz yətküzülgəndə, bularni angliioғanlar: «Bizgə yənə səz qilinmisun!» dəp [Hudaoғa] yalwuruxti; **20** qünki ular qilinoғan əmrni kətürəlmidi. «Egər bu taoғka hətta birər haywanning ayioғi təgsimu, qalma-kesək qilip əltürülsun» [dəp tapilanoғanidi]; **21** u kərünüx xundak korkunqluk idiki, Musamu: «Bək kattik korkup oғal-oғal titrəp kəttim» degənidi). **22** — Silər bəlki Zion teoғioғa, yəni mənggü hayat Hudaning xəhiri — ərxtiki Yerusalemoғa, tümənligən pərixtilərgə, **23** isimliri ərxtə pütülgən tunji tuoғuloғanlarning heyt-mərikə huxallikida jəm qilinoғan jamaitigə, həmməylənning sorakqisi Hudaoғa, takamullaxturuloғan həkkaniy kixilərning rohlirioғa **24** wə yengi əhdining wasitiqisi Əysaoғa, xundakla həm Uning sepilgən kenioғa kəldinglar. Bu kan Habilningkidin əwzəl səz qilidu. **25** Bu səzni qiloғuqini rət qilmaslikinglar üqün dikkət qilinglar. Qünki yər yüzidə əzlirigə wəhiy yətküzüp agahlandoғuqini rət qiloғanlar jazadin qeqip kutulalmioғan yərdə, ərxtə bizni agahlandoғuqidin yüz ərüsək, halimiz tehimu xundak bolmamdu? **26** Əmdi xu qaoғda Hudaning awazi zeminni təwritiwətkənidi; lekin əmdi U: «Əzüm yənə bir ketim zeminnila əməs, asmannimu təwritimən» dəp wədə qildi. **27** «Yənə bir ketim» degən bu səz təwritilidioғanlarning, yəni yaritiloғan nərsilərning təwritilixi bilən yokitilidioғanlikini, təwrətkili bolmaydioғan nərsilərning mənggü mukim bolidioғanlikidin ibarət mənini bildüridu. **28** Xuning üqün, təwrətkili bolmaydioғan bir padixahlikka muyəssər bolup, mehir-xəpkətni qing tutup bu arkilik ihlasmənlik wə əyminix-korkunq bilən Hudani hursən qilidioғan ibadətlərni qilayli. **29** Qünki Hudayimiz həmmini yəwətküqi bir ottur.

13 Aranglarda kerindaxlik mehir-muhəbbət tohtimisun. **2** Natonux kixilərgə mehmandost boluxni untumanglar. Qünki bəzilər xu yol bilən bilməstin pərixtilərni mehman qiloғan. **3** Zindanoғa taxlanoғanlarni ular bilən billə [zindanda] zənjirləngəndək yad etinglar. Horlanoғanlarni əzünglarmu təndə turuwatkan bəndə süpitidə yad etip

turunglar. **4** Ḥəmmə adəm nikaḥḳa ḥərmət ḳilsun,
ər-hotunlarning yatidioƣan yeri daoƣsiz bolsun; qünki
Huda buzuḳqilik ḳiloƣuqilar wə zina ḳiloƣuqilardin
ḥesab alidu. **5** Mengix-turuxunglar pulpərəsliktin
haliy bolsun, barioƣa ḳanaət ḳilinglar. Qünki Huda
mundaḳ degən: «Səndin əsla ayrilmaymən, Seni əsla
taxlimaymən». **6** Xunga, yürəklik bilən eytalaymizki,
«Pərwərdigar mening Yardəmqimdur, ḥeq ḳorḳmaymən,
Kixilər meni nemə ḳilalisun?» **7** Silərgə Hudaning
səz-kalamini yətküzgən, silərning yetəkqiliringlarni
esinglarda tutunglar. Ularning mengix-turuxining
mewə-nətijisigə kəngül ḳoyup ḳarap, ularning etiḳadini
ülgə ḳilinglar: — **8** Əysa Məsiḥ tünügün, bügün wə
əbədil'əbədgiqə əzgərməydu! **(aiōn g165)** **9** Xuning üqün,
ḥərhil oƣəyriy təlimlər bilən eziḳturulup kətmənglar;
qünki insanning ḳəlbi [ḳurbanliḳḳa has] yeməkliklər
bilən əməs, bəlki Hudaning meḥir-xəpḳiti bilən
ḳuwwətləndürülgini əwzəl. Qünki bundaḳ yeməkliklərgə
berilip keliwatḳanlar ulardin ḥeqḳandaḳ payda kərgən
əməs. **10** Bizlərning xundaḳ bir ḳurbangaḥimiz barki,
ibadət qedirida hizməttə boloƣanlarning uningdin
yeyix ḥoḳuḳi yoḳtur. **11** Qünki gunaḥ tiləx süpitidə
soyuloƣan, ḳeni bax kaḥin təripidin əng muḳəddəs
jayoƣa elip kirilgən ḳurbanlik ḥaywanlarning teni bolsa
ḳarargaḥning sirtioƣa elip qiḳilip kəydürülətti. **12**
Xunga Əysamu Əz ḳeni bilən həlḳni paklap Hudaoƣa
atax üqün, xəḥər dərwazisining sirtida azab qekip əldi.
13 Xundaḳ ikən, bizmu ḳarargaḥning sirtioƣa qiḳip,
Uning yenioƣa berip, Uningoƣa ḳaritiloƣan ḥaḳarətkə
ortaḳ bərdaxlik berəyli. **14** Qünki yər yüzidə mənggü
məwjut turidioƣan xəḥirimiz yoḳ, bəlki kəlgüsidiki
xəḥərgə intilməktimiz. **15** Xunga, Məsiḥ arḳilik
Hudaoƣa ḳurbanlik süpitidə mədḥiyilirimizni tohtawsiz
atayli, yəni əz ləwlirimizning mewisi süpitidə Uning
namini etirap ḳilayli. **16** Əmdi həyr-sahawət ḳilixni wə
baringlardin ortaḳ təḳsimləxni untumanglar. Qünki
Huda bundaḳ ḳurbanliḳlardin hursən bolidu. **17**
Yetəkqiliringlaroƣa itaət ḳilip, ularoƣa boysununglar.
Qünki ular əz hizmitidin Hudaoƣa ḥesab beridioƣanlar
bolup, ḥəmixə jeninglardin həwər elixḳa oyoƣaḳ turidu.
Ularning bu ixi ḳayoƣu-ələm bilən əməs (qünki undaḳ
bolsa silərgə ḥeq payda yətküzülməydu) bəlki huxal-
huramlik bilən elip berilsun. **18** Biz üqün dua ḳilip
turunglar; qünki wijdanimizning pak ikənlikigə, ḥərbir
ixlarda tooƣra yolda mengixni halaydioƣanliḳimizoƣa
ḳayil ḳilinduḳ. **19** Yeninglaroƣa patraḳ ḳaytip berixim
üqün, dua ḳilixinglarni alaḥidə ətünimən. **20** Əmdi
mənggülük əḥdining ḳeni bilən ḳoy padisining katta
padiqisi boloƣan Rəbbimiz Əysani ölümdin tirildürgüqi,
hatirjəmlikning Igisi boloƣan Huda **(aiōnios g166)** **21** Əysa
Məsiḥ arḳilik silərgə Əzini hursən ḳilidioƣan ixlarni
ḳildurup, silərni ḥərbir yahxi əməldə takamullaxururup
iradisining ijraqiliri ḳiloƣay! Məsiḥḳə əbədil'əbədgiqə
xan-xərəp boloƣay! Amin! **(aiōn g165)** **22** Silərdin
ətünimənki, i ḳerindaxlirim, bu nəsiḥət səzümgə eoƣir
kərməy ḳulaḳ saloƣaysilər; silərgə muxunqilikla səzlərni
yazdim, halas. **23** Ḳerindiximiz Timotiyning zindandin
ḳoyup berilgənlikidin həwərdar boloƣaysilər. Yeḳinda
yenimoƣa kelip ḳalsa, mən silərni yoḳlap baroƣinimda
u mən bilən billə baridu. **24** Barlik yetəkqiliringlar
wə barlik muḳəddəs bəndilərgə salam eytḳaysilər.
Italiyədin kəlgənlər silərgə salam yollidi. **25** Meḥir-
xəpḳət ḥəmminglaroƣa yar boloƣay! Amin!

Yaqup

1 Hudaning wə Rəbbimiz Əysa Məsihning quli bolоan
mənki Yaquptin tarqak turuwatqan muhajir on ikki
qəbiligə salam! **2** I qerindaxlirim, hərqandak sinaqlaroa
duq kəlsənglar, buni zor huxallik dəp bilinglar. **3** Qünki
silərgə məlumki, bundak etiqadinglarning sinilixi silərdə
səwr-qidamlik xəkilləndüridu; **4** səwr-qidamlikning
hisliti qəlbinglarda turup xundak pixip yetilsunki,
xuning bilən silər pixqan, mukəmməl wə kəm-kutisiz
bolisilər. **5** Birak əgər aranglardiki birsi danalikka mohtaj
bolsa, həmmigə sehiylik bilən beridioan xundakla
əyibliməydioan Hudadin tilisun. Xuning bilən uningoa
qokum ata kilinidu. **6** Birak u heq delioul bolmay ixənq
bilən tilisun; qünki delioul kixi huddi xamalda urulup
uyan-buyan yəlpüngən dengiz dolkunioa ohxaydu. **7**
Undak kixi Rəbdin birər nərsigə eriximən, dəp heq
hiyal kilmisun; **8** undaklar üjmə kəngül bolup, barlik
yollirida tutami yok adəmdur. **9** Namrat boloan
qerindax əzining yukirioa kətürülgənlikigə təntənə
kilsun; bay boloan qerindax bolsa, əzining təwən
kilinoanlikioa təntənə kilsun, qünki u ot-qəplərning
qeqəkliridək tozup ketidu. **11** Quyax qikip kizioanda,
ot-qəplərni qurutidu, gülliri tozup ketidu-də, uning
güzəlliki yokilidu; bay adəmlər huddi xuningoa ohxax,
əz hələkqilikidə yokilidu. **12** Sinaqlaroa [səwrqanlik
bilən] bərdaxlik bərgən kixi nəqədər bəhtlik-hə! Qünki
u sinaqtin ətkəndin keyin, [Huda] Əzini səygənlərgə
wədə kiloan hayat tajioa muyəssər bolidu. **13** Adəm
azduruluxqa duq kəlgəndə «Huda meni azduruwatidu»
demisun. Qünki Huda yaman ixlar bilən azduruluxi
mumkin əməs həm baxkilarni azdurmaydu. **14** Bəlki
birsi azduruloanda, əz həwəs-nəpsi qozoilip, ularning
kəynigə kirgən bolidu; **15** andin həwəs-nəps hamilidar
bolup gunahni tuoidu; gunah əsüp yetilip, əlümgə
elip baridu. **16** Xunga səyümlük qerindaxlirim,
aldinip kalmanglar! **17** Barlik yüksək sehiylik wə
hərbir mukəmməl iltipat yukiridin, yəni [asmandiki]
[barlik] yorukluklarning Atisidin qüxüp kelidu; Uningda
heqkandak əzgirix bolmaydu yaki Uningda «aylinix»
bilən hasil bolidioan kələnggilərmu bolmaydu. **18** U
bizni [Əzi yaratqan barlik] məwjudatlarning iqidə Əzigə
dəsləp pixqan mewidək bolsun dəp, Əz iradisi boyiqə
bizni həkikətning səz-kalami arkilik tuoidurdi. **19** Xuning
bilən, i səyümlük qerindaxlirim, hər adəm anglaxqa
tez təyyar tursun, səzləxkə aldirimisun, oəzəplinixkə
aldirmisun. **20** Qünki insanning oəzipi Hudaning
həkkaniylikini elip kəlməydu. **21** Xuning üqün, barlik
iplasliklarni wə kininglaroa patmaywatqan razillikni
taxlanglar, [kəlbinglarda] yiltiz tartkuzuloan, silərni
kutkuzalaydioan səz-kalamni kəmtərlik-məminlik bilən
kobul kilinglar. **22** Əmma əz-əzünglarni aldap pəkət
səz-kalamni angliouqilardin bolmanglar, bəlki uni ijra
kilouqilardin bolunglar. **23** Qünki birsi səz-kalamni
anglap koyupla, uni ijra kilmisa, u huddi əynəktə
əzining əyni kiyapitigə karap koyup, ketip kaloan kixigə
ohxaydu; qünki u əz turkioa karap bolup, qikipla, xu
haman əzining kandak ikənlikini untuydu. **25** Lekin axu
kixilərni ərkinlikkə eriXtüridioan mukəmməl kanunoa
əstayidillik bilən dawamlik karap, untuoak angliouqi
bolmay, bəlki uning iqidə yaxap ijra kiloouqi boloan
kixi ixlirida bəhtlik kilinidu. **26** Birsi əzini ihlasmən
adəmmən dəp hesblioan, lekin tilini tizginlimigən
bolsa, əzini əzi aldaydu; bundak kixining ihlasmənliki
bihudiliktur. **27** Huda'Atimizning nəziridiki pak wə
daoəsiz ihlasmənlik xuki, kiyinqilikta kaloan yetim-
yesir, tul hotunlarni yoklap, ularoa oəmhorluk kilix wə
əzini bu dunyaning buloixidin daoəsiz saklaxtur.

2 Qerindaxlirim, xan-xərəp Igisi boloan Rəbbimiz Əysa
Məsihning etikad yolini tutkanikənsilər, adəmning
taxki kiyapitigə karap muamilə kilidioanlardin
bolmanglar. **2** Qünki sinagoginglaroa altun üzük
takioan, esil kiyingən bir bay bilən təng jul-jul kiyingən
bir kəmbəoəl kirsə, **3** silər esil kiyingənni ətiwarlap
«Təргə qikip oltursila!» desənglar, kəmbəoəlgə, «U
yərdə tur!» yaki «Ayaoq təripimdə oltur!» desənglar, **4**
əzara ayrimiqilik kiloan wə insanlar üstidin yaman niyət
həküm qikaroouqilardin boloan bolmamsilər?! **5** Kulak
selinglar, i səyümlük qerindaxlirim — Huda bu dunyadiki
kəmbəoəllərni etikadta bay bolux həmdə ularni
Əzini səygənlərgə berixkə wədə kiloan padixahlikioa
mirashor boluxqa tallioan əməsmu? **6** Birak silər
kəmbəoəllərni kəzgə ilmidinglar! Baylar silərni əzgən
wə sot-soraklaroa sərigən əməsmu? **7** Üstünglərgə
koyuloan axu mubarək namoa kupurluk kiliwatqanlar
yənə xu [baylar] əməsmu? **8** Mukəddəs yazmilardiki
«koxnangni əzüngni səygəndək səy» degən xahanə
kanunoa həkiqiy əməl kilsanglar, yahxi kiloan bolisilər.
9 Lekin kixilərgə ikki hil kəz bilən karisanglar, gunah
kiloan bolisilər, Təwrat kanuni təripidin hilaplik
kiloouqilar dəp bekitilisilər. **10** Qünki bir kixi pütün
Təwrat kanunioa əməl kildim dəp turup, [hətta]
uningdiki birla əmrgə hilaplik kilsa, u pütün kanunoa
hilaplik kiloouqi hesablinidu. **11** Qünki: «zina kilma»
Degüqi həm «katillik kilma»mu degən. Xunga, zina
kilmisanglarmu, lekin katillik kiloan bolsanglar, yənila
[pütün] Təwrat kanunioa hilaplik kiloan bilən barawər
bolisilər. **12** Xunga səz-əməlliringlar adəmni ərkinlikkə
erixtüridioan kanun aldida sorak kilinidioanlarning
salahiyitigə uyoun bolsun. **13** Qünki baxkilaroa rəhim
kilmioanlarning üstidin qikiridioan həküm rəhimsiz
bolidu. Əmdi «rəhim kilix» «həküm qikirix»ning üstidin
oəlibə kilip təntənə kilidu. **14** I qerindaxlirim! Birsi
aoəzida, «Məndə etikad bar» dəp turup, əmma [uningda]
[munasip] əməlliri bolmisa, uning nemə paydisi?
[Bundak] etikad uni kutkuzalamdu? **15** Əmdi əgər aka-
uka yaki aqa-singillardin biri yalingaq kalsa yaki kündilik
yeməkliki kəm bolsa, silərdin biri ularoa: «[Hudaoa]
amanət, kiyiminglar pütün, korsikinglar tok kilinoay!»
dəp koyupla, tenining hajitidin qikmisa, buning nemə
paydisi? **17** Xuningoa ohxax yalouz etikadla bolup,
[uningoa] [munasip] əməlliri bolmisa, [bundak etikad]
əlük etikadtur. **18** Lekin bəzibir adəmlər: «Səndə etikad
bar, məndə bolsa əməl bar» dəp [talixidu]. Lekin mən:
«Əməlsiz boloan etikadingni manga kərsitə keni?!»,
«Mən etikadimni əməllər bilən kərsitimən» dəymən.
19 — Sən «Huda bir» dəp ixinisən — Barikalla! Lekin
hətta jinlarmu xuningoa ixinidu, xundakla korkup dir-
dir titrəyduoou! **20** Əy, kuruk hiyal adəm! Əməlliri yok
etikadning əlük etikad ikənlikini kaqanmu bilərsən?

21 Atimiz Ibraһim əz ooɣli Isһaқni қurbangaһ üstigə
sunoɣanda əz əmili arқilиқ һəkқaniy dəp jakarlanoɣan
əməsmu? **22** Əmdi xuni kərüwelixқa boliduki, uning
etiқadi munasip əməllərni қildi wə etiқadi əməllər arқilиқ
mukəmməl қilindi. **23** Mana bu ix [Təwrattiki]: «Ibraһim
Hudaoɣa etiқad қildi. Bu uning һəkқaniyliқi һesablandi»
degən yazmini ispatlaydu, xundaқla u «Hudaning dosti»
dəp ataldi. **24** Buningdin xuni kərələysilərki, insanlar
etiқadi bilənla əməs, bəlki əmälliri bilən һəkқaniy dəp
jakarlinidu. **25** Muxuningoɣa ohxax, paһixə ayal Raһab
[Israil] qarliɣuqilirini əz əyidə kütüp, ularni baxқa
yol bilən қaquruwətқənliki üqün, u ohxaxla ix-əmili
bilən һəkқaniy dəp jakarlanoɣan bolmamdu? **26** Tən roһ
bolmisa əlük boloɣandək, əmälliri yoқ etiқadmu əlüktur.

3 Қerindaxlirim, aranglardin kəp kixi təlim bərgüqi
boliwalmanglar! Qünki silərgə məlumki, biz [təlim
bərgüqilər] baxқilardin tehimu қattiқ sorakқa tartilimiz.
2 Qünki һəmmimiz kəp ixlarda hatalixip putliximiz.
[Һalbuki], əgər birsi tilda hatalaxmisa, u kamalətkə
yətkən, pütkül tenini tizginliyəligən adəm bolidu. **3**
Mana, biz atlarni əzimizgə beқindurux üqün aoɣzioɣa
yügən salimiz; buning bilən pütkül tənlirini [halioɣan
tərəpkə] buriyalaymiz. **4** Mana, kemilərgimu қaranglar;
xunqilik yooɣan bolsimu, yənə kelip dəһxətlik xamallar
təripidin urulup һəydilidioɣan bolsimu, lekin rolqi
қəyərgə ularni һəydəy desə, u kiqikkinə bir rol arқilиқ
uni halioɣan tərəpkə buraydu. **5** Xuningoɣa ohxax, gərqə
til [tenimizning] kiqik bir əzasi bolsimu, lekin tolimu
yooɣan səzləydu. Kiqikkinə bir ot uqқunining qong
ormanoɣa ot tutaxturalaydioɣanliқini oylap beқinglar!
6 Til — dərwəқə bir ottur; u əzalirimiz arisidin orun
elip қəbiһlikkə toloɣan bir aləm bolidu. U pütkül tənni
buloɣioɣuqidur; u dozah otidin tutaxturulup, pütkül
təbiətning qaқioɣa ot tutaxturidu! **(Geenna g1067)** **7** Qünki
һərtürlük һaywanlar һəm uqar-қanatlar, əmiligüqi
һaywanlar һəm dengizdiki məhluқlar insaniyət təripidin
kəndürülməktə һəmdə kəndürülgənidi. **8** Əmma tilni
һeqkim kəndürəlməydu; u tinimsiz rəzil bir nərsə
bolup, janoɣa zamin bolidioɣan zəһərgə toloɣandur. **9**
Biz tilimiz bilən Pərwərdigar Atimizoɣa xanu-təxəkkür
қayturimiz, wə yənə uning bilən Hudaning obrazida
yaritiloɣan insanlarni қaroɣaymiz. **10** Demək, ohxax
bir eoɣizdin һəm təxəkkür-mubarək һəm lənət-қaroɣax
qiқidu. I қerindaxlirim, bundaқ bolmasliқi kerək!
11 Bir bulaқ ohxax bir kəzdin birla waқitta tatliқ
һəm қirtaқ su qiқiramdu? **12** I қerindaxlirim, ənjür
dərihi zəytunning mewisini bərməydu, yaki üzüm teli
ənjürning mewisini berələmdu? Һəm tuzluқ [bulaқ]
tatliқ sunimu qiқiralmaydu. **13** Aranglarda kim dana
wə pəmlik? Pəzilətlik yürüx-turuxidin u danaliққa has
boloɣan məmin-kəmtərlik bilən əməllirini kərsətsun! **14**
Lekin əgər қəlbinglarda aqqiқ һəsəthorluқ wə jedəl-
majira bolsa, əmdi yaloɣan səzlər bilən һəқiқətni yoққa
qiқarmanglar, mahtanmanglar. **15** Bundaқ «danaliқ»
ərxtin əməs, bəlki dunyaoɣa, insan təbiiyitigə has
bolup, jin-xəytandin kəlgəndur. **16** Qünki һəsəthorluқ
wə jedəl-majira boloɣanla yərdə қalaymiқanqiliқ wə
һərhil rəzilliklər bolidu. **17** Lekin ərxtin kəlgən danaliқ
bolsa, u aldi bilən paktur, u yənə tinqliқpərwər, hux
peil, baxқilarning pikrigə қuliқi oquқ, rəһimdil bolup,
yahxi mewilər bilən toloɣan, uningda tərəpbazliқ
yaki sahtipəzlik yoқtur. **18** Һəkқaniyliқ uruқliri
tinqliқpərwərlər arisida qeqilip, tinqliқ iqidə mewə
beridu.

4 Aranglardiki urux wə majiralar nədin kelip qiқidu?
Bu dəl tən əzaliringlar iqidə jəng қiliwatқan
arzu-һəwəsliringlardin əməsmu? **2** Silər arzu-һəwəs
қilisilər, lekin arzu-һəwəsliringlaroɣa erixməysilər;
adəm olturisilər, һəsət қilisilər, lekin erixəlməysilər;
jedəl-majira qiқirip jəng қilisilər. Erixməysilər, qünki
tiliməysilər. **3** Tilisənglarmu erixəlməysilər, qünki əz
arzu-һəwəsliringlarni қandurux üqün rəzil niyətlər
bilən tiləysilər. **4** Əy zinahorlar! Bu dunya bilən
dostlixixning əməliyəttə Huda bilən düxmənlixix
ikənlikini bilməmtinglar? Kimdikim bu dunyani dost
tutmaқqi bolsa, əzini Hudaning düxmini қilidu. **5**
Muқəddəs yazmilarda: «[Huda] қəlbimizgə makan
қilduroɣan Roһ naqar arzu-һəwəslərni қilamdu?»
degən səz silərqə bikar deyilgənmu? **6** Lekin [Huda]
bərgən meһir-xəpқət buningdin üstün turidu. Xuning
tüpəylidin muқəddəs yazmilarda: «Huda təkəbburlaroɣa
қarxidur, lekin məmin-kəmtərlərgə xəpқət қilidu» dəp
yeziloɣandur. **7** Xuning üqün, Hudaoɣa boysununglar.
Xəytanoɣa қarxi turunglar; [xundaқ қilsanglar] u silərdin
қaqidu. **8** Hudaoɣa yeқinlixinglar, Hudamu silərgə
yeқinlixidu. Əy gunaһkarlar, [gunaһtin] қolunglarni
yuyunglar; əy üjmə kəngüllər, қəlbinglarni pak қilinglar.
9 [Gunaһliringlaroɣa] қayoɣu-һəsrət qekinglar, һaza tutup
yioɣlanglar, külkənglarni matəmgə, huxalliқinglarni
қayoɣuoɣa aylandurunglar. **10** Rəbning aldida əzünglarni
təwən tutunglar wə xundaқ қiloɣanda U silərni üstün
қilidu. **11** I қerindaxlar, bir-biringlarni səkmənglar.
Kimdikim қerindixini səksə yaki uning üstidin һəküm
қilsa, Təwrat қanuninimu səkkən wə uning üstidin
һəküm қiloɣan bolidu. Xundaқ қilip қanun üstidin
[tooɣra-natooɣra dəp] һəküm қilsang, қanunoɣa əməl
қiloɣuqi əməs, bəlki əzüngni [uning üstidin] һəküm
қiloɣuqi қiliwaloɣan bolisən. **12** Қutқuzuxқa wə һalak
қilixқa қadir boloɣan, қanun Tüzgüqi wə һəküm Қiloɣuqi
pəқət birdur! Xundaқ ikən, sən baxқilar üstidin һəküm
қiloɣudək zadi kimsən? **13** Һəy, «Bügün yaki ətə palani-
püküni xəһərgə barimiz, u yərdə bir yil turup, tijarət қilip
payda tapimiz» degüqilər buningoɣa қulaқ selinglar! **14**
Əy ətə nemə bolidioɣanliқini bilməydioɣanlar, һayatinglar
nemigə ohxaydu? U huddi oɣil-pal pəyda bolup yoқap
ketidioɣan bir parqə tuman, halas. **15** Buning ornioɣa,
«Rəb buyrusa, һayat bolsaқ, uni қilimiz, buni қilimiz»
deyixinglar kerək. **16** Lekin əmdi silər һazir undaқ yooɣan
gəpliringlar bilən mahtinisilər. Bundaқ mahtinixlarning
һəmmisi rəzil ixtur. **17** Xuningdək kimdikim məlum
yahxi ixni қilixқa tegixlik dəp bilip turup қilmioɣan
bolsa, gunaһ қiloɣan bolidu.

5 Əy baylar, қulaқ selinglar! Bexinglaroɣa qüxidioɣan
külpətlər üqün dad-pəryad kətürüp yioɣlanglar.
2 Bayliқinglar qirip kətti, kiyim-keqikinglarni küyə
yəp kətti, **3** altun-kümüxliringlarni bolsa dat basti,
bu dat [қiyaməttə] əzünglaroɣa қarxi guwaһliқ berip,
gəxünglarni otta kəydürülgəndək yəwetidu. Silərning
bayliқlarni toplixinglar ahirқi künlərdə boldi! **4**

Mana, etizlikinglarda ixləp ḥosul yioŋkanlaroŋa hiyanət
kilip ix ḥəklirini bərməy kəldinglar. Bu tutuwelinoŋan
ḥək üstünglardin pəryad kətürməktə, xuningdək
ormiqilarning nalə-pəryadliri samawi koxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigarning kulikioŋa yətti.
5 Silər bu dunyada ḥəxəmətqilik wə əyx-ixrət
iqidə yaxap keliwatisilər. [Koylar] booŋuzlax künigə
təyyarlanoŋandək, silərmu booŋuzlinix künigə əzünglarni
bordap keliwatisilər. **6** Silər ḥəkkaniy boloŋuqini
gunaḥka məḥkum kilip, əltürüp kəldinglar; u silərgə
karxilik kərsətməydu. **7** Xunga, kerindaxlar, Rəbning
kayta kelidioŋan künigiqə səwr-takət kilip turunglar.
Mana, deḥkan kixi yərning esil mewisini kütidu;
yər dəsləpki wə keyinki yamoŋurlaroŋa muyəssər
boloŋuqə uni intizarlik bilən səwr-takət iqidə kütidu.
Silərmu səwr-takət kilip kəlbinglarni mustəḥkəm
kilinglar. Qünki Rəbning kayta kelixi yekinlap kaldi.
9 Kerindaxlar, əzünglar sorakka tartilmaslikinglar
üqün bir-biringlardin aoŋrinmanglar; mana, Sorak
Kiloŋuqi ixik aldida turidu. **10** Pərwərdigarning namida
səzligən burunki pəyoŋəmbərlərning kandak azab-
okubət tartkanliki, xundakla səwr-takət kiloŋanlikini
ülgə kilinglar. **11** Biz mana muxundak [səwr-
takət bilən] bərdaxlik bərgənlərni bəhtlik dəp
ḥesablaymiz. Ayupning azab-okubətkə kandak səwr-
takət bilən bərdaxlik bərgənlikini anglioŋansilər wə
Pərwərdigarning uningoŋa ahirki kiloŋinini, xundakla
«Pərwərdigarning iq-baoŋri xəpkət wə rəḥimdillik bilən
toloŋan»likini kərgənsilər. **12** Əmdi i kerindaxlirim,
əng muḥimi, kəsəm kilmanglar — nə asman nə zemin
nə ḥeqkandak baxka nərsilərning nami bilən kəsəm
kiloŋuqi bolmanglar, bəlki «bolidu» desənglar ḥəkikiy
«bolidu» bolsun, «yak» desənglar ḥəkikiy «yak» bolsun.
Xundak kiloŋanda, [Hudaning] jazasioŋa qüxməysilər.
13 Aranglarda azab tartkuqi kixi barmu? U dua kilsun.
Huxal yürüwatkanlar barmu? U küy-mədḥiyə nahxilirini
eytsun. **14** Aranglarda aoŋrik-silaklar barmu? Ular
jamaətning aksakallirini qakirtip kəlsun; ular Rəbning
namida uning [bexioŋa] may sürüp məsiḥ kilip dua
kilsun. **15** Xundak kilip iman-ixənq bilən kilinoŋan
dua bimarni sakaytidu, Rəb uni ornidin turoŋuzidu.
Əgər bimar gunaḥlarni kiloŋan bolsa, bular kəqürüm
kilinidu. **16** Xuning üqün ətküzgən gunaḥliringlarni bir-
biringlaroŋa ikrar kilinglar wə xipalik tepixinglar üqün
bir-biringlaroŋa dua kilinglar. Ḥəkkaniy adəmning duasi
zor küq wə qong ünümgə igidur. **17** Ilyas pəyoŋəmbərmu
bizgə ohxaxla insaniy təbiətlik idi. U yamoŋur yaoŋmisun
dəp ihlas bilən dua kildi; nətijidə, zeminoŋa üq yil altə
ay ḥeq yamoŋur yaoŋmidi. **18** Andin u yənə dua kildi
wə yamoŋur kayta yaoŋdi, yərmu ḥosul-mewisini yənə
bərdi. **19** Kerindaxlirim, aranglarda birsi ḥəkikəttin
qətnigən bolsa, wə yənə birsi uni [ḥəkikətkə] kaytursa,
20 Muxundak kixi xuni bilsunki, gunaḥkar kixini azoŋan
yolidin kayturup əkəlgüqi xu kixining jenining ölümdin
kutuluxioŋa wə nuroŋun gunaḥlarning yepip koyulixioŋa
səwəbqi bolidu.

Petrus 1

1 Əysa Məsihning rosuli bolоqan mənki Petrustin
Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya wə Bitiniyə
əlkiliridə tarkak yaxawatkan musapir bəndilərgə salam.
2 Silər Huda'Atining aldin bilgini boyiqə tallinip,
Roh təripidin pak-mukəddəs kilindinglar. Buningdin
məksət, silərning əysa Məsihning itaitidə boluxunglar
wə kenining üstünglaroqa sepilixi üqündur. Mehir-
xəpkət wə hatirjəmlik silərgə həssiləp ata kilinoqay! **3**
Əzining zor rəhimdilliki bilən, əysa Məsihning əlümdin
tirilixi arkilik bizni yengidin tuoqdurup, əlməs ümidkə
nesiwə kiloqan Rəbbimiz əysa Məsihning Huda'Atisioqa
mubarək-mədhiyilər okuloqay! **4** Demək, silər üqün
qiriməs, daoqsiz wə solmas miras ərxlərdə saklanmakta.
5 Ahir zamanda axkarilinixka təyyarlanoqan nijat
üqün, silər etikadinglar bilən Hudaning kudriti arkilik
koоqdalmaktisilər. **6** Silər bu [nijattin] zor xadlinisilər —
gərqə hazir zərür tepiloqanda silərning hərhil sinaklar
tüpəylidin kiska wakit azab-okubət qekixinglaroqa tooqra
kəlsimu. **7** Altun hamən yokilip ketidioqan nərsə bolsimu,
sapliki ot bilən sinilidu. Xuningoqa ohxax altundin
tolimu kimmətlik boloqan etikadinglar sinilip ispatlinidu.
Buning bilən u əysa Məsih [kayta] axkarilanoqan waktida
mədhiyə, xan-xərəp wə izzət-hərmət kəltüridu. **8** Əysa
Məsihni ilgiri kərüp bakmioqan bolsanglarmu, Uni səyüp
kəldinglar; wə hazirmu Uni kərməysilər, lekin Uningoqa
yənila etikat kilip kəlbinglar ipadiligüsiz xan-xərəpkə
toloqan huxallik bilən yayraydu. **9** Xuning bilən silər
etikadinglarning nixani, yəni jeninglarning nijatioqa
muyəssər boluwatisilər. **10** Silərgə ata kilinoqan bu
mehir-xəpkətni aldin eytkan [ilgiriki] pəyoqəmbərlər
bu nijat-kutkuzulux tooqrisida təpsiliy izdəngən, uni
qüxinixkə tirixkanidi. **11** Ularda boloqan Məsihning
Rohi ularoqa Məsih kəlgüsidə tartidioqan azab-okubətlər
wə bulardin keyinki kelidioqan xan-xərəplər tooqrisida
aldin'ala məlumat berip bexarət kəltürginidə, ular
bu ixlarning kandak yol bilən wə kaysi zamanda yüz
beridioqanliki üstidə izdəngən. **12** Xuning bilən ularoqa
bu ixlarni aldin eytixi ular əzliri üqün əməs, bəlki
silərning hizmitinglarda boloqan, dəp ayan kilinoqan.
əmdi bügünki kündə bu ixlar ərxtin əwətilgən Mukəddəs
Rohning küqi bilən silərgə hux həwərni yətküzgüqilər
arkilik silərgə jakarlandi. Hətta pərixtilərmu bu ixlarning
tegi-təktini səpselip qüxiniwelixka təlpünməktə. **13**
Xunga, zehinliringlarning belini baoqlap, əzünglarni
səgək-salmak tutunglar, ümidinglarni əysa Məsih
kayta kərüngən künidə silərgə elip kelidioqan bəht-
xapaətkə pütünləy baoqlanglar. **14** [Hudaning] itaətmən
pərzəntliri süpitidə, ilgiriki oqapillik qaoqliringlardikidək
hawayi-həwəslərgə berilmənglar. **15** Əksiqə, silərni
kakiroquqi pak-mukəddəs boloqanoqa ohxax barlik yürüx-
turuxinglarda əzünglarni pak-mukəddəs tutunglar.
16 Qünki [mukəddəs yazmilarda]: «Pak-mukəddəs
bolunglar, qünki Mən pak-mukəddəsturmən» dəp
hatiriləngən. **17** Silər dua kiloqininglarda kixilərning
hərbirining ix-hərikitigə karap yüz-hatirə kilmay Sorak
Kiloquqini «Ata» dəp kakiridikənsilər, undakta bu
dunyada musapir bolup yaxawatkan waktinglarni
[Uning] korkunqida ətküzünglar. **18** Qünki silərgə
məlumki, silər ata-bowiliringlar təripidin silərgə
kaldurloqan əhmiyətsiz turmuxning [kullukidin] azad
boldunglar. Bu, kimmitini haman yokitidioqan altun
yaki kümüxtək nərsilərning təlimi bilən boloqan əməs,
19 bəlki kimmətlik kəni bilən, yəni kəm-kütisiz wə
daoqsiz koza kəbi Məsihning kimmətlik kenining
bədiligə kəldi. **20** U dərwəkə dunya apiridə kilinixtin
ilgirila [Huda təripidin] xu süpitidə tonuloqan, hazir
U zamanlarning muxu ahirki wakitlirida silər üqün
[bu dunyaoqa əwətilip] axkara kilindi. **21** Silər Uning
arkilik Uni əlümdin tirildürüp, Uningoqa xan-xərəp
bərgən Hudaoqa etikad kiliwatisilər. Hudaning [xuni
kiloqini] etikadinglar wə ümidinglar Əzigə baoqlansun
üqündur. **22** Silər həkikətkə itaət kiloqanlikinglardin
kəlbinglarni paklap, kerindaxlarni səyidioqan sahtisiz
mehir-muhəbbətkə kirixtinglar; xunga, bir-biringlarni
qin kəlbinglardin kizoqin səyünglar. **23** Qünki silər
yengiwaxtin tuoquldunglar — bu qirip ketidioqan uruk
arkilik əməs, bəlki qirimas uruk, yəni Hudaning hayatiy
küqkə igə wə mənggü turidioqan səz-kalami arkilik
boldi. **(aiōn g165)** **24** Qünki [huddi mukəddəs yazmilarda
yeziloqinidək]: «Barlik ət igiliri ot-qəptur, halas, Ularning
barlik xan-xəripi daladiki gülgə ohxax; Ot-qəp solixidu,
gül hazan bolidu, **25** Birak Rəbning səz-kalami mənggügə
turidu!» Silərgə yətküzülgən hux həwərdə jakarlanoqan
səz-kalam dəl xudur. **(aiōn g165)**

2 Xuning üqün silər barlik rəzillik, barlik
məkkarlik, sahtipəzlik, həsəthorluk wə həmmə
təhməthorlukларni taxlap, **2** Rəbning mehribanlikini
tetip bilgənikənsilər, huddi yengi tuoquloqan bowaklardək
bolup [Hudaning] səz-kalamidiki sap sütkə təxna
bolunglar. Buning bilən, silər nijatning [kamalitigə]
yetip əsisilər. **4** əmdi silər Uningoqa, yəni adəmlər
təripidin ərzimməs dəp taxlinip, lekin Huda təripidin
tallanoqan wə kədirləngən tirik tax Boloquqining yenioqa
kelip **5** silər əzünglarmu tirik taxlar süpitidə bir rohiy
ibadəthana kilinixka, əysa Məsih arkilik Hudani hursən
kilidioqan rohiy kurbanliklarni sunidioqan mukəddəs
kahin kataridikilər boluxka kuruluwatisilər; **6** Qünki
mukəddəs yazmilarda mundak deyilgən: — «Mana,
tallanoqan, kədirləngən bürjək ul texini Zionoqa koydum.
Uningoqa etikad kiloquqi hərkim hərgiz yərgə karap
kalmaydu». **7** əmdi etikad kiloquqi boloqan silərgə
nisbətən [taxning] kədiri bolidu. Lekin [Uningoqa]
etikad kilmaydioqanlaroqa nisbətən U [mukəddəs
yazmilarda deyilginidək] boldi: — «Tamqilar ərzimməs
dəp taxliwətkən bu tax, Burjək [ul] texi bolup tikləndi!»,
Wə: — «[Bu tax] kixilərgə putlikaxang tax, Adəmni
yikitidioqan koram tax bolidu». Qünki [muxundak
kixilər] [Hudaning] səz-kalamioqa itaət kilmasliki
tüpəylidin putlixip yikilidu; ularning bundak boluxi
aldin bekitilgəndur. **9** Lekin silər bolsanglar [Huda]
tallioqan bir jəmət, xahanə bir kahinlik, pak-mukəddəs
bir əl, xundakla Əzigə alahidə has boloqan bir həlksilər;
buning məksiti, silərni karangoqluktin Əzining
tilsimat yoruklukioqa qakiroquqining pəzilətlirini
namayan kilixinglardin ibarət. **10** Burun silər bir həlk
hesablanmayttinglar, lekin hazir Hudaning həlkisilər;
burun [Hudaning] rəhim-xəpkitigə erixmigənidinglar,
lekin hazir erixtinglar. **11** I səyümlüklirim, silər

bu dunyaoƣa musapir wə meḩmandursilər, silərdin ətünümənki, roḩ-qəlbinglar bilən qarxilixidioƣan ətliringlardiki nəps-xəḩwətlərdin əzünglarni yirak tutunglar. **12** Yürüx-turuxunglar etiqadsizlar arisida esil-pəzilətlik bolsun. Muxundak qiloƣanda, gərqə ular silərgə yamanlik qiloƣuqilar dəp təḩmət qilsimu, dəl təḩmət qiloƣan ixlarda silərning yahxi əməlliringlaroƣa qarap, [Hudaning] ularni [oyoƣitip] yoqlaydioƣan künidə uni uluoƣlixi mumkin. **13** Xunga Rəbning ḩərmitidə insanlar arisidiki ḩərbir ḩakimiyətning tüzümigə, məyli əng yukiri mənsəptiki padixaḩqa bolsun yaki u təyinligən ḩoqukdarlaroƣa bolsun boysununglar. Qünki bu ḩoqukdarlar [padixaḩ] təripidin yaman ix qiloƣuqilarni jazaoƣa tartix, yahxi ix qiloƣuqilarni ḩərmətkə sazawər qilix üqün təyinləngəndur. **15** Qünki Hudaning iradisi xundakki, yahxi əməlliringlar bilən nadan adəmlərning orunsiz xikayətlirini tuwaklaxtur. **16** Silər ərkin-azad boloƣininglar bilən, bu ərkinlikinglarni yamanlik qilixning baḩanisi qiliwalmanglar, bəlki Hudaning quli süpitidə bolup, **17** Barlik insanlarni ḩərmətlənglar, [etiqadqi] qerindaxliringlaroƣa meḩir-muḩəbbət kərsitinglar, Hudadin qorkunglar, padixaḩni ḩərmətlənglar. **18** Qullar, hojayinliringlaroƣa toluk qorkunq bilən boysununglar — yaloƣuz meḩriban wə hux peil hojayinlaroƣila əməs, bəlki terikkək hojayinlaroƣimu boysununglar. **19** Qünki əgər birsi Huda aldida pak wijdanlik bolux üqün nahək azab-okubət qəksə ḩəmdə bularoƣa səwr-takət kilsa, bu Hudani hursən kilidu. **20** Qünki əgər silər gunaḩ ətküzüp, tegixlik uruloƣininglarda, uningoƣa bərdaxlik bərsənglar, buning mahtanoƣudək nemisi bar! Lekin yahxi ixlarni kilip azab-okubət qəksənglar ḩəmdə uningoƣa bərdaxlik bərsənglar, u Hudani hursən kilidu. **21** Qünki silər dəl xuningoƣa qakirildinglar. Qünki Məsiḩmu silər üqün azab-okubət qekip, silərni Өzining izidin mangsun dəp, silərgə ülgə qaldurdi; **22** «U gunaḩ sadir kilip bakmioƣan, Uning aoƣzidin ḩeqqandak aldamqilik-yaloƣanqilikmu tepilmas». **23** U ḩakarətlənginidə, til qayturmaytti. Azab-okubət qəkkəndə, U ḩeq təḩdit salmaytti; əksiqə, Өzini adil ḩəküm qikaroƣuqining kollirioƣa tapxuratti. **24** U Өzi bizning gunaḩqa nisbətən əlüp, ḩəkqaniylikqa nisbətən yaxiximiz üqün yaoƣaq tüwrüktə gunaḩlirimizni zimmisigə aldi; silər Uning yariliri bilən xipa taptinglar. **25** Qünki burun silər koylardək yoldin ezip kətkənsilər, lekin ḩazir jeninglarning padiqisi ḩəm yetəkqisining yenioƣa qaytip kəldinglar.

3 Xuningoƣa ohxax, i ayallar, silər ərliringlaroƣa boysununglar. Xundak kilsanglar, ḩətta səz-kalamoƣa itaət kilmaydioƣan ərlər bolsa, əz ayalining bu pəzilitidin təsirlinip, ihlasmənlik bilən ətküzgən pak yürüx-turuxinglaroƣa qarap, gəp-səzsizla qayil kilinidu. **3** Güzəllikinglar sirtki kərünüxtin, yəni alaḩidə ərüwaloƣan qeqinglar wə takioƣan altun zibu-zinnətlərdin yaki esil kiyimlərdin bolmisun, **4** bəlki «qəlbinglardiki əzünglar», yəni məmin wə tinq roḩtin boloƣan qirimas güzəlliktin bolsun; bundak [güzəllik] Hudaning aldida intayin kimmətliktur. **5** Qünki burunki qaoƣlarda, Hudaoƣa ümidini baoƣioƣan ihlasmən ayallar dəl muxundak [güzəllik bilən] əzlirini zinnətləp, ərlirigə itaət kilatti. **6** Dəl muxundak yolda Saraḩ Ibraḩimni «oƣojam» dəp atap, uning səzlirigə boysunatti. Silər ḩeqqandak wəswəsilərdin korkmay ixlarni durus kilsanglar, silərmu [Saraḩning] pərzəntliri boloƣan bolisilər. **7** Xuningoƣa ohxax, əy ərlər, silərmu ayalliringlar bilən turuxta, ularni ayal kixilər bizdin ajiz bəndilər dəp bilip ularni qüxinip yetinglar; silər ular bilən [Huda] xapaət kiloƣan ḩayatka ortak mirashor bolup, ularni ḩərmət kilinglar. Xundak kilsanglar, dualiringlar tosaloƣuoƣa uqrimaydu. **8** Ahirida, ḩəmminglar bir niyət bir məksəttə, bir-biringlaroƣa ḩəmdərd bolup, bir-biringlarni qerindaxlarqə səyünglar, iq-baoƣri yumxak wə kəmtər bolunglar. **9** Yamanlikqa yamanlik, aḩanətkə aḩanət bilən əməs, əksiqə, bəht tiləx bilən jawab qayturunglar. Qünki silər dəl bu ixqa qakiriloƣansilər; xuning bilən əzünglar bəhtkə mirashor bolisilər. **10** Qünki [mukəddəs yazmilarda yeziloƣinidək]: — «Kimki ḩayatni səyüp, yahxi kün kərgüqi bolay desə, Tilini yamanlikتin tartsun,Ləwliri məkkarlikتin neri bolsun; **11** Yamanlikتin əzini tartip, Güzəl əməllərni kilip yürsun; Aman-hatirjəmlikni izdəp, uni qooƣlap yürsun. **12** Qünki Pərwərdigarning kəzi ḩəkqaniylarning üstidə turidu, Uning quliki ularning iltijaliriƣa oquk turidu; Lekin Pərwərdigarning yüzi rəzillik yürgüzgüqilərgə qarxi turidu». **13** Əgər silər daim yahxi ixlarni kilixqa intilsənglar, kim silərgə yamanlik kilar? **14** Lekin ḩətta ḩəkqaniylik yolida azab-okubət qəksənglarmu, ohxaxla bəhtliksilər! Lekin ularning wəḩimisidin korkmanglar wə alakzadə bolmanglar; **15** bəlki qəlbinglarda Rəb Məsiḩni ḩəmmidin üstün dəp bilinglar; silərdə boloƣan ümidning səwəbini sorioƣanlaroƣa məmin-mulayimlik wə ihlaslik bilən jawab berixkə ḩəmixə təyyar turunglar. **16** Ḩərdaim wijdaninglarni pak tutunglar; xuning bilən silərgə «yamanlik qiloƣuqilar» dəp təḩmət qiloƣanlar silərning Məsiḩdə boloƣan pəzilətlik yürüx-turuxunglarni kərüp, əzliri qiloƣan təḩmətlərdin hijil bolsun. **17** Qünki Hudaning iradisi xundak bolsa, yahxilik qiloƣininglar üqün azab-okubət qəksənglar, bu yaman ix qiloƣininglar tüpəylidin azab-okubət qəkkininglardin əwzəl, [əlwəttə]. **18** Qünki Məsiḩ bizni Huda bilən yaraxturux üqün, yəni Ḩəkqaniy Boloƣuqi ḩəkqaniy əməslərni dəp, birla ketimlik azab-okubət qəkti; gərqə U tən jəḩəttə əltürülgən bolsimu, lekin roḩta janlanduruldi; **19** xuning bilən U solap koyuloƣan roḩlarning yenioƣa muxu roḩiy ḩayatliki bilən berip, [Өzining bu oƣəlibisini] jakarlidi. **20** [solap koyuloƣan] bu roḩlar burunki zamanda, yəni Nuḩ [pəyoƣəmbər]ning künliridə, kemə yasiliwatkan məzgildə Huda səwrqanlik bilən [kixilərning towa kilixini] kütkinidə, Uningoƣa itaətsizlik kildi. Pəkət xu kemigə kirgən birqanqisi, yəni jəmiy səkkiz jan su arkilik kutkuzuldi. **21** Mana bu «suoƣa qəmüldürüx»ning bexariti boloƣan. Əmdi qəmüldürüx — bədənning kirdin tazilinixi əməs, bəlki adəmning pak wijdan bilən əysa Məsiḩning tirildürülüxi arkilik Hudadin tiligən təlipi — bizni ḩazir kutkuzuwatidu **22** (Məsiḩ [tirilip] ərxkə qikip, pərixtilər, barlik roḩiy ḩoqukdarlar wə küqlüklər Uningoƣa bosunduruldi wə u Hudaning ong yenida turmakta).

4 Əmdi Məsiḩ tenidə azab-okubət qəkkənikən, silərmu xundak iradə bilən əzünglarni korallandurunglar. (qünki [Huda yolida] əz tenidə azab-okubət qəkkən kixi

gunaḥtin ḳol üzgən bolidu; **2** undaḳ kixi tenidə ḳaloŋan
ḥayatini yənə insaniy nəps-ḥəwəslərgə berilix bilən
əməs, bəlki Hudaning iradisigə muwapiḳ ətküzidu). **3**
Qünki künlirimizni yat əllik etiḳadsizlarning iradisigə
əməl ḳilix bilən, yəni ḥərtürlük buzuḳqiliḳ-xəḥwaniylik,
nəps-ḥəwəslər, ḥaraḳḳəxlik, əyx-ixrət, məyhorluḳ wə
yirginqlik butpərəsliklər iqidə ətküzginimiz əmdi
kupayə ḳilar! **4** Bu ixlarda ular silərning ularoŋa
ḥəmraḥ bolup xundaḳ iplasliḳḳa yügürmigənlikinglaroŋa
əjəblinip, silərni ḥaḳarətliməktə. **5** Ular ḥaman ḥəm
tiriklərni wə əlgənlərni soraḳ ḳilixḳa təyyar Turoŋuqioŋa
ḥesab bərməy ḳalmaydu. **6** Xunga dəl xu səwəbtin,
əlgənlər əttə yaxawatḳan insanlar [soraḳ ḳilinidioŋan]dək
soraḳ ḳilinip, Hudaoŋa nisbətən roḥta yaxisun dəp,
ularoŋimu hux həwər yətküzülgən. **7** Əmdi barliḳ
ixlarning ahirlixidioŋan küni yeḳinlaxmaḳta; xunga,
salmaḳ bolunglar wə dua ḳilixḳa səgək turunglar.
8 Lekin ḥəmmidin muḥimi, bir-biringlaroŋa ḳizoŋin
meḥir-muḥəbbəttə turuweringlar. Qünki «meḥir-
muḥəbbət nuroŋunlioŋan gunaḥlarni yapar». **9** Bir-
biringlardin aoŋrinmay əzara meḥmandost bolunglar.
10 Huda təripidin ḥərbiringlaroŋa ata ḳilinoŋan iltipatḳa
binaən, uning ḥərtərəplik meḥri-xəpḳitini kixilərgə
yətküzidioŋan yahxi oŋojidarlar süpitidə, bu iltipat bilən
bir-biringlaroŋa hizmət ḳilinglar. **11** Kim səz ḳilsa,
u Hudaning kalam-bexarətlirini yətküzüqi süpitidə
səzlisun. Kim baxḳilaroŋa hizmət ḳilsa, u Huda ata ḳiloŋan
küq-ḳudriti bilən hizmət ḳilsun. Xundaḳ boloŋanda,
Huda ḥəmmə ixta əysa Məsiḥ arḳiliḳ uluoŋlinidu. Barliḳ
xan-xərəp wə küq-ḳudrət Uningoŋa əbədil'əbədgiqə
mənsuptur, amin! **(aiōn g165)** **12** Səyümlüklirim, otluḳ
sinaḳning bexinglaroŋa qüxkənlikigə ḳarap, ajayib ixḳa
yoluḳup ḳaldim, dəp ḥəyran ḳalmanglar. **13** Bəlki,
Məsiḥning azab-oḳubətlirigə ḳandaḳ ortaḳ boloŋan
bolsanglar, silər xundaḳ xadlininglar. Xuning bilən
Uning xan-xəripi ayan ḳilinoŋinida, silərmu yayrap
xadlinisilər. **14** Silər Məsiḥning nami tüpəylidin
ḥaḳarətkə uqrisanglar, bəhtlik bolisilər! Qünki xan-
xərəpning Roḥi, yəni Hudaning Roḥi wujudunglaroŋa
qüxkən bolidu. **15** Aranglardin birining azab-oḳubət
qekixi ḥərgizmu ḳatil, ooŋri, rəzil yaki qepiloŋaḳ bolux
səwəbidin bolmisun. **16** Biraḳ qəkkən azab-oḳubiti
«Məsiḥiy» dəp ataloŋanliḳi səwəbidin bolsa, u buningdin
nomus ḳilmisun; əksiqə, muxu nam [bilən] [ataloŋanliḳi]
üqün Hudaoŋa mədḥiyə oḳusun. **17** Qünki soraḳning
baxlinidioŋan waḳti-saiti kəldi; soraḳ aldi bilən Hudaning
əyidikiliridin baxlinidu; wə əgər biz bilən baxlansa, u
ḥalda Hudaning hux həwirigə ḳulaḳ salmioŋanlarning
aḳiwiti nemə bolar? **18** [Dəl] [muḳəddəs yazmilarda
yeziloŋinidəḳ]: — «Əgər ḥəḳḳaniylarning ḳutḳuzuluxi
təs bolsa, Ihlassizlar ḥəm gunaḥḳarlarning aḳiwiti
ḳandaḳ bolar?» **19** Xuning üqün, Hudaning iradisi bilən
azab-oḳubət qəkkənlər yahxi əməllərni dawam ḳilip,
jenini wədisidə turidioŋan Yaratḳuqioŋa amanət ḳilip
tapxursun.

5 Əmdi mən aranglardiki aḳsaḳallardin (Məsiḥning
azab-oḳubətlirining guwaḥqisi, namayan ḳilinidioŋan
xan-xərəpkə nesip boloŋuqi wə silərgə ohxax bir
aḳsaḳal süpitidə) xuni ətünimənki, **2** — Hudaning
silərning aranglardiki padisini obdan beḳinglar; ularoŋa
yetəkqilik hizmitidə bolup, uni məjburən əməs, bəlki
ihtiyarən zimminglaroŋa elinglar; pul-dunya üqün əməs,
bəlki huxallik bilən ḳilinglar. **3** Hudaning padisioŋa
oŋojining əz təəlluḳatlirioŋa boloŋinidək bolmay, bəlki
ularoŋa ülgə bolunglar. **4** Xundaḳ ḳilsanglar, Bax
Padiqi axkarə boloŋanda, mənggü tozumas xan-xərəp
tajioŋa erixisilər. **5** Əy yaxlar, qonglaroŋa boysununglar.
Xuningdək, ḥəmminglar bir-biringlaroŋa nisbətən kiqik
peillikni üstünglaroŋa oriwelinglar. Qünki: «Huda
təkəbburlaroŋa ḳarxidur, lekin məmin-kəmtərlərgə
xəpḳət ḳilidu». **6** Əzünglarni Hudaning ḳudrətlik ḳoli
astida təwən tutunglar. Xundaḳ ḳilsanglar, waḳti-
saiti kəlgəndə Huda silərni yuḳiri kətüridu; **7** Barliḳ
oŋəm-ḳayoŋuliringlarni Uning üstigə taxlap ḳoyunglar.
Qünki U silərning oŋeminglarni ḳilidu. **8** Əzünglarni
ḥoxyar wə səgək tutunglar. Qünki düxmininglar boloŋan
Iblis huddi ḥərkirəwatḳan xirdək, yutḳudək birsini
izdəp ḳatrap yürməktə; **9** silər etiḳadinglarda qing
turup uningoŋa ḳarxi turunglar. Qünki bilisilərki,
pütün dunyadiki ḳerindaxliringlarmu ohxax azab-
oḳubətlərning tügixigüqə qidawatidu. **10** Əmma silərni
Məsiḥ əysa arḳiliḳ Əzining mənggülük xan-xəripigə
qaḳiroŋan, pütkül meḥir-xəpḳətning Igisi boloŋan Huda
azraḳḳinə waḳit azab-oḳubət qəkkininglardin keyin, Əzi
silərni əsligə kəltürüp, dəs turoŋuzup, mustəḥkəm wə
uloŋa bekitilgəndək təwrənməs ḳilidu. **(aiōnios g166)** **11**
Uningoŋa [barliḳ] xan-xərəp wə küq-ḳudrət əbədil'əbəd
mənsup boloŋay, amin! **(aiōn g165)** **12** Mən bu ḳisḳioŋina
hətni yezip, əzüm sadiḳ ḳerindixim dəp bilidioŋan
Silwanusning wasitisi bilən silərgə yollidim. Uxbu
hətni yeziximning məḳsiti, silərgə jekiləx wə silərni
rioŋbətləndürüx, xundaḳla Hudaning ḥəḳiḳiy meḥir-
xəpḳitining ənə xundaḳ ikənlikigə guwaḥliḳ berixtin
ibarəttur. Bu meḥir-xəpḳəttə qing turunglar. **13** Silər
bilən billə tallanoŋan Babilda turuwatḳan jamaət wə
ooŋlum Markustin silərgə salam. **14** Bir-biringlar bilən
meḥribanlarqə səyüxüp salamlixinglar. Silərgə, yəni
Məsiḥdə boloŋan ḥəmminglaroŋa amanliḳ-hatirjəmlik
yar boloŋay!

Petrus 2

1 Əysa Məsiḥning ḳuli wə rosuli bolоɣan mənki
Simeon Petrustin Hudayimiz wə Ḳutḳuzоɣuqimiz
Əysa Məsiḥning ḥəḳḳaniyliḳi arḳiliḳ biz bilən ohxax
ḳimmətlik bir etiḳadḳa muyəssər ḳilinоɣanlarоɣa salam! **2**
Silər Hudani wə Rəbbimiz Əysani qongḳur tonuоɣanseri,
meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik silərgə ḥəssiləp axḳay!
3 Bu [duayimning] asasi — biz bizni Əzining xan-
xəripi wə esil pəzilitining təsiri arḳiliḳ Qaḳirоɣuqini
qongḳur tonuоɣanliḳimiz üqün, Uning ilaḥiy küq-
ḳudriti ḥayatimizоɣa wə ihlasmənliktə mengiximizоɣa
kerəklik bolоɣan ḥəmmini ata ḳildi. **4** U muxu pəzilətliri
arḳiliḳ bizgə ḳimmətlik, əng uluоɣ wədilərni bərdi,
bular bilən silər bu dunyadiki ḥawayi-ḥəwəslərdin
bolоɣan iplasliḳtin ḳutulup, Hudaliḳ təbiətkə ortaḳ
nesip bolalaysilər. **5** Dəl muxu səwəbtin, silər pütün
küqünglar bilən etiḳadinglarоɣa esil pəzilətni, esil
pəzilitinglarоɣa bilimni, **6** biliminglarоɣa təmkinlikni,
təmkinlikinglarоɣa qidamliḳni, qidamliḳinglarоɣa
ihlasmənlikni, **7** ihlasmənlikinglarоɣa ḳerindaxliḳ
meḥribanliḳni, ḳerindaxliḳ meḥribanliḳinglarоɣa meḥir-
muḥəbbətni kərsitixni ḳoxuxḳa intilinglar. **8** Qünki
bu hususiyətlər silərdə bar bolsa, xundaḳla exip
beriwatḳan bolsa, bular silərni Rəbbimiz Əysa Məsiḥni
qongḳur tonuxḳa [intilixtə] ix-əməlsiz wə mewisiz
ḳaldurmaydu. **9** Əmmə əgər birsidə bular kəm bolsa,
u kor adəmdur — u burnining uqinila kərələydiоɣan,
ilgiriki gunaḥliridin pak ḳilinоɣinini untuоɣan bolidu.
10 Xuning üqün, i ḳerindaxlar, silər [Huda təripidin]
qaḳiriloɣanliḳinglarni, xundaḳla tallanоɣanliḳinglarni
jəzmləxtürüxkə intilinglar. Xundaḳ ḳilsanglar, ḥeqḳaqan
teyilip kətməysilər. **11** Xundaḳ bolоɣanda Rəbbimiz
wə Ḳutḳuzоɣuqimiz Əysa Məsiḥning mənggülük
padixaḥliḳidimu ḳizоɣin ḳarxi elinisilər. **(aiōnios g166)**
12 Xunga, gərqə silər bu ixlarni bilgən bolsanglarmu,
xundaḳla bizgə igə ḳilinоɣan ḥəḳiḳattə mustəḥḳəmləngən
bolsanglarmu, mən yənila ḥərdaim bu ixlarni esinglarоɣa
salmaḳqimən. **13** Dərwəḳə, mən muxu qedirimda
bolsamla, bularni səminglarоɣa selip, silərni oyоɣitip
turuxni layiḳ kərimən. **14** Qünki Rəbbimiz Əysa
Məsiḥning burun manga ayan ḳiloɣinidək, mening bu
qedirim pat arida uqamdin seliwetilidiоɣanliḳini bilip
turuptimən. **15** Bərḥəḳ, mən silərning bu ixlarni mən
bu dunyadin kətkinimdin keyinmu ḥərwaḳit esinglarоɣa
kəltürüxünglar üqün küqümning bariqə intilimən.
16 Qünki biz silərgə Rəbbimiz Əysa Məsiḥning küq-
ḳudriti wə ḥazir boluxini uḳturoɣinimizda ḥərgizmu
ḥiyligərliktin oydurup qiḳiloɣan riwayətlərgə əgəxmiduḳ,
bəlki biz Uning ḥəywətlik xan-xəḥritigə əz kəzimiz bilən
guwaḥqimiz. **17** Qünki U muḳəddəs taoɣda Huda'Atidin
xan-xəḥrət wə uluoɣluḳḳa erixkəndə, axu uluоɣ xan-
xərəplik yərdin: «Bu Mening səyümlük Ooɣlum, Mən
Uningdin hursənmən» degən xundaḳ zor bir awaz
Uningоɣa yətküzülüp anglandi. **18** Muḳəddəs taoɣda biz
Uningоɣa ḥəmraḥ bolup billə turoɣan bolоɣaqḳa, ərxtin
bu awaz anglanоɣinida bizmu əz ḳuliḳimiz bilən uni
angliduḳ. **19** Uning üstigə ḥəmmimizdə pəyoɣəmbərlər
yətküzgən tolimu ixənqlik bexarətlik səz-kalam bardur;
silər tang süzülgüqə, tang yultuzi ḳəlbinglarni toluḳ
yorutḳuqə bu səz-kalamоɣa ḳuluḳ salsanglar, yahxi
ḳiloɣan bolisilər (bu səz-kalam huddi ḳarangоɣuda
qaḳnap turidiоɣan qiraоɣḳa ohxaxtur). **20** Xuni ḥəmmidin
muḥim dəp bilixinglar kerəkki, muḳəddəs yazmilardiki
ḥeqḳaysi wəḥiy pəyoɣəmbərlərning əz qüxənqisi boyiqə
yətküzülgən əməs. **21** Qünki ḥeqḳandaḳ wəḥiy-bexarət
insanlarning iradisidin kəlgən əməs, u bəlki Hudaning
muḳəddəs adəmliri Muḳəddəs Roḥ təripidin yetəklinip,
Uning türtkisi bilən eytḳan səz-kalamdur.

2 Lekin burun həlḳ iqidə sahta pəyoɣəmbərlər qiḳḳan,
xuningdək aranglardimu sahta təlim bərgüqilər
məydanоɣa qiḳidu. Ular soḳunup kirip, ḥalakətkə elip
baridiоɣan bid'ət təlimlərni aranglarоɣa astirtin kirgüzüp,
ḥətta əzlirini ḥər ḳilixḳa setiwaloɣan igisidinmu tenip,
buning bilən əz bexioɣa tezla ḥalakət qüxüridu.
2 Nuroɣun kixilər ularning xərməndilikigə əgixip
ketidu, xuningdək ularning səwəbidin ḥəḳiḳət yoli
ḥaḳarətkə uqraydu. **3** Ular aqkəzlükidin oydurma
səzlər bilən silərni satidiоɣan meli ḳilidu. Əmdi ularning
bexioɣa heli burunla bekitilgən jaza bikar olturmaydu,
ularning ḥalakiti bolsa uhlap yatmaydu. **4** Qünki
Huda gunaḥ sadir ḳiloɣan pərixtilərni ayap olturmay,
bəlki ularni təḥtisaraning ḥangioɣa taxlap, soraḳḳa
tartḳuqə zulmətlik ḳarangоɣuluḳtiki zənjirlər bilən solap
ḳoyoɣan yərdə, **(Tartaroō g5020)** **5** xundaḳla kədimki
dunyadikilərnimu ayap ḳoymay, hudasizliḳḳa berilgən
dunyani topan bilən oɣərḳ ḳilip, pəḳət ḥəḳḳaniyliḳḳa
dəwət ḳiloɣuqi Nuḥni baxḳa yəttisi bilən saḳlap ḳaloɣan
yərdə — **6** ḥəmdə keyin Sodom wə Gomorra xəḥərlirini
keyinki dəwrlərdiki hudasizliḳḳa berilgənlərgə ibrət
bolsun dəp bekitip, bexioɣa külpətlik jazani qüxürüp
kül ḳiloɣan, **7** xuning bilən birgə muxu əhlaḳsizlarning
buzuḳqiliḳliridin yirginip azablanoɣan, ḥəḳḳaniy boloɣan
Lutni ular arisidin ḳutulduroɣan yərdə — **8** (ənə xundaḳ
kixilərning iqidə yaxioɣan ḥəḳḳaniy Lutning ḥəḳḳaniy
ḳəlbi ḥər küni angliоɣan wə kərgən itaətsizliklər
tüpəylidin azablinatti) **9** əmdi xuni kerüwalalaymizki,
Rəb ihlasmənlərni duq kəlgən sinaḳlardin ḳandaḳ
ḳutḳuzuxni wə xuningdək ḥəḳḳaniysizlarni soraḳ
künigiqə jazalinixḳa saḳlap ḳoyuxni bilidu. **10** Bularning
arisidiki əz ətlirigə əgixip pasiḳ ḥəwəslərgə berilgən,
xundaḳla ḥoḳuḳ igilirigə səl ḳarioɣanlarning jazasi
tehimu xundaḳ bolidu. Muxundaḳ kixilər ḥali qong,
mənmənqilərdur, ular «[roḥiy] uluoɣlar»oɣa ḥaḳarət
ḳilixtin ḥeq ḳorḳmaydioɣanlardur. **11** Ḥətta ulardin küq-
ḳudrəttə üstün turidiоɣan pərixtilərmu Pərwərdigarning
aldida bu «[uluoɣlar]»[ni] ḥaḳarət bilən ərz ḳilmaydu.
12 Əmma bular huddi owlinip booɣuzlinix üqün
tuoɣuloɣan yawayi əḳilsiz ḥaywanlardək kelip, əzliri
qüxənməydioɣan ixlar üstidə ḥaḳarətlik səz ḳilidu wə
xundaḳla əzlirining ḥalakət ixliri bilən toluḳ ḥalak
bolidu, **13** xundaḳla əz ḥəḳḳaniysizliḳioɣa tuxluḳ
jazaning mewisini yəydu. Ular ḥətta kündüzi oquḳ-
axkara əyx-ixrət ḳilixnimu ləzzət dəp ḥesablaydu;
ular [silərgə] nomus wə daoɣ kəltürüp silər bilən bir
dastihanda olturup, əz məkkarliḳliridin zoḳlinidu. **14**
Ularning zinahorluḳ bilən toloɣan kəzliri gunaḥ sadir
ḳilixtin üzülməydu; ular tutami yoḳ kixilərni eziḳturidu;
ular ḳəlbini aqkəzlükkə kəndürgən, lənətkə yeḳin
balilardur! **15** Ular tooɣra yoldin qətnəp, Bosorning

ooɣli Balaamning yolioɣa əgixip kətti. U kixi ḥaram
yolda tapḳan ḥəḳni yahxi kərgüqi idi, **16** lekin u
ḳiloɣan ḳəbiḥliki tüpəylidin tənbiḥini yedi (zuwansiz
exək insanning awazi bilən səzləp pəyoɣəmbərning
əhmiḳanə ixini tosti). **17** Mana muxundaḳ kixilər
ḳurup kətkən bulaḳlar, borandin ḥəydilip yürgən
tumanlaroɣa ohxaydu; ularoɣa mənggülük zulmətning
ḳapḳarangoɣulukida jay ḥazirlap ḳoyuloɣan. **(questioned)**
18 Qünki ular yaloɣan-yawidaḳ yooɣan səzlər bilən
mahtinip, adəmning ətlik ḥəwəslirini ḳozoɣitip əyx-ixrət
ixliri bilən ezitḳuluḳ yolida mengiwatḳanlardin əzlirini
yengila ḳaquroɣanlarni azduridu. **19** Ular muxu kixilərgə
«Silərni ərkinlikkə erixtürimiz» dəp wədə ḳilidu, lekin
əzliri əməliyəttə buzuḳluḳning ḳulliridir. Qünki adəm
nemə təripidin boysunduruloɣan bolsa, xuning ḳuli
bolidu. **20** Qünki əgər ular Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɣuqimiz
əysa Məsiḥni tonux arḳiliḳ bu dunyaning pasiḳliḳliridin
ḳutulup, keyin xularoɣa yənə baoɣlinip, boysunduruloɣan
bolsa, ularning keyinki ḥali dəsləpkisidinmu bəttər
bolidu. **21** Qünki ḥəḳḳaniyliḳ yolini bilip turup, əzigə
yətküzülgən muḳəddəs əmrdin yüz ərügəndin kərə,
bu yolni əslidinla bilmigini əwzəl bolatti. **22** Muxu
ixənqlik ḥəkmətlik səzlər ularda əməlgə axurulidu: —
«It aylinip əz ḳusuḳini yər» wə yənə «Qoxḳa yuyunup
qiḳipla ḳaytidin patḳaḳta eoɣinar».

3 I səyümlüklirim, ḥazir silərgə bu yeziwatḳinim
ikkinqi hetimdur. Ḥər ikki hetimdə silərning sap
kənglünglarni oyoɣitip, xu ixlarni əslitixkə intildimki,
2 muḳəddəs pəyoɣəmbərlər burun eytḳan səzlərgə wə
Rəbbimiz ḥəm Ḳutḳuzoɣuqimizning rosulliringlar arḳiliḳ
yətküzgən əmrigə kəngül bəlüxünglarni ətünimən.
3 Əng muḥimi xuni bilixinglar kerəkki, künlərning
ahirida əzining ḥawayi-ḥəwəslirining kəynigə kiridioɣan,
məshirə ḳilidioɣan mazaḳqilar qiḳip: **4** «Ḳeni,
Uning ḳaytip kelimən degən wədisi?! Ata-bowilirimiz
[ələmdə] uhlap ḳaloɣandin taki ḥaziroɣiqə ḥəmmə ixlar
dunya apiridə boloɣan waḳittiki bilən ohxax ḥalətə
ketiwatidu» dəp məshirə ḳilixidu. **5** Ḥalbuki, ular əng
ḳədimki zamanda Hudaning səzi bilən asmanlarning
yaritiloɣanliḳini wə xuningdəḳ yərning sudin qiḳḳan ḥəm
suning wasitisi bilən barliḳḳa kəlgənlikini ətəy untuydu;
6 xu amillarning wasitiliri bilən xu zamandiki dunya
kəlkündin oɣərḳ bolup yoḳaldi. **7** Əmma ḥazirḳi asmanlar
bilən zemin ohxaxla xu səz bilən ihlassiz adəmlər soraḳḳa
tartilip ḥalak ḳilinidioɣan axu kündə otta kəydürülüxkə
saḳlinip, ta xu künigiqə ḥalidin həwər elinip turidu. **8**
Əmdi i səyümlüklirim, xu ix nəziringlardin ḳaqmisunki,
Rəbgə nisbətən bir kün ming yildək wə ming yil bir
kündəktur. **9** Rəb Əz wədisini [orundaxni] (bəzilərning
«keqiktürdi» dəp oylioɣinidək) keqiktürgini yoḳ, bəlki
ḥeqkimning ḥalak boluxini halimay, ḥəmmə insanning
towa ḳilixioɣa kirixini arzulap, silərgə kəngqilik ḳilip
[waḳitni sozmaḳta]. **10** Lekin Rəbning küni huddi
ooɣrining kelixidək [kütülmigən waḳitta] bolidu. U
küni asmanlar xiddətlik güldürligən awaz bilən oɣayib
bolup, kainatning barliḳ ḳurulmiliri xiddətlik otta erip
tügəydu; zemin wə uningdiki pütkül nərsilərmu kəyüp
ketidu. **11** Ḥəmmə nərsə mana xundaḳ erip yoḳilidioɣan
yərdə, silər ḳandaḳ adəmlərdin boluxunglar kerək?
— ḥayatinglarni pak-muḳəddəsliktə wə ihlasmənliktə
ətküzüp, **12** Hudaning künini təlmürüp kütüp, u künning
tezrək kelixi üqün intilixinglar kerək əməsmu? U
künning kelixi bilən pütün asmanlar otta yoḳap tügəydu
wə kainatning barliḳ ḳurulmiliri xiddətlik otta erip
tügəydu. **13** Lekin biz bolsaḳ Uning wədisi boyiqə,
yengi asman-zeminni intizarliḳ bilən kütməktimiz. U
yər ḥəḳḳaniyliḳning makanidur. **14** Xuning üqün, əy
səyümlüklirim, bu ixlarni kütüwatḳanikənsilər, [xu
tapta] Hudaning aldida nuḳsansiz wə daoɣsiz, inaḳliḳ-
hatirjəmlik iqidə ḥazir bolup qiḳixinglar üqün intilinglar.
15 wə Rəbbimizning səwr-taḳitini nijat dəp bilinglar, dəl
səyümlük ḳerindiximiz Pawlusmu əzigə ata ḳilinoɣan
danaliḳ bilən bu ixlar tooɣruluḳ silərgə yazoɣan; **16** barliḳ
hətliridimu u bu ixlar ḥəḳḳidə tohtilidu. Uning hətliridə
qüxinix təs boloɣan bəzi ixlar bar; bu ixlarni təlim
almioɣan wə tutami yoḳ kixilər muḳəddəs yazmilarning
baxḳa ḳisimlirini burmilioɣandək, burmilap qüxəndüridu
wə xuning bilən əz bexioɣa ḥalakət elip kelidu. **17**
Xuning bilən, i səyümlüklirim, [mən eytḳan] bu ixlarni
aldin'ala bilgənikənsilər, bu əhlaḳsizlarning səpsətliri
bilən azdurulup, mustəḥkəm turuxunglarni yoḳitip
ḳoyuxtin ḥoxyar bolunglar. **18** Əksiqə, [Hudaning]
meḥir-xəpḳitidə ḥəm Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɣuqimiz əysa
Məsiḥgə boloɣan bilixtə dawamliḳ əsünglar. Uningoɣa
ḥəm ḥazir ḥəm axu əbəd künigiqə barliḳ xan-xərəp
mənsup boloɣay! Amin! **(aiōn g165)**

Yuḥanna 1

1 Əzəldin bar boloγüqi, əzimiz angliογan wə ϙollirimiz bilən tutup siliογan ḥayatliϙ Kalami tooγrisida [silərgə bayan ϙilimiz] **2** (bu ḥayatliϙ bizgə ayan bolup, biz uni kərduϙ. Xuning bilən bu ḥəϙtə guwaḥliϙ berimiz ḥəmdə Ata bilən billə bolup, keyin bizgə ayan boloγan xu mənggülük ḥayatni silərgə bayan ϙilimiz) **(aiōnios g166)** **3** — silərnimu biz bilən sirdax-ḥəmdəmliktə bolsun dəp biz kərgənlirimizni wə angliογanlirimizni silərgə bayan ϙilimiz. Bizning sirdax-ḥəmdəmlikimiz Ata wə Uning Ooγli Əysa Məsiḥ biləndur. **4** Silərning huxalliϙinglar tolup taxsun dəp, bularni silərgə yeziwatimiz. **5** Wə biz Uningdin angliογan ḥəm silərgə bayan ϙilidiογan həwirimiz mana xudurki, Huda nurdur wə Uningda ḥeqϙandaϙ ϙarangoγuluϙ bolmaydu. **6** Əgər biz Uning bilən sirdax-ḥəmdəmlikimiz bar dəp turup, yənila ϙarangoγuluϙta yürsək, yaloγan eytϙan wə ḥəϙiϙətkə əməl ϙilmiογan bolimiz. **7** Lekin U Özi nurda boloγinidək bizmu nurda mangsaϙ, undaϙta bizning bir-birimiz bilən sirdax-ḥəmdəmlikimiz bolup, Uning Ooγli Əysa Məsiḥning ϙeni bizni barliϙ gunaḥtin paklaydu. **8** Əgər gunaḥimiz yoϙ desək, əz əzimizni aldiογan bolimiz ḥəmdə bizdə ḥəϙiϙət turmaydu. **9** Gunaḥlirimizni iϙrar ϙilsaϙ, U bizning gunaḥlirimizni kəqürüm ϙilip, bizni barliϙ ḥəkϙaniysizliϙtin pak ϙilixϙa ixənqlik ḥəm adildur. **10** Əgər gunaḥ ϙilmiduϙ desək, Uni yaloγanqi ϙilip ϙoyoγan bolimiz wə Uning səz-kalami bizdin orun almiογan bolidu.

2 I əziz balilirim, mən silərni gunaḥ sadir ϙilmisun dəp, bu səzlərni yeziwatimən. Mubada birsi gunaḥ sadir ϙilsa, Atining yenida bir yardəmqi wəkilimiz, yəni Həkϙaniy Boloγuqi Əysa Məsiḥ bardur. **2** U Özi gunaḥlirimiz üqün [jazani kətürgüqi] kafarəttur; muxu kafarət pəkət bizning gunaḥlirimiz üqünla əməs, bəlki pütkül dunyadikilərning gunaḥliri üqündur. **3** Bizning uni tonuογanliϙimizni biləliximiz — Uning əmrlirigə əməl ϙiliximizdindur. **4** «Uni tonuymən» dəp turup, Uning əmrlirigə əməl ϙilmiογuqi kixi yaloγanqidur, uningda ḥəϙiϙət yoϙtur. **5** Lekin kimki Uning səzigə əməl ϙilsa, əmdi uningda Hudaning meḥir-muḥəbbiti ḥəϙiϙətən kamalətkə yətkən bolidu. Biz əzimizning Uningda boloγanliϙimizni ənə xuningdin bilimiz. **6** «Hudada turup yaxaymən» degüqi bolsa [əysaning] mangoγinidək ohxax mengixi kerək. **7** I səyümlüklirim, silərgə [burun anglap baϙmiογan] yengi bir əmrni əməs, bəlki dəsləptin tartip silər tapxuruwaloγan kona əmrni yeziwatimən. Uxbu əmr silər burundinla anglap keliwatϙan səz-kalamdur. **8** Lekin yənə kelip mən silərgə yeziwatϙinimni yengi əmr [desəkmu bolidu]; bu əmr Məsiḥdə ḥəm silərdimu əməl ϙilinmaϙta, qünki ϙarangoγuluϙ ətüp kətməktə, wə ḥəϙiϙiy nur alliϙaqan qeqilixϙa baxlidi. **9** Kimdəkim əzini «nurda yaxawatimən» dəp turup, ϙerindixini əq kərsə, u bügüngiqə ϙarangoγuluϙta turuwatϙan bolidu. **10** Ϙerindixioγa meḥir-muḥəbbət kərsətkən kixi yoruϙluϙta turmaϙta, uningda gunaḥϙa putlaxturidioγan ḥeqnemə ϙalmaydu. **11** Lekin ϙerindixini əq kərgən kixi ϙarangoγuluϙtidur; u ϙarangoγuluϙta mangidu wə ϙəyərgə ketiwatϙanliϙini bilməydu, qünki ϙarangoγuluϙ uning kəzlirini ϙarioγu ϙiliwətkən. **12** Mən bularni silərgə yeziwatimən, i əziz balilirim, qünki gunaḥliringlar Uning nami üqün kəqürüm ϙilindi. **13** Mən buni silərgə yeziwatimən, i atilar, qünki silər Əzəldin Bar Boloγuqini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən, i yigitlər, qünki silər u rəzil üstidin oγəlibə ϙildinglar. **14** Mən buni silərgə yeziwatimən, i əziz balilirim, qünki silər Atini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən, i atilar, qünki silər Əzəldin Bar Boloγuqini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən, i yigitlər, qünki silər küqlüksilər, Hudaning səz-kalami silərdə turidu wə silər u rəzil üstidinmu oγəlibə ϙildinglar. **15** Bu dunyani wə bu dunyadiki ixlarni səymənglar. Ḥərkim bu dunyani səysə, Atining səygüsi uningda yoϙtur. **16** Qünki bu dunyadiki barliϙ ixlar, yəni əttiki ḥəwəs, kəzlərdiki ḥəwəs wə ḥayatioγa boloγan məoγrurluϙning ḥəmmisi Atidin kəlgən əməs, bəlki bu dunyadin boloγandur, halas; **17** wə bu dunya wə uningdiki ḥəwəslərning ḥəmmisi ətüp ketidu. Lekin Hudaning iradisigə əməl ϙiloγuqi kixi mənggü yaxaydu. **(aiōn g165)** **18** Əziz balilirim, zamanning ahirϙi saiti yetip kəldi; wə silər dəjjalning [ahir zamanda] kelidioγanliϙini angliογininglardək, əməliyəttə bolsa ḥazirning əzidila nuroγun dəjjallar məydanoγa ϙiϙti; buningdin zamanning ahirϙi saiti bolup ϙaloγanliϙi bizgə məlum. **19** Ular arimizdin ϙiϙti, lekin ular əslidə bizlərdin əməs idi. Qünki əgər bizlərdin boloγan bolsa, arimizda turiwərgən bolatti. Lekin ularning ḥeqϙaysisining əslidə bizdikilərdin bolmioγanliϙi pax ϙilinoγanliϙi üqün ular arimizdin ϙiϙip kətti. **20** Ḥalbuki, silər bolsanglar Muϙəddəs Boloγuqidin kəlgən məsiḥligüqi Roḥtin nesip boldunglar wə xuning üqün silər ḥəmmə ixni bilisilər. **21** Silərgə bu hətni yiziximdiki səwəb, silərning ḥəϙiϙətni bilmigənlikinglar üqün əməs, bəlki ḥəϙiϙətni bilip, yaloγanqiliϙning ḥəϙiϙəttin kelip ϙiϙmaydioγanliϙini bilgənlikinglar üqündur. **22** Əmisə, kim yaloγanqi? Əysaning Məsiḥ ikənlikini inkar ϙiloγuqi kixi bulsa, u yaloγanqidur. Ata wə Ooγulni inkar ϙiloγuqi kixi əzi bir dəjjaldur. **23** Kimdəkim Ooγulni rət ϙilsa uningda Ata bolmaydu. Lekin Ooγulni etirap ϙilsa, uningda Ata bolidu. **24** Silər bolsanglar, burundin anglap keliwatϙininglarni əzünglarda dawamliϙ turoγuziweringlar. Burundin anglap keliwatϙininglar silərdə dawamliϙ turiwərsə, silərmu dawamliϙ Ooγul wə Atida yaxawatϙan bolisilər; **25** wə Uning bizgə ϙiloγan wədisi bolsa dəl xu — mənggü ḥayatliϙtur. **(aiōnios g166)** **26** Silərni azdurmaϙqi boloγanlarni nəzərdə tutup, bularni silərgə yazdim; **27** Silər bolsanglar, silər Uningdin ϙobul ϙiloγan məsiḥligüqi Roḥ silərdə turiweridu, silər ḥeqϙimning əgitixigə moḥtaj əməssilər; bəlki ənə xu məsiḥligüqi Roḥ silərgə barliϙ ixlar tooγruluϙ əgitiwatϙandək (U ḥəϙtur, ḥeq yaloγan əməstur!) — ḥəm əgətkəndək, silər dawamliϙ Uningda yaxaydioγan bolisilər. **28** Əmisə, i əziz balilirim, dawamliϙ Uningda turup yaxaweringlar. Xundaϙ ϙilsanglar, U ḥərϙaqan ϙaytidin ayan boloγanda ϙorϙmas bolimiz ḥəm U kəlginidə Uning aldida ḥeq hijalət bolup ϙalmaymiz. **29** [Hudaning] ḥəkϙaniy ikənlikini bilgənikənsilər, ḥəkϙaniyliϙϙa əməl ϙiloγuqilarning ḥərbirining uning təripidin tuoγuloγuqi ikənlikinimu bilsənglar kerək.

3 Qaranglar, Ata bizgə xundak qongkur mehir-
muhəbbət kərsətkənki, biz «Hudaning əziz baliliri»
dəp atalduk — wə biz həkikətənmu xundak. Bu dunya
xu səwəbtin bizni tonup yətməyduki, qünki bu dunya
Uni tonumidi. **2** Səyümlüklirim, biz həzir Hudaning
əziz baliliridurmiz; kəlgüsidə kandak bolidioganlikimiz
tehi oquk ayan kilinmiogan. Birak U [kaytidin] ayan
kilinoganda, Uningoga ohxax bolidioganlikimizni bilimiz;
qünki xu qaogda biz Uning əynən Özini kərimiz. **3** Wə
[Məsihgə] ümid baogliogan hərbir kixi U pak bologandək
əzini paklimakta. **4** Gunah sadir kilogan kixi [Hudaning]
kanunioga hilaplik kilogan bolidu. Qünki gunah sadir
kiloganlik [Hudaning] kanunioga hilaplik kiloganliktur.
5 Halbuki, silər Uni gunahlarni elip taxlax üqün
dunyaoga kelip ayan kilinogan wə xundakla Uningda
heqkandak gunah yoktur, dəp bilisilər. **6** Uningda
yaxawatkan hərbir kixi gunah sadir kilmaydu; kimdəkim
gunah sadir kilsa, Uni kərmigən wə Uni tonumiogan
bolidu. **7** Əziz balilirim, heqkimning silərni aldixioga
yol koymanglar. Həkkaniylikka əməl kilogugi kixi U
həkkaniy bologinidək həkkaniydur. **8** Lekin gunah sadir
kilogugi Iblistindur. Qünki Iblis əlmisaktin tartip gunah
sadir kilip kəlməktə. Hudaning Oogining dunyada ayan
kilinixidiki məksət Iblisning əməllirini yokitixtur. **9**
Hudadin tuogulogugi gunah sadir kilmaydu; Hudaning
uruki uningda orun alogaqka, u gunah sadir kilixi
mumkin əməs, qünki u Hudadin tuogulogandur. **10**
Hudaning baliliri bilən Iblisning baliliri xuning bilən
pərkliniduki, kimdəkim həkkaniylikka əməl kilmisa
wə yaki əz kərindixioga mehir-muhəbbət kərsətmisə
Hudadin əməstur. **11** Qünki silər dəsləptin anglap
keliwatkan həwər mana dəl xuki, bir-birimizgə mehir-
muhəbbət kərsitiximiz kerəktur. **12** U u rəzildin bologan,
inisini eltürgən Kabiloga ohxax bolmaslikimiz kerək;
u nemixka inisini kətl kildi? Uning əzining kiloganliri
rəzil, inisining kiloganliri həkkaniy bologanliki üqün
xundak kilogan. **13** Xunga, i kərindaxlar, bu dunya
silərni əq kərsə, buningoga həyran kalmanglar. **14** Biz
kərindaxlarni səygənlikimizdin, əlümdin hayatlikka
ətkənlikimizni bilimiz. Əz kərindixini səymigüqi tehi
əlümdə turuwatidu. **15** Kərindixioga əqmənlik kilogan
kixi katildur wə heqkandak katilda mənggülük hayatning
bolmaydioganlikini bilisilər. **(aiōnios g166)** **16** Biz
xuning bilən mehir-muhəbbətning nemə ikənlikini
bilimizki, u biz üqün Əz jenini pida kildi; xuningdək
bizmu kərindaxlirimiz üqün əz jenimizni pida kilixka
kərzdardurmiz. **17** Əmma kimki bu dunyada mal-
mülki turup, kərindixining mohtajlikini kərüp turup,
uningoga kəksi-karnini aqmisa, bundak kixidə nədimu
Hudaning mehir-muhəbbiti bolsun? **18** Əziz balilirim,
səz bilən wə til bilən əməs, bəlki əməldə wə həkikəttə
mehir-muhəbbət kərsitəyli. **19** Biz xundak ixlar bilən
əzimizning həkikəttin bologanlikimizni bilələymiz wə
[Hudaning] aldida kəlbimizni hatirjəm kilalaymiz. **20**
Xundaktimu, mubada kəlbimiz bizni yənila əyiblisə,
Huda yənila kəlbimizdin üstün wə həmmini bilgüqidur.
21 Səyümlüklirim, əgər kəlbimiz bizni əyiblimisə,
Hudaning aldida yürəklik turimiz **22** wə xundakla
Uningdin nemini tilisək xuningoga erixələymiz; qünki
biz Uning əmrlirigə əməl kilip, Uni hursən kilidiogan
ixlarni kilimiz. **23** Wə Uning əmri xuki, uning Oogli
Əysa Məsihning namioga etikad kiliximiz həmdə Uning
bizgə tapilioginidək bir-birimizgə mehir-muhəbbət
kərsitiximizdin ibarəttur. **24** Uning əmrlirigə əməl
kilidiogan kixi [Hudada] yaxaydiogan wə [Hudamu]
uningda yaxaydiogan bolidu. Əmdi Hudaning bizdə
yaxaydioganlikini bilginimiz bolsa, U bizgə ata kilogan
Rohtindur.

4 Səyümlüklirim, hərbir [«wəhiy kilogugi»] rohlarning
həmmisigila ixiniwərmənglar, bəlki bu rohlarning
Hudadin kəlgən-kəlmigənlikini pərkləndürüx üqün
ularni sinanglar. Qünki nurogun sahta pəyogəmbərlər
dunyadiki jay-jaylaroga pəyda boldi. **2** Hudaning Rohini
mundak pərkləndürələysilər: Əysani, yəni dunyaoga
insaniy təndə kəlgən Məsihni etirap kilogugi hərbir roh
Hudadin bolidu; **3** wə dunyaoga insaniy təndə kəlgən
Əysa Məsihni etirap kilmaydiogan roh Hudadin kəlgən
əməs. Bundaklarda əksiqə dəjjalning rohi ixləydu; silər
bu rohning kelidioganliki toogruluk anglioganidinglar
wə dərwəkə u hazir dunyada pəyda boldi. **4** Əy əziz
balilirim, silər bolsanglar Hudadin bologansilər wə
ularning üstidin ogalib kəldinglar; qünki silərdə Turogugi
bu dunyada turogugidin üstündur. **5** Ular bolsa bu
dunyaoga mənsup; xunga ular bu dunyaning səzlirini
kilidu wə bu dunyadikilər ularoga kulak salidu. **6**
Biz bolsak Hudadin bologanmiz; Hudani tonuogan kixi
bizning səzlirimizni anglaydu. Hudadin bolmiogan kixi
bolsa bizning səzlirimizni anglimaydu. Mana buningdin
Həkikətning Rohi bilən ezitkulukning rohini pərk
etələymiz. **7** I səyümlüklirim, bir-birimizgə mehir-
muhəbbət kərsitəyli; qünki mehir-muhəbbətning əzi
Hudadindur wə mehir-muhəbbət kərsətküqining hərbiri
Hudadin tuogulogan bolidu wə Hudani tonuydu. **8**
Mehir-muhəbbət kərsətmigüqi kixi Hudani tonumiogan
bolidu; qünki Huda Özi mehir-muhəbbəttur. **9** Hudaning
mehir-muhəbbiti bizdə xuning bilən axkara boldiki,
Huda bizni Uning arkilik hayatka erixsun dəp birdinbir
yeganə Oogini dunyaoga əwətti. **10** Mehir-muhəbbət
dəl xuningdin ayanki, bizlərning Hudani səyginimiz
bilən əməs, bəlki U Özi bizni səyüp gunahlirimizning
jazasini kətürgüqi kafarət boluxka Əz Oogini əwətkini
bilən ayandur. **11** I səyümlüklirim, Huda bizgə xu kədər
mehir-muhəbbət kərsətkən yərdə, bizmu bir-birimizgə
mehir-muhəbbət kərsitixkə kərzdardurmiz. **12** Heqkim
heqkaqan Hudani kərgən əməs; lekin bir-birimizgə
mehir-muhəbbət kərsətsək, Huda bizdə yaxaydu wə
uning mehir-muhəbbiti bizdə kamalətkə yətkən bolidu.
13 Biz bizning Uningda yaxawatkanlikimizni wə Uning
bizdə yaxawatkanlikini xuningdin bilimizki, U Əz Rohini
bizgə ata kilogan. **14** Biz xuni kərgən wə xundakla
xuningoga guwahlik berimizki, Ata Oogulni dunyaoga
kutkuzogugi boluxka əwətti. **15** Əgər kimdəkim Əysani
Hudaning Oogli dəp etirap kilsa, Huda uningda, umu
Hudada yaxaydu. **16** Biz bolsak Hudaning bizgə bologan
mehir-muhəbbitini tonup yəttuk, xundakla uningoga
tolimu ixənduk. Huda Özi mehir-muhəbbəttur wə
mehir-muhəbbəttə yaxiogugi kixi Hudada yaxaydu,
Hudamu uningda yaxaydu. **17** Muxundak bologanda,
mehir-muhəbbət bizdə mukəmməllixidu; xuning bilən
biz sorak künidə hatirjəm-korkmas bolalaymiz. Qünki

əysa qandaq boluwatqan bolsa bizmu ḥazir bu dunyada
xundaq boluwatimiz. **18** Meḥir-muḥəbbəttə qorqunq
yoqtur; kamil meḥir-muḥəbbət qorqunqni ḥəydəp
yoqqa qiqiridu. Qünki qorqunq Hudaning jazasi bilən
baoɣlinixliqtur; qorqunqi bar kixi meḥir-muḥəbbəttə
kamalətkə yətküzülgən əməstur. **19** Biz meḥir-muḥəbbət
kərsitimiz, qünki Huda aldi bilən bizgə meḥir-muḥəbbət
kərsətti. **20** Əgər birsi «Hudani səyimən» dəp turup,
qerindixioɣa əqmənlik qilsa, u yaloɣanqidur. Qünki kəz
aldidiki qerindixini səymigən yərdə, kərüp baqmioɣan
Hudani qandaqmu səysun? **21** Xunga bizdə Uningdin:
«Hudani səygən kixi qerindixinimu səysun» degən əmr
bardur.

5 Əysaning Məsiḥ ikənlikigə ixəngən ḥərbir kixi
Hudadin tuoɣuloɣan bolidu; wə tuoɣduroɣuqi [Atini]
səyidioɣan ḥərbir kixi Uningdin tuoɣuloɣuqinimu səyidu.
2 Biz əzimizning Hudaning balilirini səyidioɣanliqimizni
xuningdin bilimizki, Hudani səyüp, Uning əmrlirigə
əməl qiliximizdindur. **3** Hudani səyüx Uning əmrlirigə
əməl qilix deməktur; wə Uning əmrliridə turmaq eoɣir
ix əməstur. **4** Qünki Hudadin tuoɣuloɣanlarning ḥəmmisi
bu dunya üstidin oɣəlibə qilidu; wə dunyaning üstidin
oɣəlibə qiloɣuqi küq — dəl bizning etiqadimizdur. **5**
Bu dunyaning üstidin oɣəlibə qiloɣuqi zadi kimlər?
Pəqət əysani Hudaning Ooɣli dəp etiqad qiloɣuqilar
əməsmu? **6** U bolsa su wə qan arqilik kəlgən zat,
yəni əysa Məsiḥdur; Uning kelixi pəqət su bilənla
əməs, bəlki qan bilənmu idi. Wə bu ixlaroɣa guwaḥlik
bərgüqi bolsa Roḥtur, qünki Roḥ Əzi ḥəqiqəttur. **7** Qünki
Uning tooɣruluq üq guwaḥlik bərgüqi bar: — **8** bular
Roḥ, su wə qandin ibarəttur. Bu üqining [guwaḥliqi]
birdur. **9** Əgər biz insanlarning guwaḥlikini qobul qilsaq,
Hudaning guwaḥliqi bularningkidin üstündur. Huda Əz
Ooɣli tooɣrisida xundaq guwaḥlik bərgən — **10** (Hudaning
Ooɣlioɣa etiqad qiloɣan kixining iqidə xu guwaḥlik
bardur; biraq Hudaoɣa ixənmigən kixi Uni yaloɣanqi
qiloɣan bolidu, qünki U Hudaning Əz Ooɣlini təstiqlioɣan
guwaḥlikioɣa ixənmigən) **11** guwaḥlik dəl xudurki,
Huda bizgə mənggülük ḥayatni ata qildi wə bu ḥayatlik
Uning Ooɣlididur. **(aiōnios g166)** **12** Xunga Ooɣuloɣa igə
boloɣan kixi ḥayatlikqa igə boloɣan bolidu; Hudaning
Ooɣlioɣa igə bolmioɣan kixi ḥayatlikqa igə bolmioɣan
bolidu. **13** Mən bularni Hudaning Ooɣlining namioɣa
etiqad qiloɣan silərgə silərning mənggülük ḥayatqa
igə boloɣanliqinglarni bilixinglar üqün yazdim. **(aiōnios
g166)** **14** Wə bizning Uningoɣa boloɣan toluq ixənq-
hatirjəmlikimiz xundaqki, Uning iradisigə muwapiq
ḥərqandaq bir ixni tilisək, U bizni anglaydu. **15** Uni
ḥərnemə tiliginimizni anglaydu dəp bilgənikənmiz,
duayimizda Uningdin tiliginimizgə erixtuq, dəp bilimiz.
16 Birsi qerindixining əlümgə məḥkum qilmaydioɣan bir
gunaḥ sadir qiloɣanlikini kərsə, uning üqün dua qilsun;
wə Huda əlümgə məḥkum qilmaydioɣan gunaḥ sadir
qiloɣanlar üqün uningoɣa ḥayatlik ata qilidu. Əlümgə
məḥkum gunaḥmu bardur. Uning tooɣrisidin tilisun,
deməymən. **17** Ḥəmmə ḥəqqaniyətsizlik gunaḥtur;
wə əlümgə məḥkum qilmaydioɣan gunaḥmu bar. **18**
Hudadin tuoɣuloɣuqining gunaḥ sadir qilmaydioɣanlikini
bilimiz; qünki əslidə Hudadin tuoɣuloɣan Zat bundaq
kixini qooɣdap qalidu wə axu rəzil uningoɣa tegəlməydu.
19 Əmdi əzimizning Hudadin boloɣanliqimiz əzimizgə
məlum; əmma pütkül dunya bolsa u rəzilning ilkididur.
20 Yənə bizgə məlumki, Hudaning Ooɣli dunyaoɣa kəldi wə
Ḥəqiqiy Boloɣuqini tonuximiz üqün kənglimizni yorutti;
wə biz Ḥəqiqiy Boloɣuqining Əzidə, yəni Uning Ooɣli
əysa Məsiḥdə yaxawatimiz. U bolsa ḥəqiqiy Huda wə
mənggülük ḥayatliqtur! **(aiōnios g166)** **21** Əziz balilirim,
əzünglarni ḥərqandaq butlardin saqlanglar.

Yuḫanna 2

1 **2** Mənki aḳsaḳaldin [Huda təripidin] tallanoɣan
hanimoɣa wə uning əziz balilirioɣa salam! Mən
silərni ḫəḳiḳəttə səyimən wə yaloɣuz mənla əməs, yənə
ḫəḳiḳətni tonuoɣanlarning ḫəmmisi bizdə yaxawatḳan
wə xundaḳla əbədgiqə bizgə yar bolidioɣan ḫəḳiḳətni dəp
silərni səyidu. **(aiōn g165)** **3** Huda'atidin wə Atining Ooɣli
Rəb Əysa Məsiḥdin xapaət, rəḥim-xəpḳət wə hatirjəmlik
silərgə ḫəḳiḳət wə meḥir-muḥəbbət iqidə boloɣay! **4**
Baliliringning arisida biz Atidin əmr tapxuruwaloɣandək
ḫəḳiḳəttə mangoɣanlarni kərginim üqün intayin hursən
boldum. **5** Əmdi, ḫərmətlik hanim, mən səndin bir-
birimizgə meḥir-muḥəbbət kərsitəyli, dəp ətünimən.
Mening sanga yezip ətünginim yengi bir əmr əməs, bəlki
dəsləptin tartip bizdə bar əmrdur **6** (meḥir-muḥəbbət
xuki, uning əmrlirigə əməl ḳilip mengixtur). Mana
bu əmr silər burundin tartip anglap keliwatḳandək,
uningda mengixinglar üqün silərgə tapilanoɣandur. **7**
Qünki nuroɣun aldamqilar dunyaning jay-jaylirida qiḳti.
Ular Əysaning dunyaoɣa insaniy təndə kəlgən Məsiḥ
ikənlikini etirap ḳilmaydu. Bundaḳlar dəl aldamqi wə
dəjjaldur. **8** Biz wə əzünglar singdürgən əjirni yoḳitip
ḳoymay, bəlki toluḳ in'amoɣa igə boluxunglar üqün,
əzünglaroɣa agaḥ bolunglar. **9** Kimki Məsiḥning təlimidin
ḫalḳip qiḳip, uningda qing turmisa, Huda uningoɣa
igə bolmaydu. Lekin Uning təlimidə qing turoɣuqi
bolsa, Ata ḫəm Ooɣul uningoɣa igə bolidu. **10** Əgər
birsi Uning təlimini elip kəlməy silərning yeninglaroɣa
kəlsə, uni əyünglaroɣa baxlimanglar ḫəm uningoɣa
salammu bərmənglar. **11** Qünki undaḳ adəmgə salam
bərgən kixi uning rəzil əməllirigə xerik boloɣuqidur. **12**
Silərgə pütidioɣan yənə kəp səzlirim bar idi; lekin ḳəoɣəz
bilən siyaḥni ixlətkəndin kərə, huxalliḳimizning tolup
texixi üqün yeninglaroɣa berip didar kərüxüp səzlixixni
arzu ḳilimən. **13** Huda təripidin tallanoɣan ḫədəngning
baliliridin sanga salam!

Yuḥanna 3

1 Mənki akṣakal əzüm ḥəḳiḳəttə səygən səyümlük
Gayuskạ salam! **2** I səyümkük [dostum], jening
gülləngəndək, ḥəmmə ixliringning güllinixigə wə
teningning salamət boluxioɣa tiləkdaxmən. **3**
Ḳerindaxlar kelip, səndə boloɣan ḥəḳiḳət tooɣruluḳ
guwaḥliḳ bərgəndə, mən intayin bək huxallandim;
qünki sən ḥəḳiḳəttə dawamliḳ mengiwatisən. **4** Manga
nisbətən, əziz balilirimning ḥəḳiḳəttə mengiwatḳanliḳini
anglaxtinmu qong huxalliḳ yoḳtur. **5** Səyümlük
[dostum], yeningoɣa baroɣan ḳerindaxlaroɣa (gərqə ular
sanga natonux bolsimu) ḳiloɣanliringning ḥəmmisidə
ihlasmənliking ispatlinidu. **6** Ular jamaət aldida sening
bu meḥir-muḥəbbiting tooɣrisida guwaḥliḳ bərdi. Ularni
yənə Hudaning yolioɣa layiḳ səpirigə uzitip ḳoysang,
yahxi ḳiloɣan bolisən. **7** Qünki ular [səpərdə] yat əllik
[etiḳadsizlardin] ḥeq nemə almay, xu mubarək nam
üqün yoloɣa qiḳti. **8** Xunga, ḥəḳiḳət bilən hizmətdax
bolup təng ixligüqi bolux üqün biz xundaḳlarni ḳollap-
ḳuwwətliximizgə tooɣra kelidu. **9** Bu tooɣruluḳ jamaətkə
məktüp yazdim. Lekin ularning arisida əzini qong tutup,
jamaətkə bax bolux təməsidə boloɣan Diotrəpəs bizni
ḳobul ḳilmaydu. **10** Xuning üqün mən baroɣanda, uning
ḳiloɣan əskiliklirini, yəni uning bizning üstimizdin ḳiloɣan
rəzil səzliri bilən oɣəywitini yüzigə salimən; u uninglik
bilənla tohtap ḳalmaydu, yənə [səpərdiki] ḳerindaxlarni
ḳobul ḳilmayla ḳalmay, ḳobul ḳilmaḳqi boloɣanlarnimu
tosidu wə ḥətta ularni jamaəttin ḳooɣlap qiḳiriwatidu.
11 I səyümlük [dostum], yamanliḳtin əməs, yahxiliḳtin
ülgə aloɣin. Yahxiliḳ ḳiloɣuqi Hudadindur. Yamanliḳ
ḳiloɣuqi Hudani ḥeq kərmigəndur. **12** Demitriusni bolsa
ḥəmməylən, ḥətta Ḥəḳiḳətning əzi yahxi guwaḥliḳ
berip təripləydu. Bizmu uningoɣa guwaḥliḳ berimiz wə
guwaḥliḳimizning ḥəḳiḳət ikənlikini sənmu bilisən. **13**
Sanga yazidioɣan yənə kəp səzlirim bar idi; lekin ḳələm
bilən siyaḥni ixlətkəndin kərə, **14** Sən bilən pat arida
didar kərüxüxni arzu ḳilimən; xu qaoɣda dərḳəmdə
səzliximiz. Sanga hatirjəmlik yar boloɣay! Dostlardin
sanga salam. Sənmu [u yərdiki] dostlaroɣa isim-famililiri
boyiqə məndin salam eytḳaysən.

Yəhuda

1 Əysa Məsihning kuli, Yakupning inisi mənki
Yəhudadin qakiriloqanlaroqa, yəni Huda'Atimiz
təripidin səyülgən, Əysa Məsih təripidin koоqdilip
kəlgənlərgə salam. **2** Silərgə rəhimdillik, amanlik-
hatirjəmlik wə mehir-muhəbbət həssiləp ata kilinoqay!
3 I səyümlüklirim, mən əsli silərgə ortak bəhrimən
boluwatkan nijatimiz tooqrisida hət yezixka zor
ixtiyakim bolsimu, lekin hazir buning ornioqa silərni
mukəddəs bəndilərgə bir yolila amanət kilinoqan
etikadni kolunglardin bərməslikkə jiddiy kürəx kilixka
jekiləp uxbu hətni yazmisam bolmidi. **4** Qünki məlum
kixilər — ihlassiz adəmlər, heli burunla munu sorakka
tartilixka pütülgənlər aranglaroqa sukunup kiriwaloqan.
Ular Hudaning mehir-xəpkitini buzukluk kilixning
bahanisioqa aylanduruwaloqan, birdinbir Igimiz wə
Rəbbimiz Əysa Məsihdin tanoqan adəmlərdur. **5**
Xuning üqün mən silərgə xuni esinglaroqa kaytidin
selixni halaymənki (gərqə silər burun həmmə ixlardin
həwərləndürülgən bolsanglarmu), burun Rəb [Özi üqün]
bir həlkni Misirdin kutkuzoqan bolsimu, ularning iqidiki
[Özigə] ixənmigənlərni keyin halak kildi. **6** [Wə silər
xunimu bilisilərki], əslidiki ornida turmay, əz makanini
taxlap kətkən pərixtilərni Rəb uluoq [kiyamət] künining
sorikioqiqə mənggü kixənləp mudhix karangoqulukta
solap saklimakta. **(aïdios g126)** **7** Sodom wə Gomorra
wə ularning ətrapidiki xəhərlərdikilərmu xu ohxax
yolda, yəni xu [pərixtilərgə] ohxax uqioqa qikkan
buzukqilikka wə oqəyriy xəhwətlərgə berilip kətkən,
[keyinki dəwrlər] ularning akiwitidin ibrət alsun üqün
mənggülük ot jazasioqa ərnək kilinip kəydürülgən.
(aiōnios g166) **8** Lekin muxu «qüx kərgüqilər» xu ohxax yol
bilən adəmlərning tənlirinimu buloqimakta, ular hokuk
igilirigə səl karioquqilardin bolup, [ərxtiki] uluoqlaroqimu
hakarət kilixmakta. **9** Lekin hətta bax pərixtə Mikailmu
Musaning jəsiti tooqrisida Iblis bilən muzakirə kilip talax-
tartix kiloqanda, uni hakarətlik sözlər bilən əyibləxkə
petinalmioqan, pəkət «Sanga Pərwərdigarning Özi tənbih
bərsun» dəpla koyoqan. **10** Lekin bu kixilər əzliri
qüxənməydioqan ixlar üstidə kupurluk kilidu. Birak
ular hətta əkilsiz haywanlardək əz təbiitining inkasliri
boyiqə qüxənginiqə yaxap, xu arkilik əzlirini halak
kilidu. **11** Bularning halioqa way! Qünki ular Kabilning
yoli bilən mangdi, mal-mülükni dəp Balaamning azoqan
yolioqa əzini atti wə ular Korahning asiylik kiloqinioqa
[ohxax] ahir halak bolidu. **12** Ular mehir-muhəbbətni
təbrikləx ziyapətliringlaroqa heq tartinmay silər bilən
billə dahil bolidioqan, əzlirinila bakidioqan hətərlik
hada taxlardur. Ular xamallardin həydilip kəlgən
yamoqursiz bulut, yiltizidin komurup taxlanoqan, kəq
küzdiki mewisiz dərəhlər, ikki ketim əlgənlər! **13** Ular
dengizning dawaloquwatkan, buzoqunluk dolkunliri, ular
əz xərməndiqilikini kusmakta; ular ezip kətkən yultuzlar
bolup, ularoqa mənggülük kapkarangoqulukning zulmiti
hazirlap koyuloqandur. **(aiōn g165)** **14** Adəm'atining
yəttinqi əwladi boloqan Hanoh bu kixilər tooqrisida
mundak bexarət bərgən: — «Mana, Rəb tümənminglioqan
mukəddəsliri bilən kelidu, **15** U pütkül insanlarni sorak
kilip, barlik ihlassizlarning ihlassizlarqə yürgüzgən
barlik ihlassizlikliriqa asasən, xundakla ihlassiz
gunahkarlarning Özini hakarətligən barlik əsəbiy
sözlirigə asasən ularni əyibkə buyruydu». **16** Bu kixilər
haman oqotuldap, aoqrinip yüridu, əz həwəslirining
kəynigə kiridu; aoqzida yooqanqilik kilidu, əz mənpəitini
kəzləp baxkilaroqa huxamətqilik kilidu. **17** Lekin, i
səyümlüklirim, Rəbbimiz Əysa Məsihning rosullirining
aldin eytkan sözlirini esinglarda tutunglarki, **18** ular
silərgə: «Ahir zamanda, əzining ihlassiz həwəslirining
kəynigə kirip, mazak kiloquqilar məydanoqa kikidu»
degənidi. **19** Muxundak kixilər bəlgünqilik pəyda
kilidioqan, əz təbiitigə əgəxkən, Rohka igə bolmioqan
adəmlərdur. **20** Lekin silər, i səyümlüklirim, əng
mukəddəs boloqan etikadinglarni ul kilip, əzünglarni
kurup kikinglar, Mukəddəs Rohta dua kilip, **21** adəmni
mənggülük hayatka elip baridioqan Rəbbimiz Əysa
Məsihning rəhimdillikini təlmürüp kütüp, əzünglarni
Hudaning mehir-muhəbbiti iqidə tutunglar. **(aiōnios g166)**
22 Ikkilinip kaloqanlaroqa rəhim kilinglar; **23** bəzilərni ot
iqidin yuluwelip kutulduruwelinglar; bəzilərgə hətta
ətliridin nijasət qüxüp buloqanoqan kiyim-keqikigimu
nəprətləngən halda korkunq iqidə rəhim kilinglar. **24**
əmma silərni yolda teyilip ketixtin saklap, eqilip-yeyilip
Özining xərəplik huzurida əyibsiz turoquzuxka Kadir
Boloquqioqa, yəni Kutkuzoquqimiz birdinbir Hudaoqa
Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik xan-xərəp, **25** həywət-
uluoqluk, kudrət wə hokuk əzəldin burun, hazirmu ta
barlik zamanlaroqiqə boloqay! Amin! **(aiōn g165)**

Wəḥiy

1 Bu kitab Əysa Məsiḥning wəḥiysi, yəni Huda Uningoŋa
Əz ḳul-hizmətkarlirioŋa yeḳin kəlgüsidə yüz berixi
muḳərrər boloŋan ixlarni kərsitixi üqün tapxuroŋan
wəḥiydur. Məsiḥ buni Əz pərixtisini əwətip ḳuli
Yuḥannaoŋa alamətlər bilən ayan ḳildi. **2** Yuḥanna bolsa
Hudaning səz-kalami ḥəmdə Əysa Məsiḥ tooŋrisidiki
guwaḥliḳḳa kərgənlirining ḥəmmisigə guwaḥliḳ bərdi.
3 Bu bexarətni oḳup bərgüqi wə uning səzlirini anglap,
uningda yeziloŋanloroŋa itaət ḳiloŋuqi bəhtliktur! Qünki
wəḥiyning waḳti yeḳindur. **4** Mənki Yuḥannadin Asiya
[əlkisidiki] yəttə jamaətkə salam! Ḥazir bar boloŋan,
ötkəndimu boloŋan ḥəm kəlgüsidə Kəlgüqidin, Uning
təhtining aldidiki yəttə Roḥtin **5** wə sadiḳ Guwaḥqi,
əlümdin tunji Tirilgüqi, jaḥandiki padixaḥlarning
Ḥəkümrani boloŋan Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-
xəpḳət wə hatirjəmlik boloŋay. Əmdi bizni səygüqi,
yəni Əz ḳeni bilən bizni gunaḥlirimizdin yuoŋan **6** wə
bizni bir padixaḥliḳḳa uyuxturup, Əz Atisi Hudaoŋa
kaḥinlar ḳiloŋanoŋa barliḳ xan-xərəp wə küq-ḳudrət
əbədil'əbədgiqə boloŋay, amin! **(aiōn g165)** **7** Mana,
U bulutlar bilən kelidu, xundaḳla ḥər bir kəz, ḥətta
Uni sanjioŋanlarmu Uni kəridu. Yər yüzidiki pütkül
ḳəbilə-həlḳ U səwəblik aḥ-zar ketüridu. Xundaḳ bolidu,
amin! **8** Mən «Alfa» wə «Omega», Muḳəddimə wə
Hatimə Əzümdurmən, ḥazir bar boloŋan, burunmu
bar boloŋan ḥəm kəlgüsidimu bar Boloŋuqidurmən,
xundaḳla Ḥəmmigə Ḳadirdurmən, dəydu Pərwərdigar
Huda. **9** Silərning ḳerindixinglar ḥəm silər bilən
birgə Əysada boloŋan azab-oḳubət, padixaḥliḳ wə səwr-
taḳəttin ortaḳ nesipdixinglar boloŋan mənki Yuḥanna
Hudaning səz-kalami wə Əysaning guwaḥliḳi wəjidin
Patmos degən aralda [məḥbus] bolup turup ḳaloŋandim.
10 «Rəbning küni»də mən Roḥning ilkigə elinixim
bilən, kəynimdin kanay awazidək küqlük bir awazni
anglidim. **11** Bu awaz: «Kəridioŋanliringni kitab ḳilip
yaz wə uni yəttə jamaətkə, yəni Əfəsus, Smirna,
Pərgamum, Tiyatira, Sardis, Filadelfiyə wə Laodikiyadiki
jamaətlərgə əwət» dedi. **12** Manga səz ḳiloŋan awazning
kimning ikənlikini kərüx üqün kəynimgə buruldum.
Buruloŋinimda, kəzümgə yəttə altun qiraoŋdan **13**
wə ularning otturisida uqisioŋa putlirioŋiqə qüxüp
turidioŋan ton kiygən, kəksigə altun kəmər baoŋlioŋan
Insan'ooŋlioŋa ohxaydioŋan biri kəründi. **14** Uning bax-
qeqi aḳ yungdək, ḥətta ḳardək ap'aḳ idi wə kəzliri goya
yalḳunlap turoŋan ottək idi. **15** Putliri humdanda tawlinip
parḳirioŋan tuqḳa ohxaytti, awazi xarḳirap eḳiwatḳan
nuroŋun sularning awazidək idi. **16** U ong ḳolida yəttə
yultuz tutḳan bolup, aoŋzidin ikki bislik ötkür ḳiliq
qiḳip turatti. Qirayi huddi ḳuyaxning toluḳ küqidə
parlioŋandək yarḳin idi. **17** Uni kərginimdə, ayioŋioŋa
əlüktək yiḳildim. U ong ḳolini üstümgə təgküzüp
mundaḳ dedi: — Ḳorḳma, Awwalḳisi wə Ahirḳisi **18**
ḥəmdə ḥayat Boloŋuqi Əzümdurmən. Mən əlgənidim,
əmma mana, Mən əbədil'əbədgiqə ḥayatturmən, əlüm
wə təḥtisaraning aqḳuqliri ḳolumdidur! **(aiōn g165, Hadēs
g86)** **19** Xuning üqün, kərgən ixlarni, ḥazir boluwatḳan
ixlarni wə bulardin keyin bolidioŋan ixlarni yezip ḳaldur.
20 Sən ong ḳolumda kərgən yəttə yultuzning wə yəttə
altun qiraoŋdanning siri mana mundaḳ — yəttə yultuz
yəttə jamaətning əlqiliri wə yəttə qiraoŋdan bolsa yəttə
jamaəttur.

2 — Əfəsustiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoŋin:
«Ong ḳolida yəttə yultuzni tutup, yəttə altun
qiraoŋdanning otturisida Mangoŋuqi mundaḳ dəydu: **2**
— Sening əjir-əməlliringni, tartḳan japaliringni ḥəm
səwr-taḳitingni, rəzil adəmlərning ḳilmixlirioŋa qidap
turalmaydioŋanliḳingni, xundaḳla rosul bolmisimu
əzlirini rosul dəp atiwaloŋanlarni sinap, ularning
yaloŋanqi boloŋanliḳini tonuoŋanliḳingnimu bilimən.
3 Xundaḳ, sening səwr-taḳət ḳiliwatḳanliḳingni,
Mening namim wəjidin japa-muxəḳḳətkə bərdaxliḳ
bərgənlikingni əmma erinmigənlikingni bilimən. **4**
Lekin sanga xu bir etirazim barki, sən əzüngdiki dəsləpki
meḥir-muḥəbbəttin waz kəqting. **5** Xunga ḳaysi ḥaləttin
yiḳilip qüxkənlikingni esinggə elip towa ḳiloŋin, awwalḳi
əməllərni ḳayta ḳiloŋin. Bolmisa yeningoŋa kelimən wə
towa ḳilmisang qiraoŋdeningni jayidin yətkiwetimən.
6 Biraḳ, sening xu artuḳqiliḳing barki, Mən Əzüm
nəprətlinidioŋan Nikolas tərəpdarlirining ḳilmixliridin
sənmu nəprətlinisən. **7** Ḳuliḳi barlar Roḥning
jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oŋəlibə ḳiloŋuqilarni
Hudaning jənnitining otturisidiki ḥayatliḳ dərihining
mewiliridin yeyixkə muyəssər ḳilimən». **8** — Izmirdiki
jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoŋin: — «Awwalḳisi
wə Ahirḳisi, əlgən wə Tirilgüqi mundaḳ dəydu: **9** —
Sening azab-oḳubətliringni wə namratliḳingni bilimən
(lekin sən bay!), Yəḥudiy əməs turup əzlirini Yəḥudiy
dəwaloŋan, Xəytanning bir sinagogi boloŋanlarning
təḥmətlirinimu bilimən. **10** Aldingda qəkidioŋan
azab-oḳubətlərdin ḳorḳma. Mana, Iblis aranglardin
bəziliringlarni sinilixinglar üqün yeḳinda zindanoŋa
taxlitidu. Silər on kün ḳiynilisilər. Taki əlgüqə sadiḳ
boloŋin, Mən sanga ḥayatliḳ tajini kiydürimən. **11**
Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!
Oŋəlibə ḳiloŋuqilar ikkinqi əlümning ziyinioŋa ḥərgiz
uqrimaydu!». **12** — Pərgamumdiki jamaətning əlqisigə
mundaḳ yazoŋin: — «Ikki bislik ötkür ḳiliqi bar Boloŋuqi
mundaḳ dəydu: **13** — Mən sən olturoŋan yərni, yəni
Xəytanning təhti boloŋan jayni bilimən. Xundaḳtimu,
sən Mening namimni qing tutup, ḥətta sadiḳ guwaḥqim
Antipas makaningda, yəni Xəytan turoŋan jayda ḳətl
ḳilinoŋan künlərdimu, Manga ḳiloŋan etiḳadingdin tenip
kətmiding. **14** Lekin sanga xu birnəqqə etirazim barki,
aranglarda Balaamning təlimigə əgəxkənlərdin bəzilər
bolmaḳta — Balaam bolsa Balaḳḳa Israillarni butḳa atap
ḳurbanliḳ ḳilinoŋan gəxni yeyix wə jinsiy buzuḳluḳ
ḳilixḳa azduruxni əgətkənidi. **15** Xuningoŋa ohxax,
silərning aranglarda Nikolas tərəpdarlirining təlimini
tutḳanlarmu bar. **16** Xuning üqün, towa ḳil! Undaḳ
ḳilmisang, yeningoŋa tez arida berip, aoŋzimdiki ḳiliqim
bilən xuloroŋa ḥujum ḳilimən. **17** Ḳuliḳi barlar Roḥning
jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oŋəlibə ḳiloŋuqilar
bolsa yoxurup ḳoyoŋan mannadin berimən wə ḥərbirigə
birdin aḳ tax berimən. Tax üstidə yengi bir isim
pütüklük bolidu, xu isimni uni ḳobul ḳiloŋan kixidin
baxḳa ḥeqkim bilməydu». **18** — Tiyatiradiki jamaətning
əlqisigə mundaḳ yazoŋin: — «Kəzliri yalḳunlioŋan otḳa
wə putliri parḳirak tuqḳa ohxaydioŋan Hudaning

Ooɣli mundak dəydu: **19** — Sening əməlliringni,
meḥir-muḥəbbitingni, etiḳadingni, əjir-hizmitingni
wə səwr-takitingni, xundakla ḥazirki əməlliringning
awwalḳidin exip qüxüwatḳanlikinimu bilimən. **20**
Lekin, sanga xu bir etirazim barki, əzini pəyoɣəmbər
dəp atiwaloɣan axu hotun Yizəbəlgə yol ḳoyuwatisən.
U hotun ḳul-hizmətkarlirimoɣa təlim berip, ularni
jinsiy buzukluk ḳilixḳa wə butḳa atap nəzir ḳilinoɣan
gəxni yeyixkə azdurmakta. **21** Mən uningoɣa towa
ḳiloɣudək wakit bərgənidim, lekin u əz buzuklukioɣa
towa ḳilixni halimaydu. **22** Əmdi mana, Mən uni [eoɣir
kesəl] ornioɣa taxlap yatḳuzimən wə uning bilən zina
ḳiloɣanlar ḳilmixlirioɣa towa ḳilmisa, ularnimu eoɣir
azabḳa qəmdürimən. **23** Uning pərzəntlirinimu əjəllik
kesəl bilən urimən. Xu qaoɣda, barlik jamaətlər niyət-
nixanlarni wə ḳəlblərni kəzitip təkxürgüqining Əzüm
ikənlikimni, xundakla Mening ḥərbiringlaroɣa ḳiloɣan
əməliyitinglaroɣa yarixa yanduridioɣanlikimni bilidu.
24 Lekin, Tiyatiradiki ḳaloɣanlaroɣa, yəni bu təlimni
ḳobul ḳilmioɣanlar (ularning pikri boyiqə, Xəytanning
atalmix «qongḳur sirliri»ni əgənmigənlər), yəni silərgə
xuni eytimənki: Əzünglarda bar boloɣanni Mən kəlgüqə
qing tutunglar. Üstünglaroɣa buningdin baxḳa yükni
artmaymən. **26** Oɣəlibə ḳiloɣuqilaroɣa, yəni əməllirimni
ahiroɣiqə qing tutḳan kixilərgə bolsa, ularoɣa pütkül
əllərgə ḥakim bolux ḥoḳukini berimən. **27** Mana bu
Atam Manga bərgən ḥoḳukḳa ohxax ḥoḳuktur: — «U
ularni təmür kaltək bilən padiqidək baxḳurup, sapal
ḳaqilarni urup qakḳandək tarmar ḳilidu». **28** Mən
uningoɣa tang yultuzinimu ata ḳilimən. **29** Ḳuliḳi barlar
Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaətning əlqisigə mundak yazoɣin:
— «Hudaning yəttə Roḥi wə yəttə yultuzining
Igisi Boloɣuqi mundak dəydu: — Sening əməlliringni
wə xundakla «ḥayat» degən nam-abruyungning
barlikini, lekin əməliyəttə əlük ikənlikingni bilimən.
2 Xunga, oyoɣan, seningdə bar boloɣan, əmma ələy
dəp ḳaloɣan [hislətliringni] küqəyt; qünki Hudayim
aldida əməlliringning tügəl əməslikini bildim. **3** Uning
üqün [səz-kalamni] ḳandak ḳobul ḳilip angliioɣiningni
yadingoɣa kəltürüp, uni qing tutup towa ḳiloɣin. Lekin
oyoɣanmisang Mən ooɣridək üstüngkə kelimən wə sən
ḳaysi saəttə üstünggə kelidioɣinimni ḥərgiz bilməysən. **4**
Lekin Sardista əz kiyimlirigə daoɣ təgküzmigən birnəqqə
xəhs bar. Ular ak kiyim kiyip Mən bilən billə mangidu,
qünki ular buningoɣa layiḳtur. **5** Oɣəlibə ḳiloɣuqilar mana
xundak ak kiyimlərni kiyidu. Mən ularning namini
ḥayatlik dəptiridin ḥərgiz əqürməymən, bəlki ularning
namini Atam Hudaning wə Uning pərixtilirining aldida
oquk etirap ḳilimən. **6** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə
degənlirini anglisun!» **7** — Filadelfiyədiki jamaətning
əlqisigə mundak yazoɣin: — «Mukəddəs wə Ḥəḳiḳiy
Boloɣuqi, xundakla Dawutning aqḳuqioɣa igə Boloɣuqi,
aqsam ḥeqkim yapalmaydu, yapsam ḥeqkim aqalmaydu
degüqi munu ixlarni dəydu: **8** — Sening əməlliringni
bilimən. Sening bir'az küqüng boloɣaq səz-kalamimoɣa
itaət ḳiloɣining wə namimdin tenip kətmigining üqün,
aldingda ḥeqkim yapalmaydioɣan bir ixikni eqip ḳoydum.
9 Mana, Xəytanning sinagogidikilərdin, Yəhudiy əməs
turup əzlirini Yəhudiy dəp atiwaloɣan yaloɣanqilarni
bolsa xundak akiwətkə ḳaldurimənki, ularni kelip
sening ayioɣingoɣa bax uridioɣan wə Mening seni
səygənlikimni bilidioɣan ḳilimən. **10** Sən Mening səwr-
takət yolumdiki səz-kalamimni saḳlap əməl ḳilixing
üqün bu dunyadiki insanlarni sinaxḳa pütkül yər yüzigə
qüxidioɣan wabalik sinakning wakit-saiti kəlgəndə seni
uningdin saḳlap ḳooɣdap ḳalimən. **11** Mən pat arida
kelimən. Tajingni ḥeqkimning tartiwalmasliḳi üqün,
əzüngdə bar boloɣanni qing tutḳin. **12** Oɣəlibə ḳiloɣuqini
bolsa, Hudayimning ibadəthanisioɣa tüwrük ḳilimənki, u
u yərdin əsla qiḳmaydu. Mən uning üstigə Hudayimning
namini, Hudayimning xəḥirining namini, yəni ərxtin
— Hudaning yenidin qüxidioɣan yengi Yerusalemning
namini wə Mening yengi namimni yazimən. **13** Ḳuliḳi
barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!» **14**
— Laodikiyadiki jamaətning əlqisigə mundak yazoɣin:
— «Amin Ataloɣuqi, yəni Sadiḳ wə Ḥəḳiḳiy Guwaḥqi,
Hudaning kainitining kelip qiḳixining Səwəbqisi mundak
dəydu: **15** Sening əməlliringni bilimənki, sən sooɣukmu
əməs, ḳizikmu əməs. Mən sening ya sooɣuk, ya ḳizik
boluxungni halayttim! **16** Sən ya sooɣuk ya ḳizik əməs,
bəlki ilman boloɣanlikiṇg üqün, seni aoɣzimdin ḥə
ḳilimən. **17** Sən bay adəmmən, dələtmən boldum, ḥeq
nərsigə ḥajətmən əməsmən degining bilən əzüngning
oɣerib, biqarə, yoḳsul, kor wə yalingaq ikənlikingni
bilmigəqkə, **18** bay boluxung üqün otta tawlanoɣan
altun, yalingaqlik nomuslukungning yepilixi üqün
kiygüzülüxünggə ak kiyim-keqək, kərüxüng üqün
kəzliringgə sürtüxkə tutiyani məndin setiwelixingni
nəsiḥət ḳilimən. **19** Mən kimni səysəm, xuning əyibini
kərsitip tərbiyiləymən; xuning üqün ḳizoɣin kəyüp-
pixip towa ḳil. **20** Mana, Mən ḥazir ixik aldida turup,
ixikni ḳeḳiwatimən. Əgər biri awazimni anglap ixikni
aqsa, uning yenioɣa kirimən. Mən uning bilən, umu
Mən bilən billə oɣizalinidu. **21** Oɣəlibə ḳiloɣuqini bolsa,
Mənmu oɣəlibə ḳilip, Atamning təhtidə uning bilən
birgə olturoɣinimdək, unimu təhtimdə Mən bilən birgə
olturuxḳa muyəssər ḳilimən. **22** Ḳuliḳi barlar Roḥning
jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

4 Andin mən ḳariwidim, mana, asmanda bir ixik
eqiḳlik turatti. Mən tunji ḳetim angliioɣan kanay
awazioɣa ohxap ketidioɣan awaz manga: «Bu yakḳa
qik, sanga bulardin keyin yüz berixi mukərrər boloɣan
ixlarni kərsitəy» dedi **2** wə dərḥal mən Roḥning ilkidə
boldum; mana, ərxtə bir təht, təhttə bir zat olturatti.
3 Təhttə olturoɣuqining ḳiyapiti yexil ḳaxtax wə ḳizil
kwartsḳa ohxaytti. Təhtning qərisini zumrəttək bir
ḥəsən-ḥüsən orap turatti. **4** Təhtning ətrapida yənə
yigirmə tət təht bar idi. Təhtlərdə ak kiyimlər bilən
kiyingən, baxlirioɣa altun taj takaloɣan yigirmə tət
akṣakal olturatti. **5** Təhttin qakmaḳlar qekip, türlük
awazlar wə güldürmamilar anglinip turatti. Təhtning
aldida yalḳunlap turoɣan yəttə məx'əl kəyüp turatti;
bular Hudaning yəttə Roḥi idi. **6** Təhtning aldi huddi
hrustaldək parḳirap turidioɣan, süzük əynək dengizdək
idi. Təhtning otturisida wə təhtning qərisidə, aldi wə
kəyni kəzlər bilən toloɣan tət ḥayat məhluk turatti. **7**
Birinqi məhluk xiroɣa, ikkinqi məhluk bukioɣa ohxaytti.
Üqinqi məhlukning yüzi adəmning qirayioɣa ohxaytti.
Tətinqi məhluk pərwaz ḳiliwatḳan bürkütkə ohxaytti. **8**

Tət ḥayat məhlukning ḥərbirining altidin ḳaniti bar idi; ularning pütün bədinining qərisi ḥətta iq təripimu kəzlər bilən tolоɣanidi; ular keqə-kündüz tohtimay: — «Mukəddəs, mukəddəs, mukəddəstur, Bar bolоɣan, ḥazirmu bar ḥəm kəlgüsidimu Bolоɣuqi, Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda!» — deyixətti. **9** Ḥayat məhluklar təhttə olturоɣan əbədil'əbəd ḥayat Bolоɣuqini uluоɣlap, Uningоɣa ḥərmət-xəwkət wə təxəkkür izhar kiloɣinida, **(aiōn g165)** **10** yigirmə tət akṣaḳal təhttə olturоɣuqining ayioɣioɣa yiḳilip əbədil'əbəd ḥayat Bolоɣuqioɣa bax ḳoyup səjdə ḳilatti, tajlirini təhtning aldioɣa taxlap ḳoyup, mundaḳ deyixətti: — **(aiōn g165)** **11** «Sən, i Pərwərdigarimiz wə Hudayimiz, Xan-xərəp, ḥərmət-xəḥrət wə ḳudrətkə layiḳtursən. Qünki Өzüng ḥəmmini yaratting, Ularning ḥəmmisi iradəng bilən məwjut idi wə yaritildi!»

5 Andin təhttə olturоɣuqining ong ḳolida iq wə tax təripigə hət pütülgən wə yəttə məḥür bilən peqətləngən bir oram yazmini kərdüm. **2** Yuḳiri awaz bilən: «Oram yazmini eqip, peqətlərni yexixkə kim layiḳtur?» dəp towlioɣan ḳawul bir pərixtinimu kərdüm. **3** Lekin nə ərxtə nə yər üzidə nə yər astida oram yazmini aqalaydioɣan yaki iqigə ḳariyalaydioɣan ḥeqkim qiḳmidi. **4** Oram yazmini eqixḳa yaki iqigə ḳaraxḳa layiḳ birərsi tepilmioɣaqḳa, ḳattiḳ yioɣliwəttim. **5** Andin akṣaḳallardin biri manga: — Yioɣlima! Ḳara, Yəḥuda ḳəbilisidin bolоɣan xir — Dawutning yiltizi Bolоɣuqi oɣəlibə ḳildi; xunga oram yazmini wə uning yəttə peqitini eqixḳa U ḳadir, — dedi. **6** Andin ḳarisam, təht bilən tət ḥayat məhlukning arilikida, akṣaḳallar otturisida bir Ḳoza ərə turatti. U yengila booɣuzlanoɣandək ḳilatti; Uning yəttə münggüzi wə yəttə kəzi bolup, bu kəzlər Hudaning pütkül yər üzigə əwətkən yəttə Roḥi idi. **7** Ḳoza berip, təhttə olturоɣuqining ong ḳolidin oram yazmini aldi. **8** Yazmini aloɣanda, tət ḥayat məhluk wə yigirmə tət akṣaḳal ḳozining ayioɣioɣa yiḳildi; ularning ḥərbirining qiltari wə ḥuxbuy bilən toloɣan altun qiniliri bar idi (bu ḥuxbuy mukəddəs bəndilərning dualiri idi). **9** Ular yengi bir küy eytixti: — «Oram yazmini elixḳa, Wə peqətlərni eqixḳa layiḳsən; Qünki booɣuzlanding Wə ḥər ḳəbilidin, ḥər tildin, Ḥər millətdin, ḥər əldin boloɣan insanlarni Өz ḳening bədili bilən setiwelip, Hudaoɣa mənsup ḳilding. **10** Ularni Hudayimiz üqün bir padixaḥlikḳa uyuxturup, Kaḥinlar ḳilding. Ular yər üzidə ḥəküm süridu». **11** Andin kərdüm wə mana, təhtning, ḥayat məhlukларning wə akṣaḳallarning ətrapida nuroɣunlioɣan pərixtilərning awazini anglidim. Ularning sani tümən ming-tümən ming, milyon-milyon idi. **12** Ular yuḳiri awaz bilən: — «Booɣuzlanoɣan ḳoza ḳudrət, dələt, danalik, küq-ḳuwwət, ḥərmət, xan-xərəp Wə mədḥiyigə layiḳtur» deyixətti. **13** Andin mən ərx, yər yüzi, yər asti wə dengizdiki ḥərbir məhluk wə ularning iqidə bar boloɣanlarning ḥəmmisining: — «Təhttə Olturоɣuqioɣa wə Ḳozioɣa Mədḥiyə, ḥərmət, xan-xərəp wə ḥoḳuḳ-ḳudrət Əbədil'əbədgiqə mənsup boloɣay!» deginini anglidim. **(aiōn g165)** **14** Tət ḥayat məhluk «Amin!» dəp jawab ḳayturatti, akṣaḳallar yərgə yiḳilip səjdə ḳilatti.

6 Andin Ḳoza yəttə peqətning birini aqḳanda, mən ḳarap turdum. Tət ḥayat məhluktin birining güldürmamidək awaz bilən: «Kəl!» deginini anglidim. **2** Kərdümki, mana bir aḳ at kəldi! Atḳa mingüqining ḳolida bir oḳ-ya bar idi; uningоɣa bir taj berildi. U oɣəlibə ḳiloɣuqi süpitidə zəpər ḳuqux üqün jənggə atlandi. **3** Ḳoza ikkinqi peqətni aqḳanda, ikkinqi ḥayat məhlukning: «Kəl!» deginini anglidim. **4** Yənə bir at otturioɣa qiḳti, uning rənggi ḳipḳizil idi. Atḳa mingüqigə yər yüzidiki tinqlikni elip ketix wə insanlarni əzara ḳiroɣinqilikḳa selix ḥoḳuḳi berildi. Uningоɣa yənə qong bir ḳiliq berildi. **5** Ḳoza üqinqi peqətni aqḳanda, üqinqi ḥayat məhlukning: «Kəl!» deginini anglidim. Mən kərdümki, mana bir ḳara at kəldi. Atḳa mingüqining ḳolida bir taraza bar idi. **6** Tət ḥayat məhlukning arisidin: — «Bir tawaḳ buoɣday bir dinarius puloɣa, Üq tawaḳ arpa bir dinarius puloɣa setilidu. Əmma zəytun yeoɣioɣa wə xarabḳa zərər yətküzmigin!» — degəndək bir awazni anglidim. **7** Ḳoza tətinqi peqətni aqḳanda, tətinqi ḥayat məhlukning: «Kəl!» degən awazini anglidim. **8** Kərdümki, mana bir tatirang atni kərdüm. Atḳa mingüqining ismi «Өlüm» idi. Uning kəynidin təḥtisara əgixip keliwatatti. Ularoɣa yər yüzining tət tin birigə ḥəkümranlik ḳilip, ḳiliq, aqarqilik, waba wə yər yüzidiki yirtḳuq ḥaywanlar arḳilik adəmni əltürüx ḥoḳuḳi berildi. **(Hadēs g86)** **9** Ḳoza bəxinqi peqətni aqḳanda, Hudaning səz-kalami üqün wə izqil guwaḥlik bərgənliki wəjidin əltürülgənlərning janlirini ḳurbangaḥning tegidə kərdüm. **10** Ular ḳattiḳ awaz bilən nida selixip: — Əy ḥakimmutlək Igimiz, mukəddəs wə ḥəḳiḳiy Boloɣuqi! Sən ḳaqanoɣiqə yər yüzidə turuwatḳanlarni sorak ḳilmay, ulardin ḳenimizning intiḳamini almaysən? — deyixətti. **11** Ularning ḥərbirigə birdin aḳ ton berildi. Ularoɣa, əzünglaroɣa ohxax əltürülidioɣan ḳul-buradərliringlar ḥəm ḳerindaxliringlarning sani toxḳuqə azoɣinə waḳit aram elixinglar kerək, dəp eytildi. **12** Andin mən Ḳoza altinqi peqətni aqḳinida kərdümki, mana dəḥxətlik bir yər təwrəx yüz bərdi, ḳuyax bəəyni ḳara yungdin toḳuloɣan bəzdək ḳapḳara rənggə, tolun ay bolsa ḳanning rənggigə kirdi. **13** Ənjür dərihining ḳattiḳ boranda silkinixidin ənjür oɣoriliri yərgə təküлgəndək, asmandiki yultuzlarmu yər üzigə təküldi. **14** Asman huddi oram yazmining türülginidək oɣayib boldi, ḥərbir taoɣ wə aral ornidin yətkəldi; **15** ḥəmdə dunyadiki padixaḥlar, mətiwərlər, sərdarlar, baylar, küqlüklər, ḳullar wə ḥərlərning ḥəmmisi əngkürlərgə wə taoɣlarning kamarlirioɣa yoxurundi. **16** Ular taoɣlaroɣa wə ḳoram taxlaroɣa mundaḳ dəp jar saldi: — «Üstimizgə qüxünglar! Bizni təhttə Olturоɣuqining siymasidin ḥəm Ḳozining oɣəzipidin yoxurunglar wə saḳlanglar! **17** Qünki Ularning dəḥxətlik oɣəzəp küni kəldi, əmdi kim put tirəp turalisun?!».

7 Uningdin keyin mən kərdümki, tət pərixtə yər yüzining tət bulungida turatti. Ular ḥərḳandaḳ xamalning ḳurukluḳ, dengiz ḥəm dəl-dərəhlərgə urulmasliḳi üqün yər yüzining tət təripidin qiḳidioɣan xamalni tizginləp turatti. **2** Mən ḥayat Hudaning məḥürini aloɣan, kün qiḳixtin kətüriliwatḳan baxḳa bir pərixtini kərdüm. U ḳattiḳ awaz bilən ḳurukluḳ wə dengizlarni wəyran ḳilix ḥoḳuḳi berilgən axu

tət pərixtigə: **3** «Biz Hudaning ḳul-hizmətkarlirining
pexanisigə məḥür baskuqə, ḳurukluk, dengiz wə dəl-
dərəhlərni wəyran ḳilmanglar!» dəp towlidi. **4** Mən
məḥürləngənlərning sanini anglidim — Israillarning
ḥərḳaysi ḳəbililiridin bir yüz ḳirik tət ming kixi, yəni: —
5 Yəḥuda ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Rubən ḳəbilisidin
on ikki ming kixi, Gad ḳəbilisidin on ikki ming kixi, **6**
Axir ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Naftali ḳəbilisidin
on ikki ming kixi, Manassəḥ ḳəbilisidin on ikki ming
kixi, **7** Ximeon ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Lawiy
ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Issakar ḳəbilisidin on ikki
ming kixi, **8** Zəbulun ḳəbilisidin on ikki ming kixi,
Yüsüp ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Binyamin ḳəbilisidin
on ikki ming kixi məḥürləngənidi. **9** Bu ixlardin keyin
kərdümki, mana ḥər əl, ḥər ḳəbilə, ḥər millətdin boloŋan,
ḥərhil tillarda səzlixidioŋan san-sanaḳsiz zor bir top
halayiḳ təhtning wə Ḳozining aldida turatti; ularning
ḥəmmisigə aḳ ton kiydürülgən bolup, ḳollirida horma
xahliri tutḳanidi. **10** Ular yuḳiri awaz bilən: — «Nijat
təhttə olturoŋuqi Hudayimizoŋa wə Ḳozioŋa mənsup
boloŋay!» dəp warḳirixatti. **11** Barliḳ pərixtilər təhtning,
aḳsaḳallarning wə tət ḥayat məhlukning ətrapioŋa
olaxḳanidi. Ular təhtning aldida yiḳilip, Hudaoŋa səjdə
ḳilip mundaḳ deyixətti: — **12** «Amin! Ḥəmd-mədḥiyə,
xan-xərəp, Danaliḳ wə təxəkkür, Ḥərmət wə küq-ḳudrət
Hudayimizoŋa əbədil'əbədgiqə mənsup boloŋay, amin!»
(aiōn g165) **13** Əmdi aḳsaḳallardin biri məndin: — Bu aḳ
ton kiydürülgən kixilər kim bolidu, ḳəyərdin kəldi? —
dəp soridi. **14** — Təḳsir, bu əzlirigə məlumdur, — dedim.
U manga: — Bular dəḥxətlik azab-oḳubətni bexidin
ətküzüp kəlgənlər. Ular tonlirini Ḳozining ḳenida yuyup
ap'aḳ ḳiloŋan. **15** Xunga ular Hudaning təhtining aldida
turup, ibadəthanisida keqə-kündüz Uning hizmitidə
bolidu; təhttə Olturoŋuqi bolsa ularning üstigə qedirini
sayiwən ḳilidu. **16** Ular yənə ḥeq aq ḳalmaydu, ḥeq
ussimaydu, ularoŋa nə aptap, nə piziqirim issiḳ ḥeq
urmaydu. **17** Qünki ularni təhtning otturisidiki Ḳoza
baḳidu wə ḥayatliḳ süyi bulaḳlirioŋa elip baridu; wə
Huda ularning ḥərbir kəz yexini sürtidu, — dedi.

8 Ḳoza yəttinqi peqətni aqḳanda, ərxtə yerim saətqə
jimjitliḳ ḥəküm sürdi. **2** Andin Hudaning aldida
turidioŋan yəttə pərixtini kərdüm. Ularoŋa yəttə kanay
berildi. **3** Altun huxbuydan tutḳan yənə bir pərixtə
kelip, huxbuygaḥning aldida turdi. Barliḳ muḳəddəs
bəndilərning dualiri bilən birliktə təhtning aldidiki altun
huxbuygaḥ üstidə [Hudaoŋa] atap sunuxḳa uningoŋa
kəp huxbuy berildi. **4** Wə huxbuyning tütünliri
muḳəddəs bəndilərning dualiri bilən billə pərixtining
ḳolidin Hudaning aldioŋa kətürüldi. **5** Andin pərixtə
huxbuydanni ḳolioŋa elip, uni ḳurbangaḥdiki ot bilən
toldurup, yər yüzigə atti; xuning bilən türlük awazlar,
güldürmamilar anglandi, ḳaḳmaḳlar ḳeḳildi wə bir yər
təwrəx boldi. **6** Andin ḳollirioŋa birdin kanay tutḳan
yəttə pərixtə kanaylirini qelixḳa ḥazirlandi. **7** Birinqi
pərixtə kaniyini qaldi; xuning bilən məldür wə ot ḳan
arilax pəyda bolup yər yüzigə taxlandi, zeminning üqtin
biri kəydürüldi, dəl-dərəhlərning üqtin biri kəydürüldi
wə pütkül yexil ot-qəplər kəydürüldi. **8** Ikkinqi pərixtə
kaniyini qaldi; xuning bilən goyaki lawuldap kəyüwatḳan
yooŋan bir taoŋdək oŋayət zor [bir jisim] dengizoŋa
taxlandi. Dengizning üqtin biri ḳanoŋa aylandi **9** wə
dengizdiki janiwarlarning üqtin biri əldi; kemilərning
üqtin biri wəyran boldi. **10** Üqinqi pərixtə kaniyini qaldi;
xuning bilən asmandin məx'əldək yalḳunlap yanoŋan
qong bir yultuz qüxti; u dəryalarning üqtin birining
wə bulaḳlarning suliri üstigə qüxti. **11** Yultuzning
ismi «Kəkrə» idi. Sularning üqtin biri kəkridək bolup
kətti, sular aqqiḳ bolup kətkəqkə nuroŋun adəm sudin
əldi. **12** Tətinqi pərixtə kaniyini qaldi; xuning bilən
ḳuyaxning üqtin biri, ayning üqtin biri wə yultuzlarning
üqtin biri uruldi. Nətijidə, ḳuyax, ay wə yultuzlarning
yoruḳluḳining üqtin biri ḳarangoŋulaxti, kündüzning
üqtin biridə yoruḳluḳ yoḳaldi, keqining üqtin biridimu
xundaḳ boldi. **13** Yənə kərdümki, asmanning otturisida
uqup ketiwatḳan bir bürkütning ḳattiḳ awaz bilən: —
«Kanayni qelixḳa təmxəlgən ḳaloŋan üq pərixtining
kanay awazliri anglansa yər yüzidə turuwatḳanlarning
ḥalioŋa way, way, way!» deginini anglidim.

9 Bəxinqi pərixtə kaniyini qaldi; mən asmandin yərgə
qüxüp kətkən bir yultuzni kərdüm. Tegi yoḳ ḥangoŋa
baridioŋan ḳudukning aqḳuqi uningoŋa berildi, **(Abyssos
g12)** **2** U tegi yoḳ ḥangning ḳudukini aqti. Ḳudukṭin
yooŋan humdanning isidək tütün ərləp qiḳti. Ḥangning
ḳudukining tütünidin ḳuyax wə kəkni ḳarangoŋuluḳ
basti. **(Abyssos g12)** **3** Tütünning iqidin yər yüzigə
qekətkə yaoŋdi. Ularoŋa yər yüzidiki qayanlardək qeḳix
küqi berilgənidi. **4** Ularoŋa yər yüzidiki ot-qəplərgə
wə ḥərḳandaḳ əsümlük yaki dəl-dərəhlərgə zərər
yətküzmənglar, pəḳət pexanisidə Hudaning məḥüri
bolmioŋan adəmlərgila zərər ḳilinglar, dəp eytildi. **5**
Ularoŋa adəmlərni əltürüxkə əməs, bəlki bəx ayoqiqə
ḳiynaxḳa yol ḳoyuldi; ular yətküzidioŋan azab adəmni
qayan qaḳḳandikidək azab idi. **6** Xu künlərdə, insanlar
əlümni izdəydu, lekin tapalmaydu; əlümni seoqinidu,
lekin əlüm ulardin ḳaqidu. **7** Qekətkilərning ḳiyapiti
huddi jənggə ḥazirlanoŋan atloroŋa ohxaytti. Baxlirida
bolsa altun tajḳa ohxaydioŋan bir nərsə bolup, qirayi
adəmningkigə ohxaytti. **8** Qaqliri ayallarning qeqioŋa,
qixliri xirning qixioŋa ohxaytti. **9** Ularning kəkrikidiki
sawuti təmür sawutloroŋa ohxaytti; ḳanatlirining awazi
jənggə atlanoŋan nuroŋun at-ḥarwilarning awazioŋa
ohxaytti. **10** Qayanlarningkigə ohxax ḳuyruḳliri wə
nəxtərliri bar idi. Adəmni bəx ay azabḳa salidioŋan
küq bolsa ḳuyruḳlirida idi. **11** Ularni idarə ḳilidioŋan
padixaḥi, yəni tegi yoḳ ḥangning pərixtisi bar idi.
Uning ibraniyqə ismi Awaddon; grekqə ismi Apoliyon
idi. **(Abyssos g12)** **12** Birinqi «way» ətüp kətti. Mana,
buningdin keyin yənə ikki «way» kelidu. **13** Altinqi
pərixtə kaniyini qaldi; mən Hudaning aldidiki altun
ḳurbangaḥning tət münggüzidin qiḳḳan bir awazni
anglidim, bu awaz kanayni tutḳan altinqi pərixtigə: —
Qong əfrat dəryasining yenida baoŋlaḳliḳ tət pərixtini
boxat, dedi. **15** Dəl xu saət, xu kün, xu ay, xu yil
üqün ḥazirlap ḳoyuloŋan bu tət pərixtə insanlarning
üqtin birini ḥalak ḳilix üqün baoŋlaḳtin boxitildi. **16**
Bularning atliḳ ləxkərlər ḳoxunining sani ikki yüz milyon
idi. Ularning sanining jakarlanoŋanliḳini anglidim. **17**
Oŋayibanə kərünüxtə kəzümgə kərüngən at wə üstigə
mingənlər mana mundaḳ idi: atliḳlarning kəkrikidiki
sawuti qooŋdək ḳizil, kək yaḳuttək kək wə günggürttək

serik idi. Atlarning baxliri xirning bexidək idi; ularning
eoɣizliridin ot, tütün wə günggürt qikip turatti. 18
Bu üq baladin, yəni atlarning aoɣzidin qikkan ot wə
tütün wə güngürttin insanlarning üqtin biri eltürüldi.
19 Qünki atlarning küqi eoɣizlirida wə kuyruklirida
idi; ularning kuyruklirining yilanlaroɣa ohxax bexi
bolup, bular bilən adəmni zəhimləndürətti. 20 Kaloɣan
insanlar, yəni bu balayi'apətlərdin eltürülməy kaloɣanlar
əz kollirining əməllirigə towa kilmidi, yəni jinlaroɣa,
kərəlməs, angliyalmas wə mangalmas altun, kümüx, tuq
wə yaoɣaq butlaroɣa qokunuxtin waz kəqmidi. 21 Ular
katillik, sehirgərlik, jinsiy buzukluk wə ooɣrilikliroiɣimu
towa kilmidi.

10 Andin keyin, ərxtin qüxüwatkan yənə bir küqlük
pərixtini kərdüm. U bir parqə bulut bilən
yepinoɣan bolup, bexining üstidə bir həsən-hüsən bar
idi. Qirayi kuyaxka, putliri ot tüwrükkə ohxaytti; 2
kolida bir kiqik eqiklik oram yazma bar idi. U ong
putini dengiz üstigə, sol putini kuruklukka koyup
turup, 3 xirning hərkirixigə ohxax kattik awaz bilən
warkiridi. U warkirioɣanda, yəttə güldürmama əz
awazlirini anglitip səz kildi. 4 Yəttə güldürmama səz
kiloɣanda, degənlirini hatiriliwalmakqi bolup turattim.
Birak asmandin: — «Yəttə güldürmamining eytkanlirini
məhürləp, ularni hatirilimə» degən awazni anglidim. 5
Dengiz həm kurukluknıng üstidə turoɣan, mən kərgən
u pərixtə ong kolini asmanoɣa kətürüp, 6 asmanlar
həm ularda boloɣanlarning həmmisini, yər-zemin həm
uningda boloɣanlarning həmmisini, dengiz həm uningda
boloɣan həmmisini Yaratkuqi, yəni əbədil'əbədgiqə
hayat Yaxioɣuqi bilən kəsəm kilip: — Wakit yənə kəynigə
sürülməydu; (aiōn g165) 7 bəlki yəttinqi pərixtə kanay
qelix aldida, yəni awazi anglinix aldidiki künlərdə,
Hudaning Əz kul-hizmətkarliri boloɣan pəyoɣəmbərlərgə
hux həwirini yətküzginidək Uning siri tügəllinip, əməlgə
axidu, — dedi. 8 Mən asmandin angliɣan awaz manga
yənə səzləp: — Berip, dengiz həm kurukluknıng üstidə
turoɣan pərixtining kolidiki eqiklik oram yazmini aloɣin,
dedi. 9 Mən berip, pərixtining kiqik oram yazmini manga
berixini soridim. U manga: — Buni elip yə! Axkazininqni
zərdab kilidu, birak aoɣzing həsəldək tatlik bolidu, dedi.
10 Mən xuning bilən kiqik oram yazmini pərixtining
kolidin elip yedim; dərwəkə aoɣzimoɣa həsəldək tatlik
tetidi, lekin yegəndin keyin axkazinim zərdab boldi. 11
Xuning bilən manga: — Sən kəp millətlər, əllər wə hər
hil tillarda səzlixidioɣanlar wə padixahlar tooɣrisidiki
wəhiy-bexarətlərni yənə jakarlixing lazim, deyildi.

11 Manga əlqigüq həsidək bir komux berilip,
mundak deyildi: «Baroɣin, Hudaning ibadəthanisi,
kurbangahi wə u yərdə ibadət kiliwatkanlarni əlqigin.
2 Lekin ibadəthanining taxkiriki hoylisini əlqiməy
koy, qünki u yər yat taipilərgə berildi, xuning bilən
mukəddəs xəhər kirik ikki ay dəpsəndə kilinidu. 3
Mən ikki guwahqimoɣa kudrət berimən, xuning bilən
ular bəz kiyim kiyip, wəhiy-bexarətlərni bir ming ikki
yüz atmix kün yətküzidu» 4 (bular yər-zeminning
Rəbbi aldida turoɣan ikki tüp zəytun dərihi wə ikki
qiraoɣdandur). 5 Birərsi ularni zəhimləndürməkqi
bolsa, eoɣizliridin ot pürkülüp qikip, düxmənlirini yəp
tügitidu. Ularni zəhimləndürməkqi boloɣanlar mana
xundak əltürülidu. 6 Ular bexarət-wəhiyni yətküzgən
künlərdə yamoɣur yaoɣdurmaslikka asmanni etiwetix
kudritikə igə; sularni kanoɣa aylandurux wə hərhil
bala-waba bilən yər-zeminni halioɣan wakitta urux
kudritigimu igə. 7 Ularning guwahlik wəzipisi ayaoɣlixixi
bilən, tegi yok hangdin kikidioɣan diwə ular bilən
elixidu wə ularni yengip əltüridu. (Abyssos g12) 8
Jəsətliri rohiy jəhəttin Sodom wə Misir dəp atilidioɣan
xu katta xəhərning oɣol koqisida yatidu; xu yərdə
ularning Rəbbimu krestləngənidi. 9 Hər millətttin, hər
kəbilidin wə hər hil tilda səzlixidioɣanlardin, hər əldin
boloɣan adəmlər ularning jəsətlirigə üq yerim kün
tikilip karaydu wə jəsətlərning yərlikkə koyuluxioɣa
yol koymaydu. 10 Yər yüzidə turuwatkanlar ularning
bu halidin huxallinip, təbriklixip, bir-birigə hədiyələr
əwətixidu; qünki bu ikki pəyoɣəmbər yər yüzidikilərni
kiynaytti. 11 Lekin üq yerim kündin keyin, Hudadin
kəlgən hayatlik nəpisi ikkiyləngə kirdi, ular ornidin
put tirəp turdi; ularoɣa karawatkanlarning üstigə qong
bir korkunq qüxti. 12 Andin ular ikkəyləngə ərxtin
kəlgən: — «Bu yakka qik!» degən yukiri bir awazni
anglidi; xuning bilən ular düxmənlirining kəz aldida bir
bulut iqidə asmanoɣa kətürüldi. 13 Dəl xu saət iqidə
xiddətlik yər təwrəx yüz bərdi, xəhərning ondin biri
gumran bolup, yəttə ming kixi halak boldi. Kaloɣanliri
dəkkə-dükkigə qəmüp, ərxtiki Hudani uluoɣlaxti. 14
Ikkinqi «way» ətüp kətti; mana, üqinqi «way» kelixkə az
kaldi. 15 Andin yəttinqi pərixtə kaniyini qaldi; ərxtə
yukiri awazlar anglinip mundak deyildi: — «Dunyaning
padixahliki Pərwərdigarimiz Wə uning Məsihining
padixahliki boldi, U əbədil'əbədgiqə həküm süridu».
(aiōn g165) 16 Hudaning aldida əz təhtliridə olturoɣan
yigirmə tət akşakal yərgə yikilip bax koyup, Hudaoɣa
səjdə kilip mundak deyixti: — 17 «Xükürlər eytimiz
sanga, I bar Boloɣuqi wə bar boloɣan Həmmigə Kadir
Pərwərdigar Huda, Qünki uluoɣ kudritingni kolungoɣa
elip, Həkümüngni yürgüzüxkə baxliding. 18 Əllər
oɣəzəpləngənidi, əmdi Sening oɣəziping yetip kəldi!
Əlgənlərni sorak kilix, Kul-hizmətkarliring boloɣan
pəyoɣəmbərlərni, Mukəddəs bəndilərni, Təwən yaki
katta bolsun namingdin korkkanlarni in'amioɣa igə
kilix, Yər yüzini halak kiloɣanlarni halak kilix wakti
kəldi». 19 Andin Hudaning ərxtiki ibadəthanisi eqildi wə
uning əhdə sanduki ibadəthanida kəründi; kakmaklar,
türlük awazlar, güldürmamilar, yər təwrəx wə dəhxətlik
məldür boldi.

12 U qaoɣda, ərxtə ajayip bir karamət pəyda boldi
— u kuyaxni yepinqakioɣan, putlirining astida
ay, bexida on ikki yultuzluk taj bar bir ayal idi. 2
U hamilidar bolup, toloɣak yəp tuoɣux azabida dad-
pəryad kətürdi. 3 Andin ərxtə yənə bir alamət kəründi
— mana, yəttə baxlik, on münggüzlük, yəttə bexida
yəttə taj bar boloɣan qong bir kizil əjdiha turatti. 4
U kuyruki bilən asmandiki yultuzlarning üqtin birini
süpürüp, ularni yər yüzigə qərüwətti. Əjidiha tuoɣay dəp
kaloɣan ayal yənggigən haman uning balisini yalmap
yutuwətməkqi bolup uning aldida turdi. 5 Ayal bir
bala, yəni pütün əllərni təmür hasisi bilən padiqidək
bakidioɣan bir ooɣul tuoɣdi. Bala bolsa Hudaning wə

Uning təhtining aldioŋa oŋaqqidə elip qikildi. **6** Ayal
qəlgə kaqti; u yərdə uning 1260 kün bekilixi üqün
uningoŋa Huda təripidin hazirlap koyuloŋan bir jay bar
idi. **7** Andin ərxtə jəng boldi. [Bax pərixtə] Mikail wə
uning pərixtiliri əjdiha bilən jəng kiloŋili turdi; əjdihamu
əz pərixtiliri bilən ularoŋa etildi. **8** Lekin u üstünlük
kazinalmidi, uningoŋa wə pərixtilirigə ərxtə turuxka
orun kalmidi. **9** Xuning bilən zor əjdiha, yəni Iblis wə
Xəytan dəp ataloŋan, pütün jahanni azduroŋuqi heliki
kədimiy yilan yər yüzigə taxlandi. Uning pərixtilirimu
uning bilən təng taxlandi. **10** Andin mən ərxtə yukiri
bir awazning mundak degənlikini anglidim: — «Kəldi
Hudayimizning nijatliki, kudriti, padixahliki wə Uning
Məsihining hokuki! Qünki kerindaxlirimizning üstidin
Hudayimizning aldida keqə-kündüz xikayət kilip turoŋan
xikayət kiloŋuqi ərxtin taxliwetildi; **11** kerindaxlar
uning üstidin Kozining keni wə ularning guwahlik səzi
bilən oŋalib kəldi; Ular hətta əlümni kəzigə ilmay əz
jenini əziz kərmidi. **12** Xuning üqün, xadlininglar, əy
ərxlər wə ularda turuwatkalar! Lekin halinglaroŋa way,
əy yər wə dengizlar! Qünki Iblis üstünglaroŋa qüxti;
Waktining az kaloŋanlikini bilgəq, Oləzəp-kəhri bilən
kəldi!». **13** Əjdiha əzining yər yüzigə taxlanoŋanlikini
kərüp, ooŋul balini tuoŋkan ayalni koooŋlaxka baxlidi. **14**
Ayalning yilanning yüzidin daldilinixi, qəldə əzi [üqün
hazirlanoŋan] makanioŋa beripbir məzgil, ikki məzgil wə
yerim məzgil bekilsun dəp xu yərgə uqup ketixi üqün,
uningoŋa yooŋan bir bürkütning ikki kaniti berildi. **15**
Andin yilan ayalning arkisidin aoŋzi bilən dəryadək su
pürküp, uni səl bilən ekitip yokatmakqi boldi. **16** Lekin
zemin ayaloŋa yardəm kilip, aoŋzini eqip, əjdiha aoŋzidin
pürküp qikaroŋan dəryani yutuwətti. **17** Buning bilən
əjdihaning ayaloŋa kattik oŋəzipi kelip, uning kaloŋan
nəsli, yəni Hudaning əmrlirigə əməl kilip, Əysaning
guwahlikini tutkan pərzəntliri bilən jəng kiloŋili kətti; u
dengiz sahili üstidə turatti.

13 Andin, dengizdin on münggüzlük, yəttə baxlik
bir diwining qikiwatkanlikini kərdüm. Uning
hərbir münggüzidə birdin taj bar idi, hərbir bexida
kupurluk namliri yezikliki idi. **2** Mən kərgən bu diwə
yilpizoŋa ohxaytti, putliri eyikning putlirioŋa, aoŋzi bolsa
xirning aoŋzioŋa ohxaytti. Əjdiha uningoŋa əz kudriti,
təhti wə zor hokukini bərdi. **3** Diwining baxliridin
biri əjəllik yarilanoŋandək turatti. Lekin, bu əjəllik yara
sakayoŋanidi. Pütkül dunya diwigə həyranuhəs bolup
uningoŋa [əgəxti]. **4** Əjdiha diwigə [səltənətlik] hokuk
bərgəqkə ular əjdihaoŋa qokunuxti. Ular yənə diwigimu
qokunup: — Diwining təngdixi barmu? Uning bilən
kimmu elixalisun? — dedi. **5** Diwigə təkəbburluk wə
kupurluk kilidioŋan eoŋiz berildi; uningoŋa kirik ikki ay
ix kərüxkə hokuk berildi. **6** U Hudaoŋa kupurluk kiloŋili
— Uning namioŋa wə Uning dərgahioŋa, xundakla ərxni
makan kiloŋanloroŋa kupurluk kiloŋili aoŋzini aqti. **7**
Uning mukəddəs bəndilərgə karxi jəng kilip, ularning
üstidin oŋalib kelixigə yol koyuldi; hər kəbilə, hər
millət, hər hil tilda səzlixidioŋan əllərgə həkümranlik
kilix hokuki uningoŋa berildi. **8** Yər yüzidikilərning
həmmisi — aləm apiridə boloŋandin buyan booŋuzlinip
boloŋan Kozining hayatlik dəptirigə nami yezilmioŋanlar
bolsa, uningoŋa səjdə kilidu. **9** Kuliki barlar, buni
anglisun! **10** ««Tutkun bolidu» dəp bekitilgənlər
qokum tutkun bolidu, «kiliqlinidu» dəp bekitilgənlər
qokum kiliqlinip əlidu». Mukəddəs bəndilirining səwri-
takiti wə etikadi mana xu ixlarda məlum bolidu.
11 Mən yərdin qikiwatkan yənə bir diwini kərdüm.
Uning kozinigkidək kiqik ikki münggüzi bar idi, lekin
awazi əjdihaningkidək qikatti. **12** U awwalki diwigə
wakalitən uning pütün hokukini yürgüzüp, yər yüzini
wə uningda turuwatkanlarni əjəllik yarisi sakayoŋan
awwalki diwigə qokunduridu. **13** U zor məjizilik
alamətlərni kərsitətti, hətta kixilərning kəz aldida
asmandin yər yüzigə ot yaoŋduratti. **14** U awwalki diwigə
wakalitən kərsitixkə hokuklanduruloŋan alamətlər bilən
yər yüzidə turuwatkanlarni azdurup, ularoŋa «kiliq
bilən yarilanoŋan, lekin tirik kaloŋan» degən awwalki
diwigə atap bir but-həykəl yasap tikləxni tapilidi. **15**
Diwining but-həykiligə nəpəs kirgüzüp, uningoŋa uni
səzliyələydioŋan kilix wə uningoŋa qokunmioŋanlarning
həmmisini əltürgüzüx kudriti berildi. **16** U təwən wə
katta, bay wə kəmbəoŋəl, hər wə kullarning həmmisini
ong koli yaki pexanisigə tamoŋa basturuxka məjburlidi.
17 U yənə bu tamoŋa, yəni diwining nami yaki uning
namidiki rəkəm besiloŋanlardin baxka heqkim bir nərsə
setiwalalmaydu yaki satalmaydu, dəp bekitti. **18** Mana bu
yərdə hekmət bar. Əkil-parasiti barliki kixilər diwining
rəkimini hesablap bakşun; qünki bu rəkəm bir adəmning
rəkimi bolidu. Uning rəkimi 666dur.

14 Andin mən kərdümki, mana, Koza Zion teoŋi
üstidə turatti. Uning yenida pexanisigə Əz nami
wə Atisining nami yeziloŋan bir yüz kirik tət ming kixi
bar idi. **2** Asmandin huddi [xarkirap ekiwatkan] nuroŋun
sularning awazidək wə kattik güldürmamining awazidək
bir awazni anglidim. Mən angliooŋan awaz yənə qiltarqilar
qiltarlarni qaloŋan awazoŋa ohxaytti; **3** heliki kixilər
təhtning, tət hayat məhlukning wə akşakallarning
aldida yengi bir küyni eytixti. Bu küyni [gunahlirining]
bədili təlinip bu dunyadin azad kilinoŋan kixilərdin bir
yüz kirik tət mingdin baxka heqkim əginəlməytti. **4**
Ular ayallar təripidin gunahta buloŋanmioŋan, qünki
ular pak adəmlərdur. Koza nəgə barsa, ularmu Uningoŋa
əgixip xu yərgə baridu. Ular bədəl bilən insanlar arisidin
Hudaoŋa wə Kozioŋa hosulning tunji mewisidək bolux
üqün setiwelinoŋan. **5** Ular əyibsiz bolup, aoŋzidin
heq yaloŋan səz qikmaydu. **6** Andin mən asmanning
otturisida uqup yürgən baxka bir pərixtini kərdüm.
Uningoŋa yər yüzidə turuwatkanloroŋa, yəni hərbir əl,
kəbilə, hər hil tilda səzlixidioŋanlar, hər millətlərgə
elip yətküzüxi üqün mənggülük hux həwər tapxuruldi.
(aiōnios g166) **7** U yukiri awaz bilən: — Hudadin
korkunglar, Uni uluoŋlanglar! Qünki Uning sot kilix saiti
yetip kəldi; asmanni, zeminni, dengizni wə su bulakirini
Yaratkuqioŋa səjdə kilinglar! — dəytti. **8** Uning kəynidin
ikkinqi pərixtə kelip mundak dedi: «Olidi! Katta xahər
Babil oŋulidi, u əz zina-buzukluking səwdalik xarabini
pütkül əllərgə iqküzgən». **9** Aldinki ikki pərixtining
kəynidin yənə bir pərixtə, yəni üqinqi pərixtə yukiri
awaz bilən mundak dedi: — «Kimdikim diwigə wə uning
but-həykiligə qokunsa, uning tamoŋisini pexanisigə
yaki kolioŋa kobul kilsa, **10** Hudaning kəhrining
əbjəx kilinmioŋan sap xarabini Uning oŋəzipi bilən

toloŋan ḳədəḥtə iqidu. U muḳəddəs pərixtilərning wə
Ḳozining aldida ot wə günggürttə ḳiynilidu. **11** Ularning
ḳiynilixliridin qiḳḳan is-tütəklər əbədil'əbəd purḳirap
turidu; diwigə wə uning but-ḥəykiligə qoḳunoŋanlar yaki
uning namining tamoŋisini ḳobul ḳiloŋanlaroŋa keqə-
kündüz aramlik bolmaydu». **(aiōn g165)** **12** Muḳəddəs
bəndilirining səwri-taḳiti wə etiḳadi mana xu ixlarda
məlum bolidu. **13** Mən yənə asmanda mundaḳ bir
awazni anglidim: — «Bu səzni yaz: «Buningdin keyin
Rəbdə wapat bolup əlgənlər bəhtliktur! — Durus, dəydu
Roḥ, — ular ḥazir əz ixliridin tohtap aram alalaydu.
Qünki ḳiloŋan əməlliri ularoŋa əgixip kelidu»». **14**
Mən kərdümki, mana bir parqə aḳ bulut, bulutning
üstidə bexioŋa altun taj kiygən, ḳolida ətkür bir oroŋaḳ
tutḳan Insan'ooŋlioŋa ohxaydioŋan birsi olturatti. **15**
Ibadəthanidin baxḳa bir pərixtə qiḳip, bulutning üstidə
Olturoŋuqioŋa yuḳiri awaz bilən: — Oroŋiḳingni sal wə
oruxḳa baxla! Qünki orma waḳti kəldi, yər yüzidiki
ziraətlər pixip yetildi, dedi. **16** Bulut üstidə Olturoŋuqi
oroŋiḳini yər yüzigə saldi wə yər yüzidiki ziraətlər oruldi.
17 Ərxtə boloŋan ibadəthanidin yənə bir pərixtə qiḳti.
Uningmu ətkür bir oroŋiḳi bar idi. **18** Arḳidinla, otni
baxḳuridioŋan yənə bir pərixtə ḳurbangaḥdin qiḳip,
ətkür oroŋaḳ tutḳan pərixtigə yuḳiri awaz bilən: — Ətkür
oroŋiḳingni selip, yər yüzidiki üzüm telining sapaḳlirini
yioŋiwal, qünki üzümliri pixip yetildi, — dedi. **19** Buning
bilən pərixtə oroŋiḳini yər yüzigə saldi wə yərdiki üzüm
telining mewilirini yioŋip, Hudaning ḳəḥrining qong
xarab kəlqikigə taxlidi. **20** Xəḥərning sirtidiki xarab
kəlqikidiki üzümlər dəssilip, xərbətliri ḳan bolup, atning
tizginigə qiḳidioŋan egizliktə üq yüz qaḳirim yiraḳlikḳa
aḳti.

15 Asmanda zor ḥəm karamətlik yənə bir alamətni,
yəni ahirḳi yəttə balayi'apətni tutup turoŋan yəttə
pərixtini kərdüm (ahirḳi balayi'apət deyilixtiki səwəb,
Hudaning oŋəzipi bular bilən ahirlixidu). **2** Mən yənə
ot arilax əynək dengizidək bir kerünüxni ḥəm əynək
dengizning üstidə turoŋan, diwə wə uning but-ḥəykili
wə namining rəḳimi üstidin oŋalib kəlgənlərni kərdüm.
Ularning ḳollirida Huda bərgən qiltarlar bolup, **3** ular
Hudaning ḳul-hizmətkari boloŋan Musaning küyini ḥəm
Ḳozining küyini eytixatti: — «Uluoŋ wə karamət Sening
ḳiloŋanliring, I Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda,
Yolliring adil wə ḥəḳtur, I pütkül əllərning Padixaḥi! **4**
I Pərwərdigar, kim Səndin ḳorḳmaydioŋan, Namingni
uluoŋlimaydioŋan bolalisun? Qünki birdinbir muḳəddəs
Əzüngdursən; Barliḳ əllər aldingoŋa kelidu, Sanga səjdə
ḳilidu; Qünki ḥəḳḳaniy ḳiloŋanliring axkarə boldi».
5 Bu ixlardin keyin, mən kərdümki, mana ərxtiki ibadəthana,
yəni ḥəküm-guwaḥlik qediri eqildi! **6** Yəttə balayi'apətni
əz ilkidə tutḳan yəttə pərixtə pakiz, parḳirap turidioŋan
libas kiygən, kəksigə altun kəmər baoŋlioŋan ḥalda
ibadəthanidin qiḳti. **7** Tət ḥayat məhluḳning biri yəttə
pərixtigə əbədil'əbəd yaxaydioŋan Hudaning ḳəḥri bilən
toloŋan yəttə altun qinini bərdi. **(aiōn g165)** **8** Ibadəthana
Hudaning xan-xəripi wə ḳudritidin tütün bilən liḳ toldi.
Yəttə pərixtining yəttə balayi'apiti ayaoŋlaxmioŋuqə,
ḥeqkim ibadəthanioŋa kirəlmidi.

16 Xuningdin keyin, ibadəthanidin kətürülgən yuḳiri
bir awazning yəttə pərixtigə: «Beringlar, Hudaning
ḳəḥri toloŋan yəttə qinini yər yüzigə təkünglar!»
degənlikini anglidim. **2** Birinqisi berip qenidikini
yər-zeminoŋa təkti. Buning bilən diwining tamoŋisi
besiloŋan wə uning but-ḥəykiligə qoḳunoŋanlarda birhil
yirginqlik ḥəm azablik qaḳa-jaḥarət pəyda boldi. **3**
Ikkinqisi qinidikini dengizoŋa təkti; dengiz süyi əlükning
ḳenioŋa ohxax ḳanoŋa aylandi wə iqidiki pütün janliḳlar
əldi. **4** Üqinqisi qinidikini dərya wə bulaḳlarning
sulirioŋa təkti; ularning süyimu ḳanoŋa aylandi. **5**
Andin mən sularning pərixtisining mundaḳ degənlikini
anglidim: — «Muxundaḳ ḥəkümlərni qiḳirixingda
adil boloŋansən, I ḥazir bar Boloŋuqi, bar boloŋan
Muḳəddəs Boloŋuqi! **6** Muxu adəmlər muḳəddəs
bəndilər wə pəyoŋəmbərlərning ḳenini təkkənliki
wəjidin, Sən ularoŋa iqkili ḳan bərding. Ular xuningoŋa
layiḳtur». **7** Andin ḳurbangaḥning jawabən: — «Xundaḳ,
i Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda, Ḥəkümliring
ḥəḳ wə adildur» — degənlikini anglidim. **8** Tətinqisi
qinidikini ḳuyaxning üstigə təkti; buning bilən ḳuyaxḳa
insanlarni ot bilən ərtigili ḳudrət berildi. **9** Xuning
bilən insanlar dəḥxətlik ḳizikṭa ərtəldi; biraḳ ular ḥeq
towa ḳilmidi wə bu balayi'apətlərning Igisi boloŋan
Hudani uluoŋlaxning ornioŋa Uning namini ḳaroŋaxti. **10**
Bəxinqisi qinidikini diwining təhtigə təkti; diwining
padixaḥliḳini ḳarangoŋuluḳ basti, kixilər azabtin tillirini
qixləxti **11** wə aoŋriḳ-azabi wə qaḳa-jaraḥətlirining
dəstidin ərxtiki Hudani kupurluḳ ḳilip ḳaroŋixip,
ḳilmixlirioŋa ḥeq towa ḳilixmidi. **12** Altinqisi qinidikini
uluoŋ əfrat dəryasioŋa təkti; xu ḥaman künqiḳixtin
kelidioŋan padixaḥlarning yolini ḥazirlaxḳa dəryaning
süyi ḳuridi. **13** Andin mən əjdihaning, diwining wə sahta
pəyoŋəmbərning eoŋizliridin qiḳḳan paḳioŋa ohxaydioŋan
üq napak roḥni kərdüm. **14** Bular məjizilik alamətlərni
kərsitidioŋan jinlarning roḥliri bolup, pütkül yər yüzidiki
padixaḥlarni Ḥəmmigə Ḳadir Hudaning dəḥxətlik
künidiki jənggə jəm ḳilixḳa ularning yenioŋa qiḳip
ketiwatatti **15** («mana, Mən ooŋridək kelimən! Yalingaq
mangmaslik, nomusi kerünməsliki üqün, kiyimlirini
qing saḳlap, səgək turoŋanlar bəhtliktur!»). **16** Əmdi
[napak roḥlar] [padixaḥlarni] ibraniyqə «Ḥarmageddon»
deyilidioŋan yərgə jəm ḳildi. **17** Yəttinqisi qinidikini
ḥawaoŋa təkti; ərxtiki ibadəthanidin, təhttin yuḳiri bir
awaz kətürülüp: «Ix tamam boldi!» deyildi. **18** Xuan
qaḳmaḳlar qeḳildi, türlük awazlar wə güldürmamilar
anglandi wə dəḥxətlik bir yər təwrəx yüz bərdi; insanlar
yər yüzidə apiridə boloŋandin beri bunqilik dəḥxətlik
yər təwrəx ḥeq bolup baḳmioŋanidi. **19** Katta xəḥər üqkə
bəlündi; ḥərḳaysi əllərdiki xəḥərlərmu oŋulitildi. Xuning
bilən katta xəḥər Babil Hudaning yadioŋa keqip uning
əxəddiy ḳəḥrlik xarabi bilən toloŋan ḳədəḥ uningoŋa
berildi. **20** Barliḳ arallar əzini ḳaqurup oŋayib boldi,
taoŋlarmu yoḳ boldi; **21** Insanlarning üstigə ḥərbir
danisi bir talant eoŋirlikṭa kelidioŋan məldür asmandin
yaoŋdi. Məldür apiti xundaḳ dəḥxətlik boldiki, adəmlər
apətning dəstidin Hudani kupurluḳ ḳilip ḳaroŋaxti.

17 Yəttə qinisi bar yəttə pərixtining biri kelip, manga
səzləp: — Bu yərgə kəl, nuroŋun sular üstidə
olturoŋan qong paḥixə ayalning tartidioŋan jazasini sanga

kərsitip qoyay. **2** Yər yüzidiki padixaḥlar uning bilən
buzuqluq ətküzdi, yər yüzidikilər uning buzuqluqining
xarabidin məst boluxti, — dedi. **3** Xuning bilən u
pərixtə meni Roḥning ilkidiki ḥaləttə bir qəlgə elip
bardi. U yərdə yəttə baxlik, on münggüzlük, pütün
əzayini kupurluk namliri qaplioŋan bir tok qizil diwining
üstidə olturoŋan bir ayalni kərdüm. **4** Ayal səsün
wə tok qizil kiyim kiygən bolup, altun, qimmətlik
yaqut wə mərwayitlar bilən pərdazlanoŋanidi. Qolida
yirginqlik nomussizliklar wə əz buzuqluqining nijasətliri
bilən toloŋan bir altun qədəḥ bar idi. **5** Pexanisigə
bir sir — «Katta Babil, paḥixilərning wə dunyadiki
pütkül yirginqlik nomussizliklarning anisi» degən nam
pütüklük idi. **6** Mən ayalning mukəddəs bəndilərning
qeni wə əysaoŋa guwaḥlik bərgüqilərning qeni bilən məst
boloŋanlikini kərdüm. Uni kərüp tolimu təəjjüp qilip
intayin ḥəyran qaldim. **7** Pərixtə manga mundak dedi:
— «Nemigə ḥəyran qalding? Ayalning wə uni kətürüp
turoŋan yəttə baxlik, on münggüzlük diwining sirini
sanga eytip berəy. **8** Sən kərgən diwə bir zamanlarda
bar idi, ḥazir yok; uzun ətməy tegi yok ḥangdin qikip,
ḥalakətkə qarap mangidu. Yər yüzidə turuwatqanlar
— dunya apiridə boloŋandin buyan isimliri ḥayatlik
dəptirigə pütülmigən kixilər diwini kərüp intayin
ḥəyran qalidu. Qünki u bir zamanlarda bar idi, ḥazir
yok, lekin yənə pəyda bolidu. **(Abyssos g12)** **9** Mana
buni qüxinixkə lazim boloŋan ḥekmət: — yəttə bax
bolsa u ayal olturoŋan yəttə taoŋka, xundakla yəttə
padixaḥka wəkillik qilidu. **10** Bularning bəxi yikiloŋan,
birsi bar, yənə biri tehi kəlmidi. U kəlgəndə pəqət azla
wakit turalaydu. **11** Burun bar boloŋan, əmdi ḥazir yok
boloŋan diwining əzi səkkizinqi padixaḥdur, xundakla
u ḥəm yəttisidin biri bolup ḥalakətkə qarap mangidu.
12 Sən kərgən on münggüz on padixaḥdur. Ularning
padixaḥlikliri tehi yok, əmdi ularoŋa diwə bilən billə bir
saətlik padixaḥlik ḥokuki berilidu. **13** Bu padixaḥlar bir
oy, bir niyəttə bolup əz kudriti wə ḥokuklirini diwigə
berixidu. **14** Diwə wə padixaḥlar birlixip Qozioŋa qarxi
jəng qilidu. Qoza ularning üstidin oŋalib kelidu, qünki U
rəblərning Rəbbi, padixaḥlarning Padixaḥidur. Uning
bilən birgə turoŋanlar bolsa qakiriloŋan, tallanoŋan wə
Uningoŋa sadik boloŋanlardur». **15** Pərixtə manga yənə:
— Paḥixə ayal üstidə olturoŋan, sən kərgən sular bolsa
millətlər, əzara toplaxkan nuroŋun kixilər, əllər wə
ḥər hil tillarda səzlixidioŋan kixilərdur. **16** Sən kərgən
on münggüz wə diwə bu paḥixə ayaldin nəprətlinidu,
uni talan-taraj qilip yalingaqlap qoyidu, uning gəxini
yəp, əzini otta kəydüridu. **17** Qünki Huda Əz səz-
kalamliri əməlgə axkuqə, axu [on padixaḥning] kəngligə
Əz iradisini ijra qilip, bir qararda tohtixip padixaḥlik
ḥokukini diwigə berix niyitini saldi. **18** Sən kərgən ayal
yər yüzidiki padixaḥlar üstidin ḥəkümranlik qilidioŋan
katta xəḥərdur, — dedi.

18 U ixlardin keyin mən qong ḥokukluk yənə bir
pərixtining asmandin qüxüwatqanlikini kərdüm.
Yər yüzi uning julalilikidin yorup kətti. **2** Pərixtə yukiri
awaz bilən mundak warkiridi: — «Oŋulidi! Katta xəḥər
Babil oŋulidi! Əmdi u jinlarning makani, ḥərbir napak
roḥlarning solakhanisi, Ḥərbir məkruḥ wə yirginqlik
kuxlarning solak-qanggisi boldi! **3** Qünki barlik əllər
uning zina-buzuqlukining səwdalik xarabidin iqixti;
Yər yüzidiki barlik padixaḥlar uning bilən buzuqluk
ətküzüxti, Yər yüzidiki sodigərlər uning əyx-ixritining
əlwəkqilikidin beyixti». **4** Asmandin yənə bir awazni
anglidim: — «I Mening həlkim, uning gunaḥlirioŋa xerik
bolmaslikinglar üqün, Ḥəm uning bexioŋa qüxidioŋan
balayi'apətlərgə uqrimaslikinglar üqün, uning iqidin
qikinglar! **5** Qünki uning gunaḥliri pələkkə yətküdək
dəwilinip kətkən, Huda uning ḥəkkaniyətsizliklirini
esigə aldi. **6** U baxkilaroŋa yanduroŋinidək uning kiloŋinini
əzigə yandurunglar; Uning kilmixlirioŋa muwapik ikki
ḥəssə koxlap qayturunglar; U [baxkilaroŋa] əbjəx kilip
bərgən kədəḥtə uningoŋa ikki ḥəssə koyuk əbjəx kilinglar.
7 U əzini kanqilik uluoŋlioŋan bolsa, Kanqilik əyx-
ixrəttə yaxioŋan bolsa, Uningoŋa xunqilik kiynilix wə
dərd beringlar; U kənglidə: «Mən tul əməs, bəlki təhtə
olturoŋan hanixmən; Mən dərd-ələmni əsla kərməymən»
degini tüpəylidin, **8** Bu wəjidin bir kün iqidila uningoŋa
qüxidioŋan balayi'apətlər, Yəni ölüm, dərd-ələm wə
aqarqilik kelidu, U ot bilən kəydürülidu; Qünki uni
sorak kiloŋuqi Pərwərdigar Huda kudrətliktur!». **9**
Uning bilən buzuqluk kiloŋan wə uning bilən əyx-
ixrəttə yaxioŋan yər yüzidiki padixaḥlar uni ərtigən
otning is-tütəklirini kərgəndə, uning ḥalioŋa qarap yioŋa-
zar kətürüxidu. **10** Ular uning tartiwatkan azabidin
korkup, yirakta turup dəyduki: — «Way isit, way isit,
i katta xəḥər! Aḥ Babil, küqlük xəḥər! Qünki bir saət
iqidila jazaying bexingoŋa qüxti!» **11** Yər yüzidiki
sodigərlərmu uning üstidə yioŋa-zar kilixidu. Qünki
əmdi ularning kemidiki yük-mallirini, **12** yəni altun-
kümüx, qimmətlik yakutlar, ünqə-mərwayit, nəpis libas
rəht, səsün rəht, yipək, tok qizil rənglik gəzmal, ḥərhil
huxbuy turunj yaoŋaqlar, pil qixi buyumliri, əng esil
yaoŋaq, tuq, təmür wə mərmərlərdin ixləngən hilmuhil
buyumlar, **13** xuningdək kowzakdarqin, tetitkular,
huxbuy, murməkki, məstiki, xarab, zəytun meyi, ak un,
buoŋday, kala, koy, at, ḥarwa wə insanlarning tənliri wə
janliri degən mallirini setiwalidioŋan kixi yoktur. **14**
([I Babil], jening məstanə boloŋan esil mewilər səndin
kətti, Barlik ḥəxəmətlik wə ḥəywətlik mal-dunyaliring
səndin yokaldi. Ular bularni əmdi ḥərgiz tapalmaydu!)
15 Bu mallarni setip beyioŋan sodigərlər bolsa xəḥərning
tartiwatkan azabidin korkup, yirakta turup uning üstidə
yioŋa-zar kilixip deyixiduki: — **16** «Way isit, way isit, i
katta xəḥər! Nəpis libas rəhtlərgə, səsün wə tok qizil
rənglik gəzmallaroŋa orilip, Altun, qimmətlik yakutlar
wə ünqə-mərwayitlar bilən bezəlgənsən! **17** Bir saət
iqidila xunqə katta bayliklar wəyran boldi!» Barlik
kemə hojayinliri, kemidiki barlik yoluqilar, kemiqilər wə
dengizoŋa tayinip jan bakidioŋanlarning ḥəmmisi yirakta
turup, **18** Uni ərtigən otning is-tütəklirini kərüp: —
Bu katta xəḥərgə qaysi xəḥər təng kələlisun? — dəp
pəryad kətürüxti. **19** Ular baxlirioŋa topa qeqip, pəryad
kətürüxüp, yioŋa-zar kilixip: — Way isit, way isit, u
katta xəḥər! U arkilik, uning dəlitidin, dengizda kemisi
barlar beyioŋanidi! Bir saət iqidila wəyran boldi bu
xəḥər! — deyixidu. **20** — «Uning bexioŋa kəlgənlərdin
xadlininglar, Əy ərx, əy mukəddəs bəndilər, rosullar wə
pəyoŋəmbərlər! Qünki Huda silərning dəwayinglardiki
ḥəkümni uning üstidin qikaroŋan!». **21** Andin, küqlük bir

pərixtə tügmən texioŋa ohxax yooŋan bir taxni kətürüp,
dengizoŋa taxlap mundak dedi: — «Mana xundak
xiddət bilən, Katta xəhər Babil oŋulitilidu, U kaytidin
kərünməydu! 22 Qiltarqilarning, sazqilarning, Nəyqilər
wə sunayqilarning awazi seningdə kaytidin hərgiz
anglanmaydu, Hərhil hünərni kilidioŋan hünərwən
seningdə kaytidin hərgiz tepilmaydu, Tügmənningmu
awazi seningdə kaytidin hərgiz anglanmaydu, 23 Hətta
qiraoŋning yorukı seningdə kaytidin hərgiz yorumaydu,
Toy boluwatkan yigit-kizning awazi seningdə kaytidin
hərgiz anglanmaydu; Qünki sening sodigərliring yər
yüzidiki ərbablar bolup qikti, Barlik əllər sening sehir-
əpsunliringoŋa aldandi; 24 Pəyoŋəmbərlərning, mukəddəs
bəndilərning [təküigən kanliri], Xundakla yər yüzidə
barlik kiroŋin boloŋanlarning kanlirimu uningda tepildi».

19 Bu ixlardin keyin, ərxtə zor bir top adəmlərning
warkiraxliridək bir awazni anglidim. Ular: — —
Həmdusana! Nijat, xan-xərəp wə kudrət Hudayimizoŋa
mənsuptur! 2 Qünki Uning həküm liri hək wə adildur; U
yər yüzini əz buzukluki bilən buzoŋan qong pahixining
üstidin həküm qikirip, Əz kul-hizmətkarlirining
kenining intikamini uningdin aldi, — deyixətti. 3
Ular ikkinqi ketim: — «Həmdusana!» deyixti. Uningdin
qikkan is-tütəklər əbədil'əbədgiqə purkiraydu! (aiōn g165)
4 Yigirmə tət akşakal wə tət hayat məhluk yərgə yikilip:
— «Amin! Həmdusana!» dəp, təhttə olturoŋan Hudaoŋa
səjdə kilixti. 5 Andin təhttin kətürülgən bir awaz
mundak dedi: — «Əy uning barlik kul-hizmətkarliri,
Uningdin korkidioŋan kattilar bolsun, təwənlər bolsun,
Həmminglar Hudayimizni mədhiyilənglar!» 6 Andin
zor bir top adəmlərning awazioŋa, nuroŋun sularning
xarkirixioŋa, kattik güldürmamilarning güldürlixigə
ohxax bir awazning mundak degənlikini anglidim: —
«Həmdusana! Həmmigə Kadir Pərwərdigar Hudaymiz
səltənət kildi! 7 Xadlinayli, təntənə kilayli wə uni
mədhiyiləp uluoŋlayli! Qünki Kozining toy-mərikə küni
yetip kəldi, Kiz əzini təyyar kildi!» 8 Kizoŋa kiyix
üqün pakiz, parkirap turidioŋan nəpis libas berildi
(nəpis libas bolsa mukəddəs bəndilərning həkkaniy
əməlliridur). 9 Andin, [pərixtə] manga: — Munu səzlərni
hatiriliwal: — «Kozining toy ziyapitigə kakiriloŋanlar
bəhtliktur!» — dedi. U manga yənə: — Bular Hudaning
həkiki səzliridur, — dedi. 10 Mən uningoŋa səjdə kiloŋili
ayioŋioŋa yikildim. Lekin u: — Hərgiz undak kilma!
Mənmu Hudaning sən wə əysaoŋa guwahlik bərgüqi
kerindaxliring bilən ohxax kul-hizmətkarmən. Hudaoŋila
ibadət kil! Qünki wəhiy-bexarətning roh-mahiyiti bolsa
əysa həkkidə guwahlik berixtur, — dedi. 11 Andin
kərdümki, asman eqildi wə mana, bir ak at turatti; üstigə
mingüqining bolsa nami «Sadik» wə «Həkiki» bolup, U
həkkaniylik bilən həküm qikiridu wə jəng kilidu. 12
Uning kəzliri ot yalkunioŋa ohxaytti, bexida nuroŋun
taji bolup, tenidə Əzidin baxka heqkim bilməydioŋan
bir nam pütüklük idi. 13 U uqisioŋa kanoŋa miləngən
bir ton kiygənidi, Uning nami «Hudaning Kalami» dəp
atilidu. 14 Uning kəynidin əgixip keliwatkan ərxtiki
koxunlar bolsa, ak atlaroŋa mingən, ap'ak, pak nəpis
kanap libas bilən kiydürülgənidi. 15 Uning aoŋzidin
ətkür bir kiliq qikip turatti; U buning bilən barlik əllərni
uridu; U ularni təmür kaltək bilən padiqidək bakidu; U
Həmmigə Kadir Hudaning dəhxətlik oŋəzipining «xarab
kəlqiki»ning qəyligüqisidur. 16 Uning toni wə yotisi
üstigə «Padixahlarning Padixahi wə rəblərning Rəbbi»
degən nam yeziloŋanidi. 17 Andin mən kuyaxning
iqidə turoŋan bir pərixtini kərdüm. U asmanning
otturisida uquwatkan barlik kuxlaroŋa yukiri avaz
bilən: —Kelinglar, Hudaning katta ziyapitigə yioŋilinglar!
18 Padixahlarning, sərdarlarning wə palwanlarning,
atlarning wə ularoŋa mingənlərning, xundakla barlik
ət igilirining, kullarning həm hərlərning, kattilarning
həm təwənlərning gəxlirini yənglar! — dedi. 19 Xuning
bilən mən diwə, yər yüzidiki padixahlar wə ularning
koxunlirining atka Mingüqi həm Uning koxuni bilən
jəng kilix üqün toplanoŋanlikini kərdüm. 20 Əmdi diwə
wə uningoŋa wakalitən məjizilik alamətlərni kərsətkən
sahta pəyoŋəmbərning hər ikkisi tutuwelindi (sahta
pəyoŋəmbər xu alamətlər bilən diwining tamoŋisini
kobul kiloŋan həmdə uning but-həykiligə kokunoŋanlarni
azdurup yürgənidi). Ular ikkisi günggürt yeniwatkan ot
kəligə tirik taxlandi. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Kaloŋini
bolsa atka Mingüqining aoŋzidin qikkan kiliq bilən
kirildi. Barlik pütün uqar-kanatlar bularning gəxi bilən
yəp toyundi.

20 Uningdin keyin, kolida tegi yok hangning akkuqi
wə yooŋan zənjir tutkan bir pərixtining asmandin
qüxüwatkanlikini kərdüm. (Abyssos g12) 2 Pərixtə
əjdihani, yəni Iblis yaki Xəytan deyilidioŋan heliki
kədimiy yilanni tutup, ming yillik zənjirləp koydi. 3
Uning ming yil toxkuqə əllərni azdurmasliki üqün,
uni tegi yok hangoŋa taxlap hangning aoŋzini etip
peqətliwətti. Bu wakitlardin keyin, u waktinqə koyup
berilixi mukərrər. (Abyssos g12) 4 Andin mən təhtlərni
wə ularda olturoŋanlarni kərdüm. Ularoŋa həküm
kilix hokuki berilgənidi. Mən yənə, əysaoŋa bərgən
guwahliki wəjidin wə Hudaning səz-kalami wəjidin
kallisi elinoŋanlarning janlirinimu kərdüm. Ular diwigə
wə uning but-həykiligə kokunmioŋan, uning tamoŋisi
pexanisigə wə kolioŋa urulmioŋanlar idi. Ular tirilip,
Məsih bilən birliktə ming yil həküm sürdi 5 (əlgənlərning
kaloŋanliri ming yil toxmioŋuqə tirilməydu). Bu dəsləpki
tirilix idi. 6 Dəsləpki tirilixtin nesiwə boloŋanlar bəhtlik
wə mukəddəstur; ikkinqi əlümning bularni ilkigə elix
hokuki yoktur. Ular Hudaning wə Məsihning kahinliri
bolidu wə Uning bilən birliktə ming yil həküm süridu. 7
Ming yil toxkanda, Xəytan zindandin boxitilip, 8 yər
yüzining tət bulungidiki əllərni, yəni Gog wə Magogni
azdurux wə ularni jəng kilixka bir yərgə toplaxka
qikidu. Toplanoŋanlarning sani dengiz sahilidiki kumdək
sanaksiz bolidu. 9 Ular yər yüzidiki kəng tüzlənglikkə
qikip, mukəddəs bəndilərning bargahini, yəni Huda
səyidioŋan xəhərni muhasirigə alidu. Lekin asmandin
ot yeoŋip, ularni yutuwetidu. 10 Ularni azduroŋan
Iblis bolsa diwə bilən sahta pəyoŋəmbər kəyüwatkan
ot wə günggürt kəligə taxlinip, u yərdə keqə-kündüz
əbədil'əbədgiqə kiynilidu. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041
g4442) 11 Uningdin keyin, qong bir ak təht wə uningda
Olturoŋuqini kərdüm. Asman bilən zemin Uning yüzidin
əzini kaqurup, ular turoŋan jay hərgiz tepilmaydu. 12
Mən yənə katta bolsun, yaki təwən bolsun, əlgənlərning
həmmisining təhtning aldida turoŋanlikini kərdüm.

Kitablar eqildi; andin yənə bir kitab — «Ḥayatlik dəptiri» dəp ataloŋan kitab eqildi. Ölgənlərgə kitablarda hatiriləngini boyiqə əz əməliyitigə ḳarap ḥəküm ḳilindi. **13** Dengiz əzidə ölgənlərni tapxurup bərdi, ölüm wə təḥtisaramu ezliridiki ölgənlərni tapxurup berixti. Ḥərkimning üstigə əz əməliyitigə ḳarap ḥəküm ḳilindi. **(Hadēs g86)** **14** Andin ölüm wə təḥtisara ot kəligə taxlandi. Mana ikkinqi ölüm — ot kəlidur. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Kimning ismining «Ḥayatlik dəptiri»də yezilmioŋanliḳi bayḳalsa, ot kəligə taxlandi. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Andin, yengi asman wə yengi zeminni kərdüm; qünki burunḳi asman wə zemin ötüp kətkənidi, dengizmu məwjut bolmidi. **2** Muḳəddəs xəḥərning, yəni Hudadin qiḳḳan, huddi əz yigitigə toy pərdazlirini ḳilip ḥazirlanoŋan ḳizdək yengi Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳni kərdüm. **3** Ərxtin yuḳiri kətürülgən bir awazning mundaḳ degənlikini anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning həlḳi bolidu. Huda Özimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu. **4** U ularning kəzliridiki ḥər tamqə yaxni sürtidu; əmdi ölüm əsla bolmaydu, nə matəm, nə yioŋa-zar, nə ḳayoŋu-ələm bolmaydu, qünki burunḳi ixlar ötüp kətti». **5** Təhttə Olturoŋuqi: — Mana, ḥəmmini yengi ḳilimən! — dedi. U manga yənə: Bularni hatiriliwal! Qünki bu səzlər ḥəḳiḳiy wə ixənqliktur, — dedi. **6** U yənə manga mundaḳ dedi: — «Ix tamam boldi! Mən «Alfa» wə «Omega»durmən, Muḳəddimə wə Hatimə Özümdurmən. Ussioŋan ḥərkimgə ḥayatlik süyining bulikidin ḥəḳsiz berimən. **7** Oləlibə ḳiloŋuqi ḥərkim buloŋa mirashorluḳ ḳilidu; Mən uning Hudasi bolimən, umu Mening ooŋlum bolidu. **8** Lekin ḳorḳunqaḳlar, etiḳadsizlar, yirginqliklər, ḳatillar, buzuḳluḳ ḳiloŋuqilar, sehirgərlər, butpərəslər wə barliḳ yaloŋanqiloŋa bolsa, ularning ḳismiti ot bilən günggürt yenip turuwatḳan kəldur — bu bolsa ikkinqi elümdur». **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Ahirḳi yəttə balayi'apət bilən toloŋan yəttə qinini tutḳan yəttə pərixtidin biri kelip, manga səzləp: — Kəl! Sanga Ḳozining jorisi bolidioŋan ḳizni kərsitip ḳoyay, — dedi. **10** Andin u meni Roḥning ilkidə boloŋan ḥalda yooŋan wə egiz bir taoŋḳa elip ḳoydi. U yərdin manga Hudadin qiḳḳan muḳəddəs xəḥər Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳini kərsətti. **11** Uningda Hudaning xan-xəripi bar idi, uning julasi intayin ḳimmətlik gəḥərning, yexil yaḳuttək yaltirioŋan hrustalning julasioŋa ohxaytti. **12** Uning qong ḥəm egiz sepili bar idi; sepilning on ikki dərwazisi bolup, dərwazilarda on ikki pərixtə turatti. Ḥərbir dərwazining üstigə Israillarning on ikki ḳəbilisidin birining ismi yeziloŋanidi. **13** Məxriḳ təripidə üq dərwaza, ximal təripidə üq dərwaza, jənub təripidə üq dərwaza wə məoŋrip təripidə üq dərwaza bar idi. **14** Xəḥərning sepilining on ikki ul texi bolup, ularning üstigə on ikki isim, yəni Ḳozining rosulining isimliri pütüklüktur. **15** Manga səz ḳiloŋan pərixtining ḳolida xəḥərni, uning dərwaziliri wə uning sepilini ölqəydioŋan altun ḳomux ölqigüq ḥasa bar idi. **16** Xəḥər tət qasa bolup, uzunluḳi bilən kəngliki ohxax idi. Pərixtə xəḥərni ḥasa bilən ölqidi — on ikki ming stadiyon kəldi (uzunluḳi, kəngliki wə egizliki təngdur). **17** U sepilnimu ölqidi. Sepilning [ḳelinliḳi] insanlarning ölqəm birliki boyiqə, yəni xu pərixtining ölqimi boyiqə bir yüz ḳirik tət jəynək kəldi. **18** Sepilning ḳuruluxi bolsa yexil yaḳuttin, xəḥər əynəktək süzük sap altundin bina ḳilinoŋanidi. **19** Xəḥər sepilining ulliri ḥərhil ḳimmətlik yaḳutlar bilən bezəlgənidi. Birinqi ul tax yexil yaḳut, ikkinqisi kək yaḳut, üqinqisi ḥeḳiḳ, tətinqisi zumrət, **20** bəxinqisi ḳizil ḥeḳiḳ, altinqisi ḳizil ḳaxtax, yəttinqisi serik kwarts, səkkizinqisi sus yexil yaḳut, tokḳuzinqisi topaz, oninqisi yexil kwarts, on birinqisi səsün yaḳut wə on ikkinqisi piroza idi. **21** On ikki dərwaza on ikki mərwayit idi, demək dərwazilarning ḥərbiri birdin mərwayittin yasaloŋanidi. Xəḥərning oŋol yoli əynəktək süzük sap altundin idi. **22** Xəḥərdə ḥeqḳandaḳ ibadəthana kərmidim, qünki Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda wə Ḳoza uning ibadəthanisidur. **23** Xəḥərning yorutuluxi üqün ḳuyaxḳa yaki ayoŋa moḥtaj əməs, qünki Hudaning xan-xəripi uni yorutḳanidi, uning qirioŋi bolsa Ḳozidur. **24** Əllər xəḥərdiki yoruḳluḳta yüridu; yər yüzidiki padixaḥlar xanuxəwkitini uning iqigə elip kelidu. **25** Uning dərwaziliri kündüzdə ḥərgiz taḳalmaydu (əməliyəttə u yərdə keqə zadi bolmaydu). **26** Ḥərḳaysi əllərning xanuxəwkiti wə ḥərmət-izziti uning iqigə elip kelinidu. **27** Ḥərḳandaḳ ḥaram nərsə wə ḥərḳandaḳ yirginqlik ixlarni ḳiloŋuqi yaki yaloŋanqiliḳ ḳiloŋuqi uningoŋa kirəlməydu; pəḳət nami Ḳozining ḥayatlik dəptiridə yeziloŋanlarla kirələydu.

22 Andin [pərixtə] manga hrustaldək parḳiraḳ ḥayatlik süyi eḳiwatḳan dəryani kərsətti. Dərya Hudaning wə Ḳozining təhtidin qiḳḳan bolup, **2** xəḥərning oŋol yolining otturisida eḳiwatḳanidi. Dəryaning bu təripidə wə u təripidimu on ikki hil mewə beridioŋan, ḥər ayda mewiləydioŋan ḥayatlik dərihi bar idi; dərəhning yopurmaḳliri əllərning xipasi üqün idi. **3** Lənət degən əmdi bolmaydu; Hudaning wə Ḳozining təhti xəḥərning iqidə bolup, Uning ḳul-hizmətkarliri Uning hizmət-ibaditidə bolidu. **4** Ular Uning jamalini kəridu; Uning nami ularning pexanilirigə pütüklük bolidu. **5** U yərdə əsla keqə bolmaydu, nə qiraoŋ nurioŋa, nə ḳuyax nurioŋa moḥtaj bolmaydu. Qünki Pərwərdigar Huda ularning üstidə yoridu, ular əbədil'əbədgiqə ḥəküm süridu. **(aiōn g165)** **6** Pərixtə manga: — Bu səzlər ḥəḳiḳiy wə ixənqliktur; pəyoŋəmbərlərning roḥlirining Rəb Hudasi yeḳin kəlgüsidə yüz berixi muḳərrər boloŋan ixlarni Öz ḳul-hizmətkarlirioŋa kərsitix üqün, pərixtisini əwətti, — dedi. **7** («Mana, pat yeḳinda kelimən! Bu kitabtiki bexarətning səzlirini tutḳuqi kixi bəhtliktur!») **8** Bularni anglioŋuqi wə kərgüqi mən Yuḥannamən. Bu ixlarni anglioŋinimda wə kərginimdə, bularni manga kərsətkən pərixtigə səjdə ḳiloŋili ayioŋi aldioŋa yiḳildim. **9** Lekin u manga: — Ḥərgiz undaḳ ḳilma! Mənmu Hudaning sən wə ḳerindaxliring boloŋan pəyoŋəmbərlər bilən ohxax ḳul-hizmətkarimən. Hudaoŋila ibadət ḳil! — dedi. **10** U manga yənə: — Bu kitabtiki bexarətning səzlirini peqətlimə; qünki bularning waḳti yeḳin kəldi. **11** Ḳəbiḥlik ḳiloŋuqi kixi ḳəbiḥlikni ḳiliwərsun; pəskəx kixi bolsa pəskəxliktə turiwərsun; ḥəḳḳaniy kixi bolsa ḥəḳḳaniyliḳini yürgüziwərsun; pak-muḳəddəs kixi bolsa pak-muḳəddəsliktə turiwərsun, — dedi. **12** «Mana, pat yeḳinda kelimən! Ḥərkimning

əməliyitigə ḳarap beridioŋinimni Өzüm bilən billə
elip kelimən. **13** Mən «Alfa» wə «Omega», Birinqi
wə Ahirḳi, Muḳəddimə wə Hatimə Өzümdurmən».
14 Ḥayatlik dərihining mewisidin nesip bolux wə
dərwaziliridin xəḥərgə kirixkə muyəssər bolux üqün
tonlirini yuoŋanlar bəhtliktur! **15** Xəḥərning sirtidikilər
— itlar, seḥirgərlər, buzukluk ḳiloŋuqilar, ḳatillar,
butpərəslər, yaloŋanqilikḳa huxtar boloŋanlar wə əməl
ḳiloŋuqilardur. **16** «Mənki Əysa jamaətlərni dəp silərgə
bu ixlarning guwaḥliḳini yətküzüx üqün pərixtəmni
əwəttim. Dawutning Yiltizi ḥəm Nəsli, Parlak Tang
Yultuzidurmən!» **17** Roḥ wə toyi bolidioŋan ḳiz: «Kəl!»
dəydu. Angliioŋuqi: «Kəl!» desun. Ussioŋuqi ḥərkim
kəlsun, halioŋan ḥərkim ḥayatlik süyidin ḥəḳsiz iqsun. **18**
Mənki bu kitabtiki bexarətning səzlirini angliioŋanlaroŋa
guwaḥlik berip agaḥlandurimənki: kimdikim bu səzlərgə
birnemini ḳoxsa, Huda uningoŋa bu kitabta yeziloŋan
balayi'apətlərni ḳoxidu. **19** Kimdikim bu bexarətlik
kitabning səzliridin birər səzni elip taxlisa, Hudamu
uningdin bu kitabta yeziloŋan ḥayatlik dərihidin wə
muḳəddəs xəḥərdin bolidioŋan nesiwisini elip taxlaydu.
20 — Mana, bularoŋa agaḥ-guwaḥ Bərgüqi bolsa mundak
dəydu: — «Xundak, pat yeḳinda kelimən!» — «Amin!
Kəl, ya Rəb Əysa!» **21** Rəb Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti
barlik muḳəddəs bəndilər bilən billə boloŋay, amin!

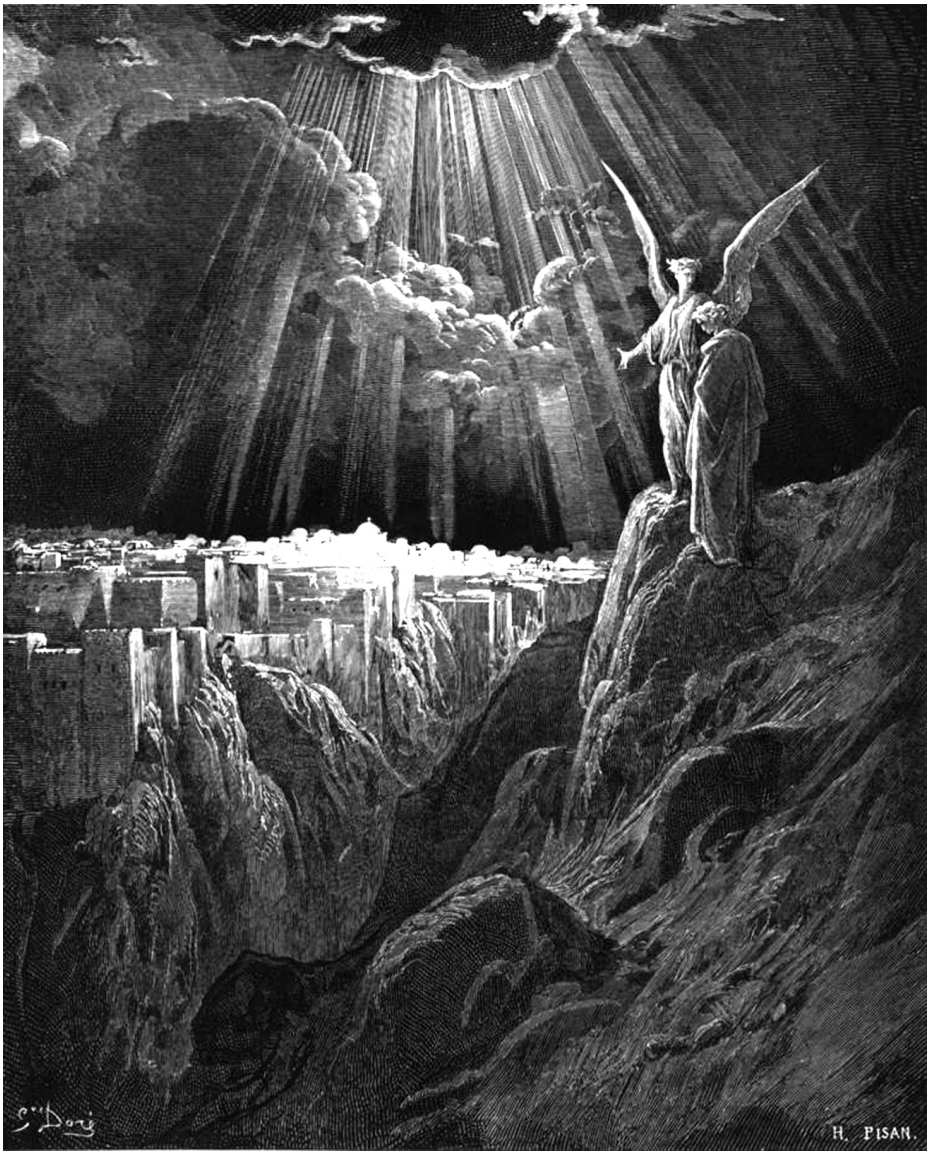

Muḳəddəs xəḥərning, yəni Hudadin qiḳḳan, huddi əz yigitigə toy pərdazlirini ḳilip ḥazirlanoɣan ḳizdək yengi Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳni kərdüm. Ərxtin yuḳiri kətürülgən bir awazning mundaḳ degənlikini anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning həlḳi bolidu. Huda Əzimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu.»

Wəḥiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12
Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:
Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126
Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:
Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165
Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:
A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166
Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:
From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653
Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:
To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Pinyin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luḳa 8:31
Rimliḳlaroŋa 10:7
Wəḥiy 9:1
Wəḥiy 9:2
Wəḥiy 9:11
Wəḥiy 11:7
Wəḥiy 17:8
Wəḥiy 20:1
Wəḥiy 20:3

aïdios

Rimliḳlaroŋa 1:20
Yəḥuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luḳa 1:33
Luḳa 1:55
Luḳa 1:70
Luḳa 16:8
Luḳa 18:30
Luḳa 20:34
Luḳa 20:35
Yuḥanna 4:14
Yuḥanna 6:51
Yuḥanna 6:58
Yuḥanna 8:35
Yuḥanna 8:51
Yuḥanna 8:52
Yuḥanna 9:32
Yuḥanna 10:28
Yuḥanna 11:26
Yuḥanna 12:34
Yuḥanna 13:8
Yuḥanna 14:16
Rosullarning paaliyətliri 3:21
Rosullarning paaliyətliri 15:18
Rimliḳlaroŋa 1:25
Rimliḳlaroŋa 9:5
Rimliḳlaroŋa 11:36
Rimliḳlaroŋa 12:2
Rimliḳlaroŋa 16:27
Korintliḳlaroŋa 1 1:20
Korintliḳlaroŋa 1 2:6
Korintliḳlaroŋa 1 2:7
Korintliḳlaroŋa 1 2:8
Korintliḳlaroŋa 1 3:18
Korintliḳlaroŋa 1 8:13
Korintliḳlaroŋa 1 10:11
Korintliḳlaroŋa 2 4:4
Korintliḳlaroŋa 2 9:9
Korintliḳlaroŋa 2 11:31
Galatiyaliḳlaroŋa 1:4
Galatiyaliḳlaroŋa 1:5
Əfəsusluḳlaroŋa 1:21
Əfəsusluḳlaroŋa 2:2
Əfəsusluḳlaroŋa 2:7
Əfəsusluḳlaroŋa 3:9
Əfəsusluḳlaroŋa 3:11
Əfəsusluḳlaroŋa 3:21
Əfəsusluḳlaroŋa 6:12
Filippiliḳlaroŋa 4:20
Kolossiliklərgə 1:26
Timotiyoŋa 1 1:17
Timotiyoŋa 1 6:17
Timotiyoŋa 2 4:10
Timotiyoŋa 2 4:18
Tituskə 2:12
Ibraniylaroŋa 1:2
Ibraniylaroŋa 1:8
Ibraniylaroŋa 5:6
Ibraniylaroŋa 6:5
Ibraniylaroŋa 6:20
Ibraniylaroŋa 7:17
Ibraniylaroŋa 7:21
Ibraniylaroŋa 7:24
Ibraniylaroŋa 7:28
Ibraniylaroŋa 9:26
Ibraniylaroŋa 11:3
Ibraniylaroŋa 13:8
Ibraniylaroŋa 13:21
Petrus 1 1:23
Petrus 1 1:25
Petrus 1 4:11
Petrus 1 5:11
Petrus 2 3:18
Yuḥanna 1 2:17
Yuḥanna 2 1:2
Yəḥuda 1:13
Yəḥuda 1:25
Wəḥiy 1:6
Wəḥiy 1:18
Wəḥiy 4:9
Wəḥiy 4:10
Wəḥiy 5:13
Wəḥiy 7:12
Wəḥiy 10:6
Wəḥiy 11:15
Wəḥiy 14:11
Wəḥiy 15:7
Wəḥiy 19:3
Wəḥiy 20:10
Wəḥiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luḳa 10:25
Luḳa 16:9
Luḳa 18:18
Luḳa 18:30
Yuḥanna 3:15
Yuḥanna 3:16
Yuḥanna 3:36
Yuḥanna 4:14
Yuḥanna 4:36
Yuḥanna 5:24
Yuḥanna 5:39
Yuḥanna 6:27
Yuḥanna 6:40
Yuḥanna 6:47
Yuḥanna 6:54
Yuḥanna 6:68

Yuḥanna 10:28
Yuḥanna 12:25
Yuḥanna 12:50
Yuḥanna 17:2
Yuḥanna 17:3
Rosullarning paaliyətliri 13:46
Rosullarning paaliyətliri 13:48
Rimliḳlaroŋa 2:7
Rimliḳlaroŋa 5:21
Rimliḳlaroŋa 6:22
Rimliḳlaroŋa 6:23
Rimliḳlaroŋa 16:25
Rimliḳlaroŋa 16:26
Korintliḳlaroŋa 2 4:17
Korintliḳlaroŋa 2 4:18
Korintliḳlaroŋa 2 5:1
Galatiyaliḳlaroŋa 6:8
Tesalonikaliḳlaroŋa 2 1:9
Tesalonikaliḳlaroŋa 2 2:16
Timotiyoŋa 1 1:16
Timotiyoŋa 1 6:12
Timotiyoŋa 1 6:16
Timotiyoŋa 2 1:9
Timotiyoŋa 2 2:10
Tituskа 1:2
Tituskа 3:7
Filemonoŋa 1:15
Ibraniylaroŋa 5:9
Ibraniylaroŋa 6:2
Ibraniylaroŋa 9:12
Ibraniylaroŋa 9:14
Ibraniylaroŋa 9:15
Ibraniylaroŋa 13:20
Petrus 1 5:10
Petrus 2 1:11
Yuḥanna 1 1:2
Yuḥanna 1 2:25
Yuḥanna 1 3:15
Yuḥanna 1 5:11
Yuḥanna 1 5:13
Yuḥanna 1 5:20
Yəḥuda 1:7
Yəḥuda 1:21
Wəḥiy 14:6

eleēsē

Rimliḳlaroŋa 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47
Luḳa 12:5
Yaḳup 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luḳa 10:15
Luḳa 16:23
Rosullarning paaliyətliri 2:27
Rosullarning paaliyətliri 2:31
Korintliḳlaroŋa 1 15:55
Wəḥiy 1:18
Wəḥiy 6:8
Wəḥiy 20:13
Wəḥiy 20:14

Limnē Pyr

Wəḥiy 19:20
Wəḥiy 20:10
Wəḥiy 20:14
Wəḥiy 20:15
Wəḥiy 21:8

Sheol

Yaritilix 37:35
Yaritilix 42:38
Yaritilix 44:29
Yaritilix 44:31
Qəl-bayawandiki səpər 16:30
Qəl-bayawandiki səpər 16:33
Ḳanun xərḥi 32:22
Samu'il 1 2:6
Samu'il 2 22:6
Padixaḥlar 1 2:6
Padixaḥlar 1 2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zəbur 6:5
Zəbur 9:17
Zəbur 16:10
Zəbur 18:5
Zəbur 30:3
Zəbur 31:17
Zəbur 49:14
Zəbur 49:15
Zəbur 55:15
Zəbur 86:13
Zəbur 88:3
Zəbur 89:48
Zəbur 116:3
Zəbur 139:8
Zəbur 141:7
Pənd-nəsihətlər 1:12
Pənd-nəsihətlər 5:5
Pənd-nəsihətlər 7:27
Pənd-nəsihətlər 9:18
Pənd-nəsihətlər 15:11
Pənd-nəsihətlər 15:24
Pənd-nəsihətlər 23:14
Pənd-nəsihətlər 27:20
Pənd-nəsihətlər 30:16
Ḥekmət topliŋuqi 9:10
Küylərning küyi 8:6
Yəxaya 5:14
Yəxaya 7:11
Yəxaya 14:9
Yəxaya 14:11
Yəxaya 14:15
Yəxaya 28:15
Yəxaya 28:18
Yəxaya 38:10
Yəxaya 38:18
Yəxaya 57:9
Əzakiyal 31:15
Əzakiyal 31:16
Əzakiyal 31:17
Əzakiyal 32:21
Əzakiyal 32:27
Ḥoxiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Ḥabakkuk 2:5

Tartaroō

Petrus 2 2:4

Questioned

Petrus 2 2:17

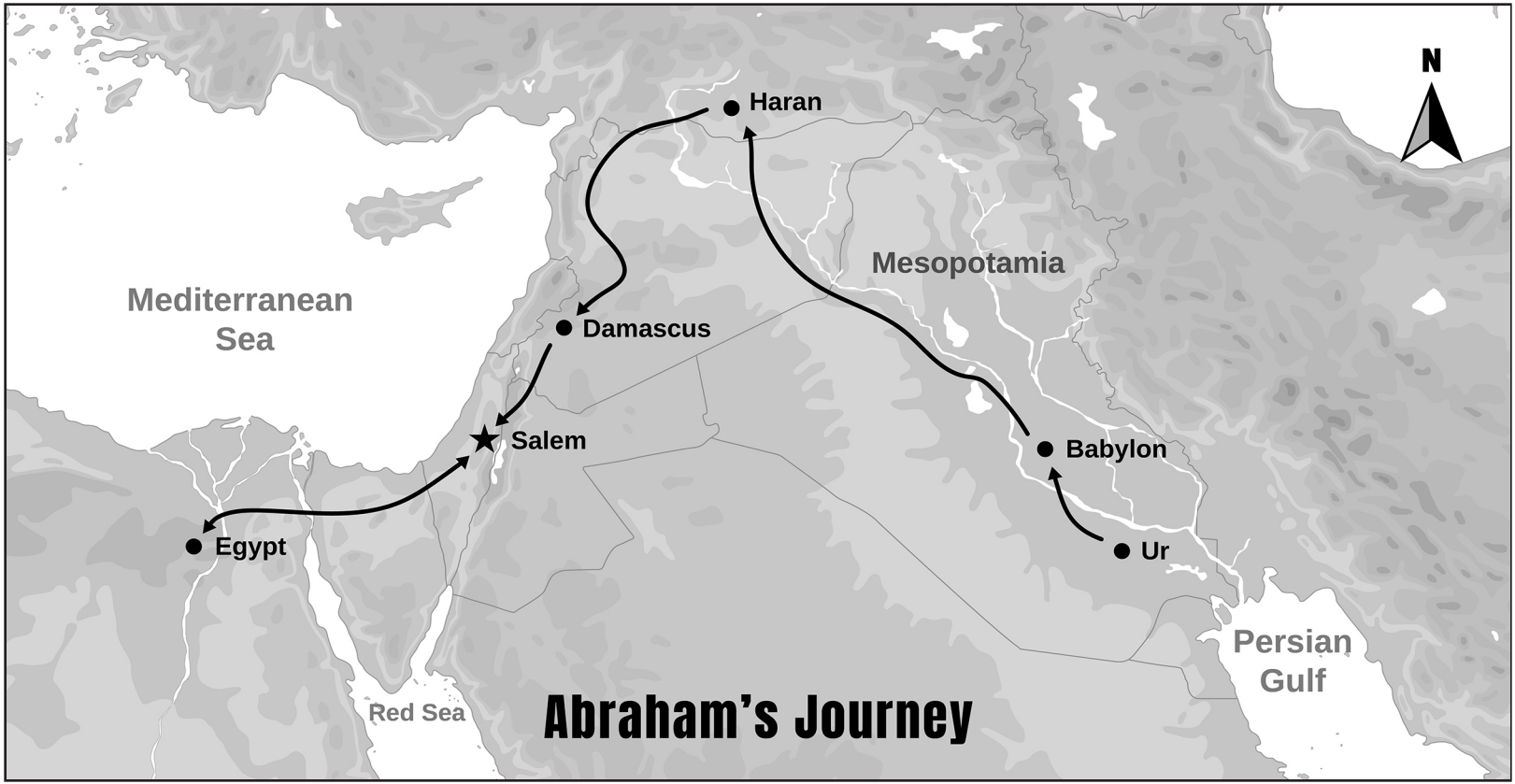

Etiqadi bolоlaqqa, Huda Ibrahimni uningоla miras süpitidə bərməkqi bolоlan zeminоla berixqa qaqiroланda, u itaət qildi; u qəyərgə baridioланliqini bilməy turup yoloла qiqti. - Ibraniylaroла 11:8

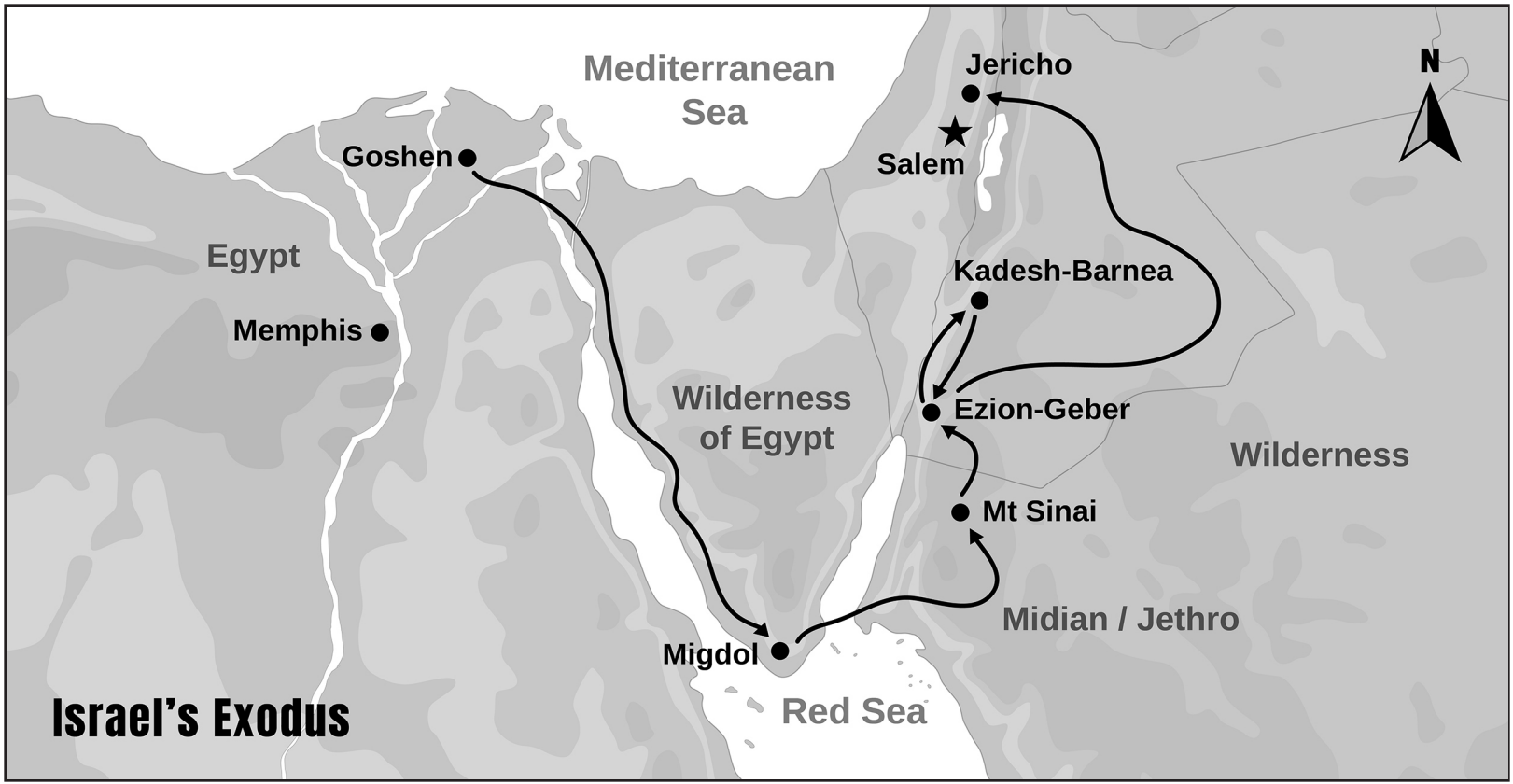

Əmma Pirəwn həlḳni ketixkə ḳoyoɣandin keyin, Filistiylərning zeminidiki yol yeḳin bolsimu, Huda ularni xu yol bilən baxlimidi; qünki u: «həlḳim jənggə uqrap ḳalsa, ḳorḳup puxayman ḳilip, Misiroɣa yenip ketixi mumkin» dəp oylioɣanidi. - Misirdin qiḳix 13:17

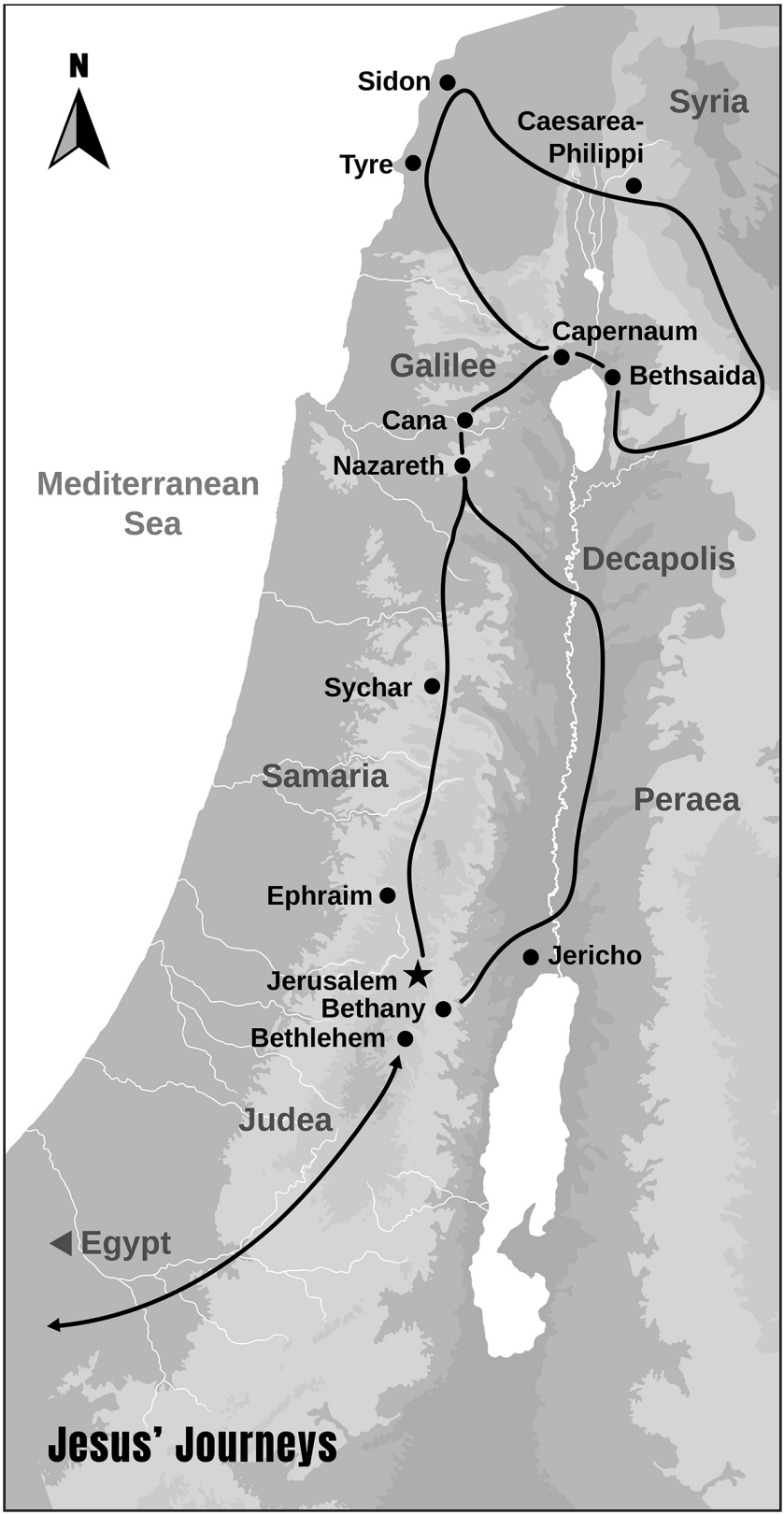

Qünki Insan'oqlimu dərwəkə xu yolda kepqilik mening hizmitimdə bolsun deməy, bəlki kepqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida kilix bədiligə nurəqun adəmlərni hərlükkə qikiray dəp kəldi. - Markus 10:45

Rosullukka tallap qakiriloqan, Hudaning hux həwirini jakarlaxka ayrip təyinləngən, Məsih əysaning kuli boloqan mənki Pawlustin salam! - Rimlikloqa 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td rowspan="3" colspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

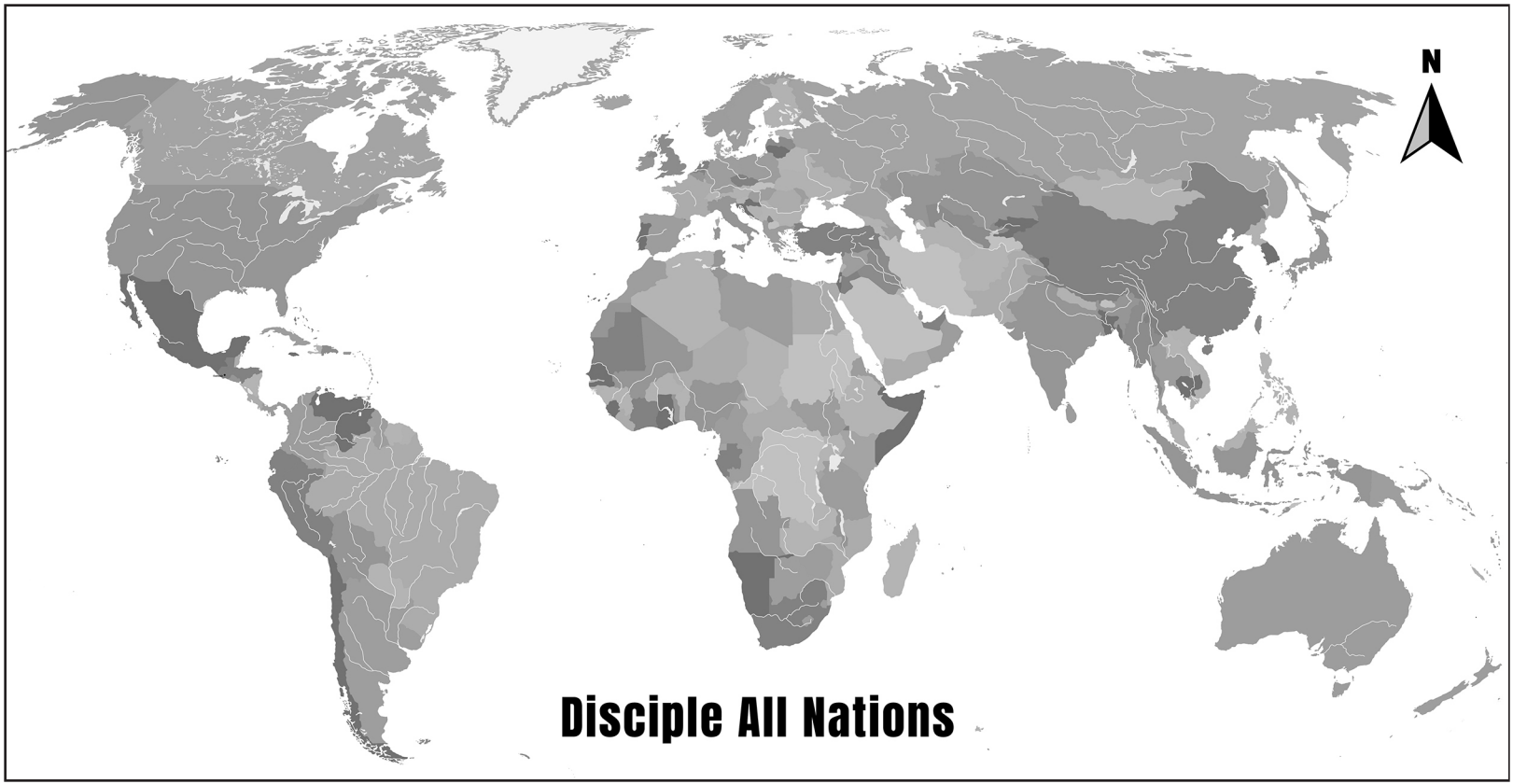

Xuning üqün, berip pütkül əllərni [əzümgə] muhlis ḳilip yetixtürünglar, xundaḳla ularni Ata, Ooɣul wə Muḳəddəs Roḫning namioɣa təwə ḳilip qəmüldürüp, - Matta 28:19